

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

ΔΗΜΟΣΙΑ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
+ 300 ΒΕΡΟΙΑΣ
Nof
*Αριθ. είδ. ~~89~~ 89-
ΔΩΡΕΑ Αφορα εθν.
GKNTK-01233

ΔΗΜ. Ν. ΓΚΑΝΑΣ

ΛΕΞΙΚΟΝ ΝΟΜΙΚΗΣ

ΠΕΡΙΛΑΜΒΑΝΟΝ

ΠΑΝΤΑΣ ΤΟΥΣ ΚΛΑΔΟΥΣ ΤΗΣ ΝΟΜΙΚΗΣ ΕΠΙΣΤΗΜΗΣ.
ΗΤΟΙ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΝ ΤΩΝ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΩΝ, ΑΣΤΙΚΟΝ ΔΙΚΑΙΟΝ, ΠΟΛΙΤΙΚΗΝ
ΔΙΚΟΝΟΜΙΑΝ, ΠΟΙΝΙΚΟΝ ΝΟΜΟΝ, ΠΟΙΝΙΚΗΝ ΔΙΚΟΝΟΜΙΑΝ,
ΕΜΠΟΡΙΚΟΝ ΝΟΜΟΝ, ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΟΝ ΔΙΚΑΙΟΝ,
ΣΥΝΤΑΓΜΑΤΙΚΟΝ ΔΙΚΑΙΟΝ, ΑΛΛΗΛΕΘΝΕΣ ΔΙΚΑΙΟΝ ΚΤΛ. ΚΤΛ.

ΥΠΟ

ΘΕΟΔΩΡΟΥ Ν. ΦΛΟΓΑΪΤΟΥ

Τῆ συνεργασίας καὶ ἄλλων νομομαθῶν.

ΤΟΜΟΣ ΠΡΩΤΟΣ

Α - Ι

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

ΕΚΔΟΤΙΚΟΝ ΚΑΤΑΣΤΗΜΑ ΓΕΩΡΓΙΟΥ Δ. ΦΕΞΗ

Πλατεία Λουδοβίκου, ἔναντι τοῦ νέου Δημ. Θεάτρου

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Ὁδὸς Σταδίου, ἔναντι τοῦ Ἀρσακείου.

1898

Αρ. Ε. 87

ΣΥΝΕΡΓΑΤΑΙ ΤΟΥ ΠΑΡΟΝΤΟΣ ΠΡΩΤΟΥ ΤΟΜΟΥ

ΑΡ. Γ. ΓΛΑΡΑΚΗΣ

Γ. ΚΟΦΙΝΑΣ

Κ. ΚΩΝΣΤΑΝΤΟΠΟΥΛΟΣ

ΙΩ. ΜΟΣΧΟΝΗΣΙΟΣ

ΑΔ. ΠΕΤΡΙΤΣΗΣ

ΔΙΟΝ. ΣΤΕΦΑΝΟΥ

Γ. ΣΤΡΕΪΤ

ΔΙΟΝ. ΣΩΜΕΡΙΤΗΣ

Γ. ΦΙΛΑΡΕΤΟΣ

Π. ΧΡΥΣΑΝΘΟΠΟΥΛΟΣ

Ἐκ τοῦ Τυπογραφείου τῶν Καταστημάτων ΑΝΕΣΤΗ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΔΟΥ

Δημόσια Κεντρικὴ Βιβλιοθήκη Βέροιας

ΠΡΟΛΕΓΟΜΕΝΑ

Ὁ Χαιρωννεὺς βιογράφος, ἐκτιμῶν ἐπαισίως τῶν βιβλίων τὴν χρησιμότητα, ἔλεγε τὰ ἐξῆς «Πρὸς δὲ τοῖς εἰρημένοις χρήσιμον μὴδὲ τῶν παλαιῶν συγγραμμάτων ὀλιγώρως ἔχειν, ἀλλὰ καὶ τούτων ποιησθαι συλλογὴν κατὰ τὸ γεωργῶδες· τὸν γὰρ αὐτὸν τρόπον ὄργανον τῆς παιδείας ἢ χρῆσις τῶν βιβλίων ἐστὶ· καὶ ἀπὸ πηγῆς τῆς ἐπιστήμης τηρεῖν συμβέβηκε». Τὰ αὐτὰ δὲ ἐπανελάβεन ἐντονώτερον κατὰ τοὺς νεωτέρους χρόνους ὁ περιφανὴς Λειβνίτιος, ἀποφηνάμενος ὅτι διὰ τῆς εἰσαγωγῆς τῆς ἀρμοζούσης γενικῆς ἐκπαίδευσως, ἦτοι τῆς ἰδρύσεως τῶν προσηκόντων σχολείων καὶ τῆς ἐκδόσεως τῶν προσηκόντων βιβλίων, ἤθελε δυνηθῆ ὡς ἄλλος Ἀρχιμήδης νὰ ἀνακαίνισῃ τὸν κόσμον ἐν τῷ διαστήματι μιᾶς ἑκατονταετηρίδος.

Ἐν τῷ παρόντι δ' αἰῶνι ἀπεδείχθη ἐναργέστερον ἡ ἀλήθεια τῆς ὠφελιμότητος τῆς τῶν βιβλίων διαδόσεως καὶ τῆς ἐπεκτάσεως τῆς ἐκπαίδευσως. Τανῦν εἴπερ ἄλλοτε ποτε διὰ τῆς ἀδιαλείπτου μορφώσεως τοῦ ἀνθρωπίνου πνεύματος ἢ κοινωνία βαίνει ὁλονὲν μεγάλοις βήμασι πρὸς τελείαν ἠθικὴν καὶ ὕλικὴν ἀνακαίνισιν, διότι αἱ μὲν παράλογοι προλήψεις καὶ αἱ βάρβαροι δεισιδαιμονίαι ἡμέρα τῇ ἡμέρᾳ ἐκλείπουσιν, ἡ δικαιοσύνη επικρατεῖ ὁσημέραι καθ' ἀπάσας τὰς σχέσεις τοῦ ἀστικοῦ καὶ τοῦ δημοσίου δικαίου, αἱ ποιναὶ ἀπώλεσαν πανταχοῦ σχεδὸν τὸν ἀπηνῆ ἀὐτῶν χαρακτήρα, ἡ προσωπικὴ ἐλευθερία καὶ ἡ ἰδιοκτησία καθιερώθησαν ὡς δικαιώματα ἀπαραβίαστα, βαθμηδὸν δὲ διασκεδάζονται καὶ αἱ ἐθνικαὶ ἀντιζηλῖαι καὶ τὰ ἔθνη, συναισθανόμενα βαθύτερον τὴν ἠθικὴν καὶ ἱστορικὴν αὐτῶν ἀξίαν, ἀτενίζουσιν εἰς ἐκπλήρωσιν τοῦ ἀληθοῦς προορισμοῦ αὐτῶν.

Τανῦν τῷ ὄντι οὐ μόνον τὸ φωταγωγὸν ρεῦμα τῆς ἐπιστήμης καὶ τῶν γραμμάτων διοχετεύεται διὰ τῆς ὑποχρεωτικῆς διαδόσεως τῆς κατωτέρας ἐκπαίδευσως καὶ εἰς τὰ κατώτατα τῆς κοινωνίας στρώματα, ἀλλὰ καὶ ἡ πληθὺς τῶν ἐκδιδομένων βιβλίων συντελεῖ εἰς τὸν πολλαπλασιασμόν τῶν γνώσεων. Ἐνθεν μὲν ἐν ταῖς πλείσταis Εὐρωπαϊκαῖς ἐπικρατείαις ἐγενικεύθησαν αἱ χρησιδανειστικαὶ βιβλιοθήκαι, τὰ σπουδαστήρια, τὰ ἀναγνώστῃρια κτλ., δι' ὧν εὐκολύνεται ἡ ποσοῦτον διαφωτιστικὴ τοῦ πλήθους ἀνάγνωσις, ἐνθεν δὲ ἠϋξήθη τεραστίως, ἰδίως κατὰ τοὺς ἐσχάτους χρόνους, ἡ ἐκδοσις παντοίων βιβλίων τεχνικῶν καὶ ἐπιστημονικῶν. Μεταξὺ δὲ τούτων τὰ μᾶλλον συντελοῦντα εἰς τὴν πνευματικὴν τῆς κοινωνίας ἀνάπτυξιν εἶναι αἱ

τεχνικαὶ καὶ ἐπιστημονικαὶ ἐφημερίδες, δι' ὧν κοινολογοῦνται πανταχοῦ τὰ ἐπιστημονικὰ πειράματα, αἱ νέαι ἀνακαλύψεις, τὰ τιμαλφῆ ταῦτα προϊόντα τῆς διανοητικῆς φιλοπονίας τῆς ἀνθρωπότητος, καὶ τὰ εἰδικὰ ἐπιστημονικὰ λεξικά, ὅτινα οὐ μόνον χειραγωγοῦσιν ἐν πολλοῖς τοὺς εἰδικούς ἐπιστήμονας εἰς τὴν πρόχειρον λύσιν τῶν ἀποριῶν αὐτῶν, ἀλλὰ καὶ οἰοεὶ γενικέουσιν μέχρι τινὸς τὰς ἐπιστημονικὰς γνώσεις, χρησιμεύοντα οὐ μικρὸν καὶ εἰς τοὺς μὴ εἰδικούς.

Ἀτυχῶς ἡ Ἑλλάς καθυστερεῖ πολλαχῶς τῶν ἄλλων ἐπικρατειῶν ἐν τῷ σταδίῳ τῆς ἀναπτύξεως τῆς ἐπιστήμης οὐ μόνον διὰ τὸ ὀλιγοετές τῆς ἐθνικῆς ἡμῶν ἀνεξαρτησίας, ἀλλὰ καὶ πρὸ παντός διὰ τὴν παντελῆ παρ' ἡμῖν ἔλλειψιν τῆς ἐπιστημονικῆς ἀμίλλης. Ἄλλ' ἐν ᾧ αὕτη πηγάζει κατὰ τὸ πλεῖστον ἐκ τῆς κακῆς ἡμῶν πολιτικῆς καταστάσεως, συντελεῖ ἔξ ἄλλου εἰς τὴν διατήρησιν τῆς καταστάσεως ταύτης ἡ ἔλλειψις ἐπιστημονικῆς ἀμίλλης καὶ ζήλου περὶ τὰ γράμματα, διότι, ἐν ὧν ἐπιπολάζει ἡ ἡμιμάθεια καὶ οἱ ἀπαιθευτότεροι ἀπαρτίζουσι τὸ ἰσχυρότερον τῆς πολιτείας στοιχεῖον, ἀδύνατον νὰ ὑπάρξῃ πολιτεία εὐκοσμος, πολιτεία εὐδαίμων καὶ κραταιά. Τὰ δύο ταῦτα συνδέονται ἀνοποσπαστως. Ἡ ἐπιστημονικὴ πρόοδος φέρει τὴν εὐκοσμίαν τῆς πολιτείας καὶ ἡ εὐκοσμία τῆς πολιτείας φέρει τὴν ἐπιστημονικὴν πρόοδον.

Μία ἐκ τῶν παρ' ἡμῖν σπουδαιοτάτων ἐπιστημονικῶν ἐλλείψεων ἦν καὶ ἡ ἔλλειψις *Λεξικοῦ τῆς Νομικῆς*, περιλαμβάνοντος ἐν ὅσῳ ἐνεστί περιληπτικῇ ἀκρίβειᾳ πάντας τοὺς κλάδους τῆς Νομικῆς Ἐπιστήμης. Εἰς τὴν ἀναπλήρωσιν αὐτῆς ἀποβλέπων ὁ ἀκάματος ἐκδότης βιβλίων κ. Γεώργιος Φέξης ἀπετάθη εἰς ἐμέ, παρακαλῶν νὰ ἀναλάβω τὴν κατάρτισιν τοιοῦτου Λεξικοῦ ἐν συνεργασίᾳ καὶ μετὰ ἄλλων δοκίμων νομομαθῶν. Εἰς τὰς ἐπιμόνους δὲ παρακελεύσεις αὐτοῦ ἔκυψα, καίπερ ἀναγνωρίζων τὴν δυσχερείαν τοῦ ἔργου.

Τὸ κοινὸν ἔχει ἤδη ὑπ' ὅψει ὁλόκληρον τὸν πρῶτον τόμον τοῦ ἔργου, περιλαμβάνοντα οὐ μόνον ἄρθρα ὑπ' ἐμοῦ συντεταγμένα, ἀλλὰ καὶ ὑπὸ ἄλλων ἐκ τῶν σπουδαιοτέρων παρ' ἡμῖν νομομαθῶν, ὧν ἐγὼ προῦκάλεσα δι' ἐπιμόνου παρακλήσεως τὴν συνεργασίαν. Ἀναμφισβήτητως τὸ ἔργον δὲν εἶναι τέλειον. Καταφανὲς δὲ ὑπὲρ ἄλλο τι ὅτι τινὰ μὲν ἄρθρα εἶναι βραχύτερα τοῦ δέοντος· ἄλλα δὲ πάλιν ἐκτενέστερα. Ἀλλ' ἡ ἀνωμαλία αὕτη εἶναι ἔξ ἀνάγκης ἀναπόσπαστος ἀπὸ συγγράμματος, οὗ εἶναι ἐκ τῶν προτέρων μὲν ὠρισμένη ἡ βραχεῖα ἔκτασις ὑπὸ ἀδυσωπῆτος ἐκδοτικῆς ἀνάγκης, πολλοὶ δὲ οἱ συγγραφεῖς.

ΘΕΟΔΩΡΟΣ Ν. ΦΛΟΓΑ-ΙΤΗΣ

ΛΕΞΙΚΟΝ ΝΟΜΙΚΗΣ

Α

Ἀδαρία. Κατὰ τὸν ἐμπορικὸν νόμον (ἄρθρον 397) ἄδαρια λογίζονται : α) Πᾶσαι αἱ ἔκτακτοι δαπάναι, αἱ διὰ τὸ πλοῖον καὶ τὰς πραγματείας αὐτοῦ, ἢ δι' ἑκάτερον τούτων ἰδίᾳ γινόμεναι. β) Πᾶσα βλάβη προξηνηθεῖσα εἰς τὸ πλοῖον ἢ τὰς πραγματείας ἀπὸ τῆς φορτώσεως καὶ τοῦ ἀπόπλου μέχρι τῆς ἐπανάδου καὶ τῆς ἐκφορώσεως.

Ὁ νόμος, μὴ ἐξετάζων τὰ αἷτια τῆς βλάβης ἢ τῆς δαπάνης, χαρακτηρίζει ἀδιακρίτως ἄδαριαν πᾶσαν βλάβην, καὶ πᾶσαν δαπάνην.

Δὲν λογίζονται ὅμως ὡς ἄδαρια αἱ ἐκ τῆς συνήθους χρήσεως βλάβαι τοῦ πλοίου καὶ τῶν ἐξαρτημάτων αὐτοῦ, οὐδ' αἱ τακτικαὶ χάριν τοῦ πλοίου ἢ τοῦ φορτίου δαπάναι, καὶ ἐν γένει αἱ δαπάναι, αἱ ἀναγκαστικῶς παρεπόμεναι ταῖς ἐμπορικαῖς ἐπιχειρήσεσιν.

Αἱ βλάβαι καὶ αἱ δαπάναι, περὶ ὧν πρόκειται, ἐξετάζονται ὡς πρὸς τὰς σχέσεις μεταξὺ τοῦ πλοίου καὶ τοῦ φορτίου, λογίζονται ἄδαρια, ἂν ᾖ ἢ ῥῥατο ὑφιστάμενον τὸ κοινὸν συμφέρον τοῦ πλοίου καὶ τοῦ φορτίου, ἥτοι ἀπὸ τῆς φορτώσεως μέχρι καὶ τῆς ἐκφορώσεως.

Ὁ ἐμπορικὸς νόμος, ἐξετάζων τὰς ἀδαρίας ὡς πρὸς τὰς σχέσεις μεταξὺ τοῦ πλοίου καὶ τοῦ φορτίου, διακρίνει αὐτὰς εἰς γενικάς ἢ κοινὰς, αἰτίνες βαρύνουσι τὸ τε πλοῖον καὶ τὸ φορτίον, καὶ εἰς ἀπλάς ἢ μερικάς, αἰτίνες βαρύνουσι μόνον τὸ πρᾶγμα. ὅπερ ὑπέστη αὐτάς. Ἐξετάζομεν δ' ἐν τοῖς ἐφεξῆς ἰδιαιτέρως ἑκατέραν τῶν κατηγοριῶν τούτων. Καὶ πρῶτον περὶ τῶν κοινῶν ἀδαριῶν.

Κοινὰ ἄδαρια εἰσὶ πᾶσαι αἱ ἐκουσίαι ἐκτελεσθεῖσαι θυσίαι καὶ αἱ γινόμεναι ἑκτακτοὶ δαπάναι διὰ τὸ κοινὸν συμφέρον ἢ τὴν κοινὴν σωτηρίαν τοῦ πλοίου καὶ τοῦ φορτίου. ἐπιτευχθεῖσαν.

Τρεῖς ἄρα ἀπαιτοῦνται ὅροι πρὸς ὑπαρξιν κοινῶν ἀδαριῶν, ἥτοι α) Ἐκουσία διαταγὴ τοῦ πλοιάρχου ἐκτέλεσις θυσίας ἢ δαπάνης. β) Κοινὸν συμφέρον τοῦ τε πλοίου καὶ τοῦ φορτίου καὶ γ) Ἐπιτυχία τοῦ διὰ τῆς θυσίας ἐπιδιωχθέντος σκοποῦ.

Ὁ πρῶτος ὅρος περιλαμβάνει ἀπόφασιν περὶ ἐκτέλεσεως τῆς θυσίας ἢ τῆς δαπάνης, καὶ ἐκτέλεσιν τῆς ἀποφασισθείσης ζημίας ἢ δαπάνης.

Ἡ ἀπόφασις λαμβάνεται μετὰ διάσκε-

ψιν ἡττολογημένην. Τὸ ἄρθ. 410 τοῦ Ἐμπ. ν. ὁρίζει, ἔάν ἐκ τρικυμίας ἢ ἐξ ἐχθρικής καταδιώξεως ὁ πλοίαρχος κρίνῃ ἀναγκασίον διὰ τὴν σωτηρίαν τοῦ πλοίου νὰ ἐκβάλῃ, εἰς τὴν θάλασσαν μέρος τοῦ φορτίου του, νὰ κόψῃ τοὺς ἰστούς ἢ νὰ ἐγκαταλίπῃ τὰς ἀγκύρας του, λαμβάνει προηγουμένως τὴν γνώμην τῶν ἐν τῷ πλοίῳ εὐρισκομένων μετόχων τοῦ φορτίου καὶ τῶν ἐπιστημοτέρων τοῦ πληρώματος· ἐν περιπτώσει δὲ διαφωνίας, ἡ γνώμη τοῦ πλοιάρχου καὶ τῶν ἐπιστημοτέρων τοῦ πληρώματος ὑπερίσχυει.

Ἀλλὰ καὶ τῶν μετόχων τοῦ φορτίου καὶ τῶν ἐπιστημοτέρων τοῦ πληρώματος ἡ γνώμη εἶναι συμβουλευτική, δυναμένου τοῦ πλοιάρχου νὰ ἀποφασίσῃ καὶ ἐνεργήσῃ κατὰ τὴν ἰδίαν γνώμην, μηδεμίαν δ' ἄλλην ἔχοντος ἐκ τοῦ νόμου ὑποχρεώσεις, εἰ μὴ νὰ ζητήσῃ καὶ ἀκούσῃ τὰς τῶν ἄλλων γνώμας.

Ὁ πλοίαρχος ὀφείλει κατὰ τὸ ἄρθρον 412 «νὰ ἐκθέσῃ ἐγγράφως τὴν γενομένην συνδιάσκεψιν, ἀμα λήθῃ καιρόν. Φανερόν· εἰ δὲ τὸ διασκεπτατόν, τὰ αἰτίαι τὰ ὑπαγορευόμενα τὴν χύσιν, τὰ ἐκβλήθεντα ἢ βλαβέντα πράγματα, περιέχει τὰς αἰτίας, δι' ἃς δὲν ἠβέλθησαν νὰ ὑπογράψουν, ἀντιγράφεται δὲ εἰς τὸ βιβλίον (τὸ ἡμερολόγιον τοῦ πλοίου) ».

Δὲν εἶναι ἀεὶποτε ἀπαραίτητον νὰ ληφθῇ προηγουμένως ἀπόφασις καὶ μετὰ τοῦτο νὰ γίνῃ ἡ ἐκτέλεσις τῶν ἀποφασισθέντων, ὅπως ὑπάρξῃ κοινὴ ἀδαρία. Ἀλλ' ἔάν οἱ ναῦται, ἐν στιγμῇ ἐσχάτου κινδύνου ἀποβουλευτοὺς καὶ παραλόγους ἐπιχειροῦντες πράξεις χάριν τῆς κοινῆς σωτηρίας, προδύνωσιν εἰς θυσίας πραγμάτων ἀσκόπους, δὲν ὑπάρχει κοινὴ ἀδαρία. Αἱ καλῶς ὅμως γενομέναι πρὸς ἀποτροπὴν τοῦ κινδύνου θυσίαι, καὶ ἐπιτυχούσαι τοῦ σκοποῦ, ἀποτελοῦσι κοινήν ἀδαρίαν, εἰ καὶ δὲν προηγήθῃ περὶ τούτου ἀπόφασις, ἀτε προηγηθείσης, οὕτως εἰ-

πεῖν, τῆς φωνῆς τοῦ κινδύνου, μηδεμίαν ἐπιτρέποντος ἀναβολὴν ἐν τῇ ἐνεργείᾳ τῶν δεόντων. Παρελθόντος δὲ τοῦ κινδύνου, ὁ πλοίαρχος ὀφείλει νὰ συντάξῃ τὰς ἀναγκασίας ἐκθέσεις περὶ τῆς ἀνάγκης τῆς γενομένης θυσίας.

Ἡ κατὰ τὰς νομίμους διατυπώσεις ἀποφασισθεῖσα καὶ ἐκτελεσθεῖσα θυσία ἀποτελεῖ ἀεὶποτε κοινήν ἀδαρίαν, μὴ ἐπιτροπομένης τῆς ἀμφισβήτησεως, ὅτι ἡ γενομένη θυσία ὑπῆρξεν ἄσκοπος, ἐκτὸς ἔάν εἶναι ἀναμνησθήτητον ὅτι ὁ πλοίαρχος ἐξετέλεσε τὴν θυσίαν ὁλως ἀδικαιολογήτως καὶ παρὰ τὴν γνώμην τῶν ἐνδιαφερομένων καὶ τοῦ πληρώματος, διότι τότε δὲν ὑπάρχουσι τὰ οὐσιώδη στοιχεῖα τῆς κοινῆς ἀδαρίας.

Ἡ ἀποφασισθεῖσα θυσία ἀνάγκη νὰ ἐκτελεσθῇ ἐκ οὐσίας, ὅπως ὑπάρξῃ κοινὴ ἀδαρία. Δὲν ὑπάρχει ἄρα κοινὴ ἀδαρία, ἔάν τὸ πρᾶγμα, οὐ ἀποφασισθῇ ἡ θυσία, ἀπαυλῇσθῇ ἐκ τυχαίου γεγονότος, διότι κατὰ γενικὸν τοῦ δικαίου κανόνα τὸ τυχαῖον γεγονός, τὸ παράγον ὄφελος ὑπὲρ τρίτου, οὐδεμίαν ἐπιβάλλει αὐτῷ ὑποχρέωσιν.

Δευτέρως οὐσιώδης ὅρος πρὸς ὑπαρξίν κοινῆς ἀδαρίας εἶναι ὁ κοινὸς κίνδυνος τῆς κοινῆς συμφέρον τοῦ πλοίου καὶ τοῦ φορτίου. Ἀνάγκη δὲ ὅπως τὸ μέτρον ληφθῇ πρὸς τὸ κοινὸν ἀμφοτέρων συμφέρον. Εἰ ὅμως ἐλήφθη ὑπὲρ τοῦ ἑτέρου μόνον τοῦτον, ἀπέβη δ' οὐχ ἥττον ἐπιωφελές καὶ εἰς τὸ ἕτερον, δὲν ὑπάρχει κοινὴ ἀδαρία. Δὲν ἀπαιτεῖται δὲ ἵνα ὁ κίνδυνος ἢ ἐπικείμενος, ἀρκεῖ ὅτι ὑπηγόρευσε τὸ μέτρον ἢ συνήθης σύνεσις.

Τρίτος τέλος οὐσιώδης ὅρος πρὸς ὑπαρξίν κοινῆς ἀδαρίας εἶναι ἡ ἐπιτυχία τοῦ σκοποῦ τῆς ἐκουσίας γενομένης θυσίας. Ἐάν ἡ χύσις δὲν σώσῃ τὸ πλοῖον, λέγει τὸ ἄρθρον 423, οὐδεμία κατὰ συνεισφοράν γίνεται πληρωμὴ. οὐδ' αἱ διασωθεῖσαι πραγματεῖαι ὑποκείνται εἰς ἀποζημίωσιν ἐκείνων, αἰτίνας ἐξεβλήθησαν ἢ

ἐβλάβησαν. Δὲν ἀπαιτεῖται ὁμοίως κατὰ τὴν ὀρθότεραν γνώμην νὰ διασωθῶσι τὸ τε πλοῖον καὶ τὸ φορτίον, ὅπως ὑπάρξει κοινὴ ἀδαρία. Οὕτως, ἐὰν διὰ τῆς ἐκβολῆς ὁ λοκλήρου τοῦ φορτίου, κατορθώθῃ ἡ σωτηρία τοῦ πλοίου, ὑπάρχει κοινὴ ἀδαρία. Καὶ ἀντιθέτως, ἐὰν τὸ πλοῖον μετὰ τὴν ἐκκοπὴν τῶν ἰστών αὐτοῦ κατορθώσῃ νὰ φθάσῃ εἰς λιμένα τινὰ ἢ ὄρμον, ἐνθα τὸ μὲν φορτίον ἀποβιβάζεται διασωθὲν διὰ τῆς γενομένης θυσίας τῶν ἰστών τοῦ πλοίου, τὸ δὲ πλοῖον καταβυθίζεται ἐνεκα τῆς ἀφύσπου εἰσορῆς τῶν ὑδάτων, ὑπάρχει καὶ τότε κοινὴ ἀδαρία.

Αἱ δαπάναι καὶ αἱ ζημίαι, αἱ ἀναγκαιῶς ἐπακολουθοῦσαι ἐκ τῶν κοινῶν ἀδαριῶν, καίπερ μὴ ἔκουσιν μὴδὲ πρὸς τὸ κοινὸν συμφέρον γενόμεναι, κατατάσσονται οὐδὲν ἥττον ὡς γενικαὶ ἀδαρίαι.

Καὶ αὗται αἱ μερικαὶ ἀδαρίαι κατὰ τὴν ὀρθότεραν γνώμην, λυθάνουσι διατάσεις ἀπειλούσας τὴν κοινὴν ἀσφάλειαν τοῦ πλοίου καὶ τοῦ φορτίου, μετατρέπονται εἰς γενικὰς, ἀφ' ἧς ἡ τελεσθεῖσα θυσία ἀπεφασίσθη, ἔκουσιν χάριν τῆς κοινῆς σωτηρίας.

Αἱ κυριώταται καὶ συνθησάταται τῶν κοινῶν ἀδαριῶν εἰσὶν αἱ ἑξῆς :

Ἡ ἐκβολὴ ἢ χυσις λεγομένη, ἐκβάλλονται δὲ κατὰ πρῶτον τὰ βαρυτέρα ἐκ τῶν ἐν τῷ πλοίῳ πραγμάτων, τὰ ὀλιγώτερον ἀναγκαῖα καὶ τὰ εὐτελέστερα· μετὰ δὲ ταῦτα αἱ ἐπὶ τοῦ καταστρώματος πραγματεῖαι, καὶ πρὸ τούτων τὰ ἄνευ φορτωτικοῦ ἢ ὀηλωτικοῦ φορτωθέντα ἐμπορευματὰ, καὶ τὰ ἐκ τοῦ ὄγκου αὐτῶν δυσχερύνοντα τὸν χειρισμὸν τοῦ πλοίου. Οὐδέποτε ὁμοίως ἐκβάλλονται οἱ λέμβοι καὶ τὰ λοιπὰ τοῦ ἐξοπλισμοῦ εἶθι ἢ ὕλικά, τὰ προωρισμένα εἰς ἀντικατάστασιν τῶν φθειρομένων ἢ ἄλλως ἀχρήστων καθισταμένων ἐξαρτημάτων. Προτιμῶνται ὡσαυτως ἐν τῇ ἐκβολῇ τὰ βεβλαμμένα ἐμπορευματὰ, ζωόσπον ἢ βλάβη, ἐλαττωσὰ τὴν ἀξίαν

αὐτῶν, καθίστησι τὴν τούτων ἐκβολὴν ἥττον ἐπιζήμιον πᾶσι τοῖς ἐνδιφερομένοις.

Κοινὴν ἀδαρίαν ἀποτελοῦσι καὶ αἱ ἐκ τῆς ἐκβολῆς προξενηθεῖσαι ζημίαι εἰς τὰς ἐναπολειφθεῖσας ἐν τῷ πλοίῳ πραγματείας, ἢ εἰς τὸ πλοῖον ὅπως εὐκόλυνθῇ ἡ ἐκβολή.

Καὶ ἡ ἐκκοπὴ τῶν ἰστών, τῶν καμύλων ἢ ἄλλων ἐξαρτημάτων, γενομένη πρὸς τὸ κοινὸν συμφέρον, ἀποτελεῖ κοινὴν ἀδαρίαν, ὡς καὶ πᾶσα ἐκ τῆς ἐκκοπῆς ταύτης προξενουμένη ζημία. Ἐὰν δὲ τὸ ἐξαρτηματὶ ταῦτα εἶχον ὑποστῇ μερικὴ ἢ ἀδαρία, θυσιαζόμενα κατόπιν χάριν τῆς κοινῆς σωτηρίας, ἀποτελοῦσι μὲν κοινὴν ἀδαρίαν, ἐκτιμῶνται ὁμοίως κατὰ τὴν πρὸ τῆς ἐκβολῆς πραγματικὴν αὐτῶν ἀξίαν.

Ἀδαρίαν κοινὴν ἀποτελεῖ καὶ ἡ ἐγκατάλειψις ἀγκυρῶν ἢ ἄλλων πραγμάτων, γενομένη χάριν τῆς κοινῆς σωτηρίας, ὀφειλόντος ὁμοίως τοῦ πλοιάρχου ἐπὶ ἰδίᾳ εὐδυνῇ νὰ ἀναζητήσῃ τὰ ἐγκαταλειφθέντα μετὰ τὴν πάροδον τοῦ κινδύνου.

Ἐκίστη τὸ κοινὸν συμφέρον ὑπαγορεύει τὸ καθήκον τοῦ πλοίου, ἐκτελούμενον ἐπομένως ἔκουσιν πρὸς ἀποφυγὴν παντελοῦς φθορᾶς ἢ ἀλώσεως. Οὐ μόνον δὲ αἱ ἐκ τούτου ζημίαι ἀποτελοῦσι κοινὴν ἀδαρίαν, ἀλλὰ καὶ αἱ πρὸς ἀνακίνησιν τοῦ πλοίου δαπάναι. Καὶ ὅσκις τὸ καθήκον, ἔκουσιν γενομένων, ὑπὲρ ἑν ἡμέραν ἀποτελεσμάτων τῆς θυσίας π. χ. τῶν ἰστών ἢ τῶν ἰστών, χάριν τῆς κοινῆς σωτηρίας γενομένης, ἀποτελεῖ κοινὴν ἀδαρίαν. Ἐὐδαρὸν γ' τοῦ ἀθροῦς 400, ἀκριβῶς μεταφραζόμενον ἐκ τοῦ γαλλικοῦ, ἔχει, ὡς ἑξῆς: «Αἱ δαπάναι αἱ γενομέναι πρὸς ἀνακίνησιν πλοίου, καθίστανται πρὸς τὸν σκοπὸν τῆς ἀποφυγῆς πέντε τοῦ φθορᾶς ἢ ἀλώσεως.» Καθίστανται ἄρα ἐκουσὶα ἢ ἐπίσημος ἐλληνικὴ μετάφρασις, ὡς ἔχει, δὲν ἐκφράζει τὴν ἔννοιαν τοῦ ἐκουσίου καθήκοντος.

Ὅσακις τὸ κοινὸν συμφέρον ὑπαγορεύει τὴν ἀνάγκην τῆς προσορμίσσεως τοῦ πλοίου εἰς τινα λιμένα ἐκτὸς τοῦ προορισμοῦ αὐτοῦ, αἱ ἐκ τούτου ζημίαι καὶ δαπάναι, καθόσον δὲν τυγχάνουσιν ἄμεσον ἐπακολουθήματα εἰδικτῆς ἀβαρίας, ἀποτελοῦσι κοινὴν ἀβαρίαν, καὶ ὅσακις ἐστὶ ἡ χάριν τοῦ κοινού συμφέροντος ὑπαγορευθεῖσα ἀνάγκη τῆς προσορμίσσεως προῆλθεν ἐκ πταισματος τοῦ πλοιάρχου.

Καὶ ταῦτα μὲν περὶ τῶν κοινῶν ἀβαρίων.

Μερικαὶ δὲ ἡ ἀπλᾶ ἀβαρίαί εἰσιν αἱ ἐκ τυχερᾶς αἰτίας, ἐξ ἀνωτέρας βίας ἢ ἰδίου τοῦ πράγματος ἐλαττώματος προερχόμεναι ζημίαι ἢ βλάβαι, ὡς καὶ αἱ ἐκούσιαι δαπάναι, αἱ διὰ μόνον τὸ πλοῖον ἢ διὰ μόνας τὰς πραγματούσας γινόμεναι ἀπὸ τῆς φορτώσεως καὶ τοῦ ἀποπλου μέρου τοῦ κατὰ πλου καὶ τῆς ἐκφορτώσεως.

Συμφώνως τῷ γενικῷ τοῦ δικαίου κανόνι *res perit domino*, αἱ τοιαῦται ζημίαι καὶ αἱ δαπάναι λογίζονται εἰς βάρος τοῦ κυρίου τοῦ πράγματος, ὅπερ ὑπέστη τὴν ζημίαν ἢ προὐκάλεσε τὴν δαπάνην.

Εἰς τὰς μερικὰς ἀβαρίας κατατάσσονται καὶ αἱ ἐκ πταισματος τοῦ πλοιάρχου ἢ τοῦ πληρώματος ἢ οἰουδήποτε ἄλλου ἐπερχόμεναι βλάβαι εἰς τὸ πλοῖον ἢ τὸ φορτίον. Ὁ ὑποστὰς δὲ τὴν ζημίαν ἔχει ἀγωγὴν κατὰ τὴν τοῦ ὑπαιτέρου καὶ κατὰ τοῦ κυρίου τοῦ πλοίου, ὡς πολιτικῶς ὑπευθύνου διὰ τὰ πταίσματα τοῦ πλοιάρχου καὶ τοῦ πληρώματος.

Κατὰ ταῦτα αἱ μερικαὶ ἀβαρίαὶ κατατάσσονται ὡς πρὸς τὰς αἰτίας αὐτῶν εἰς τρεῖς κατηγορίας. ἦτοι: α) τὰς προερχομένας ἐκ πταισματος τοῦ πλοιάρχου ἢ τοῦ πληρώματος, τοῦ πλοιοκτήτου, τοῦ κυρίου τῶν ἐμπορευμάτων ἢ καὶ ἄλλου τινὸς ἐκ τῶν ἐν τῷ πλοίῳ· β) τὰς προερχομένας ἐξ ἰδίου τοῦ πράγματος ἐλαττώματος· καὶ γ) τὰς προερχομένας ἐξ ἀνωτέρας βίας ἢ τυχερᾶς αἰτίας.

Ἐὰν ἐν τούτοις ἐκ σφάλματος τοῦ πλοι-

άρχου ἢ τοῦ πληρώματος παρὰ τὴν ἀνάγκη χάριν τοῦ κοινού συμφέροντος ἐκούσιαι θυσίαι ἢ δαπάναι, ὑπάρχει κατὰ τὰ προειρημένα περίπτωσις κοινῆς ἀβαρίας.

Προκειμένου περὶ μερικτῆς ἀβαρίας ἐξ ἰδίου τοῦ πράγματος ἐλαττώματος, ἀποδεικτέα προσηκόντως οὐ μόνον ἡ τοῦ ἐλαττώματος ὑπαρξίς, ἀλλὰ καὶ ὅτι τὸ ἐλάττωμα τοῦτο ὑπῆρξεν ἡ αἰτία τῆς βλάβης ἢ τῆς δαπάνης.

Ὡς ἀνωτέρω δὲ βία, ἐξ ἧς ἡ μερικὴ ἀβαρία, λογίζονται: ἡ τρικυμία, ἡ ἀλωσίς, τὸ ναυάγιον, ἢ ἄλλα συμβεβηκότα, οἷον πτώσις κεραυνοῦ, πυρκαϊὰ κτλ.

Ὅρισαντες ἐν ταῖς ἀνωτέρω πότε ὑπάρχει περίπτωσις κοινῆς, καὶ πότε περίπτωσις μερικτῆς ἀβαρίας, ἐξετάσωμεν ἤδη τὰ τοῦ κανονισμοῦ τῶν ἀβαρίων.

Λέγοντες δὲ κανονισμὸν ἀβαρίων, νοοῦμεν τὴν διάκρισιν καὶ τὴν κατάταξιν αὐτῶν εἰς γενικὰς καὶ μερικὰς, καὶ εἰδικώτερον τὸν κανονισμὸν τῆς συνεισφοράς εἰς τὰς κοινὰς ἀβαρίας.

Περὶ κανονισμοῦ τῶν ἀβαρίων καὶ περὶ συνεισφοράς ἐκτενὴς γίνεται λόγος ἐν τῇ περὶ ναυτικοῦ ἐμπορικοῦ δικαίου Πραγματεῖα Φιλογαίτου καὶ Χρυσανθοπούλου (σελ. 691 καὶ ἐφεξῆς). Ἐνταῦθα δὲ συνοψίζομεν ἐκ τῆς ἐκτενοῦς ἐκείνης μελέτης τὰ ἐξῆς:

Κατὰ γενικὴν ἀρχὴν οἱ ἐνδιαφερόμενοι εἰς τὴν εὐδαιμονίαν ναυτικῆς ἀποστολῆς ὀφείλουσι νὰ συνεισφέρωσιν ἀναλόγως ἕκαστος εἰς τὰς ἐκούσιαι χάριν τοῦ κοινού συμφέροντος γινόμενας θυσίαι καὶ δαπάναι, ἅτε ὠφεληθέντες ἐξ αὐτῶν.

Ἄλλ' ὅπως γίνῃ συνεισφορά, ἀνάγκη οὐ μόνον νὰ ἐκτελεσθῇ ἡ θυσίαις, ἀλλὰ καὶ νὰ ἐπιτευχθῇ τὸ δι' αὐτῆς ἐπιδιωκόμενον ἀποτέλεσμα, ἡ σωτηρία δηλονότι τοῦ πλοίου καὶ τῶν ἐμπορευμάτων, ἢ ἡ τοῦ ἑτέρου τούτων, καθ' ἃ ἤδη εἴρηται.

Ἐὰν ἡ ἐκβολὴ μέρους τοῦ φορτίου σώσῃ

τὸ πλοῖον, ὅπερ κατόπιν ἐνεκὰ ἐτέρου γεγονότος ἤθελε ναυαγήσει, τὰ διασωθέντα ἐμπορεύματα συνεισφέρουσιν ὑπὲρ τῶν ἐκβληθέντων ἀναλόγως τῆς μετὰ τὴν διάσωσιν ἄξιας αὐτῶν, ἀφοῦ ἐκ τῆς ἄξιας ταύτης ἀφαιρεθῶσιν αἱ τῆς διασώσεως δαπάναι, ὧν προτιμᾶται ἡ ἀπόστισις. Ἐν τῷ ἄρθρῳ 426 φέρεται ἐκ μεταπρακτικοῦ λάθους ὅτι ἀφαιροῦνται τὰ σὺ τ ρ α. Ἀλλὰ τὰ σώστρα περιλαμβανόμενα εἰς τὰς δαπάνας τῆς διασώσεως, οὐχὶ δὲ καὶ τούναντιον.

Κατὰ τὸ ἄρθρον 426, ἐὰν δυνάμει διασκέμματος γένεται ἐπὶ τοῦ πλοίου διέξοδος πρὸς ἐκφορτωσιν τῶν πραγμάτων, αὗται συνεισφέρουσι πρὸς διόρθωσιν τῆς εἰς τὸ πλοῖον προξενηθείσης βλάβης. Τὸ γαλλικὸν κείμενον φέρει: πρὸς ἐξαγωγὴν τῶν ἐμπορευμάτων. Πρόκειται ἄρα οὐχὶ περὶ ἀπλῆς ἐκφορτώσεως, ἀλλὰ περὶ ἐπειγουσῆς ἀνάγκης ἐξαγωγῆς τοῦ φορτίου, τῆς χάριν γίνεται τὸ ἀνοίγμα τοῦ πλοίου. Παρατηρητέον ἐν τούτοις ὅτι δὲν εἶναι ἀπαραίτητον νὰ προηγηθῇ ἀπόφασις πρὸς ἐκτέλεσιν τοῦ ἀνοίγματος, ἐὰν ἐπείγῃ, ὁ κίνδυνος.

Ἐσφαλμένη εἶναι καὶ ἡ ἐκ τοῦ γαλλικοῦ μετάφρασις τοῦ ἄρθρου 427. ἔχουσα οὕτω. Ἐὰν αἱ πραγματεῖαι αἱ τεθεῖσαι εἰς πλοίαρχα πρὸς ἀνακούφισιν τοῦ πλοίου ἀπολεσθῶσιν, ἡ περὶ συνεισφορᾶς ἀναλογία γίνεται ἐπὶ τοῦ ὅλου τοῦ πλοίου καὶ τοῦ φορτίου. Τὸ γαλλικὸν κείμενον φέρει: ἐπὶ τοῦ πλοίου καὶ ἐπὶ τοῦ φορτίου ὅλοκληρου, τοῦ τε ἐπὶ τῶν λέμβων ἢ τῶν πλοικέρων δηλονότι καὶ τοῦ ἐπὶ τοῦ πλοίου ἐκπορευθέντος. Τὸ πλοῖον, ὡς ὁψομεθεῖς κατωτέρω, συνεισφέρει πάντοτε ἐπὶ τοῦ ἡμίσεως τῆς ἄξιας αὐτοῦ.

Ἐὰν οἱ λέμβοι, ἐφ' ὧν ἐξεφορτώθησαν ἐμπορεύματα, ἀπολεσθῶσι μετὰ τοῦ φορτίου αὐτῶν, δίκαιόν ἐστι εἰς συνεισφορὰν, ἐὰν ἀνήκωσιν εἰς τὸ πλοῖον, οὐχὶ δὲ ἐὰν ἀνή-

κωσιν εἰς τρίτον, ἐκμισθώσαντα τοῦτους διὰ τὴν ρηθεῖσαν ἐργασίαν.

Ἐὰν τὰ μὲν εἰς τοὺς λέμβους ἢ τὰ πλοίαρχα ἐκφορτωθέντα ἐμπορεύματα χάριν τοῦ κοινοῦ τοῦ πλοίου καὶ τοῦ φορτίου συμφέροντος σωθῶσιν, ἀπολεσθῇ δὲ τὸ πλοῖον μετὰ τοῦ ἐν αὐτῷ ἐκπορευθέντος φορτίου, τὰ διασωθέντα δὲν ὑποκρίνται εἰς συνεισφορὰν, ἀτε μὴ ἐπιτευχθέντος τοῦ σκοποῦ τῆς ἐκφορτώσεως.

Δὲν ὑπόκεινται πρὸς τούτοις εἰς συνεισφορὰν τὰ ἐπὶ τοῦ πλοίου ἐκπορευθέντα ἐμπορεύματα, καὶ ἐὰν τὰ εἰς τοὺς λέμβους ἢ τὰ πλοίαρχα ἐκφορτωθέντα ἀπολεσθῇσαν, ὡς αἱ ταῦτα ἐξεφορτώθησαν οὐχὶ χάριν τοῦ κοινοῦ συμφέροντος, ἀλλ' ἐξ ἄλλης αἰτίας, ἐκ πταίσματος, παραδείγματος χάριν, τοῦ πλοιάρχου, ὑπερφορτώσαντος τὸ πλοῖον.

Ἐν τῷ κανονισμῷ τῶν ἀδριαίων θεμελιακὸς κανὼν εἶναι, ὅτι ὁ προσδιορισμὸς τῆς ἀποζημιώσεως τῶν χάριν τοῦ κοινοῦ συμφέροντος θυσιασθέντων πραγμάτων δὲν δύναται νὰ καταστῇ μέσον ὠφελείας. Διὰ τοῦτο ἕκαστος τῶν κυρίων τῶν θυσιασθέντων πραγμάτων τίθεται, ὑπὸ τὴν ἐποψιν τῆς ἀποζημιώσεως, εἰς τὴν θέσιν ἥθελεν εὔρεθῇ, ἐὰν ἡ θυσία ἐγένετο ὑπ' ἄλλου τινὸς τῶν ἐνδιαφερομένων.

Ὁ κανονισμὸς τῶν ἀδριαίων ἐνεργεῖται πρὸ παντὸς κατὰ τὰς ἰδιαιτέρας μεταξὺ τῶν ἐνδιαφερομένων μερῶν συμφωνίας, καθ' ὅς δύνανται νὰ ἀπαλλαγῶσι καθολοκληρίαν τῆς συνεισφορᾶς εἴτε ὁ πλοιοκτήτης, εἴτε οἱ φορτωταί. Ἀνάγκη ὅμως ἡ περὶ τούτου σύμβασις νὰ γένηται ἀποδεκτὴ ὑπ' ἀπάντων τῶν ἐνδιαφερομένων, ἐφαρμοζομένων ἄλλως τῶν διατάξεων τοῦ ἐμπ. νόμου ὡς πρὸς τὸν κανονισμὸν τῶν ἀδριαίων.

Τὸν κανονισμὸν τῶν ἀδριαίων αἰτεῖται ὁ πλοίαρχος, ὡς ἀντιπρόσωπος ἀπάντων τῶν ἐνδιαφερομένων. Ἀλλὰ καὶ ἕκαστος τούτων, ἀπάντος ἢ ὀλιγωροῦντος τοῦ πλοι-

ἀρχου, δύναται νὰ αἰτησῇται τὸν κανονισμόν.

Ἀπευθύνεται δὲ ἡ περὶ τοῦτου ἀγωγὴ κατὰ πάντων τῶν ἐνδιαφερομένων, διακαιουμένων ἄλλως νὰ ἀντιτάξωσιν ὅτι δὲν ἐτηρήθησαν ὡς πρὸς αὐτοὺς αἱ νόμιμοι διατυπώσεις.

Εἰς τὸν πρῶτον τοῦ κατὰ πλοῦ λιμένα, εἰς ὃν ἕνεκα οἰοῦντοτε λόγου ἤθελε καταπλευρεῖ ὁ πλοίαρχος, ὀφείλει· ἐντός 24 ὥρων νὰ βεβαιώσῃ ἐνὸς καὶ ἐν τῷ ἡμερολογίῳ αὐτοῦ περιεχόμενα, τῆς παραλείψεως τῆς διατυπώσεως ταύτης δυναμένης νὰ θεωρηθῇ ὡς ἐνδείξεις δόλου, καὶ ἐπομένως νὰ ἀπορρίφῃ ἡ περὶ κανονισμοῦ τῆς ἀδαρίας αἰτήσεις αὐτοῦ, ἐξεταζομένων τῶν πραγματικῶν γεγονότων.

Πρὸς κανονισμόν τῆς ἀδαρίας ὁ πλοίαρχος αἰτεῖται· τὸν διορισμὸν τοῦ ἀδάρκου, διοριζομένου ἐν μὲν τῷ ἐσωτερικῷ ὑπὸ τοῦ πρωτοδικείου, καὶ μὴ ὑπάρχοντος τούτου, ὑπὸ τοῦ εἰρηνοδίκου, ἐν δὲ τῷ ἐξωτερικῷ ὑπὸ τοῦ προξένου, καὶ ἐν ἑλλείψει αὐτοῦ, ὑπὸ τῆς τοπικῆς ἀρχῆς.

Πρὸς κανονισμόν τῶν ἀδαριῶν τρεῖς ἀπαιτοῦνται διακεκριμένα πράξεις· α) Κατάστρωσις τῆς ἐνεργητικῆς λεγομένης ὁμάδος, ἐμφαινούσης τὰς χάριν τοῦ κοινῆς συμφέροντος γενομένας θυσίας καὶ δαπάνας. β) Κατάστρωσις τῆς παθητικῆς ὁμάδος, ἐμφαινούσης τὰ εἰς συνεισφορὰν ὑπόχρεα πράγματα. γ) Προσδιορισμὸς διὰ πράξεων ἀριθμητικῶν τοῦ ποσού, ὅπερ ἕκαστος τῶν ἐνδιαφερομένων ὑποχρεοῦται νὰ δώσῃ ἢ ἀδικιοῦται νὰ λάβῃ.

Α'. Κατάστρωσις ἐνεργητικῆς ὁμάδος.— Ἡ ἐνεργητικὴ ὁμὰς περιλαμβάνει πάσας τὰς ἐκουσίως χάριν τοῦ κοινῆς συμφέροντος ἐκτελεσθεῖσας θυσίας, καὶ τὰς πρὸς τὸν αὐτὸν σκοπὸν γενομένας ἐκτάκτους δαπάνας, τὰ πρὸς τοῦτο συνολογηθέντα δάνεια μετὰ τῶν τόκων αὐτῶν καὶ λοιπῶν πρὸς συνυμολόγησιν αὐτῶν

δαπανῶν, τὰ πωληθέντα τυχὸν πράγματα χάριν κοινῆς ἀδαρίας, ὡς καὶ τὰς δαπάνας καὶ τὰ δικαιώματα τοῦ κανονισμοῦ τῶν ἀδαριῶν.

Ἡ τιμὴ τῶν θυσιασθέντων πραγμάτων ὁριστέα κατὰ τὴν τιμὴν αὐτῶν ἐν τῷ λιμένι τῆς ἐκφορτώσεως, περιλαμβανομένης οὕτω καὶ τῆς ἐπὶ πλεονάζουσας αὐτῶν ἐν τῷ τῆς ἐκφορτώσεως λιμένι. Λαμβάνεται ὁμως ὑπ' ὄψιν ἐν τῇ ἐκτιμῇ· ἡ κατάστασις αὐτῶν κατὰ τὴν στιγμὴν τῆς θυσίας, ἀφαιρουμένων καὶ τῶν δαπανῶν, εἰς ἃς ἤθελον ὑποβληθῇ, εἰ μὴ ἐθυσιάζοντο, πλὴν τοῦ ναυλοῦ, οὐδέποτε ἐκπιπτομένου.

Τὰ θυσιασθέντα πράγματα, ἐὰν μὲν ἐν ταῖς φορτωτικαῖς ἐστημενίσθησαν εἰς ἐλάσσονα τῆς πραγματικῆς ἀξίαν, λογίζονται· εἰς τὴν σημειωθείσαν ἡλαττωμένην τιμὴν ἐν τῷ κανονισμῷ τῆς ἀδαρίας· ἐὰν δὲ ἐστημενίσθησαν εἰς ἀξίαν μείζονα τῆς πραγματικῆς, λογίζονται εἰς τὴν πραγματικὴν αὐτῶν ἀξίαν.

Τὰ τυχὸν πωληθέντα πράγματα πρὸς ἀπότισιν κοινῆς ἀδαρίας σημειοῦνται οὐχὶ εἰς τὴν ἡλαττωμένην τιμὴν, εἰς ἣν τυχὸν ἐπωλήθησαν, ἀλλ' εἰς τὴν τιμὴν, ἣν ἔχουσιν ἐν τῷ τόπῳ τῆς ἐκφορτώσεως.

Τὰ θυσιασθέντα τοῦ πλοίου πράγματα ἐκτιμῶνται κατὰ τὴν συνήθη αὐτῶν ἀξίαν, ἐκπιπτομένης τῆς ἐκ τῆς χρήσεως φθορᾶς αὐτῶν. Ὁ αὐτὸς ἐφαρμόζεται κανὼν καὶ ἐν τῇ ἐκτιμῇ τοῦ σκάφους τοῦ πλοίου, θυσιασθέντος χάριν τῆς κοινῆς σωτηρίας.

Ἐὰν τὰ ἐκβληθέντα χάριν τῆς κοινῆς σωτηρίας διασωθῶσιν, ἀποδίδονται εἰς τοὺς κυρίους αὐτῶν, μὴ ἀπολέσαντας διὰ τῆς ἐκβολῆς τὴν ἐπ' αὐτῶν κυριότητα, ὀφείλοντας ὁμως νὰ ἀποδώσωσιν εἰς τὸν πλοίαρχον καὶ τοὺς λοιποὺς ἐνδιαφερομένους ὅσα τυχὸν ἔλαθον κατὰ συνεισφορὰν, ἀφαιρουμένων τῶν ἐκ τῆς ἐκβολῆς προξενηθειῶν ζημιῶν καὶ τῶν σώσεων. Ἀκριβοτέρωτερον μεταφραζόμενον ἐκ τοῦ γαλ-

λικού τὸ ἄρθρον 429, ἔχει ὡς ἐξῆς: Ἐάν μετὰ τὴν ὁρίζομένην τὰ ἐκβληθέντα ἔνα κτηθῶσιν ὑπὸ τῶν ἰδιοκτητῶν, ὑποχρεοῦνται οὗτοι νὰ ἀποδώσωσιν εἰς τὸν πλοίαρχον καὶ τοὺς ἐνδιαφερομένους ὅ,τι ἔλαβον ἐκ τῆς συνεισφοράς, ἐκπιπτομένων τῶν ἐκ τῆς χύσεως προσγενομένων ζημιῶν καὶ τῶν ὁκπαγῶν τῆς ἀνακτισεως.

Β. Κιτἀστρώσεις τῆς παθητικῆς τικῆς ὁμάδος. — Ἡ παθητικὴ ὁμάς περιλαμβάνει τὰ εἰς συνεισφορὰν ὑποκείμενα πράγματα, ἢ τὰ κεφάλαια τὰ ἐκ τῆς κοινῆς ἀδαρίας ὠφελθέντα. Συνεισφέρουσι δὲ κατὰ τὸ ἄρθ. 401 αἱ μὲν πραγματεῖαι ἀναλόγως τῆς ἀξίας αὐτῶν. τὸ δὲ πλοῖον καὶ ὁ ναῦλος ἐπὶ τοῦ ἡμίσεως τῆς τιμῆς αὐτῶν.

ὑποκίονται δὲ εἰς συνεισφορὰν οὐ μόνον τὰ διασωθέντα, ἀλλὰ καὶ τὰ θυσιασθέντα, περιλαμβανόμενα διὰ τοῦτο καὶ εἰς τὴν παθητικὴν ὁμάδα.

Τὰ ἄνευ δηλωτικῆς ἢ φορτωτικῆς, ὡς καὶ τὰ ἐπὶ τοῦ καταστρώματος φορτωθέντα ἐμπορεύματα, ἐκβληθέντα μὲν ἢ βλαθέντα ἐκ τῆς χύσεως, δὲν δικαιοῦνται εἰς συνεισφορὰν. δικαιοῦνται δὲ, συνεισφέρουσιν ἀναλόγως τῆς ἀξίας αὐτῶν.

Ὡς πρὸς τὸν ναῦλον σημειώτεα τὰ ἐξῆς. Ἐάν πρὸ τῆς ἀδαρίας ἐξεφορτώθωσαν πραγματεῖαι, ὁ ναῦλος αὐτῶν, μὴ κινδυνεύων ἐφεξῆς, εἰς οὐδεμίαν ὑπόκειται συνεισφορὰν. Ἐάν ὁ μὲν ναῦλος συνωλόγηται δι' ἐλόκληρον τὸ ταξίδιον ἄνοδον καὶ καθόδου, ἢ δὲ ἀδαρίαν κανονίζεται κατὰ τὸν πλοῦν τῆς ἄνοδου, συνεισφέρει ὁ διὰ τὴν ἄνοδον ἄναλογος ναῦλος. Ὁ προκαταβληθεὶς ναῦλος ὑπόκειται εἰς συνεισφορὰν ἂν κινδυνεύῃ, ἂν δηλονότι ἀποδίδεται ἐν περιπτώσει καὶ ἢν δὲν ἤθελον φθάσει τὰ ἐμπορεύματα εἰς τὸν προσδιορισμὸν αὐτῶν. Ὁ δὲ μὴ κινδυνεύων ναῦλος, ἂν μὴ ἀποδοτέος ἐν οὐδεμίᾳ περιπτώσει, εἰ προκαταβλήθῃ, κατὰ

τὴν ὁσπετέραν γνώμην κατατακτέος εἰς τὴν συνεισφορὰν εἰς βάρος τοῦ φορτωτοῦ καὶ δι' ἐλόκληρον αὐτοῦ τὴν τιμὴν, ἂν ὠφελθῆντος ἐκ τῆς ἐκουσίας γενομένης θυσίας, καθότι, εἰ μὴ ἐσώζοντο τὰ ἐμπορεύματα, οὐ μόνον ταῦτα ἤθελε ζημιωθῇ, ἀλλὰ καὶ τὸν δι' αὐτὰ προκαταβληθέντα ἀναπιστρέπτει ναῦλον.

Τὸ πλοῖον ἐκτιμᾶται, διὰ τὸν προσδιορισμὸν τῆς εἰς συνεισφορὰν ὑποκείμενης ἀξίας αὐτοῦ κατὰ τὴν τιμὴν αὐτοῦ ἐν τῷ τόπῳ τῆς ἐκφορτώσεως, ἐκπιπτομένων τῶν δαπανῶν τῶν μετὰ τὴν κοινὴν ἀδαρίαν γενομένων εἰς αὐτὸ ἐπισκευῶν ἐνεκεν εἰς τὴν ἀδαρίαν.

Καὶ τὰ ἐμπορεύματα ἐν τῇ συνεισφορᾷ ἐκτιμῶνται κατὰ τὴν τιμὴν αὐτῶν ἐν τῷ τόπῳ τῆς ἐκφορτώσεως, ἐκπιπτομένων ὡσαύτως τῶν μετὰ τὴν κοινὴν ἀδαρίαν γενομένων δαπανῶν ἐνεκα εἰδικῶν ἀδαριῶν.

Ἐκπίπτουσι ὡσαύτως αἱ δαπάναι τῆς ἐκφορτώσεως τῶν διασωθεισῶν πραγματειῶν, καὶ τὰ τελωνειακὰ τέλη, πρὸς ἐξίσεσιν αὐτῶν πρὸς τὰς θυσιασθείσας πραγματείας. ἐν τῇ ἐκτίμῃ τῶν ὁποίων δὲν λαμβάνονται αἱ τοιαύται δαπάναι, εἰς τὴν ἔθελον ὑποβληθῇ, εἰ μὴ ἐθυσιάζοντο.

Τὰ ἐκβληθέντα ἐμπορεύματα καὶ τὰ διασωθέντα σημειῶνται ἐν τῇ παθητικῇ ὁμάδι, ἐκπιπτομένου τοῦ ναυλοῦ, ἐκτὸς ἂν, προκαταβληθεὶς δὲν ἀποδίδεται, ὅτε περιλαμβάνεται εἰς τὰς διασωθείσας πραγματείας εἰς βάρος τοῦ φορτωτοῦ κατὰ τὰ ἀνωτέρω εἰρημένα.

Εἰς τὴν συνεισφορὰν δὲν περιλαμβάνονται, καίπερ δικαιούμεναι, εἰς ἀποζημιώσιν, αἱ ἐκβληθεῖσαι ζωοτροφίαι, τὰ πολεμοφόδια καὶ ὁ ἐκμισθὸς τῶν ναυτῶν, θυσιασθέντων χάριν τῆς κοινῆς σωτηρίας. Οὐδ' οἱ μισθοὶ τῶν ναυτῶν περιλαμβάνονται εἰς τὴν παθητικὴν ὁμάδα, ἀπώλλασσόμενοι ἀείποτε τῆς συνεισφορᾶς.

Γ. Ἐκκαθάρασις τῆς ἐν

ταῖς κοινῇ αἰσθητικῇ ἀξίαις. — Οἱ κατὰ τὰ ἄνωτέρω καταρτισθέντες δύο πίνακες ἐμφαίνουσιν ὁ μὲν, ἅπαντας τοὺς εἰς συνεισφοράν δικαιοσύμενους, ὁ δὲ, ἅπαντας τοὺς εἰς συνεισφοράν ὑποχρέους· ἀντιπαρὰβαλλομένων δὲ τούτων, θέλει προκύψει, ὅτι οἱ μὲν εἰς μόνην τὴν ἐνεργητικὴν ὁμάδα ἐμφαινόμενοι θέλουσιν εἶναι καθαρῶς δικαιοῦχοι, οἱ δὲ εἰς μόνην τὴν παθητικὴν ὁμάδα σημειούμενοι θέλουσιν εἶναι καθαρῶς ὀφειλέται, οἱ δὲ λοιποὶ θέλουσιν ἐμφανισθαι εἰς ἀμφοτέρους τὰς ὁμάδας ὡς δικαιοῦχοι καὶ ὀφειλέται. Γινόμενου δὲ συμφητισμοῦ, θέλουσι παρυσιασθῆ καὶ ἐξ αὐτῶν οἱ μὲν καθαρῶς ὀφειλέται, οἱ δὲ καθαρῶς δικαιοῦχοι. Ἐὰν δὲ πᾶσι αἱ πράξεις ἐκτελεσθῶσιν ἀκριβῶς, τὸ ὅλον ποσὸν τῶν καθαρῶς πληρωτέων θέλει ἐξισουῖσθαι πρὸς τὸ ὅλον ποσὸν τῶν καθαρῶς ὀφειλομένων.

Ὁ κατὰ ταῦτα γινόμενος κανονισμὸς τῶν ἀδαριῶν ἐπικυροῦται ὑπὸ τῆς ἀρμοδίας δικαστικῆς ἀρχῆς ἐν τῷ ἐσωτερικῷ, ἢ τῆς προξενικῆς ἐν τῷ ἐξωτερικῷ, μεθ' ὃ ὁ πλοίαρχος γνωστοποιεῖ τὸν κανονισμόν πρὸς τοὺς ἐνδιαφερομένους.

Ὁ οὕτως ἐπικυρωθεὶς κανονισμὸς δὲν ἀποτελεῖ δεδικασμένον, ἀτε μὴ γινόμενος κατ' ἀντιμωλίαν. Ἐπομένως ἕκαστος τῶν ἐνδιαφερομένων δικαιοῦται νὰ ἐγείρῃ ἐνστάσεις κατὰ τοῦ κανονισμοῦ.

Καταστάντος ὀριστικοῦ τοῦ κανονισμοῦ εἴτε διὰ τῆς ἀποδοχῆς τῶν μερῶν, εἴτε διὰ τελεσιδικίου δικαστικῆς ἀποφάσεως, ἕκαστος μὲν τῶν ὀφειλετῶν ὀφείλει νὰ καταβάλῃ τὴν καταλογισθεῖσαν αὐτῷ συνεισφοράν, ἕκαστος δὲ τῶν δικαιοῦχων νὰ λάβῃ τὸ εἰς αὐτὸν ἦνχαν ἐκ τῆς ὅλης συνεισφοράς.

Οἱ εἰς συνεισφοράν ὑποκείμενοι, κατ' ἀρχαίτατον ἐν Γαλλίᾳ ἔθιμον, θεωροῦνται ἀλληλεγγυῶς ὑπὸ χρεοί. Ἐν πάσῃ ὁμοῖ περιπτώσει, τῆς εἰς συνεισφοράν ἀγωγῆς οὕσης πραγματικῆς, οὐδεὶς ἐνέχεται πέ-

ραν τῆς ἀξίας τῶν διὰ τῆς κοινῆς ἀδυναμίας σωθέντων πραγμάτων αὐτοῦ.

II. *Ἰρυσανθόπουλος.*

Ἀγαθοεργὰ καταστήματα. Πᾶς ἄνθρωπος δυνάμενος ἐργάζεσθαι ὀφείλει βεβαίως νὰ μεριμνᾷ περὶ ἐαυτοῦ καὶ τῶν περὶ αὐτόν, κατ' ἀκολουθίαν νὰ ἐργάζεται πᾶσιν δυνάμει πρὸς πορισμὸν τῶν πρὸς τὸ ζῆν, οὐδὲν προσδοκῶν ἐκ τῆς ἰδιωτικῆς ἢ δημοτικῆς ἐλεημοσύνης. Ἀλλ' πολλοὶ ἀπὸ τῆς γεννήσεως αὐτῶν, πλείονος ἀκολουθῶς, πλάττονται ἢ καθίστανται ἀνίκανοι εἰς τὸ ἐργάζεσθαι, εἰς τὸ περὶ ἐαυτῶν μεριμνᾶν. Οὐ μόνον τὸ γῆρας ἐπιερχόμενον μετ' ἄλλων δεινῶν ἐπιφέρει πολλάκις καὶ τὸ δεινὸν τῆς πρὸς ἐργασίαν ἀνικανότητος, περιάγον ἐνίοτε εἰς φρικτὸν πενιαν ἄνδρα ἐργατικὸν ἄλλοτε καὶ ὅσον στεινώτατον· οὐ μόνον ἡ νόσος, αἰφνιδίως προσβάλλουσα πολλάκις καὶ τὸν βουαλὸν ὥτατον τῶν ἀνθρώπων, ἐξουθενεῖ τὴν δραστηριότητα αὐτοῦ, καθιστᾷσα μάλιστα αὐτὸν ἐπὶ τὸ πολὺ αὐτὸν ἀντικείμενον περροντικῆς νοσηλείας, ἀλλὰ καὶ φυσικὸν ἐλάττωμα ἀπεργάζεται πολλάκις τὸν ἄνθρωπον ἐκ γενετῆς ἀνίκανον εἰς ἀσκησὶς βιοποριστικοῦ ἐπαγγέλματος ἢ ἄλλης τῆς περιπέτειαν καθίστησιν αὐτὸν ἄξιον τῶν ἀνθρώπων εὐποιῆς. Οἱ ἐκ γενετῆς τυφλοὶ, οἱ ἐκ γενετῆς κωφάλλοι, οἱ ἐκ γενετῆς ἄγχιρες ἢ ἄποδες δὲν δύνανται νὰ πορισθῶσι τὰ πρὸς τὸ ζῆν, ἀτε στερούμενοι τῶν ἀναγκαζούντων εἰς ἐργασίαν ὁργάνων, ἢ τῶν ὁργάνων, οἷων ἀναπτύσσονται αἱ διανοητικαὶ τοῦ ἀνθρώπου δυνάμεις καὶ προσκτάται ἡ γνώσις τῶν στοιχειωδῶν στέριον τοῦ κοινωνικοῦ βίου ἔργων καὶ περιπετειῶν. Ἐνταῦθεν ἡ ἀνάγκη τῶν ἀγαθοεργῶν καταστημάτων.

Εἰς ἀνακουφίσιν τῶν δυστυχῶν κατηρτίσθησαν ἀπὸ πλείστων ἐτῶν ἐν ταῖς Ἑυρωπαϊκαῖς ἐπικρατείαις ἐταιρεῖαι ἀγαθοποιῆς (sociétés de bienfaisance), αἵτινες ἐν Γαλλίᾳ καὶ Γερμανίᾳ δύνανται καὶ ν

κηρυχθῶσι διὰ Βασιλικῆς Διατάγματος νομικά πρόσωπα. ὅτε δικαιοῦνται νὰ δέχωνται δωρεὰς ἢ κληροδοτήματα, καὶ νὰ κτῶνται ἀκίνητον περιουσίαν, δύνανται δὲ νὰ καταρτισθῶσι καὶ παρ' ἑμῶν· τὰ δὲ ἀπὸ τῶν ἐταιρειῶν τούτων ἀποβέοντα ἀγαθοεργὰ καταστήματα δὲν κατατάσσονται μεταξύ τῶν δημοτικῶν. Ὁ δημοτικός ἡμῶν νόμος (ἀρθ. 20) ὥρισε μὲν συμφῶνως καὶ πρὸς τὸν Γαλλικὸν νόμον, ὅτι ἡ περιουσία τῶν κατὰ τόπους ἀγαθοεργῶν καταστημάτων ἀνήκει εἰς τὴν ἐλομέλειαν τῶν δημοτῶν· ἀλλὰ καταστήματα κατὰ τόπους ἀπεκάλυψε τὰ συσταθέντα καὶ συντηρούμενα διὰ πόρων δημοτικῶν. Ἀλλὰ τὰ ἀνεγερθέντα διὰ τῆς ἐλευθεριότητος ἐπιπλοῦτος καὶ εὐγενούς πολίτου, ἐπιφυλαττομένου τὴν κτῆσιν, ἢ ἐταιρείας ἐκ πολλῶν πολιτῶν ἀγαθοποιῶν, ἔχοντα ἰδίαν περιουσίαν καὶ ἰδίαν ἀτομικότητα, ὡφελούσι μὲν τὴν ἐλομέλειαν τῶν δημοτῶν, ἀλλ' ἢ κτῆσις αὐτῶν ἀνήκει εἰς τὴν καθιδρύσασαν αὐτὰ ἐταιρείαν ἢ πολίτην· ἐκ δὲ τοῦ 50 ἀρθροῦ ἀρθ. 16 τοῦ Δημοτικοῦ νόμου προκύπτει, ὅτι ὁ νομοθέτης δὲν διανοήθη νὰ θυσιάσῃ τὴν ἰδιοκτησίαν τῶν ἀνεξαρτήτων ἀγαθοεργῶν ἰδρυμάτων, καὶ ὅτε τὰ ταῦτα, μὴ ἐπαρκούντα εἰς τὴν διατήρησιν ἐκείνων, ἀναπληρῶσιν ἐν μέρει τὰς ἐλλείψεις τῆς ἰδίας περιουσίας διὰ δημοτικῶν βοηθειῶν. Ἀλλ' ὀλίγα πανταχοῦ τὰ οὕτω καταρτιζόμενα καταστήματα, τὰ δὲ πλεῖστα τῶν ἀγαθοεργῶν καταστημάτων ὀφείλονται εἰς τὴν πρωτοβουλίαν τοῦ δήμου, ὅστις εἶναι τὸ κυριώτατον κέντρον τῆς πρὸς τοὺς δυστυχουμένους ἐλεημοσύνης, οὐ μόνον διότι ὁ δημότης καὶ ὁ δήμος συνδέονται ἀλλήλοις διὰ στενωτέρου ἢ πᾶς ἄλλος δεσμοῦ, δεσμοῦ οὕτως εἰπεῖν οἰκογενειακοῦ, οὐ ἕνεκα τῆς καρδίας τοῦ ἀνθρώπου πάλαι μὲν ὑπὲρ τῆς ὅλης πατρίδος, ἀλλὰ σταθμῶν καὶ ὁριζήριον τῶν παλμῶν αὐτῆς ἔχει τὸν δήμον, ἀλλὰ καὶ διότι ὑφιστάμενος ὁ δημότης

πάντα τὰ βάρη τοῦ δήμου ἐν τῇ ὑμῆϊ αὐτοῦ καταστάσει δικαίον εἶναι νὰ ἐπιβαρύνῃ τὸν δήμον πρὸ πάντων, ὅταν περιπέσῃ εἰς τὴν θλίβεράν ἀνάγκην νὰ νοσθελυθῇ, ἢ νὰ διατραπῇ.

Παρ' ἡμῶν ὅπως ὁποῖται ὀλίγιστα μέχρι τοῦ νῦν συνεστάθησαν φιланθρωπικὰ ἰδρύματα, εἴτε διὰ συνεισφορῶν ἰδιωτικῶν εἴτε δαπάνῃ τῶν δήμων ἢ τῆς πολιτείας. Ἐν ὀλίγαις ἐλληνικαῖς πόλεσι· καταρτισθῆσαν δημοτικά νοσοκομεῖα, ἐν δυσὶν ἢ τρισὶ δήμοις ὤριζανται θεραπευτήρια σπυρροκώλου, καὶ ταῦτα τῇ συνδρομῇ τῆς πολιτείας διατηρούμενα, ἐν ἐνὶ ἢ δυσὶ δήμοις ὑπάρχουσι μικρὰ λεπροκομεῖα· μόνον δὲ ἐν Ἀθήναις ἐξαιρετικῶς συνεκεντρώθη ἀριθμὸς τις καταστημάτων φιλανθρωπικῶν, ὀφειλομένων κατὰ τὸ πλεῖστον εἰς τὴν ἰδιωτικὴν ἀγαθοποιάν, δηλονότι 1) τὸ δημοτικὸν νοσοκομεῖον ἢ Ἐλπίς, τὸ θεραπευτήριον Εὐαγγελισμός, τὸ ὀρφανοτροφεῖον Χατζηκώστα, τὸ Ὀρφανιαστεῖον, τὸ Ἀμαλίσιον ὀρφανοτροφεῖον, τὸ Νηπιακὸν ὀρφανοτροφεῖον, τὸ Πτωχοκομεῖον. Οὐχ ἥτιον δὲ συγκαταριθμητέα εἰς τὰ φιλανθρωπικὰ ἰδρύματα καὶ τὸ ὑπὸ τοῦ Συλλόγου τοῦ Ἱερυβροῦ σταυροῦ διευθυνόμενον νοσοκομεῖον καὶ τὰ ὑπὸ τοῦ Συλλόγου τῶν ἀπόρων γυναικῶν διατηρούμενα κορασιῶν σχολεῖα καὶ ἐργαστήριον ἀπόρων γυναικῶν. Παρὰ τὰς Ἀθήνας δὲ (παρὰ τῇ μονῇ τοῦ Δαφνίου) ἡ γερὴ πρὸ τίνος τὸ Δρομοκαίτειον φρενοκομεῖον δαπάνῃ τοῦ μεγαλόφρονος Χίου Ζωρζῆ Δρομοκαίτου.—Τὰ δὲ ἀγαθοεργὰ καταστήματα, τὰ μὴ ὑπαρχόντα δύναμις εἰδικοῦ νόμου ἢ εἰδικοῦ καταστατικοῦ εἰς ἄλλην διοίκησιν, ὡς ὑπὸ τοῦ δήμου συντηρούμενα, διοικούνται ὑπὸ ἀδελφάτων, συγκατεμένων ἐκ τοῦ δημάρχου τοῦ δήμου, ἐν οὗ τῇ περιφερείᾳ κεῖνται, καὶ δύο ἢ τρισσῶν δημοτῶν, ἐκλεγόμενων κατὰ τριετίαν ὑπὸ τοῦ δημοτ. συμβουλίου (Δ. τῆς 1 Δεκ. 1836 περὶ τῆς διοικήσεως ἀγαθοεργῶν

καταστημάτων ἄρθ. 1 καὶ 2) ἐὰν δὲ ἀγαθοεργόν τι κατὰσχημα ἀντήκη εἰς πολλοὺς ἅμα δῆμους, ἐκλέγονται μὲν ὑποψήφια μέλη ἀδελφάτου ὑπὸ τῶν δημοτικῶν συμβουλίων πάντων τῶν δῆμων τούτων, ἀλλ' ἢ μὲν ἀναλογίᾳ τοῦ ἀριθμοῦ τῶν τοῦ ἀδελφάτου μελῶν ὁρίζεται ὑπὸ τοῦ νομάρχου, ἢ δὲ διευθύνσις τοῦ ἀδελφάτου ἀντὶ καὶ εἰς τὸν δήμαρχον τοῦ δήμου, τοῦ ἐχόντος τὸ μέγιστον τῆς περιουσίας μέρος εἰς τὸ ἀγαθοεργόν κατὰσχημα (ἄρθ. 3). ἐὰν δὲ ἀπροσδιορίστου οὕσης τῆς περιουσίας τοῦ ἀγαθοεργοῦ κατὰσχηματος ᾖ καὶ ἄδηλον ἢ ἀμφισβητούμενον τίς ἔχει τὸ μέγιστον μέρος, ὁρίζεται ὑπὸ τοῦ νομάρχου καὶ ὁ ἀναληφόμενος τὴν διευθύνειν τοῦ ἀδελφάτου δήμαρχος (ἄρθ. 4). Σημειωτέον, ὅτι ἐὰν ἐντός τῶν ὁρίων τῆς περιουσίας τοῦ ἀδελφάτου κατοικήῃ δημότης ἱερός, οὗτος αὐτοδικαίως ἀποτελεῖ μέρος τοῦ ἀδελφάτου· πολλῶν δὲ κατοικούντων, ἐκλέγει· ἐξ αὐτῶν ἓνα τὸ δημοτικὸν συμβούλιον (ἄρθ. 5). Ἄλλ' ἐκλέγεται καὶ ἰδιαιτερός οἰκονόμος, δηλονότι διαχειριστὴς τῆς ἀκινήτου περιουσίας, ὑπαγόμενος εἰς τὸ ἀδελφάτον τοῦ ἀγαθοεργοῦ κατὰσχηματος, ὡς καὶ ἡ ἐκτασίς τῆς ἀκινήτου περιουσίας αὐτοῦ ἀπατεῖ τὸν διορισμὸν αὐτοῦ (Διατ. περὶ ἀναθ. καταστ. ἄρθ. 12 καὶ Δημοτ. νόμου ἄρθ. 115 ἐν συνδ. πρὸς τὸ ἄρθρον 50 ἄρθ. 12)· δηλονότι τὸ δημοτικὸν συμβούλιον προβάλλει τρεῖς ὑποψήφιους, ἐξ ὧν τὸν ἓνα διορίζει ὁ Βασιλεὺς. Ἄλλαν δὲ ὅτι πρέπει νὰ προτείνονται οὐ μόνον οἱ φερέγγυοι, ἀλλὰ καὶ οἱ ἱκανοὶ καὶ αὐστηροὶ περὶ τὰς δεσοληφίας αὐτῶν. Τῆς ἀκινήτου δὲ περιουσίας οὕσης μικρᾶς, ἐκλέγεται ὑπὸ τοῦ ἀδελφάτου εἰς ἐπιστάτην τῇ ἐγκρίσει καὶ τοῦ νομάρχου, ὅστις διατελεῖ ὑπὸ τὰς διατάξεις τοῦ ἀδελφάτου (Διατ. περὶ ἀγαθοεργῶν κατὰσχημάτων ἄρθ. 13). Τὰ ἀγαθοεργὰ ταῦτα ἰδρύματα εἶναι ἴδια ἥθικα πρόσωπα δεκτικὰ ἰδιοκτησίας, κεχωρισμένα

κατὰ τοῦτο τοῦ δήμου, ἀλλ' ἐν τῷ δήμῳ περιλαμβανόμενα καὶ ὑπὸ τοῦ δήμου πλειστάκις συντρεχόμενα καὶ συνήθως καὶ συντηρούμενα κατὰ τὸ πλείστον, ἐλλόγων ὥρισθ' ὅτι διευθύνονται ὑπὸ δημοτῶν, ἐκ λεγομένων ὑπὸ τοῦ δημοτικοῦ συμβουλίου καὶ προεδρευομένων ὑπὸ τοῦ δημάρχου, διότι οὗτοι συνδεόμενοι πρὸς τοὺς λοιποὺς δημοτὰς διὰ δεσμοῦ παλαιᾶς ἐκ παίδων φιλίας καὶ συγκοινωνούντες τῆς αὐτῆς ἡθικῆς καὶ φυσικῆς ἀτμοσφαιρᾶς, τοῦ αὐτοῦ σχολείου, τῆς αὐτῆς ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ ἐκκλησίας, τῶν αὐτῶν συμφερόντων, ἐνδιαφέρονται· εἰκότως πλέον παντὸς ἄλλου ὑπὲρ τῆς ἰδρυάσεως καὶ τῆς προαγωγῆς αὐτῶν. Ἄλλ' ὁρθῶς ὥρισθ' ἐπίσης, ὅτι τὸ ἀδελφάτον διευθύνει μὲν τὸ ἀγαθοεργόν κατὰσχημα, ὡς ὁ δήμαρχος ἢ ὁ ἀναπληρωτὴς αὐτοῦ δήμαρχικός πάρεδρος διευθύνει τὸν δῆμον, ἀλλ' ἐφαρμόζονται καὶ εἰς τὴν διαχείρισιν τῆς περιουσίας αὐτῶν οἱ εἰς τὴν διαχείρισιν τῆς δημοτικῆς περιουσίας ἐφαρμόζόμενοι κανόνες (Δημοτικοῦ νόμου ἄρθ. 116), καθισταμένῃν οὕτω συμμετόχων καὶ συνυπευθύνων τῆς διαχείρισεως τῆς περιουσίας αὐτῶν καὶ τῶν δημοτικῶν συμβουλίων. Ὅθεν ὡς περὶ ἐκποίησεως ἀκινήτων δημοτικῶν κτημάτων ἀποφαίνεται τὸ δημοτικὸν συμβούλιον καὶ ὁ νομάρχης κατὰ τὰς §§ 4 καὶ γ' τῶν ἄρθρων 50 καὶ 119 τοῦ δημοτικοῦ νόμου, οὕτω καὶ περὶ ἐκποίησεως ἀκινήτων κτημάτων ἀγαθοεργοῦ κατὰσχηματος δεόν νὰ ἀποφαινηται τὸ δημοτικὸν συμβούλιον καὶ ὁ Νομάρχης, ὡς ὁ' ἐπίσης κατὰ τὴν § 6' τοῦ ἄρθρου 112 πρὸς ἐξελούσιν ἐκποίησιν μερῶν τῆς δημοτικῆς περιουσίας δεόν νὰ ἐρευνηθῇ ἁκριβῶς καὶ βεβαιωθῇ ἐκ τῶν πρακτικῶν τοῦ δήμου ἂν ἐξετελέσθησαν οἱ ὅροι τοῦ ἄρθρου τοῦ 21 ἄρθρου (καθ' ὃν δηλονότι ἐκποιεῖται μέρος τῆς δημοτικῆς περιουσίας πρὸς ἐκπλήρωσιν δημοτικῶν ὑποχρεώσεων ἐν ἀναποφεικτῇ ἀνάγκῃ ἢ πρὸς προφανῇ τοῦ δήμου ὠφελείαν), τὸ δὲ

προϊόν τῆς ἐκποιήσεως δέον νὰ διατεθῇ εὐθὺς ἐπιμελῶς, εἰ μὴ ὠρίσθῃ πρὸς ἄλλον σκοπὸν διὰ τοῦ δημοτικοῦ προϋπολογισμοῦ. οὕτω καὶ πρὸς ἐκποίησιν τῆς περιουσίας ἀγαθοεργοῦ καταστήματος δέον νὰ ἐξετασθῇ, ἀκριβῶς ἂν ὑπάρχῃ ἀναπόφευκτος ἀνάγκη ἢ προφανὲς ὠφέλεια τοῦ καταστήματος, νὰ διατεθῇ, ὡς εὐθὺς ἐπιμελῶς διὰ τὰς ἀνάγκας τοῦ ἀγαθοεργοῦ καταστήματος. Ὡσαύτως προϋπολογισμὸν τῶν προσόδων καὶ δαπανῶν αὐτοῦ τὸ ἀδελφάτον ὑποβάλλει εἰς τὸ δημοτικὸν συμβούλιον, πρὶ τῆς ἐπιμερίσεως τοῦ γενικοῦ δημοτικοῦ προϋπολογισμοῦ, ὅπερ συζητεῖ αὐτὸν ἐπὶ παρουσίᾳ τοῦ ἀδελφάτου καὶ ἐγκριθέντα συμπεριλαμβάνει εἰς τὸν γενικὸν μὲν τοῦ δήμου προϋπολογισμὸν, ἀλλ' εἰς ἰδιαιτέρον κεφάλαιον (Διτ. περὶ ἀγαθοεργῶν καταστημάτων ἄρθρ. 7 ἐν συνδ. πρὸς Δημ. νόμου ἄρθρον 50 § α' καὶ β' καὶ ἄρθρ. 116) ἂν δὲ τὸ ἀγαθοεργὸν κατάστημα ἀνήκῃ εἰς πλείονας τοῦ ἐνὸς δήμου, ὁ προϋπολογισμὸς συζητεῖται ὑπὸ τοῦ δημοτικοῦ συμβουλίου τοῦ προέχοντος δήμου καὶ μετὰ τοῦτο πέμπεται ὑπὸ τοῦ δημάρχου εἰς τὴν διοίκησιν τῶν λοιπῶν δήμων, ὅπως τύχῃ τῆς ἐγκρίσεως καὶ τῶν δημοτικῶν συμβουλίων αὐτῶν, ἅτινα ζητοῦσι τὴν γνώμην τοῦ ὑπ' αὐτῶν ἐκλεγέντος μέλους τοῦ ἀδελφάτου. ἂν δὲ τυγχὼν διαφωνήσῃσι, ἀποφαίνεται ὁ νομάρχης συγχρόνως τῇ ἐκδόσει τῆς ἀποφάσεως περὶ προσδιορισμοῦ τοῦ δημοτικοῦ προϋπολογισμοῦ. (Διτ. περὶ ἀγαθοεργῶν καταστημάτων ἄρθρ. 8). Μετὰ δὲ τὴν ἐγκρίσιν τοῦ γενικοῦ δημοτικοῦ προϋπολογισμοῦ ὁ ἀρμόδιος δημάρχος ἐκδίδει τὰ ἐντάλματα περὶ τῆς δαπάνης τῶν ἀγαθοεργῶν καταστημάτων, ἂν οὐ πρῶτον συναποφασίσῃσι καὶ τὰ ἄλλα μέλη τοῦ συμβουλίου καὶ συνταχθῇ πράξις ἔγγραφος ἐν τῇ βιβλίῳ τῶν συνεδριάσεων αὐτῆς (ἄρθρ. 9) ἂν δὲ τὸ ἀγαθοεργὸν κατάστημα ἀνήκῃ πολλοῖς δήμοις, τὰ ἐν-

τάλματα ἐκδίδονται πρὸς τοὺς εἰσπράκτορας τῶν μετεχόντων δήμων, ἀναλόγως τῆς μερίδος ἐκάστου (ἄρθρ. 10). Πᾶσα δὲ δαπάνη γενομένη ἄνευ τῆς ἀποφάσεως τοῦ ἀδελφάτου βαρύνει τὸν διατάξαντα ἢ ποιήσαντα αὐτήν (ἄρθρ. 11). — Ἐπειδὴ δὲ καὶ οἱ ἐνοριακοὶ ναοὶ κατὰ τὸ ἄρθρον 20 τοῦ Δημοτικοῦ νόμου ἐν συνδ. πρὸς τὸ 114 ἄρθρον αὐτοῦ ὑπάγονται εἰς τὴν κατηγορίαν τῶν ἀγαθοεργῶν καταστημάτων, ἐφαρμόζονται πᾶσαι αὗται αἱ διατάξεις καὶ εἰς τοὺς ἐνοριακοὺς ναοὺς. Ἀλλὰ τὸ ἀδελφάτον τῶν ἱερῶν ναῶν, ὅπερ ἐν τῇ δημοτικῇ νόμῳ καλεῖται ἐκκλησιαστικὸν συμβούλιον, ἀποτελεῖται οὐ μόνον ἐκ τοῦ δημάρχου καὶ δύο ἑως τεσσάρων δημοτῶν, ἐκλεγομένων ὑπὸ τοῦ δημοτικοῦ συμβουλίου, ἀλλὰ καὶ τοῦ ἐφημερίου τοῦ ναοῦ. Προστεθεῖσθαι, ὅτι αἱ χορηγούμεναι αὐτονομίῳ εἰς τὰ ἀγαθοεργὰ καταστήματα δωρεὰ ἢ καὶ τελοῦμεναι διὰ προσκλησεῶν ἐντὸς τοῦ λογιστικοῦ ἔτους, ἐγγράφονται ἐν τῇ ποιντακῶν τῷ ἀδελφάτου (τοῦ ἐκκλ. συμβουλίου) καὶ ὑπογράφονται ὑπὸ τῶν μελῶν, εἴτα δὲ παραδίδονται τῇ δημοσίᾳ εἰσπράκτορι, πιστοῦντι ἐν τοῖς βιβλίοις αὐτοῦ τὸ κατάστημα. Δὲν δύναται δὲ τὸ ἀδελφάτον νὰ γιγῆσῃται ταῖς δωρεαῖς ταύταις ἢ συνεισφοραῖς ἄνευ φηρίσεως τοῦ δημοτικοῦ συμβουλίου καὶ ἐγκρίσεως τοῦ νομάρχου καὶ ἄνευ τῆς καθυποβολῆς εἰδικοῦ προϋπολογισμοῦ (Διτ. ἄρθρ. 14 καὶ 15). Ἄν δ' ἐγγιγῇ τὸ ἐπόμενον ἔτος καὶ ἡ δαπάνη δὲν ἐπείγῃ, προστίθενται τὰ δωρήματα εἰς τὸν κληρικὸν προϋπολογισμὸν τοῦ νέου ἔτους ἐν τῇ περὶ ἀγαθοεργίας θέσει. (Διτ. ἄρθρον 16).

Θ. Ν. Φλογαίτης.

Ἀγγρασία

— Ἐν καιρῷ πολέμου τὸ ἕτερον τῶν ἐμπολέμων μερῶν καταλχυθένον ἐχθρικὸν ἔδαφος. ἀσχετὸν ἐπ' αὐτοῦ, ὡς κατὰ τῶν κατοικούντων τὸ ἔδαφος τοῦτο ὑπάρχων τοῦ ἐχθροῦ, ὑφιστάμενα δικαίωματα, ὑπὸ τοῦ δικαίου

τοῦ πολέμου καθιερωμένα. ἐν οἷς καὶ τὸ δικαίωμα τοῦ ὑποχρεῶν τοὺς εἰρημένους κατοίκους εἰς ἐκτέλεσιν διαφόρων ὑπηρεσιῶν, ἃς ὑπαγορεύουσιν αἱ ἀνάγκαι τοῦ πολέμου. Αἱ τοιαῦται ὑπηρεσίαι χαρακτηρίζονται διὰ τοῦ ὅρου ἀγγραεία. Παρομοίως ἀγγραείας ἐπιβάλλει ἐν καιρῷ πολέμου ἢ ἐν καιρῷ ἐκτάκτων στρατιωτικῶν ἀναγκῶν τοῖς ἰδίῳις ὑπηκόοις καὶ αὐτῇ τῇ κυβερνήσει τοῦ κράτους κατὰ τὰ περὶ τούτου δι' εἰδικῶν νόμων ὀριζόμενα.

Ἀλλὰ καὶ κατὰ τῶν ἐμπορικῶν πλοίων τῶν οὐδετέρων κρατῶν, ναυλοχούντων εἰς λιμένας τῶν ἐμπόλεμων κρατῶν, εἶναι ἀνεγνωρισμένον, κατὰ τὰ ἐν πολέμῳ ἐξ ἔθους καθιερωμένα, τῇ ἐγγωρίῳ κυβερνήσει τὸ τῆς ἀγγραείας δικαίωμα, καθ' ὃ τῇ κυβερνήσει αὐτῇ δύναται νὰ ἐξανγκάσῃ τὰ εἰρημένα πλοῖα νὰ ἐνεργήσωσι μεταφοράς στρατευμάτων, πολεμοροδίων ἢ ἄλλων χρησίμων τῷ πολέμῳ ἀντικειμένων, ἀλλὰ πάντοτε ἐπὶ τῇ ἀποζημίωσει τῶν ὑποχρεωθέντων εἰς ἐκτέλεσιν τῶν τοιούτων ὑπηρεσιῶν οὐδετέρων πλοίων.

Τὸ τῆς ἀγγραείας δικαίον ὡς πρὸς τοὺς οὐδετέρους προδρῶς καταδικάζεται ὑπὸ τῶν νεωτέρων συγγραμμάτων. Πολύλακας δὲ διὰ συνθηκῶν μεταξύ τῶν κρατῶν συνομολογεῖται ἡ ἀμοιβαία παραίτησις τοῦ δικαίου τούτου. Ἰδίᾳ δὲ ἐν ταῖς ταχυδρομικαῖς συμβάσεσιν ὀρίζεται, ὅτι τὰ ἀτμόπλοια τῶν ξένων ἐταιριῶν, μεθ' ὧν συνομολογοῦνται αἱ τοιαῦται συμβάσεις, οὐδέποτε καὶ ἐπ' οὐδενὶ λόγῳ ὑποβάλλονται εἰς ἀγγραείας, ἐκτερουσας τὰ ἀτμόπλοια ταῦτα τοῦ διαγεγραμμένου αὐτῶν ὁρομολογίου, ἢ ἀσχολούσας αὐτὰ εἰς ἄλλας ὑπηρεσίας ἄλλοτρίας τοῦ προορισμοῦ αὐτῶν.

Π. *Ἰρυσανθόπουλος.*

Ἀγγραεία (διοικητικὸν δικαίον). Διὰ τε τοῦ δημοτικοῦ νόμου (ἄρθ. 34-36) καὶ τοῦ περὶ ἐδοποιίας νόμου τῆς 15 Δε-

κεμβρίου 1867 (ἄρθρ. 16-22), κατὰ τὸ παράδειγμα τῶν ἄλλων εὐρωπαϊκῶν νομοθεσιῶν, ἀνεγράφη μεταξύ τῶν ὑποχρεώσεων τῶν δημοτῶν (ἐξαρουμένων τοῦ δήμαρχου καὶ τῶν παρέδρων) καὶ τῇ τῆς διὰ τῶν χειρῶν ἐργασίας πρὸς σύστασιν καὶ ἐπισκευὴν τῶν ἀναγκαιῶν δημοτικῶν καταστημάτων, τῶν ὁδῶν, τῶν γεφυρῶν καὶ τῶν ὁδραυλικῶν ἔργων. Ἀπαλλάσσεται δὲ μόνος ὁ δυνάμενος διὰ χρηματικῆς καταβολῆς νὰ ἀντικατασταθῇ δι' ἄλλου εἰς τὴν ἐκτέλεσιν τῆς ἐπιβεβλημένης αὐτῷ ἐργασίας. Ἡ ὑποχρέωσις αὕτη τῶν δημοτῶν εἰς ἐργασίαν πρωτοπικὴν καλεῖται ὑποχρέωσις εἰς ἀγγραείαν.

Θ. Ν. *Φλογαίτης.*

Ἀγνοία νόμου ἢ πράγματος. Ἡ ἀγνοία (νόμου ἢ γεγονότος) διαφέρει τῆς πλάνης, καθ' ὅσον ἡ μὲν ἐμφαίνει παντελῇ ἔνδεικν γνώσεως νόμου ἢ γεγονότος, ἡ δὲ σφαλερὰν περὶ τὸ δικαίον ἢ περὶ τὸ γεγονός ἔννοιαν, ἀλλ' ἐν τούτοις ἐν τῷ δικαίῳ ἐπιφέρουσι τὰ αὐτὰ ἀποτελέσματα κατὰ τὸ πλεῖστον.—Κατὰ τὰ κείμενα τοῦ νόμου «κανονικῶς ἢ τοῦ νόμου ἀγνοία πάντας βλάπτει» (Ν. Θ'. Β. 2. 4). «Μηδεὶς ἢ ἀγνοεῖτω ἢ ἀποπροσποιεῖσθαι διατάξεις Βασιλικὰς» (Ν. κα'. Β. 2. 4). «Μόνῃ τοῦ νόμου ἢ ἀγνοία δὲν ἀρκεῖ νὰ ἀποκλείσῃ τὸν καταλογισμόν». (Ποινικοῦ νόμου ἄρθ. 91). Ὅθεν καταδήλως πάντες ὀφείλουσι γινώσκειν τὸν νόμον. Τὸ καθήκον δὲ τοῦτο σφωδρῶς ἐπιβάλλεται εἰς πάντας, ἄλλως τῆς δικαιοσύνης ἢ ἀπονομῆς ἤθελε καταστῇ δυσχερὴς, εἰ μὴ παντελῶς ἀνεφικτός. Ἀλλὰ καὶ γενικῶς ἐφαρμοζομένη ἡ ἀρχὴ αὕτη, πάλιν ἤθελε προσκρούσει εἰς τὴν δικαιοσύνην, διότι ἤθελε ζημιώσῃ πολλά πρόσωπα, ἀδυνατοῦντα διὰ τὴν ἀντίθεσιν τῶν περιστάσεων ἢ τὸ μικρὸν τῆς ἡλικίας αὐτῶν νὰ γινώσκωσι τὸν νόμον. Διὸ ὁ νόμος ὥρισεν ἐν πρώτοις ὅτι «ἡ τοῦ νόμου ἀγνοία τοὺς μὲν ἀπαιτοῦντας τὰ ἴδια οὐ βλά-

πει· ἐπὶ δὲ κέρδεις οὐ συμβάλλεται (Γ'. Β. 2. 4) καὶ «ἡ τοῦ νόμου ἄγνοια, ἐπὶ μὲν κέρδους οὔτε γυναιξὶ βοηθεῖ, ἐπὶ δὲ ζημίας οὐδένα βλάπτει, θέλοντα τὸ ἴδιον ἀπαιτῆσαι.» (Γ'. Β. 2. 4). Ἀλλὰ τί προστίθεται νὰ δηλώσῃ ὁ νόμος διὰ τῶν λέξεων κέρδους καὶ ζημίας; Οἱ νομοθέτορες, διακρίνοντας τὴν περίπτωσιν καθ' ἣν παρὰδοίς τις, ἀπὸ τῆς περιπτώσεως καθ' ἣν ὑπεσλήθη παραδοῦναι, ἀποφαινόμενοι ἐν μὲν τῇ πρώτῃ, ὅτι ἡ ἀγνογὴ περὶ ἐπαναλήψεως θεωρεῖται ὡς σκοπὸν ἔχουσα κέρδος, ὅπερ δὲν συγχωρεῖται, ἐν δὲ τῇ δευτέρᾳ, ὅτι ἡ περὶ ἀγνοίας ἐνστάσις συγχωρεῖται, διαστὶ σκοπὸν ἔχει τὴν διατήρησιν τοῦ ὑποσχεθέντος πράγματος, ὅπερ ὑπὲρ αὐτῶν χαρακτηρίζεται ἀποτροπὴ ζημίας. (Εἰνεκίου Πανθ. μψ. 4 § CXLV (ἐν σχολίῳ). Ὡς οἱ δὲ ἐπίσης ὅτι «ἡ τοῦ νόμου ἄγνοια πάντας βλάπτει πλὴν τῶν ἀνθρώπων καὶ ἐν τισὶ τῶν γυναικῶν. (Ν. Θ' Β. 2. 4). «Ἡ τοῦ νόμου ἄγνοια τότε οὐ συμβάλλεται, ὅταν τις ἔχῃ τοὺς ὀφειλόντας ἐπιτηθῆναι τὸν νόμον ἢ αὐτὸς διὰ τῆς οἰκείας προνήσεως ἐγίνωσκει· ὁ γὰρ εἰδέναι δυνάμενος ἐκ τῆς ἀγνοίας τοῦ νόμου βλάπτεται, ὅπερ σπανίως δεχόμεθα.»—Ἀλλὰ τὰ ἀποτελέσματα τῆς ἀγνοίας τῶν πραγμάτων ἢ γεγονότων διαφέρουσι τῶν τῆς ἀγνοίας τῶν νόμων. Κατὰ τὸν νόμον αἱ τοῦ φάκτου ἄγνοια καὶ ἀνδράσι καὶ γυναιξὶ βοηθεῖ ἐπὶ κέρδους καὶ ζημίας» (Γ'. Β. 2. 4). «Ἡ τοῦ φάκτου ἄγνοια οὐδένα βλάπτει.» (Ἐκ τοῦ Θ'. Β. 2. 4). «Εἰς ἀνάληψιν τῶν μὴ κεχρησιστημένων μόνῃ ἡ τοῦ φάκτου, καὶ οὐχὶ ἡ τοῦ νόμου συμβάλλεται ἄγνοια.» (ΙΘ'. Β. 2. 4). «Ἡ ἑτέρου εἰδὸς ἑτερον οὐ βλάπτει· καὶ ἡ ἄλλου ἄγνοια ἄλλον οὐκ ὠφελεῖ.» (Ιε'. Β. 2. 4) καὶ «ἡ ἀλήθεια πλέον ἰσχύει τῆς ὑπονομίας». Ἡ ἀλήθεια ἄρα ὑπερισχύει πάντοτε· ἡ δὲ ἄγνοια οὐδέποτε τὸν πλανώμενον βλάπτει. Ἀλλ' ὁ νόμος δὲν συγχωρεῖ πάντοτε καὶ τοῦ γεγονότος τὴν ἄγνοιαν.

Τοῦτο δηλοῦται ἐκ τοῦ Θ' κανόνος Βασιλ. 2.4 ἔχοντος ὡς ἑξῆς. «Ἐπὶ τοῦ πάνυ ἀμελοῦς ἡ τοῦ φάκτου ἄγνοια οὐ συγχωρεῖται.» «Γι' γὰρ ὁ,τι πάντες οἱ τῆς πόλεως γινώσκουσιν, αὐτὸς μόνον ἄγνοεῖ; Ἐδῆς οὐκ ἀπαιτεῖται ἐπιμελεστάτου ἀνθρώπου, ἀλλ' ἢν τις ἐπιμελῶς ζητῶν οὐ δύναται γινῶναι.»

Θ. Ν. Φλωρεῖτης.

Ἀγορονομικαὶ διατάξεις.

Τὰ τῆς ἀγορονομίας διατείνε παρ' ἡμῖν τὸ διάταγμα τῆς 6 Ἀπριλίου 1835 περὶ ἀγορονομικῶν διατάξεων. Κατ' αὐτὸ ἡ δημοτικὴ ἀρχὴ ἐκδίδουσι τὰς προστηκούσας διατάξεις περὶ κανονισμοῦ τῶν τρωμένων καὶ περὶ προσδιορισμοῦ τῶν ἀποθηκῶν διὰ τὴν καύσιμον ὑλείαν· ὅλλ' ὑποβάλλονται αἱ διατάξεις αὗται εἰς τὴν ἔγκρισιν τῆς διοικητικῆς ἀρχῆς, δικαιουμένης καὶ ὀφειλομένης νὰ ἀδελιξῇ ἐξ αὐτῶν ὁ,τι ἀντίκειται εἰς τὰς διατάξεις τοῦ νόμου. Ὅριζει δὲ ἐν ἐκτάσει τὸ διάταγμα τὰ τε τῶν ἐκδοδίων καὶ τὰ τῆς καυσίμου ὕλης. Καὶ ἔχουσι μὲν καλῶς κατὰ τὸ πλεῖστον οἱ ὅρισμοί αὐτοῦ, καίπερ πρὸ ἐξηκονταετίας ἐκδοδόμενου. Ἀλλ' ἀνάγκη νὰ ἐπέλθωσιν ἐν τισὶ μεταβολαῖς τινες εἰς πληρεστέραν ἐνδιδωσιν τοῦ σκοποῦ τοῦ διατάγματος καὶ μείζονα ἀσφάλειαν τῆς ἐλευθερίας τῆς ἐργασίας.

Κατὰ τὸ 16ον πέρ' εἰπεῖν ἄρθρον τοῦ Διατάγματος πρὸς ἐξάσκησιν τοῦ ἐπιτηδεύματος τοῦ ἀρτοποιοῦ ἀπαιτεῖται ἄδεια τοῦ δημάρχου, ἣν οὗτος δικαιούται νὰ ἐπιτρέπῃ εἰς μόνους τοὺς ἐπιδείξαντας ἀποχωρῶντας τὴν καλὴν αὐτῶν διαγωγὴν καὶ τὴν ἐκάνοτητά των. Ἀλλ' ἐπειδὴ οὔτε σχολὴ τις ἀρτοποιίας ἰδρύθη μέχρι τοῦδε, παρέχουσα διπλώματα ἀρτοποιητικῶν γνώσεων εἰς τοὺς σπουδάζοντας ἐν αὐτῇ, οὔτε κατωρθώθη μέχρι νῦν νὰ ἐπινουθῇ τὸ μέσον τῆς κατάρτισεως τοῦ ἀλαθῆτος ἐκείνου δικαστηρίου, ὅπερ δύναται νὰ ἀποφαινῇται ἀ-

σφαλῶς περὶ τῆς τιμωρίας τῶν ἀνθρώπων, ἀπέκειται εἰς τὸν δημάρχον τὸ ἐπιτρέψαι ἢ μὴ κατὰ τὸ δοκοῦν τὴν ζητουμένην ἄδειαν τοῦτο ὅπως δύναται νὰ δώσῃ κατὰ τὸν νόμον εἰς μισθὸν καὶ ἐκτέλεσιν. Οὐ μόνον ὡς ἀπορρέον ἀπὸ κρατίας συνήθως ὁ δημάρχος δύναται νὰ δώσῃ ἢ μὴ ἄδειαν κατὰ τὰς ἀπαγορεύσεις τῶν συμπαθειῶν αὐτοῦ· ἀλλ' ἂν ᾖ καὶ ἡττω γρημάτειν, ὑπάρχει καὶ ῥόδος μὴ ἢ πλειοδοσία τῶν θηρευτῶν τοῦ ἐπαγγέλματος τοῦ ἀρτοποιοῦ ἀναδεικνύῃ τὸν διὰ τὴν ἱκανότητά καὶ καλὴν αὐτοῦ διαγωγὴν προτιμωτέον. Εἶναι ἄληθές, ὅτι διὰ τοῦ 17 ἄρθρου αὐτοῦ τοῦ Διατάγματος περὶ ἀγορανομικῶν διατάξεων χορηγεῖ εἰς τὸν θεωρηθέντα ὑπὸ τοῦ δημάρχου ἀνίκανον τὸ δικαίωμα τῆς προσφυγῆς εἰς τὸν προϊστάμενον διοικητικὸν ὑπάλλληλον, ἔχοντα τὸ δικαίωμα νὰ μεταρρυθμίσῃ τὴν πρωτόδικον τοῦ δημάρχου ἀπόφασιν· ἀλλὰ τοῦτο καταφανῶς καθιστοῦ καὶ ἄλλα σπουδαιότερον ἀτόπημα, τὴν ἐξάρτησιν τῶν θελήτων νὰ ἐπαγγελθῶσι τὸν ἀρτοποιὸν πολιτῶν ἀπὸ τῆς θελήσεως εὐτελεῶς ἐνίοτε ὁργάνου τῆς ἐκτελεστικῆς ἐξουσίας καὶ τῶν περ' αὐτῇ ἰσχυόντων ὑπουργικῶν βουλευτῶν, πτωχῶν δὲ συνθησάμενα δημοσίου λειτουργοῦ. Πρὸς τί δὲ ὁ περιορισμὸς οὗτος; Οὐδεὶς κίνδυνος ἐπικείται εἰς τὴν κοινωνίαν ἐκ τῆς εἰς τὸ ἐπάγγελμα τοῦ ἀρτοποιοῦ ἐπιδόσεως πολλῶν ἐξ ἐναντίας, ὅσον πλείονες ἔσονται οἱ ἀρτοποιοὶ, τοσούτον εὐθηνότερον θέλει πωλεῖσθαι ὁ ἄρτος ἐπ' ἡγευθῶ τῶν πτωχότερων κοινωνικῶν τάξεων. Εἰ δὲ τινες τῶν ἀρτοποιῶν εἰσιν ἀνίκανοι ἢ κακοήθεις, διὰ τοῦτο δὲ κατασκευάζουσιν ἄρτον δυσάρεστον εἰς τὴν γεύσιν ἢ καὶ ἐπιβλαβὴ εἰς τὴν υἱεῖαν, οὐδαμῶς ἐπικείται ζημία τῇ κοινωνίᾳ, ὅσοι οὐδεὶς θέλει προστρέχει εἰς αὐτοὺς πρὸς ἀγορὰν ἄρτου. εὐρίσκων εὐγευστότερον ἄρτον εἰς τὰ ἄλλα ἀρτοποιεῖα, ὅθεν ἀναγκαστικῶς οὗτοι θέλου-

σιν ἀποχωρήσει τοῦ ἀρτοποιητικοῦ ἐπαγγέλματος. Ἄλλως οὗτοι ὑπάρκουντα εἰς ποινικὴν καταδίωξιν δύναται τῶν ἄρθρων 582 καὶ 584 τοῦ ποιν. ἡμῶν νόμου, ὅθεν δύναται νὰ καταγγελλῶσιν ὑπὸ τοῦ ἀγοραστοῦ καὶ ὑπ' αὐτοῦ τοῦ δημάρχου.

Ἡ πρόοδος τῆς οἰκονομικῆς ἐπιστήμης κατέστησε νῦν ἀναμφισβήτητον, ὅτι τὴν ἐλευθερίαν τῆς ἐργασίας, τὸ ἀναφαίρετον τοῦτο φυσικὸν τοῦ ἀνθρώπου δικαίωμα, οὐχὶ μόνον κατ' οὐδὲν βλέπτει, ἀλλὰ τοῦναντίον ἐπιφέρει μεγάλαν ὠφελείαν εἰς τὰς κοινωνίας. Ἐν τῷ διακεκριμένῳ συγγράμματι τοῦ Ch. Dunoyer «Liberté du travail» ἀναφέρονται καὶ ὅλην αὐτὴν τὴν ἀκρίβειαν καὶ τὴν ἔκτασιν τὰ ἀπὸ τῆς ἐλευθερίας τῆς ἐργασίας καὶ τοῦ ἀνταγωνισμοῦ (concurrence) προκύπτοντα κοινωνικὰ ὠφελήματα, πρὸς δὲ τὸ εἶδος καὶ ἡ φύσις τῶν μικρῶν ἀτόπων, αἵτινες δύναται ἐνίοτε νὰ ἐπέλθωσι προσωρινῶς ὡς πρὸς τινὰ εἶδη βιομηχανίας ἐκ τῆς βεβαίως καταργήσεως τῶν περιορισμῶν (βλ. καὶ Λεζικὸν οἰκονομολογικὸν Coquelin ἐν λ. Concurrence). Ὅθεν προνοούμεν, ὅτι καὶ εἰς τοὺς ἀρτοποιοὺς καὶ εἰς πάντας τοὺς ἄλλους ἐπαγγελματίας προσήκον νὰ ἀφελθῇ ἐλευθερίαν τὸ στάδιον, καταργουμένων τῶν σημερῶν ἐπικρατούντων νομοθετικῶν περιορισμῶν.

Διὰ τοῦ 33 ἄρθρου τοῦ αὐτοῦ διατάγματος ὑποβάλλονται εἰς τὴν ἀνάγκην τῆς αἰτήσεως ἄδειας τοῦ δημάρχου οἱ θέλοντες νὰ ἐπαγγελθῶσι τὸ κρεοπωλικὸν ἐπάγγελμα, ὁ δὲ δημάρχος δικαιοῦται νὰ δώσῃ ἢ ἀρνήσῃ τὴν ἄδειαν κατὰ τὸν βαθμὸν τῆς ἱκανότητος καὶ ἀρετῆς τῶν αἰτούντων. Ὅ,τι εἶπομεν περὶ τῶν ἀρτοποιῶν, ἐπαναλαμβάνομεν καὶ περὶ κρεοπωλῶν. Διὰ τῆς διατάξεως ταύτης περιορίζεται ἡ πολυτιμωτάτη ἀτομικὴ ἐλευθερία τοῦ ἐργάζεσθαι ἐπὶ βλάβῃ τοῦ το πολίτου καὶ τῆς πολιτείας, ἀνακιδῶς δὲ μόνον κερδοσκοποῦσι ἐπ' αὐτῆς πολιτικῶς ἢ χρηματικῶς οἱ δημάρχοι καὶ οἱ ἑπαρχοί.

Δι' οὓς ἀνωτέρω ἐσημειώσαμεθα λόγους καταδικάζομεν καὶ τὴν διὰ τοῦ 50 ἄρθρου τοῦ περὶ ἀγορανομικῶν διατάξεων Νόμου καθιερουμένην ἀπαγόρευσιν τῆς ἐν ἰδιαιτέραις ἀποθήκαις πωλήσεως ἐδωδίκων ἀνευ ἐγγράφου ἀδείας τοῦ δημάρχου. Τὸ ὑπὸ τοῦ νόμου καθιερούμενον δικαίωμα ἐμποτείας τοῦ δημάρχου ἐπὶ τῶν ζωοτροφικῶν καὶ ἡ ἐξ ἧς κατὰ τῶν πωλούντων κενθευμένα ἢ συμπρᾶ ἐδωδίκια ἐπιτρεπομένη δικαστικὴ καταδίωξις εἶναι ἀπογοώντως ἐξασφαλιστικὴ τῆς ἐκ τῆς χρήσεως ἐδωδίκων βλάβτικῶν ἐπαπειλούμενης ὑγείας τῶν δημοτῶν. Οὐδεμία ἀνάγκη νὰ δοθῇ εἰς τὸν δήμαρχον ἐν μέσων καταπίεσεως τῶν ἀντιθέτων.

Ἀνάγκη ἦδὲ νὰ παρατηρήσωμεν ὅτι ἀπὸ τοῦ χρόνου τῆς εἰσαγωγῆς τῶν ἀγορανομικῶν διατάξεων ηὐξήθησαν πανταχοῦ τὰ μέσα τῆς νοθείας ἐνεκα τῆς ἀναπτύξεως τῆς βιομηχανίας καὶ τῆς προόδου τῆς γημείας. Δυσχεροῦς οὖσης νῦν τῆς καταρτίσεως περιουσίας ἐν τῇ ἀσκήσει τοῦ ἐμπορικοῦ ἐπαγγέλματος ἐνεκα τοῦ μεγάλου διαγωνισμού. ἀνεπτυχθὲ πολλῶ μαλλον ἡ τάσις εἰς τὴν νοθείαν. κατέστη δ' εὐχερεστέρα ἡ δολία βιομηχανία, ἡ παράγουσα ὁμοία παντελῶς κατ' ἐπιφάνειαν προϊόντα. Διὸ ἀπὸ πολλοῦ ἐν ταῖς εὐρωπαϊκαῖς μετρώπολεσιν εἰσήχθη τὸ σύστημα τῶν δημοτικῶν γημείων, εἰς ᾧ πᾶς πολίτης δικαιούται νὰ προσέλθῃ, ἐκχαιτούμενος τὴν γημικὴν ἀνάλυσιν οὐδὲ ποτε ἀντικειμένου, ἐξ ἧς δύναται νὰ ὁδηγηθῇ ὁ καταναλωτὴς ἡ ὁ λιανικῶς πωλὼν ἂν πρέπει νὰ ἀγοράσῃ, δύναται δὲ, δημοσιευμένης τυχόν τῆς ἀναλύσεως, νὰ προκληθῇ καὶ ἡ ὑπὸ τῆς ἀστυνομίας νῆα γημικὴ βεβαίωσις τῆς νοθείας. Τὰ δημοτικὰ γημεία μεγάλως ἤδη περιώρισαν τὰς εἰσχεθείσας ἐκάστοτε νοθείας· διὸ πρέπει νὰ παρασκευάσωμεν καὶ τὴν εἰς τὰς πρωτεύουσας περ' ἡμῶν πόλεις εἰσαγωγὴν αὐτῶν.

Θ. Ν. Φλοράτης.

Ἀγοραπωλησία. — Ἀγοραπωλησία εἶναι ἡ συμβασις, δι' ἧς ὁ μὲν τῶν συμβαλλομένων ὑποχρεοῦται νὰ παραδώσῃ εἰς τὸν ἕτερον πρᾶγμα τι, οὗτος δὲ νὰ δώσῃ, ἀντὶ τούτου τὸ συμπεριλαμβανόμενον τίμημα (N. 7 § 1 καὶ 3. N. 8 παρ. N. 25 § 1, N. 39 § 1 Πανδ. (18.1), Ἑλληνικοῦ ἀστ. Κωδ. Σγ. ἀρθ. 1499). Ἐπειδὴ δὲ τὸ πωλούμενον πρᾶγμα δύναται νὰ ᾔηται ἔτι ἀκατασκευαστον, ἀγοραπωλησίαν ἀποτελεῖ καὶ ἡ ὁδομένη εἰς ἕτερον παραγγελία νὰ κατασκευάσῃ τι ἐπὶ ὧσει γημικῇ (N. 20 Πανδ. (18. 1), πλην ἐὰν ὁ παραγγέλων τὴν ἐργασίαν ἐξαργύρῃσεν ἐν ταύτῃ καὶ τὸ ὑλικόν τῆς κατασκευῆς ἡ τὸ ἀντικείμενον, ἐφ' οὗ μέλλει νὰ τελεσθῇ αὕτη, ὅτε ὑπάρχει μίσθωσις. Ἐπειδὴ ἐπίσης δὲν εἶναι ἀνάγκη νὰ καταβάλληται εἰς μετρητὰ τὸ τίμημα, ἀγοραπωλησίαν ἀποτελεῖ καὶ ἡ συμβασις, καθ' ἣν συμφωνεῖται μεταξύ δανειστοῦ καὶ ὀφειλέτου γημικῆς ποσότητος, ἵνα δοθῇ πρᾶγμα τι εἰς ἐξόφλησιν τοῦ χρέους. (Σγ. Ἀστικοῦ κώδικος ἀρθ. 1450). Ἡ ἀγοραπωλησία πρᾶγματος μὴ ὑπάρχοντος, ἢ κατὰ τὴν κοινὴν πεῖραν μέλλοντος νὰ ὑπάρξῃ, ἤρηται, ἐν ἐλλείψει ἐναντίας συμφωνίας, ἐκ τῆς ἀναδλητικῆς αἰρέσεως ἐὰν τὸ πρᾶγμα λῆθῃ ὑπάρξειν. (Σγ. Κωδ. ἀρθ. 1501). Ἄλλ' ἐὰν ἀναγκάσει οὖσης πράξεως τοῦ πωλητοῦ πρὸς ἀνάδειξιν τοῦ ἀποτελέσματος τῆς ἐλπίδος, καταστῇ ἀνέφικτος ἡ πραγματοποίησις αὐτῆς, ἡ συμβασις δὲν ἔχει ὑπαρξῆν· ἐὰν δὲ καὶ ἐμποδισθῇ ὑπὸ τοῦ πωλητοῦ, οὗτος ἐνέχεται εἰς τὸ διαφέρειν κατὰ τὸ Ῥωμαϊκὸν δίκαιον (N. 12 Πανδ. (19.1). Σημειώσωμεν ὅτι, ἐν μὲν τὸ πρᾶγμα ἐπωλήθη καὶ ὁ δὲ μὰ δὲ ἡ ἐν ὁμάδι (τούτῃστιν ἄλλοις ἐφ' ἐνὶ τιμῇματι), ἡ κυριότης αὐτοῦ καὶ ὁ κίνδυνος τῆς ἀπωλείας καὶ τῆς χειροτερεύσεως μεταβιβάζουσιν εἰς τὸν ἀγοραστήν ἀπὸ τῆς πωλήσεως, τουναντίον ἂν ἐπωλήθη κατὰ σταθμόν, μέτρον ἢ ἀ-

ριθμόν, μεταβαίνουνσιν εἰς τὸν ἀγοραστήν ἀπὸ τῆς σταθμίσσεως, μετρήσεως ἢ ἀριθμίσσεως· ὅθεν, ἐὰν πρὸ τούτου ἀπολεσθῇ ἐξ ἀνωτέρας βίας, οἱ κίνδυνοι ἀφορῶσιν εἰς τὸν πωλητήν. (N. 35 § 56 Πανδ. (18. 1) Σχ. ἀστ. Κωδ. ἀρθ. 1502). Δύναται δὲ νὰ ὁρισθῇ ὡς τίμημα ἡ ἀγοραία τιμὴ τοῦ πράγματος, θεωρεῖται δὲ τότε ὡς τίμημα ὁ μέσος ὅρος τῆς ἀγοραίας τιμῆς τοῦ τόπου καὶ τοῦ χρόνου τῆς πωλήσεως ἢ, ἐν ἐλλείψει ταιαύτης, ὁ τῆς ἀγοραίας τιμῆς τοῦ ἐγγυτέρου τόπου. (Σχ. Ἀστ. Κωδ. ἀρθ. 1504). Δύναται δὲ καὶ νὰ κατατεθῇ ἐκ τῶν προτέρων ὁ προσδιορισμὸς τοῦ τιμήματος εἰς τὴν κρίσιν τρίτου, κατονομαζομένου ὑπὸ τῶν συμβαλλομένων, ὅτε ἡ ἀγοραπωλησίς ἰσχύει ἂν ὁ τρίτος ὀρίσῃ τὸ τίμημα (Σχ. Ἀστ. Κωδ. 1505). Ἀλλὰ δὲν ἰσχύει ὡς ἀτελής, ἐὰν συμφωνηθῇ μὲν νὰ δοθῇ ὡς ἀνάλογον τίμημα ὅσον οἱ συμβαλλόμενοι θελήσωσιν ἢ κρίνωσι δίκαιον, διαφωνοῦντες δ' ἐπειτα δὲν ὀρίσωσι τὸ τίμημα (N. 35 § 1 (18. 1) N. 13 Κωδ. (4. 38). Τότε δὲν δύναται ἐν τῇ διαφωνίᾳ αὐτῶν νὰ ὀρίσῃ τὸ τίμημα μὴ κατονομασθεὶς ὑπ' αὐτῶν ἐν τῇ συμβολαίᾳ πραγματογνώμων ἢ δικαστήριον (N. 1 καὶ 7 § 2 Πανδ. (2. 14). A. Π. 261 τοῦ 69). Δύναται δὲ νὰ γίνῃ κατὰ τὸ Ῥ. δίκαιον καὶ κατὰ τὸ Σχ. τοῦ Κώδικος ἀντικείμενον πωλήσεως πᾶν πρᾶγμα ὑποκείμενον εἰς συναλλαγὴν καὶ ἀπαλλοτριώσιν (Σχέδιον Ἀστικοῦ Κώδικος ἀρθρον 1507). Σημειωτέον ὅτι εἶναι παντελῶς ἄκυρος ἡ ἐν γνώσει τῶν συμβαλλομένων πώλησις ἀλλοτρίου πράγματος κατὰ τὸ Σχ. Ἀστικοῦ Κώδικος (ἀρθ. 1508). Ἀλλὰ κατὰ τοὺς Ῥωμαίκοὺς νόμους δὲν εἶναι καθ' ἑαυτὴν ἄκυρος, διότι ὁ πωλητὴς ὀφείλει πάντοτε ἐκ τοῦ νόμου νὰ καταστήσῃ τὸν ἀγοραστήν ἰδιοκτῆτην τοῦ πωληθέντος, ὅπερ, ἅμα ἐξ οἰουδήποτε λόγου περιελθὼν εἰς τὴν κυριότητα τοῦ πωλητοῦ, ἀνήκει αὐτοδικαίως εἰς τὸν ἀγορα-

ἐπ' αὐτῆς, ἢ ὑπάρχει, ἐν τῇ φυσικῇ, ἔξου-
σία ἄλλου, ἔστω καὶ προσωρινῶς καὶ ἄνευ
διανοίας κυρίου. (N. 4 Πανδ. (22. 1), N.
2 § 1 Πανδ. (19. 1). Ὅθεν δὲν θεωρεῖ-
ται παραδοθὲν τὸ πωλούμενον κτῆμα, εἰάν
ἐγκρατασταθῇ ὁ ἀγοραστής δι' ἐπιδείξιως
μακροθεν γενομένης (Α. Π. 139 τοῦ 60)
ἢ εἰάν ἐν γένει ἐγκρατασταθῇ ἐν αὐτῷ κα-
τεγομένῳ ὑπὸ τρίτῳ καὶ εἰάν ἐτι αἱ τρι-
ταὶ ἐνέησκουν τὴν κατοχὴν ἐπ' ὀνόματι τοῦ
ἐφείλοντος νὰ παραδῶσιν τὴν σχολαίαν
νομὴν δυνάμει συμβάσεως ὑπὸ τὸν ὅρον
νὰ ἀποχωρήσῃσι τῶν γαιῶν εὐθὺς ὡς ἡ-
θέλῃν αὐτὸς διαθήσῃ τὰ ἀκίνητον κατὰ τὸ
δοκοῦν (Α. Π. 123 τοῦ 89). Ἐάν δὲν
ἐπέλθῃ παράδοσις τοῦ πράγματος, ὁ ἀγο-
ραστής κατὰ ἀπλῶς τὰ προσωπικὸν δι-
καίωμα νάπαιτήσῃ, παρὰ τοῦ πωλητοῦ
τὴν παράδοσιν αὐτοῦ ἢ τὸ διαφέρον (N. 1
Πανδ. (19. 1), § 3 Εἰσηγ. (3 13). Ὅθεν
καὶ τὸ δικαίωμα νὰ ζητήσῃ ἀντὶ ἄλλης
ἀποζημιώσεως τὸ καταβληθὲν τιμημα μετὰ
τοῦ τόκου αὐτοῦ ἀπὸ τῆς καταβολῆς τοῦ
(Α. Π. 241 τοῦ 65). Ἐάν δ' ὁ ἀγο-
ραστής κατέβαλε μέρος μόνον τοῦ τιμή-
ματος, δὲν δύναται νάπαιτήσῃ, ἢ τὴν πα-
ράδοσιν αὐτοῦ καὶ τὴν ἀνθρώσιν τῆς ἐκ
τῆς ἀναβολῆς τῆς παραδόσεως προσγενο-
μένης αὐτῷ ζητίας, ἢ δὲ ἀπόδοσις τοῦ
καταβληθέντος τιμήματος καὶ ἡ περαι-
τέρω ἀποζημιώσεις δύνανται μόνον νὰ κί-
τηθῶσιν ἀφ' ἧς καταστῇ ἐκ βαθμικῆς τοῦ
πωλητοῦ ἀδύνατος ἢ τοῦ πωληθέντος πα-
ράδοσις (Α. Π. 191 τοῦ 54). Δικαιοῦται
δὲ ὁ μὴ καταβαλὼν τὸ τιμημα τοῦ πράγ-
ματος ἀγοραστής, μὴ ἀναγνωρισθεῖσας τυ-
χὴν ὑπὸ τοῦ πωλητοῦ τῆς παραδόσεως τῆς
σχολαίας νομῆς εἰς αὐτόν, νὰ ἀντιτάξῃ εἰς
τὴν ἀγωγὴν περὶ καταβολῆς τοῦ τιμήμα-
τος τὴν ἔνστασιν τοῦ μὴ ἐκπληρωθέντος
συναλλάγματος (Α. Π. 130 τοῦ 89). Ἀλλ'
ἐπίσης δικαιοῦται ὁ πωλητὴς ν' ἀρνήθῃ τὴν
παράδοσιν τοῦ πράγματος εἰς τὸν ἀγορα-
στὴν, εἰάν αὐτός, καίπερ μὴ λαβὼν προβε-

σμίαν πρὸς καταβολὴν τοῦ τιμήματος, ἀρ-
νήται νὰ καταβάλῃ αὐτὸ ἅμα τῇ παραδό-
σει. Κατὰ δὲ τὸ Συγέδιον τοῦ Κώδικος (ἀρθ.
1518) δύναται ν' ἀρνήθῃ τὴν παράδοσιν καὶ
προβεσμίαις συνομολογηθείσας, εἰάν ὁ ἀγο-
ραστής πωχέσῃ ἐν τῷ μεταξύ ἢ περι-
πέσῃ εἰς ἐλάττωσιν περιουσίας καὶ δὲν ἐ-
ξασφαλίσῃ τὸν πωλητὴν διὰ τὸν ἐντεῦθεν
ἐπικείμενον κίνδυνον ἀπωλείας τοῦ τιμή-
ματος. — Γίνεται δὲ ἡ παράδοσις κατὰ τὸ
Σγ. τοῦ Κώδικος (ἀρθ. 1514) ἐν ἐλλεί-
ψει ἐναγίας συμφωνίας ἐν ᾧ τοπῷ εὐρί-
σκετο τὸ πρᾶγμα κατὰ τὴν πώλησιν.
Σημειωτέον ὅτι τὸ πρᾶγμα πρέπει νὰ
παραδοθῇ εἰς τὴν κατάστασιν εὕρισκτο
κατὰ τὸν χρόνον τῆς πωλήσεως, μέχρι δὲ
τῆς παραδόσεως ἐνέγεται ὁ πωλητὴς διὰ
πᾶσαν ῥαθυμίαν (Σγ. Κώδικος ἀρθ. 1519).
Ἀλλ' εἰάν ὁ ἀγοραστής δὲν παραλάβῃ ἐμ-
προβέσμως τὸ πωληθὲν ἐξ ἰδίας ἀμελείας,
καίπερ προσκληθεὶς εἰς τοῦτο ὑπὸ τοῦ πω-
λητοῦ, δικαιοῦται μὲν ὁ πωλητὴς κατὰ
τὸν ῥωμα. νόμον νὰ ἐπιδιώκῃ διὰ τῆς ἐκ τῆς
ἀγοραπωλητικῆς ἀγωγῆς τὴν ἀπίστιν τοῦ
συνομολογηθέντος τιμήματος, οὐδαμῶς εὐ-
θυμώμενος μετὰ τὴν λῆξιν τῆς προβεσμίας
ἐπὶ οἰαδήποτε ἐκ τύχης ἀπωλεία ἢ βλάβῃ
αὐτοῦ, ἀλλ' οὐχὶ καὶ νὰ πωλήσῃ εἰς ἄλ-
λον ἐπὶ τιμῇ μικροτέρα καὶ νὰ αἰτήσῃ τὸ
διαφέρον παρὰ τοῦ ἀγοραστοῦ, κατ' ἐξαι-
ρεσιν δὲ δύναται νὰ πράξῃ τοῦτο κατὰ τὸν
νόμον (N. 1 § 3 Πανδ. (18. 6) ἐπὶ πω-
λήσεως ἀριθμουμένων, μετρουμένων καὶ
σταθωμένων πραγμάτων, ὅτε δικαιοῦται
καὶ νὰ γρύσῃ τὸν πωληθέντα οἶνον, εἰάν
ἔχῃ ἀνάγκην τῶν πίθων (Α. Π. 164 τοῦ
75). Ὁ δ' ἀγοραστής ὀφείλει αὐτοδικαίως
ἀείποτε τόκους ἐπὶ τοῦ τιμήματος, ἀφ' ἧς
παραδότης αὐτῷ τὸ πωληθὲν πρᾶγμα (N.
13 § 20 καὶ 21 Πανδ. (19. 1). Ὅφειλε
δὲ τόκους μετὰ τὴν λῆξιν τῆς προβεσμίας,
ὡς αἱ ἐδόθη αὐτῷ προβεσμία πρὸς κατα-
βολὴν τοῦ τιμήματος. Εἶναι δὲ ἀδιάφορον
ἂν τὸ κτῆμα ἀπέφερε πρᾶγματι εἰς τὸν ἀ-

γοραστήν καρπούς (Α. Π. 169 τοῦ 51, 526 τοῦ 52). Ἀλλ' ὁσάκις δὲν παραδῶθῃ αὐτῷ τὸ πωληθέν, δὲν ὀφείλει ἀπὸ τῆς ἀγορᾶς αὐτοῦ τόκους, ἐκτός ἐάν συνομολογήθῃ τὸ ἐναντίον, ἀλλὰ τὴν συνομολόγησιν ταυτὴν ὀφείλει νὰ ἀποδείξῃ ὁ πωλητής, ὡς μὴ ἀπορρέουσιν ἐκ τῆς φύσεως τῆς ἀγοραπωλησίας (Α. Π. 207 τοῦ 53). Ὁμοίως σχεδὸν καὶ κατὰ τὸ Σγ. τοῦ Κώδικος (ἀρθ. 1528) ὁ ἀγοραστής ὀφείλει νὰ καταβάλῃ τὸ τίμημα κατὰ τὸν ὁρισθέντα ἐν τῇ τῆς πωλήσεως συμβάσει χρόνον καὶ τόπον, ὀφείλει δὲ τόκους, ἐάν τὸ πωληθέν καὶ παραδῶθῃ παρ' αὐτοῦ, καρπούς ἢ ἄλλας προσόδους καὶ δὲν ἐδόθῃ αὐτῷ προθεσμία, ἢ ἐάν ἐδόθῃ μὲν προθεσμία, ἀλλὰ κατέστη ὁ ἀγοραστής ὑπερήμερος, ἢ ἐάν ὑπάρξῃ ῥητὴ συμφωνία ἐν τῇ συμβάσει τῆς ἀγοραπωλησίας.

Ἡ ἀγοραπωλησία δύναται νὰ τελεσθῇ καὶ ὑπὸ αἵρεσιν, ὅτε τελειοποιεῖται ἡ ἀγοραπωλησία μετὰ τὴν ἐκπλήρωσιν τῆς αἵρέσεως (Ν. 7 Πανθ. 18. 1). Ὅθεν ἐφ' ὅσον χρόνον ἡ αἵρεσις εἶναι ἡρτημένη, ἡ κυριότης δὲν μετατίθεται εἰς τὸν ἀγοραστήν, ἀλλ' ὁ πωλητής ἐξακολουθεῖ ὡς κύριος τοῦ πράγματος ἕως τῆς πληρώσεως τῆς αἵρέσεως (Α. Π. 157 τοῦ 68). Σημειωτέον ὅτι μὴ ταχθείσης μὲν προθεσμίας, ἐν ἣ ἐκπληρωτὴ ἡ αἵρεσις, ἰσχύει ἡ πώλησις ὅποτεδῆποτε ἤθελεν αὕτη ἐκπληρωθῇ (Α. Π. 185 τοῦ 54). Τούναντίον δὲ ταχθείσης προθεσμίας, ἐάν μὴ ἐκπληρωθῇ αὕτη ἐμπροθέσμως, ἡ ἀγοραπωλησία ἀνατρέπεται καὶ ὁ πωλητής ὑποχρεοῦται εἰς τὴν ἀπόδοσιν τοῦ ληφθέντος τυχόν τιμήματος μετὰ τῶν τόκων αὐτοῦ (Α. Π. 48 τοῦ 62). Ὑπὸ τὴν ἀναβλητικὴν αἵρεσιν ἐάν τὸ πωληθέν ἀρῇ ἐστὶ τῷ ἀγοραστῇ, θεωρεῖται συναυθὺς ἢ καλουμένη ἀγοραπωλησία ἐπὶ δοκιμῇ, καθ' ἣν ὁ πωλητής μέχρι τῆς δοκιμῆς φέρει τὸν κίνδυνον τῆς τυγχρᾶς ἀπωλείας ἢ τῆς ἐπὶ τῷ γέρον τροπῇ τοῦ πράγματος· λογίζε-

ται δὲ πληρωθεῖσα ἡ αἵρεσις, ἐάν ὁ ἀγοραστής, παραλαβὼν τὸ πρᾶγμα ἐπὶ δοκιμῇ, σιωπήσῃ περὶ τοῦ ἀποτελέσματος τῆς δοκιμῆς ἐντός τῆς συνομολογηθείσης προθεσμίας. Κατὰ τὸ Σγ. τοῦ Κώδικος (ἀρθ. 1535-1536) ἐν ἑλλείψει τῆς συνομολογήσεως πρὸς δοκιμὴν προθεσμίας, ὑποτίθεται συνομολογηθεῖσα 15 ἡμέρας προθεσμίας.

Ἡ ἐπὶ ἐξωνήσει ἀγοραπωλησία (τὸ συμφωνῶν τῆς ἐξωνήσεως) παρέχει τῷ πωλητῇ κατὰ τε τὸ Ῥωμαϊκὸν δίκαιον καὶ τὸ Σγ. τοῦ Κώδικος (1537, 1538) τὴν δικαίωμα νὰ ἀναλάβῃ τὸ πρᾶγμα ἀντὶ τοῦ τιμήματος, ὅπως ἔλαβεν ἢ συμφωνήθῃ διὰ τὴν ἐξωνήσιν. Κατὰ τὴν ἐκτέλεσιν δὲ τοῦ τῆς ἐξωνήσεως συμφώνου ὁ μὲν ἀγοραστής ὀφείλει νὰ ἀποδώσῃ τὸ πρᾶγμα μετὰ πάντων τῶν παρακολούθημάτων καὶ προσκυνημάτων, νὰ ἔρῃ ὅσα τυχόν ἐχορήγησεν εἰς τρίτους ἐμπράγματα δικαιώματα ἢ νὰ ἀποζημιώσῃ δι' αὐτὰ καὶ νὰ ἀνορθώσῃ πᾶσαν ζημίαν βλάβῃ ἢ βλάβῃ αὐτοῦ γενομένην, ὁ δὲ πωλητής ὀφείλει νὰ ἀποδώσῃ τὸ τίμημα καὶ τὰς δαπάνας· συμφηρίζονται δὲ αἱ ἐκ τοῦ πράγματος ὀφείλει πρὸς τοὺς τόκους τοῦ τιμήματος καὶ τὰ διὰ τὸν μέσον χρόνον βάρη τοῦ πράγματος. Σημειωτέον ὅτι κατὰ ῥητὴν τοῦ Ῥωμαϊκοῦ νόμου διάταξιν (Ν. 2 Κωδ. 4. 54) τὸ συμφωνῶν τῆς ἐξωνήσεως εἶναι προσωπικόν, δηλονότι τίκεται προσωπικῇ μόνον ἀγωγῇ ὑπὲρ τοῦ πωλητοῦ, μηδὲν ἐπάγουσαν νόμιμον ἐπακολούθημα κατὰ τρίτων, οἵτινες ἐντός τῆς ὁρισθείσης πρὸς ἐξωνήσιν προθεσμίας ἐκτέλσαντο πραγματικὰ ἢ ἄλλα δικαιώματα ἐπὶ τοῦ κτήματος. Προσθετέον ὅτι κατὰ τὸ Σγ. τοῦ Κώδικος (ἀρθ. 1539) α' μὲν τὸ δικαίωμα τῆς ἐξωνήσεως δὲν δύναται νὰ συνομολογήθῃ ἐπὶ χρόνον μακρότερον τῆς πενταετίας, β' δὲ μὴ ὁρισθέντος τυχόν χρόνου προθεσμίας εἶναι δυνάμει τοῦ νόμου πενταετής ἐπὶ ἀκινήτων καὶ ἐνιαύσιος ἐπὶ κινήτων.

Κατὰ τε τὸ Ῥωμ. δίκαιον (N. 35 καὶ N. 11 § 13 Πανδ. (19. 1) καὶ κατὰ τὸ Σχέδιον τοῦ Κώδικος (ἄρθ. 1546 καὶ ἐπ.) ἰάν τὸ πωληθὲν πρᾶγμα διαφιλονεικηθῇ ὑπὸ τρίτου καὶ ἐνίκηθῇ δυνάμει νομικῆς τινος αἰτίας προγενεστέρας τῆς πωλήσεως, ὁ πωλητὴς ἐνέχεται διὰ τὴν ἐνίκησιν ταύτην θεωρεῖται δὲ ἡ ἐνίκησις τετελειωμένη ἂν ᾖ ἐκδόθῃ καὶ καταστῇ τελεσίδικος ἀπόφασις ἀναγνωρίζουσα τὸ τοῦ τρίτου δίκαιον κατὰ τοῦ ἀγοραστοῦ. Ὅθεν ὁ ἀγοραστής δὲν δύναται νὰ ἐγείρῃ κατὰ τοῦ πωλητοῦ ἀγωγὴν περὶ ἀποζημιώσεως ἐνεκὸν ἐνίκησεως πρὸ τῆς ὁριστικῆς ἀποφάσεως τῆς κυριότητος τοῦ πωληθέντος κατήματος (A. Π. 87 τοῦ 60). Ἄλλ' ἐνίκησις δὲν ὑπάρχει ὅταν ὁ ἀγοραστής ἀπολέσῃ δικαστικῶς τὴν νομὴν ἀπλῶς αὐτοῦ. Ὅθεν ἡ διὰ τὴν ἀπώλειαν τῆς νομῆς ἐγερθεὶς ἀγωγὴ περὶ ἀποζημιώσεως δὲν κρίνεται κατὰ τὰς περὶ ἐνίκησεως ἀρχάς, οὐδ' εἶναι ἐπομένως ἀναγκαῖα αὐτῆς προϋποθέσις ἡ ἀνακοίνωσις τῆς δίκης εἰς τὸν πωλητήν, ὡς ἀπαιτεῖται ἐπὶ τῶν κυρίως ἐνίκησεων (A. Π. 299 τοῦ 60). Ἐάν ἐνίκηθῇ μέρος μόνον τοῦ πράγματος, ὁ ἀγοραστής δὲν δικαιούται νὰ ζητήσῃ τὴν διόρθωσιν τῆς ἀγοραπωλησίας, ἀλλ' ἀπλῶς λαμβάνει τὴν ἀξίαν, καθ' ἣν τὸ μένον εἰς τὸν ἀγοραστήν πρᾶγμα ὑπετιμήθη ἐνεκα τῆς ἐνίκησεως (Σχ. Ἀστ. Κώδικος 1558 καὶ 1559. N. 1 καὶ N. 39 § 2. N. 45 καὶ 64 Πανδ. (21. 2). Κατ' ἐξαιρέσιν δικαιούται νὰ ζητήσῃ τὴν διόρθωσιν κατὰ τὸ Σχ. τοῦ Κώδικος, ἰάν τὸ ἐνίκηθὲν μέρος ᾦναι τοιοῦτο, ὥστε ἄνευ αὐτοῦ ὁ ἀγοραστής δὲν ἔθελεν ἀγοράσαι τὸ πρᾶγμα. Σημειωτέον ὅτι ὁ μὴ καταβελὼν τὸ τίμημα ἀγοραστής δὲν ἀπαλλάσσεται ἐνεκὸν ἐνδεχομένης ἐνίκησεως τῆς υποχρεώσεως εἰς τὴν καταβολὴν τοῦ τιμήματος. Ἄρα καὶ τῶν τόκων τῆς ὑπερμερίας, δικαιοῦται ὁμῶς, ὡς αἰεὶ ἐπικαίεται σπουδαῖος κίνδυνος ἐνίκησεως, νὰ

παρακατῇ τὸ τίμημα, ἰάν μὴ λάβῃ, περὶ τῆς ἐνίκησεως ἀξιοσίστους ἐγγυητάς (N. 18 § 1 Πανδ. (18. 6). N. 24. Κωδ. (8. 45). Ἡ ἀπειλή δὲ τῆς ἐνίκησεως ὑφίσταται καὶ μετὰ τὴν διὰ τελεσίδικου ἀποφάσεως ἀπορρίψιν τῶν ἀξιώσεων τοῦ τρίτου ἐφ' ὅσον εἶναι παραδεκτὸν τὸ ἐνδίκον τῆς ἀναιρέσεως μέσον κατ' αὐτῆς, διότι ἐνδέχεται, ἀναιρουμένης αὐτῆς, νὰ ἀφαιρεθῇ τὸ πρᾶγμα ἀπὸ τοῦ ἀγοραστοῦ, ἢ δὲ διάταξις, καθ' ἣν ἡ ἀπόφασις δὲν κωλύει τὴν ἐκτέλεσιν τῶν τελευταίων ἀποφάσεων, ἀφορᾷ εἰς μόνον τὴν ἐκτέλεσιν αὐτῶν ὡς πρὸς τοὺς διχόδικους καὶ τοὺς τρίτους, περὶ ὧν ἐκτὸς διατάσσεται (A. Π. 98 τοῦ 71, 75 τοῦ 88). Ἐπίσης παρῶν σιχαζομένου υποθηκικοῦ βάρους ἐπὶ τοῦ πωληθέντος πράγματος δικαιούται ὁ ἀγοραστής νὰ παρακατῇ τὸ τίμημα μέχρι ἐξαλείψεως τῆς υποθήκης ἢ καταθέσεως ἀσφαλείας ἀγροῦ. Τὴν περὶ τούτου δ' ἐνστάσιν, ἂν ἐκχωρηθῇ τὸ τίμημα ὑπὸ τοῦ πωλητοῦ, δύναται ν' ἀντιτάξῃ ὁ ἀγοραστής καὶ κατὰ τοῦ ἐκδοχέως (N. 143 καὶ 175 Πανδ. (50. 17) A. Π. 66 τοῦ 92). Προσθεσθεῖω, ὅτι ὁ ἀγοραστής δικαιούται νὰ ζητήσῃ παρὰ τοῦ πωλητοῦ τὴν νόμιμον ἀποζημιώσιν, καίπερ μὴ προτείνων ἐκτὸς τὴν διάλυσιν τῆς πωλήσεως, ὅταν καὶ πρὸ τῆς ἐνίκησεως ἀποδείξῃ, ὅτι ὁ πωλητὴς ἐπώλησεν αὐτῷ ἀγνοοῦντι ἀλλότριον κατήμα (N. 30 § 1 Πανδ. 49. 1) N. 1 Κωδ. (5. 12). Ἄλλ' οὐδέποτε ἡ λόγῳ ἐνίκησεως πληρωτὴ ἀποζημιώσις τῷ ἀγοραστῇ δύναται νὰ ὑπερβῇ τὸ διπλάσιον τοῦ ἀρχικοῦ τιμήματος (N. 44 Πανδ. 49. 1).

Σημειωτέον ὅτι κατὰ τε τὸ Ῥωμαϊκὸν δίκαιον καὶ κατὰ τὸ Σχέδ. τοῦ Κώδικος (ἄρθ. 1566) ὁ πωλητὴς ἐνέχεται, ἰάν τὸ πρᾶγμα ἔχῃ κεκρυμμένα ἐλαττώματα ἢ δὲν ἔχῃ τὰς συνομολογηθείσας ιδιότητες, ἐξετάζεται δ' ἡ ὑπαρξὶς τῶν ἀγνώστων τῷ ἀγοραστῇ κεκρυμμένων ἐλαττωμάτων

καὶ ἡ ἔλλειψις τῶν συνομολογηθεῖσων ἰδιοτήτων κατὰ τὸν χρόνον τῆς πωλῆσεως, οὐχὶ δὲ τῶν μετ' αὐτὴν ἀναφερόντων ἢ παραχθέντων (Σχ. Κωδ. ἄρθ. 1567. Ν. 17 καὶ Ν. 21 Πανδ. (19. 10). Εὐθύνεται δὲ ὁ πωλητής, εἰ καὶ ἡγνῶσι τὴν ὑπαρξίν τοῦ κεκρυμμένου ἐλαττώματος. (Ν. 11 § 3. Ν. 51 καὶ Ν. 13 § 2. Πανδ. (19. 1) Σχ. Κωδ. ἄρθρ. 1568). Ἀλλ' οὐχὶ καὶ ἐνδεκα φανερῶν ἐλαττωμάτων, δυναμένων νὰ παρατηρηθῶσι διὰ τῆς συνήθους ἐμπειρίας τῶν ἀνθρώπων, εἰμὶ ἂν ἐν γνώσει ἀπεσιώπησεν αὐτὰ (Σχ. Κωδ. ἄρθ. 1570). Ὅθεν, ὑπάρχοντος κεκρυμμένου ἐλαττώματος ἢ ἑλλειπούσης τῆς συνομολογηθείσης ἰδιότητος, ὁ ἀγοραστής δύναται νὰ αἰτήσῃ ἢ τὴν διέξρῃσιν τῆς ἀγοραπωλησίας ἢ τὴν μείωσιν τοῦ τιμήματος (Ν. 1 Πανδ. (22. 1). Σχ. Κωδ. 1574). Κατὰ ταῦτα, ἐὰν ἵππος τις πάσχι χρονίαν νεφρίτιδα ἢ ἑλαυνόμενος ὑπὸ τοῦ ἀναβάτου αὐτοῦ ὀπισθοδρομῇ καὶ ἀκίνητῃ, δικαιούται ὁ ἀγοραστής νὰ ζητήσῃ τὴν διάλυσιν τῆς πωλῆσεως, ὀφείλει δὲ ὁ πωλητής νὰ καταβάλῃ τῷ ἀγοραστῇ οὐ μόνον ὁ ἑλαβε τίμημα, ἀλλὰ καὶ τὰς ἐπὶ τῇ διαθρόμῃ καὶ φυλάξει τοῦ ἵππου δαπάνας, πλην ἐὰν ἐγρήτο τῷ ἵππῳ πρὸς ἐργασίαν (Α. Π. 23 τοῦ 58). Ἀλλ' ἡ δολὴ ζύγισις τοῦ πωληθέντος πράγματος δὲν ἀποτελεῖ κεκρυμμένον ἐλαττωμα αὐτοῦ, οὔτε ἀποτελεῖ λόγον διαλύσεως τῆς συμφωνίας, ἀλλὰ παρέχει μόνον δικαίωμα τῷ ἀγοραστῇ νὰ περιορίσῃ τὸ καταβλητέον τίμημα, ἐκπίπτων ἐξ αὐτοῦ τὴν ἀξίαν τοῦ δολῆως προστεθέντος εἰς τὸ πρᾶγμα βάρους. (Α. Π. 102 τοῦ 55). Σημειώτεον ὅτι, ὅσακις ὑπάρχει καὶ δόλος τοῦ πωλητοῦ, χωρεῖ καὶ ἀγωγὴ περὶ ἀποζημιώσεως (Ν. 13 Πανδ. (19. 1) Σχ. Κωδ. 1576).

Ἐπίσης κατὰ μὲν τὸ Ῥωμαϊκὸν δίκαιον (Ν. 24 § 12 Πανδ. (4. 44) δύναται νὰ ζητήσῃ λόγῳ ὑπερέγκου βλάβης τὴν διὰ-

βῆσιν τῆς πωλῆσεως τοῦ πωληθέντος πράγματος (κινήτου ἢ ἀκινήτου) ὁ πωλητής, κατὰ δὲ τὸ Σχέδιον τοῦ Κώδικος (ἄρθρ. 1583), τῆς πωλῆσεως μόνον τοῦ πωληθέντος ἀκινήτου, ἐὰν ἡ ἀξία αὐτοῦ ὑπερβαίῃ τὸ διπλάσιον τοῦ τιμήματος διαῶρηγνυμένης δ' αὐτῆς ὁ ἀγοραστής ἔχει τὴν ἐκλογὴν μεταξὺ τῆς ἀποδόσεως τοῦ πωληθέντος καὶ τῆς συμπληρώσεως τοῦ ὑπολοίπου τῆς ἀξίας (Ν. 24 § 1 Πανδ. 4. 44. Σχ. Κωδ. ἄρθ. 1587). Πρόδῃλον δ' ὅτι λαμβάνεται ὑπ' ὄψεως κατὰ τὸν χρόνον τῆς πωλῆσεως ἀξία τοῦ πωληθέντος (Α. Π. 161 τοῦ 1851, Σχ. Κωδ. ἄρθ. 1584). Καὶ κατὰ μὲν τὸ Σχ. τοῦ Κώδικος (ἄρθ. 1585) ἡ περὶ διαῶρηξως ἀγωγὴ παραγράφεται ἐντὸς δύο ἐτῶν ἀπὸ τῆς ἡμέρας τῆς πωλῆσεως, χωρεῖ δ' ἡ παραγραφή καὶ κατὰ τῶν ἀπηγορευμένων καὶ ἀνηλικίων, κατὰ δὲ τὴν ἐν τῇ Ἐξουσίᾳ διάταξιν 69 (83.3) ἐντὸς τεσσάρων ἐτῶν, ἡ διάταξις δ' αὕτη ἰσχύει παρ' ἡμῶν, ὡς καθιερωμένη ὑπὸ τῆς Βυζαντινῆς νομολογίας καὶ περιεχομένη ἐν ταῖς Ῥωμαῖς (κερ. 17 § 6) καὶ ἐν τῇ Συνόψει τῶν Βασιλικῶν. (Α. Π. 176 τοῦ 55, 241 τοῦ 58, 180 τοῦ 59, 21 τοῦ 61).

Θ. Ν. Φλογαίτης

Ἀγροληψία Ἰδε Μίσθωσις.

Ἀγρονομικά Ἰδε Δενδροφυτεῖαι.

Ἀγροικαὶ δουλεῖαι Ἰδε Δουλεῖαι.

Ἀγροφύλακες Ἰδε Δενδροφυτεῖαι.

Ἀγυρτία Ὁ ποινικὸς ἡμῶν νόμος, κατὰ τὸ παράδειγμα καὶ ἄλλων ἀλλοδαπῶν νόμων, ὀνομάζει ἀ γ υ ρ τ α τοὺς ἐστερημένους μονίμου κατοικίας, περιπλανημένους δ' ἐν τῇ χώρᾳ ἄνευ τινὸς ἐπαγγελματικῆς ἀσχολίας, περιζούσης εἰς αὐτοὺς τὰ πρὸς τὸ ζῆν ἀναγκαῖα, τιμωρεῖ δ' αὐτοὺς ὡς πταίστας διὰ κρατίσεως (Ποιν. νόμου ἄρθ. 664). Ἡ ἐπιβολὴ εἰς

τοὺς ἀγύρτας ποινῆς εἶναι ἀπόρροια τῆς ἀρχῆς διὰ τυγχάνουσι τιμωρητέοι πάντες οἱ μὴ φροντίζοντες νὰ εὕρωσι πόρον ζωῆς. ἔστω καὶ ἂν δὲν περιπλανῶνται ἐν τῇ χώρᾳ, οὗς ἡ ποινικός ἡμῶν νόμος (ἄρθ. 661) καλεῖ *φουγόπονοι* κατὰ τοῦτο δὲ διαφέρουσιν οἱ φυγόπονοι τῶν ἀγυρτῶν, ὅτι φυγόπονοι μὲν εἶναι οἱ παραμεινοντες μονίμως ἐν τινι τόπῳ, ἀγύρται δὲ οἱ περιπλανώμενοι ἐν τῇ χώρᾳ.

Θ. Ν. Φλογαίτης.

Ἀγχιστεία. Κατὰ τὸ Ῥωμαϊκὸν δίκαιον (Ν. 4 § 1 Πανδ. (38. 8), Ν. 4 § 1 καὶ ἐπ. καὶ Ν. 10 § 1 Πανδ. (38. 10) καὶ τοὺς νεωτέρους ἡμῶν νόμους (Πολ. Δικ. ἄρθ. 324 καὶ Ὁργ. Δικ. ἄρθ. 177 καὶ 179), ἡ λέξις *ἀγχιστεία* ἐμφαίνει τὴν μεταξὺ τοῦ ἐνὸς συζύγου καὶ τῶν συγγενῶν τοῦ ἐτέρου συγγενικὴν σχέσιν, ἡ δὲ λέξις *συγγένεια* δηλοῖ μόνον τὴν ἐξ αἱματος συγγένειαν, μὴ περιλαμβάνουσα ἐπομένως τοὺς ἀγχιστεῖς ἢ κηδεστές. Προσθετέον ὅτι μόνον οἱ ἐξ αἱματος συγγενεῖς τοῦ ἐνὸς τῶν συζύγων εἰσὶν ἀγχιστεῖς ἢ κηδεσταὶ τοῦ ἐτέρου. οἱ κηδεσταὶ ὅμως τοῦ ἐνὸς τῶν συζύγων δὲν εἶναι κηδεσταὶ τοῦ ἄλλου (Ν. 4 § 3 Πανδ. (38. 10)).

Θ. Ν. Φλογαίτης.

Ἀγωγή (Πολ. Δικ.) καλεῖται ἡ δικονομικὴ προῆξις, δι' ἧς ὁ οὐ προσεβλήθη ἰδιωτικὸν δικαίωμα ἐπικαλεῖται τὴν δικαστικὴν ἀρωγὴν εἰς ἐπανόρθωσιν αὐτοῦ. Ἄλλ' ἄγωγή καλεῖται καὶ αὐτὸ τὸ δικαίωμα τοῦ ἐνάγοντος εἰς ἐπιχείρησιν τῆς δικονομικῆς ταυτὲς πράξεως (*agendi facultas*).

Δικαιοῦται δὲ ὁ οὐ προσεβλήθη τὸ δικαίωμα νὰ ἐγείρῃ ἀγωγήν, ὡς αἰς ἐκτῆθι ἥδη τὸ δικαίωμα τοῦτο (Πολ. Δικ. ἄρθ. 1). Ἄλλως δύναται μὲν νὰ ἀσφαλίσῃ τὸ δικαίωμα αὐτοῦ (τὸ κτηθησόμενον δηλονότι) διὰ τινος τῶν ἐν τῷ ἄρθ. 1022 τῆς Πολ. Δικον. ἀναφερομένων συντηρητικῶν

μέτρων, ὅποια εἶναι ἡ ἐγγυησις, κατὰσχέσις, προσωπικὴ κράτησις, ἀλλὰ δὲν δύναται νὰ ἐγείρῃ ἀγωγήν. Σημειωτέον ὅτι, ὡς αἰς τὸ ἰδιωτικὸν δικαίωμα προσεβλήθη ὑπὸ τοῦ δημοσίου ἢ τινος τῶν ὑπ' αὐτοῦ ἐφορευομένων νομικῶν προσώπων, οἷον τῶν δῆμων καὶ τῶν ἀγαθοεργῶν καταστημάτων, ὑφείλει πρὸ τῆς ἐγέρσεως ἀγωγῆς νὰ ἀπευθύνῃ πρὸς τὴν *θεράπονται*. (*Ἰδε τὴν λέξιν).

Ἀναγκάζον δὲ ἡ ἀγωγή Α') μὲν νὰ περιλαμβάνῃ πάντα τὰ στοιχεῖα παντός δικογράφου, ὥστε ῥητῶς μνημονευομένη ἐν τῷ ἄρθ. 135 τῆς Πολιτ. Δικονομίας δηλονότι 1) χρονολογίαν, 2) ὑπογραφήν τοῦ ἐνάγοντος ἢ τοῦ πληρεξουσίου αὐτοῦ, 3) τὴν ὀνομασίαν τῶν τε διαδίκων καὶ τοῦ δικαστηρίου, οὗ ἐνώπιον διεξάγεται ἡ ὑπόθεσις. Ὅθεν, ἂν ἡ ἀγωγή ᾖ ἡμερολογητὴ ἢ ἀνυπόγραφος ἢ παραλείπῃ τὸ ὄνομα τῶν διαδίκων ἢ τοῦ δικαστηρίου, ἡ ἀγωγή εἶναι ἄκυρος. Β') δὲ τὸ ὄνομα καὶ τὴν κατοικίαν τοῦ τε ἐνάγοντος καὶ τοῦ ἐναγομένου, ἔτι δὲ τὸν διορισμὸν ἀντικλήτου, εἰς ὃν κοινοποιούνται ἐφεξῆς τὰ δικόγραφα ἀντ' αὐτοῦ (τοῦ ἐνάγοντος), ὡς αἰς οὗτος δὲν διχάμεται ἐν τῇ εἰσῶ τοῦ δικαστηρίου. Ἀλλ' ἡ ἑλλειψὶς ἀντικλήτου ἐπιφέρει μόνον τὸ ἀποτέλεσμα ὅτι, τοῦ ἐναγομένου ἡναγκασμένου ὄντος νὰ κοινοποιῇ τὰ δικόγραφα εἰς αὐτὸν τὸν ἐνάγοντα, βεβαιεῖται ὁ ἐνάγων διὰ τῶν ἐκ τῆς βεβαιώσεως προκυψουσῶν βαρυνῶν, ἀλλὰ δὲν ἐπέρχεται ἡ ἀκυρότης τῆς ἀγωγῆς. Ἐπίσης δὲν ἐπιφέρει ἀκυρότητα ἡ παραλείψις ἢ ἐσφαλμένη σημείωσις τῆς κατοικίας τῶν διαδίκων, ὡς αἰς δὲν γεννᾶται ἀμφιβολία περὶ τῆς ταυτότητος αὐτῶν (Α. Π. 26 τοῦ 54, 311 τοῦ 66, 242 τοῦ 73, 184 τοῦ 83), πολλῶν δὲ μᾶλλον ὡς αἰς τὴν κατοικίαν ἢ γνωστὴ ἐκ προγενεστέρων ἐγγράφων (Α. Π. 197 τοῦ 71). Ἀλλὰ καὶ ἡ ἐν τῇ ἀγωγῇ ἑλλειψὶς τῶν ὀνομάτων τῶν ἄλλων συνεχρομένων

ἀναπληρωταί κατόπιν. Γ') δὲ μνείαν ἐν τῇ ἀγωγῇ τοῦ δικαίωματος, ὅπερ ἔχει ὁ ἐνάγων ν' ἀπευθύνῃ τὴν ἀγωγὴν αὐτοῦ κατὰ τοῦ ἐναγομένου, δι' ἧς διασφρατίζεται πῶθεν τὸ δικαίωμα ἀνήκει εἰς τὸν ἐνάγοντα, πῶθεν ἡ πηγὴ τῆς ὑποχρεώσεως τοῦ ἐναγομένου. Εἰς τοῦτο συνίσταται ἡ καλούμενη ἐνεργητικὴ καὶ παθητικὴ νομιμοποίησις. (*Ἴδε τὰς λέξεις). Σημειωτέον ὅμως ὅτι εἶναι περιττὸν νὰ γίνηται μνεία τοῦ δικαίωματος τούτου, ὁσάκις ἡ οὐσία τῆς ὑποθέσεως ταυτίζεται πρὸς τὴν νομιμοποίησιν, ὁσάκις δηλαδὴ ἡ περὶ ἧς πρόκειται νομικὴ σχέσις ὑφίσταται μεταξύ ἐκείνων, ὧν μεταξὺ συνήφθη ἀρχῇθεν. Δ') τὴν ἱστορικὴν βάσιν καὶ τὸν νόμιμον λόγον. Καὶ τῆς μὲν προσωπικῆς ἀγωγῆς ἱστορικὴν βάσιν ἀποτελεῖ ἡ νομικὴ πράξις, ἐξ ἧς ἀπορρέει ἡ ὑποχρέωσις τοῦ ἐναγομένου· τῆς δὲ πραγματικῆς τὰ ἱστορικὰ γεγονότα, ἐξ ὧν περιτλῆεν εἰς τὸν ἐνάγοντα τὸ διὰ τῆς ἀγωγῆς διεκδικούμενον πραγματικὸν δικαίωμα· ἀλλ' οὐδεμία ἀνάγκη νὰ διαλαμβάνηται καὶ ὁ χρόνος τῆς κτήσεως τῆς κυριότητος τοῦ δικαιοπαρόχου, ἅτε ὑποχρεωμένου μόνον τοῦ ἐναγόντος ἐπὶ παραγώγου κυριότητος ν' ἀποδείξῃ ἐπὶ δικαστηρίου τὴν κυριότητα τοῦ δικαιοῦχου αὐτοῦ ἀμφισβητουμένην (Α.Π. 191 τοῦ 83). Ὁ δὲ νόμιμος λόγος συνίσταται εἰς τὸν νομικὸν κανόνα, εἰς ὃν ὁ διάδικος στηρίζει τὸ δικαίωμα αὐτοῦ. Σημειωτέον ὅμως ὅτι δὲν ἀπαιτεῖται ῥητὴ μνεία τῆς περικοπῆς ἢ τοῦ ἄρθρου τοῦ νόμου, ἐν ᾧ περιέχεται ὁ νομικὸς κανὼν, διότι τὸν νόμον γινώσκει οἰκοθεν ὁ δικαστής· ἀπαιτεῖται δὲ μόνον, ἂν ὁ νομικὸς κανὼν περιλαμβάνηται ἐν ἁλλοδαπῷ νόμῳ ἢ ἀπορρέῃ ἀπὸ τοπικοῦ ἐθίμου, διότι ὁ δικαστής δὲν ὑποχρεοῦται νὰ γινώσκῃ τὸν ἁλλοδαπὸν νόμον ἢ τὰ τοπικὰ ἔθιμα. Ε') ἀκριβὴς περιγραφὴν τοῦ ἀντικειμένου τῆς διαφοράς. Ἀλλὰ βεβαίως ἡ περὶ τὴν διατύπωσιν αὐτοῦ ἀκριβολογία δύ-

ναται νὰ συμπληρωθῇ διὰ τῶν πρώτων ἐπ' ἀκροατηρίου προτάσεων. Σ') ἀκριβὴς σαφὴ καὶ ὀρισμένην αἴτησιν, καὶ τοῦτο οὐ μόνον διότι οὕτως ὀδηγεῖται ὁ δικαστής εἰς τὴν ἀκριβὴς ἐκπλήρωσιν τοῦ δικαστικοῦ αὐτοῦ καθήκοντος, ἀλλὰ καὶ διότι τὰ ἰδιωτικὰ δίκαια εἶναι ἀπαλλοτριωτὰ καὶ ἐπομένως ὁ ἐνάγων δύναται, καίπερ δικαιοῦμενος εἰς πλείονα, νὰ ἀρκῆται εἰς ὀλιγώτερα. Σημειωτέον ὅμως !) μὲν ὅτι αἰτουμένης διὰ τῆς ἀγωγῆς τῆς ἀποδόσεως καρπῶν, οὐδαμῶς ἀναγκαῖος ὁ προσδιορισμὸς τῆς ἀξίας τῶν συλλεγόντων καρπῶν, ὅστις πολλάκις καὶ ἀδύνατος παντελῶς ἀποβαίνει εἰς τὸν ἐνάγοντα. Διὸ καὶ ἡ Πολιτικὴ δικονομία ὀρίζει ὅτι ἡ διατάττουσα τὴν ἀπόδοσιν καρπῶν ἀπόφασις πρέπει νὰ διατάσῃ συγχρόνως τὴν λογοδοσίαν περὶ τῶν συνειλεγμένων, συλλεγμάτων καὶ ὑπαρχόντων ἐτι τυχόν καρπῶν (ἄρθ. 853), 2) ὅτι οὐδαμῶς ἀναγκαῖον νὰ διατυπώνται ἀκριβῶς αἰτήσεις, ἅς ὁ ἐνάγων δὲν δύναται ἐτι νὰ διατυπώσῃ ἀκριβῶς. Οὕτω φέρ' εἰπεῖν ὁ ἀξιῶν δικαίωμα κληρονομίας δὲν ὑποχρεοῦται νὰ περιγράψῃ καὶ αἰτήσῃ πάντα τὰ ἀποτελοῦντα μέρος τῆς ἀξιουμένης κληρονομίας κτήματα, διότι ἐνδεχόμενον νὰ ἀγνοῇ ἐτι αὐτά. Ζ) Ἐν ταῖς πραγματικαῖς ἀγωγαῖς (περὶ ἀκινήτων κτημάτων) ἢ ἐν ταῖς μικταῖς ἀγωγαῖς ἀνάγκη νὰ μνημονεύωνται καὶ ἡ ἰδιότης καὶ θέσις τῶν περὶ ὧν πρόκειται ἀκινήτων κτημάτων, ἐτι δὲ ὁ δῆμος, ἐν ᾧ κεῖνται ταῦτα (Πολ. Δικ. ἄρθ. 534). Ἀλλ' ὁσάκις ἔλλειψις τις κατὰ τοῦτο, φέρ' εἰπεῖν ἡ ἔλλειψις τῆς ἐν τῇ ἀγωγῇ σημειώσεως τοῦ ὀνόματος τοῦ δήμου, ἐν ᾧ κεῖται τὸ διεκδικούμενον κτῆμα, δύναται ν' ἀναπληρωθῇ ἐξ ἄλλων ἀναμφισβητήτων ἐνδείγματων, δὲν ἐπέρχεται ἀκυρότης (Α. Π. 261 τοῦ 58).

Σημειωτέον ὅτι ὁ ἐνάγων κατὰ τὴν πρῶτην τὸ βραδύτερον ἐπ' ἀκροατηρίου

συνεδρίζειν δύναται νὰ ὑποβάλῃ νέας προτάσεις εἰς συμπλήρωσιν καὶ βελτίωσιν τῶν ἐν τῇ ἀγωγῇ, ἀλλὰ καθ' ὅσον αἱ προστιθέμεναι εἴτε περιέχονται σιωπηλῶς ἢ ἐκ πλάγιου εἰς τὴν προκαταρκτικὴν αἰτήσιν καὶ κατ' ἀκολουθίαν δὲν παρεκτρέπονται τῆς βάσεως τῆς ἀγωγῆς, εἴτε εἶναι ἀπλῶς πάρεργοι (Πολ. Δικ. ἀρθ. 158 ἐν συνδ. πρὸς ἀρθ. 533, 150, 60 καὶ 170). Ἄλλ' ἐπ' οὐδενὶ λόγῳ ἐπιτρέπεται ἡ διὰ τῆς προτάσεως ὑποβολῆς ὑλισμοῦ, μεταβάλλοντος τὴν βάσιν τῆς ἀγωγῆς (Α. Π. 254 τοῦ 77, 253 τοῦ 86). Οὕτως, ὅταν διὰ τῆς ἀγωγῆς ζητητῇ ἡ καταδίκη τοῦ ἐναγομένου ὡς κληρονόμου τοῦ ὀφειλέτου, δὲν δύναται νὰ ζητηθῇ ἡ καταδίκη αὐτοῦ ὡς ἀναδεξαμένου τὴν ἀπότισιν τοῦ χρέους, διότι μεταβάλλεται ἡ βάσις τῆς ἀγωγῆς· ὅταν προβάλλῃ τις πάλιν ἀξιώσεις ὡς ἐκ διαθήκης κληρονόμος, δὲν δύναται διὰ τῶν προτάσεων νὰ ὑποστηρίξῃ αὐτάς ὡς ἐξ ἀδιαθέτου κληρονόμος κτλ. τὴν δὲ μεταβολὴν τῆς βάσεως τῆς ἀγωγῆς ἐξετάζουσι καὶ αὐτεπαγγέλτως τὰ δικαστήρια, διότι ἡ διάταξις τοῦ ἀρθροῦ 158, καθ' ἣν ἡ ἐν τῷ ἀκρατηρίῳ διαδικασία στηρίζεται εἰς τὴν ἐγγραφὸν προδικασίαν, ἀφορᾷ εἰς τὴν κοινὴν εὐταξίαν (Α. Π. 153 τοῦ 68, 161 τοῦ 70, 35 τοῦ 74).

Ἐν τῷ αὐτῷ ἐγγράφῳ τῆς ἀγωγῆς δύναται νὰ ἐνωθῶσι πολλαὶ ἀγωγαί, εἴτε πλείονες τῆς μίας ἀπαιτήσεως, τοῦ αὐτοῦ ἐνάγοντος κατὰ τοῦ αὐτοῦ ἐναγομένου, εἴτε δυνάμει τῆς αὐτῆς βάσεως τῆς ἀγωγῆς, εἴτε δυνάμει καὶ ἄλλης βάσεως (Πολ. Δικ. ἀρθ. 535). Ἡ τοιοῦτου δὲ εἶδους ἐνωσις ἀγωγῶν λέγεται σῶρευσις ἀγωγῶν ἐξ ἀντικειμένου. Ὅπως ἐπιτραπῇ τοιοῦτῃ σῶρευσις, ἀπαιτεῖται 1) νὰ συμφάσκωσιν ἀλλήλαις αἱ πολλαὶ ἀγωγαί· ἤτοι νὰ μὴ ἀντιφάσκωσιν ἡ μία πρὸς τὴν ἑτέραν. Ἐπιτρέπεται λ. γ. νὰ ζητηθῇ ἡ ἀκύρωσις συμβολαίου ἐνεκὸν ἀθε-

μίτου χιτίας καὶ ἐν αὐτῷ ἐνεκὸν δόλου καὶ ἐνεκὸν βίας (Α. Π. 137 τοῦ 87). Ἀλλὰ δὲν ἐπιτρέπεται νὰ ζητηθῇ ἡ ἀνατροπὴ τῆς ἀγοραπωλησίας καὶ ἐν αὐτῷ ἡ ἐλάττωσις τοῦ τιμήματος. 2) ἀπαιτεῖται νὰ ὑπάγῃνται αἱ πολλαὶ ἀγωγαί εἰς τὴν αὐτὴν διαδικασίαν καὶ εἰς τὴν αὐτὴν ἀρμοδιότητα. — Ἐπίσης δύναται νὰ ἐνωθῶσιν ἐν τῷ αὐτῷ ἐγγράφῳ τῆς ἀγωγῆς αἱ αἰτήσεις πολλῶν ἐναγόντων κατὰ τοῦ αὐτοῦ ἐναγομένου ἢ ἐνὸς ἐνάγοντος κατὰ πολλῶν ἐναγομένων (Πολ. Δικ. ἀρθ. 537). Ἀλλὰ πρὸς τοῦτο ἀνάγκη νὰ συντρέχῃ ἡ σχέσις τῆς ἁρμοδικίας. Ἄλλ' ἐὰν ἡ σύγχρονος συζήτησις πολλῶν ἀγωγῶν προκαλῇ σύγχυσιν, δύναται νὰ διαταχθῇ ἡ διαχωρίσις αὐτῶν (Πολ. Δικ. 537). Ὅθεν ἐὰν ἐν τῷ αὐτῷ ἐγγράφῳ τῆς ἀγωγῆς περιέχῃνται δύο ἀγωγαί, διεκδικητικὴ καὶ προσωπικὴ περὶ ἀποζημιώσεως, τὸ δικαστήριον δύναται νὰ διατάξῃ τὴν διαχωρίσιν (Α. Π. 80 τοῦ 72). Ἀλλ' ἐὰν δύο ἢ πλείονα πρόσωπα συνενάγῃνται ἐπὶ τῇ βάσει πολλῶν ἀπαιτήσεων μὴ κοινῶν εἰς πάντας, δὲν ἐπέεχεται χωρισμός, ἀλλ' ἀκύρωσις τοῦ δικογράφου τῆς ἀγωγῆς· χωρισμός δὲ ἐπέεχεται, ἐὰν πάντα τὰ πρόσωπα συνενάγῃνται ἐπὶ μιᾷ καὶ τῇ αὐτῇ βάσει ἀπειλουμένης συγχύσεως (Α. Π. 33 τοῦ 78, 109 τοῦ 80, 30 τοῦ 83). Ἐπίσης ἀκύρωσις ἐπέεχεται, ἐὰν συνενάγῃσι δύο ἢ πλείονες, μὴ συνδεόμενοι διὰ τοῦ δεσμοῦ τῆς ἁρμοδικίας (Α. Π. 140 τοῦ 47, 307 τοῦ 60).

Θ. Ν. Φλογαίτης

Ἀγωγή διεκδικητική. Ἡ περὶ διεκδικήσεως ἀκινήτου ἀγωγή (rei vindicatio) ἀνήκει εἰς μόνον τὸν ἀληθῆ κύριον· γίνεται δὲ κύριος κατὰ τὸν ῥωμ. νόμον ὁ εἰς ὃν μετεβιβάσθῃ νομίμως τὸ κτήμα, καὶ ἔχει ἐπομένως δικαίωμα ἀγωγῆς κατὰ τοῦ τρίτου κατόχου, ἐπὶ τῇ προηγουμένως παραδοθῇ αὐτῷ (Ν. 20 Κωδ. (2. 3) 81 Βασ. (ΙΑ. Α) Ν 31 Πανδ. (44. 1).

Ἄλλ' ἢ παράδοσις ἀντικατέστη παρ' ἡμῶν διὰ τῆς μεταγραφῆς δυνάμει τοῦ ἀρθ. 4 τοῦ περὶ μεταγραφῆς νόμου, καθ' ὃ μόνῃ ἡ μεταγραφή τοῦ τῆς κυριότητος τίτλου ἐπάγεται τὴν μεταβίβασιν τῆς κυριότητος, μὴ προαπαιτούμενης ἐπὶ τούτῳ τῆς παραδόσεως τοῦ παραχωρουμένου ἀκινήτου. Σημειωτέον ὅτι ἐπὶ διεκδικητικῆς ἀγωγῆς ζητεῖται ἐὰν ὁ ἐνάγων ᾖ κύριος τοῦ διεκδικουμένου, μὴ ἀποδείξεισθαι δὲ τῆς κυριότητος αὐτοῦ, ἥ ἀγωγή ἀπορρίπτεται. Ὅθεν δὲν ἀρκεῖ νὰ ἰσχυρίζηται ὁ ἐνάγων ὅτι δὲν ἐκτῆσται ὁ ἐναγόμενος τὴν κυριότητα τοῦ διεκδικουμένου, ἀλλ' ἀνάγκη νὰ ἐπικαλεῖται ὑπὲρ ἑαυτοῦ τὰ πραγματικά περιστατικά, ὧν δυνάμει περιῆλθεν εἰς αὐτὸν ἀσφαλῶς ἡ κυριότης τοῦ ἐπιδίκου (Α. Π. 126 τοῦ 89). Ἄλλ' οὐδόλως ἀναγκαῖον νὰ μνημονευθῇ ἐν τῷ ἐγγράφῳ τῆς ἀγωγῆς ὁ τρόπος τῆς κυριότητος τῆς κτήσεως τοῦ προσκλήτορος, ἀλλ' ὑποχρεοῦται μόνον ὁ ἐνάγων νὰ ἀποδείξῃ τὴν κυριότητα τοῦ δικαιοπαρόχου αὐτοῦ, ἐφ' ὅσον ἀμφισβητεῖται (Α. Π. 191 τοῦ 83, 214 τοῦ 84, 178 τοῦ 85, 177 τοῦ 88, 282 τοῦ 92, 237 τοῦ 93). Δὲν ὑποχρεοῦται δὲ ὁ ἐνάγων νὰ ὀρίσῃ ἐν τῇ ἀγωγῇ τὸν χρόνον, ἐφ' οὗ κατέχει τὸ διεκδικούμενον ὁ ἐναγόμενος, διότι τοῦτο, ἀποτελοῦν τὴν βάσιν τῆς περὶ παραγραφῆς ἐνστάσεως αὐτοῦ τοῦ ἐναγομένου, ἀρεῖλει αὐτός νὰ ὀρίσῃ καὶ ἀποδείξῃ (Α. Π. 94 τοῦ 77). Ὅφειλε ὅμως νὰ περιγράψῃ ἐν τῇ ἀγωγῇ ἀκριβῶς τὴν θέσιν, ἐν ᾗ κατεῖται τὸ διεκδικούμενον (Α. Π. 366 τοῦ 78), ἐπίσης δὲ τὰ περιστατικά, ἐφ' ὧν στηρίζει τὰς περὶ κυριότητος ἀξιιώσεις αὐτοῦ (Πολ. Δικ. ἀρθ. 533), κατὰ δὲ τὸν νόμον 109 Πανδ. (50. 16) στοιχεῖα συστατικά τῆς χρησιμευσίας ἢ χρησιδραστηριότητος εἶναι καὶ ἡ καλὴ πίστις, ἥτις ἐνεκα τούτου ἀναγκαῖον νὰ ἀναφέρεται ἐν τῇ ἀγωγῇ, οὐδόλως δὲ τεκμηρίως ἀναπληρουμένης τῆς ἐλλεί-

ψεως ταύτης (Α. Π. 214 τοῦ 1884). — Σημειωτέον ὅτι τῆς διεκδικητικῆς ἀγωγῆς τελικὴ αἰτήσις εἶναι ἡ ἀποβολὴ ἢ ἐξώσις τοῦ κατοχοῦ ἀπὸ τοῦ διεκδικουμένου κτήματος ἐπὶ τῷ σκοπῷ τῆς ἐκ τούτου ἐγκαταστάσεως τοῦ ἐναγόντος. οὐδαμῶς ἀναγκαῖον νὰ καταλήγῃ ἡ διεκδικητικὴ ἀγωγή εἰς ὀριστὴν αἰτήσιν περὶ ἀναγνωρίσεως τῆς κυριότητος, ἀλλ' ἀρκεῖ νὰ ζητηθῇ ὁ τελικὸς σκοπὸς τῆς διεκδικήσεως, δηλονότι ἡ τοῦ πράγματος παραδοσις (Α. Π. 281 τοῦ 81, 213 τοῦ 89).

Ἐνάγεται διὰ τῆς διεκδικητικῆς ἀγωγῆς ὁ ἔχων τὴν νομικὴν νομὴν ἢ κατὰ μόνον τὴν ἀπλὴν κατοχὴν τοῦ διεκδικουμένου (Ν. 9 Πανδ. (6. 1)). Ὅθεν καὶ πρὸς τοὺς κατέχει τὸ πρᾶγμα εἴτε ὡς θεματοφύλαξ εἴτε ὡς οἰκονομὸς ἄλλαν ἰδιοκτήτην (Α. Π. 91 τοῦ 65). Ἀλλὰ δικαιοῦται ἐν ἄλλοις ὀνόματι κατέχων, ἐνχυθεῖν νὰ προσεπικαλέσῃ εἰς τὴν συζήτησιν τὴν ἐνστάσιν τὸν ὑπὲρ οὗ κατέχει (Πολ. Δικ. ἀρθ. 69 καὶ 608), καὶ ἂν οὕτως ἐμφανισθῇ, θεωρεῖται ὡς πληρεξούσιος αὐτοῦ προσεπικαλέσας αὐτὸν κάτοχος, ἐξ οὗ διακρίνεται ὅτι οὗτος οὐδέποτε δικαιοῦται νὰ ζητήσῃ τὴν ἀπόρριψιν τῆς κατ' αὐτὸν ἐγερθείσης ἀγωγῆς, δυνάμενος μόνον νὰ τεθῇ ἐκτὸς τῆς δίκης, ἐὰν ἐμφανισθῇ ὁ ὑπ' αὐτοῦ προσεπικληθεὶς κύριος νομίμως. Ἄλλως ἐξακολουθεῖ τὴν δίκην αὐτὸς κύριος μὲν διάδικος, ἐὰν δὲν προστετακέναι τὸν κύριον νομῆαι, ὡς πληρεξούσιος δ' αὐτοῦ ἐὰν προσεπικαλέσεν αὐτὸν (Α. Π. 249 τοῦ 71). Ἐπίσης δύναται νὰ ἐνταχθῇ διὰ τῆς περὶ διεκδικήσεως ἀγωγῆς κατὰ παράκλησιν δούς ὡς νόμῳ κάτοχος τοῦ πράγματος (Ν. 3 § 5 Πανδ. (41. 2), Ν. 15 § 4 Πανδ. (43. 26)), καίπερ μὴ ἔχων τὴν φυσικὴν κατοχὴν τοῦ διεκδικουμένου πράγματος.

Κατὰ τὸν ῥωμαϊκὸν νόμον (Ν. 8 Πανδ. (6. 1)), ἂν ὁ ἐναγόμενος ἀρνηθῇ ὅτι κατέχει τὸ διεκδικούμενον πρᾶγμα.

ἀποδείχθῃ τὸ ἐναντίον, ὀφείλει νὰ ἀποδώσῃ παραχρῆμα τὴν κατοχὴν αὐτοῦ πρὸς ποινὴν τῆς ἀρνήσεως αὐτοῦ· ἀλλ' ἡ διάταξις αὕτη ὡς δικονομικὴ δὲν ἰσχύει παρ' ἡμῖν κατὰ τὴν ὁρθὴν νομολογίαν τοῦ Ἀρείου Πάγου (Α. Π. 4 τοῦ 82, 127 τοῦ 83).

Σημειωτέον ὅτι κατὰ τὸν ῥωμα. νόμον ὁ διὰ τῆς διεκδικητικῆς ἀγωγῆς ἐναγόμενος κάτοχος τοῦ διεκδικουμένου κτήματος δικαιούται οὐ μόνον νὰ ἀμφισβητήσῃ τὴν κυριότητα τοῦ δικαιοδότου τοῦ διεκδικούντος, ὅποτεν αὐτὸς στηρίξῃ τὴν ἀγωγὴν αὐτοῦ εἰς νομικὴν προῆξιν, δι' ἧς ἕτερος μετεβίβασεν εἰς αὐτὸν τὴν κυριότητα (Ν. 20 Πανθ. (41. 1), ἀλλὰ καὶ τὸ κύρος τῆς μεταβιβάσεως πράξεως (Ν. 24 Κωδ. (3. 32)). Ἀλλὰ καὶ τὸ ἄρθρον 555 § 3 τῆς Π. Δ. οὐδαμῶς ἀπαγορεύει εἰς τὸν ἐναγόμενον νὰ ἀμφισβητῇ τὸ κύρος τοῦ τίτλου τοῦ διεκδικούντος, ἀποτελοῦντος στοιχεῖον τῆς βάσεως τῆς ἀγωγῆς (Α. Π. 409 τοῦ 64). Ἐπίσης δύναται νὰ ἀντιτάξῃ ὁ ἐναγόμενος ὅτι τὸ διεκδικούμενον ἀνήκει εἰς τρίτον, κατέχεται δ' ἐν ὀνόματι τοῦ κυρίου αὐτοῦ ὑπὸ τοῦ ἐναγομένου, ἡ δὲ ἔνστασις αὕτη δὲν εἶναι ἐκ δικαιώματος τοίτου (Α. Π. 9 τοῦ 65).

Ἐὰν ὁ διεκδικῶν ἀκίνητον αἰτῇ καὶ τὴν ἀπόδοσιν τῶν καρπῶν, ὁ ἐναγόμενος δικαιούται δι' ἐνστάσεως νὰ ἀπαιτήσῃ, μεταξύ τῶν ἄλλων, τὰς πρὸς παραγωγὴν καρπῶν δαπάνας αὐτοῦ, ἀλλὰ μόνον μέχρι τοῦ ὅρου, εἰς ὃν ἀνέρχεται τὸ ποσὸν τῶν αἰτουμένων διὰ τῆς ἀγωγῆς καρπῶν (Ν. 48 καὶ 65 Πανθ. (6.1). Δικαιοῦται δὲ νάρνηθῇ τὴν ἀπόδοσιν τοῦ πράγματος, ἐφ' ὅσον δὲν ἰκανοποιῦνται αἱ ἀνταγωνικαὶ αὐτοῦ ἀπαιτήσεις περὶ ἀποδόσεως τῶν σχετικῶν δαπανῶν, ὧν ὁ νόμος ὀρίζει τὴν ἀπόδοσιν (Ν. 4 § 9 καὶ Ν. 14 Πανθ. (44.4). Ν. 50 § 1 Πανθ. (5.3) Ν. 13 § 18 Πανθ. (19.1), τὸ δικίωμα δὲ τοῦτο τῆς ἐπιστάσεως καὶ ἡ

εἰς ἣν στηρίζεται τοῦτο ἀπαιτήσις προτείνεται κατ' ἐνστάσιν κατ' αὐτὴν καὶ τὴν περὶ ἀποδόσεως τοῦ πράγματος δίκην, ἀσφέντως πρὸς τὸ σύνθεσις ἢ συνοπτικὸν τοῦ εἶδους αὐτῆς (Α. Π. 65 τοῦ 83).

Σημειωτέον ὅτι, ἐὰν ἡττηθῇ ὁ ἐναγόμενος, υποχρεοῦται εἰς ἀπόδοσιν τῶν καρπῶν, ἀδιαφόρως ἂν κατέχεν ἐν ἰδίῳ ἢ ἀλλοτρίῳ ὀνόματι (Πολ. Δικ. 156 § 4), ἀλλὰ μόνον ὡς πρὸς τοὺς μετὰ τὴν ἀγωγὴν συλλεγθέντας καρπούς, ὡς πρὸς δὲ τοὺς πρὸ τῆς ἀγωγῆς εἰς ἀπόδοσιν αὐτῶν υποχρεοῦται μόνον ὁ ἀρχικῶς κακῇ τῇ πίστει κατέχων (Α. Π. 45 τοῦ 68).

Θ. Ν. Φλογάτης.

Ἀγωγή Παυλιανή.— Κατὰ τὸ ῥωμαϊκὸν δίκαιον καὶ κατὰ τὸ Συγδικὸν τοῦ Κώδικος οἱ δανεισταὶ δύναται νὰ προσβάλλωσι διὰ τῆς Παυλιανῆς καλουμένης ἀγωγῆς πᾶσαν ἐπὶ βλάβῃ αὐτῶν γενομένην ὑπὸ τοῦ ὀφειλέτου ἐκποίησην (δηλονότι ἐλάττωσιν τῆς περιουσίας τοῦ ὀφειλέτου διὰ τῆς εἰς ἄλλον μεταβιβάσεως τῆς κυριότητος ἢ ἄλλου πραγματικοῦ δικαιώματος ἢ καὶ ἀπαίτησεως, ὡς καὶ τὴν ὅσιν πράγματος εἰς πληρωμὴν ἢ καὶ τὴν ἐπὶ τῷ αὐτῷ σκεπῇ σύστασιν πραγματικοῦ δικαιώματος) καὶ νὰ προκαλέσωσι τὴν ἀνατροπὴν αὐτῆς, καθ' ὅσον δὲν δύνανται νὰ ἰκανοποιηθῶσιν ἐκ τῆς ὑπολειπομένης περιουσίας τοῦ ὀφειλέτου. Ἀνατρέπεται δ' ἡ ἐπὶ βλάβῃ τῶν δανειστῶν ἐκποίησις κατὰ τοῦ λαβόντος τὸ ἐκποιτηθὲν, ἂν οὗτος ἐγίνωσκεν ὅτι ἐπὶ τούτῳ γίνεται αὐτῷ ἡ ἐκποίησις, ἢ ἂν ἡ ἐκποίησις συνίστατο εἰς δορεάν· ὀφείλει δ' ὁ εἰς ὃν περιῆλθε τὸ ἐπὶ βλάβῃ τῶν δανειστῶν ἐκποιτηθὲν νὰ ἀποκαταστήσῃ τὰ πράγματα εἰς ἣν ἦσαν κατὰστασιν. Προδῆλον δ' ὅτι ὁ λήπτης δύναται νὰ αἰτήσῃ τὸ δοθὲν ἀντάλλαγμα, καθ' ὅσον εὐρίσκεται εἰς τὴν περιουσίαν τοῦ ὀφειλέτου ἢ αὐτὸ ἢ ἡ ἀ-

ξία αὐτοῦ. Ἀλλ' ὁ τὸ ἐκποιτηθὲν δωρεάν μὲν ἀλλὰ καλῇ τῇ πίστει λαθὼν ἐνέχεται πρὸς τοὺς δανειστάς, καθ' ὅσον ὠφελήθη. Κατὰ τὸ Σχ. τοῦ Κώδικος ἡ Παιανὴ ἀγωγή παραγράφεται μετὰ πέντε ἔτη ἀπὸ τῆς προσβαλλομένης συμβάσεως.

Θ. Ν. Φλογαίτης

Ἀγωγή Πουβλικιανή. —

Ἡ δὲ ἐκδικήσις (rei vindicatio), ὡς καὶ ἡ ἀρνητικὴ ἀγωγή (negatoria actio), προϋποτίθην ὅτι ὁ ἐνάγων κέκτηται ἤδη τὴν κυριότητα. Ἐκεῖνος ἐπομένως, ὅστις εὐρίσκεται ἐν τῷ κατασταθῆναι αὐτὴν, δὲν ἀπολαύει τῆς προστασίας τῶν ἀγωγῶν τούτων, ὡς καὶ ἐκεῖνος προσέτι, ὅστις ἐκτήσατο καλῇ πίστει καὶ δικαίῳ τίτλῳ (bona fide et justo titulo) τὴν νομικὴν νομὴν πράγματος δεκτικοῦ χρησιδεσποτείας, διότι, εἰ καὶ δύναται νὰ κατασταθῇ κύριος διὰ τῆς χρησιδεσποτείας, μένει οὐχ ἥττον μέχρι τῆς συμπληρώσεως τῆς χρησιδεσποτείας ἀπλῶς civilis possessor. Ἀλλ' ἐν τούτοις ὁ Πραιτωρ, θεωρήσας αὐτὸν κύριον δυνάμει πλάσματος, ὡς εἰ εἶχε συμπληρωθῇ ἡ χρησιδεσποτεία καὶ ἡ civilis possessio εἶχεν ἤδη μεταβληθῇ εἰς κυριότητα, ἐχορήγησεν αὐτῷ τὴν ἐπὶ τοῦ πράγματος ἀγωγήν, ἣτις ἐπωνομάσθη Πουβλικιανή (publiciana).

Αὕτη σκοπεῖ ὅτι καὶ ἡ διεκδικησις, ἥς κατὰ μίμησιν ἐσχηματίσθη, καὶ ὑποτίθησι πάντοτε ὅτι ὁ civilis possessor ἀπώλεσε τὴν κατοχὴν τοῦ πράγματος, ὁ κατακρατεῖ τρίτος τις.

Ἀλλὰ κατὰ τὸ ἀρχαῖον δίκαιον ὑπῆρχε διαφορὰ μεγίστη μεταξὺ τῶν δύο τῆς χρησιδεσποτείας περιπτώσεων, δι' ἃς προσδιωρίσθη ἡ Πουβλικιανὴ ἀγωγή.

Καὶ τῷ ὄντι, ἐὰν αὕτη ἐκινεῖτο ὑπὸ τοῦ ἔχοντος τὸ πρᾶγμα in bonis, ἡ ἀγωγή αὕτη, καίπερ φύσει πραιτωρία, ἦν οὐχ ἥττον τόσον ἰσχυρά, ὅσον καὶ ἡ διεκδικητικὴ, διότι ὁ ἐνάγων ἦτο πραγματι-

Ἀγωγῶν εἶδη. Ἡ σπουδαίοντα διαιρέσις τῶν ἀγωγῶν, καθ' ἣν αἱ ἀγωγαὶ διακρίνονται εἰς πραγματικὰς καὶ προσωπικὰς, συμπίπτει πρὸς τὴν διαίρεσιν τῶν δικαιωμάτων εἰς πραγματικὰ καὶ προσωπικὰ (βλ. τὴν λέξιν Δικαιώματα).

Τῶ ὄντι ἐὰν τὰ ὑποστηρίζοντα τὴν ἀγωγὴν δικαιώματα ᾖσιν ἀπώλυτα καὶ παρὰ πάντων ὁμολογητέα καὶ ἐπομένως τοὺς πάντας προσβάλλοντα, τότε ἡ ἐξ αὐτοῦ προκύπτουσα ἀγωγή δύναται νὰ ἐγερθῇ κατὰ παντὸς παραβιζοῦ.

Ἀλλοτε ἐκαλεῖτο αὕτη ἐπὶ μὲν διεκδικησις (vindicatio) ἐπὶ δὲ αἰτήσις (petitio) κατὰ λόγον τοῦ τύπου ὡς ὅν εἰστέγεται. Ἀλλ' αἱ λέξεις αὗται ἀπέχθησαν ἀκολουθῶς συνώνυμοι. Ἡ γενικὴ νεώτερα ὀνομασία τῆς ἀγωγῆς ταύτης εἶνε ἡ actio in rem. ἢτοι ἀγωγή πραγματικὴ ἢ ἐμπράγματος.

Ὀνομάζεται πρὸς διάκρισιν actio in personam, ἀγωγή προσωπικὴ, ἢ ἀγωγή ἣν ὁ δανειστής ἔχει δυνάμει τῆς πρὸς αὐτὸν ὑποχρεώσεως, ἀγωγή ἥτις, ὡς καὶ αὕτη ἡ ὑποχρέωσις, κινεῖται καθ' ὠρισμένον μόνον προσώπου, τοῦ δανειζέτου.

Αἱ ἀγωγαὶ αὗται πρότερον ἐλέγοντο κατὰ προτίμησιν ἀπλῶς actiones, πρὸς διαστολὴν τῶν πραγματικῶν ἀγωγῶν, τῶν εἰδικώτερον καλουμένων αἰτήσεων (petitiones), τὰ δύο δὲ ταῦτα εἶδη τῶν ἀγωγῶν ἀπετέλουν τοὺς δύο θεμελιώδεις τύπους τῆς καλουμένης ordo iudiciorum privatorum, διότι, ὅτε ἐδικάζετο ὑπόθεσις τις extra ordinem, ἡ ἀγωγή οὔτε actio οὔτε petitio ἐλέγεται, ἀλλὰ persecutio.

Κατὰ τὸ νεώτερον ὅμως βωμικῶν δικαίων τὸ ὄνομα actio ἐξηρμώσθη εἰς ὅλας ἐν γένει τὰς ἀγωγὰς.

Μετὰ τὴν κατάργησιν τῶν legis actiones τοῦ ὅρου condictio ἐγένετο χρῆσις ἐν τῇ ἔννοιά τῆς προσωπικῆς ἀγωγῆς (actio in personam), ἀλλ' αὕτη εἶχε κατ' ἀρχὰς ἔννοιαν ὅπως εἰδικὴν καὶ ἐστραμινε μέ-

νον προσωπικὰς τινος ἀγωγῆς εἰσπληθεύσας διὰ κλήσεως (denuntiatio) καὶ ἀποτελούσας ἰδιαιτέρην διεδικασίαν, τὴν legis actio per conductionem.

Τὰ παραγγέλματα (interdicta) τέλος ἀποτελοῦσιν ἰδιαιτέρον εἶδος προσωπικῶν ἀγωγῶν. Κατ' ἀρχὰς ὀνομάζοντο οὕτως οὐχὶ αὐταὶ αἱ ἀγωγαί, ἀλλὰ διαταγαὶ ἢ ἀπαγορεύσεις, ἃς ὁ ἄρχων ἐξέδιδε κατὰ τύπον ὠρισμένον conceptiones verborum quibus praetor aut iubebat aliquid fieri aut fieri prohibebat.

Ὁ Πραιτωρ ἐξέδιδε τὰς παραγγέλμας μετὰ ταῦτα κατὰ τινὰς περιστάσεις ἐπὶ τῇ αἰτήσει τοῦ ἔχοντος συμφέρον, μὴ προηγουμένου διαπιστοῦ δικαστοῦ, πρὸ πάντων ὅσας αἱ ἀπαιτεῖτο ἢ πρόχειρος ἀποκατάστασις τῆς εὐταξίας ἢ γεγονότος τινός, ἰδίως τῆς κατοχῆς. Μόνον ὅσας ὁ καθ' αὐτὴν ἐξέδιδετο ἢ διαταγὴ ἢ ἀπαγορεύσεις δὲν συνεμορφούτο, διωρίζετο δικαστὴς καὶ ἐγένετο δίκη ἀληθῆς, λαμβάνουσα τότε ἰδιαιτέρην διεύθυνσιν, διαφερόντως αὐστηράν.

Κατ' ἄλλην ἔννοιαν, ὑπερισχύουσαν ἐν τῷ νεωτέρῳ βωμικῶν δικαίῳ λέγεται interdictum παράγγελμα, ἡ αἰτήσις τοῦ ἔχοντος συμφέρον διαδίκου πρὸς ἐπίτευξιν διαταγῆς ταιαύτης τοῦ ἔχοντος ὅθεν τὰ παραγγέλματα ἀπετέλουν τότε ἰδιαιτέρον εἶδος δικῶν.

Σημειωτέον ὅτι τοῦ τε προσωπικοῦ καὶ τοῦ πραγματικοῦ στοιχείου μετέχουσιν ἀγωγαὶ τινεῖς, δηλονότι ἡ περὶ διαιρέσεως καὶ νοῦ πράγματος, περὶ ἰθύνσεως ὁρίων καὶ περὶ διανομῆς κλήρου (§ 20 Εἰσῆγ. Δ' ε'). διότι κατ' αὐτὰς λαμβάνει χώραν σχεδὸν πάντοτε ἐπιδίκασις ὑπὲρ τινος τῶν δικαζομένων καὶ ἐνεκα τοῦτου καταψήφισις τοῦ ἐτέρου εἰς παροχὴν τινα. οὐ ἐνεκα καὶ ἐκλήθησαν μικταὶ (mixtae). Ἀλλὰ κατὰ τὴν παρ' ἡμῖν δικονομικὴν νομοθεσίαν ἐκλείπει ὁ μικτὸς χαρακτήρ, διότι δὲν γί-

νεται κατ' αὐτὴν ἐπιδόκιμος, εἴτε προσκύρωσις, ἀλλ' ἕκαστος τῶν δικαζομένων λαμβάνει ὅ,τι ὁ κλήρος ὀρίσῃ αὐτῷ.

Αἱ ἀγωγαὶ παρὰ Ῥωμαίους ὑφίσταντο καὶ ἄλλας διαιρέσεις. Οὕτω κατὰ τὰς πηγὰς τοῦ δικαίου, εἰς ὧν παρήγοντο, διηροῦντο εἰς ἀγωγὰς ἀστικές (actiones civiles) καὶ εἰς ἀγωγὰς τιμητικές ἢ ἀγωγὰς τῶν ἀρχόντων (actiones honorarias), αἵτινες πάλιν ὑποδιήρουντο εἰς Πραιτωρίας (praetorias) καὶ Ἀστυνομικάς (adilitias), ἀναλόγως δὲ τοῦ ἀρχικοῦ αὐτῶν προσδιορισμοῦ ἢ τῆς μετὰ ταῦτα ἐπεκτάσεως αὐτῶν εἰς ἄλλας περιπτώσεις καλοῦνται αἱ ἀγωγαὶ παρὰ Ῥωμαίους ἀγωγαὶ ἄμεσοι ἢ εὐθείαι (directae actiones) ἢ ἀγωγαὶ ὠφέλιμοι (utiles actiones). Ὁσάκις δ' αἱ τελευταῖαι αὗται στηρίζονται ἐπὶ πλάσματος τινος, λέγονται πλασματικαὶ ἢ εἰκονικαὶ (fictitiae).

Ἐπεκράτει ὡσαύτως παρὰ Ῥωμ. ἡ διαίρεσις τῶν ἀγωγῶν εἰς αὐστηράς (strictus ἢ stricti juris judicia τοῦ αὐστηροῦ δικαίου) καὶ καλῆς πίστεως bonae fidei judicia). συνεδέετο δ' αὕτη στενῶς πρὸς τὴν ἀρχαίαν *ordo iudiciorum privatorum* καὶ πρὸς τὴν εἰσχυθεῖσαν διὰ ῥήτρας δίκην διδοσάκις εἰς τὴν ἐν τῇ ῥήτρᾳ δεδομένην ὑπὸ τοῦ ἀρχοντος πρὸς τὸν δικαστὴν ὁδὴγίαν εὐρίσκειτο ἔκφρασις τις παρέχουσα εἰς τὸν δικαστὴν τὴν ἐξουσίαν ν' ἀποφαίνεται *ex aequo et bono, quantum actori praestari debeat* π. χ. ὡς ἐκ τῆς ἐκφράσεως *ex bona fide ἢ quantum aequius melius*, ἢ ἀγωγὴ ἐκαλεῖτο *bonae fidei iudicium*. Ὅθεν ὁ δικαστὴς εἶχεν ἐξουσίαν, κατὰ τὴν δίκην τῆς ὑποβαλλομένης αὐτῷ ὑποθέσεως, νὰ ἐγγὺ ὅσιν οὐ μόνον τὰ ὀνομαστικὰ καὶ εἰδικῶς ἀνταφερόμενα ἐν τῇ ῥήτρᾳ περιστατικὰ, ἀλλὰ προσέτι καὶ τὰ περιστατικὰ ὅσα ᾗθελε συναγάγει ἐκ τῆς ἐρεῦνης τῶν πραγμάτων δυναμένης νὰ δώσῃ ἄλλην μορφήν εἰς τὴν ὑπόθεσιν. Δηλονότι εἶχεν ἰδιαιτέραν τινὰ διαταγὴν νὰ

σταθίσῃ *ex aequo et bono* τὰς ἀξιώσεις ἀνταξιώσεις τῶν διαδίκων, νὰ συμφηφίξῃ αὐτὰς καὶ νὰ ἐλαττοῖ ἀναλόγως τῶν ἀξιώσεων τοῦ ἐναγομένου. τὴν καταδικὴν αὐτοῦ. Τοῦτο δὲν συνείβαιεν ἐπὶ ἀγωγῆς στηριζομένης εἰς ὑποχρεώσεις καθαρῶς ἐκ τῆς φύσεως αὐτῶν ἑτεροβαρεῖς, ἀλλὰ μόνον ἐπὶ τῶν ἀγωγῶν τῶν στηριζομένων εἰς σχέσεις αἰτινὰς ἐκ τῆς φύσεως αὐτῶν παρήγον ἀξιώσεις ἐν γένει ἀμοιβαίας. Πρὸς διαστολὴν ἐλέγοντο *stricta ἢ stricti juris judicia* καὶ ἄλλαι ἀγωγαὶ, αἵτινες δὲν ἐνεῖχον τοῦτο τὸ ἰδιόζον, ἀλλ' ὅπου ἀπεναντίας ἡ δεδομένη εἰς τὸν δικαστὴν ὁδὴγία διεγράφεν ἀκριθῶς κατὰ πόσον ὠφελε νὰ καταδικάσῃ τὸν ἐναγόμενον, ἐὰν ᾗθελεν οὗτος ἐξελεγχθῇ ὁ φρεϊλέτης.

Ἐπεκράτει ὡσαύτως ἡ διαίρεσις τῶν ἀγωγῶν εἰς αὐτογνώμονας (arbitrarias) καὶ μὴ αὐτογνώμονας. Τῶ ὄντι ἡ ἰδιαιτέρας ἐνίστατο σύνταξις τῆς ῥήτρας παρεῖχεν εἰς τὸν δικαστὴν τὴν ἐξουσίαν ν' ἀποφασίσῃ κατὰ τὴν προαίρεσιν αὐτοῦ καὶ νὰ ἐπιτάξῃ τὸν ἐναγόμενον νὰ ἰκανοποιήσῃ τὸν ἐνάγοντα. Ἡ ἀγωγὴ τότε ὀνομάζεται αὐτογνώμων ὁ δὲ δικαστὴς ἀντὶ νὰ καταδικάσῃ κατὰ τὴν συνήθειαν τὸν ἐναγόμενον εἰς ὠρισμένην τινὰ ποσότητα, ἅμα ἐλεγχόμενον ὠφελετὴν, ἡδύνατο δι' ἐπιταγῆς προδικαστικῆς ἧτις ἐκαλεῖτο *arbitrium, jussus, interdictio*, νὰ ἀνοίξῃ αὐτῷ ἄλλην ὁδόν, δι' ἣν ἡδύνατο νὰ ἐκφυγῇ τῆς καταδικῆς διὰ μέσου αἵτης παροχῆς, λυομένου τοῦ χρέους πρὸ τῆς ἀποφάσεως, ἰκανοποιῶν τὸν ἐνάγοντα. Ἀλλ' ἐὰν ὁ ἐναγόμενος δὲν ἐξεπλήρου τὴν ἐπιταγὴν ταύτην, καταδικάζεται δι' ἀποφάσεως καὶ πολλάκις αὐστηρότερον π. χ. εἰς τὸ διπλάσιον.

Ἐτέρα διαίρεσις τῶν ἀγωγῶν, ἐρεῖδα μὲν ἀποκλειστικῶς εἰς τὴν σύνταξιν τῆς ῥήτρας, εἶναι ἡ διακρίνουσα τὰς ἀγωγὰς εἰς *vulgares actiones sive judicia prodita* καὶ εἰς *in factum actiones*.

Αἱ πρώται εἶχον ῥήτρας ὑποχρούσας ἀφ

ἐαυτῶν καὶ ὀρισθείσας προλαβόντως, ἦσαν δὲ in jus conceptae ἢ in factum conceptae.

Ἀπ' ἐναντίας αἱ ἀγωγαὶ in factum actiones δὲν εἶχον ῥήτρας ὠρισμέναι καὶ ἀνεξαρτήτους, ἀλλὰ συνετάσσοντο αὐταὶ διαφόρως δι' ἐκάστην ὑπόθεσιν κατὰ τὰ ἰδιαιτέρα περιστατικά τοῦ συγκεκριμένου εἵδους. Τοιοῦτοτρόπως αὐταὶ ἦσαν κατὰ τὸ πλεῖστον τοῦ χρόνου συμπληρωτικά.

Τινὲς τῶν ἀγωγῶν δὲν ἔχουσι σκοπὸν ἄμεσον τὴν καταδίκην τοῦ ἐναγομένου, ἀλλὰ τείνουσιν ἀπλῶς εἰς τὴν λύσιν ζητήματος ἀμυβόλου, ὅπερ ὡς ζήτημα προδικαστικὸν δύναται νὰ ἔχῃ ἐπιρροὴν εἰς τὴν ἀπόφασιν ἄλλου ζητήματος quae praejudicium faciunt aliis actionibus. Ἐκ τούτου τὸ ὄνομα actiones praejudiciales ἢ praejudicia, ἀγωγαὶ προδικαστικαὶ ἢ προκριματικαὶ πρὸς διανομήν τῶν συνήθων actiones ἢ judicia ἰδίως λεγομένων.

Παρά Ῥωμαίοις ἡρόντα πᾶς πολίτης νὰ ἐπιδιώξῃ τὴν καταστολὴν παρανόμων τιῶν πράξεων, προσβάλλουσιν τὸ δημόσιον συμφέρον. Αἱ πρὸς τοῦτο ἀγωγαὶ ἐκαλοῦντο δημοτικαὶ (actiones populares), ὧν τανῦν σπανιωτάτῃ ἢ χρῆσι, ὅτε κατὰ τοὺς νεωτέρους νομοθέτας ἐπὶ τοιούτων περιπτώσεων παρεμβαίνουσιν αὐτεπαγγέλτως τῆς ἀστυνομικῆς ἀρχῆς.

Θ. Ν. Φλογαίτης.

Ἀγωγιάτης. Ἀγωγιάτης καλεῖται ὁ ἀναλαμβάνων ἐπ' ἀμοιβὴν τὴν ἀπὸ τόπου εἰς τόπον μεταφορὰν ἐμπορευμάτων ἢ ἄλλων πραγμάτων. Ὁ ἀγωγιάτης εὐθύνεται προσωπικῶς πρὸς τὸν παραδόντα αὐτῷ ἐπὶ τῇ ἀπώλειᾳ ἢ βλάβῃ τῶν πραγμάτων, ὧν ἀνεδέχαστο τὴν μετακώμωσιν, ὑποχρεούμενος εἰς ἀποζημίωσιν. Ἀπαλλάσσεται δὲ τῆς εὐθύνης, ἐὰν ἡ ἀπώλεια ἢ ἡ ζημία προῆλθεν ἐξ ἐλαττώματος αὐτοῦ τοῦ μετακωμισθέντος πράγματος ἢ ἐξ ἀκαταμαχγήτου δυνάμεως (ὡς οὐ σεισμοῦ, πλημμύρας, ἀναποτρέπτου

ληστρικῆς ἐπιθέσεως κτλ.) (Ἐμπ. νόμου ἄρθ. 103). Πολλῶν δὲ μᾶλλον ἀπαλλάσσεται τῆς εὐθύνης, ἐὰν ἐξ ἀκαταμαχγήτου δυνάμεως μετεκωμισθῇσαν μὲν σῶα τὰ πράγματα, ἀλλὰ μετὰ τὴν συμφωνηθεῖσαν προθεμίαν (Ἐμπ. νόμ. ἄρθ. 104). Προδήλουν δ' ὅτι, ἐὰν ὁ ἀγωγιάτης κατεκράτησεν ἢ ἠνάλωσεν ἢ παρεξήρησεν εἰς ἄλλους τὰ παραδόνετα αὐτῷ πρὸς μετακώμωσιν πράγματα, οὐχὶ μόνον εὐθύνεται εἰς ἀποζημίωσιν, ἀλλ' ὑποκειται καὶ εἰς ποινικὴν καταδίκην ἐπὶ ὑπεξαίρεσει Ποιν. νόμ. ἄρθ. 385) τιμωρεῖται δ' ὡς πταίστης, ἐὰν ἡ ἀπώλεια ἢ φθορὰ τῶν ἐμπιστευθέντων αὐτῷ πραγμάτων προῆλθεν ἐξ ἀπροσεκτοῦ ἱππασίας ἢ ἀμαχηλασίας. (Ποιν. νόμου ἄρθ. 610). Σημειωτέον ὅτι, ἐὰν μετὰ τὴν παραλαβὴν τῶν πραγμάτων κατεβλήθῃ τὸ ἀγώγιον εἰς τὸν ἀγωγιάτην, ὑποτίθεται ὅτι τὰυτα μετεκωμισθῇσαν σῶα καὶ ἐπομένως ἐξαλείφεται ἡ ἀγωγή. Ἄν τυχὸν ἀποπειρηθῇ ὁ ἐνδοκωρόμενος νὰ παραλάβῃ τὰ πράγματα ὡς μὴ περιελθόντα εἰς σῶαν κατάστασιν, ἐξετάζεται καὶ βεβαιούται ἡ κατάστασις αὐτῶν ἐπὶ τῇ βάσει αἰτήσεως τοῦ ἀγωγιάτου ἢ καὶ τοῦ ἀποποιουμένου τὴν παραλαβὴν, ὑπὸ πραγματογνωμόνων διοριζομένων ὑπὸ τοῦ Προέδρου τῶν Πρωτοδικῶν ἢ, ἐν ἐλλείψει αὐτοῦ, ὑπὸ τοῦ Εἰρηνοδίκου. Δυνατὶ δὲ νὰ διαταγῇ καὶ ἡ παρακατάθεσις καὶ μεσεγγύησις τῶν πραγμάτων εἰς δημόσιον κατάστημα, ἐπίσης ἢ ὑπὲρ τοῦ ἀγωγιάτου πώλησις μέρους ἰσότητος τῷ ἀγωγίῳ.

Θ. Ν. Φλογαίτης.

Ἀδεια ἀπουσίας δημοσίων υπαλλήλων. Ἰδε Δημόσιοι Ὑπάλληλοι.

Ἀδεια γάμου. Ἰδε Γάμος.

Ἀδέσποτα κτήματα Ἰδε Κυριότης.

Ἀδιαθέτου. Κληρονομία ἐξ — Ἰδε Κληρονομία.

Ἀδικήματα (Ποιν.δικ.) Ἡ λέξις ἀδικήματα ἔχει διάφορον ἐκδοχὴν ἐν τῇ ἠθικῇ καὶ διάφορον ἐν τῇ ποινικῇ δικαίῳ. Ἐν μὲν τῇ ἠθικῇ καλεῖται ἀδικήματα πάντα πράξεις ἢ παράλειψεις ἀντιβαίνουσας εἰς τὰ ἐπιτάγματα τῆς ἠθικῆς, ἔστω καὶ ἂν ἡ Πολιτεία δὲν ἐταξέε κατ' αὐτῆς ποινὴν. Ἐν δὲ τῷ ποινικῷ δικαίῳ ἀδικήματα καλεῖται ἐκείνη μόνον ἡ πράξις ἢ παράλειψις, καθ' ἣν ὁ νόμος ἐταξέε ποινὴν. Διακρίνονται δὲ τὰ ἀδικήματα ὑπὸ τοῦ ποινικοῦ ἡμῶν νόμου, κατὰ τὸ παράδειγμα τῶν ποινικῶν νόμων καὶ τῶν ἄλλων πολιτειῶν, εἰς τρεῖς κατηγορίας. 1) τὴν τῶν ἀδικημάτων, εἰς ἃ ἐπιβάλλεται ποινὴ ἐγκληματικῆς, ἥτοι βαρεῖα ποινὴ (θανάτου, ἰσοβίου, δεσμῶν, προσκλήρων δεσμῶν ἢ εἰρκτικῆς), ἅπερ καλοῦνται εἰδικώτερον εγκληματικῶν. 2) τὴν τῶν ἀδικημάτων, εἰς ἃ ἐπιβάλλεται ποινὴ ἀνθρωπίνου, ἥτοι ποινὴ μετρία μεταξὺ βαρείας καὶ ἐλαφρῆς (ποινὴ φυλακίσεως ἢ χρηματικῆς ποινῆς), ἅπερ καλοῦνται εἰδικώτερον πολιτικῶν. 3) τὴν τῶν ἀδικημάτων, εἰς ἃ ἐπιβάλλεται ποινὴ ἀστυνομικῆς, ἥτοι ποινὴ ἐλαφρὰ ἔχουσα μᾶλλον χαρακτηριστικὰ ἐπιτιμῆσεως (ποινὴ κρατήσεως ἢ προστίμου), ἅπερ καλοῦνται εἰδικώτερον πολιτισμικῶν.

Θ. Ν. Φλογαίτης

Ἀδικήματα πολιτικά.

Οὐδαμοῦ τοῦ Συντάγματος ἢ τῶν νόμων ἡμῶν ἀναφέρεται ὁρισμὸς τῶν πολιτικῶν ἀδικημάτων, ὅθεν δεῖν τὸν ὁρισμὸν αὐτῶν νὰ ἀρυσθῶμεν ἐκ μόνης τῆς ἐπιστήμης. Πρὸς τοῦτο πρέπει δι' ἐπισταμένης ἐξετάσεως νὰ ἀνεύρωμεν τὸν λόγον, δι' ὃν τὰ συντάγματα διακρίνουσι τὰ πολιτικά ἀδικήματα τῶν κοινῶν, οὗ μόνον ἀρνούμενα τὴν ἀμνηστίαν εἰς τὰ κοινὰ καὶ ἐπιτρέποντα εἰς τὰ πολιτικά, ἀλλὰ καὶ ὑποβάλλοντα πάντοτε τὰ πολιτικά ἀδικήματα εἰς τὸ δικαστήριον τῶν ἐνόρκων, τὸ δὲ ἡμέτερον τοῦ 1864 Σύνταγμα καταρ-

τοῦν καὶ τὴν θανατικὴν ποινὴν μόνον ἐπὶ τῶν πολιτικῶν ἀδικημάτων. Ὁ λόγος εἶναι προφανὴς ὁ ἐξής: Ἡ συννομισία ἢ ἡ στάσις κατὰ τῶν καθεστώτων λ. γ. δύναται μὲν νὰ ἔχῃ ἀπορριπτήν τὴν ἱκανοποίησιν προσωπικῶν ἀξιώσεων καὶ προσωπικῆς φιλοχρίας, ἀλλὰ δύναται νὰ ἔχῃ ἀφ' ἑστῆριαν καὶ τὴν πρόθεσιν κρείττονος διαρρυθμίσεως τῶν δημοσίων πραγμάτων. ἀπαλλαγῆς τοῦ λαοῦ φόρων δυσβαστάτων καὶ καταπιεστικῶν, ἀνατροπῆς ἐξουσίας κακοῦθους ἢ τυραννικῆς, ν' ἀποτύχῃ δὲ καὶ ἐπομένως νὰ θεωρηθῇ ἀδικήμα, διότι ἡ πλειονοψηφία τοῦ ἔθνους δὲν ἐνεστερνίσθη τὰ φρονήματα τῆς στάσεως, καὶ τοῦτου ἐνεκα ἀριθμητικῶς οἱ στασιάζοντες ὑπελειφθῆσαν ὀλιγώτεροι. Ἡ διευθυνθὴ κακῶς καὶ ἡ δύναμις τῆς ἐξουσίας, μᾶλλον συγκεντρωμένη καὶ ἀρσενικωτέρα, κατίσχυσε. Εἶναι δικαίον, εἶναι πρέπον τὸ κατὰ τύπον ἀδικήματα τοῦτο. (ὁσάκις ἡ πρόθεσις ὑπὲρ εὐγενείας), ἀλλὰ κατὰ βάθος καὶ κατ' οὐσίαν γενναία καὶ μεγαλόφρων πράξις, νὰ ὑποβάλληται εἰς τὴν αὐτὴν αὐστηρότητα, εἰς ἣν τὰ λοιπὰ ἀδικήματα, τὰ δυσώδη καὶ ὑπερὰ κοινὰ ἀδικήματα. Οὐχί βεβαίως. Διὰ τοῦτο τὰ ἐλεύθερα πολιτεύματα διαστέλλουσι τὰ πολιτικά ἀδικήματα τῶν κοινῶν.—Πολίτικα βεβαίως τὰ πολιτικά ἀδικήματα δὲν ὁρίζονται ἀπὸ τῆς εὐγενούς προθέσεως τῆς ἐπὶ τὸ κρεῖττον διαρρυθμίσεως τῶν κοινῶν πραγμάτων. ἀλλ' ἀπὸ τῆς ἰδιοτελοῦς προθέσεως τοῦ ἀναδιδακτοῦ τῶν στασιαστῶν ἢ τιμῶν ἐξ αὐτῶν εἰς τὰς ὑφίστας πολιτικὰς θέσεις τῆς πολιτείας, ἢ καὶ τὸ ἐπὶ χεῖρον, ἀπὸ τῆς κακοθεστάτης προθέσεως τοῦ ταραχίου νὰ ἀφαιρήσῃ ἀπὸ ἐλευθέρου λαοῦ τοὺς θεσμούς, τὰς ἐγγυήσεις αὐτοῦ, τὰς ἐλευθερίας, πᾶσαν δηλονότι τὴν ἠθικὴν αὐτοῦ ζωὴν, νὰ καταστήσῃ τὸν λαόν τοῦτον ἀγέλην δούλων καὶ νὰ ματαιώσῃ τὴν πρὸς τελειοποίησιν καὶ εὐημερίαν ἐκείνου σπουδὴν.

Πολλοὶ οὖν ἄνθρωποι, οἱ ὑποκινήσαντες τὴν στάσιν ταυτήν, διαπραττοῦσιν ἡθελῶς ἀδικήματα. ὧ δὲν ὑπάρχει ἄλλο ἶσον καὶ ὁμοίον ἐν τῇ ἀναριθμητῇ ποσὶ τῶν δυνατῶν ἀδικημάτων. Ἀλλὰ καὶ τῶν ἀδικημάτων τούτων ἡ πρόφασις, ἡ προστατομένη ἀφορμή, εἶνε ἢ ἐπὶ τὸ κρεῖττον διαρρυθμισίς τῶν δημοσίων πραγμάτων· μόνον δὲ ἐκ τῶν ὑστέρων. Ἐκ τῆς ἱπποχρίσεως αὐτῶν δηλονότι, ἤθελε καταδειχθῆ ἡ ἀληθὴς αὐτῶν ἀφορμή. Τίς λοιπὸν ὁ λόγος, δι' ὃν τὰ πολιτικὰ ἀδικήματα διατελλόνται τῶν ἄλλων ἀδικημάτων; Ὅτι ταῦτα ἀληθινὴν ἢ κατ' ἐπιφάνειαν ἀφορμὴν ἔχουσι τὴν πρόθεσιν τῆς ἐπὶ τὸ κρεῖττον διαρρυθμίσεως τῶν δημοσίων πραγμάτων. Ὅθεν τὸ ὅριον τὸ χωρίζον τὰ πολιτικὰ ἀδικήματα ἀπὸ τῶν κοινῶν, εἶνε ὅτι τὰ μὲν κοινὰ προφανῶς διώκουσι τὴν ἐπιτυχίαν ἀθεμίτου συμφέροντος, ἀθεμίτου σκοποῦ· τὰ δὲ πολιτικὰ ἀδικήματα πράγματι ἢ κατὰ τὸ φαινόμενον διώκουσι τὴν ἐπὶ τὸ κρεῖττον διαρρυθμίσειν τῶν πραγμάτων τῆς πολιτείας. Ἐπειδὴ δὲ τὸ κρεῖττον τοῦτο ὑπάγεται εἰς τὴν κρίσιν τῶν διαπραττόντων πολιτικὸν ἀδικήμα, διαφωνούντων ἰσῶς πρὸς τὴν ἐθνικὴν πλειονότητα καὶ διὰ τοῦτο ἀποτυχόντων, ἀλλ' ὅπωςδὴποτε τὸ κρεῖττον τῆς διαρρυθμίσεως τῶν πραγμάτων τῆς πολιτείας προστασσόντων ὡς ἀφορμὴν καὶ σκοπὸν τῆς πράξεως αὐτῶν, δέον ὡς εἴη νὰ ὁρισθῇ τὸ πολιτικὸν ἀδικήμα· πολιτικὸν ἀδικήμα εἶναι τὸ ἀδικήμα, ὅπερ ἀποβλέπει εἰς τὴν ἐν γένει ἢ ἐν μέρει ἄλλοιαν διαρρυθμίσειν τῶν τῆς πολιτείας πραγμάτων. Ἰσχυμένως πολιτικὸν ἀδικήμα εἶναι ἡ ἐπιζητούσα τὴν ἀλλαγὴν τοῦ πολιτεύματος στάσις, ὥσαυτως δὲ ἡ ἐπιδιώκουσα τὴν ἀντικατάστασιν μιᾶς ἢ ἁπασῶν τῶν πολιτικῶν ἐξουσιῶν, ἤτοι τῶν προσώπων εἰς ἃ εἰσὶν αὗται ἀνατεθειμέναι ἢ καὶ ἀπλῶς τὴν μεταρρυθμίσειν νόμου τινὸς ἢ κανονιστικοῦ πινος δικτάγματος. Ἐκ τούτων οὖν

δὲ δὲν εἶναι τὸ παράπαν πολιτικὰ τὰ ἐκλογικὰ ἀδικήματα. Ἄτε μὴ ἀποβλέποντα εἰς τὴν ἐν γένει ἢ ἐν μέρει ἄλλοιαν διαρρυθμίσειν τῶν πολιτικῶν πραγμάτων, ἀλλὰ θηρεύοντα πασιφανῶς ἰδιωτελείαν, ἔστι καὶ πολιτικὴν, ἐπὶ βλάβῃ τῆς πολιτείας καὶ ἐμμέσῳ διαφθορᾷ τοῦ πολιτεύματος, οὐ βάσις εἶναι αἱ γνήσιαι ἐκλογαί.

Σημειωτέον ὅτι πολλάκις τὰ πολιτικὰ ἀδικήματα συνδέονται μετ' ἄλλων κοινῶν ἀδικημάτων· ὡς πρὸς εἰπεῖν ἐκτρέφονται στάσις τις πρὸς μεταβολὴν τῶν καθεστώτων, ἀλλ' ἕνεκα ἀξιοκατακρίτου μνηστεικίας ἢ ἄλλου τινὸς πάθους ἢ συμφέροντος μωροποιοῦνται ἀμα καὶ οἰκίαι ἢ ρονεύονται· πολλὰ ὑπὸ τῶν ἐπαναστατῶν. Τὰ ἀδικήματα ταῦτα, τὰ συντιθέμενα ὅλῃ, ἐκ πολιτικῶν καὶ κοινῶν, καλοῦνται σύνθετα ἢ συμπλεκτά. Ὅριζοντος τοῦ Συντάγματος ὅτι ἐπιτρέπεται ἢ ἀμνηστεύονται τὰ πολιτικὰ ἀδικήματα, ἐπιτρέπεται ἢ ἀμνηστεύονται καὶ τὰ σύνθετα. Τῆς ἀμνηστίας τὸ δικαίωμα εἶναι τεκνὸν τῆς πολιτικῆς ἀνάγκης, ἀποβλέπον εἰς τὴν καταβολὴν δυσκαταβλήτων πολιτικῶν στάσεων, τασσούσων ὑπὸ τὴν σημαίαν αὐτῶν πολυάριθμον μερίδα πολιτῶν ἢ κατεργουσῶν πολεμικοῦ πάθους καὶ φροῦρια, καὶ τὴν κατευνασὶν τῶν πολιτικῶν ταραχῶν καὶ παθῶν. Δεδωσθαι ἤδη, ὅτι ἐξερράγη ἀνταρσία ροβερωτάτη, ἦν μόνον τὰ ἄλλα τῆς ἐξουσίας μέσα ἀδυνατοῦσι νὰ καταστείλωσι, ταχέως τοῦλάχιστον, ἄνευ καὶ τῆς ἐπικουρίας τοῦ δικ. τῆς ἀμνηστίας. αἱ δὲ τὴν στάσιν ποιήσαντες ἢ οἱ ἄρχογοί αὐτῶν ἐξετράπησαν καὶ εἰς κοινὰ ἀδικήματα. Ἄν θεωρηθῇ τὸ δικαίωμα τῆς ἀμνηστίας μὴ ἐκτείνε-μενον καὶ εἰς τὰ σύνθετα ἀδικήματα, ἀμνηστία δὲν δύναται νὰ ἀπονεμηθῇ εἰς τοὺς στασιαστάς καὶ ἡ στάσις ἐξακολουθεῖ ὥρμημένη· ἀλλὰ προδῶλως ὁ σκοπὸς τῆς ἀμνηστίας ματαιοῦται. Διὰ τοῦτο τὸ ἐφ' ἡμῖν θεωρούμεν ἐλλογωτέραν τὴν

καταφατικὴν ἀπόκρισιν εἰς τὸ προβλη-
θὲν ἐρώτημα· ἐνισχύεται δὲ ἡ δόξα ἡμῶν
καὶ ὑπὸ τοῦ συνδυασμοῦ καὶ τῆς ἀντιπα-
ραβολῆς τοῦ περὶ ἀμνηστίας ἄρθρου τοῦ
Συντάγματος ἡμῶν πρὸς τὸ 18 ἄρθρον
αὐτοῦ, καθ' ὃ «καταργεῖται ἡ θανατικὴ
ποινὴ ἐπὶ τῶν πολιτικῶν ἀδικημάτων,
ἐκ τῶς τῶν συνθέτων». Ἐξ αὐτῆς
προδήλως προκύπτει, ὅτι ἂν τὸ Σύνταγμα
ἡμῶν ἐσκόπει νὰ περιορίσῃ τὴν ἀπονομὴν
τῆς ἀμνηστίας εἰς μόνα τὰ ἀπλᾶ πολι-
τικὰ ἀδικήματα (τὰ μὴ σύνθετα), ἤθελε
προσθέσει ῥητῶς τὰς λέξεις ἐκ τῶς τῶν
συνθέτων, ἃς ῥητῶς προσέθηκεν ἐν τῷ
περὶ καταργήσεως τῆς θανατικῆς ποινῆς
ἄρθρῳ αὐτοῦ.

Θ. Ν. Φλογαίτης.

Ἀερόστατα καὶ ἀερο- ναῦται ἐν καιρῷ πολέμου.

Οἱ δι' ἀεροστάτων ἀποπειρώμενοι νὰ δια-
θῶσιν ἀεροποροῦντες τὰς ὑπὸ τοῦ ἐχθροῦ
κατεχομένους θέσεις θεωρητέοι κατὰ τὴν
ὀρθοτέραν γνώμην ὡς ἀγγελιαφόροι. Συλ-
λαμβανόμενοι ἄρα ὑπὸ τοῦ ἐχθροῦ, θεω-
ρητέοι ὡς αἰχμάλωτοι τοῦ πολέμου. Ὁ ἐχ-
θρὸς ἀνακαλύπτων αὐτοὺς ἀεροποροῦντας,
δικαιοῦται νὰ προσκαλέσῃ αὐτούς, ὅπως κα-
τέλθωσι καὶ παραδοθῶσιν αὐτῷ. Ἐὰν δὲ
ἄρνηθῶσι νὰ ὑπακούσωσι, δύναται νὰ πυρο-
βολήσῃ κατ' αὐτῶν. Χειρωσάμενος ὁμοῦς
τούτους, δικαιοῦται μὲν νὰ θεωρήσῃ καὶ με-
ταχειρισθῇ ὡς αἰχμαλώτους, ἀλλ' οὐχί
καὶ ὡς κατασκόπους, μὴ δικαιούμενος ἄρα
νὰ ἐφαρμόσῃ κατ' αὐτῶν τὰς εἰς τοὺς
κατασκόπους ἐπιβαλλομένας ποινάς. Καὶ
εἶναι μὲν ἀληθές, λέγει ὁ Fichte, ὅτι δυσχε-
ρεστέρα εἶναι ἡ σύλληψις τοῦ διὰ τοῦ ἀε-
ροστάτου μετεωριζομένου καὶ ὁδοιποροῦ-
τος, ἀλλὰ τοῦτο δὲν εἶναι ἀποχρῶν λόγος,
ὅπως μὴ ἀναγνωρίσῃ τις ὅτι οἱ ἀεροναῦ-
ται ἐκπληροῦσι φανερώς τὴν ἰδίαν ἐντολήν
ὡς ἀγγελιαφόροι, καὶ ἐπομένως ἤθελεν εἶ-
ναι προφανῶς ἀδικωτάτη ἡ ἐξομοίωσις αὐ-
τῶν πρὸς τοὺς κατασκόπους. Ἀποδοκιμά-

ἐκ νέου εἰς δίκην ἐπὶ τῇ αὐτῇ πράξει. Δύναται δ' οὗτος καὶ νὰ υποβάλλῃ εἰς τὸ δικάσαν αὐτὸν δικαστήριον τὰς περὶ ἀποζημιώσεως, ἱκανοποιήσεως καὶ δαπανῶν ἰδιωτικῆς αὐτοῦ ἀπαιτήσεως (Ποιν. δικ. ἀρθ. 86).

Θ. Ν. Φλογαίτης

Αἰκία καλοῦνται αἱ καθ' οἰονδήποτε τρόπον προξενούμεναι εἰς τινα σωματικὰ καὶ βλάβαι (Ποιν. Νόμου ἀρθ. 307). Διακρίνονται δὲ αὗται ὑπὸ τοῦ ἑλλ. ποιν. νόμου, κατὰ τὸ παράδειγμα τῶν ἄλλοδαπῶν ποινικῶν νόμων (ἰδίως τῶν Γαλλικῶν νομοσχεδίων), εἰς αἰκία εἰς προσωλήσεως (αἵτινες ὑποδικιούνται εἰς αἰκία εἰς προμελέτης καὶ εἰς αἰκία ἀνευ προμελέτης) καὶ εἰς αἰκία εἰς ἀμελείας. Ἀγνοοῦν καὶ τὸ ἄδίκημα τῆς ἐπιφορᾶς αἰκίων. Ὡς καὶ αἱ ἀξιόπονοι πράξεις κατὰ τῆς ζωῆς, τιμωροῦνται οὐχὶ μόνον, ὡς αἰκία διαπράττεται ἐκ προθέσεως, ἀλλὰ καὶ ὡς αἰκία διαπράττεται ἐξ ἀμελείας. Καὶ λίαν δικαίως, διότι καὶ ἡ αἰκία ἐπιφέρει σημαντικωτάτην βλάβην εἰς τὴν ὑγίαν καὶ ἀνάγκη, νὰ τιμωρῆται οὐ μόνον ὡς αἰκία ὁ πράττων ἐπέδωκεν ἐν γνώσει καὶ ἐξεπίτηδες τὴν διάπραξιν αὐτῆς, ἀλλὰ καὶ ὡς αἰκία ἐνεργῶν παρέλιπε νὰ σκερθῇ καὶ ἐξετάσῃ, πάντα τὰ δυνατὰ ἀποτελέσματα τῆς ἐνεργείας αὐτοῦ, ἐξ οὗ ἤθελε πεισθῇ ὅτι ἐδύνάτο νὰ ἐπέλθῃ καὶ σωματικὴ βλάβη εἰς ἕτερον παρὰ τὴν θέλησιν αὐτοῦ.

Σημειώτεον ὅτι αἱ μὲν αἰκίαι μετὰ προμελέτης τιμωροῦνται 1) διὰ δεσμῶν προσκαίρων μὲν, ἐὰν ὁ παθὼν ἀπώλεσε τὴν ζωὴν ἢ κατέστη ἀνίκανος εἰς παιδοποιεῖαν ἢ ὑπέπεσεν εἰς ψυχικὴν νόσον μὴ παρέχουσαν ἐλπίδας θεραπείας, ἢ ἀπέβη παντελῶς ἄχρηστος εἰς ὁ μετῆρχετο ἐπάγγελμα ἢ ἐστερήθη τῆς γλώσσης, τῆς ἀκοῆς, τοῦ ἐτέρου ἢ ἀμφοτέρων τῶν ὀφθαλμῶν, τοῦ ἐτέρου ἢ ἀμφοτέρων τῶν βραχιόνων, χειρῶν ἢ ποδῶν ἢ τῆς χρήσεως

αὐτῶν, 2) δι' εἰρκτῆς, ἐὰν ὁ αἰκισθεὶς ἡρωτηριάζοι, ἀπέβαλε τὴν χρῆσιν δευτερεύοντός τινος σωματικοῦ μέλους αὐτοῦ, παρεμπορώθη ἢ κατέστη ἄχρηστος εἰς ὁ μετῆρχετο ἐπάγγελμα ὑπὲρ τοὺς τρεῖς μῆνας, 3) διὰ φυλακίσεως τοῦλάχιστον δύο ἐτῶν, ἐὰν ὑπέπεσεν εἰς νόσον ἢ ἀνικανότητα ἐργασίας ὑπὲρ τὰς τριάκοντα ἡμέρας, ἀλλ' οὐχὶ ἐπέκεινα τῶν τριῶν μηνῶν, 4) διὰ φυλακίσεως τοῦλάχιστον ἐξ μηνῶν μέχρι δύο ἐτῶν, ἐὰν ὁ νόσος ἢ ἀνικανότης ἐργασίας διήρκεσεν ὑπὲρ τὰς τρεῖς ἡμέρας, ἀλλ' οὐχὶ καὶ ὑπὲρ τὰς τριάκοντα. Αἱ δὲ ἀνευ προμελέτης αἰκίαι τιμωροῦνται διὰ τῶν ἡμερῶν κατωτέρων ποινῶν, ὁλοῦνται δι' εἰρκτῆς μὲν ὡς αἰκία ἐν ταῖς ἐκ προμελέτης αἰκίαις ἐπιβάλλεται ποινὴ προσκαίρων δεσμῶν, φυλακίσεως δὲ τοῦλάχιστον δύο ἐτῶν ὡς αἰκία ἐν ταῖς ἐκ προμελέτης αἰκίαις ἐπιβάλλεται ποινὴ εἰρκτῆς κτλ. Ἀλλ' ἐν ὁ βλαβεῖς παρῶντες τὸν πράξαντα δι' ἀθεμίτων ἐνεδισμῶν καὶ ὕβρεων, τιμωροῦνται δι' ἐπικριστικῶς μικροτέρας ποινῆς. Σημειώτεον ὅτι, ὡς αἰκία αἱ αἰκίαι προῆλθον ἐξ ἐπιθέσεως πλειοτέρων, μὴ συνδεσμένων ὁμοῦ πρὸς ἀλλήλους διὰ συστάσεως ἢ συνεργίας, εἰ μὲν δύναται νὰ διακριθῇ εἰς τινος ἐκ τῶν πληγῶν ἢ καὶ ἐκ τῆς συμπτώσεως αὐτῶν ὀρεῖται τὸ ἐπελθὼν ἀποτέλεσμα, οἱ ἐπενεργόντες αὐτὰς τιμωροῦνται ὡς αὐτοῦνοι (Ποιν. νόμου ἀρθ. 311), εἰ δὲ ὁ βλάβησις τοῦτο καθίσταται ἀνέριτος, ἐκτενοῖ μὲν, περὶ ὧν ἀπεδείχθη ὅτι οὐδεμίαν ἐξ αὐτῶν ἐπήνεγκον, τιμωροῦνται κατὰ λόγον τῶν μικροτέρων πληγῶν, ὧν ἤθελον εὐρεθῇ ἔχνη εἰς τὸ σῶμα τοῦ τραυματισθέντος, οἱ δὲ λοιποὶ, ἀντὶ μὲν τῶν δεσμῶν, ὅτινα διὰ τὸ ἐπελθὼν ἀποτέλεσμα ἐπιβάλλονται, τιμωροῦνται δι' εἰρκτῆς ὅσαυτὸς τὸ πολὺ, ἀντὶ δὲ τῆς εἰρκτῆς, διὰ φυλακίσεως τὸ πολὺ διετούς, καὶ τέλος, ἂν προσέκειτο νὰ καταγνησθῇ φυλάκισις, ἢ ἐπιβάλλεται

αὕτη εἰς βαθμὸν ἀνάλογος μικρότερον, ἢ προσδιορίζεται ἀνάλογος χρηματικῇ ποινῇ (Ποιν. Ν. 312). Χαρακτηρίζεται δὲ ὡς ἰδιαιτέρη ἐπιβαρυντικὴ χίτις ἢ ἰδιάζουσα προσωπικῇ, σχέσις τοῦ ἀδικήσαντος πρὸς τὸν καθ' οὗ τὸ ἀδίκημα, δηλονότι ἢ πρὸς τὸν ἀδικήσαντα στενὴ συγγένεια, ἢ πρὸς αὐτὸν συζυγικὴ σχέσις ἢ σχέσις μαθητοῦ πρὸς διδάσκαλον κτλ. (Π. Ν. 513).

Ἐπὶ τῶν ἐξ ἀμελείας αἰκίῳ ὁ αὐτοεργὸς κολάζεται διὰ φυλακίσεως μὲν ἐξαμήνου τὸ πολὺ, ἐὰν ἡ νόσος ἢ ἡ πρὸς ἐργασίαν ἀνικανότης διήρκεσεν ὑπὲρ τὰς τρεῖς ἡμέρας· ἂν δ' ἐπῆλθε θάνατος, τιμωρεῖται ὡς ἀποκτείναι· ἐξ ἀμελείας κατὰ τὸ ἄρθ. 300. Ἄν δ' αἱ ἐξ ἀμελείας αἰκίαι προέκυψαν ἐκ τῆς ἀνεπιτυχοῦς ὑπὸ τοῦ αἰκίσαντος ἐξασκήσεως ἐπιστημονικοῦ ἢ τεχνικοῦ ἐπαγγέλματος, ἀνακαλεῖται προσέτι καὶ ἡ ἄδεια τοῦ ἐπαγγέλλεσθαι αὐτὸ ὀριστικῶς ἢ προσωρινῶς (Ποινικοῦ νόμου ἄρθ. 300).

Προσθετέον ὅτι αἱ ἀπρομελετήτοις ἢ ἐξ ἀμελείας ἐπενεχθεῖσαι αἰκίαι καταδιώκονται καὶ τιμωροῦνται μόνον κατ' αἰτησιν τοῦ παθόντος ἢ τῶν νομίμων αὐτοῦ ἀντιπροσώπων, πλὴν ἐὰν οὗτοι ᾧσιν αὐτοὶ οἱ αἰκίσαντες, τυγχάνη δὲ ἀνίκανος ὁ παθὼν νὰ ἐπικαλεσθῇ αὐτὸς οὗτος τὴν συνδρομὴν τῆς ἀρχῆς εἰς τιμωρίαν αὐτῶν, ὅτε καταδιώκονται αὐτεπαγγέλτως. Ἐπίσης καταδιώκονται αὐτεπαγγέλτως, ἐὰν ἐκ τῆς ἐπιφορᾶς τῶν αἰκίῳ προέκυψε διατάραξις τῆς κοινῆς ἡσυχίας καὶ εὐταξίας.

Θ. Ν. Φλογαίτης.

Αἵμομιξία. Πᾶσαι αἱ νομοθεσίαι τῶν πεπολιτισμένων ἐθνῶν ἀπηγόρευσαν τὸν μεταξὺ στενῶν συγγενῶν (οἶον γονέων καὶ τέκνων ἢ ἀδελφῶν) γάμον. Ἄνευ τῆς ἀπαγορεύσεως ταύτης οὐ μόνον αἱ σχέσεις τῶν γονέων πρὸς τὰ τέκνα, ἢ ἀγάπη καὶ ἡ στοργὴ τῶν ἀδελφῶν πρὸς ἀλλήλους ἤθελον ἀλλοιωθῇ, καὶ ἀντὶ τούτων ὁ φθόνος καὶ ἡ ζηλοτυπία ἤθελον

τὴν ποινὴν τῆς εἰρκτῆς καὶ ἐν ταυτῷ ἀπέκλεισε τοὺς εἰς τὸ ἀδίκημα τοῦτο περιπίπτοντας γονεῖς οὐ μόνον τοῦ δικαίωματος τῆς πατρικῆς ἐξουσίας, ἀλλὰ καὶ τοῦ δικαίωματος τῆς εἰς κληρονομίαν τῶν μεθ' αὐν συνεκακουργήσαν τέκνων αὐτοῦ ἱκανότητος.

Θ. Ν. Φλογαίτης.

Αἵρεσιῶται διαταράσσοντες τὴν ἐκκλησιαστικὴν εἰρήνην. Ὡς διαταράσσοντες μὲν τὴν θρησκευτικὴν εἰρήνην τιμωροῦνται διὰ φυλακίσεως τοῦλάχιστον ἐνός ἔτους (Ποιν. νόμου ἄρθ. 198) οἱ αἵρεσιῶται, δηλονότι οἱ ὁπαδοὶ θρησκευτικῆς αἵρέσεως, οἵτινες πειρῶνται δι' ἐκνόμων μέσων νὰ διαδώσωσι τὰς θρησκευτικὰς αὐτῶν δοξασίας, ἐρεθίζουσι τοὺς ὁμογνώμονας αὐτοῖς εἰς ἐχθροπάθειαν κατὰ τῶν ἑτερογνωμονούντων ἢ κωλύουσιν αὐτοὺς τῆς πρὸς ἄλλους ἐπικοινωνίας ἢ παρὰ βῆτην τῆς ἀρχῆς ἀπαγορεύουσιν διαστέλλουσιν ἑαυτοὺς καὶ τοὺς προσηλυτοὺς αὐτῶν δι' ἐξωτερικῶν γνωρισμάτων· ὡς ἀθεμίτως δὲ συνεταξιοῦμενοι διὰ φυλακίσεως τριῶν μηνῶν μὲν τοῦλάχιστον καὶ χρηματικῆς ποινῆς πεντήκοντα τοῦλάχιστον δραχμῶν οἱ καθ' ἑαυτοὺς καὶ προϊστάμενοι αἵρέσεων θρησκευτικῶν μὴ ἀνγνωρισμένων ὑπὸ τῆς κυβερνήσεως, οἱ δὲ ὁπαδοὶ καὶ ἐταῖροι διὰ φυλακίσεως ἐνός ἔτους τὸ πολὺ καὶ χρηματικῆς ποινῆς τὸ πολὺ ἑκατὸν δραχμῶν. (Ποιν. Νόμου ἄρθ. 222).

Ἡ ὑπόβολή εἰς τιμωρίαν τῶν διαταράσσοντων τὴν κοινὴν εἰρήνην διὰ τῆς ἐκνόμου ὑποστηρίξεως τῶν ἰδίων θρησκευτικῶν δογμάτων καὶ τῆς ὑπερθεσίσεως τῶν προθεσυνόντων αὐτὰ εἰς ἐχθροπάθειαν κατὰ τῶν ἑτεροδοξούντων, οὐδαμῶς ἀφ' ὅπου εἰς τὰς διατάξεις τοῦ Συντάγματος, ἐκ τούτων ἐκείνων συνάδουσα πρὸς τὴν περὶ ἀπαγορεύσεως τοῦ προσηλυτισμοῦ διάταξιν τοῦ πρώτου ἄρθρου αὐτοῦ, θεωρητέα καὶ νῦν ὡς ἰσχύουσα. Ἀλλ' ἡ διάταξις περὶ

τιμωρίας τῶν συνεταξιοζομένων αἵρεσιωτῶν πρὸς λατρείαν τοῦ θεοῦ κατὰ τὰς ἑαυτῶν γνώμας, καίπερ μὴ ἐκτεταμένους τοῦ νομίμου, δὲν δύναται νὰ θεωρηθῇ ἰσχύουσα, ὡς ἀντικειμένη εἰς τὰ 11 ἄρθρον τοῦ Συντάγματος, καὶ ὅ οἱ Ἕλληνες ἔχουσι τὸ δικαίωμα τοῦ συνεταξιοῦσθαι, κατ' οὐδένα τρόπον δυνάμενον νὰ ὑπαχθῇ εἰς προηγουμένην τῆς Κυβερνήσεως ἀδείαν.

Θ. Ν. Φλογαίτης

Αἵρέσεις Αἵρεσις καλεῖται κατὰ τοὺς ἁστικούς νόμους τὸ μέλλον καὶ ἀβέβαιον γεγονός, ἀπὸ τοῦ ὁποίου ἤρτηται ἡ συστάσις ἢ ἡ λύσις ἐνοχλῆς τινος ἢ ἀλλης νομικῆς πράξεως (Σγ. Ἀστ. Κωδικος ἄρθ. 1304). Καὶ ἡ ἀβελήτικαί μὲν λέγονται αἱ αἵρεσις, αἱ ἀναβάλλουσαι τὴν γένεσιν τοῦ δικαίωματος, διὰ λυτικαὶ δὲ αἱ καταστρεφούσαι τὸ ἤδη γεγεννημένον, δηλονότι αἱ ἀναβάλλουσαι τὴν καταστροφὴν αὐτοῦ· κατὰ τὴν διάφορον δὲ ἰδιότητα τοῦ περιστατικοῦ, εἰς ὅ ἀναφέρονται, τυγχίνει μὲν αἵρέσεις εἶσιν αἱ αἵρεσεις, ὧν ἡ πληρωσις ἤρτηται ἐκ τῆς τύχης ἢ τῆς βουλήσεως τρίτου καὶ οὐχὶ ἐκ τῆς τοῦ δανειστοῦ ἢ ὀφειλέτου, δυνάμεως καὶ δὲ, ὧν ἡ πληρωσις κείται ἐν τῇ ἐξουσίᾳ τινὸς τῶν συμβαλλομένων, καὶ μικραὶ αἱ ἀμφοτέρων μετέχουσιν. (Σγ. Κωδ. ἄρθ. 1305). Κατὰ τε δὲ τὸ Ρωμ. δίκαιον καὶ τὸ Συγχείριον τοῦ Κώδικος (ἄρθ. 1306) πᾶσαι αἵρεσις περὶ πράγματος φυσικῆς ἢ νομικῆς ἀδυνάτου ἢ ἀντικειμένου εἰς τὰ χρηστά ἦθη ἢ ἀπαγορευμένου ὑπὸ τῶν νόμων καθίστησιν ἄκυρον τὴν ἐξ αὐτῆς ἡρητημένην ἐνοχλήν· ἀλλ' οὐχὶ καὶ ἡ διαλυτικὴ αἵρεσις περὶ πράγματος φυσικῆς ἀδυνάτου. Ἀλλὰ δικαιοπραξία, ἡρητημένη ἐξ ἀναβλητικῆς αἵρέσεως περὶ πράγματος φυσικῆς ἀδυνάτου, εἶναι ἄκυρος (Ν. 11 § 1 Πανδ. 144. 7). Κατὰ ταῦτα αἱ ἐκ πράξεων καὶ τῆς βουλῆσεως τρίτων προσώπων ἡρητημέναί αἵρέσεις ἐπιφέρουσιν ἔννομα μετὰ τῶν συμ-

βαλλομένων ἀποτελέσματα (Ν. 115 Πανδ. (45. 1), ἂν μὴ ὧσιν ἀδύνατοι ἢ ἀντικείμενα εἰς τὰ χρηστὰ ἦθῃ (Α. Π. 309 τοῦ 81). Ἐὰν δ' ἡ ἐνοχὴ συναφθῇ ὑπὸ αἵρεσιν ἐντὸς τεταγμένου χρόνου πληρωθῇ, ἡ αἵρεσις ἀτонеῖ, ἂν τὸ ἀπαρτίζον αὐτὴν γεγονὸς δὲν συμβῇ ἐντὸς τοῦ εἰρημένου χρόνου· ἀλλὰ μὴ ὁρισθέντος χρόνου, ἡ αἵρεσις δύναται πάντοτε νὰ πληρωθῇ, ἀτонуῖσα μόνον, ὅταν καταστῇ βέβαιον, ὅτι τὸ γεγονὸς δὲν ἐπέρχεται (Σχ. Ἀστ. Κωδ. ἄρθ. 1308. Α. Π. 231 τοῦ 92).

Θ. Ν. Φλογαίτης.

Αἵτησις θεραπείας. Ὅσακις τὸ ἰδιωτικὸν δικαίωμα τοῦ πολίτου προσβλήθῃ ὑπὸ τοῦ δημοσίου ἢ τινος τῶν ὑπ' αὐτοῦ ἐφορευομένων νομικῶν προσώπων, οἷον τῶν δῆμων, τῶν ἀγαθοεργῶν καὶ ἄλλων δημοσίων καθιδρυμάτων, ὀφείλει οὗτος, πρὶν ἢ ἐγείρῃ κατ' αὐτῶν ἀγωγὴν, νὰ πευθύνῃ αἵτησιν θεραπείας πρὸς τὴν ἀμέσως ἀνωτέραν τοῦ ἀδικήσαντος διοικητικὴν ἀρχήν, καὶ μόνον, ἐὰν ἡ αἵτησις ἀπορριφθῇ ὑπ' αὐτῆς ἢ δὲν δοθῇ ἀπάντησις ἐντὸς ἑξ ἐβδομάδων, δύναται οὗτος νὰ κινήσῃ τὴν ἀγωγὴν αὐτοῦ ἐνώπιον τῶν πολιτικῶν δικαστηρίων (Πολ. Δικον. ἄρθ. 2 καὶ Διατ. τῆς 18 Μαΐου 1835 ἄρθρ. 2). Ὅθεν, ἐὰν κινήσῃ πρότερον, ἀπορρίπτεται ὡς ἀπαράδεκτος, εἴτε αἰτήσῃ τοῦ ἐναγομένου εἴτε καὶ αὐτεπαγγέλτως (Α. Π. 345 τοῦ 52). Εἰς τὴν αἵτησιν δὲ ταύτην ἐπισυνάπτεται ἡ νόμιμος ἀπόδειξις τῆς ἀρνητικῆς ἀπαντήσεως τῆς ἀρμοδίας διοικητικῆς ἀρχῆς ἢ βεβαιοῦται ἡ σιωπὴ αὐτῆς. Ἄλλως δύναται νὰ ρνηθῇ ἢ πρὸς ἣν ὑποβάλλεται ἀρχὴ τὴν παραλαβὴν αὐτῆς (Διατ. τῆς 18 Μαΐου 1835 ἄρθρ. 2). Ἀλλ' ἂν αὕτη παραλάβῃ αὐτήν, ἀκυρότης δὲν ἐπέρχεται (Α. Π. 4 τοῦ 64, 236 καὶ 256 τοῦ 68). Σημειωτέον δὲ ὅτι τὸ μὲν δημόσιον ἀντιπροσωπεύεται ὑπὸ τοῦ ἐπὶ τῶν Οἰκονομικῶν ὑ-

της θεραπείας απευθύνεται μόνον εἰς τὴν ἀμέσως προεστειμένην ἀρχήν, ἐὰν αὕτη ᾖναι ὑπόχρεως εἰς ἀποζημίωσιν, πλάσας περιορισμὸν μὴ ἀνταρξαζόμενον ἐν τῷ νόμῳ.

Εἰς τὴν ὑποβολὴν αἰτήσεως θεραπείας πρὸς αὐτὸν τὸν ἀδικήσαντα δικαστικὸν ὑπάλληλον ὑποχρεῖται ἡ Πολιτικὴ δικαιοσύνη καὶ τὸν κινουντα ἀγωγὴν κακοδικίου. Ἀλλὰ τὰ περὶ τῆς τοιαύτης αἰτήσεως ἀναπτύσσονται ἐν τῇ λέξει Κακοδικία.

θ. Ν. Φλογαίτης

Αἰτία (ἐνοχλή). Αἰτία τῆς ἐνοχλῆς καλεῖται ἐν τῷ δικαίῳ ὅτι παρορμᾷ τινα νὰ ἀναλάβῃ ὠρισμένην ἐνοχλήν, συνίσταται δὲ καταδύλως ἐπὶ ἀμροτεροδρατῶν συμβάσεων εἰς τὴν παροχὴν, ἣν ὑπεσχέθη ὁ ἕτερος τῶν συμβαλλομένων. Ἄρα ἐπὶ συμβιβασμοῦ αἰτία δὲν εἶναι αἰ παραστάσεις καὶ πληροφορίαι, ἐξ ὧν παρεκινήθη ὁ ἕτερος τῶν συμβαλλομένων, ὅπως δεχθῇ τὸν συμβιβασμὸν, ἀλλ' ἡ ὑποχρέωσις τοῦ ἑτέρου ὅπως ἀποτίσῃ αὐτῇ τὸ ὀφειλὸν ποσὸν (Α. Π. 129 τοῦ 75). Σημειωτέον ὅτι, ὡς αἰτία τὸ χρεωστικὸν ἔγγραφο εἶναι ἀσάφες, μὴ καταδηλουμένη ἐν αὐτῇ τῆς αἰτίας τῆς ἐνοχλῆς, ὁ ἐπικαλούμενος αὐτὸ ὀφείλει ν' ἀποδείξῃ ἄλλως αὐτήν. (Ν. 25. Βασιλ. 22. 1. Α. Π. 152 τοῦ 88). Ὁσάκις ὁμοῦς δηλοῦται ἐν τῇ συμβάσει αἰτία τῆς ἐνοχλῆς, ἔστω καὶ ψευδής, διάφορος δηλονότι τῆς ἀληθοῦς, πρόδηλον, ὅτι ἡ σύμβασις εἶναι ἰσχυρά (Α. Π. 66 τοῦ 64, 34 τοῦ 68, 203 τοῦ 91). Ὅθεν καὶ ἐὰν ἀληθὴς αἰτία συμβολαίου ᾖν ἡ συνομολόγησις ἀντιμισθίας πρὸς δικηγόρον ἐν ᾧ φαίνεται ὡς αἰτία δάνειον ἢ ἄλλη σύμβασις, τὸ συμβόλαιον εἶναι ἔγκυρον, ἐὰν ἡ ἀντιμισθία δὲν ᾖναι ἀνωτέρας τῶν νομίμων δικηγ. δικαιωμάτων (Α. Π. 69 τοῦ 51). Ἐὰν δὲ δὲν ὑπάρχῃ ποσὺς ὀφειλῇ, ὁ ὀφειλέτης ὀφείλει νὰ ἀποδείξῃ οὐχὶ ἀπλῶς τὸ ψευδὲς τῆς δηλωθείσης αἰτίας, ἀλλὰ τὸ ἀχρεώστητον, δηλονότι τὴν πλάνην, ἐν ᾗ

δοτεῖται ὁμολογήσας ἐαυτὸν ὀφειλέτην (Ν. 25 καὶ σχολ. Βασιλ. 22. 1.).

Ἐνοχλή ἔχουσα βάσιν ἀθέμιτον αἰτίαν, δηλονότι ἀντικειμένην εἰς τὰ χρηστὰ ᾗθη ἢ ἀπαγορευτικὰς διατάξεις τοῦ νόμου, δὲν ἔχει κύρος (Α. Π. 291 τοῦ 53, 51 τοῦ 75). Ἐκ συμβάσεως δὲ τοιαύτης δὲν δύναται νὰ παρχθῇ ἄλλη σύμβασις ἔγκυρος. Ὅθεν καὶ οἱ πρὸς ἀντιδοσιν παρασταθέντες δύνανται νὰ προτείνωσι τὴν ἀκυρότητα ταύτην, διότι καὶ ἂν θεωρηθῇ ὅτι οὗτοι, ὡς δωρεῖται, καθὼ προσομολογοῦντες, δὲν δικαιούνται νὰ προτείνωσιν ἐνστάσιν κατὰ τῆς κυρίας ἐνοχλῆς, ἡ δωρεὰ ὁμοῦ αὐτῶν, ἀρροῦσα εἰς αἰσχρὰν αἰτίαν, εἶναι ἄκυρος καὶ δύναται νὰ προβληθῇ ὑπ' αὐτῶν ἡ ἐνστάσις τῆς ἀκυρότητος (Α. Π. 193 τοῦ 50). Ἀλλ' ἐὰν ἡ αἰτία ᾖναι ἀθέμιτος ὡς πρὸς ἀμροτέρους τοὺς συναλλεξαμένους, τὸ ὅθεν δὲν ἀναζητεῖται (Ν. 2 Κωδ. 14. 7), ἐφαρμοζόμενου τοῦ κανόνος, καθ' ὃν ἐν ἰσῇ μοίρᾳ κρίσεων ἔστιν ὁ νεοόμενος (Α. Π. 316 τοῦ 79). Ὁσὰς κατὰ τὰ ἀνωτέρω ἄκυρου τῆς συμβάσεως, ἥτις ἔχει ἀθέμιτον αἰτίαν, ἔπεται ὅτι ἡ σύμβασις, δι' ἧς ὁ υἱὸς πωλεῖ εἰς τρίτον τὴν μερίδα αὐτοῦ ἐκ τῆς πατρικῆς κληρονομίας, ζῶντος καὶ ἀγνοοῦντος τοῦ πατρὸς, εἶναι ἄκυρος, (Ν. 15 καὶ 30 Κωδ. (2. 3) καὶ Ν. 4 Κωδ. (8. 39). Ἐπίσης ἄκυρος ἡ σύμβασις περὶ δοτέας ἀμαθῆς εἰς τὸν ἀπομακρυνθησόμενον τοῦ πλειστηριασμοῦ, ὅπως ζημιωθῇ ὁ ἰδιοκτήτης τοῦ πλειστηριαζομένου, ὡς ἀντικειμένη εἰς τὸ ἀρθ. 436 τοῦ Ποινικοῦ νόμου Ἐπίσης ἄκυρος ἡ σύμβασις, καθ' ἣν δύναται νὰ λυθῇ ὁ γάμος κατὰ συναινέσιν τῶν συζύγων (Α. Π. 193 τοῦ 50, 136 τοῦ 87, 193 τοῦ 90). Ἐπίσης ἄκυρος ἡ ἐκ προκαταβολῆς περὶ ἀντιμισθίας ἀνωτέρας τοῦ νομίμου τέλους ἢ δικαιώματος δοτέας εἰς δικαστικὸν κλητῆρα ἢ δικηγόρον, ὡς ἀντιβαίνουσα εἰς τὰς ῥητὰς διατάξεις τῶν ἀρθρῶν 145 καὶ 165 τοῦ Ὁργ.

τῶν Δικαστηρίων (Α. Π. 329 τοῦ 53, 16 τοῦ 54). Ἄλλ' οὐδαμῶς εἶναι ἄκυρος ἡ ὑπὸ γυναικὸς ἐκχώρησις εἰς τὸν ἀνδρά-
δελλον αὐτῆς τῆς κατὰ τοῦ συζύγου ἀπαι-
τήσεως αὐτῆς ἀντὶ ἐκχωρηθείσης αὐτῇ
ἐτέρας ἀπαιτήσεως, διότι δὲν ἀντίκειται
εἰς τὸν νόμον ἢ τὰ χρηστὰ ἤθη (Α. Π.
61 τοῦ 67) ἢ ἡ πρὸ τοῦ γάμου μεταξὺ
τῶν μελλονόντων διαρῆ, ἢ ἀποδλείπουσα
εἰς τὴν διευκόλυνσιν αὐτοῦ (Α. Π. 77 τοῦ
36).

Θ. Ν. Φλογαίτης

Αἰχμαλωσία καὶ αἰχμάλωτοι.

(Ἀλληλεπὲς δικαίον). Ἐν καιρῷ πολέμου ἑκάτερον τῶν ἐμπολέ-
μων μερῶν δικαιοῦται νὰ τηρῇ ἐν αἰχ-
μαλωσίᾳ τοὺς ὑπὸ τῶν στρατιωτικῶν
αὐτοῦ δυνάμειν συλληφθέντας ἐχθρούς.

Ὑπόκεινται δὲ εἰς αἰχμαλωσίαν οἱ ἀ-
ποτελοῦντες τὰς στρατιωτικὰς δυνάμεις
ἐν ἑκατέρῳ τῶν πολεμίων κρατῶν, οἱ ἀ-
νώτατοι αὐτῶν ἄρχοντες καὶ τὰ μέλη
τῆς οἰκογενείας αὐτῶν, οἱ ἀνώτατοι διοι-
κητικοὶ ὑπάλληλοι, καὶ ἐν γένει ἄνδρες
ἐπιφανεῖς, οἵτινες, εἴτε ὡς πολιτικοὶ ἄρχη-
γοί, εἴτε ὡς δημοσιογράφοι, δύνανται νὰ
ἐξεγείρωσι τὸν λαὸν κατὰ τοῦ ἐχθροῦ.

Πάντες δ' οἱ λοιποὶ πόλῃται, οἱ μὴ ἀνή-
κοντες εἰς τὸν στρατὸν καὶ ἀσκούντες εἰ-
ρηρικὰ ἔργα οἰαδήποτε, δὲν ὑπόκεινται
εἰς αἰχμαλωσίαν, ἐκτὸς ἐὰν ἔλαβον, ἔστω
καὶ οἰκοθεν, τὰ ὅπλα κατὰ τοῦ ἐχθροῦ.
Κατὰ μείζονα δὲ λόγον δὲν ὑπόκεινται
εἰς αἰχμαλωσίαν αἱ γυναῖκες, οἱ γέροντες
καὶ τὰ παῖδιά.

Δὲν ὑπόκεινται ὡσαύτως εἰς αἰχμαλω-
σίαν ἐκ τῶν συνοδευόντων τὰ στρατιωτικὰ
σώματα οἱ ἱατροί, οἱ νοσοκόμοι, οἱ ἱερεῖς
καὶ πάντες οἱ ἀνήκοντες εἰς τὴν ὑπηρεσίαν
τῶν στρατιωτικῶν θεραπευτηρίων καὶ γε-
νικώτερον εἰς τὴν ὑγειονομικὴν ὑπηρεσίαν,
οἵτινες ἀπολαύουσιν ἰδίων προνομίων, περὶ
ῶν ὅρα «οὐ δετερότης στρατι-
ωτικῶν νοσοκομείων».

Πάντες δὲ οἱ λοιποὶ οἱ λαμβάνοντες καθ-
οιονδήποτε τρόπον μέρος εἰς τὸν στρατὸν
ἔστω καὶ ὡς ἄπλοὶ προμηθευταὶ ζωστρο-
φιῶν δύνανται νὰ αἰχμαλωτισθῶσι.

Κατὰ τὸ νῦν παραδεχόμενον δίκαιον
τοῦ πολέμου, εἰσὶ καθιερωμένοι πλείστοι
οὐσιώδεις κανόνες προστατευτικοὶ ὑπὲρ
τῶν αἰχμαλώτων. Κατ' αὐτοὺς δὲ, οἱ
μόνον οὐδεμίαν κατὰ τῶν αἰχμαλώτων
δικαιοῦται νὰ μετέλῃ βιαιοπραγίαν ὁ ἐχ-
θρὸς, ἀλλὰ καὶ τὸναντίον ὀφείλει αὐτοὶ
πᾶσαν περιποίησιν. Κατὰ τὴν κοινωνικὴν
δ' αὐτῶν θέσιν ἢ τὸν βαθμὸν οἱ αἰχμάλ-
ωτοι δικαιοῦνται καὶ εἰς τὰς προσήκουσας
τιμὰς. Ἰδιαίτεροι ὡσαύτως τιμαὶ ὀφεί-
λονται εἰς τὰ αἰχμαλωτισθέντα μέλη τῆς
βασιλικῆς οἰκογενείας.

Δικαιοῦται ὅμως ὁ χειρωσάμενος τοὺς
αἰχμαλώτους πολέμιος νὰ τηρῇ αὐτοὺς
ἀσφαλῶς ἐν καταστάσει αἰχμαλωσίας ἐν
τῇ ἰδίᾳ χώρᾳ. Δικαιοῦται ὡσαύτως
νὰ φρονεῖσι καταδικωμένους τοὺς ἀπο-
πειραθέντας νὰ δραπέτευσωσιν αἰχμαλώ-
τους. Συλλαβῶν ὅμως τούτους, οὐδεμίαν
δικαιοῦται νὰ ἐπιβάλλῃ αὐτοῖς ἐπὶ τῇ ἀπε-
δράσει ποινήν, δυνάμενος μόνον νὰ ἐγκλείσῃ
αὐτοὺς ἐντὸς φρουρίου καὶ ἐν γένει εἰς
μέρος ἀσφαλές. Δικαιοῦται ὡσαύτως νὰ
τιμωρήσῃ καὶ δὴ διὰ τῆς ποινῆς τοῦ θά-
νάτου, συμφώνως πάντοτε πρὸς τοὺς
σχόντας νόμους, τοὺς αἰχμαλώτους τοῦ
συνωμοτουμένου πρὸς ἐπιχείρησιν στάσεως
ὡς καὶ τοὺς ἄρχηγούς συνωμοσίας πρὸς
δραπέτευσιν.

Οἱ αἰχμάλωτοι, ὄντες τραυματίαι, θά-
ραπεύονται ἐπιμελείᾳ τοῦ αἰχμαλωτιστά-
τος αὐτοῦ ἐχθροῦ, ὀφείλοντος αὐτοῖς τὴν
αὐτὴν περιποίησιν, ἣν παρέχει πρὸς τοὺς
ἰδίους τραυματίας. Καὶ οἱ μὲν ἀνίκαν
καταστάντες ἐκ τῶν τραυμάτων ἀπα-
λάσσονται τῆς αἰχμαλωσίας, οἱ δὲ θρα-
πευθέντες τηροῦνται ἐν αἰχμαλωσίᾳ ἐν
ὅσον διαρκεῖ ὁ πόλεμος.

Οἱ αἰχμάλωτοι, συνομολογηθείσης

ρήνης, λόντα· αὐτοδικαίως τῆς αἰγμάλωσις, δικαιοῦμενοι· νὰ ἐπανέλθωσιν εἰς τὴν ἰδίαν πατρίδα. Ἀλλὰ καὶ διαρκούντος τοῦ πολέμου δύνανται τὰ διαμαχόμενα μέρη κατ' ἰδίαν θέλῃσιν νὰ ἀπολύσωσι τοὺς ἐν αἰγμάλωσις κρατούμενους, εἴτε ὑπὸ τὸν ὅρον τοῦ νὰ μὴ ἐπαναλάβωσιν οἱ ἀπολυθέντες τὰ ὅπλα διαρκούντος τοῦ αὐτοῦ πολέμου. ὅπως καὶ συνήθως. εἴτε καὶ ἄνευ τοῦ ὅρου τούτου. Οἱ δὲ ἀπελευθερωθέντες αἰγμάλωτοι, οἱ μὴ τινέσαντες τοὺς ὅρους, ὑφ' οὓς ἀπλευθερώθησαν, αἰγμάλωτιζόμενοι ἐκ νέου, δύνανται νὰ τιμωρηθῶσιν ὑπὸ τοῦ ἐχθροῦ καὶ διὰ τῆς ἐσχάτης τῶν ποινῶν. ὡς παραβάται τοῦ δοθέντος λόγου ἢ τῶν ἀλληλεθνῶν νομίμων.

Τὰ διαμαχόμενα μέρη δύνανται νὰ συνομολογήσωσι, διαρκούντος τοῦ πολέμου, ἀνταλλανγὴν αἰγμάλωτων ἢ καὶ ἐξαγροῶν ἐπὶ τῇ καταβολῇ χρημάτων ἢ ἄλλων ἀντιπαροχῶν κατὰ τὰς μεταξὺ τῶν μερῶν συμφωνίας.

Οἱ αἰγμάλωτοι οὐδέποτε δύνανται νὰ ἐξανγκασθῶσιν ὅπως λήθωσι τὰ ὅπλα κατὰ τῆς ἰδίας πατρίδος, ἢ ὅπως δώσωσι πληροφορίας παραβλαπτούσας τὴν ἰδίαν πατρίδα καὶ ἐπωφελεῖς τῷ ἐχθρῷ.

Οἱ αἰγμάλωτοι, οἵτινες, πρὶν ἢ αἰγμάλωτισθῶσιν, εἶχον διαπράξει ἐγκληματικὴν τινα πράξιν ἐν τῇ χώρᾳ, δύνανται νὰ κρατηθῶσι καὶ νὰ τιμωρηθῶσι κατὰ τοὺς νόμους τοῦ κράτους μετὰ τὴν παύσιν τῆς καταστάσεως τῆς αἰγμάλωσις αὐτῶν.

Π. Δρυσανθόπουλος.

Ἀκουσίλιος νόμος. Ὁ Ἀκουσίλιος νόμος (Lex Aquilia), καταργήσας ἅπαντας τοὺς πρὸ αὐτοῦ περὶ ζημίας πραγματευομένους νόμους, περιεῖχε τρεῖς κεφάλαια, ὧν τὸ μὲν δεύτερον εἶχε περιέπει· ἕκτοτε εἰς ἀρχαιοτάτην ἐπ' αὐτοῦ τοῦ Ἰουστινιανοῦ, ἐκ δὲ τῶν δύο ἄλλων τὸ μὲν πρῶτον κατεδίκαζε τὸν φρονούντα ἄδικως ἑλλότριον δούλον ἢ τετραπόδον ἀγέληδον βλαπτόμενον εἰς τὴν ἀποτίμησιν αὐτοῦ ὅσην

πλείονος ἢν ἄξιον κατ' ἐκείνον τὸν ἐνιαυτόν. τὸ δὲ ἕτερον, ἦτο· τὸ τρίτον κατεδίκαζε τὸν ἐπιφέροντα ἄλλην ἄδικον ζημίαν ἢ πληγὴν ὅλην, τῆς ἀνατίσεως δούλου ἢ θρέμματος· εἰς ὅσον ἦν τὸ πρᾶγμα πλείονος ἄξιον ἐν ταῖς πρὸ τῆς ζημίας τριάκοντα ἡμέραις.

Τοῦ ποινικοῦ ἡμῶν νόμου (ἀρθ. 467 καὶ ἐπ.) τιμωρούντος ἐν γένει τὸν ἐκ προθέσεως φθείροντα ἢ βλάπτοντα ξένην ἰδιοκτησίαν, τὸν δὲ ἐξ ἀπροσεξίας ἢ ἀμελείας μόνον ἂν ἐφθέρην ἢ ἐβλάβην αὐτὴν δι' ἐμπροσθεῶς ἢ πλημμελίας ἢ ἐφθέρει κτήνη ἄλλων, φαρμακεύσας νομάς, λειμῶνας, λίμνας ἢ ἄλλα ποτίσματα ζώων ἢ διέδωκε νόσον μελυντικὴν τῶν ζώων, τανὺν ἐσχίσουσιν οἱ ὅρισμοι τοῦ Ἀκουσίλιου νόμου περὶ τῆς ἀστικῆς εὐθύνης τοῦ ἐξ αἰσθητοῦ ἄλλης ἀμελείας φθείροντος ξένην ἰδιοκτησίαν· κατὰ τοῦτον δὲ καὶ αὐτὴ ἢ ἐλαφρὰ αὐτελεία καθίσταται τὸν βλάποντα ὑπεύθυνον εἰς ἀποζημίωσιν. Στρεμνιστέον ὅτι κατὰ μὲν τὸ γράμμα τοῦ Ἀκουσίλιου νόμου ἡ χρηρηγητέα ἀποζημίωσις περιερίετο εἰς μόνην τὴν ἄξιαν τοῦ βλαφθέντος ἢ καταστραφέντος πράγματος, ἀλλ' ἡ Ῥωμαικὴ νομολογία, ἣν ἠκολούθησε καὶ ἡ νεωτέρα Εὐρωπαϊκὴ νομολογία, ἐξέτεινεν αὐτὴν εἰς ὁλοκληρὸν τὸ διαφέρον ἥτοι τὸ εἶθαιον κέρδος, οὗ ἐπῆλθε στέρησις. Ἰδίως δὲ ἡ ὀφειλομένη λόγω τοῦ τοσαυτισμοῦ ἐλευθέρου ἀνδρὸς ἀποζημιώσεις περιλαμβάνει τὴν πρὸς θεραπείαν δαπάνην καὶ τὴν ἄξιαν τῆς ἐργασίας, τῆς ἐστειρήθη καὶ στέρηθήσεται, καταστὰς ἀνίκανος εἰς ἐργασίαν. Στρεμνιστέον ἐπίσης ὅτι κατὰ μὲν τὸ γράμμα τοῦ Ἀκουσίλιου νόμου ἡ ἐξ αὐτοῦ ἀγωγή χρηρηγείται εἰς μόνον τὸν κύριον τοῦ βλαφθέντος πράγματος, κατὰ δὲ τὸ πνεῦμα αὐτοῦ ἐδόθη ἀγωγή, πλαχυστικὴ (ὠφέλιμος ἢ περὶ τοῦ ἀποτελέσματος) εἰς τε τὸν καλῆς πίστεως νομέα καὶ ἐν γένει εἰς τὸν ἀσκούντα ἐπ' αὐτοῦ αἰσθητοῦ πρᾶγμα-

τικὸν δικαίωμα. Αὐτὰς ταύτας τὰς περὶ ἀποζημιώσεως βωμαικῆς διατάξεις καθιέρωτο καὶ τὸ Σχέδ. τοῦ Ἀστικοῦ Κώδικος. (Ἰδε καὶ τὴν λέξιν Ἀποζημιώσεις).

Θ. Ν. Φλογαίτης,

Ἀκρίδος καταδίωξις. Δυνάμει τοῦ περὶ θήρας τῶν ἀκρίδων εἰδικοῦ νόμου τῆς 14 Μαΐου 1852 ὑπερχρεοῦντο αἱ ἀστυνομικαὶ ἀρχαὶ νὰ συντελῶσι πάσῃ δυνάμει εἰς τὴν καταδίωξιν τῆς ἀκρίδος κατὰ τὰς ὀριζομένας ἐν αὐτῷ διατάξεις. Ἐπῆλθε δ' εἴτα ὁ περὶ καταδίωξεως τῶν ἀρουραίων καὶ τῆς ἀκρίδος νόμος τῆς 16 Φεβρουαρίου 1893, ὅστις συνεπλήρωσε τὸν περὶ ἀκρίδος προηγούμενον νόμον.

Αὐτὸς ὁ δημοτικὸς νόμος (ἄρθ. 34 καὶ ἐπ.) καθιέρωσε πρῶτος τὴν προσωπικὴν ἐργασίαν ὡς ἰδιαιτέρον τινα πόρον τῶν δήμων, εἰδικὸν διὰ τὴν τέλεσιν δημοσίων ἔργων τοῦ δήμου καὶ τὴν ἐπισκευὴν καὶ διατήρησιν τῶν ὑπαρχόντων οἰκοδομημάτων ἢ ὁδῶν, ὀρίζων ὅτι πάντες οἱ δημόται ὑποκείνται εἰς ἐργασίαν καὶ ἡ διανομή αὐτῆς δὲν γίνεται κατ' οἰκογενεῖαν, ἀλλὰ κατὰ κεφαλὴν, ὥστε τῆς ἀγαθῆς καταστάσεως τῶν ὁδῶν καὶ τῶν δημοσίων ἔργων συμφερούσης εἰς πάντα δημότην, ἀπαλλάσσων δὲ τῆς εἰς ἐργασίαν υποχρεώσεως μόνους τοὺς δημάρχους καὶ τοὺς παρέδρους, ὡς ἐργαζομένους ἀπαύστως ὑπὲρ τοῦ δήμου. Κατὰ δὲ τοὺς μνημονευθέντας νεωτέρους νόμους περὶ θήρας τῶν ἀκρίδων καὶ ἡ ἐξολόθρευσις τῆς ἀκρίδος τελεῖται διὰ προσωπικῆς ἐργασίας τῶν δημοτῶν, ἐπιβαλλομένης ἐξ ἴσου εἰς πάντας τοὺς δημότας (πλὴν τῶν κληρικῶν, τῶν ὑπηρετούντων ἐν τῷ ἐνεργῷ στρατῷ, τῶν ὑπερβάντων τὸ ἐδόμητοκστὸν ἔτος τῆς ἡλικίας αὐτῶν καὶ τῶν ἐνεκα νόσου ἀνικάνων εἰς πᾶσαν ἐργασίαν) ὀφείλοντας ἐπὶ τῇ διαταγῇ τοῦ Νομάρχου νὰ ἐπιδοθῶσιν εἰς τὴν πρὸς καταδίωξιν τῶν ἀκρίδων ἐργασίαν· ἀλλ' εἶναι ἐλεύθερος ὁ βουλούμενος νὰ ὀρίξῃ ἀντικαταστάτην ἄλλον ἢ νὰ κα-

Οἱ περὶ ἀκυρότητας κανονισμοὶ ἀποβλέπουσιν εἰς τὴν τελωνιακὴν καὶ τὴν ὀγεινομικὴν ὑπηρεσίαν, ὡς καὶ εἰς τὴν ἀστυνομίαν τῶν λιμένων ἀκουσμένην ὑπὸ τῶν ἀρμοδίων λιμενικῶν ἀρχῶν, συμφώνως πρὸς τοὺς ἰσχύοντας νόμους καὶ κανονισμούς. Περὶ τούτων δὲ γίνεται λόγος ἐν τοῖς καθ' ἑκάστον.

Π. Πρωτοκόπουλος.

Ἀκυρότης. Ἀκυρότης καλεῖται ἡ ἐν τῷ περιεχομένῳ νομικῇ ἢ διαδικαστικῇ πράξει ἢ ἐν τῇ παραγωγῇ αὐτῆς ἐνυπάρχουσα ἑλλείψις, ἥτις καθίστησιν αὐτὴν πικτέλως ἀνυπάρχον. Οὕτως ἄκυρος εἶναι ἡ σύμβασις περὶ κληρονομίας, ὡς ἀπαγορευομένη ἔχτως ὑπὸ τοῦ νόμου (§ 36 Εἰσφ. Ν. 20) ἢ ἡ πώλησις πράγματος ἐκτὸς συναλλαγῆς. Σημειωτέον δ' ὅτι ἡ ἀκυρότης διακρίνεται εἰς ἀπὸλυτον ἄκυρότητα, ἣν οὐδ' ἡ κατόπιν ἔγερσις δύναται νὰ καλύψῃ, καὶ τὴν σχετικὴν, ὅταν τὴν ἀκυρότητα, ἣν δύναται νὰ προβάλλῃ μόνον τὸ ὑπὲρ οὗ ἐνομοθετήθη πρόσωπον, ὅθεν καλύπτεται διὰ τῆς ἐγκρίσεως αὐτῆς.

Τῆς ἀκυρότητος (καθιστάσης ἄκυρον τὴν ἐν ἡ ἐνυπάρχει πράξιν) διάφορος ἡ κληθεῖσα ἀκυρώσις, ὅταν τὸ ἐν τῇ πράξει ἐμπεφυκὸς ἐλάττωμα, ὃ καθίστησιν αὐτὴν ἀκυρώσιμον, δηλονότι δύναται νὰ προκαλέσῃ τὴν ἀκυρώσιν, οἷον ἡ βία, ἡ ἀπάτη, ἡ ὑπέρογκος βλάβη.

Σημειωτέον ὅτι διαδικαστικὴ πράξις ἀκυροῦται λόγῳ τῆς ἀκυρότητος αὐτῆς, ὡς αὐτὴς ἢ ὅπως διατάσσεται ὑπὸ τοῦ νόμου ἢ ἀκυρότης αὐτῆς ἢ ἡ πράξις εἶναι καθ' αὐτὴν οὐσιώδης (Πολ. Δικ. 201). Οὕτως ἄκυρος εἶναι κατὰ τὴν ῥητὴν διάταξιν τῆς Πολ. Δικ. (ἄρθ. 135) ἡ ἔκθεσις, καθ' ἣν δὲν ἐτηρήθησαν αἱ ἐν τῷ νόμῳ (Πολ. Δικ. 133) διατυπώσεις ἄκυρος κατὰ τὴν ῥητὴν διάταξιν τῆς Πολ. Δικ. (ἄρθ. 312) ἢ ἀποδεικτικὴ διαδικασία, καθ' ἣν δὲν

ἐγνωστοποιήθησαν τῷ ἀντιδίκῳ τὰ ὀνόματα, τὸ ἐπάγγελμα καὶ ἡ κατοικία τῶν μαρτύρων ἀποδείξεως καὶ ἀνταποδείξεως ἄκυρον τὸ μὴ διαλαμβάνον τὰ ὀνόματα τῶν διαδίκων κτλ. (κατὰ τὰ ἄρθ. 767 καὶ 819) ἐφετῆριον ἢ ἀναφετῆριον. Ἄτε τῆς ἐλλείψεως ταύτης οὗσης προσωπῶς οὐσιώδους, ὡς καὶ τὸ μὴ διαλαμβάνον τὰ τῆς ἀγωγῆς προσόντα (ἄρθ. 533 καὶ 534) ἔγγραφον ἀγωγῆς ἄκυρος ὁ πρὸς ἐξώδικον ἀπαιτητικῶν δημόσιος πλειστηριασμός, ἐὰν διεξήχθῃ οὐχὶ ὑπὸ συμβολαιογράφου, εἰρηνοδίκου καὶ δικαστικοῦ γραμματέως, ἀλλ' ἄλλου τινός, ἢ δὲν προηγήθῃ μία τῶν νομίμων δημοποιήσεων (Πολ. Δικ. ἄρθ. 1081) ἄκυρος ἡ ἔκθεσις δικ. κλητῆρος περὶ τῶν ἀπορρωσῶν εἰς τὴν ἐκτέλεσιν πράξεων ἢ μὴ συντεταγμένη κατὰ τὰ διατεταγμένα (Πολ. Δικ. ἄρθ. 876) ἄκυρος ἡ διαδικασία τοῦ πλειστηριασμοῦ καθ' ἣν παραβιάσθησαν αἱ διατάξεις τῶν ἄρθρων 896 καὶ 897, 967 καὶ 971 ἄκυρος τέλος ἡ φυλάκισις ἢ ἡ περὶ ἐπισχεσεως αἰτήσις, καθ' ἣν ἔμεινεν ἀνεκπλήρωτος διάταξις τις ἐκ τῶν ἀναγεγραμμένων ἐν τοῖς ἄρθροις 1004—1015 τῆς Πολ. Δικονομίας (Πολ. Δικ. 1016).

Προβάλλεται δὲ ἡ δικονομικὴ ἀκυρότης ὑπὸ τοῦ διαδίκου εἰς τὸ δικαστήριον ἀμέσως μὲν μετὰ τὴν ἐναγὴν τῆς ἐν τῷ ἀκρατηρίῳ συζητήσεως προτασσομένη πάσης ἄλλης ἐνστάσεως, πλὴν τῆς ἐνστάσεως τῆς ἀναρμοδιότητος, ἐὰν ἡ ἄκυρος πράξις ἀνάγκηται εἰς τὴν διαδικασίαν, πρὸ τοῦ τέλους δὲ τῆς συζητήσεως ἐὰν ἀνάγκηται εἰς αὐτὴν τὴν ἐν τῷ ἀκρατηρίῳ διαδικασίαν. Ὅθεν εἶναι ἀπαράδεκτος, προβαλλομένη βραδύτερον, πλὴν ἐὰν ἀνάγκη εἰς ἐκείνας τὰς ἀκυρότητας, αἵτινες κατὰ ῥητὴν τοῦ νόμου διάταξιν δύνανται νὰ προβληθῶσι κατὰ πᾶσαν τῆς δίκης στάσιν ἢ ἀνάγονται εἰς τὴν κοινὴν εὐταξίαν (Πολ. Δικον. 202 ἐν συνδ. πρὸς τὰ 807, 811 καὶ 563, 582), ἀλλ' ἐπ' οὐδενὶ λόγῳ

δύναται τις νὰ προσβάλῃ, τὰς ἰδίαις αὐτοῦ πράξεις ὡς ἀκύρους (Πολ. Δικ. 202 καὶ 811). Ἐὰν δὲ γίνῃ παραδεκτὴ ἡ περὶ ἀκυρότητος πρότασις ὡς βᾶσιμος, ἐπαναλαμβάνεται ἡ παράτυπος πράξις διὰ δαπάνης τοῦ προξενήσαντος αὐτὴν δικαστικοῦ ὑπ᾿ ἀλλήλου, ὅστις ἅμα καταδικάζεται εἰς ἀποζημιώσιν καὶ τὰς δαπάνας καὶ προσέτι ἐν ἀσυγγνώστῳ παραδορμῇ εἰς χρηματικὴν ποινὴν εἴκοσι μέχρι διακοσίων δραχμῶν.

Ὅπωςδὲποτε κατὰ τῆς τοῦ δικαστηρίου ἀποφάσεως, παραδεχομένης ἢ ἀπορριπτούσης πρότασιν περὶ ἀκυρότητος, χωροῦσι τὰ συνήθη ἔνδικα μέσα (Πολ. Δικ. 203). Δύναται δὲ ὁ δικαστικὸς ὑπ᾿ ἀλλήλος, παρεκτραπείς τῆς διατεταγμένης διαδικασίας, νὰ καταδικασθῇ ἐπὶ ἀσυγγνώστῳ παραδορμῇ εἰς πρόστιμον ἢ εἰς ἀνωτέραν πειθαρχικὴν ποινὴν καὶ ὅσάκις ἐτι δὲν ὀρίζει ὁ νόμος ἀκυρότητα ἢ δὲν προσβλήθῃ αὕτη ἢ προβληθεῖσα ἀπερριφθῇ ὑπὸ τοῦ δικαστηρίου (Πολ. Δικ. 204).

Αὐτοὶ δὲ οἱ διάδικοι ἢ οἱ πληρεξούσιοι αὐτῶν δύνανται νὰ τιμωρηθῶσιν ὑπὸ τοῦ δικαστηρίου διὰ χρηματικῆς ποινῆς ἢ καὶ κρατήσεως κατὰ πρότασιν τοῦ Εἰσαγγελέως, ἀναβάλλοντες παραλόγως τὴν διαδικασίαν ἢ μετερχόμενοι ὕβριστικὰς ἐκφράσεις κατὰ τῶν ἀντιδίκων ἢ τῶν μαρτύρων (Πολ. Δικ. 205). Ἐπὶ δὲ δι' ἀσυγγνώστους ἐν τῷ ἀκροατηρίῳ παραβάσεις αὐτῶν δύνανται οἱ δικαστικοὶ ὑπ᾿ ἀλλήλοι καὶ νὰ ὑποβληθῶσιν εἰς πειθαρχικὰς ποινὰς (Πολ. Δικ. 206 καὶ Ὁργ. Δικ. 134 κτλ.).

Θ. Ν. Φλογαίτης.

Ἄλμεια. (Ἀλληλεθνὲς δίκαιον). Ἡ ἄλμεια εἰς τὰ θαλάσσια ὕδατα τὰ εἰς τὴν κυριαρχίαν τῶν κρατῶν ὑπαγόμενα, ἥτοι ἐντὸς τριῶν ναυτικῶν μιλίων ἀπὸ τῆς ἀκτῆς, εἶναι ἀποκλειστικὸν προνόμιον τῶν ὑπηκόων ἐκάστου κράτους, δυνάμενον νὰ παραχωρηθῇ διὰ συνθηκῶν ἀμοιβαιότητος

δραχμῶν (Ποιν. Νόμου ἀρθ. 448). Ἐάν μάλιστα ὁ ἀλιεύσας εἰς ξένα ὕδατα ἐρρή-
σαστο φθοροποιεῖ μέσους ἢ πλείονες τοῦ
ένος συναλίευσαν, ἡ ἐπιβαλλομένη ποινή
εἶναι βαρυτέρα· ὅπουδῆποτε δὲ τὰ σκευή
τῆς ἀλιείας καὶ τὰ ἐργαλεῖα τῶν παρὰ νό-
μως ἀλιευσάντων θημεύονται. Ἀλλ' οὐχ
ἦττον τιμωρεῖται ποινικῶς καὶ ἡ διὰ φλό-
μου ἢ δυναμίτιδος ἀλιεία ἢ δι' οἰουδῆποτε
ἄλλου μέσου ἢ ὀργάνου ἐπιβλαβούς εἰς
τὴν διατήρησιν τοῦ γένους τῶν ἰχθύων
(Ν. 227Α' τῆς 4 Ἰουνίου 1882).

Σημειωτέον ὅτι ἀποκλειστικὸν δικαί-
ωμα ἀλιείας ἔχει τὸ ὄημοσιον παρ' ἡ-
μῶν ἐν τοῖς ὄημοσίοις ἰχθυοστροφείοις ἢ
θυναίοις, ἀπερ ἐνοικιάζονται ἀποκλειστι-
κῶς ὑπὸ τοῦ ὄημοσίου εἰς ἐργολάβους ἐπὶ
δεκαετίαν. (Ἰδε καὶ τὰς λέξεις Ἰχθυο-
στροφεία καὶ Σαρδέλλαι).

Θ. Ν. Φιλογαίτης.

Ἀλληλασφάλεια. Ἀλληλα-
σφάλεια καλεῖται ἡ ἀσφάλεια, καθ' ἣν
αὐτοὶ οἱ ἀσφαλιζόμενοι εἰσὶ καὶ ἀσφαλι-
σπαί, δηλονότι· ἀσφαλιζοῦσιν ἀλλήλους οἱ
ἀσφαλισταί. Σκοποῦσι δὲ οἱ διὰ τῆς ἀλ-
ληλασφαλείας καταρτιζόμενοι ἀλληλασφα-
λιστικοὶ συνεταίρισμοὶ τὴν διὰ τῆς προνοίας
αὐτῶν τοῦτων τῶν πάσης τάξεως ἐπιτη-
δευματιῶν ἀλλ' ἰδίᾳ τῶν ἐργατῶν σωτη-
ρίαν ἀπὸ τοῦ ἐκ πείνης θανάτου τῶν ἐκ
δυστυχημάτων καταστάσεων ἀνικάνων εἰς
ἐργασίαν.

Οἱ ἀλληλασφαλιστικοὶ συνεταίρισμοὶ
τὰ μέγιστα κρατύνουσι τὰς σωτηρίας ἐ-
ξεις τῆς φειδοῦς καὶ τῆς ἀποταμιεύσεως
καὶ χρησιμοποιοῦσι τὰ μικρὰ τῆς ἐργα-
τικῆς τάξεως ἀποταμιεύματα εἰς διάσω-
σιν αὐτῶν ἀπὸ τοῦ θανάτου ἐν νόσῳ, ἐν
γῆρατι καὶ ἐν ἄλλαις ἀπρόοπτοις περι-
στάσει. Ἡ ἀλληλασφάλεια εἶναι ἀλγίδως
σωτηρία, διότι ἡ φθορὰ τῆς ὑγείας τοῦ
ἐργάτου ἰσοδυναμεῖ πρὸς παντέλῃ κατα-
στροφῇ αὐτοῦ τε καὶ τῶν τέκνων αὐτοῦ,
διὰ τῆς ἐπικουρίας δὲ τῶν ἀλληλασφαλι-

στικῶν καταστημάτων δύναται μόνον νὰ
σωθῇ ἀπὸ τοῦ ἐκ τῆς πείνης θανάτου, φθα-
ρείσῃ τῆς ὑγείας αὐτοῦ. Τοιοῦτου εἶδους
ἀλληλασφαλιστικοὶ συνεταίρισμοὶ εἶναι τὰ
λεγόμενα τ α μ ε ῖ τ α ἀ μ ο ῖ θ α ῖ α ς ἀ ῥ ω
γ ἢ καταρτιζόμενα ὑπὸ ἐργατῶν τὸ αὐτὸ
μετερχομένων ἐπιτήδευμα. Ἐκαστος τῶν
ἐταίρων, καταβάλλων ὑπερισμένην συνδρο-
μὴν, κατὰ τὸ δικαίωμα νὰ συντελέχηται
ὑπὸ τῆς ἀλληλασφαλιστικῆς ἐταιρείας, ἐάν
νόσῃ, καὶ νὰ ἐνταφιασθῇ εὐπρεπῶς, ὅταν
τελευτήσῃ. Πολλῶν τοιούτων ταμείων δὲν
εὐμορεῖ ἡ Ἑλλάς· ἀλλ' ἡ Εὐρώπῃ ἀπὸ
πολλοῦ βρεθεῖ τοιούτων, ὧν πολλὰ ἐπλου-
τίσθησαν καὶ διὰ συνδρομῶν μελῶν τιμητι-
κῶν, συνετέλεσε δ' ἡ συστάσις τοιούτων με-
γάλως εἰς τὴν ἐνίσχυσιν τοῦ πνεύματος τῆς
ἀποταμιεύσεως καὶ τοῦ συνεταίρισμου.
Ἐπίσης ἀλληλασφαλιστικοὶ συνεταίρισμοὶ
εἶναι μέχρι τινὸς καὶ αἱ Τ ῥ ᾶ π ε ῖ α ῖ ἀ
μ ο ῖ θ α ῖ α ς π ῖ σ τ ε ῖ ο ς, αἵτινες ἀπαρ-
τίθενται ἐξ ἐργατῶν δύο τάξεων, ἧτοι ἐξ
ἐργατῶν ἐπιήμεροισθῶν ἐργαζομένων καὶ
ἐργατῶν ἐργαζομένων δι' ἴδιον αὐτῶν λο-
γιστησίων καὶ διὰ μικροῦ τινοῦ κεφαλαίου
καὶ ἐκποιούντων τὰ προϊόντα τῆς ἐργασίας
αὐτῶν εἰς τοὺς ἐμπόρους ἢ τοὺς ἀναλω-
τάς. Αἱ Τράπεζαι αὗται εἰς μὲν τοὺς ἡ-
μεροσίου ἐργάτας παρέχουσι διὰ τῆς ἀσφα-
λείας ἐν ἀνάγκῃ πόρους ἐκ τῆς φιλοσο-
φίας αὐτῶν παραχθέντας, εἰς δὲ τοὺς ἄλ-
λους καὶ δάνειον πρὸς προμήθειαν ἐργα-
λείου τινὸς τελειοτέρου ἢ πρὸς ἀνανέωσιν
τοῦ ἐκ τῆς μακρᾶς χρήσεως φθαρέντος.
Ἐπὶ ἀλληλασφασίσθησαν δ' αὗται τὰ μέ-
γιστα ἐν Γερμανίᾳ.

Παρ' ἡμῶν οἱ μόνον, καθ' ὅσον γινώ-
σκομεν, σπουδαῖοι ἀλληλασφαλιστικοὶ συν-
εταιερισμοὶ εἶναι τὸ Μετοχικὸν ταμεῖον τῶν
δημοσίων ὑπαλλήλων, διευθυνόμενον ὑπὸ
διοικητικῶν συμβουλίων, ἐκλεγομένου ὑπὸ
τῶν μετόχων, καὶ τὸ Ναυτικὸν Ἀπομα-
χικὸν Ταμεῖον, δυνάμει ἐιδικοῦ νόμου κα-
τεστημένον καὶ προωρισμένον νὰ συντα-

ξιοδοτῇ τοὺς ἐν τῇ ναυτιλίᾳ ἐγγηράσαντας ἢ παθόντας. (Ἰδε καὶ Ναυτικὸν Ἀπομαχικὸν Τμήσον).

Θ. Ν. Φλογαίτης.

Ἀλληλέγγυον συνεταιρῶν. Ἰδε Ἑταιρία.

Ἀλληλέγγυον ὑπογραψάντων συναλλαγματικήν. Ἰδε Συναλλαγματική.

Ἀλληλεθνὲς δίκαιον. Τὸ ἀλληλεθνὲς δίκαιον κατὰ Bluntschli εἶναι τὸ σύνολον τῶν ἀνεγνωρισμένων ἀρχῶν καὶ τῶν κανόνων τῶν συνδεόντων κράτη ἐν νομικῇ καὶ παγκοσμίῳ κοινωνίᾳ καὶ ἐξασφαλιζόντων προσέτι τοῖς πολίταις τῶν διαφορῶν κρατῶν κοινὴν προστασίαν ὡς πρὸς τὰ γενικὰ δίκαια τὰ συμπερὶ τῶν ἀνθρώπων.

Διακρίνεται δὲ εἰς δημοσίον καὶ εἰς ἰδιωτικόν. Ἐν τῷ δημοσίῳ ἀλληλεθνεὶ δικαίῳ περιλαμβάνονται οἱ νομικοὶ κανόνες οἱ διέποντες τὰς μεταξὺ τῶν κρατῶν σχέσεις καὶ σκοποῦντες τὴν ἐξασφάλισιν τῶν δικαιωμάτων αὐτῶν ὡς μελῶν τῆς ἀλληλεθνεὺς κοινωνίας· τὸ δὲ ἰδιωτικὸν ἀλληλεθνὲς δίκαιον περιλαμβάνει τοὺς νομικοὺς κανόνας τοὺς διέποντας τὰς πρὸς ἀλλήλους σχέσεις τῶν ὑπάρχοντων διαφορῶν κρατῶν, ἢ ἄλλως τὸ σύνολον τῶν ἀρχῶν, αἵτινες ὀρίζουσι τίς νόμος κανονίζει τὰς σχέσεις καὶ τὰς δικαιοπραξίας μεταξὺ ὑπάρχοντων διαφορῶν κρατῶν.

Εἰς τὸ ἀλληλεθνὲς ἰδιωτικὸν δίκαιον περιλαμβάνεται, τιθέμενον ὑπὸ τινων συγγραφέων παράλληλον αὐτῷ, τὸ ποινικὸν ἀλληλεθνὲς δίκαιον, μετέχον ὑπὸ τινος ἐπόψεως καὶ τοῦ δημοσίου ἀλληλεθνεὺς δικαίου. Περιλαμβάνει δὲ τὸ ποινικὸν ἀλληλεθνὲς δίκαιον τοὺς νομικοὺς κανόνας, καθ' οὓς τὰ κράτη ὀφείλουσι νὰ ἀλληλοβοηθῶνται ἐν τῇ ἀσκήσει τῆς ποινικῆς αὐτῶν ἐξουσίας.

Ἰδιαιτέρον τοῦ ἀλληλεθνεὺς δικαίου κλάδον ἀποτελεῖ τὸ ναυτικὸν ἢ θαλάσσιον ἀλληλεθνὲς δίκαιον, ὑποδιαιρούμενον καὶ

τοῦτο εἰς δημοσίον, πραγματευόμενον περὶ τῶν κατὰ θάλασσαν σχέσεων αὐτῶν τῶν κρατῶν, καὶ εἰς ἰδιωτικόν, ἀφορῶν εἰς τὰς ναυτιλιακὰς σχέσεις μεταξὺ τῶν ὑπάρχοντων διαφορῶν κρατῶν.

Περὶ τῶν διαφορῶν γυναικῶν τῶν συγγραφέων περὶ τοῦ προσήκοντος τῷ ἀλληλεθνεὶ δικαίῳ ὀρισμοῦ, τῆς δικαιολογικῆς αὐτοῦ βάσεως καὶ τῆς ἱστορικῆς αὐτοῦ ἀναπτύξεως, ὅρα Πραγματεύειν περὶ ἀλλήλῃ, δημοσίου δικαίου Χρυσανθοπούλου §§ 3, 4, 5 καὶ 11.

Π. Χρυσανθοπούλος

Ἀλληλόχρεως λογαριασμός. Ἰδε Λογαριασμός ἀλληλόχρεως.

Ἀλλοδαπός. Τὸ Ῥωμαϊκὸν δίκαιον διέκρινε τρεῖς καταστάσεις τοῦ ἀνθρώπου, ἐχρούσας ῥοπήν εἰς τὴν νομικὴν ἱκανότητα τοῦ ἀνθρώπου, ἥτοι τὴν ἱκανότητα περὶ τὸ εἶναι ὑποκειμένον δικαιωμάτων, τοῦτέστι τὴν ἐλευθερίαν, τὴν πολιτείαν καὶ τὴν οὐκ οὐ γένεσιν. Ἐκκαλεῖτο δὲ ἐλάττωσις κεφαλῆς (capitis diminutio) ἡ ἀπὸ τῆς κρείττονος εἰς τὴν χείρονα κατάστασιν μετάπτωσις, διὸ ὑπάρχον τρεῖς εἴδη ἐλαττώσεως κεφαλῆς, ἡ μεγίστη (ἡ προερχομένη ἐκ τῆς ἀπωλείας τῆς ἐλευθερίας καὶ μεταβολῆς τοῦ ἐλευθέρου εἰς δούλον), ἡ μέση (ἡ προερχομένη ἐκ τῆς ἀπωλείας τῆς πολιτείας καὶ μεταβολῆς ἐπομένως τοῦ πολίτου εἰς ἀλλοδαπὸν) καὶ ἡ ἐλάχιστη (προερχομένη ἐκ τῆς ἀπωλείας τῆς οἰκογενείας καὶ μεταβολῆς ἐπομένως τοῦ αὐτεξουσίου εἰς ὑπεξούσιον). Παρ' ἡμῶν ὅμως τανῶν οὐδεμίαν ἔχουσιν ἀξίαν αἱ τῶν δύο πρώτων καταστάσεων διακρίσεις τοῦ Ῥωμαϊκοῦ δικαίου, διότι ἡ δουλεία μὲν ἀντικεινται εἰς τὰς νῦν ἐπικρατούσας ἐν τῷ Εὐρωπαϊκῷ δημοσίῳ δικαίῳ ἀρχάς, ὥς ἀνεκκήρυξε καὶ τὸ Ἑλληνικὸν Σύνταγμα (ἀρθ. 13), ὀρίσαν ὅτι ἀργυρώνητος ἢ δούλος παντός γένους καὶ πάσης ὁρσικείας εἶναι ἐλεύθερος ἀμα πατήρη ἐπὶ

ἐλληνικοῦ ἐδάφους», ἐξέλιπε δὲ ἐκ τῆς νεοτέρας Εὐρωπαϊκῆς νομοθεσίας καὶ διαφορά περὶ τὴν νομικὴν ἱκανότητα μεταξὺ τῶν ἀλλοδαπῶν καὶ τῶν ἡμεδαπῶν. Κατὰ τὸ 13 ἄρθρον τοῦ Ἑλλην. ἀστικοῦ νόμου ὁμοίως ἔχον καὶ ἐν πᾶσι σχεδὸν τοῖς ἄλλοις ἀστικοῖς νόμοις ὁ ἀλλοδαπὸς ἀπολαύει πάντων τῶν ἀστικῶν δικαιωμάτων, ἐξηρημένων τῶν ἀποκλειστικῶς τοῖς ἡμεδαπῶις παραχωρημένων. Ταῦτα δὲ εἰσὶν ὀλίγιστα καὶ ἡκιστα σημαντικά. Δηλονότι οἱ ἀλλοδαποὶ ἐνάγοντες ὑποχρεοῦνται εἰς καταβολὴν ἐγγυήσεως (Πολ. Δικ. ἀρθ. 78), ὑπάκουται κατὰ κανόνα εἰς προσωπικὴν κράτησιν (Πολ. Δικ. 78 καὶ 993 ἐδ. 2), δὲν δύνανται ἀπερισρίτως νὰ γίνωσιν ἰδιοκτήται ἢ ναυταὶ ἐλληνικῶν ἐμπορικῶν πλοίων (ἀρθ. 4 καὶ 5 τοῦ περὶ ἐμπορ. ναυτιλίας δικτ. τῆς 15 Νοεμβ. 1836), εἰσὶν ἀνέκδοτοι νὰ μαρτυρήσωσιν ἐν συμβολαίοις (Ὅργ. Δικ. 179), νὰ ἐκλερωθῶσι διαιτηταὶ (Πολ. Δικ. 112), νὰ καταστῶσιν ἐπίτροποι (Νόμου περὶ ἐπιτρ. ἀρθ. 50), δὲν δικάζονται νὰ προβῶσιν εἰς ἑκτασιν ὑπαρχόντων (Πολ. Δικ. 668) ἢ νὰ ἀπαλλαγῶσι τῶν δικαστικῶν δαπανῶν (Πολ. Δικ. 920).

Περὶ τοῦ τρόπου, καθ' ὃν κτᾶται ὁ ἀλλοδαπὸς τὴν ἐλληνικὴν ἰθαγενείαν (ὅτι ἡς ἐξομοιοῦται ἐντελῶς πρὸς τὸν ἡμεδαπὸν) πραγματεύεται τὸ ἄρθρον Ἀστικῶν δικασιμμάτων καὶ τῆς 13 ὅπερ ἴδε.

Θ. Ν. Φλογαίτης.

Ἀλλοθι (Alibi). Μεταξὺ τῶν ἐν τῇ ποινικῇ διαδικασίᾳ συγχωρουμένων ἀποδεικτικῶν μέσων περιλαμβάνονται καὶ αἱ ἐνδείξεις, ἥτοι τὰ πρὸς τὴν ἀξιοποιον προῆλθοντα τοιαύτην συνάφειαν γεγονότα, ὥστε δύναται νὰ συμπεράνῃ τις ἐκ τούτων λογικῶς τι βάσιμον περὶ αὐτῆς ταύτης τῆς πράξεως ἢ περὶ τοῦ πράξαντος ἢ περὶ τῶν λόγων τοῦ καταλογισμοῦ ἢ περὶ τῆς ἀθωότητος (Ποιν. Δικ. ἀρθ. 95). Μία δὲ τῶν σπουδαιωτάτων ἐνδείξεων ἀθωότη-

τος εἶναι πρᾶγματι τὸ ἀλλοθι, δηλονότι ἢ θεδαιώσις ὅτι ἐν τῷ χρόνῳ τῆς διαπράξεως τοῦ ἀδικήματος εὐρίσκετο ὁ κατηγορουμένος ἐν ἄλλῳ τόπῳ, ὅθεν ἦν ἀνεφικτός ἢ ὅτι αὐτοῦ διαπράξεις αὐτοῦ.

Θ. Ν. Φλογαίτης.

Ἀλυσκαί. Ἰδε Μονοπωλία.

Ἀμαξηλασία ἀξιοποιος

Εἰς δημοσία δασυρτήματα δύναται νὰ παράσχω ἀπορμήν μεταξὺ ἄλλων καὶ ἡ παρὰ τὰς διατάξεις τοῦ νόμου (Διάταγ. τῆς 1 Δεκεμβρ. 1836 περὶ ἐπιτηρήσεως τῶν δημοσίων ὁδῶν καὶ Διαταγ. τῆς 12 Ἰαν. 1837 περὶ τῆς καθ' ὁδὸν ἀπαντήσεως τῶν ἀμαξῶν κτλ.) ἐνεργουμένη ἀμαξηλασία, τούτεστιν ἡ κατὰ παράβασιν τῶν ἀριζομένων ὑπὸ τοῦ νόμου παραγγελμάτων περὶ τοῦ διευθύνειν προσωπικῶς τὴν ἀμαξὴν κατὰ τὸν τόπον, τὸν χρόνον, τὴν ἀνάγκην τῆς ἀμοιβαίας ὑποχωρήσεως καὶ φυλάξεως τῶν ἀναγκαίων εἰσπονητικῶν σημείων. Διὲ ὁ Ποινικὸς ἡμῶν νόμος τιμωρεῖ αὐτὴν ὡς πταίσμα διὰ κρατήσεως ἢ προστίμου (ἀρθ. 610).

Θ. Ν. Φλογαίτης

Ἀμβλώσις. Ἐν τῷ Ποιν. ἡμῶν νόμῳ καλεῖται ἀμβλώσις ὁ τοκετὸς βρέφους πρόωρον ἢ νεκροῦ, ὁ προκληθεὶς δι' ἐξωτερικῶν ἢ ἐσωτερικῶν ἐκτροπικῶν μέσων (τούτεστι διὰ πληξέων ἢ οἰσθητῶς βίας μηχανικῆς ἐνεργείας ἐπὶ τῆς μήτρας, ἐπὶ τοῦ ἐμβρύου ἢ τῶν περικυκλούντων αὐτὸ ὁρμῶν ἢ διὰ τῆς χρήσεως ἀρξιμάξεων, καθαρτικῶν καὶ ἐμμηναγωγῶν). Ἐπιβάλλεται δὲ, ὡς αἰς τὴν ἀμβλώσιν προκληθῇ ὑπὸ τῆς μητρὸς, ἡ ποινὴ τῆς εἰρκτῆς οὐ μόνον εἰς τὴν μητέρα, ἀλλὰ καὶ εἰς πάντας τοὺς συνεργήσαντας (διὰ τῆς προμηθεισεως ἢ ὑποδείξεως ἢ ἐτι μᾶλλον τῆς χρήσεως τῶν προσφόνων μέσων), οἷον θεράπονται, μαίαι, φαρμακοπώλαι, ἱατροὺς ἢ οἰονόητορες ἄλλοι. (Ποιν. νόμου ἀρθ. 303 καὶ 304). Ἀλλ' αὐτόδηλον ὅτι ἡ ἀμβλώσις δὲν ἔχει ἐγκληματικὸν χαρα-

κτῆρα, καὶ κατ' ἀκολουθίαν δὲν εἶναι τιμωρητέα, ὡς ἂν τοῦτο ἐπιτάσσει ἡ ἀπὸ τοῦ θανάτου σωτηρία τῆς μητρός, ὡς ἂν φέρ' εἰπεῖν ἡ ὑπαρχὸς τοῦ κυήματος ἐν τῇ μητρὶ ἀπεργάζεται θανάσιμα συμπτώματα ἢ τὸ ἔμβρυον δὲν δύναται νὰ ἐξωθηθῇ μετὰ τὴν τελείαν αὐτοῦ ἀνάπτυξιν κατόπιν στενώσεως τῆς πυέλου ἢ προξενεῖ εἰς τὴν μητέρα ἀκατασχέτους ἐμέτους, ἀπειλοῦντας τὴν ζωὴν αὐτῆς.

Ἄλλ' εἰς τὴν ἐν ἄγνοίᾳ τῆς μητρός προκληθεῖσαν ἀμβλυσιν ἐπιβάλλεται ἡ ποινὴ μὲν τοῦ θανάτου, ἐὰν ἡ μὲν μήτηρ ἀπέθανε, ἡ δὲ αὐτοῦργος τῆς πράξεως ἐγίνωσκεν ὅτι δι' ὧν ἐσχίστα μέσων ἐδύνάτο νὰ ἐπέλθῃ τοιοῦτον ἀποτέλεσμα, δεσμιὰ δὲ 15-20 ἐτῶν, ἐὰν ἄγνοε τὴν τοιαύτην ἐνέργειαν τῶν μέσων, δεσμῶν δὲ τὸ πολὺ δεκαπέντε ἐτῶν, ἂν ἡ μήτηρ ἐκινδύνευεν ἢ περιέστη εἰς παραφροσύνην ἢ ἄλλην νόσον βεβαίως ἢ πιθανῶς ἀνίστατον, εἰρκτὴ δὲ κατὰ πᾶσαν ἄλλην περίπτωσιν (Ποιν. Ν. ἀρ. 305).

Θ. Ν. Φλογαίτης

Ἀμελεία. (Ἀστ. δίκαιον). Οὐχὶ μόνον αἱ ἀξιόποιναι πράξεις, αἰ γνωσταὶ κυρίως ὑπὸ τὸν ὅρον ἀδικήματα, ἀλλὰ καὶ τὰ τοῦ ἀστικού δικαίου ἀδικήματα, ἦτοι αἱ προσβάλλουσαι ἀλλοτρίᾳ ἰδιωτικὰ δικαιώματα ἑτέρου προσώπου κατὰ παράθεσιν τοῦ ἀστικοῦ νόμου πράξεις, δὲν προέρχονται πάντοτε ἐκ ὁλοῦ, ἦτοι ὁλοῦς τῆς προαιρέσεως, (ἦτις ὑπάρχει ὁσάκις ἡ θέλησις τοῦ ἀδικήσαντος ἐστίνεν ἀπ' εὐθείας καὶ μέσως εἰς τὸ ἀδικημα), ἀλλὰ καὶ ἐξ ἀμελείας, ἦτις συμβαίνει ὡς ἂν ἡ μὲν θέλησις τοῦ ἀδικήσαντος δὲν ἐστίνεν εἰς τὸ ἀδικημα, ἀλλ' ἐπεχειρήθησαν ἢ παρελείφθησαν πράξεις ἑτέραι, ἐξ ὧν προήλθε τὸ ἀδικημα, ὡς ἂν δηλονότι ὁ ἀδικήσας ἐνήργησεν ἐπιπολαιῶς ἢ παρέλιπε παντελῶς τὴν ἐξέτασιν πάντων τῶν δυνατῶν ἀποτελεσμάτων τῆς πράξεως αὐτοῦ, ἐξ οὗ ἤθελε πεισθῇ ὅτι ἐναδέχετο νὰ προ-

κύβη καὶ τὸ ἀδικημα. Διὰ τοῦτο, εἰ καὶ κατὰ τὴν ἔκφρασιν τοῦ νόμου (Ν. 5 § 1 Παρ. 9. 2) ὁ ἐξ ἀμελείας ἀδικήσας δὲν ἤθελε τὸ ἀδικημα, εὐθύνεται ὁμως ἐπ' αὐτῷ, διότι ἠδύνάτο, προσεκτικώτερος γινόμενος, νὰ προῖδῃ ὅτι ἡ πράξις αὐτοῦ ἐνδεχόμενον νὰ ἐπιφέρῃ καὶ τὸ ἀδικον αὐτὸ ἀποτέλεσμα· ὅθεν θεωρητέος ὡς ἐμμεσῶς θέλων καὶ αὐτό. Διό, ὅπως ὁ ἐκ ὁλοῦ ἀδικήσας, εὐθύνεται εὐκότως καὶ ὁ ἐξ ἀμελείας ἀδικήσας εἰς ἀνθρώπιν τῆς ἀδικίας.

Σημειωτέον ὅτι εἰς τὴν ἀμελείαν ἀπεδόθησαν ὑπὸ τῶν νομοκλῶν ἐπὶ πολὺ τρεῖς βαθμοὶ (ἦτοι ὁ τῆς βαρείας ἀμελείας, ὁ τῆς ἐλαφροῦς καὶ ὁ τῆς ἐλαφροτάτης). ἄλλοι τανῦν γενικῶς ἀναγνωρίζεται ὅτι ἐκ παρανόησεως τῶν ψυχικῶν καίμωνων προέκυψεν ἡ τριχοτόμησις τῆς ἀμελείας, δύο δὲ εἶναι οἱ πραγματικοὶ βαθμοί, οὓς παρεδίδετο καὶ οἱ νεώτεροι ἀστικοὶ κώδικες, ἐν οἷς καὶ τὸ ἐλληνικὸν σχέδιον. Καί μ. ἐ. γὰρ ἡ μὲν ἀμελεία, εἶναι ἡ παράλειψις τῆς καταβολῆς τῆς προσοχῆς. ἦν πάντες οἱ ἄνθρωποι καταβάλλουσι (Ν. 213 § 2 καὶ 22) πρ. Παρ. (50. 16) ἐλαφρὰ δ' ἡ παράλειψις τῆς καταβολῆς τῆς προσοχῆς. ἦν καταβάλλουσι οἱ ὀφνίμοι οἰκοπάτορες (Ν. 31 Πανδ. (9. 2)). Καὶ ἡ μὲν μεγάλη ἀμελεία ἐξομοιοῦται ὑπὸ τῶν νόμων τῷ ὁλῳ (Ν. 4 § 1 Παρ. (11. 6) Ν. 226 Παρ. (50. 16). Κατ' ἐξίρεσιν δὲ μόνον ὀρίζεται ὅτι ὁ ἐξ ἀμελείας βλάβας μετ' ἄλλων καὶ ἐκ τούτου καταστάς μετ' αὐτῶν ἀλληλέγγυος ὀφειλέτης, καταβαλὼν τὸ κοινὸν χρέος. ἔχει ἀναγκασμὸν κατ' αὐτῶν, ἐνῷ ὁ ἐκ ὁλοῦ βλάβας δὲν ἔχει (Ν. 30 Πανδ. (3. 5). Ν. 4 § 13 καὶ 14 Πανδ. (27. 3) Ν. 4 Πανδ. (18. 3). Διαφέρει δὲ ἡ ἐνεκα τῆς ἐλαφροῦς ἀμελείας εὐθύνῃ κατὰ τὴν διαφορὰν τῶν νομικῶν σχέσεων. Ἐπὶ τῆς ἐξ ἀδικήματος βλάβης ἐνέχεται ὁ ἀδικήσας καὶ ἐπὶ ἐλαφρᾷ ἀμελείᾳ ἐπὶ δὲ ἐνοχικῶν συμβάσεων ὅτε μὲν ἐνέχεται ὁ

ὕποχρεως ἐπὶ βαρεῖα μόνον ἀμέλεια. (τοῦτο δὲ συμβαίνει συνήθως ὁσάκις ἡ εἰς μόνον ὠφελεῖται ἐκ τῆς συμβάσεως). ὅτε δὲ ἐπὶ τε βαρεῖα καὶ ἐλαφρῇ. (τοῦτο δὲ συμβαίνει ὁσάκις ἀμφοτέρω τὰ μέρη ὠφελούνται ἐκ τῆς συμβάσεως). Ἀλλ' ὑπάρχουσι καὶ ὁρεῖσθαι εὐθινομένοι ὁσάκις δὲν κατέβαλλον ἢ ἐν ταῖς ἐκυτῶν ὑποθέσει καταβάλλουσιν ἐπιμέλειαν.

Θ. Ν. Φλογαίτης.

Ἀμέλεια (Ποιν. δικ.) καλεῖται ἐν τῷ δικαίῳ ἢ παράλειψις τῆς δεούσης προσοχῆς πρὸς ἀποφυγὴν βλάβης ἄλλοτρίων δικαιωμάτων.

Ἡ ἀμέλεια δ' ἐν τῷ κυκλῷ τοῦ ποιν. δικαίου ταυτίζεται συνήθως κατὰ τὸ ἀποτέλεσμα πρὸς τὸ δόλιον καὶ κυρίως ἀδικημ., διαφέρει ὅμως ὅπως αὐτοῦ κατὰ τὴν πρόθεσιν· διότι ἐκεῖ μὲν ἢ ἐπὶ βλάβῃ βλάβη εἶναι αὐτὸ τὸ διὰ τῆς πράξεως σκοπούμενον ἀποτέλεσμα, ἢ ἔλασσαν μὲν τοῦ σκοπομένου, ἀλλ' ἄκουσίως ματαιωθέντος, κατὰ δὲ τὴν ἀμέλειαν οὐδεμία ἐσκοπεῖτο βλάβη, τὸ δ' ἀποτέλεσμα ἢ ὅπως ἄκουσίως ἐπῆλθεν, ἢ πάντῃ διάφορον τοῦ σκοπομένου.

Ἀμέλεια δ' εἶναι δυνατὴ ἐξ ἴσου διὰ τε θετικῆς πράξεως καὶ διὰ παραλείψεως, καὶ οὕτω ὅμως καὶ οὕτω συνιστᾷ πάντοτε ἀρνητικὴν πράξιν ὡς ἀποτελουμένην οὐχὶ ἐκ τοῦ προαχθέντος αὐτοῦ, ἀλλ' ἐκ τῆς παραλείψεως τῆς δεούσης προσοχῆς.

Πᾶσα ὅμως τοιαύτη παράλειψις, καὶ ἐπιβλαβὴς ἔστω, δὲν παράγει ἀναγκαιῶς καὶ πάντοτε εὐθύνην, ἀλλὰ μόνον ὅταν ὀφείλῃ τις καὶ δύναται νὰ προῖδῃ τὴν βλάβην τοῦ ἄλλοτρίου δικαιώματος, ὅτε ἢ ἀμέλεια καθίσταται καταλογιστέα ἢ ἀσυγγνωστός, ἀποτελοῦσα πταῖσμα· διότι ὁ μὲν μὴ ὑπόχρεως, κυρίως εἰπεῖν, οὐδὲν παραλείπει. ὁ δ' ἀγνοῶν οὐδ' αὐτὸς βλάπτει, ἀλλ' ἢ τύχη.

Ἡ ἀμέλεια οὕτω λαμβανόμενη ἵσταται μεταξὺ τοῦ τυχαίου γεγονότος καὶ τοῦ

κυρίως ἀδικηματος· διότι ἑλλείπει μὲν ἐν αὐτῇ ἢ ἐν ἐκείνῃ διάνοια τοῦ ἀδικῆσαι, αἰτία ὅμως αὐτῇ τῆς βλάβης, ἐν δὲ τῷ τυχαίῳ οὐδεὶς ὑπαίτιος. Καὶ τοῦ τυχαίου δὲ πολλῶς αἰτία ἀνθρωπινῇ ἐνέργειᾳ, καθ' ἣν ὅμως ἦν πάντα ἀγνωστός ἢ σχεσις αἰτίου καὶ ἀποτελέσματος μεταξὺ τῆς ἐνεργείας αὐτῆς καὶ τῆς βλάβης, κατὰ δὲ τὴν ἀμέλειαν ἡ δεούσα προσοχὴ μὴ παραλειπομένη εὐνοῦσα ν' ἀποκλυφῇ τὴν τοιαύτην αἰτίαν καὶ ἀποτελέσματος σχέσιν, καὶ νὰ προληφθῇ οὕτω ἡ ἐπὶ βλάβῃ βλάβη. Καὶ τὰς μὲν περιπτώσεις, καθ' ἃς ὑπαγορεύεται τις νὰ προῖδῃ, ὁρίζει ἐκ τῶν προτέρων ὁ νόμος, τὸ δὲ δυνατόν τοῦ προειδεῖν ἐκάστοτε συγκεκριμένου ὁ δικαστὴς κρίνει.

Ἡ ἀσυγγνωστός δ' ἀμέλεια κατὰ μὲν τὸ ἀστικὸν δικαίον γεννᾷ χρηματικὰς εὐθύνας ἀποζημιώσεως καὶ ἄλλας παρὰ πλησίον, περὶ ὧν ἐν τοῖς πρόσθεν ὁ λόγος, κατὰ δὲ τὸ ποινικὸν δικαίον ἐπάγεται ποινὰς εἰδικῶς, ὡς ὅτλον, καθ' ἑκάστην περίπτωσιν ἀπαγγελλομένης, κατὰ τὸν κανόνα ὅτι δὲν χωρεῖ ποινὴ ἄνευ νομοῦ εἰδικῶς καὶ ῥητῶς ὁρίζοντος ταύτην.

Ἀμφισβητοῦσι δὲ τινες τὸ τιμωρητὸν τῆς ἀμελείας διατινόμενος, ὅτι κατ' αὐτὴν μόνον ἀποζημιώσει χωρεῖ διὰ τὴν ἑλλείψιν κακοποιῶν σκοποῦ, ὃν κυρίως τὸ ποινικὸν δικαίον ἀπαρτίζει. Ὁ αὐτὸς ὅμως λόγος, ὅστις στηρίζει τὴν ποινὴν τῶν ἐκ προθέσεως ἀδικημάτων, ὡς καὶ τὸ ἐξανγκαστὴν αὐτὸ τοῦ δικαίου ἐν γενεῇ, ἦτοι ἢ ἀνάγκη τῆς συντηρήσεως τῆς πολιτείας, ὀφίσταται ἐπίσης καὶ ἐπὶ τῆς ἀσυγγνώστης ἀμελείας. Ἀλλ' ἢ ἐξ ἀμελείας βλάβη κατὰ πολὺ ἐλαφρότερον τὴν πολιτείαν προσβάλλει, καὶ εἰς ἥττονα ἐμβάλλει ταύτην κινδυνον ἢ ἢ ἐκ προθέσεως, οὕτω καὶ αἱ κατὰ τῆς ἀμελείας ποινὴς δεόν νὰ ὦσι κατὰ πολὺ ἐλαφρότερος ἐκείνης.

Τῆς ἀμελείας δὲ διαστέλλουσι διάφορα

εἶδη, θρασυότητα καὶ ἀπροβλεψίαν καὶ καθεξῆς, κυρίως ὅμως ἡ ἀμέλεια εἶναι ἡ αὐτὴ τὸ εἶδος πάντοτε, διαφέρει δὲ μόνον κατὰ βαθμὴν ἐκάστοτε, ἀπειρον ποικιλίαν ἐπιδεχόμενον· διὸ καὶ αἱ κατὰ τῆς ἀμελείας ποιναὶ δέον ὡς καὶ ἐπὶ τῶν κυρίως ἀδικημάτων νὰ παρέχωνσιν εὐρὺ στάδιον καταλογισμοῦ μεταξὺ τοῦ ἀνωτάτου καὶ κατωτάτου ὅρου.

Διαστέλλουσι προσέτι ἀμέλειαν ἐξ ἀπειρίας ἢ ἀμαθείας καὶ ἐξ ἀπλῆς ἀπερίσκεψίας, ἀλλὰ ταῦτα συνιστῶσι μᾶλλον τὸν λόγον τῆς ἀμελείας ἢ διαφορὰν τοῦ χαρακτῆρος αὐτῆς.

Ἀπεκατέσχευεν ὁ ἐν τοῖς ἀνωτέρω τὴν καταλογιστὴν ἀμέλειαν πταίσμα· εἰς τὰ πταίσματα ὅμως καταλέγονται, καὶ οὕτω ἰδίως καλοῦνται, αἱ ἀστυνομικαὶ παραβάσεις, ἧτοι πράξεις ἢ παραλείψεις συνιστῶσαι τυπικὰ ἀδικήματα, ὧν ἡ ἀπαγόρευσις καὶ ἡ τιμώρησις σκοπὸν συνήθως ἔχουσι τὴν πρόληψιν δυστυχημάτων ἢ ἄλλων βαρυτέρων ἀδικημάτων, διὸ καὶ ἀστυνομικὰ ἐπὶ ἀδικήματα καλοῦνται. Πολλὴ δ' ἡ χορὴ τῶν τοιούτων ἀπαγορεύσεων καὶ θετικῶν ἐπὶ ὑποχρεώσεων διὰ τὰ τῶν ποιν. νόμων καὶ διὰ κανονισμῶν ἢ διατάξεων τῶν ἀστυνομικῶν ἀρχῶν. ὠφέλιμος μὲν ἐν πολλοῖς, ἀλλ' οὐδ' ἄμειρος καταχρήσεως, διὰ τὸν τρόπον μάλιστα, καθ' ὃν καθίστανται. Περί τούτων ὅμως ἐν οἰκείῳ τόπῳ πλείονα (ἴδε πταίσματα). Καὶ τούτων δὲ τῶν πράξεων βᾶσις τὸ πλεῖστον ἡ ἀμέλεια, διάφορα ὅμως οὐσιωδῶς τὰ τοιαῦτα ἀδικήματα τῶν κυρίως ἐξ ἀμελείας ἀδικημάτων· διότι τὰ μὲν ἀστυνομικὰ συνιστῶσι θετικὰς παρανομίας διὰ μόνην τὴν τυπικὴν παράβασιν, καὶ τιμωρητέα καὶ ἂν οὐδὲν ἄλλο ἐπιβλαβὲς ἀποτέλεσμα ἐπέφερον. τὰ δὲ κυρίως ἐξ ἀμελείας ἀδικήματα, περὶ ὧν νῦν πρόκειται, ὑφίστανται μόνον, ἂν ἐκ τῆς ἀμελείας ἐπὶ βλάβῃ, ἢ ἄνευ οὐδ' ἀδικήματος οὐδὲ ποινῆς λόγος· ἐπὶ παραδ. ὁ πυροβο-

λῶν ἐπὶ σκοπὸν εἰς μεμακρυσμένον τὸν σκοπὸν μὲν ἢ τραυματίζων διαβάτῃ ἀπροσεξίας, ἔσται τιμωρητέος διὰ τὴν ἢ τραύματα ἐξ ἀμελείας. ἂν δὲ τοῦ τῶν ἢ βολῆ τοῦ δὲν βλάβῃ τὸν διαβάτῃ θίξασα ἐπὶ αὐτόν, ἔσται ἀτιμώρητος· πυροβολῶν ἐπὶ σκοπὸν ἐπίσης, εἰς σκοπὸν ὅμως ἀπηγορευμένον ἐπὶ ποινῇ τὸν κίνδυνον τῆς βλάβης τῶν συχνῶν θανάτων, εἶναι τιμωρητέος καὶ χωρὶς βλάβης οὐδενὸς διὰ μόνην τὴν παράβασιν ἀπαγορεύσεως· τῶν ἀνωτέρω δὲ τὸ πρῶτον, ἐπὶ τῇ ὑπόθεσιν τῆς βλάβης συνιστᾷ ἀδικήμα ἐξ ἀμελείας, ὡς περιηται, τὸ δὲ δεύτερον ἄστυνομικόν, κατ' ἀμφοτέρω τοῦ αὐτοῦ κειμένου συνιστᾷ ἢ ἀποφυγή.

Δυνατὸν δὲ πρὸς τοῦτοις βλαβεροῦ ἀποτέλεσμα νὰ ἐπέλθῃ ἐν μέρει μετὰ προσέσεως, ἐν μέρει δ' ἐξ ἀμελείας, συνήθως ἰδίως, ὅταν σκοπῇ τις ὥρισμένον ἀποτέλεσμα, ἀκούσιως δ' αὐτοῦ ἐπιβληθῇ τότε δὲ χωρεῖ συζήτῃ δόλου ἀμελείας, ἧτοι ἀδικήματος ἐκ προθέσεως καὶ ἀδικήματος ἐξ ἀμελείας, καθ' ὃ ἐπιβλητέα ποινὴ ῥυθμιστέα κατὰ περὶ συζήτῃς ἀδικημάτων κανόνας.

Τὰς ἐκτεθείσας περὶ ἀμελείας ἀπαγορεύσεις αἱ πλεῖσται ποινικαὶ νομοθεσίαι, ὡς ὅμως καὶ παραδιόχουσιν ὀλίγον, ποῦ μὲν χαρακτηρίζονται καὶ γὰρ πρᾶξιν ἐξ ἀμελείας, καὶ ἀπαγορεύονται βαρυτάτας ποινάς, ποῦ δὲ ὁρίζονται πρόθεσιν εἰς φανεράν ἀμέλειαν καὶ εἰκαζομένην πρόθεσιν καὶ ἄλλα πλείονα.

Περὶ ἡμῶν ὁ ποιν. νόμος περιέχει τρεῖς κεφάλαιον, ἐν ᾧ διαστέλλει τὰ ἐκ προθέσεως ἀδικήματα ἀπὸ τῶν ἐξ ἀμελείας ὁρίζων τὰ στοιχεῖα ἰδίως τῆς ἀμελείας· περιγεγραμμένον δὲ περὶ δολίας πειρασμοῦ καὶ ἀμελείας, ἀπὸ ἀρθρου 38—45. Καὶ ἰδίως μὲν περὶ ἀμελείας ποιεῖται λόγον ἐν τοῖς ἀρθροῖς

καὶ 44, ἐν δὲ τῶν ἐπομένων περὶ συρρατῆρ δόλου καὶ ἀμελείας, ἐν δὲ τοῖς προηγουμένοις τούτων ὀρίζει τὸ ἐκ προθέσεως ἀδικημα, ἀποκαλῶν τὴν πρόθεσιν δολίαν προαίρεσιν, ἐν δὲ τῷ 40 καὶ τῷ ἐπομένῳ ποιεῖται λόγον περὶ εἰκαζομένου δόλου, συνάγων τὴν πρόθεσιν ἐκ τῆς πιθανότητος τοῦ ἐπελθόντος ἀποτελέσματος· περὶ ἀμελείας δὲ κατὰ τὰ πταίσματα πραγματευεται ἔτι ἐν ἄρθρῳ 502.

Περὶ δὲ τῶν εἰδικῶν περιπτώσεων, καθ' ἃς χωρεῖ τιμωρητὴ ἀμέλεια, καὶ τῆς κατακρινώσεως ἐκείστοτε ποινῆς προνοεῖ ὁ ποινικὸς νόμος ἐν διαφόροις ἄρθροις ἐν τῷ εἰδικῷ μέρει, πραγματευόμενος περὶ τῶν καθέκαστα ἀδικημάτων. Τοιαῦτα τὰ ἐν τῷ Β' βιβλίῳ ἄρθρα 183, 291, 298, 300, 302, 305, 310, 320, 405, 417, 418, 439 § 5', 443, ἐν δὲ τῷ Γ' βιβλίῳ οὐκ ὀλίγα μεμνημένα τὰ πλείστον μετ' ἀστυνομικῶν διατάξεων ποινὰς δ' ἔτι τῆς ἀμελείας περιέχουσιν αἱ ποιν. διατάξεις τοῦ ὕγειονομικοῦ ὀργανισμοῦ (νομ. κβ' τοῦ 1845) ἐν ἄρθροις 17 καὶ 18, πρὸς δὲ καὶ ὁ ἐμπορικὸς Ν. ἐν ἄρθροις 591-594.

Ὡς δὲ βλέπει τις, ὁ ἡμέτερος νόμος παραδέχεται δόλον ἔμμεσον ἢ εἰκαζόμενον, ἢτοι πρόθεσιν ἐκ μόνης πιθανότητος (ἄρθ. 40). Καὶ ἐκ τεκμηρίων δὲ δύναται νὰ συναχθῇ ἐνοχὴ καὶ δόλος, ἀλλ' ἂν ἐκ τῆς προσθηκούσης συγκρίσεως τῶν τεκμηρίων προκύπτει ἀπόδειξις πείθουσα τὴν δικαστὴν περὶ τούτου, οὐχὶ δὲ καὶ ὅταν μόνον πιθανότης φαίνεται· διότι οὕτω παραβιάζεται διττὴ τοῦ ποινικοῦ δικαίου ἀρχή— ὅτι ὁ διώκων ὀφείλει νὰ ποδείξῃ τὴν ἐνοχὴν, εἰκαζομένης τῆς ἀθωότητος, οὐχὶ δὲ τὴν ἀθωότητα ὁ φεύγων, εἰκαζομένης τῆς ἐνοχίας· καὶ δεύτερον, ὅτι ἡ ἀμφιβολία λογιζεται ὑπὲρ τοῦ κατηγορουμένου πάντοτε— ὅθεν κατὰ προφανὲς ἀμετέτημα ὁ νόμος καταλογίζει δόλον, ὅπου ἀμέλειαν ὁδιστάτως ἔδει νὰ δεχθῇ. Ἀλλ' οὐδὲ πρακτικὴν τινα ἄξιαν ἔχει ἡ διάταξις

αὕτη, διότι ὁ δικαστὴς τὴν ἀπλὴν πιθανότητα, ἴσπιν πρὸς ἀμφιβολίαν, ὑπὲρ τοῦ κατηγορουμένου, ὡς εἰκός, λύει. Ἐπειτα οὐδ' εἰς κανόνας περὶ ἀποδείξεων κατὰ τὴν ἐκτίμησιν τοῦ πράγματος ὁ δικαστὴς ὑπέκει κατὰ τὰ 92 ἄρθρον τῆς ποινικῆς Δικονομίας, ἀλλ' ἐλευθέρως αὐτὸ κρίνει.

Ἀνωμαλούς ἐτι διατάξεις περιέχει τὸ περὶ ἐμπρησμοῦ καὶ πλημύρας κεφάλ. τοῦ ποιν. νόμου ἀπὸ τοῦ 408 ἄρθρου καὶ ἔξης, παραδόξως τῶν περὶ δόλου καὶ ἀμελείας ἀρχῶν συγχεομένων· διότι ἐν τῷ ἀνωτέρῳ ἄρθρῳ κηρύσσεται ἐνοχος ἐμπρησμοῦ ὁ τιθέμενος πῦρ εἰς κατοικίαν ἀνθρώπων ἢ ὅπου εἶναι δυνατόν νὰ μεταδοθῇ αὐτὸ περαιτέρω, καὶ νὰ βλάψῃ ἢ θέσῃ εἰς κίνδυνον ἀνθρώπους ἢ πράγματα, χωρὶς οὐδαμῶς νὰ μνημονεύῃ σκοπὸν βλάβης ἢ διαδόσεως ἢ διευκολύνσεως ἄλλου ἀδικήματος· διότι τούτῳ πρᾶξιν λίαν μὲν ἐπιβλαβὴ, ἀλλ' ἄνευ σκοποῦ βλάβης, ἄνευ προθέσεως καὶ ἐπομένως μόνον τὰ στοιχεία τῆς ἀμελείας περιέχουσιν, χαρακτηρίζει κακούργημα, καὶ ἀπαγγέλλει τὰς ἐσχάτας ποινὰς.

Καὶ μόνον μὲν τὸ 408 ἄρθρον λαμβανόμενον δύναται νὰ ἐρμηνευθῇ ὡς προϋποτιθέμενον τὴν πρόθεσιν, ἐξυπακουσμένην ἐκ τῆς κατὰ τὸ 38 ἄρθρον γενικῆς ἀρχῆς, ὅτι ἐπὶ κακούργηματος ὑπαιτεῖται πάντοτε δόλος· κακούργημα δὲ πᾶσα πρᾶξις, καθ' ἣς ἀπαγγέλλεται ἐγκληματικὴ ποινή, καὶ κακούργον ἔτι ἀποκαλεῖ τὸν ἐμπρήσαντα αὐτὸς ὁ νόμος κατωτέρω. Δυσχεραίνουσιν ὅμως τὴν τοιαύτην ἐρμηνείαν ἡ τε ἡ § τοῦ ἐπομένου ἄρθρου, καθ' ἣν ἐπιβαρυντικὴ αἰτία ἐπαγρομένη θάνατον εἶναι, ἂν ὁ ἐμπρήσας ἐδύνάτο νὰ προῖδῃ τὸ ἐπελθόν δεινὸν ἀποτέλεσμα, διότι τοῦτο παραλείπει τὴν πρόθεσιν, ἀρκούμενος εἰς μόνην τὴν ἀμέλειαν, ἵνα καταγνώσῃ θάνατον· καὶ δεύτερον τὸ 417 ἄρθρον, ὅπερ ἀμέλειαν ὀρίζει· μόνον, ἂν

καὶ ἡ πρώτη ἀνάφλεξις ἐγένετο ἐξ ἀπειρ-
σκεψίας.

Ἄλλ' ἀρχιουμένης τῆς προθέσεως τῆς
βλάβης δι' ἀμέσου ἐμπρησμοῦ ἢ διαδό-
σεως, ποῦ μένει ὁ δόλος, ὅστις, ὡς εἴ-
ρηται, ἀναγκάειον παντός κακουργήματος
στοιχείον; Εἰς τὴν φθορὰν τῶν εὐτελοῦς
ἁξίας ἐμπρηστικῶν ὑλῶν καὶ συνήθως εἰς
τὸν ἐμπρηστὴν αὐτὸν ἀνηκουσῶν, ἢ τοῦ
ἰδίου κτήματος κατὰ τὸ 412 ἄρθρον, ἴσα
τὸ πλεῖστον τιμωρουμένου τοῦ ἐμπρηστοῦ
ἰδίου καὶ ἀλλοτρίου κτήματος. καὶ δεύ-
τερον εἰς τὴν παράδοσιν τῆς ἀπαγορεύ-
σεως τοῦ ἐμπρησμοῦ, ἥτις ἄνευ προθέσεως
βλάβης, πολλάκις δὲ καὶ ἄνευ βλαβεροῦ
ἀποτελέσματος (ἄρθ. 408 § α' καὶ 411)
συνιστᾷ καθυπόως ἀστυνομικὸν ἄδίκημα.
Ἄλλ' ἀρμόζουσιν εἰς τυπικὸν ἄδίκημα καὶ
ἐπ' αὐτῇ ποιναί; Δυσκολὸν ἀληθῶς νὰ δε-
χθῇ τοῦτο δικαστής, καὶ μάλιστα ἐνορκος.
Τοσαύτῃ παράλογος αὐστηρότης εἰς οὐδὲν
ἀγαθὸν φέρει, τούναντίον δὲ ἀναγκάζει
τὸν δικαστὴν νὰ μετέλθῃ αὐθαριεστέαν κατὰ
τὴν ἐκτίμησιν τοῦ πλάγματος, μὴ παρέ-
χοντος τοῦ νόμου ἄλλην διεξόδον. Τούτου
ἐνεκα προτιμότερον νὰ δεγθῶμεν ὡς ἐξυ-
πακουόμενον τὸν σκοπὸν τῆς βλάβης, ἐνι-
σχυόμενοι ἔτι ἐκ τῆς 8 § τοῦ αὐτοῦ 409
ἄρθρου, ἔνθα ῥητῶς ζητεῖται ὁ σκοπὸς
τῆς διευκολύνσεως ἄλλου ἁδικήματος, ἢ-
τοι πρόθεσις κακοποιός, τιθεμένου δὲ τοῦ
πυρὸς ἄνευ σκοποῦ βλάβης ἐκ μόνης ἀπει-
ρσκεψίας, νὰ δεγθῶμεν ἁδικήμα ἐξ ἀμε-
λείας κατὰ τὸν βαθμὸν τῆς βλάβης. Καὶ
παρὰ Γάλλοις δι' ἔνθα ὅμοιαι διατάξεις
κεῖνται, δὲν ἀπαιτοῦσι μὲν ἀπόδειξιν προ-
θέσεως περὶ ὅλου τοῦ ἐπελθόντος ἀποτελέ-
σματος, τὸν ἐν τῷ οἰκείῳ ὅμως ἄρθρῳ ὅρον
ἐκ οὐ σίως (volontairement) ἐρη-
νεύουσιν ὡς δηλοῦντα πάντως πρόθεσιν
κακοποιόν· καὶ κατωτέρω προκειμένου
περὶ διαδόσεως τοῦ πυρὸς παρατίθω, συν-
άγουσιν ἐκ τοῦ αὐτοῦ ὅρου, ὅτι τεκμαίρε-
ται μὲν ὁ νόμος τὴν πρόθεσιν ἐκ τοῦ γε-

γονότος αὐτοῦ τῆς διαδόσεως ἢ τῆς πηθα-
νότητος αὐτῆς, δὲν ἀποκλείει ὅμως καὶ
τὴν περὶ τοῦ ἐναντίου ἀπόδειξιν. (Chau-
veau Théorie du code pénal N° 3805,
3847, 3848).

Παραπλήσιον ἄσπονον περιέχουσι καὶ
αἱ ποιν. διατάξεις τοῦ ὕγειονομικοῦ
ὁρ γ α ν ι σ μ ο ὦ, ἔνθα γίνεται λό-
γος περὶ διαδόσεως λοιμοῦ διὰ συγκοινωνί-
ας ἀνθρώπων ἢ πραγμάτων ἐκ μολυ-
σμένων μερῶν προσερχομένων, ἐν μὲν τῇ
α' § τοῦ 15 ἄρθρου ἀπειλουμένης ποινῆς
θανάτου κατὰ τοῦ ἐν γνώσει τοῦ μόλυ-
σματος ἐπενεγκόντος τὴν συγκοινωνίαν, ἐν
δὲ τῇ β' § δεσμὰ διὰ βίου ὑπὸ τὰς αὐτάς
κατὰ τὰ λοιπὰ περιπτώσεις, παραλειπομέ-
νης ὅμως τῆς φράσεως ἐν γνώσει·
διότι οὕτω ὁ ἐν ἀγνοίᾳ μεταδίδων μόλυ-
σμα εἶναι ἔσχατος κακούργος καὶ τιμι-
ωρητός δι' ἰσοβίων δεσμών· κατὰ δὲ τὸ
ἐπόμενον ἄρθρον, καὶ ἂν οὐδαμῶς μετε-
δόθῃ λοιμός, τιμωρητός οὗτος διὰ προσ-
κρίων δεσμών· ἥτοι διὰ μόνην τὴν τυ-
πικὴν παράδοσιν τῆς ὕγειονομικῆς δια-
τάξεως· ἐν δὲ τῷ μεθεπομένῳ ἄρθρῳ 17
ὡς ἐξ ἀμελείας ἁδικήμα χαρακτηρίζεται
ἢ ἐξ ἀμελείας παράδοσις τῶν ὕγειονομι-
κῶν διατάξεων. Ἀναπόδραστος τῇ ἀλη-
θείᾳ νὰ δεχθῇ τις, ὅτι κατὰ τὴν συνταξί-
ν των διατάξεων τούτων, ὡς καὶ τῶν προ-
τέρων περὶ ἐμπρησμοῦ, ἐπ' ἧλθε παραδρομὴ
ἢ ἄλλη τις παραπλησία πλάνη, ἂν μὴ δε-
γθῶμεν, ὅτι ὁ συντάξας ἄλλο τι ἐπάσχευ.

Ἄδίκημα ἔτι ἐξ ἀμελείας χαρακτηρί-
ζουσιν ὁ τε ἐμπορικὸς νόμος καὶ ὁ ποινικὸς
τὴν ἀπλήν χρεωκοπίαν, ἥτοι τὴν πτω-
χευσιν τοῦ ἐμπόρου τὴν ἐπερχομένην ἐξ
ἀσυνέτων καὶ παρὰτόλμων ἐπιχειρήσεων
ἢ ἀκρίων καὶ ἀσώτων δαπανῶν, διότι
κατὰ πάσας τὰς τοιαύτας περιπτώσεις
λόγος τοῦ ἁξιopoῦναι εἶναι ἢ ἐκ τῆς ἀπει-
ρσκεψίας αὐτοῦ ἐπελθούσα ζημία τῶν
δανειστών. Ἄλλ' ὅμως καὶ πάλιν ὁ ποιν.
νόμος παρὰ τὸν περὶ κακουργήματος ὅρον

σμόν του κατὰ τῆς ἀπλῆς χρεωκοπίας κολλυθιστοῦ ἢ μερίτου ἀπαγγέλλει ποινὴν κακουργήματος (Ἄρθρον 406).

Ποινὰς πρὸς τοῦτοις περὶ ἀμελείας περιέχουσιν ὅ τε ποιν. νόμος καὶ ἄλλοι ὀργανωτικοὶ κατὰ τῶν ἀμελούντων δημοσίων λειτουργῶν ἄλλ' αὗται ἀναφερόμεναι εἰς παράλειψιν δημοσίων καθηκόντων, συνισῶσιν ἰδίαν κατηγορίαν πταισμάτων, τὴν τῶν πειθαρχικῶν. ἀπερ' ἀνάλογα πρὸς τὰς συννομικά. καὶ ἐσφαιμένως πάντῃ διάφορα ὡς ἐκείνη τῶν κυρίως ἐξ ἀμελείας ἀδικημάτων.

Κατὰ τὰ λοιπὰ δὲ τὰ περὶ ἀμελείας παρ' ἡμῖν οὐδὲν κινὸν ἄξιον λόγου περιέχουσιν.

Α. Γλαράκης.

Ἀμνηστία. (Ἀλλήλ. δικαίον).

Μετὰ τὴν παῦσιν τοῦ πολέμου μεταξὺ δύο ἢ πλείονων κρατῶν ἐν τῇ περὶ εἰρήνης συννομολογημένῃ συνθήκῃ ἀναγράφεται, ὑπονοούμενος ἄλλως ἂν μὴ ῥητῶς περιλαμβανεται, ὁ ὅρος ὅτι καὶ διαρκούντος τοῦ πολέμου διαπραχθεῖσαι καὶ κατὰ τὸ δίκαιον τοῦ πολέμου καὶ τοὺς στρατιωτικούς νόμους τιμωρούμεναι πράξεις ἀμνηστεύονται. Ἡ τοιαύτη ἀμνηστία, χαρακτηριζομένη ὡς γενικὴ ἀμνηστία καὶ θεωρουμένη ὡς ἀναγκαῖον ἐπακολούθημα τῆς συννομολογήσεως τῆς εἰρήνης, ἐπάγεται τὴν παῦσιν τοῦ δικαίου τοῦ πολέμου καὶ τὴν κατ' αὐτὸ τιμωρίαν τῶν κατὰ τὸν πόλεμον διαπραχθέντων πολιτικῶν καὶ στρατιωτικῶν ἀδικημάτων τῶν συναφῶν πρὸς τὴν ἐμπόλεμον κατάστασιν. Δὲν περιλαμβάνει ὁμοίως ἢ τοιαύτη ἀμνηστία τὰ κατὰ τὸ κοινὸν δίκαιον ἐγκλήματα καὶ κακουργήματα καίπερ κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ πολέμου διαπραχθέντα, οἱ δὲ τούτων ὑπαιτίοι διὰζονται κατὰ τοὺς νόμους τῆς πολιτείας ἧς εἰσιν ὑπῆκοοι. Δὲν περιλαμβάνει ὡσαύτως ἢ περὶ ἧς πρόκειται ἀμνηστία τὰ κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ πολέμου διαπραχθέντα ἀδικήματα ἐν οὐδετέρῃ ἐπι-

κρατείᾳ ὑπὸ τῶν ὑπάρχων τοῦ ἑτέρου τῶν ἐμπολέμων κρατῶν κατὰ τῶν ὑπάρχων τοῦ ἑτέρου, μὴ στέρουμένου ἐν οὐδεμίᾳ περιπτώσει τοῦ οὐδετέρου κράτους τοῦ δικαίωματος τοῦ τιμωρεῖν κατὰ τοὺς ἰδίους νόμους τὰ κατὰ τῆς δημοσίας τάξεις διαπραττόμενα ἀδικήματα καὶ ὑπαγόμενα εἰς τὴν δικαστικὴν αὐτοῦ δικαιοδοσίαν.

Δὲν καταργοῦνται τέλος διὰ τῆς συννομολογήσεως τῆς περὶ εἰρήνης συνθήκης καὶ ὑπὸ τῶν στρατιωτικῶν συμβουλίων καταγνωσθεῖσαι ποινὰι. (Calvo droit international. Vol. V. no 3145)

Π. Δρυσανθόπουλος

Ἀμνηστία (Συντ. δικαίον). Εἰς

τὴν ἐκτελ. ἐξουσίαν σὺν ἄλλοις ἀπενεμήθη καὶ τὸ δικαίωμα τοῦ ἐπὶ τῇ εὐδυνῇ ὁλοῦ τοῦ ὑπουργείου ἀπονέμειν ἀμνηστίας, παρακωλύειν ὅτλ. ὀριστικῶς τὴν ὑπὸ τῆς δικαστικῆς ἐξουσίας καταδιώξιν ἀδικημάτων. Ἡ ἀμνηστία διαφέρει οὐσιαστικῶς τῆς χάριτος, διότι ἡ μὲν χάρις ἀπονέμεται εἰς τὸν κατὰ δίκαιον, ἥτοι ἄνθρωπον ὀρισμένον, ἀποδειχθέντα ἔνοχον μετὰ καταδικαστικῇ ἀποφασίν τελεσθίκον, καθ' ἧς οὐδὲν χωρεῖ ἐνδίκαιον μεσον. Ἡ ἀμνηστία τάναντι ἀπονέμεται εἰς αὐτὸ τὸ ἀδικήμα καὶ πρὸ πάσης ἐπὶ ἀνακριτικῆς ἐνεργείας. Ἐκ τούτου συνάγεται, ὅτι τὸ δικαίωμα τῆς ἀμνηστίας εἶναι τῶν δικαιομάτων πάντων τῶν τριῶν πολιτειῶν ἐξουσιῶν τὸ μέγιστον καὶ ὑψηλότεον, διότι ἡ μὲν νομοθετικὴ ἐξουσία διεκδικεῖται μὲν νὰ καταλύσῃ πάντας τοὺς καθεστηκότας νόμους καὶ νὰ κατασκευάσῃ ὅλον σύστημα νέων νόμων, ἀλλ' οἱ νόμοι αὐτῆς οὗτοι, ἐπηρεγμένοι ὀπισθενεργοῦ ἱσχυος, βυθιάζουσι μόνον τὸ μέλλον, ἢ δὲ δικαστικὴ ἐξουσία, εὐσυνειδήτως ἐκπληροῦσα τὸ καθήκον αὐτῆς, ὑποχρεοῦται τὸν μὲν ἀντίστην νὰ ἀπολύσῃ, τὸν δὲ ἔνοχον νὰ καταδικάσῃ· μόνη δὲ ἡ ἐκτελεστικὴ ἐξουσία, ἐνσκούσα τῆς ἀμνηστίας τὸ δικαίωμα, ἀντιτρεχὴ καθισταμένη ἀπα-

τῶν τῶν πολιτειακῶν ἐξουσιῶν ἅμα, καὶ οἷον· περιβαλλομένη ἀπασαν τὴν ἐθνικὴν κυριαρχίαν, καταργεῖ δι' ὁρισμένην περίστασιν ἰσχύοντα νόμον τῆς πολιτείας, τὸν ποινικόν, καὶ κατατρέπει ἄλλον νόμον, νόμον ἀκαταδίωξις. εἰς ὃν ἀπονέμει καὶ ἐπισθενερῶν ἰσχύον· ἤθελεν εἶναι ἐπομένως σκανδαλωδὲς τὰ τῆς ἡ καθιέρωσις τοιούτου δικαίωματος, εἰ μὴ ὑψηλὴ πολιτικὴ ἀνάγκη ἐπέβαλλεν αὐτήν. Ἄλλ' ὡς θεότατα παρατηρεῖ ὁ Dalloz, « ἡ ἀμνηστία εἶναι ἀπόρροια ἐπιτακτικῆς ἀνάγκης ὑφ' ἀπάσης τῆς κυβερνήσεως καὶ κυβερνητικῆς μορφῆς, ἔχει δὲ ἢ ἀρχὴν καὶ τὸ δικαίωμα τοῦ συνάγειν συνθήκας εἰρήνης καὶ συμμαχίας καὶ πλείστασι ἐγένετο καὶ πράγματι συνθήκας ἀντικειμένον. Ἐάν ἐν τῇ συνήθει πορεῖα τῶν πραγμάτων κατέχη τόπον πράξεως λήθης καὶ συγχωρήσεως, ἀπονεμομένη εἰς ἀνθρώπους ἀποπεπλανημένους, ἀμοιρῶντας δὲ πραγματικῆς πολιτικῆς ἰσχύος, ὑπάρχουσιν ὅμως καὶ καιροί, καθ' οὓς ἡ ἀκαμπτὸς αὐστηρότης (ὀχλοπότις ἢ ἐπαρμονὴ τοῦ νόμου) δὲν εἶναι ἀκίνδυνος ἢ τοῦλάχιστον δύναται νὰ προκαλέσῃ σπουδαίας ἀντιδράσεις καὶ ἀτοπήματα ἐν τῇ κυβερνητικῇ πορείᾳ. . . . Λόγος τῶν ἀμνηστῶν εἶναι ἡ ἀνάγκη τῆς ταχείας εἰρηνεύσεως καὶ τῆς ἀσφαλείσεως τῆς τάξεως· τὴν ἀνάγκην δὲ ταύτην ἱκανοποιῶν ὁ ἡγεμὼν κερδαίνει οὐχ ἥττον τῶν ἀμνηστευμένων. Ὅθεν τὴν καθιέρωσιν τοῦ δικαίωματος τούτου ὑπαγορεύει ἡ ἀνάγκη, καὶ ἀνάγκη ἐπομένως νὰ ἀνατιθῇ εἰς τινὰ τῶν πολιτειακῶν ἐξουσιῶν ἡ ἀπονομή αὐτοῦ. — Γεννᾶται ἤδη τὸ ζήτημα τίς ἢ εἰς τὴν χρῆσιν τοῦ δικαίωματος τούτου προσφοριότερα τῶν τριῶν ἐξουσιῶν. Τινὲς ὑπεστήριξαν, ὅτι ἡ ἀμνηστία, οὕσα δικαίωμα, δι' οὗ ἀναστέλλεται ἡ τῶν νόμων ἐνέργεια, δεόν νὰ ἀπονέμηται διὰ νόμου, ὅθεν ἀναθετέα εἰς τὴν νομοθετικὴν ἐξουσίαν.

Ἀλλὰ νομίζομεν, ὅτι οἱ συγγραφεῖς οὗτοι πρᾶλλον, διότι, ὡς προείπομεν, τὸ δικαίωμα τῆς ἀμνηστίας, ὑπὸ ἐπιστημονικὴν ἔποψιν ἐξεταζόμενον, εἶναι ὑπερότερον τῶν ἐλλοθῶν δικαιομάτων καὶ τῆς νομοθετικῆς ἐξουσίας, διότι καὶ αὕτη οὐδαμῶς δικαιοῦται νὰ ἀποτρέψῃ διὰ νόμου ἐν ὁρισμέναις περιστάσεσι καὶ ἐν τῇ παρελθόντι τὴν ἐνέργειαν τῶν ἤδη τεταγμένων νόμων. Τὸ δικαίωμα τῆς ἀμνηστίας, τυγχάνον καθαρῶς κυριαρχικόν, ἀνώτερον ἐπομένως τῆς δικαιοδοσίας καὶ τῆς ἰσχύος καὶ τῶν τριῶν ἐξουσιῶν, ἀπορρεῖ οὐχὶ ἀπὸ τῆς φύσεως καὶ τῆς οὐσίας αὐτῆς ἢ ἐκείνης τῆς ἐξουσίας, ἀλλὰ τῆς ὑπερτάτης πολιτικῆς ἀνάγκης τῆς διατηρήσεως τῆς δημοσίας τάξεως, ἣν ἀπειλεῖ πολλάκις νὰ καταστρέψῃ ἡ θύελλα τῶν στάσεων καὶ τῶν ἐμφυλίων πολέμων· ἡ δὲ ἀνάγκη αὕτη ὑπαγορεύει πολλάκις καὶ τὴν ταχείαν τῆς ἀμνηστίας ἀπονομήν πρὸς πρόληψιν τοῦ ἐπικειμένου φοβεροῦ δεινοῦ τῆς κοινωνικῆς διαλύσεως καὶ ἀναρχίας ἢ τῆς καταστροφῆς σπουδαίων κοινωνικῶν καὶ πολιτικῶν συμφερόντων. Ὅθεν εἰς τὴν ἐκτελεστικὴν ἐξουσίαν, καθῆκον ἔχουσιν νὰ προσπύξῃ τὰ μήπω προσβληθέντα δίκαια καὶ συμφέροντα τοῦ πολίτου καὶ τῆς πολιτείας καὶ νὰ προλαμβάνῃ πρὸς τοῦτο τὴν ἐνδεχομένην αὐτῶν προσβολήν, φυσικώτερον καὶ προπεπρωμένον νὰ ἀνατιθῇ ἡ ἐνάσκησις τοῦ δικαίωματος τῆς ἀμνηστίας. Βεβαίως τὸ ἀδικήμα προσέβαλλεν ἤδη τὰ δικαίωματα τῆς πολιτείας, ὧν ἡ ἀνθρώποις ἀπαιτεῖ τὴν ἀμείνον ἐνέργειαν τῆς δικαστικῆς ἐξουσίας, ἀλλὰ διὰ τῆς ἀμνηστίας δύναται νὰ προληφθῶσιν ἄλλαι βέβαιαι, σπουδαιότεραι καὶ φοβερώτεραι προσβολαί, δυνάμεναι νὰ κλονήσωσιν αὐτὴν τῆς πολιτείας τὴν ὑπαρξίν, μέγα δὲ καθῆκον ἔχει ἡ ἐκτελ. ἐξουσία νὰ προλάβῃ αὐτάς. Ὅθεν τῆς εἰς τὴν ἐκτελ. ἐξουσίαν ἀναθέσεως τοῦ δικαίωματος τῆς ἀμνηστίας συνηγο-

ροῦσι καὶ οἱ ἐξῆς λόγοι, α) μὲν οὖν πολ-
λάκις τυγχάνει ἀσύμφορον πῇ πολιτεία
νὰ ἐκτεθῶσι δημοσίᾳ, τῆς στάσεως μά-
λιστα ἐπικρατούσης ἔτι, οἱ ὑπαγορεύον-
τες τὴν ἀμνηστίαν λόγοι, οἵτινες οὐδό-
λως ἀπίθανον νὰ στηρίζωνται εἰς τὴν δι-
ἔλλειψιν χρημάτων ἢ στρατοῦ ἀσθενείαν
τῆς ἐκτελ. ἐξουσίας νὰ ἐπαναφέρῃ τὴν
τάξιν, ἥτις δέον νὰ μένῃ ἀγνωστος τοῖς
στασιασταῖς ἐπὶ ποινῇ ἀποτυχίας τοῦ σκο-
πομένου διὰ τῆς ἀμνηστίας ἀποτελέ-
σματος· β) δὲ τὸ κατεπείγον πολλάκις
τῆς ἀπονομῆς τῆς ἀμνηστίας· ἴσως δὲ
τὰ νομοθετικὰ σώματα ἀργούσι καὶ πᾶσα
ἀναβολὴ διὰ τὴν ἐπὶ τούτῳ ἐκτακτον
κλήσιν αὐτῶν ἄγαν ὀλεθρία, γ) δὲ ἡ ἐν
ταιαύτῃ ὥρᾳ ἀποφυγὴ πολιτικῶν ἢ ὑπουρ-
γικῶν ζητημάτων, ὅπερ δύναται· ἴσως νὰ
προκλήσῃ ἐν ταῖς Βουλαῖς ἢ συζητήσις
τοῦ περὶ ἀμνηστίας ὑποβαλλομένου νό-
μου. Οὐδεὶς δ' ἐπικρίνεται φόβος ἐκ τῆς εἰς
τὴν ἐκτελ. ἐξουσίαν παραγῆς τοῦ δικαι-
ώματος τῆς ἀμνηστίας, οὐ μόνον διότι
σπανιώτατον εἶναι νὰ συμπαθῇ αὕτη εἰς
τοὺς παραξίαις καὶ στασιασταῖς, ἀντήκοντας
ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ εἰς τὴν ἀνισχυροτέραν
κοινοβουλευτικῶς καὶ ἐπομένως ἐκτὸς τῆς
ἐξουσίας μερίδα, ἀλλὰ καὶ διότι παρέχει
ἐπαρκὴ ἐγγύησιν τῆς ὀρθότης καὶ σώφρονος
ἐνασχήτησεως τοῦ τῆς ἀμνηστίας δικαιοῦ-
ματος ἢ εὐθύνῃ τῆς ἐκτελ. ἐξουσίας, ἣν
τὸ ἡμέτερον Σύνταγμα ῥητῶς καθιεροῖ,
κρησττον ὑπεύθυνον ὁλοκλήρῳ τὸ ὑπουρ-
γεῖον (Συντ. ἀρθρ. 39).

Θ. Ν. Φλογαίτης

Ἄμυνα. Ἄμυνα καλεῖται ἡ ὑπό-
τινος χρήσις τῶν ἰδίων δυνάμεων πρὸς
ἀποτροπὴν τῆς κατ' αὐτοῦ ἢ ἄλλου πα-
ρανόμου ἐπιθέσεως ἐτέρου, τεινούσης εἰς
βλάβην τῆς ζωῆς, τῆς υἱείας, τῆς ἐλευθε-
ρίας καὶ τῆς ἀγνείας ἢ τῆς ἰδιοκτησίας τοῦ
ἀμυνομένου, ὅσας δὲν εἶναι δυνατὴ ἡ
ἀποτροπὴ αὐτῆς διὰ τῆς νομίμου ἀρχῆς.
Τὸ δικαίωμα τῆς ἀμύνης ἀπορέον ἀπὸ τοῦ

φυσικοῦ δικαίου, ἀνεγκύβηεν πᾶσαι αἱ ποι-
νικαὶ νομοθεσίαι· ἐπιτρέψασαι εἰς τὸν ἀ-
μυνόμενον νὰ μετέλθῃ πᾶν δυνατόν αὐτῷ
μέσον πρὸς ματαίωσιν τῆς ἀλλοτρίως ἐπι-
θέσεως, ἀρκ. καὶ τὴν βίαν καὶ τὴν ἀνάγκ-
ρσιν τοῦ ἐπιτεθέντος, καθ' ὅσον μόνον
τοῦτο ἦν ἀναγκαῖον εἰς ἐπίτευξιν τοῦ σκο-
ποῦ, δηλονότι· τῆς ματαίωσης τοῦ σκο-
ποῦ τοῦ ἐπιτεθέντος. Κατὰ τὸ παράδειγμα
δὲ τῶν ἄλλων νομοθεσιῶν, καὶ ὁ ἡμέτερος
Ποινικὸς νόμος (ἀρθ. 99-107) καθιέρωσε
τὸ δικαίωμα τῆς ἀμύνης, ὁρίζας οὖν· 1) ἡ
ἄμυνα συγχωρεῖται κατὰ πάσης βιαιάς
καὶ παρανόμου ἐπιθέσεως εἰς πρόσωπον,
ἡνωμένη πρὸς κίνδυνον ζωῆς, υἱείας, ἐ-
λευθερίας ἢ ἀγνείας, 2) κατὰ βιαιοπρα-
γιῶν τεινουσῶν εἰς βλάβην ἢ ἀφαισισμόν
ἀκινήτου ἢ κινήτου ἰδιοκτησίας, 3) κατὰ
τῶν συλλαμβανομένων ἐπ' αὐτοφώρῳ κλε-
πτῶν καὶ 4) κατὰ τῶν ζητούντων νὰ
ἐπιπέσωσι βιαιῶς, νὰ εἰσέλθωσι διὰ ῥή-
ξεως ἢ δι' οἰουδήποτε ἀνεμίτου τρόπου νὰ
εἰσβάλωσιν εἰς κτήματα ὑπὸ ἄλλου δια-
κατεχόμενα (ἀρθ. 99)· διακρίνει ἐπομένως
ἀτιμωρῆτος ἡ πρὸς ἀποτροπὴν τῶν ἐπιθέ-
σεων τούτων ἀσκηθεῖσα ὑπὸ τοῦ ἀμυνο-
μένου βία κατὰ τοῦ προσβάλλοντος, καὶ ἡ
ἀνάγκρσιν αὐτοῦ, καθ' ὅσον ὑπῆρχεν ἀνάγκ-
η (ἀρθ. 100) θεωρεῖται δ' ὡς νομίμως
ἀμυνόμενος καὶ ὁ εὐπρόσκατος βοηθὸν ἄλ-
λον, διατελοῦντα ἐν καταστάσει συγκεχω-
ρημένης ἀμύνης (ἀρθ. 101)· ἀλλὰ δὲν πρέ-
πει ἡ ἄμυνα νὰ υπερβαίνῃ τὰ ὅρια τῆς
πρὸς αὐτοπεράσπισιν ἀνάγκης, δηλονότι
δὲν ἐπιτρέπονται εἰς τὸν ἀμυνόμενον ἄλλα
ἐπικινδυνότερα ὑπερκαπίσεως μέσα τῶν
πρὸς ἀποτροπὴν τοῦ κινδύνου ἀναγκασιου-
των (ἀρθ. 103)· ὅθεν εἶναι τιμωρητέα, οὐ
μόνον ὁσάκις ὑπάρχουσι καιρὸς καὶ εὐκα-
λία πρὸς χρεῖσιν ἄλλων μέσων καθιστάν-
των εἰρηνικὴν καὶ παντελῶς ἀκίνδυνον
τὴν ἀποφυγὴν τῆς ἐπιθέσεως καὶ ματαίω-
σιν τοῦ σκοποῦ τοῦ προσβάλλοντος (ἀρθ.
102), ἀλλὰ καὶ ὁσάκις γίνεται ὑπερκαπ-

τῶν ὁρίων αὐτῆς, ὁρίωνοι γίνεται χρη-
σις ἐπιβλαβεστέρων πρὸς ὑπεράσπισιν μέ-
σων τῶν ἀναγκαιούτων. Ἀλλὰ καὶ οὕτω
μένει ἀτιμώρητος, ὅσῳκίς προκύπτει μετὰ
πιθανότητος ἐκ τῶν περιστάσεων, ὅτι ὁ
προσβληθεὶς ὑπερέβη τὸ μέτρον τῆς συγ-
κεχωρημένης ὑπερασπίσεως, διὰ τὴν ἐκ
τοῦ αἰφνιδίου τῆς ἐπιθέσεως ἑλλείψιν τῆς
ἀπαιτουμένης ἐτοιμότητος τοῦ νοῦ εἰς
διάγνωσιν καὶ χρῆσιν τῶν ἀπολύτως ἀ-
ναγκαιούτων εἰς ὑπεράσπισιν μέσων ἢ
διὰ τὸν προξενηθέντα αὐτῷ υπερβολικὸν
φόβον ἢ διανοητικὴν ταραχὴν (ἄρθ. 104).
τιμωρητέα ὅμως εἶναι ἢ μετὰ τὴν παρέ-
λευσιν τοῦ κινδύνου ἀναίρεσις ἢ βλάβη
τοῦ προσβληθεὶς (ἄρθ. 105). Σημειωτέον
ὅτι ἐξομοιοῦται κατὰ τὸ ἀτιμώρητον πρὸς
τὴν ἄμυναν ὑπὸ τοῦ ἡμετέρου ποινικοῦ
νόμου (ἄρθ. 106) καὶ ἡ ἐξεπίτηδες ἐκ-
τέλεσις ἀδολοχήματος ἐπὶ τῷ σκοπῷ
τοῦ νὰ ἀποτραπῇ παρών. κατεπε-
γνῶν καὶ ἄλλως ἀναπότρεπτος
κίνδυνος τῆς ζωῆς τοῦ προσβάντος
εἰς τὴν ἐκτέλεσιν αὐτοῦ ἢ ἄλλου τίνος.

Α. Ν. Φλογαίτης.

Ἀμφισβητούμενον διοικητικόν. Ἡ εἰς ἰδιαίτερα διοικητικά
δικαστήρια ἀνάθεσις ἰδιωτικῶν διαφορῶν,
καθ' ὅς ὁ πολίτης διατελεῖ εἰς ἰδιωτικὴν
ἀντιδικίαν πρὸς τὸ δημόσιον ὡς ἀντιπρό-
σωπον τῆς πολιτείας ἐν γένει ἢ καὶ μερι-
κώτερον τῆς διοικήσεως, παρήγαγε τὴν
καλουμένην διοικητικὴν δικαιο-
σύνην, ἀπονεμουμένην ὑπὸ τῆς διοική-
σεως ἢ ὑπὸ συμμίκτων δικαστηρίων ἐκ
δικαστικῶν καὶ διοικητικῶν λειτουργῶν
ἢ ὑπὸ πολυμελῶν ἐπιτροπῶν, ἀποτελου-
μένων ἐκ δημοσίων ὑπαλλήλων καὶ με-
λῶν ἢ ἐντολοδόχων τῶν αἰρετῶν τοπικῶν
σωματείων. Καὶ ὅσῳκίς μὲν ἡ δικαιοσύνη
αὕτη εἶναι οὕτω διοργανωμένη, ὥστε ἡ
ὑπόθεσις ἐξετάζεται κατὰ δικαστικούς τυ-
πους ἀναγεγραμμένους, οἱ δὲ δικασταὶ δὲν
υπόκεινται εἰς παρρησίαν (λόγια πολιτε-

κῶν συμφερόντων ἢ κυβερνητικῆς ἐπιβο-
λῆς), κατ' οὐδὲν δύναται νὰ κακισθῇ,
ἀλλ' εἶναι παντελῶς ἀποσκορακιστέα, ὅ-
πότεν οἱ διοικητικοὶ δικασταὶ ὧσιν ἄμοι-
ροι ἐπιστημονικῆς παιδείας ἢ μὴ ἡσφαλι-
σμένοι διὰ μονιμότητος, ἐπικρατῇ δὲ ἡ
αὐθαίρετος διοικητικὴ διαδικασία. Ἐν
Πρωσσίᾳ τὸ συμβούλιον τοῦ κύκλου ἔχει
καθήμενα διοικητικά ἐν τῇ διαχειρίσει
τῶν ἰδίων τῆς περιφέρειας αὐτοῦ υποθέ-
σεων καὶ ἐν τῇ κτρεμονίᾳ τῶν ἀγροτικῶν
δῆμων, ἀλλ' ἔχει καὶ καθήμενα δικαστι-
κῆς δικαιοδοσίας, οὗ ὑπεράνω ἵσταται τὸ
συμβούλιον τοῦ νομοῦ, ὅπερ ἔχει ἀπλῶς
καθήμενα δικαιοδοσίας, συγκρατεῖ δὲ ἐκ
πέντε μελῶν, ὧν τὰ μὲν δύο ἐκλέγονται
ὑπὸ τοῦ βασιλέως, ἰσοβία ὄντα καὶ ἀμε-
τάθετα, ἐν μὲν μεταξύ δικαστικῶν λει-
τουργῶν καὶ ἐν μεταξύ λειτουργῶν διοι-
κητικῶν, τὰ δὲ λοιπὰ τρία ἐκλέγονται ὑπὸ
τοῦ ἐπαρχικοῦ συμβουλίου καὶ μεταλλάσ-
σονται κατὰ τρίτην. Ἐνώπιον δὲ τοῦ
δικαστηρίου τούτου φέρονται ἐν πρώτῳ ἢ
ἐν ὑστάτῳ βαθμῷ αἱ ἐν δημοτικαῖς καὶ
ἐπαρχιακαῖς ὑποθέσεσιν ἐνεργόμεναι δια-
φοραὶ, αἱ ἐν τῇ ἀστυνομίᾳ, αἱ ἐν τῇ δι-
αχειρίσει τῆς ἐκπαιδεύσεως, ἐν τῇ θήρᾳ,
τῇ ἀλιείᾳ, τῇ δασονομίᾳ, τοῖς δημοσίοις
ἔργοις, ἔτι δὲ καὶ ἐν τῇ τῶν ὑπαλλήλων
πειθαρχίᾳ καὶ ταῖς ὑπὸ τῶν ἀνωτέρων
ἐπιβαλλομέναις αὐτοῖς ποιναῖς. Κατὰ δὲ
τὸ Πρωσσικόν σύστημα ἴδρυσαν τοιαῦτα
ἀνεξάρτητα διοικητικά δικαστήρια καὶ οἱ
λοιπαὶ Γερμανικαὶ ἐπικράτειαι. Ἐν Λύ-
στρίᾳ καὶ Οὐγγαρίᾳ ἀπὸ δεκαετίας καὶ
ἐπέκεινα ἴδρυται διοικητικὸν δικαστήριον,
ὅπερ συγγράνει διοργανωμένον κατὰ πα-
ρεμφερῆ τρόπον, ἀποφαίνεται δὲ περὶ παν-
τός δικαιώματος τοῦ πολίτου, προσβλη-
θέντος διὰ μέτρου ἢ ἀποφάσεως τῆς τε
κεντρικῆς καὶ τοπικῆς διοικήσεως, ἀλλὰ
μετὰ τὴν ἐξάντησιν τῶν ἄλλων διοικη-
τικῶν καὶ ἱεραρχικῶν ἀναφορῶν.

Σημειωτέον, ὅτι καὶ αὐτὸς ὁ τρόπος αὐ-

εἰς αὐτὸν τοῦ μενοῦν διοικητικὸν ἔχει παραλλάσσουσιν ἔννοιαν κατὰ τὰς διαφόρους νομοθεσίας καὶ τοὺς διαφόρους συγγραφείς. Κατὰ τοὺς μὲν ἀνήκει εἰς μὲν τὸ ἀμφισβητούμενον δικαστικὸν ἢ δι' ἀκριβοῦς κειμένου νόμου ἢ διατάγματος δυνάμειν κριθῆναι διαφορὰ, ὅτε ἡ λύσις τοῦ ἐπιδικου ζητήματος εὐρίσκει ἐκ τῶν προτέρων ἐν τῷ κειμένῳ, τὸ δὲ δικαστήριον πορίζεται ἁπλῶς τὸ συμπέρασμα, εἰς δὲ τὸ ἀμφισβητούμενον διοικητικὸν ἢ ἐκ καθαρῶς κυβερνητικῆς ἢ διοικητικῆς πράξεως πηγάζουσα διαφορὰ. Κατ' ἄλλων ὁρισμὸν τὰ δικαιώματα ἀνέχουσιν εἰς τὴν δικαστικὴν ἀρχήν, τὰ δὲ συμφερόντα εἰς τὴν διοικητικὴν. Τέλος ἐλέγθη, ὅτι ἰδιωτικαί μὲν διαφοραὶ εἶναι αἱ ἐκ τῆς προσβολῆς ἰδιωτικοῦ δικαιώματος πηγάζουσαι, διοικητικαὶ δὲ αἱ ἀφοῦσαι εἰς παραδικασθὲν δικαίωμα τοῦ ἐσωτερικοῦ δημοσίου δικαίου, τούτεστι πηγάζον ἐκ τῶν σχέσεων τῶν πολιτῶν καὶ τῶν νομικῶν προσώπων πρὸς τὴν πολιτείαν ὡς ἀρχὴν κοσμητορά καὶ ὡς κηδεμόνα. Ἀλλὰ γενικῶς δύναται τις εἰπεῖν, ὅτι εἰς τὰ διοικητικά δικαστήρια (ὅπου τοιαῦτα συνστάθησαν) ὑπήχθησαν κατὰ καιροὺς εἴτε διαφοραὶ χρηματικαὶ τῶν πολιτῶν πρὸς τὸ δημόσιον ἢ ἄλλα παρὰ πλῆθι νομικὰ πρόσωπα καθαρῶς δικαστικαί (πηγάζουσαι ἐκ συμβάσεων πρὸς τὸ δημόσιον ἢ ἐκ ζημιῶν ἐπιφερομένων ὑπὸ τῶν δημοσίων λειτουργῶν διὰ παραβάσεως τοῦ καθήκοντος αὐτῶν), εἴτε διαφοραὶ χρηματικαὶ πρὸς τὸ δημόσιον διοικητικο-δικαστικαί (πηγάζουσαι ἐξ ἀντιρρήσεων τῶν πολιτῶν περὶ τὰς ὑπὸ τῶν οικονομικῶν ἀρχῶν ὀριζομένης φορολογικῆς ὑποχρεώσεως αὐτῶν), εἴτε ὁ ἐλεγχος διαφορῶν ἐνεργειῶν τῶν διοικητικῶν ἀρχῶν παντὸς εἶδους καὶ τῶν τοπικῶν συμβουλίων.

Παρ' ἡμῖν πᾶσαι αἱ τοιαῦται διαφοραὶ ὑπάγονται εἰς τὰ τακτικά δικαστήρια. Κατ' ἐξαίρεσιν μόνον ὑπάγονται εἰς εἰδικὰ διοικητικά δικαστήρια αἱ ἑξῆς:

α) αἱ περὶ τοῦ τέλους τοῦ χαρτοσήμου. Ἐπὶ τῶν εἰς τὸ τέλος τοῦ χαρτοσήμου ἀναγομένων παραβάσεων ἀποφαίνεται ὁ ταμίης, καταλογίζων εἰς βάρος τοῦ παραβάτου τὸ νόμιμον τέλος καὶ τὸ προστιμὸν, ὃ δ' ἐκ τοῦ καταλογισμοῦ θεωρῶν ἑαυτὸν ἡδικοημένον ἔχει δικαίωμα προσφυγῆς εἰς τὸ κατὰ τὸ ἄρθρον 8 τοῦ νόμου ΑΚΑ' νομικὸν συμβούλιον, ἀποτελούμενον ἐκ τοῦ δικαστικοῦ συμβούλου καὶ τῶν παρὰ τοῖς Ὑπ. Δικαιοσύνης καὶ Ἑσπ. νομικῶν συμβούλων (Ν. ΑΧΚΕ' περὶ χαρτ. ἀρθ. 63). β) αἱ διαφοραὶ μεταξύ ἐκπαιδευτικῶν ἀρχῶν καὶ μαθητευομένων ἢ τῶν γονέων αὐτῶν ὡς πρὸς τὰ σχολικά πράγματα μὲν ἐν γένει καὶ ἰδίως ὡς πρὸς τὴν ἐπανεγχεαρχὴν τῶν ἀποβλήθέντων ἢ αἱ μεταξύ τοῦ σχολάρχου καὶ τῶν διδασκάλων ὡς πρὸς τὴν μέθοδον, τὴν τάξιν, τὰντικείμενα τῆς διδασκαλίας κτλ. Κατὰ τὸν κανονισμὸν τῶν ἑλλ. σχολείων καὶ γυμνασίων ἡ ἐφορεῖα ἀποφαίνεται περὶ τῶν μεταξύ σχολάρχου καὶ διδασκάλων διαφορῶν ἢ περὶ τῶν αἰτιάσεων τῶν γονέων ἢ τῶν ἐπιτρόπων κατὰ τῶν διδασκάλων καὶ τὰνάπαλιν (ἀρθ. 51), ὡσαυτως ἀποφαίνεται περὶ τοῦ δικαίου ἢ μὴ τῆς ἀποβολῆς τοῦ μαθητοῦ ὑπὸ τοῦ συλλέγου τοῦ καθηγητῶν κατ' αἵτησιν τοῦ γονέως ἢ ἐπιτρόπου κατὰ τῆς ἀποφάσεως δὲ τοῦ ἀποκλεισμοῦ ἐπιτρέπεται ἔρεσις ἐνώπιον τοῦ ὑπουργοῦ τῶν ἐκκλ. (ἀρθ. 56). γ) αἱ διαφοραὶ περὶ λαθρεμπορίας εἴτε ὡς πρὸς τὴν κατάσχεσιν τοῦ λαθρεμπορευματος εἴτε ὡς πρὸς τὴν ἐπιβολὴν τῶν πειθαρχικῶν ποινῶν. Τὰς διαφορὰς ταύτας δικάζει κατὰ πρῶτον μὲν βαθμὴν ἡ τελωνιακὴ ἀρχὴ κατὰ τὴν ἐν τῷ νόμῳ διαγραφομένην διαδικασίαν (τελων. νόμου ἀρθ. 94), κατὰ δευτέραν δὲ βαθμὴν ἄλλοτε μὲν ἀπεφαίνεται ὁ Ὑπουργὸς τῶν οἰκον. ἐως τοῦ ἔτους 1882, ἔκτοτε δὲ ὁ δικαστικὸς συμβούλος μετὰ τῶν παρὰ τῇ ἐπὶ τῆς Δικαιοσύνης Ὑπουργείῳ καὶ

τῶ ἐπὶ τῶν Ἑσωτερικῶν νομικῶν συμβουλίων (Ν.ΔΚΑ' τῆς 22 Ἰουνίου 1882 περὶ νομικῶν συμβουλίων ἀρθ. 7). Σημειωτέον δέ, ὅτι τὸ συμβούλιον τοῦτο δύναται καὶ ἐξ ἐπαγγέλματος νὰ μεταρρυθμίῃ τὰς ἀθροωτικὰς ἀποφάσεις τῶν τελωνιακῶν ἀρχῶν, ὑποβαλλομένης αὐτῇ υποχρεωτικῶς ὑπ' αὐτῶν ἐντὸς ὁκτώ ἡμερῶν ἀπὸ τῆς ἐκδόσεως αὐτῶν (Νόμου ΑΦΙΓ' τῆς 28 Μαΐου 1887 ἀρθ. 14), δ') αἱ περὶ κατεδαφίσεως οἰκοδομῆς ἐτοιμορρόπου ἢ ἀνεγερθείσης ἐπὶ πρᾶξιν αἱ τῆς οἰκοδομικῆς γραμμῆς τοῦ ἐγκειμένου σχεδίου πολέως. Περὶ τῶν ὑποθέσεων τούτων πρωτοδικῶς μὲν ἀποφασίζεται ὁ μηχανικὸς τῇ προσκλήσει τῆς ἀστυνομικῆς ἀρχῆς, δικαιοῦμενος νὰ χαρακτηρίσῃ τὴν οἰκοδομὴν κατεδαφιστέαν διὰ πρωτοκόλλου, ὃ ἐπέρχει τόπον ἀποφάσεως διὰ τὸν ἰδιοκτῆτην αὐτῆς, κατ' ἔφεσιν δὲ ὁ Ὑπουργὸς τῶν Ἑσωτερικῶν. Δικαιοῦται δὲ νὰ ἐκκλήσῃ ὁ πολίτης διὰ τῆς ἐπιτοπίου διοικητικῆς ἀρχῆς, ὀφειλουμένης νὰ διατάξῃ τὴν ἀναστολὴν τῆς κατεδαφίσεως, πλην ἐὰν ἐπικεῖται κίνδυνος ἐκ τῆς διατηρήσεως βεβαιούμενος ὑπὸ τριμελοῦς ἐπιτροπῆς, συγκειμένης ἐξ αὐτοῦ πάλιν τοῦ μηχανικοῦ καὶ δύο πραγματογνωμόνων, διοριζομένων ὑπὸ τῆς ἐπιτοπίου διοικητικῆς ἀρχῆς (Διατ. τῆς 20 Σεπτ. καὶ 9 ὀκτ. 1852 περὶ κατεδαφίσεως ἐπισφαλῶν οἰκοδομῶν), ε') αἱ περὶ τῆς πρὸς κατασκευὴν πεζοδρομίων καὶ ὑπονόμων δαπάνης εἰς τοὺς παροδίους ἰδιοκτῆτας μέχρι μόνον τοῦ σημείου τῆς ἐπιβολῆς τῆς δαπάνης. Τὴν δαπάνην ἐπιβάλλει κατ' ἀναλογίαν ἐκάστῳ παροδίῳ ἰδιοκτῆτῃ διὰ πρωτοκόλλου ἐπιτροπῇ ἀποτελουμένη ἐκ τοῦ νομάρχου, δημάρχου καὶ μηχανικοῦ, τὸ δὲ πρωτόκολλον ἐκτίθεται ἐν τῷ δημαρχείῳ, ὅπως περιέβη, εἰς γνῶσιν τῶν ἰδιοκτῆτῶν, δικαιοῦμένων νὰ ἐπιφέρωσιν ἐνστάσεις. Ἄλλ' αἱ ἐνστάσεις δικάζονται ὑπὸ τῶν τακτικῶν δικαστηρίων (Νόμου

περὶ κατασκευῆς πεζοδρ. κτλ. ἀρθ. 3 καὶ 4 ἐν συνδ. πρὸς τὰ ἀρθρα 7-9 τοῦ περὶ ἀποξηράνσεως τοῦ Βοιωτικοῦ πεδίου), σ') αἱ περὶ φόρου οἰκοδομῶν. Τὰς κατ' αὐτοῦ ἐνστάσεις δικάζει ἐπιτροπῇ, συγκειμένη ἐκ τοῦ νομάρχου, τοῦ προέδρου τοῦ δημοτικοῦ συμβουλίου καὶ τοῦ εἰρηνοδίκου (Νόμου ΚΔ' τοῦ 1864 ἀρθ. 61, § 1) αἱ ἐκ τοῦ φόρου τῶν ἐπιτηδευμάτων, ἀς ἀπὸ τοῦ 1877 κατὰ κανόνα μὲν δικάζει ἐπιτροπῇ συγκειμένη ἐκ τοῦ νομάρχου, τοῦ προέδρου τῶν πρωτοδικῶν καὶ τοῦ προέδρου τοῦ δημοτικοῦ συμβουλίου, προσέτι δὲ τῶν μάλλον πλειονοψηφούντων ἐν τῇ ἐκλογῇ δύο δημοτικῶν συμβουλίων (οἱτινες ὅμως ἔχουσι μόνον γνωμοδοτικὴν φήρον (Νόμου τῆς 27 Ἰουνίου 1877 ἀρθ. 51). Ἐξαιρετικῶς δὲ τὰς τοῦ δικηγορικοῦ ἐπιτηδεύματος ὁ Ὑπουργὸς τῆς Δικαιοσύνης (Νόμου τῆς 24 ὀκτ. 1877 ἀρθ. 15). γ') αἱ ἐκ τῆς ἐξανγκλίσεως τῶν ἰδιοκτητῶν εἰς συνεισφοράν πρὸς κατασκευὴν ὁδοῦ. Τὴν ἀναλογίαν τῆς προσγενομένης αὐτοῖς ἐκ τῆς κατασκευῆς ὀφείλεις κανονίζει εἰς χρήματα τὸ ἀρμόδιον δημοτικὸν συμβούλιον μετ' ἰσχυρίσιν πρὸς τὰ παρόντα μέλη αὐτοῦ πολιτῶν, λαοβανόμενων διὰ κλήρου ἐκ τοῦ ἐριστικοῦ καταλόγου τῶν ἐνόρκων, δι' ἀποφάσεως κοινοποιουμένης εἰς τοὺς ἰδιοκτῆτας δικάζει δὲ τὴν κατ' αὐτῆς ἔφεσιν ἐπιτροπῇ, συγκειμένη ἐκ τοῦ νομάρχου, τοῦ προέδρου τῶν πρωτοδικῶν καὶ τοῦ οἰκονομικοῦ Ἐφόρου (νόμου ΣΞΓ' περὶ ὁδοποιίας τῆς 16 Δεκεμβρίου 1867 ἀρθ. 14 καὶ 15). δ') αἱ κατὰ τὴν ἐνέργειαν ἐκλογῆς ἀναρμυόμεναι διαφοραί. ἃς λύει προσωρινῶς ὁ ἀρμόδιος ἐφορευτικὴ ἐπιτροπῇ, ἀκρωμένῃ πρότερον καὶ τοῦ ἀντιπροσώπου τῆς δικαστικῆς ἀρχῆς (Νόμου ΧΜΗ' περὶ ἐκλογῆς βουλευτῶν ἀρθ. 58), ε') αἱ ἐκ τοῦ ἀποτελέσματος τῶν βουλευτικῶν ἐκλογῶν. Τὰς κατὰ τοῦ κύρους τῶν βουλευτικῶν ἐκλογῶν ἐνστάσεις δικάζει αὐτὴ ἡ Βουλὴ.

(Συντάγματος ἀρθ. 73), τούναντιον δὲ τὸ κύριον τῶν ἐκλογῶν τῶν δημοτικῶν ἀρχῶν, τῶν ἐπαρχιακῶν συμβούλων καὶ τῶν κοινοτικῶν συμβούλων δικάζουσι τὰ τακτικά δικαστήρια (Νόμου ΦΕΔ τῆς 17 Μαρτίου 1872 ἄρθρον μοναχικόν· νόμου ΑΦΝΤ τῆς 3 Ἀπριλίου 1891 περὶ ἐπαρχιακῶν συμβούλων ἀρθ. 11, καὶ νόμου ΑΡΠ τῆς 18 Ἀπριλίου 1884 ἀρθ. 81 ια') αἱ ἐκ τῆς κατατίσεως τοῦ μητρώου τῶν ἀρρένων καὶ αἱ ἐκ τῆς κατατάξεως εἰς τὴν στρατιωτικὴν ὑπηρεσίαν διαφοραί. Τὰς μὲν ἐνστάσεις κατὰ τὴν εἰς ἀνάκρισιν ἐκθεσιν τῶν ἐτησίων τῆς δεκαετίας μητρώων περὶ ἐγγεγραφῆς παλαιωθέντων ἢ περὶ διαγραφῆς ἐγγεγραμμένων κατὰ δικάζει κατὰ πρῶτον βαθμὸν ἐπιτροπὴ συγκειμένη ἐκ τοῦ νομαρχιακοῦ γραμματέως, τοῦ προέδρου τοῦ νομαρχιακοῦ συμβουλίου (ἔδῃ μὴ ὑπάρχοντος, ὡς καταργηθέντων τῶν στρατολογικῶν συμβούλων) καὶ τοῦ προέδρου τοῦ δημοτικοῦ συμβουλίου, κατὰ δευτέρον δὲ βαθμὸν τὸ ἀρμοδίον πρωτοδικεῖον (Νόμου ΑΦΚΗ τοῦ 1887 ἀρθρ. 14 καὶ ἐπόμεν.), τὰς δ' ἐνστάσεις κατὰ τῶν ἐτησίων στρατολογικῶν καταλόγων δικάζει ἐπιτροπὴ ἐκ τοῦ Νομάρχου, προέδρου πρωτοδικῶν καὶ τοῦ ἀρχαιοτέρου πρωτοδικῶν (ἀρθ. 29), τὰς δὲ περὶ ἐξαίρεσεως, ἀπαλλαγῆς καὶ ἀναβολῆς κατατάξεως αἰτήσεις δικάζει κατὰ πρῶτον μὲν βαθμὸν τὸ τακτικὸν ἢ ἐκτακτικὸν στρατολογικὸν συμβούλιον, συγκειμένον ἐξ ἑνὸς ἀνωτέρου ἀξιωματικοῦ, ἑνὸς ὑγειονομικοῦ ἀξιωματικοῦ, τοῦ διευθυντοῦ τοῦ στρατολογικοῦ γραφείου, τοῦ διευθυντοῦ τῆς νομαρχίας καὶ τοῦ ἀρχαιοτέρου πρωτοδικῶν (Νόμου ΑΦΚΗ ἄρθρον 44 ὡς ἐτροποποιήθη διὰ τῶν νόμων ΑΧῃΕ ΑΦΜΓ καὶ ΒΓΣ καὶ 56), κατ' ἑρῆσιν δὲ ἐπιτροπὴ ἐκ τοῦ δικαστικ. συμβούλου, τοῦ ἀρχαιοτέρου ἑρῆτου καὶ τοῦ ἀρμοδίου τμηματάρχου τοῦ Ὑπουργείου τῶν Στρατιωτικῶν (ἀρθ. 60 ὡς ἐτροποποιήθη διὰ

τοῦ νόμου ΑΧῃΕ α' τοῦ καὶ τὰς ἀεὶς Διοικητικά δικαστήρια).

Θ. Ν. Φλογαίτης

Ἀμφοτεροβαρὲς σύμβασις. Σύμβασις λέγεται ἡ διμερὲς νομικὴ πράξις (δικαιοπραγία), ἥτοι ἡ διὰ τῆς συντακτικῆς πλειωνῶν βελήσεων ἀντιθέτως ἐργαζομένων, καταρτισθεῖσα *iduum plurium ve in idem placitum consensus*. Σύμβασις πρὸς εἶπεῖν εἶναι τὸ δάνειον, ἡ ἀγοραπωλησία, ἡ ἐντολή, ἡ μίσθωσις κατὰ ἐν ᾧ ἡ διθήκη, ἡ κατάλληλῃ ἀδεσποτου πράγματος, ἡ διατίρησις ἀλλοτρίαις ὑποθέσεως κατὰ εἶναι πράξεις μονομερεῖς, ἔστω καὶ ἀν ἐπιχειρηθῶσιν ὑπὸ πλειωνῶν τοῦ ἑνὸς ἀπὸ κοινού ἐνεργούντων (ὁ πρὸς εἶπεῖν συμβαίνει ἐν τῇ ὑπὸ πλειωνῶν ὁμοῦ ἀποδοχῇ τῆς κληρονομίας). Καὶ αἱ συνθέσεις μὲν καὶ κυριότητας τῶν συμβάσεων εἰσιν αἱ ἐνοχικαὶ συμβάσεις (δι' ὧν συνιστῶνται ἐνοχικαὶ σχέσεις ἢ αἱ ὑπάρχοντες τροποποιεῖνται ἢ καταργεῖνται). Διὰ αὐτὰς εἶναι γνωσταὶ ἰδίως ἐν τῷ ἁστικῷ νόμῳ ὡς συμβάσεις (Σχέδιον Ἀστικοῦ Κώδικος ἀρθ. 1444) ὅλλ' ὅλῃ ἔστω καὶ ἐν τῇ πραγματικῇ ἢ καὶ δικονομικῇ δικαιοπραγίᾳ ὅσοι συμβάσεις, εἰον ἡ παράδοσις, ἡ γέφυρα.

Διαικούνται δὲ αἱ συμβάσεις εἰς ἀμφοτεροβαρεῖς καὶ ἐτεροβαρεῖς. Καὶ ἀμφοτεροβαρεῖς μὲν λέγονται αἱ πράγουσαι ἀμφοτεροπῶν δικαιοματῶν καὶ ὑποχρεώσεως ἐν ταύτῃ (ἐν αἷς δηλονότι ἐκάτερος τῶν συμβαλλομένων γίνεται πιστωτὴς ἐν ταύτῃ καὶ ὀφειλέτης), ἐτεροβαρεῖς δὲ αἱ πράγουσαι δικαιοματὸς ὅπως ἐνός μόνον τῶν συμβαλλομένων καὶ κατὰ τὸν ἑτέρου τὴν ἀντίστοιχον ὑποχρεώσιν. Οὗτος ἀμφοτεροβαρεῖς μὲν συμβάσεις εἶναι ἡ ἀγοραπωλησία, ἡ μίσθωσις, ἡ ἐταιρία· ἐτεροβαρεῖς δὲ ἡ ἐντολή, ἡ παρακαταθήκη, τὸ δάνειον, τὸ χρησιδάνειον, ἡ δωρεά.

Σημειωτέον ὅτι, ἐνῶ κατὰ κανόνα ἐπὶ διμερῶν νομικῶν πράξεων ἐν ἀμφιβολίᾳ περὶ τῆς ἐννοίας λαμβάνεται ὑπ' ὄψε: ἡ ἐννοία, ἣν ἀπέδωκαν εἰς τὰς λέξεις τῆς πράξεως ἀμφότεροι οἱ συμβαλλόμενοι, ἐπὶ τῶν ἀμφοτεροδερῶν συμβάσεων καὶ ἀμφιβολοὶ φράσεις ἐξημενεύονται κατὰ τοῦ θέντος τοὺς ὅρους τῆς συμβάσεως, ὅθεν ἐπὶ ἀγοραπωλησίας κατὰ τοῦ πωλητοῦ, ἐπὶ μισθώσεως κατὰ τοῦ ἐκμισθωτοῦ (Ν. 39 Πανθ. 2. 14. Ν. 21, 33 Πανθ. 18. 4).

Σημειωτέον ἐπίσης ὅτι ἐπὶ ἀμφοτεροδερῶν συμβάσεων ἡ πλάνη ἐπιφέρει ἀκύρωσιν, κατὰ μὲν τὸ Ῥωμαϊκὸν Δίκαιον, ἐὰν ἀνάγῃται εἰς τὰ συστατικὰ στοιχεῖα τῆς πράξεως, ὡς καὶ ἐπὶ πάσης ἄλλης νομικῆς πράξεως, κατὰ δὲ τὸ Σχ.δ. τοῦ Κώδικος ἐὰν ἀνάγῃται εἰς οὐσιώδη ἰδιότητα τοῦ ἀντικειμένου τῆς συμβάσεως καὶ ἵνα κοινῇ εἰς ἀμφοτέρους τοὺς συμβαλλομένους ἐπὶ δὲ μονομεροῦς πλάνης, ὡς ἅκις μόνον ζημιούται ὁ πλανώμενος. (Ἀστ. Κωδ. Σχ. ἀρθ. 1459).

Σημειωτέον ἐπίσης ὅτι ἐπὶ ἀμφοτεροδερῶν συμβάσεων ἡ ἀθέτησις αὐτῶν λογίζεται διαλυτικὴ αἵρεσις ὑπὲρ τοῦ ἐκπληρώσαντος τὰς ἐαυτοῦ ὑποχρεώσεις· ἀλλ' ἡ ἐνοχὴ δὲν λύεται αὐτοδικαίως, δικαιοῦμένου τοῦ ἐκπληρώσαντος τὰς ἐαυτοῦ ὑποχρεώσεις νὰ ἀπαιτήσῃ τὴν ἐκτέλεσιν τῆς ἐνοχῆς ἢ τὴν λύσιν αὐτῆς μετ' ἀποζημιώσεων (Ἀστ. Σχ. Κωδ. 1315).

Θ. Ν. Φλογαίτης

Ἀναγγελία. Ὅσῳκις τὸ ἐκ τῶν κατασχεθέντων χρημάτων ἢ ἐκ τοῦ ἐκπλειστηριασμοῦ τῶν κατασχεθέντων κινήτων ἢ ἀκινήτων πραγμάτων τοῦ ὀφειλέτου προκύπτει χρηματικὸν ποσὸν δὲν ἐπαρκεῖ εἰς ἱκανοποίησιν πάντων τῶν δανειστῶν, προσδιορίζεται ἡ σειρά τῆς πληρωμῆς ἐκάστου αὐτῶν διὰ τῆς κατατάξεως ("Ἰδε λέξιν). Πρὸς τοῦτο διακρίνονται οἱ μὴ κατασχόντες δανεισταί, θέλοντες νὰ μετέσχουν τῆς γενησομένης

διανομῆς, νὰ ἀναγγεῖλουν ἐγκαίρως τὰς αξιώσεις αὐτῶν εἰς τὸν ἐπὶ τοῦ πλειστηριασμοῦ ὑπάλληλον, ὀφείλοντα νὰ κλητευθῇ εἰς τὰς περαιτέρω ἐνεργουμένας πράξεις μόνους τοὺς ἀναγγεῖλμενους.

Ἡ ἀναγγελία γίνεται διὰ δικογράφου καλουμένου ἀναγγεληρίου, ὁ προσῆκον νὰ περιλαμβάνῃ τὸ ὀνοματεπώνυμον καὶ τὴν κατοικίαν τοῦ ἀναγγέλλοντος, τὸ τοῦ κατασχόντος δανειστοῦ καὶ τοῦ ὀφειλέτου, καθ' ὧν στρέφεται, καὶ τὸ τοῦ ἐπὶ τοῦ πλειστηριασμοῦ ὑπάλληλου πρὸς ὃν ἀπευθύνεται, περιγραφὴν τῆς ἀπαιτήσεως καὶ τῶν τυχόν ὑπαρχόντων προνομίων καὶ αἰτησὶν περὶ κατατάξεως εἰς τὴν διανομὴν τοῦ ἐκπλειστηριασμοῦ. Ἐπειδὴ δὲ ἡ ἀναγγελία δὲν εἶναι δικαστικὴ πράξις, ὡς μὴ ἀναφερομένη εἰς δικαστήριον, ἀλλ' ἐξωδίκιος, δὲν εἶναι ἀπαραίτητον νὰ υπογράφῃται τὸ περὶ αὐτῆς δικόγραφον. ἦτοι τὸ ἀναγγεληρίον, ὑπὸ τοῦ πιστωτοῦ ἢ πληρεξουσίου τινὸς ἐκ τῶν ἐν τῷ ἀρθρῷ 91 τῆς Πολ. Δικον. ἀναφερομένων, ἦτοι δικηγόρου, ἀδελφοῦ ἢ ὀμοδίκου, ἀλλὰ δύναται νὰ υπογράψῃ αὐτὸ οἷοσδήποτε πληρεξούσιος.

Ἡ ἀναγγελία εἶναι προαιρετικὴ, καὶ ἐπὶ μὲν τῶν ἐνυποθήκων δανειστῶν γίνεται μετὰ τὴν πρὸς αὐτοὺς ὑποχρεωτικὴν εἰδοποίησιν (διὰ τῆς εἰς αὐτοὺς ἐπεδόσεως κατὰ τὸ ἀρθ. 971 ἀντιτύπου τοῦ τοιχοκολλήτου γραμματίου), ἐπὶ δὲ τῶν λοιπῶν ἄνευ τοιαύτης. Χρησιμεύει δὲ κατὰ τὰ ἄνωτέρω ἡ ἀναγγελία καὶ διὰ τὴν μετέπειτα πρόσκλησιν (Πολ. Δικ. ἀρθρ. 937 καὶ 989) πρὸς κατάρτισιν τοῦ πίνακος τῆς κατατάξεως.

Τοῦ νόμου μὴ ὀρίζοντος προθεμίαν πρὸς ἀναγγελίαν, εἶναι αὕτη δεκτὴ κατὰ τὴν ἐπικρατεστέραν γνώμην μέχρι τῆς ἡμέρας τοῦ πλειστηριασμοῦ.

Θ. Ν. Φλογαίτης

Ἀναγκαστικά μέσα. Ἡ ἀναγκαστικὴ ἐκτέλεσις πρὸς εἰσπραξὴν χρ-

ματικού χρόνου γίνεται κυρίως μὲν διὰ τῆς κατασχέσεως τῆς κινήτης καὶ ἀκινήτου περιουσίας τοῦ ὀφειλέτου, ἀλλ' οὐχ ἦντο καὶ διὰ προσωπικῆς κρατήσεως ἢ διὰ τοῦ διορισμοῦ μηνυτοῦ. Πρὸς γὰρ τὴν δὲ τοῦ τελευταίου τούτου μέσου ἀνάγκη, πρῶτερας ἀδείας τοῦ δικαστοῦ. ἦν παρέχει οὗτος, ἐὰν βεβαιωθῇ ὑπὸ τοῦ δανειστοῦ, ὅτι εὐπορεῖ μὲν ὁ ὀφειλέτης, ἀλλ' εἴ ἀπλῆς δυστροπίας ἀρνείται νὰ καταβάλῃ τὴν ὀφειλὴν αὐτοῦ (Πολ. Δικ. 879). Ἀλλ' ἐπειδὴ τὸ πολυδάπανον τούτο μέσον οὐ μόνον καθίσταται δύσχρηστον εἰς τὴν δανειστήν, ἀλλὰ καὶ σμικρύνει πολὺ τὰς ἐγγυήσεις αὐτοῦ περὶ τῆς διὰ τῆς περιουσίας τοῦ ὀφειλέτου ἐκμεταλλεύσεως τοῦ τε ἀρχικοῦ χρέους καὶ τῶν διὰ τὴν ἀποστολὴν μηνυτοῦ προσθετῶν δαπανῶν, δὲν ἐγένετο χρῆσις αὐτοῦ μέχρι τοῦδε ἐν τῇ πρακτικῇ.

Ἀλλὰ προκειμένης τῆς ἀποδοσεως πραγμάτων, εἰ μὲν πρόκειται περὶ ὠρισμένου κινήτου πράγματος, ἀφαιρεῖται τούτο βίαιως ἀπὸ τοῦ καταδικασθέντος διὰ τινος ἐπὶ τούτῳ διοριζομένου δικαστικοῦ κλήτηρος καὶ ἐγχειρίζεται εἰς τὸν αἰτούντα τὴν ἐκτέλεσιν (Πολ. Δικ. 880). εἴ δὲ πρόκειται περὶ ἀορίστων κινήτων πραγμάτων, ὁ αἰτῶν τὴν ἐκτέλεσιν ἀπαιτεῖ ἢ τὴν διὰ δαπάνης τοῦ ἀντιδίκου ἀγορὰν αὐτῶν ἢ τὸ εἰς χρήματα ἀντίτιμον αὐτῶν, προσδιοριζόμενον κατὰ τὴν ἀγοραῖαν τιμὴν ἢ δι' ἐκτιμητικοῦ ὅρκου (Πολ. Δικ. 880). Εἴ δὲ πρόκειται περὶ ἀκινήτου κτήματος ἢ ἰσοτίμων ἀκινήτων δικαιωμάτων, ἀποβάλλεται τῆς διακατοχῆς ὁ καταδικασθεὶς, ὁ αἰτούμενος τὴν ἐκτέλεσιν ἐγκαθίσταται εἰς αὐτήν, προστατεύεται κατὰ πάσης διαταράξεως καὶ ἀπαγγέλλεται κατὰ τοῦ καταδικασθέντος προσωπικῇ κράτησις, ἂν ᾔθελεν ἀρνηθῇ τὴν παραχώρησιν (Πολ. Δικ. 880 ἀρ. 3), ἀλλ' οὐχὶ καὶ ἀνούτος κατεδικάσθη ὡς τρίτος διαχειριστής, ὡς ἐπιτροπος φέρ' εἰπεῖν, ὅτε δὲν ὑπέκει-

ται εἰς κράτησιν (Α. Π. 205 τοῦ 55). Σημειωτέον ὅμως ὅτι ἡ εἰς τὴν διακατοχὴν ἀκινήτου ἐγκατάστασις δὲν ἀφαιρεῖ ἀπὸ τοῦ κατέχοντος αὐτὴν κατοχήν, ὥσπερ οὗτος, ἀποβαλὼν τὸν δικαστικῶς ἐγκατασταθέντα, ἀνεκτίσας πάλιν τὴν νομίην (Α. Π. 300 τοῦ 73)· δικαιοῦται ὅμως καταδῆλως ὁ νικήσας νὰ ἐκτελέσῃ ἐκ νέου τὴν ἀπόφασιν, ἥς δύναται ἐγκατέστη πρῶτον δικαστικῶς. Προσθετέον ὅτι, ἐὰν ὁ καταδικασθεὶς νὰ ποδώσῃ ὥρμημένον πρᾶγμα ἀδυνατῇ νὰ ποδώσῃ αὐτό, ὡς περιελθὼν ἤδη εἰς ἄλλον ἢ καταστοχάμενον, ὑποχρεοῦται νὰ καταβάλῃ τὸ ἀντίτιμον, προσδιοριζόμενον κατὰ τὴν ἀγοραῖαν τιμὴν ἢ δι' ἐκτιμητικοῦ ὅρκου (Πολ. Δικ. 801).

Καταδικασθέντος τινος εἰς ἐπιχείρησιν ὠρισμένης πράξεως, εἰ μὲν αὕτη δύναται νὰ ἐπιτελεσθῇ καὶ δι' ἄλλου, ἐπιχειρεῖται αὕτη διὰ δαπάνης τοῦ καταδικασθέντος εἰσπραττομένης διὰ τῶν νομίμων ἀναγκαστικῶν μέσων, ἄλλως ὑποχρεοῦται μὲν πρῶτον ὁ καταδικασθεὶς εἰς ἐπιχείρησιν τῆς πράξεως διὰ χρηματικῆς ποινῆς τριᾶκοντα μέχρι τριακσίων δραχμῶν ἢ διὰ μηνυτοῦ, μὴ τελεσφορησάσης δὲ τυχόν τῆς ἀποπειρας, ἐκτιμᾶται τὸ προσβληθέν ἐκ τούτου νόμιμον συμφέρον χρηματικῶς δι' ἐκτιμητικοῦ ὅρκου καὶ προκαλεῖται ἢ ἐκτέλεσις διὰ τῶν νομίμων ἀναγκαστικῶν μέσων (Πολ. Δικ. 882). Μὴ ἐπιτρεπόμενης δὲ τῆς βιαιᾶς ἐξαναγκάσεως τοῦ Δημόσιου, ὁ νικήσας διάδικος δύναται νὰ ἐπιζητήσῃ τὴν εἰς τὸ διαφέρειν καταδίκην αὐτοῦ (Α. Π. 77 τοῦ 79).

Καταδικασθέντος δὲ τινος εἰς παράλειψιν πράξεως, ἀπειλεῖται εἰς αὐτὸν ἐν τῇ αὐτῇ ἀπόφασιν δι' ἐνδεχομένην παράβασιν χρηματικῆς ποινῆς καὶ διὰ τὴν ὑποτροπὴν ἐπιβάλλεται εἰς αὐτὸν ἐγγυοδοσία· βεβαιωθείσης δὲ πραγματικῆς παραβάσεως, ἐκτελεῖται ἐπιμελὲς τοῦ νικῶντος διαδίκου ἢ μὲν χρηματικῇ ποινῇ διὰ τῶν ἀ-

νωτέρω μνημονευθέντων νομίμων ἀναγκαστικῶν μέσων, ἥ δὲ ἐγγυοδοσία διὰ τῆς καταθέσεως μετρητῶν ἢ τῆς ἐνεχυριάσεως τίτλων παραστατικῶν χρηματικῆς ἀξίας ἢ δι' ἱκανῶς ἀκινήτων κτημάτων. Εὐθύνονται δ' εἰς τὴν καταβολὴν τῆς χρηματικῆς ποινῆς ὡς ἐπεχούσης τόπον ἀποζημιώσεως καὶ μὴ οὕσης κυρίως ποινῆς, καὶ οἱ κληρονόμοι τοῦ καταναγκασθέντος (Α. Π. 20 τοῦ 65). Ὁρίζεται δὲ τὸ μὲν ποσὸν τῆς χρηματικῆς ποινῆς εἰς τὸ δεκάπλοον τοῦλάχιστον τῆς τιμῆς, ἣν ἡ ἀπαγορευομένη πράξις ἀπᾶς ἐνεργηθεῖσα δύναται νὰ ἔχῃ διὰ τὸν ὀρεῖλοντα νὰ παραλείπῃ αὐτήν, οὐδαμῶς δὲ δύναται νὰ ὑπερβῇ τὸ εἰκοσιπεντάπλοον. Ἡ δ' ἐγγύησις προσῆκον νὰ ἐπαρκῇ εἰς τὴν ἐξ αὐτῆς λήψιν τοῦ τε διπλασίου τῆς μεγίστης ποινῆς καὶ τῶν ἐκ τῆς μὴ παραλείψεως προκυπτουσῶν τυχόν δαπανῶν καὶ ζημιῶν (Πολ. Δικ. 884).

Θ. Ν. Φλογαίτης

Ἀναγκαστικὴ ἐκτέλεσις.

Πρὸς ἔγκυρον ἐπιχείρησιν ἀναγκαστικῆς ἐκτελέσεως ἀναγκαῖον ἢ ἱκανοποιηθησομένη ἀπαιτήσις Α) νὰ ᾖ 1) βεβαιοία, ὁγλ. ἀπηλλαγμένη κίρσεως ἢ προθεσμίας ἀναβλητικῆς, 2) ἐκκαθαρισμένη ὁγλ. ὠρισμένη κατὰ τε τὸ ποσὸν καὶ τὸ ποῖον (Πολ. Δικ. 854 § 2). Ὅθεν ἡ πίστωσις, ἣν ἀνοίγει τις ὑπὲρ ἄλλου, ἀποτελοῦσα ἀπλὴν ὑπόσχεσιν ὅτι θέλει δανείσει αὐτὸν μέχρι ῥητῆς ποσότητος, δὲν εἶναι ἀπαιτήσις ὠρισμένη κατὰ τὸ ποσόν διὸ τὸ συμβόλαιον, δι' οὗ ἡνοίχθη ἡ πίστωσις, εἶναι ἀνεπίδεκτον ἐκτελέσεως (Α. Π. 280 τοῦ 66). Β) νὰ στηρίζηται εἰς ἐκτελεστὸν τίτλον, τουτέστι δικαιογرافον θετικὸν ἐκτελέσεως. Ὅμοια δὲ εἶναι 1) καὶ τελεσίδικοι ἢ προσωρινῶς ἐκτελεσταὶ ἀποφάσεις τῶν ἡμεδαπῶν δικαστηρίων. Εἰσὶ δὲ προσωρινῶς ἐκτελεσταὶ δυνάμει τοῦ νόμου αἱ ἀποφάσεις περὶ νομῆς (ὡς πρὸς τὸ περὶ νόμῆς δικτακτικὸν αὐτῶν)

ματώσῃ ἢ ἄλλου δημοσίου ὑπαλλήλου συντεταγμένα ἢ ἐπικεκυρωμένα ἀντίγραφα τῶν παρ' αὐτοῖς κατατεθειμένων πρωτοτύπων, ἢ ὑπ' αὐτῶν ἐξετασθέντα καὶ παρὰβληθέντα πρὸς τὰ πρωτότυπα ἐνὸς τῶν ἐχόντων συμφέρον, εὑρεθέντα δ' ἀπαράλλακτα καὶ ἐπικυρωθέντα ὑπ' αὐτῶν, βεβαιούντων ταῦτα πάντα, ἢ καὶ ἀντίγραφα ἐπὶ ἀντιγράφων, εἰς τὸ τε πρῶτον καὶ τὸ κατόπιν ἀντίγραφον ἐβεβαιώθησαν ὡς ἀνωτέρω· ἀλλὰ μόνον ἐσθλὴς τὸ ἔγγραφο ἀπώλετο ἐλοταλῶς καὶ ἀπεδείχθη ἄλλως ἢ ὑπαρξίς αὐτοῦ ἢ ἐξηφανίσθη τὸ ἔγγραφο ἐξ αἰτίας τοῦ καθ' οὗ διεξάγεται ἡ ἀπόδειξις ἢ κλονεῖται ὁ ὑπόχρεος νὰ δώσῃ τὸ πρωτότυπον ἢ λειπόμεν μὲν τὰ πρωτότυπα, ἀλλὰ ἀντίγραφα εἶναι ἀρχαῖα καὶ ἀνόπτητα, παρὰκαταβεβλημένα ἐν δημοσίαις ἀρχαῖαις· ὅθεν καὶ εἰς ταῦτα δύναται νὰ περιορῇ ὁ τύπος τῆς ἐκτελέσεως· ἀλλὰ πρέπει πρότερον πρὸ τῆς περιορῆς (δηλ. αὐτοῦ) νὰ προηγηθῇ δικαστικὴ ἐξαιρήσις τῶν περιστάσεων τούτων, ἵνα τοῦ νόμου μὴ ἀνατιθέντος εἰς τὸν περιόπτοντα τὴν ἐκτίμησιν αὐτῶν. (Α. Π. 218 τοῦ 74). Ἐπὶ τῶν λοιπῶν ἐκτελεστέων ἐγγράφων περιάπτει τὸν τύπον τῆς ἐκτέλεσεως ὁ πρόεδρος τῶν πρωτοδικῶν. — Ἀλλ' ὡς πρὸς τὰς ἀλλοδαπὰς ἀποφάσεις διακρίπτον, εἰς ἐξεδόθῃ ἢ ἀπόφασις μεταξὺ ἀλλοδαπῶν, δικτηρούντων τὴν ἀλλοδαπότητα αὐτῶν καὶ κατὰ τὸν χρόνον τῆς ἐκτελέσεως (Α. Π. 3 καὶ 218 τοῦ 71), ὅτε ὁ πρόεδρος τῶν πρωτοδικῶν περιάπτει τὸν τύπον τῆς ἐκτέλεσεως, εἰς βεβαιωθῇ μετ' ἐπισταμένην τῆς ἀλλοδαπῆς ἀποφάσεως μελέτην, ὅτι δὲν ἀντίκειται εἰς τὴν δημοσίαν τάξιν, ἢ εἰς ἐξεδόθῃ μεταξὺ ἀλλοδαποῦ καὶ ἡμεδαποῦ (ἔστω καὶ ἂν κατέστη ἡμεδαπὸς ἀκολουθῶς), ὅτε περιάπτει τὸν τύπον τῆς ἐκτέλεσεως ἐλόκληρον τὸ δικαστήριον, εἰς ἐξέτασιν αὐτὴν πεισθῇ, ὅτι δὲν ἀντιβαίνει εἰς ἀποδεικνυμένα γεγονότα (Πολ. Δικ. 859), δι-

νόμενον οὐχ ἦττον καὶ νῦν μετὰ ὑπερσπίσεως νὰ ἐπιτρέψῃ εἰς τὸν διάδικον (Α. Π. 16 τοῦ 53, 219 τοῦ 88). Ἀκολουθεῖται δ' ἐν τῇ αἰτήσῃ περὶ περιορῆς τοῦ τύπου τῆς ἐκτέλεσεως ἡ συντακτικὴ δικαιοσύνη.

Τῆς ἐκτέλεσεως τοῦ δικαιογράφου προηγεῖται ἀναγκαστικὴ ἢ προεπίδοσις αὐτοῦ εἰς τὸν ὑπόχρεον πρὸς ἐκτέλεσιν μετ' ἐπιταγῆς πρὸς πληρωμὴν, προσέτι δὲ καὶ μετὰ διορισμοῦ ἀντικλήτου, ἐσθλὴς ὁ δανειστής δὲν κατοικεῖ εἰς τὸν τόπον τῆς ἐκτέλεσεως, ἵνα γένωνται πρὸς αὐτὸν αἱ ἐπιδόσεις τῶν ἐγγράφων καὶ κατὰ τὴν παρὰ τοῦ ὀφειλέτου καταβολὴ τοῦ χρέους (Πολ. Δικ. 863). Ἀλλ' ἡ περὶ διορισμοῦ ἀντικλήτου διάταξις εἶναι κατὰ τὴν ἐπικρατεστέραν γνώμην ἰσοσυνοχῆς, διότι σκοπὸς μοναδικὸς τῆς περὶ ἀντικλήτου διατάξεως εἶναι ἡ διευκόλυνσις τῆς κοινοποιήσεως τῶν σχετικῶν ἐγγράφων, ἀλλὰ διὰ τὴν τοιαύτην κοινοποίησιν οὐδεὶς ὁ διορισμὸς ἀντικλήτου καὶ ὑπὸ τοῦ άρθρου 148, ἀλλ' ἡ παρὰλειψις τοῦ τοιαύτου διορισμοῦ δὲν ἐπιφέρει ἀκυρότητα κατὰ τὸ ἀρθ. 150, ἀλλὰ μόνον τὴν καταδίκην τοῦ διαδίκου εἰς τὴν ἀπίστην τῶν ἐνεκα τῶν γενομένων αὐτῷ προσωπικῶς κοινοποιήσεων καὶ ἐπιδόσεων διὰ τὴν παρὰλειψιν τοῦ διορισμοῦ ἀντικλήτου δαπανῶν τοῦ ἀντιδίκου αὐτοῦ (Α. Π. 290 τοῦ 57, Ἀποφ. Ἐφ. Νικοπόλεως 463 τοῦ 48, Contra Α. Π. 118 τοῦ 60).

Χρηγεῖται δὲ προθεσμίᾳ εἰς τὸν ὀφειλέτην 8 μὲν ἡμερῶν, εἰς πρὶν κατεῖται περὶ συνήθους ὑποθέσεως, τριῶν δὲ ἡμερῶν, εἰς πρὶν κατεῖται περὶ ἐμπορικῆς ἢ κατεπειγουσῆς, εἰκοσιτεσσάρων δὲ ὡρῶν εἰς πρὶν κατεῖται περὶ προσωπικῆς χρητῆσεως, οὐδὲ λεπτοῦ δὲ εἰς πρὶν κατεῖται περὶ συναλλαγματικῆς (Πολ. Δικ. 866). Ἐν τῇ προθεσμίᾳ ταύτῃ ὑποχρεοῦται ὁ ὀφειλέτης νὰ ποτίσῃ τὴν ὀρειλὴν αὐτοῦ, μετὰ δὲ τὴν ὑπάρχον λῆξιν αὐτῆς ἐπιτρέπεται τῷ δα-

νειστη νὰ προσφύγῃ εἰς ἀναγκαστικά μέσα ἐκτέλεσεως, ἀλλ' ὅμως καὶ δὲν υποχρεοῦται νὰ προβῇ ἀμέσως εἰς αὐτά. Ὅθεν δύναται νὰ προβῇ ὅποτεθέσῃ, ἐκτός ἂν παρεμπιπτοῦσι γεγονότα, εἰς ὧν ὁ δικαστὴς δύναται ἑλλογῶς νὰ συναγάγῃ, ὅτι παρητήσατο τὴν ἐπιταγὴν, ὅπότε ὑπάρχει ἀνάγκη νέας ἐπιταγῆς.

Εἰς ἀναγκαστικὴν ἐκτέλεσιν δικαιούται 1) μὲν ὁ διάδικος, ὑπὲρ οὗ τὸ ἐκτελεστόν δικαιογρᾶφον ἢ ὁ καθολικός αὐτοῦ διάδοχος, 2) δὲ ὁ εἰδικὸς διάδοχος, δηλονότι ὁ ἐκδοχεύς, ἀλλὰ μετὰ τὴν προεπίδοσιν τοῦ τε ἐκτελεστοῦ δικαιογράφου καὶ τοῦ ἐκχωρητηρίου ἐγγράφου. Οὐδεμία δὲ ἀνάγκη νέου ἰδιαιτέρου δικαιογράφου περιβαλλομένου τὸν τύπον τῆς ἐκτέλεσεως. Ὑποχρεοῦται δὲ ὁ διάδικος, καθ' οὗ τὸ ἐκτελεστόν δικαιογρᾶφον, καὶ ὁ καθολικός αὐτοῦ διάδοχος. Ἀλλ' εἰς τὸν τελευταῖον ἀνάγκη νὰ κοινοποιηθῇ ἐκ νέου ὁ ἐκτελεστός τίτλος μετ' ἐπιταγῆς πρὸς πληρωμὴν. Ἀλλ' οὐχί καὶ ὁ εἰς ὃν μετεβιβάσθη τὸ προσωπικὸν δικαίωμα τρίτος (Α. Π. 152 τοῦ 65), διότι εἰδικὴ διαδοχὴ δὲν χωρεῖ ἐπὶ προσωπικῶν ἐνοχῶν, ἀλλὰ μόνον ἐπὶ πραγματικῶν ἀγωγῶν, καθ' ὅς εἶναι ἐπίδικον αὐτὸ τὸ περὶ οὗ πρόκειται πρᾶγμα, ὅτε ἡ ἐκδοθησομένη ἀπόφασις δύναται νὰ ἐκτελεσθῇ κατὰ παντός εἰς ὃν μετεβιβάσθη τὸ πρᾶγμα διρκούσης τῆς δικῆς (Α. Π. 283 τοῦ 83). Ἀλλὰ καὶ ἐν τοιαυτῇ περιπτώσει ἐπιδοτέον εἰς τὸν εἰδικὸν διάδοχον τὸ ἐκτελεστόν δικαιογρᾶφον μετ' ἐπιταγῆς πρὸς πληρωμὴν. Ἀλλ' ὅτε ἤρξατο ἡδὴ ἡ ἐκτέλεσις κατὰ τοῦ δικαιοπαρόχου (καθολικοῦ τινος ἢ εἰδικοῦ διαδόχου), οὐδεμία μὲν ἀνάγκη νέας κοινοποιήσεως τοῦ δικαιογράφου καὶ νέας ἐπιταγῆς πρὸς πληρωμὴν, κατὰ τὸν ἀειμνηστον Οἰκονομίδην. Ἀλλὰ κατὰ τὴν ὁρθὴν ἀπόφασιν τοῦ Ἀρ. Πάγου 22 τοῦ 74, τοῦ ἄρθρου 867 ῥητικῶς ἐρρίζοντος, ὅτι ἀνάγκη νέας κοινοποιήσεως εἰς τὸν διάδοχον, ἐπὶ

τῷ προφανεί σκοπῷ τῆς εἰς αὐτὸν χορηγήσεως ἀπορμῆς καὶ καιροῦ πρὸς πληρωμὴν τῶν ὀφειλομένων, καὶ μὴ ἐξαίρουτος τὴν περίπτωσιν καθ' ἣν ἐκκρεμοὺς οὗσης τῆς δικῆς ἀπέθανεν ὁ ὀφειλέτης. ἔπεται ὅτι ἐν πάσῃ περιπτώσει ἀνάγκη νέας κοινοποιήσεως. — Ἀλλ' ὅσκις ἀπόφασις διατάσσει τρίτον πρόσωπον νὰ ἐκτελέσῃ ὠρισμένην πρᾶξιν ὑπὲρ τοῦ νικῆσαντος διαδίκου, ἡ ἀπόφασις ἐκτελεῖται καὶ κατ' αὐτοῦ. Ἐὰν κοινοποιηθῇ αὐτῷ καὶ προσέτι πιστοποιηθῇ ὑπὸ τοῦ νικησάντος διαδίκου (διὰ κοινοποιήσεως πιστοποιητικοῦ τοῦ γραμματέως), ὅτι δὲν ἐγένετο ἀνυπακομή, ἡ ἐφεσις κατὰ τῆς ἀποφάσεως ἡ ἐγένετο μὲν ἀλλ' ἀπερρίφθη, καὶ δι' ἀντιγράφου τοῦ ἐπιδοτηρίου ὅτι ἐκοινοποιήθη εἰς τὸν καταδικασθέντα (Α. Π. 36 τοῦ 86). Ἀλλ' ἐκτελεῖται κατὰ τοῦ τρίτου καὶ πρὶν ἢ καταστῇ τελεσιδικός, ἂν ἦναι προσωρινῶς ἐκτελεστή: Εὐλογωτέρα ἡ καταφατικὴ ἀπόκρισις, διότι ἡ διάταξις τοῦ ἄρθρου 869, οὕσα διάταξις εἰδική, κατισχύει τῶν γενικῶν διατάξεων περὶ προσωρινῆς ἐκτέλεσεως (Α. Π. 78 τοῦ 59 401 τοῦ 66. Ὅμοιως ἀπεφύγεται καὶ το Ἀκυρωτικόν). Ἀλλὰ διαφωνοῦσιν οἱ Chauveau sur Carré (ζήτημα 1086 bis) καὶ Ρουσόπουλος (Τόμος ἐβδόμος τῆς Θέμιδος).

Σημειωτέον ὅτι ἡ ἀναγκαστικὴ ἐκτέλεσις διεξάγεται ἐπιμελεῖς τοῦ νικῆσαντος διαδίκου, γράφοντος καὶ ὑπογράφοντος αὐτοπροσώπως ἢ διὰ τοῦ πληρεξουσίου αὐτοῦ ἐπὶ τοῦ ἐκτελεστοῦ ἐγγράφου τὴν ἀναγκασίαν διὰ τὸν κλητῆρα πληρεξουσιότητα καὶ χρονολογούντος αὐτὴν προστηκόντως, ἢ ἀπευθυνομένου εἰς τὸν ἀρμόδιον εἰρηνοδίκην ἢ πρόεδρον πρωτοδικῶν πρὸς διορισμὸν κλητῆρος εἰς ἐκτέλεσιν (Πολ. Δικ. 870). Ἡ δὲ δικαστικὴ ἀρχὴ παρεμβαίνει μόνον ὅποτεν περαστὴ ἀνάγκη, διελύσεως τῶν ἀναφυσισῶν περὶ τὴν ἐκτέλεσιν ἐρρίδων. Ἡ ἐκτέλεσις ἀρχεῖται εἰς

τοῦ δικαστικοῦ κλητῆρος, δικαιουμένου μὲν νὰ ἐπικαλεσθῇ καὶ τὴν ἐνοπλὸν δύναμιν εἰς ἄρσιν τῶν ὑπὸ τοῦ ὀφειλέτου τυγὼν παρεμβολομένων εἰς τὴν ἐκτέλεσιν προσκομμάτων, ὑπογραυμένου δὲ ὡς διὰ πᾶσαν πρᾶξιν τῆς ἀναγκαστικῆς ἐκτελέσεως, ἣν ἤθελεν ἐνεργήσῃ. συντάσῃ ἔκθεσιν, ἥτις ὑπογραφεῖται ὑπὸ δύο μαρτύρων. ἔχει κατὰ τὸν νόμον ἀποδεικτικὴν ἰσχὺν μέχρι ἀποδείξεως τοῦ ἐναντίου ἢ τῆς πλαστογραφίας. Μέσα δὲ ἐκτελέσεως εἶναι γενικὰ μὲν ἡ κατάσχσεις τῆς κινητῆς καὶ ἀκινήτου περιουσίας τοῦ ὀφειλέτου, ἐξαιρητικὸν δὲ ἡ προσωπικὴ κράτησις. Ἄλλ' ὑπάρχουσι καὶ βοηθητικὰ μέσα ἐκτελέσεως, οἷα ἡ ἀποστολὴ μηνυτοῦ, ἡ βιαία ἀφαίρεσις τοῦ πράγματος ἀπὸ τῶν χειρῶν τοῦ δυστροποῦ ὀφειλέτου καὶ ἡ βιαία ἐκβολὴ αὐτοῦ ἀπὸ τοῦ κτήματος, ὡς καὶ ἡ ἀπαγγελία κατὰ τοῦ δυστροποῦντος χρηματικῆς ποινῆς. (Ἰδε λ.ξ. ἀναγκαστικὰ μέσα). Δικαιοῦται δὲ ὁ δανειστής νὰ ποιήσῃται χρῆσιν συγχρονον πάντων τῶν μέσων τῆς ἐκτελέσεως, εἴν ὡς ἐκ τοῦ θέματος, περὶ οὗ πρόκειται, ἐπιτρέπεται καὶ ἡ χρῆσις τῶν ἐξαιρητικῶν μέσων.

Ὁ ὀφειλέτης δικαιοῦται νὰ ἀνακόψῃ τὴν ἐκτέλεσιν ἐνώπιον τοῦ ἀρμοδίου λόγῳ τοῦ ἐν τῷ ἐκτελεστῷ τίτλῳ ποσοῦ δικαστηρίου. Ἀλλὰ δικαιοῦται νὰ ἀντιταχθῇ εἰς τὴν ἐκτέλεσιν οὐ μόνον μετὰ τὴν ἐναρξιν αὐτῆς, ἀλλὰ καὶ μετὰ τὴν ἀπλὴν εἰς αὐτὸν ἀνακοίνωσιν, ὅτι ἐπίκειται ἡ ἐκτέλεσις διὰ τῆς ἐπιταγῆς πρὸς πληρωμὴν, δικαιοῦται δηλονότι νὰ ἀνακόψῃ τὴν ἐπιταγὴν πρὸς πληρωμὴν, ἀτε γενικῶς χορηγουμένου εἰς πάντα πολίτην τοῦ δικαιοῦματος νὰ ἀνακόψῃ πᾶσαν πρᾶξιν ἐπιζήμιον εἰς τὸ νόμιμα αὐτοῦ συμφέροντα κατὰ τῆς Πολ. Δικ. τὸ ἄρθ. 235 (Α. Π. 244 τοῦ 51, 384 τοῦ 52, 266 τοῦ 54, 53 τοῦ 56, 97 τοῦ 75), ἐπιτρέπεται δὲ νὰ προταθῶσι καὶ διὰ τῶν προτάσεων νῆσι πρὸς ἀνακοπὴν λόγοι δυνάμει τοῦ ἁρθ.

247 (Α. Π. 292 τοῦ 89, 183 τοῦ 89). Ἄλλ' ἡ διὰ τῆς ἀνακοπῆς κατὰ τῆς ἐπιταγῆς ἐνεργουμένη δική, δὲν θεωρεῖται δική, περὶ τὴν ἐκτέλεσιν, διότι μόνον, εἴν μετὰ τὴν ἐκτέλεσιν ἐπὶ βλῆ κατάσχσεις ἡ προσωπικὴ κράτησις, ἄρχει κατὰ τὸν νόμον δική, περὶ τὴν ἐκτέλεσιν (Πολ. Δικ. ἄρθ. 864).

Ἡ ἀνακοπὴ κατὰ τῆς ἐπιταγῆς ἡ κατὰ τῆς ἐκτελέσεως δὲν ἀναστέλλει τὴν ἐκτέλεσιν δικαιοῦται ὅμως τὸ δικαστήριον ἡ ἐν ἀνάγκῃ καὶ ὁ πρόεδρος νὰ ἀναστείλῃ αὐτήν, εἴν οἱ ἀντιτασσόμενοι εἰς τὴν ἐκτέλεσιν λόγοι ὡς βάζουσι (Α. Π. 255 τοῦ 63).

Ἐπιτρέπονται δὲ κατὰ τὴν ἐκτέλεσιν μόνον ἐνστάσεις ἀναφερομεναι εἰς τὴν ἀταξίαν τῆς ἐκτελέσεως, οἷον ἡ ἐνστάσις ὅτι δὲν προηγήθη ἐπιταγὴ ἡ ὅτι κατασχέθησαν πράγματα ἐξαιρούμενα τῆς κατάσχσεως, ἡ ἀνυγόμεναι εἰς τὴν μετὰ τὴν ἐκδοσιν τῆς ἀποράσεως ἀπόσβεσιν τοῦ χρέους. Ἀλλὰ δὲν αὐταὶ ἐπὶ ποινῇ ἀπαράδεκτου νὰ ὦσιν ἐκκαθαρισμέναι, δηλονότι σφαλεῖς, καθαραὶ καὶ προχείρως δυνάμεναι νὰ ποδευθῶσι (Πολ. Δικ. 872), δηλονότι ἐνστάσεις, ὡν δὲν ὑπάρχει ἀνάγκη νὰ διαταχθῇ ἀπόδειξις διὰ δικαστικῆς ἀποράσεως πρὸς βεβαίωσιν τῆς ἀληθείας αὐτῶν (Α. Π. 175 τοῦ 51, 105 τοῦ 75, 195 τοῦ 81), διότι οὐδ' ἐπαγωγὴ ὅρκου ἐπιτρέπεται, ὡς καὶ, μὴ περισταμένου τοῦ ἀντιδίκου κατὰ τὴν συζήτησιν, ὁ ὅρκος δὲν δύναται νὰ δοθῇ ἐν τῇ αὐτῇ τοῦ δικαστηρίου συνεδριάσει (Α. Π. 181 τοῦ 49, 187 τοῦ 55, 285 τοῦ 55, 38 τοῦ 63, 142 τοῦ 71, 164 τοῦ 88). Ἡ δὲ παραβίασις τῆς διατάξεως ταυτῆς ἐπιφέρει ἀναίρεσιν, ὡς ἀφορώσης εἰς τὴν ταχέαν περάτωσιν τῶν δικῶν (Α. Π. 175 τοῦ 51, 43 τοῦ 52, 197 τοῦ 66, 137 τοῦ 67. Διαφωνεῖ κακῶς ἀποφ. 162 τοῦ 38). Ἀλλὰ δὲν δύναται βέβαια νὰ ἐξετάσῃ, τὸ ἀπαράδεκτον τῶν

ἀνεκκαθαρίστων ἐνστάσεων αὐτεπαγγέλτως τὸ δικαστήριον (Α. Π. 348 τοῦ 57).

Κατὰ τῆς ἐπὶ τῆς ἀνακοπῆς ἀποφάσεως ἐπιτρέπεται ἔφεσις κατὰ ῥητὴν διάταξιν τοῦ νόμου ἐρίζουσιν εἰδικῶς δεκαήμερον προθεσμίαν πρὸς ἄσκησιν αὐτῆς (Πολ. Δικ. 871), παρατεινομένην λόγῳ ἀποστάσεως. Ἄλλ' ἐπιτρέπεται καὶ ἀνακοπή. Γενικῶς ἐπικρατεῖ ἀπὸ πολλοῦ ἡ γνώμη ὅτι ἐπιτρέπεται, οὐ μόνον διότι ἡ ἀνακοπή, τακτικὸν ἐνδίκον μέσον οὖσα, χωρεῖ. ὅσῳκις ῥητῶς δὲν ἀπαγορεύεται, ἀλλὰ καὶ διότι, ὅπου ὁ νόμος διενεθῇ νὰ ποικίλισθ. τὴν ἀνακοπὴν, ῥητῶς διατάξῃ τοῦτο (Πολ. Δικ. 644), καὶ προσεῖ: διότι τὴν ἀνακοπὴν ῥητῶς συγχωρεῖ ἐντὸς συντομιωτέρας τῆς ἐν γένει πρὸς ἀνακοπὴν προθεσμίας κατ' ἀποφάσεων περὶ ἀκυρότητος φυλακίσεως ἢ αἰτήσεως ἐπιστρώσεως συμβαίνουσων κατὰ τὴν ἐκτέλεσιν.

Περὶ πάσης πράξεως, ἀναγομένης εἰς τὴν ἐκτέλεσιν, συντάσσει ὁ ἐκτελὼν δικαστικὸς κλητὴρ ἔκθεσιν, συνυπογραφομένην ἐπὶ ποινῇ ἀκυρότητος ὑπὸ τοῦ τῶν παρόντων διαδίκων καὶ τῶν μαρτύρων (Πολ. Δικ. ἀρθ. 875 ἐν συνδ. πρὸς ἀρθ. 133). Καὶ οἱ μὲν διαδίκαι δικαιοῦνται παρίστασθαι εἰς πᾶσαν πράξιν, ἀναγομένην εἰς τὴν ἐκτέλεσιν (Πολ. Δικ. 129 καὶ 875), μάρτυρες δὲ προσλαμβάνονται ἀναγκαιῶς κατὰ τὴν ἐνέργειαν κατασχέσεως (Πολ. Δικ. 886 κτλ.). Διὸ ἡ τῆς κατασχέσεως ἔκθεσις εἶναι ἄκυρος, εἰάν μὴ φέρῃ τὴν ὑπογραφὴν τῶν μαρτύρων. Δὲν εἶναι ὅμως ἀναγκαιὸν νὰ γίνηται οἰονεὶ πανηγυρικὴ μνεῖα ἐν τῇ ἔκθεσι, ὅτι αὕτη συνετάχθη ἐπὶ παρουσίᾳ τῶν μαρτύρων, ἀλλ' ἄρκει νὰ συνάγῃται ἐξ αὐτῆς ἡ τήρησις τῆς διατυπώσεως ταύτης, ὅ ἐστι: νὰ ὑπάρχῃ κάτωθεν ἡ ὑπογραφή τῶν μαρτύρων (Α.Π. 135 τοῦ 87). Ἐκτενέστερον ἀναπτύσσονται τὰ κατὰ τὴν ἀναγκαστικὴν ἐκτέλεσιν ἐν ἡμετέρᾳ πραγματεῖᾳ περὶ Πολιτικῆς Δικονομίας). Ἰδε

καὶ χρηματικῆς ἀξίας ἀπαιτήσεως προσδιορισμός).

Θ. Ν. Φλογαίτης,

Ἀναγνώρισις καὶ νομιμοποίησις φυσικῶν τέκνων.

Κατὰ τὰ τὸ Ῥωμαϊκὸν δίκαιον καὶ τὸ Σχέδιον τοῦ Ἀστικοῦ Κώδικος τὰ φυσικὰ τέκνα, ἥτοι τὰ μὴ ἐν γάμῳ γεννηθέντα τέκνα, (πλὴν τῶν ἐξ αἰμομιξίας καὶ μοιχείας προερχομένων), δύνανται νὰ νομιμοποιηθῶσι διὰ τῆς συζεύξεως τοῦ πατρὸς μετὰ τῆς μητρὸς αὐτῶν. Κατὰ τὸ Ῥωμαϊκὸν δίκαιον ἐπίσης δύνανται νὰ νομιμοποιηθῶσι διὰ τῆς συζεύξεως μὲν τῶν θηλέων μετὰ ἀνδρὸς, τῆς προσφοράς δὲ τῶν θηλέων εἰς φράτριν, διὰ βασιλικὸν διατάγματος ἢ διὰ διαθήκης. ἔχουσι δὲ τὰ νομιμοποιηθέντα τέκνα τὰ δικαιώματα νομίμων τέκνων. Κατὰ δὲ τὸ Σχέδιον τοῦ Κώδικος νομιμοποιεῦνται μὲν τὰ φυσικὰ τέκνα, ὧν συγχωρεῖται ἡ ἀναγνώρισις δι' ἐπιγενομένου γάμου, εἰν ἀναγνωρισθῶσιν ὑπ' αὐτῶν, δύνανται δὲ νὰ νομιμοποιηθῶσι καὶ ἄνευ γάμου διὰ βασιλικὸν διατάγματος ἐν ἀλλείψει τέκνων νομίμων. συμφώνων ὄντων τῶν συζύγων, εἴτε δὲ καὶ διὰ διαθήκης ἢ διὰ δημοσίου ἐγγράφου, εἰάν, ὅτε ἀπέθανεν ὁ γονεὺς, δὲν εἶχε νόμιμα τέκνα καὶ δὲν ἦτο δυνατὴ ἡ διὰ μεταγενεστέρου γάμου νομιμοποίησις.

Ἄλλ' ἐν τῷ νομοσχεδίῳ τοῦ ἀστικοῦ Κώδικος διαλαμβάνονται, ὡς εἴρηται, καὶ διατάξεις περὶ ἀναγνώρισεως, καθ' ὅς τὸ φυσικὸν τέκνον δύναται νὰ ἀναγνωρισθῇ ὑπὸ τοῦ πατρὸς ἢ τῆς μητρὸς ἑαυτοῦ ἢ κεχωρισμένως. Ὡς δὲ δὲν συγχωρεῖται ἡ νομιμοποίησις, δὲν συγχωρεῖται καὶ ἡ ἀναγνώρισις τῶν ἐκ μοιχείας ἢ ἐξ αἰμομιξίας προελθόντων τέκνων. Θεωροῦνται δὲ ὡς ἐξ αἰμομιξίας προερχόμενα ἐν τῇ προκειμένῃ περιπτώσει οὐχὶ τὰ ἐξ αἰμομιξίας ποινικῶς καταδικασθέντα, ἀλλὰ καὶ πάντα τὰ γεννηθέντα ὑπὸ προσώπων μὴ δυναμένων νὰ συνάψωσι γάμον ἐνεκα συγγενείας.

Γίνεται δὲ ἡ ἀναγνώρισις διὰ ληξιαρχικῆς πράξεως, διὰ δημοσίου ἐγγράφου ἢ διὰ διαθήκης μετὰ τὴν γέννησιν καὶ πρὸ τῆς γεννήσεως, ἔχει δὲ ἀποτέλεσμα αὐτὴ μόνον ὡς πρὸς τὸν ἀναγνωρίζαντα γονέα. Λαμβάνει δὲ καὶ τὸ φυσικὸν ἀναγνωρισθὲν τέκνον (ἔστω καὶ μὴ νομιμοποιηθὲν) τὸ οἰκογενειακὸν ὄνομα τοῦ ἀναγνωρίζαντος αὐτοῦ καὶ δικαιούται νὰ ἀξιοῖ παρ' αὐτοῦ διατροφὴν.—Σημειώτεον δὲ ὅτι τῆς μὲν μητρότητος ἡ ἀναζήτησις ἐπιτρέπεται ἀεὶποτε, δικαιούται ἐπομένως τὸ τέκνον νὰ ἀξιώσῃ δικαστικῶς νὰ ἀναγνωρισθῇ ὡς τέκνον τῆς γυναικὸς, ἣν ἔχει μητέρα· ἐπιτρέπεται δὲ πρὸς τοῦτο καὶ αὐτὴ ἡ ἐμμέτωπος ἀποδείξει, ἂν ὑπάρχῃ ἀρχὴ ἐγγράφου ἀποδείξεως ἢ ἄλλα τεκμήρια σπουδαῖα. (Σχέδιον Ἀστικοῦ Κώδικος ἄρθρον 350). Τῆς πατρότητος ὁμοίως ἡ ἀναζήτησις δὲν ἐπιτρέπεται, ἐξαιρουμένης τῆς περιπτώσεως ἀπαγωγῆς ἢ βιασμοῦ. ἂν ὁ χρόνος, καθ' ὃν διεπράχθησαν, συμπίπτει πρὸς τὸν τῆς συλλήψεως τοῦ τέκνου (Σχέδιον Ἀστικοῦ Κώδικος ἄρθρον 349), διότι ἐν τῇ περιπτώσει ταύτῃ ἡ ἀναζήτησις τῆς πατρότητος ἔχει ἀσφαλὲς σημεῖον περὶ τὴν ἀνεύρεσιν αὐτῆς. Δι' ὅμοιον ὁμοίως λόγον ἔπρεπε, φρονούμεν, νὰ ἐπιτραπῇ ἡ ἀναζήτησις τῆς πατρότητος καὶ καθ' ἣν περιπτώσιν τὸ τέκνον ἦτο πρῶτον σχέσεως μετὰ τοῦ πατρὸς, ὡς νὰ γάμος δὲν ἐτελέσθῃ ἐξ αἰτίας τυχαίας τινὸς περιπτώσεως, διότι καὶ ἐν τῇ περιπτώσει ταύτῃ ὑπάρχει σταθερὸν τι σημεῖον περὶ τὴν ἀναζήτησιν τῆς πατρότητος καὶ ἐπομένως δὲν ὑπάρχει φόβος μὴ βοηθῇ ἀφορμὴ εἰς ἐκεῖνα τὰ σκάνδαλα, ὧν πρὸς ἀποτροπὴν ἀπηγορεύθη ἡ ἀναζήτησις τῆς πατρότητος.

Θ. Ν. Φιλογάτης

Ἀναδοχή ἢ ἄλλως παρενθήκη (intercessio) καλεῖται γενικῶς ἡ ἀνεμέσου καταβολῆς διὰ συμβάσεως μετὰ τοῦ πιστωτοῦ ἀνάληψις ἄλλοτρίας ὑποχρέωσεως. Καὶ ἀναδοχὴ μὲν συσσω-

ρευτικὴ ἢ ἀθροιστικὴ ὀνομάζεται ἡ γενομένη προσθέτως πρὸς τὴν τοῦ κυρίου ὑποχρέου ὀφείλῃ, ὅποια λ. γ. ἡ ἐγγυησις (ἴδε λέξιν), στερητικὴ δὲ ἡ γενομένη μετ' ἀπαλλαγῆς τοῦ κυρίου ὑποχρέου, ὅποια ἡ προσομολόγησις (ἴδε λέξιν), ἥς εἶδος καὶ ἡ συναφὴ συνυποσχετικοῦ ὑπὲρ τοῦ ὀφειλέτου, καθ' ὃ ὁ ἀναδεχόμενος ἀναλαμβάνει τὴν ἐν περιπτώσει ἀπειθείας εἰς τὴν δικαστηρίῳ ἀπόφασιν καταβλητέαν ποινὴν, καὶ ἡ παρεμβασίς (interventio), δι' ἧς ὁ ἀναδεχόμενος ἀναλαμβάνει ὑποχρεώσιν μὴ παραχθεῖσαν μὲν εἰσέτι, ἥτις ὁμοίως ἔβλεπεν ἄλλως παραχθῇ.

Θ. Ν. Φιλογάτης

Ἀναθεώρησις ἐτυμηγορίας. Ἡ ἡμετέρα Ποινικὴ δικονομία ἀναφέρει μὲν, ὡς καὶ ἡ Γαλλικὴ (ἥτις ἐκρησίσμευσεν ἐν πολλοῖς ὡς βάσις αὐτῆς) ὅτι ἡ ἐτυμηγορία τῶν ἐνόρκων, καταρτισθεῖσα ἐν τῷ δικαστηρίῳ τῶν διασκέψεων, ἀναγιγνώσκεται εἰτα ἐπὶ παρουσίᾳ τῶν ἐνόρκων καὶ παραδίδοται εἰς τὸν πρόεδρον τῶν συνεδρῶν, ὅστις, ἂν μὲν ὁ κατηγορούμενος δὲν ἐκηρύχθῃ ἔνοχος, ἀποφαίνεται τὴν ἐκ τῆς κατηγορίας ἀθώωσιν αὐτοῦ καὶ. ἂν ἦτο πεφυλακισμένος, διατάσσει τὴν ἐκ τῶν φυλακῶν ἀπόλυσιν αὐτοῦ. Ἄλλως δὲ προσκαλεῖ τὸν εἰσαγγελέαν καὶ λοιποὺς διαδίκους νὰ ὑποβάλλωσι τὰς περὶ ἐφαρμογῆς τοῦ παραβλήντος ἄρθρου τοῦ ποινικοῦ νόμου προτάσεις αὐτῶν· ἄλλ' οὐδὲν ἀναφέρει περὶ τοῦ γεννησμένου, ἂν διὰ τὸ ἐλλειπὲς ἢ ἀντιφατικὸν αὐτῆς ἡ ἐτυμηγορία ἦναι τοιαύτη, ὥστε δὲν δύναται νὰ χρησιμεύσῃ ὡς βάσις ἀποφάσεως, διότι δὲν ἐμφαίνεται· ἐξ αὐτῆς ἂν τὸ δικαστήριον τῶν ἐνόρκων ἤθελε νὰ ἐτυμηγορήσῃ περὶ τοῦ κατηγορουμένου ἀθωωτικῶς ἢ ἐνοχοποιητικῶς. Ἐντεῦθεν ἡ νομολογία τῶν ἐλληνικῶν δικαστηρίων, κατὰ τὸ παράδειγμα καὶ τῆς τῶν Γαλλικῶν, ἀναγκάσθη εἰκότως νὰ καθιερώσῃ, ὅτι,

ἑσάκις διὰ τὸ ἐλλειπὲς ἢ ἀντιφατικὸν τῆς ἐτυμολογίας τῶν ἐνόρκων δὲν δύναται νὰ στηριχθῇ ἀπόφασις εἰς αὐτήν, διατάσσεται ὑπὸ τοῦ δικαστηρίου τῶν συνέδρων ἢ ἀναθεώρησις τῆς ἐτυμολογίας, δηλονότι οἱ ἐνόρκοι παρὰπέμπονται ἐκ νέου εἰς τὸ δωμάτιον τῶν διασκέψεων, ἵνα συμπληρώσωσιν ἢ ἐπανορθώσωσι τὰ ἐλλειπῆ ἢ ἡμαρτημένα τῆς ἐτυμολογίας μέρη. Ἐν ταῖς νεωτέραις ποινικαῖς δικονομίαις (οἷον τῇ Γερμανικῇ, τῇ Ἰταλικῇ κτλ.) ἡ παραπομπή τῶν ἐνόρκων εἰς ἀναθεώρησιν τῆς ἐλλειποῦς ἢ ἀντιφατικῆς ἐτυμολογίας αὐτῶν δι' ἀποφάσεως τοῦ δικαστηρίου τῶν συνέδρων καθιερώθη καὶ νομοθετικῶς.

Θ. Ν. Φλογαίτης.

Ἀναθεωρητικὸν δικαστήριον ὀνομάζεται τὸ ἐπέχον θέσιν ἀκυρωτικοῦ ἐν τῇ στρατιωτικῇ ποινικῇ δικαιοσύνῃ ἀνώτατον στρατιωτικὸν δικαστήριον ἐδρεῦον ἐν Ἀθήναις καὶ συγκροτούμενον ἐξ ἑνὸς προέδρου (ἔχοντος βαθμὸν ἀντιστρατήγου, ὑποστρατήγου ἢ συνταγματάρχου), τεσσάρων δικαστῶν (ἔχόντων βαθμὸν συνταγματάρχου ἢ ἀντισυνταγματάρχου), ἑνὸς βασιλικοῦ ἐπιτρόπου (ἀνωτέρου ἀξιωματικοῦ) καὶ ἑνὸς γραμματέως (λοχαγοῦ, ὑπολοχαγοῦ ἢ ἀνθυπολοχαγοῦ), ὧν οἱ μὲν δικασταὶ διορίζονται ὑπὸ τοῦ ἐπὶ τοῖν Στρατιωτικῶν ὑπουργοῦ, οἱ δὲ λοιποὶ ὑπὸ τοῦ Βασιλέως.

Δικαιοῦνται δὲ νὰ προσφύγωσιν εἰς τὸ ἀναθεωρητικὸν καὶ ζητήσωσι τὴν ἀναθεώρησιν, ἥτοι ἀντίρρην, τῶν ἀποφάσεων τῶν στρατοδικείων ὁ καταδιωχθεὶς καὶ ὁ Βασιλικὸς ἐπίτροπος 1) διὰ κακὴν σύνθεσιν τοῦ δικάσαντος στρατοδικείου, 2) δι' ἀναρμοδιότητα αὐτοῦ, 3) δι' ἐσφαλμένην ἐρμηνείαν καὶ κακὴν ἐφαρμογὴν τοῦ ποινικοῦ νόμου (εἴτε τοῦ στρατιωτικοῦ εἴτε καὶ τοῦ κοινοῦ), 4) διὰ παράβασιν ἢ παράλειψιν τύπου ἐπὶ ποινῇ ἀκυρότητος διατεταγμένου, 5) διὰ τὴν παράλειψιν τῆς ἀποφά-

γενεῖ τοῦ πραγματικοῦ τῆς ὑποθέσεως ἐξάλειψιν τῆς τυχόν ἐπελευθέρσεως ἀδικίας, ἀλλ' ἔκτακτον, σκοπὸν ἔχον τὴν ὀρθὴν καὶ ἀπαικτοῦ τοῦ νόμου ἐφαρμογὴν, διὰ τοῦτο ἡ προσήκουσα ἐκδίκασις τῶν αἰτήσεων ἀναθεώσεως ἢ ἀναθεωρήσεως ἀπαιτεῖται δικαστήριον, παντελῶς ἡσκημένον εἰς τὴν διάνουσιν τῆς ἐννοίας τῶν νόμων διὰ μακρὰς πεύρας καὶ μελέτης· καταδήλως δὲ δὲν δύναται νὰ εὐδοκιμήσῃ εἰς τοῦτο ἄνδρες ἐκ τοῦ στρατοῦ λαμβανόμενοι.

Θ. Ν. Φλογαίτης

Ἀναθεώρησις τοῦ Συντάγματος. Τὸ Συντάγμα μιᾶς γῶρας δύναται νὰ ἀναθεωρηθῇ, ἐν γένει ἢ ἐν μέρει, ἐὰν αὐτὸ τοῦτο τὸ Συντάγμα ἐπιτρέπῃ τὴν ἀναθεώρησιν αὐτοῦ καὶ καθ' ὅν ἐρίζει τοῦτο τρόπον, ἀσφαλίζοντα τὰς καθιερούμενας ἐν αὐτῷ ἀτομικὰς καὶ πολιτικὰς ἐλευθερίας. Τὸ ἥδη παρ' ἡμῶν ἔσχον Συντάγμα τοῦ 1864, κατ' ἀντίθεσιν πρὸς τὸ προλεχόν, ἐπιτρέπει κατὰ μίμησιν καὶ πάντων σχεδὸν τῶν συνταγμάτων τῶν ἄλλων χωρὶν τὴν ἀναθεώρησιν αὐτοῦ ὅτῃ τοῦ 101 ἄρθρου, ἀλλ' ὑπὸ τοὺς ἐξῆς ὅρους: α' ὅτι μόνον ὁρισμέναι δικτάξεις αὐτοῦ ἐκ τῶν μὴ θεμελιωδῶν δύναται νὰ ἀναθεωρηθῶσιν, οὐχὶ δὲ αἱ θεμελιώδεις, β' ὅτι μόνον μετὰ παρέλευσιν δεκαετίας ἀπὸ τῆς δημοσίευσως τοῦ συντάγματος ἐπιτρέπεται ἡ ἀναθεώρησις αὐτῶν, συνεπληρώθη δ' ἡδη ἀπὸ πολλοῦ ἡ χρονικὴ αὕτη προθεσμία), γ' ὅτι ἀπαίτεται νὰ βεβῇ ὡς θὴ πρὸς ἡκόνητως ἢ ἀνάγκη τῆς ἀναθεωρήσεως, θεωρεῖται δὲ βεβαιωθεῖσα προσηκόντως, ἐὰν ἡ βουλὴ κατὰ δύο συνεχεῖς βουλευτικὰς περιόδους διὰ τῶν τριῶν τεσσάρων τῶν φήρων τοῦ ὅλου αὐτῆς ἀριθμοῦ ζητήσῃ τὴν ἀναθεώρησιν δι' ἰδίαις πρᾶξεως, ἐρίζουσης τὰς ἀναθεωρητέας δικτάξεις, ἐνεργεῖται δὲ ἡ ἀναθεώρησις διὰ τῆς διαλύσεως τῆς ὑφ' ὑστάτης βουλῆς καὶ τῆς κλήσεως ἄλλης, εἰδικῶς πρὸς τὸν σκο-

πὸν τοῦτον, συγκροτούμενης ἐκ διπλασίου ἀριθμοῦ βουλευτῶν, ἧτις ἀποφαίνεται μόνον ἐπὶ τῶν κηρυχθεῖσων ἀναθεωρητέων δικτάξεων. Καὶ οἱ ὅροι, οὗς τᾶσαι τὸ συντάγμα, καὶ ὁ τρόπος, ὃν ἐρίζει πρὸς ἀναθεώρησιν, ἀσφαλίζουσι δέοντως τὰς καθιερούμενας δι' αὐτοῦ ἀτομικὰς καὶ πολιτικὰς ἐλευθερίας κατὰ τῆς καθοδουλικῆς ἀπερρόφητικῆς ἡγεμονίας καὶ τῆς δουλοπροσύνης ἀνδραποδῶδους βουλῆς· γεννῶνται ὅμως τινὰ ζητήματα, ὧν (ἐξεταζόμενων καὶ ἐν τῷ Συντ. ἡμῶν δικαίῳ § 49) πρέπουσαν θεωροῦμεν τὴν καὶ ἐνταῦθα ἐξετάσιν. Καὶ ἐν πρώτοις ἡ ἐκφρασις θ' ὁ ἰδίαις πρᾶξεως τί ἐμφαίνει; β' ὅτι τινες αἱ θεμελιώδεις τοῦ συντάγματος δικτάξεις καὶ τινες αἱ μὴ θεμελιώδεις; Οὐ μόνον ὁ ὀρθὸς λόγος ὑπαγορεύει νὰ παραδεχθῶμεν, ὅτι διὰ τῆς λέξεως πρᾶξις ἐσκόπει ἡ θεσπίσασα τὸ συντάγμα συνέλευσις νὰ ἀναθῇ εἰς μόνην τὴν βουλὴν τὴν ἀπόρασιν περὶ ἀναθεωρήσεως ἀποκλείουσα τὴν ἀνάγκην τῆς καὶ τοῦ βασιλέως συναινέσεως διὰ τῆς κυρώσεως αὐτῆς, διότι ἄλλως α' ἢ ἔθελε μεταχειρισθῇ τὴν λέξιν νόμος καὶ οὐχὶ τὴν λέξιν πρᾶξις, β' διότι ἡ παραδοχὴ τῆς ἀντιθέτου γνώμης ἀπάγει προφανῶς εἰς σκεπταλιωδέστατον ἀτόπημα. καθ' ὅσον τοῦ 107 ἄρθ. τοῦ συντάγματος, ἐπὶ τῷ ὀρίζοντος, ὅτι «ἀπορρασιθεῖσης τῆς ἀναθεωρήσεως, διαλύεται ἡ ὑφ' ὑστάτης βουλὴ», ἐὰν ὑποτεθῇ, ὅτι ἀπαιτεῖται οὐ μόνον ἀπόφασις τοῦ βουλευτικοῦ σώματος περὶ ἀναθεωρήσεως, ἀλλὰ πλήρης νόμος, προσηκόντων καὶ τὴν τοῦ βασιλέως συναινέσιν, ἣν οὗτος δύναται νὰ ἀρνηθῇ εἴτε διὰ τῆς ἀκυρώσεως εἴτε διὰ τῆς ἐπὶ διμηνον ἀπραξίας, ἢ περὶ ἀρευκτοῦ διαλύσεως τῆς βουλῆς καὶ κλήσεως νέας ἐκ διπλοῦ ἀριθμοῦ βουλευτῶν ῥητὴ τοῦ συντάγματος ἐπιταγὴ ματαιοῦται ὅλως· ἀλλὰ καὶ ἐξ αὐτῶν τῶν στενογραφικῶν πρακτικῶν τῆς ἐθνικῆς συνελεύσεως (6 τόμος σελίς 704)

συνάγεται. Ἡ λύσις τοῦ δευτέρου ζητήματος εἶναι δυσχερεστέρα, διότι ἀκριβές τι ὅριον μεταξύ τῶν θεμελιωδῶν καὶ μὴ θεμελιωδῶν διατάξεων δὲν δύναται νὰ πορισθῇ ἐκ τοῦ συντάγματος. Φρονοῦμεν ὁμως ὅτι ἀναμφισβητήτως δεόν νὰ θεωρηθῶσι θεμελιώδεις α') μὲν αἱ τὰς ἀτομικὰς ἐλευθερίας καθιερούσαι. Ἄν ἡ δέσμευσις ἢ κολούωσις τῶν ἀτομικῶν ἐλευθεριῶν ἀντίκειται εἰς αὐτὸν τὸν σκοπὸν τῆς ἐν πολιτείᾳ συντάξεως τῆς κοινωνίας, ὅστις εἶναι ἡ ἀσφάλεισις τῶν ὑπὸ τῆς φύσεως δεδομένων τῶν ἀνθρώπων ἐλευθεριῶν, εὐνόητον εἶναι, ὅτι συνταγματικὸς γὰρ τῆς καθιερώσεως ἀπαξ αὐτάς, δὲν δύναται νὰ ἐπιτρέπῃ τὴν μεταβολὴν τῶν καθιερούσων αὐτάς διατάξεων πρὸς δέσμευσιν ἢ περιορισμὸν αὐτῶν. Ἀναμφισβητήτως ὁμως ἐπιτρέπεται ἡ διὰ μειζόνων ἐγγυήσεων περιβολὴ αὐτῶν β') δὲ αἱ τὴν διαίρεσιν τῆς ὅλης κοινωνικῆς ἐξουσίας κατὰ τὰ ὑπὸ τῶν συνταγματικῶν πολιτευμάτων ἐν γένει νομοθετημένα καὶ παραδεδεγμένα ἐρίζουσαι διατάξεις, ἐπομένως ἡ περὶ βασιλέως ἀνευθύνου τοῦ Συντ. διάταξις, ἡ περὶ ὑπουργῶν καὶ τοῦ ὑπευθύνου αὐτῶν, ἡ περὶ ὑπάρξεως βουλῆς καὶ ἐκλογῆς αὐτῆς ὑπὸ τοῦ λαοῦ, ἡ περὶ κατατισμοῦ δικαστικῆς ἐξουσίας ἀνεξαρτήτου κτλ.

Θ. Ν. Φλογαίτης.

Ἀναίρεσις. Ἀναίρεσις αἴτησις καλεῖται τὸ ἐνδίκον μέσον δι' οὗ φέρεται εἰς τὸν Ἀρειὸν Πάγον ἡ ὑπόθεσις πρὸς ἐξέλεγχιν τοῦ νομικοῦ τῆς τελεσιδικίου ἀποφάσεως μέρους, προσβάλλομένου ὡς στρεβλοῦ.

Ἀναίρεσις χωρεῖ κατὰ τὸ ἄρθρον 807 τῆς Πολιτικῆς Δικονομίας 1) διὰ παράβασιν διατάξεως τοῦ ἁποκικοῦ νόμου, 2) διὰ παράβασιν δικονομικῆς διατάξεως ἐπιφύρουσαν ἀκυρότητα (εἴτε διότι διατάσσεται ῥητῶς ἡ ἀκυρότης, εἴτε διότι ἡ ἀκυρότης δύναται νὰ προβληθῇ κατὰ πᾶσαν στάσιν

τῆς δίκης). Ἀλλὰ διὰ τὸ δεύτερον εἶδος τῶν παραβάσεων ὁ Ἀρειὸς Πάγος δὲν δικάζει, ἀλλὰ παραπέμπει τὴν δίκην εἰς ἄλλο δικαστήριον ἡμοιόβαθμον καὶ ὁμοεπίδης πρὸς τὸ ἐκδόν τὴν ἀναίρεθεῖσαν ἀπόφασιν.—Παραβάσεις δικονομικαὶ χορηγοῦσαι δικαίωμα ἀναίρεσεως κατὰ τὴν ῥητὴν διατάξιν τοῦ 807 ἁρθρου εἶναι εἰδικιώτερον, 1) μὲν ἡ ὑπέβασις καθηκόντων τοῦ ἐκδόντος τὴν ἀπόφασιν δικαστοῦ, ὅποια εἶναι ἡ ἀνῆμξις παντὸς δικαστηρίου εἰς καθήκοντα διοικητικὰ ἢ δικαστικὰ μὲν, ἀλλὰ μὴ ὑπαγόμενα εἰς τὴν δικαστικὴν δικαιοδοσίαν ἢ ὑπαγόμενα μὲν εἰς τὴν δικαστικὴν δικαιοδοσίαν, ἀλλ' οὐχὶ τὴν δικαιοδοσίαν τοῦ δικάσαντος δικαστοῦ (Πολ. 808). Ὅθεν χωρεῖ ἀναίρεσις αἴτησις, οὐχὶ ὅταν τὸ δικαστήριον, ἀρμόδιον ὢν, κηρύσῃ ἐαυτὸ ἀναρμόδιον, ὅτε δύναται νὰ ζητηθῇ ὁ κανονισμὸς τῆς ἀρμοδιότητος, ἀλλ' ὅταν, ἀναρμόδιον ὢν ἐνεκὰ τῆς εἰδικῆς ιδιότητος τοῦ ἀντικειμένου τῆς διαφορᾶς, ἐπληρωθῇ καὶ δικάσῃ ὑπόθεσιν μὴ ὑπαγόμενην εἰς τὴν ἀρμοδιότητά αὐτοῦ (Λ. Π. 82 τοῦ 69, 222 τοῦ 70, 465 τοῦ 78, 60 καὶ 174 τοῦ 79, 106 τοῦ 80, 240 τοῦ 83, 169 τοῦ 84). 2) δὲ ἑλλειψίς αἰτιολογικοῦ τῆς ἀποφάσεως (Πολ. Δικ. ἄρθ. 807), ἀλλ' οὐχὶ καὶ ἡ ἀτελής ἢ ἐλλιπὴς δικαιολογία (Λ. Π. 256 τοῦ 50, 187 τοῦ 54, 170 τοῦ 70) ἢ ἡ συνεπυγμένη (Λ. Π. 60 τοῦ 75, 278 τοῦ 79). Ἀλλ' ἰσοδυναμεῖ πρὸς ἑλλειψιν αἰτιολογικοῦ ἡ αἰτιολογία ἡ μὴ περιέχουσα τὰ εἰς τὴν ἐσθηρήχθη ἢ ἀπόφασιν περιστατικὰ καὶ νομικοὺς κανόνες (Λ. Π. 37 καὶ 44 τοῦ 36, 265 τοῦ 59, 219 τοῦ 88). Ἀλλ' οὐχ ἦττον οὐδεμία ἀνάγκη νὰ μνημονεύωνται ἐν τῇ ἀπόφασιν τὰ ὄνματα πάντων τῶν μαρτύρων καὶ τὰ ὄνματα ἐκάστου αὐτῶν κατατεθέντα (Λ. Π. 21 τοῦ 50, 181 τοῦ 55, 83 τοῦ 63, 106 τοῦ 77, 175 τοῦ 71, 57 τοῦ 73, 24 τοῦ 76, 304 τοῦ 78, 55 τοῦ 81, 274 τοῦ 84).

87 κτλ.) ἢ πάντα τὰ ὑποβληθέντα ἔγραφα καὶ τὸ περιεχόμενον αὐτῶν (Α. Π. 169 τοῦ 54, 108 τοῦ 77, 182 καὶ 229 τοῦ 79, 118 τοῦ 84). Ἐκ τούτων δὲν ἀποτελεῖ ἑλλειψιν αἰτιολογικοῦ τῆς ἀποφάσεως τὸ ἀναιτιολογητὸν ἰσχυρισμὸς ἢ προτάσεως ἀσχετοῦ (Α. Π. 36 τοῦ 47), ὁρημάντου (124 τοῦ 70, 315 τοῦ 71, 175 τοῦ 75, 217 τοῦ 75, 197 τοῦ 77, 47, 181, 191, καὶ 372 τοῦ 79, 68 τοῦ 84, 58 τοῦ 85 κτλ.), ἢ ὁριστοῦ (Α. Π. 44 καὶ 105 τοῦ 63, 178 τοῦ 69, 418 τοῦ 78, 154 τοῦ 79 κτλ.). Οὐδ' ὑπάρχει ἀνάγκη νὰ αἰτιολογῶνται πάντα τὰ ἐπιχειρήματα ἢ αἱ γνώμαι αἱ ἀναγόμεναι ἐκ τῆς ἐρμηνείας τοῦ νόμου (Α. Π. 10 τοῦ 43, 143 τοῦ 54, 304 τοῦ 66, 102 τοῦ 74, 94 τοῦ 75, 274 τοῦ 78, 55 τοῦ 81, 140 τοῦ 84, 38 τοῦ 88). 31 δὲ ἡ ἑλλειψὶς διατακτικῶ (Πολ. Δικ. 807). Ἄλλ' ἡ παραλείψις διατάξεως ἐν τῇ ἀποφάσει περὶ ὁρισμένης αἰτήσεως, ὅσῃς οὐδ' αἰτιολογικὸν περὶ ταύτης ὑπάρχει, ἐστὶν ὁρῶς. οὔτε ἐν τῇ αἰτιολογικῇ διαλαμβάνεται σκέψις, ἀναφερομένη εἰς τὴν αἴτησιν, εἶναι λόγος ἀναφύλακτος καὶ οὐχ' ἀναίρεσις. Αἱ δὲ παραθέσεις τοῦ πρώτου εἶδους ἐπιφέρουσιν ἀναίρεσιν μόνον ἐὰν ἐδρεύωσιν ἐν τῇ διατακτικῇ (Dalloz no 1358, 1428). Ὅθεν ὅσῃς ὑπάρχει μὲν ἐν τῇ αἰτιολογικῇ ἐσφαλμένη ἢ ψευδὴς ἐρμηνεία, ἀλλὰ τὸ διατακτικὸν ἔχει ὁρθῶς, δὲν ἐπέρχεται ἀναίρεσις (Πολ. Δικ. 809, Α. Π. 239 τοῦ 73, 216 τοῦ 74, 225 τοῦ 68, 166 τοῦ 72, 147 τοῦ 78, 273 τοῦ 84, 102 τοῦ 90). ἄλλ' ἀπαρτίζεται προσέτι ὁ παραθεθεὶς νόμος νὰ ᾖ σαφὴς καὶ ῥητὸς (Πολ. Δικ. 807). Ὅθεν, ἐὰν τὸ καίμενον τοῦ νόμου ᾖ σαφές, δὲν διευκρινίζεται ἐπομένως καθαρῶς τίς ἡ ἔννοια αὐτοῦ, δὲν ἐπιτρέπεται ἀναίρεσις (Α. Π. 96 τοῦ 46, 496 55, 293 τοῦ 68, 265 τοῦ 70). δὲν ἐπιτρέπεται ὡσαύτως ἐὰν διευκρινίζεται μὲν

ἡ ἔννοια τοῦ νόμου, ἀλλ' οὐχ' ἥττον δὲν παρεβιάσθη αὐτὸ τὸ καίμενον τοῦ νόμου. (Πολ. Δικ. 809, 810. Dalloz no 1425).

Οὕτως, ἐὰν τὸ δικαστήριον δὲν ἐκτείνῃ ἐξ ἀναλογίας τὸν νόμον, δὲν τίκεται λόγος ἀναίρεσις (Α. Π. 235 τοῦ 63, 58 τοῦ 64, 177 καὶ 339 τοῦ 65, 403 τοῦ 66, 272 τοῦ 70, 458 τοῦ 78, 244 τοῦ 83, 309 τοῦ 87). Ἄλλ' ὡσαύτως ἐὰν ἐπεκτείνῃ κατ' ἀναλογίαν, δὲν χωρεῖ ἀναίρεσις (Α. Π. 57 τοῦ 79). Ὅθεν, ἐὰν τις δικαινόμενος, ὅτι οὐδῶς ἔχει δίδον πρὸς τὸ κτήμα αὐτοῦ, ἄξιον νὰ παραχωρήσῃ αὐτῷ ὁ ἀναγόμενος δικαίωμα δουλείας διὰ τοῦ βίου παρακειμένου κτημάτος, ζητῶν τὴν κατ' ἀναλογίαν ἐφαρμογὴν τοῦ νόμου 12 πρ. Πανθ. (11, 7), καθ' ὃν ὁ μὴ δυνάμενος νὰ ἐπισκευθῇ τάφον, περικεκλεισμένον πνιγνυθὲν ὑπ' ἄλλοις κτημάτων, δικαιοῦται νὰζώσῃ πάροδον παρὰ τοῦ γείτονος, δὲν ὑπόκειται εἰς ἀναίρεσιν ἡ μὴ ἐπεκτείνασα κατ' ἀναλογίαν τὸν νόμον τοῦτον ἀπόφασις. Ἄλλ' ἐὰν πάλιν ἀποφανθῇ τὸ δικαστήριον τῆς οὐσίας, ὅτι ὁ βρασιμὸς τοῦ νόμου τούτου δὲν ἐπῆλθεν ἐκ θερησκευτικῶν λόγων, οὐδὲ καθιέρωσεν ἐξαιρέσιν ὑπὲρ τῶν τάρων, ἀλλ' ἐσθρίβη εἰς τὴν ὑπὸ τῆς φύσεως τῶν ἀκινήτων ἐπιβαλλομένην ἀνάγκην τοῦ νὰποδαίνωσιν ἄχρηστα ὅλως ταῦτα τῷ κυρίῳ μὴ ἔχοντι εἰσόδον, ἡ ἀνάγκη δὲ αὕτη ἢ ἐπὶ τῶν ἄλλων ἀκινήτων οὐχ' ἥττον ἢ ἐπὶ τῶν τάρων ὑπάρχουσα συγχωρεῖ τὴν κατ' ἀναλογίαν ἐπέκτασιν τοῦ νόμου τούτου εἰς ἄλλα ὅμοια θέματα, ὡσαύτως ἢ ἀποφασίς αὐτοῦ δὲν ὑπόκειται εἰς ἀναίρεσιν. Ἄλλ' αἱ ἐξαιρετικαὶ διατάξεις δὲν ἐπιδέχονται ἐφαρμογὴν ἐξ ἀναλογίας εἰς ἄλλα ὅμοια θέματα. ὅθεν, ἐὰν τὸ δικαστήριον τῆς οὐσίας ἐφαρμόσῃ κατ' ἀναλογίαν ἐξαιρετικὰς διατάξεις, ἢ ἀποφασίς αὐτοῦ εἶναι ἀναίρετέα, λ. γ. ἐὰν ἀκυρώσῃ διαθήκην, δι' ἧς συνεγκατέστη κληρονόμος τοῖς ἐκ νομίμου γάμου γεννη-

θεῖς: τέκνοις καὶ τέκνων προέθρον ἐκ σχέσεως τοῦ διαθέτου πρὸς ἄγαμον γυναῖκα, ἐφαρμόζον κατ' ἀναλογίαν τὰς περὶ τῶν ἐκ παλλακείας καὶ ἀθεμίτων ἢ κατακεκρίμενων γάμων διατάξεις τοῦ ἀστικοῦ δικαίου καὶ εἰς τὰ μὴ προερχόμενα μὲν ἐκ γάμου, ἀλλ' οὐχὶ καὶ ἐκ παλλακείας τέκνα, ἢ ἀπόφασίς ἐστιν ἀναίρετέα, διότι καὶ διατάξεις αὗται, περιοριστικαὶ οὖσαι, ἐπὶ περιορισμῷ τῶν ἀθεμίτων γάμων καὶ τῆς σχέσεως τῆς παλλακείας νομοθετηθεῖσαι, δὲν δύνανται νὰ ἐφαρμοσθῶσι κατ' ἀναλογίαν. Ἐάν ὥσαυτως τὸ δικαστήριον τῆς οὐσίας, ἐρμηνεύον στενῶς τὰς διατάξεις τῶν Νεαρῶν 53 καὶ 117, ἀποφῇνηται, ὅτι δὲν ἔχει κληρονομικὸν δικαίωμα ἐπὶ τῆς περιουσίας τοῦ ἀνδρὸς ἢ γῆρα ἢ εἰσοσπενγκούσα προίκα, ἔστω καὶ παντάπασι νὺτελῇ, ἢ ἀπόφασις αὐτοῦ δὲν εἶναι ἀναίρετέα (Α. Π. 264 τοῦ 84)· ἀλλὰ καὶ ἂν, ἐρμηνεύσαν πλάιυτερον αὐτάς, ἀποφῇνηται ὅτι, διότι ἡ δοθεῖσα προίξ κατεστράφη ἢ εἶναι τοσοῦτον εὐτελῆς, ὥστε δὲν ἐπαρκεῖ αὐτῇ εἰς πορισμὸν τῶν ἐπιτηδείων, δὲν δύναται νὰ θεωρηθῇ ὡς ἔχουσα προίκα καὶ δικαιοῦται νὰ μετὰσχη τῆς συζυγικῆς κληρονομίας, δὲν εἶναι ὡσαύτως ἀναίρετέα ἢ ἀπόφασις. Ὡσαύτως δὲν ἐπιτρέπεται ἀναίρεσις, ἐὰν ἡ παραβίασις τοῦ νόμου ἀπορρῇ ἐκ κακῆς σταθμίσεως τῶν ἐγγράφων. Ἀλλως ὁμως ἔχει τὸ πρᾶγμα, ὅτε κατὰ τὴν ἐξέτασιν τῶν πραγμάτων τὸ δικαστήριον παρεδίωκεν ἐρμηνευτικὸν κανόνα τοῦ Δικαίου (Πολ. Δικ. 810). Π. γ. οὐδεμία τοῦ νόμου διὰταξις ἀπαγορεύει τὴν ὑπὸ ὅρον σύστασιν προίκας, ὡς ἂν ὁ ὅρος δὲν ἀντίκειται εἰς τὸν προορισμὸν τῆς προίκας, συνιστάμενον εἰς τὴν ἀνακούφισιν τῶν βαρῶν τοῦ γάμου, τοῦναντίον μάλιστα προκύπτει ἐκ τοῦ Ν. 79 § 171 Πανδ. (23. 4), ὅθεν ὑπάρχει κανὼν τοῦ δικαίου, καθ' ὃν προίξ δύναται καὶ ὑπὸ ὅρον νὰ συσταθῇ. Ἄν λοιπὸν τὸ δικαστήριον τῆς οὐσίας ἀπο-

φῇνηται ὅτι τὰ ποσά, περὶ ὧν διαλαμβάνεται τὸ προικοσύμφωνον, προτίθενται μὲν τὴν ἀνακούφισιν τῶν βαρῶν τοῦ γάμου ἀλλὰ δὲν δύνανται νὰ θεωρηθῶσι προίκῳ, ὡς μὴ συνισταμένης ὑπὸ ὅρον προίκος, ἢ ἀπόφασις αὐτοῦ εἶναι ἀναίρετέα ὡς προσβάλλουσα διὰ τῆς ἐρμηνείας ταύτης τοῦ προικοσυμφώνου κανόνα τοῦ δικαίου. Ἀλλ' ἐὰν ὠρίσθῃ ἐν τῷ ἐνοικιαστήριῳ, ὅτι ὁ παρασχὼν εἰς ἐνοικίαν τὸ κτῆμα αὐτοῦ δὲν εὐθύνεται διὰ πᾶσαν τυγχόν ἐπελευσμένην εἰς τὸν ἐνοικιαστήν ζημίαν, τὸ δὲ δικαστήριον τῆς οὐσίας παραδεχθῇ ὅτι τὸ ἐνοικιαστήριον δὲν ἐννοεῖται ἐκ θεομηνίας, μὴ ἐπισκηψάσης μάλιστα πρὸ πολλῶν ἐνισυτῶν καὶ μεθαρμύς προβλεπομένης, παντελῇ καταστροφῇ τῶν κερσῶν, ἢ ἀπόφασις δὲν εἶναι ἀναίρετέα ὡς ἀναφέρουσα τὸ περιεχόμενον τοῦ ἐνοικιαστήριου, οἷον ὑπάρχει, ἐπομένως μηδαμῶς παραμορφουσα τὴν συμφωνίαν. ἀλλ' ἐκτιμῶσα ἀπλῶς πραγματικὰ περιστατικά (Α. Π. 118 τοῦ 62).

Προσθετέον 1) ὅτι οὐδεὶς δύναται νὰ δημιουργήσῃ λόγον ἀναίρεσεως ἐκ τῶν ἰδίων αὐτοῦ πράξεων (Π. Δ. 811 Α. Π. 89 τοῦ 37, 313 τοῦ 54, 19 τοῦ 75, 92 τοῦ 79). Ὅθεν δὲν δύναται ὁ αἰτούμενος τὴν ἀναίρεσιν νὰ προβάλλῃ ὡς λόγον ἀναίρεσεως ὅτι ἐγένετο δεκτὴ ἢ ὑποβλήθεῖσα ὑπ' αὐτοῦ ἄνευ προδικασίας ἀνταγωγῇ (Α. Π. 365 τοῦ 79) ἢ ὅτι ἐλήφθη ὑπ' ὄψε: ὑπὸ τοῦ δικαστηρίου ἐγγράφον ἀνυπόγραφον ὑποβλήθην ὑπ' αὐτοῦ (Α. Π. 474 τοῦ 60) ἢ ὅτι τὸ δικαστήριον παρεδέξατο κακῶς γεγονότα, ὑπ' αὐτοῦ προταθέντα καὶ πρὸς τὸ συμφέρον αὐτοῦ γεγόμενα δεκτὰ (Α. Π. 88 τοῦ 45, 19 τοῦ 63) ἢ ὅτι τὸ δικαστήριον κακῶς ἀπέρριψε τὴν περὶ ἐξαίρεσεως μάρτυρος ὑπ' αὐτοῦ προταθέντα ἔνστασιν τοῦ ἀντιδίκου αὐτοῦ (Α. Π. 125 τοῦ 53), 2) ὅτι ἐνώπιον τοῦ Ἀρείου Πάγου εἶναι ἀπαράδεκτος οἰοσάποτε λόγος μὴ ὑποβλήθεις πρότερον ἐνώπιον τοῦ δικα-

στηρίου τῆς οὐσίας, πλὴν τῶν ἀμέσως ἀπομένων τῆς δημοσίας τάξεως (Πολ. Δικ. 811 Α. Π. πλείσται ἀποφάσεις). Οὕτως εἶναι ἀπαράδεκτος ὁ λόγος ἀναρμοδιότητος, ὁ μὴ ὑποβληθεῖς εἰς τὸ κατώτερον δικαστήριον, πλὴν ἐὰν προέρχεται ἐκ τῆς εἰδικῆς ἰδιότητος τοῦ ἀντικειμένου τῆς διαφοράς (Α. Π. 39 τοῦ 70, 162 τοῦ 72, 118 τοῦ 80). ἢ ὁ λόγος κακῆς συνθέσεως τοῦ δικαστηρίου τῶν Πρωτοδικῶν, ὁ μὴ ὑποβληθεῖς εἰς τὸ Ἐφετεῖον (Α. Π. 115 τοῦ 86). ἢ ὁ λόγος ἀκυρότητος τοῦ ἐφετηρίου ὁ μὴ ὑποβληθεῖς εἰς τὸ Ἐφετεῖον (Α. Π. 5 τοῦ 90) ἢ ἡ ἐνστάσις παραγραφῆς (Α. Π. 359 τοῦ 75 κτλ.). Ἀλλ' ἐπειδὴ τοῦ δικαστοῦ νὰ ἐφαρμόζῃ τὸν νόμον ἐξ ἐπαγγέλματος, ἡ περὶ τούτου παράβασις τοῦ δικαστικοῦ καθήκοντος δύναται νὰ προταθῇ καὶ ἐνώπιον τοῦ Ἀρείου Πάγου ὡς λόγος ἀναίρεσως, ἐὰν ἐν καιρῷ προτάθῃσιν τὰ γεγονότα, εἰς ὃ τὸ δικαστήριον ὤρειε νὰ ἐφαρμόσῃ αὐτὸν (Α. Π. 145 τοῦ 57).

Ἐπιτρέπεται ὁμοῦ ἀναίρεσις μετὰ προηγουμένην ἀναψηλάφησιν καὶ διὰ τοὺς ἐν ἀρχῇ 785 ἀναφερομένους λόγους ἀναψηλάφησης, ἤτοι ἐὰν τὸ δικαστήριον ἐδικασε πέρα τῶν αἰτηθέντων ἢ παρέλειπεν αἰτησὶν, ἐὰν τὸ διατακτικὸν ἀντιφάσῃ πρὸς ἐαυτὸ ἢ διὰ τὰς λοιπὰς ἁλλείψεις περὶ τὴν ὑπεράσπισιν, ἀλλὰ μετὰ τὴν ἐπὶ τῆς ἀναψηλάφησης ἐκδοσιν τῆς ἀποφάσεως τοῦ κατωτέρου δικαστηρίου. Σημειωτέον ὅτι τῶν εἰρηνοδικιακῶν ἀποφάσεων ἀναίρεσις ἐπιτρέπεται μόνον διὰ κακὴν σύνθεσιν τοῦ δικαστηρίου καὶ δι' ἀναρμοδιότητα (καὶ κατὰ τὴν εὐλογιωτέραν γνώμην διὰ μόνην τὴν ἀναρμοδιότητα λόγῳ ὕλης). Ἀλλὰ κατ' ἀποφάσεως Πρωτοδικῶν, ἐκδοθείσης ἐπὶ τῇ ἐρώσει εἰρηνοδικιακῆς ἀποφάσεως, ἐπιτρέπεται ἀναίρεσις καὶ δι' οὗς ἐν γένει λόγους ἐπιτρέπεται κατ' ἀποφάσεως Πρωτοδικισίου. — Ὑποβάλλονται δὲ εἰς ἀναίρεσιν διὰ

πάντας τοὺς ἀνωτέρω ἐκτεθέντας λόγους ἀναίρεσως αἱ ἐξῆς ἀποφάσεις τῶν Πρωτοδικῶν καὶ Ἐφετείων : 1) αἱ ὀριστικαὶ καὶ τελεσιδικοὶ ἀποφάσεις (Πολ. Δικ. 812 ἐν συνδ. πρὸς τὸ 750 καὶ 755) (Α. Π. 116 τοῦ 50, 68 τοῦ 56, 72 τοῦ 66, 65 τοῦ 83), 2) αἱ ἀποφάσεις τῶν Ἐφετῶν, αἱ ἐπικυροῦσαι ἀποφάσεις τῶν πρωτοδικῶν, ἀφωρώσας εἰς τὸ βάρος, τὸ θέμα καὶ τὸ λυσιτελές τοῦ θέματος τῆς ἀποδείξεως, πλὴν μόνον ὡς πρὸς τὴν διαταχθεῖσαν ἀποδείξιν, 3) αἱ ἀποφάσεις, αἱ προσκρούουσαι εἰς τὰς διατάξεις περὶ συνθέσεως τοῦ δικαστηρίου ἢ κατ' ὑπερβάσιν καθηκόντων ἐκδοθείσαι, καίπερ μὴ ὀριστικαὶ (Πολ. Δικ. 812. Α. Π. πλείσται ἀποφάσεις). Δὲν ὑποβάλλονται ἐπομένως εἰς ἀναίρεσιν αἱ ὑποκείμεναι εἰς ἐφεσιν ἢ ἀνακοπὴν ὀριστικαὶ ἀποφάσεις, ἐὰν μὴ παρέλθῃ ἀπαικτος ἢ πρὸς ἐφεσιν καὶ ἀνακοπὴν προθεσμία (ἐκτὸς ἂν ἐξεδόθησαν κατὰ παράβασιν τῶν περὶ τῆς προσηκούσης συνθέσεως τοῦ δικαστηρίου ὁρισμένων ἢ κατ' ὑπερβάσιν καθηκόντων), οὔτε αἱ κατὰ τῶν ὑπὸ τῆς ἐπιτροπῆς ἐκδιδόμενων ἀποφάσεων ἐπὶ τῶν ἀφωρώσων εἰς τοὺς ἐκλογικoὺς καταλόγους ἀντιρρήσεων (Α. Π. 53 τοῦ 74, 325 τοῦ 75). Ὡσαύτως δὲν ὑπόκεινται εἰς ἀναίρεσιν ἀποφάσεις ἐφετῶν, δι' ὧν τὸ πρῶτον διατάσσονται ἀποδείξεις (μὴ ἀπαρχούσης κακῆς συνθέσεως ἢ ὑπερβάσεως) (Α. Π. 362 τοῦ 53, 307 τοῦ 57, 190 τοῦ 62, 288 τοῦ 63, 315 τοῦ 67, 77 τοῦ 71, 101 τοῦ 75, 221 τοῦ 77, 347 τοῦ 87), ἢ δι' ὧν ἐπικυροῦνται πρωτοδικαὶ ἀποφάσεις περὶ ἀποδείξεως, ὁσάκις οἱ λόγοι ἀναίρεσως δὲν ἀνάγονται εἰς τὸ θέμα, τὸ βάρος ἢ τὸ λυσιτελές τῆς ἀποδείξεως, ἀλλ' εἰς ἐνστάσεις ἀποβιβασθείσας. (Α. Π. 129 τοῦ 79, 71 τοῦ 72, 183 τοῦ 73, 184 καὶ 197 τοῦ 74, 5 τοῦ 88, 400 τοῦ 78 κτλ.). Ὡσαύτως δὲν ὑπόκεινται εἰς ἀναίρεσιν ἀποφάσεις τῶν ἐφετῶν μεταβιβασαίαι τὰς τῶν πρωτοδικῶν περὶ ἀπο-

δείξωσις ἀποφάσεις (Α.Π. 87 τοῦ 55, 365 τοῦ 61, 4 τοῦ 68). Προσθετέον, ὅτι εἰς ἀναίρεσιν δὲν ὑπόκεινται δυνάμει τοῦ ἄρθρου 3 τοῦ ἀπὸ 1 Ἰουλίου 1848 νόμου αἱ περὶ βλαβῶν εἰς δένδρα καὶ ἄλλας φυτείας, δι' ἃς εὐθύνεται κατὰ τὸν νόμον ὁ δῆμος, δίκαι· (Α.Π. 261 τοῦ 54, 190 τοῦ 68). Ἐπίσης δὲν ὑπόκεινται εἰς ἀναίρεσιν αἱ κατ' ἀποφάσεως τοῦ Πρωτοδικείου ἐκδοθεῖσας ἐπὶ τῇ ἀνακοπῇ κατὰ τῆς πράξεως τοῦ Οἴκου. Ἐφόρου περὶ πληρωμῆς τέλους κληρονομίας ἢ κληροδοσίας (Νόμου ΑΝΚΕ ἄρθ. 44). Ἀλλ' ὑπόκεινται εἰς ἀναίρεσιν αἱ ἀποφάσεις, αἱ ἐκδοθεῖσαι ἐν δίκῃ περὶ ἀναλογισμοῦ τῆς δαπάνης εἰς τοὺς παροδίους γείτονας ἐπὶ κατὰσκευτῆς πεζοδρομίων (Α.Π. 319 τοῦ 77) ἢ ἀποτίσεως τῆς ἀξίας κτήματος κατὰκληθέντος ὑπὸ τῆς ὁδοῦ (Α.Π. 10 τοῦ 74) ἢ προσδιορισμοῦ τῆς ἀξίας τῶν γηπέδων (Α.Π. 50 τοῦ 82, 287 τοῦ 88). Ἄρα τοῦ περὶ ὁδοποιίας νόμου μὴ ὀρίζοντος τὸ ἐναντίον.

Ἐγροσι τὸ δικαίωμα νὰ χρῆσωνται τῷ ἐνδίκῳ μέσῳ τῆς ἀναίρεσεως 1) οἱ ἔχοντες ἔννομον συμφέρον διαδίκου ἢ καθελοικοῖ ἢ εἰδικοὶ αὐτῶν διάδοχοι (Πολ. Δικ. 813, 814). Ὅθεν καὶ ὁ προσεπικληθεὶς εἰς δίκην ὡς εἰς ἀποζημίωσιν ὑποχρεωὸς ὡς ἀναδεγόμενος τὴν θέσιν τοῦ προσεπικλήσαντος αὐτὸν ἀναγγελέως (Α.Π. 104 τοῦ 50, 174 τοῦ 76) καὶ 2) ὑπὲρ τοῦ νόμου ὁ παρὰ τῷ Ἀρείῳ Πάγῳ Εἰσαγγελέως, ὅστις μάλιστα ἔχει εὐρεῖαν ἐν τούτῳ τὴν δικαιοδοσίαν, διότι ἐν πάσῃ ὑποθέσει καὶ κατὰ πάντα χρόνον δύναται νὰ αἰτήσῃται τὴν ἀναίρεσιν· ἄλλ' ἐκ τῆς ἐνεργείας ταύτης τοῦ Εἰσαγγελέως οἱ διάδικοι οὐδαμῶς ὠφελοῦνται (Πολ. Δικ. 815), ἐκτὸς ἂν ἐπὶ τῇ εἰσαγγελικῇ αἰτήσῃ ἐπὶ τῇ ἀναίρεσις λόγῳ υπερβάσεως καθηκόντων, ὅτε ἡ ἀπόφασις πίπτει καὶ πρὸς ὠφελὸς τῶν διαδίκων.

Ἡ πρὸς ἀναίρεσιν προθεσμία, ἀρχο-

μένη ἀπὸ τῆς ἐπιδόσεως τῆς ἀριστικῆς ἀποφάσεως, εἶναι τριακονθήμερος, ἐπεκτεινομένη λόγῳ ἀποστάσεως· ἡρεμεῖ δὲ διαρκούσης τῆς τε πρὸς ἀνακοπὴν καὶ τῆς πρὸς ἔφασιν προθεσμίας. (Πολ. Δικ. 816 ἐ. Α. Π. 314 τοῦ 57, 63 τοῦ 63, 353 τοῦ 75). Ὅθεν αἰτήσις ἀναίρεσεως γενομένη ἐντὸς 30 ἡμερῶν ἀπὸ τῆς παρελεύσεως τῆς πρὸς ἔφασιν προθεσμίας ἐστὶ παραδεκτὴ (Α. Π. 276 τοῦ 71), γρηγορῶς ἐπιδοθητικὴ αἰτήσις ἀναίρεσεως διαρκούσης τῆς πρὸς ἔφασιν προθεσμίας (Α.Π. 62 τοῦ 75). Ἀλλ' εἶναι ἔγκυρος καὶ ἡ ἐκπροθέσμως ἐπιδοθεῖσα αἰτήσις ἀναίρεσεως, ἐὰν ἡ βλαβὴ πρὸς αὐτὴν ἐξ ἀνωτέρας βίας (Α. Π. 73 τοῦ 47, 176 τοῦ 48, 249 τοῦ 55).

Ἡ ἀναίρεσις δὲν ἀναστέλλει τὴν ἐκτέλεσιν τῆς ἀποφάσεως. Κατ' ἐξαίρεσιν ἀναστέλλει τὴν ἐκτέλεσιν τῆς τελεσιδικίου ἀποφάσεως τῆς διατασσούσης τὴν ἐξαράνισιν ἐγγράφου προσδληθέντος ὡς πλαστοῦ καὶ ἀποδειχθέντος πλαστοῦ (Πολ. Δικ. ἄρθ. 460 ἐν συνδυασμῷ πρὸς τὸ ἄρθ. 818).

Τὸ ἀναιρετήριον πρέπει κατὰ τὴν ρητὴν διάταξιν τοῦ ἄρθ. 819 νὰ περιέχῃ 1) τὸ ὄνομα, τὸ ἐπώνυμον καὶ τὴν κατοικίαν τῶν διαδίκων, 2) τὴν σημείωσιν τῆς ἀποφάσεως, καθ' ἣς ἡ αἰτήσις ἀναίρεσεως, 3) τοὺς λόγους τῆς ἀναίρεσεως, 4) τὸν διορισμὸν ἀντικλήτου ἐσθικῆς αἰτούμενος τὴν ἀναίρεσιν δὲν κατοικεῖ ἐν Ἀθῆναις καὶ 5) τὸν προσδιορισμὸν εἰς τὸν ἀναηρεσιβλήτην προθεσμίας πρὸς ἀπάντησιν. Ἀλλὰ κατὰ τὴν ὁρθεὴν νομολογίαν τοῦ Ἀρείου Πάγου ἡ παράλειψις ἢ ἐσφαλμένη σημείωσις τοῦ ὀνοματεπωνύμου ἢ τῆς κατοικίας τῶν διαδίκων δὲν ἐπιφέρει ἀκυρότητα τοῦ ἀναιρετηρίου, ἐὰν ἡ ταυτότης τῶν διαδίκων ἐξάγῃται ἐκ τῶν λοιπῶν ἐγγράφων τῆς δίκης (Α. Π. 39 τοῦ 46, 34 τοῦ 47, 222 τοῦ 57, 463 τοῦ 66, 242 τοῦ 75). Ἐπίσης ἡ παράλειψις ἢ ἐσφαλμένη σημείωσις τοῦ ἀριθμοῦ ἢ

τῆς χρονολογίας τῆς προσβαλλομένης ἀποφάσεως δὲν ἐπιφέρει ἀκυρότητα. ὁσάκις ἐκ τοῦ περιεχομένου τοῦ ἀναιρετηρίου προκύπτει ἡ ταυτότης τῆς ἀποφάσεως (Α.Π. 38 καὶ 316 τοῦ 66, 81 τοῦ 67, 74 καὶ 112 τοῦ 76, 125 τοῦ 79, 259 τοῦ 84, 153 τοῦ 90). Ἐπίσης δὲν ἐπιφέρει ἀκυρότητα ἡ παράλειψις τοῦ προσδιορισμοῦ τῆς πρὸς ἀπάντησιν προθεσμίας καὶ τοῦ διορισμοῦ ἀντικλήτου (Α.Π. 44 τοῦ 46, 37 τοῦ 64). Ἐπίσης δὲν ἐπιφέρει ἀκυρότητα ἡ παράλειψις αἰτητικοῦ ῥητοῦ ἐν τῷ ἀναιρετηρίῳ, ὅτε ἐν ἐκάστῳ τῶν λόγων ἀναίρεσεως καταδηλωμένῃ τῆς ἀξιώσεως τοῦ ἀναιρεσείουτος περὶ ἀναίρεσεως τῆς καθ' ἣς τοῦτο ἀποφάσεως (Α.Π. 124 τοῦ 85). Ἀλλ' ἐπάγει καταδίκη ὡς ἀκυρότητα ἡ παντελής ἔλλειψις υπογραφῆς (Α.Π. 44 τοῦ 46) ἢ ἡ ἔλλειψις υπογραφῆς γνησίας (Α.Π. 206 τοῦ 59) ἢ ἡ περιορισθεμένη υπογραφή εἰς μονογραφὴν (Α.Π. 310 τοῦ 78).

Σημειώτεον ὅτι κατὰ πολλὰς τῶν ἀποφάσεων τοῦ Ἀρείου Πάγου (ἀποφ. 78 τοῦ 49, 34 τοῦ 73, 144 τοῦ 79 κτλ.) πρὸς κατάρτισιν ἐγκύρου ἀναιρετηρίου ἀπαιτεῖται κατὰ τὴν ἐποχὴν τῆς συντάξεως αὐτοῦ νὰ περιβάλληται εἰδικὴν πληρεξουσιότητα ὁ ὑπογράφων πληρεξούσιος. Ἀλλ' ἡ νομολογία αὕτη παντελῶς σφαλῆρά, διότι κατὰ τὸν νόμον ἢ πρὸς νομιμοποίησιν ὑπογρῆωσις ἀρχεται ἀπὸ τῆς ἐπ' ἀκροατηρίου συζητήσεως τῆς ὑποθέσεως (Πολ.Δικ. 91 § 3 καὶ 92), ὅθεν ἡ πρὸ τῆς ἐπ' ἀκροατηρίου συζητήσεως ἐπερχομένη ἀκολούθως δι' εἰδικῆς πληρεξουσιότητος ἔγκρισις τῆς αἰτήσεως ἀναίρεσεως, ἀντρέχουσα κατὰ τὸν νόμον (Ν. 12 § 4 Πανδ. 46, 3) εἰς τὸν χρόνον τῆς υπογραφῆς τοῦ ἀναιρετηρίου, καλύπτει τὴν κατὰ τὴν υπογραφὴν ἔλλειψιν εἰδικῆς πληρεξουσιότητος. Σημειώτεον ὅμως ὅτι, ἀντικειμένη αὕτη καὶ εἰς ἀποφάσεις ἀρχαιοτέρας, οἷον τὰς ἀποφ. 37 τοῦ 50, 16

τοῦ 65 κτλ., ἀντικείται εὐτυχῶς καὶ εἰς τὰς νεωτέρας ἀποφάσεις (34 τοῦ 90 κτλ.).

Ἐπίσης κατὰ τὴν νεωτέραν νομολογίαν τοῦ Ἀρείου Πάγου (16, 9 καὶ 252 τοῦ 77, 53 καὶ 228 τοῦ 78, 9 τοῦ 80, 126 τοῦ 81, 222 τοῦ 83, 66 τοῦ 86 κτλ.) πρὸς κατάρτισιν ἐγκύρου ἀναιρετηρίου ἀπαιτεῖται νὰ ἔχῃ τὸ δικαίωμα τοῦ παρίστασθαι ἐνώπιον τοῦ Ἀρείου Πάγου ὁ ὑπογράφων δικηγόρος, ἐπερχομένης ἄλλως ἀκυρότητος. Ἀλλ' ἡ νομολογία αὕτη (ἀντικειμένη ἄλλως εἰς ἄλλας ἀρχαιοτέρας ἀποφάσεις) εἶναι καθ' ἑμῆς πεπλανημένη. Διότι καὶ ἐπὶ τῇ ὑπόθεσιν ὅτι τὰ ἀρθρα 133 καὶ 138 τοῦ Ὁργ. τῶν δικαστηρίων, ἀπαγορεύοντα τὴν ἐμφάνισιν δικηγόρου ἐνώπιον δικαστηρίου, πρὸς ὃ δὲν εἶναι διορισμένος, διανοήθησαν νὰ παρυσώσωσι καὶ τὴν ἀπλὴν ὑπογραφὴν δικηγόρων, περιορίζοντα ταῦτα εἰς τὴν ἀναγραφὴν ποινῆς κατὰ τοῦ παρآنνομου ἐμφανισθέντος δικηγόρου, ἀλλ' οὐδαμῶς κηρύττουσιν ἄκυρον τὴν ὑπ' αὐτοῦ ἐνεργηθεῖσαν δικαστικὴν πράξιν.

Ἀκολουθεῖται δ' ἡ ἐξῆς διεδικασία ἐν τῇ ἐκδικάσει τῶν ἀναίρεσεων. Μετὰ τὴν ἐπίδοσιν τῆς περὶ ἀναίρεσεως αἰτήσεως ὁ ἀναιρεσιδότης δικαιούται ἐντὸς προθεσμίας 15 ἡμερῶν (παρεκτετατομένης λόγῳ ἀποστάσεως) (Πολ.Δικ. 820) νὰ κοινοποιήτῃ ἀπολογητήριον. Μετὰ τὴν ἐπίδοσιν τοῦ ἀπολογητηρίου ἢ τὴν ἀπρακτὸν παρῆλυσιν τῆς προθεσμίας ὁ ἀναιρεσιων δικαιούται νὰ ἐγγράφῃ τὴν ὑπόθεσιν ἐν τῷ πινακίῳ (Πολ.Δικ. 821), μεθ' ὃ ἡ δικογραφία ἀποστέλλεται εἰς τὸν ὁρισθόμενον ὑπὸ τοῦ Προέδρου τοῦ Ἀρείου Πάγου Εἰσρηγητήν, ὅστις ἀφαιεῖ, μελετῶν ἐπισταμένως τὴν δικογραφίαν, νὰ συντάξῃ ἐκθεσιν (Πολ.Δικ. 822). Πρὸ τῆς ἐπ' ἀκροατηρίου συζητήσεως πρέπει νὰ καταβληθῇ τὸ ἐκατοντάδραχμον παρόβολον, κηρυσσομένης ἄλλως ἀπαράδεκτου τῆς αἰτήσεως ἀναίρεσεως (Πολ.Δικ. 823).

μεθ' ὃ ἀναγινώσκεται ἐπ' ἀκρατηρίου ἢ ἐκθεσις τοῦ Εἰσαγγητοῦ (Πολ. Δικ. 826). Παρατηρητέον, ὅτι ὁφείλει νάχωρεύσῃ ἐν πάσῃ δίκῃ, ὁ Εἰσαγγελεὺς ὑπὲρ τοῦ νόμου, ἢτε ταχθεὶς φρουρὸς τοῦ νόμου (Πολ. Δικ. 826). Ἐκτεμωδικία δὲ δὲν δύναται νὰ ὑπάρξῃ ἐν τῷ Ἀρείῳ Πάγῳ, ἢτε ὑποχρεωμένῳ νὰ ἐξετάσῃ τοὺς λόγους τῆς ἀναίρεσεως, εἴτε παρισταμένου εἴτε μὴ τοῦ ἀναρρεσιβλήτου (Πολ. Δικ. 827).

Σημειωτέον, ὅτι οἱ λόγοι τῆς ἀναίρεσεως περιλαμβάνονται μὲν ἐν τῇ αἰτήσεϊ ἀναίρεσεως, ἀλλὰ συγχωροῦνται καὶ νέοι λόγοι ἀναίρεσεως διὰ μεταγενεστέρου ἐγγράφου προταθέντες (821 ἐν συνδ. πρὸς τὸ 517). Ἀλλ' ἀποτελοῦντος τὴν βάσιν τῆς περὶ ἀναίρεσεως διαδικασίας τοῦ ἀναρρετηρίου. ἔπεται ὅτι, ἂν ἐπιδοθῇ ἐκπροθέσμως αὐτό, οἱ λόγοι τοῦ προσθέτου ἐγγράφου εἶναι ἀπαράδεκτοι (Α. Π. 36 τοῦ 70). Ἀλλὰ καὶ οἱ πρόσθετοι λόγοι δέον νὰ κοινοποιῶνται, εἴτε δι' ἐπιδόσεως εἴτε ἄλλως πως· ἄλλως εἰσὶν ἀπαράδεκτοι (Α. Π. 99 τοῦ 69, 76 τοῦ 74, 268 τοῦ 74). Ὁ Ἀρείος Πάγος εἶπεν ἄλλοτε ὅτι καὶ ἐν τῷ ἀκρατηρίῳ ἐπιτρέπεται ἡ πρότασις νέων λόγων ἀναίρεσεως, (ἀποφάσεις Ἀρείου Πάγου 241 τοῦ 38, 65 τοῦ 45, 93 τοῦ 48)· ἀλλὰ τανῦν παραδέχεται ὅτι λαμβάνονται μόνον οὗτοι ὑπ' ὄψει, ἐὰν αἱ πρότασεις κοινοποιηθῶσι πρότερον εἰς τὸν ἀναρρεσιβλήτον, ἄλλως εἶναι ἀπαράδεκτοι. Ἀλλὰ τὸ ἐρ' ἡμῖν φρονούμεν, ὅτι οἱ λόγοι ἀναίρεσεως οὐ μόνον πρέπει νὰ προηγῶνται τῆς εἰσαγγελίας τοῦ δικαστοῦ, ἀλλὰ καὶ νὰ γνωστοποιῶνται πρὸ τῆς συζητήσεως καὶ εἰς τὸν Εἰσαγγελεῖα, ἢτε ὁφείλοντα νὰ ἐκφράσῃ γνώμην περὶ αὐτῶν.

Γενομένης δεκτῆς τῆς ἀναίρεσεως, ἐπανερχονται οἱ διάδικοι εἰς τὴν θέσιν εὐρίσκοντο πρὸ τῆς ἐκδόσεως τῆς ἀναίρεθείσης ἀποφάσεως, ἀπόκειται δ' εἰς τὸ κατώτερον δικαστήριον νὰ ἀποφάνηται ἐπὶ τῆς δια-

φορᾶς, ἀπονέμον ἢν ἤθελε κρίνει εὐλογον ἐρμηνείαν (Πολ. Δικ. 831 καὶ ἐπ.). Ἀλλ' ἐὰν ἐκ τῆς ἀναίρεθείσης τελεσιδικίου ἀποφάσεως εἶχον πηγάσει δικαιώματα τρίτων, δὲν ἀποσβέννυνται τὰ δικαιώματα ταῦτα ἐπὶ ζημίᾳ αὐτῶν. Διατάσσεται δὲ διὰ τῆς ἀναίρεσεως ἀποφάσεως καὶ ἡ ἀπόδοσις τοῦ παραβόλου εἰς τὸν ἀναίρεσειόντα· ἀλλ' ἂν τυχόν ἐπελάβητο τὸ δικαστήριον νὰ διατάξῃ αὐτήν, δικαιούται ὁ διάδικος νὰ ζητήσῃ τοῦτο παρὰ τοῦ γραμματέως (Πολ. Δικ. 838).

Σημειωτέον ὅτι, ἐὰν ἐπέλθῃ ἀναίρεσις ἔνεκεν ὑπερβάσεως καθηκόντων, διατάσσεται ν' ἀπέχῃ τὸ κατώτερον δικαστήριον τῆς ἀναμείσεως εἰς ἄλλότρια καθήκοντα. Ἐὰν τὸ πολιτικὸν δικαστήριον ἐπελάβητο ποινικῆς ὑποθέσεως ἢ ἀναρμόδιος δικαστὴς ἐθεώρησεν ἑαυτὸν ἀρμόδιον, ὁ Ἀρείος Πάγος παραπέμπει διὰ τῆς ἀποφάσεως αὐτοῦ τὴν ὑπόθεσιν εἰς τὸ ἀρμόδιον δικαστήριον (Πολιτ. Δικ. 831)· ἀλλὰ, προκειμένης πολιτικῆς ὑποθέσεως, απαιτεῖται νέα ἀγωγή. Ἐὰν δὲ δι' ἄλλην παράβασιν δικονομικῆς διατάξεως ἀνῆλθῃ ἡ ἀπόφασις, παραπέμπεται ἡ ὑπόθεσις εἰς νέον ὁμόδοχον καὶ ὁμοεὶδὲς δικαστήριον (Πολ. Δικ. 833), ἐὰν ἀποφάνηται δὲ καὶ αὐτὸ ὁμοίως, ἐπέλθῃ δ' ἐκ νέου ἀναίρεσις, λυεὶ ὀριστικῶς τὸ ἐπίμαχον ζήτημα τὸ δεύτερον τμήμα τοῦ Ἀρείου Πάγου. Ἐὰν δὲ διὰ παράβασιν διατάξεως τοῦ ἀστικού νόμου, παραπομπὴ δὲν γίνεται εἰς ὁμόδοχον καὶ ὁμοεὶδὲς δικαστήριον, ἀλλ' ἔρχεται ἡ ὑπόθεσις εἰς τὸ δεύτερον τμήμα τοῦ Ἀρείου Πάγου· διαφωνίας δ' ἐπιτελούσης μεταξύ τῶν δύο τμημάτων, ὑποβάλλεται τὸ ζήτημα εἰς τὴν ὁλομέλειαν τοῦ Ἀρείου Πάγου, ἥτις ἀποφαίνεται τελεσιδικτικῶς ἐπ' αὐτοῦ.

Ὅριζοντας τοῦ νόμου (ἄρθ. 834) ὅτι, ἀναίρεθείσης τῆς ἀποφάσεως, ἐπανερχονται οἱ διάδικοι εἰς τὴν διετέλουν στάσιν πρὸ τῆς ἀναίρεθείσης ἀποφάσεως, ἔπεται ὅτι

τὰ εἰσπαχθέντα δυνάμει τῆς ἀναιρεθείσης ἀποφάσεως ἀποδίδονται εἰς τὸν καταβαλόντα. Ἄλλ' ἀποδίδονται ἐντόκως ἢ ἀτόκως· καὶ ἂν ἀποδίδονται ἐντόκως, ὁ τόκος ὀφείλεται ἀπὸ τῆς ἡμέρας τῆς καταβολῆς ἢ ἀπὸ τῆς ἐπιδόσεως τοῦ ἀναιρετηρίου ἢ ἀπὸ τῆς περὶ ἀποδόσεως αὐτῶν ῥητῆς αἰτήσεως ἢ ἀπὸ τῆς κοινοποιήσεως τῆς ἀποφάσεως τοῦ Ἀρείου Πάγου· Ἡ νομολογία τοῦ Ἀρείου Πάγου ταλαντεύεται. Κατὰ μὲν τὴν ἀρχαίαν ἀποφασὶν 41 τοῦ 54 ἀποδίδονται ἀτόκως, κατὰ δὲ τὰς ἀποφάσεις 16 τοῦ 65, 156 τοῦ 70, 80 καὶ 221 τοῦ 76 ἀποδίδονται ἐντόκως ἀπὸ τῆς ἡμέρας τῆς καταβολῆς, κατὰ δὲ τὰς ἀποφάσεις 117 τοῦ 71, 143 τοῦ 75, 57 τοῦ 77, 75 τοῦ 78, 17 τοῦ 79, 285 τοῦ 80, 351 τοῦ 83, 115 τοῦ 84, ἀπὸ τῆς ἐπιδόσεως τοῦ ἀναιρετηρίου, κατὰ δὲ τὰς ἀποφάσεις 36 τοῦ 58, 331 τοῦ 64, 261 τοῦ 83, ἀπὸ τῆς περὶ ἀποδόσεως αὐτῶν αἰτήσεως, κατὰ δὲ τὰς νεωτέρας ἀποφάσεις 294 τοῦ 84, 69 τοῦ 86, 348 τοῦ 87-130 καὶ 140 τοῦ 90 ἀπὸ τῆς κοινοποιήσεως τῆς ἀποφάσεως τοῦ Ἀρείου Πάγου.

Β. Ν. Φλογαίτης.

Ἀναίρεσις. (Ποιν. Δικ.). Καὶ ἐν τῇ Ποινικῇ Δικονομίᾳ διὰ τῆς αἰτήσεως ἀναιρέσεως υποβάλλεται εἰς τὸν ἔλεγχον τοῦ Ἀρείου Πάγου τὸ νομικόν μέρος τῶν ὀριστικῶν βουλευμάτων τῶν δικαστικῶν συμβουλίων καὶ τῶν τελεσιδικίων ἀποφάσεων τῶν ποινικῶν δικαστηρίων. Καὶ τῶν μὲν ὀριστικῶν βουλευμάτων τῶν συμβουλίων τὴν ἀναίρεσιν δικαιούνται νὰ ζητήσωσιν οἱ κατηγορούμενοι, οἱ εἰσαγγελεῖς, οἱ ἰδιῶται, κατήγοροι, καὶ οἱ πολιτικῶς ἐνάγοντες διὰ κακὴν σύνθεσιν τοῦ δικαστικοῦ συμβουλίου, 2) διὰ παράλειψιν τοῦ προσήκοντος ἄρθρου τοῦ ποινικοῦ νόμου, 3) διὰ ψευδῇ ἐρμηνείαν ἢ ψευδῇ ἐφαρμογῇ τοῦ νόμου. Διαρκεῖ δὲ ἡ πρὸς ἀναίρεσιν προθεσμία εἰκοσιτέσσαρας ὥρας ἀπὸ τῆς παρελεύσεως τῆς πρὸς ἀνακοπὴν

προθεσμίας (εἰάν πρόκειται περὶ πρωτοδίκου βουλεύματος, μὴ ἀνακοπέντος), ἢ ἀπὸ τῆς ἐκδόσεως τοῦ βουλεύματος (εἰάν πρόκειται περὶ βουλεύματος τοῦ Συμβουλίου τῶν Ἐφετών). (Ἴδε καὶ λ. Ἀποφάσεις τοῦ δικαστικοῦ συμβουλίου). Τῶν δὲ ἀνεκκλητῶς ἐκδοθεισῶν ἀποφάσεων τῶν πταισματοδικῶν δικαιούνται νὰ ζητήσωσιν ἀναίρεσιν οὐ μόνον οἱ παρὰ πρωτοδικίας εἰσαγγελεῖς καὶ οἱ διάδικοι, ἀλλὰ καὶ ὁ παρὰ τῷ Ἀρείῳ Πάγῳ εἰσαγγελεὺς ἐντὸς πενθήμερου προθεσμίας ἀπὸ τῆς ἐκδόσεως τῆς ἀποφάσεως, 1) δι' ἀναρμοδιότητα, 2) διὰ κακὴν σύνθεσιν τοῦ δικαστηρίου, 3) διὰ τὴν ἔλλειψιν δημοσιότητας τῆς διαδικασίας, 4) διὰ παράβασιν τῶν ἐπὶ ποινῇ ἀκυρότητος τῆς διαδικασίας τεταγμένων τύπων, 5) διὰ παράλειψιν τῆς παραθέσεως τοῦ προσήκοντος ἄρθρου τοῦ ποινικοῦ νόμου, 6) διὰ ψευδῇ ἐρμηνείαν ἢ ἐσφαλμένην ἐφαρμογὴν τοῦ ποινικοῦ νόμου (Ποιν. Δικ. ἀρθ. 359 καὶ 360). Τῶν δὲ ἀποφάσεων τῶν πλημμελειοδικῶν ἐπίσης οἱ τε παρὰ Πρωτοδικίας εἰσαγγελεῖς καὶ οἱ διάδικοι, καὶ ὁ παρὰ τῷ Ἀρείῳ Πάγῳ εἰσαγγελεὺς ἐντὸς πενθήμερου προθεσμίας ἀπὸ τῆς ἐκδόσεως τῆς ἀποφάσεως, 1) δι' ἀναρμοδιότητα, 2) διὰ παράβασιν τῶν περὶ τὰς κλήσεις νομίμων προθεσμιῶν κατὰ τὴν ἐρμηνύμενην δίκην, 3) διὰ κακὴν σύνθεσιν τοῦ δικαστηρίου, 4) διὰ τὴν ἐξ ἐπαγγέλματος καταδιώξιν πράξεων καταδικωμένων μόνον κατ' ἐγκλησιν, 5) διὰ τὴν ἔλλειψιν δημοσιότητας τῆς διαδικασίας, 6) διὰ τὴν μὴ ὀρίσιν τῶν κατὰ νόμον ὀρίστων χρόνων, 7) διὰ τὴν ἐξέτασιν κοινῶς ἀποφασίζοντος τῆς ἐλλ. γλώσσας ἄνευ διερμηνείας ἢ ἄνευ τῆς προσηκούσης ἀρχίσεως αὐτοῦ, 8) διὰ τὴν μὴ χορηγήσιν ἀκροάσεως εἰς τὸν εἰσαγγελέα, τὸν ἰδιώτην κατήγορον, τὸν πολιτικῶς ἐνάγοντα, τὸν κατηγορούμενον ἢ τὸν συνήγορον αὐτοῦ, 9) διὰ παράβασιν τύπου τινός τῆς διαδικασίας ἐπὶ ποινῇ ἀκυρότητος διατε-

ταχμένου, 10) διὰ παράλειψιν ἐν τῇ δικαστικῇ ἀποφάσει τῆς παραθέσεως τοῦ προσήκοντος ἄρθρου τοῦ ποινικοῦ νόμου, 11) δι' ἐσφαλμένην ἐφαρμογὴν ἢ ψευδῇ ἐρμηνείαν τοῦ ποινικοῦ νόμου (Ποιν. Δικ. ἄρθ. 406 καὶ 407). Τῶν δὲ ἀποφάσεων τῶν κακουργηδικῶν ὅ,τε εἰσαγγελεὺς καὶ οἱ διάδοχοι, ἔτι δὲ ὑπὲρ τῶν Ἀρείῳ Πάγῳ εἰσαγγελεὺς ἐντὸς πενθήμερου προθεσμίας ἀπὸ τῆς ἐκδόσεως τῆς ἀποφάσεως, 1) διὰ τὴν καταδικὴν τοῦ κατηγορουμένου ἐπὶ ἄλλῳ κακουργήματι παρὰ τὸ ἐν τῷ κατηγορητηρίῳ καὶ ἐν τῷ παραπεμπτικῷ βουλευματι σημειούμενον, 2) διὰ τὴν μὴ τήρησιν τῆς νομίμου ὁκταμέρου προθεσμίας πρὸς παράδοσιν εἰς τὸν κατηγορούμενον τοῦ κατηγορητηρίου καὶ τοῦ περὶ παραπομπῆς βουλευματος ὡς καὶ τῆς κλήσεως τοῦ κατηγορουμένου, 3) διὰ τὴν κακὴν σύνθεσιν τοῦ δικαστηρίου, 4) διὰ τὴν εἰς τὰς συζητήσεις τοῦ δικαστηρίου τῶν συνέδρων μετοχὴν δικαστῶν, δικασάντων κατὰ τὴν ποινικὴν διαδικασίαν, 5) διὰ τὴν ἐξ ἐπαγγέλματος καταδικάζειν ἀδικημάτων καταδικωμένων κατ' ἐγκλησιν, 6) διὰ τὴν ἔλλειψιν συνήγερου, 7) διὰ τὴν μὴ παροχὴν ἀκοράσεως εἰς τοὺς διαδίκους, 8) διὰ τὴν μὴ δημοσιότητα τῆς διαδικασίας, 9) διὰ τὴν μὴ ὀρκισιν τῶν ἐνόρκων, 10) διὰ τὴν μὴ ἐκ νέου σύνθεσιν τοῦ ὀρκωτικοῦ δικαστηρίου, καί-περ ἐπείλθουσιν ἀναβολῇ τῆς ποινικῆς δίκης, 11) διὰ τὴν ἀπουσίαν ἐνόρκου τινὸς ἐκ τῆς διαδικασίας, ἔστω καὶ στιγμιαίαν, 12) διὰ τὴν μὴ ἐγγραφον σύνταξιν τῆς ἐτυμηγορίας ἢ διὰ τὴν ἔλλειψιν τῆς ὑπογραφῆς τοῦ προϊσταμένου τῶν ἐνόρκων, 13) διὰ τὴν ἔλλειψιν μνείας ἐν τῇ ἐτυμηγορίᾳ ὅτι κατηρτίσθη διὰ τῆς νομίμου πλειονοψηφίας, ἐὰν αὕτη ᾖ καὶ καταδικαστική, 14) διὰ τὴν μὴ ὀρκισιν τῶν ἐξετασθέντων μαρτύρων, τῶν κατὰ τὸν νόμον ὀρκιστέων, 15) διὰ τὴν ἐξέτασιν μάρτυρος κωφεράλου ἢ ἀδαοῦς τῆς ἑλλη-

νικῆς γλώσσης ἀνευ διερμηνείας ἢ ἀνευ τῆς προσήκουσας ὀρκίσεως τοῦ διερμηνέως, 16) διὰ τὴν ἀπουσίαν δικαστοῦ τινος ἢ τοῦ γραμματέως ἐκ τῶν ἐν τῷ ἀκορητηρίῳ συζητήσεων, ἔστω καὶ στιγμιαίαν, 17) διὰ παράδοσιν τύπου τινὸς τῆς διαδικασίας ἐπὶ ποινῇ ἀκυρότητος διατεταχμένου, 18) διὰ παράλειψιν ἐν τῇ ποινικῇ ἀποφάσει τῆς παραθέσεως τοῦ προσήκοντος ἄρθρου τοῦ ποινικοῦ νόμου, 19) δι' ἐφαρμογὴν ψευδῆ ἢ ἐσφαλμένην ἐρμηνείαν τοῦ ποινικοῦ νόμου (Ποιν. Δικ. ἄρθ. 457 καὶ 458).

Σημειωτέον ὅτι κατ' ἀθροιστικῆς ἀποφάσεως συγχωρεῖται αἵτησις ἀναίρεσεως μόνον κατ' αἵτησιν μὲν τοῦ παρὰ πρωτοδικαίᾳ ἢ παρ' ἐφέταις εἰσαγγελέως ἢ τοῦ ἰδιώτου κατηγοροῦ, ἐὰν ἡ ἀθώωσις ἐπὶ ἡλθεν ἐκ σφάλματος τοῦ δικαστηρίου ὡς μὴ ὑπάρχοντος ὁθέν ὁρου τινὸς τοῦ ποινικοῦ νόμου, ἐνῷ ὑπάρχει ὁ τοιοῦτος ὅρος, κατ' αἵτησιν δὲ τοῦ πολιτικῶς ἐνάγοντος, ἐὰν οὗτος μετὰ τὴν ἀθώωσιν τοῦ κατηγορουμένου κατεδικάσθῃ εἰς ἀποζημίωσιν καὶ ἀπότισιν τῶν δαπανῶν (Π.Δ. ἄρθ. 480).

Εἴπομεν ὅτι τῶν τελεσιδικίων δικαστικῶν ἀποφάσεων ζητεῖται ἀναίρεσις ἐντὸς πενθήμερου προθεσμίας ἀπὸ τῆς ἐκδόσεως τῆς ἀποφάσεως. Ἀλλὰ κατ' ἐξαιρέσιν ὁ παρὰ τῷ Ἀρείῳ Πάγῳ εἰσαγγελεὺς δικαιοῦται καὶ μετὰ τὴν πενθήμερον προθεσμίαν 1) νὰ ζητήσῃ ἀναίρεσιν τῶν ἀποφάσεων τῶν στρατοδικῶν καὶ ναυτοδικῶν δι' ὑπέρβασιν τῶν καθήκοντων αὐτῶν ἢ δι' ἀναρμοδιότητα, ἔτι δὲ τῶν διαταγῶν τῶν διοικητικῶν ἀρχῶν, ἐὰν αὗται εἰς γενικὰς ἀστυνομικὰς διατάξεις ἢ ἐπέβαλον ποινὰς περὶ ἀντικειμένων ἄλλοτριων τῆς δικαιοδοσίας αὐτῶν ἢ ἠπειλήσαν ποινὰς μὴ νομίμου περὶ ἀντικειμένων ἀναγομένων εἰς τὰ αὐτῶν καθήκοντα, 2) νὰ ζητήσῃ ἀναίρεσιν πάσης ἄλλης τελεσιδικίου ποινικῆς ἀποφάσεως, ἀλλὰ μόνον ὑπὲρ τοῦ νόμου, διατηρουμένων ἀπαραιμίων τῶν

δικαιωμάτων τῶν διαδίκων. (Ποιν. Δικ. ἄρθ. 477 καὶ 481).

Ἡ περὶ ἀναίρεσως αἰτήσις, εἰ μὲν ὁ αἰτούμενος εἶναι ὁ εἰσαγγελεὺς ἢ διάδικος (ὁ καταδικασθεὶς, ὁ πολιτικῶς ἐνάγων) γίνεται παρὰ τῷ γραμματεῖ τοῦ δικαστηρίου. αὐτῆς ἀποφάσεως πρόκειται νὰ ζητηθῇ ἀναίρεσις· εἰ δὲ ὁ παρὰ τῷ Ἀρείῳ Πάγῳ εἰσαγγελεὺς, παρὰ τῷ γραμματεῖ τοῦ Ἀρείου Πάγου (Ποιν. Δικ. ἄρθ. 482), γίνεται δὲ συντασσομένης ὑπὸ τοῦ γραμματέως ἐκθέσεως, περιλαμβανοῦσης, κατ' αἰτήτησιν τοῦ αἰτουμένου τὴν ἀναίρεσιν, τοὺς λόγους τῆς ἀναίρεσως, ἣν υπογράφει σὺν τῷ γραμματεῖ καὶ ὁ αἰτούμενος.

Δὲν εἶναι δὲ δεκτὴ ἡ αἰτήσις ἀναίρεσως, ἐὰν ὁ αἰτησάμενος αὐτὴν διὰ δικὸς δὲν παρακαταθέσῃ σὺν τῇ αἰτήσει παράβολον πεντηκοντάδραχμον καὶ ἐὰν κατὰ δικὸς ὧν δὲν προσαγάγῃ μαρτυρικὸν τοῦ δεσμοφύλακος ὅτι διατελεῖ ἐν ταῖς φυλακαῖς (Ποιν. Δικ. 485). Εἶναι δ' ἀπληλκήμενοι τῆς παρακαταθέσεως ταύτης οἱ ἐπὶ κακουργήματι καταδικασθέντες καὶ οἱ προσάγοντες ἑνόρκον διαβεβαίωσιν ἐνώπιον τοῦ εἰρηνοδίκου τῆς διατριβῆς αὐτῶν περὶ τῆς πενίας αὐτῶν μετὰ μαρτυρικοῦ τοῦ δημόρχου, ἐπικεκυρωμένου ὑπὸ τῆς προϊσταμένης διοικητικῆς ἀρχῆς περὶ τῆς πενίας αὐτῶν (Ποιν. Δικ. 486).

Θ. Ν. Φλογαίτης

Ἀναίρεσις (Ποιν. Ν.). Ἀναίρεσιν ἀποκαλεῖ ὁ Ποινικὸς ἡμῶν νόμος (ἄρθ. 293) τὴν ἐκ προθέσεως μὲν ἄλλ' ἄνευ προμελέτης ἐν βρασμῷ ψυχικῆς ὁρμῆς (δηλονότι ἐν ψυχικῇ παραφορᾷ) τελευτημένην ἀνθρωποκτονίαν. ("Ἴδε ἀνθρωποκτονία). Τιμωρεῖ δ' αὐτὴν διὰ δεσμῶν μὲν ἀπὸ 15—20 ἐτῶν, ἐὰν δὲν ἔδοκεν ἀφορμὴν ἐρεθισμοῦ καὶ παροργίσεως εἰς τὸν ἀναίρετὴν ὁ φονευθεὶς, διὰ δεσμῶν δὲ τὸ πολὺ δεκαπέντε ἐτῶν, ἐὰν ὁ φονευθεὶς ἤρεθισε καὶ παρώργισεν αὐτόν. δι' εἰρκτῆς δὲ, ἐὰν ἤρεθισεν αὐ-

τὸν ἐὰν χαλεπῶν ὀνειδισμῶν, δεινῆς ὀβρεως ἢ βαρείας κίρκας ("Ἴδε καὶ τὴν λ. ἀνθρωποκτονία).

Θ. Ν. Φλογαίτης.

Ἀνακατάταξις. Δυνάμει τοῦ στρατολογικοῦ νόμου καὶ τῶν ἐπὶ τῇ βάσει αὐτοῦ ἐκδοθέντων διαταγμάτων τῆς 28 Φεβρουαρίου 1888 καὶ τῆς 41 Μαρτίου 1888, ὁ τοῦ ὁποῖου ἔληξεν ἡ θητεία ὑπαξιωματικῆς, μουσικῆς, σαλπιγκτῆς, ἐλάτης, νοσοκόμος ἢ κατέχων ὀργανικὴν θέσιν ὁπλίτου ἢ ἐνωμοτάρχης, ὑπενωμοτάρχης καὶ χωροφυλάξ δύναται νὰ ἀνακαταταχθῇ, ἥτοι καταταχθῇ, ἐθελουσίως, εἰς τὰς τάξεις τοῦ στρατοῦ πρὸς συμπλήρωσιν τοῦ ἀπαιτουμένου εἰς κτήσιν δικαιοώματος συντάξεως χρόνου, ἐὰν ἔχῃ καὶ ἐφ' ὅσον ἔχει τὴν ἀπαιτουμένην σωματικὴν ἱκανότητα, διαγωγὴν ἀμεμπτον καὶ τὰς διὰ τὸν βαθμὸν ἢ τὴν τέχνην αὐτοῦ ἀναγκαζούσας γνώσεις.

Θ. Ν. Φλογαίτης.

Ἀνακεφαλαίωσις (Ποινικ. Δικ.). Κατὰ τὸ ἄρθρον 427 τῆς Ποινικῆς Δικονομίας (παραληφθὲν ἐκ τῶν Ἑπειροτικῶν δικονομικῶν νομοθεσιῶν, ἀντιθέτως πρὸς τὰ ἐν Ἀγγλίᾳ ἱσχύοντα) ὁ πρόεδρος τῶν συνόδων ἐδικαιοῦτο καὶ ὤφειλε μετὰ τὸ πέρας τῆς συζητήσεως νὰ ἀνακεφαλαίωσῃ ἐν συνόψει τὴν συζήτησιν καὶ ἰδίως τὰς ὑπὲρ καὶ κατὰ τοῦ κατηγορουμένου ἀποδείξεις, ὑπομνηστικῶν ἐνταυτῷ τοὺς ἐνόρκους τὰ καθήκοντα αὐτῶν. Ἡ διάταξις αὕτη προέκυψεν ἐκ τῆς δοξασίας ὅτι ἀνὴρ νομομαθὴς καὶ ἐμπειρος δύναται διὰ τῆς ἀνακεφαλαίωσεως νὰ συντελέσῃ μεγάλως εἰς τὴν διαφώτισιν τῶν ἐνόρκων· ἄλλ' ἐν τῇ πρακτικῇ ἀπεδείχθη, ὅτι τὸ δικαίωμα τῆς ἀνακεφαλαίωσεως συνεβάλλετο πολὺ εἰς τὴν παρὰ τὸ δίκαιον ἐπιβάρυνσιν τοῦ κατηγορουμένου, διότι οἱ πλείστοι τῶν προέδρων, ἐκ τῆς προλαβούσης μακροῦς αὐτῶν ἀνακριτικῆς καὶ δικαστικῆς ὑπηρεσίας

συννοικιούμενοι εἰς τὴν προκατάληψιν περὶ ἐνοχῆς τῶν κατηγορουμένων, μετέτρεπον ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ τὴν ἀνακεφαλαιώσιν εἰς ἄλλην εἰσαγγελικὴν ἀγόρευσιν. Ἐνεκ τούτου ἡ ἀνακεφαλαιώσις, κατηργηθεῖσα πρότερον ἁλλεπαλλήλως ἐν Βελγίῳ, ἐν Ἰταλίᾳ καὶ ἐν Γαλλίᾳ, πολειυθεῖσα δ' ἐπιμόνως καὶ ὑπὸ τοῦ γράφοντος τὸ παρὸν ἄρθρον διὰ τε τῶν Σκέψεων περὶ τῶν ἐπενεκτέων μεταρρυθμίσεων εἰς τὴν ἰσχύουσαν νομοθεσίαν καὶ δι' ἄλλων διατριβῶν, ἐστὶ δὲ καὶ διὰ νομοσχεδίου ὑποβληθέντος εἰς τὴν Βουλὴν ἐν ἔτει 1880, κατηργήθη ἐσθ' ὡς καὶ παρ' ἡμῖν διὰ τοῦ νόμου BOB' τῆς 15 Αὐγ. 1892, ὁρίσαντος ὅτι μετὰ τὸ πέρας τῆς συζητήσεως ὁ πρόεδρος ἀναμνησκαὶ τοὺς ἐνόχους τὰ καθήκοντα αὐτῶν καὶ τίθῃσι τὰ ζητήματα, ἀναπτύσσων τὴν νομικὴν ἔννοιαν ἐκάστου αὐτῶν.

Θ. Ν. Φλογαίτης.

Ἀνάκλησις εἰς τὴν τάξιν.

Ἦ περὶ ἀπέδειξεν ὅτι πρὸς διεξαγωγὴν εὐτακτον τῶν συζητήσεων πολυμελὺς σώματος ἢ ἐπισήμου πράξεως ἐν τῷ μέτῳ πολλοῦ κόσμου εἶναι ἀνάγκη νὰ περιβάλληται ὁ διευθυνὼν τὸ δικαίωμα τῆς ἐπαναφορᾶς τῆς τάξεως, ὡς ὅτι αὕτη ἤθελε διαταραχθῇ. Ἐκ τούτου διὰ μὲν τῶν δικαστικῶν νόμων ἀπενεμήθη τὸ δικαίωμα εἰς τὸν διευθύνοντα τὴν δικαστικὴν συνεδρίαν πρόεδρον τοῦ δικαστηρίου ἢ τὸν ἐπιχειροῦντα ἐπίσημον πράξιν ἐκτὸς τοῦ ἀκροατηρίου δικαστὴν ἢ εἰσαγγελεῖα νὰ ἐπιβάλλῃ τὴν ἡσυχίαν καὶ εὐταξίαν διαταραχτομένην ὑπὸ τινος τῶν παρισταμένων, δικαιούμενος νὰ ἐκδώσῃ κατὰ τοῦ θρονοῦντος καὶ ἑντάλμα συλλήψεως (Ἐλ. Πολ. Δικον. 165 καὶ 130 Ἐλλ. Πιν. Δικ. 181 καὶ 209), διὰ δὲ τῶν κανονισμῶν τῶν βουλευτικῶν σωμάτων εἰς τὸν διευθύνοντα νὰς συνεδριάσεις αὐτῶν νὰ μετέρχεται διάφορα μέσα πρὸς ἐπαναφορὰν τῆς τάξεως. Ἐν τῶν τοιούτου εἶδους μέτρων, υἱοθετηθὲν καὶ ὑπὸ τοῦ ἡμετέρου κανο-

νισμοῦ τῆς Βουλῆς (ἄρθ. 27 καὶ ἄρθ. 31), εἶναι καὶ ἡ ἀνάκλησις εἰς τὴν τάξιν τῶν διαταραχτόντων τὴν τάξιν βουλευτῶν διὰ διακοπῶν, ἐπιδοκιμασιῶν, ἢ ἀποδοκιμασιῶν ἢ προσωπικῶν προσβολῶν. Γίνεται δὲ ἡ ἀνάκλησις εἰς τὴν τάξιν ὑπὸ τοῦ προέδρου τῆς Βουλῆς (ἢ τοῦ ἀντ' αὐτοῦ εκπληροῦντος προεδρικὰ καθήκοντα) προφερομένου τοῦ ὀνόματος τοῦ ταρασσόντος, ὅστις ἀνακαλεῖται εἰς τὴν τάξιν, καὶ ἂν μὴ κατισχύσῃ αὕτη, ἐγγράφεται ἡ ἀνάκλησις εἰς τὰ πρακτικά, ἀπειθούντος δὲ αὐτοῦ καὶ περαιτέρω, προκαλεῖται ἡ ἀπόφασις τῆς Βουλῆς περὶ τῆς ἐν τοῖς πρακτικαῖς καταχωρίσεως τῆς τε παρεκτροπῆς καὶ τῆς ἀποδοκιμασίας.

Θ. Ν. Φλογαίτης.

Ἀνάκλησις τῶν ἀποφάσεων. Ἰδὲ Ἀποφάσεις.

Ἀνάκλησις τῶν διατάξεων τελευταίας βουλήσεως.

Ἡ Ῥωμαϊκὴ νομοθεσία παραδέχεται ὡς ἀξίωμα ὅτι ἡ μεταγενεστέρα διαθήκη διαρρήγνυσιν τὴν προγενεστέραν, ἔστω καὶ ἐὰν μὴ καταργῇ ταύτην ρητῶς, διότι, ἐξαίρεσις τῶν στρατιωτικῶν, οὐδεὶς ἕτερος δύναται νὰ ἀποθάνῃ, ἔχων δύο διαθήκας (§ 2 Εἰσηγ. quib. mod. test. inf. (2.17). Νεαρά 107 κερ. 2. Ν. 36 § τελ. Πανθ. de test. milit. (29. 1). Διαρρήγνυνται δὲ προστέτι αἱ διαθήκαι καὶ διὰ διαγραφῆς, ῥήξεως ἢ ἄλλης φθορᾶς, ἐὰν αὐτὸς ὁ διαθέτης ὕμεις ἔχων τὰς φρένας ἢ ἄλλος τις κατ' ἐντολὴν αὐτοῦ προδῇ εἰς τὴν διαγραφὴν ἢ τὴν ῥῆξιν (Ν. 1 καὶ ἐπ. Πανθ. de his quae in test. del. ind. (28.4). Ν. § prot. καὶ § τελ. Πανθ. de bonorum posses. secundum tabulas (37.11)). Ἀλλ' ἐὰν ἡ φθορὰ προῇληθον ἐκ τυχαίων περιστάσεων, ὡς ἐκ μυῶν, ἢ διαθήκη ἰσχύει, ἐὰν ἐξ αὐτῆς καταφανῇται ἀπορρώντως ἡ θέλησις τοῦ διαθέτου (Ν. 1 § τελ. Πανθ. (37.11)). Ἐὰν δ' ὑπάρχωσι πλεονεῖα ἀντίγραφῃ τῆς διαθήκης, ὁ δὲ διαθέτης διαρρήξῃ,

διαγράφῃ ἢ ἄλλως φθεῖρῃ ἐν ἐξ αὐτῶν, ἢ διαθήκῃ ὑφίσταται. ἐὰν ταῦτα φέρωσιν ἐν αὐτοῖς τὰ ἀπαιτούμενα προσόντα, πλὴν ἐὰν οἱ ἐξ ἀδιαθέτου κληρονόμοι τοῦ θανόντος ἀποδείξωσιν ὅτι διενεοῖτο οὗτος νὰ ἄρῃ τὴν διαθήκην αὐτοῦ καὶ ἀποθάνῃ ἀδιθέτος ἢ ἐὰν οἱ ἐν προγενεστέρα διαθήκῃ γεγενημένοι κληρονόμοι ἀποδείξωσιν ὅτι διενεοῖτο νὰ ἄρῃ τὴν μεταγενεστέραν διαθήκην, ἵνα ἰσχύσῃ ἡ προγενεστέρα (N. 28. 4) N. προτελ. Πανδ. de bonorum possess. sec. tab. (37. 11). Ἄλλ' οἱ κωδικελλοὶ διαγραφόμενοι ἢ ἄλλως φθειρόμενοι, δὲν ἰσχύουσι καὶ ἐὰν προκύπτωσιν ἐξ αὐτῶν σαφῶς αἱ διατάξεις τοῦ διαθέτου. Σημειώτεον ὅτι, ὅπως ἡ μεταγενεστέρα διαθήκη διαρρήξῃ τὴν προγενεστέραν, ἀπαιτεῖται νὰ ἦναι ἔγκυρος. Ὅθεν, ἐὰν ἡ μεταγενεστέρα διαθήκη ἦναι ἄκυρος ὡς μὴ περιέχουσα τὴν ἐγκυρότητα κληρονόμου ἢ ὡς παρασιωπῶσα τέκνον διατελοῦν ὑπὸ τὴν ἐξουσίαν τοῦ διαθέτου, δὲν δύναται νὰ διαρρήξῃ τὴν προγενεστέραν (N. 11 Πανδ. de injust. (28. 3). Ὅτι δὲ καὶ ἐὰν ἡ μεταγενεστέρα διαθήκη ἦναι ἀτελής, διότι ὁ διαθέτης δὲν ἐπεράτωσε τὴν ἐξήγησιν τῆς θελήσεως αὐτοῦ (N. 18 Πανδ. de legat. (3. 32). Σημειώτεον ὅτι ἡ ἀνάκλησις κληροδοσίας δύναται νὰ γίνῃ καὶ διὰ δηλώσεως τελομένης ἐπὶ παρουσίᾳ δύο μαρτύρων ἢ ἐνώπιον τῆς κοσμονομίας (N. 3. § τελ. καὶ N. 13 Πανδ. de adim. vet trans. (34. 4). Κατὰ δὲ τὸ Σχέδιον τοῦ Ἀστικοῦ Κώδικος (ἄρθ. 1128) αἱ διαθήκαι ἀνακαλοῦνται ἐν γένει ἢ ἐν μέρει διὰ μεταγενεστέρας διαθήκης ἢ διὰ συμβολαιογραφικῆς πράξεως, δι' ἧς ὁ διαθέτης δηλοῖ αὐτοπροσώπως ὅτι ἀνακαλεῖ ἐν γένει ἢ ἐν μέρει τὰ ἐν προγενεστέρα αὐτοῦ διαθήκῃ διαταχθέντα. Δὲν ἔχει ὅμως ἰσχύον συμβολαιογραφικῆς πράξεως εἰς ἀνάκλησιν προγενεστέρας διαθήκης διαθήκη ἄκυρος (ἄρθ. 1129) Σημειώ-

τέον ὅτι κατ' αὐτὸ ἡ μεταγενεστέρα διαθήκη ἄκυροί μόνους τοὺς πρὸς τὰς νέας διατάξεις ἐναντίους ἢ ἀσυμβιβάστους ὁρισμούς αὐτῶν (ἄρθ. 1141). Κατὰ τὸ Σχέδιον ὡσαύτως τοῦ Κώδικος (ἄρθ. 1133) ὁ διαθέτης δικαιούται ἀποτερίποτε θέλει νὰ ἀναλάβῃ ἐκ τοῦ συμβολαιογραφικοῦ (ἐνθα εἶναι κατατεθειμένη) τὴν μυστικὴν αὐτοῦ διαθήκην ἢ τὴν τυχὸν προσκοθεῖσαν πρὸς φυλακὴν ἰδιόγραφον συντασσόμενης περὶ τῆς παραλαβῆς ταύτης συμβολαιογραφικῆς πράξεως.

Καὶ ταῦτα μὲν περὶ ζητῆς ἀνακλήσεως τῶν διατάξεων τελευταίας βουλήσεως. Ἀλλὰ πολλάκις ἐπέργεται καὶ σωπηρὸς ἀνάκλησις ἢ ματαίωσις τῶν διατάξεων τελευταίας βουλήσεως. Κατὰ τὸ Σχέδιον τοῦ Ἀστικοῦ Κώδικος (ἄρθ. 1104) αἱ διατάξεις τελευταίας βουλήσεως λογίζονται αὐτοδικαίως ἀνακληθεῖναι, ἐὰν ὁ διαθέτης ἐκτίρατο μετὰ τὴν διαθήκην γνήσιον τέκνον ἢ κατιόντα, εἰ καὶ ὀφίγον ἢ νομιμοποιημένον ἢ θετοκῆτι δὲ ἐὰν κατὰ τὸν χρόνον τῆς συντάξεως τῆς διαθήκης ἦτο συνειλημμένον τέκνον ἢ προκειμένον περὶ νομιμοποιηθέντος τέκνου, ἐὰν ἦτο ἀνεγνωρισμένον πρὸ τῆς διαθήκης. Ἰσχύουσιν ὅμως αἱ διατάξεις τοῦ ἀποθανόντος, ἐὰν οὗτος ἐρητῶς προύνοηται τὴν περίπτωσιν τῆς υπάρξεως ἢ τῆς ἐπελεύσεως τέκνων καὶ κατιόντων (ἄρθ. 1105), ὡς ἐπίσης ἐὰν τὰ ἐπελθόντα τέκνα καὶ οἱ κατιόντες προαπέθανον τοῦ διαθέτου. Κατὰ δὲ τὸ Ῥωμαϊκὸν δίκαιον ματαίωται ἄρ' ἐαυτῆς ἡ διαθήκη τοῦ ὑποστάντος μεγίστην, μέσσην, ἢ ἐλαχίστην ἐλάττωσιν τῆς καταστάσεως αὐτοῦ, δηλονότι τοῦ στερηθέντος τῆς ἐλευθερίας, τῆς ἰθαγενείας ἢ τῆς αὐτεξουσιότητος. Ἐπίσης ἡ διαθήκη τῶν εἰς τὴν ἐσχάτην ποινὴν καταδικασθέντων, πλὴν ἐὰν ὁ ἡγεμὼν ἀποκαταστήσῃ αὐτοὺς εἰς τὰ δικαίωματα αὐτῶν (N. 6 § προτελ. Πανδ. de injust rupt. irr. (28. 3). Ἐπίσης ἡ διαθήκη

τοῦ αὐτοκτονήσαντος, ἐὰν ἡ αὐτοκτονία προέβηεν ἐκ συναισθήσεως τῆς ἐγκλημα-
τικῆς αὐτοῦ διαγωγῆς, ὅτε ἐπέργεται καὶ
δήμευσις τῆς περιουσίας αὐτοῦ (N. 3
Πανδ. καὶ N. 1 καὶ 2 Κωδ. de bonis
eorum qui ant. sent. sibi cons. (48.21).
—Σημειωτέον ὅτι κατὰ τὸ τὸ Ῥωμαϊκὸν
δίκαιον καὶ κατὰ τὸ Σχέδιον τοῦ Κώδι-
κος καθίσταται ἀνίσχυρος ἕλποτε ἢ ἐν
διαθήκῃ διάταξις, ἂν ὁ γεγραμμένος δὲν
ᾔδει κατὰ τὸν θάνατον τοῦ διαθέτου. Ἀλλὰ
κατὰ τὸ Σχέδιον (ἀρ. 1106) οἱ κατιόντες
τοῦ προαποθνήσκοντος κληρονόμου ἢ κληρο-
δόχου ὑπεισέρχονται εἰς τὴν θέσιν, τὰ δι-
καιώματα καὶ τὰς υποχρεώσεις αὐτοῦ, ἂν
οὗτος ἦτο κατιὼν ἢ ἀδελφὸς τοῦ διαθέ-
του, διανεμόμενοι κατὰ τὰ περὶ κληρονο-
μικῆς ἐκ διαθήκης διαδοχῆς ὁρισμένα τὸ
καταλειφθὲν κατὰ ῥίζας ἢ κατὰ κεφαλὰς.
Ἄλλ' οὐδὲ τότε χωρεῖ ἡ ὑπεισέλουςις, ἂν
ἄλλως διέταξεν ὁ διαθέτης ἢ ἂν τὸ κλη-
ροδοτήμα συνίσταται εἰς ἐπικαρπίαν ἢ εἰς
ἄλλο ὅπως προσωπικῆς φύσεως δικαίωμα.

Ἐπίσης κατὰ τὸ Σχέδιον τοῦ Κώδικος
πᾶσα ὑπὸ τοῦ διαθέτου ἀπαλλοτριώσις τοῦ
κληροδοτηθέντος πράγματος ἢ μέρους αὐ-
τοῦ, καὶ αὐτὴ προσέτι ἢ διὰ πωλήσεως
ἐπὶ ἐξωνήσει ἢ δι' ἀντάλλαγῆς, ἐπιφέρει
τὴν ἀνάκλησιν τῆς κληροδοσίας ὡς πρὸς
τὸ ἀπαλλοτριωθέν, καὶ ἂν ἡ μεταγενε-
στέρα ἀπαλλοτριώσις ἦναι ἄκυρος καὶ τὸ
πράγμα ἐπανήλθην εἰς τὰς χεῖρας τοῦ δια-
θέτου. Τὸ δὲ Ῥωμαϊκὸν δίκαιον διακρίνει
τὴν θέλουσιν ἀπαλλοτριώσιν τοῦ κλη-
ροδοτηθέντος πράγματος (ἐπιφέρουσιν τὴν
ἀνάκλησιν τῆς κληροδοσίας) τῆς πρὸς ἀ-
πότισιν χάρεως γενομένης, καθ' ἣν ἡ κλη-
ροδοσία διατηρεῖται ἰσχυρά. Κατὰ τὸ Ῥω-
μαϊκὸν δίκαιον ἐπέργεται σιωπηρὰ ἀνά-
κλησις τῆς κληροδοσίας καὶ ὁσάκις ἐξη-
φανίσθῃ τὸ κληροδοτηθέν ἐκ προθέσεως
(N. 16 Πανδ. de adim. vel transf. (34. 4), ἢ ἐκρήχθῃ ὁ κληροδόχος ἀ-
γνώμων (N. 13 καὶ 29 Πανδ. de

adim. (34. 4) ἢ μετατέθῃ ὑπὸ τοῦ
διαθέτου τὸ κληροδοτήμα, ὡς ἐὰν ἀντι-
ποσὸν χρημάτων προγενεστέρως κληροδο-
τηθέντων ὑποκατεστάθῃ ἀκίνητον τι ἢ
κατεστάθῃ ὑπὸ χεῖρας κληροδοσία ἀπλή.
(§ 2 Εἰσγ. de adim. leg. (2. 21), N.
3 § 1 καὶ 2 N. 6, 7, 10 § 1 Πανδ. de
adim. (34. 4).

Ἐπίσης κατὰ τὸ τὸ Ῥωμαϊκὸν δίκαιον
καὶ τὸ Σχέδιον τοῦ Κώδικος ἀνίσχυρος
ἀποβίνει ἡ κληροδοσία τοῦ πράγματος,
ὅπου ζῶντος τοῦ διαθέτου κατεστράφη
παντελῶς ἢ καὶ μετὰ τὸν θάνατον αὐτοῦ
ἀνευ συνεργίας ἢ πταίσματος τοῦ κλη-
ρονόμου. Ἀλλὰ κατὰ μὲν τὸ Σχέδιον τοῦ
Κώδικος καθίσταται ἀνίσχυρος ἡ κληρο-
δοσία αὐτοῦ καὶ ὁσάκις ὁ κληρονόμος εἴη
καταστῇ ὑπερήμερος περὶ τὴν παράδοσιν,
ἐὰν ἄλλως ἀποδεικνύηται, ὅτι ᾔθελεν ἀ-
πολεσθῇ καὶ εἰς αὐτὰς τοῦ κληροδόχου τὰς
χεῖρας· κατὰ δὲ τὸ Ῥωμαϊκὸν δίκαιον
τοῦναντίον (N. 39 § 1 N. 47 § τελ.
N. 108 § 11 Πανδ. de leg. (1. 36),
N. 6 Πανδ. de usufr. leg. (33. 2) ἐν
υπερήμεριᾳ ἢ ἀπώλειᾳ τοῦ κληροδοτηθέν-
τος βαρύνει τὸν κληρονόμον.

Θ. Ν. Φλογαίτης.

Ἀνακοινωθέν (Communiqué).

Ὁ περὶ ἐξουδίστασις καὶ περὶ τύπου ἡμέ-
τερος νόμος, κατὰ τὸ παράδειγμα τοῦ
Γαλλικοῦ περὶ τύπου νόμου, ὥρισεν ὅτι ὁ
ἐκδότης ἐφημερίδος ἢ περιοδικοῦ συγγράμ-
ματος ὑποχρεοῦται νὰ καταχωρίσῃ δωρεὰν
ἐν τῷ μετὰ τὴν παραλαβὴν προσεχῆ φύλ-
λῳ, τετραχίῳ ἢ τετραδίῳ, πρὸ παντός
ἄλλου ἄρθρου, πᾶσαν ἐπισήμωσιν ἢ ἐ-
πισήμωσιν ἐπισημοῦς ἐπὶ τῇ ἐ-
πανόρθωσιν, ἀναγομένην εἰς τὰ ἐν τῇ ὑπ'
αὐτοῦ ἐκδομένη ἐφημερίδι ἢ περιοδικῷ
συγγράμματι δημοσιευθέντα, τιμωρούμε-
νος ἄλλως διὰ προστήμου δέκα μέχρ' εἰς
ἐκατὸν δραχμῶν, 2) νὰ καταχωρίξῃ καὶ
παντός πολίτου προσβληθέντος ὑπὸ τοῦ
ἐκδότου τὴν στελλομένην ἐπανόρθωσιν ἢ

ἀνασκευήν, ἀλλ' ἐπὶ τῇ καταχωρίσει ταύτῃ, δικαιούται νὰ ζητήσῃ τὸ τῆς καταχωρίσεως δικαίωμα διὰ τὸ ἐπείκεινα τοῦ διπλοσίου μέρους τῆς ἀνασκευῆς (βλθ. 63). Ἡ ἐκ τοῦ νόμου ὑποχρέωσις αὕτη τοῦ ἐκδότου εἰς τὴν δωρεάν πρὸς αὐτὴν καταχωρίσιν τῶν ἐπισήμων ὑπὲρ τῆς ἀρχῆς εἰς αὐτὸν ἀνακινουμένην ἐκφράζεται διὰ τῆς λέξεως Ἀνακοινωθῆν, ἥτις κατ' ἐπέκτασιν καταθῆλοι καὶ αὐτὸ τὸ περιεχόμενον τῆς ἐπιτήμου ἀνακρίσεως ἢ ἐπαρρύθμισις.

Θ. Ν. Φλογαίτης

Ἀνακοίνωσις ὀνομάζεται ἡ δικονομικὴ πράξις, δι' ἧς ὁ ἐν τινι δίκῃ ἐκδόκτος (ἐνάγων ἢ ἐναγόμενος) γνωστοποιεῖ τὴν δίκην εἰς τρίτον πρὸς ματαίωσιν τῆς ἐνστάσεως αὐτοῦ (ἀν τυχόν κατόπιν καταδιωχθῇ, ὑπὸ τοῦ ἀνακινούντος) ὅτι ἡ δίκη δὲν διεξήχθη προσήκοντως. Παύσις δὲ τρίτος εἶσιν οὗ πρὸς ἐγγύησιν ἢ ἀποζημιώσιν ὑποχρεῖται πρὸς τὸν ἀνακινούντα ἐπὶ τῇ δικαστικῷς διαμερισθῆσιν πρᾶγματι (Πολ. Δικ. 78). Ἐκ τοῦ ὅρισμ. αὐτοῦ τῆς ἀνακοίνωσις συνίσταται ὅτι διαφέρει κατὰ τὰ ἀποτελέσματα ἢ ἀνακοίνωσις τῆς προσεπικλήσεως, ὅτι ἡ μὲν ἀνακοίνωσις δὲν δύναται νὰ ἐπιβρῇ τὴν καταδίκην τοῦ πρὸς ὃν ἡ ἀνακοίνωσις ὑπὲρ τοῦ ἀνακινούντος, ἀλλὰ χορηγεῖ ἀπλῶς δικαίωμα εἰς ἀπόκρουσιν τῆς ἐνστάσεως, ὅτι κακῶς διεξήχθη ἡ δίκη ὑπὸ τοῦ ἀνακινούντος, τοῦναντίον δ' ἡ προσεπικλήσις πέφκει τὸ ἀποτέλεσμα τῆς καταδίκης τοῦ αὐτοῦ αὐτῇ (Α.Π. 418 τοῦ 80). Ἀλλὰ καὶ ὁ καθ' οὗ ἡ ἀνακοίνωσις ὡς καὶ ὁ προσκληθεὶς εἰς παρέμβασιν ἐγγυητῆς, μὴ ἐμφανιζόμενος, δὲν δικάζεται ἐρήμην, ἀλλ' ἡ κατ' αὐτοῦ ἀνακοίνωσις παραπέμπεται εἰς ἰδιαιτέραν συζήτησιν (Α.Π. 354 τοῦ 53, 78 τοῦ 64, 336 τοῦ 75). Ἡ ἀνακοίνωσις, ὡς πᾶσα ἄλλη δικονομικὴ πράξις, γίνεται διὰ δικογράφου, περιλαμβανόντος ἀκριβῆ περιγραφὴν τῆς ἀνακινου-

μένης δίκης καὶ τοῦ σημείου ἐν ᾧ αὕτη εὐρίσκειται· ἀνάγκη δὲ νὰ κοινοποιῇται ἐγκρίτως, δηλονότι ἐφ' ὅσον εἶναι ἐρικτὴ ἢ χορήσις πάντων τῶν πρὸς υπεράσπισιν μέσων, ἅρα τὸ βραδύτερον μέχρι τῆς πρώτης ἐπ' ἀφροατηρίου συζητήσεως. Ὅθεν δὲν δύναται νὰ ἀνακοινωθῇ ἡ δίκη ἐφροίμως τὸ πρῶτον, παρ' αὐτομένου τοῦ πρώτου τῆς δικαιοδοσίας βαθμοῦ (Α.Π. 91 τοῦ 70), ἢ ἐνώπιον τοῦ Ἀρείου Πάγου κατ' οὐσίαν δικάζοντος (Α.Π. 140 τοῦ 70).

Ἡ παρ' αὐτοῖς τῆς ἀνακοίνωσις βλάβη κατὰ τὰ εἰρηγμένα ἐπὶ ἐκνήσεως τοῦ ἐπιδόκου πρᾶγματος, καὶ κατὰ τινα μὲν γνώμην μόνον, ἐάν ὁ ἀγοραστής δὲν ἀποδείξῃ, ὅτι ὁ πωλητὴς δὲν θὰ ἴδυναιτο νὰ ἀποδείξῃ τὴν ἀπώλειαν τῆς δίκης κατὰ τὴν γνώμην δὲ τοῦ Windscheid ἐάν ὁ πωλητὴς ἀποδείξῃ, ὅτι, ἂν ἡ ἀνακοίνωσις ἐγένετο εἰς αὐτὸν, ἡ δίκη θὰ εἶχεν ἄλλην ἐκδοσιν.

Θ. Ν. Φλογαίτης

Ἀνακοπή καλεῖται τὸ ὑπὸ τῆς Πολιτικῆς δικονομίας καθιερούμενον τακτικὸν ἐνδοκον μέσον εἰς προσβολὴν τῶν ἐρήμην ἐκδοθεισῶν ἀποφάσεων.

Κατὰ πάσης ἐρήμην ἀποφάσεως ἐρικτῆς ἢ προπαρασκευαστικῆς καὶ παρεμπιπτούσης, ἐπιτρέπεται ἀνακοπή. Ἐξαιρουμένη αἱ διαιτηρικαί, καθ' ὃν δὲν ἐπιτρέπεται ἀνακοπή (παρὰ τῶν περὶ τὴν ἐκτέλεσιν, ὅτε ἡ ἀνακοπή εἶναι μᾶλλον ἀγωνί, περὶ τοῦ κύρους τῆς ἐκτελέσεως). Ἐπίσης δὲν ἐπιτρέπεται ἀνακοπή κατὰ τῆς, ἐν τῇ περιπτώσει ἐγγράφου διαδικασίας, ἐξεστῆνης ὑπὸ τοῦ δικαστηρίου διαταχθείσης, ἐκδοθείσης ἀποφάσεως, ἐάν κατ' αὐτὴν ἀπολείπηται τις τῶν διαδικῶν. Ἐπίσης δὲν ἐπικινεῖται εἰς ἀνακοπὴν αἱ ἀποφάσεις τοῦ προέδρου τῶν Πρωτοδικῶν οὐ μόνον διὰ τὸ πρόσωπον ἀποτέλεσμα αὐτῶν, ἀλλὰ καὶ διὰ τὸ κατεπείγον τῆς διαδικασίας (Πολ. Δικ. 638. Α.Π. 262 τοῦ 39 κτλ.), οὐχ ἦσαν δ' αἱ ἐν δίκῃς ἐπ'

ἀναφορὰ ἀποφάσεις διὰ τὴν ἔλλειψιν δικαίων καὶ ἐρημοδικίας. Ἀλλ' ὁσάκις ὁ πρόεδρος προσκαλεῖ καὶ τρίτον πρόσωπον ἐν τῇ δίκῃ, ὅπερ ἔχει ἔννομον συμφέρον, ἐπιτρέπεται καὶ κατὰ τῆς ἀποφάσεως ἐν δίκῃ, ἐπ' ἀναφορὰ ἀνακοπῇ. Ὡσαύτως δὲν ὑπόκεινται εἰς ἀνακοπὴν αἱ ἀποφάσεις τοῦ Ἀρείου Πάγου ὡς Ἀκυρωτικοῦ (Πολ. Δικ. 837), ἅτε τοῦ Ἀρείου Πάγου ὀφείλοντος ἐξ ἐπαγγέλματος νὰ ἐξετάσῃ κατὰ πόσον οἱ λόγοι τῆς ἀνκρίσεως εἶναι βᾶσιμοι, εἴτε παρισταμένων εἴτε μὴ τῶν διαδίκων (ἐκτός ἂν δὲν καταβληθῇ τὸ παρὰ δόλον, ὅτε θεωρεῖται ὁ ἀνκρίσεων ὡς παραιτηθεὶς τὴν ἀνκρίσιν). Ἀλλ' ὁσάκις ὁ Ἀρείος Πάγος δικάζει κατ' οὐσίαν περὶ τινος διαφορᾶς, ἐπιτρέπονται κατὰ τῶν ἀποφάσεων αὐτοῦ τὰ πρὸς ἀκριβεστέραν ἐξέτασιν τῆς οὐσίης τῆς δίκης συγγραφόμενα ἐνδίκια μέσα, ὅποια ἡ ἀνακοπὴ καὶ ἡ ἀναψηλάρησις ὄθεν καὶ ἐπὶ κανονισμοῦ ἀρμοδιότητος (Πολ. Δικ. 35), Dalloz Règlement de j. ἀρ. 119). Ἀλλὰ πᾶσι αἱ λοιπαὶ ἐν ἐρημοδικίᾳ ἐκδοθεῖσαι ἀποφάσεις ὑπόκεινται εἰς ἀνακοπὴν. Ὅθεν καὶ αἱ κατὰ τὴν ἐκτέλεσιν, διότι ναί μὲν τὸ δικαίωμα τοῦ ἀνακόπτειν αὐτὰς δὲν ἀνεγράφη ῥητῶς ἐν τῷ ἄρθρῳ 871 (ἐνθα ὁρίζεται εἰς δέκα μόνον ἡμέρας ἡ τῆς ἐφέσεως τῶν τοιούτων ἀποφάσεων προθεσμία), ἀλλ' οὐδ' ὑπῆρχεν ἀνάγκη νὰ ἀναγραφῇ, διότι ἡ ἀνακοπὴ εἶναι τακτικὸν ἐνδίκον μέσον, ὅπερ χωρεῖ ἐπὶ πάσης ὑποθέσεως, καθ' ἣν ῥητῶς δὲν ἀπαγορεύεται (Α. Π. 140 καὶ 275 τοῦ 64, 225 τοῦ 69, 155 τοῦ 71, 126 τοῦ 76, 43 τοῦ 78).

Ἀνακοπὴ ἐπ' ἀνακοπῆς δὲν χωρεῖ, δὲν ἐπιτρέπεται δηλαδὴ εἰς τὸν ἐρημοδικήσαντα καὶ ἀνακόψαντα διαδίκον, δικαζόμενος ἐκ δευτέρου ἐρήμην, νὰ ἀνακόψῃ τὴν κατ' αὐτοῦ δευτέραν ἐρήμην ἀπόφασιν, πλὴν ἂν ἡ δευτέρα ἐρημοδικία αὐτοῦ προέκυψεν ἐκ σφάλματος ἢ βόλου ἄλλου τι-

νός (τοῦ ἀντιδίκου αὐτοῦ δηλονότι γραφείου τοῦ δικαστηρίου), ἂν ἡ δηλαδὴ ἀνακοπὴ αὐτοῦ συνεζητήθῃ, ὅθεν ὁ τὸ δεύτερον ἐρημοδικήσας δύναται νὰ θεωρηθῇ ὡς ἐκ στρεφῆς ἀπολιπόμενος (Chauveau sur Carr. 692. Α. Π. 22 τοῦ 85, 342 τοῦ 86).

Σημειωτέον ὅτι, ὅπως ἔχῃ κῦρος καὶ ὄργανον τῆς ἀνακοπῆς, ἀνάγκη νὰ ῥηθῇ α) τὰ προσόντα δικαγράφου, διὰ τὴν ἐκτέλεσιν τῆς ἀνακοπῆς (ἔστι 1) τὸ ὄνομα καὶ ἐπώνυμον, ἔτι κατοικίαν τῶν διαδίκων, 2) σημεῖον τοῦ δικάσαντος δικαστηρίου, 3) σφραγὶς τοῦ δικαστηρίου, 4) ὁ ἀριθμὸς τῆς προσβαλλομένης ἀποφάσεως, 5) τὰ προσόντα τῆς ἀγωγῆς, ἥτοι τοὺς ἀνακοπῆς καὶ αἰτήσεις, ἔτι δὲ σφραγὶς τοῦ δικαστηρίου, 6) σφραγὶς τοῦ δικαγράφου. Ἀλλ' ὡς ὁρθῶς φηναι ὁ Ἀρείος Πάγος, ἡ τυχὸν κριθεῖσα ἢ πλημμέλεια περὶ τὸ ὄνομα καὶ τὴν κατοικίαν τῶν διαδίκων ἢ τὸν ἀριθμὸν καὶ τὴν χρονολογίαν τῆς ἀνακοπῆς ἀποφάσεως, δὲν ἐπιφέρει ἀκυρότητα, εἰ μὴ ἂν ἀλλοθεν ἀσφαλίζεται ἡ ταυτότης τῶν διαδίκων ἢ τῆς ἀποφάσεως, ἐκ τῶν ἐν μένῳ δηλαδὴ ἀποφάσεων ἢ τοῦ σφραγίσματος τοῦ δικαγράφου (Α. Π. 394 τοῦ 64, 197 τοῦ 71). Ἐπίσης δὲ ἐπιφέρει ἀκυρότητα ἡ ἔλλειψις ῥητῆς ἀνακοπῆς πρὸς ἐμφάνισιν, ὡς ἀναπληροῦται διὰ τῆς σημειώσεως τοῦ δικάσαντος δικαστηρίου (Α. Π. 58 τοῦ 64). Ἀπαιτεῖται ἡ ἐλλειψὶς λόγων ἀνακοπῆς, ἀλλ' οὐδ' ἐπὶ τῇ ἀνακοπῇ ἐπιφέρει ἀκυρότητα, πλὴν εἰς τοὺς λόγους ῥητῶς ἀναγραφέντων, εἰ μὴ ἂν οἱ λόγοι ῥητῶς ἀναγραφέντες ἐκ τῆς ἀνακοπῆς ἀποφάσεως ἀναπληροῦνται ἐν τῇ ἀνακοπῇ (Α. Π. 49 τοῦ 42). Ἀναμνηριστικῶς ἐπιτρέπεται ἡ πρότασις νέων ἀνακοπῆς διὰ μεταγενεστέρου δικαστηρίου ὑποκύπτοντος μόνον τοῦ ἀνακόπτοντος (Α. Π. 208 τοῦ 72), ἔτι δὲ καὶ διὰ τὴν πρώτην συζήτησιν προτάσεως οὐ ἔνεκα ὁ καθ' οὗ ἡ ἀνακοπὴ ἐκτελέσθη, νὰ ζητήσῃ μόνον τὴν ἀναβολὴν

αὐτῆς, ὁππάναις τοῦ ἀνακόπτοντος (Π. Δικ. 159), ὅπως παρασκευασθῇ εἰς ἀντίκρουσιν τῶν λόγων τούτων (Α. Π. 187 τοῦ 68).

Ἡ πρὸς ἀνακοπὴν προθεσμία εἶναι ὁκταήμερος μὲν ἐπὶ τῶν ἄλλων ἀποφάσεων, πενήνημος δὲ μόνον ἐπὶ τῶν Εἰρηνοδικιακῶν, ἀλλ' ἡ τελευταία δύναται νὰ παρατεθῇ μέχρι τῶν 15 ἡμερῶν ὑπὸ τοῦ Εἰρηνοδικοῦ δι' ἀσθένειαν ἢ ἀπουσίαν ἢ ἄλλα δεδικαιολογημένον πρόσκομμα τοῦ ἀνακόπτοντος. Ἀκολουθομένης δὲ εἰς τὴν συζήτησιν τῆς ἀνακοπῆς τῆς διαδικασίας τῶν συναπτικῶν δικῶν (Πολ. Δικ. 598 καὶ 619—624), ἔπεται, ὅτι ἡμέρα τῆς συζητήσεως εἶναι ἡ ἀπὸ τῆς ἐπιδόσεως τῆς ἀνακοπῆς τρίτη ἡμέρα, ἀλλὰ λόγω ἀποφάσεως ἡ προθεσμία ἐπεκτείνεται κατὰ τὰ ἐν τοῖς ἄρθ. 195 καὶ 196 τῆς Πολιτικῆς δικονομίας (ὡς μετερρυθμίσθησαν διὰ τοῦ νόμου ΒΣΚΕ' τῆς 24 Φεβρουαρίου 1894) ὡρισμένα, ὥσπερ ὁ καθ' οὗ ἡ ἀνακοπὴ δὲν κατοικεῖ ἐν τῇ ἑδρᾷ τοῦ δικαστηρίου (Α. Π. 228 τοῦ 53, 246 τοῦ 63, 291 τοῦ 75). Προσθετέον ὅτι, ὡς ὁ ἐνέγκων, καὶ ὁ ἀνακόπων δικαιοῦται νὰ προσδιορίσῃ ἐν τῇ ἀνακοπῇ αὐτοῦ μακροτέραν προθεσμίαν τῆς τριημέρου (Πολ. Δικ. 498, 503, 540 § 2, 565, 571, 572 καὶ 619—622), μόνος δὲ ὁ πρόεδρος δικαιοῦται νὰ συντάμῃ τὴν προθεσμίαν ταύτην, οὐ μὴ γενομένου, οὐδεὶς τῶν διαδίκων δύναται νὰ διακοπῇ ἐρήμην πρὸ τῆς παρελεύσεως αὐτῆς (Α. Π. 91 τοῦ 47). Σημειωτέον ὅτι ἡ ἀνακοπὴ κατὰ φορολογικῶν πρωτοκόλλων ἐνώπιον τοῦ Εἰρηνοδικοῦ (περὶ τῆς πραγματούμενης τὰ ἄρθρα 14, 78, 134 τοῦ νόμου ΒΠ' περὶ φορολογίας τῶν ἑσόδων), γίνεται κατ' ἐξάρεσιν ἐντὸς 20 ἡμερῶν ἀπὸ τῆς κοινοποιήσεως αὐτῶν. — Πέρεϊ δὲ ἡ ἀνακοπὴ νέαν συζήτησιν τῆς ὑποθέσεως, καθ' ἣν ὁ ἀνακόπων δύναται νὰ ὑποβάλλῃ πάντα τὰ ἐπιχειρήματα καὶ τὰς ἐνστάσεις, ἃς ἤθελεν ὑποβάλλει, ἂν ἂν' ἀρχῇς παρίστατο ἐν τῇ δίκῃ.

Τῆς ἀνακοπῆς γινομένης πρὸς βελτίωσιν τῆς θέσεως τοῦ ἐρήμην δικασθέντος, ἔπεται, ὅτι δὲν δύναται νὰ καταστῇ χειρὼν ἡ θέσις αὐτοῦ διὰ τῆς ἐπὶ τῇ ἀνακοπῇ αὐτοῦ ἀποφάσεως. Ἐὰν δὲ πρόκειται περὶ ὁμοδίκων, ὧν τινες μὲν ἐδικάσθησαν κατ' ἀντιμωλίαν, τινὲς δὲ κατ' ἐρήμην, δὲν βελτιοῦται ἡ θέσις τῶν κατ' ἀντιμωλίαν δικασθέντων ὁμοδίκων, ἅτε τῆς νέας συζητήσεως περιουρησμένης εἰς τοὺς δικασθέντας ἐρήμην. Ἄλλο ζήτημα, ἐὰν πρόκειται περὶ ἀδιαιρέτου δίκης, ὅτε ἐνεκα τῆς φύσεως τῆς δίκης ἡ βελτίωσις στραφῇ κατὰ ἀναγκάτως καὶ ὑπὲρ τῶν κατ' ἀντιμωλίαν δικασθέντων ὁμοδίκων (Α. Π. 91 καὶ 242 τοῦ 50, 206 καὶ 359 τοῦ 53, 233 τοῦ 55, 171 τοῦ 56). Αὐτόδηλον τέλος ὅτι, ἐὰν μὲν τὸ δικαστήριον ἀπορρίψῃ τὴν ἀνακοπὴν ὡς ἀκύρως ἢ ἐκπρόσβωτος γενομένην, διπτηρεῖ τὸ κύρος αὐτῆς ἡ ἐρήμην ἀπόφασις, ἐὰν δὲ δεχθῇ αὐτήν ὡς ἔγκυρον καὶ ἐμπρόθεσμον, βίβλει προχωρήσει εἰς τὴν οὐσίαν διὰ τῆς αὐτῆς ἀποφάσεως.

Θ. Ν. Φλογαίτης

Ἀνακοπὴ. (Ποιν. Δικ.). Ἡ λέξις ἀνακοπὴ ἐν τῇ Ποινικῇ δικονομίᾳ ἔχει διττὴν ἔννοιαν, ἥτοι 1) τὴν ἔννοιαν τακτικοῦ ἐνδίκου μέσου κατὰ τῶν ἐρήμην ἐκδοθεισῶν καταδικαστικῶν ἀποφάσεων, ἀπευθυνομένου ἐνώπιον αὐτῶν τοῦτων τῶν δικασάντων δικαστηρίων (ἄρθ. 337 καὶ 338, 403 καὶ 462, 466), (καὶ ἐν τῇ ἐννοίᾳ ταύτῃ εἶναι ταυτοσημάντος πρὸς τὴν ἔννοιαν ἔχει ἡ λέξις ἀνακοπή ἐν τῇ πολιτικῇ δικονομίᾳ) καὶ 2) τὴν ἔννοιαν ἐνδίκου μέσου κατὰ τῶν πρωτοδικῶν βουλευμάτων ἀπευθυνομένου ἐνώπιον τοῦ ἀρμοδίου Ἐφετείου, (ἐν τῇ ἐννοίᾳ δὲ ταύτῃ ἔχει μᾶλλον τὴν ἔννοιαν, ἣν ἐν τῇ πολιτικῇ δικονομίᾳ ἔχει ἡ λέξις ἐφεσις). Καὶ αἱ μὲν ἐρήμην καταδικαστικά ἀποφάσεις ὑπόκεινται πᾶσαι εἰς ἀνακοπὴν, δικαιοῦται ὁμοῦς νὰ ἀνακόψῃ αὐτάς μόνον

ὁ καταδικασθεὶς κατηγορούμενος, οὐχὶ δὲ ἄλλος τις· τὰ δὲ πρωτοδικὰ βουλευματα δύνανται νὰ ἀνακόψωσιν οὐ μόνον οἱ κατηγορούμενοι, ἀλλὰ καὶ οἱ Εἰσαγγελεῖς, οἱ ἰδιῶται κατήγοροι καὶ οἱ πολιτικῶς ἐνάγοντες, εἴτε παρευρεθέντες εἰς τὴν συζήτησιν, εἴτε μὴ (ἄρθ. 260). Ἐγχεῖ δὲ καὶ ἡ κατὰ τοῦ βουλευματος ἀνακοπή, δύναμιν ἀναστέλλουσαν (ἄρθ. 262), ὅθεν διαμένει ἐν τῇ φυλακῇ καὶ ὁ διὰ τοῦ βουλευματος ἀπολυθεὶς ἕως τῆς ἐκδόσεως τοῦ βουλευματος τοῦ συμβουλίου τῶν Ἐφετών, ὡς ἐπίσης διαρκούσης τῆς πρὸς ἀνακοπὴν εἰκοσιτετραώρου προθεσμίας (ἄρθ. 268). Ἡ πρὸς ἀνακοπὴν προθεσμία κατὰ μὲν τῶν βουλευμάτων εἶναι εἰκοσιτετράωρος, ἄρχομένη διὰ μὲν τὸν εἰσαγγελεῖα ἀπὸ τῆς ἐκδόσεως τοῦ βουλευματος (Ποιν. Δικ. 260), διὰ δὲ τὸν κατηγορούμενον, τὸν ἰδιώτην κατήγορον καὶ τὸν πολιτικῶς ἐνάγοντα ἀπὸ τῆς κοινοποιήσεως εἰς αὐτοὺς τοῦ βουλευματος (Α. Π. ποιν. ΣΜΕ' τοῦ 38, ΤΝΓ' τοῦ 39, 45 τοῦ 43 κτλ. Ἀλλὰ διὰ τὸν πολιτικῶς ἐνάγοντα, ἂν οὗτος κοινητὴ ἐν τῇ ἑδρᾷ τοῦ δικαστηρίου ἢ διώρισεν αὐτοῦ ἀντικλήτον, ἄλλως ἄρχεται ἀπὸ τῆς ἐκδόσεως τοῦ βουλευματος. Α. Π. ποιν. 40 τοῦ 48. 113 τοῦ 53), κατὰ δὲ τῶν ἐρήμην ἀποφάσεων τῶν πταισματοδικῶν καὶ πλημμελειοδικῶν ὁματήμερος, ἄρχομένη ἀπὸ τῆς εἰς τὸν καταδικασθέντα παραδόσεως τῆς ἐρήμην ἀποφάσεως (Νόμος ΑἰῶΒ' τῆς 28 Μαΐου 1887). Εἰ δὲ προκειται περὶ καταδικίου φυγοδίκου καὶ ἀπόντος, δικασθέντος ἐρήμην κατ' ἀκολουθίαν κλητηρίου ἐπικρίματος, ἢ προθεσμία τῆς ἀνακοπῆς κατὰ μὲν τῆς τοιχοκολληθείσης καὶ δημοσιευθείσης κατὰ τὰς νομίμους διατυπώσεις (ἄρθ. 461) ἀποφάσεως τοῦ δικαστηρίου τῶν Πλημμελειοδικῶν εἶναι τρίμηνος, κατὰ δὲ τῆς τοιχοκολληθείσης καὶ δημοσιευθείσης κατὰ τὰς νομίμους διατυπώσεις ἀποφάσεως τοῦ δικαστηρίου τῶν συνεδρῶν εἶναι ἐξαμήνος.

Συντάσσεται δὲ ἡ ἀνακοπὴ δι' ἐκθέσεως τοῦ γραμματέως τοῦ δικαστηρίου, οὗ δι' αὐτῆς προσβάλλεται τὸ βούλευμα ἢ ἡ ἀπόφασις, περιεχούσης τοὺς προτεινόμενους ὑπὸ τοῦ ἀνακόπτοντος λόγους ἀνακοπῆς καὶ συνυπογραφομένης ὑπὸ τοῦ ἀνακόπτοντος καὶ τοῦ γραμματέως, (Π. Δ. ἄρθ. 260, 338, 402, 462, 466).

Καὶ ἡ μὲν ἐν τῷ Ἐφετείῳ διαδικασία κατὰ τὴν ἐκδικασιν τῆς κατὰ βουλευματος ἀνακοπῆς εἶναι αὕτη ἢ παρὰ τῇ συμβουλίῳ τῶν πλημμελειοδικῶν, δηλονότι ἡ συνεδρίασις δὲν εἶναι δημοσίαι, ἀλλ' ἡ ἐκδίωτης κατήγορος εἰσέρχεται εἰς αὐτήν, ἐρ' ὃ καὶ εἰδοποιεῖται προφορικῶς ἢ ἐγγράφως διὰ δικαστικοῦ κλητῆρος ἢ αὐτὸς οὗτος. ἂν ᾖται παρῶν ἐν τῇ ἑδρᾷ τοῦ δικαστηρίου, ἢ ἄλλως ὁ πληρεξούσιος ἢ ἀντικαταστάτης αὐτοῦ, ἂν ὑπάρχῃ τοιοῦτος διωρισμένος (ἄρθ. 252 ἐν συνδ. πρὸς ἄρθ. 248), ἐκδίδονται δὲ καὶ τὰ βουλευματα τοῦ Ἐφετείου διὰ τῆς ψήφου τῶν πλειόνων καὶ πάντοτε μετὰ τὴν ἀκρόασιν τοῦ Εἰσαγγελεῖς καὶ τοῦ τυχόν παρόντος ἰδιώτου κατηγόρου, ἀποχωρησάντων ὁμοῦ αὐτῶν (ἄρθ. 262 ἐν συνδ. πρὸς ἄρθ. 249). Ἡ δὲ διαδικασία ἐνώπιον τῶν πταισματοδικῶν καὶ πλημμελειοδικῶν κατὰ τὴν ἐκδικασιν τῶν κατὰ τῶν ἀποφάσεων αὐτῶν ἀνακοπῶν ἔχει ὡς ἑξῆς: Κατὰ τὴν ἀμέσως ἐπομένην ἐν τῷ ἀκρατηρίῳ συνεδρίασιν μετὰ τὴν παρὰ τῷ δικαστικῷ γραμματεῖ συντάξιν τῆς ἀνακοπῆς, γίνεται ἡ κατ' ἀντιμωλίαν συζήτησις τῆς δίκης ὅθεν ἡ κατ' ἐρήμην ἀπόφασις καθίσταται ἄκυρος, ἐξηρημένον τῶν δαπανημάτων τῆς κατ' ἐρήμην διαδικασίας, ὅπερ εἰσπράχθησαν ἥδη (Ποιν. Δικ. 339, 463). Νέαι δὲ μάρτυρες εἶναι πάντοτε παραδεκταί, τῶν δὲ ἐξετασθέντων ἐν τῇ κατ' ἐρήμην δίκῃ μαρτύρων αἱ καταθέσεις ἀναγινώσκονται μὲν κατὰ κανόνα, ἔχουσαι κύρος ὑποχρεωτικὸν διὰ τὸ δικαστήριον, ἀλλ' οὐχ ἥττον δύνανται καὶ νὰ ἐξετασθῶσιν

ἐκ νέου, ἐὰν τὸ δικαστήριον κατ' αἰτησίν
τινος τῶν διαδίκων ἢ καὶ αὐτεπαγγέλτως
δικτῆρ' αὐτό (Ποιν. Δικ. 340, 403). Ἐάν
δ' ὁ ἀνακοπὴν δὲν ἐμφανισθῇ οὐδὲ κατ'
αὐτὴν τὴν συνεδρίασιν ἐξ ἀπειθείας, ἀπορ-
ρίπτεται ἄνευ περαιτέρω συζητήσεως ἢ
ἀνακοπῆ αὐτοῦ καὶ ἀναλαμβάνει ἐπομέ-
νως τὸ κύρος αὐτῆς ἢ κατ' ἐρήμην ἀπό-
ρασις, ἥτις καὶ ἐκτελεῖται δι' ἐπιμελείας
τοῦ κατηγοροῦ. Ἄλλῃ δ' ἀνακοπῇ εἶναι
ἀπαράδεκτος (ἄρθ. 341)· μόνον δ' ἂν ἐξ ἀνυ-
περβλήτου κώλυματος δὲν ἡδυνήθη νὰ
ἐμφανισθῇ ὁ κατηγορούμενος, (οἷον ἐνε-
κεν ἀσθενείας σοβαρᾶς ἢ παρεμποδίσεως
τοῦ φέροντος αὐτὸν πλοίου κτλ.) δύναται
νὰ γίνῃ δεκτὴ καὶ ἑτέρα ἀνακοπῇ, ἀλλὰ,
ποιν. ἢ προθῇ τὸ δικαστήριον εἰς τὴν ἐκ-
δικασιν τῆς οὐσίας τῆς υποθέσεως, πρέ-
πει νὰ ἀποδειχθῇ τὸ ἀποτρέψαν τὴν ἐμ-
φανίσιν τοῦ κατηγορουμένου κατὰ τὴν συ-
ζητήσιν τῆς πρώτης αὐτοῦ ἀνακοπῆς ἀνυ-
περβλήτον κώλυμα (Α.Π. ποιν. 133 τοῦ
65, 138 τοῦ 82). Ἐάν δὲ δὲν ἐμφανισθῇ ὁ
βιωτὴς κατήγορος ἢ ὁ πολιτικῶς ἐνάγων,
τοῦ μὲν ἀπορρίπτεται ἡ κατηγορία, τοῦ δὲ
δευτέρου ἢ πολιτικῆς ἀγωγῆς, ἐπιρριπτομέ-
νων εἰς αὐτοὺς τῶν δαπανῶν. (Ποιν. Δικ.
342, 404). Ἡ δὲ διαδικασία ἐνώπιον τῶν
κακουργιοδικῶν τῶν ἀνακοφάντων καὶ ἐμ-
φανισθέντων φυγοδικῶν κατηγορουμένων
γίνεται κατὰ τοὺς συνήθεις τύπους, ἐξε-
τάζονται δὲ οἱ νέοι μέτρες καὶ ἀναγι-
νσκονται αἱ προλαβούσαι καταθέσεις τῶν
παλιῶν μαρτύρων, πλὴν ἐὰν θεωρηθῇ
ἀναγκάσις ὑπὸ τοῦ δικαστηρίου ἢ ἐκ νέου
ἐξετάσεις αὐτῶν, ὅτε τὸ δικαστήριον προ-
καίει εἰς τὴν ἐκδοσιν τοιαύτης διατάξεως
(Ποιν. Δικ. 470). (Ἰδὲ καὶ Ἀποφάσεις
δικαστικοῦ συμβουλίου, Διαδικασία παρὰ
τοῖς Πταισματοδίκαις, Διαδικασία παρὰ
τοῖς Πλημμελειοδίκαις, Διαδικασία παρὰ
τοῖς κακουργιοδίκαις).

Ἀνάκρισις.

Ἡ ποινικὴ διαδι-
κασία (ἢ σκοπὸς εἶναι ἡ νόμιμος κατα-
δίωξις καὶ τιμωρία 1) τῶν ἐν τῇ ἡμε-
ραπῇ διαπραττομένων ἀξιοποίνων πρά-
ξεων ὑπὸ τε ἐλλήνων καὶ ἑλλοδαπῶν
2) τῶν ἐν τῇ ἑλλοδαπῇ διαπραττομένων
κακουργημάτων καὶ πλημμελημάτων ὑπὸ
ἡμεδαπῶν καὶ 3) τῶν καθ' ἑλλήνων δια-
πραττομένων ἐν τῇ ἑλλοδαπῇ ὑπὸ ἑλλο-
δαπῶν κακουργημάτων καὶ πλημμελη-
μάτων), ἀποτελεῖται ἐκ δύο δικηκερμένων
δικδικασιῶν, τῆς πρῶτης καὶ τῆς
σκοπὸς ἢ συνάθεσις ὅλης τῆς ὕλης,
ἥτις ἀπαιτεῖται ἵνα ἀπορασίθῃ ἂν δύ-
ναται νὰ γίνῃ εἰσαγωγή εἰς δίκην» (Ποιν.
Δικ. ἄρθ. 69) καὶ τῆς κυρίως διὰ δὲ κα-
σὶ καὶ ἴτοι διὰ δὲ κασὶ κασὶ ἐνώπιον
τοῦ ἀκροατηρίου, ἐν ᾧ ἀπορασί-
ζεται βαισιτικῶς μετὰ τὴν συνάθεσιν καὶ
ἐκτίμησιν τῆς ὅλης ὕλης ἂν ὁ κατηγο-
ρουμένος ᾔναι ἄθωωτός ἢ κατὰδικαστός.
Ἡ δὲ πρῶτη κασὶ ἀποτελεῖται πά-
λιν ἐκ τῆς ἀνακρίσεως, ἢ σκοπὸς ἡ
συλλογὴ καὶ ἡ ἐκτίμησις τῆς ἀποδεικτικῆς
ὕλης, καὶ τῆς διὰ δὲ κασὶ ἐνώ-
πιον τῶν δεκτικῶν συμβου-
λίων, ἐν ᾗ ἀπορασίζεται ἂν ὑπάρχῃ
περίπτωσης νὰ γίνῃ κατηγορία ἐπ' ἀκρα-
τηρίου καὶ νὰ προσδιορισθῇ ἐν τοιαύτῃ
περίπτωσι καὶ τὸ ἀρμόδιον δικαστήριον. Ἡ
ἀνάκρισις πάλιν διαιρεῖται εἰς προει-
σαγωγικὴν καὶ εἰς κυρίαν ἀνά-
κρισιν, καὶ τῆς μὲν πρώτης σκοπὸς ἡ συλ-
λογὴ τῶν ἀναγκάσιων πληροφοριῶν περὶ τῆς
ἀνακριτέας πράξεως, ἀσμέτως πρὸς τὸν χα-
ρακτηρισμὸν αὐτῆς ὡς ἀξιοποίνου πράξεως,
τῆς δὲ δευτέρας ἡ διὰ συνδυασμοῦ τῶν
ἐνδείξεων καὶ ἀποδείξεων διευκρίνησις τοῦ
χαρακτῆρος τῆς πράξεως καὶ προσδιορισμὸς
τῆς ἐνοχλίας τοῦ κατηγορουμένου. Οὐχ ἥττον
συγχέονται πολλάκις οἱ ὅροι ἐν τῇ πρα-
κτικῇ καὶ ἐν τοῖς συγγράμμασι, καὶ μά-
λιστ' οἱ ὅροι ἀνάκρισις καὶ προ-
δικασία.

Περὶ τῶν ἔργων τῆς ἀνακρίσεως πραγματευόμεθα ἐν ταῖς λέξεσι Προδικασία καὶ Διαδικασία ἐν ὧσι τῶν ἀνακριτῶν.

Θ. Ν. Φλογαίτης

Ἀνακριτής (Ὅργαν, Δικαστηρίον), εἶναι πρόσωπον δικαστικόν, ἐντεταλμένον νὰ συλλέγῃ καὶ προπαρασκευάζῃ τὰ πρὸς ἀνακάλυψιν τῆς ἀληθείας μέσα περὶ τῶν ἐντὸς τῆς περιφέρειας αὐτοῦ δικπραχθέντων ἀδικημάτων (βλ. Ἀνακριτής). Ἡ Θέσις ἐν τῷ ἁπτικῷ δικαίῳ ἐκλήθη ἵχνα καὶ πᾶν δέρεα ἥς εἰς ἐκδήλωσιν τῶν ἀπαιτουμένων προσόντων τοῦ δικαστοῦ πρὸς ἀνακάλυψιν τῶν ἐνοχῶν πάσης ἀξιοποιοῦν πράξεως.

Τὰ ἠθικὰ τοῦ ἀνακριτοῦ προδόντα ἀνάγκη νὰ εἶναι ὑπέρτερα καὶ τῶν τοῦ συνήθους δικαστοῦ, ὅστις ἐπὶ τῶν πρὸ αὐτοῦ προσκομιζομένων ἀποδείξεων καλεῖται νὰ αποφανθῇ· διότι ὁ ἀνακριτής, εἰσδύων εἰς τὰ σκοτεινότερα γεγονότα, δεῖται ἀπαραιτήτως ὀξυνοίας πρὸς διάκρισιν τοῦ ψεύδους ἀπὸ τῆς ἀληθείας καὶ ἐξ αὐτοῦ πολλάκις τοῦ τόνου τῆς φωνῆς τοῦ ἀνακρινομένου· ὀφείλει νὰ εἶναι εὐρυμαθής καὶ νὰ ἔχῃ τὴν ἱκανότητα, ὅπως, ψυχολογῶν ἐπὶ τῶν ἀνθρωπίνων ἀδυναμιῶν καὶ τῶν παθῶν, κατανοῇ τὰ ὠθήσαντα τὸν ἐγκληματικὴν ἐλατήριον· προσὸν ἀπαραίτητον διὰ τὸν ἀνακριτὴν εἶναι καὶ θέλησις ἰσχυρά, ἵνα, σταθερῶς βυθίζων πρὸς τὸν σκοπὸν του, μὴ παρεκτρέπηται ἐκ τῶν σκοπίμων καὶ ἀπατηλῶν ἐνεργειῶν τῶν ἐνδιαφερομένων· ἐν τέλει ὀφείλει νὰ ὑπερνικῇ τὸν κάματον, ἔστιν ὅτε καὶ αὐτὴν τὴν ἀποθάρρυνσιν ἢ ἀηδίαν τῶν ἐπιμύχων καὶ οὐχὶ σπανίως ἀγόνων ἐρευνητῶν. Οὐδείς δ' ἐκ τῶν προτέρων δύναται νὰ διαγράφῃ, ἐπακριβῶς τὰ καθήκοντα αὐτοῦ, ἐξαρτώμενα ἐκ τῶν συγκεκριμένων περιστάσεων. Ὁ νόμος ὀρίζει τὰ δικαιώματα καὶ τὰ καθήκοντά του, εὐρυτάτην παρέχων αὐτῷ ἐξουσίαν· ἄλλ' αὐτὸς εἰς

ἐαυτὸν μόνον δύναται νὰ εὕρῃ τὸν ἄριστον ὁδηγόν. Ἐνέργεια, ὁρμήσις, δραστηριότης καὶ γνώσις τῶν ἀνθρώπων εἶναι τὰ πρὸς ἐξιχνίασιν καὶ καταδωξίν τῶν ἀδικημάτων ἀπαραίτητα στοιχεῖα. Πνεῦμα ἐξησχημένον, χαρακτήρ ἀνεξάρτητος, καὶ διὰ ἀγνῆ καὶ εὐλικρινῆς, ἰδοὺ τὰ κυρία τοῦ καλοῦ ἀνακριτοῦ χαρακτηριστικά. Ὁ ἀνακριτής, ὡς ὄργανον τοῦ νόμου ἀπαθείς πρωτίστως καὶ κυρίως περὶ τῆς ἀνακάλυψος τῆς ἀληθείας ἀσρολούμενος, ὀφείλει νὰ συλλέγῃ μετὰ τοῦ αὐτοῦ ἐνδιαφέροντος πᾶσαν ἀπόδειξιν ἢ ἐνδείξιν περὶ τῆς ἐνοχῆς καὶ περὶ τῆς ἀπαλλαγῆς τοῦ κατηγορουμένου, περὶ τε τῶν ἐπιβαρυντικῶν ἢ τῶν ἐλαφρυντικῶν αἰτιῶν αὐτοῦ. Τὰ ἐπιστημονικὰ τοῦ ἀνακριτοῦ ἐφόδια καὶ τὰ φυσικὰ αὐτοῦ χαρίσματα εἰναι πολὺτιμα πρὸς ἐπιτυχίαν τῶν ἀνακριτικῶν καθήκοντων ἐκτέλεσιν· ἄλλὰ μόνη ἡ πείρα χορηγεῖ τὴν ἀγχινοίαν, τὴν ἐπιμότητα τοῦ πνεύματος καὶ τὴν ἀκαταπόνητον δραστηριότητα, δι' ὧν ὁ ἀνακριτής δεξιῶς δύναται νὰ ἐκπληρώσῃ τὸ καθήκον του (II. Λουκάκου, Ὁδηγὸς τῶν ἀνακριτικῶν ὑπαλλήλων σ. 133). Ἐν πλείῃ περιπτώσει ὀφείλει νὰ μὴ ἐπιλανθάνηται τὴν παθητικὴν τοῦ ἀνακρινομένου ἢ ἐπιλογουμένου θέσιν, νὰ σταθμίσῃ δυνάμει πᾶσαν τῶν μαρτύρων καὶ τῶν κατηγορουμένων ἐνεργειῶν ἢ λέξεων, ἀπηλλοχρηστος πάσης προκαταλήψεως πρωτίστως ὁ μὴ σπεύδῃ εἰς τὸν σχηματισμὸν τῆς πεποιθήσεώς του προώρως, διακινδυνεύων τὴν τύχην τῆς ὑποθέσεως· ἡ ὑπερβολικὴ σπουδὴ εἰς τὴν στάθμισιν τῶν ἐνδείξεων ἢ καὶ τῶν ἀποδείξεων δύναται εἰς τινὰ περιστάσεις νὰ ἰσοδυναμῇ πρὸς ἀκρίβειαν μεροληψίαν.

Τὰ περὶ τῶν εἰδικῶν ἀνακριτῶν ἐκानονίσθησαν διὰ τῶν ἀρθ. 118-121 καὶ 234 τοῦ ὁργαν. τῶν δικαστηρίων τῆς 21 Ἰανουαρίου 1834 καὶ διὰ τοῦ 17/9 νόμου ἔχοντος διατάγματός τῆς 14 'Οκτ.

1838. Εἰς πᾶν δικαστήριον πλημμελειοδικῶν, κατὰ τὸ ἄρθ. 118 Ὁργ. Δικ. εἰς ἣ ἐν ἀνάγκῃ καὶ πλείοτεροι ἐκ τῶν πρωτοδικῶν διορίζοντο κατὰ τὴν ἀρχὴν ἐκάστου ἔτους καθ' ὅλην τὴν διάρκειαν αὐτοῦ ὡς ἀνακριταὶ εἰς προανάκρισιν τῶν πλημμελημάτων καὶ τῶν κακουργημάτων. Ἐὰν ὁ διορισμὸς δὲν ἐγγίνετο τῇ προτάσει τοῦ ἐπὶ τῆς δικαιοσύνης ὑπουργοῦ, ὁ πρόεδρος τοῦ Πρωτοδικείου ἠδύνατο νὰ διορίσῃ τὸν ἀνακριτὴν, ἐπίσης ἐὰν ἐκωλύετο ὁ διορισθεὶς νάντικαταστήσῃ, αὐτὸν δὲ ἄλλου. Τὸ Δ. 14 ὁκτ. 1838 ἐπέτεινε (ἄρθ. 1) τὴν κατὰ τὸ ἄρθ. 118 Ὁργ. Δ. ἐνιστάσιν τοῦ ἀνακριτοῦ διάρκειαν εἰς τριετή. Τὸ ἄρθρον 2 τοῦ αὐτοῦ Δ. ὥρισεν, ὅτι οἱ κατὰ τὴν ἔκδοσιν αὐτοῦ ἀνακριταὶ ἤθελον μένη ἐπὶ τριετιαν. Τὸ ἄρθρον 234 τοῦ ὁργανισμοῦ τῶν δικαστηρίων εἶχεν ὅριση, ὅτι οἱ ἀνακριταὶ λαμβάνουσιν χάριν ἀμειβῆς κατ' ἑταρ ἐπιμίσθιον 300 Δργ. ἀλλὰ τοῦτο ἠδύνατο νὰ διαταγῇ μόνον κατὰ τὸ τέλος τοῦ ἔτους καὶ ἐὰν κατὰ τὴν ἐκπλήρωσιν τῶν καθήκοντων τῶν ἔδιδον ἀφορμὰς εὐαρεσκείας. Πᾶσαι ὁμοίως σχεδὸν αἱ διατάξεις αὗται περιήλθον εἰς ἀχρησίαν ὡς ἐκ τῆς ταχευῆς ἀδιαφορίας τῶν ἐποπτευόντων τὰ τῆς ἐν Ἑλλάδι δικαιοσύνης. Ἀντιθέτως πρὸς τὴν σπουδαιότητα τῆς ἀποστολῆς τῶν ἀνακριτῶν δὲν ἐξελέγοντο ὑπὸ τῶν ἀρμοδίων οἱ ἱκανώτεροι καὶ οἱ μᾶλλον πεπειραμένοι τῶν δικαστῶν πρὸς ἐκπλήρωσιν τῶν ἀληθῶς ὑψηλῶν καθήκοντων τῆς ἀνακρίσεως, ἀλλ' οἱ νεώτεροι καὶ οἱ ἥσσον χρήσιμοι εἰς τὴν πολιτικὴν ὑπηρεσίαν, ὡς τοῦτο συνεπεῖρα ἐπερωτήσεως βουλευτοῦ (27 Μαΐου 1882) ἐβεβαίωσαν καὶ οἱ εἰσαγγελεῖς διὰ τῶν ἐπισήμων πρὸς τὸ Ὑπουργ. τῆς Δικαιοσύνης ἐκθέσεων τῶν, ἐν αἷς ἐξήγγισαν τοὺς λόγους. Ἦν ἐνέκα χωλαίνει ἡ ἐν Ἑλλάδι ἀνακρίσις. Πρὸς βελτίωσιν αὐτῆς ὁ ἐπὶ τῆς Δικαιοσ. ὑπουργὸς ὑπέβαλε κατὰ τὴν γ' συν. Θ'.

Περ. πρότασιν νόμου περὶ τροποποιήσεως τοῦ ἄρθ. 234 Ὁργ. Δ. (Παρὰστ. Ἑφημ. Σοφ. Β. σ. 109) καὶ ἄλλη δὲ τις πρότασις πρὸς τοῦτο ὑπεβλήθη (4 Δεκ. 1884) ὑπὸ βουλευτοῦ. Αἱ προτάσεις αὗται δὲν συνεζητήθησαν μὲν τότε, ἐχρησιμοποιήθησαν ὁμοίως εἰς τὴν διατύπωσιν ἑτέρου ὑπουργικοῦ νομοσχ. ὅπερ καὶ ἐφηγήσθη, δημοσιευθέντος τοῦ ν. 28 Μαΐου 1887 ΑΥΞΓ'. Διὰ τοῦ νόμου τούτου τὸ μὲν ἄρθ. 118 τοῦ Ὁργ. τοῦ Δικ. ἀντικατέστη δι' ἑτέρου, καθ' ὃ διατάχθη, ὅτι παρ' ἐκάστῳ δικαστηρίῳ πλημμελειοδικῶν διορίζονται διὰ διατ. εἰς ἣ ἐν ἀνάγκῃ πλείοτεροι ἐκ τῶν δικαστῶν τακτικοὶ ἀνακριταὶ εἰς προανάκρισιν τῶν κακουργημάτων καὶ πλημμελημάτων, ἀλλὰ διὰ τὸν διορισμὸν ἀνακριτοῦ ἀπαιτεῖτο συμπλήρωσις διετίας τοῦλάχιστον εἰς τὸν βαθμὸν τοῦ πρωτοδικου καὶ γνωμοδότησις ὑπὲρ τοῦ διορισμοῦ τοῦ ὑπὸ τοῦ ἀρμοδίου παρ' ἐρέταις εἰσαγγελεῶς. Ἀπαλλαγὴ ἐκ τῶν ἀνακριτικῶν καθηκόντων ἢ μεταθέσις τοῦ εἰς τὴν θέσιν ἀνακριτοῦ διορισθέντος δικαστοῦ δὲν ἐπετρέπετο πρὸ τῆς συμπληρώσεως διετίας ἀνευ ἡτιολογημένης προτάσεως τοῦ παρὰ πρωτοδικαίς εἰσαγγελεῶς. Ὑποστηρικτομένης καὶ ὑπὸ τοῦ παρ' ἐρέταις εἰσαγγελεῶς. Ὁ αὐτὸς δικαστὴς ἠδύνατο καὶ κατὰ τὰ ἐπόμενα ἔτη νὰ διορισθῇ τακτικὸς ἀνακριτὴς παρὰ τῷ αὐτῷ ἢ παρ' ἄλλῳ πλημμελειοδικῇ. Ἐν ἀπουσίᾳ ἢ κωλύματι τοῦ τακτικοῦ ἀνακριτοῦ, ἡ ἐν ἄλλῃ καταπειρουσῇ ἀνάγκῃ διορίζετο ὑπὸ τοῦ προέδρου τῶν πρωτοδικῶν, κατ' αἵτησιν τοῦ εἰσαγγελεῶς, προσωρινὸς ἀνακριτὴς. — Διὰ τοῦ ἰδίου ν. 28 Μαΐου 1887 τὸ ἄρθ. 234 τοῦ Ὁργ. Δ. εἶχε τροποποιηθῇ ὡς ἀκολούθως: Ὁ τακτικὸς ἀνακριτὴς ἐλάμβανε κατὰ μῆνα ἐπιμίσθιον Δρ. πεντήκοντα. Κατὰ δὲ τὸ τέλος ἐκάστου ἔτους συνεχεῶς ὑπηρεσίας ἠδύνατο νὰ δοθῇ τῷ ἀνακριτῇ διὰ Βασιλικῆς Διατάγματος καὶ ἀμειβῇ δεκαμῶν πεντακο-

τιων, ἂν διεκρίνετο ἐπὶ εὐδοκίᾳ ἐκπληρώσει τῶν καθήκοντων του. βεβαιουμένη, δι' ἡτοιμασμένης ἐκθέσεως τοῦ προέδρου καὶ τοῦ εἰσαγγελέως τῶν πρωτοδικῶν, ὑποστηριζομένης καὶ ὑπὸ τοῦ εἰσαγγελέως τῶν ἐφετών.—Διὰ τοῦ ἰδίου ν. 28 Μαΐου 1887 καταργήθη ὁ ν. 41 ὅκτ. 1838, ἡ δὲ ἰσχὺς τοῦ ν. τοῦ 1887 ὤρισθη ἀπὸ 1ης Σεπτ. 1887.

Ὁ ν. τῆς 28 Μαΐου 1887 εἶναι ὁ μόνος σταθμὸς βελτιώσεως τῆς ἀνακριτικῆς ὑπηρεσίας, κατὰ τὴν ἐφαρμογὴν ὅμως αὐτοῦ δὲν παρήγαγεν ὅλους τοὺς προσδοκωμένους καρπούς, διότι ἡ ἐπὶ τῷ συγκριντωτικώτερον διατύπωσιν αὐτοῦ ἐπήνεγκε τὰς ὅλως τυπικὰς εἰσαγγελτικὰς γνωμοδοτήσεις, — ἐν ᾗ ἐποχῇ μάλιστα ἡ Εἰσαγγελτικὴ θέσις οὐδεμίαν εἶχε μονιμοτητα, — καὶ τὴν καταδολιευσιν ἐν γένει τοῦ θεσμοῦ ἰδίως κατὰ τὴν ἀπονομὴν τοῦ ἐπιμισθίου γενομένην συμφώνως πρὸς τὴν ὑπουργικὴν εὐνοίαν, ἥτις ἐκτάτο, ὡς εὐνόητον, δι' ἀνταλλάγματος ὑπηρεσιῶν τοῦ ἀνακριτοῦ ἐπὶ βλάβῃ τῆς δικαιοσύνης. Εἶχε δικαίον ὁ Lasker, προτείνων κατὰ τὴν συζήτησιν τοῦ δικαστικοῦ ὀργανισμοῦ τῆς γερμανικῆς βουλοδοξίας, ὅτι ῥητῶς διὰ τοῦ νόμου δεῖν ἀπαγορεύεσθαι πᾶσα πρὸς τοὺς Εἰσαγγελεῖς καὶ τοὺς δικαστάς χρηματικὴ χρηρμία, ἐξαετωμένη ἐκ τῆς διακρίσεως τοῦ Ὑπουργοῦ, διότι παρεισδύουσι καταχρήσεις, ὅδικοι δὲ εἶχεν ὁ Πρωσας Ὑπουργὸς ἐπὶ τῆς δικαιοσύνης ἀποκρούσας πρότασιν οὕτω λογικὴν. (Dubarle, Code d'org. Jud. Allemand, α'. σ'. L. II.). Μεθ' ὅλας τὰς ἐλλείψεις του ὁ ν. 28 Μαΐου 1887 ἡρωδεκτικὸς βελτιώσεως διὰ τροποποιήσεως· ἀλλὰ κατὰ σύστημα, βασιζόμενον τὴν ἐλληνικὴν πολιτείαν, αἱ τὰς βουλευτικὰς πλειονοψηφίας ὁδηγοῦνται Κυβερνήσεις εὐρίσκουσιν ἀπλούστερον νὰ μὴ ἐπιζητῶσι τὴν βαθμιδαίαν βελτίωσιν τοῦ καθεστώτος, ἀλλὰ τὴν ὁλοσχερῇ κατάργησιν νόμου, ψηφισθέντος τῇ εἰσαγγήσει

τῆς προηγουμένης Κυβερνήσεως. Ὁ ἐπὶ τῆς Δικαιοσύνης Ὑπουργὸς διὰ τῆς ἀπὸ 17 Δεκεμ. 1890 ἐκθέσεως του πρὸς τὴν Βουλὴν (Παράρτ. Ἐφημ. Συζ. Β. συν. α'. Παρ. II' ἀριθ. 53 σ. 134) ἐλεώρησε κατ' ὅλοκληρίαν περιττὸν τὸν ν. τοῦ 1887. προτιμότερον δὲ τὸ ἀρχικὸν κείμενον τοῦ δικαστικοῦ ὀργανισμοῦ, ἐφ' ᾧ καὶ προέτεινεν ἀπλῶς τὴν κατάργησιν τοῦ τελευταίου νόμου. Τὸ νομοσχ. ἐπολεμήθη σφοδρῶς ὑπὸ τινων μελῶν τῆς ἀντιπολιτευσεως (22 Δεκ. 1890), ἀλλ' αἱ τοιαῦται διαμαρτυρίαι ἐπηνέγκσαν εἰς τὰ κύματα ὀγκοιδεσάτης βουλευτικῆς πλειονοψηφίας, οὕτω δὲ διὰ τοῦ ψηφισθέντος ν. 31 Δεκ. 1890 ΛΞΘ' καὶ διὰ νεοκτιστάσεως ἀνέβησεν ἀνέκρον καὶ ἀπαράλλακτον τὸ δρθ. 118 τοῦ Ὄργ. Δικαστ. ὡς ἀρχικῶς εἶχε διατυπωθῇ ὑπὸ τοῦ Μάουερ. Ἐκ τῆς ἐν τῇ Βουλῇ θερμώδους συζητήσεως συνάγεται, εἰ καὶ οὐχὶ σαφῶς, ὅτι ὁ ν. 41 Ὁκτ. 1838 περὶ διακρίσεως τῶν ἔργων τοῦ ἀνακριτοῦ, καταργηθεὶς διὰ τοῦ ν. 28 Μαΐου 1887 καὶ μὴ ψηφισθεὶς ἐκ νέου, δὲν ἰσχύει ἔτι.—Ἐπίσης διὰ τοῦ ν. 31 Δεκ. 1890, καταργήθη τὸ ἀρθ. 234, ὡς εἶχε τροποποιηθῇ διὰ τοῦ ν. 28 Μαΐου 1887, οὕτω δὲ ἔτι οὐδεμίαν ἰσχύει διατάξις περὶ ἐπιμισθίου ἡ ἀμοιβῆς ὑπὲρ τῶν ἀνακριτῶν.

Βραχύτατος βίος τοῦ τελευταίου νόμου, εἰς ὃν ὀπισθοδρομικῶς ἐπανῆλθεν ἡ ἀνάκρισις, ἐπανεφέρεν, ὡς ἦν ἐπόμενον, καὶ τὰ τοῦ πρῶην καθεστώτος ἐλαττώματα. ὧν ἕνεκεν ὁ ἐπὶ τῆς δικαιοσύνης Ὑπουργὸς ὑπέβαλε τὸ ἀπὸ 26 Νοεμ. 1894 νομοσχ. δι' οὗ προτείνεται ἡ ἐκ νέου ψήφισις τοῦ ἀρθ. 118 τοῦ δικαστικοῦ ὀργανισμοῦ, σχεδὸν ὡς εἶχεν ἐν τῷ ν. 28 Μαΐου 1887, ἐπίσης προσθήκην τοῦ ἀρθ. 234, ὅπερ εἶχε ῥιζικῶς καταργηθῇ, δι' ἣς ὠρίετο, ὅτι ὁ τακτικὸς ἀνακριτὴς λαμβάνει ἐπιμισθιον δοξαμῶν πεντήκοντα κατὰ μῆνα· ἀλλὰ τὸ νομοσχδ. τοῦτο δὲν

ἐψηφίσθη, διαλυθείσῃ τῇ Βουλῇ. — Κατὰ τὰ ἀνωτέρω ἔν ἐσχάτῳ νόμῳ περὶ διορισμοῦ ἀνακριτῶν εἶναι ὁ ἀπὸ 31 Δεκεμβρίου 1890 ΑΩΞΘ' ἡ ἀκριβέστερον τὸ ἄρθ. 118 τοῦ Ὁργ. τῶν Δικαστηρίων, ὡς εἶχεν ἀρχικῶς διατυπωθῇ (Ἐφημερίς Κυβερνήσεως 1891 Α' σ. 5. — Φλογαίτου Δικαστ. Νόμοι, γ'. Συμπλ. σ. 377. — Νομικὴ Βιβλιοθήκη, Γ'. Φιλ. Δικαστικὸς Ὁργανισμὸς σ. 285 καὶ 519). — Κατὰ τὸ κρατοῦν σύστημα οἱ ἀνακριταὶ διορίζονται διὰ δ. ἐὰν δὲ τὸ ὕπουργεῖον τῆς Δικαιοσύνης δὲν προκαλεσθῇ τὸν διορισμὸν αὐτῶν, οἱ πρόεδροί τῶν πρωτοδικῶν ἀναλόγως τῆς ὑπερχρυσῆς ἀνάγκης εἰς ἀνάκρισιν τῶν πλημμελημάτων καὶ κακούργημάτων, ὀρίζοντες τὸν ἀριθμὸν τῶν ἀπαιτούμενων ἀνακριτῶν κατὰ τὰς πρώτας ἡμέρας τοῦ Ἰανουαρίου.

Τὸ ζήτημα τῆς καθῆς ἐκλογῆς ἀνακριτῶν πραγματικὰ συνδέεται μετὰ τοῦ τῆς βελτιώσεως τοῦ θεσμοῦ τῆς δικαστικῆς ἰσοδυστητος καὶ τῆς εἰσαγγελικῆς ἀνεξαρτησίας, γενικῆς δὲ τῶν πάντων ἐποπτείας ὑπὸ τοῦ κέντρου τῆς διοικήσεως. Ἀλλὰ καὶ εἰδικῶς ἐν τῷ ἀνακριτικῷ κλάδῳ ἀνάγκη νὰ ἐπιζητηθῶσι βελτιώσεις καὶ τοιαύτας ἡμεῖς θεωροῦμεν, ἐὰν ὀρισθῇ γένος ἀνακριτικῆς ὑπηρεσίας ὡς προσὸν προβέδασμόν εἰς ἀνωτέραν θέσιν, ἀλλ' ἰδίως ἐὰν γίνωσι δεκταὶ αἱ ὑπ' ἐμοῦ ὡς βουλευτοῦ Βώλου εἰς τὴν Βουλὴν ὑποβληθεῖσαι (4 Δεκ. 1884) προτάσεις, ὧν αἱ σπουδαιότεραι, ὅτι α) ὁ ἀριθμὸς τῶν παρ' ἐκάστῳ πλημμελειοδικεῖῳ ἀνακριτῶν ἀνάγκη νὰ ὀρίζεται ἐν ἀρχῇ ἐκάστου ἔτους παρὰ τῆς ὁλομελείας τοῦ συμβουλίου τῶν Ἐφετών μετὰ γνωμοδότησιν τοῦ παρ' Ἐφετών Εἰσαγγελέως, τοῦ συμβουλίου τῶν πρωτοδικῶν καὶ τοῦ παρ' αὐτοῦ Εἰσαγγελέως β) οἱ ἀνακριταὶ νὰ διορίζονται ὑπὸ τῆς ὁλομελείας τοῦ συμβουλίου τῶν Ἐφετών ἐπὶ μίαν περιόδον, νὰ παύ-

ωνται δὲ δι' ἀποράτῃς τοῦ ἰδίου συμβουλίου, ἀποφαινομένου συνεπεὶχ προτάσεως τοῦ Εἰσαγγελέως παρ' Ἐφετών ἢ παρὰ Πλημμελειοδικαί' γ) νὰ λαμβάνωσιν ἐπιμίσθιον κατὰ μῆνα, ὀριζόμενον ὑπὸ τοῦ νομοῦ. (Παράρτ. Ἐφημ. Συβ. Βουλῆς δ'. συν. Θ'. Παρ. ἀρθ. 117, σ. 110. — Γ. Φ. Δικαστικὴ Ἀναδιοργάνωσις ἐν Ἑλλάδι σ. 77 καὶ 300). Ἡ ἐκλογὴ καλῶν τῆς θείμους λειτουργῶν ἀπαιτεῖ πρόσσχῃν ἔκτακτον, ἡ δὲ διὰ τὴν λεπτοτάτην τοῦ ἀνακριτοῦ δικαστικῆς ὑπηρεσίαν μεγαλειέσται, καὶ ἐπὶ μᾶλλον διὰ τὰ κατὰ, ἐν οἷς ἴσχυει ἐπὶ τὸ ζητητικὸν τῆς ἀνακρίσεως συστηματ., καθ' ὃ ἀνακριτῆς ἐν κορυφῇ καὶ παραθύρῳ κρίνει προκαταρκτικῶς περὶ τῶν τιμαλφεστέρων τοῦ ἀνθρώπου δικαιωμάτων.

Τὰ δικαιώματα καὶ τὰ καθήκοντα τοῦ ἀνακριτοῦ προσδιορίζει, — κατὰ τὸ ἄρθ. 119 τοῦ ὁργανισμοῦ τῶν δικαστηρίων, — ἡ ποινικὴ δικονομία ὡς μέλος τῆς δικαστικῆς ἀστυνομίας ἔχει τὸ δικαίωμα νὰ προσκαλῇ ἀπ' εὐθείας τοὺς δικαστικούς κλητῆρας, τὴν χωροφυλακίαν καὶ ἐν γένει τὴν ἐνοπλὸν δύναμιν.

Τοῦ κανόνος, ὅτι τῷ εἰσαγγελεῖ προσήκει ἡ ἐγερσις τῆς δημοσίας ἀγωγῆς, τῷ δικαστῇ δὲ ἡ ἀπόφασις περὶ τῆς κατηγορίας, — καὶ ἡ ἀνάγκη δὲ προσωρινή, τις ἀπόφασις εἶναι περὶ τοῦ συντελεστικωτέρου τρόπου πρὸς βεβαίωσιν τοῦ ἀδικήματος, — ἀναγκαστικὰ συνέπειαι εἶνε, ὅτι ὁ ἀνακριτῆς δὲν δύναται νὰ ἐπὶληθῇ τοῦ ἔργου τοῦ ἀνεῦ παραγγελίας τοῦ Εἰσαγγελέως (Ποιν. Δ. 184), ἐξαιρετικῶς δὲ (Ποιν. Δ. 153) ὑποχρεοῦται νὰ δέχῃται μὴνύσεις, ἃς διευθύνει παραγγέλλων εἰς τὸν Εἰσαγ. (Ποιν. Δ. 155), νὰ προβαίνει, δὲ καὶ αὐτεπαγγέλτως εἰς τὰς ἀνακριτικὰς αὐτῶν πράξεις ἀνεῦ παραγγελίας τοῦ Εἰσαγγελέως εἰς τὰ ἐπ' αὐτοφώρῳ ἀδικήματα (Ποιν. Δ. 157-159). — Πρὸς 20, 97 τοῦ Ὁργ. Δ. ἀνακριτῆς οἱ

εἰς τοὺς Εἰσαγγελεῖς ἐπὶ τῶν ἀνακριτικῶν ὑπαλλήλων χρησιμοποιεῖται δικαιοῦματα πρὸς ἐνάσκησιν τῆς Εἰσαγγελικῆς Ἐποπτείας. Ὁ ἀνακριτὴς ὀφείλει νὰ ἐκτελεῇ ἀκριβῶς τὰς ὁδηγίας τοῦ Εἰσαγγ. (πρὸς. Ποιν. Δ. 17. 187). Ἐν ᾧ περιπτώσει διαφωνεῖ πρὸς τὸν Εἰσαγγ., ὅτι ἡ ὑπόθεσις εἶνε περαιωμένη ἢ ὅτι συντελεστικωτέρᾳ ἔσται ἡ ἐπιτοπία ἀνάκρισις, ἀποφίνεται τὸ συμβούλιον (Γνωμοδ. Εἰσαγγ. Α. Π. 24 Αὐγ. 1873. α'. σ. 193). Ἡ παραγγελία τοῦ Εἰσαγγ. δὲν ἀπαλλάττει τῆς εὐθύνης τὸν ἀνακριτὴν. ἂν ἐνέργησεν πρᾶξιν ἀξιοποινον, ἂν δὲ διατάξῃ ὃ διατασσόμενος, δικαιοῦται νὰ ὑποβάλῃ τῷ προϊσταμένῳ Εἰσαγγελεῖ τὸ ζήτημα (Γνωμοδ. Εἰσαγγ. Α. Π. 1 Μαΐου 1880. β'. σ. 55). Ἀλλ' ἂν τὸ ζήτημα γιὰ τοσοῦτο σαφές, ὥστε δὲν ἐπιδέχεται δισταγμὸν, νομιζομεν, ὅτι ὑπάρχει ἡ περιπτώσις τῆς ἐφαρμογῆς τοῦ ἄρ. 292 Ὁργ. Δ.

Τὰ καθήκοντα τοῦ προέδρου δὲν εἶναι ἀσυμβίβαστα πρὸς τὰ τοῦ ἀνακριτοῦ, ὅθεν ὁ προέδρος, — κατὰ τὴν ἀπὸ 28 Ἰουλ. 1875 γνωμοδότησιν τοῦ Εἰσαγγ. Α. Π. (α'. 250), — διορίζων ἐν ἀνάγκῃ ἐλλείψει ἄλλων δικαστῶν αὐτὸς αὐτὸν ἀνακριτὴν. οὐδὲν παραβαίνει καθήκον. — Ὁ ἀνακριτοῦ καθήκοντα ἐκπληρῶν δικαστῆς δὲν δύναται νὰ νῦν πληρώσῃ καὶ τὸν Εἰσαγγελεῖα ταυτοχρόνως (Γνωμοδ. Εἰσαγγ. Α. Π. 20 Μαρτ. 1882. β'. σ. 207). — Δυνατὶς ὁ ἀνακριτὴς νὰ παραγγεῖλῃ εἰς τινὰ εἰρηνοδίκην τῆς περιφερείας του τὴν ἐξέτασιν τῶν μαρτύρων, τὴν αὐτοψίαν, τὴν κατ' οἶκον ἐρευναν, τὴν κατάσχεσιν ἢ ἄλλην τινὰ ἀνακριτικὴν πρᾶξιν (Ποιν. Δ. 201. 202). Καταδικαστικὸς πειθαρχικῶς ὁ ἀνακριτὴς. ἂν ἐπιπολαιῶς ἢ ῥαθυμίᾳ διεξάγῃ τὰς ἀνακρίσεις ἢ ἀπρεπῶς φέρεται ἢ ἐπιβλητικῶς δείκνυται πρὸς μάρτυρας καὶ κατηγορουμένους κατὰ τὴν ἀπὸ 1 Ἰουλ. 1881 γνωμοδ. Εἰσαγγ. Α. Π. (β'. 152).

Διπλοῦν βιβλίον ὀφείλει νὰ κρατῇ ὁ ἀνακριτὴς, — κατὰ τὸ ἄρθ. 120 τοῦ Ὁργ. Δικ., — 1) τῶν εἰσερχομένων, εἰς τὸ ὅριον καθ' ἑκάστην καταχωρίζονται αἱ ὑπὸ τοῦ Εἰσαγγ. παραδεδεῖσται εἰς αὐτὸν ἀνακρίσεις (Ὅρα ὑπόδειγμα ὑπὸ τοῦ ἄρθ. 105 Ὁργ. Δικ.). 2) τῆς ἀλλήλο-γραφίας.

Στατιστικὴ. — Εἰς τὸ τέλος ἑκάστης τριμηνίας ὁ ἀνακριτὴς παραδίδει πρὸς τὸν Εἰσαγγελεῖ, — κατὰ τὸ ἄρθ. 121 τοῦ Ὁργ. Δ., — ἀντίγραφον τοῦ βιβλίου τῶν εἰσερχομένων περὶ τῶν ὑπὸ ἀνάκρισιν κατηγορουμένων καὶ προσθέτει εἰς τοῦτο τὰς ἀναγκαιὰς σημειώσεις περὶ τῆς καταστάσεως τῶν ἀνακρίσεων, περὶ τῶν αἰτιῶν, δι' ἃς τυχὼν καθυστέρησάν τινες ἐκ αὐτῶν, περὶ τῆς καταστάσεως τῶν φυλακῶν τῶν ὑποδίκων, περὶ τοῦ ἀριθμοῦ τῶν ὑποδίκων καὶ ἄλλας ἀξίας λόγου παρατηρήσεις, ἀναγομένας εἰς τὰ καθήκοντα του. Ἡ ἔκθεσις αὕτη τοῦ ἀνακριτοῦ ἐπισυνάπτεται εἰς τὴν κατὰ τριμηνίαν ἔκθεσιν τοῦ Εἰσαγγελεῖος, ὅστις προσθέτει καὶ τὰς περὶ αὐτῆς παρατηρήσεις του, (Ὁργ. Δ. 108. 109). Διάταγμα κανονιστικὸν περὶ στατιστικῆς ἐξεδόθη τὸ ἀπὸ 23 Ὀκτωβ. 1872 μετὰ αἰτιολογικῆς ἐκθέσεως (Σύλλογῃ Ἐγκυκλ. ὑπ. Δικ. κ. 59-69. — Νομ. Βιβλ. Δικ. Ὁργ. σ. 261). Περὶ ἐπιθεωρήσεως δὲ τῶν δικαστικῶν γραφείων ἐψηφίσθη ὁ ν. 28 Μαΐου 1887 ΑΥΞΔ ὡς ἐντροποιηθῇ διὰ τοῦ ν. ΒΙΘ 17 Ἰουλ. 1892 (Φιλογ. Συμπλ. κ. σ. 39 καὶ δ'. 36. — Νομ. Βιβλ. Δικ. Φιλογ. Ὁργ. σ. 235).

Ἐγκύκλιοι τοῦ ὑπουργείου τῆς Δικαιοσύνης περὶ ἀνακριτῶν ἐξεδόθησαν αἱ ἀκόλουθοι: 1) 15ης Ἰαν. 1840 δι' ἧς παραγγέλλονται οἱ ἀνακριταὶ νὰ κημένωσι κατὰ τὰς ἐπιτοπίας μεταβάσει πλείστορον τοῦ προσήκοντος χρόνου (Συλλ. ἐγκυκλ. α' σ. 131). 2) 28 Μαρτ. 1840 περὶ διορισμοῦ προσωρινῶν ἀνακριτῶν.

σάκεις οἱ τακτικοὶ περιοδεύουσι (α'. σ. 145). — 3) 10 Σεπτ. 1850 περὶ ταχείας τῶν ἀνακρίσεων διεξαγωγῆς καὶ ἀπαγορεύσεως τῆς ἐξετάσεως μαρτύρων καὶ κατηγορουμένων ὑπὸ τῶν γραμματέων μόνον (α'. σ. 282). περὶ τοῦ δευτέρου θέματος καὶ ἡ ἀπὸ 11 Ἰαν. 1869 (α' σ. 727). ἐπίσης ἡ ἀπὸ 19 Νοεμ. 1873 (β'. σ. 165). — 4) 18 Ἀπρ. 1856 περὶ περιορισμοῦ τῶν ἐξόδων τῆς ποινικῆς δικαιοσύνης διὰ τῆς ἐνεργείας ἐπιτοπίων ἀνακρίσεων (α'. σ. 424). — 5) 8 Ἰουν. 1857 περὶ προσλήψεως γραμματέων κατὰ τὰς ἐπιτοπίους ἀνακρίσεις κατοικούντων εἰς τὸν τόπον τῆς ἀνακρίσεως (α'. σ. 430). — 6) 9 Σεπτ. 1857, 17 Ἀπρ. 1863, 10 Ἰουλ. 1863 18 Μαρτ. 1869, 2 Σεπτ. 1869, 31 Ἰαν. 1872 περὶ ταχείας περαιώσεως τῶν ἀνακρίσεων (α'. σ. 433, 534, 538, 706, 737, 5', 17). — 7) 25 Ἀπρ. 1869 περὶ τῆς ἐνεργείας τῶν ἀνακριτῶν κατὰ τὰς βουλευτικὰς ἐκλογὰς (α'. σ. 711). — 8) 10 Σεπτ. 1869 περὶ διεξαγωγῆς τῶν ἀνακρίσεων μετ' ἀκριβείας (α'. σ. 738).

Ἐπικουρικοὶ ἀνακριταί.— Ἐκτός τοῦ τακτικοῦ ἀνακριτοῦ, γίνεται ἡ προανάκρισις ὑπὸ τὴν διεύθυνσιν καὶ κατὰ παραγγελίαν τοῦ εἰσαγγελέως ὑπὸ τῶν εἰρηνοδίκων, ὑπὸ τοῦ δημάρχου, δημοκριτοῦ παρόδρου ἢ ἀστυνόμου, ὑπὸ τῶν ἡξιωματικῶν τῆς χωροφυλακῆς, καὶ ὅπου δὲν εὐρίσκονται ἡξιωματικοί, παρὰ τῶν ἐκεῖ διακονούντων ὑπαξιωματικῶν (Ποιν. Δ. 17. Καν. χωρ. 87 ἐ. 112 ἐ.). Ἐπίσης δ' ἐπαρχος καὶ ὁ νομάρχης ἔχει τὸ δικαίωμα τῆς βεβαιώσεως τῶν γινομένων ἡξιοποιούντων πράξεων (Ποιν. Δ. 18).

Τὰ περὶ δασοφυλάκων καὶ δασονομικῶν ὑπαλλήλων, ὡς ἐπὶ τῆς ἀνακρίσεως ὑπαλλήλων, ἐκανόνισε τὸ Δ. 10 Ἰουλ. 1836 περὶ τῶν εἰς τὰ δάση γινομένων ἀνομημάτων ἀρθ. 3-4).

Τὰ περὶ τῶν ἀστυνομικῶν ὑπαλλήλων τῶν σιδηροδρόμων

καὶ τῶν δικαιομάτων αὐτῶν ὡς τοιούτων κανονίζει ὁ ν. 5 Ἀπρ. 1884 ΔΡΟΒ' περὶ ἀσφαλείας τῆς ἀστυνομίας τῶν σιδηροδρόμων (ἀρθ. 16 Φλογ. Δ. Ν. β'. σ. 631).

Περὶ τῶν ἡξιωματικῶν ὡς ἀνακριτικῶν ὑπαλλήλων προνοεῖ τὸ ἀρθ. 11 § 26 τοῦ ἀπὸ 4 Ἰαν. 1834 Δ. (Φλογ. Παράρτ. 2. σ. 868).— Περὶ αὐτῶν δὲ καὶ τῶν ἡξιωματικῶν κυβερνητῶν πλοίων τοῦ πολεμικοῦ ναυτικοῦ εἰδικώτερον ὡς πρὸς τὰ δίκαια κατὰ τῆς ἀσφαλείας τῶν ὑποβρυχίων καλοῦσιν τὸ ἀρθ. 12 τοῦ ν. 9 Δεκ. 1885 ΔΤΙΒ' (Φλογ. Δ. Ν. β'. σ. 635).

Ὡς πρὸς τὰ ἀνακριτικὰ καθήκοντα τῶν προξενικῶν ἀρχῶν προνοεῖ τὸ ἀρθ. 188 τοῦ ν. 22 Δεκ. 1887 ΧΝΣ' περὶ ὀργανισμοῦ τῶν προξενικῶν ἀρχῶν.

Περὶ τῶν κατὰ τὰς ἐκλογὰς ἀντιπροσώπων τῆς δικαστικῆς ἀρχῆς, εἰπὺς ἐνεργοῦσι καὶ καθήκοντα ἀνακριτοῦ, ἐρίζουσι ἀρθρα 32-37 τοῦ ν. 17 Σεπτεμ. 1877 ΧΜΗ' περὶ ἐκλογῆς βουλευτῶν (Νομικὴ βιβλιοθήκη. Ἐκλογικὰς Κώδιξ ὑπὸ Ε. Λυκούδη σ. 243—258).

Τὰ ἀνακριτικὰ καθήκοντα τῆς δικαστικῆς ἀστυνομίας, ἕτινα πρὶν ἐνθροῦντο ὑπὸ τῶν δημάρχων, παρέδρον καὶ δημοτικῶν ἀστυνομικῶν συμφώνως πρὸς τὸ Δ. 31 Δεκ. 1836 περὶ δημοτικῆς ἀστυνομίας (ἀρθ. 84 ἐπ.). ἐκτελοῦνται νῦν ὑπὸ τῆς στρατιωτικῆς ἀστυνομίας δυνάμει τοῦ ν. 20 Μαρτ. 1893 ΒΡΠΗ' περὶ μεταβολῆς τοῦ συστήματος τῆς ἀστυνομικῆς διοικήσεως καὶ ὑπὸ τῆς διοικητικῆς ἀστυνομίας εἰς τοὺς δήμους Ἀθηνῶν καὶ Πειραιῶς δυνάμει τοῦ ν. 13 Μαρτ. 1849 ΡΚΣΤ'.

Ἀνακριταὶ ἰδιαζούσης δικαιοδοσίας.— Περὶ ἀνακριτοῦ εἰδικῶν δικαστηρίων κατὰ Ἰ' περὶ γὰρ προνοεῖ ὁ ν. 22 Δεκ. 1876 ΦΠΣ' (ἀρθ. 26-34).

Ἐνεκα τῆς αἰτίας ἐπίσης δι-

καὶ οὐδὲν αἰ. διαγραφομένης ὑπὸ τῶν ἄρθ. 36 ἐπ. Ποιν. Δ. α) διὰ τοὺς στρατιωτικοὺς καὶ τοὺς στρατιωτικοὺς ὡς π. ἀλλήλους ἢ ποσανάκρισις γίνεσθαι κατὰ τὰ ἄρθα 66-81, ἢ δὲ τακτικὴ ἀνάκρισις παρὰ τῶν Εἰσηγητῶν τῶν Στρατοδικείων κατὰ τὰ ἄρθα 82-97 τοῦ ν. 19 Μαΐου 1860, ὡς ἐτροποποιήθη διὰ τοῦ ν. 28 Μαΐου 1887. β) δὲ αὐτοὺς ἀξιωματικοὺς τοῦ ναυτικοῦ, διὰ τοὺς ναυτικούς ὡς πρὸς τὰ καθήκοντα τοῦ ἀνακριτοῦ τὸ ἄρθ. 9 τοῦ ν. 5 Αὐγ. 1861 ΧΝΘ' περὶ ναυτικῆς ποινικῆς νομοθεσίας γ) διὰ τοὺς νομάρχας, διὰ τοὺς ἐπισκόπους, ἀρχιεπισκόπους καὶ τὰ μέλη τῆς ἱερᾶ συνόδου μετὰ τοῦ παρ' αὐτῇ βασιλικοῦ ἐπιτρόπου, τῶν πρεσβέρων καὶ τοῦ πρώτου γραμματέως, δι' ὅλους τοὺς δικαστικοὺς ὑπαλλήλους ἀπὸ τοῦ δικαστηρίου τῶν πρωτοδικῶν καὶ ἀνωτέρω, διὰ τὸν πρόεδρον, τὸν βασιλικὸν ἐπίτροπον, τὸν ἀντιπρόεδρον τοῦ ἐλεγκτικοῦ συνεδρίου καὶ τοὺς ἐλεγκτάς ὡς πρὸς μὲν τὰ πτώσιμα ἀνακρίνονται ὑπὸ τῶν πληρουμειοδικῶν, ὡς πρὸς δὲ τὰ πληρμελήματα καὶ τὰ κακουργήματα τὰ τοῦ ἀνακριτοῦ καθήκοντα ἐκτελεῖ ὁ πρόεδρος τῶν Ἐφετῶν (Ποιν. Δικ. 36. 40-43).

Γ. Ν. Φιλάρετος.

Ἀνακριτικὸν συμβούλιον. Ὅπως μετατεθῇ ἀξιωματικὸς τοῦ στρατοῦ (τῆς ξηρᾶς ἢ τῆς θαλάσσης) εἰς ἀργίαν, ἀπόταξιν, ἀποστρατεῖαν κ.τ.λ. (ἔτι δὲ καὶ ὅπως ὁ εἰς ἀπόταξιν ἢ εἰς ἀργίαν δι' ἀπολύσεως ἐκ τῆς θέσεως ἢ εἰς ἀποστρατεῖαν δικτελῶν ἀξιωματικὸς στερεθῇ τοῦ δικαίουματος τοῦ φέρειν τὴν στρατιωτικὴν στολήν), ἀνάγκη νὰ παραπεμφθῇ ὑπὸ τοῦ ἐπὶ τῶν Στρατιωτικῶν Ὑπουργοῦ (αὐτεπαγγέλτως ἐνεργοῦντος ἢ ἐπὶ τῇ βάσει εἰδικῆς ἀναφορᾶς μετ' ἐγκλήσεως τῶν ὡς ἀρμοδίων πρὸς τοῦτο ὀρι-

ζομένων ἐν τῷ νόμῳ) εἰς Ἀνακριτικὸν συμβούλιον, δηλονότι στρατιωτικὸν συμβούλιον ἐκ πέντε μελῶν, διοριζομένων ὑπὸ τοῦ ἐπὶ τῶν Στρατιωτικῶν Ὑπουργοῦ ἐπὶ τῇ βάσει πίνακος ἐξ ἀξιωματικῶν ἀνωτέρων τοῦ ὑπὸ ἀνάκρισιν ἢ ἰσοβάθμων μὲν ἀλλ' ἀρχαιοτέρων, καλούμενον νὰ γνωμοδοτήσῃ. Τὸ δὲ συμβούλιον τοῦτο, συνερχόμενον ἐν μυστικαῖς συνεδριάσεσι κεκλεισμένων τῶν θυρῶν, γνωμοδοτεῖ διὰ μυστικῆς ψηφοφορίας, μετὰ προηγουμένην ἀνάγνωσιν τῶν ἐγγράφων καὶ τὴν ἀπολογίαν τοῦ ἀνακρινόμενου. Τὴν γνωμοδότησιν ταύτην ὁ Ὑπουργὸς δικαιούται νὰ τροποποιήσῃ μόνον ὑπὲρ τοῦ ἀξιωματικοῦ. (Ὅσα ἐν Παραρτήματι Δικαστικῶν Νόμων καὶ τοῖς Συμπληρώμασιν αὐτῶν Ν. ΡΟΗ' τῆς 7 Μαρτίου 1851 ἐν συνδ. πρὸς Ν. ΣΚΒ' τῆς 27 Ἰαν. 1853, Ν. ΑΒ' τῆς 5 Ἰουνίου 1882 καὶ Ν. ΑΥΜΕ' τῆς 28 Μαΐου 1887 καὶ τὰ πρὸς ἐκτέλεσιν αὐτῶν Διατάγματα, Ὅσα ὡσαύτως νόμον ΤΜΗ' τῆς 23 Ὀκτ. 1856 καὶ Ν. ΑΧΕ' τῆς 19 Δεκ. 1887 καὶ τὰ πρὸς ἐκτέλεσιν αὐτῶν Διατάγματα).

Θ. Ν. Φλογαίτης.

Ἀνακωχή (armistice). Διευκρινὸς τοῦ πολέμου τὰ ἐμπόλεμα μέρη, συνομολογοῦσιν ἔστιν ὅτε κατὰπασι τῶν ἐχθροπραξιῶν, ἧτις χαρακτηρίζεται διὰ τοῦ ὅρου ἀνακωχή.

Ἡ ἀνακωχή συνομολογεῖται εἴτε ὑπὸ τῶν οἰκείων κυβερνήσεων ἀμέσως, εἴτε ὑπὸ τῶν ἀρχηγῶν τῶν στρατιωτικῶν δυνάμεων ἐκαστέρου τῶν ἐμπόλεμων μερῶν, ἐφωδιασμένων διὰ τοιαύτης πληρεξουσιότητος ὑπὸ τῶν ἰδίων κυβερνήσεων, θεωρουμένων ὅμως ἀείποτε ὡς φερόντων τοιαύτην πληρεξουσιότητα, ὅσας προβάλουσιν εἰς τὴν συνομολόγησιν ἀνακωχῆς. Δύνανται προσέτι οἱ ἀρχηγοὶ τῶν στρατιωτικῶν δυνάμεων νὰ συνομολογῶσιν ἀνακωχῆς ὑπὸ τὸν ὅρον τῆς ἐγκρίσεως τῶν περὶ ταύτων συνηθῶν ὑπὸ τῶν οἰκείων

καθεστῆσθαι ἢ ἡγεμόνιον ἐντὸς ὁρισμένης περιθεσμίας, ἢ παρελθούσης ἐπὶ ματαίῳ ἐπαναλαμβάνονται αἱ ἐχθροπραξίαι.

Αἱ περὶ ἀνακωχῆς συνθήκαι δυνάμει νὰ ᾖσιν ἢ γενικαί, πᾶσαν πανταχοῦ καταπαύσασαι ἐχθροπραξίαν, ἢ μερικαί, εἰς ὁρισμένα μόνον μέρη ἀποδίδευσαι, ὅτε χαρακτηρίζονται εἰδικώτερον διὰ τοῦ ὀνόματος ἐκ εἰρηίας (trêves). Ἡ δὲ ἰσχύς αὐτῶν ἀρχεῖται ἀπ' ἑρ' γνωστοποιηθῇ ἡ συνομολογήσῃ εἰς τοὺς ἀρχηγούς τῶν εἰς τὰ διάφορα μέρη διεξαγόντων τὸν πόλεμον στρατιωτικῶν σωμάτων.

Οἱ κατὰ τόπους ἀρχηγοὶ τῶν στρατιωτικῶν σωμάτων δὲν δύνανται νὰ συνομολογήσωσιν ἰσχυρῶς κατὰπαυσιν τῶν ἐχθροπραξιῶν εἰμὴ μόνον διὰ τὰ ὑπὸ τῆς ἀξίους αὐτῶν διαταγῆς διατελοῦντα στρατιωτικὰ σώματα καὶ ἐντὸς τῆς ὑπὸ τῶν στρατιωτικῶν τούτων σωμάτων κατεχομένης χώρας ἢ περιφερείας. Ἐντὸς ὅμοις τῶν ὅρων τούτων ἡ συνομολογηθεῖσα συνθήκη εἶναι ἰσχυρά, μὴ δυναμένου τοῦ γενικοῦ ἀρχηγοῦ τῶν στρατιωτικῶν δυνάμεων νὰ θεωρήσῃ ταύτην ἀνίσχυρον ὡς ἐπιβλαβή. Ἐννοεῖται ὅμοις ὅτι ὁ τῆς αὐτῆς συνομολογήσας ἀνακωχῆν ἢ ἐκχειρίζαν ἀπέχει εὐθὺς ἀπέναντι τοῦ γενικοῦ ἀρχηγοῦ, δυνάμενος νὰ τιμωρήσῃ αὐτὸν πολεμικῶς.

Περὶ ἐκχειρίσεως πραγματευόμεθα εἰδικώτερον ἐκ οἰκίῳ τόπῳ. Ἐνταῦθα δὲ περιοριζόμεθα εἰς τὴν ἀνακωχὴν.

Ἡ συνομολογηθεῖσα ἀνακωχὴ παράγει ἀμετάκλητον ὑποχρεώσας ἐκάτερου τῶν συνομολογησαντων ταύτην ἀρχηγῶν ἐγγυημένον διὰ τοῦ δεθέντος λόγου αὐτοῦ νὰ τηρήσῃ τὰ συντεθειμένα.

Ἀμείσον τῆς ἀνακωχῆς ἀποτέλεσμα εἶναι ἡ κατάπαυσις μὲν τῶν ἐχθροπραξιῶν, ἀλλὰ καὶ ἡ διατήρησις τῶν κατεχομένων ὑπὸ τῶν διαφόρων στρατιωτικῶν δυνάμεων κατὰ γῆν ἢ κατὰ θάλασσαν θέσεων.

Διαρκούσης τῆς ἀνακωχῆς, οὐδεμίαν ἐπι-

τρέπεται πολεμικὴ ἐνεργεία, βελτιοῦσα τὴν θέσιν τοῦ ἑτέρου τῶν ἐμπολέμων ἀπέναντι τοῦ ἑτέρου, ἀνεγερσίς παρ. γ. ὀχυρωμάτων πρὸς τὸ μέρος τὸ ἐκτεθειμένον εἰς τὸ ἐχθρικὸν πυροβολικὸν ἢ ἀνυποδομήσεις τῶν κατηραγμένων τούτων ὑπὸ τοῦ ἐχθροῦ. Δύνανται δὲ μόνον ἐκάτερον τῶν μερῶν νὰ ἐνεργήσῃ κινητοποιήσεις τῶν ἰδίων στρατιωτικῶν δυνάμεων πρὸς ἐξασφάλισιν τῶν κατεχομένων ἡδὴ θέσεων. Δύνανται προσέτι τὰ ἐμπόλεμα μέρη νὰ ἐνεργήσῃ προμήθειας τροφίμων, ἀλλ' ἀνάγκη νὰ προνοήσῃ περὶ τούτου ἡ τῆς ἀνακωχῆς συνθήκη.

Καὶ ταῦτα μὲν προκειμένου περὶ ὀχυρῶν θέσεων ἢ προσωρίων εὐερισκομένων ἐν καταστάσει πολιορκίας ἢ αποκλεισμοῦ. Ἐν τῇ λοιπῇ ὅμοις γῶρᾳ τῶν ἐμπολέμων μετῶν διαρκούσης τῆς ἀνακωχῆς οὔτε ὁ ἐξοπλισμὸς καὶ ἡ μετέθεσις πολεμικῶν πλοίων, οὔτε στρατολογία, οὔτε κατασκευὴ ὅπλων ἢ πολεμοσφοδίων, καὶ ἐπὶ ὀλιγώτερον ἡ προμήθεια ζωοτροφῶν ἀπαγορεύεται. Δὲν ἐπιτρέπεται ὅμοις ἡ εἰσαγωγή πολεμικοῦ λαθρεμπορεύματος, καθ' ἃ ῥηθῆσεται ἐν οἰκίῳ τόπῳ, καὶ γενικώτερον δὲν ἐπιτρέπεται ἡ ἐπιχειρήσις πολεμικῶν ἔργων, ὅτινα μὴ ὠρισταμένης τῆς ἀνακωχῆς ὁ ἐχθρὸς ἡδυνάτο νὰ ἐμποδίσῃ, ἢ κατ'ἀλήθειαν παρ. γ. ὀχυρᾶς τινας θέσεις, ἢ εἰσέλασις ἐν τῇ ἐχθρῇ γῶρᾳ κ.τ.λ. Ἀπηγορευμένη ὠριστατως θεωρεῖται καὶ ἡ παραδοχὴ λιποτακτῶν ἐν τῇ στρατοπέδῳ, ὧν τὴν προσέλευσιν ἡδυνάτο νὰ ἐμποδίσῃ ὁ ἐχθρὸς μὴ ὠρισταμένης τῆς ἀνακωχῆς.

Ἡ τῶν ἐχθροπραξιῶν ἐπαναλήψις προαναγγέλλεται, ὡσάκις ἡ ἀνακωχὴ εἶναι συνομολογημένη ὠριστῶς ἢ καὶ ἐπὶ χρόνον μακρόν, ἐκτὸς ἐὰν ἐν τῷ μεταξὺ ἐπ' ἄλλῳ γεγονότι καταστήσῃ τὴν περὶ ἀνακωχῆς συνθήκην ἀνίσχυρον ἐνεκα ὠρισμένου λόγου.

Αἱ ἐπ' ὀριστον συνομολογούμεναι περὶ

ἀνακωχῆς συνθήκαι προτιγρύνονται συνθήκως τῆς συνθήκης περὶ εἰρήνης, οὐδέποτε ὁμοίως θεωροῦνται αὐταὶ αὐταὶ ὡς συνθήκαι περὶ εἰρήνης. Πάντως δ' ἀμφότερα τὰ μέρη ὑποχρεοῦνται νὰ τηρῶσιν αὐστηρῶς τοὺς ὅρους, ὅρ' οὗς συννομολογήθη ἡ ἀνακωχή. Ἡ δὲ παραβίασις τῶν ὅρων τούτων ὑπὸ τοῦ ἐτέρου τῶν ἐμπολέμων παρεῖχει τὸ δικαίωμα τῷ ἐτέρῳ νὰ θεωρήσῃ ἀφ' ἑξῆς ἀνίσχυρον τὴν περὶ ἀνακωχῆς συνθήκην, ὅτε παραβιάσθῃσιν. Ἡ καλὴ ὁμοίως πιστεῖ ὑπαγορεύει νὰ γνωστοποιήται προηγουμένως τῷ ἐτέρῳ τῶν ἐμπολέμων μερῶν ἡ ἐνεκα τοιούτου λόγου ἐπανάληψις τῶν ἐγκυραιοτήτων, ἐκτὸς ἐὰν ἡ παραβίασις τῶν ὅρων τῆς ἀνακωχῆς ᾖ καὶ σοβαρὰ καὶ κατάρωρος.

Π. Δρουαρθόπουλος.

Ἀναλώσιμον ἢ ἀναλωτὸν (καὶ ἄλλως $\rho\eta\alpha\sigma\tau\acute{o}\nu$) πρᾶγμα καλεῖται τὸ ἐνώσιματον κινήτῳ πρᾶγμα, ὅπερ διὰ τῆς ἀπὸ ἐκτελεστέας χρήσεως καταναλισκείται, ἥτοι τὸ πρᾶγμα οὗ ἡ χρῆσις ἐν τῇ ἀποχρήσει ἐστίν (Εἰσηγ., § 2 (2.4), Ν. 1 καὶ § 1 Πανδ. (7. 5), οἷα τὰ ἐσθίμενα καὶ πινόμενα καὶ αἱ πρὸς θέρεμνσιν καὶ φωτισμὸν ὕλαι· ὅθεν δὲν ὑπάρχονται εἰς τὰ ἀναλωτὰ τὰ διὰ τῆς συχνῆς καὶ ἐπανειλημμένης αὐτῶν χρήσεως τριβόμενα καὶ βαθμιαίως φθειρόμενα πράγματα, ὅποια λ.χ. τὰ ἐνδύματα (Wächter σελ. 219 σημ. 36 Windscheid § 141 σημ. 2). Σημειωθῆτω προσέτι ὅτι τὰ μὲν ἀναλωτὰ πράγματα εἶναι κατὰ κανόνα ἀντικαταστατά (ἴδε τὴν λέξιν ἀντικαταστατά), ἀλλ' οὐχὶ καὶ τὰ ἀντικαταστατὰ ἀναλωτὰ. Οὕτω φέρ' εἰπεῖν ἀντίτυπα βιβλία, βιβλία, κέραμοι, βελόνα· εἰσὶ μὲν ἀντικαταστατά, ἀλλ' οὐχὶ καὶ ἀναλωτὰ.

Περὶ τῶν ἀναλωτῶν πραγμάτων ἰσχύει παρὰ Ῥωμαίους (Ν. 3 § 6 Ν. 4 Πανδ. (13.6)) ὁ κανὼν ὅτι ὁ λαβὼν διὰ νομικῆς πράξεως τοιοῦτο πρᾶγμα, δικαιούται νὰ

καταναλώσῃ αὐτὸ (καὶ ἐπομένως, εἰ ὀφείλει νὰ ἀποδώσῃ αὐτό, δύναται νὰ παραδώσῃ ἄλλο τῆς αὐτῆς ποιότητος καὶ ποσότητος), πλὴν ἐὰν ἐκ τῆς συμβάσεως συνάγῃται ὡρισμένως τὸ ἐναντίον.

Θ. Ν. Φλογαίτης

Ἀναμίσθωσις (relocatio), ἴδε Μίσθωσις.

Ἀνανέωσις (novatio) καλεῖται ἡ κατάργησις ὑπαρχούσης ἐνοχῆς διὰ τῆς συστάσεως νέας. Κατὰ τε τὸ Ῥωμαϊκὸν δίκαιον καὶ τὸ Σχ. τοῦ Ἀστικοῦ Κώδικος (ἀρθ. 1362) ἡ ἀνανέωσις γίνεται τριχῶς. Α' ὅσῳκι ὁ ὀφειλέτης συννομολογῇ μετὰ τοῦ πιστωτοῦ νέον χρέος πρὸς ἀντικατάστασιν καὶ ἀποσβέσιν τοῦ παλαιοῦ. Διὸ ἡ ἐκδόσις συναλλαγματικῆς, γενομένη ἐπὶ σκοπῷ κατάργήσεως τῆς προτέρας ἐνοχῆς καὶ συστάσεως τῆς ἐκ τῆς συναλλαγματικῆς, ἀποτελεῖ ἀνανέωσιν (Ν. 4 καὶ § 1 Πανδ. (46. 2)). Ἀλλὰ καὶ συμφωνηθείσης μεταξὺ ἐντολέως καὶ ἐντολοδόχου τῆς ὑπὸ τοῦ δευτέρου διατηρήσεως εἰς χεῖρας αὐτοῦ λόγῳ δανείου τῶν ὑπ' αὐτοῦ ὡς ἐντολοδόχου εἰσπραχθέντων χρημάτων, ἀποσβέννεται ἡ ἐκ τῆς ἐντολῆς ἀρχικὴ ὀφειλὴ, μὴ δυναμένης νὰ συνυπάρχῃ αὐτῇ τῇ ἐκ τοῦ δανείου ἀπαιτήσεως (Ν. 15 Πανδ. (12.1))· ἐξεταστέα δὲ διὰ τοῦτο καθίσταται ἡ φύσις τῆς νέας ὀφειλῆς καὶ ἀδιάφορον εἶναι ἂν ἡ ἀρχικὴ ὀφειλὴ ᾖ καὶ πολιτικῆς φύσεως (Α. Π. 108 τοῦ 86), ὅτε μηδενὸς νόμου ἀπείργοντος τὴν δι' ἀνανέωσιν μεταβολὴν τῆς ἀρχικῆς ὀφειλῆς εἰς ἐνοχὴν ἐτέρας φύσεως, π.χ. τῶν τόκων ἀπαιτήσεως εἰς ναυτοδάνειον (Α. Π. 272 τοῦ 64). Β' ὅσῳκι νέος δανειστής λαμβάνει τὴν θέσιν τοῦ παλαιοῦ δανειστοῦ, τοῦ τελευταίου ἐκχωροῦντος τὴν ἀπαιτήσιν αὐτοῦ πρὸς τὸν πρῶτον, μετ' οὗ ὁ ὀφειλέτης συνάπτει νέαν ἐνοχὴν καὶ Γ' ὅσῳκι ὁ πρότερον ὡς ὀφειλέτης ἐνεχόμενος προσφέρει ἄλλον ἄνθρωπον, συγκαταθέσει καὶ τοῦ δανειστοῦ

(N. 11 καὶ 17 Πανδ.) (46.2) N. 4 § 6 Κωδ. (8.42). Ὅθεν ἀνανέωσις ὑπάρχει οὐχὶ μόνον διὰ συνομολογήσεως νέου γένους ἀντὶ τοῦ παλαιοῦ, ἤτοι καταργήσεως τῆς ἐν τῇ ἐνορχίῃ σχέσεως ἀπαιτήσεως καὶ ἀντικαταστάσεως δι' ἄλλου εἶδους ἀπαιτήσεως, ἀλλὰ καὶ διὰ τῆς μεταβολῆς μόνον τῶν προσώπων. ἤτοι τοῦ ὀφειλέτου ἢ τοῦ δανειστοῦ, ἐπὶ σκοπῷ ἀνανέωσεως (N. 12 Πανδ. (17. 22), N. 3. Κώδ. (46.2), N. 2 καὶ 8 Κωδ. (8.42).

Σημειωτέον ὅτι ἡ ἀνανέωσις δὲν εἰκάζεται, ἀλλὰ πρέπει νὰ συνάγῃται σαφῶς ὁ σκοπὸς τῆς ἀνανέωσεως (Σχ. Ἀστ.Κωδ. ἐκθ. 1363 N. 8 Κωδ. (8.42) καὶ Εἰς. § 3 (3.29). Δὲν ἀπαιτεῖται ὅμως ἡ ἐνητι ἐν τῷ ἐγγράφῳ τῆς ἀνανέωσεως δηλώσει τῶν μερῶν, ἀλλ' ἄρκει καὶ ἡ ὁμολογία τῶν μερῶν βεβαιούσα τὴν τῆς ἀνανέωσεως θέλησιν αὐτῶν (N. τελ. Πανδ. (8.41). Ὅθεν ἡ περὶ ἀνανέωσεως διάνοια τῶν συνδεδεμένων δύναται καὶ ἐκ τεκμηρίου ἀπολαῦσαι τὴν συναρχίαν (N. 8 Κωδ. (8.42). Ἐπομένως καὶ ἐξ ἄλλων πρὸς τὸ τῆς ἀνανέωσεως ἐγγράφων συνδεδεμένων γεγονότων, μὴ περιεχομένων μὲν ἐν αὐτῷ, ἀλλ' ἐμφαινόντων σαφῶς τὴν τοιαύτην πρόθεσιν (Α.Π. 42 τοῦ 91). Ἀλλὰ καταδήλως δὲν ὑπάρχει ἀνανέωσις, ὡσάκις διὰ τοῦ ἐγγράφου οὐ μόνον δὲν ἀπεσθῇ ἡ πρώτη ἐνοχή, ἀλλὰ καὶ βεβαιούται (Α. Π. 85 τοῦ 46). — Ἀναγκάζον νὰ προστεθῇ ὅτι ἡ νέα ἐνοχή, καὶ πρὶν ἢ ἐκπληρωθῇ, ἀναιρεῖ τὴν προηγουμένην ὅθεν καὶ μὴ ἐκτελεσθείσης τῆς νομικῆς σχέσεως δὲν ἀναζητῇ ἡ καταργηθεῖσα (Α. Π. 275 τοῦ 87), ὅθεν κατάδηλον ὅτι, ἐάν πρὸς ἀπότισιν προνομιούχου ἀπαιτήσεως, ὡς ὑπηρετικῶν μισθῶν, ἐξεδόθῃ δανειστικὸν ἄλλο, μὴ μνημόνεον τὸ προνόμιον, ἀπέλλυται τὸ προνόμιον διὰ τῆς ἀνανέωσεως τῆς ὀφειλῆς (Α. Π. 242 τοῦ 63). Ἐπίσης ἐκλείπουν τὰ παρεχόμενα τῆς πρώτης ἐνοχῆς, ἤτοι ἡ πρὸς

ἀπράλειαν αὐτῆς ἐγγραφεῖσα ὑποθήκη (Α. Π. 171 τοῦ 78). Ἰσχύει δὲ μόνον ἡ πρώτη ὑποθήκη, ἐάν ὁ δανειστής ἐτήρησεν τὴν ὑποθήκην τοῦ ἀνανεωθέντος δανείου, ὡς προκύπτει ἐκ τῶν νόμων 11 § 1 (13. 7), N. 12 § 5, N. 24 περ. Πανδ. (20.4) καὶ νόμου περὶ Ὑποθ. ἐξθ. 50, 55 καὶ 79. Α.Π. 72 τοῦ 71.

Θ. Ν. Φλογαίτης

Ἀναπλειστηριασμός. Ἰδε Πλειστηριασμός.

Ἀναπληρωτικοὶ ἔνορκοι.

Ἰδε Δικδικασία παρὰ τοῖς κακομενοδικαῖς καὶ Ὀρκωτικὸν σύστημα.

Ἀναργυρία ἔνστασις ἡ ἀγωγή ἀναρχίας, exceptio ἢ querela non numeratae pecuniae. Κατὰ τὸ Ρ. Δ. ἐδοκιμάζοντο οἱ ὁμολογούντες ψευδῶς δι' ἐγγράφου τὴν παραχρᾶν χρημάτων ἢ καὶ ἄλλου τινὸς πράγματος νὰ προσβάλωσιν αὐτὸ ἐντὸς ὠρισμένης προθεσμίας. (προθεσμίας δύο ἐτῶν ἐάν τὸ ἐγγράφον ἀπέβλεπεν εἰς δάνειον, προθεσμίας τριᾶκοντα ἡμερῶν ἐάν ἀπέβλεπεν εἰς ἐξόφλησιν, προθεσμίας ποικιλομένης κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ γάμου ἐπὶ προικῶς) διὰ τῆς ἐνστάσεως ἀναργυρίας ἡ ἐστὶ καὶ δι' ἀγωγῆς, ὑπερχεῖτο δὲ τότε ὁ κατὰ τὸ ἐγγράφον παραδοὺς ταῦτα νὰ ποδεῖχῃ τὴν παράδοσιν αὐτῶ δι' ἄλλων ἀποδεικτικῶν μέσων. Ἀλλ' οἱ περὶ τούτου ὅρισμοί τοῦ Ρ. Δ. δὲν ἰσχύουσι νῦν, ὡς ἀντικείμενοι εἰς τὰς περὶ ἀποδεικτικῶν ἐγγράφων διατάξεις τῆς Πολιτικῆς Δικονομίας.

Θ. Ν. Φλογαίτης.

Ἀναρχία. Κυριολεκτικῶς δηλοῖ τὴν ἐν τῇ ἀνθρωπίνῃ κοινωνίᾳ παντελῇ ἔλλειψιν πολιτικῆς ἀρχῆς, ἤτοι κοινωनीαν ὅλως ἀναρχάντων, ἢ πολιτεῖαν ἀποσυντεθειμένην ἤδη. Εὐδελον δ' εἰς πάντα, ὅτι τοιαύτη ἔλλειψις, ὑποτιθεμένη, ἀναρχία, καθίστησιν ἀδύνατον καὶ τῆς κοινωνίας αὐτῆς τὴν διατήρησιν. ἐπαγομένη βλαβηρὸν τὴν παντελῇ διάλυσιν

διότι ἡ ἀγαλίνωτος ἀτομικὴ αὐθαριεσία καὶ πλεονεξία ἐπιφέρουσι τὴν ἀλλήλομαχίαν, τὴν ἀλλήλοφθορίαν καὶ τὴν φυγὴν. Ἡ ἀναρχία τοὔτεστιν εἶναι ἄρνησις καὶ ματαίωσις τῆς ἀνθρωπίνης κοινωνίας ἀπολύτως.

Ἄλλ' αὐτὴ δυνάτῃ πρακτικῶς τοιαύτη τις πάντεσσι πολιτικῆς ἀρχῆς ἑλλειψίς, διότι καὶ ἡ μᾶλλον νήπιος καὶ ἀσύντακτος κοινωνία ἐξ αὐτομάτου, ὡς εἰπεῖν, ἐνεκα τῆς πρὸς ἰδίαν ἐκάστου συντηρίαν ὁρμῆς, σπεύδει διὰ τῆς ἐκ τοῦ προχείρου ἐνώσεως τῶν πολλῶν ν' ἀποκρούσῃ τὴν βίαν τοῦ ἰσχυροῦ κατὰ τοῦ ἀδυνάτου καὶ τοῦ ἀδικούντος κατὰ τοῦ ἀδικουμένου· αὕτη δ' ἡ ἐκ τοῦ προχείρου ἐνωσις συνιστᾷ ἀρχὴν πολιτικῆς ὁργανώσεως καὶ ἐμφανισίῃ πῶς πολιτικῆς ἀρχῆς, καίπερ ἀτελοῦς καὶ ἐρτημέρου· διότι ἐπίσης ἐν κοινωνίᾳ ὁργανωμένῃ ἤδη πολιτικῶς, ὅσῳ δῆποτε μεγάλη πολιτικὴ ἀνωμαλία δὲν ἐξαφανίζει ἐντελῶς τὴν πολιτικὴν ἀρχήν, τὸ μὲν διὰ τὴν προηγηθεῖσαν ἐξιν καὶ τὴν πρὸς ἰδίαν συντήρησιν ῥοπὴν, τὸ δὲ διὰ τὸν συνήθη τῶν τοιούτων ἀνωμαλιῶν λόγον, ὅτι περὶ τῆς ἀρχῆς κυρίως ἔχων.

Ἡ ἐν τινι ὁμῶς πολιτεία, καίπερ ὁργανωμένῃ, συγκρούσις φατριῶν ἀντιζήλων, ἀντιποιοιμένων τὴν ἐν αὐτῇ ἀρχήν, ἐκατέρας δὲ τούτων μὴ ἀναγνωρίζουσας τὸ κράτος καὶ τὸ νόμιμον κῦρος τῆς ἀρχῆς παρὰ τῆς ἐτέρας κατεχομένης, καὶ τὸ ἄλλῃθεν ἐντεῦθεν τοῦ κρατήσοντος μετὰ τὸ πέρας τῆς συγκρούσεως, εἰσὶν ὀλεθριώτερα καὶ αὐτῆς ἔτι τῆς παντελοῦς ἑλλείψεως πολιτικῆς ἀρχῆς· διότι ἡ ἀντίθεσις τοῦ πολιτικοῦ συμφέροντος τῶν ἐχθρικῶς οὕτως ἀνταγωνιζομένων φατριῶν, καὶ ἡ ὁρμὴ ἐκάστης πρὸς ἐξασθένισιν τῆς ἀντιπάλου ἐξωθεῖ ἐκατέραν ν' ἀναγνωρίζη ἢ ἀποδέχῃται, ὅ,τι ἡ ἑτέρα ἀπαγορεύει ἢ ἀποκρούει, πολλάκις δὲ καὶ νῦν ὑποστηρίζη καὶ ὑποκινῇ ἔτι ἀδικοπραγίας,

καὶ ἐξαχρείωσις τῶν πλείστον ἑλληνικῶν τολεων, ὡς θυμασίως περιγράφει ταῦτα ὁ Κουκουδίδης (βιβλ. Γ' § § 82 καὶ 83).

Ἄγρια ἀναρχία ἐκράτησεν ἐπίσης ἐν Ῥώμῃ κατὰ τὰς παρυμένας τῆς Αὐτοκρατορίας, ὅτε οἱ νικητῆρες στρατηγοὶ ἐπὶ ἄλλῃ πρὸς ἄλλήλους, ἐπιδιώκοντες ἐκάστου ὑπὲρ ἐαυτοῦ τὴν μοναρχίαν, εἰς τὴν μετ' αὐτὸν πολὺ κατέληξαν τὰ πράγματα, ὥστε συντεταγμένη πᾶσα πολιτικὴ ἄρετὴ οὐκ οὐδένως ἢ ἀρχὴ ἦτο ἐν ταύτῃ ἀναμειβόμεντος, πᾶς τις δ' ἐτόλμα ἀπειθεῖν. ἐκπύων ταχέαν τῆς ἰσχύος τροπὴν. Τὸ αὐτὸ δ' ἐπῆλθε βραδύτερον ἐπὶ τῆς κύττωκρατορίας, ὅτε οἱ πραίτοριανοὶ στρατοὶ συνεχῶς ἀνεθίβαζον καὶ κατεβίβαζον αὐτοκράτορας, ἐκράτουν δὲ πολλάκις πλείονες τοιοῦτοι συγχρόνως, ἀλλήλομαχουντες, ἀνιστῶντες ἐκάστου τὴν ὅλην ἀρχήν.

Ἀναρχία ἐτί ἐκράτησεν ἐν Ἀγγλίᾳ περὶ τὸν ΙΓ' αἰῶνα κατὰ τὸν καλούμενον περὶ τῶν ὁμογενῶν πόλεμον ἐμφύλιον ἐκ τῆς ἀντιζητίας δύο ἀριστοκρατικῶν πατριῶν. ὧν ἕκαστη ἐπὶ κεφαλῇ εἶχεν ἴδιον κλάδον τῆς βασιλικῆς οἰκογενείας, ἀντιστοιχόμενον τῷ βασιλικῷ ἱερίῳ, καὶ ἐν γένει τὴν ἀρχὴν τῆς πολιτείας, ἣν οὐδαμῶς ἀνεγνώριζεν εἰς τὰς μετέωρας τῆς ἐτέρας κατέληξε δ' οὗτος εἰς πολιτικὸν συμβιβασμόν, ὥστε μετὰ μακρὰν καὶ ὀλεθρίαν πάλην ἡπυμόησαν ἐκατέρωθεν ἐκ τῆς ἀμοιβαίας καταστροφῆς.

Ἀναρχία προσέτι ἐπῆλθεν ἐν ἀρχῇ τῆς τριακοντακτικῆς κυβερνήσεως κατὰ τὴν μεγάλῃ Γαλλικῇ ἐπανάστασιν τῷ 1793. ὅτε συγχρόνως ἰσχυον καὶ ἀντεπράττον δι' ἄλληλους ἡ ἐπιτροπὴ τῆς κοινῆς σωτηρίας καὶ ὁ δῆμος τῶν Παρισίων καὶ ἡ Σύνοδος, μέχρις οὗ ἡ πρώτη τὸν μὲν συνέτριψε, τὴν δὲ Σύνοδον ἐταπείνωσε, μετ' οὐ πολὺ δὲ ὑπ' αὐτῆς ταύτης καὶ αὐτὴ συντριβείσα, παρεσκευασε τὴν ἰδουσίαν δεσποτικὴν μοναρχίαν.

Τοιαύτη τέλος ἀναρχία ἐπῆλθε κατὰ τὸν ἡμέτερον περὶ ἀνεξαρτησίας ἀγῶνα τῷ 1824, ὅτε καὶ ἀντιζητοὶ πατρίαι, νομίσασαι ἐκ τῶν πρώτων ἐπιτυχῶν τὸν ἐχθρὸν καταβληθέντα, ἐπράτησαν κατ' ἀλλήλων ἐκ φιλαρχίας καὶ φιλοπροσωπίας, παρεμέλυσαν τὸ κοινὸν συμφέρον. Ἐπαπέφερε δὲ μετὰ ταῦτα τὴν ἐμόνοιαν ὁ κοινὸς κίνδυνος, βραδέως ὅμως, διότι ἐν ταύτῃ παρεσκευασθεὶς ὁ ἐχθρὸς ἐξήρανσε τὸ πλεῖστον τοῦ ἔργου. ἢ κατέπνυγε δὲ καὶ ὁλοσχερῶς τὸν ἀγῶνα, εἰμὴ προσήρχοντο ἄραχοι οἱ σύμμαχοι Ἀγγλοὶ καὶ Ῥώσοι καὶ Γάλλοι.

Οἱ ὁπαδοὶ δὲ τοῦ δεσποτισμοῦ νομίζουσι συγγενὴ πρὸς τὴν ἀναρχίαν τὴν πολυαρχίαν, ἣν ἐπάγεται ἡ συνταγματικὴ ἀρχὴ τῆς διαρκείας τῶν ἐξουσιῶν, καὶ ἡ παρεπομένη ἀπ' ἀλλήλων ἀνεξαρτησία ὡς καὶ ἡ τῶν καθ' ἐκάστην τῶν ἐξουσιῶν ταύτων ἀρχῶν κατὰ τὴν ἐκπλήρωσιν τοῦ ἰδίου καθήκοντος, διὰ τὸ εὐκολον τάχα τῆς πρὸς ἀλλήλους συγκρούσεως συγχρόνως ἰσχυρουσῶν. Τοῦτο ὅμως ἐπάγεται οὐχὶ ἡ πολυαρχία, ἀλλ' ἡ πλημμελής ταύτης ὁργάνωσις (ἴδε ἀπὸ σκεντρωσίου) πρὸς δὲ τὴν ἀναρχίαν παρεμφερέει τὰ πολλὰ ὁ δεσποτισμός, καθ' ὃν ὡς ἐν τῇ ἀναρχίᾳ ἐκλείπει ἡ ἀτομικὴ ἀσφάλεια, ἐξαρτωμένους παντὸς δικαίωματος ἀπὸ τῆς αὐθαριείας τοῦ δεσποτοῦ, καὶ ἀπειλούμενης ἀνὰ πᾶν σχεδὸν ῥήμα ἐσωτερικῆς φήσεως διὰ τὴν κατὰβλησιν τῶν πολλῶν. Ἐποχὴν ἀναρχίας ἀπεκάλεσαν οἱ Ἀθηναῖοι τὴν τῶν 30 τυράννων, οὐχὶ δὲ διότι πολλοὶ ἀμα ἦρχον, οἵτινες, καί περ 30, εἰς μίαν μόνην βουλήσιν ἦσαν ὑποταχθέντες, ἀλλὰ διότι δὲν ὑπῆρχε τότε ἡ νομιμὸς ἀρχή, ἀντὶ δὲ τοῦ νόμου ἰσχυρὴν ἡ αὐθαριεσία τῶν τυράννων.

Τοιαῦτα δ' ἀναρχικὰ φαινόμενα παρέχει ὁ δεσποτισμός ἐν ταῖς πλείστας τῶν Ἀσιατικῶν πολιτειῶν καὶ πάλη καὶ νῦν διότι ἐν αὐταῖς δικαίον μὲν κυρίως εἰ-

πεῖν, δὲν ὑπάρχει, ἀπειλεῖ δὲ ταύτας διαρκῶς ἢ ἀποσυνθesis, ὅποιαν πολλάκις ἐξωτερικῇ ἐπίθεσι· διὰ μιᾶς ἐπέφερε. Τοιαύτη δ' ἀποσυνθesis ἐπῆλθεν ἐτι εἰς τὸ κράτος τοῦ Ἀλεξάνδρου τοῦ Μακεδόνα ἀμέσως μετὰ τὸν θάνατον αὐτοῦ, ὡς καὶ εἰς τὸ θυτικὸν Ῥωμαϊκὸν κράτος κατὰ τὰς μεγάλας τῶν ἐθνῶν μεταναστεύσεις· καὶ ἐτι ταπεινότερα βραδυτέρον εἰς τὸ Βυζαντινόν, δουλωθεῖσης βαθμηδὸν τῆς χώρας ὅλης ὑπὸ βαρβάρου φυλῆς· διότι καθ' ὅλα ταῦτα ἢ ἐκ τοῦ δεσποτισμοῦ κατὰβλησις, μηδενίσασα βαθμηδὸν τὸ πρὸς τοὺς νόμους σέβας καὶ χαλαρώσασα τοὺς πολιτικούς δεσμούς, προὐκάλεσε τὴν ἀλληλομαχίαν καὶ τὴν διάλυσιν· ταυτέστι, διότι ἐκ τοῦ δεσποτισμοῦ ἐπῆλθεν ἀναρχία.

Τούτωντιν δὲ ἡ ἐρρυθμὸς καὶ ἁρμονικὴ πολυχρμία ἐπήνεγκεν εὐημερίαν καὶ δόξαν ὅπου ἐκράτησεν· θαυμάσιον δὲ τοιοῦτο παράδειγμα συνιστῶσιν αἱ Ἀθηναὶ κατὰ τὴν ἀνωτάτην αὐτῶν ἀκμὴν, ἥτις ἦμαρ ἦν ἡ ἀκμὴ καὶ ὅλου τοῦ Ἑλληνικοῦ. Πολυχρμία ἐκράτει ἐπίσης ἐν Ῥώμῃ κατὰ τοὺς ἀγαθοὺς τῆς δημοκρατίας χρόνους, ὅτε καὶ ἡ μεγάλη ταυτὴς ἀκμὴ καὶ δόξα. Πολυχρμία ἐτι διέπει σήμερον τὴν δημοσπονδιακὴν πολιτείαν τῆς Β. Ἀμερικῆς καὶ τὴν Ἑλβετίαν καὶ τὸ Βέλγιον. Χώρας τὰ μάλιστα εὐημερούσας, ἐπὶ πάσι δὲ τὴν κραταίαν Ἀγγλίαν, τὴν γενέτειραν καὶ προστάτιδα τῆς ἐλευθέρου πολιτείας κατὰ τοὺς νεωτέρους χρόνους.

Τῶν ἀνωτέρω θεθεμένων, δυνάμεθα ἀπλούστερον εἶναι νὰ ὀρίσωμεν τὴν ἀναρχίαν, ὡς τὸ ἀντίθετον τῆς εὐνομίας· ταυτέστιν ἔλλειψιν ἐν τινι πολιτείᾳ ἀγαθοῦ καὶ ἁρμονικοῦ δικαίου παρὰ πάντων ἀποδεκτοῦ.

Ὡς δ' εἶναι ἀμφίβολον ἐν ἀναρχίᾳ κατὰ τὰ προειρημένα τὸ κράτος τῆς διαποῦσης ἀρχῆς, καὶ τὸ ἐν τῇ πολιτείᾳ ἰσχύον δικαίον, καὶ τὸ νόμιμον πάσης δημοσίας ἐ-

νεργείας συγχρονως τε καὶ ὕστερον, οὕτω δυνατὸν ν' ἀμφισβητηθῇ προσέτι τὸ κύρος τῶν ὑπὸ τὸ κράτος τούτων τελουμένων ἰδιωτικῶν πράξεων, καὶ τὸ θεμιτὸν τῆς παρὰ τῶν ἀτόμων ἀναγνωρίσεως τῆς διαποῦσης ἀρχῆς καὶ τῆς εἰς ταύτην ὑπακοῆς, πολὺ δὲ μάλλον τῆς ἀναδοχῆς ὑπὸ αὐτὴν δημοσίας ὑπηρεσίας, ἅπερ εἰς προγενεστέραις ἐσχάσι στάσις καὶ ἐσχάτῃ παραδοσίᾳ πολλάκις ἐξαπατηθίζοντο, καὶ εἰς ἐσχάτας ποινὰς οἱ λογιζόμενοι ἔνοχοι ὑπεβάλλοντο. Κατάχρησις δὲ τούτων ἐγένετο ἐπὶ πολὺ ἐν Ἀγγλίᾳ κατὰ τὴν μακρὰν διάρκειαν τοῦ προσηνημονευθέντος πολέμου τῶν δύο ῥόδων, τρεπομένων διαδοχικῶς τῶν πραγμάτων, καὶ περιερχομένης ἐκ περιτροπῆς τῆς ἀρχῆς εἰς χεῖρας τῶν ἀντιπάλων. Ἐπὶ τέλους οὖμως, διαρκούντος ἐτι τοῦ πολέμου αὐτοῦ, ἐκράτησεν ἡ σωτήριος ἀρχὴ τῆς ἀναγνωρίσεως τοῦ ἔργου δικαίου, καὶ τὸ θεμιτὸν τῆς ὑπακοῆς εἰς τὴν κρατοῦσαν ἀρχήν, ἔστω καὶ βιαιῶς καθεστηκαῖεν. Βαθυδὸν δ' ἀνεπαύθη ἐν τῇ ἀρχῇ τῆς ἀναγνωρίσεως καὶ τοῦ σεβασμοῦ τοῦ κεκτημένου δικαιώματος, ἥτις τοῦ κύρους τῶν ὑπὸ τὸ κράτος τοῦ καθεστῶτος δικαίου, εἰ καὶ θεθιασμένου, τελουμένων ἰδιωτικῶν πράξεων καὶ τῶν ἐκ αὐτῶν ἀποτελεσμάτων. Εἰς ταῦτα οὖν ὡς εἰκός, δὲν περιλαμβάνονται τὰ δικαιούσης τῆς πολιτικῆς ἀνωμαλίας διὰ βίαν κτηθέντα, εἰμὴ ἐπακολουθήσῃ νομοθετικῇ κύρωσις, συνήθως οὐ πᾶν ἐπαινετὴ.

Παραπλησία δ' εἶναι καὶ ἡ περὶ τετελεσμένου ἀρχῆς, ἥτοι ἡ παραδοχὴ ὡς καλῶς γενομένου τοῦ ὅλως ἥδη περατωθέντος πολιτικοῦ γεγονότος. Τὸ τετελεσμένον οὖν ὡς δύσκολον νὰ ὀρισθῇ διὰ γενικοῦ κανόνος, διότι τὸ ὀριστικὸν πέραν πολιτικοῦ τινος δράματος ἐξαρκᾶται ἐκ τῆς σχετικῆς ἰσχύος τῆς δράσεως καὶ ἀντιδράσεως συνκεκριμένων· οὔτε προσέτι ἀναμφισβήτητον τὸ ὀρθόν τῆς περὶ τετελεσμένου ἡγεωρίας· διότι συγκεκριμένως ἐπίσης δέον ν'

κρίθῃ τὸ ἀγαθὸν ἢ μὴ τετελεσμένου γεγονότος.

Ἡ ἀναρχία δ', ὡς ἀρνητικὴ κατὰ τὰ προεξηγούμενα ἰδέα, ἀδύνατον ν' ἀποτελέσῃ, σπουδαίως θετικὸν δόγμα, καὶ νὰ ὑπηρετήσῃ διαρκῶς πρακτικὸν σκοπὸν· παραδόξως ὅμως ἀπὸ τίνος ἔλαβε τὸν τύπον πολιτικῆς αἰρέσεως, ἀλλὰ μοχθηροῦς πάντοτε καὶ ἰδιοτελεῖς καλύπτουσα σκοπούς· κατ' ἐξαιρέσειν δὲ παρὰ τισιν. ἐξ ἄλλοκότου καὶ ἀκατανόητου διαστρωφῆς τῆς διανοίας, φαίνεται πως προεξηγούμενη, ἐκ πεπρωμένης ὑπὲρ τῆς ἀτομικῆς ἀνεξαρτησίας. Ἀλλὰ καὶ ὡς δόγμα οὕτω λαμβανόμενῃ, πολιτικὸν ἢ κοινωνικόν, οὐ μόνον ὀλέθριον εἶναι, ἐπαγόμενον τὴν κοινωνικὴν ἀποσύνθεσιν, ἀλλὰ καὶ μωρὸν καὶ ἀνακόλουθον· διότι ἡ ἀναρχία καὶ καθ' αὐτὴν ἀναίρει τὴν ἀτομικὴν ἀνεξαρτησίαν, ἀντικαθιστῶσα εἰς τὸν νόμον καὶ τὴν διακυβλάντουσαν αὐτὸν νομίμον ἀρχὴν τὴν αὐθαριστείαν τοῦ τυγρόντος, καὶ ἐτι μᾶλλον ζημιᾷ τὸν περὶ ἀνεξαρτησίας σκοπὸν διὰ τὴν ἰσχυρὰν ἀντίδρασιν. ἦν ἀναγκαιῶς προκαλεῖ.

Ἡ ἀναρχία δ', ὡς προείπομεν, εἶναι καθέλου ὀλεθρία, ἐπαγόμενῃ ἔνθεν μὲν τὴν πλοῦν καὶ τὴν ἀρχίαν καὶ τὴν πτωχίαν καὶ τὴν συγῆν, ἔνθεν δὲ τὴν πλεονεξίαν καὶ τὴν ἐξαχρείωσιν καὶ τὴν ταπεινώσιν τοῦ φρονήματος καὶ καθέστ'· κυρίως ὅμως εἶναι ὁ μέγιστος ἐχθρὸς τῆς πολιτικῆς ἐλευθερίας. εἰ καὶ συνήθως οἱ ἀναρχικοὶ προσηγορεύονται πως, ὅτι ὑπὲρ αὐτῆς ἀγωνίζονται, ἀρῶγός δὲ καὶ σύμμαχος ὁριστός τοῦ δεσποτισμοῦ, ὅτε μὲν ἐγγωρίου δυνάστεως, ὅτε δὲ ξένου κατακτητοῦ. Τελευτώντος δ' ὅτι τὴν ἀναρχίαν ἐπιφέρει συνήθως ὁ δεσποτισμὸς καὶ τὰ παρομαρτυνόμενα αὐτῇ προνόμια καὶ αἱ προσωπικαὶ εὐνοίαι· καὶ ἡ κατὰβλησις τῶν ἀρχόντων, προκαλοῦσα ἐμπαθεῖ ἀντίδρασιν τῶν ἀρχομένων καὶ ὁρμὴν πρὸς τὴν ἀκολασίαν, συνάγομεν ἀσφαλῶς, ὅτι τὸ ἄριστον κατὰ τῆς

ἀναρχίας φάρμακον εἶσιν οὐχὶ οἱ αὐστηροὶ καὶ καταθλιπτικοὶ νόμοι, οἷοι κατὰ τὰ ἔτη ταῦτα ποῦ μὲν εἰσῆλθον, ποῦ δὲ δυσχερῶς ἀπεκρούσθησαν ἢ ἀνεστάλησαν, διότι οὕτω ἀντὶ τῆς σκοπομένης ἐκφραθῆσεως παροξύνεται ἡ πρὸς ἀντίδρασιν ὁρμὴ, καταθλίβονται δὲ καὶ ἀδικοῦνται οἱ πολλοί, ἀλλὰ τούναντι οἱ ἀγαθοὶ θεσμοὶ δι' ὧν περιστέλλεται ἡ αὐθαριεσία τῶν ἀρχόντων, ἀσφαλίζεται ἡ προσωπικὴ ἐλευθερία, καὶ μετρίζονται ὡς οἷον τε τὰ ἐκ τῆς πολιτικῆς βάρη, οὕτω δ' ἀναπτύσσεται τὸ πρὸς τοὺς νόμους σέβας καὶ τὸ αἰσθημα τῆς φιλοπατρίας.

Δ. Γλαράκης

Ἀνασκαφαὶ Ἀρχαιοτήτων. Ἰδε Ἀρχαιοτήτες.

Ἀναστασιανὸς νόμος. Ἰδε Ἐκχώρησις.

Ἀνατοκισμός. Ἰδε Τόκος.

Ἀνατροπὴ καλεῖται ἡ διὰ τῆς ἐφ' ὀρισμένον χρονικὸν διάστημα ἀπραξίας τῶν διαδίκων κατάρχευσις τῆς δίκης. Κατὰ τὴν Πολιτικὴν ἡμῶν Δικονομίαν (ἀκολουθήσαν κατὰ τοῦτο τὴν Γαλλικὴν δικονομίαν) ἀνατρέπεται (δηλοῦνται ἀποσθένεται) πᾶσα ἐκ κριμῆς δίκη, ἐγκαταλείβεται ὑπὸ τῶν διαδίκων. Καὶ τρεῖς μὲν ἔτη ἀπαιτοῦνται πρὸς ἀνατροπὴν δίκης ἐκκρεμοῦς παρὰ τῷ Ἀρείῳ Πάγῳ, τῷ Ἐφρεσίῳ ἢ Πρωτοδικείῳ, εἰ δὲ μῆνας πρὸς ἀνατροπὴν ἐκκρεμοῦς δίκης παρὰ τῷ Βίρηνδικείῳ (Πολ. Δικον. 479). Ἀλλὰ παραινέται ἡ τριετής προθεσμία ἐπὶ εἰς αἰεὶ μῆνας, ὁσάκις ἀπαιτεῖται ἐπανάληψις τῆς δίκης (Πολ. Δικ. 480). Εἶναι δ' ἡ τριετής προθεσμία συνολικὸς χρόνος υπολογιζομένων εἰς αὐτὸν πασῶν τῶν μεταξύ ἀπρακτικῶν ἡμερῶν (Α. Π. 258 τοῦ 57, 137 τοῦ 63). Ἀλλὰ κατὰβλήτως δὲν καταλογίζεται ὁ χρόνος, καθ' ὃν ὁ καθ' οὗ προτείνεται διὰ δίκας δὲν ἔδυνάτο νὰ πράξῃ τι νομικῶς πρὸς ἐξακολουθήσιν τῆς δίκης. Ὅθεν καὶ ὁ χρό-

νος, καθ' ὃν ἡ ὑπόθεσις εὐρίσκετο ὑπὸ διά-
σκεψιν, ἢ ὁ χρόνος, καθ' ὃν ἡ δίκη ἦν
διακεκοιμένη ἕνεκα τῆς μεσολαβήσεως
δίκης περὶ ἀποδοκιμάσεως ἢ περὶ κανονι-
σμοῦ ἀρμοδιότητος.

Ἐγείρεται ὁμοως τὸ ζήτημα ἂν ἀνατρέ-
πηται καὶ ἡ κατ' ἀνακοπὴν δίκη, ἂν
δηλονότι ἀποτελῇ αὐτὴ ἰδιαιτέραν δίκην
(ὅτε ἡ ἐρήμην ἀπόφασις καθίσταται ὀρι-
στική καὶ τελεσίδικος), ἢ ἂν, μὴ ἀποτε-
λοῦσθαι αὐτῆς ἰδιαιτέραν δίκην, ἀνατρέπη-
ται ἡ ἀγωγὴ, ἐφ' ἧς ἐξεδόθη ἡ ἀνακο-
πεῖσα ἐρήμην ἀπόφασις, δηλονότι συνα-
νατρέπηται καὶ ἡ ἀνακοπὴ μετὰ τῆς ἀ-
γωγῆς καὶ τῆς ἐρήμην ἀποφάσεως. Ὁ
Ἄρειος Πάγος μετὰ μακρὰν ταλάντευσιν
ἐπανῆλθεν ἀπὸ τινος εἰκότως εἰς τὴν πα-
λαιστάτην αὐτοῦ νομολογίαν. (σύμφωνον
κατὰ πάντα πρὸς τὴν Γαλλικὴν νομολο-
γίαν), καθ' ἣν ἡ ἐπιδοθεῖσα ἀνακοπὴ κατὰ
τῆς ἐρήμην ἀποφάσεως δὲν ἀποτελεῖ νέαν
δίκην, ὅτε τῆς ἐρήμην ἀποφάσεως στε-
ρουμένης τοῦ οὐσιώδους τῆς ὀριστικότη-
τος στοιχείου (τοῦ ἀμετακλήτου δηλονότι),
κατ' ἀκολουθίαν ἐπιφέρει μόνον νέαν τῆς
ὑποθέσεως συζήτησιν. ὅθεν, τῆς ἀνακο-
πῆς μὴ ἀποτελοῦσθαι ἰδίαν δίκην ἀνεξάρ-
τητον τῆς κατ' ἐρήμην γενομένης, ἀλλὰ
συνεχομένης πρὸς αὐτήν, δὲν δύναται νὰ
ζητηθῇ ἀνατροπὴ μόνης τῆς ἀνακοπῆς.

Τὸ ὅτι δὲν ἐνόησεν ὁ νόμος νὰ ὑπαγάγῃ
τὴν ἐρήμην ἀπόφασιν εἰς διακεκριμένην
τῆς ἀνακοπῆς ἀνατροπὴν συνάγεται παρ'
ἡμῶν καὶ ἐκ τοῦ ὅτι, ἐνῶ τὸ ἄρθ. 483
ῥητῶς ὀρίζει περὶ τῶν ἀποτελεσμάτων
τῆς κατ' ἐφεσιν δίκης ἐν ἧς ἐσκοπεῖ νὰ
καθιερώσῃ τὴν διακεκριμένην ἀνατροπὴν,
ὡς ὑπαρχουσῶν κατ' αὐτήν δύο δικῶν
(τῆς πρωτοδίκου καὶ τῆς ἐφεσίμου), οὐ-
δὲν ἀναφέρει περὶ τῆς κατ' ἀνακοπὴν, ἡ-
τις ἐν ὅλῳ μετὰ τῆς ἐρήμην δίκης ἀπο-
τελεῖ.

Ἡ ἀνατροπὴ δὲν ἐπέρχεται αὐτοδικαίως,
ἀλλ' ἀπαιτεῖται πρὸς τοῦτο ἀγωγὴ (πλήν

της ἐπίσης πράξις· ἀλλὰ καὶ κατὰ τοῦτο ὁ Ἄρειος Πάγος ἀπεφάνητο ἀντιθέτως.

Ἄλλ' ὁρθῶς ἡ ἐλληνικὴ νομολογία ἀπεφάνητο, συνῶδα καὶ πρὸς τὴν γαλλικὴν νομολογίαν, ὅτι ἡ κατὰ πλεονασμὸν ἐπαλήθευς ἐγκύριον δικονομικῶν πράξεων ἐπιφέρει τὴν διακοπὴν τῆς ἀνατροπῆς, διότι κατὰ νόμον ἐπιφέρει διακοπὴν πᾶσα πράξις καταδηλοῦσα προθεσιν ἐξακολούθησως τῆς δίκης, αἱ δὲ περισσαὶ πράξεις, καίπερ περισσαί, εἶναι οὐχ ἥττον ἐμφαντικαί τῆς προθέσεως εἰς ἐξακολούθησιν τῆς δίκης. Οὕτως ἐπιφέρει διακοπὴν τῆς ἀνατροπῆς ἡ ἐκ δευτέρου γνωστοποιήσις τῶν μαρτύρων κτλ. Ὁρθῶς δ' ἐπίσης ἀπεφάνητο ὅτι ἐκκοσμοῦς οὐσῆς τῆς ὑποθέσεως παρὰ τῶν Ἑρετέω, ἡ ὑπὸ τοῦ διαδίκου κοινοποιήσις τῆς δικτασσοῦσης προσωρινῆς ἐκτελέσειν πρωτοδίκου ἀποφάσεως δὲν διακόπτει τὴν ἀνατροπὴν τῆς κατ' ἐφεσιν δίκης.

Προσθετέον ὅτι κατὰ τὴν ἐπικρατοῦσαν νῦν ἡμετέραν νομολογίαν (ἐρειδομένην εἰς τὴν γαλλικὴν νομολογίαν) ἐπὶ ἀνατροπῆς ἡ δικαστικαία εἶναι ἀδιαιρέτος, ὅθεν, ἐὰν ὑπάρχῃσι πλείονες ἡμόδιοι, ἡ ἀγωγὴ περὶ ἀνατροπῆς πρέπει νὰ ἐγερθῇ, ὑπὸ πάντων καὶ κατὰ πάντων τῶν ἡμοδικῶν, μονομερὲς δὲ ἀγωγὴ, τινῶν μόνον κατὰ τῶν ἐναγόντων ἢ κατὰ τινῶν μόνον τῶν ἐναγομένων εἶναι ἀπαράδεκτος. Ἐπιτρέπεντος τοῦ νόμου (ἄρθ. 79 Πολ. Δικ.) τὴν εἰς τὸν δικαστικὸν ἀγῶνα κατέλευσιν πολλῶν ἐν ταύτῳ ὡς ἐναγόντων ἢ ἐναγομένων, ἔπεται ὅτι μετὰ τῶν πολλῶν ταύτων ἡμόδικων ὑφίσταται μία καὶ ἀδιαιρέτος δίκη, ἥς ἡ διαδικασία διεξάγεται ἀπαξ καὶ κοινῇ διὰ πάντας τοὺς διαδίκους, ἐπὶ τῆς διαδικασίας δὲ ταύτης ἔχουσι πάντες δικαιώματα κοινὰ καὶ ἀχώριστα· ἡ δὲ ἀνατροπὴ, ἀποτέλεσμα οὐσα τῆς ἐγκαταλείψεως τῆς ὅλης δίκης, δὲν δύναται νὰ ἐφαρμοσθῇ εἰς ἡμόδικους, εἰμὴ ὁσάκις καταργεῖ τὴν δίκην ὡς πρὸς πάντας αὐτούς.

Ἄλλ' ὑπάρχουσι καὶ ἀντίθετοι γνῶμαι.

Τὴν ἀνατροπὴν τῆς δίκης δύναται νὰ ζητήσῃ ὁ ἐνάγων· Ἡ γαλλικὴ νομολογία ἔλυσε ἀντιθέτως τὸ ζήτημα, οὐ μόνον διότι ὁ ἐνάγων ἔχει πρῶτον μὲσον ἀποσθέσεως τῆς δίκης, τὴν παραίτησιν, ἀλλὰ καὶ διότι ὁ ἀμελής διάδικος, καθ' οὗ στρέφεται ὁ θεσμὸς τῆς ἀνατροπῆς, εἶναι αὐτός ὁ ἐνάγων, μὴ ἐπισπεύσας, ὡς ὤφειλε, τὴν ἐγερθεῖσαν ὑπ' αὐτοῦ δίκην· ὅθεν δὲν δύναται νὰ ἀντιλήσῃ δικαιώματα ἐκ τῆς ἀμελείας αὐτοῦ. Ἀλλὰ παρ' ἡμῶν ὁ Ἄρειος Πάγος ἐπανειλημμένως ἀπεφάνητο (οἶον διὰ τῶν ἀποφάσεων 112 τοῦ 72, 301 τοῦ 83) ὅτι καὶ ὁ ἐνάγων δύναται νὰ ζητήσῃ τὴν ἀνατροπὴν.

Ἐπιφέρει δὲ ἡ ἀνατροπὴ τὴν ἀπόσθεσιν τῆς διαδικασίας. (ὅθεν καὶ πασῶν τῶν ἐκδοθεῖσων ἤδη προπαρασκευαστικῶν καὶ παρεμπιπτουσῶν ἀποφάσεων), ἀλλ' οὐχὶ καὶ τοῦ ἐπιδίκου δικαιώματος (Πολ. Δικ. 483 καὶ 484)· ὅθεν δύναται ὁ διάδικος νὰ ἐγείρῃ περὶ αὐτοῦ νέαν ἀγωγὴν, ἐὰν δὲν ἀποσθῇ ἤδη τοῦτο ἄλλως, οἶον διὰ τῆς παραγραφῆς. Ἀποσθεννυμένης δὲ τῆς διαδικασίας, ἔπεται ὅτι ἀποσθεννυνται καὶ τὰ ἐκ τῆς ἐπιδόσεως τῆς ἀνατραπέισης ἀγωγῆς ἐπακολούθημα. ὅθεν δὲν καθίσταται ὑπερήμερος ὁ ἐναγόμενος, οὔτε ὀφείλει τόκους, οὔτε καθίσταται νομεὺς κακῆς πίστεως, ἀνατραπέισης τῆς ἀγωγῆς· ἔτι δὲ καὶ πᾶσαι αἱ δικαστικαὶ πράξεις, ὅθεν καὶ αἱ προπαγχεῖσαι ἀποδείξεις, οὐδὲ τῆς ὁμολογίας ἐξαίρουμένης. (Πολ. Δικ. 483).

Ἀνατραπομένης τῆς ἐφεσίμου δίκης, καθίσταται τελεσίδικος ἡ πρωτόδικος ἀπόφασις (ἔστω καὶ ἐὰν ἀνάγῃται εἰς προδικαστικὸν ζήτημα)· ὅθεν νέαι ἐφεσις δὲν ἐπιτρέπεται, καὶ ἂν ὑπάρχῃ ἔτι προθεσμία πρὸς ἐφεσιν. (Πολ. Δικ. 483).

Ὡς πολλάκις παρετηρήσαμεν καὶ διὰ τῶν Σκέψεων ἡμῶν περὶ τῶν ἐπενεκτῶν μεταρρυθμίσεων καὶ διὰ τῆς αἰτιολογητικῆς

ἐκθέσεως τοῦ ἐν ἔτει 1882 ὑποβληθέντος ὅφ' ἡμῶν εἰς τὴν Βουλὴν νομοσχεδίου καὶ διὰ τοῦ ἡμετέρου δικονομικοῦ συγγράμμα-
τος (σελ. 162), ὁ θεσμός τῆς ἀνατροπῆς, καθιερωθεὶς ἐπὶ τῷ σκοπῷ τῆς ταχέως ἐκδικάσεως τῶν δικῶν, ἀποτυγχάνει τοῦ σκοποῦ, ὡς ἔνθεν μὲν ὑποβληθεὶς εἰς μακρὰν καὶ πολυτελῆ διαδικασίαν, ἔνθεν δὲ παράγων πλείστα ὅσα νομικὰ ζητήματα. Διό θεωροῦμεν ἀναγκαῖον ἢ νὰ ἀπλοποιηθῇ ἡ διαδικασία, καθιερουμένης καὶ ἐν ταῖς παρὰ τοῖς ἀνωτέροις δικαστηρίοις δίκαις τῆς ἐν ταῖς παρὰ τοῖς ἐφ' ὑποδικείοις δίκαις, ἢ τοῖς ἄνευ μεσολαβήσεως ἡγωγῆς ἀνατροπῆς ἐντὸς ἐξαμήνου τῆς ἐκκρεμοῦς δίκης, ἢ νὰ καταργηθῇ ἐξ ὀλικήρου κατὰ τὰ ἐν Γερμανίᾳ κρατοῦντα, ὅπερ καὶ προτιμώτερον.

Θ. Ν. Φλογαίτης

Ἀναφέρεισθαι (δικαίωμα τοῦ ἀναφέρεισθαι) • **ἀναφορά** • δικαίωμα ἢ ἄλλως ἐλευθερία τοῦ ἀναφέρεισθαι καλεῖται ἐν τῷ συνταγματικῷ δικαίῳ τὸ ἐν τοῖς συνταγματικοῖς χάραξιν ἀναγραφόμενον δικαίωμα τοῦ ἀπευθύνειν ἀναφοράς εἰς τὴν ἐξουσίαν, οὐ μόνον εἰς ὑποβλητὴν προσωπικῶν ἀξιώσεων, ἀλλὰ καὶ ἐντόνων καὶ δικαιοματικῶν ἀπαιτήσεων περὶ ἐκτελέσεως τῶν διατάξεων τοῦ πολιτεύματος καὶ τῶν νόμων, τὸ δικαίωμα ἐνὶ λόγῳ τοῦ ἀπαιτεῖν παρὰ τῆς ἐξουσίας τὴν νόμιμον ὑπ' αὐτῆς προστασίαν τῶν δικαιομάτων αὐτοῦ καὶ τῆς πολιτείας. Ἐν ταῖς μοναρχικαῖς πολιτείαις ἐπιτρέπεται μὲν ἡ ὑποβολὴ ἀναφορῶν πρὸς τὸν Μονάρχην ἢ τὰς ἀπ' αὐτοῦ ἐξηρητμένους ἀρχάς, ἀλλ' αἱ ἀναφοραί αὗται δὲν εἶναι ἀναφοραί πολιτῶν ὑπὸ τὴν συνταγματικὴν ἔννοιαν τῆς λέξεως, δηλονότι ἀνακοινώσεις πρὸς τὴν νόμιμον ἀρχὴν τῶν συμβαδινόντων μετ' ἀπαιτήσεως δικαιοματικῆς· ἀλλ' εὐτελεῖ παρακλητικὰ γράμματα, δι' ὧν προσφεύγουσιν οἱ ἀναφερόμενοι εὐπειθέστατα εἰς τὸν ἔλεον τῆς Ἀρχῆς.

Κατὰ τὸ παράδειγμα τῶν ἄλλων Συνταγμάτων καὶ τὰ ἐλληνικὰ συντάγματα (τὸ τε τοῦ 1814 διὰ τῶν ἄρθρων 7 καὶ 50 καὶ τὸ τοῦ 1864 διὰ τῶν ἄρθρων 9 καὶ 58) καθιέρωσαν ἀπεριορίτως τὸ δικαίωμα τοῦ ἀναφέρεισθαι, οὐ μόνον ὀρίζοντα ὁ ἕκαστος ἢ καὶ πολλοὶ ἐμὸς δικαιοῦνται νὰ ἀναφέρωνται ἐγγράφως εἰς τὰς ἀρχάς, ἀλλὰ καὶ διατυπῶντα λεπτομερέστερον τὸ δικαίωμα τοῦ ἀναφέρεισθαι πρὸς τὴν Βουλὴν, ὀφείλουσαν νὰ ἐξετάσῃ τὰς πρὸς αὐτὴν ἀπευθυνόμενας ἀναφοράς καὶ δικαιομένην νὰ ἀποστείλῃ αὐτάς εἰς τοὺς Ὑπουργούς, γρεῖος ἔχοντας νὰ χορηγῶσι διασαφήσεις, ὡσάκεις ἤθελον ζητηθῇ τοιαῦται, ἅμα δὲ τὸ δικαίωμα τῆς ἐκ βουλευτῶν συστάσεως ἐξεταστικῶν τῶν πραγμάτων ἐπιτροπῶν. Ἀλλὰ διὰ τὴν ἑλλειψίν νομοῦ ὑποχρεῶντος τὴν Ἀρχὴν, πρὸς ἣν ἡ ἀναφορά, ἐπὶ ποινῇ αὐστηρᾷ, νὰ χορηγῇ τὴν ὑπαγορευμένην ὑπὸ τῶν νόμων ἢ τοῦ ὀρθοῦ λόγου ἀποκρίσιν, ἰδίως δὲ ἐξασφαλίζοντας τὸ δικαίωμα τῆς ἀναφορᾶς κατὰ τῆς κακοβουλίας τῆς ἐξουσίας, δυναμένης νὰ ἐμποδίσῃ τὴν χάριν ἀναφορᾶς συνάθροισιν ἢ εἰς ὠρισμένον μέρος ἐκθεσιν αὐτῆς, εἶναι παρ' ἡμῖν ἕως τῆς ὥρας χιμαϊρικόν καὶ τὸ δικαίωμα τοῦ ἀναφέρεισθαι. (Βλέπε ἐκτενεστέραν ἀνάπτυξιν τοῦ κατὰ τὸ δικαίωμα τοῦ ἀναφέρεισθαι ἐν Συντ. Δικαίῳ § 194).

Θ. Ν. Φλογαίτης.

Ἀναψηλάφησις

(ἢ ἄλλως ἐπανάληψις τῆς διαδικασίας ἢ παλινδικία καλουμένη) εἶναι τὸ ἔκτακτον ἐνδίκον πρᾶσον, δι' οὗ τελεσιδίκαις ἀποφάσεις ὑποβάλλεται εἰς τὴν κρίσιν αὐτοῦ τοῦτου τοῦ ἡκασάντος δικαστηρίου.

Εἰς ἀναψηλάφησιν ὑπέκεινται μόνον ὁριστικαὶ τελεσιδίκαις ἀποφάσεις· ἀλλὰ καὶ ἐκ τῶν ὀριστικῶν ἀποκλείονται αἱ ἐκδοθεῖσαι ἐν δίκαις περὶ προσωρινῶν μέτρων καὶ αἱ τοῦ Ἀρείου Πάγου, διακρίνοντες ὡς Ἀκυρωτικοῦ. Τὰν ἀπαιτῶν χωρεῖ ἀντι-

ψηλάφησης καὶ κατὰ τῶν τελεσιδικίων ἀποφάσεων τοῦ Ἀρείου Πάγου, δικάζοντος κατ' οὐσίαν, δηλονότι τῶν μετὰ παρασκευῆν ὑπὸ τοῦ Α' τμήματος εἰς τὸ Β' τμήμα τοῦ Ἀρείου Πάγου διὰ τὴν συζητήσιν τῆς οὐσίας ἐκδιδόμενων ὑπὸ τοῦ Β' τμήματος τοῦ Ἀρείου Πάγου ἀποφάσεων. ὅποτε αὐταὶ τυγχάνουσι τελεσιδικοί (Α. Π. 344 τοῦ 78, 58 τοῦ 84). Προδύλον αὖ ἤττον ὅτι ἀποκλείονται τοῦ ἐνδίκου μέρους τῆς ἀναψηλάφησης καὶ αἱ ἐπὶ τῇ ἐρείσει τῶν ἀποφάσεων τῆς κατὰ τὸ ἄρ. 16 τοῦ ἐκλογικοῦ νόμου ἐκδιδόμεναι κατὰ τοῦ Πρωτοδικείου ἀποφάσεις, οὐδενὸς νόμου ἀπονέμοντος εἰς τοὺς ἐξ αὐτῆς βλαπτομένους τὸ δικαίωμα τῆς εἰς ἀναψηλάφησην προσφυγῆς (Α. Π. 352 τοῦ 75). Λογὴ δὲ ἀναψηλάφησης κατὰ τὰ ἄρ. 785 τῆς Πολ. Δικ. εἶναι· οἱ ἐξῆς: Ὅταν τὸ δικαστήριον δικάσῃ περὶ αἰτήσεως μὴ γενομένης (Α. Π. 142 καὶ 246 τοῦ 59, 182 τοῦ 89, 72 τοῦ 90), ὅταν ἐπιδικάσῃ πρὸς τῶν αἰτηθέντων (Α. Π. 343 τοῦ 75), ὅταν δικάσῃ πλέον τοῦ αἰτηθέντος (Α. Π. 27 τοῦ 53, 1 τοῦ 54, 276 τοῦ 66, 126 τοῦ 79, 1 τοῦ 82), ὅταν παραλίπῃ νάπορυνθῇ περὶ τινος τῶν αἰτήσεων (Α. Π. 76 τοῦ 48, 221 τοῦ 57, 213 τοῦ 62, 228 τοῦ 68) ὡς περὶ τῶν αἰτηθέντων τόκων ἢ περὶ τοῦ ποσοῦ τοῦ τόκου (Α. Π. 57 τοῦ 57, 231 τοῦ 75, 344 τοῦ 79, 167 τοῦ 90) ἢ παραλίπῃ νάπορυνθῇ περὶ τῆς ἀνακοινώσεως τῆς δίκης (Α. Π. 63 τοῦ 54, 244 τοῦ 78)· ὅταν καταδικάσῃ τὸν δικάζον, οὗ χάριν ὀφείλῃ νάγορεύσῃ τὴν συμψηφίαν Εἰσαγγελεὺς (Α. Π. 1 τοῦ 45)· ὅταν ἐξεδόθησαν ἐν τῇ αὐτῇ δίκῃ ὑπὸ τοῦ αὐτοῦ δικαστηρίου ἀντιφάσκουσαι πρὸς ἀλλήλας ἀποφάσεις (Α. Π. 43 τοῦ 47, 364 τοῦ 84) ἢ τῆς αὐτῆς ἀποφάσεως τὸ διατακτικὸν ἀντιφάσκῃ πρὸς ἐαυτὴν (Α. Π. 357 τοῦ 79)· ὅταν δικασθῇ ἀντλήκως τις ἢ ἄλλως τις ὑπὸ ἐπιμέλειαν δικατέων, τὸ δημοσίων, ἢ δημοσίων κατὰ-

στήμα μὴ ἔχον τὸν νόμιμον ἀντιπρόσωπον (Α. Π. 38 τοῦ 47, 55 τοῦ 70)· ἀπαιτεῖται· ἐπομένως ἑλλειψίς ἐκπροσωπήσεως, δηλονότι· ἑλλειψίς ἐπιτρόπου παντελῆς ἢ ἑλλειψίς τοῦ νομίμου ἐπιτρόπου ὅπως γίνῃ δεκτὴ ἀναψηλάφησης. δὲν ἀρκεῖ δὲ ἀπλῶς ἀτελής ἢ ἀδεξία ὑπεράσπισις, ἀτε τοῦ νόμου χρημένου τῇ λ. ἐκπροσωπήσεως (Α. Π. 252 καὶ 359 τοῦ 67, 273 τοῦ 71, 364 τοῦ 84). Τὰ νάπαλιν κατὰ τὸν μακαρίτην Οἰκονομίδην καὶ ἀπλῇ ἑλλειψίς τῆς προσήκουσας ὑπεράσπισεως ἀποτελεῖ νόμιμον λόγον πρὸς ἀναψηλάφησην. Ἀλλ' ὅπαρχει καταδύλως ἑλλειψίς νομίμου ἐπιτρόπου, ὅσάκις ὁ παρασταθεὶς ὑπὸ τὴν ἰδιωτικὴν τοῦ ἐπιτρόπου μετασχὼν τῆς δίκης ἔχει συμφέροντα ἀντίθετα πρὸς τὰ τοῦ ἀντλήκου, ἀτε κατὰ νόμον ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει διοριζομένου εἰδικοῦ ἐπιτρόπου πρὸς ἀντιπροσώπουσιν τοῦ ἀντλήκου· διὸ ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει χωρεῖ ἀναμνηρίτως ἀναψηλάφησης. (Α. Π. 70 τοῦ 70)· ὅταν ἐπίσης ἢ ἀποφάσεις στηρίζεται εἰς τὴν μαρτυρίαν δωροδοκηθέντων μαρτυρῶν ἢ πλάστων ἢ νοσηθευμένων ἐγγράφων (ἀλλ' αὖ καὶ εἰκονικῶν), εἰς ἀνεγνωρίσθη ἢ ἀπηγγέλθη ὑπὸ τοῦ δικαστηρίου ἢ ψευδομαρτυρία ἢ ἢ πλάστογραφεῖα· ὅταν εὐρεθῇ μετὰ τὴν ἀπόφασιν νέα κρίσιμα ἐγγράφα ἀποδεικτικὰ τοῦ ἐν τῇ δίκῃ ἀξιουμένου δικαίωματος ἐπισχεθέντα ὑπὸ τοῦ ἀντλήκου, εἰς ἢ ἐπισχεσίς ἀπεδείχθη ἐγγράφως ἢ ἐνορκως ἢ διὰ δικαστικῆς ἐμελοχίτης (Α. Π. 364 τοῦ 84).

Ἀρμόδιον δικαστήριον πρὸς ἐκδίκασιν τῆς ἀναψηλάφησης εἶναι αὐτὸ τὸ ἐκδὸν τὴν προδύλλομένην ἀπόφασιν (Πολ. Δικ. 786 καὶ 787). Ὅθεν ἀναψηλάφησης ἀποφάσεως ἐπικυρωθείσης ὑπὸ τοῦ Ἱερτείου εἰσακτέα εἰς τὸ Ἱερτεῖον, ὡς μόνον ἀρμόδιον, ἀτε παραδεξαμένου διὰ τῆς ἐπικυρωτικῆς αὐτοῦ ἀποφάσεως τὴν πρῶτα-

δικον ὡς ἰδεῖν, ὑπαρχούσης ἐπομένως τῆς δικαιολογούσης τὴν ἀναψηλάφησιν ἐλλείψεως ἐν τῇ τοῦ Ἑρетеίου ἀποφάσει (Α. Π. 301 τοῦ 61, διαφωνοῦσα πρὸς τὴν τοῦ Ἑρетеίου Ναυπλίας 988 τοῦ 60). Ἀλλ' ἂν τὸ ἐκδόν τὴν ἀπόφασιν δικαστήριον ἐξέλιπε (καταργήθην ὁλοτελῶς καὶ μὴ ἀντικατασταθῇ δι' ἄλλου ὁμοειδούς), δικάζει κατ' ἀναψηλάφησιν τὸ ὑπὸ τοῦ Ἀρείου Πάγου σημειωθὴσάμενον δικαστήριον (Πολ. Δικον. 747). Δύναται δὲ νὰ προκαλέσῃ τὴν ἀναψηλάφησιν μόνον ὁ ἔχων ἔννομον συμφέρον, ἥτοι ὁ ἡττηθεὶς διὰδικος ἢ ὁ νόμιμος αὐτοῦ διάδοχος, ὁ μὴ τυχὼν ἀποδεξάμενος τὴν ἀπόφασιν· δύναται δὲ ἀπᾶς καὶ μόνον ἐκάτερος τῶν διαιδικίων νὰ ἀσκήσῃ τὴν ἐνδίκον μέσον τῆς ἀναψηλάφησης.

Ἡ προθεσμία τῆς ἀναψηλάφησης εἶναι τριμήνος· ἄρχεται δὲ κατὰ κανόνα ἀπὸ τῆς ἐπίδοσεως τῆς προσβαλλομένης τελεσιδικίου ἀποφάσεως. Ὁσάκις ὁμοῦ αὐτῆς εἶναι ψευδομαρτυρία ἢ πλαστογραφία, ἀπὸ τοῦ χρόνου καθ' ὃν ἀνεγνωρίσθη δικαστικῶς ἡ δωροδοκία τοῦ ψευδομαρτύρου ἢ τῆς πλαστογραφίας τοῦ ἐγγράφου. Ἐπίσης ὁσάκις ὁ λόγος αὐτῆς εἶναι ἡ ὑπὸ τοῦ ἀντιδίκου ἐπίσχεςαι κρίσεων ἐγγράφων ἂν ἢ ἀνεγνωρίσθη ἐγγράφως ἢ ἐνόρκως ἢ διὰ δικαστικῆς ὁμολογίας ἢ ἐπίσχεςαι αὕτη. Ἀναστέλλεται δὲ ἡ τριμήνος προθεσμία ἐν ὅσον διαρκεῖ ἡ πρὸς ἀνακοπὴν καὶ ἡ πρὸς ἔρεσιν προθεσμία. Ὅθεν ἡ προθεσμία ἄρχεται ἀπὸ τῆς ἐκπενύσεως τῶν προθεσμιῶν τούτων. (Πολ. Δικ. 785 καὶ 791). Οὐσῶν δὲ τῆς τε ἀναιρέσεως καὶ τῆς ἀναψηλάφησης ἐκτάκτων ἐνδίκων μέσων, ἡ γρηῃς τοῦ ἐνός δὲν κωλύει τὴν τοῦ ἄλλου, ἀλλὰ δύναται νὰ ἐνασκηθῇ συγχρόνως ἐκάτερον ἐντὸς τῆς νομίμου προθεσμίας (Α. Π. 74 τοῦ 57). Ἀναστέλλεται δὲ καὶ μέχρι τῆς ἐνηλικιώσεως τοῦ ἀνηλίκου διαδίκου, ὅστις τυχὼν δὲν ἀντεπροσωπεύθῃ ἢ κακῶς ἀν-

τεπροσωπεύθῃ ἐκ τῆς δίχης, ἥς ζητεῖται ἡ ἀναψηλάφησης. — Περίττον νὰ ἐξηθῇ ὅτι, ἀποθανόντος τοῦ διαδίκου, καθ' οὗ ἡ ἀπόφασις, ὁ κληρονόμος ἔχει καὶ τὴν πρὸς διάσκησιν προθεσμίαν, μεθ' ἣν μόνον ἀρχεται ἡ πρὸς ἀναψηλάφησιν προθεσμία.

Ἐν τῷ ἐγγράφῳ τῆς αἰτήσεως περὶ ἀναψηλάφησης περιέχονται οἱ λόγοι αὐτῆς· ἀλλὰ δύναται νὰ προστεθῶσι καὶ ἕτεροι διὰ μεταγενεστέρου ἐγγράφου, ἀλλ' οὐχὶ καὶ διὰ τῶν ἐγγράφων προτάσεων (Πολ. Δικ. 795 ἐν συνδ. πρὸς 767, 517 καὶ 821. Α. Π. 332 τοῦ 84). Σημειωτέον δὲ ὅτι δὲν εἶναι ἀκυρον καὶ τὸ ἐγγράφον, ἐν ᾧ ζητεῖται ἡ διόρθωσις λογιστικοῦ σφάλματος καὶ ἐν ταύτῃ ἐπιδοθήσῃ καὶ ἡ ἀναψηλάφησης ὡς προκύψαντος τοῦ σφάλματος ἐκ τῆς μὴ ἐκδικάσεως κεφαλαίου τινός, ὅτε οὐ μόνον μὴ ἀπαγορευμένης ὑπὸ τοῦ νόμου τῆς ἐνώσεως ταύτης, ἀλλὰ καὶ ὑποστηριζομένης ὑπὸ τῆς κατ' ἀναλογίαν ἐφαρμογῆς τῶν ἀρθρ. 537-538 τῆς Πολ. Δικ. (Α. Π. 99 τοῦ 85).

Ἡ διαδικασία διεξάγεται κατὰ τὴν συνήθη διαδικασίαν, ἂν ἡ προκειμένη δίχης ἦναι συνήθης, κατὰ τὴν συνοπτικὴν δὲ ἂν ἦναι συνοπτικὴ· ἀλλ' ὁ αἰτούμενος τὴν ἀναψηλάφησιν προκαταβάλλει παράβολον ἑκατὸν δραχμῶν (Ν. τῆς 10 Αὐγ. 1836). Σημειωτέον ὅτι, ἂν ἀποδειχθῇ ἐν τῶν ὑστέριον ἐκ προπετείας ἐνεργήσεως, καταδικάζεται εἰς ἀποζημίωσιν δικαστικὸν δραχμῶν, γρηγορητέαν τῷ ἀντιδίκῳ. Ἐξαιτεῖται δὲ κατὰ πρῶτον ὁ δικαστής, ἐὰν τῷ ὄντι ὑπάρχῃ λόγος ἀναψηλάφησης καὶ, ἐὰν πεισθῇ περὶ τούτου, καταργεῖ τὴν ἀπόφασιν, καθ' ἥς ἡ αἵτησις ἀναψηλάφησης. Ἀκολουθῶν δὲ δικάζει, ὡς εἰ δὲν εἶχεν ἐκδοθῇ ἡ προηγουμένη καταργηθεῖσα ἀπόφασις. Ἀλλ' ἐὰν ἐξεδοθῇσαν ὑπὸ τοῦ αὐτοῦ δικαστηρίου ἀντιφατικαὶ ἀποφάσεις, ὅτε καταργουμένης μίαις ἐκ τῶν δύο ἐκλείπει ἡ ἀντίφασις, περίττον εἶναι νὰ χωρισθῇ ἡ διαδικασία

τῆς ἀναψηλαφήσεως εἰς δύο στάδια καὶ ἐκδοθῶσι δύο χωρισταὶ ἀποφάσεις. Τοῦτο βεβαίως δὲν δύναται νὰ συμβῇ ἐὰν ἐν τῇ αὐτῇ ἀποφάσει περιελήφθῃσαν ἀντιφατικαὶ διατάξεις (Πολ. Δικ. 798 ἐ. Α. Π. 271 τοῦ 80).

Ἡ αὐτῆς ἀναψηλαφήσεως δὲν ἀνατελεῖαι τὴν ἐκτέλεσιν τῆς προσβαλλομένης ἀποφάσεως (Πολ. Δικ. 97), ἐκτός ἐὰν πρόκειται περὶ ἀντιφατικῶν ἀποφάσεων τοῦ αὐτοῦ δικαστηρίου ἢ ἀντιφατικῶν διατάξεων τῆς αὐτῆς ἀποφάσεως, ὅτε ἀναγκαστικῶς ἐπέρχεται ἀναστολὴ τῆς ἐκτέλεσεως ἕως τῆς ἐκδόσεως τῆς ἐπὶ τῆς αὐτῆς ἀναψηλαφήσεως ἀποφάσεως. (Ἰδε καὶ ἡμετέρων Στοιχείων τῆς Πολ. Δικ. § 430.)

Θ. Ν. Φλογαίτης

Ἀνοψηλάφησις (Ποιν. Δικον.).

Ἰδε Ἐπανάληψις τῆς ἀνακρίσεως.

Ἀνεξιθρησκία Ἰδε Ἡρετικιστικὴ ἑλευθερία.

Ἀνθελικότης. Διὰ τοῦ Ν. τῆς 15 Ὀκτωβρίου 1836 περὶ ἐνθελικότητος (ὅστις ἀντικατέστη ἔπειτα διὰ τοῦ 1 Ἰουλ. καὶ τοῦ ἄρθρου 114 τοῦ Ν. ΧΠΘ) τῆς 17 Αὐγούστου 1861 περὶ ἀνθελικῶν καὶ ἐπιτροπειᾶς) προσδιορίσθη ἡ ἐνθελικότης εἰς τὸ εἰκοστὸν πρῶτον ἔτος τῆς ἡλικίας, κατεργηθείσης τῆς προτέρου Ῥωμικῆς διατάξεως, καὶ ἦν ἡ ἐνθελικότης προσδιορίζεται εἰς τὸ εἰκοστὸν πέμπτον ἔτος τῆς ἡλικίας. Ὅθεν πρὸ τοῦ 24 ἔτους τῆς ἡλικίας ὁ ἄνθρωπος εἶναι ἀνθελικός, μὴ δύναμενος ἄνευ συναίνεσεως τοῦ πατρὸς ἢ τοῦ ἐπιτρόπου αὐτοῦ νὰ συναμολογήσῃ ἐγκύριον ὑποχρέωσιν ἢ νὰ ἀπαλλοτριώσῃ τὴν περιουσίαν του, καὶ ἐπομένως μὴ ὑποχρεούμενος ἐκ τοιαύτης πράξεως, (πλὴν ἐὰν συνεπλήρωσε μὲν τὸ δέκατον ὄρσον τῆς ἡλικίας αὐτοῦ ἔτος, ἔπεισε δὲ διὰ δόλου τὸν πρὸς αὐτὸν συναλλαγέντα ὅτι εἶναι ἀνθελικός)· πᾶσα δὲ εἰς τὸν ἀνθελικὸν γενομένη κατὰ τὰ ἐκτὸς ὑποχρεοῖται μὲν αὐτὸν

εἰς ἀποσίτισιν τοῦ ληρθέντος ἢ τοῦ ἀντιπαινοῦ αὐτοῦ, ἀλλὰ μόνον καὶ ὅσον ἐκ τούτου εἶναι ἀναμνησθητέως πλουσιώτερος ἐν τῷ χρόνῳ τῆς ἐπιδόσεως τῆς ἀγωγῆς, πλὴν ἐὰν ἐξ ἴδιου δόλου ἐμπαίωσῃ τὴν ἐκ τῆς καταβολῆς αὐτῆς τῆς περιουσίας αὐτοῦ εἰς τὸν ὅρον δὲ κατὰ τὰ ἐκτὸς περιλαμβανεται κατὰ τὴν ἀσθενή νομοθεσίαν τοῦ Ἀρείου Πάγου (Α. Π. 216 τοῦ 73, 289 τοῦ 83) οὐχὶ μόνον ἡ καταβολὴ εἰς αὐτὸν χρημάτων, ἀλλὰ καὶ πᾶσα ὠφέλεια ἐπερχομένη εἰς αὐτὸν ἐκ συμβάσεως, ἀτε καὶ οὕτω καθισταμένου αὐτοῦ πλουσιωτέρου, διότι ὁ νόμος προτίθεται μὲν νὰ ἀπαλλάξῃ αὐτὸν πάσης ζημίας, ἀλλ' οὐχὶ καὶ νὰ καταστήσῃ αὐτὸν πλουσιώτερον διὰ τῆς ζημίας τούτου. Δυνατὶ ὅμως ὁ ἀνθελικός, γινόμενος δεκάετηρης, νὰ διαθέσῃ ἄνευ τῆς συναίνεσεως τοῦ πατρὸς ἢ τοῦ ἐπιτρόπου τὸ οἶον ἐστρατιωτικὸν χρημάτων, ἥτοι ὅτι κερδαίνει διὰ τῆς οἷας ἐργασίας ἢ ἔδωκ, αὐτῷ πρὸς ἴδιαν χρῆσιν. (Νόμος ΧΠΘ) ἄρθρον 3. Ἀλλ' ὡς ὁρθῶς ἀπεφάνετο ὁ Ἀρείος Πάγος (ἄπορ. 56 τοῦ 91) διὰ τῆς διατάξεως ταύτης δὲν ἐρορηγῆθῃ αὐτῇ δικαίωμα δικαστικῆς παραπάσεως, ἀτε κατὰ τὰς ἐκτὸς διατάξεις τοῦ ἄρθ. 58 τοῦ νόμου ΧΠΘ καὶ τοῦ ἄρθ. 75 τῆς Πολιτικῆς Δικονομίας τῆς τοῦ ἀνθελικοῦ παρυστάσεως ἐπὶ δικαστηρίου γινομένης διὰ τοῦ πατρὸς ἢ τοῦ ἐπιτρόπου. (Ἰδε καὶ Ἡρετικισμὸς).

Θ. Ν. Φλογαίτης.

Ἀνθρωποκτονία καλεῖται ὁ ἐκ προθέσεως ἢ ἐξ ἀμελείας φόνος ἀνθρώπου. Ὁ ποινικός ἡμῶν νόμος, διαλαμβάνων ἐν τῷ κεφαλαίῳ αὐτοῦ δεκάτῳ ἐκτῷ (ἄρθ. 287—306) περὶ ἀξιοποινίων πράξεων κατὰ τῆς ζωῆς ἄλλων, πραγματευεται πρῶτον γενικῶς περὶ ἀνθρωποκτονίας, ὁρίζων ὅτι θεωρεῖται ὡς κατὰ τὴν ἀνθρωποκτονίαν, πλὴν ἡ ἀποτέλευσας ἐπομένως τὴν ἀνθρωποκτονίαν, ἢ περὶ τῆς

ὑπάρχει βεβαιότης, ὅτι ἐπήνεγκεν ὡς ἐνεργὸς αἰτία τὸν θάνατον τοῦ βλαφθέντος ἢ τραυματισθέντος, διὸ πρὸς σχηματισμὸν τῆς περὶ τούτου δικαστικῆς κρίσεως δὲν λαμβάνεται ὑπ' ὄψει, ἐὰν πληγὴ τοιαύτη ἰάθῃ ἄλλοτε ἢ δὲν ἰάθῃ διὰ τῆς συνδρομῆς τῆς ἐπιστήμης, ἐὰν τὸ θανατηφόρον ἀποτελεσμα ἡδύνατο νὰ ἀποτραπῇ δι' ἐγκαίρου καὶ καταλλήλου βοηθείας, ἐὰν ἡ βλάβη ἢ ἡ πληγὴ ἐπήνεγκεν ἀμέσως ἢ ἐμμέσως (δι' ἄλλων μὲν δηλονότι αἰτίων ἄλλ' ἐξ αὐτῆς τεθέντων εἰς ἐνεργεῖαν ἐμμέσων αἰτίων), ἐὰν τέλος ἡ γενομένη πληγὴ ἦτο καθ' ἑαυτὴν θανατηφόρος ἢ παρήγαγε τὸν θάνατον διὰ τὴν ἰδιάζουσαν σωματικὴν κατάστασιν τοῦ θανατωθέντος ἢ διὰ τὰς ἄλλας τυχαίας περιστάσεις, καθ' ἃς αὕτη ἐπηνέχθη εἰς αὐτόν. Σημειωτέον ὅτι εἰς τὸν σχηματισμὸν τῆς δικαστικῆς κρίσεως συντελεῖ μέγας πλειστάκις ἡ γνώμη τοῦ ἱατροῦ, ὅστις ὀφείλει νὰ ἐκτιμήσῃ πάντα τὰ ἀμέσως ἢ ἐμμέσως σχετικὰ θέματα πρὸς τὸ ζήτημα, ἂν ἡ πληγὴ ἐπήνεγκεν ὡς ἐνεργὸς αἰτία τὸν θάνατον, ὅθεν καὶ νὰ ἐξακριβώσῃ τὸ εἶδος τῆς πληγῆς, ἂν δηλαδὴ ἐγένετο αὕτη διὰ μηχανικῆς ὀξείας ἢ πυροβόλου, ἂν ἡ σφαῖρα χροτίως διήλθε τὸ στῆθος ἢ τὸ κρανίον τοῦ θύματος κτλ. ὁ δεύτερον δὲ ὑπάρχει εἰς μὲν τὸν γενικὸν ὅρον τῆς ἀνθρωποκτονίας 1) τὸν ἐκ προμελέτης πόνον, 2) τὴν φαρμακείαν (τὴν διὰ δηλητηριωδῶν οὐσιῶν θανάτωσιν), 3) τὴν ἀναίρεσιν, ἥτοι τὴν ἐν βρασμῷ ψυχικῆς ὁρμῆς τελουμένην ἀνθρωποκτονίαν, 4) τὴν παροκτονίαν (ἥτοι τὸν ὑπὸ τῆς μητρὸς φόνον νόθου νεογνοῦ αὐτῆς τέκνου), 5) τὴν τερατοκτονίαν (ἥτοι τὸν φόνον ἀνθρωπογεννήτου τέρατος, ἐστερηνμένου ἀνθρωπίνης μορφῆς, 6) τὸν φόνον ἐξ ἀμελείας· διαλαμβάνει δὲ ἐν τῷ αὐτῷ κεφαλαίῳ καὶ τὰ ἐξτὸς κατὰ τῆς ζωῆς δύο ἄλλα ἀδικήματα, τὴν ἁμελείαν καὶ τὴν ἐκθεσίαν.

ἀποχώρησιν εἰς τὴν εἰδικὴν διάταξιν τοῦ ἄρθ. 633 ὡς εἰδικὴν διάταξιν). Ὡσαύτως ἐν ταῖς δίκαις περὶ νομῆς καὶ περὶ προφυλακτικῶν μέτρων, ὡς κατεπειγουσας, εἶναι ἀπαράδεκτος ἀνταγωγὴ.

Ἡ ἀνταγωγὴ εἰσάγεται εἰς τὸ δικάζον τὴν ἀγωγὴν δικαστήριον εἴτε διὰ τοῦ ἀπολογητήριου, εἴτε δι' ἰδίου δικηγόρου (ὅποτε ὅμως δὲν δικαιούται ὁ ἀντενάρων νὰ ἀξιώσῃ τὰς ἐπὶ τούτῳ δικαστικὰς δαπάνας)· ἐπὶ δὲ τῶν συνοπτικῶν δικῶν (καθ' ἃς ὁ ἐναγόμενος δὲν ὑποχρεούται νὰ κοινοποιήσῃ ἀπολογητήριον) εἰσάγεται καὶ διὰ τῶν ἐγγράφων προτάσεων (Α. Π. 187 τοῦ 76 κτλ.). Κατὰ τὴν ἀπόφασιν μάλιστα Ἀρείου Πάγου 184 τοῦ 50 καὶ μετὰ τὴν πρώτην ἐπ' ἀκρατηρίου συζήτησιν εἶναι δεκτὴ ἡ ἀνταγωγὴ, ἂν μὴ προταθῇ ἐνστάσις ἀπαράδεκτος· ἀλλ' ἡ γνώμη αὕτη εἶναι καθ' ἡμᾶς ἥκιστα ὀρθή, διότι μέχρι τῆς πρώτης ἐπ' ἀκρατηρίου συνεδριάσεως εἶναι μόνον κατὰ γενικὸν κανόνα δεκταὶ προτάσεις καὶ ἀπαιτήσεις, πλὴν τῶν ῥητῶς ἐπιτρεπομένων καὶ μετὰ ταῦτα.

Συνεκδικάζεται δὲ καὶ ἡ ἀνταγωγὴ μετὰ τῆς κυρίως ἀγωγῆς, πλὴν ἐὰν καταστῇ ὥριμος ἡ ἀγωγὴ πρὸ τῆς ἀνταγωγῆς ἢ ἡ ἀνταγωγὴ χρήξῃ μακρᾶς διαδικασίας ἢ ἡ ἀγωγὴ χρησιμεύῃ ὡς προδικαστικὸν ζήτημα αὐτῆς, ὅτε παραπέμπεται εἰς ἰδιαιτέραν συζήτησιν. τοῦτο δὲ δύναται νὰ συμβῇ καὶ ὅταν ἡ ἀνταγωγὴ ἀπευθύνεται κατὰ τινων μόνον ἐκ τῶν ἐναγόντων.

Σημειωτέον ὅτι ὁ συμψηφισμὸς, ἐνθάδε νὰ προταθῇ κατὰ τῆς ἀγωγῆς ὡς ἐνστάσις, ἐπὶ σκοπῷ τῆς ἐν μέρει ἢ καθ' ὅλου ἀπαλλαγῆς τοῦ ἐναγομένου, δὲν εἶναι ἀναγκαῖον νὰ προταθῇ διὰ τῆς ἀνταγωγῆς, ἥς σκοπὸς ἡ καταδικὴ τοῦ ἐναγομένου εἰς παροχὴν τινα τῷ ἐνάγοντι. Ὅθεν ἀναμφύριστον ὅτι ὁ συμψηφισμὸς δύναται νὰ προταθῇ τὸ πρῶτον καὶ κατὰ

τὰς συνθήκας ὑποθέσεις διὰ τῶν ἐγγράφων προτάσεων, εἴτε δὲ καὶ ἐνώπιον τῶν Ἑφετών ἐν τῇ περιπτώσει τοῦ ἄρθρου 547. (Πλείονα βλέπε ἐν δικονομικῷ ἡμῶν συγγράμματι § 108). Θ. Ν. Φιλοκτήτης

Ἀνταδικήματα ἢ ἀντίποινα (représailles). Ὅσακις ἐν κυρίῳ εἰρήνης κράτος τι παραβιάζει τὰς ἰδίας ὑποχρεώσεις πρὸς ἕτερον κράτος διὰ τῆς καταπατήσεως τῶν ἀνεγνωρισμένων αὐτοῦ ἀλληλεθνῶν δικαίων, ἢ ὅσαςκις παραβιάζει οἰωρῶποτε τρόπῳ μεγάλῃ αὐτοῦ συμφέροντα, τὸ ἀδικούμενον κράτος δικαιούται κατὰ τοὺς ὑπὸ τοῦ ἀλληλεθνοῦς δικαίου καθιερωμένους κανόνας νὰ ἐφαρμόσῃ κατὰ τοῦ ἀδικούντος αὐτό, πῶς ἢ καταφύγῃ, εἰς τὸ ἔσχατον μέσον, τὸν πόλεμον δηλονότι, τὰ λεγόμενα ἂ ν τ α δ ι κ ῆ μ α τ α ἢ ἂ ν τ ἰ π ο ἰ ν α. πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦ νὰ ἐξαναγκάσῃ αὐτὸ νὰ ἐπανερωθῇ τὸ γενόμενον ἀδικήμα ἢ νὰ ἀναγκωρῇ τὸ παραβιάζον ἐκδικήματα.

Τὰ νῦν ἐν χρήσει μετὰ λόγῳ ἀνταδικημάτων ἢ ἀντιποίνων εἰσὶ τὰ ἑξῆς:

α) Κατὰσχέσεις καὶ δήμευσις τῶν εἰς τὸ ἀδικήσαν κράτος ἀνηκόντων πραγμάτων, ἐνίοτε δὲ καὶ τῶν εἰς τοὺς ὑπηκόους τοῦ κράτους τούτου ἀνηκόντων. Ἀλλὰ τὸ τελευταῖον τοῦτο μέσον καταδικάζεται ὡς ἀθέμιτον ὑπὸ τῶν νεωτέρων συγγραμμάτων, μὴ θεωρούντων, ὡς εἰκός, εἴτε ὑπὸ ἡθικὴν ἔποψιν, εἴτε ὑπὸ τὴν ἔποψιν τοῦ δικαίου, ἐπιτετραμμένον νὰ στερεῶνται τῆς περιουσίας αὐτῶν οἱ ἀπλοῖ ἰδιῶται διὰ τὰ ὑπὸ τῆς κυβερνήσεως διαπραττόμενα ἀδικήματα.

β) Ἀρνήσις τῆς ἐκπληρώσεως τῶν πρὸς τὸ ἀδικήσαν κράτος συννομολογημένων ὑποχρεώσεων.

γ) Κατάρρησις τῶν εἰς τοὺς ὑπηκόους τοῦ κράτους τούτου ἀνεγνωρισμένων τῶν προνομίων, ἢ δικαιωμάτων, ἐν οἷς καὶ ἡ ἄσκησις τῆς ἐμπορίας ἢ καὶ ἡ ἀπλὴ διαμονὴ αὐτῶν ἐν τῇ χώρᾳ.

ταῦτα τοῦ πράγματος μετὰ τὴν δι' ἁμοι-
βαίας συναλλαγὰς κατάρτισιν τῆς ἀνταλ-
λακτῆς ἀφορᾷ εἰς τὸν ἥδη γενόμενον κύ-
ριον, πλὴν ἐν ἀποδείξει ὁ ἐνδιαφερόμενος
ὅτι ἐξ ὑπερημερίας δὲν παρέδωκεν εἰς αὐ-
τὸν ὁ ἕτερος τῶν συμβαλλομένων τὸ ἀν-
ταλλαγὴν πρᾶγμα (N. 2 Κωδ. (6. 64)
N. 3 § 1 Πανδ. (19. 5).

Θ. Ν. Φλογαίτης.

**Ἀνταλλακτήρια ταχυ-
δρομικὰ γραφεῖα** ὀνομάζονται τὰ
ταχυδρομικὰ γραφεῖα, ἅπερ, διατελοῦντα
εἰς ἄμεσον σχέσιν πρὸς τὰ ἐν τῇ ἄλλο-
δαπῇ ταχυδρομικὰ γραφεῖα τῶν ἄλλων
ἐπικρατειῶν, ἀποστέλλουσι πρὸς αὐτὰ καὶ
ἀνὰ πάλιν λαμβάνουσιν ἐκ τῶν ἰδίων
κεκλεισμένους ταχυδρομικοὺς σάκκους ἢ
φυλάκτους περιέχοντας τὴν διεθνή ἀλληλ-
λογραφίαν. Τοιαῦτα γραφεῖα εἶναι τὰ ἐν
Ἀθήναις, Πειραιεῖ, Συρῷ, Βολῷ, Πά-
τραις καὶ Κερκύρᾳ γραφεῖα, ἐν οἷς συγκεν-
τρῶνται ἢ τε εἰς τὸ ἐξωτερικὸν ἐν γένει
ἀποστέλλομένη ἐξ Ἑλλάδος ἀλληλογρα-
φία καὶ ἡ ἐκ τοῦ ἐξωτερικοῦ ἀφικνουμένη
εἰς τὴν Ἑλλάδα.

Θ. Ν. Φλογαίτης.

Ἀνταποδείξεις. Ἰδε' Ἀποδείξεις.

Ἀνταποδόσεως δίκαιον
(droit de rétorsion). Χαρακτηρίζεται
οὕτω ἐν τῷ ἀλληλεθνεῖ δίκαιῳ τὸ δι-
καίωμα τῆς τῶν ἰσῶν ἀνταποδόσεως, συμ-
φώνως πρὸς τὸν κανόνα τοῦ ρωμαϊκοῦ δι-
καίου, quod quisque in alterum statu-
erit, ut ipse eodem jure utatur. Ὅσα-
κις π. γ. κράτος τι παραβιάζει τὰ συμ-
φέροντα, καὶ ἰδίᾳ τὰ οικονομικά, ἑτέρου
κράτους, ἔχει τὸ δικαίωμα τὸ κράτος, οὗ
τὰ συμφέροντα παραβιάζονται, νὰ ἐφαρ-
μίσῃ τὰ αὐτὰ μέτρα κατὰ τοῦ ἀρξαιμένου
ἰσῶν ἀδίκων κράτους.

Γίνεται δ' ἐν γένει χρῆσις τοῦ τῆς ἀντα-
ποδόσεως δικαιώματος συμφώνως τῇ νομο-
θεσίᾳ τοῦ κράτους. Οὕτω π. γ. παρ' ἡμῶν
κατὰ τὸ ἄρθρον 4 τοῦ περὶ ἐμπορικῆς

ναυτιλίας Ν. Διατάγματος τοῦ 1836 συγ-
χωρεῖται μὲν εἰς τοὺς ἄλλοδαπούς νὰ γι-
νῶνται συγχύριοι ἐλληνικῶν ἐμπορικῶν
πλοίων μέχρι τοῦ ἡμίσους αὐτῶν, ἀλλ'
ἐνν ἕνουν τι κράτος δὲν ἐπιτρέπη τοῖς
Ἕλλησι νὰ μέτεχονσι τῆς κυριότητος τῶν
ἐμπορικῶν αὐτοῦ πλοίων, δύναται ὡς πρὸς
τὸ κράτος τοῦτο συμφώνως τῷ αὐτοῦ ἀρ-
θρῳ νὰ ἐφαρμοσθῇ διάφορος τοῦ ἀνωτέρω
κανὼν, καὶ δι' νὰ ἀπαγορευθῇ, ἀπλῶς
εἰς τοὺς ὑπηκόους αὐτοῦ ἡ συμμετοχὴ ἰδι-
οκτησίας ἐπὶ ἐλληνικῶν ἐμπορικῶν πλοίων.
Δύναται ὡσαύτως κράτος τι νὰ ἀναγνω-
ρίσῃ νομοθετικῶς εἰς τὰ ἐμπορικὰ πλοία
τῶν ἄλλων κρατῶν τὸ δικαίωμα νὰ ἀκτο-
πλοῶσιν ἐν ταῖς ἰδίαις θαλάσσαις, ὑπὸ τὸν
ὅρον τοῦ νὰ ἀπαγορευθῇ, τὸ δικαίωμα
τοῦτο εἰς τοὺς ὑπηκόους κράτους μὴ ἀ-
ναγνωρίζοντες παρυσίον δικαίωμα ἐν τῇ
ἰδίᾳ χώρᾳ εἰς τοὺς ἄλλοδαπούς. Καὶ εἰδι-
κώτερον, ὅσακις κράτος τι, παραβιάζον τὰς
συνομολογημένας συνθήκας περὶ ἁμοι-
βαίας ἀναγνωρίσεως δικαιομάτων τινῶν
ἢ προνομίων τοῖς ὑπηκόοις τινὸς ἑτέρου
κράτους ἐν τῇ ἰδίᾳ χώρᾳ, ἀρνεῖται εἰς τοὺς
ὑπηκόους τοῦ κράτους τούτου τὰ συνομολο-
γημένα κατ' ἁμοιαιότητα δικαιώματα
ἢ προνόμια, γεννᾶται εἰς τὸ ἕτερον κρά-
τος τὸ δικαίωμα νὰ ἐφαρμοσῇ ἐν τῇ ἰδίᾳ
χώρᾳ λόγῳ ἀνταποδόσεως τὰ αὐτὰ μέτρα
κατὰ τῶν ὑπηκόων τοῦ κράτους τοῦ ἀβε-
τήσαντος τὰς ἰδίας ὑποχρεώσεις.

Μεταξὺ τοῦ δικαιώματος τούτου καὶ τοῦ
ὕπὸ τὸ ὄνομα ἀνταδίκηματα (représail-
les) καθιερωμένου ἐν τῷ ἀλληλεθνεῖ δι-
καίῳ ὑφίσταται ἡ ἐξῆς διαφορὰ, ὅτι ἡ
μὲν ἀνταποδosis προσιδίξει εἰς συμφέ-
ροντα τῶν κρατῶν ἢ τῶν ὑπηκόων αὐ-
τῶν μικροῦ λόγου ἄξια, τὰ δὲ ἀνταδίκη-
ματα ἀποβλέπουσιν εἰς τὴν παραβίαν ἀ-
ναγνωρισμένων ὑπὸ τοῦ ἀλληλεθνεὸς δι-
καίου δικαιομάτων ἢ ἀπηρεάζουσι σπου-
δαῖα τῶν κρατῶν ἢ τῶν ὑπηκόων αὐτῶν
συμφέροντα. Π. Χρυσανθοπουλος.

ται διὰ νόμου, ὑποβαλλομένου ὑπὸ τοῦ ὀπουργείου αὐτοῦ, νὰ προκαλέσῃ τὴν συστάσιν τοιαύτης ἐπομένως, ἂν μὴ ὑπολαμβάνῃ αὐτὴν ἀναγκάζειν, δύναται καὶ νοσῶν ἢ ἀποδημῶν νὰ διατηρήσῃ ἐν ταῖς χερσὶν αὐτοῦ τὴν βασιλικὴν ἐξουσίαν. Ἄλλοτε, ὅτε τὰ τῆς συγκοινωνίας μέσα ἦσαν δυσχερέστερα, οἱ βασιλεῖς ἐξερχόμενοι τῶν βασιλευσμένων ὑπ' αὐτῶν χωρῶν, ὥφειλον νὰ προνοῶσι περὶ τῆς συστάσεως ἀντιβασιλείας, ἔργον ἐχούσης τὴν ἐνάσκησιν τῶν βασιλικῶν δικαιοφύλακων κατὰ τὴν ἀπουσίαν αὐτῶν. Ἀλλ' ἂφ' ἧς ἔπλεον μὲν τὰ τῆς συγκοινωνίας μέσα ἀνεπτύχθησαν κολοσσιῶδες διὰ τῆς πανταχοῦ κατασκευῆς ἀμαξηλάτων ὁδῶν καὶ σιδηροδρόμων, ἔπλεον δὲ διευκολύνθη τὰ μέγιστα ἢ ἀμοιβαίαι συνεννόησις μεταξὺ τῶν ἐν τῷ κράτει διαμενόντων καὶ τῶν ἀποδημούντων διὰ τῆς ἀνακαλύψεως καὶ τελειοποιήσεως τῶν τηλεγράφων, κατέστη ἥτονος ἀναγκασία ἢ ἀδιάρκτος βασιλείας παρουσία. Διὰ τοῦτο ἐν Ἀγγλίᾳ, ὅπου πρὸς τοὺς οἱ ἡγεμόνες δὲν ἐδύναντο νὰ ἀναχωρήσωσι, πρὶν ἢ κατελπίσωσιν ἡγεμονικὴν ἐπιτροπείαν, ἣ νῦν βασιλεύουσα οὐδέποτε ἐντέλλεται εἰς ἕτερον τὴν ἐνάσκησιν τῆς βασιλικῆς αὐτῆς ἐξουσίας ἀποδημῶσα, ἀλλὰ διατηρεῖ αὐτὴν εἰς ἐκὺν τὴν, βασιλεύουσα καὶ πόρρωθεν. Ὡς προφανὲς ἐκ τοῦ Συντ. ἡμῶν δηλοῦται, τοῦτο δύναται νὰ πράξῃ καὶ παρ' ἡμῶν ἐ ἡγεμῶν. Ἄν ὅμως νομίσῃ, ὅτι εἶναι ἐπ' ἀναγκῆς νὰ ἀναπληρωθῇ δι' ἄλλου ὀρισμένου προσώπου, δικαιοῦται νὰ προκαλέσῃ τοῦτο διὰ νόμου.

Θ. Ν. Φλογαίτης.

Ἀντιγράφη (rescriptum). Ἰδε Γραμματικὸν δικαίου Πηγαί.

Ἀντίγραφον (exemplum). Τὰ ἔγγραφα διακρίνονται εἰς πρῶτον τύπον καὶ ἀντίγραφα. Καὶ πρῶτον τύπος μὲν εἶναι οὐχὶ μόνον τὰ πρῶτον κατ' ἐντελῆ τυπὸν ἐκδιδόμενα ἔγγραφα, ἀλλὰ καὶ

πάντα τὰ ὅμοια πρὸς αὐτὸ, καθ' ὃν τὴν σύνταξιν ἐπανελήφθη ὑπὸ τῶν αὐτῶν κυρίων προσώπων ἢ πρώτη καταστατικῇ πράξει (Πολ. Δικ. 423). Ἀντίγραφα δὲ τὰ κατ' ἀπομίμησιν ὅμοια πρὸς τὸ πρωτότυπον, ὁσάκις δηλονότι δὲν ἐπανελήφθη κατὰ τὴν κατάρτισιν αὐτῶν ἢ πρώτην καταστατικῇ πράξει (Πολ. Δικ. 424). Καλοῦνται δὲ τὰ ἀντίγραφα ἀντίπερὶ φωνημένα, ὁσάκις, παραβληθέντων αὐτῶν πρὸς τὸ πρωτότυπον, ἐβδωκίωθη ἢ πρὸς ἄλληλα συμφωνία ἀμφοτέρων ὑπὸ δημοσίου ὑπαλλήλου, δικαιομένου εἰς τοῦτο κατὰ νόμον, οἷον ὑπὸ δικηγόρου, δικαστικοῦ γραμματέως, συμβολαιογράφου κτλ. (Πολ. Δικον. 494. Ὁσγ. Δικ. 127. 192. 151). Μὴ διακρίνοντας δὲ τοῦ νόμου μεταξὺ ἀντιγράφων, ἐπικεκυρωμένων ὑπὸ τοῦ δημοσίου ὑπαλλήλου παρ' ὃν κατατίθεται τὸ πρωτότυπον, καὶ ἀντιγράφων ἐπικεκυρωμένων ὑπὸ τοῦ ὑπαλλήλου τοῦ κατέχοντος ἀντίγραφον ἐπικεκυρωμένον ὑπὸ τοῦ ἔχοντος πρὸς τοῦτο ἀρμοδιότητα καὶ ἐξηγμένου ἐξ ἄλλων νομίμως ἐπικεκυρωμένων ἀντιγράφων, ἔπεται ὅτι ἀντίγραφον ἀντιπερὶφωνημένον θεωρεῖται καὶ τὸ ὑπὸ δικηγόρου ἐπικεκυρωμένον ἀντίγραφον τοῦ παρ' αὐτῷ κατατεθειμένου καὶ ἐπικεκυρωμένου ὑπὸ τοῦ γραμματέως ἀντιγράφου τῆς ὑπ' αὐτοῦ φυλάσσομένης ἀποθήκης (Α. Π. 18 τοῦ 47, 18 τοῦ 65, 164 τοῦ 72, 9 τοῦ 82). Κατὰ τὴν ἀπόρασιν Ἀρείου Πάγου 268 τοῦ 73 καὶ αὐτὰ τὰ ὑπὸ τοῦ διδίου ἐπικεκυρωμένα ἀντίγραφα τῶν εἰς χεῖρας αὐτοῦ ἀπογράφων συμβολαίων ἢ ἀποράσεων ἐξισούνται κατὰ τὸ κύρος πρὸς τὰ ὑπὸ τῶν ἀρμοδίων ὑπαλλήλων ἐπικυρωμένα ἀντίγραφα τῶν παρ' αὐτοῖς ἐγγράφων. τοῦ νόμου μὴ ἀπαγορευθέντος τὴν ὑπὸ τοῦ διαικτοῦ ἐπικυρωσιν αὐτῶν. Ἀλλὰ προδήλως σφάλλεται, διότι οὐδεμίαν μὲν περιλαμβάνει ἀπαγορευτικὴν διάταξιν τῆς ἐπι-

κυρώσεως αὐτῶν ὑπὸ τῶν διαδίκων, ἀλλ' ὁμοίως ἀντιπεφωνημένα μὲν ἀντίγραφα ἀποκαλεῖ μόνον τὰ ὑπὸ τοῦ δημοσίου ὑπαλλήλου παραβληθέντα πρὸς τὸ πρωτότυπον (Πολ. Δικ. 424), αὐτὰ δὲ καὶ μόνον ἐξισοῖ καὶ πρὸς πρωτότυπα, ὡς ὁφείμεθα κατατερω. (Συνάδουσιν ἀποφ. Ἀρείου Πάγου 81 τοῦ 78, 232 τοῦ 79, 400 καὶ 407 τοῦ 80, 224 τοῦ 88, 77 τοῦ 90).

Ἐξισοῦνται δὲ κατὰ τὴν δύναμιν πρὸς πρωτότυπα τὰ ἀντίγραφα 1) ὅσάκις τὰ συναλλαζάμενα μέρη ἀπεφάναντο αὐτὰ ὡς ἔχοντα ἀποδεικτικὴν ἰσχύν, εἴτε διὰ τῆς δηλώσεως εἴτε διὰ τῆς χρήσεως αὐτῶν πρὸς ἀπόδειξιν ὑπὲρ ἑαυτῶν, 2) ὅσάκις ταῦτα, ἀποτελοῦντα πλήρη ἀντίγραφα ἢ ἀποσπάσματα τῶν παρὰ δημοσίαις ὑπαλλήλοις (συμβολαιογράφοις, δικηγόροις, δικαστικοῖς γραμματεῦσι κτλ.) γενομένων ἢ κατατεθειμένων πρωτοτύπων ἐγγράφων, συνετάχθησαν καὶ ἐπεκυρώθησαν ὑπὸ τῶν δημοσίων τούτων ὑπαλλήλων (οἵτινες συνέταζαν ἢ ἔχουσι παρακατατεθειμένα παρ' ἑαυτοῖς τὰ πρωτότυπα), 3) ὅσάκις, ἐξεταθείσης καὶ βεβαιωθείσης, τῆς τῶν πρωτοτύπων τελείας ἀκεραιότητος, συμπαραληφθέντων τῶν ἐχόντων συμφέρον, συνετάχθησαν τὰ ἀντίγραφα ὑπὸ δικαστικοῦ ὑπαλλήλου ἢ ὑπηρέτου, δικαιουμένου εἰς τοῦτο, συμπαραβλήθησαν ἀκριβῶς πρὸς τὸ πρωτότυπον, εὐρέθησαν ἀπαράλλακτα καὶ ἐπεκυρώθησαν ὑπ' αὐτῶν, βεβαιούντων ὅτι πᾶντα ταῦτα, καὶ 4) ὅσάκις προσέρχονται ἀσφαλῶς κατὰ τὴν βεβαιώσιν τοῦ δημοσίου ὑπαλλήλου (συμβολαιογράφου κτλ.) ἐξ ἀντιγράφων συνταχθέντων καὶ ἐπικυρωθέντων ὑπὸ δημοσίου ὑπαλλήλου ἐκ τῶν παρ' αὐτῷ γενομένων ἢ παρακατατεθειμένων πρωτοτύπων ἢ ἀναγνωρισθέντων ὡς ἐχόντων ἀποδεικτικὴν ἰσχύν ὑπὸ τῶν συναλλαζάμενων μερῶν (Πολ. Δικ. 426). Σημειωτέον ὁμοίως ὅτι καὶ τὰ ἀνωτέρω ἀντίγραφα (πλὴν ἐκείνων, ἃ αὐτὰ τὰ συναλλαζάμενα μέρη ἀ-

Ἀντικαταστατὸν πρᾶγμα ὁμαζέται τὸ κινήτρὸν ἐκείνου πρᾶγμα, ὅπερ γίνεται ἀντικείμενον συναλλαγῆς οὐχὶ ἕνεκα τῆς ἀτομικότητος αὐτοῦ, ἀλλ' ἕνεκα τοῦ γένους εἰς ὃ ἀνήκει, ἀντιθέτως πρὸς τὸ ἀνάντι κατὰ τὸ αὐτὸν ἢ μὴ εἰς αὐτὸ κατὰ τὸν, ὅπερ τοῦναντίον γίνεται ἀντικείμενον συναλλαγῆς ἕνεκα τῆς ἰδιᾶς αὐτοῦ ἀτομικότητος. Οὕτως εἰπεῖν ἀντικαταστατὰ εἶναι τὰ ὑποκείμενα εἰς μέτοχσιν, ἀρίθμησιν ἢ στάθμησιν. Ὁποῖα εἰπεῖν ὁ σίτος, ὁ οἶνος, τὸ ἔλασιον, ἡ ξυλεία, αἱ κεραμοὶ, τὰ χρῆματα κτλ. (Ν. 1 § 2 Πανδ. 44. 7 Ν. 2 § 1 καὶ 3 Πανδ. 42. 1). Τοῦναντίον δὲ μὴ ἀντικαταστατὰ εἶναι ὁ ἵππος, ὁ ὄνος, ἡ ἀμάξα, τὸ κλειδοκύμβαλον κτλ. Ἰσχύει δὲ περὶ τῶν ἀντικαταστατῶν καὶ μὴ ἀντικαταστατῶν πραγμάτων ὁ κανὼν ὅτι ὁ μὲν οὐρελῆτης ἀντικαταστατῶν πραγμάτων οὐρεῖται νὰ χορηγήσῃ ἀπλῶς πράγματα ὡς τὴν ποσότητα καὶ ποιότητα, ὁ δὲ οὐρελῆτης μὴ ἀντικαταστατοῦ πράγματος οὐρεῖται νὰ χορηγήσῃ αὐτὸ τοῦτο καὶ οὐχὶ ἄλλο ἅντ' αὐτοῦ. Σημειωτέον ὅμως ὅτι πράγματα ἐκ φύσεως ἀντικαταστατὰ δύνανται διὰ συμφάσεως νὰ χαρακτηρισθῶσι μὴ ἀντικαταστατὰ, ἐὰν δηλονότι ὁ ἀντικαθάρων νὰ ἀποδώσῃ αὐτὰ συμφωνήσῃ νὰ ἀποδώσῃ αὐτὰ ταῦτα τὰ δοθέντα αὐτῷ, οἷον αὐτὰς ταύτας τὰς δραχμὰς καὶ οὐχὶ ἑτέρας καὶ ἀντιθέτως πράγματα μὴ ἀντικαταστατὰ νὰ χαρακτηρισθῶσιν ἀντικαταστατὰ, ἐὰν συμφωνηθῇ ἢ ἀποδοῖσι οὐχὶ αὐτῶν τούτων, ἀλλ' ἄλλων ἐργασιῶν ἴσην ἀξίαν, οἷον ἵππου τινὸς ἢ ἀμάξης τινὸς καὶ οὐχὶ αὐτοῦ τούτου τοῦ ἵππου ἢ αὐτῆς ταύτης τῆς ἀμάξης.

Θ. Ν. Φλογαίτης

Ἀντικλῆπτήριον. Ἰδε Δικαιώματα πενήτων.

Ἀντίκλητος καλεῖται ὁ εἰδικὸς ἐν τῇ δίκῃ ἀντιπρόσωπος τοῦ διαδίκου, ὃ κατὰ τοῦτο μόνον ἀντιπροσωπεύων αὐ-

τοῦ, ὅτι «γίνονται εἰς αὐτὸν ὅλαι αἱ κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς διαδικασίας κοινοποιήσεις». Εἶναι δ' ὑποχρεωτικὸς ὁ διορισμὸς αὐτοῦ, ὅσῳκις ὁ ποιούμενος ἐνεργεῖν δίκης κατοικεῖ ἢ διαμένει ὑποκλήπτε ἐκτὸς τῆς ἐδοῦς τοῦ δικαστηρίου (Πολ. Δικ. ἀρθ. 148). Σημειωτέον ὅτι ὁ ἀντιδικὸς τοῦ διορίσαντος τὸν ἀντικλήτον δὲν ὑποχρεούται νὰ κοινοποιῇ τὰ δικόγραφα τῷ ἀντικλήτῳ, δυνάμενος νὰ κοινοποιῇ αὐτὰ ἀπ' εὐθείας τῷ διορίσαντι τὸν ἀντικλήτον ἀντιδικῶν· ἀλλ' ἡ παράλειψις τοῦ διορισμοῦ ἀντικλήτου ἐπὶ μὲν τῶν συνοπτικῶν καὶ ἐμπορικῶν ὑποθέσεων χαρακτηρῇ τῷ ἀντιδικῷ τοῦ παρὰ κλήτοντος τὸν διορισμὸν τὸ δικαίωμα τοῦ κοινοποιεῖν τὰ τῆς δίκης ἐγγράφα τῷ γραμματεῖ τοῦ δικαστηρίου, ἐπὶ δὲ τῶν συνοπτικῶν ὑποθέσεων νὰ κοινοποιῇ αὐτὰ εἰς τὸν ἀντιδικὸν ἀπ' εὐθείας καὶ νὰ ζητῇ παρ' αὐτοῦ τὴν ἀπότισιν τῶν ἕνεκα τούτου ζημιῶν καὶ ἀπαιτημάτων (Πολ. Δικ. ἀρθ. 150). Γίνεται δὲ ὁ διορισμὸς τοῦ ἀντικλήτου κατὰ μὲν τὰς ὑποθέσεις τῆς συνοπτικῆς διαδικασίας διὰ τῶν ἐν τῇ προδικασίᾳ ἀνταλλασσομένων μεταξὺ τῶν δικαδίκων ἐγγράφων, ἐπὶ δὲ τῶν ὑποθέσεων τῶν συνοπτικῶν καὶ ἐμπορικῶν καὶ ἐπ' ἀκροατηρίου. (Πολ. Δικ. 148 καὶ 149). Ἐχρυσί δὲ αἱ πρὸς τὸν ἀντικλήτον κοινοποιήσεις ἢ ἐπακολουθήματα αἱ ἀπ' εὐθείας πρὸς τὸν ἀντιδικὸν κοινοποιήσεις (Πολ. Δικ. 151, 152).

Θ. Ν. Φλογαίτης.

Ἀντιλήπτωρ. Κατὰ τὴν Πολιτικὴν ἡμῶν δικονομίαν καὶ τὸ Σχέδιον τοῦ Ἀστικοῦ Κώδικος, ἐὰν, ζητηθείτης ὑπὸ τινος τῶν δικαιουμένων (Ἢρα τὴν λέξιν Ἀπαγορεύσεις) τῆς ἀπαγορεύσεως τινος ὡς διανοητικῶς νοσοῦντος, τὸ δικαστήριον εὐρῇ ὅτι ἡ νόσος δὲν εἶναι τοσοῦτον βεβαία καὶ ἐπικίνδυνος ὥστε ν' ἀπαγγελθῇ ἀπαγορεύσεις, δύναται, ἀπορρίπτειν τὴν περὶ ἀπαγορεύσεως αἴτησιν, νὰ διο-

ρίσχη διὰ τῆς αὐτῆς ἀποφάσεως τῶ ἔχοντι διωροφυμένους τὰς φρένας ἀντιλήπτορα, οὗ ἡ συναίνεσις ἀπαιτεῖται, ὅπως οὗτος διεξάγη δίκην, συμβιβάζεται, ἐπιχειρῇ ἀπαλλοτριώσεις, δανείζεται καὶ δέχεται κεφάλαια ἐπὶ ἐξορλήσει. Ἀλλὰ τὸν διορισμὸν ἀντιλήπτορος δύνανται νὰ προκαλέσωσι καὶ ἀπ' εὐθείας οἱ συγγενεῖς, ὁσάκις δὲν ὑπολαμβάνουσιν ἀναγκαίαν τὴν ἀπαγόρευσιν.

Τὸ Σχέδιον τοῦ Κώδικος ὀρίζει ὅτι καὶ εἰς τὸν ἄσωτον διορίζεται ὑπὸ τοῦ δικαστηρίου ἀντιλήπτορ, οὗ ἡ συναίνεσις εἶναι ἀπαρατήτως ἀναγκαία πρὸς δικαστικὴν πράστασιν τοῦ ἄσώτου, συμβιβασμὸν δικαστικόν, ἐπιχειρήσιν ἀπαλλοτριώσεων, λήψιν δανείων καὶ εἰσπραξίν κεφαλαίων ἐπὶ ἐξορλήσει. Τὸ Ῥωμαϊκὸν δίκαιον ἐξομοιοῖ τοὺς ἄσώτους πρὸς τοὺς μανιακοὺς καὶ ὑποβάλλει αὐτοὺς εἰς τὸν διορισμὸν κηδεμόνος, ὡς καὶ τοὺς μανιακοὺς. Ἡ δὲ πολιτικὴ ἡμῶν δικονομία καθιεροῖ ὅτι διορίζεται καὶ εἰς τοὺς ἄσώτους κηδεμών, ὑποβαλλομένης τῆς αἰτήσεως καὶ δικαζομένης ὡς καὶ ἐπὶ ἀπαγορεύσεως.

Θ. Ν. Φλογαίτης.

Ἀντιμισθία (Διοικητ. δικ.). Ἀντιμισθία καλεῖται ἡ χορηγομένη ἀμοιβὴ εἰς ἄμισθον κυρίως λειτουργόν τῆς Πολιτείας, οἷον φιλοδώρημα πρὸς ἀνακούφισιν τῶν ἐκ τῆς ὑπηρεσίας αὐτοῦ προσθέντων θάπνων. Κατὰ τὸν δημοτικὸν νόμον (ἄρθ. 41) τὸ δημοτικὸν ἀξίωμα παρέχεται τιμῆς χάριν, ὅθεν ὁ δήμαρχος οὔτε σταθερὸν μισθὸν λαμβάνει, οὔτε ἀπαλλασσεται τῶν ἐπὶ τῆς περιουσίας βαρῶν τῶν δήμων, οὐχ ἥττον παρέχεται αὐτῷ πρὸς ἀμοιβὴν τῶν κόπων τοῦ καὶ μισθοδοσία τοῦ ἀναγκασίου εἰς τὸ γραφεῖον προσωπικοῦ καὶ διὰ τὰς λοιπὰς ἀνάγκας τοῦ δήμου ὥρισμένη τις ποσότης. Τὴν διάταξιν δὲ ταύτην τοῦ δημοτικοῦ νόμου συνεπλήρωσεν ἀκριβέστερον τὸ Διά-

ταγμα τῆς 29 Ἰουλίου 1837, ὅρισαν ὅτι ὁ δήμαρχος λαμβάνει ἀντιμισθίαν ἀνάλογον πρὸς τὴν τάξιν τοῦ δήμου, οὗ ἡγεῖται· ἥτοι δήμαρχος μὲν πρώτης τάξεως δήμου λαμβάνει κατ' ἔτος μέχρι δυοχιλιδῶν καὶ τετρακοσίων δραχμῶν (πλήρη τοῦ δημάρχου τῆς πρωτεύουσας, οὗ ἡ ἀντιμισθία δύνανται νὰ ἀνέλθῃ μέχρι τριῶν χιλιδῶν), δευτέρως δὲ τάξεως δήμου ἀπὸ 600 μέχρι 1500 δραχμῶν καὶ τρίτης τάξεως δήμου ἀπὸ 200 μέχρις 600 ἐπὶ τῇ βάσει τοῦ πληθυσμοῦ ἑκατέρας τῶν δυοτῶν τάξεων. Ὡσαύτως κατὰ τὸν λογιστικὸν νόμον (ἄρθρ. 31) ὁ διοριζόμενος προσωρινὸς ἀντιπληρωτὴς ἀπόντος ἀσθενούντος ἢ κωλυομένου διοικητικοῦ ἀπαλλήλου λαμβάνει ἀντιμισθίαν οὐχὶ ἑνωτέραν τῶν ἑκατὸν δραχμῶν.

Θ. Ν. Φλογαίτης.

Ἀντιπαράστασις. Ἐξέτασις κατ' ἀντιπαράστασιν λέγεται ἡ ταυτόχρονη ἐξέτασις τῶν μαρτύρων, ἡτις πολλάκις εἶναι ἄγαν τελεσφόρος εἰς ἀνακάλυψιν τῆς ἀληθείας, ὁσάκις οἱ κατ' ἴδιον ἐξετασθέντες μάρτυρες περιτλήθον εἰς κατὰδῶλον ἀντίφασιν. Μακρὰ δικαστικὴ πείρα ἐβεβαίωσεν ὅτι μεγάλως ἐξυπηρετῇ τὴν ἀνακάλυψιν τῆς ἀληθείας ἐν ταῖς ποινικαῖς δίκαις ἡ κατ' ἀντιπαράστασιν ἐξέτασις τῶν μαρτύρων, ὅποτε οὗτοι ἐξετασθέντες κατ' ἴδιον ἕκαστος ἐξέθηκιν διαφόρως τὰ αὐτὰ γεγονότα, ἀντιφάσκοντες ἀλλήλοις. Ἡ Ποινικὴ ἡμῶν δικονομία συνάδουσα καὶ ταῖς ἄλλαις δικονομικαῖς νομοθεσίαις, καθιέρωσε τὴν ἐν τῇ ποινικῇ διαδικασίᾳ ἐξέτασιν κατ' ἀντιπαράστασιν τῶν ἐξετασθέντων ἥδη κατ' ἴδιον μαρτύρων, «ὅποτεν τοῦτο ἦναι ἀναγκαῖον πρὸς τὸν σκοπὸν τῆς δίκης» (Ποιν. Δικ. ἄρθ. 426, 392).

Θ. Ν. Φλογαίτης.

Ἀντιποίνισις. Ὀλέκληρον τὸ δέκατον κεφάλαιον (ἄρθ. 223—233) καὶ μέρος τι τοῦ δευτέρου τμήματος τοῦ τοῦ

νικῶν ἡμῶν νόμου (ἄρθ. 531—534) ἀπαγορεύονται εἰς τὸν ἔρισμόν τῆς τιμωρίας τῶν διαφόρων εἰδῶν τῆς ἀντιποιήσεως. Καὶ κατὰ μὲν τὸ δεκάτον κεφάλαιον ἡ μὲν παράνομος ἀντιποιήσις τῶν δημοσίων νομμάτων (δηλονότι ἀλυκῶν, δρυκῶν, γαιανθράκων, λατομείων, μεταλλικῶν ὑδάτων, ἑλκυστροφείων, ὑδραγωγείων κτλ.) ἀποτελεῖ πλημμέλημα, εἰς ὃ ἐπιβάλλεται χρηματικὴ ποινὴ, ἰσοδυναμοῦσα πρὸς τὸ διπλὸν τῆς εἰς τὸν δημοσίον ἐπιγενομένης ζημίας, ἀλλ' οὐδέποτε ἦτονα τῶν πεντακτοντα δραχμῶν. (Ποιν. νόμου ἄρθ. 223). Ἡ δὲ παράνομος ἀντιποιήσις δημοσίου ἢ δημοτικοῦ ἀξιώματος οἰουδήποτε εἶδους ἢ ἐπιχειρήσεως πράξεως, ἐπιτροπευομένης κατὰ νόμον εἰς τοὺς δημοσίους καὶ δημοτικούς ὑπαλλήλους, ἀποτελεῖ πλημμέλημα, κολλάζομενον διὰ φυλάκισις διετούς τὸ πολὺ καὶ διὰ χρηματικῆς ποινῆς ἐκτὸν μέχρι πεντακοσίων δραχμῶν (Ποιν. Ν. ἄρθ. 227). Ἐλαττοτέραν ποινήν (φυλάκισιν τὸ πολὺ τριῶν μηνῶν καὶ χρηματικὴν ποινήν τὸ πολὺ ἐκτὸν δραχμῶν) ἐπιφέρει ἡ περιβολὴ δημοσίας στολῆς ἢ ἄλλου διακριτικοῦ σημείου δημοσίου ὑπαλλήλου ἢ ὑπηρέτου ἢ ἄλλου τάγματος ἢ τίτλου, ἅπερ δὲν δικαιούται νὰ φέρῃ (Ποιν. Ν. ἄρθρον 228). Ἄλλ' ἂν ἡ ἀντιποιήσις τῆς θέσεως ἢ τῆς στολῆς ἢ ἄλλου διακριτικοῦ σημείου ἀποβλέπῃ εἰς καταδολίευσιν τῶν συμφερόντων τῆς Πολιτείας ἢ πολίτου τινὸς ἢ ἐπιτυχίαν ἄλλης ἀθεμίτου ὠφελείας, ἀποτελεῖ κακούργημα, τιμωρούμενον δι' εἰρκτῆς (Ποιν. Ν. ἄρθ. 229). Σημειωτέον ὅτι ἰδιαιτέραν ὁ νόμος ποιεῖται μνείαν τῆς παρανόμου ἀντιποιήσεως δικηγορικῶν ἢ συμβολαιογραφικῶν ἔργων, ἐπιβάλλων εἰς τοὺς ἀντιποιοῦμένους φυλάκισιν ἐνὸς μέχρις ἑξ μηνῶν καὶ χρηματικὴν ποινήν ἐκτὸν μέχρι χιλίων δραχμῶν καὶ προσέτι καταδικάζων αὐτοὺς εἰς ἀπόστισιν τῶν ἐντεῶθεν προσηνθεισῶν ζημιῶν καὶ δαπανῶν (Ποιν. Ν. ἄρθ. 230). Ἡ δὲ παράνομος ἀντιποιή-

σις τῶν ἔργων δημοσίου ὑπηρετοῦ, δικαστικοῦ κλητῆρος, κολλυθιστοῦ, ἐμπορομεσίτου, ἱατροῦ, χειρουργοῦ καὶ μαίας ἀποτελεῖ πλημμέλημα κολλάζομενον διὰ φυλάκισις τὸ πολὺ τριμήνου καὶ διὰ χρηματικῆς ποινῆς τὸ πολὺ ἑκατονταδράχμου (ἄρθ. 231). Τέλος δὲ ἡ ἄνευ ἰδιαιτέρας ἐτήτης ἀδείας περίαφσις εἰς τινὰ ἐπιχειρήσιν ἢ κατάστημα τοῦ ὀνόματος τοῦ Βασιλέως ἢ οἰουδήποτε ἄλλου μέλους τῆς βασιλικῆς οἰκογενείας ἀποτελεῖ πλημμέλημα κολλάζομενον διὰ φυλάκισις τριῶν μέχρι δεκατεσσάρων ἡμερῶν (ἄρθ. 233).

Κατὰ δὲ τὰ ἄρθρα 531—534 τιμωροῦνται ὡς πταίσματα 1) ἡ ὑπὸ ἰδιωτικῆς ἐταιρείας αὐτογνώμων εἰς ἐκτὴν περίαφσις δημοσίων ἐνώσεως σημείων ἢ ἐξωτερικῶν πλεονεκτημάτων καὶ διακρίσεων σωματείων δημοσίων, (ἦν ὁ νόμος καλεῖ ἀντιποιήσιν ὑπὸ ἰδιωτικῆς ἐταιρείας), 2) ἡ ἀντιποιήσις σχολικῆς ὑπηρεσίας, δηλονότι ἡ ἄνευ προτέρως ἀδείας τῆς ἀρχῆς διατήρησις παιδευτικοῦ ἢ διδακτικοῦ καταστήματος, 3) ἡ ἀντιποιήσις δικαιωμαμάτων ἐπιτηδεύματος, ταυτεστὶν ἡ ἄνευ ἀδείας τῆς ἀρχῆς ἐξάσκησις ἐπαγγελματός, ἀπαγορεύοντος προηγουμένην ἀδειαν, ἢ ἡ ὑπέρβασις τῶν ὁρίων τῶν δικαιωμαμάτων αὐτοῦ ὑπὲρ ἦν διὰ διπλώματος ἔλαβεν ἀδειαν, 4) ἡ ἄνευ ἀδείας τοῦ Ὑπουργείου μεταβολὴ τοῦ γενεαλογικοῦ αὐτοῦ ὀνόματος ἢ περίαφσις ὀνόματος ξένης γενεᾶς.

Σημειωτέον ὅμως ὅτι ἡ περὶ ἀντιποιήσεως σχολικῆς ὑπηρεσίας διάταξις δὲν δύναται νὰ θεωρηθῇ τανῦν ἰσχύουσα, διότι δυνάμει τοῦ Συντάγματος (ἄρθ. 16) «ἐκαστος ἔχει τὸ δικαίωμα νὰ συσταίῃ ἐκπαιδευτικὰ καταστήματα», ὅθεν καταδήλως οὐδεμίαν ἀνάγκη αἰτήσεως ἀδείας ὑπάρχει, (διότι ἡ αἰτήσις ἀδείας ὑπονοεῖ καὶ δικαίωμα εἰς ἀρνησιν τῆς ἀδείας), ἀπαρτεῖται δὲ μόνον ἡ

συμμόρφωσις κατὰ τὰ λοιπὰ τοῦ συστήσαντος ἐκπαιδευτικὸν κατάστημα πρὸς τοὺς νόμους τοῦ Κράτους.

Θ. Ν. Φλογαίτης

Ἀντιπροσώπεια. (Ἀστ. δικ.)

Αἱ νομικαὶ πράξεις ἢ δικαιοπραξίαι (κατὰ Οἰκονομίδην), δηλονότι αἱ πράξεις δι' ὧν παράγεται, τροποποιεῖται ἢ καταργεῖται δικαίωμα, δύνανται νὰ ἐπιχειρηθῶσι καὶ δι' ἄλλου, ὅστις, εἰ μὲν ἐπιχειρεῖ ἀντὶ τοῦ κυρίου τῆς πράξεως ἁ πασάν τὴν πράξιν (κατὰ τὴν δηλαδὴ τὴν θέλησιν καὶ κατὰ τὴν δῆλωσιν αὐτῆς) καλεῖται ἄντιπρόσωπος, εἰ δὲ ἐπιχειρεῖ τὸ ἐξωτερικὸν μόνον στοιχεῖον τῆς πράξεως (τὴν δῆλωσιν δηλονότι μόνον τῆς ἀλλοτρίας θελήσεως) καλεῖται ἄγγελος. Ὅθεν ἐν τῇ δι' ἀντιπροσώπου ἐπιχειρήσει νομικῆς πράξεως ἐνέχεται ἐξ αὐτῆς ὡς πιστωτῆς ἢ ὀφειλέτης ὁ ἀντιπροσωπευόμενος, ὡσεὶ ἐπιχειρεῖ αὐτὴν αὐτὸς οὗτος. Συζητεῖται μεταξὺ τῶν συγγραφέων ἂν τὸ Ῥωμαϊκὸν δίκαιον ἐπέτρεπε γενικῶς τὴν δι' ἀντιπροσώπων ἐπιχείρησιν νομικῶν πράξεων ἀναμφίβολον ὁμῶς εἶναι ὅτι ἐπέτρεπε τὴν δι' ἀντιπροσώπου κτήσιν τῆς νομῆς καὶ δι' αὐτῆς καὶ τῆς κυριότητος (Ν. 41 Πανδ. 41. 3 καὶ Ν. 1 Κωδ. (7. 32) Ν. 20 § 1 Πανδ. (41. 1). § 5 Εἰσηγ. (2. 9), τὴν κτήσιν ἐνεχύρου (Ν. 2 Κωδ. (4. 27), τὴν ὑπείσελευσιν εἰς τὴν κληρονομίαν. Ἀλλὰ κατὰ πάσας τὰς νεωτέρας νομοθεσίας, ἐν αἷς καὶ ἡ ἡμετέρα (Ὁργ. Δικ. ἀρθ. 183) ἐπιτρέπεται ἀναμφισβητήτως τὸ δι' ἀντιπροσώπων συναλλάττεσθαι, κατ' ἐξαιρέσιν δὲ μόνον ἀπαγορεύεται ἡ δι' ἀντιπροσώπου ἐνέργεια ἐπὶ διαθήκης, ὁρκοδοσίας, συνάψεως γάμου, υἱοθεσίας καὶ ἐπὶ τινων οἰκονομικῶν πράξεων.

Ἵνα ἡ πράξις τοῦ ἀντιπροσώπου ἔχῃ κῆρος, ὑποχρεοῖ ἐπομένως τὸν κύριον, οὗ ἐν ὀνόματι ἐπιχειρεῖται, πρόδηλον ὅτι ἀπαιτεῖται ὁ ἀντιπρόσωπος 1) νὰ ἔχῃ τὴν

Πράκτωρ, παρ'αγγελιοδόχος, μεσίτης, κολληδιστής).

Θ. Ν. Φλογαίτης,

Ἀντιπροσωπεία. (Συντ. δικ.). Ἀντιπροσωπεϊαί ἐλευθερίαι συνίστανται εἰς τὴν κατανομήν τῆς ἐν συνόλῳ ἐξουσίας εἰς πολλὰ πρόσωπα καὶ σώματα (Ἰδε Ἀτομικαὶ καὶ πολιτικαὶ ἐλευθερίαι). Ἄρα πολιτικαὶ ἐλευθερίαι δὲν δύνανται να συνυπάρξωσι μετὰ μοναρχίας ἀπολύτου. Ἀλλ' ὅμως δὲν ἀπορρέουσιν ἀπὸ τῆς φυσικῆς διό βυβμίζονται κατὰ τὸ δοκοῦν ὑπὸ τῶν ἀνθρώπων. Ἀναλόγως τῶν πολιτικῶν καὶ κοινωνικῶν περιστάσεων τῶν διαφόρων ἐθνῶν. Ὅθεν ἡ ἰδέα τῆς ὑπὸ ἀντιπροσώπων, ἐκλεγομένων ὑπὸ τοῦ λαοῦ, ἐπιτηρήσεως τῆς πορείας τῆς ἐκτελεστικῆς ἐξουσίας καὶ διαχειρίσεως ἀπὸ κοινοῦ μετὰ τοῦ Ἡγέτου τῆς Πολιτείας τῆς νομοθετικῆς ἐξουσίας δὲν εἶναι ἀναγκασίον ἀποκύημα τοῦ πόθου τῆς καταρτίσεως ἐλευθέρου πολιτείας.

Πόλλυχρόν τῆς Ἑλλάδος τὸ πάλαι ἐπικράτουσαν ἐλευθερὰ πολιτεύματα, ἀλλ' ἡ ἰδέα τῆς ἀντιπροσωπείας ἦν παντελῶς ἀγνωστός, ἐπικρατούσης ἐν τῇ καταρτίσει πολιμελῶν σωμάτων τῆς κληρώσεως. Δύο δὲ τῶν μεγίστων τοῦ προλαβόντος αἰῶνος φιλοσόφων, ὁ Montesquieu καὶ ὁ Rousseau, ἐκφράζονταν εὐμενέστατα ὑπὲρ τοῦ συστήματος τῆς κληρώσεως μεταξὺ τῶν ἐχόντων ὡσιμὲνα προσόντα. Ἀλλ' ἐν ᾧ δύναται βεβαίως ἐλευθερὸν πολίτευμα νὰ συμβιώσῃ μετὰ τοῦ συστήματος τῆς διὰ κληρώσεως μεταξὺ τῶν σπουδαιότερων ἐπιστημονικῶν, κτηματικῶν, ἐμπορικῶν καὶ βιομηχανικῶν ἀναδείξεως τῶν βουλευτῶν, προτιμότερα ἀναμφισβητήτως εἶναι ἡ διὰ τῆς ψήφου τοῦ λαοῦ ἀνάδειξις αὐτῶν, οὐ μόνον διότι ἀναλχηδάνει κατὰ μέγα μέρος καὶ ὁ ψηφοφόρων λαὸς τὴν ἡθικὴν εὐθύνην τῆς ἐπιτυχῆς ἢ ἀνεπιτυχῆς διακυβερνήσεως τῶν δημοσίων ὑποθέσεων, καθ' ὅσον ἀποκρίνεται καὶ φωτιζόμενος οὕτω περὶ

τῆς ὁρθότητος ἐν τῇ μέλλοντι ἐνασχέσει τοῦ ἐκλογικοῦ δικαίωματος, ἀλλὰ καὶ διότι διὰ τοῦ συστήματος τῆς ἐκλογῆς διαπλάσσεται τάξις τις ἀνδρῶν, θεωρουμένων ἴδιον κύτῃς πολυτελεῖς ἀσχόλημα τὴν πολιτικὴν, καὶ διὰ τῆς πολιτικῆς πείρας καὶ τῆς συστηματικῆς μελέτης κτωμένων τὴν ἀναγκασίαν δεξιότητα εἰς κυβερνήσιν τοῦ Κράτους.

Ἡ ἰδέα τῆς καταρτίσεως νομοθετικοῦ σώματος δι' ἀντιπροσώπων εἶναι ἐπινόημα τῆς Ἀγγλικῆς σχολῆς. Μετὰ τὴν ἐκ τῆς ἀνανδρίας τοῦ βασιλέως Ἰωάννου κατὰ τὸν δέκατον τρίτον αἰῶνα ἀπώλειαν τῆς Νορμανδίας, ἐπανεγκοῦσαν τὴν ἡθικὴν κατάπτωσιν αὐτοῦ, οἱ φιλοπολεμοὶ βαρῶνοι, δραξάμενοι τῆς ἐτέρας ἀτυχίας αὐτοῦ νὰ ἀφορισθῇ ὑπὸ τοῦ τότε μεγαλοδυνάμου Ποντίφικος τῆς Ρώμης Ἰννοκεντίου τοῦ τρίτου, ἐξεδίωσαν τὸν λεγόμενον *Magna chartam libertatum*, οὗ καὶ διατάξεις κυρίως μὲν ἀπέβλεπον εἰς τὸν περιορισμὸν τῶν καταχρήσεων τῆς ἐξουσίας τοῦ βασιλέως, ἐνεργούντος ὡς κυρίαρχου τῶν τιμαριωτῶν, ἀλλ' οὐχ ἥττον ὑπῆρχε μεταξὺ αὐτῶν καὶ διατάξεις, καθ' ἣν δὲν δύναται νὰ ἐπιβληθῇ φόρος ἀνεῦ τῆς γνωμοδοτήσεως ἀντιπροσώπων τῶν κοινοτήτων. Καὶ εἶναι μὲν ἀληθές ὅτι ἐπὶ πολλὰ ἔτη μετὰ ταῦτα ἐξηκολούθει τὸ κοινοβούλιον συγκροτούμενον ἐκ μόνον τῶν βαρῶνων, ἀλλ' ἐρρίφθησαν τὰ σπέρματα τοῦ ἀντιπροσωπικοῦ ἢ ἀντιπροσωπευτικοῦ συστήματος, ὅτινα, ἀναπτύχθεντα διὰ τοῦ χρόνου, παρέσχον τοσαῦτον θαυμαστὸς καρπός.

Θ. Ν. Φλογαίτης

Ἀντισήκωμα ὀνομάζεται ἐν τῇ στρατολογικῇ ἡμῶν νόμος (ἀρθ. 121—130 τοῦ Ν. ΑΦΚΗ) τῆς 28 Μαΐου 1887 περιλαμβανομένου ἐν ἡμετέρῳ Συμπλ. Δικαστικῶν Νόμων σελ. 245) τὸ καταβαλλόμενον τῷ δημοσίῳ χρηματικὸν τίμημα

ὑπὸ τῶν ἐξακριβέντων ἢ ἀπαλλαγέντων τῆς στρατιωτικῆς ὑπηρεσίας ἢ τῶν εἰς διαθεσιμότητα πεμθεμένων κατὰ λόγον τῆς μισθωτικῆς ἀξίας τῆς κατοικίας εἴτε αὐτῶν τούτων, εἴτε τῶν γονέων αὐτῶν ἢ, ἐν ἑλλείψει αὐτῶν, τῶν πρὸς πατρός πάππων.

Θ. Ν. Φλογαίτης

Ἀντίστασις. Ἰδε Ἀπείθεια.

Ἀντίστροφος ἢ ἀντίθετος ἀγωγή (contraria actio) καὶ εὐθεὶς ἀγωγή (actio directa). Ἐκ τῶν ἐτεροβαρῶν συμβάσεων, ταυτέστι τῶν συμβάσεων, τῶν παραγουσῶν δικαίωμα ὑπὲρ ἑνὸς μόνον τῶν συμβαλλομένων (ὁποῖον τὸ δάνειον, τὸ χρησιδάνειον, ἡ παρακαταθήκη, ἡ ἐντολή, ἡ διαχείρισις ἀλλοτρίων υποθέσεων), καὶ ἐπομένως ἐπιβαλλουσῶν εἰς τὸν ἕτερον τῶν συμβαλλομένων τὴν ἀντίστοιχον ὑποχρέωσιν, τικτουςῶν ἐπομένως κατὰ κανόνα ἀγωγὴν μόνον ὑπὲρ τοῦ πρώτου, δυνατόν κατὰ περίστασιν νὰ γεννηθῶσι καὶ ὑπὲρ τοῦ δευτέρου, ταυτέστι τοῦ υποχρεουμένου, δικαίωματα παρέχοντα αὐτῷ ἀγωγὴν. Ἐντεῦθεν ἡ μὲν ὑπὸ τοῦ ἐκ τῆς ἐτεροβαροῦς συμβάσεως ποριζομένου δικαίωμα ἐγειρομένη ἀγωγή καλεῖται εὐθεὶς (directa), ἡ δὲ ὑπὸ τοῦ δι' αὐτῆς ὑποχρεουμένου, κατὰ περίπτωσιν δὲ μόνον ποριζομένου δικαίωμα εἰς ἀγωγὴν, ἐγειρομένη καλεῖται ἀντίστροφος ἢ ἀντίθετος (contraria). Οὕτως ἡ μὲν τοῦ ἐντολέως κατὰ τοῦ ἐντολοδόχου, ἐκ τῆς συμβάσεως τῆς ἐντολῆς προερχομένη, ἀγωγή καλεῖται εὐθεὶς, ἀντίθετος δὲ ἡ ἀντίστροφος ἢ κατὰ τοῦ ἐντολέως ἀγωγή τοῦ ἐντολοδόχου περὶ ἀποδόσεως τῶν τυχόν ὑπ' αὐτοῦ καταβληθεισῶν πρὸς ἐκτέλεσιν τῆς ἐντολῆς δαπανῶν. Ἐπίσης ἡ ἐκ τῆς συμβάσεως τῆς παρακαταθήκης ἀγωγή τοῦ παρακαταθέτου καλεῖται εὐθεὶς, ἡ δὲ τυχαίως γενομένη ἀγωγή τοῦ θεματοφύλακος κατὰ τοῦ παρακαταθέτου ἀντίστροφος.

Θ. Ν. Φλογαίτης

Ἀντιδυναλλαγματική. Ἰδε Ἐπισυναλλαγματική.

Ἀντίτιμον καλεῖται ὑπὸ τὴν αἰρυτέραν τῆς λέξεως ἔννοιαν ἡ ἀξία ἡ ἰσодυναμούσα ἐπ' ἀνταλλαγῇ πρὸς ἕτερον ἀξίαν, δυνατόν δ' αὕτη νὰ ἀντιπροσωπεύηται ὑπὸ χρημάτων ἢ συναλλαγματικῆς ἢ καὶ ἐργασίας ἄλλης τινός, ὑπὸ δὲ τῆς στενωτέρας ἢ εἰς μετρητὰ χρήματα ἀξία ἡ ἀνταλλασσόμενη πρὸς ἄλλην τινὰ ἀξίαν οἰανδήποτε. Κατὰ τὸν ἐμπορικὸν νόμον ἡ τε συναλλαγματική, ἥτις ἐκδίδεται ἐν ἑνῷ τόπον ἵνα σταλῇ εἰς ἄλλον, πρὶν μεταξὺ τῶν ἄλλων νὰ ἐμφανίῃ τὸ εἰς χρήματα, εἰς πραγματείας διὰ λογαριασμοῦ ἢ καὶ ὁανδήποτε ἄλλον τρόπον δοθέντι τίτιμον αὐτῆς (ἀρθ. 110), καὶ τὸ γρομμάτιον εἰς διαταγὴν ἐπίσης (ἀρθ. 188).

Θ. Ν. Φλογαίτης

Ἀντιφώνησις λέγεται ἡ συμβασις, δι' ἧς ὁ ὀφειλέτης ἢ ἕτερος ἀπ' αὐτοῦ ὑπισχνεῖται τῷ δανειστῇ ἢ ὁ ὀφειλέτης ὑπισχνεῖται ἑτέρῳ δανειστῇ τὴν καταβολὴν ὀφειλομένου ἥδη χρέους. Καὶ μὲν ἀντιφώνησις ἀλλοτρίου χρέους ἰσχύει καμὲρ τῇ ἐγγυήσει, ἡ δὲ πρὸς ἄλλον δανειστὴν εἶναι ἡ ἄλλως καλουμένη ἀντιφώνησις. Ὅθεν οὐδένα λόγον ποιούμεθα περὶ αὐτῶν, παραπέμποντες εἰς τὰς οἰκείας λύσεις. Ἀλλὰ περὶ τῆς ἀντιφώνησεως ἰδίου χρέους σημειώτεον ὅτι ὑποτίθεται ὑπάρχουσαν ὑποχρέωσιν, ἔστω καὶ μὴ ἀστικὴν ἢ ἀγώνιμον ἀλλὰ φυσικὴν. Ὅταν ἂν ὑποχρεώσῃ τις ἀνεστράπη καὶ κατὰ τὸ φυσικὸν αὐτῆς στοιχεῖον, ἡ ἀντιφώνησις αὐτῆς δὲν παράγει ἀγωγὴν. Δύνανται δὲ διὰ τῆς ἀντιφώνησεως νὰ ὁρισθῶσιν ἄλλως ἢ ὡς ὀρίσθησαν ἐν τῇ προϋπαρχούσῃ ἐνοχῇ οὐ μόνον ὁ χρόνος καὶ ὁ τόπος τῆς ἐκπληρώσεως, ἀλλὰ καὶ αὐτὸ τὸ ἀντικείμενον τῆς ἐνοχῆς κατὰ ποσὸν ἢ κατ' εἶδος. Κατὰ τὰ εἰρημένα ἡ ἀντιφώνησις δὲν ἀναιρεῖ τὴν προϋπάρχουσαν ἐνοχὴν, ἀλλὰ παράγει νέαν, ἄλλ' ἂν ἡ πρώτη δὲν τικτῇ

ἀγωγὴν, ὁ δικαιούχος ἔχει τὴν ἐκ τῆς ἀντιφωνήσεως, ἄλλως δικαίωμα ἐπιλογῆς μεταξὺ τῶν δύο ἀγωγῶν. Ἄλλ' ἐπειδὴ τῶν πᾶσα σύμβασις τίκται ἀγωγίμων ἐκ τῆς ἀγωγῆς, δύναται νὰ εἴπῃ τις ὅτι ἡ ἀντιφωνήσις ἰδίου χρέους οὐδὲν ἔχει πρακτικὸν κῆρος.

Θ. Ν. Φλογαίτης

Ἀντίχρησις καλεῖται ἡ σύμβασις, δι' ἧς ὁ ὑφειλέτης ἢ τρίτος παραχωρεῖ τῷ πιστωτῇ ὡς ἐμπράγματον δικαίωμα ἐπὶ πράγματι τὴν χρῆσιν ἢ κατέσθωσιν αὐτοῦ εἰς ἀντάλλαγμα τῆς χρήσεως καὶ τῆς κατέσθωσιν τοῦ κεφαλαίου.

Ἡ ἀντίχρησις, ἰσχύουσα παρὰ Ῥωμαιοὺς κατὰ τινὰς μὲν ὡς αὐτοτελὲς σύμβασις, κατὰ τινὰς δὲ ὡς παρεπομένη ἐτέρα, ἢ καὶ μόνον τῇ τοῦ ἐνεχύρου καὶ ὑποθήκης, κατηργήθη παρ' ἡμῶν ὡς δικαίωμα ἐμπράγματον διὰ τοῦ Δ. τῆς 18 Σεπτεμβ. 1836, ῥητῶς ὀρίσαντος ὅτι «θέλει θεωρεῖσθαι ὡς ἀπλοὺν συνάλλαγμα, οὐδὲν εἰς τὸν ἐπὶ ἀντίχρησιν θανείζοντα παρέχον προνόμιον καὶ οὐδεμίαν προτίμησιν ἐπὶ τοῦ προέοντος τοῦ ὑπὸ ἀντίχρησιν κτήματος». Ομοίως δὲ πρὸς τὰ διὰ τοῦ Διατάγματος τούτου ὀρισθέντα παρ' ἡμῶν καὶ τὸ Σχ. τοῦ Ἀστικοῦ Κώδικος ὥρτισεν ὅτι ἡ σύμβασις, δι' ἧς ὑφειλέτης ἢ τρίτος παραχωρεῖ τῷ πιστωτῇ ἀκίνητον πρᾶγμα εἰς ἀντίχρησιν, παρέχει αὐτῷ τὸ προσωπικὸν δικαίωμα νὰ λαμβάνῃ τοὺς καρπὰς ἀντιτόκων (καταλογιζομένου τοῦ περιπλέον αὐτῶν εἰς τὸ κεφάλαιον), καταβάλλει δ' ὁ πιστωτὴς τοὺς φόρους καὶ λοιπὰ βάρη, ὡς καὶ τὴν δαπάνην πρὸς συντήρησιν ἐν ἐλλείψει ἐναντίας συμφωνίας, ἐνεχόμενος διὰ πᾶσαν ῥαθυμίαν, ἀλλ' ἀποτέλεσμα ἔχει μόνον μεταξὺ τῶν συμβληθέντων καὶ τῶν κληρονόμων αὐτῶν, οὐδὲν προνόμιον παρέχουσα εἰς τὸν πιστωτὴν.

Θ. Ν. Φλογαίτης

Ἀνυπότακτος, ἀνυποταξία. Ἡ μὲν στρατιωτικὴ ποινικὴ νομοθεσία ἀνυποταξίαν ὀνομάζει τὴν

παρὰ Γάλλοις καλουμένην insubordination, δηλονότι τὸ ἀδίκημα τῆς εἰς τοὺς ἀνωτέρους ἀπειθείας. (Ἰδε ἀρθ. 207 καὶ ἐπόμενα).

Ὁ δὲ στρατολογικὸς νόμος ὀνομάζει ἀνυποταξίαν τὴν φυγοστρατίαν καὶ ἀνυποτακτοὺς τοὺς φυγοστράτους, δηλονότι τοὺς μὴ προσερχομένους ἐμπροθέσμως εἰς τὰς τάξεις τοῦ στρατοῦ πρὸς ἐκπλήρωσιν τῶν στρατιωτικῶν αὐτῶν καθήκοντων (εἴτε ἀποτελοῦσιν οὗτοι τὴν ἐτησίαν ἀπογραφὴν, εἴτε εἰσὶν ἐξεδροὶ ἢ ἐθνοφρουροὶ), δικάζομένους δὲ ὑπὸ τῶν στρατιωτικῶν δικαστηρίων. (Περὶ τοῦ εἶδους καὶ τοῦ βαθμοῦ τῶν ἐπιβαλλομένων ποινῶν εἰς τοὺς ἀνυποτάκτους καὶ τοὺς συνεργούς ἀνυποταξίας πραγματεύονται: τὰ ἀρθ. 148-160 τοῦ νόμου ΑΦΚΗ τῆς 28 Μαΐου 1887, ὃν ἀναζητήσων ἐν Συμπλ. Δικ. Νόμων Φίλγ. σελ. 245).

Θ. Ν. Φλογαίτης.

Ἀνώνυμα συναλλάγματα ἢ ἀνώνυμοι συμβάσεις ἐκλήθησαν ἐν τῷ Ῥωμαιοῦ δικαίῳ τὰ μὴ περιλαμβανόμενα εἰς τὰ γράμματα, ῥήματα, συναινεσεῖς ἢ πράγματα συναλλάγματα, δι' ὧν συνωμολογοῦντο ἀμοιβαῖα: παροχὴ εἰς δόσιν ἢ εἰς πρᾶξιν ἢ ποίησιν, θετικά ἢ ἀρνητικά, συναλλάγματα δηλονότι ἐρείδόμενα εἰς τὸ δοῦναι ἐπὶ τῷ σκοπῷ τοῦ λαβεῖν (do ut des), εἰς τὸ δοῦναι ἐπὶ τῷ σκοπῷ τοῦ ποιῆσαι (do ut facias), εἰς τὸ ποιῆσαι ἐπὶ τῷ σκοπῷ τοῦ λαβεῖν (facio ut des), εἰς τὸ ποιῆσαι ἐπὶ τῷ σκοπῷ τοῦ ποιῆσαι (facio ut facias). Ἐτίκτοντο δὲ ὑπὸ τῶν ἀνωνόμων συναλλαγματῶν α') τῇ ἀγωγῇ περὶ τῶν προγεγραμμένων συμφωνῶν (praescriptis verbis) (καλουμένη οὕτως ἐκ τῆς προτασσομένης ἐν τῷ τύπῳ (formula) περιγραφῆς praescriptio nis τῶν πραγματικῶν περιστατικῶν, εἰς ἃ ἤρθετο ἡ ἀξιωμασία) καὶ ἡ ἀγωγὴ ἡ ἐκ τοῦ ἀποτελέσματος (in factum),

ὧν σκοπὸς ἦν ἡ ἐκπλήρωσις τῆς ἐνοχικῆς ὑποχρεώσεως, ἦν ὁ ἕτερος τῶν συναλλάγματων εἶχεν ἀναλάβει διὰ τῆς συμβάσεως πρὸς τὸν ἐκπληρώσαντα τὸ ἐπ' αὐτῇ τὰ συνομολογηθέντα ἢ ἡ παροχὴ τοῦ διαφέροντος ἐν ἀθετήσῃ τῆς ὑποχρεώσεως ἐκείνης, καὶ β') ἡ ἀγωγή περὶ πράγματος δοθέντος, πρᾶγματος μὴ παρὰ κολοῦ θήσαντος (condictio causa data causa non secuta), δι' ἧς ὁ ἐκτελέσας ἐδύνατο νὰ ἀπαιτήσῃ τὴν ἀναστροφὴν τῆς ἐκτελέσεως, (δηλονότι τὴν ἐπιστροφὴν τῶν ὑπὸ τοῦ ἐνάγοντος εἰς τὸν ἐναγομενον δυνάμει τοῦ συναλλάγματος δοθέντων), ἐὰν ὁ λήπτης δὲν ἔδυνάτο νὰ ἐκτελέσῃ τὸ καθ' ἑαυτὸν ἐκ πταίσματος ἢ ἡρνεῖτο ἢ δὲν ἐξετέλει ἐγκλίμως ἢ ἡ ἐκτέλεσις αὐτοῦ ἦν ἀπ' ἀρχῆς ἀδύνατος ἐν ἀγνοίᾳ τοῦ ἐκτελέσαντος. Ἀλλ' ἵνα ἡ ἀγωγή, ἡ τελεσφόρος, ἔδει νὰ ᾖ δυνατὴ ἡ ἀναστροφὴ τῆς ἐκτελέσεως, ὅπερ ἐπὶ τῶν περιπτώσεων τοῦ προηγουμένου συνήθως δὲν συμβαίνει· γ') τὸ καλούμενον ὑπὸ τῶν νεωτέρων δικαίωμα μεταμειρίας (jus poenitentiae), δι' οὗ ἐδύνατο ὁ ἐκπληρώσας τὴν ἐξ ἀναιδέως συναλλάγματος ὑποχρέωσιν νὰ ἀναζητήσῃ τὸ δοθὲν λόγῳ μετανοίας.

Αὐτόδηλον ὅτι νῦν πάντα τὰ ἀνώνυμα συναλλάγματα ἀποβαίνουσιν ἀγώγιμα καὶ ἀμετάκλητα ὡς πρὸς ἐκάτερον τῶν συμβαλλομένων ἅμα κατὰ τοὺς νόμους καὶ δηλωθείσης ὁριστικῶς τῆς περὶ τῶν ἀντικειμένων αὐτῶν συναινέσεως, διό τὸ ἐκτεθεὲς περὶ αὐτῶν ἀνωτέρω ῥωμαϊκὸν σύστημα οὐδὲν ἔχει παρ' ἡμῖν πρακτικὸν κῦρος καὶ ἰδίως ἀρκεῖ παντελῶς ἡ ἀγωγή περὶ ἀνακλήσεως τῆς ὑπὸ τοῦ ἑτέρου τῶν συμβαλλομένων ἐκτελέσεως τῆς παροχῆς.

Θ. Ν. Φλογαίτης

Ἀνώνυμοι ἑταιρεῖαι. Ἰδε Ἑταιρεῖαι.

Ἀνώνυμοι τίτλοι. Αἱ ἀρχαὶ τοῦ Ῥωμ. δικαίου περὶ τοῦ ἀκύρου τῶν

λείμματα ἐξεφροσυνῆς) δύνανται νὰ ζητήσωσι παρὰ τοῦ δικαστηρίου τὴν ἀπαγόρευσιν τοῦ νόσουτος οἱ συγγενεῖς, ὁ κύριος, ὁ ἐπίτροπος ἢ ὁ κηδεμὼν αὐτοῦ καὶ ὁ εἰσαγγελεὺς ἐξ ἐπαγγέλματος. Ἐκτίθενται δὲ καὶ περιγράφονται ἐν τῇ περὶ ἀπαγορεύσεως αἰτήσιν τὰ περιστατικά, ἐξ ὧν προκύπτει ἡ νόσος, καὶ τὰ πρὸς ἀποδείξιν μέσα. Κατὰ δὲ τὸ Σχέδιον τοῦ Κώδικος (περίλημβάνον καὶ τὸν ἰσχύοντα καὶ νῦν παρ' ἡμῖν νόμον τῆς 17 Αὐγούστου 1861) καὶ τὴν Πολιτ. ἡμῶν δικον. (ἀρθ. 689 καὶ ἐπ.) εἰς τὴν αἰτήσιν ταύτην ἐπισυνάπτεται καὶ γνωμοδότησις τοῦ συγγενικοῦ συμβουλίου περὶ τῆς ἀνάγκης τῆς ἀπαγορεύσεως. Ὁ αἰτῶν δὲ τὴν ἀπαγόρευσιν δύναται νὰ παρασταθῇ ἐνώπιον τοῦ συγγενικοῦ συμβουλίου, ἵνα δώσῃ τὰς περὶ τῆς καταστάσεως τοῦ ἀπαγορευτέου ἀναγκαίως πληροφορίας, ἀλλὰ δὲν μετέχει τῆς καταρτίσεως τῆς γνωμοδότησεως. Ὡς αὐτως κατὰ τὸ Σχέδ. τοῦ Ἀστικῶ καὶ Κώδικος καὶ τὴν Πολιτικὴν δικονομίαν κατὰ τὴν πρώτην ἐπ' ἀκροατηρίου συνεδρίασιν διατάσσεται ἡ ἐξέτασις τοῦ ἀπαγορευτέου, χρεῖς δὲ καλούσης καὶ τῶν προβεβλημένων μαρτύρων, καὶ συγχρόνως προσδιορίζεται ὁ χρόνος καὶ ὁ τόπος τῆς ἐξετάσεως, ἥτις γίνεται ἐπὶ παρουσίᾳ τοῦ αἰτούντος, τοῦ ἀπαγορευτέου καὶ τοῦ εἰσαγγελέως, εἴτε ἐν τῷ ἀκροατηρίῳ, καλεισμένων τῶν θυρῶν, εἴτε καὶ κατ' οἴκον ὑπὸ τοῦ εἰσηγητοῦ, ἐὰν ὁ ἀπαγορευτέος δὲν δύναται νὰ μεταβῇ εἰς τὸ δικαστήριον· ἡ δὲ δημοσίευσις τῆς περὶ ἀπαγορεύσεως ἀποφάσεως γίνεται ἐν δημοσίᾳ συνεδριάσει. Ἐὰν οἱ διάδικοι δὲν ἐνεφανίσθησαν εἰς τὴν ἐξέτασιν, ἀρκεῖ ὅτι προσκλήθησαν· ἀλλ' ὁ εἰσαγγελεὺς πρέπει νὰ παρευρίσκηται πάντοτε. Δικαιοῦται δὲ τὸ δικαστήριον τῶν πρωτοδικῶν κατὰ πᾶσαν στάσιν τῆς περὶ ἀπαγορεύσεως δίκης νὰ διορίσῃ πρὸς συντήρησιν τῆς περιουσίας τοῦ ἀπαγορευτέου προσωρινὸν διαχει-

ριστὴν, ὅστις προστίθεται ἐν ταύτῃ καὶ περὶ αὐτοῦ. Ἐὰν δὲ ἡ πνευματικὴ νόσος δὲν ᾔναι ἐντελῶς ἀποδεδειγμένη, τὸ δικαστήριον δύναται, ἀπορρίπτων τὴν περὶ ἀπαγορεύσεως αἰτήσιν, νὰ διορίσῃ διὰ τῆς αὐτῆς ἀποφάσεως τῷ ἔχοντι διαρροῦμενας τὰς φρένας ἀντιλήπτορα, εὖ ἢ συνάινεσις ἀπαιτεῖται ἀναγκάτως πρὸς ἔγκυρον διεξαγωγὴν δίκης ἢ συμβιβασμὸν ἢ ἐπιχείρησιν ἀπαλλοτριώσεως ἢ λήψιν δανείου ἢ λήψιν κεφαλαίου ἐπὶ ἐξοφλήσει. Δύνανται δὲ καὶ ἀπ' εὐθείας οἱ συγγενεῖς νὰ ζητήσωσι τὸν διορισμὸν ἀντιλήπτορος. Ἐν δὲν θεωρῶσιν ἀναγκάειν τὴν ἀπαγόρευσιν. Ἡ ἀπόφασις δὲ περὶ ἀπαγορεύσεως ἢ διορισμοῦ ἀντιλήπτορος τοιχοκολλῆται ἐπιμελεῖα τοῦ ἐπισυνδεδεμένου ἐντός ὀκτῶ ἡμερῶν ἀφ' ἧς καταστῇ τελεσιδικίας ἐν τῷ ἀκροατηρίῳ τοῦ Πρωτοδικείου, ἐν οὗ τῇ περιφερείᾳ διαμένει ὁ πάσχων, καὶ ἐν τοῖς συμβολαιογραφείοις τῆς περιφερείας αὐτοῦ. Δημοσιεύεται δὲ καὶ ἐν τῇ Ἑφημερίδῃ τῆς Κυβερνήσεως. Τελεσιδικίᾳ δὲ καταστάσῃ τῆς περὶ ἀπαγορεύσεως ἀποφάσεως, διορίζεται ὑπὸ τοῦ δικαστηρίου μετὰ προηγούμενην γνωμοδότησιν τοῦ συγγενικοῦ συμβουλίου κηδεμὼν τοῦ ἀπηγορευμένου (κατὰ τὸ Σχέδιον τοῦ Κώδικος ἐπίτροπος καὶ παραπίτροπος). Τάποτελέσματα δὲ τῆς περὶ ἀπαγορεύσεως ἢ περὶ διορισμοῦ ἀντιλήπτορος ἀποφάσεως ἄρχονται ἀπὸ τῆς ἐν τῷ ἀκροατηρίῳ δημοσιεύσεως αὐτῆς, καὶ πρὶν ἢ καταστῇ τελεσιδικίας· μετὰ δὲ τὴν δημοσίευσιν ταύτην, πᾶσα πράξις γενομένη ὑπὸ τοῦ ἀπηγορευμένου ἢ ὑπὸ τοῦ ἔχοντος ἀντιλήπτορα ἀνευ τῆς ὑπὸ τοῦ νόμου ἀπαιτουμένης συναίνεσεως τουτοῦ εἶναι ἄκυρος. Σημειωτέον ὅτι κατὰ μὲν τὸ Ῥωμαϊκὸν δίκαιον αἱ πράξεις τῶν ἀπηγορευμένων αἱ γενομεναὶ κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς νόσου εἶναι ἀείποτε ἄκυροι καὶ πρὸ τῆς ἀπαγορεύσεως, διότι κατὰ τὴν ἑκφράσιν τοῦ Ῥωμαϊκοῦ νόμου οἱ παράφρονες καὶ οἱ βλάκας θεωροῦνται

ἐν τοιαύτῃ καταστάσει ὡς νεκροὶ ἢ ὑπνώτοντες, κατὰ δὲ τὸν νόμον τῆς 17 Αὐγούστου 1861 καὶ Σχέδιον τοῦ Ἀστικοῦ Κώδικος αἱ πρὸ τῆς ἀπαγορεύσεως πράξεις δύνανται νὰ θεωρηθῶσιν ἄκυροι, εἰάν, ὅτε ἐγένοντο, ἡ αἰτία τῆς ἀπαγορεύσεως ὑπῆρχεν ὁμολογουμένως γνωστὴ· ἀποθανόντος δὲ τινος, αἱ ὑπ' αὐτοῦ γενομένης ἀμφοτεροπαρεῖς πράξεις τότε μόνον δύνανται νὰ προσβληθῶσιν ὑπὸ τῶν κληρονόμων αὐτοῦ λόγῳ φρενοβλαθείας, ὅτε ἡ ἀπαγόρευσις ἀπηγγέλθη ἢ προσκλήθη πρὸ τοῦ θανάτου αὐτοῦ ἢ ὅτε ὁ θανὼν ἐπεχείρησε τὰς πράξεις θεραπευόμενος ἐν νοσοκομείῳ. Εἰ δὲ ἡ ἀπόδειξις τῆς φρενοβλαθείας προκύπτει ἐξ αὐτῆς τῆς προσβαλλομένης πράξεως, συγχωρεῖται πάντοτε ἡ προσβολὴ αὐτῇ. Κατὰ τὸ Σχέδιον τοῦ Κώδικος ὁ μὲν ἀνὴρ εἶναι αὐτοδίκαιος ἐπίτροπος τῆς ἀπαγορευθείσης συζύγου αὐτοῦ, ἡ δὲ γυνὴ δύνανται νὰ διορισθῇ ἐπίτροπος τοῦ ἀπαγορευθέντος συζύγου αὐτῆς. Οὐδεὶς δὲ, πλην συζύγων, ἀνιόντων καὶ κατιόντων, ὑποχρεοῦται νὰ διατελῇ ἐπίτροπος ἀπαγορευμένου ἐπὶ πλεον τῶν δέκα ἐτῶν· μετὰ δὲ τὴν λήξιν τοῦ χρόνου τούτου δύναται νὰ ζητήσῃ τὴν ἀπαλλαγὴν αὐτοῦ. Γίνεται δὲ κατὰ τὸ Ῥωμαϊκὸν δίκαιον καὶ κατὰ τὸ ἡμέτερον Σχέδιον χάρις τῶν προσόδων τοῦ ἀπαγορευμένου κυρίως πρὸς παραμυθίαν καὶ ταχείαν αὐτοῦ ἴασιν. Εἰ δὲ πρόκειται νὰ νομφευθῇ τέκνον τοῦ ἀπαγορευμένου, ἡ προῖξ ἢ τὸ πρὸς ἀποκατάστασιν αὐτοῦ ἀναγκαῖον ποσὸν λαμβάνεται ἐκ τῆς περιουσίας τοῦ ἀπαγορευμένου γονέως· καὶ κατὰ μὲν τὸ Σχέδιον ὀρίζεται τοῦτο κατ' ἀφάρισιν τοῦ δικαστηρίου μετὰ προσηγουμένην γνωμοδότησιν τοῦ συγγενικοῦ συμβουλίου καὶ ἀκουσθέντος τοῦ Εἰσαγγελέως, κατὰ δὲ τὸ Ῥωμαϊκὸν δίκαιον ὀρίζεται ὑπὸ τοῦ κηδεμόνος, εἰάν ὅτε πατὴρ καὶ λοιποὶ ἀνιόντες κωλύονται, κατὰ λόγον τῆς τάξεως καὶ τῆς περιουσίας τοῦ ἀπαγορευμέ-

νου ἀλλὰ κατ' ἐγκρίσιν τῆς ἀρμοδίας ἀρχῆς. Αἰρεται δὲ ἡ ἀπαγόρευσις ἐκλιπόντων τῶν προκαλεσάντων αὐτὴν αἰτίων κατὰ τὴν αὐτὴν διαδικασίαν.—Καθ' ὅν τρόπον διορίζεται κηδεμὼν εἰς τὸν ἀπαγορευμένον ἕνεκα πνευματικῆς νόσου (ἐπίτροπος καὶ παρεπίτροπος κατὰ τὸ Σχέδιον τοῦ Κώδικος) διορίζεται κηδεμὼν καὶ εἰς τὸν νομίμως ἀπαγορευθέντα ὡς ποινικῶς καταδικασθέντα (Ποιν. νόμος ἄρθ. 25 καὶ 26) μετὰ τὴν δημοσίευσιν τῆς καταδικαστικῆς ἀποφάσεως καὶ τοιχοκολλησὴν ἐν τῷ ἀκροατηρίῳ τῶν Πρωτοδικῶν καὶ ἐν τοῖς συμβολαιογραφείοις.

Ἀπαγόρευσις βοσκῆς. Ἰδε Βοσκῆς ἀπαγορεύσις.

Ἀπαγόρευσις διορισμοῦ ἐντοπίων ὑπαλλήλων. Ἰδε Δημοσίαι ὑπάλληλοι.

Ἀπαγόρευσις εἰσαγωγῆς καὶ ἐξαγωγῆς. Ἰδε Εἰσαγωγῆς καὶ ἐξαγωγῆς ἀπαγορεύσις.

Ἀπαγωγή. Ἀντιθέτως πρὸς τὸν Γαλλικὸν ποινικὸν νόμον, στηρίζοντα τὴν ἀξιώσειν τῆς ἀπαγωγῆς εἰς τὴν παραβίαν τῶν δικαιωμάτων τῆς πατρικῆς ἐξουσίας καὶ τῶν οἰκογενειακῶν δεσμῶν καὶ ἐξ ἄλλου πρὸς τὸν Ἰταλικὸν ποινικὸν νόμον τάσσοντα τὴν ἀπαγωγὴν ἐν τῇ ἀδικήματι κατὰ τῆς ἡθικῆς καὶ τῆς οἰκογενειακῆς τάξεως, ὁ Βαυαρικὸς ποιν. νόμος τοῦ 1813 καὶ τὰ Βαυαρικὰ νομοσχέδια τοῦ 1827 (ἄρθ. 236, 237) καὶ τοῦ 1831 (ἄρθ. 270, 271), ἐξ ὧν μεταφωτισθησαν εἰς τὸν ἐλληνικὸν ποιν. νόμον τὰ περὶ ἀπαγωγῆς ἄρθρα, κατατάσσουσι τὴν ἀπαγωγὴν ἐν τοῖς προσβάλλουσι τὴν πτωπικὴν ἐλευθερίαν ἀδικήμασι, τιμωροῦντα διὰ τοῦτο οὐ μόνον τὴν ἐκουσίαν ἢ ἀκουσίαν ἀπαγωγὴν τῶν ἀνηλίκων, ἀλλὰ καὶ τὴν τῶν ἐνηλίκων, τὴν ἀκουσίως ἐπίσκοπῳ ἀκολασίας ἢ συνάψεως γάμου τελεσθεῖσαν. Οὕτω κατὰ τὸν ἐλλ. ποιν. νόμον (ἄρθ. 331 καὶ 332) τιμωρεῖται

1) ἡ διὰ δόλου (δηλονότι παραστάσεων ψευδῶν ἢ ἀπατηλῶν ὑποσχέσεων) ἢ βίας (ἢ τοι φυσικοῦ ἢ ψυχολογικοῦ καταναγκασμοῦ) ἐπιλαθόμενος ἄρρενός τις ἢ θήλεος (ἄκοντος ἢ ἐκόντος μὲν ἄλλ' ἔχοντος ἡλικίαν κατωτέραν τῶν δώδεκα ἐτών) καὶ ἀπάγων αὐτὸ πρὸς σκοπὸν ἀκολασίας ἢ ἐξανγκάσεως εἰς γάμον ἢ παρθενίας ἐπὶ τῷ αὐτῷ τέλει εἰς ἕτερον, ὡς καὶ ὁ πρὸς τοῦτο διὰ δόλου ἢ βίας κατακρατῶν τινα καὶ ἀπομακρύνων ἄκοντα τοῦ τόπου τῆς διατροφῆς αὐτοῦ, 2) ἡ ἐπιλαθόμενος ἄρρενός τις ἢ θήλεος ἐκόντος μὲν καὶ ἔχοντος ἡλικίαν ἀνωτέραν τῶν δώδεκα ἐτών, ἀλλ' οὐχὶ καὶ τῶν εἰκοσιενῶς ἐτών, καὶ ὑποκειμένου εἰς τὴν ἐξουσίαν ἄλλου (διατελούντος δηλαδὴ ὑπὸ πατρικὴν ἐξουσίαν, ἐπιτροπείαν κτλ.) καὶ ἀπάγων αὐτὸ πρὸς σκοπὸν ἀκολασίας ἢ νυμφευσεως μετ' αὐτοῦ. Ὅθεν τιμωρεῖ ὡς ἄξιόποινους α') τὴν ἀπαγωγὴν προσώπου ὑπερβάντος τὸ 21 ἔτος τῆς ἡλικίας αὐτοῦ, εἰὰν διεπράχθῃ παρὰ τὴν θέλησιν αὐτοῦ, β') τὴν ἀπαγωγὴν προσώπου, μὴ πλησίωσαντος τὸ 12 ἔτος τῆς ἡλικίας αὐτοῦ, καὶ εἰὰν διεπράχθῃ τῇ συναινέσει αὐτοῦ, γ') τὴν ἀπαγωγὴν προσώπου, συμπληρώσαντος μὲν τὸ 12 ἔτος τῆς ἡλικίας αὐτοῦ ἀλλ' οὐχὶ καὶ τὸ 21. Καὶ ἐν μὲν τῇ πρώτῃ καὶ τῇ δευτέρᾳ περιπτώσει ἐπάγει τὴν ποινὴν μὲν τῆς εἰρκτῆς, εἰὰν ὁ ἐνοχὸς κατῴρωσθε τὸν περὶ γάμου ἢ ἀκολασίας σκοπὸν αὐτοῦ, ἐν δὲ τῇ τρίτῃ τὴν ποινὴν φυλακίσεως τὸ πολὺ μὲν ἐξ ἑβδομάδων, εἰὰν ἀπέβλεπεν εἰς ἀκολασίαν, ἐνὸς δὲ μέχρι τριῶν μηνῶν, εἰὰν προσέτι ἐπληρώθῃ καὶ ὁ σκοπός, τὴν ποινὴν δὲ φυλακίσεως τὸ πολὺ ἐνός μηνός, εἰὰν ἀπέβλεπεν εἰς γάμον· ἀλλ' ἐν τῇ τρίτῃ περιπτώσει ὑπόκειται καὶ τὸ ἀπαχθὲν πρόσωπον εἰς φυλάκισιν τὸ πολὺ μὲν ἐνός μηνός, εἰὰν προέκειτο περὶ ἀκολασίας, τὸ πολὺ δὲ δύο ἑβδομάδων, εἰὰν προέκειτο περὶ γάμου.

Σημειωτέον ὅτι κατὰ τὸ Ῥωμαϊκὸν δίκαιον ἡ βίαία ἀπαγωγή εἶναι κώλυμα πρὸς γάμον μεταξὺ τοῦ ἀπαγαγόντος καὶ τῆς ἀπαχθείσης, ἀλλ' ἀνάγκη νὰ προηγηθῇ ποινικὴ ἀπόφασις, ὅπως τὸ ἄδίκημα γένηται δεκτὸν ὡς κώλυμα πρὸς γάμον· ἀλλὰ κατὰ τὸν ἡμέτερον νόμον ἐπὶ ἀπαγωγῆς, τελεσθέντος τοῦ γάμου, ἀνάγκη νὰ ἐνεργηθῇ καταμήνυσις ἐντὸς διατίξις ὑπὸ τοῦ δικαιουμένου νὰ προσβάλῃ τὸν γάμον ὡς ἄκυρον ἵνα τιμωρηθῇ ἡ πρᾶξις, καὶ τοῦτο μετὰ τὴν ἀκύρωσιν τοῦ γάμου. Ἀρὰ ἡ ἀκυρότης τοῦ γάμου ἡρπᾶται νῦν ἀπὸ τῆς βουλήσεως τῶν δικαιουμένων νὰ ἐγείρῃσιν ἀγωγὴν, καὶ κατ' ἀκολουσίαν, μὴ ἀσκηθέντος τοῦ δικαιώματος τούτου, ἀργεῖ ἡ ἀκυρότης.

Α. Ν. Φιλογάτης.

Ἀπαλλοτριώσεις (alienatio)

ὀνομάζεται γενικῶς πᾶσα νομικὴ πρᾶξις δι' ἧς ἀποβάλλει τις δικαίωμα τι αὐτοῦ προσωπικὸν ἢ πραγματικόν, περιλαμβάνει δὲ τὴν τε εἰδικώτερον καλουμένην ἀπαλλοτριώσιν ὑπὸ τὴν στενωτέραν καὶ συνηθετέραν τῆς λέξεως ἐννοίαν, ἐμφαίνουσιν τὴν πρᾶξιν, δι' ἧς τὸ ἀπαλλοτριούμενον δικαίωμα μεταβιβάζεται εἰς ἕτερον πρόσωπον, καὶ τὴν παραιτήσιν, ἐμφαίνουσιν τὴν πρᾶξιν, δι' ἧς ἀποβάλλεται μὲν τὸ δικαίωμα ἀλλὰ δὲν μεταβιβάζεται εἰς ἕτερον πρόσωπον, οἷον ἐπὶ τῆς ἐγκαταλείψεως πράγματος, ἢ τῆς ἀφίσεως χρέους.

Σημειωτέον ὅτι ἐν τῇ συνήθει στενωτέρᾳ ἐννοίᾳ ἡ λέξις ἀπαλλοτριώσεις ἐμφαίνει οὐχὶ τὴν περὶ ἀπαλλοτριώσεως σύμβασιν (ὅποια φέρ' εἰπεῖν εἶναι ἡ σύμβασις περὶ ἀγοραπωλησίας ἢ δωρεᾶς) ἀλλὰ τὴν ἐκτέλεσιν αὐτῆς, δηλονότι τὴν παράδοσιν τοῦ ἀντικειμένου τῆς συμβάσεως (Ν. 77 πρ. Πανθ. 50—16). Ὅθεν αἱ ἀπαγορευτικαὶ τῶν ἀπαλλοτριώσεων διατάξεις τῶν νόμων δὲν ἐκτείνονται καὶ εἰς τὰς περὶ ἀπαλλοτριώσεως συμβάσεις

(Οἶκον. Στοιχεῖα Ἀστικοῦ δικαίου § 47 σημ. 8 Unger σελ. 178 σσμ. 21 καὶ ἐπ.).

Σημειωτέον ἐπίσης ὅτι κατὰ κανόνα μὲν τὰ ἰδιωτικὰ δικαίωματα εἶναι ἀπαλλοτριωτά, δηλονότι μεταβιβάζονται εἰς ἕτερον πρόσωπον, ἀλλὰ τὰ καθαρῶς προσωπικὰ δικαίωματα (ὅποια τὰ πρὸς τὸν δικαιοῦχον τοιουτοτρόπως συνδεδεμένα, ὥστε ἀπώλυνται σὺν αὐτῷ) εἰσι μὲν ἐν γένει παραιτητὰ, ἀλλ' οὐχὶ καὶ ἀπαλλοτριωτὰ ἥτοι μεταβιβάστὰ.

Ἀπαλλοτριώσεις εἰδικώτερον καλεῖται ἡ εἰς ἕτερον πρόσωπον μεταβίβασις ἀκινήτου ἢ κινήτου πράγματος· διακρίεται δ' εἰς ἐκαστὴν (τὴν προερχομένην ἀπὸ τῆς θελήσεως τοῦ ἀπαλλοτριούντος) καὶ ἀναγκαστικὴν (τὴν προερχομένην ἀπὸ τοῦ δημοσίου (περὶ τῆς ἰδεῆς λ. Στέρεως ἰδιοκτησίας ἐπὶ ἀποζημιώσει) καὶ τὴν ἀπὸ τοῦ δανειστοῦ, προσβαίνοντος εἰς ἀναγκαστικὸν πλειστηριασμὸν τοῦ κτήματος τοῦ ὀφειλέτου πρὸς εἰσπραξίν τῶν ὀφειλομένων αὐτοῦ.

Σημειωτέον ὅτι, ἐάν οἱ ἐκούσιως ἀπαλλοτριούντες διὰ δικαίον δύνανται νὰ διατιθῶσιν ἐλευθέρως τὴν περιουσίαν αὐτῶν, διακρίονται, συμφωνοῦντες, νὰ προσδιορίσωσι τὸν τύπον τῆς ἀπαλλοτριώσεως. Συμφωνηθεῖσιν δὲ συχνὸν μεταξὺ αὐτῶν τῆς διὰ δημοσίου πλειστηριασμοῦ ἀπαλλοτριώσεως διοριστέας ἐπὶ ποινῇ ἀκυρότητος ὑπὸ τῶν διαδίκων εἰς διεξαγωγὴν αὐτοῦ συμβολαιογράφος, εἰρηνοδίκης ἢ δικαστικὸς γραμματεὺς, προηγητέα δὲ τοῦ πλειστηριασμοῦ οὐ μόνον ἐπὶ ποινῇ ἀκυρότητος, ἀλλὰ καὶ ἐπὶ πειθαρχικῇ ποινῇ ἐπιβαλλομένη εἰς τὸν ὑπαίτιον τῆς παραλείψεως δικαστικὸν ὑπάλληλον, ὡς καὶ ἐπὶ καταδίκῃ αὐτοῦ εἰς ἀποζημιώσεις καὶ ἀπώστιν τῶν δαπανῶν, μία τῶν καθιερωμένων διὰ τὴν ἐνέργειαν ἀναγκαστικῶν πλειστηριασμῶν δημοσιεύσεων (Πολ. δικ. ἄρθ. 1080)—Ἄλλ' ἐάν οἱ διὰ δικαίον διατελῶσι διαφωνοῦντες ἢ εἰς τῶν διαδίκων ἀδυνατῇ

νὰ διαθέσῃ τὴν περιουσίαν αὐτοῦ (ὡς ἀπὸν ἢ ἀνήλικος ἢ ἀπηγορευμένος), ἡ περὶ ἀπαλλοτριώσεως πρότασις υποβάλλεται εἰς τὸν Πρόεδρον τῶν Πρωτοδικῶν δι' ἀναφοράς, δικαζομένης κατὰ τὴν ἐπ' ἀναφορά διαιδικασίαν· δύναται δ' ὁ ἐπιτετραμμένος τὴν ἐκθεσιν δικαστῆς, ἂν θεωρῇ ἀναγκαίαν τὴν ἀπαλλοτριώσιν, νὰ διορίσῃ ἐξ ἐπαγγέλματος καὶ ὀρίσῃ ἓνα ἢ κατὰ τὰς περιστάσεις τρεῖς πραγματογνώμονας πρὸς ἐκτίμησιν τῶν ἀπαλλοτριωτέων πρὸ τῆς ἐν τῷ ἀκροατηρίῳ συζητήσεως, εἰ δὲ προκαίται περὶ ἀκινήτων κτημάτων, καὶ νὰ προκαλέσῃ γνωμοδότησιν τοῦ συγγενικοῦ συμβουλίου, ἐὰν ἡ ἀπαλλοτριώσις ζητήται ὑπὸ ἀνήλικου. Ἐὰν τὸ δικαστήριον θεωρήσῃ ἐπιτρεπτέαν τὴν ἀπαλλοτριώσιν, διορίζεται ἐν τῇ αὐτῇ ἀποφάσει συμβολαιογράφος πρὸς ἐπιχειρήσιν τοῦ πλειστηριασμοῦ.

Θ. Ν. Φλογαίτης

Ἀπάντησις. Ἰδε Ἀπολογία.

Ἀπαράδεκτον (Ναυτ. ἐμπορικὸν δίκαιον). Τὸ ἀπαράδεκτον εἶναι ἔνστασις, προβαλλομένη ὅπως μὴ προβῇ περαιτέρω δικαστικὸς ἀγών. Διαφέρει δὲ τῆς παραγραφῆς καὶ ὅτι αὐτὴ μὲν περιλαμβάνει τὴν ἔννοιαν τῆς ἀποσβέσεως τῆς ἀγωγῆς, τὸ δὲ ἀπαράδεκτον τὴν ἔννοιαν τῆς μὴ παραγωγῆς τοιαύτης ἢ κατ' ἄλλους τὸ ἀπαράδεκτον ἐνέχει τὴν ἔννοιαν τῆς παραγραφῆς τῆς ἀγωγῆς διὰ τὴν μὴ ἐμπρόθεσμον ἐκτέλεσιν τῶν πρὸς διατήρησιν ἢ ἐμπρόθεσμον ἐνάσκησιν αὐτῆς ὁρισμῶν τοῦ νόμου.

Περὶ τοῦ ἀπαράδεκτου διαλαμβάνονται τὰ ἄρθρα 435 καὶ 436 τοῦ ἐμπορικοῦ νόμου. καὶ ἀφορῶσιν: 1) εἰς τὰς κατὰ τὸν πλοίαρχον καὶ τῶν ἀσφαλιστῶν ἀγωγὰς περὶ βλάβης προξενηθείσης εἰς τὰς πραγματείας, ἐὰν αὗται παρελήφθησαν ἄνευ διαμαρτυρίας· 2) εἰς τὰς κατὰ τοῦ ναυλωτοῦ περὶ ἀχαιρίας ἀγωγὰς, ἐὰν ὁ πλοίαρχος παρέδωκε τὰς πραγματείας καὶ ἔλαβεν

τὴν ναῦλον χωρεῖς νὰ διαμαρτυρηθῇ· καὶ δι' εἰς τὰς ἀγωγὰς περὶ ἀποζημιώσεως ἐνεκὰ συγκρούσεως γενομένης εἰς τόπον, εὐθα ὁ πλοίαρχος, δυνάμενος νὰ ἐγείρῃ ἀπαίτησιν ἢ διαμαρτυρίαν, δὲν ἐπραξε τοῦτο.

Αἱ περὶ ὧν πρόκειται διαμαρτυρίαι καὶ ἀπαίτησεις εἰσὶν ἄκυροι, ἐὰν δὲν ἐγένοντο καὶ ἐκοινοποιήθησαν ἐντὸς 24 ὥρων, καὶ ἐὰν ἐντὸς ἐνὸς μηνὸς ἀπὸ τῆς χρονολογίας αὐτῶν δὲν ἐκινήθῃ ἐνώπιον τοῦ δικαστηρίου ἀγωγή.

Αἱ λέξεις διαμαρτυρία καὶ ἀπαίτησις, αἱ ἀπαντῶσαι ἐν τοῖς ἀνωτέρω ἄρθροις, εἰσι ταυτώσημοι, ὡς εἰσι ταυτώσημοι καὶ ἐν τῇ γαλλικῇ κειμένῳ αἱ λέξεις protestation καὶ réclamation.

Κατὰ τοὺς συγγραφεῖς αἱ περὶ ἀπαράδεκτον διατάξεις τῶν εἰρημίων ἄρθρων τοῦ ἐμπορικοῦ νόμου, ἀφορῶσαι κυρίως εἰς ἰδιωτικὰ συμφέροντα, δὲν εἶναι δημοσίας τάξεως, καὶ ἐπομένως δὲν ἐφαρμόζονται αὐτεπαγγέλτως ὑπὸ τοῦ δικαστηρίου, οὐδὲ δύνανται νὰ προταθῶσι κατὰ πρόωτον ἐνώπιον τοῦ Ἀρείου Πάγου ἢ τοῦ Ἐφετερίου. Δύνανται πρὸς τοῦτοισι τὰ μέρη διὰ κοινῆς συναινέσεως νὰ παραστήσωνται τὸ δικαίωμα τοῦτο.

Ἡ διαμαρτυρία, εἰς οὐδεμίαν ὑπὸ τοῦ νόμου ὑποβεβλημένη διατύπωσιν, δύναται νὰ συνταχθῇ ὑπὸ τοῦ πλοίαρχου ἢ παντὸς ἄλλου ἔχοντος δικαίωμα νὰ διαμαρτυρηθῇ, καὶ κοινοποιεῖται διὰ δικαστικῷ κλητῆρος. Ἀνάγκη δὲ νὰ διακηδύνη τὰ γεγονότα, εἰς ἃ στηρίζεται, τὴν ἡμερομηνίαν καὶ τὴν ὥραν τοῦ γεγονότος, καὶ κατὰ τὰ δυνατόν τὰ αἷτια αὐτοῦ, καὶ τέλος νὰ ἐπιφυλάσῃ τοῖς ἐνδιαφερομένοις τὸ πρὸς ἀποζημιώσιν δικαίωμα.

Προκειμένου περὶ συγκρούσεως, εἶναι κρίσιμος ἀναγκασία ἡ διαμαρτυρία, ἐξ οἷα καὶ ποτε αἰτίας καὶ ἂν προῆλθεν ἡ σύγκρουσις, ἐκτὸς ἐὰν τὸ εἰσπλέσῃ πλοῦτον

προσχροῦσῃ εἰς τὴν ἀλυσιν ἐτέρου πλοίου, ἢ ὡςάκις τὸ πλοῖον πρὸς ἀποφυγὴν συγκρούσεως κόπται τὰ προσηνῆσια ἐτέρου πλοίου.

Ἐφαρμόζεται δὲ ἡ εἰκασιτετάωρος προθεσμία καὶ ὡςάκις ἡ σύγκρουσις ἐγένετο κατὰ τὸν πλοῦτον, βρεῖλλοντος μὲν καὶ τότε τοῦ πλοίαρχου νὰ διαμαρτυρηθῇ εἰς τὸν πρώτον λιμένα τοῦ κατὰπλου αὐτοῦ, ἀλλὰ μὴ ὑποχρεουμένου καὶ νὰ καταπλεύσῃ, ὅπως ποιήσῃται τὴν διαμαρτυρίαν. Καὶ ὡςαπὸρῶς καταποντισθέντος τοῦ συγκρουσθέντος πλοίου, ἀπαιτεῖται διαμαρτυρησὶς κατὰ τὴν ὀρθοτέραν γνώμην, ἀποκειμένου εἰς τὸ δικαστήριον νὰ κρίνῃ ἐὰν αὕτη ἐγένετο ἐμπροθέσμως, ἥτοι ἐντὸς τοῦ χρόνου, καθ' ὃν οἱ διασωθέντες ἠδύναντο νὰ ἐνεργήσωσι ταύτην.

Προκειμένου δὲ περὶ ναυλώσεως, ὅπως γένηται δεκτὴ ἡ περὶ βλάβης τῶν ἐμπορευμάτων ἀγωγή, ἀπαιτεῖται ἡ παραλαβὴ τούτων μετὰ διαμαρτυρίας, κοινοποιητέας ἐντὸς 24 ὥρων, αὐτὴ δὲ ἡ ἀγωγή κοινοποιητέα ἐντὸς μηνὸς ἀπὸ τῆς χρονολογίας τῆς διαμαρτυρίας, δυνάμενη ἄλλως νὰ κοινοποιηθῇ συγχρονως μετὰ τῆς διαμαρτυρίας. Ὅσακις δὲ χωρεῖ ἡ περὶ βλάβης ἀγωγή χωρεῖ καὶ ἡ ἀπὸ τῆς διαρροῆς πηγάζουσα ἀγωγή, εἰ καὶ στηριζομένη εἰς τὸ ὅτι τὰ κιβώτια ἢ δέματα παρεδόθησαν κενά. Ὡς διαμαρτυρία δὲ θεωρεῖται κατὰ τὴν γαλλικὴν νομολογίαν καὶ ἡ μετ' ἐπιφυλάξεως παραλαβὴ τοῦ φορτίου, ὅτε μὴ διαγράφοντος τοῦ νόμου εἰδικὸν τρόπον διαμαρτυρίας. Ὅσειλει ὅμως τότε ὁ ἐπιφυλαξάμενος νὰ ἀποδείξῃ τὴν μερικὴν ἀπώλειαν ἢ βλάβην τῶν ἐμπορευμάτων. οἷαν ὑποχρέωσιν ἔχει καὶ ὁ διαμαρτυρούμενος.

Προκειμένου τέλος περὶ ἀσφαλείας, εἶναι ἀπαράδεκτος πᾶσα κατὰ τοῦ ἀσφαλιστοῦ ἀγωγή, ἐπὶ ἀποζημιώσει ἐνεκὰ γενικῶν ἢ μερικῶν ἀβασίων, ἐὰν μὴ προηγῇ διαμαρτυρία ἐμπροθέσμως κοινοποι-

ηθείσα, καὶ ἐὰν μὴ αὐτὴ ἡ ἀγωγή κοινοποιηθῇ ἐντὸς μηνός.

Ἡ μηνιζία πρὸς κοινοποίησιν τῆς ἀγωγῆς προθεσμία παρατείνεται λόγω ἀποστάσεως κατὰ τὰς γενικὰς δικονομικὰς διατάξεις.

Τὸ ἀπαράδεκτον δύναται νὰ προτείνῃ πᾶς ἐνδιαφερόμενος ἢ νόμιμος τοῦτου ἀντιπρόσωπος.

Εἰδικώτερον περὶ ἀπαράδεκτου ὅρα Πραγματεῖαν περὶ ναυτικοῦ ἐμπορικοῦ δικαίου φιλοχάιτου καὶ Χρυσανθοπούλου §§ 431 καὶ ἐφεξῆς, 554 καὶ ἐφεξῆς καὶ 775.

Π. Χρυσανθοπούλος

Ἀπαρεσκευίας σύμφωνον

(*pactum displicentiae*). Τὸ σύμφωνον τῆς ἀπαρεσκευίας ἀνήκει εἰς τὰς προσθέτους ἢ παραρτηματικὰς ἐκείνας συμβάσεις, αἱτινες ἀναφέρονται εἰς τὰς δι' ἐτέρας συμβάσεως πρότερον συνομολογηθείσας ἐνοχὰς καὶ κυρίως τὴν ἐνοχὴν τῆς ἀγοραπωλησίας. Κατὰ τὸ σύμφωνον τῆς ἀπαρεσκευίας ὁ ἑπείρος τῶν συμβαλλομένων συνομολογεῖ τὸ δικαίωμα νὰ διαλύσῃ τὴν σύμβασιν, ἐὰν τὸ δυνάμει αὐτῆς ἀποκτώμενον δὲν ᾔναι τῆς ἰδίας αὐτοῦ ἀρεσκευίας (Ν. 3 Πανδ. (18. 4)· ὅθεν ἔχει τὸ σύμφωνον τοῦτο τὰ αποτελέσματα τῆς διαλυτικῆς αἰρέσεως. Ἀλλὰ καὶ ὑπὸ τὸν τύπον ἀναδλητικῆς αἰρέσεως δύναται νὰ συναφθῇ, εἴτι δὲ καὶ ὡς συνάλλαγμα τίκτον μόνον ἐνοχικὴν ἀπαίτησιν τοῦ δικαιούχου πρὸς ἀποκατάστασιν τῶν πραγμάτων, ἐν ᾧ ἡ κυρία σύμβασις διατηρεῖται ἀναλλοίωτος. Ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ ὁρίζεται διὰ τοῦ συμφώνου ῥητὴ προθεσμία, ἐν ᾗ δύναται νὰ ἀσκηθῇ τὸ δικαίωμα τῆς ἀπαρεσκευίας· ἀλλ' ἐὰν δὲν ὁρισθῇ τοιαύτη προθεσμία ἐπὶ τῆς ἀγοραπωλησίας, ἐὰν δὲν ὁρισθῇ ὁλοκαυτεῖς προθεσμία καθ' ἣν δικαιούται ὁ ἀγοραστὴς νὰ διαλύσῃ τὴν ἀγοραπωλησίαν λόγω ἀπαρεσκευίας, κατὰ τὴν ἄλλοτε ἐπικρατοῦσαν γνώμην, στηριζομένην εἰς τὸν Ν. 31 § 22 Πανδ. (21.1), δύναται ὁ ἀ-

γοραστὴς νὰ πράξῃ τοῦτο μόνον ἡμερῶν. Ἀλλὰ κατὰ τὴν νῦν δεγνόμενην ἐκ παρερμηνείας τοῦ ν. ἐκυφεν ἡ εἰρημένη δοξασία. Ὁ ὁρισθεὶς προθεσμία, ἀναγκαστικὰ μασθῆσεται εἰς τὸν ὁρισμὸν αἰώνιος συνθήκη ἢ καὶ ἡ κατακρινὴν παῖραν ἀναγκαστικὰ προθεσμία.

Θ. Ν. Φλ.

Ἀπαρτία. Ἰδε Ὑψίστος

Ἀπάτη. Κατὰ τὸν Γαλλικὸν νόμον (ἀρθ. 405) ἀπάτη εἶναι ἡ διὰ τῶν ἀναγραφόμενων ἐν τῷ νόμῳ δολίων μέσων ἐπιχειρηματικῆς ἰδιοποιήσεως ἁλλοτρίας περιουσίας. Πολύ τοῦ στενοῦ γαλλικοῦ ὁρισμοῦ ἀπάτης διατάξουν ὁ ἀπὸ αἰ διατάξεις τοῦ ἐλληνικοῦ ποινικοῦ.

Τὸ περὶ ἀπάτης εἰκοστὸ κεφάλαιον τοῦ ἡμετέρου ποινικοῦ καταρτισθέν ἐπὶ τῇ βάσει τῶν νομοσχέδιων, περιλαμβάνει δύο ἀρθ. 1) τὸ περὶ ἀπάτης ἐν γένει, 2) τὸ περὶ ἀπάτης ἐν ἰδίᾳ (ἀρθ. 395—402, περὶ ἀπάτης ἰδίᾳ αἰτιέως (ἀρθ. 407), περιλαμβάνει ἀρθ. α' δι' ἀπάτης μειώσεως τῶν τρεφόμενων φόρων, β' περὶ τῆς ἀπάτης πρὸς τὰ χρήματα, γ' περὶ τῆς ἀπάτης πρὸς τὰ ψευδῶν διαφημίσεων.

Καὶ ἐν πρώτοις κατὰ τὸν ἡμετέρον νόμον (ἀρθ. 396) αἰτιέως ἀπάτης, θέλων νὰ βλάβῃ ἄλλον ἐπὶ τῇ ποιήσει εἰς ἑαυτὸν ἀθέμιτον ὄφελος, ἐν γνώσει ψευδῆ γεγονότα ληθῇ, ἀποκρύπτει ἢ παραποιεῖ γεγονότα ἀληθῆ καὶ ἐντεῦθεν βλάβῃ ἄλλον ἢ ὠφελεῖται ὁ ἴδιος καὶ ἐν γνώσει κάμνει πρὸς ἴδιόν του πρὸς βλάβην τρίτου τινὸς χρήματα ἐπὶ τῇ ποιήσει ὡς ἀπὸ ἄλλου. Τιμωρὴ ἀπάτης ἄλλοτε μὲν ὡς πλημμέλειαν καὶ ἡ προκληθεῖσα ὑπ' αὐτῆς

ἀπατηθέντος ἢ τὸ ὄφελος τοῦ ἀπατήσαν-
τος δὲν ὑπερβαίνει τὰς εἴκοσι δραχμὰς,
πλὴν ἐὰν συντρέχῃ ἄλλη τις περίστασις,
καθιστώσα αὐτὴν κακούργημα (Ποιν. Ν.
ἄρθ. 398), ὡς κακούργημα δὲ δι' εἰρ-
κτῆς μὲν ὁσάκις ὑπερβαίνει τὰς τετρακο-
σίας δραχμὰς ἢ προηγήθῃ δις ἥδη κατα-
δικῇ ἐπὶ ἀπάτῃ ὑπερβαίνουσα τὰς εἴκοσι
δρ. ἢ ἐτελέσθησαν τρεῖς ἀπάται, ὧν ἐκά-
στη ὑπερβαίνει τὰς εἴκοσι δραχμὰς, ἢ ἡ
ὡς πλημὲλημα τιμωρουμένη ἄλλως ἀ-
πάτη ἐγένετο διὰ μέσων ἐξαιρετικῶς κα-
κοήθων, ὅποια ἡ χρῆσις θρησκευτικῶν μέ-
σων ἢ μαγειῶν, προφητειῶν, ἐξορκισμῶν
ἢ ἡ ἐπαγγελία φιλανθρώπων καὶ εὐεργε-
τικῶν πράξεων ἢ ἡ χρῆσις νενοθευμένων
μετῶν ἢ σταθμῶν ἢ ἐτελέσθη περὶ πολυ-
τιμα μέταλλα ἢ λίθους, ὁ διαπράξας δ'
αὐτὴν εἶναι πωλητὴς τοιούτων (Ποιν. Ν.
ἄρθ. 399), διὰ προσκαίρων δὲ δεσμῶν,
ἐὰν ἡ ἀπάτη ὑπερβαίνῃ τὰς χιλιάς δραχ.
ἢ ἐὰν ὑπερβαίνῃ μὲν τὰς εἴκοσι δραχμὰς,
ἀλλ' ἐτιμωρήθῃ δις ἄλλοτε ἐπὶ ἀπάτῃ
διὰ ποινῆς ἐγκληματικῆς ἢ ἐτελέσθησαν
τρεῖς τοιούτους ἀπάται, ὧν ἐκάστη ἐ-
πισύρει τὴν ποινὴν τῆς εἰρκτῆς, ἢ ἀπάτη
τιμωρητέα δι' εἰρκτῆς διεπράχθη ὑπὸ συμ-
μορίας ἢ ὑπὸ ἄγυρτῶν ἡνωμένων. (Ποιν.
νόμου ἄρθ. 401). Σημειωτέον ὅτι ὡς ἐδ-
εικται ὡς ἐπιβαρύνουσα αἰτίαι
λογίζεται ἐν τῇ καταδικῇ τῆς ἀπάτης,
ἐὰν ἡ ἀπάτη ἀντικείμενον εἶχε πράγ-
ματα ἀνήκοντα εἰς τὴν Πολιτείαν, τὸν
βασίλειον οἶκον ἢ ἱδρυμα ἀγαθουργόν ἢ
διδακτικόν ἢ ἐπράχθη ἐν καιρῷ μεγάλου
αὐτοκράτους (ἤτοι πυρκαϊῆς, πλημμύρας,
στύφειας κτλ.) ἢ ὁ διαπράξας τὴν ἀπά-
την εἶναι ξενοδόχος, παραγγελιοδόχος,
πλοίαρχος, ἐργολάβος, ἀμαξηλάτης, ἀ-
κατηλάτης, ἐπιστάτης, ναύτης ἢ ὑπηρέ-
της, ἐργάτης, οἰκέτης, συνεργάτης ἢ μα-
θητὴς περὶ πράγματα διαπεπιστευμένα
εἰς αὐτὸν πρὸς φύλαξιν, μετακόμισιν,
παράδοσιν ἢ ἐπεξεργασίαν (Ποιν. νόμου

ἄρθ. 402 ἐν συνδ. πρὸς ἄρθ. 376 ἀριθ. 1
καὶ 5 καὶ 394 ἀριθ. 1). Προσθετέον ὅτι ἡ
ἀπάτη τιμωρεῖται μὲν ἐν γένει ἐξ ἐπαγγελ-
ματος, ὡς καὶ ἡ κλοπὴ, ἀλλ' ἐπίσης ὡς ἡ
κλοπὴ τιμωρεῖται μόνον κατ' αἵτησιν καὶ
καταμήνυσιν τοῦ ἀπατηθέντος, ὁσάκις ὁ
ἀπατήσας εἶναι σύζυγος, γονεὺς (φυσικὸς
ἢ θετός), τέκνον (γνήσιον, φυσικὸν ἢ θετόν),
ἀδελφός, θεῖος ἢ ἀνεψιός (μικρὸς ἢ μέ-
γας), συγγενὴς ἐξ ἀγχιστείας μέχρι τοῦ
δευτέρου βαθμοῦ, οἰκέτης (ὡς πρὸς τὰ
ἐδώδιμα) τιμωρεῖται δ' ἐπίσης ἐν ταῖς
περιπτώσεσι ταύταις, ὡς καὶ ἡ κλοπὴ,
διὰ φυλακίσεως (ἀλλ' ἐξ τοῦλάχιστον μη-
νῶν), ἐὰν ἄλλως θὰ κατεγινώσκετο ἡ
ποινὴ τῶν δεσμῶν ἢ τῆς εἰρκτῆς, ἄλλως
δὲ δι' ἀναλόγου φυλακίσεως (Ποιν. νόμου
ἄρθ. 402 ἐν συνδ. πρὸς ἄρθ. 377). Ἐπί-
σης δὲ, ὡς καὶ ἐν τῇ κλοπῇ, δὲν ἐνερ-
γεῖται ἀνάκρισις οὐδὲ καταγινώσκειται
ποινὴ ἐπὶ ἀπάτῃ, ὁσάκις ὁ ἀπατήσας
πρὸ πάσης ἀνακρίσεως ἐνήργησεν ἔνευ ἀ-
θεμίτου βλάβης τρίτου τινός τὴν ἐντελῆ
ικανοποίησιν τοῦ ζημιωθέντος (Ποιν. Ν.
402 ἐν συνδ. πρὸς ἄρθ. 378).

Ἄλλ' ἵδιαι τῆς ἀπάτης ὁ μὲν δι' ἀπά-
της ζημιώσας τὸ δημόσιον κατὰ τοὺς εἰς
αὐτὸ ὀφειλομένους φόρους ἢ δασαροῦς ὑπο-
βάλλεται εἰς τὰς δι' εἰδικῶν νόμων ὀρι-
ζομένης ποινικῆς διατάξεις, ὑποβάλλομενος
καὶ εἰς καταβολὴν τοῦ τετραπλοῦ τοῦ ἐλ-
πισθέντος κέρδους (Ποιν. Ν. ἄρθ. 403),
ὁ δὲ δι' ἀπατηλῶν πράξεων (ἀποκρύψεως
ἢ ὑπεξαγωγῆς πραγμάτων ἢ χρημάτων,
ἀποσιωπῆσεως τῶν εἰς αὐτὸν ὀφειλομέ-
νων, κατασκευῆς πλαστῶν δανειστῶν κτλ.)
ζημιώσας τοὺς δανειστάς αὐτοῦ ἢ καὶ τινὰς
αὐτῶν ἐπ' ὥφελειαν ἄλλων ὀφειλέτης, ἐν ἐλ-
λαττώσει τῆς περιουσίας αὐτοῦ δικτελῶν,
τιμωρεῖται διὰ φυλακίσεως μὲν, ἐὰν ἡ ἐν-
τεῦθεν προσγενομένη ζημία ἢ τὸ προκύ-
ψαν ἀθέμιτον κέρδος ὑπερβαίνῃ τὰς εἴκοσι
δραχμὰς, δι' εἰρκτῆς δὲ ἐὰν ὑπερβαίνῃ τὰς
τετρακοσίας, ἐκτός ἐὰν ὁ ἀπατήσας κατε-

στη συμφώνως πρὸς τὰς διατάξεις τοῦ ἐμπορικοῦ νόμου ἔνοχος ἢ συναίτιος δολίως χρεωκοπίας ὡς ἔμπορος, τραπεζίτης ἢ ἐργοστασιάρχης, ὅτε τιμωρεῖται ἀείποτε δι' εἰρκτῆς (Ποιν. Ν. ἄρθρ. 404 καὶ 405), ἢ ὡς κολληθιστής, ἢ μεσίτης ὅτε τιμωρεῖται διὰ δεσμῶν προσκλήρων (Ποιν. νόμου ἄρθ. 406). Ὁ δὲ ἐπὶ σκοπῷ τοῦ ἐξευτελισμοῦ μεταλλικῶν νομισμάτων ἢ τῆς μεταβολῆς τῆς τιμῆς πραγμάτων, χρηματίων τοῦ κράτους ἢ ἄλλων εἰς πώλησιν ἐκτεθειμένων πραγμάτων ἢ τῆς παρεμποδίσσεως τῆς πωλήσεως αὐτῶν ἢ τῆς βιαιᾶς ὑποβολῆς αὐτῶν εἰς ὠρισμένην τιμὴν διασπείρων ἐν γνῶσει ψευδεῖς φήμας ἢ ἀνυπαρκτά γεγονότα, εἰ μὲν ἀπὸ κοινοῦ μετὰ πολλῶν, τιμωρεῖται διὰ φυλακίσεως τὸ πολὺ ἐξ μηνῶν καὶ διὰ χρηματικῆς ποινῆς πεντήκοντα μέχρι χιλίων δραχμῶν· ἄλλως δὲ διὰ φυλακίσεως τὸ πολὺ διμήνου καὶ χρηματικῆς ποινῆς εἰκοσι διακοσίων δραχμῶν. (Ἰδε καὶ Καταδολίσεις τῶν θαναιστῶν καὶ Χρεωκοπίαι).

Β. Ν. Φλογαίτης.

Ἀπειθεία. (Ποιν. δικ.). Ἀπειθεία ὑπὸ τὴν πλατυτέραν ἔννοian τῆς λέξεως ἐμφανίζει τὴν ἑλλειψιν τῆς νομίμου εἰς τὰς ἀρχὰς εὐπειθείας, περιλαμβάνουσα κατὰ τὸν ποινικὸν ἡμῶν νόμον (συνταχθέντα καὶ κατὰ τοῦτο ἐπὶ τῇ βάσει τῶν βασιρικῶν νομοσχεδίων) 1) μὲν τὴν ἀπειθεῖαν ὑπὸ τὴν στενωτέραν τῆς λέξεως ἔννοian, 2) τὴν διέγερσιν κατὰ τῆς ἀρχῆς, 3) τὴν θρασυτητα κατὰ τῆς ἀρχῆς, 4) τὴν ἀντίστασιν, 5) τὴν στάσιν, 6) τὴν ἐλευθέρωσιν πεφυλακισμένου καὶ 7) τὴν παραβίασιν τῆς ἀστυνομικῆς ἐπιτηρήσεως.

Καὶ ἀπειθεῖα μὲν ἐν τῇ στενῇ τῆς λέξεως ἔννοια καλεῖται ἢ μετὰ προτηρηθεῖσαι ἔννομον πρόσκλησιν ὑπὸ τῆς ἀρχῆς ἄνευ δεικταιοποιημένης αἰτίας ἄνηκους εἰς αὐτὴν τῆς κατὰ νόμον ὀφειλομένης ὑπηρεσίας καὶ συνδρομῆς πρὸς ἐκτέλεσιν πρά-

ξεως ἀναρμένης εἰς τὰ καθήκοντα αὐτῆς, ὁσάκις δὲν συνοδεύει αὐτὴν ἀντίστασις, τιμωρεῖται δ' αὕτη διὰ φυλακίσεως τὸ πολὺ δύο μηνῶν· τιμωρεῖται δὲ διὰ φυλακίσεως τὸ πολὺ ἐξ μηνῶν ἢ ἐπὶ παρουσίᾳ πολλῶν ἢ διὰ δημοσίου ἐγγράφου πρὸς κλησίαν εἰς ἀπειθείαν, ἐπὶ δὲ βαρύτερον διὰ φυλακίσεως τριῶν μηνῶν ἕως δύο ἐτῶν, εἰάν ἢ πρόσκλησις αὕτη ἐτελεσφόρησε, κινήσασα πολλοὺς τῶν πολιτῶν εἰς ἀπειθεῖαν (Ποιν. Ν. ἄρθρ. 165).

Διέγερσις δὲ κατὰ τῆς ἀρχῆς καλεῖται ἢ πρόσκλησις ἄλλων εἰς συνδρομὴν ἐναντίον τῆς ἀρχῆς ἢ τῶν ὑπηρετῶν αὐτῆς κατὰ τὴν ἐκτέλεσιν τῶν καθηκόντων αὐτῆς· τιμωρεῖται δὲ καὶ αὕτη διὰ φυλακίσεως τὸ πολὺ δύο μηνῶν (ἄρθ. 166).

Ὡς θρασυτητα δὲ κατὰ τῆς ἀρχῆς χαρακτηρίζει ὁ ποινικὸς ἡμῶν νόμος (ἄρθρ. 167 καὶ 168) α') τὴν καλουμένην ἀπεργίαν (γαλ. grève, ἀγγλ. strike), ἥτοι τὴν ἐκ συμφώνου διακοπὴν τῆς ἐργασίας ὑπὸ πολλῶν ἐργατῶν πρὸς ἐκανοποίησιν ἀξιώσεως τινος αὐτῶν ὑπὸ τῆς ἀρχῆς ἢ ὑπὸ τῶν ἐργοστασιάρχων πρὸς αὐξήσιν φέρ' εἰπεῖν τοῦ ἡμερομισθίου αὐτῶν ἢ εὐνοικωτέραν αὐτοῖς μεταβολὴν τοῦ τρόπου τῆς πληρωμῆς αὐτοῦ (π. γ. εἰς χρήματα καὶ οὐχὶ εἰς εἶδος ἢ καθ' ἑβδομαδα καὶ οὐχὶ κατὰ μῆνα) ἢ ἐλάττωσιν τῶν ὥρων τῆς ἐργασίας, ἢ καὶ ὑπὸ πολλῶν ἐργοστασιάρχων πρὸς ἐκανοποίησιν ἀξιώσεως τινος αὐτῶν ὑπὸ τῆς ἀρχῆς, καὶ β') τὴν εἰς ἐνδείξιν ἀπειθείας, περιφορησεως ἢ δυσαρκετικῆς κατὰ τῆς ἀρχῆς συνδρομῆς πολλῶν εἰς ὠρισμένον μέρος καὶ ἐμμονὴν αὐτῶν εἰς τὸ μὴ ἀποχωρεῖν κατὰ τὴν προσταγὴν τῆς ἀρχῆς, καὶ ἐπιβάλλει εἰς αὐτὰς ποινὴν ἐπανορθωτικὴν. Ἀλλὰ κατὰ τὰς νεωτέρας περὶ πολιτῶν καὶ πολιτείας ἀρχάς, τὸ μὲν δικαίωμα εἰς ἀπεργίαν ἀπαρῆκει ἐκ τῆς φυσικῆς παντὸς ἀνθρώπου ἐλευθερίας τοῦ διευθύνειν κατὰ βούλησιν τὰς παραγωγικὰς αὐτοῦ δυνάμεις καὶ συν-

σχεπεσθαι ἐλευθέρως μετὰ τῶν ὁμοτέχνων, ἢν καθιέρωσαν καὶ οἱ συνταγματικοὶ χάριται, ἄλλοις δὲ παντάπασιν ὁ χαρακτηρισμὸς ὡς ἀδικήματος πράξεως, ἥτις ὑφ' ἑνὸς πελουμένη λογίζεται νόμιμος, διὸ καὶ κατηγορήθησαν ἀπὸ ἐτῶν πανταχοῦ σχεδὸν ἐν Γαλλίᾳ διὰ τοῦ νόμου τῆς 25 Μαΐου 1864, ἐν Πρωσσίᾳ διὰ τοῦ νόμου τῆς 21 Ιουνίου 1869, ἐν Ἀγγλίᾳ διὰ τοῦ νόμου 84 καὶ 35 Vict. c. 32) αἱ κατὰ τῶν ἀπεργιών ἀπαγορευτικαὶ διατάξεις, μόνον δὲ τὰς ἡμῖν μένει ἐπὶ ἀκατάργητος ἡ περὶ χαρακτηρισμοῦ τῆς ἀπεργίας ὡς θρασύτητος κατὰ τῆς ἀρχῆς διάταξις, ἀλλ' ἀνίσχυρος κατὰ τὴν ἡμετέραν γνώμην καὶ περὶ ἡμῶν ὡς ἀντιβαίνουσα ἐμμέσως τοῦλάχιστον, εἰς τὸ δικαίωμα τοῦ συνεταγισμοῦ, ὅπερ ἀναγράφει τὸ 11 ἄρθρον τοῦ ἡμετέρου Συντάγματος· τὸ δὲ ἕτερον εἶδος τοῦ ἀδικήματος τῆς θρασύτητος, δηλονότι τὸ τῆς συναθροίσεως εἰς ἐνδείξιν περιφρανέσεως ἢ δυσπρεσβεΐας κατὰ τῆς ἀρχῆς, εἶναι αὐτοχρημα δικαίωμα κατὰ τὰ ἄλλα Συντάγματα καὶ κατὰ τὸ ἡμέτερον Σύνταγμα (ἀρθ. 10), ῥητῶς ὅριζον, οἱ αἱ Ἕλληνες ἐκρυσσοῦν τὸ δικαίωμα τοῦ συνέχεσθαι ἡσυμῶς καὶ ἀσπλως.

Ἀντίστασις δὲ καλεῖται κατὰ τὸν ποινικὸν ἡμῶν νόμον (Ποιν. Ν. 169 καὶ 170) ἡ προσπάθεια εἰς ἐξανάγκασιν τῆς ἀρχῆς ἢ τῶν ὑπηρετῶν αὐτῆς ἢ τῶν ἐπὶ τούτῳ στελλομένων στρατιωτικῶν εἰς ἐπιχειρήσιν, παράλειψιν ἢ ἀνατροπὴν πράξεως ἢ διαταγῆς, ἀναγομένης εἰς τὴν ὑπηρεσίαν αὐτῆς, δηλονότι ἐνεργουμένης ἢ ἐκδηλούμενης ὑπὸ τῆς ἀρχῆς ἐντὸς τῶν ὁρίων τῆς ἀρμοδιότητος αὐτῆς· τιμωρεῖται δὲ δι' εἰρκτῆς μὲν, εἴαν κατὰ τὴν προσπάθειαν ταύτην ἡσυχίῃ βίῃ κατὰ προσώπου, διὰ φυλακίσεως δὲ τοῦλάχιστον τριμήνου, εἴαν ἐγένετο μόνον χρήσις ἀπειλῶν· ἀλλ' ἀπαλλοτρίωται πάσης τιμωρίας ὁ δι' ἀπειλῶν ἀντιστάς, εἴαν ἤθελεν ὑπακούσει πάραυτα εἰς τὴν διαταγὴν τῆς ἀρχῆς ἢ τῶν ὑπηρετῶν αὐτῆς. Περιοχὴν δὲ ἐν τῷ

περὶ ἀντιστάσεως τμήματι τοῦ Ποιν. νόμου (ἀρθ. 171), ἐκ παραδόξου παραδρομῆς τοῦ νομοθέτου, καὶ ἡ ὑπαρξίς τῶν κατὰ σχεδόν τῶν (περὶ τῆς παρακταυόμεθα ἐν λέξ. Ἱστορίας, ἥτις οὐδὲν κοινὸν ἔχει πρὸς τὴν ἀντίστασιν.

Στάσις δὲ καλεῖται αὕτη αὕτη ἡ ἀντίστασις, ἥτοι ἡ προσπάθεια εἰς βίαιαν ἐξανάγκασιν τῆς ἀρχῆς ἢ τῶν ὑπηρετῶν αὐτῆς ἢ τῶν στρατιωτικῶν ὑπαλλήλων εἰς ἐπιχειρήσιν, παράλειψιν ἢ ἀνατροπὴν πράξεως ἢ διαταγῆς ἀναγομένης εἰς τὴν ὑπηρεσίαν αὐτῆς, ἐνεργουμένη ὑπὸ πολλῶν ἡμοῦ δημοσίων συναθροισμένων (Ποιν. Ν. ἀρθ. 172). Καὶ εἴαν μὲν οἱ συναθροισθέντες, ἀμα προσκληθέντες, διαλυθῶσι, τιμωροῦνται μόνον οἱ ἀρχηγοὶ καὶ ὁδογοὶ διὰ φυλακίσεως ἕξ μηνῶν τὸ πολὺ (Ποιν. Ν. ἀρθ. 173). Ἐάν δὲ ἐνέμειναν μὲν ἰσχυρογωνάτους, ἀλλ' ὅμως, πρὶν ἢ μετέλθωσι βίαν κατὰ προσώπων ἢ πραγμάτων, ἢ τάξεις ἀποκατέστη, τιμωροῦνται οἱ μὲν ἀρχηγοὶ καὶ ὁδογοὶ δι' εἰρκτῆς, οἱ φέροντες ὅπλα ἀπλοὶ συναίτιοι διὰ φυλακίσεως τοῦλάχιστον τριῶν μηνῶν, οἱ δὲ ἄσπλοι διὰ φυλακίσεως τὸ πολὺ τριῶν μηνῶν. Εἰ δὲ ἐξετέλεσαν βίαιοπραγίας κατὰ προσώπων ἢ πραγμάτων, οἱ μὲν ἐπιχειρήσαντες βίαιοπραγίας συναίτιοι τιμωροῦνται διὰ θανάτου, εἴαν διέπραξαν ἐν ταύτῳ φόνον, ἀναιρέσιν, ἐμπρησμόν ἢ ληστείαν, διὰ θεσμῶν προσκαίρων, εἴαν ἐκάκισαν πρόσωπα, δι' εἰρκτῆς εἴαν διέπραξαν διαπραγμῇ, εἴαν ἐξεβίασαν κτίρια, οἰκίας ἢ ἄλλα κτήματα διὰ βῆξεως, βιαιότητος εἰσβολῆς ἢ κατασκάψεως, διὰ φυλακίσεως τοῦλάχιστον ἑνὸς ἔτους, εἴαν ἐξετέλεσαν βίαιοπραγίας ἥττον σημαντικὰς, οἱ δὲ μὴ μετασχόντες τῶν βίαιοπραγιῶν συναίτιοι, εἰ μὲν ἦσαν ἐνοπλοὶ, τιμωροῦνται διὰ φυλακίσεως τοῦλάχιστον ἑνὸς ἔτους, ἄλλως διὰ φυλακίσεως τὸ πολὺ διετοῦς, οἱ δὲ ἀρχηγοὶ καὶ ὁδογοὶ διὰ θανάτου μὲν, ἐπελθόντες μὲν τυχόν φόνου, ἀναιρέσεως,

ἐπ' αὐτὴν βίαν εἶτε μὲ ἀπειλῇ ἢ ἐπιχειρήσει κτλ., οὐ διατί τῇ ἀπειλῇ ἐρχομένη κατὰ τὰς λέξεις πρὸς αὐτὴν βίαν, προεισφέρει τὴν τιμωρητικὴν ἀπειλὴν εἰς μόνον τὴν ἀπειλῇ βίαν.

Τιμωρεῖται δὲ δυνάμει τοῦ ἄρθρου 48 τοῦ Ποιν. νόμου ἡ ἀπειλὴ πολλῶν βαρυτέρων, ἢ ἂν ἀπειλήσας προϋτίθετο νὰ ὠμίον, τὸν ἀπειληθέντα εἰς τὴν διάπραξιν ἀξιοποίνου πράξεως, διότι τότε ὁ ἀπειλήσας, μὴ τυχὸν τελεσθείσης τῆς ἀξιοποίνου πράξεως, ὑποβάλλεται εἰς τὴν ποινὴν τῆς ἀποπειρας, καὶ οὐχί ἐπομένως τὴν τοῦ 330 ἄρθρου. Τιμωρεῖται δὲ δυνάμει τοῦ 56 ἄρθρου τοῦ Ποιν. νόμου ὁ ἀπειλήσας ὡς ἡγῆσας αὐτομαθός, τελεσθείσης τῆς πράξεως (Ποιν. Ν. ἄρθρ. 56). μένει δὲ καὶ ἀτιμωρητος ὁ ἐκτελέσας αὐτὴν ὀλιγὰς αὐτομαθός, ἢ ἂν ἀναγκάσθῃ εἰς τοῦτο ὑπὸ τοῦ ἀπειλησαντος δι' ἀπειλῶν, ἐπαγερῶν ἀναπότρεπτον κίνδυνον σώματος ἢ ζωῆς, ἀγνείας ἢ ἐλευθερίας αὐτοῦ τοῦ ἀναγκασθέντος ἢ τῶν ἀνέναντων ἢ κατιόντων ἢ ἀδελφῶν ἢ τῆς συζύγου αὐτοῦ (Ποιν. Ν. ἄρθρ. 96).

Πᾶσι ἀπειλῇ παρεμποδίσας τῆς ἐκτέλεσεως ἐκλογικῆς ἢ ἀστικῆς δικαιοσύνης τιμωρεῖται ὡς πλημμέλημα εἰδικῶς κατὰ τὸ ἄρθρ. 189 (ἐξισουμένη πρὸς τὴν διὰ βίας παρεμποδίσιν), ἢ δι' ἀπειλῆς ἐκτέλεσεως βιασμοῦ ὡς κακούργημα κατὰ τὸ ἄρθρ. 273 (ἐξισουμένη πρὸς τὴν διὰ βίας), ἢ δι' ἀπειλῆς βιασπραγγιῶν ἐκδίκασις ὡς κακούργημα κατὰ τὸ ἄρθρ. 368 (ἐξισουμένη πρὸς τὴν διὰ τῆς βίας παρεμποδίσιν), ἢ δι' ἀπειλῆς θανάτου, ληστείας ἢ ἐμπρησμοῦ ὅπως τῆς χώρας ὡς κακούργημα κατὰ τὸ ἄρθρον 370.

Πᾶσα δὲ ἄλλη ἀπειλὴ περὶ τῆς ἐπιχειρήσεως ἀξιοποίνου πράξεως, μὴ τείνουσα εἰς ἐξανάγκασιν, ἀλλ' εἰς ἐκρόδισιν ἀπάτης ἢ ἐξυθροσίν, χαρακτηριζομένη ὡς πλίσμα, τιμωρεῖται διὰ κρατήσεως (Ποιν. Ν. ἄρθρ. 557). **Θ. Ν. Φλογαίτης.**

Ἀπελευθερος. Ἀπελευθερωθῆναι. Ἀπελευθερος ἐν τῷ Ῥωμαϊκῷ ὀνομάζεται ὁ δι' ἀπελευθερώσεως, τούτεστι διὰ πράξεως τοῦ κυρίου αὐτοῦ, ἀπελευθερωθεὶς δοῦλος. (Ἰδε Κατάστασις Ἑλευθερίας).

Θ. Ν. Φλογαίτης

Ἀπεργία. Ἰδε Ἀπείθεια.

Ἀπιστία. Ἐνοχον ἀπιστίας περὶ τὴν ἐνέργειαν τῆς δημοσίας ὑπηρεσίας χαρακτηρίζει ὁ ἡμέτερος ποινικὸς νόμος, κατὰ τὸ παράδειγμα τοῦ Βασιλικοῦ ποινικοῦ νόμου τοῦ 1813 καὶ τῶν ἀκολουθῶν εἰς συμπλήρωσιν καὶ μεταρρυθμίαν αὐτοῦ συνταχθέντων Βασιλικῶν νομοσχεδίων, ἐξ ὧν καὶ ἀντὶγράφησαν τὰ σχετικὰ ἄρθρα. 1) τὸν ἐλαττοῦντα ἐκ δολίας προαιρέσεως κατὰ τὸν προσδιορισμὸν, τὴν εἰσπραξίαν καὶ διαχείρισιν τῶν φόρων ἢ ἄλλων προσόδων τῆς δημοσίας περιουσίας, ἢς εἶναι διαπεπιστευμένος τὴν διαχείρισιν, (εἴτε δημοσίαν ἢ δημοτικὴν ὑπάλληλον, εἴτε καὶ ἐπωδήποτε ὀφείλοντα νὰ συμπράττῃ εἰς τὸν προσδιορισμὸν τοῦ φόρου ἢ νὰ ἐσπασεῖ τὴν εἰσπραξίαν αὐτῶν, κατὰ λόγον δὲ τοῦ ἐλαττομένου ἢ εἰσπραχθέντος κέρδους βυθιμίζεται ἢ ποινή, τιμωρουμένου τοῦ ἐνόχου διὰ φυλακίσεως τριῶν τευχάριστον μηνῶν, ἢ ἂν δὲν ὑπερβαίῃ τὰς πεντακοσίας δραχμάς, δι' εἰς αὐτὸς δὲ ἢ ἂν ὑπερβαίῃ αὐτάς. 2) τὸν ἀμελοῦντα τὴν τήρησιν τῶν διατεταγμένων βιβλίων ἢ τὸν παρὰ τοὺς λογιστικούς κανόνας τηροῦντα τοιαῦτα ἢ ἐν τοιαυτῇ ἀταξίᾳ, ὥστε καθίσταται δυσέρετος ὁ ἔλεγχος τῶν λογιστικῶν, ἢ τὸν συγχέοντα τὸ ἴδιον αὐτοῦ ταμεῖον μετὰ τοῦ διαπεπιστευμένου αὐτῷ ταμεῖου. Τιμωρεῖται δ' ὁ ἐνόχος τὸ πρῶτον μὲν διὰ πειθαρχικῆς ποινῆς (κατὰ τὰς διατάξεις τοῦ ἄρθρ. 207 τοῦ λογιστικοῦ νόμου), ἢ ἂν δὲ καὶ ἐκ δευτέρου καταστῇ ἐνόχος διὰ φυλακίσεως τὸ πολὺ ἐνός ἔτους. 3) τὸν ἐκ δολοῦ ἐπιζητοῦντα νὰ ἀποκρύψῃ ἑλλειμμα

τι διὰ πλαστογραφίας τῶν λογαριασμῶν ἢ τῶν βιβλίων ἢ δι' ὑπεξαγωγῆς τῶν ἐν-
 γραφῶν, ὡς καὶ τὸν πρὸς ἀπέκρυψιν τῆς
 ἀνακριθείας τῶν λογαριασμῶν (δηλ. πρὸς
 ἀπέκρυψιν τῆς διαφορᾶς μεταξὺ τῶν ἐν
 τοῖς λογαριασμοῖς ἀναγεγραμμένων ποσῶν
 δαπανῶν ἢ προσόδων καὶ τῶν ἀληθῶς
 εἰσπραχθέντων ἢ δαπανηθέντων) ἐγγρά-
 φοντα πράγματα μὴ πωληθέντα ὡς πω-
 ληθέντα ἢ ἐμφανίζοντα ψευδῆ ἀποδεικτικά,
 τὸν ἀπατηλῶς σημειοῦμενον τὸν χρόνον
 ἢ τὰ ἀντικείμενα προσόδου ἢ δαπανῶν,
 4) τὸν πρὸς ἴδιον ὄφελος τοκίζοντα ἢ λαμ-
 βάνοντα πρὸς χρῆσιν ἑαυτοῦ ἢ ἄλλων χρή-
 ματα ἢ πράγματα τοῦ δημοσίου ἢ λαμ-
 βάνοντα δάνεια ἄνευ συγκαταθέσεως τῆς
 δημοσίας ἀρχῆς ἐκ ταμείων ὑποκειμένων
 εἰς τὴν ἐφορεῖαν αὐτοῦ (ἀρθ. 482—486).
 Σημειωτέον ὅτι ὁ πρὸς ἴδιον ὄφελος τοκίζων
 δημοσίαις χρήματι ἢ λαμβάνων δάνεια ἐκ
 δημοσίων ταμείων δὲν δύναται νὰ θεωρηθῇ
 κυρίως εἰπεῖν ἔνοχος ἀπιστίας, ἀλλὰ χα-
 ρακτηρίζεται τοιοῦτος διὰ τὸν ἐπικείμενον
 ἐκ τῆς ἀπηγορευμένης πράξεως ταύτης κίν-
 δυνον εἰς τὴν δημοσίαν περιουσίαν, ἐπιβάλλ-
 εται δ' εἰς αὐτὸν ποινὴ μὲν χρηματικὴ
 100—1000 δραχμῶν, ἐὰν δὲν ἐπὶ ἡλθε ζη-
 μία τις τοῦ δημοσίου. ἄλλως προστίθεται
 εἰς τὴν ποινὴν ταύτην καὶ φυλάκις το
 πολὺ δύο ἐτῶν.

Θ. Ν. Φλογαίτης.

Ἀπογραφὴ (Διοικητ. δικαίον)

Ἀπογραφὴ καλεῖται ἐν γένει μὲν ἡ ἀπα-
 ριθμησις ἐμψύχων ὄντων, ὡς ἀνθρώπων ἢ
 ζώων, καὶ ἀψύχων, ὡς γηπέδων, οἰκοδομῶν,
 μηχανῶν, ἀγαθωρεῶν ἰδρυμάτων, ἐμπορι-
 κῶν ἢ ἄλλων ἐταιριῶν καὶ συλλόγων, ἐ-
 φημερίδων καὶ περιοδικῶν συγγραμμάτων,
 σχολείων ἰδιωτικῶν, ἐπιτηδεύματων κτλ.
 ἐπὶ τῷ σκοπῷ τῆς ἐξακριβώσεως τῆς ἀ-
 ληθινῆς ἡθικῆς καὶ ὕλικῆς καταστάσεως
 τοῦ ἔθνους, εἰδικώτερον δὲ ἀπογραφὴ κα-
 λεῖται ἡ ἀπαρίθμησις τῶν κατοίκων. Ἡ
 ἀπογραφὴ, καταφαίνουσα οὐ μόνον τοῦ

πληθυσμοῦ τὴν αὐξομείωσιν, ἀνατιθε-
 τως συνδεομένην πρὸς τὴν ἡθικὴν καὶ
 κονομικὴν πρόδον ἢ ὀπισθοδρόμησιν τῆς
 χώρας, ἀλλὰ καὶ αὐτὴν καθ' ἑαυτὴν τοῦ
 ὕλικῆς καὶ παραγωγικῆς δύναμιν αὐτῆς
 τυγχάνει τιμαλφῆς ἀληθῶς σύμβουλος τῶν
 πολιτειῶν εἰς τὴν ψήρσιν τῶν ἀναγκαι-
 οῦντων νομοθετημάτων. Ἀλλὰ καὶ καθ'
 ἑαυτὴν τοῦ πληθυσμοῦ ἡ στατιστικὴ εἶναι
 ἀπολύτως ἀναγκαία, ὅτε κατὰ τοὺς και-
 μένους νόμους ρυθμίζουσα ἐν τοῖς πλε-
 στοῖς θέμασιν οὕτως ἢ ἄλλως τὴν τῆς πο-
 λιτείας ἐνέργειαν. Οἱ δὲμοι λ.γ., διαμερο-
 ται εἰς τάξεις κατὰ τὸν πληθυσμὸν αὐτῶν
 (Δημ. νόμος ἀρθ. 7), ὁ φῶρος τῶν ἐπιτη-
 δευματιῶν προσδιορίζεται ἐν πολλοῖς ὑπὸ
 τοῦ πληθυσμοῦ τῶν πόλεων ἢ χωρίων,
 ἐνθα ἐξασκεῖται τὸ ἐπιτηδεῖμα. (Νέμος
 ΣΙΓ' τοῦ 1867 ἀρθ. 2).

Τὰ τοῦ τρόπου τῆς ἀπογραφῆς τῶν
 κατοίκων δὲν ἐρίζονται παρ' ἡμῖν νομοθε-
 τικῶς. Ἀλλὰ κατὰ τὰ ἀνέκαθεν ἐπικρα-
 τήσαντα ἡ ἀπογραφὴ τελεῖται παρ' ἡμῶν
 κατ' ἐντολὴν τοῦ ὑπουργοῦ τῶν Ἐσωτε-
 ρικῶν δι' ἀπογραφικῶν ἐπιτελεσ-
 τῶν. ἀπαρτιζομένων κυριώτερον ἐκ τῶν
 δημοτικῶν ἀρχόντων καὶ τῶν ἐφημερίδων
 τῆς περιφέρειας, ἐφοδιαζομένων δὲ δι' ἐν-
 ναλόγου ἀριθμοῦ ἐντύπων φυλλαδίων (ἐ-
 δελτίων, ἅπερ παρασκευάζονται ὑπὸ τοῦ
 Ὑπουργείου τῶν Ἐσωτερικῶν καὶ διαν-
 ροῦνται εἰς στήλας διὰ τὴν κατ' ἰδίαν
 ἐκάστη αὐτῶν ἐνγραφὴν τοῦ ὀνόματος καὶ
 ἐπωνύμου, τοῦ φύλου, τῆς ἡλικίας τῆς
 ἐγγάμου ἢ ἀγάμου καταστάσεως, τοῦ ἐ-
 πιτηδεύματος, τοῦ θεησκευματος, τῆς δη-
 μοτικότητος καὶ τῆς πατρίδος γλώσσης τοῦ
 ἀπογραφομένου. (Πλείονα περὶ ἀπογραφῆς
 βλέπε ἐν ἡμετέρῳ Ὁδηγῷ δημοσίων
 καὶ δημοτικῶν ὑπαλλήλων § 200).

Θ. Ν. Φλογαίτης.

Ἀπογραφὴ (Ἐμπ. δικαίον)

Ἐμπορος ὀφείλει κατὰ τὸν νόμον νὰ ἀπο-
 γράφῃ, δηλονότι νὰ καταγράψῃ κατ'

ἐστὶ πάσας τὰς ἀξίας, αἵτινες ἀπαρτί-
ζουσι τὸ ἐνεργητικὸν καὶ τὸ παθητικὸν
τῆς ἐμπορικῆς αὐτοῦ παρουσίας. Οἱ δ'
ἀπὸ τῆς ἀπογραφῆς αὐτοῦ ποσυχρόμενοι
πινάκες, εἰς οὓς ἐρείδεται ὁ ἐμπορικὸς ἰσο-
λογισμὸς, ἀντιγράφονται ἐν τῷ βιβλίῳ τῷ
κληρονομίῳ τῶν ἀπογραφῶν.

θ. Ν. Φλογαίτης

Ἀπογραφὴ (Πολ. Δικ.). Τὸ
Ποινικὸν μέτρον.

Ἀπογραφὴ (στρατολογ. νόμου).
Τὸ Μητρώον ἀρρένων.

Ἀπογραφῆς εὐεργέτημα.
(beneficium inventarii). Διὰ διατά-
ξαι τοῦ Ἰουστινιανοῦ ἐχορηγήθη ἐν πρώ-
τῳ εἰς τοὺς κληρονόμους προθεσμία ἑνὸς
ἔτους, ἐν ᾗ δικαιούνται οὗτοι νὰ δια-
σκευάσων ἂν θέλωσιν ἢ μὴ νὰ ἀποδεχθῶσι
τὴν ἐπαγομένην αὐτοῖς κληρονομίαν διαρ-
χούσης δὲ τοῦ ἔτους. ἔαν ὁ κληρονόμος
πελευθερῇ, οἱ κληρονόμοι αὐτοῦ ἔχουσι
τὸ πρὸς συμπλήρωσιν τῆς προθεσμίας ὑπό-
λειπον διάστημα (Ν. 19 Κωδ. de jur.
delib. (6.30). Παρέχεται δ' ἡ ἐνιαύσιος
ἐκτὸς προθεσμία, ὡς ὅτι ὁ κληρονόμος ἐνο-
χίζεται ὑπὸ τῶν δανειστῶν ἄλλως τῆς
καταβέβαιας ὁ χρόνος διαρκεῖ ἐπὶ τριᾶκον-
ταετηρίαν, διότι ἡ πρὸς ἀπαίτησιν τῆς
κληρονομίας ἀγωγὴ δὲν παραγράφεται ἐν-
τὸς συντομωτέρου χρονικοῦ διαστήματος
(Ν. 8 Κωδ. de jure delib. (6.30). Ἀλλ'
ἐπεὶ καὶ μετὰ τὴν χορήγησιν τῆς ἐνι-
στάνου προθεσμίας πολλοὶ ἀποδεχόμενοι τὴν
κληρονομίαν ἐξήμιοντο, ὡς βεβαρημένην
ἐκ πολλῶν χρεῶν, εἰσέχθη διὰ μεταγεν-
εστέρας διατάξεως τοῦ Ἰουστινιανοῦ τὸ
ἐκτετακτικὸν τῆς ἀπογραφῆς, συνιστάμενον
ἐν τῷ νὰ μὴ ὑποχρεῖται ὑπὲρ τὴν ἀξίαν
τῆς κληρονομίας πᾶς πολίτης, συντάσσων
ἀπογραφὴν τῶν κληρονομικῶν πραγμάτων
(Ν. τελ. Κωδ. de jur. delib. (6.30). Ἡ
ἀπογραφὴ αὕτη, συνιστάμενη εἰς τὴν πι-
στον καταγραφὴν ὧν τῶν εἰς τὴν κλη-
ρονομίαν ἀντικειμένων πραγμάτων, συντάσσ-

σεται ἐπὶ παρουσίᾳ δημοσίων ὑπηρετῶν,
τῶν δανειστῶν καὶ τῶν κληροδόχων, ἐπὶ
τούτῳ κλητευομένων.

Ἐκ τοῦ Ῥωμ. δικ. μετεφωτευθὴ καὶ εἰς
τοὺς νεωτέρους Κώδικας ἡ περὶ τοῦ εὐερ-
γετήματος τῆς ἀπογραφῆς διάταξις. Κατὰ
τὸ τοῦ Ἀστ. Κώδ. Σχέδ. (ἄρθ. 1162 καὶ
1163) καὶ τὴν Πολ. Δικονομ. (ἄρθ. 1074)
ἡ δὴλωσις κληρονόμου τινός, μὴ θέλοντος
νὰν λάβῃ τὴν ιδιότητα ταύτην εἰμὴ ἐπὶ
τῷ εὐεργετήματι τῆς ἀπογραφῆς, γίνεται
εἰς τὸ γραφεῖον τοῦ Πρωτοδικείου, εἰς οὗ
τὴν περιφέρειαν ἤρξατο ἡ κληρονομία, καὶ
καταγράφεται εἰς τὸ διὰ τὰς παραίτησεις
προσδιορισμένον βιβλίον. Δὲν φέρει δ' ἀπο-
τέλεσμα ἡ δὴλωσις αὕτη. ἂν πρὸ αὐτῆς ἡ
ματ' αὐτὴν δὲν συγταχῇ ἀκριβοῦς ἀπο-
γραφὴ τῶν κληρονομικῶν πραγμάτων κατὰ
τοὺς ἐν τῇ Πολιτικῇ Δικονομίᾳ διαγεγραμ-
μένους τύπους.

Καὶ κατὰ μὲν τὸ Ῥωμαϊκὸν δίκαιον ὁ
κληρονόμος ὀφείλει νὰ ἀρξῇται τῆς συν-
τάξεως τῆς ἀπογραφῆς ἐντὸς 30 ἡμερῶν,
ἄρ' ἡς μύθη, ὅτι καλεῖται εἰς τὴν κληρο-
νομίαν, καὶ νὰ περνώσῃ αὐτὴν ἐν προ-
θεσμίᾳ ἄλλων ἐξήκοντα ἡμερῶν (Ν. τελ.
§ 2 Κωδ. de jure delib. (6.30), πλὴν
ἔαν διατρίβῃ ἐν ἄλλῃ ἐπαρχίᾳ, ὅτε ἔχει
προθεσμίαν ἑνὸς ἔτους ἀπὸ τοῦ θανάτου
τοῦ διαθίτου (Ν. τελ. § 3 de jure delib.
(6.30). Ὅμως δ' ἡ ὑποχρέωσις αὕτη καὶ
ἂν μὴ κατέχῃ τὴν ἀπογραφικὴν περιου-
σίαν, διότι καὶ τότε δύναται, παραλαμβάνων
τὸν ἀρμοδίον ὑπάλληλον, νὰ ἐνεργήσῃ
τὴν ἀπογραφὴν (Α.Π. 77 τοῦ 55). Ση-
μειωτέον ὅτι ἡ ἀπογραφὴ δύναται νὰ προ-
ηγηθῇ τῆς δηλώσεως περὶ ἀποδοχῆς τῆς
κληρονομίας (Α.Π. 160 τοῦ 77). Κατὰ
δὲ τὸ ἡμέτερον Σχέδιον τοῦ Κώδικος (ἄρθ.
1166 καὶ ἐπ.) ὁ ἔχων τὴν κληρονομικὴν
περιουσίαν ἐν τῇ ἐξουσίᾳ αὐτοῦ ὀφείλει
νὰ ἐπισπεύσῃ τὴν σύνταξιν τῆς ἀπο-
γραφῆς ἐντὸς τριμηνίας ἀπὸ τῆς ἐνάρξεως
τῆς κληρονομικῆς διαδοχῆς ἢ ἀρ' ἡς ἐμα-

θεν ὅτι ἐπήχθη εἰς αὐτὸν ἡ κληρονομία. Ἄν δ' ἐντὸς τῆς προθεσμίας ταύτης δὲν κατωρθώθῃ νὰ περαιωθῇ ἡ ἀπογραφὴ, δύναται ὁ κληρονόμος νὰ ζητήσῃ παρὰ τοῦ δικαστηρίου τοῦ τόπου, ἐνθα ἤρξατο ἡ κληρονομία, παράτασιν προθεσμίας. Καὶ μὴ συνταχθεὶς μὲν τῆς ἀπογραφῆς ἐμπροσθίμως, ὁ κληρονόμος λογίζεται ἀποδεξιόμενος τὴν κληρονομίαν ἄνευ τοῦ εὐεργετήματος τῆς ἀπογραφῆς· συνταχθεὶς δ' ἐμπροσθίμως, ὁ μὴ ποιήσας τὴν ἀνωτέρω δέησιν ἔχει τεσσαρακονθήμερον προθεσμίαν πρὸς διάσκεψιν, ἂν θέλῃ νὰ πορευθῇ, ἢ νὰ ποδάλῃ, τὴν κληρονομίαν, παρελθούσης δὲ καὶ αὐτῆς ἀπράκτου, λογίζεται κληρονόμος ἄνευ τοῦ εὐεργετήματος τῆς ἀπογραφῆς. Ἄλλ' ἂν ὁ κληρονόμος δὲν ἔλῃ ἐν τῇ ἐξουσίᾳ αὐτοῦ τὴν κληρονομίαν, οὐδὲ ἀνεμίχθῃ εἰς αὐτήν, ἐγγειρωγται δὲ κατ' αὐτοῦ ἀγωγή, αἱ πρὸς συντάξιν τῆς ἀπογραφῆς καὶ πρὸς διάσκεψιν προθεσμίας ἄρχονται ἀπὸ τῆς ἐπὶ τούτῳ ὑπὸ τοῦ δικαστηρίου δευισθησομένης ἡμέρας· ἂν δὲ οὐδεμία ἐγερθῇ κατ' αὐτοῦ ἀγωγή, διατηρεῖ τὸ πρὸς ἀπογραφὴν δικαίωμα ἐπὶ τριακονταετίαν. Ἐντὸς δὲ τῶν προθεσμιῶν τούτων ὁ εἰς τὴν κληρονομίαν κεκλημένος δὲν ὑποχρεοῦται νὰ ἀναδεχθῇ τὴν ιδιότητα τοῦ κληρονόμου, θεωρεῖται δὲ μόνον ὡς νόμιμος τῆς κληρονομίας διαχειριστής.

Κατὰ τε δὲ τὸ Ῥωμαϊκὸν δίκαιον (N. τελ. § 9 καὶ 11 Kωδ. de jur. delib. (6.30) καὶ κατὰ τὸ Σχ. τοῦ Ἀστικοῦ Κώδικος (ἄρθρ. 1173) διαρκούσης τῆς πρὸς ἀπογραφὴν καὶ πρὸς διάσκεψιν προθεσμίας ὁ κληρονόμος δὲν ὑποχρεοῦται νὰ λάβῃ τὴν ιδιότητα τοῦ κληρονόμου, οὐδὲ δύναται νὰ καταδικασθῇ. Ἐάν δὲ, παρελθουσῶν τῶν προθεσμιῶν, ἢ πρὸ τούτου, ἀποποιηθῇ τὴν κληρονομίαν, ἢ νομίμως ὑπ' αὐτοῦ ἕως τῆς ἀποποιήσεως καταβληθεῖσα δαπάνη βαρύνει τὴν κληρονομίαν.

Σημειωτέον δ' ὅτι κατὰ τε τὸ Ῥωμ.

δίκαιον καὶ τὸ Σχέδιον τοῦ Κώδικος, ἂν ἐν τῇ κληρονομικῇ οὐσίᾳ εὕρισκοντο πράγματα ὑποκείμενα εἰς φθορὰν ἢ γίνοντα δαπανηρὰ διατηρήσεως, ὁ κεκλημένος κληρονόμος (ὁ μὴ ἀποδεξιόμενος ἄλλ' οὐδ' ἀποποιηθεὶς ἐστὶ τὴν κληρονομίαν) δύναται νὰ πωλήσῃ αὐτὰ δικαστικῶς ἄδεια καθ' ὅν τρόπον τὸ δικαστήριον κρίνει συμφερότερον (Σχ. Ἀστικοῦ Κώδικος 1172. N. 5 § 1, N. 6 καὶ 7 Πανδ. de jur. del. (28.8)).

Ἐάν ὁ κληρονόμος ἀπεκρουσέν ἢ ἠγνώσει καὶ κακῇ πίστει παρέλιπε νὰ ἐργασθῇ εἰς τὴν ἀπογραφὴν πράγματα, ἀνήκοντα εἰς τὴν κληρονομίαν, κατὰ τὸ Σχ. τοῦ Κώδικος (ἄρθρ. 1174) ἐκπίπτει τοῦ εὐεργετήματος τῆς ἀπογραφῆς, κατὰ δὲ τὸν Ῥωμαϊκὸν νόμον καταδικάζεται εἰς τὸ διπλάσιον τοῦ ὑπεξαλειφθέντος ἢ ἀποκρουθέντος κακῇ πίστει πράγματος (N. τελ. § 10 Kωδ. de jur. delib. (6.30) καὶ δὲν δύναται ἐξ αὐτοῦ νὰ ἐκπέσῃ τὸ εἰσπρακτικόν (N. 24 Πανδ. ad l. Falcid. (30.2)). Ἀλλὰ καὶ ἡ διάταξις αὕτη δένεισκει πρὸς ἡμῖν ὡς ποινικὴ διάταξις κατὰ τὴν νομολογίαν τοῦ Ἀρείου Πάγου (ἀποφ. 237 τοῦ 87).

Τὸ εὐεργέτημα τῆς ἀπογραφῆς περικλείει εἰς τὸν κληρονόμον τὰ ἑξῆς πλεονεκτήματα: 1) Δὲν ὑπόκειται εἰς τὴν πτώσει τῶν κληρονομικῶν χρεῶν καὶ τῶν κληροδοτημάτων, εἰμὴ μέχρι τῆς ὑπόπαι τῶν εἰς αὐτὸν περιελθόντων κτημάτων ἀπαλλάσσεται δὲ πάσης κληρονομικῆς ὑποχρεώσεως, παραχωρῶν εἰς τοὺς δανειστὰς καὶ κληροδότους ἅπαντα τὰ κληρονομικὰ κτήματα. 2) ἡ περιουσία αὐτοῦ δὲν συγχέεται μετὰ τῆς κληρονομικῆς, ἀλλὰ διατηρεῖ κατὰ τῆς κληρονομίας τὸ δικαίωμα νὰ ἀπαιτήσῃ τὰ εἰς αὐτὸν ὀφειλόμενα (N. τελ. § 4 καὶ ἐπ. Kωδ. de jur. delib. (6.30). Σχ. Ἀστ. Κώδ. ἄρθρ. 1175).

Διοικεῖ δὲ κατὰ τε τὸ Ῥωμαϊκὸν δίκαιον καὶ κατὰ τὸ Σχέδιον τοῦ Κώδικος

κληρονόμος τὴν κληρονομίαν καὶ ὀφείλει λόγον τῆς εἰς τοὺς δανειστάς καὶ εἰς τοὺς εὐδαμῶς δ' ἀπογραφεύ-
μας ἐξ ἰδίων, εἰμῇ, ἀπο-
δοσίαν, δὲν ἐκπληρώσῃ, ἐν
χρέωσιν ταύτην. Μετὰ δὲ
τῶν λογαριασμῶν δὲν δύ-
νῃ νὰ καταβάλῃ, ἐξ ἰδίων
συμπληρώσῃ τῆς ποσο-
εἴπεται ὀφειλῆται (N. τελ.
0 Kωδ. de jure delib. (6.
Kωδ. ἀρθ. 1176). Δὲν δύ-
νῃ ἐξ ἀπογραφῆς κληρονό-
χειρίσει αὐτοῦ εἰμῇ ἐνεκα
N. 1 καὶ ἐπ. Πανδ.
1. creditor. 142. T. 1. Σχ.
1. 1177).

γῆδ. τοῦ Ἀστ. Κώδ. ὁ ἐξ
κλ. κληρονόμος δὲν δύναται νὰ πω-
ἀνευ δικαστικῆς ἀδείας ἢ
δολ. Δικον. ὀριζομένων δι-
ρίν ἢ παρέλθῃ πενταετία
ἐπ' ὠφελείᾳ ἀπογραφῆς
καὶ, ἐπίσης δὲν δύναται νὰ
κίνητα ἀνευ δικαστικῆς ἀ-
τῆς Πολιτικῆς Δικονομίας
υποπώσῃν· ἐὰν δὲ πωλήσῃ,
καὶ κινήματα τῆς ἀπογραφῆς.
ἀ τὸ Ῥωμ. δίκαιον ὁ κλη-
νὰ πωλήσῃ, ἀφ' ἐαυτοῦ
διατυπώσεως τὰ τε κινήτᾳ
(N. τελ. § 5, 6 καὶ 8
delib. (6 30).

τὰ τὸ Σχ. τοῦ Κώδικος ὁ
κληρονόμος τῇ αἰτήσῃ τῶν
ρον νὰ παράσῃ ἀξιοχρεῶν
τὴν ἀξίαν τῶν κινήτων. τὰ
τῶν τῆς κληρονομίας κα-
ρήματα, τοὺς καρπούς τῶν
ὁ περίσσευμα τοῦ τιμήμα-
ομένων ἀκινήτων μετὰ τὴν
ἐνυποθήκων δανειστῶν.
τῆς ἀσφαλείας ταύτης ὁ-

ρίξει τὸ δικαστήριον τὰ δέοντα εἰς ἀσφα-
λείαν τῶν ἐνδιαφερομένων (ἀρθ. 1182).
Σημειωτέον ὅτι, γενομένης τυχόν ἀντιρρή-
σεως ὑπὸ τινος τῶν ἐνδιαφερομένων, ὁ
κληρονόμος δὲν δύναται νὰ ἐπιχειρήσῃ
πληρωμὰς, εἰμῇ καθ' ἐν τρόπον καὶ καθ'
τὴν τάξιν ὀρίσει τὸ δικαστήριον. Ἐν ἐλλεί-
ψει ἀντιρρήσεως ὁ κληρονόμος μετὰ πα-
ρέλευσιν μηνὸς ἀπὸ τοῦ πέραστος τῆς ἀπο-
γραφῆς ἐξορλεῖ τοὺς δανειστάς καὶ τοὺς
κληροδόχους καθ' ὅσον ἐμφανίζονται (Σχ.
ἀστ. Κωδ. 1183)· οἱ δὲ μὴ ἐναντιωθέντες
δανεισταὶ ἐμφανιζόμενοι μετὰ τὴν ἐξάν-
τλησιν τῆς κληρονομικῆς περιουσίας διὰ
τῆς ἱκανοποιήσεως τῶν ἄλλων πιστωτῶν
καὶ τῶν κληροδόχων ἔχουσιν ἀναγκωγὴν
μόνον κατὰ τῶν κληροδόχων, παρεγραφο-
μένην μετὰ τριετίαν ἀπὸ τῆς τελευταίας
πληρωμῆς. Κατὰ δὲ τὸ Ῥωμαϊκὸν δίκαιον
ὁ κληρονόμος ἱκανοποιεῖ τοὺς δανειστάς
καὶ τοὺς κληροδόχους καθ' ἐν τάξιν πα-
ρίστανται· ἐὰν δὲ μετὰ τὴν διανομὴν ὁ-
λων τῶν κληρονομικῶν πραγμάτων ἐμφα-
νισθῶσι δανεισταί, προσηλωμένοι δυνάμει
προνομίου τῶν ἱκανοποιηθέντων ἤδη δα-
νειστῶν, δύνανται οὗτοι νὰ στοναρῶσι κατὰ
πρῶτον κατὰ τῶν κληροδόχων καὶ κατὰ
δεύτερον κατὰ τῶν ἱκανοποιηθέντων δα-
νειστῶν. ἄλλ' οὐδεμίαν ἀγωγὴν ἔχουσι
κατὰ τοῦ κληρονόμου ἢ τοῦ ἀγοράσαντος
πας' αὐτοῦ κληρονομικὸν πᾶν (N.
τελ. § 5 καὶ ἐπ. Κωδ. de jure delib.
16. 30). Δύνανται δὲ νὰ ἐγείρῃσι τὴν περὶ
ὑποθήκης ἀγωγὴν κατὰ τῶν εἰς οὓς παρε-
χωρήθησαν τὰ εἰς αὐτοὺς διατελούντα ἐ-
νυπόθηκα ἀκίνητα τῆς κληρονομίας ἢ τὴν
ἐκ τοῦ νόμου ἀγωγὴν (condictionem ex
lege) κατὰ τῶν δανειστῶν ἢ τὴν ἀγωγὴν
τοῦ ἀχρευστήτου (condictionem inde-
biti) κατὰ τῶν κληροδόχων, ἐξαίτουμένοι
τὴν ἱκανοποίησιν αὐτῶν. Κατὰ τε δὲ τὸ
Ῥ. Δ. καὶ τὸ Σχ. τοῦ Κώδικος αἱ δα-
πάναι τῆς γενομένης τυχόν σφραγίσεως,
αἱ τῆς ἀπογραφῆς καὶ τῆς λογοδοσίας θα-

ρύνουσι τὴν κληρονομίαν (Ν. τελ. § 9 de jur delib (6. 30) Σχέδιον ἀστικῶν Κώδικος 1185).

Θ. Ν. Φλογαίτης

Ἀπόγραφον καλεῖται τὸ ὑπὸ ἀρμοδίου δικαστικοῦ ὑπαλλήλου ἐπικεκυρωμένον ἀντίγραφον ἐκτελέστω ἔγγράφου (δικαστικῆς ἀποφάσεως ἢ ἀποφάσεως τοῦ Προέδρου ἢ συμβολαιογραφικοῦ ἔγγράφου), περιβεβλημένου τὸν τύπον τῆς ἐκτελέσεως συμφώνως πρὸς τὸ ἄρθρον 857 τῆς Πολιτικῆς Δικονομίας. Καὶ πρὸς ἔκδοσιν ἀπογράφου μὲν ὁριστικῆς ἀποφάσεως τοῦ δικαστηρίου (ἢ καὶ τοῦ προέδρου τῶν πρωτοδικῶν κατὰ τὴν ἐνώπιον τοῦ προέδρου τῶν πρωτοδικῶν διαδικασίαν) εἶναι ἀρμοδίος ὁ γραμματεὺς τοῦ δικαστηρίου, ἀπογράφου δὲ συμβολαιογραφικοῦ ἔγγράφου εἶναι ἀρμοδίος ὁ συμβολαιογράφος. Σημειωτέον ὅμως ὅτι παντὸς μὲν εἰς χεῖρας συμβολαιογράφου πρωτοτύπου ἔγγράφου, ἢ ἄλλου ἔχοντος πρωτοτύπου κύρος, δίδεται, ἐπὶ ποινῇ προσακίρου παύσεως ἢ πειθαρχικοῦ προστίμου, ἐν καὶ μόνον ἐκτελέσειως ἐπιδεκτικὸν ἀπόγραφον εἰς ἕκαστον τῶν ἔχοντων συμφέρον, καὶ παραδιδόμενον τοῦ ἀπογράφου, σημειοῦται ἐκάστοτε ἐπὶ τοῦ πρωτοτύπου ὅτι ἐγένετο ἢ παράδοσις (Ὁργ. Δικ. ἄρθ. 196). Μόνον δὲ κατὰ ἐξηγὴν διαταγὴν τοῦ ἀρμοδίου προέδρου πρωτοδικῶν (παραρτωμένην εἰς τὸ πρωτότυπον ἐπὶ πειθαρχικῇ ποινῇ) δύναται νὰ δοθῇ δεύτερον ἀπόγραφον εἰς ἕνα καὶ τὸν αὐτὸν (Ὁργ. Δικ. ἄρθ. 197). Πάσης δ' ὁριστικῆς ἀποφάσεως δίδεται ἐπίσης ἐν καὶ μόνον ἐκτελέσειως ἐπιδεκτικὸν ἀπόγραφον εἰς ἕκαστον τῶν ἔχοντων συμφέρον ὑπὸ τοῦ γραμματέως τοῦ ἐκδόντος τὴν ἀπόφασιν δικαστηρίου.

Σημειωτέον ὅτι, μὴ οὐσίας δυνατῆς τῆς ἐκτελέσεως διὰ τοῦ φέροντος τὸν τύπον τῆς ἐκτελέσεως πρωτοτύπου, ἀπολύτως ἀνάγκη ἀπογράφου πρὸς ἐκτέλεσιν. Κατ' ἐξαιρέσιν ἢ ἂν κατεπειγούσας περιπτώσεις ἐπι-

τρέπεται τῇ ἀδείᾳ τοῦ προέδρου καὶ ἡ διὰ τοῦ πρωτοτύπου ἐκτέλεσις ἀποφάσεως τοῦ προέδρου, ἐκδιδόμενη κατὰ τὴν ἐνώπιον τοῦ προέδρου τῶν πρωτοδικῶν διαδικασίαν (Πολ. Δικ. ἄρθ. 639).

Θ. Ν. Φλογαίτης.

Ἀποδείξεις. (Πολ. Δικ.). Κατὰ γενικὴν ἀρχὴν ἐπικρατοῦσαν ἐν τε τῷ δικονομικῷ δικαίῳ τῶν Ῥωμαίων καὶ ἐν ταῖς νεωτέροις δικονομικαῖς νομοθεσίαις, ὁ διάδικος, ὅστις ἰσχυρίζεται ὡρισμένον τι γεγονός, εἰς ὃ στηρίζει τὴν ἐννομον ἀξίωσιν αὐτοῦ, ὀφείλει τὴν ἀποδείξιν (probationem) τοῦ γεγονότος τούτου, πληρῶς ἀνυπολόγηθαι τούτῳ ὑπ' αὐτοῦ τοῦ ἀντιδίκου αὐτοῦ κατὰ τὴν δίκην (confessio in juris) ("Ἴδε Ὁμολογία) ἢ τὸ γεγονός εἶναι φανερὸς τοιαύτης ὥστε δὲν ἀπαιτεῖ ἐιδικὴν ἀποδείξιν, ὡς τεκμαίρομενον καὶ κατ' ἀκολουθίαν θεωρούμενον ἀποδεδειγμένον ὑπὲρ τοῦ προτείνοντος τούτο, μέχρι οὗ ἀποδείχθῃ ὑπὸ τοῦ ἀντιδίκου αὐτοῦ τὸ ἐναντίον ("Ἴδε τὴν λέξιν Τεκμήριον).

Σημειωτέον ὅτι καὶ κατὰ τὴν Πολιτικὴν ἡμῶν Δικονομίαν, ὡς καὶ κατὰ τὸ Ῥωμαϊκὸν δίκαιον, μόνον οἱ πραγματικοὶ φιλονεικούμενοι ἰσχυρισμοὶ οἱ ἔχοντες σπουδαίαν ὁρτὴν εἰς τὴν ἐκδοσιν τῆς δίκης, περὶ ὧν τῆς ἀληθείας δὲν εἶναι εἰσέτι δικανικῶς πεπεισμένος ὁ δικαστής, δύναται νὰ καταστῶσιν ἀντικείμενον ἀποδείξεως (Πολ. Δικ. ἄρθ. 244). "Ὅθεν ἀντικείμενον τῆς ἀποδείξεως δύναται νὰ ᾖ ἀπλᾶ πραγματικὰ γεγονότα φιλονεικούμενα, εἰς ἃ στηρίζει τὴν ἐννομον αὐτοῦ ἀξίωσιν ὁ διάδικος. Κατ' ἀκολουθίαν τὰ νομικὰ ἀξιώματα δὲν δύναται νὰ ποτείσωσι θέμα ἀποδείξεως, διότι ὁ δικαστής ὀφείλει νὰ γινώσκῃ τὸν νόμον (jura novit curia: facta probantur, jura deducuntur). Κατ' ἐξαιρέσιν ἀποτελοῦσι θέμα ἀποδείξεως τὰ τοπικὰ ἔθιμα καὶ οἱ ἀλλοδαποὶ νόμοι, ἅτε θεωρούμενοι ὡς πραγματικὰ γεγονότα καὶ διὰ τούτο ἀποτελοῦντας ἀν-

τικιμενον ἀποδείξεις (Α. Π. 24 τοῦ 41, 206 τοῦ 54, 60 τοῦ 58, 63 τοῦ 86). Ἀλλὰ καὶ ἐκ τῶν πραγματικῶν γεγονότων διατάσσεται ἀποδείξεις μόνον τῶν οὐσιωδῶν, τῶν δὲ τῶν ἐπουσιωδῶν (δηλαδή οὐ μόνον τῶν περιττῶν, ἀλλὰ καὶ τῶν μὴ τεκμαρ-
τῶν, ἤτοι τῶν μὴ φερόντων εἰς τὸ συμπέ-
τασμα, ὅπερ ἐξ αὐτῶν θέλει νὰ πορισθῇ ὁ διάδικος).

Παρώτως κατὰ τὰ προϋκθέντα δὲν διατάσσεται ἀποδείξεις ἰσχυρισμῶν μὴ φι-
λονεικουμένων, δηλονότι ἰσχυρισμῶν, περὶ
ὧν ὑπάρχει ὁμολογία τοῦ διαδίκου ἐνώπιον
τοῦ δικαστηρίου (δηλονότι δικαστικῆ ὁμο-
λογίας). ἢ περὶ ὧν ὑπάρχει νόμιμον τεκ-
μαριον, ἢ περὶ γεγονότων πασιδύλων ἢ
γνωστῶν τῷ δικαστηρίῳ. Ὅθεν δὲν δια-
τάσσεται ἀποδείξεις, ὡς αἰετὶς ὁ ἐναγόμενος
ἐκτελεσθῇ τὸ ὑπὸ τοῦ ἐνάγοντος ἀναφερό-
μενον γεγονός, λ. γ. ὅτι ἐδανείσθη τὸ ἐπί-
δικον ποσόν, ἢ προτείνεται δεδικασμένον,
ἢ τὸ γεγονός εἶναι πασιδύλον, δηλονότι
ποσούτων κοινῶς γνωστῶν, ὥστε δὲν ἐπι-
τέσσεται ἔλλοτος ἀμφιβολία περὶ τῆς ὑ-
πόθεσεως αὐτοῦ ἢ ἐγνώσ αὐτὸ ὁ δικαστὴς
ἐκ τῶν ἐγγράφων τῆς προκειμένης δίκης.
Ἰσχυμένως ὁ δικαστὴς ὀφείλει νὰ ἀνεύρῃ
τὴν τὰ οὐσιώδη πραγματικὰ γεγονότα καὶ
τὴν ἐκ τούτων φιλονεικοῦντα καὶ νὰ δια-
τάξῃ ἀποδείξεις. Τοῦτο καλεῖται προσδιορι-
σμός τοῦ θέματος τῆς ἀποδείξεως.

Ἐπειτα δὲν ἤδη εἰς τίνα ἐπιβάλλεται
τὸ βάρος τῆς ἀποδείξεως, ἤγουν ἡ πρὸς
ἀποδείξιν ὑποχρέωσις. Ὁ κανὼν εἶναι, ὅτι
ἕκαστος τῶν διαδίκων ὀφείλει νὰ κομίσῃ
τὴν ἀποδείξιν πάντων τῶν στοιχείων, ἀ-
πὸ ἀποτελοῦσι τὴν βάσιν τῆς αὐτοτελοῦς
αὐτοῦ αἰτήσεως ἢ ἀνταίτησεως (Πολιτ.
Δικ. 248). Ὅθεν ὁ ἐνάγων ὀφείλει νὰ ὑ-
ποστῇ τὸ βάρος τῆς ἀποδείξεως τῆς ἱστο-
ρικής βάσεως τῆς ἀγωγῆς, διότι ἡ ἀγωγή
ἐστὶν αὐτοτελὴς αἴτησις τοῦ ἐνάγοντος, ἣν
ὀφείλει οὗτος νὰ ὑποστηρίξῃ, ἀποδεικνύς
τὰ γεγονότα, ὅπερ ἀναγκαιῶς μὲν ἀπαι-

τοῦνται πρὸς ὑποστήριξιν αὐτῆς, ἀρνεῖται
δ' ἐν τούτοις ὁ ἐναγόμενος. Ὁ δ' ἐναγό-
μενος πάλιν, ὅστις δὲν περιορίζεται εἰς τὴν
ἀρνήσιν τῶν ἱστορικῶν στοιχείων τῆς βά-
σεως τῆς ἀγωγῆς, ἀλλ' ἀμυνεται, προτεί-
νων νέας αἰτήσεις, ὧν ἔννομον ἀπαχολού-
θημα εἶναι ἡ ἀπόκρουσις τῆς αἰτήσεως
τοῦ ἀντιδίκου, ὑφίσταται τὸ βάρος τῆς
ἀποδείξεως τῶν ἀποτελούντων τὴν ἐνστα-
σιν αὐτοῦ ἱστορικῶν στοιχείων (Πολ. Δικ.
552). Οὕτως ἂν ἐπὶ καταβολῇ κληροδο-
τήματος ἐναγόμενος κληρονόμος, ἂν ἰσχυ-
ρίζεται τὴν διὰ μεταγενεστέρως διαθήκης
κατάργησιν αὐτοῦ, ὀφείλει νὰ ποδείξῃ τὴν
κατάργησιν ταυτήν. Ὁ δ' ἐπὶ ἀποδόσει
τοῦ χρέους ἐναγόμενος ὀφειλέτης ὀφείλει
νὰ ποδείξῃ τὴν ἐξόλησιν τοῦ χρέους. Τὸ
δὲ δημόσιον ἐναγόμενος ὀφείλει νὰ ποδείξῃ
ὅτι ὁ ἐξαίτουμένος τοὺς μισθοὺς αὐτοῦ δι'
ἀγωγῆς δημοσίου υπάλληλος ἐγκατέλειπεν
αὐτογνωμόνως τὴν θέσιν αὐτοῦ (Α. Π.
280 τοῦ 75). Ἐπὶ δ' ἀπαιτήσεως τόκων
ὑπερχμερίας, ὁ ἐνάγων ἀποδεικνύει μόνον
τὴν ὀχλήσιν, ἢ δὲ τῆς καταβολῆς ἀπο-
δείξεις ἐπικαίται τῷ ἐναγόμενῳ. Ἐπὶ τοῦ
κομισσαρίου νόμου ἐναγόμενος ὁ ἀγορα-
στὴς ἐπὶ ἐπιστροφῇ τοῦ πράγματος διὰ
τὴν μὴ καταβολὴν τοῦ τιμήματός καὶ
τὴν ἐνεκα τούτου παρέχασιν τοῦ συμφῶ-
νου, βαρεῖται αὐτὸς τὴν ἀποδείξει τῆς κα-
ταβολῆς. Ἐναγόμενος δὲ τοῦ ἐγγυητοῦ,
ὀφείλει ὁ ἐνάγων νὰ ποδείξῃ μόνον ὅτι κα-
τεδίωκε τὸν πρωτοφειλέτην δικαστικῶς
ὅτι δὲ κατεβλήθη αὐτῷ τῷ χρέος, ἀπο-
δεικνύει ὁ ἐναγόμενος. Ἐπὶ τῆς ἐμφυτευ-
σεως ἐναγόμενος ὁ ἐμφυτευτὴς ἐπὶ ἀπο-
δόσει τοῦ πράγματος διὰ τὴν μὴ πληρω-
μὴν τοῦ κανόνος, ἀποδεικνύει αὐτὸς τὴν
καταβολὴν. Ἀλλ' ὁ ἐνάγων, ὅστις δια-
τείνεται ὅτι ἐζημιώθη ὑπὸ τοῦ ἐναγομέ-
νου ὡς παραβάνας δολίως τὴν ἐντολὴν
αὐτοῦ νὰ ἐπιχειρήσῃ ὠρισμένην πράξιν
λ. γ. νὰ πωλήσῃ σπόγγους, ὀφείλει νὰ πο-
δείξῃ τὴν δοθείσαν ἐντολὴν τοῦ πωλήσαν.

τὴν διὰ δόλου ἀθέτησιν αὐτῆς καὶ τὴν ἐντεῦθεν ζημίαν, διότι τὰ τρία ταῦτα γεγονότα ἀποτελοῦσι τὴν ἱστορικὴν βάσιν τῆς ἀγωγῆς. Τοῦτ' αὐτὸ συμβαίνει ἐπὶ ἀντενστάσεως καὶ τριτενστάσεως, δηλονότι ὁ ἐνάγων ὀφείλει ν' ἀποδείξῃ τὴν ἀντενστασιν, ὁ δ' ἐναγόμενος τὴν τριτενστασιν. Ὅθεν, εἰς ἐγερθῇ ἀγωγή περὶ πληρωμῆς τοῦ δανεισθέντος ποσοῦ, καὶ ὁ μὲν ἐναγόμενος ἀντιτάξῃ ἐξοφλήσιν, εἰς τὴν ἐνστασιν θὲ πάλιν τῆς ἐξοφλήσεως ἀντιτάξῃ εἰκονικότητα ὁ ἐνάγων, ἡ ἀποδείξις τῆς τελευταίας ταύτης ἐνστάσεως βαρύνει τὸν ἐνάγοντα. Ἀλλ' εἰς πάλιν ἀνομολογήσῃ τὴν εἰκονικότητα ὁ ἐναγόμενος, ἀλλ' ἰσχυρισθῇ ὅτι τὸ ἔγγραφο διὰ τῆς βίας ἀπεσπάσθη ἀπὸ τῶν χειρῶν αὐτοῦ, ὁ ἐναγόμενος βαρύνεται διὰ τῆς ἀποδείξεως, Σημειωτέον ὅμως γενικῶς, ὅτι ὁ ἐνάγων ὀφείλει ν' ἀποδείξῃ τὴν γένεσιν τοῦ ἀξιουμένου ὑπ' αὐτοῦ δικαϊώματος, οὐχὶ δὲ καὶ τὴν διάρκειαν αὐτοῦ, διότι τὸ δικαίωμα ἐξακολουθεῖ κατὰ νόμον ὑφιστάμενον, ἐφ' ὅσον δὲν ᾗθελεν ἐπέλθει κατάργησις αὐτοῦ (Α. Π. 152 τοῦ 58). Ἐὰν δὲ στηρίξῃ τὴν ἀγωγήν αὐτοῦ εἰς συμβασιν, ὀφείλει ν' ἀποδείξῃ τὰ ἐξωτερικὰ στοιχεῖα τοῦ κύρους τῆς συμβάσεως, τῶν λοιπῶν στοιχείων τεκμαιρομένων ὡς ὑπαρχόντων, ὀφείλει ν' ἀποδείξῃ τὴν τυχὸν ἔλλειψιν τινος αὐτῶν ὁ προτείνων αὐτήν. Οὕτως ὁ ἐνάγων ὀφείλει ν' ἀποδείξῃ ὅτι ἔδωκε λόγῳ δανείου χρήματα εἰς τὸν ἐναγόμενον, εἰς αὐτὸν δ' ἀπόκειται ν' ἀποδείξῃ ὅτι ὁ ἐνάγων δὲν εἶχε τὴν ἱκανότητα τοῦ συμβάλλεσθαι ἢ ὅτι μετῆλθε βίαν ὁ ἐνάγων εἰς τὴν ἀπόσπασιν τῆς ὑπογραφῆς αὐτοῦ. Τότε δὲ μόνον ὁ ἐνάγων ὑποχρεοῦται ν' ἀποδείξῃ τὰ ἐλαττώματα τῆς συμβάσεως, ἐσάκις αὐτὰ ἀποτελοῦσι τὴν ἱστορικὴν βάσιν τῆς ἀγωγῆς αὐτοῦ. Ὅθεν ὁ ἐνάγων, ὅστις προσβάλλει τὸ συμβόλαιον ὡς προτὸν δόλου ἢ βίας, εἶναι ὑπόχρεως ν' ἀποδείξῃ τὸν δόλον ἢ βίαν. Σημειωτέον

ἀνάγκη νὰ χωρηγῇται αὐτῷ διὰ τῆς ἀποδείξεως τὸ δικαίωμα τῆς ἀνταποδείξεως (Πολ. Δικ. ἄρθ. 251 Α. Π. ἀποφ. 254 τοῦ 49, 442 τοῦ 66, 10 τοῦ 81 κτλ.). Τρίτον δὲ ἡ ἀνταπόδειξις δὲν εἶναι ποσῶς ἀναγκασία, ἐπὶ τὴν ὅσον τὸ βῆρος τῆς ἀποδείξεως δὲν προσπαγγί τὰς ἀναγκασίας ἀποδείξεις, διότι, μὴ ἀποδείξαντος τοῦ ὀφειλόντος νὰποδείξῃ, ὑπερῖσχυει ὁ ἀντίδικος αὐτοῦ, καίπερ οὐδεμίαν ἀποδείξιν κομίσαι. Κατὰ τὴν δὲ ὅτι ἀνταπόδειξις ἀνταποδείξεως δὲν συγχωρεῖται, διότι τοῦ θέματος τῆς ἀνταποδείξεως ταυτιζομένου τοῦ θέματος τῆς κυρίας ἀποδείξεως, δὲν ὑπάρχει διαφορά θεμάτων. Ἀλλ' ἐπὶ τὴν πρόκληται νὰποδείχῃ ὑπὸ τοῦ ἀνταποδεικνύοντος γεγονός μὴ ταυτιζόμενον ἐλσχερῶς πρὸς τὴν κυρίαν ἀποδείξιν, ὡς ὅτε προτείνεται ἐξαιρέσεις τοῦ μάρτυρος ἀποδείξεως ὡς στενοῦ συγγενοῦ τοῦ ἀποδεικνύοντος ἢ ἐστερημένου τοῦ ἀρμοδίου αἰσθητηρίου, ἢ ὁσάκις ὁ ἀνταποδεικνύων προσάγει δικαστικά τεκμήρια, ὧν φιλονεικεῖται ἡ βάση ὑπὸ τοῦ βεβαρημένου διὰ τῆς ἀποδείξεως, συγχωρεῖται ἡ ἀνταπόδειξις, διότι κατὰ τὰς περιστάσεις ταύτας δὲν πορεύεται ἀληθῶς εἰπεῖν περὶ ἀνταποδείξεως, ἀλλὰ περὶ κυρίας ἀποδείξεως ἐνστάσεως, καὶ ἢ ὁ ἕτερος δύναται νὰ προσπαγγί ἀνταπόδειξιν.

Προσθετόν, ὅτι ἡ ἀπόδειξις διακρίνεται εἰς τελείαν ἢ πλήρη ἀπόδειξιν (probationem plenam) καὶ εἰς ἀπόδειξιν ἀτελή (minus plenam) καὶ τελεία μὲν λέγεται ἡ πείθουσα ἐντελῶς τὸν δικαστὴν περὶ τῆς ἀληθείας τοῦ ἀμφισβητουμένου θέματος, ἀτελής δὲ ἡ μὴ πείθουσα ἐντελῶς τὸν δικαστὴν. Συμπληροῦται δὲ ἡ ἀτελής ἀπόδειξις διὰ τῆς ἐπιβολῆς ὅρκου ἀναπληρωτικῶς εἰς τὸν φέροντα τὸ βῆρος τῆς ἀποδείξεως ὁσάκις διὰ τῶν προσπαγθεισῶν ὑπ' αὐτοῦ ἀποδείξεων κατέστη λίαν πιθανόν τὸ ἀμφισβητούμενον γεγονός ἢ ἀπαραληκτικῶς εἰς τὸν ἀντίδικον αὐτοῦ,

ὁσάκις ὁ φέρον τὸ βῆρος τῆς ἀποδείξεως ἀνυδρᾶν ἀπλῶς ἐνδείξιν προσήγαγε περὶ τοῦ ἀμφισβητουμένου θέματος. Συμμετωπτόν, ὅτι ὑπάρχουσι καὶ θεματικά τινα, ἐν οἷς ὁ νόμος θεωρεῖ ἐπαρκῆ καὶ ἀποδείξιν μὴ τελείαν (δι' ἣν ἀπλῶς πιθανολογεῖται τὸ ἀποδεικτικόν γεγονός), ἣν καὶ καλεῖ βεβαιώσεων (Πολ. Δικ. ἄρθ. 255). Τὰ κυριώτατα τῶν θεμάτων τούτων εἶναι 1) τὸ τῆς ἐξαιρέσεως δικαστῶν (Πολ. Δικ. 41), καὶ 2) ὁ ἀνάγκη νὰ βεβαιῶνται μόνον οἱ περὶ ἐξαιρέσεως λόγοι, 2) τὸ τοῦ ἄρθ. 630 τῆς Πολ. Δικ., καὶ 3) ὁ ἐν ταῖς περὶ διακατοχῆς δίκαις ἀρκεῖ εἰς παραδοχὴν τῆς ἀγωγῆς ἀπλῆ βεβαιώσις τῆς νομῆς. 3) τὸ τοῦ ἄρθου 1028 τῆς Πολ. Δικ., καὶ 4) ὁ ἐν κατεπειγούσαις ὑποθέσεσιν ἀρκεῖ ἀπλῆ βεβαιώσις, κατὰ δὲ τὰς περιστάσεις καὶ ἄλλα τοῦ προέδρου τῶν Πρωτοδικῶν κατὰ τὰ ἐν τοῖς ἄρθ. 921 καὶ 922 διατεταγμένα. Οὕτως ὁ πρόεδρος τῶν Πρωτοδικῶν δύναται ἐπὶ τῇ ἀπλῇ αἰτίσει τοῦ θανέοντος νὰ ἐπιτρέψῃ τὴν προσωπικὴν κράτησιν τοῦ ὀφειλόντος, ὅστις ἐτοιμάζεται νὰ ὀρκισθῇ, εἰ πιθανολογεῖται ὁ περὶ τῆς ἰσχυρισμοῦ τοῦ αἰτούντος, ἢ τὴν συντηρητικὴν κατάσχεσιν περιουσίας ἐτοιμοθανάτου ὀφειλόντος. Ἐάν πιθανολογῇται ὁ ἰσχυρισμὸς τοῦ αἰτούντος περὶ χρέους πρὸς αὐτόν 4) τὸ τῶν ἄρθων 257 καὶ 282, καὶ 5) ἀπαίτεται ἀπλῆ βεβαιώσις περὶ τοῦ κινδύνου νὰ ἀπολεσθῇ ἢ νὰ καταστῇ δυσχερὲς ἡ ἀπόδειξις, ὅπως ἐπιτρέπῃ συντηρητικὴ ἀπόδειξις ἢ συντηρητικὴ αὐτοψία.

Εἰσέσθωι προσέτι, ὅτι ἡ ἀπόδειξις διακρίνεται εἰς φυσικὴν (ἄλλως καλουμένην ἄτεχον ἢ ἄμεσον) καὶ μὴ φυσικὴν (ἐντεχον ἢ ἐμμεσον). Καὶ φυσικὴ μὲν καλεῖται ἡ εἰς αὐτὸ τὸ φιλονεικούμενον γεγονός στρεφόμενη, μὴ φυσικὴ δὲ ἡ εἰς ἄλλο σχετικόν στοιχεῖον, ἐξ οὗ θέλει προκύβῃ ἀναγκασίως τὸ φιλονεικούμενον.

Ἡ παῖσις, δι' ἣς προκαλεῖται κατὰ

κανόνα ἢ ἀποδεικτικῆς διαδικασίας, εἶναι δικαστικὴ ἀπόφασις, ἥτις καλεῖται ἐν τῇ δικονομίᾳ παρεμπιπτούσα περὶ ἀποδείξεως ἀπόφασις. Αὕτη πρέπει νὰ ὀρίξῃ 1) τὸ βῆμα τῆς ἀποδείξεως, 2) τὸ θέμα τῆς ἀποδείξεως, 3) τὴν προθεσμίαν τῆς ἀποδείξεως, 4) τὸν τόπον καὶ τὸν χρόνον τῆς ἀποδείξεως. Πρῶτον ἔδω, ὅτι τὸ μὲν θέμα τῆς ἀποδείξεως, περιλαμβάνον τὰ γεγονότα ἅπερ ὁ δικαστὴς θεωρεῖ οὐσιώδη, ὅπως ἐπὶ τῇ βάσει αὐτῶν δυναθῇ μετὰ τὴν ἐξακριβώσιν τῆς ἀληθείας νὰ δευθῇ ἢ ἀπορρίψῃ τὴν ἀγωγὴν, ἀνάγκη νὰ διατυπῶται σαφῶς καὶ λεπτομερῶς (οὐχί δὲ διὰ γενικῶν ὁρων ἢ νομικῶν προσδιορισμῶν). Ὁ δὲ ὀρισμὸς τῆς προθεσμίας ἀρθεῖ ἐντελὺς εἰς τὴν κρίσιν τοῦ δικαστοῦ. Περὶ δὲ τόπου καὶ χρόνου λεκτέον ὅτι αἱ ἀποδείξεις διεξάγονται ἐν τῷ ἀκροατηρίῳ, ὅσακις εἶναι ἐφικτὴ ἢ ἐν αὐτῷ διεξαγωγὴ αὐτῶν ὅθεν ὅσακις ὑπάρχει ἀνάγκη τῆς ἐπὶ τόπου διεξαγωγῆς αὐτῶν, λ.χ. ὅσακις διατάσσεται αὐτοψία, ἢ ἄλλως θεωρεῖται εὐχερστετέρα καὶ σκοπιμωτέρα ἢ διεξαγωγὴ τῶν μαρτυρικῶν ἀποδείξεων ἐκτός τοῦ ἀκροατηρίου, διεξάγονται καὶ ἐκτός τοῦ ἀκροατηρίου. Τοῦτο δὲ κατὰ κανόνα σφῶδρ ἐπακράτησεν ἐν τῇ πρακτικῇ ἐπὶ μαρτυρικῶν ἀποδείξεων. Διορίζεται δ' ἐν ταιαύτῃ περιπτώσει διὰ τῆς ἀποφάσεως Εἰσηγητῆς πρὸς διευθύνσιν τῆς ἀποδεικτικῆς διαδικασίας μέλος τι αὐτοῦ τοῦ ἐκδιδόντος τὴν ἀπόφασιν δικαστηρίου ἢ καὶ ἄλλου δικαστηρίου μέλος.

Ἄλλ' ἂν κατὰ κανόνα προκαλῆται ἢ ἀποδεικτικῇ διαδικασίᾳ διὰ παρεμπιπτούσης περὶ ἀποδείξεως ἀποφάσεως, ὁ διάδικος ὀφείλει νὰ προσαγγῇ πρὸ τῆς ἐκδόσεως τοιαύτης τὰς ἐγγράφους ἀποδείξεις τῶν ἰσχυρισμῶν αὐτοῦ (Πολ. Δικ. 259, 391 καὶ ἐπ., 538. Α. Π. 47 τοῦ 43, 66 τοῦ 45, 84 τοῦ 49, 129 τοῦ 52, 389 τοῦ 55, 100 τοῦ 59)· ἄλλ' ἐὰν καθυστερήσωσιν οἱ διάδικοι, ἐκδίδεται ἀπόφασις,

ἥς δυνάμει δύναται ὁ διάδικος νὰ προσαγγῇ ἀκολουθῶς τὴν ἀπόδειξιν. Παρατηρητέον ἐν τούτοις ὅτι κατὰ τὴν ῥητὴν διάταξιν τοῦ νόμου (Πολ. Δικ. 642) κατὰ τὴν ἐπ' ἀναφορὰν διαδικασίαν τὰ μὲν ἀποδεικτικὰ ἐγγράφα ἐπισυνάπτονται ἐν ἀντιγράφῳ, οἱ δὲ ἐξετασθήσομενοι μάρτυρες καὶ τὰ λοιπὰ ἀποδεικτικὰ μέσα σημειοῦνται ἐν τῇ ἀναφορᾷ. Σημειωτέον, ὅτι ἡ τοιοῦτου εἶδους προκαταβολικὴ ἀπόδειξις (π ρ ο α π ο δ ε ι ξ ι ς καλουμένη ἐν τῇ Πολ. Δικονομίᾳ) οὐδῶλος μεταβάλλει τὰ ὀρισθέντα περὶ βάρους τῆς ἀποδείξεως, ὅπερ ἀέποτε προσδιορίζεται κατὰ τὴν κρίσιν τοῦ δικαστοῦ, δικαιουμένου καὶ μετὰ τὴν προαποδείξιν νὰ ἐπιβάλῃ τὸ βῆμα τῆς ἀποδείξεως εἰς τὸν ἀντίδικον, οὔτε καταστρεφεί τὸ δικαίωμα τῆς ἀναποδείξεως. Κατὰ τὴν νομολογίαν μάλιστα τοῦ Ἀρείου Πάγου ὁ δικαστὴς δὲν δικαιούται νὰ ἀπορρίψῃ τὴν ἀγωγὴν, καίπερ μηδαμῶς ὑποστηριζομένην ὑπὸ τῶν προαποδεικτικῶς προσαχθέντων ὑπὸ τοῦ ἐνάγοντος ἐγγράφων, ἀλλ' ὀφείλει νὰ διατάσῃ τακτικὴν ἀπόδειξιν (Α. Π. 39 τοῦ 84), οὔτε δύναται νὰ συμπληρώσῃ τὰς προαποδεικτικῶς προσαχθείσας ἀποδείξεις διὰ δικαστικῶν ὁρκου, ἂν μὴ διαταγῇ περαιτέρω ἀποδείξεις (Α. Π. 325 τοῦ 74).

Ὡς οὕτως πρὸς ἀποτροπὴν τοῦ κινδύνου τῆς ἀπολείας εἴτε τῆς δυσχερείας ἀποδεικτικῶν τιμῶν μέσων δικαιούται ὁ ἔχων συμφέρον διάδικος νὰ ζητήσῃ παρὰ τοῦ δικαστοῦ κατὰ τὴν ἐπ' ἀναφορὰν διαδικασίαν (Α. Π. 36 τοῦ 47) τὴν ἄδειαν νὰ διεξαγγῇ συντηρητικῶς, πρὶν ἢ ὑποχρεωθῇ, καὶ πρὶν ἢ ἀρῆται ἐπὶ τῇ δίκῃ, ὡς φέρ' εἰπεῖν ἐπὶ ἀπαντήσεως μὴ ληξίπροβήσμου, τὴν ἀπόδειξιν ἣν ᾔθελε διεξαγγεῖν βραδύτερον. Ἐπιτρέπεται δὲ ὁ δικαστὴς τὴν τοιαύτην ἄδειαν, ὅποταν ὁ αἰτῶν αὐτὴν ἀποδείξῃ ἢ τοῦλάχιστον βεβαιώσῃ (καταστήσῃ πιθανόν) τὸν κίνδυνον. Διεξάγει δὲ τὴν συντηρητικὴν ἀπόδειξιν αὐτὸς ὁ δι-

δικαστής, οὐ ἐνώπιον ὑπεβλήθη ἡ ὑπόθεσις· ἤ, ὁσάκις ὁ κίνδυνος εἶναι ἐπείγων, ὁ ἐγγύτερος δικαστής. Κλητεύεται δὲ ὁ ἀντιδικος, ὅπως παραστή εἰς τὴν διεξαγωγὴν αὐτῆς, ἐκτός ἂν διὰ τὸ κατεπεῖγον καθίσταται ἀνέφικτος ἡ κλήτευσις αὐτῆ (Πολ. Δικ. 260 Α. Π. 249 τοῦ 66). Προσθετέον ὅτι κατ' ἀπόφασιν τοῦ Ἀρείου Πάγου (285 τοῦ 56) καὶ ἐν διαφορᾷ διοικητικῇ εὐνάνται νὰ ἐπιτρέψωσι τὰ δικαστήρια συντηρητικὴν ἀποδείξιν.

Μέσα ἀποδείξεως παρ' ἡμῶν εἶναι ἡ ἐυλογία, τὰ τεκμήρια, οἱ μάρτυρες, τὰ ἐγγράφα, ὁ ὅρκος, ἡ αὐτοψία καὶ ἡ πραγματογνωμοσύνη (ἴδε τὰς λέξεις ταύτας). Ἀλλ' ἐκ τῶν μέσων τούτων τὸ μὲν τῶν μαρτύρων δὲν ἐπιτρέπεται ἢ κατ' ἐξαιρέσιν, ἢ δὲ θώρησις ἢ ἡ μετάθεσις ἢ ἀλλοίωσις πραγματικῶν δικαιωμάτων ἐπὶ ἀκινήτου κτήματος ἢ περὶ συστάσεως προίχος δύναται νὰ ποδείχθῃ μόνον διὰ συμβολαιογραφικοῦ ἐγγράφου (Ν.ΑΝΚΕ' § 481, ἡ δὲ μεταξύ ἄλλων ἀποδεικτικῶν μέσων, ἃ ὁ διάδικος ἐπικαλεῖται, ἐπαγωγὴ καὶ ὅρκος εἰς τὸν διάδικον θεωρεῖται ὡς τυχαία.

Θ. Ν. Φλογαίτης

Ἀπόδειξις (Ποιν. Δικ.) Ἐπεκρίσθη ἄλλοτε ἐν πολλαῖς νομοθεσίαις τὸ σύστημα τῆς ἀναγραφῆς νομικῶν κανόνων ἀποδείξεως, οὗς ὁ ποινικός δικαστής ὑπεχρεοῦτο νὰ ἀκολουθῇ. Ἀλλὰ τανῦν ἐπικρατεῖ πανταχοῦ τὸ σύστημα τῆς μὴ ἀναγραφῆς νομικῶν κανόνων ἀποδείξεως, ὅπερ ὀνομάζεται ἀποδεικτικὸν σύστημα τῆς δικαστικῆς πεποιθῆς, καθ' ὃν ὁ δικαστής ἐκ τῶν προσκυομένων ἀποδείξεων σχηματίζει ἐλευθέρως τὴν περὶ τῆς ἐνοχλῆς ἢ τῆς ἀφώπτης τοῦ κατηγορουμένου πεποίθησιν αὐτοῦ.

Σημειωτέον ὅτι πρὸς ἀπαγγελίαν καταδικαστικοῦ ἀποτελέσματος ἀπαιτεῖται νὰ προκύπτῃ ἐκ τῶν ἀποδείξεων βεβαιότης περὶ τῆς ἐνοχλῆς, ἐν ᾧ πρὸς παρα-

πομπὴν τοῦ κατηγορουμένου ἀρκεῖ νὰ προκύπτῃ καὶ μόνον πιθανότης. Διὲ ἐν μὲν τῇ ἐπ' ἀκρατηρίου διαδικασίᾳ εἶναι ἀχρηστος ἡ πιθανότης, τούναντίον δὲ χρησιμωτάτῃ ἐν πᾶσι τοῖς σταδίοις τῆς προδικασίας, διότι συντελεῖ μὲν εἰς τὴν καθοδήγησιν τῆς ἀνακρίσεως εἰς περαιτέρω ἐρεῦνας καὶ ἐνεργείας πρὸς ἀνακάλυψιν τῆς ἐνοχλῆς, ἀρκεῖ δὲ καὶ εἰς τὴν ἀποπεράτωσιν τῆς ἀνακρίσεως, ἥτις ἀρκεῖται εἰς μόνην τὴν πιθανότητα καὶ χρησιμεύει εἰς τὴν λήψιν ἀσφαλιστικῶν μέτρων κατὰ τοῦ κατηγορουμένου.

Αἱ ἀποδείξεις, ἐξ ὧν προκύπτει ἡ βεβαιότης ἢ πιθανότης τῆς ἐνοχλῆς, ἢ ἀναφέρονται εἰς αὐτὰ τὰ ἀδικήματα, ὅποτε ὀνομάζονται ἀποδείξεις κατ' ἐξοχίαν, ἢ ἀναφέρονται εἰς γεγονότα ξένα τοῦ ἀδικήματος, συνδεόμενα ὅμως πρὸς αὐτὰ, ὅποτε ὀνομάζονται ἀποδείξεις πλάγιαι ἢ ἐνδεΐξεις. Μέσα δὲ ἀποδείξεως εἶναι ἡ αὐτοψία, ἡ πραγματογνωμοσύνη, τὰ ὑπομνήματα, ἡ ἐμολογία καὶ οἱ μάρτυρες (περὶ ὧν εἰδικώτερον πραγματευόμεθα ἐν τῇ οἰκείᾳ θέσει). Ὁλοῦντι αὐτὰ ταῦτα τῆς ἀστικῆς διαδικασίας, πλὴν τοῦ ὅρκου, ἐνῶ ἐν τῇ ἀστικῇ διαδικασίᾳ ἡ μὲν ἐμολογία ἀποτελεῖ πλήρη ἀπόδειξιν ἐνεκα τοῦ ἀπάλλοτριμτοῦ τῶν ιδιωτικῶν δικαιωμάτων, ἀλλ' ἐν τῇ ποινικῇ διαδικασίᾳ τότε μόνον ἀποτελεῖ πλήρη ἀπόδειξιν ὁσάκις αὕτη συμφωνεῖ πρὸς τὰς ἄλλας πληροφορίας καὶ τὰς λοιπὰς ἀποδείξεις. οἱ δὲ μάρτυρες ἐν τῇ ἀστικῇ διαδικασίᾳ κατ' ἐξαιρέτην ἐπιτρέπονται, ἐνῶ ἐν τῇ ποινικῇ διαδικασίᾳ εἶναι τὸ κυριώτατον τῶν ἀποδεικτικῶν μέσων.

Θ. Ν. Φλογαίτης

Ἀποδοκιμασία ὀνομάζεται ἡ ἐν τοῖς νομοθετικοῖς σώμασιν ἐπιβαλλομένη οἰονεὶ πειθαρχικὴ ποινὴ κατὰ τῶν μελῶν αὐτῶν, ἅπερ κατ' ἐπανάληψιν ταράττουσι τὴν τάξιν διὰ διακοπῶν ἢ ἄλλων ἀταξιῶν (φωνῶν, ὕβρεων, ἀπροεπῶν φράσεων κτλ.).

ἰσοδυναμοῦσά τως πρὸς τὴν ἐν τῇ ἱεραρχίᾳ τῆς δημοσίας ὑπαλληλίας ἐπιβαλλομένην ὑπὸ τοῦ προϊσταμένου ἢ τῶν προϊσταμένων πειθαρχικὴν ποινὴν τῆς ἐπιπλήξεως. Κατὰ τὸν ἡμέτερον κανονισμόν τῆς Βουλῆς (ἄρθ. 31) ὁ τεράστιον τὴν τάξιν βουλευτῆς ἀνακαλεῖται κατὰ πρῶτον εἰς τὴν τάξιν ὑπὸ τοῦ προέδρου τῆς Βουλῆς· ἂν τυχὸν ἐπιμένῃ, ἐγγράφεται ἢ ἀνάκλησις εἰς τὰ πρακτικά. Ἄν δὲ καὶ μετὰ τοῦτο ἐξακολουθῇ ἀπειθῶν, ἀποδοκιμάζεται ὑπὸ τῆς Βουλῆς κατὰ πρότασιν τοῦ Προέδρου ἢ ἄλλου τινὸς μέλους καὶ ἐν ταύτῃ καταχωρίζεται ἐν τοῖς πρακτικῇς ἢ τε δοῦσα ἀφορμὴν εἰς τὴν ἀποδοκιμασίαν παρεκτροπῇ καὶ ἢ ἀποδοκιμασίᾳ. Ἀλλ' αὖθις ἡ Βουλὴ ἐπιβάλλει καὶ αὐστηροτέρας ποινάς. (Ἴδε καὶ Βουλευτικὰ προνομίαι).

Θ. Ν. Φλογαίτης

Ἀποδοκίμασις. Ἴδε Διακοπὴ καὶ ἐπανάληψις τῆς δίκης.

Ἀπόδοσις λογαριασμῶν. Οἱ ταμίαι, ὑποβάλλοντες ὑπαχρεωτικῶς τρίς τοῦ μηνὸς (τὴν πρώτην, ἐνδεκάτην καὶ εἰκοστήν πρώτην) ἀντίγραφον τῆς μερίδος τοῦ λογιστηρίου διὰ τὸ λήξαν δεκάήμερον καὶ ἅμα τῇ λήξει τοῦ μηνὸς γενικὴν κατάστασιν, ἀποδίδουσιν ἐν τέλει ἐκάστου ἔτους λογαριασμὸν ὅλων τῶν πράξεων τῆς ἐτησίας αὐτῶν διαχειρίσεως, καταδηλοῦντα 1) τὰ κατὰ τὴν πρώτην τοῦ ἔτους μετρητά, τὰ ὑπόλοιπα τῶν διαρκῶν λογαριασμῶν ὁσοληψίας, τὰ τῶν εἰσπρακτέων καὶ τὰ τῶν ἀνοιχθεισῶν ἐπὶ τοῦ ταμείου πιστώσεων, 2) τὰ ἐντὸς τοῦ ἔτους ἀνατεθέντα αὐτοῖς εἰσπρακτέα, τὰς ἀνοιχθείσας πιστώσεις καὶ τὰς πραγματοποιηθείσας προσόδους καὶ δαπάνας πάσης φύσεως, 3) τὰ κατὰ τὴν τελευταίαν ἡμέραν τοῦ ἔτους μετρητά, τὰ ὑπόλοιπα τῶν διαρκῶν λογαριασμῶν ληψοδοσίας, τὰ τῶν εἰσπρακτέων καὶ τὰ τῶν ἀνοιχθεισῶν ἐπὶ τοῦ ταμείου πιστώσεων, 4) κατάστα-

παις δικαιοῦματος. Ἐπὶ ἐνοχῆς δὲ τοῦ καταλιπεῖν, μόνη ἡ ἐπιχείρησις τῆς παρελπίσεως πρόξενος συνεπάγει τὴν πρὸς ἀποζημίωσιν ὑποχρέωσιν. Ἐπίσης γεννᾷ ὑποχρεώσεις εἰς ἀποζημίωσιν τὸ ἀδικήματα ἢ οἱ οἰονεῖ ἀδικήματα, οὐ ἐκ τολήσεως ἢ ἀμελείας ἐπὶ τῆς βλάβης εἰς ἄλλον. (Εἰσὴν. § 3 4. 3) Ν. 44 Πανδ. 9. 2) Σχ. Κώδικας ἀρθ. 1999). Ὅθεν προσερχόμενος ἄδικον σωματικὴν βλάβην ὀφείλει νὰ καταβάλῃ τὰ τῆς θεραπείας ἀπαιτώματα καὶ τὰς ὀφελείας, ὧν ἐστερήθη ἢ μέλλει νὰ στερηθῇ (Σχ. Κώδικας ἀρθ. 2000). ὁ δὲ θανατώσας τινὰ ἐκ προθέσεως ἢ ἐξ ἀμελείας ὀφείλει νὰ ἀποδώσῃ τὰ πρὸς θεραπείαν καὶ ταφὴν αὐτοῦ δαπανηθέντα, ἐπὶ δ' ἀνάλογον ἀποζημίωσιν εἰς τὰ πρόσωπα ἀπὸ ὃ θανάτῳ ὀφείλει νὰ διατρέχῃ (Σχ. Κώδικας ἀρθ. 2001). Ἐπίσης ἐάν τις ἔχων τὸ ἐλάχιστον τοῦ λακτικῶν ἐθλαψέ τινὰ διὰ λακτισμοῦ, ἐνέχεται ὁ κύριος τοῦ ζώου εἰς ἀνθρώπῳ τῆς ζημίας (Ν. 1 Πανδ. 9. 4) Βασίλ. 2. 40). Ἐπίσης ἐνέχεται εἰς ἀποζημίωσιν ὁ ἔχων θλαπτικὸν ζῶον λελυμένον ἐν δημοσίᾳ παρῶν ἢ μὴ οὕτω δεδομένον ὥστε μὴ δύνασθαι βλάπτειν, ἐάν ἄνθρωπος ἐθλάβῃ (Ν. 40 καὶ ἐπ. Πανδ. 24. 1). Ἐπίσης ὁ ἀποκόψας τὴν κήλυν νηὸς, ἀπολεσθεύτης ἐκ τούτου, ἐνέχεται εἰς ἀποζημίωσιν τοῦ κυρίου τῆς νηὸς, πλην ἐάν ἀπολεθῇ ὑπὸ τοῦ παραγκιγόντος τὴν ζημίαν, ὅτι ἀπέκοψεν αὐτὴν πρὸς ἀποτροπὴν ἀναπνεύτου κινδύνου τοῦ ἰδίου πλοίου (Ν. 29 § 3 καὶ 5 Πανδ. 9. 2). Ἐπίσης κατὰ τὴν Α. Π. 285 τοῦ 53 ὀφείλει νὰ κατασχῶν οὐ ἢ κατὰσχέσει ἡκυρώθη, ὡς ἀπορριψθείσης τῆς κυρίας ἀπαιτήσεως αὐτοῦ, νὰ ἀνορθώσῃ τὴν ἐκ τῆς κατασχέσεως προσελθοῦσαν ζημίαν. Ἀλλὰ κατὰ τὰς ἀρθ. 146 τοῦ 77, 117 τοῦ 85, 53 τοῦ 92 τότε μόνον ὑπόκειται εἰς ἀποζημίωσιν διὰ τὸ ἐκ τῆς κατασχέσεως ἐπελθόν ἀποτέλεσμα ὁ ἐπὶ τῇ βάσει ἰδίου δικαιοῦ-

ματος ἐνεργήσας κατασχέσιν, ἐσάκις δι-
ετέλει ἐν δόλῳ, ἤτοι ἐν γνώσει τοῦ ἀνυ-
πάρκτου τῆς ἀπαιτήσεως αὐτοῦ ἢ ἐν ἀσυν-
γνώστῳ ἀμελείᾳ. Ἐν γένει κατὰ τὸν νο-
μον πᾶσα ἐνοχὴ τρέπεται εἰς ἀποζημίω-
σιν, ἐσάκις ἐξ αἰτίας τοῦ ὀφειλόμενου δὲν πα-
ρέχεται ἐμπροθέσμως τὸ τῆς ἐνοχῆς ἀν-
τικείμενον, ὅποτε ὁ ὀφειλέτης εἶναι ὑπο-
χρεὼς εἰς ἀποζημίωσιν τοῦ δανειστοῦ, εἰ
καὶ δὲν ὑπάρχει μεταξύ τῶν συμβαλλο-
μένων ὁμη, συμφωνία· ὅθεν ὁ ἐξ ἰδίας ὑ-
πακεισθέντος μὴ ἐκτελέσας ἤν ἀνελθεῖν
ἐνοχὴν τοῦ δούνα· τι ὀφείλει νὰ δώσῃ τὸ
κέρδος οὐ ἐστερήθη ὁ μὲθ' οὗ συντηλά-
ζατο (Ν. 1 πρ. Πανδ. 19. 4) Ν. 41
πρ. Πανδ. 10. 4). Σημειωτέον ὅτι ὁ εἰς
ἀποζημίωσιν ὑποχρεὼς ἐνέχεται εἰς τὸ δι-
αφέρειν (quod interest), τοῦτο δ' ἐστὶν ἡ
πραγματικὴ ζημία, ἣν ὑφίσταται ὁ ζημι-
ωθεὶς, οὐχὶ δὲ ἡ κατὰ φαντασίαν. (Ν. 21 §
2 (Ν. 32 πρ. Πανδ. 9. 2). Κατὰ τὰς
περὶ ἀποδοσεως καὶ διαφέροντος διατάξεις
τοῦ νόμου (Ν. 13 πρ. Πανδ. 46. 8, Ν.
33 πρ. Πανδ. 9. 2) διαφέρειν ἐστὶν ἡ δι-
αφορὰ μεταξύ τῆς νῦν καταστάσεως τῆς
περισυίας τοῦ ζημιωθέντος, ὡς δηλοῦνται
ἐμπανίζονται αὐτὴ μετὰ τὸ ἐπιζημίον γε-
γόνος, καὶ τοῦ ποσοῦ, ὃ θάπτητιζεν αὐτήν,
ἐν δὲν συνέβαινε τὸ γεγονός τοῦτο, κατὰ
τὴν ὑπὸ τοῦ δικαστοῦ δὲ ἀποτίμησιν τοῦ
παρακτέου διαφέροντος σκοπεῖται ἡ περι-
ουσιακὴ ζημία, ἢ ἀναμριβόλως προσκύψασα
ἐκ τοῦ ἐπιζημιῶντος γεγονότος (Α. Π. 6 τοῦ
92). Ἀλλ' ἐπειδὴ διαφέρειν ἐπὶ τοῦ δια-
φέροντος δὲν δίδεται, ὁ δὲ τόκος οὐδὲν
ἄλλο εἶναι ἢ διαφέρειν, δὲν δίδονται τόκοι
ἐσάκις ἐνεκεν ἀποζημιώσεως ζητεῖται τὸ
διαφέρειν (Α. Π. 39 τοῦ 59).

Σημειωτέον ὅτι κατὰ ῥητὴν διάταξιν
τῶν βωμικῶν νόμων καὶ τοῦ Σχ. τοῦ
Ἀστικοῦ Κώδικος (ἀρθ. 2013) ὁ ἐνοικος
οἰκῆματος ἢ ἄλλου οἰουδὴποτε κυρίου,
ὅθεν ἐρρήθη ἡ ἐχούθη, τι εἰς τὴν δόδον ἢ
ἄλλο διακτὸν μέρος, ἢ ἐπεσέ τι μὴ ὄν

πὶ ἀποτίσει ἐλαφρῶν τινῶν δικαιο-
ἀποθηκεύσεως λαμβάνων γραμ-
ν παρ α λ α θ η ς (Warrant),
λαβὼν τὴν ποσότητα καὶ τὴν ἀξίαν
στεθέντων ἐμπορευμάτων, διὰ τοῦ
τίου δὲ τούτου δύναται ὁ ἔμπορος
μεταβῆλν εἰς χρήματα μέρος ἢ
ὅλον τῶν ἀποθεμιμένων ἐμπορευ-
ματῶν. Παρ' ἡμῖν ὑπάρχουσι μόνον δη-
μοποθηκῆ, ὁποῖαι αἰ σ τ ρ α τ ι ω-
καλούμεναι (places de dépôt),
πραγματοκὰ καταστήματα, ἐν οἷς
ἔστι ὕλικόν πόλεμον, ὕγειονομικῆς
κτλ. καὶ αἱ τελωνιακῆ ἀπο-
δία μετ α κ ο μ ῖ σ ε ω ς (entre-
ν αἰς ἀποτίθενται ἐμπορεύματα,
ἐν αἷς δακμὸν μόνον καθ' ὅσον
παίρῃται πρὸς κατανάλωσιν ἐν τῇ χώρῃ,
καὶ δὲ νὰ ἀποσταλῶσιν ἐκ νέου εἰς
ἄλλο μέρος τοῦ ἐξωτερικοῦ, ἀποτί-
νον δ ι κ α ῖ ῳ μ α τ α δ ι α μ ε τ α-
σ τ ι ω ς.

Θ. Ν. Φλογαίτης

Ποκατάστασις. Κατὰ τὸν
ἐν ἡμῶν νόμον (ἀρθ. 21 καὶ ἐπ.)
δικῇ εἰς ἐγκληματικὴν ποινὴν, ἢ
ἐπὶ πλημμελήματι (ἀναγομένῳ
πῆγν, ὑπεξαίρεσιν, ἀπάτην, πλά-
ϊαν, ψευδορκίαν, ψευδὴ καταμή-
συκοφαντίαν ἢ ἀρροῶντι εἰς τὰ
δικαστήρια, ἢ προσβάλλοντι τὰ ἔθνη) εἰς φυ-
λάκα ὑπερβαίνουσιν τὸ ἐν ἔτος, ἢ κα-
τὰ τὴν ἐν τέλει ἢ ἄλλῳ δημοσίῳ
ὄν ἐπὶ παρεκτροπῇ τῶν δημοσίων
καθηκόντων, κατὰ δὲ τὸν ἐκλογι-
κὸν ἀλλοιῶν τῆς πολιτείας νόμον ἢ
ἐπὶ πολλῶν ἐκλογικῶν παρ-
αβάσεων ἢ ἄλλοις τισὶν ἀδικήμασι, ἐπι-
πλέον τῇ στερήσει τῆς προσωπικῆς
ἐλευθερίας καὶ τὴν στέρησιν τῶν πολιτι-
κῶν δικαιωμάτων καὶ ἰδιαίτερον τιμῶν
ἐν τῇ ἐν μέρει. Ἡ στέρησις αὕτη
ἔχει τὴν ῥητὴν διάταξιν τοῦ ἀρθρου 564
ἐν τῇ Δικονομικῇ παραμένει καὶ

μετὰ τὴν ἐκτέλεσιν ἢ ἐξάλειψιν τῆς ποι-
νῆς, ἐκλείπει δὲ μόνον διὰ τῆς ἀποκα-
τάστασεως, ἧς ἐπαναφέρει τὸν ἀπο-
τίσαντα τὴν ποινὴν αὐτοῦ εἰς τὴν διετέλει
πρότερον κατάστασιν, ἀποδοῦσα εἰς αὐ-
τὸν κατὰ πάντα τὰ πολιτικὰ δικαιώματα,
ὡς ἐστερήθη διὰ τῆς ποινικῆς ἀποφάσεως.
Ὅθεν ἀποκατάστασις λέγεται ἡ
πράξις, δι' ἧς ὁ καταδικασθεὶς, μετὰ τὴν
ἀποτίσιν ἢ τὴν παραγραφὴν τῆς ποινῆς
αὐτοῦ, ἀνακαταστὰς καὶ τὰ πολιτικὰ δικαι-
ώματα, ὡς ἐστερήθη διὰ τῆς καταδικα-
στικῆς ἀποφάσεως.

Χορηγεῖται δὲ ἡ ἀποκατάστασις διὰ
Βασιλικὸν δικάγματον, προκαλουμένου
ὑπὸ τοῦ Ὑπουργείου τῆς Δικαιοσύνης, τῇ
γνωμοδοτήσει τοῦ ἀρμοδίου Ἐφετείου μετὰ
παρέλευσιν πενταετίας ἀπὸ τῆς συμπλη-
ρώσεως τοῦ χρόνου τῆς ἐπιβληθείσης ποι-
νῆς ἢ ἀπὸ τῆς παραγραφῆς αὐτῆς, τῇ
αἰτήσῃ τοῦ καταδικασθέντος, προσάγοντος
ἀποδεικτικὸν τῆς δημοτικῆς ἀρχῆς, ἐπι-
κεκυρωμένον ὑπὸ τῆς προϊσταμένης διοι-
κητικῆς ἀρχῆς, περὶ τῆς κατὰ τὸ διά-
στημα τοῦτο ἀγαθῆς αὐτοῦ διαγωγῆς. Ση-
μειωτέον ὅτι ἡ αἴτησις μετὰ τοῦ ἀποδεικτι-
κοῦ τούτου ἐγχειρίζεται εἰς τὸν παρ' ἐφέ-
ταις ἀρμοδίον Εἰσαγγελεῖα καὶ δημοσιεύεται
ἐν περιλήψει διὰ τῆς Ἐφημερίδος τῆς Κυ-
βερνήσεως ὑπ' αὐτοῦ, προκαλοῦντος μὲν
τὸν βουλευόμενον ἀντιτείνει νὰ ἐμφανισθῇ
ἐπὶ τούτῳ ἐντὸς τριῶν μηνῶν, καλοῦντος
δ' ἐν ταύτῳ πάντας τοὺς Εἰσαγγελεῖς καὶ
λοιποὺς δημοσίους λειτουργοὺς νὰ κοινο-
ποιήσωσιν εἰς αὐτὸν (τὸν παρ' Ἐφέταις
Εἰσαγγελεῖα) ὅτι γινώσκουσι κατὰ τοῦ
ἀναφερομένου μεθ' οὗ καλοῦνται πάντες οἱ
τυχόν ἀντιλέξαντες εἰς τὴν δημοσίαν συν-
εδρίασιν, καθ' ἣν τὸ δικαστήριον τῶν
Ἐφετῶν μετὰ τὴν συζήτησιν ἀποφάνει-
ται 1) περὶ τοῦ παραδεκτοῦ τῆς αἰτήσεως
καὶ 2) περὶ τοῦ βασιμίου αὐτῆς. Ὑπο-
βάλλεται δ' ἡ ὑπὲρ τῆς ἀποκαταστάσεως
γνωμοδοτήσει ὑπὸ τοῦ παρ' Ἐφέταις Εἰ-

μένη κατὰ τὴν αὐτὴν ἔκτασιν
σις διοικητικὴ καλεῖται.

Δὲ σωρευσεως πολιτικῆς ἐνεργε-
τὸ κέντρον εἶναι κατὰ πρῶτον
αὐτῆς εἰς χεῖρας τῆς κεντρι-
κῆς ὡς ὅταν τε πλείονος ἀμέσου
ἀλλ' οὕτως ἀδύνατον νὰ περι-
α ἢ διοικητικὴ ἐνέργεια. ἔσται
ἰσχυρότερα μόνον, τὸ πλείστον
αὐτῆς διεξάκτεον δι' ἄλλων ἀρ-
χῶν κατ' ἐντολὴν τῆς κεντρικῆς
ἐργασίαν, τὸ δ' ἐξ ἰδίου καθή-
κοντων ἐνεκα ἀνάγκῃ ἄλλου τέρ-
ματός τῆς, τὸν δ' ἐν χρήσει τοι-
νὰ κυρίως συνιστῶσι.

Μὲν ἢ ὑπὸ τῆς κεντρικῆς ἀρχῆς
τῶν πράξεων τῶν λοιπῶν διοικη-
τῶν, πλὴν τῶν πάνυ ἀσημάντων.
τρόπου τούτου οὐδεμία διοικη-
τικὴ ἀξία πως λόγου δύναται νὰ
ἔσται ἄνευ τῆς συνεισφοράς
τῆς ἀρχῆς· οὕτω δὲ πληροῦται
σκοπὸς τῆς ἀπὸ τοῦ κέντρου ἐ-
νεργείας τῆς διοικητικῆς ἐνέργειας ὅλης·
ὅλησις τῆς κεντρικῆς ἀρχῆς κρα-
τις, καὶ μόνῃ ἢ ἀρχῇ αὐτῇ, ἔ-
στιν, διοικεῖ, αἱ δὲ λοιπαὶ εἰσιν
τῆς ὀργάνου.¹

Ὁ δὲ ἢ κηδεμονία τῶν δήμων.

διοικητικὴ ἀρχὴ εἶναι κυρίως ἡ κυ-
βερνήτης καὶ ἀπλῶς κυβερνήτης κα-
τὰ τὴν συνάπτουσα πᾶσαν τὴν νο-
μικὴν ἐνέργειαν, καὶ πᾶσαν τὴν δι-
οικητικὴν καὶ ἐπιβλεπούσα· ἀλλὰ
ὅτι ἕκαστον διοικητικὸν κλάδον
ἀρχαί, συνέχουσιν τὴν ἐν
κλάδῳ ἐνέργειαν, καὶ συνά-
πτουσα πρὸς τε ἀλλήλους καὶ πρὸς
τοὺς πολίτας, παρὰ τὸ κέντρον ἴσταν-
ται ἐν τῇ κεντρικῇ ἀρχῇ συνιστῶσιν ἐπί-
αι ἢ ἐνέργεια αὐτῶν ἰδίως κεν-
τρικῆς καλεῖται, καὶ ἐκ τούτων
αἱ τὸ ὑπεύθυνον τῆς κυβερνή-

τῆς διαίρεσιν δὲ τῆς χώρας εἰς δήμους,
καὶ τὴν κατ' ἰδίαν τούτων διοίκησιν, εἰ
καὶ συνιστῶσι ταῦτα θῆμα οὐσιώδες πρὸς
ἀποκέντρωσιν. καὶ οἱ ὑπὲρ τῆς συγκεν-
τρώσεως ἀναγνωρίζουσι πως κατ' ἀνάγκ-
ην ἀναπόδραστον· διότι τὰ στενὰ τῆς
πόλεως καὶ τῆς κώμης ὅρια φύσει, ὡς
εἶπεν, ἀποτελοῦσι κύκλον ἰσχυροῦ ἀ-
ναγκῶν καὶ συμφερόντων, διαφόρου καθ'
ἕκαστον προνοίας δορυμένων. Ἡ συγκεν-
τρώσις ὅμως, οὐδαμῶς ἀνεχόμενη τὸ ἀνε-
ξάρτητον καὶ αὐτοτελές, ἀλλ' ἀξιοῦσα, ὡς
εἴρηται, τὴν βουλῆσιν τοῦ κέντρου παντά-
χοῦ διεποῦσαν, ὑποβάλλει πάλιν τοὺς δή-
μους εἰς τὴν ἐξουσίαν τῶν δημοσίων ἀρχῶν
οὐ μόνον διὰ τῆς μεθόδου τῆς ἐγκρίσεως,
ἀλλὰ καὶ διὰ θετικῆς τῶν δημοσίων ἀρχῶν
ἀναμειξίσεως εἰς τὰ τῶν δήμων, μεταρρυθμι-
ζουσῶν κατὰ τὸ δοκοῦν τὰς τῶν δημοτι-
κῶν ἀρχῶν ἐνεργείας, λογιζομένων οὕτω
τῶν δήμων ἀνικάνων νηπίων.

Τὴν αὐτὴν δὲ κηδεμονίαν καθιστῶσι
καὶ ἐπὶ παντός ἐν γένει συμπατεῖου δημό-
σιον πως χαρακτηρὰ ἔχοντες, ἀναγνωρί-
ζουσι δὲ καὶ εἰς τοὺς δήμους ἐπὶ παντός
ἐν αὐτοῖς ἰσχυροῦ κοινῆς ὠφελείας καὶ
καθημέρας· οὕτω δὲ διὰ τῆς ἐγκρίσεως καὶ
τῆς κηδεμονίας καθίσταται πολυπλοκὸν
συμπλέγμα ἐξαρτήσεως ἀπὸ τοῦ κέντρου

σεως τμήμα, τὸ ὑπερβατικὸν συμβούλιον
ὅθεν εὐλόγως τὸ ὄνομα τῆς κεντρικῆς ἀρ-
χῆς κοινῶς εἰς ἀμοτέρας ἀποδίδεται.

Οἱ τῆς συγκεντρώσεως δ' ὁπαδοὶ φερόμε-
νοι ἀπὸ μεγάλης δυσπιστίας πρὸς πάσας τὰς
δημοσίας ἀρχὰς πλὴν τῆς κεντρικῆς, νο-
μίζουσι τὸν τρόπον τοῦτον ἀναγκαῖον, διότι
δι' αὐτοῦ προλαμβάνονται ἢ ἐπικυρωθύν-
ται κατ' αὐτοὺς αἱ καταχρήσεις καὶ παρ-
εκτροπαὶ τῶν ὑποδεστέρων ἀρχῶν, πρὸς
δὲ τούτοις κατορθοῦνται κανονικὴ καὶ ὁμοι-
όμορφος διοίκησις, διὰ δὲ τῆς ἐνότητος
ταύτης τῆς διοικήσεως ἐξασφαλίζεται ἐτι
καὶ τῆς πολιτείας αὐτῆς ἡ ἐνότης.

καὶ τῆς ἐλαχίστης ἐν τῇ πολιτείᾳ διοικητικῆς κινήσεως.

Τρίτον δὲ τὰ διοικητικὰ δικαστήρια.

Τὰ τοιαῦτα δὲ συνιστῶσι συνήθως αὐταὶ αἱ διοικητικαὶ ἀρχαί, ὡς ἔχουσι. πολλάκις δὲ καὶ σύλλογοι ἐφήμεροι ἐκ πλειόνων δημοσίων ἀρχῶν συγκροτούμενοί, ἢ καὶ διαρκεῖς ἐξ ἰδίων προσώπων. Ὑπὸ τούτων δ' ἐκδικάζονται τὰ πλεῖστον αἱ χρηματικαὶ διαφοραὶ καὶ ἄλλαι παραπλήσιοι, καθ' ὅς ἀμέσως ἡ πολιτεία ἐνέγεται· ὡς αἱ φορολογικαί, αἱ ἐκ συμβάσεων τῆς πολιτείας, αἱ ἐκ ζημιῶν ἢ ἀφαιρέσεων τῆς ἰδιωτικῆς περιουσίας διὰ δημοσίαν ἀνάγκην, ἢ ἐκ πταίσματος τῶν δημοσίων ἀρχῶν, καὶ καθεξῆς. Οὕτω δὲ ἡ διοίκησις, αὐτὴ περὶ τῶν ἰδίων πράξεων κρίνουσα, μένει ἐλευθέρη τῶν προσκομμάτων, ἅπῃ ἀναρχαίως παρέχουσιν οἱ νόμοι ἀκριβῶς τηρούμενοι, καὶ ἡ δικαστικὴ ἐξουσία, κρίνουσα περὶ τῆς παραβάσεως ἢ μὴ τούτων.

Καὶ λόγον μὲν τοῦ θεσμοῦ τούτου οἱ ὑπὲρ αὐτοῦ προβάλλουσι τὴν ἀνεξαρτησίαν τῆς διοικήσεως καὶ ἐν γένει τῆς νομοτελεστικῆς ἐξουσίας ἀπὸ τῆς δικαστικῆς, ἥτις τὰ μέγιστα κατ' αὐτοὺς ἀκρωτηριάζεται, ἀναμιγνυμένων τῶν κοινῶν δικαστηρίων εἰς διοικητικὰ καθήκοντα παρὰ τὴν συνταγματικὴν ἀρχὴν τῆς διαιρέσεως τῶν ἐξουσιῶν. Ἐργῶ δέ, μὴ ἀρκούμενοι εἰς μόνην τὴν τῆς διοικήσεως ὑπὸ τοῦ κέντρου ἀπορρόφησιν, σκοποὶν διώκουσι νὰ ὑποβληθῇ εἰς τὴν βούλησιν αὐτοῦ καὶ ἡ λύσις ἔτι τῶν ἐκ τῆς διοικήσεως διαφορῶν, τῶν τε κοινῶν ὑπὲρ τοῦ δικαίου ἐγγυήσεων παραλειπομένων, καὶ ἀπορρινομένων δικαστῶν ἀμέσως ἀπὸ τοῦ κέντρου ἐξηρημένων (ἴδε διοικητικὰ δικαστήρια).

Παραπλήσιον τι δὲ πρὸς τὰ διοικητικὰ δικαστήρια συνιστῶσι καὶ τὰ στρατοδικεῖα καὶ ναυτοδικεῖα ἐκδικάζοντα τὰ παρὰ στρατιωτικῶν κοινὰ ἀδικήματα· διότι καὶ ἐνταῦθα σκοπὸς διὰ τῶν παρεμβαλλομένων

στρατιωτικῶν κριτῶν νὰ κρατήσῃ λησις τῆς κεντρικῆς ἀρχῆς.

Τοιοῦτοι οἱ κυριώτεροι τρόποι τελεῖται ἡ διοικητικὴ συγκέντρωσις δυνατὸν νὰ ὑπαγῶσι καὶ πᾶσιν οἱ μερικώτεροι, δι' ὧν ἐπιζήσαντες τῆς διοικητικῆς ἐνεργείας λιγίστας χεῖρας παρὰ τὴν ἀναπλήσασθαι τῆς διανομῆς ταύτης εἰς τοιαῦτα δὲ καὶ τὰ ὑπὲρ τοῦ σκοποῦ τοῦ σπουδαιότερα ἐπιχειρήματα, τὸν ὅμως ὅτι ὁ σκοπὸς οὗτος τῆς ἀποκρούει ἔτι τὴν μονιμότητα τὴν προσήκουσαν ἀπὸ τοῦ κέντρου ἐξαρτησάντων δημοσίων λειτουργιῶν τάληθ' ἡ ἐκτελέσει τούτων καὶ ὅταν δ' ὑποχωρῇ πως εἰς τὰ ἄλλα ἀναγκῶν, τὰ ἀποφεύγει ὡς ἐπὶ ἀρχῶν διεξαγουσῶν οὐσιώδεις ἢ τὰ περιβάλλει δι' ἀσθενῶν ἐν ἵνα διὰ τῆς ἐξαρτήσεως τούτων ται ἀπρόσκοπος ἡ βούλησις τῆς κῆς ἀρχῆς.

Ἡ συγκέντρωσις δέ, καὶ ὅταν ληται τὸν χαρακτήρα τῆς διοικητικῆς, οὐδέποτε σχεδὸν περιορίζεται εἰς τὸν κύκλον τῆς νομοτελεστίας, ἀλλ' εἰσχωρεῖ καὶ εἰς τὴν ἐξουσίαν κατὰ τὴν ἐσωτερικὴν διοίκησιν καὶ τὴν πρὸς ταύτας σφαιρικῶς καὶ τὴν δικαστικὴν ἀξιοῦσα ὅτι καὶ ταῦτα ὡς διοικητικὰ ἐκτελεστέα κατὰ τὴν κεντρικὴν ἀρχήν, ἀμνημονεύει τῆς διαιρέσεως τῶν ἐξουσιῶν. Ὁμοίως οὖν ἀποδεικνύει ζήτησιν κατὰ τὴν διοικητικὴν δικαστηρίων ἐν αὐτοῖς μὲν πλαγίᾳ ὅπως ἡ διοίκησις συνάφεια, ἐνταῦθα δὲ πρὸς τὰ δικαστικὰ καθήκοντα.

Πλὴν δὲ τούτων τὸ συγκέντρωμα, ἐπιδιώκον πανταχοῦ τὴν ἐν τῇ διοικητικῇ ἐνεργείᾳ, ἔτι τὴν πολιτείαν εἰς ἐπιχειρήσεις

ως εἰς τὸν κύκλον τῆς ἰδιωτικῆς κερ-
κοπίας, ἰδρύει δημοσία μονοπώλια.
ἀγωνίζεται εὐχερῶς προνόμια ὑπὲρ ἰδιω-
ν καὶ εταιριῶν, ἀναγράφει τὴν βιομη-
χανικὴν ἢ οἰκονομικὴν προστασίαν καὶ τὰ
καπλήσια. Ἀλλὰ ταῦτα, καίπερ στε-
ρεῖ πρὸς τὴν διοίκησιν συνδεόμενα, ἀνά-
γναι κυρίως εἰς τὴν οἰκονομικὴν. ὕφ'
ἰδίως ἐξεταστέα, ἐνταῦθα δὲ ῥητέον ἁ-
πλῶς, ὅτι τὰ τοιαῦτα, καίπερ ἀποκρού-
νται ὑπὸ τοῦ ἀληθοῦς σκοποῦ τῆς πολι-
τείας καὶ τῆς ἀρχῆς τῆς πρὸ τοῦ νόμου
ἐξουσίας, ἀντιβαίνοντα δὲ καὶ πρὸς τὸ ἁ-
πλῶς οἰκονομικὸν συμφέρον κοινωνικῶς τε
καὶ πολιτικῶς, ἡ διοικητικὴ συγκέντρωσις
ἀποδέχεται, διότι ἐπαυξάνει αὐτῇ τὴν
ἐπιρροὴν αὐτῇ εἰς τὸ κέντρον σώρευσιν.

18. Τοιοῦτος ὁ γενικὸς τύπος τῆς πο-
λιτείας συγκεντρώσεως καὶ ἰδίᾳ τῆς διοι-
κητικῆς· τὸ πρῶτον δὲ βῆμα κατὰ τῆς
ἐξουσίας συγκεντρώσεως συνίσταται ἡ συν-
ταγματικὴ ἀποκέντρωσις, διαχωρίζουσα
τὴν πολιτικὴν ἐνέργειαν εἰς τοιαῦτα εἶδη, ἐξ
ἧς αἱ τρεῖς εἰδικαί ἐξουσίαι, καὶ ἀκριβῶς
καὶ ἁπλῶς ἐκάστης διαγράφουσα. μετ' ὅ, ὡς
ἐπὶ τῇ ἐξουσίᾳ, ἡ συγκέντρωσις περιορίζεται
καὶ εἰς τὴν διοίκησιν. Κατὰ δὲ τὴν
διοίκησιν ἡ ἀποκέντρωσις ἀποκρούει, ὡς
ἔκαστος, πάσας τὰς ἀπορροφητικὰς τῆς πο-
λιτείας ἐνεργείας μεθόδους, ἀποδεχομένη
αὐτὴν κανόνα τὸ αὐτοτελὲς ἐκάστης δη-
μοσίας ἀρχῆς· τοῦτέστι τὴν ἐντελῆ διε-
κτέλεσιν ἐκάστης ἐνεργείας ὑπὸ τῆς οἰ-
κονομικῆς ἀρχῆς ἐπὶ ἰδίᾳ εὐθύνη, χωρὶς ἀνάγκης
αὐτῇ κανόνα ἐγκρίσεως τῶν γενομένων παρ'
ἄλλου τινός· διότι τοῦτο ἐπιβάλλει πρῶτον
ἐν αὐτῇ ἡ τὴν διανομὴν τῶν δημοσίων
καθηκόντων εἰς πλείους ἀρχὰς προκαλοῦσα
ἀνάγκη, ἥτοι, πλὴν τῆς ἐπιτηδείου πρὸς
τὸν ἰδιὸν σκοπὸν διαρρυθμίσεως ἐκάστης
ἀρχῆς, ἡ ἀμεσὸς τῶν πραγμάτων ἀντί-
ληψις καὶ ἡ ἐπίκαιρος περὶ τούτων πρό-
φασις ἡ δὲ κεντρικὴ ἀρχὴ οὐδὲ πανταχοῦ
ἀπαιτούμενα εἶναι, οὐδ' ἐπαρκεῖ νὰ προνοῇ

περὶ πάντων· δευτέρον δὲ ἡ ἐπὶ πιστῆς
καὶ εὐστόχου ἐνεργείας προϋποτιθεμένη
εὐθύνη τοῦ ἐνεργούντος, ἡ καὶ ζῆλον καὶ
διαφέρον ἀγαθὸν ἐξεργεῖται, ἀνάρμοστος δὲ
καὶ ἀδύνατος, ἐξαρτωμένης τῆς ἐνεργείας
ἀπὸ ξένης βουλῆσεως.

Οὕτε δὲ στοιχεῖον τῆς ἐνότητος τῆς πο-
λιτείας εἶναι ἡ ἐξάρτησις πάσης ἐνεργείας
ἀπὸ μιᾶς καὶ τῆς αὐτῆς ἀρχῆς· διότι ἄλλο
ἐνότητος πολιτείας καὶ ἄλλο ἐνότητος πολι-
τικῆς ἀρχῆς· οὐδ' ἀσφαλίξει τὴν ἀκριβῆ
καὶ ἔννομον ἐκτέλεσιν ἡ σώρευσις τῆς δι-
οικήσεως εἰς χεῖρας τῆς κεντρικῆς ἀρχῆς,
ἥτις περισπωμένη ὑπὸ τῶν γενικῶν φρον-
τίδων, ὀλιγωρεῖ ἀναγκάτως περὶ τῶν με-
ρικῶν, καὶ μάλιστα διὰ τὸ πλῆθος καὶ τὸ
ποικίλον τῶν συμπευομένων ἀντικειμένων,
πολλάκις δὲ καὶ ἐν γνώσει παραλείπει καὶ
θυσιάζει τὰς μερικὰς ἀνάγκας, ἀποβλέ-
πουσα εἰς γενικώτερα, ἀλλ' ἡ δέουσα τῆς
πολιτείας ὀργάνωσις, εὐστόχως τῶν δη-
μοσίων καθηκόντων διανεμομένων, καὶ δια-
χωριζομένων ἀκριβῶς τῶν ὁρίων ἐκάστης
ἀρχῆς, ἐπὶ δὲ τῆς ἀναλόγου εὐθύνης καὶ
τοῦ τρόπου τοῦ ἐλέγχου καὶ παντὸς πα-
ραπομένου. Τὴν δ' ἀνάγκην κοινῆς διαπού-
σης βουλῆσεως πληροῦσιν οἱ νόμοι, πρε-
πόντως τιθέμενοι, καὶ δεξιῶς καὶ εὐλαδῶς
τηροῦμενοι, ἅπερ μόνον δι' ἐπιτηδείου τῶν
δημοσίων καθηκόντων διαχωρισμοῦ καὶ
τῶν παραπομένων αὐτῇ ἐγγυήσεων δυ-
νατά.

Ὑπὸ ὑγιᾶς δὲ σύστημα ἀποκεντρώσεως
οὐδ' ὁ ἀναγκαῖος τῶν δημοσίων ἀρχῶν
σύνδεσμος ἐλλείπει, οὐδ' ἡ ἐνότητος τῆς
ἐνεργείας· διότι ταῦτα πληροῖ ἡ δεόντως
ὠργανωμένη ἐποπτεία, ἥτις ὁ πρῶτιστος
ὅρος τοῦ ὑπὸ τῆς ἀποκεντρώσεως προϋπο-
τιθέμενου ἐλέγχου, ὃν ὁμοῦς ἐπιμελῶς δια-
στέλλει ἀπὸ τῆς ἀναμίξεως εἰς ἀλλότρια
καθήκοντα, ἐντόνως, ὡς εἴρηται, παρ'
αὐτῆς ἀποκρουομένης. Οὕτε προσέτι ἐλ-
λείπει τὸ ὁμοιόμορφον, ὅπου τοῦτο ἀναγ-
καῖον, ἥτοι ἐπὶ ἀντικειμένου ἀμέσου γε-

νικῶν διαφέροντος, ἥ ἐνεργείας ὅλου διοικητικοῦ κλάδου, διότι τὰ τοιαῦτα, εὐστόχου διανομῆς τῶν δημοσίων καθήκοντων καθισταμένης, ἀναθετὰ εἰς τὴν κυβερνητικὴν ἀρχὴν καὶ τὰς ἀποκρινομένης ταύτην κεντρικῆς, καθ' ἧς ἡ αὐτὴ κρατεῖ βούλησις.

Ταῦτα δὲ χωροῦσι καὶ περὶ τῆς αὐτοτελείας τῶν δημοτικῶν ἀρχῶν· ἐνταῦθα δ' ἀποκρούει ἔτι μᾶλλον τὴν ἀνάμιξιν τῶν διοικητικῶν ἀρχῶν ὁ περιορισμένος κυκλὸς τῶν δημοτικῶν ἀναγκῶν ἐντὸς τοῦ Δήμου μόνου· διότι πέραν τοῦ κύκλου τούτου ἐλλείπει καὶ τὸ ἄμεσον διαφέρον, ὅπερ κύριον στοιχεῖον τῆς ἐπιμελοῦς προνοίας. Ἀποκρούουσα δ' ἡ ἀποκέντρωσις τὴν ἀνάμιξιν τῶν διοικητικῶν ἀρχῶν εἰς τὰ δημοτικά συμφέροντα καὶ τὴν κηδεμονίαν τῶν Δήμων κατὰ κανόνα, ἀποκρούει ἔτι, τὸν αὐτὸν τηροῦσα ρυθμὸν, καὶ τὴν σώρευσιν τῶν δημοτικῶν καθήκοντων εἰς τὰς αὐτὰς γείρας, διδάσκουσα καὶ ἐν τοῖς Δήμοις τὸν καταμερισμὸν τῶν καθήκοντων εἰς πλείους ἀρχὰς κατὰ τὸ δυνατόν, καὶ ἀνάλογον ἐκάστη ἀνεξαρτησίαν.

Τὰ δὲ διοικητικά δικαστήρια ἀποκρούει ἡ ἀποκέντρωσις ὡς πλημμελῆ καὶ ἐπιζήμιον θεσμόν, διότι ἀντιβαίνει αὐτός εἰς τὴν θεμελιώδη συνταγματικὴν ἀρχὴν τῆς διαιρέσεως τῶν ἐξουσιῶν, καὶ μεταίσι κατὰ μέγα μέρος τὴν διὰ τῆς ἀρχῆς ταύτης ἀγαθὴν τῆς πολιτικῆς ὁργανώσεως οἰκονομίαν· ἥτοι τὴν ἐπιτηδεῖαν ρύθμισιν τῶν ἀρχῶν κατὰ τὰ εἶδος καὶ τὸν σκοπὸν τῆς ἐνεργείας ἐκάστης, διάφορα δ' ὅλως ταῦτα κατὰ τὴν δικαστικὴν καὶ τὴν διοικητικὴν ἐνεργειαν, καὶ προσέτι τὴν ἀνεξαρτησίαν τῶν ἐξουσιῶν ἀπ' ἀλλήλων καὶ τὸν ἀμοιβαῖον ἐλεγχον, ὅπερ παντελῶς ἐλλείπουνσι συγχωρημένων διοικητικῶν καὶ δικαστικῶν καθήκοντων εἰς τὰ αὐτὰ πρόσωπα. Τὸ ἄτοπον δὲ τοῦτο καταφανέστερον καὶ μείζον ἐνταῦθα, διότι ταυτίζεται δικαστὴς καὶ δικαζόμενος, τοῦτο δὲ καὶ ὁ κύριος τοῦ προκειμένου ἀλλοκότου θερμοῦ σκοπός.

Ἐν τοῖς ἀνωτέρω δὲ παρατηρεῖται, ὅτι ἀμφοτέρω τὰν τίθετα ταῦτα συστήματα, τὸ τε ἀποδοχόμενον τὰ διοικητικά δικαστήρια καὶ τὸ ἀποκρούον ταῦτα, ἐπικαλοῦνται ὑπὲρ τῆς ἰδίαις γνώμης τῇ αὐτῇ ἀρχῇ, ἥτοι τὴν τῆς διαιρέσεως τῶν ἐξουσιῶν· ἀλλ' οὕτως ἡ λύσις καθίσταται πάνυ ἀπλή· διότι τίς δύναται σπουδαίως νὰ ἰσχυρισθῇ, ὅτι αἱ ἐκ τῆς διοικήσεως διαφοραὶ συνιστῶσι διοικητικά καθήκοντα καὶ οὐχὶ δικαστικά, καὶ ἐπομένως ὅτι ἡ ἐκδίκασις τούτων ὑπὸ τῶν κοινῶν δικαστηρίων συνιστᾷ ἀνάμιξιν εἰς ἀλλότρια καθήκοντα παρὰ τὴν ἀρχὴν τῆς διαιρέσεως τῶν ἐξουσιῶν· τί δ' ἄλλο εἰσὶν αἱ διαφοραὶ αὗται, ἥ διενέξεις περὶ τὸ δίκαιον, καὶ τί ἄλλο καθήκον ἔχουσι τὰ δικαστήρια ἢ νὰ κρίνουν περὶ τούτων, ἐπὶ δὲ τούτοις τίνας ἕνεκα τὰς ἀμφιβόους ταύτας διοικητικὰς ἀρχὰς ἀποκαλοῦσιν ἐπίσης δικαστήρια;

Παραπλήσια δὲ χωροῦσι καὶ κατὰ τῆς ἐξαιρετικῆς ἐπὶ στρατιωτικῶν κλπ. δικαιοδοσίας· διὰ τοῦ θεσμοῦ δὲ τούτου ἀνακρίεται πρὸς τοῖς ἄλλοις καὶ ἡ πρώτη τοῦ δικαίου ἀρχή, τῆς πρὸ τοῦ νόμου ἰσότητος.

Ἀποδοχόμενη δ' ἡ ἀποκέντρωσις ὡς κύριον στοιχεῖον τὴν ἀνεξαρτησίαν τῶν δημοσίων λειτουργῶν πρὸς ἐκπλήρωσιν τοῦ ἰδίου καθήκοντος καὶ τὴν εὐθύνην ἐπὶ παραβάσεως δι' ἐνδελεχοῦς ἐποπτείας καὶ ἐλέγχου, προϋποτίθεται ἔτι τὴν μονιμότητα τούτων, πλήρη ἢ περιορισμένην κατὰ τὸ εἶδος ἐκάστης λειτουργίας, καὶ ἐγγυήσεις ἀναλόγους περὶ τὸν ἐλεγχον, κυρίως δ' ἐπιμελῶς διαχωριζομένων τῶν καθήκοντων τοῦ προκαλοῦντος αὐτὸν ἀπὸ τοῦ κρίνοντος.

Πλὴν δὲ τούτων τὸ αὐτοτελὲς τῶν δημοσίων ἀρχῶν, ὅπερ ὡς κύριος βρος τῆς ἀποκεντρώσεως ἀντεγράφη, προϋποτίθεται τὴν αὐτοδιοικησίαν αὐτῶν (1), ἥτοι τὴν

(1) Τὸν σχηματισμὸν αὐτοδιοικητικῆς

θεξαγωγὴν τῆς ἐσωτερικῆς ἐν ἐκάστῃ ἀρχῇ διοικήσεως ὑπὸ τοῦ ἰδίου προϊσταμένου, ἢ ἄλλου τινὸς μέλους αὐτῆς ὑπὸ τοῦ νόμου ὁρισμένου, κατὰ τὸ εἶδος καὶ τὰς ἀνάγκας ἐκάστης τῆς δὲ κεντρικῆς ἀρχῆς καὶ τῆς ἄλλης ἀμέσως προϊσταμένης ἀπλῶς ἐντολῆς καὶ τὸν διορισμὸν ἐπὶ τοῦ βουλευτικοῦ προσωπικοῦ προτάσει τοῦ ἰδίου προϊσταμένου, ὑπὸ συλλόγου δὲ δημοσίων λειτουργῶν ἢ σωματείου ἐπιτηδεύει ὑπὸ τοῦ νόμου ὁρισμένου καθ' ἕκαστον εἶδος υπηρεσίας καὶ καθεξῆς.

Ἐπὶ δὲ τούτοις ἡ ἀποκέντρωσις ἀποκρῖναι καὶ πᾶσαν τὴν ὑπὸ τῆς συγκεντρώσεως ἀποδεκτὴν κατὰ τὰ προσηρμημένα αὐτήν καὶ περιπλοκὴν τῶν δημοσίων καθηκόντων δι' ἀναμείξεως τῆς πολιτείας εἰς ἄλλότρια καὶ περιορισμοῦ τῶν ἀτόμων, διδάσκουσα τὴν ὡς οἷον τε μείζονα ἐλευθερίαν τῆς ἀτομικῆς ἐνεργείας ὑπὸ μόνον τὸν περιορισμὸν, τοῦ μὴ ἀδικεῖσθαι τοῖς ἄλλοις, καὶ τὴν ἀποχὴν τῆς πολιτείας ἀπὸ πάσης ἐπιχειρήσεως πλὴν τῶν ἰδιοτελῶς ἀδυνάτων, διότι καὶ συμφωνότερα εἴπω πρὸς τὸν ἐπικουρικὸν τῆς πολιτείας χαρακτῆρα, καὶ προσφορώτερα πρὸς τὴν πρᾶσον, κοινωνικὴν τε καὶ πολιτικὴν.

Γ. Ἄλλ' ἡ διοικητικὴ ἀποκέντρωσις εἶναι πρὸ παντὸς ἀναγκαία ἐπὶ κοινοβουλευτικῆς κυβερνήσεως ὑπὲρ τῆς ἀνεξαρτησίας τῆς διοικήσεως αὐτῆς, πρὸς δὲ καὶ ὑπὲρ τῆς ἀνεξαρτησίας τῶν ὑπουργῶν καὶ τῶν βουλευτῶν καὶ τῶν ἐκλογέων, διότι, ἐξαρτωμένης τῆς διατηρήσεως τῶν ὑπουργῶν ἐν τῇ ἐξουσίᾳ ἀπὸ τῆς ψήφου τῆς βουλῆς, ἀναγκάτως αὕτη καὶ ἰδίᾳ ἢ ἐν αὐτῇ πλειονοψηφία μετέχει τῆς ἐνεργείας τῶν ὑπουργῶν, οἱ καὶ ἐπίτροποι τῆς βου-

λῆς ὑπὸ τῶν Ἀγγλῶν πολιτειολόγων καλοῦνται· τούτου δὲ θεμιμένου, ἡ διὰ τῆς συγκεντρώσεως εἰς χεῖρας τῆς κεντρικῆς ἀρχῆς διατελοῦσα διοίκησις περιέρχεται διὰ τῶν βουλευτῶν, ἐκόντων ἀκόντων, εἰς τὴν διάθεσιν τῶν ἀτομικῶς διαφερομένων φίλων των, οὗτοι δὲ τὰ δημόσια καθίστανται λάρυρον τῆς κρατοῦσης φατρίας, οἱ δὲ νόμοι καὶ τὸ δίκαιον ὄργανα πρὸς ἱκανοποίησιν ἀτομικῶν παθῶν καὶ ἀξιώσεων. Διὰ τὸν αὐτὸν δὲ λόγον οἱ μὲν ὑπουργοὶ καθίστανται ὑποχείριτοι τῶν βουλευτῶν καὶ οἱ βουλευταὶ τῶν ἐκλογέων, καὶ οὗτοι πάλιν τῶν ὑπουργῶν, καὶ τὸν ἀπάλιν οἱ ὑπουργοὶ διαφθείρουσι τοὺς βουλευτάς, καὶ οἱ βουλευταὶ τοὺς ἐκλογεῖς, καὶ οὗτοι πάλιν ἐκδιόχουσι βουλευτάς καὶ ὑπουργούς, οὕτω δ' αὖθις τὰ κοινὰ καθίστανται ἐρμαιοὶ τῶν θρασυτέρων καὶ ἀσεβεστέρων. Οὐδὲ δύναται τις ὑπουργὸς ἢ βουλευτὴς ν' ἀντιστῇ εἰς τὴν ὁρμὴν τῶν ἀπ' αὐτοῦ ἐξαρτωμένων ἀτομικῶν ἀξιώσεων, χωρὶς νὰ καταβληθῇ ἢ συντεθῇ, διότι ἡ δύναμις τῶν ἀτομικῶν ἀναγκῶν καὶ συμφερόντων εἶναι συνήθως τοσαύτη, ὥστε πάνυ δυσκόλως οἱ πολλοὶ πείθονται, ὅτι, διώκοντες μέχρις ἄκρου τὴν ἱκανοποίησιν αὐτῶν, παραβαίνουσι δημόσια καθήκοντα καὶ βλάπτουσι τὴν πολιτείαν.—Οἱ ὑπουργοὶ νομιζουσι πρῶτιστον καθήκον τὴν διατήρησιν τῆς ἀρχῆς εἰς χεῖρας των, καὶ οἱ βουλευταὶ τὴν διαφύλαξιν τῆς πολιτικῆς αὐτῶν δυνάμεως, ἣν νομίζουσιν εἶναι ἀσφαλίζουσιν ἐξυπηρετοῦντες ἐκ παντὸς τρόπου τὰ τομικά συμφέροντα τῶν ἐκλογέων των· οὗτοι δὲ, διδασκόμενοι ἐκ τῶν ἀνωτέρων, νομίζουσι πάλιν δεδίκαιολογημένους ἑαυτοὺς, διώκοντες διὰ τῆς ἐκλογικῆς ψήφου καὶ ἄλλων παραπλησίων τρόπων τὸ ἴδιον συμφέρον ὅσῳ δῆποτε ἄτοπον καὶ παράνομον.

Κατὰ τὰ εἰρημένα εἶναι φανερόν τὸ ἀσυμβίβαστον διοικητικῆς συγκεντρώσεως καὶ κοινοβουλευτικῆς κυβερνήσεως, καθαρὰ

δὲ φαντασιοπληξία νὰ προσδοκᾷ τις ὑπὸ τὰς ἐκτελέσεις συνήθους τὴν παῦσιν κακοῦ πορροποιημένην τὴν μεταβολὴν τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως. Φάρμακον ὅμως ἀριστον κατὰ τοῦ ἐκτεθέντος ἰδιοτελοῦς καὶ βεβιασμένου συνεταϊρισμοῦ, κατὰ τῆς ἀλληλοδιαδόχου καὶ ἀναποδράστου τυραννίας τῶν φατριῶν, καὶ ἐξασφαλίζον τὸ κράτος τῶν νόμων χωρὶς καταθλίψεως ἢ φόβου, παρέχει ἡ ἀποκέντρωσις, ἥτις διαχωρίζουσα τὴν διοικητικὴν ἐνέργειαν ἀπὸ τῆς κυβερνητικῆς καὶ ἀνατιθεμένη τὰ πολλὰ τῆς διοικήσεως εἰς ἀρχὰς μονίμους καὶ ἀνεξαρτήτους ἀπὸ τῆς Βουλῆς, μεταβάλλει κατὰ πολὺ τὰς διερχομένας ὁλοθρίας συνήθους, διότι ἀφαιρεῖ οὕτω ἀπὸ τῶν ὑπουργῶν τὸ μέγιστον τῶν ὀπλῶν τῆς καταθλίψεως καὶ τῆς διασθορᾶς, ἅμα δ' ἀπαλλάττει αὐτοὺς τοῦ πλείστου τῶν ἀτομικῶν ἀξιώσεων καὶ τῶν ὀχληρῶν φροντισδῶν.

Ἰνα δ' ἀκριβῶς διαχωρίσωμεν τὰ κυβερνητικὰ καθήκοντα ἀπὸ τῶν διοικητικῶν, καὶ ἀπὸ τούτων πάλιν τὰ τῆς κεντρικῆς διοικήσεως, ἔδει, ὡς εἰκόσ, ν' ἀναλύσωμεν πᾶσαν τὴν νομοτελεστικὴν ἐνέργειαν, καὶ νὰ ὀρίσωμεν τὰ καθήκοντα ταῦτα καθ' ἑκάστην τοῦτο ὅμως εἶναι ἀντικείμενον εἰδικῆς μονογραφίας ("Ἴδε τοιαύτην ὑπὸ Ἄριστο. Γλαράκη περὶ πολιτικῆς ἀποκέντρώσεως ἐπιγραφομένην"). Ἐνταῦθα δ' ἀρκουσίην εἰ στοιχειώδεις ὅροι. Καὶ τῆς μὲν κυβερνητικῆς ἀρχῆς καθήκον εἶναι ἡ ἐκ γενικοῦ κενόνος καὶ ἐκ τῶν προτέρων πρόνοια περὶ τῆς ἐκτελέσεως τοῦ νόμου, περιλαμβανούσα ἅμα τὴν γενικὴν τῶν ἐν τῇ πολιτείᾳ ἀρχῶν ἐποπτεῖαν καὶ τὴν πρωτοβουλίαν περὶ τῆς θεραπείας τῶν ἐκάστοτε πολιτικῶν ἀναγκῶν, τῶν δὲ διοικητικῶν ἀρχῶν καθήκον ἡ πρόνοια περὶ τῆς ἐκτελέσεως τῶν νόμων συγκεκριμένους, ἐκ δὲ τούτων πάλιν εἰς τὰς κεντρικὰς ἀρχὰς ἀνήκει ἡ πρόνοια περὶ ἐκτελέσεως ἀναφερομένης διὰ μιᾶς εἰς ὅλον τὸν διοικητικὸν κλάδον ἢ τὴν συνάφειαν τῶν κλάδων πρὸς

ἀλλήλους. Οὕτως δὲ διαχωριζομένων τῶν καθήκοντων, ἡ διοίκησις μένει τὸ πλείστον ἐλευθέρη τῆς ἐπιδηλητικῆς ἐπιδράσεως τῶν ἀτομικῶν συμφερόντων, καὶ ἡ κυβερνήσις ἀπὸ τῶν πολλῶν ἀξιώσεων, ὃ δὲ κοινολογευτικός ἀγὼν ἀναδιβάλλεται εἰς εὐρύτερον καὶ εὐγενέστερον στάδιον, τὸ τοῦ κοινού συμφέροντος.

Πολλοὶ δὲ προσθεύουσιν, ὅτι ὡς εἶναι ἄτοπος ἡ ἀπόλυτος συγκέντρωσις, ἅμα δὲ καὶ ἀδύνατος, διότι οὐδ' ἔλαθόν, οὐδὲ δυνατὸν νὰ μηδενισθῇ ὅλως ἡ βούλησις τῶν πολλῶν, οὕτω ἀσύμφορος, ἐπίσης δὲ καὶ ἀδύνατος τελεία ἀποκέντρωσις, ὡς ἐπαγομένη τὴν ἀποσύνθεσιν τῆς πολιτείας, καὶ ἐπομένως ὅτι ἐν καλῶς ἐχρῶσθι πολιτεία ἀναποδράστος ὁ συγκεκρισμός. Ἀλλὰ τούτων οἱ μὲν ἐκλαμβάνουσιν ὡς κατὰ τῆς ἀποκέντρώσεως περιορισμὸν τὸ ἐνιαῖον τῆς νομοθετικῆς ἐξουσίας, (ἀφ' ἧς ὅμως καὶ πάλιν ἀποσπῶνται οὐκ ὀλίγα ἀνατιθέμενα τοῖς Δήμοις, καὶ τοῖς νομοῖς ἐπὶ ὅπου συνιστῶσιν οὗτοι νομικὰ πρόσωπα) καὶ προσέτι τὸ τῆς κυβερνητικῆς ἀρχῆς, ἅπερ καὶ παρ' αὐτῆς ἐστὶ ἀποδεκτὰ, λανθάνουσι ὅτι ὁ κατὰ τὴν ἀποκέντρωσιν καταμερισμός τῶν δημοσίων καθήκοντων χωρεῖ μὲν συνήθως κατὰ τοπικὴν ἔκτασιν, ἀλλὰ καὶ κατ' εἶδος καὶ ἀντικείμενον, ὅσακις δὲ ταῦτα εἰσι κοινὰ καθ' ὅλην τὴν πολιτείαν, ἀναθετά, ὡς εἰκόσ, εἰς μίαν μόνην ἀρχὴν ἢ ἡνωμένην ἐξουσίαν, ὡς πρὸ μικροῦ εἰδείχθη, χωρὶς οὕτω ν' ἀναιρεῖται ἡ ἀρχὴ τῆς διανομῆς καὶ τῆς ἀποκέντρώσεως. Οἱ δὲ, συγχέοντες ἐπὶ τὴν ἐνότητα τῆς πολιτείας πρὸς τὴν ἐνότητα τῆς πολιτικῆς ἀρχῆς, προβαίνουνσι περὶ τῆς ἐξουσίας, ἀξιοῦντες, ὅτι πρὸς συνοχὴν τῆς πολιτικῆς ἐνεργείας ἀναγκαῖα τις ἐξάρτησις τῶν δημοσίων ἀρχῶν ἀπὸ τῆς κεντρικῆς, περιπίπτουτες οὕτω πάλιν εἰς τὴν διοικητικὴν συγκέντρωσιν. Ὡς τῆς πλάνης δὲ ταύτης καὶ ἡ ὑπὸ τινων ματαίᾳ διαστολῇ κυβερνητικῆς συγκέντρώσεως καὶ

διοικητικῆς, καὶ παρ' ἄλλων τῆς centralisation καὶ τῆς concentration, ἐννοουμένης διὰ μὲν τῶν πρώτων τῆς ἀναγκαιᾶς πολιτικῆς ἐνοτήτος, διὰ δὲ τῶν δευτέρων τῆς ἀπορριπτεᾶς διοικητικῆς ἐξαρτήσεως. Ἐκ τῆν πλάνην δὲ ταύτην συντελεῖ οὐκ ὀλίγον καὶ τὸ ἀτυχές, ὡς ἐξήχθη, τοῦ ὅρου ἀποκέντρωσις, ὅστις κατὰ γράμμα λαμβανόμενος ἐμφανίζει πως διαυλισμόν.

Δ. Συγκέντρωσιν δὲ βλέπει τις εἰς πᾶσαν ἀπολυτον ἢ δεσποτικὴν πολιτείαν ἀπὸ τῆς ἀπωτάτης ἀρχαιοσύνης μέχρι σήμερον, συστηματικώτερον δ' ἀνεπτύχθη ὑπὸ τὸν Ῥωμικὸν καίσαρισμόν καὶ βραδύτερον ὑπὸ τὸν διαδεχθέντα αὐτὸν τοῦ μέσου αἰῶνος, ὑπὸ δὲ τὸν μερικώτερον κύτῃς τύπον τὸν διοικητικόν, ὡς περιεγράφη ἤδη, ἐπικρατεῖ νῦν καὶ ὅλην σχεδὸν τὴν ἡπειρωτικὴν Εὐρώπην, κυρίως δ' ἐν Γαλλίᾳ, ἔνθα ἀπὸ μεμακρυσμένης ἐποχῆς τὴν ἀρχὴν ἔχουσα, ἀπὸ τῆς μεγάλης ἐν αὐτῇ ἐπαναστάσεως, ἔλαβε συστηματικὸν ὄψον. Ἀποκέντρωσιν δὲ πάλιν παρρησιᾶς εἰς πᾶσαν ἀληθῶς ἐλευθέρην πολιτείαν, ὡς ἐν ταῖς πλείσταis Ἑλληνικαῖς πόλεσι κατὰ τὴν ἀκμὴν τοῦ Ἑλληνισμοῦ, καὶ ὡς ἐν Ἀθῆναις, εἴτι δὲ ἐν τῇ δημοκρατικῇ Ῥώμῃ, νῦν δ' ἐν Ἑλβετίᾳ, ἐν τῇ ὁρειῇ Ἀμερικανικῇ συμπολιτείᾳ καὶ ἐν Ἀγγλίᾳ ἔνθα τὸ πρῶτον ἀνεπτύχθη ὑπὸ τὴν νεωτέραν αὐτῆς μορφήν, κυρίως μὲν ἀπὸ τῆς διοικητικῆς ἐν αὐτῇ μεταρρυθμισεως τῷ 1832—34, ὅτε ἰδρύθη ἡ περίφημος αὐτοδιοικησία (selfgovernment), τὴν ἀρχὴν ὅμως ἔχουσα εἰς πολὺ ἀρχαιότερους χρόνους.

Τὸ παράδοξον δ' εἶναι ὅτι, ὡς ἐν Ἀγγλίᾳ ὑπὲρ τῆς πολιτικῆς ἐλευθερίας ἀνεφύη ἡ ἀποκέντρωσις, οὕτω καὶ ἐν Γαλλίᾳ πρὸς τὸν αὐτὸν σκοπὸν ἡ συγκέντρωσις ἐπενοήθη, καίπερ πάντῃ ἀπρόσφορος ἢ ἀντίθετος ὅμως αὕτη ἐξηγεῖται ἐκ τῶν ἱστορικῶν λόγων, ἐξ ὧν ἐκείνη προήλθεν.

—Κατὰ τὸν μέσον αἰῶνα, κρατοῦντος ἐν τῇ δυτικῇ καὶ μέσῃ Εὐρώπῃ τοῦ τιμαριωτικοῦ συστήματος, ἀνεπτύχθη, ὡς γνωστόν, ἰσχυρὰ ἀντιζηλία μεταξὺ τῶν τοπικῶν ἀρχόντων καὶ τῶν ἡγεμόνων· καὶ ἐν μὲν τῇ Γαλλίᾳ, ἰσχυρῶν ὄντων τῶν πρώτων, οἱ ἡγεμόνες ἠναγκάσθησαν νὰ ἐπικαλεσθῶσι τὴν συνδρομὴν τοῦ ὑπ' ἐκείνων καταθλιβομένου λαοῦ, καταθλιθέντων δὲ τούτων πᾶσα ἡ ἐξουσία περιῆλθε βαθυμῶδον εἰς χεῖρας τοῦ ἡγεμόνος, ἡ δὲ συγκέντρωσις αὕτη, ἡ καταδύουσα τοὺς ἐπαρχεῖς τοπικοὺς ἀρχοντας, κατέστη δημοφιλὴς ἐν Γαλλίᾳ ὡς ὑπὲρ τῆς ἐλευθερίας δῆθεν συντελοῦσα· ἐν Ἀγγλίᾳ δὲ τὰν ἀπάλιν οἱ μετὰ τὴν Νορμανδικὴν κατάκτησιν ἡγεμόνες, ἰσχυροὶ ὄντες καὶ καταθλίβοντες λαὸν τε καὶ τοπικοὺς ἀρχοντας, προὐκάλεισαν τὸν συνασπισμὸν ἀμφοτέρων κατὰ τῆς ἡγεμονικῆς αὐθαρισίας, μεθ' ἧς ἐπῆλθεν ὁ μὲν γὰρ Ἀγγλικὸς Χάρτης, καὶ ἐπὶ μακρόν ὕστερον ἐξηκολούθησεν ὁ κοινὸς ἀγὼν πρὸς διαφύλαξιν αὐτοῦ· οὕτω δὲ περιστάλλη βαθυμῶδον ἡ ἐξουσία τοῦ ἡγεμόνος καὶ ἐν γένει τῆς κεντρικῆς ἀρχῆς, ὁ δὲ καταμερισμὸς τῆς πολιτικῆς ἐξουσίας, δι' οὗ ἐπετεύχθη τοῦτο, ἀπέβη προσφιλὴς τοῖς Ἀγγλοῖς, ὡς ἀναγκαῖος τῆς πολιτικῆς ἐλευθερίας ὅρος.

Ε. Παρ' ἡμῖν δὲ τὸ Συνταγμα διαχωρίζει τὴν πολιτικὴν ἐξουσίαν εἰς νομοθετικὴν καὶ νομοτελεστικὴν καὶ δικαστικὴν, καὶ τὸ ἀνεξάρτητον τούτων ἀπ' ἀλλήλων καθιεροῦσθαι ὅριζον ἔμαχ, ὅτι ἐκάστη τούτων πηγάζει ἀπὸ τοῦ ἔθνους, προσεῖτι δ' ἀναγράφει τὰ ἰσχύοντα τῶν δικαστῶν καὶ τινὰς ὅρους περὶ τῆς ἀτομικῆς ἐλευθερίας· ἄλλ' ἐνῶ διὰ τούτων καὶ ἄλλων τινῶν παρεπομένων διατάξεων προϋποτίθῃσι γενικῶς τὴν πολιτικὴν ἀποκέντρωσιν, οὐδένα περὶ τῆς διοικητικῆς ὁργανώσεως ἀσφαλιστικὸν ὅρον περιέχει, οὐδένα φραγμὸν τῆς νομοθετικῆς ἐξουσίας περὶ τὸ ἀντικείμενον τοῦτο, μάλιστα δ' ἐπιτρέπει τὴν σύστασιν

διοικητικῶν δικαστηρίων διὰ νόμου, καὶ τὴν διατήρησιν τῆς ἐξαιρετικῆς δικαιοδοσίας τῶν στρατιωτικῶν.

Οἱ δὲ ὀργανωτικοὶ νόμοι, οἵ τε προγενέστεροι τοῦ Συντάγματος καὶ οἱ νεώτεροι, ἐλεύθεροι ὄντων συνταγματικῶν περιορισμῶν, συνιστῶσι πλὴν μικρῶν τινῶν ἐξαιρέσεων πλήρη διοικητικὴν συγκέντρωσιν· διότι πᾶσα ἀξία πως λόγου ἐνεργεία εἶναι σεπασευμένη εἰς τὰ ὑπουργεῖα, εἴτε ἀμέσως εἴτε διὰ τῆς ὁδοῦ τῆς ἐγκρίσεως· πᾶς ἔτι διορισμὸς δημοσίου λειτουργοῦ μέγχι τῶν κατωτάτων παρὰ τῶν ὑπουργῶν ἐνεργεῖται, καὶ ἂν που χωρὶς τις ἐξαιρέσις, ἐξακολουθεῖ ἡ ἄμεσος ἐπίδρασις τῶν ὑπουργῶν διὰ τῆς ἀπ' αὐτῶν ἐξαρτήσεως τοῦ διορίζοντος. Ἐκκλονίσθησαν δ' ἀπὸ τινος προσόντα καὶ μονιμότης τῶν δημοσίων λειτουργῶν εἰς διαφόρους κλάδους· πάλιν ὅμως ἡ πειθαρχικὴ ἐξουσία ἐνασκειται ὑπὸ τῶν ὑπουργῶν, κατὰ δὲ τῆς παρανόμου ἀπολύσεως οὐδεμία ἐγγύησις· πρὸς δὲ τούτοις ἐξηρήθησαν τῆς μονιμότητος οἱ νομάρχαι, οἵτινες οἱ παλιότεροι μὲν τῆς διοικήσεως μεγλοὶ, ἐξαρτῶμενοι δ' οὕτω παντελῶς ἀπὸ τοῦ κέντρου, οὐδὲν ἄλλο εἰσὶν ἢ ὄργανα σωρευσεως ἐν αὐτῇ πάσης ἐνεργείας. Ὑπεῖται διὰ τῆς στενῆς καὶ ἀτέχου τῶν προσόντων διαφύβρισεως γραφειοκρατεῖα μᾶλλον εἶναι δυνατὴ ἢ ἀνεξαρτησία τῶν δημοσίων λειτουργῶν διὰ τὸ πλημμελὲς δὲ τῶν τοιούτων βεβιασμένων νόμων, καὶ τὸ ἀσταθὲς τῆς ἡμετέρας νομοθεσίας, περὶ οὗ κατωτέρω, οὐδεμίαν ἀληθῆς ὑπὲρ τῶν δημοσίων λειτουργῶν ἐκ τούτων ἀσφάλεια.

Καταφανὴ δὲ ἰδίως ἀποτελέσματα τῆς συγκεντρώσεως κατὰ τὴν δημοσίαν ἐκπαίδευσιν ἐν γενεῇ, καὶ ἢ οἱ καθηγηταὶ καὶ οἱ διδάσκαλοι οὐδεμίαν ἀσφάλειαν ἔχουσιν ἐκ μόνης τῆς ἀγαθῆς ἐκπληρώσεως τῶν ἰδίων καθηκόντων, ἀλλ' εἰσὶ τὸ πλεῖστον ἐρμῆα τῶν ἰσχυρῶν τῆς ἡμέρας, διό καὶ πολλάκις ἀναγκάζονται νὰ ἐπιζητῶσι πο-

λιτικὴν προστασίαν καθιστάμενοι ὄργανα πατριῶν, τὰ δ' ἐνδεικτικὰ καὶ ἀπολυτήρια τῶν σχολείων συνθησάτα πιστοποιεῖ μᾶλλον τὴν θοασύτητα καὶ ἀμέλειαν τῶν λαβόντων ἢ τὴν μάθεισιν. Ἀλλὰ καὶ ἔνευ τούτων, ἀδύνατος ἡ ἐξ Ἀθηνῶν ἐπιβλεψίς τῆς καλῆς λειτουργίας τῶν σχολείων καθ' ὅλην τὴν χώραν, ὡς ἐπίσης ἡ πρόσφορος ἐκάστου σχολείου ῥύθμισις καὶ διοίκησις. Τίς δὲν ὁμολογεῖ τοὺς ἀγαθοὺς καρποὺς τῶν ἐν Τουρκίᾳ Ἑλληνικῶν σχολείων καὶ τὴν ὑπεροχὴν τῶν πλείστων τούτων ἀπὸ τῶν ἐν Ἑλλάδι, καίτοι πρὸς τοσαύτας δυσχερείας παλαίουσιν ἐκείνα; Φανερὸς δὲ ὁ λόγος· διότι οἱ διδάσκαλοι καθίστανται καὶ ἐπιτηρῶνται ὑπὸ τῶν ἐχρυσῶν ἄμεσων συμφέρον τῆς εὐδοξίας τῶν σχολείων κοινοτήτων, οὗτοι δ' ἀσφαλεῖς ἐκπληροῦντες προπόντως τὰ ἴδια καθήκοντα. Ἀν δὲ καὶ παρ' ἡμῶν ἐκαστον σχολεῖον, δημοσίον ἢ δημοτικόν, διεῖπεν ἴδιας σύλλογος ἐπιτρόπων, συγκείμενος τὸ μὲν ἐκ τοπικῶν ἀρχῶν μονίμων, τὸ δ' ἐξ ἐγγυρίων προσώπων μετεχόντων καὶ τῶν γονέων δι' ἑνὸς ἢ δύο ἀντιπροσώπων, τοὺς δὲ διδασκάλους διώριζον οὗτοι προτάσει ἰδίων πάλιν κατὰ νομοὺς ἐφόρων, δὲν θὰ εἴχομεν ἐπίσης ἀγαθὰ ἀποτελέσματα. Ἰσως δ' ἀντιτάξει τις τὰ ἐν τῷ Πανεπιστημίῳ κατὰ τὸν διορισμὸν τῶν καθηγητῶν συμβαίνοντα. Ἐνθα ἀπαρέγκλιτος σχεδὸν ἡ οἰκογενειακὴ διαδογὴ· ἀλλὰ καὶ τοῦτου τοῦ ἀτόπου αἴτιος ἡ ἐν αὐτῷ κατ' ἄλλην μορφήν συγκέντρωσις, διότι οἱ καθηγηταὶ αὐτοὶ ἐαυτοὺς διορίζουσιν.

Ὅτι δὲ κρατεῖ γενικῶς ἐν τῇ διοικήσει πλείστορον ἔτι παρατηρεῖται τις ἐν τῷ στρατῷ, παρ' ἧ καὶ τὰ ἐλάχιστα ὑπὸ τοῦ οἰκείου ὑπουργοῦ διατίθενται. Οὐδεὶς δ' ἀρνεῖται ὅτι ὁ στρατὸς ὡς ὅλον, ὡς δημοσία δύναμις, δεῖν νὰ διατιθῇται ὑπὸ τῆς κυβερνήσεως κατὰ τὰς ἀνάγκας τῆς πολιτείας· οὐδὲν ὅμως ἐνδεικνύει, ὅτι πρὶν ἐπίτευξιν τούτου εἶναι ἀνάγκη νὰ διε-

γωνται μυρία καθαρῶς προσωπικά ἀντικείμενα ὑπὸ τοῦ Ὑπουργείου, ὅπερ ὑπεῖκον εἰς τὴν πολιτικὴν τῆς ἡμέρας, εἰσάγει ἐκὼν ἄκον τὸν φατριασμόν εἰς τὸν στρατὸν, καὶ διαφθείρει οὕτω πᾶσαν τὴν ἐν αὐτῷ ὑπηρεσίαν. — Ὁ στρατὸς αὐτοτελῶς διοικούμενος δύναται νὰ διεξάγῃ τὰ τοιαῦτα πολὺ εὐστοχώτερον καὶ εὐθύτερον, ἢ ὡς τὸ παράπαν νὰ μείνῃ τὴν ἐξουσίαν τῆς Κυβερνήσεως τοῦ διαθέτειν αὐτὸν κατὰ τὴν ἐκάστοτε δημοσίαν ἰνάγκην.

Ὁ δὲ δημοτικὸς νόμος οὐ μόνον ἐφηρμήνευσεν ἀπὸ τῶν διοικητικῶν ἀρχῶν διασπείρει τοὺς δήμους, καὶ πᾶσα σχεδὸν ἐν αὐτοῖς ἐνέργεια δεῖται ἐγκρίσεως τῆς προισταμένης δημοσίας ἀρχῆς, ἀλλὰ καὶ ὑπαλλήλους τῆς διοικήσεως ὀνομάζει τοὺς δήμους, καὶ τὴν παῦσιν τῶν δημάρχων ἀνεὶ περιορισμοῦ ὑπὸ τοῦ νομάρχου καὶ τῆς Κυβερνήσεως ἐπιτρέπει, καὶ ἐν γένει ὑποβάλλει τοὺς δήμους εἰς τελείαν διοικητικὴν κηδεμονίαν καὶ ὑποτελείαν. Οὐδ' ἔγωγός ὅμως οὗτος νόμος ἔμεινεν ὡς εἶχεν, ἀλλ' ἐντὶ νὰ βελτιωθῇ ἡ χρησιμοποίησις πολυστρόπως, κυρίως δὲ διὰ τῶν περὶ στρατιωτικῆς ἀστυνομίας καὶ δημοτικῆς εἰσφορᾶς νόμων, δι' ὧν ἀφρηθήσαν ἀπὸ τῶν δήμων δύο τῶν πρωτίστων καὶ ὀρθρότων των, ἅπερ φύσει ἀναπόσπαστα, εἰμὴ σκοπὸς ἢ καταγεγραφαὶ τῶν δήμων αὐτῶν, ἤτοι ἡ τοπικὴ ἀσφάλεια καὶ ἡ στοιχειώδης ἐκπαίδευσις (1).

(1) Κατὰ τῆς δημοτικῆς ἀστυνομίας ποθεύουσιν τὸν μέχρι τοῦδε ἀποδειγμένον ἐπαχθὴ παρ' αὐτῆς φατριασμόν. Ἀλλ' οὐδ' ἡ στρατ. ἀστυνομία ἔμεινεν οὐδὲ δύναται νὰ μείνῃ ἐλευθέρᾳ τούτου, καὶ τραχύτερον ἔπος. Ἐπειτα, ἂν θεσμός τις, ὑπὸ τῆς φύσεως τῶν πραγμάτων ὑποδεικνυόμενος, ῥοχαίνει κατὰ τὴν ἐφαρμογὴν, δὲν ἀποφεινύεται διὰ τοῦτο καὶ μόνον ἀπρόσφορος, πᾶν ἢ γίνῃ ἡ δέουσα προσπάθεια πρὸς βελτίωσιν διὰ κρείττονος ῥυθμοῦ. Τ' ὅδε

Ἐν τῷ ἡμετέρῳ δὲ Συντάγματι ὀρίζεται ἐπὶ καθολικῇ καὶ ἁμέσῳ ἐκλογῇ τῶν δημάρχων. Τοῦτο δ' ὑπὲρ τῆς δημοτικῆς ἀνεξαρτησίας θετειμένον, οὐ μόνον δεινῶς ἀντιφάσκει πρὸς τὴν μνημονευθεῖσαν ἐν τῷ δημοτικῷ νόμῳ ἀναγραφομένην ὑπαλληλίαν τῶν δήμων, περὶ ἧς ὅλως σιωπᾷ τὸ Σύνταγμα, ἀλλὰ καὶ συγκέντρωσιν ἐπιφέρει διττῶς, τὸ μὲν ἐν τῷ δήμῳ καθ' ἑαυτὸν, προστιθέμενον πλείονα τοῦ δένοντος δύναμιν τῷ δημάρχῳ, τὸ δ' ἐν τῷ συνόλῳ εὐχερῶς τῶν δήμων δεσμευομένων ὑπὸ τῆς κεντρικῆς ἀρχῆς διὰ τῶν ὑποτελειῶν ἄλλως δημάρχων. Ἐπειτα οὕτω παρορᾶται ὅλως ἡ ἀναγκαία τῷ δήμῳ ἰκανότης, θετικῶς καὶ πομπλοκα διεξάγοντι καθήκοντα, διότι πρὸς τοῦτο πᾶν ἀπρόσφορος ἡ καθολικὴ ἐκλογή.

Οἱ δὲ παρ' ἡμῶν οἰκονομικοὶ νόμοι, πλὴν τοῦ ἐπαχθοῦς τῶν φόρων καὶ τῆς ἀμεθόδου διαῤῥυθμίσεως καὶ διανομῆς, καταβλητικοὶ εἰσιν ἐπὶ περὶ τοῦ βελτίωσιν καὶ τὴν εἰσπραξίν, καὶ πᾶσαν σχεδὸν ἀμφισβήτησιν περὶ τὴν ὑποχρεώσιν ἀναθέτουσιν εἰς τὴν κρίσιν τῶν οἰκονομικῶν ἀρχῶν, καὶ διὰ τῆς ὁδοῦ τῆς ἐγκρίσεως σιμπεύουσιν ἐπίσης τὰ πάντα εἰς τὸν ὑπουργόν τῶν οἰκονομικῶν, ἐλλειπουσῶν ἐπὶ τῶν δεουσῶν ἐγγυήσεων κατὰ τοῦ τῆς αὐθαίρε-

μέχρι τοῦδε ἐγένετο, ἢ φωναὶ ἀμαθῶν περὶ καταργήσεως, ἥτις καὶ ἐπ' ἤλθε. Τῆς δὲ δημοτικῆς ἐκπαίδευσως τίς βελτίωσις ἐγένετο διὰ τῆς διηγενοῦς περιόδου τῶν δημοδιδασκάλων καὶ τῆς ἀρχῆς τῶν πλείστων σχολείων; — Ἀλλ' ἀγαθὴ τύχη! ἡ δημοτικὴ εἰσφορὰ ὑπὲρ τῆς στοιχειώδους ἐκπαίδευσως κατηργήθη κατ' αὐτὰς εὐκτέον δὲ νὰ καταργηθῇ καὶ ἡ στρατιωτικὴ ἀστυνομία, ἐπαναφερομένης ὑπὸ κρείττονα ῥυθμὸν τῆς δημοτικῆς, οὗχί δὲ διοικητικῆς, ἥτις ἐν μόνῃ τῇ πρωτευούσῃ ἀναγκαία περὶ τούτων δὲ πλείονα ἐν λέξει Δῆμος.

σεις καὶ τῆς καταχρήσεως. Ἀλλὰ καὶ αἱ ποιναὶ ἐπὶ παραβάσεων ὑπὸ τῶν αὐτῶν οικονομικῶν ἀρχῶν ἐπιβάλλονται κατὰ τὸν αὐτὸν αὐθαίρετον τρόπον, ἀπαγγελλομένων πολλάκις βαρυτάτων χρηματικῶν ποινῶν, ὅποιας ὁ κοινὸς ποινικὸς νόμος, καίπερ πᾶν αὐστηρὸς, οὐδαμοῦ περιέχει, οὐδὲ κἂν προσεγγίζει.

Τὰ δὲ διοικητικὰ δικαστήρια, ὡς καὶ ἐκ τῶν ἀνωτέρω δῆλον, εἰσὶν ἐν πλήρει ἐνεργείᾳ, καθ' ἑκάστην πολλαπλασιαζόμενα, καὶ κρίνοντα περὶ πλειστών ἀντικειμένων ἐν κρυπτῷ καὶ παραβύσῳ, καὶ διὰ πᾶν ἀτελῶν στοιχείων, χορηγούμενων ὑπ' αὐτῶν τῶν διαφερομένων οικονομικῶν καὶ διοικητικῶν ἀρχῶν, καὶ συνήθως ὑπὸ τῶν κατωτάτων ὀργάνων, ἐλαυνόμενων τῷ πλεῖστον ἀπὸ ἀμέσου πρὸς ἀμοιβὴν συμφέροντος.

Προσέτι δ' ἐν πλήρει γρήρει εἰσὶ πᾶρ' ἡμῶν τὰ δημόσια μονοπώλια καὶ τὰ προνομία διαφόρων ἐταιριῶν, καὶ ἡ οικονομικὴ προστασία, κατὰ δεινὴν ἀνακολουθίαν πρὸς τὸν διὰ τῶν βαρέων τελῶν, κατὰ πλάνην πάλιν, διακόμενον ταμειευτικὸν σκοπὸν, καὶ τὰ δημόσια ἔργα, κερδοσκοπικά καὶ μὴ, ἐξ ὧν αὐξήσει μόνον τῆς οικονομικῆς ἀμχανίας ἐπῆλθε, καὶ ἄλλα τοιαῦτα.

Ἄλλ' οὐδ' ἡ δικαστικὴ ἐξουσία εἶναι ἀπηλλαγμένη τοῦ συγκεντρωτικοῦ τοῦ, διότι πᾶσα ἡ ἐσωτερικὴ διοίκησις τῶν δικαστηρίων διεξάγεται ὑπὸ τοῦ ὑπουργοῦ τῆς δικαιοσύνης, τὸ μὲν ἀμέσως, τὸ δὲ διὰ λειτουργῶν ἀπ' αὐτοῦ ἐξαρτωμένων, καὶ ἐτι μᾶλλον διὰ τοῦ ἀπεριόριστου τῶν μετὰ θέσεων τῶν δικαστῶν καὶ τῶν πολλῶν προβιθασμῶν καὶ καθέξης. Διὰ τῆς ἐξαρτήσεως δὲ ταύτης ἡ εἰς τὰ κύρια δικαστικά καθήκοντα ἐπίδρασις τοῦ κέντρου οὐ μικρά· ἰδίως δ' ἐξηυτελισμένη καὶ ὑποχείριος ἡ εἰρηνοδικεακὴ ὑπηρεσία, καίπερ οὐσιωδέστατον στοιχεῖον αὐτῆς τῆς ἀπονομῆς τῆς δικαιοσύνης.

Τὸ πλημμελὲς δὲ τῆς καθ' ἡμᾶς πολιτικῆς ὀργανώσεως συμπληροῦ ἡ διὰ τῆς μιᾶς Βουλῆς ὕψισται νομοθετικὴ συγκέντρωσις, οὐ μόνον διότι ἀθασανίστως καὶ ἐπιπολαίως, ὡς εἰκός, διέρχονται τὰ πολλὰ νομοθετήματα, ἀλλὰ καὶ διότι διὰ τοῦ ζητήματος τῆς ἐμπιστοσύνης εὐχερῶς ἐκδιάζεται ἡ ψῆφος τῆς Βουλῆς· οὕτω δὲ ἡ ἀνωτάτη σώρευσις ἐξουσίας εἰς χεῖρας τοῦ κέντρου ἐπέρχεται, καὶ, ὡς εἰπέν, μονοκρατορία αὐτοῦ ἀπόλυτος καθίσταται τοῦ ὑπουργείου προσφέροντος εἰς τοὺς βουλευτὰς τῆς πλειονοψηφίας τὴν ἐπαρχιακὴν διοίκησιν καὶ λαμβάνοντος εἰς ἀντάλλαγμα τὸ νομοθετεῖν, ὅπερ αὐτὸ μόνον ἐνασκέῃ κατὰ τὰς πολιτικάς αὐτοῦ ἀνάγκας, καὶ δι' οὐ εὐχερέστερον ἐστὶ τὰς προσωπικὰς τῶν φίλων τοῦ ἀξιώσεως ἱκανοποιεῖ. Ἐντεῦθεν δὲ μεῖζον ἐστὶ δεινὸν ἐπέρχεται, ὅτι πᾶσα ἡ νομοθεσία διατελεῖ μετέωρος καὶ ἐφήμερος, οὐδεὶς ἀγαθὸς νόμος, οὐδεμία νομοθετικὴ βελτίωσις, ἂν ποὺ εἰσχωρήσῃ, οὐδεμία διὰ νόμου ἐγγύησις ὑπὲρ τῆς ἀνεξαρτησίας τῶν δημοσίων λειτουργῶν εἰσὶν ἀσφαλεῖς, οὐδεὶς δὲ φραγμὸς κατὰ τῆς κομματικῆς αὐθαϊρείας δυνατός.

Ἄλλ' εἰς τὴν ἐκτεθειάν μονοκρατορίαν συμβάλλει, ἐτι οὐκ ὀλίγον ὁ ἔλεγχος τοῦ κύρους τῶν βουλευτικῶν ἐκλογῶν ὑπὲρ τῆς Βουλῆς αὐτῆς κατὰ τὸ 73 ἄρθρον τοῦ Συντάγματος. Τοῦτο δὲ νομίζεται ὅτι ἀσφαλίζει τὴν ἀνεξαρτησίαν τῆς Βουλῆς καὶ τῆς νομοθετικῆς ἐξουσίας ὅλης, κυρίως ὅμως ἐπαυξάνει τὴν δεσποτείαν τῆς πλειονοψηφίας, καὶ προσέτι ἀντιβιβάνει ἐπὶ τὸν ἀναμφισβήτητον περὶ ὅγιους πολιτικῆς ὀργανώσεως κανόνα, καθ' ὃν δέον οὐδεμίᾳ δημοσίᾳ ἀρχῇ καὶ οὐδὲν σῶμα αὐτὸ ἐαυτὸ ν' ἀναδεικνύῃ. Ἡ ἀρχὴ δὲ τῆς περὶ τὸ ἴδιον καθήκον ἀνεξαρτησίας ἐπιτάττει τὴν αὐτοδιοικησίαν ἐκάστου σώματος ἡ ἀρχῆς τῆς αὐτοδιοικησίας ὅμως σπᾶσιν ἐνταῦθα ἡ ἐσωτερικὴ διοίκησις, εἰς τὴν ἐξ-

κόπως, δὲν περιλαμβάνεται ἡ ἐκλογὴ τῶν μελῶν τοῦ σώματος, οὐδ' ὁ διορισμός τοῦ προϊσταμένου τῆς ἀρχῆς καὶ τῶν ἀμέσων ἀναπληρωτῶν αὐτοῦ, διότι ἀναγκαίως μετὰ ταῦτα μόνον ἄρχεται ἡ ἐσωτερικὴ διοίκησις, αὐτὰ δὲ ἔργα προηγούμενα ἄλλης τινὸς ἀρχῆς ἢ σώματος. Ὡς δ' εἶναι ἄτοπος ἡ ἐκλογὴ τῶν βουλευτῶν παρὰ τῆς Βουλῆς, ἐξ ἴσου σγεδὸν ἄτοπος καὶ ἡ ἐξελέγξις παρ' αὐτῆς τοῦ κύρους τῶν ἐκλογῶν, διότι ἐκ τῆς ἐξελέγξεως ἐξαρτᾶται κατὰ μέγα μέρος καὶ τίνες θὰ εἶναι οἱ βουλευταί, καὶ προσέτι διότι ταυτίζεται οὕτω δικαστὴς καὶ δικαζόμενος. Ἡ δὲ Βουλὴ κρίνουσα περὶ τῶν ἐκλογῶν παρίσταται ὅτε μὲν ὡς σῶμα πατριαστικόν, καταπιεζομένης τῆς μειονοφηρίας ὑπὸ τῆς πλειονοφηρίας, καὶ ταύτης πάλιν συνεχομένης διὰ τοῦ συμφέροντος καὶ τοῦ φόβου, ὅτε δ' ὡς ἰδιοτελές, ἀνταλλάσσονται τῶν βουλευτῶν τὰς ψήφους πρὸς ἀμοιβαίαν περὶ ἀνὸς ἐκλογῶν ἐπικύρωσιν· ἀνάγκη δὲ πρωτίστη τῆς πολιτείας καὶ συμφέρον ὅμως τοῦ σώματος αὐτοῦ νὰ εἶναι ἀνεμφεσίτητον τὸ γνήσιον τῆς καταγωγῆς αὐτοῦ ἐκ τοῦ λαοῦ, καὶ νὰ πιστευῇται ὑπὸ τῶν πολλῶν, ὅτι πᾶ ἐν αὐτῷ κόμματα ὑπὲρ τοῦ κοινοῦ συμφέροντος καὶ οὐχὶ ὑπὲρ αὐτῶ καθίστανται.

Ὁ πλημμελής δ' οὗτος θεσμός ὑπάρχει ἐν εἰς τὰ πλεῖστα πολιτικά συντάγματα ἐν Ἀγγλίᾳ ὅμως, τῇ προπορευομένῃ εἰς τὰς πολιτικὰς ἐλευθερίας, μάλιστα δ' εἰς τὴν πρακτικὴν ἐξασφάλισιν τούτων, ὁ ἔλεγχος τῶν ἐκλογῶν ἀνετέθη ὑπὸ τοῦ 1868 εἰς τὰ δικαστήρια. Τί δ' ὀγκύτερον ἂν καὶ παρ' ἡμῶν ἔκρινε περὶ τῶν βουλευτικῶν ἐκλογῶν δικαστήριόν τι ὅμοιον τῷ περὶ τῶν Ὑπουργῶν εἰδικῷ; ἢ καὶ ἂν ἀντὶ κληρώσεως ἢ ὁλομέλειαι τοῦ Ἀρ. Πάγου καὶ ἐκάστου Ἐβετερίου ἐπεμπον ἀναλόγως τῷ ἀριθμῷ τῶν ἰδίων μελῶν ἀνὰ ἓνα ἢ πλείους δικαστὰς πρὸς συγκροτήσιν 10—12 μελοῦς δικαστηρίου;

Περιφανῇ περὶ τούτου ἀποδείξιν ἔχομεν ἐκ τῶν δημοτικῶν ἐκλογῶν. Ὡν τελείως ἐξησφαλίσθη ἡ ἀπροσωπολήπτως κρίσις, ἀφ' ὅτου ἀνετέθη εἰς τὰ τακτικά δικαστήρια. Ἀλλ' ὁ νεωτερισμός ἐνταῦθα προσκρούει εἰς πρόσκομμα πᾶν δυσυπέβλητον, τὴν ἀναθεώρησιν τοῦ Συντάγματος, καὶ ἐπὶ πλέον εἰς τὴν πρὸς τὴν αὐθαίρεσίαν στοργὴν ἡμῶν, ἣν οὐδ' ὅταν εἰς ἄλλων χεῖρας ἢ δυνάμεις ἐντελῶς ἀποβάλλομεν, ἀρεσκόμενοι καὶ εἰς μόνην τὴν προσδοκίαν τῆς ἐν τῷ μέλλοντι ἀποκτήσεως· ἡ στοργὴ δ' αὕτη εἶναι πρῶτιστον πρόσκομμα καὶ πάσης ἄλλης κατὰ τὴν διοίκησιν βελτιώσεως.

Τοιαύτη ἐν ὀλίγοις ἢ παρ' ἡμῶν πολιτικῇ ὀργάνωσις, συγκεντρωτικὴ ἅμα καὶ ἀποκεντρωτικὴ, ἀποτελοῦσα ἀληθῆς τραγέλαφον, καὶ ἥς ἀδύνατον νὰ ἔρῃσι τις τὸν προέχοντα χαρακτήρα πλὴν τοῦ τῆς ἀνακολουθίας. Ἐντεῦθεν δὲ τὸ ἄβλιον τῆς καθ' ἡμῶς διοικήσεως καὶ ἡ διηκενὴς τοῦ λαοῦ ἀδημονία· ἐντεῦθεν ὁ ἐμπαθὴς φαντασμός τοῦ ἐν τῇ ἐξουσίᾳ κόμματος καὶ ἡ ἀνυπομονησία τῶν ἀντιπάλων· ἐντεῦθεν ἡ ἀτελεύτητος κοινδοβουλευτικὴ ἀνωμαλία καὶ ἡ ταλαντευομένη παρ' ἡμῶν δημοσία γνώμη περὶ τοῦ ὠφελίμου ἢ μὴ τοῦ κοινοβουλευτικοῦ πολιτεύματος.

Δ. Γλαράκης.

Ἀποκλεισμός. Διὰ τῆς ὀνομασίας ἀποκλεισμός, καὶ εἰδικώτερον θάλασσης ἀποκλεισμός (blocus maritime) νοοῦμεν τὴν ὑπὸ ἐμπολέμου κράτους καὶ διὰ τῶν κατὰ θάλασσαν δυνάμεων αὐτοῦ διακοπὴν τῆς συγκοινωνίας ὁρισμένων λιμένων ἢ ἀκτῶν τῆς ἐχθρικῆς χώρας μετὰ τῶν ἐκτὸς μερῶν.

Διαφωνοῦσιν οἱ συγγραφεῖς περὶ τῆς δικαιολογικῆς βάσεως τοῦ ἀποκλεισμοῦ. Κατὰ τινὰς ἡ τοῦ μέσου τούτου χρῆσις εἶναι δικαίωμα ἀπορρέον ἐκ τῆς κυριαρχικῆς ἐξουσίας, ἣν ὁ πολέμιος ἀσκεῖ ἐπὶ τοῦ καταλαμβανομένου ὑπ' αὐτοῦ ἐχθρι-

καὶ ἐδάφους καὶ τῶν τῇ κυριαρχίᾳ ταύτῃ παροικουμένων δικαιομάτων, ἐν οἷς καὶ τὸ δικαίωμα τῆς ἀπαγορεύσεως πάσης συγκοινωνίας τῶν ὑπάρχοντων ξένων κρατῶν μετὰ τῶν ὑπ' αὐτοῦ κατεχομένων ἑθρικῶν λιμένων καὶ ἀκτῶν. Ἡ τοιαύτη γνώμη ἀποδοκιμάζεται ὑπ' ἄλλων, ἀντιπαρατηρούντων ὅτι ὁ πολέμιος καταλαμβάνει τὰ θαλάσσια ὕδατα, τὰ ὑπαγόμενα εἰς τὴν κυριαρχίαν τοῦ ἀντιπάλου αὐτοῦ, οὐδαμῶς δύναται νὰ θεωρηθῇ κτησάμενος τὴν κυριαρχίαν ἐπὶ τῶν καταληφθέντων θαλασσίων ὑδάτων, ἐφ' ὧν ἡ κυριαρχία ἀναγνωρίζεται ὡς δικαίωμα ἀναπόσπαστον τῆς κυριαρχικῆς ἐξουσίας ἐπὶ τοῦ ἡπειρωτικοῦ ἐδάφους, ἧς δὲν ἐκπίπτει οὐδὲ προσωρινῶς ὁ ἐγχώριος κυρίαρχος διὰ τῆς ταρυσίας καὶ διαμονῆς τῶν ἐθρικῶν πλοίων ἐν ταῖς θαλάσσιαις αὐτοῦ. Γενικῶς δὲ νῦν κρατεῖ ἡ γνώμη ὅτι ὁ ἀποκλεισμός εἶναι μέσον πολεμικὸν οὐ μόνον θεμιτὸν οὐδέποτε ἀμφισβητηθέν, ἀλλὰ καὶ ἀναγκαῖον, οὐ ἄνευ ἡθελόν ματαιοῦσθαι ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον αἱ πολεμικαὶ ἐνέργειαι, παρατεινομένης οὕτω τῆς ἐμπολέμου καταστάσεως μεθ' ὅλων τῶν ἀδελφείων αὐτῆς ἐπακολουθημάτων.

Ὁ ἀποκλεισμός ὡς ἐκ τῶν ἀποτελεσμάτων αὐτοῦ ἀποβαίνει ἐπιβλαβὴς οὐ μόνον εἰς τὸν πολέμιον καθ' οὗ ἐφαρμόζεται, ἀλλὰ καὶ εἰς τὰ οὐδέτερα κράτη, καὶ μάλιστα εἰς ταῦτα. Καὶ τῷ ὄντι ὁ ἀποκλεισμός, σκοπῶν κυρίως νὰ ἀποστερήσῃ τὸν ἐν τῇ ἰδίᾳ χώρᾳ ἀποκλεισμένον ἐθρὸν τῶν μέσων τῆς συντηρήσεως, αἵτινα προμηθεύεται ἔξωθεν διὰ θαλάσσης, καὶ ἐπομένως νὰ ἀναγκάσῃ αὐτόν, περιερχόμενον εἰς παντελὴ στέρησιν τῶν ἀπολύτως ἀναγκαίων μέσων τῆς ὑπάρξεως, νὰ συνολογήσῃ τὴν εἰρήνην ὑφ' οὗς ὅρους ἐπιβάλλει αὐτὴν ὁ ἐφαρμύζων τὸν ἀποκλεισμόν, εὐλόγως θεωρεῖται ὡς πρὸς τὸν ἐθρὸν καθ' οὗ ἐφαρμόζεται τὸ ἡπιώτατον πάντων τῶν λοιπῶν πολεμικῶν μέσων, ἅτε μὴ ἐπαγόμε-

νον τὴν χύσιν αἵματος ἢ ἄλλας καταστροφάς, ἃς ἐπάγονται ἀναγκαιῶς αἱ μάχαι καὶ οἱ βομβαρδισμοὶ τῶν πόλεων καὶ τῶν φρουρίων. Ὡς πρὸς τὰ οὐδέτερα ὁμῶς κράτη τὸ τοιοῦτον πολεμικὸν μέσον ἀποβαίνει ἐπιβλαβέστατον, ὅτε παρακωλύον ἢ μᾶλλον καταργοῦν, ἐφ' ὅσον ὑφίσταται, τὸ δικαίωμα τῆς ἐμπορικῆς συγκοινωνίας μετὰ τῶν ἀποκλεισμένων μερῶν, οὐ δὲν στεροῦνται οἱ ὑπῆκοοι τῶν οὐδετέρων κρατῶν λόγῳ τῆς ἐμπολέμου καταστάσεως καθ' ἑαυτήν.

Ὁ ἀποκλεισμός σκοπεῖ μὲν ἐν γένει τὴν παρακώλυσιν πάσης διὰ θαλάσσης συγκοινωνίας, καὶ ἰδίᾳ τῆς ἐμπορικῆς, μετὰ τῶν ἀποκλεισμένων μερῶν καὶ τῶν ἐκτὸς εἴτε πρὸς εἰσαγωγὴν εἴτε πρὸς ἐξαγωγὴν ἐμπορευμάτων, δύναται ὁμῶς νὰ ἔχῃ καὶ μονομερῆ σκοπὸν, τὴν παρεμπόδισιν δηλονότι μόνον τῶν ἐξωτερικῶν προελεύσεων, κατορθουμένην διὰ μόνης τῆς ἀπαγορεύσεως τοῦ εἰσπλοῦ τῶν ἔξωθεν ἐρχομένων πλοίων. Ἀλλὰ καὶ ὁσάκις σκοπεῖ τὴν παρακώλυσιν πάσης ἐμπορικῆς συγκοινωνίας διὰ θαλάσσης εἴτε πρὸς εἰσαγωγὴν, εἴτε πρὸς ἐξαγωγὴν ἐμπορευμάτων, δύναται νὰ ἐπιτρέπηται ὁ εἰσπλοῦς καὶ ὁ ἐκπλοῦς τῶν πολεμ. πλοίων τῶν οὐδετέρων κρατῶν. Ἀλλὰ καὶ εἰς αὐτὰ τὰ ἐμπορικὰ τῶν οὐδετέρων πλοία δύναται νὰ ἐπιτραπῇ καὶ τότε ἡ ἐλευθεροπλοΐα εἰς εἰδικὰς τινας περιπτώσεις, χάριν π.χ. τῆς ταχυδρομικῆς ὑπηρεσίας, ἂν μὴ καὶ τὴν τοιαύτην συγκοινωνίαν σκοπῇ νὰ διακοπῇ ὁ ἀποκλεισμός. Ἀσκεῖται δὲ τότε ἡ ἐν τοῖς ἀποκλεισμένοις λιμένσι ἐλευθεροπλοΐα κατὰ τρόπον μὴ παραβλάπτοντα τὸν σκοπὸν τοῦ ἀποκλεισμοῦ, ὑποχρεουμένων τῶν οὐδετέρων πλοίων νὰ τηρῶσιν ἀκριβῶς τοὺς ὅρους, ὑφ' οὗς ἐπετράπη αὐτοῖς ἡ ἐλευθεροπλοΐα. Ὅσακις ὁμῶς ὁ ἀποκλεισμός σκοπεῖ τὴν διακοπὴν πάσης ἀπολύτως συγκοινωνίας καὶ τὴν παρακώλυσιν τῆς διαδόσεως οἰωνοῦ ποτε ἐξωτερικῶν εἰδή-

των διὰ τῶν θαλασσίων προελεύσεων εἰς τοὺς ἀποκλεισμένους τόπους, ἢ τὴν μετὰδοσιν εἰδήσεων ἐκ τῶν ἀποκλεισμένων μερῶν εἰς τὸ ἐξωτερικόν, ἀπαγορεύεται ἀσπληρῶς ὡς εἰσπλους καὶ ὡς ἐκπλους οἰουδήποτε πλοίου ἐμπορικοῦ ἢ πολεμικοῦ.

Ἔποκεινται δ' εἰς ἀποκλεισμόν οἰαδήποτε τοῦ πολεμίου κράτους παράλια. Ἄλλοτε εἶχεν ὑποστηρηθῆ ἡ γνώμη ὅτι μόνοις τοῖς στρατιωτικοῖς καὶ τοῖς τῶν ναυστάθμων λιμένας ἔδει νὰ παραδεχθῶσιν ὡς ἀποκλειστέους τὰ πεπολιτισμένα κράτη, ἀλλὰ δὲν ἐπεκράτησεν, ἅτε ἀσυμβίβαστος οὖσα πρὸς τὰς παρὰδεδομένους κανόνας τοῦ θετικοῦ ἀλληλεθνοῦς δικαίου καὶ πρὸς αὐτὴν τὴν δικαιολογικὴν βάσιν τοῦ ἀποκλεισμοῦ.

Περιορίζεται ὁμως τὸ τοῦ ἀποκλεισμοῦ δικαίωμα συμφώνως πρὸς τὰς γενικὰς ἀρχὰς περὶ τῆς ἐπὶ τῶν θαλασσῶν κυριαρχίας ἀπ' ἐνός, καὶ τῆς παγκοσμίου συγκοινωνίας ἐξ ἄλλου.

Κατὰ τὰς ἀρχὰς ταύτας: α') Δὲν ἐπιτίεταται ὁ ἀποκλεισμός ἀκτῶν περιλαμβανουσῶν τὰς ἐκβολὰς ποταμοῦ ἐλευθέρου εἰς τὴν ναυσπιλοῖαν πάντων τῶν κρατῶν, ὅτε παρακλύουσιν τὴν συγκοινωνίαν καὶ μεταξὺ αὐτῶν τῶν οὐδετέρων κρατῶν, ἣν οὐδαμῶς δύναται νὰ ἐπηρέασῃ ἡ τοῦ πολεμίου κατάστασις. β') Διὰ τὸν αὐτὸν λόγον δὲν δύναται νὰ ἀποκλεισθῶσιν αἱ κλεισταὶ λεγόμεναι ἢ ἔσω θάλασσαι, αἱ βεβρυγασαὶ τὰς ἀκτὰς πλείωνων κρατῶν. γ') Καὶ αὗται αἱ ὑπὸ τῶν ἀκτῶν ἐνός καὶ τοῦ αὐτοῦ κράτους, ὅντος ἐμπολέμου, περιβαλλόμεναι κλεισταὶ θάλασσαι δὲν ὑπόκεινται εἰς ἀποκλεισμόν, ὅσας ἐκβάλλει εἰς αὐτὰς πλευστὸς ποταμὸς ἐλεύθερος εἰς τὴν ναυσπιλοῖαν πάντων τῶν κρατῶν. δ') Δὲν δύναται τέλος νὰ ἀποκλεισθῶσι τὰ στενὰ τῶν θαλασσῶν καὶ αἱ διώρυγες, δι' ὧν ἐνοῦνται ἐνθεν καὶ ἐνθεν θάλασσα: ἀνοικταὶ ἢ ἐλεύθεραι εἰς τὴν ναυσπιλοῖαν πάντων τῶν κρατῶν.

Τὸ δικαίωμα τοῦ ἀποφασίζειν καὶ ἐπιβάλλειν τὸν ἀποκλεισμόν ἀνήκει φυσικῶς εἰς τὸν ἀσκροῦντα τὴν κυριαρχικὴν ἐξουσίαν ἐν τῷ διεξάγοντι τὸν πόλεμον κράτει. Ὁ ἀρχηγὸς ναυτικῆς μοίρας δὲν ἔχει τὴν ἐξουσίαν νὰ ἐγκαθιστᾷ αὐτοβούλως ἀποκλεισμόν εἰς ἐχθρικά παράλια ἢ νὰ ἐπεκτείνῃ αὐτὸν ἐπὶ παραλίαν γειτνιαζόντων πρὸς τὰ ἥδη ἀποκλεισμένα, ἐκτός ἐὰν εὐρίσκηται εἰς λίαν μακροχρυσμένης χώρας, ὅτε θεωρεῖται περιεσθλημένος τὴν ἀναγκάζειν πληρεξουσιότητα καὶ ἐντολὴν πρὸς ἐνέργειαν τῶν ἀναγκάων πολεμικῶν πράξεων. Ἀποφασίζων δὲ τότε τὴν ἐφαρμογὴν ἢ τὴν ἐπέκτασιν τοῦ ἀποκλεισμοῦ ὁ ἀρχηγὸς τῆς ναυτικῆς μοίρας, ὀφείλει νὰ γνωστοποιήσῃ παραγγέλμα τοῦτο εἰς τὴν ἰδίαν κυβερνήσιν.

Δὲν ὑπάρχει οὐδ' ἀναγνωρίζεται ὑπὸ τῶν οὐδετέρων κρατῶν ὁ ἀποκλεισμός ὁ μὴ πράγματι ὑφιστάμενος. Εἶναι δὲ πραγματικὸς καὶ ἐνέργος ὁ ἀποκλεισμός, ὅσας τὸ ἐφαρμόζον αὐτὸν κράτος διατίθῃ ἐν τῇ ἐκτελέσει αὐτοῦ ἀρκετὰς ναυτικὰς δυνάμεις, τοποθετουμένας καὶ σταθεμεύουσας πρὸ τῶν ἀποκλεισμένων μερῶν κατὰ τοιοῦτον τρόπον, ὥστε οὐδὲν πλοῖον νὰ δύναται νὰ διέλθῃ ἀκινδύνως τὴν γραμμὴν τοῦ ἀποκλεισμοῦ, χωρὶς ὀφλύνει νὰ ἐκτεθῇ εἰς τὰς βολὰς τῶν πυροβόλων τῶν πλείων τῶν σχηματίζοντων τὴν γραμμὴν τοῦ ἀποκλεισμοῦ. Κατὰ τοὺς παρελθόντας αἰῶνας ἀπὸ τοῦ 18 καὶ κατὰ τὰς ἀρχὰς ἐπὶ τοῦ παρόντος τινὲς τῶν εὐρωπαϊκῶν Δυνάμεων καὶ ἰδίᾳ ἡ Ἀγγλία, περιορίζοντο εἰς τὸ κηρύττειν εἰς κατάστασιν ἀποκλεισμοῦ τοὺς λιμένας καὶ τὰς ἀκτὰς τοῦ πολεμίου αὐτῶν κράτους, χωρὶς νὰ ἐπιχειρῶσι πραγματικὸν ἀποκλεισμόν, ἀξιοῦσα: οὐδὲν ἦτον νὰ ἐφαρμόσωσι καὶ ἐπὶ τῶν τοιοῦτων ἀποκλεισμῶν, ὀνομασθέντων εἰς κωνικῶν ἢ ἐπὶ τοῦ ἡρώτου ἀποκλεισμῶν ἢ ἀποκλεισμῶν ὑποουρηκῶν (blocus sur le papier ou de cabinet), τὰ

νομικά ἀποτελέσματα τῶν πραγματικῶν ἀποκλεισμῶν κατὰ τῶν ἐμπορικῶν πλοίων τῶν οὐδετέρων κρατῶν. Ἀλλὰ τὰ βρεία εὐρωπαϊκὰ κράτη, προεξαρχούσης τῆς Ῥωσσίας, ὅπως ὑπερασπίσωσι τὴν ἐμπορικὴν αὐτῶν ναυτιλίαν κατὰ τῶν καταπίεσεων, εἰς ἃς ἐξετρέπετο ἰδίως ἡ Ἀγγλία καταχρωμένη τοῖς τοιούτοις εἰρηνικοῖς ἀποκλεισμοῖς, συνησπίσαντο ἐπινηλιτμημένοι διὰ συνθηκῶν περὶ τὰ τέλη τοῦ παρελθόντος καὶ τὰς ἀρχάς τοῦ παρόντος αἰῶνος ἀποτελείσαντα τὴν ἐπικληθεῖσαν ἔνδοξον οὐδετερότητα, καὶ ἀναγράφαντα ἐν ταῖς συνθήκαις ταύταις εἰδικὰ ἄρθρα, καθ' ἃ δὲν ἤδυνάτο λιμῆν τις νὰ θεωρηθῇ ἀποκλεισμένος, εἴμη εἰάν ἡ ἐν αὐτῷ εἰσόδος ᾗν προφανῶς ἐπικινδυνὸς ὡς ἐκ τῆς τοποθετήσεως πρὸ αὐτοῦ ὑπὸ τοῦ ἀποκλείοντος κράτους πολεμικῶν πλοίων ἀπαγορευόντων τὴν ὑπερδρασίαν τῆς ἀποκλεισμένης γραμμῆς. Τὴν ἀρχὴν ταύτην ἀπέχρησαν καὶ τὰ λοιπὰ εὐρωπαϊκὰ κράτη, πλην τῆς Ἀγγλίας, ἥτις ἐπὶ τέλους προσέθη εἰς τὴν ἀνακήρυξιν τῆς ἀντιθέτου ὅλης ἀρχῆς, ὅτι δηλαδή ὁ ἀποκλεισμός ὑπάρχει καὶ παράγει τὰ νομικά αὐτοῦ ἀποτελέσματα, ὡς ὅτις τό κηρύττουν αὐτὸν κράτος ἔχῃ ἀρκούσας ναυτικές δυνάμεις, ὅπως καταστήσῃ αὐτὸν πολεμικόν. Ἀλλὰ καὶ αὕτη ἡ Ἀγγλία συγκατετέθη ἐπὶ τέλους εἰς τὴν ἀναγνώρισιν τῆς ἀρχῆς τοῦ πραγματικοῦ ἀποκλεισμοῦ, ὑπογράφασα τὴν ὑπὸ τῆς ἐν Παρισίοις συγκροτηθείσης τῇ 1856 ἀλληλεθνῶς συνόδου μετὰ τὸν Κριμαϊκὸν πόλεμον ἐκδοθεῖσαν διακήρυξιν φέρουσαν χρονολογίαν 16 Ἀπριλίου 1856, ἐν ᾗ ἀναγράφεται ἡ ἐξῆς ἀρχή, καθιερωθεῖσα ἔκτοτε ὡς κανὼν τοῦ θετικοῦ ἀλληλεθνῶς δικαίου ἀναγνωρισθεῖς ὑφ' ἀπάντων τῶν εὐρωπαϊκῶν κρατῶν πλην τῆς Ἰσπανίας καὶ τῶν Ἠνωμένων Πολιτειῶν τῆς Βορ. Ἀμερικῆς, μὴ προσχωρησασῶν εἰς τὴν εἰρημένην διακήρυξιν. «Οἱ ἀποκλεισμοί, ὅπως ὦσι πραγματικοί,

ἀνάγκη νὰ ὦσι πραγματικοί, νὰ τηρῶνται: δηλονότι: ὑπὸ πολεμικῆς δυνάμεως: οὐκ ἀναγκὴ νὰ ἀπαγορεύσῃ καὶ παρακωλύσῃ πρᾶγμα: τὸν εἰς τὰ ἐχθρικά παράλια εἰσπλουν.»

Ὁ ἀποκλεισμός θεωρεῖται πραγματικὸς οὐ μόνον ὡς ὅτις ἐφαρμόζεται διὰ πολεμικῶν πλοίων παρακωλύοντων τὸν εἰσπλουν εἰς τὰ ἀποκλεισμένα ἐχθρικά παράλια, ἀλλὰ καὶ ὡς ὅτις ἐκτελεῖται διὰ τῆς τοποθετήσεως ἐπὶ τῶν ἁκτῶν πυρὸς βελων ἀναπληρούντων τὰ πολεμικὰ πλοία ἐν τῇ τηρήσει τοῦ ἀποκλεισμοῦ. Δὲν ἐπιτρέπεται ὅμως, λόγῳ ἀποκλεισμοῦ, ἡ ἀποφράξις τῆς εἰσόδου τοῦ λιμένος διὰ τῆς καταβυθίσεως πλοίων ἢ λίθων, πρῶτον μὲν διότι, τοῦ ἀποκλεισμοῦ τυγχάνοντες οὐσιωδῶς μέτρου προσωρινῶς μὴ δυναμένου νὰ παραταθῇ μετὰ τὴν λήξιν τοῦ πολέμου, ἀνάγκη νὰ ᾗ δυνατὴ ἡ ἄρσις αὐτοῦ καὶ ἡ ἐπανάληψις τῆς ἐλευθέρου ναυσιπλοΐας ἅμα τῇ λήξει τοῦ πολέμου. Δεύτερον δὲ διότι τὰ οὐδέτερα πλοία, ἐν ἀγνοίᾳ διατελοῦντα τῆς τοιαύτης τῆς εἰσόδου τοῦ λιμένος ἀποφράξεως, καὶ αὐτοῦ ἴσως τοῦ ἀποκλεισμοῦ, ἤθελον κατασυντριβῇ ἐπὶ τῶν πετρῶν εἰσπλέοντα ἀνυπόπτα τὸν αὐτοῦ ἀποκλεισμένον λιμένα. Τοιαῦτον ἀποκλεισμὸν εἶχον ἐφαρμόσει τῇ 1861 ἡ Ἠνωμένη Πολιτεία τῆς Βορείου Ἀμερικῆς κατὰ τῶν ἀνθρωπίνων, καθ' οὓς μαρτυρήθησαν τὰ οὐδέτερα εὐρωπαϊκὰ κράτη.

Ἄλλος ἀπολύτως ἀναγκαῖος ὅρος, ὅπως ὁ ἀποκλεισμός καταστῇ ὑποχρεωτικὸς εἰς τοὺς ὑπηκόους τῶν οὐδετέρων κρατῶν, εἶναι ἡ γνωστοποίησις αὐτοῦ. Μόνη δὲ ἡ πρὸ τῶν ἀποκλεισμένων λιμένων ἡ ἁκτῶν τῶν ἐμπολέμου κράτους στάθμισις ἐχθρικών πολεμικῶν πλοίων οὐδ' ὡς ἐπιχειρήσεις ἀποκλεισμοῦ δύναται νὰ θεωρηθῇ ἀναγκάως, ἀτε δυνάμενη νὰ ἀποβλέπῃ εἰς ἄλλας πολεμικὰς ἐπιχειρήσεις, ἀπευθυνόμενας κατὰ τοῦ ἐχθροῦ.

Τίς δὲ ἡ προσήκουσα τοῦ ἀποκλεισμοῦ γνωστοποιήσις, δι' ἧς αὐτός καθίσταται υποχρεωτικός τοῖς οὐδετέροις: Κατὰ τὰς γνώμας τῶν συγγραφεῶν καὶ τὰ ἐν τῇ πράξει καθιερωμένα ἡ τοῦ ἀποκλεισμοῦ γνωστοποιήσις ἐνεργεῖται τριχῶς, ἥτοι: α) Διὰ τὴν ἐκ τῆς ἀνακοινώσεως, ἀπευθυνόμενης διπλωματικῶς εἰς τὰς κυβερνήσεις τῶν οὐδετέρων κρατῶν, β) Διὰ τὴν ἐκ τῆς ἀνακοινώσεως τοῦ ἀρχηγοῦ τῶν ναυτικῶν δυνάμεων τοῦ ἐφαρμοσθέντος τὸν ἀποκλεισμοῦ, ἀπευθυνομένης εἰς τε τοὺς ἐν τῇ περιφέρειᾳ τῆς ἀποκλεισμένης χώρας ἔδρευοντες ἀντιπροσώπους τῶν οὐδετέρων κρατῶν καὶ εἰς τὰς ἐγγυρίους ἀρχὰς τοῦ ἐχθροῦ, γ) Δι' εἰδικοῦς ἀνακοινώσεις, γινόμενης εἰς τὰ οὐδέτερα πλοῖα τὰ καταπλέοντα εἰς τοὺς ἐν ἀποκλεισμῷ διατελούντας λιμένας ἐν ἀγνοίᾳ τῆς ὑπάρξεως αὐτοῦ.

Ἡ διπλωματικὴ γνωστοποιήσις τοῦ ἀποκλεισμοῦ εἶναι μὲν ἀπολύτως ἀναγκαιὰ, ὅπως ἰσχύσῃ νομικῶς ὁ ἀποκλεισμός ἀπεναντί τῶν ὑπάρχων τῶν οὐδετέρων κρατῶν, οὐδαμῶς ὅμως καθίστησι περιττὰ τὰς δύο ἐτέρας γνωστοποιήσεις καὶ ἰδίᾳ τὴν τρίτην. Μόνη δὲ ἡ Ἀγγλίᾳ ὑποστήκει τὴν ἀντίθετον ἀρχήν, θεωροῦσα ὑποχρεωτικὸν κατὰ πάντων τῶν οὐδετέρων τὸν διπλωματικῶς προκηρυχθέντα ἀποκλεισμόν, ἐπαχθόμενον ἐπομένως ἀπὸ τῆς τοιαύτης αὐτοῦ γνωστοποιήσεως πάντα τὰ νομικὰ αὐτοῦ ἀποτελέσματα. Πάντα ὅμως τὰ λοιπὰ κράτη, προεξάρχουσας τῆς Γαλλίας, θεωροῦνται ὅτι ὁ ἀποκλεισμός ἀνάγκη ἢ γνωστοποιῆται εἰδικῶς εἰς τὰ πρὸ τῆς ἀποκλεισμένης γραμμῆς παρουσιαζόμενα πλοῖα τῶν οὐδετέρων κρατῶν. Βεβαιούται δὲ ἡ εἰς ἐκαστὸν τοιοῦτον πλοῖον γινόμενη γνωστοποιήσις τοῦ ἀποκλεισμοῦ, σημειουμένη εἰς τὸ ἡμερολόγιον τοῦ πλοίου καὶ τὸ ἔγγραφον τῆς ἐθνικότητος αὐτοῦ.

Ἡ γινεμένη καὶ ἡ τοπικὴ τοῦ ἀποκλεισμοῦ ἀνακοίνωσις ἀνάγκη νὰ ὀφείλῃ ἀκρι-

θῶς τὴν γεωγραφικὴν θέσιν κατὰ μήκος καὶ πλάτος τῶν μερῶν, εἰς ἃ ἐφαρμοσθήσεται οὗτος, ὡς καὶ τὴν ἡμέραν τῆς ἐνάρξεως αὐτοῦ. Προκειμένου δὲ περὶ τῆς διπλωματικῆς ἀνακοινώσεως, ἀνάγκη ἀπὸ τῆς ἀνακοινώσεως αὐτῆς νὰ μεσολαβῇ ἱκανὸν χρονικὸν διάστημα, ὅπως αἱ κυβερνήσεις τῶν οὐδετέρων κρατῶν γνωστοποιήσωσι διὰ δικηρυξέων τοῖς ἰδίους ὑπὲρ τοῦ ἐφαρμοσθέντος ἀποκλεισμοῦ. Ὁ δὲ ἐφαρμοσθὲν τὸν ἀποκλεισμόν ἀρχηγὸς τῶν ναυτικῶν δυνάμεων γνωστοποιεῖ τοῦτον ἅμα τῇ ἐνάρξει αὐτοῦ εἰς τὰς ἐγγυρίους ἀρχὰς καὶ τοὺς ἐν τῇ περιφέρειᾳ τῆς ἀποκλεισμένης χώρας ἔδρευοντες ἀντιπροσώπους τῶν ξένων κρατῶν.

Ἀρχιζομένου τοῦ ἀποκλεισμοῦ, παρέχεται εἰς τὰ ἐν τοῖς ἀποκλεισμένοις λιμέσιν εὐρεθέντα οὐδέτερα πλοῖα ἀνάλογος προθεσμία, ὅπως ἐκπλευσῶσιν ἀνευ φορτίου, ἢ μόνον μετὰ τοῦ φορτίου ὃ εἶχον παραλάβει πρὸ τῆς γνωστοποιήσεως τοῦ ἀποκλεισμοῦ. Αἱ τοπικαὶ τοῦ ἀποκλεισμοῦ ἀνακοινώσεις δαίξουσι τὰ περὶ τούτων ἀκριβῶς. ἂν μὴ ὀρίξωσιν ἄλλως περὶ τῶν θεμάτων τούτων αἱ συνήχθαι, ὅτε ἐπικρατοῦσιν οἱ τῶν συνθηκῶν ὅροι.

Ὁ ἀπὸ προκηρυχθείς κανονικῶς καὶ ἐφαρμοσθείς πραγματικῶς ἀποκλεισμός ἴσχυει ἐφ' ὅσον διατηρεῖται πραγματικῶς, ἐφ' ὅσον δηλονότι τὰ ἐκτελούντα αὐτὸν πολεμικὰ πλοῖα σταθμεύουσι διαρκῶς πρὸ τῶν ἀποκλεισμένων ἀκτῶν, μὴ ἐπιτρέποντα τὴν ὑπέρβασιν τῆς ἀποκλεισμένης γραμμῆς. Ἄν δὲ τὰ πλοῖα ταῦτα ἐγκαταλίπωσι τὰς θέσεις αὐτῶν, εἴτε οἰκθον εἰς ἄλλας διευθυνόμενα θαλάσσης, εἴτε ἐκδιωκόμενα ὑπὸ τῶν πολεμικῶν πλοίων τοῦ ἐχθροῦ, παύεται παραχρῆμα ὑφιστάμενος ὁ ἀποκλεισμός. Ὅπως δ' ἄρξηται ἐκ νέου, ἀπαιτεῖται νέα αὐτοῦ γνωστοποιήσις κατὰ τὰ ἀνωτέρω εἰρημνέν. Εἶναι ἐν τούτοις γενικῶς παραδεχόμενον ὅτι δὲν διακόπτεται, οὐδ' αἰρεται ὁ ἀποκλεισμός, καὶ

ἐπομένως δὲν ἀπαιτεῖται· νῆα αὐτοῦ γνωστοποιήσεις, ὡς ὅτι τὰ ἐκτελοῦντα αὐτὸν πολεμικὰ πλοῖα ἀναγκάζονται· ἕνεκα κακοκαίριος νὰ ἐγκαταλίπῃσι προσκαίρως, διακρίσεις τῆς κακοκαίριος, τὰς θέσεις αὐτῶν, ἐπανερχόμενα εἰς τὰς αὐτὰς ἅμα παρελθὼν ὁ ἐκ τῆς κακοκαίριος κίνδυνος. Ἡ παράταξις ὅμως τῆς ἀπουσίας αὐτῶν ἕνεκα τοῦ ὅτι, ὑποστάντα ταῦτα βλάβας ἐξ οἰασθήσεται κίττας, ἀπεμακρύνθησαν τοῦ σταθμοῦ αὐτῶν διευθυνθέντα εἰς ἄλλους λιμένας ὅπως ἐπισκευασθῶσι, διακρίσει τὸν ἀποκλεισμόν. Ἐπομένως ἡ κατόπιν ἐπάνοδος τῶν πλοίων τούτων ἢ ἄλλων εἰς τὰ αὐτὰ μέρη θεωρεῖται ὡς νῆα ἀποκλεισμοῦ ἐγκατάστασις, νῆα χρῆζουσα γνωστοποιήσεως ὅπως καταστῇ ὑποχρεωτικὴ τοῖς οὐδετέροις. Δὲν διακρίπεται ὅμως ὁ ἀποκλεισμός, ἐὰν τὰ ἐγκαταλιπόντα τοὺς ἐκυτῶν σταθμούς πολεμικὰ πλοῖα ἐποβέτησαν ἐπὶ τῶν ἑκτῶν πυροβολεῖα δυνάμενα κατὰ τὴν ἀπουσίαν αὐτῶν νὰ τηρήσῃσι τὸν ἀποκλεισμόν πραγματικόν.

Δὲν παύεται πρὸς τούτοις ὑφιστάμενος ὁ πραγματικὸς ἀποκλεισμός ἐκ τοῦ γεγονότος ὅτι πλοῖα τινα κατώρθωσαν ἕνεκα διαφόρων περιστάσεων νὰ παραβιάσωσιν αὐτόν· λαμβάνεται δὲ πάντοτε ὑπ' ὄψιν τὸ γεγονός ὅτι τὰ πλοῖα τὰ ἀποπειρώμενα ἢ κατορθοῦντα νὰ παραβιάσωσι τὸν ἀποκλεισμόν ἐκτίθενται εἰς προφανή κίνδυνον.

Αἱ περιπτώσεις, καθ' ἃς ὁ ἀποκλεισμός παύει νὰ ἰσχύῃ νομικῶς, εἰσὶν αἱ ἀκόλουθοι:

1) Ὡς ὅτι ἡ παῦσις αὐτοῦ γνωστοποιεῖται ὑπὸ τοῦ ἐφαρμοσάντος αὐτόν κράτους. Ἐχει δὲ καὶ ἡθικὴν ὑποχρέωσιν ἡ κυβέρνησις τοῦ κράτους τούτου νὰ γνωστοποιῇ τὴν ἄρσιν τοῦ ἀποκλεισμοῦ εἰς τὰς κυβερνήσεις τῶν οὐδετέρων κρατῶν.

2) Ὡς ὅτι τὰ ἐκτελοῦντα τὸν ἀποκλεισμόν πολεμικὰ πλοῖα, ἐκτός τῆς περιπτώσεως τῆς κακοκαίριος καθ' ἣν προσκαίρως ἀπομακρύνονται τῆς γραμμῆς τοῦ ἀ-

ποκλεισμοῦ, ἐγκαταλιπάνουσι τοὺς σταθμούς αὐτῶν εἴτε αὐτοπροαιρέτως εἴτε καταδικασμένα ὑπὸ τοῦ ἐχθροῦ.

3) Ὡς ὅτι τὰ ἐκτελοῦντα τὸν ἀποκλεισμόν πλοῖα δὲν ἀκούσιν αὐτὸν ὁμοίως κατὰ πάντων τῶν οὐδετέρων κρατῶν. Εἰς δὲ τῶν ἀναγκάσιων ὁρῶν τοῦ ἀποκλεισμοῦ εἶναι καὶ νὰ ἐφαρμολῇται ὁ νόμος κατὰ πάντων ἀδιακρίτως τῶν οὐδετέρων καὶ κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον. Ὡς ὅτι εἰς ἄλλων μὲν ἐκ τῶν οὐδετέρων κρατῶν τὰ ἐμπορικὰ πλοῖα ἐπιτρέπεται εἰσέλθαι εἰς τοὺς ἀποκλεισμένους λιμένας, εἰς ἄλλων δ' οὐχί, ὁ τοιοῦτος ἀποκλεισμός δὲν ὑφίσταται νομικῶς, καὶ ἐπομένως δὲν καθίσταται ὑποχρεωτικὸς.

Ἡ παραβίασις τοῦ νομικοῦ ἐγκατεστήμενου καὶ διατηρουμένου πράγματι ἀποκλεισμοῦ συνεπάγεται τὴν δήμευσιν τοῦ παραβιάσαντος τὸν ἀποκλεισμόν πλοίου, ὡς καὶ τοῦ φορτίου αὐτοῦ εἰς τινὰς περιπτώσεις. Ἀλλὰ πρὸ τούτου ἐξετάσεται τότε ὑπάρχει παραβίασις τοῦ ἀποκλεισμοῦ.

Ἐν γένει παρατηρήσειν ὅτι ἡ παρουσία τοῦ ἀποκλεισμοῦ εἶναι γεγονός πραγματικόν, οὗ ἡ ἐκτίμησις ἐξαρτᾶται ἐκ τῶν περιστάσεων καὶ τῶν γεγονότων ἐν ἐκείνῃ συγκεκριμένῃ περιπτώσει. Ὑπάρχουσιν ἐν τούτοις παραδεχόμενα αἱ ἐξῆς νομικαὶ ἀρχαί. 1) Δὲν ὑπάρχει παραβίασις τοῦ ἀποκλεισμοῦ ὡς ὅτι πλοῖον τι εἰσέλθῃ ἐν θαλάσσιῳ κινδύνῳ ἀναγκάζεται πρὸς σωτηρίαν νὰ εἰσέλθῃ ἐντὸς τῶν ἀποκλεισμένων μερῶν, διότι ὑπάρχει τὴν ἀνωτέρα βίαι, ἥτις δὲν δύναται νὰ σταθῇ κατὰ τοῦ οὐδετέρου πλοίου. Οὐδεμίαν ὁμῶς δύναται τὸ πλοῖον τοῦτο νὰ ἐπιφέρει ῥῆσιν πρᾶξιν ἐν τῷ ἀποκλεισμένῳ λιμένι εἰς ὃν κατέπλευσε, παραλαβὴν δηλονότι ἢ ἀποβίβασιν φορτίου ἢ ἄλλῃ τινὶ ἐμπορικῇ ἐπιχείρησιν, ὅφεικεν νὰ ἀποπλεύσῃ ἅμα παρελθόντος τοῦ κινδύνου. 2) Ἡ ἔλλειψις ζωοτροφῶν ἢ ἄλλων χρειῶν δὲν θεωρεῖται κατὰ τὴν ἐ-

κρατεστέραν γνώμην ὡς περίπτωσις δικαιολογούσα τὴν παραβίασιν τοῦ αποκλεισμοῦ, δυνάμενου ἄλλως ἐν ἀπολύτῳ ἀνάγκῃ τοῦ οὐδέτερου πλοῦ τοῦ ζήτησιν καὶ λάβῃ τὰ ἀπολύτως ἀναγκαστικά αὐτῶ παρὰ τῶν τηρούντων τὸν αποκλεισμόν πολεμικῶν πλοίων, ἅτινα ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ἔχουσι ἐργάτας ἐδηγίους νὰ χορηγῶσι τοιαύτας προμήθειας. 4) Κατὰ μείζονα λόγον δὲν δικαιολογεῖ τὴν παραβίασιν τοῦ αποκλεισμοῦ ἡ ἄγνοια τῶν ἀκτῶν, ἢ ἡ ἐσφαλμένη πορεία ἕνεκα π. χ. ἀπωλείας τῆς πυξίδος, διότι αἱ τοιαῦται περιπτώσεις, δυνάμεναι ἄλλως νὰ δώσωσι λάβῃ εἰς καταστοληγῆσαι τοῦ αποκλεισμοῦ, οὐδαμῶς δύνανται νὰ θεωρηθῶσιν ὡς ἀνωτέρα βία, προσερχόμεναι μᾶλλον ἐξ υπαιτιότητος αὐτοῦ τοῦ πλοῦ. 4) Δὲν θεωρεῖται παραβίασις τοῦ αποκλεισμοῦ ἡ παραλαβὴ ἐμπορευμάτων προσερχομένων ἐξ ἀποκεκλεισμένων μερῶν εἰς ὅμοιους ἐκτὸς τῆς ἀποκεκλεισμένης γραμμῆς κειμένους, ἐκτὸς ἐὰν παραλαβῶνται κρύφα τὰ ἐμπορεύματα ταῦτα ἐκ τῶν ἀποκεκλεισμένων ἀκτῶν διὰ μικρῶν πλοισιρίων, φορητῶν ἢ λέμβων, καὶ μεταφέρονται εἰς τὸ οὐδέτερον πλοῖον σταθμεῖον ἐκτὸς τῆς ἀποκεκλεισμένης γραμμῆς πρὸς τὸν σκοπὸν τῆς παραλαβῆς τοῦ τοιοῦτου φορτίου, λάβῃ ἐξαγομένου ἐκ τῶν ἀποκεκλεισμένων ἀκτῶν. 5) Δὲν παραβιάζει τὸν ἀποκλεισμόν οὐδέτερον πλοῖον φορτεῖν ἐκ νέου τὴν ἀποβιβασθῆν ἐν ἀποκεκλεισμένῳ λιμένι πρὸς τοῦ αποκλεισμοῦ φορτίον καὶ μεταφέρειν αὐτὸ εἰς ἕτερον λιμένα μὴ ἀποκεκλεισμένον πρὸς πώλησιν. Οἱ τοῦ φορτίου τούτου κύριοι, λέγει ὁ Trawers Twiss, *lib. des gens en temps de guerre* n° 112) αἱ εὐρέντες ἀγορασταὶ ἐν τῇ λιμένι εἰς ἣν ἀποβίβασαν αὐτὸ πρὸς πώλησιν πρὸ τοῦ ἀποκλεισμοῦ τοῦ λιμένος τούτου, εἰσιν ἐν καλῇ τῇ πίστει ἐξάγοντες αὐτὸ ἐκ τοῦ κατόπιν ἀποκλεισθέντος λιμένος. 6) Οὐδέποτε δύναται νὰ θεωρηθῇ κατὰ

τὴν ὀρθοτέραν καὶ ἐπικρατεστέραν γνώμην ὡς προτιθέμενον νὰ παραβιάσῃ τὸν ἀποκλεισμόν πλοῖον συναντῶμενον ἐν τῇ ἀνοικτῇ θαλάσῃ μακρὰν τῶν ἀποκεκλεισμένων ἀκτῶν, ἐπὶ τῷ λόγῳ ὅτι τοῦτο διευθύνεται ἢ ἐνδέχεται νὰ διευθυνθῇ εἰς τὰς ἀποκεκλεισμένας ἀκτὰς ἐπὶ σκοπῷ παραβιάσεως τοῦ ἀποκλεισμοῦ. Ἐὰν ὁμοῦ πλοῖον τι προωριζόμενον διὰ λιμένα ἀποκεκλεισμένου ἀγκυροβολῇ ἐκτὸς τῆς ἀποκεκλεισμένης γραμμῆς, ἀλλ' ἐγγύστατα αὐτῇ, θεωρεῖται ὡς παραβιάζον τὸν ἀποκλεισμόν, ἅτε παρέχον εὐλόγους ὑπονοίας ὅτι σκοπεῖ νὰ ὠφεληθῇ τῆς πρώτης εὐκαιρίας ἵνα ὑπερβῇ τὴν ἀποκεκλεισμένην γραμμὴν. 7) Κατὰ τὴν ἐπικρατεστέραν ὡς αὐτῶς γνώμην δὲν θεωρεῖται ὡς σκοποῦν νὰ παραβιάσῃ τὸν ἀποκλεισμόν πλοῖον διευθυνόμενον εἰς πλείονας λιμένας, ὧν τινὲς εἰσιν ἀποκεκλεισμένοι. Πλείστοι νεώτεροι συγγραφεῖς ἀποδοκιμάζοντες τὰς ἀποφάσεις ἀγγλικῶν δικαστηρίων καταδικάζοντων τὰ τοιαῦτα πλοῖα ὡς προτιθέμενα νὰ παραβιάσωσι τὸν ἀποκλεισμόν, διατείνονται εἰκότως ὅτι μόνον εἰς σύλληψιν ὑπόκεινται τὰ τοιαῦτα πλοῖα, προσεγγίζοντα τὴν ἀποκεκλεισμένην γραμμὴν, διότι ἐνδέχεται ταῦτα, οὐδαμῶς προτιθέμενα νὰ παραβιάσωσι τὸν ἀποκλεισμόν, νὰ εἶχον ἁπλῶς τὴν προσδοκίαν ὅτι κατὰ τὴν ἀφίξιν αὐτῶν εἰς τοὺς ἀποκεκλεισμένους λιμένας ἤθελον εὐρεῖ λεηλεῖον τὸν ἀποκλεισμόν. 8) Δὲν θεωρεῖται τέλος παραβιάζον τὸν ἀποκλεισμόν πλοῖον ἐξερχόμενον τοῦ ἀποκεκλεισμένου λιμένος, εἰς ὃν ἐπιστρέφῃ αὐτὸ ὁ εἰσπλοῦς, ἅτε τῆς ἀδείας τοῦ εἰσπλοῦ συνεπαγομένης καὶ τὴν τοῦ ἔκπλοῦ ἀδείαν. Δὲν δύναται ὁμοῦ τὸ πλοῖον τοῦτο, ἐὰν μὴ ἐπιστρέφῃ αὐτῷ, νὰ ἀποβιβάσῃ τὸ φορτίον αὐτοῦ εἰς τὸν ἀποκεκλεισμένον λιμένα, ἢ νὰ παραλάβῃ ἐξ αὐτοῦ ἐμπορεύματα.

Δοθέντος ὅτι ὑπάρχει περίπτωσις παραβιάσεως τοῦ νομίμως ἐγκατεστημένου

ἀποκλεισμοῦ, τὸ ἀποπειραθὲν τὴν παραβίασιν αὐτοῦ οὐδέτερον ἐμπορικὸν πλοῖον, ἀποβαλὼν διὰ τῆς τοιαύτης ἀποπείρας τὸν χαρακτῆρα τῆς οὐδετερότητος, θεωρεῖται ὡς ἐχθρικόν, ἢ μᾶλλον θεωρεῖται ὡς παραβιάσαν τὰ καθήκοντα τῆς οὐδετερότητος, ὑποκείμενον διὰ τοῦτο εἰς κατὰσχεσιν καὶ εἰς δήμευσιν.

Τὰ πολεμικὰ πλοῖα τῶν οὐδετέρων κρατῶν, παραβιάζοντα τυχόν τὸν ἀποκλεισμόν, δὲν ἀποβάλλουσι μὲν τὸν χαρακτῆρα τῆς οὐδετερότητος, ἀλλ' ἐκθέτουσιν εἰς εὐθύνας αὐτὸ τὸ κράτος.

Ἀνάγκη δὲ νὰ συλληφθῇ τὸ πλοῖον ἐν τῇ ἐκτελέσει τῆς παραβιάσεως τοῦ ἀποκλεισμοῦ καὶ ἐν αὐτοῖς τοῖς ἀποκεκλεισμένοις θαλάσσις ὕδασι. Ἀλλὰ κατὰ τὰ ἐν Ἀγγλίᾳ παραδεδεγμένα ἡ κατὰσχεσις δύναται νὰ γίνῃ καὶ ἀφοῦ κατορθώσῃ τὸ πλοῖον νὰ παραβιάσῃ τὸν ἀποκλεισμόν καὶ ἐξέλθῃ τῶν ἀποκεκλεισμένων μερῶν ἐφ' ὅσον διαρκεῖ τὸ ταξίδιον αὐτοῦ, οὐ διαρκούντος καὶ ἐκτελουμένου ἔστω καὶ ἐν θαλάσσις μακρὰν κειμέναις τῶν ἀποκεκλεισμένων μερῶν, συλλαμβάνεται καὶ δήμευται. Τὰ λοιπὰ ὅμως κράτη δὲν παραδέχονται τοιαύτην ἔκτασιν τῶν ἐκ τοῦ ἀποκλεισμοῦ δικαιωμάτων τῶν ἐμπολέμων. Τὴν ἀρχὴν δὲ ταύτην ἀσπαζόμενοι καὶ πολλοὶ δόκιμοι συγγραφεῖς, λέγουσιν ὅτι ὁ ἀποκλεισμός, ὡς ἐξ αὐτῆς τῆς φύσεως αὐτοῦ συνδεόμενος στενῶς πρὸς ὠρισμέναν ἀκτὰς, δὲν δύναται νὰ τεθῇ ἐν ἰσχύϊ ἀλλαχοῦ, ἐκτός ἐὰν ἡ καταδίωξις ἤρξατο ἤδη ἀπὸ τῆς ἀποκεκλεισμένης γραμμῆς, ὅτε δύναται νὰ ἐξακολουθήσῃ καὶ ἐκτός αὐτῆς ἐν τῷ ἀνοικτῷ πελάγει, παύουσα ὅμως καὶ τότε, ἅμα τὸ καταδιωκόμενον πλοῖον εἰσέλθῃ εἰς τὰ θαλάσσια ὕδατα οὐδετέρου κράτους.

Ἀρθέντος τοῦ ἀποκλεισμοῦ, οὐδ' ἡ ἐπιχειρηθεῖσα παραβίασις αὐτοῦ τιμωρεῖται, διότι ἐκλιπόντος τοῦ ἀποκλεισμοῦ, τοῦ ἀναγκαίου τουτέστι στοιχείου πρὸς ὑπαρξιν

νοντα ἀποκληρώσαν περὶ τοῦ ἀποκληρουμένου (N. 3 § 1 Πανδ. 28. 2). Ἀποκληρείται δ' ὁ ἀποκληρουόμενος ἀπάσης τῆς κληρονομίας οὕτως ὥστε νὰ μὴ δύναται νὰ μετέσχη αὐτῆς διὰ τῆς ὑποκαταστάσεως ἢ ἄλλως πως (N. 3 § 1 καὶ ἐπ. Πανδ. 28. 2). Θεωρεῖται δ' ὡς παρασιώπησις ἢ μὴ ὁ νόμος τῇ γινομένη ἀποκλήρωσις (ἐν ἁρχ. Εἰσηγ. καὶ § 2 de exhered. lib. (2. 13), ὡς ἐπίσης ἡ ὑπὸ αἵρεσιν καὶ ὅχι ἀπλῶς γινομένη (N. 15 Πανδ. de eund. instit. (28. 7) N. 68 ἐν τέλει Πανδ. (28. 5). Ἐπίσης ἡ μὴ ἀποκλείσις τοῦ ἀποκληρουμένου ἀπ' ὅλης τῆς κληρονομίας ἀλλὰ μόνον ἀπὸ ὠρισμένου μέρους πράγματος (N. 19 Πανδ. 28. 2).

Ἐπίσης ἡ ἀποκλήρωσις δι' αἰτίαν ἀδικον, διάφορον δηλαδὴ τῶν ἐν τῇ Νεαρᾷ 115 κεφ. 3 καὶ 4 ἀναφερομένων, ἢ καὶ δι' αἰτίαν δικαίαν μὲν ἀλλὰ μὴ ἐκτιθεμένην ἐκτὼς ἐν τῇ διαθήκῃ.

Τὸ πάλαι οἱ πατέρες ἐδύναντο νὰ ἀποκληρώσωσιν ἢ ἀποσιωπήσωσιν ἐν τῇ ἰδίᾳ διαθήκῃ τὰ ἐκτῶν τέκνα κατὰ θέλησιν (N. 120 Πανδ. 50. 16. N. 11 Πανδ. 28. 2)· ἀλλ' ἐπειδὴ ἔνιοι αὐτῶν κατασχέοντο τῇ ἀπεριόριστῃ αὐτῶν ἐξουσίᾳ, ἐπεβλήθη τὸ πρῶτον αὐτοῖς ἐπὶ τῇ ἀκυρότητι τῆς διαθήκης τὸ χρέος ἢ νὰ ἐγκλιστώσι κληρονομοῦν τὰ τέκνα αὐτῶν ἢ νὰ ἀποκληρώσωσιν αὐτὰ ὀνομαστικῶς (ἐν ἁρχ. Εἰσηγ. de exhered. liber. 2. 13. N. 20 Πανδ. 28. 2). ἀκολούθως δὲ ὠρίσθησαν αἱ αἰτίαι τῆς ἀποκλήρωσεως. ἀπεινυμένη δ' εἰς τὰ τέκνα τὸ δικαίωμα τῆς ἐπὶ ἀστροφίᾳ ἐμψεύσεως τῆς διαθήκης, ὁσάκις ἀποκληροῦντο ἀδίκως ἀποκληρόμενα τῆς νομίμου μοίρας, δύναται δὲ τῆς μέμφεως ταύτης ἐπὶ ἡγήγετο ἢ διακρίσει τῆς διαθήκης. Ἀκολούθως δ' ἐπέβλεψεν ἡ τῆς νομίμου μοίρας ἀξίωσις εἰς πάντας τοὺς κατιόντας καὶ ἀνιόντας.

Κατὰ τὴν διέπουσαν τανῦν τὴν ἀποκλήρωσιν Νεαρὰν 115 κεφ. 3 τοῦ Ἰου-

στινιανοῦ τὸ μὲν τέκνον δύναται νὰποκληρωθῇ ὑπὸ τοῦ γονέως, 1) ἐὰν ἐπιβάλῃ χεῖρα τοῖς ἰδίοις γονεῦσι, 2) ἐὰν ἐκστομίσει κατ' αὐτῶν βραβεῖαν καὶ ἀπρεπῇ ὑθεῖν, 3) ἐὰν κατηγορήσῃ αὐτοὺς ἐπ' ἐγκλήματι (πλὴν ἐὰν πρόκειται περὶ ἐγκλήματος καθιστώσεως ἢτοι ἐσχάτης προδοσίας), 4) ἐὰν συναναστρέφῃται μετὰ πρᾶμακῶν ὡς πρᾶμακός, 5) ἐὰν ἐπιβουλεύσῃ τῇ ζωῇ τῶν ἐαυτοῦ γονέων, 6) ἐὰν συμμιγθῇ μετὰ τῆς ἐαυτοῦ μητρικῆς ἢ τῆς παλλικῆς τοῦ ἐαυτοῦ πατρὸς, 7) ἐὰν, συκοφαντήσας τοὺς γονεῖς αὐτοῦ, παρασκευάσῃ εἰς αὐτοὺς βραβεῖας ζημίας, 8) ἐὰν αἰτηθῇς ὑπὸ τοῦ ἰδίου γονέως νὰ γένηται ἐγγυητὴς περὶ ὅσον ἐπιτήδειος εἶναι ὁ αἰτούμενος ἀποδείκνυται· ἀρνηθῇ, (ἀλλὰ τοῦτο ἐραρυμάζεται μόνον εἰς τὰ ἄρρενα τέκνα), 9) ἐὰν ἐλεγχθῇ ἐπὶ ἐκώλυσε (δι' ὕλητικῆς ἢ ἡθικῆς βίας) τοὺς γονεῖς αὐτοῦ νὰ συντάξωσι διαθήκην, 10) ἐὰν πρὸς τὴν γνώμην τῶν ἐαυτοῦ γονέων ἐπιδοθῇ ἐπιμόνως εἰς τὰ ἐπάγγελμα τοῦ κυνηγοῦ ἢ τοῦ μίμου (πλὴν ἐὰν αὐτὸ ἦναι καὶ τῶν γονέων τὸ ἐπάγγελμα), 11) ἐὰν, ἐνῷ προσφέρετο ὑπὸ τοῦ πατρὸς ἢ τοῦ πάππου προτὶς ἀνάλογος πρὸς τὴν περιουσίαν αὐτοῦ εἰς τὴν θυγατέρα ἢ τὴν ἐγγόνην αὐτοῦ πρὸς σύναψιν νομίμου γάμου, αὐτῇ ᾗθελεν ἐπιδοθῇ εἰς ἀσιμὸν βίον, πλὴν ἐὰν αὕτη, καίπερ γινομένη εἰκοσιπενταετής, ἔμεινεν ἄγαμος ἐξ ἡμελείας τῶν γονέων αὐτῆς), 12) ἐὰν μὴ καταβάλῃ τὴν ἀπαιτουμένην ἐπιμέλειαν εἰς περιθαλψίν τοῦ γονέως (ἢ ἄλλου ἀνιόντος), περιπεσόντος εἰς φρενοβλάβειαν, 13) ἐὰν μὴ καταβάλῃ τὴν ἀπαιτουμένην ἐπιμέλειαν εἰς ἀνάρρυσιν αὐτοῦ ἀπὸ τῆς αἰχμαλωσίας, 14) ἐὰν, ὀρθοδόξου γονέως ὢν τέκνον, τραπῇ τὴν ὁδὸν τῆς ἀπιστίας ἢ τῆς δογματικῆς κακοδοξίας. Ἀλλ' ἡ τελευταία αἰτία ἀποκληρώσεως, ἀπόρριον τῆς τότε μισαλλοδοξίας, δὲν δύναται, νομίζομεν, νὰ θεωρηθῇ νῦν ἰσχύουσα, ἐπικρα-

τούσης ὅλως διαφόρου πολιτικῆς διοργανώσεως, ἐρείδομένης εἰς τὴν ἀνεξίτητον. Ὁ δὲ γονεὺς δύναται νὰ ἀποκληρωθῇ ὑπὸ τοῦ ἰδίου τέκνου 1) ἐὰν διὰ κατηγορίας ἐγκληματικῆς ἢ ἄλλης παραδόσῃ τὸ τέκνον αὐτοῦ εἰς κίνδυνον θανάτου, πλὴν ἐὰν πρόκειται περὶ ἐγκλήματος καθοσιώσεως, 2) ἐὰν ἐπιβουλεύσῃ τῇ ζωῇ τῶν ἐαυτοῦ τέκνων, 3) ἐὰν συμμιγθῇ μετὰ τῆς συζύγου ἢ τῆς παλλακῆς τοῦ ἐαυτοῦ τέκνου, 4) ἐὰν ἐλεγχθῇ ὅτι ἐκώλυεν αὐτὸ νὰ διαθῇ τὰ πράγματα δικαιοῦται νὰ διαθῇ. 5) ἐὰν ἐλεγχθῇ ἐπιβουλεύσας τῇ ζωῇ ἢ (διὰ φαρμάκου ἐπιτηδεύει) τῇ διανοητικῇ ὑγείᾳ τοῦ ἐτέρου τῶν γονέων αὐτοῦ, ὃν ὁ ἐπιβουλεύσας γονεὺς ἔχει σύζυγον, 6) ἐὰν μὴ καταβάλλῃ τὴν προσήκουσαν ἐπιμέλειαν εἰς περιθάλπιν τοῦ τέκνου αὐτοῦ παραφρονήσαντος, 7) ἐὰν μὴ καταβάλλῃ τὴν προσήκουσαν ἐπιμέλειαν εἰς ἀνάρρυσιν τοῦ τέκνου αὐτοῦ ἀπὸ τῆς αἰγμάλωσις, 8) ἐὰν, γονεὺς ὢν ὀρθοδόξου τέκνου, τραπῇ τὴν ὁδὸν τῆς ἀπιστίας ἢ κακοδοξίας. Ἄλλ' ὥς καὶ ἄνωτέρω εἰπομεν, ἡ τελευταία αἰτία δὲν δύναται καθ' ἡμᾶς νὰ θεωρηθῇ τανῶν ἰσχύουσα.

Αἱ ἄνωτέρω Ῥωμαϊκαὶ περὶ ἀποκληρώσεως διατάξεις ἐν οὐδενὶ τῶν νεωτέρων ἀλλοδαπῶν ἀστικῶν νόμων περιελήφθησαν.

Β. Ν. Φλογαίτης.

Ἀποκρυψίς τοκετοῦ. Ἰσὲ γυναῖκες ἔγκυοι καὶ τίκτους καὶ Παιδοκτονίαι.

Ἀπολογία (Πολιτ. Δικ.). Ἡ ἀπολογία περιέχει (δηλονότι δύναται νὰ περιέχῃ) 1) ἀπάντησιν εἰς τὰ ἱστορικὰ στοιχεῖα τῆς ἀγωγῆς, δηλονότι ἐξήγησιν τοῦ μὴ ἐμολογούντος ὁλοσχερῶς τὴν ἀγωγὴν ἐναγομένου περὶ τοῦ ἀληθοῦς ἢ μὴ ἀληθοῦς τῶν ἀποτελούντων τὴν ἱστορικὴν βάσιν τῆς ἀγωγῆς στοιχείων, 2) ἐνστάσεις, ἧτοι νέους πραγματικούς ἰσχυρισμούς ἀντιτασσομένους ὑπὸ τοῦ ἐναγομένου καὶ 3) ἀνταγωγὴν, ἑτι δὲ διορισμὸν ἀντικλι-

του, ὡσάκεις δὲν παραμένει ὁ ἀπολογούμενος ἐν τῇ ἔδρᾳ τοῦ δικαστηρίου. Περιλαμβάνεται δ' ἡ ἀπολογία ἐν τῷ ἀπολογητηρίῳ καλουμένῳ, ὅπερ κοινοποιεῖται τῷ ἐναγοντι διὰ δικαστικοῦ κλητῆρος ἐντός δεκαπενθήμερου προθεσμίας ἀπὸ τῆς εἰς αὐτὸν κοινοποιήσεως τῆς ἀγωγῆς. Παραιννομένης λόγῳ ἀποστάσεως, δυναμένης δὲ καὶ νὰ παραταθῇ ὑπὸ τοῦ ἐναγοντος διὰ τῆς ἀγωγῆς. Ἄλλ' ἡ ἀπολογία δὲν γίνεται μόνον δι' ἀπολογητηρίου, ἀλλὰ καὶ διὰ τῶν κατὰ τὴν ἐπὶ ἀκρατηρίῳ συζητήσιν προτάσεων, δύναται δηλονότι νὰ ἀνακληθῇ ἕως τότε, ἐπὶ μόνῃ τῇ διαφορᾷ, ὅτι ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει ὁ ἐναγόμενος ὑποχρεοῦται εἰς τὴν πληρωμὴν τῆς ἐντεῦθεν προκύψασας ἐπιπάνης. Ἡ ἀνταγωγὴ ὅμως μόνον διὰ τοῦ ἀπολογητηρίου δύναται νὰ ὑποβληθῇ. (Ἰσὲ καὶ Ἀνταγωγὴ). Καὶ ἡ μὲν ἀπάντησις δέον νὰ ᾖ καὶ 1) μὲν εἰδὶ καὶ, μὴ περιριζομένη δηλονότι εἰς γενικὰς ἐκφράσεις, ἀλλὰ πραγματευομένη περὶ ἑνὸς ἐκάστου οὐσιώδους κεφαλαίου τῆς ἱστορικῆς βάσεως τῆς ἀγωγῆς 2) δὲ μετρίκῃ, τούτεστιν ἀποκλείουσα τὸ ἀποβολόν, ἧτοι περιέχουσα ἐκφράσεις ἀντιθέτους ἀμφιβολίας καὶ ἀσαφείας 3) δὲ ῥητῇ, ὁ ἔστι μὴ ἐκφραζομένη ὑποθετικῶς 4) δὲ ἄμεσος, τούτεστιν ἀπαντῶσα κατ' εὐθείας καὶ οὐχὶ πλαγίως. Ἄλλως ἡ ἀπάντησις θεωρεῖται ὡς ἐμολογία, δηλονότι θεωρεῖται ὡς ἐμολογηθὲν τὸ ἱστορικόν γεγονός τῆς ἀγωγῆς, εἰς ὃ ὁ ἐναγόμενος δὲν ἀπῆντησεν εἰδικῶς, θετικῶς, ῥητῶς, ἀμέσως. Διὰ τῶν ἀποστάσεων αὐτοῦ 78 τοῦ 46 καὶ 223 τοῦ 50 ὁ Ἀρείος Πάγος ἀπέφηνετο ὅτι τότε μόνον θεωρεῖται ἡ ἔλλειψις εἰδικῆς, θετικῆς, ῥητῆς καὶ ἀμέσου ἀπαντήσεως ὡς ἐμολογία, ὅταν, ῥητῶς προσκληθεὶς τις νὰ ἀπαντήσῃ, σιωπᾷ ὡς κατὰ τὸ ἀρθ. 585 ἡ ἄρνησις ἀπαντήσεως θεωρεῖται ἐμολογία, οὐχὶ δὲ ἡ παραμέλεισις. Ἀλλὰ διὰ πολλῶν αὐτοῦ

μεταγενεστέρων ἀποφάσεων (64 τοῦ 52, 219 τοῦ 54, 249 τοῦ 55, 162 τοῦ 64, 169 τοῦ 65, 245 τοῦ 68, 305 τοῦ 81) παρ-
εβέβηκε τὴν γνώμην ὅτι θεωρεῖται ὡς ὁ-
μολογία ἢ μὴ εἰδικὴ ἀμφισβήτησις προτά-
σεως τινος τοῦ ἀντιδίκου. — Περιττόν νὰ
εἴπῃ, ὅτι ἡ διὰ τὸ ἀπολογητήριον ἀπάν-
τησις δύναται νὰ συμπληρωθῇ (εἰδικευο-
μένη δηλ., θετικευομένη κτλ.) διὰ τῶν
κατὰ τὴν ἐπ' ἀκροατηρίου συζήτησιν προ-
τάσεων. Ἄλλ' ὁ ἐναγόμενος δύναται καί
νὰ ἰσχυρισθῇ πολλάκις ἐλλόγως ἄγνοειν
ὡς ὁ ἐναγόμενος εἰς πληρωμὴν χρέους
τοῦ ἀποθανόντος κληρονόμος αὐτοῦ κτλ.)
καὶ τότε ἡ ἀπάντησις αὐτοῦ θεωρεῖται
ὡς ἄρησις (Α.Π. 265 τοῦ 62, 175 τοῦ
70). Κατὰ τὰνωτέρω ὁ ἐναγόμενος μὲν
σιωπῶν θεωρεῖται ὡς ὁμολογῶν· ἄλλ' ἡ
ἀπάντησις θεωρεῖται ὡς τυχαία, ἐσάκις
συνοποβάλλεται μετ' ἀναβλητικῶν ἐνστά-
σεων (ἴδε τὴν λ. Ἐνστάσεις). Προσθετέον
ὅτι, εἰν ὁ ἐναγόμενος ἀπαντήσῃ, μὴ προ-
βάλλων ἐνστάσιν περὶ ἀναρμόδιότητος,
παρατείνεται ἡ δικαιοδοσία αὐτοῦ, ἐσά-
κις τοῦτο δὲν εἶναι ἀναρμόδιον λόγῳ
ὄλγῳ.

Θ. Ν. Φλογαίτης

Ἀπολογία (Ποιν. Δικ.). Ἐν τῇ
ποινικῇ διαδικασίᾳ ἡ ἀπολογία τοῦ κα-
τηγορουμένου γίνεται προφορικῶς ἐνώπιον
τῶν δικαστηρίου μετὰ τὴν καθυποβολὴν
τῶν ἀποδείξεων καὶ τὴν ἐξέτασιν τῶν
μαρτυριῶν (Ποιν. Δικ. ἀρθ. 344, 426, 450).

Θ. Ν. Φλογαίτης

Ἀπόλυσις (Διοικ. Δίκαιον). Ἡ
ἐκ τῆς δημοσίας θέσεως ἀποβολὴ τοῦ δη-
μοσίου υπαλλήλου. Ἐν αἰς πολιταῖς τὰ
δημοσία ἥθη ἀνεπτυχθήσαν, ἡ ἀπόλυσις
ἐπιβάλλεται ὡς ποινὴ τῆς ἀποδειχθείσης
ἐν τῇ δημοσίᾳ ὑπηρεσίᾳ φαυλότητος ἢ
ἀνικανότητος τοῦ δημοσίου υπαλλήλου.
Παρ' ἡμῖν μέχρι μὲν πρὸ τινος ἀπελύ-
οντο αὐθιγέρως πάντες οἱ δημοῖοι υπάλ-
ληλοι, μολὺς δ' ἀπὸ τοῦ 1884 ἐψηφίσθη-

σαν ἀλλεπαλλήλως ὑπὸ τὴν πίεσιν τῆς
κοινῆς γνώμης νόμοι, ἀσφαλιζόντες πῶς τὴν
διατήρησιν πολλῶν ἐκ τῶν δημοσίων λει-
τουργιῶν· ἀλλὰ καὶ τῶν νομῶν τούτων
μελετᾶται πανῶν ἡ κατάργησις!

Θ. Ν. Φλογαίτης

Ἀπόλυσις (Ποιν. Δίκαιον). Ἡ
Γαλλικὴ ποινικὴ νομοθεσία διακρίνει τὴν
ἀπόλυσιν τῆς ἀθώωσης, διὰ τῆς πρώ-
της καταδεδλωσας τὴν ἀπόλυσιν ἐκείνην.
ἦν δὲν ἐπιφέρει ἡ ἑλλειψις ἐνοχῆς τοῦ κα-
τηγορουμένου, ἀλλὰ τὸ κατὰ νόμον ἀτι-
μώρητον τῆς πράξεως διὰ τὴν μὴ περι-
ληψὶν ἐν αὐτῷ ποινικῆς διατάξεως κολα-
ζούσης αὐτὴν ἢ τὴν ἐπελθούσαν παραγρα-
φὴν ἢ ἀμνηστευσὶν αὐτῆς. Ἄλλ' ἡ παρ'
ἡμῖν ποινικὴ νομοθεσία δὲν καθιερεῖ τὴν
διάκρισιν ταύτην. Κατ' ἐξαιρέσιν δὲ μόνον
ὁ στρατιωτικὸς ἡμῶν ποινικὸς νόμος (ἀρθ.
130 καὶ 131) κατ' ἀπομίμησιν τῆς γαλ-
λικῆς νομοθεσίας ἀπεβέβηκε τὴν διάκρισιν
ταύτην, καὶ ἐσάκις μὲν ἐπέρχεται ἀθώωσις
τοῦ κατηγορουμένου, διατάσσεται διὰ τῆς
ἀποφάσεως ἡ παρατυχία ἀποφυλάκισις
αὐτοῦ, ἐσάκις δὲ διατάσσεται ἀπόλυσις, ἢ
ἀποφυλάκισις ἐπέρχεται μετὰ παρέλευσιν
τῆς πρὸς ἀναθεώρησιν τῆς ἀποφάσεως
προθεσμίας.

Θ. Ν. Φλογαίτης

Ἀπολυτήριον καλεῖται τὸ ἀ-
ποδεικτικόν, ὅπερ δηλοῖ ὅτι ὁ εἰς ὃν ἐδόθη
ἀπεπεράτωσεν εὐδοκίμως τὰ μαθήματα
τοῦ σχολείου, εἰς ὃ ἐροίτησε. Καὶ τὸ μὲν
ἀπολυτήριον τοῦ δημοτικοῦ σχολείου, ἐκ-
διδόμενον ὑπὸ τοῦ δημοδιδασκάλου καὶ
τῆς ἐξεταστικῆς ἐπιτροπείας, χορηγεῖ τὸ
δικαίωμα τῆς κατατάξεως εἰς τὴν πρώτην,
ἥτοι κατωτάτην, τάξιν τοῦ ἑλληνικοῦ
σχολείου μετ' εἰσιτήριον ἐξέτασιν τὸ δὲ
ἀπολυτήριον τοῦ ἑλληνικοῦ σχολείου, ἐκ-
διδόμενον ὑπὸ τοῦ σχολάρχου καὶ προση-
γογραφόμενον ὑπὸ τῶν διδασκάλων, χο-
ρηγεῖ τὸ δικαίωμα τῆς κατατάξεως εἰς
τὴν πρώτην, ἥτοι κατωτάτην, τάξιν τοῦ

Γυμνασίου μετ' εἰσιτήριον ὡσαύτως ἐξετάσιν καὶ προσέτι τὸ προσόν τοῦ διορισμοῦ εἰς θέσιν γραφείως β' ἢ γ' τάξεως ἐν πᾶσι τοῖς δημοσίοις γραφείοις (πλὴν τῶν ὑπουργείων, τοῦ Ἐλεγκτικοῦ Συνεδρίου καὶ τοῦ γενικοῦ λογιστηρίου) τὸ δὲ ἀπολυτήριον τοῦ Γυμνασίου, ἐκδιδόμενον ὑπὸ τοῦ γυμνασιαρχοῦ καὶ προσωπογραφούμενον ὑπὸ τῶν καθηγητῶν, χορηγεῖ τὸ δικαίωμα τῆς κατατάξεως εἰς τὸ Πανεπιστήμιον, ἢ τῆς εἰσόδου μετ' εἰσιτήριον δοκιμασίαν εἰς τὸ Σχολεῖον τῶν βιομηχάνων τεχνῶν ἢ τὴν Σχολὴν τῶν Εὐελπίδων καὶ τὸ προσόν τοῦ διορισμοῦ εἰς θέσιν γραφείως β' ἢ γ' τάξεως ἐν πᾶσιν ἀνεξαιρέτως τοῖς δημοσίοις γραφείοις. Πρὸς τὸ ἀπολυτήριον τοῦ Γυμνασίου ἐξομοιοῦται τὸ ἀπολυτήριον τοῦ Βαρβακείου πρακτικοῦ Λυκείου, κατὰ τοῦτο μόνον διαφέρειν τοῦ γυμνασιακοῦ ἀπολυτηρίου, ὅτι χορηγεῖ μὲν τὸ δικαίωμα τῆς ἐγγραφῆς εἰς τὴν Ἱατρικὴν Σχολὴν ἢ εἰς τὸ μαθηματικὸν ἢ φυσικὸν τμήμα τῆς φιλοσοφικῆς Σχολῆς ἢ εἰς τὸ Σχολεῖον τῶν βιομηχάνων τεχνῶν ἢ εἰς τὴν Σχολὴν τῶν Εὐελπίδων, ἀλλ' οὐχὶ καὶ εἰς τὴν Νομικὴν Σχολὴν ἢ τὴν Θεολογικὴν ἢ τὸ φιλολογικὸν τμήμα τῆς Φιλοσοφικῆς Σχολῆς.

Τὸ ἀποδεικτικὸν εὐδοκίμου ἀποπεραστώσεως τῶν πανεπιστημιακῶν μαθημάτων, οὗ δυνάμει ἐπιτρέπεται ἢ εἰς τὰ ἐπιστημονικὰ ἐπαγγέλματα ἐπίδοσις, ὀνομάζεται π τ ὄ χ : ο ν ἢ δίπλωμα καὶ οὐχὶ ἀπολυτήριον. Τὸ δὲ τοῦ διδασκαλείου, οὗ δυνάμει δικαιούται τις νὰ διορισθῇ δημοδιδάσκαλος καλεῖται πύργιον δημοδιδασκάλου. (Ἰδε καὶ Ἐκπαίδευσις μέση καὶ πανεπιστημιακή).

Θ. Ν. Φλογαίτης

Ἀπολωλὸς πρᾶγμα καλεῖται τὸ ἐξεληθὲν τῆς ἐξουσίας τοῦ κυρίου αὐτοῦ παρὰ τὴν θέλησιν αὐτοῦ καὶ εὐρισκόμενον ἐν ἀγνώστῳ τόπῳ. Τὸ ἀπολωλὸς δὲν πύζεται ἀνῆκον εἰς τὴν κυριότητα τοῦ ἀ-

πολεσάντος αὐτό, διὸ εὐρισκόμενον ἀποδίδεται εἰς τὸν κύριον ἀνευ τῆς ἀξιώσεως ἀμοιβῆς (§ τελ. Εἰσηγ. (2. 1). Ν. 43 § 4 καὶ ἐπ. Πανδ. (47. 2), ἀλλ' οὐχ ἤτον δικαιοῦται ὁ εὐρών νὰ δεχθῇ τὴν ἐλευθούτως ὑπὸ τοῦ κυρίου προσενεχθεῖσαν ἀμοιβὴν (Ν. 5 καὶ 15 Πανδ. (19. 5) Ν. 4 § τελ. Πανδ. (12. 5) Ν. 43 § 9 Πανδ. (47. 2). Σημειωτέον ὅτι ὁ εὐρών πρᾶγμα ἀπολωλὸς ὀφείλει κατὰ τὸ β. Δ. νὰ καταθέσῃ αὐτὸ παρὰ δημοσίᾳ ἀρχῇ ἢ τοῦλάχιστον νὰ δημοσιεύσῃ τὴν εὑρεσιν αὐτοῦ δι' ἐγγράφου ἢ κήρυκος (Ν. 43 § 8 Πανδ. (47. 2). Ὡσαύτως δὲ κατὰ τὸν ἐμμέτερον ποινικὸν νόμον ὀφείλει νὰ ἀναγγεῖλῃ εἰς τὴν ἀρχὴν τὴν εὑρεσιν αὐτοῦ ἐντὸς τριῶν ἡμερῶν ἢ νὰ γνωστοποιήσῃ αὐτὴν εἰς τὸ δημόσιον, τιμωρούμενος ἄλλως διὰ κατῆψεως ἢ προστίμου (ἀρθ. 894), νὰ ἀναγγεῖλῃ δὲ ἐντὸς ὁκτώ ἡμερῶν ἀπὸ τῆς γενομένης τυχὸν δημοσίως προσκλήσεως πρὸς τὸν εὐρέτην, τιμωρούμενος ἄλλως κατὰ τοὺς περὶ ὑπεξαίρεσεως ὅρους (ἀρθ. 387). Ἄν δὲ μὴ ἐμφανισθῇ ὁ κύριος τοῦ ἀπολωλὸτος μετὰ τὴν ἀνωτέρω γνωστοποίησιν, τῶν Ῥωμαϊκῶν νόμων σιωπῶντων, παραδεκτόν ὅτι τὸ πρᾶγμα ἀνῆκει εἰς τὸν εὐρόντα, ὡς καὶ ὁ θησαυρός.

Θ. Ν. Φλογαίτης

Ἀπομαχικὸν ταμεῖον. Ἰδε Ναυτικὸν Ἀπομαχικὸν ταμεῖον.

Ἀπόμαχος ἐκαλεῖτο ὁ ἀποτελῶν μέρος τοῦ δυνάμει τοῦ διατάγματος τῆς 27 Ἰουλίου 1835 καὶ τοῦ κατόπιν ἐκδοθέντος διατάγματος τῆς 11 Ὀκτωβρίου 1852 (μεταρρυθμισθέντος διὰ τοῦ διατάγματος τῆς 10 Ἰουλίου 1867) καταρτισθέντος λόγου τῶν ἀπομάχων, ἥτοι τοῦ λόγου τῶν διὰ τὸ προθεβηκὸς τῆς ἡλικίας ἢ ἐκ πληγῶν ἢ ἄλλης χρονίας παθήσεως καταστάντων ἀνικάνων εἰς ἐνεργὸν ὑπηρεσίαν στρατιωτικῶν. Ἀλλ' ἀπὸ τοῦ νόμου ΥΚΗ' τῆς 29 Μαΐου 1871 δὲν ὑπάρ-

σπεται παρ' ἡμῖν λόγος ἀπομύχων, διέπονται δὲ καὶ τὰ περὶ μὴ ἐνεργοῦ στρατιωτικῆς ὑπηρεσίας ὑπὸ τῶν περὶ καταστάσεως τῶν ἀνωματικῶν νομῶν.

θ. Ν. Φλογαίτης

Ἀπομίμνησις ἔργων τέχνης ἢ νοῦ.

Ἡ ἀνθρωπίνη δραστηριότης καὶ παραγωγικότης δὲν ἐκδηλοῦται εἰς μόνον τὸν ἐξωτερικὸν κόσμον, ἀλλὰ πολλὰκις καὶ εἰς τὸν ἐσωτερικόν ἢ ἐνδομυκὸν κόσμον, τὸν κόσμον τῆς διανοίας καὶ τῆς καλαισθησίας. Δι' αὐτῆς παράγονται τιμαλφέστατα ἔργα, τιμῶντα καὶ πολλὰκις καὶ προάγοντα καταπληκτικῶς τὴν ἀνθρωπότητα. Τοιαῦτα τὰ μεγάλα ἀντικειμενικά ἔργα τοῦ Ἀριστοτέλους, τοῦ Πλάτωνος, τοῦ Νευτωνοῦ, τοῦ Οὐμβρλίδου, τοῦ Ἑλίουωδου· τοιαῦτα τὰ οὐράνια μελοδραματικὰ ἔργα τοῦ Βελλίνη καὶ τοῦ Ῥοσσίνη· τοιαῦτα τὰ θεσπέσια ζωγραφικὰ ἔργα τοῦ Ῥαφαήλου καὶ τοῦ Μιχαηγγέλου. Ὡς δὲ πρὸς ἐξισφάλισιν τῶν οὐλικῶν ὀργάνων τῆς πρακτικῆς ἡμῶν ἐκπαιδείας καὶ τῶν μέσων τῆς θεραπεύσεως τῶν ἡμετέρων χρεῶν παρεμβάινει ἡ Πολιτεία καὶ ἐπισφραγίζει διὰ τῆς αὐθεντικῆς αὐτῆς τὴν ἐπὶ τῶν πραγμάτων κυριότητα ἡμῶν καὶ λίαν εἰκότως, διότι ἄνευ τῆς κοινῆς ἀναγνωρίσεως τῆς ἡμετέρας ἐξουσίας ἐπὶ πράγματα ὡρισμένα ἢ εἰσπρακτικῶν ἀνθρώπων κοινωνία ἢ εἰς μεταμορφωθῆ εἰς στάδιον δεινῆς πάλης καὶ ἀνταγωνισμοῦ ὁλεθρίου· οὕτως ἡ Πολιτεία ὀφείλει, ἀναγνωρίζουσα καὶ τὴν κυριότητα τῶν ἔργων τοῦ νοῦ καὶ τῆς τέχνης, νὰ ἀσφαλίσῃ τοὺς δημιουργοὺς αὐτῶν κατὰ πάσης ἀδίκου προσβολῆς.

Ὅτι ὁ Thiers εἶπε περὶ ἰδιοκτησίας «ὅτι διὰ τοῦτο αὐτῆς ἐπολιτίσθη ἡ ἀνθρωπότης μεταβάσας ἀπὸ τῶν ἐρήμων εἰς τὰς πόλεις, ἢ ὁμοίως μεταβλήθη εἰς προάχτηα, ἢ ἀμάθεια εἰς ἐπιστήμην καὶ ἢ βαρβαρότης εἰς πολιτισμόν» ἐφαρμόζεται οὐ μόνον εἰς τὰ οὐλικά ἀντικείμενα, τὰ διὰ τῆς φι-

λοπονίας ἡμῶν παραγόμενα καὶ ἀναπτυσσόμενα, ἀλλὰ καὶ εἰς τὰ ἔργα τοῦ νοῦ καὶ τῆς τέχνης, δι' ὧν ὁ ἀνθρώπος ἀναδείκνυται κατὰ τὸν ὁρισμὸν νεωτέρου τινὸς φιλοσόφου πνεῦμα ὑπὸ ὀργάνων ὑπηρετούμενον.

Πᾶσαι αἱ Εὐρωπαϊκαὶ νομοθεσίαι ἡσυχάσαν τὴν κυριότητα τῶν ἔργων τοῦ νοῦ καὶ τῆς τέχνης διὰ ποινικῶν διατάξεων. ἀπαγορεύουσάν τὴν ἄνευ ἀδείας τοῦ συγγραφέως μετατύπωσιν συγγράμματος, μελοδράματος, εἰκόνος, ἔργου ζωγραφικοῦ ἢ χαλκογραφικοῦ πρὸ τῆς παρελευσεως ἐτῶν τινῶν ἀπὸ τῆς ἀρχικῆς αὐτοῦ ἐκδόσεως. Κατὰ τὴν Ἀγγλικὴν νομοθεσίαν ἀπαγορεύεται ἡ μετατύπωσις συγγράμματος ἐπὶ 42 ἔτη ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως. κατὰ τὴν Ῥωσικὴν ἐν ὅσῳ ὁ συγγραφεὺς ζῇ καὶ ἐπὶ 25 μετὰ τὴν τελευταίαν αὐτοῦ ἔτη, κατὰ τὴν Γαλλικὴν ἐπίσης ἐν ὅσῳ ὁ συγγραφεὺς ἢ ἡ σύζυγος αὐτοῦ ζῇ καὶ 50 μετὰ τὴν τελευταίαν αὐτοῦ ἔτη, κατὰ τὴν Γερμανικὴν καὶ τὴν Αὐστριακὴν καὶ ἐπὶ 30 ἔτη μετὰ τὸν θάνατον τοῦ συγγραφέως, κατὰ τὴν Βελγικὴν ἐπὶ 20 ἔτη μετὰ τὸν θάνατον τοῦ συγγραφέως. Κατ' ἐξαιρέσιν δὲ μοναδικήν, κατὰ τὴν ἑλληνικὴν νομοθεσίαν ἀπαγορεύεται ἡ μετατύπωσις ἐπὶ δεκαπέντε μόνον ἔτη ἀπὸ τῆς ἐκδόσεως τοῦ συγγράμματος, καὶ αὐτὴ καὶ αὐτὴ μόνον διὰ χρηματικῆς ποινῆς καὶ οὐχὶ καὶ διὰ φυλακίσεως (Ποιν. νόμου ἀρθ. 432).

Ἐπίσης αἱ Εὐρωπαϊκαὶ νομοθεσίαι ἐπροστάτευσαν τὰς βιομηχανικὰς ἐπινοήσεις καὶ εφευρέσεις. Ἐν μὲν τῇ Ἀγγλίᾳ ὠρίσθησαν ἀπὸ τοῦ ἔτους 1623 τὰ τῆς εὐρεσιτεχνίας, εἰς οὗ καὶ ἡνοτήθη νέον στάδιον εἰς τὴν βιομηχανικὴν τῶν Ἀγγλῶν δραστηριότητα, παραχθέντων ἐν αὐτῇ ἐγκαίρως τῶν βιομηχανικῶν ἀγαθῶν καὶ προϊόντων. Ἐν δὲ τῇ Γαλλίᾳ ἀντικεινέσθησαν τὰ ἄλλοτε ἐπικρατοῦντα ἐκεῖ προνόμια, ἀποκτώμενα ἕως

τότε κατ' εὐνοίαν τῶν κρατούντων διὰ βελούργων καὶ πολλάκις καὶ διὰ χρημάτων, ὁ περὶ εὐρεσιτεχνίας τῷ 1791 ψηφισθεὶς θεσμός. Συνίσταται δ' ἡ νομοθεσία αὕτη εἰς τὴν ἀναγνώρισιν τῆς ἀρχῆς ὅτι πᾶσα νέα ἀνακάλυψις, ἀναγομένη εἰς τὴν ἐμπορίαν ἢ τὴν βιομηχανίαν, ἀνήκουσα εἰς τὸν ἐφευρέτην, παρέχει αὐτῷ τὸ δικαίωμα τῆς ἐπὶ τινι χρόνῳ ἀποκλειστικῆς κασιώσεως τῆς ἀνακαλύψεως (ἐν Ἀγγλίᾳ ἐπὶ χρόνον 14 ἐτῶν, ἐν Γαλλίᾳ, Ἰταλίᾳ, Πορτογαλίᾳ, Ὀλλανδίᾳ, Αὐστρίᾳ ἐπὶ χρόνον 15 ἐτῶν, ἐν Βελγίῳ ἐπὶ εἰκοσαετίαν, ἐν Ρωσίᾳ καὶ Πρωσσίᾳ ἐπὶ δεκαετίαν). Παρ' ἡμῖν μόνον τυγχάνουσι παντελῶς ἀπροστάτευτοι αἱ βιομηχανικαὶ ἐπινοήσεις, διότι ὀρίζει μὲν τὸ 433 ἀρθ. τοῦ Ποιν. νόμ. ὅτι κολάζονται διὰ τῆς ὀριζομένης ἐν ἀρθ. 432 χρηματικῆς ποινῆς καὶ οἱ πολλαπλασιάζοντες τὰς ἐφευρέσεις καὶ τὰ ἔργα καὶ γεννήματα τῶν ἐπιστημῶν καὶ τεχνῶν, καθ' ὅσον ταῦτα εἶναι ἡσφαλισμένα δι' ἰδιαιτέρων ἐγγυημάτων προνομίων, ἀλλ' οὐδεμίαν νομικὴν διάταξιν ὥρισε τὰ οὐσιώδη στοιχεῖα τῶν ὡς νέων θεωρουμένων ἀνακαλύψεων, τὰ ἀντικείμενα δι' ἃ ζήτηται καὶ λαμβάνεται δικαίωμα ἐφευρέσεως ἢ τελειοποιήσεως, τὰς σχέσεις τῶν τρίτων πρὸς τὸν ἐφευρέτην κτλ.

Θ. Ν. Φλογαίτης

'Απομονώσεως σύστημα
καλεῖται τὸ ποινικὸν σύστημα (Système pénitentiaire), καθ' ὃ ὁ καταδικασθεὶς διαρκῶς ἀποκεχωρισμένος παντὸς ἄλλου καταδικου.

Ἐν ἐιδικῷ ἄρθρῳ, ὑπὸ τὰς λέξεις Σύστημα ποινῶν, ἐξετάζοντες ἐν ἐκτάσει τὰ κατὰ καιροὺς ἐπικρατήσαντα ἐν τῷ πεπολιτισμένῳ κόσμῳ συστήματα τιμωρίας τῶν ἀδικημάτων, θέλομεν παρατηρήσει μετ' ἐκπλήξεως ὅτι ἐπεκράτησαν κατὰ περιόδους τερατωδέστατα τιμωρίας συστήματα καὶ ἐν αὐταῖς ταῖς ἐνδοξοτά-

ταις πολιτείαις. Ἐν αὐταῖς ταῖς Ἀθήναις ἐπεκράτησαν αἱ ποιναὶ τῆς λιθοβολήσεως, τῆς σταυρώσεως, τοῦ βελούργου, τῆς μαστιγώσεως, ἐπιβαλλόμεναι οὐ μόνον εἰς τὴν ἀνθρωποκτονίαν καὶ τὴν προδοσίαν, ἀλλὰ καὶ εἰς τὴν ἐπ' αὐτοφώρῳ κλοπῇ, εἰς τὴν βεβήλωσιν τῶν μυστηρίων καὶ εἰς τὴν ἱεροσυλίαν. Ἐν αὐτῇ τῇ Ῥώμῃ, ὅπου ἀρχαιότερον ἐκράτει σύστημα ποινῶν ἡπιωτέρων, κατήχουσεν ἐν μεταγενεστέραις χρόνοις σύστημα βαρβαρωτάτων ποινῶν. Οἱ καταδικαζόμενοι ὅτε μὲν κατεκρημνίζοντο ἀπὸ τῆς Ταρτηρίας πέτρας, ὅτε δὲ κατερρίπτοντο εἰς τὸ πύλαγος ἐγκαλεισμένοι ἐν σάκκοις, ὅτε δὲ ἐκαίοντο ζῶντες ἢ παρεδιδόντο εἰς τοὺς λέοντας καὶ τὰς τίγρεις. Ἔως χθὲς ἐν Ἀγγλίᾳ ἐπέδουφιλεύετο εἰς πλείστα ἐκ τῶν ἀδικημάτων ἡ ποινὴ τῆς μαστιγώσεως· ἔως πρό τινων ἐτῶν ἐν Γαλλίᾳ ἐπεβάλλετο εἰς πολλὰ τῶν ἀδικημάτων ἡ ποινὴ τοῦ στίγματός καὶ τοῦ κλοισυ.

Ἡ ποινὴ τῆς ἀπομονώσεως, ἡ μάλιστα τὸ σύστημα τῆς ἐν τῇ φυλακίᾳ ἐφαρμογῆς τῆς ἀπομονώσεως, ἀπέβρευσεν ἀπὸ τῆς δοξασίας ὅτι ἐν ᾧ ἐξ ἐνός εἰ διαπράξαντες ἀδικήματα, καταφαίνοντα τελειὰν ἠθικὴν πύρωσιν, πρέπει νὰ ἀποκλείωνται πάσης πρὸς ἄλλους συγκαταθήκους συγκοινωνίας, ὅπως μὴ παρέχουσιν αὐτοῖς μαθήματα κακοηθείας καὶ διαφθορᾶς διὰ τῆς διηγρήσεως τῶν ἰδίων αὐτῶν πράξεων, ἐξ ἄλλου ὡς ποινὴ ἐν ὅλῃ τῇ φαινομένη ἡπιότητι αὐτῆς εἶναι ἀληθῶς δραστηκωτάτη, παρέχουσα τὴν εὐκαιρίαν εἰς τὸν καταδικὸν νὰ μελετᾷ καὶ οἰκτείρῃ τὸ ἐπαισχυντὸν αὐτοῦ παρελθόν, ἐν ταύτῃ δὲ καὶ βαρυτάτη, διότι ὁ ἀνθρώπος φύσει κοινωνικὸς ὢν, αἰσθάνεται ἀληθῶς ἠθικὰς ἀλγηδόνας ἐν τῇ διακοπῇ πάσης πρὸς τοὺς ἑμοσύλους αὐτῷ κοινωνίας.

Ἐν Πενσυλβανίᾳ, ἐνθα τὸ πρῶτον ἐφημέριον ἐν ὅλῃ αὐτῇ τῇ αὐστηρότητι ἡ ποινὴ τῆς ἀπομονώσεως εἰς ἀντικατά-

στασιν τῆς θανατικῆς ποινῆς. (οὐδὲ ἐργασίας τινὸς ἢ ἀναγνώσεως ἐπιτροπομένης εἰς τὸν κατάδικον), ἐπλήθη τὸ ἀποτέλεσμα ὅτι πλεῖστοι τῶν καταδικῶν ὀφίστανται διανοητικὴν ἀλλοίωσιν ἢ ἐγγήρασκον προώρως. Ἀλλ' ἐὰν ἐν τηλικαύτῃ αὐστηρίῳ ἐφαρμοζομένη ἦναι τῷ ὄντι ἄγαν ἐπιζήμιος καὶ ὑπερμέτρως βασιανιστικῇ, συγκρινωμένη ὅμως μετ' ἐργασίας ἀναγνωστικῆς ἢ ἄλλης ψυχαγωγικῆς ἐργασίας καὶ τῆς κατὰ διυλισμὰτα διακοπῆς διὰ τῆς συναφείας πρὸς τὸν ἱερέα τῶν φυλακῶν, εἶναι ὠφελιμωτάτῃ παρασκευάζουσα τὴν ἠθικὴν αὐτοῦ βελτίωσιν. Ἀπὸ πολλοῦ ἐπικρατεῖ τὸ σύστημα τῆς ἀπομυώσεως ὑπὸ τὰς τελευταίας συνθήκας λειτουργοῦν ἀποτελεσματικώτατα ἐν ταῖς πλείστας τῶν Εὐρωπαϊκῶν πολιτειῶν.

Θ. Ν. Φλογαίτης

Ἄπόπειρα. (Ποιν.Δικ.). Ἄπόπειρα καλεῖται ἐν τῷ ποινικῷ δικαίῳ ἡ ἐπὶ τῷ σκοπῷ τῆς ἐκτελέσεως κακούργηματος ἢ πλημμελήματος ἐπιχείρησις ἐκ ὀδῶν ἐξωτερικῆς πράξεως περιεχομένης χρητῇ ἐκτελέσεως (Ποιν. νόμου ἀρ.47). Ὅθεν 1) τῆς ἀποπέρας προϋποτιθεῖσθαι βούλησιν ἐνεργὸν πρὸς ἐπίτευξιν τοῦ ἐγκληματικοῦ σκοποῦ, ἐπὶ τῶν ἐξ ἀμελείας εἶναι ἀδύνατον νὰ υπέρβῃ ἀπόπειρα, 2) ἀπαιτεῖται πρὸς ὑπαρξίν τιμωρητῆς ἀποπέρας ἐπιχείρησις ἐξωτερικῆς πράξεως, καὶ οὐχὶ ἄλλοι διαλογισμοὶ καὶ πόθοι πρὸς ἐκτέλεσιν τοῦ ἀδικήματος, ἔστω καὶ βεβαιωμένοι, 3) ἀπαιτεῖται πρᾶξις ἐμφαινοῦσα ἀρχὴν ἐκτελέσεως, ἄνευ αὐτῆς ἀμέσως εἰς τὸ σκοπούμενον ἀποτέλεσμα διὰ τῆς παραγωγῆς γεγονότων ἀποτελούντων τὰ στοιχεῖα τῆς ἐννοίας τοῦ ἀδικήματος (Bernier § 103), ὅποια φέρ' εἰπεῖν εἶναι ἡ βῆξις τοῦ χρηματοκιβωτίου πρὸς τὸν σκοπὸν κλοπῆς, οὐχὶ δ' ἄλλως προπαρασκευαστικῇ πρᾶξις ἀποβλέπουσα εἰς κτήσιν ἢ παρασκευὴν τῶν ἀναγκασιούτων εἰς ἐκτέλεσιν τοῦ ἀδικήματος μέσων, ὅποια

φέρ' εἰπεῖν εἶναι ἡ πρὸς ἀνθρωποκτονίαν ἀγορὰ πυρίτιδος καὶ σφαιρῶν, ἢ παρασκευὴ τῶν μέσων εἰς ἀποκρύψιν τῆς ἐνοχλῆς ἢ εἰς διευκόλυνσιν τῆς ἐν τῷ μέλλοντι ἐκτελέσεως αὐτοῦ. Ἀδύνατος δὲ καθίσταται ἐπὶ τῶν ἀδικημάτων ἐκείνων, ἅτινα διαπράττονται ἀκαριαίως καὶ οὐχὶ διὰ βαθμιαίας ἐνεργείας τοῦ προσώπου, οἷον ἐπὶ τοῦ ἀδικήματος τῆς ἐξυβρίσεως.

Σημειωτέον ὅτι τὸ ἀρθ. 48 τοῦ ποιν. νόμου ὁρῶντος ὅτι ὡς ἐνοχος ἀποπέρας τιμωρεῖται καὶ ὁ διατάξας ἢ ἐντεταλμένος ἄλλον νὰ διαπράξῃ κακούργημα ἢ πλημμελημα ἢ ὁ πρὸς τοῦτο ἰσχύσας σωματικὴν ἢ ψυχικὴν βίαν ἢ ὁ ἐπὶ τούτῳ τῷ σκοπῷ χρηγγίσας ἢ ὑποσχεθείς αὐτῷ μισθόν, ἐὰν ἡ μελετηθεῖσα κολάσιμος πρᾶξις δὲν ἐτελέσθῃ (διότι, ἂν ἐτελέσθῃ, ὁ τοιοῦτος λογίζεται ὡς ἠθικὸς αὐτουργός καὶ ἐπίσφρει καθ' ἑαυτοῦ πλήρη τὴν ποινὴν τοῦ τελεσθέντος ἀδικήματος).

Τιμωρεῖται δ' ἡ ἀπόπειρα ὡς ἑξῆς: Ἀντὶ τῆς εἰς τὸ τετελεσμένον κακούργημα ἐπιβάλλομένης ποινῆς τοῦ θανάτου καταγινώσκεται ἡ ποινὴ τῶν ἰσοβίων δεσμῶν καὶ κατὰ τὰς ἰδίως ἐλαφρυντικὰς περιστάσεις ἡ ποινὴ τῶν προσκαιρῶν δεσμῶν, 2) ἀντὶ τῆς εἰς τὸ τετελεσμένον κακούργημα ἐπιβάλλομένης ποινῆς τῶν ἰσοβίων δεσμῶν καταγινώσκεται ἡ ποινὴ τῶν προσκαιρῶν δεσμῶν καὶ κατὰ τὰς ἰδίως ἐλαφρυντικὰς περιστάσεις ἡ ποινὴ ὀκταετοῦς τοῦλάχιστον εἰρκτῆς, 3) ἰσάκεις εἰς τὸ τετελεσμένον κακούργημα ἐπιβάλλεται ἡ ποινὴ τῶν προσκαιρῶν δεσμῶν, καταγινώσκεται ἡ αὐτὴ ποινὴ ἡλαττωμένη, ἀλλ' οὐχὶ πλέον τοῦ ἡμίσεως, καὶ ἐὰν ἐκ τούτου ἡ ποινικὴ διάρκεια γίνηται βραχυτέρα καὶ τοῦ ἐλάχιστου ὅρου τῶν δέκα ἐτῶν, καταγινώσκεται ἡ ποινὴ τῆς εἰρκτῆς, 4) ὅμοια ἐλάττωσις τῆς ποινῆς γίνεται, ὅποταν εἰς τὸ τετελεσμένον κακούργημα ἐπιβάλληται ἡ ποινὴ τῆς εἰρκτῆς καί, ἐὰν ἐκ τούτου ἡ διάρκειά τῆς ποινῆς γίνηται βραχυτέρα

καὶ τῆς εἰρκτικῆς τῶν πέντε ἐτῶν, κατα-
γινώσκεται ἡ ποινὴ φυλακίσεως (Ποιν.
νόμου ἄρθ. 49). Ἀλλὰ κατ' ἐξαιρέσιν
ἐνίοτε ἡ ἀπόπειρα τιμωρεῖται ἐξ ἴσου πρὸς
τὸ τετελεσμένον ἀδικήμα ὡνάζει εἰδικῶν
δικτάξεων τοῦ ποινικοῦ νόμου. Οὕτω φέρ'
εἶπεῖν ἡ συνωμοσία (δηλονότι ἀπόπειρα
τελέσεως ἀδικήματος ἐσχάτης προδοσίας)
τιμωρεῖται ἐξ ἴσου τῇ ἐσχάτῃ προδο-
σίᾳ (Ποιν. Ν. ἄρθ. 123 καὶ 124) κτλ.
Ἡ δὲ ἀπόπειρα πλημμελήματος τιμωρεῖ-
ται δι' ἡλαττωμένης ποινῆς, ἀλλ' οὐχί
κατωτέρω τοῦ ἡμίσεος τῆς ποινῆς, ἥτις
ἤθελε καταγνωσθῇ εἰς τὴν τετελεσμένην
πρᾶξιν (Ποιν. νόμου ἄρθ. 50). Ἀλλὰ δια-
τελεῖ παντελῶς ἀτιμώρητος ἡ ἀπόπειρα,
ὕποβαλλομένου μόνον τοῦ ἐνόχου εἰς ἰδι-
αιτέραν ἀστυνομικὴν ἐπιτήρησιν, εἰάν ἡ
μελετηθεῖσα πρᾶξις ἀρξαμένη ἤδη ἔμεινεν
ἀνεκτέλεστος οὐχὶ ἐκ τύχης ἢ διὰ κωλύ-
ματα ἐξωτερικά, ἀλλὰ διότι ὁ πράττων
παρητήσατο τὴν ἀξιοποινὴν ἐπιχείρησιν,
εἴτε ἐκ τύψεως τοῦ συνειδότος, εἴτε ἐκ
συμπαθείας ἢ φόβου τῆς ποινῆς (Ποιν.
νόμου ἄρθ. 51). Ἐπίσης διατελεῖ ἀτιμώ-
ρητος ἡ ἀπόπειρα ἡ ἀποτυγχάνουσα, εἴτε
διότι τὰ μέσα, ὧν ἐγένετο χρῆσις, ἦσαν
ἀπολύτως ἀνεπιτήδεια, ἐξ ἀπλῆς εὐηθείας
τοῦ ἐπιχειρήσαντος θεωρηθέντα ἐπιτήδεια,
εἴτε διότι τὸ ἀντικείμενον, καθ' οὗ ἀπευ-
θύνεται ἡ παράνομος ἐνέργεια, εἶναι μὴ
ἐπιδεκτικὸν τελέσεως ἀδικήματος (Ποιν.
νόμου ἄρθ. 52 καὶ 53). Ὅθεν διατελεῖ
ἀτιμώρητος ἡ ἀπόπειρα δηλητηριάσεως,
ὡσάκισ ἀντὶ δηλητηρίου ἐγένετο χρῆσις
ἁλματος ἢ σακχάρου, ἢ ἡ ἀπόπειρα ἀν-
θρωποκτονίας, ὡσάκισ ὁ καθ' οὗ αὕτη ἐπε-
χειρήθη ἢν ἤδη τεθνεώσ. Τούναντίον εἶναι
τιμωρητὴ ἡ ἀποτυχοῦσα ἀπόπειρα, ὡσά-
κισ προσηρμόσθη ἀντὶ τοῦ μελετηθέντος
προσφόρου ἀπρόσφορόν τι μέσον ἐκ πλά-
νης καὶ συγχύσεως ἢ προσηρμόσθη μὲν
μέσον πρόσφορον καθ' ἑαυτό, ἀλλ' ἀναρ-
μοδίως καὶ ἀνεπαρκῶς (Π. νόμ. ἄρθ. 54).

ἡλικίας, ἐπιβάλλεται μόνον ποινὴ φυλακίσεως (ἀλλὰ τοῦλάχιστον ἑξαμήνου) εἰς τὸν ἀποπλανήσαντα, εἰς τὴν ἀνηλικίαν εἰς τὴν κατηγορίαν τῶν προειρημένων (δὴλ. μητροῦς, ἐπιμελῆ τοῦ κτλ.) ἢ εἰς τὴν ὕπηρετῆς ἢ σύνδικος τῶν ἀποπλανηθέντων (ὡς ἐπιτρόπου ἐν οἰκοδεσποτῇ ἢ οἰκοδεσποίνῃ), ἀλλ' οὐχὶ καὶ εἰς τὸν μὴ διατελούντα εἰς τοιαύτην ἡλικίαν οἰκονομῶντος σχέσιν πρὸς τὸν ἀποπλανηθέντα (Ποιν. Ν. ἀρθ. 276 καὶ 279), τιμωρεῖται ὡς (διὰ φυλακίσεως τριῶν μηνῶν μετὰ τοῦ ἐτῶν) καὶ ὁ ἀσελγῶν ἐπὶ προτῶν μείζονος ἡλικίας, εἰς τούτου ἐκ παρρησίας, μέθης ἢ ἀποναρκώσεως δὲν ἠδυνάτο νὰ ἔχῃ καθαράν συνειδήσιν τῆς πράξεως καὶ νὰ ἀποκούσῃ ὅπωςδὲποτε τὸν ἐπιχειροῦντα αὐτὴν (Ποιν. Ν. ἀρθ. 278).

Σημειώτεον δ' ὅτι κατὰ ῥητὴν διάταξιν τοῦ νόμου (Ποιν. Ν. ἀρθ. 280) ἐπὶ ἀποπλάνησις ὑβλήσεως εἰς ἀσελγείαν, ὡς καὶ ἐπὶ βιασμῷ, δὲν ἐνεργεῖται καταδικαίσις ἀνευ αἰτήσεως τῆς παθούσης τοῦ συμβίου καὶ τῶν ἐκπληρουμένων χρεῶν γυναικός, πλὴν ἐάντετέλεσθῃ διὰ τρόπου διεγειρόντος σκάνδαλον (εἰς τὸν δημόσιον ὑπὸ τὰ βλέμματα πολλῶν), ἢ ἐπὶ ἡλικίᾳ θανάτου ἢ ἀποπλάνησις εἶναι αὐτοῦ ὁ ὑπὸ τοῦ νόμου ἢ τῶν γυναικῶν κληθεὶς εἰς προστασίαν αὐτῆς, διηκόνος ἢ μητροῦς ἢ ἐπιτρόπος ἢ παιδαγωγός ἢ διδάσκαλος ἢ ἑραρός ἢ ἐπιστάτης τοῦ καταστήματος.

Προσθετέον ὅτι ἐν τῇ ποινῇ τῶν νόμων περιλαμβανόμενα καὶ ἄλλα διατάξεις κατὰ τῶν ἀσελγούντων, εἴτε ὅπως κορσεύσονται πρὸς τοὺς σαρκίως ὀρέξεις, εἴτε καὶ ὅπως συνουσιασθῶσι κατὰ φύσιν. Διὰ μὲν τοῦ ἀρθ. 282 τιμωρεῖται ὡς διεπράττον πλημμελέημα ὁ παρὰ φύσιν ἀσελγῶν, δηλονότι ὁ μετ' ὁμοφύλου (τοῦ αὐτοῦ φύλου) ἢ μετὰ κτήνους ἀσελγῶν. Ἰστέον ὅτι ἡ διάταξις αὕτη, οὔτε ἐν τῷ Γαλλικῷ ποινικῷ νόμῳ περιεχομένη, οὔτε ἐν τῷ Βαυαρικῷ ποινικῷ νόμῳ τοῦ 1813,

παρελήφθη ἐκ τῶν Βαυαρικῶν νομοσχεδίων τοῦ 1827 καὶ τοῦ 1831· θεωροῦμεν ὅμως ἥκιστα ὀρθὴν τὴν παράληψιν αὐτῆς, οὐ μόνον διότι δὲν ἐπιτρέπεται εἰς τὸν νομοθέτην ἡ τιμωρὴ πράξεων μὴ προσβαλλουσῶν ἀλλοτρίᾳ δικαιοσύνη, ἀλλὰ καὶ διότι ἐπιβλαβέστεραν βροχὴν ἔχει εἰς τὰ ἔθνη τῆς κοινωνίας τὸ προκαλούμενον διὰ τῆς καταδικώσεως σκάνδαλον παρὰ τὴν ἀτιμωρησίαν. Διὰ δὲ τοῦ ἀρθ. 660 τιμωρεῖται ὡς πταίστης διὰ κρατήσεως τοῦλάχιστον τριῶν ἡμερῶν ἢ ποστίμου τοῦλάχιστον δεκαπενταβάρχμου ὁ πασεῶν τῶν διατριβῶν πρὸς ἀσελγείαν (ὅποιος φέρ' εἶπεν ὁ μισθωσάμενος οἰκίαν ὅπως χρησιμοῦνται πρὸς συνέντευξιν τῶν ἀσελγούντων ἢ διατιθεὶς πρὸς τοῦτο τὴν ἐκταύ οἰκίαν) ἢ ἄλλως ὑποβάλλων αὐτὴν ἢ ὁ συντελών εἰς αὐτὴν διὰ πρὸς αὐτὴν ἢ ὁ δηλονότι τῆς πρὸς ἀσελγείαν ἀνευρέσεως ἢ προσπαγωγῆς τῶν προσώπων ἢ τοῦ ἐτέρου τοῦλάχιστον) ἢ διαπραγματεύσεως (δηλονότι τῆς πρὸς ἀνεύρεσιν καὶ προσπαγωγῆς τῶν προσώπων συνεννοήσεως).

Θ. Ν. Φλογαίτης

Ἀπορρήτου παραβίασις.

Ἡ μυστικότης τῶν ἀνακοινουμένων ἐμπιστευτικῶς ὑπὸ τὸ κράτος ἀφειλομένης ἐκ τοῦ ἐπαγγέλματος ἐχεμύθιας, οἷον ἡ μυστικότης τῶν ἀνακοινουμένων ἐκ ἡρησκευτικοῦ καθήκοντος ὑπὸ τοῦ ἐξομολογουμένου χριστιανοῦ εἰς τὸν πνευματικὸν αὐτοῦ πατέρα, τὸν ἱερέα, τῶν ἀνακοινουμένων ὑπὸ τοῦ κατηγορουμένου ἢ ἄλλου διαδίκου εἰς τὸν νόμιμον αὐτοῦ προστάτην, τὸν δικηγόρον, τῶν ἀνακοινουμένων ὑπὸ τοῦ πάσχοντος ἐκ τοῦ πόθου τῆς διασώσεως τῆς υγείας αὐτοῦ εἰς τὸν ἱατρὸν κτλ. εἶτε δὲ μᾶλλον ἡ μυστικότης τῶν διὰ τῆς ἀλληλογραφίας (ἴσως τῆς γραπτῆς συνεντεύξεως) πρὸς ὠρισμένον πρόσωπον ἀνακοινουμένων ἐθεωρήθη εἰκότως αἰετοτε ἱερὰ. Διὰ τοῦτο ἀνέκαθεν οἱ ποινικοὶ νόμοι ἐνιμύρωσαν αὐστηρῶς τὴν εἰς τὰ ἐ-

πιστολικὰ ἀπόρρητα τῶν ἄλλων ἀθέμιτον εἰσχώρησιν τῶν τρίτων, ἰδιωτῶν ἢ δημοσίων υπαλλήλων, ὡς ἐπίσης τὴν προδοσίαν τῶν ἀνακοινωθέντων ὑπὸ τὸ κράτος τῆς ἀνάγκης εἰς τοὺς ἐπαγγελλομένους τὴν σωτηρίαν τῆς ἡθικῆς ἢ σωματικῆς υἰείας, τὴν σωτηρίαν τῆς τιμῆς καὶ τῆς περιουσίας τῶν προσφευγόντων εἰς αὐτοὺς.

Εἰς τιμωρίαν τῆς παραδίσεως τοῦ ἀπορρήτου ὁ ποινικὸς ἡμῶν νόμος, ἀκολουθῶν ὡς καὶ ἐν τοῖς πλείστοις τῶ ὑποδείγματι τοῦ Βαυαρικοῦ ποινικοῦ νόμου τοῦ 1813 καὶ τῶν μεταγενεστέρων Βαυαρικῶν νομοσχεδίων, περιέλαβε α') μὲν τὰ ἄρθρα 445, 446 καὶ 447 ὑπὸ τὸν τίτλον β λ ά β η διὰ παραδίσεως ξένων ἀπορρητῶν, β') δὲ (κατὰ τὸ 187 ἄρθρον τοῦ Γαλλικοῦ ποινικοῦ νόμου) τὸ ἄρθρον 470 ὑπὸ τὸν τίτλον ὕπερ ξένων εἰς τὸν νόμον ἐπιστολῶν.

Ἐκ τῶν ἄρθρων τούτων τὸ μὲν 447 ἀφορᾷ εἰς τὴν τιμωρίαν τῶν κληρικῶν, δικηγόρων, ἱατρῶν, μηχανῶν, φαρμακοποιῶν καὶ ἄλλων, εἰς οὓς διαπιστεύονται ὑπὸ τὸ κράτος τῆς πίστεως, ἣν ἐμπνέει τὸ ἐπάγγελμα αὐτῶν, ἰδιαιτέρα ἀπόρρητα, οἵτινες, παραβιάζοντες τὴν πίστιν ταύτην ἀνακοινοῦσι ταῦτα εἰς ἄλλους (ἔστω καὶ εἰς ἕνα μόνον), τιμωροῦνται· οὗτοι ἐπὶ τῇ ἐγκλήσει τοῦ παθόντος διὰ φυλακίσεως μὲν τὸ πολὺ 3 μηνῶν, ἂν ἐκ τῆς ἀνακοινώσεως ταύτης δὲν ἐπῆλθεν εἰς αὐτὸν πραγματικὴ ἡθικὴ ἢ ὕλική βλάβη· ἄλλως δὲ διὰ φυλακίσεως τριῶν μηνῶν ἄχρι δύο ἐτῶν. Ἀτιμώρητοι ὅμως κατ' ἐξαίρεσιν τυγχάνουσιν οὗτοι δυνάμει αὐτοῦ τοῦ 447 ἁρθρου τοῦ Ποιν. νόμου (ἐξαίρουντος τῆς εἰς τιμωρίαν ὑποβολῆς «τὰς περιπτώσεις καθ' ἃς ὀφείλουσι κατὰ νόμον νὰ εἰδοποιῶσι τὴν ἀρχήν»), ἐὰν ἀνακοινώσωσι τὰ ἐμπιστευτικῶς γνωσθέντα αὐτοῖς εἰς τὴν ἀνακριτικὴν ἀρχὴν ἐπὶ τῶν ἀδικημάτων τῆς ἐσχάτης προδοσίας, τῆς παραχαράξεως καὶ κιβδηλείας καὶ τῆς πλαστογραφίας πιστωτικῶν

γραμμάτων, ἅτε ὑποχρεομένου ἐπὶ ποινῇ παντός πολίτου νὰ ἀναγγεῖλῃ ἐγγράφως ἢ διὰ ζώσης ὅ, τι περὶ τῶν ἀντικειμένων τούτων ἐληθορροήθῃ κατὰ τὰ ἄρθρα 130 242 καὶ 260 τοῦ Ποινικοῦ νόμου. Ἀλλ' ἐξ αὐτῶν πάλιν καὶ κατὰ τὰς περιπτώσεις ἔτι αὐτὰς τυγχάνουσι τιμωρητέοι, κατὰ τὴν πιθανωτέραν τοῦλάχιστον γνώμην, οἱ κληρικοὶ καὶ οἱ δικηγόροι, οἵτινες δυνάμει τῆς ἐκτῆς διατάξεως τοῦ ἁρθρου 115 τῆς Ποινικῆς Δικονομίας ἀπαλλάσσονται τῆς ὑποχρέωσεως πρὸς μετριοῖν ὅσων ἔμαθον οἱ μὲν πρῶτοι ἐκ τῆς χριστιανικῆς εἰς αὐτοὺς ἐξομολογήσεως, οἱ δὲ δευτέροι ἐκ τῆς δικηγορικῆς εἰς αὐτοὺς διαπιστεύσεως (Διαφωνοῦσιν ὅμως Meyer καὶ Oppenhoff, οἱς συντάσσεται καὶ Κωστής).

Τὸ δὲ 446 ἄρθρον ἀποβλέπει εἰς τὴν τιμωρίαν τοῦ ἐν ἐργοστασίῳ ἢ ἐν ἐμπορικῷ οἴκῳ ὑπηρετούντος (ἐν οἱαδήποτε βαθμίδι ὑπηρεσίας), ὅστις μανθάνει δι' ἀθεμίτων μέσων τὰ ἀπόρρητα τοῦ ἐργοστασίου ἢ τοῦ ἐμπορικοῦ οἴκου, ἢ αὐτῶν θεμιτῶς (ἐξ ἐμπιστοσύνης τοῦ ἐργοστασίου ἢ ἀρχηγοῦ τοῦ ἐμπορικοῦ οἴκου), προδίδωσιν αὐτὰ εἰς ἑτέρους· τιμωροῦνται δ' οὗτοι διὰ φυλακίσεως μὲν τὸ πολὺ τριῶν μηνῶν, ἂν δὲν ἐπῆλθε βλάβη, τις ἡθικὴ ἢ ὕλική εἰς τὸν παθόντα· ἄλλως δὲ διὰ φυλακίσεως τριῶν μηνῶν ἄχρι τριῶν ἐτῶν.

Τὸ δὲ 445 ἄρθρον ἐξ ἐνός καὶ ἐξ ἄλλου τὸ ἄρθ. 470 ἀποβλέπουσιν ἰδίως, τὸ 470 μάλιστα ἀποκλειστικῶς, εἰς τὴν τιμωρίαν τῶν παραβιάζοντων τὸ ἀπόρρητον τῶν ἐπιστολῶν. Καὶ διὰ μὲν τοῦ ἁρθρου 445 τιμωρεῖται ἐπὶ τῇ καταμηνύσει τοῦ βλαφέντος ὁ ἐκ δολίας προαιρέσεως (ἢ ἐπὶ σκοπῷ ἡθικῆς ἢ ὕλικῆς ωφελείας αὐτοῦ ἢ τῆς ζημίας ἑτέρου) ἐπιζητήτων τῶν γνωστῶν ξένων ἀπορρητῶν ἢ ἀθεμίτων (τοῦτέστιν ἄνευ δικαιώματος παρέχοντος εἰς αὐτὸν τὴν ἐξουσίαν ταύτην) ἀπορρητῶν

ζῶν, ἀναγνώσκων ἢ ἀντιγράφων (αὐτὸς ἢ δι' ἄλλου) ἐπιστολάς ξένας ἢ καὶ ἄλλους τίτλους· πράξεις, βιβλία ἐμπορικὰ ἢ ἄλλα τοιαῦτα ἔγγραφα· ἐπιβάλλεται δ' εἰς αὐτὸν ποινὴ φυλακίσεως τριμήνου μὲν τὸ πολὺ, εἰάν δὲν ἐπετεύχθῃ ὁ παράνομος αὐτοῦ σκοπὸς ἐν ὅλῳ ἢ ἐν μέρει· εἰάν δὲ τούναντίον, ποινὴ φυλακίσεως τριῶν μηνῶν ἄχρι δύο ἐτῶν. Διὰ δὲ τοῦ ἄρθρου 470 τιμωρεῖται διὰ φυλακίσεως τριῶν μηνῶν ἄχρι δύο ἐτῶν ὁ ταχυδρομικὸς ὑπάλληλος, ὅστις, καταχρῶμενος τῇ ἐκ τοῦ ὑπαλληλικοῦ αὐτοῦ καθήκοντος ἐξουσίᾳ αὐτοῦ, ἀνοίγει ἢ ὑπεξαίρει ἐπιστολὴν (ἥτοι ἔγγραφον περιέχον εἰρησώποντα ἀναγκάσιον τοῦ ἐπιστελλόντος πρὸς ὃν ἐπιστελλεται ἐσφραγισμένον ἢ ἀσφραγιστον) παραδοθεῖσαν τῷ ταχυδρομείῳ, ἢ συνεγείῃ εἰς τὴν ἄνοιξιν ἢ ὑπεξαίρεσιν τοιαύτης. Σημειωτέον ὅτι, εἰάν ὁ ταχυδρομικὸς ὑπάλληλος ὑπεξαίρων τὴν ἐπιστολὴν ἐγκλωσκεν ἢ ἥλπιζεν ὅτι ἐν αὐτῇ ὑπάρχουσι χρήματα ἢ ἔγγραφα ἀξίας χρηματικῆς ἢ παρεκτικῆς δικαιωμάτων ἢ αὐτῇ αὕτῃ ἢ ἐπιστολῇ ἀποτελεῖ ἔγγραφον παρεκτικὸν δικαιωμάτων, ὑπάρχει συζήτησις ἀδικημάτων, τοῦ ἀδικήματος τῆς ὑπεξαίρέσεως, κολαζομένου ὑπὸ τοῦ ἄρθ. 394 τοῦ ποινικοῦ νόμου, καὶ τοῦ τῆς διὰ τῆς ὑπεξαίρέσεως παραβιάσεως τοῦ ἀπορρήτου τῶν ἐπιστολῶν, ὃ τιμωρεῖ τὸ ἄρθ. 470, ὃ δὲ ἕναρος τιμωρητέος κατὰ τοὺς ὅρους τοῦ ἄρθ. 394 ὡς καθιερούντος βαρύνουσας ποινάς.

Ἀλλὰ δύνανται νὰ χρησιμεύσωσιν αἱ ἐπιστολαὶ ὡς ἀποδεικτικὸν μέσον ἀδικήματος; Οὐδεμία ἀμφιβολία ὅτι, τῆς Ποινικῆς ἡμῶν δικονομίας καταριθμούσης καὶ τὰ γνήσια ἔγγραφα ἢ ὑπομνήματα μετὰ τῶν ἐν τῇ ποινικῇ διαδίκῃ συγχωρουμένων ἀποδεικτικῶν μέσων (ἄρθ. 94 καὶ 134), ὀρίζουσας μάλιστα ὅτι, εἰάν εὐρεθῶσι κατὰ τὴν κατ' ὅκαν ἔρευναν ὑποπτὰ χειρόγραφα χρησι-

μεύοντα εἰς ἐξέλεγχον, συλλαμβάνονται (ἄρ. 172), τίθενται δὲ τὰ κατασχεθέντα γράμματα ἢ ἄλλα ἔγγραφα ἐν περι-αλύματι ἢ ἐν σάκῳ ἢ ἐν σφιδήποτε ἄλλῳ δοχείῳ καὶ σφραγίζονται διὰ τῆς ἐπισήμου σφραγίδος (ἄρθ. 174), ἀποτελοῦσι καὶ αἱ ἐπιστολαὶ μέσον ἀποδείξεως· ἀλλὰ πρὸς κατάσχεσιν αὐτῶν ἀπαιτεῖται ἡ τήρησις τῶν νομίμων διατυπώσεων· ἐπ' οὐδενὶ δὲ λόγῳ δύνανται νὰ ἀσφραγίσωσιν ἐσφραγισμένας ἐπιστολάς, μὴ περιελθούσας εἰς τὸν πρὸς ὅρον ταχυδρομικῆς ἢ καὶ ἀνακριτικῆς ὑπάλληλοι (Ποιν. νόμου ἄρθ. 470 ἐν συνδ. πρὸς ἄρθ. 447). Οὐδεμία δὲ μεταβολὴ ἐπῆλθεν εἰς τὰς διατάξεις ταύτας διὰ τῆς δικτάξεως τοῦ ἄρθρου 14 τοῦ πρώτου ἡμῶν Συντάγματος ὅτι· «τὸ ἀπόρρητον τῶν ἐπιστολῶν εἶναι ἀπαράβιαστον,» διότι δι' αὐτῆς κυροῦνται ἀπλῶς αἱ κείμεναι διατάξεις τῆς ποιν. δι. καὶ τοῦ ποιν. νόμου. Ἀλλὰ, προστεθείσης ἐν τῷ νέῳ ἡμῶν Συντάγματι (ἄρθ. 20) καὶ τῆς λέξεως ἀπλῶς, καθιερωθέντος δηλονότι τοῦ ἀπλῶς ἀπαρθεῖ ἁπλῶς τῶν ἐπιστολῶν, δύναται τις οὐκ ἀπεικόνως νὰ ὑσχυρισθῇ ὅτι οὐδ' ὡς μέσον ἀποδείξεως δύνανται νὰ χρησιμεύσωσιν αἱ ἐπιστολαί, ἢτε τῆς μυστικότητος τοῦ περιεχομένου αὐτῶν ἐπιβαλλομένης ἀεὶποτε καὶ διὰ παντός εἰς τὴν ἐξουσίαν, μηδ' ὡς δικαιουμένην παρὰ τὴν θέλησιν τοῦ πρὸς ὃν ἡ ἐπιστολὴ ἐπεστάλη νὰ ἀναγνώσῃ αὐτήν, ἔστω καὶ ἀσφραγισμένην (ἴδε καὶ ἡμετέρου Συνταγματικοῦ δικαίου § 226).

Ἀλλ' εὐνόητον ὅτι τὸ ἀπόρρητον τῶν ἐπιστολῶν δὲν ἐπεκτείνεται καὶ εἰς τὰ χρηματικὰ συμφέροντα· διὸ ἐγκυρὸς κατὰ πάντα τὴ διάταξιν τοῦ ἄρθρου 473 τοῦ ἐμπ. νόμου, καθ' ἣν καὶ πρὸς τὸν πτωχεύσαντα ἐπιστολαὶ παραδίδονται πρὸς τοὺς συνδίκους, οἵτινες τὰς ἀσφραγίζουσιν.

Θ. Ν. Φλογαίτης

Ἀπόσβεσις τῶν ἀγωγῶν.

Αἱ ἀγωγαί, ὡς πηγάζουσιν ἀπὸ τοῦ δικαιοώματος, ὃ κέκτηται ὁ ἐνάγων, ἀποσβέννυνται σὺν τῷ δικαιοώματι. Σημειωτέον ὅτι ἐπὶ τῶν ἐκτιμωμένων χρηματικῶς δικαιομάτων (ἃ ὁ Οἰκονομίδης ὠνόμαζε χρηματῶδη) μεταβαίνει τὸ δικαίωμα καὶ ἐπομένως καὶ ἡ ἀγωγή εἰς τὸν κληρονόμον τοῦ δικαιοῦχου καὶ κατὰ τῶν κληρονόμων τοῦ ὀφειλέτου (§ 1 Εἰσηγ. 4. 12). Κατ' ἐξαιρέσιν δὲ δὲν μεταβαίνουσιν εἰς τοὺς κληρονόμους αἱ καλούμεναι δημοτικαὶ ἀγωγαί, δι' ὧν κατὰ τὸ Ῥωμ. δίκ. ἡδύνατο πᾶς πολίτης νὰ καταδιώξη τὴν καταστολὴν παρανόμων τινῶν πράξεων (N. 5 § 5 Πανδ. 9. 3. N. 7 πρ. Πανδ. 47. 23) καὶ αἱ φιλοτιμίας ικανοποιητικάι, ὅποῃαι ἡ μέμφει διαθήκης ἢ δωρεᾶς καὶ ἡ δι' ἀχαριστίαν ἀνάκλησις δωρεᾶς (N. 6 § 2 N. 7 καὶ N. 15 § 1 Πανδ. 5. 2), ἡ περὶ τῶν ἐξ ὑπακτίου διαζυγίου κερδῶν (N. 15 § 1 Πανδ. 24. 3), ἡ τῆς ὕβρεως ἀγωγή (N. 13 πρ. N. 28 Πανδ. 47. 10 N. 32 πρ. Πανδ. 35. 2. Ποιν. δίκ. ἄρθ. 6), ἡ περὶ προσβολῆς μνημάτων ἀγωγή (actio sepulchri violati. N. 6 καὶ 10 Πανδ. 47. 12), ἡ ἀγωγή κατὰ τοῦ ἐμποδίζοντος τὸν ἐνταφιασμὸν νεκροῦ (N. 9 Πανδ. 41. 7). Δὲν κινεῦνται δὲ κατὰ τῶν κληρονόμων αἱ ποινικαὶ ἀγωγαί (§ 1 Εἰσηγ. 4. 12. N. 111 § 3 Πανδ. (50. 18). Ποιν. δίκ. ἄρθ. 118)· ὑποχρεοῦνται ὁμοίως οἱ κληρονόμοι εἰς τὴν καταβολὴν τῶν κατὰ τοῦ κληρονομηθέντος κατεψηφισμένων χρηματικῶν ποινῶν, προστίμων καὶ δικαστικῶν δαπανῶν (Ποιν. δίκ. ἄρθ. 548 § 1). Ἀλλ' ἐγείρονται κατὰ τῶν κληρονόμων αἱ ἀποβλέπουσαι εἰς ἀνὸρθωσιν τῶν ἐκ τοῦ ἀδικήματος ζημιῶν ἀγωγαί κατὰ μὲν τὸ νῦν ἰσχύον δίκαιον (Ποιν. δίκ. ἄρθ. 9) ἐπὶ ἀνὸρθώσει τῆς ὅλης ζημίας, κατὰ δὲ τὸ Ῥωμαϊκόν ἐφ' ὅσον ὠφελήθησαν ἐκ τοῦ ἀδικήματος (N. 16 § 2 Πανδ. 4. 2. N.

πρὸς τὸν ἐνδιαφερόμενον στέ-
λεις φίλας σχέσεις ἢ τὸν ἀπαλιν ἀφορμὰς
ψυχρότητος ἢ μετέσχεν ἄλλοτε τῆς ἀνα-
κρίσεως ἢ ἀποφάσεως αὐτῆς ταύτης τῆς
ὑπόθεσεως, ὀφείλει νὰ ἀπέχῃ, προβάλλων
μάλιστα κατὰ τὰς διατάξεις τῆς δικονο-
μικῆς (ἂν ἦναι δικαστικός ὑπάλληλος) εἰς
τὸ διοικητικὸν συμβούλιον ἃν ἔχει αὐτὴν
ἐξουσίαν (Ἵσα καὶ ἐξαιρέσεις δικαστῶν)
ὁ δικαστικὸς μάλιστα ὑπάλληλος, ὅστις
συνελθὼς ἐαυτοῦ λόγον ἐξαιρέσεως, ἀρνεῖται
αὐτοῦ, προβληθείσης τῆς ἐξαιρέσεως, ὁ-
ρισταίη πειθαρχικὴν ποινὴν (Πολ. Δικ.
ἀρθ. 48. Ποιν. Δικ. ἀρθ. 59). Ἀλλὰ πλὴν
τῆς πειθαρχικῆς ποινῆς οὐ μόνον ὁ δικα-
στικός ὑπάλληλος, ἀλλὰ καὶ πᾶς δημόσιος
ὑπάλληλος, ἀπορριπτῶν ὃν ἔχει κατὰ τὰ
ἐνωστὰ ὁρισμὸν πρὸς τὴν ὑπόθεσιν, περὶ
ἧς καλεῖται νὰ ἀποφύνηται, καὶ μετέχων
τῆς ἀνακρίσεως ἢ ἀποφάσεως, τιμωρεῖται
ἐπὶ ἀπορίῃς πᾶσι· τῆς ἰδέας
συμμετοχῆς διὰ φυλακίσεως μὲν
πρῶτον μόνον ἄχρι δύο ἐτῶν, ἂν δὲν ἐ-
πλήρην ἢ ἀκοπομένην ἀθέμιτος ὠφέλεια
αὐτοῦ ἢ ἄλλου τιμὸς ἢ βλάβη, τῆς πολι-
τικῆς ἢ ὠρισμένου προσώπου, διὰ φυλα-
κίσεως δὲ τοῦλάχιστον δύο ἐτῶν, ἂν ἐ-
πλήρην αὐτῇ ἢ ὁ ἔνοχος ἐπλημμελήσῃ
καὶ ὑποτροπῇ (Ποιν. Ν. ἀρθ. 468). Ση-
μειώσαντες ὅτι ἡ καταδίκη ἐπὶ τοιοῦτω
ἐπλημμελήματι ἐπιφέρει καὶ τὴν ἀπὸ τῆς
πρόσκαιρας ἐκπτώσεως, ὅτι δὲ καὶ πρόσκαι-
ρον ἀνικανότητα εἰς ἀνάγκησιν δημοσίας
ὑπηρεσίας ἢ τὴν διάρκειαν ἔρριπται τὸ δι-
καστῶν ἐν τῇ ποινικῇ ἀποφάσει (Ποιν.
Ν. ἀρθ. 24).

Β. Ν. Φλογαίτης

**Ἀποστάθμους ἐμπορευ-
μάτων** ὀνομάζεται ἡ πρὸς ὑπολογισμὸν
τῶν καταβλητέων τελωνιακῶν τέλους ἀ-
νάγκης δυνάμει τοῦ νόμου περὶ τελω-
νικῶν δασμολογίῶν τοῦ βάρους τῶν δο-
κίμων ἢ περιτυλιγμάτων τῶν εἰσπομιζομέ-
νων ἐμπορευμάτων. Τὰ τῶν ἀποσταθμῆ-

σεων ὥρισε λεπτομερῶς τὸ Β. Δ. τῆς 31
Μαΐου 1889 περὶ ἀποσταθμίσσεως τῶν ἐμ-
πορευμάτων καὶ εἰδικῆς δασμολογίσεως
αὐτῶν, οὐ σφάλμα τι ἐκ παραδρομῆς συμ-
βῆν διωρθώθη διὰ τοῦ Β. Δ. τῆς 20 Σεπτ.
1889. (Ἀναζητήσων ἀμρότερα τὰ δια-
τάγματα ταῦτα ἐν τρίτῳ Συμπληρώματι
δικαστικῶν νόμων Φλογαίτου σελ. 239
καὶ ἐπ.).

Β. Ν. Φλογαίτης

Ἀποστρατεία ὀνομάζεται ἡ τε-
λευταία κατάστασις τοῦ ἀξιωματικοῦ,
ἐπανερχομένου εἰς τὸν ἰδιωτικὸν βίον καὶ
ἀπολαύοντος τῆς νενομισμένης συντάξεως.
Τὴν ἀποστρατεῖαν τοῦ ἀξιωματικοῦ δυ-
ναται νὰ ζητήσῃ 1) αὐτὸς οὗτος ὁ ἀξιο-
ματικός μετὰ πολυετῆ ὑπηρεσίαν χρη-
γοῦσαν αὐτῷ τὸ δικαίωμα νὰ ἀποστρα-
τευθῇ ἐπὶ τῇ εἰς τὸν βαθμὸν τοῦ ἀνῃκουσῆς
συντάξει, 2) δύναται νὰ προκαλέσῃ ὁ
Ἵπουργὸς τῶν Στρατιωτικῶν ἕνεκεν ἀπο-
δεσχημένης ἀνικανότητος τοῦ ἀξιωματι-
κοῦ περὶ τὴν ὑπηρεσίαν, 3) ὀφείλει νὰ
προκαλέσῃ ὁ Ἵπουργός, ὅταν ὁ ἀξιωμα-
τικός συμπληρώσῃ τὸ νενομισμένον ὅριον
ἡλικίας, δηλονότι ὁ μὲν συνταγματάρχης
τὸ ἐβδομηκοστὸν ἔτος, ὁ δὲ ἀντισυνταγ-
ματάρχης τὸ ἐξηκοστὸν ὀγδόν, ὁ δὲ ταγ-
ματάρχης τὸ ἐξηκοστὸν πέμπτον, ὁ δὲ λο-
χαγὸς τὸ ἐξηκοστὸν ἔτος, ὁ δὲ ὑπολο-
χαγὸς τὸ πεντηκοστὸν δευτέρον, ὁ δὲ ἀν-
θυπολοχαγὸς τὸ πεντηκοστὸν.

Σημειώσαντες ὅτι οἱ ἐν ἀποστρατεία δια-
τελοῦντες ἀξιωματικοὶ δὲν δικαιοῦνται μὲν
νὰ ἀναλάβωσιν ἐφεξῆς μάχιμον ὑπηρεσίαν,
δύνανται ὅμως νὰ ταχθῶσιν εἰς ὀργανικὰς
θέσεις τοῦ βαθμοῦ, ὡς πρὸς εἰπεῖν φρουραρ-
χοὶ, καθηγηταὶ καὶ διδάσκαλοι, μηχανικοὶ,
ὀγεινομικοὶ ὑπάλληλοι κτλ. (Ἴδε ἐν Πα-
ραρτ. δευτέρῳ Δικ. Νόμων Φλογαίτου σελ.
469 Ν. ΡΟΗ' τῆς 7 Μαρτίου 1851 περὶ
καταστάσεως ἀξιωματικῶν ἀρθ. 14 ἐν
συνδ. πρὸς Ν. ΩΟ' τῆς 4 Δεκεμ. 1880
περὶ ἐκουσίας μεταθέσεως ἀξιωματικῶν

εἰς ἀποστρατεῖαν καὶ Ν. ΩΠΕ' 18 Δεκ. 1880 περὶ διορισμοῦ ἀποστράτων ἀξιωματικῶν περιλαμβανομένους ἐν Παραρτ. δευτέρῳ σελ. 486 ὑποσ. καὶ Ν. ΑΦΠΔ' τῆς 14 Δεκ. 1887 περὶ ἀπονομῆς ἀνωτέρου βαθμοῦ εἰς ἀποστρατευομένους ἀξιωματικούς (οὗ τὰ 2 ἄρθ. κατηργήθη διὰ τοῦ νόμου ΑΩΠΥ') ἐν Συμπλ. Δικ. Ν. σελ. 656, ἐπὶ δὲ Ν. ΑΦΠ' τῆς 22 Ἰουνίου 1882 περὶ ἡλίκιαι τῶν ἀξιωματικῶν ἐν Παραρτ. δευτέρῳ σελ. 490 ὑποσ.).

Θ. Ν. Φλογαίτης

Ἀποσφράγισις. *Ἰδε Προφυλακτικὰ μέτρα.

Ἀποταμίευσις. *Ἰδε Καταστήματα Ἀποταμιευτικὰ καὶ Ἀποταμίευσις.

Ἀπόταξις (ἀξιωματικοῦ) καλεῖται ἡ κατάστασις ἐκείνη τοῦ ἀνὲρ θέσεως ἀξιωματικοῦ, καθ' ἣν δὲν δύναται μὲν νὰ ἀνακληθῇ εἰς ἐνέργειαν, ἀμοιρεῖ δὲ τοῦ δικαιώματος νὰ αἰτήσῃται καὶ λάβῃ σύνταξιν ἀποστρατείας. Τίθεται δὲ τις εἰς ἀπόταξιν διὰ βασιλικοῦ διατάγματος, προκαλουμένου δι' ἐκθέσεως τοῦ ἐπὶ τῶν Στρατιωτικῶν Ὑπουργοῦ, στηριζομένης εἰς γνωμοδότησιν ἀνακριτικοῦ συμβουλίου ("Ὅρα Ἀνακριτικὸν συμβούλιον), ἕνεκεν ἀνιάτου χρόνιου νοσήματος ἢ ἕνεκεν πειθαρχικῶν λόγων, δηλονότι διαγωγῆς ἀσυμβιβάστου πρὸς τὸν χαρακτῆρα τοῦ ἀξιωματικοῦ, βρῆαιον πειθαρχικῶν παραπτώματων, καταδίκης διὰ ποινικῆς ἀποφάσεως εἰς φυλάκισιν ὑπερεξαίτηνον. (*Ἰδε Ν. ΡΟΖ' 7 Μαρτίου 1851, ΣΚΒ' 27 Ἰανουαρίου 1853 καὶ Ν. ΑΒ' 5 Ἰουν 1882 καὶ Διατ. 26 Σεπτ. 1852 καὶ 7 Ἰουλίου 1861 ἐν ἡμετέρῳ Παραρτ. Δικ. Ν. δευτέρῳ σελ. 469 καὶ ἐπ. *Ἰδε ἐπίσης Ν. ΤΜΗ' 28 Αὐγ. 1856 περὶ καταστ. τῶν ἀξιωματικῶν τοῦ ναυτικοῦ ἐν Παραρτ. πρώτῳ σελ. 1212 καὶ ΑΧΕ' 19 Δεκ. 1887 ἐν Συμπλ. 731 ὡς καὶ Διατ. 27 Σεπτ. 1856 καὶ 30

Ὀκτ. 1856 καὶ 9 Ἰαν. 1868 ἐν Παραρτ. πρώτῳ σελ. 1214 καὶ ἐπ. καὶ Δ. 9 Δεκ. 1888 ἐν Συμπλ. 2 σελ. 52).

Θ. Ν. Φλογαίτης

Ἀπόταξις ὀπλίτου. *Ἰδε Ὀπλίτης.

Ἀποτελεσματισμός δάσους. *Ἰδε Δάσους ἀποτελεσματισμός.

Ἀποφάσεις τοῦ δικαστοῦ τοῦ συμβουλίου. Ὅπως ἐργασθῇ κύρος αἱ ἀποφάσεις τοῦ δικαστικοῦ συμβουλίου, αἵτινες εἰδικώτερον καλοῦνται βουλευόμενα, ἀπαιτεῖται ἡ παύσις τῶν δικαστῶν, περιλαμβανομένου τοῦ προέδρου καὶ τοῦ ἀνακριτοῦ, καὶ τοῦ Εἰσαγγελέως καὶ τοῦ δικαστικοῦ γραμματέως. Συνεδριάζει δὲ τὸ δικαστικὸν συμβούλιον κατ' ἰδίαν, δικαιοῦται δὲ νὰ προσέλθῃ εἰς τὴν συνεδρίασιν ὁ ἡμέτερος κατήγορος, οὗ ἕνεκα καὶ εἰδοποιεῖται εἰκοσιτέσσαρας τούλάχιστον ὥρας πρὸ τῆς συνεδριάσεως προφορικῶς ἢ ἐγγράφως τὸ δικαστικὸν κλητῆρος· καὶ εἰ μὲν διαμνῇ ἐν τῇ ἑδρᾷ τοῦ δικαστηρίου, εἰδπηθεῖται αὐτὸς οὗτος, ἄλλως δὲ διὰ τοῦ δημοσίου ὑπ' αὐτοῦ ἐπὶ τούτῳ πληρεξουσίου καλουμένου ἀντικλήτου. Ἐκδίδονται δὲ τὰ βουλευόμενα διὰ τῆς ψήφου τῶν πλειονῶν μετὰ τὴν ἀκρόασιν τοῦ Εἰσαγγελέως καὶ τοῦ ἰδιώτου κατηγόρου, οἵτινες ὁμοῦς μετὰ τὴν κατάθεσιν καὶ ἀνάπτυξιν τῶν ἐγγράφων αὐτῶν προτάσεων ἀποχωροῦσι (Παρ. Δικ. ἄρθ. 247 καὶ ἐπ.).

Ἡ ἀρμοδιότης τοῦ δικαστικοῦ συμβουλίου εἶναι ἀνακριτική, διὸ ἀπορρίπτει πρῶτον μὲν ἐπὶ παντός ζητήματος, κατ' αἴτησιν τῶν ἐν τῇ ποινικῇ δίκῃ διδόντων ἢ κατ' αἴτησιν τοῦ ἀνακριτοῦ, ὃ προκαλεῖ ἡ διαφωνία τοῦ ἀνακριτοῦ πρὸς τὴν τῶν διαδίκων ἢ τῇ μεταξύ τῶν διαδίκων διαφωνία ἢ ἡ δυσχερεία τοῦ κανονισμοῦ ἐντικειμένου τινὸς ἐν τῇ προδικασίᾳ καὶ δεύτερον ἐπὶ τοῦ ζητήματος τῆς ἀποστρατείας ἢ ἐξακολούθησεως τῆς ἀνακρίσεως.

παις. Ὅθεν καὶ κατὰ τὴν τελευταίαν πε-
ρίπτωσιν δὲν δικάζει κυρίως εἶπεῖν, διότι
δὲν ἀποφαίνεται ἂν ἡ πράξις ἐτελέσθῃ
καὶ ὁ κατηγορούμενος ὡς ἐνοχός. ἄλλ'
ἂν δύναται νὰ υποστηριχθῇ κατηγορία.
Καὶ ἀποφαίνεται μὲν ὅτι δὲν πρέπει νὰ
γίνῃ κατηγορία, ὁσάκις ἡ περὶ τῆς πρόκαι-
ται πράξεως εἶναι ἀτιμώρητος, εἴτε διότι δὲν
εἶναι καθ' ἑαυτὴν ἀξιόποιος, εἴτε διότι
ὑπάρχουσιν ἄλλοι λόγοι, καθιστῶντες αὐ-
τὴν μὴ τιμωρητέαν (διότι λ. γ. ἡμνη-
στένη ἢ παρεγγραφή ἢ δὲν δύναται νὰ κα-
ταλογισθῇ ἡ πράξις εἰς τὸν κατηγορούμε-
νον ἢ ἐξηλείφθῃ τὸ ἀξιόποιον αὐτῆς),
εἴτε διότι δὲν ὑπάρχουσιν ἀποχωρῶσα ἐν-
δείξεις περὶ τῆς ἐνοχότητος τοῦ κατηγορου-
μένου (Ποιν. δικ. ἀρθ. 152)· ἀποφαίνα-
ται δὲ ὅτι δὲν νὰ παύσῃ προσωρινῶς ἡ
περαιτέρω καταδίωξις, ὁσάκις ὑπάρχουσιν
μὲν ἱκαναὶ ἐνδείξεις, ἀλλὰ δὲν εἶναι το-
σοῦτον ἐπαρκεῖς ὥστε νὰ στηριχθῇ εἰς αὐ-
τὰς κατηγορία (Ποιν. δικ. ἀρθ. 253)· δικα-
τάσσει δὲ περαιτέρω ἀνάκρισιν, ὁσάκις
θεωρεῖ ἀτελεῖς τὰς γενομένας ἤδη ἀνακρι-
σεις καὶ νομίζει ὅτι πρὸς ἀπαρτισμὸν τῆς
προδικασίας πρέπει νὰ ἐξακολουθήσωσιν αἱ
ἀνακριτικαὶ ἐρευναι, ὅτε καὶ ἀποστέλλον-
ται τὰ ἐγγράφα ἀνυπερθέτως εἰς τὸν ἀνα-
κριτὴν (Ποιν. δικ. ἀρθ. 254)· παραπέμ-
πει δὲ τὴν δίκην εἰς τὸ ἀκρατῆριον τῶν
πλημμελειοδικῶν ἢ τῶν κακουργιοδικῶν,
ὁσάκις εὐρίσκει ὅτι ἐκ τῶν ἐνεργηθεισῶν
ἀνακρίσεων προκύπτουσιν αἱ ἀπαιτούμε-
ναι ἀποδείξεις, ὅπως υποστηριχθῇ κατη-
γορία (Ποιν. δικ. 256 καὶ ἐπ.). Καὶ εἰ
μὲν ἡ δίκη παραπέμβῃ εἰς τὸ δικαστήριον
τῶν κακουργιοδικῶν, σχεδιάζει ὁ Εἰσαγ-
γελὴς ἐντὸς πέντε ἡμερῶν τὸ κατηγορη-
τήριον καὶ παραπέμπει αὐτὸ μετὰ τῶν
ἐγγράφων εἰς τὸν παρ' Ἐφέταις Εἰσαγ-
γελεῖα, ὅστις ἐπιθεωρεῖ αὐτὸ ἐντὸς τριῶν
ἡμερῶν μετὰ τὴν λήψιν τῶν ἐγγράφων
ἢ καταρτίζει ἕτερον, ὑπογράφων αὐτὸ καὶ
δικατάσσει τὴν εἰς τὸν κατηγορούμενον ἐγ-

χείρισιν αὐτοῦ σὺν τῷ παραπεμπτικῷ
βουλεύματι (Ποιν.δικ. ἀρθ. 264 καὶ 266).
Ἔχει δὲ τὸ δικαίωμα, καὶ ἂν ὁ κατηγο-
ρούμενος δὲν ἀνέκοψε τὸ βούλευμα, νὰ υ-
ποβάλῃ τὴν ὑπόθεσιν ἐντὸς τριῶν ἡμερῶν
ἀπὸ τῆς παραλαβῆς τῶν ἐγγράφων εἰς τὸ
συμβούλιον τῶν Ἐφετῶν, ἐὰν σχηματίσῃ
τὴν πεποίθησιν ὅτι ἡ κατηγορία δὲν εἶ-
ναι βάσιμος ἢ προσκριντὸς ἀποβδειγ-
μένη ἢ δέοντος χειρακταρισμένη (ἀρθ.
267), τὸ δὲ συμβούλιον τοῦτο δικαιοῦται
νὰ παύσῃ προσωρινῶς τὴν κατηγορίαν ἢ
νὰ παραινῇ ὅτι δὲν πρέπει νὰ γίνῃ κατη-
γορία ἢ νὰ διατάξῃ περαιτέρω ἀνάκρισιν,
μεταρρυθμίζον τὸ πρωτόδικον βούλευμα,
ἢ νὰ ἐπικυρώσῃ τὸ παρωτόδικον βούλευμα
(ἀρθ. 267 καὶ ἐπ.). Εἰ δὲ διὰ τοῦ βου-
λεύματος τῶν πλημμελειοδικῶν παρεπέμ-
βῃ εἰς τὸ δικαστήριον τῶν πλημμελειο-
δικῶν, κλητεύεται ὑπὸ τοῦ Εἰσαγγελέως ὁ
κατηγορούμενος διὰ κλητηρίου θεπίσμα-
τος, ἔχει δ' ἕκτοτε τὸ δικαίωμα νὰ λάβῃ
γνώσιν τῶν ἀνακριτικῶν ἐγγράφων (Ποιν.
δικ. ἀρθ. 257). Εἰ δὲ παρεπέμβῃ εἰς τὸ
πταισματοδικεῖον ἢ εἰς τὸ πλημμελειοδι-
κεῖον, ἀλλὰ πλημμελειοδικεῖον ἄλλο (τὸ
ἀρμόδιον ὁγλ. πλημμελειοδικεῖον), τὰ ἀ-
νακριτικὰ ἐγγράφα στέλλονται ἀνυπερθέ-
τως εἰς τὸν ἀρμόδιον Εἰσαγγελεῖα ἢ δη-
μέσιον κατῆρον (Ποιν. δικ. ἀρθ. 258).

Ἐν τῷ βουλεύματι προσήκον νὰ ἐρι-
ζηται ῥητῶς ἂν πρέπει νὰ διαρκέσῃ ἡ
προφυλάξις τοῦ κατηγορουμένου ἢ νὰ
παύσῃ (Ποιν. δικ. ἀρθ. 259).
Οἱ Εἰσαγγελεῖς, οἱ ἰδιῶται κατῆροι,
οἱ πολιτικῶς ἐνάγοντες καὶ οἱ κατηγορού-
μενοι δικαιοῦνται ἀίτησε νὰ ἀνακόπτωσι
τὰ πρωτόδικα βουλεύματα ἐνώπιον τοῦ
ἀρμοδίου συμβουλίου τῶν Ἐφετῶν ἐντὸς
24 ὥρῶν ἀπὸ τῆς ἐκδόσεως τοῦ βουλευ-
ματος ἐνώπιον τοῦ γραμματέως τοῦ δι-
καστηρίου τῶν Πλημμελειοδικῶν, συν-
τασσομένης ἐκθέσεως, περιλαμβανοῦσης
τοὺς λόγους, ἥτις ὑπογράφεται ὑπὸ τοῦ

ἀνακοπόντος καὶ τοῦ γραμματέως (Ποιν. δικ. 260 καὶ ἐπ.). Δὲν ἐπιτρέπεται δὲ κατ' ἐξαιρέσιν ἀνακοπὴ μόνον ὁσάκις διατάσσεται περαιτέρω ἀνάκρισις (Ποιν. δικ. 260 ἐν συνδ. πρὸς 251). Ἀναμφιβόλως εἶναι ἄτοπος ἡ ἐξαιρέσις, διότι ἐκ τῆς ἀμελείας ἢ τῆς δυστροπίας τῶν κατωτέρων δικαστηρίων δύναται νὰ ἐπέλθῃ, πολλάκις παράτασις ἐπ' ἄπειρον τῆς ἀνακρίσεως ἐπὶ μεγάλῃ, βλάβῃ τοῦ κατηγορουμένου ὅθεν τῆς ἐκ τῆς ἀνακοπῆς ἐγγυήσεως.

Σημειωτέον ὅτι ἡ προθεσμία τῶν 24 ὥρων ἀπὸ τῆς ἐκδόσεως τοῦ βουλεύματος ὑπολογίζεται, ὡς πᾶσαι αἱ προθεσμίαι, ἀπὸ ἡμέρας εἰς ἡμέραν καὶ οὐχὶ ἀπὸ ὥρας εἰς ὥραν κατὰ τὴν παλαιὰν νομολογίαν τοῦ Ἀρείου Πάγου. Σημειωτέον ἐπίσης ὅτι ἡ προθεσμία ἄρξεται οὐχὶ ἀπὸ τῆς ἐκδόσεως αὐτῆς καθ' ἑαυτὴν τοῦ βουλεύματος, ἀλλ' ἀπὸ τῆς γνωστοποιήσεως τῆς ἐκδόσεως αὐτοῦ, τούτεστιν ἀπὸ τῆς κοινοποιήσεως αὐτοῦ, κατὰ τὴν σταθερὰν νομολογίαν τοῦ Ἀρείου Πάγου. Τοῦ νόμου χορηγήσαντος εἰς τὸν πολιτικῶς ἐνάγωντα, τὸν ἰδιώτην κατήγορον καὶ τὸν κατηγορούμενον τὸ δικαίωμα τὸ ἀνακοπεῖν, οὐχὶ παιδίᾳ χάριν ἀλλὰ σπουδαίως, οὐδεμία ἀμφιβολία ὅτι ἡ λέξις ἐκδόσεως δὲν πρέπει νὰ ληφθῇ κατὰ τὸ ζήτηρον γράμμα, ἀλλὰ κατὰ τὸ ἀληθές αὐτοῦ πνεῦμα. Ἐννοεῖται ὅμως ὅτι, ἐάν ὁ πολιτικῶς ἐνάγων ἢ ὁ ἰδιώτης κατήγορος, κατοικῶν μακρὰν τοῦ δικαστηρίου, δὲν διώρριον ἀντίκλητον, ὡς ὤφειλε, ἡ προθεσμία πρέπει νὰ θεωρηθῇ ἄρρηκτὴ οὐχὶ ἀπὸ τῆς κοινοποιήσεως, ἀλλ' ἀπὸ τῆς ἐκδόσεως, διότι δὲν εἶναι δίκαιον νὰ ἐπηρεάζεται ἡ τύχη τοῦ κατηγορουμένου ἐκ τῆς ἀμελείας ἢ τῆς δυστροπίας τοῦ παθόντος. Δικαίως ὅμως παρεδέχτο ὁ Ἀρειος Πάγος ὅτι εἰς τὴν εἰκοσιτετράωρον ἀπὸ τῆς κοινοποιήσεως τοῦ βουλεύματος προθεσμίαν εἰς τὸν κατηγορούμενον πρέπει νὰ προστεθῇ καὶ ἡ προθεσμία τῆς ἀποστάσεως,

διότι ἄλλως δὲν ἔθελε χρησιμεύει εἰς τὸν μακρὰν τοῦ δικαστηρίου πεφυλακισμένον κατηγορούμενον ἡ ἀπλὴ ἀπὸ τῆς κοινοποιήσεως προθεσμία.

Εἰς τὸν Εἰσαγγελέα ἀρκεῖ ἡ εἰκοσιτετράωρος ἀπὸ τῆς ἐκδόσεως τοῦ βουλεύματος προθεσμία, διότι εἰς αὐτὸν καθήκον ἔχουσιν οἱ γραμματεῖς νὰ κοινοποιῶσι παρ' αὐτοῦ τὰ ἐκδιδόμενα βουλεύματα, ὅθεν οὐδεμία ἄλλη προθεσμία δοτέα αὐτῷ κατὰ τὴν ἐξουσίαν νομολογίαν τοῦ Ἀκριωτοῦ τῆς Γαλλίας καὶ τοῦ ἡμετέρου Ἀρείου Πάγου.

Ἀλλὰ δύναται τὸ Ἐρετεῖον, ὁσάκις ἐπέλθῃ τῆς ὑποθέσεως ἐπὶ τῇ ἀνακοπῇ τοῦ κατηγορουμένου, νὰ δεινῶσῃ τὴν θέσιν τοῦ κατηγορουμένου; Ὁ Ἀρειος Πάγος ἀπὸ πολλοῦ παραδέχεται τὴν ἀποφαικὴν λύσιν ἐπὶ τῷ λόγῳ, ὅτι τὸ ἔνδικον τῆς ἀνακοπῆς μέσον ἀπενεμήθη τῷ κατηγορουμένῳ, ὅπως βελτίον τὴν θέσιν αὐτοῦ, ὁσάκις νομίζει ὅτι ἡδίκηθη.

Κατὰ τὴν ποινικὴν ἡμῶν δικονομίαν (ἄρθ. 261 καὶ 247) καὶ ἐάν διὰ τοῦ βουλεύματος διατάχῃ ἡ ἀπόλυσις τοῦ κατηγορουμένου, διαμένει οὗτος ἐν τῇ φυλακῇ ὑπὸ προφυλάκισιν μέχρι τῆς ἐκδόσεως τοῦ βουλεύματος τοῦ συμβουλίου τῶν Ἐρετῶν. Ἡ διάταξις αὕτη εἶναι καταδύλως ἀπρεπεστάτη, διότι, ἐάν ἡ προφυλάκισις, καίπερ καθ' ἑαυτὴν ἀδικωτάτη, ἐθεωρήθη δικαιολογουμένη ὑπὸ τῆς ἀνάγκης ἣν ἔχει ἡ Πολιτεία, καθιερωθεῖσα εἰς ἀποτροπὴν τῆς δραπέτευσως τοῦ ὑπόπτου ἐνοχῆς, καθίσταται παντελῶς ἀδικαιολογήτος, ὁσάκις εἰς τὸ μέγρι τῆς καταδικαστικῆς ἀποφάσεως ἐπικρατοῦν τεκμήριον τῆς ἀθωότητος προστίθεται καὶ ἡ ποιοῦντος τοῦ συμβουλίου ὅτι δὲν ὑπάρχουσιν ἐνδείξεις κατὰ τοῦ κατηγορουμένου.

Οἱ Εἰσαγγελεῖς, οἱ ἰδιῶται κατήγοροι οἱ κατηγορούμενοι καὶ οἱ πολιτικῶς ἐνάγοντες δύνανται νὰ αἰτῶσι καὶ τὴν ἀνάκρισιν τοῦ βουλεύματος· ἀλλὰ μόνον ὁσά-

καὶ τὸ ἐκδόν συμβούλιον τῶν Πλημμελειοδικῶν ἢ τῶν Ἐφετῶν δὲν ἦτο προστάτως συντεθειμένον ἢ δὲν παρέτεθῃ τὸ προσήκον ἄρθρον τοῦ ποινικοῦ νόμου ἢ παρέτεθῃ μὲν ἀλλ' ἡρμηνευθῇ ἢ ἐρμηνεύσθῃ ἐσφαλμένως. Ἀρχαίτι δὲ ἡ εἰκοσιτετραῶρος προθεσμία τῆς ἀνακρίσεως κατὰ μὲν βουλευματος τοῦ συμβουλίου τῶν Πλημμελειοδικῶν ἀπὸ τῆς παρελεύσεως τῆς πρὸς ἀνακοπὴν εἰκοσιτετραῶρος προθεσμίας, κατὰ δὲ βουλευματος τοῦ Συμβουλίου τῶν Ἐφετῶν ἀπὸ τῆς ἐκδόσεως τοῦ βουλευματος (Ποιν. δικ. 363). Προσέτι οὕτως ὅτι ἡ διάταξις τοῦ νόμου περὶ λαγῶν ἀνακρίσεως εἶναι ἐλλειπής, διότι πολλὰ δικονομικὰ παραδείγματα εἶναι πολλῶν σπουδαιότερα εἰς ἀνακρίσιν παρὰ τὰς οὐσιαστικά, ὅπου ἡ παράθεσις διατυπώσεων ἀπομένων τῆς προσωπικῆς ἐλευθερίας ἢ ἀναγομένων εἰς τὴν ἀρμοδιότητα. Προϋλως οὕτως χωρεῖ δυνάμει τοῦ Συντάγματος ἀνακρίσεις, ὅσας αἱ δικονομικαὶ παραδείξεις συνδέονται πρὸς διατάξεις, ἀνεργαζομένας ἐν τῷ Συντάγματι.

Θ. Ν. Φλογαίτης

Ἀπόφασις. Ἐν τῇ ἀρχαίᾳ γλώσσῃ ἀπόφασις ἐκαλεῖτο ἡ ὁλῶς τῆς γνώμης τῶν δικαστῶν, ἔτι δὲ ἡ πρὸς παραπεμπικὸν βούλευμα ἰσορρορίζουσα ἀπόφασις τοῦ Ἀρείου Πάγου περὶ παραπομπῆς τῶν κατηγορουμένων ἐπὶ διασπάλσει τῶν βάσεων τῆς πολιτείας, καὶ αὐτὴ ἡ εἰστική ἐκδοκὰς τῆς ὑποθέσεως· ὅλλ' ὅτι ἡμεῖς νοούμεν νῦν διὰ τῆς λέξεως ἀπόφασις, ὁλῶς πρᾶξιν δι' ἧς τὸ δικαστήριον ἀποφαινέται διατακτικῶς περὶ τοῦ ἐνεργηθρομένου ἐπὶ τῶν ὑποβληθέντων εἰς τὴν κρίσιν αὐτοῦ ἀντικειμένων, ἔτι δὲ καὶ αὐτὸ τὸ ἔγγραφο, ἐν ᾧ διαλαμβάνεται ἡ τοιαυτὴ πρᾶξις, ἐκάλουν οἱ ἀρχαῖοι κυρίως *φάσις* ἢ *κρίσις*.

Οὐσιώδη στοιχεῖα τῆς ἀποφάσεως (πολιτικῆς ἢ ποινικῆς) κατὰ τὴν περ' ἡμῶν δικονομικὴν διαδικασίαν εἰσὶ τὰ ἑξῆς: 1)

τὸ νὰ συνταχθῇ ἔγγραφο διατυπῶν τὰς διατάξεις αὐτῆς, 2) τὸ νὰ βεβαιούται ἐν τῇ ἀποφάσει, ὅτι τὸ δικαστήριον ἀπετελέσθη προσηκόντως, μνημονευμένων καὶ τῶν ὀνομάτων τῶν μετασχόντων δικαστῶν (Πολιτ. Δικ. ἄρθ. 528 Πον. 363 καὶ 415). Ὅθεν, ἂν μετέσχον τῆς συγκροτήσεως αὐτοῦ ἀναπληρωτικὰ μέλη τοῦ δικαστηρίου, δὲν νὰ μνημονεύηται ῥητῶς, ὅτι τὰ τακτικά μέλη ἐκώλυοντο, αὐτὴ τῆς συνθέσεως τοῦ δικαστηρίου ἀπορώτης εἰς τὴν δημοσίαν τάξιν. (Contra A. Π. 99 τοῦ 66 καὶ ἐνταῖς ἄλλαι, καθ' ὅς τὸ κώλυμα τοῦ ἀρμοδιωτέρου τεκμαίρεται). Δὲν εἶναι οὖν ἀναγκαῖον νὰ αναφέρεται καὶ ὁ λόγος τοῦ κωλύματος (A. Π. 19 καὶ 184 τοῦ 50, 85 τοῦ 53, 149 τοῦ 69, 243 τοῦ 73). Ἀ. ἐπομένως παραλείπεται ἡ μνεία τῶν δικασάντων δικαστῶν, ἢ ἀποφασίς εἶναι ἀνακριτέα, ἔστω καὶ ἂν ἐκ τῶν πρακτικῶν προκύπῃ ὅτι συνεδρίασεν ὁ ἀπαιτούμενος ἀριθμὸς δικαστῶν (A. Π. 54 τοῦ 57), 3) τὸ νὰ αναφείωνται ἐν τῇ ἀποφάσει, εἴτε ἐν τῷ ἱστορικῷ, εἴτε ἐν τῷ σκεπτικῷ, εἴτε ἐν τῷ δικτακτικῷ (A. Π. 23 τοῦ 54, 24 τοῦ 45), τὰ ὀνόματα τῶν διαδίκων ἢ τῶν πληρεξουσίων αὐτῶν, καὶ ἂν οὗτοι ἐνεργήσῃσαν ἢ οὐ· ἔτι δὲ καὶ σημειώσεις τῆς δικαζομένης ὑποθέσεως, 4) τὸ νὰ διαλαμβάνηται αἰτιολογικόν, περιλαμβάνον τὰς σκέψεις τοῦ δικαστηρίου, τὰς ἀναφερομένας εἰς τε τὰ πραγματικὰ καὶ νομικὰ ζητήματα τῆς δίκης, αἵτινες ἤγαγον αὐτὸ εἰς τὴν ἐκδοσιν τῶν ἐν τῇ ἀποφάσει διατάξεων (Πολ. Δικ. 182), Σημειωτέον οὖν, ὅτι δὲν ὑποχρεοῦται ὁ πολιτικὸς δικαστὴς νὰ παραθέσῃ ῥητῶς τὸν νόμον, εἰς ὃν ἐστήριξε τὴν ἀπόφασιν αὐτοῦ, ἐκτὸς ἂν πρόκειται περὶ νόμου ἀλλοδαποῦ ἢ τοπικοῦ τινος ἐθίμου (βλ. ὁλῶς νόμων θεωρουμένων ὡς πραγματικῶν γεγονότων, ἀπερ πρέπει νὰ ὑποβῇ αὐτὸς ἐκ διόκου)· ἐν ᾧ τὸν νῦν τὸν ποινικὸν δικαστὴν.

οφείλει νὰ παραθέσῃ ὁλόκληρον τὸ ἐφαρ-
μοζόμενον ἄρθρον τοῦ νόμου (Ποιν. δίκ.
81). Δέον ὁμῶς αἰ ἀίτιολογίαι γὰ συν-
δέωνται πρὸς πάντα τὰ ἀναφερόμενα ἐν
τῇ δίκῃ ἰδιαιτέρως κεφάλαια. Οὕτω διεκ-
δικοῦντος τοῦ ἐνάγοντος ἀκίνητον κτῆμα
καὶ ἀξιοῦντος προσέτι τοὺς καρποὺς αὐτοῦ.
ἀνάγκη ἰδίας ἀίτιολογίας ὡς πρὸς τὸ
κτῆμα καὶ ἰδίας ὡς πρὸς τοὺς καρποὺς,
ἂν ὁ ἐναγόμενος ἀμφοτέρῃ τὸ δικαίωμα
αὐτοῦ καὶ ὡς πρὸς τὸ κτῆμα καὶ ὡς πρὸς
τοὺς καρποὺς. Ἀλλ' ὁσάκις ἡ τῶν καρ-
πῶν ἀπόδοσις εἶναι ἀναγκαιῶς νόμιμον
ἐπακολούθημα τῆς κυρίας ὑποχρεώσεως
τοῦ ἐναγομένου περὶ τῆς ἀποδόσεως τῶν
κτημάτων τούτων, αἱ περὶ αὐτῶν ἀίτιο-
λογίαι τῆς ἀποφάσεως εἰσιν ἀποχρῶσαι
εἰς δικαιολόγησιν καὶ τῆς εἰς τὴν ἀπό-
δοσιν τῶν καρπῶν τῆς καταδίκης, κατὰ
τὴν ὀρθὴν ἀπόφασιν τοῦ Ἀρ. Πάγου 196
τοῦ 48. Ἀλλ' οὐδεμίᾳ ἀνάγκῃ καὶ νάπαντᾷ
ὁ δικαστὴς εἰς πάντα τὰ ὑπὸ τῶν δια-
δίκων προβαλλόμενα πραγματικὰ ἢ νο-
μικὰ ἐπιχειρήματα πρὸς ὑποστήριξιν τῶν
προτάσεων αὐτῶν. (Α. Π. 277 τοῦ 51,
402 τοῦ 52, 175 τοῦ 56 κτλ.). Σημει-
ωτέον ἔτι, ὅτι θεωρεῖται ἐπαρκὲς τὸ αἰ-
τιολογικὸν τὸ ἐπικαλούμενον τὰς αἰτιο-
λογίας προτέρας ἀποφάσεως τοῦ αὐτοῦ ἢ
ἄλλου δικαστηρίου. ἐκδοθείσης ἐπὶ τῆς
αὐτῆς ὑποθέσεως· οἷον τὸ αἰτιολογικὸν
ἀποφάσεως Ἐφετείου ἀναφερόμενον εἰς
τὰς σκέψεις τῆς πρωτοδίκου ἀποφάσεως
(Α. Μ. 246 τοῦ 38, 69 τοῦ 49, 354
τοῦ 65 κτλ.) ἢ τὸ αἰτιολογικὸν ἀποφά-
σεως τοῦ δικαστηρίου μετ' ἀνακοπὴν ἀνα-
φερόμενον εἰς τὰς σκέψεις τῆς ἀνακοπεί-
σης ἀποφάσεως αὐτοῦ (Α. Π. 252 τοῦ
51)· ἀλλ' οὐχὶ καὶ τὸ αἰτιολογικὸν τὸ
ἐπικαλούμενον τὰς αἰτιολογίας ἄλλης ἀπο-
φάσεως, ἣν οὐδέτερος τῶν διαδίκων ἐπε-
καλέσατο (Α. Π. 135 τοῦ 56). 4). Τὸ
διατακτικὸν δέον νὰ ᾖ σαφὲς καὶ πλη-
ρες (ἀποφαινόμενον ὁλῆ, περὶ πασῶν τῶν

Δικ. 177. Ποιν. δικ. 395). Ἐὰν δὲ κατὰ τὴν ψήφισιν σχηματισθῶσι πλείονες τῶν δύο γνώμων, οἱ ἐκφράσαντες ἰδίαν ἑκαστος γνώμην ἢ ἀποτελοῦντες τὴν ἀσθενεστέραν μειονοψηφίαν ὀφείλουσι νὰ τιμωρῶσιν ὑπὲρ μιᾶς τῶν γνώμων, ἢ ἀπὸ τῆς ἑκείνης τῶν δύο ἐπικρατέστερα μέρη. Ἄλλ' ἂν πᾶσαι αἱ σχηματισθεῖσαι γνώμαι ὅσιν ἰσότητος, ἀνασυζητεῖται ἡ ὑπόθεσις, προσλαμβάνομένου καὶ ἑνὸς περιττοῦ δικαστοῦ εἰς κατάρτισιν τοῦ δικαστηρίου, καὶ τοιοῦτου μὴ ὑπάρχοντος. Ἐνὸς τῶν περιττῶν τοῦ δικαστηρίου, μὴ ὄντος δὲ καὶ τοιοῦτου, ἑνὸς δικηγόρου ἐκ τῶν παρὰ τῶν δικαστηρίων διορισμένων (Πολ. Δικ. 178 καὶ 179).

Δημοσιεύονται δὲ αἱ ἀποφάσεις διὰ τῆς ἐν τῷ ἀκρατηρίῳ ἀναγνώσεως αὐτῶν ὑπὸ τοῦ προέδρου τοῦ δικαστηρίου. Ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως δὲ αὐτῶν ἀρχεται ἡ ἰσχύς αὐτῶν. Κατὰ ῥητὴν δὲ διάταξιν τοῦ νόμου μέχρι τῆς δημοσιεύσεως δικαιοῦται ὁ δικαστὴς νὰ μεταβάλῃ γνώμην καὶ νὰ πικυλώσῃ ἐπομένως τὴν παρακώλυσιν τῆς δημοσιεύσεως αὐτῆς (Πολ. Δικ. 180). Ἐκ τούτου δὲ ἐπεται ὅτι, ἐὰν συμβῇ πρὸ τῆς δημοσιεύσεως νὰ ἐκλήπῃ εἰς τῶν δικαστῶν, ἀποδνήσκων λ. γ. ἡ μετατιθέμενος, ἀνάγκη νὰ ἀνασυζητηθῇ ἡ ὑπόθεσις, ὥστε ἀποφάσεως μὴ ὑπαρχούσης, ὅστις ἡ γνώμη τοῦ ἐκλιπόντος δικαστοῦ εἰδέναι νὰ μεταβληθῇ (Α. Π. 345 τοῦ 80). Ἄλλ' ἐκ τούτου ἐπεται καὶ ὅτι αὐτοὶ οἱ δικασταί, οἱ τὴν ἀπόφασιν ἐκδόντες, πρέπει νὰ δημοσιεύσιν τὰς ἀποφάσεις αὐτῶν, ὅστις μόνον διὰ τούτου παύεται βεβαίως ὅτι προῆλθεν ἀπ' αὐτῶν ἡ ἀπόφασις καὶ προσέτι μέχρι τῆς δημοσιεύσεως τῆς ἀποφάσεως ἐτήρησαν ἀμετάβλητον τὴν γνώμην αὐτῶν. Ἐν τούτοις ὁ ἡμέτερος Ἀρειὸς Πάγος δι' ἐπαρκελῶμενων αὐτοῦ ἀποφάσεων ἀπερῆκεν ὅτι, οὐδεμιᾶς τοῦ νόμου διατάξεως ἐξίσχυσε τὴν ὑπ' αὐτῶν τῶν δικασάντων

δημοσιεύσιν τῶν ἀποφάσεων (ὧν ἡ ἑκδοσις ἀνεβλήθη μετὰ τὴν συζήτησιν), περὶ τῆς δὲ οὕτης ἄλλως τῆς ὑπ' αὐτῶν τούτων δημοσιεύσεως, ὥστε συντακόμενου πρὸ τῆς δημοσιεύσεως ἑκάστης ἀποφάσεως ἰδιαίτερου πρακτικοῦ διασκέψεως, περιλαμβάνοντος τὴν γνώμην ἑκάστου τῶν εἰς τὴν συζήτησιν παρευρεθέντων δικαστῶν, καὶ ἰδιαίτερου ἄλλου ἐγγράφου περιέχοντος τὴν ὅλην κατ' ἀκολουθίαν τῆς συνδιασκέψεως ἀπόφασιν, ἀμφοτέρων ὑπογραφομένων ὑπὸ τε τοῦ προέδρου καὶ γραμματέως, ὥστε μαρτυροῦσι τὴν νόμιμον ὑπαρξιν τῆς ὑπὸ τῶν συνδικασάντων δικαστῶν καταρτισθείσης καὶ δημοσιευτέας ἀποφάσεως, οὐδαμῶς ἀναγκάζον τυγχάνει νὰ δημοσιεύηται ἡ ἀπόφασις ὑπὸ τῶν μετασχόντων τῆς καταρτίσεως αὐτῆς δικαστῶν.

Σημειωτέον ὅτι τῶν ποινικῶν ἀποφάσεων, δι' ὧν καταδικάζεται τις εἰς ἐγκληματικὴν ποινὴν, ἀνάγκη νὰ τυποῦται συνοπτικὴ ἐκθεσις, περιέχουσα τὸ ὄνομα, τὴν τελευταίαν τοῦ καταδικασθέντος κατοικίαν, τὸ κύριον αὐτοῦ κακούργημα, καὶ τὴν καταγνωσθεῖσαν ποινὴν, νὰ τοιχοκολλᾶται δ' αὕτη εἰς τὴν πρωτεύουσαν τοῦ νομοῦ, ἐν ᾗ ἐξεδόθη ἡ ἀπόφασις, τὴν πρωτεύουσαν τοῦ νομοῦ ἐν ᾗ διεπράχθη τὸ κακούργημα, καὶ τὴν κατοικίαν τοῦ καταδικασθέντος καὶ νὰ καταχωρίζηται εἰς τὴν Ἐφημερίδα τῆς Κυβερνήσεως ἐπὶ δὲ τῶν ἀδικημάτων, τῶν τιμωρηθέντων διὰ φυλακίσεως (ἐὰν αὕτη ᾖ τούλάχιστον τριμηνος) ἢ χρηματικῆς ποινῆς (ἐὰν ᾖ τούλάχιστον τριακασιδράχμος) δημοσιεύεται μόνον τὸ εἶδος, ὁ τόπος καὶ ὁ χρόνος τῆς πράξεως σὺν τῇ ποινῇ, οὐχὶ δὲ καὶ τὸ ὄνομα τοῦ πράξαντος (Ποιν. νόμου ἀρθρ. 28 καὶ 29).

Αἱ ἀποφάσεις τῶν πολιτικῶν δικαστηρίων διαίρουσιν εἰς ἀποφάσεις ὀριστικές (τὰς λυούσας ὀριστικῶς τὸ ἐπίδικον ζήτημα) καὶ μὴ ὀριστικές, αἱ δὲ μὴ ὀριστικαὶ εἰς προπαρασκευαστικὰς

(τὰς ἀποφάσεις δηλονότι, ἃς ἐκδίδωσιν ὁ δικαστὴς πρὸς προπαρασκευὴν τῆς λύσεως τῆς ὑποθέσεως, ὅποια φέρ' εἰπεῖν ἢ περὶ ἀναβολῆς τῆς συζητήσεως ἀπόφασις) καὶ παρεμπιπτούσας (τὰς ἀποφάσεις, αἵτινες συνδέονται μὲν πρὸς τὴν οὐσίαν τῆς ὑποθέσεως, ἀλλὰ δὲν λύουσιν ὀριστικῶς τὸ ἐπίδικον ζήτημα). Εἶναι ὅμως πλειστάκις δυσδιάγνωστον τίς εἶναι ἡ λύουσα τὸ ἐπίδικον ζήτημα ἀπόφασις, τίς ἐπομένως εἶναι ὀριστική. Κατὰ τὴν ἀπὸ πολλῶν ἐτῶν ἐπικρατοῦσαν παρ' ἡμῶν νομολογίαν, ἀκολουθήσασαν τὴν γνώμην τοῦ μακαρίτου Οἰκονομίδου, ὀριστικά εἶναι αἱ ἀποφάσεις, δι' ὧν γίνεται δεκτὴ ἢ ἀπορρίπτεται ἡ ἀγωγὴ, ἀλλ' οὐχὶ καὶ αἱ ἀπορρίπτουσαι ἐνστάσεις. Εἶναι ἐπομένως ὀριστικὴ καὶ ἡ δεχομένη τὴν ἀγωγὴν περὶ διανομῆς κοινοῦ πράγματος, καὶ καταπαύουσα ἐπομένως τὴν ἔριδα περὶ τοῦ πρὸς διανομὴν δικαιώματος, καίπερ μὴ ὀρίζουσα τὰ καθ' ἕκαστον τῆς πραγματοποιήσεως τῆς διανομῆς. ἀποτελοῦντα τὸ ἀντικείμενον δευτέρως δίκης (ἐὰν ἡ ἀμφισβήτησις στρέφηται καὶ περὶ τοῦτο). Ἐπίσης εἶναι ὀριστικὴ καὶ ἡ δι' ἧς τὸ δικαστήριον ἀποφαίνεται ὀριστικῶς περὶ τοῦ δικαιώματος τοῦ ἐνάγοντος καὶ ἀπαίτησιν λογοδοσίας, εἰ καὶ, ἂν προκύψῃ φιλονεικία περὶ τοῦ αποτελέσματος τοῦ λογαριασμοῦ, ἐκδοθήσεται ἄλλη ἀπόφασις.

Ἄλλ' ἀρχαιότερον ἐπεκράτει παρὰ τῷ Ἀρείῳ Πάγῳ (ἀποφ. 36 τοῦ 42, 48 τοῦ 45) ἡ δόξα, συνωδᾶ πρὸς τὴν γνώμην καὶ τῶν διαστήμων δικονομολόγων Carré καὶ Dalloz, ὅτι ὀριστικαὶ ἀποφάσεις εἶναι αἱ ἀπορρίπτουσαι οὐ μόνον τὴν ἀγωγὴν, ἀλλὰ καὶ αἱ λύουσαι ὀριστικῶς παρεμπιπτόν τι ζήτημα ἐν τῇ δίκῃ, ἰδίως δὲ αἱ ἀπορρίπτουσαι ἐνστάσεις. Τὴν γνώμην δὲ ταύτην ὑπεστήριξε παρ' ἡμῶν ἐρωμένως, ἀντικρούων τὴν ὑπερισχύουσαν ἀντίθετον νομολογίαν τοῦ Ἀρείου Πάγου, ὁ ἐπὶ νομικῇ καὶ πολιτικῇ πολυμαθείᾳ

τινα ὑπὸ τῆς αὐτῆς ἀποφάσεως ἐπιβαλλομένην αὐτῇ, οὕτω φέρ' εἶπεν καταβάλλῃ τὸ τίμημα (ἐπὶ πωλήσεως) ἢ ἀποδῶσθ' τὰς ἐν τῷ πράγματι θανάτας τοῦ ἐναγομένου ἐπὶ παρακρατήσεως ἢ ἐκχωρήσῃ τὰς ἀγωγάς. Ἀπολυτικά δὲ αἱ ἀπολύονται τὸν ἐναγόμενον, ἥτοι ἀπορρίπτονται μὴ βάσιμον τὴν ἀξιῶσιν τοῦ ἐνάγοντος, πύνθηται δὲ αἱ καταδικάζουσαι ἐν μέρει καὶ ἀπολύουσαι ἐν μέρει, ἥτοι μὴ κρίνουσαι νόμιμον τὴν ὅλην ἀπαίτησιν τοῦ ἐνάγοντος, ἀλλὰ μέσος μόνον αὐτῆς, καὶ ἐπιδικάζουσαι ὅσον μέρος κρίνει ὁ δικαστὴς βάσιμον.

Ἐκ τῶν πολιτικῶν ἀποφάσεων ὑπόκεινται εἰς ἔφεσιν 1) αἱ ὀριστικαὶ ἀποφάσεις καὶ 2) αἱ περὶ ἀποδείξεως παρεμπιπτούσαι ἀποφάσεις, οὐχὶ δὲ αἱ λοιπαὶ ἀποφάσεις (οἷον αἱ προπαρασκευαστικαί), αἵτινες μόνον μετὰ τῆς ὀριστικῆς δύνανται νὰ συνεκκληθῶσι. Αἱ περὶ ἀποδείξεως δύνανται νὰ ἐκκληθῶσι κατ' ἰδίαν (πρὸ τῆς ἐκδόσεως τῆς ὀριστικῆς ἀποφάσεως) ἀλλὰ δύνανται νὰ ἐκκληθῶσι καὶ μετὰ τῆς ὀριστικῆς.

Ὑπόκεινται δ' εἰς ἀνάκλησιν μόνον αἱ μὴ ὀριστικαὶ ἀποφάσεις, ἥτοι αἱ παρεμπιπτούσαι καὶ προπαρασκευαστικαί. Ἀλλ' ἀπόφασις Πρωτοδικῶν περὶ ἀποδείξεως, ἐκκληθεῖσα καὶ ἐπικυρωθεῖσα ὑπὸ τῶν Ἐφετῶν, δύναται νὰ ανακληθῇ ὑπὸ τῶν Ἐκδόντων αὐτὴν Πρωτοδικῶν. Οἱ συγγραφεῖς διγάζονται· ὅλλ' ἡ νομολογία ἡμῶν ἀνακλίνει εἰς τὴν ἀποφατικὴν γνώμην ἐπὶ τῷ λόγῳ, ὅτι, ἐπικυρωθεῖσα ὑπὸ τῶν Ἐφετῶν, κατέστη ῥῆθ' ἀπόφασις τῶν Ἐφετῶν, διὸ δὲν δύναται νὰ ανακληθῇ ὑπὸ τῶν Πρωτοδικῶν.

Ἡ ἀπόφασις ἀποτελεῖται ἐκ τριῶν διακεκριμένων μερών, ἥτοι τοῦ ἱστορικοῦ ἢ διηγηματικοῦ, ἐν ᾧ περιλαμβάνεται κατὰ διηγηματικὸν τρόπον περὶληψίς τῆς ὅλης συζητήσεως, τοῦ σκεπτικοῦ ἢ αἰτιολογικοῦ (ἐν ᾧ διατυπῶνται αἱ αἰτιολογίαι τῆς ἀποφάσεως, ἐκτιθεμένων οὐ μόνον

τῶν περιστατικῶν, εἰς ᾧ στηρίζεται ἡ ἀπόφασις, ἀλλὰ καὶ τῶν ἐφαρμοζομένων νομικῶν κανόνων) καὶ τοῦ διατακτικοῦ, ὅπερ ἀποτελεῖ τρόπον τινὰ τὴν οὐσίαν τῆς ἀποφάσεως (Πολ. Δικ. 182 Συντ. ἀρθ. 93). Καὶ τὸ μὲν διηγηματικὸν τῆς ἀποφάσεως ἀπαραίτητον νὰ διαλαμβάνῃ 1) τὰ ὄνματα τῶν μετασχόντων τῆς συζητήσεως δικαστῶν, τοῦ ἐκτελέσαντος καθήκοντα ἐισαγγελέως καὶ τοῦ ἐκτελέσαντος καθήκοντα γραμματέως, 2) τὰ ὀνόματα τῶν διαδίκων ἢ τῶν πληρεξουσίων αὐτῶν σὺν τῇ παρατηρήσει ἂν ἐνεφανίσθησαν ἢ δὲν ἐνεφανίσθησαν εἰς τὸ δικαστήριον, 3) περιληπτικὴν σημείωσιν τῆς ὑποθέσεως, περὶ ἧς ἡ ἀπόφασις, καὶ τῶν αἰτήσεων ἐκάστου διαδίκου. (Πολ. Δικ. 182). Παράλειψις δὲ τις περὶ ταῦτα παντελὲς τοῦ διηγηματικοῦ φέρει ἀναγκάτως ἀκυρότητα, πλην ἂν αὕτη ἀναπληροῦται ἐκ τοῦ αἰτιολογικοῦ ἢ τοῦ διατακτικοῦ. (Α. Π. 24 τοῦ 82 τοῦ 45, 55 τοῦ 77, 144 τοῦ 77, 139 τοῦ 83). Ἐκ δὲ τοῦ διατακτικοῦ τῆς ἀποφάσεως πρέπει νὰ προκύπτῃ ἀκριθῶς τίνα τὰ ἀναγνωρισθέντα δικαιώματα ἢ αἱ ἐπιβαλλόμεναι τοῖς διαδίκους ὑποχρεώσεις, ἐπὶ ποινῇ ἀκυρότητος τῆς ἀποφάσεως (Α. Π. 87 τοῦ 54). Ἀλλὰ δὲν ἀπαιτεῖται ἡ χρησις ὁρισμένων τύπων ἢ λέξεων, ἀλλ' ἀρκεῖ εὐδιάφοτε ἐκφράσεις, ἔχουσα ἀναμφίβολον ἐννοίαν. Σημειωτέον ὅτι καὶ παράλειψις τις τοῦ διατακτικοῦ, ἀναπληρωμένη ὑπὸ τοῦ ἱστορικοῦ ἢ τοῦ αἰτιολογικοῦ, δὲν ἐπιφέρει ἀκυρότητα, ἀπὸ σαφούς καθισταμένης διὰ τῆς ἀναπληρώσεως ταύτης τῆς ἐννοίας τοῦ διατακτικοῦ (Α. Π. 116 τοῦ 47)· οὐδ' ὑπάρχει ἀνάγκη νὰ περιλαμβάνηται ἐν τῇ ἀποφάσει διατακτικὸν διὰ πᾶσαν ἰδίαν αἰτίσιν, ὅσας καὶ αὐτῆς ἢ τύχῃ συναποφασίσσεται διὰ γενικῆς ἐκφράσεως ἐν τῷ διατακτικῷ (Α. Π. 72 46, 113 τοῦ 48). Δὲν θεωρεῖται δ' ἑλλειπὲς τὸ διατακτικόν, ἂν ἀπορρίπτεται μο-

νον περὶ τοῦ δικαίωματος, οὐχὶ δὲ καὶ περὶ τῆς χρηρηγητέας ποσότητος (Πολιτ. Δικ. 849, 850).

Ἐκ τῶν ὀριστικῶν ἀποφάσεων μόνον αἱ τελεσιδίκαι δύνανται νὰ ἐκτελεσθῶσι, πλὴν ἐὰν ἐν τῇ ὀριστικῇ ἀποφάσει ῥητῶς ὠρίσθῃ ἢ δι' ἐγγυήσεως ἢ ἄνευ ἐγγυήσεως προσωρινὴ ἐκτέλεσις (Πολιτ. Δικ. 185). Ἀλλ' αἱ προπαρασκευαστικαὶ καὶ παρεμπίπτουσαι ἐκτελοῦνται; Ἡ νομολογία τῶν δικαστηρίων παρεδῆξατο ὅτι δὲν ἐκτελοῦνται, ἐξ οὗ προέρχεται ὅτι εὕρισκει στάδιον ἢ στρεψοδικία νὰ παρατείνῃ τὰς δίκας. Ὅθεν ἀναγκαῖον νὰ ὀρισθῇ νομοθετικῶς ὅτι ἡ ἔφεσις δὲν ἀναστέλλει τὴν ἐκτέλεσιν τῶν μὴ ὀριστικῶν ἀποφάσεων, ἥτοι δὲν ἀναστέλλει τὴν πρόοδον τῆς πρωτοδίκου δίκης.

Θ. Ν. Φλογαίτης.

Ἀποχή (δικαδικαστικῆς πράξεως κτλ.). Ἰδε Παραίτησις.

Ἀποχώρησις ὀνομάζεται ἡ μεθ' ὠρισμένα ἔτη ὑπηρεσίας ἢ ἔνεκα χρονίας παθήσεως ἀπομάκρυνσις τοῦ δημοσίου ὑπαλλήλου τῆς δημοσίας ὑπηρεσίας (προερχομένη εἴτε ἀπὸ τῆς θελήσεως τοῦ ἀποχωροῦντος, ὅτε ἡ ἀποχώρησις ἀποτελεῖ δικαίωμα, εἴτε ἀπὸ ἐπιβολῆς τοῦ νόμου, ὅτε ἀποτελεῖ ὑποχρέωσιν). Δυνάμει τοῦ νόμου ΥΜΓ' τῆς 29 Ἰουνίου 1871 (ὃν ἰδε ἐν Δικαστικῶν Νόμων 4 τόμῳ σελ. 205 πρώτης ἐκδόσεως) οἱ ἰσάβιοι δικασταὶ καὶ τὰ μέλη τοῦ Ἐλεγκτικοῦ Συνεδρίου ἀποχωροῦσιν ὑποχρεωτικῶς ἔνεκα παθήσεως σωματικῆς ἢ νοσητικῆς ἢ ἔνεκα συμπληρώσεως τοῦ ἐβδομηκαστοῦ ἔτους τῆς ἡλικίας αὐτῶν (ὡς πρὸς τοὺς ἀρεοπαγίτας ἔνεκα συμπληρώσεως τοῦ ἐβδομηκαστοῦ πέμπτου ἔτους). Δυνάμει δὲ τοῦ νόμου ΑΜΓ' τῆς 22 Ἰουνίου 1882 (ὃν ἰδε ἐν Παραρτ. δευτέρῳ Δικ. Νόμων σελ. 410 ὑποσ.) δύνανται νὰ ἀποχωρήσωσιν οἱ καθηγηταὶ τοῦ Πανεπιστημίου ἐπὶ ἀπολήψει ὅλου τοῦ μισθοῦ καὶ τοῦ βαθ-

μαρτυρῶν λόγων, ὅποιοι εἶναι ἡ πα-
ράδοξις τῆς ἀπαιτουμένης ἐχευμένης, ἡ
ἐπικριτικὴ τῶν ἐξ μηνῶν φυλάκισις, ἡ
καταδεδειγμένα περὶ τὸ διοικεῖν ἀνικανό-
της ἡ ἐπιδικτικὴ ἐπανορθώσεως, ἡ ἐπιδει-
ξίς ἀσυμβιβάστου πρὸς τὸ ἄξιωμα τοῦ
ἄξιωματικοῦ διαγωγῆς. Σημειωτέον ὅτι ἡ
ἐνεκὰ πειθαρχικῶν λόγων ἐπιβαλλομένη
ἀρχὴ διακρίνεται εἰς ἀρχίαν διὰ
προσκαίρου παύσεως, (ὅποτε ἡ
θέσις τοῦ εἰς ἀρχίαν τεθέντος δὲν πληροῦ-
ται ἐπὶ ἐν ἔτος, πλὴν ἐάν κατὰ τὸ διά-
στημα τοῦτο ὁ τιμωρηθεὶς ἄξιωματικὸς
δὲν ἀπευθύνῃ αἴτησιν περὶ ἀναλήψεως ὑ-
πηρεσίας ἢ ἀπορριβθῇ ἡ αἴτησις αὐτοῦ),
καὶ εἰς ἀρχίαν δι' ἀπολύσεως
ἐκ τῆς θέσεως (ὅποτε ὁ εἰς ἀρχίαν
τεθείς διαμένει ἐν τῇ ἀρχίᾳ ὥς οὗ ἡ ἀ-
νάγκη τῆς ὑπηρεσίας συγχωρήσῃ ἢ ἐπι-
τάξῃ τὴν ἀνάκλησιν αὐτοῦ εἰς ἐνέργειαν
ἢ τεθῇ εἰς ἀποστρατεῖαν ἢ ἀπόταξιν).
Ὡς, ὅπως τεθῇ μὲν ὁ ἄξιωματικὸς εἰς
ἀρχίαν διὰ προσκαίρου παύσεως, ἀπαιτεῖ-
ται ἔκθεσις τοῦ ἐπὶ τῶν Στρατιωτικῶν
Ἱπουργοῦ, στηριζομένου εἰς δικαιολογη-
τικὰς ἐκθέσεις τῶν δυνάμει τοῦ νόμου ἀρ-
μοδίων στρατιωτικῶν ἀρχῶν· ὅπως τεθῇ
δὲ εἰς ἀρχίαν δι' ἀπολύσεως ἐκ τῆς θέσεως,
ἀπαιτεῖται ἔκθεσις, στηριζομένη εἰς κατα-
στατικὴν γνωμοδότησιν ἀνακριτικοῦ συμ-
βουλίου (*Idε ἀνακριτικὸν Συμβούλιον).

Θ. Ν. Φλογαίτης

Ἄρειος Πάγος. Ἐν Γαλλίᾳ
τὸ πρῶτον μετὰ τὴν μεγάλην Γαλλικὴν
ἐπανάστασιν τοῦ 1789, τὴν καὶ ἐν ἄλ-
λοις πολλοῖς καινοτομήσαν, ἐπενοήθη ἡ
σύστασις ὑπάτου δικαστικοῦ σώματος, ἀπο-
σπαινούτος εἰς τὴν τήρησιν τῆς τοῦ νόμου
ἐνστάτος καὶ τῆς περὶ τὴν ἐφαρμογὴν αὐ-
τοῦ δικαστικῆς ὁμονοίας καὶ πρὸς τοῦτο
ἀνακυρμένου ἐπὶ τῇ προτάσει τῶν ἐνδι-
κεομένων ἰδιωτῶν ἢ τῶν δημοσίων ἀρ-
χῶν νὰ ἐκμηδενίσῃ τὰς εἰς τοὺς νόμους

ἀντιβαίνουσας κατὰ τὴν κρίσιν αὐτοῦ ἀπο-
φάσεις τῶν κατωτέρων δικαστηρίων, εἰς ὃ
καὶ ἀπεδόθη τὸ ὄνομα Ἀκυρωτικὸν
(Cour de Cassation). Κατὰ τὰ περὶ
αὐτοῦ νομοθετηθέντα, αἱ ἀποφάσεις τοῦ
Ἀκυρωτικοῦ οὐδαμῶς ὑποχρεοῦσι τὰ κα-
τώτερα δικαστήρια νὰ ἐφαρμοῦναι τὸν
νόμον κατὰ τὴν ἐν αὐταῖς ἐρμηνείαν αὐ-
τοῦ· ἀλλ' ἐνθεν μὲν ὁ ἔλλογος φόβος μὴ
τὸ Ἀκυρωτικὸν ἐμμένον εἰς τὴν ἰδίαν κρί-
σιν ἐκμηδενίσῃ δι' ἀνακρίσεως τὰς ἀποφά-
σεις αὐτῶν, τὰς ἄλλοιως ἐφαρμοζούσας
τὸν νόμον· ἐνθεν δὲ καὶ κυριώτατα ἡ κατὰ
τὸ πλεῖστον κατάρσις τοῦ Ἀκυρωτικοῦ
ἐκ τῶν σπουδαιότατων τῆς Πολιτείας νο-
μομαθῶν, ἀγωνιζομένων ἐνδελεχῶς νὰ πε-
ριποιήσωσιν εἰς τὴν ὁρθὴν τοῦ νόμου ἐν-
νοίαν τὸ προσήκον αὐτῇ κράτος, κατέ-
στησαν τὸ Ἀκυρωτικὸν τιμαλφὲ συμβου-
λον καὶ προσέχοντα ὁδηγὸν τῶν κατωτέ-
ρων δικαστηρίων. Ἀληθῶς δὲ τὸ Γαλλικὸν
Ἀκυρωτικὸν, οὐδέποτε ὁκνήσαν νὰ ἀπο-
δεχθῇ τὰ διὰ μακρᾶς καὶ πεφωτισμένης
ἐπιστημονικῆς συζητήσεως ἀποδειγθέντα
πορίσματα τῆς νομικῆς ἐπιστήμης, ἔστω
καὶ προσκρούοντα εἰς τὰ διὰ ἁλλεπαλ-
λῆλων αὐτοῦ προηγουμένων ἀποφάσεων
καθιερωμένα, κατέστη κατὰ τὴν κοινὴν
ὁμολογίαν τὸ σπουδαιότατον ὄργανον τῆς
ἐπιστημονικῆς διαπλάσεως καὶ ἀναπτυ-
ξεως τοῦ δικαίου.

Ἡ εἰδοκίμησις αὐτοῦ ἐν Γαλλίᾳ ἔδω-
κεν ἀπορρήν· εἰς τὴν ἐν βραχυτάτῳ δι-
αστήματι κατασκευῇ ἑρῶσιν δικαστικῶν
σωμάτων ἐν πάσαις ταῖς Ἑσπερικοαῖς Ἑ-
πικρατείαις, ἐν Ἑλλάδι, ἐν Ἰσπανίᾳ, ἐν
Πορτογαλίᾳ καὶ ἐν γένει ἐν πάσαις ταῖς
Εὐρωπαϊκαῖς ἐπικρατείαις ἔνθα ἡ δικαιο-
σύνη ἀπενέμεται ὑπὸ ταχτικῶν δικαστῶν.
Ἐξαίρεται δὲ μόνη ἡ Ἀγγλίς, ἐν ἣ ἐπι-
κρατεῖ παντελῶς διάφορος δικαστικὴ διορ-
γάνωσις (*Idε Ἑξουσία Δικαστική).

Ὅτε διὰ τοῦ Ὁργάνισμοῦ τῶν Δικα-
στηρίων συνειστέλλουσιν καὶ παρ' ἡμῶν

τακτικὰ δικαστήρια, κατὰ τὸ παράδειγμα τῶν Γαλλικῶν καὶ Γερμανικῶν δικαστηρίων, συνεστάθη καὶ Ἀκυρωτικόν· ἀλλ' ἀντὶ τοῦ ὀνόματος τούτου ἐδόθη καταλληλότερα παρ' ἡμῖν εἰς τὸ ὑπακον τοῦτο ἑλληνικόν δικαστήριον τὸ ὄνομα Ἀρείος Πάγος, ὅπερ ἔφερε τὸ πάλαι τὸ πολυθύλητον ἐπὶ σοφία καὶ δικαιοσύνη ἀρχαιότατον Ἀθηναϊκὸν συνέδριον. Εἶχε δὲ δοθῇ αὐτῷ τὸ ὄνομα τοῦτο, εἴτε διότι, ὡς ἐμυθολογεῖτο, ἐδικάσθη ἐνώπιον αὐτοῦ ὁ θεὸς Ἄρης, εἴτε διότι αἱ συνεδρία αὐτοῦ ἐγίνοντο ἐπὶ τῆς ἀντικρὺ τῆς Ἀκροπόλεως ἀποτόμου πέτρας, ἅτε μὴ ἐπιτρέπομένης ὑπὸ τῶν ἐπικρατουτῶν κατὰ τὴν σύστασιν αὐτοῦ προλήψεων τῆς ἐν τῇ πόλει διεξαγωγῆς φονικῶν δικῶν, ἵνα μὴ μολυνθῇ ἡ πόλις ἐκ τῆς παρουσίας τοῦ βδελυροῦ φονέως, ὅθεν Ἀρείος Πάγος (δηλονότι πολεμικὴ ἢ φονικὴ πέτρα) ἦν ἡ θέσις, ἐνθα συνήρχετο, καὶ ἀπὸ τῆς θέσεως ὀνομάσθη καὶ τὸ δικαστήριον.

Κατὰ τὴν πρώτην σύστασιν τῶν ἑλληνικῶν δικαστηρίων τὸ δικαστήριον τοῦ Ἀρείου Πάγου ἀποτελεῖτο ἐξ ἐνὸς προέδρου, ἐνὸς ἀντιπροέδρου, πέντε δικαστῶν, ἐνὸς παρέδρου, ἐνὸς εἰσαγγελέως, ἐνὸς ἀντεισαγγελέως καὶ ἐνὸς γραμματέως (Ὁργ. Δικ. ἄρθ. 9· ἀλλ' ἀκολούθως κηρύχθη ἀλλεπαλλήλως ὁ ἀριθμὸς τῶν δικαστῶν καὶ τῶν παρέδρων (Ἰδε Δικτ. τῆς 25 Φεβρ. 1836, τῆς 8 Δεκ. 1837 κτλ.). Τανῦν δὲ δικαιρούμενον εἰς δύο τμήματα, ἀποτελεῖται ἐξ ἐνὸς προέδρου, ἐνὸς ἀντιπροέδρου, δέκα καὶ πέντε δικαστῶν, ἐνὸς εἰσαγγελέως, ἐνὸς τοῦλάχιστον ἀντεισαγγελέως καὶ ἐνὸς γραμματέως· δὲν μετέχουσι δὲ τῆς κατὰρτίσεως αὐτοῦ πάρεδροι (ἄρθρ. 1 τοῦ νόμου ΧΜΖ' τῆς 28 Ἰουλίου 1877, περιλαμβανομένου ἐν Δικαστ. Νόμων Φλογαίτου τόμῳ 1 ὑπὸ τὰ ἄρθρ. 9 Ὁργ. Δικαστηρίων, ἐν συνδ. πρὸς ἄρθρον 1 τοῦ νόμου ΑΩΜΒ' τῆς 27 Μαρτίου 1891 περιλαμβανομένου ἐν τρίτῳ Συμπλ. Δικ.

συγγενικῶν αὐτοῦ ἔργων εἶναι τὸ ὅτι αὐτοῦ καταρτίσθην Πρὸ χειρὸν νόμων ἢ Ἐξ ἀριθμοῦ, διακρινόμενον εἰς ἐξ βιβλίου (ἐξ οὗ καὶ τὸ ὄνομα Ἐξάβιβλος, ὅπερ ἠξιώθη τῆς τιμῆς διὰ τὸ σύνταξεν καὶ περιεκτικὸν αὐτοῦ οὐ μόνον τὰ χρησιμεύοντα ὡς ὁ κυριώτατος ὁδηγὸς τῶν ἐν τῷ διαστήματι τῆς δουλείας τοῦ Ἑλληνικοῦ ἔθνους δικαζόντων κατὰ τοὺς Βυζαντινοὺς νόμους τὰς μεταξὺ τῶν Ἑλλήνων ἰδιωτικῶς διαφορὰς ὑπὸ τὸν τύπον αὐτοῦ καὶ τοῦ ἀρχιερέων καὶ λοιπῶν προσώπων τοῦ ἔθνους, ἀλλὰ καὶ τὰ ἀναγκαζομένη ὡς ὁ ἰσχυρὸν ἀστικὸς κώδικς τῆς Ἑλλάδος μετὰ τὴν ἀποκατάστασιν τῶν πραγμάτων διὰ τε τοῦ ψήφισματος τῆς 15 Δεκ. 1828 τοῦ ἀυτοῦ Κρατοῦ καὶ τοῦ Διατ. τῆς 23 Φεβρ. (7 Μαρτίου) 1835 τῆς Βασιλικῆς ἀντιβασιλείας. (Ἰδε Ἀστικὸν Δίκαιον).

Τὸ Πρὸ χειρὸν τοῦτο, ὅπερ ἄλλοι μὲν ἐν προλαβοῦσι χρόνοις παρέστησαν ὡς ἀποστατήριον νομικῆς συλλογῆς (λ.χ. ὁ Νικόλαος Κομνηνὸς Παπαδόπουλος, καθηγητὴς ἐν Παταύῳ), ἄλλοι δὲ ἐσχάτως κατεργάσαν καὶ κατεμυκτήρισαν ὡς ἰσχυρὸν συνονθύλευμα ἐξ ἄλλων νομικῶν συλλογῶν (οἷον ὁ Zachariae von Lingenthal), κατηρτίσθη ἐπὶ τῇ βάσει τῆς Συνόψεως τῶν Βασιλικῶν (τῆς γνωστῆς ὑπὸ τὸ ὄνομα Synopsis Μα) σι, ἥτοι τῆς κατ' ἀλφβητικὴν τάξιν ἐπιτομῆς τῶν Βασιλικῶν μετὰ παραπομπῶν εἰς τὰ συναφῆ χωρία αὐτῶν), τῶν μεταγενεστέρων Νεαρῶν (πρὸ πάντων Λέοντος τοῦ σοφοῦ, Κωνσταντίνου τοῦ πορφυρογεννήτου, Ῥωμανοῦ τοῦ Α', Ῥωμανοῦ τοῦ Γ', Νικηφόρου τοῦ Φωκά κτλ.), τῶν Ῥωμαϊκῶν τοῦ Μαγίστρου, τῆς καλουμένης ἄλλως Πείρας (ἥτοι συλλογῆς ἀποφάσεων τοῦ ἐν τῷ ἱπποδروμῳ τῆς Κωνσταντινουπόλεως ἐδρεύοντος ἀνωτέρου δικαστηρίου), τῶν Ἐπαρχικῶν, (ἥτοι τῆς ὑπὸ τοῦ ἀρχιτέκτονος

Τουλιανοῦ τοῦ Ἀσκαλωνίτου γενομένης συλλογῆς τῶν διαταγμάτων τῶν Ἐπαρχικῶν τῆς πόλεως) καὶ τοῦ Προχέιρου Νόμου (ἥτοι τῆς ἐπὶ Βασιλείου τοῦ Μακεδόνος δημοσιευθείσης ἐπιτομῆς τῶν συνωδωτέρων διατάξεων τῶν Ἰουστινιανείων συλλογῶν καὶ τῆς Ἐκλογῆς τοῦ Λέοντος καὶ τοῦ Κωνσταντίνου). Εἶναι δ' ἄλλες, ὅτι περιλαμβάνει μὲν ἐν τισὶ διατάξεις ἀντιφασκούσας ἀλλήλαις, παραλείπει δὲ παντελῶς τὴν βύθμειαν εἰδῶν τινῶν ἐννόμων σχέσεων, (οἷον τῆς ἐκχωρήσεως καὶ τῶν αἱρέσεων καὶ τῶν ἀποτελεσμάτων αὐτῶν) ὅθεν ἡ εἰσαγωγή αὐτοῦ ὡς ἀστικοῦ κώδικος ἐμελλε νὰ γεννήσῃ τινὰς δυσχερείας. Ἀλλ' ὁμολογητέον ἐξ ἄλλου ὅτι καὶ πᾶσαι αἱ λοιπαὶ τῶν γράνων ἐκείνων ἐπισήμαι καὶ ἰδιωτικῶς συλλογαὶ τῶν Ῥωμαϊκῶν καὶ βυζαντινῶν νόμων δὲν δύνανται νὰ θεωρηθῶσιν ἀπὸ πηλλυγμένας ἐλλείψεις καὶ ἐλαττωμάτων.

Θ. Ν. Φλογαίτης

Ἀρμοδιότης καὶ δικαιοδοσία (τῶν Ἀστικῶν δικαστηρίων). Πρὸς ὁρθὴν ἐξάσκησιν τῆς δικαστικῆς ἐξουσίας ἀπαιτεῖται ἡ διαιρέσις αὐτῆς εἰς δικαστήρια, ἔχοντα ὠρισμένην δικαιοδοσίαν, δηλονότι ὠρισμένην ἐκτασιν ἐνεργείας. Ἡ ἐκτασις δὲ αὕτη ἐρίζεται ἢ κατὰ γεωγραφικὰ δοια ἢ καὶ κατὰ τὰ εἶδη τῶν διαφορῶν. Ἡ δικαιοδοσία δὲ αὕτη (διωσδικία κατ' Οἰκονομίην) διαιρεῖται 1) εἰς νόμιμον, τὴν ἐκ νομικῆς διατάξεως πηγάζουσαν, ἥτις ὑποδικαίεται εἰς γενικὴν καὶ εἰδικήν, 2) εἰς αἵρετὴν ἢ κατὰ παρέκτασιν, τὴν πηγάζουσαν ἐκ τῆς θελήσεως τῶν διαφερομένων, καὶ 3) εἰς ἔκτακτον ἢ κατὰ παραπομπήν, τὴν ἀπορρέουσαν ἀπὸ δικαστικῆς ἀποφάσεως, δι' ἧς παραπέμπεται ἡ ὑπόθεσις εἰς ἄλλο δικαστήριον ὁμοεὶδὲς καὶ ἰσόβαθμον. (Πολ. Δικ. 49).

Κατὰ κανόνα ἀρμοδιον δικαστήριον, ὁ-

ποις ἐπιληφθῇ τῆς ἀναφυεῖς διαφοράς ἡμεδαυτοῦ, εἶναι τὸ δικαστήριον, ἐνθα ὁ ἐναγόμενος ἔχει τὴν μόνιμον κατοικίαν αὐτοῦ, ἢ τοὺς μόνιμον κέντρον τῶν οἰκιακῶν καὶ κοινωνικῶν αὐτοῦ σχέσεων καὶ ἐνεργειῶν, ἢ, ἂν τοιαύτην δὲν ἐκτῆσται, τὸ δικαστήριον τῆς περιφέρειας, ἐνθα ὁ ἐναγόμενος ἔχει τὴν διαμονὴν αὐτοῦ. Ἄλλ' ὑπάρχουσι καὶ ἐξαιρετικαὶ περιπτώσεις, καθ' ἃς τὸ δικαστήριον τοῦτο εἶναι ἀναρμοδίον, περὶ ὧν διαλαμβάνομεν ἀμέσως κατωτέρω. Σημειωτέον, ὅτι κατὰ τὸν Ἀστ. ἡμῶν νόμον (ἄρθ. 92) δὲν δύναται τις νὰ ἔχῃ δύο κατοικίας, διὸ θεωρεῖται τις διατηρῶν τὴν κατοικίαν αὐτοῦ μέχρις οὗ δηλώσῃ ῥητῶς πρὸς τὸ δημαρχεῖον τοῦ τε καταλιμπανόμενου τόπου καὶ τοῦ εἰς ὃν ἡ μετακίνησις γίνεται τὴν πρόθεσιν αὐτοῦ περὶ μεταβολῆς κατοικίας ἢ ἐγκατοικίᾳ εἰς τῆς νέας κατοικίας τὸν τόπον, ὅπερ συνάγεται ἐκ τῶν περιστάσεων. Ἡ δ' ἀπλῆ μεταφορὰ τῶν δημοτικῶν δικαιωμάτων δὲν ἐμφανίζει τὴν πρόθεσιν μεταβολῆς κατοικίας. (Α. Π. 97 τοῦ 66). Ἄλλ' ἐὰν τις διατρίβῃ οἰκογενειακῶς ἐπὶ μακρὸν ἐν δύο τόποις ἀλληλοδιαδόχως, ἔξακῶν ἐν ἀμφοτέροις τὸ ἐπιτήδευμα αὐτοῦ, ἀπαίεται εἰς τὸν δικαστὴν νὰ κρίνῃ τίς τῶν δύο εἶναι ἡ κυρία αὐτοῦ κατοικία.

Ῥητῶς ὁμως καθιεροῦται ὑπὸ τοῦ νόμου ἡ κατοικία τινῶν προσώπων. Οὕτως οἱ ἀναδεχόμενοι ἱσθίον καὶ συνεχῇ ὑπηρέσιν κατοικοῦσιν ἐν ᾧ τόπῳ ἐκτελοῦσιν αὐτὴν (Ἀστ. Νόμου ἄρθρον 93). Ἄρα οἱ ἀρχιερεῖς ἐν ταῖς ἑδραῖς τῶν Ἐπισκοπῶν αὐτῶν (Ἀπορ. Ἐρετ. Ναυπλίας 18 τοῦ 35). Ἄλλ' οἱ λοιποὶ δημόσιοι ὑπάλληλοι κατὰ τὰς περιστάσεις θεωροῦνται κατοικοῦντες ἢ μὴ, ἐνθα ἐκπληροῦσι τὰ καθήκοντα αὐτῶν. Οἱ δὲ βουλευταί, προσκαίρως διαμένοντες ἐν Ἀθήναις, διατηροῦσι τὴν μόνιμον αὐτῶν κατοικίαν (Α. Π. 54 τοῦ 53). Ἡ σύζυγος ἔχει κατοί-

κίαν τὴν τοῦ συζύγου αὐτῆς· φυλάττει δὲ αὐτὴν καὶ χηρεύουσα ἢ διαζευχθεῖσα, ἕως οὗ κτήσῃται νέαν (Πολ. Δικ. 18 § 2). Οἱ ἀχειράρετοι ἀνήλικοι ἔχουσι κατοικίαν τὴν τοῦ πατρὸς μὲν διακοῦντος τοῦ γάμου ἢ ἐπελθούσης διαζεύξεως, τὴν τοῦ ἐπιζώντος δὲ γονέως μετὰ τὸν θάνατον τοῦ ἐνὸς τῶν δύο γονέων. Ἐὰν δὲ κατὰ τὴν διάρκεια τοῦ γάμου ἀπαγορευθῇ τοῦ πατρὸς ἀναστολὴ ἢ κληρονομία αὐτοῦ εἰς τὴν γυναῖκα, ἔχουσι προδίκας κατοικίαν οἱ τε ἀχειράρετοι ἀνήλικοι καὶ ὁ ὑπὸ ἀπαγορεύσειν διατελὼν τὴν τῆς γυναικὸς (Dalloz domicile ἄρθ. 92). Οἱ δὲ ἐπιτροπεύμενοι ἔχουσι τὴν τοῦ ἐπιτρόπου κατοικίαν. Ὅθεν, μεταδύλλοντες τοῦ ἐπιτρόπου κατοικίαν, συμμεταδύλουσι καὶ οὗτοι (Dalloz dom. 84). Τὰ δὲ μὴ ἀνεγνωρισμένα νόθα τέκνα ἔχουσι τὴν τῆς μητρὸς κατοικίαν· τὰ δὲ ἐκθετα τῶν τοῦ τόπου, ἐν ᾧ εὐρέθησαν ἢ ἀνετράχυσαν, ἐνθα ἐγγράφονται καὶ δημόσιοι (Νόμου περὶ δήμεων ἄρθ. 9). Οἱ δὲ ἀπηρευμένοι τὴν τοῦ ἐπιτρόπου (Ἀστ. Ν. ἄρθ. 94). (Ἰδὲ καὶ τὴν λέξιν Κατοικία).

Τὰ νομικὰ πρόσωπα (οἷα τὸ δημόσιον, οἱ δήμοι, αἱ κοινότητες κτλ.) ἔχουσι κατοικίαν τὸν τόπον, ἐν ᾧ ὑπάρχει ἡ ἐστίασις τῆς παρουσίας αὐτῶν. Ὅθεν τὸ δημόσιον ἔχει κατοικίαν αὐτοῦ τὰς Ἀθήνας (Α. Π. 194 τοῦ 63, 138 τοῦ 64 κτλ.). Διὸ τὸ δημόσιον ἐνάγεται ἐνώπιον τοῦ Πρωτοδικείου Ἀθηνῶν καὶ ὅποτε συνενάγεται καὶ ἕτερος διάφορον ἔχων κατοικίαν (Α. Π. 295 τοῦ 73, 237 τοῦ 74, 72 τοῦ 76). Προκειμένης δὲ εἰρηνοδικτικῆς υποθέσεως, ἐνάγεται εἰς εἰσδητήριον τῶν ἐν Ἀθήναις Εἰρηνοδικείων, ὅπου πάντα ἔχουσιν ἐξ ἴσου ἀρμοδιότητα, ὡς δεξιὰν ἐπιτροπὴν ἐχούσης τῆς θέσεως, ἐν ᾧ κεῖται τὸ κατὰστημα τοῦ ἴ.π. τῶν Οἰκονομικῶν (Α. Π. 138 τοῦ 64). Νῆς ἐμπορικαὶ ἐταιρίαι τὸν τόπον, ἐν ᾧ καθίστανται, ἐνθα δηλονότι ἔχουσι τὴν κύριον

ἄλλης ἐνστάσεως τὴν ἐνστάσιν τῆς ἀρμο-
διότητος (Α. Π. 179 τοῦ 69).— Ὅσακις
μεταξὺ πολλῶν δικῶν συνεχόμενων πρὸς
ἀλλήλας ὑπάρχει τιαύτη συνάφεια, ὥστε,
χωριζομένων αὐτῶν, δύναται νὰ ἐπέλθῃ
βλάβη εἰς τὴν ἀνάκρισιν ἢ διάγνωσιν
αὐτῶν, καθίσταται ἀρμόδιον τὸ δικάζον
τὴν κυρίαν δίκην δικαστήριον νὰ δικάσῃ
καὶ τὰς λοιπὰς. Ἐὰν δὲ ἀμφότεραι ᾖναι
κύριαι, ἢ πρότερον ἐκκρεμῆς καταστάσῃ
ἐλκύει τὴν ἐτέραν· ὅθεν, ὑποβληθείσης
τυχόν αὐτῆς εἰς ἄλλον δικαστὴν, δύναται
νὰ ζητηθῇ ἡ παρικομπή αὐτῆς εἰς τὸν
τῆς ἐκκρεμοῦς ἤδη καταστάσης ἀρμόδιον
δικαστὴν. Ἐξηρησμένοι προδήλως ἀπὸ
τῆς κυρίας δίκης εἶναι αἱ προπαρασκευα-
στικαὶ δίκαι καὶ αἱ ἀφορῶσαι εἰς προδι-
καστικόν, παροδικόν ἢ παρεμπίπτον τι
ζήτημα, εἰσαγόμεναι πᾶσαι κατὰ τὴν
ῤητὴν διάταξιν τῆς Πολ. δικον. (Πολ.
δικ. 21) εἰς τὸ κατὰ τὴν κυρίαν δίκην
ἀρμόδιον δικαστήριον. Ὡσαύτως αἱ πα-
ρεμπίπτουσαι ἀγωγαὶ (οἷαι ἡ περὶ ἀπο-
δοκιμίας ἢ μὴ ἀναγνωρίσεως τῶν πρά-
ξεων πληρεξουσίου, ἡ περὶ ἀνατροπῆς
ἀγωγῆς, καὶ πᾶσα ἐν γένει κατὰ τὸ 229
ἄρθρον τῆς Πολ. δικ. ἀγωγῆς, δι' ἧς ὁ
ἕτερος τῶν διαδίκων προστίθῃσι τι εἰς τὴν
κυρίαν πρότασιν κτλ.) καὶ αἱ περὶ ἐγ-
γυήσεως, αἱ περὶ δικαστικῶν δαπανῶν
καὶ τῶν δικαιωμάτων τῶν δικαστικῶν
ὑπαλλήλων εἰσαγονταὶ εἰς τὸ δικαστή-
ριον τῆς κυρίας δίκης. Κατὰ τὸν ἄνωτέρω ἢ
περὶ ἀκυρώσεως τῆς παρὰ τρίτῳ κατα-
σχέσεως ἀγωγῇ εἰσάγεται εἰς τὸ δικαστή-
ριον, οὗ ἐνώπιον διατελεῖ ἡδη ἐκκρεμῆς ἡ
κυρία ἀγωγὴ· ὅθεν καὶ ἐνώπιον τοῦ Ἀ-
ρείου Πάγου, ὅσακις ἡ κυρία ἀγωγὴ καὶ
ἡ περὶ κύρους κατασχέσεως εἶναι ἐκκρε-
μῆς ἐνώπιον αὐτοῦ (Α. Π. 217 τοῦ 53).

Αἱ ἐμπορικαὶ δίκαι ἢ εἰσάγονται εἰς
τὸ δικαστήριον τῆς κατοικίας τοῦ ἐνα-
γομένου κατὰ τὸν ἄνωτέρω ἀναπτυχθέντα
γενικὸν κανόνα ἢ εἰς τὸ δικαστήριον τοῦ

συναφθέντος συμβολαίου ἢ τοῦ τόπου τῆς πληρωμῆς· διὰ τῶν λέξεων δὲ τόπου τῆς πληρωμῆς προδήλως νοεῖται οὐ μόνον ὁ τόπος τῆς παραδόσεως τοῦ ἐμπορεύματος, ἀλλὰ καὶ ὁ τόπος τῆς καταβολῆς τοῦ τιμήματος, ὅτε τῆς ἐκτελέσεως ἀφορώσῃς εἰς τὰς ἐκτετέρωθεν παροχάς, αἵτινες περιλαμβάνονται εἰς τὸν γενικὸν ὅρον τῆς πληρωμῆς καὶ ὅπου ἐγένετο ἡ πληρωμή, δύνανται νὰ δικασθῶσι πᾶσαι αἱ σχετικαὶ πρὸς αὐτὴν ἀμφισβητήσεις (Ἀπόφασις Ἐφετείου Ἀθηνῶν 16,811 τοῦ 59). Ἐχει ἐπομένως ἐκλεκτικὸν δικαίωμα ὁ ἐνάγων νὰ εἰσαγάγῃ τὴν ἀγωγὴν ἐνώπιον οἵουδήποτε δικαστηρίου ἐκ τῶν ἀρμοδίων θέλει. Ἐπίσης αἱ ἀπὸ συναλλάγματος πηγάζουσαι ἀγωγαί, εἴτε περὶ καταβολῆς ἢ ἀποζημιώσεως διὰ τὴν μὴ καταβολήν, εἴτε περὶ ἀκυρώσεως ἢ καταργήσεως, εἰσάγονται ἢ εἰς τὸ δικαστήριον τῆς κατοικίας τοῦ ἐναγομένου ἢ εἰς τὸ δικαστήριον τοῦ τόπου τῆς ἐκτελέσεως τοῦ συναλλάγματος, εἴαν οὗτος ἐμφαίνῃται ἐξ αὐτοῦ. Ἐπίσης αἱ ἐκ τῆς διαχειρίσεως προερχόμεναι ἀγωγαὶ εἰσάγονται ἢ εἰς τὸ δικαστήριον τῆς κατοικίας τοῦ ἐναγομένου ἢ εἰς τὸ δικαστήριον τοῦ τόπου τῆς διεξαγωγῆς τῆς διαχειρίσεως, πλὴν εἴαν ἡ διαχείρισις προέκυψεν ἀπὸ δικαστικῆς ἐντολῆς, ὅτε ἀρμόδιον εἶναι τὸ ἐντειλόμενον δικαστήριον. Ὡσαύτως αἱ κατὰ τῶν ἀνηλίκων τέκνων ἀγωγαὶ εἰσάγονται ἢ εἰς τὸ δικαστήριον τῆς κατοικίας αὐτῶν (δηλονότι τῆς κατοικίας τοῦ πατρὸς αὐτῶν, ἂν ᾧσι γνήσια, τῆς κατοικίας τῆς μητρὸς αὐτῶν, ἂν ᾧσι νόθα) ἢ καὶ εἰς τὸ δικαστήριον τῆς διαμονῆς αὐτῶν, εἴαν τυχόν ᾧσιν ἀπομεμακρυσμένα τῆς πατρικῆς αὐτῶν οἰκίας ὡς μαθητεύοντες, τεχνῖται, χειροτέχναι, στρατιῶται ἢ ὑπηρέται. Ἐχει δηλονότι ὁ ἐνάγων τὸ ἐκλεκτικὸν δικαίωμα νὰ εἰσαγάγῃ τὴν ἀγωγὴν αὐτοῦ ἐνώπιον οἵουδήποτε ἐκ τῶν εἰρημένων

ομένου εἰς Εἰρηνοδικεῖον, οὐ ἐν τῇ περιφερείᾳ δὲν κατοικεῖ ὁ ἐναγόμενος, δύναται νὰ γίνη παρέκτασις τῆς δικαιοδοσίας αὐτοῦ καὶ σιωπηλῶς (μὴ προβληθείσης ἀγῶγῃ ὑπ' αὐτοῦ ἐνστάσεως ἀναρμοδιότητος). (Α. Π. 179 τοῦ 69). Ἄλλ' ἐὰν ἀσπύσῃ ἀγωγή περὶ κυριότητος, δὲν δύναται νὰ καταστή ἁρμοδιον τὸ Εἰρηνοδικεῖον. ἐκτὸς ἂν καταχωρισθῇ ῥητῶς εἰς τὰ πρακτικὰ τῆς συνεδριάσεως ἢ θέλησις τῶν διαδίκων περὶ παρέκτασεως τῆς δικαιοδοσίας αὐτοῦ. Δὲν χωρεῖ δὲ οὔτε ῥητὴ οὔτε σιωπηρὰ παρέκτασις, ἐσάκις τὸ δικαστήριον εἶναι ἀναρμοδιον λόγῳ ὕλης. Ὅθεν καὶ συναινούντων τῶν διαδίκων δὲν δύναται τὰ ἀστικά δικαστήρια νὰ ἐκδικάσωσιν ὑποθέσεις τοῦ ἀμφισβητούμενου ποινικοῦ ἢ ποινικὰς ὑποθέσεις. (Α. Π. 8 τοῦ 42, 55 τοῦ 61, 36 τοῦ 77). Ἡ ἀναρμοδιότης δὲ αὕτη προτείνεται τὸ πρῶτον καὶ ἐνώπιον τοῦ Ἀρ. Πάγου (Α. Π. 800 τοῦ 52, 362 τοῦ 53). Ὡς αὐτοὶ δὲν χωρεῖ παρέκτασις ἐπὶ περιορισμῶν τῶν βαθμῶν δικαιοδοσίας. Ὅθεν τὸ Ἐκτετεῖον δὲν δύναται νὰ ἐπιληφθῇ τῆς ἐκδικάσεως ὑποθέσεως, ἥτις δὲν διτλῶς τὸν πρῶτον βαθμὸν (Carré Compétence IV. 96). Ὡς αὐτοὶ δὲν χωρεῖ ἐπὶ ὑποθέσεων, ἀπαιτούσων ἰδιαιτέρως τινὰς διατυπώσεις ἀσυμβιβάτους πρὸς τὸν καταρτισμὸν τῶν Εἰρηνοδικῶν. Ὅθεν τὸ Εἰρηνοδικεῖον δὲν δύναται νὰ δικάσῃ ἀγωγὴν περὶ διαζεύξεως, ὡς ἀπαιτούμενης τῆς παρουσίας Εἰσαγγελέως.

Ὁ ἄλλοδαπὸς ἐνάγεται ὑπὸ ἡμεδαποῦ ἐνώπιον παντὸς ἐλληνικοῦ δικαστηρίου ὅτεν οὐχὶ μόνον ἐνώπιον τοῦ δικαστηρίου τῆς κατοικίας αὐτοῦ καὶ περὶ πάσης ἀγωγῆς γεννηθείσης ἐντὸς ἢ ἐκτὸς τῆς Ἑλλάδος. (Πολ. Δικ. 28). — Ἄλλ' ἐνάγεται καὶ περὶ πραγμάτων; Ὁ Φέδερ ἀποκρίνεται ἀποφατικῶς, στηριζόμενος εἰς τὸ πρᾶγμα τοῦ ἄρθρου 28, οὐδὲν λέγοντος περὶ ἀγωγῶν πραγματικῶν κατὰ τοῦ ἄλ-

λοδαποῦ· ἀλλ' ὁρθότερον ὁ Οἰκονομίδης παραδέχεται τὴν καταφατικὴν λύσιν, στηριζόμενος οὐ μόνον εἰς τὸ ἀποπὸν κατὰ θεωρίαν τῆς ἀντιθέτου λύσεως, ἀλλὰ καὶ εἰς τὸ ἄρθρον 27, καθ' ὃ τὰ δικαστήρια δικάζουσι τοιοῦτου εἶδους ἀγωγὰς καὶ μεταξὺ ἄλλοδαπῶν. Κατ' ἐξαιρέσιν ὅμως δὲν ἐνάγεται ἐνώπιον τῶν ἐλληνικῶν δικαστηρίων ὁ ἄλλοδαπός, καθ' ὅσον πρόκειται περὶ ὑποθέσεως ὑπαγομένης εἰς τὴν γενικὴν δικαιοδοσίαν (δηλονότι τὴν δικαιοδοσίαν τῆς κατοικίας τοῦ ἐναγομένου), ἐὰν ἀπολαύῃ τοῦ δικαιώματος τῆς ἑτεροδικίας. (Πολ. Δικ. 26 ἐν συνδ. πρὸς ἄρθ. 17). Ἀπολαύουσι δὲ τοῦ δικαιώματος τοῦτο οὐ μόνον οἱ διπλωματικοὶ ἀπεσταλμένοι παντὸς βαθμοῦ καὶ οἱ ὑπ' αὐτοὺς ἀγόμενοι ὑπάλληλοι, δηλονότι γραμματεῖς καὶ ἀκόλουθοι, ἐπὶ δὲ οἱ τοῦ οἴκου αὐτῶν (σύζυγος καὶ τέκνα), ἀλλὰ κατὰ τὴν ἐπικρατεστέραν γνώμην καὶ οἱ τῆς θεραπείας αὐτῶν δηλονότι ὑπηρετεῖ, οἰκοδιόσκαλοι, ἰατροί, συνεικὶς κτλ. (Klüber § 179 καὶ ἐπ., Heffter Völkerrecht § 208). Τούναντίον ἐνάγεται καὶ ὁ ἀπολαύων τοῦ δικαιώματος τῆς ἑτεροδικίας, καθ' ὅσον πρόκειται περὶ ὑποθέσεως ὑπαγομένης εἰς εἰδικὴν δικαιοδοσίαν, δηλονότι ἀναγομένης εἰς ἀκίνητον κτῆμα κείμενον ἐν Ἑλλάδι, ἢ πηγάζουσας ἀπὸ συνάλλαγματος οὐ τοῦτος τῆς ἐκτελέσεως εἶναι ἢ Ἑλλάς, ἢ ἀπὸ διαχειρίσεως διεσχεθείσης ἐνταῦθα, ἢ περὶ ἀνταγωγῆς (ἴδε καὶ Πιέμερον Ὁδηγὸν Δημοσίων καὶ Δημοτικῶν ὑπαλλήλων § 159, Dalloz, Agent diplomatique n° 109 καὶ ἐπ.).

Ἐνάγεται δὲ ἄλλοδαπός ὑπὸ ἄλλοδαποῦ, 1) ἐὰν ἡ κατ' αὐτοῦ ἀγωγή ἀφορᾷ εἰς ὑπόθεσιν ἐμπορικὴν (ἐσάκις ὅμως κατοικεῖ ἐν Ἑλλάδι) ἢ εἰς κτῆμα ἀκίνητον κείμενον ἐν Ἑλλάδι ἢ εἰς διαχειρίσιν διεσχεθείσαν ἐν Ἑλλάδι ἢ εἰς ἀποζημίωσιν ἐπὶ τῇ διαπραχθείσῃ ὑπ' αὐτοῦ κολασίμῳ πράξει ἢ συνδεῖται πρὸς τὸ κύρος συντη-

ρητικῆς κατασχέσεως ἢ προσωπικῆς κρατήσεως, 2) ἐὰν ἀποδέχεται τὴν ἐλληνικὴν δικαιοδοσίαν, μὴ προβαλὼν ἑνστάσιν ἀναρμοδιότητος, 3) ἐὰν ὠρίσθῃ διὰ συνθηκῶν ὅτι τὰ ἐγγύωρα δικαστήρια δικάζουσι τοὺς ἀλλοδαπούς.

Θ. Ν. Φλογαίτης

Ἀρμοδιότης καὶ δικαιοδοσία τῶν ποινικῶν δικαστηρίων. 1. Ποινικὴ δικαιοδοσία (jurisdictio) καλεῖται ἡ ἐξουσία τῶν ποινικῶν δικαστηρίων τοῦ ἀπονέμειν τὴν ποινικὴν δικαιοσύνην, ἥγουν τοῦ ἀνακρίνειν, δικάζειν καὶ τιμωρεῖν τὰς κολασίμους πράξεις. Πρὸς ἄσκησιν τῆς ἐξουσίας ταύτης δὲν εἶναι δυνατόν νὰ ἐπαρκέσῃ ἕν καὶ μόνον δικαστήριον, τοῦναντίον ἕνεκα τῆς ἐκτάσεως τοῦ βασιλείου, καὶ τῆς πληθύος καὶ διαφορῶν βαρύτητας τῶν κολασίμων πράξεων ἐπιβάλλεται ἡ διανομὴ τῆς ποινικῆς δικαιοδοσίας εἰς διάφορα ποινικὰ δικαστήρια. Πρὸς τοῦτο ἐλήφθη ὑπ' ὄψιν ἡ διάκρισις τῶν κολασίμων πράξεων εἰς κακούργηματα, πλημμελήματα καὶ πταίσματα, καὶ συνεστάθησαν πρὸς ἐκδίκασιν αὐτῶν ἰδιαιτέρα δικαστήρια κακούργωδικῶν, πλημμελειοδικῶν καὶ πταισματοδικῶν, ὠρίσθῃ δὲ καὶ ἡ περιφέρεια ἐκαστοῦ τῶν δικαστηρίων τούτων ἐπὶ τῷ τέλει τοῦ νὰ ἐξασπῇ τὴν ἀπονεμηθεῖσαν αὐτῇ δικαιοδοσίαν ὡς πρὸς μόνας τὰς ἐν τῇ περιφερείᾳ ταύτῃ ἀναγομένας κολασίμους πράξεις.

2. Ὡς οὕτω πως κατὰ τόπον καὶ κατ' ἀντικείμενον προσδιορισθεῖσα ποινικὴ δικαιοδοσία τῶν μνησθέντων δικαστηρίων καλεῖται κοινὴ δικαιοδοσία, διότι ἐφαρμόζεται πάντοτε, ἐκτός ὅταν ὁ νόμος ἐθεώρησεν ἀναγκαῖον νὰ διαγράψῃ ῥητὰς ἐξαιρέσεις. Καὶ τοιαύτας ἐξαιρέσεις διέγραφεν ὁ ἡμέτερος νομοθέτης ἀφορῶν ὅτε μὲν εἰς τὰς ἰδιότητας ὠρισμένων προσώπων, ὅτε δὲ εἰς τὴν φύσιν ὠρισμένων ἀνομημάτων. Καὶ ὅτε μὲν ἀνέθηκε τὴν ἄσκησιν τῆς δι-

καιδοσίας ταύτης εἰς αὐτὰ τὰ ἄσκουνται τὴν κοινὴν δικαιοδοσίαν δικαστήρια, ὅτε δὲ συνέστησε πρὸς τοῦτα ἰδιαιτέρα δικαστήρια. Τὴν ποινικὴν δικαιοδοσίαν εἰς πᾶσας τὰς περιπτώσεις ταύτας καλοῦσιν ἐξαίρετικὴν ἢ ἰδιάζουσιν, ἀλλὰ φρονούμεν ὅτι διαφέρει ἢ εἰς τὸ κοινὸν δικαστήριον ἀπονεμομένη ἀπὸ τῆς εἰς ἰδιαιτέρα δικαστήρια ἀνατεθείσης, ἕνεκα δὲ τῆς διαφορᾶς ταύτης ἀντιθέτως λύονται πολλὰ ζητήματα, ἀφορῶντα εἰς τὰς σχέσεις ἐκατέρω αὐτῶν πρὸς τὴν κοινὴν δικαιοδοσίαν. Ἐνεκα τούτου ἡμεῖς καλοῦμεν τὴν πρῶτην, τὴν εἰς τὰ κοινὰ δικαστήρια ἀπονεμηθεῖσαν, ἑκτακτὸν κοινὴν δικαιοδοσίαν, καὶ μόνον τὴν δευτέραν, τὴν εἰς ἰδιαιτέρα δικαστήρια ἀνατεθείσαν, ἐξαίρετικὴν ἢ ἰδιάζουσιν.

Ἀνάγκη νὰ διαγράψωμεν ἀκριβέστερον τὴν ἑκτασιν τῆς τε ἐξαίρετικῆς ὡς καὶ τῆς ἐκτάκτου ποινικῆς δικαιοδοσίας, ἐν τοιαύτῃ δὲ περιπτώσει θέλομεν γνωρίσει καὶ τὴν ἑκτασιν τῆς κοινῆς δικαιοδοσίας τῆς εἰς τὰ κοινὰ δικαστήρια ὑπολειπομένης.

3. Ἐξαίρετικὴν ποινικὴν δικαιοδοσίαν ἔχουσι παρ' ἡμῶν οἱ στρατιωτικοί, οἱ ναυτικοί καὶ οἱ ὑπουργοί, ἀνετίθη δὲ ἡ ἐξάσκησις αὐτῆς εἰς τὰ στρατοδικεῖα, εἰς τὰ ναυτοδικεῖα καὶ εἰς τὸ εἰδικὸν δικαστήριον. Περὶ τῆς ποινικῆς δικαιοδοσίας τῶν στρατιωτικῶν πραγματεύεται ὁ περὶ τῆς στρατιωτικῆς ποιν. νομοθεσίας νόμος ΦηΒ τῆς 16 Μαΐου 1860, ὡς ἐτροποποιήθη διὰ τοῦ νόμου ΑΥΞΕ τῆς 28 Μαΐου 1887. Καὶ τὸ μὲν ἄρθρον 42 τοῦ νόμου ἐκείνου προσδιορίζει τὰς περιπτώσεις, καθ' ἃς ἀποκαλεῖται ὅλως ἡ δικαιοδοσία τῶν στρατοδικείων, ὅπερ συμβαίνει, ὅταν πρόκηται περὶ ἀνομημάτων πειρατείας καὶ ναυταπάτης, περὶ παραβάσεων τῶν νόμων περὶ τελωνείων, φάρων, δασῶν καὶ δημοσίων ἰδῶν, ὡς καὶ περὶ τῶν παραβάσεων, ἃς ῥητοὶ νόμοι ὑποβάλλουσιν εἰς ἄλλην δικαιοδοσίαν, ὡς

οἱ περὶ ἐκλογῶν, δημοσίων καταλυμάτων κτλ. Τὰ δὲ ἄρθρα 43 καὶ ἐπ. προσδιορίζουσι τὰς περιπτώσεις, καθ' ὧς χωρεῖ ἡ ἐξαιρετικὴ αὐτὴ δικαιοδοσία.

Καὶ τὸ μὲν ἄρθ. 43 προσδιορίζει τίνες ὑπάγονται εἰς τὴν στρατιωτικὴν δικαιοδοσίαν δι' ἅπαντα αὐτῶν τὰ πλημμελήματα καὶ κακουργήματα· εἶναι δὲ τοιαῦτα:

α' | Οἱ πάντες βαθμοὶ ἀξιωματικοί, ὑπαξιωματικοί, μουσικοὶ καὶ στρατιῶται τοῦ στρατοῦ τῆς ἑλλάδος.

β' | Οἱ μαθηταὶ τῶν στρατιωτικῶν σχολείων ἄφ' ἧς ὀρκισθῶσιν.

γ' | Οἱ διὰ νόμων μὲ στρατιωτικούς ἐξομοιούμενοι.

δ' | Οἱ ἐν ἀρίστοις ἀδείξ, διαθεσιμότητι, ἐρεθείᾳ καὶ ἐθνοφρονεῖ διαιτουμένους ἄφ' ἧς κατ' ἀνωτέραν διαταγὴν παρουσιάζωνται εἰς τὰς τάξεις τοῦ στρατοῦ καὶ

ε' | Οἱ αἰχμαλῶται τοῦ πολέμου.

Ἄλλ' οἱ ὑπὸ στοιχ. α—γ ὑπάγονται εἰς τὴν στρατιωτικὴν δικαιοδοσίαν δι' ἅπαντα τὰ πλημμελήματα ἢ κακουργήματα αὐτῶν, μόνον ἄφ' ὅσον διατελοῦσιν ἐν ἐνεργείᾳ, ἢ εἶναι ἐγγεγραμμένοι εἰς τοὺς ἐλέγχους τοῦ στρατοῦ ὡς παρόντες, ἢ εἶναι ἀπεσπασμένοι εἰς εἰδικήν τινα στρατιωτικὴν ἢ πολιτικὴν ὑπηρεσίαν, ἢ κρατοῦνται ἐν στρατιωτικῇ ἢ κοινᾷ φυλακῇ, ἢ νοσηλεύονται ἐν στρατιωτικῇ ἢ πολιτικῇ νοσοκομείῳ ἢ θεραπευτηρίῳ. (ἄρθ. 43). Καὶ τότε μὲν ἐν γένει θεωρεῖται ὁ ἀξιωματικὸς ἐν ἐνεργείᾳ, προσδιορίζεται τὸ ἄρθ. 3 τοῦ νόμου ΠΟΠ' τῆς 7ης Μαρτίου 1851, ἀρχεῖται δὲ ἡ κατάστασις αὕτη, ἄφ' ἧς ὁ βαθμοφόρος, λαβὼν διαταγὴν νὰ μεταβῇ εἰς τὴν θέσιν του, ἐκκίνησεν πρὸς τοῦτο, διότι ἔκτοτε ὑπακούει εἰς τὴν διαταγὴν τῆς ὑπηρεσίας καὶ ὑποβάλλεται εἰς τὴν στρατιωτικὴν πειθαρχίαν. Ὡς παρόντες δὲ θεωροῦνται οἱ ἐγγεγραμμένοι εἰς τοὺς ἐλέγχους τοῦ στρατοῦ ὡς τοιοῦτοι, καὶ ἂν ἀνεχώρησαν ἄνευ

ἀδείας, ἐφόσον δὲν ἐκηρύχθησαν ὡς λιποτάκται· κατὰ τὰς διατάξεις τῶν ἄρθρ. 224 καὶ 225 στρατ. ποινικ. νομοθεσίας. Ἀλλὰ καὶ οἱ λαβόντες ἄδειαν ἀπουσίας θεωροῦνται ὡς παρόντες, ἂν δὲν ἀνεχώρησαν ἀκόμη, ἀλλὰ μένουσιν εἰς τὸν στρατὸν τοῦ σώματος των. Εἰς τὴν στρατιωτικὴν δικαιοδοσίαν ὑπάγονται οἱ ὑπὸ στοιχ. α—γ καὶ βμα κρατηθῶσιν ἐν στρατιωτικῇ ἢ κοινᾷ φυλακῇ ἢ νοσηλεύθωσιν ἐν στρατιωτικῇ ἢ πολιτικῇ νοσοκομείῳ, καὶ ἂν διατελοῦν πρότερον ἐν ἀδείᾳ. Ἐπίσης ὑπάγονται κατὰ τὸ ἄρθ. 43, ὡς ἐτροποποιήθη τὸ 1887, καὶ οἱ εἰς πολιτικὴν ὑπηρεσίαν ἀπεσπασμένοι, πλὴν τῶν ἐκπληρούντων ἀστυνομικὰ καθήκοντα, περὶ ὧν προβλέπει τὸ ἄρθ. 24 τοῦ νόμου ΒΡ-ΠΗ, ὡς ἡ ἰδίωμεν.

Τὸ ἄρθ. 43, ὡς εἶχεν ἀρχικῶς, ὑπῆγαγεν εἰς τὴν στρατιωτικὴν δικαιοδοσίαν καὶ τοὺς νεοσυλλέκτους ἄφ' ἧς, λαβόντες διαταγὴν πορείας, ὁδοιπόρουν ὑπὸ φυλακῇ δυνάμεως, ἢ συνήρχοντο κατ' ἀνωτέραν διαταγὴν πρὸς ἐκτέλεσιν στρατιωτικῶν γυμνασίων ἢ ἐπιθεωρήσεων, ἢ ἐνοσηλεύοντο εἰς στρατιωτικὰ ἢ πολιτικὰ νοσοκομεία, ἢ ἐκρατοῦντο εἰς στρατιωτικὰ καταστήματα ἢ φυλακὰς κτλ. Ἀλλ' αἱ διατάξεις αὗται παρελείφθησαν κατὰ τὸ 1887 ἐξ ἀπλῆς, ὑποθέτομεν, ἀδελφίας. Ἐν τούτοις, ἐν ἑλλείψει αὐτῶν, μόνον μετὰ τὴν ἀριστικὴν κατάταξιν αὐτῶν θὰ ὑπαχθῶσιν εἰς τὴν στρατιωτικὴν δικαιοδοσίαν οἱ νεοσυλλέκτοι.

Ἐν περιπτώσει ἐξοστράτειας ἐκτείνεται ὁ κύκλος τῆς στρατιωτικῆς δικαιοδοσίας, κατὰ τὸ ἄρθ. 49 ἐπ.

Τὰ δὲ ἄρθ. 44, 45 καὶ 46 προσδιορίζουσι τίνες ὑπάγονται εἰς τὴν στρατιωτικὴν δικαιοδοσίαν, οὐχὶ δι' ἅπαντα αὐτῶν τὰ πλημμελήματα καὶ κακουργήματα, ἀλλὰ μόνον δι' ἐκείνα ἐξ αὐτῶν, ὅσα διαγράφονται ἐν τῷ δευτέρῳ τμήματι τοῦ τετάρτου βιβλίου τῆς στρατιωτικῆς ποινι-

κῆς νομοθεσίας ἐν ἄρθ. 193—256 καὶ ἄλλα, ὡς σχετιζόμενα ἀμέσως ἢ ἐμμέσως πρὸς τὴν στρατιωτικὴν ὑπηρεσίαν, αὐτὰς ὁ νόμος ὀνομάζει πρὸς διάκρισιν στρατιωτικά.

Καὶ κατὰ μὲν τὸ ἄρθ. 44 ὑπάρχοντες εἰς τὴν στρατιωτικὴν αὐτῶν δικαιοδοσίαν διὰ τὰ στρατιωτικά αὐτῶν πλημμελήματα καὶ κακουργήματα οἱ ἑξῆς:

α') Οἱ λιποτάττει καὶ φυγόστρατοι. Ὡς πρὸς τοὺτους παρατηροῦμεν, ὅτι ἐνῷ, ὡς εἶχεν ἀρχικῶς ὁ νόμος, ἐν καὶ τὸ αὐτὸ ἄδίκημα ἦτο ἡ φυγόστρατία καὶ ἡ ἀνυπατάξια, τὸ καλούμενον ἐν Γαλλίᾳ insoumission, κατὰ τὴν ἐν ἔτει 1887 τροποποίησιν τὸ ἄδίκημα τοῦτο διηρέθη εἰς δύο, καὶ φυγόστρατοι μὲν ἐθεωρήθησαν οἱ μετὰ τὴν ἐμφάνισιν αὐτῶν εἰς τὸ στρατολογικὸν γραφεῖον μὴ παρουσιασθέντες εἰς τὸ σῶμά των, (ἄρθ. 220 στρ. ποιν. νόμου), ἀνυπάτατοι δὲ οἱ μὴ ἐμφανισθέντες οὔτε εἰς τὸ στρατολογικὸν γραφεῖον (ἄρθ. 152 τοῦ περὶ στρατολογίας νόμου). Ἐνεκα τῆς διακρίσεως ταύτης, καὶ τῆς ῥητῆς μνείας μόνον τῶν φυγοστράτων ἐν τῷ προκειμένῳ ἄρθρῳ, ὀφειλόμεν νὰ παραδεχθῶμεν, ὅτι οἱ ἀνυπάτατοι δὲν ὑπάρχοντες εἰς τὴν στρατιωτικὴν δικαιοδοσίαν διὰ τὰ στρατιωτικά ἁνομήματα, ἐνῷ οὐδεμία κατ' οὐσίαν ὑπάρχει διαφορὰ μεταξὺ φυγοστράτων καὶ ἀνυπατάτων.

β') Οἱ στρατιωτικοὶ παντὸς βαθμοῦ, ὁσάκις εἶναι ἄπόντες ἐπ' ἀδείᾳ, ἢ δὲν εἶναι μὲν εἰς ἐνέργειαν, λαμβάνουσιν ὅμως ἀποδοχάς, καὶ ὑπάρχοντες εἰς τὰς διαταγὰς τοῦ ὑπουργείου τῶν Στρατιωτικῶν. Τοιοῦτοι εἶναι οἱ ἐν διαθεσιμότητι καὶ ἐν ἀργίᾳ διατελοῦντες βαθμοφόροι, οἵτινες ὑποβάλλονται, ὡς εἶπομεν, εἰς τὴν στρατιωτικὴν δικαιοδοσίαν δι' ἅπαντα τὰ πλημμελήματα καὶ κακουργήματα αὐτῶν, ἂν ἦς, λαβόντες διαταγὴν νὰ μεταβῶσιν εἰς τὰς θέσεις των ἐκκινήσωσι πρὸς τοῦτο. Ἐννοεῖται, ὅτι καὶ οἱ ἐπ' ἀδείᾳ ὑποβάλλον-

ται εἰς τὴν στρατιωτικὴν δικαιοδοσίαν κατ' ὀλοκληρίαν, ὅταν ἐπανεέλθωσιν, εἰς τὰ σώματά των.

γ') Οἱ στρατιωτικοί, οἱ ἐν τῷ ἐνεργῶν στρατῷ ὑπηρετοῦντες, καὶ οἱ κληθέντες τῆς διαθεσιμότητος, ἐφεδρείας ἢ ἐθνοφυλακῆς, καὶ ἀναλαβόντες ἐνεργὸν ὑπηρεσίαν ἐνεκα δὲ οἰοῦντί ποτε λόγου ἀπολυθέντες ἢ διαγραφέντες τῆς παρὰ τῷ ἐνεργῶν στρατῷ ὑπηρεσίας των, ἐπὶ τρεῖς μῆνας ἀπὸ τῆς διαγραφῆς των. Ἡ ἐπὶ τρίμηνον ὑποβολὴ τῶν ἀπολυομένων ἢ διαγραφέντων ἐκ τῆς στρατιωτικῆς ὑπηρεσίας εἰς τὴν στρατιωτικὴν δικαιοδοσίαν διὰ τὰ στρατιωτικά ἁνομήματα ἐθεωρήθη ἀναγκαία, ἵνα μὴ τυχὸν παρεκτραπῶσιν οὐδὲν εἰς τοιαῦτα ἐνεκα προσφάτων ἐν τῷ στρατῷ μνησικακῶν.

Τὸ δὲ ἄρθρον 45 πραγματεύεται περὶ τῶν ἐν ἀορίστῳ ἀδείᾳ, διαθεσιμότητι, ἐφεδρείᾳ καὶ ἐθνοφυλακῇ διατελούντων, περὶ ὧν πραγματεύεται καὶ τὸ ἄρθ. 43. Καὶ τοῦτο μὲν ὑποβάλλει, ὡς εἶδομεν, αὐτοὺς εἰς τὴν στρατιωτικὴν δικαιοδοσίαν δι' ἅπαντα τὰ ἁνομήματα, ἂν ἦς κατ' ἀνωτέραν διαταγὴν παρουσιασθῶσιν εἰς τὰς τάξεις τοῦ στρατοῦ, ἤδη δὲ τὸ ἄρθ. 45 ὑποβάλλει αὐτοὺς εἰς τὴν στρατιωτικὴν δικαιοδοσίαν καὶ πρότερον διὰ τὰ στρατιωτικά ἁνομήματα, ἥτοι ἂν ἦς λάθῃσι διαταγὴν παύσεως, ἕως ὅτου ρθᾶσι εἰς τὸ στρατιωτικὸν σῶμα, πρὸς ὃ διευθύνονται, ἢ συνενωθῶσιν εἰς ἴδιον ἀπόσπασμα.

Τέλος τὸ ἄρθ. 46 ὑποβάλλει εἰς τὴν στρατιωτικὴν δικαιοδοσίαν τοὺς ἀξιοματικούς καὶ ὑπαξιωματικούς τῆς χωροφυλακῆς, ὡς καὶ τοὺς χωροφυλάκας 1) δι' ἅπαντα τὰ στρατιωτικά ἁνομήματα, ἐξαιρουμένων τῶν ἐν ἄρθ. 238 § 4, 240, 250 καὶ 252 § 3 ἀναφερομένων καὶ 2) δι' ἅπαντα τὰ ὑπὸ τοῦ κοινοῦ ποινικοῦ νόμου προβλεπόμενα πλημμελήματα καὶ κακουργήματα αὐτῶν, τὰ διαπραχτόμενα κατὰ στρατιωτικῶν οἰοῦντί ποτε ὅπλου ἢ σώματος. Οἱ αὖ

περὶ τῶν ἀνδρῶν τῆς χωροφυλακῆς διατάξεις περιέχει τὸ ἄρθ. 18 στρατ. ποιν. νόμου, περιέλαβε καὶ τὸ ἄρθ. 24 τοῦ νόμου ΒΡΠΠ' περὶ μεταβολῆς τοῦ συστήματος τῆς ἀστυνομικῆς διοικήσεως περὶ τῶν ἀστυνομικῶν, καὶ τῶν ἐκτελούντων ἀστυνομικὰ καθήκοντα ὁπλιτῶν· καὶ οὗτοι ὑπάγονται εἰς τὴν στρατιωτικὴν δικαιοδοσίαν διὰ μόνον τὰ στρατιωτικὰ ἀνομήματα, πλὴν τῶν ἀνω ἐξαιρέσεων σὺν τῇ προσήκῃ τοῦ ἄρθ. 254 στρατ. ποιν. νόμου, διὰ ὅς τὰ ὑπὸ τοῦ ποιν. νόμου προβλεπόμενα, ἂν διαπραχθῶσι κατὰ στρατιωτικὸν εὐθὺς ὅπου ὁπλοῦ ἢ σώματος.

4. Περὶ τῆς ποινικῆς δικαιοδοσίας τοῦ ναυτοδικείου πραγματεύεται ὁ νόμος ΧΝΘ τῆς 5 Αὐγούστου 1861, ὅστις ἐν ἄρθ. 4 παραπέμπει εἰς τὰς διατάξεις τῶν ἄρθρ. 40—42 τοῦ περὶ στρατιωτικῆς ποινικῆς νομοθεσίας ΦηΒ νόμου· προσδιορίζει δὲ ἀπὸ κοινῆς τίνες ὑπάγονται εἰς τὸ ναυτοδικεῖον διὰ πάντα τὰ παρ' αὐτῶν πραττόμενα κλομαγῆματα καὶ πλημμελήματα, τίνες διὰ μόνον τὰ ναυτικὰ ἀδικήματα, καὶ τίνας δὲ ἄλλα τινὰ ἐνδιαφέροντα τὴν ναυτικὴν ὑπηρεσίαν. Παραπέμποντες εἰς τὰς διατάξεις τῶν ἄρθρων τούτων, παρατηροῦμεν ἱ) Ὅτι οἱ εἰς μὴ ναυτικὴν ὑπηρεσίαν ἀπεσπασμένοι δὲν ὑπάγονται εἰς τὴν ναυτικὴν δικαιοδοσίαν διὰ πάντα τὰ ἀνομήματα, ὡς συμβαίνει ἐπὶ στρατιωτικῶν, ἀλλὰ μόνον διὰ τὰ ναυτικά (ἄρθ. 4 ἐδ. α' ἐν συνδυασμῷ μὲ ἐδ. γ' τοῦ νόμου ΧΝΘ) καὶ 2) ὅτι περιέχονται ἐν τῷ ἄρθρῳ τούτῳ αἱ περὶ νεοσυλλέκτων καὶ ἐθελοντῶν διατάξεις αἱ παραλειπόμεναι εἰς τὸ νέον κείμενον τοῦ ἄρθρ. 43 στρατ. ποιν. νομοθεσίας.

5. Γέλος τὰ ἄρθ. 80 καὶ 81 τοῦ συντάγματος, καὶ οἱ περὶ εὐθύνης τῶν ὑπουργῶν νόμοι ΦΠΕ τῆς 22 Δεκεμβρίου 1876, καὶ ΝΠ τῆς 11 Μαρτίου 1877 προβλέπουν περὶ συστάσεως τοῦ εἰδικοῦ δικαστηρίου πρὸς ἐκδίκασιν τῶν κατὰ τὴν ὑ-

πουργῶν κατηγοριῶν τῆς βουλῆς, καὶ προσδιορίζουσι τὴν δικαιοδοσίαν αὐτῶν, ἐκτείνουμένην ἐπὶ πάντων τῶν ἐν τοῖς νόμοις ἐκείνοις διαγραφομένων ἀδικημάτων, καὶ ἐπὶ πάντων τῶν τυχόν συναιτιῶν ἢ συνεργῶν, καθ' ὧν οὐδεμία ἐπιτρέπεται ἀνάκρισις ἢ καταδίωξις, ἂν ἡ βουλὴ δὲν κατηγορήσῃ τοὺς ὑπουργούς, οὓς ὁμως ὀφείλει νὰ δικάσῃ τὸ εἰδικὸν δικαστήριον, καὶ καθ' ἣν περίπτωσιν κηρύξῃ ἀθῶον τὸν ὑπουργόν τῆς ἀποδοθείσης αὐτῷ πράξεως (ἄρθ. 10 καὶ 37 τοῦ νόμου ΦΠΕ).

6. Καὶ τὸ ἄρθρ. 43 τοῦ νόμου ΦηΒ καὶ τὸ ἄρθ. 4 τοῦ νόμου ΧΝΘ ὑπάγουσιν εἰς τὴν ἐξαιρετικὴν δικαιοδοσίαν τὰ κλομαγῆματα καὶ πλημμελήματα, ὅσα διαπραττοῦσιν οἱ ἐν αὐτοῖς ἀναφερόμενοι στρατιωτικοὶ καὶ ναυτικοί. Ἐντεῦθεν ἐπεται ἅψ' ἐνός μὲν, ὅτι δὲν ὑπάγονται εἰς τὴν ἐξαιρετικὴν δικαιοδοσίαν τὰ ἀνομήματα, ὅσα διεπράχθησαν ὑπ' αὐτῶν, πρὶν ἢ ἀποκτήσωσι τὴν ιδιότητα τῶν στρατιωτικῶν ἢ ναυτικῶν, ἅψ' ἑτέρου δὲ ὅτι δὲν ἐκλείπει ἡ ἐξαιρετικὴ δικαιοδοσία, καὶ ἂν πρὸ τῆς καταδίωξεως ἐξέλιπεν ἡ ιδιότης αὕτη, οὕτως ἀπεφάνθη ὁ Ἄρ. Πάγος διὰ τῶν 24 τοῦ 1888 καὶ 22 τοῦ 1892 ἀποφάσεών του. Ταῦτα ἐφαρμόζονται καὶ ὡς πρὸς τοὺς ὑπουργούς, περὶ ὧν ῥητὸν εἶναι τὸ ἄρθ. 10 τοῦ περὶ εὐθύνης ὑπουργῶν νόμου.

7. Ἡ ἔκτακτος δικαιοδοσία καθιερώθη ὅτε μὲν ἔνεκεν ὠρισμένων ιδιοτήτων τῶν κατηγορουμένων προσώπων, ἅτινα μνησνεύονται ἐν τῷ ἄρθ. 36 ποιν. δικονομίας, καὶ ἄρθ. 215 ἐν τέλει τοῦ περὶ ὀργανισμοῦ τῶν προξενικῶν ἀρχῶν νόμου, ὅτε δὲ ἔνεκα τῆς φύσεως ὠρισμένων ἀνομημάτων, ὡς ἐκ τούτου δὲ διακρίνεται αὕτη εἰς ἔκτακτον δικαιοδοσίαν λόγῳ προσώπων, καὶ εἰς ἔκτακτον δικαιοδοσίαν λόγῳ ὕλης.

Περιπτώσεις τῆς πρώτης εἰσὶν αἱ ἐξῆς· α') Ὅτι ὑπῆρχθησαν εἰς τὰ πλημμελειο-

δικεῖν τὰ πταίσματα τῶν ἐν τοῖς ἀνωτέρω ἄρθροις ἀναφερομένων προσώπων, β') "Ὅτι τὰ πλημμελήματα τῶν αὐτῶν προσώπων εἰσέχθησαν εἰς τὰ Ἐφετεῖα (ἄρθ. 4 ποιν. δικ.), γ') "Ὅτι εἰς τὰ αὐτὰ Ἐφετεῖα ἀνετίθη ἡ ἀνάκρισις τῶν κακουργημάτων ὅλων τῶν ἀνωτέρω προσώπων, ἡ ἐκδίκασις ὅμως αὐτῶν ἀφέθη εἰς τὰ κακουργιοδικεῖα (ἄρθ. 42 ποιν. δικ.).

Περιπτώσεις δὲ τῆς δευτέρας αἰ ἐξ ἧς α') "Ὅτι ὅλα ἐν γένει τὰ πολιτ. πλημμελήματα, ὡς καὶ τὰ τοῦ τύπου, ὅσῳς δὲν ἀφορῶσιν εἰς τὸν ἰδιωτικὸν βίον, ἀνετίθησαν εἰς τὰ κακουργιοδικεῖα (ἄρθ. 95 Συνταγ.). β') "Ὅτι πλημμελήματα τινα ὑπῆχθησαν ἐξαιρετικῶς εἰς τὰ πταισματοδικεῖα, πταίσματα δὲ τινα εἰς τὰ πλημμελειοδικεῖα. γ') "Ὅτι ἡ ἐκδίκασις τῶν κακουργημάτων τῆς πειρατείας καὶ ναυταπάτης ὑπάγεται εἰς τὰ Ἐφετεῖα, οὐχὶ ὅμως καὶ ἡ τῶν πλημμελημάτων, ὡς ὑπεστήριξαν τινες (ἄρθ. 13 τοῦ περὶ ναυταπάτης νόμου).

Εἰς τὴν ἑκτακτὸν λόγῳ προσώπων δικαιοδοσίαν ὑπάγονται καὶ τὰ ἀνομήματα αὐτῶν, ὅσα διέπραξαν, πρὶν ἢ ἀποκτήσωσι τὴν ἰδιότητα, ἕνεκα τῆς ὁποίας ὑπῆχθησαν εἰς τὴν ἑκτακτὸν δικαιοδοσίαν, διότι καὶ ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει οἱ αὐτοὶ ὑπάρχουσι λόγοι νὰ ἐκδικασθῇ ἡ ὑπόθεσις ὑπὸ ἀνωτέρου δικαστηρίου χάριν τῆς ἀμερολήπτου ἀπονομῆς τῆς δικαιοσύνης, καὶ χάριν ἐξασφάλσεως τῶν κατηγορουμένων κατὰ ἐμπυθῶν κατηγοριῶν προκαλουμένων ἐκ τῆς ἐκπληρώσεως τῆς ὑπηρεσίας των.

8. Ἐκ τῶν ἐκτελέτων προκύπτει, ὅτι ὅμοια δικαιοδοσία ἀπενεμήθη εἰς πλείονα δικαστήρια, διαφόρους ἔχοντα τοπικὰς περιφερείας, ἥτοι εἰς πλείονα πταισματοδικεῖα, πλημμελειοδικεῖα, κακουργιοδικεῖα, ἐφετεῖα, ἐπομένως ἀνάγκη νὰ προσδιορισθῇ εἰς ποῖον ἐκ τῶν πλείονων τούτων, τὴν αὐτὴν δικαιοδοσίαν ἔχοντων δικαστηρίων, θέλει ἀνατεθῇ ἡ ἐκδίκασις ἐνός

ἐκάστου τῶν διαπραττομένων πταισμάτων, πλημμελημάτων καὶ κακουργημάτων, ἡγουν ποῖον ἐξ αὐτῶν εἶναι ἐκάστοτε ἀρμόδιον νὰ ἀποφασίσῃ περὶ αὐτῶν. Ἐκτεθεὶς ἔπεται, ὅτι ἀρμοδιότης καλεῖται ἡ ἱκανότης τοῦ δικαστηρίου νὰ ἀσκήσῃ τὴν δικαιοδοσίαν αὐτοῦ πρὸς ἐκδίκασιν ὡρισμένου ἀνομήματος.

Ὡς ἀρμόδια πρὸς ἐκδίκασιν ἐκάστου κακουργήματος ἢ πλημμελήματος δικαστήρια ἐθεώρησε συγχρόνως ὁ νόμος τὸτε δικαστήριον τοῦ τόπου, ἐνθα διέπραχθη τὸ ἀνόμημα, καὶ τὸ δικαστήριον τοῦ τόπου τῆς κατοικίας τοῦ δράστου, καὶ τὸ τοῦ τόπου τῆς διαμονῆς αὐτοῦ (ἄρθρ. 29 ποιν. δικ.). Μεταξὺ δὲ αὐτῶν παρεδίχθη προτίμησιν ὑπὲρ τῆς ἀρχῆς, ἥτις πρῶτον ἐκάλεσε τὸν κατηγορούμενον, ἢ ἐτάξε τὴν φυλάκισιν αὐτοῦ (ἄρθρ. 31 ποιν. δικ.), ὅθεν ἡ χρονολογία τοῦ ἐντίμματος ἢ τῆς κλήσεως προσδιορίζει τὴν μεταξὺ τῶν συνεπιλαβομένων δικαστηρίων προτίμησιν, καὶ ἂν τυχὸν προτηγῇ τῇ ἐτέραι ἀνακριτικαὶ πράξεις. Τούναντι, προκειμένου περὶ πταίσματος, μόνον τοῦ τόπου τῆς ἐκτελέσεως δικαστήριον ἐθεώρησεν ὁ νόμος ὡς ἀρμόδιον.

Καὶ ἀρμόδιον μὲν ὡς ἐκ τοῦ τόπου τῆς ἐκτελέσεως θεωρεῖται τὸ δικαστήριον, ὅταν τὸ ἀδίκημα ἐξετελέσθῃ ἐντὶ τῆς τοπικῆς αὐτοῦ περιφερείας, προσδιοριζομένης κατὰ τὸ ἄρθ. 3 ὄργαν. δικαστ. διὰ βασιλικοῦ διατάγματος, προκειμένου δὲ περὶ εἰρηνοδικείου, μετὰ γνωμοδότησιν τοῦ ἀρμοδίου πρωτοδικείου ἐν συμβουλῇ καὶ ἐν ὁλομείλῃ ἀποφαινομένου (ἄρθρ. 3 τοῦ νόμου ANE τῆς 22 Ἰουνίου 1882). Ὑπηγόρευσαν δὲ τὴν ἀρμοδιότητα ταύτην ἅφ' ἐνός τὸ πρόχειρον τῶν ἀποδείξεων καὶ ἡ εὐχέρεια τῆς ταχείας συλλογῆς καὶ ἐξελέγγελως αὐτῶν, καὶ ἅφ' ἐτέρου ἡ μείζων ἀνάγκη τοῦ παρὰ δεγματοπισμοῦ. Ἐνθα ἐξετελέσθῃ τὸ ἀνόμημα. Ἡ ἀρμοδιότης αὕτη ἐκλείπει, ὅταν ὅλος ὁ γνωστός δι-

μένει ἡ δικαστικὴ περιφέρεια, ἔνθα ἡ κο-
λίσσιμος πρᾶξις ἐτετελέσθη. Ἀμφιβολίαι
δὲ γεννῶνται περὶ αὐτῆς, ὅταν εἰς δια-
φόρους περιφέρειας ἔλαβον χώραν αἱ διά-
φοροι ἐνέργειαι τοῦ δράστου, αἱ ἀποτελοῦ-
σαι ἐν ὅλῳ τὴν ἐκτέλεσιν τοῦ ἀδικήμα-
τος. Ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει ὡς τόπος
ἐκτελέσεως πρέπει νὰ θεωρηθῇ πᾶσα πε-
ριφέρεια, ἐν ᾗ αἱ γινόμεναι ἐνέργειαι τοῦ
δράστου ἔχουσιν ἀξιοποιῶν χαρακτῆρα
ὅθεν οὐχὶ ἡ περιφέρεια, ἔνθα μόναι αἱ προ-
παρασκευαστικαὶ πράξεις ἔλαβον χώραν,
διότι αὗται δὲν τιμωροῦνται, ἢ ἡ περι-
φέρεια ἔνθα ἀπεδίωσεν ὁ ἐν ἄλλῃ περι-
φέρειᾳ πληρωθεὶς, διότι προκειται περὶ
ἀπλῆς συνεπειᾶς τῆς τετελεσμένης ἤδη
πράξεως. Τούναντίον, ὅταν ὁ δράστης πυ-
ροβολῶν ἐκ μιᾶς περιφέρειας φρονέσῃ ἄν-
θρωπον ἐν ἄλλῃ εὐρισκόμενον, ἀμφοτέραι
αἱ περιφέρειαι θεωροῦνται ὡς τόποι ἐκτε-
λέσεως τοῦ ἀνομήματος, διότι ἀξιοποιοῖ
πράξεις ἀπαρτίζουσαι αὐτὸ τελοῦνται ἐν
ἐκατέρᾳ τῶν περιφερειῶν, ὁ πυροβολισμὸς
ἐν τῇ μιᾷ, ἡ εἰσαγωγή τῆς σφαίρας εἰς
τὸ σώμα τοῦ παθόντος ἐν τῇ ἑτέρᾳ.

ἵνα προσδιορισθῇ δὲ τὸ λόγω κατοι-
κίας τοῦ κατηγορουμένου ἁρμοδιον δικα-
στήριον, λαμβάνεται ὑπ' ὄψιν ὁ τόπος,
ἔνθα συνήθως διαμένει, καὶ οὐχὶ ἡ κατὰ
τὸ ἀστικὸν δίκαιον κατοικία αὐτοῦ. Ἡ
ἀντιρροισίς, ὅτι τὸ γερμανικὸν κείμενον με-
ταχειρίζεται τὴν λέξιν domicile, δὲν εἶναι
σπουδαία, διότι ἡ λέξις αὕτη δὲν σημαί-
νει τὴν κατὰ τὸ ἀστικὸν δίκαιον κατοι-
κίαν, ὡς προκύπτει ἐκ τοῦ γερμανικοῦ
κειμένου τοῦ ἀρθροῦ 16 πολ. δικ. ὅπερ
τὴν κατοικίαν ταύτην ὀνομάζει οὐχὶ do-
miciil ἀλλὰ διὰ τῆς φράσεως bleibendes
wonsitzes. Ἀλλὰ τὴν ἐρμηνεύειν ταύτην
ὑποστηρίζουσι καὶ οἱ λόγοι, οἱ ὑπαγορευόν-
τες τὴν ἁρμοδιότητα τῆς κατοικίας, καὶ
ὅτινες εἶναι, ὅτι ταχύτερον διεξάγεται ἡ
δικασία, ἔνθα ὁ κατηγορούμενος διαμένει,
καὶ ἀσφαλέστερον δύναται νὰ διαγνωσθῇ

αὐτοῦ ὁ προηγούμενος βίος καὶ ἡ διαγωγή
αὐτοῦ.

Τέλος, ὡς ἁρμοδιον ἐθεώρησεν ὁ νόμος
καὶ τὸ δικαστήριον τοῦ τόπου, ἔνθα προ-
σκεινῶς διαμένει ὁ κατηγορούμενος, ὅταν
πρόκειται νὰ ἀρτίσῃ κατ' αὐτοῦ ἡ κατα-
δίωξις. Μὴ διακρίνοντας δὲ τοῦ νόμου, ἂν
ἐκούσῃ ἢ ἀκούσῃ εἶναι ἡ τοιαύτη δια-
μονή, πρέπει νὰ συμπεράνωμεν, ὅτι ἁρ-
μοδιον εἶναι καὶ τὸ δικαστήριον τοῦ τόπου
τῶν φυλακῶν, ἔνθα κρατεῖται ὁ κατα-
γορούμενος.

Περὶ τῶν ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ τελουμένων
ἀνομημάτων ἦτον ἀνάγκη ἰδιαιτέρας προ-
νοίας, διότι ἡ μὲν ἁρμοδιότης τοῦ τόπου
τῆς ἐκτελέσεως ἐξαιρετικῶς μόνον λαμβά-
νεται ὑπ' ὄψιν, προκειμένου περὶ τῶν ἐν
μὴ χριστιανικαῖς χώραις πταισμάτων,
καὶ τινῶν πλημμελημάτων, ἐνδεχόμενον
δὲ εἶναι νὰ μὴ ἔχουσιν οἱ κατηγορούμενοι
κατοικίαν ἢ διαμονὴν ἐν τῇ ἡμεδαπῇ
κατὰ τὴν ἐναρξιν τῆς καταδίωξεως. Καὶ
τὸ μὲν ἄρθρον 30 ποιν. δικ. προσδίδει
ἁρμοδιότητα εἰς τὸ δικαστήριον τῆς τε-
λευταίας κατοικίας ἢ ἐρημέρου ἐν τῇ ἡ-
μεδαπῇ διαμονῆς τοῦ δράστου. Τὸ δὲ ἄρθ.
186 τοῦ ἰσχύοντος ΧΝΣ τῆς 22 Δεκεμ-
βρίου 1877 περὶ προξενικῶν ἀρχῶν νόμου,
ἀναφερόμενον εἰς τὴν διάταξιν τοῦ ἀρθ. 30
ποιν. δικ. προστίθησιν, ὅτι, ἐὰν ᾖ γιναι ἄ-
γνωστος ὁ τόπος τῆς τελευταίας ἐν τῇ
ἡμεδαπῇ κατοικίας ἢ ἐρημέρου διαμονῆς
τοῦ κατηγορουμένου, ἢ δὲν ὑπάρχῃ τοι-
αύτη παντάπασιν, ἁρμοδιοὶ εἶναι οἱ ἐν
Σύρῳ ἀναγκαστικῶς ὑπάλληλοι καὶ δικασταί.
Τὸ δὲ ἄρθρ. 1 τοῦ νόμου ΑΤΙΒ τῆς 9ης
Δεκεμβρίου 1885, προκειμένου περὶ ἀνο-
μημάτων κατὰ τῆς ἀσφαλείας τῶν ὑπο-
βρυχιῶν καλωδίων, εἰσάγει νέαν ἁρμοδιό-
τητα, τὴν τοῦ δικαστηρίου τοῦ λιμένος,
ἔνθα ὑπάρχει νοηολογημένον τὸ Ἑλλην.
πλοῖον, ἢ τοῦ λιμένος τῆς πρώτης προσ-
ομισίσεως αὐτοῦ ἐν Ἑλλάδι, ἐπεκτείνει δὲ
τὴν ἁρμοδιότητα ταύτην καὶ ἐπὶ τῶν ἐν

τῇ ἐγγυωρίῳ θαλάσῃ τοιοῦτων ἀνομημάτων (ἄρθ. 11 καὶ ἐπ.). Τέλος τὸ ἄρθ. 12 τοῦ περὶ πειρατείας καὶ ναυταπάτης νόμου θεωρεῖ ἀρμοδίους καὶ τοὺς ἀνακριτικούς ὑπάλληλους, εἰς οὓς κατὰ πρῶτον παρεδόθησαν οἱ κατὰ θάλασσαν συλληφθέντες δράσται τοιοῦτων πράξεων, ἐπομένως καὶ τὸ Ἐφετεῖον ἐν τῇ περιφερείᾳ τοῦ ὁποῦ ἐδρεύουσιν οὗτοι.

9. Ἐκ τῶν μέχρι τοῦδε ἐκτεθέντων προσδιορίζεται ἡ ἀρμοδιότης οὐ μόνον τῶν ἀρμοδίων πρὸς ἐκδίκασιν τῶν ὑποθέσεων δικαστηρίων, ἀλλὰ καὶ τῶν πρὸς ἐνέργειαν τῆς ἀνακρίσεως ἀνακριτικῶν ὑπάλληλων. Ἄλλ' ὡς πρὸς τοὺτους ῥητέον καὶ τὰ ἑξῆς: Ἐπὶ κακουργημάτων ἀρμόδιοι πρὸς ἀνάκρισιν τοῦ κακουργήματος εἶναι οἱ ἀνακριτικοὶ ὑπάλληλοι τῆς περιφέρειας ἐκείνου τοῦ πλημμελειοδικείου, ἐν ᾧ ἐξετελέσθη τὸ κακούργημα, ἢ κατοικεῖ, ἢ διαμένει ὁ κατηγορούμενος. Οἱ αὗτοι ἀνακριτικοὶ ὑπάλληλοι εἶναι ἀρμόδιοι, προκειμένου περὶ ἐκτάκτου λόγῳ ὕλης ἀρμοδιότητος. Προκειμένου ὅμως περὶ τῆς ἐκτάκτου λόγῳ προσώπων ἀρμοδιότητος, ἀρμόδιοι εἶναι ἐπὶ μὲν πταισμάτων οἱ ἐν τῇ περιφερείᾳ ἐν ᾧ ἐξετελέσθη τὸ πταῖσμα ἀνακριτικοὶ ὑπάλληλοι, ἐπὶ δὲ πλημμελημάτων καὶ κακουργημάτων οἱ εἰσαγγελεῖς καὶ ὁ πρόεδρος τοῦ Ἐφετείου τῆς περιφέρειας, ἐνθα τὸ ἀνομημα ἐξετελέσθη, ἢ κατοικεῖ, ἢ διαμένει ὁ κατηγορούμενος.

10. Οἱ περὶ δικαιοδοσίας καὶ ἀρμοδιότητος ἐκτεθέντες κανόνες τροποποιεῖνται, ὅταν τὸ ἀνομημα διεπράχθῃ ὑπὸ πολλῶν ὑπαγομένων εἰς διαφόρους δικαιοδοσίας ἢ ἀρμοδιότητας, ὡς καὶ ὅταν πρόκειται περὶ πολλῶν ἀνομημάτων συναφῶν πρὸς ἄλληλα, ὑπαγομένων δὲ εἰς διάφορον δικαιοδοσίαν ἢ ἀρμοδιότητα.

Ἐν τῇ πρώτῃ περιπτώσει ἐθεωρήθη ἀναγκαῖα πρὸς ὀρθὴν ἀπονομὴν τῆς δικαιοσύνης ἡ συγχρονος ἐκδίκασις πάντων τῶν συνακτιῶν. Πρὸς τοῦτο, ὅταν τινὲς τῶν

συνακτιῶν ὑπάγωνται εἰς τὴν κοινὴν δικαιοδοσίαν, ἕτεροι δὲ εἰς τὴν ἐξαιρετικὴν, ἀδικρίτως τοῦ βαθμοῦ τῆς ἐνοχῆς αὐτῶν, ὑπάγονται ἅπαντες εἰς τὰ κοινὰ δικαστήρια (ἄρθ. 60 στρατ. ποιν. νομοθεσίας). Ὅταν ὅμως ἅπαντες εἶναι στρατιωτικοί, τινὲς δὲ ὑπάγωνται εἰς τὴν κοινὴν δικαιοδοσίαν ἐνεκὰ τῆς θέσεως αὐτῶν κατὰ τὴν ἐκτέλεσιν τῆς πράξεως, ὡς π. γ. ἀπὸ διεπείλουν ἐν ἀδείᾳ, ἢ ὡς ἀνήκοντες εἰς τὴν χωροφυλακὴν, ὑποβάλλονται ἅπαντες εἰς τὸ στρατιωτικὸν δικαστήριον (ἄρθ. 61 αὐτόθι). Ἐπίσης ὅταν τὸ ἀνομημα διεπράχθῃ παρ' Ἑλληνικῶν στρατῶν ἐν τῇ ἁλλοδαπῇ, ἢ ἐν τῇ ἡμεδαπῇ ἀλλ' ἀπέναντι τοῦ ἐξθροῦ. Ἐνίοτε ὅμως προετιμήθη ἡ διαίρεσις τῆς ἐκδίκασεως, παρ' ἐμφανέντος ἐκάστου εἰς ἣν ὑπάγεται δικαιοδοσίαν, ὡς προκειμένου περὶ τῶν ἐν ἄρθρ. 193—219 αὐτόθι, κολασίμων πράξεων. Ταῦτα πάντα ἐφαρμόζονται καὶ ὅταν πρόκηται περὶ ἐξαιρετικῆς ναυτικῆς δικαιοδοσίας (ἄρθρ. 7 τοῦ νόμου ΧΝΗ τῆς 5 Αὐγ. 1861).

Πρὸς τὸν αὐτὸν σκοπὸν τῆς συγχρόνου ἐκδίκασεως τῶν συνακτιῶν, ὅταν τινὲς τούτων ὑπάγωνται εἰς τὴν κοινὴν δικαιοδοσίαν, ἕτεροι δὲ εἰς τὴν ἐκτάκτον, ἅπαντες εἰσαχθήσονται εἰς τὸ δικαστήριον τῆς ἐκτάκτου δικαιοδοσίας (ἄρθρ. 45 ποιν. Δικ.), ἐκτὸς ἂν εἰς ἀνώτερον κοινὸν δικαστήριον ὑπάγωνται οἱ πρῶτοι, ὡς π. γ. ἂν εἰς κακούργημα πρᾶχθὲν ὑπὸ πολλῶν ἐνέχεται εἰς βαθμὸν πλημμελήματος ἕκτος ἔχων τὴν ιδιότητα τοῦ νομάρχου, ὅτε ἡμῶτεροι ὑπαχθῶσονται εἰς τὸ κακουργιοδικεῖον.

Τέλος, πρὸς τὸν αὐτὸν σκοπὸν, ὅταν πλείονες συνακτιῶν ὑπάγωνται εἰς τὴν κοινὴν δικαιοδοσίαν, ἀλλ' εἰς διάφορα ἀρμόδια δικαστήρια, ἐκ τῶν πολλῶν τούτων δικαστηρίων προτιμᾶται τὸ διὰ τὸν προτιμᾶται ἀρμόδιον (ἄρθρ. 32 ποιν. Δικ.) καὶ ἂν τοῦτο οὐδὲως εἶναι ἀρμόδιον διὰ

τοὺς λοιπούς. Ὡς πρωταίτιον δὲ ἐννοεῖ ὁ νομος τὸν ἐπισύροντα τὴν βαρυτέραν ποινὴν. ὅθεν, ἂν τὴν αὐτὴν ποινὴν ἐπισύρῃσι πάντες, πάντα τὰ δι' ἑκαστον ἀρμοδίᾳ δικαστήρια εἶναι τοιαῦτα καὶ διὰ τοὺς λοιπούς, προτιμηθήσεται δὲ τὸ πρότερον ἐπιληφθέν.

Εἰπομεν, ὅτι λόγῳ τῆς συγχρόνου καταδίκης τῶν πλείονων συναιτίων τοῦ αὐτοῦ ἀνομήματος ἐπετάχθησαν αἱ ἐκτεθεῖσαι ἐξαιρέσεις τῶν γενικῶν περὶ δικαιοδοσίας καὶ ἀρμοδιότητος κανόνων. Ὅθεν δὲν λαμβάνουσι χώραν αὗται, ὅταν δὲν καταδικῶνται οἱ ἔχοντες διάφορον δικαιοσύνην ἢ ἀρμοδιότητα, ἢ διότι ἀπεβίωσαν ἥδη, ἢ διότι κατεδικάσθησαν πρότερον, ἢ ἀδολῶς ἐγνώσθησαν. ἢ μόνον ἐν τῷ ἀκροατηρίῳ ἀνεκαλύφθη κατὰ πρότερον ἡ συναιτιότης αὐτῶν. Εἰς πάσας τὰς τοιαύτας περιπτώσεις προχωρεῖ ἡ κατὰ τῶν λοιπῶν καταδίωξις κατὰ τοὺς γενικῶς περὶ δικαιοδοσίας καὶ ἀρμοδιότητος κανόνας.

Ἄλλ' ἐνδέχεται νὰ ἀναφῶσι περιστάσεις κατεστῶσι δύνατον, ἢ λίαν δυσκόλῳ, ἢ καὶ ἐπιβλαβῇ τὴν σύγχρονον ἐκδικασιν πάντων τῶν συναιτίων· ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει ἐπιτρέπεται ὁ χωρισμὸς τῆς δίκης ὡς πρὸς τινὰς αὐτῶν. Οὕτω κατὰ τὸ ἀρθ. 474 ποιν. δικ. ἡ φυγοδικία τινῶν ἐκ τῶν συναιτίων δὲν ἐμποδίζει τὴν κατ' ἀντιμωλίαν συζήτησιν ὡς πρὸς τοὺς παρόντας συνενέχους καὶ συναιτίους. Οὕτως ἐπίσται κατὰ τὸ ἀρθ. 32 ἐδ. 2 ποιν. δικ. ὑπαρχόντων οὐσιωδῶν λόγων, περὶ ὧν ἀποφασίζουσι τὰ δικαστήρια, δύναται νὰ χωρισθῇ ἡ περὶ πάντων τῶν συναιτίων ἀνάκρισις καὶ ἐν τῷ ἀκροατηρίῳ συζήτησις.

Τί γενήσεται, ἂν συνεπέξῃ τοιοῦτου χωρισμοῦ τῆς δίκης, ἡ ἀθωώσεώς τινων ἐκ τῶν συναιτίων, ἐξέλιπον οἱ λόγοι, δι' οὓς διετάχθησαν αἱ ἐκτεθεῖσαι ἐξαιρέσεις τῶν γενικῶν περὶ δικαιοδοσίας καὶ ἀρμο-

διότητος κανόνων; Ὡς ἐξακολουθήσῃ, ἡ ἀπαξ ἀρξαμένη καταδίωξις, ἢ ὡς ἀναλάβῃσι τὸ κράτος αὐτῶν οἱ κανόνες ἐκεῖνοι; Τὸ ζήτημα εἶναι ἀμφίβολον, καὶ πολλάκι καὶ ἀντιφατικαὶ λύσεις αὐτοῦ ὑπεστηρίχθησαν. Καθ' ἡμᾶς, εἰ μὲν οἱ λόγοι τῆς ἐξαιρέσεως ἐξέλιπον διακρούσης τῆς προδικασίας μέχρι τῆς ἐκδόσεως τοῦ βουλεύματος, θανόντος, π. χ. ἡ ἀθωώθεντος τοῦ ἔχοντος τὴν ἐξαιρετικὴν ἢ ἑκτακτον δικαιοδοσίαν, οἱ κανόνες ἐκεῖνοι ὡς ἀναλάβῃσι τὸ κράτος αὐτῶν, καὶ οἱ λοιποὶ καταγορεύμενοι ὡς παραπεμφθῶσιν εἰς τὸ δικαστήριον τῆς ἰδίας αὐτῶν δικαιοδοσίας καὶ ἀρμοδιότητος. Ἄν ὅμως οἱ λόγοι ἐξέλιπον μετὰ τὴν παραπομπήν, ὡς ἐξακολουθήσῃ οὐχ ἦτορ ἡ δίκη ἐνώπιον τοῦ δικαστηρίου, εἰς ὃ παρεπέμφθη. Τοιαυτὴ φαίνεται καὶ ἡ ἐπικρατήσασα νομολογία τοῦ Ἀρ. Πάγου, ὅστις καὶ ἐσχάτως ἀκόμη ἀπεφάνθη, ὅτι καλῶς κατεδικάσθη στρατιώτης ὑπὸ πλημμελειοδικείου ἀθωώσαντος τὸν συγκατηγορούμενον πολίτην, διότι τὸ ἀπαξ ἀρμοδίως ἐπιληφθέν δικαστήριον ἐξακολουθεῖ ἐν τοιοῦτον μέχρις ἐκδικήσεως τῆς ὑποθέσεως. (ἀποφ. 217 τοῦ 1894).

41. Ἐν τῇ δευτέρᾳ περιπτώσει, καθ' ἣν πλείονα συναφῇ πλημμελήματα καὶ κακουργήματα ὑπάγονται εἰς διαφόρους δικαιοδοσίας ἢ ἀρμοδιότητας, ἡ σύγχρονος ἐκδίκασις δὲν ἐθεωρήθη ὡς ἀναγκαία, ἀλλὰ μόνον ὡς ὠφέλιμος, καθ' ὃ συνετελοῦσα εἰς τὴν ἀνακάλυψιν τῆς ἀληθείας καὶ τὴν ἐκτίμησιν τῆς ἡθικῆς ποιότητος τῶν κατηγορουμένων, δι' ὅ ἐπετράπη αὐτῇ, ἂν ταῦτα δὲν φέρῃ βλάβην. Ἄλλ' εἰς ποῖον δικαστήριον ὑποβληθήσεται ἡ ἐκδίκασις; Ὅταν τὰ ἀνομήματα ὑπάγονται εἰς τὸ κοινὰ δικαστήρια, τὸ δικάζον περὶ τοῦ βαρυτέρου κακουργήματος ἢ πλημμελήματος εἶναι ἀρμοδίον καὶ διὰ τὰ λοιπὰ κακουργήματα, πλημμελήματα καὶ πταίσματα (ἀρθ. 33 ποιν. δικ.), καὶ ἂν ταῦτα

μεμονωμένα δὲν ἤθελον ὑπάγεσθαι εἰς τὸ δικαστήριον τοῦτο. Τὸ αὐτὸ πρέπει νὰ παραδεχθῶμεν, καὶ ὅταν ἐκ τῶν συναφῶν ἀνομημάτων τὸ ἐν ὑπάγῃται εἰς τὴν ἑκτακτον δικαιοδοσίαν, τὸ δὲ ἕτερον εἰς τὴν κοινήν, καθόσον καὶ ρητῶς διατάσσει τοῦτο τὸ ἄρθ. 11 τοῦ περὶ πειρατείας νόμου, ἀναθέτον εἰς τὰ Ἐφετεῖα καὶ τὰ συναφῇ μὲ τὴν πειρατείαν καὶ ναυταπάτην πλημμελήματα καὶ κακούργηματα. Τί ὅμως γενήσεται, ἂν εἰς τὴν ἐξαιρετικὴν δικαιοδοσίαν ὑπάγῃται τὸ ἐν τῶν συναφῶν ἀνομημάτων; Τὸ ἄρθ. 47 στρατ. ποιν. νόμου, προβλέπει τὴν περίπτωσιν, καθ' ἣν ὑπαγόμενος τις εἰς τὴν ἐξαιρετικὴν δικαιοδοσίαν κατηγορεῖται διὰ δύο συναφῇ ἀνομήματα, ὧν τὸ ἐν ὑπάγεται εἰς τὴν στρατιωτικὴν δικαιοδοσίαν καὶ τὸ ἕτερον εἰς τὴν κοινήν, καὶ διατάσσει, ὅτι τότε, ἂν μὲν τὸ ἀνόμημα στρατιωτικόν, δικάζει περὶ ἀμφοτέρων τὸ στρατιωτικὸν δικαστήριον, ἂν δὲ οὐδέτερον στρατιωτικόν, δικάζει περὶ αὐτῶν τὸ κοινὸν δικαστήριον. Φρονοῦμεν, ὅτι δὲν δυνάμεθα νὰ ἐπεκτείνωμεν τὴν σύγχρονον ἐκδίκασιν πέραν τῆς περιπτώσεως, ἣν τὸ ἄρθρον 47 προβλέπει, καὶ ὅτι συνεπῶς, ἂν μὴ στρατιωτικὸς διαπραχῇ ἀνόμημα συναφές πρὸς ἄλλο ὑπὸ στρατιωτικῶν διαπραχθέν, ὑποβληθήσεται ἐκότερος εἰς τὴν οἰκείαν αὐτῷ δικαιοδοσίαν.

Τὰ μέχρι τοῦδε ἐκτεθέντα ἀποτελέσματα τῆς συναφείας ἐπέρχονται, ὅταν πρόκηται περὶ συναφῶν κακούργημάτων ἢ πλημμελημάτων. Ἐπίσης καὶ ὅταν πρόκηται περὶ πταισμάτων συναφῶν πρὸς κακούργηματα ἢ πλημμελήματα, πλὴν τῶν μετὰ πειρατείας ἢ ναυταπάτης συναφῶν, ἅτινα δὲν εἰσάγονται εἰς τὰ Ἐφετεῖα (ἄρθ. 11 τοῦ περὶ πειρατείας νόμου). Ἀλλ' ὅταν πρόκηται περὶ πταισμάτων μόνον, ἢ συνάφειν οὐδὲως τροποποιεῖ τὰς περὶ δικαιοδοσίας καὶ ἀρμοδιότητος διατάξεις. Τοῦτο προκύπτει ἐκ τοῦ συνδυασμοῦ τῶν ἐδαφ. 1 καὶ 2 τοῦ ἁρθρου 33 ποιν. δικ.

Πρὸς σύγχρονον καταδιώξιν τῶν συναφῶν ἀνομημάτων, ἀπαιτεῖται νὰ διατελῶσι ταῦτα ἐκκρεμῇ ἐνώπιον τῶν ἀγκριτικῶν ὑπαλλήλων ἢ τῶν δικαστηρίων καὶ νὰ ὑποβληθῇ αἴτησις περὶ ἐνώσεως τῆς ἐκδίκασεως αὐτῶν ἄλλως νομίμως προβαίνει ἡ ἰδιαιτέρα ἐκάστου καταδιώξις. Ἐν πάσῃ ὁμως περιπτώσει εἰς τὴν κοινὴν τῶν ἀρμοδιῶν ἀπόκειται, ἂν ἡ ἐνωσις δὲν φέρῃ βλάβην.

Περὶ τῆς περιπτώσεως, καθ' ἣν κατὰ τὴν ἀδυναμίαν ἢ ἐπιβλαβὴς ἡ σύγχρονος ἐκδίκασις τῶν συναφῶν, καὶ ἐπὶ τῆς ἐκχωρισμὸς αὐτῶν, ἐφαρμίζονται ὅσα ἀνωτέρω ἐξεθέσαμεν περὶ τῆς συγχρόνου καταδιώξεως τῶν συναιτίων. ἤθουν ἂν μὴ ὁ χωρισμὸς ἐπὶ τῆς ἐκδικασίας πᾶν συναφές ἀνόμημα ἀκολουθεῖ τὴν ἰδίαν του δικαιοδοσίαν καὶ ἀρμοδιότητά, ἂν δὲ κατὰ τὴν ἐπ' ἀκροατηρίου διαδικασίαν, τὸ ἀπὸ ἐπιληφθέν δικαστήριον προβαίνει εἰς τὴν ἐκδίκασιν αὐτῶν.

Πότε ὁμως αἱ κολάσιμοι πράξεις θεωροῦνται ὡς συναφεῖς; Τὰς περιπτώσεις τῆς συναφείας ὀρίζει τὸ ἄρθ. 34 ποιν. δικον. καθ' ὃ ὡς συναφῇ θεωροῦνται τὰ ἀνομήματα· 1) Ὅταν ἐπράχθησαν ἀπὸ πολλῶν συγχρόνως· 2) Ὅταν ἐπράχθησαν ὑπὸ πολλῶν εἰς διαφόρους μὲν τοποθεσίας καὶ χρόνους, ἀλλὰ μετὰ προηγουμένη συμφωνίαν· 3) Ὅταν ἐξετελέσθησαν ἀπὸ τῶν αὐτῶν ἀνθρώπων, ἐπὶ μόνῳ τῷ σκοπῷ τοῦ νὰ εὐκολυνθῇ ἄλλο ἀνόμημα, ἢ γὰρ ἐν εὐστοχωτέρας ἐκτελέσεως ἢ ἀποκρίψεως αὐτοῦ. Ἐν τῇ πρώτῃ περιπτώσει δὲν ἀπαιτεῖται προηγουμένη μεταξὺ τῶν πολλῶν συνεννόησις, διότι ταύτην προέβλεπε ἡ δευτέρα περίπτωσις, θεωρεῖται ὁμως ἀναγκαῖα ἐνωσίς τις τῶν πολλῶν, ἔστω καὶ τυχαία, πρὸς ἐπιδίωξιν κοινῆς σκοποῦ, καὶ ἡ κατ' αὐτὴν παρεχόμενη τροπὴ αὐτῶν εἰς διάφορα ἀνομήματα τῆς τοιαύτης ἐνώσεως ρητῶς ἀπαιτεῖ τὸ ἄρθ. 227 τῆς Γαλλ. ποιν. δικονομίας. Ἐν τῇ

δευτέρα περιπτώσει, τὴν συνάφειαν ἀποτελεῖ ἡ προηγουμένη μεταξύ τῶν διαφόρων δραστῶν συμφωνία πρὸς ἐκτέλεσιν τῶν ἀνομημάτων. Ἐν τῇ τρίτῃ περιπτώσει, ἐνδέχεται καὶ εἰς μόνος δράστης νὰ διαπράξῃ τὰ συναφῆ ἀδικήματα, ὡς π. γ., ὑπερσημὸν πρὸς διευκολύνειν κλοπῆς. Τῷ αὐτῷ εἶναι αἱ περιπτώσεις τῆς συναφείας, καθ' ἃς ἐπιτρέπεται τροποποιήσις τῶν περὶ δικαιοδοσίας καὶ ἀρμοδιότητος κανόνων· ἀλλὰ καὶ ἐκτός αὐτῶν δύναται νὰ γίνῃ παραδεκτὴ ἡ σύγχρονος ἐκδίκασις, ὅταν οὐδόλως μὲν τροποποιῶνται ἐντεῦθεν οἱ κανόνες ἐκεῖνοι, διευκολύνεται δὲ ἡ ὀρθὴ ἀπονομὴ τῆς δικαιοσύνης, καὶ ἡ προαίρεσις τιμωρίας πλείονων ἀνομημάτων, ὡς π. γ., ἡ ἐφαρμογὴ τῶν περὶ συρροῆς διατάξεων τοῦ ἀρθ. 109 ποιν. νόμου, ὅταν ὁ αὐτὸς κατηγορούμενος κατηγορεῖται διὰ πλείονας πράξεις.

12. Πρὸς λύσιν τῶν περὶ δικαιοδοσίας καὶ ἀρμοδιότητος ἀμφιβολιῶν προέβλεψεν ὁ νόμος, διαγράφας πρὸς τοῦτο διαδικασίαν ὑπὸ τὸ ὄνομα τοῦ κανονισμοῦ ἀρμοδιότητος. Κατὰ τὸ ἀρθ. 46 ποιν. δικον. «ἐὰν ᾖν ἀμφίβολος, ἢ ἀμφισβητήται ἡ ἀρμοδιότης πολλῶν ἐπίσης ἀρμοδιῶν, καὶ μὴ ὑποκειμένων ἀλλήλοις δικαστηρίων, ἢ ἐπὶ τῆς ἀνακρίσεως ὑπάλληλων, ὡς πρὸς ἐν καὶ τὸ αὐτὸ πταίσμα, πλημμέλημα ἢ κακουργήματα, ἢ ὡς πρὸς συναφῆ πταίσματα πλημμελήματα καὶ κακουργήματα, ὁ Ἄρ. Πάρος κανονίζει καὶ προσδιορίζει ταύτην κατ' αἵτησιν. . . ». Καὶ ἀμφίβολος μὲν πρέπει νὰ θεωρηθῇ ἡ ἀρμοδιότης, ὅταν ἐπελήφθησαν μὲν πλείονα δικαστήρια ἢ ἀνακριτικοὶ ὑπάλληλοι τῶν αὐτῶν ἢ συναφῶν ἀνομημάτων, δὲν ἀπεφάνθησαν ὅμως εἰσέτι περὶ τῆς ἀρμοδιότητος αὐτῶν, ἀμφισβητούμενη δὲ μετὰ τὴν ἐκδοσιν ἀποφάσεως περὶ τῆς ἀρμοδιότητος, ἐπομένως οὐδόλως ἀπαιτεῖται νὰ καταταγῇ τελεσιδικίας ἡ ἀπόφασις, ἀφοῦ καὶ πρὸς τῆς ἐκδόσεως αὐτῆς ὑπάρχει περὶ-

πτωσις κανονισμοῦ. Ἐπίσης δὲ ἀρμοδία δύναται νὰ ᾖσι τὰ ἐπιληφθέντα δικαστήρια, μόνον ὅταν ἡ ἀμφιβολία ἀφορᾷ ὁμοίως εἰς τὴν ἀρμοδιότητα, ἥτοι ὅταν τὸ ἐν εἶναι ἀρμοδίον ὡς ἐκ τοῦ τόπου τῆς ἐκτελέσεως, καὶ τὸ ἕτερον ὡς ἐκ τῆς κατοιχείας ἢ διαμονῆς τοῦ κατηγορουμένου. Ἀλλ' ἡ στενὴ κατὰ γράμμα ἐρμηνεία τῶν ἐκφράσεων «ἐπίσης ἀρμοδιῶν» ἤθελε καταστήσει τὸν κανονισμὸν ἀρμοδιωτάτων εἰς τὰς πλείστας καὶ σπουδαιότερας τῶν περιστάσεων, καθ' ἃς ὅτε ἀρμοδιότητα οὔτε δικαιοδοσίαν ἔχει τὸ ἐν τῶν ἐπιληφθέντων δικαστηρίων, ὡς ὅταν ἡ ἀμφιβολία μεταξὺ κοινῶν καὶ στρατιωτικῶν δικαστηρίων. Ὡς ἐκ τούτου ἡ νομολογία, ἐναντίον τοῦ γράμματος τοῦ νόμου, παρεδέχθη τὸν κανονισμὸν εἰς πᾶσαν περίπτωσιν, εἴτε ἐπίσης ἀρμοδία εἴτε ὁμοίως ἀναρμοδία εἶναι τὰ ἐπιληφθέντα δικαστήρια, ἢ οἱ ἐπὶ τῆς ἀνακρίσεως ὑπάλληλοι. Ὡς μὴ ὑποκείμενα δὲ ἀλλήλοις θεωροῦνται τὰ δικαστήρια πάντοτε, ὅταν δὲν ἐπιλαμβάνονται τοῦ ἀνομήματος συνεπεία ἐνδίκου μέσου κατὰ τῆς ἀποφάσεως τοῦ κατωτέρου δικαστηρίου, ὡς μὴ ὑποκείμενοι δὲ ἀλλήλοις οἱ ἀνακριτικοὶ ὑπάλληλοι, ὡς ὅτι δὲν διατελοῦσιν ὁ εἰς ὑπὸ τὰς διατάγας τοῦ ἄλλου, διότι τότε μόνῃ ἡ διαταγὴ ἀρκεῖ πρὸς ἄρσιν πάσης ἀμφιβολίας ἢ ἀμφισβητήσεως.

Ἡ περὶ ἀρμοδιότητος ἀμφιβολία ἢ ἀμφισβήτησις δύναται νὰ ἀναφύῃ οὐ μόνον μεταξὺ δικαστηρίων πρὸς ἀλλήλα, ἀλλὰ καὶ μεταξὺ δικαστηρίων ἀφ' ἑνὸς καὶ ἀνακριτικῶν ὑπαλλήλων ἀφ' ἑτέρου, καὶ καλεῖται θετικὴ μὲν ὅταν ἀμφοτέρω τὰ μέρη κηρύσσωνται ἀρμοδία, ἀρνητικὴ δὲ ὅταν ἀμφοτέρω κηρύσσωνται ἀναρμοδία. Δυνατὸν ἐπίσης εἶναι νὰ ὑπάρξῃ ἀμφισβήτησις μεταξὺ ἀνακριτικῶν ἀρχῶν, θεωρουσῶν ἀρμοδίον δικαστήριόν τι, καὶ τούτου ἀρνούμενου τὴν ἀρμοδιότητά του, ὡς ὅταν συμβούλιον χαρακτηρίζῃ τὴν

πρᾶξιν ὡς πταίσμα, καὶ παραπέμπει αὐτὴν εἰς τὸ πταισματοδικεῖον, τοῦτο δὲ κηρύσσεται ἀναρμοδίον θεωροῦν τὴν πρᾶξιν ὡς πλημμέλημα. Καὶ τότε ἀκόμη ὁ κανονισμὸς τῆς ἀρμοδιότητος εἶναι τὸ μόνον μέσον ὥπως πρᾶξις ἢ ποινικὴ δικαιοσύνη, καὶ μὴ μείνῃ τὸ ἀνόμημα ἀτιμώρητον.

Τὴν περὶ κανονισμοῦ ἀρμοδιότητος διαδικασίαν διαγράφουσι τὰ ἄρθρ. 46 καὶ ἐπομ. ποιν. δικον. Τὴν αἴτησιν δύναται νὰ ἐγείρῃ πᾶς διάδικος, ἤγουν ὁ εἰσαγγελεὺς, ὁ κατηγορούμενος, ὁ ἰδιώτης κατηγορῶς καὶ ὁ πολιτικῶς ἐνάγων. Αὕτη πρέπει νὰ ᾖ βεβαιωμένη, ἥτοι νὰ διαγραφῇ ἀληθὴς περίπτωσιν κανονισμοῦ ἀρμοδιότητος. Ἀπευθύνεται δὲ ἡ αἴτησις εἰς τὸν Εἰσαγγελεῖα τοῦ Ἀρείου Πάγου, ὅστις εὐθὺς μετὰ τὴν παραλαβὴν τῆς αἰτήσεως εἰδοποιεῖ τοὺς ἐπιλαβομένους τῆς δίκης ἀνακριτικούς ὑπαλλήλους ἢ δικαστάς, ἵνα ἀπέχωσι πάσης περαιτέρω διαδικασίας, ὑποκείμενοι ἄλλως εἰς τὰς ἐν ἄρθρῳ 49 ποιν. δικ. συνεπείας, ἀνακρίνουν δὲ συνεπτικῶς τὴν ὑπόθεσιν, ὑποβάλλει αὐτὴν πρὸς ἀπόφασιν εἰς δημοσίαν συνεδρίαν τοῦ Ἀρείου Πάγου, εἰς ἣν δὲν κλητεύονται οἱ διάδικοι, μὴ διατάσσοντας τοῦτο τοῦ νόμου, δύνανται ὅμως νὰ ἐμφανισθῶσιν οἱκοθεν.

Ὁ Ἀρείος Πάγος, εἰ μὲν δὲν ὑπάρχει περίπτωσις κανονισμοῦ ἀρμοδιότητος, ἀπορρίπτει τὴν αἴτησιν, καὶ ἐπιβάλλει εἰς τοὺς αἰτούντας κατηγορούμενους ἢ παθόντας, τὰς ἐν ἄρθρ. 50 ποιν. δικ. ἀναφερομένας ποινάς· εἰ δὲ ὑπάρχει περίπτωσις κανονισμοῦ, παραπέμπει τὴν ὑπόθεσιν εἰς τὸ δικαστήριον, ὅπερ θεωρεῖ ἀρμοδίον, καὶ ἂν τοῦτο δὲν εἶναι μεταξύ τῶν ἐπιληφθέντων.

Τὸ δικαστήριον εἰς ὃ κανονίζων τὴν ἀρμοδιότητα, παραπέμπει ὁ Ἀρείος Πάγος, δεσμεύεται ἐκ τῆς ἀποφάσεως αὐτοῦ, ἀλλ' ἐφόσον ὁ Ἀρείος Πάγος ἐπελήφθη

τοῦ περὶ ἀρμοδιότητος ζητήματος. Ὅθεν, ἂν ἐκ τῆς συζητήσεως προκύψωσι νέα γεγονότα μεταβάλλοντα τὴν βαρύτητα καὶ τὸν χαρακτηρισμὸν τῆς πράξεως, ὅτινα οὐδῶς εἶχεν ὑπ' ὄψιν ὁ Ἀρείος Πάγος, δύναται νὰ κηρυγθῇ ἀναρμοδίας ὁ εἰς ἐν παρεπέμφθη ἢ ὑπόθεσις δικαστής.

13. Ἐνίστα καθίσταται ἀδύνατον ἢ ἐπικίνδυνον νὰ ἐκδικασθῇ ἡ ποινικὴ δίκη ὑπὸ τοῦ ἀρμοδίου δικαστηρίου, ὅθεν ἐπιτρέπεται ἡ παραπομπὴ αὐτῆς εἰς ἕτερον δικαστήριον. Ὡς τοιαύτας περιπτώσεις ἀναφέρει τὸ ἄρθρ. 60 ποιν. δικ., 1) ὅταν ἐξαίρηται ὁλόκληρον δικαστήριον, ἢ τότε μέλη αὐτοῦ, ὥστε τὰ ὑπόλοιπα δὲν συμπληροῦσι τὸν κατὰ νόμον πρὸς συζήτησιν τῆς δίκης ἀπαιτούμενον ἀριθμὸν· 2) ὅταν δὲν ὑπάρχῃ ὁ κατὰ νόμον ἀπαιτούμενος ἀριθμὸς δικαστῶν ἐνεκα νόσου ἢ ἄλλης αἰτίας, καὶ 3) ὅταν εἶναι ὑποψία, ὅτι κινδυνεύει ἡ δημοσίος ἀσφάλεια ἐκ τῆς εἰς ὠρισμένον τινα τόπον συζητήσεως τῆς δίκης· ὡς τοιοῦτον δὲ κίνδυνον θεωροῦσι καὶ τὰς γεννωμένας περὶ τῆς ἀνεξαρτησίας τῶν δικαστῶν ἀμφιβολίας.

Τὴν αἴτησιν περὶ παραπομπῆς ἀπὸ δικαστηρίου εἰς δικαστήριον, εἰς μὲν τὰς δύο πρώτας περιπτώσεις, δύναται νὰ ποιῇ πᾶς διάδικος, εἰς δὲ τὴν τρίτην περίπτωσιν ὁ εἰσαγγελεὺς τοῦ Ἀρείου Πάγου, καὶ μόνον κατὰ διαταγὴν τοῦ ὑπουργοῦ τῆς Δικαιοσύνης· ὅθεν εἰς τοῦτο ἀφειλουσιν οἱ εἰσαγγελεῖς νὰ ὑποβάλωσι τὰς αἰτήσεις αὐτῶν καὶ τὰ πρὸς ὑποστήριξιν αὐτῶν συντείνοντα ἔγγραφα (ἄρθρ. 62 ποιν. δικ.). Διαδικασίαν πρὸς ἐκδίκασιν τῶν αἰτήσεων ὠρισεν ὁ νόμος τὴν αὐτὴν, ἣν καὶ ἐπὶ κανονισμοῦ ἀρμοδιότητος (ἄρθρ. 64 ποιν. δικ.), ἐκτός ὅταν προκηται περὶ ἐξαίρεσεως πταισματοδικεῖν, ὅτε τὴν παραπομπὴν τῆς δίκης διατάζει τὸ ἐκδικάζον τὴν αἴτησιν τῆς ἐξαίρεσεως πλημμελειοδικεῖον. Ὁ Ἀρείος Πάγος ἐκ τὴν πρώτην περίπτωσιν τῆς παραπομπῆς

ἐκτὸς τοὺς λόγους τῆς προτεινομένης ἐναιρέσεως, εἰς τὴν δευτέραν τὰ κωλύματα ἢ τὴν ἄλλειψιν τῶν δικαστῶν, εἰς δὲ τὴν τρίτην τὸν προβλλόμενον κίνδυνον τῆς δημοσίας ἀσφαλείας, καὶ, ἂν εὗρεθαι βασιλεὺς τοὺς λόγους τούτους, διατάσσει τὴν παραπομπὴν τῆς υποθέσεως εἰς δικαστήριον ἰσθθαθμον καὶ ἑμοσιδές (ἀρθ. 60 ποιν. δικ.). Ἄλλως, ἀπορρίπτει τὴν αἴτησιν, ἢ τις ἡμῶς δυνατὰ νὰ ἐπαναληφθῇ διὰ νέου λόγου.

14. Ἰνδιαφέρει μεγάλως εἰς τὴν ὁρθὴν καὶ ἀμερόληπτον ἀπονομὴν τῆς δικαιοσύνης ὁ ἐκ τῶν προτέρων προσδιορισμὸς τοῦ ἁρμοδιοῦ ἐκάστοτε νὰ ἀπονεύῃ αὐτὴν δικαστηρίου, εἰς ὃν ἁσφαῶσιν αἱ περὶ δικαιοδοσίας καὶ ἁρμοδιότητος διατάξεις τοῦ νόμου. Ἐπομένως αἱ διατάξεις αὗται εἶναι δημοσίας τάξεως, καὶ ὀφείλουσι τὰ δικαστήρια καὶ ἐξ ἐπαγγέλματος ἀκόμη νὰ μεριμνῶσι περὶ τῆς τηρήσεως αὐτῶν. Τὸ ἀρθρ. 35 ποιν. δικ. διατάσσει ῥητῶς ὅτι «τὸ ἁναρμόδιον τοῦ δικαστηρίου ἀπορρίπτεται ἐξ ἐπαγγέλματος καὶ κατὰ πᾶσαν στάσιν τῆς δίκης.»

Ἐκ τῆς διατάξεως ταύτης σαφῶς, καθ' ἥμας, προκύπτει, ὅτι καὶ οἱ διὰ δίκην δύνανται νὰ προτείνωσι τὴν ἁναρμοδιότητα τοῦ δικαστηρίου κατὰ πᾶσαν στάσιν τῆς δίκης, ἐπομένως καὶ ἐνώπιον τοῦ Ἀρείου Πάγου, ἀφοῦ τὰ δικαστήρια δύνανται καὶ ἐξ ἐπαγγέλματος νὰ ἐξετάσωσιν αὐτήν. Καὶ ὅμως τὴν γνώμην ταύτην, ἣν γενικῶς ἀποδέχονται οἱ συγγραφεῖς καὶ τὰ δικαστήρια ἐν Γαλλίᾳ, δὲν συμμερίζεται παρ' ἡμῖν ὁ Ἀρειὸς Πάγος, ὅλλ' ἐξακολουθεῖ μετ' ἐπιμονῆς ἀπορρινόμενος, ὅτι ἡ ἁναρμοδιότης δὲν εἶναι παρ' ἡμῖν λόγος ἀναιρέσεως οὔτε κατὰ τῶν βουλευμάτων, οὔτε κατὰ τῶν ἀποφάσεων τῶν ποινητῶν δικαστηρίων. Τὰ ἐπιχειρήματα, ἐπ' ὧν ὁ Ἀρειὸς Πάγος στηρίζεται, εἶναι, ὅτι ἐκ τῶν διαγραφόντων τοὺς λόγους τῆς

ἀναιρέσεως ἀρθ. 293, 360, 407 καὶ 458 ποιν. δικ. τὰ μὲν 293 καὶ 458, πραγματευόμενα περὶ ἀναιρέσεως κατὰ βουλευμάτων καὶ ἀποφάσεων τῶν συνέδρων, οὐδόλως μνημονεύουσι τῆς ἁναρμοδιότητος, τὰ δὲ ἀρθρ. 360 καὶ 407, πραγματευόμενα περὶ ἀναιρέσεως κατ' ἀποφάσεως πταισματοδικῶν καὶ πλημμελειοδικῶν, ἀναφέρουσι τὴν ἁναρμοδιότητα ὡς λόγον ἀναιρέσεως, μόνον ὅταν τὸ πταισματοδικεῖον ἐδίκασε πλημμέλημα, καὶ τὸ πλημμελειοδικεῖον κακούργημα. Ἐντεῦθεν συμπεραίνει ὁ Ἀρειὸς Πάγος, ὅτι οὐδέποτε ἄλλοτε ἢ ἁναρμοδιότης δυνατὰ νὰ προταθῇ, ὡς λόγος ἀναιρέσεως. Ἀλλὰ φρονοῦμεν, ὅτι οὐδόλως εἶναι ἰσχυρὰ τὰ ἐπιχειρήματα ταῦτα. Ὁ νομοθέτης, διαγράφων τὴν σχέσιν τῆς κοινῆς πρὸς τὴν ἰδιόζουσαν δικαιοδοσίαν, καὶ τοὺς κανόνας, καθ' οὓς προσδιορίζεται ἡ ἁρμοδιότης τοῦ δικαστηρίου, ἀνέγραψεν ἐν ἀρθρῳ 35 τὸν κανόνα, ὅτι ἐν ταιαύταις περιπτώσεσι τὸ ἁναρμόδιον ἀπορρίπτεται αὐτεπαγγέλτως, καὶ κατὰ πᾶσαν στάσιν τῆς δίκης. Περὶ τοῦ τρόπου ὅμως, καθ' ὃν διανέμεται ἡ κοινὴ δικαιοδοσίᾳ μεταξὺ τῶν πταισματοδικείων, πλημμελειοδικείων καὶ κακούργιοδικείων, ἡγοῦν περὶ τῶν ὑπαγομένων εἰς ἕκαστον τῶν δικαστηρίων τούτων κολασίμων πράξεων, ἐπεφυλάχθη ὁ νομοθέτης νὰ πραγματευθῇ, διαγράφων τὴν ἐνώπιον ἐκάστου αὐτῶν τηρουμένην δικαιοδοσίαν, καὶ ἐπραξε τοῦτο ἐν τοῖς ἀρθρ. 333, 373 καὶ 419 ποιν. δικ. ὅθεν ὤφειλε νὰ μεριμνήσῃ ἰδιαιτέρως περὶ τῆς τυχόν παραβιάσεως αὐτῶν, διότι ἡ περίπτωσις αὕτη δὲν ὑπάγεται εἰς τὸ ἀρθρ. 35 ποιν. δικ. διέταξε δὲ ὅτι παράγεται λόγος ἀναιρέσεως, ὅταν τὸ πταισματοδικεῖον ἐδίκασε πλημμέλημα, καὶ τὸ πλημμελειοδικεῖον κακούργημα. Ἀλλ' οὐδόλως ἐπεται ἐκ τῆς ἰδιαιτέρας ταύτης μνείας, ὅτι δὲν δυνατὰ νὰ προταθῇ ὡς λόγος ἀναιρέσεως ἡ ἁναρμοδιότης εἰς τὰς περιπτώσεις τοῦ ἀρθ. 35 ποιν. δικ. ἐναντίον τῆς ῥητῆς διατάξεως

τυπώματα (ἐλληνικόν, ἀγγλικόν, βελγικόν, ισπανικόν, πορτογαλικόν, ἰταλικόν κτλ). εἶναι ἀπόλυτον (veto absolu), ἐννεύοντο τοῦ βασιλέως ἀείποτε νὰ ἀρνεῖται τὴν κύρωσιν, ἥς ἄνευ ὁ νόμος δὲν ἔγινε, κατ' ἄλλα δὲ (πάντα τὰ δημοκρατικὰ καὶ ἐκ τῶν μοναρχικῶν τὸ τῆς Γερμανίας καὶ τὸ τῆς Βρασιλίας) προσιόντων μόνον καὶ ὑπὸ αἵρεσιν, καλούμενον ἐπισχετικὴς ἢ ἀνασταλτικῆς ἀρνησι-
καὶτε δικαίωμα (veto suspensif), ὅσα-
ως δηλονότι, καίπερ ἀπαξ ἢ πολλάκις
τοῦ ἡγεμόνος ἀποποιηθέντος τὴν κύρωσιν,
τὸ νομοσχέδιον, ψηφισθέν ἐκ νέου ἐν τῇ
αὐτῇ ἢ ἄλλῃ βουλευτικῇ συνόδῳ, μετα-
βάλλεται εἰς νόμον ἄνευ τῆς συγκαταθέ-
σεως τοῦ ἡγεμόνος. Κατ' ἐξαιρέσιν ἐν
Γαλλίᾳ κατὰ τὸ νῦν ἰσχύον πολίτευμα
στερεῖται παντελῶς τοῦ δικαίουματος τῆς
κονσουλῆς ὁ πρίεδρος δικαιούμενος μό-
νον ἐν ὁρισμένῃ προθεσμίᾳ νὰ αἰτήσῃται
παρὰ τῶν Βουλῶν διὰ διαγγέλλματος ἡσιο-
λογημένου τὴν ἐκ νέου περὶ τοῦ νόμου
συνδιάσκεψιν καὶ ἀπόφασιν αὐτῶν (Νόμου
Συνταγματικοῦ τῆς 16 Ἰουλίου 1875
ἀρθ. 7). Τὸ δικαίωμα τοῦτο κατ' ἀπο-
λύτην τρεπὸν ῥητῶς ἀπένειμαν παρ' ἡμῶν
ἐς τὸν βασιλέα το τε παλαιὸν Σύνταγμα
τοῦ 1844 (ἀρθ. 29), καθ' ὃ ὁ βασιλεὺς
ἀνέειπεν καὶ δημοσιεύει τοὺς νόμους, καὶ
τὸ νέον τοῦ 1864 (ἀρθ. 36), καθ' ὃ
ἀνέειπεν μὲν καὶ δημοσιεύει τοὺς νόμους»
ὁ βασιλεὺς, ἀλλ' ἐπάγεται περιορισμὸς τις
ἐς τὸ βασιλικόν, τοῦτο δικαίωμα, καθ' ὃ
μετὰ παρέλευσιν διμηθείας ἀπὸ τῆς λήξεως
τῆς βουλευτικῆς συνόδου, καθ' ἣν ἐψηφί-
σθη ὑπὸ τῆς Βουλῆς ὁ πρὸς κύρωσιν νό-
μος. Μετρεῖται ῥηστικῶς ἀκυρωθεὶς ὁ μὴ
ἐν τῇ διαστήματι τούτῳ κυρωθεὶς ὑπὸ
τοῦ βασιλέως νόμος· ἄρα στερεῖται ὁ βα-
σιλεὺς τοῦ δικαίουματος νὰ κυρώσῃ ὅν ἔως
οὕτως δὲν ἐκύρωσε νόμον, καὶ ἐπομένως,
καὶ ἐν παρὰ τὴν διάταξιν τοῦ Συντάγμα-
τος κυρώσῃ ἀκολούθως, δὲν ἰσχύει οὗτος.

Ἀνάγκη ὁμῶς νὰ σημειωθῇ ὅτι καὶ τὸ
δικαίωμα τοῦ κυροῦν ἢ μὴ κυροῦν τοὺς
νόμους, καίπερ καθιερωμένον κατὰ τύπον
ἀπόλυτον, οὐχ ἦν καὶ ἐν Ἀγγλίᾳ καὶ
πανταχοῦ ἄλλαχοῦ, ὅπου λειτουργεῖ κα-
νονικῶς τὸ Σύνταγματικόν πολίτευμα,
κατέστη οἷονεὶ χιμαίρικόν, διότι οἱ ὑπεύ-
θυνοί ὑπουργοί, διατελοῦντες ἡναγκασμέ-
νοι ἕνεκα τῆς κοινοβουλευτικῆς αὐτῶν εὐ-
θυμίας ἐνώπιον τῶν νομοθετικῶν σωμάτων
νὰ συμμορφῶνται πρὸς τὴν θέλησιν τῆς
πλειοψηφίας αὐτῶν, ἐξαναγκάζουσι τὸν
βασιλέα νὰ περιβάλλῃ διὰ τῆς βασιλικῆς
αὐτοῦ κυρώσεως τοὺς ψηφισθέντας ὑπ'
αὐτῶν νόμους· ἐπομένως ἡ ἀρνησις τῆς
κυρώσεως νόμου θέλει ἔχει ἄφροντον ἐπι-
σκολοῦσθαι τὴν παραίτησιν τῶν πλειο-
ψηφούντων ὑπουργῶν καὶ ἐπομένως τὴν
διόλυσιν τῆς Βουλῆς. Ὅθεν μόνον ἐν ὁ
βασιλεὺς φρονεῖ, ὅτι ὁ ψηφισθεὶς νόμος
ἀντιστρατεύεται εἰς τὸ δημόσιον ῥόνημα,
δυνατὶ, καλῶν τὴν βουλευτικὴν μειονο-
ψηφίαν εἰς τὰ πράγματα καὶ διαλύων
τὴν Βουλὴν, νὰ ἀρνηθῇ τὴν κύρωσιν τοῦ
ψηφισθέντος νόμου.

Θ. Ν. Φλογαίτης

Ἀρνησις ὑπηρεσίας. Ὁ
Ἑλληνικὸς ποινικὸς νόμος διὰ τοῦ ἀρθροῦ
480, κατὰ τὸ παράδειγμα τοῦ Γαλλικοῦ
(ἀρθ. 185), ὥρισεν ὅτι οἱ δικαστικοὶ καὶ
διοικητικοὶ ὑπάλληλοι καὶ οἱ δημόσιοι ὑ-
πηρέται, αἵτινες, καίπερ κληθέντες προση-
κόντως ὑπὸ τῶν ἐνδιαφερομένων, ἀρνοῦν-
ται τὴν ἐκτέλεσιν τῶν καθήκοντων αὐ-
τῶν, καὶ ἐπιμένουσιν ἀρνούμενοι καὶ μετὰ
τὴν περὶ τοῦ ἐναντίου παραγγελίαν τῶν
προισταμένων αὐτῶν, καταδικάζονται ἐπὶ
ἀρνήσει ὑπηρεσίας εἰς χρηματικὴν ποινὴν
τοῦλάχιστον διακοσίων δραχμῶν. Ὅθεν,
ἐάν τις ἐκ τῶν εἰρημένων κληθῇ μὲν ὑπὸ
τῆς προϊσταμένης ἀρχῆς εἰς ἐκτέλεσιν τοῦ
καθήκοντος αὐτοῦ, ἀλλ' οὐχὶ ὑπὸ τοῦ
ἐνδιαφερομένου αὐτοῦ, διαπράττει μὲν ἐ-

τερον ἀδίκημα, τὸ τῆς παραβάσεως καθήκοντων, ἀλλὰ δὲν εἶναι ἔνοχος ἀρνήσεως ὑπηρεσίας (Λ. Π. ποιν. 68 τοῦ 68, 108 τοῦ 78), ἐπίσης ἐὰν κληθῇ μὲν ὑπὸ τοῦ ἐνδιαφερομένου ἀλλὰ μὴ προσηκόντως ἢ πρὸς ἐνέργειαν ὑπηρεσίας ἀλλοτρίας τῶν καθήκοντων αὐτοῦ, δὲν εἶναι ἔνοχος ἀρνήσεως ὑπηρεσίας. — Εἰρησθῶ δ' ἐν παρόδῳ ὅτι τὸ περὶ ἀρνήσεως ὑπηρεσίας τοῦτο ἄρθρον ἐληφθη, οἶονεῖ κατ' ἐξαίρεσιν, ἐκ τῆς Γαλλ. ποιν. νομοθεσίας, μηδαμῶς περιλαμβανόμενον ἐν τῷ Βαυαρικῷ ποινικῷ νόμῳ τοῦ 1813 καὶ τοῖς μεταγενεστέροις Βαυαρικαῖς νομοσχεδίοις, ἀφ' ὧν κατὰ πάντα σγδὸν τὰ λοιπὰ ἐπήρχασεν ὁ ἡμέτερος ποινικὸς νόμος.

Σημειωτέον ὅτι οἱ δικαστικοὶ ὑπάλληλοι, ἀρνούμενοι τὴν ἐπιτέλεσιν τῶν δικαστικῶν αὐτῶν καθήκοντων, ὑποχρεοῦνται ὑπὸ τῶν ἡμετέρων νόμων (Πολ. Δικ. 56, Ποιν. Δικ. 65 ἐπ., Ὁργ. Δικ. 141, 161, 172) καὶ εἰς ἀποζημίωσιν τοῦ ζημιωθέντος, δικαιουμένου νὰ ἐγείρῃ τὴν ἀγωγὴν κακοδικίου ("Idē Κακοδικία).

Ὡς ἔνοχος ἁρνήσεως ὑπηρεσίας τιμωροῦνται διὰ φυλακίσεως τὸ πολὺ τριῶν μηνῶν ὑπὸ τοῦ ἄρθ. 481 τοῦ Ποιν. ἡμῶν νόμου οἱ στρατιωτικοὶ διοικηταὶ καὶ οἱ ἀξιωματικοὶ καὶ υπαξιωματικοὶ, οἵτινες, καίπερ κληθέντες ὑπὸ τῆς ἀρμοδίας πολιτικῆς ἀρχῆς, ἀρνοῦνται νὰ συναβροίσωσι καὶ νὰ χρησιμοποιοῦσιν τὴν ὑπὸ τὰς διαταγὰς αὐτῶν ἔνοπλον δύναμιν. Διαφέρει δὲ ἡ εἰρημένη ἀρνήσις ὑπηρεσίας τῶν στρατιωτικῶν τῆς ἀρνήσεως ὑπακούσας εἰς τὴν διαταγὴν τῆς προϊσταμένης στρατιωτικῆς ἀρχῆς. ἢν ἡ στρατιωτικὴ ποιν. νομοθεσία (ἄρθ. 207) χαρακτηρίζει ὡς ἀνυποτάξιαν.

Θ. Ν. Φλογαίτης

Ἀρνητικὴ ἀγωγή (negatoria actio). Ἡ κυριότης δύναται νὰ διαπαρῇ, τοῦλάχιστον ἐν μέρει, οὐ μόνον διὰ τῆς ὑπὸ ἐτέρου κατακρατήσεως τῆς

κατοχῆς τοῦ ἀνήκοντος τῷ κυρίου, ἀλλὰ καὶ διὰ τῆς τῶν κωλυμάτων εἰς τὴν ἀποκλειστικὴν χρῆσιν. Πρὸς ἀποτροπὴν τοιαύτης διαταράξεως ὁ νόμος ἐχορήγηται κυρίῳ τὴν ἀρνητικὴν ἀγωγὴν κατὰ παντός ἀξιοῦσιν, ὡς περιορισμὸν τῆς κυριότητος τῆς ἐνάγων ἐξαιτεῖται κυρίῳ γνωρισθῇ ἡ κυριότης αὐτοῦ ἀποσυνδύητε περιορισμοῦ καὶ βεβαιωμένου ἐπομένως νὰ παύσῃ ἡ περαιτέρω ἰσχύς αὐτῆς, προσθέτως δὲ καὶ θωπῇ τὴν ζημίαν. ἢν ὁ ἐνάγων νεκρῶν προλαβουσῶν διαταγῶν ἐναγομένου, ἐτι δὲ νὰ ἀσφαλίσῃ τὴν ἀπὸ τῆς μελλούσης περὶ αὐτοῦ (cautio de non amplius turbandi) πρὸς τὴν εἰς τὴν ἰδιοκτησίαν αὐτοῦ καὶ τὴν ἐλευθερίαν αὐτοῦ ἀπεριόριστον αὐτῆς, διότι ἢ ὡς ἡ φυσικὴ καὶ κανονικὴ τῆς κυριότητος κατάστασις τεκμαίρεται ἀποδείξεως τοῦ ἐναντίου.

Καὶ ἡ ἀρνητικὴ ἀγωγή, διεκδικητικὴ, εἰ καὶ ἀρμόζουσα θεῖαν (directio) μόνον εἰς τὸν κυριότητος οὐχ ἦττον νὰ κινηθῶσιν (utiliter) ὑπὸ πολλῶν ἄλλων καὶ εἰς ἃ κατ' ἐπέκτασιν ἐχορηγῆται καὶ κυριότητος ἐξασφάλισις).

Θ. Ν. Φλογαίτης

Ἀρνητικὴ δουλεία (negativa servitus). Ἡ μὲν δουλεία ἔχουσα εἰς τὸν δικαιούχον τὸ δικαίωμα ἀπαγορεύειν ἐτέρῳ πράξιν τινὰ δουλεύοντος κτήματος, ἢν ἄλλος ἢ ὁ κύριος ἤθελε δικαιῶσθαι νὰ ἐπιτελέσῃ ἡ δουλεία τοῦ μὴ ὑψοῦν, καλεῖται ἀρνητικὴ ἢ ἀποσυνδύητος. Τανάπαλιν δὲ ἡ δουλεία ἡ παρεμποδίζουσα τὸ δικαίωμα τοῦ κυρίου νὰ πράξῃ τινὰ ἐπὶ τοῦ δουλεύοντος

τοῦ, ἢν ἄλλως ἤθελεν ἔχει τὸ δικαίωμα
ἢ κυρίως νὰ ἀπαγορευθῇ, καλεῖται δουλεία
θετικὴ ἢ ἀκαταφακτικὴ. (Ἰδε
Δουλείαι).

Θ. Ν. Φλογαίτης

Ἀρνητικὸν διαφέρειον. Ἡ

λέξις διαφέρειον ἐπὶ ἐγκύρου συμβάσεως
καταδραστὶ ὅτι ὁ δικαιούχος ζημιωθείς διὰ
τὴν μὴ ἐκπλήρωσιν αὐτῆς δικαιούται νὰ
ἀντισθῇ. Ἀρνητικὸν διαφέρειον ἐ-
κλήθη ὑπὸ τοῦ περιουσιολογοῦ νομοδιδασκά-
του Jhering ἡ ἐπὶ τῇ χρηματικῇ ζημίᾳ, ἢν
ὑπέστη τις ἐκ τῆς προσελύσεως αὐτοῦ εἰς
τὴν σύναψιν ἀκύρου ἢ ἀποτυχούσης συμ-
βάσεως, ἀποζημιώσις. (Ἰδε Νομικὴς ἐπι-
τήμης τοῦ καθημερινοῦ βίου Ν. Δημαρᾶ
Μέρους Β').

Θ. Ν. Φλογαίτης

Ἀροτριῶντα κτήνη. Ἰδε

φορὰς ἀροτριῶντων κτηνῶν.

Ἀρπαγή. Ἀρπαγή καλεῖται ἡ

διὰ τῆς βίας (φυσικῆς ἢ ψυχολογικῆς) ἢ
διὰ βόλου (δι' ἀπατηλῶν παραστάσεων)
ἀπιστερήσεως τῆς ἐλευθερίας ἄλλου διὰ τῆς
ἀραιώσεως αὐτοῦ ἀπὸ τῆς προστασίας τῆς
κλιθενῆσεως ἢ ἀπὸ τῶν προσώπων. Ὑφ'
ἂν τὴν ἐξουσίαν διατελεῖ (γονέων, ἐπι-
τροπῶν, ἐπιμελητῶν). Εἶναι δ' ἀδιόφορον
ἢ ἀδικήσας ὠρμήθη ἐκ τούτου ἢ ἐκεί-
νου τοῦ ὕλικου ἢ ἡθικοῦ συμφέροντος· μό-
νον δ' ἂν διὰ τῆς ἀπιστερήσεως τῆς ἐ-
λευθερίας ἐπιζητηθῇ ἡ ἐκπλήρωσις ἀκολά-
στῶν σκοπῶν ἢ ἡ σύναψις γάμου, μετα-
βάλλεται αὕτη εἰς ἀρπαγὴν. (Ἰδε λέξιν
Ἀρπαγῇ). Εὐνόητον δὲ ὅτι ἡ ἀρπαγή
τροποποιήσῃ τὴν ἀκουσίτητα τοῦ ἀρπα-
γμένου, ὅστις ἄλλως δὲν ὑπάρχει ἀδικήμα,
πλὴν εἰναι ὁ συναινέσας ἴσται νεώτερος τοῦ
ἐκλήτου τετάρτου ἔτους ἢ στερηθῇ βου-
λήσεως.

Ἡ ἡμέτερος ποινικὸς νόμος (ἀρθ. 321),
κατὰ τὸ παράδειγμα τοῦ Βαυαρικοῦ ποι-
νικοῦ νόμου τοῦ 1813 καὶ ἰδίως τοῦ Βαυ-
αρικοῦ νομοσχεδίου τοῦ 1827, διέκρινε τὰς

ἐξῆς περιπτώσεις ἀρπαγῆς, α') τὴν τῆς
ἀρπαγῆς τοῦ ἀρπαγέντος εἰς μεμακρυ-
σμένα μέρη (ἐκτὸς τῶν ὁρίων τῆς χώρας),
ἵνα ὑπηρετῇ ἐκείνῳ τοῦ δουλοῦ ἢ θητός δίκην,
ὅποτε τιμωρεῖται ὁ ἔνοχος δι' ἰσοδίων δε-
σμῶν. β') τὴν καθ' ἣν ὑπεβλήθη ὁ ἀρ-
παγὴς εἰς στρατιωτικὴν ὑπηρεσίαν ξένης
δυνάμεως ἢ ἀρπαγὴν ὑπὸ ἀγυρῶν, ἐ-
παυτῶν καὶ ἄλλων ὁμοίων παιδῶν μήπω
δωδεκαετούς, ὅτε ὁ ἔνοχος τιμωρεῖται διὰ
δεσμῶν τοῦλάχιστον δεκαπέντε ἐτῶν, καὶ
γ') τὴν καθ' ἣν ἐλλείπουσιν αἱ εἰρημέναι·
περιστάσεις, ὅτε τιμωρεῖται διὰ προσκαί-
ρων δεσμῶν.

Θ. Ν. Φλογαίτης

Ἀρραβῶν (arrañ arrha). Ἐκτῶν

καθιερουμένων ὑπὸ τοῦ νόμου μέσων εἰς
ἐπίβρυσιν τῆς ἐκπλήρωσεως τῶν δι' ἔνο-
χικῆς συμβάσεως ἀναλαμβάνοντων ὑπο-
χρεώσεων εἶναι καὶ ὁ ἀρραβῶν, δη-
λονότι τὸ πρὸς τὸν ἕτερον τῶν συμβαλ-
λομένων χρησιμοποιεῖται ὑπὸ τοῦ ἑτέρου
κατὰ τὴν σύναψιν τῆς συμβάσεως ποσὴν
χρημάτων ἢ ἄλλο τι πᾶνμα δεκτικὴν
χρηματικῆς ἐκτιμήσεως. Καὶ δύναται μὲν
νὰ συνομολογηθῇ ἀρραβῶν ἐπὶ πάσης
συμβάσεως, ἀλλὰ συνηθέστερον ἀπαντᾷ
ἐπὶ τῆς συμβάσεως τῆς ἀγοραπωλησίας.
Ἐπειδὴ ἡ χορήγησις ἢ μὴ ἀρραβῶνος
ἀπαρτίζει ἀπὸ τῆς βουλήσεως τῶν συναλ-
λαττομένων, ἔπεται ὅτι ἀπ' αὐτῆς ἀρ-
τῆται καὶ ὁ ἀκριβὴς ὁρισμὸς τῶν ἐπα-
κολουθημάτων τῆς παραλείψεως τῶν συν-
ομολογηθεῖσάντων ὑποχρεώσεων. Ἀλλ' ἐν
ἐλλείψει ζητῆς περὶ αὐτῶν συμφωνίας, ὅν
μὴ ἐκπληρωθῶσιν αἱ ἀμοιβαῖαι ὑποχρεώ-
σεις ἢ κοινῇ τῶν συμβαλλομένων συναι-
νέσει ἀνασταλῇ ἢ ματαιωθῇ ἡ ἐκπλήρω-
σις αὐτῶν, ὑποχρεοῦται ὁ λαβὼν τὸν ἀρ-
ραβῶνα νὰ ἐπαναδώσῃ αὐτὸν εἰς τὸν δε-
δωκότα, ἐν γόμονος ἐπὶ τούτῳ διὰ τῆς
ἐκ τῆς συμβάσεως ἀγωγῆς ἢ
τῆς καλουμένης exceptio doli.
ἀλλ' ἂν ἡ σύμβασις ματαιωθῇ, εἰ μὲν ὁ

πατίος τῆς ματαιώσεως εἶναι ὁ δόξ τὸν ἀρραβῶνα ὡς ἀθετήσας τὴν ἀναληφθεῖσαν ὑποχρέωσιν, ἀπόλλυσι τὸν ἀρραβῶνα, περιερχόμενον ὀριστικῶς εἰς τὴν κυριότητα τοῦ λαθόντος, εἰ δὲ ὑπαίτιος εἶναι ὁ λαθὼν τὸν ἀρραβῶνα, ὁ δεδικῶς αὐτὸν διακισυται νὰ ἀπατήσῃ διὰ τῆς περιπρογεγραμμένων συμφώνων ἡ γωγῆς τὸν διπλασιασμόν τοῦ ἀρραβῶνος, πλὴν ἂν προτιμᾷ νὰ ἐπιδώξῃ τὴν ἐκτέλεσιν τῆς συμβάσεως ἐπὶ ἀποζημιώσει.

Σημειωτέον ὅτι ἰδιαίτερος καλεῖται ὁ ἀρραβὼν τὸ διδόμενον ἐν καιρῷ μνηστείας εἰς τὸν ἕτερον τῶν μεμνηστευμένων, καὶ παρὰ τῇ συνηθείᾳ οὐχ ἦττον ἢ παρὰ τῇ ἐκκλησιαστικῇ ἱερολογίᾳ ἰδίως τὸ τῆς μνηστείας σύμβολον, ὁ δακτύλιος· ἔτι δὲ καὶ αὕτη ἡ μνηστεία. Κατὰ τὰ περὶ μνηστείας ἰσχύοντα, ἐὰν μὲν συναφθῇ ὁ γάμος, αἱ δωρεαὶ μένουσι παρὰ τῷ δωρεοδόχῳ, ἐὰν δὲ λυθῇ ἡ μνηστεία, εἰ μὲν οὐχὶ διὰ παρανόμου μονομεροῦς ἀθετήσεως, (ἤτοι διὰ τῆς τελευταίας θατέρου τῶν μεμνηστευμένων ἢ δι' ἁμοιβαίας συναινέσεως) ἀναλαμβάνει ἑκάτερος τὰ δοθέντα (Ἄρμ. § 2 (Δ'. 2), εἰ δὲ διὰ μονομεροῦς ἀθετήσεως, διατηρεῖ μὲν ὁ ἀναίτιος τὸ ληφθὲν καὶ, ἐὰν ἔδωκεν ἀρραβῶνα (μὴ λαθὼν), διακισυται νὰ ἐπιζητήσῃ καὶ λάβῃ τὸ διπλάσιον αὐτοῦ. (Ἄρμ. § 1 (Δ'. 2). Κατ' ἐξαιρέσειν μόνον οἱ μὴ λαθόντες συγγνώμην ἡλικίαις ἀνήλικαις μνηστοὶ ἢ μνηστὰι ὀφείλουσι νὰ ποδώσωσιν αὐτὸν ἄπλοῦν, καὶ τοῦτο, ἐὰν διασώζῃται αὐτοῦσις ὁ ἀρραβὼν εἰς χεῖρας αὐτῶν ἢ τοῦλάχιστον τὸ ἀντάξιόν αὐτοῦ (Ἄρμ. § 5 (Δ'. 2). Ἄλλ' οἱ τελευταῖοι οὗτοι ὀρισμοὶ τοῦ Βυζαντινοῦ δικαίου μετεβλήθησαν καταδῆλως ὑπὸ τὸ κράτος τοῦ νῦν ἰσχύοντος περὶ ἀνηλικίων νόμου. (Ἴδε καὶ Μνηστεία).

Θ. Ν. Φλογαίτης

Ἄρτοποιοί. Ἐν τῷ ἄρθρῳ Ἀστυνομία ἀναφέρονται λεπτομερῶς

αἱ ὑποχρεώσεις τῶν ἄρτοποιῶν. Ἐν παρῶδῳ σημειούμεθα μόνον ἐνταῦθα ὅτι κατὰ τὸ Διαιτ. τῆς 6 Ἀπριλίου 1835 περὶ ἀγορανομικῶν διατάξεων (ἀρβ. 16 καὶ ἐπ.) αἱ κυριώταται τῶν ἄρτοποιῶν ὑποχρεώσεις εἶναι ὅτι 1) οὐδεὶς δύναται νὰ μετέρχῃται τὸ ἐπάγγελμα τοῦ ἄρτοποιοῦ ἄνευ ἀδείας τοῦ δημάρχου, 2) πᾶς ἄρτοποιὸς ὑποχρεοῦται νὰ ἔχῃ ἀποταμιευμένην ἐν τῇ ἀποθήκῃ αὐτοῦ προμήθειαν σιταλφίτων πρώτης ποιότητος, 3) ὁ ἄρτος ὑπόκειται εἰς τὸν ὑπὸ τῆς ἡστυνομικῆς ἀρχῆς προσδιορισμὸν τιμήματος, ὑπὲρ ὃ οὐδεὶς δύναται· νὰ πωλῇ, τιμωρούμενος ἄλλως κατὰ τὰ ὄρθρα 584 καὶ 586 τοῦ Ποινικοῦ νόμου. Κατάδηλον ὅτι οὐδεμία τῶν ἐξ ὑπερβολῆς προνοίας ὑπὲρ τῆς πωλήσεως ἀγαθοῦ καὶ εὐθηνῶς ἄρτου νομοθετηθεῖσων διατάξεων τούτων ἔχει τανῦν βάσιμόν τινα λόγον. Ὡς παντὸς ἄλλου ἀντικειμένου ὁ ἔλλογος προσδιορισμὸς τῆς τιμῆς ἥρτηται ἀπὸ τῆς ἐλευθερίας προσφοράς καὶ ζητήσεως, οὕτω καὶ τοῦ ἄρτου. Ἡ δ' ἐναντία διάταξις ἐνῶ εἶναι καὶ καθ' αὐτὴν ἄσπορος, δύναται νὰ προκαλέσῃ καὶ ἄλλην ἀνομιλίαν ἐν ταῖς περὶ τὸν ἄρτον συναλλαγαῖς ὅτε ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ τῆς ποιότητος τοῦ ὑπὸ τῶν διαφόρων ἄρτοποιείων παραγομένου ἄρτου καὶ πωλουμένου κατὰ τὴν αὐτὴν διατίμησιν ἰσομένης διαφοράς. Μόνον ἴσως κατ' ἐξαιρετικὰς περιπτώσεις κερδοσκοπικῶν συστάσεων πρὸς ἀίσχροκείδειν ἐν καιρῷ ἐπιδημιῶν, πλημμυρῶν ἢ ἄλλων τοιούτου εἶδους κοινωνικῶν συμφορῶν ἡδύνατο νὰ ἐπιτρέπηται εἰς τὴν ἀρχὴν ἢ παρέμβασις πρὸς ματαιώσιν τῆς ἀθεμίτου κερδοσκοπίας. Τὸ συμφέρον ἢ τῶν ἄρτοποιῶν ὑπαγορεύει τὴν ἀποταμίευσιν σιταλφίτων ἐν ταῖς ἀποθήκαις αὐτῶν καὶ οὐδὲνα ἐπομένως ἔχει σκοπὸν ἢ ἐκ τοῦ νόμου ὑποχρέωσις. Οἱ ἄλλοτε ἀπὸ τῆς σιτοδείας κίνδυνοι, ἐξ ὧν καὶ ἡ διάταξις αὕτη ἀπέρρευσε, τανῦν ἐξηλείφθη

τὴν διὰ τὴν καταπληκτικὴν ἀνάπτυξιν τῶν μέσων τῆς συγκοινωνίας. Οὐδὲν δὲ δικαίον τὴν ἀνάγκην προτέρως δημαρχικῆς ἀδείας πρὸς ἐξάσκησιν τοῦ ἐπαγγέλματος τοῦ Ἀροποιοῦ. (Ἰδε καὶ Ἀγορανομικὰ διατάξεις).

Θ. Ν. Φλογαίτης

Ἀροτοποιεῖα στρατιωτικά. παρασκευάζοντα καὶ διανέμονται τὰ πρὸς χρῆσιν τοῦ στρατοῦ ἄρτον, ὑπάρχοντι ἐν Ἑλλάδι δύο, τὸ ἐν Ἀθῆναις καὶ ἐν Ναυπλίῳ. Τῶν στρατιωτικῶν ταύτων ἀροποιεῖων διάφορα τὰ πρόχειρα ἐν πολέμῳ ἀροποιεῖται, ὑποτελούμενα ἐκ τῶν παρακολουθούντων τὰ στρατεύματα λιθαρίων ἐκστρατείας μετὰ τῶν εἰς παρεσκευῇ τοῦ ἄρτου ἀναγκαιουσίων, ἐργαζόμενα δὲ ὑπὸ τὴν ἐποπτείαν τῶν στρατιωτικῶν ἐπιμελητῶν.

Θ. Ν. Φλογαίτης

Ἀρχαιοῦτης. «Τὰ δημόσια ὑποκείμενα, ἔλεγεν ὁρθῶς ὁ Μακκρόλ, δὲν ὑποτελοῦσι μέσον πρὸς εὐαρέστησιν οἰκίων ἀπαιτήσεων, οὔτε πρὸς συμβιβασμὸν οἰκιακῶν συμφερόντων, οὐδ' εἶναι στάθμην ματαιοφροσύνης ἢ ἀναπαύστριον τῆς μαλθακότητος ἢ ἀντικείμενον εὐαρεσκείας καὶ τέφρας· ἀλλ' εἶναι αὐστηρά καὶ ἐπιπικρὸς ὑπηρεσία, ἀπαιτούσα πολλῶν μέλων ἐργασίαν ἢ τὰ ἰδιωτικά ἐπαγγέλματα. Ὁ δημόσιος λειτουργὸς πρέπει νὰ ἔχῃ ζῆλον ὑπὲρ τοῦ δημοσίου συμφέροντος ἢ διοικήσεως δὲν δύναται νὰ φυλάξῃ τὴν περιουσίαν τῆς κοινωνίας ἢ ἐνδελεχῶς ἀγορηνόσκει· δὲν δύναται νὰ παραγγίξῃ ἢ ἐργαζομένη. Ὁ ζῆλος εἶναι ἡ ζωογονοῦσα αὐτὸν πνοή, ὁ κυκλοφοροῦμενος ἐν αὐτῇ χυλὸς, ἡ ζωὴ αὐτῆς, ἡ ψυχὴ ἡ μάλιστα τὸ ἱερὸν πῦρ, ὃ πρέπει νὰ μένῃ ἀσβεστικόν. Ἀλλὰ πρὸς ἐξαφιν καὶ διατήρησιν τοῦ ὑπαλλήλικου ζήλου ἀπαιτεῖται ἀναγκαιῶς ἡ πεποίθησις τῶν ὑπαλλήλων ἐν ὅσῳ θέλουσι διατηρηθῆναι ἀνεργήτου ἐν τῇ ὑπηρεσίᾳ, ἐκπληροῦντες εὐόκως τὸ

καθῆκον αὐτῶν, ἀλλὰ καὶ ὅτι διὰ τοῦ χρόνου θέλουσι τυχεῖ προαγωγῆς. Οἱ διανύοντες τὸ στάδιον τοῦ πολιτικοῦ ἢ στρατιωτικοῦ ὑπαλλήλου, ἐμμένοντες πολυχρονίως ἐν τῇ ὑπηρεσίᾳ, ὠφελοῦνται κατὰ τὸ πλεῖστον ἐκ τῆς ἰδίας αὐτῶν πείρας, δύνανται δὲ καὶ νὰ μεταδώσωσι τὰ ὑποτελέσματα αὐτῆς εἰς τοὺς νεωτέρους ἐν τῇ ὑπηρεσίᾳ, καθιστάντες αὐτοὺς μετόχους τῶν χορηγίων παραδόσεων καὶ τῆς εἰδικῆς διδασκαλίας. Ἡ δὲ προσδοκία τῆς βελτιώσεως τῆς θέσεως αὐτῶν καὶ παρέχει αὐτοῖς νέαν δυνάμειν, διότι ἐγκρατεῖς εἰς τὸν ἄνθρωπον νὰ ζῇ ἀποβλέπων εἰς τὸ μέλλον μᾶλλον ἢ εἰς τὸ ἐνεστώ. Διὰ τοῦτο ἐν ταῖς εὐνομούμεναις πᾶσι πολιτείαις οὐ μόνον ἐξηρατίζεται κατὰ τὸ πλεῖστον νομοθετικῶς ἡ μορφοῦς τῶν πολιτικῶν καὶ στρατιωτικῶν ὑπαλλήλων, ἀλλὰ καὶ ἀποκλείονται κατὰ τὸ πλεῖστον τῆς προαγωγῆς οἱ μὴ ἐπιδείξαντες ἐξαιρετικὴν ἱκανότητα ἢ μὴ υπηρέτησαντες ἐν τῷ κατωτέρῳ πολιτικῷ ἢ στρατιωτικῷ βαθμῷ ἐπὶ ὁρισμένα ἔτη. Ἀλλὰ πλὴν τούτου κτῶνται δικαιοῦματα εἰς τιμὰς καὶ διακρίσεις οἱ ὑπηρετοῦντες ἐν τῷ στρατῷ ἢ ἐν τῇ δημοσίᾳ ὑπηρεσίᾳ διὰ τῆς πολυχρονίου ὑπηρεσίας. Οὕτω φέρ' εἰπεῖν παρ' ἡμῖν κατὰ μὲν τὸν Ὀργ. τῶν Δικ. (ἄρθ. 310) ὁ ὑπηρετήσας ὡς δικαστικὸς ὑπάλληλος ἐπὶ τεσσαρκακονταετίαν μετ' ἐπιτυχίας, προκλησάσης τὴν εὐαρέσκεϊν τοῦ Βασιλέως, δικαιούται νὰ παραιτηθῇ ἐπὶ διατηρήσει ἔλου τοῦ μισθοῦ, τοῦ βαθμοῦ καὶ τῆς στολῆς αὐτοῦ. Κατὰ δὲ τὸν νόμον ἈΡΚΑ' τῆς 12 Ἀπριλίου 1883 οἱ Ἀρεοπαῖται καὶ οἱ Ἐφέται, οἱ ὑπηρετήσαντες ἐφ' ὁρισμένα ὑπὸ τοῦ νόμου ἔτη, λαμβάνουσι παραιτούμενοι ὁλόκληρον τὸν μισθὸν καὶ τὸν βαθμὸν αὐτῶν.

Ἀλλὰ καὶ αὐτὴ καθ' ἑαυτὴ ἡ ἀρχαιοῦτης, δηλονότι ἡ κατὰ τὸν ὁρισμὸν ἢ τὸν προβιβασμὸν τινος προτεραιότης, πα-

ράγει δικαίωμα ταμητικῆς ἢ καὶ οὐσιαστικῆς προτιμήσεως τῶν τοῦ αὐτοῦ βαθμοῦ ἢ τῆς αὐτῆς τάξεως πολιτικῶν ἢ στρατιωτικῶν ὑπαλλήλων. Οὕτω κατὰ τὰς συνεδριάσεις τῶν δικαστηρίων κατέχουσι τὴν ταμητικωτέραν θέσιν μεταξὺ τῶν ἐμοδῶν οἱ ἀρχαιοφύτοι. Ἐν δὲ τῷ στρατῷ ἐκ τῶν χηρευουσῶν θέσεων τῶν μὲν κατωτέρων ἀξιωματικῶν ἀπονέμονται κατὰ τὸν νόμον τὰ δὲ οὐ τὰ κατ' ἀρχαιοφύτητα, τῶν δὲ ταγματάρχων τὸ ἥμισυ.

Σημειώτέον ὅτι μεταξὺ στρατιωτικῶν κατὰ τὴν αὐτὴν ἡμέραν εἰς τὸν αὐτὸν βαθμὸν προοιθαζομένων ἡ ἀρχαιοφύτης κλονίζεται ἐκ τῆς ἀρχαιοφύτης, ἣν ἐκαστος αὐτῶν ἐκείνητος εἰς τὸν ἀμέσως κατώτερον βαθμὸν, καὶ, ὃν εἶχε τὴν αὐτὴν ἀρχαιοφύτητα καὶ ἐν αὐτῷ, ἐκ τῆς ἀρχαιοφύτης ἣν ἐκείνητος εἰς τὸν ἑτὶ κατώτερον καὶ οὕτω καθέτης μέχρι τοῦ βαθμοῦ τοῦ δεκανέως (Διατ. τῆς 16 Ὀκτ. 1861 ἀρθ. 4).

Θ. Ν. Φλογαίτης

Ἀρχαιοφύτης ἐξ ἀμνημονεύτων. Κατὰ τὴν ἐξ ἀμνημονεύτων χρόνων διανοίᾳ κυρίου κατοχὴν δὲν ἀποκτάται τὸ δικαίωμα τῆς κυριότητος διὰ τῆς τοῦ χρόνου παρελευσεως, ὡς ἐπὶ τῆς κτητικῆς παραγράφου, ἀλλὰ προάγεται τὸ τεκμήριον ἐκ τοῦ μακροῦ χρόνου τῆς κατοχῆς, οὗ τῇ ἀρχῇ ἄγνωστος, ὅτι ἐν ἀρχῇ αὐτοῦ ἐγεννήθη τὸ ἀξιούμενον δικαίωμα νομίμως ὅθεν ἡ καλὴ πίστις ἐγκρατεῖται κατὰ νόμον ἐν τῇ διανοίᾳ κυρίου πρὸ ἀμνημονεύτων χρόνων κατοχῇ. Διαφέρει ἄρα ἡ πρὸ ἀμνημονεύτου χρόνου διανοίᾳ κυρίου κατοχῇ τῆς καλῇ τῇ πίστει τριακονταετοῦς νομῆς, διότι ἡ ἐπικλήσις τῆς ἐξ ἀμνημονεύτου χρόνου κατοχῆς περιλαμβάνει μὲν τὸ στοιχεῖον τῆς διανοίᾳ κυρίου νομῆς, ἀλλ' οὐχὶ τὸ στοιχεῖον τῆς ἐν ἀρχῇ τῆς νομῆς καλῆς πίστεως τοῦ νομίμως ὅπερ εἶναι οὐσιώδες μέρος τῆς τοῦ μακροῦ χρόνου χρησικτησίας. Ἀλλ' οὐδεμία διάτα-

ξις τοῦ Ῥωμαϊκοῦ νόμου καθιεροῦ τὴν ἐξ ἀμνημονεύτου χρόνου κατοχὴν ὡς ἴδιον τρόπον κτήσεως ἐπὶ ἰδιωτικῶν δικαιωμάτων (Α. Π. 16 τοῦ 81). Ὁ νόμος 3 § 4 Πανδ. (43. 20) ρητῶς ὀρίζει ὅτι μόνον τῶν δημοσίων ὑδάτων ἡ χρῆσις δύναται νὰ μετατραπῇ εἰς δικαίωμα διὰ τῆς πρὸ ἀμνημονεύτων χρόνων ἐνασχέσεως (Α. Π. 184 τοῦ 81). Ὡσαύτως κατὰ τὸ Ῥωμαϊκὸν δίκαιον (Ν. 3 πρ. Πανδ. 48. 7) ἐκ τῶν κατασκευαζομένων διὰ συνεισφορᾶς τῶν ἀγορευτῶν καὶ ἐπομένων ἰδιωτικῶν ὁδῶν ἐκεῖνα μόνον εἰσὶ κοινῆς χρήσεως, ἔξομοιούμενα δημοτικαῖς, ὧν δὲν σώζεται ἡ μνήμη τῆς διὰ συνεισφορᾶς κατασκευῆς, δηλονότι ἡ ἀμνημονεύτος ἀρχαιοφύτης χρησιμεύει ὡς τεκμήριον ὅτι αἱ ὁδοὶ αὗται εἰσὶ δημοτικαὶ (Α. Π. 232 τοῦ 75).

Αἱ νεώτεροι νομοθεσίαι ἀγνοοῦσι παντελῶς τὴν τοῦ ἀμνημονεύτου χρόνου παραγραφὴν.

Θ. Ν. Φλογαίτης

Ἀρχαιοφύτες. Τῶν ἀρχαιοφύτων ἡ διαφύλαξις, ἀνακάλυψις καὶ χρῆσις ἀνατίθεται ὑπὸ τοῦ Διατάγματος τῆς 10 Μαΐου 1834 περὶ ἐπιστημονικῶν καὶ τεχνικῶν συλλογῶν (ἀρθ. 20) καὶ τῶν κατόπιν ἐκδοθέντων νόμων ΝΜΘ' τῆς 13 Δεκ. 1870 καὶ ΑΝΙ' τῆς 16 Ἰουνίου 1882 εἰς Ἐφόρους τῶν ἀρχαιοφύτων, ὧν προεξάρχει ὁ Γενικός Ἐφόρος τῶν ἀρχαιοφύτων, ὅστις χρησιμεύει καὶ ὡς Εἰσαγγητῆς πρὸς τὴν Ὑπουργὸν τῆς Ἐκπαίδευσως ἐν ταῖς ἀρχαιολογικαῖς ὑποθέσεσιν διὰ νεωτέρου δὲ νόμου, τοῦ ΑΦΑΒ' τῆς 28 Μαΐου 1887 περὶ τοῦ προσωπικοῦ τῆς ἀρχαιολογικῆς ὑπηρεσίας, ὃ ἡχοῦνται καὶ ἡ ἐκδοσις τοῦ Διατάγματος τῆς 21 Αὐγούστου 1887, ὡρίσθη ὁ ἀριθμὸς καὶ τὰ προσόντα τῶν τε ἐφόρων τῶν ἀρχαιοφύτων καὶ τῶν κατωτέρων ἀρχαιοφύτικῶν ὑπαλλήλων.

Σημειώτέον ὅτι κατὰ τὸ εἰρημένον δὲν

τεγμεν(τοῦ 1834) καὶ ἐν Ἑλλάδι ἀρχαιοφύλακες
καθίστανται κατὰ τὴν ἐν τῇ ἐκδόσει τοῦ
ἔτους 1834 (ἀρθ. 61), χαρακτηρί-
ζονται δ' ὡς ἀρχαιοφύλακες τὰ ἔργα
τῆς γλυπτικῆς καὶ ἀρχιτεκτονικῆς, οἱ ὅλοι
λελαξευμένοι μαρμάρων ἢ πετρῶν ὅποι-
οῦδήποτε σχήματος, αἱ ζωγραφίαι, ψη-
φιστὰ ἀγγεῖα, ὅπλα, νομίσματα καὶ ἐπι-
γραφαὶ παντὸς εἶδους (ἀρθ. 110). συμ-
περιλαμβάνονται δ' εἰς τὴν κατηγορίαν
τῶν ἀρχαιοτήτων οὐ μόνον τὰ τῶν ἀρ-
χιτέκτων ἐλληνικῶν χρόνων ἔργα, ἀλλὰ καὶ
τὰ τῶν πρώτων τοῦ χριστιανισμοῦ, καὶ
τὰ μέχρι τῶν τελευταίων μεσαιωνικῶν
χρόνων (ἀρθ. 111). Εἰσὶ δ' ἀποκλειστικῇ
μὲν ἰδιοκτησίᾳ τοῦ Κράτους αἱ ἀνευρι-
σκόμεναι ἐπὶ ἐθνικῆς γῆς ἢ ὑπὸ τὴν ἐπι-
στέφειν αὐτῆς, ἐν τῷ πυθμένι τῆς θα-
λάσσης, ἐν ποταμοῖς δημοσίου καὶ ὀχυ-
ρῶν, ἐν λίμναις κτλ. (ἀρθ. 62), ἀνήκουσι
δ' εἰς ἡμίσειας εἰς τὸ Κράτος αἱ εὐρισκόμε-
ναι ἐπὶ ἰδιοκτητοῦ γῆς (ἀρθ. 64).

Ἐπὶ τῇ βάσει τῆς ἀρχῆς ταύτης καὶ
τιμωρεῖται ὑπὸ τοῦ Ποινικοῦ νόμου διὰ
ποινικοῦ πενήτηντα τὸ πᾶν δραχ., ὡς
προβλεπῆται ὁ δὲ ἀνασκαφῆς ἢ ὅπωςδήποτε
ἄλλως εὐρίσκων ἀρχαιοτήτας καὶ μὴ ἀ-
νευρεθέντων τὴν εὐρεσιν ἐντός τριῶν ἡμε-
ρῶν εἰς τὴν ἀρμοδίαν ἀρχὴν (ἀρθ. 701).
Τοιαύτη δὲ ἀρμοδία ἀρχὴ εἶναι ὁ Γενι-
κὸς Ἐφορὸς τῶν ἀρχαιοτήτων, ἢ οἱ λοι-
ποὶ κατὰ τὰς ἐπαρχίας Ἐφοροὶ, ὁ Νο-
μάρχης καὶ ὁ Δήμαρχος ἢ νόμιμος αὐτοῦ
ἀντιπληρωτὴς (Διατ. τῆς 10 Μαΐου 1834
ἀρθ. 68). Ἐπίσης δὲ τιμωρεῖται διὰ προ-
ποινικοῦ πενήτηντα μέχρι πεντακοσίων
δραχμῶν ὁ ἐξάγων ἢ ἀποπειρώμενος νὰ
ἐξαγάγῃ ἐκτός τοῦ Κράτους ἄνευ κυβερ-
νητικῆς ἀδείας ἀρχαιοτήτας· ἐν ταύτῃ δὲ
τιμωρεῖται ἀρχαιοφύλακες δημεύονται καὶ κα-
τατίθενται εἰς τὸ Ἀρχαιολογικὸν μου-
σεῖον, ἂν δὲ ἤδη ἐξήχθησαν, καταβάλλε-
ται ἡ τιμὴ αὐτῶν καὶ δαπανᾶται πρὸς
ἀνάκλησιν τοῦ μουσείου. (Ποιν. νόμος ἀρθρ.

702). Χορηγεῖται δὲ ἡ ἀδεία τῆς εξαγω-
γῆς ὑπὸ τοῦ ἐπὶ τῶν Ἑκκλ. Ὑπουργείου
τῇ προτάσει τοῦ γενικοῦ Ἐφόρου. Ἀλλ'
εἶναι ὑπόχρεωτοι νὰ δώσῃ αὐτάς, 1) ὅταν
τὰ κεντρικὰ καὶ ἐπαρχιακὰ μουσεῖα ἔχω-
σιν ἀντικείμενα τοῦ αὐτοῦ εἶδους καὶ τῆς
αὐτῆς ποιότητος διπλᾶ, 2) ὅταν αἱ ἀρ-
χαιοφύλακες εἰσέχθησαν ἐκ ξένης ἐπικρα-
τείας καὶ εἰσαγωγῶν αὐτὰς ἐπεφυλάξατο
τὸ δικαίωμα τῆς εξαγωγῆς, γνωστοποι-
ήσας τὴν εἰσαγωγὴν αὐτῶν ἐντός ὀκτώ
ἡμερῶν εἰς τὴν ἀρμοδίαν ἀρχήν, 3) ὅταν
ὁ γενικὸς Ἐφορὸς κηρύξῃ τὸ ἀντικείμενον
ἱσσημαντόν.

Ἐπίσης ἐπὶ τῇ βάσει τῆς ἀρχῆς ταύ-
της (δηλώνει τῆς ἀρχῆς ὅτι αἱ εὐρεθεῖσαι
ἢ ἀνακαλυφθεῖσαι ἐν δημοσίῳ τόπῳ εἰσὶ
κτημα τοῦ Κράτους) ὁρίζεται ὅτι ὁ διω-
ρησάμενος, ὑποθηκεύσας, ἐκποιήσας ἢ ὁ-
πωσδήποτε ἀπαλλοτριώσας τοιαύτας ἀρ-
χαιοτήτας εἴτε πρὸ τῆς εἰς τὴν ἀρχὴν ἀ-
ναγγελίας τῆς εὐρέσεως εἴτε μετ' αὐτὴν
(Διατ. 10 Μαΐου 1834 ἀρθ. 83) τιμω-
ρεῖται ὡς κλέπτης ἢ ὑπεξαίρετης κατὰ
τὰ ἄρθρα μὲν 371 καὶ ἐπ. καὶ 385 καὶ
ἐπ. τοῦ ποιν. νόμου, ἐὰν ἡ ἀξία τῶν ἀρ-
χαιοτήτων ᾖ ἡμετέρας τῶν εἴκοσι δραχ.,
κατὰ τὸ ἄρθρον δὲ 693, ἐὰν ᾖ κατω-
τέρα τῶν εἴκοσι δραχμῶν.

Τοῦναντίον ἡ εἰσαγωγὴ ἀρχαιοτήτων
εἶναι παντελῶς ἐλευθέρα. Ἐπίσης ἡ ἐντός
τῆς Ἑλλάδος πώλησις ἢ ἡ μεταφορὰ αὐ-
τῶν ἀπὸ δήμου εἰς δῆμον, ἀπαιτεῖται ὁ-
μῶς περὶ τούτου εἰδοποιήσις εἰς τὴν ἀρμο-
δίαν ἀρχήν (Διατ. 10 Μαΐου 1834 ἀρθ.
65, 69, 75 καὶ 78). Ὅρα καὶ ἡμετέρου
Ὁδηγοῦ τῶν δημοσίων καὶ δημοτικῶν ὑ-
παλλήλων § 236).

Β. Ν. Φλογαίτης

Ἀρχεῖον καὶ ἀρχαιοφύ- λακες.

Ἀρχεῖον ὀνομάζεται ἀπὸ τῶν
ἀρχαιοτάτων ἐλληνικῶν χρόνων πᾶσα συλ-
λογὴ ἐγγράφων ἐπιστῆμων καὶ ἰδιωτικῶν
προσθόντων ἐκ τῆς τελέσεως πράξεως

τινος. Ὑπάρχει δὲ τανῶν σωρὸς ἀρχεῖων δημοσίων καὶ ἰδιωτικῶν πανταχοῦ τοῦ κόσμου, οἷον ἀρχεῖα ὑπουργείων, ἀρχεῖα δικαστηρίων, ἀρχεῖα συμβολαιογράφων, ἀρχεῖα ἐταιρειῶν καὶ συλλόγων κτλ. Ἀλλ' ἀπὸ τῆς ἀρχαιότητος ἐτηροῦντο ἀρχεῖα. Τοιοῦτου εἶδους δημοσίον ἀρχεῖον ἦν φέρ' εἰπεῖν τὸ κληθὲν Μητρώον τῶν ἀρχαίων Ἀθηναίων, ἐν ᾧ κατετίθεντο τὰ πρωτότυπα τῶν συνθηκῶν, ψηφισμάτων κτλ. Ὡσαύτως τὸ ἐν τοῖς ναοῖς τοῦ Κρόνου καὶ τῆς Δήμητρος Ῥωμαϊκὸν ἀρχεῖον, ἐν ᾧ ἐφυλάσσοντο τὰ ἐπίσημα τῶν Ῥωμαίων ἔγγραφα.

Τὰ δημοσία ἀρχεῖα, εἴτε φυλάσσονται ὑπὸ τινος οἰουδήποτε ἐκ τῶν υπαλλήλων, ἀσκοῦντος ἄλλην τινὰ ὑπηρεσίαν ἢ ἄλλ' ἐν ταύτῃ ἀγρυπνοῦντος εἰς τὴν διατήρησιν τοῦ ἀρχείου, εἴτε καὶ ὑπὸ ἐιδικοῦ υπαλλήλου, ἀρχαιοφυλάκος καλουμένου, ἔχοντος τοῦτο ἀποκλειστικῶς τὸ ἔργον.

Τὸ ἀρχεῖον τοῦ Ἑλληνικοῦ Συνεδρίου, τὸ ἀρχεῖον παντὸς πολυμελοῦς δικαστηρίου κτλ. ἔχουσιν εἰδικούς ἀρχαιοφυλάκας (ἴδε Διατ. 23 Ὀκτ. 1836 περὶ ἐλεγκτικοῦ Συνεδρίου ἄρθ. 3, Ν. ΑΡΙΣ' τῆς 30 Μαρτίου 1883 περὶ διορισμοῦ ἀρχαιοφυλάκων ἐν τοῖς δικαστηρίοις τροποποιηθεὶς διὰ τοῦ Ν. ΑΣ' τῆς 17 Ἰουλίου 1885).

Θ. Ν. Φλογαίτης

Ἀρχηγεῖον στρατοῦ. Δυνάμει τοῦ Νόμου ΑΔΖ' τῆς 22 Ἰουνίου 1882 περὶ ὀργανισμοῦ τοῦ ἐνεργοῦ στρατοῦ, τροποποιηθέντος διὰ τοῦ νόμου ΑΡ'α' τῆς 30 Μαΐου 1884 καὶ τοῦ νόμου ΑΦΑΓ' τῆς 28 Μαΐου 1887, διηγεῖται στρατιωτικῶς ἡ Ἑλλάς ἐν καιρῷ εἰρήνης εἰς τρία ἀρχηγεία στρατοῦ, καὶ διοικεῖται μὲν ὁ ἐν ἐκάστῳ τούτων ἐδρεύων στρατὸς ὑπὸ ἀρχηγοῦ, ἔχοντος τὴν διὰ βασιλικοῦ διατάγματος ὀριζομένην δικαιοδοσίαν, ἀλλ' ἐν ἀνάγκῃ δύνανται σώματα καὶ ὑπη-

ρεσίαι, ὧν αἱ ἑδραὶ περιλαμβάνονται ἐν τῇ στρατιωτικῇ περιφερείᾳ ἐνός ἀρχηγείου, νὰ υπαχθῶσι διὰ διατάγματος εἰς τὴν δικαιοδοσίαν τοῦ ἀρχηγοῦ ἐτέρου ἀρχηγείου. (ἴδε τοὺς μὲν νόμους ΑΔΖ' καὶ ΑΡ'α' ἐν ἡμετέρῳ Παραρτ. Δικαστ. Ν. μων τόμῳ 1 σελ. 652 καὶ ἐπ., τὸν δὲ ΑΦΑΓ' ἐν Συμπλ. πρώτῳ σελ. 347).

Θ. Ν. Φλογαίτης.

Ἀρχίατρος. Παρ' ἐκάστῳ ἀρχηγείῳ στρατοῦ (ἴδε ἀνωτέρω) ὁρεῖται εἰς ἀρχίατρος, ἥτοι στρατιωτικὸς ἰατρός ἔχων βαθμὸν ἀντισυνταγματάρχου τοῦ δὲ ὑγειονομικοῦ τμήματος τοῦ Ὑπουργείου τῶν Στρατιωτικῶν προτίθεται ὁ Γενικὸς ἀρχίατρος, ἰατρός στρατιωτικὸς ἔχων βαθμὸν συνταγματάρχου, ὁ ἀνώτατος δηλονότι βαθμὸς τῶν ἰατρῶν τοῦ στρατοῦ (ἴδε καὶ θέματα ἐν ἡμετέρῳ Παραρτ. Δικ. Ν. τόμῳ 2 σελ. 652 ὑποσ. ἐν Ν. ΑΤΚΓ' τῆς 23 Δεκ. 1885 περὶ τροποποιήσεως τοῦ νόμου ΑΔΖ' καὶ ἐν Συμπλ. σελ. 347 ἐν νόμῳ ΑΦΑΓ' τῆς 23 Μαΐου 1887 περὶ τροποποιήσεως τοῦ περὶ ὀργανισμοῦ τοῦ στρατοῦ νόμου). Ἄλλοτε ὑπάρχει παρ' ἡμῶν καὶ βαθμὸς ἀνωτέρου Γενικοῦ ἀρχίατρος, ἥτοι ἰατροῦ ἔχοντος βαθμὸν ὑποστράτηγου.

Θ. Ν. Φλογαίτης.

Ἀρχικελευστής καλεῖται ὁ ἀνώτατος ὑπαξιωματικὸς τοῦ πολεμικοῦ ναυτικοῦ. Διὰ μὲν τοῦ ἐπὶ τούτῳ ἐκδεδωμένου νόμου ΑΤΜΖ' τῆς 13 Ἰανουαρίου 1886 (ὃν ἀναζητήσων ἐν ἡμετέρῳ Παραρτ. Δικ. Ν. τόμῳ 1 σελ. 1349) ὠρίσθη ὁ ἀριθμὸς τῶν ἀρχικελευστῶν διὰ δὲ τοῦ ἄρθ. 19 τοῦ νόμου ΑΦΕ' τῆς 28 Μαΐου 1887 περὶ ὀργανισμοῦ τῶν πληρωμάτων τοῦ στόλου (ὃν ἴδε ἐν ἡμετέρῳ Συμπλ. σελ. 117) ὠρίσθη ὅτι μόνον ὁ ἐπὶ τετραετίαν τοῦλάχιστον ἐνεργῶς ὑπηρετήσας ὡς κελευστής δύναται νὰ προβιβασθῇ εἰς ἀρχικελευστήν.

Θ. Ν. Φλογαίτης.

Ἀρχιμουσικός. Ἐν τε τῶ στρα-
τῷ τῆς ξηρᾶς καὶ ἐν τῷ στρατῷ τῆς θα-
λάσσης ὑπάρχουσι θέσεις ἀρχιμουσικῶν
καὶ αἱ μὲν χρεώδυνται θέσεις ἀρχιμουσι-
κῶν ἐν τῷ στρατῷ τῆς ξηρᾶς πληροῦνται
διὰ προδιδακμοῦ μουσικῶν α' τάξεως ἐυ-
δοκίμησάντων ἐν ταῖς πρὸς τοῦτο ἐξετά-
σει κατὰ τὰ ἐριζυμενα ἐν τῷ Διατ. τῆς
1 Αὐγ. 1887 περὶ προδιδακμοῦ εἰς τὸν
καθὼν ἀρχιμουσικῷ (ὁ ἴδε ἐν Συμπλ. Δ.
Νομῶν Φιλογαίτου σελ. 16). ἐν δὲ τῷ
στρατῷ τῆς θαλάσσης ὑπάρχει μία καὶ
μία θέσις ἀρχιμουσικῷ α' τάξεως, νο-
μοθετηθεῖσα διὰ τοῦ νόμου ΑΩΜΣ' τῆς
20 Μαΐου 1890 περὶ ἐρίσμου θέσεως καὶ
προσόντων ἀρχιμουσικῷ α' τάξεως τοῦ
καυτικῷ (ὁ ἴδε ἐν τρίτῳ Συμπλ. Δικ.
Ν. σελ. 108). Τὰ περὶ χορηγίας ἐπιδό-
ματος εἰς τοὺς ἀρχιμουσικοὺς καὶ τὸν ἐπι-
μελητὴν τῆς μουσικῆς ὁρίσθησαν ὑπὸ
τοῦ νόμου ΠΙΒ' τῆς 25 Φεβρ. 1881,
προποποιηθέντος πῶς διὰ τοῦ Ν. ΑΥΚΘ' τῆς
16 Μαΐου 1887.

Θ. Ν. Φλογαίτης

Ἀρχιτεκτονικὸν γραφεῖον
καλεῖται τὸ ἐν τῷ Ὑπουργεῖῳ τῶν Ἑσπε-
ρικῶν ἐν τῷ τμήματι τῶν δημοσίων ἔρ-
γων ἑκτακτὸν γραφεῖον, ἀναγόμενον εἰς
τὴν ἀνέγερσιν ἢ μεταρρυθμίσιν δημοσίων
κτιρίων, ὅπερ ὑποδιαιρεῖται εἰς γραφεῖον
συντάξας τὰ διηγεράματα καὶ τοὺς προ-
πολογισμούς τῆς κατὰσκευῆς καὶ ἐπι-
μετρήσεως τῶν δημοσίων κτιρίων, καὶ
γραφεῖον ἐπιβλέπον καὶ διευθύνον τὰ ἐκ-
τελούμενα ἔργα. (Ἰδε Διατ. τῆς 19
Μαρτίου 1888).

Θ. Ν. Φλογαίτης

Ἀρχιτεχνίτης Ἐν τε τῷ ἐπι-
στασιῳ καὶ ἐν τῇ διευθύνσει τοῦ πολε-
μικοῦ ὀπλοῦ ὑπάρχει βαθμὸς ἀρχιτεχνί-
του εἰς ὃν προδιβάζεται ὁ ἔχων τὰ κατὰ τὸ
Δ. τῆς 15 Μαΐου 1883 ὁρισμένα προσόντα
τεχνίτης. Ὀρίσθη δ' ὁ ἀριθμὸς τῶν ἀρχι-

τεχνιτῶν ἐν μὲν τῇ διευθύνσει τοῦ ὀπλο-
κοῦ πολέμου εἰς τέσσαρας, ἐν δὲ τῷ λόγῳ
τῶν τεχνιτῶν τοῦ ὀπλοστασίου εἰς ἑξ (ὁ
ἕκαστος προϊστάται ἐνός τῶν ἑξ ἐργαστα-
σίων τοῦ λόγου τῶν τεχνιτῶν) καὶ τὰ
μὲν $\frac{2}{3}$ αὐτῶν εἰσι κατὰ σειρὰν ἀρχαί-
τητος Α' τάξεως, τὸ δὲ $\frac{1}{3}$ β' τάξεως
(Ἰδε Διατ. τῆς 4 Μαΐου 1889 ἐν τρίτῳ
Συμπλ. Δικ. Νομῶν σελ. 7). Διὰ τοῦ
Διατάγματος 1 Μαρτίου 1889 ὁρίσθη ἡ
ἀποζημίωσις τῶν ὀδοπορικῶν τῶν ἀρχι-
τεχνιτῶν α' τάξεως.

Θ. Ν. Φλογαίτης.

Ἀσκήσεις στρατιωτικά.

Ἡ περὶ τὰ ὄπλα ἀσκήσις ἀποτελοῦσα ἄλ-
λοτε τὸ ἀποκλειστικὸν ἀσχολημα τῶν εἰς
τὸν στρατὸν κατατασσόμενων, εἰσῆλθῃ
παρ' ἡμῖν ὡς μάθημα ὑποχρεωτικὸν πάν-
των τῶν ἐν τοῖς Γυμνασίοις, τοῖς τε δευ-
μοσίοις καὶ τοῖς ἰδρυσυντηρήτοις, ἐκπαι-
δευομένων μαθητῶν διὰ τοῦ νόμου ΑΡΙΘ' τῆς
31 Μαρτίου 1883 περὶ εἰσαγωγῆς
τῶν στρατιωτικῶν ἀσκήσεων εἰς τὰ γυ-
μνάσια, οὐ ἐπὶ τῇ βῆσει ἐξεδόθη τῇ 25
Νοεμβρίου 1884 ὁ στρατιωτικὸς κανονι-
σμός τῶν μαθητῶν τῶν γυμνασίων καὶ
μετὰ ταῦτα τὸ Διατ. τῆς 30 Ἀπριλίου
1883 περὶ τοῦ χρόνου τῶν στρατιωτικῶν
ἀσκήσεων. Κατὰ τὰς ἐν αὐτοῖς διατάξεις
αἱ στρατιωτικαὶ ἀσκήσεις ἔρχονται ἐνταυ-
σίως κατὰ τὰς ἀρχὰς τῆς τρίτης ἐβδομά-
δος τοῦ Σεπτεμβρίου καὶ λήγουσι τῇ 30
Ἀπριλίου. Διὰ μεταγενεστέρου νόμου,
τοῦ Νόμου ΑΥΚΓ' τῆς 22 Μαρτίου 1889
περὶ τῶν στρατιωτικῶν ἀσκήσεων ἐν τοῖς
Γυμνασίοις, ἐνομοθετήθη θέσις γενικοῦ
ἐπόπτου διὰ τὴν ἐν ἅπασιν τοῖς Γυμνασί-
οις ἐμάρφονον ἐκτέλεσιν τῶν περὶ τοῦ μα-
θήματος τῶν στρατιωτικῶν ἀσκήσεων δια-
τάξεων τῶν νόμων. (Ἰδε τὸν μὲν νόμον
ΑΡΙΘ' καὶ τὸν στρατιωτικὸν κανονισμόν
τῆς 25 Νοεμβρίου 1884 ἐν Παρχρτ. Δικ.
Νομῶν Φιλογαίτου τόμῳ 1 σελ. 204 καὶ
ἐπ., τὸ δὲ Διατ. τῆς 30 Ἀπρ. 1887 ἐν

Συμπλ. δευτέρῃ σελ. 421, τὸν δὲ νόμον ΑΨΚΓ' ἐν Συμπλ. 2 σελ. 502).

Θ. Ν. Φλογαίτης

Ἀσκήσεις σωματικά καλούνται πᾶσαι αἱ σωματικαὶ ἐργασίαι (ἢ ται μυϊκὰ κινήσεις), αἵτινες ἀποβλέπουσιν εἰς τὴν τελειοποίησιν τοῦ ἀνθρωπίνου ὀργανισμοῦ περὶ τὴν δύναμιν, τὴν δεξιότητα καὶ τὴν υἰεῖαν. Ὅθεν ὑπάρχοντα εἰς τὰς ἀσκήσεις ἢτε κυρίως γυμναστικῇ καὶ αἱ στρατιωτικαὶ ἀσκήσεις, περὶ ὧν πραγματευόμεθα ἐν συντομίᾳ ἐν ταῖς οἰκείαις λέξεσι. Παρατηρήσεις μόνον ἄξιον ἐνταῦθα νομίζομεν ὅτι παρ' ἡμῶν ἡ μόρφωσις τοῦ σώματος οὐ μόνον δὲν ἀνεδείχθη ὡς παρὰ τοῖς προγόνοις ἡμῶν θεσμός πολιτικός καὶ κοινωνικός, ἀλλ' οὔτε ὡς ἀπλὴ τοῦλάχιστον δικαία ὑγιεινὴ ἐγενικεύθη, ὅπως πανταχοῦ σχεδὸν ἀλλαχοῦ. Ἀλλαχοῦ μέρος ἀναπόσπαστον τοῦ βίου τῶν ἀνεπτυγμένων τάξεων, οἰοῦνται εἶναι καθημερινὴν τοῦ βίου αὐτῶν, ἀποτελεῖ ἡ σωματικὴ ἀσκήσις, ἡ ἐπιμέλεια καὶ ἐνίσχυσις τοῦ σώματος δι' ὅλων τῶν μέσων. Ἐάν οἱ ἀγρόται καὶ οἱ χειροτέχναι, ἐργαζόμενοι διὰ τῶν χειρῶν, ἐνισχύοντες τὴν υἰεῖαν αὐτῶν διὰ τῆς ἐργασίας, ἀμοιρῶσι τῆς ἀνάγκης νὰ ἀσκῶνται, αἱ μαθητικαὶ τάξεις καὶ αἱ ἰδραίων βίον διὰγρουσαι ἔχουσιν ἀνάγκην ἀφευκτον μὲς τοῦλάχιστον τῶν ἀλλαχοῦ ἐπικρατούσων πολλῶν σωματικῶν ἀσκήσεων, ἀλλ' ὅμως παρ' ἡμῶν βιόσκει νοήρως καὶ χαλῶν. Διὰ τοῦτο ἐλάχιστον ἐν Ἑλλάδι χρόνον διαρκεῖ ἡ ἀνδρική ἡλικία, οἱ στρατιωτικοὶ ἰδίως καὶ οἱ ναυτικοὶ ἡμῶν ἄνδρες παρακμάζουσι πρόωρως, ἢ δ' ἀσθενεῖσι καὶ ἡ δυσμορφία τῶν σωμάτων εἶναι πολλάκις ἀπελπιστική.

Τοῦ ἀρχαίου ἐλληνικοῦ βίου κληρονόμοι κατὰ τὴν ἐπιμέλειαν τῶν σωματικῶν ἀσκήσεων εἶναι οἱ Ἀγγλοὶ. Παρ' αὐτοῖς, ὡς παρὰ τοῖς προγόνοις ἡμῶν, δὲν εἶναι ἀπλῶς παράγγελμα ὑγιεινῆς ἢ τοῦ σώ-

ματος ἐπιμέλεια, ἀλλὰ θεμελιακὴ κοινωνικὴ καὶ πολιτικὴ ἀρχή. Ὁ πρῶτος ὅρος ἐπιτυχίας τοῦ ἀνθρώπου ἐν τῷ βίῳ λέγει ὁ Σπένσερ, εἶναι νὰ καταστή, τέλειον ζῶον (a good animal), τὸ ἀποτελεῖσθαι δ' ἐκ τοιούτων εἶναι ὁ κυριώτερος ὅρος τῆς εὐδαιμονίας ἔθνους τινός. Διὰ τοῦτο οἱ Ἀγγλοὶ ἀποτελοῦσι τανὺν τὴν τελειότεραν σωματικῶς φυλὴν. Ὡς ἀνέδραφον καὶ ἀνέδειξαν τοὺς κρατίστους ἵππους καὶ τοὺς ῥωμαλειωτάτους ταύρους, ἀνέδραφον καὶ ἀνέδειξαν τὰ ὑγιέστατα σώματα ἀνδρῶν καὶ γυναικῶν. Ἐν ταῖς φλεψὶν αὐτῶν ἐπικρατεῖ ἄφθονον αἷμα, οἱ μὲς αὐτῶν διαπλάσσονται ἰσχυροὶ καὶ τὸ χρῶμα αὐτῶν ἀπαστρέπτει εἰς τὴν τοιαύτην δ' ὑγιεινὴν διάπλασιν αὐτῶν ὀφείλεται ἑν μέρει καὶ ἡ διανοητικὴ τῶν ἐν Ἀγγλίᾳ ὑπεραρχή καὶ ἡ εὐγένεια τῶν ἡθῶν αὐτῶν.

Θ. Ν. Φλογαίτης

Ἀσκήσεις ἀστικῶν δικαιωμάτων. Ἀσκήσις ἢ ἐνάσκησις τοῦ δικαιώματος ὀνομάζεται ἡ ὑπὸ τοῦ ἔχοντος αὐτὸ ὡς τοιοῦτον χρῆσις τῆς ἐν αὐτῷ περιεχομένης ἐξουσίας ἥτοι ἡ ὑπ' αὐτοῦ ἐπιχειρήσις ἐκείνων τῶν πράξεων, αἵτινες κατὰ τὸ τοῦ δικαιώματος περιεχόμενον ἐπιτρέπεται νὰ ἐνεργηθῶσι. Καὶ τὰ μὲν ἐνοχικὰ δικαιώματα ἐξαντλοῦνται ἐντασκούμενα· τὰ δὲ πραγματικὰ οὐδαμῶς ἀναλίσκονται διὰ τῆς ἐνασκήσεως αὐτῶν.

Ἡ ἀσκήσις τοῦ δικαιώματος εἶναι παντελῶς προαιρετικὴ (Ν. 41 Πανδ. (4. 4. Ν. 156 § 4 Πανδ. 50. 17), περιλαμβάνει δὲ 1) τὴν κατὰ τὸ δοκοῦν τῶν ἔχοντι τὰ δικαιώμα ἐπιχειρήσιν παρὰ τῶν πράξεων, αἵτινες περιέχονται ἐν τῷ δικαιώματι, ἔστω καὶ ἂν ἐκ τῆς τοιαύτης παρενοχλῶνται ἑτεροί· κατ' ἐξαιρετικὴν ὁμῶς ὀφείλει ὁ κύριος τοῦ ἀγροῦ ἐν ᾧ ἀνεγέρηται πρόχομα πρὸς ἀποτροπὴν τῶν ὀμβρίων ὑδάτων, νὰ ἐπιτρέψῃ τὴν ἀποκατάστασιν αὐτοῦ, εἰάν τοῦτο παρασυρῇ, ὑπ' αὐτῶν (Ν. 2 § 5 Πανδ.

10, 3), ἐπίσης ὀφείλει νὰ ἀπέχη τοῦ κἀπτεῖν ἐν τῷ ἑαυτοῦ ὀδῶν τὸσοῦτον ὡς, ὥστε τὸν γειτονικὸν τοῖχον ἐπιτραλῇ γενέσθαι (N. 24 § 12 Πανδ. (39. 2), ἀπαγορεύονται δ' ἐν γενεῇ αἱ ἀνακατασκευαὶ ἐργασίαι, ὅταν γίνωνται ἀλλῶς καὶ μόνον ἐπὶ βλάβῃ τοῦ γείτονος (N. 1 § 12 καὶ N. 2 § 9 Πανδ. 19. 3), καὶ ἡ ἐκ μίσους πρὸς τὸν ἐνάγοντα κακοβελῆς ἀπόψεσις τῶν ζωγραφημάτων ὑπὸ τοῦ ἡττηθέντος ἐν τῇ διεκδικητικῇ ἀγωγῇ καὶ δικαιοσύμην ἀφελεῖν τὰ αὐτοῦ δαπανήματα (N. 38 Πανδ. 6. 1), τὴν ἐπιχείρησιν καὶ πασῶν τῶν πράξεων, αἵτινες χρησιμεύουσιν ὡς μέσον πρὸς πύκνιν τοῦ δικαιώματος, δηλονότι πρὸς ἐπιχείρησιν τῶν ἐν αὐτῷ τῷ δικαιώματι περιεχομένων πράξεων. Οὕτω π. γ. ὁ ἔχων δουλείαν διαβάσεως δικαιοῦται νὰ ἀναγγίῃ τὰς εἰς ἀπολαυσιν τῆς δουλείας ἀναγκαιούσας ἐργασίας, ὡς βιβνιδας, ὑποδῶσεις κτλ. (N. 10 Πανδ. (8. 1) N. 20 § 1 Πανδ. (8. 2), ὁ ἔχων δουλείαν ἀντλήσεως ὕδατος ἔχει καὶ δικαίωμα διαβάσεως (N. 3 § 3 Πανδ. (8. 3)).

Θ. Ν. Φλογαίτης

Ἀστικὸν δίκαιον (jus civile) ἢ ἄλλως ἰδιωτικὸν δίκαιον (jus privatum) καλεῖται τὸ ἄθροισμα τῶν νομικῶν διατάξεων (ἐν μιᾷ λέξει τὸ δίκαιον) τῶν ρυθμιζουσῶν τὰς ἀστικὰς σχέσεις (δηλονότι τὰς περὶ τὴν οἰκογενεῖαν καὶ τὴν περιουσίαν τοῦ προσώπου ἡμέτερας) τοῦ προσώπου. Διακρίνεται δὲ ἐκ τούτου εἰς οἰκογενεῖαν καὶ πειρασισικὴν, καθ' ὅσον ρυθμίζει τὰς τῆς οἰκογενείας ἢ τὰς τῆς περιουσίας ἀποδιαιρέται δὲ τὸ περιουσιακὸν εἰς πραγματικὸν ἢ ἐμπράγματτον, καθ' ὅσον ρυθμίζει τὰς τῆς περιουσίας ἐν ταῖς σχέσεσι τοῦ προσώπου ἐπὶ τῶν πραγμάτων (ἐπὶ τῆς ἀνελευθέρου φύσεως), εἰς νομιστικὸν, καθ' ὅσον ρυθμίζει τὰς τῆς περιουσίας ἐν ταῖς σχέσεσι τοῦ προ-

σώπου πρὸς ἄλλα πρόσωπα, καὶ εἰς κληρονομικὸν, καθ' ὅσον ρυθμίζει τὰς τῆς περιουσίας μετὰ τὸν θάνατον τοῦ κυρίου τῆς κληρονομίας προσώπου.

Τὸ διέπον τὰς ἀστικὰς σχέσεις δίκαιον εἶναι ἔγγραφον ἢ γραπτόν, ὡς ἁπλῶς περιλαμβάνεται ἐν νόμοις γραπτοῖς, ἐψηφισμένοις κατὰ τὰ νενομισμένα ὑπὸ τῆς εἰς τοῦτο τεταγμένης νομοθετικῆς ἐξουσίας, καὶ ἄγραφον ἢ ἐθιμικόν, ὡς ἁπλῶς περιλαμβάνεται ἐν ἐθίμοις, ἥτοι κανόσι τοῦ δικαίου, οὓς παρήγαγεν ἡ κοινὴ τοῦ ἔθνους συνειδήσις καὶ ἐκύρωσε διὰ μακροῦς καὶ ὁμοιομόρφου ἀσκήσεως. Ἀλλ' ἀπὸ πολλοῦ ἐν ταῖς πλείστασι τῶν ἐννοουμένων Ἐπικρατειῶν τὸ ἀστικὸν δίκαιον εἶναι γραπτόν, περιλαμβανόμενον ἐν συνόλῳ ἐν τοῖς ἀστικοῖς καλούμενοις κώδιξι (codes civils).

Τὸ παρ' ἡμῶν τανῶν ἰσχύον δίκαιον εἶναι μικτόν, ἥτοι ἐν μέρει ἔγγραφον καὶ ἐν μέρει ἄγραφον, διότι κατὰ τὸ Διάταγμα τῆς 22 Φεβρουαρίου 1835 περὶ τοῦ πολιτικοῦ (ἥτοι ἀστικοῦ) νόμου ἰσχύουσιν ὡς ἀστικοὶ νόμοι ἕως τῆς ἐκδόσεως ἀστικοῦ κώδικος οἱ περιεχόμενοι ἐν τῇ ἐξαβιβλῳ τοῦ Ἀρμενοπούλου ἀστικοὶ νόμοι τῶν Βυζαντινῶν αὐτοκρατορῶν, ἀλλ' ὑπερῖσχύουσιν αὐτῶν τὰ τυχόν ἐπικρατήσαντα ἔθιμα, ὅσα πολυχρόνιοι καὶ ἀδιάκοποι συνήθαι ἢ ἀποράσεις δικαστικαὶ καθιέρωσαν. Ὅθεν τὰ ἔθιμα εἶναι ἰσχυρότερα τῶν ἐν τῇ ἐξαβιβλῳ τοῦ Ἀρμενοπούλου ἀστικῶν Βυζαντινῶν διατάξεων. Ἰσχυρότεροι δὲ τῶν ἐθιμῶν οἱ νεώτεροι γραπτοὶ ἀστικοὶ νόμοι. Ἀλλ' ὅπως θεωρηθῇ ἔθιμον τι ὡς ὑπάρχον, ἀνάγκη νὰ ποδείξῃ τὴν ὑπαρξίν αὐτοῦ διὰ τῶν νομικῶν ἀποδεικτικῶν μέσων ὁ ἐπικαλούμενος αὐτὸ, ὡς πᾶν ἄλλο ἀμφοδητοῦμενον πραγματικὸν γεγονός.

Ἐπειδὴ δὲ, ὡς προκύπτει ἐκ τῶν ἑκτοτε μέχρι τοῦ νῦν ἐκδοθεισῶν ἀποράσεων τῶν δικαστηρίων, ὀλίγιστα κατὰ τόπους ἔθιμα

ἐπεκράτησαν τῶν ἐν τῇ ἐξαβίβλῳ Βυζαντιακῶν διατάξεων, διότι πρὸ αἰῶνων καὶ ἀδιαλείπτως αἱ διατάξεις αὗται ἐπικρατήσασαι παρ' ἡμῖν παρέμειναν ὡς πατρίον ἔθιμον καὶ καθ' ὅλην τῆς ἐλληνικῆς δουλείας τὴν διάρκειαν, βιωθεῖσαι τοιοῦτοτρόπως ἐν τῇ συνειδήσει τοῦ ἔθνους, νεώτεροι δὲ ἐκδοθέντες νόμοι ἀπὸ τῆς αὐτονομίας τοῦ Ἑλληνικοῦ ἔθνους, ὑπάρχουσιν ὀλίγοι (οἷον τὸ ψήφισμα περὶ διαθηκῶν, αἱ νόμοι περὶ ἐνεγύρου καὶ περὶ ὑποθηκῶν, ὁ νόμος περὶ μεταγραφῆς, ὁ νόμος περὶ διακρίσεως κτημάτων, αἱ εἰσαγωγικαὶ διατάξεις τοῦ ἀστικοῦ νόμου μετὰ τῶν περὶ κτήσεως καὶ ἀποβολῆς ἀστικῶν δικαιωμάτων, ὁ περὶ ἐπιτροπείας κτλ.), καὶ οὐδὲ ἀστικοῦ δικαίου δύναται νὰ θεωρηθῇ καὶ νῦν παρ' ἡμῖν κατὰ τὸ πλεῖστον ἡ ἐξαβίβλος τοῦ Ἀρμενοπούλου.

Ἄλλ' ἐν ᾧ κατὰ τὴν ῥητὴν διάταξιν τοῦ διατάγματος τῆς 23 Φεβρουαρίου 1835 ὡς διατάξεις ἀστικοῦ νόμου ἰσχύουσι μόνον αἱ ἐν τῇ Ἐξαβίβλῳ διατάξεις τῶν Βυζαντινῶν αὐτοκρατόρων, οὐχὶ ἐπομένως αἱ μὴ περιεχόμεναι ἐν αὐτῇ διατάξεις αὐτῶν, πολλῶ δ' ἦτον αἱ οὐδ' ἐν τοῖς Βασιλικαῖς περιεχόμεναι διατάξεις τῶν Ἰουστινιανέων συλλογῶν, (καὶ σημειωτέον ὅτι ὀλίγισται μὲν τῶν διατάξεων τῶν Εἰσηγήσεων περιέχονται ἐν τοῖς Βασιλικαῖς, παραλείπονται δὲ πολλαὶ διατάξεις τῶν Πανδεκτῶν, τοῦ Κώδικος καὶ τῶν Νεαρῶν καὶ ἠλλείπουσιν ὁλοσχερῶς πολλοὶ τίτλοι τῶν Πανδεκτῶν καὶ τοῦ Κώδικος καὶ πολλοὶ τῶν Νεαρῶν) (1), παρ' ἡμῖν μέχρι

(1) Αἱ μεταξὺ τῶν τοῦ Ἰουστινιανείου δικαίου συλλογῶν καὶ τῶν Βασιλικῶν διαφοραὶ ἐσημειώθησαν τὸ πρῶτον ἐν τῇ Εἰσαγωγῇ τοῦ μακαρίτου πατρὸς μου Νικολάου Φλογαίτου εἰς τὴν Σύγκρισιν τοῦ Γαλλικοῦ Κώδικος πρὸς τοὺς Ῥωμαϊκοὺς νόμους (ἦς ἐτυπώθη μόνον ὁ πρῶτος τόμος) Εἰς τῶν πρῶτων ὁ πατήρ

μὲν τινος ἐφηρμόζοντο γενικῶς κατὰ τὰ πλεῖστον πᾶσαι ἄνευ ἐξαιρέσεως αἱ διατάξεις τοῦ Ῥωμαϊκοῦ δικαίου, ἕως τοῦ νῦν δὲ γενικῶς σχεδὸν ἐπικρατεῖ ἡ γνώμη ὅτι πᾶσαι αἱ διατάξεις τῶν Βυζαντινῶν αὐτοκρατορῶν ἰσχύουσι, ἔστι καὶ μὴ περιεχόμεναι ἐν τῇ ἐξαβίβλῳ τοῦ Ἀρμενοπούλου. Κατὰ τὴν νομολογίαν τῶν δικαστηρίων οὐ μόνον ὁσάκις ἡ Ἐξαβίβλος περιέχει ἀπαλείψιμους, ἀποσπασθέντας ἐκ θεσμῶν ὁλοκληροῦ, ἀναπληροῦται διὰ τῶν λοιπῶν ἐν ταῖς πηγαῖς τεμαχίων καὶ περιόδων τοῦ θεσμοῦ τούτου ('Αποφ. Ἐπαιτείου Ἀθηνῶν 4326 καὶ 4423 τοῦ 1847, 4289 τοῦ 1849), ἀλλὰ καὶ ὁσάκις σιωπῇ παντελῶς περὶ θεσμοῦ τινος, ἀναπληροῦται διὰ τῶν πηγῶν, πλην ἂν ἀσφαλὲς ἀποδείξει πείθωσιν ὅτι ἡ ἀποσιώπησις τοῦ θεσμοῦ προῆλθεν ἐκ τῆς ἀγοστήσεως, ὅτι ἦν οὗτος περίεστη ('Αποφ. Ἐπαιτείου Ἀθηνῶν 4284 τοῦ 1847, 'Αποφ. Ἀρείου Πάγου 136 τοῦ 1848), τοῦτο δὲ καὶ ἐπὶ τῇ παραλειφθεῖσᾳ διατάξει ἦναι ἐξαιρετικὴ ('Απόφ. Ἀρείου Πάγου 78 τοῦ 1847). Ἀλλὰ διὰ τῆς τοιαύτης νομολογίας ἀνετράπη ἄρδην τὸ περὶ παλαιῦ ἀστικοῦ νόμου Διάταγμα τῆς 23 Φεβρουαρίου 1835 καὶ ἐματρώθη ὁλοσχερῶς ὁ σκοπὸς τοῦ νομοθέτου, θελήσαντος ἡμῶν ὑπεστήριξεν ὅτι πλημμελὲς παντελῶς ἡ μέχρι τότε ἐπικρατούσα ἐφαρμογὴ διατάξεων τοῦ Ἰουστινιανείου δικαίου, ὡς περιεχομένων ἐν τοῖς Βασιλικαῖς. Ἄλλ' οὐχ ἦτον ἐφρόνει, ὅτι οὐδ' αἱ ἐν τῇ ἐξαβίβλῳ περιεχόμεναι Νεαραὶ τοῦ Λεόντος ἰσχύουσι, διότι αὐτὰ Διάταγμα τῆς 23 Φεβρουαρίου 1835 δὲν ἐνόησε νὰ φέρῃ, ἀλλοίωσιν τινὰ εἰς τὴν ὑπὸ τῶν ἐθνικῶν συνελεύσεων εἰσποιηθεῖσαν νομοθεσίαν, οὐδὲ νὰ δώσῃ ζωὴν εἰς νόμους ἀπολέσαντας τὴν ἰσχὺν αὐτῶν πρὸ τοῦ τέλους τῆς Βυζαντινῆς αὐτοκρατορίας, ὅποῦν εἴναι καὶ αἱ Νεαραὶ τοῦ Λεόντος.»

προμήθευσεν τοῖς Ἑλλήσι περιεκτικὸν καὶ συντομὸν κείμενον ἀστικὸν κώδικος.

Ἡ ἐκ τῆς Ἐξαβίβλου ἀπουσία διατάξεων περὶ τῆς ἐκχωρήσεως, περὶ τῶν αἰρέσεων καὶ τῶν ἀποτελεσμάτων αὐτῶν, περὶ τῆς συρροῆς τῶν ἀγωγῶν, ἢ ἡ περιλήψις ἐνίων διατάξεων ἀντιφασκουσῶν ἀλλήλαις οὐδαμῶς ἐδικαιολογεῖ τὸ νὰ θεωρηθῶσιν ἰσχύουσαι ἀπαξάπασαι αἱ διατάξεις τοῦ ρωμαϊκοῦ ἢ τοῦ βυζαντινοῦ δικαίου. Ὀλομένη ἀμφιβολία ὅτι πρὸς διασάφτησιν ασαφῶν τινῶν ἢ ἀορίστων διατάξεων τῆς Ἐξαβίβλου ἐπετρέπετο ἢ εἰς τὰς πηγὰς προσφυγῇ, ἀλλὰ πρὸς ἀναπλήρωσιν τῶν κενῶν ἐπεβάλλετο ἡ ἀναλογικὴ ἐφαρμογή, καὶ ἦν ὁ νόμος ἐφαρμόζεται οὐ μόνον ἐπὶ τῶν δι' αὐτοῦ εἰδικῶς ρυθμιζομένων θεμάτων, ἀλλὰ καὶ ἐπὶ τῶν θεμάτων ἐν οἷς ὑπάρχει ὁ αὐτὸς ἢ παραπλήσιος νομικὸς λόγος. Εὐδικώτερον μάλιστα ρητέον ὅτι ἡ ἀπουσία ἐκ τῆς Ἐξαβίβλου τῶν τοῦ ἀναστασιανοῦ νόμου διατάξεων, καὶ ὅς ὁ κηρύττων ἀπαίτησιν δι' ἀγορᾶς ἢ τὸ μὲν δι' ἀγορᾶς τὸ δὲ διὰ δωρεᾶς, καλυπτούσης πλεονὴν ἐπὶ τιμῆματι ἐλάσσονι τῆς ὀνομαστικῆς ἄξιας τῆς ἀπαιτήσεως, ἢ τέλος δι' εἰκονικῆς δωρεᾶς ἐνδύναται νὰ ἐπιδιώξῃ κατὰ τοῦ ἐκχωρηθέντος ὀφειλέτου πλεονὴν ἄνωτερον τοῦ κατὰ τὴν ἀγορὰν καταβληθέντος τιμήματος καὶ τῶν τοκῶν, κυρουμένης κατὰ τὸ ὑπερβάλλον τῆς ἐκχωρηθείσης ἀπαιτήσεως πρὸς ὄφελος τοῦ ὀφειλέτου, διατάξεων δηλονότι δυσχεραίνουσιν ἢ καὶ ματαιοῦσιν παντελῶς τὰς περὶ τῶν ἀπαιτήσεων συναλλαγὰς, περιερίψουσιν δὲ μεγάλως τὴν κυκλοφορίαν τῶν κεραλαίων ἐπὶ δεινῷ τραυματισμῷ τῆς ἰδιωτικῆς πίστεως, τῆς κυρωτικῆς ταύτης πηγῆς τῆς ἰδιωτικῆς καὶ ἐθνικῆς ἐνημερίας, οὐ μόνον κατ' οὐδὲν ἔβλαπτε, ἀλλὰ καὶ ἀπῆλλασσε τὴν Ἑλλάδα ἐπιζημιωμάτων διατάξεων, ἐν οὐδενὶ τῶν νεωτέρων ἀστικῶν νόμων περιλαμβανομένων. Ἡ δὲ ἀπουσία διατάξεων περὶ αἰ-

ρέσεων, οἷον τῆς διατάξεως ὅτι, ἐφ' ὅσον ἡ αἵρεσις ἤρτηται, εἶναι ἐπομένως ἀμφιβολὸν ἂν θὰ πληρωθῇ ἡ ἀπονήσχησις ἀβέβαιον καὶ τὸ ἐξ αὐτῆς ἐκαρτώμενον ἀποτέλεσμα, ἢ τῆς διατάξεως ὅτι πληρωθείσης μὲν τῆς ἀναβλητικῆς αἵρέσεως παράγονται πάντα τῆς νομικῆς πράξεως ἀποτέλεσματα, ἢ θὰ παρήγοντο διὰ τῆς ἀπ' ἀρχῆς ἄνευ αἵρέσεως συνολογώσεως αὐτῆς, πληρωθείσης δὲ τῆς διαλυτικῆς αἵρέσεως, ἀνατρέπεται ἡ νομικὴ πράξις μετὰ πάντων αὐτῆς τῶν ἀποτελεσμάτων, κτλ., ἤμιστα ἔβλαπτε, διότι πᾶσαι αὗται αἱ διατάξεις στηρίζονται εἰς τὰς ἀναγεγραμμένας καὶ ἐν τῇ Ἐξαβίβλῳ γενικὰς ἀρχὰς τοῦ δικαίου καὶ ἀπαρροῦσιν ἀπ' αὐτῆς τῆς λογικῆς συσκευῆς τοῦ ἀνθρώπου, ὅθεν εἶναι ἀναγκαιῶς ἐφαρμοστέαι. Ἡ δὲ περιλήψις ἀντιφατικῶν καθαρῶς ἰσχυρῶν κατ' οὐδὲν ἐπίσης ἔβλαπτε, διότι ἡ ὑστέρᾳ κατὰ τὴν κατάταξιν διατάξεις ἀνατρέπει κατὰ δόλῳ τὴν ἄλλην. (Ὅρα καὶ ἡμετέρων Δικαστικῶν Νόμων τετάρτου τόμου, περιλαμβάνοντος τὴν Ἐξαβίβλον μετὰ παραφράσεως εἰς τὴν καθωμικημένην καὶ πλείστον ὥσων ἐρμηνευτικῶν σημειώσεων, σελ. 16 ὑποσ.).

Ἐκ τῆς ἐπικρατησάσης ἐν ταῦτοις νομολογίας προέκυψεν ἀληθὲς βαθυλονία ἐν τῇ ἐπιστήμῃ τοῦ ἀστικοῦ δικαίου. Οἱ μὲν θεωροῦσι τὴν τοῦ Ἀρμενοπούλου Ἐξαβίβλον ὡς μόνον κείμενον ἀστικὸν δίκαιον (καὶ ὅσον, ἐννοεῖται, δὲν ἐτροποποιήθη διὰ τῶν νεωτέρων ἀστικῶν νόμων) οἱ δὲ τούναντίον προνοοῦσιν ὅτι οὐχὶ μόνον αἱ ἐν τῇ Ἐξαβίβλῳ διατάξεις ἰσχύουσι, ἀλλὰ καὶ πᾶσαι αἱ ἐν τοῖς Βασιλικοῖς αυτοκρατορικαῖς διατάξεις. Ἀλλ' ὅπως δὴ ποτε πάντες οἱ περὶ τὸ ἀστικὸν δίκαιον διατρίβοντες εἶναι μᾶλλον προσφαιωμένοι εἰς τὸ Ῥωμαϊκὸν δίκαιον, διὸ εἰς τὴν ἐρμηνεῖαν ἢ τὴν ἐφαρμογὴν αὐτοῦ καθοδηγοῦνται ὑπὸ τῶν Ἰουστινιανέων συλλογῶν, ἀναζητοῦντες καὶ εὐρίσκοντες διὰ παραθετικῶν

πεινάκων τὰ παράλληλα χωρὶς τῶν Βασιλικῶν. Δὲν ὑπάρχει λοιπὸν ἐν πρώτοις ὁμοφωνία περὶ τοῦ τίς ἐκ τῶν ἀστικῶν διατάξεων ἰσχύει νῦν καὶ τίς δὲν ἰσχύει· δεύτερον κατέστη ἀπρόσιτον τὸ ἀστικὸν δίκαιον οὐ μόνον εἰς τοὺς ἄλλους πολίτας, ἀγνωστὸν τοῦ νὰ προσφύγῃσι, ἀλλὰ καὶ εἰς αὐτοὺς τοὺς θεμιστοπόλους, ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ ἀναζητοῦντας τὸ ἰσχὺν οὐχὶ ἐν τοῖς κειμένιοις τῶν νόμων, ἀλλ' ἐν τοῖς περὶ ἀστικοῦ δικαίου συγγράμμασι.

Γνωστὸν ὅτι Ἐπιτροπεία πολυετῶς ἐργαζομένη, ἤγαγεν εἰς πέρας ἀπὸ τοῦ 1870 Σχέδιον ἐλληνικοῦ ἀστικοῦ Κώδικος, οὗ ἐπὶ ἤλθεν ἀναθεώρησις ὑπὸ ἑτέρας ἐπιτροπείας τῷ 1874. Τοῦ Σχεδίου τούτου, καταρτισθέντος ἐπὶ τῇ βάσει τοῦ Ναπολεονταίου Γαλλ. Κώδικος καὶ τοῦ αὐτοῦ τοῦτον πάλιν βάσιν ἔχοντος Ἰταλικοῦ Κώδικος, εἶναι διατάξεις ἀπορροῦσι κατὰ τὴν γνώμην ἡμῶν τοῦ σκοποῦ. Ὅτε μάλιστα τῷ 1874 ὑπεβλήθη εἰς τὴν Βουλὴν πρὸς νομοθετικὴν ἐπιψήφισιν, ἀλλ' ἄνευ αποτελέσματος (ὡς ἐπεβόουσης τάχις τῆς διελύσεως αὐτῆς ἐνεκα τῶν πολιτικῶν περιστάσεων), ἐσπεύσαμεν νὰ ἐκδώσωμεν καὶ παρατηρήσεις περὶ τῶν μεταρρυθμιστῶν αὐτοῦ καθ' ἡμᾶς διατάξεων. Ἀλλ' ὅπως δὴ ποτε φρονοῦμεν ὅτι ἀνάγκη πᾶσα νὰ προκληθῇ ὡς τάχις ἡ ψήφισις αὐτοῦ. Ἐὰν διατάξεις τινές, ἀναγόμεναι εἰς τὴν ἐν τοῖς καθ' ἕκαστα ἐφαρμογῇ τῶν γενικῶν ἀρχῶν, εἰς ἃς στηρίζεται τὸ Σχέδιον, ὦσιν ἑλλειπείς ἢ ἐλαττωματικαί, τοῦτο δὲν εἶναι ἀπορρῶν λόγος, ὅπως ἀναβάλληται ἢ ψήφισις αὐτοῦ, τῶν θεμελιακῶν αὐτοῦ ἀρχῶν οὐδεμίαν ἀλλοιώσεως δεομένων καὶ κατὰ τὴν ἡμετέραν γνώμην. Ἡ δὲ ἐξ ἐνίων ὅτι πρέπει νὰ ἐγκαταλειφθῇ τὸ ὑπάρχον Σχέδιον καὶ νὰ συνταχθῇ ἕτερον ἐπὶ τῇ βάσει τοῦ πρότερος καταρτισθέντος ἀλλὰ μὴ ψηφισθέντος Γερμανικοῦ νομοσχεδίου εἶναι καθ' ἡμᾶς σφαλερὰ, οὐ μόνον διότι, τῆς ἰδέας ταύτης γενεμένης

ἀποδεκτῆς, θέλει παραπεμφθῇ καὶ αὐτὴ εἰς τὰς ἐλληνικὰς καλὲνδας ἢ ψήφισις ἀστικοῦ ἐλληνικοῦ κώδικος, ἐν ᾧ καθ' ἡμᾶς ἐπείγει τὰ μάλιστα, ἀλλὰ καὶ διότι ἐκ τῆς ἀπὸ παιδῶν ἀνατροφῆς ἡμῶν διατελούμεν πάντες πολλῶν πλέον συνωκειωμένοι εἰς τὸ γαλλικὸν δίκαιον (οὐ μάλιστα καὶ ἔδρα ὑπῆρχε μέχρι πρότερος ἐν τῷ Πανεπιστημίῳ) καὶ εἰς τὴν γαλλικὴν γλῶσσαν (ἐν ᾗ θέλουσιν εὐρίσκει πάντες οἱ καλούμενοι εἰς τὴν ἐφαρμογὴν τοῦ νέου ἀστικοῦ νόμου πρῶτοι βοήθηματ' εἰς λύσιν τῶν ἀπορῶν αὐτῶν), ἐν ᾧ τὸναντίον τοῦ τε γερμανικοῦ δικαίου καὶ τῆς Γερμανικῆς γλώσσης εἰσὶν ἄγεστοι οἱ πλεῖστοι τῶν νομομαθῶν.

Θ. Ν. Φλογαίτης

Ἀστικῶν δικαιωμάτων ἀπόλαυσις, ἀπώλεια καὶ ἀνάκτησις.

Τὰ ἰδιωτικά δικαιώματα ἢ, ὡς ἐκλήθησαν ἀπὸ τινος παρ' ἡμῶν, τὰ ἀστικά δικαιώματα, (κατὰ πίστην μετὰφρασιν τῆς λέξεως *civilis*), ἀντιτιθέμενα εἰς τὰ δημόσια, χορηγοῦνται ὑπὸ τοῦ ἡμετέρου ἀστικοῦ νόμου καὶ τῶν λοιπῶν εὐρωπαϊκῶν νόμων οὐ μόνον εἰς τοὺς ἡμεδαποὺς, ἀλλὰ καὶ εἰς τοὺς ἀλλοδαποὺς. (Ἴδε καὶ τὴν λ. ἀλλοδαπός). Ὑπάρχουσιν ὅμως δικιώματά τινα ἀστικά, μὴ παρεχόμενα εἰς τοὺς ἀλλοδαποὺς, ὧν ἐπομένως πρὸς ἀπόλαυσιν ἀπαιτεῖται νὰ ἔχῃ τις τὴν ἐλληνικὴν ἰθαγένειαν.

Εἰρήσθω ἐν παροδῷ, ὅτι τὸν ὅρον ἰδιωτικὰ θεωροῦμεν χεῖρωτερον τοῦ γενικῶν τανὺν ἐπικρατοῦντος (ἀπὸ τῆς ἐν τῷ νόμῳ καθιερώσεως) ἁστικὰς, διότι ἡ μὲν λέξις ἁστικὸς ἀντιτίθεται εἰς τὴν λέξιν ἀγραφικὸς ἢ ἀγραφικός, ἡ δὲ λέξις ἰδιωτικὸς εἰς τὴν λέξιν πολιτικὸς, ταυτόσημον τῇ λέξει δημόσιος, (ὡς μαρτυρεῖ ὁ Λίσχινγς, καθ' ὅν ἐναντίον τοῦ πολιτεύεσθαι τὸ ἰδιωτεύειν).

Τὸ περὶ τῆς τῶν ἀστικῶν δικαιωμάτων

ἀπολαύσεως, ἀπωλείας καὶ ἀνακτήσεως πρῶτον τμήμα τοῦ πρώτου βιβλίου τοῦ ἀστικοῦ νόμου πραγματεύεται κατὰ τὰ ἀνωτέρω περὶ τῆς κτήσεως καὶ ἀποβολῆς τῆς ἐλληνικῆς ἰθαγενείας, ἥτις συνδέεται πρὸς τὴν ἀπόλαυσιν ἢ ἀπώλειαν τῶν ἀστικῶν δικαιωμάτων (καὶ ἐκείναι δὴ ἡ ἀπώλεια ἀποσπορῶνται οἱ ἀλλοδαποί). Ἀλλ' ἐν ταῖς διατάξεσι ταύταις εἰσεχώρησε καὶ ἄλλον, τὸ 11, καὶ ὃ ἐκ τοῦ κυροφούμενου λογίζεται γεννηθὲν ὡς πρὸς τὰ εἰς αὐτὸ ἐπαγόμενα ἀστικὰ δικαιώματα, ἂν ἐτέθη ὡς ἐν τῇ προδότησει δὲν ἦτο ἄρμόδιον τὸ περὶ ἀστικῶν δικαιωμάτων τμήμα εἰς ἀναγραφὴν τῆς διατάξεως ταύτης, ἀλλὰ τὸ περὶ τῆς κληρονομίας διότι ἐκ μόνῃ τὴν περίπτωσιν τῆς διανομῆς τῆς κληρονομίας ἐφαρμόζεται.

Ἡ ἐλληνικὴ ἰθαγένεια ἀποκτᾶται ἢ διὰ τῆς γεννήσεως ἢ διὰ τῆς πολιτογραφήσεως καὶ διὰ μὲν τῆς γεννήσεως κατὰ τὴν ἐλληνικὴν ἰθαγένειαν ὅ ὑπὸ ἐλλήνος πατὴρ γεννηθεὶς ἢ ὑπὸ πατὴρ μὴ νομίμου καὶ μητρὸς ἐλληνίδος ἢ ὑπὸ πατὴρ μὴ νομίμου ἐλλήνος (ἂν νομίμως ἀναγνωρισθῇ ὑπ' αὐτοῦ) ἢ ἐν Ἑλλάδι γεννηθεὶς ἐξ ἀδελφῶν γυναικῶν διὰ δὲ τῆς πολιτογραφήσεως ὁ δηλώσας τὴν περὶ τούτου θέλησιν αὐτοῦ ἀλλοδαπὸς εἰς τὴν ἀναρχίαν τοῦ τόπου, ἐν ᾧ θέλει νὰ κατοικήσῃ τὴν κατοικίαν αὐτοῦ, καὶ μετὰ τὴν ἐγγένειαν κατοικήσας ἐν Ἑλλάδι ἐπὶ ὀλίγον μὲν, εἰς τὴν ὁμογενεῖα, ἐπὶ τριετίαν δὲ, εἰς τὴν ἑτερογενεῖα. (Ἀστικοῦ νόμου ἀρθρὰ 14 καὶ 15). Ἀλλὰ δύναται τοῦ ἀκολουθοῦς ψηφισθέντος νόμου τοῦ 1881 (ὅστις καθιερώθη μὲν τῷ 1891, καὶ ἔσχυσε καὶ πάλιν διὰ νέου νόμου τῷ 1893, καὶ οὗ ὁμοθυμῶς ζητεῖται πάλιν ἡ κατάργησις διὰ κυβερνητικοῦ νομοσχεδίου), ὥρισθαι ὅτι διὰ διατάγματος δύναται νὰ ἐπιτραπῇ τῇ ἐλληνικῇ πολιτογραφίᾳ παντός ἀλλοδαποῦ καὶ πρὸ τῆς παρὰ τῶν προθεσμιῶν τούτων. Εἰ καὶ

ἐκολάσθη μεγάλως διὰ τοῦ τελευταίου νόμου ἡ περὶ τὸ πολιτογραφεῖσθαι πρότερον δυσχέρεια, οὐκ ἦτον νομίμως ὅτι εὐκταῖον ἦθελον εἶναι, ὑπαγορευόμενον ὑπὸ τοῦ τῆς δικαιοσύνης καὶ τοῦ ἐθνικοῦ συμφέροντος, νὰ νομοθετηθῇ ὅτι οἱ ὁμογενεῖς ἀπολαύουσιν εὐθὺς ὅλα τὰ δηλώσει αὐτῶν τῆς ἐλληνικῆς ἰθαγενείας.

Ῥητέον ἐνταῦθα ὅτι, μὴ ὀρίζοντος τοῦ νόμου ὅσον τι μέσον ἀποδείξεως τῆς ἐλληνικῆς ἰθαγενείας, τὸ δικαστήριον δύναται νὰ λάβῃ, ὑπ' ὅψει τοῦ μαρτυρικῆς τῆς δημοτικῆς ἀρχῆς καὶ ἄλλα ἐγγράφα, ὅπως πεισθῇ ὅτι ἐκτῆστα τὴν ἐλληνικὴν ἰθαγένειαν (Ἀρειὸς Πάγος 149 τοῦ 49).

Σημειωτέον ὅτι καὶ τὰ γεννηθέντα τέκνα πρὸ τῆς περὶ πολιτογραφήσεως δηλώσεως καὶ ἡ σύζυγος τοῦ πολιτογραφηθέντος μένουσι κατὰ τὸν νόμον ἀλλοδαποὶ ἂν δὲ ἐν τῷ χρόνῳ τῆς πολιτογραφήσεως ἡ σύζυγος ἢ τὰ τέκνα αὐτοῦ ἦσαν ἀνήλικοι, δύνανται νὰ κτήσωνται τὴν ιδιότητα τοῦ Ἑλλήνος, εἰς ἐντός ἑτοῦς ἀπὸ τῆς ἐνηλικιότητος αὐτῶν δηλώσωσι τὴν περὶ τούτου θέλησιν αὐτῶν (ἀστικοῦ νόμου ἀρθρ. 17). Ἀδελφὸν ἀληθῶς ποθεν ἀπέρρευσαν καὶ διατάξεις αὗται. Φρονῶ ὅτι ἡ οἰκογενεὶα ἅπασα ἦθελον εἶναι προτιμότερον νὰ διέπηται ὑπὸ τοῦ νόμου τοῦ τόπου ἐνθα ὁ ἀλλοδαπὸς ἐπολιτογραφῆθη, ἀδικήτως εἰς τὰ τέκνα καὶ ἡ σύζυγος ἦσαν κατὰ τὴν ἐποχὴν τῆς πολιτογραφήσεως ἀνήλικοι, ἐν περιπτώσει δὲ ἀνηλικιότητος δύνανται ταῦτα νὰ ἀποβάλωσι τὴν τοῦ ἐλλήνος ιδιότητα μετὰ τὴν ἐνηλικιότητα αὐτῶν. Ἡ γυνὴ καὶ τὰ τέκνα τινὲς προτιμᾷ νὰ ἀκολουθῶσι τὴν ἰθαγένειαν τοῦ οἰκογενειάρχου καὶ οὐκ νὰ ἔχωσιν ἄλλην ἰθαγένειαν. Δι' ὃν λόγον ἡ μετ' ἐλλήνος συζευθεῖσα ἀλλοδαπὴ γίνεται ἑλληνίς, διὰ τὸν αὐτὸν λόγον εἶδει καὶ τὰ τέκνα καὶ ἡ σύζυγος τοῦ πολιτογραφηθέντος ἀλλοδαποῦ, καίπερ γεννηθέντα πρὸ τῆς πο-

λιτογραφήσεως τοῦ οἰκογενειάρχου, νὰ θεωρῶνται Ἕλληνες.

Ἀποβάλλεται δὲ κατὰ τὸ ἄρθρον 23 τοῦ Ἀστικοῦ νόμου ἡ ἐλληνικὴ ἰθαγένεια διὰ τῆς ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ πολιτογραφήσεως καὶ τῆς ἀναλήψεως δημοσίας ὑπηρεσίας παρὰ ξένην κυβερνήσει, δηλονότι ὑπηρεσίας παρεχομένης δι' ἐπιστήμου διορισμοῦ καὶ μετὰ ὄρκον εἰς τὴν ξένην κυβερνήσιν κατὰ τὴν ἄρθρην ἀπόφασιν τοῦ Ἀρείου Πάγου 175 τοῦ 51.

Θ Ν. Φλογαίτης.

Ἀστυκλινικὴ καλεῖται τὸ ἀπὸ πολλῶν ἐτῶν ἐδρεῦον ἐν Ἀθήναις τῆς Ἰατρικῆς Σχολῆς προσάρτημα, ὅπερ, ἐν ᾧ κύριον σκοπὸν ἔχει τὴν πρακτικὴν ἀσκήσιν τῶν σπουδαστῶν τῆς ἱατρικῆς, χρησιμεύει προσέτι εἰς τὴν θεραπείαν τῶν ἐνδεδῶν. Τὰ τῶν βοηθῶν τῆς Ἀστυκλινικῆς ὠρίσθησαν ἀρχικῶς μὲν διὰ τοῦ Διατ. τῆς 4 Σεπτ. 1857, εἶτα δὲ διὰ τοῦ Διατ. τῆς 27 Μαρτίου 1861 περὶ προσέντων τῶν βοηθῶν τῆς Ἀστυκλινικῆς, τὰ τοῦ προσωπικοῦ δ' ἐν γένει τῆς Ἀστυκλινικῆς ἀκολουθῶς διὰ τοῦ νόμου ΨΝΑ' τῆς 13 Δεκ. 1878 (Τὰ τε διατάγματα ταῦτα καὶ νόμον ἰδὲ ἐν Παραρτ. Δικ. Νόμων Φλογαίτου τόμῳ 2 σελ. 149 καὶ ἐπ.).

Θ Ν. Φλογαίτης

Ἀστυνομία. Τῆς ἐκτελεστικῆς ἐξουσίας ἀσχόλημα εἶναι ἡ προστασία τῶν μήπω προσβλήθέντων δικαιωμάτων τοῦ πολίτου καὶ τῆς πολιτείας· ὅθεν τὸ κυριώτατον τῆς ἐκτελεστικῆς ἐξουσίας καθήκον εἶναι ἡ ἀστυνομία, δι' ἧς ἀμέσως προστατεύονται τὰ δικαιώματα τῶν πολιτῶν καὶ ἀποσοβῶνται αἱ ἀδικοπραγίαι· ἀλλ' εἰς τὴν ἐκτελεστικὴν ἐξουσίαν, καὶ ἐπομένως τὴν ἀστυνομίαν, ἀντέβη ἐλλόγως καὶ ἡ δημοσία ὑγιεινὴ, ἥς σκοπὸς ἡ ἀποτροπὴ καὶ καταστολὴ ἐπιδημικῶν καὶ ἐγγχωρίων ἀσθενειῶν, καὶ ἡ ἀγορανομία ἥτις προτιθεμένη τὴν ἀποτροπὴν τῆς νοθεύσεως τῶν ὠνίων καὶ τῆς τῶν μέτρων καὶ σταθ-

ἐπὶ αὐτῇ σφαίρῳ. Ὡς δ' ἐν ταῖς ἄλλαις Ἑπειρωτικαῖς Ἐπικρατείαις, καὶ περὶ ἡμῶν συμπληροῦνται οἱ ἀστυνομικοὶ νόμοι δι' ἀστυνομικῶν διατάξεων ἢ κανονισμῶν, ἐξαγομμένων τρόπον τινὰ μὲν ἐκ τοῦ νόμου καὶ μηδέποτε ἀπεναντι-στανθέντων εἰς τὸ πνεῦμα ἢ τὸ γράμμα αὐ-τοῦ, ἀποβλεπόντων δὲ εἰς τὴν ἐφαρμογὴν τοῦ νόμου εἰς τὰς σιτηλαίας καὶ μετα-βλητὰς ἀστυνομικὰς ἀνάγκας συνωδᾷ πρὸς τὸ ὅτινα, τοὺς τόπους καὶ τὰς περιστά-σεις τῆς ἐκτελέσεως αὐτοῦ. Καὶ ἀνήκει μὲν ἡ ἀνωτάτη τῆς ἀστυνομικῆς διεύθυν-σις εἰς τὴν Κυβέρνησιν καὶ ἰδίως εἰς τὸ Ἰπουργεῖον τῶν Ἐσωτερικῶν, καὶ τοὺς ὑπαρχοὺς, ἐφορεύοντας καὶ δικτάσσοντας· ἀλλ' ἡ ἐνάσκησις τῶν ἀστυνομικῶν κα-θηκόντων εἶναι ἀπονενεμημένη εἰς τοὺς ὑπονόμους. Καὶ κατὰ μὲν τὸ Διά-ταγμα τῆς 31 Δεκ. 1836 περὶ δημοτικῆς ἀστυνομικῆς αὐτοὶ ὁ δήμαρχος ἦν ἀστυ-νομικός· διορίζοντο δὲ κατὰ πρότασιν τοῦ ὑπαρχοῦ ὑπὸ τοῦ Βασιλέως ἴδιοι ἀστυ-νομικοὶ ὅπου ὁ δήμαρχος δὲν ἐπῆρκε· εἰς τὴν αὐτοπρὶσωπον ἐκτέλεσιν τῶν ἀστυ-νομικῶν καθηκόντων. Διὰ δὲ τοῦ νόμου 1831 τῆς 20 Μαρτίου τοῦ 1893 ἀπεργρηθείσης τῆς δημοτικῆς ἀστυνομίας, ἡ ἀστυνομία ἀνετέθη εἰς τοὺς ἀξιωματι-κοὺς καὶ ὑπαξιωματικοὺς τοῦ στρατοῦ.

Δὲν φρονούμεν, ὅτι ἔγκειται τῇ φύσει τοῦ δήμου τὸ δικαίωμα τῆς ἀστυνομικῆς ἐκτελέσεως, ὡς ἔγκειται ἡ διεύθυνσις καὶ ἐπιμελεία τῆς δημοτικῆς περιουσίας, καὶ ἡ μὲν δημοτικὴ περιουσία ἀνήκει εἰς τὸ σύνολον τῶν δημοτῶν, δικαιουμέ-νων διὰ τῆς ἐκλογῆς νὰ διορίζωσι τοὺς ἐπιμελητὰς αὐτῆς· ἡ δὲ μέριμνα περὶ τῆς ἀσφαλείας καὶ ἡσυχίας τῶν δημοτῶν ἀναρτᾷ μὲν πρὸ πάντων αὐτοὺς τοὺς ἡγετὰς, ἀλλ' εἶναι ἐν τῶν κυριωτάτων καθηκόντων τῆς πολιτείας, ἥς ἡ σύστασις αὐτῶν ἀποκλειστικὸν ἔχει τὴν προστα-σίαν τῶν μὴ πᾶν προσβληθέντων δικαιω-

μάτων καὶ τὴν ἀνθρώπων τῶν ἡτῶν προσ-βληθέντων φρονούμεν ὁμως, ὅτι δυσχερὲς εἶναι νὰ ἐνασκηθῇ δεόντως ὑπὸ δημοσίου ὑπαλλήλου, διοριζομένου ἔξωθεν τοῦ δή-μου ὑπὸ τῆς κυβερνήσεως ἢ διοικητικῆς ἀρχῆς, ἔστω καὶ ἐν οὗτος ἦναι ἡσφα-λισμένος διὰ μονιμότητος. Πλείστα ὅσα δημόσια καθήκοντα πᾶσαι αἱ πολιτείαι, αὐταὶ αἱ μοναρχικώταται, ἀνέθηκαν εἰς τὰς δημοτικὰς ἀρχάς, διότι, ἀντλοῦσαι αὐταὶ ἰσχύον ἐκ τῶν σχέσεων αὐτῶν πρὸς τοὺς συνδημώτας αὐτῶν, δύνανται μόναι εὐδοκίμως νὰ ἐκτελέσωσι τὰ καθήκοντα ταῦτα. Εἰς τὸν δήμαρχον ἀνετέθη ἡ μέ-ριμνα περὶ τῆς δημοσιεύσεως τῶν νόμων· εἰς αὐτὸν ἀνετέθη ἐργασία οὐσιασθεστάτη εἰς τὴν φορολογίαν τοῦ κράτους, διότι οὗτος εἶναι ἐν τῶν κυριωτάτων ὁργάνων βεβαιώσεως καὶ ἐπιθέσεως τῶν ἀμέσων φόρων· εἰς τὸν δήμαρχον ἀνετέθη ἡ ἐκτί-μησις τῶν ἀκινήτων ἐν ταῖς ἰδιωτικαῖς κατασχέσεσιν αὐτῶν (Πολ. Δικ. ἀρθρον 958), εἰς τὸν δήμαρχον ἡ βεβαιώσις ὅτι ἡμεδαπὸς τις ἀδυνατεῖ νὰ καταβάλλῃ δικαστικὰς διαπάνους ἄνευ τοῦ περιορισμοῦ τῶν πρὸς διατροφὴν αὐτοῦ ἀναγκαίων (Πολ. Δικ. ἀρθρ. 220) καὶ οὕτω κηθεξῇ· τοῦτο δὲ διότι μόνον δημότης ἐγκρίτος καὶ ἀπολαύων τῆς ἀγάπης τῶν συνδη-μοτῶν αὐτοῦ δύναται νὰ γινώσκῃ τὴν κατὰστασιν τῆς οὐσίας τῶν ἐν τῷ δήμῳ, τὴν ἀξίαν τῶν κτημάτων κτλ. καὶ δύ-ναται νὰ καθιστᾷ ἀληθῶς γνωστὸν τῶν νόμων τὸ περιεχόμενον. ἐμπνησυνον μάλι-στα πολλάκις αὐτοὺς, διὰ τῆς πρὸς τοὺς συνδημώτας αὐτοῦ ἐπαφῆς. Εἰς δημοτικὴν ἐπομένως ἀρχὴν, εἰς κάποιόν τινα πα-λαιὸν καὶ ἐγκρίτον τοῦ δήμου, δύναται μόνον ἀπονενεμημένη ἡ ἀστυνομικὴ διοίκη-σις νὰ λειτουργήσῃ προσηκόντως. Μόνον πόλιτης διαπρεπῆς, ζήσας ἀνέκαθεν ἐν τῷ μέσῳ τοῦ δήμου καὶ περιβαλλόμενος διὰ τῆς ἀγάπης καὶ τῆς πίστεως τῶν συνδη-μοτῶν αὐτοῦ, δύναται νὰ γινώσκῃ τὴν

περιουσίαν, τὸν χαρακτήρα καὶ τὰς σχέσεις τῶν κατοίκων, καὶ διὰ προνοητικῆς καὶ φιλοδόξου συμπεριφορᾶς νὰ προλαμβάνῃ τὰ ἀδικήματα, συνδιαλλάσσων πολ- λάκις διὰ γλυκίων λόγων τοὺς ἐχθρούς, ἀποτεινῶν ἀποτελεσματικὰς συμβουλὰς εἰς τοὺς ἐπιρροπαίους εἰς ἀδικήματα, προκαλῶν φιλικῶς τὴν προσοχὴν τῶν γονέων καὶ συγγενῶν τῶν κακῶς δεικνυμένων.

Ἀλλὰ φρονούντες ὅτι ὑπὲρ πάσων ἄλλ- λην ἀρχὴν εὐδοκίμωτερον δύναται νὰ ἐκ- πληρώσῃ τὰ ἀστυνομικὰ καθήκοντα ἀστυ- νόμος ἀνηκῶν εἰς τὸν δῆμον, ἀποδοκιμά- ζομεν οὐχ ἥττον τὸ τῶς ἐπικρατοῦν σύ- στημα τῆς ὑπὸ τοῦ δημάρχου ἐνασχέσεως τῶν δημαρχικῶν καθηκόντων ἢ τῆς ὑπὸ τοῦ δημάρχου ἐξαρτήσεως τῶν ἀστυνομίων, φρονούμεν μάλιστα ὅτι τὸ κατὰ τὸν Δη- μοτικὸν νόμον καὶ τὸν Νόμον τῆς 31 Δεκεμβρίου 1836 περὶ δημοτικῆς ἀστυ- νομίας σύστημα τῆς δημοτικῆς ἀστυνο- μίας ἦν παντελῶς ἀνακόλουθον, διότι, ἐν ᾧ ἀνεκηρεύετο ἡ ἀστυνομία δημοτικὴ καὶ ὁ δήμαρχος ἐδικαιοῦτο νὰ ἀστυνομῇ αὐτοπροσώπως, ἂν ἐπύθοι, διορίζοντο ὅμως διὰ Βασιλικῶν Διατάγματος οἱ εἰ- δικοὶ δημοαστυνομοί. Ἀλλ' ἂφ' οὗ οἱ ἀστυνόμοι ἀνηγγρεύοντο ἅπλᾳ συμπληρω- τικά προσώπων τῆς Δημαρχίας, ἂφ' οὗ ἐθεωροῦντο ἀνακουφίζοντα ἅπλως τὸν ἔ- χοντα ἀπέλυτον τὸ δικαίωμα νὰ διαχει- ρισθῇ αὐτοπροσώπως ὅλην τὴν ἀστυνο- μικήν ἐξουσίαν, διὰτὶ ἡ ἀνάθεσις τοῦ διορισμοῦ τῶν ἀστυνομίων εἰς τὸν Βασιλέα (ἤτοι ὑπὸ κοινῆς πολιτείας εἰς τὸ Ὑ- πουργεῖον), ἢ ἤτο ὁρθόν οἱ Δήμαρχοι νὰ ἀστυνομῶσιν ἢ δὲν ἤτο ὁρθόν. Ἀν τὸ πρῶ- τον, διὰτὶ νὰ διορίζονται οἱ ἀστυνόμοι ὑπὸ τοῦ ὑπουργείου ἐπὶ τῇ προτάσει τοῦ δημάρχου καὶ νὰ μὴ διορίζονται ἀπ' εὐ- θείας ὑπ' αὐτοῦ, οὐ ἁπλῶς συμπληροῦσι τὸ πρόσωπον; ἂν δὲ τὸ δεύτερον, διὰτὶ νὰ ἀστυνομῶσιν οἱ δήμαρχοι ἐν οἷς δήμοις δὲν ὑπάρχουσιν ἰδιαίτεροι ἀστυνόμοι; Τί δὲ

προέκυπτεν ἐκ τῆς ὡς εἴρηται ἀντιφατικῆς ταύτης διατάξεως τῶν δημοτικῶν καὶ ἀστυνομικῶν ἡμῶν νόμων; Εἰ μὲν ἡ κε- ντρικὴ ἐξουσία ἤθελε νὰ ὑποδοθῇ τὴν δημάρχον εἰς τὴν διεξαγωγὴν τῶν δημο- τικῶν αὐτοῦ καθηκόντων, ἡ πρότασις τοῦ δημάρχου ἐγίνετο ἀμέσως δεκτὴ καὶ ἐπο- μένως διορίζετο ὁ ἀπολαύων τῆς πίστεως τοῦ δημάρχου· εἰ δὲ ἡ κεντρικὴ ἐξουσία ἤθελε νὰ πολεμήσῃ αὐτόν, δὲν ἐδέχετο τὴν πρότασιν τοῦ δημάρχου ἐφ' οὐκ ὅτε ποτε προφάσει, οὕτω δὲ ἐξηγάγετο τὸν δημάρχον νὰ συνεργάζηται μετὰ δημοτι- κοῦ λειτουργοῦ ἐχθρικοῦ πρὸς αὐτόν, διὰ τοῦτο δὲ βριθυμῶντος ἢ καὶ ἀναφανδὸς ἀντιπράττοντος αὐτόν, διὰ τοῦ τρόπου οὗ- τουτο πρὸς ζημίαν τῆς ἐπιρροῆς τοῦ δη- μάρχου παρελύετο ἡ δημοτ. ὑπηρεσία καὶ ἀπενεκροῦντο σπουδαῖα τοῦ δήμου συμφέ- ροντα. Εἶναι ἀληθές ὅτι ἐν πολιτείᾳ μονα- ρχικῶς συντεταγμένῃ, ὅπου πᾶσα ἡ ἐξουσία συγκεντροῦται εἰς τὸν ἡγεμόνα (ἐκλεγέντα μάλιστα πολλαχοῦ τὸν δήμαρχον μετὰ τῶν ὑπὸ τοῦ ἐκλογικοῦ συλλόγου προτε- θέντων), δὲν ἔχει ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ συμφέ- ρον ἡ ἐξουσία νὰ ἀντιπράξῃ εἰς τὸν δημάρχον καὶ διὰ τοῦτο ὁ ὑπὸ τοῦ βα- σιλέως διορισμὸς δὲν ἔχει συνήθως ἐπι- βλαβὴν ὅσπῃ εἰς τὰ δημοτικά συμφέροντα, ἀλλ' ἐν πολιτείᾳ κοινοβουλευτικῇ, ὅπου ἡ κεντρικὴ ἐξουσία ἀναγκάζεται νὰ δια- τελῇ τὸ ὑπόδουλόν ὄργανον τῶν βουλευ- τικῶν ἀπαιτήσεων καὶ ὁρέξεων, ὁ διορισμὸς τῶν Ἀστυνομίων ἐγίνετο παρα- τὸς μεγάλης ζημίας τῶν δήμων, ἐξαναγκ- αζομένων τῶν δημάρχων νὰ συνεργάζων- ται μετ' ἀστυνομίων ἐχθρικῶς διακειμένων αὐτοῖς, ἢ ἀνταλλασσόντων τὴν αἵμα- φίλου ἀστυνομίου πρὸς πολῦτιμα δημο- τικά συμφέροντα, θυσιαζόμενα εἰς τὰς βωμῶν τῶν ἀξιώσεων τῶν ἰσχυρότων βου- λευτῶν. Οὐδεὶς ἀμφισβητεῖ ὅτι πολλὰ τῶν δημάρχων κατασχύνουσι τὸ ὑψὲρ

δημοτικὸν ἄξιωμα, δι' οὗ περιέβαλεν αὐτοὺς ἡ ἐκτίμησις τῶν συνδρομητῶν τῶν ὡς εἶναι ὄντως βλαπτικῇ ἢ πολλῇ αὐτῶν ἐκτεταταῖ. καταναλισκομένη εἰς τὴν ὑπηρεσίαν ἰδιοτελῶν καὶ κακοήθων ἀτομικῶν συμφερόντων· ἀλλ' ἡ εἰς τὸ ὑπουργεῖον ἀνάθεσις τοῦ διορισμοῦ τῶν ἀστυνομίων, ἐν ᾧ παρενέβαλλε προσκόμματα εἰς τὰ ἀγαθὰ καὶ δημιουργητὰ σχέδια τῶν ἀληθῶς ἀποθανομένων τὴν ἀξίαν καὶ τὸ ὕψος τῆς δημοκρατικῆς ἀρχῆς, οὐδαμῶς ἀπέτρεπε τὰ ἐκ τῆς ἐκλογῆς κακῶν δημάρχων προερχόμενα κακά. Οἱ φαῦλοι εὐκόλως ἐπέτυχον τοῦ διορισμοῦ φιλικῶ ἀστυνομίᾳ καὶ ὑπὸ τὸ σύστημα τοῦ διορισμοῦ τῶν ἀστυνομίων, ἐξ ἐναντίας τῶν τιμῶν καὶ ὑπερηφάνων δημάρχων καταστάσεως δυσχερεστάτης ἢ θέσεως. Τὸ ἐξ ἡμῶν νομίζομεν, ὅτι ἡ ἀστυνομικὴ ἐξουσία πρέπει νὰ χωρισθῇ ὅλως τῆς δημοτικῆς· καὶ ἡ μὲν κυρίως δημοτικὴ (συνισταμένη εἰς τὴν διαχειρίσιν τῆς δημοτικῆς περιουσίας, τὴν σύνταξιν καὶ ἀποβολὴν τοῦ δημοτικοῦ προϋπολογισμοῦ καὶ τὴν ἐκτέλεσιν αὐτοῦ διὰ τῆς ἐπιτελείας τῶν ἐσθῶν καὶ διὰ τῆς ἐκτέλεσης ἐνταλμάτων πρὸς πληρωμὴν τῶν ἀποβληθέντων δαπανῶν, τὴν σύνταξιν τῶν ἀπολογισμῶν καὶ ἐπιτήρησιν τοῦ λογιστικοῦ τοῦ δήμου, τὴν διεύθυνσιν τῶν δημοτικῶν ἔργων, τὴν ἀντιπροσώπευσιν τοῦ δήμου ἐνώπιον τῶν δικαστηρίων, καὶ τὴν ἐνεργεῖαν ἄλλων τινῶν μικρῶν λειτουργιῶν) νὰ μείνῃ ἀνατεθειμένη εἰς τὸν δήμαρχον, ἡ δὲ ἀστυνομικὴ νὰ ἀνατεθῇ ἐκ τοῦ ἑτέρου ἀστυνομίου, οὔτε ὑπὸ τοῦ δημάρχου διοριζόμενον, ἀλλ' οὔτε ὑπὸ τῆς κεντρικῆς ἐξουσίας. ἀνεξαρτήτως δὲ πάντῃ καὶ αὐτοκαρπῶς ἐνεργούντα. Τὸν ἀστυνομικὸν τῶν ἀστυνομίων (καὶ μάλιστα ἀστυνομίαν μὴ μονίμων) ὑπὸ τῆς κεντρικῆς ἐξουσίας ἀποκαρῶμεν ὅλως δυνάμει, ἐκτετατὰς πεποιθότως ὅτι οὐ μόνον παρὰ τὴν ἐν πολλοῖς τὴν ἀστυνομικὴν

ὑπηρεσίαν. ἀλλὰ πρὸ παντός ἐπηρεάζει τὴν πολιτείαν. Ἐν νασῇ σήμερον ἡ ἡμετέρα πολιτεία, αἰτία τοῦτου πρόδηλος ἡ μεταξὺ τῶν Ἱπουργῶν καὶ τῶν βουλευτῶν ἀλληλοπρασι καὶ ἀλληλοδιαφθορά. ταύτης δ' αἰτία καταφανὴς ἡ ἀπὸ τῶν ὑπουργείων ἐξουσιῶν τῶν δημοσίων λειτουργῶν. Ἐν οἱ ὑπουργοὶ δὲν εἶχον τὸ δικαίωμα τοῦ διορίζειν καὶ παύειν, ἀν δὲν ἐδύναντο νὰ προσφέρωσι θέσεις, τίς τῶν βουλευτῶν ἤθελεν ἀνέχεσθαι παράνομον καὶ κακοήθην κυβερνήσιν ἢ τίς δημοσίος λειτουργὸς ἤθελεν ὑπηρετεῖ πάντῃ ἀναιδῶς τὰ συμφέροντα τῶν ἰσχυρόντων βουλευτῶν ἐπὶ γλῶσῃ τῆς δημοσίας ἠθικῆς; Φροντὶς ἄρα ἡμῶν κυρία προσήκον νὰ ᾖται ὁ ὅσον τὸ δυνατόν μείζων περιορισμὸς τῶν ἀπὸ τῶν ὑπουργῶν ἐξαρχωμένων θέσεων, ἡ περιστολὴ τοῦ δικαιώματος τοῦ διορίζειν καὶ παύειν. ἡ παύσις τῆς ἐξουσίας τῶν δημοσίων λειτουργῶν ἀπὸ τῶν ὑπουργῶν. Οὕτως ἔχοντος τοῦ πράγματος, ἡ διὰ συστήματος διοικητικῆς ἀστυνομίας νομοθέτησις καὶ ἑτέρων θέσεων ἀπὸ τῆς κυβερνήσεως ἐξαρχωμένων, τυγχάνει οὐσα ἐνίσχυσις τοῦ ὑπάρχοντος κακοῦ, ἐπιπρῶσις πρόδηλος τῆς καταβιβρωσκούσης ἡμῶς πολιτικῆς καχεξίας.

Τὸ καθ' ἡμᾶς ἀπὸ πολιτικῆς ὑπεστήριζομεν ἐπανειλημμένως ὅτι οἱ ἀστυνομιοὶ κηρυσσόμενοι αὐτεξούσιοι, ἀνάγκη νὰ ὑποβληθῶσιν εἰς ἐκλογὴν διὰ περιορισμένης ψηφοφορίας. Δὲν θεωροῦμεν ἐπὶ κείρον νὰ ἀνατυπώσωμεν ἐνταῦθα τὸ ἄλλοτε ὑποβληθὲν ὑπ' ἡμῶν εἰς τὴν Βουλὴν νομοσχέδιον περὶ ἐκλογῆς τῶν ἀστυνομίων, οὔτε προτιθέμεθα νὰ ἀναγραφώμεν ἐνταῦθα λεπτομερείας νομίζομεν ὅμως λεκτέον ὅτι ἡ κατὰ βραχέα διαλείμματα (φερ' εἰπεῖν κατὰ διετίαν ἢ κατ' ἔτος) ἐκλογὴ τοῦ ἀστυνομίου ὑπὸ ἐκλογικοῦ συλλόγου, συνισταμένου ἐκ τε τῶν διατελεσάντων καὶ διατελούντων δημοτικῶν καὶ ἐ-

εἰς γνωστοποίησιν καὶ διάδοσιν τῶν κει-
μένων ἤδη ἀστυνομικῶν νόμων καὶ κανο-
νισμῶν καὶ πρόσκλησιν τῶν κατοίκων τοῦ
ἑαυτοῦ εἰς τήρησιν αὐτῶν ἢ ἐκδοσιν νουθε-
σιῶν καὶ κανονιστικῶν ὁδηγιῶν πρὸς ἀ-
πώλειαν τῆς ἐκτελέσεως αὐτῶν (Ἀστυν.
νόμου ἀρθ. 34). (Ἰδε καὶ Ἀστυνομικῶν
καταστάσεων παράδοξις).

Ἰδιαίτερος παρὰ γὰρ ἔλλογονται αἱ ἀστυ-
νομικαὶ ἀρχαὶ νὰ ἐποπτεύωσι καὶ ἐκτελέω-
σαι ἐν τοῖς ἄρθροις 34-83 τοῦ ἀστυνο-
μικοῦ νόμου ἀναγκαζομένης ἀκολουθοῦντος
πράξεως. Ἐν τῷ ποινικῷ νόμῳ βιβλίου
πρώτου τοῦ 500 καὶ ἐπ. ἀναγράφονται
τὰ πρῶτα (τὰ ἄλλως ἀστυνομικὰ πα-
ράδοξα καλούμενα), ἅπερ, τιμωρούμενα
ἀστυνομικῆς ποινῆς, ταυτέστι κρατή-
σεως ἢ πρᾶσιμου, ὑπάρχοντα εἰς τὴν ἀρ-
μοδιότητα τῶν δικαστηρίων τῶν ποινι-
κοδικῶν. Δικαίωμα καὶ καθήκον πρὸς
ἐξέτασιν τῶν καθηκόντων κατηγοροῦ ἐν
τῇ πλείεστι ταύταις ἔχει ὁ κατὰ τὰ ἄρ-
θρα 29 καὶ ἐπ. καὶ 135 τῆς Ποιν. Δικ.
νόμου ἀστυνομός ἢ δήμαρχος ἢ δημαρ-
χικός πάρεδρος ἢ, κυλουμένων αὐτῶν, ὁ
ὁ τῇ καθέξει τοῦ δικαστηρίου τῶν ποινι-
κοδικῶν ἀστυνομός, δήμαρχος ἢ δη-
μαρχικός πάρεδρος (Ποιν. Δικ. ἄρθρ. 330
καὶ 341). Ἀλλ' ἐν ᾧ οἱ τὴν ἀστυνομίαν
ἐκτελούντες οὗτοι δημοτικοὶ λειτουργοί,
κατεχόμενοι δικαστικοῦ ἀστυνομικοῦ καθή-
κοντος, καταδικάζουσι κατὰ τὸ ἀνωτέρω τὰ
πρῶτα, ἐφ' ᾧ θεὸν νὰ ἔχωσι πρὸ ὀφ-
θῶν ἀδικήτως τὰς ἐν τοῖς ἄρθροις
ταύταις διατάξεις, κελαιεὶ ὁ ἀστυνομικός
νόμος (ἀρθ. 31) νὰ ἔχωσιν αὐτὰς ὡσαύ-
τως τὰ ὀφθαλμῶν εἰς ἐκδοσιν τῶν ἀναγκ-
αζομένων εἰς ἀποτροπὴν ἀστυνομικῶν παρα-
στάσεων, διατήρησιν τῆς εὐταξίας καὶ ἀ-
πώλειαν τῆς ἰδιοκτησίας καὶ προσωπικῆς
ἐλευθερίας ἀστυνομικῶν διατάξεων. Ἀλ-
λὰ ἐν γένει τῶν τοῦ ποινικοῦ νόμου
ἐκδοσῶν ὀφείλουσι νὰ διατελῶσιν ἐγκρα-
τεῖ καὶ μνήμονες, ἅπερ ὀφείλοντες οὐ μόνον

νὰ καταδικάζουσιν ὡς δικαστικοὶ ἀστυ-
νόμοι τὰ ἀδικήματα, ἀλλὰ καὶ νὰ προ-
λαμβάνωσι πρὸ πάντων τὴν διάπραξιν
αὐτῶν διὰ τῆς νομίμου ὁδοῦ.

Ἰδιαίτερος δριζεὶ ὁ ἀστυνομικός ἡμῶν
νόμος, ὅτι ὀφείλουσι, προνοητικῶς καὶ προ-
νίμως πολιτευόμενοι καὶ ἐνεργούντες, νὰ
αἰρῶσι προκαταβολικῶς πᾶσαν ἀφορμὴν
δικταρίας τῆς κοινῆς ἡσυχίας, ἐπιτη-
ροῦντες ἰδίως μετὰ προσοχῆς τοὺς ἐκ τοῦ
παρελθόντος αὐτῶν ὑπόπτους εἰς τοῦτο καὶ
ἐν γένει τὴν ἀπορὰν τάξιν τῶν κατοίκων
(Ἀστυν. νόμου ἀρθρον 32). Ὀφείλουσι
οὐχ ἦττον, ἐκρηγνυμένου στασιαστικοῦ
κινήματος, νὰ ἀνακοινῶσι μὲν παραυτίκα
εἰς τὴν ἀνωτέραν ἀρχὴν τὰ γενόμενα, ἀλλ'
ἐν ταύτῃ νὰ λαμβάνωσι πάντα τὰ ἐμ-
φροντα μέτρα εἰς καταστολὴν τῆς παραγῆς
(Ἀστυν. νόμου ἀρθρ. 33). Αἱ στασια-
στικαὶ συναθροίσεις κατὰ τῆς εἰσπράξεως
τῶν προσόδων, τῆς ἐλευθέρως κυκλοφορίας
τῶν τραπεζιῶν, τῆς ἐλευθερίας τῆς ἐργα-
σίας, τῆς ἀσφαλείας τῶν πολιτῶν, τῶν
κτημάτων, τῶν ἀρχῶν καὶ κατὰ τῆς ἐκ-
τελέσεως τῶν δικαστικῶν ἀποφάσεων ἢ
πρὸς ἀπόλυσιν τῶν ὑποδικῶν ἢ καταδι-
κῶν, θεὸν νὰ διαλύωνται ὑπὸ τῶν ἀστυ-
νομικῶν ἀρχῶν, ἐὰν καταστῶσιν ἀνω-
φελεῖς τρεῖς προσκλήσεις διὰ τυμπάνων ἢ
σαλπίγγων, μεθ' ὃ τελεῖται ἡ νενομισμέ-
νη ποινικὴ καταδίωξις κατὰ τῶν αὐτοῦρ-
γῶν (Ἀστυν. νόμου ἀρθρ. 34 καὶ 35),
προσκαλουμένης ἐγγράφως ἐν ἀνάγκῃ καὶ
τῆς στρατιωτικῆς δυνάμεως εἰς συνδρομὴν
κατὰ τῶν στασιαστῶν ἄλλ' ἐν τῇ πρὸς
διάλυσιν τῶν συσσωματώσεων ἐνεργείᾳ
θεὸν νὰ γίνηται χρῆσις τῆς ἐνόπλου βίας
μόνον ἐν ἀνάγκῃ καὶ κατ' ὅσον ἀπαιτεῖ-
ται εἰς ἀσφάλειαν τῆς αἰσίας ἐκδόσεως
(Ἀστυν. νόμου ἀρθρον 36). Ἐνταῦθα
κρίνομεν θεὸν νὰ παρατηρήσωμεν, ὅτι εἰς
τὴν ἀστυνομίαν ἐπιτρέπεται καὶ ἐπιβάλλ-
εται ἡ διάλυσις τῶν ἐνόπλων στασια-
στικῶν συσσωματώσεων, τῶν ἀποβλεπου-

σῶν εἰς τὴν ἀποτροπὴν τῶν ἐκτελεσῶν νομίμων τῆς ἐξουσίας ἐνεργειῶν καὶ καθηκόντων, οἷον τὴν ἀποτροπὴν τῆς εἰσπράξεως τῶν προσόδων, τῆς ἐκτελέσεως δικαστικῶν ἀποφάσεων κτλ., ἀλλ' οὐδὲν δυνατὸν νὰ θεωρηθῇ στασιαστικὴ συσσωμάτωσις ἢ ἄσπλος συνάθροισις πολιτῶν, διατεθειμένων νὰ ἀνακηρύξωσιν ἡρέμα τὰς πολιτικὰς αὐτῶν ἀρχὰς ἢ νὰ διαδηλώσωσιν εἰρηναίως τὸ φρόνημα αὐτῶν κατὰ τῆς κεντρικῆς ἢ τοπικῆς ἀρχῆς πρὸς μόρφωσιν κοινῆς κατ' αὐτῆς πεποιθήσεως, ἥς ἡ κατίστασις δύναται νὰ ἐπιέλῃ διὰ ψηφοφορίας ἐκλογικτῆς μετὰ λούσης ἢ δι' ἀποφάσεις νομίμου ἀνωτάτης τινὸς ἀρχῆς. Ἡ τοιοῦτου εἶδους συνάθροισις, οὐδ' ὑπὸ τοῦ ἀστυνομικοῦ ἡμῶν νόμου ἀπαγορευομένη, καθιερώθη ὡς συνταγματικὸν δικαίωμα ὑπὸ τοῦ νεωτέρου ἡμῶν Συντάγματος (ἄρθρου 10), ῥητῶς ἐκρίνοντος, ὅτι οἱ πολῖται ἔχουσι τὸ δικαίωμα τοῦ συνέχεσθαι ἡσυχῶς καὶ ἀόπλως. Ἀλλὰ καὶ ἐν ταῖς τοιαύταις συναθροίσεσι, δημοσίως τελούμεναις, ἐπιτρέπεται μὲν ἡ παράστασις τῆς ἀστυνομίας κατ' αὐτὸ τοῦτο τοῦ Συντάγματος τὸ ἄρθρον, ἐπιτρέπεται δὲ προσέειν καὶ αὐτῇ τῶν ἐν ὑπαίθρῳ συναθροίσεσιν ἡ ἀπαγόρευσις, ἂν ἐκ τούτων ἐπικύηται κίνδυνος εἰς τὴν δημοσίαν ἀσφάλειαν. Δυστυχῶς τὸ Σύνταγμα σιωπᾷ περὶ τῆς ἀρχῆς, ἥτις δικαιούται ν' ἀπαγορευσητὰς ἐν ὑπαίθρῳ συναθροίσεσι· ὅθεν ἀναγκαστικὸν δέον νὰ παραδεχθῶμεν ὅτι ἡ ἀστυνομικὴ ἀρχὴ εἶναι ἡ δικαιουμένη εἰς τοῦτο, διότι αὕτη εἶναι ἡ ἐφορεύουσα τὴν τάξιν ἀρχή. Δέον ὅμως μετὰ μεγάλης περιστάσεως νὰ ποιηταὶ χρῆσιν τοῦ δικαίωματος αὐτῆς τοῦτου, διότι δύναται ἐρεθισμὸν μερίζονα πολὺ λαὸν νὰ προκαλέσῃ ἡ ἀπαγόρευσις· καιρὸν δ' ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ τραῦμα κατ' αὐτῆς τῆς δημοσίας ἀσφαλείας εἶναι ἡ ἀναγνώρισις τοῦ ἐπικινδύνου εἰς τὴν δημοσίαν ἀσφάλειαν τῆς συναθροίσεως. Οὐχ ἦν

σπουδαῖον καθήκον τῆς ἀστυνομίας εἰς τὸ συμπράττειν ἐκθύμως εἰς τὴν ἀσφάλειαν τῆς ἐπιτυχίας τῶν ὑπὸ τῆς χωρφυλακῆς λαμβανομένων μέτρων πρὸς τὴν ἀλάσκειν τῶν δραπέτευσάντων στρατιωτῶν καὶ ἀποδιδρασκόντων αἰχμαλώτων καὶ γένει πάντων τῶν διαπραξάντων ἀσέβηματα (ἀστυνομικοῦ νόμου ἄρθρ. 37). Διαιτάτον δὲ καθήκον τῆς ἀστυνομίας ἔστω αὐτῆς ἐργασία εἰς καταδίωξιν τῶν ληστείας καὶ τῶν πρὸς αὐτὴν συντελεσμένων ἀδικημάτων καὶ συλλήψιν τῶν ὑποστῶν καὶ κακούργων.

Ῥητῶς ἀπαγορεύει ὁ ἀστυνομικὸς νόμος τὴν ὀπλοφορίαν, ἣν πρὸ τοῦ ἀστυνομικοῦ νόμου ἀπηγόρευσε καὶ τὸ Διάταγμα τῆς 18 Φεβρουαρίου 1833, καὶ τὴν γυναικῶν καὶ παιδῶν, φερουσῶν ξιφίδια ἢ ἄλλὰ κρυπτὰ ὅπλα, ἣν ὡσαύτως ἀπαγορεύει ἐπὶ ποινῇ ἀστυνομικῇ ὁ ποινικὸς νόμος διὰ τοῦ ἄρθρου 620 (ἀστυνομικοῦ καὶ ποινικοῦ νόμου ἄρθρον 41). Ὡσαύτως ῥητῶς ἀπαγορεύει τὴν εἰς τὰς οἰκίας εἰσόδον ἀνεῖν τῆς οἰκοδεσπότου ἀδείας τῶν προσωποφόνων εἰς ἣν ἐπιβάλλει καὶ ὁ ποινικὸς νόμος (ἄρθρον 556) ἀστυνομικὴν ποινὴν. Ἐν τοιούτοις δυστυχῶς ἡ ὀπλοφορία ἐπικυρτοῦται παρ' ἡμῖν, ἰδίως ἐν τοῖς χωρικοῖς ὅμοις οὐδέποτε ἢ ἄγαν σπανίως προνοουμένων ἀστυνομικῶν ἀρχῶν περὶ τῆς τῶν ἀνεῖν εἰς τὰς οἰκίας ἀδείας καταδίωξης τῶν ὀπλοφορούντων. τὴν ἐπικράτησιν δὲ τῆς ὀπλοφορίας ἀπὸ τῆς ἀρχῆς ἡμῶν ἦν εἰς τὴν ἐν γένει χαλαρότητα τῆς λειτουργίας τῆς ποινικῆς δικαιοσύνης παρ' ἡμῖν δέον ν' ἀποδοθῇ, ὅτι πλεονάζον ἐν Ἑλλάδι κατὰ πολὺ τῶν ἄλλων τῶν ἐλευθεριῶν αἱ ἀναφύσεις καὶ οἱ τραυματισμοί.

Διὰ τοῦ νόμου τῆς 28 Μαρτίου 1883 περὶ ἐσωτερικῶν διαβατηρίων ἐκδόσεως, ὅτι ὁ ἀναχωρῶν ἐκ τῆς ἐπαρχίας ἐν σταθερῶς διαμένει, ὀφείλει νὰ ἔχῃ μετὰ τοῦ διαβατηρίου ὑπογεγραμμένον ἐπὶ τῆς ἀστυνομικῆς ἀρχῆς, 2) ὅτι, ἐάν τις ἀναχωρήσῃ

των δὲν ἔχει ἀποκατεστημένους ἢ ἐγγεγραμμένους ἐν τῇ ληξιαρχικῇ βιβλίῳ τοῦ δήμου. ἔνθα ἐδρεύει ἡ ἀστυνομία, τὸ διαβατήριον ἐκδίδεται ἐπὶ τῇ ἐγγυήσει δύο ἀνελόντων πολιτῶν, ἐγκτεσταμένων ἐν τῷ δήμῳ. ὡς τὰ ὀνόματα σημειοῦνται ἐν ταῖς ἐπὶ τούτῳ βιβλίαις, εἰς ἃ προσυπογράφονται καὶ αὗτοι, 3) ὅτι ὁ ἀστυνομὸς τηρεῖν βιβλίον, ἐν ᾧ καταγράφονται τὰ ἐκδιδόμενα διαβατήρια καὶ ἕτερον, ἐν ᾧ σημειοῦνται τὰ διακριτικὰ σημεῖα ἐκάστου. 4) ὅτι ἐν τῇ βιβλίῳ, ἔνθα σημειοῦται ἡ ἐκδοσις τῶν διαβατηρίων, ὁ ἀστυνομὸς ὀφείλει νὰ ἐγγράφῃ, τὸ ὄνομα, τὰ διακριτικὰ σημεῖα τοῦ ἀνθρώπου καὶ τὸν κοσμὸν. ὅφ' ὃν σημειοῦται οὗτος ἐν τῇ ληξιαρχικῇ βιβλίῳ τοῦ δήμου, προσυπογράφεται δὲ ὑπ' αὐτοῦ τὸ ἐν τῇ βιβλίῳ διαβατήριον ἢ σημειοῦται ὅτι ἀρκετὴ τὴν γραφὴν. 5) ὅτι ἐν ταῖς διαβατήροις σημειοῦνται οὐ μόνον οἱ τόποι, καὶ ἀπερχόμενοι οἱ ὁδοιποροῦντες, ἀλλὰ καὶ τὰ κατ' ὁδὸν πρωτεύουσαι. 6) ἀνακινῶνται δὲ τὰ διαβατήρια ὑπὸ τοῦλάχιστον τοῦ ἑτους, καταβαλλομένων τῶν ἡμερησίων δικαιωμάτων, 7) ὁ μὴ ἐφωτισμένος διὰ διαβατηρίου ὁδοιπὸρος ἐδημιουργεῖται εἰς τὸν ἀστυνομόν, ὅστις δικαιούται νὰ θέσῃ αὐτὸν ὑπὸ ἀστυνομικὴν ἐπιτήρησιν. ἐὰν μὴ προσφέρῃ ἐγγυητὴν τινὰ ἐκ τῶν τοῦ δήμου κατοίκων ἢ μὴ δυνηθῇ, ἔλκειν ὁ ἀποδείξῃ τὸ ἑαυτοῦ ἀνύποπτον. Τὸ υποχρεωτικὸν τῶν διαβατηρίων ἐκτέλκει καὶ ὁ ποινικὸς νόμος, ὅρισας ἐν τῷ άρθρῳ 41 τοῦ 650, ὅτι ἐπιβάλλεται ἀστυνομικὴ ποινὴ εἰς τὸν παραβιάζοντα τὰς ἐκδιδόμενων διατάξεις. Ὁ δὲ ἀστυνομικὸς νόμος ἐπαναλαμβάνει ἐν τῷ 43 τῷ αὐτοῦ τὴν περὶ διαβατηρίων διάταξιν ὑποχρεῶν τοὺς διαχειρίζοντας τὴν ἀστυνομίαν εἰς τὴν ἐκδοσιν διαβατηρίων. Ὁ περὶ τοῦ θεσμὸς τῶν διαβατηρίων, ἀπαλείφει περιορίζων τὴν ἐλευθερίαν τῆς κινήσεως τῶν πολιτῶν, μετεφωτισθὴ παρ'

ἡμῶν ἐκ Γαλλίας, ἔνθα ὁμοίως ἀπὸ πολλοῦ ἐπαυσαστο ἰσχύουν. Ἀλλὰ καὶ παρ' ἡμῶν ἀπὸ πολλοῦ διατελεῖ ἐν ἀχρηστία, καίπερ μὴ ἡτῶς καταργηθεῖς. (Ἴδε καὶ τὴν λ. Διαβατήρια).

Ῥητῶς ὁ ἀστυνομικὸς νόμος (ἄρθρον 44 καὶ 49) ὑποχρεοῖ τοὺς ἀστυνομίους νὰ ἐπιτηρώσιν τοὺς ξενοδόχους καὶ νὰ μεριμνῶσιν, ὅπως ἐν καταλόγῳ, διατηρουμένων ἐν τῷ ξενοδοχείῳ, ἐγγράψωσιν ἀμέσως οἱ ξενοδοχοὶ τὸ ὀνοματεπώνυμον, τὸ ἐπάγγελμα, τὴν συνῆθη διαμονῆς, τὴν ἡμέραν τῆς εἰσόδου τῶν παρ' αὐτοῖς διανυκτερευόντων, ἢ καὶ μίαν μόνην νύκτα διανυκτερευσάντων, καὶ ἀξιῶσι τὴν κατὰ δεκαπενθημερίαν ἐμφάνισιν τοῦ καταλόγου. Ἡ διάταξις δὲ αὕτη προέπονν ἄσυνδυαστῇ πρὸς τὰς διατάξεις τῶν ἄρθ. 24, 25 καὶ 26 τοῦ περὶ ἐσωτερικῶν διαβατηρίων ἀνωτέρω μνημονευθέντος νόμου τῆς 28ης Μαρτίου 1835, κατ' ἃς ἡ μὲν καταχώρισις τοῦ ὀνόματος, τοῦ ἐπαγγέλματος κτλ. τοῦ ξενισθέντος τελεῖται εἰς βιβλίον προσηκόντως μονογραφηθὲν ὑπὸ τῆς ἀστυνομικῆς ἀρχῆς εἰς συνεχῆ καὶ ἀδιάκοπον σειρὰν γραμμῶν ἄνευ τῆς ἐν τῷ μεταξὺ παρεμβολῆς κενῶν διαστημάτων, ἀλλ' οὐχ ἦτορ ἐν ταῖς δέμοις πρώτης καὶ δευτέρας τάξεως οἱ ξενοδοχοὶ ὀφείλουσι νὰ ἀνακινῶσιν εἰς τὴν ἀστυνομικὴν ἀρχὴν τὴν ἀρεῖν ἐκάστου αὐτῶν ἐντός 24 τὸ βραδύτερον ὥρων δι' εἰδοποιήσεως διπλῆς ἐκ δύο χωριστῶν φύλλων, ὑπερ ὑπογράφοντα ὑπὸ τοῦ ξενοδόχου καὶ, ἐν ὅτῳς ἔχει ἀγράμματος, γίνεσθαι μνηστὸν τοῦτο ὑπὸ τῆς ἀστυνομικῆς ἀρχῆς, καὶ ἡ μὲν μία τῶν εἰδοποιήσεων παρακατατίθεται εἰς τὰ ἀρχεῖα τῆς ἀστυνομικῆς ἀρχῆς, ἡ δ' ἑτέρα ἐπιστρέφεται εἰς τὸν ξενοδόχον. Ὁ δὲ ποινικὸς ἡμῶν νόμος ἐπιβάλλει ἀστυνομικὴν ποινὴν εἰς τοὺς παραβιάζοντας τὰς διατάξεις ταύτας ξενοδόχους (ἄρθ. 652 καὶ 653).

Εἰς τὴν ἀστυνομίαν ἐπιβάλλεται ὑπὸ

τοῦ ἀστυνομικοῦ νόμου (ἄρθρον 42) τὸ χρέος τῆς ἐξασφάλσεως τῆς ὕλης κατὰστάσεως τῶν κατοίκων τοῦ δήμου τῇ 1 Ἰανουαρίου ἐκάστου ἔτους ἐπὶ τῇ βάσει δηλώσεων αὐτῶν περὶ τοῦ ὀνόματος, τῆς ἡλικίας, γενεθλίου τόπου, τελευταίας κατοικίας, ἐπιτηδεύματος καὶ ἄλλων μέσων πορισμοῦ τῶν πρὸς τὸ ζῆν καὶ τῆς καταστάσεως ἐπὶ τούτῳ ἐνισχυτῶν καταλόγων, ὧν ἀντίγραφα κοινοποιοῦνται εἰς τοὺς περιοδεύοντας ἀξιωματικούς καὶ ὑπαξιωματικούς τῆς χωροφυλακῆς.

Κατὰ τὸ παράδειγμα τοῦ Γαλλικοῦ νόμου ἀπαγορεύεται καὶ ὑπὸ τοῦ ἡμετ. νόμου (Ἀστυνομικοῦ νόμου ἄρθ. 46) ἡ ἐπαίτησις καὶ μάλιστα ἐν ταῖς δημοσίαις ἰδοῖς καὶ ἡ διατριβὴ ἐπαίτων ἐν δημοσίαις μέρεσι. Ὁ δημοτικὸς νόμος διὰ τοῦ ἄρθ. 11 ἐχρηγήθησεν τῷ πενομένῳ καὶ ἀνικάνῳ δημότῃ τὸ δικαίωμα νῆξαι περιθάλψιν παρὰ τοῦ δήμου. Ὅτε δὲ δημοτικὸς καὶ ἀστυνομικὸς νόμος ἐπιτάσσουσιν τὴν μέριμναν περὶ συστάσεως πτωχοκομείων, καὶ καταστημάτων ἐργασίας, ἐνθα θέλουσιν εὐρίσκει βιοποριστικὴν ἐργασίαν οἱ ἐστερημένοι τοιαύτης. Ἀσφαλίσας τὴν πτωχίαν ἀπὸ τῆς ἀνάγκης τῆς προσφυγῆς εἰς ἐπαίτησιν ὁ νομοθέτης, ἀπηγόρευσεν ἐλλόγως τὴν ἐπαίτησιν, ἥτις οὐ μόνον παρενοχλεῖ τοὺς διαβάτας καὶ πολυτάκως ἴσως καὶ φοβίζει αὐτοὺς μεμονωμένως περιπατοῦντας ἐν ὥραις νυκτεριναῖς, ἀλλὰ καὶ νῦν ἐπιηρεάζει τὴν ὑγιάν των ἐγκύων καὶ ἀδυνάτων γυναικῶν δύναται, ὁσάκις μάλιστα οἱ ἐπαίτουσιν πάσχουσιν ἐκ νοσήματος δερματικοῦ ἢ στρεβλώσεως καὶ ἀκρωτηριασμοῦ τῶν μελῶν αὐτῶν.

Ὡσαύτως ἀνατίθεται ὑπὸ τοῦ ἀστυνομικοῦ ἡμῶν νόμου (ἄρθ. 46, ὃ συμφωνεῖ καὶ πρὸς τὸ τοῦ περὶ καθηκόντων τῶν νομαρχῶν Διατ. ἄρθ. 13 § 22) εἰς τὴν ἰδιόχουσαν μέριμναν τῶν ἀστυνομικῶν λειτουργῶν ἢ διατήρησις τῆς εὐταξίας ἐν ὥραις καὶ τόποις συγκεντρώσεως πολλῶν

ἀνθρώπων, οἷον ἐν ἐμπορικαῖς ἢ πολιτικαῖς ἀσυνάγαις, πανηγύρεσι, ὁρθεαῖς καὶ, τελεταῖς, θεάτροις, χρηματιστηρίοις, κυβευτηρίοις, ζαχαροπλαστείοις, καφενεαῖς, ξενοδοχείοις, εἰσπωλείοις καὶ λοιποῖς εὐπρόσitis τοῦ κοινῷ κατασκευασί. Προσέτι δὲ ἡ ἄσκος καὶ διαρκὴς παγρύνησις τῶν ἀγορῶν, πλατειῶν, ἔκνων ἐμπορίων, καπλήων, μεταπρωτῶν, ἀγχοφόρων καὶ παραγγελιοδόγων, 2) τῶν ποταμῶν, νεοκλήων, λιμένων, νηπιγείων, περματῶν, ὀχθῶν, πασσαλωμάτων, καταστημάτων παραποταμίων καὶ καντικῶν, δημοσίων λευτρῶν, κολυμβητικῶν σχολείων, ποτιστηρίων, πηρῶν καὶ ὑδροδοχείων, 3) τῶν μερῶν, ὅπου ἀνιμνέουσιν αἱ κοιναὶ ἀμαξαὶ διὰ τῆς ἡλιν, καὶ τῶν ἡνιόχων, ἀμαξήλατῶν καὶ ἐνοικιαστῶν ἵππων, καὶ ἡ ἀδιέλευτος καὶ ἐπισταμένη ἐπιθεωρησις τῶν ἀντικλινμένων καὶ ὀρειῶν, τῶν τροφίμων τῶν καὶ ζωοτροφῶν (Ἀστυν. νόμου ἄρθ. 48).

Ὡσαύτως εἰδικὸν καθήκον τῆς ἀστυνομίας (κατὰ τὸν ἀστ. νόμον ἄρθ. 50) εἶναι ἡ ἐνέργεια εἰς καταστολὴν τῶν πρὸς βαλλουσῶν τὰ ἥθη πράξεων οὐ μόνον διὰ τῆς ἐγκαίρου ποινικῆς καταδωρῆσεως τῶν προσβαλλόντων τὴν αἰδῶ δι' ἀκαταστάτων πράξεων τελουμένων δημοσίαις (Ποιν. νόμου ἄρθ. 659) καὶ τῶν παρεγινῶσιν πρὸς ἀσέλειαν τοπον διατριβῆς, γυναικῶν ἄλλως αὐτὴν ἢ συμβαλλόντων εἰς ταύτην διὰ προαγωγείας (Ποιν. νόμου ἄρθ. 660), ἀλλὰ καὶ τῆς ἐπιτηδεύσεως τῶν εἰς ἀσέλειαν καὶ διαφθορὰν ἐπιτελούντων, τῆς ἀπαγορεύσεως τῆς τελευτῆς τῶν κολασίων ἐν ταῖς ἰδοῖς ἢ τῆς ἐκ τῶν δημοσίων περιπάτοις ἀποκαλύπτου τῆς φθορᾶς τῶν ἀνεγνωρισμένων ἐπαίτων, τῆς ἀπαγορεύσεως τῆς ἐν δημοσίῳ μέλει ποιήσεως ἢ ἐκθέσεως εἰκόνων περιεπεθανουσῶν παραστάσεις ἀσελείας, ἐπὶ τῆς ποινικῆς καταδωρῆσεως καὶ ἐπιτηδεύσεως

έορτήν τοῦ Εὐαγγελισμοῦ (25 Μαρτίου), ὡσαύτως δὲ τὴν κατ' αὐτὰς τέλεσιν δημοσίων ἀγορῶν (Δ. τῆς 24 Ὀκτ. 1835 περὶ ἀπαγορεύσεως τῶν ἀγορῶν)· εἰς τὴν ἀστυνομίαν δ' ἀπόκειται ἡ ἐκτέλεσις τῆς διατάξεως ταύτης.

Ὅ,τε ἀστυνομικὸς νόμος (ἄρθρον 50 ἀριθ. 10) καὶ ὁ ποινικὸς νόμος (ἄρθρον 683) ἀπαγορεύουσι τὴν ἐν δημοσίοις καταστήμασιν ἐνέργειαν τυχηρῶν παιγνιδίων, ἐφ' ᾧ ἡ ἀστυνομία οὐ μόνον δικαιούται νὰ ἐκδίδῃ ἀστυνομικὴν διάταξιν ἀπαγορευτικὴν, ἀλλὰ καὶ νὰ εἰσάγῃ εἰς εἰρκὴν τοὺς παίκτας καὶ νὰ διαλύῃ τοὺς συγκεκεντρωμένους ἐπὶ προθέσει τυχηροῦ παιγνίου παίκτας.

Ἐν 51 ἄρθρῳ τοῦ ἀστυνομικοῦ νόμου τίθεται μὲν ἡ γενικὴ ἀρχή, ὅτι ἡ ἀστυνομία ὀφείλει νὰ μεριμνᾷ περὶ τῆς ἀποτροπῆς τῶν δυναμένων νὰ προκλήσωσιν ἰδιωτικὰ δυστυχήματα αἰτιῶν· ἀλλ' εὐτυχῶς ἡ γενικὴ αὕτη ἀρχὴ εἰδικεύεται ἐν τῷ αὐτῷ ἄρθρῳ, περιοριζομένη εἰς τὴν ὑποχρέωσιν τῆς ἀστυνομίας εἰς ἀποτροπὴν δυστυχημάτων ἐν ταῖς δημοσίαις ὁδοῖς 1) διὰ τῆς παρεμποδίσεως ταχείας ἢ ἀπερισκέπτου ἵππασίας καὶ ἀμαξηλασίας, ἐξ ἧς δύναται νὰ ἐπέλθῃ ἀπώλεια τῆς ζωῆς ἢ τῆς υἰείας τῶν διαβατῶν, 2) διὰ τῆς παρεμποδίσεως τῆς ἐν ταῖς ὁδοῖς ἢ ἄλλοις μέρεσι δημοσίοις ἀσκήσεως τῶν ἵππων, ἀπειλούσης τὴν υἰείαν καὶ τὴν ζωὴν τῶν ὁδοιπόρων, 3) διὰ τῆς παρεμποδίσεως τῆς ἐν ταῖς στέγαις καὶ τοῖς παραθύροις ἐκθέσεως ἢ ἀναρτήσεως οἷου-δήποτε πράγματος, ὅπερ πίπτον ἤθελε τραυματίσει ἢ βλάψῃ τοὺς διαβάτας. (ἢν κολάζει ὡς πταῖσμα καὶ ὁ Ποιν. νόμος διὰ τῶν ἀρθ. 624 καὶ 625), 4) διὰ τῆς ἀπαγορεύσεως τῆς ἐν τοῖς ἐξώστασις καὶ τοῖς δώμασιν ἐκθέσεως γαστρῶν ἢ ἄλλων ἀγγείων καὶ κιθωτίων ἀνθοφόρων ἢ δειροφόρων, μὴ ἀσφαλῶς ὑποστηριζομένων διὰ κιγκλίδων ἢ προσηρμοσμένων εἰς τὸν

τοῦτον (εἰς τὴν ἐπιβάλλει ποινὴν προστίμου καὶ τὸ 623 ἄρθ. τοῦ Ποινικοῦ νόμου), 5) διὰ τῆς ἐξαναγκάσεως τῶν στεγασκευαστῶν καὶ ἄλλων τεχνιτῶν ἐργαζομένων ἐν ταῖς οἰκοδομαῖς· νὰ προσαρτῶσιν εἰς σχοινίον κρεμάμενον ἕως τοῦ ἐδάφους ἐγγράφους εἰδοποιήσεις πρὸς γνῶσιν τῶν διαβατῶν, 6) διὰ τῆς προνοίας περὶ παρεμποδίσεως τῆς ἐλευθέρου ἐν ταῖς ὁδοῖς περιφορᾶς μηχανικῶν καὶ παραφρόνων ἢ λυσσάντων κυνῶν καὶ κακοποιῶν ἢ ἀγρίων θηρίων, 7) διὰ τῆς ἀπαγορεύσεως τῆς περιφορᾶς τῶν βοῶν καὶ δαμάλειων ἐν ταῖς ὁδοῖς καὶ τῆς ὑποχρεώσεως τῶν κρεσπωλῶν τῆς σφαγῆς αὐτῶν ἐν τῇ σφαγείῳ, ἥ, ὅπου τοιαῦτο δὲν ὑπάρχει, ἐν τῇ περιοχῇ τῶν οἰκιῶν αὐτῶν, καλῶς κλειομένης τῆς θύρας, 8) διὰ τῆς παρεμποδίσεως τῶν παιδῶν νὰ τύπτωσι, δηλαδὴ πετροβολῶσιν ἢ ἄλλως ἐνοχλῶσι, τοὺς διαβάτας, 9) διὰ τῆς μερίμνης περὶ τοῦ νυκτερινοῦ φωτισμοῦ τῶν ὁδῶν τῆς πόλεως καὶ ἄλλων διόδων μάλιστα ἐν ταῖς ἐπικινδύνους θέσεσι. (Ἀστυν. νόμου ἄρθ. 51, Ποιν. νόμου ἄρθ. 626).

Ὡσαύτως ἡ ἀστυνομία ἔχει χρέος νὰ σφαλίξῃ τὴν ἐλευθέραν διόδον τῶν δημοσίων ὁδῶν, ἀποτρέπουσα τὴν παρενόχλησιν τῆς ἐλευθέρου κοινωνίας καὶ ἀπαγορεύουσα ἰδίῳις τὴν ἐν στεναῖς ὁδοῖς διατριβὴν ἀμαξῶν ἢ ἐκφόρτισιν τῶν πραγματειῶν ἐνώπιον τῶν οἰκιῶν, προσδιορίζουσα τὴν τοποθέτησιν τῶν πρὸς πώλησιν πραγματειῶν τῶν προσερχομένων ἐμπόρων κατὰ τὰς ἡμέρας τῶν ἀγορῶν, πανηγύρεων ἢ ἐορτῶν καὶ προνοοῦσα περὶ τῆς ἐφαρμογῆς τῶν διατάξεων τοῦ περὶ τῆς καθ' ὁδὸν ἀπαντήσεως τῶν ἀμαξῶν καὶ ἐρίππων (Ἀστυνομικοῦ νόμου ἄρθ. 52). Σημειωτέον, ὅτι καὶ ὁ ποινικὸς νόμος κολάζει διὰ προστίμου τὸν ἀποτιθέμενον ἐπὶ δημοσίων ὁδῶν ἢ πλα-

τειῶν ὀχήματα, ὅλας οἰκοδομικάς ἢ ἐργατικάς, ἐμπορεύματα ἢ ἄλλα ὅμοια ἀποκείμενα ἀνεῦ ἀνάγκης ἢ ἀνεῦ ἰδιαιτέρου ἀδείας τῆς ἀστυνομικῆς ἀρχῆς, κατακλείοντα ἢ δυσχεραίνοντα τὴν ἐλευθέραν διόδον (Π. Ν. ἄρθ. 628). Κατὰ δὲ τὴν μνημονευθέντα Διατάγματα, ὧν ἡ ἀκρίβης ἐφαρμογὴ θεωρεῖται ἰδιόζων τῆς Ἀστυνομικῆς χρέος, προσδιωρισμένοι κυρίως διὰ τοὺς πεζοποροῦντας ἐν ταῖς πόλεσιν εἶναι αἱ πεζοφόροι (ὡς τὸ Διατάγμα ἀποκαλεῖ παραπάτις), τὸ δὲ μέσον τῶν ὁδῶν διὰ τὴν διόδον τῶν ἀμαξῶν καὶ τῶν ζώων. Ὅθεν ἀπαγορεύεται τὸ διερχέσθαι τὰς πεζοφόρους τοὺς ἐρίππους, τοὺς ἐπαχουμένους ἢ τοὺς συνοδεύοντας ζῶα· ἀπαγορεύεται δ' ὡσαύτως τὸ ἐπιτρέπειν τὴν προστέλυσιν τῶν ζώων εἰς τὰ πέραν τευμένα κατὰ δεινδροστοίαν δένδρα· τιμωροῦνται δὲ οἱ παραβάται διὰ προστίμου εἰκοσι δραχμῶν τὸ πολὺ (Δ. τῆς 1 Δεκ. 1836 ἄρθ. 5 ἐν συνδ. πρὸς τὸ ἄρθ. 6)· ὡσαύτως ἀπαγορεύεται τὸ καταλιπεῖν ἐν ταῖς ὁδοῖς ὀχήματα φορταγμένα (μεστὰ ἢ κενὰ ἐμπορευμάτων) καὶ μάλιστα ἐν νυκτερινῇ ὥρᾳ· ὅθεν, ἂν συντρέξῃ ἐκ τύχης ἀμαξὰ τις ἀναγκαῖον νὰ μετακομισθῇ αὐτὴ τε καὶ τὸ φορτίον πρὸ τῆς νυκτός, ἢ, ἂν τοῦτο ἦναι ἀνεπίκτον, νὰ νάπηται· ὥς ἐν τῇ ἀμαξῇ· ἐπίσης τὸ βλάπτειν ὅπωςδήποτε τὰς κιχλίδας τῆς ὁδοῦ, τοὺς μιλιοδείκτας, ἄλλα τινὰ σημεῖα ἢ δημοσία μνημεῖα. Ἐπίσης τὸ ἐπιτρέπειν νὰ κατέρχωνται ζῶα εἰς τὰς χάνδακας τῆς ὁδοῦ καὶ ποτίζωνται· ἐκείνη τιμωροῦνται δὲ οἱ παραβάται διὰ προστίμου δέκα ἕως πενήτηκοντα δραχμῶν (Δ. τῆς 1 Δεκ. 1836 ἄρθ. 5 ἐν συνδ. πρὸς τὸ ἄρθ. 6). Ὅρίζεται δὲ ὅτι, ὅσοις ἐν ταῖς μεγάλαις δημοσίαις ὁδοῖς ἐν τὸς ἢ ἐκτός τῶν πόλεων συναντῶνται· ἡμαξῆς ἢ ἑρίπποι, ὀφείλει ἕκαστος νὰ ὑποχωρῇ εἰς τὰ δεξιὰ καὶ νὰ μένῃ, οὕτως ἐλευθέρᾳ ἢ διόδῳ ἀμφοτέρων τῶν διευ-

των μερῶν, ὡς αἱ δ' οἱ καθ' ἑαυτὴν συναντῶμενοι ταχυδρόμοι σάλπιγγουσι τὸ πάλισμα τῆς υποχωρήσεως, πάντες οἱ καθ' ἑαυτὴν ὀφείλουσι νὰ υποχωρῶσι καὶ νὰ διεκρινῶνται εἰς τὰ δεξιὰ τῶν ταχυδρομικῶν ἀμαξῶν ἢ ἐπίπλων· ἐπίσης ὀφείλουσι νὰ υποχωρῶσιν, ὡς αἱ δ' οἱ ταχυδρομικῶν συναντῶν ἀμαξῶν τρέχουσιν ἔμπροσθεν, ἐπίπλων καὶ ἄλλων νὰ διέλθῃ αὐτοί, τιμωροῦνται δ' οἱ παραβάται διὰ τὸς αὐτοὺς πάντες δραχμῶν, ἐπιβαλλομένου ὑπὸ τοῦ ἀρμοδίου εἰρηνοδίκου ἐπὶ τῇ καταδίωξί· τῆς ἀρμοδίας ἀστυνομικῆς ἀρχῆς τὸ δὲ πρόστιμον τοῦτο ἐξαίρετικῶς ἀσέρχεται εἰς τὸ ταχυδρομικὸν ταμείον (Διατ. τῆς 12 'Ιαν. 1837 περὶ τῆς καθ' ἑαυτὴν ἀπαντήσεως τῶν ἀμαξῶν καὶ ἐπίπλων).

Χρὴς ὡσαύτως τῆς ἀστυνομίας (ἀστυνομικοῦ νόμου ἀρθρ. 54) εἶναι ἡ ἐπιτήρησις τῆς προσηκούσης διατηρήσεως τῶν ὁδῶν, ἥς χάριν αἱ ἀστυνομικαὶ ἀρχαὶ ἐπιφορτίζονται νὰ ἀπαγορεύωσι πᾶσαν τὴν ὁδὸν φθορὰν, οὐ μόνον ἐπιτατοῦσαι εἰς τοῦτο, ἀλλὰ καὶ καταδιώκονται κατὰ τοὺς κειμένους νόμους τοὺς ἀμεινόντας νὰ διατηρῶσι κατὰ τὸ χρέος αὐτῶν ἀσφαλεῖς τὰς ὁδοὺς, καὶ ἐπιβάλλουσαι τὴν ἀναγκαίαν διόρθωσιν διὰ διάνησι τοῦ εἰς τοῦτο ὑποχρεομένου (Π. Ν. ἀρθρ. 627), προσέτι δὲ νὰ ἐπαγρυπνῶσιν εἰς τὴν καθαρὴν τῶν ὁδῶν, ἐκλύουσαι τὰς ἀναγκαίας ἀστυνομικὰς ἀπελάσεις περὶ καθαρῆς τῆς ἡ καθαρι-
σμοῦ κυλῶν, ἀποχετεύσεως τοῦ ὕδατος ἐκ τῶν οἰκῶν καὶ στεγῶν, κτηνοτροφίας, μηχανικῶν ἐργασῶν ἢ ἄλλων πράξεων, ὅθεν γεννῶνται ἐπιβλαβεῖς ἀναθυμιάσεις, καὶ καταδιώκουσαι τὴν παράβα-
σιν αὐτῶν (Π. Ν. ἀρθρ. 579). Σημειω-
τέον ὅτι ἀναγκαῖον πᾶσαι αἱ ὁδοὶ καὶ πλατεῖαι τῶν πόλεων νὰ καθαρίζωνται τῇ μερίμνῃ τῆς ἀστυνομίας καθ' ἑκάστην ἢ πούληνιστον διὰ τῆς ἐξουσίας τοῦ

δὲ τοῦτο νὰ συσσωρεύωνται αἱ τῶν ὁδῶν ἀκαθαρσίαι ἐν μέρει ὑπὸ τῶν οἰκοδοπο-
τῶν καὶ ἐν μέρει ὑπὸ τῶν ἀστυνομικῶν ὁργάνων καὶ μεταφερόμεναι νὰ ῥίπτων-
ται ἔξω τῆς πόλεως ἐν ἀμάξαις καλῶς πεφορμαμέναις, νὰ συσσωρεύωνται δὲ κατ' ἰδίαν αἱ ἐν τῇ ἐσωτερικῇ τῆς οἰκίας ἀκαθαρσίαι, μὴ ἐνούμεναι εἰς τὰς τῶν ὁ-
δῶν, πλὴν ἐὰν πρόκειται περὶ γενικοῦ καθαρισμοῦ τῶν ὁδῶν. Σημειωτέον, ὅτι οὐδ' ἐν ταῖς αὐταῖς τῶν οἰκῶν δέον νὰ ἐπιτρέπηται ἡ συσσωρεύσις ἀκαθαρσιῶν ὡς βλαπτικὴ εἰς τε τοὺς ἐνοικοῦντας καὶ τοὺς γείτονας. Ἀπαγορεύεται ὡσαύτως ἡ περιπλάνησις ζῶων ἐν ταῖς ὁδοῖς τῶν πόλεων καὶ τῶν προαστείων αὐτῶν ἢ ἡ καθοδήγησις ποιμνίων ἢ σφαγίων διὰ τῶν πόλεων (ἀστυν. νόμου ἀρθρ. 54). Ὡρίστη δὲ εἰδικώτερον διὰ τοῦ νόμου τῆς 16 Φεβρ. 1848 περὶ θανατώσεως τῶν περιπλανωμένων ζῶων (ἀρθρ. 1), ὅτι οἱ ἀστυνομικοὶ καὶ δημοτικοὶ κλητῆρες καὶ οἱ χωροφυλάκες δικαιοῦνται νὰ προ-
νεύωσι τοὺς ἐν ταῖς πόλεσι περιπλανωμέ-
νους γοῖρους, παραδιδομένους εἴτα εἰς τοὺς ἰδιοκτῆτας αὐτῶν. — Αἱ ἀστυνο-
μικαὶ ἀρχαὶ ὑποχρεοῦνται νὰ μεριμνῶσι καὶ περὶ τοῦ ἐν ταῖς πόλεσι προσδιορι-
σμοῦ ἀποκέντρων μερῶν, ἐὰν μὴ ἦναι δυνατὴ ἡ κατασκευὴ δημοσίων ἀποπά-
των, πρὸς ἐκτέλεσιν τῶν φυσικῶν χρειῶν τῶν ἀνθρώπων, καὶ περὶ τῆς ἐν ταῖς χω-
ρίσις κατασκευῆς τῶν λάκκων τῶν κί-
πων ὅπως τῶν οἰκῶν καὶ οὐχὶ ἐπὶ τῆς ὁδοῦ, καὶ νὰ ὑποχρεῶσι τοὺς τῶν πό-
λεων οἰκοδοποτάς εἰς τὴν ἐν ταῖς οἰκίαις αὐτῶν οἰκοδομὴν τῶν ἀναγκαῖον τῶν ἀποπάτων. Εἰδικῶς δέον αἱ ἀστυνομικαὶ ἀρχαὶ νὰ προσκαλῶσι τοὺς πολίτας εἰς τὴν τήρησιν τῶν διατάξεων περὶ διατη-
ρήσεως τῶν ὁδῶν τῶν οὐβρίων ὁδῶν καὶ τῶν ὑδρορροῶν, νὰ προκαλῶσι τὴν
περισυλλογὴν καὶ ἀπομάχρυνσιν ἐκ τῶν ὁδῶν τοῦ πηλοῦ καὶ τοῦ βορβόρου καὶ

τῶν ἐρεπίων, νὰ ἐνεργῶσι τὴν ἐπιρρίψιν ἁμμου ἐπὶ τῶν ὁδῶν ἐν καιρῷ παγετοῦ καὶ νὰ μεριμνῶσι περὶ τοῦ καθαρισμοῦ τῶν ὀλισθηρῶν μερῶν κατὰ τὴν διάλυσιν τῶν πάγων· νὰ μεριμνῶσι περὶ τῆς προσήκουσας διατηρήσεως τῶν τε λιθοστρώτων πρὸς ἀποτροπὴν τῆς συνάξεως ὕδατων καὶ τῆς ἐπελεύσεως ζημίας τινός καὶ τῶν ὁδῶν (ἐν τε ταῖς πόλεσι καὶ παρ' αὐταῖς), παρεμποδιζομένης ἰδίως τῆς κατασκευῆς λάκκων ἢ δεξαμενῶν ἀσκεπῶν, πρὸς ἀποτροπὴν δυστυχημάτων, νὰ μεριμνῶσι περὶ τῆς ἐν ὥρᾳ θέρους καταθρέψεως τῶν ὁδῶν καὶ πλατειῶν τῶν πόλεων οὐ μόνον διὰ τῆς υποχρεώσεως τῶν οἰκοδοποτῶν καὶ καταστηματορῶν, ὁφειλόντων ἐκ τοῦ νόμου νὰ καταθρέγουσι τὰ πρὸ τῶν οἰκιῶν καὶ καταστημάτων αὐτῶν μέρη, ἀλλὰ καὶ γενικώτερον διὰ δαπανῶν τοῦ δήμου, νὰ μεριμνῶσι περὶ τῆς διατηρήσεως καθαρῶν τῶν διὰ τῶν πόλεων καὶ τῶν χωρίων διερχομένων ποταμῶν καὶ ρυάκων, ὧν ἀπαγορεύεται καὶ ἐπὶ ποινῇ, ὀριζομένη ὑπὸ τοῦ ποινικοῦ νόμου (ἀρθρ. 577), ἢ δι' οἰωνοτήτων πραγμάτων διαμόλυνσις, καὶ ἰδιαίτερος περὶ τοῦ ἀπὸ τοῦλάχιστον τοῦ ἐνιαυτοῦ καθαρισμοῦ τῶν πρὸς ἀποχέτευσιν τῶν ἀκαθαρσιῶν ὄχτων πρὸς ἀποτροπὴν τῆς ἐνδεχομένης ἐπισωρεύσεως ἢ ἐμφράξεως τῶν ἀκαθαρσιῶν καὶ περὶ τοῦ συγγενὸς καθαρισμοῦ τῶν βρύσεων, δεξαμενῶν καὶ ὑδραγωγείων, ἐφ' ᾧ καὶ πρέπει νὰ διορίζονται ἰδιαίτεροι ὑδραγωγοί, νὰ μεριμνῶσι περὶ τῆς εἰς τὰ παράλια ἢ παραποτάμια μέρη οἰκοδομῆς προχημάτων καὶ καθαρισμοῦ τῶν λιμένων πρὸς ἀποτροπὴν πλημμυρῶν ἢ ἐπισωρεύσεως πηλοῦ ἢ βορβόρου (ἀστυν. νόμου ἀρθ. 54).

Εἰς διατήρησιν καὶ ἀσφάλειαν τῆς γενικῆς υγιείας διατηροῦνται ἐν τῇ πολιτείᾳ Ἰατροσυνέδριον καὶ προσέτι ἰδιαίτεροι υγιεινομικαὶ καὶ λοιμοκαθαρικαὶ ἀρ-

χαί, ὧν τὰ καθήκοντα θέλομεν ἀναπτύξει ἐν τῷ οἰκείῳ τόπῳ· ἀλλ' οὐχ ἴσταν εἰς τὴν ἀστυνομίαν ἐπιβάλλονται σπουδαιότατα υγιεινομικὰ καθήκοντα, ἵπτα ἢ μέριμνα περὶ τῆς παρεμποδίσσεως τῆς μεταδόσεως τῶν μολυσματικῶν νοσημάτων, περὶ τῆς αὐστηρᾶς τηρήσεως τῶν περὶ ἐνταφιασμοῦ καὶ νεκροσκοπίας διατάξεων, περὶ τῆς ἐξολοθεύσεως τοῦ πυθμιάλλου (τοῦ κοινῶς καλουμένου πύλου μου), περὶ τῆς διατηρήσεως τῶν περὶ οὐλμάκων διατάξεων τῶν νόμων, περὶ τῆς ἀποτροπῆς τῆς διαδόσεως τῶν νοσημάτων τῶν ζώων. Ἴδε καὶ τὰς λέξεις Νοσήματα Μολυσματικά, Νοσήματα τῶν ζώων, Ενταφιασμός, Φάρμακα καὶ Φαρμακεία.

Ἰδιαίτερος δὲ θεωροῦμεν παρατηρήτέον ὅτι, σὺν τῇ ἐπιτηρήσει τῶν φαρμάκων φαρμακοποιῶν, ἀνάγκη ἐπιτηρήσεως καὶ τῶν θηλαστῶν. Αἱ συνήθειαι τοῦ βίου, οἱ στηθόδεσμοι, οἱ ἀνθυγινοὶ ἄροι, ὅς οὗς ζῶσιν ἰδίως οἱ κάτοικοι τῶν μεγάλων πόλεων, ἴσως δὲ καὶ οὐκ οἱ ματαιότης ἢ φιλαρέσκειαι, περὶ τῶν μεγάλων τὸν ἀριθμὸν τῶν γυμνασίου τροφουσῶν τὰ βρέφη αὐτῶν μητέρων, οἱ ἔνεκα ῥηξήθη τεραστίως ἢ ζήτησις θηλαστῶν. Καὶ οὐχί σπανίως αἱ πρόσληπθαι θανόμεναι ὡς θηλάστριαι, πάσχουσαι πυλιδῶς, μεταδίδουσιν εἰς τὰ θηλαζόμενα ὑπ' αὐτῶν τρυφερά πλάσματα σπερματικὰ φοβερῶν νοσημάτων, ἐνίστα δὲ καὶ μεταβάλλουσιν ἐν ὀλίγαις ἡμέραις εὐτατατα καὶ εὐχρώτατα βρέφη εἰς οὐκ εὐπροσώπιστα. Ἡ ἀστυνομικὴ ἀρχὴ πρὸς τὸ σῆκον νὰ ἐξετάζη μετ' ἐπιστάσεως ἰατρικῆς, αἰτινες προσορίζονται νὰ θεωρῶσι τὸ πρῶτον γὰρ τῆς ζωῆς εἰς τοὺς μέλλοντας πατέρας οἰκογενειῶν.

Πρὸς τὴν τῆς δημοσίας υγιείας διατήρησιν καὶ ἐπιρρῶσιν συνδέεται καὶ ἡ τῶν οἰκοδομῶν φροντίς. Οὐ μόνον ταῖς τεχνουργίαις καὶ ἐργαστάσια ἀποπνεύουσι ὁσμήν δυσώδη, μάλα βλαπτικὴν εἰς τὴν

νγείαν τῶν κατοικούντων ἐγγύς, διὸ ἀνάγκη νὰ ἀποτρέπηται ἡ ἐν τῇ πόλει ἡ παρὰ τῇ πόλει σύστασις αὐτῶν, οὐ μόνον κινδυνὸς ἐπικεῖται μέγας καταστροφῆς πολλῶν ὑπάρξεων ἐκ τῆς ἀφηνιθείας πύσεως παλαιῶν ἐτοιμοφόρων καὶ ἐτοιμοπτώων οἰκιῶν, οὐ ἔνεκα ὑπατον καθήκον τῆς ἀστυνομίας εἶναι ἡ ἐγκαιρὸς κατεδάφισις αὐτῶν· ἀλλὰ καὶ ἡ πρὸς τὰς χρείας τῶν πολιτῶν σκοπιμωτέρα καὶ εἰς τὸν ὠφελισμὸν συντελεστικωτέρα τῆς πόλεως διασκευὴ ἐπιβάλλει τὴν διαγραφὴν ἱκανῶν περιορισμῶν εἰς τοὺς θέλοντας νὰ οἰκοδομήσωσιν. (Ἰδὲ καὶ τὴν λ. Οἰκοδομική). Ἀλλὰ καὶ εἰς τὴν ἀκριθεῖ ἐφαρμογὴν τῶν κανονισμῶν τὸν τρόπον τῆς οἰκοδομῆς τῶν ἐστίων καὶ κατενοχῶν διατάξεων ὀφείλει νὰ ἐπαγρυπῇ ἡ ἀστυνομία πρὸς ἀποσάθην τοῦ ἐκ τοῦ πυρὸς κινδύνου, ἐξανγκλωρόμενοι τῶν ἰδιοκτητῶν νὰ κατασκευάζωσιν αὐτὰς ἐξ ὀπτῶν πλίνθων καὶ νὰ μὴ στηρίξωσιν αὐτάς εἰς δοκοὺς ἢ ξύλα (Διατ. 9 Ἀπρ. 1836 περὶ τοῦ σχεδίου τῆς πόλεως Ἀθηνῶν ἀρθ. 9) Ἐτι δὲ νὰ μεριμνᾷ ὅπως οἱ μετερχόμενοι τὴν ἐμπορίαν τῆς πυρίτιδος, οἱ λαμβάνοντες ἐκ τῶν ἀποθηκῶν τὸ ἐπιτετραχμένον ὑπὸ τῶν ἀστυνομικῶν διατάξεων ποσὸν πρὸς μεταπώλησιν, ὡς καὶ οἰσδῆποτε ἄλλος κάτοχος πυρίτιδος, φυλάττωσιν αὐτὴν ἐν τόπῳ μειωμένῳ καὶ μακρὰν τῶν χαμίνων (ἀστυν. νόμου ἀρθ. 59 § 5 Ποιν. Νόμου ἀρθ. 595).

Σημαντικώτατον τῆς Ἀστυνομικῆς ἀρχῆς καθήκον εἶναι καὶ ἡ τῶν ἀγορῶν ἀστυνομία τοιούτων ἢ ἀγορανομία, περὶ ἧς οὐ μόνον εἰδικαὶ νόμοι, ἰδίως τὸ Διατ. τῆς 6 Ἀπριλίου 1835, προβλέπουσιν, ὀφείζοντες τὰ σχετικὰ τῆς ἀστυνομίας καθήκοντα, ἀλλὰ καὶ ὁ γενικὸς Ἀστυνομικὸς νόμος πραγματεύεται διὰ τῶν ἀρθρῶν 60 καὶ 62. Καὶ ἐν πρώτῳι ἡ ἀστυνομικὴ ἀρχὴ κανονίζει τὴν ἐσωτερικὴν τάξιν

τῶν ἀγορῶν τῶν τροφίμων, δικαιουμένη μὲν νὰ προσδιορίξῃ τοὺς τόπους, ἔθθα ἐκτίθενται τὰ πρὸς πώλησιν ἐδωδία καὶ λοιπὰ τῆς κοινῆς χρήσεως ἀντικείμενα, καὶ τὸν χρόνον τῆς πωλήσεως (Δ. τῆς 6 Ἀπρ. 1835 περὶ ἀγορανομικῶν διατάξεων ἀρθ. 1, 2 καὶ 36). Ἐπίσης δὲ νὰ ἐρευνᾷ τὰς ἀποθήκας τῶν μετερχομένων τὴν ἐμπορίαν τῶν ἐδωδιῶν καὶ τὴν ποιότητα αὐτῶν (ἀρθ. 24, 48), τὴν ἀγοραῖαν τιμὴν τοῦ ἄρτου, τοῦ κρέατος καὶ τῶν ἰχθυῶν (Δ. τῆς 6 Ἀπρ. 1835 περὶ τῶν ἀγορανομικῶν διατάξεων ἀρθ. 3, 26, 45 καὶ 59), ὀφείλουσα δὲ νὰ μεριμνᾷ συντόμως περὶ τε τῆς διατηρήσεως τῆς ἡσυχίας καὶ εὐταξίας καὶ περὶ τῆς διατηρήσεως τῆς καθαριότητος οὐ μόνον διὰ τῆς ἐπιβλέψεως τῆς ἀγορᾶς, ἐν ταῖς ὥραις μάλιστα τῆς συγκεντρώσεως ἀγοραστῶν, ἀλλὰ καὶ διὰ τῶν δευτέρων συμβουλῶν καὶ προσέτι διὰ τῆς δι' ἀστυνομικῶν διατάξεων ἀρμοδίως ἐπιτεκνωμένων ὑπομνήσεως τῶν ἀγορανομικῶν διατάξεων εἰς τε τὸ Κοινὸν καὶ τοὺς ἐδωδισμοπόλεις καὶ τῆς ποινικῆς καταδικάσεως τῶν ἀθετούντων αὐτάς. (Δ. τῆς 6 Ἀπρ. 1835 ἀρθ. 14 καὶ 15. Ἀστυν. νόμου ἀρθ. 62 καὶ Ποιν. νόμου ἀρθ. 578). Οὐδαμῶς ὅμως ἐπιτρέπεται τῇ ἀστυνομικῇ ἀρχῇ νὰ πομπέψῃ αὐτογνωμότως ἐκ τῶν ἀγορῶν καὶ πλατειῶν ἀγοραστὰς ἢ πωλητάς, ἢ νὰ παγορεύσῃ εἰς τὸν θέλοντα νὰ κομίσῃ καὶ αὐτὸς πράγματα ἐν ταῖς ἀγοραῖς πρὸς πώλησιν (Ἀγορ. διατ. ἀρθ. 4 καὶ 5). Οὐδαμῶς ἐπίσης ἐπιτρέπεται αὐτῇ νὰ ὀρίξῃ διὰ διατιμῆσεως τὴν ἀγοραῖαν τιμὴν ἄλλων τροφίμων, πλὴν τοῦ ἄρτου, κρέατος καὶ ἰχθυῶν (ἀρθ. 59). Ἀλλ' ἐν τῇ πωλήσει τῆς καυσίμου ξυλείας δικαιοῦται ἡ Ἀστυνομία νὰ προσδιορίξῃ καὶ τὸν τόπον τῆς ἀποθηκείσεως καὶ πωλήσεως αὐτῆς (ἀρθ. 1). Ὀρίζεται δὲ καὶ εἰδικωτέρῳ (ἀρθ. 61 καὶ ἐπ.), ὅτι ἐν τοῖς δῆμοις πρώτης καὶ δευτέρας

τάξεως ἢ καύσιμος ξυλεία ἀποτίθεται ἐν ξυλαποθήκαις, τοποθετουμέναις ἐκτός τῆς πόλεως ἢ τοῦλάχιστον πόρῳ τῶν οἰκιῶν, καὶ οὕσαις ἱκανῶς εὐρυχώροις, ὅπως δύ-
νωνται μὲν οἱ ξυλέμποροι· νὰ στοιβάξωσι τὰ ξύλα εἰς κεχωρισμένους σωρούς κατὰ τὴν ἰδίαν αὐτῶν ποιότητα, καθιστάται δὲ ἐφικτὴ ἡ ἀκίνδυνος ἀποξήρανσις τῆς ξυ-
λείας (ἄρθρα 62 καὶ 63), δεόν δὲ νὰ στοι-
βάξῃται ἡ καύσιμος ὕλη ἐν ταῖς ξυλαπο-
θήκαις κατὰ τὴν ποιότητα καὶ τὸ εἶδος αὐτῆς οὕτως, ὥστε νὰ ᾔναι εὐθέατος πανταχόθεν ἕκαστος σωρός, τὸ δὲ ὕψος τῶν σωρῶν τούτων δὲν πρέπει νὰ ὑπερ-
βῇ τὰς εἰκοσι πῶδας. ("Ἀρθρον 64)·
δεόν δὲ νὰ ἀποτίθεται ἡ ξυλικὴ ἐν ταῖς ξυλαποθήκαις τοῦλάχιστον 24 πῶδας μα-
κρὰν παντός κτιρίου, ὁδοῦ καὶ παρόδων (passages) καὶ 12 πῶδας τοῦλάχιστον μακρὰν παντός περιφράγματος (ἄρθ. 65).
Στοιβάσσεται δὲ ἡ ξυλικὴ κεχωρισμένως κατὰ τὰς διαφορὰς ποιότητας εἰς δια-
στήματα τοῦλάχιστον τριῶν πῶδων, ἀ-
παγορευομένης τῆς ἐκ τοῦ αὐτοῦ σωροῦ πωλήσεως διαφορῶν ποιότητων (ἄρθ. 67).
Ὀφείλουσι δ' οἱ ξυλέμποροι νὰ τάσωσιν ἐφ' ἑκάστου σωροῦ εἰς μέρος πασίφανές ἐν σημείον, δηλοῦν δι' εὐαναγνώστων γραμμάτων τὴν ποιότητα τῆς ξυλικῆς, ἐξ ἧς σύγκειται ὁ σωρός (ἄρθ. 68). Ση-
μειωτέον, ὅτι βῆτις ὁ νόμος καθιεροῖ ἐπὶ ποινῇ αὐστηρᾷ τὴν ἀπαγόρευσιν τοῦ κα-
πνίζειν ἐν ταῖς ξυλαποθήκαις καὶ κομι-
ζειν εἰς αὐτὰς πῦρ, ἐπitrέπει δὲ μόνον εἰς τοὺς ξυλεμπορευμένους, ἂν ἀναγκα-
σθῶσι νὰ ἐπισκερθῶσι τὰς ξυλαποθήκας αὐ-
τῶν ἐν ὥρᾳ νυκτός, νὰ κομίσωσι φῶς ἐν φανοῖς καλῶς κεκλιμένους (ἀγορ. Διατ. ἄρθ. 70 ἐν συνδ. πρὸς τὸ ἄρθ. 59 ἀστυ-
νομικοῦ νόμου καὶ 592 καὶ 593 τοῦ ποιν. νόμου). Προσθετέον, ὅτι ὁ ἀγορνομικὸς ἡμῶν νόμος ὀρίζει εἰδικώτερον περὶ μὲν τῆς πωλήσεως τοῦ ἄρτου, ὅτι πρὸς ἀσκη-
σιν τοῦ ἐπιτηδεύματος τοῦ ἄρτοποιοῦ ἀ-

νάγκη ἀδείας τοῦ δημάρχου, χορηγοῦ-
νης εἰς τοὺς ἀποδείξαντας «τὴν ἱκανό-
τητα καὶ τὴν καλὴν αὐτῶν διαγωγὴν»
ἀρνησάμενου δὲ τυχόν τοῦ δημάρχου, ἐπι-
τρέπεται ἡ εἰς τὸν νομάρχην προσφυγὴ (ἄρθ. 16 καὶ 17 καὶ Δ. τῆς 5 Δεκεμ. 1845 περὶ καθηκόντων τῶν νομαρχῶν ἄρθ. 13 § 47), ἀλλ' ἐπ' οὐδεμιᾷ προσφά-
σει ἐπitrέπεται ὁ περιορισμὸς τοῦ ἀριθμοῦ τῶν ἄρτοποιῶν (ἄρθ. 18). Ὑποχρεοῦται δ' ἕκαστος ἄρτοποιὸς νὰ ἔχῃ διαρκῶς τα-
ταμιευμένην ἐν τῇ ἀποθήκῃ αὐτοῦ προ-
μήθειαν σιταλφίτων πρώτης ποιότητος, ἐπαρκούσαν εἰς τὸ κατὰστημα αὐτοῦ ἐπὶ ἓνα μῆνα, ἡ ὑποχρέωσις δ' αὕτη ἀνα-
γράφεται καὶ ἐν τῇ χορηγοῦμένῃ αὐτῷ ἀδείᾳ (ἄρθ. 19). Ὅθεν δικαιούται καὶ ὀφεί-
λει ἡ ἀστυνομικὴ ἀρχὴ νὰ βεβαιῶται ἀν-
τηρῆται ἡ ὑποχρέωσις αὕτη (ἄρθ. 22).
ἢ τε δὲ ἀστυνομικὴ ἀρχὴ καὶ πᾶσα ἑλλήν ἀρμοδίᾳ νὰ ἐρευνᾷ τὰς ἀποθήκας αὐτοῦ (ἄρθ. 24 ἐν συνδ. πρὸς τὸ ἄρθ. 581 ποιν. νόμου). Ὑποχρεοῦται δ' ὁ ἄρτοποιὸς νὰ δηλώσῃ ἐγγράφως, ὅτι εἶναι διατεθειμέ-
νος νὰ τηρήσῃ πᾶσας τὰς νομίμους αὐ-
τοῦ ὑποχρεώσεις, ἐπὶ τῇ ἐγγράφῳ δὲ ὁ-
λῆς τῆς προμηθείας τοῦ ἐν γαστηρίου αὐτοῦ (ἄρθ. 20). Ἐν δὲ τὴν συνοικίαν, ἐν ᾗ προτίθεται νὰ με-
τέλθῃ τὸ ἐπάγγελμα αὐτοῦ, ᾗν ὁμοῦ δι-
καιούται νὰ ἐγκαταλίπη, ὅπως μετατεθῇ εἰς ἄλλην συνοικίαν, ὀφείλων μόνον νὰ δηλώσῃ τὴν νέαν συνοικίαν τῷ δήμαρχῳ ἐντὸς 24 ὡρῶν (ἄρθ. 21). Ὑποχρεοῦνται δ' οἱ ἄρτοποιοὶ νὰ κατασκευάζουσιν ὀφει-
νὸν ἄρτον, καταδικασμένοι· ἄλλως κατὰ τοὺς ὁρίσμοις τοῦ ποινικοῦ νόμου ("Ἀρθ. 23 ἐν συνδ. πρὸς τὰ ἄρθ. 582 καὶ 583 τοῦ ποιν. νόμου). Ὑποχρεοῦνται ὡσαύ-
τως ἐπὶ τῇ δηλώσει οἰουδήποτε ἀγοραστῆ νὰ καταδεικνύωσι τὸ ἀληθὲς βάρος τοῦ πωλουμένου αὐτῷ ἄρτου διὰ ζυγίσματος ἐφ' ᾧ καὶ καίται ὑποχρεωτικῶς ἐν τῷ ῥα-
νερωτέρῳ μέρει τοῦ ἐργοστασίου αὐτοῦ ἡ

νομισμένη πλάστιγγ μετὰ τῶν ἀναγκαιῶν μετρικῶν σταθμῶν (ἄρθ. 25). Προσθετόν, ὅτι οἱ ἄρτοποιοὶ δὲν δικαιούνται νὰ καταλίπωσι τὸ κατὰστημα αὐτῶν ἐμὴ μετὰ ἑξ μηνῶν ἀπὸ τῆς περὶ τοῦτου δηλώσεως αὐτῶν εἰς τὴν ἀστυνομικὴν ἀρχήν· οἱ δὲ τυχόν καταλιπόντες αὐτὸ ἄνευ δηλώσεως ἢ πρὸ τῆς παρόδου ἑξ μηνῶν ἀπὸ τῆς δηλώσεως ἢ οἱ καταναλώσαντες τὸ ὅλον ἢ μέρος τῆς προμηθείας, ἣν ὀφείλουσι νὰ ἔχωσι τεταμιευμένην, οὐ μόνον δύνανται νὰ τιμωρηθῶσι δι' ἀπαγορεύσεως προσκαίρου ἢ ἰσοδίου τῆς ἐξασκήσεως τοῦ ἐπαγγέλματος τοῦ ἀστυποῦ δι' ἀποφάσεως τοῦ δημάρχου, καθ' ἣς ἐπιτρέπεται προσφυγὴ εἰς τὸν νομάρχην, ἀλλὰ καὶ αἱ εὐρεθείσαι προμήθειαι αὐτῶν ὑπόκεινται εἰς κατάσχεσιν καὶ δημοσίᾳ πώλῃσιν, πρὸς εἰσπραξίν χρημάτων ἐπὶ τῷ σκοπῷ τῆς ἐκπληρώσεως τῶν ἀνεκτελέστων αὐτῶν ὑποχρεώσεων διὰ τῶν εἰσπραχτέσμων καὶ μετὰ τοῦτο ἐπ' ὀφείλει τῶν πτωχῶν (ἄρ. 30 καὶ 31). Σημειωτέον, ὅτι ὁ καταλιπὼν τὸ ἐργαστήριον αὐτοῦ ἄρτοποιὸς μετὰ τὴν ἐξάμηνον προθεσμίαν ἀπὸ τῆς δηλώσεως αὐτοῦ, ἀλλ' ἐν καιρῷ μεγάλης σιτοδείας, δύναται νὰ αποκλεισθῇ ἐν τῷ μέλλοντι τῆς εἰς τὸ τοῦ ἄρτοποιοῦ ἐπάγγελμα ἐπιδόσεως (ἄρθ. 29). (Ἰδὲ καὶ Ἀρτοποιοί, Ἀγορευνομικαὶ διατάξεις). Περὶ δὲ κρεοπωλείων ἀποφαίνεται ὡσαύτως ὁ ἀγορευνομικὸς ἡμῶν νόμος ὅτι καὶ διὰ τὸ κρεοπωλικὸν ἐπάγγελμα ἀπαιτεῖται ἄδεια, γρηγορευμένη ὑπὸ τοῦ δημάρχου εἰς τοὺς ἀποδείξαντας τὴν ἱκανότητα καὶ τὴν καλὴν αὐτῶν διαγωγὴν, ἐὰν ἄλλως τὸ σημειωθὲν μέρος ἐν τῇ δηλώσει τοῦ ἀξιούντος νὰ μετέλθῃ τὸ τοῦ κρεοπώλου ἐπάγγελμα μὴ θεωρῆται ὡς ἀπρόσφορον εἰς τὴν τῆς πόλεως ὑγίειαν καὶ εὐτάξιαν, ἀποποιησάμενου δ' αὐτοῦ τυχὸν ἐπιτρέπεται ἢ εἰς τὸν νομάρχην προσφυγὴ (ἄρθ. 32 καὶ 33), ἢ ἐπ' αὐτὴν προσφύγει ἐπισκέπτης ἐ

περιορισμὸς τοῦ τῶν κρεοπωλῶν ἀριθμοῦ (ἄρθ. 34). Ἀλλ' οὐχ ἥττον καὶ πᾶς ἄλλος ἡμεδαπὸς ἢ ἀλλοδαπὸς δύναται νὰ σφάζῃ τὰ πρὸς οἰκίαν χρῆσιν ἀναγκαζοῦντα ἢ ἴδια αὐτοῦ ζῶα, ὑποκείμενος ὁμοίως ὁμοίως εἰς πάντας τοὺς περὶ καθαριότητος καὶ ὑγίειας ἀστυνομικοὺς ὁρισμοὺς (ἄρθ. 35). Ἀλλ' ἐν τοῖς δήμοις πρώτης καὶ δευτέρας τάξεως ἀνάγκη καὶ νὰ ὀρίζωνται ὑπὸ τῆς δημοτικῆς ἀρχῆς εἰδικὰ σφαγεῖα οὐ μόνον εἰς προληψίν τοῦ κινδύνου τῆς φυγῆς τῶν σφαζομένων ζώων, ἀλλὰ καὶ χάριν καθαριότητος, ἀποτροπῆς τῶν μισμαῶν καὶ πρὸς ἐπιτήρησιν τῆς ὑγιεινῆς καταστάσεως τῶν κρεάτων. Τοποθετοῦνται δὲ ταῦτα ἔξω τῆς πόλεως παρὰ τὴν θάλασσαν, ποταμὸν ἢ ῥυάκα καὶ ἐν τόπῳ, ὅθεν ἢ δὲν πνέουσι ἢ σπανίως πνέουσιν οἱ ἄνεμοι πρὸς τὴν πόλιν (ἄρθ. 36 ἐν συνδ., πρὸς τὸ ἄρθ. 36 20 τοῦ Δ. 3 Ἀπρ. 1835 περὶ ὑγιεινῆς οἰκοδομῆς πόλεων καὶ κοιμῶν). Ἐν πολλοῖς μάλιστα δήμοις καὶ ἐπιβάλλεται ἐπὶ τὰ σφαζόμενα ζῶα καὶ μικροὶ τις δημοτικὸς φόρος, ὅστις ὁσάκις χρῆσιμὸς πρὸς ἀποζημιώσιν μόνον τῶν δαπανῶν τῆς συστάσεως καὶ τῆς διατήρησεως τοῦ σφαγείου εἶναι δίκαιος καὶ νόμιμος, ἀλλὰ καθίσταται παράνομος ὁσάκις ἐπιφέρει αὐξήσιν τῆς τιμῆς τοῦ κρέατος, ἀναγκαιοῦντος ἄγαν εἰς τὴν ὑγίειαν καὶ τὴν εὐρωστίαν τῶν δημοτῶν (Δημοτικὸς νόμος ἄρθ. 27). Ἐν παντὶ δὲ δήμῳ δεόν νὰ ὀρίζωνται ὑπὸ τῆς ἀστυνομικῆς ἀρχῆς οἱ τόποι, ἐνθα τὰ αἵμα καὶ τὰ λείψανα τῶν σφαζομένων ζώων θέλουσιν ἐκφέρεισθαι (Ἀγορ. διατ. ἄρθ. 27 ἐν συνδυασμῷ πρὸς τὸ ἄρθρον 56 ἀστυνομικοῦ νόμου). Ὅφειλε δὲ προσέτι ἡ ἀστυνομικὴ ἀρχὴ νὰ ἐπισκέπτηται τὰ κρεοπωλεῖα καὶ σφαγεῖα καὶ ἐρευνᾷ, ἐν τῷ πωλούμενῳ κρέας ἦναι ὑγιεινόν, προβαίνῃ δὲ εἰς κατάσχεσιν τοῦ διεσφαρμένου καὶ μεταφύγει αὐτὸ καὶ εἰς ποινὴν

νικήν καταβίωξιν τῶν πωλούντων ἀκάθεκτον ἢ ἐφαρμένον κρέας (ἄρθρ. 41 καὶ 42 ἐν συνδ. πρὸς τὰ ἄρθρ. 582 καὶ 583 τοῦ Ποινικοῦ νόμου καὶ ἄστυν. νόμου ἄρθ. 56), τιμωροῦνται δὲ ἐπὶ τῇ ἐν τῷ ἄρθρῳ 581 τοῦ ποινικοῦ νόμου ὀριζομένη ποινῇ οἱ κρεοπώλαι, οἵτινες ἤθελον ἀπαρνηθῇ τῇ ἀστυνομικῇ ἀρχῇ τὴν ἐξέτασιν τῶν ἐργαστηρίων αὐτῶν, ἀποθηκῶν, κρεοπωλείων ἢ καὶ κτηνοστασίων (ἄγοραν. Δ. ἄρθ. 46).—Ὅριζεται δὲ ῥητῶς ἐν τῷ νόμῳ προσέτι, ὅτι ἀπαγορεύεται ἡ πώλησις κρέατος τῶν ὑπερμέτρως νεαρῶν ζώων καὶ τῶν θανάτων ἐκ νοσήματος ἢ γήρατος (Ἄγορ. διατ. ἄρθρον 38, ἄστυν. νόμου ἄρθ. 56), ἢ διὰ πνιγμοῦ θανάτωσις τῶν πρὸς τροφήν ζώων, ἐπιτρεπομένης μόνον τῆς σφαγῆς αὐτῶν (ἄγοραν. Διατάγματος ἄρθρ. 39) καὶ ἡ εἰς πώλησιν ἐκθεσις χοίρου πάσχοντος ἐκ λέπρας ἢ φώρας· οὐ ἔνεκα δέον νὰ ἐξετάζωνται οἱ εἰς σφαγὴν προωρισμένοι χοῖροι ὑπὸ τῶν ἀστυνομικῶν ἀρχῶν, ὀφειλοῦσάν ἰδίως νὰ παρατηρῶσι μετὰ προσοχῆς, ἐὰν ἡ γλῶσσα αὐτῶν ἔχῃ ἐμπύσεις φλυκταίνας (pustules suppurants), νὰ θεωρῶνται δὲ μετὰ τὴν σφαγὴν τὰ ἐντόσθια αὐτῶν (ἄγοραν. Διατ. ἄρθρον 40).—Ὑποχρεοῦνται δὲ οἱ κρεοπώλαι οὐχ ἦσαν τῶν ἀρτοποιῶν νὰ ζυγίζωσι τὸ εἰς τὸν πωλητὴν χορηγούμενον κρέας, ἐὰν ἀξιώσῃ τοῦτο ὁ ἀγοραστής, ἐφ' ᾧ καὶ ὀρεῖται νὰ ἔχῃ ἐν μέρει προχείρῳ καὶ πασιφανεῖ τοῦ ἐργαστηρίου αὐτοῦ τὸν νενομισμένον στατήρα (ἄρθρ. 44). Ὑπόκειται δὲ καὶ ἡ πώλησις τοῦ κρέατος, ὡς τοῦ ἄρτου, εἰς τὸ ὑπὸ τῆς ἀστυνομικῆς διατίμησεως ὀριζόμενον τίμημα, ὅθεν καὶ καταδικάζεται ποινικῶς ὁ παρὰ τὴν διατίμησιν πωλὼν κρέας (ἄρθρ. 45 ἐν συνδ. πρὸς τὰ ἄρθρ. 584 καὶ 586 τοῦ ποινικοῦ νόμου). Σημειωτέον ὅμως, ὅτι ἐν ᾧ ὁ ἀγορανομικὸς νόμος ἐν ἐλλείψει ἄρτου, προερχομένη ἐκ τῆς ἀθετήσεως τῶν ὑποχρεώσεων τῶν ἀρ-

τοποιῶν, ἐπιτρέπει καὶ ἐπιβάλλει μάλιστα τῇ ἀστυνομικῇ ἀρχῇ τὴν πρόβλεψιν τοῦ ἀναγκαίου ἄρτου δαπάνῃ τῶν παραδωτῶν ἀρτοποιῶν (ἄρθρ. 31), ἐν ἐλλείψει κρέατος, προερχομένη ἐκ τῆς δυσαναλήγου ἀποταμιεύσεως, δὲν ἐπιτρέπει εἰς τὴν ἀρχὴν νὰ προβῇ εἰς τὴν σφαγὴν ζώων καὶ πώλησιν κρέατος εἰς λογαριασμὸν τῶν κρεοπωλῶν. Ἀναμφερσίτως ὅμως δύναται νὰ προκληθῇ ἡ ποινικὴ τῶν ἐκ δυστροφίας καὶ ἰδιουτελείας ἢ ἀμελείας περὶ τὴν ὀφειλομένην προμήθειαν ἀρνομένων νὰ πωλήσωσι κρέας κρεοπωλῶν καταβίωξις δυνάμει τῶν ἄρθρων 586 καὶ 587 τοῦ ποινικοῦ νόμου, κολαζόντων πάντας τοὺς μὴ προμηθευομένους ἄνευ νομίμων κυκλοτυκῶν αἰτίων τὰ διατεταγμένα ταμιεύματα ἢ ἀποκρυπτοντας ἀπὸ τῆς ἀρχῆς ἐδωδιμοπώλας. Καὶ περὶ τῶν πωλούντων δὲ ἄλλα ἐδωδιμα ὡσάυτως ὁ ἀγορανομικὸς ἡμῶν νόμος ὀρίζει, ὅτι ὑπάγονται πάντες εἰς τὴν ἐπιτήρησιν τῆς ἀστυνομικῆς ἀρχῆς, οὐ μόνον δικαιοσύνης ἀλλὰ καὶ ὀφειλοῦσης νὰ καθυποβάλλῃ εἰς εξέτασιν τὰ τε ἐν ταῖς ἀγοραῖς πωλούμενα ἐδωδιμα, καὶ ἀπαγορεύῃ τὴν πώλησιν τῶν εἰς τὴν ὑγείαν ἐπιβλαβῶν, καὶ αὐτὰς τὰς ἰδιαιτέρας ἀποθήκας τῶν ἐμπορευμένων τὰ ἐδωδιμα, καὶ καταδικαζούσθαι τοὺς ἀθετοῦντας τὰς διατάξεις τοῦ νόμου (ἄρθρ. 47 καὶ 48 ἐν συνδ. πρὸς τὰ ἄρθρ. 577 καὶ ἐπόμενα τοῦ ποιν. νόμου). Εἰδικώτερον δὲ κελεῖται ὁ νόμος, ὅτι ἀπαγορεύεται ἐπὶ ποινῇ καὶ δημεύσει ἡ πώλησις τῶν ἐφαρμένων καὶ δεδοσιευμένων καρπῶν καὶ ὀσπρίων (ἄρθ. 52 ἐν συνδ. πρὸς τὰ ἄρθρ. 582 καὶ 583 τοῦ ποιν. νόμου), 2) ὅτι οὐ μόνον ἀπαγορεύεται ἡ πώλησις, ἀλλὰ καὶ ἡ ἄλλαις γεννημάτων φθαρέντων οὐσιωδῶς ὑπὸ τῆς ὑγρασίας ἢ ἄλλης τινὸς αἰτίας, ἔτι δὲ καὶ ἡ κατασκευὴ ἄρτου ἐξ αὐτῶν, ἐπιβαλλομένης εἰς τοὺς παραβάτας τῆς ἐν τῷ 584 ἄρθρῳ τοῦ ποιν. νόμου ὀριζομένης ποινῆς. Τελεῖται

ἢ ἡ ἀπαγόρευσις αὐτῇ ὑπὸ τῆς Ἀστυνομικῆς ἀρχῆς ἐπὶ τῇ βεβαιώσει τῆς φθορᾶς ὑπὸ δύο ἐπιστημόνων ἱατρῶν (ἄρθ. 53). 3) ὅτι ἀπαγορεύεται ἡ πώλησις νεοφθαρμένου γάλακτος, τυροῦ ἢ βουτύρου (ἄρθ. 54 καὶ 56 ἐν συνδ. πρὸς τὸ ἄρθρον 582 τοῦ ποινικοῦ νόμου). 4) ὅτι ἀπαγορεύεται ἡ πώλησις γάλακτος, τυροῦ ἢ βουτύρου εἰς τοὺς πωλητὰς ἐχθύων, κηρεῶν, φαρμάκων, ἡρωμάτων καὶ ἐν γένει πραγμάτων ἀποφθερούσων ὁσμὴν βαρεῖαν (ἄρθ. 55). 5) ὅτι ἀπαγορεύεται τοῖς ὀρεοπωλῆσι ἡ πώλησις πτηνῶν πνιγόντος ἢ θανάτου ἐπὶ ποινῇ καὶ δαμνέει (ἄρθ. 57 ἐν συνδ. πρὸς τὰ ἄρθρα 582 καὶ 583 τοῦ ποιν. νόμου). 6) ὅτι ἀπαγορεύεται ἡ πώλησις ἐφαρμακένων ἐχθύων ἐπὶ ποινῇ καὶ δαμνέει (ἄρθ. 58 ἐν συνδ. πρὸς τὰ ἄρθρα 582 καὶ 583 τοῦ ποιν. νόμου). Οὐδαὶς ἐν τούτοις δικαιούται νὰ πωλῇ ἐδώδικα ἐν ἰδιαιτέρας ἀποθήκαις, εἰὰ μὴ φανερώσῃ τοῦτο εἰς τὸν δήμερον καὶ λάβῃ ἡμερομηνίαν ἀδείας, πλην ἐὰν πρόκειται περὶ προϊόντων τῆς καθαρᾶς ἀγροτικῆς οἰκονομίας (ἄρθ. 50). Ὁ ἀγορανομικὸς νόμος ἐπιβάλλει ἰδιαιτέρας τὸ χρέος εἰς τὴν ἀστυνομικὴν ἀρχὴν νὰ ἐρευνᾷ ἂν τὰ ἐν τοῖς ἀποθήκαις καὶ τοῖς ἐργαστηρίοις τῶν εὐπερσευμένων μέτρα καὶ σταθμὰ ἦναι ἀκριβῆ καὶ ἀνελλιπῆ, συμφυδὲς πρὸς τὸ διὰ τοῦ Διοτ. τῆς 28 Σεπ. 1836 περὶ μέτρων καὶ σταθμῶν καθιερωθὲν παρ' ἡμῶν μετρικὸν σύστημα, δεδοκιμασμένα δὲ ὑπὸ τῆς ἀρχῆς, καὶ ἀπαγορεύῃ μὲν τὴν χρῆσιν τῶν ἀνακαλυφθέντων μὴ ἀκριβῶν, ποικιλῇ δὲ τὴν κατὰ νόμον τιμωρίαν τῶν χρησμένων ἢ χρησαμένων τοιούτοις, εἴτε καὶ τὴν δήμευσιν τῶν κινδύλων μετρῶν (ἄρθ. 74 καὶ ἐπ. ἐν συνδ. πρὸς τὸ ἄρθρον 62 Ἀστυν. νόμου καὶ τὸ 670 καὶ ἐπ. τοῦ Ποινικοῦ νόμου). ῥητικῶς δὲ ἐρρίσκται, ὅτι θεωρητέον ὡς κινδύλον πᾶν μέτρον ξυλείας, οὗ ἡ βάσις εἶναι κινητή,

δυναμένη νὰ κινῆται κατὰ θέλησιν ἢ ὑφωμένην. Ὡσαύτως δὲ τὸ ἐκ κασιτέρου μέτρον, οὗ ἡ βάσις εἶναι ὑφωμένη, ἢ τὸ ἐξ οὗ τοῦ σώματος ἀπεκόπη τι, ἢ κατὰ τῶσις τὰ μέρη αὐτῶν συμφωνότερα ἀλλήλοις (ἄρθ. 80). — Ἀλλὰ καὶ τὸ ἐπάγγελμα τῶν χρυσοχόων καὶ χρυσοπωλῶν ἢ ἀργυροπωλῶν ἐπιτηροῦται ὑπὸ τῆς ἀστυνομίας κατὰ τοῦτο, ὅτι πάντες μὲν οἱ κατασκευάζοντες χρυσᾶ καὶ ἀργυρᾶ σκευὴ ὀφείλουσι νὰ ἐμφανίζωσιν εἰς τὴν ἀστυνομίαν τὴν ἰδιωτικὴν αὐτῶν σφραγίδα φέρουσαν τὸ ὄνομα αὐτῶν ἐπὶ χαλκίνης πλακῆς, οἱ δὲ χρυσοχοὶ νὰ ἐμφανίζωσι τὴν διακήρυξιν αὐτῶν εἰς τὸ δημαρχεῖον, τῶν δὲ τεχνουργούντων ἢ κατασκευάζοντων χρυσὸν ἢ ἀργυρον ἐπ' ἐμπορίᾳ καὶ μονογραφουσίαν οἱ ἀστυνομοὶ καὶ παρασημειοῦσι τὰ κατὰ στίχῃ, ἐν οἷς οἱ ἔμποροι ἐγγράφουσι τὴν ὕλην καὶ τὰ τεχνουργήματα ἐκ χρυσοῦ ἐκτετυπωμένα ἢ ἐνεκτύπωτα. ὅπερ πωλοῦνται, ἐν οἷς σημειωτέα ἡ φύσις, ὁ ἀριθμὸς, τὸ βάρος καὶ ὁ ὀρισμὸς τῆς ὕλης ἢ τῶν τεχνουργημάτων σὺν τοῖς ὀνόμασι καὶ τοῖς κατοικίαις τῶν πωλούντων αὐτά. (Ἀστυνομικοῦ νόμου ἄρθ. 63). Οὗ μόνον δὲ ὁ ἀστυνομικὸς νόμος (ἄρθ. 63) ἀπαγορεύει τοῖς χρυσοχοῖς καὶ χρυσεμποροῖς νὰ ἐκθέτωσι τὰ τεχνουργήματα αὐτῶν ἐν τῇ ἀγορᾷ πρὶν ἢ ἐξακριβωθῇ καὶ βεβαιωθῇ ἡ ἀξία αὐτῶν ὑπὸ πραγματογνομόνων, ἀλλὰ καὶ ὁ ποινικὸς ἡμῶν νόμος διὰ τῶν ἁρθρῶν 675 καὶ ἐπομένων κολάζει τὸν κατασκευάζοντα ἢ πωλοῦντα χρυσᾶ ἢ ἀργυρᾶ σκευὴ μὴ ἔχοντα τὴν κανονισμένην ἀξίαν ἢ μὴ σεσημασμένα.

Σημαντικώτατον καθήκον τῶν ἀστυνομικῶν ἀρχῶν εἶναι καὶ ἡ διαχείρισις τῆς ἀγροτικῆς ἀστυνομίας. τῆς ἀποστολῇ ἢ ἀσφάλειᾳ τῶν ἀγρῶν, ἢ ἀγρύπνησις εἰς τὴν διατήρησιν τῶν ζώων, τῶν ἀσυγκομίστων καὶ συγκεκομισμένων καρπῶν κτλ. Ἡ ἀγροτικὴ ἀστυνομία ἀποτρέπει ἐνταῦθα

καὶ καταστέλλει τὴν βλάβην τῶν ἀγρῶν, προλαμβάνουσα ἐξ ἑνὸς τὰς ζημίας καὶ προκαλοῦσα ἐξ ἄλλου τὴν τιμωρίαν τῶν ἐπιβουλευόντων τὴν ἡσυχίαν καὶ τὴν ἀσφάλειαν τῶν ἀγρῶν· παρ' ἡμῖν δὲ ἰδίως ἔχει ὑπάτην σπουδαιότητα ἡ ἀγροτική ἀστυνομία, διότι ἕως τοῦ νῦν ἡ κυρία βιομηχανία ἡμῶν εἶναι ἡ ἀγροτική, πολλὰ δυστυχῶς πάσχουσα ἐκ τῶν ἄλλων πολυειδῶν βλαβῶν αὐτῆς. Τὰ κατ' αὐτὴν ὀρίζουσι παρ' ἡμῖν οὐ μόνον οἱ ἐιδικοί περὶ ἀγροτικῆς ἀστυνομίας νόμοι (τῆς 13 Μαΐου 1835 περὶ τῆς προξενουμένης εἰς τοὺς ἀγροὺς βλάβης ἐκ τῆς βοσκῆς τῶν ζώων, τῆς 31 Μαΐου 1836 περὶ προσφυλάξεως τῶν δένδρουφυτεῶν, τῆς 1 Ἰουλίου 1838 περὶ τῶν γενομένων εἰς τὰ δένδρα καὶ ἄλλας φυτείας φθορῶν καὶ τῆς 15ης Σεπτ. 1856 περὶ ἀγοφυλακῆς) ἀλλὰ καὶ ὁ ἀστυνομικὸς νόμος διὰ τῶν ἄρθρων 66 καὶ ἐπομένων, εἰς ὧν τὴν συνοπτικὴν ἀνάλυσιν εἰσερχόμεθα. Ἐν πρώτοις ἰδιαιτέροι οἱ δὲ ἀστυνομικοὶ ὑπηρεταὶ ἐπικουροῦσιν εἰς τὴν διαχείρισιν τῆς ἀγροτικῆς ἀστυνομίας, οἱ καλούμενοι ἀ γ ρ ο φ ῦ λ α κ ε ς, οἵτινες διορίζονται μὲν καὶ ἐπαύοντο ἄλλοτε ὑπὸ τοῦ δημάρχου, ἀλλὰ κατὰ πρότασιν τῶν ἰδιοκτητῶν τῆς περιφερείας ἐπὶ τούτῳ συγκαλουμένων (Ν. 15 Σεπτ. τοῦ 1856 ἄρθ. 1 καὶ ἐπ.), συνίστανται δὲ τὰ χρεῖα τῶν ἀγοφυλάκων 1) μὲν εἰς τὴν προλήψιν ζημίας αἰακθῆποτε τῶν σπαρτῶν, δένδρων, ἀμπελῶν, ἀρουρῶν καὶ ἐν γένει τῶν δημοσίων καὶ ἰδιωτικῶν δένδρουφυτεῶν, οὐ ἔνεκα δὲον νὰ περιέρχονται τὴν ἀνατεθείσαν αὐτοῖς πρὸς φύλαξιν περιφέρειαν ἠδιαλείπτως ἐν ὥραις ἀπροσδιόριστοις καὶ πρὸ πάντων νυκτεριναῖς (Δ. τῆς 31 Δεκ. 1836 ἄρθ. 9 ἐν συνδ., πρὸς τὰ ἄρθρα 1 καὶ 2)· 2) δὲ εἰς τὴν πιστοποιήσιν τῆς ἐπελθούσης ἤδη ζημίας, ἣν τελεῖ κατὰ τὸν περὶ ἀγοφυλακῆς νόμον τῆς 15 Σεπτ. 1856 (ἄρθρ. 7) ὁ ἀγοφύλαξ, κατατιθεῖς τὰ περιστατικὰ τῆς

ζημίας προφορικῶς ἐνώπιον τοῦ δημοσίου κατηγόρου ἢ τοῦ δημάρχου ἢ παρόδρου (δημαρχικοῦ ἢ ἐιδικοῦ) καὶ δύο μαρτύρων (ὅσον συντάσσεται ἐκθεσίς, ὑπογεγραμμένη ὑπὸ πάντων (ἂν δὲν ὑπάρχῃ κοινὴ τι) καὶ διευθυνομένη μετὰ τῶν ἀποδείξεων εἰς τὸν ἀρμοδίον δημόσιον κατηγόρον, εἰς τὴν συνετάχθη ἡ ἐκθεσίς ἀπὸ τοῦ δημάρχου ἢ τοῦ παρόδρου· ἡ δ' ἐκθεσίς αὕτη ὡς ἀνακριτικὴ ἐκθεσίς (ἐπομένως ὡς δημόσιον ἔγγραφο) παρέχει πᾶσαν πίστιν περὶ τῶν βεβαιουμένων ἐκ αὐτῇ γεγονότων μέχρι τῆς ἀποδείξεως τοῦ ἐναντίου, ὅθεν δύναται καὶ μόνη νῦν τελεῖσθαι ἀπόδειξιν· ἀλλ' ὑπαρχούσης τυχρὴ ἀμφιβολίας διὰ τὸ ἀτελεῖς ἢ ἀσφές τῆς ἐκθέσεως, τὸ δικαστήριον δύναται νὰ ἐκτάξῃ τὴν συμπλήρωσιν τῆς ἀποδείξεως (Ἀρείου Πάγου ποιν. ἀπόφ. 118 τοῦ 1866). Σημειωτέον ὅτι τὸ διάταγμα τοῦ 1836 ὀρίζει, ὅτι ἡ ἐκθεσίς συντάσσεται παρ' οὐδ' ἑνὸς, ἀλλὰ τοῦ νόμου τοῦ 1856 καθιερώσαντος τὴν μετὰδασιν τοῦ ἀγοφύλακος εἰς συνάντησιν τοῦ δημοσίου κατηγόρου, δημάρχου ἢ παρόδρου καὶ τὴν προφορικὴν ἀνακοίνωσιν τῶν γενομένων πρὸς κατατάσιν ἐκθέσεως, ἐπεταί, ὅτι τὴν παρευθὺς ἀναφέρεται ἀπὸ τῆς ἐκθέσεως τοῦ περὶ ἀγοφ. νόμου τοῦ 1856 εἰς τὴν μετὰδασιν χάριν τῆς ἐκθέσεως. Σημειωτέον ὀρίζεται ἡ προθεσμία τῆς κατατάσεως ἐκθέσεως κατὰ τὰς εἰς τὰ δένδρα καὶ τὰς φυτείας φθοράς, ὅτι κατὰ τὸν νόμον τῆς 1 Ἰουλίου 1838 δέον νὰ συντάσσεται ἡ ἐκθεσίς ἐντός 24 ὡρῶν τῆς βραχύτερον (ἄρθ. Β' ἐδ. 3). Προσέταται δὲ, ὅτι καὶ αἱ δίκαι περὶ τῶν κατὰ τὸν ἀγροὺς πταισμάτων συζητοῦνται πρὸς τὴν ἄλλων ἐνώπιον τῶν πταισματοδικῶν καὶ εἰσάγονται κατὰ προτίμησιν πάσης ἄλλης εἰς τὰ πταισματοδικεῖα (Δ. περὶ ἀγοφυλακῆς ἄρθ. 4). Ἐξευρίσκεται δὲ ἡ ἀπόφ. μία διὰ δύο ἐκτιμητῶν ἢ πραγματογνωστῶν, εἰς οὓς ἐπιδείκνυσι τὸν τόπον τῆς

ζημία διανομένην ὑπὸ τοῦ δημάρχου, ὅστις, ἐὰν ἀμελήσῃσι, νὰ ἐκπληρώσῃσι τὸ καθήκον αὐτῶν ἐν τῇ ταχθείσῃ προθεσμίᾳ, τιμωροῦνται διὰ προστίμου 10-50 δραμῶν (Δ. τῆς 31 Δεκ. 1836 ἄρθρ. 10 ἐν συνδ. πρὸς νόμου τῆς 16 Σεπτ. 1836 ἄρθρ. 9). Σημειωτέον, ὅτι οἱ ἀγροφυλάκες δικαιоῦνται ὡς ἀνακριτικοὶ ὑπάλ-
ληλοι καὶ νὰ συλλαμβάνωσι τοὺς ἐπ' αὐτοφώρῳ διαπράττοντας ἀδικήματα ὑπα-
κείμενα εἰς τὴν καταδικαστικὴν αὐτῶν δι-
καιοδοσίαν καὶ νὰ ἐνεργῶσι κατασχέσεις
κατασθέντων πραγμάτων (οἶον φυτῶν,
πόσων ἢ ἄλλων προϊόντων) καὶ κατ'
ἐκὸν ἔρευναν πρὸς ἀνεύρεσιν τῶν κατα-
στρέψαντων, ὁμοίως κατὰ πάντα πρὸς
τοὺς οὐσανομικοὺς ὑπαλλήλους (περὶ ὧν ἐν
ἐκείνῳ τόπῳ θέλωμεν διαλέξαι), πρὸς οὓς
ἔξουσιν ἐντελῶς αὐτοὺς κατὰ τὰ ἀνα-
κριτικὰ δικαιώματα τὸ Διάταγμα τοῦ
1836 (Διάτ. 31 Δεκ. τοῦ 1836 ἄρθρ.
1) ἐν συνδυασμῷ πρὸς τὸ ἄρθρ. 4 Διάτ.
Διάτ. τῆς 10 Ἰουλίου 1836 περὶ τῶν εἰς
τὴν δόσιν ἀνομημάτων). Εἰς τοὺς ἀγρο-
φυλάκας ἐπιτρέπεται προσέτι καὶ ἡ θα-
νάτωσις τῶν χείρων καὶ αἰγῶν, οὓς ἤθελον
καταλάβει περιπλανωμένους ἂνευ ἐπιτηρή-
σεως ἐν ἄλλοτρίᾳ ἰδιοκτησίᾳ καὶ βλάπτον-
ται αὐτήν, οἱ αὐτοὶ δὲ θανατωθέντες ἢ τὸ
ἐκτίμων αὐτῶν ἀνήκει εἰς τοὺς κυρίους
τῶν ζώων, ἀποζημιοῦντας πρότερον τὴν
προξενηθείσαν εἰς τὴν ἰδιοκτησίαν βλάβην
καὶ ἐξοφλοῦντας τὸ πρὸς ὄφελος τοῦ δημο-
τικοῦ ταμείου τεταγμένον πρόστιμον (Ν.
τῆς 16 Φεβρ. 1848 περὶ θανατώσεως τῶν
περιπλανωμένων ζώων ἄρθρ. 1 καὶ 2 ἐν
συνδ. πρὸς τοῦ Ν. 13 Μαΐου 1835 ἄρθρ.
1). Ὅτι οἱ ἀγροφυλάκες δὲ καὶ πάντες οἱ
ἐκείνοι δικαιоῦνται νὰ καταγγείλωσιν εἰς
τὴν εἰρηνοδίκην τὰς ἐκ τῆς ἀνεπιτηρήτου
κατὰ τῶν ζώων ἐπελθούσας βλάβας καὶ
νὰ κατασχῶσιν αὐτὰ· δικαιоῦνται δὲ νὰ
ἀδυσιν ὡς ἀμοιβὴν ἐπὶ τῇ συλλήφει τῶν
ἐν μεγάλων ζώων (βοῶν, ἵππων, χοί-

ρων κτλ.) δραχμὴν μίαν. αἰγὸς δὲ ἡ
τράγου λεπτὰ 40, προβάτου δὲ λεπτὰ 10.
Ἄλλ' ὅσας τὰ συλληφθέντα ζῶα εἶναι
πολλὰ, ὁ ἀγροφύλαξ ἢ ὁ συλλαμβάνων
αὐτὰ κρατεῖ πέντε μόνον ἐκ τούτων κατ'
ἀνώτατον ὅρον, ἐφ' οἷς καὶ μόνοις λαμ-
βάνει συλληπτρα, ἀπελάνει δὲ τὰ λοιπὰ
τῶν ἰδιοκτησιῶν. Ἐὰν δὲ ὁ κύριος τοῦ
συλληφθέντος ζώου ἀμεριμνήσῃ νὰ παρα-
λάβῃ αὐτὸ παρατυχίᾳ παρὰ τοῦ συλ-
λαβόντος, ὁφείλει οὗτος νὰ διατρέφῃ αὐ-
τὸ δικαιоῦμενος νὰ ἀποζημιωθῇ παρὰ
τοῦ ἰδιοκτήτου διὰ τῆς πληρωμῆς τριά-
κοντα μὲν λεπτῶν δι' ἕκαστον τῶν με-
γάλων ζώων, δέκα δὲ λεπτῶν δι' ἕκα-
στον τῶν μικρῶν δι' ἐκάστην ἡμέραν,
ἀλλ' ἡ διατροφή αὐτῶν δὲν δύναται νὰ
παραταθῇ ἐπέκεινα τῶν ὀκτῶ ἡμερῶν,
μεθ' ὧς ἐκποιοῦνται ἐπὶ δημοπρασίας ὑπὸ
τοῦ ἀρμοδίου δημάρχου. Εἰσπράττονται
δὲ τὰ δικαιώματα τῆς συλλήψεως καὶ αἱ
δαπάναι τῆς διατροφῆς τῶν ζώων παρὰ
τῶν δυστροποῦντων κατὰ τὰς διατάξεις τοῦ
περὶ εἰσπράξεως δημοτικῶν φόρων νόμου
(Ν. 13 Μαΐου 1835 ἄρθρ. 4 ἐν συνδ.
πρὸς Ν. τῆς 15 Σεπτ. 1836 ἄρθρ. 10
καὶ ἐπόμενα). Κατὰ τὰνωτέρω, ἂν ἐντός
τῆς περιφέρειας ἀγροφυλάκος τελεσθῇ
βλάβη τις ἢ φθορὰ ἀγρῶν, σπαρτῶν, δέν-
δρων ἢ φυτειῶν εἴτε ὑπὸ ζώων (ὅτε ἐφαρ-
μόζεται ὁ νόμος τῆς 13 Μαρτίου 1835)
εἴτε ὑπ' ἀνθρώπων (ὅτε ἐφαρμόζονται αἱ
γενικαὶ τοῦ ποινικοῦ νόμου διατάξεις περὶ
φθορᾶς ξένης ἰδιοκτησίας καὶ περὶ κλοπῆς)
ἢ ἄλλο τι ἀδικήμα βλάπτον ἐμμέσως τὰ
κτήματα, οἷον παρεμπόδισις ὁδοῦ, ὁ ἀγρο-
φύλαξ δικαιοῦται νὰ προβῇ ἄνευ εἰσαγ-
γελικῆς παραγγελίας εἰς τὴν βεβαίωσιν
τῆς πράξεως, τὴν ἐκτίμησιν τῆς ζημίας
μετὰ πραγματογνωμόνων, τὴν κατάσχε-
σιν τοῦ ἀφαιρεθέντος πράγματος (ἂν ἀφη-
ρέθῃ τι), τὴν κατ' οἶκον ἔρευναν (ἂν
ὑπάρχῃ ἀνάγκη) καὶ τὴν σύλληψιν τῶν
αὐτουργῶν ἀδικήματος τελεσθέντος ἐπ'

αὐτοφώρῳ. — Κατὰ δὲ τὸν νέον νόμον ΑΦΚς τῆς 27 Μαΐου 1887 περὶ ποιμνιο-
δοσκῆς ἐν τῷ ἐλληνικῷ βασιλείῳ, πλὴν
τῶν ἐπαρχιῶν Φθιώτιδος, Λοκρίδος, Ξη-
ροχωρίου, Καλαμπάκας, Καρδίτσας, Τρικ-
κάλων, Ἀλμυρού, Φαρσάλων, Τσουμέρ-
κων, Ἀρτης, Βονιτσης καὶ Ἀγυαῖς (ἐνθα
αἱ εἰδικαὶ αὐταὶ διατάξεις δὲν ἰσχύουσι)
(ἄρθ. 16 ἐν συνδ. πρὸς τοῦ νόμου ΑΧΛΗ'
τῆς 4 Ἰαν. 1888 περὶ βοσκῆς ζώων
ἄρθ. 2), ἀπαγορεύεται ἡ βοσκὴ προβά-
των, αἰγῶν, χοίρων καὶ παντὸς εἶδους
μεγάλων ζώων ἐν ταῖς σταφίδαμπέλοις,
σταφιδάλαισι, ἀμπέλοις καὶ πάσῃ φυ-
τεῖᾳ ἢ κεκαλλιεργημένῃ γῇ (ἄρθ. 1). Διὰ
ψήφισματος δὲ τοῦ δημοτικοῦ συμβουλίου,
τοιχοκαλλωμένου κατὰ τοὺς ὁρίστους τοῦ
2 ἄρθρου τοῦ νόμου, δύναται νὰ προσ-
διορισθῇ καὶ ὁρισμένης ἐκτάσεως πε-
ριοχὴ σποράδην πεφυτευμένη ἢ κεκαλ-
λιεργημένη, ἐν αἷς ἀπαγορεύεται ἡ βο-
σκὴ (ἄρθ. 2), κατ' αὐτοῦ δὲ δύναται
πᾶς πολίτης ἐντὸς δεκαπέντε ἡμερῶν νὰ
υποβάλλῃ ἐνστασιν προφορικῶς ἢ ἐγγρά-
φως (ἐστὶ δὲ διὰ δικαστικοῦ κλητῆρος) εἰς
τὸν δήμαρχον ἢ τὸν εἰρηνοδίκην (ὑπο-
χρεούμενον ἂν ἡ ἐνστασις ὑπεβλήθῃ προ-
φορικῶς νὰ συντάξῃ ἐκθεσιν), οὗτος δὲ
υποβάλλει αὐτὴν εἰς τὸ νομαρχ. συμβούλ.
ἢ τὴν ἀναπληροῦσαν αὐτὸ νομαρχ. ἐπιτρο-
πὴν. (ἤδη τὸν Νομόρχον) δικαιοῦμενον νὰ
ἐπιδιοκιμάσῃ ἢ μεταρρυθμίσῃ γενικῶς ἢ
μερικῶς τὸ ψήφισμα (ἄρθ. 3-5), τὰ δὲ
ζῶα τὰ παρὰ νόμους βόσκοντα δύναται νὰ
κατασχεθῶσιν οὐ μόνον ὑπὸ παντὸς ἀγρο-
φύλακος, χοροφύλακος ἢ οἰουδήποτε ἀστυ-
νομικοῦ λειτουργοῦ (ἀστυνομοῦ ἢ ἀστυνο-
μικοῦ κλητῆρος), ἀλλὰ καὶ ὑπὸ τοῦ ἰδιο-
κτήτου, καλλιεργητοῦ, ἐπιστάτου ἢ φύ-
λακος τοῦ κτήματος, ἐν ᾧ κατελήφθησαν
ταῦτα, ὅστις ὀφείλει νὰ παραδώσῃ ταῦτα
εἰς τὸν δήμαρχον ἢ ἀστυνόμον. Καὶ ἀπο-
δίδονται μὲν ταῦτα εἰς τὸν κύριον ἢ φύ-
λακα τῶν ζώων, ἐὰν ἐντὸς τριῶν ἡμερῶν

καταβάλλῃ τρεῖς δραχμὰς δι' ἑκάστην αὐ-
τῶν μεγάλων καὶ δραχμὴν μίαν δι' ἑκάστην
τῶν μικρῶν ζώων καθ' ἑκάστην ἡμέραν,
ἐκ δὲ τοῦ ποσοῦ τούτου λαμβάνει τὸ ἥμισυ
μὲν ὁ κατασχὼν τὰ ζῶα, τὸ δ' ἄλλο ἥμισυ
ὁ καταβαλὼν τὴν δαπάνην τῆς συ-
τηρήσεως αὐτοῦ (ἄρθ. 8). Ἄλλως παρι-
δίδονται ὑπὸ τοῦ δημάρχου ἢ ἀστυνομ-
οῦ εἰς τὸν εἰρηνοδίκην, ἐκποιεῖντα αὐτὰ ἐν
τῷ ὁρισμένῳ διὰ τὰς δημοπρασίας τῶν
τῇ πρώτῃ Κυριακῇ μετὰ δύο ἡμέρας κα-
ταβάλλοντα μὲν ἀμέσως ἐκ τοῦ ἐκπαι-
στηρίσματος τὰ εἰρημένα σύλληπτα,
τὴν δαπάνην τῆς πωλήσεως καὶ τὴν ἀπο-
ζημίωσιν τῶν ἰδιοκτητῶν τῶν κτημάτων,
ἐν οἷς ἐπῆλθε ζημία, ὁρίζομένην ὑπὸ προ-
μακτονωμένων (οὗς διορίζει ὁ πρῶτος
κατὰ τὰ ἄρθρα 10 τοῦ νόμου). τὸ δὲ
πλεόνασμα παραδίδεται τῷ κυρίῳ τοῦ ἐκ-
ποιτηθέντος ζώου ἢ αὐτοῦ μὴ ἐκπο-
νηθέντος, εἰς τὸν δῆμον, ἐν ᾧ κερταὶ τὸ
κτῆμα. (ἄρθ. 9 καὶ 10). Οἱ ἐντὸς ἡμέ-
ριστα σταφίδαμπέλων, σταφιδάλων
ἀμπέλων καὶ γαιῶν πεφυτευμένων ἢ κε-
καλλιεργημένων βόσκοντες χοῖροι καὶ αἶνα
ἐπιτρέπεται νὰ φονεύονται· μέχρι τῶν
δικαιοῦμενων ὅμως τοῦ κυρίου ἢ φύλα-
κῶν αὐτῶν νὰ παραλάβῃ ταῦτα ἐντὸς τῶν
ἡμερῶν μετὰ τὸν φόνον αὐτῶν, ἐπὶ τῇ κα-
ταβολῇ καὶ λεπτῶν πενήντα δι' ἑκά-
στον (ἄρθ. 11). Τιμωρεῖται δὲ καὶ πο-
νικῶς ὁ βόσκων τὰ ζῶα αὐτοῦ κατὰ τὰ
ῥάβδασιν τοῦ νόμου τούτου ὑπὸ τῶν πο-
νικῶν δικαστηρίων κατὰ τὰ ὁριζομένην ἐν
τῷ ἄρθρῳ 14 αὐτοῦ. Δέον ὅμως εἶναι
μειωθῇ, ὅτι κατ' ἐξαιρέσιν δὲν ἐφαρ-
μοζονται αἱ ἐκτεθεῖσαι ἤδη διατάξεις εἰς τὰ
οἰκόσιτα ζῶα τὰ βόσκοντα ἐν περιπερι-
μένῳ κτήματι ὑπὸ τὴν ἐπιτήρησιν τοῦ
ἰδιοκτήτου αὐτοῦ ἢ τοῦ ἀντιπροσώπου
οντος αὐτὸν ἐπιστάτου ἢ καλλιεργητοῦ
ὡς ἐπίσης εἰς γαῖας συνεχοῦς ἐκτάσεως
δύο χιλιάδων καὶ ἐπέκεινα στρεμμάτων
ἀνηκούσας τῷ αὐτῷ ἰδιοκτήτῃ (ἄρθ. 16).

ἰσχυρῶς, ὅτι τὸ δημοτικὸν συμβούλιον δι' ἀποφάσεως αὐτοῦ καταρτιζομένης διὰ τῆς πλειονοψηφίας τοῦ ἡμίσεως τοῦ ὅλου αὐτοῦ τῶν μελῶν αὐτοῦ δύναται νὰ ἐξαίρει ἢ ἐν μέρει τῆς ἐφαρμογῆς τῶν ἐκτελεσθῶν διατάξεων ὅλην τοῦ δήμου τὴν περιφέρειαν ἢ ὀρισμένην μόνον περισχὴν αὐτοῦ, δι' ἀποφάσεως δὲ καταρτιζομένης μόνον διὰ τῆς ἀπολύτου πλειονοψηφίας τῶν παρόντων μελῶν νὰ περιορίσῃ ἐν μέρει τὴν ἐκτέλεσιν αὐτῶν καὶ πρὸς ὅλην τὴν δημοτικὴν περιφέρειαν ὀρισμένην περισχὴν· ἀλλ' ἀνάγκη, ἂν τυχὼν ἐπεβλήθησαν ἐνστάσεις κατ' αὐτῆς, καὶ ἐπιδοκιμασθῇ ὑπὸ τοῦ νομαρχιακοῦ συμβουλίου ἢ τῆς ἀναπληρώσεως αὐτοῦ νομαρχιακῆς ἐπιτροπῆς, ὑποβάλλομένη αὐτῇ ὑπὸ τοῦ δημάρχου ἢ ἐιρηνοδίκου, εἰς ὃν ὁμοῦς πρὸς τὰ ἀνωτέρω ἐκτελεσθῶν ὑποβάλλονται αἱ ἐνστάσεις (Ν. ΑΧΛΗ' ἀρ. 1)· ἀλλ' ὡσαύτως σημειωτέον, ὅτι ἀποφάσι τοῦ δημοτικοῦ συμβουλίου, καταρτιζομένη δι' ἀπλῆς πλειονοψηφίας τῶν παρόντων μελῶν αὐτοῦ καὶ ἐγκρινομένη ὑπὸ τοῦ νομάρχου, αἱ ἐκτελεῖται περὶ ἀπαγορεύσεως τῆς βοσκῆς διατάξεις ἐφαρμοστέαι τυγχάνουσι καὶ ἐν τοῖς δήμοις τῶν ἐξαίρεθῶν ἐπαρχιῶν (Νόμου ΑΧΛΗ' ἀρ. 2). Ὡσαύτως δὲ, μὴ τυχὼν ἀσκήσαντος τοῦ δημοτικοῦ συμβουλίου τὴν ἐνστάσιν αὐτοῦ εἰς ἐξαίρεσιν ἢ ἐν γένει ἢ ἐν μέρει τῆς ἐφαρμογῆς τῶν ἐκτελεσθῶν διατάξεων ὅλης ἢ μέρους τῆς δημοτικῆς περιφέρειας, δύνανται οἱ ἰδιοκτῆται πεφυτευμένων ἢ ἀσκητῶν γαιῶν νὰ ἐπιτελέσωσι τὴν βοσκὴν προβάτων ἐφ' ὀρισμένον χρόνον διάστημα, δηλοῦντες τὴν ἀποφασίν αὐτῶν διὰ πράξεως ἐιρηνοδικακῆς ἢ συμβολαιογραφικῆς (Ν. ΑΨΟ' τῆς 28 Ἀπρ. 1849 περὶ βοσκῆς ζώων). Αὐτοῦτο δὲ ὅτι, ὅπου δὲν ἰσχύουσιν αἱ ἐκτελεστέαι διατάξεις, ἰσχύουσιν αἱ περὶ βοσκῆς τῶν ζώων διατάξεις τῶν προϋπαρξάντων νόμων.

Εἰς εὐδόκμον ἐκτέλεσιν τῶν σχεδῶν αὐτῶν οἱ ἀγροφύλακες φέρουσι μὲν κατὰ τὴν ῥητὴν διάταξιν τοῦ άρθρου 6 τοῦ Δ. τῆς 31 Δεκ. 1836 ἐπὶ τῆς δεξιᾶς χειρὸς ἀσπίδα λευκὴν ἐκ λευκοσιδήρου εἰκονίζουσαν τὰ βασιλικὰ παράσημα σὺν τῇ ἐπιγραφῇ «ἀγροφύλαξ τοῦ δαίνεα δήμου», κρατοῦσι δὲ ροπαλὸν καὶ πυροβόλον. Ὁ Ἀρειὸς Πάγος ἀπεφάνετο ἄλλοτε διὰ τῆς ΥΝΓ' ἀποφάσεως αὐτοῦ τῆς 9 Μαΐου 1840, ὅτι διὰ τοῦ μνημονευθέντος Διατάγματος δὲν ἀπηλλάγησαν οἱ ἀγροφύλακες τῆς ἀνάγκης νὰ λαμβάνωσιν ἄδειαν ἐπιπορείας, ἀπλῶς δὲ μόνον συγκατελέχθησαν καὶ οὗτοι εἰς τοὺς δικαιουμένους νὰ ζητῶσιν ἄδειαν, ὅθεν καὶ οἱ ἀγροφύλακες ὀφείλουσι νὰ ἐφοδιαζῶνται διὰ τακτικῆς ἐπιπορείας ἄδειας κατὰ τὰς ἐν τῇ Διατ. τῆς 18 Φεβρ. 1833 ἐριζομένης διατυπώσεις (ὅθεν ὑποβάλλονται καὶ εἰς τὸ νομικὸν τέλος τοῦ χαρτοσήμου τῶν ἀδειῶν ἐπιπορείας)· ἀλλ' ἡ βῆξις αὐτοῦ εἶναι προφανῶς πεπλανημένη, διότι τὸ μὲν Δ. τῆς 31 Δεκ. 1836 εἶναι μεταγενέστερον τοῦ Δ. τῆς 18 Φεβρ. 1833, τὸ δὲ ἐπιπορεῖται δὲν ἐπετρέπη ἀπλῶς ὡς δικαίωμα, ἀλλ' ἐπεβλήθη ὡς ὑποχρέωσις εἰς τοὺς ἀγροφύλακας, θεωρηθὲν ἀπολύτως ἀναγκάζον εἰς ἐπιτυχὴ ἐκπλήρωσιν τῶν καθηκόντων τῶν ἀγροφυλάκων.

Ἀλλ' οὐδεμία ἀμφιβολία, ὅτι οὐχὶ μόνον τὰ εἰδικὰ ταῦτα ἀστυνομικὰ ὄργανα, ἀλλὰ καὶ οἱ ἄλλοι ἀνακριτικοὶ ὑπάλληλοι, μάλιστα δὲ οἱ ἀνώτεροι αὐτῶν ἀστυνομικοὶ λειτουργοί, δύνανται νὰ βεβαιώσωσι τὰ κατὰ τοὺς ἀγροὺς ἀδικήματα, ὧν ἡ ἐπιτήρησις ἀνετέθη ἰδίως εἰς αὐτά. Οὐδεὶς νόμος ἀποκλείει αὐτοὺς τῆς βεβαιώσεως τῶν ἀδικημάτων τούτων· ἐκ τούναντίου ῥητῆς ἀπονέμει τοῖς ἀνακριτικοῖς ὑπάλληλοις ἀνακριτικὴν ἐξουσίαν καὶ ἐπὶ τῶν φθορῶν δένδρων καὶ φυτειῶν τοῦ άρθρου 2 τοῦ Διατάγματος τῆς 1 Ἰουλίου 1838. Ἀλλὰ πορῶμεν, ὅτι οὗτοι

ἐν τῇ ἀνακρίσει· αὐτῶν ὀφείλουσι νὰ ἀκολουθήσωσι τοὺς ἐν τῇ ποινικῇ δικονομίᾳ ὀριζομένους γενικοὺς περὶ ἀνακρίσεως κανόνους καὶ τύπους. Σημειωτέον, ὅτι τῶν ἀστυνομικῶν ὀργάνων, καὶ αὐτοῦ κυριώτατα τοῦ ἀστυνομικοῦ, χρέος εἶναι ἡ διὰ τε τῆς βεβαιώσεως τῶν ἐν τοῖς ἀγροῦς ἀδικημάτων καὶ τῆς προσηκούσης προνοίας προστασία καὶ ἀσφάλεια τῆς κτηματικῆς περιουσίας καὶ ἡ πολεμήσις τῶν ζημιῶν. Οἱ τὰ ἀστυνομικὰ καθήκοντα ἐκπληροῦντες ὀφείλουσιν οὐχὶ μόνον κατὰ τὴν ἐπὶ τὴν διάταξιν τοῦ ἀστυνομικοῦ νόμου (ἄρθ. 66), ἀλλὰ καὶ πρὸς ἀποτροπὴν ἀδικημάτων τιμωρουμένων ὑπὸ τοῦ ποινικοῦ νόμου (διὰ τῶν ἄρθρων 422, 696, 693), νὰ ἀγρυπνῶσι καὶ διὰ τῆς πειθούς ἐξ ἑνός, διὰ τῆς ἀπειλῆς ἐξ ἄλλου. συντελεσθῶσιν, 1) ὅπως μὴ κόπωνται ἢ φθείρουνται τὰ ξένα σπαρτὰ ἢ ξένα προϊόντα τῆς γῆς, 2) ὅπως μὴ τραυματίσῃ τις ἢ φρονεῖ, ἐκ προμελέτης ἄλλοτρια ζῶα ἀγροτικὰ ἢ κυνηγετικοὺς κύνους, 3) ὅπως μὴ συντρέβῃ ἢ φθείρῃ τὰ ἐργαλεῖα τῆς γεωπονικῆς ἐργασίας, 4) ὅπως μὴ ἀφαιρῇ ἢ μετατιθῇ τὰ ὀρόσημα τῶν ἀγρῶν, 5) ὅπως μὴ ὑπεξαίρῃ τις ἢ διαρπάξῃ τὴν κοπριστικὴν ὕλην ἄλλου, 6) ὅπως μὴ φθείρῃ ἐμφυλίσσεις καρπύμων δένδρων ἢ κόπῃ ἄλλοτρια δένδρα, 7) ὅπως μὴ πληρῶι τὰς τάφρους ἢ κόπῃ κλάδους φραγμῶν ἢ λαμβάνῃ ξηρὰ ξύλα, 8) ὅπως μὴ ἄγῃ εἰς ἄλλοτρίαν ἰδιοκτησίαν ζῶα οἰοῦντι ποτε εἶδους καὶ ἰδίως εἰς ἀμπελῶνας, συκαμίνεας, ροδέας λεμονέας κτλ. ἐπίσης δὲ τῆς ἀποτροπῆς τῆς εἰσέως ἀκαθαρσιῶν ἐν τοῖς ποταμοῖς, βρύσεσι, φρέασι, καὶ δεξαμεναῖς καὶ τῆς ἐκ τούτου παρενοχλήσεως τῆς χρήσεως αὐτῶν. Ὡσαύτως ὀφείλουσι νὰ ἀπαγορεύωσι τὴν ἄνευ προλαβούσης διαταγῆς τοῦ νομάρχου κατασκευὴν γεφύρας στερεᾶς ἢ κινητῆς, κλεισιᾶδος ἢ τεχνουργείου, προχώματος, μύλου, λίμνης καὶ οἰοῦντι ποτε ἄλλου κοιλώματος εἰς τὸν ἐλευ-

θερον ροῦν τῶν ὑδάτων ἐν τοῖς πλευσταῖς ποταμοῖς καὶ αὐλαξιν, ἐκδιδόντες εἰς ἐπιτυχίαν τῆς ἀπαγορεύσεως τὰς ἀναγκαῖας ἀστυνομικὰς διατάξεις (ἀστυν. νόμου ἀρ. 76 ἐν συνδ. πρὸς τὰ ἄρθρα 588, 589, 590 τοῦ ποιν. νόμου). Ὡσαύτως ὀφείλουσι νὰ ἐξαναγκάσωσι τοὺς ἰδιοκτῆτας ἢ ἐνοικιαστὰς μύλων ἢ τεχνουργείων νὰ διατηρῶσι τὰ ὕδατα εἰς ὕψος ἀξίμιον ἐπὶ τοὺς λοιποὺς καὶ νὰ καθιστῶσιν αὐτοὺς ὑπευθύνους ἐπὶ πάσῃ, ζημίᾳ, ἣν τὰς ἔθελον ἐπενέγκαι εἰς τὰς γειτονικὰς ἰδιοκτησίας διὰ τοῦ μεγάλου ὕψους κλπ. ἐκ τοῦ ὑδροδογείου ἢ ἄλλως (ἄρθ. 77). Ὡσαύτως νὰ ἀπαγορεύωσιν εἰς πάντα τὰ πλημμελεῖ τὸ κτήμα τοῦ γείτονος αὐτοῦ μεταστρεφῶν εἰς αὐτὰ ὕδατα δυνάμενα αὐτὸν ζημιώσωσιν αὐτὸν οὐ μόνον μετερχομένη τὴν πειθὴν, ἀλλὰ καὶ προκαλοῦντες τὴν ποινικὴν καταδίωξιν τῶν ἀπειθῶντων κατὰ τὰ ἄρθρα 419 καὶ 420 τοῦ ποινικοῦ νόμου (ἄρθρ. 78). Ὡσαύτως νὰ ἀπαγορεύωσιν εἰς τοὺς ἰδιοκτῆτας πηγῆς τινος νὰ μεταβάλλωσι τὴν διεύθυνσιν αὐτῆς, ὅταν αὕτη χορηγῇ τοῖς κατοικοῖς τοῦ δήμου, χωρίου ἢ χωριδίου τινός τὸ ἄνευ κατὸν ὕδωρ (ἄρθ. 79). Ὡσαύτως νὰ ἀπαγορεύωσι τοὺς ἰδιοκτῆτας, ὡν εἰς τὰ κτήματα εὕρισκονται λιμνάζοντα ὕδατα, νὰ καθαρῶσιν αὐτὰ (ἄρθ. 80)· οὐχ ἡττοτέρως νὰ μεριμνῶσιν ἰδιαιτέρως περὶ τῆς συντελέσεως τῶν ἀπαγορευτικῶν διατάξεων τοῦ περὶ καλλιεργίας τοῦ ὀρυζίου ἀπὸ τῆς 13 Νοεμβρίου 1834, ὅπερ ἀπαγορεύει μὲν ἐν μὴ ὀρενοῖς μέρεσι τὴν ὕδρευσιν αὐτῆς ἐπὶ ἐλώδους γῆς (εἴτε αὕτη εἴναι φυσικῆς ἐλῶδης εἴτε κατέστη τοιαύτη διὰ τῆς ἀνθρωπίνης ἐργασίας), ὁρίζει δὲ 1) ὅτι οἱ ἄγροί τῶν ὀρυζίων θέον νὰ εὕρισκωνται πάντοτε ἐν κατωφερείᾳ τόποις, ἵνα μὴ σχηματίζωνται ἐλῆ ἐκ τῆς συναγωγῆς τῶν ὑδάτων, 2) ὅτι θέον νὰ διατηρῶνται ἐν αὐτοῖς αἱ διώρυγες πάντοτε ἀνοιχταί.

καὶ ἐν ἀγαθῇ καταστάσει, 3) ὅτι οἱ διὰ τὴν καλλιέργειαν τῆς ἀρύξεως ἀγροὶ δέον νὰ κινῶνται πάντοτε εἰς θέσιν ἀπέχουσιν τῆς μὲν πρωτευούσης δύο ὥρας, τῶν δὲ λοιπῶν πόλεων μίαν ὥραν, παντὸς δὲ κατοικομένου τόπου ἡμίσειαν ὥραν, καὶ μὴ νὰ ὑπηρετοῦνται ὡς πρὸς τοὺς τόπους τούτους, 4) ὅτι μετὰ τὸ θέρος δέον νὰ συλλέγωνται πάντα τὰ περιττώματα καὶ νὰ καίωνται, πᾶσα δὲ παράβασις τῶν ἀνωτέρω διατάξεων κολάζεται διὰ προστίμου 50-300 δραχμῶν καὶ διὰ τῆς ἀναγκαστικῆς τῆς φυτείας.

Ἄλλ' ἡ νομοθεσία ἐθεώρησε δέον νὰ προστατεύσῃ τὴν κτηματικὴν ἰδιοκτησίαν καὶ τὴν γεωργικὴν βιομηχανίαν καὶ δι' ἐπίσης αὐτῶν τῶν δόμων κατὰ τὰς εἰς τὰ δένδρα καὶ τὰς ἄλλας φυτείας φθοράς, ἐπιχεινημένης οὕχ ἤσαν καὶ εἰς τοὺς ἀερολύκκας, ποιμένας καὶ ξενόδοχους, διὰ τοῦ περὶ δεινδροφθορῶν νόμου τῆς 1^{ης} Ιουλίου 1838, τροποποιηθέντος εἰτα διὰ τοῦ νόμου 210^{ου} τῆς 31 Μαΐου 1882. (Ἰδε τὴν λέξιν Δεινδροφθοραί).

Ὅταν δ' ἡ ἀφθονία τῶν βροχῶν καὶ τῶν χιόνων ἢ ἄλλο τι σημεῖον προμηνύσῃ πλημμύραν, ἡ ἀστυνομικὴ ἀρχὴ διατάσσει τὰ ἀναγκαῖα προφυλακτικὰ μέτρα ὡς ἡ ἀθήνησις ἀποτελεῖ πταῖσμα, τιμωρομένην ὑπὸ τοῦ 588 ἀρθ. τοῦ ποινικοῦ νόμου, καὶ ἐξαναγκάζει ἐν ἀνάγκῃ καὶ τὴν ἐξοδὸν ἐκ τῶν ἐπαπειλούμενων οἰκιῶν τῶν κατοικούντων. Ἄλλ' ἂν καὶ μετὰ τὰ μετα ταῦτα συμβῶσι δυστυχήματα, πλῆγους μὲν αἱ δημοτικαὶ καὶ ἀστυν. εἶχαι πᾶσαν δυνατόν συνδρομὴν εἰς τοὺς πληγμένους καὶ λιποθύμους, ἀμοιβὰς δὲ πρὸς τοὺς διασώσαντας πρόσωπα παρασυστάει ὑπὸ τοῦ ποταμοῦ (Ἀστυν. νόμου 2181). Αἱ χρηματικαὶ βοήθειαι διατίθενται εἰτε ἐκ τοῦ δημοτικοῦ ταμείου, ὅπερ, ἐὰν παρατηροῦμεν καὶ ἀλλοχρῶ, ὀφείλει νὰ προσέρχεται ἀρωγὸν εἰς τοὺς πενομένους καὶ πάσχοντας δημοτὰς (κατὰ τοῦ Δημ.

νόμου τὸ ἀρθρον 11), εἴτε καὶ ἐκ τοῦ δημοτικοῦ ταμείου, προκαλουμένης πρὸς τοῦτο τῆς ὑπὸ τοῦ Ὑπουργ. τῶν Ἑσωτερικῶν διαθέσεως τῆς ἐν τῷ προϋπολογισμῷ πιστώσεως περὶ βοηθείας ἐνδεῶν. Ἀλλὰ γρηὺς ἔχει ἡ Ἀρχὴ νὰ προκαλῇ καὶ τὴν δι' ἐράνων συνδρομὴν τῶν ὑπὸ τῆς πλημμύρας καταστραφέντων, ἐπιχαλουμένη ἐπιτηδεύειν τὰ χριστιανικὰ καὶ φιλόανθρωπα αἰσθήματα τῶν συνδημοτῶν αὐτῆς.

Δικαστικὴ Ἀστυνομία. Τῆς δικαστικῆς ἀστυνομίας ἔργον εἶναι ἡ ἀνίχνευσις καὶ βεβαίωσις τῶν ἀδικημάτων (Ἀστυν. νόμου ἀρθ. 84). Ἐνεργοῦσι δὲ τὴν δικαστικὴν ἀστυνομίαν ὑπὸ τὴν ἐπιτηρησιν τῶν ἀνωτέρων καταδικαστικῶν ἀρχῶν (Ἰδε Ἀστυνομία δικαστικὴ) οἱ τε δῆμοι καὶ πόλεις καὶ ἄλλοι καὶ οἱ ἀστυνόμοι (κατὰ τὸν Ἀστυνομικὸν νόμον) οὐ μόνον δὲ οὗτοι, ἀλλὰ καὶ οἱ εἰρηνοδίκαι, καὶ οἱ ἀξιωματικοὶ τῆς χωροφυλακῆς, καὶ, ὅπου δὲν εὐρίσκονται τοιοῦτοι, καὶ οἱ ὑπαξιωματικοὶ κατὰ τὴν Ποιν. ἡμῶν Δικονομίαν. Ὁ Faustin Hélie, πραγματευόμενος περὶ τῆς Γαλλικῆς ποινικῆς δικονομίας, διακρίνει τὸ στάδιον τῆς ἀνακρίσεως εἰς δύο, ἐξ ὧν τὸ ἐν ἀποκαλεῖται δικαστικὴν ἀστυνομίαν, τὸ δὲ ἀποκαλεῖται κυρίως ἀνέκρινον, καὶ ἔργον μὲν τῆς ἀνακρίσεως ἐν τῷ πρώτῳ αὐτῆς σταδίῳ (τοῦτέστι τῇ δικαστικῇ ἀστυνομίᾳ) εἶναι κατ' αὐτὸν ἡ ἀνίχνευσις καὶ βεβαίωσις τῶν ἀδικημάτων, ἔργον δ' αὐτῆς ἐν τῷ δευτέρῳ σταδίῳ (τῇ κυρίως ἀνακρίσει) ἡ ἐκτίμησις τοῦ νομικοῦ χαρακτηρισμοῦ τοῦ γεγονότος καὶ ἡ συλλογὴ τῶν ἐνδείξεων καὶ ἀποδείξεων. Ἀλλὰ κατὰ τὴν ἡμετέραν ποινικὴν δικονομίαν οἱ διαχειρίζοντες τὴν δικαστικὴν ἀστυνομίαν λειτουργοὶ οὐ μόνον ἀναζητοῦσι τὰ εἴδη τῶν ἀδικημάτων, ὡς παρακατιόντες θέλομεν παρατηρήσει, ἀλλὰ καὶ ἀσκοῦσι καθαρῶς ἀνακριτικὴν ἐξουσίαν, ἐσάκις πρόκειται περὶ ἀδικήματος ἐπ' αὐτοφώρῳ, ἐσάκις ἐπικεῖται κίνδυνος ἐκ τῆς

ἀναβολῆς ἢ ὁσάκις ὁ εἰσαγγελεὺς τῶν πρωτοδικῶν ἤθελεν ἀπευθύνει αὐτοῖς παραγγελίαν. Βεβαίως ἡ διεξαγωγή τῆς ἀνακρίσεως (τῆς τε προεισαγωγικῆς καὶ τῆς κυρίας), ἀνώτερον καθαρῶς δικαστικὸν ἀστέλλημα οὐσα, ἀνήκει θεωρητικῶς εἰς μόνην τὴν δικαστικὴν ἐξουσίαν, ἀλλ' ἡ μεγάλη ἔκτασις τῶν περιφερειῶν τῶν πρωτοδικείων, τὸ πολὺ πλῆθος τῶν τελουμένων ἀδικημάτων καὶ ἡ ἀνάγκη τῆς ἀμέσου παρουσίας τοῦ ἀνακριτικοῦ ὑπαλλήλου κατὰ τὴν τέλεισιν ἢ ἀνακάλυψιν τοῦ ἀδικήματος πρὸς βεβαίωσιν αὐτοῦ καὶ συλλογὴν τῶν ἀποδεικτικῶν μέσων ἤνάγκασαν τοὺς νομοθέτας νά πονεύμωσιν ευρυτέραν ἢ στενωτέραν ἀνακριτικὴν ἐξουσίαν καὶ εἰς τοὺς εἰρηνοδίκας καὶ ἀξιωματικούς τῆς χωροφυλακῆς ἐξ ἑνός, εἰς τοὺς δημάρχους, δημαρχικούς παρέδρους καὶ ἀστυνόμους ἐξ ἄλλου, οἵτινες τὴν ἀσφάλειαν τῆς δημοσίας τάξεως καὶ τὴν προστασίαν τῶν δικαιωμάτων τῶν συμπολιτῶν αὐτῶν ἐπιτετραμένους καὶ ἐνδιαφερόμενοι ἐπομένως ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ περὶ τῆς ἀποτελεσματικῆς καταδωξέως τῶν ἀδικημάτων, καὶ ἐγγύς τυγχάνοντες τοῦ τόπου τῆς τελείσεως αὐτῶν, δύνανται πολυάκις νά ἐνεργήσωσιν ἀποτελεσματικώτερον τῶν ἐν τῇ ἔδρᾳ τοῦ Πρωτοδικείου τακτικῶν ἀνακριτῶν, ἐν τισὶ δὲ περιπτώσεσι καὶ εἰς τοὺς νομάρχας, δασοφύλακας, ἀγροφύλακας, οἰκονομικούς ἐφόρους καὶ προξένους. Πάντας τοὺς ὑπαλλήλους αὐτοὺς καλεῖ ἡ ποινικὴ ἡμῶν δικονομία ἀνακριτικούς ὑπαλλήλους, παρέχουσα αὐτοῖς τὴν ἐξουσίαν τοῦ ἐνεργεῖν τὴν ἀνομαζομένην προεισαγωγικὴν ἀνάκρισιν. Καὶ ἐπὶ μὲν τῶν πταισμάτων κατὰ κανόνα ἐθεωρήθη περιττὴ ἡ ἐνέργεια προεισαγωγικῆς ἀνακρίσεως, χορηγήσαντος τοῦ νόμου εἰς τὸν ἀρμόδιον ἀστυνόμον, ἢ τοιοῦτου μὴ ὑπάρχοντος, τὸν δημάρχον ἢ δημαρχικὸν παρέδρον τὸ δικαίωμα νά καλῇ ἀπ' εὐθείας εἰς τὸ ἀκροατήριον τοῦ δι-

καστηρίου τῶν πταισματοδικῶν τοὺς κατηγορουμένους καὶ μάρτυρας ἄνευ προεισαγωγικῆς ἀνακρίσεως, προτρέψαντος δὲ μάλιστα τὴν κατὰ κανόνα προτίμησιν τακτικῆς ταύτης (Ποιν. Δικον. ἀρθ. 134, Ἀστυν. νόμ. ἀρθ. 58 καὶ ἐπ.). Ἀλλ' ὅταν ὑπάρχει ἀνάγκη βεβαιώσεως τῆς πράξεως καὶ συλλογῆς τῶν ἀποδείξεων, αὐτοὶ οὗτοι προβαίνουν εἰς ἀνάκρισιν τῶν πταισμάτων ὡς ἀνακριτικοὶ ὑπάλληλοι καὶ εἰσάγουσιν εἰς τὸ ἀκροατήριον τοὺς ἐπὶ πταισμοῖς κατηγορουμένους εἰς τὸ πταισματοδικεῖον (Ποιν. Δικ. ἀρθ. 135). Δύνανται δὲ καὶ ἐν τῇ ἀνακρίσει τῶν πταισμάτων νά προβῶσιν εἰς τὴν συλλογὴν πληροφοριῶν περὶ τῆς ἀνακρίσεως πρὸς ἐξέτασιν μαρτύρων καὶ κατηγορουμένων, (οὓς δὲν κλητεύουσιν ἀλλ' ἐκλογῶς διὰ ζωσῆς, ἐὰν δὲ μὴ ἐμφανισθῶσι, διατάσσουσι τὴν βία αὐτῶν προσεγγίσαι), εἰς αὐτοψίαν, εἰς κατάσχισιν πταισμηρίων (ὅπλων οὐχ ἦτον ἡ ἐπιλείψιν, νομισμάτων, ἐγγράφων κτλ. καὶ εἰς τὴν κατ' οἶκον ἔρευναν, συντάσσοντες τὴν δευτέραν ἀνακριτικὴν ἔκθεσιν (Ποιν. Δικον. ἀρθ. 136 καὶ 138). Ἀλλ' ἡ κατ' οἶκον ἔρευνα καὶ ἡ κατάσχεσις πταισμηρίων δὲν δύνανται νά τελεσθῶσι ἀπὸ τοῦ ἀστυνόμου ἢ τοῦ ἀναπληροῦντος αὐτοῦ δημάρχου ἢ δημαρχικοῦ παρέδρου ἀπὸ τῆς συγχρόνου παρουσίας ἄλλου τοῦ ἀνακριτικοῦ ὑπαλλήλου (οἷον δημάρχου, δημαρχικοῦ παρέδρου, ἀξιωματικοῦ τῆς χωροφυλακῆς, εἰρηνοδίκου), ἡ δὲ ἔκθεσις αὐτῆς νά συνυπογραφῇ καὶ ὑπ' αὐτοῦ (Ποιν. Δικ. ἀρθ. 139). Δύνανται δὲ καὶ τὴν αὐτὴν λήψιν τῶν κατηγορουμένων νά διατάσσουσιν ἐν τοῖς ἐπ' αὐτοφώρῳ πταίσμασι τοῖς ἐκτελεστέοις ἐν τῇ ἐκτελέσει τιμωρουμένοις (ἀρθ. 140) καὶ νά αἰτήσωσι καὶ παρὰ τοῦ εἰρηνοδίκου τὴν προσωρινὴν φυλάκισιν τῶν κατηγορουμένων, ὁσάκις πρέκειται περὶ τῶν πταισμάτων, τῶν ἐνδιαλαμβανομένων ἐν τῇ

ἄρθροι 519—524, 526—528, 663, 664, 666, 673, 686, 689, 693 καὶ 699 τοῦ ποινικοῦ νόμου, ἡ ὁσάκις ὑπάρχει φόβος ἐπεύξεως μετ' ἄλλων συνενόχων ἢ πρόκειται περὶ ἄγυρτων, περὶ ξένων ἢ περὶ ἀνθρώπων, οἵτινες, ἀρξαμένης τῆς ἀνακρίσεως, αὐτογνομόνως ἀπομακρύνονται ἢ πειρῶνται νὰ ἀπομακρυνθῶσι (ἄρθ. 141) ἢ ἐπόμενον ὅτι χωρεῖ ἡ ἀποφυλάκισις ἐπ' ἐγγυήσει, μὴ οὖσα, κατωτέρω τῶν 50 ῥαγγῶν (ἄρθ. 141 ἐδ. 2 καὶ 3) Ἐπὶ δὲ τῶν πλημμελημάτων καὶ κακούργημάτων οἱ εἰσαγγελεῖς ἔχουσι τὸ δικαίωμα νὰ διευθύνωσι τὰς ἀναγκασίας προσκλήσεις πρὸς τοὺς εἰρηνοδίκας, δημάρχους, παρέδρους ἢ ἀστυνομίους τῆς ἰδίας αὐτῶν ἢ ἑνὸς περιφερείας ἢ καὶ πρὸς τοὺς ἀξιωματικούς τῆς χωροφυλακῆς πρὸς βεβαίωσιν τῶν κατὰ τὴν πρᾶξιν καὶ πρὸς συλλογὴν τῶν περὶ τοῦ πράξαντος ἀποδείξεων, ἢ καὶ ἔχουσι τὸ δικαίωμα νὰ τελώσιν ἀπ' εὐθείας καὶ ἰδίας ἐξετάσεις, ἐνεργοῦντες τὰς ἐν τοῖς ἄρθροις 136—138, 157 καὶ 159 ἀναφερομένας πράξεις (ἄρθ. 156). ἄλλὰ δύναται κατὰ πᾶσαν στάσιν τῆς προανακρίσεως καὶ ἅμα τῇ λήψει τῆς πρώτης καταγγελίας, καὶ νὰ ἀπευθυνῶσι παραγγελίαν πρὸς τὸν τακτικὸν ἀνακριτὴν, νὰ ἐνεργήσῃ τὴν ἀνάκρισιν (Ποιν. Δικ. ἄρθ. 182). Ὅθεν ἐπὶ πλημμελημάτων καὶ κακούργημάτων οἱ ἀνακριτικοὶ ὑπάλλοι προβαίνουν εἰς ἀνακρίσεις κατὰ παραγγελίαν μόνον τοῦ εἰσαγγελέως· ἄλλὰ δύναται νὰ προῦθῃ καὶ ἄνευ παραγγελίας, ὁσάκις τὸ ἄδίκημα ἐτελέσθη ἐπ' αὐτοφώρῳ ἢ ὁσάκις ἐπικεῖται κίνδυνος ἐκ τῆς ἀναβολῆς (ἄρθ. 157)· δύναται δὲ καὶ παρερρύνται πάντες οἱ ἀνακριτικοὶ ὑπάλλοι, εὐθὺς μετὰ τὴν εἰς τὸν παρὰ πρωτοδίκαν εἰσαγγελίαν γενομένην μήνυσιν ἄνευ τινὸς ἄλλης πρὸς τοῦ εἰσαγγελέως προσλήψεως νὰ ἐπιχειρῶσι τὰς ἐκτεθείσας ἀνωτέρω ἀνακριτικὰς πράξεις, τοιούται νὰ συλλέγωσι πληροφορίας, νὰ ἐξετάζωσι

μάρτυρας καὶ κατηγορουμένους συνοπτικῶς, νὰ ἐκτελῶσιν αὐτοφίαν, νὰ ἐνεργῶσι κατασχέσεις, νὰ διεξάγωσι πραγματογνωμοσύνας, νὰ ἐνεργῶσι κατ' οἶκον ἐρεῦνας καὶ νὰ συλλαμβάνωσι τοὺς κατηγορουμένους, ἂν τὸ ἄδίκημα διεπράχθη ἐπ' αὐτοφώρῳ (Ποιν. Δικ. ἄρθρα 157 καὶ 159). Αὐτὰς δὲ ταύτας τὰς ἀνακριτικὰς πράξεις δικαιούνται νὰ ἐνεργήσωσιν οἱ ἀνακριτικοὶ ὑπάλλοι καὶ ὁσάκις κατὰ παραγγελίαν τοῦ εἰσαγγελέως προβαίνουν εἰς ἀνακριτικὰς πράξεις, πλὴν ἐὰν ἡ παραγγελία τοῦ εἰσαγγελέως περιορίζεται εἰς τινὰς μόνον ἐξ αὐτῶν. Ὅπως δὲ ποτε οἱ ἀνακριτικοὶ ὑπάλλοι, αὐτεπαγγέλτως ἢ κατὰ παραγγελίαν τοῦ εἰσαγγελέως ἐνεργήσαντες προανάκρισιν, ὀφείλουσι νὰ πέμψωσιν ἅμα τῇ πέρατι τῶν ἀνακριτικῶν αὐτῶν ἐργασιῶν εἰς τὸν εἰσαγγελέα τὰς ὑπ' αὐτῶν συνταχθείσας ἐκθέσεις (Ποιν. Δικ. 157 ἐν τέλει)· οὗτος δὲ, ἐὰν μὲν προκύτῃ ἐξ αὐτῶν, ὅτι ἡ τελεσθεῖσα πρᾶξις ἀποτελεῖ κακούργημα ἢ πλημμέλημα μὲν, ἀλλὰ δεόν νὰ ἐκδοθῇ κατὰ τοῦ κατηγορουμένου ἔνταλμα συλλήψεως ἢ φυλάκισεως, ὀφείλει νὰ ἀπευθυνθῇ εἰς τὸν ἀνακριτὴν, προκαλῶν αὐτῷ κυρίαν ἀνάκρισιν (Ποιν. Δικ. ἄρθ. 183 ἐδ. 3 ἄρθ. 186 ἐδ. 2) ἐὰν δὲ πλημμέλημα, ἐφ' ᾧ δὲν εἶναι ἀναγκαῖον νὰ ἐκδοθῇ ἔνταλμα κατὰ τοῦ κατηγορουμένου, δύναται ἢ νὰ ἀπευθυνθῇ εἰς τὸν ἀνακριτὴν πρὸς συμπλήρωσιν τῆς ἀτελοῦς προεισαγωγικῆς ἀνακρίσεως ἢ νὰ εἰσαγάγῃ τὴν ὑπόθεσιν εἰς τὸ ἀκροατήριον ἢ νὰ ὑποβάλλῃ αὐτὴν εἰς τὸ συμβούλιον τῶν πλημμελειοδικῶν. Κατὰ τὰς ἀνωτέρω λοιπὸν οἱ ἀστυνομικοὶ λειτουργοὶ (ἀστυνομός, δήμαρχος καὶ πάρεδρος) 1) μὲν συλλέγουσι τὰς περὶ πταισμάτων ἀποδείξεις διὰ προεισαγωγικῆς ἀνακρίσεως, ὁσάκις κρίνουσιν εὖλογον, καταδιώκουσι δὲ τοὺς αὐτοεργοὺς ἐνώπιον τῶν πταισματοδικείων, 2) δὲ ἐπιχειροῦσι κατὰ παραγγελίαν τοῦ εἰσαγγελέως ἢ καὶ ἄνευ παραγγελίας,

ὅσας τὸ ἀδίκημα ἐτελέσθη ἐπ' αὐτοφώρῳ ἢ ὅσας ἐπικείται κίνδυνος ἐκ τῆς ἀναβολῆς, τὰς προσηκούσας ἀνακριτικὰς πράξεις πρὸς βεβαίωσιν τῶν πλημμελημάτων καὶ κακουργημάτων καὶ ἀνακάλυψιν τῶν αὐτουργῶν αὐτῶν.

Ὁ ἀστυνομικὸς νόμος ὀρίζει ὅτι καθήκοντα ἀνακριτικοῦ ὑπαλλήλου ἐκτελοῦσιν οἱ ἀστυνομικοὶ λειτουργοί, ἡ δὲ ποινικὴ δικαιοσύνη καταλέγει ἐν τοῖς ἀνακριτικοῖς ὑπαλλήλοις καὶ τοὺς εἰρηνοδίκας καὶ ἀξιωματικούς ἢ καὶ ὑπαξιωματικούς τῆς χωροφυλακῆς. Εἰρήσθω, ὅτι μεταξὺ εἰρηνοδικῶν ἐξ ἐνὸς καὶ ἀξιωματικῶν τῆς χωροφυλακῆς ἢ ὑπαξιωματικῶν (ὅπου δὲν ὑπάρχουσιν ἀξιωματικοί) καὶ ἀστυνομικῶν λειτουργῶν ἐξ ἄλλου κατὰ τοῦτο ὑπάρχει διαφορά ἀνακριτικῶν καθηκόντων, ὅτι οἱ τε ἀστυνομικοὶ λειτουργοὶ καὶ οἱ λοιποὶ ἀνακριτικοὶ ὑπαλλήλοι ἐπιχειροῦσιν ἀνακριτικὰς πράξεις ἀεὶποτε μὲν κατὰ προαγγελίαν τοῦ Εἰσαγγελέως, αὐτεπαγγέλτως δὲ ὅσας τὸ ἔγκλημα ἐτελέσθη ἐπ' αὐτοφώρῳ ἢ ἐπικείται κίνδυνος ἐκ τῆς ἀναβολῆς, ἀλλ' οἱ ἀστυνομικοὶ λειτουργοὶ ἔχουσι τὸ δικαίωμα α' μὲν νὰ καλῶσιν ἀπ' εὐθείας εἰς τὸ ἀκροατήριον τοῦ δικαστηρίου τῶν πταισματοδικῶν τοὺς κατηγορουμένους καὶ μάρτυρας, τοῦτου δὲ τοῦ δικαίωματος στεροῦνται οἱ εἰρηνοδίκαι καὶ οἱ ἀξιωματικοὶ ἢ ὑπαξιωματικοὶ τῆς χωροφυλακῆς (Ποιν. Δικ. ἀρθ. 143), β' δὲ τὸ δικαίωμα νὰ ἐνεργῶσι προεισαγωγικὴν ἀνάκρισιν πρὸς βεβαίωσιν τῶν πταισμάτων καὶ συλλογὴν τῶν ἀποδείξεων, οὗ δικαίωματος ἐστέρηνται ὡσαύτως οἱ λοιποὶ ἀνακριτικοὶ ὑπαλλήλοι· ἡ τοιαύτη δὲ ἀνακριτικὴ ἐξουσία τῶν ἀστυνομικῶν λειτουργῶν ἐκτείνεται, ὡς παρητήρησαμεν προλαβόντως, καὶ ἐπὶ τὰ πταίσματα, ὧν ἡ βεβαίωσις ἀνετέθη εἰς εἰδικούς ἀνακριτικούς ὑπαλλήλους, ὅποια τὰ περὶ τοὺς ἀγροὺς ἢ τὰ δάση. Ἀλλ' εἰς τὴν χωροφυλακὴν ἀνετέθη διὰ τοῦ νόμου XII τῆς

9 Ἰουλίου 1877 καὶ τὸ εἰδικὸν ἀνακριτικὸν καθήκον τῆς καταδιώξεως τῶν περὶ τὰ δάση ἀνομημάτων. (*18ε ἐν μείζον· ἐκτάσει τὰ περὶ ἀστυνομίας ἀναπτυσσόμεν ἐν ἡμετέρῳ ὁδηγῷ Δημ.σ. καὶ Δημοσικ. ὑπαλλήλων § 79-107). Θ. Ν. Φιλοθέου

Ἀστυνομία Δικαστική

(Ποιν. Δικ.). Ἀστυνομία δικαστικὴ καλεῖται ἡ ἐξουσία ἢ προκαλοῦσα τὴν ἀνάκρισιν τῶν ἀδικημάτων καὶ συλλογὴν τῆς ὑπαιτουμένης ὅλης πρὸς βεβαίωσιν τῆς ἐκτελέσεως αὐτῶν καὶ τῆς ἐνοχλῆς τοῦ κατηγορουμένου.

Ἐπὶ κεφαλῇ τῆς δικαστικῆς ἀστυνομίας καίεται τὸ δικαστήριον τῶν Ἐφετῶν, οὗ ὑπὸ τὸ κράτος ἐνεργεῖ αὕτη (Ποιν. Δικ. ἀρθ. 19). Τὸ δικαστήριον τῶν Ἐφετῶν δικαιούται κατὰ τὸν νόμον νὰ διατάξῃ τὸν Εἰσαγγελέα νὰ καταδιώξῃ τὸ ἔγκλημα. Τὸ ἀρθ. 9 τῆς Γαλλικῆς ποινικῆς δικαιοσύνης, ὅπερ ὑπῆρξεν ἡ παρ' ἡμῖν πηγὴ τοῦ ὑφίστου τούτου δικαστικῆς ἀστυνομίας δικαίωματος τῶν Ἐφετῶν, καθιερώθη ὑπὸ τινων ὡς συγκεντροῦν εἰς τὰ Ἐφετεῖον τὰ δικαίωματα δικαστοῦ ἐν ταύτῃ καὶ δικαστικοῦ ἀστυνομίου καὶ ὡς δυνάμενον νὰ προκαλέσῃ ἀντιζητήριον μετὰ τοῦ Ἐφετείου καὶ τοῦ παρ' Ἐφεταῖς Εἰσαγγελέως· ἀλλ' ὡς ὀρθῶς εἶπεν ὁ Ναπολέων, τὸ Ἐφετεῖον, περιβαλλόμενον τὴν ὑφίστην ταύτην καταδιωκτικὴν ἐξουσίαν, ἀντιπροσωπεύει φερεγγῶς τὴν Πολιτείαν, χρεωστούσαν νὰ ἐγείρῃ τὸν Εἰσαγγελέα, τυγὼν ὑπνώπτοντα, ἢ καὶ νὰ νῆκνυμένον ὑπὸ τῆς συστηματικῆς ἐκτελέσεως ἰσχυροῦ κατηγορουμένου. Ἐν τῇ λίγῃ μάλιστα συμπληροῦται τὸ μέγα τοῦ δικαίωματος τῶν Ἐφετῶν διὰ τοῦ ἀρθ. 235, καθ' ὃ τὸ Ἐφετεῖον δικαιούται καὶ νὰ ἀνακαλέσῃ εἰς ἑαυτὸ πᾶσαν ποινικὴν ὑπόθεσιν, ἐρρισκομένην παρὰ τοῖς κατωτέραις δικαστηρίοις, καὶ νὰ διατάξῃ ἀνακρίσεις κατὰ νέων προσώπων ἐπὶ ὑποθέσει, ὡς ἐπελάβετο ἡδὴ ἡ ἀνάκρισις.

Μετὰ τὸ Ἑρπετεῖον ἀνώτερος δικαστικὸς λειτουργός, ὅψ' οὐ τὴν ἐπιτήρησιν ἐνεργεῖ ἢ δικαστικὴ ἀστυνομία, εἶναι ὁ παρ' Ἑρέταις Εἰσαγγελεὺς, ὅστις ἐπιτηρεῖ πάντας τοὺς ἐπὶ τῆς ἀνακρίσεως (τοὺς τε δηλοδὴ ἄλλους ἀνακριτικούς ὑπαλλήλους καὶ τοὺς τακτικούς ἀνακριτάς, ἔτι δὲ τοὺς νομάρχας καὶ ἐπάρχους) ὡς πρὸς τὴν ἀνακρίσεως.

Τὸ κυρίον ὅμως ὄργανον τῆς δικαστικῆς ἀστυνομίας εἶναι ὁ ὑφιστάμενος τοῦ παρ' Ἑρέταις Εἰσαγγελεὺς Εἰσαγγελεὺς παρὰ Πρωτοδίκαις, ὅστις ἐνεργεῖ τὴν ποινικὴν καταδίωξιν ἐν τῇ εἰσαγγελικῇ αὐτοῦ περιφερείᾳ. Ὑπὸ τὴν διεύθυνσιν καὶ κατὰ παραγγελίαν αὐτοῦ διεξάγουσι τὴν ἀνακρίσιν οἱ τακτικοὶ ἀνακριταὶ καὶ οἱ λοιποὶ ἀνακριτικοὶ ὑπάλληλοι, γενικοὶ τε (ὅποιοι ὁ εἰρηνοδίκης, ὁ δῆμαρχος ἢ ἀντιπληρωτὴς αὐτοῦ πάρεδρος καὶ ὁ ἀστυνόμος, οἱ ἀξιωματικοὶ τῆς χωροφυλακῆς, καὶ, ὅπου δὲν εὐρίσκονται ἀξιωματικοί, οἱ ἐκεῖ διοικούντες ὑπαξιωματικοί, ἔτι δὲ καὶ οἱ νομάρχαι δικαιοῦμενοι καὶ οἱ οὗτοι πρὸς βεβαιώσιν τὰς ἀξιοποιήσας πράξεις) καὶ ἐιδικοὶ (ὅποιοι οἱ δασοφύλακες, δηλονότι οἱ δασικοὶ χωροφύλακες), οἱ ἀγροφύλακες, οἱ ὑγειονόμοι καὶ οἱ ἐπιστάται τῶν λοιμοκαθαρτηρίων, οἱ οικονομικοὶ ἔφοροι καὶ οἱ ἐν τῇ Ὀθωμανικῇ ἐπικρατείᾳ γενικοὶ πρόξενοι, πρόξενοι καὶ υποπρόξενοι τῆς Ἑλλάδος). (Ἰδε καὶ τὰς λέξεις Ἀνακριτής, Ἀστυνομία καὶ Προδικασία).

Β. Ν. Φλογαίτης

Ἀστυνομικὴ ἐπιτήρησις.

Ἐκ τοῦ γαλλικοῦ ποινικοῦ Κώδικος τοῦ 1810 παρέλαβον οἱ τε λοιποὶ ἀλλοδαποὶ νόμοι, ὡς Βαυαρικὸς τοῦ 1813, Γερμανικὸς, Ἰταλικὸς κτλ. καὶ ὁ ἡμέτερος ποινικὸς νόμος τὰς περὶ ἀστυνομικῆς ἐπιτήρησεως διατάξεις (ἄρθ. 33 καὶ ἐπ.), αἰτινες ὅμως διατελοῦσιν ἀνέκαθεν παρ' ἡμῶν ἐν παντελεῖ ἀχρηστίᾳ. Ἀλλὰ διὰ τοῦ

νόμου τῆς 28 Μαΐου 1885 ἀβελήσθησαν αὗται ἐκ τῆς γαλλικῆς νομοθεσίας.

Κατὰ τὸν παρ' ἡμῶν νόμον (μὴ ἐφαρμοσθέντα, ὡς εἴρηται, κατὰ τοῦτο) εἰς ἐπιτήρησιν ὑποβάλλονται αὐτοδικαίως μὲν ἐπὶ δεκαετίαν οἱ ἐπὶ κακουργήματι καταδικασθέντες, ἐπὶ δύο δὲ ἔτη μέχρι δέκα οἱ ἐπὶ πλημμελήματι, ἐὰν ἤθελε διατάξει τὴν ἐπιτήρησιν ταύτην τὸ δικαστήριον διὰ τὸ κακοποιόν τοῦ χαρακτήρος τῶν καταδικασθέντων, ἐπίσης ἐπὶ τῷ αὐτῷ λόγῳ ἐπὶ τρεῖς μῆνας μέχρι δύο ἐτῶν οἱ ἐπὶ πταισματι καταδικασθέντες (Ποιν. νόμου ἄρθ. 33 καὶ 34). Δικαιοῦται δ' ἡ κυβέρνησις νὰ ὀρίξῃ εἰς τὸν εἰς ἐπιτήρησιν ὑποβεβλημένον τόπους τινάς, ἐνθα μετὰ τὴν ἀπόμισιν τῆς ποινῆς δὲν δύναται νὰ διατριβῇ· ἀλλ' ὅμως οὐδέποτε ὁ εἰς ἐπιτήρησιν ὑποβεβλημένος δι' ἀποφάσεως ἐγγώριος δύναται νὰ ἀπελαθῇ τῆς Ἑλλάδος ἐπὶ τῇ προσάσει ταύτῃ (ἄρθ. 36). Τοῦναντίον ὁ ἀλλοδαπὸς καταδικασθεὶς ἐπὶ κακουργήματι ἀποπέμπεται τῆς Ἑλλάδος, ὡς ἐπίσης καὶ ἐὰν ἤθελε θεωρηθῇ ὑπὸ τοῦ δικάσαντος αὐτὸν ἐπὶ πλημμελήματι ἢ ἐπὶ πταισματι δικαστηρίου ὡς ἐπίφοβος εἰς τὴν κοινωνικὴν ἠθικὴν ἢ τὴν δημοσίαν τάξιν καὶ ὡς τοιοῦτου διετάσσεται ἡ ἀποπομπή. Σημειωτέον ὅτι, ἐὰν ἀπομακρυνθῇ ἄνευ προειδοποιήσεως ὁ εἰς ἐπιτήρησιν ὑποβεβλημένος τοῦ τόπου ἐνθα ἐδήλωσεν ὅτι προτίθεται νὰ μένῃ ἢ μεταβῇ αὐτογνώμωνως εἰς τόπον ὅπου δὲν ἐπετράπη αὐτῷ νὰ διατριβῇ, τιμωρεῖται ἐπὶ παραβάσει τῆς ἀστυνομικῆς ἐπιτηρήσεως διὰ τριμήνου τοῦλάχιστον φυλακίσεως· ἐπίσης ὁ ἀλλοδαπὸς ὁ διὰ καταδικαστικῆς ἀποφάσεως ἀπελαθείς, ἐὰν ἄνευ ἀδείας ἐπανέλθῃ (Ποιν. νόμου ἄρθ. 188).

Πλὴν τῆς δυνάμει καταδικαστικῆς ἀποφάσεως ἐπιτηρήσεως τῶν καταδικαιωμένων, ἢ ποινικὸς νόμος, ἢ διοικητικὴ νομοθεσία καθιεροῖ ἐπιτήρησιν τῆς ἀστυ-

νομίας ἐπὶ τινῶν εἰδῶν ἐπιτηδευματιῶν (οἷον ἄρτοποιῶν, κρεοπωλῶν κτλ.) πρὸς ἀσφάλειαν τῆς ἐννέμου ἀσκήσεως τῶν ἐπιτηδευμάτων τούτων. Οἱ δ' ἐπιζητοῦντες νὰ διαφυγῶσι τὴν ἐπιτήρησιν ταυτην ἢ ἐξακολουθοῦντες νὰ μετερχῶνται τὰ ἐπιτηδεύματα αὐτῶν, καίπερ στερηθέντες διὰ δικαστικῆς ἀποφάσεως τοῦ δικαιοῦματος τῆς ἐξασκήσεως αὐτοῦ (ὡς φέρ' εἰπεῖν ἐν ταῖς περιπτώσεσι τῶν ἄρθρων 73, 301, 310, 441, 439, 681 τοῦ Ποιν. νόμου) τιμωροῦνται διὰ κρατήσεως ἐξ ἐβδομάδων μέχρι τριῶν μηνῶν ἢ προστίμου ἑκατὸν πεντήκοντα μέγα: τριακοσίων δραχμῶν (Ποιν. νόμου ἄρθ. 698).

Ἐν τῷ ποιν. ἡμῶν νόμῳ περιλαμβά-νεται καὶ ἄρθρον, καθ' ὃ τιμωρεῖται: ὡς πταίστηρ ὁ διαταχθεὶς ὑπὸ τῆς ἀστυνομίας νὰ ἐγκαταλίπῃ ἐπαρχίαν τινὰ καὶ μὴ κύβη: εἰς αὐτήν, τὸ ἄρθ. 699. Ἐπειδὴ δ' ὁ ἀστυνομὸς μόνον τοὺς ἑτεροδημῶτας ἐπαίτας δικαιοῦται νὰ ἀπελαύνῃ τοῦ δήμου, ἐν ᾧ ἀστυνομεῖται, παραπέμ-πων εἰς τοὺς οἰκείους δήμους, ἔπεται ὅτι κατὰ τὸ ἄρθ. 699 εἶναι τιμωρητέοι μόνον οἱ ἑτεροδημῶται ἐκεῖνοι, οἵτινες, καίπερ ἀποπεμφθέντες εἰς τοὺς οἰκείους δή-μους, ἐπανακάμπτουσιν αὐθίς.

Θ. Ν. Φλογαίτης

Ἀστυνομικῶν διατάξεων

παράδοσις Οἱ ἐκτελοῦντες ἀστυνο-μικὰ χρέη δικαιοῦνται νὰ ἐκδίδωσιν ἀστυ-νομικὰς διατάξεις ἐντὸς τῶν ὁρίων τῆς ἀ-στυνομικῆς ἀρμοδιότητος, ὁθλονότι περὶ τῶν ἀντικειμένων, τῶν ἀνατεθειμένων κατὰ τοὺς κειμένους νόμους εἰς τὴν ἐπαγρύπνησιν καὶ ἐξουσίαν τῆς ἀστυνομικῆς ἀρχῆς καὶ ἰδίως περὶ ἐπιτοπίων προφυλακτικῶν μέ-τρων, ὑποὶ τὰ συντελοῦντα εἰς πρόληψιν ἢ ἀποτροπὴν ἐνδεχομένης ζημίας τῶν δη-μοτῶν ἢ ἀποκατάστασιν τῆς κοινῆς εὐ-ταξίας: πρόδηλον δ' ὅτι προσήκον νὰ ᾧσι γενικαί, μὴ ἀναφερόμεναι κατ' ἀκο-λουθίαν εἰς ὠρισμένα πρόσωπα ἢ πράγ-

ματα ἢ περιέχουσαι ἐξαιρέσεις ὠρισμένων προσώπων. Τῶν διατάξεων δὲ τούτων, ἐ-πικυρωθεῖσιν ὑπὸ τῆς προϊσταμένης ἀστυ-νομικῆς ἀρχῆς καὶ νομίμως δημοσιευθεῖ-σιν (διὰ τοιοκολλήσεως ἢ δι' ἀναγνώ-σεως ἐπ' ἐκκλησίας ἢ κατὰ τὰς ὁδοὺς διὰ τυμπανοκρουσίας κλ.), ἢ παράδοσις γα-ρακτιρίζεται πταῖσμα ὑπὸ τοῦ ποινικοῦ νόμου (ἄρθ. 697) καὶ καλάζεται διὰ κρα-τήσεως δεκατεσσάρων τὸ πολὺ ἡμερῶν ἢ προστίμου τὸ πολὺ πεντήκοντα δραχμῶν, πλην ἐὰν ὁ ποινικὸς νόμος ἀναγράφῃ ἰ-δίαν ποινὴν κατὰ τῆς πράξεως, περὶ τῆς ἢ ἀστυνομικῆς διατάξεως, ὡς ἰδίῳ ἀδικήμα-τος, ὅτε ἐπιβάλλεται ἡ ποινὴ αὕτη. Κατὰ ταῦτα, ἐὰν δι' ἀστυνομικῆς τινος διατά-ξεως ἐπιβάλλωνται ὑποχρεώσεις εἰς προ-σωπα μὴ ὑπόχρεα, λ. γ. εἰς τοὺς κατοί-κους τοῦ κάτω ἢ τοῦ ἄνω ὁρόρου τῶν οἰκημάτων νὰ φωτίζωσι τὴν εἰσοδὸν αὐ-τῶν (ἐν ᾧ ὁρίζεται τὸ νόμος ἡ ὑποχρεώ-σις αὕτη ἐπιβάλλεται εἰς μόνους τοὺς ἐν-νοδόχους), ἢ παράδοσις αὐτῆς δὲν ὑπο-καίται εἰς τιμωρίαν. Ἐπίσης δὲν ὑπόκει-ται εἰς τιμωρίαν ἢ παράδοσις ἀστυνομ-ικῆς διατάξεως ἀκυρωθεῖσας ὑπὸ τοῦ προ-ισταμένου Νομάρχου ἢ μεινάσης ἀδίκη-ματι. ἄλλ' ἐὰν ἐδημοσιεῖται ἐν τινὶ τμήματι τοῦ δήμου μόνον, ἐν τῷ τμή-ματι τούτῳ ἰσχύει ἡ διάταξις (Α. Π. Ποιν. 160 τοῦ 67). Σημειωτέον ὅτι αἱ ἀστυνομικαὶ διατάξεις θεωροῦνται ὑπό-χρεωτικαὶ οὐ μόνον διὰ τοὺς κατοίκους τοῦ δήμου, ἀλλὰ καὶ πάντας τοὺς ἐν αὐτῷ παροδικῶς διατρίβοντας (186 Blanche Code pénal VII n° 248).

Θ. Ν. Φλογαίτης

Ἀσυγχώρητοι ἔρανοι ὅσοι μάζονται ἐν τῷ ποιν. ἡμῶν νόμῳ οἱ ἔρανοι, οἱ συλλεγόμενοι ἄνευ δ' ἡμετέρας ἐξουσίας, ἀνεῦ ἰδίας ἐξουσίας ἀδελφείας τῆς ἀστυ-νομικῆς, τιμωρεῖται δ' ὡς πταῖσμα ἢ συλλογὴ αὐτῶν ὑπὸ τοῦ ἄρθ. 667 τοῦ ποιν. ἡμῶν νόμου διὰ προστίμου, δημοσιεύσαντος αὐ-

των δι' ἐράνων συλλεχθέντων χρημάτων. εὐσεβῶν προϊόντων ἢ ἄλλων πραγμάτων. Συγκληρωθέντες καὶ ἐπομένως ἀτιμώσηται ἐράνοι θεωροῦνται μόνον οἱ συλλεγόμενοι δύναται ῥῆτης ἀδείας τῆς ἀρχῆς ἢ τῆς ὑποτίθεται ὅτι θέλει δώσει αὐτήν, ὅπως πρότερον βεβαιωθῇ ὅτι ὁ μὲν σκοπὸς τῶν ἐράνων εἶναι θεμιτός, ὠφίστανται δὲ αἱ προσήκουσαι ἐγγυήσεις τῆς εἰλικρίνους χρήσεως αὐτῶν, ἢ ὑπὸ ἀνεγνωρισμένων συλλόγων καὶ σωματείων, ὧν ὁ σκοπὸς καὶ αἱ ἀνάγκαι εἰσι καθορισμέναι διὰ καταστατικοῦ δημοσιευθέντος ἢ ἄλλως γνωστοῦ γεγονότος.

Σημειοτέον ὅτι ἡ συλλογὴ ἐράνων ἐπὶ προχρήματι τῆς περιθάλψεως δυστυχῶν νοσημάτων ἢ ἄλλων ἀγαθοεργῶν σκοπῶν, συνοδευσμένη καὶ ὑπὸ τῆς χρήσεως πλειστῶν διαβατηρίων ἢ ἐπιστήμων πιστοποιητικῶν, τιμωρεῖται ὡς ἀπάτη δι' εἰκτῆς ὑπὸ τοῦ ἔθρους 399 τοῦ Ποιν. νόμου.

Θ. Ν. Φλογαίτης

Ἀσυγχώρητος φαρμακοπωλία. Ἰδε Φάρμακα καὶ Φαρμακεία.

Ἀσυνδοσία (ἢ ἄλλως λεγόμενη ἀτέλεια) ἐκ τοῦ στερητικῆς α καὶ τῆς συνήθους παρὰ Βυζαντινοῖς λέξεως πυνδοσία, ἐμφανισμένης ὅτι παρ' ἡμῖν ἡ λέξις τέλος). Ἰδε Ἀτέλεια.

Ἀσυλία. (franchise, inviolabilité) (Ἀλλήλ. δίκαιον). Ἐκαστον κράτος, λέγει ὁ Heffter (dr. intern. § 63), παύσει διὰ τῆς ἰδίας ἀνεξαρτησίας φυγῆναι ἄσylum κατὰ τῶν ἐξωτερικῶν καταδιώξεων τῶ ἐισερχομένῳ εἰς τὴν ἐαυτοῦ χώραν οὐ μόνον ὑπὸ τὸν αὐτοῦ, ἀλλὰ καὶ ἀλλοδαπῶν.

Συναφές πρὸς τὸ τῆς ἀσυλίας εἶναι τὸ τῆς ἐκδόσεως (extradition) δίκαιον. Καὶ προκειμένου μὲν περὶ ἐγκληματιῶν κατὰ τὸ κοινὸν ποινικὸν δίκαιον, ἔχει ἐφαρμογὴν τὸ τῆς ἐκδόσεως δίκαιον, ἐξεταζόμενον ἐν εἰκείῳ τόπῳ. Ἐνταῦθα δὲ παύ-

ματεύομεθα τὸ δίκαιον τῆς ἀσυλίας, ἐφαρμοζόμενον ἐπὶ τῶν ἐπὶ πολιτικοῖς ἐγκλήμασι καταδιωκομένων ἐν καιρῷ εἰρήνης, καὶ ἐπὶ τῶν πολεμικῶν πλοίων τῶν ἐμπολέμων μερῶν ἐν καιρῷ πολέμου.

Ἀποκείται ἀείποτε εἰς τὸ κράτος νὰ παρέχῃ ἢ μὴ, ἄσylum τοῖς εἰς τὴν χώραν αὐτοῦ προσφευγούσι καταδιωκομένοις ἐπὶ πολιτικοῖς ἐγκλήμασι διαπραχθεῖσιν ἢ ἀποπειραθεῖσιν ὑπ' αὐτῶν ἐν ἄλλῃ τινὶ χώρᾳ. Παρέχον ὅμως τοιοῦτον ἄsylum, ὀφείλει ἐκ καθήκοντος πρὸς τὰ λοιπὰ κράτη, μετ' ὧν διατελεῖ εἰς εἰρηνικὰς καὶ ὅθ' εἰς φιλικὰς σχέσεις, νὰ μὴ ἐπιτρέπῃ τοῖς πρόσφυξι νὰ καταχρῶνται τῇ ἄsυλιᾳ ἐξακολουθοῦντες καὶ ἐν τῇ ξενίᾳ χώρα μνηχανορραφῶντες ἢ συνωμοτοῦντες κατὰ τοῦ πολιτικοῦ καθεστῶτος τῆς ἰδίας πατρίδος ἢ ἄλλης τινὸς ξένης πολιτείας. Δικαιοῦται δὲ ἐπὶ τούτῳ τὸ παρέχον ἄsylum κράτος νὰ ἀπαγορεύῃ εἰς τοὺς πρόσφυγας νὰ διαμένωσι πρὸς τὰ μετέριξ, καὶ νὰ ὀρίσῃ αὐτοῖς διαμονὴν εἰς τὰ ἐνδότερα τῆς ἰδίας ἐπικρατείας, νὰ ἀσπῇ ἀστυνομικὴν ἐπ' αὐτῶν ἐπιτήρησιν, καὶ τέλος νὰ ἀποπέμψῃ αὐτοὺς μὴ τηροῦντας τοὺς ὅρους, ὑφ' οὓς ἐπιτρέπη αὐτοῖς ἡ διαμονὴ ἐν τῇ χώρᾳ. Μὴ πράττουσα δὲ οὕτω ἡ κυβερνήσις τοῦ κράτους, παραβιάζει τὰ καθήκοντα αὐτῆς πρὸς τὸ κράτος, καθ' οὗ ἐνεργούσιν οἱ ἐν τῇ χώρᾳ φιλοξενούμενοι πρόσφυγες.

Καὶ εἰς αὐτὰ τὰ πολεμικὰ πλοῖα, ναυλοχοῦντα εἰς τὰ ὕδατα ξένου κράτους, ἀναγνωρίζεται γενικῶς τανῦν τὸ δικαίωμα τοῦ λορηγεῖν ἄsylum εἰς τοὺς καταφευγόντας εἰς αὐτὰ πολιτικούς φυγάδας. Πολύλακός δὲ καὶ αὕτη ἡ ἐγγύριος κυβερνήσις εὐκολύνει τὴν εἰς τὸ ξένον πολεμικὸν πλοῖον προσφυγὴν τῶν ἀνταρτῶν, χάριν τῆς καταστολῆς τῆς στάσεως καὶ τῆς ἀποκαταστάσεως τῆς δημοσίας τάξεως ἐν τῇ χώρᾳ. (Ὅρα εἰδικώτερον περὶ τούτου Ἀλλήλ. Δημ. Δίκ. Χρυσανθ. τόμος α' σελ. 445—447).

Περὶ δὲ ἀσυλίας τοῦ πρεσβευτικοῦ με-
γάρου (franchise de l'Hôtel) ὅρα αὖ ἐν
π λ ω μ α τ ι κ οῖ ἄ π ε σ τ ι λ μ έ ν ο ι ν.

Ἐν καιρῷ δὲ πολέμου τὰ πολεμικὰ
πλοῖα τῶν ἐμπολέμων κρατῶν, καταφεύ-
γοντα εἰς τοὺς λιμένας οὐδετέρων κρατῶν,
ἀπολαύουσι κατὰ τὴν ἐπικρατεστέραν
γνώμην τοῦ δικαιώματος τῆς ἀσυλίας, μὴ
δικαιομένου τοῦ ἐχθρικοῦ στόλου νὰ ἐξ-
ακολουθήσῃ τὴν καταδίωξιν αὐτῶν καὶ
ἐντὸς τῶν εἰς τὴν κυριαρχίαν οὐδετέρου
τινὸς κράτους ἀνηκόντων θαλάσσιων ὑδά-
των. Ἐν γένει δὲ τὰ πολεμικὰ πλοῖα τῶν
ἐμπολέμων κρατῶν ἐντὸς τῶν εἰς τὴν κυ-
ριαρχίαν οὐδετέρου κράτους ὑπαγομένων
θαλάσσιων ὑδάτων οὐδεμίαν δικαιοῦνται
νὰ ἐπιχειρῶσι πολεμικὴν πράξιν. Ἄφ'
ἑτέρου ὅμως τὰ καταφευγόντα εἰς οὐδέτε-
ρον λιμένα πολεμικὰ πλοῖα δὲν ἔχουσι τὸ
δικαίωμα νὰ προμηθεύωνται ὅπλα ἢ πο-
λεμφοδία ἢ νὰ ἐπαυξάνωσι τὰ πληρώ-
ματα αὐτῶν, ὀφείλοντας τοῦ οὐδετέρου
κράτους νὰ μὴ ἐπιτρέπη τοιαύτας ἐνι-
σχύσεις εἰς τὰ εἰρημένα πλοῖα.

Τὰ οὐδέτερα κράτη, ἔχοντα τὸ δικαίω-
μα νὰ ὀρίσωσι τοὺς ὅρους καθ' οὓς παρ-
έχουσιν ἀσυλον εἰς τὰ εἰς τοὺς λιμένας αὐ-
τῶν καταφεύγοντα πολεμικὰ πλοῖα τῶν
ἐμπολέμων κρατῶν, ὀφείλουσιν ἄφ' ἑτέρου
οὐδεμίαν νὰ ποιῶνται διάκρισιν, τηροῦντα
πλήρη ἀμεροληψίαν μεταξὺ τῶν ἐμπολέ-
μων μερῶν ἐν τῇ ἀπονομῇ τούτου ἢ ἐ-
κείνου τοῦ δικαιώματος.

Διαφέρει τὸ περὶ οὗ πρόκειται δικαίω-
μα ἀσυλίας τοῦ τῆς π ρ ο σ φ υ γ ῆ ς δικαι-
ώματος, τοῦ παρεχομένου εἰς τὰ στρατιω-
τικὰ σώματα ἑκάτερου τῶν ἐμπολέμων
κρατῶν, καταδικαζόμενα ὑπὸ τῶν ἀνωτέ-
ρων στρατιωτικῶν δυνάμεων τοῦ ἐχθροῦ,
νὰ διέρχωνται τὰ ὅρια τοῦ οὐδετέρου κρά-
τους, ἐνθα δὲν δύναται νὰ ἐξακολουθήσῃ
καταδιώκων αὐτὰ ὁ πολέμιος. Διαφέρει
δὲ, καθ' ὅτι τὰ εἰς τὴν χώραν αὐτοῦ εἰ-
σελθόντα στρατεύματα τοῦ ἑτέρου τῶν

πολεμίων τὸ οὐδέτερον κράτος ὑποχρεού-
ται νὰ ἀφπλίσῃ καὶ ἀπομακρύνῃ ὅσον
οἶόν τε ἐνδότερον ἐν τῇ ἰδίᾳ χώρᾳ μακρὰν
τοῦ θεάτρου τοῦ πολέμου καὶ ἐφ' ὅσον δι-
αρκεῖ οὗτος. Ἀλλὰ δὲν δύναται νὰ ἐφαρμύσῃ
τὰ αὐτὰ μέτρα καὶ κατὰ τῶν πολεμικῶν
πλοίων τοῦ ἑτέρου τῶν πολεμίων, ἅτινα
καταδικαζόμενα ὑπὸ τῶν ἀνωτέρων νυ-
κτικῶν δυνάμεων τοῦ ἐχθροῦ, ἤθελον κατα-
φύγει εἰς λιμένα ἢ ὄρμον κράτους οὐδετε-
ρου, διότι τὰ πολεμικὰ πλοῖα, θεωρούμε-
να πάντοτε καὶ πανταχοῦ ὡς ἀποτελοῦν-
τα μέρος τοῦ ἐδάφους τοῦ κράτους οὗ τὴν
σημαίαν φέρουσιν, ὑπάγονται ἀεὶποτε εἰς
τὴν κυριαρχίαν τοῦ κράτους τούτου.

Ἐχουσι προσέτι τὸ δικαίωμα τὰ πολεμι-
κὰ πλοῖα ἑκάτερου τῶν ἐμπολέμων μερῶν,
καταπλέοντα εἰς λιμένα οὐδετέρου κρά-
τους, νὰ προμηθεύωνται αὐτόθι ὕδωρ,
ζωοτροφίας, γαιάνθρακας μικρᾶς συνήθους
ποσότητος καὶ ἄλλας τοιαύτας νὰ πλη-
ρῶσιν ἀπλύτους ἀνάγκας, ὡς καὶ τὸ
δικαίωμα νὰ θέτωσιν ὑπὸ ἱατρικὴν ἡ-
ραπείαν τοὺς ἀσθενεῖς ἢ τραυματικαί,
ὀφείλοντα ὅμως νὰ ἀποπλεύσωσιν, ὡς
πληρώσωσι τὰς ἀνάγκας ταύτας, τοῦ καί-
ρου, ἐννοεῖται, συγχωροῦντος.

Εἰς τὴν ἀσυλίαν κατατάσσεται ὑπὸ
τῶν συγγραφῶν καὶ τὸ ἐν καιρῷ εἰρη-
νης ἀναγνωριζόμενον εἰς τὰ πολεμικὰ
πλοῖα δικαίωμα τοῦ καταπλέειν πρὸς
ἀποφυγὴν ἐπικειμένου κινδύνου εἰς λιμένα
ξένου κράτους, εἰς ὃν ἄλλως ὁ εἰσπλεῖν
εἶναι ἀπηγορευμένος.

Παρατηρητέον ἐν τούτοις, ὡς πρὸς τὴν
ἐμπόλεμον κατάστασιν, ὅτι ὁ Fiore (dib.
int. public, tom. III n° 1579) ὑποστηρίζει
τὴν γνώμην ὅτι τὰ πολεμικὰ πλοῖα ἑ-
κάτερου τῶν πολεμίων κρατῶν, καταδικα-
ζόμενα ὑπὸ τοῦ ἐχθροῦ καὶ καταφεύγοντα
εἰς οὐδέτερον λιμένα, προσήκον νὰ ἀφπ-
λίζωνται ὑπὸ τοῦ οὐδετέρου κράτους καὶ
νὰ μὴ ἐπιτρέπηται αὐτοῖς ὁ ἐκπλεῖν πρὸς
τοῦ πέρας τοῦ πολέμου, ἐκτός ἐὰν ὁ

τῶν πολεμικοῦ πλοίου κυβερνήτης ἤθελε ὁρᾷ τὸν λόγον αὐτοῦ, ὅτι δὲν θέλει πε-
νεύσῃ διαρκούντος τοῦ πολέμου. Ἀνα-
γνωρίζει δὲ τὸ δικαίωμα τῆς ἀσυλίας μο-
νονόσοις ἐνεκα ἄλλου λόγου τὸ πολε-
μικὸν πλοῖον ἤθελε καταφύγει εἰς λιμένα
οὐδετέρου κράτους, διαφωνῶν πρὸς τὸν
Italiani, παλαιότερον συγγραφέα, ἐνοῦδεμιζ
περιπτώσει ἀναγνωρίζοντα τὸ δικαίωμα
τῆς ἀσυλίας, ὀφείλοντος κατ' αὐτόν τοῦ
οὐδετέρου κράτους νὰ ἀποπλίσχῃ τὸ δι' οἰ-
κιστῶν λόγον καταπλεῦσαν εἰς λιμένα
αὐτοῦ πλοῖον ἐκατέρου τῶν πολεμικῶν κρα-
τῶν, ἐπιτρέπον αὐτῷ νὰ ἐκπλεύσῃ, κατόπιν
ἡ πλοῖον ἐμπορικόν, ἐκτός ἐάν ὡς ἐκ τοῦ
μεγέθους αὐτοῦ δὲν δύναται νὰ χρησιμευ-
σῇ ὡς ἐμπορικόν. ὅτε κρατεῖται ἐν τῷ
οὐδετέρῳ λιμένι μέχρι πέρας τοῦ πολέ-
μου. Ἀλλ' οἱ λοιποὶ νεώτεροι συγγρα-
φεῖς, ἐν οἷς ὁ Gessner (dr. des neutres
p. 781), ὁ Perels (manuel du dr. int.
marit. p. 248) καὶ ὁ Calvo (dr. int.
publ. III, n° 2669) ἀναγνωρίζουσιν ἁ-
πλοῦς τὸ δικαίωμα τῆς ἀσυλίας τῶν
πολεμικῶν πλοίων κατὰ τὰ ἀνωτέρω ἐκ-
τίθεντα, συνάδοντα ἐντελῶς πρὸς τοὺς ἐν
τῇ πράξει παραδεδομένους κανόνας τοῦ
ἀντιλήθους δικαίου.

Προκειμένου ὅμως περὶ πλοίων κατα-
σκευαίων, πάντες οἱ συγγραφεῖς συμφω-
νῶσιν, ὅτι ταῦτα δὲν γίνονται δεκτὰ εἰς
τοὺς λιμένας τῶν οὐδετέρων κρατῶν, ἐ-
κτός ἐν ἀνάγκῃ ἐσχάτου κινδύνου, μὴ
ἀποκλόντα τοῦ ὑπὲρ τῶν πολεμικῶν
πλοίων ἀναγνωριζομένου δικαίωματος ἀ-
συλίας. Ὁ κανὼν δ' οὗτος καθιεροῦται
καὶ διὰ πλείστων συνθηκῶν καὶ διὰ δια-
κηρύξεων τῶν οὐδετέρων κρατῶν. Ἀλλὰ
ὡς δύναται τις εἰπεῖν ὅτι ἡ καταδρομὴ
εἶναι κατηργημένη ἀπὸ τοῦ 1856. Περὶ
ταύτου δὲ θέλομεν διαλάβει ἐν οἰκείῳ
τόπῳ.

II. Χρυσανθόπουλος.

Ἀσυλία κατοικίας. Πάντα

τὰ Εὐρωπαϊκὰ Συντάγματα καὶ αἱ νεώ-
τεροι νομοθεσίαι παρέλαβον ἐκ τῆς ἀγ-
γλικῆς νομοθεσίας τὴν ἐν αὐτῇ τὸ πρῶ-
τον καθιερωθεῖσαν ἐγγύησιν τοῦ ἀπαρα-
διάστου τοῦ ἀσύλου τῆς κατοικίας τοῦ
ἀνθρώπου. Παρ' Ἀγγλοῖς ἀνέκαθεν ἐπε-
κράτησεν ὁ πρὸς τὴν οἰκίαν τοῦ πολίτου
ἰδιαίτερος σεβασμὸς τῆς πολιτείας, ὀφει-
λόμενος εἰς τὴν ἐν γένει πρὸς τὴν ἐλευ-
θερίαν ἰδιαίχουσαν ῥοπὴν τοῦ ἀγγλικοῦ
λαοῦ, ἐξ οὗ καὶ ἡ ἐκφραστικωτάτη ἀγ-
γλικὴ παροιμία «ἡ οἰκία μου εἶναι τὸ
φρούριον μου» (my home is my castle).
Ἀπασαὶ αἱ δυνάμεις τοῦ Ἡνωμένου Βα-
σιλείου τῆς Μεγάλης Βρετανίας καὶ Ἰρ-
λανδίας, λέγει ὁ διάστημος Fischel, ἂν
συγκεντρωθῶσιν ἔξωθεν τῆς θύρας τῆς
εὐτελεστάτης καλύψεως τοῦ ἐσχάτου Ἀγ-
γλου πολίτου, δύναται οὗτος ἐξερχόμενος
εἰς τὴν θύραν νὰ τρέψῃ εἰς φυγὴν αὐτάς,
ἐπικαλούμενος τὸ παροιμιώδες τοῦτο ἀξι-
ωμα. Τὴν περὶ ἀσυλίας διατάξιν ἀνέγρα-
ψαν μετὰ τῶν ἄλλων Συνταγμάτων καὶ
τὰ ἑλληνικὰ Συντάγματα· δυστυχῶς ὁ-
μως δὲν ἠσφάλισεν αὐτὴν ὅσον ἔδει ἡ
ἑλληνικὴ δικονομικὴ νομοθεσία, ἐπι-
τρέπουσα καὶ εἰς αὐτοὺς τοὺς ὑπαξιωμα-
τικούς τῆς χωροφυλακῆς καὶ λοιποὺς ἀ-
νακριτικούς ὑπαλλήλους νὰ ἐπιχειρῶσι
κατ' οἶκον ἐρευνᾶν. (Ἴδε Κατ' οἶκον ἔ-
ρευνα, Ἴδε καὶ Σκέψεις ἡμῶν περὶ τῶν
αἰτίων τῆς προσκώψεως τοῦ πολιτεύματος
ἐν Ἑλλάδι σελ. 10 καὶ Ἑλλ. Συνταγμ.
δικαίου § 231).

Θ. Ν. Φλογαίτης

Ἀσφάλεια (λατίν. cautio) (Ἀστ.
δικ.) Ἀσφάλεια καλεῖται ἐν τῷ ἀστικῷ
δικαίῳ ἡ ὑπὸ τοῦ ὀφειλέτου ἐνίσχυσις τῆς
τοῦ χρέους ἐκπληρώσεως. προερχομένη
εἴτε ἐξ ἰδίας τοῦ ὀφειλέτου προαιρέσεως,
(ὅτε ὀνομάζεται προαιρετικὴ, λατίν. con-
ventionalis), εἴτε ἐκ τῆς ἀνάγκης, δηλο-
νότι ἐκ διατάξεως τοῦ νόμου ἢ τοῦ δικα-
στοῦ, (ὅτε ὀνομάζεται ἀναγκαστικὴ ἢ ἀ-

νγκαστική. λατ. necessaria) καὶ ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ μὲν ἢ χορήγησις ἀσφαλείας εἶναι προαιρετική, πηγάζουσα ἐκ τῆς θελήσεως τῶν συμβαλλομένων, ἀλλ' ἐνίοτε προέρχεται καὶ ἐκ διατάξεως τοῦ νόμου, π. χ. ἐπὶ τῶν καλῆς πίστεως ἀγωγῶν (N. 41 Πανδ. 15. 1) N. 38 πρ. Πανδ. 17. 2), ἢ τοῦ δικαστοῦ, π. χ. ἐπὶ προσωρινῇ; ἐκτελέσεως διατασσομένης κατὰ τὸ δοκοῦν τῷ δικαστηρίῳ μετ' ἐγγυήσεως ἢ ἄνευ ἐγγυήσεως (Πολ. Δικ. ἀρθ. 186).

Αἱ κυρίως ἀσφαλείαι εἶναι τῆ δι' ἐνεχυροῦ ἀσφάλεια (cautio pignoratitia) καὶ ἡ δι' ἐγγυήσεως ἢ ἄλλως ἐκ ἀνὸδοσίᾳ καλουμένη (cautio fidejussoria, satisdatio). Σημειωτέον ὅτι κατὰ τὸν νόμον τὴν ἐκλογὴν μεταξὺ τῶν δύο τούτων εἰδῶν ἀσφαλείας, ὡς ἂν ἐπιβάλλῃ αὐτὴν ὁ νόμος, ἔχει ὁ εἰς ἀσφάλειαν ὑποχρεούμενος (N. 21 § 2 Πανδ. 13. 5), 2) ἡ ἀσφάλεια πρέπει νὰ ᾖναι ἀπογρῶσα, δι. ἐγερθεῖσιν ἀμφισβήτησεως, ἀποφαίνεται τὸ δικαστήριον (τῶν κατὰ τὰς ἐν τῇ Πολιτικῇ δικονομίᾳ διατάξεις τοῦ ἀρθ. 840 καὶ ἐπ.), 3) ἀρνούμενου ἢ μὴ δυνάμενου νὰ ἐκτελέσῃ τὴν ὑποχρέωσιν αὐτοῦ τοῦ εἰς ἀσφάλειαν ὑποχρέου, ἄλλοτε μὲν κατατίθεται παρὰ δημοσίῳ προσώπῳ τὸ περὶ οὗ ἡ ἀσφάλεια πράγμα (N. 7 § 2 Πανδ. 2. 8 N. 1 § 3 Πανδ. 16, 3), ἄλλοτε δὲ δὲν λαμβάνει τὸ δικαίωμα, δι' ὃ ὀφείλει τὴν ἀσφάλειαν (N. 58 § 2 Πανδ. 19. 2 N. Πανδ. 32) ἐνίοτε δὲ καὶ ἐπιτρέπεται καταδικῇ εἰς τὸ διαφέρειν ἢ ἐγκατάστασις εἰς τὴν νομὴν τοῦ πράγματος (N. 7 Πανδ. 8. 5. N. 4 § 1 Πανδ. 39. 2).

Θ. Ν. Φλογαίτης

Ἀσφάλεια ἀξίων καλεῖται γενικῶς ἡ ἀπὸ τοῦ κινδύνου ζημίας ἢ ἀπωλείας προφύλαξις τῶν χρηματικῶν ἀξίων, δηλονότι μετοχῶν, τραπεζικῶν γραμματίων, ὁμολογῶν ἢ ἄλλων πισωτικῶν τίτλων, τιμαλφῶν λίθων κτλ. Τοι-

οῦτοι εἶδους ἀσφάλεια εἶναι παρ' ἡμῶν ἢ δυνάμει τοῦ νόμου παρεχομένη ὑπὸ τῆς ταχυδρομικῆς υπηρεσίας εἰς τοὺς ἀποστέλλοντας ἐπιστολάς ἐπὶ ἀποδείξει (ἢτοι ἐπὶ συστάσει) ἀσφάλεια τῆς εἰκοσιπενταδράχμου ἀποζημιώσεως, ἀν' ἣ ἐπὶ στολῇ ἀπολεσθῇ. Ἀλλαχού τῆς Εὐρώπης τὰ ταχυδρομεῖα, πλὴν τῶν ἐπὶ συστάσει ἐπιστολῶν, ἐφ' ὧν τῇ ἀπώλειᾳ καταβάλλεται ὀλιγόδραχμος ἀποζημιώσις, δέχονται καὶ ἐπιστολάς ἐπὶ ἁσφαλείᾳ, ὑποχρεούμενά ἐπὶ τῇ λήψει ἀσφαλιστρῶν νὰ καταβάλωσι τὸ ὅλον τῆς περιεχομένης ἀξίας, διλουμένης τῷ ἀποδοτῇ ταχυδρομικῷ ὑπαλλήλῳ. Ἐπίσης ὑπάρχουσιν ἀσφαλιστικαὶ ἐταιρίαι, ἀσφαλίζουσαι εἰδικῶς τὰς ἀπὸ χώρας εἰς χώραν μεταφερομένας παντός εἶδους χρηματικὰς ἀξίας.

Θ. Ν. Φλογαίτης

Ἀσφάλεια θαλασσίας (Assurance maritime).

Ὀνομάζεται οὕτω ἡ σύμβασις δι' ἧς ὁ ἀσφαλιστὴς (assureur) ἀναδέχεται νὰ ἀποζημιώσῃ τὸν ἀσφαλιζόμενον (assuré) διὰ τὰς ἐκ θαλασσίων κινδύνων ἀπωλείας ἢ βλάβας, ἐπ' ἧς ἐλθόν ὑποστῇ τὰ ἀσφαλιζόμενα πράγματα, ἐπὶ καταβολῇ αὐτῷ ὑπὸ τοῦ ἀσφαλιζομένου ὥρισμένου ἀντιτίμου, ὅπου ὀνομάζεται ἀσφαλιστρὸν (prime).

Ὡς γίνεται δῆλον ἐκ τοῦ ὀρισμοῦ τουτου, τὸ τῆς ἀσφαλείας συνάλλαγμα εἶναι ἀμφοτεροβαρές, ἅτε ἐπιβάλλον ὑποχρεώσιν εἰς ἀμφοτέρα τὰ μέρη, συναινετικόν, ὡς καθαρτιζόμενον δι' ἀμοιβαίας συνανέσεως, καὶ τέλος τυχηρόν, ἅτε ἐπαγχαμένον τυχαίως κέρδος ἢ ζημίαν τῷ ἀσφαλιστῇ, κερδαίνοντι μὲν τὸ ἀσφαλιστὴν, ἐὰν τὸ ἡσφαλισμένον πρᾶγμα εὐδωλῇ, ἀποτίνῃ δὲ τὴν συμπεριωνημένην ἀξίαν αὐτοῦ, κατὰστραφέντος ἐκ θαλασσίας συμπεθερήκτος.

Πρὸς συνολογῆσιν ἐγκύρου ἀσφαλιστικοῦ συμβολαίου ἀνάγκη, τὰ συμβα-

λόμενα μέρη νὰ ἔχουσιν, πλὴν τῆς νομίμου ἡλικίας, καὶ τὴν ικανότητα πρὸς ἐκπορεύσιν ἐμπορικῶν πράξεων κατὰ τὰς διατάξεις τῶν ἀρθρῶν 2—4 τοῦ ἐμπ. νόμου. Ὡς ἀσφαλιζόμενοι δὲ δύνανται νὰ τρεῖστανται μόνοι οἱ ἔχοντες νόμιμον συμφέρον ἐπὶ τοῦ ἀσφαλιζομένου πράγματος ἢ ἐντολοδόχοι τούτων.

Κατὰ τὰς γνώμας τῶν νεωτέρων συγγραφέων καὶ τὴν γαλλικὴν νομολογίαν, τὸ ἀρθρ. 332, ὁρίζει ὅτι τὸ ἀσφαλιστικὸν συμβόλαιον καταρτίζεται ἐγγράφως, αποκλείει οὐχὶ τὴν διὰ προφορικοῦ λόγου κατάρτισιν αὐτοῦ, δυναμένου ἀποδειχθῆναι καὶ δι' ὅρκου ἢ δι' ὁμολογίας, ἀλλὰ τὴν ἐμάρτυρον ἀπόδειξιν. Κατὰ τὴν ὀρθότεραν ὡσαύτως γνώμην, τὸ ἔγγραφον τῆς ἀσφαλείας, ὡσάκις συντάσσεται τοιούτων, δὲν ἀπαιτεῖται νὰ γράφηται εἰς ὅπλον, τοῦ ἀρθρου 39 (ἐμ. ν.) μὴ ἐκτετατὴν ἐφαρμογὴν ἐπὶ τοῦ προκειμένου.

Ἡ μὴ χρονολογία τοῦ συμβολαίου καὶ ἡ μὴ ἐν αὐτῷ δήλωσις ὅτι συνετάχθη πρὸ ἢ μετὰ μεσημβρίαν, καθ' ἃ ὁρίζει τὸ ἀρθρὸν 332, δὲν ἐπάγεται μὲν τὴν ἀκυρότητα τῆς ἀσφαλείας, ἀλλὰ καθίστασι τούτο ἀνίσχυρον ἀπέναντι τῶν τρίτων, καὶ ὧν δὲν δύναται νὰ ἀντιταχθῇ, πλὴν ἐὰν λάβῃ καὶ ἀπ' ἧς ἤθελε λάβει βεβαίαν χρονολογίαν κατὰ τὰς δικονομικὰς διατάξεις. Πάντοτε ὁμως ἐπιτρέπεται, τοικεῖμένου περὶ τρίτων, καὶ ἡ ἐμάρτυρος ἀπόδειξις τῆς χρονολογίας αὐτοῦ, καὶ θεωρουμένης ὡς ἀποτελούσης μέρος τοῦ κυρίως περιεχομένου τοῦ ἐγγράφου.

Ἡ ἐν τῷ ἀσφαλιστικῷ συμβολαίῳ δήλωσις τοῦ ἀσφαλιζομένου ἢ ἡ ὑπογραφή αὐτοῦ δὲν εἶναι ἀπαραίτητος. Ὁ δὲ κατὰ παραγγελίαν ἑτέρου συντάξας τὸ συμβόλαιον συγγράνει αὐτὸς προσωπικῶς ὑπεύθυνος ἀπέναντι τοῦ ἀσφαλιστοῦ διὰ τὴν πληρωμὴν τοῦ ἀσφαλιστροῦ, ἐκτὸς ἐάν, μὴ ὑπογράφας τὸ συμβόλαιον, ἐπέδειξεν ἁπλῶς τῷ ἀσφαλιστῇ τὴν περὶ ἀσφαλείας

παραγγελίαν τοῦ ἐντολέως αὐτοῦ. Ἡ ὑπογραφή ὁμως τοῦ ἀσφαλιστοῦ εἶναι ἀπαραίτητος, μὴ λαμβάνοντος ἄλλως ὑπάρξιν τοῦ ἀσφαλιστικοῦ συμβολαίου.

Ὡς πρὸς δὲ τὰ κυρίως περιεχόμενα τοῦ συμβολαίου σημειωτέα ἐν συνόψει τὰ ἑξῆς.

Ἀντικείμενα θαλασσίης ἀσφαλείας εἰσὶν ἐν γένει πράγματα ἔχοντα ἀγοραῖαν ἀξίαν καὶ ἐκτιθέμενα εἰς θαλασσίους κινδύνους.

Ἀντικείμενον θαλασσίων ἀσφαλειῶν εἶναι συνηθέστατα τὸ πλοῖον μετὰ τοῦ ἐξοπλισμοῦ καὶ τοῦ ἐφοπλισμοῦ αὐτοῦ, δυναμένων ἀσφαλισθῆναι ἀπάντων ὁμοῦ ἢ ἰδίᾳ ἐκάστου τούτων, μέχρι καὶ τῶν διαφορῶν τοῦ πλοίου μερῶν, ὡς ἐνός ἱστοῦ, μίξ ἀγκύρας κτλ. (ἀρθ. 334 καὶ 335). Τὸ ἀσφαλιζόμενον πλοῖον προσήκον νὰ δηλωθῇ σαφῶς καὶ ἀκριβῶς ἐν τῷ συμβολαίῳ. Ἡ δὲ ψευδὴς δήλωσις τῆς ἡλικίας τοῦ πλοίου κατ' ἀπόφασιν τοῦ ἐφετείου Πατρῶν (497 τοῦ 1866) ἐπάγεται τὴν ἀκυρότητα τῆς ἀσφαλείας, ἐκτὸς ἐάν ὁ ἀσφαλιστὴς ἐγίνωσκε τὸ ἀσφαλιζόμενον πλοῖον. Ἀναγκάζον πρὸς τούτοις νὰ δηλωθῇ, ἐάν τὸ πλοῖον ἦναι πεφορτωμένον ἢ κενόν, ἐάν, ἐν καιρῷ πολέμου, πλεῖς συνωδευμένον ἢ μόνον, καὶ ἐν γένει πᾶσα περίστασις ἔχουσα ῥοπήν ἐπὶ τοῦ μεγέθους τῶν κινδύνων, οὓς ἀναδέχεται ὁ ἀσφαλιστὴς. Ἀναγκασία πρὸς τούτοις καὶ ἡ δήλωσις τοῦ πλοιάρχου εἴτε διὰ τὴν ταύτατητα τοῦ ἀσφαλιζομένου πλοίου, εἴτε λόγῳ τοῦ ὑπολογισμοῦ τῶν κινδύνων ἕνεκα τῆς ἰδιαζούσης πείρας ἢ τοῦ ἥθους τοῦ κυβερνήτου τὸ πλοῖον. Ἀλλ' ἡ παράλειψις τῆς δηλώσεως τοῦ πλοιάρχου, θεωρουμένη ὡς γενομένη κοινῇ συναίνεσις, δὲν ἐπάγεται τὴν ἀκυρότητα τοῦ συμβολαίου, ἦν ὁμως ἐπάγεται ἡ ψευδὴς αὐτοῦ δήλωσις. Ἐάν ἐν τούτοις ἕνεκα ἀνωτέρας βίας ἐπὶ κηλύθησεν ἡ τοῦ πλοιάρχου ἀλλαγὴ, δὲν ἀκυροῦται τὸ συμβόλαιον.

Ἀντικείμενον συνηθέστατον ἐπίσης θαλασσίας ἀσφαλείας εἶναι καὶ τὰ ἐμπορεύματα τὰ διὰ θαλάσσης ἀποστελλόμενα καὶ ἐπομένως εἰς θαλασσίους ἐκτιθέμενα κινδύνους. Συνομολογεῖται δὲ ἡ ἀσφάλεια εἴτε ἐφ' ὀλοκλήρου τοῦ φορτίου, εἴτε ἐπὶ τινων αὐτοῦ μερῶν, καὶ οὐ μόνον ἐπὶ τῶν ἤδη πεφορτωμένων, ἀλλὰ καὶ τῶν ἐφεξῆς φορτωθησομένων εἰς τοὺς διαφορικούς λιμένας τῆς τοῦ πλοίου προσορμίσεως. Ἐὰν δ' ἀσφαλίζονται ὠρισμένα εἶδη ἐμπορευμάτων, προσήκον νὰ δηλώνται ταῦτα σαφῶς ἐν τῇ συμβολαίῳ. Σημειωτέα ὡσαύτως ὁ τόπος τῆς τε φορτώσεως καὶ τῆς ἐκφορτώσεως, ὁ πλοῦς, ὃν θέλει ἀκολουθήσει τὸ πλοῖον, ἐὰν μὴ ἀναγκασθῇ νὰ παρεκκλίνῃ ἐνεκὰ ἀνωτέρας βίας, ὁ χρόνος τῶν εἰς βάρος τοῦ ἀσφαλιστοῦ κινδύνων, καὶ τέλος τὸ εἶδος τῶν θαλασσίων κινδύνων, οὓς ἀναδέχεται ὁ ἀσφαλιστής, δυνάμενος νὰ ἀναδεχθῇ διὰ τῆς συμβάσεως καὶ τὰς ἐκ τῶν παραδρομῶν τοῦ πλοιοάρχου προερχόμενας ζημίαις ἢ βλάβαις, τῶν ἀποτελευσῶν τὴν λεγομένην πολιτικὴν ναυταπάτην.

Ἐν τῇ ἀσφαλείᾳ τοῦ φορτίου τὸ πλοῖον δηλοῦται ἐν τῇ συμβολαίῳ ὡς τόπος τῶν κινδύνων, ὅτε ἡ ἀνευ ἀνάγκης ἀλλαγὴ αὐτοῦ ἀπαλλάσσει τὸν ἀσφαλιστήν. Ἡ δὲ μὴ μεία τοῦ πλοίου δὲν ἐπάγεται τὴν ἀκυρότητα τοῦ συμβολαίου, σημαίνουσα ὅτι ἀφίεται ἡ ἐκλογή αὐτοῦ εἰς τὸν ἀσφαλιζόμενον.

Δύναται δὲ νὰ ἀσφαλισθῇ διὰ τοῦ αὐτοῦ συμβολαίου τὸ τε πλοῖον καὶ τὸ φορτίον ὁμοῦ, ἀλλὰ προσήκον νὰ δηλωθῇ τοῦτο ῥητῶς ἐν τῇ συμβολαίῳ ἢ νὰ συνάγεται σαφῶς ἐκ τῶν ὁρίων αὐτοῦ.

Δύνανται ὡσαύτως νὰ ἀσφαλισθῶσι τὰ ναυτικῶς δανεισθέντα χρήματα, ἀλλὰ μόνον ὑπὸ τοῦ δανειστοῦ ὡς κινδυνεύοντα δι' αὐτόν. Ἀνάγκη ὁμοῦς τὸ ἀσφαλιζόμενον ναυτοδάνειον νὰ ᾖ ἐγγεγραμμένον εἰς τὸ βιβλίον ναυτοδανείων, ἢ ἐὰν μὴ

ἦ ἐγγεγραμμένον, νὰ δηλώσῃ τὸν ἀσφαλιζόμενον εἰς τὸν ἀσφαλιστήν, ὡς ἡ ἀσφάλεια ἀκυροῦται, ὡς ἐκ τῆς ἀποφάσεως τοῦ Ἀρείου Πάγου (329 τοῦ 1861 καὶ 382 τοῦ 1862).

Ὁ ἀσφαλιζόμενος δύναται νὰ ἀσφαλισθῇ καὶ τὸ ἀσφάλιστρον, ὅτε κινδυνεύει δι' αὐτόν ἐν περιπτώσει ἀπωλείας ἡσφαλισμένου πράγματος, ὅτε θέλει τὴν ἀξίαν αὐτοῦ ἡλαττωμένην τὸ ποσὸν τῶν ἀσφαλιστρῶν, ὅτε βαλεν ἤδη ἢ θέλει καταβάλλει διὰ τοῦ ἀσφαλιστοῦ πρὸς τὴν ἡσφαλισμένην τοῦ πράγματος ἀξίαν.

Καὶ αὐτὸς ὁ ἀσφαλιστής δύναται νὰ ἀσφαλισθῇ ὑπ' ἄλλου δι' ἀντασφαλιστῶν ἰδία ἀσφάλιστρα.

Ὁ ναυτοδότης δύναται νὰ ᾖ ἀντικείμενον ἀσφαλείας μόνον ὡς ἂν θεωρεῖται κατὰ τὸ ναυλοσυμφωνητικὸν κεφάλαιον καὶ περὶ μὴπω εἰσπραχθεὶς.

Οὐδέποτε ὁμοῦς δύναται νὰ ᾖ ἀντικείμενον ἀσφαλείας φαντασιώδεις καὶ ἀδύνατον κέρδος. Προσέτι κατὰ τὸν νόμον οἱ μέλλοντες μισθοὶ καὶ οἱ τόκοι τῶν ναυτοδανείων δὲν δύνανται νὰ ἀσφαλισθῶσι. Δὲν ἐπιτρέπεται ὡσαύτως ἡ ὑπόχρεσις τοῦ ἀσφαλιστοῦ εἰς τὸν ναυτοδότην ὑπεργυφθέντων αὐτοῦ πραγμάτων κινδυνεύοντων, ὡς ἤδη εἴρηται, οἱ τόκοι τῶν ναυτοδανείων, ἀλλὰ διὰ τὸν ναυτοδότην, ἐκτὸς ἐὰν ἡ ἀξία τοῦ ναυτοδανείου ᾖ ἀνωτέρα τῆς ναυτοδανείου, ὅτε τὸ περιπλέον κινδυνεύει οἰκῶς διὰ τὸν ναυτοδότην δύναται νὰ ἀσφαλισθῇ ὑπ' αὐτοῦ. (Ἀρ. Π. β τοῦ 1861).

Κατὰ θεμελιακὴν ἀρχήν, τοῦ ἀσφαλιστοῦ τῆς ἀσφαλείας μὴ δύναται νὰ καταστῇ μέσου κέρδους διὰ τὸν ἀσφαλιζόμενον, ἀλλὰ μόνον ἀποφυγῆς οὐδέποτε ἐπιτρέπεται τὸ ἀσφαλιστῶν πρᾶγμα νὰ ἀσφαλισθῇ ὑπὲρ τῆς ἀξίας αὐτοῦ. Δύναται ὁμοῦς νὰ ἀσφαλισθῇ

πρὸς τῆς ἀξίας αὐτοῦ, ἢ νὰ συνομολογηθῶσι πολλὰ ἐπ' αὐτοῦ ἀσφάλεια, μέχρις ἐν καλυπθῇ ὁλόκληρος ἡ πραγματικὴ τινος ἕξις.

Ἐξαίρεσιν τοῦ κανόνος τούτου ἀποτελεῖ τὸ πλοῖον, ἐφ' οὗ, καίπερ δι' ἀπαρτην αὐτοῦ τὴν ἕξιν ἡσφαλισμένου, δύναται νὰ συνομολογηθῇ νῆα ἀσφάλεια, ὁποῦ κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ ταξειδίου γίνοντα δαπαναὶ πρὸς ἐπισκευὴν αὐτοῦ. Ἀν ἐκπάναι αὗται δὲν αὐξάνουσι μὲν τὴν ἕξιν τοῦ πλοίου, κινδυνεύουσιν ὅμως εἴτε διὰ τὴν καταβαλόντα ταύτας ἰδιωκτῆτην τοῦ πλοίου ἐκτιθεμένου εἰς νέους θαλασσίους κινδύνους, ἢ διὰ τὸν δανειστὴν ἐν περιπτώσει ἀπωλείας τοῦ πλοίου. Θυνάμεν ἐπομένως νὰ ἡσφαλισῇ τὰ ὡς ναυοῦναιον δοθέντα ὑπ' αὐτοῦ χρήματα.

Ἀναγκαιὰ τέλος ἡ δῆλωσις ἐν τῇ συμβολαίᾳ τοῦ ποσού των ἡσφαλιστρων καὶ τοῦ τρόπου καὶ τοῦ χρόνου τῆς καταβολῆς αὐτῶν.

Ἐν τῇ ἡσφαλιστικῇ συμβολαίᾳ οἱ συμβαλλόμενοι δύνανται νὰ περιλάβωσι κατὰ κοινὴν συναίνεσιν συμφωνίας ἢ ὅπως περιστέλλοντας ἢ ἐπεκτείνοντας τοὺς εἰς βάρος τοῦ ἡσφαλιστοῦ κατὰ τὸν νόμον κινδύνους, ὡς καὶ τὸν ὅρον, ὅτι πᾶσα μετὰ αὐτῶν διαφορά ἐκ τοῦ συναλλάγματος τῆς ἡσφαλείας ὑποβάλλεται εἰς διαιτητικὸν δικαστήριον.

Δύνανται ὡσαύτως κατὰ κοινὴν συναίνεσιν οἱ συμβαλλόμενοι νὰ τροποποιήσωσι καὶ μεταγενεστέρως τοὺς ὅρους τοῦ συμβολαίου.

Τὸ ἡσφαλιστικὸν συμβόλαιον δύναται νὰ συνταχθῇ καὶ εἰς διαταγὴν, ὅτε ὁ ἡσφαλιστὴς ὑποχρεοῦται νὰ καταβάλῃ τὴν ἡσφαλισθεῖσαν ποσότητα εἰς τὸν παρουσιάζοντα αὐτῷ τὸ συμβόλαιον, ἐφαρμοζομένων καὶ ἐπὶ τοῦ προκειμένου των περὶ ὀφισματικῶν εἰς διαταγὴν διατάξεων τοῦ ἐμπορικοῦ νόμου.

Τοῦ συναλλάγματος τῆς ἡσφαλείας ὁ-

τος ἑμμοτερεθεσῶς, προκύπτουσιν ἐξ αὐτοῦ εἰς ἐκότερον των μερῶν ἴδιαι ὑποχρεώσεις. Καὶ πρῶτον περὶ των ὑποχρεώσεων τοῦ ἡσφαλιζομένου.

Ὅφειλε οὗτος ἐν πρώτοις τὴν καταβολὴν τοῦ ἡσφαλιστροῦ καθ' ὃν χρόνον καὶ τρόπον συμφωνήθη. Δυναται δὲ νὰ συμφωνηθῇ, ὅτι τὸ ἡσφαλιστρον καταβάλλεται μετὰ τὸ περὶ τοῦ πλοῦ, ἢ διὰ συμφηρισμοῦ ἐν περιπτώσει θαλασσίου δυστυχήματος. Ὅφειλε προσέτι ὁ ἡσφαλιζόμενος νὰ γνωστοποιῇ τῇ ἡσφαλιστῇ πᾶν ὅ,τι ἀποβλέπει εἰς τὴν τύχην τοῦ ἡσφαλισθέντος πράγματος ἐντός τριῶν ἡμερῶν ἀφ' ἧς λάβῃ τὴν εἰδήσιν (ἄρθρον 374) ἢ καὶ ἐνωρίτερον, ἐὰν ὠρίσθῃ οὕτως ἐν τῇ συμβολαίᾳ. Ὅφειλε πρὸς τοῦτοις, συμβάντος δυστυχήματος, νὰ λάβῃ ἐγκαίρως τὰ κατάλληλα μέτρα πρὸς διάσωσιν τοῦ ἡσφαλισμένου πράγματος, κινδυνεύοντος ἐξ οἰουδῆποτε συμβεβηκότος, θυνάμενος ἐν ἀνάγκῃ καὶ νὰ δαπανήσῃ πρὸς τοῦτο εἰς βάρος τοῦ ἡσφαλιστοῦ, ἐπιδικαζομένων αὐτῷ των δαπανῶν τούτων ἐπὶ τῇ ἰδίᾳ αὐτοῦ διαβεβηώσει. Οὐδέποτε ὅμως ἐπιτρέπεται νὰ δαπανήσῃ ὑπὲρ τὴν μετὰ τὸ συμβάν δυστύχημα ἕξιν τοῦ ἡσφαλισμένου πράγματος, καὶ ὁποῦς ἐπὶ ἐνεργεῖ κατὰ ἐρητὴν ἐντολήν τοῦ ἡσφαλιστοῦ καὶ κατὰ τοὺς ὅρους τοῦ συμβολαίου, ὑπέχων ἄλλως εὐθύνην. Καὶ ταῦτα μὲν ὡς πρὸς τὸν ἡσφαλιζόμενον.

Ὁ δὲ ἡσφαλιστὴς ὑποχρεοῦται νὰ ἀποζημιῶσι τὸν ἡσφαλιζόμενον ἔνεκα βλάβης ἢ ἀπωλείας τοῦ ἡσφαλισμένου πράγματος, ἐφ' ὅσον εὐθύνεται διὰ τὴν συμβῆσαν ἀπώλειαν ἢ ζημίαν συμφώνως πρὸς τοὺς ὅρους τοῦ συμβολαίου. Ἐξετάζεται ὅμως ἐν πάσῃ περιπτώσει τὸ ἀληθὲς αἶτιον τῆς συμβῆσας ἀπωλείας ἢ ζημίας, ὡς καὶ ὁ χρόνος καθ' ὃν συνέβη τὸ γεγονός, ὅπως βεβαιωθῇ, ὅτι καὶ ὁ κίνδυνος τυγχάνει ἐξ ἐκείνων, οὓς ἀνεδείξατο ὁ ἡσφα-

λιστής, καὶ ὁ τόπος καὶ ὁ χρόνος, καθ' ὃν συνέβη τὸ δυστύχημα, περιλαμβάνεται ἐν τῷ συνωμολογημένῳ χρόνῳ καὶ τόπῳ τῆς ἀσφαλείας. Κατὰ νόμον δὲ ἐνέχεται ὁ ἀσφαλιστής διὰ τὰς εἰς τὰ ἡσφαλισμένα πράγματα συμβάσας ζημίαις ἐνεκα τοικυμίας, ναυαγίας, καθίσματος, τυχαίας συγκρούσεως, βιχίας ἀλλαγῆς πορείας πλοῦ ἢ πλοίου, γύσεως, πυρός, ἀλώσεως διαρπαγῆς, ἐμποδίσεως γενομένης κατὰ διαταγὴν δυνάμεως τινος, κτηρύσεως πολέμου, καὶ ἐν γένει ἐκ παντός θαλασσίου συμβεβηκότος (ἀρθ. 350). Ἐὰν δὲ ὁ ἀσφαλιστής ἀνεδέξατο καὶ τὰ ἐξ ἀμελείας ἢ ἑλλείψεως τοῦ πλοιάρχου δυστυχήματα, ἐνέχεται καὶ διὰ τὰς ἐνεκα τοιοῦτου λόγου ζημίαις ἢ ἀπωλείαις. Δύναται δ' οὐδὲν ἥττον καὶ νὰ περιορισθῇ διὰ τοῦ συμβολαίου ἡ νόμιμος εὐθύνη τοῦ ἀσφαλιστοῦ, νὰ ἀπαλλαγῇ π. χ. τῆς εὐθύνης διὰ τὰς γενικὰς ἢ μερικὰς ἀθαρτίας ἢ καὶ δι' ἀμφοτέρως. Κατὰ τὸν νόμον εἰς βάρος τοῦ ἀσφαλιστοῦ εἶναι καὶ αἱ δαπάναι, ἅς ἤθελεν ἀπαιτήσῃ ἡ σωτηρία τῶν ἡσφαλισμένων πραγμάτων ἐνεκα συμβάντων, δι' ἃ ἐνέχεται ὁ ἀσφαλιστής, καθ' ἃ ἥδη εἴρηται.

Δὲν ὑποχρεοῦται δὲ κατὰ τὸν νόμον ὁ ἀσφαλιστής διὰ τὰς ἐξ ἰδίου τοῦ πράγματος ἐλαττώματος ζημίαις ἢ διὰ τὴν ἐκ τῆς συνήθους χρήσεως φθοράν. Δύναται ὅμως διὰ συμφωνίας νὰ ἀναδεχθῇ καὶ τοὺς τοιοῦτους κινδύνους. Ὡς πρὸς τὸ πλοῖον τεκμαίρεται ἡ πρό τοῦ ἀπόπλου ἀγαθὴ αὐτοῦ κατάστασις, ἐὰν πρό τῆς φορτώσεως ὑποβλήθῃ εἰς τὴν κατὰ τὸ ἀρθρον 235 ἐμ. ν. ἐπίσκεψιν, ἀπεδείχθῃ καλῶς ἔχον. Μὴ υπαρχούσης δὲ τοιαύτης πιστοποιήσεως, ὀφείλει ὁ ἀσφαλιζόμενος νὰ ἀποδείξῃ τὴν πρό τοῦ ἀπόπλου καλὴν τοῦ πλοίου κατάστασιν.

Προκειμένου περὶ πυρός, τεκμαίρεται κατὰ τὰ παραδεδομένα τὸ ἀντίτιον τοῦ πλοιάρχου, ὑποχρεομένου τοῦ ἀσφαλι-

στοῦ νὰ ἀποδείξῃ τὸν ἀντίθετον ἰσχυρισμὸν αὐτοῦ, ὅτι δηλαδὴ τὸ πῦρ προῆλθεν ἐκ πταίσματος τοῦ πλοιάρχου ἢ τοῦ πληρώματος.

Αἱ ἐκ πράξεων τρίτων ζημίαι ἢ ἀπωλείαι ὡς καὶ ἡ διαρπαγὴ βαρύνουσι τὸν ἀσφαλιστήν, ἐὰν συνέβησαν ἐν θαλάσσῃ.

Ἡ ἐκ πταίσματος ἢ ἐκ πλάνης τοῦ ἀσφαλιζομένου βλάβη ἢ φθορὰ δὲν βαρύνει τὸν ἀσφαλιστήν, ἐὰν μὴ ὑπάρχῃ ἐναντία συμφωνία. Ἐὰν ὅμως ὑπάρχῃ, δόλος τοῦ ἀσφαλιζομένου, οὐδέποτε εὐθύνεται ὁ ἀσφαλιστής, καὶ ἐὰν ἐναντία ὑπάρχῃ συμφωνία, διότι κατὰ γενικὸν τοῦ δικαίου κανόνα, οὐδεὶς δύναται νὰ ὀφρῇ ληθῇ ἐκ τοῦ ἰδίου δόλου.

Ἐκ τῆς ὑποχρέσεως τοῦ ἀσφαλιστοῦ τοῦ ἀποζημιῶσαι τὸν ἀσφαλιζόμενον διὰ τὴν ὀλικὴν ἢ μερικὴν ἀπώλειαν ἢ βλάβην τοῦ ἡσφαλισμένου πράγματος παράγονται δύο κατ' αὐτοῦ καὶ ὑπὲρ τοῦ ἀσφαλιζομένου ἀγωγαί, ἡ περὶ ἐγκαταλείψεως καὶ ἡ περὶ ἀθαρτίας, περὶ ὧν πραγματευόμεθα ἰδιαίτερος ἐν τοῖς ἐφεξῆς.

Α'. Περὶ ἐγκαταλείψεως. — Ἐγκατάλειψις (délaissement) λέγεται ἡ πράξις, δι' ἣς ὁ ἀσφαλιζόμενος παραχωρεῖ εἰς τὸν ἀσφαλιστήν τὴν πλήρη κυριότητα τοῦ ἡσφαλισμένου πράγματος, μετ' ὅλων τῶν ἐξ αὐτοῦ καὶ τῶν ἐπ' αὐτῷ δικαιοματίων. Χωρεῖ δὲ κατὰ νόμον ἡ ἐγκατάλειψις ἐν περιπτώσει ἀλώσεως, ναυαγίας, καθίσματος μετὰ διαρρήξεως ἀνικανότητος τοῦ πλοίου πρὸς πλοῦν ἐνεκα θαλασσίου συμβάντος, ἐμποδίσεως γενομένης ὑπὸ τῆς κυβερνήσεως ἢ ἑνὸς δυνάμεως, καὶ ἐν περιπτώσει ἀπωλείας ἢ βλάβης τῶν ἡσφαλισμένων πραγμάτων ἐὰν ἡ ἀπώλεια ἢ ἡ βλάβη ἀναβῇ τοῦλάχιστον μέχρι τῶν τριῶν τετάρτων τῆς ἀξίας αὐτῶν.

Τῆς ἐγκαταλείψεως ὁρισθεὶς πρὸς τὸ συμφέρον τοῦ ἀσφαλιζομένου, ὁ ἀσφαλιστής δὲν δικαιούται νὰ ἀξιώσῃ τὴν ἐγκά-

τίλειψιν, ὅσῳκις ὁ ἀσφαλιζόμενος προτι-
μα νὰ ἀπαιτήσῃ μόνον ἀποζημιώσιν δι'
ἂν ὑπέστη ζημίαν ἢ βλάβην διὰ τῆς
παρ' αὐτοῦ ἀγωγῆς. Σημειούμεθα δ' ἐν
συνοφὶ ἐπὶ τῶν διαφόρων περιπτώσεων,
καθ' ἃς χωρεῖ ἡ ἐγκατάλειψις, τὰ ἑξῆς.

Ἡ ναυαγία παρέχει ἀρρομήν εἰς ἐγ-
κατάλειψιν εἴτε τοῦ πλοίου εἴτε τοῦ φορ-
τίου, ὄντων ἡσφαλισμένων. Κατὰ δὲ τὴν
ἐν τῇ νομολογίᾳ τοῦ Ἀρείου Πάγου, ἡ
προσφορμὴ τοῦ πλοίου εἰς ἕτερον λιμένα
δὲν ἀπλλάσσει τὸν ἀσφαλιστὴν διὰ τὰ
μετὰ ταῦτα ναυαγίον, ἐὰν ἡ προσφορμὴ
αὕτη ἀποτελῇ τὴν ὑπὸ τοῦ ἀρθροῦ 351
ἐμ. ν. προνοουμένην ἀλλαγὴν πορείας.
Δίνεται δὲ νὰ ἐγκαταλειφθῇ τὸ ἡσφαλι-
σμένον φορτίον, καὶ ἐὰν ἐλάλησεν δια-
κριτῶς ἐκ τοῦ ναυαγίου. Ἀλλὰ καὶ ἐξ ὁ-
μοκλήρου ἐὰν καταστραφῇ τὸ ἡσφαλι-
σμένον πρᾶγμα, εἶναι οὐδὲν ἥττον αναγκ-
αίη ἡ ἐγκατάλειψις.

Ὅσῳκις δὲ ὑπάρχει κάθισμα μετὰ δι-
ακρίσεως, χωρεῖ ἡ ἐγκατάλειψις καὶ ὁ-
σῳκις τὸ πλοῖον δύναται ἐπισκευαζόμενον
νὰ ἐπαναλάβῃ τὸν πλοῦν, ἐκτός ἐὰν ἐ-
κρίνηται ἐκ τοῦ καθίσματος ἐπὶ τῇ διακρί-
σει, ὅτε δὲν ὑπάρχει λόγος πρὸς ἐγκα-
τάλειψιν, ὡς ἀπεφάνετο καὶ ὁ Ἀρείος
Πάγος (ἀποφ. 273 τοῦ 1864). Ἀλλ' οὐ-
δέποτε ἡ ἀπλή πρὸς πλοῦν ἀνικανότης
τοῦ πλοίου παρέχει δικαίωμα εἰς ἐγκα-
τάλειψιν, ὀφείλοντος τοῦ πλοιοῦρχου νὰ
ἔλθῃ ἕτερον πλοῖον πρὸς μεταφορὰν τοῦ
ἡσφαλισμένου φορτίου, ὅτε ὁ ἀσφαλιστὴς
ἀντιβῆλαι τὰς δαπάνας τῆς μεταφο-
ρᾶς, τὸν περιπλέον ναῦλον καὶ λοιπὰς
δαπάνας, μὴ ὑπερβαλλούσας, ἐννοεῖται, τὴν
ἐκ τῆς τοῦ ἡσφαλισμένου πράγματος. Μὴ
πιστευθέντος ὁμοίως τούτου, δύναται νὰ γίνῃ
ἐγκατάλειψις τοῦ ἡσφαλισμένου φορτίου
κατὰ τὰ ἀρθρα 390—394 ἐμ. ν.

Ἡ ἐν μεταγενεστέρῳ χρόνῳ ἐπισκευὴ
τοῦ καθίσματος ἡσφαλισμένου πλοίου δὲν
ἀναικίζει τὴν ἐγκατάλειψιν αὐτοῦ, διότι,

ὡς ἀπεφάνετο ὁ Ἀρείος Πάγος (313 τοῦ
1863), τὸ ἀρθρ. 389 ἐμ. ν. νοεῖ ἐπι-
σκευὴν δυνατὴν σχετικῶς πρὸς τὸν τόπον
τοῦ καθίσματος καὶ πρὸς τὰς αὐτῆς ὑ-
παρχούσας ἐν καιρῷ τῆς ναυσιλαθείας
εὐκολίας.

Καὶ ἡ πρὸς πλοῦν ἀνικανότης ἐνεκα
θαλασσίας συμβάντος δίδει χώραν εἰς ἐγ-
κατάλειψιν. Διακρίνεται δὲ ἡ ἀνικανότης
εἰς σχετικὴν καὶ ἀπόλυτον, μόνον τῆς
δευτέρας παρεχούσης δικαίωμα εἰς ἐγκα-
τάλειψιν. Κατὰ δὲ τὸν Ἀρείον Πάγον (88
τοῦ 1877), σχετικὴν ἀνικανότητα ἀποτε-
λεῖ καὶ ἡ περίπτωσις, καθ' ἣν τὸ πλοῖον,
μὴ ὄν καθ' ἑαυτοῦ ἀνίκανον πρὸς πλοῦν,
ἀδυνατεῖ νὰ ἐκπλῆσῃ τοῦ λιμένος, εἰς ὃν
μετὰ θαλάσσιον δυστύχημα προσωριμίσθη
δι' ἐλλείψιν τῶν πρὸς ἐπισκευὴν μέσων
καὶ ἐνεκα τούτου δημαπρατεῖται. Μὴ ὁ-
ρίζοντος δὲ τοῦ νομοῦ τὰ μέσα τῆς ἀπο-
δείξεως τῆς ἀνικανότητος, ἀπόκειται τῷ
δικαστῇ νὰ ἀποφασίσῃ περὶ τούτου.

Ἡ λόγῳ παρεμποδίσεως ὑπὸ τῆς κυ-
βερνήσεως ἐπιτρεπομένη ἐγκατάλειψις
οὐδέποτε δύναται νὰ γίνῃ πρὸ τοῦ ἀπό-
πλου, ὡς ὀρίζει ρητῶς τὸ ἀρθρὸν 360
Περὶ δὲ τῆς ἐγκαταλείψεως ἐνεκα παρεμ-
ποδίσεως διαταχθεὶς ὑπο τινος δυνά-
μεως ἢ καὶ τῆς κυβερνήσεως μετὰ τὸν ἀ-
πόπλου ὀρίζει τὸ ἀρθρὸν 287. Ὅριζει
δὲ τότε ὁ ἀσφαλιζόμενος κατὰ τὸ ἀρ-
θρὸν 288 νὰ καταβάλῃ πᾶσαν προσπά-
θειαν πρὸς ἀπελευθέρωσιν τῶν ἐμποδι-
σθέντων πραγμάτων.

Μὴ ὑπαρχουσῶν πρὸ πολλοῦ εἰδήσεων
περὶ τοῦ ἡσφαλισμένου πράγματος, τεκ-
μαίνεται ἡ ἀπώλεια αὐτοῦ, ὅτε χωρεῖ ἡ
ἐγκατάλειψις, γενομένη κατὰ τὸν νόμον
(ἀρθρ. 375), μετὰ ἐν μὲν ἔτος, διὰ τοὺς
συνήθεις πλοῦς ἀφ' ἧς χρονολογεῖται
αἱ τελευταῖαι περὶ αὐτοῦ ἀγγελίαι ἢ ὁ
ἀπόπλους αὐτοῦ, μετὰ δυο δὲ ἔτη, διὰ
τοὺς μακροὺς πλοῦς. Ἀλλὰ συνήθως διὰ
τοῦ συμβολαίου ὀρίζονται βραχυτέρας

προθεσμίας. Μετὰ δὲ τὴν παρέλευσιν τῶν προθεσμιῶν ταύτων τρέχει ἡ ὑπὸ τοῦ ἄρθρου 373 ἐνδεχόμενη προθεσμία πρὸς ἐνέργειαν τῆς ἐγκαταλείψεως.

Τέλος ὡς πρὸς τὴν περίπτωσιν τῆς ἐλαττώσεως τῆς ἀξίας τοῦ πράγματος μέχρι τῶν τριῶν τετάρτων αὐτῆς, σημειώται τὰ ἑξῆς. Ὑπάρχει ἀπώλεια τοῦ ἠσφαλισμένου πλοίου οὐ μόνον ὁσάκις βεβαιῶνται κατὰ τὰς νομίμους διατυπώσεις ἢ πρὸς πλοῦν ἀνικανότης αὐτοῦ, ἀλλὰ καὶ ὁσάκις καταχρῶμενος τῇ ἐντολῇ αὐτοῦ ὁ πλοίαρχος ἤθελεν ἐκκινήσει τὸ πλοῖον, χωρὶς νὰ βεβαιωθῇ ἡ πρὸς πλοῦν ἀνικανότης αὐτοῦ, ἐὰν ὁ ἀσφαλιστὴς ἀνεδέχεται καὶ τὴν πολιτικὴν λεγομένην ναυταπάτην. Ὑπάρχει δὲ τοῦ ἠσφαλισμένου φορτίου ἀπώλεια, ὁσάκις π. χ. ταῦτα διηρπάγησαν, ἐξεβλήθησαν εἰς τὴν θάλασσαν ἢ ἐπυρπολήθησαν ἢ ἐξεποιήθησαν χάριν τῶν ἀναγκῶν τοῦ πλοῦ, ἢ τέλος ὁσάκις ἐδημεύθησαν διὰ λόγους, δι' οὓς ἐνέχεται ὁ ἀσφαλιστὴς. Εἰς πάσας τὰς περιπτώσεις ταύτας ἡ ἀπώλεια τῶν 3/4 λογίζεται ὡς ὁλοσχερὴς ἀπώλεια, παρέχουσα τὸ πρὸς ἐγκατάλειψιν δικαίωμα.

Ὡς βλάβη δὲ λογίζεται ἡ μεταβολὴ τῆς καλῆς ποιότητος τοῦ ἠσφαλισμένου πράγματος εἰς κακὴν. Ἐλαττοῦσαν τὴν ἀξίαν αὐτοῦ μέχρι τῶν 3/4. Ὡς δ' εἴρηται καὶ ἐν τοῖς ἔμπροσθεν, συμβάντος δυστυχήματος ἐκ τῶν εἰς βῆρος τοῦ ἀσφαλιστοῦ, ὀφείλει ὁ ἀσφαλιζόμενος νὰ γνωστοποιήσῃ αὐτῷ τὸ γεγονὸς ἐντὸς τριῶν ἡμερῶν, ἐὰν μὴ ὠρίσθῃ διὰ τοῦ ἀσφαλιστικοῦ βραχυτέρα προθεσμία. Ἡ δὲ τριήμερος προθεσμία παρατείνεται λόγῳ ἀποστάσεως κατὰ τὰς διατάξεις τῆς πολιτικῆς δικονομίας.

Τὴν ἐγκατάλειψιν ἐνεργεῖ ὁ ἀσφαλιζόμενος ἢ ὁ τούτου παραγγελιοδόχος, ὁ συνομολογήσας τὴν ἀσφάλειαν, οὗ ἡ πρὸς τοῦτο ἐντολὴ πηγάζει ἐξ αὐτοῦ τοῦ ἀσφαλιστικοῦ συμβολαίου.

Ἡ ἐγκατάλειψις δὲν δύναται νὰ γίνῃ ἐν μέρει ἢ ὑπὸ ὄρον, ὀφείλοντας τοὺς ἠσφαλιζομένους νὰ ἐγκαταλίπῃ τῷ ἀσφαλιστῇ ὁλόκληρον τὸ ἠσφαλισμένον πρᾶγμα, οὐχὶ δηλονότι μόνον τὸ βεβλαμμένον αὐτοῦ μέρος, ὡς καὶ ὅλα τὰ ἐπ' αὐτῷ δικαιώματα καὶ τὰς ἀγωγάς. Προκειμένου δὲ περὶ πλοίου, ἐγκαταλιμπάνεται τὸ ἀσφαλιστῇ καὶ ὁ ναῦλος αὐτοῦ. Ἐὰν δὲ μέρος μόνον τοῦ φορτίου ἔχῃ ἀσφαλισθῇ, καταλιμπάνεται τῷ ἀσφαλιστῇ ἀνάλογον τούτου μέρος.

Ἐνεργεῖται δὲ ἡ ἐγκατάλειψις ἐντὸς τῶν ὑπὸ τοῦ ἄρθρου 373 ἐμ. ν. ὀριζόμενων προθεσμιῶν, μὴ οὕσα κατόπιν ἀπαγωγῆς, ὡς ἀπεφάνηται καὶ ὁ Ἀρειος Πάγος (31 τοῦ 1858). Κατὰ τὸ αὐτὸ δικαστήριον (20 καὶ 90 τοῦ 1846), ἐνεργουμένης τῆς ἐγκαταλείψεως ὑπὸ τοῦ παραγγελιοδόχου, ἡ προθεσμία ἀρχεῖται ἀπ' ἧς ἔλαβε γνῶσιν τοῦ δυστυχήματος αὐτοῦ ὁ παραγγελιοδόχος καὶ οὐχὶ ὁ παρατηρητής.

Ὁ ἀσφαλιζόμενος, ποιούμενος ἐγκατάλειψιν, ὀφείλει νὰ γνωρίσῃ τῷ ἀσφαλιστῇ πάσας τὰς ὑπ' αὐτοῦ γενομένας ἐμέσως ἢ ἐμμέσως ἢ διαταχθείσας ἀπολείας, ὡς καὶ τὰ τυχόν ληφθέντα ναυτοδάνεια. Ἡ δὲ ψευδὴς περὶ τούτων δήλωσις, μὴ προσερχομένη ἐκ λάθους ἢ πλάνης, στερεῖ αὐτὸν τῶν ἐκ τῆς ἀσφαλείας ὠφελειῶν, ὑποχρεοῦμενον καὶ εἰς τὴν ἀπότισιν τῶν ληφθέντων ναυτοδανείων καὶ ἐὰν τὸ πλοῖον ἀπολεσθῇ. Ὀφείλει τοῖς τοῖτοις νὰ ἀποδείξῃ ὅτι εἶχεν ἐπιθυμῶν εἰς τὸ πλοῖον τὰ ἠσφαλισμένα πράγματα καὶ ὅτι ἡ ἀξία αὐτῶν ἔφθανε τὴν ἠσφαλισμένην ποσότητα. Ἀποδεικνύεται δὲ συνήθως ἡ μὲν φόρτωσις διὰ τοῦ φορτωτικοῦ, ὑποστηριζομένου ὑπὸ τῶν τιμολογίων ἡμερικῶν, ἢ δὲ ἀξία αὐτῶν διὰ τῶν τιμολογίων, τῶν βιβλίων τοῦ ἐργαστοῦ ἢ τοῦ πωλητοῦ, ἢ δι' ἄλλων ἐγγράφων.

ἔαν ἐν τῷ ἀσφαλιστικῷ συμβολαίῳ
δεν δορίζεται ὁ χρόνος τῆς καταβολῆς τῆς
ὑπολειψομένης ἀξίας τοῦ ἐγκαταλειφθέν-
τος πράγματος, γίνεται αὕτη ἐντὸς τριῶν
ἡμερῶν ἀπὸ τῆς κοινοποιήσεως τῆς ἐγ-
καταλείψεως. Ὁ δὲ ἀσφαλιστὴς δύναται
μὲν ἀνταποδεῖξαι τὸ ἀνυπόστατον τῶν
ὑπὸ τοῦ ἀσφαλιζομένου παρουσιαζομένων
ἔκθεσιν καὶ τὴν βολιότητα τοῦ ναυα-
γίου ἐπιτροπευομένης αὐτῷ καὶ τῆς μαρ-
τυρικής ἀποδείξεως, ἀλλὰ δὲν δύναται νὰ
κατέβῃ τὴν ἀπότρεξιν τῆς ὑπολειψομέ-
νης ποσότητος, δικαιούμενος μόνον νὰ ζη-
τήσῃ ἐκπληρῶσαι παρὰ τοῦ ἀσφαλιζομένου
ὁ περιπτώσει διαφεύσεις τῶν ἰσχυρι-
σῶν αὐτοῦ, ὧν ἐπὶ τῇ βάσει ἐγένετο ἡ
καταβολή.

Διὰ τῆς ἐγκαταλείψεως ὁ ἀσφαλιστὴς
κρίσσεται κύριος ἀμετάκλητος τῶν ἐγ-
καταλειφθέντων αὐτῷ ὑπολειψομένων πραγ-
μάτων, λογιζόμενος τοιοῦτος ἀπὸ τῆς στιγ-
μῆς τοῦ δυστυχήματος, ἐκτὸς ἔαν ἡ ἐγ-
κατάλειψις ἐγένετο ἐκ πλάνης, ἥτοι διὰ
δυστυχήμα, ὅπερ δὲν συνέβη, ἐξαιρουμέ-
νης καὶ τότε τῆς περιπτώσεως καθ' ἣν ἡ
ἐγκατάλειψις ἐγένετο νομίμως ἐνεκεν
ἐλλείψεως εἰδήσεων. Ὡς κύριος δὲ τοῦ
ἐγκαταλειφθέντος πράγματος ὁ ἀσφαλι-
στὴς ἀποκαθίσταται εἰς ἅπαντα τὰ ἐπ'
αὐτοῦ δικαιώματα τοῦ τέως κυρίου. Πλει-
ονοὶ δ' ὄντων τῶν ἀσφαλιστῶν, περιέρ-
χεται αὐτοῖς ἡ κυριότης τοῦ ἐγκαταλει-
φθέντος πράγματος κατ' ἀνάλογον πρὸς
τὴν ὑπὸ ἑκάστου τούτων συνωμολογημέ-
νην ἀσφάλειαν.

II Περὶ τῆς ἀγωγῆς ἀβα-
ρίας. Τὸ ἕτερον τοῦ ἀσφαλιζομένου δι-
καίωμα εἶναι ἡ περὶ ἀβαρίας ἀγωγή,
ἡμεῖς δὲ δόξαμεν τὸ ὑπολειψομένον πρᾶγμα
ὑπόστει μόνον βλάβην ἢ ζημίαν μὴ φθά-
σαν μέχρι τῶν 3/4 τῆς ἀξίας αὐτοῦ.

Ἐάν ὁ ἀσφαλιζόμενος προτιμᾷ τὴν
περὶ ἀβαρίας ἀγωγήν, καθ' ὃ ἔχει δικαί-
ωμα, ὡς ᾗδ' εἴρηται, καὶ δόξαμεν ὑπάρ-

χει περίπτωσις πρὸς ἐγκατάλειψιν, ἢ ἔαν
ἡ περὶ ἐγκαταλείψεως ἀγωγή αὐτοῦ
ἀπορριφθῇ, ἔχει τὸ δικαίωμα νὰ ἐγειρῇ
τὴν περὶ ἀβαρίας. Μὴ ἔχων δὲ τὸ δι-
καίωμα νὰ ἐγειρῇ συγχρόνως καὶ τὰς δύο
ἀγωγὰς, δικαιούται οὐδὲν ἥττον, ἐγειρῶν
τὴν περὶ ἐγκαταλείψεως ἀγωγήν, νὰ ζη-
τήσῃ ὅπως, ἔαν ἀπορριφθῇ αὕτη ὡς ἀ-
γωγή περὶ ἐγκαταλείψεως, θεωρηθῇ ὡς
ἀγωγή περὶ ἀβαρίας. Ἐάν ὅμως ἐγειρῇ
πρώτην τὴν περὶ ἀβαρίας ἀγωγήν, δὲν δύ-
νεται κατόπιν, ἐγκαταλειπόμενος αὐτὴν,
νὰ ἐγειρῇ τὴν περὶ ἐγκαταλείψεως, καὶ ὁ-
σάκις εἶχε τοιοῦτον δικαίωμα, ὅτε θεω-
ρούμενος ὡς παραιτησάμενος τοῦτο διὰ
τῆς προηγηθείσης ἀγωγῆς περὶ ἀβαρίας.
'Αλλ' ἡ περὶ ἐγκαταλείψεως ἀγωγή, εἰ-
σπραχθεῖσα, ὡς προείρηται, ὑπὲρ τοῦ ἀσφα-
λιζομένου, οὐδέποτε ἀποκαλεῖται τὴν περὶ
ἀβαρίας, ἣν δύναται νὰ ἐγειρῇ καὶ κατόπιν
ὁ ἀσφαλιζόμενος, παραιτούμενος τὴν περὶ
ἐγκαταλείψεως, ὡς ἀπεφάνετο καὶ ὁ Ἀ-
ρειος Πάγος (287 τοῦ 1867, 301 τοῦ
1868). Ἀπορριπτομένης τῆς περὶ ἐγκα-
ταλείψεως ἀγωγῆς λόγω παραγραφῆς,
δὲν εἶναι ἀπαράδεκτος λόγω δεδικασμέ-
νου ἡ περὶ ἀβαρίας ἀγωγή, διότι διαφέ-
ρει τὸ ἀντικείμενον τῆς δευτέρας ἀπορ-
ριφθείσης δὲ τῆς πρώτης ἐκ παρελεύσεως
τοῦ χρόνου, δὲν εἰσχωρεῖ πλέον ἀληθῆς
καὶ πραγματικῇ ἐκλογῇ, ἀλλ' ὑφίσταται
πράγματι μόνον ἡ δευτέρα.

Ἡ περὶ ἀβαρίας ἀγωγή δὲν χωρεῖ ὁ-
σάκις κατὰ τὸ ἀσφαλιστικὸν συμβόλαιον
δὲν ἐνέχεται διὰ τὰς ἀβαρίας ὁ ἀσφαλι-
στὴς. Ἀλλ' ἔαν ὑπάρχῃ περίπτωσις πρὸς
ἐγκατάλειψιν, δύναται ὁ ἀσφαλιζόμενος
νὰ ἐγειρῇ ἀντὶ ταύτης τὴν περὶ ἀβαρίας
ἀγωγήν, καθ' ὃ ἔχει δικαίωμα ἐκ τοῦ
νόμου, ὡς ἀπεφάνετο καὶ ὁ Ἀρειος Πά-
γος (261 τοῦ 1866, 287 τοῦ 1867).

Ἡ περὶ ἀβαρίας ἀγωγή δὲν εἶναι δε-
κτὴ, κοινὴ μὲν οὖσα, ἔαν δὲν ὑπερβαίνει
τὸ ἑκατοστὸν τοῦ ἀθροίσματος τῆς ἀξίας

τοῦ πλοίου καὶ τοῦ φορτίου, μερικὴ δέ, ἐὰν δὲν ὑπερβαίνει, τὸ ἑκατοστὸν τῆς ἀξίας τοῦ ἡσφαλισμένου πράγματος. Δὲν ἐκπίπτειται ὅμως τὸ ἑκατοστὸν τοῦτο τῆς ἀξίας ὑπὲρ τοῦ ἀσφαλιστοῦ, ὡσάκις χωρεῖ ἕνεκα τῆς μείζονος ζητίας ἢ περὶ ἀβαρίας ἀγωγή.

Ἡ περὶ ἀβαρίας ἀγωγή δὲν δύναται νὰ κινηθῇ πρὸ τῆς παρελεύσεως τοῦ χρόνου τῶν εἰς βάρος τοῦ ἀσφαλιστοῦ κινδύνων. ὀφειλόντος ἐν τῷ μεταξύ χρόνῳ τοῦ ἀσφαλιζομένου νὰ προνοήσῃ περὶ ἐπανορθώσεως τῆς γενομένης βλάβης, ἐὰν ὑπάρχῃ τοιαύτη ἀνάγκη.

Ὁ ἀσφαλιζόμενος ὀφείλει, ἐγείρων τὴν περὶ ἀβαρίας ἀγωγήν, νὰ ἀποδείξῃ, ὅτι τὰ βλαβήντα πράγματα εὐρίσκοντο ἐπὶ τοῦ πλοίου, καὶ ὅτι συνέβη τὸ ἐπιχειλούμενον θαλάσσιον δυστύχημα, ἐπιφυλασσομένου πάντοτε τῷ ἀσφαλιστῇ τοῦ δικαίωματος τῆς ἀνταποδείξεως.

Ὁ ἀσφαλιστής, καταβαλὼν τῷ ἀσφαλιζομένῳ τὴν ἀξίαν τῆς ἀβαρίας καὶ ὑποκαθιστάμενος, ὡς εἴρηται, εἰς τὰ δικαιώματα τούτου, δικαιούται νὰ ἀπαίτησῃ τὰς λόγῳ κοινῆς ἀβαρίας εἰσφοράς, ἃς ἔλαβε ἢ δικαιούται νὰ λάβῃ ὁ ἀσφαλιζόμενος.

Υπολείπεται νὰ πραγματευθῶμεν περὶ λύσεως καὶ ἀκυρώσεως τοῦ συναλλάγματος τῆς ἀσφαλείας.

Ἐὰν τις τῶν οὐσιωδῶν ὄρων τοῦ συναλλάγματος τῆς ἀσφαλείας παραλειφθῇ ἐν τῷ ἀσφαλιστικῷ συμβολαίῳ, ἢ τεθεῖς δὲν τηρηθῇ, τὸ συνάλλαγμα τῆς ἀσφαλείας λύεται ἢ ἀναστρέφεται.

Διὰ τὰς βαρυνούσας τὸν ἀσφαλιζόμενον ἐλλείψεις τοῦ συναλλάγματος, μόνον ὁ ἀσφαλιστής δύναται νὰ αἰτήσῃ τὴν ἀκύρωσιν αὐτῆς, τοῦ ἀσφαλιζομένου μὴ δυναμένου νὰ ὠφελθῇ ἐκ τῆς ἰδίας δολιότητος. Μὴ ὑπάρχοντος ὅμως δόλου, ἀμφότερα τὰ μέρη δικαιούνται νὰ αἰτήσωνται τὴν ἀκύρωσιν τοῦ συμβολαίου.

Ἐὰν ὁμως ἐκατέρωθεν ὑπάρχῃ δόλος, ἀμφότερα ἀποκλείονται.

Ὑπαρχουσῶν συνωμολογημένων πειστικῶν ἀσφαλειῶν διαδοχικῶς γενομένων, ἐὰν ἡ πρώτη ἀπορροφᾷ ὁλόκληρον τὴν ἀξίαν τοῦ πράγματος, αὕτη μόνη ἰσχύει τῶν λοιπῶν θεωρουμένων ὡς μὴ γενομένων, δικαιουμένων τότε τῶν μετὰ τὴν στέρωσιν ἀσφαλιστῶν νὰ λάβωσι ἡμετέρας ἀποζημιώσεως ἡμῖς τοῖς ἑκατὸν ἐπὶ τῷ ὑφ' ἑκάστου τούτων ἡσφαλισμένου πλοίου. Ἐὰν δὲ δὲν ἀπορροφᾷ ὁλόκληρον τὴν ἀξίαν τοῦ πράγματος ἡ πρώτη ἀσφάλεια, αὕτη μὲν ἰσχύει ὁλόκληρως καὶ δὲ μετ' αὐτὴν διὰ τὸ ὑπόλοιπον τῆς ἀξίας τοῦ πράγματος.

Ἀρξαμένων τῶν κινδύνων, ἐὰν παρὰ τοὺς ὅρους τοῦ ἀσφαλιστικοῦ συμβολαίου ἐγένετο ἀλλαγὴ πορείας ἢ πλοῦ οὐκ ἐπικεν ἑνωτέρας βίας, ὁ ἀσφαλιστής, καὶ μὴ ζητήσας τὴν ἀκύρωσιν τοῦ συμβολαίου, ἀπαλλάσσεται πάσης ὑποχρεώσεως πρὸς τὸν ἀσφαλιζόμενον, ὑποχρεουμένη οὐδὲν ἦτοιν εἰς τὴν καταβολὴν τῶν ἀσφαλιστρῶν.

Πτωχεύσαντος τοῦ ἀσφαλιστοῦ πρὸ τῆς παρελεύσεως τοῦ χρόνου τῶν κινδύνων, ὁ ἀσφαλιζόμενος δύναται νὰ ζητήσῃ τὴν ἑγέρσιν διὰ τὴν ἐν δέοντι χρόνῳ καταβολὴν τῆς ἡσφαλισμένης τοῦ πράγματος ἀξίας, ἢ τὴν λύσιν τῆς ἀσφαλείας. Τὸ αὐτὸ δικαίωμα ἔχει καὶ ὁ ἀσφαλιστὴς ἐὰν ὁ ἀσφαλιζόμενος πτωχεύσῃ, πρὸ τῆς συνωμολογημένης προθεσμίας καταβολῆς τῶν ἀσφαλιστρῶν.

Μὴ ἐκτεθέντος εἰς θαλασσίους κινδύνους τοῦ ἡσφαλισμένου πράγματος, τὸ συνάλλαγμα τῆς ἀσφαλείας λύεται.

Ἐὰν κατὰ τὴν στιγμὴν τῆς συνολογήσεως τῆς ἀσφαλείας τὸ πρᾶγμα ἔσται ἀπολεσθῇ ἢ εὐδωθῇ, λύεται τὸ συνάλλαγμα τῆς ἀσφαλείας, ἐὰν κατὰ τὴν σύνταξιν τοῦ συμβολαίου ὁ μὲν ἀσφαλιζόμενος ἡγνέει τὴν ἀπώλειαν τοῦ πράγματος.

ματος, ὃ δὲ ἀσφαλιστὴς τὴν εὐδωσιν αὐτοῦ. Ἐν ἑλλείψει δ' ἄλλων ἀποδεικτικῶν μέσων, ὁ νόμος ὑποτίθῃσι κατὰ τεκμήριον τὴν γνῶσιν τῆς ἀπωλείας ἢ τῆς εὐδωσικῆς ἀναλόγως τῆς ἀποστάσεως τοῦ τόπου τῆς συντάξεως τοῦ συμβολαίου καὶ τοῦ τόπου τῆς ἀπωλείας ἢ τῆς εὐδωσικῆς κατὰ τὰ ἐν τοῖς ἀρθροῖς 366 καὶ 367 ἐμ. π. ἀριζόμενα.

Ἐπαρχούσης ἀποδείξεως κατὰ τοῦ ἀσφαλιζομένου, ὑποχρεοῦται οὗτος εἰς τὴν καταβολὴν διπλοῦ τοῦ συμπεφωνημένου τοῦ ἀσφαλιστροῦ. Ἐπαρχούσης δ' ἀποδείξεως κατὰ τοῦ ἀσφαλιστοῦ, ὑποχρεοῦται οὗτος νὰ καταβάλῃ τῷ ἀσφαλιζομένῳ ποσότητι ἴσην μὲ τὸ διπλοῦν τῶν συμπεφωνημένων ἀσφαλιστροῦ. Τὸν ἐξ ὅλων ἀρεῖλει ἀποδεῖξαι ὁ τοῦτον ἐπικαλούμενος.

Ἐὰν ὁ μελετηθεὶς πλοῦς δὲν ἐξετελέσῃ, ἢ ἂν δὲν ἐπεβιβάσθῃσαν τὰ ἡσφαλισμένα πράγματα τῇ θελήσει τοῦ ἀσφαλιζομένου, τὸ συνάλλαγμα τῆς ἀσφαλείας ἀκυροῦται. ὑποχρεομένου τοῦ ἀσφαλιζομένου νὰ καταβάλῃ τῷ ἀσφαλιστῇ ἡμισυ τοῖς 0/0 ἐπὶ τῆς ἡσφαλισμένης ἀξίας.

Κατὰ τὰς ἀνωτέρω περιπτώσεις ἐπέρχεται φυσικῶς ὀλική τοῦ συναλλάγματος τῆς ἀσφαλείας ἀκύρωσις. Δύναται ὅμως νὰ ἐπέλθῃ καὶ μερικὴ ἀκύρωσις εἰς τὰς ἀνωτέρω περιπτώσεις.

Ὅταν δὲν ἐπεβιβάσθῃ ὁλόκληρον τὸ πλοῖον φορτίον ἢ ἀπεβιβάσθῃ ἐν μέρει κατὰ τὸ ταξίδιον, ἢ ἡ δηλωθεῖσα αὐτοῦ ἔξις εἶναι κατωτέρα τῆς πραγματικῆς. Καὶ ἐὰν μὲν δὲν ἐφορτώθῃ ὁλόκληρον τὸ φορτίον ἢ ἀπεβιβάσθῃ μέρος αὐτοῦ κατὰ τὸ ταξίδιον, ἡ ἀσφάλεια περιόριζεται εἰς τὸ ἐπιβιβάσθῃ ἢ τὸ ἐναπομείνῃ ἐν τῷ πλοίῳ φορτίον, ὑποχρεομένου διὰ τὸ λοιπὸν τοῦ ἀσφαλιζομένου νὰ καταβάλῃ τῷ ἀσφαλιστῇ ἡμισυ τοῖς 0/0 ἐπὶ τῆς ἡσφαλισμένης ἀξίας αὐτοῦ.

Ἐὰν δὲ ἐδηλώθῃ ἡ ἔξις τῶν ἡσφαλισμένων πραγμάτων ἀνωτέρα τῆς πραγματικῆς, ὑπάρχοντος μὲν ὁλοῦ, ὁ ἀσφαλιζόμενος ὑποχρεοῦται νὰ καταβάλῃ ὁλόκληρον τὸ ἀσφάλιστρον, μὴ δικαιούμενος ἐν περιπτώσει ἀπωλείας νὰ ἀξιώσῃ τὴν ἡσφαλισμένην αὐτοῦ ἔξιαν. Ἐὰν δὲ δὲν ὑπάρχῃ ὁλόγος, ἡ ἀσφάλεια περιορίζεται εἰς τὴν ἀληθῆ τοῦ πράγματος ἔξιαν, γινομένην κατ' ἐκτίμησιν.

Ἐὰν ἡ τοῦ φορτίου ἀσφάλεια συνωμολογήθῃ ἀμωτερότους, τὸ δὲ πλοῖον, φθάσας εἰς τὸν προορισμὸν αὐτοῦ, δὲν ἐφορτώθῃ ἢ ἐφορτώθῃ ἑλλιπῶς διὰ τὸν τῆς ἐπανόδου πλοῦν, ὁ ἀσφαλιστὴς λαμβάνει κατὰ τὸ ἄρθρον 256 μόνον τὰ δύο τρίτα τοῦ συνωμολογηθέντος ἀσφαλιστροῦ, ἐὰν δὲν ὑπάρχῃ ἐναντία συμφωνία. Ἀλλ' ἢ ἐπὶ τοῦ πλοῖου ἀμωτερότους ἀσφάλεια δὲν ὑποκειται φυσικῶς εἰς τοιαυτὴν ἐλάττωσιν.

II Χρυσανθόπουλος

Ἀσφάλεια χερσαῖαι. Πλὴν τῆς ἀσφαλείας κατὰ τῶν ἀπὸ τῆς θαλάσσης δυστοχημάτων (περὶ τῆς πραγματευεται ἰδίως τὸ ὑπὸ τὴν λέξιν ἀσφάλεια θαλασσία ἄρθρον), ἀσφαλιζονται ὑπὸ εἰδικῶν ἀσφαλιστικῶν ἐταιρειῶν καλούμενων γενικώτερον ἑταιρείων χερσαίων 1) τὰ κτήνη, εἴτε κατ' ἀγέλας ἐναντίον τῶν ἐνδεχομένων ἀπὸ ἐπιδημικοῦ νοσήματος κινδύνων, εἴτε καὶ κατὰ μονάδας ἐναντίον τοῦ ἐξ ἄλλης ἀφορμῆς θανάτου, 2) τὰ ἀγροτικὰ προϊόντα ἐναντίον τῶν ἐνδεχομένων πλημμυρῶν ἢ τῆς ἐκ τῆς χαλάζης καταστροφῆς, 3) τὰ ἀστικὰ κτήματα καὶ τὰ ἐν αὐτοῖς παντὸς εἶδους σκευὴ κατὰ τῆς ἐνδεχομένης ἐξ ἐμπρησμοῦ καταστροφῆς, 4) ὁ βίος αὐτοῦ τοῦ ἀνθρώπου κατ' ἐνδεχομένου προώρου θανάτου (χάριν τῶν ἐπιζώντων τέκνων αὐτοῦ ἢ ἄλλων προσφιλῶν αὐτῷ ὄντων). Πιστῶν δὲ τῶν ἐταιρειῶν τούτων σπουδαιόταται εἶναι αἱ ἀσφαλιζούσαι κατὰ

τῆς ἐκ τοῦ πυρός καταστροφῆς, μονολογεῖ: λεγόμενα πυρὰ σφαιλιστικά ἐταίρεται. Σημειώτεον ὅτι περὶ πάντων τῶν εἰδῶν τούτων τῶν ἀσφαλειῶν, τῶν χειρῶν λεγόμενων ἀσφαλειῶν, σιωπᾷ ὁ ἐμπορικὸς ἡμῶν νόμος (ἀντίτυπον τοῦ γαλλικοῦ ἐμπορικοῦ νόμου τοῦ 1807), ὡς συνταχθεὶς ἐν χρόνῳ, καθ' οὓς δὲν εἶχεν ἐτι ἀναπτυχθῆ τὸ πνεῦμα τοῦ συνταξισμοῦ. Διὸ ἀνάγκη νὰ προνοήσωμεν περὶ τῆς συμπληρώσεως κατὰ τοῦτο αὐτοῦ κατὰ τὸ παράδειγμα τῶν νεωτέρων ἐμπορικῶν νόμων, ὅποιοι ὁ Ὁλλανδικός, ὁ Ἰσπανικός, ὁ Ἰταλικὸς τοῦ 1882.

Θ. Ν. Φλογαίτης

Ἀσφαλείας καὶ ἀνεξαρτησίας τοῦ Κράτους προσβλητικὰ ἀδικήματα.

Ἐν τῷ ποινικῷ νόμῳ ὑπὸ τὸν τίτλον «περὶ ἐσχάτης προδοσίας, προδοσίας τῆς πατρίδος καὶ ἄλλων πράξεων κατὰ τῆς ἀσφαλείας καὶ ἀνεξαρτησίας τοῦ Κράτους» διαλαμβάνονται τὰ ἀδικήματα τῆς ἐσχάτης προδοσίας καὶ τὰ παραπλήσια ἀδικήματα, εἰς ᾧ ἐπιβάλλεται θανατικὴ ποινὴ, μεταβαλλομένη εἰς ποινὴν ἰσοβίου δασμῶν ἐσχάκις ἔχουσι χαρακτῆρα πολιτικοῦ ἀδικήματος, τὰ ἀδικήματα τῆς προδοσίας τῆς Πατρίδος, (προδοσίας δηλονότι μὴ ἐσχάτης), εἰς ᾧ ἐπιβάλλεται ἡ ποινὴ τῶν προσακρίων δασμῶν, καὶ αἱ κατὰ τῆς ἀσφαλείας καὶ ἀνεξαρτησίας τοῦ Κράτους ἄλλαι πράξεις, αἵτινες δὲν ἀπαρτίζουν μὲν ἀδικήμα προδοτικῆς φύσεως διὰ τὴν ἑλλειψιν προδοτικοῦ σκοποῦ, δύνανται ὅμως νὰ παραβλάψωσι μετὰ τὴν ἐκ τούτου τὴν ἀσφάλειαν, διὰ τοῦτο δὲ τιμωροῦνται μὲν, ἀλλὰ διὰ φυλακίσεως μόνον ἢ εἰρκτῆς. Γοιαῦται πράξεις εἶναι Α') ἡ χρῆσις ἀθεμίτων μέσων πρὸς κτήσιν γνώσεως τῶν ἀπορρήτων διαπραγματεύσεως ἢ πολεμικῆς ἐπιχειρήσεως ἢ σχεδίων πολεμικῶν κινήματων ἢ

τῆς διαγραφῆς φροσίων καὶ ἄλλων ἡρωμάτων, ὀπλοθηκῶν, λιμένων ἢ δομῶν ἢ ἐπιστολῶν, ἐγγράφων ἢ ἀπορρήτων τῆς Ἐπικρατείας, ὧν ἡ φανέρωσις δύναται εἰς ἐμβάλην εἰς κίνδυνον τὸ πολίτευμα ἢ τὸ δικαίωμα, τὰς ἀξιώσεις, τὰς ἐσωτερικὰς σχέσεις ἢ τὴν ἀσφάλειαν τοῦ Κράτους, καὶ ἡ φανέρωσις εἰς ἄλλον ἐγγράφων, ἐπιστολῶν ἢ ἀπορρήτων τοῦ Κράτους. Τιμωροῦνται δ' αἱ πράξεις αὗται διὰ φυλακίσεως τοῦλάχιστον ἐξαμήνου ἐσχάκις δὲν ἐτελέσθησαν ἐπὶ σκοπῷ ἐσχάτης προδοσίας (Ποιν. νόμου ἄρθ. 133). Β') ἡ πρόκλησις εἰς μεσολάβησιν, ἐκινδύνουν εἰς τὴν ἀνεξαρτησίαν καὶ αὐτονομίαν τοῦ Κράτους, ξένης δυνάμεως πρὸς ὑποστήριξιν ἀξιουμένων δικαιωμάτων ἢ διὰ φαινόμενα παράπονα κατὰ τῆς Ἐπικρατείας, τοῦ ἡγεμόνος ἢ τῶν συμπολιτῶν καὶ ἡ ἐκ προθέσεως ἀντίπραξις εἰς τὰς μετ' ἄλλων δυνάμεων ὑπαρχούσας συνθήκας καὶ ἡ οὕτω περιαγωγή εἰς κίνδυνον τῆς ἀσφαλείας ἢ αὐτονομίας τοῦ Κράτους. Τιμωροῦνται δ' αἱ πράξεις αὗται δε' εἰρκτῆς μὴ ὑπερβαίνουσας τὰς κατὰ ἔτη. (Ποιν. νόμου ἄρθ. 134). Γ') ἡ ἀνευ κυβερνητικῆς ἀδείας στρατολόγησις Ἑλλήνων πρὸς στρατιωτικὴν ὑπηρεσίαν ξένης δυνάμεως (μὴ διατελουστος εἰς ἐθνικὰς σχέσεις πρὸς τὴν Ἑλλάδα) ἢ χρηγία βοθηθείας καὶ ἀντιλήψεως εἰς τοῦτον αὐτογνώμονα στρατολόγον τιμωρεῖται δ' αὕτη διὰ διετοῦς τοῦλάχιστον φυλακίσεως. (Ποιν. νόμου ἄρθ. 136). (Ἰδε καὶ Ἐσχάτη προδοσία καὶ Προδοσία τῆς πατρίδος).

Θ. Ν. Φλογαίτης

Ἀσφάλιον, ἢ διαβατήριον καὶ

ἀδειὰ μεταφορὰς ἐμπορευμάτων ἐν τολέμῳ (sauf-conduit). Ὁ ἀρχηγὸς τοῦ τολέμου στρατοῦ παρέχει ἔστιν ὅτε εἰς τὴν πρόσσωπα τὴν ἀδειαν νὰ διέρχωνται τὸ ὑπὸ τῶν στρατευμάτων αὐτοῦ κατεχόμενον ἔδαφος, χωρὶς νὰ ὑποβληθῶσιν

Τὸ χορηγηθὲν ἀσφάλιον αἱρεται ἢ θεωρεῖται ἀνίσχυρον

α') Ὅσακις ἡ ἐκδοῦσα τοῦτο ἀρχὴ ἢ ἡ ἄνωτέρα ταύτης ἤθελεν ἀνακαλέσει αὐτό.

β') Ἐὰν ἐγένετο κατάχρησις τοῦ ἐγγράφου τούτου ἐπὶ βλάβῃ τοῦ ἐκδόντος αὐτὸ πολέμου, ὅτε δύναται νὰ ἀφαιρέσῃ αὐτὸ καὶ πάσῃ ἄλλῃ ὑποδεεστέρα στρατιωτικῇ ἀρχῇ, ἥτις ὁμοίως ὀφείλει νὰ γνωστοποιήσῃ τοῦτο εἰς τὸν ἐκδόντα τὸ ἐγγράφον ἀρχηγόν.

Διὰ δὲ τῶν ἀδειῶν μεταφορᾶς ἐμπορευμάτων (*licences de commerce*) παρέχεται ὑπὸ τῶν ἀρχηγῶν τῶν στρατιωτικῶν δυνάμεων ἡ ἀδεια τῆς μεταφορᾶς ἐμπορευμάτων, ἅτινα δυνάμει τῶν τοιούτων ἀδειῶν δὲν ὑπόκεινται εἰς τὴν κατὰ τοὺς νόμους τοῦ πολέμου ἀσκουμένην λείαν. Ἐννοεῖται δ' ὅτι καὶ αἱ τοιαῦται ἀδειαὶ εἰσι σεβάσται· ἐφ' ὅσον οἱ λαθόντες αὐτάς δὲν ἐκτρέπονται εἰς κατάχρησις ἢ εἰς παραβίασιν τῶν ὅρων, ὑφ' οὓς ἐπετράπη αὐτοῖς ἡ μεταφορὰ ἐμπορευμάτων εἰς ὁρισμένα μέρη.

II. Χρυσανθόπουλος.

Ἀσώματον πρᾶγμα (*res incorporalis*). Τὰ πράγματα, ἧτοι αἱ ἀυθύπαρκτοι καὶ ἀπρόσωποι ὕλικοι οὐσίαι, εἰσὶν ἀναγκάτως ἐν σώματα. Ἀλλὰ μεταφορικῶς ὠνομάσθησαν ὑπὸ τῶν Ῥωμαίων ἁ σώματ' α πρᾶγματ' α τὰ ἐν τῇ παρουσίᾳ τινὸς δικαιώματα, πλὴν τῆς κυριότητος, ἐξ οὗ καὶ ὁ ὁρισμός, καθ' ὃν «σωματικὰ μὲν ἐστὶ τὰ ἀφ' ἧς ἡ θεὰ καταλαμβάνομενα, οἷον ἄγρος, ἐσθῆς, χρυσὸς κτλ., ἀσώματα δὲ τὰ μὴ ἀφ' ἧς μήτε θεὰ καταλαμβάνομενα, ὅποῖα ἐστὶ τὰ ἐν δικαίῳ συνιστάμενα, οἷον κληρονομία καὶ ὁ οὐσούφρουκτος καὶ αἱ ἐνοχαὶ καθ' οἷονδ' ἕποτε τρόπον γινόμεναι (N. 1 § 1 Βασιλ. 46. 3). Εἰρήσθω ὅτι κατὰ τὴν ὀρθὴν παρατήρησιν τοῦ Οἰκονομίδου (Στοιχεῖα ἀστικού δικαίου § 26 σημ. 2)

ὁ διὰ τοῦ ἡμετέρου νόμου περί διακρίσεως κτημάτων (ἄρθ. 3) διδόμενος ὅρισμός (παρληφθεὶς ἐκ τοῦ αὐστριακοῦ νόμου), ὅτι ἐνσώματόν ἐστι τὸ ὑποκείμενον τῇ ἡμετέρᾳ αἰσθήσει· εἶναι ἥκιστα δόκιμος. διότι τότε ἔπρεπε καὶ τὰ ὁφραγὰ καὶ ἀκουστὰ πράγματα νὰ ᾖσιν ἐνσώματα.

Θ. Ν. Φλογαίτης.

Ἄσωτος (prodigus). Ὡς παρατηρήσαμεν ἐν τῇ λέξει ἀντιλήπτωρ, εἰς τὸν ἄσωτον διορίζεται κατὰ μὲν τὸ σχέδιον τοῦ Κώδικος ἀντιλήπτωρ, κατὰ δὲ τὴν Πολιτικὴν ἡμῶν δικονομίαν (ἄρθ. 671) κτηδεμῶν, καθ' ὃν τρόπον διορίζονται οἱ κτηδεμόνες τῶν βλακῶν, παραφρονῶν καὶ μανιακῶν. (Ἰδε λέξεις Ἀντιλήπτωρ καὶ Ἀπαγόρευσις). Ἀλλὰ τίς ἐστὶν ἄσωτος; Οἱ νεώτεροι κώδικες, ὡς καὶ ἡ πολιτικὴ ἡμῶν δικονομία, δὲν περιλαμβάνουσιν ὅρισμόν τινα τοῦ ἄσωτου. Κατὰ τὸ Ρ.Δ. ἄσωτός ἐστιν ὁ μὴ τε μέτρον μὴ τε κειρὸν διαπάνης ἐπιστάμενος (Ν. 1 πρ. Πανθ. 27. 10. Ν. 1 πρ. Βασίλ. 38. 10).

Θ. Ν. Φλογαίτης

Ἀτέλεια (καὶ ἀπαλλάγαι ἢ ἐξαίρεσις) χαρακτηρίζονται αἱ δυνάμεις τῶν νόμων ἀπαλλάγαι ἐκ τινος φορολογίας, εἴτε ἀντικειμένων τινῶν π.χ. λόγῳ προστασίας τῆς ἐγχωρίου βιομηχανίας, ἢ δι' οἰονδήποτε ἄλλον λόγον, εἴτε καὶ ὠρισμένης κατηγορίας προσώπων, οἷον δημοσίων ὑπαλλήλων καὶ ἄλλων, προκειμένου περὶ φόρου ἐπιτηδεύματος. Τὰς ἀτελείας ἀπαντῶμεν κυρίως μὲν ἐν τῇ ἐμμέσῳ, οὐχ ἥττον δὲ καὶ ἐν τῇ ἀμέσῳ φορολογίᾳ, ἐχούσας ὡς ἑξῆς.

Α'. Ἐμμέσος φορολογία. Ὁ ν. ΒΡΚΑ' τῆς 30 Δεκ. 1892 περὶ τελωνιακοῦ δασμολογίου ἐν κεφ. Δ' λεπτομερῶς καθώρισε τὰ ἀντικείμενα, ἀτινα ἀπαλλάσσονται τοῦ εἰσαγωγικοῦ τέλους (βλ. λ.). Ταῦτα εἶνε τριῶν

κατηγοριῶν. ἦτοι Α) τὰ σμολόγιον (βλ. λ.) καὶ εἰδικῶν νόμων ἢ συμβάσεων. Β) τὰ ὑλικά τοῦ ὁδοῦ τοῦ Ἀθηνῶν, ν. ΔΜ τοῦ ΣΠΑΠ κλπ.) ἐξηρημένα χάριν ὠρισμένων προσώπων. γ) τὰ χρῆσιν τοῦ βασιλείως καὶ τῆς γενείας προωρισμένα. δ) τὰ ἡγεμόνας, ἀρχηγούς ξένων καὶ πρίγκιπας τῶν βασιλευσσειῶν, οἵτινες μεταβαίνουσιν τέρα ἐπικρατεία πρὸς προστασίαν ἢ διέρχονται δι' αὐτῆς, πρὸς τῆς ἀμοιβαιότητος ἐκ μεθερησέων των. ε) ὅσα τοὺς προϊσταμένους διπλωματοκτορας, τοὺς διαπεπιστευμένους, ὑπὸ τὸν αὐτὸν ὄρον. ζ) τὰ χρῆσιν ξένων πολεμικῶν πλεμμένα εἶδη καὶ ε) τὰ ἀντιἐπιπλά τῆς πρώτης ἐγκαταστήκοντα εἰς τοὺς ἐν Ἑλλάδι ξένους, ὑπὸ τὸν μνηθῆντα πλὴν τῶν εἰδῶν καταναλώποικακῶν κλπ. Γ) Ἐκ διαλόγων ἀπαλλάσσονται εἰς τοὺς α) τὰ πρὸς χρῆσιν ὁδοβατῶν καὶ πληρωμάτων πχειρισμένα εἶδη ἐνδυμασίας, καθαριότητος, κλπ. β) τὰ διὰ τοὺς ἱεροὺς ναοὺς. γ) τὰ πηρεσίαν τοῦ ἐθνικοῦ πανεπιστημίου καὶ παραρτημάτων αὐτοῦ. δ) τὰ κείμενα τεχνῶν καὶ ἐπιστηνωρισμένα δι' ἀνεγνωρισμένονικους καὶ καλλιτεχνικούς σθεατρικαὶ ἀποσκευαὶ καὶ ἐποιῶν ἢ αἰοιδῶν, ὅταν πρὸς νὰ ἐξαγῶσι τῆς ἐπικρατείας τῆς κατὰ ξηρὰν μεθορίου αγόμενα φορτηγὰ ζῶα, ὑπὸ ἐντὸς ὁκτῶ μηνῶν ἐξάγοντα τῶν τελωνιακῶν ἀρχῶν. ζ)

πικρατείαι καὶ ἐπαναφερόμενα, διακρινόμενα δὲ διὰ προσθέ-
σμάτων, τεθέντων ὑπὸ τῆς τε-
λεως κατὰ τὴν ἐξαγωγὴν τῶν
ἐπαναφερόμενα ἐγγώρια φυσικὰ
ὧν ὑμοσιῶν δὲν παράγονται ἐν
τῇ, τῇ εἰδικῇ δὲ ἀδεία τοῦ ἐπὶ
ὑπουργοῦ πάντα τὰ ἐπανα-
ἐγγώρια προϊόντα, όταν βεβαι-
μοφρίτως ἢ ταυτοῦτος τούτων
νώστων ἐξωτερικῶν σημάτων ἢ
ποδείξεως, ὅτι δὲν ἐξετέθησαν
ὑβερν ἐμπόριον ἐν τῇ ἀλλοδα-
γομένης ταύτης ἐντὸς ἀνατρε-
καπενθημέρου διορίας ἀπὸ τῆς
τῆς αὐτῶν. 9) τὰ ὑπὸ δικαστι-
εἰσαγόμενα πειστήρια. 1) τὰ
θεσπὶν ἐγγώριων προϊόντων εἰς-
δοχεῖα, ὑπὸ τὸν ὅρον τῆς ἐπα-
αὐτῶν εἰς τὸ ἐξωτερικόν. 1α) τὰ
μετὰ ἢ μετασκευὴν ὁμοίως εἰς-
καὶ ὑπὸ τὸν αὐτὸν ὅρον. 1β) τὰ
ἐν τῆς δημοσίας ὑπηρεσίας εἰς-
1γ) τὰ δείγματα ἀνεῦ ἐμπορι-
καὶ 1δ) τὰ ἀποστελλόμενα ἐκ
ἐπὶ ἐκθέματα εἰς ἐκθέσεις τῆς
ίας. — ὡς καὶ τὰ ἐκ τῆς ἡμε-
στελλόμενα πρὸς τοιοῦτον σκο-
λάσσονται παντὸς φόρου.
δὲ καὶ νόμων ἀπὸ ἀλλοδα-
ωγικοῦ τέλους. α) προϊόντα καὶ
εἰσαγόμενα ἐκ τῆς πεδιδό-
τῆς ἐμὼνυμον πόλιν πρὸς το-
τανάλωσιν, ὡς καὶ τα κτήνη
ικὰ ἐργαλεῖα, τὰ χρησιμεύοντα
τῶν μεθορίων ἐλλήνικων χω-
δαίνοντας ἐκάστοτε εἰς τὴν ὁ-
χώραν πρὸς καλλιέργειαν τῶν
των, ὡς καὶ τὰ ἀνάπαλιν τὰ
κατοίκων τῆς Ἑλλάδος μεταφε-
τὸ ὀθωμανικὸν ἐπὶ προσκαί-
ῃ πρὸς νομὴν κτήνη καὶ ἐπα-
α εἰς τὴν ἡμεδαπὴν ἐντὸς ὁ-
εἰς τὰ ὑποτα ἐπιτρέψῃ

Β. Δ. (ν. ΠΜ' τῆς 19 Μαρτίου 1882.
"Ὁρα Β. Δ. 29 Μαρτ. 1882, ἐπιτρέ-
ψαντα τοιαύτας ἀπαλλαγάς. 6) ὁ βάμ-
θαὶ καὶ ὁ σῖτος, ἀτινα εἰσάγονται προ-
σωρινῶς πρὸς μόνον τὸν σκοπὸν νὰ ἐκ-
κοκκισθῶσιν ἢ νὰ ἀλεσθῶσι καὶ νὰ ἐξα-
γῶσι πάλιν ἐκτὸς τοῦ Κράτους, ὅπου ὁ-
πάρχουν ἀτμοκίνητοι ἐκκοκκιστικά καὶ μη-
χαναὶ καὶ ἀτμοκίνητοι ἀτμομύλοι (ν.
ΥΜΒ' 27 Μαΐου 1871 καὶ Π. Δ. 7. Ἰ-
ουλ. 1871 — 1 Φεβρ. 1894). γ) ὁ διὰ
θαλάσσης εἰς τὴν ἀλλοδαπὴν ἐξαγόμενος
ἐγγώριος οἶνος παντὸς εἶδους καὶ τὸ γλεῦ-
κος (ν. ΑΨΠΕ' 21 Δεβρίου 1889).

Προστασίας δ' ἐνεκα τῆς ἐγγώριου
βιομηχανίας δι' εἰδικῶν μὲν νόμων ἀπὸ
ἀλλοδαπῶν εἰσαγωγικοῦ τέλους καὶ παντὸς
ἄλλου φόρου αἱ πρὸς παραγωγὴν σε α-
τίνης καὶ σε ατίνης καὶ κτήνων κτήνων χρη-
σιμεύουσαι πρῶται ὕλαι (ν. ΑΨΚ' 16
Μαρτ. 1891), ὡς καὶ ἡ πρώτη ὀλη (ἰ-
λὺς ζακχάρεως), ἢ εἰσαγομένη πρὸς πα-
ραγωγὴν σπινθώματος ὑποδημάτων (ν.
ΒΞΓ' 31 Ἰουλ. 1892). Διὰ δὲ τοῦ ν.
ΒΡΝΗ' 13 Φεβρ. 1893 ἀπὸ ἀλλοδαπῶν
παντὸς τέλους ἢ φόρου αἱ πρῶται ὕλαι
αἱ εἰσαγόμεναι καὶ χρησιμεύουσαι εἰς πα-
ραγωγὴν βιομηχανικῶν προϊόντων ἐν ἐρ-
γαστασίαις ἐπὶ ἐξαγωγῇ αὐτῶν μεταπε-
ποιημένων εἰς βιομηχανικὰ προϊόντα.

Β'. Ἀμεσοὶ φορολογεῖται. Ὡς
ἐκ τῆς ἀρχῆς τῆς γενικότητος τοῦ
φόρου μόνον εἰς ἐξαιρετικὰς ὁλως
περιστάσεις τὸ δίκαιον ἀπαιτεῖ νὰ
παλλάσσῃται τικ τοῦ φόρου, ὅστις βαρύν-
νει πάντα πολίτην (Σύνταγμα ἀρθ. 3).
Ἰδίαι δὲ προκειμένου περὶ ἀμέσων φο-
ρων, μόνον ἡ ἀκρα ἐνδεῖα κατ' ἀρ-
χὴν εἶνε λόγος ἀπαλλαγῆς. Τούτων ἐνε-
κεν οἱ νόμοι τῆς ἀμέσου φορολογίας δὲν
διαλαμβάνουσιν ἀπαλλαγὰς ἢ ἐξαιρέσεις,
ἀλλ' ἐφαρμόζονται ἐπὶ παντὸς πολίτου
ἐκ τῶν ὑποβαλλομένων εἰς αὐτοὺς. Κατ'
ἐξαιρέσιν τοῦ κανονοῦ ἐπαρχίαι τινὲς τοῦ

Κράτους, ἐξ ἱστορικῶν λόγων ἢ παλαιῶν ἐθίμων, ἀπηλλάγησαν εἰδους τινὸς φορολογίας, ἢ ἀνεγράφησαν ἐν τοῖς φορολογικοῖς νόμοις ἀπαλλαγαί τινες ἐκ τῆς φορολογίας ἢ ἀτέλειαι, ἔνεκεν ἰδιαιτέρων λόγων, οἷον χάριν ἐνδεοῦς τινος φορολογικῆς κλάσεως, χάριν ἀνακουφίσεως τοῦ πληθυσμοῦ ἐκ τοῦ βάρους τῆς φορολογίας προϊόντων πρώτης ἀνάγκης. Τοιοῦτοτρόπως δ' ἐν ἐ φ ρ μ ὁ ὅ ρ ο ν τ α ι παρ' ἡμῶν Α') ἡ φορολογία τῶν προϊόντων τῆς γῆς καὶ τῶν ζώων α) ἐν Ἐπτανήσῳ, ἥς τὰ προϊόντα ὑπόκεινται εἰς ὁασμὸν μόνον ἐν τοῖς τελωνείοις κατὰ τὴν διὰ θαλάσσης μεταφορὰν καὶ τὴν ἐξαγωγὴν αὐτῶν (ν. ΒΠ τοῦ 1892, ἄρθρ. 128, 129). β) ἐν ταῖς ἐπαρχίαις Οἰτύλου καὶ Γυθείου καὶ εἰς τὰ χωρία Καστάνια τοῦ δήμου Μελιτίτης τῆς Λακεδαίμονος, τῶν Λακωνικῶν προϊόντων φορολογουμένων ἐπίσης κατὰ τὴν ἐξαγωγὴν ἢ τὴν μεταφορὰν αὐτῶν διὰ ξηρᾶς ἢ διὰ θαλάσσης. γ) ἐν Θήρᾳ, Θηρασίᾳ καὶ Πάρῳ, ὅπου δὲν ἐφαρμόζεται ἡ ἐπὶ τῆς ἀποταμιεύσεως τοῦ οἴνου φορολογία, ἀλλὰ μόνη ἡ κατὰ τὴν μεταφορὰν αὐτοῦ ἐν τοῖς τελωνείοις φορολογία (ν. ΒΠ' ἄρθρ. 131—137, ν. ΑΦ·Θ' τοῦ 1887 καὶ ΒΣΜΕ' τοῦ 1894), ὡς καὶ ὁ ἐπὶ τῶν περιβολίων στρεμματικὸς φόρος, ἀντικατασταθεὶς διὰ τοῦ φόρου ἐσπεριδοειδῶν καρπῶν. Β') ἡ φορολογία τοῦ ἐπιτηδεύματος α) εἰς τοὺς ἀσχολουμένους εἰς τὴν γεωργίαν, δενδροφυτεῖαν καὶ πᾶσαν ἄλλην γεωπονικὴν ἐργασίαν· β) εἰς τοὺς ποιμέντας καὶ βοσκούς κτηνῶν· γ) εἰς δημοσίους καὶ δημοτικούς ὑπαλλήλους καὶ ὑπηρέτας· δ) εἰς συγγραφεῖς καὶ δημοσιογράφους· ε) εἰς ἱερεῖς, διδασκάλους καὶ καθηγητὰς σχολείων (πλὴν διευθυντῶν ἰδιωτικῶν ἐκπαιδευτηρίων)· ς) εἰς ζωγράφους, ἀγαλματοποιούς καὶ γλύπτας· ζ) εἰς ἀχθοφόρους, ὑδροφόρους, ἐπιδιορθωτὰς σανδάλων καὶ ρακοσυλλέκτας·

η) εἰς ναύτας, λεμβούχους πλοίων μέχρι 10 τῶν ἐργαζομένων ἐπὶ μισθῷ εἰς ἐμπορικὰ ἢ βιομηχανία, ὡς καὶ οἱ μὲθ' ἑαυτῶν τέκνα τοῦ ἐπιτηδεύματος σις μισθὸς καὶ ἄλλαι ἀνὰ ὑπερβαίνουσι τὰς πεντάκοντα δραχμὰς. Οἱ ἐξασκούντες δὲ πλεονάζοντες ὑποβάλλονται εἰς τὸν ἐξασκούμενον ἀνώτερον φόρον. Ἄπρ. 1867 ἄρθρ. 7 καὶ 27 Ἰαν. 1878 ἄρθρ. 1. — Ἡ φορολογία τοῦ ἐπιτηδεύματος α) εἰς τὰς οἰκοδομὰς προσόδοις ἄρθρ. 240, πλὴν ἐργαστηρίων καὶ καταστημάτων ὅλων τῶν ἔτος ἀκατοικητῶν εἰς τὰς δι' ἀποθήκας, ἐργαστήρια, μηχανικὰ καταστήματα, οἰκοδομὰς, ὧν δὲν ἐγένετο ἔτος ἀκατοικητῶν ἐπὶ μισθῷ εἰς τὰς ἐγένετο χρήσις, φορολογεῖται δ) εἰς τὰς ἐν γαστρίαις οἰκίας, φιλικῶν καὶ δημοτικῶν καταστημάτων, ἐκκλησιαστικῶν σχολείων· ε) εἰς οἰκοδομητοὺς καὶ κατοικοῦμένους μοναχοὺς καὶ ς) εἰς τὰς παραρτημάτων αὐτῶν καταστήματα καὶ τὰ δημοτικά. (ν. ΚΒ' 31)

Ἀτέλειαι. Ἐπὶ τῇ ἐν Ἐπιδαύρῳ Ἐθνοσυνέλευσιν ἀπὸ 9 Μαΐου 1822 ὑποβλήθη ἐθέσπισεν ὑπὲρ τῶν πολιτῶν «να μὴ ὑπόκεινται εἰς τὸν φόρον ἡ ἐξαίρεσις δὲ αὕτη νὰ ὅσους μόνον εὐρέθησαν κατὰ τὸν Ἀπρίλιον μηνίαν τοῦ 1822.» Ἡ νομολογία (Ἐφ. Ἀθ. 122] 47, 603) φήρμασε τὴν ἀτέλειαν τῶν

ὑπόκεινται ἐν τῇ αὐτῇ περιπτώσει εἰς τέλος.

Ε'. Ἀπαλλογαὶ καὶ ἐξαίρεσεις ἐκ τῆς στρατιωτικῆς ὑποχρεώσεως (βλ. λ. Στρατολογία).

Γ. Ν. Κεφινᾶς.

Ἀτμοτελωνίδες καλοῦνται αἱ ἀτμάκται αἱ χρησιμεύουσαι εἰς καταστολὴν τῆς λαθρεμπορίας καὶ ἐνίσχυσιν τῆς τελωνιακῆς ὑπηρεσίας. Τὸ σύστημα τῶν ἀτμοτελωνιδῶν, λειτουργοῦν ἄλλαχού ἀπὸ τῶν μέσων τῆς παρούσης ἐκκτοντα-ετηρίδος, εἰσῆχθη παρ' ἡμῶν κατὰ τὸ ἔτος 1877 ὀυνάμει τοῦ ἀρθ. 7 τοῦ νόμου ΧΙτ' τῆς 13 Ἰουνίου 1877 περὶ τροποποιήσεως διατάξεων τοῦ τελωνιακοῦ νόμου καὶ τοῦ ἐπὶ τῇ βάσει αὐτοῦ ἐκδοθέντος Διατάγματος τῆς 3 Μαΐου 1878, δι' ὧν καὶ ἐκανονίσθη ἡ ὑπηρεσία καὶ τὸ πλήρωμα τῶν ἀτμοτελωνιδῶν, ὑπαχθαισῶν εἰς τὴν ὑπηρεσίαν τοῦ Ὑπουργείου τῶν Οἰκονομικῶν· ἀλλὰ διὰ τοῦ νόμου ΑΥΚΑ' τῆς 13 Ἀπριλίου 1887 περὶ ὑπαγωγῆς τῶν ἀτμοτελωνιδῶν εἰς τὸ Ὑπουργεῖον τῶν Ναυτικῶν, ὃ ἐπηκολούθησε τὸ Διάταγμα τῆς 19 Μαΐου 1887 περὶ ὀργανισμοῦ τῆς ὑπηρεσίας τῶν ἀτμοτελωνιδῶν, μετετέθησαν αὗται εἰς τὴν δικαιοδοσίαν τοῦ ἐπὶ τῶν Ναυτικῶν Ὑπουργείου, συγκροτουμένων τῶν πληρωμάτων αὐτῶν ἐξ ἀνδρῶν τοῦ πολεμικοῦ ναυτικοῦ, καίτοι ὁ χάρακτὴρ αὐτῶν διατηρεῖται ἀμετάβλητος.

Θ. Ν. Φλογαίτης

Ἀτομικαὶ καὶ πολιτικαὶ ἐλευθερίαι (Libertés individuelles et libertés politiques). Αἱ ἀτομικαὶ λεγόμεναι ἐλευθερίαι, ἧτοι ἡ προσωπικὴ ἐλευθερία καὶ αἱ πρὸς αὐτὴν συνεχόμεναι λοιπαὶ τοῦ ἀνθρώπου ἐλευθερίαι (ἐλευθερία τοῦ λαλεῖν, τοῦ ἀναφέρεσθαι, τοῦ συνέρχεσθαι κτλ.), δὲν εἶναι ἐπινόημα τοῦ ἀνθρώπου, ὡς αἱ πολιτικαὶ ἐλευθερίαι. Ἰακαὶ νόμοι, ἀντιβαίνοντες δηλονότι εἰς τὸν κοι-

νωνικὸν σκοπὸν, δύνανται νὰ κολοβώσωσιν ἢ νὰ δημεύσωσι τὰς ἀτομικὰς ἐλευθερίας· ἀγαθοὶ τούτωντιον νόμοι προστατεύουσι τὰς ἀτομικὰς ἐλευθερίας κατὰ τῶν αὐθαιρεσιῶν τῆς ἐξουσίας, ἀλλ' οὐδεὶς παράγει αὐτάς. Καθ' ἅπαντας τοὺς αἰῶνας καὶ ἐν πάσαις ταῖς χώραις, ὑπὸ πάσης τῆς κυβερνητικῆς μορφῆς, ἐν οἰωδῇποτε βαθμῇ πολιτισμοῦ, ὁ ἄνθρωπος ἔχει ἀνάγκη νὰ θέσῃ ἐλευθέρως εἰς ἐνέργειαν τὸ σῶμα καὶ τὸ πνεῦμα αὐτοῦ, νὰ ἀναπτύξῃ τὰς σωματικὰς καὶ διανοητικὰς αὐτοῦ δυνάμεις· νὰ σκέπτεται, νὰ ἐνεργῇ καὶ νὰ κινῆται. Ἑλλήν, ἢ Γάλλος, Ἀγγλος ἢ Ἀμερικανός, Ἰνδός ἢ Σίνας, ὁ ἄνθρωπος ἐγεννήθη, ὅπως διαθέτῃ κατὰ τὸ δοκοῦν τὸ πρόσσωπον αὐτοῦ, τὸν ἐνδιάθετον καὶ προφορικὸν λόγον αὐτοῦ, τὴν ἐργασίαν καὶ τὸν καρπὸν τῆς ἐργασίας αὐτοῦ. Ἐξ ἐναντίας τὸ κράτος, δηλονότι ἡ κοινωνικὴ ἐξουσία, δὲν ἔχει σκοπὸν ὑπάρξεως, εἰ μὴ διότι ἐξασφαλίζει καὶ προστατεύει τὰς ἀτομικὰς ἐλευθερίας. — Ἄλλ' αἱ πολιτικαὶ ἐλευθερίαι, ἧτοι ἡ κατὰ τὸνδε ἢ τὸνδε τὸν τρόπον πρὸς ἐπιτυχῇ ἐκπλήρῳσιν τῶν κυβερνητικῶν καθήκοντων κατάρτισις τῆς ἐξουσίας καὶ τὰ πρὸς τὴν τοιαύτην κατάρτισιν ἀπονεμηθέντα τοῖς πολίταις δικαίωματα, πολιτικὰ δικαίωματα ἐπίτρε λεγόμενα, εἶναι ἀπλοῦν ἐπινόημα τοῦ ἀνθρώπου, διὰ τοῦτο δὲ κατὰ διαφόρους περιόδους παρὰ τοῖς διαφόροις λαοῖς ὑφίστανται παντοίως μεταβολάς. Μία ὅμως εἶναι ἀναγκάτως ἡ βάσις τῶν πολιτικῶν ἐλευθεριῶν, ἡ πολιτεία ἢ μοναρχία ἂν καὶ κεκρασμενὴ μετ' ἀπολύτου δὲ μοναρχίας δὲν δύναται νὰ συνυπάρξῃσι πολιτικαὶ ἐλευθερίαι· διότι, ὡς ἐρρήθη, αἱ πολιτικαὶ ἐλευθερίαι συνίστανται εἰς τὴν κατανομὴν τῆς ἐν συνόλῳ ἐξουσίας εἰς πολλὰ πρόσωπα καὶ σώματα, ὑπὸ δὲ τὴν ἀπόλυτον μοναρχίαν τὸ ὅλον τῆς ἐξουσίας διατελεῖ εἰς τὰς χεῖρας τοῦ μονάρχου.

Κύριος τῶν πολιτικῶν σκοπὸς εἶναι ἡ ἀσφάλισις τῶν ἀτομικῶν ἐλευθεριῶν. Αἱ ἀτομικαὶ ἐλευθερίαι διὰ τὴν παντοδυναμίαν τοῦ κράτους τὴν κακοῦνται πολλάκις αὐτοῦ, ἐπὶ δὲ τὸν φόβον τῶν ἐπιδράσεων, ἐλλείπουσιν ὅλως ἢ μειοῦνται καὶ καταπατοῦνται συνηθέστερον ὑπὸ ἀπόλυτον μοναρχικὸν τὸ κράτος· λούσι κράτεσι· αὐτὴ ἡ κορμὴ τῶν ἀτομικῶν ἐλευθεριῶν, ἡ προσωπικὴ ἐλευθερία, τῆς ἀνευ ἢ ζωῇ καθίσταται ἐκείνη, διατρέχει τὸν ἐσχατοῦ χρόνον. Οὐδέποτε ὁ πολίτης ὁ ἄλλος χωρὶς αὐτῆς, καθὼς κατεχόμενος ὑπὸ τοῦ σταυροῦ φόβου μετὰ τὴν αὐτὴν φρενοτροπία τις τοῦ ἀπόρητοι κακώσεως ὑποδεσσὶ αἰῶν ὀργάνων, οἷον κακοὶ τοῦ ἢ ἀστυνόμου ἢ χωρὶς κλητῆρος. Ὑπὸ τὴν ἐποψὴν τὴν δύναται νὰ ἐφαρμοσθῇ γένει τοὺς ἀπολύτους Μονάρχου πεν ὁ Montaigne περὶ τῶν καὶ αὐτογνωμιῶν βασιλέων· δὴ ὁ μὲν λαὸς φαίνεται τὸν νῆθ φέρων ἐρίππιον ἐπὶ τῇ δὲ ἡγεμῶν φέρων μάστιγα στήθεα, ὅπως ἱππεύῃ ἐπ' αὐτῇ δὲ ἀναιδέστερον καὶ αὐθαδῶς ἐπιδύονται αἱ ἄλλαι ἀτομικαὶ καὶ πολιτικαὶ ἐλευθερίαι κατῆρα φέρουσαι, ὡς ἡ ἐλευθερία καὶ τοῦ γράφειν. Ὁ Τίτλος ἔν τινι ὁμιλίᾳ αὐτοῦ βουλῆς κατὰ τὸ 1846, ὅτι ὁ Λουδοβίκου ΙΔ', πεπτωκότος τῶν χρόνων, ὁ διαπρεπὴς καίπερ μοναρχικώτατος, εὐρυσθένης νὰ καθικετεύσῃ εὐφροσύνην τινα γυναῖκα, ἥτις ἤρθε ἐπιρροὴν εἰς τὸν τότε καὶ αὐτοῦ νόον, τὴν κυρίαν Μαριὰννάν, τὴν ἀδελφὴν τῆς δημοφιλῆς.

αὐτῶν αὐτοῦ συγγραφῶν, ἣν ἀπέστρεπον διευθύνοντες τότε ἐν Γαλλίᾳ τὴν λογοκρισίαν, ἐμπνεόμενοι ὑπὸ τοῦ Letellier. Ἐπομένως ἀνάγκη πᾶσα νὰ φρουρῶνται ὑπὸ πολιτικῶν ἐλευθεριῶν αἱ ἀτομικαὶ, καὶ διὰ τοῦτο ἀποκρουστέα τὰ ἐπίτρυτα μοναρχικὰ πολιτεύματα· ἐσφαλμένη δ' ἡ γνώμη, καθ' ἣν οἱ μὴ προκηρυχθέντες ἠθικῶς καὶ διανοητικῶς λαοὶ συγγράνουσι κυβερνητικὰ τυραννικῶς ὡς οἱ αἱρετοὶ ὄθινεν πολιτικῶν ἐλευθεριῶν.— Ὡς οὖν διοργανώσῃς τῆς ἐξουσίας κατὰ τῶν ἐλευθεριῶν, καταλύοντα τὸ παντοδυναμον τοῦ μονάρχου, δύναται πολιτικῶς νὰ ἐπιτευχθῇ. Οὕτω φέρ' εἰπὼν κατὰ πάντα τὰ νεώτερα ἐλευθερά πολιτεύματα (δημοκρατικὰ καὶ συνταγματικά) ἐπικρατεῖ ἡ τῶν βουλευτικῶν σωμάτων ἐκλογὴ ὑπὸ πολιτῶν, ἐχόντων τὰ πρὸς τοῦτο ὁρισμένα προσόντα, κατὰ τὰ ἀρχαῖα ἐπικρατεῖ ἐν τῇ καταρτίσει πολυμελῶν σωμάτων ἡ κλήρωσις. Οὕτω κατὰ τὸ ἥδη ἑλληνικὸν Σύνταγμα δικασταὶ ὑπὸ τοῦ βασιλέως διοριζόμενοι αὐτῶς, διαχειρίζουσι κατὰ τὸ πλεῖστον τὴν δικαστικὴν ἐξουσίαν, κατὰ δὲ τὸ γαλλικὸν Σύνταγμα τῆς 3 Σεπτεμβρίου τοῦ 1791 οἷ τε δικασταὶ καὶ ὁ δημόσιος ἀρχηγὸς ἐξελέγοντο ὑπὸ τοῦ λαοῦ, καὶ κατὰ τὸ τοῦ 1793 ὁρισμένη μόνον τάξις πολιτῶν, ἐχόντων τὰ δεόντα προσόντα, ἐλέγετο τοὺς εἰρηνοδίκας, αἱ δὲ ἐκλογικαὶ ἐκτελεστοῦν ἡ ἐκλογικὰ σώματα (assemblées electorales) τοὺς ποινικοὺς δικασταὶ καὶ τοὺς δημοσίους δικαστὰς (arbitres), ἐπὶ δὲ καὶ τοὺς Ἀρεοπαγίτας. Οὕτω δ' ἐν Ἑλλάδι ὑπάρχει ἐν καὶ μόνον νομοθετικὸν σῶμα, κατὰ τετραετίαν ἐκλεγόμενον, διαλυόμενον ὑπὸ τοῦ βασιλέως κατὰ τὸ δοκοῦν αὐτῷ· ἐν Γαλλίᾳ κατὰ τὸ Σύνταγμα τοῦ 1791 ὑπῆρχεν ὡσαύτως ἐν νομοθετικῶν σῶμα, ἐργαζόμενον αὐτῶς, κατὰ διετίαν ἐκλεγόμενον καὶ ἀναλυόμενον ὑπὸ τοῦ βασιλέως, κατὰ

δὲ τὸ τοῦ 1793 ἐνιαυσίως ἐκλεγόμενον καὶ καταρτίζον τὸ συμβούλιον, εἰς ὃ ἦν ἀνατεθειμένη ἡ ἐκτελεστικὴ ἐξουσία δι' ἐκλογῆς 24 ἐκ τοῦ γενικοῦ καταλόγου τῶν ὑποψηφίων, ὃν ἀπῆρτιζεν ἡ ὄψ' ἐκάστου ἐκλογικοῦ σώματος ὑπόδειξις ἐνὸς ὑποψηφίου κ.τ.λ. Ἐν ταῖς ἄλλαις συνταγματικαῖς ἐπικρατείαις ὑπάρχουσι δύο νομοθετικὰ σώματα. Παρ' ἡμῖν καὶ παρὰ Γάλλοις ὑπάρχει καθολικὴ ψηφοφορία, παρ' Ἀγγλοῖς περιορισμένη καὶ οὕτω καθέτης· ἀλλ' οὐχ ἦσαν πάντα τὰ πολιτεύματα ταῦτα (ἀρχαῖα δημοκρατικὰ, ἑλληνικὰ, γαλλικὰ τοῦ 1791, γαλλ. τοῦ 1793, ἀγγλικὰ κτλ.) εἶναι πολιτεύματα ἐλευθερά, καθιερῶντα πολιτικὰς ἐλευθερίας. — Ἀποκείται δ' εἰς τὴν πολιτικὴν πείραν κατὰ τὰς πολιτικὰς καὶ κοινωνικὰς περιπετείας καὶ περιστάσεις, ὡς καὶ τὸν βαθμὸν τῆς ἀναπτύξεως, τῶν διαφορῶν ἐθνῶν, νὰ ῥυθμίσῃ οὕτως ἢ ἄλλως, ἐπὶ εὐρυτέροιον ἢ στενωτέραν βάσιν, τὰς πολιτικὰς ἐλευθερίας. Ἀλλ' ἀναμνηρίστον διατελεῖ, ὅτι ἀπαραίτητος γρεῖς τῆς καθιερώσεως πολιτικῶν ἐλευθεριῶν πρὸς ὑποστήριξιν τῶν ἀτομικῶν, καὶ ὅτι, καταλλήλως αὗται ῥυθμιζόμεναι καὶ ἀσκούμεναι, λειτουργοῦσιν εὐδοκίμως πανταχοῦ. Ἀλλ' ὅσον στεναὶ καὶ ἂν ὦσιν αἱ πολιτικαὶ ἐλευθερίαι, ὅσον καὶ ἂν ἑλλειπῶσι παντελῶς αὗται, βέβαιον εἶναι, ὅτι ἡ ἐξουσία, ἡ ὑπωσάχτοτε καταρτιζομένη, ἀντιπροσωπεύει τὴν κοινωνίαν, καθὼς κατὰ τὸ ἐν αὐτῇ ἰσχύον πολιτεῖμα, ἀπορρέει ἀπὸ τῆς κυριαρχικῆς αὐτῆς ἐξουσίας, τῇ ῥητῇ ἢ σιωπηρᾷ θελήσει αὐτῆς καταρτιζομένη.

Θ. Ν. Φλογαίτης

Αὐθεντικαὶ Νεαραὶ (Authenticæ Novellæ) ἡ καὶ ἀπλῶς Αὐθεντικαὶ (authenticæ) ἐκλήθησαν ἄλλοτε αἱ Νεαραὶ τοῦ Ἰουστινιανοῦ (ἐν ἀντιθέσει πρὸς τὴν Ἐπιτομὴν Ἰουλιανῆς).

νοῦ), ἐτι δὲ καὶ αἱ ὑπὸ τῶν γλωσσογράφων καταρτισθεῖσαι περιλήψεις αὐτῶν, δι' ὧν μετερρυθμιζέτο τὸ διὰ τοῦ Κώδικος καὶ τῶν Εἰσηγήσεων καθιερωμένον δίκαιον, ἃς διὰ τοῦτο προσήρτων οἱ γλωσσογράφοι εἰς τὰ μεταρρυθμιζόμενα χωρία (τοῦ Κώδικος καὶ τῶν Εἰσηγήσεων) πρὸς εὐχερεστέραν ἐξοικείωσιν τῶν εἰς τὸ δίκαιον καταγινομένων πρὸς τὸ νεώτερον δίκαιον. Ἀλλὰ τανῶν μόναι αἱ προσαρτηθεῖσαι περιλήψεις τῶν Νεαρῶν καλοῦνται Αὐθεντικαί, αὐτὸ δὲ τὸ κείμενον τῶν Νεαρῶν, ὃ ἐχρήσαντο οἱ γλωσσογράφοι, καλεῖται κείμενον αὐθεντικόν (authenticum). Τὸ κείμενον τοῦτο, περιλαμβάνον 134 Νεάρas (τάς τε λατινιστὶ ἀρχῆθεν ἐκδοθείσας καὶ τὰς μεταφρασθείσας λατινιστὶ, ἁδοκίμως σχεδὸν πάσαι), ἐνερανίσθη ἐν Ἰταλίᾳ κατὰ τὴν δωδεκάτην μετὰ Χριστὸν ἑκατονταετηρίδα καὶ ἀντικατέστησε τὴν Ἑπιτομὴν τοῦ Γουλιανού.

Θ. Ν. Φλογαίτης

Αὐτεπαγγέλτως (ex officio).

Ἐν τε τῷ δικονομικῷ δικαίῳ τῶν Ῥωμαίων καὶ ἐν τῷ νεωτέρῳ δικονομικῷ δικαίῳ ἐπικρατεῖ ἡ ἀρχὴ ὅτι ὁ δικαστής (ὁ ἀστικὸς δικαστής) δὲν δικάζει αὐτεπαγγέλτως (judex ne procedat ex officio). Ὅθεν δὲν δύναται ὁ δικαστής νὰ λάβῃ ὑπ' ὄψει πράγματα μὴ προταθέντα ὑπὸ τῶν διεδίκων καὶ ἀπαιτήσεις μὴ στηριζόμενας ἐπ' αὐτῶν πλὴν ἐὰν παρεβιάσθῃ διάταξις δημοσίας τάξεως (Πολιτ. Δικον. ἄρθ. 170 ἐν συνδ. πρὸς ἄρθ. 755 κ.τ.λ.). Δικαιοῦται ὁμῶς ὁ δικαστής νὰ διατάσῃ τὴν οἰκοθεν ἐμφάνισιν τῶν διαδίκων ἢ καὶ αὐτοψίαν καὶ ἐν γένει ὅ,τι κατὰ τὴν κρίσιν αὐτοῦ συντελεῖ εἰς διασάφησιν τῶν προβαλλομένων πραγμάτων καὶ διευκρίνησιν τῶν ἐφαρμοστέων νομικῶν κανόνων (Πολιτ. Δικον. ἄρθ. 171). Ἐκ τούτου προκύπτει ὅτι ὁ δι-

καστής δὲν δύναται παγγέλτως τὴν ἔνσταντος ἀγωγῆς διὰ τὴν ἐκτέλεσιν τοῦ κτήματος (Αὐτὴν τὴν ἀγωγὴν ὅφει αὐτεπαγγέλτως καὶ ἀκυρωτικὰς ἐνστάσεις ἀκούειν οἱ διαδικοὶ) ἢ νὰ ἐξετάσῃ αὐτεπαγγέλτως τὸν ἐκτελεστικὸν ἰσχυρισμὸν ὡς τοδίκως (Α. Π. 97 τοῦ 60). Ὅθεν νὰ παγγέλῃ αὐτεπαγγέλτως ἀπαράδεκτον, ἅτε μὴ ἔστιν ἐκ τῆς ἀρχῆς ἀπαράδεκτον (Α. Π. 169 τοῦ 60). Ἐξ ἐπαγγέλματος τὴν ἐκτέλεσιν τοῦ κτήματος (Α. Π. 35 τοῦ 60) γὰρ προσῆλθε ἀνεκκλήτως (Α. Π. 91 τοῦ 60). Ὅθεν τὸν 79, 217 τοῦ 80 ἐφέσεως (Α. Π. 39 τοῦ 60) ἀπαράδεκτον τῶν ἐνστάσεων ἐν τῇ πρᾶσιν (Α. Π. 348 τοῦ 57) παγγέλτως ἀλλοδὸς (Α. Π. 170 τοῦ 77). Τούτου ἐπαγγέλματος νὰ κληθεῖ ὁ δικαστής ἀγωγῆς μεταβάλλου ἰσχυρισμοῦ τοῦ ἐναντίου (Α. Π. 183 τοῦ 53, 92 τοῦ 70, 47 τοῦ 74, 38 τοῦ 82). Ἐπίσης νὰ ληφθῇ τὸ κτήμα τῆς νομιμοποιήσεως (Α. Π. 138 τοῦ 76) πείσεως νὰ κανονίσῃ τὸ θέμα καὶ τὰ μέσα τῆς ἀγωγῆς (Α. Π. 133 τοῦ 76). — Ἀπὸ τῆς ἐνεργείας κατὰ τὸν ἐκτελεστικὸν ἰσχυρισμὸν (ex officio). Οὐκ ἔστιν ἡ ἀρχὴ ὅτι ὁ δικαστής γίνεται κατὰ τὸν ἐκτελεστικὸν ἰσχυρισμὸν, ὡς ἐνδιαφερομένη

εἰς τὴν καταδίωξιν τοῦ ἀδι-
λὰ καὶ κατὰ τὴν προδικα-
ται πᾶν ὅ,τι δύναται νὰ συν-
κάλυψιν τῆς ἀληθείας, ἐξε-
νότι καὶ βεβαιούται ἐξ ἐπαγ-
γλῆ μόνον ἢ ἐνοχῇ ἀλλὰ καὶ
τοῦ κατηγορουμένου (Ποιν.
70). ἐξετάζεται δὲ αὐτεπαγ-
το ἀνερμίδιον τῶν δικαστη-
ῶσαν τῶν τῆς δίκης (Ποιν.

Θ. Ν. Φλογαίτης.

δικία ὀνομάζεται ἡ δι' ἀ-
είας αὐτογνώμων (ἀνευ δηλο-
γώσεως τῆς δικαστικῆς ἀρ-
ξίας ἰδίως ἀξιώσεως ἢ δικαιώ-
εῖται δ' αὕτη κατὰ τὸν Ποιν.
(ἀκολουθήσαντα καὶ κατὰ
συρικὰ νομοσχέδια τοῦ 1829,
καὶ τοῦ 1831) διὰ φυλακίσεως
πολὺ ἢ συμβάσης βιαιᾶς
διὰ φυλακίσεως τὸ πολὺ ἐξα-
ν. νόμου ἄρθρ. 205). πλὴν
ἄλλης τοῦ νόμου διατάξεως
στραμμένη, ὡς λ. γ. ἐπὶ ἀμύ-
Ν. ἄρθ. 99).

ὀρισμοῦ τῆς αὐτοδικίας συνά-
αὐτοδικία ὑπάρχει ὡς ἀκίς ὑπάρ-
ήτης περὶ τοῦ ὀρθοῦ καὶ νο-
ἀξιώσεως τοῦ αὐτοδικούντος.
κίς εἶναι ἀναμφισβήτητος (ὅ-
τὰ θέλη-ιν ἐνάσκησις τοῦ δι-
αὐτοῦ εἶναι ἄγαν νόμιμος).
ὑπαρχούσης ἀμφισβήτησεως,
πάρχει, ὡς ἀκίς ὁ αὐτογνώμο-
ας κατέχεται ὑπὸ τῆς πεποι-
τὸ διεκδικούμενον δικαίωμα
αὐτόν, διότι ἄλλως διαπράττει
μα (οἷον κλοπὴν, ληστείαν,
βίαν) καὶ οὐχὶ αὐτοδικίαν.
δὲ ὅτι πρὸς σχηματισμὸν δι-
νώμης, ἂν ὁ κατηγορούμενος
ηθῶς ἐκ τῆς πεποιθήσεως περὶ
μμάτων αὐτοῦ, δικαιούται κατὰ

τὴν ἀναλλοίωτον ὀρθοτάτην νομολογίαν
τοῦ Ἀρείου Πάγου ὁ δικαστὴς νὰ ἐξε-
τάσῃ καὶ τὰ τοῦ ἀστικοῦ δικαίου σχετι-
κὰ ζητήματα, οἷον τῆς κατοχῆς καὶ κυ-
ριότητος.

Θ. Ν. Φλογαίτης

Αὐτομολία. Κατὰ τὸν κοινὸν
ποινικὸν νόμον τιμωρεῖται διὰ θανάτου
ὡς ἐνοχος ἐσχάτης προδοσίας ὁ ἐν και-
ρῷ παλῆμαυ αὐτομολήσας εἰς
τὸν ἐχθρόν, δὲν ὀρίζεται ὁμοῦς ἐν αὐ-
τῷ εἰς τί συνίσταται ἡ αὐτομολία.
Ἄλλ' ὁ στρατιωτικὸς ποινικὸς νόμος
(ἄρθ. 228) λεπτομερέστερον ἐξετάζων
τὰ κατὰ τὴν στρατιωτικὴν αὐτομολίαν,
ὀρίζει ὅτι ἐνοχος αὐτομολίας ἢ λιποτα-
ξίας γίνεται ὁ στρατιωτικὸς, ὁ ἀνευ ἐγ-
γράφου ἀδείας ἢ διαταγῆς τοῦ προϊστα-
μένου αὐτοῦ μεταβάς εἰς τὸν ἐχθρόν ἢ
διαβάς τὰ ὑπὸ τοῦ διοικητοῦ τοῦ στρα-
τοῦ, εἰς ὃν ἀνήκει ὀρισθέντα ὅρια κατὰ
τὰ μέρη, δι' ὧν δύναται νὰ κοινωνήσῃ
μετὰ τοῦ ἐχθροῦ ἢ ἐξεληθῶν φρουρίου ἢ
χώρας πολιορκουμένων ὑπὸ τοῦ ἐχθροῦ·
ἐπιβάλλει δ' εἰς τὸν αὐτομολούντα τὴν
ποινὴν τοῦ θανάτου, ὡς καὶ εἰς τὸν προκα-
λέσαντα τὴν αὐτομολίαν ἄλλων ἢ διευ-
κολύναντα αὐτοῦς.

Θ. Ν. Φλογαίτης.

Αὐτουργοὶ καὶ συνεργοί.

Κατὰ τὸν ἡμέτερον ποινικὸν νόμον, ὡς ἀ-
κίς πλείονες τοῦ ἐνός συμμετέχουσιν τῆς
ἐκτελέσεως ἀξιοποίνου πράξεως, διακρίτεον
τοὺς συμμετασχόντας 1) εἰς τοὺς αὐτουρ-
γούς, ἢ τοὺς αὐτοπροσώπως καὶ ἀμέ-
σως ἐκτελέσαντας αὐτήν (καλούμενους
εἰδικώτερον ἀμέσους αὐτουργούς ἢ ὑλικοὺς αὐτουργούς), καὶ τοὺς
ἐμμέσως γενομένους παραιτίους τῆς ὑπὸ
τῶν ἀμέσων αὐτουργῶν ἐκτελέσεως αὐ-
τῆς (καλούμενους ἢ θηκοὺς αὐτουρ-
γούς), ὡς καὶ τοὺς ὑποστηρίζοντας τὴν
πρᾶξιν διὰ τῆς συνδρομῆς αὐτῶν ἢ χρη-
γῆσαντας εἰς τὸν ἀμέσον αὐτουργὸν κατὰ

τὴν ἐκτέλεσιν ἢ πρὸ αὐτῆς τοιαύτην βοηθίαν, ὅποια ἦν ἀπολύτως ἀναγκαία, ὅπως καταστῇ ἐφικτὴ ἡ ἐκτέλεσις αὐτῆς, καλουμένους εἰδικώτερον ἐμμέσους αὐτουργοὺς ἢ κατὰ Φαγιερμπάχ ἀναγκάσιους συνεργοὺς, 2) τοὺς συναυτουργοὺς ἢ συστασιώτας ἤτοι τοὺς ἐκ συστάσεως (ἴδε τὴν λέξιν) ἐπιχειρήσαντας τὴν ἐκτέλεσιν ὠρισμένου ἀδικήματος ἢ πολλῶν μὴ ἰδίως ὠρισμένων ἀδικημάτων γένους ἢ εἶδους τινός, ὅτε καὶ καλοῦνται εἰδικώτερον συμμορῆται, 3) τοὺς συνεργούς, ἤτοι τοὺς ἐν γνώσει καὶ ἐπίτηδες συνδραμόντας τὸν αὐτουργὸν εἰς τὴν ἐκτέλεσιν τῆς ὑπ' αὐτοῦ μελετηθείσης πράξεως. Τιμωροῦνται δὲ πάντες μὲν οἱ αὐτουργοὶ κατὰ τὸν ἡμέτερον νόμον (ἄρθ. 56) διὰ πλήρους ποινῆς, ἡ δὲ ποινὴ τοῦ συνεργοῦ ἀναλογιζομένη πρὸς τὴν τοῦ αὐτουργοῦ, ἐλαττοῦται καθ' ὃ μέτρον προσδιορίζει ὁ νόμος περὶ ποινῆς τῆς ἀποπειρῆς ὡς πρὸς τὴν ποινὴν τῆς τετελεσμένης πράξεως». Σημειώτεον δὲ ὅτι ὁ συλλαβὼν τὴν αἰτίαν τῆς ἐκτελέσεως τοῦ ἀδικήματος ἡθικὸς αὐτουργὸς δύναται νὰ μετέλθῃ πρὸς ὥθησιν τοῦ ἁμέσου αὐτουργοῦ εἰς τὴν ἐκτέλεσιν αὐτοῦ τὰ ἐξῆς μέσα, 1) τὴν ἀπειλὴν, συνισταμένην εἰς τὴν προφορικὴν ἢ ἐγγράφον ἢ καὶ διὰ παραστατικῶν σχημάτων δῆλωσιν περὶ τῆς ὑπ' αὐτοῦ τοῦ ἡθικοῦ αὐτουργοῦ ἢ δι' ἄλλου κακοποιήσεως τοῦ ἀπειλουμένου ἢ τῶν πρὸς αὐτὸν στενῶς συνδεομένων, ἐὰν μὴ θελήσῃ νὰ διαπράξῃ τὸ ἀδικημα, 2) τὴν ἡθικὴν ἢ ψυχολογικὴν βίαν, 3) τὴν προσταγὴν, ἀπέρρουσαν ἀπὸ τοῦ προϊσταμένου καὶ ἀπευθυνομένην εἰς ὑποδύσαστον. ('Ἄλλ' ἐὰν ἡ μεταξὺ αὐτῶν σχέσις ἦναι δυνάμει τοῦ νόμου σχέσις ἐξαρτήσεως, τότε ἀπαλλάσσεται ὁ προσταχθεὶς ὑλικὸς ἢ ἁμέσος αὐτουργὸς πάσης ποινῆς, ἐὰν ἡ διαταγὴ ἀναγκηται εἰς τὸν κύκλον τῶν νομίμων δικαιωμάτων τοῦ

προστέξαντος καὶ τῶν προσταχθέντος), 4) τὴν διὰ σχημάτων ἢ καὶ παραστάσεων ἐντολὴν ἢ πείλξιν ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ καὶ συνπειλῆς ἢ ὑπὸ ὑποσχέσεως τὴν ὑπόσχεσιν ἢ χορήγησιν ἢ ἄλλης ἀμοιβῆς, 6) μετ' ἀπάτης, πειθοῦς καὶ 7) τὴν πρόκλησιν ἢ ἐπιτῆς πλάνης, τοῦ πάθους παραφορᾶς τοῦ ἁμέσου αὐτουργοῦ.

Σημειώτεον ὅτι, τῆς ἐνέργειαν ἀποτελούσης πρὸς τῶν αὐτουργῶν, δὲν ἐπιτρέπεται διωχθῆναι τις ὡς συνεργός, δὲν εἶναι ἀξιοποινὸς διὰ πλὴν ἐὰν τὸ ἀξιοποιῶν δὲν γόν ἐκλίπη ἐνεκα λόγου ἐκ τῆς ἰδίας αὐτοῦ προσδοκᾷ δὲν δύναται νὰ καταδιωγῇ ἐργὸς τοῦ κατηγορηθέντος ἀθωοῦντος ἢ ἀμνηστευομένου, ἐὰν ἀπέθανεν ὁ αὐτὸς εἰς δίκην εἰσαγωγῆς τοῦ

Ὡς συνεργοὶ ἰδίως τιμωροῦν τὸν Ποινικὸν ἡμῶν νόμον οἱ δόντες εἰς τὸν ὑλικὸν λουσίως τόπον διατριβῆς ἢ παραχωρήσαντες αὐτῶν εἰς προπαρασκευὴν ἢ δίκηματος, 2) οἱ δόντες τῆς ἐκτελέσεως τοῦ ἀδικήματος μεύσαντες ὡς μέσον μόνον τῆς προπαραχούσης ἥδη αὐτουργῆς ἀποφάσεως), 3) εἰς αὐτὴν συντείνοντα μέσον οἰονόηποτε ἄλλα εἶδος προμηθεύσαντες ὅπλα ἢ χρησιμεύοντα εἰς διεξαγωγὴν τοῦ ἀδικήματος, οἷον ἀγκυρίδας, χλοὺς κτλ., 3) οἱ συμβουλοῦντες αὐτουργὸν εἰς ἐκτέλεσιν τοῦ ἀδικήματος, κατασκοπεῖν

ἢ πλῆξιον τρόπου, 4) οἱ συνεννοηθέντες προτερον μετὰ τοῦ αὐτουργοῦ περὶ βοη-
θείας παρασχεθησομένης αὐτῷ μετὰ τὴν
πρᾶξιν ἢ περὶ τινος ἀμοιβῆς ληφθησομέ-
νης καὶ χορηγήσαντες τὴν βοήθειαν ἢ
δεξιόμενοι τὴν ἀμοιβήν, 5) ὡς συνεργοὶ
ἡμεροῦνται καὶ ἐκεῖνοι, οἵτινες καίπερ
ἐνάντιαι τοῦ ὑπουργήματος αὐτῶν ὑπό-
χρεοὶ εἰς ἀποτροπὴν τῆς ἐκτελέσεως ἀδι-
κημάτων, οἷον ἀτυνομικοὶ ὑπάλληλοι,
ἐξωματικοὶ τῆς χωροφυλακῆς, χωροφύ-
λακες, θασοφύλακες κτλ., ἢ δυνάμει τῆς
πατρικῆς, οἰκιακῆς ἢ ἐπιτροπικῆς ἐξου-
σίας, ἢν ἔχουσιν, οὐχ ἥττον δὲν προσε-
τάλησαν, καθ' ὅσον ἡδύναντο ἀνευ κιν-
τῶν ἐαυτῶν ἢ τρίτου τινος, νὰ ἀποτρέ-
ψωσι τὴν ἐκτέλεσιν ἀδικημάτων, λαβόν-
των ἀρχὴν ἢ παρασκευασθέντων ἐνώπιον
αὐτῶν ἢ ὧν ἔλαβον γνῶσιν ὅτι μελετᾶ-
ται ἡ ἐκτέλεσις (ἐξ ἰδίας ἀντιλήψεως ἢ
ἐξ ἀγγελίας ἀξιοπίστου ἄλλων)· οἱ πρῶ-
τοι μάλιστα, ἥτοι οἱ δυνάμει τοῦ ὑπουρ-
γήματος αὐτῶν ὑπόχρεοι καὶ ἂν προσε-
πλήσαν μὲν νὰ ἀποτρέψωσιν, ἀλλὰ παρ-
ύλητον καὶ νὰ ἀναγγεῖλωσι τὰς πράξεις
αὐτοὺς εἰς τὴν ἀρχήν. Μεταξὺ τῶν συν-
εργῶν κατατάσσει ὁ νόμος καὶ πάντας ἀ-
νευμάτους τοὺς ἀνακριτικούς ὑπάλλη-
λους· οἵτινες ἐκ συνεννοήσεως μετὰ
τῶν ὑπακείμενων τοῦ ἀδικήματος παρέλιπον
τὴν κατ' αὐτῶν καταγγελίαν· ἐπίσης δὲ
ποῦ μετὰ τὴν ἐκτέλεσιν τοῦ ἀδικήματος
ἢ τὴν ἀπόπειραν ἐκτελέσεως αὐτοῦ πα-
ρεστράσαντες εἰς τὸν αὐτουργόν (οὐχὶ δ' ὁ-
λοκληρωτέον, νομίζομεν, καὶ εἰς τοὺς συν-
εργούς συνδρομήν, ἥτοι δεξαμένους ἐν
γνώσει καὶ ἐξ ἰδιοτελείας αὐτοὺς εἰς τὴν
ἐκκίνησιν αὐτῶν (πρὸς ποινηρίαν αὐτῶν ἀπὸ
τῆς φυλακίσεως), κρύψαντας ἢ ἀποκρύ-
ψαντας τοὺς πράξαντας ἢ τὰ ἀντικείμενα
τῶν ἀδικημάτων ἢ λαβόντας τὰ πράγματα
ἀπὸ δώρου, ἀγοράσαντας αὐτά, ἀνταλ-
λάντας αὐτά, ἀναδεξαμένους τὴν πώ-
λησιν, καταστροφὴν ἢ ἀλλοίωσιν αὐτῶν.

Τιμωροῦνται δὲ κατ' ἐξαίρεσιν οἱ συνεργ-
γοὶ αὗτοι ὡς συναυτουργοὶ (μὴ καταδικα-
ζόμενοι ὁμοίως εἰς θάνατον), ἀλλεπαλ-
λήλως καὶ ἐξ ἐπαγγέλματος συντρέ-
χοντες κατὰ τὰ ἀνωτέρω ἐν γνώσει
καὶ ἐξ ἰδιοτελείας τοὺς διαπράττοντας ἀ-
δικήματα ὅμοια πρὸς τὸ τελεσθέν. Ἀλλὰ
καταφανῶς ἡ μετὰ τὴν ἐκτέλεσιν τοῦ ἀ-
δικήματος παραγὰ συνδρομῆς εἰς τὸν ἀ-
δικήσαντα κακῶς ἐχαρακτηρίσθη ὑπὸ τοῦ
νόμου ὡς συνέργεια, ὁσάκις δὲν προὔπη-
γε συνεννόησις, ἐνισχύουσα τὸν αὐτουρ-
γὸν εἰς τὴν ἐγκληματικὴν αὐτοῦ ἀποπα-
σιν, ὡς ἀποτελοῦσα ἄλλο ἀδικήμα, ἀξιο-
τιμώρητον μὲν ἀλλὰ διαφόρου φύσεως.
Τιμωροῦνται δ' ὡς συνεργοί, ἀλλὰ διὰ
φυλακίσεως μὴ ὑπερβαίνουσας τὰ δύο ἐ-
τη ἐπίσης, 1) οἱ ἀνευ προτέρας συνεννοή-
σεως καὶ ἀνευ ἰδιοτελείας σκοποῦ
δεξιόμενοι ἐν τῇ οἰκίᾳ αὐτῶν, κρύ-
ψαντες ἢ ἀποκρύψαντες τοὺς πράξαντας
ἢ τὰ ἀντικείμενα τοῦ ἀδικήματος ἢ λα-
βόντες τὰ πράγματα ταῦτα ἀπὸ δώρου
ἢ πληρωμῆς, ἀγοράσαντας κτλ. 2) οἱ
ἀνευ προτέρας συνεννοήσεως καὶ ἀνευ
ἰδιοτελείας σκοποῦ εὐκολύναντες
ἐν γνώσει τὴν δραπέτευσιν τοῦ αὐτουρ-
γοῦ (καταδίκου ἢ υποδίκου), ἢ συνδρα-
μόντες τὸν ἐκ τῆς φυλακῆς δραπέτευσαν-
τα καὶ κρυπτόντες ἀπὸ τῶν ἐρευνῶν τῆς
ἀρχῆς, 3) οἱ μὴ πειραθέντες νὰ ἀποτρέ-
ψωσιν, ἀνευ τινὸς κινδύνου ἐαυτῶν ἢ
τρίτου τινός, τὴν τέλεσιν κολασίμων
πράξεων, ὧν ἤρξατο ἢ παρεσκευάσθη ἡ
ἐκτέλεσις ἢ ἔλαβον γνῶσιν ὅτι ἐπίκειται·
ἡ ἐκτέλεσις, ἂν οὗτοι δὲν ἔχωσι· τὴν ὑπο-
χρέωσιν ἐκ τῆς ὑπηρεσίας αὐτῶν ἢ τῆς
πατρικῆς ἢ οἰκιακῆς ἢ ἐπιτροπικῆς αὐ-
τῶν ἐξουσίας νὰ μεριμνῶσιν ἰδιαίτερος
περὶ τούτου. Σημειωτέον ὅτι σύζυγοι,
ἀνιόντες καὶ κατιόντες, ἀδελφοὶ καὶ ἀγ-
χιστεῖς μέχρι τοῦ δευτέρου βαθμοῦ, ἐπί-
τροποι ἢ ἐπιμεληταὶ τοῦ αὐτουργοῦ ἀ-
παλλάσσονται τῆς ποινῆς, εἰὰν παρέσχω

τάς ἀνωτέρω βοηθείας (τῆς ἐν τῇ οἰκίᾳ παραδοχῆς καὶ ἀποκρύψεως καὶ τῆς δραπέτεισως).

Σημειωτέον ὅτι συνέργεια δύναται νὰ ὑπάρξῃ οὐ μόνον ἐπὶ τῶν τετελεσμένων, ἀλλὰ καὶ τῶν ἀποπειραθέντων ἀδικημάτων. Καὶ εἰ μὲν ὁ αὐτουργὸς τιμωρεῖται ἐπὶ τῇ ἀποπείρᾳ, ὁ συνεργὸς τιμωρεῖται διὰ τῆς ἁμέσως ἐλαφροτέρας ποινῆς τῆς καταγινωσκόμενης αὐτῷ, ἐπιτεινομένης ἢ ἐλαφρυνομένης, ἐννοεῖται, κατὰ λόγον τῆς μεζονος ἢ ἐλάσσονος βοηθείας. ἢν παρέσχε τῷ αὐτουργῷ πρὸς παραγωγὴν τοῦ ἀποπειραθέντος ἀδικήματος. Εἰ δὲ ὁ αὐτουργὸς μένει ἀτιμώρητος, ὁ συνεργὸς ἀπαλλάσσεται, ὡς αἰεὶ δύναται καὶ οὕτως νὰ ἐπικαλεσθῇ τὸν λόγον τῆς ἀτιμωρησίας τοῦ αὐτουργοῦ.

Σημειωτέον ὅτι ἐν τῷ Ποινικῷ ἡμῶν νόμῳ ἀπαντᾷ καὶ ἡ λέξις συναίτιος, ἐμφαίνουσα οὐ μόνον τὸν ἀρχικῶς ἢ μετ' ἄλλου συναποφασίσαντα τὴν ἐκτέλεσιν ἀδικήματος καὶ πρὸς τοῦτο συνυμολογήσαντα πρὸς τὸν ἄλλον ἀμειβαίαν συνδρομήν, ἀλλὰ καὶ τὸν μετέπειτα προσχωρήσαντα εἰς τοιαύτην συμφωνίαν. ("Ἴδε καὶ τὰς λ. Συναίτιος, Σύστασις).

Β. Ν. Φλογαίτης

Αὐτόφωρον ἀδίκημα ἢ ἐπ' αὐτοφώρῳ προᾶξις (flagrans delictum, flagrant delit) καλεῖται ἐν τῇ ποινικῇ νομοθεσίᾳ 1) τὸ κακούργημα ἢ πλημμέλημα, τὸ καταφωρόμενον ἐν ᾧ πράττεται ἢ ἄμα πραχθέν, 2) τὸ καταφωρόμενον διὰ τῆς εὐρέσεως τοῦ κατηγορουμένου μετὰ γῆν διάπραξιν αὐτοῦ ἐγγὺς τοῦ τόπου, ἐν ᾧ ἐτελέσθη, φέροντος πράγματα, ἐργαλεῖτα, ὅπλα καὶ ἄλλα πειστήρια ἢ δειγμάτων, 3) τὸ κακούργημα ἢ πλημμέλημα οὗ ὁ αὐτουργὸς κατεδιδώθη διὰ δημοσίας κραυγῆς (Ποιν. Δικ. ἀρθ. 168).

Κατὰ τοῦτο εἶναι σημαντικὴ ἡ δια-

στολή τῶν ἐπ' αὐτοφώρῳ ἀδικημάτων ἀπὸ τῶν μὴ ἐπ' αὐτοφώρῳ, ὅτι, ἐν ᾧ οὐδεὶς κατηγορούμενος συλλαμβάνεται ἢ φυλακίζεται ἀνευ ἡτυολογημένου δικαστικοῦ ἐντάλματος, ὅπερ ἀνάγκη νὰ κοινοποιηθῇ κατὰ τὴν στιγμήν τῆς συλλήψεως ἢ προφυλακίσεως, ἐπὶ τῶν ἐπ' αὐτοφώρῳ ἀδικημάτων οὐ μόνον ἐκαστος ἐπὶ τῆς ἀνακρίσεως ὑπάλληλος δικαιούται νὰ συλλάβῃ τὸν ἀδικήσαντα ἀνευ ἐντάλματος συλλήψεως, ἐξαίτουμένος χρεῖος καλούςτης, καὶ τὴν ἐνοπλον δύναμιν, ἀλλὰ καὶ πᾶς πολίτης (Συντ. ἀρθ. 5, Ποινικὴς δικονομία ἀρθ. 209, Κανον. Χωροφ. ἀρθ. 104).

Θ. Ν. Φλογαίτης

Αὐτοψία (Ποινικὴ Δικονομ.) Ἡ αὐτοψία καλεῖται ἡ ὑπὸ τοῦ δικαστοῦ ἢ ἀνακριτοῦ ἀντίληψις ἀντικειμένου, ἔχοντος ἔσοπὴν εἰς τὴν ἀνακάλυψιν τῆς ἀληθείας διὰ τῶν ἰδίων αἰσθήσεων (ἴτοι τῆς ὁράσεως, τῆς ἀκοῆς, τῆς γεύσεως, τῆς ὀσφύσεως καὶ τῆς ἀφῆς). Ἡ αὐτοψία εἶναι ἐν τῶν σημαντικωτάτων καὶ ἐντελεστάτων ἀποδεικτικῶν μέσων, διότι αὐτὸς ὁ ἀνακριτὴς, δικάζων ψηλαφᾷ τὸ ἀποδεικτέον πρᾶγμα πρὸς ἀποτελεσματικὴν δ' αὐτοῦ γῆρσιν ὁφείλουσιν οἱ ἀνακριτικοὶ ὑπάλληλοι νὰ ἐνεργῶσι τὴν αὐτοψίαν οὐ μόνον ὡς τόχιον (ποῖν ἢ ἀλλοιωθῶσι τὰ πράγματα) ἀλλὰ καὶ ὡς γενικώτατον (διότι καὶ πολλὰ περιστατικά, ἀσήμαντα τὸ πρῶτον φαινόμενα, δύναται νὰ ἀγάγῃ εἰς πῦλ ἄλλα πολλῶ σημαντικώτερα διὰ τῆς αὐτοψίας). Δύναται δὲ νὰ ἀποδλεπῇ εἰς ὁρώπους ἢ πράγματα, εἰς τὸ ἀντικείμενον τῆς κολασίμου πράξεως ἢ καὶ εἰς τόπον ὠρισμένον. Περὶ τῆς αὐτοψίας συντάσσεται ἀκριβὴς καὶ περιεκτικὴ ἐκθεσις ἀναφέρονσα τὸν τόπον, τὸν χρόνον, τὸν ἐκτετασθέντα ἄνθρωπον κτλ. ("Ἴδε καὶ τὸ κατωτέρω ἀρθρον).

Θ. Ν. Φλογαίτης

Αὐτοψία (Πολ. Δικ.) Καὶ ἐν τῇ

συνη χρησιμεύει ἡ αὐτοψία τὸν σχηματισμὸν δικαστικῆς Δύναται δὲ ὁ δικαστὴς νὰ ψιάνῃ καὶ μετὰ τὴν κατ' ἐν-προσχωγὴν ἄλλων ἀποδεί-Δικ. ἄρθ. 172). Ἐννοεῖται ἄσων αὐτοψίαν, δὲν ἀπο-δικαιώματος νὰ διατάξῃ ἅμα γὴν διαγραμμάτων, σχεδίων ἄτων ἢ τὴν πρόσληψιν πραγ-δὲν δυναμένων νὰ υποδοθῶσι εἰς τὴν μὲρῳσιν γνώμης. τῆς αὐτοψίας ἐκτὸς τοῦ ἀ-ορίστεος καὶ Ἐισηγητῆς ὡς δύναται νὰ χρησιμεύσῃ καὶ τὸ δικαστήριον ὁλόκληρον (ἄρθ. 15 καὶ 261 ἐν συνδ. πρὸς ἄρθ. 250 καὶ 262. Α. Π.). Τῆς αὐτοψίας σκοποῦσθαι ἀντιλήψεως μὲρῳσιν τῆς δι-πειθήσεως, ἐπεὶ ὅτι ἡ ἐκ-τηγητοῦ εἶναι ὑποχρεωτικὴ πρὸς τὰ γεγονότα, ὧν ἀντελά-γητῆς, ἀλλ' οὐχί καὶ ὡς πρὸς γεγονότων κρίσιν αὐτοῦ (Α. Π.). Κατ' ἀπόφασιν τοῦ Ἐσπετείου 6 τοῦ 58, ἣν ἐπιδιοκιμάζομεν, ὡς δύναται νὰ ἐνεργήσῃ αὐ-πραγματογνωμοσύνην καὶ μετὰ τῆς τεθείσης ὑπ' αὐτοῦ προθε-ς ἄνευ αὐτῆς δὲν δύναται νὰ τὸ πραγματικὸν τῆς διαφορᾶς.

Θ Ν. Φιλογάτης

Ἀφάνεια. (absentia, absence). ἔστι παρ' ἡμῖν ἰσχύοντας φοιμα-ῖαν, δὲν ὑπάρχῃ εἰδήσις περὶ τοῦ ἐκ τῆς κατοικίας ἢ τῆς δια-πῶ, διορίζεται κηδεμὼν ἐπὶ τῇ ἐχόντων συμφέρον ἢ καὶ ἐξ τοῦ (Ν. 22 § 1 Πανδ. de reb. possid. (42.5). Ν. 6 § 2 Ν. 8. ex caus. in poss. eat (42.4). δὲ τανῶν ὁ κηδεμὼν τῆς περι-ἀπόντος κατὰ τὸ ἄρθ. 640

τῆς Πολιτικῆς τῶν Δικονομίας. Ἀλλ' ἐπ' οὐδενὶ λόγῳ, ἐν ᾧ δὲν ἐβεβαιώθη ὁ θάνατος τοῦ ἀπόντος, ἐπιτρέπεται κατὰ τὸ Ἰ. Δ. ἡ ἐγκατάστασις ἄλλου ὡς κλη-ρονόμου εἰς τὰ πράγματα αὐτοῦ (Ν. 19 καὶ 32 ἐν ἀρχῇ Πανδ. de acquir. vel omitt. haered (29. 2) δύναται ὁμοίως νὰ διορισθῇ ἐπὶ τῶν πραγμάτων αὐτοῦ κατὰ προτίμησιν κηδεμὼν ὁ ἐπίδοξος κλη-ρονόμος, ἐὰν δώσῃ ἐγγύησιν ἀξιοχρεῶν (Ν. 3 Κωδ. (8. 50). Ἀλλ' ὁ κηδεμὼν, μὴ διαφέρων τοῦ κηδεμόνος τῶν ἀνηλι-κων, ὁρεῖται νὰ ἐνεργήσῃ ἀπογραφὴν (Ν. 7 ἐν ἀρχῇ καὶ Ν. 24 Πανδ. de ad- min. et perie tut. (26. 7). Δὲν δύνα-ται δὲ νὰ ἰδιοποιηθῇ τοὺς καρπούς, πλὴν ἐὰν κατέχῃ ὡς ἐπίδοξος κληρονόμος, ὅτε ἀποδίδωσι τοὺς ὑπάρχοντας καρπούς καὶ ἐκείνους ἐκ τῶν ἀνελωθέντων ὅσοι κα-τέστησαν αὐτὸν πλουσιώτερον (Ν. 22 καὶ 25 § 11 καὶ 15. Ν. 36 § 4 καὶ Ν. 40 § 1 Πανδ. haered. petit. (5. 3). Ὁ-ρεῖται δὲ αἰεποτε ὁ κηδεμὼν λόγον τῆς διαχειρίσεως αὐτοῦ πρὸς τὸν ἄφαντον ἐμ-φραζόμενον (Ν. 3 Κωδ. arbit. tut. (5.51) Πανδ. 16. § 1. Ν. 20 Πανδ. de tut. et rat. distrahen (27. 3).

Τὸ σχέδιον τοῦ ἀστικοῦ ἐλληνικοῦ Κώ-δικος, κανονίζον διὰ τῶν ἄρθ. 95—122 τὰ περὶ ἀφάντων ἐπὶ τῇ βάσει τῶν νεωτέρων Εὐρωπαϊκῶν κωδίκων, καθιεροῖ διαδικασίαν περὶ κηρύξεως ἀφανείας. ἄγνωστον εἰς τοὺς Ῥωμαίους. Εἶναι δ' ὅπως δὴποτε ἀ-ναγκαῖον νὰ ψηφισθῶσιν αἱ περὶ ἀφάν-των διατάξεις αὐτοῦ τάχιστα, διότι πολ-λαχοῦ τῶν νεωτέρων ἡμῶν νόμων (οἷον ἐν τῇ Ποιν. τῶν Δικονομῶν (ἄρθ. 471), ἐν τῷ νόμῳ περὶ ἐπιτροπείας, ἐν τῷ στρα-τολογικῷ νόμῳ κτλ.) ἀναγράφονται δια-τάξεις, προυποτιθεῖσαι ἐψηφισμένα τὰ περὶ ἀφανείας ἄρθρα.

Θ Ν. Φιλογάτης

Ἀφεις χρέους ἢ ἀποχή

καλεῖται ἡ ὑπὸ τοῦ δανειστοῦ ἐθελουσία

κατάργησις τοῦ πρὸς αὐτὸν χρέους, δηλονότι ἡ παραίτησις αὐτοῦ. Καὶ ἐπὶ μὲν τῶν αἰτίᾳ θανάτου νομικῶν πράξεων γίνεται διὰ κληροδοτήματος (τοιοῦτο δὲ καὶ τὸ κληροδοτήμα, τὸ περιέχον ἐντολὴν τοῦ διαθέτου εἰς τὸν κληρονόμον περὶ ἀποτίσεως χρέους τοῦ κληροδόχου πρὸς τρίτον)· ἐπὶ δὲ τῶν ἐν ζωῇ νομικῶν πράξεων διὰ συμβάσεως, ἥτις ὀνομάζεται σύμφωνον ἀφέσεως ἢ σύμφωνον ἀποχῆς (pactum de non petendo). Γίνεται δὲ τριχῶς τὸ τῆς ἀφέσεως σύμφωνον, διότι ἢ σκοπεῖ νὰ ἀπαλλάξῃ τῆς ἀπαιτήσεως μόνον τὸν μετ' οὗ συνάπτεται ὀφειλέτην ἢ νὰ ἐμποδίσῃ μόνον τὸν συμβαλλόμενον δανειστήν ἀπὸ τῆς ἐνασχίσεως τῆς ἀπαιτήσεως αὐτοῦ (καὶ ἐν τοῖς θέμασι τούτοις ὀνομάζεται ἐιδικώτερον τὸ σύμφωνον ταῦτο προσωπικὸν) ἢ σκοπεῖ τὴν ἐν γένει παραίτησιν τῆς ἀπαιτήσεως (ὅτε καὶ καλεῖται πραγματικὸν ἢ ἀπόλυτον). Καὶ τὸ μὲν προσωπικὸν σύμφωνον ὠφελεῖ μόνον τὸν συνάψαντα αὐτὸ ὀφειλέτην, ὅθεν δὲν δύναται νὰ ἐπικαλέσωνται αὐτὸ οἱ κληρονόμοι, οἱ ἐγγυηταὶ ἢ οἱ ἐκ συνενοχῆς συνοφειλέται αὐτοῦ, ἀλλ' οὐδ' αὐτὸς ὁ συνάψας αὐτὸ ὀφειλέτης κατὰ τῶν κληρονόμων τοῦ δανειστοῦ (N. 7 § 8 καὶ 17 § 3 Πανδ. (2. 14). N. 2 σχόλιον Βασίλ. 11.1). Τὸ δὲ πραγματικὸν σύμφωνον, ἀναγόμενον εἰς τὴν ἐν γένει παραίτησιν τῆς ἀποποιήσεως, ὠφελεῖ τοὺς τε κληρονόμους καὶ τοὺς ἐγγυητάς, τοὺς δ' ἐκ συνενοχῆς συνοφειλέτας μόνον, ἐὰν ὡς συνέταιροι τοῦ ὀφειλέτου, διότι τότε, ἰκανοποιούντες τὸν δανειστήν, ἤθελον ἔχει δικαίωμα ἀποζημιώσεως κατ' αὐτοῦ (N. 21 § 5 καὶ N. 23 πρ. Πανδ. (2.14) N. 9 § 1 Πανδ. (45.2)). Τὸ σύμφωνον τοῦτο, συναφθὲν πρὸς τὸν ἐγγυητήν, δὲν ὠφελεῖ συνήθως τὸν πρωτότυπον ὀφειλέτην, διότι λογίζεται σκοποῦν μόνον τὴν ἀπὸ τῆς ἐγγυήσεως

παραίτησιν.—Ἀνάγκη νὰ προσεθῇ ὅτι, τὸ τῆς ἀφέσεως σύμφωνον εἰς οὐδὲνα υποκαίται· τύπον καὶ δύναται νὰ συναφθῇ καὶ ἀλλήλως, ὡς αἰεὶ ἡ βούλησις τοῦ δανειστοῦ περὶ ἀφέσεως τοῦ χρέους προκύπτει ἄλλοθεν (N. 2 Πανδ. 2. 14).

Κατὰ τὸ παρ' ἡμῖν Σγ. τοῦ Ἀστικῶς Κώδικος (ἄρθ. 1373), συμφώνως καὶ πρὸς τὸν Γαλλικὸν καὶ Ἰταλικὸν νόμον, ἀφesis τοῦ χρέους ἀποτελεῖ ὡς πρὸς τὸν ὀφειλέτην καὶ τοὺς εἰς ὀλόκληρον συννοφειλέτας ἢ ὑπὸ τοῦ δανειστοῦ ἐθελοούσιν εἰς τὸν ὀφειλέτην ἀπόδοσις τοῦ κατασχέοντος τὸ χρέος ἰδιωτικοῦ ἐγγράφου. Ἀλλ' καὶ διὰ συμφώνου γίνεται ἀναμφισβήτητως ἀφesis τοῦ χρέους, ὡς παρὰ Ῥωμαίους. Σημειωτέον ὅτι ἀφesis τοῦ χρέους παρ' ἑνὸς τῶν εἰς ὀλόκληρον δανειστῶν γενομένη, ἀπαλλάσσει τὸν ὀφειλέτην μόνον κατὰ τὸ ἐπιδύλλον εἰς αὐτὸν μέρος (ἄρθ. 1374). Ἀφesis δὲ τοῦ χρέους, γενομένη ὑπὲρ τινος τῶν εἰς ὀλόκληρον ὀφειλετῶν, ἀπαλλάσσει πάντας, ἐκτὸς ἂν ὁ δανειστής ἐπεφυλάξατο τὴν κατὰ τῶν λοιπῶν ἀπαίτησιν αὐτοῦ, ὅτε δικαιούται νὰ ἀπαιτήσῃ τὸ μετὰ τὴν ἀφαίρεσιν τοῦ μεριδίου τοῦ ἐλευθερωθέντος ὀφειλέτου ὑπολειπόμενον (ἄρθ. 1375). Ῥητὴ ἀφesis τοῦ ὀφειλέτου ἀπαλλάσσει τὸν ἐγγυητήν, ἀλλ' ἀφesis τοῦ ἐγγυητοῦ δὲν ἀπαλλάσσει τὸν ὀφειλέτην (ἄρθ. 1376).

Β. Ν. Φλογαίτης.

Ἀφesis στρατιωτικῇ καλεῖται ἐν τῷ στρατολογικῷ ἡμῶν νόμῳ ἡ μετὰ ὠρισμένα ἔτη ὑπηρεσίας ἀπαλλαγὴ στρατιωτικῆς ὑποχρεώσεως. Καὶ πρὸς τὴν ἡμῶν μὲν ἀφesis καλεῖται ἡ ἀφesis τῶν διανυσάντων τὸ νενομισμένον χρονικὸν διάστημα ὑπηρεσίας ἐν τῇ ἐνεργῷ ὑπηρεσίᾳ τοῦ στρατοῦ, ἐν τῇ ἀφείδῃ ἢ ἐν τῇ ἐθνοφυρουᾷ. Ὁριστικὴ δὲ ἀφesis ἡ τῶν διανυσάντων τὸ νενομισμένον χρονικὸν διάστημα ἐν τῇ ἀφείδῃ τῆς ἐθνοφυρουᾷ. Σημειωτέον ὅτι ἐν

ἡ ἀστυχὴ τῶν ἀφάσεων σημειοῦται κατὰ τὸν παλαιότερον χρόνον καὶ ὑπὸ τοῦ ἀρμοδίου τοσούτου ἐν τῷ ἀτομικῷ βιβλιαρίῳ ἐκδότου ἑνὸς (Νόμου ΑΦΚΙΙ' τῆς 28ης Μαΐου 1887 ἀρ. 89 καὶ 90).

Θ. Ν. Φλωρεΐτης

Ἀφομοίωσις Νομοθετικῆ. (ὑπὸ τῆς — ὑπερθεωρητικῆς). Διὰ τοῦ ὅρου τούτου νοεῖται ἡ ἐπέκτασις τῆς ἰσχύος ἐπὶ τὴν προσαρτωμένην χώραν τῆς νομοθεσίας τοῦ Κράτους, εἰς ὃ γίνεται ἡ προσάρτησις.

Ὁ ὅρος « ἀφομοίωσις νομοθετικῆ » ἐδημιουργήθη ἐν τῇ Συνέλευσει τοῦ 1864, προκειμένου περὶ τῆς εἰσαγωγῆς τῆς ἐν τῷ λοιπῷ Βασιλείῳ ἰσχυοῦσης νομοθεσίας εἰς τὰς Ἰονίους νήσους, μετὰ τὴν ἑνωσιν αὐτῶν εἰς τὴν Ἑλλάδα (Βλ. Πρακτ. Ἐννοσ. Τομ. Γ' σελ. 545, ἀφ' ὧν ἀπομαρτυρεῖται).

Θεωρητικῶς συζητεῖται τὸ ζήτημα, εἰ ἡ προσάρτησις χώρας συνεπάγεται αὐτοδικαίως τὴν εἰς ταύτην εἰσαγωγὴν τῆς νομοθεσίας τοῦ προσαρτωμένου Κράτους. Τὸ ζήτημα τοῦτο ἐξήτασεν, ἐν διατριβῇ καταρτισθεὶς εἰς τὴν ἐφημερίδα τῆς Ἑλληνικῆς καὶ Γαλλικῆς Νομολογίας, τὴν ὑπὸ τοῦ κ. Μπαλάνου ἐκδιδόμενην, ὁ κ. Π. Λεονταρίδης (Τομ. ΙΓ' σελ. 404), ὅπου καὶ ἀναφέρει τὰς γνώμας συγγραφέων τῶν τοῦ ἀλληλεθνούς δικαίου. Φαίνεται ὅτι ἀποδεχόμενος ὁ κ. Χ. τὴν γνώμην τοῦ Pasquale Fiore, ὅτι δηλ. τὰ τε δημόσια καὶ τὰ ἀστυκὴν δίκαιον τοῦ Κράτους, πρὸς ἐγένετο ἡ παραχώρησις, ἐπεκτείνεται κατὰ γενικὸν κανόνα, εἰς τὰς προσάρτηθῆναι χώρας, οὐδεμίαν ἀπαιτουμένης ρητῆς ἀνακηρύξεως, ἐκτός εἰν ἐδηλώθη ρητῶς ἐναντίον θέλησις. Ἀλλ' ἐν τῇ πρακτικῇ τῶν Κρατῶν, ἰδίως ἀπὸ τοῦ ἔτους 1814, ἐξήρτημα δὲν ἐβλήθη οὕτω, ἕνεκα τῶν ἀστυκῶν ὧν ἡ ἐφαρμογὴ τῆς λύσεως ταύ-

της παρουσιάζει. Διότι εἶνε μὲν ἀληθές, ὅτι ἅμα τῇ παύσει τῆς ἐν τῇ προσαρτωμένῃ χώρας κυριαρχίας, διαδέχεται αὐτὴν αὐτοστιγμὴ ἡ τῆς προσαρτώσεως, ἀλλὰ τὰ ἀποτελέσματα τῆς ἐναλλαγῆς ταύτης δὲν εἶνε δυνατόν νὰ πραγματοποιηθῶσι καθ' ὅλους τοὺς κλάδους τῆς διοικήσεως καὶ ἰδίως ὡς πρὸς τὸν ὀργανισμὸν τῶν καθεστηκυῶν ἀρχῶν καὶ τὴν λειτουργίαν αὐτῶν συμφώνως τῇ νομοθεσίᾳ τοῦ προσαρτωμένου Κράτους. Διὰ τοῦτο αἱ συγγραφεῖς καὶ ἡ πρακτικὴ τῶν Κρατῶν ἠναγκάστησαν, ἐκ τῆς φύσεως αὐτῆς τῶν πραγμάτων, νὰ δεχθῶσι διακρίσεις, καὶ τὴν ἀνάγκην τῆς μεταλαβείσεως εἴτε τῆς νομοθετικῆς, εἴτε καὶ μόνης τῆς ἐκτελεστικῆς ἐξουσίας ἀναλόγως τοῦ πολιτικικοῦ ὀργανισμοῦ τοῦ προσαρτωμένου Κράτους, ἥτοι πράξεως νομοθετικῆς ἢ διοικητικῆς, ἵνα καταστῇ ἐνεργὸς ἡ λειτουργία τοῦ διοικητικοῦ ὀργανισμοῦ καὶ τῆς νέας ἐν γένει νομοθεσίας εἰς τὸ προσαρτωμένον Κράτος. Ἰδίως δὲ ὡς πρὸς τὴν ἀστυκὴν νομοθεσίαν ἐγένετο δεκτόν, ὅτι αὕτη δὲν δύναται νὰ ἰσχύσῃ, ἄνευ δημοσιεύσεως ἐν τῇ προσαρτωμένῃ χώρᾳ διὰ τοῦτο καὶ ὁ ἡμέτερος Ἀρειὸς Πάγος, ἀκολουθῶν τὰ ἐν τῇ πράξει τοῦ νεωτέρου ἀλληλεθνούς δικαίου κρατοῦντα, διὰ τῆς ὑπ' ἀρ. 396 (1893) ἀποφάσεως του παρεδελχθῇ, « ὅτι τὸ γεγονός τῆς καταλήψεως » αὐτὸ καὶ μόνον δὲν συνεπάγεται ipso facto καὶ τὴν εἰσαγωγὴν τῆς νομοθεσίας » τοῦ προσαρτωμένου τὴν χώραν Κράτους, « ἀλλ' αὕτη δύναται νὰ συντελεσθῇ μόνον » καθ' ὃν τρόπον ὀρίξει τὸ δημόσιον τοῦ » προσαρτωμένου Κράτους δίκαιον ». Ἡ δὲ γαλλικὴ νομολογία κυμαίνεται, ὅτε μὲν παραδεχθεῖσα, ὅτι ἡ ἰσχύς τῶν πολιτικῶν καὶ ἀστυκῶν νόμων τοῦ προσαρτωμένου Κράτους δὲν προσπαταεῖ καὶ τὴν δημοσίευσιν αὐτῶν ἐν τῇ προσαρτωμένῃ χώρᾳ (Αχυρ. ἀποφ. 27 Αυγ. 1812, 6 Ἰουλ. 1833, 14 Δεκ. 1836, καὶ 4 Φεβρ. 1863) ὅτε δὲ τὸ ἐναντίον (ἀποφ. 17

Νοεμβ. 1849 καὶ 19 Ιαν. 1859) Pandectes Françaises, ἐν λέξει Annexion ἀριθ. 479.

Τὸ προκείμενον θέμα ἀπετέλεσεν ἀντικείμενον εἰδικῶν μελετῶν, εἰς ἃς καὶ παραπέμπομεν τὸν ἀναγνώστην, ἰδίᾳ δὲ εἰς τὴν μονογραφίαν τοῦ René Selosse, Traité de l'Annexion au territoire français et de son démembrement. Paris 1880.

Παρ' ἡμῖν αἱ δυσχέρειαι τῆς λύσεως τῶν ἐκ τῆς προσάρτησεως χωρῶν ἀναρρομένων ζητημάτων ἐγεννήθησαν τὸ πρῶτον κατὰ τὴν ἐνωσιν τῶν Ἰονίων νήσων καὶ εἴτα κατὰ τὴν προσάρτησιν τῆς Θεσσαλίας καὶ τῆς Ἠπείρου.

Καὶ τὸ μὲν ζήτημα τῆς ἀφομοιώσεως τῆς νομοθεσίας ἐν ταῖς Ἰονίοις νήσοις ἔδωκεν ἀφορμὴν εἰς μακρὰς συζητήσεις ἐν τῇ ἐθνοσυνελεύσει τοῦ 1864, καταστάσας ἀδιεξίτητους διὰ τὸ ἀμελέτητον τοῦ θέματος ὑπὸ τῶν μετασχόντων τῆς συζητήσεως πληρεξουσίων καὶ διότι ἡ λύσις τοῦ ζητήματος τούτου συνεπλάκη πρὸς τὸν ἐπικρατοῦντα τότε ἐν τῇ Συνελεύσει κομματικὸν ἀνταγωνισμόν· ἐξ ὧν δὲ τῶν ἀγορευσάντων βητόρων μόνος ὁ Δεληγεωργῆς ἐφάνη κάτοχος τοῦ θέματος, καὶ ἀνέγαγε τὸ ζήτημα εἰς τὴν ἀληθῆ αὐτοῦ θέσιν (Πρακτ. Συνελ. τόμ. Γ. σελ. 563). Ἀλλ' ἔνεκα τῶν ἀνωτέρω λόγων ἡ ἐθνοσυνέλευσις δὲν ἐφθασεν ἢ κατ' ἀρχὴν νὰ ψηφίσῃ τὴν ἀφομοίωσιν καὶ τὸν χρόνον, ἀφ' ἧς αὕτη ἔμελλε νὰ πραγματοποιηθῇ, δεχθεῖσα συγχρόνως κατ' ἀρχὴν ὅτι πρέπει νὰ γείνωσι καὶ ἐξαίρεσις ἐπὶ μερῶν τινῶν τῆς νομοθεσίας τοῦ Βασιλείου, ὡς πρὸς τὴν εἰσαγωγὴν αὐτῶν εἰς τὴν Ἑπτανήσον, ἀλλὰ δὲν ἐφθασεν εἰς συμπέρασμα ἔνεκα τοῦ ἐγεθθέντος ἐκ τῆς συζητήσεως σάλου, τῶν πολλῶν προτάσεων καὶ τῆς ἀνάγκης τῆς ἐπιψηφίσεως τοῦ Συντάγματος.

Οὕτω τὸ ζήτημα τῆς ἀφομοιώσεως ἔμει-

νεν ἐκκρεμές, ὠριμώτερον δὲ μελετήθη ἐλύθη εὐστοχώτερον ὑπὸ τῆς πρώτης μετὰ τὸ Σύνταγμα Βουλῆς διὰ τοῦ νόμου ΡΝ τῆς 20 Ἰανουαρίου 1866. Διὰ τοῦ νόμου τούτου ἀπὸ τῆς 1 Ἰουλίου 1866 καὶ πλεον τῶν ἐν αὐτῷ ἐξαίρεσεων ἔλαθεν ὑποχρεωτικὴν ἰσχὺν ἐν ταῖς Ἰονίοις Νήσοις ἡ ἐν τῷ λοιπῷ Βασιλείῳ κειμένη νομοθεσία καὶ ἐπαυσεν ἰσχύουσα ἡ νομοθεσία τοῦ πρῶτον ἠνωμένου Κράτους τῶν Ἰονίων Νήσων. Ἐπετράπη ὅμως ἡ εἰσαγωγὴ τῶν νόμων διὰ Βασ. Διαταγμάτων καὶ πρὸς τῆς εἰρημένης προθεσμίας, ὁριζομένου ἐκαστοτε τοῦ χρόνου τῆς ἐνάρξεως τῆς υποχρεωτικῆς τῶν εἰσαγομένων νόμων ἰσχύος, ὅστις δὲν ἠδύνατο νὰ εἴνε βραχύτερος ἐκ τοῦλάχιστον μηνὸς ἀπὸ τῆς κατὰ τὸ ἄρθρ. 1 τοῦ τότε ἰσχύοντος ἀστικοῦ νόμου τοῦ Βασιλείου δημοσιεύσεως τῶν Διαταγμάτων, μετ' ὧν ὤφειλον νὰ δημοσιεύωνται καὶ οἱ εἰσαχθέντες νόμοι. Κατὰ τὸν συστηματικὸν αὐτὸν μὲν τῆς 1 Ἰουλίου 1866 ἔμελλε νὰ ἰσχύσῃ ἐν Ἑπτανήσῳ ἡ πρὸς ἀνεξαίρετως ἡ Ἑλληνικὴ νομοθεσία καὶ ἄνευ δημοσιεύσεως τῶν κατὰ μέρος νόμων καὶ διαταγμάτων· μόνον δὲ ἐὰν ἡ ἐκτελεστικὴ ἐξουσία ἐκρίνεν εὐλογον νὰ εἰσαγάγῃ εἰς τὴν Ἑπτανήσον νόμους τινὰς καὶ πρὸ τῆς εἰρημένης προθεσμίας διὰ Βασ. Διατάγματος, καθ' ἣν ἔλαβε παρὰ τῆς νομοθετικῆς ἐξουσίας ἐντολήν, τότε ὤφειλε σὺν τῷ διατάγματι νὰ δημοσιεύσῃ καὶ τὸν εἰσαγόμενον νόμον. Οὕτως ἐκρίθη ὅτι τὸ χορηγούμενον τοῖς ἐν Ἑπτανήσῳ πολίταις ἐξάμηνον χρονικὸν διάστημα ἀπὸ Ἰανουαρίου μέχρι Ἰουλίου ἦτο ἀρκούν, καὶ ἄνευ δημοσιεύσεως τῶν κατὰ μέρος νομοθετημάτων, νὰ λάβωσι γνῶσιν διὰ κλήρου τῆς ἑλληνικῆς νομοθεσίας. Καὶ οὐκ ἦν ἄλλως γενέσθαι, διότι, ἐὰν ἐγένετο δεκτὸν τὸ σύστημα τῆς εἰδικῆς δημοσιεύσεως, αὕτη θὰ ἀπέβαινε δυσχερὴς, καὶ κινδυνὸς ὑπῆρχε παραλείψων ἀκουσίων, οἵτινες σπουδαῖα ἠδύνατο νὰ ἐπενεγχομένον

αποτελέσματα ἐπιβλαβῆ ἐν ταῖς σχέσεσι τῶν πολιτῶν τῆς ἐνωθείσης χώρας.

Συνεπεία τῆς δοθείσης τῇ Κυβερνήσει ἐξουσίας διὰ μεταγενεστέρων Διαταγμάτων τῆς 30 Ἰανουαρίου, τῆς 11, 18 Φεβρουαρίου, τῆς 14 Μαρτίου καὶ 2 Μαΐου τοῦ 1866 εἰσῆχθη εἰς τὴν Ἑπτάνησον ἀπάσα ἡ τοῦ Βασιλείου ἀστικὴ καὶ ποινικὴ νομοθεσία, κατηργήθησαν ἀπὸ τῆς 24 Μαρτίου 1866 τὰ ἥδη ἐν ταῖς Ἰονίαις Νήσοις ἐφαπτόμενα δικαστήρια καὶ ἰδρύθησαν τὰ πρῶτα δικαστήρια κατὰ τὸν ἰσχύοντα ἐν τῷ πάλαιῳ Βασιλείῳ ὁργανισμὸν, ἀρξάμενης τῆς λειτουργίας αὐτῶν ἀπὸ τῆς 25 Μαρτίου.

Ἀλλὰ κατὰ τὴν εἰσαγωγὴν τῆς ἑλληνικῆς νομοθεσίας εἰς τὴν Ἑπτάνησον ὡσαύτως καὶ ἐξαιρέσεις κατὰ τὰ ἐν τῇ ἀνωμαλίᾳ περὶ τούτου κατ' ἀρχὴν ἀπαρασιθέντα. Οὕτως ἐξῆρθησαν 1) Τὸ Διάταγμα τῆς 23 Φεβρουαρίου 1835 περὶ πολιτικοῦ νόμου, διατηρηθεισῶν προσωρῶς ἐν ἰσχύϊ τῶν διατάξεων τοῦ Ἰονίου ἀστικοῦ κώδικος τῶν κανονισμῶν ἀντικειμένων περὶ ὧν δὲν προνοοῦσιν οἱ λοιποὶ νόμοι τοῦ Βασιλείου. Ἀλλὰ καὶ πάλιν ἐκ τῶν νόμων τούτων ἐξηρέθησαν τὸ ψήφισμα τοῦ Κυβερνήτου περὶ διαθηκῶν καὶ εἰς περὶ ληξιαρχικῶν πράξεων διατάξεις τοῦ ἀστικοῦ νόμου Τ'α' τῆς 28 Ὀκτωβρίου 1856, ὧν ἡ ἰσχὺς δὲν ἐπέξετάθη ἐκ τῆς Ἑπτάνησον, ἀλλὰ διατηρήθησαν προσωρινῶς ἐν ἰσχύϊ καὶ περὶ ληξιαρχικῶν πράξεων καὶ περὶ διαθηκῶν διατάξεις τοῦ Ἰονίου Κώδικος. 2) Ἡ διάταξις τοῦ ἀρθροῦ 2 τοῦ ἀπὸ 21 Σεπτεμβρίου 1836 περὶ κατασχέσεως καὶ πλειστηρίσεως ἀκινήτων Βασ. Διατάγματος, τὸ τροποποιήσαντος τὸ ἄρθρον 900 τῆς Πάλ. Διονομίας, ἐτηρήθησαν δὲ ἐν ἰσχύϊ εἰς ὑφιστάμεναι αὐτῇ διατάξεις ὡς πρὸς τὴν ἐκτίμησιν καὶ κατακύρωσιν τῶν ὑπὸ κατάσχεσιν κτημάτων. 3) Οἱ φορολογικοὶ νόμοι τοῦ Βασιλείου, διατηρηθέντων προ

σωρινῶς τῶν φορολογικῶν νόμων τοῦ Ἰονίου Κράτους, ἐφ' ὅσον δὲν τροποποιῶνται εἴτε ἐν τῷ παρελθόντι, εἴτε ἐν τῷ μέλλοντι δι' εἰδικῶν νόμων. 4) Τὰ περὶ ἑλκτος, διατηρηθεισῶν τῶν κειμένων ἐν ταῖς Ἰονίαις Νήσοις εἰδικῶν διατάξεων, ἕως οὗ ληφθῇ εἰδικὰ περὶ τῶν ἀλυκῶν τῆς Ἑπτάνησου νομοθετικὰ πρόνοια (βλ. κατωτέρω Μονοπώλιαι). 5) Αἱ περὶ δικιχέσεως τῆς δημοτικῆς περιουσίας διατάξεις τῶν νόμων τοῦ Βασιλείου, καθόσον αὐτὰ ἡδύναντο ν' ἀφορῶσι τὴν διαχείρισιν τῆς λεγομένης ἐρχορίου (κοινοτικῆς) περιουσίας ἐν ἐκάστῃ νήσῳ, μέχρι τῆς δι' εἰδικῷ νόμῳ διανομῆς τῆς περιουσίας ταύτης, περὶ τῆς προσωρινῆς δικιχέσεως τῆς ἑποῖας ἐλήφθη πρόνοια διὰ μεταβατικῶν διατάξεων ἐν τῷ προμνησθέντι περὶ ἀφομοιώσεως ΠΝ. νόμῳ (ἀρθ. 11—15). βλ. Σύνταγμα Ἰονίου Κράτους. Διοικητικὸς ὁργανισμὸς. 6) Διατηρήθησαν ἐν ἰσχύϊ οἱ ἀφωρῶντες α) εἰς τὴν ὁδοποιάν, β) εἰς τὸ ἐν Κερκύρῃ φρενοκομεῖον, γ) εἰς τὰ πτωχοκομεῖα, δ) εἰς τὰ ἀνεχυροδανειστήρια, ε) εἰς τὰς ἐξοικονομικὰς Τραπεζὰς (ταμειετήρια, banques d' épargne) καὶ ἄλλα τοιαῦτα ἱδρυμὰτα ὑφιστάμενοι νόμοι καὶ κανονισμοί, καὶ στ) οἱ νόμοι δι' ὧν ἐγχορηγήθησαν εἰς ἰδιωτικὰς ἐταιρίας δικιχώματα (ἀρθ. 16 καὶ 17. 7). Ἐπὶ τέλους ἀνεγνωρίσθη τὸ δικιχίωμα τῆς περαιτέρω ἐξασκήσεως τοῦ ἐπαγγέλματος τῶν εἰς τοὺς ἥδη ἀνεγνωρισμένους δικηγόρους, ὑποδικηγόρους, ἱατρούς, φαρμακοποιούς καὶ μάϊας.

Διὰ τοῦ προμνησθέντος ἀπὸ 11 Φεβρουαρίου 1866 Βασ. Διατάγματος τοῦ εἰσαγαγόντος εἰς τὰς Ἰονίους Νήσους τὴν ἀστικὴν καὶ ποινικὴν νομοθεσίαν ἐκανονίσθησαν, διὰ μεταβατικῶν διατάξεων, καὶ τὰ τῶν ἐκκερμῶν παρὰ τοῖς καταγορευμένοις Ἰονίαις δικαστηρίοις δικῶν.

Ἡ ἐκκρεμότης, ἐν ἣ εἶχεν ἀφήσει τὰ τῆς νομοθετικῆς ἀφομοιώσεως ἡ ἐθνосу-

νέλευσις, ἡνάγκασε τὴν Κυβέρνησιν ἕνεκα τῆς ἀνωμαλίας, ἣν ἐδημιούργει ἡ διαφορά τοῦ διοικητικοῦ καὶ οἰκονομικοῦ ὀργανισμοῦ καὶ τῆς σχετικῆς νομοθεσίας, νὰ προβῇ διὰ νομοθετικῶν Διαταγμάτων εἰς μερικὴν τῶν κλάδων τούτων ἀφομοίωσιν, καθόσον μάλιστα δὲν ἦτο λίαν προσεχρὴς ἡ σύγκλησις τῆς πρώτης μετὰ τὸ Σύνταγμα Βουλῆς. Ὅθεν ὁ ἐπὶ τῶν Οἰκονομικῶν ὑπουργὸς δι' ἡτιολογημένης ἐκθέσεως αὐτοῦ (τῆς 16 Δεκεμβρίου 1864) πρὸς τὸν Βασιλεῖα ὑπέβαλε πρὸς ὑπογραφὴν διάφορα Διατάγματα προσυπογεγραμμένα ὑπὸ τοῦ Ὑπουργικοῦ Συμβουλίου, δι' ὧν ἐφηρμόσθη ἐν Ἑπτανήσῳ ἡ τελωνιακὴ καὶ λογιστικὴ νομοθεσία τοῦ Βασιλείου, ἐγκτεστάθησαν νέαι Οἰκονομικαὶ Ἀρχαί, ἐξωμοιώθη ὁ μισθὸς τοῦ διδακτικοῦ προσωπικοῦ, ὠργανώθη ἡ ταχυδρομικὴ καὶ ὑγειονομικὴ ὑπηρεσία κτλ. (βλ. ἐκθεσιν πρὸς Βασ. καὶ Βασιλ. Διατάγματα 19, 21 καὶ 24 Δεκεμβρίου 1864 ἐν Ἑφημ. Κυβ. σελ. 346, 353, 355—359). Ἐπίσης δὲ διὰ τοιούτων νομοθετικῶν Διαταγμάτων ἐφηρμόσθη καὶ ὁ περὶ διοικητικῆς διαίρεσεως τοῦ Κράτους νόμος (Β. Δ. 17 Δεκ. 1864 Ἑφ. Κυβ. 1865 σελ. 9), ὁ περὶ ἐμπορικῆς ναυτιλίας (Β. Δ. 3 Ἰαν. 1865 σελ. 17), τὰ περὶ ἀστυνομικῆς ὑπηρεσίας (Β. Δ. 14 Ἰαν. 1865 σελ. 19), τὰ περὶ τοῦ προσωπικοῦ τῶν ἀρχαιοφυλακείων, τῶν πολιτικῶν φυλακῶν καὶ φρενοκομείου Κερκύρας (Β. Δ. 14 Ἰαν. 1865 σελ. 20), τὰ περὶ νομισματικοῦ συστήματος (Β. Δ. 25 Ἰαν. 1865 σελ. 49).

Ἀξίον σημειώσεως εἶναι, ὅτι ἕκτοτε ἡ φορολογικὴ νομοθεσία τοῦ πρώην Ἰονίου Κράτους ἔμεινεν ἀμετάβλητος, τὸ δὲ ζήτημα τῆς φορολογικῆς ἀφομοιώσεως, ἐλθὼν πολλάκις εἰς συζήτησιν ἐν ταῖς κατὰ κχιρὸν Βουλαῖς, ἔμεινεν ἄλυτον, διότι ἡ πλειονοψηφία τῶν ἐκάστοτε ἐξ Ἑπτανήσου βουλευτῶν ἀποστέρει τὴν φορολο-

γικὴν ἀφομοίωσιν μακρῶν ἀνεπτύχων Νόμ. ΒΠ'. τῆς 5 128 καὶ 129).

Τὸ ζήτημα τῆς σεως ἐγεννήθη 1881 προσάρτησιν τῆς Ἑπειρωτικῆς

Σχολαζούσης δὲ Κυβέρνησις εὐρέως κανονίσθη διὰ Β.

γωγὴν εἰς τὰς προ ἐν τῷ λοιπῷ Κ.

θεσίας. Ὅθεν τὸ ματος τῆς 26 Ἰα

ἀριθ. 53 σελ. 342 τῆς προσωρινῆς δ

τιωμένων χωρῶν. νεστέρων Διαταγ

νόμιμοι καὶ δικαστ γραφαί, ἐκانون

μασιεύσεως τῶν ν (Δ. 4 Ἰουλίου 18

εἰσῆχθησαν οἱ περ ματοσῆμου νόμοι

γιστικοῦ καὶ περ ἀκὴ νομοθεσία (Δ

357) καὶ τέλος δι 1881 Βασ. Διατ

σῆχθη ἅπασα ἡ ἐ μοθεσία πλὴν ἐλο

συνέστησαν ἐφετεῖ δικεῖα καὶ εἰρηνοδ 1881 καὶ 14 Δεβ

681.) Ἐπὶ τῇ β τοσ τούτου ἐγένοντ ρισμοὶ δικαστῶν.

νοῦάριον τοῦ 18

σφοδρὰ ἡγέρθη σ

θέντος τῇ Κυβερνή

νὰ προβῇ ἐξ οἰκεί

λῆς τῆς Βουλῆς,

σεως τῆς Ἑπτανή

τῆς νομοθεσίας τοῦ

καταρθείσας χώρας. Ἀποτέλεσμα δὲ τῆς ἐφαρμογῆς αὐτῆς ὑπῆρξεν ἡ ψήφισις τῇ ἀπὸ 19 Μαρτίου 1882 Π.Μ. νόμου περὶ εἰσαγωγῆς τῆς Ἑλληνικῆς νομοθετικῆς εἰς τὰς ἄσας προσαρτηθείσας Θεσσαλικὰς καὶ Ἡπειρωτικὰς ἐπαρχίας, δι' οὗ (ἀρθ. 14) τὰ ἀπὸ 26 Ἰουνίου 1881 μέχρι τῆς δημοσιεύσεως τοῦ νόμου ἐκδοθέντα περὶ τῶν νέων χωρῶν νομοθετικὰ Β. Διατάγματα καὶ τὰ ἐπὶ τῇ βάσει αὐτῶν ἐκδοθέντα ἐκηρυχθήσαν ἐξ ὑπαρχῆς ἄκυρα, κυρωθεῖσιν μόνον τῶν ἐν τῷ μετὰ τούτω ἐκδοθεῖσιν δικαστικῶν ἀποφάσεων καὶ ἄλλων πράξεων, δημοσίων φερουσῶν τύπον, τῶν τῶν ἀφορισμῶν εἰς διορισμοὺς ἐν δημοσίαις θέσεσι. Δέκα δὲ ἡμέρας ἀπὸ τῆς ἐφαρμογῆς τοῦ φύλλου τῆς ἐφημερίδας τῆς Κυβερνήσεως, ἐν ᾗ καταχωρήσῃ ἡ ἐξηγούμενος νόμος. Ἐλθὼν ὑποχρεωτικὴν ἰσχύϊν ἐν ταῖς προσαρτηθείσαις χώραις ἅπασα ἡ ἐν τῷ λοιπῷ Βασιλείῳ κατεστην νομοθεσία (ἀρθ. 1). Διὰ δὲ τῶν ἐκτελεστικῶν ἀρθρῶν τοῦ νόμου τούτου ἐκατοντήθησαν τὰ τῆς διοικητικῆς καὶ δημοτικῆς δικαιοσύνης, τὰ τῆς λειτουργικῆς τῶν δημοτικῶν ἀρχῶν καὶ τὰ τῆς ἐγκτατάξεως τῶν ἄλλων δημοσίων ἀρχῶν καὶ τῆς ἐφαρμογῆς τῆς οἰκείας ἐκάστης τοῦτων νομοθεσίας.

Δι' ἐνδεκα δὲ Διαταγμάτων ἀπὸ 31 Μαρτίου 1883 ὠργανώθη ἡ δημοτικὴ δικαιοσύνη τῶν νέων χωρῶν (ἐρ. Κυβ. ἀρθ. 236 σελ. 643-673).

Ἀλλὰ τῆς ἐφαρμογῆς τῆς Ἑλληνικῆς νομοθετικῆς ἐγένοντο καὶ ἐξαιρέσεις διὰ τὸ εὐεργετικὸν τῶν τοπικῶν περιστάσεων ἐν τισι θέσεσιν. Οὕτω διὰ τοῦ νόμου ΑΚΒ' τῆς 22 Ἰαννουαρίου 1882 (Παραρτ. Δ.Ν. Φιλογαίτου σελ. 810 ὑποσ.) ἐκανονίσθησαν τὰ περὶ τῆς ἀσκήσεως τῶν ἱατρικῶν ἐπαγγελμάτων ἐν ταῖς προσαρτηθείσαις ἐπαρχίαις ὡς καὶ νόμον ΑΔΣΤ, τῆς 30 Μαρτίου 1883 ἐν Παραρτ. Φιλογαίτου 9. 1. σελ. 111). Διὰ τοῦ Διατάγματος τῆς 23

Μαρτίου τοῦ 1882 ἐκανονίσθησαν τὰ τῶν ἐμποροπλοιαρχῶν καὶ κυβερνητῶν πλοίων. Διὰ τοῦ νόμου ΓΞΘ τῆς 20 Μαΐου 1882 ἀνεβλήθη ἡ ἐκτέλεσις τῶν νόμων περὶ στρατολογίας καὶ ναυτολογίας μέχρι 1 Ἰαννουαρίου 1883 ὡς πρὸς τοὺς χριστιανούς καὶ μέχρι 1 Ἰαννουαρίου 1889 ὡς πρὸς τοὺς μωαμεθανούς κατόικους. Διὰ τοῦ νόμου ΓΞΓ τῆς 20 Μαΐου 1882 ἐκανονίσθησαν τὰ τοῦ διορισμοῦ ἐμμίσθων διερμηνέων τῆς Τουρκικῆς γλώσσης ἐν ταῖς δικαστηρίοις τῶν νέων ἐπαρχιῶν (βλέπε καὶ νόμον ΒΡΖΖ', τῆς 18 Δεκεμβρίου 1893 μεταρρυθμισάμενα ἐκεῖνον). Διὰ τοῦ ΑΛΗ τῆς 22 Ἰουνίου 1882 ὠρίσθησαν τὰ περὶ πνευματικῶν ἀρχηγῶν τῶν μωαμεθανικῶν κοινοτήτων (Φιλογαίτου Παραρτ. τόμ. 1 σελ. 1138). Διὰ τοῦ νόμου ΑΡΠΓ, τῆς 17 Ἀπριλίου 1884 (Φιλογαίτου Παραρτ. τ. 1 σελ. 365) ἐκανονίσθησαν τὰ τῆς δικαιοσύνης τῶν ἐν ταῖς νέαις ἐπαρχίαις βακουφίων (ὄλ. καὶ νόμον ΑΨΓ', τῆς 5 Φεβρουαρίου 1889 τροποποιήσαντα ἐκεῖνον). Διὰ τοῦ νόμου ΑΡΠ τῆς 18 Ἀπριλίου 1884 (Φιλογαίτου Παραρτ. 1 σελ. 853) ἐκανονίσθησαν τὰ περὶ τῶν κοινοτήτων τῶν νομῶν Ἀχρίστης καὶ Ἀρτης καὶ τῆς ἐπαρχίας Καλαμπάκας. Διὰ τοῦ ἀρθρου 2. ἐδ. 6', τοῦ νόμου ΑΦΜΔ τῆς 28 Μαΐου 1887 (Φιλογαίτου Συμπλ. σελ. 213) περὶ προσόντων τῶν δημοσίων λειτουργῶν ἐξηγρήθησαν τῆς ἐφαρμογῆς τῶν διατάξεων αὐτοῦ ἐπὶ τριετίαν οἱ ἐκ τῶν νέων ἐπαρχιῶν καταγόμενοι καὶ μέλλοντες νὰ διορισθῶσιν γραφεῖς 6', 7', 8', 9' καὶ 10' καὶ μαθητευόμενοι. Τὴν διορίαν δὲ ταύτην παρέτεινε μέχρι τῆς 1 Ἰαννουαρίου 1893 ὁ ΑΩΠ νόμος τῆς 30 Δεκεμβρίου 1890 (ἴδε Φιλογαίτου τρίτον Συμπλ. σελ. 405).

Ἀλλὰ πλὴν τῶν ἐλαχίστων τούτων ἐξαιρέσεων ἡ νομοθετικὴ ἐν Θεσσαλίᾳ καὶ τῷ Νομῷ Ἀρτης ἀφομοίωσις συνετελέσθη πλήρως.

Ἐπὶ κρίσιν τοῦ ἀνωτέρω νόμου ΠΜ' τοῦ 1882 καὶ τῆς σχετικῆς νομολογίας ἴδε ἐν Ἐφημερίδι Ἑλλ. καὶ Γαλλ. νομολογίας ὑπὸ Μπαλάνου τόμῳ Γ' σελ. 391.

Δ. Π. Στεφάνου.

Ἀφορισμοὶ τοῦ δικαίου

ὠνομάσθη ἡ συλλογὴ τῶν θεμελιωδυστάτων γενικῶν ἀξιωμάτων τοῦ δικαίου μετ' ἐξηγητικῶν παρατηρήσεων. Πρῶτος ὁ ἔνδοξος ἱατρὸς τῆς ἀρχαιότητος Ἱπποκράτης ἐν τοῖς ἐσχάτοις χρόνοις τοῦ βίου αὐτοῦ ἐξέδωκεν ὑπὸ τὸ ὄνομα ἀφορισμοὶ πλείονας τῶν τετρακοσίων συντόμων ἱατρικῶν γνώμων πρακτικῶν, συλλέξας ἐκ τῶν ἄλλων αὐτοῦ συγγραμμάτων καὶ ἐκ τῶν ὑπομνημάτων τῆς αὐτοῦ ἐπαγγελίας. Κατὰ μίμησιν δὲ τοῦ μεγάλου Κῶου ἱατροῦ ἐδημοσιεύθη ἀλλεπαλλήλως ἐν Γαλλίᾳ ὑπὸ διαπρεπῶν νομοδιδασκάλων συλλογὴ τῶν γενικῶν ἀξιωμάτων τοῦ δικαίου ὑπὸ τὸ ὄνομα ἀφορισμοὶ τοῦ δικαίου (aphorismes du droit).

Ἐπειδὴ δὲ τὰ γενικὰ ἀξιώματα μιᾶς ἐπιστήμης, περίληπτικῶς περιέχοντα ὁλόκληρον τὸ θεωρητικὸν μέρος αὐτῆς, ὑποβοηθοῦντα μεγάλως τὴν μνήμην καὶ τὴν κρίσιν τοῦ ἐπιστήμονος, διευκολύνουσι πολὺ τὴν ἐπιτυχὴ ἐξάσκησιν τοῦ ἐπιστημονικοῦ αὐτοῦ ἐπαγγέλματος, ἀπεδείχθη ἄγαν λυσιτελεῖς εἰς τοὺς νεωρὺς τῆς ἡμέρας θεράποντας ἡ ἔκδοσις τῶν ἀφορισμῶν τοῦ δικαίου.

Θ. Ν. Φλογαίτης

Ἀφορμὴ δημοσίων ἀτυχημάτων. Ὑπὸ τὸν τίτλον τοῦτον περιλαμβάνεται ἐν τῷ Ποινικῷ νόμῳ κεφάλαιον, διαλαμβάνον τὰς εἰς βαθμὸν πταίσματος ἀξιοποίνους πράξεις, καὶ παραλείψεις, ἐξ ὧν δύναται νὰ προκύψῃ δημόσιον δυστύχημα. Αὗται δὲ ἀνάγονται:

Α' εἰς τοὺς προκαλοῦσας δυστύχημα διὰ τῶν ὑδάτων, ὅποῃ α) ἡ ἀθέτησις τῶν παραγγελμάτων περὶ ἀποφυγῆς τῶν ἐκ τοῦ ὕδατος ζημιῶν ἀστυνομικῆς διατάξεως (ἐκ-

διδόμενης δυνάμει τοῦ ἀρθ. 81 τοῦ ἀστυνομικοῦ νόμου, ὅποταν ἡ ἀφρονία τῶν βροχῶν καὶ ἡ διάλυσις τῶν χιόνων ἢ ἄλλαι αἰτίαι προκαγγέλλωσι πλημμύραν), εἴ ἢν ἐπιβάλλεται πρόστιμον τοῦλάχιστον δέκα δραχμῶν, β) ἡ ἀνευ δικαίωματος δυνάμενη νὰ παραβιάσῃ τὴν ἀσφάλειαν τῶν πλοίων καὶ τῶν ναυσιπλοούντων παρεμποδίσαι ἢ ἀποκλείσαι τοῦ ἐλευθεροῦ πλοῦ ἐν τῇ θαλάσῃ (τῷ πελάγῃ ἢ τῷ ἀκταῖς, τοῖς ὅρμοις καὶ τοῖς λιμένεσιν) ἢ ἐν τοῖς ὕδασι τῶν ποταμῶν ἢ λιμνῶν καὶ ἢ εἰς τὰς παρόδους τοιούτων ὕδατων ὅπως ἡ βύθισις πραγμάτων, ἐξ ὧν δύναται να βλαφθῇ τὸ πλοῖον ἢ νὰ καταστῇ πνίγι καὶ ἀσφαλὲς τὸ στρωματὴ καὶ τῇ ἢ ἐπὶ μὴν ἢ ἡ παράλειψις τῆς λήψεως ἀστυλιστικῶν μέτρων ἢ τῆς ἀναγγελίας εἰς τὴν ἀρχὴν τοῦ τυχόντος συναντήματος, ἐξ οὗ προέρχεται κίνδυνος ἐπιβάλλεται εἰς τὰ εἰρημένα πταίσματα κακίᾳ τὸ πολὺ μιᾶς ἐβδομάδος καὶ πρόστιμον τὸ πολὺ πεντήκοντα δραχμῶν, γ) ἡ παραμέλησις τῆς ἀνυψώσεως καὶ διασχευῶν τῶν ἀναγκαιῶν εἰδοποιητικῶν καὶ ὀδηγητικῶν σημείων, ὅσον τῶν φανῶν καὶ τῶν φῶτων, ἃ ὀφείλουσι τὰ πλοῖα νὰ φέρωσιν ἐν καιρῷ νυκτός (ἴδε καὶ Διάτ. 14 Ὀκτ. 1865 περὶ τῶν ἐπὶ τῶν πλοίων φάρων καὶ φανῶν), ἢ τῆς ὑποχρεώσεως τῶν πλοίων τοῦ χορηγῆσαι συνδρομὴν εἰς ἕτερον πλοῖον κινδυνεύον (Διατ. αὐτοῦ τῆς ἐμπ. ναυτιλίας ἀρθ. 401 καὶ 103), ὁ προσορμισμός εἰς τόπους ἀπληρονομήτους ὑπὸ τῶν λιμενικῶν ἀρχῶν (Διατ. τοῦ 1834 περὶ λιμενικῶν ἀρχῶν ἀρθ. 11 καὶ ἐπ.) ἢ ἡ χρῆσις πλοίου μὴ προετοιμασθέντος διεσκευασμένου ἢ ἡ ὑπερμετρησὶς φόρτωσις αὐτοῦ ἢ ἡ μὴ ἐγκαταρτίει προσήκουσα ὑποχώρησις κατὰ συνάντησιν μετ' ἄλλου πλοίου ἐπιβάλλεται δ' εἰς τὰ πταίσματα ταῦτα κράτιστα τὸ πολὺ δύο ἐβδομάδων καὶ πρόστιμον τὸ πολὺ πεντήκοντα δραχμῶν, δ) ἡ λούσις

ἐν τόπῳ μὴ ὠρισμένῳ πρὸς τοῦτο, ἐξ οὗ
δυνατὶ νὰ πειληθῇ κίνδυνος βλάβης τοῦ
συναπτοῦ ἢ τῆς ζωῆς τῶν πολιτῶν. (Ση-
μειωτέον ὅτι ἡ λούσις διὰ τρόπου προσ-
βάλλοντος τὴν αἰδῶ τιμωρεῖται ὡς πλημ-
μέλημα δυνάμει τοῦ ἄρθρ. 272 τοῦ Ποιν.
νόμου).

II) Τὰς προκαλούσας δυστύχημα διὰ
τοῦ πυρὸς ἀποβαίνει α') ἡ ἀπερσευφία καὶ
ἀμέλεια περὶ τὴν γρῆσιν τοῦ πυρὸς τοῦ
αὐτοῦ καὶ τῶν καυστικῶν ἢ εὐπρήστων
τυχημάτων (ὅποیان φέρ' εἶπεν καταφά-
σις ἡ εἰσόδος εἰς ἀποθήκας πυρίτιδος ἢ
τετελειωτοῦ μετὰ φανῶν ἀπερικλείστων ἢ
καπνοσυργῶν καιομένης, ἡ χρῆσις ἐν-
τος σταυλῶν ἢ κτιρίων περιεχόντων ἱπ-
πικῶν ἀνοικτῶν φανῶν ἢ λυχνῶν κτλ.
Πεὶ Ὁδηγοῦ τῶν δημοσίων καὶ δημοσι-
κῶν ὑπαλλήλων § 1, καὶ ε') ἡ παρά-
βασις τῶν πρὸς ἀποτροπὴν τοῦ ἐκ τοῦ
πυρὸς κινδύνου ἀστυνομικῶν διατάξεων
ἀναγομένων εἴτε εἰς τὴν ἐξανάγκασιν τῶν
ἀνοικτῶν οἰκιῶν καὶ κτιρίων νὰ κατα-
σκευάζωσι τὰς ἐστίας καὶ καπνοδόχους ἐξ
αὐτῶν πλυνθῶν καὶ νὰ μὴ στηρίζωσιν
αὐτοὺς εἰς δοκοὺς ἢ ξύλα, εἴτε εἰς τὴν
κατασκευαστῆς τῆς ἀνάψεως πυρὸς ἐν κτι-
ρίῳ ἢ ἐν οὐρανῷ ἐν ὑπαίθρῳ ἐν τοῖς ἀ-
νοικτοῖς καὶ τοῖς ὁδοῖς ἢ καὶ τῆς ἀνά-
ψεως πυρὸς ἐν ὁδοῖς ἢ πλατείαις ἐν βρα-
χυτέρῳ τῶν ἑκατὸν μέτρων ἀποστάσει
ἀπὸ τῶν οἰκιῶν, γ') ἡ ἐν γνώσει ὑπὸ τῶν
ἐκτελεστικῶν ἀνοχῇ πράξεων ἢ ἐλλείψεσιν
τῶν συνεικῶν, ξενιζομένων οἰκετῶν ἢ ἐρ-
γασιῶν, ὧν ἐνεκα ἀπειλεῖται κίνδυνος ἐμ-
πεδημα, ἡ ὑπ' αὐτῶν παράλειψις τῆς
καταγγελίας τῶν τοιοῦτων πράξεων εἰς
τὴν ἀρχήν, ἡ παράλειψις τῆς εἰς αὐτοὺς
προμηθεΐας τῶν ἀναγκαίων σκευῶν καὶ
ὀργάνων πρὸς ἀποτροπὴν τοῦ ἐκ τοῦ
πυρὸς κινδύνου καὶ ἡ ἐμπιστεύσις εἰς
αὐτοὺς, βλάβας ἢ παράφρονας πυρὸς ἢ
αὐτοῦ ἢ εὐπρήστων ἀντικειμένων, δ') ἡ
ἐλλείψις τῆς ἀπαιτουμένης προσοχῆς εἰς

τὴν κατασκευὴν τῆς πυρίτιδος καὶ ἡ πα-
ράβασις τῶν περὶ πυρίτιδος διατάξεων
τοῦ νόμου, δηλονότι τῆς διατάξεως καθ'
ἣν ἀπαιτεῖται ὄρεσις τῆς ἀστυνομικῆς ἀρ-
χῆς πρὸς πώλησιν τῆς πυρίτιδος (Διατ. 3
Ἀπρ. 1835 περὶ ὑγιεινῆς οἰκοδομῆς τῶν
πόλεων ἄρθρ. 19) καὶ τῆς διατάξεως καθ'
ἣν οἱ κάτοχοι πυρίτιδος ὀφείλουσι νὰ
φυλάττωσιν αὐτὴν ἐν τόπῳ μεμονωμένῳ
καὶ μακρὰν τῶν καμίνων καὶ κλιβάνων
(Ἀστυν. νόμου ἄρθρ. 59 § 5), ε') ἡ ὑπὸ
τῶν συνωδῶ πρὸς τὰ Διατάγματα τῆς 9
Ἀπριλίου 1836 περὶ τοῦ σχεδίου τῆς πό-
λεως Ἀθηνῶν (ἄρθ. 9) καὶ τῆς 12 Νο-
εμβρίου 1836 περὶ προσθήκης εἰς τὸ περὶ
σχεδίου τῆς πόλεως Ἀθηνῶν Διάταγ., ἄρθρ.
31) προκαλουμένων ὑπὸ τῆς Ἀστυν. ἀρχῆς
πρὸς ἐξέτασιν τῶν οἰκιῶν καὶ ἰδίως τῶν
ἐστιῶν καὶ καπνοδόχων εἰδημόνων τῆς τε-
κτονικῆς καὶ πρωτεργατῶν παραμέλεις
τῆς ἐπισταμένης ἐξακριβώσεως τῶν ἐλλεί-
ψεων αὐτῶν, ἡ ὑπὸ τῶν χειροτεχνῶν
ἐκτέλεσις ἐργασιῶν δυναμένων νὰ ἐπενέ-
γκωσι κίνδυνον ἐμπρησμοῦ (κατὰ παρά-
βασιν ἐπίσης τῶν ἐν τοῖς Διατ. τῆς 9 Ἀ-
πριλίου 1836 καὶ 12 Νοεμβρίου 1836
περὶ σχεδίου τῆς πόλεως Ἀθηνῶν διατά-
ξεων), ἡ ὑπὸ τῶν καπνοδοχοκαθαριστῶν
ἐλλιπὲς διεξαγωγὴ τῆς ἐργασίας αὐτῶν
καὶ παραμέλεις τῆς εἰς τὴν ἀρχὴν καταγ-
γελίας τῶν μὴ διορθούντων τὰς παρατη-
ρουμένας ἐλλείψεις τῶν καπνοδόχων οἰκο-
δομητῶν, ε') ἡ ἐκτραγικὴς πυρκαϊὴ ἐν
τῇ οἰκίᾳ, κατοικίᾳ ἢ ἐν τῷ τόπῳ τῆς
διατριβῆς αὐτοῦ παράλειψις τῆς αἰτήσεως
δημοσίας βοήθειας. Ἀλλὰ κατὰδῆλον ὅτι,
ἀνακοπήσις τυχὸν ἀμέσως τῆς διαδόσεως
τοῦ πυρὸς ὑπ' αὐτοῦ τοῦ παρατηρήσαν-
τος αὐτό, περιττὴ ὡς ματαίᾳ ἢ αἰτήσις
βοήθειας ἢ ἡ εἰδησις τῆς ἀρχῆς. Σημει-
ωτέον δὲ ἐξ ἐναντίας ὅτι, ἐὰν ὁ μὴ αἰτή-
σάμενος βοήθειαν ἐν καιρῷ πυρκαϊᾷ ἀπο-
πειραθῇ ἐν ταύτῳ νὰ ἀποκρῦβῃ τὸν ἐν τῇ
οἰκίᾳ αὐτοῦ ἀρξάμενον ἐμπρησμόν καὶ

έντεσθεν διὰ τοῦ ἡ πυρκαϊᾶς, ἀποτελεῖ πλημμυέλημα, τιμωρούμενον ὑπὸ τοῦ ἄρθρου 418.

Γ') Τὰς προκαλούσας δυστύχημα δι' ἐπιχειρήσεων νοικοδομικῶν (Π. νόμου ἄρθ. 598—609), ὅποια α') ἡ παράλειψις τοῦ ἐπιχειροῦντος οἰκοδομῆν ἢ οὐσώδη ἐπισκευὴν κτιρίου (δηλονότι οἰουδὴποτε εἶδους οἰκοδομήματος) νὰ ζητήσῃ ἀδειαν παρὰ τοῦ ἀρμοδίου ἀρχιτέκτονος. (συνωδὴ καὶ πρὸς τὰ Διαιτ. τῆς 3 Ἀπρ. 1835 περὶ ὑγιεινῆς οἰκοδομῆς τῶν πόλεων (ἄρθ. 13) καὶ τῆς 31 Δεκ. 1836 περὶ δημ. ἀστυνομίας (ἄρθ. 58) ἐγκριτικῆν τοῦ ὑποβαλλομένου αὐτῷ σχεδίου. (Λόγον δ' ἔχει ἡ ὑποχρέωσις τῆς αἰτήσεως ἀδείας τὴν ἐξέτασιν καὶ βεβαίωσιν τῆς στερεότητος καὶ ἀσφαλείας, τῶν τηρητέων οἰκοδομικῶν γραμμῶν ὡς καὶ τῶν περὶ οἰκοδομῶν ἰδιαιτέρων διατάξεων τῆς Ἀρχῆς). Ὁμοίως δ' ἡ παρεκτροπὴ ἀπὸ τοῦ τοιοῦτου σχεδίου, ἡ ὑπερέβασις τῶν γραμμῶν τῆς οἰκοδομῆς ἢ παράβασις τῶν ἰδιαιτέρων περὶ οἰκοδομῆς διατάξεων. Ἐπιβάλλεται δ' εἰς τὸ πταίσμα τοῦτο πρόστιμον τοῦλάχιστον τριάκοντα δραχμῶν. β') ἡ παράλειψις τῶν ἀρχιτεκτονικῶν νὰ στῆσιν σημεῖα εἰδοπονητικὰ καὶ λάβωσιν ἐν γένει τὰ πρόσφορα μέτρα πρὸς ἐξασφάλισιν προσώπων καὶ πραγμάτων ἀπὸ πάσης βλάβης (κινδυνεύοντων ἄλλως ἐκ τῆς καταπτώσεως ξύλων, λίθων ἢ ἄλλων ὕλων). Ἐπιβάλλεται δὲ καὶ εἰς αὐτὸ πρόστιμον τοῦλάχιστον τριάκοντα δραχμῶν. γ') ἡ κατεργασία ἢ πώλησις ἀρχήτου ἢ κακῆς οἰκοδομικῆς ὕλης ἢ μὴ ἀντιστοιχοῦσης εἰς τὸ συνήθως ἐν χρήσει καὶ ἀπαραιτήτως ἀναγκαῖον διὰ τὴν στερεότητά τῆς οἰκοδομῆς μέτρον καὶ ἡ ὑπὸ τῶν πρωτεργατῶν (δ' αὐτῶν ἢ καὶ δι' ἄλλων) χρήσις τοιαύτης. (Σημειωτέον ὅτι διατάσσεται καὶ ἡ δήμευσις μὲν τῆς ἀρχήτου ἢ κακῆς ὕλης, ἡ πώλησις δὲ βαπᾶν, καὶ εἰς λογαριασμὸν τοῦ κυρίου τῆς μὴ ἀντιστοι-

χοῦσης εἰς τὸ πρόστιμον μέτρον). Εἰς πταίσμα δὲ τοῦτο ἐπιβάλλεται πρόστιμον δέκα τοῦλάχιστον δραχμῶν. δ') ἡ ὑπὸ ἀρχιτεκτονικῶν πρόσληψις ἀπείρων ἀργατῶν ἢ παραμέλησις τῆς προσήκουσας τῆς ποικείας, (τιμωρουμένη διὰ δεκαδράχμων τοῦλάχιστον πρόστιμου), ἡ ὑπὸ τῶν ἐπιθεπόντων τὴν τεχνικὴν διεύθυνσιν τῆς οἰκοδομῆς παραμέλησις τοῦ χρέους νὰ ἀκριθῶσιν καὶ ἀσφαλίσωσι τὸ ἀκίνητον τῆς οἰκοδομῆς δι' ὃν προῶρισται σκεπὴ κατὰ τὴν στερεότητά καὶ ἀσφάλειαν (τιμωρουμένη διὰ κρατήσεως τὸ πᾶν ἐξ ἑδομάδων καὶ διὰ πρόστιμου τοῦλάχιστον εἰκάσι δραχμῶν), ἡ ἐλαττωματικὴ κτιστικὴ ἢ ἐπισκευὴ οἰκοδομῆς ὑπὸ τῶν ἐπιθεπόντων αὐτήν, καταδηλουμένη ἐὰν εἰλη καταπέσῃ ἐν ὅλῳ ἢ ἐν μέρει ἐντὸς ἐπὶ ἀπὸ τοῦ πέρας αὐτῆς ἀνευ ἐξωτερικῆς ἐπενεργείας ἀλλ' ἔνεκα ἰδίων αὐτῆς ἐλαττωμάτων καὶ ἡ ὑπὸ τῶν ἐνταλθέντων ἐξέτασιν καταπεσούσης οἰκοδομῆς τινος ματογνωμῶνων παράλειψις τῆς ἐξέτασιν αὐτῆς ἢ ἀμελῆς ἐξέτασις αὐτῆς, (εἰς πταίσματα δὲ ταῦτα ἐπιβάλλεται πρόστιμον δύο ἕως ἐξ ἑδομάδων καὶ πρόστιμον ἑκατὸν ἕως τριακοσίων δραχμῶν), ἡ ὑπὸ τῶν ἰδιοκτητῶν ἢ ἄλλων παραμέλησις τῆς ὀφειλομένης διατηρήσεως οἰκοδομῆς καὶ τῆς ἀναγκαίας θεραπείας τῶν παραμεληθεισῶν ἐλλείψεων, ἐὰν ἐπικρατῇ ἐξ αὐτῆς κίνδυνος ἢ ὑπὸ τῶν προσληθέντων εἰς προφυλαξίν ἢ ἐπισκευὴν ἐπισκευοῦ οἰκοδομήματος ἀρχιτεκτονικῶν ἀνευ τῆς ἀρνήσεως ἢ ἀναβολῆς τῆς ἀπαιτούμενης ἐνέργειας (τιμωρουμένη διὰ πρόστιμου τοῦλάχιστον δεκαδράχμου), ἡ παράβασις τῶν ἀναγομένων εἰς τὸν ἐκ τοῦ πυρὸς κινδυνὸν οἰκοδομικῶν διατάξεων (δηλονότι τῆς διατάξεως τοῦ ἄρθ. 13 τοῦ Διαιτ. τῆς 3 Ἀπρ. 1815 περὶ ὑγιεινῆς οἰκοδομῆς πόλεων καὶ χωμῶν, καθ' ἣν αἱ στέγαι πρέπει νὰ ὑπάρχῃ ἀνωτέρα κινδύνου πυρκαϊᾶς καὶ εἰς τὰς πόλεις νὰ σκεπάζηται με...

αυτῶν, ἀρδωσίαν, σχιστὴν λίθον ἢ μέ-
ταλλον, εἰς δὲ τὰς κώμας νὰ διατεθῇ οὐ-
τως ὥστε ὁ καπνὸς νὰ ἐξέρχεται ἀκωλύ-
τως, τῆς διατ. τοῦ ἄρθρου 9 τοῦ δια-
τάγματος τῆς 9 Ἀπριλίου 1836 περὶ
ἐκτελέσεως τοῦ σχεδίου τῆς πόλεως Ἀ-
θηνῶν, καὶ ἢ «πᾶσα οἰκοδομή, ὑποκει-
μένη εἰς ἐμπρησμόν, ὡς τὰ σιδηρουργεῖα,
πυρροποιεῖα, βερουργεῖα κτλ. πρέπει νὰ
εἰσέλθῃ στερεὰ καὶ χωρὶς ἐυλοδίσματων
καὶ τὰ καπνοδοχεῖα καὶ αἱ ἐστὶαι θέλουν
κατασκευάζεσθαι μὲ πλίνθους ὅπως, ἀπα-
ραικταί δὲ νὰ στηρίζονται εἰς δοκοὺς
ἢ ξύλα, ἢ νὰ κτείνονται εἰς τεῖχος στήρι-
ζόμενα εἰς ἐυλινὰς οἰκοδομάς» καὶ τῆς
ἐπιτάξεως τοῦ ἄρθρου 2 τοῦ Διατ. τῆς 3
Ἰουνίου 1842 περὶ μεταρρυθμίσεων τινῶν
τοῦ σχεδίου Ἀθηνῶν, καὶ ἢ «πᾶσαι αἱ
κώμας καὶ πᾶσαι αἱ οἰκοδομαὶ πρέπει νὰ
τενάζωνται ἔξωθεν μὲ ὕλην μὴ ὑποκει-
μένη εἰς ἐμπρησμόν, ὅσον μὲ κεράμους,
κετλόν, λίθους καὶ τὰ παρὰ τῆς αἰ-
σθητικῆς ἐστὶ ἢ ἀστυνομικῇ ἀρχῇ δι-
κασιμαίαν νὰ προκαλέσῃ τὸν κύριον οἰκο-
δομὴ ἀνεπερθέτως κατὰ παράθεσιν τῶν
ἐπιτεταγμένων, ὅπως ἐπανορθώσῃ αὐτήν,
ἢ ἀνέγειν ἐπισφαλῆς, ἐπισκευάσῃ, ἢ, ἀν-
έστι ἀδύνατος ἡ ἐπανόρθωσις ἢ ἐπισκευή,
κατεκρίσῃ αὐτήν (Ἄστυν. νόμου ἄρθρ.
58, Διατ. 3 Ἀπρ. 1835 περὶ ὑγιεινῆς
κατασκευῆς πόλεων καὶ κωμῶν ἄρθ. 27).
Ὡς ἐλικτὴν δὲ ἢ μερικὴν κατεδάφισιν ὑ-
πογράφεται ὁ ἰδιοκτήτης, ἐὰν δὲν ἀνήγει-
ν αὐτὴν ἐπὶ τοῦ ἐγκειμένου τόπου ἢ
ὑπερβῇ τὰς γραμμὰς τῆς οἰκοδομῆς (Διατ.
9 Ἰαν. 1836 περὶ ἐκτ. τοῦ σχεδίου Ἀ-
θηνῶν ἄρθ. 1 καὶ 2 καὶ Διατ. 3 Ἰουνίου
1842 περὶ μεταρρυθμίσεων τινῶν τοῦ σχε-
δίου Ἀθηνῶν, Διατ. 9 Ὀκτ. 1852 περὶ
κατεδάφσεως τῶν ἐπὶ παραβάσει τῆς οἰ-
κοδομικῆς γραμμῆς τοῦ ἐγκειμένου σχε-
δίου ἀνεπερθέτως οἰκοδομημάτων) ἢ ὅταν
ἡ οἰκοδομὴ ἴσῃ ἐπισφαλῆς (ἴδ. Διατ. 20
Σεπτ. 1852 περὶ κατεδάφσεως ἐπισφα-

λῶν οἰκοδομῶν). Ἀρμόδιος δὲ ὅπως κρί-
νῃ περὶ τοῦ ζητήματος εἶναι ὁ ἐπὶ τῆς
δημοτομίας τῆς πόλεως μηχανικός ἢ ἀρ-
χιτέκτων (ἴδ. Διατ. 9 Νοεμβρίου 1867
περὶ τῶν ἀρμόδιων πρὸς χαρακτηρησμένων
τῶν ἐτοιμορρόπων οἰκοδομημάτων). Ἀ-
ποδειχθείσης δὲ τῆς ἀνάγκης ἐπανορθώ-
σεως, ἐπισκευῆς ἢ κατεδάφσεως, ἐὰν ὁ
ἰδιοκτήτης δὲν σπεύσῃ νὰ προβῇ εἰς αὐ-
τήν, δικαιοῦται νὰ προβῇ ἡ ἀστυνομικὴ
ἀρχὴ διὰ δαπάνης αὐτοῦ (Ἄστυν. νόμου
ἄρθ. 58, Διατ. 20 Σεπτ. 1852 περὶ κα-
τεδάφσεως ἐπισφαλῶν οἰκοδομῶν ἄρθ. 6,
Διατ. 16 Ὀκτ. 1852 περὶ τῶν ἐξόδων
τῆς κατεδάφσεως). Ἐὰν δὲ καταγνοσθῇ
καὶ κατὰ τοῦ ἀρχιτέκτονος ποιῆν ἐνεκα
τῶν ἐλλείψεων τῆς οἰκοδομῆς, ἐνέχεται
καὶ ὁ ἀρχιτέκτων εἰς τὰς δαπάνας (Ποιν.
Νόμου ἄρθ. 608).

Δ'). Τὰς προκαλούσας δυστύχημα διὰ
τῆς ἀνορθώσεως λάκκων ἢ τάφρων, τῆς
ἐπιχειρήσεως μεταλλευτικῶν ἐργασιῶν ἐν
ὕψει ἢ ὑπογείως, τῶν ἐν λατομείοις
ἐργασιῶν, τῆς κατασκευῆς ὁδῶν, ὁδωγρα-
γείων ἢ παραπλησίων ἄλλων ἔργων. Ἐκτὶ
κατὰ τὰς ἐργασίας ταύτας ὁ ἀναλαβὼν
τὴν διεύθυνσιν, ἐὰν τὰ ἔργα πρὸ τοῦ πέ-
ρατος ἢ μετὰ τὸ πέρας αὐτῶν εὐρεθῶσιν
ἐπικίνδυνα κατὰ τὴν στερεότητα καὶ ἀσφά-
λειαν, ὑποβάλλεται εἰς κράτησιν συνωδῶ
πρὸς τὸ ἄρθρον Ποιν. νόμου 602, ἐὰν δὲ
πέσῃ, ἐντὸς ἔτους οὐχὶ μόνον ἐνεκα ἐξω-
τερικῆς ἐπεπεργείας ὁ εἰς ὃν διεπιστεύθη
ἢ ἐργασία, ὑποβάλλεται εἰς κράτησιν συν-
ωδῶ πρὸς τὸ ἄρθ. 603, τιμωρεῖται δ' ἐπί-
σης ὁ πραγματογνώμων, ὅστις κληθεὶς ὑπὸ
τῆς ἀρχῆς νὰ ἐξετάσῃ τὸ καταπεσὼν ἔρ-
γον ἐπεχείρησεν ἀμελῶς τὴν ἐξέτασιν, ἐ-
πίσης δὲ κατὰ τὸ ἄρθ. 605 ὁ μὴ συντε-
λέσας εἰς τὴν ἀναγκαίαν ἀσφάλειαν καὶ
διόρθωσιν αὐτοῦ (Ποιν. νόμου ἄρθ. 609).

Ε'). Τὰς προκαλούσας δυστύχημα διὰ
ἀπερισκέπτου ἢ ταχείας ἵππασίας ἢ ἀμα-
ξηλασίας καὶ διὰ ζώων, ὅποια εἶνε λ.χ.

οὐ μόνον ἡ παραχώρησις εἰς ἄλλους τῆς χρήσεως ἵππων ἔχοντων ἐλαττώματα ἢ ἡ διαπίστευσις ἵππων ἢ ὄχημάτων εἰς ἀδοκιμάστους καὶ ἀπείρους, ἀλλὰ καὶ ἡ ἀθέτησις τῶν παντοδαπῶν περὶ ζώων διατάξεων τῶν ἄρθ. 614—617 τοῦ ποινικοῦ νόμου. Κατὰ τὰς διατάξεις ταύτας τιμωρεῖται ὡς πταιστής διὰ προστίμου ὁ ἰδὼν δημοσίον κίνδυνον, ἀπειλούμενον ὑπὸ πτυρέντος ἢ ἐξαγριωθέντος ζώου, καὶ ὅμως, καίπερ προσκληθεὶς ἢ νοθευθεὶς ὑπὸ τῆς ἀρχῆς ἢ ἄλλου, δὲν ἀπέχεται πρᾶξεων, συντελουσῶν εἰς τὴν ἐξαγριώσιν αὐτοῦ, ὁ ἐπιτρέπων εἰς ἱππεύσιμα ὑποὺργια ἢ σκευοφόρα ζῶα νὰ διατρέχωσιν ἀνεπιτήρητα πλατεῖαι, ὁδοὺς ἢ ἄλλους ἀπεριφράκτους τόπους, ὁ ἐπιτρέπων εἰς οἰκόσιτα ζῶα, ἔχοντα κακοθήθῃ ἰδιώματα (οἶον τοῦ δάκναι, λακτίζειν κτλ.), νὰ περιφέρονται ἀνεπιτήρητα, ὁ κρύπτων κύναις ἀπὸ τῆς ἀρχῆς ἢ παρὰ τὰς διατάξεις αὐτῆς μὴ ἐφοδιάζων αὐτοὺς διὰ κλοιῶν, ὁ μὴ ἀποκτείνων ἢ μὴ κατακλείων ζῶον, εἰς ὃ ἀνεφάνησαν συμπτώματα λύσσης.

ε') Τὰς προκαλούσας δημοσίας δυστυχήματα δι' ὅπλων καὶ πυρίτιδος, τιμωρουμένης διὰ τῶν ὁρισμῶν τῶν ἄρθ. 618—623 τοῦ Ποινικοῦ νόμου. Τοιαῦτα δὲ εἶναι κατὰ τὰ ἄρθρα ταῦτα α') τὸ πυροβολεῖν ἄνευ ἀνάγκης δι' οἰουδήποτε μηχανήματος πληρουμένου πυρίτιδος ἢ ἐκπέμποντος σφαίρας ἢ βλήματος ἄνευ ἀναφλέξεως πυρίτιδος ἐν κατασχεμένῳ ἐκείνῳ, ὅταν ἐν οἷς μέρεσιν ὑπάρχουσι τὰ οἰκήματα τῶν πολιτῶν καὶ ἐν οἷς τόποις συναθροίζονται συνήθως ἢ δι' ὧν διέρχονται ἄνθρωποι (Blanche Code pénal VII n° 41), διὰ τὸν ἐντεῦθεν φόβον δυστυχήματος. ('Ἄλλ' ἐπιτρέπεται τὸ καὶ ἐν κατασχεμένῳ μέρεσι πυροβολεῖν οὐ μόνον ὀφισταμένης ἀνάγκης, ὡς φέρ' εἰπεῖν ὅτε ὁ πυροβολήσας ἐτυχχανεν ἀμυνόμενος ἢ ὁ πυροβολισμὸς ἐγένετο, ὅπως δοθῇ τὸ σύνθημα πρὸς ἐπικουρίαν κατ' ἀπει-

λουμένου κινδύνου (ἄρθρ. 597), ἢ καὶ ἄνευ τοιαύτης ἀνάγκης ἀδείας τῆς ἀστυνομικῆς ἀρχῆς, ληφθέντων πλεονάζοντων προπόντων προφυλακτικῶν μέτρων κατὰ τὸν Ἀστυνομικόν κανονισμόν (ἄρθρ. 59 § 8), β') ἡ ἀπερίσκεπτος χρήση ἢ ἀφύλαξις τῶν ὅπλων, γ') ἡ κατασκευή ἢ ἐπισκευὴ ἀπὸ πυρομαχικών ὀπλῶν, ὡς καὶ ἡ ἐμπορία ἐν γένει ὀπλῶν ἢ πυρίτιδος ἄνευ ἀδείας τῆς ἀρχῆς (Διατ. 3 Αὐγούστου 1835 περὶ ὀπλητικῆς οἰκοδομῆς τῶν πόλεων ἄρθρ. 19). Συμμετέον ὅτι, ὅπως θεωρηθῇ ὅπλον τὸ ἀπληροθυμένον, ἀνάγκη νὰ κηρυχθῇ τὰ τοιαῦτα ὑπὸ τοῦ νόμου (Α. Π. ποιν. 107 τοῦ 73 καὶ 188 τοῦ 74), τοιαῦτα δὲ κηρυσσονται μόνον « αἱ φέρουσαι σούβλας ἐλάται καὶ τὰ παρόμοια κρυπτὰ ὅπλα » (Ἀστυν. νόμου ἄρθρ. 41).

Ζ') Τὰς προκαλούσας δημοσίας δυστυχήματα διὰ πτώσεως καὶ βολῆς, ἢ διὰ βολῆς λίθων ἢ ἄλλων σκληρῶν ἀνεκαίμενων ἢ διὰ τῆς χύσεως ἐξ οἰκῶν παραθύρων ἢ ἐξ ὕψους ὁδῶν, ἔστω καὶ καθαρῶν (Blanche Code pénal VII n° 129 καὶ 130), καὶ ὁ') διὰ τῆς ἐκθέσεως ἀναστήσεως πραγμάτων εἰς παράθυρα ἢ ἐξώστας ἐστραμμένους πρὸς τὴν ὁδὸν ἢ ἀγγεῖων καὶ κιβωτίων φερόντων ἄνθη ἢ δένδρῶλια (ἀστυν. νόμου ἄρθ. 51).

Η') Τὰς προκαλούσας δυστυχήματα διὰ μέσων καθιστώντων ἐπικίνδυνον τὴν εἴσοδον καὶ τὴν ἐξοδον. Τοιαῦτα εἶναι α') ἡ παραμέλησις τοῦ περιβάλλοντος ἐκ κινηθῶν ἢ ἄλλως περιφράσεων τῶν φρουρῶν, κρημνῶν, βάραθρα ἢ ἄλλας προνοίας ἐπικινδύνους θέσεις εἰς κοινὰ προσιτούς τόπους ('Ἰδε καὶ ἀστυνομικὸν νόμου ἄρθ. 72 § 4), ἢ παράλειψις τῆς διατηρήσεως τῶν ἀσφαλιστικῶν τειχῶν μέσων ἐν καλῇ καταστάσει, ἢ ἐν κοινῇ προσιτοῦς τόποις διατήρησις ὀπλῶν, λακκῶν ἀκαλύπτων ἢ ἀνεξασφαλιστῶν ἢ φωτιστῶν ἐν ὥρᾳ νυκτὸς ἢ θυρῶν κατα-

αὐτῶν ἀνοικτῶν, τιμωροῦμεναι διὰ προστίμου ὑπὸ τοῦ ἄρθ. 626 τοῦ Ποιν. νόμου. δ') ἡ παράδοσις τῶν ἀστυνομικῶν διατάσεων, δι' ὧν σκοπεῖται ἡ παρεμπόδις βλάβης εἴτε τῶν ἰδῶν, εἴτε τῶν ἐπ' αὐτῶν δεινδρостаγιῶν, εἴτε τῶν κιγκλιδωμάτων, δι' ὧν περιφράσσονται αἱ ὁδοὶ Διατ. † Δεκ. 1836 περὶ ἐπιτηρήσεως τῶν δημοσίων ἰδῶν, τιμωρουμένη διὰ προστίμου πεντήκοντα τὸ πολὺ δραχμῶν καὶ τοῦ ἄρθ. 627 τοῦ Ποιν. νόμου: γ') ἢ ἄνευ ἀναγκῆς ἢ ἀδείας τῆς ἀρχῆς πλοῖσις ἐπὶ δημοσίων ἰδῶν ἢ πλατειῶν ἡχημάτων, ὡλῶν οἰκδομικῶν ἢ ἐργατικῶν, ἐμπορευμάτων ἢ ἄλλων ὁμοίων ἀντικειμένων καὶ συστάσις μεταπρατήριων, καὶ ἡ κατάχρησις τῆς ληρθείσης ἀδείας, δ') ἢς κατεκλείσθῃ ἡ κατέστη δυσχερὴς ἡ ἐλεύθερα διόδος, τιμωρουμένη διὰ προστίμου τὸ πολὺ εἴκοσι δραχμῶν, ὡς ἐπίσης ἡ διαρκούσης τῆς νυκτὸς ὑπὸ τοὺς αὐτοὺς ὅρους ἐναπόθεσις τῶν εἰρημένων τεχημάτων ἢ ἡ μὴ προσήκουσα διάθεσις αὐτῶν ἢ ἡ παράλειψις τοῦ φωτισμοῦ, ἐν ἀπετέλῃσαν τῇ συγκαταθέσει τῆς ἀρχῆς, τιμωρουμένη διὰ προστίμου δέκα ἀργεὶ πεντήκοντα δραχμῶν δ') ὡς πρὸς τοὺς ἐνοδόχους ἢ ἄλλειψις τῆς ἀπαιτουμένης φροντίδος περὶ τοῦ πρὸς ἀσφαλῆ εἰσοδῶν καὶ ἔξοδον ἀναγκαίου φωτισμοῦ, τιμωρουμένη διὰ προστίμου τὸ πολὺ δέκα δραχμῶν ε') ἢ ἄνευ ῥητῆς ἀδείας τῆς ἀρχῆς καὶ ἄνευ εἰδοποιητικῶν σημείων ἐναπόθεσις ἐν τινι τόπῳ αὐτοβόλων βόλων, παγιδῶν, τριβόλων ἢ ἡ κατασκευὴ βόλων, ἐὰν αὕτη δύναται νὰ προκαλέσῃ κίνδυνον βλάβης ἀνθρώπων· τιμωρεῖται δ' αὕτη διὰ κρατήσεως τὸ πολὺ μιᾶς ἐβδομάδος ἢ προστίμου εἰκοσιπενταδράχμου, ἐὰν ἡ ἐναπόθεσις ἐγένετο ἐν περιπατῶν ἰδιοκτησίᾳ, διὰ δὲ κρατήσεως τὸ πολὺ δύο ἐβδομάδων ἢ προστίμου πεντηκονταδράχμου, ἐὰν ἐγένετο ἐν ἀπεριφράκτῳ ἰδιοκτησίᾳ, διὰ δὲ κρατήσεως μιᾶς

ἐβδομάδος τοῦλάχιστον ἢ προστίμου εἰκοσιπενταδράχμου τοῦλάχιστον, ἐὰν ἐγένετο ἐν δημοσίᾳ ἢ κοινῶς προστιτοῖς τόποις ἢ ἐν ξένῃ ἰδιοκτησίᾳ.

Ε') Τὰς προκαλούσας δυστυχίματα διὰ παραφρόνων, ὑδροφορῶν καὶ εἰσοφλῶν ἀνθρώπων. Ταῦτα εἶναι α') ἡ παραμέλησις τῆς λήψεως ἀσφαλιστικῶν μέτρων πρὸς ἀποτροπὴν τῶν ἐκ τῆς συγχύσεως τῶν φρενῶν τοῦ παρ' αὐτῇ παθόντος δυναμένων προκύψαι δυστυχημάτων, καὶ πρὸς ἀποτροπὴν καταστροφῆς αὐτοῦ τούτου, β') ἡ παραμέλησις τῆς οφειλομένης ἐποπτείας τῶν παραφρόνων ὑπὸ τῶν κατὰ καθῆκον ἐποπτευόντων αὐτοὺς, οἷον τοῦ διεθυντοῦ τοῦ φρενοκομείου, τοῦ πατρὸς, τοῦ ἐπιτρόπου κτλ., καὶ ἰδίως ἡ παροχὴ εἰς αὐτοὺς ἀδείας νὰ περιφέρωνται ἀνεπιτήρητοι. (τιμωροῦνται δ' ἀμφότεραι διὰ προστίμου τοῦλάχιστον δέκα δραχμῶν) γ') ἡ παράδοσις εἰς τὴν μέθην τοῦ ἀσχολουμένου περὶ τοιαύτας ἐργασίας, εἰς ἃς πρὸς ἀποφυγὴν δυστυχημάτων ἀπαιτεῖται ἰδιαιτέρα προσοχή καὶ ἡ ἐν καταστάσει μέθης ἐπιγίγνεται τοιούτων ἐργασιῶν, κολαζομένη ὑπὸ τοῦ ἄρθ. 622 τοῦ Ποιν. νόμου διὰ προστίμου ἢ κρατήσεως τὸ πολὺ δύο ἐβδομάδων.

Ι') Τὰς προκαλούσας δυστυχίματα διὰ βλάβης κοινῶς ἐπικινδύνου. Ταῦτα εἶναι α') ἡ θεωρεῖται ὑπὸ τοῦ ἄρθ. 633 τοῦ Ποινικοῦ νόμου (ἐπιβάλλοντος κράτησιν τοῦλάχιστον τριῶν ἡμερῶν ἢ πρόστιμον τοῦλάχιστον δέκα δραχμῶν) ἡ ἀφαίρεσις ἢ ἐλάττωσις ἢ χαλάσεις τῶν εἰς κτίρια τεθειμένων ἢ περιφρασσόντων τάφρους, κρημνοὺς ἢ ἄλλας κινδυνώδεις θέσεις υποστηρίγματων, κιγκλιδῶν ἢ ἄλλων προφυλακτικῶν μέσων, ἢ ἐξαφάνισις τῶν εἰς προφύλαξιν δυστυχημάτων ἀναγειρομένων εἰδοποιητικῶν σημείων, ἢ εἰς ἀχρησίαν ἢ δυσχερῆστίαν περὶ αὐτῶν τῶν πρὸς βοήθειαν καὶ σωτηρίαν ἐν ὥρᾳ δημοσίων ἀναγκῶν ὠρισμένων ὀργάνων ἢ ὡλῶν, οἷον

ἡ παρεμβολή προσκομμάτων εἰς τὴν χρῆσιν τῶν ἀντλιῶν τῶν προσωρισμένων εἰς ἀπόσβεσιν πυρκαϊῶν.

θ. Ν. Φλογαίτης

Ἀχρεώσιον (indebitum).

Στοιχειᾶ ἀπαραίτητα τῆς περὶ ἀχρεωσότητος ἀγωγῆς εἶναι ἡ καταβολὴ καὶ ἡ κατά τὴν οὐσιώδη αὐτῆς αἰτίαν πλάνη τοῦ καταβαλόντος. Ὅθεν, ὁσάκις ἡ καταβολὴ δὲν ἐγένετο ἐκ πλάνης, ἀλλ' ἐν γνώσει ὅτι δὲν ὀφείλετο, δὲν χωρεῖ ἡ περὶ ἀχρεωσότητος ἀγωγή (Ν. 1 § 4 καὶ Ν. 26 § 8 Πανδ. (12. 6), Ν. 6 § 1 καὶ 26 Πανδ. (4. 5)). Ὅθεν ὁ ἐγείρων τὴν περὶ ἀχρεωσότητος ἀγωγὴν ὀφείλει νὰ ποδείξῃ πρὸς τὴν ἀχρεωσότητος γενομένην καταβολὴν καὶ τὴν πλάνην αὐτοῦ κατὰ τὴν τοῦ ἀχρεωσότητος καταβολὴν (Ν. 25 πρ. Πανδ. 22. 3). Κατὰ ταῦτα τῆς τοῦ ἀχρεωσότητος ἀγωγῆς προϋποτιθείσης ὅτι ὁ ἐνάγων, γινώσκων καὶ θέλων, κατέβαλεν ὅ,τι κατέβαλε, πλανώμενος περὶ τὴν ὑποχρέωσιν αὐτοῦ, ἔπεται ὅτι, ὅταν καταβάλῃ τις πλείονα τῶν ὀφειλομένων ἐκ πλάνης περὶ τὴν ἀρίθμησιν, δύναται νὰ ἐγείρῃ τὴν περὶ τῶν οὕτω δοθέντων ἀγωγὴν, μὴ ἀποκλειόμενος τῆς μαρτυρικῆς ἀποδείξεως (Α. Π. 66 τοῦ 53). Σημειωτέον ὅτι κατὰ τὸν νόμον (Ν. 26 καὶ 29 Πανδ. (12. 6), Ν. 29 (Πανδ. 22. 1) δύναται νὰ ἀπαιτήσῃ τις ὅ,τι ἀχρεωσότητος κατέβαλε, μόνοι δὲ οἱ καταβληθέντες νόμιμοι τόκοι δὲν ἐπιστρέφονται, οὐχὶ δὲ καὶ οἱ παράνομοι καὶ

B

Βακούφια, βακουφικά κτήματα. Βακούφια (τουρκιστί *βάκφ*) καλούνται, κατὰ τὴν Ὀθωμανικὴν νομοθεσίαν, τὰ ἀφιερώματα, ἐπὶ φιλανθρωπικῶ σκοπῷ γινόμενα ὑπὲρ τζαμιῶν ἢ μονῶν συνήθως, ἀλλὰ καὶ ὑπὲρ ἄλλων φιλανθρωπικῶν ἰδρυμάτων, οἷον σχολείων, πτωχοκομείων κτλ. Τὰ πρὸς τοιοῦτον σκοπὸν ἀφιερωμένα κτήματα ἐκμισθοῦνται ὑπὸ τοῦ βακουφίου, ὃ δὲ μισθωτῆς ἀποτίει κανόνα (ἰ ν τ ζ α ρ έ) εἰσπραττόμενον ὑπὸ εἰδικοῦ ταμείου καλουμένου *Έθκ ά φ*.

Ἰσχυαὶ βακουφίων εἶναι ὅτε μὲν ὁ Σουλτάνος ἢ τὰ μέλη τῆς αὐτοκρατορικῆς οἰκογενείας, ὅτε δὲ ἰδιῶται, ἔχοντες ὅμως τὴν ἀπόλυτον κυριότητα τῶν δωρουμένων κτημάτων. Οὗτοι διὰ τοῦ κατὰ τὸν νόμον τοῦ Βακουφίου τίτλου δύνανται καὶ κανονίσαι καὶ τὰ τῆς διαχειρίσεως αὐτοῦ ὑπὸ τῶν παρ' αὐτῶν διορισμένων ἐκτελεστῶν, οἵτινες συνήθως εἶναι ἐκ τῆς οἰκογενείας αὐτῶν. Περιέρχεται δὲ ἡ διαχείρισις τοῦ βακουφίου διὰ ἀληθινότητος εἰς τὰ μέλη τῆς οἰκογενείας τοῦ ἰδρυτοῦ, ταύτης δ' ἐκλιπούσης, εἰς τὸ *Έθκ ά φ*.

Ἡ διαχείρισις τῶν μὲν Σουλτανικῶν βακουφίων ἀνήκει πρὸς τὸ ταμεῖον τοῦ Ἐθναφίου, τῶν δὲ ἰδιωτικῶν τοῖς τετραγμένοις

ὑπὸ τοῦ ἰδρυτοῦ, ὑπὸ τὴν ἐποπτείαν πάντοτε τοῦ ταμείου τοῦ Ἐθναφίου. Τὰ βακούφια συνιστῶνται διὰ πράξεως ἐν ζωῇ ἢ διὰ διαθήκης (Καραβοκυροῦ, Κλείς Ὀθωμ. νομοθεσίας, ἐν λέξει: Β α κ ο ὕ φ σελ. 55. ἐν Κωνσταντινουπόλει, 1882).

Ἡ γνῶσις τῶν ἀφορώντων εἰς τὰ βακούφια δὲν ἔχει χρησιμότητα παρ' ἡμῖν, εἰμὴ ἐφόσον σχετίζεται πρὸς διατάξεις σχετικὰς πρὸς ταῦτα τῆς ἡμετέρας νομοθεσίας.

Ἐν ταῖς ἐλληνικαῖς χώραις ταῖς ὑποστάσαι τὸν ζυγὸν ὑπερτετρακοσιετοῦς τουρκικῆς κατακτήσεως, συνέστησαν, ὡς εἰκός, καὶ βακούφια προωρισμένα εἰς συντήρησιν τῶν αὐτοῖς ἰδρυμένων εὐαγῶν τουρκικῶν καθιδρυμάτων. Καὶ τὰ μὲν ὑπάρχοντα ἐν ταῖς ἐπαρχίαις, ὥς οἱ Ἕλληγες κατέκτησαν, ἐν καιρῷ τοῦ ἀγῶνος, διὰ τῶν ὀπλων, ταῦτα περιῆλθον δι-καιοῦματι τοῦ πολέμου εἰς τὸ Ἑλληνικὸν Κράτος, τὰ δὲ συνεστηκότα ἐν ταῖς ἐπαρχίαις, αἵτινες παρεδόθησαν διὰ συμβάσεων εἰς τὴν Ἑλλάδα, ἐγένοντο μὲν καὶ ταῦτα ἰδιοκτησίᾳ τοῦ Κράτους, ἀλλ' ἐπὶ ἀποζημιώσει ὀρίσθησιν διὰ τῆς συμβάσεως.

Οὕτω διὰ τῆς υπογραφῆς ἐν Κωνσταντινουπόλει συνθήκης τῶν τριῶν προστατῶν Δυνάμεων τῇ 9 Ἰουλίου 1832.

δι' ἧς ὠρίσθησαν τὰ ὅρια τοῦ Βασιλείου καὶ ἀπεφασίσθη, ἵνα ἡ Ἀττική, ἡ Εὐβοία, ἡ Φθιώτις καὶ μέρος τῆς ἐπαρχίας Θηβῶν, μὴ κατεχόμενον τότε ὑπὸ τῶν ἐλληνικῶν ὀπλῶν, ἀποτελέσῃ μέρος τοῦ Βασιλείου τῆς Ἑλλάδος, συνωμολογήθη, συμφώνως καὶ τῷ ἐν Λονδίνῳ πρωτοκόλλῳ τῆς 4/16 Ἰουνίου 1830, ὅτι τὰ μὲν κείμενα εἰς τοὺς τόπους τοὺς ὑπὸ τὴν ἐξουσίαν ἡδὲ ὄντας τῶν Ἑλλήνων βακούφια μείνωσιν εἰς τὴν ἐλευθέραν διάθεσιν τοῦ νέου Κράτους, ἄνευ ἀπαιτήσεως τινος εἰς βάρος αὐτοῦ· ὡς πρὸς δὲ τὰς παραχωρουμένας διὰ τῆς συνθήκης ἐπαρχίας, ἐδόθη διορία 18 μηνῶν ἀπὸ τῆς ἀποπερατώσεως τῶν ἐργασιῶν τῆς ὁροθετήσεως, ὅπως ἐντὸς αὐτῆς, ὅσοι ἰδιῶται εἶχον ἐπωφελεῖ δικαιώματα, ὡς ἐπικαρπώται ἢ ὡς κατὰ κληρονομίαν διαχειρισταὶ βακουφίων, διαθέσωσιν ἐλευθέρως τὰ δικαιώματά των ταῦτα, ἄλλως τὰ ἀνήκοντα εἰς τὰ βακούφια ταῦτα κτήματα ἐμελλον νὰ περιέλθωσιν ὁλοσχερῶς εἰς τὸ ἐλληνικὸν Κράτος.

Ἄλλ' εἰ καὶ ἡ ἐλληνικὴ κυβέρνησις διὰ τῆς δηλοποιήσεως αὐτῆς τῆς 10/22 Φεβρουαρίου 1833 ἐδήλωσεν, ὅτι καταλαμβάνει τὰς δυνάμεις τῆς προμνησθείσης συνθήκης παραχωρηθείσας αὐτῇ ἐπαρχίας, οὐχ ἥτιον ἡγέρθησαν διαφωνίαι μεταξὺ τῆς ἐλληνικῆς καὶ τῆς τουρκικῆς κυβερνήσεως, ὡς πρὸς τὴν ἐκτέλεσιν τῶν ἀρθρῶν 2 καὶ 7 τῆς προμνησθείσης συνθήκης τοῦ 1832, ἕως οὗ διὰ τῆς ἀπὸ 3 Σεπτεμβρίου 1837 συμβάσεως μεταξὺ τῶν δύο κυβερνήσεων, ὡς πρὸς τὴν ἐπαρχίαν Θηβῶν, καὶ διὰ τῆς ἀπὸ 18 Φεβρουαρίου 1844 ἐτέρας συμβάσεως, ὡς πρὸς τὰς ἐπαρχίας Ἀττικῆς, Φθιώτιδος καὶ Εὐβοίας, ἐλύθησαν ὁριστικῶς αἱ ὑφιστάμεναι διενέξεις καὶ ὠρίσθη ἡ πρὸς τοὺς κατόχους βακουφικῶν κτημάτων ἀποζημίωσις (βλ. τὰς συνθήκας ταύτας καὶ συμβάσεις ἐν τόμῳ Α'. Ἑλλ. Νομοθε-

πληθύν καταχρήσεων ἐκ μέρους τῶν διαχειριστῶν, προσέκαλεσε τὸν ἀπὸ 17 Ἀπριλίου 1884 ΑΡΙΠΠ', νόμον, ὅστις ὁρίζει ἐν τῇ ἐφαρμογῇ αὐτοῦ προσέκαλεσε διαμαρτυρήσεις παρὰ τε τῶν ἐν Θεσσαλονίκῃ ὀθωμανῶν καὶ τῆς ὀθωμανικῆς προτείας, ἐπικαλουμένης τὴν συνθήκην τῆς προστατήσεως, ἐφόσον διὰ τοῦ νόμου ἐκένου περὶ διαχειριστικῆς ἐπιτροπῆς τῶν βακουρίων, μέλος καὶ προϊστάμενος ὡρίζεται ὁ δήμαρχος, ὁ δὲ μουφτής, ὡς μέλος, ἐπιθετο ἐν ἡσσονί μοίρᾳ. Ὅθεν δι' ἀναιδίας μετὰ τῶν προκρίτων ἐν Θεσσαλονίκῃ ὀθωμανῶν καὶ τῆς Κυβερνήσεως συνενηντήσεως, προετάρθη καὶ ἐψηφίσθη ὁ ἀπὸ 5 Φεβρουαρίου 1889 ΑΨΣΤ' νόμος, ὅστις, καταργήσας τὸν προηγούμενον, ἐκένονισε τὰ τῆς διοικήσεως καὶ διαχειρίσεως τῶν βακουρίων κατὰ τρόπον ἐνδοκίμου, συμβιβάζοντα τὰς τε ἀπαιτήσεις τῶν ὀθωμανῶν ὑπάρχων καὶ τὸ συμφέρον τῆς διοικήσεως.

Τὴν σχετικὴν νομολογίαν πρὸς ζητήματα, ἀναγκάσματα εἰς βακουρικά κτήματα, εἴηται ἐν Πείρᾳ, ἐν λέξει Συνοθητικῆς. Ε'. σελ. 3790 § 18 καὶ Παράρτ. Τόμ. Α'. ἐν λέξει βακουφία σελ. 5796. Ἐπὶ δὲ τῶν νεωτέρων νόμων ΑΡΙΠΓ' καὶ ΑΨΣΤ' ἴδε ἀποφ. Ἀρ. Π. 140 καὶ 296 τοῦ 1887 ἐν Ἐρρημ. Ἑλλ. καὶ Γαλλ. Νομολ. ὑπὸ Μπαλάνου, σελ. 107 καὶ Φλογαίτου Παράρτ. 1 σ. 365.

Δ. Π. Στεφάνου.

Βάρος τῆς ἀποδείξεως
(onus probandi). Ἰδε Ἀποδείξεις.

Βάσανοι. Ἐν τῇ μέχρι τοῦ 12' αἰῶνος ἐπικρατούσῃ πολλοῦ ποινικῇ νομοθεσίᾳ ἐπεκράτει ἡ ἀρχὴ ὅτι πρὸς ἐπιβολὴν καταδίκης ἀπαιτεῖται ἡ ἐμολογία τοῦ ἐνοχοῦ. Ἐκ τῆς ἀρχῆς ταύτης προέκυπτεν ἡ ἀποτρόπαιος τακτικὴ, ὅτι ἐδραστηρίζοντο οἱ κατηγορούμενοι, ὑπαισθάνοντο παντοίας κακώσεις, ὅπως ἀποσπασθῇ ἀπ' αὐτῶν ἡ ἐμολογία τῆς ἐνοχῆς.

Ἄλλ' ἡ ἱστορία μαρτυρεῖ ὅτι οὐχὶ μόνον οἱ κατηγορούμενοι ἀλλὰ καὶ οἱ μάρτυρες ἐδραστηρίζοντο, ὅπως βεβαιώσωσιν ὅτι εἰ-καζεν ὁ διεξάγων τὴν ἀνάκρισιν ὅτι ἀποκρύπτουσι. Τὸ δὲ προεργότερον, ἐν ἀρχαιοτέροις χρόνοις ἐδραστηρίζοντο ὑπὸ τῶν ἱεροδικείων, καὶ μάλιστα ἐν αἷς ἐπικρατείαις ἴσχυεν ὁ Παπισμός, οἱ αἰρετικοὶ καὶ, ἐτι συνηθέστερον, οἱ τάλαντες Ἰουδαῖοι, ὅπως ἐξουδυνώσιν.

Εἰ καὶ αἱ βάσανοι, εἴτε ὡς μέσον ποι-νῆς εἴτε ὡς μέσον ἀνακρίσεως, εἶχον ἐξ-αλειφθῇ ἐκ τῶν διαφορῶν Εὐρωπαϊκῶν νομοθεσιῶν ἀπὸ δυο τοῦλάχιστον ἑκατον-ταετηρίδων. οὐχ ἦν τὸν ἐνταχρὸς ἐγένετο λαμβανόντως χρήσις βασάνων ὑπὸ πεπω-ρωμένων ἀνακριτικῶν καὶ ἀστυνομικῶν ὀ-ργάνων πρὸς ἐξανάγκασιν τῶν ἀτυχῶν κα-τηγορουμένων νὰ ἐμολογήσῃσι τὴν ἐνο-χὴν αὐτῶν ἢ ὑποδείξωσιν εἰκαζομένους συνενόχους. Καὶ οὐδαμῶς μὲν ἀλλαχρὸς τῶν πεπολιτισμένων ἐπικρατειῶν τελοῦν-ται νῦν τοιαῦτα ὄργανα. Ἐν Ἑλλάδι ὁ-μως διὰ τὴν πολυετὴ ἡμῶν δουλείαν, καταλειπούσαν ἡμῖν δυστυχῶς ἔχνη τινὰ βαρβαρότητος, ἤκουετο καὶ ἀκούετο πολ-λάκις ὅτι ἐγένετο ἢ γίνεται ἐν τῷ κου-πτῷ ὑπὸ ἐξηχρησμένων ἀστυνομικῶν καὶ ἀνακριτικῶν ὀργάνων χρήσις βασανιστι-κῶν μέσων.

Εἰς ἐξάλειψιν τῆς βαρβαρίας ταύτης συνηθείας δὲν ἦτο δυνατόν βέβαια νὰ ἀρ-κέσῃ ἡ ἐν τοῖς Ἑλληνικοῖς Συντάγμασι διάταξις ὅτι αἱ βάσανοι ἀπαγορεύονται, ἢ ἡ ἀναγραφὴ ταύτην μόνην τὴν πρα-κτικὴν ἔννοιαν ἔχει ὅτι δὲν ἐπιτρέπεται ἢ ἐν τῇ ποινικῇ νομοθεσίᾳ ἀναγραφὴ τῶν βασάνων ὡς ποινῆς ἢ ὡς ἀποδεικτικοῦ μέσου. Ἡ νομοθέτης τῆς ἐπιβολῆς βα-ρείας ποινῆς εἰς τοὺς μετερχομένους βα-σανιστικά μέσα δημοσίους ὑπαλλήλους καὶ ὑπηρετάς (στρατιωτικοὺς ἢ πολιτι-κοὺς) καὶ ἡ διὰ τῆς ἐπιστημονικῆς μορ-φώσεως ἐξευγένειαις τῶν ἡθῶν τῶν ἀνα-

λαμβανάντων καθήκοντα δικαστικῆς ἀστυνομίας θέλει μόνον ἐξαφανίσει παντελῶς τὴν ὡς φαίνεται περισσώζομένην ἐν τῇ Ἑλλάδι παρὰ τισι τάσιν εἰς τὸ μετέρχεται βασιανιστικὰ μέσα.

θ. Ν. Φλογαίτης

Βασιλεύς. Βασιλεὺς ὀνομάζεται ὁ ἀνώτατος ἄρχων βασιλευσμένης πολιτείας, κατὰ τοῦτο κυρίως διαφέρων τοῦ δημοκρατικοῦ προέδρου, ὅτι ὁ μὲν πρόεδρος ἐκλέγεται καθ' ὠρισμένα χρονικὰ διαλείμματα δι' ἁμέσου ἢ ἐμμέσου ἐκλογῆς ὑπὸ τοῦ λαοῦ, ὁ δὲ βασιλεὺς εἶναι ἰσθμὸς καὶ διαδοχικός.

Συνίσταται δ' ἡ διαδοχὴ ἐν ἅπασιν τοῖς εὐνομουμένοις κράτεσιν εἰς τὴν ἐπὶ τὸν θρόνον ἀνάβασιν τῶν κατ' εὐθερίαν γραμμὴν γνησίων καὶ νομίμων ἀπογόνων τοῦ βασιλέως κατὰ τάξιν πρωτοτοκίας. Τὴν διαδοχὴν ταύτην καθιεροῦ καὶ τὸ ἡμέτερον Σύνταγμα (ἄρθρ. 45) ὑπὸ τὸν ὅρον τῆς προτιμήσεως τῶν ἀρρένων ἀπογόνων, ἀποκλείον δηλονότι τὰς γυναῖκας τοῦ θρόνου, ὡς ἂν ὑπάρχουσιν ἐν τῷ βασιλείῳ οἱ καὶ ἄνδρες, ἔστιν καὶ νεώτεροι τῶν γυναικῶν.

Ὁ βασιλεὺς εἶναι ἰσθμὸς ὅθεν, ὅπως ἐναλλάξ τὴν βασιλείαν ὁ νόμιμος αὐτοῦ διάδοχος, ἀναγκαῖον νὰ παραιτηθῇ, κηρυχθῇ ἀνίκανος ἢ τελευτήσῃ ὁ ὑπάρχων βασιλεὺς ἄλλ' ἀνάγκη προσέτι κατὰ τὸ ἡμέτερον Σύνταγμα (ἄρθρ. 49) νὰ διατελέσῃ πρότερον δεκαοκτὼ ὅλα ἔτη. — Ἄν ὅμως ὁ βασιλεὺς ἀποθάνῃ, πρὶν ἢ ὁ διάδοχος κατὰ τὴν ἐνῆλικον, ἢ ἐν τῷ αὐτῷ τυγχάνει ἡλικίαν, δὲν ὑπάρχει δὲ ὠρισμένος ἀντιβασιλεὺς, τότε κατὰ τὸ ἡμέτερον Σύνταγμα (ἄρθρ. 50) ἐκλέγεται ὑπὸ τῆς Βουλῆς, συνεργομένης αὐτοκλήτως ἐντὸς δέκα τὸ βραδύτερον ἡμερῶν, προσκαίρως ἀντιβασιλεὺς, τὸ δὲ ὑπουργικὸν συμβούλιον ἐνεργεῖ ὑπευθύνως τὴν συνταγματικὴν βασιλικὴν ἐξουσίαν. Πρὸς δὲ, ἂν ἦναι ἀνήλικος, ὁφανὸς μητρὸς ἢ

ἔχων μὲν μητέρα ἀλλὰ μετ' ἄλλου συζευθεῖσαν, ἐκλέγεται καὶ ἐπίτροπος αὐτοῦ, ἂν δὲν διωρίσθῃ τοιοῦτος διὰ τῆς διαθήκης τοῦ τελευτήσαντος βασιλέως (ἄρθρ. 51) — Ἀλλ' ἂν μὴ ὑπάρχῃ διάδοχος, τότε ἐκλέγεται μὲν κατὰ τὸ παλαιὸν Σύνταγμα (ἄρθρ. 52) προσκαίρως ὑπὸ τῆς Βουλῆς ἀντιβασιλεὺς, (εἴτε ἔλκεν εἴτε οὐ ἡ βουλευτικὴ περίοδος) διὰ φανερὰς ψηφοφορίας, ἀλλ' ἐντὸς δὲκα τὸ βραδύτερον μηνῶν ἐκλέγονται ἰσάριθμοι τοῖς βουλευταῖς ἄλλοι ἀντιπρόσωποι, σκεπτικῶς, εἰς ἕν μετὰ τῆς Βουλῆς συνεργομένοι, ἐκλέγουσι τὸν βασιλέα διὰ τῆς πλειονοψηφίας τῶν δύο τρίτων τοῦ ὅλου διὰ φανερὰς ψηφοφορίας.

Ὡς εἰρήται, ὁ βασιλεὺς δὲν ἐκλείπει μόνον πολιτικῶς διὰ τοῦ θανάτου, ἀλλὰ καὶ διὰ τῆς τοῦ θρόνου παραιτήσεως ἢ τῆς κηρύξεως αὐτοῦ ἀνίκανου, ἀνικησίου, ὅτε δ' αὐτὸν κατὰ τὰ εἰρημένα ἐπὶ τοῦ Συντάγματος καλούμενος εἰς τὴν διαδοχὴν. Ὡς ἄνθρωπος καὶ ὁ ἡγεμὼν ὑποκαίται εἰς χρονίας σωματικὰς ἢ πνευματικὰς ἀσθενείας, καθιστάσας αὐτὸν ἀπικανὸν νὰ βασιλεύῃ· τότε δὲ, ἂν μὴ παραιτηθῇ ἐθελουσίως, δεόν νὰ κηρυχθῇ ἀπικανὸς καὶ νὰ ἀνατεθῶσιν εἰς τὸν διάδοχον τὰ βασιλικά ἔργα.

Ἐν ταῖς συνταγματικαῖς ἐπικρατείαις ὁ βασιλεὺς κατὰ τύπον εἶναι κυριώτατος παράγων τῆς νομοθετικῆς ἐξουσίας καὶ παντοδύναμος διαχειριστὴς τῆς ἐκτελεστικῆς ἐξουσίας. Ἀλλὰ κατ' οὐσίαν τὸ νομοθετικὰ σώματα διαχειρίζουσιν ἐμμέσως διὰ τῶν ἀπ' αὐτῶν προερχομένων ὑπουργῶν τὴν ἐκτελεστικὴν ἐξουσίαν, ὁ δὲ βασιλεὺς εἶναι ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ἀπὸ τοῦ διεκπεραιωτῆς τῶν ἀποφάσεων τῶν νομοθετικῶν σωμάτων ἐπὶ τῶν ὑπουργικῶν ζητημάτων, τυπικῶς ἐνάσκων τὸ δικαίωμα τοῦ διορισμοῦ καὶ τῆς παύσεως τῶν ὑπουργῶν. Ἐχει ὅμως ὁ βασιλεὺς καὶ ἐν ταῖς συνταγματικαῖς ἐπικρατείαις τὴν

ρονομίαν τῆς διαλύσεως τῆς
πὶ τῇ ἐνασχέσει εὐθύνονται
πογραφόμενοι εἰς τὸ περὶ
τάταγμα ὑπουργοί, ἀλλ' ἡς
λίαν κέκτηται ὁ βασιλεὺς,
ἄλλον εὐθυνόμενος ἠθικῶς.
ἔχοντες ὑπὲρ ἑαυτῶν τὴν
πλειοψηφίαν, δύνανται νὰ
τὸν βασιλέα δι' αὐτῆς νὰ
ἀλλοιῶσιν αὐτοῦ δικαιώματα.
Ὡς τανῦν καλοῦνται τυπι-
συνταγματικῇ πράξει· ἀλλὰ
τῆς Βουλῆς δὲν δύνανται
αναγκαστικοῦ μέσου νὰ ἐπι-
βῶσι. Διὰ τοῦτο καθ' ἡμᾶς ἡ
Βουλὴ εἶναι ἡ μόνη προ-
προνομία τοῦ βασιλέως, ἡς
εὐθύνονται μὲν ἀναμφη-
ρῶς ὑπουργοί, ἀλλὰ συνευθύνεται
ὁ βασιλεὺς. Τὸ συνταγματι-
κὸν ἐν τῇ ἰδρῶσει αὐτοῦ ἐσκό-
πῳ καταστήσῃ τὸν Ἡγεμόνα
πρῶτον, τὸ κακὸν καὶ διὰ
θέτησε μὲν προσποιητῶς τρο-
κατὰ πλάσμα τὸ ἀνευθυνόν,
ἔταξε δὲ καὶ τὴν ὑπουργί-
α· ἀλλ' ἡ ἱστορικὴ ἀνάπτυξις
αὐτοῦ πολιτευματος μετέβα-
λεν τὰ πράγματα, μετασπί-
ουσίαν, καὶ κατέστησεν οὐχὶ
ἀλλὰ καὶ πράγματι ἀνυπεύθυ-
νον οὐ μόνον δικαστικῶς
ἀλλὰ καὶ ἠθικῶς, τὸν βα-
σὶν διάλυσιν ὅμως τῆς Βου-
ἐνέργειαν ἀφῆκεν οὐ μόνον
ἀλλὰ καὶ αὐτὴ ἡ συνταγματικὴ
ἡ φύσις τῶν πραγμάτων.
λέα. οὗτος, ἀνεύθυνος ὢν δι-
ἀ πολιτικῶς, εἶναι ὑπεύθυνος
ἰον τοῦ ἔθνους καὶ τῆς ἱστο-
ῆς διαλύσεως τῆς Βουλῆς ὁ
ὁ βασιλεὺς δύναται τανῦν 1)
κορακίσῃ Βουλὴν, μὴ ἀντι-
αν τὸ φρόνημα καὶ τὰς ἀ-

νάγκας τοῦ τόπου καὶ νὰ προκαλέσῃ τὴν
ἐκλογὴν νέας, ἐξεικονίζουσης πιστοτερον
καὶ ἀκριβέστερον τοῦ ἐκλογικοῦ συλλόγου
τὸ φρόνημα, 2) δὲ νὰ καθιδρύσῃ θριστι-
κὴν καὶ μόνιμον κυβέρνησιν, ὅταν αἱ διά-
φοροι ἐν τῇ Βουλῇ πολιτικαὶ μερίδες ὥσι
τοσοῦτον ἰσόπαλοι, ὥστε ἀνέφικτος καθί-
σταται ἡ διατήρησις ἢ ἡ ἀπρόσκοπτος
πορεία τῆς κυβερνήσεως. Καὶ ἡ μὲν
πρώτη περίστασις περιλαμβάνει πολλὰς
καὶ ποικίλας περιπτώσεις. Οὕτως ὁ Λου-
δοβίκος III', ὅστις, ὡς γνωστόν, παρε-
χώρησεν ἐξ οἰκείας προαιρέσεως σύνταγ-
μα εἰς τὸν λαόν, διέλυσεν ἐν ἔτει 1816
τὴν Βουλὴν τοῦ 1815. Βουλὴν ὀνομα-
σθεῖσαν βασιλικωτέραν τοῦ βα-
σιλέως (plus royaliste que le roi), ἣν
οὐχ ἤττον αὐτὸς οὗτος ὁ Λουδοβίκος ἀπ-
εστράφη καὶ ὠνόμασεν intronvable καὶ
περὶ ἧς ὁ Decazes εἶπεν, ὅτι «δὲν καλυ-
πτει τὴν βασιλείαν», διότι ἦν πειθήνιος
εἰς τὰ νεύματα τῶν ὑπουργῶν τοῦ βασι-
λέως· ἡ δὲ διάλυσις αὕτη εἰσέγαγεν, ἐν
μέρει, τοῦλάχιστον, τὸ συνταγματικὸν
πνεῦμα ἐν Γαλλίᾳ. Ἡ διὰ τοιοῦτον λο-
γον διάλυσις δύναται νὰ χρησιμεύσῃ, ὅ-
ταν μετὰ πολλὰ ἔτη εἰκονικῆς τοῦ Συν-
τάγματος ἐφαρμογῆς ὁ δολιευμένος τὸ
Σύνταγμα βασιλεὺς ἐκουσία γνώμη ἢ ὑπὸ
τὴν πίεσιν ἰσχυρᾶς ἀντιπολιτευσεως βου-
λευθῇ νὰ πορευθῇ ἐφεξῆς ἐν συνταγματικῇ
ὁδῷ ἢ ὅταν ἐμφωρὶν καὶ φιλόπατρις βασι-
λεὺς ἐν κράτει, ἐνθὰ αἱ κακαὶ τῶν πολι-
τικῶν κομμάτων ἐξεις κατέστρεψαν τὰ
ἐθνικὰ συμφέροντα ἢ ἐξέτρεψαν τὴν πο-
λιτείαν τῶν συνταγματικῶν ἔξεων, προσι-
ρεθῇ νὰ ἀναστήσῃ τὸ νενεκρωμένον πο-
λίτευμα, χορηγῶν ζωὴν εἰς τὴν ἐκπεσού-
σαν ἐθνικὴν ἀντιπροσωπείαν. Ἦν δὲ τῷ
Βελγίῳ ἐν ἔτει 1830 ὁ τότε βασιλευνὶς
Λεοπόλδος, ὅστις δικαίως ἐθεωρεῖτο ὡς ὁ
συνταγματικώτατος καὶ ἀδολώτατος τῶν
Εὐρωπαϊκῶν βασιλέων, γενομένης ψηφο-
φορίας ἐν τῇ Βουλῇ ἐπὶ τινος κληρικῶ

ζητήματος περί των ἐκκλησιαστικῶν κτημάτων καὶ νικῆσαντος κατ' αὐτὴν τοῦ ὑπουργείου διὰ πλειονοψηφίας εἴκοσι περιποῦ ψήφων, ἀλλ' ἐξεγερθείσης τῆς δημοσίας γνώμης κατὰ τῆς βουλευτικῆς πλειονοψηφίας, γανομένων μάλιστα τινῶν διαδηλώσεων, ἔρριψε τὸ πλειονοψηφούν ὑπουργεῖον, καὶ ἐκάλεσε τὴν μειονοψηφίαν, διέλυσε δὲ τὴν Βουλὴν καὶ διέταξε νέας ἐκλογάς. Περὶ δὲ τῆς δευτέρας περιστάσεως λεκτέον, ὅτι κατὰ μὲν τοὺς Ἀγγλοὺς συγγραφεῖς καὶ τὰ ἐν Ἀγγλίᾳ συνταγματικά ἔθιμα, εἴποτε τὸ ὑπουργεῖον ᾗθελεν ἀπολείπει τὴν πλειονοψηφίαν, ἀλλ' ὅμως δὲν ᾗθελεν ἀποδεῖχθαι πολιτικὴ τις ἄλλη μερὶς ἀπολαύουσα τῆς πίστεως τῶν ἀντιπροσώπων τοῦ ἔθνους, δι-καιοῦται τὸ Στέμμα νὰ προβῇ εἰς τὴν διάλυσιν τῆς Βουλῆς. Ἀλλὰ τὰ ἐφ' ἡμῶν νομιζομεν, ὡς καὶ ἄλλοτε πολλάκις ἐδηλώσαμεν, ὅτι καὶ ὁσάκις διὰ τῆς Βουλῆς τὸν κατακερματισμὸν δὲν εἶναι δυνατὴ ἡ ἐν τῷ ὅλῳ συγκρότησις μονίμου κυβερνήσεως, τούτου δὲ ἕνεκα κρημνίζονται ἀλλεπαλλήλως αἱ κυβερνήσεις ἐν τῷ κοινοβουλίῳ, οὐδὲν ἐχέγγυον παρῆχει ἡ διάλυσις, ὅτι διὰ τῶν νέων ἐκλογῶν (ὑποτιθεμένου, ὅτι ἀφίενται ἐλεύθεροι) θέλουσι μεταβληθῇ σπουδαίως τὰ βουλευτικά πράγματα, ἀποκλειομένης ἐξ ὀλικήρου μίως ἡ πλείωνων μικρῶν πολιτικῶν μερίδων καὶ ὅτι ἐπομένως θέλουσιν ἐκλίπει αἱ εἰς τὸν καταρτισμὸν κυβερνήσεως δυσχέρεια. Νομιζομεν λοιπόν, ὅτι ἐν τῇ περιπτώσει ταύτῃ ἡ διάλυσις τῆς Βουλῆς ἤκιστα συμβάλλει εἰς θεραπείαν τοῦ κακοῦ, διὸ προτιμότεραν θεωροῦμεν τὴν ὑπὸ τοῦ ἡγεμόνος ἐγκατάλειψιν τῆς εὐθύνης τοῦ ἀκυβερνήτου εἰς τὰ ἐν τῷ κοινοβουλίῳ πολιτικὰ κόμματα, καλουμένων ἀλληλοδιαδόχως εἰς σχηματισμὸν ὑπουργείων τῶν πολιτικῶν κομματάρχων καὶ κατὰ προτίμησιν τῶν ἡγετῶν τῶν πολυαριθμοτέρων τμημάτων τῶν ἐκαστο-

τε ἀντιπολιτευσέων. Τὸ φυσικὸν ἐπαυ-λούθημα τῶν ἀλλεπαλλήλων ὑπουργικῶν πτώσεων ἔσεται ἀφεύκτως, ὅτι διάφορα μικρὰ κόμματα συμπληρῶνται εἰς αἰεὶ εἴτε διαρκῶς, ὁσάκις δὲν χωρίζει αὐτοσπουδαία διαφορὰ ἀρχῶν ἢ προσωπικῶν φιλοτιμιῶν, εἴτε προσκαιρῶς, διὰ τῶν ἀγομένων πολιτικῶν συστάσεων ἢ συνενώσεων (coalitions), πρὸς κυβερνήσιν τοῦ τόπου.

Θ. Ν. Φλογαίτης

Βασιλικά. Ἰδε Βυζαντινὰ κειμήλια.

Βασιλικοί λόγοι. Κατὰ τὴν ἀρχὰς τῆς εἰσαγωγῆς τοῦ συνταγμ. τοῦ τεύματος, καὶ ἐπὶ πολὺ μετὰ ταῦτα (πρὶν ἢ εἶαι μεταδοθῇ εἰς τὸ κοινοβούλιον ἢ κυβερνήσεις διὰ τῆς ἀναπτύξεως καὶ μερῶν σεως πολιτικῶν κομμάτων, ἀλλεπαλλήλως ἀναλαμβάνοντων διὰ τῶν περιστάσεων αὐτῶν τὴν ἐκτέλ. ἐξουσίαν), ἐκθέρνα ὁ βασιλεὺς δι' ὑπευθύνων ἀπολαύων, ἀναδεχομένων τὴν νομικὴν εὐθύνην τῶν ἡγεμονικῶν πράξεων. Ἐκ τούτου ἐκκράτησε κατ' ἐκείνον τὸν χρόνον κατὰ τὴν ἑναρξιν τῶν βουλευτικῶν συνεδρίων νὰ παρίσταται ὁ βασιλεὺς ἐνώπιον τῶν βουλευτῶν καὶ ὑπὸ τὴν εὐθύνην τοῦ ὑπουργείου νὰ ἀνακοινοῖ εἰς αὐτὰς τὴν πολιτικὴν ἐτήρησιν καὶ ἐσκόπει καὶ ἐν τῷ αὐτῷ λοντι νὰ τηρήσῃ κατὰ τὴν διαταγήν τῆς ἐκτελεστικῆς ἐξουσίας. Ἐπειδὴ ἔτι καὶ ὅταν ἡ κυβέρνησις ὑπάρχει εἰς τὴν βασιλικὰς γέρας, μὴ μορφωθέντων ἢ ἀκαταστάτων δι' ἐπιτηδείας ἐνεργείας τῶν πολιτικῶν κομμάτων, οἱ ὑπουργοὶ οὐχ ἴσταντο εὐθύνονται, ὁ βασιλικὸς λόγος ἐθεωρήθη ἀείποτε ὡς πρᾶξις κυβερνητικὴ καὶ ὑπεβλήθη διὰ τοῦτο εἰς τὸν ἐλεγχον τῆς Βουλῆς. Ἀλλ' ἐν τοῖς παροῦσι καιροῖς ἀναπτυχθέντος τοῦ συνταγματικοῦ τεύματος, ὁ βασιλικὸς λόγος εἶναι καὶ πρᾶγματι οὐσιωδῶς κυβερνητικὴ πράξις. Διὰ τοῦτο δὲ κατὰ τὴν σύγχησιν τῆς

ἐν τῶν βασιλικῶν λόγων ἀπαντήσεως ἐλέγχεται ἐν τῇ Βουλῇ ἡ ὅλη πολιτικὴ τοῦ Ὑπουργείου.

Σημειωτέον ὅτι ἐν ταῖς πλείστοις τῶν συνταγματικῶν ἐπικρατειῶν παρίστανται κατὰ τὴν ἑναρξίν τῶν βουλευτικῶν συνόδων οἱ ἡγεμόνες ἐνώπιον τῶν Βουλῶν μεταβαίνοντες εἰς τὸ βουλευτήριον καθ' ὅριστα ἐνθ' αὐτὴν διὰ προγράμματος ὥραν ἐν ἐπιτελικότητι τελεῖται. Ἀλλ' ἐν Ἑλλάδι ἐν τῇ αὐτοκρατορίᾳ τοῦ Ναπολέοντος συνήντητο τοῦναντίον τὰ μέλη τῶν Βουλῶν εἰς τὸ βασιλικὸν οἶκον. Ἐν δὲ τῇ Πρωσσίᾳ καὶ νῦν ἐτι πορεύονται οἱ βουλευταὶ εἰς τὰ ἀρχαῖα Φρειδερίκου τοῦ Μεγάλου ἀνάκτορα τῇ ἡμέρᾳ τῆς ἐναρξέως τῶν βουλευτικῶν ἐργασιῶν καὶ ἐν τῇ αὐτῇ αἰθούσῃ (τῇ αἰθούσῃ τοῦ βασιλέως) συναντιζόμενοι ἀκροῶνται τοῦ λόγου τοῦ αὐτοκράτορος, ὅστις ἀπαγγέλλει αὐτὸν ἀπὸ τοῦ θρόνου, καλυπτόμενος τὴν κεφαλὴν διὰ τῆς παρασήμερας κεκοσμημένης βασιλικῆς περικεφαλαιᾶς.

Ἐν Ἑλλάδι δέ, πρὶν ἢ ὁ βασιλεὺς ἀναρῶν τὸν εἰθισμένον λόγον ἐν τῇ ἐναρξί τῆς βουλευτικῆς περιόδου, καθελόμενος ἐπὶ τοῦ ἐπὶ τούτῳ παρασκευαζομένου θρόνου ἐν τῇ αἰθούσῃ τοῦ βουλευτηρίου, εἰς ἣν ἐνέχονται ἀπὸ κοινοῦ οἱ τε γερουστατοὶ καὶ οἱ βουλευταί, ὁ βασιλεὺς δέχεται καὶ τὸν ὅρκον τῶν βουλευτῶν καὶ τῶν πορρωτέρως διορισθέντων γερουσταστῶν.

Θ Ν. Φλογαίτης.

Βασιλική οἰκογένεια. Ἡ βασιλικὴ θέσις, ἣν κατέχει ὁ οἶκος τοῦ βασιλέως, ὡς τοῦ ἰσοδίου καὶ διαδοχικοῦ ἀντιπροσώπου τοῦ ἔθνους, ἐν ταῖς πολιτικαῖς ἐπιθέλλει τὴν καθιέρωσιν εἰδικῶν νόμων σίονεϊ προνομιῶν μέτρων εἰς τὴν ὅλην τῶν σχέσεων τῶν μελῶν αὐτοῦ, ὡς μελῶν οἰκογενείας καὶ ὡς πολιτῶν. Οὕτως ἡ μὲν δικονομικὴ ἡμῶν νομοθεσία (κατὰ τὸ παράδειγμα καὶ τῶν ἄλλων Εὐρωπαϊκῶν νομοθεσιῶν) ὀρίζει, ὅτι οἱ βασιλεῖ-

δες ἐν μὲν ταῖς ἁστικαῖς δικαίαις οὐδέποτε κλητεύονται: ὡς μάρτυρες, ἀλλ' ὀρκίζονται καὶ ἐξετάζονται κατ' οἶκον (Πολιτ. Δικ. ἀρθ. 319)· ἐν δὲ ταῖς ποινικαῖς δὲν κλητεύονται ἀνευ βασιλικῆς συνουδοκήσεως· ὃν δὲ τυχὼν συγχωρηθῇ διὰ Β. Διατάγματος ἢ ἐν τῷ ἀκροατηρίῳ ἐξετάσις, προσδιορίζεται ἐν αὐτῷ καὶ ὁ τρόπος καθ' ὃν οὗτοι προσκληθῇσονται καὶ ἐξετασθήσονται ἐν δημοσίᾳ συνεδρίᾳ (Ποιν. Δικ. ἀρθ. 116 καὶ 117). Ὅπου δ' ὑπάρχει ἰσοδίων γερουσταστῶν τῶμα (ὡς ἄλλοτε ἐν Ἑλλάδι), οἱ βασιλεῖδες γίνονται αὐτοδικαίως γερουσταστοὶ ἅμα πληρώσαντες τὸ δέκατον ὄγδον ἔτος τῆς ἡλικίας αὐτῶν (Ἑλλ. Συντ. τοῦ 1844 ἀρθ. 75). Πανταχοῦ δὲ τὰ τῆς διαχειρίσεως τῆς περιουσίας αὐτῶν ἐν τῇ ἀνηλικότητι αὐτῶν καὶ τὰ τῆς κατάρτισεως τῶν σχετικῶν πρὸς αὐτοὺς ληξιαρχικῶν πράξεων ὑποβάλλονται εἰς ἰδιαζούσας ὁλως διατυπώσεις. Ὡς δ' ἀλλοχοῦ, καὶ παρ' ἡμῶν καὶ μὲν διατυπώσεις τῶν ληξιαρχικῶν πράξεων, τῶν ἀναγομένων εἰς τὴν βασιλικὴν οἰκογένειαν, ὠρίσθησαν δι' εἰδικῶν νόμων, τοῦ νόμου ΣΞΔ' τῆς 13 Ἰουλίου 1868 (περιλαμβανομένου ἐν Δικ. Ν. Φιλογαίτου τόμῳ τρίτῳ σελ. 254), καὶ τοῦ νόμου ΑΨΛΖ' τῆς 3 Ἀπρ. 1889 (ἐν Συμπλ. 2 σελ. 492), καθ' οὓς ἐκτελοῦσιν ἐξαιρετικῶς καθήκοντα ληξιαρχοῦ ἐν μὲν τῇ ἡμεδαπῇ ὁ πρόεδρος τοῦ ὑπουργικοῦ συμβουλίου καὶ ὁ ὑπουργὸς τῆς δικαιοσύνης, ἐν δὲ τῇ ἀλλοδαπῇ ὁ ἐκεῖ διπλωματικὸς ἀντιπρόσωπος τῆς Ἑλλάδος. Τὰ δὲ τῆς ἐπιτροπείας καὶ ἐνηλικιότητος τῶν βασιλειδῶν ὠρίσθησαν διὰ τοῦ νόμου ΑΥΛΗ' τῆς 28 Μαΐου 1887 (περιεχομένου ἐν πρώτῳ Συμπλ. Φιλογ. σελ. 3), καθ' ὃν καθίστανται μὲν ἐνήλικαι ἅμα τῇ πληρώσει τοῦ δεκάτου ὄγδου ἔτους τῆς ἡλικίας αὐτῶν, δὲν δύνανται δὲ νὰ συνάψωσιν ἔγκυρον γάμον ἀνευ τῆς ἀδείας τοῦ βασι-

λέως, οἱ δ' ἐπίτροποι, κηδεμόνες καὶ ἀντιλήπτορες αὐτῶν διορίζονται μεταξὺ τῶν ἰθαγενῶν μετὰ γνώμοδότησιν τοῦ συγγενικοῦ συμβουλίου, παρ' ᾧ ἐκτελεῖ καθήκοντα Εἰρηνοδίκου ὁ παρὰ τῇ Ἀρείῳ Πάγῳ Εἰσαγγελεὺς κτλ. Σημειωτέον δ' ἐν παρέδῳ ὅτι κατὰ τὰ ἀπὸ πολλοῦ παρὰ τοῖς βασιλικαῖς οἰκοῖς ἐπικρατοῦντα (ᾧ ὁμῶς δὲν δύνανται νὰ θεωρηθῶσιν ἰσχύοντα παρ' ἡμῖν) ὁ ἐξ ἀριστερᾶς χειρὸς γάμος (καλούμενος ἄλλως καὶ μοργαννατικός), ἥτοι ὁ γάμος μεταξὺ βασιλόπαιδος καὶ προσώπου μὴ ἀνήκοντος εἰς ἡγεμονικὴν οἰκογένειαν, παρέχει εἰς τὴν σύζυγον καὶ τὰ τέκνα ὠρισμένον τι μέρος μόνον τῆς περιουσίας τοῦ συζύγου.

Παρ' ἡμῖν ἐξεδόθησαν νόμοι εἰδικοί, σχετικοὶ πρὸς τὴν βασιλικὴν οἰκογένειαν, κανονίζοντες μερικώτερα ἀντικείμενα, καὶ οἱ τῆς 19 Μαρτίου 1889 νόμοι ΑΨΓ' περὶ προικὸς τῆς βασιλόπαιδος Ἀλεξάνδρας, ΑΨΙΑ' περὶ πληρωμῆς εἰς νέας δραχμὰς τῆς βασιλικῆς χορηγίας καὶ ΑΨΙΒ' περὶ δημοσίαις οἰκοδομῇς πρὸς ἐνοίκησιν τοῦ διαδόχου τοῦ θρόνου (περιλαμβανόμενοι ἐν Συμπλ. δευτέρῳ σελ. 460 καὶ ἐπ.).

Θ. Ν. Φλογαίτης,

Βάσις τῆς ἀγωγῆς (fundamentum agendi) καλεῖται τὸ σύνολον τῶν κατὰ νόμον ἀναγκαίων ἰσχυρισμῶν πρὸς δικαιολόγησιν τῆς ἀξιώσεως τοῦ ἐνέχοντος. (Ἰδε καὶ Ἀγωγή, Ἀπόδειξις).

Θ. Ν. Φλογαίτης

Βεβαία χρονολογία. Διὰ τῶν λέξεων *βεβαία χρονολογία* ἐμφαίνεται ἡ ἀνεπίδεκτος ἀμφισβήτησεως χρονολογία. Τὰ δημόσια ἔγγραφα, ἀποτελοῦντα περὶ ὧν ὅσα συνέβησαν ἐνώπιον τοῦ ἀρμοδίου ὑπαλλήλου καὶ περιέχονται ἐν τῇ ἐγγράφῳ τελείαν ἀπόδειξιν ὡς πρὸς πάντα, ἥτοι οὐ μόνον ὡς πρὸς τὰ μετασχόντα αὐτοῦ μέρη καὶ τοὺς κληρονόμους καὶ ἀντιπροσώπους αὐτῶν, ἀλλὰ καὶ ὡς πρὸς τοὺς μὴ μετασχόντας

αὐτῶν τρίτους, (καίπερ χρεοῦντα αὐτοὺς), ἔχουσι *βεβαίαν χρονολογίαν* ἀπὸ καταρτίσεως αὐτῶν (Πολ. Δικ. 400). Τὰ ἰδιωτικά ἔγγραφα ἔχουσι *βεβαίαν χρονολογίαν* μὴ μετασχόντας αὐτῶν Δικ. ἄρθ. 413). Ὅπως *βεβαίαν χρονολογίαν*, ἀπορρηθῶσιν ὑπὸ συμβολαιογράφου μονευθῶσι κατὰ τὸ οὐσίῳ ἐν δημοσίῳ ἔγγραφῳ (δολογία εἶναι ἡ ἀπὸ τῆς τελευταίου, δηλονότι τοῦ γράφου) ἢ νὰ μεσολαβῇ τῶν μετασχόντων τοῦ ἐγγράφου (Πολ. Δικ. ἄρθ. 413). Ὡς ὅσακις πρόκειται περὶ δυνάμεων ὑπὸ τῶν διαδίκων στῶν κατὰ τὸ ἄρθ. 124 Δικονομίας, αἱ ἐκθέσεις αὐτῶν λαμβάνουσι *βεβαίαν* ἀφ' ἧς θεωρηθῶσιν εἴτε γράφου, εἴτε ὑπὸ εἰρηνοδίκου. ἄρθ. 125).

Θ.

Βεβαίωσις (Δικονομία) ἢ ἀτελής ἀποδείξις (batio minus plena) καλεῖται ἡ παρέχουσα ἀπόδειξις περὶ τοῦ ἀποδεικτέου ἀπόδειξις αὐτῇ ἰσχύει κατὰ τὰς περιπτώσεις ὁ νόμος ἀρκεῖται, π. χ. ὅσακις ζητεῖται καστού ὡς ἔχοντος συμφωνοῦ δι' ἰδιαζούσης φιλικῆς συντηρητικῇ ἀποδείξεως ἄλλως τῆς ἀποδείξεως ἢ καταστῇ δυσχερὴς ἡ ἀπόδειξις).

Θ.

Βεβαίωσις (Δικονομία) ἢ ἀτελής ἀποδείξις (constatio minus plena) καλεῖται ἡ παρέχουσα ἀπόδειξις περὶ τοῦ ἀποδεικτέου ὡς πρὸς τὰ μετασχόντα αὐτοῦ μέρη καὶ τοὺς κληρονόμους καὶ ἀντιπροσώπους αὐτῶν, ἀλλὰ καὶ ὡς πρὸς τοὺς μὴ μετασχόντας

πάλληλος προσδιορίζει κατὰ τοὺς καιμένους νόμους τὸ ὀφειλόμενον ἐξ οὐδότητος λόγου πόσόν εἰς τὸ δημόσιον ταμεῖον. Ἀνομοῖαι δὲ κυρίως ὑπάλληλοι εἰς βεβαίωσιν τῶν δημοσίων προσόδων εἶναι: οἱ οἰκονομικοὶ ἔφοροι, ὧν κυρίον καθήκον ἡ βεβαίωσις πάντων τῶν ἀμέσων φόρων, καὶ οἱ τελωναί, οἵτινες, υπολογίζοντες κατὰ τὸ ἐν ἰσχύι δασμολόγιον τὸ ἐπὶ τῶν εἰσαγομένων ἢ εξαγομένων ἐμπορευμάτων τέλος, προσδιορίζουσι τὸ ὄφλημα τοῦ ἐμπορίου καὶ βεβαιοῦσιν οὕτω τὸ ἐκ τελωνιακῶν δικαιωμάτων ἔσοδον· ἀλλὰ πλὴν αὐτῶν βεβαιοῦσιν ἔσοδα δευτερεύοντα καὶ ἄλλοι δημόσιοι λειτουργοὶ καὶ κυριώτερον οἱ ποινικοὶ δικασταί, οἵπερ, ἐκδόντες ἀποφάσεις καταγινώσκουσας ποσότητα ἢ χρηματικὰς ποινάς, προσδιορίζουσι τὸ ὄφλημα τῶν καταδικαζομένων.

θ. Ν. Φλοράτης

Βελλειάνειον δόγμα. Ἰδε Ἐγγύσις.

Βία (vis). Βία ὀνομάζεται ἡ διὰ τῆς θανατώσεως φόβου παραγαγούσα πρᾶξις τινε αἰτίας. Ἐπεὶ δὲ ἡ διὰ τῆς διεγέρσεως τοῦ φόβου ἐπιχειρηθεῖσα νομικὴ πρᾶξις δὲν ἀπορρέει ἀπὸ τῆς ἀληθοῦς θεωρήσεως τοῦ ἐπιχειρήσαντος, ὁ Ῥωμαϊκὸς νόμος κατέστησεν αὐτὴν εἰκότως ἁθλιότητα, ὡς τῶν τῶν βιασθέντι τὴν τοῦ φόβου ἀγωγήν (*actio quod metus causa*), τὴν τοῦ φόβου ἔνστασιν (*exceptio metus*) καὶ τὴν εἰς ἀκέραιον ἀποκατάστασιν, ὧν δύναται νὰ ποιησῇται χρῆσιν οὐ μόνον κατὰ τὸν βιαστοῦ, ἀλλὰ καὶ κατὰ παντὸς ἐκ τῆς βίας ὠφεληθέντος (Ν. 9 § 8 καὶ Ν. 10 Πανδ. 4. 2). Ἐπιφέρει δὲ τὴν ἀκύρωσιν τῆς συναφθείσης συμβάσεως οὐ μόνον ἡ σωματικὴ βία, ἀλλὰ καὶ ἡ ἥθικη ἢ ψυχολογικὴ βία, ἥς στοιχεῖον ἀναγκαῖον εἶναι φόβος ἄδικος, ἐπικείμενος ἐν τῷ παρόντι καὶ σπουδαῖον κακοῦ (οἷον θανάτου, πληγῶν ἢ δουλείας) ἀπειλὴν περιέχων (Ν. 7, 9 καὶ 10 Κωδ. (2. 2), Ν. 9.

Κωδ. (8. 38), Ν. 3, 4, 5, 6, 7, 22 καὶ 23 Πανδ. (4. 2). Ἀρκὰς πρὸς ἀκύρωσιν συμβάσεως ὁ φόβος πρέπει νὰ ᾔναι βάσιμος, δηλονότι τὸ ἀπειλούμενον κακὸν πιθανῶς καταρθωτόν, ἡ δὲ πρὸς ἀποφυγὴν αὐτοῦ ἀντίστασις δυσχερὴς. Εἰς τὴν ἀνεξέλεγκτον δὲ τοῦ δικαστοῦ τῆς οὐσίας κρίσιν ἀπόκειται ἡ ἐκτίμησις τῶν ἐκαστοτε προβαλλομένων περιστατικῶν περὶ τοιοῦτου κακοῦ (Α. Π. 40 τοῦ 78). Ἀλλ' οὐδ' αὖτως δύναται νὰ θεωρηθῇ βάσιμος ὁ ἐκ τῆς ἀπειλουμένης ἐνώπιον τῶν δικαστηρίων ἀσικῆς ἢ ποινικῆς καταδίωξις φόβος, διότι ὑποτίθεται ὅτι τὰ δικαστήρια δὲν δύνανται νὰ ἁδικήσωσι (Α. Π. 197 τοῦ 78). Δὲν ἐπιφέρει ἐπίσης τὴν ἀκύρωσιν τῆς συμβάσεως ὡς μὴ ἄδικος, ἀλλὰ δικαίος, ὁ ἐξ ἀπειλῆς περὶ τῆς κατὰ νόμον προσωποκρατήσεως ἐμπιπόμενος εἰς εἰσπραξίν τῶν ὀφειλομένων (Α. Π. 7 τοῦ 84). Σημειωτέον ὅτι δὲν εἶναι ἀναγκαῖον πρὸς ἀκύρωσιν τῆς συμβάσεως νὰ προερχῇται ἡ σωματικὴ ἢ ψυχολογικὴ βία ἐκ τοῦ μεθ' οὗ συνῆλθεν ὁ βιασθείς, ἀλλ' ἐπέρχεται ἀκύρωσις καὶ ἐκ τῆς πρὸς τοῦτο ἁσκηθείσης βίας ὡς ἄλλου (Α. Π. 75 τοῦ 46, 105 τοῦ 52, 40 τοῦ 78).

Ἡ ἐξ ἀκαταμαχίτου βίας προερχομένη ἀθέτησις τῆς ὑποχρεώσεως τοῦ συναλλαξαμένου πρόσκληλον ὅτι δὲν γεννᾷ δικαίωμα εἰς ἀποζημίωσιν (Ν. 14 § 3 καὶ 5 Πανδ. (4. 2) Ν. 4 § 35 Πανδ. (44. 4)).

θ. Ν. Φλοράτης

Βία παράνομος. Ἰδε Παράνομος βία.

Βιασμός καλεῖται ἡ ἀκοντὸς τινος ἐξανάγκασις εἰς ἀσέλγειαν. Ἐντεῦθεν δὲ δῆλον, ὅτι δύο εἶναι τὰ στοιχεῖα τοῦ ἁδικήματος· α' ἡ ἀσέλγεια, ἥτις ὁ σκοπὸς αὐτοῦ, καὶ β' ἡ βία, ἡ συνιστώσα τὸν τρόπον τῆς τελέσεως. Ὅθεν, ἀνεπινεχθῇ μὲν βία κατὰ τινος προσώπου ἀντιβαίνουσα εἰς τὴν αἰδῶ, ἀλλ' ἄνευ σκοποῦ ἀσελγείας, ἢ τελεσθῇ ἀσέλγεια πρὸς συν-

αινοῦν πρόσωπον, δυνατόν μὲν νὰ προσέλθωσι πράξεις ἀξιόποινοι, μὴ συνιστῶσαι ὁμως τὸ ἀδίκημα τοῦ βιασμοῦ.

Προϋποτίθεται δὲ ἡ βία κατὰ τοῦ προσώπου ἄμεσος καὶ σπουδαία, τουτέστιν ἰκανὴ νὰ ἐκδιᾷσῃ τὴν θέλησιν αὐτοῦ· διότι τὸ προσβάλλομενον κυρίως δικαίωμα ἐνταῦθα εἶναι ἡ τῆς θελήσεως ἐλευθερία. Ὅθεν ὧρα ἡ ὑποσχέσεις καὶ ἄλλοι πειστικώτεροι ἔτι τρόποι, πλαγίως μόνον τὴν θέλησιν ἐξανγκνάζοντες, δὲν συνιστῶσι τὴν προϋποτιθεμένην ἐνταῦθα βίαν, καὶ ἂν ἔτι τὸ ὑποκύψαν πρόσωπον ἦν ὁσφodήποτε ἐξ εἰδικῶν λόγων δεκτικὸν εἰς τοιαυτὴν τῆς θελήσεως ἐξανάγκασιν· δυνατόν δὲ μόνον τὰ τοιαῦτα ν' ἀποτελέσωσιν ἄλλα ἀδικήματα.

Διὰ τοῦ βιασμοῦ δὲ προσβάλλεται ἰδίως ἡ ἀγνεία τοῦ θύματος, ἣν αὐτὸ διὰ τῆς ἐντιταττομένης καὶ ὑπὸ τοῦ ἀδικούντος ἐκδιαζομένης θελήσεώς του σκοπεῖ νὰ διαφυλάξῃ· δὲν ἔπεται ὁμως ἐντεῦθεν, ὅτι ὁ ἀδικῶν δύναται ν' ἀντιτάξῃ πρὸς ὑπεράσπισιν ἑαυτοῦ, ὅτι τὸ θῦμα ἐστραφεῖτο ἀγνείας ἐκ προτέρου δῆθεν κακοῦ βίου, διότι τὸ δικαίωμα τοῦ ἐλευθέρως διαθέτειν τὸ ἴδιον σῶμα οὐδέποτε ἀποβάλλει τις, καὶ προσέτι οὐδέποτε λογίζεται τις ὅλως ἄμοιρος ἀγνείας, καὶ ἔτι μᾶλλον τοῦ δικαιώματος καὶ τῆς ἐλπίδος πρὸς βελτίωσιν τῆς ἑαυτοῦ ἠθικῆς. Τούτων δ' ἕνεκα πάντες σήμερον ἀποδέχονται, ὅτι καὶ κατὰ κοινῆς καὶ διεφθαρμένης γυναικὸς χωρεῖ ἐξ ἴσου βιασμός, λογιζομένου ἀπλῶς τοῦ τοιούτου κατὰ τὴν ἐπιμέτρησιν τῆς ποινῆς, καὶ ἂν, ὡς εἰκός, δὲν ἐπῆλθε δεινότερον ἀποτέλεσμα διὰ βλάβης τῆς ὑγείας, ὡς κατωτέρω, ὅτε πάντα ἀδιάφορος ἡ προτέρα τοῦ θύματος διαγωγή.

Διάφορος ὁμως ἡ περίπτωσις, καθ' ἣν ἡ βιασθεῖσα προῦκάλεσε τὴν ὁρμὴν τοῦ βιάσαντος διὰ τρόπων τεκμηριούντων πως συναίνεσιν, ἢ δ' ἀντίστασις ἦν ἐρωτο-

τὸ ἀδίκημα τετελεσμένον, τιμωρητέον ἄλλως ὥς ἀπόπειρα. Σιωπῶντος δὲ τοῦ ἡσίου, ἐρευνητέον πότε εἶναι πεπληρωμένη ἡ ἀσελγεία· τουτέστιν ἀρκεῖ νὰ κορεσθῇ ἡ ἀσελγής ὁρμή τοῦ προσβαλλόντος, ἢ ὅτι νὰ ὑποστῇ τὴν συνουσίαν πλήρη τὸ θιαζόμενον πρόσωπον; ἢ ἀπλούστερον τὸ τετελεσμένον κριθῇται ἐξ ὑποκειμένου ἢ ἐξ ἀντικειμένου; Τοιοῦτον ζήτημα ἡμεῖς ποτὲ ἐν δικαστικῇ συμβουλίᾳ, ἀντικειμένου, ὅτι ὁ κατηγορούμενος ἐκόσσε μὲν τὴν πρὸς ἀσελγείαν ὁρμὴν τοῦ θύματος ἐπὶ τοῦ σώματος νεάνιδος, καταλιπὼν καταφανῇ τούτων ἔχνη, δὲν ἐδυνήθη ὅμως καὶ νὰ διακορεσθῇ τὴν παθεύσαν, καὶ ζητουμένου ἂν ὁ κατηγορούμενος οὗτος ἦν παραπεμπτός ἐπὶ τετελεσμένῳ βιασμῷ ἢ μόνῃ ἀποπείρᾳ, ἐκράτησε δὲ ἡ περὶ τετελεσμένου γνώμη, καὶ ἀβῶς νομίζω· διότι ὁ κατηγορούμενος, ἀσέας τὴν ἀσελγῆ ὁρμὴν τοῦ ἐπὶ τῆς παθεύσης, ἐτέλεσε πλήρη τὴν κατὰ τῆς βλάβης αὐτῆς ἀσεβῆ προσβολήν.

ὑποκειμένου δὲ τῆς πράξεως εἶναι ἀνεγκλίως ἀνὴρ, διότι βιασμός παρὰ γυναικὸς κατ' ἀνδρὸς ἀδύνατος, τῆς ἀνδρικῆς ἐνεργείας ἐν συνουσίᾳ μὴ ἐξαναγκασμένης, οὐδ' ἀπειλουμένης ἐστὶ διὰ τοιαύτης βίας ἢ ἀγνείας τοῦ ἀνδρός· ἂν ὅμως γινόμενη κατ' αὐτοῦ βία ἐπ' ἡγενοῦν αὐτῷ βλάβην τινὰ ἢ χάκωσιν καὶ ἀβέβαια, δυνατόν μὲν ἢ ἀποτελέσθαι, ἄλλο τι ἀδίκημα, οὐδέποτε δὲ βιασμός. Ἀντικειμένου ὅμως τοῦ βιασμοῦ δυνατόν νὰ ᾖ καὶ ἐξ ἴσου θῆλυ καὶ ἄρρεν πρόσωπον. Καὶ κατὰ ταῦτα δὲ αἱ διάφοροι νομοθεταὶ ποικίλλουσι, καὶ τινες μὲν ἀπαιτοῦσιν ἄνδρα κατὰ γυναικὸς μόνον, ἄλλαι πάλιν διαφορὰν φύλου, δεχόμεναι οὕτω καὶ γυναικὶ βιάζουσαν· ἀμφότερα ὅμως ταῦτα ἐσφαλμένα, τὸ μὲν διὰ τὸν προεκτεθέντα λόγον, ὅτι ἡ ἀνδρική ἐνέργεια ἔννεν ἐξαναγκάζεται, τὸ δὲ διότι ἐξ ἴσου ἡ ἐλευθέρη ἡέλησις ἄρρενος εἶναι δεκτικὴ,

ἐξαναγκασμοῦ, ὅστις μάλιστα ἀπαισιώτερος ἐστὶ τοῦ τῆς γυναικὸς.

Κατὰ ἐπὶ τὴν δὲ διάταξιν τοῦ νόμου ὁ βιασμός χωρεῖ παρ' ἡμῶν κατ' ἀμφοτέρων τῶν φύλων (ἄρθρον 273 Ποιν. Ν.), τὰν ἀπάλιν δὲ σιωπᾷ ὁ νόμος, ἂν αὐτοῦ γὰρ δύναται νὰ ᾖ καὶ γυνή, καὶ ἐν γένει ἂν σκοπὸς τοῦ βιασμοῦ δύναται νὰ ᾖ καὶ ἡ ἐξανάγκασις τῆς ἀνδρικῆς ἐνεργείας. Ἐκ τῆς ὅλης ὁμῶς φράσεως τοῦ ἐρισμοῦ τοῦ ἀδικήματος καὶ ἐκ τῶν μνημονευομένων ἐν τῷ αὐτῷ ἄρθρῳ πιθανῶν ἀποτελεσμάτων συνάγει τις ἀδιστακτικῶς τὴν ἀρνητικὴν λύσιν, διότι ἡκιστα συμβιβάζεται πρὸς τοιαύτην ἀνάστροφον ἐξανάγκασιν ἢ νάρκωσιν καὶ ἡ βλάβη τῆς ὑγείας καὶ τὰ παραπλήσια. Μνημονεύεται δὲ κατωτέρω εἰς τὸ μεθεπόμενον ἄρθρον 275 καὶ μητρικὰ ὥς αὐτοουργός, ἀλλ' ἐπὶ ἀποπληνῆσεως εἰς ἀσελγείαν, καθ' ἣν δὲν χωρεῖ βία.

Ὁ βιασμός δὲ συνίστα ἐν γένει βαρὺ ἀδίκημα, βαρεῖα ἐπίσης ἐπαγόμενον ποινὰς καθίσταται· ὅμως βαρύτερον ἐστὶ ἐκ τοῦ ἐπεργουμένου πολλάκις θεινότερου ἀποτελέσματος, ἥτοι τῆς βλάβης τοῦ σώματος ἢ τῶν φρενῶν τοῦ βιασθέντος προσώπου ἔνεκα τῆς ἐπενεχθείσης βίας καὶ τοῦ φόβου ἢ τῆς χρήσεως φαρμάκων καὶ καθεξῆς· ὑποτιθεμένου ὅμως πάντοτε, ὅτι τὸ θεινότερον ἀποτελεσμα δὲν ἐσκοπεῖτο ὑπὸ τοῦ ἀδικήσαντος· διότι ἄλλως ὑφίσταται συρροή ἀδικημάτων, καταλογιζομένης τῆς ποινῆς κατὰ τὸ βαρύτερον, ἐπιτεινομένης δ' ἐστὶ ἔνεκα τῶν λοιπῶν.

Κατὰ τὸν ἡμέτερον δὲ νόμον ἡ πρῶτος συνιστᾷ πάντοτε κακούργημα, δι' ἣν ἡ ἐλαχίστη ποινὴ εἶναι ἡ τῆς ἐρακτῆς, καὶ ταύτης πάλιν ἐλάχιστος ὅρος ἡ πενταετία· ἂν δὲ τὸ ἀδικηθὲν πρόσωπον ἐβλάβη τὴν ὑγείαν, κατεχγιγνώσκονται δεσμὰ προσκαιρα (10—20 ἐτῶν), καὶ ἂν ἐπέλθῃ θάνατος, δεσμὰ διὰ βίου (ἄρθρον 273 ὡς ἀνωθι).

Οὐσιωδῶς δ' ἐπιβαρύνουσα αἰτία εἶναι ἡ μικρὰ ἡλικία τοῦ παθόντος, ἣν συνήθως ὀρίζουσι μέχρι τῆς ἡβῆς ἢ καὶ κατωτέρω. Κατὰ τὸν ἡμέτερον δὲ νόμον ὁ βιασμός προσώπου μὴ συμπληρωσάντος τὸ 12 ἔτος τιμωρεῖται διὰ προσκαίρων δεσμῶν, καὶ ἂν δὲν ἔπαθε τοῦτο τὴν ὑγίαν (§ 6' 273 ἄρθρου), τιμωρεῖται ὁ ἴσα βιασμῷ ἄνευ ἄλλης βλάβης ἢ ἀπλῆ εἰς ἀσέλγειαν ἀποπλάνησις τοιοῦτου ἀνθρώπου (ἄρθρον 274), τεκμηριωμένου τοῦ νόμου χωρὶς ἄλλης ἐνδείξεως, ὅτι ἡ θέλησις τοῦ τοιοῦτου ἐξεβιάσθη, ὡς μὴ ἔχοντας ἔτι πλήρη συνειδήσιν τῆς πράξεως, καὶ ὡς εἰπεῖν, ἄνευ ἐλευθέρως θελήσεως συναίνουστος. Νομίζω δὲ τὸ κατὰ τὸν ἡμέτερον νόμον ὅριον τοῦ 12 ἔτους λίαν ταπεινόν, καὶ ὀρθότερον τὸ κατὰ τὸν γαλλικόν 15ον, διότι καὶ μέχρις αὐτοῦ ἀσυνειδήτως τὸ πλεῖστον ἡ συναίνεσις ἀποσπᾶται.

Τὸ προκείμενον δ' ἀδίκημα καθίσταται, ὡς εἶκος, βαρύτερον καὶ ἐξ ὑποκειμένου· τουτέστιν ἂν ὁ ἀδικήσας ἐκ νομίμου λόγου διατελῇ ἐν στενοτέρᾳ σχέσει πρὸς τὸ ἀδικηθέν πρόσωπον, δι' ἣν καὶ μείζον κῆδος περὶ αὐτοῦ δεόν νὰ ἔχῃ, καὶ εὐχερέστερον δύναται νὰ τελέσῃ τὸ ἀδίκημα. Ὁ ἡμέτερος δὲ νόμος περὶ τοιοῦτου ποιεῖται μνείαν μόνον ἐν τῷ σχετικῷ ἀδίκηματι, τῇ ἀποπλάνησει εἰς ἀσέλγειαν. (ἄρθ. 275 καὶ ἐπ.), ἐν δὲ τοῖς περὶ βιασμοῦ σιωπᾷ, ἀναφερόμενος οὕτως εἰς τοὺς γενικούς περὶ καταλογισμοῦ κανόνας, λογιζομένου τοῦ τοιοῦτου ὡς ἐπιβαρυντικῆς αἰτίας κατὰ τὴν ἐπιμέτρησιν τῆς ποινῆς (ἄρθρον 108).

Ὡς δὲ προεῖρηται, βιασμός χωρεῖ παρ' ἡμῖν κατὰ τε θήλεος καὶ ἄρρενος, καὶ τὰς αὐτὰς ποινὰς ἐπάγεται κατ' ἀμφοτέρω, περὶ τὴν καταδίωξιν ὅμως οὐσιωδῶς κατὰ φύλον διαφέρει· διότι ἐπὶ μὲν θήλεος πλὴν τινων ἐξαίρεσεων καταδίωξις χωρεῖ μόνον κατ' ἐγκλήσιν τῆς παθούσης ἢ τῶν

ἐπιμελητῶν αὐτῆς (ἄρθ. 28). σμός ἄρρενος καταδιώκεται γέλτως. Λόγος δὲ τῆς διαφοράς ἐστι τῆς μὲν γυναικὸς ἡ συναίνεσις εἶναι θεμιτή, ἀναντίον ἢ τοῦ ἄρρενος προστάτωσιν τὴν παρὰ φύσιν ἀσέλγησιν πάντοτε (ἄρθ. 282).

Αἱ δ' ἐξαίρεσεις, καθ' ἃς ὁ βιασμός χωρεῖ ἐξ ἐπαγγέλματος εἰσὶν αἱ ἐξῆς· α' ἂν ἐπέθῃ βιασθείσης, β' ἂν ὁ βιασμός ἐπιμελητοῦ ἢ ἄλλου τοιοῦτου καὶ γ' ἂν ἐγένετο κατὰ τρεῖς κοινὰ σκοπὰς. Ἡ πρώτη εἰς τὰς ἐξαίρεσεις δ' αὐταὶ τὸν αὐτὸν τῆς νῆς διαστολῆς λόγον ἔχουσιν κατ' αὐτὰς ἀδύνατος συναίνεσις τῆς παθούσης. Ἡ δευτέρα δὲ φαίνεται ἐπὶ θήλεος ἡλικίας 12 ἐτῶν, ὅτε βιασμός μὲν χωρεῖ, εἰρηται, καὶ συναίνουσης, καταδίωξις ἄνευ ἐγκλήσεως μὴ ἢ συναίνεσις προέρχεται μελητῶν, οἵτινες ὑποτίθεται πάντος ἄλλου δύνανται νὰ τὸ συμφέρον τῆς παθούσης.

Παραπλήσιον δὲ λόγον, ἡ συναίνεσις καὶ τὸ συμφέρον τῆς παθούσης καὶ ἡ διάταξις τοῦ 333 μετέρου νόμου, καθ' ἣν ὁ βιασμός κήσαντος καὶ ἀδικηθείσης τῆς ἀπαγορεύεται ἡ ποινικὴ καταδίωξις ζητηθῇ αὕτη παρὰ τῶν ἐγκλημάτων νὰ προσβάλλωσι τὸ κύριον καὶ μόνον μετὰ τὴν δικαστικὴν αὐτοῦ. Ἐν τῷ προκείμενῳ δὲ μνησθῆναι μόνον πρὸς ἀπαγορεύσεως οὐχὶ δὲ καὶ πρὸς βιασθείσης τῆς ἀπαγορεύεται ἡ ποινικὴ καταδίωξις λόγος νὰ ὑποθέσωμεν, ὅτι ὁ βιασμός κατὰ τὴν περὶ τῆς ποινῆς οὐδεμία ἀξία ἔχει ὡς ἀπὸ τῆς ἀπαγορεύσεως, ἀλλ' ὡς ἀπὸ τῆς ἀπαγορεύσεως, ἀπαγορεύεται ὡς ἀπὸ τῆς ἀπαγορεύσεως.

ῥασις, ἀποδεκτός γινόμενος, ὡς καλύπτει τὴν προηγηθεῖσαν ἀπαγωγὴν, οὕτω δύναται νὰ καλύψῃ καὶ τὸν προηγηθέντα βιασμόν. Ἰσως δ' ὁ νόμος παρέλιπεν ἐνταῦθα τὸν βιασμόν ὑποτιθέμενος, ὅτι ἵνα κατ' αὐτὸν τελεσθῇ γάμος, ἀναπόδραστα ἢ ἀκουσία ἀπομάκρυνσις τῆς παύσης ἀπὸ τῆς προστασίας τῶν οἰκείων, ἢ ἀπαγωγὴ· παρὲθεν ὁμῶς δεῖ καὶ τραύτερον καὶ μετὰ τὴν μήνυσιν εἶναι δυνατόν γάμος χωρὶς ἀπαγωγῆς.

Οὕτω δέ, παραπεμφθέντων ποτὲ πρὸ τοῦ κακουργιοδείκτου τριῶν ἐπὶ βιασμῷ, τὸν μὲν ὡς αὐτουργοῦ, τῶν δὲ λοιπῶν ὡς ἀνεργῶν, τὴν δὲ προλαβοῦσαν τῆς ἐν αὐτῷ συζητήσεως τελεσθέντος γάμου μετὰ τοῦ αὐτουργοῦ καὶ τῆς βιασθείσης, πέντε βίβλους, προστασίας τοιαύτης ἐνστάσεως, ἀδιατάκτως ἐδέχθησαν ἐφαρμοστέον τὸ 188 ἄρθρον, καὶ ἀπέλυσαν τοὺς κατηγορουμένους, διὰ τὸ τὸν προεκτεθέντα λόγον εἶναι μετὰ τὸν γάμον πενυ ἀσήμεντος ἢ μετὰ τὴν ἀπαγωγῆς καὶ βιασμοῦ διαφορῇ. Συνεπυγμένως δ' ἐν τῷ προκειμένῳ ἄρθρῳ περιλαμβάνεται καὶ ὁ βιασμός, καὶ ὁ ἀνεργούμενος τῆς παθούσης τοῦ μαρτυροῦντος ὡς συζύγου τοῦ κατηγορουμένου ἴδιον, καθίστατο ἀδύνατος ἢ ἀποδείξει. Ἐπειτα οὐδὲ πρακτικὸν σκοπὸν δύναται νὰ ἔχῃ δικτὴ ὑπὸ τοιαύτας συνθήκας, διότι ἀδύνατον οἱ ἔνοχοι νὰ κηρύξωσιν ἔνοχον κατηγορούμενον, οὗ τὴν ἀπαλλαγὴν ἐκπέλασει αὐτὴ ἡ παθούσα.

Α. Γλαράκης.

Βιβλία ἐμπορικά (livres de commerce). Ὁ ἐμπορικὸς νόμος ὑποχρεοῖ τὸν ἐμπόρου νὰ διατηρῶσιν ἐμπορικὰ βιβλία. α) Διὰ νὰ λαμβάνωσιν ἐξ αὐτῶν πληροφορίας περὶ τῆς θέσεως τῶν, καὶ β) διὰ νὰ χρησιμεύωσι τὰ βιβλία ὡς ἀποδεικτικά, μέσα τῶν δικαιοπραξιῶν αὐτῶν.

Τὰ βιβλία, ἅτινα οἱ ἔμποροι ὀφείλουσι νὰ κρατοῦσι, τὰ καλούμενα ὑποχρεωτικά, εἶνε κατὰ τὸ ἄρθρον 8 καὶ 9 ἐμπ. νό-

μου, τὸ ἡμερολόγιον, τὸ τῶν ἀντιγραφῶν τῶν ἐπιστολῶν καὶ τῶν ἀπογραφῶν. Ἡμερολόγιον (livre-journal) εἶνε ἐκεῖνο, ἐν ᾧ σημειοῦνται καθ' ἑκάστην τακτικῶς πᾶσαι αἱ ἐμπορ. πράξεις, π. γ. ἀγοραί, πωλήσεις, πληρωμαί, διαπραγματεύσεις ἐμπορευμάτων γραμματίων· εἶναι δὲ καὶ αἱ ἀστικά πράξεις τοῦ ἐμπόρου, οἷον προικός, κληρονομία· ἐν ἄλλαις λέξεσι πᾶν ὅ,τι ὁ ἔμπορος λαμβάνει ἢ πληρώνει. Ἐν αὐτῷ σημειοῦνται κατὰ μῆνα καὶ αἱ οἰκιστικαὶ δαπάναι (ἄρθρ. 8). Τοῦτο εἶνε τὸ σύσσωμότερον ἐμπορικὸν βιβλίον. Τὸ βιβλίον τῶν ἀντιγραφῶν τῶν ἐπιστολῶν (livre des copies de lettres) εἶνε ἐκεῖνο, ἐν ᾧ ἀντιγράφονται αἱ ἐπιστολαί, ἅς ὁ ἔμπορος ἀποστέλλει, καὶ ἐν ᾧ τίθενται αἱ λαμβανόμεναι ἐπιστολαί (ἄρθρ. 8). Τὸ δὲ βιβλίον τῶν ἀπογραφῶν (livre des inventaires) εἶνε ἐκεῖνο, ἐν ᾧ κατ' ἔτος σημειοῦται ἡ ἰδιόγραφος ἀπογραφὴ τῆς κινήτης καὶ ἀκινήτου περιουσίας του, τῆς ἐνεργητικῆς καὶ παθητικῆς (ἄρθρ. 9). Ἐκτός τούτων διατηροῦσιν οἱ ἔμποροι καὶ ἕτερα βιβλία βοηθητικά π. γ. τὸ καλούμενον καθολικόν, τὸ τοῦ ταμείου, τὸ τῶν συναλλαγμάτων κ.τ.λ. Ἀλλὰ ταῦτα δὲν εἶνε ὑποχρεωτικά, ἀλλὰ προαιρετικά.

Διατυπώσεις ἀπαιτούμεναι περὶ τὴν τήρησιν τῶν βιβλίων εἶναι αἱ ἐξῆς:

Τὰ βιβλία α) πρέπει νὰ γράφονται εἰς τὴν ἐλληνικὴν γλῶσσαν, νὰ ᾔγῃ βιβλιοδετημένα καὶ ἡριθμημένα καὶ μόνογραφημένα ὑπὸ τοῦ Προέδρου, γνωμένης ἐν τέλει μνείας τῆς διατυπώσεως καὶ ταύτης ὑπογεγραμμένης (ἄρθ. 11 ἐμπ. νόμου συνδ. μετὰ ἄρθ. 416 Πολ. Δικονομίας)· β) Νὰ ᾔγῃ χαρτοσημασμένα διὰ τοῦ νομίμου τέλους, λεπτὰ εἰκοσι κατὰ πᾶν φύλλον. Εἰς τοῦτο ὑποβάλλονται τὸ ἡμερολόγιον καὶ τὸ καθολικόν (Νόμος ΒΡΠΒ' τοῦ 1892)· γ) Νὰ ἐγγράφονται ἀνευ κενῶν διαστημάτων, περιγεγραφῶν

κτλ. (άρθ. 10 έμπ. ν. καὶ 416 Πολ. Δικ.) κατὰ χρονολογικὴν τάξιν. Ἡ θεώρησις παρὰ τοῦ Προέδρου τοῦ ἡμερολογίου καὶ τοῦ βιβλίου τῶν ἀπογραφῶν πρέπει νὰ γίνηται κατ' ἔτος. Ἡ ἀρίθμησης κτλ. εἶνε οὕτως εἰπεῖν αἱ ἐξωτερικαὶ διατυπώσεις. Διὰ τούτων ἐξασφαλίζεται ἡ ἀφαίρεσις φύλλων ἢ ἡ ἀντικατάστασις δι' ἄλλων. Τὰ βιβλία τῶν ἀντιγραφῶν τῶν ἐπιστολῶν, ὡς δυνάμενον νὰ ἐξελεγχθῇ διὰ τῶν διαμειβομένων ἐπιστολῶν, δὲν ὑπόκειται εἰς τὴν διατύπωσιν ταύτην.

Οἱ ἔμποροι ὀφείλουσι νὰ διατηρῶσι τὰ βιβλία αὐτῶν ἐπὶ δέκα ἔτη. Ἡ προθεσμία ἄρχεται ἀπὸ τῆς χρονολογίας τῆς τελευταίας ἐγγραφῆς. Πέραν τῆς δεκαετίας δὲν ὑφίσταται ἡ ὑποχρέωσις αὕτη. Ὑποθεθείσθω λοιπὸν ὅτι δίκη τις συζητεῖται μετὰ δέκα ἔτη καὶ ὁ διάδικος ζητεῖ τὴν ἐμφάνισιν τῶν βιβλίων τοῦ ἀντιδίκου του. Δὲν δύναται νὰ διαταχθῇ ἡ προσαγωγή. Ἄν ὅμως ὁ ἔμπορος διατηρῇ τυχὸν τὰ βιβλία μετὰ τὴν δεκαετίαν καὶ ἀποδειχθῇ τοῦτο, ὀφείλει νὰ τὰ προσγάγῃ. Διότι ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει καταργεῖται τὸ ἐκ τῆς ἀπωλείας αὐτῶν νόμιμον τεκμήριον. Ἐννοεῖται δὲ ὅτι δύναται ὁ ἔμπορος αὐθορμήτως καὶ μετὰ τὴν δεκαετίαν νὰ τὰ προσγάγῃ.

Τὰ περὶ ἀποδεικτικῆς ἰσχύος τῶν βιβλίων κανονίζει ἡ τε Πολιτικὴ Δικονομία (άρθρ. 417) καὶ ὁ έμπ. νόμος (άρθρ. 12).

Διακρίτεον ἐὰν ἡ δίκη εἶνε μεταξὺ ἐμπόρων ἢ μεταξὺ ἐμπόρων καὶ μὴ. Α) μεταξὺ ἐμπόρων ὑπάρχει ἐντελής ἀπόδειξις περὶ τῆς ἀληθείας καὶ περὶ τοῦ μεγέθους τῆς ἀπαιτήσεως (άρθρον 417 Πολ.). Διότι ἡ Πολ. Δικονομία ἐβελτίωσεν ὡς πρὸς τοῦτο τὰς διατάξεις τοῦ ἐμπορικοῦ νόμου. Γενομένης δὲ αἰτήσεως, δεόν νὰ βεβαιῶνται τὰ βιβλία δι' ὅρκου (αὐτ.). Ἐννοεῖται ὅτι ἡ τοιαύτη ἀπόδειξις ὑπάρχει, ὅταν ἐτηρήθησαν αἱ περὶ

τα βιβλία (Α. Π. 117 τοῦ 1876).
Ἡ πρότασις περὶ προσαγωγῆς τῶν βιβλίων δύναται νὰ γίνη, τὸ πρῶτον καὶ ἐνῶπιον τῶν Ἐρετῶν, ἀφοῦ ἡ ἐμφάνισις ἐνταῦθα νὰ διαταχθῇ καὶ αὐτεπαγγέλως (Α. Π. 365 τοῦ 1883). Τοῦτο δὲ καὶ ἐνέχεται τοῦ ἄρθ. 746 τῆς Πολ. Δικονομίας. Ἐὰν τὰ προσακτέα βιβλία εὐρίσκονται ἐν ἄλλῳ τόπῳ, τὸ δικαστήριον ἐπιβαλεῖ εἰσηγητὴν πρὸς ἐξέτασιν αὐτῶν (ἄρθ. 10).

Υπάρχουσι δύο εἶδη προσαγωγῆς ἐν τῷ ἐγκλητηρίῳ, ἡ ἐμφάνισις καὶ ἡ ἀνακοίνωσις. Ἐμφάνισις λέγεται ἡ προσαγωγὴ τῶν βιβλίων, ὅπως λάβῃ τὸ δικαστήριον πληροφορίας ἐπὶ εἰδικῶν ἑαυτῶν χωρὶς νὰ ἐξετασθῶσι τὰ βιβλία ἐν συνόλῳ· ἥτοι ὅπως ἐξαχθῶσι τὰ ἀφορῶντα τὴν δικαζομένην ὑπόθεσιν χωρὶς ἄρθ. 15 ἐμπ. ν.). Ἀνακοίνωσις λέγεται ἡ προσαγωγὴ πρὸς ἐξέτασιν τῶν βιβλίων ἐν συνόλῳ. Αὕτη ἐξαιρετικῶς εἰς πέντε μόνον περιπτώσεις ἐπιτρέπεται, ἥτοι ἐπὶ κληρονομίας, ἐπὶ κοινότητος ὑπαρξάντων, ἐπὶ διαλύσεως ἐταιρίας καὶ ἐπιπαυσιμότητος (ἄρθ. 14).

Συνέπειαι τῆς μὴ τηρήσεως τῶν βιβλίων εἶναι αἱ ἐξῆς. α) Δὲν δύναται οἱ ἐμπαινοὶ κάμωσι χορῆσιν τοῦ πλεονεκτήματος τοῦ ν' ἀποδεικνύουσι διὰ τῶν βιβλίων τὰ ἀποκλειστικὰ, ἀφοῦ δὲν τηροῦσιν αὐτὰ τὰ ἀποκλειστικὰ, ἀφοῦ δὲν τηροῦσιν αὐτὰ προσήκοντως. β) Δύνανται νὰ κηρυχθῶσιν ἔνοχοι χρηματικῶς, ἡ ἀπλῆς ἐὰν τὰ βιβλία τῶν ἐν ἐπιτήρῃσιν τακτικῶς ἡ δὲν ἐμονογραφηθῶσιν (ἄρθ. 594 τοῦ περὶ πτωχ. νόμου), ἡ καὶ δολίως κατὰ τὰς περιπτώσεις τοῦ ἄρθ. 596 τοῦ αὐτοῦ νόμου.

Ἡ ἐμπειρική λογιστικὴ ἔχει ὡς ἐξῆς. Τὰ ἐμπειρ. βιβλία τηροῦνται ἡ ἀπλογραφικῶς ἡ διπλογραφικῶς. Κατὰ τὸ διπλογραφικὸν σύστημα ἐκάστη πρᾶξις καταχωρίζεται ἀπλῶς. Μεταφέρεται δὲ εἰς δύο ἀνοικτοὺς λογαριασμοὺς ἐν τῷ καθολικῷ. Πᾶσα ἐμ-

πειρική πρᾶξις ἀναφέρει τὸν καλούμενον πιστωτὴν τὸν μεταθεβάζοντα τὴν ἀξίαν εἰς ἕτερον καὶ τὸν καλούμενον ὀφειλῆτην τὸν λαμβάνοντα τὴν ἀξίαν. Ἡ πιστωσις καὶ ἡ χρεώσις εἶνε δύο πράγματα σχετικὰ καὶ ἀδιαιρέτα. Δύο λοιπὸν λογαριασμοὶ παρίστανται ἐν ἐκάστῃ ἐπιχειρήσει, ὁ τῆς πιστώσεως καὶ ὁ τῆς χρεώσεως. Διὰ τούτων ὁ ἐμπορος προσωποποιεῖ ἑκάστον κλάδον ἐπιχειρήσεως. Οὕτω διακρίνονται ἐν τῷ βιβλίῳ προσωπικοὶ λογαριασμοί, οἵτινες ἀνοίγονται διὰ τὰ πρόσωπα τὰ ὅποια κάμνουν ἐργασίαν μετὰ τοῦ ἐμποροῦ καὶ γενικοὶ λογαριασμοί, οἵτινες παρίστανται τὴν θέσιν αὐτοῦ τοῦ ἐμποροῦ, π. χ. γενικὰ ἐμπορεύματα, τὸ ταμεῖον, κέρδη καὶ ζημίαι. Διὰ τοῦ τρόπου τούτου δύναται ὁ ἐμπορος κατὰ πᾶσαν στιγμὴν νὰ γνωρίζῃ τὴν θέσιν τοῦ ἀπέναντι ἐκάστου τῶν ἀνταποκριτῶν αὐτοῦ διὰ τῶν ἰδιαιτέρων λογαριασμῶν τῶν. Τὰ ἔγγραφα ἐφορᾶζουσι τὴν διπλὴν σχέσιν τοῦ ἐμπορίου τοῦ ἐν σχέσει πρὸς τε αὐτὸν καὶ πρὸς τοὺς τρίτους.

Ἄδαμ. Πετρίτσος.

Βιβλία ληξιαρχικά. 1^{ος} Ληξιαρχικά βιβλία.

Βιβλία ποινῶν ἡ βιβλία ἐκτελέσεως ποινικῶν ἀποφάσεων ὀνομάζονται τὰ δύο βιβλία, ἐν οἷς ἀναγράφεται ἡ ἐκτέλεσις τῶν περιοριζουσῶν τὴν ἐλευθερίαν ποινῶν, σημειουμένης τῆς χρονολογίας τῆς καταδικαστικῆς ἀποφάσεως, τῆς ἀπαγγελθείσης ποινῆς καὶ τῆς ἡμέρας τῆς εἰς τὴν φυλακὴν εἰσόδου καὶ ἐξόδου. Καὶ ἐν μὲν ἐκ τῶν βιβλίων τούτων συντάσσεται ὑπὸ τοῦ Εἰσαγγελέως (ἐπὶ κακουργημάτων καὶ πλημμελημάτων) ἡ δημοσίου κατηγοροῦ (ἐπὶ πταισμάτων), ἐν δὲ ὑπὸ τοῦ ἐπιστάτου τῆς ποινικῆς φυλακῆς (Ποιν.Δικ. ἄρθ. 540). Σημειωτέον ὅτι τὰ ὑπὸ τοῦ ἐπιστάτου συντασσόμενα βιβλία μονογρα-

φοῦνται ἐφ' ἐκάστης σελίδος ὑπὸ τοῦ νομάρχου (ἄρθ. 553).

Θ. Ν. Φλογαίτης

Βιβλία συλλήψεως καὶ προφυλακίσεως ἢ βιβλία ὑποδείκων καλοῦνται τὰ βιβλία, ἐν οἷς ὁ ἐπιστάτης τῆς φυλακῆς ἐγγράφει τὰ τῆς συλλήψεως ἐντάλματα, καὶ τὰ βιβλία, ἐν οἷς ἐγγράφει τὰ τῆς προφυλακίσεως. βεβαιῶν κάτωθεν τὴν εἰς αὐτὸν παράδοσιν τοῦ συλληφθέντος (Ποιν. Δικ. ἄρθ. 231). Καὶ τὰ βιβλία ταῦτα ἐφ' ἐκάστης σελίδος μονογραφοῦνται ὑπὸ τοῦ ἀνακριτοῦ (ἄρθρον 553).

Θ. Ν. Φλογαίτης

Βιβλιοθήκη τοῦ Πανεπιστημίου. Ἴδε Ἑθνικὴ βιβλιοθήκη.

Βιβλιοφύλαξ ὀνομάζεται ἐν πρώτοις ὁ μετὰ τὸν Ἐφορον τῆς Ἑθνικῆς βιβλιοθήκης ἀνώτατος ὑπάλληλος τοῦ καταστήματος τούτου. 2) ὁ διευθυντὴς ἄλλης τινὸς ἐπαρχιακῆς δημοσίαις βιβλιοθήκης. Σημειωτέον ὅτι τανῦν ἡ μὲν Ἑθνικὴ βιβλιοθήκη δυνάμει τοῦ Ν. ΑΙΑ' τῆς 12 Ἰουνίου 1882 περὶ ὑπαλλήλων τῆς Ἑθνικῆς βιβλιοθήκης ἔχει τρεῖς βιβλιοφύλακας, ἐξ ὧν ὁ μὲν πρῶτος ἔχει βαθμὸν καὶ μισθὸν τμηματάρχου δευτέρας τάξεως, οἱ δὲ δύο ἕτεροι ὑπουργικοῦ γραμματέως δευτέρας τάξεως. (Ἴδε νόμον ΑΙΑ' ἐν δευτέρῳ τόμῳ παραρτήματος δικαστικῶν νόμων Φλογαίτου σελ. 718 ὑποσ.), αἱ δὲ ἐν Κερκύρα, Ζακύνθῳ, Κεφαλληνίᾳ καὶ Ἀνδριταίνῃ δημοσiai βιβλιοθήκαι ἔχουσιν ἓνα ἐκάστη βιβλιοφύλακα ἐπὶ μηνιαίῳ μισθῷ ἐνεπλήκοντα ὀρεγμῶν δυνάμει τοῦ νόμου ΑΧΜΔ' τῆς 9 Ἰανουαρίου 1888 περὶ βιβλιοφυλάκων (περιλαμβανομένου ἐν Συμπλ. Φλογ. σελ. 666), ὃ ἐπηκολούθησεν ἡ ἐκδοσις καὶ τοῦ Διατ. τῆς 28 Μαΐου 1891 περὶ τοῦ τρόπου τῆς τελέσεως διαγωνισμοῦ πρὸς πλήρωσιν θέσεων βιβλιοφυλάκων.

Θ. Ν. Φλογαίτης

μηχανιστῶν τῆς βολῆς ἐν τοῖς συντάγμασι τοῦ πεζικοῦ καὶ τοῖς τάγμασι τῶν ἐυζώνων καὶ θ' τῶν ὑπαξιωματικῶν (ἐπιλοχιῶν καὶ λογιῶν ἀμεφοτέρων τῶν σωμάτων) βοηθῶν τῶν γυνυστῶν τῆς βολῆς. Τὸ σχολεῖον τοῦτο, συσταθὲν τὸ πρῶτον τῷ ἔτει 1889 δυνάμει τοῦ ἀρθροῦ 8 τοῦ νόμου ΑΦΔΓ τῆς 28 Μαΐου 1887, εἴσεται ἐν Ἀθήναις, ἔχον ἄμεσον προϊσταμένην ἀρχὴν τὸ ἐπὶ τῶν Στρατιωτικῶν Υπουργεῖον. Τὰ τοῦ τύπου τῆς κατατάξεως, προγράμματος καὶ διαρκείας τῆς ἐκπαιδεύσεως κτλ., ὁρίζοντα ἄλλοτε διὰ τῶν διατάγμάτων τῆς 12 Μαΐου 1889 καὶ τῆς 8 Δεκεμβρίου 1890, ὁρίζονται. ὡν διὰ τοῦ διατάγματος τῆς 31 Μαρτίου 1893, καταργήσαντος τὰ προηγουμένα διατάγματα, ἡ περιλαμβανεται ἐν ἐκτέλει ἐκτὸς Συμπληρώματι σελ. 135 καὶ ἐπὶ τοῖς

Θ Ν. Φλογαίτης

Βομβαρδισμός. Ἐν καιρῷ πολέμου γίνεται χορτῆς τοῦ βομβαρδισμοῦ ὡς ἐσχάτου μέσου πρὸς τὸν σκοπὸν τῆς ἐκπολέσεως φρουρίου ἢ ὄχυρός τινας θέσεως ἢ ὡς ἐπιδοθητικῶν μέσου ἐν τῇ πολιορκίᾳ.

Δὲν ἐπιτρέπεται ὁμως ὡς μέσον προσβολῆς ἐναντίον πόλεων ἢ ἄλλων μερῶν, καὶ ὑπάρχουσι συνθηθροισμένοι εἰρηνικοὶ αἰτοικοὶ τῆς χώρας, καὶ ἄτινα οὔτε περιτειγισμένα εἰσὶν, οὔτε ὑπὸ στρατιωτικῶν δυνάμεων ὑπερασπίζονται.

Ὁ ἀρχηγὸς τοῦ ἐχθρικοῦ στρατεύματος δύναται νὰ προβῇ ἡμέτως εἰς τὸν βομβαρδισμόν φρουρίου μεμονωμένου καὶ ἀποσπασμένου. Προκειμένου ὁμοίως περὶ βομβαρδισμοῦ πόλεως ὡχυρωμένης καὶ ἐν τῇ ὄψει θέσεως, κατοικουμένης ὑπὸ πολέμων μὴ μετεχόντων τοῦ πολέμου, ὁ πολέμης πρὶν ἀρξῆται τοῦ βομβαρδισμοῦ νὰ γνωστοποιήσῃ τοῦτο εἰς τὰς ἐγγυρίους ἀρχὰς τοῦ πολεμίου, ὅπως οἱ εἰρηνικοὶ τῆς χώρας κάτοικοι δυνηθῶσι νὰ προνο-

ήσωσι κατὰ τὸ δυνατόν περὶ τῆς ἐκπολεμίας καὶ τῆς τῶν πραγμάτων αὐτῶν σωτηρίας καταλιμπάνοντες τὴν χώραν αὐτήν. Ἀλλὰ καὶ αὕτη ἡ τοῦ βομβαρδισμοῦ ἀπειλὴ ἐνδέχεται νὰ ἀναγκάσῃ τὰς ἐγγυρίους ἀρχὰς νὰ συνθηκολογήσωσι πρὸς ἀποφυγὴν τῶν ἐκ τοῦ βομβαρδισμοῦ ἀπολαύσεων ἐπικυρημάτων, ἐπιτυγχανομένου οὕτω τοῦ σκοποῦ ἀνευ τῆς χρήσεως τοῦ τοιοῦτου ἐξαναγκαστικοῦ μέτρου.

Καθ' ὅσον εἶναι δυνατόν, ὁ βομβαρδισμὸς ἀπευθυντέος μόνον κατὰ τῶν ὄχυρωμάτων τοῦ ἐχθροῦ καὶ τῶν στρατιωτικῶν αὐτοῦ δυνάμεων, ἀποφευγομένης τῆς προσβολῆς ἰδιωτικῶν περιουσιῶν ἢ οἰκημάτων, καὶ πρὸ πάντων τῶν ἐπιστημονικῶν καὶ εἰληθροπικῶν καταστημάτων, τῶν ναυῶν, τῶν στρατιωτικῶν νοσοκομείων κτλ. Δὲν πρέπει ὁμως ἀρ' ἑτέρου ὁ πολιορκούμενος ἐχθρὸς νὰ χρησιμοποιοῖ, ἔστω καὶ προσκαιρῶς, τὰ οἰκοδομήματα ταῦτα ὡς μέσα ἀμύνης. Εἰς τὰ τοιαῦτα οἰκοδομήματα, μὴ χρησιμοποιοῦμένα ὡς μέσα ἀμύνης, εἰσάρεται διακριτικὸν σημεῖον ἐκ μέρους τοῦ ἐχθρικοῦ στρατοῦ, πρὸς ὁδήγησιν αὐτοῦ.

Ἀλλὰ δυστυχῶς, δὲν τηροῦνται πάντοτε ἐν τῇ πράξει οἱ τοιοῦτοι κανόνες, ὡς μαρτυροῦσι τὰ τοῦ γαλλογερμανικοῦ πολέμου τοῦ 1870 συμβεβηκότα καὶ ὁ βομβαρδισμὸς τῆς Ἀλεξανδρείας ὑπὸ τοῦ ἀγγλικοῦ στόλου ἐν ἔτει 1882. Περὶ τούτων δὲ πραγματεύεται διὰ μακρῶν ὁ Calvo (droit international tom. 4 pag. 153—170).

Ἄξιον ὁμως παρατηρήσεως εἶναι ὅτι ἡ ἀγγλικὴ κυβέρνησις ἔλαβε τὸ μέτρον τῆς ἀποζημιώσεως τῶν ἐνεκα τοῦ βομβαρδισμοῦ τῆς Ἀλεξανδρείας παθόντων κατοίκων τῆς μεγαλοπόλεως ταύτης ἀνευ διακρίσεως ἐθνικότητος.

Π. Χρυσανθόπουλος.

Βοσκαί (ἄλλως λιβάδια) ὀνομά-

ζονται τὰ χρησιμεύοντα διαρκῶς ἢ κατὰ περιόδους εἰς νομὴν ποιμνίων ἀκαλλιέργητα μέρη γῆς. Ἐπὶ τουρκοκρατίας οἱ βοσκήσιμοι τόποι ἀνῆκον εἰς τὸν Σουλτάνον, διὸ μετὰ τὴν ἐπανάστασιν αἱ βοσκαί, πλὴν τῶν ἐφ' ὧν εἶχε κτηθῆ δικαίωμα ἐπικαρπίας ἀπὸ τῶν Σουλτανικῶν χρόνων δυνάμει ταπίου, περιελθούσαι εἰς τὸ δημόσιον, ἐμισθύνοντο διὰ δημοπρασίας. Ἀλλ' ἀκολούθως διὰ τοῦ διατάγματος τῆς 3 Δεκ. 1833 ἐπὶ μὲν τῶν ἐθνικῶν λιθαδίων (ἴσται τῶν λιθαδίων, ὧν δὲν εἶχε παραχωρηθῆ ἡ ἐπικαρπία δυνάμει ταπίου) ἐπεβλήθη ὁ φόρος τῆς βοσκῆς, ἐπὶ δὲ τῶν ἐθνικαὶ δικαίων (ἴσται τῶν λιθαδίων, ὧν εἶχε παραχωρηθῆ ἡ ἐπικαρπία) ἔγγειος φόρος ἀναλόγως τῆς προσόδου αὐτῶν (ἀνευ ἄλλης τινὸς υποχρέωσης). Διὰ τοῦ νόμου ΚΘ' τῆς 31 Ἰαν. 1864 (ὧν ἴδε ἐν ἡμετέρῳ Παραρτ. τόμῳ β' σελ. 148) κατηργήθη τὸ διάταγμα τοῦτο ὡς πρὸς τὰ κοινοτικά λιθαδία, ἐχορηγήθη εἰς τοὺς ἐν τοῖς νομοῖς Ἀχαρνανίας καὶ Φθιώτιδος καὶ τοῖς ἐπαρχίαις Θηβῶν καὶ Λεβαδείας δήμους ἡ κατὰ παράκλησιν κατοχῇ τῶν ἐν τῇ περιφερείᾳ αὐτῶν λιθαδίων, ἐνομοθετήθη ὅτι μέρος μὲν τῶν οὕτω παραχωρηθεισῶν ἐθνικῶν βοσκῶν διατίθεται ὑπὲρ τῶν κοινοτήτων, βοσκουσῶν δωρεὰν ὠρισμένον ἀριθμὸν κτηνῶν, μέρος δὲ ἐνοικιάζεται διὰ δημοπρασίας πρὸς ὀφελος τῶν οἰκείων δήμων, τοῦτο δὲ ἐφηρμόσθη καὶ ἐπὶ τῶν κυρίως κοινοτικῶν βοσκῶν. Ἐκ τούτου προέκυψε διαιρέσεις τῶν βοσκῶν εἰς ἰδιωτικές, κυρίως κοινοτικές, εἰς ἐθνικὰς παραχωρηθείσας εἰς τὴν κατὰ παράκλησιν νομὴν τῶν πλείστων δήμων τῆς Στερεᾶς Ἑλλάδος, καὶ εἰς ἐθνικὰς καθαρῶς τὴν διαιρέσιν δὲ ταύτην παρηκολούθησεν ἡ ἐκδοσις τῶν διαταγμάτων τῆς 9 Ἰανουαρίου 1878 καὶ ἐπομένων συμπληρωτικῶν αὐτοῦ καὶ τῶν νόμων ΑΦΟΓ', ΑΧΕ' καὶ ΒΠ' (ἄρθρ.

50 καὶ ἐπ.), οὓς ἀναζητήσων ἐν ἡμετέρῳ Παραρτήματι καὶ Συμπληρώμασι, δι' ὧν ἐπεβλήθη ἰδίως τρόπος φορολογίας (ἐγγείου, ἐπικαρπίας ἢ βοσκῆς) εἰς ἕκαστον εἶδος.

Θ. Ν. Φλογαίτης

Βοσκῆς ἀπαγόρευσις. Κατὰ τὸν ν. ΑΦΚΣ' τῆς 27 Μαΐου 1887 (παρὰ τοῦ βασιλέως ἐν πρώτῳ Συμπλ. Φλογαίτου σελ. 170) ἀπαγορεύεται ἡ βοσκὴ προβάτων, αἰγῶν, χοίρων καὶ πάντος εἶδους μεγάλων ζώων ἐντὸς τῶν σταχυοπέλων καὶ πάσης ἐν γένει φυτείας ἢ κεκαλλιεργημένης γῆς. Κατὰ τὸν αὐτὸν νόμον, ὡς καὶ τοὺς μετ' αὐτὸν ΑΧΔΗ' 4 Ἰαν. 1888 (Συμπλ. Φλογαίτου σελ. 666) καὶ ΑΨΟ' 26 Ἀπρ. 1889 (ἐν Συμπλ. Φλογαίτου δευτέρῳ σελ. 465), κανονίζεται ὁ τρόπος τοῦ προσδιορισμοῦ τῶν τοιούτων ἐκτάσεων, ἐν αἷς ἀπαγορεύεται ἡ βοσκὴ, καθ' ὃν τὸ δημοτικὸν συμβούλιον διὰ ψηφίσματος, ὑποκειμένου εἰς ἐνστάσιν ἀπὸ τοῦ ἐνομένου ἐνώπιον ἐπιτροπῆς ἀποτελουμένης ἐκ τοῦ νομάρχου, ἐνὸς πρωτοδικικοῦ καὶ τοῦ οἴκον, ἐφόρου, τοῦ ὁποῦ καὶ ἐν κρίσει καὶ δημοσιεύσει ἀνῆκει εἰς τὴν ἐπιτροπὴν ταύτην, προσδιορίζει ταύτας αἱ καὶ τὸν ἀριθμὸν καὶ τὸ εἶδος τῶν ζώων, ὧν ἡ βοσκὴ ἐπιτρέπεται ἐντὸς αὐτῶν καὶ χέρσων γαιῶν. Τὰ κατὰ ταύτας ἐνστάσεις τῆς ἀπαγορεύσεως βόσκοντα ζῶα κατὰσχονται, ἐὰν δὲ ἐντὸς τριῶν ἡμερῶν δὲν ἐμφανισθῇ ὁ κύριος ἢ φύλας αὐτῶν, ἡ δημοτικὴ ἢ ἀστυνομικὴ ἀρχή, εἰς ἣν παρεδόθησαν, τὰ παραδίδει εἰς τὸν ἐκπρωτοδικικὴν, ἐκποιούντα αὐτὰ διὰ δημοπρασίας. Ἐὰν ὅμως ἀναζητηθῶσι παρὰ τοῦ κυρίου ἢ φύλακος αὐτῶν, τῇ ἀποδίδονται ἐπὶ καταβολῇ μιᾶς δραχμῆς δι' ἕκαστον τῶν μεγάλων ζώων, λεπτῶν δὲ εἰς τὸν δι' ἕκαστον τῶν μικρῶν, ἃ λαμβάνει ἐνεργήσας τὴν κατάσχεσιν· ἐὰν ὅμως ἡ ἀναζήτησις δὲν γείνη ἐντὸς τῆς αὐτῆς ἡμέρας τῆς κατάσχεσεως, δέον ὁ κύριος ἢ φύλας

να καταβάλλῃ καὶ λεπτά 50 δι' ἑκα-
τὼν μεγάλων καὶ λ. 10 δι' ἑκαστον
μικρῶν ζώων καθ' ἑκάστην ἡμέραν
τὸν καταβάλλοντα τὴν δαπάνην συν-
ήσεως καὶ φυλάξεως αὐτῶν. Ἄλλως
ῥιζώνονται ταῦτα ἐκ τοῦ ἐκπλειστηριά-
του τῶν ζώων. Εἰς τοὺς μνησθέντας
οὗς εὐρίσκει τις καὶ τὰς λοιπὰς ποινι-
διατάξεις. Ἀλλὰ καὶ ἡ ἀστυνομικὴ
ἡ δικαιοσύνη: νὰ περιορίσῃ τὸν ἰδιο-
τητην εἰς τὴν χρῆσιν τῆς βοσκῆς τοῦ
κωπὸς τοῦ διὰ λόγον ὀρισμένον δημο-
τικῆς ἀνάγκης πρὸς ἀποτροπὴν κοινῆς ἢ
τοῦ προσώπου ζημίας, δυνάμει τῶν ἀρθ.
καὶ 24 τοῦ ν. 31 Δεφ. 1836 περὶ δημ.
Π. Ν. 697, 896 καὶ Β. Δ. 18
ἰαν. 1835 καὶ 31 Δεσίου 1836 περὶ
ἀγρ. κλπ. θενδρφυτεῶν (Α. Π. 60
84). (ἴδε καὶ ἄρθρον Ἀστυνομία)
Παγκόσμιος τῆς βοσκῆς εἰς δάση
παρὰ ὑπὸ εἰδικοῦ Β. Δ., τοῦ τῆς 4
ἰαν. 1830. (βλ. ἄρθρον Δ' α' σ' η').

Γ. Ν. Κορινθαῖος

Βοσκῆς καὶ καλλιεργίας
ῥιζώνονται ἐφαρμόζεται ἐπὶ δεκαετίαν
τοῦ ἐμπρησμοῦ εἰς κεκαυμένα δάση,
ἢ δημοσία, εἴτε ἰδιωτικά. Οἱ παραβά-
ται τιμωροῦνται, δημογενομένου καὶ τοῦ
τῆς καλλιεργίας προϊόντος. Ἀλλ' ἡ
τοῦ τῶν συλλήπτρων (βλ. ἀνωτέρω Βο-
σκῆς ἀπαγόρευσις) δὲν ἐφαρμόζεται. Ἐ-
κτετατικῶς εἰς κεκαυμένα ἰδιωτικά δάση
παρὰ νὰ δοθῇ ἄδεια καλλιεργίας, ὅταν
ἰδιοκτήτης δὲν ἀπεδείχθῃ ὑπαίτιος τοῦ
πυρρῆτος, οὔτε διατελῇ ὑπὸ τοιαύτην
ἐπιτήρησιν. (ἴδε καὶ Δάση, Δασικὴ νο-
μοθεσία).

Γ. Ν. Κορινθαῖος

Βοτανικὸν μουσεῖον. Βοτα-
νικὸν μουσεῖον ὠνομάσθη τὸ τμήμα τοῦ φυ-
τολογικοῦ μουσείου τοῦ ἔθν. Πανεπιστη-
μίου, τὸ περιλαμβάνον τὰς σχηματι-
σθῆσας βοτανικὰς συλλογὰς,
τὰς κατὰ σύστημα τεταγμένας

συλλογὰς φυτῶν ζηρῶν ἐξ ὧων τῶν με-
ρῶν τῆς γῆς. Τὰ τοῦ ἡμετέρου βοτανικοῦ
μουσείου (περιέχοντος τινῶν ἐπέκεινα τῶν
ὀφεισθέντων χιλιάδων φυτῶν) διέπει ἀπὸ
τοῦ ἔτους 1871 τὸ Δ. τῆς 29 Νοεμβρίου
1871 (περιλαμβανόμενον ἐν ἡμετέρῳ
Παραρτ. Δικ. Ν. τόμῳ δευτέρῳ σελ. 178).

Θ. Ν. Φλογαίτης.

Βοτανικὸς κήπος. Βοτανικοὶ
κήποι καλοῦνται τὰ εἰς διδασκαλίαν τῆς
βοτανικῆς χρησιμεύοντα ἐπιστημονικὰ βο-
τανικὰ ἱδρύματα, ἅπερ διὰ τοῦτο καὶ ἀπο-
τελοῦσιν ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ ἐπιστημονικὰ
προσάρτηματα τῶν διαφόρων Πανεπιστη-
μίων, ἐν οἷς συγκεντρῶνται καὶ καλλιερ-
γοῦνται τὰ ποικίλα πλῆθος τῶν γιν-
ομένων φυτῶν πρὸς ἐπιστημονικὴν μελέτην.
Ἀπαιτεῖται δὲ ἡ διατήρησις αὐτῶν πολλὰς
δαπάνας, διότι πρὸς θεραπείαν φυτῶν, μετα-
φυτευομένων ἀπὸ θερμῶν χωρῶν, ὑπάρχει
χρεία ἐκτεταμένων θερμωσέων θερμοκη-
πίων (serres), ὧν ἡ κατασκευὴ καὶ διατήρη-
σις εἶναι ἄρην δαπανηρὰ. Ὁ παρ' ἡμῶν
ἱδρυθεὶς τῷ ἔτει 1835 βοτανικὸς κήπος,
ὑπαγόμενος ἄλλοτε εἰς τὸ Ὑπουργεῖον
τῶν Ἑσπερικῶν, ὑπάγεται ἐν τῇ νῦν εἰς
τὸ Ὑπουργεῖον τῶν Ἐκκλησιαστικῶν, ἀπο-
τελῶν ἐπιστημονικὸν προσάρτημα τοῦ Ἐ-
θνικοῦ Πανεπιστημίου, δυνάμει τοῦ νο-
μοῦ ΣΝ' τῆς 24 Νοεμβρίου 1867 (ὃν ἴδε
ἐν ἡμετέρῳ Παραρτ. Δικ. Ν. τόμῳ 1 σελ.
154), ὀρίζοντος καὶ τὸ προσωπικὸν αὐτοῦ,
ὃ ἐπικολούθησε καὶ ἡ ἐκδοσις τοῦ Δ.
τῆς 10 Δεκεμβρίου 1867 περὶ κανονισμοῦ
τοῦ βοτανικοῦ κήπου (ὃ ἴδε ἐπίσης αὐτόθι).

Θ. Ν. Φλογαίτης.

Βούλευμα. Ἐν τῇ ποινικῇ ἡμῶν
δικονομίᾳ καλοῦνται ἐν πρώτοις (Ποιν.
Δικ. ἄρθρ. 249) βουλεύματα καὶ
ἀποφάσεις τοῦ δικαστικοῦ
συμβουλίου (ἴδε λέξιν Ἀποφάσεις).
Ὡσαύτως καλεῖται βούλευμα (Ποιν.
δικ. ἄρθρ. 280) ἡ πράξις τοῦ Εἰσαγγελέως, δι'
ἣς, περὶ ὁρισμένου οὗτος μετ' ἐπιμελῆ βάσανον

τῆς δοθείσης αὐτῷ ἐγκλήσεως ὅτι δὲν στηρίζεται αὕτη εἰς τοὺς νόμους, γνωστοποιεῖ τοῦτο εἰς τὸν ἐγκαλέσαντα, ἥτις ἐν τῇ δικαστικῇ πρακτικῇ ὀνομάζεται κοινῶς προσούλεμα. Σημειωτέον ὅτι κατὰ τοῦ εἰσαγγελικοῦ τούτου βουλευματος δικαιούται ὁ ἐγκαλὼν νὰ προσφύγῃ εἰς τὸν παρ' Ἐφέταις Εἰσαγγελέαν ὅπως δῇποτε δὲ ἀπόκειται εἰς αὐτὸν νὰ παρασθῇ ὡς ιδιώτης κατήγορος. Ὁρθότερον καθ' ἡμᾶς ἤθελεν εἶναι, ἐὰν ἐχρηστεύετο τῷ ἐγκαλοῦντι τὸ δικαίωμα νὰ προσφύγῃ κατὰ τοῦ εἰσαγγελικοῦ βουλευματος εἰς τὸ συμβούλιον τῶν Πλημμελειοδικῶν, ἐπιτρεπομένης αὐτῷ καὶ ἀνακοπῆς κατὰ τῆς ἀποφάσεως αὐτοῦ ἐνώπιον τῶν Ἐφετών.

Β. Ν. Φλογαίτης

Βουλευτικά ἐκλογαί. "Ἰδε Ἐκλογὴ βουλευτῶν καὶ Ἐκλεξιμότης βουλευτῶν.

Βουλευτικά ἔργασια. Τῶν βουλευτῶν τὸ ἔργον εἶναι διπλόν· ἡ ἐποπτεία τῆς ἀνωτέρας ἐκτελεστικῆς ἐξουσίας, (ἐκ ταύτης δὲ προκύπτει ἐμμέσως καὶ ὁ καταρτισμὸς αὐτὸς τῆς ἀνωτέρας ἐκτελ. ἐξουσίας), καὶ ἡ θεσμοθέτης νόμων. Ἀλλ' ἐπειδὴ ἔνθεν μὲν δὲν μεταβάλλονται, οὔτε πρέπει νὰ μεταβάλλωνται ἀδιαλείπτως οἱ νόμοι, ἡ δὲ ἐξέτασις καὶ ἐπιψήφισις τοῦ προϋπολογισμοῦ δὲν ἀπαιτεῖ ἀδιάκοπον βουλευτικὴν ἐργασίαν, ἡ δὲ ἐκτελ. ἐξουσία δὲν ὑπάρχει ἀναγκῶν νὰ ἐπιτηρῇται ἀπαύστως, ἔνθεν δὲ οἱ βουλευταί, ἔχοντες τοὺς ἐφεστίους αὐτῶν Θεοὺς ἐν ταῖς ἐπαρχίαις, ἐξ ὧν ἐκλέγονται, ἀδυνατοῦσι νὰ παραμένωσι διαρκῶς ἐν τῇ πρωτεύουσῃ, καταναγκάζονται δὲ καὶ ὑπὸ οἰκονομικῶν λόγων νὰ μεριμνῶσι περὶ τῶν ἰδίων ὑποθέσεων καὶ συμφερόντων· ἄλλοις δὲ προσῆκον εἶναι νὰ παρέχεται καὶ τῇ κυβερνήσει ὁ ἀνάλογος χρόνος πρὸς ἀπαιτητοὺς ἐφαρμογῇ τῶν νομοθετηθέντων καὶ πρὸς παρασκευὴ

νέων νομοθετημάτων, τὰ πολιτεύματα διήρσαν τὴν βουλευτικὴν περίοδον εἰς χρόνον ἐνεργείας καὶ χρόνον ἀργίας, ἀλλ' ὑπεχρέωσαν τὴν Βουλὴν νὰ συνέχῃται ἀπαξ τοῦλάχιστον τοῦ ἐνιαυτοῦ καὶ ἡ μὲν ἐργαζομένη ἐπὶ τινὰ χρόνον τούτου δὲ τὸν νενομοθετημένον χρόνον τῆς ἐνιαυσίου ἐργασίας ἐκάλεσαν σὺν ὁδόν. Καὶ ἀλλαχοῦ μὲν ἄλλως ἐκανονίσθησαν τὰ κατὰ τὸν χρόνον τῆς ἐνεργείας τῶν βουλῶν. Παρ' ἡμῖν δὲ διὰ τοῦ Συντάγματος τοῦ 1864 (ἀρθ. 54) ὥρισθη ὁ μὲν κατώτατος ὅρος τῆς Συνόδου εἰς τρεῖς μῆνας, ὁ δὲ ἀνώτατος εἰς ἕξ. Τὴν διάρκειαν ταύτην, ὡς ἐδηλώσαμεν καὶ ἐν τῇ περὶ Συνταγματικοῦ δικαίου συγγραφῇ, ἡμῶν, θεωροῦμεν κακιστέαν, ἀν' ἡ μὲν ὅτι ὑποβάλλει εἰς τὴν ἐκτελεστικὴν ἐξουσίαν καὶ οὐχὶ εἰς αὐτὴν τὴν Βουλὴν τὸν προσδιορισμὸν τοῦ μακροτέρου ἢ βραχυτέρου διαστήματος τῶν βουλευτικῶν ἐργασιῶν, ἐχούσης τῆς ἐκτελ. ἐξουσίας τὸ δικαίωμα νὰ κηρύττῃ τὴν λήξιν τῆς Συνόδου μετὰ τριμηνίαν παρὰ τὴν θέλησιν τῆς Βουλῆς, καὶ β' ὅτι προσδιορίζει ἀνώτατον ὅρον τῆς βουλευτικῆς ἐνεργείας, ἐν ᾧ ἀπαραβάτως ὀφείλει νὰ ἐμμένῃ ἡ Βουλὴ. Ὅτε τὸ Σύνταγμα μόνον ἀποστολὴν εἶχε τὸν περιορισμὸν τῆς αὐθαρεσίας τῶν ἡγεμόνων, εἰς οὓς ἀνεγνωρίζετο ἄλλως ἀπεριορίστως τὸ δικαίωμα τοῦ κυβερνᾶν. Ἢρκει βεβαίως μικρά τις χρονικὴ διάρκεια πρὸς ἐπεξεργασίαν καὶ ἐπιψήφισιν τοῦ προϋπολογισμοῦ· ἀλλ' ἂν οὐ διὰ τοῦ χρόνου προήχθη εἰς τὸ μέσον ἡ κυβερνητικὴ σχεδὸν παντοδυναμία τοῦ κοινοβουλίου, εἶναι μὲν βεβαίως ἀναγκαστὸν νὰ διακόπωνται ἐπὶ τινὰ χρόνον αἱ βουλευτικά ἔργασια, ὅπως παρέχεται ἀναψυχὴ τοῖς βουλευταῖς, ἀμα δὲ καιρὸς περιθάλψεως τῶν ἰδίων συμφερόντων, ἀλλ' οὐδεμία ἀνάγκη νὰ τίθεται συνταγματικῶς ὑπέρτατόν τι ἀπαράβατον ὅριον εἰς τὰς ἐργασίας τοῦ κοινοβουλίου. Προνοεῖται

τινές, ὅτι ἀναγκαῖον νὰ ᾔηται ὡρισμένος ὁ χρόνος τῶν βουλευτικῶν ἐργασιῶν, ὅτι ἡ παρουσία τῆς Βουλῆς παρά-
 νω δυσχερεῖς εἰς τὴν ἐκτέλῃ καὶ ἐξου-
 μαν λειτουργίαν τῆς διοικήσεως, ἀναγ-
 κισμένον τῶν ὑπουργῶν νὰ ἐξαγοράζωσι
 τὴν ψῆφον τῶν βουλευτῶν διὰ τῆς προσ-
 ραίας θέσεων εἰς τοὺς φίλους τῶν βου-
 λευτῶν καὶ ἄλλων ὠφελειῶν καὶ χαρίτων
 (1) ἢ προσφορά θέσεων καὶ χαρισμάτων
 πτωχεύει πρὸς παντὸς δημοδοκίαν. Ἄν δὲ
 βουλευτὴς (ἡμέτερος μὲν δεκασταὶ
 τῆς ἐκτέλ. ἐξουσίας, ἐμμεσίαις δὲ καὶ
 δεκασταὶ αὐτῆς) δημοδοκῶνται
 προσθέτησιν τῶν καθηκόντων αὐτῶν, τό-
 τε οὐκ ἔστι συνεχὴς τῆς Βουλῆς παρουσία,
 ἀλλὰ καὶ ἡ ὑπαρξὶς αὐτῆς τῆς Βουλῆς
 καὶ βλαπτική. Τότε τὰ λεγόμενα φι-
 ληγεῖα πολιτεύματα (εἴτε καθαρώς πο-
 λιτικά, εἴτε κεκοιμένα) εἶναι οὐκ ἔστι
 τῶν μοναρχικῶν ἀξίως εἰς προστα-
 τὴν τῶν συμφερόντων καὶ δικαιωμάτων
 τῆς χώρας καὶ τῶν ἀτομικῶν ἐλευθεσιῶν,
 οὐκ μάλιστα ἐστὶ χεῖρον, διότι, ἂν ὑπὸ
 ἡ μοναρχικὰ πολιτεύματα κυβερνᾷ κατὰ
 τὸ κοινὸν ἀνεύθυνος ἡγεμὼν, ὑπὸ τὰ
 ἡμεῖς ἔχοντα ἐλεύθερα πολιτεύματα κυ-
 βερῶσιν αὐτεξουσίως ἀνεύθυνοι κομ-
 ματικὴ ὑπουργοὶ (διότι ἡ δημοδοκία ἐξα-
 γορεύει τὴν εὐθύνην), τὸ δ' ἐστὶ χεῖρον προ-
 βάλουσιν εἰς θυσίας τῶν συμφερόντων
 τῆς υπηρεσίας καὶ τῆς χώρας πρὸς σα-
 φηνευσὶν τῶν βουλευτῶν καὶ ἐπίτευξιν τοῦ
 σκοποῦ, εἰς ἃς δὲν εἶναι ἡ ἀναγκασμένος
 κατὰ φύσιν μονάρχης νὰ προβῇ. Ἄλλ' ἐν
 αὐτῇ κοινοβουλευτικῇ πολιτείᾳ ἀπαραι-
 ῖτος ἀναγκαῖον νὰ λαμβάνηται ἔγκαιρος
 ἐντολὴ περὶ τῆς ἐκκοπῆς παντὸς δεσμοῦ
 ἐξουσίας τῶν βουλευτῶν ἀπὸ τῶν ὑπου-
 ργῶν περὶ τῆς ἀσκιρτέσεως πάσης εἰς δι-
 καιοσύνην δυνάμει ἀπὸ τῆς ἐκτέλ. ἐξου-
 σίας. Τούτο δὲ ἐπιτυγχάνεται ἔνθεν μὲν
 διὰ τῆς μονιμοποιήσεως τῶν ὑπαλλήλικῶν
 βουλευτῶν, ἔνθεν δὲ διὰ τοῦ περιορισμοῦ τῆς

ἐν συνόλῳ ἐξουσίας, ἥτοι τῶν τριῶν πολι-
 τικῶν ἐξουσιῶν, εἰς τὰ ἀναγκαῖα τῆς ἐ-
 ξουσίας ὅρια. ἥτοι διὰ τῆς ἀναγραφῆς ἀ-
 πασῶν τῶν ἀτομικῶν, κοινοτικῶν, δημο-
 τικῶν καὶ ἐπαρχιακῶν ἐλευθεριῶν, διὰ τῆς
 διοικητικῆς ἐνὶ λίγῳ ἀποκεντρώσεως. Τό-
 τε δὲ εὐδαμῶς βλαπτικὴν ἔσπῃν φέρεται εἰς
 τὴν πολιτείαν ἡ μακρὰ καὶ πολυμηνος
 τῆς Βουλῆς παρουσία. (Ἴδε καὶ Κανονι-
 σμός Βουλῆς καὶ Ὑπηρεσίαις Νόμον).

Θ. Ν. Φλωρεῖτης

Βουλευτικά προνομία.

Ἐκτελεστικὴ ἐξουσία, θέλουσα νὰ πα-
 ρεχθῇ τῶν νομίμων συνταγματικῶν ὁρῶν
 πρὸς κατακράτησιν τῆς ἐξουσίας ἢ ἀπο-
 ροφῇ ἀπασῶν τῶν πολιτικῶν ἐξουσιῶν.
 προσφεύγει εἰς τὰ ἐξτὸς ὁσέκοντα μέσα:
 τὴν ἐπέμβασιν κατὰ τὰς ἐκλογὰς
 πρὸς καταρτισμὸν ὑποδοῦλου κοινοβουλίου
 καὶ τὴν δημοδοκίαν (διὰ τῆς παρο-
 χῆς θέσεων καὶ ἄλλων ὠρῶν καὶ χαρι-
 σμάτων εἰς τοὺς βουλευτὰς ἢ τοὺς φίλους
 αὐτῶν) μετὰ τὰς ἐκλογὰς πρὸς ὑποδο-
 λωσιν τοῦ προκαταρτισθέντος κοινοβου-
 λίου. Ἀλλὰ πολλάκις τὰ μέσα ταῦτα
 ἀποβαίνουσιν ἀνεπαρκῆ, εἰς κατάρθωσιν
 τοῦ παθουμένου. Συμπληρωματικῶς λοιπὸν
 εἶδονα νὰ προσφύγῃ δι' ὑπογεγραμμένων
 ἀγγελικῶν καὶ ἀναγκιστικῶν ἀρχῶν εἰς συλλή-
 ψιν καὶ προφυλάξιν ἢ καὶ ἐκπτώσιν τῶν
 βουλευτῶν, τῶν σπουδαιότερῶν μάλιστα βου-
 λευτῶν, ἐπὶ τῇ προφάσει, ὅτι ἐξέφρασαν
 ἀπὸ τοῦ βουλευτικοῦ βήματος γνώμην,
 ἀντικειμένην εἰς τὸ καθεστὼς πολιτεύμα
 καὶ τιμωρομένην ὑπὸ τοῦ ποινικοῦ νόμου,
 ἢ ὅτι θεωροῦνται ὑποπτοὶ ἐνοχλῆς ἀδική-
 ματος. Πρὸς ἐξουδετέρωσιν δὲ τῆς κακο-
 ηθείας ταύτης τῆς ἐκτέλ. ἐξουσίας, πάν-
 τες οἱ συνταγματικοὶ χάρται, ἐν οἷς καὶ
 ἡ τῆς Ἑλλάδος, καθιέρωσάν τινες διὰ τοῦς
 βουλευτὰς ἐγγυήσεις κατὰ τῆς κακοβου-
 λίας τῆς ἐκτέλ. Ἐξουσίας. Καὶ 1) μὲν
 καθιέρωσαν τὸ ἀκαταδίωκτον τοῦ
 βουλευτοῦ δι' τὴν γνώμην ἢ ψῆφον ἥθελε

δώσει κατὰ τὴν ἐνέργειαν τῶν βουλευ-
τικῶν αὐτοῦ καθηκόντων (ἀρθ. 62 τοῦ
Ἑλλ. Συντ. τοῦ 1864), 2) δὲ τὸ ἀκατα-
δίωκτον, ἀσύλληπτον καὶ ἀφυ-
λάκιστον τοῦ βουλευτοῦ, διαρκούσης
τῆς βουλευτικῆς Συνόδου, ἄνευ ἁδείας τοῦ
ὅλου βουλευτικοῦ σώματος, ἐκτός τῶν
ἐπ' αὐτοφώρῳ κακουργημάτων, ὅτε δὲν
ἀπαιτεῖται ἄδεια (ἀρθ. 63).

Ἀλλὰ τὸ ἀκαταδίωκτον καὶ τὸ ἀνε-
ξέλεγκτον τῆς γνώμης τοῦ βουλευτοῦ συ-
νεπάγεται τὸ δικαίωμα τοῦ λέγειν ὅτι κεν
ἐπ' ἀκαιρίῳ γλῶτταν ἐπέλθοι ἢ καὶ τὸ
δικαίωμα τοῦ ἀδιαλείπτως ἀγορεύειν;
Οὐχὶ βεβηκώς. Τὰ νομοθετικὰ σώματα διέ-
πονται ὑπὸ κανονισμῶν, τιθέντων περιορι-
σμοὺς τινας εἰς τὰς ἐν τῇ Βουλῇ ἐνεργεί-
ας τοῦ βουλευτοῦ, ὧν ἄνευ ἀδύνατος ἡ
διατήρησις τάξεως κατὰ τὴν συζήτησιν.
Ὡς δὲ κατὰ τοὺς διαφόρους κανονισμοὺς
δὲν δύναται ὁ βουλευτὴς νὰ ἀγορεύσῃ,
πρὶν ἢ λάθῃ τὴν ἄδειαν τοῦ προέδρου, δὲν
δύναται νὰ ἀγορεύῃ περὶ τοῦ αὐτοῦ θέ-
ματος ἢ τοσαυτάκις (θίς φέρ' εἰπεῖν κατὰ
τὸν ἰσχύοντα νῦν ἐν Ἑλλάδι κανονισμόν),
δὲν δύναται νὰ ἐπιδοκιμάξῃ ἢ ἀποδοκι-
μάξῃ διὰ φωνῆς ἢ χειρονομίῳ τὸν ἀγο-
ρεύοντα κτλ., οὕτω δὲν δύναται καὶ νὰ
ἐκτρέπηται εἰς προσβολὰς προσωπικὰς ἢ
νὰ ἐξέρχεται τοῦ συζητουμένου θέματος,
ὁ δὲ πρόεδρος ἔχει τὸ δικαίωμα καὶ τὸ κα-
θῆκον νὰ ἀνακαλέσῃ εἰς τὴν τάξιν τὸν
παρεκτραπέντα βουλευτὴν. Ἐν Ἀγγλίᾳ
μάλιστα, ἐνθα ὑπάρχει ἔξω τοῦ μετρίου
αὐστηρότης κανονισμοῦ, πολλάκις ἐν τῷ
παρελθόντι ἐπεπλήχθησαν βουλευταί, ἔτι
ὅτε καὶ ἐφυλαχίσθησαν, καὶ τινες καὶ ἀ-
πεβλήθησαν τοῦ βουλευτηρίου δι' ἐκφρά-
σεις καὶ πράξεις ἀπρεπεῖς καὶ βαναύσους
ἢ ἀσχήμονας. Ἐν ταῖς παρεκτροπαῖς δ' ὡ-
ρισμένως καταλέγονται ἡ ἀνευλαβὴς χρῆ-
σις τοῦ βασιλικοῦ ὀνόματος, ἥτοι, κατὰ
τὴν ἐξήγησιν αὐτὴν τοῦ Erskin May, ἡ
φανερὰ προσβολὴ τοῦ βασιλέως, καὶ ἡ

εἰς βικρείας ἐκφράσεις ἐκτροπὴ κατὰ συν-
δέλφου. Πολὺς ἤδη χρόνος ὅμως, ἀρ' ὅ
ορίονται πολλῶ ἤττον αὐστηρὰ καὶ ἐν-
γλικά κοινοβούλια περὶ τὰς ἐπιβαλλόμενα
ποιῶν εἰς ἀταξίαν διὰ λόγων Ὡς παρεκ-
τρεπόμενος ὁ Erskin May, ἐκ πολλοῦ τὰ κοινοβούλια
περιορίζονται εἰς τὴν διὰ τοῦ προέδρου
αὐτῶν ἀνάκλησιν εἰς τὴν τάξιν ἢ κλήσιν
εἰς ἀπολογία (βλ. Thomas Erskin May
A. Pratict treatise on the law κτλ. of
Parliament vol. 104, 204—206 τῆς ἐκ-
δόσεως τοῦ 1859). Οὐχ ἥττον
ἐν ἔτει 1881 ἀπεβλήθησαν διὰ φωνῆς
410 κατὰ 6 εἰκοσιπεντὶ βουλευταὶ ἀνο-
νομισταί. Ἰρλανδοὶ ἐκ τῆς Βουλῆς τῶν
Κοινοτῆτων, ὅτε διὰ παρακωλύσεως τῆς
προόδου τῶν συζητήσεων πειραζόμενοι
ἀποτρέφωσι τὴν ψήφισιν τοῦ ὑπὸ τοῦ
Ἀγγλικοῦ Ὑπουργείου ὑποβληθέντος νο-
μοσχεδίου περὶ τῆς προστασίας τοῦ πε-
σώπου καὶ τῆς ἰδιοκτησίας ἐν Ἰαλνδῶν
δι' οὗ αὐστηρὰ εἰσήχοντο μέτρα τῇ ἡμε-
ρῇ τῆς Βουλῆς γνώμῃ κατὰ τὴν πα-
ρακωλύσιν τὴν ἰσχύοντων νόμων ἐν Ἰα-
λνδῶν ἀγροτῶν καὶ τῶν ὑποβλήσαντων
αὐτοὺς. Εἰρήσθω δ' ἐν παρόδῳ ὅτι τὸ συ-
στημα τῆς ἀντιπολιτεύσεως διὰ τῆς πλε-
κωλύσεως τῆς προόδου τῶν συζητήσεων
παράλυσαι τῆς νομοθετικῆς ἐργασίας συστή-
μα ἀντικείμενον ἀντικρὺ εἰς τὴν πολιτικὴν
ἠθικὴν, καλεῖται opposition obstruc-
tion. οἱ δὲ βαδίζοντες οὕτω βουλευταὶ obstruc-
tionists. Προσθεσίσθω, ὅτι ἄμα τῇ ἐπι-
λάσει τῶν Ἰρλανδῶν βουλευτῶν μετέβλη-
θη τὰς ἐν μέρει ὁ κανονισμὸς τῆς Βουλῆς
καθιερωθέντος ὅτι λήγει ἡ συζήτησις καὶ
ἐπέρχεται ἄμεσος ψηφοφορία, ἀπαιτούμε-
νον τοῦ λόγου, ὅποτε, χαρακτηρησθὲν
θέμα τι ὡς κατεπεῖγον, ἀλλὰ πρὸς τὴν
ἀνάγκην νὰ ἀνακηρυγθῇ τὸ κατεπεῖγον
διὰ τῆς πλειονοψηφίας τῶν οὖσα τρι-
των τῶν συνεδριάζοντων βουλευτῶν συ-
ζητουμένης τῆς ἀπαρτίας διὰ τῆς πλε-
σίως τοιαυτῶν τοῦλάχιστον βουλευτῶν

ἐψηφίσθησαν δὲ καὶ ἄλλαι τινὲς δικτάξεις, εἰζήσονται ποινὰς κατὰ τῶν ἀτακτούντων βουλευτῶν ἢ τῶν ἀπρεπῶς προσφερομένων καὶ ὑπερορώντων τὴν πρὸς τὸ σῶμα τῆς Βουλῆς ἀπειλομένην εὐλάβειαν.

Ἐξεταστέον ἤδη τὴν δευτέραν ἐγγυητήν, τὴν τοῦ ἄνευ ἀδείας τῆς Βουλῆς καταδιώκτου τῶν βουλευτῶν διαρκούσης τῆς βουλευτικῆς Συνόδου. Ἐν Ἀγρίῳ καὶ ἡ ἐγγύησις αὕτη καθιερώθη βουλευτῶν, ἐκείθεν δὲ μετηνέχθη εἰς τὰ ἄλλα συνταγματικὰ καὶ δημοκρατικὰ Συντάγματα. Ἐν τούτοις ἄξιον ἔστιν ἐπιστάσαι μέχρι τίνος σημείου ἐκτείνεται ἡ βουλευτικὴ αὕτη προνομία, ἂν δηλοῦται ἀναγκαιότητι: παντελῶς πᾶσα ἐνέργεια τῆς δικαστικῆς ἐξουσίας, μέχρις οὗ ὅλῃ ἡ τῆς Βουλῆς ἀδεια. Πρόσωπον τῆς ἀπεριόριστος τῆς ἐγγυήσεως ταύτης εἶναι: ὅτι ἡ ἀτιμώρητον τῶν διαπραξάντων ἀδικήματα βουλευτῶν, ἀλλ' ἡ ἀποτροπὴ τῶν ἀδικημάτων συλλήψεων τῶν ἀντιπάλων τῆς ἐκτελεστικῆς ἐξουσίας βουλευτῶν. Ὅθεν ἀνεπὶ ἀνάγκῃ ὑπάρχει νὰ ἐπέγῃ ἡ ἐνέργεια τῆς δικαιοσύνης. Διὸ ἡ δικαιοσύνη δύναται νὰ λάβῃ πάντα τὰ προσήκοντα μέτρα περὶ βεβαίωσης τοῦ τελείους ἀδικήματος, νὰ ἐνεργήσῃ τὰς δευτέρας ἀνακρίσεις, νὰ εἰσέλθῃ εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ βουλευτοῦ πρὸς ἐνέργειαν κατὰ τὴν ἐρευνῶν, νὰ καταδιώξῃ δὲ καὶ τοὺς αὐτοῦ συναυτουργοὺς καὶ συναιτίους τοῦ ἀδικήματος· μόνον δὲ αὐτοῖς τοῖς βουλευταῖς δὲν δύναται νὰ συλλάβῃ καὶ καταδιώξῃ. — Εἴπομεν ἄνωτέρω, ὅτι δὲν ὑπάρχει ἀνάγκη ἀδείας τῆς Βουλῆς κατ' ἐξέτασιν εἰς τὰ ἐπ' αὐτοφώρῳ κακούργηματα, ὅτε ἐπομένως δύναται καὶ ὁ βουλευτὴς νὰ καταδιωχθῇ, συλληφθῇ καὶ καταδικασθῇ, ὡς πάντες οἱ ἄλλοι πολῖται. Ἢ τοῦ ἀκαταδιώκτου ἐγγυήσεως σκοπεῖ ἡ ἀποτρέψῃ τὴν ἐκ πατριτισμοῦ πρὸς πατριώτην τῆς ἐκπληρώσεως τῶν βουλευτῶν καθήκοντων σύλληψιν καὶ κατα-

διώξιν τῶν βουλευτῶν. Ὅσάκις ὅμως τὸ κακούργημα ἐτελέσθη ἐπ' αὐτοφώρῳ, ἐπομένως ἀνευδοκίαστον εἶναι, ὅτι καὶ τὸ ἀδικήμα ἐτελέσθη καὶ ἐργάτης αὐτοῦ εἶναι ὁ βουλευτὴς, ἐκλείπει ὁ λόγος τοῦ ἄνευ ἀδείας τοῦ σώματος ἀκαταδιώκτου. Ὅθεν, ὅπως ἄνευ ἀδείας τῆς Βουλῆς συλληφθῇ καὶ καταδιωχθῇ βουλευτὴς τις, ἀπαραίτητον εἶναι: νὰ ληθῇ αὐτόφωρος καὶ νὰ συλληφθῇ, ἐπομένως, ὀφθαλμοφανῶς καὶ ἀνευδοκίως ἐνοχος ὢν, ὑπὸ τῆς εἰσαγγελικῆς ἢ ἀνακριτικῆς ἀρχῆς ἢ καὶ παντὸς ἄλλου πολίτου ἄνευ ἐντάλματος συλλήψεως (κατὰ τὰ τεταγμένα ὑπὸ τῆς ποινικῆς δικονομίας), ἐν ᾗ ἔτι τελεῖ τὸ ἀδικήμα ἢ ἅμα τῇ τελείῃ αὐτοῦ, πρὶν ἢ δηλονότι μετακινήθῃ ἐκ τῆς θέσεως αὐτοῦ, ἢ ἀπ' οὗ μετακινήθῃ μὲν ἀλλὰ καταδιώκεται ὑπὸ τῶν παραστάτων εἰς τὴν διαρκίαν τοῦ ἀδικήματος αὐτοφώρῳ μαρτύρων διὰ φωνῶν καὶ κραυγῶν.

Ἀποτέρεται αἱ ἐγγυήσεις αὗται προστιθένται νὰ ἀσφαλίσωσι τὴν ἀνεξαρτησίαν τοῦ βουλευτοῦ ἔναντι τῆς ἐκτελεστικῆς ἐξουσίας. Ἀλλ' αἱ καταδιώσεις καὶ αἱ συλλήψεις ἐνεργοῦνται ὑπὸ τῆς δικαστικῆς ἐξουσίας, οὐδὲν συμφέρον ἐχούσης εἰς τὰς ἀδικίας καταδιώξεις καὶ συλλήψεις τῶν βουλευτῶν. Πρὸς τί λοιπὸν αἱ ἐγγυήσεις αὗται; Εἶναι ἄληθές, ὅτι κατὰ θεωρίαν ἡ δικαστικὴ ἐξουσία ἀποτελεῖ ὅλως ἰδίαν ἐξουσίαν, ἀνεξάρτητον παντελῶς τῆς ἐκτελεστικῆς. Ἀλλὰ δυστυχῶς ἐν ταῖς πλείστοις ἐστὶ τῶν συνταγματικῶν πολιτειῶν ἡ θεωρία αὕτη δὲν ἐγένετο πρᾶγμα, διότι οἱ μὲν δικασταὶ διορίζονται ἐπὶ, μετατίθενται καὶ προβιβάζονται κατὰ τὸ πλεῖστον ὑπὸ τῆς ἐκτελ. ἐξουσίας, ἡ δὲ ἐπιτετραμμένη ἰδίως τὴν βεβαίωσιν καὶ καταδιώξιν τῶν ἀξιοποίνων πράξεων εἰσαγγελικὴ ἀρχὴ οὐ μόνον ἐξαρτᾶται ἐν πολλοῖς ἀπὸ τῆς ἐκτελεστικῆς, ἀλλὰ καὶ ἐννοὶ συγγραφεῖς διαφωνοῦσιν ἐπὶ περὶ τοῦ εἶδους τῆς ἐξουσίας ταύτης, θεωροῦντες

αὐτὴν μᾶλλον διοικητικὴν ἢ δικαστικὴν. Ὅταν καταστῇ ἀλήθεια ἡ θεωρία περὶ χωρισμοῦ τῶν ἐξουσιῶν, βεβαίως αἱ ἐγρηγυῖσαι αὐταί, ἰδίως ἡ δευτέρα, ἔσονται περιτταί, βλαπτικὴ δὲ μάλιστα ἡ δευτέρα, διότι τὰ ἀδικήματα πρέπον εἶναι, οἷοσδήποτε καὶ ἂν ᾖ ὁ διαπράξας αὐτά, νὰ τιμωρῶνται τάχιστα καὶ πάντοτε, ἡ δὲ βουλευτικὴ, αὕτη προνομία δύναται νὰ ἐπενέγκῃ προσκλήματα εἰς τὴν τιμωρίαν τῶν ἀδικησάντων βουλευτῶν.

Ἀλλὰ καθιεροῦται καὶ ἄλλη τις προνομία βουλευτικὴ ἐν τοῖς συνταγματικοῖς χάρταις, ἐν οἷς καὶ ὁ ἡμέτερος (ἀρθ., 63). Οὐχὶ μόνον κατὰ τὰ εἰρημνικά ἢ δικαστικὴ ἐξουσία δὲν δύναται νὰ προβῇ εἰς φυλάκισιν βουλευτοῦ, διαρκούσης τῆς βουλευτικῆς συνόδου, ἀλλ' οὐδ' ἰδιώτης δύναται νὰ ἐκτελέσῃ, κατ' αὐτοῦ διάταξιν δικαστικῆς ἀποφάσεως περὶ προσωπικοκλήσεως, εἴτε διαρκούσης τῆς βουλ. Συνόδου εἴτε καὶ ὠρισμένης ἐβδομάδας πρὸ τῆς ἐνάρξεως καὶ ὠρισμένης ἐβδομάδας μετὰ τὸ πέρας αὐτῆς (κατὰ τὸ ἡμέτερον Σύνταγμα 4 ἐβδομάδας πρὸ τῆς ἐνάρξεως καὶ 3 μετὰ τὸ πέρας τῆς βουλευτικῆς Συνόδου)· τὸ δὲ σπουδαιότερον, καὶ ἂν ὁ βουλευτὴς τύχῃ ὡς προσωπικοκρατούμενος, ἀπολύεται ἀνυπερθέτως ὠρισμένης ἐβδομάδας (κατὰ τὸ ἡμέτερον Σύντ. τέσσαρες) πρὸ τῆς ἐνάρξεως τῆς βουλευτικῆς Συνόδου. Τὴν προνομίαν ταύτην, οὐδαμῶς ἀπαραίτητον εἰς ἀσφάλειαν τῶν ἐλευθέρων φρονημάτων τοῦ βουλευτοῦ, ἐδηλώσαμεν πολλάκις ὅτι θεωροῦμεν καταχρηστὴν, καθὼς ἀσυνάρμοστον παντάπασιν πρὸς ἐλευθέρων πολιτευμῶν. Τὴν κατὰ πολλὰς ἐπὶ τῶν Εὐρωπαϊκῶν δικονομικῶν νομοθεσιῶν ἐπιβαλλομένην ἐν ταῖς ἐμπορικαῖς μὲν δίκαις κτλ. ὡς μέσον ἐκτελέσεως τῶν ἀστικῶν ἀποφάσεων, ἐν δὲ ταῖς τοῦ δημοσίου ἢ ὡς μέσον ἱκανοποιήσεως τῶν ἀπαιτήσεων αὐτοῦ ἄνευ κἂν τῆς μεσεκδήσεως δικαστικῆς ἀποφάσεως, προσωπικὴν κρά-

τησιν δὲν διατάζομεν νὰ χαρακτηρίσῃμεν ὑπεραδικωτάτην, καθὼς περιορίζουσιν περὶ ἀξίαν τὴν προσωπικὴν ἐλευθερίαν τοῦ μὴ ἐν ἀδικήσαντος πολίτου· διὸ ἐξακολουθεῖται συνηγοροῦντες καὶ ἡμεῖς ἐκθύμως ὑπερτὴν καταργήσεως αὐτῆς. Ἀλλ' ἀντιβαίνειν αὐτῇς εἰς τὴν ἰσότητά καὶ τὴν ἰσοτιμίαν τῶν πολιτῶν ἡ καθιέρωσις ἐξαιρετικῆς προνομίας ὑπὲρ μίας τάξεως πολιτῶν. Ὅχι καὶ πρέπουσα ἡ κατάργησις τῆς προσωπικῆς κρατήσεως, ἀλλ' ὑπὲρ ἀπάντων τῶν μὴ ἐμπόρων τοῦλάχιστον, οὐχὶ δὲ ἀπάντων τῶν βουλευτῶν.

Β. Ν. Φλογαίτης

Βουλευτῶν ἀριθμὸς.

Τοῦ ὑπὸ τῆς Ἐθνικοσυλλεούσεως τοῦ 1862 ψηφισθέντος ἐκλογικοῦ νόμου (ὅστις, μετὰ ἐληγῆς ὡν, ἀντικατέστη ἐξ ὁλοκλήρου διὰ τοῦ νόμου ΧΜΗ' τῆς 17 Σεπτ. 1887) καὶ αὐτοῦ τοῦ ἀντικαταστήσαντος αὐτὸν ΧΜΗ' νόμου εἶχεν ὁρισθῇ ὅτι ἐπασχίαν μὲν ἔχουσα πληθυσμὸν δημοτῶν μετὰ τῶν δέκα χιλιάδων ἐκλέγει ἓνα βουλευτὴν, ἐπασχία δ' ἔχουσα μείζονα τῶν δέκα μέχρις εἴκοσι χιλιάδων, δύο· ἔχουσα δὲ μείζονα τῶν εἴκοσι μέχρις τριάκοντα, τρεῖς καὶ οὕτως καθέστη· προστιθεμένου ἑνὸς βουλευτοῦ, ὅταν ὁ πληθυσμὸς ἔστιν ἀνωτέρος τῆς τετραγουμέντης δεκάδος χιλιάδων· ἀλλ' ἐξαιρετικῶς αἱ νῆσοι Ἰόρας, Σπετῶν καὶ οἱ ἐν Ἑλλάδι Ψαριανοὶ ἐκλέγουσιν ἡ μὲν Ἰόρα τρεῖς, αἱ Σπέτσαι δύο καὶ οἱ Ψαριανοὶ δύο, οἱ δὲ δῆμοι Κρανίουτο, Ἐρμιόνης καὶ Διδύμων ἡνωμένοι ἀποτελοῦσιν ἰδίαν ἐκλογικὴν περιφέρειαν πρὸς ἐκλογὴν βουλευτῶν ἐπὶ τῇ βάσει τῆς ἀνωτέρω ἀναλογίας. Ὅριζομένου δὲ τοῦ ἀνωτέρω ἀριθμοῦ τῶν ὑπ' ἐκάστη ἐπασχίας ἐκλεγομένων βουλευτῶν ἐπὶ τῇ βάσει τῶν ἐπισήμων ἀπογραφικῶν πινακῶν τῆς τελευταίας πρὸ τῶν γενικῶν ἐκλογῶν τῆς βουλευτικῆς περιόδου δημοσιευθείσης καταστατικῆς τοῦ πληθυσμοῦ τοῦ Κράτους, εἶπετο ὅτι ὁ ἀριθμὸς τοῦ ὅλου τῶν

βουλευτῶν ᾗξανεν ἢ ἐμείωτο ἀναλόγως τῆς αὐξήσεως ἢ μειώσεως τοῦ πληθυσμοῦ τῶν δημοτῶν τῶν ἐπαρχιῶν. Ἀλλὰ διὰ τῶν νόμων ΑΤΓΑ τῆς 12 Ἰουνίου 1886 περὶ μεταρρυθμίσεως διατάξεων τοῦ ἐκλογικοῦ νόμου ὡς πρὸς τὴν ἐκλογικὴν περικοπὴν καὶ ΑΤΒ τῆς 12 ὡσαύτως Ἰουνίου 1886 περὶ μεταρρυθμίσεως διατάξεων τοῦ ἐκλογικοῦ νόμου ὡς πρὸς τὸν ἀριθμὸν τῶν βουλευτῶν ὤρισθη ὅτι οἱ μὲν ἐκλογαὶ ἐνεργοῦνται κατὰ νομοὺς καὶ σύγχεσις ἐπαρχίας, ὁ δὲ ὅλος ἀριθμὸς τῶν βουλευτῶν συνίσταται εἰς ἑκατὸν πενήντα, ἐκ τῶν ὧν δύο μὲν ἐκλέγει ἡ Ἰδρα, ἓνα αἱ Σπέρσαι καὶ ἓνα αἱ Ψαριανοί, οἱ δὲ λοιποὶ ἑκατὸν τεσσαράκοντα, ἐξ ἐκλέγονται ὡς ἑξῆς. Διακρίνεται ὁ ἀριθμὸς τοῦ ὅλικου πληθυσμοῦ τῶν ἐν ταῖς τελευταῖαις ὀριστικαῖς καταλόγοις ἐγγεγραμμένων δημοτῶν ἀφαίρεσει τοῦ ἀνηκοντος εἰς τὴν Ἰδραν, Σπέρσαι καὶ Νέα Ψαρά διὰ τοῦ πηλικοῦ 146, τὸ δὲ πηλίκον παρίσθηται τῇ ἐκλογικῇ μονάδᾳ τοῦ πληθυσμοῦ, τῇ ἀπαιτουμένην πρὸς ἐκλογὴν ἑνὸς βουλευτοῦ. Ἀλλ' οἱ τελευταῖοι οὔτοι νομοὶ καταργήθησαν διὰ τοῦ νόμου ΑΩΟς τῆς 31 Δεκεμβρίου 1890, δι' οὗ, ἰσχυσαμένων πάλιν τῶν διατάξεων τοῦ ΧΜΗ νόμου, ὤρισθη ὅτι οἱ βουλευταὶ ἐκλέγονται κατ' ἐπαρχίας, ἀλλὰ μέτρον πρὸς προσδιορισμὸν τοῦ ἐξ ἐκάστης ἐπαρχίας ἐκλεκτοῦ ἀριθμοῦ βουλευτῶν ἐτάχθη ὁ ἀριθμὸς δώδεκα χιλιάδων βουλευτῶν, προστιθέμενος ἑνὸς βουλευτοῦ, ὁσάκις τὸ ὑπόκειτον εἶναι ἀνώτερον τοῦ τετάρτου τῆς ἐπαρχίας ταύτης, ἥτοι ὑπερβαίνει τὸν μιστὸν τῶν τριῶν χιλιάδων δημοτῶν. Διὰ καὶ κατὰ τὸν νόμον τοῦτον ὁ ὅλικός ἀριθμὸς τῶν βουλευτῶν αὐξάνεται ἢ μειώνται ἀναλόγως τῆς αὐξήσεως ἢ μειώσεως τοῦ πληθυσμοῦ τῶν δημοτῶν τῶν ἐπαρχιῶν.

Θ Ν. Φλογαίτης.

Βουλὴ. Βουλευταὶ ἢ βουλευφόροι ἐκλέγοντο κατὰ τοὺς ἡρωϊκοὺς χρόνους

οἱ ἀπαρτίζοντες τὸ συμβούλιον τοῦ βασιλέως ἀρίστες βουλὴ δ' ἐκλήθη ἀκολούθως τὸ ἐξ ἀρίστων πολυμελὲς σῶμα, ὃ ἦσκει μεγάλῃν δύναμιν εἰς τὴν διεύθυνσιν τῶν δημοσίων ὑποθέσεων. Ἐπὶ Δράκοντος ἀπηρτίετο ἢ ἐν Ἀθήναις Βουλὴ ἐκ τετρακοσίων καὶ ἑνὸς βουλευτῶν, κληρουμένων ἐκ τῶν πληρωσάντων τὸ τριακοστὸν ἔτος τῆς ἡλικίας αὐτῶν. Ἐπὶ Σόλωνα ἐκληροῦτο ἐκ προκρίτων, οὓς ἐκάστη τῶν φυλῶν ἡρεῖτο. Ἀπὸ δὲ τῶν χρόνων τοῦ Ἀριστείδου οἱ βουλευταὶ ἐλαμβάνοντο ἐνιαυσίως ἐξ ἀπάντων τῶν ἐπιτίμων πολιτῶν, τῶν ὑπερέαντων τὸ τριακοστὸν ἔτος, ἐκληροῦτο δὲ καὶ εἰς ἀνεπληρωτῆς τοῦ πρώτου λαγόντος. Τανὺν διὰ τῆς λείψεως Βουλῆς ἐμφαίνεται πολυμελὲς νομοθετικόν (ἢ ἐνταῦτ' νομοθετικόν καὶ πολιτικόν) σῶμα, καταρτιζόμενον δι' ἀμέσου ἢ ἐμμέσου ἐκλογῆς ἢ καὶ διὰ διορισμοῦ ὑπὸ ἄλλου σώματος καὶ εἰδικώτερον μὲν Βουλὴ ὀνομάζεται ἢ Βουλῇ τῶν ἀντιπροσώπων, πολυμελὲς σῶμα ἀπαρτιζόμενον δι' ἐκλογῆς ὑπὸ τοῦ ἐκλογικοῦ συλλόγου (ἐν ταῖς πλείσταις τῶν ἐπικρατειῶν πάντων ἢ σχεδὸν πάντων τῶν ἐνγλικῶν πολιτῶν), Βουλὴ δ' εἰς δευτέρᾳ ἢ Γερουσίᾳ σῶμα ὀλιγομελέστερον, ἐκ προεβηκότων τὴν ἡλικίαν συνιστάμενον, καταρτιζόμενον δὲ δι' ἐμμέσου ἐκλογῆς ἢ διὰ διορισμοῦ ὑπὸ τοῦ ἡγέτου τῆς Πολιτείας (Ἰδε Γερουσία). Παρ' ἡμῖν ὑπάρχει τανὺν (ἀπὸ τῆς Ὀκτωβριανῆς μεταβολῆς) μία καὶ μονη Βουλὴ (νομοθετοῦσα καὶ ἐνταῦτ' ἐλέγχουσα τὴν ἐκτελεστικὴν ἐξουσίαν) συγκεκλιμένη ἐκ βουλευτῶν, ἐκλεγομένων κατὰ τετραετίαν μεταξὺ τῶν ἐχόντων τὸ δικαίωμα τοῦ ἐκλέγεσθαι (Συντ. τοῦ 1864 ἀρθ. 70), δι' ἀμέσου, καθολικῆς καὶ μυστικῆς διὰ σφαιριδίων ψηφοφορίας (Συντ. τοῦ 1864 ἀρθ. 66), προσδιορίζουσα διὰ κανονισμοῦ τὸν τρόπον τῆς ἐκπληρώσεως τῶν καθηκόντων αὐτῆς (ἀρθ. 65), συνεχρομένη

αὐτοδικαίως κατ' ἔτος τὴν πρώτην Νοεμβρίου ἂν μὴ συγκληθῇ πρότερον (ἄρθ. 55), συζητοῦσα δὲ καὶ ψηφοφοροῦσα τὰ νομοσχέδια ἄρθρον πρὸς ἄρθρον τρίς κατ' ἐπανάληψιν κατὰ τρεῖς διαφόρους ἡμέρας (ἄρθ. 57). (Ἴδε καὶ Βουλευτικαὶ ἐργασίαι, Βουλευτικαὶ προνομίαι, Βουλευτῶν ἀριθμός, Ἐκλεξιμότης, Ψήφισις νόμων).

Θ. Ν. Φλογάτης.

Βυζαντιακὸν δίκαιον. Θεωρόντος τῷ 395 Μ. Χ. τοῦ αυτοκράτορος Θεοδοσίου τοῦ Μεγάλου, ἡ μεγάλη Ῥωμαϊκὴ Ἐπικράτεια ἐδιχάσθη εἰς κράτος Ἀνατολικὸν καὶ κράτος Δυτικόν. Καὶ τοῦ μὲν δυτικοῦ Ῥωμαϊκοῦ κράτους, οὗ πρωτεύουσα ἐξηκολούθησεν οὖσα ἡ Ῥώμη, αυτοκράτωρ ἀνηγχομένη ὁ υἱὸς τοῦ Θεοδοσίου Ὀνώριος· ἀλλὰ πρὸ τῆς παρελεύσεως ἐκατονταετίας ἀπὸ τοῦ διχασμοῦ αυτοκρατοροῦντος τοῦ Ῥωμύλου Αὐγουστούλου κατέλυθη τοῦτο ὑπὸ τοῦ Γότθου Ὀδοάκρου. Τὸ δὲ ἀνατολικὸν Ῥωμαϊκὸν κράτος, ὅπερ ἐκλήθη καὶ κράτος Βυζαντινὸν ἢ Βυζαντιακὸν ἀπὸ τῆς πόλεως Βυζαντίου, ἥτις ἀνεκηρύχθη πρωτεύουσα τοῦ Κράτους, διατηρήθη ἄλλοτε μὲν ἀκμάζον, ἄλλοτε δὲ παρακμάζον, ἐπὶ χιλιετηρίδα σχεδὸν ἐλόκληρον. Ἀλλ' ἐν ᾧ ἀπὸ τῆς εἰς τὸν Βυζαντιακὸν θρόνον ἀναβάσεως τοῦ Ἀρχαδίου (ἑτέρου υἱοῦ τοῦ Θεοδοσίου καὶ ἀδελφοῦ τοῦ Ὀνωρίου) διαστέλλεται ὑπὸ τῶν συγγραφέων τὸ ἀνατολικὸν Ῥωμαϊκὸν Κράτος διὰ τῆς ἐπωνυμίας Βυζαντινῆ ἢ Βυζαντιακῆς αυτοκρατορίας (Empire Byzantine), τὸ ἰσχύον ἐν αὐτῇ ἀστικὸν δίκαιον, οὗ αἱ βάσεις εἶχον τεθῆ ἀφ' οὗ χρόνου πρωτεύουσα τῆς ὅλης Ῥωμαϊκῆς αυτοκρατορίας ἦν ἡ Ῥώμη (Ἴδε Ῥωμαϊκοῦ Δικαίου πηγαί), ἕως τοῦ ἐνάτου μ. Χ. αἰῶνος καλεῖται Ῥωμαϊκὸν Δίκαιον (jus Romanum), (περιλαμβανομένου καὶ τοῦ Ἰουστινιανείου Δικαίου), βυζαντινὸν δὲ ἢ βυζαντιακὸν δίκαιον (jus

byzantinum, droit byzantin) καλεῖται ἀπὸ τοῦ χρόνου ἐκείνου δίκαιον, ὅπερ εἶναι αὐτὸ τοῦτο τὸ Ῥωμαϊκὸν δίκαιον, ὑποστάν ὅμως ἐν πολλοῖς ἱκανὰς τροποποιήσεις.

Αἱ Ἰουστινιανεῖαι συλλογαί, γεγραμμέναι λατινιστί, εἶχον περιστῇ εἰς πεντετλή σχεδὸν ἀχρηστίαν ἀπὸ τοῦ ὀγδοῦ αἰῶνος, διότι εἶχεν ὑπερισχύσει ἐπὶ τοὺς λαμβανόμενους ἐν τῇ Βυζαντινῇ αὐτοκρατορίᾳ ὁλοσχερῶς ἡ ἐλληνικὴ γλῶσσα μετὰ καὶ τῶν ἐλληνικῶν αἰσθημάτων καὶ πόθων, εἶγε δ' ἀρχίσαι ἀπὸ τῶν χρόνων ἔτι τοῦ Ἰουστινιανοῦ καθισταμένη παντελῶς ἀπρόσιτος ἡ Ῥωμαϊκὴ γλῶσσα. Διὸ τῶν μὲν λατινικῶν κειμένων δὲν ἐγένετο σχεδὸν χρῆσις, ἀντ' αὐτῶν δ' ἐχρῶντο πάντες ταῖς ἐλληνικαῖς αὐτῶν ἐκμνηστικαὶ καὶ ἀναπτύξεις. Κατὰ τὰς ἀρχὰς τοῦ ὀγδοῦ αἰῶνος ἀνελθὼν εἰς τὸν θρόνον Λέων ὁ Ἰσαυρος, ὁ ἐπικληθεὶς Ἐικονομάχος, ἔχων γενναῖον ἐπικούρον τὸν σὺγγενὲς κατωτέρου αὐτοῦ υἱὸν Κωνσταντίνον, τὸν ὑπὸ τῶν μικρῶν αὐτοῦ ἀντιλήγων ἐπικληθέντα Κοπρώνυμον, (ὃν ἡ εὐγενὴς πολιτεία πρὸς κατατρόπισιν τῶν Ἀσέβων καὶ πρὸς ἀναμόρφωσιν τῆς χριστιανικῆς θρησκείας διὰ τῆς ἐπανόδου εἰς τὴν πνευματικώτερον ἀρχικὴν αὐτῆς προορισμένη περιποιεῖ μεγάλην τιμὴν εἰς αὐτοὺς), ἐξέδωκεν ἐλληνιστί περὶ τὰ ἔτη 740—741 Μ. Χ. ἐπιτομὴν τοῦ ἰσχύοντος δικαίου ὑπὸ τὸ ὄνομα Ἐκλογὴ τῶν νόμων, περιλαμβανούσαν μὲν κατὰ τὸ πλεῖστον τὰς διατάξεις τοῦ Ἰουστινιανείου δικαίου, ἀλλ' ἐνταύτῃ ἐπιφέρουσιν καὶ μετὰ ρυθμίσεις τινὰς εἰς τὰ οἰκογενειακὸν καὶ κληρονομικὸν δίκαιον ἐπὶ τῇ βάσει τῶν ὑπὸ τοῦ χριστιανισμοῦ παραχθέντων νόμων περὶ οἰκογενεῖας δογμάτων. Ἀλλὰ τὸ κῆρος τῆς ἐπιτομῆς ταύτης δὲν εἶχε μεγάλην διάρκειαν. Ἐνθεν μὲν τὸ ἐπίτομον τοῦ ἔργου, ἐνθεν δὲ τὸ μῖσος ὃ ἡ θρησκεία καπηλία ἐδυνήθη νὰ διεγείρῃ κατὰ τῶν Ἰσαυρῶν ὡς εἰκονομάχων, παρέδωκε βῆμα

αὐτὸν εἰς παντελῇ σχεδὸν ἀχρηστίαν τὴν Ἐκλογὴν τῶν Νόμων. Διὸ κατέστη ἀναγκαῖον νὰ ἐκδοθῇ νέα συλλογὴ τῶν νόμων, ἐφ' ᾧ ὁ αὐτοκράτωρ Βασίλευς Ἐ. Μακεδὼν καταργήσας τὴν Ἐκλογὴν τῶν Νόμων ἐδημοσίευσεν ἑλληνιστὶ τῷ ἔτει μὲν 870 Μ. Χ. τὸν Πρῶτον Νόμον, ἦτοι ἐπιτομὴν τῶν οὐσιωδεστέρων διατάξεων τοῦ Ἰουστινιανοῦ δικαίου μετὰ καὶ τινων διατάξεων τῆς Ἐκλογῆς τῶν Νόμων. Μετὰ τὴν δ' ἔτη (τῷ ἔτει 884 Μ. Χ.) ἐδημοσίευσεν ἑλληνιστὶ τὴν Ἀνακαθάρσιν τῶν παλαιῶν Νόμων, ἥτοι συλλογὴν ἠκριθωμένην καὶ εὐρεῖαν τῶν ἐν ἰσχύϊ ὁρισμῶν τοῦ δικαίου, τῷ δ' ἔτει 1885 τὴν Ἐπαναγωγὴν τοῦ Νόμου, ἥτοι δευτέραν ἐκδόσιν τοῦ Προχέιρου νόμου, ἐπιδιωρθωμένην ἐπὶ τῇ βάσει τῆς Ἀνακαθάρσεως τῶν Νόμων. Ὁ δὲ υἱὸς τοῦ Βασιλείου Λέων, ὁ ἐπισηφὴς σοφός, προέβη ἐν τοῖς ἔτεσι 886—911 εἰς νέαν νομοθετικὴν συλλογὴν ἔτι κατὰ βιβλὸν πληρεστέραν ὑπὸ τὸ ὄνομα Βασιλικὰ. Οἱ ἐν αὐτοῖς περιεχόμενοι νόμοι (ὡς καὶ οἱ τῆς Ἀνακαθάρσεως) στηρίζονται εἰς τὴν ὑπὸ τῶν Βυζαντινῶν νομομαθῶν γενομένην ἐξηγήσιν τῶν ῥωμαϊκῶν νόμων, συνοδεύονται δ' ὑπὸ συντόμων ἐρμηνευτικῶν σχολίων, παραληφθέντων ἐπίσης ἐκ τῶν ἐρμηνειῶν Βυζαντινῶν νομομαθῶν.

Τὰ Βασιλικά ἀπετέλεσαν ἀναμφισβήτητως τὸν παρ' ἡμῖν ἰσχύοντα κώδικα ἁστικῶν δικαίων μέχρι τέλους τοῦ ἱεροῦ ὁμήρου· δυνάμει τῶν ὁμοφώνων ῥητῶν ἀποφάσεων τῶν Ἑθνικῶν συνελεύσεων τῆς κατ' Ἱππιδάου, τοῦ Ἀστρους καὶ τῆς

Τροιζήνος, εἰσποιησμένων τοὺς βυζαντιακοὺς νόμους. Ἐπειδὴ δ' ἀναμφισβήτητως ἐπίσης ὑπὸ τῶν Βασιλικῶν εἶχε τροποποιηθῇ ἡ ῥωμαϊκὴ νομοθεσία (διότι ὀλίγιστα μὲν τῶν διατάξεων τῶν Ἐκλογῶν περιέχονται ἐν τοῖς Βασιλικοῖς, παραλείπονται δὲ πολλαὶ διατάξεις τῶν ἄλλων Ἰουστινιανέων συλλογῶν, ἑλλείπουσι δ' ὀλοσχερῶς πολλοὶ αὐτῶν τίτλοι καὶ πολλὰ τῶν Νεαρῶν), οὐδεμία ἀμφιβολία ὅτι πλημμελὲς ἀπέβαινε ἡ ἐφαρμογὴ διατάξεων τοῦ Ἰουστινιανοῦ δικαίου, μὴ περιεχομένων ἐν τοῖς Βασιλικοῖς. Ἐνιοὶ μάλιστα τῶν νομομαθῶν ἐπρόβουον ὅτι οὐδ' αἱ Νεαράι τοῦ Λέοντος τοῦ Σοφοῦ (αἱ μὴ περιεχόμεναι ἐν τοῖς Βασιλικοῖς) ἐδύναντο νὰ θεωρηθῶσιν ἰσχύουσαι, διότι καὶ ἐπὶ τῇ ὑπόθεσιν ὅτι ἰσχύσαν ἐπὶ τοῦ Λέοντος, ἡ ἰσχύς αὐτῶν διτηρήθη μόνον μέχρι τῆς δευτέρας τῶν Βασιλικῶν ἐκδόσεως. (Ἴδε τοῦ μακαρίτου πατρὸς μου Νικολάου Φλογαίτου πρόλογον τῆς Συγκρίσεως τοῦ Ναπολεονταίου Κώδικος πρὸς τὸ Ρ. Δίκαιον). Ἀλλὰ διὰ τοῦ Διατ. τῆς 23 Φεβρ. 1835 ὠρίσθη ὅτι παρ' ἡμῖν ἰσχύουσιν αἱ ἐν τῇ Ἐξαιδίῳ τοῦ Ἀρμενοπούλου περιεχόμεναι ἁστικαὶ διατάξεις τῶν Βυζαντινῶν αὐτοκρατόρων· ὅθεν ἔκτετε οὐδεμία ἄλλη διάταξις ἰσχύει, πλην τῶν ἐν αὐτῇ περιεχομένων. Ἀλλ' ἐν τούτοις παρ' ἡμῖν ἡ νομολογία καθιέρωσεν ὅτι ἰσχύουσι πᾶσαι αἱ ἐν τοῖς Βασιλικοῖς διατάξεις, πολλάκις μάλιστα ἐφηρμοσθήσαν καὶ διατάξεις τοῦ Ῥωμαϊκοῦ δικαίου, μὴ περιεχόμεναι ἐν τοῖς Βασιλικοῖς. (Ἴδε καὶ Ἀστικὸν δίκαιον).

Θ. Ν. Φλογαίτης

Γαμικὸν σύμφωνον. Κατὰ τὸ Ῥωμαϊκὸν δίκαιον καὶ κατὰ τὸ Σχέδιον τοῦ Ἀστικοῦ Κώδικος (ἄρθ. 238) δὲν δύνανται διὰ τοῦ γαμικοῦ συμφώνου ἢ ἄλλης μεταγενεστέρας συμβάσεως νὰ τροποποιηθῶσι τὰ δυνάμει τοῦ νόμου εἰς ἐκάτερον τῶν συζύγων ἀνήκοντα δικαιώματα. Ὅθεν λ. γ. δὲν δύναται διὰ τοῦ γαμικοῦ συμφώνου νὰ συμφωνηθῇ ὅτι ἡ σύζυγος δὲν ὀφείλει νὰ παρακολουθῇ τὸν σύζυγον εἰς τὸν τόπον τῆς διαμονῆς αὐτοῦ ἢ ὅτι ὁ σύζυγος δὲν ὀφείλει νὰ παρέχῃ τῇ συμβίῳ αὐτοῦ πάντα τὰ πρὸς συντήρησιν κατὰ λόγον τῆς περιουσίας αὐτοῦ. Ἐπίσης διὰ τοῦ γαμικοῦ συμφώνου δὲν δύνανται νὰ μεταβληθῇ ἡ νόμιμος κληρονομικὴ διαδοχὴ (Σχ. Ἀστ. Κωδ. ἄρθ. 236). Δύνανται ὅμως κατὰ τὸ Σχέδιον τοῦ Ἀστικοῦ Κώδικος (ἄρθ. 237) νὰ συνομολογηθῇ διὰ γαμικοῦ συμφώνου μεταξὺ τῶν συζύγων ὅτι ὁ ἐπιζήτων θέλει κερδίσῃ μέρος τῆς περιουσίας τοῦ ἐτέρου· ἀλλ' ἡ κυριότης τοῦ γαμικοῦ τούτου κέρδους δὲν μεταβαίνει εἰς τὸν ἐπιζήντα σύζυγον, περιοριζόμενον εἰς τὴν ἐπικαρπίαν, ἂν ὑπάρχωσι κατιόντες τοῦ προαποθνήσκοντος. Καταρτίζονται δὲ κατὰ τὸ Σχέδιον τοῦ Κώδικος (ἄρθ. 239) καὶ κατὰ τὸν περὶ Χαρτοσήμου νόμον τὰ γαμικὰ σύμφωνα διὰ συμβολαιογραφικοῦ ἐγγράφου· οὐδαμῶς δ' ἐπιτρέπεται (ἄρθ. 241)

ἢ μεταβολὴ τῶν γαμικῶν συμφώνων μετὰ τὴν τέλεσιν τοῦ γάμου.

Θ. Ν. Φλογαίτης

Γάμος εἶναι ὁ μεταξὺ ἀνδρὸς καὶ γυναικὸς συνιστάμενος τῇ συναινέσει αὐτῶν πρὸς ἰσόδιον συμβίωσιν δεσμός· παρ' ἡμῶν δὲ τὰ ὠρισμένα ἐν τοῖς νόμοις ἀποτελέσματα. Κατὰ τὸν Γάλλον νομοδιδάσκων Portalis « ὁ γάμος εἶναι κοινωνία ἀνδρὸς καὶ γυναικὸς, ἀφορῶσα εἰς πολλὰ πλεονεκτήματα τοῦ γένους αὐτῶν, παροχὴ ἀμοιβαίας ἀντιλήψεως, κοινήν ὑποβάστασιν τῶν βιωτικῶν βαρῶν καὶ μετοχὴν τῶν βιωτικῶν ἀγαθῶν ». Οἱ δὲ Ῥωμαῖοι ὥριζον αὐτὸν κοινωνίαν ἀνδρὸς καὶ γυναικὸς κατὰ τὸ ἀνθρώπινον καὶ τὸ θεῖον δίκαιον (divini et humani juris communicatiōnem), ἰσόδιον καὶ ἀχώριστον κοινωνίαν « consortium omnis vitae, individuum consuetudinem ». Ἐν ἀρχαιοτάτοις χρόνοις παρὰ πολλοῖς λαοῖς (οἷον παρ' Αἰθιοπῶν, παρὰ Σκυθίας) ἐπεκράτει ἐλευθερία τῶν δύο φύλων ἐμὴλία ἄνευ προσδιορισμοῦ τῆς διαρκείας αὐτῆς καὶ ἄνευ οἰασθήποτε ὑπὸ συγγενικῶν δεσμῶν παρεμποδίσσεως. Πολύλαχον ἐπετρέπετο, καὶ ἐπιτρέπεται ἕως τοῦ νῦν, π ο λ υ γ α μ ί α (συνήθως π ο λ υ γ υ ν ί α ἢ πολυγυναϊκία, ἀλλ' ἐν νιαχοῦ καὶ π ο λ υ α ν δ ρ ί α, οἷον ἐν Θιβετί). Παρ' Ἑβραίοις, παρ' Ἑλλήσι καὶ παρὰ Ῥωμαίοις ἐπεκράτησεν ἀνέκαθεν ἡ μονο-

τηρία. Ἄλλ' ἐν Σπάρτῃ κατὰ τοὺς ἀρχαίους χρόνους εἰς τὰς μὴ τικτούσας ἐκ τοῦ ἴδιου ἀνδρὸς ἐπεδύλλετο νὰ συνοική-
 τωσιν ἐτέρῳ χάριν παιδοποιίας. Οὐδεμία ἀντιβολία ὅτι διὰ τῆς μονογαμίας προά-
 γεται ἡ ἀποτελεσματικώτερον αἰ. κοινωνία καὶ αἰ. πολιτεία, διότι συνδέει ἀδικοῦ-
 κτως τὰς τύχας τῆς γυναίκος πρὸς τὰς τοῦ ἀνδρὸς καὶ προάγει τὴν ἐγκάρδιον τῶν γονέων στοργὴν πρὸς τὰ τέκνα. Ἡς συνέπεια ἡ προσήκουσα ἐκπαίδευσις καὶ κατάρτις τῶν τέκνων. Κώλυμα δὲ πρὸς γάμον ἀνεγνώριζον τὸ πάλαι οἱ Ἕλληνες ὡς καὶ οἱ Ἰσραῖλοι μόνον τὴν μεταξύ ἀνιόν-
 των καὶ κατιόντων συγγένειαν. Αἱ γυναῖκες ὅμως ἐθεωροῦντο πανταχοῦ ὡς ὑπο-
 θέταται τῶν ἀνδρῶν. Ὁ γάμος ἀνυψώθη διὰ τοῦ χριστιανισμοῦ, οὐ μόνον ἀνα-
 ἔλθοντας τὴν θέσιν τῆς γυναίκος ἢ ἀνα-
 κρινόντας τὴν ἰσότητά των δύο φύλων, ἀλλὰ καὶ περιορίζοντας τὴν ἄλλοτε με-
 γάλτην περὶ τὰς διαζεύξεις εὐκολίαν. Ῥω-
 μωδότησαν δὲ τὰ δόγματα τοῦ χριστι-
 ανισμοῦ διὰ τοῦ νεωτέρου Ῥωμαϊκοῦ δι-
 καίου καὶ τῶν νεωτέρων Εὐρωπαϊκῶν κοι-
 νότων.

Κατὰ τὸ Ῥωμαϊκὸν δίκαιον καὶ τὸ
 γαλλικὸν ἀστικὸν Κώδικος νομοσχέδιον
 ἐν ὑφίσταται ἔγκυρος γάμος ἂνευ ἐλευ-
 θέρης συναινέσεως τῶν συζευχθησομένων,
 διὲν δὲν ὑφίσταται ἔγκυρος γάμος καὶ διὰ
 συναινέσεως τῶν συζευχθησομένων, παρα-
 ρήσεις ἐκ βίας ἢ πλάνης· ὑπάρχει δὲ
 πάλιν, κωλύουσα τὴν ἐλευθέραν συνεί-
 κησιν, ὁσάκις συνάπτει τις γάμον μετὰ
 προσώπου, ὃ μὴ γινώσκων προσωπικῶς
 ἐκλειβόμενι ἀντὶ τοῦ προσώπου, μεθ' οὗ
 ταυτίζεται νὰ συζευχθῇ, ἢ ἄγνοεῖ ὁ εἰς
 γάμον ἐρχομενος τὴν προϋπάρχουσαν ἐ-
 κκεν ἑξωτερικοῦ ἐλαττώματος ἀπόλυτον
 τῆς ἐκπλήρωσιν τῶν συζυγικῶν χρεῶν
 ἀκανονίτητα, κατὰ δὲ τὸ Σχ. τοῦ Κώδι-
 κος καὶ ὁσάκις ἄγνοεῖ τὴν προϋπάρχου-
 σαι ἀνάτην φρενοβλάβειαν τοῦ ἐτέρου

(κατὰ τὸν Σαξωνικὸν Κώδικα), ἐπὶ δὲ ὁ-
 σάκις ἄγνοεῖ τὴν προτέραν καταδικὴν εἰς
 ποινὴν ἐγκληματικὴν μὴ ἀποτιθεῖσαν ἢ
 μὴ ἀναιρεθεῖσαν ἢ τὴν κατὰ τὴν τέλειαν
 τοῦ γάμου ἐγκυμοσύνην τῆς γυναίκος (συ-
 νωδὰ καὶ πρὸς τοὺς ἄλλους Κώδικας).

Τὸ Ῥωμαϊκὸν δίκαιον διαφέρει τοῦ Σχ-
 δίου τοῦ ἄλλ. ἀστικοῦ Κώδικος ὡς πρὸς
 τὴν νόμιμον πρὸς γάμον ἡλικίαν τοῦ
 παῖδος. Κατὰ μὲν τὸ Ρ'. Δ. ὁ ἀνὴρ δὲν
 δύναται νὰ τελέσῃ ἔγκυρον γάμον πρὸς
 τῆς συμπληρώσεως τοῦ δεκάτου τετάρτου
 ἔτους τῆς ἡλικίας αὐτοῦ κατὰ δὲ τὸ Σχέδιον
 πρὸ τῆς συμπληρώσεως τοῦ δεκάτου πέμ-
 πτου· κατ' ἀμφοτέρω δὲ ἡ γυνὴ πρὸ τῆς
 συμπληρώσεως τοῦ δωδεκάτου ἔτους τῆς
 ἡλικίας αὐτῆς. Δύνανται ὅμως κατὰ τὸ
 Ῥωμαϊκὸν δίκαιον τὰ ἀνθηὰ πρόσωπα νὰ
 συνάψωσι μνηστείαν, ἥτις μεταβάλλεται
 εἰς γάμον, ἐὰν οἱ μνηστευσάμενοι ἐπιμείνω-
 σιν εἰς τὴν θέλησιν αὐτῶν μέχρι τῆς
 ἡβῆς.

Κατὰ τὸ Σχέδιον (βάσιν ἔχον τοὺς
 νεωτέρους κώδικας) ὁ μὴ πληρώσας τὸ
 εἰκοστὸν πέμπτον ἔτος οὐδ' ἢ ἢ μὴ πλη-
 ρώσας τὸ εἰκοστὸν πρῶτον ἔτος θυγά-
 τρη δὲν δύναται νὰ συνάψωσι γάμον, μὴ
 συναινούντων τῶν γονέων αὐτῶν δια-
 φωνούντων δὲ τυχόν αὐτῶν, ἢ θέλησις
 τοῦ πατρὸς ὑπερισχύει. Μὴ ζῶντος δὲ ἢ
 μὴ δυναμένου νὰ δηλώσῃ τὴν θέλησιν
 αὐτοῦ τοῦ ἐτέρου τῶν γονέων, ἀρκεῖ τοῦ
 ἐτέρου ἢ συναινέσεως· ἀμφοτέρων δὲ μὴ
 ζώντων ἢ ἀποποιούντων νὰ δηλώσωσι
 τὴν θέλησιν αὐτῶν, ἀναπληροῦσιν αὐτοὺς
 οἱ πάπποι καὶ μέμμει (ὑπερισχόντων
 τῶν πάππων), ἐν ἑλλείψει δὲ καὶ αὐτῶν
 οἱ κατιόντες καὶ αἱ κατιούσαι δὲν δύναν-
 ται νὰ συνάψωσι γάμον πρὸ τῆς συμ-
 πληρώσεως τοῦ εἰκοστοῦ πρῶτου ἔτους ἂ-
 νευ συναινέσεως τοῦ συγγενικοῦ συμβου-
 λίου. Κατὰ δὲ τὸ Ῥωμαϊκὸν δίκαιον τὰ
 μὴ χειραφετηθέντα τέκνα ὡς διατελοῦντα
 ὑπεξούσια, οἰανόποτε ἡλικίαν καὶ ἂν

φέρωσι, δὲν δύνανται νὰ συνάψωσι γάμον ἄνευ τῆς συναίνεσεως τοῦ πατρὸς· ἐκ τούναντίου οἱ χειράφεται δύνανται. Κατ' ἐξαιρέσιν αἱ θυγατέρες, καίπερ χειράφεται, δὲν δύνανται νὰ συνάψωσι γάμον πρὸ τῆς συμπληρώσεως τοῦ εἰκοστοῦ πέμπτου ἔτους ἄνευ τῆς πατρικῆς συγκαταθέσεως· ἐν ἐλλείψει δὲ πατρὸς ὀφείλουσι πρὸ τῆς συμπληρώσεως τοῦ ἔτους τούτου νὰ ζητήσωσι καὶ τὴν συμβουλευτὴν τῆς μητρὸς περὶ τοῦ γάμου, ἐν θέλουσι νὰ συνάψωσι.

Τὸ Σχέδιον τοῦ Κώδικος περιέλαθεν ἐν ἄρθρῳ 143 τὰ κατὰ τοὺς ἰσχύοντες ἐκκλησιαστικούς ὁρισμούς κωλύματα εἰς γάμον λόγῳ συγγενείας καὶ ἀγχιστείας ἐπὶ μόνῃ τῇ προσθήκῃ ὅτι «ὁ ἐπίσκοπος δύναται νὰ συγχωρήσῃ τὸν γάμον τοῦ πέμπτου καὶ ἑκτοῦ βαθμοῦ τῶν ἐξ αἵματος καὶ ἐξ ἀγχιστείας συγγενῶν.» Θεωροῦμεν κατὰ τοῦτο ἐλαττωματικὸν τὸ νομοσχέδιον. Τὸ κατὰ τὴν ἐκκλησίαν μέχρι τετάρτου βαθμοῦ κώλυμα τοῦ γάμου καθιέρωσεν ὁ δὲ κανὼν τῆς ἐν ἔτει 692 Οἰκουμενικῆς Πενθέκτης Συνόδου, ἐν ᾧ τὸ κατὰ τὸν πέμπτον καὶ ἑκτὸν βαθμὸν κώλυμα τοῦ γάμου εἰσῆλθῃ διὰ πράξεων τῶν Πατριάρχων, ἃς ἐκύρουν καὶ οἱ Βυζαντινοὶ αὐτοκράτορες. Ἀφοῦ λοιπὸν τὸ τελευταῖον κώλυμα δὲν στηρίζεται εἰς ἀποφάσιν Οἰκουμενικῆς Συνόδου, νομίζομεν ὅτι δὲν ἔπρεπε νὰ ἀρτηθῇ ἀπὸ τῆς κρίσεως τοῦ ἐπισκόπου ἐπὶ προκλήσει ἀφύκτου σκανδάλου ἢ ἐκάστοτε ἄρσις τοῦ κωλύματος, ἀλλὰ νὰ ἐπιτραπῇ ὀριστικῶς ὁ γάμος μεταξὺ συγγενῶν πέμπτου καὶ ἑκτοῦ βαθμοῦ κατὰ τὸ παράδειγμα καὶ τῆς βωσσιτικῆς νομοθεσίας.

Καὶ κατὰ τὸ Ῥωμαϊκὸν δίκαιον ἐπετρέπετο εἰς τὸν σύζυγον τοῦ ἐτέρου τῶν μελλονύμφων τὸ δικαίωμα τοῦ ἀνακόπτειν τὴν τέλεσιν τοῦ γάμου· ἀλλ' ἐν τῷ Σχεδίῳ τοῦ ἀστικοῦ Κώδικος κατὰ τὸ παράδειγμα τῶν ἄλλων Εὐρωπαϊκῶν Κω-

δικῶν περιελήφθη κεφάλαιον ὁλόκληρον περὶ ἀνακοπῆς κατὰ τῆς τέλεσεως τοῦ γάμου. Κατὰ τὰς ἐν αὐτῷ διατάξεις ἰδύνανται νὰ ἀνακόψωσι τὴν τέλεσιν μελειτουργοῦ γάμου οὐ μόνον ὁ σύζυγος τοῦ ἐτέρου τῶν μελλονύμφων, ἀλλὰ καὶ ἡ νεκα παντὸς νομίμου κωλύματος οἱ γονεῖς καὶ ἐν ἐλλείψει γονέων οἱ πρὸς πατρίκα καὶ μητρός πάπποι καὶ μᾶμμαι καὶ ἐν ἐλλείψει αὐτῶν οἱ λοιποὶ ἀνιόντες, οἱ ἀδελφοί, καὶ αὐτὸς ὁ ἐπίτροπος τοῦ τυγχόντος ἀντλήκου μελλονύμφου, ἐπὶ δὲ ὁ Εἰσαγγελεύς· 2) οὐ μόνον ἡ ἑρεσις κατὰ τῆς ἀπορρίπτουσης τὴν ἀνακοπὴν ἀποφάσεως, ἀλλὰ καὶ αὐτὴ ἡ αἴτησις ἀναίρεσεως ἔχει ἀστυαλτικὴν δύναμιν. Ἀλλὰ διὰ τῆς καθιερώσεως τῶν διατάξεων πρὸς ἀποτροπὴν γάμου τινὸς ἀπηγορευμένου χορηγεῖται τὸ μέσον τῆς παρεμποδίσεως ἢ μᾶλλον τῆς ματαιώσεως πλείστων ἔσων νομίμων γάμων. Ἀφοῦ διὰ τῶν ἐπιζομένων ἐν τῷ ἀστικῷ Κώδικι διατυπώσεων πρὸς τέλεσιν γάμου ἀσφαλίζεται παντελῶς ἡ γνωστοποίησις τοῦ τυχόντος ἀπάρχοντος κωλύματος εἰς τὸν ἀρχιερεῖα, ὅστις ἄλλως δύναται νὰ ἀπαιτήσῃ κατὰ τῶν μελλονύμφων καὶ μαρτυρικὸν πιστοποιεῖν ἔχον ἔνοσκον ὁμολογίαν τεσσάρων μαρτύρων περὶ τῆς ἐλλείψεως κωλύματος, οὐδεμίαν ἀνάγκη νὰ χορηγῇται εἰς τοὺς ἀδελφούς καὶ τοὺς θείους καὶ τὸν Εἰσαγγελεῖα τὸ μέσον τῆς διὰ τῆς ἀνακοπῆς παρεμποδίσεως τοῦ γάμου ἐπὶ τῷ κωλύματι κωλύματος· ἀλλ' ἐν θεωρηθῇ τοῦτο πρῶτον, οὐδεμίαν τοῦλάχιστον ἀνάγκη νὰ χορηγῇται αὐτοῖς καὶ τὸ δικαίωμα τῆς προσφυγῆς εἰς τὸ Ὑφετεῖον καὶ τὸν Ἀρειὸν Πάγον κατὰ τῆς ἀπορρίπτουσης τὴν ἀνακοπὴν ἀποφάσεως.

Κατὰ τε τὸ Ῥωμαϊκὸν δίκαιον καὶ τὸ Σχέδιον τοῦ ἐλληνικοῦ ἀστικοῦ Κώδικος ὁ σύζυγος, οὐ ἢ πρὸς γάμον συναίνεσιν ἀπέβρεν ἐκ βίας ἢ ἐκ πλάνης, δικαιούται νὰ ἐγείρῃ ἀγωγὴν περὶ ἀκυρώσεως

τοῦ γάμου. Ἄλλ' ἐξαφανίζεται ἡ ἀκυρώσις διὰ νέας αὐτοῦ συναίνεσεως ῥητῆς καὶ ἐλευθερίας. Κατὰ τὸ Σχέδιον τοῦ Κώδικος καὶ μόνη ἡ τρίμηνος συνοίκησις τοῦ ἐξαναγκασθέντος ἢ πλανηθέντος συζύγου μετὰ τὴν ἀνάληψιν τῆς ἐλευθερίας αὐτοῦ ἢ τὴν ἀναγνώρισιν τῆς πλάνης αὐτοῦ καλύπτει τὴν ἀκυρότητα, ἐὰν ἡ πλάνη συνίσταται εἰς τὸ ἐκλαμβάνειν τὸ τοκεστὸν ὡς ἄλλο ἢ τὸ ἀγνοεῖν τὴν περὶ αὐτοῦ καταδικὴν εἰς ἐγκληματικὴν ποινὴν. Παραγράφεται δὲ κατὰ τὸ Σχῆδιον τοῦ Κώδικος ἡ ἀγωγή μετὰ πέντε μὲν ἔτη ἀπ' ἧς ὁ συζυγὸς ἐξήχθη τῆς πλάνης ἐν τοῖς ἄλλοις θέμασι, μετὰ τρεῖς δὲ μῆνας ἀπὸ τῆς γνώσεως τοῦ τοκεστοῦ. ὡς λόγος ἀκυρώσεως εἶναι ὅτι ἡ γυνὴ ἢ ὁ ἄνθρωπος ἐξ ἄλλου ἀνδρός κατὰ τὴν τέλει τοῦ γάμου. Δικαιοῦται νὰ ἐγείρῃ ἀγωγήν περὶ ἀκυρώσεως τοῦ γάμου καὶ ὁ ἀνὴρ, οὗ τὴν ἀναγκαίαν ἢ συναίνεσιν πρὸς τέλει τοῦ γάμου, διὰ τὴν ἔλλειψιν τῆς συναίνεσεως ταύτης. Δὲν εἶναι ὅμως αὕτη ἀκτὴ, ἐὰν ὁ γάμος ἐγκριθῇ ὑπ' αὐτοῦ ὡς ἢ σιωπηρῶς, ἢ λυθῇ, κατὰ δὲ τὸ Σχῆδιον καὶ ἂν ὁ συζυγὸς, ὑπὲρ οὗ ἦν ἀναγκαία ἢ συναίνεσις, συμπληρώσῃ τὴν δικαίαν, καθ' ἣν δύναται νὰ συνάψῃ γάμον ἄνευ συναίνεσεως τοῦ προσβάλλοντος αὐτοῦ, ἢ παρῆλθεν ἕτος ἀπ' ἧς γνωρίζῃ αὐτὸν ἢ τέλει τοῦ γάμου. (Ἴδε καὶ Γάμος ἀποτελέσματα. Γάμοι μικτοί).

Θ. Ν. Φλογαίτης

Γάμος. (Ἀδικήματα περὶ τὸν γάμον). Ὁ ποινικὸς ἡμῶν νόμος ἀδικήματα περὶ τὴν σύναψιν τοῦ γάμου ἢ, ὡς ἀποκαλεῖται αὐτὰ, προσβολὰς ἀφωρώσεως τὸν γάμον θεωρεῖ 1) τὴν δι' ἀπάτης σύναψιν γάμου, 2) τὴν διὰ βίας ἢ ἀπειλῶν τῶν γονέων ἢ ἐπιμελητῶν σύναψιν γάμου καὶ 3) τὴν παρὰλειψιν τῆς τελέσεως τοῦ γάμου διὰ τοῦ ἀρμοδίου ἡγεμόρου.

Καὶ δι' ἀπάτης μὲν σύναψιν

γάμου ὀνομάζει τὴν σύναψιν ἀκύρου γάμου δι' ἐπεπίτηδες ψευδοῦς παραστάσεως ἢ ἀλλοιώσεως τῶν γεγονότων τῶν ἀπαραιτήτων εἰς τὴν σύστασιν ἐγκύρου γάμου, οἷον τὴν σύναψιν γάμου διὰ τῆς προκλήσεως συναίνεσεως τῶν εἰς γάμον συνερχομένων ἐπὶ τῇ ψευδεῖ παραστάσει τῆς ταυτότητος αὐτῶν ἢ θατέρου αὐτῶν, ἔτι δὲ καὶ τὴν πρὸς σύναψιν γάμου ἀποσιώπησιν τῶν νομίμων κυλυμάτων τοῦ γάμου, τῶν γνωστῶν εἰς τὸν ἀναπειθόντα τὸν ἕτερον πρὸς σύναψιν αὐτοῦ. Τιμωρεῖται δ' αὕτη διὰ φυλακίσεως τοῦλάχιστον ἑξ μηνῶν. Ἄλλ' ἡ καταδίωξις πρὸς τιμωρίαν ἐπιτρέπεται μόνον ἐπὶ τῇ ἐγκλήσει τοῦ παθόντος ἢ τῶν νομίμων αὐτοῦ ἀντιπροσώπων, ἀφού πρότερον ὁ γάμος ἀκυρωθῇ τελεσιδικίως ὑπὸ τῶν πολιτικῶν δικαστηρίων (Ποιν. νόμου ἀρθρ. 359).

Ἡ δὲ διὰ βίας ἢ ἀπειλῶν σύναψις γάμου, ἀπὸ ἄλλων μὲν προσώπων προερχομένη, τιμωρεῖται κατ' ἄλλας διατάξεις τοῦ ποινικοῦ νόμου κατὰ τὰς συνοδευούσας αὐτὴν ἄλλας περιστάσεις, (οἷον κατὰ τὴν περὶ ἀπαγωγῆς διάταξιν τοῦ ἀρθροῦ 331 ἢ κατὰ τὴν περὶ παρανόμου βίας καὶ ἀπειλῆς τοῦ ἀρθρ. 330). Ἄλλ' εἰδικῶς ἀδικήμα περὶ τὸν γάμον χαρακτηρίζεται καὶ τιμωρεῖται διὰ φυλακίσεως τὸ πολὺ τριῶν μηνῶν ὑπὸ τοῦ ἀρθροῦ 360 τοῦ ποινικοῦ νόμου ἢ διὰ βίας ἢ συνεχῶν ἀπειλῶν ἐξαναγκάσεως τῶν ὑπὸ τὴν ἐξουσίαν αὐτῶν εἰς γάμον ὑπὸ τῶν γονέων, ἐπιμελητῶν ἢ ἐπιτρόπων αὐτῶν (Ποιν. νόμου ἀρθρ. 360). Τιμωρεῖται δὲ καὶ αὕτη, ἀφού πρότερον ἀκυρωθῇ τελεσιδικίως ὁ γάμος ὑπὸ τῶν πολιτικῶν δικαστηρίων· ἀλλὰ πρὸς καταδίωξιν τῶν ἐνόχων δὲν ἀπαιτεῖται ἐγκλήσις τοῦ παθόντος.

Ἡ δὲ παρὰλειψις τῆς τελέσεως τοῦ γάμου διὰ τοῦ ἀρμοδίου ἡγεμόρου, ἣν τιμωρεῖ τὸ ἀρθρ. 361 τοῦ Ποιν. νόμου ὡς πλημμέ-

(καν. 13.), εἰ καὶ ὁ πολιτικός νόμος ἀνέ-
 ρχεται καὶ ἀναγνωρίζει τὸν τοιοῦτον γά-
 μον Φιντίας Νομοκ. κερ. 17.) ἀπαγ-
 γέλλει δὲ μόνον στερήσεις τινὰς δικαιωμά-
 των ἢ ἐκπτώσεις ἀπὸ τοιούτων τοῦ αἰ-
 ρετικοῦ συζύγου (Κρασσά, § 44, σημ. 12
 τ. 77). Περὶ δὲ τῶν σχισματικῶν δὲν ἄ-
 παντὶ διάταξις ἐν τοῖς ἐκκλησιαστικοῖς
 κειμένοι ἀπαγορεύουσα ὡς ἄθεσμον τὸν
 πρὸς τοὺτους γάμον τῶν ὁρθοδόξων. Ὡς
 σχισματικοὶ δὲ ἔδει νὰ θεωρηθῶσιν οἱ δυ-
 τικοὶ καὶ οἱ διαμαρτυρούμενοι, κατὰ τὴν
 ἑωυτέρω ἐκτεθεῖσαν διάκρισιν, ἅτε ἀπο-
 στρέφοντες τῆς Καθολικῆς Ἐκκλησίας.
 Ἀε' ἡς μάλιστα καὶ σταυροφορία: κατέ-
 στησαν στενωπότεραν τὴν πρὸς τοὺς φράν-
 κους ἐπιμέλειαν καὶ οἱ πρὸς τοὺς δυτικούς
 γάμους ἐπέβησαν συχνότεροι καὶ συνηθέ-
 πτεροι, ὥστε οὐ μόνον κατὰ τὴν ἀποτέ-
 λει ἀνατολὴν συνήπτοντο τοιοῦτοι, ἀλλὰ
 καὶ ἐν αὐτῇ τῇ Πελοποννήσῳ, ὅτε διετέ-
 λετο τὸ κράτος τῶν Ἑννετῶν (Δὲ Βιά-
 ζη αὐτοῦ, σελ. 619), τοὺτους ἤνεχτο
 καὶ ἀνεγνώριζεν ἡ ἀνατολικὴ Ἐκκλησία
 καὶ ὁ πολιτικός νόμος, ἀπαιτῶν μόνον
 εἰς τὰ τέκνα ἀνατρέφωσιν ἐν τῇ ὁρθο-
 δόξῳ πίστει (N. 12 καὶ 18 § 1, K. (1.
 δ.). Ἐπὶ τοσοῦτο δὲ ἡ ἐπιμέλεια αὕτη ἐ-
 λύθη κατὰ τοὺς χρόνους τῶν σταυρο-
 πολεμῶν, ὥστε καὶ νέα φυλὴ ἐκ ταύτης
 περικυψεν, ἡ τῶν Βασμουλλίων ἢ Γασμου-
 λίων (Galli—mulus) ἐξ ἀθεμάτων συνδέ-
 σιμων γάλλων πρὸς γραικίδας (I. Γιω-
 μαννὸν, Γραικισμὸν, Ζωρξή, ἐν Κερκύρα,
 1870, σελ. 53 καὶ σημ. 21).

Καὶ εἰνε μὲν ἄλλῃ, ὅτι τὰ πολιτικὰ
 καὶ συλλετικά μίση καὶ ὁ περὶ κατοχῆς
 τῆς Καθολικουσύτης ἁγῶν μεγάλως ἐπέ-
 βάρυνεν, ἵνα καταστῇσιν τὸ σχίσμα βα-
 ρύτερον. Ἄλλ' ἀμφίβολον μένει, εἰν οἱ
 πρὸς τῆς δυτικῆς Ἐκκλησίας προσδεύοντες
 δύνανται νὰ θεωρηθῶσι κανονικῶς ὡς αἰ-
 ρετικοὶ ἢ ὡς ἐν αἰρετικῶν μόρῃ τεταγμέ-
 νοι ὑπὸ τῆς Ἀνατολικῆς Ἐκκλησίας,

διότι οὐδεμία συνοδικὴ πρᾶξις ἐκήρυξεν
 αὐτοὺς τοιούτους, («οὐδ' αὐτοὶ ὡς αἰρε-
 σιώται ἀπόκλητοι δημοσίᾳ γεγόνασι.»
 Δημητρίου τοῦ Χιωματιανοῦ, Ἀπόκρισις,
 Συντ. I. K. B. 1. σ. 695), μόνον δ' ἐν
 τῷ προίοντι ἀνταγωνισμῷ τῶν δύο ἐκ-
 κλησιῶν καὶ ἐν τοῖς ἐκ τούτου γεννηθεῖσι
 μίσεσι δύναται νὰ ζητηθῇ ὁ λόγος, δι' ὃν
 οἱ δυτικοὶ ἔσθασαν νὰ λογίζωνται παρὰ
 τοῖς ὁρθοδόξοις ἐν αἰρετῶν αἰρετικῶν, ὥστε
 καὶ ὁ Πατριάρχης Κωνσταντινουπόλεως
 Κυρίλλος Γ' ἐν ἔτει 1756 δι' ὅρου, ὃν
 συνυπέγραψαν καὶ οἱ Πατριάρχαι Ἀλε-
 ξανδρείας καὶ Ἱερουσαλὴμων, προκειμένου
 περὶ τῶν μὴ κατὰ τοὺς κανόνας βαπτίζο-
 μένων, ἀποκαλεῖ τοὺς τάναντία ἐπιτε-
 λούντας αἰρετικούς, ἄλλ' οὐδὲν περὶ γά-
 μου ἀποφαίνεται (Συντ. I. K. Γ'. σ.
 614).

Τὸ αὐτὸ ὅμως δὲν δύναται νὰ ῥηθῇ,
 καὶ περὶ τῶν διαμαρτυρουμένων λουθηρα-
 νῶν καὶ καλθινιστῶν, οἵτινες ἀποσχίσθη-
 ντες τῆς ῥωμαϊκῆς ἐκκλησίας, ἰδίως ἀπε-
 τέλεσαν ἐκκλησίαι: διότι αἱ δύο ἐν ἔτει
 1638 καὶ 1642 συνελθούσαι ἐν Κωνσταν-
 τинуπόλει Σύνοδοι, καὶ καταδικάσαι τὰ
 δόγματα τοῦ Πατριάρχου Κωνσταντινου-
/> πόλεως Κυρίλλου τοῦ Λουκάρεως ὡς αἰ-
 ρετικά, ὡς τοιαυτὴν ἐκήρυξαν καὶ τὴν
 τοῦ Λουθήρου καὶ Καλθίνου διδασκαλίαν
 (Κρασσά, αὐτοῦ, σελ. 78). Οὐχ ἤττον
 καὶ μετὰ τὸν ὅρον τοῦ Κυρίλλου, οἱ μι-
 κτοὶ γάμοι μεθ' ἑτεροδόξων δὲν ἔπαυσαν,
 ἀνεκτοὶ πού μὲν γινόμενοι ὑπὸ τῆς ἐκ-
 κλησίας, κατὰ χάριν καὶ συγκατάθεσιν,
 ἅτε ἐπιβαλλόμενοι ἐκάστοτε ὑπὸ τῆς ἀνάγκης
 τῆς ἀσκήσεως ἀναπτυσσομένης ἐπι-
 κοινωνίας τῶν λαῶν, ἀλλὰ καὶ ὑπὸ
 τοῦ πολιτικοῦ νόμου ἀνεγνωρισμένοι ὡς
 ἐν τῇ ἐυδοξίᾳ Ἰωσίου, ἐν Αὐστρίᾳ, ἐν
 Ἑπτανήσῳ. (Πρὸς εὐρύτεραν μελέτην τοῦ
 θέματος παραπέμπομεν εἰς τὰ ἐξῆς συγ-
 γράμματα: Glasson, Le mariage et le
 divorce dans les principaux pays de

l'Europe, Paris, 1880. Friedberg, Das Recht der Eheschliessung in Seiner geschichtlichen Entwicklung — Guillaume, Lemariage en droit international, Bruxelles, 1894 — καὶ Ἰερωμέου, αὐτόθι, Γ'. σελ. 15).

Καὶ ὅπου μὲν ὡς συστατικὸν τοῦ γάμου κρατεῖ ἡ ἱεροτελεστία, γεννᾶται ζήτημα κύρους τοῦ γάμου τὸ τοῦ εὐλογοῦντος ἱερέως δόγμα, διότι ἀνεκτικωτέρα ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ δεικνύται ἡ ἡμετέρα ἐκκλησία ἀναγνωρίζουσα, εἰ καὶ οὐχὶ κατὰ κανόνα, τὴν εὐλογίαν τῆς δυτικῆς Ἐκκλησίας, ἀμειλικτοτέρα δὲ ἡ δυτικὴ, μάλιστα μετὰ τὰ ἐν ἔτει 1861 ἐπὶ τῇ ψήφισι τοῦ περὶ μικτῶν γάμων νόμου διατρέξαντα, περὶ ὧν κατωτέρω. Ὅπου ὅμως ὁ νόμος ἐκανόνισε τὰ τῶν μικτῶν γάμων, ἐν συνεννοήσει μάλιστα πρὸς τὴν Ἐκκλησίαν, τὰ πράγματα βαίνουν ἐκπροσκόπως, ὡς ἐν Ἑπτανήσῳ μέχρι τῆς ἀφροσιώσεως, ἐν Ῥωσίᾳ καὶ Αὐστρίᾳ. (Guillaume, αὐτόθι, Κεφ. Γ'. §§ 2 καὶ 15 σελ. 378 καὶ 468).

Ἡ ἐν Τριδέντῳ Σύνοδος (1545) ἐπὶ ταῖς παραστάσεσι τῆς Ἑνετικῆς Δημοκρατίας ἐπέτρεψεν, ἐν ταῖς κατὰ τὴν ἀνατολὴν κτήσεις αὐτῆς, τοὺς μικτοὺς γάμους λατίνων καὶ ὀρθοδόξων, ὑπὸ τὸν ὅρον τῆς εὐλογίας τοῦ γάμου ὑπὸ ἱερέως τοῦ δόγματος τοῦ ἀνδρὸς καὶ τῆς ἀνατροφῆς τῶν τέκνων ἐν τῷ θρησκευματι τούτῳ. Ἐντεῦθεν δὲ καὶ ἡ Ἑνετικὴ Σύγκλητος ἐξέδωκεν ἄλλεπάλληλα θεσπίσματα συμφώνως τοῖς ὑπὸ τῆς Τριδεντινῆς Συνόδου κεκανονισμένοις, οἷα τὸ τῆς 12 Ἀπριλίου 1581, τῆς 30 Ἰουλίου 1593, τῆς 9 Αὐγούστου 1599, τῆς 24 Ἰουνίου 1662 καὶ τέλος τῆς 12 Ἀπριλίου 1710, ἐν ᾧ μνημονεύεται μόνον τὸ προηγούμενον τῆς 30 Ἰουλίου 1593 (Pojago, Leggi municipali delle isole Jonie, Corfù, 1846, T. Β'. σ. 435). Τὸ θεσπίσμα δὲ τοῦτο (Terminazione) περιέλαμβανε καὶ

ἄλλας διατάξεις, περὶ κλήρου καὶ διαγίου, ἀφορώσας εἰς τοὺς ἐν Πελοποννήσῳ καὶ τὰς νήσους τῆς ἀνατολῆς ὑπακούοντες τῆς Γαληνοτάτης Δημοκρατίας (Δεληβιάζης, αὐτόθι, σ. 714, καὶ Λούντζης, αὐτόθι, σ. 100). Ἡ ἐνετικὴ κυβέρνησις εἰς τὰς ἐπίρρωσιν τῆς ἰσχύος αὐτῆς ἐν ταῖς κατὰ τὴν ἀνατολὴν κτήσεσιν αὐτῆς πρὸς παντὶ ἀποβλέπουσα, ἐν δευτέρᾳ μορφῇ ἐπέθετο τὰ θρησκευτικὰ ζητήματα· ὅθεν πρὸς τὰς γραικοὺς ὑπακόους τῆς ἐδουλωμένης ἐν πᾶσι τοῖς ἀφορώσιν εἰς τὴν θρησκείαν αὐτῶν, ὑποχρυσάσα ἢ καταστέλλουσα τὸ ὑπερφύλλον τῶν ἀξιώσεων τῶν λατίνων ἐπισκόπων, οἵτινες ἐζήτουν νὰ καθυστερήσωσι καὶ νὰ ἐκρωμαίσωσιν, εἰ δυνατόν, τὸ ἐγγύριον στοιχεῖον. Εἰς τοιοῦτον πνεῦμα συμβιβασμοῦ ἀποδοτέον καὶ τὰς πόλεις Τριδεντινὴν Σύνοδον παραστάσει τῆς Ἑνετικῆς Συγκλήτου, καὶ τὰ κατὰ τὴν ἐκδοθέντα θεσπίσματα περὶ μικτῶν γάμων. Κατὰ τὸ τελευταῖον θεσπίσμα τοῦ 1710 ἐπὶ τῶν γάμων μεταξύ γραικῶν καὶ λατίνων, κρατεῖται τὸ θεσπίσμα τῆς Συγκλήτου τῆς 30 Ἰουλίου 1593, καὶ οἱ τοιοῦτοι γάμοι δὲν κωλύονται· ἀλλὰ καὶ δὲ οἱ ἐκάτερος τῶν συζύγων ἀκολουθεῖ τῇ ἰδίᾳ αὐτοῦ δόγματι, τὰ δὲ τέκνα ἀνατραφῆσονται ἐν τῷ δόγματι τοῦ πατρὸς. Ἡ ἱεροτελεστία ἐξαρτάται· ἐκ τοῦ δόγματος τοῦ ἀνδρὸς· μήτε ὁ γραικὸς ἱερεὺς εὐλογεῖται λατίνον, μηδὲ ὁ λατίνος ἱερεὺς γραικόν, ἀνευ πιστοποιητικοῦ ἐλευθέρας καταστάσεως. Καὶ ἐπὶ διαζυγίων κατεστάντω ἡ διωδικία τοῦ ἱεράρχου τοῦ δόγματος καθ' ὃ, συνωδὰ τοῖς ἀνωτέρω, τῇ λογῇ ἢ γάμους. — Τὸ θεσπίσμα δὲ τοῦτο ἔσχευεν, οὐ μόνον ἐν Ἑπτανήσῳ ἀλλὰ καὶ ἐν Πελοποννήσῳ καὶ κατὰ τὰς λοιπὰς ἐν τῇ ἀνατολῇ ἐνετικὰς κτήσεις (Δεληβιάζης, αὐτόθι).

Μετὰ τὴν ἀποκατάστασιν τῶν πραγμάτων ἐν Ἑλλάδι, τὸ ἐν τῇ ἀνατολικῇ ἐκκλησίᾳ καθεστὼς ἐξηκολούθησε διαπαντός

καὶ τὰ τῶν μικτῶν γάμων, ἥτοι συνή-
 ταντα τοιοῦτοι καὶ ἐν Ἑλλάδι, κατ' ἀ-
 ρχὴν τῆς ἐκκλησίας, ἥ κατὰ χάριν καὶ
 συγκοινωνίαν αὐτῆς· ἀλλὰ τῆς ἀστικῆς
 καθέσεως καὶ διατάξεις καθίστων προβλη-
 ματικά τῶν τέκνων τὰ δικαιώματα καὶ
 τὸ κύρος τῶν τοιούτων γάμων παρίστατο
 διεμβόλον διὰ τὸ ἀσφές καὶ ἀμφίροπον
 τῶν ἐκκλησιαστικῶν κειμένων. Τὴν κα-
 τήστιν αὐτὴν ἔχουσα ὑπ' ὄψιν ἡ Κυ-
 βέρνησις, ὑπουργούσης τῆς Δικαιοσύνης
 τοῦ μακαρίτου Ποτλῆ, γνωστοῦ, εἶπερ τις
 καὶ ἄλλος, τῆς ἐκκλησιαστικῆς νομοθεσίας,
 ἥ ἐνανχὸς εἶχεν ἐπιχειρήσῃ, μετὰ τοῦ
 μακαρίτου Ἰάλλῃ τὴν γνωστὴν Συλλο-
 γήν, προεκάλεσε τὸν ἀπὸ 10 Αὐγούστου
 1861 ΝΟΖ' νόμον, καλ' ἐν ἐπετρέπετο
 μικτοὺς γάμους μετὰ τῶν ἀνιχνύων εἰς
 τὴν ἀνατολικὴν ὀρθόδοξον ἐκκλησίαν καὶ
 τῶν εἰς τὰ λοιπὰς χριστιανικὰς ἐκκλη-
 σίας ὑπαγομένων, ἐὰν ὁ ἐτεροδόξος σύζυ-
 γος εἶδεν ἐνώπιον τοῦ εἰρηνοδικείου τοῦ
 τόπου τῆς τελέσεως τοῦ γάμου τὴν διὰ
 χειρὸς ὑπόσχεσιν (ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ ἡ
 ὑπόσχεσις ἔπρεπε νὰ δοθῇ ἐνώπιον τοῦ
 Προέδρου), ὅτι τὰ ἐκ τοῦ γάμου τέκνα θέ-
 λουσι βαπτισθῇ καὶ ἀνατραφῇ κατὰ τὴν
 ἀνατολικὴν ὀρθόδοξον πίστιν. Ἡ παρά-
 θεσις τῆς ὑποσχέσεως ταύτης ἐτιμωρεῖτο
 κατὰ τὸ ἀρθρον 270 τοῦ Ποιν. Ν. διὰ
 φυλάξεως ἐξ μηνῶν. Ἡ ἐπὶ πλέον τοῦ
 νόμου ἀναβολὴ τῆς ἐκτελέσεως τῆς ὑπο-
 σχέσεως ταύτης ἐλογίζετο ὡς ἀθέτησις
 αὐτῆς. Πάντες οἱ πρὸ τοῦ νόμου τούτου
 μικτοὶ γάμοι, οἱ ὑπὸ ἱερέως ὀρθοδόξου ἐυ-
 λογηθέντες, ἐκηρύσσοντο ἔγκυροι, καὶ ἂν
 ἂνευ ἀδείας τοῦ ἀρχιερέως ἐτελέσθησαν.
 Ἀλλ' ὁ νόμος αὗτος, ἅμα ψηφισθεὶς, ἐκί-
 νησε τὸν χόλον τῆς ἐν Ἑλλάδι δυτι-
 κῇ ἐκκλησίᾳ, ἥτις προεκάλεσε τὴν παρ-
 εμβασιν τῆς γαλλικῆς κυβερνήσεως, θε-
 ωρουμένης κατὰ τὰ ἀνέκθεον καθεστῶτα
 τῆς προστασίας τῶν καθολικῶν ἐν τῇ ἀ-
 νατολίᾳ, προδοτικῇ δὲ διακρίνωσις ἐπα-
 νελθόντων, ὅθεν ὑπουργεῖται ὑπὸ τοῦ ἐνταῦθα γὰλ-
 λου πρεσβευτοῦ Βουγέ, ἐν ἣ, ἐπικαλου-
 μένη τῇ γαλλ. κυβέρνησις τὰ ἐν Λονδίῳ
 πρωτόκολλα (πρωτόκ. 3 Φεβρ. 1830,
 ἐν Λονδίῳ. — Ἀνακοίνωσις τῶν τριῶν
 Πρέσβεων τῆς Ἀγγλίας, Γαλλίας καὶ
 Ῥωσσίας πρὸς τὸν Κυβερνήτην τῆς Ἑλ-
 λάδος τῶν πρωτοκόλλων τῆς 3ης Φεβρ.
 1830 γενομένη ἐν Ναυπλίῳ τὴν 27ην
 Μαρτίου (8 Ἀπριλίου) 1830—Πρωτό-
 κολλον 1 Ἰουλίου 1830, ἐν Λονδίῳ) Συλ-
 λογῇ Α. 1, Σούτσου, 1858, σελ. 138,
 140 καὶ 216), δι' ἃν ἡ Γαλλία παρητήθη
 ὑπὲρ τοῦ Βασιλείως τῆς Ἑλλάδος, ὡς πρὸς
 τὰς περιελθούσας εἰς αὐτὸν ἐπαρχίας, τῆς
 ἡθικῆς προστασίας, ἣν ἂν αἰώνων ἐνέ-
 σκει ὑπὲρ τῶν δυτικῶν χριστιανῶν τῶν
 εἰς τὸν Σουλτάνον ὑποκειμένων, ἐδή-
 λου, ὅτι τὴν ἔκδοσιν τοῦ νόμου τούτου
 ἐθεώρει ὡς ἀθέτησιν τῶν συνθεθειμένων
 καὶ ὅτι ἐπομένως ὡς πρὸς μὲν τοὺς καθο-
 λικοὺς ἐν γένει, ἡ γαλλ. κυβέρνησις θὰ
 ἐφῆρμε τὰ ὑπὸ τῶν περιστάσεων ἐπι-
 βεβλημένα αὐτῇ μέτρα, ὡς πρὸς δὲ τοὺς
 γάλλους ὑπηκόους ἰδίᾳ, ἐδήλου, ὅτι ἦτο
 ἀποφασισμένη νὰ μὴ ἀνεχθῇ τὴν κατὰ-
 στασιν, ἣν ὁ νέος νόμος ἐδημιουργεῖ αὐ-
 τοῖς. Ἡ ἑλλην. κυβέρνησις, ὡς εἰκός, ὑ-
 πεχώρησεν ἀπέναντι τῆς ἀπειλουμένης
 βίας, ἐν ἐπαγῇ μάλιστα καλ' ἦν καὶ τὰ
 ἐσωτερικὰ ἡμῶν πράγματα παρέχον ἀ-
 φορμὴν σκέψων τοῖς κυβερνήταις καὶ τῇ
 Βασιλείᾳ. Ἐντεῦθεν κατὰ Ὀκτώβριον
 τοῦ αὐτοῦ ἔτους ἐψηφίσθη καὶ ἐδημοσι-
 εύθη ὁ ἐπὶ νῦν ἰσχύων περὶ μικτῶν γά-
 μων ΧΨΣΤ' νόμος τῆς 15ης Ὀκτωβρίου
 1861, δι' οὗ κατηργήθη πᾶσα προγεγε-
 στέρα περὶ μικτῶν γάμων διάταξις, ἐπα-
 τράπησαν δὲ ἀπλῶς οἱ μικτοὶ γάμοι με-
 ταξὺ χριστιανῶν τοῦ ἀνατολικοῦ δόγματος
 καὶ χριστιανῶν ἄλλου δόγματος, ἐπὶ τῇ
 τηρήσει τῶν ὑπὸ τῆς ἐλληνικῆς ὀρθόδο-
 ξου ἐκκλησίας περὶ τοῦ ἀντικειμένου τού-
 του ὁρίζοντων. Ἐκκηρύχθησαν δὲ ἅδια-

δοθῇ τῷ ὑπουργεῖται ὑπὸ τοῦ ἐνταῦθα γὰλ-
 λου πρεσβευτοῦ Βουγέ, ἐν ἣ, ἐπικαλου-
 μένη τῇ γαλλ. κυβέρνησις τὰ ἐν Λονδίῳ
 πρωτόκολλα (πρωτόκ. 3 Φεβρ. 1830,
 ἐν Λονδίῳ. — Ἀνακοίνωσις τῶν τριῶν
 Πρέσβεων τῆς Ἀγγλίας, Γαλλίας καὶ
 Ῥωσσίας πρὸς τὸν Κυβερνήτην τῆς Ἑλ-
 λάδος τῶν πρωτοκόλλων τῆς 3ης Φεβρ.
 1830 γενομένη ἐν Ναυπλίῳ τὴν 27ην
 Μαρτίου (8 Ἀπριλίου) 1830—Πρωτό-
 κολλον 1 Ἰουλίου 1830, ἐν Λονδίῳ) Συλ-
 λογῇ Α. 1, Σούτσου, 1858, σελ. 138,
 140 καὶ 216), δι' ἃν ἡ Γαλλία παρητήθη
 ὑπὲρ τοῦ Βασιλείως τῆς Ἑλλάδος, ὡς πρὸς
 τὰς περιελθούσας εἰς αὐτὸν ἐπαρχίας, τῆς
 ἡθικῆς προστασίας, ἣν ἂν αἰώνων ἐνέ-
 σκει ὑπὲρ τῶν δυτικῶν χριστιανῶν τῶν
 εἰς τὸν Σουλτάνον ὑποκειμένων, ἐδή-
 λου, ὅτι τὴν ἔκδοσιν τοῦ νόμου τούτου
 ἐθεώρει ὡς ἀθέτησιν τῶν συνθεθειμένων
 καὶ ὅτι ἐπομένως ὡς πρὸς μὲν τοὺς καθο-
 λικοὺς ἐν γένει, ἡ γαλλ. κυβέρνησις θὰ
 ἐφῆρμε τὰ ὑπὸ τῶν περιστάσεων ἐπι-
 βεβλημένα αὐτῇ μέτρα, ὡς πρὸς δὲ τοὺς
 γάλλους ὑπηκόους ἰδίᾳ, ἐδήλου, ὅτι ἦτο
 ἀποφασισμένη νὰ μὴ ἀνεχθῇ τὴν κατὰ-
 στασιν, ἣν ὁ νέος νόμος ἐδημιουργεῖ αὐ-
 τοῖς. Ἡ ἑλλην. κυβέρνησις, ὡς εἰκός, ὑ-
 πεχώρησεν ἀπέναντι τῆς ἀπειλουμένης
 βίας, ἐν ἐπαγῇ μάλιστα καλ' ἦν καὶ τὰ
 ἐσωτερικὰ ἡμῶν πράγματα παρέχον ἀ-
 φορμὴν σκέψων τοῖς κυβερνήταις καὶ τῇ
 Βασιλείᾳ. Ἐντεῦθεν κατὰ Ὀκτώβριον
 τοῦ αὐτοῦ ἔτους ἐψηφίσθη καὶ ἐδημοσι-
 εύθη ὁ ἐπὶ νῦν ἰσχύων περὶ μικτῶν γά-
 μων ΧΨΣΤ' νόμος τῆς 15ης Ὀκτωβρίου
 1861, δι' οὗ κατηργήθη πᾶσα προγεγε-
 στέρα περὶ μικτῶν γάμων διάταξις, ἐπα-
 τράπησαν δὲ ἀπλῶς οἱ μικτοὶ γάμοι με-
 ταξὺ χριστιανῶν τοῦ ἀνατολικοῦ δόγματος
 καὶ χριστιανῶν ἄλλου δόγματος, ἐπὶ τῇ
 τηρήσει τῶν ὑπὸ τῆς ἐλληνικῆς ὀρθόδο-
 ξου ἐκκλησίας περὶ τοῦ ἀντικειμένου τού-
 του ὁρίζοντων. Ἐκκηρύχθησαν δὲ ἅδια-

καίτως οἱ ἕως τότε συναφθέντες μικτοὶ γάμοι. Περὶ τοῦ νόμου τούτου, ὁρθῶς ἐγράφη, ὅτι καὶ τὸ λεκτικὸν αὐτοῦ γαλλίζει, ἀντιτιθέμενον πρὸς τὸ τοῦ προηγουμένου νόμου, διότι ἡ χρῆσις τῶν ὁρῶν ἀνατολικῶν ἑστέμματος (rile oriental) καὶ Ἑλληνοκαθολικῆς ὁρθοδόξου ἐκκλησίας (eglise grecque) δὲν προσιδιάζουσιν ἑλληνικὴν συντάκτῃ καὶ γνώστῃ μάλιστα τῆς ἐκκλησιαστικῆς φρασεολογίας (Ἐφημ. δικ. Κερκύρας, αὐτῇ σελ. 146* συντάκτῃ τῆς διατριβῆς ταύτης εἶναι ὁ ἄρτι μεταστάς Ἀρχιεπίσκοπος Κερκύρας Εὐστάθιος Βουλιαμᾶς). Ὅπως ποτ' ἂν ᾖ, ἐκ τοῦ νεωτέρου τούτου νόμου δύο μόνον ἀσφαλῆ συνάγονται συμπεράσματα· α' ὅτι τοῦ λοιποῦ οἱ μικτοὶ γάμοι μεταξὺ χριστιανῶν ὁρθοδόξων καὶ ἐτεροδόξων ἐπιτρέπονται· καὶ β' ὅτι οἱ πρὸ τοῦ νόμου συναφθέντες ὁποσδήποτε μικτοὶ γάμοι κυροῦνται. Ἀλλ' εἰς τὸ ἐρώτημα, ἐπὶ τίσιν ὁροις συγχωροῦνται τοῦ λοιποῦ οἱ μικτοὶ γάμοι, ὁ νομοθέτης ἀπαντᾷ διὰ προβουλευμένης ἀοριστολογίας, ἥν, ὡς εἰκός, ἐξηγουσιν αἱ περιστάσεις ὑφ' ἃς ἐμαυρίθη ὁ νόμος· στήρουντες τὰ ὑπὸ τῆς ἑλλην. ὁρθοδόξ. ἐκκλησίας περὶ τοῦ ἀνατολικῆς ἐκκλησίας πρὸς τὸν ὁριζόμενον· (ῖ)

Ἀλλ' ὡς εἶδομεν ἀνωτέρω, τὰ περὶ μικτῶν γάμων πρὸς ἐτεροδόξους εἶναι σκοτεινὰ καὶ ἀσαφῆ ἐν τε τῷ ἐκκλησιαστικῷ καὶ τῷ ἀστικῷ δικαίῳ, ὥστε ὁ νόμος ἐν γνώσει παραπέμπει εἰς τὸ χάος· καὶ ὁὕτως χαώδῃ ὁ νόμος οὗτος ἐδημιούργησε κατάστασιν· σήμερον δ' εἶτι καὶ νῦν συζητεῖται τίνες αἱ πρὸς τὸ κύρος τῶν τοιούτων γάμων ἀπαιτούμεναι ἐκκλησιαστικαὶ καὶ διατυπώσεις. Ὑποδεικνύομεν ἀπλῶς τὸ ζήτημα, μὴ ἐπιτρέπόντων ἡμῶν τῶν ἁγίων τῆς διατριβῆς ταύτης νὰ πραγματευθῶμεν αὐτό, τοὺς δὲ βουλομένους παραπέμπομεν εἰς τὰ ἐγγύωρα συγγράμματα. Χάριν πληροφoρίας σημειοῦμεν ἐνταῦθα,

ὅτι ὁ μὲν Καλλιγᾶς φρονεῖ, ὅτι ἀπαιτεῖται ἄδεια τοῦ ἀρχιερέως (ὃ φαίνεται συμφωνῶν καὶ ὁ Παπαρρηγόπουλος) καὶ εὐλογία παρὰ ἱερέως τῆς ὁρθοδόξου ἐκκλησίας (περὶ οὗ δὲν ἀποφαίνεται ῥητῶς Παπαρρηγόπουλος, πλὴν ἐὰν δεχθῇ τὸ ὅτι τῇ ἁδείᾳ πρόσκειται ἀναγκαιῶς καὶ ὑπὸ τοῦ ἱερέως τοῦ λαθόντος τὴν ἐπισκοπικὴν ἄδειαν εὐλογία, ὅπερ ἄλλοις συνωλογοῦν ὁ Παπαρρηγόπουλος ἐν τῇ ταύτῃ Κρασσᾷ Κρίσει του, (σελ. 133 παρ. ἐπὶ § 58), ἀντιδρᾷ δὲ ὁ Κρασσᾶς τὴν ἀμφοτέρως τὰς προτάσεις ταύτας, ἐν τῇ β' ἐκδόσει τοῦ συγγράμματός του (1896) μεταλλάξας γνώμην, δοξάζων ὅτι κατὰ τὰ ὑπὸ τῆς ἐκκλησίας ἐγνωσμένα ὁ γάμος εἶναι ἔγκυρος, κἂν μὴ ὑπὸ ἱερέως τῆς ἀνατολικῆς ἐκκλησίας τελεσθῇ, ἅρα αὐτὴ ἐπισκοπικὴ ἄδεια ἀπαιτεῖται. Ὁ δὲ συντάκτῃς τῆς ἐν τῇ Ἐφημ. τῶν Δικαστηρίων τοῦ 1871 διατριβῆς, ἐπὶ τῆς ἀρχῇ τῆς ἀνεξίτηρσχίας καὶ τῶν κοινοτεχνίων τοῦ 1830 στηριζόμενος, ὑποστηρίζει, ὅτι καὶ ὁ παρὰ δυτικῶν ἱερέως τελεσθεὶς γάμος εἶναι ἔγκυρος. Ἀλλ' ἐκ τῶν ἀνωτέρω συμφραζέων οὐδεὶς σαφῶς καὶ καθαρῶς παραματεύεται περὶ τοῦ δόγματος τῶν ἐκ τοῦ μικτοῦ γάμου τέκνων, ἐνθ' εἶναι γνωστὸν, ὅτι κατὰ μὲν τὸ παρ' ἡμῶν ἀστικὸν δίκαιον, ἦτοι κατὰ τὰς ἀνωτέρας παρατεθείσας διατάξεις τοῦ Ἰουστινίου καὶ Ἰουστινιανῶν, ἐν Κώδικι 12 καὶ 18 § 1 (1. 5) καὶ τὴν Νεαράν 115 Κεφ. 3 § 11, τὰ τέκνα δέον ἐν τῇ ὁρθοδόξῳ ἀναταφῶσι πιστεῖ, διότι ὁ γάμος καθαρῶς εἶναι οὐ μόνον διὰ τοὺς συζύγους, ἀλλὰ καὶ διὰ τὰ ἐκ τοῦ γάμου τέκνα, ἅψ' ἐτέρου δὲ ὅτι καὶ ἡ δυτικὴ ἐκκλησία τὸν αὐτὸν τιρεῖ κανόνα οὐχὶ ἐξ εἰθίμου ἀπρηχαιωμένου, ὡς φρονεῖ ὁ συντάκτῃς τῆς διατριβῆς, ἀλλ' ἐπὶ διατάξεων τοῦ κανονικοῦ τῆς Ῥωμ. ἐκκλησίας δικαίου στηριζομένη¹.

(1) Κατὰ τὸ ἐκκλησιαστικὸν τῆς δυτ.

Μόνον ὁ Κρασσὸς στηριζόμενος ἐπὶ τῶν ἀνωτέρω διατάξεων τοῦ Κώδικος φρονεῖ, ὅτι ἡ περὶ ἀνατροφῆς τῶν τέκνων ἐν τῇ ὀρθοδόξῃ ὑπόσχεσι δύνата: ν' ἀπαιτηθῇ ἀπὸ τῆς ὀρθοδόξου ἐκκλησίας ἐφ' ὅσον καλεῖται αὕτη νὰ συμπράξῃ εἰς μικτόν γάμον καὶ εἶναι οὕτω σύμφωνος πρὸς αὐτόν, διότι διδάσκει, ὅτι κατὰ τὰ ἐν τῇ χριστερᾷ ἐκκλησίᾳ ἐγνωσμένα καὶ ὁ ἀπὸ οὐτικοῦ ἱερέως εὐλογηθεὶς γάμος λογίζεται ἔγκυρος.

Ἀλλ' ἐπὶ τοῦ ἀπασχολούντος ἡμᾶς ζητήματος δύνатаί τις εἰπεῖν, ὅτι μόνος ὁ Ἰδρωμένος ἀντιμετώπισε πάσας τὰς δυ-

πλικῆς Ἐκκλησίας δίκαιον, ἡ διαφορὰ τοῦ θρησκευματος (*cultus disparitas, religio mixta*) ἀποτελεῖ κώλυμα ἀπαγορευτικόν τοῦ γάμου (*impedimentum impediens*), ἀλλὰ τὸ κώλυμα τοῦτο δύνатаί ν' ἀρῇ διὰ συγγνώμης (*dispensatio*) τοῦ Πάπα, ἕνεκα εὐλόγων αἰτίων (*rationabiles causas*), ὑπὸ τοὺς ἐξῆς ὁμοῦ δυνάμεις: 1) ἐπὶ τῇ ὑπόσχεσει, ὅτι τὰ τέκνα ἀμφοτέρων τῶν φύλων ἀνατραφῇσονται ἐν τῷ οὐτικῷ δόγματι· 2) ἐπ' ἀσφαλείᾳ, ὅτι ὁ οὐτικός σύζυγος δὲν θά διακινδυνεύσῃ τὸ δόγμα αὐτοῦ προσηλυτιζόμενος ἀπὸ τοῦ συνεύου, μὴ οὐτικοῦ· 3) ἐπὶ τῇ ὑπόσχεσει τοῦ οὐτικοῦ συζύγου, ὅτι θέλει πράξει πᾶν τὸ ἐφ' αὐτόν (*pro viribus*) πρὸς προσηλυτισμὸν τοῦ ἑτέρου μὴ οὐτικοῦ· 4) ὅτι ὁ γάμος τελεοθῇσεται ἐκ τῆς νου, καὶ 5) ἄνευ ἱεροτελεστίας, παριστομένου μόνον τοῦ ἱερέως, παθητικῶς, (*assistentia puramente passiva*), ἄνευ ἱερῶν ἀμφίων, ἐπὶ μόνῳ τῷ τέλει ἵνα, παρόντων δύο μαρτύρων, δεχθῇ τὴν ἐπίκλησιν τῆς συναιρέσεως τῶν μελλονύμφων καὶ ἐγγράφῃ αὐτὴν εἰς τὸ οἶκτον λητειαρχικὸν βιβλίον, ἀλλὰ χωρὶς νὰ προσφέρῃ λέξιν ἐνδεικνύουσαν ἔγκρισιν συνάψεως τοιοῦτου γάμου. Εἰς τοσοῦτο ἐξεδραίνεται ἡ τῆς Ἐκκλησίας ἐπιφυλα-

σκολίας, ἐξετάσας αὐτὸ κατὰ βάθος ὑπὸ τὰς ποικίλας αὐτοῦ ὀψεις, ἀλλ' ἐνῆα-χού αἱ λύσεις ὅς ἀποδέχεται φαίνονται πως ἡμῖν παρακεκινδυνευμένοι. Ὁ Ἰδρωμένος φρονεῖ, ὅτι μεθ' ὅλην τὴν ἀριστίαν τοῦ νόμου Χ'45Τ' καὶ ἡ ἀπλή παραπομπή εἰς τὰ ὑπὸ τῆς ὀρθοδόξου ἐκκλησίας ὁριζόμενα, ἀρκεῖ ἵνα προκαλέσῃ τὴν ἐφαρμογὴν ὧσων καὶ ὁ καταργηθεὶς νόμος ΧΟΖ ὥριζε, διότι ταῦτα ἀποτελοῦσι τὸ ἐν τῇ ἀνατολικῇ ἐκκλησίᾳ καθεστῶς (ΣΤ' — Θ' σελ. 28-40).

Ἐν τούτοις καὶ μετὰ τὸν νόμον τοῦ 1861 ἀκολουθοῦσι συναπτόμενοι μικτοί

κτικὴ στάσις ἐπὶ τοιούτων γάμων, ὥστε ἀπαγορεύεται, ἵνα ἐν ταῖς κεκανονισμέναις τρισὶ κηρύξεσι τοῦ γάμου πρὸ τῆς τελέσεως αὐτοῦ γίνῃ μνεία τοῦ θρησκευματος τῶν μελλονύμφων, ὡς εἴθισται ἐν ταῖς λοιπαῖς, ἐν δὲ τῷ πιστοποιητικῷ περὶ τῆς τελέσεως τοῦ γάμου δὲν πρέπει νὰ γίνῃ χρῆσις φράσεως οἰασθῇποτε ὑποδεικνύουσης καὶ πόρρωθεν ἔγκρισιν ἢ συγκατάθεσιν· σημειοῦται μόνον, ὅτι δὲν ὑπῆρξε κώλυμα τι πρὸς σύναψιν τοῦ γάμου, πλὴν τοῦ ἀπαγορευτικοῦ τῆς διαφορᾶς τοῦ δόγματος.

Τοὺς ἀνωτέρω κενόνας καθιέρωσαν ἐν τῇ οὐτικῇ Ἐκκλησίᾳ πλείσταί τοπικαὶ Σύνοδοι καὶ ἀλλεπάλληλοι διατάξεις (*Breves*) καὶ Βουλλαὶ Παπῶν ἀπὸ Κλήμεντος Η'. μέχρι Γρηγορίου ΙΣΤ' (1592—1846), ἰδίως δὲ ἐπὶ Βενεδίκτου ΙΔ' (1740—1758) καὶ Πίου Η' (1829—1830) (*Abb. Francesco Nardi, Diritto Ecclesiastico, Padova, 1854, T. B', § 453 σελ. 250. — Ferd. Walter, Man. de droit ecclésiastique, Paris, 1840, §§ 300 καὶ 318, σελ. 399 καὶ 426 — Abbé Andree, Cours de droit Canon publ. par Migne, Paris, 1844, T. A', σελ. 1141, ἐν λέξει, empêchements. — Beauché — Lawrence, Com-*

γάμοι ἐν Ἑλλάδι ὀρθοδόξων πρὸς ἑτεροδόξους, τὰ δὲ ἐκάστοτε περὶ τοῦ κύρους αὐτῶν ἀναφυόμενα ζητήματα λύονται ἀναλόγως τῆς ἀντιλήψεως, ἣν ἔχουσιν οἱ κατὰ τόπον Ἀρχιερεῖς περὶ τῶν ἐν τῇ ἀνατολικῇ ἐκκλησίᾳ κρατούντων, καὶ εἰκότως· διότι, ἐὰν οἱ νομομαθεῖς, ὑπ' ὧν ἔχοντες τὰ κείμενα, δὲν συμφωνοῦσι περὶ τῆς ἐννοίας καὶ ἐρμηνείας αὐτῶν, τὼς δύνανται νὰ συμφωνήσωσι κληρικοί, οἵτινες κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἥττον ἐπηρεαζόμενοι ἐκ θρησκευτικῶν παραδόσεων, δύνανται νὰ ἐξεύρωσιν ἕκαστος ἐν τῇ ἐρμηνείᾳ τῶν κειμένων τῆς ἐκκλησίας τὴν προσφορωτέραν πρὸς τὴν οἰκίαν αὐτῶν γνώμην λύσιν· διὰ τοῦτο βλέπομεν πού μὲν Ἀρχιερεῖς ἀρνούμενους τὴν πρὸς τέλος μικτοῦ γάμου ἄδειαν, ἀκλουθοῦντας κατὰ τοῦτο τὴν τῆς Μεγάλης ἐν Κωνσταντινουπόλεϊ Ἐκκλησίας παῖξιν, θεωροῦσης ἄθεσμον τὸν τοιαύτου γάμον, ἀνγνωρίζουσης δὲ μόνον κατ' ἐπίσκεψιν καὶ οἰκονομίαν τὸ τετελεσμένον γεγονός, ἐὰν ὁ

mentaire sur le droit intern de Wheaton, Leipsig, 1873, T. Γ' σ. 274 καὶ ἐξῆς

Κατὰ τὰ ἐν ταῖς τῶν διαμαρτυρομένων διαφοροῖς ἐκκλησίαις δεδομένα, ὁ γάμος δὲν λογίζεται μυστήριον καίτοι μετέχων ἐκκλησιαστικοῦ χαρακτήρος, ἀλλ' ἡ ἱεροτελεστία δὲν ἀποτελεῖ θρον τοῦ κύρους αὐτοῦ, εἰ καὶ τοῦτο ἡμφισθητήθη. (Beache Lawrence, αὐτ. σελ. 281 καὶ ἐξῆς). Ὅπως δὴποτε οἱ μικτοὶ γάμοι παρὰ ταῖς ἐκκλησιαστικαῖς τῆς Μεταρρυθμίσεως οὐδέποτε ἀπετέλεσαν θέμα συζητήσεως, διότι, τοῦ γάμου θεωρουμένου ὡς πολιτικοῦ συναλλαγματος, ἡ διαφορὰ τοῦ θρησκευματος δὲν ἔχει ἐπιρροὴν τινε. Ἐννοεῖται δέ, ὅτι ὁ γάμος μεταξὺ ὀρθοδόξου καὶ διαμαρτυρομένου, καὶ ἂν ὑψολογηθῇ ὑπὸ ἱερέως διαμαρτυρομένου, δὲν δύναται νὰ θεωρηθῇ ὑπὸ τῆς ἡμετέρας ἐκκλησίας ὡς

γάμος εὐλογηθῇ παρ' ἱερέως ὀρθοδόξου, μὴ θεωρούσης δὲ τὸν παρὰ μὴ ὀρθοδόξου ἱερέως τελεσθέντα γάμον ἔγκυρον, ὅτε μὴ ἀποτελοῦντα μυστήριον (Μ. Καραδοκίου Παράτ. ἐπὶ νομ. ζητημάτων ἐν ἑστῇ Ἑλλ. καὶ Γαλ. νομολογίας, Τομ. Ζ' σελ. 333), πού δὲ Ἀρχιερεῖς, μᾶλλον ἂν ἐκ θρησκείας, ἀνγνωρίζοντας ὡς ἔγκυρον τὴν εὐλογίαν ὑπὸ δυτικοῦ ἱερέως γενομένην, στηριζομένους δὲ εἰς τὴν σκέψιν, ὅτι δὲν ὑφίσταται διαφορὰ περὶ τοῦ τὴν φύσιν καὶ τὸν χαρακτήρα τοῦ γάμου μεταξὺ τῶν ἐκκλησιῶν, ἀφοῦ καὶ ἡ δυτικὴ ἐκκλησία ὡς κατ' ἐσχόλῃν ἡθικὴν σχέσιν καὶ μυστήριον λογίζεται τὸν γάμον. (Κραστὴ σελ. 81.)

Τὸ τῶν μικτῶν γάμων θέμα προσεβλήθη ὡς εἰκὸς καὶ κατ' ἀνάγκην, τῇ πρὸς συνταξιν Σχεδίου Ἀστικοῦ Κώδικος ἐπιτροπῇ. Ἀλλ' αἱ παρουσιασθεῖσαι εὐθὺς τῇ πρῶτον πρὸς λύσιν τοῦ ζητήματος δυσχέρειαι ἐφάνησαν τῇ ἐπιτροπῇ ἀντικεινῶν· διότι οἶαν δὴποτε λύσιν καὶ ἐν παρεδέχετο, αὕτη δὲν ἔδυνάτο νὰ ἐπιβληθῇ

καθιερωθεῖς δι' ἱερολογίας μυστηρίου, ἀνεξερτήτως τοῦ λόγου, ὅτι τὰ δογματικῶν διαμαρτυρομένων κατεδικάσθησαν ὑπὸ τῆς Ἀνατολ. Ἐκκλησίας ὡς αἰετισαί, καὶ ἐπομένως ὁ μετὰ διαμαρτυρουμένου γάμος ὀρθοδόξου ὑποπίπτει εἰς τὸν ἀπαγορευτικὸν κανόνα τῆς ἐν Τρούλλῳ Συνόδου, κατὰ τὰ ἀνωτέρω εἰρημνία.

Ἀλλὰ καὶ κατὰ τὰ ἐν τῇ δυτικῇ ἐκκλησίᾳ κεκανονισμένα, ὡς ἀνωτέρω ἐξετέθησαν, ὅπου ἡ μετολᾶθσις τοῦ ἱερέως ἐπὶ μικτοῦ γάμου εἶνε μυστικῶς παθητικῶς, ἄνευ ἱεροτελεστίας, ἀμφιβάλλομεν ἂν δύναται νὰ ὑποστηριχθῇ ὅτι ἡ ἡμετέρα ἐκκλησία δύναται νὰ θεωρήσῃ γάμον οὕτω τελεσθέντα, ἐνώπιον δυτικοῦ ἱερέως, ὡς πληροῦντα τὸν ὅρον τῆς διατάξεως τοῦ Λέοντος. (Κραστὴ αὐτόθι, σελ. 81).

ἢ εἰς ἑτεροδόξους ἐκκλησίας, μὴ ἐξαρτωμένους ἐκ τῆς πολιτικῆς ἑλλην. Ἀρχῆς, ἐξαρτώσας ὡς ἡμεῖς τὸ κύρος τοῦ γάμου ἐκ τῆς ἱεροτελεστίας διὰ τοῦτο καὶ ἐν τῷ νομοσχεδίῳ τοῦ 1870, ἐν Κεφαλαίῳ Η' τοῦ Ε' Μέρους, ἐν τῇ ἐπιγραφῇ, περιλαμβάνονται καὶ οἱ μικτοὶ γάμοι, οὐχ' ἦσαν τὰ ὑπὸ τὸ κεφάλαιον τοῦτο ἄρθρα 210-213 δὲν λύουσιν τὰ σχετικά ζητήματα ὡν ἀνωτέρω ἐμνήσθημεν. Ὅθεν ἐν τῷ ἀναθεωρηθέντι νομοσχεδίῳ τοῦ ἔτους 1873 οὐδεὶς γίνεται λόγος περὶ μικτῶν γάμων. Ἀλλ' ἡ κατὰ τὸ ἔτος 1890 συστάσα ἐπιτροπὴ, πρὸς νέαν ἀναθεώρησιν τοῦ νομοσχεδίου, καίτοι συνειδυῖα τὰς δυσχερείαις, ἀπεφάσισε νὰ ἀντιμετωπίσῃ τὸ θέμα, καὶ ἐν Τμήματι Ε' ὑπὸ τὴν ἐπιγραπτὴν «γάμοι μικτοὶ ἰθαγενῶν» ἐν δυοῖν ἀρθροῖς (57 καὶ 58) ἐκανάνευσεν τὰ τοῦ ἀποκειμένου τούτου. Κατὰ τὰς διατάξεις τούτας καὶ ἐπὶ μικτῶν γάμων ἐφαρμόζονται τὰ πρὸς σύστασιν γάμου ἀπαιτούμενα καὶ αἱ νομίμοι πρὸς τέλεσιν αὐτοῦ ἀπαιτήσεις· τούτέστιν ἀπαγορεύεται ὁ γάμος μεταξὺ χριστιανῶν καὶ μὴ τοιούτων, ἐφαρμόζονται τὰ περὶ πλάνης καὶ ἀνεκωνότητος κατὰ τὴν συνζίνεσιν, ἐφαρμόζονται τὰ περὶ νομίμου πρὸς γάμον ἡλικίας καὶ τὰ περὶ συνανέσεως τῶν γονέων, τὰ περὶ διγαμίας, τὸ περὶ ἀνεκωνότητος τῶν ἀλλοτριῶν, τὰ περὶ βαθμῶν συγγενείας καὶ, τὰ περὶ συγγνώμης καλυμμάτων, τὰ περὶ ἱερολογίας, ἀρμοδιότητος ἐφημερίου, ματορμῆς, ἐπισκοπικῆς ἀδείας, δημοσιεύσεως καὶ προσαχθέντων πιστοποιητικῶν τοῦ τῆς τελέσεως τοῦ γάμου. Περὶ δὲ τῶν γάμων μεταξὺ χριστιανῶν μὴ ὁμοδόξων, ὡν οὐδέτερος ἀνήκει εἰς τὴν ὀρθόδοξον ἐκκλησίαν, ὀρίζεται, ὅτι οὗτος τελεῖται κατὰ τὰ νενομισμένα παρὰ τῇ ἡγεσίᾳ τοῦ ἑτέρου τῶν μελλονύμφων. Ἀλλὰ τὸ πλῆθον τοῦτο δὲν εἶναι ὀριστικόν, τυπῶθεν δὲ μόνον ἐν περιωρισμένῳ ὅρῳ ἀντιτύπων, προσωρίζεται νὰ ὑπο-

βληθῇ εἰς τὴν μελέτην καὶ κρίσιν τῆς ἀρμοδίας ἐκκλησιαστικῆς ἀρχῆς καὶ τῶν δικαστηρίων, ἵνα μετὰ τὰς παρατηρήσεις ἐκείνων διατυπωθῇ ὀριστικῶς εἰς σχέδιον νόμου. Δυστυχῶς αἱ ἐργασίαι τῆς ἐπιτροπῆς ἐκείνης ἐματαιώθησαν καὶ οὕτω τὸ θέμα τοῦτο, ὅπως καὶ τὸ νομοσχέδιον τοῦ ἀστικού κώδικος, μένει πρὸς ἀναθεώρησιν ἐν εὐθετωτέροις καιροῖς. Τὸ ἐφ' ἡμῖν ὅμως κρίνομεν, ὅτι αἱ περὶ μικτῶν γάμων δυσυπερέβλητοι δυσχέρειαί δὲν θὰ ὑπερνικηθῶσιν, εἰμὴ μετὰ τὴν εἰσαγωγὴν καὶ παρ' ἡμῖν τοῦ πολιτικοῦ γάμου, ὅτε αἱ συγκρούσεις μεταξὺ τῶν διαφόρων ἐκκλησιῶν ἐν τῷ θεματι τούτῳ ἐντελῶς ἐκλείπουσιν. (Ἴδε ἀπόφασιν Συνεδρίου Ἑιδελθέρτης ἐν ἔτει 1869, ἐπὶ τῇ εἰσηγήσει τοῦ Gneist, Archivio Giuridico τοῦ Serrafini, 1869, σελ. 216).

Ἄξιον δὲ μελέτης εἶνε καὶ τὸ θέμα τῆς λύσεως τῶν ἐν Ἑλλάδι μικτῶν γάμων, ὅπερ ἐπίσης πλείστας παρουσιάζει δυσκολίας, ἐὰν λάβῃ τις ὑπ' ὄψιν, ὅτι ὁ θεσμός τοῦ διαζυγίου δὲν ἰσχύει παρὰ τῇ δυτικῇ ἐκκλησίᾳ. Τὸ θέμα τοῦτο ἐπρωματεύθη ἐν μεμελετημένῃ λεπτομερείᾳ ὁ συντάκτης τῆς ἐν τῇ Ἐφημ. τῶν Δικαστηρίων τοῦ 1871 διατριβῆς (σελ. 86), εἰς ἣν καὶ παραπέμπομεν, μὴ δυνάμενοι ἐκ τῶν στενῶν ὁρίων τῆς προκειμένης διατριβῆς νὰ διαλάβωμεν ἐκτενέστερον τὰ περὶ τούτου. Σημειοῦμεν μόνον χάριν παραδείγματος, ὅτι τὸ Πρωτοδικεῖον Κερκύρας διὰ τῆς ὑπ' ἀριθ. 189 (1878) ἀποφάσεώς του, ἐκδοθείσης ἐρήμην τοῦ συζύγου (καθολικοῦ τὸ δόγμα), μὴ προσβληθείσης δι' ἐνδίκου τινὸς μέσου, καὶ ἐπομένως καταστάσης τελεσιδικίου καὶ ἀμετακλήτου, ἔλυσε γάμον νομίμως συναφθέντα, κατὰ τὰ ἐν Ἑπτανήσῳ κείμενα πρὸ τῆς ἀφομοιώσεως, μεταξὺ γυναικὸς ὀρθοδόξου καὶ ἀνδρὸς δυτικοῦ, ἐζητήθη δὲ παρὰ τοῦ ἀρχιεπισκόπου Κερκύρας, ἵνα καὶ οὗτος πνευματικῶς διαλύσῃ τὸν γά-

μον. ἀλλ' ἤρνηθη, προβαλὼν, ὅτι τοῦ γάμου εὐλογηθέντος ὑπὸ δυτικοῦ ἱερέως, κατὰ τὸ δόγμα τοῦ ἀνδρός, συμφώνως τῷ κρατοῦντι ἐν Ἑπτανήσῳ νόμῳ, δὲν ἀνήκεν αὐτῷ ἡ λύσις τοῦ γάμου. Ἀλλὰ τὸ ἀπαγγελθὲν τοῦτο ὑπὸ τοῦ ἐλληνικοῦ δικαστηρίου διαζύγιον ἐπὶ ἀνδρός καθολικοῦ, ἐσκανδάλισε τὴν ἐν Κερκύρᾳ δυτικὴν ἐκκλησίαν, ἥτις κατὰ τὸ εἶθος προσέφυγεν ὡς εἰς προστάτην πρὸς τὴν ἐνταῦθα γαλλικὴν πρεσβείαν, ἥτις ἀνεγχείρισται, οὐχὶ πλέον ὀριμένως ὡς ἐν ἔτει 1861, ἀλλ' ἐν φράσει μεμετρημένῃ πρὸς τὰ ἐπὶ τῶν Ῥωστικῶν ὑπουργεῖον, ἐξήτει παρ' αὐτοῦ τὴν διὰ τῆς ἀρμοδίας ἁδοῦ ἀνθρώπων τοῦ ἀτόπου, στηριζομένη κυρίως εἰς τὸν λόγον, ὅτι ὁ γάμος ὡς πρὸς τὸν συζυγον ἦτο ἀδιάλυτος, καὶ δὲν ἔπρεπε ν' ἀπαγγελθῇ ὑπὸ τοῦ δικαστηρίου ἡ λύσις αὐτοῦ. Ἐντεῦθεν διημιέρθησαν πολλὰ μετὰ τοῦ Ὑπουργείου τῆς Δικαιοσύνης ἔγγραφα, καὶ ἐξητήθη ἡ γνώμη τοῦ παρὰ τῷ Ἀρείῳ Πάγῳ Εἰσαγγελέως, ὅστις, ἐναντίαν ἔχων γνώμην, ἀπηξίωσε νὰ αἰτήσῃ καὶ τὴν ὑπὲρ τοῦ νόμου ἀναιρέσιν τῆς ἀποφάσεως, ὡς ἐξήτει τὸ Ὑπουργεῖον τῆς Δικαιοσύνης. (ἴδε γνῶμ. Εἰσαγ. Α. Π. ἐν Συλλογῇ Ἀργυροπούλου, 1880 τόμ. Α'. σελ. 376 καὶ 416). Ἀλλ' αἱ γνωμοδοτήσεις αὗται, ἀνεξαρτήτως τοῦ συμπεράσματος, πολλὰ περιέχουσι τὰ σφαλερὰ, ὧν τὴν ἀνασκηνὴν ἴδε ἐν Ἑφμ. Δικαστ. Κερκύρας, ἀριθ. 20, σελ. 165, ὑπὸ Φρεῖδ. Ἀλβάνου, δικηγόρου πολυμαθοῦς καὶ πεπειραμένου, καὶ ἐν τῇ Μονογραφίᾳ Ἰδρωμένου (σελ. 54, 1Α').

Ἡ ἐν Ἑπτανήσῳ ἐφαρμογὴ τοῦ περὶ μικτῶν γάμων νόμου οὐ μικρὰς ἀπήντησε καὶ αὐτόθι τὰς δυσχερείας, διότι ἐκράτησεν ἐπὶ καιρὸν ἡ γνώμη, ὅτι τὸ θέσπισμα τῆς Ἑνετικῆς Συγκλήτου δὲν κατηργήθη διὰ τῆς εἰσαγωγῆς τῆς ἐλληνικῆς νομοθεσίας, καὶ μάλιστα διὰ τῆς εἰ-

δικῆς δημοσιεύσεως τοῦ περὶ μικτῶν γάμων νόμου, δυνάμει τοῦ ἀπὸ 2 Μαΐου 1866 Βασιλικοῦ Διατάγματος (Φλογαῖον Παράρ. τ. 1 σ. 535). Τὴν γνώμην δὲ ταύτην ἐκύρωσε καὶ ἡ ὑπ' ἀριθ. 268 τῆς 1887 ἀπόφασίς τοῦ Ἐφετερίου Κερκύρας, ἀκυρώσασα ἀντίθετον ἀπόφασιν τοῦ αὐτοῦ Πρωτοδικείου καὶ κηρύξασα ἐγκυρίαν τὸν γάμον ἀνδρός λατίνου μετὰ γυναίκας ὀρθοδόξου, εὐλογηθέντα ὑπὸ ἱερέως δυτικοῦ, κατὰ τὸ θέσπισμα τοῦ 1710, ὅτι, ἐθεώρησεν ἰσχυρὸν καὶ μετὰ τὴν ἀσφαλισιν. (Ἑφμ. Ἑλλ. καὶ Γαλλ. νομονομίας, τόμ. Ζ'. σελ. 170). Ἀλλὰ βοιωτικόν τὸ Ἐφετεῖον διὰ νεωτέρων αποφάσεων ὑπ' ἀριθ. 17 (1889) καὶ 131 (1891) ἐφήρμωσε τὰς διατάξεις τοῦ νόμου τοῦ 1861 καὶ ἠκύρωσε γάμον ὁμοῖον τῷ νεωτέρῳ, στηριχθὲν ἐπὶ τῆς ἐλλειψείας ἐπισκοπικῆς ἀδείας, κατὰ τὴν ἀπὸ 2 Ἀπριλίου 1835 ἐγκυκλίον τῆς Ἱερᾶς Συνόδου. Οἱ δοξάζοντες, ὅτι ἡ ἐν Ἑπτανήσῳ γεννομένη, ὡς ἄνω, δημοσίευστι τοῦ περὶ μικτῶν γάμων νόμου τοῦ 1861 ἐν ἰσχύσεν, ἵνα καταργήσῃ τὸ ἐνετικὸν θέσπισμα τοῦ 1710, φέρουσι κυρίως τὰς ἑξῆς ἐπιχειρήματα: α) ὅτι εἰδικὸς νόμος δὲν καταργεῖται διὰ γενικοῦ, κατὰ τὸν γνωστὸν κανόνα β) ὅτι καὶ ὁ Ἰωνεὺς Κωδὶξ διὰ τοῦ ἀρθρου 144 ἐτήρησεν ἐν ἰσχύϊ τὸ θέσπισμα, ἡ δὲ Ἱ. Κ. ἐκκλήθη ἐν ἰσχύϊ διὰ τοῦ περὶ ἀπομοιώσεως νόμου ΡΝ' τοῦ 1866* (βλ. ὅπισθεν, Ἀφορισμοὶς νομοθετικῇ) γ) ὅτι ἡ συνθήκη τῆς ἐνώσεως τῆς Ἑπτανήσου διὰ τοῦ 4 ἀρθρου αὐτῆς ἡσφάλισε τῇ δυτικῇ ἐκκλησίᾳ τὰ πλεονεκτήματα (ανταίμαξα). Ὡς αὕτη ἀπῆλαυε καὶ ὑπὸ τὸ Ἰονεῖον Σύνταγμα, ὅπερ συμπεριλαμβάνει ἐκτετατοὺς προνομίῳν πολὺ εὐρυτέρων τοῦ Πρωτοκόλλου τοῦ 1830* ἅρα ἡ δημοσίευστι ἐν Ἑπτανήσῳ τοῦ περὶ μ. γ. νόμου τοῦ 1861 δὲν ἠδύνατο νὰ παραβιάζῃ τὰ πλεονεκτήματα ταῦτα, (Δικαστ. Ἑφμ.

Κερκ. αὐτόθι. — Ἰδρωμένου. αὐτόθι, Θ'. καὶ Γ'. σελ. 40—51. — Σημείωμα περί των ἐν Ἐπταν μ. γ. μεταξὺ ἀνατ. καὶ δυτ. ἔντυπον ad hoc διὰ τὴν προκειμένην δίκην.)

Πάντες οἱ λόγοι οὗτοι ἐπρωτάθησαν, ἐπὶ ἀναίρεσει τῆς ὑπ' ἀριθ. 131 (1891) ἀποφάσεως των ἐν Κερκύρα Ἐφετών, ἐνώπιον τοῦ Ἀρείου Πάγου· κατὰ δὲ τὴν συζήτησιν ὁ Εἰσαγγελεὺς διὰ μακρῶν ἡγόρευσε ἀνασκευάσας τοὺς προταθέντας λόγους, ἐπικαλεσθεὶς καὶ τὴν εἰσηγητικὴν ἐκθεσιν τοῦ νόμου τοῦ 1861 καὶ τὴν ἀγόρευσιν τοῦ εἰσηγησαμένου τὸν νόμον ὑπουργοῦ, ἥτις ὅμως δὲν ἐπιφέρει πολὺ πῶς ἐπὶ τοῦ ἤδη σκοτεινοῦ ζητήματος, πλὴν ὅτι, κατὰ τὸν μακαρίτην Ποτλῆν, ἡ ἡμετέρα Ἐκκλησία δὲν ἀναγνωρίζει ἐν γένει τοὺς μικτοὺς γάμους, ὅπερ ὅμως δὲν φαίνεται ἡμῖν σύμφωνον τοῖς ἀνωτέρω παρατεθεῖσι κειμένοις. Ἐν τούτοις ὁ Ἀρείος Πάγος διὰ τῆς ὑπ' ἀριθ. 273 (1892) ἀποφάσεως, ἐν ἄκρᾳ λακωνικοῦ συντεταγμένη, μὴ ἀνταξίᾳ πρὸς τὸ σπουδαῖον τοῦ θέματος, ἀπέρριψε πάντας τοὺς λόγους, δεχθεὶς, ὅτι ἐπιτρέπονται μὲν κατὰ τὸν νόμον τοῦ 1861 οἱ μικτοὶ γάμοι, ἀλλ' οὗτοι δεόν νὰ εὐλογῶνται ὑπὸ τέρως ὀρθοδόξου καὶ δυνάμει ἐπισκοπικῆς ἀδείας, ὅτι δὲ οὐδὲν πρὸνόμιον ὑπὲρ των δυτικῶν καθιερωτῶν ἢ συνήκῃ τῆς ἐνώσεως τῆς Ἐπτανήσου. ὅπως οὐδὲ ὁ συνταγματικὸς χάρτης των Ἰονίων νήσων, οὐδὲ τὸ ἐν Λονδίῳ Πρωτόκολλον τοῦ 1830. (Ἰδε ἀπόφ. ταύτην καὶ ἀγόρευσιν Εἰσαγγελέως ἐν Θέμιδι, Γ. Γ'. σελ. 659).

Οὐχ ἥτις σπουδαῖα ζητήματα παρουσιάζει καὶ ἡ ἐν τῇ ἁλλοδαπῇ τέλεσις μικτῶν γάμων, ἐάν λάβῃ τις ὑπ' ὄψιν ὅτι αἱ κατὰ τὰ διάφορα εὐρωπαϊκὰ κέντρα συνεστηκυῖαι ὀρθόδοξοι Ἐκκλησίαι, ἄλλαι μὲν ἐξαρτῶνται ἐκ τοῦ οἰκουμενικοῦ θρόνου, ἄλλαι δὲ ὑπήχθησαν ἐκου-

σίως, εἰ καὶ οὐχὶ κανονικῶς, εἰς τὴν ἱερὰν Σύνοδον, ἄλλαι δὲ, ὡς ἡ τῆς Τεργέστης ὑπάγεται εἰς τὸν Ἐπίσκοπον Καρολοσταδίου, ἡ τῆς Βιέννης εἶναι αὐτοκέφαλος, ἡ τῆς Βενετίας ἔχει μόνον προιστάμενον (Σύντ. Γ. Κ. Ε'. σελ. 522, 528, 529), ἐπὶ δὲ τῆς ἐν Τύνιδι διεκδικεῖ δικαίωματα ὁ πατριαρχικὸς τῆς Ἀλεξανδρείας θρόνος, μὴ ἀναγνωρίζων τὴν εἰς τὴν ἱερὰν τῆς Ἑλλάδος Σύνοδον ἐκουσίαν αὐτῆς ὑπαγωγὴν, ἄλλαι δὲ, ῥωσικαὶ αὗται, ἐξαρτῶνται ἐκ τῆς ἐν Ῥωσσίᾳ ἐκκλησιαστικῆς Ἀρχῆς. Ἐν τοιαύτῃ ποικιλίᾳ δωσιδικίων καὶ ἀρμοδιοτήτων, ἦν πολλὰκις περιπλέκει καὶ ἡ ποικιλία των συναπτομένων εἰς γάμον ἰθαγένεια, πῶς θὰ κρατήσῃ τὰ παρ' ἡμῖν ἱεῖα ἰσχύοντα, τούτέστιν ἡ παροχὴ ἐπισκοπικῆς ἀδείας, ἣν θεωροῦσι τινες καὶ ἐν τῇ ἁλλοδαπῇ ἀναπόφευκτον διὰ τὸ κύρος τοῦ γάμου τοῦ ἡμεδαποῦ συζύγου; (Παπαρηγοπούλου, Κρίσις, αὐτόθι, σελ. 133). Ἐξ ὑποθέσεως περιελθοῦσας εἰς τὴν ὑψηλὴν τοῦ ἐπὶ των Ἐξωτερικῶν Ὑπουργείου καὶ ἐφ' ἧς ἐζητήθη ἡ γνώμη τοῦ Δικαστικοῦ Συμβούλου (ἦν ἴδε ἐν Συλλογῇ Περιλέγκου σελ. 74) παρατηρῶ, ὅτι ἐν Τεργέστῃ ἐπεκράτησεν ἀνέκαθεν ἵνα τὴν πρὸς γάμον ἀδειαν ἐκδίδῃ, ἀντὶ Ἀρχιερέως, ἡ Ἐπιτροπὴ τῆς αὐτόθι Ἑλληνικῆς Κοινότητος (!). Ἐν Ῥωσσίᾳ, τῇ ἐμοδοξῇ ἡμῖν, ὅπου καὶ συνηθέστερον δύνανται νὰ συνάπτονται γάμοι μεταξὺ των ἐμοδόξων Ἑλλήνων ἰθαγενῶν, (διότι τὸ ζήτημα τῆς ἐπισκοπικῆς ἀδείας, ὡς ἐλύθη παρ' ἡμῖν, ἀποβαίνει γενικὸν ἐπὶ πάντων των ἐν τῇ ἁλλοδαπῇ συναπτομένων γάμων), δὲν ἀπαιτεῖται ἐπισκοπικὴ ἀδεία, ὡς βεβαιοὶ ὁ ἐπὶ μακρὸν διατελέσας Ἐφημέριος τῆς ἐν Ὁδησσῷ Ἑλλ. Κοινότητος τοῖδμος Ἀρχιεπίσκοπος Κερκύρας Εὐστάθιος (Δικ. Ἐφημ. Κοριν. αὐτόθι, σελ. 143) προκύπτει δ' ἄλλως τοῦτο καὶ ἐκ τοῦ ῥωσ-

σικοῦ νόμου, ἀνατιθέντος τῷ ἐφημερίῳ μόνῳ τὴν προεξέλεξιν περὶ ὑπάρξεως κωλυμάτων, μεθ' ὃ οὗτος προβαίνει εἰς τὴν ἱεροτελεστείαν. (Foelix, dr. int. pri-vé, T. B'. σελ. 475, Guillaume, αὐτόθι, σελ. 469). Πῶς λοιπόν, ἐν τοιαύτῃ διαφορᾷ νομοθεσιῶν καὶ ἐθίμων, δύναται νὰ ἐφαρμοσθῇ ἡ περὶ ἐπισκοπικῆς ἀδείας συνοδικὴ ἐγκύκλιος τοῦ 1835, ἡ κριθεῖσα ὡς ἰσχύον νόμου ἔχουσα καὶ καθόσον ἔτι ἀπαγγέλλει ἀκρότητα τοῦ γάμου καὶ καθαιρέσιν τοῦ ἀνευ ἀδείας εὐλογησαντος αὐτὸν ἱερέως, καίτοι μὴ σιτηριζομένη, κατὰ τὰ δύο ταῦτα, εἰς μηδὲνα ἀπολύτως ἐκκλησιαστικὸν κανόνα (Δικ. Ἐφ. Κερκ. ἄρθρον ἀρχιεπ. Εὐσταθίου, σελ. 143). Διὰ τοῦτο καὶ παρὰ τοῖς ἡμετέροις συγγραφεῦσι δὲν ὑπάρχει ὁμοφωνία. (Παπαρηγοπούλου, Κείσις, αὐτόθι, σελ. 133, Κρασσᾶ, Ε'. ἐκδ. §§ 54 καὶ 58 σελ. 94 καὶ 108). Ἐν τῇ προκειμένῃ περιπτώσει δὲν δύναται νὰ ἐφαρμοσθῇ ὁ κανὼν locus regit actum, ἰδίως ἐνεκα τῆς ἱερολογίας, ἥτις εἶναι ὅρος ἀπαραίτητος πρὸς ἔγκυρον σύστασιν τοῦ γάμου, κατὰ τὴν γνωστὴν Νεαράν τοῦ Λέοντος ('Αρμεν. Δ', 4. 19). Ἀλλ' ὡς πρὸς τὴν προσαπαιτουμένην ἐπισκοπικὴν ἀδειαν, δυνάμει τῆς συνοδικῆς ἐγκυκλίου τοῦ 1835, πῶς δυνάμεθα νὰ ἐπιβάλλωμεν τὴν ἐκπλήρωσιν τοῦ ὅρου τούτου τῆς ἰδίας ἡμῶν νομοθεσίας εἰς ἐκκλησίας μὴ ἐξαρτωμένας ἐκ τῆς ἐκκλησιαστικῆς ἡμῶν ἀρχῆς; ἀφοῦ μάλιστα ἡ τῆς Μεγάλης Ἐκκλησίας πρᾶξις καὶ ἡ τῆς ὁμοδόξου Ῥωσσίας εἶναι ἀντίθετοι;

Μόνον νομοθετικὴ πρόνοια δύναται νὰ τάμη πάσας ταύτας τὰς δυσκολίας, ἄλλως αἱ ἐκάστοτε λύσεις καὶ τὰ ἀποτελέσματα θὰ ᾔναι ὅσον ἀπρόοπτα, τόσον καὶ ὀδυνηρὰ διὰ τὰς ἐκ τῶν τοιούτων γάμων οἰκογενείας καὶ τὰ τέκνα αὐτῶν.

Δ. Π. Στεφάνου.

Γάμου ἀποτελέσματα. Κατά

τε τὸ Ῥωμαϊκὸν δίκαιον καὶ τὸ Σχέδιον τοῦ ἐλληνικοῦ ἀστικοῦ Κώδικος οἱ συζυγοὶ ὀφείλουσιν ἀμοιβαίαν πίστιν, συνδρομὴν καὶ ἀντίληψιν· εἶναι δὲ ὁ μὲν ἀνὴρ κεφαλὴ τῆς οἰκογενείας, ὀφείλων διὰ τοῦτο νὰ προστατεύῃ τὴν σύμβιον αὐτοῦ, νὰ ἔχῃ αὐτὴν παρ' ἑαυτοῦ καὶ νὰ παρέχῃ αὐτῇ πάντα τὰ πρὸς συντήρησιν καὶ λόγον τῆς περιουσίας αὐτοῦ, ἡ δὲ γυνὴ προσλαμβάνει τὸ ἐπώνυμον αὐτοῦ, μεταχειρὶ τῆς κοινωνικῆς αὐτοῦ τάξεως καὶ ὀφείλει νὰ παρακολουθῇ αὐτὸν εἰς πάντα τὸν τρόπον τῆς διαμονῆς αὐτοῦ· δὲν ὑπάρχει οὖτα· ὁ ὁ ἀνὴρ εἰς διατροφὴν αὐτῆς· ἐὰν αὕτη ἀποκακουνηθεῖσιν ἀνευ εὐλογίας αἰτίας τῆς συζυγικῆς οἰκίας ἀποποιεῖται νὰ ἐπανεέλθῃ. Διαφέρει οὖτως τοῦ Ῥωμαϊκοῦ δικαίου τὸ Σχέδιον τοῦ Κώδικος, ὅτι κατὰ μὲν τὸ Ῥωμαϊκὸν δίκαιον ἡ γυνὴ δύναται κατ' ἴδιαν βούλησιν νὰ διασπασθῇ, νὰ ἀπαλλοτριωθῇ ἢ ὑποθηκαῖ, τὰ ἀκίνητα αὐτῆς κτήματα, νὰ δανειζέται, νὰ ἐκχωρῇ, νὰ εἰσπράττῃ κεφάλαια, νὰ διαμολογῇ ἐγγυήσεις ἢ συμβιβασμούς, ἐπεὶ δὲ νὰ παρίσταται ἐπὶ δικαστηρίου ὡς ἐνάγουσα ἢ ἐναγομένη, κατὰ δὲ τὸ Σχέδιον τοῦ Κώδικος (ὅπερ ἠκολούθησε τὸν Γαλλικὸν καὶ τὸν Ἰταλικὸν Κώδικα) δὲν δύναται νὰ ἐνεργῇ τὰς εἰρημένας πράξεις ἀνευ ἀδείας τοῦ συζύγου αὐτῆς, πληρὸν ἐκεῖνος ἦναι ἀνήλικος, ἀπηγορευμένος, ἢ γινώσκου διαμονῆς ἢ καταδικασμένος εἰς φυλάκισιν ὑπὲρ τὸ ἔτος ἢ ἐὰν ἡ γυνὴ μεταρρήσῃ τὴν ἐμπορίαν. Σημειοῦται, ὅτι, ἐὰν ὁ ἀνὴρ ἀποποιεῖται τὴν ἔλκεν, δύναται νὰ ζητήσῃ αὐτὴν παρὰ τοῦ δικαστηρίου· ἐπίσης δὲ ἐὰν πρόκειται περὶ πράξεως, καθ' ἣν τὰ συμφέροντα τῶν συζύγων συγκρούονται, ὅτε πάλιν ἔχει ἀνάγκην τῆς ἀδείας τοῦ δικαστηρίου.

Κατὰ τε τὸ Ῥωμαϊκὸν δίκαιον καὶ τὸ Σχέδιον τοῦ Κώδικος ὁ γάμος ἐπιβάλλει εἰς ἀμφοτέρους τοὺς συζύγους τὴν ὑπο-

γρίψιν τῆς διατροφῆς, ἀντροφῆς καὶ ἐκπαιδεύσεως τῶν τέκνων· ἐκάτερος δὲ τῶν γονέων συνεισφέρει εἰς τοῦτο κατὰ ἴσυν τῆς ἰδίας περιουσίας, ἀλλ' ἐν τῇ αἰσῇ τῆς συνεισφορᾶς τῆς μητρὸς καταλαμβάνονται οἱ καρποὶ τῆς προικῆς. Ἀλλ' ἐν τῷ Σχεδίῳ τοῦ Κώδικος προσετέθη καὶ ἡ τοῦ Γαλλικοῦ καὶ Ἰταλικοῦ διάταξις ὅτι τὰ τέκνα οὐδεμίαν ἔχουσι κατὰ τῶν πατρῶν αὐτῶν ἀγωγὴν ἐπὶ προικοδοτήσῃ ἢ ἄλλῃ ἐπιχορηγῆσαι λόγῳ γάμου ἢ ἄλλῃς ὑποκαταστάσεως. Ἐπίσης κατὰ τὴν βωμικὸν δίκαιον καὶ τὸ Σχέδιον τοῦ Κώδικος τὰ τέκνα ὀφείλουσι διατροφὴν εἰς τοὺς γεννήτορας αὐτῶν καὶ τοὺς λοιποὺς ἀνιόντας, ἐὰν ὡσιν οὗτοι ἐνδεεῖς. Ἐν ἑλλείψει δὲ ἀνιόντων ἡ κατιόντων ὑποχρεῖται πρὸς διατροφὴν, ὁ μὲν γαμβρὸς καὶ ἡ νύμφη ὀφείλουσι διατροφὴν πρὸς τὴν πενθερὰν καὶ τὴν πενθεράν, ὁ δὲ πενθερὸς καὶ ἡ πενθερά πρὸς τὸν γαμβρὸν καὶ τὴν νύμφην, ἐὰν οἱ ζητούντες τὴν διατροφὴν ὡσιν ἐνδεεῖς· προσδιορίζονται δὲ τὰ πρὸς διατροφὴν κατὰ λόγον τῶν ἀνιόντων τοῦ αἰτούντος καὶ τῆς περιουσίας τοῦ πρὸς διατροφὴν ὑποχρέου. Ἐὰν δ' ὁ οφείλων τὴν διατροφὴν βεβαιώσῃ ὅτι δὲν δύναται νὰ χορηγῇ διὰ χρημάτων τὴν διατροφὴν, τὸ δικαστήριον δύναται νὰ υποχρεώσῃ νὰ παραλάβῃ εἰς τὰ ἴδια καὶ διατροφήν τὸν δικαιούμενον εἰς τοῦτο. Κατὰ τὸ Σχέδιον δὲ τοῦ Κώδικος δύνανται νὰ υποχρεωθῶσιν εἰς διατροφὴν καὶ οἱ ἀδελφοὶ καὶ ἀδελφαί, ὅταν ὁ ἔχων ἀνάγκην ἀδελφὸς ἀποδείξῃ ὅτι ἐκ νόσου ἢ ἄλλης αἰτίας μὴ καταλογιστέας εἰς αὐτὸν δὲν δύναται νὰ πορίζηται τὰ πρὸς τὸ ζῆν, ὑπόκειται δὲ ἑλλείψει συζύγου, κατιόντων ἢ ἀνιόντων, γαμβροῦ καὶ νύμφης, πενθεροῦ καὶ πενθερᾶς.

Σημειώσαντες ὅτι ἡ μεταξὺ συζύγων ὀφρεὶα συνεισφοράς τοῦ γάμου ἀπαγορεύεται (Ν. 1, 2 καὶ 3 Πανθ. | 24, 1), ὡς ἐπίσης καὶ τὰ ἀποκαλύπτουσα

ὀφρεὶαν συναλλάγματα μεταξὺ συζύγων (Ν. 1, 2, 6 § 5 καὶ 6 Πανθ. | 24, 1), ὅποῖον καὶ ἡ ἐπὶ ἐλάττονι τιμῇματι πώλησις (Α. Π. 208 τοῦ 61) ἢ εἰς ἀντικατάστασιν προικῆς χορηγῆσις ἐτίμου κτήματος μείζονος ἀξίας, ἐὰν ὁ χορηγῆσας ἐγίνωσκε τὴν μείζονα ἀξίαν αὐτοῦ, ὅτε τὸ περιπλέον τῆς ἀξίας εἶναι ὀφρεὶα (Α. Π. 92 τοῦ 59, 269 τοῦ 66, 37 τοῦ 73), ἅρα πᾶσα τοιαύτη ὀφρεὶα δύναται νὰ ἀνακληθῇ ὑπὸ τοῦ ὀφρητοῦ. Διὸ καὶ ὀφρητήριον, περιλαμβανόν ὀφρεὶαν τοῦ συζύγου πρὸς τὴν σύμβιον αὐτοῦ, δύναται νὰ προσβληθῇ ὡς ἄκυρον καὶ ζῶντος αὐτοῦ ὑπὸ τῶν δανειστῶν, ἅτε τῶν δανειστῶν ἐξασκούντων κατὰ τὸν νόμον τὰ δικαιώματα τοῦ ὀφειλέτου αὐτῶν (Α. Π. 235 τοῦ 57). Ἰσχυροποιεῖται ὁμοῦ καὶ ὀφρεὶα διὰ τοῦ ἐπελθόντος θανάτου τοῦ ὀφρητοῦ, ἐὰν μὴ ἀνακληθῶσιν ὑπ' αὐτοῦ ἐν ὅσῳ ἔζη. (Ν. 10 καὶ 24 Κωδ. | 5, 16). Προσθετόν ἐστι δύναμις τοῦ Μουικιανοῦ ἢ Μουικιανείου λεγομένου τεκμηρίου τὸ ἐν τῇ συζυγικῇ οἰκίᾳ πράγμα θεωρεῖται ἀείποτε ὡς κτηθὲν διὰ χρημάτων τοῦ συζύγου (Ἀρμεν. § 36 Γ' γ'). ἀλλ' ἐπιτρέπεται τῇ συζύγῳ ἐναντίᾳ ἀποδείξει (Α. Π. 91 τοῦ 63, 51 τοῦ 64, 302 τοῦ 65, 210 τοῦ 71). Ἀλλὰ τὰ ἀποδεδειγμένως κτηθέντα δι' ἰδίων χρημάτων τῆς γυναίκης καὶ διὰ προσωπικῆς αὐτῆς ἐργασίας εἶναι ἀναμφισβήτητος αὐτῆς ἰδιοκτησία (Α. Π. 107 τοῦ 52). (*Ἴδε καὶ Παμικὸν Σύμφωνον, Παράφερνα, Προίξ).

Θ. Ν. Φλογαίτης

Γενικὸν Λογιστήριον. Τὸ Γενικὸν Λογιστήριον εἶναι ἀρχὴ παρατηρηματικῇ τοῦ Ὑπουργείου τῶν Οἰκονομικῶν, διευθύνουσα τὸ Λογιστικὸν τοῦ Κράτους ἐν γένει, ἐξελέγχουσα δηλονότι τὰ δικαιολογητικὰ ἐγγράφα πάσης ληψέως καὶ ἐγγράφουσα τὰ ἀποτελέσματα αὐτῶν ἐν ταῖς βιβλίῳ αὐτοῦ (Διατ. περὶ τῆς Γενικῆς Λογιστικῆς τοῦ Κράτους, 2 ὅ

συνδ. πρὸς ἄρθ. 2, 3, 9 καὶ ἐπ. Διατ. περὶ διαιρέσεως τῆς ἐσωτερικῆς ὑπηρεσίας τοῦ Γενικοῦ Λογιστηρίου), κανονίζουσα τὰ τῆς κινήσεως τῶν χρημάτων κατὰ τὰς ἀνάγκας τῆς ὑπηρεσίας (Διατ. περὶ συστάσεως Λογιστ. ἄρθ. 2), συντάσσουσα τὸν γενικὸν ἐνικύσιον προϋπολογισμὸν ἐκίστης χρήσεως ἐπὶ τῇ βάσει μὲν τῶν εἰδικῶν ἐκάστου Ὑπουργείου προϋπολογισμῶν ὡς πρὸς τὰς δαπάνας, ἐπὶ τῇ βάσει δὲ σημειώσεων λεπτομερῶν ἐγκακριμένων ὑπὸ τοῦ Ὑπουργοῦ τῶν Οἰκονομικῶν, (αἰτίνας χορηγοῦνται αὐτῷ ἐν μηνὶ Φεβρουαρίῳ τοῦ προηγουμένου τῆς χρήσεως ἔτους ὑπὸ τῶν διαφόρων τμημάτων τοῦ ἐπὶ τῶν Οἰκονομικῶν Ὑπουργείου) ὡς πρὸς τὰς προσόδους (νόμου Λογιστικοῦ ἄρθρον 210 καὶ Διατ. περὶ ἐσωτερικῆς ὑπηρεσίας ἄρθ. 5), ἐγγράφουσα δὲ τὸν ψηφισθέντα προϋπολογισμὸν ἐν μὲν τῷ βιβλίῳ αὐτοῦ, ὃ λέγεται Κ α θ η με ρ ι ο ν, ἐν λεπτομερεῖα, ἐν δὲ τῷ Κ α θ ο λ ι κ ῷ καλουμένῳ βιβλίῳ ἐν περιληπτικαῖς λογαριασμοῖς, ἀνατομένους ἔπειτα καθ' ὑπηρεσίαν, κατὰ κεφάλαιον καὶ κατ' ἄρθρον ἐν τ ο ῖ ς β ι β λ ι ο ῖ ς τ ῶ ν ἐ τ ὶ ὁ ὧ ν κ αὶ ἐξ ὁ ὧ ν (Διατ. ἐσωτερικῆς ὑπηρεσίας ἄρθ. 6), ἐλέγχουσα δ' οὖν, ἤττον τὴν διαχείρισιν τῶν ὑπολόγων ὡς πρὸς τὴν ληψοδοσίαν αὐτῶν καὶ τὸν ὀρθὸν καταλογισμὸν τῶν εἰσπραξέων καὶ πληρωμῶν, ἐπὶ τῇ βάσει τῶν καθ' ὠρισμένας περιόδους υποβαλλομένων αὐτῷ λογιστικῶν ἐγγράφων καὶ τοῦ κατὰ τὴν παῦσιν τῆς ἐκάστου ὑπολόγου διαχειρίσεως δεδομένου γενικοῦ λογαριασμοῦ αὐτοῦ (Νόμου Λογιστικοῦ ἄρθ. 210, Διατ. ἐσωτερικῆς ὑπηρεσίας ἄρθρον 42 καὶ ἐπ.), καὶ τὴν μὲν περὶ τὰ εἰσπρακτέα καὶ εἰσπεπραγμένα διαχειρίσιν ὡς πρὸς τὴν κανονικὴν αὐτῶν κατάταξιν, τὴν δὲ περὶ τὰς πληρωμὰς καὶ ὡς πρὸς τὸ ἔγκυρον τῶν τίτλων καὶ τὴν τακτικὴν ὑπὸ τῶν δικαιούχων ἐξόφλησιν, καὶ κοινοποιοῦσα

κατὰ μῆνα τὰ γενικὰ ἀποτελέσματα τῆς ἐλέγχου εἰς τοὺς ὑπολόγους (Ν. ἈΥΘ. ἄρθ. 4)· μεριμνῶσα προσέτι περὶ τῆς ἐγγραφῆς τῶν ἀποτελεσμάτων τῆς ἐλέγξεως τῶν στελλομένων ὑφ' ἐκάστου ὑπολόγου ἐγγράφων ἐν τοῖς βιβλίοις τοῦ Γενικοῦ Λογιστηρίου (Διάταγμα συστάσεως Γενικοῦ Λογιστηρίου ἄρθρον 46). Σημειωτέον ὅτι τὸ Γενικὸν Λογιστήριον μετὰ τὴν ἐγγραφὴν τῶν ἀποτελεσμάτων πάντων τῶν κατὰ μῆνα στελλομένων λογιστικῶν ἐγγράφων συντάσσει πρὸς ἐκλεγῆς τῆς ἀκριθείας τῶν ἐγγραφῶν τοῦ λογισμῶν τῶν ἐν τῷ Κ α θ ο λ ι κ ῷ μεριδίων, δηλοῦντα διακεκριμένως τὸ ἄρσμα τῶν εἰς πίστωσιν καὶ χρεώσιν, συγκεφαλαιουμένων ὁμοῦ τῶν ἀποτελούντων μίαν καὶ τὴν αὐτὴν περιληπτικὴν μερίδα ἐν τῷ Καθολικῷ (ἄρθ. 37)· ἂν δ' εὐεθέη ἁσυμφωνία τις μεταξὺ τοῦ ἰσολογισμοῦ καὶ τοῦ Καθημερινοῦ ἢ τῶν ἐν τῷ Καθολικῷ μεριδίων πρὸς τὰ βοηθητικὰ βιβλία ἢ τὰς καταστάσεις τῶν ὑπολόγων, ὀφείλει νὰ παραβάλλῃ ἀκριβῶς πάσαι τὰ τοῦ μηνὸς ἐγγραφὰς πρὸς ἀλλήλας καὶ πρὸς τὰ λογιστικὰ ἐγγράφα πρὸς ἐννοήσιν καὶ διόρθωσιν τοῦ σφάλματος (ἄρθ. 48)· υποβάλλει δὲ τοὺς κατὰ μῆνα τοῦ λογισμοῦ εἰς τὸν Ὑπουργὸν τῶν Οἰκονομικῶν, οἷτινες φυλάττονται σὺν τοῖς πιναξί τῶν ἀθροισμάτων τῶν ἐν τοῖς βοηθητικοῖς βιβλίοις λογαριασμῶν, ὅπως χρησιμεύσωσιν εἰς εὐχερεστέραν ἀνακάλυψιν τῶν ἐνδεχομένων σφαλμάτων κατὰ τὴν ἐφεξῆς μῆνα (ἄρθ. 49). Σημειωτέον ὅτι πρὸς διατήρησιν τῆς μεταξὺ τῶν ἐγγράφων τοῦ Γενικοῦ Λογιστηρίου καὶ τῶν ἐπὶ τῶν δαπανῶν Λογιστηρίων συμφωνίας, λαμβάνει μὲν τὸ Γενικὸν Λογιστήριον παρ' αὐτῶν κατὰ μῆνα ἰσολογισμοὺς τῶν εἰς τὰ Καθολικὰ αὐτῶν μεριδίων, συναλελυμένων εἰς ἐξηγητικὰ φύλλα, στέλλει δ' εἰς αὐτὰ κατάστασιν τῶν πληρωθέντων ἐνταλμάτων καὶ παρέχει αὐτῷ

τάς τας πληρωρίας. ὧν χορήγουντι συμπλήρωσιν καὶ ἔλεγχον τῶν ἐγγραφῶν αὐτῶν (ἄρθ. 50). Εἰρήσθαι προσεῖται, ὅτι τὸ Γενικὸν Λογιστήριον ὀφείλει ἐνὸς τῶν τριῶν πρώτων μηνῶν ὑπὸ τῆς ἡέως νὰ παραπέμπῃ ἐκάστου ἔτους τοὺς ἐκπεσόντας λογαριασμοὺς τῆς διαχειρίσεως τῶν υπολόγων εἰς τὸ Ἐλεγκτικὸν Συνέδριον, ὅπερ πάλιν ὀφείλει νὰ ἐκδίδῃ τὰς περ ταύτου ἀποφάσεις αὐτοῦ ἐντὸς τοῦ ἐπομένου ἔτους τὸ βραδύτερον (Λογιστικὸ νόμου ἄρθρ. 210 ἐν συνδ. πρὸς Ν. ΝΟΜ. ἄρθ. 12). Προσθετέον, ὅτι τὸ Γενικὸν Λογιστήριον ἐγγράφει κατὰ μῆνα ἐν γένει τὰ ἐκκαθαρισθέντα ἔσοδα ἢ βεβαιωθέντα εἰσπρακτέα εἰς τὰ ἐπὶ τούτῳ ὁρίσθαι, ἐπὶ τῇ βάσει τῶν ὑπὸ τῶν ταμιῶν κατὰ μῆνα στελλομένων πρὸς αὐτὸ καταστάσεων τῶν ἐκδοθέντων ὑπ' αὐτῶν διπλοτύπων καὶ τῶν ἀπ' εὐθείας εἰς τὸ Γενικὸν Λογιστήριον στελλομένων μηνιαίων καταστάσεων τῶν τελωνίων, ἀλατποσηχαριῶν καὶ ἄλλων εἰδικῶν ταμιῶν (Διάταγμα ἐσωτερικῆς ὑπηρεσίας Γενικοῦ Λογιστηρίου ἄρθ. 9 καὶ ἐπόμενα). Λαμβάνει δὲ πρὸς ἔλεγχον τῶν εἰσπρακτέων περὰ τῶν διαφορῶν τμημάτων τοῦ ἐπὶ τῶν Οἰκονομικῶν Ὑπουργείου α' τὰ ὑπὸ τῶν ταμιῶν ἐκδιδόμενα ἀποδεικτικά καὶ β' συνημμένα αὐτοῖς ἀντίτυπα τῶν πιστοποιητικῶν τῶν εἰσπρακτέων, ὅσον καταστάσεων, ὁμολογιῶν, φορολογικῶν πινακῶν, κτλ., καὶ β') τὰς στελλομένας ἀπὸ τῶν ἐπιτετραμμένων τὸν καταλογιστῶν τῶν φόρων καὶ ἐν γένει τὴν ἐκκαθάρισιν τῶν προσόδων δημοσίων ὑπαλλήλων μηνιαίας καταστάσεις. Παραπέμπονται δ' εἰς τὸ Γενικὸν Λογιστήριον μετὰ προτέραν ἀκριθεῖ ἐξέλεγχιν τὰ μὲν ἀποδεικτικά παραλαβῆς τῶν εἰσπρακτέων κατὰ δεκαήμερον, αἱ δὲ μηνιαῖαι καταστάσεις κατὰ τὰς κεκατονισμένας περὶ ὧν, καθ' ἃς στέλλονται τὰ πρὸς ἔλεγχον αὐτῶν ἀναγκαῖα βιβλία εἰσπρά-

ξεως καὶ λοιπα δικαιολογητικά ἐγγραφα (ἄρθρον 12). Αἱ δὲ διαδιδόμεναι αὐταὶ καταστάσεις παραδίδονται πρὸς τὰς κατ' εὐθείαν ὑπὸ τῶν υπολόγων στελλομένας μηνιαίας καταστάσεις. Ἄν δ' ἐκ τούτου ἀποδειχθῇ, ὅτι ἔλλειπουν διπλοτύπα εἰσπρακτέων, τὸ Γενικὸν Λογιστήριον ζητεῖ ταῦτα ἐγγράφως παρὰ τῶν ἀρμοδίων τμημάτων, παραπέμπον πρὸς αὐτὰ καταστάσεις λεπτομερεῖς, ἐν αἷς καταδεικνύνται ὁ ἀριθμὸς τῶν ἐλλειπόντων διπλοτύπων, ἡ παραδοῦσα τὰ παραστατικά ἐγγραφα ἀρχῇ, τὸ ποσὸν ἐκάστου διπλοτύπου καὶ τὸ κεφάλαιον καὶ ἄρθρον τοῦ προϋπολογισμοῦ, εἰς ὃ καταλογίσθη τὸ ἔσοδον. Ὁφείλουσι δὲ τὰ τμήματα νὰ ἐπιμεληθῶσι τῆς ζητήσεως τῶν διπλοτύπων παρὰ τῶν ἀρμοδίων ἀρχῶν καὶ νὰ ἀναπληρώσωσι τὰ τυχόν ἀπολεσθέντα δι' ἐπισήμων ἀντιγράφων (ἄρθ. 13). Δέον δὲ νὰ παρατηρήσωμεν, ὅτι τῶν μὲν ἐπαρχιακῶν ταμιῶν αἱ εἰσπράξεις ἐγγράφονται κατὰ μῆνα ἐπὶ τῇ βάσει τοῦ εἰς τὸ Γενικὸν Λογιστήριον στελλομένου ἀντιγράφου τῆς εἰς τὸ Καθολικὸν αὐτῶν μερίδος τοῦ Γεν. Λογιστηρίου καὶ τῶν συνοδουσέων αὐτὸ λογιστικῶν ἐγγράφων, τῶν δὲ εἰδικῶν ταμιῶν (τελωνίων κτλ.) κατὰ μῆνα ἐπὶ τῇ βάσει τῶν μηνιαίων καταστάσεων, ἃς λαμβάνει παρ' αὐτῶν τὸ Γεν. Λογιστήριον (ἄρθ. 14). Τὰ δὲ ὑπὸ τῶν εἰδικῶν ταμιῶν τοῖς ἐπαρχιακοῖς παραδιδόμενα χρήματα ἐγγράφονται ἐν τῷ λογαριασμῷ τῆς κινήσεως τῶν κεφαλαίων καὶ ἐξ αὐτοῦ μεταφέρονται εἰς πιστώσιν τῶν ἀρμοδίων εἰδικῶν ταμιῶν, ὅπου καὶ γίνονται ἢ ἐγγραφῇ τῶν ὑπ' αὐτῶν στελλομένων μηνιαίων καταστάσεων (ἄρθ. 15). Ἐγγράφονται δ' αἱ κατὰ μῆνα εἰσπράξεις ἐκάστου ὑπολόγου διὰ μιᾶς ἐπὶ τοῦ Καθημερινοῦ καὶ τοῦ Καθολικοῦ, καταλογιζόμεναι εἰς τὰ ἀρμοδία ἄρθρα τῶν ἐσόδων καὶ τοὺς ἀρμοδίους λογαριασμοὺς λη-

ψοδοσίας, καταχωρίζονται δὲ πρὸς τούτοις ἐπὶ τῶν ἀρμοδίων ἄρθρων καὶ ἐν τοῖς βιβλίοις τῶν ἐσόδων (ἄρθ. 16). Αἱ δὲ ὑφ' ἐκάστου τῶν Ὑπουργείων ἐκκαθαριζόμεναι δαπάναι ἐγγράφονται· παρὰ τῷ Γενικῷ Λογιστηρίῳ ἐν τῷ Καθημερινῷ καὶ τῷ Καθολικῷ αὐτοῦ, καταλογιζόμεναι ἔνθεν μὲν εἰς ἓνα γενικὸν λογαριασμὸν τῶν τοῦ δημοσίου πιστωτῶν, ἔνθεν δὲ εἰς τοὺς λογαριασμοὺς ἐκάστου Ὑπουργείου ἀπέναντι τῶν πιστώσεων αὐτοῦ, ἡ δὲ κατ' ἄρθρον τοῦ προϋπολογισμοῦ ἐκάστου Ὑπουργείου ἀνάλυσις γίνεται ἐν τοῖς βιβλίοις τῶν δαπανῶν (ἄρθ. 18). Ἐγγράφονται· δ' αἱ ἐκκαθαριζόμεναι δαπάναι παρὰ τῷ Γενικῷ Λογιστηρίῳ κατὰ μῆνα ἐπὶ τῇ βάσει· τῶν χορηγουμένων αὐτῷ ἐξηγητικῶν φύλλων ὑπὸ τῶν ἐπὶ τῶν ἐξόδων λογιστηρίων (ἄρθ. 19). Παρατηρητέον, ὅτι παρὰ τῷ Γενικῷ Λογιστηρίῳ τηροῦνται βιβλία διευχέρειας καὶ βιβλία χρησεως καὶ διαχειρίσεως μὲν βιβλία εἶναι· τὸ Καθημερινόν, τὸ Καθολικόν, (ἐν ᾧ κρατοῦνται περιληπτικῶς οἱ διάφοροι λογαριασμοὶ βασιλεφίας, ἥτοι εἰς καὶ μόνος λογαριασμὸς διὰ πάντας τοὺς τῆς αὐτῆς κατηγορίας ὑπολόγους) καὶ τὰ ἀναλυτικὰ τῶν περιληπτικῶν λογαριασμῶν, (ἐν οἷς ἕκαστος ὑπόλογος ἔχει ἰδιαιτέραν μερίδα ὑπὸ τὸ ὄνομα αὐτοῦ), χρήσεως δὲ τὰ βιβλία τῶν ἐσόδων καὶ ἐξόδων, βιβλία τῶν εἰσπρακτικῶν κατ' ἄρθρον, βιβλία τῶν πιστώσεων τῶν δευτερευόντων διατακτῶν καὶ πάντα τὰ λοιπὰ βοηθητικά, ἐξ ὧν μόνον τὸ Καθημερινόν καὶ τὸ Καθολικόν κρατοῦνται· διπλογραφικῶς, τὰ δὲ λοιπὰ μονογραφικῶς· τὰ δὲ βιβλία τῶν εἰσπρακτικῶν δὲν κλείονται ληξιασῆς τῆς χρήσεως, εἰμὴ ἐὰν εἰσπραχθῇσαν ὁλοσχερῶς τὰ ἐν αὐτοῖς ἐγγεγραμμένα εἰσπρακτέα ἢ ἀνεγνωρίσθησαν ὡς παραλείμματα· κρατεῖται δὲ ἴδιον βιβλίον τῶν ἀνεγνωρισμένων παραλείμμάτων (ἄρθ. 36).

Σημειωτέον ὅτι τὸ προσωπικὸν τοῦ Γενικοῦ Λογιστηρίου ὠρίσθη διὰ τοῦ νόμου ΡΠΕ' τῆς 26 Ὀκτωβρίου 1851 καὶ τοῦ νόμου ΦΙ' τῆς 17 Μαρτίου 1850 (ἡ Ζήτησον ἐν ἡμετέρῳ Παραρτ. τόμ. 1 σελ. 1390)· μετωνομάσθη δὲ τὸ Γενικὸν Λογιστήριον Γενικὴ διευθύνσις τοῦ δημοσίου λογιστικῶν καὶ τοῦ νόμου ΒΡ' Α' τῆς 22 Ὀκτωβρίου 1892 (Συμπλ. 4 Φλογαίτου σελ. 270), καθιερῶσαντος τὴν θέσιν ὑποδιευθυντοῦ καὶ ὡς ἀποφασισθέντος ὅτι τὴν κατὰ τοὺς κειμένους νόμους πειθαρχικὴν ἐξουσίαν κατὰ τῶν δημοσίων ὑπολόγων δύναται νὰ ἀσκήσῃ καὶ ὁ Γενικός διευθυντής τοῦ δημοσίου λογιστικοῦ, οὗ ὅμως ἡ ἀπόφασις δύναται νὰ ἐκκληθῇ ἐνώπιον τοῦ Ὑπουργοῦ τῶν ὁικονομικῶν ἐντὸς δέκα ἡμερῶν ἀπὸ τῆς κοινοποιήσεως.

Θ. Ν. Φλογαίτης

Γερουσία Ἀρχέγονος πηγὴ τῆς συνταγματικοῦ πολιτεύματος ὑπῆρξεν ἡ γνωστὴν, ἡ Ἀγγλία. Ἐκεῖ οἱ βασιλεῖς καὶ ὁ λαὸς ἀφῆρπασαν τὸν πρῶτον συνταγματικὸν χάρτην ἀπὸ τῶν χειρῶν τοῦ βασιλέως (Ἰωάννου τοῦ Ἀκτῆμονος). Περὶ δὲ διὰ τοὺς γνωστούς ιστορικοὺς λόγους οἱ βασιλεῖς εἶχον μεγάλην δύναμιν ἐν τῇ Ἀγγλικῇ κοινῳίᾳ, ἀποτελοῦντες ἰδιαιτέραν προνομιοῦχον τάξιν, κατὰ τῶν ἀγγλικῶν γαιῶν, ἀπῆρτισαν σωμα νομοθετικὸν ἰδιαιτέρον, ἰσὺς ἔχον καὶ διαδοχικόν, τὴν Βουλὴν τῶν Λόρδων. Εἶναι ἀληθές ὅτι διὰ τῆς ἀναπτύξεως τῆς δημοσίας γνώμης ἀπέβλεπε τὸ σῶμα τοῦτο ἢν ἄλλοτε ἐκέκτητο δύναμιν καὶ σημασίαν καὶ νῦν τυγχάνει ἐν κατὰ δεῖστέρον λίαν τῆς Βουλῆς τῶν Κοινοτήτων· ἄλλ' ὅπως δὴ ποτε διατηρεῖται ἐτι ἐν τοῖς προσώποις τῶν κληρονόμων καὶ ἀπογόνων τῶν παλαιῶν τῆς τῶν Λόρδων Βουλῆς μελῶν, ἀναξωपुरούμενον ἐκ διαλείμμάτων διὰ τῆς εἰσαγωγῆς τῶν ἀναφανομένων ἐκάστοτε πολιτικῶν ἰκανῶν

την. Τὸ Ἀγγλικὸν παράδειγμα ὑπάρχει ἡ ἀφορμὴ τῆς καὶ ἐν ταῖς ἄλλαις ἀνθρωπιστικαῖς ἐπικρατείαις συστάσεως γενομιστικῶν σωμάτων. Ἀλλ' ἐπειδὴ δὲν πᾶσιν οἱ αὐτοὶ ἱστορικοὶ καὶ τοπικοὶ λόγοι, αἱ αὐταὶ κοινωνικαὶ ἀφορμαί, ὡς καὶ μεταβολαὶ ἢ ἀποφασίς τῶν σωμάτων τούτων. Ὑπὸ τὸ κράτος τῶν ἀγγλικῶν δοξασιῶν ἐπειράθησαν νὰ εἰσαγάγουν εἰς τὴν Γαλλίαν ἐν ἔτει 1814 τὸ ἱερὸν τῆς ἰσοθείας καὶ διαδοχικῆς Γερουσίας τῆς Ἀγγλίας, ἀλλ' ἀπέτυχον. ἐπὶ τῆς ταχέως τῆς καταπτώσεως αὐτῆς. Ὅτε τῷ 1815 ἐπανῆλθεν ὁ πρῶτος ἀπὸ τῶν ἐλευθεριῶν ἐχθρὸς μεγαλοπῶρος καὶ μεγαλοπράγμων Ναπολεὼν ὁ Β' εἰς τὴν Γαλλίαν, ἐλευθεριάζων ἤδη, καὶ πεποιθὲς ὑπὸ τοῦ πικροῦ τῆς ἐξορίας μαθήματος τὰ νόματα τῆς ἐλευθερίας καὶ ἐν τῷ πολιτικῷ αὐτοῦ διοριστικῷ καὶ ἐπὶ τῇ κατιῶν σωτηρίας αὐτοῦ ἐν τῷ αὐτῷ, τὴν ἀνακήρυξιν ἐλευθεριῶν πολιτικῶν ἀρχῶν, ἀνέθετο εἰς τὸν φιλελευθεριστῶν τῶν τότε χρόνων πολιτικὸν συγγραφεὴ Benjamin Constant τὴν σύνταξιν ὅσον ἔνεστιν ἐλευθερωτέρου πολιτεύματος. Ἐλευθερίως τεθεσπισμένους ἐκ νεοπλατῶν, ἀλλ' ἐπικεχωρισμένους δοξαίς ἀγγλικαῖς, ὁ B. Constant, συμπεριέλαβεν ἐν τῷ παραδοθέντι τῷ αὐτοκράτορι σχεδίῳ τὸ συντάγμα καὶ Γερουσίαν ἀριστοκρατικὴν, ἥτοι ἰσοθίαν καὶ διαδοχικὴν, καὶ τὸ παράδειγμα τῆς Ἀγγλίας. Ἰδὼν οὖν τὸν Ναπολεὼν ὁ πᾶν, εἶπεν εἰς αὐτὸν ὁ εἶς ἄξιονημενεύτους λόγους· «Ἐν Ἀγγλίᾳ ἡ γερουσία κεῖται λίαν ὀρθῶς, καὶ ἐν αὐτῇ οἱ λῆρδοι παρέσχον τὰς ἐκτελείας εἰς τὸν λαόν, παρήγαγον καὶ ἐκτέλεσαν τὸ πολίτευμα τὸ ἀγγλικόν· καὶ τυγχάνουσι πατροπαράδοτως σεβαστοὶ εἰς τὸν λαόν καὶ ἐξασκοῦσιν ἐπ' αὐτοῦ τὴν τιμὴν τινά. Ἀλλ' ἐν Γαλλίᾳ τίνας ἔχω διορίσει γερουσιαστάς; Ἐγὼ οὐδὲν ἔχω περὶ ἐμέ ἢ στρατιώτας καὶ

θαλαμηπόλους (chambellans). Ἐκ τούτων θέλω καταρτίσει τὴν Γερουσίαν μου. Ἀλλὰ τότε αὕτη ἔσεται στρατιώπιδον ἢ ἀντιθάλαμος». Ἀλλ' ἐπιμενέντος τοῦ μεγαλυννοῦ συγγραφῆς καὶ τῶν ὁμοφρονούντων αὐτοῦ, ὑπεχώστησεν ἀλλ' ἡ κατόπιν πείρα ἀπέδειξεν, ὅτι ἐν τῇ περιπτώσει ταύτῃ ἔρχεν ὑπὲρ αὐτοῦ τὸ δικαίον ὁ θαυνοσέτερος στρατηγός, οὐχὶ δὲ ὁ ἐνδοξος πολιτικὸς συγγραφεύς.

Τὰ ἄλλα συντάγματα ὑπακούσαν ἢ τὸ σύστημα τοῦ ὑπὸ τοῦ Βασιλέως διορισμοῦ ἰσοθίων γερουσιαστῶν ἐπὶ τῇ βάσει νομοθετημένων προσόντων, ἐξελεγχόμενων ὑπ' αὐτῆς τῆς γερουσίας, ἢ τῆς κατὰ χρονικὰ διαλείμματα ἡμέσου ἢ ἐμμέσου ἐκλογῆς αὐτῶν ὑπὸ τοῦ λαοῦ, ἢ μικτόν τι σύστημα. Ἡ Ἑλλὰς ἠκολούθησεν ἐπὶ τῆς μεταπολιτεύσεως τοῦ 1848, καὶ νῦν ἡ Ἰταλία, τὸ πρῶτον σύστημα. Ἡ Ἀμερική, τὸ Βέλγιον, ἡ Ὁλλανδία, ἡ Σουηδία, ἡ Δανία, ἠκολούθησαν τὸ τῆς ὑπὸ τοῦ λαοῦ ἐκλογῆς. Ἀλλὰ δὲ πάλιν ἐπικράτειαί, ὡς πρὶν εἶπεν ἡ Ἰσπανία, ἡ Πορτογαλία, ἡ Βασιλία, τὸ δουκάτεν τῆς Βάδης, ἡ Βυναρία, ἡ Πρωσσία, ἡ Βυτεμβέργη ἠκολούθησαν σύστημα μικτόν, διορισμοῦ δηλονότι ἰσοθίων γερουσιαστῶν μετὰ τῇ ἀνευ κληρονομίας γερουσιαστικοῦ δικαιώματος καὶ ἀνευ εἰσόδου δικαιωματικῆς εἰς τὴν γερουσίαν ἢ καὶ ἐκλογῆς. Ἡ δὲ Γαλλία θεσμοθέτησε διὰ τοῦ συνταγματικοῦ αὐτῆς νόμου τοῦ 1875 σύστημα τι ἰδιόζων, καθ' ὃ τῆς γερουσίας συνισταμένης ἐκ 300 μελῶν, ἑβδομήκοντα πέντε μὲν εἶναι ἰσοθία, αἰρεθέντα ὑπ' αὐτῆς τῆς θεσμοθετησάσης τὸ πολίτευμα συντακτικῆς συνελεύσεως (ὡν ἀπονησκόντων ἢ παραιτουμένων, τὰ διάδοχα ἐκλέγονται ὑπὸ τῆς γερουσίας) διὰ μυστικῆς ψηφοφορίας καὶ δι' ἀπολύτου πλειονοψηφίας, τὰ δὲ λοιπὰ ἐκλέγονται ὑπὸ τῶν νομῶν καὶ τῶν ἀποικίων κατὰ τὸν εἶς τρόπον· ἐν ἑκάστῳ αὐτῶν σχηματι-

ζεται ἐκλογικὸν σῶμα, περιλαμβάνον τοὺς βουλευτάς, τοὺς γενικοὺς συμβούλους (les conseillers généraux) καὶ τοὺς ἐπαρχιακοὺς συμβούλους (les conseillers d'arrondissement ou département), καὶ τοὺς ὑπὸ τῶν δημοτικῶν συμβουλίων αἰρεθέντας δευτεροβάθμιους ἐκλογεῖς ἢ ἐκλέκτορας (ἐκάστου αὐτῶν κίρουμένου ἐν α')· διὰ δὲ τοῦ ἀναθεωρητικοῦ νόμου τῆς 9 Δεκ. 1884 ὠρίσθη ὅτι πάντα τῆς Γερουσίας τὰ μέλη ἐκλέγονται ὑπὸ τῶν νόμων καὶ τῶν ἀποικιῶν· ἐκλέγονται δὲ κατὰ ἐννεαετίαν, ἀνανεουμένου κατὰ τριετίαν τοῦ τρίτου τῶν μελῶν. Ἐλέγχει δὲ καὶ ἐν Γαλλίᾳ τὰς γερούσιαστικὰς ἐκλογὰς αὐτὸ τὸ σῶμα τῆς Γερουσίας.

Παρατηρήσαμεν, ὅτι ἐκ τῆς Ἀγγλίας μετεφύτευθη εἰς τὰς ἄλλας ἐπικρατείας ὁ θεσμός τῆς γερούσιας. Ἄλλ' ἔχει ἄρα βάσιμον λόγον ὑπάρξεως ἐν ταῖς ἄλλαις χώραις; Ὑπάρχει ἄρα ἀνάγκη ἀπαραίτητος καὶ δευτέρου νομοθετικοῦ καὶ πολιτικοῦ σώματος ἢ παρέσυρε τοὺς νομοθέτας τῶν πολιτευμάτων τὸ σαγηνευτικὸν παράδειγμα τῆς Ἀγγλίας, τῆς γενεσιῆς χώρας τῶν ἀντιπροσωπικῶν πολιτευμάτων;—Ἐξετάσωμεν πρὸς τοῦτο τὰ ἐπιχειρήματα τῶν συνηγόρων τῆς Γερουσίας. Τὸ πρῶτον προβαλλόμενον ἐπιχείρημα εἶναι, ὅτι διὰ τῶν ὅν οἱ νομοθετικῶν σωμάτων ἀναστέλλεται ἡ ὑπερβάλλουσα ταχύτης εἰς τὴν συνταξίν καὶ ἐπιψήφισιν νόμων, ἣν παράγει τὸ μονήρες τῆς Βουλῆς. Ὁ Laboulaye, συνηγόρων ὑπὲρ δύο νομοθετικῶν σωμάτων ἐν τῷ τρίτῳ τόμῳ τῆς διακεκριμένης αὐτοῦ ἱστορικῆς περὶ τῶν Ἑνωμένων Πολιτειῶν πραγματείας, ἀναφέρει εἰς ἀποδείξιν τῆς ἀμέτρου ταχύτητος τῆς μίας καὶ μόνης Βουλῆς εἰς ψήφισιν νόμων τὸ ἐν ἔτει 1884 συμβάν ἐν Γαλλίᾳ, ὅτε φόρος τις κατηργήθη διὰ πλειονοψηφίας μίας φήφρου, τὴν δ' ἐπιούσαν ἐψηφίσθη ἐκ νέου· ἀλλὰ φρονούμεν ὅτι ἐν καὶ μόνον παράδειγμα, παράδειγμα

μάλιστα οὐδὲ μὴν ἐμφανὲς ὅτι ἐπικρατὴς βλάβη τις εἰς τὴν Γαλλίαν, δὲν εἶναι ἡ πορῶν, ὅπως ἀποδείξῃ τὴν ἀνάγκην τῆς ὑπάρξεως καὶ δευτέρου νομοθετικοῦ σώματος. Ἐπιτραπήτω δὲ νὰ ἀντιτάξωμεν ἑκατόν παραδείγματα, λίαν ἱσχυρὸν, τὸ τῆς μίας τῆς Γαλλίας, ἐν ἣ, καίπερ ἀπὸ τοῦ χρόνου διαπομένη ὑπὸ μίας μονήρους, ἐψηφίσθησαν μὲν κατὰ διαλείψεις ἐκ κομματικῆς ἰδιοτελείας πλείστοι καὶ ζηλοὶ νόμοι διὰ τὴν ὑποχειρίστην τῶν βουλευτῶν εἰς τὴν εἰσαγούσαν αὐτοὺς καθερῆσιν, οὐδέποτε ὅμως ἐψηφίσθη ἀκατασπένδως νέμους τις, ὅστις ἐκείνην κατεδείχθη ἀπαραίτητως ἀναγκαῖον ταυτίκα νὰ μεταβληθῇ· καὶ δὲν ἴσχυται μὲν μὲν, ὅτι δέον νὰ προτείνῃται εἶναι ὡς παράδειγμα εἰς τὰς ἄλλας ἐπικρατείας ἡ Ἑλλάς, ἥς ἡ πολιτικὴ κτίσις εἶναι ἀναμφιλόγως χειρίστη, τῇ αὐτῇ ὑπαλληλικῷ προσωπικῷ ἀντικειμένῳ ἀδιαλείπτως καὶ τῶν βουλή ἀλλεπαλλήλως διαλυομένων. Ἀλλ' ἔτι μὴ μάλιστα, διότι διάκεινται αὐτῇ πράγματα ἐν Ἑλλάδι καὶ ὅμως δὲν πῆλθεν ἀποπὼν τι ἀπρόβλεπτον ἐκ τῆς κατεσπευσμένης νομοθετήσεως νόμων, ἐκ καλούμεθα θαρρούντως τὸ παράδειγμα τῆς. Ἀλλὰ καὶ ἐν ὑποθετῇ ὅτι τὸν αἶον τῆς βουλῆς προκαλεῖ ἐνίσταται ἡ ψῆφισιν ἀτόπων καὶ ἀλογιστικῶν νομῶν τὴν μὴ μελετημένην προπαρασκευαῖαν αὐτῶν, τὸ κακὸν τοῦτο δύναται νὰ ἐκτερωθῇ διὰ τῆς καθιερώσεως ἑκείνης ἐγγυήσεων, ὅσον τῆς ὑποχρεώσεως τῆς ὑπὸ εἰδικῆς ἐπιτροπῆς ἢ εἰδικῶν σώματι προηγουμένης βασιανίσεως τῶν νομοθετικῶν κτλ. δὲν ὑπάρχει δὲ ἀνάγκη τῆς ἐπιμουργίας καὶ ἄλλου νομοθετικοῦ σώματος.—Τὸ δεύτερον ὑπὲρ τῶν δύο σωμάτων ἐπιχείρημα εἶναι, ὅτι δι' αὐτῶν ποτὲρπεται ἡ νομοθετικὴ φιλοτιμία καὶ ἰδιοτέλεια. Ὅτι ὅταν τὰ ἀτομικὰ συμφέροντα τῶν νομοθετούντων συναντῶνται

νη λίαν εύκολος ἢ ἐκ τῆς εὐθείας ἐκτροπή, ὅτι ἐπομένως κινδυνεύει ἡ πολιτεία νὰ καταστῇ βορὰ τῶν πρὸς ἱκανοποίησιν τῶν ἰδίων συμφερόντων ἐμφορουνούντων βουλευτῶν, τοῦτο δὲν εἶναι ἀμφισβητήσιμον. Ἀλλ' ἡ συνάντησις τῶν συμφερόντων ἐν ταῖς αἰρεταῖς βουλευτικαῖς σώμασι εἶναι λίαν σπανίη, διότι ἐνεκεν διαφορῶν αἰτησῶν ἐλαυμένους ἐν διαφόρῳ χρόνῳ καὶ τιπῶ τῆς εὐνοίας τῶν ἐκλογέων, αἱ βουλὴ καὶ συγκροτοῦνται ἐκ διαφορῶν ἐπαγγελιαυτῶν, κητόρων χωρίων ἢ οἰκίων, ἐμπόρων, δικηγόρων, ἱατρῶν κτλ., ἐπὶ δὲ πενηντέσσι, ὅταν αἱ βουλὴ ὡς πολυπροσωποί. Ἐν Ἑλλάδι ἀπὸ τῆς νέας συνταγματικῆς αὐτῆς περιόδου, καθ' ἣν ἐπικρατεῖ τὸ μονόβουλον, δὲν παρέστη γινατὴ περίστασις. Ἀπαξ καὶ μόνον τὸ κοινὸν συμφέρον ὠδήγησε τὰς ἑλληνικὰς βουλὰς εἰς ἐκτροπὴν φιλαυτον. τὸ τῆς ἀντισυνταγματικῆς αὐξήσεως δηλονότι τῆς βουλευτικῆς ἀποζημιώσεως, προταθείσης πρὸ τῆς τότε κυβερνήσεως, ἀλλ' ἰκρίτως οὗτο συνέβη ἐπὶ τῆς βασιλείας τοῦ μακαρίτου Ὁθωνος, ὅτε ὑπῆρχον ἐν Ἑλλάδι δύο βουλὰι. Ἀλλὰ καὶ ἐπὶ τῇ ὑποθέσει οἱ δύνανται ἐκ τῆς ὑπερβαλλούσης κατασκευασῆς ἢ τῆς πίσεως πεπληνημένης κοινῆς γνώμης ἢ καὶ τῆς προσωπικῆς ἰδιοτελείας τῶν βουλευτῶν νὰ ὑψηλῶσι ποτε νόμοι ἐπιβλαβεῖς, δικαιοκραγεῖται μόνον ἡ σύστασις οὐδὲ δευτέρου πολιτικοῦ καὶ νομοθετικοῦ σώματος, ἀλλὰ σώματος νομοακυρωτικοῦ. ἔχοντες τὸ δικαίωμα μόνον νὰ ἀκυρῶσι τοὺς ψηφισθέντας νόμους. Ἐν ταῖς χερσὶ τοῦ βασιλέως τὸ δικαίωμα τοῦ veto καθίσταται ὡς πολλάκις παρετηρήσαμεν, χιμαίριον. Ἀλλὰ σ. μα πολυπρόσωπον, συνιστάμενον ἐκ διακεκριμένων μελῶν, δύναται ἀκινδυνῶς νὰ ἀκυρώσῃ νόμους, θεωρουμένους ὑπ' αὐτοῦ παραλόγους. Αὐτονόητον δ' ἐστὶν ἡ ἀνάγκη τῆς ὑπάρξεως τοιοῦτου σώματος, ὅσον νὰ ἦ μακρὰ, (ὡς δὲ δεκαετὴς ἢ

δεκαετὴς), καὶ ὅτι ὅσον νὰ ὀρίζωνται πρὸς ὅντα εὐδοκίμου πολιτικῆς καὶ δικανικῆς παιδεύσεως καὶ μακροῦ πρακτικῆς ἀσκήσεως, ἢ δὲ ἐκλογὴ νὰ ἦ ὅλως ἐμμεσος. Ἄν προέκειτο νὰ συσταθῇ ἐν Ἑλλάδι τοιοῦτο σῶμα, εἰς ὃ δὲν ἀντιτιθέμεθα (ἀποκρούσαντες κυρίως τὴν σύστασιν δευτέρου πολιτικοῦ σώματος), ἠθέλομεν προτείνειν 1) ἑκάστος νομὸς (διὰ τῆς ὕψ' ἑκάστου τῶν ἐν τῷ νομῷ ἐπαρχιακῶν καὶ δημοτικῶν συμβουλιῶν ἀποστολῆς δύο ἢ τριῶν ἐκλεκτόρων εἰς τὴν πρωτεύουσάν τοῦ νομοῦ, διὰ ψηφοδελλίων κλισουμένων τὸν ἐκλεκτόν, νὰ ἀποστέλλῃ ἓνα, δύο δὲ νὰ ἀποστέλλωσιν ἑκάστον τῶν ἐξῆς σωματείων: τὸ Πανεπιστήμιον, ὁ Ἀρειος Πάγος καὶ τὰ Ἐφετεία, τὸ Πρωτοδικεῖον πάντα ὁμοῦ, οἱ παρ' ἑκάστῳ τῶν ἐφετειῶν καὶ ἐν τῇ περιφέρειᾳ αὐτοῦ δικηγορικοὶ σύλλογοι, καὶ τὰ ἐμπορικὰ ἐπιμελητήρια, 2) ἡ ἐκλογὴ νὰ γίνηται κατ' ὀκταετίαν, 3) πρὸς ὃν δὲ νὰ ὀρίζεται διπλοῦμα αὐτῶν τῶν Πανεπιστημιακῶν σχολῶν ἢ τῆς Στρατιωτικῆς Σχολῆς, ὑπηρεσίᾳ δικαστικῇ, δικηγορικῇ, οικονομικῇ, καθηγητικῇ, στρατιωτικῇ, βουλευτικῇ ἢ δημοτικῇ δεκαπενταετῇ καὶ ἡλικίᾳ τεσσαρκακονταετῇ τοῦλάχιστον.

Τὸ τρίτον ὑπὲρ Γερουσίας ἐπιχειρηματικῆς εἶναι ὅτι ἡ ὑπαρξὶς δύο πολιτικῶν σωματῶν ἐξαναγκάζει τοὺς βουλευτὰς νὰ σέβωνται τὴν δημοσίαν γνώμην. « Σταθερὰ καὶ ἀνυπαλάστοις ἀρχή, λέγει ὁ Laboulaye ἐν τῷ ἄρτι μνημονευθέντι συγγράμματι αὐτοῦ, εἶναι ὅτι, ὡς ἄνθρωπος, θέλει ἀντλήσει ἐξ αὐτῆς πᾶν ὅ, τι δυνήθῃ. Δύο εἰς σῶμά τι ἀπεριόριστον ἐξουσίαν καὶ θέλεται βεβαιωθῇ, ὅτι ἐπ' οὐδεμιᾷ αἰτίᾳ θέλει περιορίσει αὐτήν». Βεβαίως ὁ ἄνθρωπος προυνόησι, ὅτι ἐπὶ αὐτῇ θέλει ἐπιτελεῖν τὴν διδομένην αὐτῷ ἐξουσίαν. Ἐντεῦθεν δὲ προήλθε καὶ τὸ ἐν πάσαις ταῖς Ἐπικρατείαις, ἐνθα κανονικῶς λειτουργεῖ ἡ συνταγματικὴ πο-

λιτεία, ἐπικρατῆσαν καὶ ἐπικρατοῦν πολυαρχικὸν καὶ κοινοβουλευτικὸν σχῆμα αὐτῆς, τῶν βουλευτῶν μὴ ἀνεχομένων ὑπουργεῖν ἐκ τῆς βασιλικῆς πρωτοβουλίας πηγάζοντα, οὗτοι δὲ κατὰστησάντων νεκρὸν τὸ τοῦ διορίσειν καὶ παύειν τοὺς ὑπουργοὺς βασιλικὸν δικαίωμα. Ἄλλ' ὥς ἔχουσι τανῶν τὰ πράγματα, τυγχάνουσης δηλ. γενικῆς ἀναγνωρίσεως τῆς ἀρχῆς, ὅτι τὰ βουλευτικὰ σώματα (ἐν ᾗ δύο) διαχειρίζουσιν ἀμέσως μὲν τὴν νομοθετικὴν ἐξουσίαν, ἐμμέσως δὲ διὰ τῶν ὑπ' αὐτῶν ὑποδεικνυμένων καὶ ἐνώπιον αὐτῶν εὐθυνομένων ὑπουργῶν, τὴν ἐκτελεστικὴν ἐξουσίαν, ὃ δὲ βασιλεὺς ἐποπτεύει ἀπὸ ἀνωτάτης περιωπῆς τὴν πορείαν τῶν νομοθετικῶν σωμάτων καὶ τῶν ὑπουργῶν, διατηρῶν τὴν ὑψηλὴν προνομίαν τῆς διαλύσεως τῆς Βουλῆς, ἢ τῆς Βουλῆς ἀσεβήσῃ ποτὲ πρὸς τὴν δημοσίαν γνώμην, (ψηφισομένη πρὸς εἰπεῖν νόμον ἀσύνητον ἢ ἐπαχθῆ, ἢ ἀνεχομένη κυβερνήσιν σκανδαλιώδως παραβάουσιν τοὺς νόμους ἢ σπαταλῶσαν τὰ δημόσια χρήματα), ὅπερ ἀπίθανον ἢ τοῦλάχιστον σπάνιον ὑπὸ νομοθεσίαν ἀποκεντρωτικὴν διὰ τε τῆς Βουλῆς τὸ πολυπρόσωπον καὶ τὸν φόβον τῆς ἐν τῷ μέλλοντι ἐκλογικῆς ἀποτυχίας τῶν συγκροτούντων αὐτήν, ὑπάρχει ἐν ταῖς χερσὶ τοῦ ἀνωτάτου ἐπόπτου τῆς κυβερνητικῆς μηχανῆς ἢ σπουδαία προνομία τῆς διαλύσεως τῆς Βουλῆς. Ὑπαρχόντων ἐξ ἐναντίου δύο νομοθετικῶν σωμάτων, ἂν μὲν ἀσεβήσῃ ἡ Βουλὴ, δύναται νὰ διαλυθῇ· ἀλλ' ἂν ἡ Γερουσία, τίς ἡ θεραπεία τοῦ κακοῦ, ἂν αὕτη τυγχάνῃ ἀδιάλυτος; ἂν δὲ ἀμφοτέρω τὰ νομοθετικὰ σώματα διαλύωνται, ἐν συνεχείᾳ διαφωνίᾳ τῶν δύο (καὶ ἡ διαφωνία ἐπὶ τῶν προσωπικῶν καὶ κομματικῶν ζητημάτων συχνάκις ἴσως θέλει ἀναφαίνεσθαι), ἤ, τοῦ βασιλέως μὴ παρεμβαίνοντος διὰ τῆς διαλύσεως, θέλει παρατείνεισθαι ἡ σύγκρουσις, ἐπάγουσα προδήλως τὴν κακοδιαμο-

νίαν τοῦ τόπου, ἢ παρεμβαίνοντος αὐτοῦ, θέλουεν ἔχει συνεχεῖς καὶ ἀλλεπαλλήλους διαλύσεις.—Τὸ αὐτὸ περίπου ὕπερ τῶν δημοθετικῶν σωμάτων ἐπιχείρημα ἐτέρου σχήμασιν ἐξήνεγκαν ἄλλοι πολιτεολόγοι, διατεινόμενοι, ὅτι ἡ Γερουσία χρησιμεύει ὡς χαλινὸς μὲν τῶν ἐπιθέσεων τῆς ἐκτελεστικῆς ἐξουσίας, (ἤτοι τοῦ συνταγματικοῦ ἡγεμόνος θέλοντος νὰ συγκεντρώσῃ εἰς τὰς ἑαυτοῦ χεῖρας πᾶσαν τὴν ἐξουσίαν), ὡς προμαχῶν δὲ καὶ ὑποστάτης κατὰ τῶν ἀποπλανήσεων τῆς Βουλῆς. Ἀλλὰ καὶ τὸ ἐπιχείρημα τοῦτο ἡ μάλλον ἢ διατύπωσις αὐτῆς τοῦ τρίτου ἐπιχειρήματος οὐδαμῶς ἐνισχύει τὴν γνώμην τῶν φίλων τῆς Γερουσίας. Ὅπως ὁ ἡγεμὼν συγκεντρώσῃ εἰς χεῖρας αὐτοῦ τὴν ἐξουσίαν, ἀνάγκη ἔχει νὰ παραλύσῃ τὰ καθιερωτὰ πολιτικὰ κόμματα διὰ τῶν ἀπειθείας ἐπεμβάσεων αὐτοῦ εἰς τὰς ἐκλογάς. Ὅθεν πρὸς ἀποτροπὴν τοῦτου ἀποχρῶν διὰ τελείου καὶ πλήρους ἐκλογικοῦ νόμου καὶ συνχρόνων ἄλλων νομοθετημάτων νὰ ἀποτραπῇ ἡ δύναμις τῆς ἐπεμβάσεως. Ἀλλ' οὐδ' ἂν ὁ ἡγεμὼν δύναται νὰ ἐπιθεῖν εἰς τὰς βουλευτικὰς ἐκλογάς, δὲν δύναται νὰ ἐπεμβαῖν καὶ εἰς τὰς γενεασταστικάς; ἢ, ἂν ἡ Γερουσία ἦται ἰσχυρὸς, δὲν δύναται νὰ καταθραύῃ τὴν ἀντισταμένην εἰς τὴν νόθευσιν τοῦ πολιτεύματος πλειονοψηφίαν διὰ τῆς προσθήκης νέων γερουσιαστῶν; Ἄν δὲ ὑποτελῇ, ὅτι τὸ ἰσόδιον ἀσφαλίζει τὴν ἀνεξαρτησίαν πάντων τῶν εἰσερχομένων εἰς τὴν Γερουσίαν, (ὅπερ παράλογον, διότι εἰς αὐτὴν θέλουσιν εἰσέρχεσθαι κατὰ τὸ πλεῖστον ἀνάσσουντος συγκεντρωτικοῦ ἡγεμόνος, τὰ ἀνθρώποια καὶ αἱ πλαγγόνες αὐτοῦ), οὕτω δὲ ἡ εἰς τὰς ἐκλογάς ἐπεμβασὶς καὶ ὁ σκοπὸς αὐτῆς μένει ἀτελεσφόρητος, ποτε ἡ Γερουσία περιβάλλεται; ἢ ἐν τῷ νῦν ἔχει παντοδυναμίαν ἡ Βουλὴ, ἡ δὲ Βουλὴ καθίσταται περιττὸν σῶμα. Ὑποσυνταγμ. πολίτευμα ἐρεῖδεται: εἰς τὴν ὑπόθεσιν

ἐλευθέρων κατὰ πάντα βουλευτικῶν ἐκλογῶν. Ἄν αἱ ἐκλογαὶ ἦναι ψευδεῖς, δο-
 ρισομεναι ἄνωθεν, ἐκλείπει ἡ εὐθὺνὴ
 τῶν ὑπουργῶν καὶ μετ' αὐτῆς συνεκλεί-
 τουσιν ὅλα τὰ ἀγαθὰ τοῦ συνταγματι-
 κῶ πολιτεύματος, ἥτοι ἡ ἐγγύησις τῶν
 ιποικῶν ἐλευθεριῶν καὶ ἡ ἐλπίς ἀγα-
 θῆς καὶ φιλοπάτριδος κυβερνήσεως. Ὅθεν
 κατὰ καὶ ἡ ὑπαρξίς τῆς Γερουσίας.
 Ἐν Ἑλλάδι πρὸ τῆς τελευταίας μετα-
 τλήψεως εἶχμεν σῶμα γερουσιαστι-
 κόν. Ἐν τούτοις ὁ Ὅθων δὲν ἀπετρά-
 πετο νὰ οὐδετερώσῃ τὸ πολίτευμα καὶ
 συγκεντρώσῃ εἰς χεῖρας αὐτοῦ πᾶσαν τὴν
 ἐξουσίαν, διότι ἐνόθευε τὰς ἐκλογάς. Ἡ
 παρὶς δὲ ἰσοβίου Γερουσίας συνετέλει
 ἅλυσιν εἰς τοῦτο, διότι διὰ τῆς ὑπο-
 τήσεως γερουσιαστικῶν θέσεων, ὥς συ-
 νήως ἐχορήγει εἰς τοὺς διατελέσαντας
 ἄλλοτε βουλευτάς, ἐσαγγέλλετο τοὺς ἐπι-
 στηματίους καὶ σπουδαιολογικοὺς τῶν πο-
 λιτευμένων. Καὶ εἶνε μὲν ἀληθές, ὅτι
 κατὰ τὰ τελευταῖα ἰδίως ἐστὶ τῆς δυνα-
 τείας τοῦ Ὁθωνος ἡκούοντο ἐν τῇ γε-
 ρουσιαστικῇ περιβόλῃ φωναὶ τινες δια-
 μοτυρήσεις κατὰ τῶν παρανομιῶν τῆς
 ἐκτελεστικῆς ἐξουσίας, ἀλλ' αἱ φωναὶ
 αὗται οὐδὲως ἴσχυσαν νὰ ἐξουδετερώ-
 σαι τὴν κατὰ τοῦ Συντάγματος ἐπι-
 δομήν τοῦ ἡγεμόνος καὶ τὴν κατα-
 σκευὴν νόθων Βουλῶν. — Ἄλλ' ὑπάρχει
 καὶ τέταρτον ὑπὲρ Γερουσίας ἐπιχείρημα.
 Κατὰ θεωρίαν, λέγουσι τινες, ἐν καὶ μέ-
 νει πολυπρόσωπον νομοθετικὸν καὶ πολι-
 τικὸν σῶμα, ἀντιπροσωπεῖον τὸν λαόν,
 πᾶσι δὲ ὄντως τὸν σκοπὸν τῆς τῶν ἀν-
 τιπροσωπικῶν σωμάτων συστάσεως, ἀλλ'
 ἐνταῦθα πολιτείας ἐκτὸς τοῦ λαοῦ ὑπάρχει
 μερὶς τοῦ νῦν καὶ ἁριστοκρατία ἢ
 εἰς ἡμεῖς (noblesse), ἀποτελουμένη
 ὡς προσώπων σημερινόντων, ὧν ἡ κοινω-
 νική θέσις παράγει ἰδία συμφέροντα, (διά-
 φορα ὅπως τῶν κοινῶν), ἐξ ὧν πολλὰκις
 παράγονται καὶ ἰδία πολιτικά δοξασίαι,

πρὸς δὲ δυνάμεις τις ἰδιαιτέρα, ὧν ἕνεκα
 δεόν νὰ βοηθῇ αὐτῇ συμμετοχὴ τις εἰς τὴν
 νομοθετικὴν ἐξουσίαν καὶ τὴν κυβερνητικὴν
 τῆς χώρας ἐπὶ τοῦ παρόντος, ἐν ὧν δη-
 λατῇ εἶναι τοσοῦτον ἀνίσωος διανεμη-
 μένος ὁ ὕλικός καὶ διανοητικὸς πλοῦτος
 (βλ. λέξιν noblesse ἐν λεξικῷ Maurice
 Block). Ἀλλὰ τὸ ἐπιχείρημα τοῦτο, οὐ-
 δαμῶς προτεινόμενον διὰ τὰς πολιτείας,
 ὅπου ἐὼ γ ἐν εἰς α σημαίνουσα δὲν ὑπάρ-
 χει, (διότι οὐδεὶς βέβαια συμβουλεύει τὴν
 σύστασιν τοιαύτης ἐνθῆς νῦν δὲν ὑπάρχει),
 ἀποβάλλει ἀσημέραι τὴν πρακτικὴν αὐ-
 τοῦ ἄξιαν, τῆς ἀριστοκρατίας πανταχοῦ
 τανῶν καταρροῦσης.

Σημειωτέον τέλος ὅτι τὸ ὄνομα Γε-
 ρουσία, δι' οὗ παρ' ἡμῶν νῦν ἐμφαί-
 νεται ἡ δευτέρα βουλὴ, ἔλκει τὴν κα-
 ταγωγὴν αὐτοῦ ἐκ τῆς ἀρχαίας Ἑλλάδος.
 Ἐπὶ τῶν ἀρχαιολογικῶν χρόνων τῶν Ἀνά-
 κτων ἐν Ἑλλάδι ἤρρενε παρ' αὐτοῖς συμ-
 βούλιον τῶν ἀρχηγῶν τῶν κομῶν ἐκ τῶν
 πρεσβυτάτων τῆν ἡλικίαν, ἔχον δικαιοδο-
 σίαν συμβουλευτικὴν, ἐξ οὗ προέκυψεν
 εἴτα ἡ Σπαρτιατικὴ Γερουσία, συνιστα-
 μένη ἐκ τριάκοντα ὑπερῆχονταετῶν γε-
 ρόντων ἰσοβίων καὶ ἀνευθύνων (ἥς μέλη
 ἦσαν καὶ οἱ δύο βασιλεῖς), ἥτις ἤσκει ὑ-
 ψηλὰ καθήκοντα βουλευτικά καὶ δικα-
 στικά, κατηρτίζετο δὲ διὰ τῆς ὑπὸ τοῦ
 λαοῦ ἐκκλησιαζόντος ἐκλογῆς ἐκάστοτε τοῦ
 καλουμένου εἰς τὴν διαδοχὴν τοῦ ἐκλιπόν-
 τος διὰ τοῦ θανάτου γερουσιαστοῦ. (Διὰ
 μακρῶν ἐξετάζονται τὰ περὶ Γερουσίας
 ἐν ἡμετέρῳ ἐγχειρίδιῳ Συνταγματικοῦ δι-
 καίου § 152 καὶ ἐπομέναις).

Θ. Ν. Φλογαίτης

Γεωγραφικά τῶν κρατῶν ὄρια. Ἡ εἰς ἕκαστον κράτος ἀνήκουσα
 χώρα ἀνάγκη νὰ ᾖ ἀκριβῶς ὠρισμένη,
 ὅπως μὴ ἐπέρχωνται συγκρούσεις μεταξὺ
 τῶν κρατῶν ἐκ τῶν ἀμφισβητήσεων περὶ
 τῆς ἐκτάσεως καὶ τῶν ὁρίων τῆς ἐπικρα-
 τείας αὐτῶν.

Ὁ τοιοῦτος προσδιορισμός συνίσταται γεωγραφικὰ τῶν κρατῶν ὁρίσθαι διακρινόμενα εἰς φυσικὰ καὶ τεχνικά. Τὰ πρῶτα ἀποτελοῦσιν αἱ θάλασσαι, οἱ ποταμοί, τὰ ὄρη, αἱ ἄχαινεῖς ἐκτάσεις ἢ ἔρημοι πεδιάδες καὶ αἱ χαράδραι. Σημειωτέα δὲ περὶ τούτων ἐν συνόψει τὰ ἐξῆς.

Ἡ κυριαρχία τῶν κρατῶν ἐπὶ τῆς θαλάσσης ἐκτείνεται μέχρι βολῆς τηλεβόλου ἢ μέχρι τριῶν ναυτικῶν μιλλιῶν ἀπὸ τῆς ἀκτῆς. Περὶ τούτου εἰδικώτερα ὅρια «θάλασσα ἐλευθέρα καὶ θαλάσσια ὕδατα ὑπαγόμενα εἰς τὴν κυριαρχίαν τῶν κρατῶν».

Ὅσακις δὲ τὰ κράτη διαχωρίζονται ὑπὸ τινος ποταμοῦ, τὴν ὁροθεσίαν σχηματίζει ἢ διὰ μέσου τοῦ ποταμοῦ τοῦτου διερχομένη γραμμὴ, εἴαν μὴ δεῖξηται ἄλλως διὰ τῶν συνθηκῶν. Ἀλλ' ἢ μεταβαλλομένη κοίτη τοῦ ποταμοῦ δὲν μεταβάλλει τὰ ἀπαξ ὁρισθέντα τῶν κρατῶν ὅρια, τῆς ἀποξηρανθείσης κοίτης δεικνύουσης καὶ τότε τὰ ὅρια ταῦτα μεταξὺ τῶν συνορευόντων κρατῶν. Ἐννοεῖται δ' ὅτι οὐδὲν τῶν κρατῶν τούτων δύναται νὰ μεταβάλῃ κατ' ἰδίαν θέλησιν διὰ τεχνικῶν μέσων ἢ ἄλλως τὴν τοῦ ποταμοῦ κοίτην.

Ἐὰν δὲ τὰ κράτη διαχωρίζονται ὑπὸ σειρᾶς ὀρέων, ὡς ὁροθετικὴ γραμμὴ θεωρεῖται ἢ διὰ τῶν κορυφῶν τῶν ὀρέων τούτων διήκουσα γραμμὴ καὶ κατὰ τὴν ἔνθεν καὶ ἔνθεν ροὴν τῶν ὑδάτων.

Αἱ ἄχαινεῖς τέλος ἐκτάσεις ἢ ἔρημοι πεδιάδες, καθιστῶσαι δυσχερὴ τὴν μεταξὺ τῶν πέριξ κρατῶν συγκοινωνίαν, δύνανται μὲν νὰ χρησιμεύσωσιν ὡς φυσικὰ τῶν κρατῶν τούτων ὅρια, ἀλλὰ πρὸς ἄρσιν ἀμφισβητήσεων, ἀνάγκη νὰ προσδιορίζηται ἀκριβῶς τὸ σημεῖον, ἀφ' οὗ ἄρχεται ἢ εἰς ὃ λήγει ἡ κυριαρχία ἢ ἡ ἐπικράτεια ἐκάστου κράτους ἐπὶ τῶν τοιούτων ἐρήμων ἐκτάσεων.

Τὰ δὲ τεχνικὰ ὅρια ἀποτελοῦν μᾶς καθαρὰς συμβατικὰς ἐν δὲ πασσάλων ἐμπηγνυομένων δαφρος, ἢ διὰ τάφρων ἀνοιγνύμενων ἀκριβῶς ἐριζομένων, καὶ ἐν γένει διὰ σημείων κατὰ ἀναμφισβητήτων ἐπὶ τοῦ ἐδάφους ὁρίζεται ἡ ὁροθετικὴ γραμμὴ.

Ὅσακις δὲ κράτος τι προσκρίνει ἰδίαν ἐπικράτειαν γῶρας ἀνηκούσης εἰς ἕτερον κράτος, ἀνάγκη νὰ ἀκριβῶς τὰ νέα γεωγραφικά ὅρια ὁρίζονται δὲ συνήθως πρὸς τοῦτο εἰδικῶς ὑπὸ τῶν ἐνδιαφερομένων μερῶν.

Π. Ἀρνοσάν

Γεωργικά Σχολεία

ταχοῦ τῆς Εὐρώπης ἰδρύνται σχολαί, ὧν ἡ γενικωτέρα διαιρέσις εἰς ἐπιστήμονικὰς, ἐνθουσιάζουσας ἢ γεωργία θεωρητικῶς τε καὶ πρακτικῶς, καὶ εἰς ἐργαστηριακὰς τεχνολογικὴ ἐπιστήμην, τεχνικὴν καὶ ζωικὴν πρᾶξιν (εἰς ἣν περιλαμβάνεται ὑπὸ στέραν τῆς λ. ἐννεῖαν καὶ ἡ κτηνοτροφία), καὶ εἰς πρακτικὰς διδασκονταὶ πρακτικῶς οὐκ ἀλλοιῶνται. Ἐνθα διδάσκονται οὐ μόνον αἱ μέθοδοι τῆς καλλιέργειας τῆς ἀνατροφῆς τῶν φυτῶν καὶ ζώων, ἀλλὰ καὶ οἱ στοιχειώδεις τεχνολογικοὶ ἐργαστηριακοὶ ἐργασμοὶ καὶ τῶν γεωργικῶν γνώσεων ἐφαρμογὴ καὶ ἐκτέλεσις κυρίως πρακτικῆς εἰς τὴν καλλιέργειαν τούτους καὶ τὴν πρακτικὴν γεωργίαν καὶ τὴν λογιστικὴν. Σημειωτέον ὅτι τῆς ἀνεπτυχθῆς ἢ καλουμένης γεωργικῆς ἐπιστήμης (ἢτοι τῆς διδασκαλίας γεωργικῶν ἰδιοτήτων τοῦ ἐδάφους καὶ τοῦ ἀέρος, περὶ τῆς ζωῆς (φυτοχημεία) καὶ τῶν ζώων (ζωοχημεία) καὶ τῶν ζώων (ζωοτροφία) ἀνεπτυχθῆς μεγάλως ἢ γεωργικῆς, ἐν Βερολίνῳ δὲ ὑπάρχει ἡ γεωργικὴ ἐπιστήμη.

Κατὰ τὸ ἐν τῷ διοικητικῷ

Massive Block ἄρθρον τοῦ Leblond ἐν τῇ
 l'enseignement agricole, ἐν Γαλλίᾳ
 ἀπάρουν ἀπὸ πολλοῦ τὰ ἐξῆς γεωρ-
 γικὰ σχολεῖν α') τὰ κατώτατα ἀγροτικά
 σχολεῖν (fermes-écoles) ἐν οἷς χρηροῦν-
 ται πρακτικαὶ γεωργικαὶ γνώσεις, β') αἱ
 πρακτικαὶ σχολαὶ τῆς γεωργικῆς (écoles
 pratiques d'agriculture), ἐν οἷς διδά-
 σκονται καὶ μαθήματα ἐπιστημονικά, γ-
 στικὴ ἢ φυσικὴ, ἢ χημεία, ἢ φυσικὴ ἱ-
 στική, ἢ ἐφαρμοσμένη μαθηματική, ἢ
 φυσικὴ ἐπὶ τὸ θεωρητικώτερον καὶ ἢ
 ζωπυγία, καὶ γ') αἱ ἐθνικαὶ γεωργικαὶ
 σχολαὶ (écoles nationales d'agricultu-
 re) ἐνθα διδάσκονται ἐν ὅλῃ αὐτῶν τῇ
 ἰκασίᾳ πάντα τὰ πρὸς τὴν γεωργικὴν
 γνώσεως μαθήματα. Πρὸς ἡμῖν ἰδούθη
 ἐπὶ τὸν νομοθετικὸν Καποδιστριαὺν γεωργι-
 κὴν σχολεῖν ἐν Τίρυνθι τῆς Ἀργολίδος,
 ὅπου ὁμοῦς ἐλειτουργήσεν ἐπὶ μακρὸν ἐν
 ἰατρικῇ καὶ ἄλλῃ πρακτικῶν ἀποτελεσμά-
 τω. Ἀπὸ δὲ τοῦ 1887 λειτουργοῦσι τὰ
 αὐτῶν τοκῶν τοῦ κληροδοτήματος τοῦ
 βασιλέως Τριανταφυλλίδου κατεχοισθέν-
 τα πρακτικὰ γεωργικὰ σχολεῖα, περὶ ὧν
 ἐκτίσθη ὁ νόμος ΑΦΜΒ' τῆς 28 Μαΐου
 1887. Κατὰ τὸν νόμον τοῦτον διευθύνει
 ὁ βασιλεὺς τῶν γεωργικῶν σχολείων
 διευθυντὴς φέρων τὰ ἐν ἀρθρῷ 8 ὁρισμέ-
 να προσόντα, ὃ βοηθεῖ, κωλυόμενον δ'
 ἀναπληροῦ, ὑποδιευθυντὴς, φέρων ὡσαύ-
 τως τὰ ὁρισμένα προσόντα, ὑπόκεινται
 ὡς αὐτοὺς, διδάσκοντες τὰ προσήκον-
 τα μαθήματα, εἰς λογιστὴς καὶ ὀκτὼ ἐρ-
 γασίαν ἀπαντες δημόσιοι ὑπάλληλοι διο-
 ρούμενοι διὰ βασιλικοῦ διατάγματος (ἀρ-
 θρ. 8, 9 καὶ 10). ἑποπεύουσι δὲ τὰ
 σχολεῖα ταῦτα ἐφορευτικαὶ ἐπιτροπαί, ἀ-
 παρτιζόμεναι ἐκ τοῦ νομάρχου, τοῦ οἰ-
 κον. ἐφοροῦ, τοῦ ταμίου, τοῦ δημάρχου
 τῆς ἐκείνου σχολείου καὶ πέντε ἐκ τῶν
 ἰστικῶν αὐτῶν μεγαλοκτημόνων πολιτῶν,
 διοριζόμενων κατ' ἔτος ὑπὸ τοῦ ὑπουρ-
 γίου τῶν Ἐσωτερικῶν (ἀρθ. 14). Κα-

ταρτίζεται δ' ὁ προϋπολογισμὸς τῶν προσ-
 ὄων καὶ δαπανῶν κατ' ἔτος ἐν μηνὶ
 Ὀκτωβρίῳ ὑπὸ τοῦ διευθυντοῦ, συμ-
 πραττόντων καὶ τῶν λοιπῶν δημοσίων
 ὑπαλλήλων, καὶ συζητεῖται ὑπὸ τῆς ἐφο-
 ρευτικῆς ἐπιτροπῆς κατὰ τὸ πρῶτον δε-
 καήμερον Δεκεμβρίου, μεθ' ὃ ὑποβάλλε-
 ται εἰς τὴν ἐγκρίσιν τοῦ ὑπουργοῦ τῶν
 Ἐσωτερικῶν, ὅστις φέρει τὰς κριθεσμέ-
 νας ἀναγκαίας τροποποιήσεις καὶ ἐπι-
 στρέφει ἐγκειριμένον κατὰ Δεκέμβριον
 (ἀρθ. 15). Κατὰ μῆνα δὲ Ἰανουάριον συν-
 τάσσονται ὑπὸ τοῦ διευθυντοῦ καὶ λογιστοῦ
 οἱ λογαριασμοὶ τοῦ λήξαντος ἔτους, ὡς καὶ
 ἀπολογισμὸς προσόδων καὶ δαπανῶν, ὑπο-
 βάλλονται δὲ σὺν τῇ προσήκουσῃ ἐκθέσει
 εἰς τὴν ἐφορευτικὴν ἐπιτροπὴν καὶ εἴτα
 εἰς τὸ ἐλεγκτικὸν συνέδριον διὰ τοῦ ἐπὶ
 τῶν Ἐσωτερικῶν ὑπουργείου (ἀρθρον 15).

Σημειωτέον ὅτι ἀπὸ τοῦ ἔτους 1891
 ἰδρυται ἐν Βυτίνῃ (τῆς Γορτυνίας) διὰ
 τοῦ νόμου ΑΩΓΔ' τῆς 18 Φεβρ. 1891
 καὶ γεωργικὸς σταθμὸς, περι-
 λαμβάνων τρία ταῖμα (τὸ γεωργικόν,
 δασονομικόν καὶ λεπτοβιολογικόν), παρ-
 ἔχοντα τὴν διδασκαλίαν τῆς χρήσεως τῶν
 γεωργικῶν ἐργαλείων (τοῦτέστι τῶν μη-
 χανημάτων, δι' ὧν διευκολύνονται ἢ ἐκ-
 τελοῦνται τελεώτερον αἱ τεχνικαὶ ἐργα-
 σίαι τῶν δικφόρων κλῖδων τῆς γεωργίας)
 καὶ τῆς πληρεστερᾶς καλλιεργίας τῶν
 δημητριακῶν καρπῶν, τῆς ἀμπέλου καὶ
 τῶν κηπουρικῶν δένδρων καὶ φυτῶν, τῆς
 καλλιεργίας τῶν δασῶν καὶ τῆς ὕλοτο-
 μίας, καὶ τῆς κατασκευῆς σκευῶν καὶ
 ἐργαλείων ἐκ ξύλου. Ὁ τε νόμος ΑΦΜΒ'
 καὶ τὰ σχετικὰ διατάγματα καὶ ὁ νόμος
 ΑΩΓΔ' περιλαμβάνονται ἐν Συμπληρω-
 μασι Φιλογητοῦ.

Γήμορον ἴδε Μίσθωσις.

Θ. Ν. Φλογαίτης

**Γλῶσσαι — Γλωσσογρά-
 φοι** (Glossae, Glossatores). Ἡ ἐν τῇ
 δυτικῇ Εὐρώπῃ ἐπιστημονικὴ μελέτη τοῦ

ρωμαϊκοῦ δικαίου εἶχε συναπολεσθῆ, ἐπελθούσης τῆς καταλύσεως τοῦ δυτικοῦ ρωμαϊκοῦ Κράτους, μετὰ τῆς ἐλευθερίας καὶ τῆς αὐτονομίας. Ἐν τούτοις, ἀναπτυχθείσης βαθμηδὸν τῆς ἐμπορίας καὶ τῆς βιομηχανίας ἐν ταῖς Λαμβαρδικαῖς πόλεσι, προκαλούσθαι τὴν συναφὴν πολλῶν καὶ ποικίλων νομικῶν σχέσεων. Ἰσχύεται καὶ ἐκεῖ ἀναπτόμενος ὁ πυρσὸς τῆς ἐπιστημονικῆς μελέτης καὶ κατὰ τὴν δωδεκάτην Μ. Χ. ἐκκονταετηρίδα ἀναφαίνεται ἡ ἐπεξεργασία τοῦ ἀστικοῦ δικαίου ἐν Ἱταλίᾳ. Σωτηρόπουλος, Σημεῖον χαρακτηριστικὸν αὐτῆς ἦν ἡ ἐρμηνεύς τοῦ κειμένου τοῦ ρωμαϊκοῦ νόμου μεταξὺ τῶν στίχων αὐτοῦ ἢ ἐν τῷ περιθωρίῳ διὰ τῶν εὐχρηστον τότε λέξεων καὶ ἡ διὰ περιλήψεων, συγκεκριαλισμῶν τὸ περιεχόμενον ὅλων τίτλων, ἐπιστημονικῇ αὐτοῦ ἐπεξεργασίᾳ. Αἱ ἐπεξηγηματικαὶ παραρτήσεις ὀνομάσθησαν γ λ ῶ σ σ α ἰ (ἐκ τῆς λέξεως γ λ ῶ σ σ α, ἐμφανούσης ἀπηρεχισμένην λέξιν ἐρμηνεύειν χρῆζουσιν, ὅθεν καὶ ἡ λέξις γ λ ῶ σ σ α ἰ ρ ο ν), ἐξ οὗ καὶ οἱ ἐρμηνευταὶ ἐκλήθησαν γ λ ῶ σ σ ο γ ρ ά φ ο ι. Ἡ σχολή τῶν γλωσσολόγων διήρκεσε μέχρι τοῦ δευτέρου ἡμίσεος τοῦ δεκάτου τρίτου μετὰ Χριστὸν αἰῶνος, συνεισφέροντες τῷ δικασίμῳ τελευταίῳ γλωσσολόγῳ Ἀκουρσίῳ ἢ Ἀκουρσίῳ, ὅστις συνεκκεραλίωσε πάντων τῶν προκατόρων αὐτοῦ τὰς ἐργασίας. (Ἰδε καὶ Ῥωμαϊκοῦ δικαίου πηγαι).

Θ. Ν. Φλογαίτης.

Γνησιότης ἐγγράφων. Ὅπως ἐγγράφον τι εἴη ἀποδεικτικὴν δύναμιν, πρέπει νὰ ᾔται ἀναμφισβήτητος ἡ γνησιότης αὐτοῦ (Πολ. Δικ. 396. Ποιν. Δικ. 134). Καὶ τῶν μὲν νομίμως κατοχυρωμένων δημοσίων ἐγγράφων εἰκάζεται ἡ γνησιότης, τῶν δὲ ἰδιωτικῶν πρέπει νὰ ἀποδεικνύηται (Πολ. Δικ. 435). Ὅθεν ἐν τῇ ἀστικῇ δικαιοσύνῃ, εἰάν ὁ καθ' οὗ προσάγεται τὸ δημόσιον ἔγγρα-

φον ἀνητῇ τὴν γνησιότητα αὐτοῦ, ὁ πρῶτος νὰ προσάγῃ τὴν ἀπόδειξιν τῆς νοθεύσεως αὐτοῦ, δηλῶν ὅτι τὴν πωτιστικὴν αὐτοῦ τὰ πρὸς ἀπόδειξιν τῆς νοθεύσεως μέσα, περὶ ὧν τοῦ παραδοκῆται γίνεται ἀμέσως συναπτική συζήτηση καὶ ἀπόφασις (Πολ. Δικ. 436 ἐν συνδ. πρὸς 405). τοῦ δὲ ἰδιωτικοῦ ἐγγράφου ὄντως νὰ ἀναγνωρίσῃ ἢ μὴ τὴν γνησιότητα ἀναγνωρίζων ἢ ἀρνούμενος τὴν ὑπογραφήν αὐτοῦ (ἢ, ἂν ὁ καθ' οὗ προσάγεται ἵσταναι κληρονόμος, δηλῶν ὅτι ἀρνοεῖ τὴν ὑπογραφήν) (Πολ. Δικ. 437). ἀλλ' ἀναγνωρίσας τὴν ὑπογραφήν, δὲν δύναται νὰ ἀρνήσῃ τὸ περιεχόμενον, πλην εἰάν τις δεῖξῃ, κατὰ τοῦτο ἀπάτην ἢ νόθευσιν (Πολ. Δικ. 438). Ἐάν ὅμως ἀρνήσῃ τὴν ὑπογραφήν ἢ δηλώσῃ, ὅτι ἀρνοεῖ αὐτὴν, ὁ προσάγων ὀφείλει νὰ ποδείξῃ τὴν γνησιότητα αὐτῆς, δηλῶν ἐν τῇ ἐπὶ τῇ ἀποδείξει ὑπὸ τοῦ δικ. συνεδρίου πρὸς ἀπόδειξιν αὐτῆς μέσα (Πολ. Δικ. 438). ὅθεν, μὴ δοισθείσης τοιαύτης συναποδείξεως, δὲν ὑποχρεοῦται νὰ πωτιστικὴν παραγγέλλῃ τὰ μέσα τῆς ἀποδείξεως (Π. 101 τοῦ 65). Ἐάν δ' ἐν τῇ αὐτῇ ἀναγνωρίσῃ ἢ ἀρνήσῃ τοῦ ἐγγράφου προσδιορισθείσῃ συνεδρία ὁ προσάγων τὸ ἔγγραφον δὲν ἐμφανισθῇ ἐξ ἀπειθείας ἀποβάλλει τὸ δικαίωμα τῆς χρήσεως αὐτοῦ ἐν τῇ προκειμένῃ δίκῃ, πλην εἰάν τις ἔγγραφον καθυπεβλήθη πρότερον ἢ ὅταν διατελεῖ ἔτι εὐρισκόμενον ἐν τῇ δικαστηρίᾳ ἢ ἐν τῷ δικαστικῷ γραφείῳ, ὅτε ἡ δίκη προχωρεῖ καὶ ἐν ἀπουσίᾳ τοῦ πωτιστικοῦ. Ἐάν δὲ δὲν ἐμφανισθῇ ὁ καθ' οὗ προσήχθη, θεωρεῖται τὸ ἔγγραφον ὡς ἀνεγνωρισμένον (Πολ. Δικ. 439). Ἡ ἀπόδειξις δὲ τῆς γνησιότητος δύναται νὰ τελεσθῇ διὰ τῶν συνήθων ἀποδεικτικῶν μέσων, ἥτοι δι' ἄλλων ἐγγράφων, ἐν ᾗ ὁ καθ' οὗ προσήχθη τὸ ἔγγραφον ἀναγνωρίσας τὴν γνησιότητα αὐτοῦ, ἢ διὰ μαρτύρων, ἰδόντων τὸ ἔγγραφον ὑπογράφον.

μένον ἢ συνυπογραφάντων αὐτό, ἢ δι' ἐπαγωγῆς ὅρκου εἰς τὸν ἀρνούμενον τὴν γνησιότητα ἢ δι' ὅρκου ἐπιβαλλομένου πρὸς τὸν δικαστοῦ ἢ καὶ διὰ παραβολῆς τῆς ὑπογραφῆς πρὸς ἄλλας ἀναμφισβήτητους ὑπογραφὰς τοῦ ἐκδόντος αὐτό. (Πολ. Δικ. 440). Καὶ ἐὰν μὲν ἐπαχθῇ καὶ ὡς μέσον ἀποδείξεως τῆς γνησιότητος, ποιεῖται ἐν τῇ αὐτῇ συνεδριάσει νὰ ἀρλώτῃ εἰς εἰς ὃν ἐπάγεται ὅτι δέχεται ἢ ἀρτίζει αὐτόν. Ἐὰν δὲ ἀναλάβῃ τὴν ἐγγράφον ἢ διὰ μαρτυρῶν ἀποδείξῃ, ὑποτάγων αὐτὸ ὀφείλει νὰ ἐμφανίσῃ ἁμαρτίαν καὶ τὰ ἐγγράφα, ἃ ἐπικαλεῖται, ἢ ἃ κατανομάσῃ, τοὺς μάρτυρας, δι' ὧν πιστεύεται νὰποδείξῃ τὴν γνησιότητα τῆς ὑπογραφῆς κατὰ τὸ ἀρθ. 442. (Ἐκρήσθω ὅτι παρὸν ὅτι κατὰ Νικόλαον Φλογαίτην τὸ μακαρίτην πατέρα μου) ἢ διάταξις ἐστὶ ἔχει μόνον ἐνδεικτικὴν δύναμιν, οὐχὶ ἐκ αποκλειστικὴν, οὐ μόνον ὡς μὴ περιφρονα ρητῶς τὴν ποινὴν τῆς ἀποκλείσεως (κατ' ἀντίθεσιν πρὸς τὰ ἀρθ. 160, 382 κτλ.), ἀλλὰ καὶ ὡς προδήλως προσημνη νὰ συμβάλλῃ ἀπλῶς εἰς τὴν ταυτίαν λύσιν τοῦ ζητήματος). Ἐὰν δ' ἢ ἀποδείξῃ προκύπτει νὰ τελεσθῇ διὰ παρδείχῃς ἐγγράφων καὶ ὑπογραφῶν, διακρίνεται ἐν τῇ αὐτῇ συνεδριάσει καὶ οἱ καταμαρτυρούμενοι (Πολ. Δικ. 442), καὶ τὸν ἐπὶ λαβὴν τὸ δικαστήριον νομίζει ὅτι ποιεῖται πρὸς τοῦτο νὰ διαταχθῇ πραγματογνωμοσύνη, διότι ἄλλως δύναται αὐτὸ τὸ δικαστήριον νὰ ἐνεργήσῃ τὴν συμπαράβολήν (Α. Π. 44 τοῦ 46, 293 τοῦ 53, 466 τοῦ 88). Δὲν κωλύεται δὲ τὸ δικαστήριον καὶ μετὰ τὴν πραγματογνωμοσύνην, ἂν ἐξ αὐτῆς δὲν ἐπείσθη, νὰ ποιήσῃ αὐτὴ τὴν συμπαράβολήν (Α. Π. 466 τοῦ 88), διότι ἢ διὰ παραβολῆς ἀποδείξεως τῆς γνησιότητος δὲν χρῆζει ἰδιαιτέρων γνώσεων τέχνης ἢ ἐμπειρίας, ὅθεν ἢ γνωμοδότησις δὲν εἶναι ὑποχρεωτική (Α. Π. 401 τοῦ 65, 32 τοῦ 87). Δὲν

κωλύεται δ' ὡσαύτως τὸ δικαστήριον νὰ λάβῃ ὑπ' ὄψιν καὶ πραγματογνωμοσύνην διεξαχθεῖσαν ἐπὶ ἄλλης δίκης ὡς τεκμήριον, ἅτε ἐπιτροπομένης τῆς ἐμπαρτύρου ἀποδείξεως (Α. Π. 230 τοῦ 88). Ἀλλ' ἰδιωτικὰ ἐγγράφα ἀμφισβητηθέντα δὲν δύνανται νὰ χρησιμεύσωσιν εἰς συμπαράβολήν (Α. Π. 288 τοῦ 50). Ὡς μέσον ἀποδεικτικὸν δύνανται νὰ χρησιμεύσωσι καὶ οἱ μάρτυρες, ἅτε μὴ ἀποκλειόμενοι ὑπὸ τοῦ νόμου (Α. Π. 25 τοῦ 42). Ἀλλὰ καταδήλως δύνανται οὗτοι μόνον νὰ ἐξετασθῶσι περὶ τῆς γνησιότητος ἢ μὴ τῆς ὑπογραφῆς, οὐχὶ δὲ καὶ περὶ τῆς ἀληθείας τοῦ περιεχομένου τοῦ ἐγγράφου, διότι ὡς πρὸς τοῦτο ἰσχύουσιν αἱ ἀπαγορευτικαὶ διατάξεις τῶν ἀρθῶν 300 καὶ 303 τῆς Πολ. Δικ. (Α. Π. 159 τοῦ 71). Ὅπως δὲ ποτε δὲ τὸ δικαστήριον προσδιορίζει τὴν περαιτέρω πρὸσδον τῆς διεξαγωγῆς τῶν ἀποδείξεων, ὀρίζον τὴν πρὸς ὁρκοδοσίαν ἐξέτασιν τῶν μαρτύρων κτλ. συνεδριάσειν, ἐὰν ἦναι ἀνεπίκτος ἢ ἀπρόσφορος ἢ ἐνέργεια τούτων ἐν τῇ συνεδριάσει (Πολ. Δικ. 443).

Προκειμένης παραβολῆς τῶν χειρογράφων, ὁ ἀποδεικνύων ὀφείλει πρὸ τῆς εἰς τὴν παραβολήν ὠρισμένης συνεδριάσεως νὰ κοινοποιήσῃ τῷ ἀντιδίκῳ πρὸς τίνος ἐγγράφου πρόκειται νὰ γίνῃ ἡ παραβολή, καὶ ἢ νὰ καταθέσῃ παρὰ τῷ δικαστικῷ γραφεῖῳ τὰ πρωτότυπα ἢ τοὐλάχιστον νὰ ἀνακοινώσῃ αὐτῷ ποῦ δύναται νὰ εἶῃ αὐτά. (Πολ. Δικ. 444). Παραβαλλομένου δὲ τοῦ ἐγγράφου ἐνός τῶν διαδίκων ἢ τρίτου ζώντος ἐστὶ, δύναται νὰ παυτῇ τὸ δικαστήριον (κατ' αἴτησιν ἢ καὶ αὐτεπαγγέλτως) νὰ γράψῃ τι ἐν τῷ ἀκροατηρίῳ καὶ νὰ γίνῃ ἡ συμπαράβολή. (Πολ. Δικ. 445). — Ἐὰν διὰ τῶν μνημονευθέντων ἀποδεικτικῶν μέσων ἀναγνωρισθῇ ἡ γνησιότης τῆς ὑπογραφῆς, καταδικάζεται ὁ ἀρνηθεὶς τὴν γνησιότητα εἰς πρόστιμον ἑκατὸν δραχμῶν ἐπ' ὠφέλειαν

τοῦ δημοσίου καὶ εἰς τὴν ἀπότισιν τῶν ἀντιδικῶν τῶν ζημιῶν καὶ τῶν δαπανῶν (Πολ. Δικ. 448, Α. Π. 125 τοῦ 51). Σημειωτέον ὅτι, γενομένης ἐνάρεξως τῆς περὶ γνησιότητος ἀποδείξεως (δηλωθέντων δηλονότι τῶν εἰς ἀποδείξιν αὐτῆς μέσων), ἀναβάλλεται ἡ κυρία διαδικασία εἰς τοῦ τέλους τῆς παρεμπιπτούσης ταύτης διαδικασίας (Πολ. Δικ. 450). Ἐκδίδεται δὲ ἰδιαιτέρα ἀπόφασις περὶ τοῦ παρεμπιπτοντος ζητήματος, τιθεμένης κατὰ μέτρος τῆς κυρίας δίκης, καθ' ὅσον μόνον τοῦτο εἶναι ἀπολύτως ἀναγκαῖον (Πολ. Δικ. 451 καὶ 452). Ἐκ τῶν ῥηθέντων γίνεται ὀφλόν ὅτι, τοῦ ἐγγράφου προσαχθέντος ἐν πρωτοτύπῳ κατὰ τὴν πρωτόδικον δίκην, δὲν εἶναι δεκτὴ ἐφεσίμωσις τὸ πρῶτον ἢ περὶ μὴ γνησιότητος ἑνστατικ.

Πᾶν ἐγγραφοὺν δημόσιον ἢ ἰδιωτικὸν δύναται νὰ προσβληθῇ ὡς πλαστόν· τὰ δὲ ἰδιωτικὰ ἐγγραφα δύναται νὰ προσβληθῶσι καὶ ὅτε διὰ συμπαραβολῆς πρὸς ἄλλα χειρόγραφα ἀποδείχθησαν γνήσια (Πολ. Δικ. 453). Σημειωτέον, ὅτι κατὰ τὴν ὑπ' ἀριθ. 125 τοῦ 51 ἀπόφ. τοῦ Ἀρείου Πάγου ἐπιτρέπεται ἡ προσβολὴ ἐπὶ πλαστότητι τῆς ἐν τῷ ἰδιωτικῷ ἐγγράφῳ ὑπογραφῆς καὶ ὡς ἀπὸδείχθη ἡ γνησιότης αὐτῆς δι' ἄλλων ἀποδεικτικῶν μέσων. Ἀλλ' εἰκότως ἡμισθητήθη ἡ ὁρθότης αὐτῆς, διότι ἡ γνησιότης τῶν ἰδιωτικῶν ἐγγράφων ἀποδείκνυται κατὰ τὸ ἄρθ. 440 α') μὲν δι' ἐγγράφου ὁμολογίας, β') δὲ δι' ὅρκου, γ') διὰ μαρτύρων καὶ δ') διὰ συμπαραβολῆς ἐμπειροτεχνῶν· καὶ τὸ μὲν διὰ δικαστικῆς ὁμολογίας ἢ ὅρκου τοῦ διαδίκου ἀποδείχθεν ὡς γνήσιον ἐγγραφοὺν δὲν δύναται καταδήλως ὁ διάδικος νὰ προσβάλῃ, εἴτα ὡς πλαστόν, διότι κατὰ τῆς ὁμολογίας καὶ τοῦ ὅρκου, ἀποτελούντων νόμιμον τεκμήριον, ἀνταποδείξεις δὲν ἐπιτρέπεται, ἀλλ' οὔτε τὸ διὰ μαρτύρων ἀποδείχθεν γνήσιον, διότι τὸ μὲν ἄρθ. 453 λέγει ῥητὶς ὅτι τὸ ἰδιωτικὸν ἐγγραφοὺν

δύναται νὰ προσβληθῇ καὶ ὡς ἀπὸδείχθη γνήσιον διὰ συμπαραβολῆς, τὸ δὲ ἄρθ. 455, διαλαμβάνον περὶ ἐγγράφου, ἀναγνωρισθέντος ὡς γνήσιου, πραγματεῖται, ὡς προκύπτει ἐκ τῶν ἀρθρῶν 442 καὶ 448, εἰς ὃ παραπέμπει, περὶ προσβολῆς τοῦ περιεχομένου τοῦ ἐγγράφου καὶ οὐχὶ αὐτοῦ τοῦ ἐγγράφου, ἢ τοι τῆς ἐν τῷ ἐγγράφῳ ὑπογραφῆς. Ὁρθότερον εἶναι καθ' ἡμᾶς νὰ δεχθῶμεν ὅτι ὁ νόμος ἐπέτρεψε μόνον νὰ προσβάλληται ὡς πλαστόν τὸ ἐγγραφοὺν καὶ ὅτε ἀποδείχθη γνήσιον διὰ συμπαραβολῆς πρὸς ἄλλα χειρόγραφα διὰ τὸ ἐπιφέρει τῆς διὰ συμπαραβολῆς ἀποδείξεως. — Καὶ ἐμὲν ἡ πλαστογραφία ἀποδίδεται εἰς ὡς σμῆνον πρόσωπον, δύναται ἡ πλαστογραφία ἢ ἡ νόθευσις τοῦ ἐγγράφου νὰ προσβληθῇ κατὰ πᾶσαν στάσιν τῆς πολιτικῆς δίκης, ἐπερχομένης τῆς καταδιώξεως αὐτοῦ κατὰ τὰς διατάξεις τῆς ποινικῆς ἀπονομίας (Πολ. Δικ. 454). Ἀναβάλλεται δὲ ἡ πολιτικὴ συζήτησις εἰς τέλος τῆς ποινικῆς διαδικασίας, εἰς τὸ ὡς πλαστόν προσβαλλόμενον ἐγγραφοὺν ἦν κατὰ τὴν κρίσιν τοῦ δικαστηρίου ἀπαρτιτῆτος ἀναγκαῖον πρὸς ἀπόφασιν τῆς κυρίας δίκης (Πολ. Δικ. 455). Ἡ κατηγορία δὲ αὕτη δεκτὴ ἐστὶ καὶ κατ' ἐφεσιν τὸ πρῶτον γινομένην. Προσθετέτω, ὅτι πολὺν ὡς δύναται νὰ εἰσχωθῇ κυρία ἀγωγή ἕνεκα πλαστογραφίας ἢ νοθεύσεως ἐγγράφου μόνον ὡς ἀπὸδείχθη ἀπὸ τῆς ἀπέναντι ἢ ἡ κατηγορία παρεγρᾶφη καὶ πρόκειται νὰ γίνῃ ἕνεκα πλαστογραφίας ἀγωγή περὶ ἀποζημιώσεως κατὰ τοῦ κακοεργήσαντος ἢ τῶν κληρονόμων αὐτοῦ· πᾶν τοτε δ' ἄλλοτε εἰσάγεται παρεμπιπτόντως ἡ ἕνεκα πλαστογραφίας ἢ νοθεύσεως διαδικασία, διαρκούσης τῆς κυρίας δίκης (Πολ. Δικ. 456). Ματαιοῦται δ' ὅλος ὁ παρεμπιπτόουσα διαδικασία, εἰς ὃ προσαχθῶν τὸ ἐγγραφοὺν δηλώσῃ κατὰ τὴν πρῶτην ἐπ' ἀκροατηρίου συνεδρίαν, ὅτι

μεταχειρίζεται αυτό (Πολ. Δικ. 458).
 ὁ δὲ δὲν ἀποδίδεται εἰς ὠρισμένον πρό-
 ρητον, ἀλλ' ἀπλῶς προσβάλλεται τὸ ἐγ-
 γράμνον, ὁδηλοῦντι προτείνεται ἑνστάσις
 πλαστογραφίας, δικάζει τὰ πολιτικὸν δι-
 καστήριον τὸ ζήτημα τοῦτο, πλὴν ἐάν
 κατανωσιν ἐνδείξεις κατὰ ῥητῶν προσώ-
 πων ζώντων, ὅτε ἀναστέλλεται ἡ πολι-
 τική δίκη (Πολ. Δικ. 459). Καὶ ἐάν μὲν
 τὸ ἐγγράμνον κηρυχθῇ ὡς πλαστόν, δια-
 τίσσεται ἐν τῇ σύτῃ ἀποφάσει ἡ ἐξαφά-
 νσις αὐτοῦ· ἀλλ' ἡ τῆς διατάξεως ταύ-
 τῃς ἐκτέλεσις ἀναβάλλεται, ἕως οὗ διέλθῃ
 ἡ ἀπόθεσις πάντας τοὺς βαθμοὺς τῆς δι-
 καιοδοσίας, εἴτι δὲ καὶ αὐτὸ τὸ ἔνδικον μέ-
 σθι τῆς ἀναιρέσεως (Πολ. Δικ. 460 ἐν
 συνδ. πρὸς τὸ 818). Ἐάν δὲ ἀποτύχῃ ἡ
 εἰς πλαστογραφίας ἀποδείξις, καταδικά-
 ζεται ὁ προβαλὼν τὴν πλαστογραφίαν εἰς
 χρηματικὴν ποινὴν διακοσίων δραγμῶν,
 εἰ ἀποζημιώσειν (ἐάν ἐπῆλθε ζημία) καὶ
 εἰς τὴν πληρωμὴν τῶν δαπανῶν (Πολ.
 Δικ. 461). Καὶ ἡ μὲν χρηματικὴ ποινὴ
 προσβάλλεται αὐτεπαγγέλτως, ἡ δὲ ἀπο-
 ζημιώσις ἐπὶ τῇ αἰτήσει τοῦ ζημιωθέντος
 ἡ δίκης (Carré question 950 καὶ ἐπ.)
 Συνεπιότιον ἐστὶ ἡ χρηματικὴ ποινὴ ἐπι-
 τίθεται, καὶ ἐάν ὁ προβαλὼν τὴν πλα-
 στογραφίαν παραιτηθῇ αὐτήν (Πολ. Δικ. 461).

θ. Ν. Φλογαίτης

Γνησιότης τέκνων. Κατὰ τὸ
 ῥωμαϊκὸν δίκαιον (N. 5 Πανδ. de in
 testat. vel. al. jur. (6) καὶ κατὰ τὸ Σχ.
 τοῦ ἑλληνικοῦ Κώδικος ἀρθ. 316, ὁμοίως
 καὶ τὸν γαλλικὸν Κώδικα (ἀρθ. 312), τὸ
 ἀλλοτρίον τέκνον συνεστώτος τοῦ γάμου
 τῶν πατέρων τὸν ἄνδρα· ἀλλ' οὐχ ἦτον δύ-
 ναται νὰ ἀρνηθῇ τὴν ἀναγνώρισιν τοῦ τέ-
 κνου, ἐάν ἀποδείξῃ, ὅτι κατὰ τὴν διάρκειαν
 τοῦ γάμου ἀπὸ τῆς τριακοσιοστῆς ἡμέρας ἄ-
 ρτι τῆς ἐκκοσμήσεως καὶ ὀδοτοκοσμήσεως πρὸ τῆς
 γεννήσεως τοῦ τέκνου ἦν φυσικῶς ἀδύνα-

τος ἡ μετὰ τῆς γυναικὸς αὐτοῦ συγκοινωνία
 ἐνεκεν ἀποστάσεως ἢ ἄλλου τινὸς συμβε-
 βηκότος (N. 3 § 11 καὶ τελ. Πανδ. de
 suis et legit. (38. 16), N. 12 de stat.
 hom. (1. 5), N. 1 § 14 Πανδ. de a-
 gnosc. et al. (25. 3). Σχ. ἑλλ. Κώδ.
 ἀρθρ. 317 καὶ 318, γαλλ. Κώδ. ἀρθ.
 312 § 2). Ἀλλὰ κατὰ μὲν τὸν γαλλικὸν
 Κώδικα (ἀρθ. 313) ἡ φυσικὴ τοῦ πα-
 τρός ἀνικανότης δὲν παρέχει δικαίωμα
 εἰς τὴν μὴ ἀναγνώρισιν τοῦ τέκνου, τοῦ-
 ναντίον δὲ κατὰ τὸ ῥωμαϊκὸν δίκαιον (N.
 12 Πανδ. de statu hom. (1. 5) ἐν συνδ.
 πρὸς N. 1 Πανδ. de probat. (22. 3)
 Νεκρὰν 36 § 2) δύναται ἀρνηθῇ ἐπὶ
 τοιοῦτω λόγῳ τὴν ἀναγνώρισιν τοῦ τέ-
 κνου, ἀλλ' ὀφείλει νὰ ποδείξῃ τὴν ἀνικα-
 νότητα. Κατὰ δὲ τὸ Σχ. τοῦ ἑλλ. Κώδι-
 κος (ἀρθ. 323) μόνον ἂν ἡ φυσικὴ ἀνι-
 κανότης ᾔται ἀποτέλεσμα ἐξωτερικοῦ ἐ-
 λαττώματος, δύναται ἀρνηθῇ τὴν ἀνα-
 γνώρισιν. Ἡ μοιχεία τὸν ἀπαλιν κατὰ
 μὲν τὸ Ρ. Δ. δὲν εἶναι ἀφορμὴ μὴ ἀνα-
 γνωρίσεως, διότι καί, ἀληθοῦς οὐσίας τῆς
 μοιχείας, ὁ ἀνὴρ δύναται νὰ ᾔται ὁ γεν-
 νήσας (N. 11 § 9 Πανδ. (48. 5). Κατὰ
 δὲ τὸ γαλλικὸν δίκαιον (ἀρθ. 313), ὡς
 καὶ τὸ Σχ. ἑλλ. Κώδικος (ἀρθ. 324),
 λόγῳ μοιχείας δύναται νὰ ἀρνηθῇ τὴν
 ἀναγνώρισιν, ἐάν ἀπεκρῆθη εἰς αὐτὸν ὁ
 τοκετός, ὅτε καὶ ἐπιτρέπεται εἰς αὐτὸν ἡ
 πρότασις παντὸς γεγονότος, τείνοντος εἰς
 τὴν ἀπόδειξιν ὅτι δὲν εἶναι αὐτός ὁ
 πατήρ.

Ἀποδεικνύεται δ' ἡ γνησιότης τῶν
 τέκνων διὰ τῆς περὶ τῆς γεννήσεως αὐ-
 τῶν πράξεως ἐγγεγραμμένης ἐν τοῖς λη-
 ξιαρχικοῖς βιβλίοις (N. 2 Κωδ. de testi-
 bus (4. 20), N. 29 Πανδ. de probat. (22.
 3) καὶ N. 3 Πανδ. de censibus (50.
 15), Γαλλ. Κώδ. ἀρθ. 319, Σχ. ἑλλ.
 Κώδ. 329)· ἐν ἐλλείψει δὲ τοιαύτης πρά-
 ξεως, ἀρκεῖ ἡ σταθερὰ κατοχὴ τῆς κατα-
 στάσεως γνησίου τέκνου (N. 9 καὶ 13

Κωδ. de nupt. (α 4). Γαλλ. Κωδ. άρθ. 320 Σγ. έλλ. Κώδικας άρθ. 330). Συνάγεται δ' ή τής καταστάσεως κατοχή εκ συνδρομής γεγονότων, ένδεικνύντων τήν σχέσιν τής υϊότητος και τής συγγενείας προσώπου τινός προς τήν οίκογένειαν, εις ήν ισχυρίζεται ότι ανήκει, (όποτον φέρ' εϊπεϊν είναι: ότι τό πρόσωπον τούτο έφερεν άειποτε τό επώνυμον του πατρός, ου ισχυρίζεται ότι είναι: υϊός, ότι έφερετο προς αυτό ως προς ίδιον τέκνον κτλ. (N. 6 Πανδ. de his qui sunt sui (1. 6), N. 5 Πανδ. de in jus vocando (2. 4) κτλ. Γαλλ Κωδ. 321. Σγ. έλλ. Κώδικας άρθ. 331). Έν έλλείψει δέ ληξιαρχικής πράξεως γεννήσεως και κατοχής καταστάσεως ή έν τό τέκνον ένεγράφη εις τό ληξιαρχικό βιβλίον υπό πλαστόν όνομα ή ως γεννηθέν υπό γεννητόρων άγνώστων, ή τής γνησιότητος άποδείξει δύναται να γίνη και διά μαρτύρων, εάν υπάρχη άρχή έγγράφου άποδείξεως (προκύπτουσα εξ οίκογενειακών έγγράφων, οίκιακών βιβλίων και σημειώσεων του πατρός ή τής μητρός, δημοσίων ή ιδιωτικών έγγράφων, προερχομένων από τινος των αντιδίκων ή από προσώπου, όπερ ήθελεν έχει συμφέρον, αν έζη ή υπάρχουσιν τεκμήρια σπουδαία προερχόμενα εκ γεγονότων ασφαλών (N. 2 Κωδ. de test. (4. 20) N. 29 Πανδ. de probat. (22. 3) Γαλλ. Κωδ. άρθ. 323 και έπ. Σγ. άστικού έλλ. Κωδ. άρθρον 333 και έπ.). 'Αξίον δ' ιδιαιτέρως σημειώσεως ότι κατά τήν έν 'Αρμενοπούλω περιουμένην Νεαράν 117 (κεφ. 6') όρηώς άπαλλάσσονται τά υπό του πατρός έν τινι των έγγράφων αυτού κληθέντα ίδια τέκνα πάσης άλλης άποδείξεως περί τής γνησιότητος αυτών, διότι εκ του ύπου δείκνυται μετ' α τής αυτού τής μητρός έσχηκεν εις γάμον· παρέχεται δηλονότι διά τής του πατρός μαρτυρίας νόμιμον τεκμήριον τής γνησιότητος των ούτως υπό αυτού κλη-

θέντων τέκνων, μη αποκλεισμένους όμως τής ανταποδείξεως αυτού (Α. Π. 95 το 46). Μόνα δ' αρμόδια να παραρτηνται περί τής γνησιότητος τινος είναι τά όποια δικαστήρια ήθεν ή επί προσβολή αίκοινοακής καταστάσεως ποινική καταδίκη έν δύναται να έγερθ ή προς τής ουσιακής έκποράσεως, δι' ής λύεται τό περί καταστάσεως του τέκνου ζήτημα (N. 32 3) και 7 Πανδ. de receptis arbit. (4. 8). N. 2 έν τέλει Κωδ. (3. 3) κτλ. Γαλλ. Κωδ. 326 και 327 Σγ. έλλ. Κωδ. 336 ('Ιδε και γ' ότης).

Θ Ν. Φλογαίτης

Γόντεϊα όνομάζεται υπό τήν τανικόν ήμων νόμου (άρθ. 665) ή επισήμως εις τό αποπλανών του άλλου ή νομιζομένων θαυμάτων, διά μαρτύρων ή εξορκισμών, διά σημειομαντείας ή ορασκορίας, προφητειών, θησαυροσκοπίας χρυσοποιίας και άλλων τοιούτων μέτων, όσάκις δεν επιδιώκεται δι' αυτής ή άλλας ζημίας άλλου ή τό άθέμιτον όφέος του αποπλανώντος (ότε άποτελει άπάτη). Τιμωρείται δέ διά κατήσεως τό πολύν ή έθνομάδων ή προστίμου τό πολύν τραπεζίων δορυμίων και έν ύποτροπή έπι βουτερον. Τιμωρείται προσέτι ως κατήται ή εκδοσία ή κυκλοφορία βιβλίων, άποδω πάντων εις τήν διάδοσιν και διαταγήν έν τω λαώ πίσσεως εις τήν δύναμιν των θαυμάτων και λοιπων γοητειών.

Σημειωτέον ότι τιμωρούνται ως κατήται σιν τω προστίμω και προσθέτως διά κατήσεως δύο—τριών μηνών, όσάκις 1) κατέστησαν εκουτός άγνωρίστους διά τήν χρήσεως προσωπίδων, μελαινώσεως του προσώπου, ψευδοπώγωνος ή τοιούτων άλλων μέτων ή τής περιβολής πλαστής στολής ή τής εμφανίσεως πλαστής πιστοποίησης τής άρχής, 2) όσάκις όπικροτούν ή άλλα ύποπτα έργαλειτα ή 4) όσάκις φέρουσιν μεθ' εκουτών χρηματα ή πράγματα

ἔχει πεντήκοντα δραχμῶν. ὧν δὲν δύ-
ναι ἀποδεῖξαι τὴν νόμιμον κτῆσιν.

Θ. Ν. Φλογαίτης.

Γραμματεῖς ὠνομάζετο ἀπὸ
τῶν ἀρχαιοτάτων χρόνων ὁ παρὰ τινι
πρωτεύει σωματεῖφ ἐγκρατῆς γραμμα-
τῶν λειτουργὸς (ἀρχῶν ἢ ὑπάλληλος), ὁ-
ς ἐκράτει σημειώσεις τῶν ἐργασιῶν αὐ-
τοῦ, ἐφύλαττε τὰ σχετικὰ ἔγγραφα, ἐ-
κράτει τὰ ἀναγκαῖα τῶν ἐγγράφων ἀντί-
γραφα, ἀνεγίνωσκεν ἐν ταῖς συνεδρίαις
τοῦ σωματεῖος ὅ,τι ἔν ἀναγκαῖον πρὸς
ἀνάγνωσιν. Ἐν Ἀθήναις πᾶσα πολυμε-
λὴς ἀρχὴ (συνέδριον ἀρχόντων) εἶχε
γραμματεῖς, ἐκλεγόμενον ὑπ' αὐτῆς ἐκ
τοῦτων ἀμοιβουμένων τοῦ προσόντος νὰ
ἐκλεγῶσιν ἀρχόντες ἢ ἐκ πενίας ἀπο-
στειρόντων νὰ ἀρῶσιν ἀμισθί. Ἀλλ' ἤ-
σαν καὶ ἀρχόντες γραμματεῖς, οἷον ὁ τῶν
κοσμητῶν, ὁ κατὰ πρωτανειάν, ὁ ἐπὶ
τοῖς νόμοις καὶ ὁ τῆς πόλεως ἢ τῆς βου-
λῆς καὶ τοῦ δήμου. Ἀλλ' οἱ τε ἀρχόν-
τες καὶ οἱ ὑφιστάμενοι γραμματεῖς, παρα-
κείμενοι ἐν ταῖς συνεδρίαις, ἐφύλαττον τὰ
σχετικὰ δημοῖα ἔγγραφα, ἐτήρουν τὰ
πρωτότυπα ἀντίγραφα, ἀνεγίνωσκον ἐν
ταῖς συνεδρίαις ἔγγραφα.

Ὡς πρὸς τὰς παρ' ἡμῖν παρὰ πάσῃ
πολυμελὲς ἀρχὴν συνεδριάζουσι δημοσίως
ἔδρευε γραμματεὺς, παρακαθήμενος ἐν
ταῖς συνεδρίαις αὐτῆς, οὗ ἔργον ἡ τήρη-
σις πρακτικῶν, ἡ φύλαξις τῶν ἐγγράφων
καὶ τῶν ἀρχείων, καὶ ἡ ἀνάγνωσις τῶν
κατὰ νόμον ἀναγνωστέων ἐγγράφων. Οὗ-
τω παρ' ἐκάστῳ μὲν δικαστηρίῳ ἔδρευε
γραμματεὺς, συντάσσων τὰ νενομισμένα
πρακτικὰ καὶ τὰ ἄλλα διατεταγμένα βι-
βλία, φυλάττων τὰ πρωτότυπα τῶν ἀπο-
φάσεων, τὰ εἰς τὸ δικαστήριον ἀνήκοντα
νομικὰ βιβλία, διαχειρίζων τὰ διὰ τὴν
ἀναγκάσαν γραφικὴν δαπάνην χρήματα,
συγκολλῶν εἰς τὸ ἀκρατήριον τὰ ἐκθέ-
ματα καὶ παραλαμβάνων ὅ,τι παρακατα-
τίθεται ὑποχρεωτικῶς εἰς τὸ δικαστήριον.

(Ἰδε κατωτέρω Γραμματεῖς δικαστι-
κός), μετέχουσι δὲ τοῦ προεδρείου τῆς
Βουλῆς τέσσαρες γραμματεῖς, ἐκλεγόμε-
νοι ὑπὸ τῆς Βουλῆς, ὧν ἔργον ἡ ἐπίβλε-
ψις τῆς συντάξεως τῶν πρακτικῶν, ἡ ἀ-
νάγνωσις αὐτῶν ἐν τῇ συνεδριάσει ὡς καὶ
τῶν ἄλλων ἀναγνωστέων πράξεων ἢ ἐγ-
γράφων, ἡ κατὰ τὰς ἐν σημειώσεις τῶν ὀ-
νομάτων τῶν ζητούντων τὸν λόγον, ἡ ἀ-
παρίστασις τῶν βουλευτικῶν ψήφων καὶ
ἐκτέλεσις ἐν γένει τῶν ἀναγομένων εἰς τὸ
γραφεῖον τῆς Βουλῆς (Κανονισμοῦ τῆς
Βουλῆς ἀρθ. 14). Ἀλλὰ γραμματεῖς κα-
λοῦνται καὶ οἱ ὑπὸ τὰς διαταγὰς ἀνωτέ-
ρου ἢ ἀνωτάτου δημοσίου λειτουργοῦ ἐρ-
γάζομενοι, ἐπικουροῦντες δὲ αὐτῷ διὰ τῆς
προπαρασκευῆς τῶν ἀπαιτούμενων ἐγ-
γράφων, ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ δὲ προϊστάμενοι
γραφείου συγκειμένου ἐκ κατωτέρων ὑ-
παλλήλων (ὑπογραμματέων ἢ γραφέων).
Παρ' ἐκάστῳ δὲ προϊσταμένῳ διοικητι-
κῆς ὑπηρεσίας ὑπάρχει εἰς τοιοῦτος γραμ-
ματεὺς, ὅστις ἐν ταῖς πλείστασι τῶν ὑ-
πηρεσιῶν καὶ ἀναπληροῖ αὐτὸν ἀπόντα
ἢ κωλυόμενον. Οὕτω πρὸς εἰπεῖν γραμ-
ματεὺς τῆς Νομαρχίας, γραμματεὺς τῆς
Οἰκονομικῆς Ἐφορίας, γραμματεὺς τῆς
Πρεσβείας, γραμματεὺς τοῦ Προεδρείου
κτλ. Ἐν ἐκάστῳ δὲ Ὑπουργείῳ ὑπάρχει
ἱκανὸς ἀριθμὸς ὑπουργικῶν γραμματέων,
ὧν προϊστάνται οἱ ἀρμόδιοι τμηματάρχαι
καὶ ὁ ἐνώτατος πάντων τῶν ἄλλων ἐν
τῷ Ὑπουργείῳ ὑπὸ τὸν Ὑπουργὸν ὑ-
παλλήλων Γενικὸς Γραμματεὺς.

Θ. Ν. Φλογαίτης.

Γραμματεὺς δικαστικὸς.

(Ὁργ. Δικ.) εἶνε πρόσωπον ἐκ τῶν ἀπα-
ραιτήτως ἀπαιτούμενων κατὰ τὴν συγ-
κρότησιν ἀπάντων τῶν δικαστηρίων (Ὁρ-
γαν. Δ. 5, 6, 8, 9, 32.—ν. 22 Ἰουν.
1882 περὶ πταισματοδικείων ἀρθ. 4.—ν.
20 Ἰουλ. 1892 περὶ κακούργιοδικείων
ἀρθ. 5. — Πολ. Δ. 489, 528, 736, 805).
συμπράττον καὶ εἰς τὰς ὑφ' ἐνός καὶ μό-

του δικαστοῦ ἐκτελούμενας πράξεις ἐπὶ τῇ σκοπῇ βελτιώσεως γεγονότων, π. χ. ἀνακρισεις, κατ' εἰσήγησιν ἐξετάσεις κτλ.

Ὁ θεσμός τῶν γραμματέων ὑπεργραυρῆται ἐκ τῆς ἀνάγκης τῆς ἐπὶ μακρὸν χρόνον συντηρήσεως τῶν ἐν τοῖς δικαστηρίοις συμβαλλόντων διὰ τῆς ἐγγράφου συντάξεως αὐτῶν. Ἡ κυριωτέρα δὲ τοῦ γραμματέως ἐργασία συνίσταται περὶ τὴν ἀναγραφὴν τῶν οὐσιωδεστέρων γεγονότων ὅσα ἐπὶ δικαστηρίου ἢ ὑπὸ τοῦ δικαστηρίου γίνονται καὶ περὶ τὴν φύλαξιν τῶν ἐγγράφων καὶ τῶν πραγμάτων τοῦ δικαστηρίου.

Κατὰ τὸ ἀττικὸν δίκαιον παρέκθηται γραμματεῖς ἐν τοῖς δικαστηρίοις, ἐπιφορτισμένοι τὴν κατὰ τὰς συνεδριάσεις ἀνάγνωσιν τῶν νόμων καὶ ψηφισμάτων ἢ τῶν λοιπῶν ἀποδεικτικῶν ἐγγράφων· ὡς τοιοῦτοι ἐχρησίμευον οἱ τῶν προεδρεύοντων ἀρχόντων γραμματεῖς.

Κατὰ τὸ ρωμαϊκὸν δίκαιον *scribae, exceptores, commentariense* ἦσαν γραμματεῖς, διάφορον ὀνομασίαν λαμβάνοντες ὡς ἐκ τῆς διαφόρου ἐργασίας αὐτῶν [ν. 45. § 7 π. (41. 14). — ν. 33. § 1. π. (4—6). Οἰκονομ. Ἐγγ. Πολ. δ. § 17 σημ. 2]. Οὗτοι παρεσκεύαζον τὰς υποθέσεις πρὸς συζήτησιν, ὅπερ ἀναλογεῖ πρὸς τὸν σημερινόν ἐν Γαλλίᾳ θεσμόν τῶν *avoués* (λ. Δικηγόρος), συνέταττον τὰ πρακτικὰ τῆς συνεδριάσεως, καὶ παρευρίσκοντο εἰς τὴν δημοσίευσιν τῶν ἀποφάσεων [ν. 7. § 6. κ. (2. 8). — Νεκρά κ2 κεφ. 7. § 1. — ν. 6. κ. (7. 45)]. Ἡ διὰ τοῦ κανονικοῦ δικαίου εἰσαγωγή τῆς ἐγγράφου διαδικασίας ἀπέδειξεν ἔτι ἀναγκαιότερον τὸν θεσμόν τῶν γραμματέων.

Τὰ καθήκοντα καὶ τὰ δικαιώματα τοῦ δικαστικοῦ γραμματέως κατὰ τὸ παρ' ἡμῶν ἰσχύον δίκαιον ἀναγράφονται ἐν τοῖς ἀρθροῖς 122 — 130 τοῦ ἀπὸ 24 Ἰανουαρίου 1834 Ὁργανισμοῦ τῶν δικαστηρίων, ἐπίσης εἰς τὴν πολιτικὴν καὶ εἰς

τὴν ποινικὴν δικονομίαν, ὧν τινὰ ἐνδεικτικῶς μνημονεύονται εἰς τὸ ἀρθ. 126 τοῦ Ὁργ. Δ. :

α) Ὁ γραμματεὺς πιστὸς ποιεῖ ἐγγράφως τὰ ἐνώπιον ἢ ὑπὸ τοῦ δικαστηρίου ἢ ὑπὸ δικαστοῦ γενόμενα (Ὁργ. Δ. 126 § 1). ὅθεν δικαιοῦται νὰ παραβῇ σκηται εἰς πάσας τὰς ἐπ' ἀκρατηρίῳ ἐκτὸς αὐτοῦ ἐνεργουμένας δικαστικὰς πράξεις, ὅς καὶ ὀφείλει νὰ ὑπογράφῃ [Πολ. Δ. 133. § 4. 175. Ποιν. Δ. 73. 79. 80]. Ὁ γραμματεὺς ἐκλήθη ὑπὸ τοῦ βασιλέως δάκτυλος τοῦ δικαστηρίου (Dalloz, Greffier — Greffier n° 34) διότι εἰς αὐτὸν ἀνετέθη ἡ πιστὴ ἀναγραφὴ τῶν οὐσιωδεστέρων γεγονότων ἐν τῇ ἀκρατηρίᾳ κατ' ἰδίαν ἀντίληψιν καὶ ὑπὸ προσωπικὴν του εὐθύνην, ἐκτὸς δὲ τοῦ καθ' ὑπαγόρευσιν τοῦ δικαστοῦ, ὅς ὅμως, ἐν τὰ γεγραμμένα δὲν συμφωνοῦν πρὸς τὰ πράγματα, δικαιοῦται ν' ἀνηθῇ ὅπως ὑπογράψῃ. Κατὰ τὴν ἐπ' αὐτῷ 171 τοῦ ἔτους 1876 ποιν. ἀπορία τοῦ Ἀ. Π., εἰ καὶ ἡ ἀκριθὴς τῶν πρακτικῶν τῆς συνεδριάσεως σύνταξις κατὰ καθήκον εἶνε τοῦ γραμματέως (Ὁργ. Δ. 126. Ποιν. Δ. 345 § 2. Πολ. Δ. 175), οὐχ ἦτον ὁ πρόεδρος, ὅστις φέρει πάλιν τὴν εὐθύνην ἐπὶ τῇ ἀκριβεῖ διατάξει τῆς ἐν τῇ ἀκρατηρίᾳ διαδικασίας (Ποιν. Δ. 264) ὀφείλει, ἀναθεωρῶν καὶ ὑπογράφων τὰ ὑπὸ τοῦ γραμματέως συντασσόμενα πρακτικὰ, νὰ φέρῃ πᾶσαν εὐθύνην εἰς τὰ ἡμαρτημένα, προσέχων ὅμως καὶ τὴν ἀναθεωρήσιν αὐτῶν ὡς ἐνδεχόμενον, ὅπως μὴ γίνῃ παράλειψις εὐσηφείας πρὸς τὸ γεγονός, ἥς ἐνεκα δύναται νὰ ἐπὶ τῇ ἀσχυρότητι τῆς διαδικασίας. — Ἐν τῇ δικαστικῇ βουλευμένῃ ἀνάγκῃ ἀντιγραφῆς ἐλοκλήρων τῶν μνημονευομένων ἐκθροῶν τοῦ ν. (Γνωμοδ. εἰσαγ. Ἀ. Π. Δ. 151). — Πειθαρχικῆς καταδιώξεως αὐτῶν εἶναι ἡ ἐξ ὀκνηρίας τῶν γραμματέων παράλειψις τῶν οὐσιωδῶν στοιχείων τῆς

της ἐκθέσεως (Πολ. Δ. 133, 135) ἢ τῶν δικαστικῶν πρακτικῶν (Πολ. Δ. 176) καὶ ὁ ὑπερβολικὸς ἀκρωτηριασμός τοῦ εἰσαγγελικοῦ τῆς δίκης ἐγγράφου ἐν ταῖς ἀποφάσεσι παρὰ τὰ ἐν τῷ ἄρθ. 182 Πολ. Δ. Ἐπίσης ἡ χάριν ἐμμέσου καταπίσεως πολυλογία καὶ ἡ ἀρὰ ὁ γραμματεὺς τοῦ πρωτοτύπου πρὸς αὐξησιν τῶν ἀνεπιχειρητικῶν! — Τὸ ὅπως τῶν δικαστικῶν ἐγγράφων ἀνάγκη νὰ ᾖ σαφές, μετατρεχόμενον καὶ οὐχὶ πομπῶδες, γραμματικῶς δὲ εἰς γλῶσσαν καταληπτὴν καὶ ἀδυνατὴν, καθαρεύουσιν, οὐχὶ ὁμοίως εἰς βλῆμα σκολαστικόν. Ἀλλ' ἐν ταῖς ἀναγκαστικαῖς καὶ ταῖς ἐξετάσεσι τῶν μαρτυριῶν ἀνάγκη νὰ προτιμῶνται αἱ λέξεις τῶν μαρτυριῶν καὶ τῶν κατηγορουμένων [Περὶ τοῦ δικαστικοῦ ὅρους (Du style judiciaire) ἀπὸ ἱστορικῆν ἔποψιν ὅρα Λόγον πανηγυρικόν τοῦ κ. Obrin ἀντεισαγγελέως παρ' ἐφέταις ἐν Nancy βιβλιοκρισίαν μου εἰς «Θέμιδα» Β', σ. 255].

β') Ὁ γραμματεὺς εἰς τὴν φύλαξιν τῶν πρωτοτύπων τῶν ἀποφάσεων καὶ τῶν ἀλλῶν δικαστικῶν ἐγγράφων (Ὁργ. Δικ. 126 § 2) ὀφείλουν νὰ διατηρῇ πάντα τὰ ἐγγράφα, ἅτινα ἐνδιαφέρουσι τὸ κοινόν ἢ τρίτους. Διὰ τῆς ἀπὸ 5 Νοεμ. 1877 υπ' ἀριθ. 14,524 ὑπουργικῆς ἐγκυκλίου διετάχθησαν οἱ γραμματεῖς νὰ κρατῶσιν ἐν τοῖς γραφείοις τὰς ἐν πρωτοτύπῳ ἐκθέσεις μαρτυριῶν, πραγματογνωμόνων κτλ. ἐπίσης τὰς προτάσεις τῶν διαδίκων. Τὴν ἐγκυκλίον ταύτην ἐπικρίνουσι τὰ «Δικαστικὰ Χρονικά» (β', 20).

Ἡ δόουσα ταξινόμησις καὶ ἡ καλὴ συντήρησις τῶν δικαστικῶν ἀρχείων εἶναι ἕνα μεγίστης σπουδαιότητος, ἡ δ' ἑλλείψις προσπάτειας μὲν δικαστικῶν καταστημάτων, καταλλήλων καὶ εὐρυχώρων, εἴτα ἐγγεγραφοθηκῶν ἔνεκα ἀδικαιολογητῶν οἰκονομικῶν, σὺν τούτοις ἡ συχνὴ μεταβολὴ τοῦ προσωπικοῦ καὶ ἡ ἀνεπαρκὴς με-

θοδότησι εἰδικῶν ἀρχαιοφυλάκων, φθιόντων τὰς ἐνδομυκίας αὐτῶν ἄνευ ἀποζημιώσεως, τέλος ἡ εἰσαγγελικὴ ἀνοχή καὶ ἡ ὑπουργικὴ ἀδιαφορία προοῦσι τὰ ἀρχεῖα εἰς ἀληθῶς οἰκτρὰν κατάστασιν, οὐχὶ δὲ σπανίως τμήματα τῶν ἀρχείων εὐρέθησαν πωληθέντα κατ' ὀκιάδας εἰς ὀφιοπώλας ἐλλείψει τοῦ προτῆγοντος πρὸς φυλάξιν γώρου! — Ὁ νόμος ΑΡΙΣ τῆς 30 Μαρτίου 8 Ἀπριλίου 1883 περὶ διορισμῶν ἀρχαιοφυλάκων, διέταξε τὸν παρ' ἐκάστῳ πολυμελεῖ δικαστηρίῳ δι' ἀποφάσεως τῆς ἐλομελείας αὐτοῦ ἐπὶ τῇ προτάσει τοῦ γραμματέως καὶ μετὰ γνωμοδότησιν τοῦ εἰσαγγελέως διορισμὸν ἑνὸς ἐκ τῶν ὑπογραμματούων ὡς ἀρχαιοφύλακος. Ἡ παύσις αὐτοῦ γίνεται κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον (ἄρθ. 1). Τὸ ἄρθ. 2 τοῦ αὐτοῦ νόμου ὁρίζει τὰ καθήκοντα τῶν ἀρχαιοφυλάκων καὶ τὸν μισθὸν των, ἀλλ' ὁ ν. 19—20 Ἰουλ. 1885 κατήργησε τὴν διάταξιν περὶ αὐξήσεως τοῦ μισθοῦ των, ὅστις ἤδη οὐδεμίαν ἔχει διαφοράν ἐκ τῶν μισθῶν τῶν λοιπῶν πογραμματούων.

γ') Ὁ γραμματεὺς φυλάσσει τὴν περιουσίαν τοῦ δικαστηρίου (Ὁργ. Δικ. 126 § 3) ἥτοι τὰ εἰς αὐτὸ ἀνήκοντα πράγματα, ὡς βιβλία ἐν γένει, «Ἐφημερίδα τῆς Κυβερνήσεως», ἔπιπλα κτλ. Ἀνάγκη ἐκδόσεως δικτάγματος κανονιστικοῦ, ἐξασφαλίζοντος τὴν περιουσίαν τοῦ δημοσίου, διότι ὡς ἐκ τῆς ἐλλείψεως τοῦ προσήκοντος ἐλέγχου, ἰδίως κατὰ τὴν μετάθεσιν ἢ τὸν διορισμὸν τοῦ γραμματέως, εἰς ὅλα ἀνεξαίρετως τὰ δικαστικὰ γραφεῖα μεγάλαι ὑπάρχουσι στερήσεις τῶν ἀπαραιτήτως ἀπαιτούμενων βιβλίων καὶ ἐπίπλων. Ἡ οἰκῆσις δικαστικῶν γραμματέων ἐν τοῖς δικαστικοῖς καταστήμασιν ἀπαγορεύεται (Ἐγκ. Ὑπ. Δικ. 30 Ἀπριλίου 1892 Ε'. σ. 356), ἀνάγκη ὁμοίως τάξεως ὑπηρετῶν καὶ φυλάκων τῶν δικαστηρίων κατὰ τὰ ἐν Γερμανίᾳ ἰσχύοντα (Νομ. Βιβλ. Γ' Φιλ. Δικ. Ὁργ. σ. 392).

δ') Τῷ γραμματεῖ, ἀνετέθη ἡ διαχείρισις τῆς πιστώσεως διὰ τὴν γραφικὴν δαπάνην (Ὁργ. Δικ. 126 § 4). Τὰ περὶ αὐτῆς δ' ἐκانونίσεν ἡ ἀπὸ 22 Μαΐου 1836 (ἐπὶ τῇ βάσει τοῦ ὑπ' ἀριθ. 5549 διατάγματος) ἐκδοθεῖσα ἐγκύκλιος τοῦ Ὑπουργ. Δικ. | α'. 47. — Νομ. Βιβλ. Γ. Φιλ. Δικαστ. Ὁργ. σ. 307].

ε') Ἡ τοιχογραφία αἰσίων καὶ ἀθανάτων καὶ τῆς περὶ αὐτῆς βεβαίωσης ἀνετέθη τῷ γραμματεῖ (Ὁργ. Δ. 126 § 5. Πολ. Δ. 667, 671, 672, 677, 679, 680, 683, 686, 692). — Ἐπίσης ἡ εἰς τὰ πινάκια, ἐγγράφῃ τῶν ὑποθέσεων καὶ ἡ ἐν τῷ ἀκροατηρίῳ τοιχοκόλλησις τῶν ἐκθεμάτων (Πολ. Δ. 498 καὶ 499 ὡς ἐτροποποιήθησαν διὰ τοῦ ν. 21 Δεκεμ. 1892. Νομ. Βιβλ. Γ. Φιλ. Συμπλ. Κώδ. γ. σ. 48. — Πολ. Δ. 570, 727 ἐδ. 2, 769 ἐδ. 3, 821 ἐδ. 3). — Κοινοποιήσεις δικογράφων γίνεται τῷ γραμματεῖ εἰς τὰς περιπτώσεις τοῦ ἄρθρου 150 Πολ. Δικ. — Δηλώσεις δ' ἐνώπιόν του συντάσσονται εἰς τὰς περιπτώσεις τῶν ἄρθρων 928 καὶ 1074 Πολ. Δ. καὶ παρὰ τὰς ἐσέεις ἐγγράφων, ὅσον προτάσεις, ἄλλα δικόγραφα τῶν διαδίκων, ἐκθέσεις μαρτυριῶν, αὐτοψιῶν, γνωμοδοτήσεων, πραγματογνωμόνων (Πολ. Δ. 555 § 3. 559, 344, 308, 290, 299).

ς') Θεματοφύλαξ δικαστικῶν ἐγγυήσεων (Πολ. Δ. 842) καὶ ἄλλων χρηματικῶν προκαταβολῶν (π. γ. Πολ. Δ. 715, 888, 1024) εἶχεν ἐπιθετῇ ὁ γραμματεὺς (Ὁργ. Δικ. 126 § 6). Πρὸς κανονισμόν τῶν τοιούτων παρακαταθηκῶν ἐξεδόθησαν: — 1ον τὸ δ' 16 Ὀκτ. 1835 περὶ δικαστικῶν παρακαταθηκῶν εἰς τὰ δημόσια ταμεῖα (Νομ. Βιβλ. Γ. Φιλ. Δικ. Ὁργ. σ. 309). — 2ον ἐν. 2123 30 Μαΐου — 5 Ἰουνίου 1882 περὶ καταθέσεως εἰς τὰ δημόσια ταμεῖα

τῶν διαπιστευομένων εἰς τοὺς δικαστικὰς ὑπαλλήλους ἐνεκα τῆς ὑπηρεσίας τῶν χρημάτων κτλ. (αὐτόθι σ. 311). Πρὸς ἐγγυήσιν αὐτοῦ ἐξεδόθη ἡ ὑπ' ἀριθ. 11, 224 τῆς 29 Ἰανουαρίου 1882 ἐγκύκλιος τοῦ Ὑπουργ. Δικαιοσύνης (αὐτόθι σ. 314). — 3ον ὁ ν. Β1Γ' 14 Ἰουλίου 1892 περὶ δικαστικῶν ἐγγυήσεων καὶ καταθέσεων (αὐτόθι σ. 315), ὅστις καὶ Ἀγγέλως ἐκδύνατο νὰ κληθῇ, διότι προσελθὼν ὡς ἐκ τῶν ἐν τῷ Πρωτοδικεῖῳ Ἀθηνῶν ἀνακαλυφθεῖσάν τότε μεγάλων καταχερήσεων, — Εὐθὺς ἀνετέθη δὲ τὸ Δ. τὴ μόσιον κατὰ τὰς ἀρχὰς τοῦ προστήσαντος διὰ πᾶσαν πρᾶξιν τοῦ γραμματεῖος ὡς θεματοφύλακος τῇ ἐνεκα παρακαταθήκης κατὰ τὸν νόμον τῶν ἐτῶν 1836, 1882 καὶ 1892 (αὐτόθι σ. 317 § 14).

ζ') Προκαταβολὴ δικαστικῶν τελευτῶν γίνεται παρὰ τῷ γραμματεῖ (ν. ΑΧΚΕ' 30 Δεκεμβρίου 1885 ἄρθρον 32. — Νομ. Βιβλ. Γ. Φιλ. Κώδ. Χαρ. σ. 217—223). Ἐπίσης τῶν προτετιμῶν δὲ ἔφεσιν (Πολ. Δ. 518, 772, 783) ἡ δι' ἀναίρεσιν καὶ ἐπανάληψιν διαιδικασίας (Πολ. Δ. 823, 795, Ποιν. Δ. 485 § 1 καὶ ν. 10 Αὐγούστου 1836 περὶ παραβολῆς).

η') Ὁ γραμματεὺς διευθύνει τὰ τοῦ δικαστικοῦ γραφείου. διὰ τὴν ἐργασίαν εἰς τοὺς ὑπ' αὐτὸν ὑπαρχοῦντας γραφεῖς, ἐργαζόμενος καὶ αὐτοπροσώπως, εἶναι δὲ συνυπεύθυνος δι' ὅλα τὰ σφάλματα καὶ πταίσματα τὰ ἀναγόμενα εἰς τὴν ὑπηρεσίαν τὴν καὶ προτετιμῶν παρ' αὐτῶν, ἐκτελούντων τὰ ἐργαζομένων, ἰδίως δὲ δι' ὅλας τὰς ἐκ τούτων ἀποζημιώσεις, ἀποδόσεις καὶ χρηματικάς ποινάς, διαφυλαττομένου εἰς αὐτὸν τοῦ διαιδικώματος νὰ ἐνᾷξῃ τὸν πταίσαντα (Ὁργ. Δ. 124. — Πρδλ. Γαλ. Ψήφ. 18 Αὐγ. 1810, ἀρθ. 27. — Dalloz, Greffier, 130).

θ') Ὁ γραμματεὺς συντάττει διὰ τὰς βιβλίας (Ὁργ. Δ. 128) προστη-

ως μονογραφημένα (Ὁργ. Δ. 87), ἔτσι:
1) εὐσεβήριον, συντεταγμένον κατὰ τὸ ἄρ.
200 Ὁργ. Δ. ἐν ᾧ σημειοῦνται αἱ γενό-
μεναι δικαστικαὶ πράξεις· 2) βιβλίον ὁρ-
κωσιῶν· 3) παρακαταθηκῶν· 4) παραι-
τίσεων ἢ ἄλλων δηλώσεων καὶ 5) ἰδιαί-
τητα βιβλία κατὰ τὰς ἐν τῇ Πολ. Δικο-
νοῦσῃ τοιζομένης περιπτώσεις (ὅρα ὑπο-
θέματα εἰς Νομ. Βιβλ. Γ. Φιλ. Δικ.
Ὁργ. σ. 320).

Ὑπογραμματεῖς καὶ γραφεῖς.—Εἰς
γραμματεὺς διορίζεται παρ' ἐκάστῳ δικα-
στηρίῳ. Πρὸς ἐπάρκειαν ὅμως τῆς ὑπη-
λείας καὶ ἀναπλήρωσιν ἐν περιπτώσει
κωλύματος οἱ γραμματεῖς ἔχουσιν ἐκ τοῦ
νόμου τὸ δικαίωμα τοῦ διορισμοῦ ὑπογραμ-
ματέων καὶ γραφέων (ἄρθρον 237 Ὁργ.
Δ. κατ' ἐλάχιστον μὲν ὅσον μέχρι τοῦ
ἀπὸ τοῦ ἀρθροῦ 122 Ὁργ. Δ. ὀριζομένου
ἀριθμοῦ, κατ' ἀνώτατον δὲ μέχρι τῆς διὰ
τοῦ ἴησιου προϋπολογισμοῦ τοῦ Κράτους
ὑπολογιστέας πιστώσεως. — Δὲν ἀπαιτεῖται
ἡ μνηστὴ τοῦ κωλύματος ἐν τῇ ἀποφάσει
ἐπὶ τῇ ἐξουσίᾳ ὅρα καὶ ὑπογραμματεῖς ἀναπληροῦ
τὸν γραμματεῖα κατὰ παρὰ τοῦ Α. Π. νο-
μοθεσίαν, ἐπίσης ἐξουσίαν ἀναπληροῦται ὑπὸ
γραφέως. — Δὲν γίνεται διάκρισις πρεσ-
βύων τῶν ὑπογραμματέων κατὰ τὴν σύν-
ταξιν, τοῦ νόμου μὴ ὀρίζοντος τοῦτο ὅθεν
ἀποφασιστικῶς αὐτῶν ἀναπληροῦ τὸν Γραμ-
ματεῖα (Α. Π. 18 τοῦ 1875). Ἀλλ' ὡς
πρὸς τὰ καθήκοντα τῆς διεύθυνσεως καὶ
τῆς ἐπιτηδεύσεως τοῦ γραφείου ἐν περι-
πτώσει ἀπουσίας τοῦ Γραμματέως, ὁ ἀρ-
χαιότερος τῶν ὑπογραμματέων προτιμάται
κατὰ τὴν ἀπὸ 10 Ἰανουαρίου 1876 γνω-
στῆς τοῦ Εἰσαγ. Α. Π. (α' 265). — Γρ α-
πὸ τοῦ ἀναφέρονται ἐν τῷ ἄρθρῳ 237
Ὁργ. Δ. καὶ εἶναι οἱ ἄνευ ὅρου καὶ δη-
μοκρατικοῦ χαρακτῆρος ἐνεργούντες κα-
ταστασιακῶς ὀνομάζονται ἡ συνήθεια γραφεῖς
τοῦ ἐνορκίου τοῦ Γραμματέως βοηθοὺς
καὶ μόνον κατὰ τὸν μισθὸν ὑποδεεστέους
τοῦ ὑπογραμματέως (Οἶκον. Ἐγγ. Πολ.

Δικ. § 17 σημ. 15). — Παρὰ Γάλλοις
ἐκτὸς τῶν Greffiers (γραμματέων) εἶναι
οἱ commis Greffiers assermentés (ὑπο-
γραμματεῖς ὀρκιζόμενοι) καὶ οἱ commis
expéditionnaires (ἀντιγραφεῖς) (ἄρθρον
74 καὶ 92 τοῦ ν. 27 vent. ἔτ. 8).

Οἱ ὑπογραμματεῖς διορίζονται.
(Ὁργ. Δικ. 123) κατὰ τὸν Οἰκονομίδην
(Ἐγγ. Πολ. Δικ. § 17 σημ. 14) ὑπὸ
τοῦ γραμματέως, ἐπικυροῦνται ὅμως διὰ
τῆς πρὸς ὅρκισιν παραδοχῆς ὑπὸ τοῦ δι-
καστηρίου, ὅπερ δύναται· νὰ ἀρνηθῇ τὴν
ἐπικύρωσιν. Ἀλλ' ἡ τοιαύτη ἀρνήσις καθ'
ἡμᾶς ἐπιτρέπεται, ἐὰν ὑπάρχῃ νόμιμος
περίπτωσης, π. χ. ἐὰν ἐλλείπωσι τὰ ὑπὸ
τοῦ νόμου ἀπαιτούμενα προσόντα. Τὰς
περὶ διορισμοῦ καὶ παύσεως τῶν ὑπο-
γραμματέων ὑπουργικὰς ἐγκυκλίους, ἴδιαν
τὴν ἀπὸ 6 Ἰουλίου 1864 ὅρα εἰς Νομ.
Βιβλ. Γ. Φιλ. Δικον. Ὁργανισμοῦ σελ.
293—5 — (Πρὸς βλ. ἄρθρον 24 Γαλλ. φηρ.
18 Αὐγούστου 1810. Dalloz. Org. Jud. p.
1503)· παύονται δὲ ὑπὸ τοῦ γραμματέως
καὶ ἄνευ τῆς συναίνεσεως τοῦ δικαστηρίου
(Οἶκον. αὐτόθι: Carré, Org. 392, Ζήτ.
145. — Dalloz, Greffier 201). — Κωλο-
μένου ἢ μὴ ὑπάρχοντος γραμματέως,
μὴτε ὑπογραμματέως, τὸ δικαστήριον ἀνα-
πληροῦ προσωρινῶς τὴν θέσιν ταύτην δι-
πάνη τοῦ γραμματέως (Ὁργ. Δικ. 123
§ 2). Ἡ εἰδικὴ αὕτη διάταξις δὲν κατηρ-
γῆθη ὑπὸ τοῦ περὶ δημοσίου λογιστικοῦ
τοῦ Κράτους γενικοῦ νόμου (Α. Π. 238
τοῦ 1865).

Διοικητικὰ καθήκοντα.—ἐνασχεῖ ὁ
γραμματεὺς κατὰ τὴν τὸν διορισμὸν καὶ
τὴν παῦσιν ὑπογραμματέων, διότι διὰ
τοῦ ἀρθροῦ 123 τὸ δικαίωμα τοῦτο, ἀφαι-
ρεθὲν ἀπὸ τοῦ Ὑπουργοῦ τῆς Δικαιοσύνης,
ἀνετέθη αὐτῷ ὡς ἐντολοδόχῳ ἐκείνου ὅθεν
εὐθύνεται τὸ δημοσίον, ὅσακις ὁ διορισθεὶς
ἡδίκηθη κατὰ τὴν ὑπ' ἀριθ. 83 τοῦ 1885
ἀπόφ. Α. Π. (Ἐφθμ. Μπαλ. ε'. σ. 89).
ἢ θεωροῦμεν ὅτι τὴν, αὐτὴν δὲ καὶ τὴν ὑπ'

ἀριθ. 266 (1884), καθ' ἣν μὴ ὑπαρχούσης πιστώσεως, δὲν εὐθύνεται τὸ δημόσιον (αὐτῷ δ' 343). διότι ὁ μὲν Ὑπογραμματεὺς, κατὰ τὴν ἡμετέραν γνώμην, νομίμως κατὰ τὰ λοιπὰ διορισθεὶς, δικαιούται εἰς πληρωμὴν τοῦ μισθοῦ του, ἐὰν δὲ ὁ γραμματεὺς ἀνευ ἢ καθ' ὑπερβάσιν τῆς πιστώσεως πρόβῃ εἰς τὸν διαρισμὸν, τὸ Δημόσιον ἔχει κατ' αὐτοῦ ἀγωγὴν ἀποζημιώσεως. Ὁ Γραμματεὺς κατὰ τὸν διορισμὸν ἐπιτρέπεται νὰ ἐπιφυλάχῃ νὰ κανόνισῃ βραδύτερον τὸν μισθὸν τοῦ διοριζομένου (Α.Π. 185 τοῦ 1888 εἰς τὴν Μπαλ. γ' 263), ἀλλὰ τοῦτο εἶναι ἐξουσιαστικὴ αἵρεσις, δίδουσα τῷ Γραμματεῖ τὸ δικαίωμα, κατὰ τὴν ὑπ' ἀριθ. 83 τοῦ 1885 ἀπόφ. Α. Π. νὰ προσδιορίσῃ μισθόν, ἐὰν θέλῃ.

Γραμματεὺς Εἰσαγγελίας διορίζονται κατὰ τὰ ἄρθρα 117, 122 καὶ 123 Ὁργ. Δ. Ὁ Εἰσαγγελεὺς δὲν δύναται νὰ παύσῃ γραμματεὰ τῆς Εἰσαγγελίας, ὅντα ὑπογραμματεὰ τοῦ πρωτοδικείου, ἀλλὰ μόνον νὰ τὸν ἀπομακρύνῃ ἐκ τῆς εἰσαγγελικῆς ὑπηρεσίας· ὁ δὲ γραμματεὺς τοῦ Πρωτοδικείου ὀφείλει ἢ νὰ τοποθετησῇ αὐτὸν ἐν τῷ δικαστικῷ γραφεῖῳ ἢ ν' ἀπολύσῃ· ἄλλως δικαιούται εἰς πληρωμὴν τοῦ μισθοῦ του (Α. Π. 96 τοῦ 1876—64 τοῦ 1877).

Ἡμέραι καὶ ὥραι ἐργασίας.—Τὰς ἡμέρας καὶ τὰς ὥρας τῆς ἐργασίας τῶν δικαστικῶν γραφείων ὁρίζουσι: τὸ Δ. 22 Νοεμβρίου 1833, τὸ Δ. 4 Ἀπριλίου 1848 καὶ τὸ ἄρθρον 125 Ὁργ. Δ. (Νομ. βιβλ. Γ. Φ. Δικ. Ὁργ. σ. 297—302).

Τὰ προσόντα τοῦ Γραμματεῖος καὶ τὰ τοῦ διορισμοῦ αὐτοῦ ὁρίζει τὸ ἄρθρον 2 τοῦ ν. τῆς 31 Δεκεμβρίου 1877 περὶ προσόντων, ὡς ἐτροποποιήθη διὰ τοῦ ν. 20 Ἀπριλίου 1893, τὰ δὲ περὶ τῆς δότηας ὑπ' αὐτῶν ἐγγυήσεως, — ἥτις ὡς πρὸς μὲν τοὺς γραμματεῖς τῶν Εἰρηνοδικιῶν οὔτε ἐλάσσωσιν τῶν 100 δραχ., οὔτε

μείζων τῶν 200 δραχ., δύναται νὰ εἴη, διὰ δὲ τοὺς λοιποὺς γραμματεῖς δραχ. 200—500, — ὁρίζουσι τ' ἄρθρα 129 καὶ 130 Ὁργ. Δικ. καὶ τὰ Δ. 24 Αὐγούστου 1836 καὶ 11 Μαρτίου 1852. — Τὰ πρὸς ὑπογραμματεῖος καὶ τοῦ γραφείος προσόντα ὁρίζει τὸ ἄρθρον 1ον τοῦ ν. 31 Δεκεμβρίου 1877. — Παύονται δὲ οἱ γραμματεῖς κατὰ τὸ ἄρθρον 9ον τοῦ ν. ΒΤΚΗ' 27 Ἰουλίου 3 Αὐγούστου 1895.

Μισθὸς τοῦ Γραμματεῖος ὁρίζεται κατὰ τὸ νόμ. 28 Μαΐου 1859, τοῦ μὲν παρ' Ἀρείῳ Πάφῳ δραχ. 240 κατὰ μῆνα, τὸ δὲ παρ' Ἐφέταις 180, καὶ τοῦ παρὰ Πρωτοδικαίᾳ 170. Τῶν παρ' Εἰρηνοδικαίᾳ τὰς 100 δραχ., 100, 6' 80 καὶ γ' 60 καὶ 29 Ἰανουαρίου 1849).

Ἐπὶ καταπίεσει ἢ κατὰ Σαριπλόου (Ποιν. Νομοθ. § 791) ἐπὶ ἐκχρηματισμῷ τιμωρεῖται κατὰ τὰς διακρίσεις τοῦ ἀρθ. 461 Ποιν. Ν. ὁ γραμματεὺς, ὁ ὑπογραμματεὺς ἢ ὁ γραφεὺς, ὅστις ἐξ ἰδιοτελείας εἰσπράττει ἀπὸ ἰδιωτῶν τινὰ τέλη, δικαιώματα χαρτοσήμων, δικαστικὰ ἔξοδα, τὰ ὅποια οὗτος ἢ οὐδόλως ὀφείλει ἢ οὐδέποτε τὴν ζητούμενην ποσότητα. Ἀλλὰ κατὰ τὴν ὑπ' ἀριθμὸν 18 (1849) ποιν. Νομ. Α. Π. ὁ μὴ ἔχων τὸ δικαίωμα τῆς εἰσπράξεως τῶν εἰς τὸ δημόσιον ὀφειλόμενων ποινῶν δὲν δύναται νὰ κηρυχθῇ ἐννοχὸς καταπίεσεως, ἀλλὰ μόνον παροχέτω τῶν ἄρθρων 487 § 1 καὶ 489 τοῦ Παν. Ν. — Συνοπτικῶς εἶναι οἱ γραμματεῖς διὰ τὰς καταπίεσεις τῶν ὑπογραμματεῶν καὶ γραφείων κατὰ τὰς περιπτώσεις τοῦ ἀρθ. 462 Ποιν. Ν. (Πρβλ. Σαριπλόου Ποιν. Νομοθ. § 792) — Τὰ περὶ ἀντιγράφων καὶ ἀπογράφων ὁρίζουσι τὰ ἄρθρα 127, 244—248 Ὁργ. Δ. — (Νομ. Βιβλ. Γ. Φ. Δικ. Ὁργ. σ. 318, 544 καὶ ἐπ.).

Βιβλιογραφία. — Οἰκονομικοῦ Παν. Δ. § 12. 17. — Φέδερ σ. 168 § 25 — Σαριπλόου, Ποιν. Νομοθεσ. § 792, 1107.

1176, 1190, 1330, 1343. — Νομική Βιβλιοθήκη, Γ. Φιλάρτου. Δικαστικός Όργανος σ. 389 — 322 καὶ 544—552. — Carré, Org. C' 387, η' 245. — Bonfils § 252. — Dalloz, Greffe—Greffier. Org. Ind. 143, 240, 263, 264, 457, 522, 553, 564, 578, 679, et s. 680 — F. Hélie, 2' § 6, 79, 80, 118, 372—6 — Τὰ περὶ γραμμάτων κατὰ τὴν γαλλικὴν νομοθεσίαν κινουμένων οἱ νόμοι οἱ μνημονεύμενοι ἐν Villargues σ. 262.

Γ. Ν. Φιλάρτος

Γραμμάτια (Δημόσιον Δίκαιον)

Γραμμάτια ἐν τῷ κ (bons de) εἰσὶν εἶδος ἀποδείξεως ἐκ μέρους τῆς Κυβερνήσεως πρὸς κάλυψιν ἐπείγουσων ἀποχρεώσεων, δι' ἃ κατὰ τὸ παρὸν δὲν ἐξαρκοῦν οἱ ποροὶ τοῦ Κράτους. Διὰ τῶν ν. ΛΑ' τῆς 3 Φεβρουαρίου 1864, ΩΠ' τῆς 18' Απρ. 1880 καὶ ΑΣΚΘ τῆς 24' Ἰουλίου 1885 ἐπετέθη, εἰς τὴν Κυβέρνησιν ἡ συνομολογία δανείων τοιούτων δι' ἐντόκων γραμμάτων ἐκδιδόμενων παρ' αὐτῆς ὑπὲρ τῶν ταυτῶν, ὧν ὁ τόκος δὲν δύναται νὰ ὑπερβαίῃ τὰς 8 ο/ο. Τὰ γραμμάτια ταῦτα δύνανται νὰ ᾖσι διαρκείας 3—6 μηνῶν, χορηγῶνται δὲ ἄνευ ἐγγυήσεως τινος καὶ δύνανται νὰ ἀνέλθωσιν εἰς τὸ ποσὸν τῶν 14 ἑκατ. ἐν ὅλῳ δρ.

δ) Ταπεινὰ (billets de banque) εἰνε τὰ ἐκδιδόμενα παρὰ τῶν τραπεζῶν ἐγγράφα ἢ ἐντυπα καὶ περιέχοντα ἀπόδειξιν πληρωμῆς ὁρισμένου ποσοῦ εἰς τὴν κομιστήν. Ταυτὰ γραμμάτια ἐπετέθη παρ' ἡμῶν εἰς τὰς Τραπεζὰς Ἑλληνικῆς, Ἰονικῆς καὶ Ἑπειροθεσσαλικῆς, καὶ εἰς τὴν Βιομηχανικὴν καὶ τὴν Γεν. Πρωτοδικὴν νὰ ἐκδίδωσι. Διὰ δὲ τῶν ν. ΑΣΟΓ', ΑΣΟΕ', ΑΣΟΔ', ΑΤΘ', ΑΤΜΒ' τοῦ 1885, ΑΥΟΓ' τοῦ 1887 καὶ ΑΤΝΕ' τοῦ 1886 κατέστη ὑποχρεωτική εἰς τοὺς ἰδιώτας ἡ λήψις τῶν γραμμάτων τούτων κατὰ τὰς συναλλαγὰς,

ἀπαλλαγείσων τῶν Τραπεζῶν Ἑθνικῆς, Ἰονικῆς καὶ Ἑπειροθεσσαλικῆς τῆς υποχρεώσεως τῆς ἐξαργυρώσεως τῶν γραμμάτων τούτων ἐπὶ τῇ ἐμφανίσει, ἥτοι ἐπιδιηθείσης τῆς ἀναγκαστικῆς κυκλοφορίας. Τὰ γραμμάτια ταῦτα δύνανται νὰ ἀνέλθωσι μέχρις 108,800,000 δρ.

γ) Κερματικά εἰνε εἶδος τραπεζικῶν γραμματίων, διαφέροντα αὐτῶν ὡς πρὸς τὸ ἐν αὐτοῖς φερόμενον ποσόν, ὅπερ, κατὰ τὸν ν. ΑΤΜΒ' τοῦ 1885, ἀνέρχεται εἰς 1 καὶ 2 δρ. Τὰ γραμμάτια ταῦτα διαρκοῦσιν ἐρ' ὅσον καὶ ἡ ἀναγκαστικὴ κυκλοφορία. Δύνανται δὲ νὰ φθάσωσι μέχρι τοῦ ποσοῦ τῶν 14 ἑκατ. δρ.

δ) Παρακλήσις λέγεται τὸ παρὰ τῶν ταμίων ἐκδιδόμενον διὰ πᾶσαν εἰσπραξίν δημοσίου εἰσοδήματος γραμμάτιον, ἐκκοπτόμενον ἀπὸ τὸ τριπλάτυπον βιβλίον, καὶ ἂν δὲν ᾔθελε ζητηθῇ ἀπὸ τὸν πληρωτήν. Ἐκαστον γραμμάτιον ἀνάγεται εἰς ἓν καὶ μόνον ἄρθρον τοῦ προϋπολογισμοῦ. Ἐπίσης ταυτὰ γραμμάτια ἐκδίδουσιν οἱ ταμίαι διὰ πᾶσαν λήψιν χρημάτων ἐξ ἀποστολῆς ἄλλων ταμίων ἢ πρὸς συμφηρισμὸν εἰς ἄλλον ταμίαν (Λογιστ. ν. ἀρθρ. 144).

Τὰ γραμμάτια ταῦτα θεωροῦνται ἐντὸς τριῶν ἡμερῶν ἀπὸ τῆς ἐκδόσεως αὐτῶν, τὰ μὲν τοῦ κεντρικοῦ ταμείου καὶ τῶν ἐν Ἀθήναις ταμείων καὶ ὑποταμείων παρὰ τοῦ ἐπὶ τούτῳ ὑπὸ τοῦ Ὑπουργοῦ τῶν Οἰκονομικῶν διοριζομένου ὑπαλλήλου, τὰ δὲ τῶν ἐπαρχικῶν ταμείων καὶ ὑποταμείων παρὰ τῶν ἀρμοδίων διοικητικῶν ἀρχῶν, ἢ, ἐν ἐλλείψει τούτων, παρὰ τῶν λαβόντων πρὸς τοῦτο ἐντολὴν παρὰ τοῦ Ὑπουργοῦ τῶν Οἰκονομικῶν κατὰ τοποὺς ἀρμοδίων εἰρηνοδικῶν ἢ ἄλλων δημοσίων ὑπαλλήλων. Οἱ ἐπιτετραμμένοι τὴν θεώρησιν ταύτην ἀποκόπτουσιν ἀπὸ τῶν γραμματίων τὰ παραρτήματα, ἅτινα, καταχωρίσαντες εἰς τὸ ἐπὶ τούτῳ βιβλίον, ἀποστέλλουσιν εἰς τὸ γενικόν

λογιστήριον κατά μήνα μετ' αποσπάσματος του σχετικού βιβλίου. Γραμμάτια παραλαβῆς μὴ θεωρηθέντα, ἢ εκπροθέσμως θεωρηθέντα, δὲν ἀποτελοῦσιν ἀπόδειξιν κατὰ τοῦ δημοσίου. Ἐν ἀπωλείᾳ αὐτῶν ἀποδεδειγμένη ἐκδίδεται ἐγκρίσει τοῦ ἐπὶ τῶν Οἰκονομικῶν Ὑπουργοῦ ἀντίγραφον τοῦ στελέχους, ἂν ἀποδειχθῇ κατὰ τὸ νωτέρω τὸ ἐμπροθέσμον τῆς θεωρήσεως τοῦ πρωτοτύπου. Τὰ ἀντίγραφα ταῦτα πρὸ πάσης χρήσεως θεωροῦνται ὑπὸ τοῦ γενικοῦ λογιστηρίου (ν. ΑΦΨΣΤ' 19 Δεβρίου 1887).

ε) Χρηματικὰ λέγονται τὰ παρὰ τῶν ταμιῶν ἐκδιδόμενα διὰ τὰ ἀδεία τοῦ Ὑπουργείου τῶν Οἰκονομικῶν λαμβανόμενα χρήματα διὰ νὰ πληρωθῶσιν εἰς ἄλλα ταμεῖα. Τὰ χρηματικὰ ταῦτα γραμμάτια πληρόνουν οἱ ταμίαι ἐπὶ τῶν ταμείων τῶν ὁποίων ἔχουσιν ἐκδοθῇ (Λογιστ. ν. ἀρθ. 141 καὶ 144). Ὡς πρὸς τὴν θεωρήσιν καὶ ἀπώλειαν αὐτῶν κρατεῖ ὅ,τι ἐπὶ γραμματίων παραλαβῆς.

ς) Παραδόσεις λέγονται ἐκεῖνα, ἐφ' ὧν στηρίζονται τὰ γραμμάτια παραλαβῆς καὶ τὰ χρηματικὰ γραμμάτια. (Λογ. ν. 144).

ζ) Συμφηφισμοὺ λέγονται τὰ παρὰ ταμείου τινὸς ἐκδιδόμενα, ὅσῃς παραδίδονται χρήματα παρὰ τινος ὀφειλέτου τοῦ δημοσίου διὰ νὰ συμφηφισθῶσιν εἰς τὸ ἀρμόδιον ταμεῖον μετὰ τὸ χρεὸς αὐτοῦ (Λογ. ν. 6).

Γ. Ν. Κορινθαῖος.

Γραμμάτια (Ἐμπ. δίκ.) Ἰδε Συνελλαγματικά.

Γραμματόσημον καλεῖται ἐνσημον τεμάχιον χάρτου, φέρον τὴν μορφήν τοῦ βασιλέως ἢ ἄλλην τινὰ ἀλληγορικὴν εἰκόνα, παριστᾶν δὲ τὸ διὰ τὴν ἀποστολὴν ἐπιστολῆς ἢ δέματος καταβληθέν ταχυδρομικὸν τέλος, ὅπερ ἐπικολλᾶται ἐπὶ τοῦ ἀποστελλομένου ἀντικειμένου. Ἐν ἀριθμὸν δὲ γραμματόσημον

λέγεται τὸ ἐνσημον τεμάχιον χάρτου, ὅπερ τίθεται ἐπὶ τοῦ ταχυδρομικοῦ ἀποσταλέντος ἀντικειμένου, ὅσῃς τὸ ἐπὶ τοῦ ἀποστολέως καταβληθέν εἶναι ἀνεπαρκές, παρίστανται δὲ τοῦτο τὸ ὑπὸ τὴν παραλήπτου καταβλητέον τέλος εἰς συμπλήρωσιν τοῦ ὀφειλομένου τέλους. Ἡ ἐκ γραμματόσημων καταβολὴ τοῦ ταχυδρομικοῦ τέλους, εἰσαγθεῖσα εἰς τὴν Ἀγγλίαν τῷ 1837 τὸ πρῶτον ὑπὸ τοῦ Rowland Hill, ἐγένετο παραδεκτὴ πανταχοῦ ἀπὸ πολλῶν ἐνιαυτῶν. Παρ' ἡμῖν δ' εἰσῆλθε δὲα τοῦ νόμου τῆς 21 Μαΐου 1860 (ἀρθ. δὲ τοῦ 1888 καὶ τυποῦνται τὰ γραμματόσημα ἐν τῇ ἡμετέρᾳ ἐθνικῇ ἀρραμματίζειν (Ἰδε καὶ Ταχυδρομεῖα).

Θ. Ν. Φλογαίτης.

Γυμνάσιον. Γυμνάσια ὀνομασθήσαν τὰ παρ' ἡμῖν ἐκ τεσσάρων τάξεων συγκείμενα ἀνώτερα σχολεῖα τῆς μέσης ἐκπαιδεύσεως, εἰς ἃ εἰσέρχεται μετὰ ἐπιτυχεῖς ἐξετάσεις τῶν ἐν τοῖς νωτέροις σχολείοις, καλουμένων ἐλλήνων νικητῶν σχολείοις, διδασκόμενον μαθημάτων, ἀπὸ τοῦ τῆς ἀρχαίας Ἑλλάδος γυμνασίου, ἐν ᾧ ἀσκούμενα σωματικῶς οἱ νέοι ἐκπαιδεύονται ἀπὸ καὶ φιλοσοφικὰ καὶ ῥητορικὰ μαθήματα. Λέγονται δὲ τὰ γυμνάσια ὑπὸ τοῦ Δ. τῆς 31 Δεκ. 1836 (τροποποιηθέντος ἐν μερὶ διὰ τοῦ νόμου ΑΞΞΔ' τῆς 26 Ἰουλίου 1885). (Ἰδε καὶ Ἐκπαιδεύσεις Μέσης).

Θ. Ν. Φλογαίτης.

Γυμναστική ὀνομάζεται ἡ τέχνη τῶν σωματικῶν ἀσκήσεων, ἥτις παρὰ εἶναι ἡ ἀρχαία Ἑλλάς. (Ἰδε Ἀσκήσεις σωματικά). Ἀπὸ τοῦ ἔτους 1883 εἰσῆλθε παρ' ἡμῖν ἡ γυμναστικὴ διὰ τὸν Διατάγματος τῆς 22 Ἰουνίου 1883 περὶ γυμναστηρίων (περιλαμβανομένου ἐν ἡμετέρᾳ Παραρτ. τόμῳ 4 σελ. 202) καὶ τοῦ Δ. τῆς 24 Ἰουνίου 1883 περὶ γυμναστικῆς τῶν μαθητῶν τῶν ἐλληνικῶν σχολείων (περιλαμβανομένου αὐτοῦ αὐτῶν).

Γυνή. Ἐπὶ πολλοὺς αἰῶνας τὸ γυναικεῖον φύλον διετέλεσεν ὑπόδουλον ἢ ὑποτελές ἐν ταῖς πλείστοις τῶν χωρῶν. Ἄλλ' ἀπὸ μακροῦ χρόνου ἐξέλιπεν ἡ εὐρίσκειται ἐν τῷ ἐκλείπειν ἡ ὑποτελεῖα αὐτῇ, περιστοιχισμένη μόνον ἔτι παρὰ τοῖς Ἀσιανοῖς λαοῖς. Ἡ ἡμαρτημένη δοξασία τοῦ ὑπάτου τῶν Ἑλλήνων φιλοσόφων, τοῦ ἐκ Σταγειρων Ἀριστοτέλους, ὅτι «τὸ βουλευτικὸν παρὰ ταῖς γυναῖξιν ἄκυρον», καταδικάσθη ὑπὸ τῆς νεωτέρας φιλοσοφίας, ἥτις ἐθεώρησεν εἰκότως τὴν γυναῖκα ἰσότημον πρὸς τὸν ἄνδρα, ἐξ Ἰσου νοήμονα, ἐξ Ἰσου δεκτικὴν ἀναπτύξεως καὶ μορφώσεως, ἐξ Ἰσου ἰκανὴν νὰ διαθέσῃ τὰ ἐαυτῆς. Οὐδεμία ἀμφιβολία ὅτι οἱ ἄνδρες εἰσὶ ῥωμαλεώτεροι τῶν γυναικῶν καὶ κατ' ἀκολουθίαν ἡ φιλοπονία τοῦ ἀνδρός εἶναι ἐν γένει ἀποτελεσματικώτερα· διὰ τοῦτο ὁ μὲν ἄνθρωπος φιλοπονεῖ καὶ παράγει, ἡ δὲ γυνὴ οἰκονομεῖ, διαχειρίζεται καὶ ἀποταμιεύει· διὰ τοῦτο ὁ μὲν ἄνθρωπος πρέπει νὰ τρέπηται κυρίως ἐπὶ τὰ ἔξω ἔργα καὶ ἐπιμελήματα (κατὰ Ξενοφῶντα), ἡ δὲ γυνὴ κυρίως ἐπὶ τὰ ἐνδον ἔργα καὶ ἐπιμελήματα, ἐμφιλοχωροῦσα πρὸ πάντων μέχρι μέν τοῦ γάμου αὐτῆς εἰς τὸν πατρικὸν οἶκον, ἀπὸ δὲ τοῦ γάμου παραφυλάττουσα κυρίως τὴν κοίτιδα τῶν τέκνων αὐτῆς. Ἀλλὰ βέβαιον οὐχ ἦτον, ὅτι αἱ γυναῖκες οὐ μόνον δὲν χορῶσιν ἐπιτρόπου ἢ κηδεμόνος πρὸς διαχείρισιν τῶν ἰδίων αὐτῶν ὑποθέσεων, ἀλλὰ κατὰ τὴν μαρτυρίαν τῆς ἱστορίας καὶ ἐπιστήμης καὶ ἡρωϊσμοῦ εἰσὶ δεκτικαί. Τίς ἐπιλανθάνεται τοῦ περιλήφτου ῥητοῦ τοῦ ἐξόχου πολιτικοῦ ἀνδρός τῆς Ἀγγλίας Palmerston, ὅστις μετὰ τὴν τότε Ἰνδικὴν ἐπανάστασιν, καταστάσαν θηριώδες στάδιον φονικωτάτου πολέμου, ἐκήρυξεν αὐθόρως προσβάλλομεν τοὺς ἄνδρας ἡμῶν, λέγοντες ὅτι ἐπολέμησαν ὡς γυναῖκες Ἀγγλίδες.»

Κατὰ τοὺς παναρχαίους ῥωμαίκοὺς νό-

μους ἡ γυνὴ ἦν ὑποτελής, ὡς ἐξουσίαν πρὸς τέκνον τοῦ ἑαυτῆς συζύγου, ἐπὶ τὴν τότε εἶχε δικαίωμα ὁ πατὴρ ζωῆς καὶ θανάτου. Ἀκολουθίως ἐχορηγήθη μετὰ τῶν Ῥωμαίων ταῖς γυναῖξιν τὸ δικαίωμα τοῦ κατὰθεῖν δι' ἑαυτάς, ἀλλ' ἐτίθητο ὑπὸ perpetuam tutelam, ἐξομοιωθεῖσα τοῖς ἀνηλίκτοις. Ἀλλὰ βαθμηδὸν ἐπαυτοῦν τῆς ὀρθοτέρων γνώμων διὰ τῆς προκοπῆς τῆς φιλοσοφίας, (ἔτι δὲ τῆς διαδόσεως τοῦ χριστιανισμοῦ, ὑφ' οὗ ἡ γυνὴ ὡς κατασκηνώσασα ἐν ἑαυτῇ τὸν Ἰησοῦν ἀνεβιδάσθη καὶ εἰς τὸν μυστηριώδη καὶ οὐράνιον), ἀπενεμήθη εἰς τὰς γυναῖκας ὑπὸ τῶν τελευταίων ῥωμαϊκῶν νόμων (τοῦ Ἰουστινιανέου δικαίου) ἡ ἐλευθερία περὶ τὴν διαχείρισιν ἡ διαθεσιν μεταξὺ ζώντων ἢ διὰ διαθήκης τῆς ἰδιαίτερας αὐτῶν περιουσίας, χορηγήθητος ὅμως αὐταῖς καὶ τοῦ εὐεργετήματος τοῦ Βελλιανέου δόγματος ("Ἴδε Ἐγγυησι). Ὁ γαλλικὸς Κώδιξ νεωτέρως ἀτόπως ἐπέθηκε τὴν γυναῖκα τοῦ δικαίωματος τῆς δικαστηρίῳ παραστάσεως ἄνευ ἁδείας τοῦ συζύγου αὐτῆς (ἀρθ. 215). ἔτι δὲ τοῦ νὰ δηρῇσιν, νὰ ἐκποιήσῃ, νὰ υποθήκηται, νὰ προσκτήσῃται, μὴ συντελοῦντος τοῦ ἀνδρός ἐν τῷ συμβολαίῳ ἢ μὴ συνακουστικῇ ἐγγράφῳ (ἀρθ. 217). "Ἐκιστα δ' ὁρᾷται κατὰ μίμησιν αὐτοῦ ὑπεβλήθησαν καὶ παρ' ἡμῖν ὑπὸ τοῦ ἀψηφίστου ἐπὶ Σπυρίδου τοῦ ἑλληνικοῦ Κώδικος τί ἔγγυμα γυναῖκες εἰς τὴν ἄδειαν τοῦ ἀνδρός διὰ τὰς σπουδαιότερας πράξεις διαθέσεως μεταξὺ ζώντων τῆς ἑαυτῶν περιουσίας (ἀρθ. 217 καὶ ἐπ.).) ἐμετριάσθησαν δὲ μόνον κατὰ τι τὰ περὶ τούτου κατὰ τὸ παλαιὸν δαίγμα τοῦ ἰταλικοῦ Κώδικος (ἀρθ. 141 καὶ ἐπ.), προστεθέντος ὅτι, ἐναγομένης τῆς γυναικός, δύναται ὁ ἐνάγων ἀπ' αὐτῆς εἰς πρόληψιν τῆς ἐκ τῆς ὑπὸ τοῦ συζύγου χορηγήσεως εἰς τὴν γυναῖκα ἁδείας παραστάσιν ἐτεροχομένης βραδύτητα.

Σημειώτέον ὅτι καὶ ὅπου ἐπικρατεῖ ἔτι ἡ προσωπικὴ κράτησις, ὡς παρ' ἡμῶν, κατὰ τῆς γυναικὸς οὐδέποτε ἀπαγγέλλεται τεκμήριον, πλὴν ἐὰν μετερχῆται τὴν ἐμπορίαν (Πολ. Δικ. ἄρθ. 1003)· δὲν ἱσχυροῦσι δ' ἐπίσης δυνάμει τοῦ ἐμπορικοῦ ἡμῶν νόμου (ἄρθ. 113), (ὅστις, ὡς γνωστόν, εἶναι αὐτὸς ὁ γαλλικὸς ἐμπορικὸς νόμος), αἱ ὑπὸ γυναικῶν ὑπογεγραμμέναι συναλλαγματικαὶ ἢ ὡς ἀπλᾶ ὑποσχετικὰ ἔγγραφα, πλὴν ἐὰν ἐμπορεύωνται· ἐμπορεύμεναι δὲ θεωροῦνται οὐχὶ αἱ πωλοῦσαι μόνον λιανικῶς τὰ ἐμπορεύματα τῶν σύζυγων αὐτῶν, ἀλλ' αἱ μετερχόμεναι τὴν ἐμπορίαν κεχωρισμένως, ἐπ' ᾧ ἀπαιτεῖται ἡ συναίνεσις τοῦ συζύγου (Ἐμπ. νόμ. ἄρθ. 4 καὶ 5).

Σημειώτέον προσέτι ὅτι κατὰ τὸ τὸ Ῥωμαϊκὸν δίκαιον καὶ κατὰ τὸ Σχ. τοῦ Ἀστικοῦ Κώδικος (ἄρθ. 243) ἐπικρατεῖ τὸ τεκμήριον (ὅπερ καὶ ὀνομάζεται παρὰ Ῥωμαίους *Mou et a n e i o n* τεκμήριον νότον) τὰ ἐν τῇ οἰκίᾳ τῶν συζύγων κινήτᾳ λογίζονται ἀνήκοντα εἰς τὸν ἄνδρα μέχρις ἐναντίας ἀποδείξεως. Ἀλλ' ἐν ᾧ κατὰ τὸ Ῥωμ. δίκαιον πάντα ἀνεξαρτέτως τὰ κινήτᾳ λογίζονται τοῦ ἀνδρός μέχρις ἐναντίας ἀποδείξεως, κατὰ τὸ Σχέδιον τοῦ Κώδικος τὰ πρὸς ἐνδομνηστῆν, στολισμὸν ἢ ἄλλην ἀτομικὴν χρῆσιν τῆς γυναικὸς ἐν συζυγικῇ οἰκίᾳ κινήτᾳ λογίζονται τῆς γυναικὸς (εἴτε ὑπῆρχον κατὰ τὴν τέλει τοῦ γάμου, εἴτε περιτλήθον εἰς τὴν γυναικᾶ βραδυτέρον). Ἀλλὰ καὶ ταῦτα κατὰ τὸν Ἐμπορικὸν ἡμῶν νόμον τεκμαίρονται μέχρις ἐναντίας ἀποδείξεως τοῦ ἀνδρός, ὅν. ἐμπορος ὢν, πτωχεύσῃ. Ὡσαύτως κατὰ τὸ Ῥωμαϊκὸν δίκαιον (κατὰ τὴν ἐπικρατεστέραν τοῦλάχιστον ἐρμηνείαν τῶν Ν. 31 § 1 de don. (24. 1) καὶ Ν. 30 § 1 N. 48 de operis (38. 1) καὶ κατὰ τὸ Σχ. τοῦ Ἀστ. Κώδικος (ἄρθ. 244) πᾶν ὅ,τι ἡ γυνὴ κτᾶται διὰ τῆς ἰδίας αὐτῆς φιλοπονίας ἀνήκει εἰς τὴν κυ-

ριότητα καὶ διαχείρισιν αὐτῆς. Ἀλλ' ἄγαν ὀρθῶς ἐν τῷ Σχεδίῳ τοῦ Κώδικος πρὸς ἀποτροπὴν δικῶν προσετέθη, α') μὲν καὶ ὅτι, ἐὰν ἡ γυνὴ παραχωρήσῃ τὰ διὰ τῆς φιλοπονίας αὐτῆς κτηθέντα εἰς τὸν σύζυγον ἢ ἀναλώσῃ αὐτὰ εἰς τὰς οἰκιακὰς ἀνάγκας, οὐδεμίαν δικαιοῦται νὰ ἀπαιτῇ ἀποζημίωσιν παρὰ τοῦ ἀνδρός ἢ τῶν κληρονόμων αὐτοῦ, β') δὲ δὲν ἀνάγεται εἰς τὰ διὰ τῆς ἰδίας φιλοπονίας ὑπὸ τῆς γυναικὸς κτηθέντα ὅ,τι προέρχεται ἐκ τῆς ἐργασίας τῆς γυναικὸς βοηθούσης τὸν ἄνδρα κατὰ τὴν ἐνάσκησιν τοῦ ἐπιτηδεύματος αὐτοῦ ἢ ἐκ τῆς οἰκιακῆς οἰκονομίας. Ἐν τῷ Σχεδίῳ τοῦ Κώδικος (ἄρθ. 245) περιελήφθη (παρὰληφθεῖσα ἐκ τοῦ Σαξονικοῦ Κώδικος ἀτόπως) καὶ ἡ διάταξις, καθ' ἣν διὰ τῶν συναλλαγῶν, ἕως χάριν τῆς οἰκιακῆς οἰκονομίας συναμολογῇ ἡ γυνὴ μετὰ τρίτων, ὑποχρεοῦται ὁ σύζυγος αὐτῆς, ἐκτός ἂν οὗτος διὰ προσήκουσας γνωστοποιήσεως ἀπαγορεύσῃ τὴν εἰς τὴν σύζυγον αὐτοῦ ἀποδιδουμένην λογὴν τῆς διατάξεως ταύτης πιστὴν ὑπὸ τῶν τρίτων.

Θ. Ν. Φλογαίτης

Γυνή ὑπανδρος (ἀνικανότης αὐτῆς πρὸς δικαιοπραξίαν. κατὰ ἰόνιον κώδικα).

Τὰ περὶ τῆς ἰκανότητος τῆς γυναικὸς, συνεστώτος τοῦ γάμου, κατὰ τὸ ἰόνιον δίκαιον, διαλαμβάνουσι: τὰ ἄρθρα 187—200 τοῦ Γ. Κ., ὅτινα ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ ἐλήφθησαν ἐκ τῶν ἀντιστοίχων ἁρθρῶν 215—226 τοῦ Γ. Κ., πλὴν τῶν ἁρθρῶν 187 καὶ 188, ὅτινα διεσκευάσθησαν κατὰ τὸ ἄρθ. 91 τοῦ Αὐστρ. Κ.

Ὁ περιορισμὸς τῆς ἰκανότητος τῆς γυναικὸς πρὸς δικαιοπραξίαν ἀναφαίνεται: ἀπ' αὐτοῦ τοῦ ἀρχαιότερου Ῥωμαϊκοῦ δικαίου, ὅτε ἡ προσωπικότης τῆς γυναικὸς ἀπερροφᾶτο ἐν τῷ προσώπῳ τοῦ ἀνδρός, ἡ γυνὴ δὲ ἐτάσσετο ἐν τόπῳ θυγατρὸς *«aloco filiae»* (Γαίου Εἰσηγ. Γ. §§ 114 καὶ 115 β). Κατὰ τὴν περίερον ταύ-

την ἀναφαίνεται ὁ θεσμός τῆς ἀνδρικῆς ἐξουσίας (*manus, uxor in manu mariti*), καὶ ἡ *conventio in manum*, καθ' ἣν πᾶν ὅ,τι ἡ γυνή, κατεῖχεν ἐν χειρὶ τοῦ γάμου, ἢ ἀπέκτα εἰς τὸ ἐξῆς, καθίστατο ἰδιοκτησίᾳ τοῦ ἀνδρός, ὅπως καὶ τὸ χρημάτιον τοῦ ὑπεξουσίου υἱοῦ περιήρχετο εἰς τὸν πατέρα. Ἀλλὰ βαθμηδὸν ἡ αὐστηρότης αὕτη τοῦ ἀρχαιότερου δικαίου συνεκεράσθη πρὸς τὴν κοινωνικὴν πρόσδον, καὶ μάλιστα μετὰ τὴν ἐπικράτησιν τοῦ χριστιανισμοῦ, οὕτως ὥστε ἐν τῷ ἰουστινιανείῳ δικαίῳ καὶ ὑπὸ τὸ κράτος τοῦ νεωτέρου προικικοῦ δικαίου, ἡ ἱκανότης τῆς γυναικὸς πρὸς δικαιοπραξίαν ἀναφαίνεται πλήρως προκειμένου περὶ τῆς ἐξωπροίκου αὐτῆς περιουσίας. (N. 11, Κωδ. (5. 14) N. 40 Βασ. (ΚΘ'. 5)

Τὴν αὐστηρότητα τοῦ ἀρχαιότερου Ῥωμαϊκοῦ δικαίου ἐμεινῆθη τὸ ἀρχαιότερον γαλτικὸν δίκαιον ἐν τῇ ἀναπτύξει τοῦ θεσμοῦ τοῦ *mundium*, τοῦ ἀντιστοίχου πρὸς τὴν *manus*. Ἐκ τοῦ *mundium* δὲ παρήχθη ὁ θεσμός τοῦ *mainbour* καὶ τῆς *mainbournie*, τοῦ ἀρχαιότερου γαλλ. δικαίου, ἥτοι τῆς κηδεμονίας τῆς γυναικὸς ὑπὸ τοῦ ἀνδρός, ὅστις εἶχεν ἐπ' αὐτῆς καὶ τῆς περιουσίας τῆς ἀνάλογα δικαιώματα πρὸς τὰ τοῦ πατρὸς ἐπὶ τῶν τέκνων. Αἱ διατάξεις αὗται τοῦ τῶν ἐθίμων δικαίου τῆς Γαλλίας ἐπέδρασαν κατὰ τὴν σύνταξιν τοῦ ναπολεοντείου Κώδικος. (Guillouard, Contr. de mariage, T. I. n. 6 καὶ ἐπόμε.).

Αἱ διατάξεις τοῦ ἰονίου κώδικος, ὡς πρὸς τὴν ἱκανότητα τῆς γυναικὸς πρὸς δικαιοπραξίαν, δὲν εἰσῆχθησαν τὸ πρῶτον διὰ τοῦ κώδικος τούτου εἰς τὴν Ἑπτάνησον, διότι καὶ τὸ προίσχυσαν αὐτάθι ἐνετικὸν δίκαιον, ἐπόμενον ταῖς διατάξεσι τοῦ αὐστηροτέρου Ῥωμ. δικαίου καὶ τῷ ἀριστοκρατικῷ ὀργανισμῷ τῆς ἐνετικῆς οἰκογενείας, ὥριζεν ἐν κεφ. 39. Β:6. Α'. τοῦ ἐνετικοῦ Στάτουτου, *cartula quam*

τοῦ γάμου, εἶναι ἀναγκαίᾳ συνέπεια τῆς ἀδικτικῆς ἐξουσίας, ἣτις παρέχουσα εἰς τὸν ἄνδρα μεγάλα δικαιώματα, ἐπιβάλλει αὐτῷ συγχρόνως καὶ μεγάλας ὑποχρεώσεις, ἐν αἷς καὶ νὰ ἐποπτεύῃ ἐπὶ παντός ἡ, ἐνδιαφέρει τὴν οἰκογένειαν (ἄρθ. 187 ἰον. Κώδ.), ὥστε ἡ ἄδεια τοῦ ἀνδρός δὲν πρέπει νὰ θεωρηθῇ ὡς ἀναγκαίᾳ μόνον χάριν τῶν ἀτομικῶν συμφερόντων τῆς γυναίκας, οὐδ' ἀποκλειστικῶς ὡς ἀσφαλίζουσα τὰ συμφέροντα τοῦ ἀνδρός, ἀλλὰ μᾶλλον καὶ ἰδίως χάριν τῶν οἰκογενειακῶν συμφερόντων συλλήβδην, ὧν ὁ ἀνὴρ ἐστὶν ἡ φρουρός. (Aubry et Rau Τόμ. 5 § 472 σημ. 5 σελ. 137).

Ὁ περιορισμὸς τῆς ἰκανότητος τῆς γυναικὸς, συνεστῶτος τοῦ γάμου, κατὰ τὸν I. K. καθιεροῦται κατὰ τὰς ἐξῆς τρεῖς περιπτώσεις: 1) κατὰ τὴν ἐν δικαστηρίῳ παράστασιν αὐτῆς, 2) προκειμένου νὰ συναυλογήσῃ σύμβασιν μετὰ τοῦ συζύγου ἢ μετὰ τρίτου ὑπὲρ τοῦ συζύγου, καὶ 3) ἐὰν πρόκειται νὰ κάμῃ δωρεάν, νὰ παράσῃ, ὑποθήκην ἢ ν' ἀποκτήσῃ δι' ἐμπίσθου ἢ ἀμίσθου συμβάσεως (ἄρθ. 189, 192 καὶ 193).

Α'. ΔΙΚΑΣΤΙΚῆ ΠΑΡΑΣΤΑΣΙΣ.
Ἡ γυνή κατὰ τὸ ἄρθ. 189, ὡς ἐτροποποιήθη διὰ τοῦ ΜΓ' νόμου τοῦ 1842, δὲν δύναται ἀπολύτως νὰ παρασταθῇ ἐν δικαστηρίῳ, ἄνευ ἁδείας τοῦ ἀνδρός ἢ τοῦ δικαστηρίου, καὶ ἐὰν πρόκειται περὶ δίκης γεννηθείσης ἐκ δικαιοπραξίας, ἣν καὶ μνητὴ ἢ γυνή, ἄνευ τῆς συναίνεσεως τοῦ ἀνδρός, δύναται νὰ διαπράξῃ, οἷον ἐκ τῆς διαχειρίσεως τῆς ἐξωπροίκου αὐτῆς περιουσίας (ἄρθ. 1378), ἢ περὶ ὑποχρεώσεων ἀναληφθεισῶν χάριν τοῦ ἐμπορίου αὐτῆς (ἄρθ. 5 ἐμπ. ν.). Ἡ ἄδεια εἶναι ἀναγκαίᾳ ἐπωσδήποτε καὶ ἂν παρίσταται ἡ γυνή ἐν τῇ δίκῃ, ἐνάγουσα ἢ ἐναγομένη, παρεμβαίνουσα ἢ προσεπικαλουμένη, καὶ διὰ τὴν περαιτέρω ἐν δικαστηρίῳ παράστασιν μετὰ τὸν γάμον, ἐπὶ δίκης

ἀρξαμένης πρὸ αὐτοῦ, διότι ἡ ἀνικανότης ἀρχεῖται ἅμα τῷ γάμῳ· ἀλλὰ καὶ κατὰ τὴν διαδικασίαν τῆς κατατάξεως, διότι καὶ ἐν αὐτῇ ὑπάρχει ἀντιστήτης περὶ δικαιωμάτων, καὶ κατὰ τὴν πρὸς συμβιβασμὸν ἀπόπειραν, ὅτε ἴσχυε περὶ ἡμῶν ὁ θεσμὸς οὗτος.

Ἡ ἄδεια πρέπει νὰ δίδηται εἰδικῶς δι' ἐκάστην δίκην, ἀλλ' ὁ ἰονίος νομοθέτης θέλων ν' ἀποφύγῃ τὰς ἐκ τῆς ἀριστίας τοῦ ἐγγράφου τῆς ἁδείας γεννημένας ἐκάστοτε ἀμφιβολίας, ὥρισεν (ἄρθ. 189, ἐδ. 2), ὅτι ἡ ἄδεια πρέπει νὰ δίδηται συγκεκριμένως δι' ἑκάστον βαθμὸν δικαιοδοσίας καὶ δι' αὐτὴν τὴν πρὸς ἀντίρρῃσιν προσφυγὴν, ἣ προσθετιὸν καὶ τὴν ἐπανάληψιν τῆς διαδικασίας, διότι καὶ τοῦτο ἀποτελεῖ νέαν δίκην. Δυνάται ὅμως νὰ δοθῇ καὶ ἡ ἄδεια γενικῶς δι' ὅλους τῆς δικαιοδοσίας τοὺς βαθμοὺς καὶ διὰ τὴν χρῆσιν ὅλων τῶν ἐκτάκτων ἐνδίκων μέσων, ἀρκεῖ νὰ προκύπῃ τοῦτο σαφῶς ἐκ τοῦ ἐγγράφου.

Κατὰ τὴν ἰονίον πολ. δικονομίαν (ἄρθ. 581 ἐν τέλει) ἡ ἄδεια ἔπρεπε νὰ παρέχεται δυνάμει ἐπισήμου πράξεως· ἀλλ' ἡ διάταξις αὕτη δὲν ἴσχυε πλέον, κατεργηθείσης τῆς δικονομίας ἐκείνης, ἐτροπένως κρατοῦσιν οἱ γενικοὶ κανόνες οἱ κανονίζοντες τὰ τῆς ἀποδείξεως τῆς δηλώσεως ὅθεν καὶ σιωπηρῶς δύναται νὰ δοθῇ ἡ ἄδεια, ὅπερ ἀποτελεῖ ζήτημα πραγματικῆς ἐκτιμήσεως (Aubry et Rau § 472, σημ. 51, Demolombe, ἀρ. 196). Τοῦτο ἐδέχθη καὶ τὸ πρῶτον ἐν Ἑλλάδι ἡσυχῇ Ἀνώτατον τῆς Δικαιοσύνης Συμβούλιον δι' ἀποφάσεως αὐτοῦ τῆς 10 Δεκεμβρίου 1850 (ἣν ἴδε ἐν Εὐρετ. Δηλότη, ἀρ. 1978), ἀλλ' ἐσφαλμένως, ἐνεκα τῆς ἀνωτέρας σημειωθείσης διατάξεως τῆς ἰονίου δικονομίας ἀπαιτούσης ῥητῶς δημόσιον ἐγγράφον. Σήμερον ὁμως ἡ συμπαράστασις τοῦ ἀνδρός ἐν τῇ δίκῃ, καίτοι μὴ ὄντος διαδίκου, ἀποτελεῖ σιωπη-

εἰς παροχήν τῆς ἀδείας αὐτοῦ πρὸς τὴν δικαιοσύνην συζυγόν αὐτοῦ. Ἐν τῇ δικαστικῇ πρακτικῇ συνήθως, εἰ μὲν ἡ γυνὴ ἐνάγει, συμπαρίσταται καὶ ὁ σύζυγος, διὰ τὴν νόμιμον ἐξουσιοδότησιν· εἰ δὲ ἐνάγεται ἡ γυνή, ἡ ἀγωγή ἀπευθύνεται καὶ κατὰ τοῦ ἀνδρὸς ἐπὶ τῷ τέλει τοῦ νὰ χορηγήσῃ αὐτῇ οὗτος τὴν πρὸς παράστασιν νόμιμον ἀδειαν. Ἐὰν δὲ ἡ γυνὴ ἐγείρῃ ἀγωγήν ἢ ἔφεσιν ἢ ἀναίρεσεως αἰτήσιν, χωρὶς νὰ προσκομίσῃ τὴν τοῦ ἀνδρὸς πρὸς τοῦτο ἀδειαν, ὁ ἀντίδικος αὐτῆς δικαιούται νὰ αἰτήσῃ τὴν ἀναβολὴν τῆς περαιτέρω διαδικασίας, ἕως οὗ ἡ γυνὴ λάβῃ τὴν πρὸς παράστασιν νόμιμον ἀδειαν (ἄρθ. 199, ἐδ. 2). Οὕτως ἐ I. K. διὰ ῥητῆς διατάξεως ἐθέσπισεν ὅτι ἐν Γαλλίᾳ καθιερώθη διὰ τῆς νομολογίας. — Ἡ ἀδεια κατὰ κανόνα πρέπει νὰ ὑπάρχῃ κατὰ τὴν εἰσαγωγὴν τῆς δίκης. Ἀλλ' ἡ νομολογία ἐν Γαλλίᾳ ἐδέχθη ὅτι καὶ ἂν αὕτη μεσολαβήσῃ πρὸ τῆς ἐκδόσεως τῆς ὁριστικῆς αποφάσεως, ἡ ἀκυρότης καλυπτεται (Ἐφετ. Παρισίων 4 Δεβρίου 1875, D. P. 76, 2.209. Laurent T. 3, n. 103) Ἀλλ' ὁ ἀνὴρ, εἴτε διὰ χωριστῆς δηλώσεως δώσῃ τὴν ἀδειαν, εἴτε παριστάμενος πρὸς τοῦτο ἐν τῇ δίκῃ, οὐδεμίαν ὑπέχει ἐκ τῆς ἐκδόσεως αὐτῆς εὐθύνην, ὅθεν οὐδὲ εἰς τὰ δικαστικά ἐξόδα δύνανται νὰ καταδικασθῇ (ἄρθ. 190 I. K. καὶ 213 Πολ. Δ.)

Ἡ ἀδεια τοῦ ἀνδρὸς δὲν εἶνε ἀναγκαστικὴ 1) ἐὰν ἡ γυνὴ καταδιώκεται ποινικῶς, ὅπερ περιλαμβάνει ἀναγκαστικῶς καὶ τὴν κατὰ τῆς πολιτικῆς ἀγωγῆς ὑπεράσπισιν, ὅταν αὕτη συνεδικάζηται μετὰ τῆς ποινικῆς (Aubry et Rau Τόμ. 5 § 472, σημ. 14). 2) Ἐὰν ἐνάγῃ τὸν σύζυγον περὶ διατροφῆς ἢ περὶ χωρισμοῦ κτημάτων (ἄρθ. 186, 205, 207, 211 καὶ 1353 καὶ ἐπόμενα) 3) Καθ' ὅλας τὰς λοιπὰς περιπτώσεις, καθ' ἃς ἡ γυνὴ παρίσταται ὡς ἐνάγουσα κατὰ τοῦ συζύ-

γου αὐτῆς (ἐν § 3 τοῦ ἄρθ. 191. κακῶς μεταφράσθη τὸ ἐπίσημον ἰταλικὸν κείμενον διὰ τῆς φράσεως αὐτὴν αὕτη καταδιώκει τὸν σύζυγον», ὅπερ ἐνέχει τὴν ἰδέαν ποινικῆς καταδιώξεως, ἐνῶ τὸ ἰταλικὸν κείμενον λέγει *allorché ella procede contro il marito*, ὅπερ ἀκριβῶς μεταφραζόμενον σημαίνει «ὅταν προβαίνει κατὰ τοῦ συζύγου», οἷον ἐπὶ διαζυγίου ἢ ἐπὶ προσωρινῶν μέτρων διαρκουστῆς τῆς περὶ διαζυγίου δίκης (ἄρθ. 204), ἐὰν ἡ γυνὴ ζητῇ τὴν ἀπαγόρευσιν τοῦ συζύγου (ἄρθ. 384 καὶ 401 I. K., 111 καὶ 136 ἐλ. ἀστ. ν.) ἢ προκειμένου πρὸ ἐγγραφῆς τῆς νομίμου αὐτῆς ὑπόθηκας ἐπὶ τῶν κτημάτων τοῦ ἀνδρὸς, ἐὰν γυνήθῃ ἐκ τούτου δικαστικὴ διένεξις. Διὰ τῶν διατάξεων τούτων τοῦ ἄρθρου 191 § 2 καὶ 3, αἰτήσεις δὲν εὐρηνται ἐν τῷ γαλλ. K. ὁ ἰσὺς νομοθέτης ἠθέλησε νὰ τὰν τὰς ἐν Γαλλίᾳ διαφωνίας (Aubry et Rau αὐτόθι, σημ. 10).

Ἀρνούμενου τοῦ ἀνδρὸς τὴν ἀδειαν ἀποφασίζει τὸ Πρωτοδικεῖον, κατὰ τὰ ἐν τῷ ἄρθρῳ 675 τῆς Πολ. Δικ. ὁρισμένα ἄτινα ἐν μὲν τῷ παλαιῷ Βασιλείῳ καὶ ταῖς προσαρτηθείσαις Ἑπειροθεσσαλικαῖς ἐπαρχίαις ἀρροῦσι δι' ἑλλειψίν σχετικῆς διατάξεως τοῦ ἀστικοῦ νόμου. ἐφαρμύσσεται δὲ ἐν Ἑπτανήσῳ συναρμολογούμενη πρὸς τὸ ἄρθ. 194 τοῦ I. K.

Ἐὰν δὲ ὁ ἀνὴρ διατελῇ ἐν ἀδυνάμει φυσικῇ ἢ νομικῇ, ἡ πρὸς παράστασιν ἀδεια παρέχεται τῇ γυναικὶ ὑπὸ τοῦ Πρωτοδικείου, οἷον 1) Ἐπὶ καταδίκῃ τοῦ ἀνδρὸς εἰς ποινὴν συνεπάγουσαν ἡτέρησιν διηνεκῇ ἢ πρόσκαιρον τῶν ἀστικῶν δικαιωμάτων (ἄρθ. 195 I. K., 23 Ποιν. Ν. καὶ Β. Δ. 20 Μαΐου 1836. 2) Ἐὰν ὁ ἀνὴρ εἶναι ἀπηγορευμένος ἢ διατελῇ ὑπὸ ἀντιλήπτωρα (ἄρθ. 196 I. K.) 3) Ἐὰν τεκμαίρεται ἡ ἐκπρώχθη ἀφαντος (ἄρθ. 99, 104 καὶ 196). 4) Ἐπὶ καταπειγούσων περιστάσεων, ἐὰν ὁ ἀνὴρ μὴν εἴ-

πικρὸν ἀπομακρυσμένον (ἄρθ. 196). ὅ) Ἐάν ὁ ἀνὴρ εἶναι ἀνήλικος, ὅτε, καίτοι περιοριζόμενος διὰ τοῦ γάμου (ἄρθ. 98 στ. ν.) δύναται μόνον νὰ ἐξουσιοδοτήσῃ τὴν γυναῖκα αὐτοῦ πρὸς παράστασιν, καὶ ὅς περιπτώσεις καὶ οὗτος δύναται νὰ παρασταθῇ ἄνευ τῆς ἐπικουρίας τοῦ κηδεύοντος (ἄρθ. 105 στ. ν.) Aubry et Rau, αὐτόθι, σημ. 43 καὶ 44).

Ἢ ὑπὸ τοῦ ἀνδρός δοθείσα εἰς τὴν γυναῖκα ἄδεια πρὸς παράστασιν δύναται ν' ἀνακληθῇ παρ' αὐτοῦ, ἀλλ' ἐν καιρῷ εὐλόγῳ καὶ ἐφ' ὅσον τὰ συμφέροντα τῆς γυναίκας δὲν παραβιάζονται, ὅτε, ἐπὶ διαφωνίας, ἀποφασίζει τὸ δικαστήριον. Καὶ ἐν ὧν μὲν πρόκειται περὶ ἄδειας δοθείσας παρ' αὐτοῦ τοῦ ἀνδρός, τὸ δικαίωμα αὐτοῦ πρὸς ἀνάκλησιν παραμένει ἀκέραιον. Ἐπὶ χρηρηθείσας ὁμοῦς ὑπὸ τοῦ δικαστηρίου ἄδειας, οἱ συγγραφεῖς καὶ ἡ νομολογία ἀκτινίσουσιν, ἔάν ἡ ἄδεια ἐδόθη ἐπὶ τῇ ἀνήσει τοῦ ἀνδρός, ἥ ἐνεκεν ἀδυναμίας αὐτοῦ καὶ ἐν μὲν τῇ πρώτῃ περιπτώσει ἐγένετο δεκτόν, ὅτι ὁ ἀνὴρ δὲν δύναται αὐτοδουλῶς ν' ἀπαγορεύσῃ τῇ συζύγῳ αὐτοῦ τὴν περαιτέρω ἐπὶ δικαστηρίου παράστασιν, διότι οὕτω θὰ ἐματαιοῦτο, ἐκ μέρους τῆς βουλήσεως αὐτοῦ, ἡ δικαστικὴ ἄδεια, ἥ ἐπὶ τῇ ἀνήσει αὐτοῦ δοθείσα δύναται ὁμοῦς ὁ ἀνὴρ νὰ προσφύγῃ ἐς τὸ δικαστήριον, ἔάν λόγοι ἐπιγενόμενοι ἐπιβάλλωσι τὴν ἀνάκλησιν τῆς ἄδειας. Ἐν τούτῳ δὲ διαφωνοῦσιν οἱ συγγραφεῖς ὡς πρὸς τὸν τρόπον τῆς εἰς τὸ δικαστήριον προσφυγῆς, ἂν τούτεστιν ὁ ἀνὴρ πρέπει νὰ προβῇ διὰ τῆς ἐπ' ἀναστάσεως διαδικασίας ἢ δι' ἐφέσεως. (Aubry et Rau, αὐτόθι, σημ. 89.—Demolombe, αὐτόθι, ἀρ. 325). Ἐν δὲ τῇ δευτέρᾳ περιπτώσει διαφωνοῦσι καὶ αὖθις, ἔάν ὁ πρῶτος ἄφαντος ἢ ὁ ἀνακτῆσας τὴν ἰκανότητα αὐτοῦ ἀνὴρ δύναται, οἰκείᾳ ἐξουσίᾳ, ν' ἀνακαλέσῃ τὴν ὑπὸ τοῦ δικαστηρίου δοθεῖσαν ἄδειαν. Οἱ τὴν ἀποφα-

τικὴν δεχόμενοι γνώμην στηρίζονται εἰς τὴν σκέψιν, ὅτι τὴν πρᾶξιν τῆς δικαστικῆς ἀρχῆς δὲν δύναται νὰ ἐξαφανίσῃ μόνον τὸ ἀνδρὸς ἢ θείλῃς, ὅσον καὶ ἂν εἶναι σέβαστῇ ἢ ἀνδρική αὐτοῦ ἐξουσία (Demolombe, αὐτόθι). Ἀλλ' ἡ ἐναντία γνώμη, προβάλλουσα ὅτι ἐν τῇ περιπτώσει ταύτῃ ἡ δικαστικὴ ἀρχὴ ἀναπληροῖ μόνον τὸν προσωρινῶς κωλυόμενον σύζυγον, καὶ ὅτι ἡ πρᾶξις αὐτῆς αὕτη δὲν ἀπορρεῖ ἐκ τῆς καθαρῶς δικαστικῆς αὐτῆς ἐξουσίας, δέχεται ὅτι ὁ ἀνὴρ δύναται καὶ δι' ἐξωδικίου πράξεως ν' ἀνακαλέσῃ τὴν ἄδειαν, ἐπιφυλαττομένης τῇ γυναίκε τῆς εἰς τὸ δικαστήριον προσφυγῆς (Aubry et Rau, σημ. 88). Ἐννοεῖται ὅ' ὅτι καὶ πρὸ τῆς ἀνακλήσεως γενομένην διαδικαστικὰ πράξεις παραμένουσιν ἐγκυροί.

Ἀκυρότης. Εἰ καὶ ὁ νόμος δὲν ἀπαγγέλλει ρητῶς τὴν ἀκυρότητα τῆς διαδικασίας, δι' ἑλλειψιν ἄδειας τοῦ ἀνδρός πρὸς παράστασιν, ἐπὶ ἀντιδικίας πρὸς γυναῖκα ὕπανδρον, οὐχ ἥττον ἡ ἀκυρότης προκύπτει ἐκ τῆς ἐπιτακτικῆς διατάξεως τοῦ ἀρθ. 189, προϋποθέτει δὲ ταυτὴν καὶ τὸ ἀρθ. 199, ἀλλ' ἡ ἀκυρότης εἶναι ἀπλῶς σχετικὴ, μὴ δυναμένη νὰ προταθῇ εἰ μὴ παρὰ τοῦ ἀνδρός, τῆς γυναίκας καὶ τῶν κληρονόμων αὐτῶν. Εἰς δὲ τὸν ἀντίδικον τῆς γυναίκας χρηρηστὸς ὁ νόμος ἔνστασιν ἀναβλητικὴν, προβλητέαν κατὰ πᾶν τῆς διαδικασίας βῆμα, ἐπὶ τῷ τέλει τοῦ νὰ ὑποχρεωθῇ ἡ γυνή, ἐντὸς τῆς ὑπὸ τοῦ δικαστηρίου ταχθησομένης αὐτῇ προθεσμίας, ἵνα προσκομίσῃ τὴν πρὸς παραστάσιν ἄδειαν τοῦ συζύγου αὐτῆς, (ἄρθ. 199, ἐδ. 6'. συνδ. καὶ τῷ ἀρθ. 189 ἐδ. 6'.), κατ' ἀκολουθίαν οὗτος δὲν εἶναι δεκτὸς προτείνων ἀκυρότητα τῆς διαδικασίας, (Aubry et Rau, αὐτόθι, σημ. 114 καὶ 115) Ὡς ἐκ τοῦ λόγου, ὅστις ὑπεγάρσε τὴν ἀνάγκην τῆς ἄδειας τοῦ ἀνδρός, δύναται νὰ γεννηθῇ ἀμφιβολία, ἔάν

ἢ ἐκ τῆς ἐλλείψεως τῆς ἀδείας ἀκυρώσι καὶ ἐνστάσις, ἢ μόνον τῇ γυναικί, τῷ ἀνδρὶ καὶ τοῖς κληρονόμοις αὐτῶν ἐπιτρέπομένη, ὑπὸ τοῦ νόμου, δύναται νὰ προκληθῇ ἐξ επαγγελίματος, διότι ἡ ἀνικανότης τῆς γυναικὸς στηρίζεται καὶ εἰς λόγον δημοσίας τάξεως. τὸ συμφέρον δηλονότι τῆς οἰκογενείας, ὡς ἀνωτέρω ἐξετέθη. Συγγραφεῖς τινες ὅμως, καίπερ δεχόμενοι τὴν βάσιν ταύτην ὡς ὀρθήν, ἀποβλέποντες ὅμως κυρίως εἰς τὴν περιοριστικὴν διάταξιν τοῦ νόμου, χαρακτηρίσαντες τὴν ἀκυρότητα ἀπλῶς σχετικὴν (ἀρθ. 199, ἐδ. α'.) παραδέχονται μὲν, ὅτι ἡ ἀκυρότης δὲν δύναται νὰ ἐξετασθῇ αὐτεπαγγέλτως, ἀποφαίνονται ὅμως, ὅτι αὕτη δύναται νὰ προταθῇ κατὰ πᾶσαν τῆς δικῆς στάσιν καὶ ἐνώπιον τοῦ Ἀρείου Πάγου, καίπερ μὴ προβληθεῖσα ἐνώπιον τῶν κατωτέρων δικαστηρίων, ὅπερ ἀνακάλυθον (Demolombe, ἀρ. 354 καὶ ἡ αὐτόθι νομολογία. Ἐναντίοι οἱ Aubry et Rau, αὐτόθι, σελ. 163 καὶ σημ. 108 καὶ ἡ αὐτόθι νομολογία — Dalloz, Mariage, ἀρ. 866, 3ο) Πρόσφατος ὅμως ἀπόφασις τοῦ Πρωτοδικείου τοῦ Σηκουάνα ἐδέχθη, ὅτι καὶ αὐτεπαγγέλτως δύναται νὰ ἐξετασθῇ ἡ ἀκυρότης, ὡς δημοσίας τάξεως (ἀπόφ. 2 Ἀπριλ. 1893, D. P. 93. 2. 469 καὶ σημειώσιν). Σημειωτέον δ' ἐνταῦθα, ὅτι τὸ ζήτημα τοῦτο δὲν λύει ἡ ἐν τῷ ἀρθρῳ 199 τοῦ ἰον. Κ. πρόσθετος διάταξις, ἐν ἑδαφίῳ δ' α', ἥ ἀνωτέρω ἐμνήσθημεν, διότι δι' αὐτῆς χορηγεῖται μὲν τῷ ἀντιδίκῳ τῆς γυναικὸς ἐνστάσις ἀναβλητικὴ δυναμένη νὰ προταθῇ ἐκάστοτε κατὰ πᾶν τῆς διαδικασίας βῆμα, ἀλλ' αὕτη προϋποθέτει, συμφώνως καὶ τῷ ἀρθρῳ 189 ἐδ. β', ὅτι ἡ ἀδεία δίδεται χωρισμένως δι' ἕκαστον δικαιούσας βαθμόν, ὅτε, καὶ ἂν ἐδόθη ἡ ἀδεία διὰ τὴν πρωτόδικον δίκην, πρέπει νὰ ἐπαναληφθῇ καὶ διὰ τὴν ἐκκλητον καὶ διὰ τὴν ἐνώπιον τοῦ Ἀρείου Πάγου. Ἀλλ' ὡς πρὸς

τὴν δικαζομένην γυναῖκα, ἥτις μόνη ἐκαιοῦται νὰ προβάλλῃ τὴν ἀκυρότητα, εἰς ὑποταγῇ, ὅτι αὕτη παύσεται ἐν τῇ δίκῃ, ἂνευ ἀδείας τοῦ ἀνδρός ἀπ' αὐτῆς τῆς κατάρξεως, ἢ λαβούσα τὴν ἀδείαν διὰ τὴν πρωτόδικον, δὲν ἐξουσιοδοτηθῇ, ὡς τοῦ ἀνδρός αὐτῆς καὶ διὰ τὴν ἐκκλητον. ὁ δὲ ἀντιδίκος αὐτῆς ἐσιώπησε, μὴ ἀντιτάξας ἐγκαίρως τὴν ἀναβλητικὴν ἐνστάσιν, ἐρωτᾷται: δικαιοῦται ἡ γυνὴ νὰ στηρίξῃ ἐπὶ τῆς ἀκυρότητος ταύτης λόγον ἀναιρέσεως; Τὸ ἐφ' ἡμῖν δὲν διατάζομεν νὰ δεχθῶμεν τὴν καταφατικὴν λύσιν θεωροῦντες, ὅτι ἡ ἀνικανότης τῆς ὑπάνους γυναικὸς λόγον ἔχει αὐτὸν τὸν ὄργανισμόν τῆς οἰκογενείας, οὗ βάσις εἶναι ἡ ἀνδρική ἐξουσία, οὐχὶ ἡ ἐπὶ τὸ πρόσωπον τῆς γυναικὸς μόνον ἀσκουμένη, ἀλλὰ τὰ οἰκογενειακὰ ἐν γένει συμφέροντα ἐπισκοποῦσα. Ἐνταῦθεν πρέπει καὶ νὰ παραδεχθῶμεν, ὅτι ἡ ἀκυρότης, ἔνεκα ἐλλείψεως ἀδείας τοῦ ἀνδρός πρὸς παράστασιν τῆς γυναικὸς ἐν δικαστηρίῳ, δύναται νὰ προταθῇ τὸ πρῶτον καὶ ἐνώπιον τοῦ Ἀρείου Πάγου ὡς λόγος ἀναγόμενος εἰς τὴν δημοσίαν τάξιν κατὰ τὸ ἀρθ. 811 § 2 τῆς Πολ. Δ. εἰάν ἐκ τῶν ἐγγράφων τῆς ἐνώπιον τῶν κατωτέρων δικαστηρίων ἐξαχθείσης διαδικασίας προκύπτει, ὅτι ἡ ὡς διάδικος παραστᾶσα γυνὴ εἶναι ὑπάνυδρος, ἐξ οὗ ἀναγκάτως παρέπεται, ὅτι ὠφείλει νὰ ἔχῃ τὴν πρὸς παράστασιν νόμιμον ἀδείαν τοῦ ἀνδρός. Ἀλλὰ σὺν τῇ ἐκδογῇ ταύτῃ ὀφειλομένη ὡς ἀναγκαστικὴ συνέπειαν νὰ δεχθῶμεν, ὅτι τὸ δικαστήριον δύναται καὶ αὐτεπαγγέλτως νὰ ἐξετάσῃ, εἰάν ἡ δικαζομένη ὑπάνυδρος γυνὴ φέρῃ τὴν πρὸς παράστασιν νόμιμον τοῦ συζύγου αὐτῆς ἀδείαν, ἐπὶ τῷ τέλει τοῦ αὐτοῦ υποχρέωσιν αὐτὴν, ἵνα προσκομίσῃ ταύτην. Τὸ καθῆκον τοῦτο, φρονοῦμεν, εἰς βάλλει τῷ δικαστῇ, ὁ νόμος πρὸς ἀποφυγὴν ματαίας διαδικασίας, ἣ ἐξ ἧς ἀπόφασις θὰ φέρῃ ἀναγκάτως τὸ σπέρμα τῆς ἀ-

καρτερίας. Ἄλλως δὲ εἰάν ὁ ἀντίδικος τῆς γυναικὸς συμφέρον ἔχει νὰ μὴ δικάζηται πρὸς τὸν ἀνίκανον νὰ παραστῇ ἄνευ ἀδείας τοῦ νομίμου αὐτοῦ προστάτου διάδικου, καὶ ἐπὶ τούτῳ χορηγεῖ αὐτῷ ὁ νόμος τὸ δικαίωμα ν' ἀπαιτήσῃ. πρὶν τῇ προω-
γήσῃ ἡ δίκη, ἵνα ἐφοδισθῇ διὰ τῆς ἀ-
δείας ταύτης, πῶς δυνάμεθα ν' ἀρνηθώ-
μεν εἰς τὸν δικαστὴν τὸ δικαίωμα τοῦ νὰ
καταστήσῃ ἀπρόσβλητον τὴν ἀπόφασιν
αὐτοῦ, ἐπιβάλλων εἰς τὴν παρισταμένην
ἐνώπιόν του ὕπανδρον γυναικὰ τὴν ἐκ-
πλήρωσιν διατάξεως, ἣτις κεῖται μὲν πρὸς
τὸ συμφέρον αὐτῆς, ἀλλὰ συγχρόνως καὶ
ἐν τῷ συμφέροντι τῆς κοινωνίας.

Τὴν ἐκ τῆς ἐλλείψεως ἀδείας ἀκυρό-
τητα τῆς διαδικασίας δύνανται νὰ προ-
τείνωσι ἡ γυνὴ καὶ ὁ ἀνὴρ ἢ οἱ κληρο-
νομοὶ των κατὰ τὸ στάδιον τῆς διαδικα-
σίας καὶ μέχρι τῆς οριστικῆς ἀποφάσεως.
τὴν οριστικὴν δὲ ἀπόφασιν δύνανται νὰ
προσβάλλωσι διὰ τῶν νομίμων ἐνδίκων μέ-
σων ἢ μὲν γυνή καὶ οἱ κληρονόμοι τῆς
ἐν ἀνακοπῆς, ἐφέσεως καὶ ἀναίρεσεως,
ἢ δὲ ἀνὴρ καὶ οἱ κληρονόμοι τοῦ διὰ τρι-
τακοπῆς, ἐντὸς τριακονταετίας, καὶ ἂν
ἐπιδόθῃ πρὸς τὸν ἀνδρα ἡ ἀπόφασις, διότι
ἡ τοιαύτη ἐπίδοσις γενομένη πρὸς μὴ
ἐνδίκον ἐν τῇ δίκῃ ἐξ ἧς προήλθεν ἡ ἀ-
πόφασις, δὲν ἰσχύει ἵνα καταστήσῃ ταύ-
την ὑπαρχεωτικήν διὰ τὸν ἀνδρα καὶ τοὺς
κληρονόμους του, παρὰ τὸν κανόνα τοῦ
ἀρθ. 235 Πολ. Δ. (Bioche, Dict. proc.
civ., ἐν λέξει Femme mariée, ἀρ. 163.
—Cass. 28 Μαρτίου 1888, D. P. 88, 1,
361). Ἐν Γαλλίᾳ διαφωνοῦσιν, ἂν δύ-
ναται νὰ γείνη ἡ χρήση καὶ τοῦ ἐνδίκου μέ-
σου τῆς ἐπαναλήψεως τῆς διαδικασίας ἐπὶ
τῇ βάσει τοῦ ἀρθ. 480 § 2 τῆς γαλλ.
Πολ. Δ., ἀλλὰ παρ' ἡμῖν οἱ λόγοι τῆς
ἀκυρότητος ἀναγράφονται πρὸς ἀναίρεσιν
καὶ οὐχὶ πρὸς παλινδικίαν (ἀρθ. 785 καὶ
807 § 5 Πολ. Δ.) Ἡ ἀκυρότης καλύπτε-
ται ἐκ τῆς τελεσιδικίας, ἀλλὰ καὶ δι'

ἐγκρίσεως τοῦ ἀνδρὸς δυνάμει τοῦ ἀρθ.
1254 ἐδ. γ' 1. Κ. συμπραττούσης καὶ
τῆς γυναικὸς.

Β'. Συμβάσεις τῆς γυναικὸς
μετὰ τοῦ ἀνδρὸς ἢ μετὰ τρίτου
πρὸς τὸ συμφέρον τοῦ ἀνδρὸς,
(Ἄρθ. 192 ὡς μετεξρρυθμίσθη διὰ τοῦ νό-
μου ΜΓ'. τοῦ 1842). Αἱ τοιαῦται συμ-
βάσεις δὲν ἐπιτρέπονται, εἰμὴ ἀδείᾳ τοῦ
Πρωτοδικείου μετὰ γνωμοδότησιν τοῦ Εἰ-
σαγγελέως. Ἡ διάταξις αὕτη εἶναι ἀπὴρ-
χῆσις τῆς 134 Νεαρχ., κεφ. 8, ἧς τὰ
ἔργη ἀπαντῶσι καὶ ἐν τοῖς ἐνεστικοῖς νό-
μοις τῆς 27 Αὐγούστου 1620 καὶ 18
Μαΐου 1632 (Stat. ven. Leggi Civili—
ἀπόφ. Ἀνωτ. Συμβ. 19 Αὐγ. 1852, ἐν
Κύρετ. Δηλότῃ, ἀρ. 1981), δὲν ὑπάρχει
δ' ἐν τῷ γαλλ. Κ. οὐδ' ἐν τῷ σικελικῷ
ὅν εἶχον ὑπ' ὄψει οἱ συντάκται τοῦ Ἰονίου.
λόγον δὲ πρόδηλον ἡ ἀπαγόρευσις αὕτη
ἔχει τὸν φόβον τοῦ ἐπηρεασμοῦ τῆς γυ-
ναικὸς ὑπὸ τοῦ ἀνδρὸς ἐπὶ ζημίᾳ τῶν ἐ-
νδίων αὐτῆς συμφερόντων διὰ τοῦτο κηδε-
μόνα τῶν συμφερόντων τούτων, ἐν τῇ εἰ-
δικῇ ταύτῃ περιπτώσει, ὁ νόμος τάσσει
τὸ δικαστήριον καὶ τὸν Εἰσαγγελέα. Ὅθεν
σύμβαισι τοιούτον φέρουσα ἀποδεδειγμέ-
νως χαρακτηῖρα, χωρὶς νὰ ἐπιτρέψῃ τὴν
συνομολόγησιν αὐτῆς δικαστικῇ ἀπόφασιν,
ἀκουσθέντος καὶ τοῦ Εἰσαγγελέως, εἶναι
ἄκυρος. Ἀλλὰ τὴν ἀκυρότητα ταύτην
δύνανται νὰ προτείνῃ μόνον ἡ γυνή, οἱ
κληρονόμοι τῆς ἢ ἄλλοι δικαιούχοι τῆς
(θανευσταί), οὐχὶ δὲ ὁ ἀνὴρ, διότι αὕτη
καθιεροῦται ἐν τῷ συμφέροντι μόνον τῆς
γυναικὸς καὶ κατ' αὐτοῦ, ὥστε δὲν ἐφαρ-
μόζεται ἐπὶ τοῦ προκειμένου θέματος ἡ
διάταξις τοῦ ἀρθ. 199 ἐδ. α'. (ἀπόφ. Ἐ-
φετ. Κερκύρας ἀριθ. 120 τοῦ 1870, ἐν
ἐφημ. δικαστ. τοῦ 1871, ὑπὸ Μπαλάνου
καὶ Λουριώτου, σελ. 92. καὶ Ἄρ. Π. 3-
πόφ. 204 τοῦ 1871, ἐν Νομολ. Ἄρ. Π.
ὑπὸ Μπαλάνου καὶ Γκίνῃ ἐν λέξει Γάμος,
§ 13, σελ. 139).

Τῆς διατάξεως τοῦ άρθρου 192 ἐξαιροῦνται αἱ μεταξὺ συζύγων δωρεαί, αἰτινες ἀπολύτως ἀπαγορεύονται (ἄρθ. 1009 ἐδ. β', κατὰ διαφοράν τοῦ γαλλ. Κ. ἀπαγορεύοντος μόνον τὴν διὰ τῆς αὐτῆς πράξεως ἀμοιβαίαν δωρεάν τῶν συζύγων, ἄρθ. 1097), ὥστε οὐδὲ δι' ἀδείας τοῦ δικαστηρίου ἡ γυνή δύναται νὰ δωρήσῃ πρὸς τὸν σύζυγόν της, εἴτε διὰ κεκαλυμμένης ὑπ' ἄλλην μορφήν συμβάσεως, εἴτε διὰ παρενθέτου προσώπου. Ἀλλ' ὁ ἰόνιος νομοθέτης, δανεισθεὶς τὴν διάταξιν τοῦ άρθρου 1379 ἐκ τοῦ ἀντιστοίχου γαλλικοῦ 1577, ὅπου ἄλλο κρατεῖ σύστημα, ἐλέγχεται ἀνακλινθεὶς πρὸς ὃν ἔταξεν ἐν ἄρθρῳ 192 ἀπαγορευτικὸν κανόνα. Ὅθεν καὶ ἐν τῇ συμβάσει τῆς ἐντολῆς τῆς γυναικὸς πρὸς τὸν σύζυγον τοῦ νὰ διαχειρίζεται οὗτος τὴν ἐξωπορίκον αὐτῆς περιουσίαν, πρέπει, πρὸς ἀποφυγὴν ἀντινομίας, ν' ἀπαιτῆται ἡ τοῦ άρθρου 192 διατύπωσις. (Περὶ τοῦ γαλλ. δικαίου Ἰδε Demolombe, αὐτόθι, ἄρ. 231 καὶ ἐξῆς, ὅπου καὶ ἱστορικὴ ἀνάπτυξις τοῦ θεσμοῦ).

Γ'. Συμβάσεις ἀπαλλοτριώσεως κτλ. (ἄρθ. 193, 800, 837, 848, 1359, 1378, I. Κ.). Τὸ ἄρθρον 193 ἐδ. α' ἐλήφθη ἐκ τοῦ ἀντιστοίχου ἄρθ. 217 τοῦ γαλλ. Κ., τὸ δὲ β' ἐδάφιον διεσκευάσθη κατὰ τὸ β' ἐδάφιον τοῦ ἄρθ. 206 τοῦ Κώδ. τῶν δύο Σικελτῶν, περιορισθείσης ὁμοῦ τῆς ἐξαιρέσεως ἐπὶ μόνων τῶν παραφέρων.

Κατὰ τὸ ἄρθρον τοῦτο ἀπαγορεύεται εἰς τὴν ὑπανδρὸν γυναῖκα, καίπερ διατελοῦσαν ἐν χωρισμῷ κτημάτων, νὰ δωρήσῃ, νὰ ὑποθηκεύσῃ, ν' ἀποκτήσῃ ἐμίσθως ἢ ἀμίσθως, ἀνευ τῆς συναινέσεως τοῦ ἀνδρὸς αὐτῆς, ἐκδηλουμένης εἴτε διὰ τῆς συμπράξεως αὐτοῦ εἰς τὸ σχετικὸν συμβόλαιον, εἴτε διὰ χωριστοῦ ἐγγράφου δημοσίου ἢ ἰδιωτικοῦ, διότι ὁ νόμος δὲν ποιεῖται διάκρισιν. Ἐπὶ ἀρνήσει δὲ τοῦ ἀνδρὸς, ἀποφαρίζει τὸ δικαστήριον (ἄρθ.

194). Σημειωτέον, ὅτι ἡ ἀπαρρύμνησις τῶν διαφόρων δικαιοπραξιῶν ἐν τῷ κειμένῳ τοῦ νόμου δὲν εἶναι περιοριστικὴ ἀλλ' ἀπλῶς ἐνδεικτικὴ, διότι, ὡς παρατηρεῖ ὁ Marcadé (Γ. Α. ἄρ. 732) ἐκ τῆς ἀνικανότητος τοῦ ἀπαλλοτριῶν ἀπορρέει ἡ ἀνικανότης τοῦ ἀναλαμβάνειν ὑποχρεώσεις διὰ συμβάσεως, διότι αὕτη ἀναγκαστικῶς φέρεται εἰς τὴν ἀπαλλοτριώσιν ἐν περιπτώσει ἀθετήσεως αὐτῆς (ἄρθ. 1929) ἄλλως δὲ τὴν πρὸς τὸ συμβάλλεσθαι ἀνικανότητα ἐν γένει τῆς ὑπάνδρου γυναικὸς κληροῖ ὅπως ὁ νόμος ἐν ἄρθρῳ 1038 I. Κ., ἀλλὰ καὶ ἐν ταῖς καθέκαστα συμβάσεσιν ἀναλαμβάνει τὴν ἀπαγόρευσιν, ὡς προκύπτει ἐκ τῶν ἀνωτέρω παρατεθειμένων ἄρθρων.

Ὁ νόμος παρεδέχθη καὶ ἐξαιρέσεις τοῦ ἀνωτέρου κανόνος. Οὕτως ἡ ὑπανδρὸς γυνή δύναται καὶ ἀνευ τῆς συναινέσεως τοῦ ἀνδρὸς νὰ δωρήσῃ, ἐκ τῆς ἐξωπορίκου αὐτῆς περιουσίας, καὶ ἂν αὕτη περιέλθῃ εἰς τὴν ἐξουσίαν τοῦ ἀνδρὸς, πρὸς τέκνον κοινὸν ἢ ἴδιον αὐτῆς ἐκ προγενεστέρου γάμου (ἄρθ. 193 ἐδ. β'). νὰ ἀναγνωρίσῃ φυσικὸν τέκνον γεννηθὲν μετ' ἄλλῳ πρὸ τοῦ γάμου (ἄρθ. 244), νὰ κἀμῃ δικηκὴν (ἄρθ. 200), νὰ ἐνεργήσῃ μετὰ συντηρητικὰ τῶν δικαιωμάτων της, ἐν τῇ μεταγραφῇ δωρεᾶς πρὸς αὐτὴν νομένης, ἐὰν ὁ σύζυγός της παραινέται τοῦτο (ἄρθ. 848 ἐδ. γ'), νὰ αἰτήσῃ τὴν ἐγγραφὴν τῆς νομίμου ὑποθήκης τῆς (ἄρθ. 61 § 4 Ν. Ὑποθ.) ἢ τὴν ἐγγραφὴν τῆς ὑπὲρ αὐτῆς ὑποθήκης ἐπὶ κτημάτων τρίτου, νὰ προκαλέσῃ σφάραγμα καὶ ἀπογραφὴν περιουσίας κατὰ τὸ ἄρθρον 1050 καὶ ἐπ. τῆς Πολ. Δ. κτλ.

Ὡσαύτως ἐν τῇ ἀπαγορεύσει δὲν περιλαμβάνονται αἱ ἐνοχαὶ αἱ ἐξ ἄλλων λόγων γεννώμεναι τοιαῦται δὲ ἀπαρρέουσιν εἴτε ἐκ τοῦ νόμου, εἴτε ἐξ ἀτομικῆς ἐνεργείας τῆς γυναικὸς, εἴτε ἐξ ἀτομικῆς ἐνεργείας τρίτου, μὴ ἐξαρτώμεναι ἐκ τῆς

κινήσεως τῆς γυναικός. Οὕτω ἡ γυνή δύναται νὰ ἀποκτήσῃ διὰ παραγραφῆς, διὰ κατελήψεως, διὰ προσευξήσεως, ἐνέ-
γεται ἐκ τοῦ ἰδίου ἀδικήματος εἰς ἀνόρ-
θωσιν τῆς προξενηθείσης ζημίας (ἄρθ.
1298 I. K.), ὑπόκειται εἰς τὴν ἀγωγὴν
de in rem verso, ἐπὶ τῇ βύσει τῆς ἀρ-
χῆς, ὅτι οὐδαὶς γίνεται πλουσιώτερος ἐπὶ
ζημίας τούτου, εἰς τὴν πλαγιαστικὴν τὴν
ἐκ τῆς διαχειρίσεως ἄλλοτρίων (ἄρθ.
1291) καὶ εἰς τὴν ἐκ τῆς καταβολῆς ἀ-
ρρεστώτου, ἀλλ' ἐφ' ὅσον ὠφελήθη, ἐάν
ἡ καταβολὴ ἐγένετο αὐτῇ ἄνευ ἀδείας
τοῦ συζύγου (ἄρθ. 1155 καὶ 1228).

Ἡ γυνή δύναται, ὡς εἶκός, νὰ διαχει-
ρῇ τὴν οἰκιακὴν αὐτῆς οἰκονομίαν,
ὡς αὐτὴ ἡ φύσις τῶν πραγμάτων ἐπι-
βάλλει τὴν ἐλευθερίαν ταύτην τῆς γυναι-
κός ἐντὸς τῶν σχετικῶν ὁρίων.

Κατὰ τὸ ἄρθρον 4 τοῦ ἐμπ. Ν. ἡ ὑ-
πάνδρος γυνή δὲν δύναται νὰ μετέρχη-
ται τὸ ἐμπόριον ἄνευ τῆς συναίνεσεως τοῦ
ἄνδρος, κατὰ δὲ τὸ ἐπόμενον ἄρθρον 5 ἡ
ἐκτὸς ἐμπορευομένη γυνή δύναται ν' ἀ-
κλόως πᾶσαν ὑποχρέωσιν ἀναγομένην
ἐκ τοῦ εἶδος τοῦ ἐμπορίου, ὅπερ μετέρχε-
ται καὶ διὰ τὸ ὅποιον ἔλαβε τὴν ἀδειαν
τοῦ συζύγου της, χωρὶς νὰ ὑπάρχῃ ἐκά-
στοτε ἐνάρχη, ἢ καὶ λαμβάνῃ τὴν συναί-
νεσιν αὐτοῦ δι' ἐκάστην πράξιν, διότι
προτίθεται ὅτι ὁ ἄνθρωπος διὰ τῆς συναίνε-
σεως αὐτοῦ, ἵνα ἡ σύζυγος του μετέλθῃ
ἐνταυτοῦ εἶδος ἐμπορίου, δίδει αὐτῇ συγ-
κρίτως καὶ τὴν ἀδειαν νὰ συναλλάσσῃ-
ται ἐπὶ πάντων τῶν ἀφωρόντων εἰς τὸ
ἐμπόριον αὐτῆς. Ἐννοεῖται δ' ὅτι ἡ γυνή
δὲν δύναται νὰ λογισθῇ ἐμπόρος, εἰμὴ ἐάν
μετέρχεται ὡς σύνθητες ἐπάγγελμα τὴν
ἐμπορίαν κατὰ τὸ ἄρθ. 1 ἐμπ. Ν. Ἀλλὰ
πολλὰ πράξεις ἐπὶ δικαστηρίου ἀπαι-
τεῖται ἐκάστοτε ἡ ἀδεία τοῦ ἀνδρός, κατὰ
τὴν ἀνωτέρω ἐκτεθέντα. Ἐγερθείσης ἀμ-
φοτερότητος περὶ τοῦ χαρακτῆρος τῆς
ὑποχρέωσιν τῆς γυναικός, τοὔτεστιν ἐάν

αὕτη εἶναι ἐμπορικὴ, ἀναλήφθησα χάριν
τοῦ ἐμπορίου αὐτῆς ἢ μή, διαφωνοῦσιν
οἱ συγγραφεῖς, ἐάν ἐφαρμοζέται καὶ εἰς
τὰς μετερχομένας τὴν ἐμπορίαν γυναῖκας
τὸ τεκμήριον ὑπὲρ τῆς ἐμπορικότητος τῆς
πράξεως τοῦ ἄρθ. 6 τοῦ περὶ ἀρμ. τοῦ
ἐμπορ. Ν. (Demolombe, T. Δ', ἀρ. 300
καὶ 304. — Marcadé T. Α', III, ἀρ.
741 σελ. 560. — Bravard, T. Α'. σελ.
97. — Pardessus, T. Α'. ἀρ. 62. — Mas-
sé, T. Γ'. ἀρ. 33).

Ἡ ἀπλὴ ἐν τῷ συμβολαίῳ σύμπραξις
τοῦ ἀνδρός θεωρεῖται ὡς ἐνέχουσα συναί-
νεσιν τὴν συναίνεσιν αὐτοῦ εἰς τὴν ὑπὸ τῆς
γυναικός συναμολόγησιν τῆς συμβάσεως,
διότι ὑποτίθεται, ὅτι ὁ ἄνθρωπος, παριστάμε-
νος εἰς τὴν σύνταξιν συμβολαίου, ἐν ᾧ ἐκ-
τίθενται αἱ μεταξὺ τῆς γυναικός αὐτοῦ
καὶ τοῦ ἐτέρου συμβαλλομένου συναμολο-
γήσεις, συναινέει ἐν ἐπιγνώσει εἰς τὴν κα-
τάρτισιν τῆς πράξεως καὶ ὑπελόγησε τὰς
ἐκ ταύτης νομίμους συνεπειάς. Οἱ συγ-
γραφεῖς καὶ ἡ νομολογία παραδέχονται,
ὅτι καὶ προφορικὴ συναίνεσις τοῦ ἀνδρός
ἄρκει καὶ ὅτι τοῦτο ἀποτελεῖ μόνον ζήτη-
μα ἀποδείξεως, καὶ ἢ δὲν εἶναι θεκτοὶ
μάστιγες, εἰμὴ ἐάν τὸ ἀντικείμενον κατ'
ἔξιν εἶναι ἔλασσον τῶν 50 δραχμῶν
(150 φρ. κατὰ τὸν γαλλ. K.). Demo-
lombe, αὐτόθι, ἀρ. 293. — Aubry et
Rau, αὐτόθι, σημ. 52 καὶ 53, καὶ ἡ
αὐτόθι νομολογία. — Valette, Cours, T.
Α. σελ. 341).

Ἡ συναίνεσις τοῦ ἀνδρός πρέπει νὰ δι-
δῇται εἰδικῶς δι' ἐκάστην δικαιοπραξίαν,
διότι ἡ γενικὴ δεδομένη ἀδεία πρὸς τὴν
γυναῖκα τοῦ συναμολογεῖν δικαιοπραξίας
ἀπαγορεύεται. Καὶ ἂν δὲ ἐδόθη τοιαυτὴ
διὰ τοῦ γαμικοῦ συμβολαίου, ἰσχύει μόνον
ὡς πρὸς τὴν ἐξώπροικον τῆς γυναικός πα-
ριουσίαν (ἄρθ. 198 καὶ 1378). Ὅθεν καὶ
ἡ δι' ὠρίσμένον εἶδος ἢ σειράν πράξεων
συναίνεσις δὲν κρίνεται ὡς πληροῦσα τοῦς
ὅρους τοῦ νόμου (Cass. 13 Νοεμβρίου

1867). Οὐδὲ διὰ τρίτου προσώπου, ὑποκαθισταμένου ὑπὸ τοῦ ἀνδρός εἰς αὐτόν, δύναται νὰ δοθῇ ἡ ἄδεια, διότι ἡ ἀνδρική ἐξουσία δὲν ἐκχωρεῖται· δύναται ὁμως νὰ ἐκδηλωθῇ ἡ συναίνεσις διὰ πληρεξουσίου.

Ἡ ἄδεια πρέπει νὰ δοθῇ πρὸ τῆς δικαιοπραξίας ἢ τὸ βραδύτερον κατ' αὐτήν, διότι ἡ μεταγενεστέρα συναίνεσις ἀποτελεῖ πλέον ἔγκρισιν (ratihabitio), ἣτις καταργεῖ μὲν τὴν ἀγωγὴν περὶ ἀκυρότητος τοῦ ἀνδρός, δὲν συναναιρεῖ ὁμως ἢ τὴν ἀγωγὴν τῆς γυναικός, ἣν ἀποκτᾷ αὕτη ἅμα ὡς ἡ δικαιοπραξία ἐγένετο ἄνευ τῆς συμπράξεως τοῦ νομίμου αὐτῆς κηδεμόνος (Demolombe, αὐτόθι, ἀρ. 211.—Ἐναντίοι οἱ Aubry et Rau, αὐτόθι, σημ. 118. Ὅρα ἢ τὴν ἐκατέρωθεν νομολογίαν).

Ἀρνούμενου τοῦ ἀνδρός τὴν ἄδειαν, ἡ γυνή δύναται νὰ προσφύγῃ εἰς τὸ δικαστήριον (ἀρθ. 194 I. K. καὶ 675 Πολ. Δ.).—Ἐὰν ὁ ἀνὴρ διατελῇ ἐν ἀδυναμίᾳ ἡθικῇ ἢ σωματικῇ, ἀναπληροῖ τοῦτον τὸ δικαστήριον κατὰ τὰ ἀνωτέρω ἐκτεθέντα ἐπὶ παραστάσεως ἐπὶ δικαστηρίου.

Ὁ νόμος δὲν προβλέπει τὴν περίπτωσιν, καθ' ἣν ἡ ὑπανδρος γυνή εἶναι ἀνήλικος, ὅτε καίπερ χειραφετούμενη διὰ τοῦ γάμου (ἀρθ. 365 I. K. καὶ 98 ἀστ. ἐλλ. Ν.), δὲν ἔχει πλήρη τὴν ἰκανότητα, διατελοῦσα ὑπὸ τὴν κηδεμονίαν τοῦ πατρὸς, ἢ, τούτου μὴ ὑπάρχοντος, τοῦ συζύγου (ἀρθ. 102 ἐδ. τελ. ἀστ. ἐλλ. Ν.). Ἐν τῇ αὐτῇ περιπτώσει, ἀνεξάρτητως τῆς πρὸς συναισθητικὴν τῆς δικαιοπραξίας ἀπαιτουμένης ἀδείας, ὁ σύζυγος ἢ ὁ πατήρ θέλει ἐνεργεῖ ὡς κηδεμών, κατὰ τὰς ὁρίσμενας ὑπὸ τοῦ νόμου περιπτώσεις. Ἐὰν δὲ καὶ ὁ ἀνὴρ εἶναι ἀνήλικος, πρὸς μὲν τὴν ἐν δικαστηρίῳ παραστάσιν θέλει ἐξουσιοδοτεῖ τὴν γυναῖκα αὐτοῦ, καθ' ὅς ὑποθέσεις δύναται καὶ αὐτὸς νὰ παρασταθῇ, ἄνευ τῆς ἐπικουρίας τοῦ κηδεμόνος του, ὡς ἀνωτέρω ἐρρήθη, κατὰ δὲ τὰς λοιπὰς ἀναπληρούμενος ὑπὸ τοῦ δικαστη-

ρίου (ἀρθ. 197 I. K.). Ἐπὶ δὲ δικαιοπραξίας καθ' ὅς περιπτώσεις ἀπαιτεῖται ἡ ἐπικουρία τοῦ κηδεμόνος (μὴ ὑπάρχοντος πατρὸς), θέλει διοριζεσθαι ἐκάστης ὑπὸ τοῦ δικαστηρίου εἰδικὸς κηδεμών κατ' ἀναλογίαν τῶν γενικῶν κανόνων, Ἐὰν ὁμως ὁ ἀνὴρ διατελῇ ὑπὸ ἀντιλήπτου (ἀρθ. 121 καὶ 135 ἀστ. Ν.): αἱ γνώμαι τῶν συγγραφέων καὶ τῆς νομολογίας δὲν εἶναι σύμφωνοι· ἀλλ' ὀρθότερα φαίνεται ἡ δεχομένη τὴν παροχὴν τῆς ἀδείας ὑπὸ τοῦ δικαστηρίου (Demolombe, ἀρ. 226.—Aubry et Rau, σημ. 45.—Ἀκυρ. 16 Ἰουλίου 1889, D. P. 90. I. 377).

Ἄλλ' ὑπάρχουσι καὶ περιπτώσεις, καθ' ὅς ἡ ἄδεια τοῦ δικαστηρίου δὲν δύναται ν' ἀναπληρώσῃ τὴν τοῦ συζύγου, οὕτω ἐν Γαλλίᾳ διδάσκεται ἐπὶ τῇ βάσει τοῦ ἀρθ. 1004 τῆς Πολ. γαλλ. δικ., συνδυαζομένου καὶ πρὸς τὸ 83 § β, ὅτι ἡ δικαστικὴ ἄδεια δὲν δύναται ν' ἀναπληρώσῃ τὴν τοῦ ἀνδρός πρὸς συναισθητικὴν συναποσχετικὴν ὑπὸ τῆς γυναικός. (Dallos, Arbitrage, ἀρ. 228.—Carré, jus. 3252. Demolombe, ἀρ. 160.) Ἡ αὕτη λύσις φρονούμεν, πρέπει νὰ κρατήσῃ καὶ περὶ ἡμῶν (ἐν Ἑπτανήσῳ) ἐπὶ τῇ βάσει τῶν ἀρθ. 74, 107, 588 § 2 τῆς Πολ. Δ. καὶ 1378 I. K. προκειμένου περὶ δικαιοπραξίας ἀφορώσης εἰς τὴν ἐξώπρουν τῆς γυναικὸς περιουσίαν. Ὁ Οἰκονομότης ὅλως ἀποφαίνεται ἐπὶ τῇ βάσει τῶν ἐν τῷ λοιπῷ Βασιλείῳ κρατούντων (Ἐγγλ. § 219 σημ. 1).

Ἐπίσης ἐν τῇ περιπτώσει τοῦ ἀρθ. 1342 I. K., καθ' ἣν ἐπιτρέπεται εἰς τὴν γυναῖκα νὰ διαθέσῃ, ἄδεια τοῦ ἀνδρός, τὸ τέταρτον τῆς προικὸς τῆς πρὸς ἀποκατάστασιν τῶν κοινῶν τέκνων, παραδίδεται ὅτι ἡ ἄδεια τοῦ δικαστηρίου δὲν δύναται ν' ἀναπληρώσῃ τὴν τοῦ ἀνδρός στηριζόμενοι κυρίως εἰς τὴν ἀντίθεσιν τοῦ ἀρθ. τούτου πρὸς τὸ προηγούμενον (Mat-

causé T. 6, ἐπὶ τοῦ ἀρθ. 1556 γαλ. K. πρ. 63. — Troplong, contr. de mar. T. 1, αρ. 3344. Aubry et Rau, § 537, αρ. 100). 'Αντιδόξουσι δ' ὁ Duranton (T. 15 αρ. 497), ὁ Toullier (T. 14, αρ. 191) καὶ ὁ Taulier, T. 5, σελ. 285).

Καὶ ἐπὶ τῆς ἀπαιτουμένης πρὸς ἐμπο-
ραν ἄδειας δέχονται ἐν γένει, ὅτι δὲν ἐ-
μυσὶ τὴν ἐξουσίαν τὰ δικαστήρια νὰ χο-
ρηγήσωσι τὴν ἄδειαν εἰς τὴν γυναῖκα ἐπὶ
ἀσθενείᾳ τοῦ ἀνδρός (Demolombe, αρ.
248). — Τὸ ἀρθ. 220 τοῦ γαλ. K. δὲν
ἐπιτρέφει εἰς τὸν ἰόνιον, ἀλλὰ τὸ ἀρθ. 5
τοῦ ἐμπ. N. εἶναι πιστὴ ἐπανάληψις τοῦ
ἐκείνου. 'Εν τῷ ἰονίῳ ἐμπ. Kώδ. τὸ
μὲν ἀρθ. 8, ὑπὸ τὴν ἐπιγραφὴν «περὶ
τῶν ἱκανῶν πρὸς τὸ ἐμπορεύεσθαι» ἀνε-
κρίτετο εἰς τὴν κατὰ τὸ ἀστικὸν δίκαιον
τὴν τὸ συμβάλλεσθαι ἱκανότητα (ἀρθ.
1037 I. K.), τὸ δὲ ἀρθ. 9 προϋποθέτει,
ὅτι καὶ ὁ ὑπανδρὸς γυνὴν ἡδύνατο νὰ ἐμ-
πορεύηται, τοῦτο δὲ πάλιν προϋποθέτει ἐ-
πίσης τὴν ἐφαρμογὴν τοῦ ἀρθ. 193 I. K.
(ἐπὶ ταύτῃ).

Ἡ ὑπανδρὸς γυνὴ δὲν δύναται ν' ἀνα-
λάβῃ τὴν ἐκτέλεσιν διαθήκης, οὐδὲ συν-
τακτοῦ τοῦ συζύγου τῆς (ἀρθ. 941, I.
K. κατὰ διαφορὰν τοῦ γαλλ. 1029, ὅπερ
ἐπιτρέπει τοῦτο).

Ἡ προσχρόντως λαβοῦσα τὴν ἄδειαν
πρὸς δικαιοπραξίαν ὑπανδρὸς γυνὴ κέ-
νεται πλέον πλήρῃ τὴν πρὸς τὸ συμ-
βάλλεσθαι ἱκανότητα, καὶ ὁ συναίνεσας
ἐν τούτῳ ἄνθρωπος οὐδεμίαν ὑπέχει ἐκ τού-
του εὐθύνην, μὴ δυνάμενος κατὰ τοῦτο νὰ
ἐπιμνησθῇ πρὸς ἄπιστον ἐπίτροπον (ἀρθ.
321 I. K. καὶ 58 ἀστ. ἑλλ. N.), διότι ὁ
ἄνθρωπος δὲν διαχειρίζεται, ἀλλ' ἐπιτρέπει
ἄλλῳ τὴν δικαιοπραξίαν, πλὴν ἐὰν ἐν ἡρ-
σεν ἐκ ὁλοῦ (Demolombe, αρ. 275).
— Τὸ ἀρθ. 5 τοῦ ἐμπ. N. ἐπεκτείνεται καὶ
ἐπὶ τὸν συζυγον τὰς ὑποχρεώσεις, ὥς ἀνα-
λαμβάνει τὴν ἐμπορευομένην ὑπανδρὸς γυνή,
ὡς ὑπάρχει μετὰ τῶν κοι-

νότου ὡς ὑπάρχοντων· ἀλλ' ἡ προ-
ϋπόθεσις αὕτη δὲν ἐφαρμόζεται· παρ' ἡ-
μῶν, οὐδὲ ἐν Ἑπτανήσῳ, ὅπου δὲν κρατεῖ
τὸ παρὰ γάλλοις σύστημα τῆς συζυγικῆς
κοινοκτημοσύνης (régime en Commu-
nauté, ἀρθ. 1399 καὶ ἐπ. γαλλ. K.
πρόβλ. καὶ ἀρθ. 67 ἑλλ. ἐμπ. N.) Ἄλλᾳ
καὶ ὑπὸ τὸ προκείμεον σύστημα συζητεῖ-
ται ὑπὸ τῶν συγγραφέων, ἂν ὁ ἄνθρωπος ἐνέ-
χεται ἐκ τῶν ὑποχρεώσεων τῆς γυναι-
κός, ὥς ἀπολαμβάνων καὶ τὰς ἐκ τούτων
ὠφελείας. (Demolombe, αρ. 314 καὶ
315).

Ὁ ἄνθρωπος δύναται ν' ἀνακαλέσῃ τὴν
δοθεῖσαν πρὸς δικαιοπραξίαν ἄδειαν, ἐν ὅσῳ
ὑπάρχει καιρὸς πρὸς τοῦτο πρὸ τῆς συνο-
μολογήσεως τῆς συμβάσεως. Ἡ ἐν ὅσῳ ἡ
ὑπόθεσις, ἐφ' ἣ ἡ ἄδεια, δὲν ἐπεραιώθη.
Τὸ δικαίωμα τοῦτο ἐγκρατεῖται ἐν τῇ ἐπι-
τηρητικῇ αὐτοῦ ἐξουσίᾳ τῶν οἰκογενεια-
κῶν συμφερόντων. Παράκαιρος ἀνάκλη-
σις δύναται νὰ ἐκθῇσῃ αὐτὸν εἰς ἀγωγήν
ἀποζημιώσεως πρὸς ζημιωθέντας τρίτους.
ἐὰν μάλιστα δὲν ἐφρόντισεν νὰ καταστήσῃ
γνωστὴν ἐγκαίρως τὴν ἀνάκλησιν (Ἐφ.
Τολώσας, 22 Μαΐου 1876, D. P. 77, 3,
33). Διαλαθόντες ἀνωτέρω τὰ περὶ τῆς
ἀνακλήσεως ἐπὶ δικαστικῆς παραστάσεως,
παραπέμπομεν κατὰ τὸ λοιπὸν εἰς τὰ αὐ-
τῷ ἐκτεθέντα.

Καὶ τὰ περὶ τῆς ἀκυρότητος λόγῳ ἐλ-
λείψεως ἁδείας ἐξητάσθησαν ἀνωτέρω.
Εἰς συμπλήρωσιν ἐκείνων, ὥς εἰδικῶς
εἰς τὰς δικαιοπραξίας τῆς γυναικός ἀνα-
γόμενα προστίθεμεν καὶ τὰ εἰς. Προκει-
μένου περὶ ἀκυρότητος δικαιοπραξίας,
κατὰ διαφορὰν τῆς ἀκυρότητος λόγῳ ἐλ-
λείψεως ἁδείας πρὸς παράστασιν ἐπὶ δι-
καστηρίου, οἱ συγγραφεῖς, κατὰ τὰ ἀνω-
τέρω ἐκτεθέντα, θεωροῦσι ταύτην μὲν ὡς
ἐνδιαφέρουσαν τὴν δημόσιαν τάξιν καὶ ἐ-
πομένως προβλητέαν ἐν παντὶ δικαιοδο-
σίας βαθμῇ καὶ ἐνώπιον τοῦ Ἀρείου Πά-
γου· ἐκείνην ὅμως ὡς ὅλως ἰδιωτικοῦ

συμφέροντος, ἅτε σκοποῦσαν ν' ἀσφαλίσῃ μόνον τὴν ἐνάσκησιν τῆς ἀνδρικῆς ἐξουσίας καὶ ἐπομένως καθαρῶς σχετικὴν (Demolombe, ἄρ. 337 καὶ ἐξῆς — Laurent T. 4, ἀρ. 61, T. 3, ἄρ. 154. — Aubry et Rau, αὐτόθι, σημ. 108). Ἐντεῦθεν περιορίζουσι τὸ δικαίωμα τῆς προτάσεως τῆς ἀκυρότητος εἰς μόνους τοὺς ἐν τῷ νόμῳ ἀναφερομένους (ἀρ. 199, I. K.) καὶ ἐν καιρῷ εὐθέως, κατὰ τὸ ἀτάδιον τῆς διαδικασίας.

Καὶ πρῶτον ἡ γυνὴ εἶναι δεκτὴ προτείνουσα τὴν ἀκυρότητα, ἀνεξαρτήτως τῆς βλάβης ἢ ὠφελείας, ἣν ἐπ' ἡγεγκεν αὐτῇ ἡ ἀνευ τῆς συναίνεσεως τοῦ ἀνδρὸς ἢ τῆς ἀδείας τοῦ δικαστηρίου συνομολογηθεῖσα παρ' αὐτῆς σύμβασις. Ἐνταῦθα δὲ δύνανται νὰ γεννηθῶσι ζητήματα δόλου τῆς γυναικὸς, ἂν ἀπεισώπηση τὴν ιδιότητα αὐτῆς ἢ ἀπέκρυψε τὴν ἀδειαν ἢ παρέστησεν ἑαυτὴν ἐλευθέραν δεσμοῦ γάμου κτλ. περὶ ὧν παραπέμπομεν εἰς τοὺς συγγραφεῖς. Περὶ τοῦ δικαιώματος τῶν δανειστῶν τῆς γυναικὸς τοῦ προτείνειν τὴν ἀκυρότητα διαφωνοῦσιν οἱ συγγραφεῖς καὶ ἡ νομολογία (Bioche, αὐτόθι, ἄρ. 169, ἄρθ. 1080 I. K. καὶ 1025 Πολ. Δ.) Περὶ δὲ τοῦ ἐγγυητοῦ τῆς γυναικὸς δὲν ἐγείρεται ἀμφιβολία, δυνάμει τῆς διατάξεως τοῦ ἀρθ. 1859 ἐδ. β' I. K., ἥτις ῥητῶς ἀποκλείει τὸν ἐγγυητὴν. Γενομένης δεκτῆς τῆς ἀκυρότητος τῆς συμβάσεως, ἡ γυνὴ ὀφείλει ν' ἀποδώσῃ πᾶν ὅ,τι ἐξ αὐτῆς ὠφελήθη (ἄρθ. 1228 I. K.), ἀλλὰ τότε εἰς τὴν γυναῖκα ἀπόκειται νὰ κρίνῃ ἐὰν συμφέρει αὐτῇ ἡ ἀκύρωσις, διότι ἐὰν τὸ ὅλον ὠφελήθη, τὸ ὅλον θ' ἀποδώσῃ.

Ὡς πρὸς δὲ τὸν ἄνδρα ἐφαρμόζεται ὁ κανὼν, ὅτι δὲν χωρεῖ ἀγωγή ἐν ἐλλείψει συμφέροντος. Ὅθεν, συνεστῶτος τοῦ γάμου, ὁ ἀνὴρ δικαιούται νὰ προστατεύσῃ καὶ αὐτὸ τὸ ἡθικὸν συμφέρον τὸ ἐκ τῆς ἐνασκήσεως τῆς ἀνδρικῆς αὐτοῦ ἐξουσίας

πηγάζον, ἀνεξαρτήτως παντὸς χρηματικοῦ συμφέροντος. Ἀλλὰ λυθέντος τοῦ γάμου, τὸ ἡθικὸν συμφέρον ἐκλείπει· ὅτε τότε μόνον ἡ ἀγωγή τοῦ ἀνδρὸς εἶναι δυνατὴ, ἐὰν ὑπάρχῃ συμφέρον ἀποτιμητικὸν εἰς χρήματα (Laurent, T. 3, ἀρ. 154, ὅστις ἀναφέρει τοιαύτας περιπτώσεις). Ἐννοεῖται δὲ, ὅτι ἡ περὶ ἀκυρότητος ἀγωγή τοῦ ἀνδρὸς, ὡς ἀνήκουσα πρὸς προσωπικῶς, ἐνασκεῖται ἀνεξαρτήτως τῆς ἀγωγῆς τῆς γυναικὸς καὶ τῆς ἐκβάσεως κυττάρων αὐτῇ, προσεγερθεῖσα, ἔσθ' ἐν ὅλῳ τῶν δικαστηρίων. Ὡς πρὸς δὲ τοὺς δανειστὰς τοῦ ἀνδρὸς, οὗτοι συνεστῶτος καὶ τοῦ γάμου, δὲν δικαιούνται νὰ ἐνασκήσωσι τὴν ἀγωγήν τοῦ ἀνδρὸς, ἅτε προσωπικῶς αὐτῷ ἀνήκουσαν, μετὰ δὲ τῆς λύσεως τοῦ γάμου δικαιούνται νὰ ἐνασκήσωσι τὴν ἀγωγήν, ἐφ' ὅσον δι' αὐτῆς δύναται νὰ ἐπιδιωχθῇ συμφέρον χρηματικὸν ἀπὸ τὸν εἰς τὸν ὀφειλέτην τῶν (ἀ. ῥ. 1080 I. K.).

Περὶ τῶν κληρονόμων τῆς γυναικὸς σκεδασθῆναι δύναται νὰ ἐγερθῇ ἀμφιβολία, καὶ ἂν ὁ νόμος δὲν ἐμνημόνευεν αὐτῶν. Ἀλλ' ὡς πρὸς τοὺς κληρονόμους τοῦ ἀνδρὸς ἐγείρεται διαφωνία, ἐὰν ὁ νόμος ἐν ἐπιγνώσει τοὺς περιέλαβεν ἐν τῇ διατάξει τοῦ ἀρθ. 199· οὐχ ἥττον οἱ συγγραφεῖς φέρουσι παραδείγματα, καθ' ἃ τὸ πᾶν τοῦ γάμου δύναται νὰ ὑπάρχῃ, χρηματικὸν συμφέρον ἐπιδιωκτέον διὰ τῆς περὶ ἀκυρότητος ἀγωγῆς (Marcadé, T. 1, ἀρ. 752. — Laurent, T. 3, ἀρ. 164. — Demolombe, ἄρ. 341. Ἀλλὰ τὰ παραδείγματα ταῦτα σχετιζόμενα πρὸς τὴν κοινοκτημοσύνης σύστημα δὲν ἔχουσι ἐφαρμογὴν παρ' ἡμῖν), διότι βεβαίως τῇ ἀγωγῇ αὐτῶν οἱ κληρονόμοι τοῦ ἀνδρὸς δὲν δύνανται νὰ στηρίξωσιν ἐπὶ τοῦ ἡθικοῦ συμφέροντος, ὅπερ ὁ δικαιοτάτος αὐτῶν, ζῶν, εἶχε λόγῳ τῆς συνεστῆτος τοῦ γάμου ἐνασκήσεως τῆς ἀνδρικῆς αὐτοῦ ἐξουσίας. Περὶ δὲ τῶν μετὰ τῆς

αἵματος γυναικός συναλλαξαμένων δὲν δύναται νὰ γεννηθῇ ἀμφιβολία, ἀπέναντι τῆς δικταξίως τοῦ ἄρθ. 199 καὶ τῆς ἐπὶ προστάσεως τοῦ ἄρθ. 1039 ἐδάφ. β'. καὶ ἴν' οἱ ἱκανοὶ πρὸς τὸ συμβάλλεσθαι δὲν δύναται νὰ ἐπικαλεσθῶσι τὴν ἀνικατοτητα τοῦ πρὸς ὃν συνεβάλαντο. Ἀλλὰ ἅρην προστασίας τῶν τρίτων τοῦτοιον ἐκτελεσθέν, ὅτι οὗτοι δικαιοῦνται πρὸς τὴν ἐκτέλεσιν τοιαύτης πλημμελοῦς συμπεριφορᾶς ν' ἀπεικίσθωσιν εἴτε τὴν ἐκτελεσθῇ ὑπὸ τῶν δυναμένων νὰ προσβάλλωσιν αὐτήν, εἴτε τὴν παροχὴν ἐγγυήσεως κατὰ ἀναλόγιαν τῶν ἄρθ. 1153 καὶ 1454. Demolombe, ἀρ. 345.)

Ἡ περὶ ἀκυρωσίας ἀγωγὴ, δι' ἑλλειψιν τῆς προσηκούσης ἀδείας τοῦ ἀνδρός πρὸς δικαιοπραξίαν, παραγράφεται διὰ δεκαετίας ἀπὸ τῆς λύσεως τοῦ γάμου (ἀρ. 1220 J. K.). Ἡ ἀρετηρία δὲ τῆς παραγραφῆς εἶναι κοινὴ διὰ τὸν ἄνδρα καὶ τὴν γυναῖκα, διότι ὁ νόμος δὲν διακρίνει τὸν ἕτερον ὑπεστηρίχθη ἡ γνώμη, ὅτι ὡς πρὸς τὸν ἄνδρα πρέπει νὰ χωρῇ ἀπὸ τῆς ἡμερομηνίας τοῦ συμβολαίου. ἡ ἀρ. ἡς ἐλάβε γνώσιν αὐτοῦ. (Solon, Nullités, T. 2, ἀρ. 489. — Laurent, T. 19, ἀρ. 43. — Marcadé, T. 4, II, 87 (σ. 654).) Ἐπὶ διαζυγίου δύναται νὰ γεννηθῇ παρ' ἡμῶν ἀμφιβολία, ἐάν ἡ παραγραφὴ θὰ χωρῇ, ἀρ. ἡς ἡ τοῦ δικαστηρίου ἀπόφασις κατέστη ἀμετάκλητος, ἡ ἀρ. ἡς ὁ γάμος ἐλύθη καὶ πνευματικῶς ὑπὸ τοῦ ἀρμοδίου ἀρχιερέως. Τὸ ἐφ' ἡμῶν φρονούμεν, ὅτι ὡς ἀφετηρία τῆς παραγραφῆς πρέπει νὰ ληθῇ ἡ δικαστικὴ ἀπόφασις, διότι αὕτη λύει ὀριστικῶς τὸ ἀστικὸν σύμφωνον τοῦ γάμου, ὅπου ἔκτοτε δὲν λογίζεται πλέον ὀφιστάμενος, ἡ δὲ πνευματικὴ λύσις ἀφορᾷ εἰς τὸ κληρῶς ὀρθοσκευτικὸν μέρος. (ἄρθ. 12. Ν. ΣΑ' - Καταστ. Ἱερ. Συν. καὶ ἀπόφ. Ἀρ. II, 142 τοῦ 1882 ἐν Ὁφ. μ. ἐλλ. καὶ γὰρ, νομολ. T. B' σελ. 255 —

Κρασσῶ, Οἰκογ. β' ἐκδ. § 181 ἐν τέλει). Ἡ αὕτη παραγραφὴ, ἐννοεῖται, ἐφαρμόζεται καὶ ἐπὶ τῆς ἀγωγῆς τῶν κληρονόμων.

Τὴν παραγραφὴν καταργεῖ ἡ ἐπελθοῦσα ἔγκρισις τῆς συμβάσεως, διότι, ὡς ἀνωτέρω ἐξετέθη, προκειμένου περὶ δικαιοπραξίας ἀκυρωσίμου καὶ οὐχὶ ἀπολύτως ἀκύρου αὕτη εἶνε δεκτικὴ ἔγκρίσεως κατὰ τὴν διάταξιν τοῦ ἄρθ. 1254 J. K., ἡ δὲ ἔγκρισις δύναται νὰ γείνη καὶ ῥητῶς καὶ σιωπηρῶς, παρ' ἀμφοτέρων ὁμοῦ τῶν συζύγων, ἢ ἀπενέγκῃ ὡς πρὸς πάντας ἀποτελέσματά, διότι καὶ ἡ παρὰ τῆς γυναικὸς ἔγκρισις ἀνάγκη ἔχει τῆς συναίνεσεως τοῦ ἀνδρός καὶ δὲν δύναται νὰ γείνη μονομερῶς, γενομένη δὲ παρὰ μόνου τοῦ ἀνδρός δὲν καταργεῖ τὴν ἀγωγὴν τῆς ἀκυρωσίας, ἢ ἡ γυνὴ κέκτηται ἅμα τῇ συνομολογήσει τῆς ἐλαττωματικῆς δικαιοπραξίας, καθόσον ἡ ἀδεία τοῦ ἀνδρός πρὸς συνομολόγησιν αὐτῆς δὲν δύναται νὰ ἐπέλθῃ ἐκ τῶν ὑστέρων μετὰ τὴν συντέλεσιν αὐτῆς. Ἡ μετὰ τὴν λύσιν τοῦ γάμου ἔγκρισις τῆς γυναικὸς δὲν ἰσχύει εἰμὴ ὡς πρὸς αὐτὴν καὶ τοὺς κληρονόμους τῆς, δὲν ὑποχρεοῖ δὲ καὶ τοὺς κληρονόμους τοῦ ἀνδρός. Καὶ τανάπαλιν ἡ μετὰ τὴν λύσιν τοῦ γάμου ἔγκρισις τοῦ ἀνδρός δὲν ἰσχύει νὰ καταργήσῃ τὴν ἀγωγὴν τῶν κληρονόμων τῆς γυναικὸς. Ἐγερθείσης ὑπὸ τῆς γυναικὸς τῆς περὶ ἀκυρωσίας ἀγωγῆς, ἡ ὑπὸ τοῦ ἀνδρός ἐπελθοῦσα ἔγκρισις δὲν ἰσχύει ἵνα καταστήσῃ τὴν ἀγωγὴν ἀπαράδεκτον, διότι τὸ δεκτὸν αὐτῆς κρίνεται κατὰ τὴν ἔγερσιν αὐτῆς (Aubry et Rau, σημ. 120).

Τὸ ἡμέτερον νομοσχέδιον τοῦ ἀστικοῦ νόμου διέλαθε περὶ τοῦ προκειμένου θέματος ἐν τοῖς ἄρθ. 217 — 222 καὶ 1495 καὶ 1497, δεχθὲν, ὡς πρὸς τὴν ἀνικανότητα τῆς γυναικὸς πρὸς δικαιοπραξίαν, τὸ σύστημα τοῦ ἰταλικοῦ κώδικος (ἄρθ. 134 — 137), καθ' ὃ ἡ ἀνικανότης τῆς γυναικὸς περιορίζεται μόνον εἰς ὀρισμένα εἶδη δι-

καιοπραξιῶν, τουτέστιν εἰς τὴν δωρεάν καὶ ἀπαλλοτρίωσιν ἀκινήτων, τὴν ὑποθήκωσιν αὐτῶν, τὴν συνομολόγησιν θανείων, τὴν δωρεάν, ἐκχώρησιν καὶ εἴσπραξιν κεφαλαίων καὶ τὴν διομολόγησιν ἐγγυήσεων ἢ συμβιθασμῶν. Οὕτως ὁ ἰταλικὸς

νόμος καὶ τὸ ἡμετερον νομοσχέδιον συνεκέρασαν τὴν ἄκραν αὐστηρότητα τοῦ γαλικοῦ νόμου, ἐν κατὰ πόδας ἡκολούθησεν ὁ ἰόνιος νομοθέτης.

Δ. Π. Στεφάνου.

Δαμαλισμός. Δαμαλῖς καλεῖται ἡ λύμφη ἢ λαμβανομένη ἐκ τῶν εὐκατανοητῶν ἐξανθημάτων τῶν ἐπὶ τῶν μαστῶν δαμάλεων ἀναπτυσσομένων καὶ χρησιμεύουσα εἰς προφυλακὴν ἀπὸ τῆς νόσου εὐλογίας. Ἄλλ' εἰς προφυλακὴν ἀπὸ τῆς αὐτῆς νόσου χρησιμεύει, καλουμένη ἐπίσης δαμαλῖς, ἡ λύμφη ἢ λαμβανομένη ἀπὸ τοῦ ἀνθρώπου τοῦ ἐνοφθαλμισθέντος διὰ φυσικῆς δαμαλίδος. Δαμαλῖς μὲν δὲ, ἥτοι ἐνοφθαλμισμός (ἐμβολιασμός) διὰ δαμαλίδος, καλεῖται ἡ ἐκ τῶν σπορῶν τούτων ἐμβολή δαμαλίδος ἐν τῷ δέρματι. Ἀφ' ἧς ὁ Jenner ἀνεκάλυψε τὴν σωτηρίαν ἐπιδρασιν τοῦ δαμαλισμοῦ εἰς προφύλαξιν ἀπὸ τῆς εὐλογίας, ἐπεβλήθη μὲν πανταχοῦ ἐπὶ ποινῇ δαμαλισμός (παρ' ἡμῖν διὰ τοῦ Διατάγματος τῆς 4 Ἀπριλίου 1835), καταβλήσκει δὲ πανταχοῦ προσπάθεια κυβερνητικὴ καὶ ἀστυνομικὴ εἰς διηγεκὴ παραγωγὴν νωπῆς δαμαλίδος. Παρ' ἡμῖν διὰ τοῦ Διατάγματος τῆς 12 Ὀκτωβρίου 1887 περιλαμβανομένου ἐν ἡμετέρῳ πρώτῳ Συμπληρώματι σελ. 218) συνέστη δαμαλῖς δοκομεστὸν στρατιωτικόν. (Ἰδε καὶ Νοσήματα Μολυσματικά).

Θ. Ν. Φλογαίτης.

Δάνειον. Δάνειον (mutuum) καλεῖται ἡ σύμβασις, δι' ἧς ὁ μὲν τῶν

συμβαλλομένων παραχωρεῖ τῷ ἑτέρῳ ποσότητά τινα ἀντικαταστατῶν πραγμάτων, οὗτος δὲ ὑποχρεοῦται νὰ ἀποδώσῃ ἐκ τοῦ αὐτοῦ εἶδους ἴσην ποσότητα καὶ ποιότητα. Γίνεται δὲ κατὰ τὸ Ῥωμ. δίκαιον (N. 24 Βασιλ. 13. 2 N. 9 § 9 Πανθ. 12. 1) καὶ κατὰ τὸ Σχ. τοῦ ἄστ. Κώδικος (ἄρθ. 1841) ὁ δανειζόμενος κύριος τῶν δοθέντων αὐτῷ λόγῳ δανείου πραγμάτων καὶ κατ' ἀκολουθίαν εἰς αὐτὸν ἐπιπίπτει ὁ κίνδυνος αὐτῶν. Ἐκ τῆς ἀρχῆς ταύτης ἐπεται ὅτι ὁ ἐκ δανείου ὀφείλων χρήματα εἶναι ὀφειλέτης μόνον τῆς ἀριθμητικῆς ποσότητος, τῆς τῷ χρέος αὐτοῦ ἀποτελούσης, καὶ δύναται νὰποδώσῃ αὐτὸ διὰ παντός νομίσματος κυκλοφοροῦντος νομίμως κατὰ τὸν χρόνον καὶ τὸν τόπον τῆς ἀποδόσεως (Σχ. ἄστ. Κώδ. ἄρθ. 1842), πᾶς δ' ὀφειλέτης ὀφείλει νὰποδώσῃ ὅπωςδῆποτε τὰ ληφθέντα πράγματα κατὰ τὴν αὐτὴν ποσότητα καὶ ποιότητα, καθισταμένης δ' ἀδυνάτου τῆς ἀποδόσεως ταύτης, νὰποδώσῃ τὴν ἀξίαν αὐτῶν, ὀριζομένης ἐκ τοῦ τόπου καὶ τοῦ χρόνου τῆς ἀποδόσεως (Σχ. ἄστ. Κώδ. 1846). Κατάδηλον ὅτι ὁ δανειστής δὲν δικαιούται νὰ ἀναζητήσῃ τὸ δανεισθὲν ἢ μετὰ τὴν πάροδον τοῦ χρόνου, καθ' ὃν συμφωνήσῃ νὰ μείνῃ τοῦτο παρὰ τῷ ὀφειλέτῃ, ἀλλ' οὐδ' ὀφείλει νὰαναλάβῃ αὐτὸ

πρὸ τῆς παρόδου τοῦ χρόνου τῆς ἀποδόσεως, πλὴν ἐὰν οὗτος ὠρίσθῃ ὑπὲρ τοῦ ὀφειλέτου. (Ν. 41 § 1 καὶ Ν. 137 § 2 Πανθ. (45. 1). Ἄλλ' οὐδέποτε θεωρεῖται ὡς μονομερῶς ὀρισθεὶς ὑπὲρ τοῦ ὀφειλέτου ἐπὶ ἐντόκου δανείου (Glück τ. 12 σ. 93). Μὴ ταχθέντος δὲ χρόνου πρὸς ἀπόδοσιν τοῦ δανείου, δικαιούται μὲν ὁ δανειστής νὰ αἰτήσῃ αὐτὸ ἀμέσως, ἀλλ' ὅμως ὁ δικαστὴς δύναται νὰ χρηρηγήσῃ τῷ ὀφειλέτῃ μετρίαν καὶ πρὸς τὰς περιστάσεις ἀνάλογον προθεσμίαν (Ν. 105 Πανθ. (48. 3) Σχ. ἀστ. Κωδ. ἄρθ. 1847).

Σημειωτέον ὅτι τὸ συνθηθέστατον τῶν δανείων εἶναι τὸ χρηματικόν, ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον δὲ τὸ ἐντόκον (Fenus): ἀλλ' ὀφείλονται τόκοι ἐπὶ τοῦ δανείου μόνον ἐὰν συμφωνηθῶσι τοιοῦτοι ἢ ὁ ὀφειλέτης καταστή ὑπερήμερος (Σχ. ἀστ. Κωδ. ἄρθ. 1849).

Σημειωτέον ἐπίσης ὅτι, ἐὰν συμφωνηθῇ μεταξύ τοῦ δανειστοῦ καὶ τοῦ ὀφειλέτου ἐντόκου δανείου νὰ ἡμοιρῇ ὁ δανειστής τοῦ δικαίωματος νὰ ἀπαιτήσῃ ποτὲ τὴν ἀπόδοσιν αὐτοῦ, μεταβάλλει χαρακτῆρα ἢ σύμβασιν, τοιςαύτοις εἰς πρόσδοσαν, περὶ τῆς ἐν τῇ ῥωμαϊκῇ δικαίῳ καὶ ἐν τῇ Σχεδίῳ τοῦ Κώδικος ἀναγράφονται εἰδικοί ὅρισμοί.

Β. Ν. Φλογαίτης

Δανεισताί πτωχεύσαντος.

Ἴδε Πτώχευσις.

Δάση. Δάσος εἶναι πᾶσα ἔκτασις ἐδάφους ἐν ὧν ἢ ἐν μέρει ὑπ' ἀγρίων ξυλωδῶν φυτῶν οἰωνδῆποτε διαστάσεων καὶ ἡλικίας καλυπτομένη καὶ πρὸς παραγωγὴν ξυλείας ἢ καὶ ἄλλων προϊόντων προωρισμένη. Δωσικὰ δὲ ἐδάφη αἱ ἐντὸς τῶν δασῶν ἀσκαπεῖς ἐκτάσεις, αἱ ἀσκαπεῖς κορυφαὶ τῶν ὀρέων καὶ αἱ πλευραὶ αὐτῶν αἱ ἔχουσιν κλιτὺν κατωφερστέραν τῶν 36 τοῖς ἑκατὸν (ν. ΑΧΝ' τοῦ 1888, ἄρθ. 1). | Περί. καὶ ἐμὴν δια-

τριβὴν ἐν Θέμειδε (1895) Ε' σελ. 622).

1. Τὰ δάση ὡς ἐκ τοῦ κυρίου αὐτῶν. Τὰ δάση ὡς ἐκ τοῦ κυρίου αὐτῶν διακρίνονται, ὡς πάντα τὰ κτήματα, εἰς δημόσια καὶ εἰς ἰδιωτικά (ν. περὶ διακρίσεως κτημάτων, ἄρθ. 13). Τὰ δημόσια δάση δὲν ἀνάγονται εἰς τὰ δημόσια κτήματα τῆς ἐπεκράτειας, τὰ μὴ δυνάμενα ὅλῃ νὰ γίνωσιν ἰδιοκτησίᾳ ἰδιωτικῇ, ἀλλ' ἐφαρμόζονται καὶ ὡς πρὸς αὐτὰ πρὸς τὸν τρόπον τῆς ἀποκτήσεως, τῆς διατηρήσεως καὶ μεταβιβάσεως τῆς ἰδιοκτησίας διατάξεις τοῦ νόμου (ἄρθ. 15 καὶ 21). Ἄρα ὑπόκεινται εἰς παραγραφὴν. Ἰδιωτικὰ δάση, μεταξύ τῶν δασῶν τοῦ Βασιλείου, θεωροῦνται μόνον ἐκεῖνα, ἢ δι' ἐγγράφων, ἐκδοσθέντων κατὰ τὰς νομίμους τύπους ἀπὸ τὰς ἀρμοδίας τοιαυτὰς ἀρχάς, ἀπεδείχθησαν, ὅτι ὑπῆρχον καὶ πρὸ τῆς ἀρχῆς τοῦ ὑπὲρ ἀνεξαρτησίας ἀγῶνος, ἰδιοκτησίαι πλήρεις ἰδιωτικῶν. Προσέτι καὶ τὰ κείμενα εἰς ὅσα ἰδιωτικά χωρία (τζίφλίκια) δὲν ἀναφέρονται μὲν τὰ νόμιμα ἐγγραφα ἐνομαστί τὰ περιεχόμενα εἰς αὐτὰ δάση, προϋποθέμενου, ὅτι κεῖνται ἀληθῶς ἐντὸς τῶν ἀκριβῶς ἀποδείχθέντων ὀρίων τοῦ ἀρμοδίου ἰδιωτικοῦ κτήματος (τζίφλίκιου), ἐπομένως σχηματίζουν ἀναγκαῖον καὶ φυσικὸν συστατικὸν μέρος αὐτοῦ. Ἄν δὲ ἐκ περιστάσεως τὰ ἐγγραφα ταῦτα ἐχάθησαν ἀπὸ τὴν ἀρχὴν τοῦ ὑπὲρ ἀνεξαρτησίας πόλεμου, τότε συγχωροῦνται ὅλα τὰ πρὸς τὸ πόδεξιν μέσα τοῦ νόμου. Τὰ δάση, ὅμως ταῦτα, ὅπως ἀναγνωρισθῶσιν ὡς ἰδιωτικά, ἔδει ἐντὸς ἐνὸς ἔτους ἀπὸ τῆς ἀνακοίνουσεως τοῦ περὶ ἰδιωτικῶν δασῶν νόμου τῆς 17 Νοεμβρίου 1836 (κατεργασθῆναι ἐν τῷ ὑπ' ἀριθ. 69 φύλλῳ τῆς Ἐφημερίδος τῆς Κυβερνήσεως τοῦ 1836) νὰ παρουσιάσωσιν εἰς τὴν ἐπὶ τῶν Οἰκονομικῶν Γραμματεῖαν τοὺς τίτλους τῆς ἰδιοκτη-

αυτῶν καὶ νὰ ἀναγνωρισθῶσιν ὑπ' αὐ-
τῶν οἱ τίτλοι οὗτοι· ἄλλως ἀπορριπτόμε-
νη ἐν ἑλλείψει νομίμων ἀποδείξεων, πα-
ρέρχεται εἰς τὰ ἀρμόδια δικαστήρια·
ὡς τῆς τελεσιδικίου ὁμοῦ ἀποφάσεως
αὐτῶν διετηρήθη ἡ κατοχή τοῦ διαφιλο-
νεκούμενου δάσους ἀναφαίρετος εἰς ὃν εὐ-
ρίσκεται. Παρελθούσης τῆς ἀνωτέρω προ-
θεσμίας ὅλα τὰ δάση, περὶ τῶν ὁποίων
δὲν παρυσιάσθησαν οἱ ὡς ἄνω ἀπαιτού-
μενοι τίτλοι, θεωροῦνται ὡς ἀδιαφιλονεί-
κτα ἐθνικά, καὶ διατίθενται ὡς τοιαῦτα.
Ἐξαιρέσεις δὲ μὲν καὶ μοναστηρίων περὶ
τῆς ἰδιοκτησίας δάσους, θεμελιούμεναι μόνον
εἰς πολυχρονίον καὶ ἀδιάρκτον δι-
κίωμα ἐλευθέρας ἐξουσίας, προερχομέ-
νη ἀπὸ τὴν ἀνέκαθεν ἡμελημένην διοί-
κτιν τῶν δασῶν καὶ ἐπομένως μὴ στη-
ρίζουμαι εἰς νόμιμα ἔγγραφα, χαρακτη-
ρίζεται ἐκ τῆς τῆς ἰδιοκτησίας τοῦ δά-
σους, δὲν ἀναγνωρισθῶσιν ὑπὸ τοῦ νόμου
τῷ 1836. Ἄλλ' ἔαν ὑπῆρχον ἔγγραφα
ἀποδεικνύοντα τῷ ὄντι τὴν ἰδιοκτησίαν
ἐκείνου τοῦ δάσους, καὶ ἐλάβησαν ἐκ
τελικῆς ἀποφάσεως, τότε ἐπετράπη ἡ περὶ τοῦ-
τοι ἀποδείξεις κατὰ τὸ ἀρθ. 390 τῆς πολ.
κατανομίας.

Δικαστήρια αὐτὰ περὶ ἰδιωτικῶν δα-
σῶν διατάξεις τοῦ νόμου, χάρις ταῖς ὁ-
ποῖαις ἐξασφαλισθῶσιν ὡς δημόσιαι κτή-
σεις σημαντικαὶ δασικαὶ ἐκτάσεις τῆς χῆ-
ρας, ἐκλήθησαν παρὰ τινων ὡς δημοσι-
κῆ, καὶ ὡς τοιαῦται κατεκρίθησαν ἐν τῇ
Ἐθνικῇ Συνελεύσει τοῦ 1844. τὰ δικα-
στήρια ὁμοῦ ἀναγνώρισαν καὶ ἐτήρησαν
τάποτε αὐτάς. (Α. Π. 86 τοῦ 83. ἀποφά-
σεως ἀναίρεσιν κατὰ τῆς ὑπ' ἀριθ. 934
1877. ἀποφάσεως τῶν ἐν Νεαπόλει Ἐ-
κτετατῶν). Ὁρθῶς δ' ἐποίησεν ὁ νομοθέτης
προσέχοντας νὰ ἐξασφαλίσῃ ὡς δημόσια
κτῆματα κατὰ μέγα μέρος τὰ δάση, διότι
ἡ συντήρησις αὐτῶν εἶναι ἐκ τῶν πρώ-
των συμφερόντων τῆς κοινωνίας. Ἡ δὲ
ἐκμετάλλεσις αὐτῶν, γινόμενη παρὰ τῶν

ἰδιωτῶν, ἐπάγεται τὴν ταχείαν ἐξάντλη-
σιν τοῦ δασικοῦ κεφαλαίου, καθότι ὁ ἰδιο-
κτήτης προσπαθεῖ διὰ μίαν νὰ ἀποσπάσῃ
τὸ ἐξυλῶδες κεφάλαιον τοῦ δάσους, ἐνῶ
τοῦτο μόνον δασοτεχνικῶς διαχειριζόμε-
νον καὶ καθ' ὠρισμένα τμήματα ἐτήσιως
ὀλοτομούμενον δύναται ν' ἀνταποκριθῇ
εἰς τὰς ἀνάγκας, οὐ μόνον τῆς παρούσης,
ἀλλὰ καὶ τῶν μελλουσῶν γενεῶν. Τοιαύ-
τη ὁμοῦ, μακρὸν ἀπαιτοῦσα χρόνον, ἐκ-
μεταλλευτικὴ διαχείρισις διαφεύγει τὸ ὄ-
ριον τοῦ ἀνθρωπίνου βίου, τοῦτου δ' ἐνέ-
κεν ἐπὶ δασῶν ἀναγνωρίζεται τὸ δημόσιον
ὡς καλὸς καὶ ἀναγκαῖος ἰδιοκτήτης.

Ἐκ τῶν ἀρχῶν τούτων ἐκμαίμεναι καὶ
νωτέραι νομοθεσίαι ἀναγνώρισαν, ὅτι τὸ
δημόσιον ἐνασκαεῖ δικαιοῦματά τινα καὶ
ἐπὶ τῶν ἰδιωτικῶν δασῶν, πρὸς πρόληψιν
τῆς παντελοῦς ἐξουστίας αὐτῶν. Ἐν
Γαλλίᾳ π. γ. ὁ δασικὸς κώδιξ τοῦ 1827
κατέλυσε μὲν τοὺς περιορισμούς τῆς δα-
σικῆς ἰδιοκτησίας τῆς Ordonnance τοῦ
1669, ἀλλ' ὑπεχρέωσε τοὺς ἰδιοκτῆτας,
τοὺς προτιθεμένους νὰ ἐκχερῶσιν τὸ ἰ-
διωτικὸν αὐτῶν δάσος, ν' ἀπευθυνῶσι περὶ
τούτου αἴτησιν εἰς τὴν διοικητικὴν ἀρ-
χὴν πρὸ τεσσάρων μηνῶν, ἐν ᾧ ἡ ἀπο-
φαίνεται ὁ ὑπουργός, δικαιούμενος νὰ ἀρ-
νηθῇ τὴν ἀδειαν τῆς ἐκχερῶσεως, ὡς ἂν
καὶ συντρέχει περίπτωσις τις ἐκ τῶν εἰδι-
κῶς προβλεπομένων ἐν τῷ περὶ τούτου
νόμῳ τῆς 18 Ἰουνίου 1869, οἷον ὅταν τὸ
δάσος τυγχάνῃ προστατευτικὸν κατὰ γε-
ωργικῶν κ.τ.τ. Ὑπέβαλεν ὁμοῦ ὁ αὐ-
τὸς Κώδιξ εἰς τὸ δασικὸν σύστημα
(régime forestier). ἦτοι εἰς τὴν παρ' αὐ-
τοῦ διαγραφομένην δασοτεχνικὴν διαχεί-
ρισιν, οὐ μόνον τὰ δημόσια δάση, ἀλλὰ
καὶ ἐκ τῶν ἰδιωτικῶν, τὰ ἀνήκοντα εἰς
νομούς, δήμους, κοινότητας, καὶ εἰς ἄλλα
τινὰ νομικά πρόσωπα, οἷα τὰ κοινωφελῆ
καθιδρύματα, ὑπαγῶν εἰς τὰς αὐτάς
νομικὰς διατάξεις ὑπὸ διαχειριστικὴν ἐ-
ποψιν τὰ τε δημόσια καὶ τὰ τῶν νομι-

κῶν τούτων προσώπων δάση. Εὐχρῆς ἔργον εἶναι, ὡς καὶ παρ' ἡμῖν σύντονος ληψὲς πρόνοια περὶ νομοθετικῆς τοιαύτης προστασίας τῶν κοινοτικῶν δασῶν, τὰ ὅποια κατὰστροφονται δι' ἀλογίστου ὕλοτομίας, οὐχ ἦσαν δὲ καὶ περὶ αὐτῶν τῶν δημοσίων.

Ὁ ἡμέτερος περὶ ἰδιωτικῶν δασῶν νόμος (ἄρθ. 4) υπέβαλεν ὑπὸ τὴν ἰδιαιτέραν ἐπιτήρησιν τοῦ δημοσίου τὰ ἀναγνωρισθέντα ὡς ἰδιωτικά δάση· ἀνέθηκε δὲ τὸ ἔργον τῆς ἐπιτηρήσεως εἰς τοὺς ἐπιτετραμμένους τὴν συντήρησιν καὶ διοίκησιν τῶν δημοσίων δασῶν ὑπαλλήλους κατὰ τὰς διατάξεις. Προσέθηκε δὲ ὅτι ἡ ἔκτασις τῆς ἐπιτηρήσεως ταύτης θέλει ἐπισθῆ δι' ἰδιωτικῶν νόμων. τοιοῦτος ὅμως εἰσέτι δὲν ἐψηφίσθη.

Ἐπισκοποῦντες τὴν ὅλην δασικὴν νομοθεσίαν ἡμῶν, παρατηροῦμεν, ὅτι διὰ τῶν διατάξεων τοῦ νόμου, πλὴν τοῦ ψιλοῦ δικαίωματος τῆς ἐπιτηρήσεως ἐκ μέρους τῶν δασονομικῶν ὑπαλλήλων, ἐπεβλήθησαν εἰς τὰ ἰδιωτικά δάση οἱ ἐξῆς περιορισμοί:— α') τὸ δημόσιον ἔχει τὸ δικαίωμα νὰ ὕλοτομῇ εἰς τὰ ἰδιωκτικὰ δάση πρὸς χρῆσιν τοῦ ναυτικοῦ, τοῦ ὀπλοστασίου, ἢ ἄλλων δημοσίων ἀναγκῶν, πληρόνον πρὸς τὸν ἰδιοκτήτην τὴν τιμὴν τῆς ἐκκοπείσης ξυλικῆς κατὰ τὴν τρέχουσαν τιμὴν, ἀποδ. ἀφαιρεθῇ ὅμως ὅ ἐπ' αὐτῶν κεκαυμένοις φόρος. Τὰ ἐκκοπτόμενα ὅμως παρὰ τοῦ δημοσίου δένδρα δὲν πρέπει νὰ υπερβαίνωσι τὸ ἕκτον τοῦ ποσοῦ τῶν εἰς ἐκκοπὴν προσδιορισθέντων ἢ προσδιορισθησόμενων δένδρων (ν. περὶ ἰδιωτικῶν δασῶν, ἄρθ. 5).— β') ἡ ὕλοτομία εἰς δάση ἰδιωτικά δέν νὰ γίνηται· δυνάμει ἀδείας ἐκδοσμένη κατὰ τοὺς ἐκδοθησόμενους δασονομικοὺς κανονισμοὺς ἰδιαιτέρως διὰ τὰ ἰδιωτικά δάση παρὰ τοῦ ἀρμοδίου δασονομικοῦ ὑπαλλήλου (οἰκονομικοῦ ἐφόρου ἤδη)· ἵνα ὅμως

ὁ ὑπάλληλος οὗτος ἐκδῶσι τοιαύτην ἀδειαν, δέν νὰ προὔρσχη ἡ ἔγγραφος ἀδεία τοῦ ἰδιοκτήτου. Ἐάν δὲ τὸ δάσος ᾗται διαφιλονεικούμενον κατὰ τὴν κυριότητα, τότε ἡ ἀδεία χορηγεῖται ἐπὶ τῇ αἰτήσει τοῦ διακατέχοντος αὐτῆς. Ὁ δασον. ὑπάλληλος, ὁ ἐκδούς ἀδείαν ἐπὶ ἰδιοκτητοῦ δάσους, ἀνέυ ἐγγράφου ἀδείας τοῦ ἰδιοκτήτου, ἢ διακατέχοντος δάσους, δύναται νὰ καταδιωγῇ παρὰ τῶν ὡς παραβιαστὴς ξένης ἰδιοκτησίας (ν. περὶ ὕλοτομίας καὶ φόρου ξυλείας τοῦ 1836, § 6 καὶ 7). Ἐάν τὸ δάσος εἴναι συνιδιόκτητον, ἡ χορήγησις τῆς ἀδείας παρὰ τοῦ δασον. ὑπαλλήλου δέν νὰ γίνηται ἐπὶ τῇ αἰτήσει οἰουδήποτε τῶν συνιδιοκτητῶν, καὶ παρὰ τὴν γνώμην ἑνῶν τοιούτων, εἴναι μὴ ἅπαντες συμφωνῶσι, διότι δέν δύναται ἰδιὰ δικαίωσιν αὐτοῦ τὸ μέρος αὐτοῦ, οὐ ἔνευ ὁ κοινὸς δικαιοῦται ποιῆσαι χρῆσιν τῷ κτήματι παρὰ γνώμην τῶν συμφωνούντων (β. 2 Πανθ. 10, 3. Οἰκονομικοῦ Στοιχεῖα Β', ἐκδ. Α', σελ. 149). Ἐάν ὅμως τὸ δάσος ἀνήκῃ εἰς νομικὸν πρόσωπον, ἡ ἐκδοσις τῆς ἀδείας παρὰ τοῦ δασον. ὑπαλλήλου ἐνεργεῖται, τῆρουμένων τῶν περὶ διαχειρίσεως τῆς περιουσίας αὐτῶν διατάξεων τοῦ νόμου. Ἐπομένως ἐπὶ συντεταγμένων μὲν ὁμάδων προσώπων, ἐπὶ τῇ αἰτήσει τῶν εκπροσωποῦντων αὐτάς, (ἐπὶ δὴμων π. γ. κατὰ τὸ ἄρθ. 38 τοῦ περὶ δὴμων ν., ἐπὶ δὲ συντεταγμένων κοινοτήτων, ἦτοι τῶν ὑπαρχουσῶν εἰς τὰς διατάξεις τοῦ ν. 18 Ἀπριλίου 1884 ΑΡΠ', συμφώνως πρὸς τὸν νόμον τοῦτον), ἐπὶ ἀσυντάκτων δὲ κατὰ τὴν ὀρθοτέραν γνώμην ἐπὶ τῇ αἰτήσει τῆς πλειονότητος τῶν δύο τρίτων τοῦ ἀριθμοῦ τῶν μελῶν αὐτῶν.— γ') ἀπαγορεύεται ἐπὶ δέκα ἔτη ἡ βοσκὴ καὶ ἡ καλλιέργεια εἰς κεκαυμένα δάση, εἴτε δημόσια, εἴτε ἰδιωτικά (ν. ΧΠ τοῦ 10 Αὐγούστου 1861 ἄρθ. 3), ἐπιβλήθη

πένων πεινῶν κατὰ τῶν παραθατῶν, καὶ
 ἀμειψόμενου τοῦ προϊόντος τῆς παρανό-
 μου καλλιέργειας. Ἐπίσης δὲ δύναται
 ἀπαγορευθῆναι χάριν τῆς ἀναδασώσεως ἡ
 βοσκὴ εἰς τὰ δημόσια καὶ τὰ ἰδιω-
 τικὰ δάση κατὰ τὸν ν. περὶ κανονισμοῦ
 τῆς βοσκῆς τῶν δασῶν τῆς 4/16 Σεπτ.
 1836, ἀρθ. 1 καὶ 7. Δὲν ἐπιτρέπεται δὲ
 ἀνάπτυξαι ἐν ὑπαίθρῳ πῦρ ἐντὸς τῶν
 ἡμῶν εἰμῇ κατὰ τοὺς μῆνας Νοεμβρίου,
 Δεκεμβρίου, Ἰανουαρίου καὶ Φεβρουαρίου.
 Κατὰ δὲ τοὺς λοιποὺς μῆνας ἐπιτρέπεται
 τοῦτο μόνον ἐντὸς μακρῶν, σκληρῶν ἢ
 παλῶν τῶν καλυθῶν. Ὅσακις δὲ οἱ ὁ-
 ρισμοὶ εὐρίσκονται μακρὰν τῶν κατοι-
 κῶν τῶν, ὀφείλουσιν, ἔαν ἦναι ἄναγκα-
 σμένοι ν' ἀνάπτωσι πῦρ, νὰ στεγάζωσιν
 αὐτὰ πρὸς τὸν ἀνεμὸν καὶ νὰ σβύνωσιν
 ἕταν ἀναχωρῶσι (ν. XII' ἀρθ. 1).—δ')
 ἡ ἀπογορευτικὴ ἀπαλλοτρίωσις κτήσεων,
 μεμονωμένων καὶ περιβαλλομένων παν-
 τηρῶν ὑπὸ δημοσίου δάσους ἢ δασικοῦ
 ὕδατος, προωρισμένου εἰς ἀναδάσωσιν
 μετὰ προηγουμένην ἀποζημίωσιν (ἀρθ. 7
 ν. XXN' τοῦ 1888) καὶ ε') ἡ ὑποχρέω-
 ρσις τῶν ἰδιοκτητῶν δασῶν ἐχόντων ἔκτα-
 πιν ἀνωτέραν τῶν πεντακισχιλίων στρεμ-
 μάτων εἰς πρόσληψιν ἰδιωτικῶν δασοφυ-
 λάκων, μὴ ὑπαγομένων εἰς τὰς διατάξεις
 τοῦ ΦΜ' περὶ ἐντοπίων ὑπαλλήλων νόμου
 ν. ΒΡΕΒ' τοῦ 1893, ἀρθ. 9 καὶ 10).
 Η' ἐκχέρσως εἰς ἰδιωτικὸν
 ἔσθως ἀπαγορεύεται; Ὅτι ζή-
 τημα τοῦτο γεννᾶται παρ' ἡμῶν, ἔνθα ὁ
 νόμος ὥρισε μὲν, ὅτι τὰ ἰδιωτικά δάση
 μένουσιν ὑπὸ τὴν ἰδιαιτέραν ἐπιτήρησιν
 τοῦ δημοσίου, ἀλλ' εἰσέτι δὲν ὥρισε τὴν
 ἔκτασιν τοῦ δικαιώματος τούτου. Αἱ ἀλ-
 λοδαπαὶ νομοθεσίαι ῥητῶς ἐπρονόησαν περὶ
 τοῦ ζητήματος (ὅρα ἀνωτέρω) διὰ τῆς νο-
 μοθετικῆς ὁδοῦ, ὥστε ἀλλοχού τὸ ζήτημα
 δὲν ἔχει ἀξίαν. Παρ' ἡμῶν δύσκολον ἀπο-
 φαίνει νὰ στηρίξῃ τις τὴν ἀπαγόρευσιν
 τῆς ἐκχερώσεως ἐπὶ μόνῃς τῆς ψιλῆς

ἐννοίας τοῦ δικαίου τοῦ ἐπὶ τῇ ἐπι-
 τηρήσει, ἐφ' ὅσον ῥητῶς ὁ νόμος δὲν
 θεσπίζει αὐτήν, ἔστω καὶ ἂν πρόκειται
 περὶ περιπτώσεως, καὶ ἢ ἡ διατήρησις
 τοῦ ἰδιωτικοῦ δάσους ἐπιβάλλεται ὡς ἐκ
 τῆς προστατευτικῆς θέσεως αὐτοῦ. Ἐκ τοῦ
 συνόλου ὅμως τῶν ὑπὸ τῆς νομοθεσίας
 ἡμῶν ἐπιβαλλομένων εἰς τὰ ἰδιωτικά δάση
 περιορισμῶν ἀναντιρρήτως συνάγεται, ὅτι
 ἡ ἐκχέρσωσις δέον νὰ ἐνεργῇται, ὡς πᾶ-
 σα ὕλοτομία ἢ συλλογὴ δασικοῦ προϊόν-
 τος, μετ' ἁδείαν τῆς ἀρχῆς.
 Ἀλλ' ἡ δασονομικὴ ἀρχὴ δὲν δικαιου-
 ται, ἐπ' αὐτῇ περὶ πτώσεως, νὰ
 ἀρνηθῇ τὴν ἁδείαν ταύτην, διότι οὐ-
 δείς νόμος ὥρισε τοιαύτας περιπτώσεις
 τούναντιον ἢ § 6 τοῦ περὶ ὕλοτομίας καὶ
 φόρου ξυλείας νόμου τοῦ 1836 ἐπιβάλλει
 τὸ χρέος εἰς τὸν δασονόμον νὰ ἐκδίδῃ πᾶ-
 σαν ἁδείαν, ἣν αἰτεῖται ὁ ἰδιοκτήτης, συμ-
 φώνως πρὸς τοὺς ἰδιαιτέρας διὰ τὰ ἰδιω-
 τικά δάση ἐκδοθησμένους κανονισμούς.
 Καὶ εἶναι μὲν ἀληθές, ὅτι τὸ Β. Διάταγμα
 τῆς 28 Ὀκτωβρίου 1891 περὶ κανο-
 νισμοῦ τῆς χρήσεως τῶν δημοσίων καὶ
 ἰδιωτικῶν δασῶν, ἐπὶ τῇ βάσει
 τοῦ ἀρθροῦ 1 τοῦ περὶ ἰδιωτικῶν δασῶν
 νόμου καὶ τῆς μνησθείσης § 6 τοῦ περὶ
 ὕλοτομίας κλπ. νόμου τοῦ ἔτους 1836,
 ἠθέλησε νὰ κανονίσῃ τὸ ἐτήσιον ὕλοτο-
 μητέον ποσὸν ξυλείας, οὐ μόνον ἐκ τῶν
 δημοσίων, ἀλλὰ καὶ ἐκ τῶν ἰδιωτικῶν
 δασῶν, ἐπιβαλὼν μάλιστα εἰς τοὺς ἰδιο-
 κτήτας τὴν ὑποχρέωσιν τῆς συντάξεως
 διαχειριστικοῦ σχεδίου, ἐπὶ τῇ βάσει τοῦ
 ὁποίου, ἐγκρινομένου παρὰ τοῦ Ὑπουρ-
 γείου τῶν Οἰκονομικῶν, ἐνεργεῖται ἡ ὕ-
 λοτομία. Ὁ τοιοῦτος ὅμως περιορισμὸς τῆς
 χρήσεως τῆς ἰδιοκτησίας, τὸν ὁποῖον δι-
 καιολογεῖ μὲν τὸ γενικὸν συμφέρον τῆς
 συντηρήσεως τῶν δασῶν, δὲν ἐθέσπισεν
 ὅμως ὁ νόμος, ἀμφίβολον τυγχάνει κατὰ
 πόσον εὐρίσκεται ἐν ἀρμονίᾳ πρὸς τὰ ἀρ-
 θρον 17 τοῦ Συντάγματος, βέβαιον δὲ

πάντως είναι, ὅτι μόνον διὰ νόμου ἡδυνάτο νὰ θεσπισθῇ.

Τὰ δάση, ὡς ὅλα τὰ ἀκίνητα κτήματα, ὑπόκεινται εἰς δικαιοσύνην. Ὡς πρὸς τὴν χρῆσιν τῶν δάσους εἰσέρχεται ἡ διάταξις, ὅτι ὁ τὴν χρῆσιν ἔχων τῆς ὕλης καὶ χρῆσιν καρπῶν ἔχει, καὶ πιπράσκει τέμνων (ν. 22 πρ. πανδ. 78 καὶ ν. 5.2, ν. 10.1 πανδ. 7.5). Ὁ δ' ἔχων δουλείαν βοσκῆς δάσους δὲν δικαιούται νὰ παρεμποδίσῃ τὸν ἰδιοκτήτην νὰ ἐπιχειρήσῃ πράξεις δασοτεχνικῆς ἐκμεταλλεύσεως αὐτοῦ (Οἰκονομίδου Β. σελ. 320). Ἡ δὲ δουλεία καρπώσεως δάσους παρέχει τὸ δικαίωμα εἰς τὸν καρπωτὴν νὰ ὕλοτομή τὴν τε μνησμένην ὕλην (silva caedua). ἤτοι τὴν φύσει ἢ προθέσει τοῦ ἰδιοκτήτου προωρισμένην, ἵνα τέμνοιτο (ν. 30 πανδ. 50.16, ν. 22 πανδ. 7.8, ν. 9.7 π. 7.1), τὰ δὲ ξηραίνόμενα δένδρα ἀνήκουσιν αὐτῷ, ἀλλ' ἐπὶ τῇ ὑπαρχούσῃ ἀντικαταστάσει, ἐκ δὲ τῶν καταπιπτόντων λαμβάνει τὰ πρὸς ἰδίαν αὐτοῦ ἢ τοῦ κτήματος χρεῖαν ἀναγκαῖα ξύλα (Οἰκονομίδου αὐτόθι σελ. 282—283).

II. Ἐκ μετὰ ἄλλευσις τῶν δασῶν. Ἡ διαχείρισις τῶν δασῶν βάσιν ἔχει τὴν βαθμιαίαν ἐκμετάλλευσιν αὐτῶν εἰς τρόπον ὥστε νὰ ἐκασφαλίζηται διαρκῶς ἡ ἐτήσια ἀπόδοσις ποσοῦ ἀναλόγου πρὸς τὸ ὅλον ξυλώδες κεφάλαιον τοῦ δάσους. Πρὸς τοῦτο ἐξεδόθη τὸ ἀπὸ 28 Ὀκτωβρίου 1891 μνησθέν Β. διάταγμα, δι' οὗ τὸ ἐτήσιον ὕλοτομητέον ποσὸν ξυλείας ἐκανονίσθη ὡς ἐξῆς:

α) Ἐκ τῶν σπερμοφυῶν δασῶν, τῶν προωρισμένων εἰς παραγωγὴν χρησίου ξυλείας, τὸ ποσὸν τοῦτο ὁρίζεται κατ' ἀνώτατον ὅρον εἰς τὸ ἐξήκοστόν τοῦ ὅλου ξυλώδους κεφαλαίου καὶ δὲν δύναται νὰ ὑπερβῇ τὸ ἐν κυβικόν μέτρον ξυλείας κατὰ στρέμμα. Ἐάν δὲ τὰ δάση ταῦτα κῆνται ἐπὶ ἐδάφους ἔχοντος κατωφέ-

ρειαν ἀνωτέραν τῶν 36 ἐπὶ τοῖς ἐκτάρη ἢ ὕλοτομία ἐπὶ μᾶλλον περιστέλλεται.

β) Ἐπὶ τῶν πρεμνοφυῶν δασῶν τῶν ἀνανεομένων διὰ τῶν ἀναβλαστημάτων τοῦ λαμποῦ τῆς βίτης καὶ τῶν ἀπὸ τῆς παραουάδων, ἡ ὕλοτομία ἐνεργεῖται ἐκ τοῦ συστάδην καὶ κανονίζεται ἐπὶ τὰς βάσει τῆς ἐκτάσεως τοῦ δάσους (ἔρρ. 2—4).

Ἱδίοι δασονομικοὶ κανονισμοὶ διέπουν τὴν συλλογὴν ῥητίνης, τὴν συλλογὴν φλοιοῦ, τὴν ἀνθρακοποιάν καὶ κανονίζουν τὸν χρόνον. κατ' ὃν ἐπιτρέπεται ἡ ὕλοτομία (ἔρρ. αὐτόθι, ἄρ. 5 ἐπ. καὶ Π. Δ. τῆς 19 Αὐγούστου 1893, ἄρρ. 30).

Ἡ διαχείρισις τῶν δασῶν ἐνεργεῖται τὸ μὲν διὰ τῶν δασαρχῶν, τὸ δὲ διὰ τῶν οἰκόν. ἐφόρων. Εἰς τοὺς τελευταίους τοὺς μετὰ τὸν ν. ΒΡΞΒ' τοῦ 1898 ἀνήκει ἐκ τῆς διαχείρισεως ταύτης μόνη ἡ ἐκδόσις τῶν ἀδείων ὕλοτομίας. Δυνάμει τῶν ὑποκείμεν δέον νὰ συλλεγῇ ἡ ὕλοτομήται πᾶν δασικὸν προϊόν. Ἡ ἐκδόσις τῶν ἀδείων, ἐρ' ἡ ὁ οἶκον. ἔρρρ. δικαιούται μηνιαίως δεκαπεντάδαρχου κανονικῆς ἐπιχορηγήσεως, γίνεται ἐπὶ τὰς βάσει τοῦ κατ' ἔτος συντασσομένου πίνακος τοῦ δασάρχου πίνακος δασικῶν θέσεων. ὃν ἐγκρίνει ὁ ὑπουργὸς τῶν Οἰκονομικῶν, καὶ ὅστις δέον νὰ στηρίζηται ἐπὶ διαχειριστικῷ σχεδίῳ τοῦ δάσους, ἐάν ὑπάρχῃ τοιοῦτον (ἄρρ. 14) Ἄλλ' ἡ ὕλοτομία νὰν πηγησίμου ξυλείας μόνον διὰ δικτατῆρος τοῦ ὑπουργείου τῶν Οἰκονομικῶν, ἐγκρίνεισθαι τὴν χορήγησιν τῆς ζητουμένης ἀδείας, δύναται νὰ ἐπιτραπῇ (ν. 4 Δεκεμβρίου 1836 § 2).

Τὰ δασικὰ προϊόντα διακρίνονται εἰς κύρια, οἷα εἶναι ἡ ξυλεῖα παντὸς εἶδους καὶ ξυλάνθρακες, καὶ εἰς δευτερεύοντα, οἷα τὰ βαλανίδια, κάστανα, κεράσια, βελανιδιὰ, ἀλάντζο, κηκίδες, πιτυίδες (κοκκωνάρια), βαρκίδες ῥοῦ (χρυσόξυλον), δεψικὸς ῥοῦς (ῥοῦδι), ῥοῦς.

σφινδύλλον, σχινάλευρον, τραγακάνθινον κώμι, κώνσι τῆς πεύκης καὶ ἐλάτης, ῥητίνη, κατράμη καὶ πᾶσα ἄλλη δασική ὕλη. Κατὰ τὴν ἑκδοσιν δ' ἐκάστης ἀδείας ὑποτιμᾷται ὁ οἶκον. Ἐφορος βεβαιοῖ τὸ νόμισμα δικαίωμα τοῦ δημοσίου, ὅπερ κανονίζεται ἐπὶ τῇ βάσει τῆς τιμῆς ἐκάστου δασικοῦ προϊόντος, ἣν ὀρίζει τὸ κατ' ἔτος πρὸς τοῦτο ἐκδιδόμενον Β. Διάταγμα ἐπὶ τῇ βάσει τοῦ μέσου τῆς πραγματικῆς ἀγοραίας τιμῆς αὐτοῦ κατὰ τὴν τελευταίαν τριετίαν, ἐφαρμοζομένου τοῦ φορολογικοῦ ἔτους, ὃν ὀρίζει ὁ νόμος (ν. ΒΡΞΒ' ἀρ.1). Ὁ φορολογικὸς ὅρος τῶν δασικῶν προϊόντων ἐνδείκνυται εἰς τὸν ἐπόμενον πίνακα.

Ἐκ δασῶν

Δημοσίων	ἰδιωτικῶν
ἐπὶ τῆς ἀγορᾶς αὐτῶν τιμῆς	ἐπὶ τῆς ἀγορᾶς αὐτῶν τιμῆς

1) Κύρια δασικά προϊόντα.

Α) Ξυλεία ἐργασίμου καὶ χρήσιμος ἐκ δασῶν ἢ οἰουδήποτε ἐξ ὄφους (πλὴν τῆς ἀτελοῦς ἐκ κήπων καὶ ἀμπελώνων) προερχομένη.

1. Ξυλεία πελεκητή, περιστῆ καὶ σχιστή. 30 ο/ο 18 ο/ο

2. Ξυλεία στρογγύλη (ὅπως ἀπελέκτος) μετὰ φλοιοῦ ἢ ἄνευ φλοιοῦ. 24 ο/ο 12 ο/ο

Β) Κασόξυλα ἐξ οἰουδήποτε δάσους ἢ ἐξ ὄφους

α) Ἐξ ἀπεξηραμένων ἢ καταχειμένων δένδρων, ῥαβδῶν, οἰζῶν, ξηραδίων, βλαστῶν, κλαδίων, θάμνων καὶ κορμῶν σκολίων καὶ βεβλαμμένων.

1. Ἐκτὸς τοῦ Κράτους ἀπὸ δήμου εἰς δῆ-

μον διὰ ξηρᾶς ἢ διὰ θαλάσσης πρὸς πώλησιν μεταφερόμενα (πλὴν τῶν ὑπὸ τῶν κατοίκων τῶν χωρίων ἐπ' ὧμου ἢ διὰ τῶν ἰδίων ὑποζυγίων μέχρι τριῶν φορτίων κατ' ἄτομον μεταφερομένων) κατὰ ζύγιον λεπτὰ. . . 24 24

2. Ἐκτὸς τοῦ Κράτους μεταφερόμενα. . . 25 ο/ο 15 ο/ο

β) Ἐκ χλωρῶν καὶ χρυσ. κορμῶν δένδρων. . . 24 ο/ο 12 ο/ο

Γ) Ξυλὰ νηράκιας (πλὴν τῶν διὰ ξυλείας ἐκ κήπων καὶ ἀμπελώνων προερχομένης κατασκευαζομένων. . . 18 ο/ο 12 ο/ο

N. 4 Δεβρίου 1886, ἀρθρ. 10. N. ΒΡΞΒ' ἀρθρ 1—3. 30 12

2) Δευτερεύοντα δασικά προϊόντα.

α) Ρητίνη. (νόμος ΒΣΒ' ἀρθ.1 σελ.68) 30 12

Πάντα τὰ λοιπὰ δευτερεύοντα δασικά προϊόντα πλὴν βαλανιδίων καὶ κηκιδίων, τῶν ἐξ ἰδιοκτητῶν καστανεῶνων καστανῶν, ἀνθέων φιλύρας καὶ τῶν ἐκ κήπων καὶ ἀμπελώνων. . . 30 ο/ο 18 ο/ο

β) Βαλανιδία καὶ κηκίδια.

1) Ἐκτὸς τοῦ Κράτους μεταφερόμενα. . . 24 ο/ο 12 ο/ο

2) Εἰς τὴν ἀλλοδαπὴν ἐξαγόμενα. . . 20 ο/ο 10 ο/ο

γ) Κάστανα καὶ ἄνθη φιλύρας (ν. ΑΖΝΘ' τοῦ 4891) . . 15 ο/ο ἀτελῆ

δ) Ἀσθεστοὶ καὶ πύσσα κατασκευα-

ζόμεναι ἐξ ὕλης ἐξ οἴου·
οἷ ποτε δάσους ἢ δασι-
κοῦ ἐδάφους ἔξαγθεισῆς
καὶ ἡ ἐκ τῶν ἐπαρχιῶν
Οἰτύλου καὶ Γυθείου εἰς
ἄλλας ἐπαρχίας διὰ ξη-
ρᾶς ἢ διὰ θαλάσσης με-
ταφερομένη.

12 α/ρ 12 α/ο

Κατ' ἐξαίρεσιν, ἐκ τῶν δασικῶν προϊ-
όντων τὸ ἐπὶ τῆς ἐκ τῆς κα-
τὰ τὴν δικαιοσύνην τοῦ δημοσίου διατί-
θεται δι' ἐνοικιασέως τηρουμένων τῶν δια-
τάξεων τοῦ νόμου 'ΒΠ' τοῦ 1892 (ἄρθ. 89 ἐπ.). Ἐπίσης ἡ ἀποβολὴ δευτερευόν-
των τινῶν δασικῶν προϊόντων τῶν δημο-
σίων δασῶν, οἷον καστάνων, κοκκωνα-
ρίων κλπ. διατίθεται διὰ δημοπρασίας ἐ-
νοικιαζομένης (ν. 4 δεκ. 1836, § 16).—

Ἡ εἰσπραξίς δὲ τῶν δασικῶν δικαιωμά-
των εἶναι ἀνατεθειμένη εἰς τοὺς ὑπο-
ταμίους (Β. Δ. 12 Μαΐου 1887, ἄρθ. 1, ἐδ. α'). ἐνεργεῖται δὲ παρ' αὐτῶν ἡ
θεώρησις τῶν ἀδειῶν καὶ ἡ εἰς τὸ βιβλίον
καταχωρίσις αὐτῶν. ἅμα τῇ ἐκδόσει παρὰ
τοῦ οἴκου, ἐφόρου ἐπὶ μηνιαία ἐπιχο-
ρηγῆσαι ὀρχ. 10 (ν. 'ΒΡΕΒ', ἄρθ. 14).
Πλὴν τῶν βαλανιδίων, ὧν ἡ συλλογὴ εἶ-
ναι ἐλευθέρη εἰς πάντας, ἐν μὲν τῇ Αἰ-
τωλοακαρνανίᾳ, δυνάμει τοῦ νόμου τῆς
7/11, Αὐγούστου 1837, ἀφειδῶς ἔκτοτε
εἰς τοὺς περιοίκους, χωρὶς νὰ ἔχη τις ἐξ
αὐτῶν ἰδίως δικαίωμα ἰδιοκτησίας, εἰς δὲ
τὴν λοιπὴν Ἑλλάδα διότι ἦδη τὸ ἐπὶ τῶν
βαλανιδίων δικαίωμα βεβαιοῦται καὶ εἰσ-
πράττεται ἐν τοῖς τελωνείοις (ν. 'ΒΡΕΒ',
ἄρθ. 1 § 9). Τῶν δὲ κυσσοξύλων τὸ δι-
καίωμα, ὡσάνκτι ταῦτα εἰς ποσὸν μεγα-
λύτερον τῶν τριῶν φορτίων κατ' ἄτο-
μον μεταφέρονται ἀπὸ δήμου εἰς δῆμον
διὰ θαλάσσης, ὀριζόμενον εἰς λε-
πτά 24 κατὰ ζυγίον εἰσπράττεται εἰς τὰ
τελωνεῖα (ν. ΧΙΓ' τοῦ 1877, ἄρθ. 7
καὶ ν. 'ΒΡΕΒ', ἄρθ. 1, § 7). Ἐν δὲ τῇ
Ἑπτανήσῳ, πλὴν τῆς φορολογίας τῶν διὰ

θαλάσσης μεταφερομένων κυσσοξύλων,
οὐδεμία ἄλλη ἐφαρμόζεται (ν. 'ΒΡΕΒ',
ἄρθ. 1).

Δασικά τινα προϊόντα πρώτης ἀνά-
γκης παραχωροῦνται ἀτελῶς, ἢτοι ἁ-
νευ καταβολῆς δικαιώματός τινος. Ἀλλὰ
καὶ αὐτῶν ἡ συλλογὴ ἡ ὑλοτομία δέν
νὰ ἐνεργῇται δι' ἀτελῶς ἀδειῶν
ἐκδιδομένης παρὰ τοῦ οἴκου. Ἐφόρου τοῦ
δασάρχου ἢ τοῦ ἐντεταλμένου πρὸς τοῦ
Εἰρηνοδίκου (ν. 'ΒΡΕΒ', ἄρθ. 3 καὶ ν.
'ΒΣΒ' τῆς 28 Δεκεμβρίου 1890). Κατ'
ἐξαίρεσιν οὐδ' ἀδειῶν ἀπαιτεῖται
πρὸς ὑλοτομίαν καὶ μεταφορὰν κυσσο-
ξύλων πρὸς οἰκιακὴν χρῆσιν ἐξ οἰουμένης
δάσους ὑλοτομουμένων καὶ τῶν ὑπὸ τῶν
κατοίκων τῶν χωριῶν ἐπ' ὅμου ἢ διὰ τῶν
ἰδίων ὑπόζυγιων μέχρι τριῶν φορτίων κατ'
ἄτομον πρὸς μεταπώλησιν ὁπουδήποτε
μεταφερομένων, καὶ συνισταμένων εἰς ἀ-
πεξηραμένα ἢ κατακεῖμενα δένδρα, ἑλ-
θόδους, ῥίζας, ξηράδια, βλαστούς, κλητὴν
θάμνους χωρὶς κορμῶν καὶ κορμούς σκα-
λοῦς ἢ βελυγαμένους καὶ πρὸς πᾶσαν δι-
πλὴν χρῆσιν ἀνεπιτηδεύους (ν. 'ΒΣΒ',
ἄρθ. 2).

III. Ἀποτερματισμοὶ δάσων
(καὶ ἀποτερματισμοὶ ἢ ἀποτερ-
ματισμοὶ γαλλ. *délimitation*) λέγονται
ἡ βοήθεια τοπογραφικοῦ σχεδίου πρὸς
διορισμὸς τῆς γραμμῆς τῆς διαχωρίστου-
σης δύο ἢ πλείονα δάση ἢ δασικὰ ἐδάφη.
'Ο νόμος ΑΧΝ' τῆς 3 Ἀπριλίου 1891,
δι' οὗ ἐλήφθη πρόνοια περὶ ἀποτερμα-
τισμοῦ καὶ ὁριοθεσίας δάσων, διακρίνει τὴν
ἀποτερματισμὸν τῆς ὁριοθεσίας.
Ἐκαστον τούτων ἀποτελεῖ ἐργασίαν διὰ-
φορον τοῦ ἑτέρου. Ἡ ὁριοθεσία (γαλλ.
bornage) εἶναι ἐργασία παρεπομένη τῇ
τοῦ ἀποτερματισμοῦ, δι' ἧς προσδιορί-
ται δι' ὁριοσημῶν ἡ γραμμὴ ἢ δια-
χωρίζουσα τὰ ἀποτερματισθέντα δάση.
Κατὰ τὸν μνησθέντα νόμον πάντες τὰ
δημόσια ἢ εἰς διακλυμένους μονὰς ἀνή-

κοντα δάση, ὡς καὶ τὰ δασικὰ ἐ-
λάφη τὰ διὰ Β. διατάγματος προορι-
σθέντα πρὸς σχηματισμὸν δάσους ἀπο-
τελεσματίζονται καὶ ὁροθετηθῇσονται ὑπὸ
ἐπιτροπῆς, διοριζομένης ὑπὸ τοῦ Ὑπουρ-
γοῦ τῶν Οἰκονομικῶν καὶ ἀπαρτιζομένης
ἀπὸ ἑνὸς δασονομικῶν ὑπάλληλου, ἀπὸ τὸν
οἰκονομικὸν ἔφορον, ἐν τῇ δικαιοδοσίᾳ τοῦ
ἐκείνου κεῖται τὸ δάσος ἢ τὸ δασικὸν ἔδα-
φος, ἀπὸ τὸν δήμαρχον, εἰς ὃν ταῦτα ὑ-
πάρχονται, καὶ ἕνα ἢ δύο γεωμέτρους ὡς
βελήσους. Αἱ κατὰ τοῦ περὶ τοῦ ἀποτερ-
ματισμοῦ πρωτοκόλλου τῆς ἐπιτροπῆς ἐν-
στάσεις τῶν ἐνδιαφερομένων ἐκδικάζονται
παρὰ τοῦ Ὑπουργοῦ τῶν Οἰκονομικῶν,
μετὰ προηγουμένην γνωμοδότησιν ἐπι-
τροπῆς, ἀπαρτιζομένης ἀπὸ ἑνὸς νομικῶν
ἀντιβουλον, τὸν τμηματάρχην τῶν δημο-
σίων κτημάτων καὶ τὸν οἰκονομικὸν ἔφο-
ρον Ἀττικῆς, ὅστις (Ὑπουργός) δύναται
καὶ αὐτεπαγγέλτως νὰ τροποποιήσῃ ἢ
ἐγκρίνῃ τὴν γενομένην ἀποτερματίζου-
σαν τῆς ἀποφάσεως τοῦ Ὑπουργοῦ ἐπι-
τρέπεται ἀνακοπὴ ἐνώπιον τοῦ πρωτοδι-
κείου, εἰς οὗ τὴν δικαιοδοσίαν ὑπάγεται
τὸ ἀποτερματίζον δάσος ἢ δασικὸν ἔδα-
φος. Ὅσα ν. ΑΧΝ' [Ἐφ. Κυβ. ἀρ. 20
τοῦ 1888 καὶ Φλογαίτου Συμπλ. σελ. 610]
καὶ ἐκτελ. Β.Δ. τῆς 11 Φεβρουαρίου
1889].

IV. Διοικήσεις δασῶν. Αὕτη ἐ-
νεργεῖται ὑπὸ τῆς ὑπηρεσίας τῶν δασῶν,
ἀποτελούσης ἴδιον τμήμα (τὸ Θ') τοῦ
Ὑπουργείου τῶν Οἰκονομικῶν, καὶ συγ-
κροτεῖται ἐξ ἐνὸς τμηματάρχου, ἐξ ἐνὸς
δασονομικοῦ γραμματέως ἐπὶ βαθμῶ ὑ-
πουργικοῦ γραμματέως α' ἢ β' τάξεως,
ἐκ δύο δασονομικῶν γραφῶν ἐπὶ βαθμῶ
ὑπουργικοῦ γραφῶν α', β' ἢ γ' τάξεως,
ἐξ ἐνὸς δασονομικοῦ γεωμέτρου ἐπὶ βαθμῶ
ἐγγενητοῦ β', γ' ἢ δ' τάξεως καὶ ἐνὸς
σχεδιαστοῦ ἐπὶ βαθμῶ γραφῶν α' τά-
ξεως, ἐκ τεσσάρων ἐπιθεωρητῶν τῶν δα-
σῶν, ἐξ εἰκοσὶ δασαρχῶν, ἐκ 52 ἀρχιφυ-

λάκων καὶ 298 δασοφυλάκων (ν. ΒΡΕΒ',
ἀρθ. 5 ἐπ.).

Ἡ ἐξωτερικὴ διοίκησις, ἡ διαχείρισις
καὶ ἡ ἀστυνομία τῶν δασῶν τοῦ δημοσίου
καὶ τῆς ἐποπτείας τῶν ἰδιωτικῶν ἐνεργεῖται
διὰ τῶν δασαρχῶν ὑπὸ τὴν ἄμεσον ἐπι-
τήρησιν τοῦ τμήματος τῶν δασῶν διὰ τῶν
ἐπιθεωρητῶν τῶν δασῶν (Β. Δ. τῆς 19
Αὐγούστου 1893, ἀρθ. 3 καὶ 5).

V. Ποινικαὶ διατάξεις. Οἱ δα-
σονομικοὶ ὑπάλληλοι θεωροῦνται ὡς πρὸς
τὰς περὶ τὰ δάση παραβάσεις ὡς ἐπὶ τῆς
ἀνακρίσεως ὑπάλληλοι, καὶ ὡς τοιοῦτοι
καθῆκον ἔχουσι νὰ ἐνεργῶσι πάσας τὰς
πράξεις τῆς προεισαγωγικῆς ἀνακρίσεως.
Περὶ τῶν ἀνακαλυπτομένων πράξεων συν-
τάσσουσι πρωτόκολλα (ἐκθέσεις ἢ μηνύ-
σεις), τὰ ὅποια ὀφείλουσιν ἐντὸς τριῶν
ἡμερῶν νὰ πέμπωσι πρὸς τὸν ἀρμοδίον
εἰσαγγελέα ἢ δημόσιον κατήγορον. Τὰ
ἀναγόμενα εἰς τὰ δάση πταίσματα καὶ
πλημμελήματα εἰσάγονται δι' ἀπ' εὐθείας
κλήσεως ἐνώπιον τοῦ ἀρμοδίου δικαστη-
ρίου ἐντὸς μηνὸς ἀπὸ τῆς εἰς τὸν ἀρμό-
διον Εἰσαγγελέν παρὰ πλημμελειοδίκας
ἢ τὸν δημόσιον κατήγορον ἐγχειρίσεως ἢ
τῆς ὑπὸ ταύτου παραλαβῆς τῆς μηνύ-
σεως. Τὸ δικαστήριον, ἀναβάλλον τὴν δι-
κην, ὀφείλει νὰ ὀρίσῃ δικάσιμον οὐχὶ μα-
κροτέραν τοῦ μηνός. Καθῆκοντα δὲ δημο-
σίου κατηγόρου ἐπὶ τῶν πταισματικῶν
δασικῶν παραβάσεων ἐκπληροῦσιν οἱ δα-
σάρχαι (ν. 10 Ἰουλ. 1836 ἀρθ. 3—5
καὶ ΒΡΕΒ', ἀρθ. 15.) Οὐ μόνον δὲ οἱ
δασονομικοὶ ὑπάλληλοι, ἀλλὰ καὶ οἱ ἀ-
στυνόμεοι, χωροφύλακες, οἰκονομικοὶ ὑ-
πάλληλοι καὶ ἰδιῶται ἐτι, ἔχουσι τὸ δι-
καιώμα καὶ τὸ χρέος νὰ κατὰ-
σχῶσι πᾶν δασικὸν προϊόν, ἂν εὐ ἀ-
δείας μεταφερόμενον, καὶ νὰ φέρωσι
τὴν ὑπόθεσιν ἐνώπιον τῆς δικαστικῆς ἀρ-
χῆς (ν. 4 Δεβρίου 1836, § 14). Τὸ τέ-
ταρτον δὲ μέρος τοῦ κέρδους ἀπὸ τὰ δη-
μευθέντα ξύλα ἀνήκει εἰς τὸν κατατηνου-

τὴν ὡς ἀνταμοιβή (§ 12, ἐδάφιον 6).

Τὰ εἰς τὰ δάση γινόμενα ἀνομήματα τιμωροῦνται αὐστηροτερον δι' εἰδικῶν διατάξεων τοῦ ν. τῆς 10 'Ιουλίου 1836, ἀρθ. 1—2, καὶ τοῦ ν. τῆς 4 Δεβρίου 1836. Οὐ μόνον δὲ τιμωρεῖται ἡ ἀνευ ἀδείας ὕλοτομία κατὰ τὰς διατάξεις ταύτας, ἀλλὰ καὶ ὁ ἔχων δασονομικὴν ἀδειαν τιμωρεῖται, ὅταν καταχρήσῃ αὐτῇ, εἴτε κόπτων ἀπὸ ἄλλων παρὰ τὸν ἀπὸ τὸν δασονόμον ὁρισθέντα τόπον, εἴτε ἄλλου εἶδους ξυλικήν, παρὰ τὴν εἰς τὴν ἀδειάν του ἐμφαινόμενην, ὕλοτομίαν μετὰ τὴν παρέλευσιν τῆς διαρκείας τῆς ἀδείας, ἢ δὲ ἐκκοπεῖται ξυλεῖα δημεύεται πρὸς ὄφελος τοῦ δημοσίου ἢ τοῦ ἰδιοκτητοῦ τοῦ δάσους. Πλὴν δὲ τούτων, πᾶσα παράβασις τιμωρεῖται, καὶ πᾶσα παράβασις τῶν ὁρισμῶν τῆς δασονομικῆς ἀστυνομίας (ν. 4 Δεβρίου 1836, § 4 καὶ ν. 4/16 Σεπτ. 1836, ἀρθ. 11).—Εἰδικὰς ποινικὰς διατάξεις διέλαβε καὶ ὁ ν. ΧΠ' τοῦ 1861 περὶ ἐμπομπού τοῦ δάσων. Σὺν τοῖς ἄλλοις ὑποχρεοῖ τοὺς δημάρχους, πατέδρους καὶ ἀστυνόμους, ἅμα λάθῳσι γινώσιν, ὅτι ἐξερράγγῃ πυρκαϊᾷ ἐντὸς ἢ πλησίον δάσους, κειμένου κατὰ τὴν περιφέρειαν τοῦ οἰκείου δήμου, νὰ προσκαλέσωσιν εὐθὺς τοὺς συνδημότητας των καὶ ὀδηγήσωσιν αὐτοὺς αὐτοπροσώπως ἢ δι' ἀντιπροσώπου εἰς τὸν τόπον τῆς πυρκαϊᾶς πρὸς κατάσβεσιν τοῦ πυρός, ἐπὶ ποινῇ παραβάσεως τῆς διατάξεως ταύτης χρηματικῇ 100—500 δραχμῶν καὶ ἐκπτώσεως τῆς θέσεως κατὰ τὰς περιστάσεις.

Πᾶν δασικὸν προϊόν, ὕλοτομηθὲν ἢ συλλεθὲν, ἐξελέγχεται, ἢ δὲ ξυλεῖα σφραγίζεται παρὰ τῆς δασονομικῆς ἀρχῆς. Πρὸ τοῦ ἐλέγχου δὲ τούτου δὲν ἐπιτρέπεται ἡ μεταφορά. Ἐὰν δὲ κατὰ τὴν ἐξέλεγχσιν προκύβῃ πλεόνασμα ἐπὶ τῶν διαστάσεων καὶ τοῦ ποσοῦ τοῦ δασικοῦ προϊόντος, ἂν τὸ πλεόνασμα ὑπερβαίῃ τὰ 20 ο/ο, ἐπιβάλλεται τὸ διπλοῦν τοῦ δικαιώ-

ματος, ὑπολογιζόμενον ἐπὶ τοῦ πλεονήματος. Το ποσὸν ὅμως τῆς ξυλεῖας ἀπὸ κληρὸν διατελεῖ ὑπέργγυνον εἰς ἐξόφλησιν τοῦ καταλογισθέντος δικαιώματος μέγιστον ἐκδόσεως τῆς συμπληρωματικῆς ἀδείας (ν. ΒΡΣΒ, ἀρθ. 1, ἐδ. 8 καὶ Β. 3 19 Αὐγ. 1893, ἀρθ. 37 καὶ 38).

VI. Δάση νέων ἐπαρχικῶν. Ἀνομικαὶ σχέσεις τῶν ἐν ταῖς νέαις ἐπαρχίαις, Θεσσαλίας καὶ Ἠπείρου, δάσων διέπονται ὑπὸ τῆς ἐν τῇ λοιπῇ Βασιλείᾳ ἰσχυροῦσης νομοθεσίας (ν. ΠΜ' τοῦ 1882, ἀρθ. 1). Ὅσον ἀφορᾷ ὅμως τὴν ἀναγνώρισιν τῶν ἐν αὐταῖς ἰδιωτικῶν δάσων δὲν ἐφημερίσθη ὁ νόμος περὶ ἰδιωτικῶν δάσων τοῦ 1836, περὶ οὗ ἀνοίχθη, ὡς ἐκ τοῦ ἀρθ. 4 τῆς ἐν Κωνσταντινὸν πόλει μεταξὺ Ἑλλάδος καὶ Τουρκίας συνθήσεως, τῆς κυρωθείσης διὰ τοῦ ν. ΠΔ' τῆς 11 Μαρτίου 1882. Κατὰ τὴν ἀδελφότητα τὴν Ἑλληνικὴν Κυβέρνησις θέλει ἀναγνωρίσει ἐν ταῖς παραχωρουμέναις γήραις τὸ τῆς ἰδιοκτησίας δικαίωμα ἐπὶ τῶν ἀγροκηπίων, βοσκῶν, λειμῶνων, νομῶν (γρασιδοτόπων kechlak), δάσων καὶ πηγῶν τοῖς εἶδους γαιῶν ἢ κοινοτήτων. Συνάμει φερμανίων, χορτζετσίωων, τσιπίων καὶ ἄλλων τίτλων, ἢ δι' ἡμέρας τῶν Ὀθωμανικῶν ἡμερῶν ἐπίσης θέλουσιν ἀναγνωρισθῇ οἱ τίτλοι ἰδιοκτησίας τῶν κτημάτων, ὅπου καλοῦνται βακῶφια. Ἐντεῦθεν πάλαι ἡγήθησαν ἐν ταῖς νέαις ἐπαρχίαις ἐξιώσεις περὶ ἀναγνωρίσεως ἰδιωτικῶν δάσων, στηριζόμεναι εἰς τὸν Ὀθωμανικὸν νόμον, ὅστις διέπει ὡς ἐκ τῆς συμβάσεως αὐτάς. Κατὰ τὸν νόμον τούτον (περὶ γαιῶν, ἀρθ. 3 Ὀθωμ. Κώδιξ Νικολαίου σελ. 430) δημόσια εἶνε ἅπαντα τὰ δάση καὶ πᾶσαι αἱ ἀκατοίκητοι γυναιῖ, ἢ ὅπου σκεπεῖς γαῖαι, ὅς ὁ τουρκικὸς νόμος χαρακτηρίζει ὡς νεκράς, αἱ κείμεναι πρὸς τῶν χωρίων καὶ ἀπέχουσαι αὐτῶν τοσοῦτον ὥστε νὰ μὴ ἀκούηται ἀνέμου.

τις ροπή ἀπὸ τῶν ἄκρων τῶν κατω-
κμένων τόπων, ἤτοι εἰς ἀπόστασιν ἑνὸς
καὶ ἡμισείας μιλίου (2700 μέτρων ὡς
ἐγγιστα). τουτέστιν εἰς ἡμισείας ὥρας ἀ-
πόστασιν (ἀρθ. 6 καὶ 103 αὐτόθι). Ἐκ-
τὼν δασῶν τούτων τὸ τουρκικὸν δημοσίον
παρεχόμεναι καὶ ἐξιδίαιζεν ἐν μέρος πρὸς
ῥῆσιν τῶν κοινοτήτων, ὅπως ἐξ αὐτοῦ
ἐυλυνονται. Τὰ οὕτως ἐξιδιασμένα ὑπὲρ
τῶν κοινοτήτων δάση ἐλέγοντο *μ. π. α. λ.*
χ. λ. κ. α., περὶ ὧν πραγματεύεται διὰ
βασιλέων μὲν ὁ περὶ γαλῶν ν. τοῦ 1858 (7
Ῥαυζάν 1274. Αὐτόθι σελ. 420), εἰδι-
κωτερον δὲ καὶ λεπτομερέστερον ὁ μετ'
αὐτὸν ἐν ἔτει 1870 ἐκδοθεὶς περὶ δασῶν
νόμος τῆς 11 Σεβ. 1286. Αὐτόθι σελ.
505. Τὰ δάση ταῦτα εἶναι κατὰ τοὺς
αὐτοὺς νόμους ἀναπαλλοτριώτα καὶ ἀδια-
λύμητα, ἐξαιρούμενα πάσης παραγράφης.
Ὅσον δ' ἀφορᾷ τὰ ἰδιωτικὰ δάση ὁ περὶ
δασῶν νόμος παραπέμπει εἰς τὸν περὶ
γελῶν (ἀρθ. 2 τῶν περὶ ταπίων ὁδη-
γίων, Αὐτόθι σελ. 577). καθ' ὃν τὰ ἰδιω-
τικὰ δάση ἢ ἀπεσπάρθησαν ἐκ δημοσίων
δασῶν καὶ συμπεριελήφθησαν εἰς τοιφλί-
κιν αὐτοκρατορικῶ διατάγματι ἢ προέ-
ρονται ἐκ δημοσίων δασῶν ἐκποιτηθέντων
πρὸς τοῦ τουρκικοῦ δημοσίου εἰς ἰδιώτας.
Ἐν ἔτει 1876 ἡ Ὁθωμανικὴ Κυβέρ-
νησις θέλουσα νὰ διευκρινίσῃ τὰς ἐξο-
χότητας ἀξιώσεις ἐπὶ τῶν δασῶν ἐκ μέ-
ρους κοινοτήτων ἢ ἰδιωτῶν ἐξέδωκεν ὁδη-
γίαν ἐξ ὁθωρῶν ἐξ τῆς 13 Μουχαρέμ 1293
περὶ ἐξελέξεως καὶ ἐπικυρώσεως τῶν ἐπὶ
τῶν δασῶν προσαγομένων τίτλων (κατα-
ρτισθεῖσας ἐν σελ. 300 τοῦ γ'. τόμου
τῆς ἐπισήμου τουρκικῆς ἐκδόσεως τῶν ὀ-
θωμανικῶν κωδίκων Δοστοῦρ, καὶ ἐχρού-
σας νόμου ἰσχύον).

Κατὰ τὰς ὁδηγίας ταύτας αἱ κοινότη-
τες εἶναι ἅπλοϊ καρπώται τῶν ἐξιδιασμέ-
νων αὐταῖς δασῶν, ἐπεκτεινομένου τοῦ δι-
καιώματος αὐτῶν ἐπὶ ὠρισμένων ἐκτά-
σεων κανονιζομένων ὑπὸ τοῦ μέτρου τῶν

πραγματικῶν ἀναγκῶν τῶν κατοίκων αὐ-
τῶν. Πρὸς ἀναγνώρισιν δὲ δικαιωμάτων
ἐκ μέρους κοινοτήτων ἢ ἰδιωτῶν ἐπὶ δα-
σῶν ἀπαιτεῖται ἡ προσαγωγή τούτου φέ-
ροντος τὸ αὐτοκρατορικὸν μονόγραμμα καὶ
ὑπὸ τῶν ἐπὶ τούτῳ ὑπαλλήλων ἐκδόμε-
νου. Ἀξιώσεις δὲ στηριζόμεναι ἐπὶ δικ-
ταγμάτων (Ἐβαμίρ **λ. λ. λ.*) ἀπορρέουσιν
δικαστικῶν (χοτζετίων) καὶ ἱεροδικαστι-
κῶν (ἱλαμάτι-Σερί), ἐκδοθεισῶν πρὸς λύ-
σιν διενέξεων, οὐδεμίαν ἔχουσιν ἰσχύιν τί-
τλων ἰδιοκτησίας δασῶν.

Παρ' ὅλην τὴν σπουδαιότητα τῶν ἐν
ταῖς νέαις ἐπαρχίαις δασῶν δὲν κατω-
θώθη εἰσὶ τὴ πλήρη διευκρίνησις καὶ ἀ-
ναγνώρισις τῶν ἐπ' αὐτῶν ἐκ μέρους κοι-
νοτήτων ἢ καὶ ἰδιωτικῶν δικαιωμάτων.
Τὰ πλεῖστα ὅμως ἐξ αὐτῶν διαχειρίζονται
ὑπὸ τῆς ὑπηρεσίας τῶν δασῶν ὡς ἰδιωτι-
κά, ὅτε διακατεχόμενα ἀπὸ τῆς προσαρ-
τήσεως καὶ ἐντεῦθεν ὑπὸ τῶν ἀντιστοι-
κούντων αὐτὰ. Τὰ δάση ὅμως τὰ ἀναγρα-
φέντα ὑπὸ τῶν ὀθωμανῶν ἐπιτροπῶν ὡς
ἀνήκοντα εἰς τὸ τουρκικὸν δημοσίον ἐν
τῷ ὑποβληθέντι παρ' αὐτῶν εἰς τὴν ἐλ-
ληνοτουρκικὴν ἐπιτροπὴν πίνακι τῶν
κτήσεων τοῦ Ὁθωμανικοῦ Κράτους τῶν
κειμένων ἐν ταῖς χώραις ταῖς παραχωρη-
θείσας τῇ Ἑλλάδι διὰ τῆς συμβάσεως τῆς
Κων/πόλεως τῆς 24 Μαΐου 1881 διαχει-
ρίζονται ὡς δημόσια. ὅτε τοῦ Ἑλληνικοῦ
δημοσίου ὑπερσελθόντος εἰς τὰ δικαιώμα-
τα τοῦ τουρκικοῦ, καίτοι καὶ περὶ τινῶν
ἐξ αὐτῶν δὲν ἔλειψαν νὰ ἐγείρουν ἀξιώ-
σεις κοινότητες καὶ ἰδιῶται ὡς ἐκ τῆς ἀ-
νωμαλίας, ἥτις ἐπεκράτει ἀνέκαθεν περὶ
τὸ ζήτημα τοῦτο (ὅρα Δασικῆς ν. α-
μ. ο. θ. σ. ε. α. α., ἐκδοσις τμήματος Δασῶν,
1894, σελ. 228—229).

VII. Συμπέρασμα. Ἡ διατήρη-
σις τῶν δασῶν εἶναι ἐκ τῶν πρώτων συμ-
φερόντων τῆς κοινωνίας, διότι τὰ δάση ἐξ-
υπηρετοῦσι πολυεπεῖς ἀνάγκας αὐτῆς.
Τοῦτου ἕνεκεν αἱ νομοθεσίαι ἀνέκαθεν ἐ-

αερίμνησαν περί τῆς προφυλάξεως καὶ συντηρήσεως αὐτῶν. Διέγραψαν δὲ σύστημα (régime forestier), καθ' ὃ διαχειρίζονται τὰ τε δημόσια καὶ τὰ τῶν διηγεκῶν νομικῶν προσώπων δάση, ἐπέβαλον προσέτι περιορισμούς ἐπὶ τῶν ἰδιωτικῶν δασῶν. πρὸς τὸν σκοπὸν τῆς ἐκασφαλίσσεως τῆς πολυτίμου ταύτης περιουσίας. Πρὸς ἐφαρμογὴν δὲ τοῦ συστήματος τούτου ἐμάρψαν εἰδικὴν ὑπηρεσίαν, ἀπερριζομένην ἐξ ὑπαλλήλων ἀνωτέρων μὲν, οἵτινες ἐν εἰδικαῖς δασολογικαῖς σχολαῖς μορφωθέντες προίστανται τῆς ὑπηρεσίας τῶν δασαρχείων, καταρτίζουσι τὰ διαχειριστικὰ τῶν δασῶν σχέδια καὶ μεριμνῶσι περὶ παντός ἀναγομένου εἰς τὴν σφαῖραν τῶν καθηκόντων αὐτῶν. κατωτέρων δέ, οἵτινες, μόνιμοι ὄντες καὶ περριορισμένοι διὰ τῶν ἀπαραιτήτων στοιχειωδῶν δασονομικῶν γνώσεων, κύριον ἔργον ἔχουσι τὴν ἀστυνομίαν τῶν δασῶν καὶ τὴν ἐπιτήρησιν τῶν ὕλοτομῶν καὶ τῶν λοιπῶν ἐκμεταλλευσῶν αὐτῶν. Πλὴν τούτων δὲ ἐμερίμνησαν καὶ μεριμνῶσι διὰ δαπανῶν σπουδαίων ποσῶν περὶ ἀναδάσώσεως τῶν ἀποφλοιωθεῖσων δασικῶν ἐκτάσεων, ἐν αἷς δημιουργοῦνται οἱ χεῖμαρροι, οἱ κατὰκλύζοντες τὰς πεδιάδας, καὶ στερεοῦσιν αἱ πηγαί, αἱ τροφοδοῦσαι τοὺς ἀγρούς καὶ τὰ πόμνια, προξενουμένην οὕτω μεγάλαν καταστροφὴν εἰς τὸν τόπον. Ὅπου δὲ οἱ ἀνεμοπνέοντες διαρκῶς ἐπὶ τῶν ἄκτων τοῦ Ὠκεανοῦ ὕψουσι καὶ συσσωρεύουσι τὴν ἄμμον ἐπὶ τῶν ἄκτων, δημιουργοῦντες τὰς ἀδιακόπως βρυνούσας πρὸς τὰ ἐμπρὸς ψαμμοχώσις (dunes), ἀπειλούσας πάντοτε τοὺς συνοικισμούς καὶ τοὺς καλλιεργημένους τόπους, τὸ μόνον μέσον πρὸς συγχράτησιν τῆς προόδου αὐτῶν εἶναι τὸ δάσος. Διὰ ταῦτα ἐν Γαλλίᾳ ἀπὸ τοῦ 1860 μέχρι τοῦ 1878 ἔδαπανήθησαν νομοθετικῇ προνοίᾳ δι' ἀναδάσώσεις 15, 968,000 φρ. (Say, Dictionnaire des

finances. Forêts par Mérandon, I, 4-5).

Παρ' ἡμῖν δυστυχῶς ἡ ὑπηρεσία τῶν δασῶν ἀπὸ τῆς συστάσεως τοῦ Βασιλεῦς ἐντελῶς παρεμειλήθη, μὴ ληφθεῖσιν πρὸς νομὸς σπουδαίας περὶ συστηματικῆς καὶ καταρτίσεως αὐτῆς. Ἡ ὀφισταμένη νομοθεσία, καὶ ὑπὸ ἔσποψιν διοικήσεως καὶ ὑπὸ ἔσποψιν διαχειρίσεως δασῶν, εἶναι ὅλως ἀνεπαρκής. Ἰδιαίτατα ἐπέδρασε αὐτὴ εἰς τὴν συντελεσθεῖσαν κατὰ τὸ πλεῖστον ἐν Ἑλλάδι καταστροφῇ τῶν δασῶν ἡ ἔλλειψις ἐπαρκούς, εἰδικῆς καὶ μόνιμης σώματος δασοφυλακῆς, ἥς τὰ ἔργα αὐτοῦ τοῦ 1877 καὶ ἐντεῦθεν εἶναι ἀνατεθειμένα εἰς τὴν χωροφυλακὴν. προδῆλως μὲν ἀναμενόμενη νὰ ἀσχολῆται εἰς διαχείρισιν τεχνικὴν τῶν δασῶν, ἀλλὰ περιοριζομένη εἰς ἀστυνομικὴν τινα ἐπιτήρησιν αὐτῶν. Τούτων ἕνεκεν ἀνάγκη νὰ ληθῇ ἐπιστηρία καὶ σύντονος πρόνοια περὶ ὀργάνωσεως τῆς δασικῆς ὑπηρεσίας ἐν Ἑλλάδι, πρὶν ἢ κορυφωθεῖσιν αἱ καταστροφὴς τῶν δασῶν, ἐπιφέρουσιν εἰς τὸν τόπον μὲν ὅ,τι ἐπροφῆτευσεν μὲν ὁ Colbert διὰ τὴν Γαλλίαν, εἰπὼν la France périra sans de bois, ἀλλ' ἐπρονόησε συνάμα διὰ τῆς ordonnance τοῦ 1669 νὰ προλάβῃ τὴν καταστροφὴν ταύτην (Dounenjou, Etudes sur la révision du code forestier, 1883, p. 5).

VIII. Ὁ περὶ δασῶν νόμος B. Δ. τῆς 10 Ἰουλίου 1836 περὶ τῶν εἰς τὸ δάση γενομένων ἀνομημάτων. B. Δ. τῆς 4 Σεπτεμβρίου 1836 περὶ κανονισμοῦ τῆς βοσκῆς τῶν δασῶν. B. Δ. τῆς 17 Νοεμβρίου 1836 περὶ ἰδιωτικῶν δασῶν. B. Δ. τῆς 4 Δεβρίου 1836 περὶ ὕλοτομῆς καὶ φόρου ξυλείας. (Ἴδε αὐτὰ ἐν Παραρτ. Δ. Νόμων Φλογαίτου τόμῳ I σελ. 281 καὶ ἐπ.) Νόμος XII' τῆς 40 Ἀπριλίου 1861 περὶ ἐμπρησμοῦ τῶν δασῶν. (Δικ. Ν. Φλογαίτου τ. 2 σελ. 623). Νόμος XIII' τῆς 9 Ἰουνίου 1877 περὶ τροποποιήσεως τῶν περὶ διοικήσεως τῶν δασῶν

διατάξεων. (Παραρτ Φλογ, τ. 1 σελ. 154). Νόμος ΑΝ' της 14 'Ιανουαρίου 1888 περί διακρίσεως και έροθεσίας δασών (Φλογαίτου Συμπλ. σ. 670). Ν. ΑΞΝΕ' της 3 'Απριλίου 1891 περί συμπληρώσεως και τροποποιήσεως διατάξεων των περί δασών νόμων (Φλογαίτου Συμπλ. σελ. 307). Ν. ΒΡΕΒ' της 13 Φεβρ. 1893 (Φλογ. Συμπλ. 5 σ. 18). Ν. ΒΣΒ' της 28 Δεβρίου 1893 Φλογαίτου Συμπλ. 6 σελ. 48). Β. Δ. της 28 Σεβρίου 1891 (Φλογ. Συμπλ. 4 σελ. 14). Β. Δ. της 11 Φεβρουαρίου 1899 (Συμπλ. 2 σελ. 408). Β. Δ. της 9 Αυγούστου 1893 έκτελεστικόν του ΒΡΕΒ' νόμου (Φλογαίτου Συμπλ. 3 σελ. 16). Γ. Ν. Κοφινάς.

Δασικά άνομήματα καλούνται τὰ κατὰ τῶν δασῶν ἀδικήματα. Κατὰ τὸ Διάταγμα τῆς 10 'Ιουλίου 1836 αὐτῶν δασικῶν άνομημάτων ἡ μὲν κλοπὴ ἢ βλάβη τῆς δασικῆς ξυλείας τιμωρεῖται διὰ προστίμου 30—200 δραχμῶν ἢ διὰ κατ'ήσεως μιᾶς μέχρις ἑπτὰ ἐβδό καθῶν. ὁσάκις ἡ ζημία δὲν ὑπερβαίνει τὰς εἴκοσι δραχμὰς, τὰ δὲ λοιπά, (ἥτοι πταίσματα (δηλονότι παραβάσεις τῶν περί δασῶν άστυνομικῶν διατάξεων), πλημμελήματα καὶ κακουργήματα τιμωροῦνται κατὰ τοὺς ὁρισμοὺς τοῦ ποινικοῦ νόμου. (Τὰ καὶ Δασικὴ νομοθεσία).

Θ. Ν. Φλογαίτης.

Δασικά προϊόντα λέγονται ὁ μόνον τὰ βλακὰ προϊόντα τῶν δασῶν, τὰ δὲ ἄλλα καλούμενα ἐνώματα, ἥτοι τὰ ξυλ., φλοιός, καρποὶ κτλ., ἀλλὰ καὶ τὰ ζωομακτα, ἥτοι: 1) τὰ δικαιώματα, ἅπερ εἶναι ὁ δασοκτήμων ὡς τοιοῦτος ἐπὶ ἄλλοτριων κτημάτων, εἰον τὸ δικαίωμα τῆς δασκῆς, τὸ δικαίωμα τῆς θήρας κτλ. καὶ 2) αἱ δασικαὶ δουλεῖαι ἥτοι τὰ δικαιώματα, ἅπερ ἄλλοι ἔχουσιν ἐπὶ τοῦ δάσου, ἥτοι τὰ δικαιώματα χρήσεως ἐν ἄλλοτείνῳ δάσει, ὅποια ἡ ἐξέλευσις, ἡ συλλογὴ

ξητίνης, φλοιού, καρπῶν, τὸ δικαίωμα διόδου, ὑδρεύσεως κτλ. Τὰ ἄσώματα προϊόντα διαιροῦνται εἰς κύρια, ὅποια ἡ ξυλεία καὶ τὰ ἀπὸ τῆς μεταποιήσεως αὐτῆς προερχόμενα, εἰον οἱ ξυλάνθρακες καὶ ἡ τέφρα, καὶ εἰς παρορτήματα, καὶ ἡ δευτερεύοντα, ὅποια ὁ φλοιός, ἡ ξητίνη, τὰ φύλλα, τὰ ἄνθη, οἱ καρποὶ, τὰ ξηράδια.

Θ. Ν. Φλογαίτης.

Δασικὴ άστυνομία. Ὁ μέγας Οὐμβόλδος ἔλεγεν, ὅτι τῶν δένδρων τῶν ἐπὶ τῶν κορυφῶν καὶ τῶν ἰσχυρῶν τῶν ὀρέων ἡ ἐξαφάνισις ἰδιὰ τῆς ἀποκοπῆς ἡ τοῦ ἐμπρησμοῦ παρασκευάζει δύο μεγάλας συμφοράς εἰς τὴν ἀνθρωπότητα ἐν τῷ μέλλοντι, τὴν ἔλλειψιν καυσίμου ὕλης καὶ τὴν στέρωσιν τῶν πηγῶν. Τὰ δένδρα καθιστᾷσι τὰς πηγὰς ἀφθονωτέρας, διότι κατασκαίζοντα τὴν γῆν ἐλαττοῦσι τὴν ἐξάτμισιν τῶν εἰς τὰ σπλάγχνα τῆς γῆς εἰσδόντων ὕδατων, ὅθεν ἡ ἐξαφάνισις τῶν δένδρων φέρει τὴν στέρωσιν τῶν πηγῶν καὶ τὴν ἀποξήρανσιν τῆς κοίτης τῶν ποταμῶν ἐπερχόμενον δὲ ραγδαίων ὑετῶν, τὰ καταρρέοντα ὕδατα μεταμορφοῦνται εἰς χειμάρρους. Ὅντως τῶν δένδρων καὶ τῆς γλῶτς ἐξαφανιζομένων σὺν τοῖς δένδροις, τὰ ὕδατα οὐδὲν ἀπαντᾷσι πρόσκομμα εἰς τὸν ῥοὺν αὐτῶν, καὶ ἀντὶ, κατασταλάζοντα, νὰ ἐπαυξήσωσιν ἀνεπαίσθητως τὸν ὄγκον τῶν ποταμῶν, καταρρέοντα ὡς χειμάρροι, συναποσπῶσι τὴν γῆν καὶ κατακλύζουσι τοὺς ἀγρούς. Ἐντεῦθεν ἡ σπουδαιότης τῆς δασικῆς καλουμένης ἀστυνομίας, ἥτοι τῆς εἰς προστασίαν τῶν δασῶν νομοθετικῆς παρεμβάσεως, τῆς ἐκτελουμένης κατὰ τὸ πλεῖστον ἐν ταῖς Εὐρωπαϊκαῖς νομοθεσίαις διὰ τῆς ἀπαγορεύσεως τῶν ἐκχερώσεων ἄνευ τῆς ἀδείας τῆς ἀρχῆς, τῆς ὑποχρέωσιν πρὸς ἀναδάσωσιν ἐντὸς ὁρισμένης μετὰ τὴν ὕλοτομίαν προθεσμίας, τῆς ἀπαγορεύσεως τῆς δι' ὑπερμέτρου ὕλοτομίας ἡ

συλλογῆς δευτερευόντων δασικῶν προϊόντων καταστροφῆς τῶν δασῶν, διὰ τῆς ἐπιβολῆς ὠρισμένων ὑποχρεώσεων περὶ τὴν χορτῆν τῶν δασῶν καὶ διὰ τῆς ὀλιγῆς ἢ μερικῆς ἀπαγορεύσεως τῆς κατατομῆς τῶν δασῶν εἰς μικρὰς μερίδας. — Ἀνάγκη νὰ προσθέσωμεν ὅτι γενικῶς μὲν ὑποτίθεται ὅτι ἡ κακοβουλία καὶ τὸ συμφέρον τῶν ποιμένων καὶ τῶν γεωργῶν εἶναι ἡ κυριωτάτη αἰτία τοῦ ἐμπρησμοῦ τῶν δασῶν. Ἄλλ' ἀναμφισβήτητον εἶναι ὅτι πλεῖστοι πυρκαϊαὶ ἐνταυθὰ τε καὶ ἀλλαγῇ προέρχονται ἐξ ἀστοχίας ἢ ἀπροσεξίας. Τὰ ἑλληνικὰ μάλιστα δάση εἶναι ἐστρωμένα διὰ παντός εἶδους χορτῶν, ἀπὸ ξηραίνόμενα μεταβάλλονται ὑπὸ τὸν καυστικὸν θερινὸν ἥλιον εἰς εὐφλεκτον ὕλην, ἣν ἀρκεῖ νὰ ἀναφλέξῃ σιγῶν τι ἢ τοῦ κυνηγετικοῦ ὄπλου ὁ χάρτης καὶ τὸ στυπίον τῆς γομώσεως ἢ σπινθήρ σιδηροδρόμου ἢ τοῦ ἀνθρακῆος ἢ ἄσβεστοποιοῦ τὸ μὴ προσηκόντως ἐπιτηρούμενον πῦρ. Προσθετόν ὅτι παρ' ἡμῶν συνηθέστατα πνέουσι σφοδροὶ ἄνεμοι ἐν ὥρᾳ θέρους, οἵτινες εὐχερέστατα μεταβάλλουσι τοὺς σπινθήρας ἐκείνους εἰς πυρκαϊάν, ἣν πλειστάκις ἀδύνατον νὰ ἀναχαιτίσῃ ἡ ἀνθρωπίνη δύναμις.

Οὐ μόνον ἐν Ἑλλάδι, ἀλλὰ καὶ ἐν Γαλλίᾳ καὶ μάλιστα τῇ μεσημβρινῇ, συχνότατα γίνονται πυρκαϊαὶ ἐκ τοιούτων αἰτίων. Ἐνεκὰ δὲ τούτου ἐν Γαλλίᾳ ἐπολεμήθη νομοθετικῶς καὶ δικαστικῶς ὅσον ἦν δυνατόν ἡ ἀπροσεξία, Δέν παρήλθον πολλὰ ἔτη, ἀφ' οὗ κατεδικάσθη σιδηροδρομικὴ ἐταιρία εἰς 600 χιλιάδων δραμῶν ἀποζημίωσιν, διότι σπινθήρ σιδηροδρομικῆς μηχανῆς ἀνηκούσης εἰς αὐτήν, μετέδωκε τὸ πῦρ εἰς ἐμπρησθὲν δάσος, ἡ καταβίχη δ' αὕτη ἐπήνεγκε τὸ ἀποτέλεσμα νὰ ὦσιν ὑπερβαλλόντως προσεκτικοὶ οἱ διευθύνοντες τὰς σιδηροδρομικὰς μηχανάς. Ἀναγκαῖον θεωροῦμεν καὶ παρ' ἡμῶν νὰ ἀπαγορευθῇ ἡ πᾶσι

ἐν τοῖς δάσει (τοὐλάχιστον τοῖς ἰδιωτικαῖς) ἡ ἄσβεστοποιία καὶ ἀνθρακωσις, τὰς ἐστρωμένων αὐστηρῶν ποικῶν ἐπὶ ταῖς κατὰ τῶν προϊσταμένων τῶν δασικῶν περιφερειῶν νὰ καθιερωθῇ δὲ ἡ διακοπή τῶν δασῶν εἰς τμήματα καὶ ὁ γινώσκων διὰ ζωνῶν, διατηρουμένων δι' ἀποτομῆς καὶ καλλιέργειας ἢ δι' ἐπιτήδεως ἀγασίας καθαρῶν κατὰ τὸ θέρος ἀπὸ παντός εὐφλεκτοῦ χορτοῦ. **Θ. Ν. Φλογαίτης**

Δασικὴ νομοθεσία

Τὴν δασικὴν νομοθεσίαν ἀπετέλουν ἐπὶ πολυετίαν παρ' ἡμῶν τὸ Διάταγμα τῆς 101-ουλίου 1836 περὶ τῶν εἰς τὰ δάση νομιμῶν ἀνομημάτων, 2) τὸ Διάταγμα τῆς 4 Σεπτ. 1836 περὶ τοῦ κανονισμοῦ τῆς βοσκῆς τῶν δασῶν, 3) τὸ Διάταγμα τῆς 17 Νοεμβρίου 1836 περὶ ὑλοτομίας καὶ φόρου ὑλείας, οὗ τὴν § 10 ἐτροποποίησεν ἐν μέρει τὸ Διάταγμα τῆς 14 Φεβρ. 1844. Μετὰ τοῦτο δ' ἐπῆλθεν ἡ ἐκδοσις τοῦ νόμου ΧΠ' τῆς 10 Αὐγ. 1861 περὶ ἐμπρησμοῦ τῶν δασῶν (προκλήθεισα ἀπὸ τῶν συχνῶν ἐμπρησμῶν τῶν δασῶν) καὶ πολὺ μετὰ ταῦτα ἡ ἐκδοσις τοῦ νόμου ΧΠ' τῆς 9 Ἰουνίου 1877 περὶ τροποποιήσεως τῶν περὶ διοικήσεως δασῶν διατάξεων. Εἰτα τῇ 1891 ἐξεδόθη ἡ ἐκδοσις δύο ἀρθ. μόνον συγκείμενος νόμος Α' τῆς 3 Ἀπριλίου 1891, δι' οὗ συμπληροῦνται καὶ τροποποιεῖνται δευτερευόντως τινες διατάξεις τῶν περὶ δασῶν νόμων. Τέλος ἐπῆλθεν ὁ νόμος ΒΡΕΒ' τῆς 13 Φεβρουαρίου 1893, δι' οὗ μετεφύμισθησαν ἐν πολλοῖς ριζικῶς τὰ περὶ δασικῶν δικαιωμάτων καὶ τὰ περὶ διοικητικοῦ καὶ ὑλορικῶν προσωπικοῦ. Καὶ τὸ μὲν περὶ ἰδιωτικῶν δασῶν Διάταγμα τῆς 17 Νοεμβρίου 1836 ὀρίζει: μὲν πρῶτον τίνα τὰ ἰδιωτικά δάση (ἀρθ. 1 καὶ 2), υποβάλλει δὲ καὶ ταῦτα εἰς τὴν ἐπιτήρησιν τῶν δασονομικῶν ὑπαλλήλων. Τὸ δὲ περὶ κανονισμοῦ τῆς βοσκῆς τῶν δασῶν

των Δάσχημα καθιερωτέων υπό των δασονομικών υπαλλήλων επιτήρησιν των δασών, αλίνας εκτείνονται εις τὰ δάση, καὶ ορίζει πὰς ἐπιβλητέας ποινὰς εἰς τοὺς ἐν αὐταῖς βόσκοντας εἰς ἀπηγορευμένα μὲν κτλ. — Τὸ δὲ περὶ τῶν εἰς τὰ δάση ἀνομημάτων ορίζει τὰς ποινὰς, αλίνας ἐπιβάλλονται εἰς τὸν ἀφεστηγμένον ἢ βλάπτοντα τὴν ἐν τοῖς δάσεσι φυλακὴν (άρθρα 1 καὶ 2), γοργηγεῖ δὲ τὸ δικαίωμα καὶ ἐπιβάλλει τὸ καθήκον ἐς τοὺς δασονομικοὺς υπαλλήλους νὰ ἐκτιμῶσιν ἀνακριτικὰς πράξεις ὑπὸ τὴν ἐπιτήρησιν τοῦ εἰσαγγελέως εἰς ἔρευναν τῶν παραβάσεων τῶν δασικῶν νόμων καὶ ἀνακάλυψιν τῶν αὐτοσυγῶν κτλ. (άρθρα 3 καὶ 4 ἐπομένα). — Τὸ δὲ περὶ ὧν οὐδὲν λέγεται καὶ φόρου φυλακίας ορίζει τὴν ἐπιβαλλόμενον εἰς τὰ δασικὰ προϊόντα αὐτὴν, καὶ κανονίζει τὸν τρόπον τῆς ἀποδόσεως αὐτοῦ. Ἐπειδὴ δὲ τὸ μὲν ἐπισημασθέν, τὸ δὲ συνεπληρώθη διὰ τῶν νόμων ΧΠ' καὶ ΒΡΞΒ' (ὅστις πάλιν ἐπισημασθέν πως διὰ τοῦ νόμου ΒΣΒ') ὡς μὲν πραγματευθῇ περὶ αὐτῶν κατωτέρω, ἐρμηνεύοντες αὐτοὺς.

Ὡς μὲν ὅτι αἱ ἐν τοῖς δάσεσι συχναὶ ἐμπρημαὶ προὐκάλεσαν ἐν ἔτει 1861 τὴν ἀπόσιν τοῦ νόμου ΧΠ' περὶ ἐμπρησμοῦ τῶν δασῶν. Τοῦ νόμου τούτου τὸ μὲν πρῶτον ἄρθρον ἀπαγορεύει μὲν ἀπολύτως τὴν ἀνάπτυξιν πυρ ἐν τοῖς δάσεσιν ἀπὸ τοῦ Μαρτίου ἕως τοῦ Ὀκτωβρίου, ορίζει δὲ τὰ προφυλακτικὰ μέτρα, ἃ ὀφείλουσι νὰ λαμβάνωσιν οἱ ἐν τοῖς δάσεσι κατὰ Χειμῶριον, Δεκέμβριον, Ἰανουάριον καὶ Φεβρουάριον ἀνάπτοντες πῦρ πρὸς ἀποφυγὴν πυρκαϊῶν, καὶ κολάζει τὸν παραβάτην διὰ κρατήσεως 10 ἡμερῶν μὲν εἰς δύο μηνῶν καὶ προστίμου 20 μέχρι 100 δραχμῶν, τὸ δὲ δεύτερον τιμωρεῖ διὰ πυρκαϊκῆς μὲν ἐνικαυσίου τὸν ἀνάψαντα πῦρ, εἰς, ἐκράγντος ἐξ ἀμελείας αὐτοῦ ἐμπρησμοῦ, ἐπὶ τὴν ζημίαν ὑπὲρ τὰς 400

δραχμὰς, δι' αἰρκτῆς δὲ ἡ προσκαίρων δεσμών κατὰ τὰς λοιπὰς περιπτώσεις, περὶ ὧν ὀρίζουσιν αἱ σχετικαὶ διατάξεις τοῦ ποινικοῦ νόμου. Ὅθεν τὸ ἄρθρον τούτου περιορίζεται ἀπλῶς εἰς τὴν τροποποίησιν τοῦ άρθρου 417 τοῦ ποιν. νόμου τὰς συντάσσας ἀνώτατον ὅρον ποινῆς διὰ τὸν ἐξ ἀμελείας ἐμπρησάντα ἐξάμνηον τὸν δάσικον. Διὰ δὲ τοῦ τρίτου άρθρου καθιερώθη διατάξις, δι' ἧς ἀπαγορεύεται ἐπὶ δεκαετίαν ἡ βοσκὴ καὶ πᾶσα καλλιέργεια ἐν κεκαυμένῳ δάσει· ἐξαιρέσεις δὲ γίνονται μόνον διὰ τὴν καλλιέργειαν ὑπὲρ τοῦ ἰδιοκτήτου, ἀλλὰ καὶ ἡ ἐξαιρέσις αὕτη οὐ μόνον δὲν εἶναι ὑποχρεωτικὴ διὰ τὴν ἀρμοδίαν ἀρχὴν ἀλλ' ἀπλῶς προαιρετικὴ, ἀλλὰ καὶ περιέχεται ἐν τῷ τελευταίῳ ἐδαφίῳ τοῦ άρθρου τούτου στενὸς περιορισμός, ὥστε ἄνευ καλλιέργειας οὐδέποτε δύναται νὰ δοθῇ εἰς δασοκτήτην, ἀποδειγνόμενα ὑπαιτιον ἐμπρησμοῦ ἢ διατελούντα ὑπὸ κατηγορίαν ὑπαιτιστήτος. Ὅθεν ὀφείλει ὁ οἶκον, ἔφορον, ἄλλα γενομένου ἐμπρησμοῦ, νὰ συντάξῃ διακήρυξιν, διαλαμβάνουσαν λεπτομερῶς τὴν θέσιν, τὴν ἔκτασιν, τὰ ὅρια τοῦ κεκαυμένου δάσους, ἐν ᾧ κατὰ τὴν διατάξιν ταύτην θέλει ἀπαγορευθῇ ἐπὶ δεκαετίαν ἡ βοσκὴ καὶ ἡ καλλιέργεια, ἣν (διακήρυξιν) πέμπει εἰς τὴν διοικητικὴν ἀρχὴν, ἥτις ὀφείλει νὰ ἐπιθέσῃ κάτωθι αὐτῆς τὸ ἐθεωρηθὲν καὶ νὰ προαπέμψῃ εἰς τὴν ἀρμοδίαν δημοτικὴν ἀρχὴν πρὸς δημοσίευσιν αὐτῆς καὶ ὅλα τὰ χωρία τοῦ δήμου. Ἀντίγραφον δὲ τῶν στελλομένων εἰς τὰς διοικητικὰς ἀρχὰς διακηρύξεων ὀφείλουσιν οἱ οἰκονομικοὶ ἔφοροι νὰ καταχωρίζωσιν ἐν ἰδιαίτερῳ βιβλίῳ, ἵνα φαίνωνται ἀεὶποτε καὶ τὰ ὅρια τοῦ ἀπαγορευθέντος μέρους καὶ ὁ χρόνος ἐν ᾧ ἤρξατο ἡ ἀπαγόρευσις. (Ὑπουργ. Οἶκον. ἐγκύκλιος τῆς 12 Αὐγούστου 1861 ἐν συνδ. πρὸς Διὰς. περὶ ἐκτελέσεως τοῦ νόμου ΧΠ' ἐν τῷ κεφαλαίῳ περὶ καθήκοντων τῶν οἶκον, ἔφο

των). Διὰ δὲ τοῦ νόμου ΧΙΓ' τῆς 9 Ἰουνίου 1877 καθιερώθη ἡ ἰδιαιτέρα δασοφυλακή, ἀνετέθη δὲ ἡ μὲν φύλαξις τῶν δασῶν καὶ ἡ καταδιώξις τῶν περὶ τὰ δάση ἀνομιμμάτων εἰς τὴν χωροφυλακὴν, ἡ δὲ διαχείρισις τῶν δασῶν εἰς τοὺς οἰκονομικοὺς ἐφόρους (ἄρθ. 1 καὶ 3). ἄλλ' οὐχ ἥττον ἐπιβλέπουσι μὲν οἱ Νομάρχαι, ἐπιθεωροῦσι δὲ, ἔχοντες καὶ ἀνακριτικὴν ἐξουσίαν, οἱ ἐπιθεωρηταὶ (ἄρθ. 13). Διὰ δὲ τοῦ νόμου ΒΡΕΒ' τῆς 13 Φεβρ. 1893 ὁρίσθη πρῶτον μὲν ὅτι τὰ δασικὰ προϊόντα ("ἰδε λῆξιν) διακρίνονται εἰς κύρια, ἧτοι ξυλείαν καὶ ξυλάνθησας, καὶ εἰς δευτερεύοντα, ἧτοι βλαχνίδια, κάστανα, κεράσια, ξαμνοσπορον, κηκίδας, πιτυίδας (κουκουναρία), βαφικὸν ξύον (χρυσόξυλον), δεφικὸν ξύον (ξύδι), φλοῖον, σχινόφυλλα, σχινάλευρον, τραγακάνθινον κόμμι, κώνους τῆς πεύκης καὶ ἐλάτης, ῥητίνην, κατράμην καὶ πᾶσαν ἄλλην δασικὴν ὕλην. Καὶ ἐπὶ μὲν τῆς ὕλοτομίας τῶν κυρίων δασικῶν προϊόντων καὶ τῆς συλλογῆς ἢ κατασκευῆς τῶν δευτερευόντων, πλὴν τῶν ἀνθῶν τῆς φιύρας καὶ τῶν καστάνων, (ἕπερ συλλεγόμενα ἐξ ἐθνικῶν δασῶν ὑπόκεινται εἰς δικαίωμα ἐπικαρπίας 15 τοῖς ἑκατὸν ἐπὶ τῆς τρεχούσης αὐτῶν τιμῆς, προσδιοριζομένης διὰ πρωτοκόλλου ὑπὸ τῆς διοικητικῆς ἀρχῆς, τοῦ Οἰκονομικοῦ Ἐφόρου καὶ τῶν οἰκείων δημάρχων, ἐπὶ τῇ βάσει τοῦ μέσου ὅρου τῆς ἐπιτοπίου ἀγοραίας τιμῆς τῶν προϊόντων τούτων κατὰ τὰ ἀμέσως τρία προηγούμενα ἔτη, ὃ (πρωτοκόλλον) ὑποβάλλεται εἰς τὴν ἔγκρισιν τοῦ ἐπὶ τῶν Οἰκονομικῶν Ὑπουργοῦ) ἐπιβάλλεται ὑπὲρ τοῦ δημοσίου δικαίωμα βεβαιούμενον καὶ εἰσπραττόμενον κατὰ τὴν ἔκδοσιν τῆς δασονομικῆς ἀδείας, ἐν ᾗ τάσσεται ἰδίᾳ προθεσμία διὰ τὴν ὕλοτρίαν, κατασκευὴν ἢ συλλογὴν. Καὶ ἐπὶ μὲν τῶν εἰς τὸ δημόσιον ἀνηκόντων δασῶν τὸ δικαίωμα τοῦτο σὺν τῷ

προσθέτῳ ποσοστῷ τῶν δύο δεκατημεσίων ὁρίζεται ἐπὶ μὲν τῆς ὕλοτομουμένης πελεκητῆς ἢ περιστῆς τετραγώνου ξυλείας καὶ τῶν λοιπῶν δασικῶν προϊόντων εἰς 30 τοῖς ἑκατὸν, ἐπὶ δὲ τῆς στρουγγύλης ἐμφλοίου ἢ ἀφλοίου εἰς 24 τοῖς ἑκατὸν ἐπὶ τῆς ἀξίας αὐτῶν, ὁριζομένης κατ' ἔτος διὰ βασιλικῶς Διατάγματος ἐπὶ τῇ βάσει τοῦ μέσου ὅρου τῆς κατὰ τὴν τελευταίαν τριετίαν πραγματικῆς ἀγοραίας αὐτῶν τιμῆς. Ἐπὶ δὲ τῶν δασῶν τῶν μονῶν, τῶν δῆμων, τῶν κοινοτήτων, τῶν ἀγαθωερῶν ἰδρυμάτων καὶ τῶν ἰδιωτῶν τὸ δικαίωμα τοῦτο σὺν τῷ προσθέτῳ ποσοστῷ τῶν δύο δεκατημεσίων ὁρίζεται ἐπὶ μὲν τῆς ὕλοτομουμένης πελεκητῆς ἢ περιστῆς τετραγώνου ξυλείας εἰς 18 0/0, ἐπὶ δὲ τῆς στρουγγύλης καὶ τῆς στρουγνῆς καὶ κατράμης εἰς 12 0/0. Εἰς τὰ αὐτὰ δὲ δικαίωμα ὑποβάλλεται καὶ ἡ ξυλεία κατὰ τὰ δασικὰ προϊόντα τὰ ἐξ οἰουδὴ ποτὲ ἐν δάφους προερχόμενα, πλὴν τῶν ἐκ κήπου καὶ ἀμπελώνων. Τὸ δὲ ἐπὶ τῶν ξυλῶν θράκων πάσης χρήσεως δικαίωμα ὁρίζεται τῶν μὲν ἐκ τῶν δημοσίων δασῶν εἰς 18 τοῖς ἑκατὸν, τῶν δὲ ἐκ τῶν λοιπῶν δασῶν (ἰδιωτικῶν δασῶν τῶν μονῶν καὶ εἰς 12 τοῖς ἑκατὸν. Τὰ δὲ ἀπὸ δῆμου ἢ δῆμον πρὸς πώλησιν μεταφερόμενα καυσόξυλα ὑποβάλλονται εἰς δικαίωμα λοιπῶν 24 κατὰ ζύγιον. Λογίζονται δὲ γιμίσυ ζύγιον τὸ φορτίον ὄνου, ἐν ζύγιον τὸ φορτίον ἵππου ἢ ἡμιόνου, ἐπὶ τὸ φορτίον ἀμάξης συρομένης ὑπὸ δύο ἵππων ἢ ἡμιόνων καὶ ἐννέα ζύγια ὁ κόρος καθαρᾶς χωρητικότητος πλοίου. Ἀσθενοὺς δὲ καὶ πότασσα ὑπόκεινται εἰς πληρωμὴν δικαίωματος 12 τοῖς ἑκατὸν ἐπὶ τῇ πραγματικῇ ἀγοραίᾳ αὐτῶν τιμῆς, πλὴν εἰάν κατασκευάζωνται ἐξ ὕλης μὴ ὕλοτομουμένης ἢ μὴ ἐξηγμένης ἀπὸ ἐγχωρίων δασῶν ἢ δασικῶν ἐδαφῶν, ὅτε ἀπαλλάσσονται παντὸς δικαίωματος. Ἐπίσης ἀπαλλάσσονται τῆς καταβολῆς παντὸς δι-

αίματος 1) τὰ κυστοξύλα, τὰ πρὸς αἰματὴν χρῆσιν ἐξ οἰουδὴποτε δάσους ὑλοτομούμενα, δι' ἃ οὐδ' ἄδεια ἀπαιτεῖται, καὶ συνιστάμενα εἰς ἀπεξηραμένα ἢ κατεκείμενα δένδρα, ῥάβδους, ῥίζας, ξηράδια, βλαστούς, κλαδιά, θάμνους ἄνευ κορυφῆς καὶ κορμούς σκολιούς ἢ βεβλαμμένους, 2) τὰ ὑπὸ τῶν κατοίκων τῶν χωρίων, ἐν ὧν τῇ περιοχῇ εὐρίσκονται δημοσίᾳ δάση, πρὸς ἀτομικὴν τῶν ὑλοτομούντων χρῆσιν, ἐπὶ νομίμῳ ἁδείᾳ, ὑλοτομούμενα, μεταφερόμενα καὶ χρησιμοποιούμενα, πρὸς ἀνέγερσιν καὶ ἐπισκευὴν ἱερῶν καὶ ἀποθηκῶν ξύλα, 3) τὰ ἐξ οἰουδὴποτε δάσους ἐπὶ νομίμῳ ἁδείᾳ ὑλοτομούμενα ὀρεθώματα τῶν ἀμπέλων καὶ σταφιδάμπέλων ἢ ξύλα κατηρτισμένα εἰς γεωργικὰ ἐργαλεῖα ἢ ῥάβδοι χρησιμεύοντα εἰς κατασκευὴν ἡλιαστροῦ πρὸς ἀπὸξήρανσιν σύκων, καπνοῦ καὶ σταφιδῶν ἢ πρὸς πῆξιν καλυθῶν καὶ ποιμνιστάσιον διὰ τὴν ἀτομικὴν τῶν ὑλοτομούντων χρῆσιν, 4) οἱ ἐν ταῖς ἐπαρχίαις Οἰκίου καὶ Γαβρίου ἐξ ἐντοπίων δένδρων πρὸς ἐπιστήριον κατανάλωσιν κατασκευαζόμενοι ξυλάνθρακες καὶ ἡ ἐκκαμινευμένη ἁέριοςτος. Δεύτερον διὰ τοῦ νόμου ΒΡΕΒ' μετεξυθμισθήσαν τὰ τοῦ διοικητικοῦ καὶ ὑλωρικοῦ προσωπικοῦ τῆς ἐπιστῆς ὑπηρεσίας ὡς εἴης: Ἡ ὑπηρεσία τῶν δασῶν ἐξακολουθεῖ ἀποτελοῦσα παρ' ἡμῶν ὡς καὶ πρότερον, ἴδιον τμήμα τοῦ ἐπὶ τῶν Οἰκονομικῶν Ὑπουργείου. (Σημειώσαντες ὅτι ἐν Πρωσσίᾳ, Αὐστρίᾳ, Γαλίᾳ καὶ Ἰταλίᾳ ἀποτελεῖ τμήμα τοῦ Ὑπουργείου τῆς Γεωργίας, ἐν Νορβηγίᾳ δὲ τοῦ Ὑπουργείου τῶν Ἐσωτερικῶν, ἐν Ἰσπανίᾳ δὲ τοῦ τῶν Δημοσίων Ἔργων). Συγκροτεῖται δὲ ἐξ ἐνὸς τμηματάρχου, ἐνὸς δασονομικοῦ γραμματέως, δύο δασονομικῶν γραφέων, ἐνὸς δασονομικοῦ γεωμέτρου, τεσσάρων ἐπιθεωρητῶν τῶν δασῶν, εἰκοσι δασαρχῶν, πεντήκοντα δύο ἀρχιφυλάκων καὶ διακοσίων ἐνενήκοντα

ἑκτὼ δασοφυλάκων. Καὶ διὰ μὲν τοῦ 6 ἄρθ. ἐορίζονται τὰ προσόντα τῶν δασαρχῶν, ἐπιθεωρητῶν, δασονομικῶν γραμματέων, γραφέων καὶ γεωμετρῶν ἄλλὰ κατὰ τὸ ἄρθρον 17, ἕως οὗ καταστῇ δυνατὴ ἡ εὐρεσις ἀνδρῶν ἔχοντων τὰ προσόντα δασάρχου, τὰ καθήκοντα τῶν δασαρχῶν ἀνατίθενται εἰς ἀξιωματικούς τῆς χωροφυλακῆς, ἀποσπώμενους ἐκ τοῦ σώματος τῆς χωροφυλακῆς τῇ διαταγῇ τοῦ Ὑπουργοῦ τῶν Στρατιωτικῶν καὶ διοριζομένους δασάρχας τῇ προτάσει τοῦ Ὑπουργοῦ τῶν Οἰκονομικῶν. Ἀρχιφύλακες δὲ διορίζονται ἐπὶ προσθέτῳ ἐπιμισθίῳ 20 ὄρ. ὑπαξιωματικοὶ τῆς χωροφυλακῆς, προσιμωμένων τῶν ἐνωμοταρχῶν δασοφύλακες δὲ ἐπὶ προσθέτῳ ἐπιμισθίῳ 10 ὄραρχῶν χωροφύλακες. Ἐπειδὴ δ' ἕως τοῦ νῦν δὲν εὐρέθησαν ἄνδρες ἔχοντες προσόντα δασάρχου, εἰσὶν ἀνατρεχόμενα τὰ καθήκοντα δασάρχου εἰς ἀξιωματικούς τῆς χωροφυλακῆς. Κύρια δὲ προσόντα δασάρχου κατὰ τὸν νόμον εἶναι τὸ πτυχίον Δασολογικῆς Σχολῆς καὶ ἡ εὐδοκίμησις εἰς πρακτικὰς ἐξετάσεις μετὰ ἐξάμηνον πραγματικὴν ὑπηρεσίαν παρὰ τινὶ δασαρχεῖῳ, διεξαγομένης ἐνώπιον ἐπιτροπῆς ἐκ τοῦ Γενικοῦ Γραμματέως τοῦ Ὑ.π. τῶν Οἰκονομικῶν. τοῦ τμηματάρχου τοῦ δασονομικοῦ τμήματος, τοῦ ἐν Ἀθήναις παρόντος ἐπιθεωρητοῦ τῶν δασῶν τοῦ διευθυντοῦ τοῦ Πολυτεχνείου καὶ ἐνὸς καθηγητοῦ τῆς Φυσικῆς ἢ τῶν Μαθηματικῶν ἐν τῷ Πανεπιστημίῳ.

Σημειώσαντες δὲ ὅτι Δ α σ ο λ ο γ ι κ α ῖ Σ χ ο λ α ῖ καλοῦνται αἱ σχολαί, ἐν αἷς διδάσκεται ἡ δ α σ ο λ ο γ ι α, ἥτοι ἡ ἐπιστήμη, δι' ἧς ἐπιδίδωκεται ἡ ὅσον ἐνεστέ σκοπιμωτέρα καὶ ἐπωφελεστέρα χρῆσις τοῦ πρὸς ξυλοκομίαν προωρισμένου ἑδάφους, περιλαμβάνουσά τας τε σχετικὰς μαθηματικὰς καὶ φυσικὰς ἐπιστήμας καὶ τὰς ἄλλας βοηθητικὰς ἐπιστήμας (δημοσιολογίαν, δασικὴν νομοθεσίαν, γεωπονίαν,

θηρευτικήν καὶ ἰχθυοκομίαν) καὶ τὰς κυρίως δασολογικὰς ἐπιστήμας. ἤτοι δασικὴν ἄστυνομίαν, δασικὴν διοίκησιν, δασικὴν βοτανικήν, δασικὴν ζωολογίαν, δασικὴν σταθμολογίαν, δασικὴν τεχνολογίαν ἢ ὕλοχρηστικὴν, δασοπολιτικὴν, δασοπονίαν κτλ.

Σημειωτέον ὅτι κατὰ τὸν νόμον τοῦτον πᾶσα μήνυσις, ἀναγομένη εἰς δασικὸν ἁδικήμα, στέλλεται ὑποχρεωτικῶς ἐντὸς τριῶν ἡμερῶν ἀπὸ τῆς ἐγγχειρίσεως εἰς τὸν ἀρμοδίον Εἰσαγγελεῖ ἢ δημοσίῳ κατηγόρῳ. Εἰσάγονται δὲ τὰ δασικὰ πταισμάτα καὶ πλημμελήματα δι' ἅπ' εὐθείας κλήσεως ἐνώπιον τοῦ ἀκροατηρίου ἐντὸς μηνὸς ἀπὸ τῆς εἰς αὐτὸν ἐγγχειρίσεως τῆς μηνύσεως ἢ τῆς ὑπὸ τούτου παραλαβῆς αὐτῆς. Ἐκτελοῦσι δὲ ἐν τῇ περιφερείᾳ αὐτῶν καθήκοντα δημοσίου κατηγόρου ἐνώπιον τῶν πταισματοδικεῶν οἱ δασάρχαι, ἀναπληροῦμενοι, ὁσάκις κωλύονται, ὑπὸ τῶν ἀρμοδίων δημοσίων κατηγόρων. Ὁφείλει δ' ὁ μὲν ἀρμοδίος παρὰ Πρωτοδικῆς Εἰσαγγελεὺς νὰ ὑποβάλλῃ ἐντὸς μηνὸς πρὸς τὸ ἐπὶ τῶν Οἰκονομικῶν Ὑπουργεῖον κατὰλογον τῶν κατὰ τὴν λήξασαν τριμηνίαν ἐν τῇ περιφερείᾳ αὐτοῦ ἐπιδικασθέντων ἐγγήμων ἢ κατ' ἀντιμωλίαν δασικῶν πταισμάτων καὶ πλημμελημάτων, ὁ δ' ἀρμοδίος παρ' Ὑφ' ἑταίς Εἰσαγγελεὺς νὰ ὑποβάλλῃ ἐντὸς μηνὸς κατὰστασιν τῶν κατὰ τὴν λήξασαν τριμηνίαν ἐπιδικασθέντων δασικῶν κακουργημάτων. (Τὰ τῆς δασικῆς νομοθεσίας καὶ τῆς δασονομικῆς ὑπηρεσίας ἐκτίθενται ἐν λεπτομερείᾳ ἐν ἡμετέρῳ Ὁδηγῷ δημοσίων καὶ δημοτικῶν ὑπαλλήλων § 242—252). (Ἰδε ἀνωτέρω καὶ ἄρθρον Δάση).

Β. Ν. Φολογαίης

Δασμολόγιον (tarif) λέγεται ὁ πῖναξ ὃ δεικνύων τὰ τέλη, εἰσαγωγῆς καὶ ἐξαγωγῆς (βλ. λ.) τὰ ἐφαρμοστέα γενικῶς ἐπὶ παντός ἐμπορεύματος. Πλὴν ὅμως τοῦ γενικοῦ δασμολο-

γίου, ὑπάρχει καὶ τὸ λεγόμενον τυμβατικόν, τὸ ὁποῖον δὲν ἐφαρμόζεται εἰμὴ ὡς πρὸς τὰς χώρας, αἱτίνας συμβέβησαν διὰ συμβάσεως περὶ τούτου μετὰ τῆς ἡμετέρας. Τὸ ἤδη ἱσχύον παρ' ἡμῶν τελευτικόν δασμολόγιον ἐκρῶθη ὑπὸ τοῦ ν. ΒΡΚΑ' τῆς 30 Δεκ. 1892, εἰς ὃν εὐρίσκεται προσηρημένον (Ἐφ. Κυβ. 1892 σελ. 1805. Φύλλον τοῦ Συμπλήρωμα πέμπτον σελ. 244). Ἐν αὐτῷ ὁρίζονται τὰ ἐπὶ τῶν εἰσαγωγῶν ἐκ τῆς ἀλλοδαπῆς ἔμπαινονμάτων τέλη, τὰ τε γενικὰ καὶ συμβατικά. Τὰ γενικὰ ἐφαρμόζονται ἐπὶ τῶν ἐμπορευμάτων πάσης καταγωγῆς καὶ προελεύσεως, ἐὰν διὰ τὰ ἐμπορεύματα ταῦτα δὲν σημειῶται καὶ τέλος συμβατικόν. Τὰ συμβατικά τέλη, ἅπαντα λαμβάνουσι τέλη ἀναφερόμενα ἐν συμβάσεσι μετὰ ξένων κρατῶν, ὡς καὶ τέλη κατώτερα τῶν γενικῶν τελῶν, μὴ λαμβανόμενα ἐν συμβάσεσιν, ἐφαρμόζονται ἐπὶ τῶν ἐμπορευμάτων τῶν καταγόμενων ἐκ κρατῶν, μετ' ὧν ἡ Ἑλλὰς εἶναι συνδεδεμένη διὰ συμβάσεων περὶ τῶν αὐτῶν τὸ πλεονέκτημα τοῦ πρὸς ἃ παρεωρήθη τὸ πλεονέκτημα τοῦ διὰ Β. Δ. συμφωνῶν πρὸς τὸ ἀρ. 29 τοῦ αὐτοῦ νόμου. Πᾶσα ἁμειψιότης περὶ τὴν κατὰταξιν ἐμπορευμάτων καὶ ἀνεκκλήτως παρὰ τοῦ Ὑπουργοῦ τῶν Οἰκονομικῶν μετ' ἀκρόασιν γνησιότητος ἐπιτροπῆς (ἄρθρον 2). Τὰ μὴ δύναται κατ' ἀναλογίαν νὰ ὑπαγκῶσιν εἰς τὰς ἐν τῷ δασμολογίῳ τάξεις ἐπὶ ὧν δάλλονται κατ' ἐκτίμησιν εἰς τέλος οἱ ἐπὶ τῆς εἰς τὸν τόπον τῆς εἰσαγωγῆς τρεχούσης αὐτῶν ἀξίας, εἰς ἣν δὲν λαμβάνεται τὸ πληρωτέον εἰσαγωγικόν τέλος (βλ. λ. τέλος). Ὅσον τὸ ποσὸν τὰς εἰσαγωγῶν ἐμπορευμάτων ἐπιβάλλεται τέλος ἐξαγωγῆς, πλὴν ἐν ἑπτανήσῳ (βλ. λ. ἀτέλεια). καὶ εἰς τὰ ἐφεξῆς προϊόντα: ἔλαιον, ἔλαιον

βουλεύματα υδάτων, βάρη καὶ εἰς ἀργυρὰ
αὐτῶν, κέρματα (ν. ΡΟς' τοῦ 1867,
ΓΝ' 1873, ΧΜς' 1877, ΧΜ' 1877)

Γ. Ν. Κορινθαίος

Δεδικασμένον. Ἐν τε τῷ ρω-
μαϊκῷ δικαίῳ καὶ ἐν τῷ δικονομικῷ δι-
καίῳ τῶν συγχρόνων Ἐπικρατειῶν ἰσχύει
ἡ ἀρχή, ὅτι τὸ τέλος τῆς δίκης εἶναι ἡ
ἀποφασὶς τοῦ δικαστοῦ (sententia), δι' ἧς
ἀπὸ τὰς περιστάσεις καταδικάζεται ὁ ἐ-
κτελεστέος, γινουμένης δεκτικῆς τῆς ἀγωγῆς
τοῦ ἐνάγοντος. Ἡ ἀπολύεται, ἀπορρίπτε-
ται αὐτῆς. Ὁ δικαστὴς παρὰ Ῥω-
μαίους τὸ πάλαι εἰς τὴν ἀπόφασιν αὐ-
τοῦ περιορίζετο ὑπὸ τῆς ῥήτρας τοῦ
ἐνάγοντος· ἀναλόγως ὁμοίως τοῦ κατὰ τὸ
ἐλλέν ἡ ἥπτον περιοριστικοῦ καὶ αὐ-
στηροῦ τῆς ῥήτρας ταύτης, τοῦ δικαστοῦ
ἡ ἐξουσία ἦν διάφορος.

Κατ' ἀρχὰς τὸ περιεχόμενον τῆς ἀπο-
φάσεως ἄνα ἀπαγγελλομένης ἀποτελεῖ τὸ
δεδικασμένον (res judicata), ἰσχύει δηλ.
ὡς τὸ ἐξῆς ὡς ἀλήθεια ἀναλλοίωτος, ἀλλὰ
μόνον μεταξὺ τῶν διαδίκων, δυνάμει νέας
παραδικαστικῆς σχέσεως συντηρημένης ὡ-
ς πρὸς εἰς τὸ ἀποτέλεσμα τῆς προκτι-
αζέως (litis contestatio). Τὰ ἐπακκο-
υήματα τῆς ἀποφάσεως δὲν ἠδύνατο νὰ
παραποδοθῶσιν ἢ ἐμμέσως διὰ τοῦ δη-
μαίου (tribunus plebis) ἢ ἄλλου τινὸς
ἀνωτέρου ἀρχόντος (magistratus populi
romani), ἀνθισταμένου κατ' αἴτησιν τοῦ
διαδίκου πρὸς καιρόν. Τοῦτο ἐλέγετο ἐκ-
καλεῖν τὴν δίκην (appellare) κατὰ τὴν
ἰσχυρὴν τῆς λέξεως σημασίαν.

Ἐπὶ τῆς αὐτοκρατορικῆς ὁμοίως κυβερ-
νήσεως παρὰ τὴν ἐκκλησίαν (appellatio)
καθηρώθη νέον μέσον, ἡ παρακαλῆσις
(provocatio), ἀποτελοῦν δευτερον βαθμὸν
ἐκτελεστικῆς κανονικῆς καὶ συνιστάμενον εἰς
τοῦτο, ὅτι ὁ διάδικος, ὅστις ἐνόμιζεν ἑαυτὸν
δικαιούμενον, ἠδύνατο νὰ ἐπικαλεσθῇ τὴν
ἀνωτάτην ἀνωτέρου δικαστοῦ, ὀφείλον-
τος νὰ ἐρευνήσῃ, ἐκ νέου τὴν πρῶτην

ἀπόφασιν καὶ κατὰ τὰς περιστάσεις νὰ
ἐπικυρώσῃ ἢ νὰ μεταρρυθμίσῃ αὐτήν.
Ὅτε δ' ἀκολούθως ἡ ἐκκλησίαι, δι' ἧς
ἀνεβάλλετο μόνον προσκαίρως ἡ ἐκτέλεσις,
ἐξέλιπεν ὁλοσχερῶς, τότε εἰς τὴν προκλή-
σιν ταύτην ἐδόθη τὸ ὄνομα ἐκκλησίαις.

Κατ' ἀκολουθίαν κατὰ τὸ ρωμαϊκὸν
νεώτερον δικαίον, ὡς καὶ κατὰ τὸ νῦν
δικονομικὸν δικαίον, ἡ ἀπόφασις δὲν ἰ-
σχύει ὡς res judicata, ὡς ἀπόφασις
δηλονότι ἀμετάβλητος, εἰ μὴ ὅταν δὲν
ἔλγῃ δεκτικῇ ἐκκαλήσει.

Σημειωτέον ὅτι παρὰ Ῥωμαίους κατ'
ἀρχὰς τὰ μέσα τῆς ἐκτελέσεως συνίσταντο
εἰς ἑμμεσον ἀπλῶς βίαν ἐπαγομένην κατὰ
τοῦ καταδικασθέντος ὑπὸ τοῦ ἐνάγοντος· διότι
πᾶν μέσον ἀναγκαστικὸν φερόμενον ἡμέ-
σως κατὰ τῶν πραγμάτων τοῦ διαδίκου,
ἀφαιροῦν δηλονότι διὰ βίας ταῦτα ἀπὸ
τῆς κατοχῆς αὐτοῦ. ἀντέκειτο εἰς τὰς
δικονομικὰς αὐτῶν ἀρχὰς. Ἐκ τούτου ἡ
manus injectio, ἡ pignoris capio, καὶ
βραδύτερον ἡ missio in possessionem
ἐλάβον ἀρχὴν ὡς ἀρχικὰς τῆς ἐκτελέ-
σεως κινήων. Μετὰ ταῦτα ὁμοίως, κατὰ
τὴν τελευταίαν δηλ. κατάστασιν τοῦ ρω-
μαϊκοῦ δικαίου, ἐπεκράτησε καὶ παρ' αὐ-
τοῖς ἡ ἑλλογος ἀρχή τοῦ ἀμέσου κατα-
ναγκασμοῦ κατὰ τῶν πραγμάτων πρὸς
ἐκτέλεσιν τῆς τελεσιδικίας ἀποφάσεως.

Τὰς τελευταίας ρωμαϊκὰς ἀρχὰς περὶ
δεδικασμένου καὶ ἐκτελέσεως ἐκύρισε καὶ
ὁ νεώτερος δικονομικὸς ἡμῶν νόμος, οὗ
μόνον ὥρισε ὅτι τὸ τελεσιδικίως δεδικα-
σμένον θεωρεῖται ὡς ἀλήθεια, ἀλλὰ καὶ
κηρύττει ἐκτελεστικὰ διὰ τῶν νομίμων ἀ-
ναγκαστικῶν μέσων πάσαις τὰς τελεσιδι-
κούς ἀποφάσεις.

Ἡ ἐκ τοῦ δεδικασμένου πηγάζουσα ἐν-
στασις, καλουμένη ἐνστασις τοῦ δε-
δικασμένου ἢ ἐνστασις τελε-
σιδικίας, δύναται νὰ προβληθῇ μόνον
ἐσάκις περὶ τοῦ αὐτοῦ ἀντικειμένου, ὡς
ἐκ τοῦ αὐτοῦ πράγματος, μετὰ τῶν αὐ-

τῶν διαδίκων, κατὰ τὴν αὐτὴν ιδιότητα, πρόκειται νὰ ζητηθῇ τὸ αὐτὸ δίκαιον (N. 3, 7 § 4, 12, 13 καὶ 14 Πανδ. (44. 2) καὶ Πολ. Δικ. ἀρθ. 274). Ὅθεν, ἐὰν τὸ νομικὸν γεγονός, ὃ χρησιμεύει ὡς βάσις τοῦ ἀξιουμένου δικαιώματος, ᾗται διάφορον ἐν ἑκτέρῃ τῶν ὑπὸ τοῦ ἐνάγοντος ἐγερθεῖσων ἀγωγῶν, δὲν προκύπτει τελεσιδικία ἐκ τῆς ἀποφάσεως τῆς ἐκδοθείσης ἐπὶ τῆς μιᾶς ἐξ αὐτῶν, ὡς μὴ ὑπαρχούσης ταυτότητος τῆς διαφορᾶς (A. Π. 140 τοῦ 90). Διὸ καὶ καταστάσης τελεσιδίκου τῆς ἀποφάσεως, δι' ἧς τὸ δικαστήριον ἀπέριψε τὴν περὶ διαζυγίου ἀγωγὴν ἐπὶ τῷ λόγῳ ὅτι εἶναι ἀπαράδεκτος ὁ διὰ τῶν προτάσεων ὑποβληθεὶς λόγος, ὅτι ἡ ἐνάγουσα διενυκτέρευσεν ἐν ξένῃ οἰκίᾳ, καὶ οὐχὶ ἐπὶ τῷ λόγῳ ὅτι ἡ πρότασις αὕτη δὲν ἀποτελεῖ κατὰ νόμον λόγον διαζυγίου, ὁ ἐνάγων δὲν δεσιμεύεται ὑπὸ τῆς ἀποφάσεως ταύτης νὰ ἐγείρῃ νέαν ἀγωγὴν, στηριζομένην εἰς τὸν αὐτὸν λόγον (A. Π. 213 τοῦ 76). Ἀλλ' ὑπάρχει ταυτότης τῆς διαφορᾶς, καίπερ μὴ ζητηθέντων τῶν αὐτῶν κληρονομικῶν πραγμάτων, ἀλλὰ διαφόρων διὰ τῶν ἐγερθεῖσων ἀγωγῶν, ὅσῳκις διὰ τῆς ἐκδοθείσης ἀποφάσεως ἐπὶ τῆς πρώτης ἀγωγῆς ἐλύθη τὸ τῆς κληρονομικῆς ιδιότητος τῶν διαδίκων ζήτημα (A. Π. 109 τοῦ 91), διότι ἐν τῇ περὶ ἀπαιτήσεως τῶν κληρονομικῶν πραγμάτων ἀγωγῇ ἀντικείμενον τῆς δίκης εἶναι οὐχὶ ὠρισμένον κληρονομικὸν πρᾶγμα, ἀλλ' αὕτη ἡ κληρονομία (N. 7 Πανδ. (44. 2)).

Ἐκ τῶν ἐκτεθεισῶν ἀρχῶν τῆς τελεσιδικίας πηγάζει Α') ὅτι ἡ τοῦ δεδικασμένου ἔνστασις οὔτε ὠφελεῖ οὔτε βλάπτει τὸν τρίτον, ὅστις πρὸ τῆς ἐνάρξεως τῆς δίκης ἐκέκτητο δικαιώματα ἐπὶ τοῦ δικαζομένου πράγματος (N. 9 § 2 Πανδ. (44. 2)). (Ἀλλ' ἀπόφασις περὶ προσωπικῆς καταστάσεως δικάζουσα ἰσχύει κατὰ πάντων, ἐὰν ἡ δίκη διεξήχθῃ μετὰ τοῦ ἀρμοδίου

δικασθέντος ἢ ἀθωωθέντος τελεσιδικίως τοῦ κατηγορουμένου, ἐξάντλειται τὸ πρὸς καταδίωξιν τοῦ ἐνόχου δικαίωμα, ἀποσθενομένης τῆς ποινικῆς ἀγωγῆς (Ποιν. Δικ. 82). Ὅθεν ὁ ἀθωωθείς καλούμενος ἢ δικασθῆναι ἐκ νέου ἐπὶ τῇ δικασθείσῃ ἢ τελεσιδικίᾳ πράξει δύναται νὰ προβάλλῃ τὴν ἐνστάσιν τοῦ δεδικασμένου. Ὑπὸ τῆς ἐξαιρέσεως, καθ' ὃν ἐξετελέσθη ἡ ποινὴ (Ποιν. νόμου ἀρθ. 517). Κατ' ἐξαιρέσιν δὲ μόνον δύναται νὰ ζητήσῃ ὑπὸ τοῦ καταδικασθέντος κατηγορουμένου ἢ ἀναψηλάφησις τῆς τελεσιδικίου καταδικαστικῆς ἀποφάσεως κατὰ τὰς ἐν τῷ ἀρθ. 503 τῆς Ποιν. Δικ. ὁριζομένης περιπτώσεως, περὶ ὧν ἴδε τὴν λ. Ἐπανάληψις τῆς ἀνακρίσεως (Ἰδε καὶ Σχῆμα τῶν πολιτικῶν πρὸς τὰ ποινικὰ δικαστήρια).

θ. Ν. Φλογαίτης

Δελτίον καλεῖται ὁ πρὸ τῆς ἐνάρξεως τῆς συνεδριάσεως τοῦ δικαστηρίου ὑπὸ τοῦ κλητῆρος τοῦ ἀκροατηρίου συντάσσμενος διὰ τὴν προκειμένην συνεδίαν κατάλογος ὑποθέσεων, ἐν ᾧ καταγράφονται πρῶτον πᾶσαι αἱ καταπεύγουσαι καὶ συνοπτικαὶ ὑποθέσεις, αἵτινες ἐνεγράφησαν μὲν εἰς τὸ πινάκιον, ὅν χρῆζονται δὲ τοῦ κατὰ τὸν ὀργανισμόν τῶν δικαστηρίων (ἀρθ. 265) ἰδιαίτερου προσδιορισμοῦ καὶ ἔπειτα αἱ ἄλλαι συνοπτικαὶ ὑποθέσεις, αἵτινες ἐγράφησαν ἐν τῷ πινακίῳ μετὰ τὸν τελευταῖον προσδιορισμὸν τῆς τάξεως τῶν ὑποθέσεων. (Ὁργ. Δικ. ἀρθ. 266). (Ἰδε καὶ Πινάκιον).

θ. Ν. Φλογαίτης

Δενδροφθοραί. Κατὰ τὸν περὶ δενδροφθορῶν νόμον τῆς 1 Ἰουλίου 1838, τροποποιηθέντα εἶτα διὰ τοῦ νόμου 2ΠΘ, τῆς 31 Μαρτίου 1882, πᾶς δῆμος εἶναι ὑποθνήσκων εἰς ἰδιωτικὰς ἀποζημιώσεις ἐνεκα πάσης φθορᾶς δένδρων, σταφυδιῶνων, ἀμπελῶνων καὶ ἄλλων πολυετῶν φυτειῶν ἐν τῇ περιφερείᾳ αὐτοῦ τελουμένης, δι'

ἐκκαπῆς, ἀποφλοιώσεως, βλάβης τοῦ ἐνοφθαλμισμού τῶν δένδρων ἢ ἄλλως πως, ἐξαίρουμένων τῶν ὑπὸ τῶν ζώων προξενουμένων ζημιῶν, περὶ ὧν προνοεῖ ὁ περὶ τῆς ἐκ τῆς βοσκῆς τῶν ζώων βλάβης νόμος· δύο δὲ καὶ πλείονες δῆμοι ὑποχρεοῦνται εἰς ἀποζημιώσιν, ἐὰν ἡ φθορὰ ἐπράχθῃ εἰς φυτείας κτλ ἐν γένει ἐπὶ τῶν ὁρίων πολλῶν δῆμων (Ν. 1 Ἰουλίου 1838 ἀρθ. 1 καὶ 2). Ὁ ζημιωθείς, ἐν ἴσῃ παρῶν, ὀφείλει νὰ αναγγεῖλῃ εὐθὺς τὸ συμβῆναι εἰς τοὺς παρὰ τῷ δῆμῳ, ἐν ᾧ ἐτελέσθη ἡ φθορὰ (ἀρθ. 2 ἐν συνδ. πρὸς ἀρθ. 77 τῆς Ποιν. Δικον.), ἀνακριτικὸς ὑπαλλήλους, ὀφείλοντας πρὸ τῆς παρελεύσεως εἰκοσιτεσσάρων ὡρῶν νὰ βεβαιώσῃ τὸ γεγονός διὰ περιληπτικῆς ἐκθέσεως καὶ νὰ ἀποστείλῃσιν αὐτὴν ἐντὸς τριῶν ἡμερῶν εἰς τὸν ἀρμοδίον Εἰσαγγελέα (ἀρθ. 2). Δέκα δὲ μετὰ τὴν προξενήσασθαι ὁ ζημιωθείς δύναται νὰ ἀναγγεῖλῃ τὸν δῆμον ἐνώπιον τοῦ ἀρμοδίου δικαστηρίου, ἐκδίδοντος ἀπόφασιν μὴ ὑποκειμένην εἰς ἔφεσιν ἢ ἀναίρεσιν, (ὑποκειμένην ἄρα εἰς ἀνακοπὴν κατὰ τὴν ὁρθεὴν ἀπόφασιν 366 τοῦ 1840), ἐπιδιδόμενην εἰς τὸν καταδικασθέντα δῆμον (ἀρθ. 4 ἐν συνδ. πρὸς τοῦ Νόμου 2ΠΘ ἀρθ. 2). Ἰόντος δὲ δέκα ἡμερῶν ἀπὸ τῆς ἐπιδόσεως ὀφείλει ὁ δῆμαρχος νὰ συγκαλῇ τὸ δημοτικὸν συμβούλιον πρὸς σύνταξιν ἐρατικῶν καταλόγου, δι' οὗ ἐπιβάλλεται ἔρανος εἰς ἀπότισιν τοῦ ποσοῦ τῆς ὀρισθείσης ἀποζημιώσεως, τῶν τόκων καὶ δικαστικῶν βαπανῶν καὶ τελῶν εἰς πάντα τοὺς ἐν τῷ δῆμῳ ἰδιοκτῆτας κατὰ λόγον τῆς ἐγγείου αὐτῶν προσόδου καὶ τοὺς ὑπάρχοντας τυχόν ποιμένας· εἰσπράττεται δὲ ἀναγκαστικῶς ἐπιμελείᾳ τοῦ παμίου τῆς ἐπαρχίας ἐντὸς δέκα ἡμερῶν ἀπ' οὗ καταστῇ ὀριστικὸς ὁ κατάλογος (Ν. 2ΠΘ ἀρθ. 3). Ἀλλ' ἐπειδὴ κατὰ τοῦ ἐρατικῶν καταλόγου ἐπιτρέπεται ἐντὸς τριᾶκοντα ἡμερῶν ἀπὸ τῆς καταρτίσεως αὐ-

τοῦ προσφυγῆ ἐνώπιον τοῦ ἐπὶ τῶν Ἑσσωτερικῶν Ὑπουργοῦ ἀποφαινομένου ἐντὸς ἐτέρων τριάκοντα ἡμερῶν (Ν. 2ΠΘ' ἄρθ. 5), πρὸ τῆς παρελεύσεως τοῦ χρόνου τούτου δὲν ἐπιτρέπεται ἡ βίαία εἰσπρα-
ξις. Ἄν δ' ἡ δημοτικὴ ἀρχὴ ἀνεηθῇ ἢ ἡμελῇσῃ, νὰ καλέσῃ τὸ δημοτικὸν συμβούλιον ἢ τοῦτο ἀποποιηθῇ νὰ καταρτίσῃ τὸν ἐρατικὸν κατάλογον, (ὡς ἀποποίησις δὲ λογίζεται καὶ ἡ μὴ κατάρτισις αὐτοῦ ἐντὸς εἴκοσιν ἡμερῶν ἀπὸ τῆς πρὸς τοῦτο κλήσεως τοῦ δημοτικοῦ συμβουλίου), ἐζημιωθεὶς ἀπευθύνει αἴτησιν εἰς τὸν νομάρχην, ὑποχρεούμενον νὰ καταρτίσῃ τὸν ἐρατικὸν κατάλογον ἐντὸς εἴκοσιν ἡμερῶν ἀπὸ τῆς αἰτήσεως· ἄλλ' ἐπιτρέπεται, εἰς τὸν ἐνδιαφερομένον καὶ κατὰ τῆς ἀποφάσεως αὐτοῦ προσφυγῆ εἰς τὸν Ὑπουργὸν τῶν Ἑσσωτερικῶν ἐν ταῖς αὐταῖς προθεσμίαις (Ν. 2ΠΘ' ἄρθ. 4 καὶ 5) Πᾶσα δὲ ἀποποίησις τοῦ δημάρχου ἢ τοῦ νομάρχου πρὸς ἐκτέλεσιν τῶν καθηκόντων αὐτῶν οὐ μόνον ἀποτελεῖ παράβασιν καθήκοντος, ἀξιόποινον, ἀλλὰ καὶ παρέχει τῷ ζημιωθέντι δικαίωμα ἀποζημιώσεως κατ' αὐτοῦ, οὐδαμῶς εὐθυνομένου τοῦ δημοσίου (Ν. 2ΠΘ' ἄρθ. 6). Νορῆσι δὲ ὑποχρεωτικῶς ὁ ταμίης τὸ παραδοθέν αὐτῷ ποσὸν ἐντὸς δέκα ἡμερῶν εἰς τὸν διακαούμενον ἐντολῇ τοῦ νομάρχου (Ν. 1 Ἰουλίου 1838 ἄρθ. 6'). Ἄλλ' ὁ δῆμος οὐδὲν ἥττον δικαιοῦται νὰ ἀποζημιωθῇ δικαστικῶς ἐκ τῆς περιουσίας τῶν ἐνοσίων τῆς ψορᾶς τῶν φυτειῶν ἀλληλεγγύως κατὰ τὰ ἄρθ. 30 καὶ 32 τοῦ ποιν. νόμου (Ν. 1 Ἰουλίου 1838 ἄρθ. 1α'). Ἐκ τοῦ συνδυασμοῦ δὲ τῶν ἄρθ. 1α' καὶ 16' τοῦ νόμου τῆς 1 Ἰουλίου 1838 (μὴ τροποποιηθέντος κατὰ τοῦτο ὑπὸ τοῦ νόμου 2ΠΘ') προκύπτει ὅτι κατ' αὐτὸν οἱ δημόται, εἰς ὧν τὴν χρησιμότητα δὲν ἔχει πεποιθήσιν τὸ δημοτικὸν συμβούλιον, ἐπείλουν κατὰ τὴν ἀπόφασιν αὐτοῦ νὰ χρησιμοποιῶσιν ἐγγυητὴν δημότην φερέγγυον,

ἔχοντα ἀσφαλῆ πρόσδον, ὅστις, καταδικαζομένου τυχὸν τοῦ δήμου καὶ κληρονομοῦ εἰς πληρωμὴν, δύναται νὰ ὑποχρεωθῇ ἀντὶ τοῦ ὑπὲρ οὗ ἐγγυήθη ἔστω. Ἄλλ' ὡς παρετηρήσαμεν καὶ ἄλλοτε (Ὁ δῆγος τῶν δημοσίων καὶ δημοτικῶν, παλλήλων § 103), ἡ διάταξις αὕτη τοῦ νόμου ἀντίκειται εἰς τὴν διὰ τοῦ Συνταγματος καθιερωμένην προσωπικὴν ἐλευθερίαν, ἣ παρέπεται ἀναγκάτως, ὅτι οὐδὲ μία δέσμευσις ἐπιτρέπεται τῇ ἐλευθερίᾳ τοῦ ἀνθρώπου ἐνεργείας ἐπὶ ἀπλῇ ὑπονοίᾳ μέλλοντος ἀδικήματος, οὐδ' ὅπως αὐταὶ τις ἐπομένως νὰ προσφέρῃ ἐγγυητὴν τῆς μελλούσης αὐτοῦ διαγωγῆς, πῶς διατελεῖ ἐλευθερός.

Θ. Ν. Φλογαῖτης

Δενδροφυτεῖαι. Διὰ τοῦ νόμου

ἰσχύον ἔχοντος Διατάγματος τῆς 31 Δεκ. 1836 περὶ προφυλάξεως τῶν δενδροφυτειῶν (περιλαμβανομένου ἐν ἡμετέροις Περαιτήματι Δικαστικῶν νόμοις τῶμα 1 α. 246) ἀνετέθη εἰς τὴν δημοτικὴν ἀρχὴν ὁ κάστου δήμου (δηλονότι τὸν δήμαρχον ἀπὸ κοινοῦ μετὰ τῶν δημοτικῶν συμβουλίων) ὁ διορισμὸς ἐδικῶν ἀγροφυλάκων ὁποτεινόμενων ὑπὸ τὴν ἐπιτήρησιν αὐτοῦ τὰ σπαρτὰ καὶ τὰς δενδροφυτείας, καθοδοτουμένων δ' ὑπὸ τοῦ δήμου ἐκ τῶν δημοτικῶν πρόσδων κατὰ τοὺς ἐδικῶν ὁρισμοὺς τοῦ δημοτικοῦ νόμου (ἄρθρον 18 στοιχ. α'). Ὑπὸ δὲ τοῦ νόμου 113 τῆς 15 Σεπτ. 1856 περὶ ἀγροφυλάκων καὶ ἀγροφυλακῆς (αὐτοῦ σελ. 246 ὑποσ.) ἀντηρήθη μὲν ἡ ἀγροφυλακὴ, ἀλλ' ἀνετέθη ἡ ἐκλογή τῶν ἀγροφυλάκων εἰς τοὺς ἐδικῶν τας, ὡς καὶ τοὺς καλλιεργητὰς ἐνοσίων κτημάτων, ἐκάστης κτηματικῆς περιφερείας. Ἐσχάτως ἀνατραπέντος τοῦ συστήματος τῆς δημοτικῆς ἀστυνομίας, ἀνετέθη καὶ ἡ ἀγροφυλακὴ εἰς τὴν στρατιωτικὴν ἀστυνομίαν, ἥς ὅμως μελετᾶται πάλιν τινὲς ἐκκατάργησις. Ἡ γεωργία ἐμπιστεύει τοὺς ἀγρούς, τὴν φυτείαν, αὐτὰ τὰ ἔργα αὐ-

τῆς εἰς τὴν ἀγρυπνίαν τῆς ἀγροφυλακῆς· αὐτὴ μεγάλην ἔχει σπουδαιότητα ἢ προσήκουσα τῆς ἀγροφυλακῆς κατάρτισις καὶ ἐμπήρησις. Ἀλλὰ δυστυχῶς ἡ ἀφροντισία τῶν ἀστυνομικῶν ἀρχῶν καὶ ὁ διορισμὸς ἀνικάνων ἀγροφυλάκων καταλυμπήκουσιν ἐν πολλαῖς ἀπροσάτευτον τὴν γαλαξίαν. (*Ἴδε καὶ Ἀστυνομία).

Β. Ν. Φλογαίτης

Δενδροφυτειῶν βλάβη καὶ

φθορά. Ἡ ἐκ προθέσεως φθορὰ ἢ βλάβη δενδροφυτειῶν καὶ φυτουργημάτων τιμωρεῖται ὡς φθορὰ ξένης ἰδιοκτησίας κατὰ τὰ ἄρθρα 422 καὶ 423 τοῦ Ποιν. Νόμου διὰ φυλακίσεως μὲν, ἂν ἡ ζημιὰ ἴσται κατωτέρα τῶν χιλίων δραχμῶν, ἄλλως δὲ δι' ἐξοκτῆς (*Ἴδε φθορὰ ξένης ἰδιοκτησίας) ὡς πταίσμα δὲ κατὰ τὸ ἄρθ. 696 τοῦ Ποιν. νόμου καὶ τοὺς περὶ βοσκῆς νόμους (*Ἴδε Βοσκῆς ἀπαγορεύσεις) ἢ μὴ τελομένη ἐκ προθέσεως, ἀλλὰ δι' ἀτυχήματος παραβάσεως τῶν ὁρίων τοῦ ἔργου ἢ διὰ παρανόμου βοσκῆσεως ζώων.

Β. Ν. Φλογαίτης.

Δεξιόλογος. *Ἴδε Λογιστικὴ δίκη.

Δεσμοφύλαξ. *Ἴδε Φυλακὰ.

Δηλητήρια ὀνομάζονται αἱ οὐσίαι, αἵτινες ἐρχόμεναι διὰ καταπόσεως, ἐπείσεως ἢ ἀλείψεως εἰς συνάφειαν πρὸς τὸ σῶμα τοῦ ἀνθρώπου, ἐπιφέρουσι τὴν στέτησιν τῆς ζωῆς ἢ τὴν βλάβην τῆς υγείας αὐτοῦ. Διαστέλλονται δὲ εἰδικώτερον τὰ δηλητήρια ἐκ τῶν προκαλουμένων διὰ τῆς χρήσεως αὐτῶν εἰς ὅσα, ὅποια τὸ ὀφείδον τοῦ ἀρσενικοῦ, ἢ σιανδαράκη ἢ εὐφρόν ἀρσενικόν, τὸ ὠχρὸν ἀρσενικόν, ὁ δευτεροχλωροῦχος ὑδράργυρος, ὁ ὀξικός κλυδός, τὸ ὑδροκυανικόν ὀξύ, ἡ ῥητίνη τυφελίου, ἡ δακτυλίνη ἢ δακτυλιδίνη, ἡ κηρία σταφίς κτλ., εἰς ν α ρ κ ω τ ι κ ᾶ . ὅποια τὸ ὀπιον, ἡ εὐθαλία, ὁ μανδραγάρας, ὁ ὑσκούσμος, τὸ κώνειον, ἡ μορφίνη κτλ., καὶ εἰς σ τ υ π τ ι κ ᾶ , ὅποια ὁ ἀνθρακὸς μόλυθος καὶ αἱ ὀξειδώσεις αὐ-

τοῦ, ὁ θεϊκὸς σίδηρος καὶ ἡ θεϊκὴ βαρεῖα.

Διὰ τοῦ Διατάγματος τῆς 2 Ἀπριλίου 1835 (Παρατ. Φλογαίτου τ. 1 σελ. 880 ὑποσ.) ὤρίσθη, ὅτι ἡ πώλησις τῶν δηλητηρίων (ᾧ καὶ κατονομάζονται ἐν αὐτῷ) ἐπιτρέπεται εἰς μόνους τοὺς φαρμακοποιοὺς καὶ φαρμακευμποιοὺς, κατ' ἐξαίρεσιν δὲ ἐπιτρέπεται καὶ εἰς τοὺς εἰδοπολῶς (ἐρίσιους) ἢ πώλησις τῶν εἰς τὰς τέχνας χρησιμεύοντων δηλητηρίων καὶ μόνον προηγηθείσης δοκιμασίας φαρμακοποιοῦ καὶ δοθείσης ἐπὶ τούτῳ βετῆς ἀδείας τῆς διοικητικῆς ἀρχῆς.

Τὰς ἐν τῷ ἀνωτέρῳ Διατάγματι διατάξεις κυροῖ ὁ ποινικὸς νόμος διὰ τῶν ἄρθ. 559—561. Κατὰ τὰ ἄρθρα ταῦτα ὁ μὲν παρασκευάζων ἢ πωλῶν δηλητήρια ἄνευ δικαιώματος (κατὰ παράβασιν τοῦ μνημονευθέντος Διατάγματος) τιμωρεῖται διὰ κρατήσεως τοῦλάχιστον τριῶν ἡμερῶν καὶ προστίμου εἰκοσι· μέχρι διακοσίων δραχμῶν, δημευομένου αὐτοῦ τοῦ δηλητηρίου (ἄρθ. 561), ὁ δὲ δικαιούμενος μὲν νὰ παρασκευάξῃ ἢ πωλῇ δηλητήρια ἀλλὰ φερόμενος ἀμελῶς περὶ τὴν ἀσφαλῆ φύλαξιν ἢ διαχωρίσιν αὐτῶν ἀπὸ ἄλλων πραγμάτων ἢ μὴ καθαρῶν ἐπιμελῶς τὰ ἐν οἷς παρεσκευάσθησαν σκευὴ μετὰ τὴν χρῆσιν αὐτῶν ἢ προμηθεύων δηλητηρίων ἄνευ ἀδείας τῆς ἀρχῆς ἢ συνταγῆς ἱατροῦ ἢ μὴ κρατῶν βιβλίον περὶ τῆς φαρμακεμπορίας αὐτῶν ἢ κρατῶν αὐτὸ ἀτελῶς καὶ ἀνακριβῶς τιμωρεῖται διὰ κρατήσεως τὸ πολὺ δύο ἐβδομάδων καὶ διὰ προστίμου τοῦλάχιστον εἰκοσι· δραχμῶν, ὁ δὲ λαθῶν μὲν νομίμως δηλητήρια καὶ μὴ φυλάττων αὐτὰ ἐπιμελῶς ἀπὸ πάσης ἐναλλαχῆς, διαπτώσεως ἢ ἐπιβλαβούς χρήσεως, ἢ χρητῶν αὐτὰ εἰς ἄλλους μὴ λαβόντας τὸ δικαίωμα νὰ ἔχουσιν δηλητήρια φάρμακα, τιμωρεῖται διὰ προστίμου (ἄρθ. 559).

Ἡ χρῆσις τοῦ δηλητηρίου πρὸς θανά-

τως ἐνὶ τῇ πολλῶν ἀνθρώπων ἢ ζωῶν τιμωρεῖται ὡς φαρμακεία κατὰ τὰς διατάξεις τῶν ἀρθ. 289—291 (Ἴδε τὴν λέξιν Φαρμακεία). Ἀλλὰ καὶ ἡ μὴ ἔγκαιρος παροχὴ τῆς ἀπαιτουμένης συνδρομῆς εἰς διάσωσιν ἀπὸ τῆς γνωστῆς εἰς αὐτὸν γενομένης φαρμακείας τῶν φαρμακευθέντων ἀνθρώπων, ζωῶν ἢ πραγμάτων, ὧν γεύονται οἱ ἄνθρωποι· ἢ τὰ ζῶα, τιμωρεῖται ὡς πταίσμα· καὶ διὰ κρατήσεως μὲν μίξ μεχρὶς ἐξ ἐβδομάδων ἢ διὰ προστίμου πεντήκοντα μέγροι διακοσίων δραχμῶν, ὡσάκις ἡ φαρμακεία ἐγένετο εἰς ἀνθρώπους ἢ πράγματα ὧν γεύονται οἱ ἄνθρωποι, διὰ κρατήσεως δὲ τὸ πολὺ δύο ἐβδομάδων ἢ προστίμου τὸ πολὺ ἑκατὸν δραχμῶν, ὡσάκις ἐγένετο εἰς ζῶα ἢ πράγματα, ὧν γεύονται τὰ ζῶα. (Ποιν. νόμου ἀρθ. 558).

Θ. Ν. Φλογαίτης

Δηλητηριάσις. (Ἴδε Φαρμακεία).

Δημαιορεσίαι. Καὶ ἄλλοτε παρεστηρήσαμεν (Ὁδὴνοῦ τῶν δημοσίων καὶ δημοτικῶν ὑπαλλήλων § 67) ὅτι, καὶ ἂν ἐν ταῖς βουλευτικαῖς ἐκλογαῖς θεωρηθῇ τελεσιφορύτερον τὸ τῆς περιορισμένης ψηφοφορίας, ἐν ταῖς δημαιορεσίαις ὁδοτέρως φαίνεται ἡ ἀποδοχὴ τοῦ τῆς καθολικῆς ψηφοφορίας συστήματος, οἷον ἐν αὐταῖς πρόκειται ὁ διορισμὸς οὐχὶ πολιτικῶν ἀντιπροσώπων, ἀλλὰ πρὸ πάντων ἀστικῶν ἐντολοδόχων, διαχειριστῶν περιουσίας, ἧς μετέχουσι πάντες οἱ δημόται. Ἡ διαχειρίσις τῶν κτημάτων τοῦ δήμου ἢ τῶν ἐν αὐτῷ φιλανθρωπικῶν καταστημάτων ἐλλογῶς ἐνδιαφέρει πάντα δημότην, καὶ ἔτι μᾶλλον τὸν πνεύστερον καὶ τὸν ἀγραμματούτερον, ὅστις ἔχει μείζονα ἀνάγκην νὰ βοσκήσῃ τὸ ζῶον αὐτοῦ ἐν τῷ δημοτικῷ λιθαδίῳ ἢ νὰ νοσηλευθῇ ἐν τῷ δημοτικῷ νοσοκομείῳ· ἄδικον δὲ καὶ οἰονεῖ τυραννικὸν φαίνεται νὰ ἀποκλείηται ὁ ἀμέσως ἐνδιαφερόμενος ὡς ἀνίκανος εἰς ἀ-

νάδειξιν ἱκανῶν δημοτικῶν ἀντιπροσώπων. Διὰ τοῦτο εἰς τὰ δημοτικά λειτουργήματα, καὶ ἰδίως τὸ τῆς ἐκτελεστικῆς τοῦ δήμου ἀρχῆς, πρόσφορον ἴσως εἶναι τὰς ἀνάδειξιν τῶν ἱκανωτέρων τῶν τῆς παῖδος μου ἀλλ' ἐμμέσου ἐκλογῆς σύστημα, ὅτι ἄγει ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ εἰς τὴν ἐκλογὴν ἐκλεκτόρων, ἀρίστων συνήθως καὶ ἐπιτελειωτάτων εἰς τὴν διάγνωσιν τοῦ ἰκτενοτέρου. Ἀλλὰ ταῦτα ὡς βάσει τῆς ἐμμέσου ἐκλογῆς, τότε κατὰ τὴν καὶ δύναται δηλωθεῖσαν γνώμην ἡμῶν δύναται νὰ ἐπέλθῃ τὸ ποθητόν τοῦτο ἀποτελεσθῇ, ὡσάκις ἐκλέγονται πολλοὶ τὸν ἀρθρὸν ἐκλεκτορες, καὶ ἐκλεκτορες ἔχοντες μὴ τὴν εἰδικὴν ἐντολὴν νὰ ἐκλέξωσι, ἀλλὰ ἐκλογὴ ὀλίγων, ἂν μάλιστα οὗτοι ποικίλονται νὰ περιβάλλονται καὶ ἄλλων εἰσαίαν, δύναται νὰ ἐκτρέψῃ τὴν ἐκλογὴν εἰς πατριασμὸν ἀσυνεύχτητον. Διὰ τοῦτο ἀποδοκιμάζομεν τὴν ἐν πολλὰς δημοτικαῖς νομοθεσίαις (οἷον τῇ ἄλλοτε παρ' ἡμῖν ἰσχυροῦσῃ, τῇ Γαλλικῇ κτλ.) καθιερουμένην ἐκλογὴν τῶν δημάρχων ὑπὸ τῶν δημοτικῶν συμβουλίων ἢ καὶ ἐκ τῶν τῶν ἄλλων, φέρ' εἰπεῖν τῶν μάλιστα σχολογούμενων. Τὸ σύνταγμα δοῦναι ἑστὶν περ' ἡμῖν ἐπιτάσσει (ἀρθ. 105) τῇ ἐμμέσῃ καὶ καθολικῇ ψηφοφορίᾳ ἐκλογὴν τῶν δημοτικῶν ἀρχῶν· ὅθεν καὶ τὸ ἀναθεωρήσεως αὐτοῦ οὐδαμῶς ἐπιταχύνεται· ἡ εἰσαγωγὴ τοῦ συστήματος τῆς ἐμμέσου ἐκλογῆς, καὶ ἐπὶ τῇ ἀπαιτείσει θεωρεῖται ὡς κάλλιον ἐξυπηρετεῖν τὰ δημοτικά συμφέροντα. Ἀρίστα οὖν συνάδει πρὸς τὴν συνταγματικὴν διαταγὴν ἡ καθιέρωσις τοῦ ἐνιαίου τῆς ψήφου ἐπὶ τῇ ἐκλογῇ τῶν δημοτικῶν συμβουλίων, ἢ ἀπὸρροια ἔσται προδήλως ἡ κτήσις ἀρίστου δημοτικοῦ συμβουλίου, περιλαμβανόντος ἀντιπροσώπων ἀπασῶν ἐν τῇ τῷ τῶν συγχρουόμενων δημοτικῶν μεριδίων, καὶ αὐτῶν τῶν ἀσθενεστάτων. Ἡ δὲ πρόσωπα μὴ τεταγμένα ὑπὸ τοῦτο

αὐτῶν σημαίαν, ἀπολαύοντα τῆς ἐξέχου ὑ-
πὸ πλημμελούς μέρους τῶν συνδηματοῦν αὐτῶν,
καὶ ἡ διὰ πάντος ἐξοστράκισις τῆς σήμε-
ρον ἐπικρατοῦσης ἐν δήμοις τισίν, ἰδίως
ἀγροτικοῖς, ἐκλογικῆς παντοδυναμίας το-
σαύτου κομμάταρχου, ἀναδεικνύοντος νι-
κητὴν ἐλόμενον συνδυασμὸν δημοτικῶν
συμβούλων.

Κατὰ τὸν δημοτικὸν ἡμῶν νόμον (ἄρθ.
62 καὶ ἐπ.) οἱ μὲν δημοτικοὶ σύμβουλοι
ἐξελέγοντο ἀμέσως ὑπὸ τῶν μᾶλλον φο-
ρολογουμένων, ὧν ὁμοῦ ὁ ἀριθμὸς ἐποί-
κισε κατὰ τὴν τάξιν τῶν δῆμων, ἐξελέ-
γαντο δὲ ὑπὸ ἰδιαίτερου δημαιορεσιακοῦ
συμβουλίου, συγκατεμένου ἐκ τῶν μελῶν
τοῦ δημοτικοῦ συμβουλίου καὶ ἐξ ἴσου
αὐτῶν τῶν μᾶλλον φορολογουμένων, οἱ
ἀπολέγειν δῆμαρχοι καὶ πάρεδροι, ὧν με-
τέπειτα ἐκρίνετο ὁ διορισμὸς τῶν δημάρχων
καὶ τῶν παρέδρων ἐν μὲν τοῖς δήμοις α'
καὶ β' τάξεως ὑπὸ τοῦ βασιλέως, ἐν δὲ
τοῖς δήμοις γ' τάξεως ὑπὸ τοῦ Νομάρ-
χου. Ἄλλ' ὁ νέος ἡμῶν νόμος περὶ δη-
μαιορεσιῶν, συνταχθεὶς ὑπὸ τῆς Β' ἐν Ἀ-
θήναις ἐθνικῆς συνελεύσεως συνωδῶ πρὸς
τὴν ἐν τῷ Συντάγματι διατυπωθεῖσαν
ἀρχήν, ὅτι αἱ δημοτικαὶ ἀρχαὶ ἐκλέγον-
ται δι' ἀμέσου καὶ καθολικῆς ψηφοφο-
ρίας, ὥρισεν, ὅτι ὁ δήμαρχος, οἱ πάρε-
δροι καὶ τὰ μέλη τοῦ δημοτικοῦ συμβου-
λίου ἐκλέγονται συγχρόνως δι' ἀμέσου ἐκ-
λογῆς, συνερχομένων ἐπὶ τούτῳ πάντων
τῶν ἐν γένει δημοτῶν τῶν κεκτημένων
παραστάσαν ἢ μετερχομένων οἰονόμητοτε ἐ-
πάγγελμα ἢ ἐπιτήδευμα (ἄρθ. 1). Διαρ-
κεία δὲ ἡ ὑπηρεσία αὐτῶν ἐπὶ τετραετίαν,
καὶ ἡ ἀναλαβὴ τῶν ἢ μὴ τῶν ἐκλε-
γμένων εἰς ἀντικατάστασιν αὐτῶν τὰ
δημαρχικὰ καθήκοντα, θεωροῦνται αὐτο-
δικαίως πεπαυμένοι, οὐ ἔνεκα καὶ πᾶσα
πρὸς αὐτῶν ὡς δημοτικῶν ἀρχῶν
ἐκτετακτοῦ ἀκυρος (ἄρθ. 1 καὶ 2). Ἄν δὲ
καὶ δημάρχου ἢ παρέδρου χρεῖσθαι ἐν
τῇ ἐκλογικῇ τῆς δημαρχικῆς περιόδου,

τελεῖται ἐκλογή πρὸς πληρωσίν τῆς θέ-
σεως ταύτης, πλὴν ἐάν μεταξὺ τοῦ χρό-
νου τῆς χηρείας τῆς θέσεως καὶ τῆς λή-
ξεως τῆς δημαρχικῆς περιόδου μεσολαβῇ ἐ-
νιαυσίον χρονικὸν διάστημα, ὑπάρχει δὲ
δημαρχικὸς πάρεδρος πρὸς ἀναπλήρωσιν
τοῦ ἐκλιπόντος δημάρχου, ὁ δὲ ἐκλεγθεὶς
ἐνεργεῖ τὰ τῆς ὑπηρεσίας αὐτοῦ, ἐφ' ὅσον
ἔμελλε νὰ διαρκέσῃ ἡ ὑπηρεσία τοῦ προ-
κατόχου αὐτοῦ (Ν. Α. Γ. Η' ἄρθ. 8). Ἐ-
ρχοσι δὲ τὸ δικαίωμα τοῦ ἐκλέγεσθαι ἐκ
τῶν κεκτημένων παρουσίαν ἢ μετερχο-
μένων οἰονόμητοτε ἐπάγγελμα ἢ ἐπιτή-
δευμα δημοτῶν, οἵτινες κατὰ τὸ πρῶτον
ἄρθρον συγκατοῦσι τὴν δημαιορεσιακὴν
συνέλευσιν, οἱ συμπληρώσαντες τὸ τρια-
κστὸν τῆς ἡλικίας αὐτῶν ἔτος. Δὲν δύ-
ναιτο ὁμοῦ νὰ ἐκλεγῶσιν ἢ νὰ διατε-
λῶσι δῆμαρχοι μὲν ἢ δημαρχικοὶ πάρε-
δροι οἱ ἐν ἐνεργείᾳ στρατιωτικοὶ τῆς ζη-
ρᾶς ἢ τῆς θαλάσσης καὶ οἱ δημόσιοι ὑ-
πάλληλοι (σύμφωνα καὶ πρὸς τὸν Γαλλι-
κὸν νόμον). σύμβουλοι δὲ οὐ μόνον οὗτοι,
ἀλλὰ καὶ οἱ δῆμαρχοι καὶ δημαρχικοὶ
πάρεδροι καὶ οἱ δημοτικοὶ ἀστυνόμοι καὶ
πάντες οἱ ἐκ τοῦ δημοτικοῦ ταμείου μι-
σθοδοτούμενοι (δηλονότι γραμματεῖς ἢ
γραφεῖς τῆς δημαρχίας, δημοτικὸς ἱατρός,
ὕδραυλικὸς τοῦ δήμου κτλ.) (ἄρθ. 3).

Ἵποχρεοῦνται δὲ οἱ ἐκλεγθέντες νὰ
ἀποδεχθῶσι τὴν ἐκλογὴν, ἐπάγουσαν μὲν
βάρην, ἀλλ' ἅμα περιποιούσαν τιμὴν εἰς
τὸν ἐκλεγθέντα, ὡς πᾶσα ἐκλογὴ μεγάλῃς
ὁμάδος πολιτῶν. Πᾶσα αἰ πολιτεία ἀπο-
νέμουσιν ὑποχρεωτικῶς πολλαχὲς πρόσθε-
τα βάρη εἰς τοὺς πολίτας, μὴ κωλύοντα
αὐτοὺς νὰ ἐξασκῶσι τὰ βιοποριστικὰ αὐ-
τῶν ἐπιτηδεύματα. Ἄλλ' εἰς τὴν ὑπο-
χρεωτικὴν ταύτην ἐπιβολὴν δέον νὰ τάσ-
σονται καὶ εὐλογοὶ ἐξαιρέσεις. Κατὰ τὸν
περὶ δημαιορεσιῶν ἡμῶν νόμον (ἄρθ. 4).
«Ἐρχοσι τὸ δικαίωμα νὰ ποιοιθῶσι τὴν
ἐκλογὴν τοῦ δημάρχου ἢ δημαρχικοῦ πα-
ρέδρου καὶ δημοτικοῦ συμβούλου α') οἱ

δις ἐκτελέσαντες τὴν δι' ἐκλογῆς ἀνατε-
θεῖσαν αὐτοῖς ὑπηρεσίαν· θ') οἱ περιστάν-
τες εἰς ἀποδεδειγμένην σωματικὴν ἢ νοη-
τικὴν ἀνικανότητα καὶ οἱ πληρώσαντες
τὸ ἐξηκστὸν ἔτος τῆς ἡλικίας αὐτῶν· καὶ
γ') οἱ προβαλόντες κυλύματα εἰς ἀποδο-
χὴν τῆς ἐκλογῆς, ὅπερ ὁ νομάρχης μετὰ
γνωμοδοτήσιν τοῦ δημάρχου καὶ τοῦ δη-
μοτικοῦ συμβουλίου ἤθελον εὖρεϊ ἀπο-
χωρῶνται (ἄρθ. 4). Ἀναχωρίζομεν ὁρ-
θὴν τὴν διὰ τοὺς λόγους τούτους ἀπαλ-
λαγὴν τῆς ὑποχρεώσεως τῆς ἀποδοχῆς
τῶν δημοτικῶν ἀξιωματικῶν· ἀλλὰ θεω-
ροῦμεν τὴν περιλαμβανουσαν αὐτοὺς διὰ-
τάξιν τοῦ 4 ἄρθ. ἀσφῆ καὶ ἀτελῆ. Τὸ
64 ἄρθ. τοῦ δημοτικοῦ νόμου, ὅπερ δὲν
ἴσχυε· τανῦν, ἀντικατασταθὲν διὰ τοῦ
προκειμένου ἄρθρου τοῦ δημαιρεσιακοῦ
νόμου, ὥριζεν ὅτι ἔχρουσι τὸ δικαίωμα νά-
ποποιηθῶσι τὴν ἐκλογὴν οἱ ἐκτελέσαντες
δις δημοτικὴν ὑπηρεσίαν, προ-
σχωρῶς δὲ ἢ ἐν τῷ προκειμένῳ ἄρθρῳ ἀν-
τικατάστασις τῶν λέξεων τούτων διὰ τῶν
λέξεων τῆς δι' ἐκλογῆς ἀνατε-
θεῖσαν αὐτοῖς ὑπηρεσίαν ἐμ-
φαίνει· ὅτι οὐχὶ μόνον ἡ προλαβοῦσα ἐπὶ
δύο δημαρχικὰς περιόδους δημοτικὴ ὑπη-
ρεσία δικαιοῦς εἰς ἀπαλλαγὴν, ἀλλὰ καὶ
πᾶσα ἄλλη προλαβοῦσα ἐκλογικὴ ὑπη-
ρεσία ἐν ἀξιωματικῷ τοπικῷ, ὅποια φέρ'
εἰπεῖν ἡ ὑπηρεσία ἐν τῇ θέσει ἐπαρχιακοῦ
συμβούλου ἢ ἄλλοτε ἐν τῇ θέσει νομαρ-
χιακοῦ συμβούλου. Ἀλλὰ δύναται νὰ
θεωρηθῇ ὑπηρεσία δι' ἐκλογῆς ἀνατε-
θεῖσα καὶ ἡ ἐπὶ δύο περιόδους
προτέρα βουλευτικὴ ὑπηρεσία, ἀντιθε-
μένη ὡσαύτως δι' ἐκλογῆς· Ἀμφιβάλλο-
μεν, διὰ τὸ διάφορον ὅλως τῆς ἀποστολῆς
καὶ τῆς ὑπηρεσίας τοῦ βουλευτοῦ. Ὁ
ἐπαρχιακὸς σύμβουλος ἐκλέγεται ὑπὸ
τοῦ ἰδίου αὐτοῦ δήμου καὶ προσφέρει ὡ-
σαύτως τοπικὰς ὑπηρεσίας, δυνατόν εἰπεῖν
δημοτικὰς ὑπηρεσίας ὑπὸ ἄλλην μορφήν·
ὅθεν δικαιοῦται νὰ παραιτηθῇ ἄλλο βά-

ρος, ἐπιβαλλόμενον αὐτῷ ὑπὸ τοῦ αὐτοῦ
δήμου. Ἀλλ' ὁ βουλευτὴς ἐκλέγεται ἐν
εὐρείᾳ περιφερείᾳ καὶ προσφέρει ὑπηρε-
σίας εἰς τὴν πολιτείαν, οὐχὶ δὲ τὴν δή-
μον, δικαιοῦμενον ἐπομένως νὰ ἀναθεῇ αὐ-
τῷ δημοτικὸν βάρος. — Πότε δὲ γίνεται ἡ
ἀποποίησις καὶ τίς ὁ δικάζων τοῦς τῆς
ἀποποιήσεως λόγους; Τοῦ νόμου χρημα-
τικοῦ ταῖς λέξεσι νὰ π ο π ο ι η θ ῶ σ ι τ ῆ ν
ἐ κ λ ο γ ῆ ν καὶ οὐχὶ νὰ π ο π ο ι η θ ῶ σ ι
τ ῆ ν ὑ π ο ψ η φ ι ὅ τ η τ α, προδήλον εἶ-
ναι, ὅτι ἡ ἀποποίησις γίνεται μετὰ τὴν
πέρας τῆς ἐκλογῆς, ἀλλ' οὐδῶς σαφ-
νίζεται ἐν τῷ νόμῳ καὶ τίς ὁ δικάζων τοῦς
λόγους τῆς ἀποποιήσεως. Τὸ 46, 86 τοῦ
δημοτικοῦ νόμου, ὅπερ νῦν δὲν ἴσχυε· ὡς
ἀφορῶν εἰς τὰς τότε ἐνεργουμένας δημα-
ρεσίας, ὥριζε ὁριτῶς ὅτι τοὺς λόγους τῆς
ἀποποιήσεως παραλαμβάνων ὁ ἐπαρχίας
καὶ γνωμοδοτῶν περὶ αὐτῶν μεταβιβάσει
εἰς τὸν νομάρχην, ὅστις ἐδικάζεν ἐκδόσει
ἀπόφασιν, ὑποκειμένην εἰς ἔφεσιν ἐνώπιον
τοῦ Ὑπουργείου τῶν Ἑσωτερικῶν. Ἀλλ'
τότε ὁ νομάρχης, καὶ κατ' ἔφεσιν τὸ Ὑ-
πουργεῖον, ἀπεφαίνετο καὶ περὶ τὸν χρό-
νον τῆς ἐκλογῆς, δηλονότι ἀπεφαίνετο
ἡ αὐτὴ ἀρχὴ περὶ τῶν τῆς ἀποποιήσεως
λόγων, ἥτις καὶ περὶ τοῦ κύρους τῆς ἐκ-
λογῆς. Ὑποειδὴ ἐν ἀλλείψει σαφούς νομο-
τέρας διατάξεως δεόν νὰ προστατεύωμεν
εἰς τοὺς καταργηθέντας νόμους, ὅπως πε-
ρισθῶμεν ἐκεῖθεν ὁδηγίας περὶ τοῦ χρό-
νίου νομίζομεν, ὅτι καὶ τανῦν πιστὸν
νὰ δεχθῶμεν, ὅτι ἡ περὶ τοῦ κύρους τῆς
ἐκλογῆς καὶ τῆς ὑπάρξεως τῶν μετὰ τὴν
προσόντων ἐκλεισμοῦ δικάζουσα ἀρχή
(ἐπομένως τανῦν τὸ δικαστήριον τῶν
πρωτοδικῶν ἐν συμβουλίῳ) δικάζει καὶ
περὶ τῶν λόγων τῆς ἀποποιήσεως, ἀπο-
λύντων ἄλλως οἷονεῖ ἀρηγητικὰ προστά-
ἐκλεισμοῦ. — Σημειωτέον δὲ, ὅτι ὁ νό-
μος ὁμιλεῖ περὶ ἀποποιήσεως, ἀλλ' οὐχὶ
καὶ περὶ παραιτήσεως. Δεόν λοιπὸν νὰ
παραδεχθῶμεν, ὅτι δὲν δύναται εἰπεῖν

οὗτος ἀποδείχμενος νὰ παραιτηθῇ. 'Αλλ' εἰν ἡ ἀνικανότης ἢ ἄλλο κώλυμα ἰσχυρὸν ἀντικρὺ κατόπιν, πρέπει νὰ θεωρηθῇ ὡς ἔκτατος νὰ διατηρῇ ἐξουσίαν, ἢν δὲν δύναται νὰ διαχειρισθῇ. Φρονοῦμεν, ὅτι οὗτοι δύναται νὰ δώσῃ καταφατικὴν λύσιν εἰς τὸ ζήτημα. Δὲν δικαιοῦται βέβαια ἀπαραιτηθῇ ὁ ὑπαὶ ἀποδείχμενος ἐπὶ τῷ λόγῳ, ὅτι ὑπερέτης προτέρων δις, διότι ὁ λόγος οὗτος τῆς ἀποποιήσεως ἦν γνωστὸς εἰς αὐτὸν καὶ ἐδύνάτο ἐγκρίτως προστάλῃ αὐτὸν νὰ ἀποποιηθῇ· ἀλλὰ δικαιοῦται νὰ παραιτηθῇ ὁ περιστάς εἰς ἀνικανότητα, μὴ ἐπιτρέπουσαν αὐτῷ νὰ ἐργασθῇ, ἢ ὁ πρὸς αὐτοσυντήρησιν ἀναγκασμένος νὰ παραιτήσῃ τὸν δῆμον καὶ νὰ ζητήσῃ ἀλλαγὴν πόσον ζωῆς, διότι κατὰ γενικὸν καὶ ἀναμφισβήτητον ἠθικὸν καὶ νομικὸν ἀξίωμα οὐδεὶς ὑποχρεοῦται εἰς τὴν ἰδίαν. 'Αλλὰ τίς ἡ περὶ τῶν λόγων τῆς παραίτησεως ἀποφανθησομένη ἀρχή; Κατ' ἀναλογίαν ἐφαρμύζοντες τὸν νόμον. Θεὸν νὰ παραδεχθῶμεν, ὅτι ἡ περὶ τοῦ κύρους τῶν ἐκλογῶν δικάζουσα ἀρχὴ ἀνάγει καὶ περὶ τῶν λόγων τῆς παραίτησεως. Σημειωτέον δέ, ὅτι εἶναι μὲν ἀπὸ τῆς κυριάρχου νὰ ἐκτιμήσῃ κατὰ τὸ δόξαν τὰς εἰς ἀπόδειξιν τῆς σωματικῆς ἢ πνευματικῆς ἀνικανότητος προσαγομένους πιστοποιήσεις, ἀλλ' ὀφείλει νὰ παραδεχθῇ ὡς πραγματικὸν τὸ ὑπὸ τοῦ ἀποποιουμένου τοῦδελλόμενον κώλυμα, ὅπερ ἔβλεπε θεωρεῖται ὁ νομάρχης ἰσχυρὸν μετὰ γνωμοδότησιν τοῦ δημάρχου καὶ τοῦ δημοτικοῦ συμβουλίου.

Ῥητὶς ὀρίζει ὁ περὶ δημαιορσιῶν νόμος, ὅτι εἰς τὸν δημότην ἐπιτρέπεται νὰ ψηφοφορήσῃ μόνον αὐτοπροσώπως, οὐχὶ δι' ἀντιπροσώπου. (ἄρθ. 6) καὶ ὅτι, καίτοι ὢν δημότης, δὲν δύναται νὰ ψηφοφορήσῃ ἢ νὰ ἐκλεγθῇ, εἰν δὲν ἦναι ἐγγεγραμμένος ἐν τῷ ἐτησίῳ ἐκλογικῷ καταλόγῳ, ὅστις περιλαμβάνων πάντας τοὺς ὄντας τὸ δικαίωμα τοῦ ψηφοφορεῖν ἐν

τε ταῖς δημοτικαῖς ἐκλογαῖς (ἄρθ. 6) καὶ ταῖς βουλευτικαῖς (νόμου περὶ ἐκλογῶν βουλευτῶν ἄρθ. 7), ἀναθεωρεῖται κατὰ τὰς διατάξεις τοῦ περὶ ἐκλογῆς βουλευτῶν νόμου τῆς 17 Σεπτεμβρίου 1877, μεταδουλομισθεῖσαι ἐν μέρει διὰ τοῦ 1 ἁρθρου τοῦ Ν. ΛΓ' τῆς 30 Μαρτίου 1883 περὶ μεταδουλομισθεῖσαι τῶν περὶ ἐκλογῶν βουλευτῶν καὶ δημαιορσιῶν νόμων, καὶ ὅταν καταστῇ ὀριστικὸς συνωδὸς πρὸς αὐτάς, ἰσχύει δι' ὅλας τὰς ἐκλογὰς 'Αλλ' εἰν συμπέσῃ ἡ κατὰ τὸν νόμον ἐναντία ἀναθεώρησις νὰ γίνηται ἐν τῷ χρόνῳ προκεῖται νὰ ἐνεργηθῇ δημοτικὴ ἐκλογή, ἰσχύει ὁ ὀριστικὸς κατάλογος τοῦ ἀμέσως παρελθόντος ἔτους (Νόμου περὶ δημαιορσιῶν ἄρθ. 6 § 2). Σημειωτέον ὅμως, ὅτι οἱ ἄγοντες ἡλικίαν κατωτέραν τοῦ 51 ἔτους, οὐ μὴ ἐγγεγραμμένοι ἐν τῷ μητρώῳ τῶν ἀρρένων δήμου τινός, οὔτε νὰ ἐγγραφῶσι δύναται ἐν τῷ ἐκλογικῷ καταλόγῳ οἰουδήποτε δήμου, οὔτε ἂν ἐνεγράψαν νὰ διατηρηθῶσιν ἐγγεγραμμένοι, διαγραφόμενοι ὑποχρεωτικῶς κατὰ τῶν ἐτησίων τῶν ἐκλογικῶν καταλόγων ἀναθεώρησιν, οὔτε νὰ ἐκλεγθῶσιν ἐν οἷῳ δήτῃ ἀξιώματι (Νόμου στρατολογικοῦ τοῦ 1887 ἄρθ. 28). "Ἐρχεται δὲ ἡ πρὸς ἀνανέωσιν τῶν δημοτικῶν ἀρχῶν ἐκλογή τέσσαρος μῆνας πρὸ τῆς λήξεως τῆς δημοτικῆς περιόδου κατὰ τοῦ Δημαιορσιακοῦ νόμου τὸ ἄρθ. 7· ἀλλὰ κατὰ τὸ 104 ἄρθ. τοῦ ἐπελθόντος νόμου ΧΜΗ' περὶ ἐκλογῆς βουλευτῶν ἡ ψηφοφορία ἄρχεται ὀγδοήκοντα ἡμέρας πρὸ τῆς λήξεως τῆς δημαρχικῆς περιόδου, προσθεμένων ἢ ἀφαιρουμένων τσούτων μόνον ἡμερῶν, ὅσαι ἀπαιτοῦνται, ἵνα ἡ ψηφοφορία τελεθῇ ἐν Κυριακῇ· κατὰ δὲ τοῦ ΛΓ' νόμου τοῦ 1883 τὸ ἄρθ. 2 αἱ δημαιορσίαι ἐνεργοῦνται τῇ πρώτῃ Κυριακῇ τοῦ Ἰουλίου μηνός, λήγει δὲ ἡ δημοτικὴ περίοδος τὴν 30 Σεπτεμβρίου. Τοῦτο ὅμως προκειμένου περὶ τῆς φυσικῆς τρόπου τινὰ

λήψεως τῆς δημοτικῆς περιόδου· ἀλλ' ἂν διαλυθῇ τὸ δημοτικὸν συμβούλιον ἢ ἐκλείπῃ ὁ δήμαρχος ἢ δημορχικός πάρεδρος (διὰ τοῦ θανάτου, διὰ τῆς ἀπωλείας τῶν πολιτικῶν αὐτοῦ δικαιωμάτων ἢ ἀπολύσεως), τελεῖται ἡ ἐκλογὴ εἰς ἀντικατάστασιν μὲν τοῦ δημοτικοῦ συμβουλίου ἐντός 4 ἐβδομάδων κατὰ τὴν ρητὴν διάταξιν τοῦ ἀρθ. 59 τοῦ δημοτικοῦ νόμου, εἰς ἀντικατάστασιν δὲ τοῦ δημάρχου ἢ δημορχικοῦ παρέδρου ἄρχεται ἀμέσως ἡ πρὸς διεξαγωγὴν τῆς ἐκλογῆς ἐνέργεια. Ἀποτελεῖ δὲ ἕκαστος δήμος ἰδίαν ἐκλογικὴν περιφέρειαν· ἀλλ' οἱ δήμοι πρώτης καὶ δευτέρας τάξεως δύνανται νὰ διαιρεθῶσιν εἰς πλείονα τοῦ ἑνὸς ἐκλογικὰ τμήματα, οἱ μὲν τῆς δευτέρας εἰς δύο, οἱ δὲ τῆς πρώτης καὶ εἰς πλείονα τῶν δύο ἀναλόγως τῷ πληθυσμῷ αὐτῶν. Καὶ ἐφ' ἡπαξ μὲν ὠρίσθησαν ἐπὶ τῇ γνωμοδοτήσει τῶν δημοτικῶν συμβουλίων οἱ δήμοι οἱ διαιρετέσι εἰς τμήματα, ὁ ἀριθμὸς τῶν τμημάτων καὶ ὁ τρόπος τῆς διαιρέσεως τῶν ψηφοφόρων κατὰ τμήματα· ἀλλ' ὁ ὀρισμὸς οὗτος δύναται ἐκάστοτε νὰ μεταβάλληται δι' ἀποφάσεως τοῦ ἀρμοδίου Νομάρχου ἐπὶ τῇ γνωμοδοτήσει τοῦ οἰκείου δημοτικοῦ συμβουλίου, ἀλλὰ πᾶσα τοιαύτη μεταβολὴ προσήκον νὰ ἐνεργῇται τρεῖς τοῦλάχιστον μῆνας πρὸ τῆς ψηφοφορίας. Σημειωτέον, ὅτι τὴν ἀπόφασιν τοῦ νομάρχου δύναται νὰ ἐκκαλῇ τὸ δημοτικὸν συμβούλιον ἐνώπιον τοῦ Ὑπουργείου τῶν Ἐσωτερικῶν (ἐκλογικοῦ νόμου ἀρθ. 47 ἐν συνδυασμῷ πρὸς τὸ 104 ἀρθ. αὐτοῦ, δι' οὗ κατηγγήθη τὸ ἀρθ. 8 τοῦ δημαϊρεσιακοῦ νόμου). Συγκαλεῖ δὲ τὴν δημαϊρεσιακὴν συνέλευσιν (ἔχει τοὺς ἔχοντας δικαίωμα ἐκλογῆς δημῶτας) ὁ δήμαρχος διὰ προγράμματος αὐτοῦ, δημοσιευομένου ἐν τε τῇ πρωτευούσῃ καὶ ἐν τοῖς παρεδρείσι τοῦ δήμου διὰ κήρυκος, διὰ τοιχοκολλήσεως καὶ διὰ τῆς ἐπ' ἐκκλησίας ἀναγνώσεως. Ἦν τῷ προγράμματι τούτῳ

ὀρίζονται ἡ ἡμέρα, ἡ ὥρα, ὁ τόπος, ἡ ἀντικείμενον καὶ ἡ διάρκεια τῆς ἐκλογῆς καὶ ὁ ἀριθμὸς τῶν ἐκλεκτῶν δημορχικῶν παρέδρων καὶ τῶν τακτικῶν καὶ ἀναπληρωματικῶν μελῶν τοῦ δημοτικοῦ συμβουλίου, κατονομάζονται δὲ καὶ τὰ κληρονομήντα τακτικὰ καὶ παραπληρωματικὰ μέλη τῆς ἐφορευτικῆς ἐπιτροπῆς καὶ οἱ ὑποψήφιοι ἐκάστης κατηγορίας. Ὅσακις δὲ ἡ ἐκλογικὴ συνέλευσις διαιρεῖται εἰς τμήματα, σημειοῦται καὶ τοῦτο ἐκτὸς. Δημοσιεύεται δὲ τὸ δημαρχικὸν προγραμμάδεκα πέντε τοῦλάχιστον ἡμέρας πρὸ τῆς ἡμέρας τῆς ἐνάρξεως τῆς ψηφοφορίας (Δημαϊρεσιακοῦ νόμου ἀρθ. 9). Δι' ὑπολογίζονται δὲ προδήλως πρὸς ἀποτέλεσιν τοῦ δεκαπενθήμερου ἡ ἡμέρα τῆς ἡμερομηνίας καὶ ἡ ἡμέρα τῆς ψηφοφορίας. Ἰσχύουσι δὲ καὶ ἐπὶ τῶν δημοτικῶν ἐκλογῶν αἱ περὶ ὑποψηφίων, ἀντιπροσώπων καὶ ἀναπληρωτῶν αὐτῶν, περὶ ἐφορευουσῶν ἐπιτροπῶν, περὶ τοῦ χρόνου, τοῦ τόπου καὶ τρόπου τῆς ψηφοφορίας, περὶ ἀσφαλείας τῶν καλπῶν, περὶ διελύξεως τῶν ψήφων, καὶ αἱ σχετικαὶ ποινικαὶ διατάξεις τοῦ περὶ ἐκλογῆς βουλευτῶν νόμου (Δημαϊρεσιακοῦ νόμου ἀρθρον 10). Ὅθεν οἱ ὑποψήφιοι προτείνονται ἑννέα μῆνας πρὸ τῆς ἐκλογῆς· ἔγκυρος δὲ προτάσις εἶναι ἡ φέρουσα δώδεκα τοῦλάχιστον ὑπογραφὰς ἐκλογέων (Ἐκλογικοῦ νόμου ἀρθρ. 26), ἐπιδίδεται δὲ τοῦλάχιστον εἰκοσιπέντε ἡμέρας πρὸ τῆς διὰ τὴν ψηφοφορίαν ὀρισθείσης διὰ δικαστικὸν κλητῆρος εἰς τὸν πρόεδρον τοῦ οἰκείου Πρωτοδικείου κατὰ παραγγελίαν τοῦ ὑποψηφίου ἢ οἰουδὴποτε ἄλλου ἐκλογέου, προσαρτωμένου εἰς τὴν πρότασιν γραμματίου ἐπαρχιακοῦ τινος ταμείου περὶ καταθέσεως τοῦ ἀντιτίμου τῶν ἐκλογικῶν εἰδῶν (ἐκλογικοῦ νόμου ἀρθρ. 27). ἀναγκρυσσονται δὲ οἱ τακτικῶς προτεθέντες τὴν εἰκοττὴν τετάρτην πρὸ τῆς ψηφοφορίας ἡμέρας ὑπὸ τοῦ πρωτοδικείου, δημο-

εα συνδεδειγμένους, μνημόνευμένους ἐν τῇ
τάξει αὐτοῦ καὶ τοῦ καταβαλόντος τὴν θα-
πάνην ἐκλογεῖται, ἂν ᾖ ἄλλος παρὰ τὸν
ποφύγιον (ἐκλογικοῦ νόμου ἀρθ. 28). Ἡ
ἢ διοικητικὴ ἀρχή, εἰς ἣν κοινοποιεῖται
ἡ περὶ τῶν ἀνακηρυξέων ἀποφάσεις, γνω-
ρίζει τῷ κοινῷ τὰ ὀνόματα τῶν ἀνακη-
ρυχθέντων καὶ τῶν καταβαλόντων τὸ ἐν-
τιμον τῶν ἐκλογικῶν εἰδῶν διὰ προκη-
ρύξεως δημοσιευμένης ἐν ἐκάστῳ τῶν
ἔργων τῇ ἐπιμελείᾳ τοῦ δημάρχου. Ἐκα-
στὸ δὲ ὑποψήφιος ἢ ἐν ἐλλείψει αὐτοῦ ὁ
καταβαλὼν τὴν θαπάνην ἐκλογεῖται δικαιού-
ται νὰ διορίσῃ ἑνὰ ἢ ἄντιπρόσωπον καὶ
ἢ ἀναπληρωτὴν ἐν ἐκάστῳ ἐκλογικῷ
τμήματι, ὃν καὶ δύναται νῦν καταστήσῃ
κατὰ πᾶσαν στιγμὴν ἕως τοῦ πέρατος τῆς
δημοσεύσεως, ἀναγνωρίζονται δὲ οἱ αὐτῶ
δικαιωθέντες ὑπὸ τῆς ἐφορευτικῆς ἐπιτρο-
πῆς, ἂν ἐμφανίσωσιν ἐγγράφον περὶ τοῦ
διορισμοῦ δηλώσιν τοῦ ὑποψηφίου ἢ τοῦ
καταβαλόντος τὴν θαπάνην (ἐκλ. νόμου
ἀρθ. 30). Σημειοῦνται δ' αἱ δηλώσεις αὐ-
ταὶ ἐν τῷ βιβλίῳ τῶν πρακτικῶν καὶ
ἀποτελοῦσι μέρος τῶν ἐκλογικῶν ἐγγρά-
φων. Ἡ δὲ κατὰ τὰς διατάξεις τοῦ περὶ
ἐκλογῆς βουλευτῶν νόμου (ἀρθ. 38 καὶ
ἐπ.) κατασταθεῖσα πενταμελὴς ἐπιτροπὴ
διευθύνει καὶ τὴν δημοτικὴν ἐκλογὴν. Εἰ
ἐν τῇ μέλει τῆς Ἐφορευτικῆς Ἐπιτροπῆς
ἢ ἐν ἁπλότῳ τοῦ δήμου ἢ ἀρνοῦνται νὰ
ἐπιτελέσωσι τὸ καθήκον αὐτῶν, ἢ δὲ
ἢ τῶν ἀναπληρωτικῶν μελῶν ἀναπλή-
ρωται αὐτῶν καθίσταται ὡσαύτως ἀνεπι-
τιμος, διευθύνουσι τὴν ἐκλογὴν μόνον τὰ
παραπάνω μέλη, ἂν ἀποτελώσῃ τὴν πλει-
ονοψηφίαν τῆς Ἐπιτροπῆς. Ἀλλως διευ-
θύνει αὐτὴν ὁ ἀντιπρόσωπος τῆς δικαστι-
κῆς ἀρχῆς, συμπραττάντων μετ' αὐτοῦ
καὶ τῶν παρόντων μελῶν (ἐκλογικοῦ νό-
μου ἀρθ. 42). Τὰ δὲ γρῆν γραμματέως
τῆς Ἐπιτροπῆς πρὸς σύνταξιν τῶν πρα-
κτικῶν ἀνατίθενται ὑπὸ τῆς Ἐπιτροπῆς
ἢ ἢ τῶν ἐκλογέων τοῦ δήμου, ὡς σφαι-

ριδιοῦται δὲ χρημεύουσιν αὐτοὶ οἱ ὑπο-
ψήφιοι ἢ οἱ ἀναπληρωταὶ αὐτῶν (ἐκλ.
νόμου ἀρθ. 43 ἐν συνδ. πρὸς τὸ ἀρθρον 1
τοῦ νόμου ΑΥΓ' τοῦ 1887). Δικαιοῦνται
δὲ οἱ ὑποψήφιοι ἢ, ἐν ἐλλείψει αὐτῶν, οἱ
ἀντιπρόσωποι ἢ, ἐν ἐλλείψει καὶ τούτων,
οἱ ἀναπληρωταὶ αὐτῶν νὰ παρίστανται
κατὰ τὴν ψηφοφορίαν, προβάλλοντες πᾶ-
σαν παρατήρησιν ἢ ἔνστασιν ὡς πρὸς
τὴν τάξιν αὐτῆς, ἐπιτιθέντες τὰς σφραγί-
δας αὐτῶν εἰς τὰς κάλπας καὶ εἰς τὸ πε-
ρικλεῖον αὐτὰς κιβώτιον, καὶ προσέτι νὰ
παρίστανται ἐν τῇ ἀριθμώσει τῶν ψήφων
(ἐκλ. νόμου ἀρθ. 31)· ἄλλ' εἰς τὸν δή-
μαρχον καὶ ὑποψήφιον, ὄντα δὲν ἐπιτρέπε-
ται νὰ παρίστανται αὐτοπροσώπως κατὰ
τὴν ψηφοφορίαν (Ν. Α. 46' τῆς 30 Μαρτίου
1883 ἀρθ. 5). Προσθετέον, ὅτι ἐν καιρῷ γε-
νικῆς δημοτικῆς ἐκλογῆς (καθ' ἣν πρόκειται
περὶ ἐκλογῆς δημάρχων, παρέρων καὶ δη-
μοτικῶν συμβούλων) ἢ καὶ ἐπαναληπτικῆς
ἐκλογῆς ἢ ἄλλης μετὰ ταῦτα ἐκλογῆς
(καθ' ἣν πρόκειται περὶ ἐκλογῆς δημάρ-
χου) ἐν ἐκάστῳ τῶν ἐκλογικῶν τμημά-
των παρίσταται κατὰ τὴν διάκρισιν τῆς
δημοτικῆς ἐκλογῆς ἀντιπρόσωπος τῆς δι-
καστικῆς ἀρχῆς, ἐν τε τῷ τόπῳ τῆς ψη-
φοφορίας καὶ ἐκτὸς αὐτοῦ, ἐνεργῶν αὐ-
τεπαγγέλτως ἢ ἐπὶ τῇ καταγγελίᾳ ἐκλο-
γέως τὴν ἀνάγκησιν καὶ βεβαιώσιν τῶν ἐκ-
λογικῶν παραβάσεων ἢ ἄλλων ἁποπει-
νῶν πράξεων, ἀνεῖν τῆς συμπτύξεως γραμ-
ματέως ἢ ἐτέρου ἀνακριτικοῦ ὑπαλλήλου
ἢ μαρτύρων (ἐκλ. νόμου ἀρθ. 32 ἐν συνδ.
πρὸς τοῦ Ν. ΨΝΕ' ἀρθ. 4 καὶ Ν. ΨΟΘ'
ἀρθ. 1), ὅθεν δὲν παρίσταται τοιοῦτος
ἐνεργουμένης ἐκλογῆς εἰς ἀνάδειξιν εἰδι-
κῶν παρέρων, δημαρχικῶν παρέρων ἢ
δημοτικῶν συμβούλων (ἀρθ. 1 τοῦ ΨΟΘ'
νόμου). Πῇ τέον ὡσαύτως, ὅτι τὸ ἀντίτι-
μον τῶν ἐκλογικῶν εἰδῶν ἐν ταῖς δημαι-
ρεσάις ὀρίζεται ὡς πρὸς μὲν τοὺς δημάρ-
χους εἰς δραχμὰς εἰκοσιπέντε μὲν ἐν ταῖς
δήμοις τῆς γ' τάξεως, εἰς πεντήκοντα δὲ

ἐν τοῖς τῆς δευτέρας τάξεως, εἰς ἑκατὸν δὲ ἐν τοῖς τῆς πρώτης τάξεως, ὡς πρὸς δὲ τοὺς δημαρχικούς παρεδρους καὶ τοὺς δημοτικούς συμβούλους εἰς πέντε μὲν ἐν τοῖς δήμοις τρίτης τάξεως, δέκα δὲ ἐν τοῖς δήμοις δευτέρας τάξεως καὶ εἴκοσιν ἐν τοῖς δήμοις πρώτης τάξεως (Ν. ΑΨΘ' τῆς 30 Μαρτίου 1883 ἀρθ. 10).

Ἡ δὲ ψηφοφορία καὶ ἡ διαλογὴ τελοῦνται κατὰ τὰς διατάξεις τοῦ ἐκλογικοῦ νόμου (ἀρθ. 45-66). Μετὰ δὲ τὴν διαλογὴν ἐν μὲν τοῖς δήμοις τῆς Γ' τάξεως, οἵτινες κατὰ τὸν νόμον ἀποτελοῦσιν ἐν ἐκλογικὸν τμήμα καὶ ἐν τοῖς δήμοις τῆς Β' τάξεως, τοῖς μὴ διαιρεθεῖσιν εἰς δύο ἐκλογικὰ τμήματα, ἀποτελοῦσιν ἐπομένως ἐν ἐκλογικὸν τμήμα, ἡ Ἐφορευτικὴ Ἐπιτροπὴ εὐθὺς ἅμα τῇ ἀπαριθμῆσει τῶν ψήφων ἀπασῶν τῶν καλῶν ὀρεῖται δημοσιεῦσαι τὸ ἐκλογικὸν ἀποτέλεσμα ἐν τῇ πρωτεύουσῃ τοῦ δήμου καὶ ἐν τοῖς παρεδρείοις διὰ προγράμματος αὐτῆς, νὰ κοινοποιήσῃ δὲ τοῦτο ἐγγράφως καὶ ἰδίᾳ ἐκάστῳ τῶν ἐκλεγέντων. Ἀλλ' ἐν τοῖς δήμοις τῆς Β' τάξεως, οἵτινες διηρέθησαν εἰς δύο ἐκλογικὰ τμήματα, καὶ ἐν τοῖς δήμοις τῆς Α' τάξεως, οἵτινες διηρέθησαν εἰς δύο ἢ πλείονα, αἱ Ἐφορευτικαὶ Ἐπιτροπαὶ τῶν ἐκλογικῶν τμημάτων, παραλαβοῦσαι τὰ πρακτικὰ καὶ ἀκολουθούμεναι ὑπὸ τῆς στρατιωτικῆς δυνάμεως, εὐθὺς μετὰ τὸ πέρας τῆς ἀπαριθμήσεως τῶν κατὰ τμήματα ψήφων, συνέρχονται εἰς τὴν πρωτεύουσιν τοῦ δήμου. ἤτοι εἰς τὸ πρωτεῦον ἐκλογικὸν τμήμα, ἔνθα, ἀντιπαρεβαλλομένων τῶν τμηματικῶν πρωτοκόλλων, ἐξάγεται τὸ ἀποτέλεσμα τῆς ὅλης ἐκλογῆς, ὅπερ ὑπὸ τῶν ἐφορευτικῶν ἐπιτροπῶν ἀμέσως δημοσιεύεται ἐν τῇ πρωτεύουσῃ τοῦ δήμου καὶ ἐν τοῖς παρεδρείοις, κοινοποιεῖται δ' ἰδίως ἐγγράφως εἰς ἕκαστον τῶν ἐκλεγέντων (Δημαιορεσιακοῦ νόμου ἀρθ. 10 § 2). "Ανδ' ἐπῆλθεν ἴσο-

ψηφία, ἐνεργεῖται ὑπὸ τῆς Ἐφορευτικῆς Ἐπιτροπῆς κλήρωσις.

Εὐθὺς μετὰ τὴν δημοσίευσιν τοῦ ἀποτέλεματος τῆς ἐκλογῆς πάντα τὰ πρακτικὰ τῆς ἐκλογῆς ἐκτίθενται ἐν τῇ δημαρχίᾳ ἐπὶ τρεῖς ἡμέρας (συνυπαριθμῆνης, ἐννοεῖται, καὶ τῆς ἡμέρας τῆς ἐκθέσεως), καθ' ἃς οἱ μὲν ἔχοντες τὸ δικαίωμα τοῦ ἐκλέγειν δύνανται νὰ λίσσωνται τῶν ἐν αὐτοῖς καὶ ὑποβλήσων ἐγγράφως ἢ προφορικῶς ἐνστάσεις ἐνώπιον τῆς ἐφορευτικῆς ἐπιτροπῆς τοῦ ἐν τῇ πρωτεύουσῃ τοῦ δήμου ἐκλογικοῦ τμήματος, οἱ δ' ἀναδεχθέντες διὰ τῆς ἐκλογῆς ἠκολώσωνται ὅτι παραιτοῦνται, ἂν θέλωσι, ἐκθέσωσι τοὺς λόγους τῆς παραιτήσεως. Κοινοποιεῖται δὲ διὰ δημοσίου κήρυκος καὶ διὰ προγράμματος τοιχοκολλωμένου εἰς τὴν δημαρχίαν καὶ εἰς τὰ δημοσιώτερα τῆς πρωτεύουσας τοῦ δήμου μέρη ἡ ἐκθεσις τῶν πρακτικῶν (Δημαιορεσιακοῦ νόμου ἀρθ. 13). Ἡ δ' ἐφορευτικὴ ἐπιτροπὴ ὀφείλει παρίσταμένη τακτικῶς κατὰ τὰς διὰ τοῦ προγράμματος τεταγμένας ἡμέρας καὶ ὥρας ἐν τῇ δημαρχίᾳ νὰ δεχτῇ καὶ καταχωρίξῃ συντόμως καὶ εἰς ἀναβολῆς τὰς προβαλλομένας ἐνστάσεις καὶ τοὺς λόγους τῆς παραιτήσεως ἐν τῇ πρακτικῇ τῆς διαλογῆς, ἥ, ὅπου ἡ δημαιορεσιακὴ συνέλευσις διηρέθῃ εἰς πλείονα τμήματα, ἐν τῷ περιληπτικῷ τῷ τμηματικῶν διαλογῶν πρακτικῷ καὶ τῇ ἐρίᾳ ἀμελλητί ἀπόδειξιν περὶ τῆς καταχωρίσεως εἰς τοὺς προβαλλόντας τὰς ἐνστάσεις ἢ τοὺς λόγους τῆς παραιτήσεως. Τὰ δὲ τυχὸν ἀρνήθῃ εἴτε νὰ δεχθῇ, εἴτε νὰ καταχωρίσῃ καὶ δώσῃ ἀπόδειξιν, οἱ παραιτῶντες δύνανται νὰ ἐπιδώσωσιν αὐτὴν εἰς αὐτὴν ἐν τῇ τεταγμένῃ προθεσμίᾳ διὰ δικαστικῷ κλητῆρος. (Δημαιορεσιακοῦ νόμου ἀρθ. 14). Ἐντὸς δὲ τοιῶν ἐπόμενων ἡμερῶν ἀπὸ τῆς λήξεως τῆς πρὸς ἐκθεσιν τῶν πρακτικῶν προθεσμίας ἡ Ἐφορευτικὴ Ἐπιτροπὴ συγκαλοῦσα κατ' ἑ-

ριμένην ὥραν καὶ τὰ μέλη τῶν ἐφορευ-
τικῶν ἐπιτροπῶν τῶν ἄλλων τμημάτων,
ἐν ἧ ἐκλογῇ ἐνηργήθη κατὰ τμήματα,
καταχωρίζει μετὰ τῶν συνελευσμένων ἐξ
αὐτῶν τὰς περὶ τῶν ὑποβληθεισῶν ἐνστά-
σεων ἢ λόγων παρατήσεως παρατηρή-
σεις, αἱ θεωρεῖ ἀναγκασίαι, καὶ διαβιβά-
ζει ἀνευ ἀναβολῆς πάντα τὰ πρακτικὰ
τῆς ἐκλογῆς εἰς τὸν νομάρχην (Δημαιορε-
σιακοῦ νόμου ἀρθ. 15), ὅστις ὀφείλει νά-
ποστείλῃ αὐτὰ ἐντὸς δέκα ἡμερῶν ἀπὸ
τῆς δημοσιεύσεως τοῦ ἀποτελέσματος τῆς
ἐκλογῆς εἰς τὸν πρόεδρον τοῦ πρωτοδι-
κείου, εἰς οὗ τὴν περιφέρειαν ὑπάγεται
ἡ δίκη (Ν. Ν. 33 τοῦ 1882 περὶ ἐκδι-
κώσεως τῶν δημοτικῶν ἐκλογῶν). Τοῦτο
ἔστι τὸ πρωτοδικεῖον ἐν συμβουλίῳ ἐκ τριῶν
τακτικῶν δικαστῶν, ὁ δὲ πρῶτος τῶν
μη μετέχοντος παρέδρου), ἐκδίδωσιν ἡτι-
σπολογημένην ἀποφασιν περὶ τοῦ ἐγκύριου ἢ
ἀκύρου τῆς ἐκλογῆς ἐντὸς εἰκοσιν ἡμε-
ρῶν ἀπὸ τῆς ὑπὸ τοῦ Νομάρχου ἀποστο-
ντῆς εἰς τὸν πρόεδρον τῶν πρακτικῶν, ἡ-
τις ἐκτίθεται ἐν τῷ δημαρχεῖῳ ἐπὶ πάντε
ἡμέρας εἰς γνώσιν τῶν δημοτῶν καὶ ἐκ-
τελεῖται κατὰ τὰ κατωτέρω βρῆθησόμενα.
ἂν ᾖται ἐπικυρωτικῇ, ἂν δὲ τούναντιον ᾖ-
ται ἀκυρωτικῇ, ἐπιτρέπεται εἰς πάντα ἐκ-
κλήσια τοῦ δήμου ἔφεσις ἐνώπιον τοῦ ἀρ-
μοδίου ἑφετερίου ἐντὸς πέντε ἡμερῶν ἀπὸ
τῆς λήξεως τῶν πέντε ἡμερῶν τῆς ἐκθέ-
σεως αὐτῆς· ὅθεν ἡ ἔφεσις συγχάνει ἀπα-
ράδεκτος, γινομένη μετὰ τὴν δεκάτην
ἀπὸ τῆς ἐκθέσεως ἡμέραν. Τὴν ἔφεσιν,
καταπορευομένην διὰ δικαστικὸν κλητῆρος
εἰς τὸν νομάρχην, ἀποστέλλει οὗτος πα-
ράστασιν τῷ προέδρῳ, ὅστις διαβιβάζει
αὐτὴν μετὰ τῶν πρακτικῶν εἰς τὸ ἀρμό-
διον ἑφετεῖον, ὅπερ ὀφείλει ἐντὸς τριάκοντα
ἡμερῶν ἀπὸ τῆς παραλαβῆς τῶν ἐγγράφων
νά ἐκδώσῃ ἐν συμβουλίῳ ἐκ πέντε τακτι-
κῶν δικαστῶν ἤτοι ἑφετῶν (οὐδενὸς πα-
ρέδρου μετέχοντος) ἀπόφασιν ἡτισπολογημέ-
νην περὶ τῆς ἐκλογῆς (Ν. Ν. 33 τοῦ 1882).

Καὶ ἐὰν μὲν ἡ ἐκλογὴ ἐπικυρωθῇ, οἱ
ἀναδειχθέντες διὰ τῆς ἐκλογῆς ὀρκίζον-
ται, παρόντος καὶ τοῦ ἐφημερίου, ἐνώπιον
τοῦ νομάρχου ἢ τοῦ νομίμου αὐτοῦ ἀνα-
πληρωτοῦ καθ' ὥραν ὑπ' αὐτοῦ ὀριζομέ-
νην, μετὰ τὴν λήξιν τῆς περιόδου τῆς
προκατόχου δημοτικῆς ἀρχῆς καὶ ἅμα τῇ
λήξει αὐτῆς, καὶ ἀναλαμβάνουσι τὰ κα-
θήκοντα αὐτῶν. Τὸν δὲ τύπον τοῦ ὅρκου ἀ-
ναγράφει αὐτὸς ὁ περὶ Δημαιορεσιῶν νόμος
ἐν τῷ 18 ἀρθρῳ αὐτοῦ. Καὶ ἄλλον μὲν
τύπον ὅρκου καθιερεῖ διὰ τοὺς δημαρχοὺς
καὶ παρέδρους, ἄλλον δὲ διὰ τοὺς δημο-
τικούς συμβούλους. Ἐὰν δὲ ἡ ἐκλογὴ ἡ-
κυρωθῇ, ὁ δήμαρχος ἐκδίδωσιν ἐντὸς ὀκτώ
ἡμερῶν ἀνυπερθέτως ἕτερον πρόγραμμα,
συνφθὰ πρὸς τὸ ἀρθ. 9, συγκαλὼν τοὺς
ἐκλογεῖς πρὸς ἐπανάληψιν τῆς ψηφοφο-
ρίας (Δημαιορεσιακοῦ νόμου ἀρθρον 18).
Ἄλλ' ἐὰν ἀκυρωθῇ ἡ ἐκλογὴ οὐχὶ ὡς
νόθως ἐνεργηθεῖσα ἐν τῷ σταδίῳ τῆς ψη-
φοφορίας καὶ τῆς διαλογῆς, ἀλλ' ὡς ἀνα-
δείχασα ὠρισμένα πρόσωπα, ὅπερ δὲν ἐ-
κέκτηντο τὰ τοῦ ἐκλέγεσθαι προσόντα, ἢ
τὰν ἀπαλιν ὡς ἀποκλείσασα τῆς ὑποψη-
φιστοῦτος πρόσωπα, φέροντα τὰ νομίμα
προσόντα, τὰ ἐπὶ τῶν Ἑστωρικῶν ὑποου-
ργεῖον διὰ τῆς ἐγκυκλίου αὐτοῦ τῆς 27
Μαΐου 1866 ὁρθῶς ἀπεφάνητο, ὅτι οὐδέ-
λως ἔλλογον εἶναι νὰ ἐπαναληφθῇ ἁπλῶς
ἡ ψηφοφορία μετὰ τῶν μόνων τῶν ἀποου-
χόντων ὑποψηφίων, ἀποκλεισμένης τῆς
προτάσεως ἄλλων ὑποψηφίων. Ἐλλὰ δέον
νὰ προσκληθῶσιν οἱ ἐκλογεῖς νὰ προτεί-
νωσιν ἐκ νέου ὑποψηφίους. Ὁ νόμος δια-
τάζει, ὅτι ὁ δήμαρχος, ἀκυρωθείσης τῆς
ἐκλογῆς, συγκαλεῖ τοὺς δημοτάς ἐκλογεῖς
πρὸς ἐπανάληψιν αὐτῆς, εἴτε πρὸ δευθα-
μῶν ἀκύρωσιν τῆς ἐκλογῆς, ἐπελθοῦσαν
διὰ λόγους ἀναγομένους εἰς τὸ στάδιον τῆς
ψηφοφορίας καὶ διαλογῆς, οὐχὶ δὲ ἀκυ-
ρωσιν διὰ λόγους ἀναγομένους εἰς τὴν ἐλ-
λειψιν τυπικῶν προσόντων ἢ τὸν ἀπο-
κλεισμὸν τῆς ὑποψηφιστοῦτος προσώπου

δυναμένου νὰ ἐκτεθῇ, ἤτοι λόγους ἀναγο-
μένους εἰς τὸ στάδιον τῆς προτάσεως καὶ
ἀνακηρύξεως. Τῆς ἐναντίας ἐρμηνείας γι-
νομένης δεκτῆς, περιαγομέθα εἰς τὸ ἄτο-
πον νὰ παραδεθῶμεν, ὅτι καθίσταται
ὕποχρεωτικὴ ἡ ἐκλογὴ τοῦ ἡττηθέντος
πρότερον ἐν τῷ ἐκλογικῷ ἁγῶνι ὑποψη-
φίου δημάρχου διὰ τυπικῆς μόνον ψηφο-
φορίας, εἰάν τις καὶ μόνον ἦν ὁ ἀντίπαλος
τοῦ ἀναδειχθέντος (οὗ ἡ ἐκλογὴ ἠκυρώ-
θη), καὶ, τὸ ἐπὶ γεῖρον, ἀγνοῶμεν τί γε-
νήσεται, εἰάν μία καὶ μόνον κάληπὴ εἶχεν
ἐκτεθῇ, ἡ τοῦ ἀναδειχθέντος, πρὸς ὃν οὐ-
δεὶς ἀντηγωνίστατο διὰ τὴν ἐκ τῶν προ-
τέρων θεωρουμένην ἀσφαλέςτατην αὐτοῦ
ἐπιτυχίαν. Ἐὰν δ' ἔνεκα τοῦ θανάτου ἢ
καταδίκης τοῦ δημάρχου καὶ τῶν ἀνα-
πληροῦντων αὐτὸν δημαρχικῶν παρέδρων
ἢ ἔνεκα τῆς ἀκυρώσεως τῆς δημοτικῆς
ἐκλογῆς, ἐπερχομένης ἐν τῷ μεταξὺ τῆς
λήξεως τῆς δημοτικῆς περιόδου, ἢ ἄλλου
οἰουδὴ ποτε λόγου, συμβῇ νὰ μείνωσι κε-
νὰ αἱ θέσεις τοῦ τε δημάρχου καὶ πάν-
των τῶν δημαρχικῶν παρέδρων δήμου
τινός, τὰ κατὰ τὴν δημαρχεῖαν καθή-
κοντα τοῦ δημάρχου ἀναλαμβάνει ὁ πρό-
εδρος τοῦ δημοτικοῦ συμβουλίου (Δημαρ-
χειακοῦ νόμου ἀρθ. 19). (Οἱ ἐπιέμενοι
λεπτομερεστέρων γνώσεων περὶ δημαρ-
σιῶν καὶ τῶν πολλαπλῶν ζητημάτων, εἰς
ἃ χορηγοῦσιν ἀφορμὴν αἱ περὶ δημαρ-
σιῶν διατάξεις, παραπέμπονται εἰς τὸν ἡ-
μέτερον Ὁδηγὸν τῶν δημοσίων καὶ δη-
μοτικῶν ὑπαλλήλων).

Β. Ν. Φλογαίτης.

Δημαρχικοί πάρεδροι. Τὰ
καθήκοντα τῶν δημαρχικῶν παρέδρων εἴ-
ναι παρ' ἡμῖν, ὡς καὶ παρὰ Γάλλοις,
αὐτὰ ταῦτα τὰ τοῦ δημάρχου καλοῦνται
δὲ οἱ πάρεδροι εἰς ἐκπλήρωσιν αὐτῶν εἴτε
αὐτοδικαίως ὡς ἀναπληρωταὶ τοῦ δημάρ-
χου, ἀποδημοῦντος, νοσοῦντος ἢ θανόντος,
εἴτε ὡς βοηθοὶ αὐτοῦ παρευστώτος καὶ μὴ
κωλυομένου κατὰ παραγγελίαν αὐτοῦ.

Ἐν τῇ πρώτῃ περιπτώσει διαχειρίζου-
ντο προσωρινῶς κατὰ τὴν σειράν τῆς ἐκλογῆς
αὐτῶν ἐκλογικῶν τὴν δημαρχικὴν ἐνο-
σίαν ἐν τῇ δευτέρᾳ ἐκτελοῦσιν ἡλικίαν
εἰδικὴν ὑπηρεσίαν, δητῶς ἀνατιθεμένην
αὐτοῖς ὑπὸ τοῦ δημάρχου, ὅστις πάλαι
σχολος ὢν δὲν δύναται νὰ ἐπαρκεσθῇ ἐν
πάσας τὰς δημοτικὰς ἀσχολίας (Δημαρ-
χειακὸς νόμος ἀρθ. 43 καὶ ἐπ.).

Σημειωτέον ὅτι, πλὴν τῶν δημαρχικῶν
παρέδρων, ὧν ἡ κατ' ἀναπλήρωσιν ἡ
κατὰ παραγγελίαν τοῦ δημάρχου παι-
δικὴ ἐξουσία ἐκτείνεται ἐφ' ἅπαντα τὰ
τῶν δήμων, ὑπάρχουσι παρ' ἡμῖν καὶ οἱ κλη-
θέντες εἰδικοί πάρεδροι, ἐδρεύοντες ἐν τοῖς
παρεδρείοις (ὧν ἕκαστον ἀποτελεῖται συν-
νήθιος ἐξ ἑνὸς καὶ μόνου χωρίου), οἵτινες
διαχειρίζουσι ἕκαστος ἐν τῷ παρεδρείῳ
αὐτοῦ τὴν ὅλην δημοτικὴν ἐξουσίαν ὑπὸ
τὴν ἐπιβλεψὴν τοῦ δημάρχου. Τῶν παι-
δρείων ἡ σύστασις λόγον ἔχει τὸ οὐρεῖται
λικὸν μέγεθος τῶν δήμων, οὗ ἔνεκα εἶναι
δυσχερὲς ἢ πρὸς τὰ χωρία συγκοινωνεῖν
τῶν ἐν τῇ δημοτικῇ πρωτεύουσῃ ἀρχῶν.
Ἵπηρετοῦσι δὲ καὶ οἱ πάρεδροι, δημαρ-
χικοὶ τε καὶ εἰδικοὶ, ἀμίσθως, λαμβάνον-
τες τὴν δέουσαν ἀποζημίωσιν, ὅποτε
ἐξέλθωσι διὰ δημοτικὴν ὑπηρεσίαν τῶν το-
ρίων τοῦ δήμου, περὶ ἧς, μὴ ἐκδιδεσθῶν
ἕως τοῦδε περὶ τούτου ἰδιαιτέρων ἐκτετα-
γῶν, ἀποφαίνεται τὸ δημοτικὸν συμβου-
λίον (Δημαρτ. Ν. ἀρθ. 48).

Β. Ν. Φλογαίτης.

Δήμαρχος. Κατὰ τὸν ἡμέτερον
δημοτικὸν νόμον (ἀρθ. 40), συνοῦν καὶ
πρὸς τοὺς λοιποὺς νόμους πασῶν σχεδῶν
τῶν Εὐρωπαϊκῶν ἐπικρατειῶν, ὅτις ἐστὶ
τὸν Γαλλικόν, ὁ δήμαρχος εἶναι 1) μὴ
δημοτικὸς ἀρχων, συγκεντρῶν εἰς αὐτὸν
αὐτοῦ τὴν ἐκτελεστικὴν τοῦ δήμου ἀρ-
χήν 2) δημοσίος λειτουργός, ἐπιτετραμ-
μένος τὴν ἐκτέλεσιν τῶν διὰ τῶν κοινῶν
νόμων καὶ διαταγμάτων ἀνατεθειμένων
εἰς αὐτὸν καθηκόντων. Καὶ ὡς δημοτικός

με ἔργων διαίπει μὲν καὶ παρ' ἡμῖν ὡς ἐρίτων, ὑπὸ τὴν ἐπιτήρησιν τῆς διοικητικῆς ἀρχῆς, τοὺς διαφόρους κλάδους τῆς τοπικῆς ἀστυνομίας (Δημοτικὸς Νόμ. 40 καὶ 91, Ἄστυν. νόμ. ἀρθ. 8), διαχειρίζει δὲ τὴν δημοτικὴν περιουσίαν, λαμβάνων τὰ προσήκοντα συντηρητικὰ ἔργα, ἐνοικιάζων, ἐπιστατῶν, ὠνούμενος ἢ ἐκποιῶν κατὰ τὰς νομίμους διατυπώσεις ἢ δειγόμενος κληροδοτήματα ἢ δωρεάς (Δημοτ. Ν. ἀρθ. 112 καὶ ἐπ.), συντάττει καὶ ὑποβάλλει εἰς τὴν ἐπιψήφισιν τοῦ δημοτικοῦ συμβουλίου καὶ εἰς τὴν ἡμερίαν τῆς διοικητικῆς ἀρχῆς τὸν προϋπολογισμὸν τοῦ δήμου καὶ ἐκτελεῖ αὐτὸν ὡς τῆς εἰσπράξεως τῶν προσόδων καὶ διὰ τῆς ἐκδόσεως ἐνταλμάτων πρὸς ἀπότισιν τῶν ἐπιψήφισμένων δαπανῶν (Δημοτ. Ν. ἀρθ. 105 καὶ ἐπ.), συντάττει ὡσαύτως καὶ προτείνει εἰς τὴν ἐπιψήφισιν τοῦ δημοτικοῦ συμβουλίου καὶ εἰς τὴν ἡμερίαν τοῦ νομάρχου τὸν ἀπολογισμὸν τοῦ δήμου (Δημοτικὸς Νόμος ἀρθρον 110 καὶ 111). ἐπιτηρεῖ τὸ λογιστικὸν τοῦ δήμου, διεύθυνει τὰ δημοτικὰ ἔργα δι' ἐργολάβους εἴτε δι' ἐπιστάτας τελούμενα, προίσταται τῶν ἐπιτροπῶν τῶν φιλανθρωπικῶν καταστημάτων καὶ τῆς ἐπιθεωρητικῆς ἐπιτροπῆς τῶν δημοτικῶν σχολείων, ἀντιπροσωπεύει τὸν δῆμον ἐνώπιον τῶν δικαστηρίων ὡς ἐνάγοντα ἢ ἐναγόμενον, κατατίθει τὸ βοηθητικὸν προσωπικὸν τῆς δημοτικῆς ὑπηρεσίας (Δημ. Ν. ἀρθ. 42, Ἄστυν. νόμου ἀρθ. 18). Ὡς δημοτικὸς καὶ ὡς δημοσίος λειτουργὸς ἐνταύτῃ (γὰρ τοῦ τε δήμου καὶ τῆς πολιτείας) ὑπερβάλλει τὰ συντάσσει τὰς ληξιαρχικὰς πράξεις, δι' ὧν πιστοποιοῦνται αἱ πράξεις τοῦ ἀνθρωπίνου βίου σημαντικαὶ ἐποχαί, ἡ γέννησις, ὁ γάμος καὶ ὁ θάνατος, καθ' ἃς ὁ ἄνθρωπος κτᾶται δικαιώματα καὶ ἀνελκυσθάνει ὑποχρεώσεις (Ἀστικοῦ Νόμου ἀρθ. 30 καὶ ἐπ.)· δεῖχεται δὲ τὴν ἐξουσίαν τοῦ ἀλλοδαποῦ περὶ πολιτογραφίας

φάσεως αὐτοῦ ἐν Ἑλλάδι (Ἀστικοῦ Νόμου ἀρθ. 15). Ὡσαύτως ὡς δημοτικὸς καὶ ὡς δημοσίος ἐνταύτῃ λειτουργὸς ἐργάζεται εἰς τὴν κατάρτισιν τοῦ ἐκλογικοῦ καταλόγου, ἐν ᾧ καταγράφονται ὡσαύτως οἱ ἔχοντες τὸ δικαίωμα τοῦ ψηφοφορεῖν δημόται (Νόμου ΧΜΗ' τῆς 17 Σεπτ. 1877 ἀρθ. 7 καὶ ἐπ. Ν. Α' 46' τῆς 30 Μαΐου 1888 περὶ μεταρρυθμίσεως τῶν περὶ ἐκλογῆς βουλευτῶν καὶ δημοκρισίων νόμων ἀρθρ. 1). Ὡς δημοσίος δικαστικὸς λειτουργὸς ἐκπληροῖ ἀνακριτικὰ χρεῖ, συλλέγων τὰς προσήκουσας ἀποδείξεις καὶ ἐνδείξεις περὶ τῆς ἐνοχῆς τῶν κατηγορουμένων (Ποιν. Δικ. ἀρθ. 17 καὶ 156 καὶ ἐπ., Ἄστυν. Ν. ἀρθ. 84), βεβαιῶν ὡς ἀνακριτικὸς ὑπάλληλος τὰς ἀστυνομικὰς παραβάσεις καὶ καλεῖ εἰς τὸ πταισματοδικεῖον ὡς δημοσίος κατηγορὸς τοὺς ἐπὶ πταισματοὶ κατηγορουμένους (Ἄστυν. Ν. ἀρθ. 85 καὶ ἐπ. Ποιν. Δικον. ἀρθ. 135 καὶ ἐπ.), ἀνακοινᾷ εἰς τὸν ἀρμόδιον εἰσαγγελεῖ ἀμελλητί τὰ τελεσθέντα ἐν τῷ δήμῳ αὐτοῦ κακοεργήματα καὶ πλημμελήματα (Ἄστυν. Ν. ἀρθ. 86, Ποιν. Δικ. ἀρθ. 149). Ἄλλ' ὁ δήμαρχος ἐργάζεται καὶ εἰς τὸν σχηματισμὸν τῶν δρομικῶν δικαστηρίων, καταγράφων κατὰ τοὺς μῆνας Ἰανουαρίου καὶ Φεβρουαρίου ἐκάστου ἔτους μετὰ τοῦ νομάρχου, τοῦ ταμίου, τοῦ οἰκονομικοῦ ἐφόρου καὶ τοῦ εἰρηνοδίκου ἐν ἰδίῳ καταλόγῳ τοὺς κατὰ τὸ 14 ἀρθ. τοῦ περὶ δικαστηρίου κακοεργησικῶν ΒΚΗ' νόμου ἔχοντας τὰ προσόντα τοῦ ἐνόρκου καὶ μὴ καταστάνας ἀνικάνους εἰς ἐκπλήρωσιν αὐτῶν κατὰ τὰ 15, 16 καὶ 17 ἀρθρα αὐτοῦ, ἐκτιθεὶς δὲ κατὰ τὸ δεύτερον δεκαπενθήμερον τοῦ Μαρτίου εἰς τὸν δήμαρχεον ἀντίτυπον τοῦ ὑπὸ τῆς εἰρημένης ἐπιτροπῆς καταρτισθέντος οὕτω καταλόγου (Ν. ΒΚΗ' ἀρθ. 19 καὶ 21). Ὡς δ' ἐπικουρικὸς διοικητικὸς λειτουργὸς συντελεῖ εἰς τὴν ἐκτέλεσιν τοῦ νόμου περὶ στρατολογίας, οὗ μόνον συν-

τάσεων εἰς τριπλοῦν ἐπὶ τῇ βάσει τῶν ὑπὸ τῶν ἱερῶν παραδιδόμενων αὐτῷ κατ' ἔτος (κατὰ μῆνα Ἰανουάριον) βιβλίων τῶν τῆς ἐνορίας αὐτῶν πράξεων γεννήσεως καὶ βαπτίσεως τῶν ἐτησίων μητρώων τῶν ἐν τῷ δήμῳ αὐτοῦ ἐγκατεστημένων ἄρρένων καὶ ἀποστέλλων τὸ μητρώον τοῦτο πρὸς τὸν οἰκεῖον Νομάρχην κατὰ Φεβρουάριον (Νόμου στρατολογικοῦ ἀρθ. 8), ὅστις ἐπιστρέφει τὸ ἐν τῶν μητρώων εἰς τὸν δήμαρχον, ἀλλὰ καὶ δηλοποιῶν δι' ἐπ' ἐκκλησίας ἀναγνώσεως καὶ διὰ τοιχοκολλήσεως ἐπὶ τῶν θυρῶν τοῦ δημαρχείου τὴν εἰς ἀνάκρισιν ἔκθεσιν τῶν ἐτησίων τῆς δεκαετίας μητρώων, πέμπων ἐν ταύτῃ εἰς τὰ παρεδρεῖα τοῦ δήμου αὐτοῦ ἀντίγραφα τῶν τμημάτων τῶν ἐτησίων μητρώων, τῶν ἀφορώντων εἰς τὰ ὑπ' αὐτὰ χωρία, ἀποτελῶν δὲ μετὰ τοῦ εἰρηνοδίκου ἐπιτροπὴν, εἰς ἣν ὑποβάλλονται ἐνστάσεις ἐντὸς τῶν δεκαπέντε ἡμερῶν τῆς ἀνακρίσεως ὑπὸ παντὸς νομίμως ἐγκατεστημένου ἐν τῷ δήμῳ, περὶ ὧν συλλέγουσα πληροφῶρις ἐκφέρει γνώμην ἡτιςλογημένην, ἣν ἀποστέλλει μετὰ τῶν ἐνστάσεων εἰς τὸν νομάρχην ὁ δήμαρχος (Νόμου στρατολ. ἀρθ. 9 καὶ ἐπ.), καὶ πάλιν ἔπειτα ἀποτελῶν μετὰ τοῦ εἰρηνοδίκου ἄλλην ἐπιτροπὴν πρὸς διόρθωσιν τῶν εἰς ἀνάκρισιν ἐκτεθέντων μητρώων κατὰ τὰς ἀποφάσεις τοῦ δικαστηρίου καὶ σύνταξιν τοῦ μητρώου τῆς δεκαετίας τῶν ἄρρένων, ἐγγράφων δὲ ἐν ἰδίῳ δι' ἕκαστον συνακόλουθον ἔτος τμηματικῶν βιβλίων τὰ κατὰ τὸ ἔτος ἐκεῖνα γεννηθέντα ἄρρένα διακεκριμένως δι' ἕκαστον χωρίον (ἀρθ. 20 καὶ 21), προσέτι δὲ σχηματιζόμενος ἐν τῷ ὑπὸ τοῦ Νομάρχου ἀποστελλομένῳ ἐτησίῳ καταλόγῳ τῶν συμπληρούντων τὸ εἰκοστὸν πρῶτον ἔτος τῆς ἡλικίας αὐτῶν (ὅστις προέρχεται ἐξ ἀντιγράφου τοῦ παρὰ τῷ Νομάρχῃ κατατεθειμένου μητρώου τῶν ἄρρένων ἐκάστου δήμου) τοὺς τυχόν ἀποθανόντας, τοὺς ἀπολέσαντας τὴν ἐλ-

ληνικὴν ἰθαγένειαν, τοὺς μεταγενέσθαι τὴν ἑαυτῶν ἐγκατάστασιν εἰς ἄλλαν ἑξέμον καὶ τοὺς ἀποκλεισμένους τῆς πολιτικῆς ὑπηρεσίας καὶ ἐγγράφων τῶν εἰς τὸν ὑπ' αὐτὸν δήμον μεταγενέσθαι τὴν ἐγκατάστασιν αὐτῶν (ἀρθ. 29), ὁσαύτως δὲ διαβιβάζων εἰς τὸ στρατολογικὸν γραφεῖον ἀντίγραφα τῶν δηλώσεων τῶν ἐν τῷ στρατολογικῷ μητρώῳ ἐνγεγραμμένων, οἵτινες ἀλλάσσουν τότε ἐγκαταστάσεως ἢ μετοικοῦσιν ἑριστικῶς εἰς τὴν ἀλλοδαπὴν (ἀρθ. 69 καὶ 70) αὐτῶν ἢ τὸν ὑποχρεοῦται νὰ δέχεται καὶ τὰς ἀναφορὰς τῶν μὴ τυχόν περιληφέντων ἐν τοῖς ὑπὸ τοῦ Ὑπ. τῶν ναυτικῶν καταρτιζομένων ἐκ τῶν παρὰ τῷ ναυτικῷ ἀπομαχικῷ ταμεῖῳ μητρώων τῶν ἐγγεγραμμένων θαλάσσης καταλόγους καὶ νὰ διαβιβάζῃ αὐτὰς ἀνευ ἀναβολῆς πρὸς τὸ Ὑπ. τῶν Ναυτικῶν, ὅπερ ἐντέλλεται τὰ εἰρηνοδίκαια πρὸς τὰ ἀρμόδια στρατολ. γραφεῖα περὶ διαγραφῆς τῶν εἰρημένων ἐκ τῶν στρατολογικῶν καταλόγων καὶ μεταστάσεως αὐτῶν εἰς τοὺς ναυτολογικοὺς καταλόγους (Ν. Ἀ' 79' περὶ ναυτ. στρατολογίας ἀρθ. 3). Ὡς ἐπικουρικὸς διοικητικὸς λειτουργὸς ἐκπληροῖ προσέτι /ρέθ/ εἰσλαμβάνει καὶ ὑπηρεσίας γινόμενος ἐν πολλοῖς ἑρπύων βεβαιώσεως καὶ ἐπιθέσεως τῶν ἡμερῶν τῶν ἀναγκῶν τῆς πολιτείας τεταγμένων ἀμέσῃ φέρων. Καὶ πρῶτον δοῖντος τοῦ νόμου ὅτι ὁ Ὑπουργὸς τῶν Οἰκονομικῶν δικαιούται νὰ διατάξῃ κατὰ μῆνα Ἰανουάριον τὴν ἀνασύνταξιν τῶν κτηματολογίων τῶν περιβολίων, εἰς τὸν δήμαρχον ὀφείλει ὁ ἰδιοκτῆτης ἢ καλλιεργητὴς περιβολίου νὰ δηλοῖ ἐπὶ ἀπλοῦ χάρτου ἐντὸς τοῦ Μαΐου τὴν θέσιν καὶ τὴν ἔκτασιν αὐτοῦ καὶ τὸ ποσὸν τῆς προσόδου, ὁ δὲ δήμαρχος δὲ κρατεῖ βιβλίον μεταγραφῆς τῶν δηλώσεων, ὁ καὶ ὑποχρεοῦται νὰ ἀποστείλῃ ἐγκαίρως μετὰ τῶν στελεχῶν τῶν δηλώσεων εἰς τὸν Οἶκον. Ἐρρρον (Νόμου ΒΠ' τοῦ 1892 ἀρθ. 37 καὶ ἐπ.). Ἐπίσης

ἐκ τὸν δήμαρχον ὀφείλει ὁ κύριος, κάτοικος ἢ διαχειριστὴς ἰδιωτικῶν βιομηχανικῶν νὰ παραδῶσθαι δῆλωσιν τῆς θέσεως ἐν ᾗ αἱ βιοκαὶ κτλ. (ἄρθρον 52). Ὁπίσης ἐκ τὸν δήμαρχον ὀφείλει πᾶς κτηνοτρόφος ἀπὸ τῆς 1 Μαρτίου μέχρι τῆς 10 Ἀπριλίου νὰ παραδῶσθαι ἔγγραφον δῆλωσιν, ἐμφαίνουσιν τὰ ζῶα αὐτοῦ καὶ τὴν ἰσχύον ἐν ταῦτα νόμον ἢ διατάγαν, καὶ διαλαμβάνουσιν περὶ τοῦ ὀνόματος τοῦ κτηνίου καὶ τῆς διαρκείας τῆς μισθώσεως ὀφείλει δ' ὁ δήμαρχος νὰ μεταγράψῃ τὸ περιεχόμενον ἐκάστης τῶν δηλώσεων ἐν τῇ μερίδᾳ τοῦ οἰκείου χωρίου ἐν βιβλίῳ, ὡς κλείει διὰ τῆς ὑπογραφῆς αὐτοῦ τῇ 11 Ἀπριλίου, πρὸς δὲ αὐτὸς οὗτος ἢ ἢ ἄλλου παρέδρου ἢ συμβούλου μετὰ τοῦ οικονομικοῦ ἐφόρου ἢ ἀντιπροσώπου αὐτοῦ νὰ μεταβαίνει κατὰ τὸν χρόνον τῆς δηλώσεως εἰς τὰ διάφορα χωρία καὶ μετὰ τοῦ οἰκικοῦ παρέδρου καὶ τῶν ἐφημερίων τοῦ χωρίου ἢ ἄλλως μετὰ τριῶν ἄλλων τελικῶν κατοικοῦντων ἐν τῷ χωρίῳ νὰ συντάσῃ ἐπὶ τῇ βάσει τῶν φορολογικῶν καταλόγων τοῦ προλαβόντος ἔτους καὶ τῶν ἐξ ἰδίας ἀντιλήψεως ἢ ἄλλοθεν ληφέντων πληροφοριῶν ὀνομαστικὸν κατάλογον τῶν κτηνοτρόφων τοῦ χωρίου, ἐμφαίνοντα κατ' εἶδος καὶ ἀριθμὸν τὰ εἰς ἑκαστὸν ὑποκείμενα κτήνη, ἃ τρέφουσιν ἐκαστος (N. ΒΠ' ἄρθ. 97 καὶ ἐπ.), εἰτα δὲ ὁ δήμαρχος, ὡδηγούμενος ὑπὸ τοῦ ἐπιτελεσθέντος βιβλίου μεταγραφῆς καὶ τῶν παρ' αὐτῷ στελεχῶν τῶν δηλώσεων, σημειοῦται ἐπὶ τῶν καταλόγων πόσα ἐκ τῶν ἐν αὐτοῖς καταγεγραμμένων ζῶων ἐδήλωσαν καὶ συντάσσει ὀνομαστικὸν κατάλογον τῶν μὴ δηλώσαντων ἢ ἐλλιπῶς δηλώσαντων τὰ ζῶα αὐτῶν (ἄρθ. 104). Ἀποστέλλει ἔπειτα τὸ βιβλίον μεταγραφῆς ἐν τοῖς στελέχεσι καὶ ἀντίγραφον τοῦ καταλόγου εἰς τὸν οικονομικὸν ἑφορον ἄχρι τῆς 10 Μαΐου τὸ βραδύτερον (ἄρθ.

106), ἐκτίθησιν εἰς τὸ δημαρχεῖον ἐπὶ 15 ἡμέρας ἀντίγραφον τοῦ βιβλίου μεταγραφῆς τῶν δηλώσεων καὶ τοῦ καταλόγου τῶν μὴ δηλώσαντων ἢ ἐλλιπῶς δηλώσαντων τὰ ζῶα αὐτῶν καὶ μεριμνᾷ περὶ τῆς εἰς τὰ παρεδρεῖα ἐκθέσεως τῶν ἀναγκαίων ἀποσπασμάτων τοῦ βιβλίου καὶ τοῦ καταλόγου τούτου, εἰσάγων ἐνταύτῳ τοὺς μὴ δηλώσαντας ἢ ἐλλιπῶς δηλώσαντας εἰς τὸ πταισματοδικεῖον πρὸς ἐπιβολὴν τῆς νομίμου ποινῆς (ἄρθ. 107 καὶ 108). Ἐπὶ δ' ὁ δήμαρχος οὐχ ἦτορ τοῦ Οἰκονομ. ἐφόρου ὑποχρεοῦται εἰς παραδοχὴν δηλώσεων τῶν ἀποταμιευόντων οἶνον, ἐμφαίνουσιν τὸ ποσὸν εἰς ὁκάδας τοῦ ἀποταμιευθέντος οἴνου (ἀφαιρουμένου 20 τοῖς ἑκατὸν ἐκ τοῦ ὅλου περιεχομένου ἐκάστου δοχείου λόγῳ φύρας καὶ ὑποστάθμης), καὶ τὸ εἶδος, τὸν τόπον τῆς ἀποταμιεύσεως καὶ τὸν ἀριθμὸν τῶν οἰκοδομῶν καὶ εἰς βεβαίωσιν τῆς ὑπογραφῆς αὐτῶν, πρὸς δὲ εἰς μεταγραφὴν τοῦ περιεχομένου τῶν δηλώσεων ἐν βιβλίῳ ὡς κλείει αὐτὸς πάλιν διὰ τῆς ὑπογραφῆς αὐτοῦ τῇ 31 Ὀκτ. καὶ ἀποστέλλει μετὰ τῶν δηλώσεων εἰς τὸν Οἶκον. ἑφορον ἐντὸς πέντε ἡμερῶν, ἐκτιθεὶς καὶ εἰς τὸ δημαρχεῖον ἀντίγραφον τοῦ βιβλίου ἐπὶ δέκα ἡμέρας (N. ΑΤΝ' περὶ ἐπιβολῆς ἐγγείου φόρου ἐπὶ τοῦ οἴνου ἄρθρα 2 καὶ 3). Ὁ δήμαρχος δέχεται ἐτησίως τὰς δηλώσεις τῶν ἐπιτηδεύματιων κατὰ μῆνα Αὐγουστον περὶ τοῦ ἐπιτηδεύματος αὐτῶν καὶ τῆς τοποθεσίας τοῦ κατεστήματος ἢ τοῦ οἴκου αὐτῶν (N. ΧΚΗ' τῆς 27 Ἰουνίου 1877 περὶ τοῦ φόρου τῶν ἐπιτηδεύματων ἄρθ. 2) καὶ μεταγράφει ἐν καταλόγῳ τὰ ὀνόματα καὶ ἐπιτηδεύματα τῶν δηλώσαντων, προστιθεὶς εἰς αὐτὸν καὶ τὰ τῶν μὴ δηλώσαντων ἐπὶ τῇ βάσει τοῦ προγενεστέρου φορολογικοῦ καταλόγου, τῶν ἐκδομένων ἀδείων ἐπιτηδεύματος, τῶν πρὸς αὐτὸν καταγγελλῶν καὶ τῶν ἰδίων ἐρευνῶν, καὶ ἀποστέλλει αὐτὸν μετὰ τῶν ἰ-

δίωκον παρατηρήσεων εἰς τὸν Οἰκονομικὸν ἔφορον πρὸς κατάρτισιν τοῦ φορολογικοῦ καταλόγου τῶν ἐπιτηδευμάτων (ἄρθ. 3). Ὁ δήμαρχος ὡσαύτως ἢ ὁ νόμος αὐτοῦ ἀναπληρωτὴς μετὰ τοῦ οἰκονομικοῦ ἔφορου καὶ ἐνὸς τέκτονος, διοριζομένου ὑπὸ τῆς διοικητικῆς ἀρχῆς, ἀποτελεῖ ἐπιτροπὴν, ἥτις ἐπιτοπίως μεταβαίνουσα καταρτίζει τὸν κατάλογον τῶν φορολογητέων οἰκοδομῶν κατὰ δῆμον ἐμφαίνοντα τὸ ὀνοματεπώνυμον, ἐπάγγελμα καὶ κατοικίαν τοῦ ἰδιοκτῆτου, τὴν πόλιν ἢ χωρίον ἐν ᾧ ἡ οἰκοδομή, τὴν ἐτήτιαν τῆς οἰκοδομῆς πρόσδοον καὶ τὴν καθ' ὕψους γισμὸν ἔκτασιν τοῦ οἰκοπέδου ἐν ᾧ ἡ οἰκοδομή μετὰ τῆς περιοχῆς αὐτῆς (Ν. ΚΒ' τῆς 31 Δεκ. 1863 περὶ φόρου οἰκοδομῶν ἄρθ. 4), ἐκτίθησι τοῦτον εἰς τὸ δημαρχικὸν κατάστημα καὶ ἀποσπάσμα-τα αὐτοῦ εἰς τὰ παρεδρεῖα ἐπὶ δεκαπέντε ἡμέρας μετὰ προηγουμένην ἐπὶ τούτῳ διακήρυξιν, δημοσιευομένην διὰ τοιχοκολλησεως καὶ δι' ἐπ' ἐκκλησίας ἀναγνώσεως ἑκτὼ ἡμέρας πρὸ τούτου, δέχεται τὰς κατ' αὐτοῦ ἐνστάσεις τῶν φορολογουμένων ἢ τρίτων (αἵτινες κοινοποιοῦνται ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει ὑπ' αὐτοῦ ἢ τοῦ εἰδικοῦ παρέδρου εἰς τὸν φορολογούμενον, δυνάμενον νὰ ὑποβάλλῃ ἀντιρρήσεις ἐντὸς ὀκτῶ ἡμερῶν), καὶ ἀποστέλλει εἴτα τὸν κατάλογον μετὰ τῶν ἐνστάσεων εἰς τὸν οἶκον. ἔφορον (ἄρθ. 5 καὶ 6). Ὡσαύτως ὁ δήμαρχος εἶναι ὁ κυριώτατος μοχλὸς τῆς εἰσπράξεως τῶν δημοσίων προσόδων, ὥτε εἰς αὐτὸν ἀποστελλομένων ὑπὸ τῶν ταμιῶν καὶ τῶν εἰσπρακτόρων τῶν πρὸς τοὺς ὀφειλέτας τοῦ δημοσίου γενικῶν προσκλήσεων, ὡς οὗτος ὀφείλει νὰ δημοσιεύῃ παραγγέλια διὰ κηρύξεως, ἐπ' ἐκκλησίας ἀναγνώσεως καὶ τοιχοκολλησεως εἰς τὰ δημοσιώτερα μέρη τῆς πρωτεύουσας τοῦ δήμου καὶ τῶν ἄλλων χωρίων (Ν. ΥΛΣ' τοῦ 1871 ἄρθ. 1), διὰ τῶν δημοτικῶν δὲ ὑπαλλήλων οὐχ ἦπτον ἢ

διὰ τῶν δημοσίων ὑπηρετῶν ἐπιδιδόμενον τῷ ὀφειλέτῃ καὶ τῶν εἰδικῶν παρατηρήσεων (ἄρθ. 2). Αὐτὸς δὲ μετὰ τοῦ εἰδικοῦ παρέδρου καὶ τοῦ ἐφημερίου πιστοποιεῖ καὶ τὴν ἀκτημοσύνην τῶν ἐν ταῖς δὲ χρεῖν φυλακαῖς κρατούμενων πρὸς τὸ δημοσίον ὀφειλετῶν (Ν. ΥΛΣ' τῆς 29 Μαρ. 1881 περὶ εἰσπράξεως τῶν δημοτικῶν ἐσόδων ἄρθ. 44). Ὁ δήμαρχος ὡσαύτως ἐπικουρεῖ εἰς τὴν ἀποναμὴν τῆς ἀσπικῆς δικαιοσύνης, τὸ μὲν πιστοποιῶν τὴν ἀκτημοσύνην τοῦ διαδίκου, ὅστις αἴτει τὴν ἀπόλαυσιν τῶν τῆς πέντας δικτυμμάτων (Πολ. Δικ. ἄρθ. 220), τὸ δὲ χρησιμεύων, αὐτὸς οὗτος ἢ ὁ δημαρχικὸς παρέδρος, εἰς τὴν ἐκτέλεσιν τῶν δικαστικῶν ἀποφάσεων διαρρίθων μεσεγγυοῦχον εἰς φυλάξιν τῶν ὑπὸ κατάσχασιν ἀσυγκομιστῶν καπνῶν (Πολ. ἄρθ. 889), οὗ ἕνεκα καὶ διατάχθη ἡ εἰς τὸν δήμαρχον κοινοποίησις τῆς κατασχέσεως, παριστάμενος κατὰ τὴν ἐνδίκην κατασχέσεως ἐπὶ ἀκινήτου καὶ συντελῶν εἰς τὴν ἐκτίμησιν τοῦ κατασχεθέντος (Πολ. Δικ. 957 καὶ ἐπ.). Ὁ δήμαρχος ὡσαύτως ἀποτελεῖ μέρος τῶν εἰς τὴν ἀκτικὴν ἐφαρμογὴν τῶν περὶ καθαραιότητος τῶν πόλεων διαταγμάτων ἀφορώσων ἐπιστάσιον τῆς ὑγείας ἐπιτροπῶν, (Δ. 29 Ἰουνίου 1848 περὶ συστάσεως ἐπιστάσιον τῆς ὑγείας ἐπιτροπῶν καὶ τῆς 9 Ἰουλίου 1854). Φροντίζει δὲ ὡς καὶ τῆς κοινῆς ὑγείας περὶ τοῦ ἐμβολιασμοῦ τῶν δημοτῶν, κρατῶν κατὰλογον τῶν μὴ ἐμβολιασθέντων καὶ καταγγέλλων πάντας τοὺς μὴ ὑποβαλλομένους εἰς τὴν περὶ ἐμβολιασμοῦ διατάξεις εἰς τὸν πρωτοδικὴν πρὸς ἐφαρμογὴν τῶν διατάξεων τῶν ἄρθρων 568 καὶ 569 τοῦ ποιν. νόμου (Ν. 4. Ἀπρ. 1834). Ὡσαύτως δὲ ἐκτελεῖ χρεῖν ταχυδρομικοῦ ἐπιστάτον ἐν αἷς κώμαις δὲν ὑπάρχουσι ταχυδρομικὰ γραφεῖα, παραλαμβάνων καὶ διανέμων τὰς ἐπιστολάς. Ὁ δὲ δήμαρχος τῆς ἐκείνου γεωργικοῦ σχολείου ἀποτελεῖ μέρος τῆς

εργρευτικής επιτροπῆς αὐτοῦ μετὰ τοῦ *μητάρχου*, τοῦ οἴκον, ἐφόρου, τοῦ ταμίου καὶ πέντε μεγαλοκτηματιῶν, διοριζομένων ἐνικασίῳ ὑπὸ τοῦ Ὑπ. τῶν Ἐσιτωρικῶν (Ν. ΑΦΜΒ' περὶ συστ. γεωργικῶν σχολείων ἄρθ. 14). Εἰς τε τὸν *μητάρχον* δὲ καὶ τοὺς λοιποὺς δημοτικοὺς ὑπαλλήλους καὶ ὑπηρετάς, ὡς καὶ τοὺς δημοσίους ὑπαλλήλους, ἀνατίθεται μὲν ἡ ἐπιτήρησις τῆς ἀκριβοῦς ἐκτελέσεως τοῦ περὶ ἐπιβολῆς δικαιοῦματος ἐπὶ τοῦ ζύθου καὶ τῶν οἰνοπνευματοῦχων ὕψων νόμου, σίπτες καὶ δικαιοῦνται νὰ κατὰσχῶσι τὰ κατὰ τὸν νόμον τοῦτον ὑποκείμενα εἰς κατάρχεσιν εἶδη, συντάσσοντες περὶ τούτου πρωτοκόλλον (Ν. ΑΦΙΒ' τῆς 28 Μαΐου 1887 ἄρθ. 38), ὑποχρεοῦνται δὲ οἱ δήμαρχοι νὰ δηλώσιν εἰς τοὺς οἰνοπνευματοποιούς, ποτοποιούς καὶ ζυθοποιούς τὰς ἐπιβαλλομένας αὐτοῖς ὑπὸ τοῦ νόμου ὑποχρεώσεις, ὡσαύτως δὲ ἐν ἑλλείψει εἰρηνοκῶν καὶ τελωνιακῶν ὑπαλλήλων νὰ λαμβάνωσι παρὰ τῶν οἰνοπνευματοποιῶν πρώτης κατηγορίας τὰς ἐπιδιδόμενας αὐτοῖς δηλώσεις περὶ τῆς ἐνάρξεως τῆς ἐργασίας αὐτῶν καὶ νὰ ἀποστέλλωσι τῷ ἡμετέρῳ οἰκονομικῷ ἐφόρῳ (Διατ. τῆς 4 Ἰουνίου 1888 περὶ τῶν οἰνοπνευματοποιεῖων α' κατηγορίας ἄρθ. 2) καὶ τὰς δηλώσεις περὶ τοῦ παραχθέντος ποσοῦ σούμας καὶ ἀποστέλλωσιν αὐθήμερόν τὸ ἐν μὲν ἀντίτυπον πρὸς τὸ ὑπουργεῖον, τὸ δ' ἕτερον πρὸς τὸν ἀρμόδιον οἶκον, ἑφορὸν (Διατ. ἀνωτέρω ἄρθ. 4), καὶ νὰ ἐκδίδωσιν ἐπὶ τῇ αἰτήσεϊ τῶν οἰνοπνευματοποιῶν πρώτης, δευτέρας καὶ τρίτης κατηγορίας διαβατήριον μεταφορᾶς σούμας ἡ οἰνοπνεύματος (Διατ. ἀνωτέρω ἄρθ. 5 καὶ Δ περὶ τῶν οἰνοπνευματοποιεῖων β' καὶ γ' κατηγορίας (ἄρθ. 8) καὶ νὰ λαμβάνωσι παρὰ τῶν οἰνοπνευματοποιῶν β' καὶ κατηγορίας ἀπόσπασμα τοῦ τηρουμένου ὑπὸ τῶν οἰνοπνευματοποιῶν βιβλίου καὶ ἀποστέλλωσιν αὐθήμερόν πρὸς τὸν ἀρμό-

διον οἰκονομικὸν ἑφορὸν (ἄρθ. 5 ἐδ. γ') εἴτε δὲ ὁ δήμαρχος μετὰ τοῦ οἰκονομικοῦ ἐφόρου καὶ τοῦ γεωμέτρου ἐοῖζουσι διὰ πρωτοκόλλου τὸ ἀναγκαιοῦν τοῖς ζυθοποιοῖς χρονικὸν διάστημα εἰς κατεργασίαν τῶν ὕλων καὶ τὴν ἐξ αὐτῆς παραγωγὴν εἰς ὁκάδας ζύθου, ἐπισκοποῦντες τὸ γεωμετρικὸν διὰγραμμα, τὴν χωρητικότητα τῶν μηχανημάτων, τὴν παραγωγικότητα τῶν προσώπων κτλ. (Νόμου ΑΦΙΒ' ἄρθ. 8).

Ἐκ τῶν εἰρημένων ἐμφαίνεται ὅτι καὶ οἱ ἡμέτεροι νόμοι κατὰ τὸ παράδειγμα τῶν νόμων καὶ τῶν ἄλλων Εὐρωπαϊκῶν ἐπικρατειῶν ἀπέδωκαν εἰς τοὺς δημάρχους οὐ μόνον δημοτικά καθήκοντα καὶ δικαιοῦματα, ἀλλὰ καὶ καθήκοντα δημοσία. Καὶ ἐν ᾧ ἐξ ἐνὸς ἀτόπως ἐν πολλοῖς ὑπέβαλον τὸν δήμαρχον μετὰ καὶ τῶν λοιπῶν δημοτικῶν ἀρχῶν ὑπὸ τὴν κηδεμονίαν τῆς κυβερνήσεως ὡς πρὸς καθήκοντα δημοτικά, ὧν ἡ ἀπονομὴ ἀπορρέει ἀπ' αὐτῆς τῆς φύσεως τοῦ δήμου, δικαιουμένου βέβαια νὰ διαχειρίσῃ τὴν ἰδίαν αὐτοῦ περιουσίαν, ἐξ ἄλλου ἀνέμιζαν αὐτοὺς εἰς τὴν ἐκπλήρωσιν καθηκόντων, ἁλλοτρίων ὅπως τῆς δημοκριτικῆς δικαιοδοσίας, καὶ ἐξήρτησαν ἀπὸ τῆς ἐνεργείας τῶν δημάρχων τὴν πρώτην ὠθησιν εἰς τὴν κίνησιν τῆς κυβερνητικῆς μηχανῆς, ὅστις οὔτε ἐκλογὴ βουλευτικῆ, οὔτε στρατολογία, οὔτε φορολογία ἄμεσος δύναται νὰ ἐπιτευχθῇ ἂνευ τῆς τῶν δημάρχων ἐνεργείας. Πόθεν προέκυψεν ἡ τῶν δημοσίων τούτων καθηκόντων ἀνάθεσις εἰς τὸν δήμαρχον; Ἡ τῶν ἀνατιθεμένων εἰς τὸν δήμαρχον καθηκόντων ἐκπλήρωσις δύναται νὰ ἐπιτευχθῇ πολλῶν ὀλιγοδαπανώτερον καὶ ἐν ταύτῳ πολλῶν ἐπιτυχέστερον καὶ ἀποτελεσματικώτερον διὰ τῶν δημοτῶν τοῦ δήμου, ἐν ᾧ πρόκειται ταῦτα νὰ ἐκπληρωθῶσι, καὶ εἴτε μᾶλλον δημοτῶν λαοφιλῶν, ἰσχυρῶν ἐν τῷ δήμῳ, περιβεβλημένων τὴν δημοτικὴν ἐξουσίαν.

Πῶς ἡδύνατο ὑπάλλῃλος τις ἑτεροδημότης, ἀγνοῶν ἐπομένως τὸν δῆμον καὶ οὐδεμίαν κεκτημένος ἐν αὐτῷ προσωπικὴν δύναμιν, νὰ χρησιμεύσῃ ἐν τῷ δήμῳ ὡς ὄργανον βεβαιώσεως καὶ ἐπιθέσεως τῶν ἀμέσων φόρων, πιστοποιῶν τὴν ἀλήθειαν τῶν ἡλώσεων τῶν φορολογουμένων καὶ καταγράφων τὰ ὀνόματα τῶν μὴ δηλωσάντων. ἢ πῶς ἡδύνατο νὰ πιστοποιήσῃ τὴν ἀκτιμωσύνην τῶν ὀφειλῶν τοῦ δημάρχου ἢ νὰ χρησιμεύσῃ ὡς ἐκτιμητὴς τῶν ἰδιωτικῶν κατασχεσῶν ἢ νὰ ἐκτελέσῃ δοκιμῶς καθήκοντα ὑγειονομικὰ καὶ ἀστυνομικὰ;

Β. Ν. Φλογαίτης

Δήμευσις καλεῖται ἡ λόγῳ ποιητὴς ἀπιστέρησις ὁλοκλήρου τῆς περιουσίας τοῦ ὑπαίτιου ἀδικήματος $\gamma \epsilon \nu \iota \kappa \eta$ ὁ ἡ μ ε υ σ ι ς ἢ μέρος αὐτῆς $\mu \epsilon \rho \kappa \eta$ ὁ ἡ μ ε υ σ ι ς. Εἰ δὲ $\kappa \eta$ δὲ $\delta \eta \mu \epsilon \upsilon \sigma \iota \varsigma$ ὀνομάζεται ἡ καθ' ὁρισμένους περιστάσεις δήμευσις ὀρισμένων τινῶν πραγμάτων.

Ἐν ἄλλαις χρόνις ἡ γενικὴ ἢ μερικὴ δήμευσις ἦν ἀναγεγραμμένη ἐν πύσαις σχεδὸν ταῖς ποινικαῖς νομοθεσίαις ὡς ποινὴ διαφόρων ἀδικημάτων· ἀλλ' ἡ ἀπὸ τοῦ προλαβόντος αἰῶνος ἐπικρατήσασα ἀνάπτυξις τοῦ φιλοσοφικοῦ πνεύματος ὥδε ἐπέλιξε τὴν ἀπεργητὴ ταύτην ποινὴν ἐκ πάντων γενικῶς τῶν εὐρωπαϊκῶν ποινικῶν νόμων, στεροῦσαν οὐ μόνον τὸν δυστυχῆ κατὰ δίκον ἰσοβίως τῶν πόρων τοῦ ζῆν, ἀλλὰ καὶ τοὺς ἀθώους αὐτοῦ κληρονόμους, πρὸς παρακάλυψιν δὲ τῆς ἐπανεξόδου αὐτῆς οἱ πλεῖστοι τῶν συνταγματικῶν χωρῶν περιέλαβον καὶ διάταξιν, δι' ἧς ἡ δήμευσις ἀπαργεῖται (Ἑλλ. Συντ. τοῦ 1864 ἀρθ. 18).

Δυνάμει τοῦ παρ' ἡμῖν ποινικοῦ νόμου διατάσσεται ἡ δήμευσις μόνον ὀρισμένων ἀντικειμένων, δι' ὧν διεπράχθη τὸ κολαζόμενον ἀδικήμα, ἢ ἀντικειμένων, παραχθέντων ἐκ τοῦ κολαζομένου ἀδικήματος. Τοιαῦτα δὲ εἶναι τὰ εἰς παραγράφῃν ἢ

κίβδηλα ἐκ συντείνοντα, αἶον νομισματὸν σήμαντρα, τύποι, σκεύη, ἢ ὅλη καὶ τὴ παρακεχαραγμένα ἢ κίβδηλα νομίσματα (Ποιν. νόμου ἀρθ. 243), τὰ εἰς παρὰποίησιν ἢ νοθευσίν τῶν δημοσίων ἀποσκευῶν χρέους ἢ ἐνεχύρου (ἀρθ. 260) ἢ νοθευσίν τῶν δημοσίων σφραγίδων καὶ σημάτων, καὶ αὐτὰ τὰ παρὰποίησιν ἢ νοθευσμένα σήμαντρα καὶ σφραγίδες (ἀρθ. 264), τὰ δοθέντα ἢ ὑποσχεθέντα εἰς τὸν ψευδορκοῦν πρὸς ἀμοιβὴν τῆς ψευδορκίας (ἀρθ. 268), τὰ νοθευμένα μέτρα καὶ σταθμά, δι' ὧν ἐτελέσθη τὸ ἀδικήμα τῆς ἀπάτης (ἀρθ. 400), τὰ σκεύη τῆς ἀλιείας καὶ λοιπὰ ἐργαλεῖα τῶν ἀλιεμάτων εἰς ξένα ὕδατα ἀλιεούντων καὶ χρησαμένων μέσῳ φθοροποιῶς (ἀρθ. 448), τὰ δοθέν ἢ καθυπολογηθέν ὡς πρὸς τὸν δωροδοκηθέντα δημόσιον ὑπάλλῃλον ἢ ἑνορκον (ἀρθ. 460), τὰ εἰς τὴν ἐμπορίαν ἐδωδῆμεν καὶ ποτῶν προσδοκώμενα ταμιεύματα ὑπὸ τῶν στρατιωτικῶν διοικητῶν ἢ νομαρχῶν (ἀρθ. 466), καὶ ἱγνογραφίαι καὶ τὰ σχέδια ὁρμῶν, κλημάτων, προουρίων καὶ ἐν γένει στρατιωτικῶν καταστημάτων, ἱγνογραφηθέντων ἢ σχεδιογραφηθέντων ἄνευ ἀδείας τῆς ἐννευούσης ἀρχῆς (ἀρθ. 519), τὰ παρὰσκευαζόμενα ἢ πωλούμενα ὀπλητήρια ὑπὸ τοῦ μὴ ἔχοντος τὸ δικαίωμα τοῦτο δυνάμει τοῦ ἐπαγγέλματος αὐτοῦ (ἀρθ. 561), αἱ εἰς τὴν ἄνευ δικαιοῦματος παρακοπὴν συντείνουσαι προμήθειαι (ἀρθ. 564), τὰ ἀποκρυπτόμενα εἰς τὴν ἀγορὴν ἱμάτια καὶ ἐπιπλά ἀνθρώπου ἀπολιαντικῶς ἐκ μολυντικῆς νόσου (ἀρθ. 572), τὰ κατὰ παράβασιν τῶν ὑπὸ τῆς ἀρχῆς ὀρισθέντων ἀσφαλιστικῶν μέτρων κατὰ τῆς λύμης ἢ ἄλλων μολυντικῶν νοσημάτων τῶν ζώων συναλλαγέντα πράγματα (ἀρθ. 574), τὰ πρὸς κοινὴν χρῆσιν τρόφιμα τὰ ἐπιβληθέντα εἰς τὴν ὑγίαν (ἀρθ. 587) καὶ τὰ χροῖν τῆς παρασκευῆς τῶν τροφίμων ἀγνήτα χάλκινα ἢ χασιτέρινα, τὰ μὴ παρὰ τὸν

τασφάλειαν ζωῆς καὶ υγιείας (ἄρθ. 583), ἢ κατεργαζομένη καὶ πωλουμένη ἀχρηστία καὶ κακὴ οἰκοδομικὴ ὕλη (ἄρθ. 600), ἢ ἀπηρευόμενα ἀντικείμενα τῆς ἀνευ εἰσίας τῆς ἀρχῆς ἐμπορίας ὀπλων ἢ πυροβόλων (ἄρθ. 621), ὡς ἐπίσης τὰ φορέματα ἀνευ ἀδείας τῆς ἀρχῆς πυροβόλα ἢ κρυπτά ὄπλα (ἄρθ. 622), τὰ ποδὸς θαυματοποιάν, σημειομαντεῖαν, ὄνειροκρισίαν κτλ. χρησιμεύοντα συγγράμματα καὶ σκευὴ (ἄρθ. 665), τὰ δι' ἀσυγχωρητῶν ἐσθίων συγκεντρωθέντα χρήματα ἢ ἄλλα προϊόντα (ἄρθ. 667), τὰ ἀντικείμενα ἀπηρευομένης κλειτροποιίας ἢ ἐκποιουμένης ἄλλου διὰ πυρὸς ἐνεργουμένου ἐπιτροτεύματος (ἄρθ. 669), τὰ ἐν ἀποθήκῃς ἐμπορευμάτων ἢ ἄλλων τόπων ὠνήσεως καὶ πωλήσεως ψευδῇ μέτρᾳ καὶ σταθμᾷ (ἄρθ. 670), τὰ ἐπεκεχρυσωμένα ἢ ἐπεντυπωμένα νομίσματα ἢ παρόμοια σκευὴ ἐν σχήματι νομισμάτων ἢ μὴ διακρινόμενα χρυσῶν ἢ ἀργυρῶν νομισμάτων μετὰλλινα σύμβολα ἢ ψηφίδες (ἄρθ. 676) καὶ τὰ τείνοντα εἰς διέγερσιν τῆς εἰς τὰ λαγεῖα κλίσεως διὰ δεισιδαιμονίων ἢ ἄλλων ἀπατηλῶν ἀναπλασμάτων συγγράμματα (ἄρθ. 686). — Ὁ ποινικὸς ἡμῶν νόμος διαφέρει κατὰ τοῦτο τῶν πλείστων ἐκ τῶν νεωτέρων ποινικῶν νόμων (οἷον τοῦ Γερμανικοῦ, τοῦ Βελγικοῦ, τοῦ Ἰταλικοῦ), οἵτινες ἐπιτρέπουσι μὲν τὴν εἰδικὴν δήμευσιν, ἀλλὰ, μὴ δοίκοις εἰδικῶς τὰ ἀντικείμενα, ὧν διατάσσεται ἡ δήμευσις, ἀλλὰ μόνον γενικῶς τὰς περιστάσεις, καθ' ἃς εἶναι δήμευτέα τὰ εἰς ἐκτέλεσιν ἀξιοποίνου πράξεως ἐργαλεῖα ἢ τὰ προϊόντα ἀξιοποίνου πράξεως, περιορίζουσι τὴν δήμευσιν μόνον ἐπὶ τῶν κακομηγάρων καὶ τῶν ἐκ βολίας προαιρέτως πλημμελημάτων.

Ἡ δήμευσις γίνεται πρὸς ὄφελος τοῦ δημοσίου· ἐξαίρεται δὲ μόνη ἡ δήμευσις τοῦ δοθέντος ἢ καθομολογηθέντος δώρου ἐκ δήμευσις ὑπ' ἄλλου ἢ ἐνορκον, γινο-

μένη πρὸς ὄφελος τοῦ ταπεινοῦ τῶν πτωχῶν τῆς κατοικίας αὐτοῦ.

Σημειωτέον δ' ὅτι κατὰ τὴν νομοθεσίαν ἡμῶν (Ποιν. δικ. ἀρθ. 88 κτλ.), ὅπως πραγματοποιηθῇ ἡ δήμευσις τῶν ἀντικειμένων ἐν αἷς περιστάσεσιν ἐπιτρέπεται, ἀνάγκη νὰ διαταχθῇ διὰ τῆς ποινικῆς ἀποφάσεως. (Ἴδε καὶ Θανάτου ἐπακολουθήματα).

Θ. Ν. Φλογαίτης

Δημοδιδάσκαλοι. Ἴδε Ἐκπαίδευσις δημοτικῇ.

Δῆμος ἐσημαίνειν ἐν ἀρχῇ τὸν λαὸν ἐν γένει, καὶ ἐν μὲν μοναρχικαῖς καὶ ἐλιγαρχικαῖς πολιτείαις ἐδήλου ἰδίᾳ τὸ πλῆθος τῶν ἀρχομένων ἐν διαστολῇ πρὸς τοὺς ἀρχοντας, ἐν δὲ δημοκρατουμέναις τὸ σύνολον τῶν κεκτημένων πολιτικά δικαιώματα μελῶν τῆς κοινωνίας, ἥτοι τὸ ἄθροισμα τῶν κυρίως πολιτῶν· ἐντεῦθεν δὲ δῆμος ἐδήλου ἔτι καὶ τὴν πολιτείαν αὐτήν, συνώνυμος οὕτω πρὸς τὴν δημοκρατικὴν πολιτείαν ἢ τὴν δημοκρατίαν. Βαθμηδὺν ὅμως δῆμοι ἐκλήθησαν καὶ μερικώτερα τμήματα τῆς αὐτῆς πολιτείας κεχωρισμένως ἐν πολλοῖς διοικούμενα· ὑπὸ τὴν ἔννοιαν δὲ ταύτην γίνεται κυρίως χρῆσις ἥδη τῆς λέξεως ἐν τῇ δημοσίᾳ δικαίᾳ.

Α'. Αἱ ἐν ἐκάστῃ δ' ἀνθρωπίνῃ κοινωνίᾳ αὐτοτελῶς λαμβανομένη προκύπτουσαι κοιναὶ ἀνάγκαι, αἱ προκαλοῦσαι τὴν πολιτικὴν ὀργάνωσιν καὶ τὴν ἱδρύσιν ἰδίας πολιτείας, ἀναφαίνονται ἐπίσης καὶ μερικώτερον ὑπὸ ἀπλούτερον συνήθως τύπον κατὰ τμήματα τῆς αὐτῆς πολιτείας, ἰδίᾳ πάλιν λαμβανόμενα. Καὶ τούτων δ' αἱ πλείστα εἰ μὴ πᾶσαι πανταχοῦ σχεδὸν προκύπτουσιν· ὡς ὅμως αἱ κοιναὶ ἀνάγκαι διαφέρουσιν ἐν πολλοῖς καθ' ἐκάστην πολιτείαν, οὕτω καὶ αἱ μερικώτεραι αὐταί, ἐκ φυσικῶν καὶ κοινωνικῶν λόγων ἐπίσης, παραλλάττουσι καθ' ἐκαστον τμήμα κατὰ τε τὸ μέγεθος

καὶ τὸν βαθμὸν καὶ τὸ εἶδος πολλάκις καὶ ἄλλα καθέκαστα· οὕτω δὲ τοπικῶς ὁ-
λως περιωρισμέναι ἀποβαίνουσι, διὸ καὶ
κυρίως τοπικαὶ ἀνάγκαι καλοῦνται.

Ἄλλ' ὁ τοπικὸς ὁλως χαρακτηρ τῶν
ἀναγκῶν τούτων, τοπικῶς ἐπίσης περι-
ορίζει, ἔνθεν μὲν τὴν ὑποχρέωσιν εἰς θυ-
σίαν πρὸς ἱκανοποίησιν αὐτῶν, διότι κατὰ
τὴν αὐτὴν ἔκτασιν ἡ ἄμεσος ἐντεῦθεν
ἀπολαύσει καὶ ὠφέλεια· ἔνθεν δὲ τὸ δυ-
νατὸν τῆς ἀκριβοῦς διαγνώσεως καὶ τῆς
εὐστόχου διαβουθμίσεως καὶ ἐνεργείας,
διὰ τε τὴν χρεῖαν ἄμεσου ἀντιλήψεως καὶ
προχείρου βοηθείας, καὶ διὰ τὸ ἄμεσον
διαφέρειν, ὅπερ πάλιν ὁ τοπικὸς τῶν ἀναγ-
κῶν τούτων χαρακτηρ καὶ ἡ τοπικὴ ὑπὲρ
αὐτῶν θυσία περιορίζει, στοιχεῖον δὲ κύ-
ριον τῆς ἐπιμελοῦς ἐνεργείας τὸ διαφέρειν.

Ἐντεῦθεν ἐγεννήθη ἡ ἀνάγκη τῆς δι-
αιρέσεως τῆς πολιτείας κατὰ τοπικὰ
τμήματα, διαχωριζόμενα κατὰ τὴν αὐτὴν
τῶν τοπικῶν ἀναγκῶν ἔκτασιν, ἅμα δὲ
συνιστάμενα τὰ ὅρια τῆς πρὸς θεραπείαν
αὐτῶν ἀντιστοίχου τοπικῆς ἐξουσίας καὶ
ὑποχρέωσεως.

Τὴν τμηματικὴν δὲ ταύτην ἡ τοπικὴν
διαίρεσιν ἐκάστη πολιτεία ρυθμίζει κατὰ
τὰς εἰδικὰς ἐκάστοτε περιστάσεις φυσι-
κὰς καὶ γεωγραφικὰς τὸ πλεῖστον, ἀλλὰ
καὶ κοινωνικὰς καὶ ἱστορικὰς, ἔτι δὲ καὶ
ἰδίως πολιτικὰς καὶ διοικητικὰς. Πρὸς δὲ
τούτοις καὶ δύο ἅμα βαθμοὶ διαιρέσεως
καθίστανται ἐνίοτε ἢ καὶ πλεονεσι(1). Ποι-
κίλλουσι δὲ κατὰ χώρας τὰ τε ἀντικείμενα
τῆς τοπικῆς ἐξουσίας καὶ ἡ ἐξουσία αὐτή,
μάλιστα δὲ κατὰ τὸν δευτέρου βαθμὸν, ὅ-
που τοιοῦτος κεῖται. Τὰ κεχωρισμένα ὁ-

μως καὶ καταφανῆ ὅρια τῆς πόλεως καὶ
τῆς κώμης ὁσῶδῃποτε μικρᾶς μετὰ τῆς
περὶ ἐκάστην ἀγροτικῆς περιοχῆς ἐπι-
γονται διαχωρισμὸν ἐπίσης τῶν τοπικῶν
ἀναγκῶν, ὃν οἱ πάντες ὡς ἀναπόδραστοι
μᾶλλον ἢ ἥτιον ἀναγνωρίζουσι.

Οὕτως ἐγεννήθη ἡ ἰδέα τοῦ δήμου ὡς
τμήματος αὐτοτελοῦς ἐν πολλοῖς διαίρε-
σεως, ἐξ ἀνάγκης καθισταμένου καὶ ἐπι-
ζομένου· διὸ καὶ οἱ πολλοὶ τῶν πολιτευ-
σάντων τὴν κατὰ δήμους διαίρεσιν, ἢ
καὶ προῖον συνθήκης, φυσικὴν ἀπεκάλυ-
σαν, ὅπερ ἀποδεκτόν, ἂν ἀποβλέψωμεν
οὐχὶ εἰς τὴν πηγὴν καὶ τὸν τρόπον τῆς
συστάσεως, ἀλλ' εἰς τὴν συνήθη τῶν ἐν-
μοτικῶν ἀναγκῶν ἔκτασιν, ἥτοι τὴν τῆς
μῆδος μόνης πόλεως ἢ κώμης, ὡς εἰρητι-
σὺν τῇ περὶ αὐτὴν ἀγροτικῇ περιοχῇ.

Ἄλλ' αἱ τοπικαὶ αὗται ἀνάγκαι, αὐ-
τὴν ἰδρῶσιν μερικωτέρων πολιτικῶν τμη-
μάτων προκαλοῦσαι καὶ πρὸ πάντων
τὴν τῶν δήμων, εἰςὶ μὲν, ὡς προσέπι-
πεν, στενότεραι καὶ συνήθως ἀπλουστεραὶ
τῶν κοινῶν ἢ γενικῶν, ὧν ἐνεκα ἡ πο-
λιτεία, ὅμοιαι ὁμως ἄλλως ταύταις· διότι
ὡς ἄμεσος λόγος καὶ σκοπὸς τῆς πολι-
τείας εἶναι ἡ κοινὴ ἀσφάλεια καὶ πρὸς
δοσ, οὕτω καὶ τῶν δήμων λόγος καὶ σκο-
πὸς ἡ ἀσφάλεια καὶ ἡ πρόοδος, ἡ τοπικὴ
ἥτις ἀδύνατος ἄνευ τοπικῆς ἅμα προ-
τηρήσεως καὶ φροντίδος.

Δεχόμενοι ὁμως οὕτω καθήκοντα καὶ
ὑποχρεώσεις, ἀναγκαῖον ἐπίσης νὰ ἐπι-
χθῶμεν ἀντίστοιχα δίκαια καὶ ἐπι-
σίαν· ἐπομένως τὸ αὐτοτελὲς τῶν δήμων
καὶ ἡ ἐν τῷ προσήκοντι μέτρῳ ἀνεξάρ-
τητος τούτων διοίκησις, ἥτοι κατὰ τοὺς
νόμους τῆς πολιτείας καὶ ὑπὸ τὴν ἐπι-
βλεψιν αὐτῆς, εἶναι ἀνάγκη ἀναμφισβη-
τητος, ἀρνούμενοι δὲ ταύτην, ἀρνούμεθα
ἅμα καὶ τὴν ἀνάγκην τῶν δήμων αὐ-
τῶν. Κατὰ ταῦτα δὲ ὁ δῆμος ἀποτελεῖ
ἰδρυμα ἀνάλογον πρὸς τὴν πολιτείαν αὐ-
τὴν, ἀφ' ἧς κυρίως διαφέρει κατὰ τὸν

(1) Διὰ τῶν βαθμῶν ἐνταῦθα ἐννοοῦμεν
οὐχὶ τὴν ἀπλὴν διοικητικὴν κλίμακα κατὰ
νομοὺς καὶ ἐπαρχίας καὶ καθεξῆς, ἀλλὰ
τὴν κατὰ τοπικὰ τμήματα ἰδρῶσιν ἰδίων
νομικῶν προσώπων, ὡς ἐν Γαλλίᾳ, πλὴν
τῶν δήμων καὶ οἱ νομοί.

ἐκθέτα τοπικὸν ὅλως χαρακτῆρα αὐτοῦ. — Ἡ μὲν πολιτεία οὐ μόνον περὶ τῆς ἰδίας χώρας ὅλης καὶ πάντων τῶν ἐν αὐτῇ φροντίζει, ἀλλὰ καὶ πέραν αὐτῆς προστατεύει κατὰ τὸ δυνατόν τὰ ἴδια μέλη, καὶ ἐπιζητεῖ τὸ συμφέρον αὐτῆς πανταχοῦ, ὃ δὲ δῆμος τούναντίον περιορίζεται ἐντὸς τῶν τοπικῶν αὐτοῦ ὁρίων, οὐδεμίαν πέραν τούτων ἀποστολὴν ἔχων· οἷός τι ἐκ τῶν τοπικῶν ἀναγκῶν προαίτηται, τὰ δὲ πέραν τούτων εἰσὶ φροντίς τῆς πολιτείας, ἧς καὶ αὐτὸς ἀναγκαιῶς ἀποτελεῖ μέρος.

Κατὰ τὰ εἰρημένα δὲ συνάγομεν ἀκαθέτερον, ὅτι σκοπὸς τοῦ δήμου εἶναι ἡ ἰκανοποίησις τῶν πρώτων πολιτικῆς ζωῆς δεομένων κοινωνικῶν ἀναγκῶν· τούτῳ ἁπλοῦστερον ἀντικείμενον τῆς δημοτικῆς ἐνεργείας εἰσὶν αἱ στοιχειώδεις πολιτικαὶ ἀνάγκαι. Ἐντεῦθεν δ' εὐχερῶς ἐτι προβαίνομεν εἰς τὰ καθέκαστα τῆς ἐνεργείας ταύτης.

Πρῶτον στοιχεῖον πολιτικῆς ζωῆς εἶναι ἡ τοπικὴ ἀσφάλεια, πρῶτον δὲ βῆμα πρὸς αὐτῆς ἡ ἰδρυσις τοπικῆς ἀστυνομίας, ἅρα καὶ πρῶτον καθῆκον τοῦ δήμου αὐτῇ, διὸ καὶ δημοτικὴ συνήθως καλεῖται.

Παραπόμενον δὲ τῆς τοπικῆς ἀσφαλείας εἶναι ἡ ἐξόπλισις τῶν δημοτῶν πρὸς πρόχειρον ἀπώκρουσιν αἰνιδικῆς εἰσβολῆς κακοεργῶν ἢ ἄλλου ἀπροόπτου κινδύνου· ἅρα δευτέρον δημοτικὸν καθῆκον ἡ ὀργάνωσις καὶ διοίκησις τῆς δημοφυλακῆς ἢ τῆς τοπικῆς ἐθνοφυλακῆς.

Ὅρος ἐτι ἀναγκαῖος τῆς τοπικῆς ἀσφαλείας εἶναι ἡ περιθαλψὶς τῶν δυστυχῶν, ἧτοι τῶν στερουμένων ἰδίας βοήθειας ἀτόμων, νοσοῦντων τε καὶ ἀναπήρων, ἐτι δὲ τῶν πτωχῶν καὶ ἐγκαταλελειμμένων· καθῆκον ὅπερ ἐπιτάττει ἡ τε φιλάνθρωπια καὶ ἡ πρόληψις εὐρυτέρων δεινῶν.

Μέρος ἐτι οὐσιῶδες τῆς τοπικῆς ἀσφαλείας εἶναι ἡ ὑγεία τῆς πόλεως καὶ ταύ-

της παρεπόμενον ἡ ἐν αὐτῇ καθαριότης κλπ.

Παραπόμενον ἐτι τῆς τοπικῆς ἀσφαλείας εἰσὶν αἱ ἀστυνομικαὶ διατάξεις· ἧτοι αἱ πρὸς ἀποφυγὴν καὶ πρόληψιν δυστυχημάτων καὶ ἀδικημάτων ἀπαγορεύσεις. ὧν ἡ ἀνάγκη τοπικῶς μόνον, πολυλίκως δὲ καὶ προαικίρως ἐνδείκνυται· διὸ καὶ συνήθως ἐξέρχονται αὐταὶ τοῦ κύκλου τῆς φροντίδος τῆς κοινῆς νομοθετικῆς ἐξουσίας, εὐστοχώτερον τοπικῶς ρυθμιζόμεναι.

Κύριον ἐτι ἀντικείμενον τοπικῆς φροντίδος συνιστᾷ ἡ ρύθμισις τοῦ σχεδίου τῆς πόλεως καὶ ἡ χάραξις τῶν περὶ ἀγροτικῶν ὁδῶν καὶ τὰ παραπλήσια.

Οὐσιώδῃ δὲ τοπικὴν ἀνάγκην συνιστᾷ ἐτι ἡ ἐκτέλεσις δημοτικῶν ἐργῶν, καὶ ἡ πρὸς συντήρησιν τούτων ἐπιμέλεια, ὧν τὰ μὲν κοινῆς χρήσεως, ὡς ἡ προμήθεια ποσίου ὕδατος, αἱ ὁδοί, ἄστικαί τε καὶ ἀγροτικαί, αἱ πλατεῖαι, οἱ λιμένες, αἱ διώρυγες καὶ ὁ φωτισμὸς πάντων τούτων, προσέτι αἱ τάφοι, τὰ προχώματα καὶ καθεζῆς, τὰ δὲ πρὸς χρῆσιν τῆς ἐν τῷ δήμῳ ὑπηρεσίας, οἷα τὰ παντὸς εἶδους δημοτικὰ οἰκοδομήματα κατὰ τὰς εἰδικὰς ἐκάστου δήμου περιστάσεις.

Πρώτη ἐπίσης κοινωνικὴ ἀνάγκη εἶναι ἡ στοιχειώδης ἐκπαίδευσις, διὸ καὶ αὕτη δημοτικὴ κοινῶς καλεῖται.

Εἰς τὰνωτέρω δὲ προσθετόν οὐσιῶδες καὶ κύριον καθῆκον τοῦ δήμου τὴν οἰκονομικὴν διαχείρισιν, ἧτοι τὴν εἰσπραξὶν καὶ διάθεσιν τῶν δημοτικῶν χρημάτων, καὶ τὴν ἐπιμέλειαν τῶν κτημάτων τοῦ δήμου.

Ταῦτά εἰσι κατὰ γενικὸν τύπον τὰντικείμενα τῆς δημοτικῆς ἐνεργείας· δεκτικὰ ὅμως πολλῆς ποικιλίας καὶ ὑποειραρέσεως κατὰ τὰς εἰδικὰς ἐκάστοτε περιστάσεις τῶν δήμων, εὐρύτερα καὶ πολυπλοκώτερα ἀποβαίνοντα, ὅση μείζων ὁ πληθυσμὸς καὶ ἡ εὐπορία ἐκάστου δήμου. Τῶν ἀντικειμένων δὲ τούτων τινὰ

μὲν ἀνάγονται ἀμέσως εἰς τὴν τοπικὴν ἀσφάλειαν, τινὰ δ' εἰς τὴν τοπικὴν πρόοδον, τινὰ δὲ καὶ εἰς ἀμφότερα· ἀλλὰ καὶ καθόλου ἀλληλεπένδετα τὰ δύο ταῦτα, διότι κοινωνικὴ μὲν πρόοδος ἄνευ κοινωνικῆς ἀσφαλείας ἀδύνατος, ἡ δὲ κοινὴ ἀσφάλεια πάλιν εὐχερεστέρα καὶ πληρεστέρα διὰ τῆς κοινωνικῆς προόδου.

Τὴν περὶ τὰνωτέρω δ' ἐνέργειαν διεξάγουσιν οἱ δῆμοι κατὰ τοὺς νόμους τῆς πολιτείας καὶ ἰδίως τοὺς περὶ τῆς δημοτικῆς ὀργανώσεως, ἐν οἷς κανονίζονται ἀκριδῶς ὡς οἶόν τε τὰ τε ἀντικείμενα τῆς δημοτικῆς φροντίδος καὶ ὁ τρόπος καὶ ἡ ἔκτασις καὶ τὰ τοιαῦτα. Ἐκ τοῦ τοπικοῦ ὅμως χαρακτηρῶς τῶν δημοτικῶν ἀναγκῶν καὶ τοῦ λόγου αὐτοῦ τῆς ἰδρύσεως τῶν δήμων εἶναι φανερόν, ὅτι πάντα τὰ ἐκτεθέντα καθήκοντα οὐδ' ἐφικτὰ οὐδ' ἀναγκαῖα εἰς πάντα δῆμον· ἀλλ' οὐδὲ δυνατόν οὐδὲ πρέπον κατὰ τὰ προεξηρημένα νὰ ὀρίζονται πάντα ταῦτα ὑπὸ γενικῶν νόμων. Ὅθεν ἀναγκαίως οὗτοι ποῦ μὲν ταττοῦσιν ἀνωτάτον ἢ κατώτατον ὅρον, καταλείποντες τοῖς δήμοις τὸν ἀκριβέστερον προσδιορισμόν, ποῦ δὲ καταλείπουσιν ἄριστον ἐπὶ τὸν χρόνον τῆς ἐνεργείας, ποῦ δὲ καὶ ἀπολύτως τὴν ἐκτίμησιν τῆς ἀνάγκης, ἐπιτρέποντες πάντα ταῦτα τοῖς δήμοις.

Τοιαῦτα δ' ἀντικείμενα εἰσὶ πολλά, ἰδίως δέ·

α'. Οἱ δημοτικοὶ φόροι, ὧν ὁ νόμος ὀρίζει τὸ εἶδος καὶ τὸν τρόπον τῆς βεβαίωσης, τάστων προσέτι τὸν ἀνωτάτον ὅρον, ἐπιτρέπει δὲ εἰς τοὺς δήμους τὴν ἐκάστοτε ἐπιβολὴν τούτων καὶ τὸν προσδιορισμόν τοῦ ποστημορίου.

β'. Αἱ ἐνιαύσιαι δαπάναι τῶν δήμων, ἐπομένως καὶ ἡ ἰδρύσις μερικωτέρων δημοτικῶν ἀρχῶν, καὶ ὁ προσδιορισμὸς τῶν ἐκμίσθων δημοτικῶν λειτουργῶν· τὰ ἰδρυτέα σχολεῖα, ὧν συνήθως ὁ νόμος ὀρίζει τὸν κατώτατον ὅρον, ἀναλόγως τῷ

πληθυσμῷ, τὰ ἀγαθοεργὰ καταστήματα κλπ.

γ'. Τὰ ἐπιχειρητέα δημοτικὰ ἔργα, περὶ ὧν ὁ νόμος ὀρίζει τὸ πολὺ τὸ διαίσιμον ποστημορίου ἐκ τῶν ἐνιαυσίων προσόδων

δ'. Ὁ κανονισμὸς τοῦ σχεδίου τῆς πώλεως, ὀρίζοντο τοῦ νόμου γενικοὺς μόνον κανόνας περὶ τῆς κατασκευῆς τῶν ὁδῶν καὶ πλατειῶν καὶ ὑπονόμων κλπ. πρὸς δὲ περὶ τῶν εὐθυνομένων εἰς ἀποζημιώσεις τοῦ τρόπου τῆς ἐξευρέσεως καὶ καθέτης.

ε'. Αἱ ἀστυνομικαὶ διατάξεις, περὶ ὧν εἰδικῶς ὁ νόμος τάττει μόνον τὴν ποινὴν τῆς παραβάσεως, τὰ δ' ὅρια τῶν ἐπιταγομένων ἐν γένει ἀπαγορεύσεων διαγράφει τὸ καθ' ὅλου ἐν τῇ πολιτείᾳ ἰσχύον δικαίον.

Ἐκ τούτων δὲ καταφαίνεται ὅτι τὰ δημοτικὰ καθήκοντά εἰσιν οὐ μόνον ἀποικητικά, ἀλλὰ καὶ νομοθετικά, καὶ ἐπομένως ὅτι ὀθενταὶ ἀρχῶν πρὸς ἑκάστην ἐπιτηδεῖων.

Καὶ ἡ μὲν διοίκησις τῶν δήμων προϋποτιθεῖσι πρῶτον μὲν γενικὴν τινα ἐκάστην ἀρχήν, διεξάγουσαν τὴν ἀνωτάτην δημοτικὴν διοίκησιν, τοιαύτην προνοοῦσαν περὶ πασῶν τῶν ἀναγκῶν τοῦ δήμου, προδουλεομένην καὶ προπαρασκευαζούσαν πᾶσαν ὑπὸ τῶν νομῶν ἐπιτερομένην πρὸς βελτίωσιν μεταρρυθμίσει, καὶ ἐπιβλέπουσαν ὅλην τὴν λοιπὴν δημοτικὴν διοίκησιν· καὶ δευτέρον διαγράφουσι ἄλλους δημοτικούς λειτουργούς, τοὺς μὲν κυρίους, διεξάγοντας μερικωτέρων ἐνεργείας, αὐτοτελεῖς μᾶλλον ἢ ἡττον καὶ συνιστῶντας ὑποδεεστέρας δημοτικὰς ἀρχάς, τοὺς δ' ἐπικουρικούς.

Τῶν διοικητικῶν δ' ἀρχῶν ἴδιον κατὰ κανόνα τὸ μονομελὲς διὰ τὴν ἀνάγκην ταχύτητος καὶ ἀκολουθείας, ἀναπληροῦμένης δι' ἐπικουρικῶν λειτουργῶν τῆς δυνατέως ἐλλείψεως ἐπὶ σωρεύσεως ἐργασίας· ἐπὶ τῆς ἀνωτάτης ὁμοῦ δημοτικῆς

ἀρχῆς, παρεμφερούς πρὸς τὴν ἐν τῇ πολιτείᾳ ὅλῃ κυβερνητικὴν. προσέχει ἡ ἀνάγκη εὐρείας βασιάνου καὶ παρασκευῆς τῶν ἐνεργητέων, πρὸς δὲ ἐπαρκείας πρὸς ἀμείνον συνάφειαν πρὸς τοὺς μερικωτέρους κλάδους τῆς δημοτικῆς διοικήσεως, ἵνα οὕτως ἐν γνώσει πασῶν τῶν δημοτικῶν ἀναγκῶν ἐνεργῇ. Ὅθεν δέον κατ' ἐξαιρέσεις ἢ ἀνωτάτῃ δημοτικῇ ἀρχῇ νὰ ᾔται πολυμελές, συνιστώσα σύλλογον, κλητέον δημαρχεῖον, τριμελὲς μὲν ἐπὶ μικρῶν δήμων, πενταμελὲς δὲ καὶ πλέον ἐπὶ μεγάλων, πρόεδρον ἔχοντα τὸν δήμαρχον, καὶ προσέτι διανεμομένης εἰς πάντα τὰ μέλη αὐτοῦ τῆς ἀμέσου ἐπιτηρήσεως τῶν μερικωτέρων κλάδων· οὕτω δὲ τοῦ μὲν δημάρχου ἐπιτηροῦντος τὴν δημοτικὴν ἀυτονομίαν καὶ τὴν οἰκονομικὴν διαχείρισιν, τῶν δὲ λοιπῶν τὰ ἄλλα δημοτικὰ ἀντικείμενα, ὡς τοῦ μὲν τὰ δημοτικὰ ἔργα, τοῦ δὲ τὰ δημοτικὰ σχολεῖα, τοῦ δὲ τὰ ἀγαθοεργὰ καταστήματα καὶ καὶ ἄλλα.

Τῶν δ' ὑποδεστέρων λειτουργῶν τρεῖς μὲν εἶναι πρωτίστως ἀναγκαῖοι εἰς πάντα δήμον, ὁ ἀστυνόμος, ὁ ταμίης ἢ ἐκπράκτωρ καὶ ὁ διδάσκαλος· πλην δὲ τούτων παντοῖοι ἄλλοι λειτουργοί, ὡς διονύονται καταστημάτων καὶ ἀρχιτέκτονες καὶ ὑδραυλικοὶ καὶ ὁδοστῆται καὶ ἄλλοι εἰς πάντας εἰδούς ἐπικουρικοί, οὐχὶ ὅμως εἰς πάντα δήμον ἀναγκαῖοι, ἀλλὰ κατὰ τὰς εἰδικὰς ἐν ἐκάστῳ ἀνάγκας καὶ περιστάσεις, εἰς δὲ τοὺς πάντοτε μικροὺς περιτοὶ ὅλως, διότι ἀπλῇ ὅλως ἐν αὐτοῖς ἡ τακτικὴ ὑπηρεσία, ἀπλῶς δ' ἐξίσου καὶ τὰ δημοτικὰ ἔργα ἢ καὶ ὅλως ἐλλείπουσιν, ἐν ἐκτάκτῳ δ' ἀνάγκῃ ἀναπληροῦσιν τοὺς ἐλλείποντας τοιοῦτους δημοτικούς οἱ δημόσιοι ἢ καὶ ἄλλοι προσωρινῶς ἐξωθεν λαμβανόμενοι.

Ἡ δὲ νομοθετικὴ τοῦ δήμου ἐνέργεια προϋποτίθῃ πολυμελές τι σῶμα, κοινῶς δημοτικὸν συμβούλιον καλούμενον,

ὅπερ καλλίον ὀνομαστὲον δημοτικῇ Βουλῇ ἢ Δημοβούλιον, ἔτι δὲ δευτέρον τι σῶμα ἐξ ευρυτέρου κύκλου προερχόμενον, ὡς τοῦ νομοῦ ἢ τῆς ἐπαρχίας, κυροῦν τὰ δημοτικὰ ψηφίσματα· διότι ἡ συνετὴ ῥύθμισις πάσης σπουδαίας ἐνεργείας προϋποτίθῃ δευτέραν βάσανον ὠριμωτέραν καὶ ἀπαθεστέραν· τοιαύτῃ δ' ἐπὶ κοινῶν βουλευμάτων δυνατὴ διὰ δευτέρου σώματος ἐπιτηδεύει πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦτον ὁργανούμενον.

Τῶν δημοτικῶν δ' ἀρχῶν ἡ ἀνωτάτη, διοικητικὴ καὶ ἡ νομοθετικὴ, ἥτοι ὁ δημαρχος καὶ τὰ λοιπὰ μέλη τοῦ δημαρχείου καὶ οἱ δημοτικοὶ σύμβουλοι, δέον ἂν ἀναδεικνύωνται δι' ἐκλογῆς, ἵνα ὁ δῆμος αὐτὸς μετέχη τῆς διοικήσεως τοῦ κατὰ τὴν ευρυτέραν ἔννοιαν τῆς λέξεως. Καὶ εἰς μὲν τοὺς δημοτικούς συμβούλους ἀρμόζει ἡ καθολικὴ καὶ ἄμεσος ἐκλογὴ, τὸ μὲν ἵνα ἐκδηλώσιν ὡς οἶον πιστότερον τὴν θέλησιν τοῦ λαοῦ περὶ τῶν δημοτικῶν πραγμάτων, ὡς οἱ κοινοὶ βουλευταὶ ἐν τῇ πολιτείᾳ, τὰ δὲ διότι οὐδὲ πρωταβουλίαν ἔχουσιν οὐδὲ πολυπλόκους ἐνεργείας διεξάγουσιν, ἀλλ' ἀπλῶς ἀποδέχονται ἢ ἀπορρίπτουσι τὰ εἰς τὴν ψῆφόν των ὑποβαλλόμενα, καθ' ἃ ἀκούσιν ἢ κοινὴν πεῖρα καὶ σύνεσις· εἰς τὸν δήμαρχον ὅμως καὶ τὰ λοιπὰ τοῦ δημαρχείου μέλη, διεξάγοντα θετικὰ καὶ πολυπλόκους ἐνεργείας, προϋποτιθεμένας γενικὴν τε δεξιότητα καὶ ἀναλόγους πρὸς γνώσεις, ἡ καθολικὴ καὶ ἄμεσος ἐκλογὴ εἶναι πάντοτε ἀπρόσφορος, διότι καὶ ἡ τῆς ἱκανότητος ἐκτίμησις εἶναι δύσκολος καὶ τὸ πλεῖστον παροράται ἐνεκα τῶν λοιπῶν κατὰ τὴν ἐκλογὴν περιπετειῶν, καὶ ἡ ἀνεξαρτησία τῶν λειτουργῶν δεσμεύεται ἐνεκα τῶν ἐκ τῆς ἐκλογῆς ὑποχρεώσεων ὥστε προσφορωτέρα ἢ ἔμμεσος ἢ ἡ περιωρισμένη ἐκλογὴ ἢ εὐλογωτέρα δὲ καὶ εὐχρηστοτέρα ἐνταῦθα εἶναι ἢ ὑπὸ τοῦ δημοτικοῦ συμβουλίου ἐκλογὴ τοῦ δη-

μάργου ἐκ τῶν ἰδίων αὐτοῦ μελῶν, τῶν δὲ λοιπῶν τοῦ δημαρχείου μελῶν προσλαμβανομένων ὑπὸ τοῦ δημάρχου ἐκ τῶν μελῶν πάλιν τοῦ συμβουλίου, ἐγκρίνεται αὐτοῦ τὴν πρόσληψιν. Διὰ τοῦ τρόπου τούτου πᾶσαι αἱ ἀνωτέρω ἀνάγκαι κατὰ τὸ δυνατόν ικανοποιοῦνται τῆς τε ἐκ τοῦ λαοῦ καταγωγῆς καὶ τῆς ικανότητος κλπ. ἅμα δ' ἡ ἐκλογή καθίσταται πᾶν εὐχερὲς καὶ ἀσποτος. Ἡ διάρκειά δὲ ἢ ἡ περίοδος τοῦ δημοτικοῦ συμβουλίου δεόν νὰ ᾖ ἥντις πως μακρά, 3—5 ἐτῶν, τοῦ δημάρχου ὅμως καὶ τῶν παρ' αὐτῷ παρέδρων βραχυτέρα, χωρὶς, ὡς εἰκός, ν' ἀποκλείεται ἡ ἐκλογή τῶν αὐτῶν καὶ πάλιν.

Οἱ δὲ λοιποὶ δημοτικοὶ λειτουργοὶ τούναντιόν δεόν νὰ διορίζωνται ὑπὸ τοῦ δημαρχείου συμπράξει καὶ ἄλλων ἀρχῶν κατὰ τὸ εἶδος τῆς λειτουργίας, νὰ ὦσι δὲ μόνιμοι καὶ νὰ ὑπόκεινται εἰς πειθαρχικὸν ἔλεγχον δεόντως ἡσφαλισμένον, ἄλλου μὲν καταδιώκοντος ἄλλου δὲ κρίνοντος.

Τόιας δὲ προσοχῆς ἄξιοι εἰσιν οἱ ἀστυνομικοὶ λειτουργοὶ διὰ τὸ σπουδαῖον τῶν ἀστυνομικῶν καθηκόντων καὶ τὸ εὐκόλον τῆς καταχρήσεως αὐτῶν τε καὶ ἀναγκαζομένων τούτων ἐνεκα οὐ μόνον κατὰ τὸν διορισμόν, τῶν προϊσταμένων ἰδίᾳ, ἀνάγκη ἐγγυήσεων ἀνωτέρων, ὑποβαλλομένου εἰς τὴν ἔγκρισιν τοῦ δημοτικοῦ συμβουλίου ἢ καὶ ἄλλου τοιούτου σώματος, ἀλλὰ καὶ κατὰ τὸν ἔλεγχον, προκαλουμένου μὲν τοῦ πειθαρχικοῦ ἐλέγχου ὑπὸ τε τοῦ Δημαρχείου καὶ τῆς δημοσίας διοικητικῆς ἀρχῆς, κρίνομένου ὅμως ὑπὸ τῶν τακτικῶν δικαστηρίων διότι οὕτω μόνον ἐφικτὸν αἰ τε παραβάσεις νὰ ἐλέγχωνται ἀσφαλῶς καὶ ἡ περὶ τὸ καθῆκον ἀνεξαρτησία τῶν λειτουργῶν τούτων νὰ διαφυλαχθῇ.

Τὰ δὲ δημοτικὰ συμβούλια δεόν νὰ περιέχωσιν ἱκανὸν ἀριθμὸν μελῶν, ἵνα δε-

όντως τε βρασανίζωνται τὰ προτεινόμενα ψηφίσματα καὶ παρέχωσι προσέτι εὐδαιμονίαν ἐκλογῆς τοῦ δημάρχου καὶ τῶν παρ' αὐτῷ παρέδρων, ὡς ἐπὶ μὲν τῶν μικρότερων δήμων νὰ περιέχωσι τοῦλάχιστον 20 μέλη, ἐπὶ δὲ τῶν μεγάλων 30 καὶ πλέον. Ἀλλ' ἐπὶ πάνυ μικρῶν δήμων, ἐν οἷς ἐλάχιστος ὁ ἀριθμὸς τῶν ἐκλεξιμῶν, πρὸς δὲ ἀγροτικὸς κατὰ κανόνα ὁ πληθυσμός, καθ' ὃν ἠλλείπουσιν ἄλλα γνώσεις, καὶ μόνῃ ἢ ἐκ τῆς ἡλικίας πείρα καὶ σύνεσις συνιστῶσι τοὺς ἱκανοὺς, προτιμότερον ἀντὶ ἐκλογῆς τὸ συμβούλιον νὰ συγκροτῶσι πάντες οἱ προσβύτεροι τῶν δημοτῶν, συερχόμενοι κατὰ Κυριακὰς πάντοτε, ἵνα μὴ ἀπασχολῶνται ἀπὸ τῶν ἔργων τῶν.

Β'. Τοιαύτῃ ἡ φύσις καὶ ὁ χαρακτὴρ τοῦ δήμου, καὶ τοιαῦται ὑπὸ γενικοῦς τύπους αἱ πρὸς διαφυλάξιν αὐτῶν ἀναγκαῖαι περὶ τὴν ὀργάνωσιν τοῦ δήμου συνθήκαι. Παρ' ἡμῖν δὲ διοικοῦνται μὲν αὐτοτελεῶς οἱ δήμοι ὑπὸ ἰδίων δημοτικῶν ἀρχῶν, καὶ συνιστῶσιν ἔτι ἰδία νομικὰ πρόσωπα, ἰδίους χρηματικούς πόρους καὶ περιουσίαν ἔχοντα, καὶ διαχειρίζονται αὐτοτελεῶς, καὶ καθόλου δὲ κατὰ τὰς ἐκτεθεισὰς γενικάς περὶ δήμου ἀρχὰς ὡργανωμένοι· ἐν πολλοῖς ὅμως ἡλλοιωμέναι καὶ ἡκρωτηριασμέναι ταύτας ἐνεκα τῶν ἀνέκαθεν κρατησασῶν παρ' ἡμῖν συγκατασκευατικῶν καὶ ἀπορροφητικῶν ἰδεῶν, καὶ τῶν πεπλανημένων ἔτι γνωμῶν περὶ τοῦ χαρακτῆρος καὶ τῆς φύσεως τῶν πλείστων δημοσίων λειτουργιῶν.

Δῆμοι ὑπῆρχον ἐν Ἑλλάδι καὶ πρὸ τοῦ περὶ ἀνεξαρτησίας ἀγῶνος, κυρίως ὅμως ἐκانونίσθησαν ἀπὸ τῆς ἀρχῆς τῆς πρώτης βασιλείας διὰ τοῦ νόμου τοῦ 1833, τοῦ περὶ συστάσεως τῶν δήμων ἐπιγραφομένου, ὑποστάντος ὅμως μεταβιβαστικῶς τινὰς διὰ μεταγενεστέρων νόμων, δυστυχῶς οὐχὶ ἐπὶ τὸ βέλτιον.

Ὁ νόμος δ' οὕτως ὀρίζει ἐν πρώτοις

λως ὅμως τί προστιθῆσιν ἢ νόμους;

Σκοτεινὸς ἔτι ὁ ἕτερος ὅρος περὶ τελείας ἀποκαταστάσεως, ἂν τούτέστιν ἐννοῇ τὴν μεταφορὰν τῆς ἀστικῆς κατοικίας ἐν τινι δήμῳ, ἥτις ὅμως διάφορος τῆς πολιτικῆς καὶ δημοτικῆς ἰδιοτήτος, ἢ τὴν δῆλωσιν περὶ μεταφορᾶς τῶν δημοτικῶν δικαιωμάτων, ἀλλὰ τότε πάλιν περιτεθεὶς, συμπίπτων μετὰ τῆς κατατάξεως.

Δημοτικά: δ' ἀρχαὶ κατὰ τὸν δημοτικὸν νόμον εἰσὶ κυρίως ὁ δήμαρχος καὶ τὸ δημοτικὸν συμβούλιον, ὃ μὲν διοικῶν, τὸ δὲ βουλευόμενον, οἶονε νομοθετικὸν σῶμα· παρα τῷ δήμαρχῳ δ' εἰσὶν ἔτι δημαρχικοὶ πᾶρεδροι, μὴ συμπράττοντες ὅμως, ἀλλὰ μόνον ἀναπληροῦντες αὐτὸν κωλυόμενον ἢ ἐντολῇ αὐτοῦ τούτου· ὥστε ἡ ἀνωτάτη διοικητικὴ τοῦ δήμου ἀρχὴ εἶναι μονομελής.

Τῶν ἀνωτέρω δὲ κατὰ μὲν τὸν ἀρχικὸν νόμον οἱ μὲν σύμβουλοι ἦσαν αἵρετοὶ δι' ἁμέσου καὶ καθολικῆς ἐκλογῆς, οἱ δὲ πᾶρεδροι διὰ μικτῆς ἐκλογῆς, ἐμμέσου καὶ περιωρισμένης διὰ τιμῆματος, ἐκλεγόμενοι ὑπὸ τοῦ δημοτικοῦ συμβουλίου καὶ ἰσαριθμῶν τῶν μᾶλλον φορολογουμένων, ὃ δὲ δήμαρχος ἀνεδεικνύετο διὰ μικτοῦ τρόπου ἐκλογῆς καὶ διορισμοῦ, διοριζόμενος ὑπὸ τῆς κυβερνήσεως ἐκ τριῶν υποψηφίων, ἐκλεγομένων ὡς οἱ πᾶρεδροι· προσέτι ἡ διάρκεια τοῦ δήμαρχου καὶ τῶν παρέδρων ἦν θετική, τοῦ δὲ συμβουλίου θετική, ἀνανεουμένου τοῦ 1/3 κατὰ θετίαν. Πάντα ταῦτα κατηργήθησαν ὑπὸ τοῦ Συντάγματος τοῦ 1864 (ἄρθρον 105) καὶ τοῦ ἡγ' νόμου τοῦ αὐτοῦ ἔτους περὶ δημαρχειῶν, καὶ πάντες οὗτοι ἐκλέγονται δι' ἁμέσου καὶ καθολικῆς ἐκλογῆς ἐπὶ τετραετίαν.

Ὁ δ' ἀριθμὸς τῶν δημοτικῶν συμβούλων εἶναι 8 εἰς τοὺς μικροὺς δήμους μέχρι 2000 κατοίκων (γ' τάξως), 12 εἰς τοὺς μέσους μέχρι 10000 κατοίκων (δ'

τάξως), καὶ 18 εἰς τοὺς μεγάλους ἀνωτέρω τῶν 10000 κατοίκων (α' τάξως). τῶν δὲ παρέδρων 2, 4 καὶ 6 κατὰ τὴν τάξιν τῶν δήμων (δημοτ. ν. ἄρθρ. 7 καὶ δημαρχ. 11).

Ἐν τοῖς προηγουμένοις δ' ὀδεύον, οἱ ἁμέσοι καὶ καθολικῆς ψηφοφορίας εἰς πάντα ἀπρόσφοροι πρὸς ἐκλογὴν τοῦ δήμαρχου, διότι παροράται οὕτως ἡ ἀνάγκη τῆς ἰκανότητος, πρὸς δὲ δεσμεύεται ἡ ανεξαρτησία αὐτοῦ πρὸς τοὺς διοικουνούς· ἐκ προφανοῦς ὅμως πλάνης ἐκασθῇ τοῦτο ἐξασφάλις τῆς ἀνεξαρτησίας τῶν δήμων, περιλήφθεις δὲ τῆς καταξίως ἐν τῷ Συντάγματι, κατέστη πλεονεξία δυσχερὴς ἢ διόρθωσις. (Ἰδε Ἀποκρίσεις).

Πλὴν δὲ τῶν ἀνωτέρω ὁ δημοτικὸς νόμος καθίστησι καὶ ἄλλας δημοτικάς ἀρχὰς δευτερευούσας. Τοιοῦτοι οἱ εἶναι πᾶρεδροι καθ' ἐκάστην κώμην, ἐξαιρέσει τῆς πρωτεύουσας τοῦ δήμου· οὗτοι πλεονεξία μὲν διορίζοντο (ἄρθρ. 39 δημ. ν. νῦν δὲ κατὰ τὸν ἡγ' Ν. (ἄρθρ. 21 καὶ ἐπ.) εἰσὶν αἵρετοὶ· καθῆκον δ' αὐτῶν ἀναπληρῶσι τὸν δήμαρχον ἐν τῇ αὐτῇ περιφερείᾳ, καθόλου ὅμως ἀόριστος ἢ ἐξουσία τῶν.

Δευτερεύουσai ἔτι ἀρχαὶ ὡς γραμματεὶς τοῦ δήμου, ὁ εἰσπράκτωρ καὶ ὁ δῆμος δάσκαλος, ἔτι δὲ τὰ ἀδεελφάτα τῶν ἀραιοεργῶν καταστημάτων κατὰ τὴν πόλιν τούτων Δ. 1 Δ6ρ. 1836. Διόφοροι τῶν τούτων οἱ ἐπικουρικοὶ λειτουργοὶ, ὧν ὁ ἀριθμὸς ἀόριστος, μικρὸς ἢ μέγας, κατὰ τὰς ἀνάγκας ἐκάστου δήμου.

Κατὰ τὸν δημοτ. δὲ νόμον εἰς τοὺς δήμους ἦν ἀνατεθειμένη καὶ ἡ τοπικὴ ἀνομία, διευθυνομένη ὑπὸ τοῦ δήμαρχου ἁμέσως, ὅστις εἰς τοὺς μεγάλους δήμους ἠδύνατο νὰ ἔχῃ ὑπ' αὐτὸν καὶ εἰδικὸν ἀστυνόμους, δι' ὧν καθίστατο καὶ ἡ δευτερεύουσα δημοτικὴ ἀρχή. Διὰ τοῦτο ρκς' Ν. τοῦ 1849 ἐν Ἀθήναις καὶ περὶ

αὐτὴ ἀσφρῆθι ἡ τοπικὴ ἀστυνομία ἀπὸ τῶν δῆμων, μεταβληθεῖσα εἰς δημοσίαν, ἐξαρτωμένην ἀμέσως ἀπὸ τοῦ ὑπουργοῦ τῶν Ἑσωτερικῶν. Διὰ δὲ τοῦ β.ρ.π.η' Ν. τοῦ 1893 καθιερώθησαν πάντα τὰ ἀνωτέρω, τὰ δὲ ἀστυνομικὰ καθήκοντα ἀνετίθησαν καθ' ὅλην τὴν χώραν εἰς στρατιωτικοὺς καὶ τὴν χωροφυλακὴν, προστεθέντος ἔτι σώματος ἰδίου τῶν ἀστυφυλάκων, ὅπερ παραπλήσιον τῇ χωροφυλακῇ.

Ἡ τοπικὴ δ' ἀστυνομία, ὡς ἐν ταῖς προηγουμένως καταδειξαμέναις, εἶναι ἀντικείμενον ἀναπόσπαστον ἀπὸ τῶν δημοτικῶν καθηκόντων· διότι τὴν τοπικὴν ἀστυνομίαν, ὡς πρωτίστην τοπικὴν ἀνάγκην, οἱ κάτοικοι βέλτιον ἀντιλαμβάνονται, καὶ αὐτοὶ μόνον ἀμέσως περὶ ταύτης διατίθενται, καὶ βέλτιον κατὰ τὰς ἐξαιτίας τῶν ἐκείνης ἐκτελεστέων· διότι προσέτι πάντα ἡ λοιπὴ δημοτικὴ ἐνέργεια ὑπὸ τῆς ἀστυνομίας ὑποδοχθεῖται, ὡς ὑπὲρ τῆς ἀστυνομίας τὸ πλεῖστον συντελοῦσα καὶ ἀπ' αὐτῆς ἐξαρτωμένη. Καὶ εὐλογος μὲν καὶ ἀναγκαία ἡ περὶ δημοσίας ἀστυνομίας ἐν τῇ πρωτεύουσῃ ἐξαιρέσις, διότι ἡ ἐν αὐτῇ ἀστυνομία συνδέεται ἀμέσως πρὸς τὴν ἀστυνομίαν τῆς πολιτείας ὅλης, προσέτι τὸ πλεῖστον τῶν κατοίκων εἰσὶν ἐτεροδόμητοι καὶ ἄλλοδαποί, ἐπὶ δὲ τοῖς τοῖς ἡ πρωτεύουσα εἶναι ἀντικείμενον κοινῆς φροντίδος καὶ γενικοῦ διαφέροντος πάντος τοῦ ἑλληνικοῦ· ὅθεν ἄσπορον νὰ ἐξαρτᾶται ἡ ἐν αὐτῇ ἀσφάλεια ἀπὸ τῶν δημοτικῶν ἐργῶν. Παράλογος ὅμως καὶ ὀλεθρία ἡ ἐν αὐτῇ κατάργησις τῆς δημοτικῆς ἀστυνομίας, καὶ ὀλεθριώτερά ἐστι ἡ ἀντικατάστασις τῆς στρατιωτικῆς, διότι οὕτω ἐπιβλαβὲς δεινὸς ἀκρωτηριασμός τῶν δῆμων, ἀστυνομικῶν τὰ μέγιστα τὴν ἀνάπτυξιν καὶ πρόδον αὐτῶν, ἅμα δ' ἐσχάτη παρακράσις τῆς ἀστυνομίας καθόλου. Ὁ στρατιωτικὸς ἔκ τε τοῦ εἶδους τῶν καθηκόντων τοῦ καὶ ἐκ τῶν ἐξεῶν τοῦ εἶναι

ξένος ὅλως πρὸς ἀστυνομικὰ καθήκοντα καὶ προφανῶς ἀδέξιός ἀστυνόμος, ὡς εἶναι ξένος ὁ ἀγράφος ἐν ταῖς πόλεσι, καὶ ἀδέξιός εἰς τὴν θάλασσαν ὁ κάτοικος μεσογαίας· ἀλλόκοτος τῇ ἀληθείᾳ καὶ ἀκατανόητος θεσμός, ἀρμόζων μόνον εἰς δεσποτὴν σκοποῦντα νὰ προπαρασκευάσῃ τὴν χώραν εἰς τὴν στρατοκρατίαν, ἣτις εἶναι ἡ ἀπαισιωτέρα μορφή τῆς τυραννίας.

Α) λ' ἀντιτάττουσι τὸν πατριασμὸν τῆς προτέρας ἀστυνομίας καὶ τὴν περὶ τὸ καθήκον ὀλιγωρίαν τῆς· ἅπερ οὐδεὶς μὲν ἀρνείται, οὐδεὶς ὅμως ἐπίσης δύναται ν' ἀρνηθῇ καὶ τὴν πλημμελὴ καὶ παρημελημένην ὀργάνωσιν τῆς ἀστυνομίας ἐκείνης, καθ' ἣν, διατελοῦσα εἰς χεῖρας τοῦ δημάρχου καὶ τῶν ἀπ' αὐτοῦ ἐντελῶς ἐκτελεσθέντων ἀστυνομικῶν ὀργάνων, ἦν ἀναγκαίως ἔρμαιον τῶν τοπικῶν ἀντιζηλιῶν καὶ τῆς κρατούσης ἐν τῇ πολιτείᾳ πατρίας. Ἄν ὅμως καθίσταντο εἰδικοὶ ἀστυνόμοι μόνιμοι, προσηκόντως ἐλεγχόμενης τῆς ἱκανότητος κατὰ τὸν διορισμόν, καὶ ὑποκείμενοι εἰς πειθαρχικὴν ἐξουσίαν πρὸ τῶν τακτικῶν δικαστηρίων, τὸ αὐτὸ δὲ καὶ περὶ τοῦ κατωτέρου προσωπικοῦ ἐτήρειτο, τότε ἡ δημοτικὴ ἀστυνομία θὰ ἦτο χρηστὴ καὶ ἐξ ἰδίου συμφέροντος. Ἀλλὰ τοῦτο λέγουσι διὰ τῶν στρατιωτικῶν κατορθοῦται· λανθάνει ὅμως αὐτοὺς, ὅτι ἡ ἀνεξαρτησία τῶν ὑπερβαίνει τὸν ἀναγκαῖον ὅρον. Ὁ δημοσίας λειτουργὸς δέον νὰ διαφέρηται περὶ τῆς διατηρήσεώς του ἐν τῇ ὑπηρεσίᾳ, νὰ ἦναι ἀσφαλὴς ἐν αὐτῇ, ἐκπληρῶν τὸ καθήκον του, δεδουλευμένος δὲ ἵνα μὴ παραδῇ αὐτὸ οὐδεμίαν ὅμως τοιαύτην δέσμευσιν ἔχει, ὅστις ἀδιαφορεῖ, ἂν θὰ διατηρηθῇ ἐν τῇ ὑπηρεσίᾳ, καὶ μάλιστα ὅταν αὐτὴ εἶναι πρόσθετος καὶ ξένος πρὸς τὴν ὑπὲρ τῶν τακτικῶν καθηκόντων τοῦ φιλοτιμίαν. Ὁ πατριασμὸς δὲ δὲν περιορίζεται εἰς τὰ στενὰ τοῦ δήμου ὅρια, ἀλλ' εἶναι νόσος

γενική, αἷτιαν ἔχουσα τὴν πλημμελὴ τῆς πολιτείας ὀργάνωσιν καὶ πεπαλαιωμέναις ἐντεῦθεν ἕξεις, ὧν οὐδ' οἱ στρατιωτικοὶ ἀμοιροῦσι. Τὴν ἀλήθειαν δὲ πάντων τούτων ὁ βραχὺς μέχρι τοῦδε βίος τῆς στρατιωτικῆς ἀστυνομίας τρανῶς ἀπέδειξεν.

Ἀκρωτηριασμὸν ἔτι οὐσιώδη τῶν δῆμων συνιστῶσι τὰ κρατοῦντα νῦν κατὰ τὴν στοιχειώδη ἐκπαίδευσιν, ἥτις ὀνόματι μόνον εἶναι δημοτική, ἵνα δικαιολογῆται ἡ δαπάνη τῶν δῆμων, ἔργῳ δὲ τὰ τε δημοτικὰ σχολεῖα καὶ οἱ δημοδιδάσκαλοι εἰσιν ἐξηρητημένοι ἀμέσως ἀπὸ τῆς κεντρικῆς διοικήσεως. Καὶ ὁ δημοτικός δὲ νόμος ἀόριστα περὶ τῶν δημοτικῶν σχολείων περιλαμβάνει, ἀλλ' ὅμως, καίπερ ἔργον οὗτος ἀπολύτου μοναρχίας, δεσποτικῆς καὶ στενοκεφάλου, διὰ τῶν τοπικῶν ἐφορειῶν, ἃς ὠρίεν, ἦν πολὺ φιλελευθερώτερος τῶν νῦν ἰσχυόντων, δι' ὧν ἀπεξενώθησαν παντελῶς οἱ δῆμοι τῆς στοιχειώδους ἐκπαιδεύσεως, ὡς ἦν φιλελευθερώτερος καὶ περὶ τὰ ἀστυνομικά ὡς ἐδείχθη. "Οτι δὲ τὸ ἀντικείμενον τοῦτο ἦν ἐξαίρετως δημοτικόν, τρανῶς ἀποδεικνύει καὶ μόνῃ ἡ μετὰ τὸν γεγόμενον σφετερισμὸν διατήρησις τοῦ ὀνόματος τῆς δημοτικῆς ἐκπαιδεύσεως 1).

Ἀλλὰ τὸν μέγιστον ἀκρωτηριασμὸν

1) Βῆμα ἀγαθὸν ἐσκόπει ὁ ἄρτι δημοσιευθεὶς ΒΤΜΘ' Ν. ἀτελῶς ὅμως πληρωθέν. Ὁ νομάρχης εἶναι μὲν ἀρχὴ ἐπιτηδεύει πρὸς διορισμούς καὶ ἄλλα παραπλήσια, ἀναγόμενα ὅμως εἰς τὴν πολιτείαν ὅλην ἢ τὸν νομόν, καὶ πάλιν οὐχὶ ἐφ' ἡμέρας ὡς νῦν, ἀλλὰ μόνιμος ὧν, οὐδὲ μόνος ἀλλὰ συμπράξει καὶ ἄλλων ἀρχῶν ἢ ἐπιτρόπων, ξένος ὅμως πρὸς τὰ ἐσωτερικά τῶν Δήμων, ὧν ἐπόπτης μόνον. Τὸ δὲ δημοτικὸν συμβούλιον σῶμα βουλευτικὸν καὶ ἄνευ πρωτοβουλίας, ἐπιτηδεύει μὲν νὰ ἐγκρίνη ἢ καὶ νὰ ἀποφαίνηται, ἀδέξιος ὅμως νὰ προτείνῃ διορισμούς.

καὶ τὴν ἐκμηδένισιν τῶν δῆμων ἵπαιεν αὐτὸς ὁ δημοτικός νόμος διὰ τῆς κεντρικῆς δαπάνης τοῦτον ὑπὸ τῆς διοικήσεως τῆς ὑποτελείας τῶν δημοτικῶν ἀρχῶν τὰς διοικητικάς. ὥστε μετεμελήθη ἐκθέσας εἰς τοὺς δῆμους τὴν τοπικὴν ἐκπαίδευσιν καὶ τὴν στοιχειώδη ἐκπαίδευσιν.

Ὁ δημοτικός νόμος κηρύττει τοὺς δῆμους καὶ τὰς δημοτικὰς ἀρχὰς ὑπαλλήλους τῶν νομαρχῶν καὶ τῶν ἐπαρχῶν εἰς τὰς δὲ σχεδὸν ψήφισμα τοῦ δημοτικοῦ συμβουλίου ὑποβάλλει εἰς τὴν ἐγκρίσιν τοῦ νομάρχου, ἐπιτρέπων ἔφασιν κατὰ τὴν ἐκφράσεως αὐτοῦ πρὸς τὸ ὑπουργεῖον (ἀρ. 117 καὶ ἐπ.), προσέτι ὁ ἐπικρατεῖ τῆς παύσιν τοῦ νομάρχου, προσωρινῶς καὶ ὑπὸ τοῦ νομάρχου, ὀριστικῇ δὲ ὑπὸ τοῦ Κυβερνήσεως (ἀρ. 44).

Διὰ τῶν ἀνωτέρω δ' ἐκλείπει πᾶσι αὐτοτέλεια τῶν δῆμων καὶ μεταβάλλεται οὗτοι εἰς ἀπλὰ ὄργανα τῆς κεντρικῆς διοικήσεως, ἀνατρέπεται δὲ ἄρδην ἡ περὶ δῆμων θεσμοῦ οἰκονομία· τούτο καὶ περὶ τῶν καθαρῶς τοπικῶν ἀντικειμένων ὑπὸ τῶν κατοίκων αὐτῶν τοῦ νομοῦ, ἥτις δυνατὴ μόνον ἐλευθερίας ἐργασίαν τῶν ἐντολοδόχων αὐτῶν δημοτικῶν ἀρχῶν, ματαιοῦται δ' ὅλην διὰ τὴν κηδεμονίαν καὶ τῆς ἐξαρτήσεως μετὰ φερομένης οὕτω τῆς ἐνεργείας εἰς ἀρχὴν μὴ εὐθυνομένας πρὸς τὸν δῆμον.

Ἀναγκαῖα δ' ἀναντιρρήτως ἡ ἐπίβλεψις τῶν δημοτικῶν ἀρχῶν ὑπὸ τῶν ἐκτελεστικῶν καὶ τῶν δῆμων ἐν γενεῇ ἐκτελεστικῶν ἐννομοῦ ἐνεργείας δεῖται ἐπίβλεψις, ἵνα τηρηταὶ ὁ νόμος, αἱ δὲ δημοτικαὶ διοικητικαὶ ἀρχαὶ καθήκον ἔχουσιν ἐπιμελῶνται τὴν ἀκριβὴ ἐκτέλεσιν τῶν νόμων, ἐν οἷς καὶ οἱ περὶ τῶν δῆμων· ἄλλο βυμὸς ἐπίβλεψις καὶ ἄλλο ἐκτελεστικὸν καὶ ἐξάρτησις· ἡ ἐπίβλεψις πρὸς τὴν ὑποτίθηται τὴν γνώσιν τῶν ὑπὸ τῶν δημοτικῶν ἀρχῶν ἐνεργουμένων, ἵνα πρὸς καλῆται ὁ ἐλεγχος ἐπὶ ἀμελείας ἢ πρὸς

κρίσεως τῶν νόμων, ἔτι δὲ ἡ κυβερνητικὴ καὶ νομοθετικὴ πρόνοια, ἐφ' ὧν οὐκ ἔστιν ἄλλως θεραπεία, οὐδαμῶς ὁμως καὶ τὴν ἐνέργειαν τοῦ ἐπιτηρῶντος εἰς τὰ συμφέροντα τοῦ δήμου καὶ τὴν ῥύθμισιν τῶν δημοτικῶν ὑποθέσεων παρ' αὐτοῦ, ἀπερὶ καὶ τῆς κηδεμονίας καὶ τῆς ἐξαρτήσεως. Καὶ ὁ ἔλεγχος δὲ δέον νὰ προκαλεῖται ὑπὸ τῶν διοικητικῶν ἀρχῶν, οὐχὶ καὶ ὑπ' αὐτῶν νὰ διεξάγεται, ἀλλ' ἐν σώματι ἐπιτηδεῖον νὰ κρίνῃ καὶ ἀποδίδῃ.

Ἐν τοῖς δήμοις δ' ἐγένετο μέχρι τοῦ πολλῆς κατάρξεως, μείζων δ' ἔτι ὁ ἔλεγχος. Ἀλλὰ προέλαβε ταῦτα ἡ κηδεμονία, ἡ τούναντίον τὰ ἐπολλαπλασιάσει; τὴν ἀμείλικον καὶ τὴν παραβίασιν μόνῃ ἐπαθελήκη καὶ ποινικὴ ἐπαγρύπνησις ἐκτελεῖται νὰ περιστείλῃ, ἀλλ' ὅταν εἶναι ὁ κηδεμὼν ὁ ὑπεύθυνος μὴ συγχέομενος μὴ κρυπτόμενος εἰς τὰ πολυπλοκὸν σύμμετρον τῆς διοικητικῆς συγκεντρώσεως. τὴν δὲ ἐπιμελεστέραν καὶ ἀκριβεστέραν ἐκτίμησιν τῶν δημοτικῶν συμπεριφορῶν οὐδαμῶς ἀσφαλίζει ἡ ἀνάμιξις τοῦ νομάρχου, οὐδὲ τοῦ Ὑπουργοῦ τῶν ἐσωτερικῶν, οἵτινες οὐδ' ἰκανώτεροι οὐπὶ εἰσιν ἀναγκαίως, οὐδ' ἐπαρκοῦσιν, ἀλλ' ἡ προσθήκη δευτέρου σώματος, ἐξ ἀσπιροτέρων καὶ ἀπαθεστέρων μελῶν συγκειμένου, ἀναθεωροῦντος τὰ δημοτικὰ θέματα, ὡς τὰ τῆς Βουλῆς ἢ Γερουσίας, ὅπου ὑφίσταται. Ὁπότε τίνες οἱ ἀρμόμενοι καὶ τίνες οἱ κηδεμόνες; ὁ προέκειτο μόνον περὶ τῶν μικρῶν δήμων, ὡς ὁ πληθυσμός, ἀγροτικὸς τὸ πλεῖστον, εἶναι ἀνεξέλικτος εἰς πολιτικὰ ἀνεκείμενα, θὰ ἦτο εὐλογὸς πως ἡ περὶ κηδεμονίας θεωρία, εἰ καὶ ἐξ ἄλλων λόγων κατὰ τὰ προεκτεθέντα καὶ ἐνταῦθα ἀπορροπῶν, ἀλλ' εἰς τοὺς μεγάλους δήμους ὅποια ἡ διαφορά τῶν αὐτῶν προσημάτων ἐκ περιτροπῆς ἀναδεικνυμένων νομάρχων ἢ συμβούλων, καὶ ὑπουργῶν

ἢ βουλευτῶν ἢ νομαρχῶν; ὁ χθὲς ἰκανὸς κηδεμὼν πῶς εἶναι σήμερον ἀξίος κηδεμονίας; καὶ πάλιν πῶς δύναται νὰ εἶναι ἰκανὸς κηδεμὼν αὐριον ὁ σήμερον ἀξίος κηδεμονίας; μήπως χωρεῖ καὶ ἐνταῦθα ἐνηλικίωσις;

Τὸ σαφερὲν δὲ τῆς καθ' ἡμᾶς δημοτικῆς ὁργανώσεως ἐπαυξάνει ἔτι τὸ μονομελὲς τῆς ἀνωτάτης τοῦ δήμου διοικητικῆς ἀρχῆς, καὶ ἡ συγκέντρωσις πάσης τῆς δημοτικῆς διοικήσεως εἰς τὸν δήμαρχον, δι' ὧν ὀλιγοῦρα τε περὶ τὰ δημοτικὰ καθήκοντα ἀναγκαιῶς ἐπέρχεται καὶ προσωποληψία καὶ μυρία ἄλλα ἀτοπήματα, ὡς προεξετέθη, πρὸς δὲ τοῦτοις ὁ φόβος τῶν πολλῶν πρὸς τὴν δημοτικὴν ἀνεξαρτησίαν, μὴ δι' αὐτῆς καταστῶσιν οἱ δήμαρχοι δεινοὶ τυραννίσκοι. Ὑπανειλημμένα δὲ πρακτικὰ παρ' ἡμῶν παραδείγματα ἀπέδειξαν ἥδη, ὅτι διὰ τῆς συγκεντρώσεως εἰς χεῖρας τοῦ δημάρχου πάσης τῆς δημοτικῆς διοικήσεως καὶ τῆς κηδεμονίας τῶν δήμων ἐπέρχεται ἀναγκαιῶς δυοῖν θάτερον, ἢ ἀνίκανοι καθίστανται οἱ δήμαρχοι πρὸς πᾶσαν ἀγαθὴν ἐνέργειαν, δυσμενὴ ἔχοντες τὴν Κυβέρνησιν, ἢ καταθλιπτικώτατοι τοπικοὶ δεσπότες, ἀπολαύοντες τῆς φιλίας ἐκείνης.

Πλὴν δὲ τῶν ἀνωτέρω ἡ ὁργάνωσις τῶν δήμων εἶναι πλημμελὴς κατὰ πολλὰ ἔτι. Ὡς διὰ τὸν μικρὸν ἀριθμὸν τῶν δημοτικῶν συμβούλων, καὶ τὸ μυστικὸν τῶν συνεδριάσεων τοῦ συμβουλίου, καὶ τὸν χαρακτηρισμὸν αὐτοῦ ὡς σώματος συμβουλευτικοῦ καὶ διοικητικοῦ (ἀρθ. 49 καὶ ἐπ.), ἐνῷ προφανὲς τοπικὸν νομοθετικὸν σῶμα. Ἐκ τούτου δὲ καὶ ἡ παράλειψις ἔτι τῆς ὑποβολῆς εἰς τὴν ψήφον τοῦ συμβουλίου τῶν ἀστυνομικῶν διατάξεων ἐκδομένων ὑπὸ τῶν ἀστυνομικῶν, μεταβληθεῖσιν οὕτω εἰς νομοθέτας μονομελῶν ἀρχῶν καὶ καθαρῶς διοικητικῶν.

Τὸν πατριασμὸν δὲ καὶ τὴν ἐμπάθειαν

περί τὰ δημοτικά ἐδύνατο πλὴν τῶν ἁλ-
λων νὰ περιστείλῃ οὐκ ὀλίγον τὸ μονό-
ψηφον κατὰ τὴν ἐκλογὴν τῶν δημοτι-
κῶν συμβούλων, καὶ ἐν γένει ἡ παρ' ἐ-
κάστου ἐκλογέως ψήφισις ἐλάσσονος ἀ-
ριθμοῦ τῶν ἐκλεγομένων· διότι οὕτω δυσ-
χερέστερον ἔσται νὰ ἐπικρατήσῃ ἐν αὐ-
τῷ μία μόνη φάτρις. Ἐπειτα καὶ πι-
στότερον οὕτω θὰ παρίστα τὴν θέλησιν
τοῦ δήμου τὸ συμβούλιον.

Πλημμελὴ ἔτι τὰ τῆς δημοτικῆς φο-
ρολογίας. Ταῦτα δὲ κυρίως μὲν εἰσιν οἰ-
κονομικὰ ἀντικείμενα, ἔξεταστέα ὅμως
καὶ ἐνταῦθα κατὰ τὴν πρὸς τὴν δημοτι-
κὴν ὀργάνωσιν καὶ διοίκησιν συνάφειαν.

Καὶ πρῶτον μὲν οἱ ἀναγκαστικοὶ ἔρα-
νοι συνιστῶσι φορολογίαν καταθλιπτικὴν
καὶ βάρβαρον, καὶ μάλιστα ἐπιβαλλόμε-
νοι χωρὶς νομίμου κανονισμοῦ περί τῆς
πρὸς τὴν πρόσδοον τῶν ἀτόμων ἀναλο-
γίας καὶ τῆς προσηκούσης βεβαιώσεως
καὶ καθέξης. Ἰδίως δ' αὐτοποὶ οἱ ἀναγ-
καστικοὶ ἔρανοι ἐπὶ δευροφθορᾷ ὑπεύ-
θυνοι διὰ τὴν ζημίαν ἐδύναντο νὰ λογι-
σθῶσιν ἐνταῦθα τὰ ὄργανα τῆς δημοσίας
ἀσφαλείας ἢ τὸ πολὺ καὶ ἡ πολιτεία αὐ-
τῇ διὰ τὸ ἀνεπαρκές τῆς φρουρήσεως·
ἂν καὶ τότε πᾶς ἀδικούμενος ἔδει διὰ
τὸν αὐτὸν λόγον νὰ ἔχῃ δικαίωμα ἀπο-
ζημιώσεως μὴ ἀνακαλυπτομένου ἢ ἀφε-
ρεγγίου ὄντος τοῦ ἀδικήσαντος· ἀλλ' οἱ
δημόται τινὲς λόγῳ εὐθύνονται;

Ἡ δὲ προσωπικὴ ἐργασία εἶναι μὲν
ἀναγκαία ἐπὶ ἀπὸρων δήμων πρὸς ἐκτέ-
λεσιν δημοτικῶν ἔργων· ὀρθότερον ὅμως
νὰ καταλογίζηται χρηματικὸς φόρος κατὰ
τὴν πρόσδοον ἐκάστου, ἐπιτροπομένης τῆς
χορηγίας προσωπικῆς ἐργασίας ἀνταξίας
τοῦ φόρου· διότι οὕτω δικαιότερον θὰ ἐ-
γίνετο ἡ διανομὴ τοῦ βάρους, οὐδὲ θὰ ἐξ-
ηροῦντο οἱ δημοτικοὶ ἄρχοντες αὐτοῦ.

Τὰ δὲ διαπύλια τέλη, ἥτοι ἡ φορολο-
γία ἐπὶ μεταφορᾷ πραγμάτων ἀπὸ δή-
μου εἰς δῆμον οὐ μόνον ὀχληροτάτη εἴ-

ναι καὶ μεγάλως δυσχεραίνει τὴν ἐο-
τερικὴν συγκοινωνίαν, ἀλλὰ καὶ κατε-
πιεστικὴ τὸ πλεῖστον διὰ τὴν πλεονεξίαν
τῶν ἐνοικιαστῶν καὶ τῶν δημοτικῶν ἡ-
γάνων, περιοριζομένου ὅμως τοῦ τίμου
εἰς μόνην τὴν ἐκ τοῦ ἐξωτερικοῦ ἐπι-
γωγῆν, οἱ πλείστοι τῶν δήμων θὰ στερη-
θῶσιν οὐσιώδους καὶ μόνου πολλᾶκις τι-
μου· ὥστε μέχρις οὐ ἀναπληρωθῶσι
ἄλλων φόρων, ἀναγκασίως ἀνεκτὰ ταῦτα.
Ἀτυχὴς δὲ ἡ ἰδέα τῆς ἀναπληρώσεως
τῶν διαπυλίων τελῶν δι' αὐξήσεως τοῦ
δημοσίου εἰσαγωγικοῦ δασμοῦ καὶ διανο-
μῆς τοῦ προστεθησομένου εἰς τοὺς ἡ-
μούς κατὰ τὸν πληθυσμὸν αὐτῶν· ἀλλὰ
οὕτω τὸ μὲν μηδενίζονται οἱ δῆμοι ἀπο-
στερούμενοι πάσης πρωτοβουλίας καὶ
συγχωνεύμενοι εἰς τὴν δημοσίαν διοίκη-
σιν, τὸ δὲ καθίσταται ἀδικος καὶ ἀπαι-
ρολογία, βαρύνουσα ἐξ ἴσου καὶ τὸν
μηδὲν ἐκ τοῦ φόρου ἀπολαύοντα.

Α. Γλαρόπουλος

Δημόσια ἔγγραφα.

Γραφὰ

Δημόσια ἔργα.

τῶν δημοσίων ἔργων (ὁδωδολικῶν ἔργων,
σιμῶν, γεφυροποιίας, ὁδοποιίας καὶ δημο-
σίων οἰκοδομῶν) ἦν ἄλλοτε ἀνατεταμένον
εἰς τὸ σῶμα τῶν μηχανικῶν τοῦ δήμου
τοῦ (Διατ. τῆς 3 Ἀπρ. περὶ τοῦ δήμου
ματισμοῦ καὶ τῆς ἀρμοδιότητος τῆς
τῶν Ἑσπ. Γραμματείας. Ἀλλὰ τὸ
1878 πρὸς ἐκτέλεσιν τῆς ὑπηρεσίας
τῆς συνέστη διὰ τοῦ νόμου XII' τοῦ
1878 εἰδικὸν σῶμα ποικιλομενῶν
μηχανικῶν, διοριζομένου διὰ Ν. Δ. ἐπὶ
προτάσει τοῦ Ὑπουργοῦ τῶν Ἑσπ.
κῶν, ὅστις ὑπέστη μερικὰς μεν ὁλοκλή-
ρα ταρῶσεις διὰ τῶν μονάσεων καὶ
ΩΒ' τῆς 29 Μαρτίου 1880. ΑΠΘ' τῆς
21 Ἰουνίου 1882 καὶ ΑΤΑΙ' τῆς 21
Δεκ. 1885, γενικωτέραν δὲ μεταρρυθμί-
σιν διὰ τοῦ νόμου ΑΥΛΘ' τῆς 26 Μαΐου
1887 (βάσιν ἔχοντος τὸν γαλλικὸν νόμον

τῇ 13 Ὀκτωβρίου 1851). κανονίζοντας κατ' ἄλλον τρόπον τὰ προσόντα πρὸς εἰσαγωγὴν ἐν τῷ σώματι καὶ πρὸς προαγωγὴν, διακρίνοντας δὲ τοὺς πολιτικούς μηχανικούς εἰς μηχανικούς ἐνεργείας (ἀρθ. 3 καὶ 13) καὶ μηχανικούς ἀεργίας (ἀρθ. 4), καὶ διὰ μὲν τοὺς ἐν ἀεργίᾳ ὀρίζοντες τρεῖς κατὰστάσεις, τὴν τῆς διαθεσιμότητος (ἐπεσομένην ἕνεκα καταργήσεως θέσεως, ἢ ἐλλείψεως θέσεως ἐν τῇ τακτικῇ ἢ ἐκτέλει ὑπηρεσίᾳ, καὶ ἣν λαμβάνει ὁ μηχανικός τὰ $\frac{2}{3}$ τοῦ μισθοῦ αὐτοῦ καὶ ἐν διακόπτεται ὁ πρὸς σύνταξιν καὶ παραγωγὴν χρόνος), τὴν τῆς πολυχρονίου θέσεως (προσχομένην διὰ Βασιλικῆς διατάξεως εἰς τοὺς βουλομένους ἀποσυρθεῖν προσαίρεως τῆς ὑπηρεσίας, μὴ δυναμένης δὲ παραταθῆναι ὑπὲρ τὰ 5 ἔτη, τῆς τοιαύτης δὲ διακόπτεται ὁ πρὸς σύνταξιν χρόνος), καὶ τὴν τῆς ἀργίας (ἐπεσομένην ὡς τιμωρίας, καὶ ἣν λαμβάνει τὰ $\frac{2}{5}$ τοῦ μισθοῦ, διακόπτεται δὲ πρὸς παραγωγὴν χρόνος, ἀλλ' οὐχὶ καὶ πρὸς σύνταξιν (ἀρθ. 12 καὶ ἐπ.), τὴν τῶν ἐν ἐνεργείᾳ μηχανικῶν ὑπηρεσίᾳ περιλαμβανόμενων εἰς συνήθη ὑπηρεσίαν (περιλαμβανόμενων τὰς ἐργασίας μόνιμον χαλαρὰς ἐργασίας), εἰς ἑκατὸν (περιλαμβανόμενων τὴν διεύθυνσιν καὶ τὴν ἐκτέλεσιν ἐκτάκτων δημοσίων ἔργων) καὶ ἐπὶ τῶν ἀπεσπασμένων (περιλαμβανόμενων τὰς μὴ ἀρωμένας ἐκ τοῦ προϋπολογισμοῦ τοῦ Ὑπουργ. τῶν Ἐσωτερικῶν ὑπηρεσίας, ὅποιας εἶναι ἡ μελέτη καὶ ἡ κατασκευὴ λιμενικῶν ἔργων καὶ ἡ μελέτη τοῦ τμήματος τῶν φάρων καὶ τῶν ἐν τῷ τῶν Ναυτικῶν Ὑπουργείῳ) καὶ ἡ, ὀρίζοντας δὲ τὰ τῆς κατάρτισεως τοῦ συμβουλίου τῶν δημοσίων ἔργων κατ' ἄλλον ἔχοντος νὰ γνωμοδοτῇ περὶ τῆς μελέτης παντὸς ἔργου δημοσίας ὠφελείας, ἐκπάνη τοῦ Κράτους ἐκτελεσθησόμενον (πλὴν τῶν εἰς βάρος τῶν στρατιωτικῶν Ὑπουργείων) ἢ τῆς ἐκθέσεως εἰς

μειοδοσίαν ἢ ἐκτελέσεως παντὸς ἔργου (πλὴν ἐὰν τὸ ἔργον κατετελεῖται ἐν ἁπαστῇ δαπάνῃ ἥσσονα τῶν προχρησίων ἀρχαίων), περὶ τοῦ κατ' ἑτοῖς ὑποβληθησόμενου προϋπολογισμοῦ τοῦ Ὑπουργ. τῶν Ἐσωτερικῶν τοῦ ἠεριούχοντος εἰς τὰ δημόσια ἔργα καὶ τῶν κατ' ἑτοῖς ὑποβλησόμενων προϋπολογισμῶν τῶν ἐφορευτικῶν ἐπιτροπῶν τῶν λιμενικῶν καὶ περὶ τοῦ προϋπολογισμοῦ τοῦ ταμείου τῆς ἰδιοποιίας, ἐπὶ δὲ περὶ παντὸς προτεινομένου κανονισμοῦ τῶν σχεδίων τῶν πόλεων, καὶ τῶν ἀναγομένων εἰς τὴν παραχώρησιν δημοσίων ἔργων συγγραφῶν (ἀρθ. 24 καὶ ἐπ.), καὶ ἀνατιθέντος τὴν διεύθυνσιν τῶν δημοσίων ἔργων εἰς ἓνα τῶν ἐπιτελεστικῶν, διοριζόμενον διὰ Β. Διατάξεως, ὅστις, προϊστάμενος τοῦ προσωπικοῦ τῶν πολιτικῶν μηχανικῶν καὶ ἁπάντων τῶν τῆς διεύθυνσεως τῶν δημοσίων ἔργων τμημάτων, μεριμνᾷ περὶ τῆς πιστῆς καὶ ἀκριβοῦς ἐκτελέσεως τῶν περὶ δημοσίων ἔργων νόμων καὶ εἰσχεγίται εἰς τὸν Ὑπουργὸν πάσας τὰς ἀναγομένας εἰς τὰ δημόσια ἔργα ὑποθέσεις, αἵτινες μερίζονται τῇ ὑπεργραφῇ αὐτοῦ (ἀρθ. 35). — Σημειώσαντες οὖν διὰ νομοῦ μεταγενέστερον, τοῦ νόμου ΒΚΓ' τῆς 17 Ἰουλίου 1892, ὠρίσθησαν ἄλλως τὰ προσόντα διευθυντοῦ καὶ Ὑποδιευθυντοῦ τῶν δημοσίων ἔργων διηρηθῆ ἢ διεύθυνσις εἰς ἑξὶ τμήματα, τρεῖς διωρίσθη ἢ κατάρτισαι καὶ ἡ ἄρα τῆς τοῦ συμβουλίου τῶν δημοσίων ἔργων καὶ ὠρίσθη ὁ λαμβάνει τῶν δυνάμει τοῦ νόμου ΑΤΑΓ' τῆς 21 Δεκ. 1885 περιλαμβανόμενων ἁλλοδαπῶν μηχανικῶν καὶ ἐργαζομένων ἐπὶ τῇ βάσει δὲ τοῦ νόμου τούτου ἐξεδόθησαν τὰ Διατάγματα τῆς 15 Ἰουλίου 1893 περὶ συμβουλίου τῶν δημοσίων ἔργων καὶ τῆς 17 Νοεμ. 1893 περὶ διατάξεως τῆς ὑπηρεσίας τῆς Διευθύνσεως τῶν δημοσίων ἔργων, δι' ὧν κανονίζονται λεπτομερέστερον τὰ κατὰ τὴν ὑπηρεσίαν τῆς Διευθύνσεως καὶ τοῦ συμβουλίου.

Τὰ δὲ τοῦ σώματος τῶν ἐργοδηγῶν, οἵτινες βοηθοῦσιν ἐπὶ τοῦ πεδίου καὶ ἐν τοῖς γραφείοις τοῦς πολιτικούς μηχανικούς, ἄλλοτε πρότερον κανονιζόμενα διὰ Διαταγμάτων, ἐξυμβαίσθησαν διὰ τοῦ νόμου ΑΙΣ' τῆς 21 'Ιουνίου 1882, ὥστε ὅμως ὑπέστη γενικὴν τροποποίησιν διὰ τοῦ νόμου ΑΧΚΑ' τῆς 24 Δεκεμβρίου 1887, καθ' ὃν τὸ σῶμα τῶν ἐργοδηγῶν συγκροτεῖται ἐξ 8 ὑπομηχανικῶν, 10 ἐργοδηγῶν α' τάξεως, 15 ἐργοδηγῶν β' τάξεως, 20 ἐργοδηγῶν γ' τάξεως, 40 ἐργοδηγῶν δ' τάξεως καὶ 62 μαθητευομένων, κατατάσσονται δὲ μαθητευόμενοι μὲν οἱ φέροντες πύχλον ἐργοδηγοῦ ἢ ἀρχιτέκτονος, ἐν δὲ ταῖς ἠνωτέρας τάξεσι προάγονται κατὰ χρόνον ὑπηρεσίας, κανονίζονται δὲ αἱ κατατάξεις καὶ αὐτῶν ὡς αἱ τῶν πολιτικῶν μηχανικῶν. Σημειωτέον ὅτι καὶ μετὰ τοῦτο διὰ μὲν τοῦ νόμου ΑΨΝΔ' τῆς 7 'Απριλίου 1889 καὶ τοῦ νόμου ΒΚΓ' τῆς 17 'Ιουλίου 1892 ἐφηρμοσθήσαν εἰκότως εἰς τοὺς πολιτικούς μηχανικούς καὶ ἐργοδηγούς α', β' καὶ γ' τάξεως αἱ διατάξεις τοῦ νόμου ΦΜ' περὶ ἐντοπίων ὑπαλλήλων, (ὁδηλοῦσι ἀποκλείονται καὶ αὐτοὶ νὰ ὑπηρετῶσιν ἔνθα ἀπὸ τριετίας ἀσχοῦσι τὰ πολιτικὰ χύτων δικαιώματα), προσέτι δὲ καθιερώθη ὅτι ὁ ἀριθμὸς τῶν μαθητευομένων ἐργοδηγῶν προσδιορίζεται ἐνταυσίως ἐν τῇ προϋπολογισμῷ τῆς κεντρικῆς ἐπὶ τῆς ὁδοποιίας ἐπιτροπῆς, ἀλλὰ δὲν δύναται νὰ ὑπερβῇ τὸν ἀριθμὸν τῶν 75. Διὰ δὲ τοῦ νόμου ΑΨΝΕ' ὠρίσθη ὅτι ἡ ὑπηρεσία τῆς σιδηροδρομικῆς συγκοινωνίας ἀνατίθεται εἰς ἴδιον τμήμα, διατελοῦν ὑπὸ τὴν ἄμεσον διεύθυνσιν ἐπιθεωρητοῦ ἢ ἀρχιμηχανικοῦ τῆς γαλλικῆς ἀποστολῆς.

Διὰ τοῦ νόμου ΑΨΑΕ' τῆς 29 Μαρτίου 1889 ὠρίσθησαν τέλος καὶ τὰ περὶ τῶν ἐπιτηρούντων τὰ δημόσια ἔργα ὑπὸ τὴν τῶν πολιτικῶν μηχανικῶν ὁδηγίαν ἐπιστατῶν τῶν δημοσίων ἔργων, διακρίθενται καὶ τούτων εἰς τάξεις τρεῖς τὸν ἀ-

ριθμὸν καὶ ὑπαχθέντων εἰς πρόσοντα καὶ ἐγγυήσεις διατηρήσεως, ἔτε δὲ τὰς τῶν ἐντοπίων ὑπαλλήλων διατάξεις τοῦ ΦΜ' νόμου.

Θ. Ν. Φλογαίτης

Δημόσια καταστήματα

καλοῦνται τὰ ἀνηκόντα καὶ συντηρουμένα διὰ δημοσίων δαπανῶν καὶ ὑπὸ τοῦ δημοσίου διευθυνόμενα καταστήματα. Δημόσια καταστήματα, ἐξ ὧν τὰ δημοσὶα πορίζεται σπουδαίαν πῶς προσόδον, εἶναι κυρίως τὰ ταχυδρομεῖον καὶ τὰ λείρα φρεσ, ἀποφέροντες εἰς τὸν δημοσίον κέρδη διὰ τῶν ταχυδρομικῶν τελῶν (ἔτσι τὸ ἀντίτιμον τοῦ γραμματιστήματος καὶ τῶν ἐπιτολῶν δελταρίων, τῶν ἐκ ταχυδρομικῶν ἐπιταγῶν καὶ ταχυδρομικῶν δεμάτων τελῶν) καὶ διὰ τῶν ταχυδρομικῶν τελῶν (ἔτσι τῶν ἐπὶ τῇ ἀποστολῇ διεθνῶν καὶ ἐσωτερικῶν τηλεγραμμάτων), τὸ Ἐθνικὸν τυπογραφεῖον καὶ ἕως πρό τινας τὸ Νεώτερον ταχυδρομεῖον (*Ἰδε λέξεις, ΑΔ) εἰσπράττει μικρὰ τινα ποσὰ (πολλῶν κατώτερα τῶν δαπανωμένων) καὶ ἐξ ἁλῶν δημοσίων καταστημάτων, οἷον ἐξ ἀπορριμνικῶν δικαιωμάτων ἐν τοῖς τελικοῖς, ἐκ δικαιωμάτων ὑγειονομικῶν καὶ ναυοκαθαριστικῶν, ἐκ δικαιωμάτων λαϊκῆς ναυστάθμου, ἐκ καταβολῶν τῶν ἐν τῇ φρενοκομείῳ φρενοβλαβῶν καὶ ἐκ εὐδαιμονισμῶν τῶν ἐν τῇ τῶν Εὐελπίδων σπουδαιότητι σχολῇ καὶ τῶν ἐν τῇ ναυτικῇ σχολῇ ἐκπαιδευομένων.

Θ. Ν. Φλογαίτης

Δημόσια κτήματα καὶ νομῆματα

Κυριώτατα δημόσια κτήματα καὶ νομῆματα (ἐξ ὧν τὸ δημοσίον πορίζεται ἱκανὰς προσόδους) εἶναι: 1) τὰ ἐθνικὰ ὄσα, 2) τὰ ἐθνικὰ μεταλλεῖα, ἱρυχεῖα καὶ λατομεῖα, 3) τὰ ἐθνικὰ ἱματικά ὕδατα καὶ θαλάσσια λουτρά, 4) τὰ ἐθνικὰ γαῖαι σπειρόμενα, 5) τὰ ἐθνικὰ ἐλαιόδενδρα, σταφιδῶνες καὶ ἀμπελόκηποι, σκαί, περιβόλια, 6) αἱ ἐθνικαὶ ἐργαστηρια-

μολι, κρίσις καὶ ἐργαστάσια, 7) τὰ ἐθνικά (ὡς τὰ πρὸς ἄρδουσιν, 8) τὰ ἐθνικά (χθυστορεία, 9) ἔτι δὲ καὶ αἱ ἀλικοί. ὧν οὐ μόνον ἡ καλλιέργεια ἀνήκει ἀποκλειστικῶς εἰς τὸ δημόσιον. ἀλλὰ καὶ ἡ διάθεσις αὐτῶν ὡς ἀνηκούσης εἰς αὐτὸ ἀποκλειστικῶς καὶ τῆς πωλήσεως τοῦ ἀλατος. Καὶ ἐκ μὲν τῶν ὑπ' ἀριθ. 3, 5, 6, 7 καὶ 8 δημοσίων κτημάτων καὶ νομημάτων τὸ δημόσιον πορίζεται πρόσδοτον διὰ τῆς ἐνοικιάσεως αὐτῶν, καταβαλλομένου εἰς αὐτὸ ἐνιστάσιον ἢ πολυτετοῦς μισθώματος· ἐκ δὲ τῶν σπειρομένων ἐθνικῶν γαιῶν διὰ τῆς ἐπικαταστάσεως. Ἐκ δὲ τῶν μεταλλείων ἢ οὐρυχείων καὶ λατομείων καὶ τῶν δασῶν οὐ μόνον πορίζεται πρόσδοτον τὸ δημόσιον ἐκ τῆς ἐνοικιάσεως ἐθνικῶν λατομείων ἢ τῆς εἰσπράξεως ἄλλων δικαιοματίων, ἐὰν ταῦτα ἀνήκωσιν εἰς τὸ δημόσιον, ἀλλὰ καὶ ἐὰν ἀνήκωσιν εἰς τοὺς ἰδιώτας, ἅτε τῶν μὲν μεταλλείων ὑποβαλλομένων εἰς φόρον καθαρὰς πρόσδοτον καὶ τῶν σπειροματικών, τῶν δὲ δασῶν εἰς φόρον σπειροματικών, τῶν δὲ δασῶν εἰς δικαίωμα ὑλοτομουμένης ξυλείας, ἀσθέσιον καὶ ἀνθρώπων, εἰς δικαίωμα δασικῶν προϊόντων, εἰς καταβολὴν ἐνοικίων ὑποστυμνῶν, εἰς φόρον καὶ δικαίωμα ἐπικαταστάσεως βελανιδίου καὶ κικιδίου, καὶ φόρον καυσόξυλων ἐπὶ τῇ διὰ θαλάσσης μεταφορᾷ αὐτῶν. (Ἰδε καὶ τὰς λέξεις Δόση καὶ Μεταλλεῖα).

Θ. Ν. Φλογαίτης

Δημόσια δαπάναι καὶ δημόσια πρόσδοδοι Αἱ δημόσιαι δαπάναι δὲν προορίζονται μόνον εἰς θεμελίωσιν τῶν ὑφιστασῶν ἀναγκῶν ἀλλὰ καὶ εἰς ἐκτέλεσιν προλαβουσῶν ὑποχρεώσεων. Ἄποται εἶναι τὸ ἀπὸ δανείων προηγουμένων ἀποτίσειν δημόσιον χρέος καὶ αἱ ὀφειλόμεναι πρὸς τοὺς διατελέσαντας ἐν ὑπηρεσίᾳ ἢ ἄλλως προσενηγκόντας ὑπηρεσίας συντάξεις ἢ ἄλλα χορηγήματα. Αἱ δὲ εἰς θεμελίωσιν τῶν ὑφισταμένων ἀναγκῶν δαπάναι διακρίνονται εἰδικώτερον εἰς τὰς διὰ τὴν βυσιλικὴν ἐπιχορήγησιν, τὴν ἀπο-

ζημίωσιν τῶν βουλευτῶν καὶ δαπάνας τοῦ βουλευτηρίου (καταστήματος τε καὶ γραφείου τῆς βουλῆς), τὴν δαπάνην διὰ τὴν γενικὴν ὑπηρεσίαν τῆς πολιτείας, τουτέστι τὴν ὑπηρεσίαν τῶν ἐπὶ τῷ ὑπουργείῳ (ὅ ἐστι τὴν διὰ μισθοῦ προσωπικοῦ, ἐνοίκια δημοσίων καταστημάτων, γραφικὴν ὀλὴν, ὀλικὸν καθημερινὸν γοήσεως, θεσπασμῶν καὶ φωτισμῶν κτλ., δαπάνην), ἧτις διακρίνεται ἐν τοῖς προϋπολογισμοῖς κατὰ κλάδον ὑπηρεσίας, τὴν ἔκτακτον δαπάνην διοικήσεως, ἐπιστάσεως, βεβαιώσεως καὶ εἰσπράξεως τῶν δημοσίων προσόδων, (οἷον ὁδοπορικὰ ὑπαλλήλων διὰ τὴν βεβαίωσιν, ἀποζημίωσιν ἀπαριθμήσεως ἀρτοειδῶν τῶν κτηνῶν, πορολογικὰ βιβλία καὶ ἔντυπα ἐν γένει ἀποζημιώσεων καὶ ὁδοπορικὰ ἐπιτηρητῶν τῆς ἐξερρωγῆς τοῦ σταθμοκλήρου, ἀντιμισθίαν ἀπαριθμῶν τῶν ἐλλειπῶς δηλωθέντων ζώων) καὶ διαφόρους πληρωμὰς, οἷον ἐπιστορὰς γοημάτων, δικαστικὰς ἀποζημιώσεις (ἧτις ἐκτέλεσιν ἀποφάσεων κτλ.), ἀπόδοτον ποσῶν ἀνηκούσων εἰς δόμους καὶ εἰδικὰς ὑπηρεσίας.—Σημειώσεως ἔτιον κρίνουμεν 1) μὲν ὅτι οὐδεμιὰς δαπάνης ἐπιτίσεται ἡ καταχώριστις ἐν τῷ προϋπολογισμῷ, ἐν μὴ προβλέπη περὶ αὐτῆς εἰδικὸς νομοσ. 2) δὲ ὅτι τῆς τῶν δαπανῶν αὐξήσεως ἐπαγωγὴς ἀναγκάτως τὴν αὐξήσιν τῶν πορολογικῶν βερῶν, ἀνάγκη νὰ καταβάλληται αἰετοτε πᾶσα δυνατὴ προσπάθεια εἰς τὸν περιορισμὸν τῶν δαπανῶν

Πηγαὶ τῶν δημοσίων προσόδων εἶναι ἡ ἐκποίησις ἐθνικῶν γαιῶν καὶ κτημάτων, τὰ δημόσια κτήματα καὶ νομήματα, τὰ δημόσια καταστήματα καὶ κυριώτατα οἱ φόροι ὑπὸ τὴν ἐκτέλεσιν τῆς λέξεως ἔννοιον, περὶ ὧν ἐκάστης πραγματευόμεθα ἐν τῷ οἰκείῳ τόμῳ.

Θ. Ν. Φλογαίτης.

Δημοσίευσίς νόμων καὶ δημοσιεύσεως ἀποτελεσμάτων

α. Ὑπὸ τὸν τίτλον «περὶ τῆς δημοσιεύσεως, τῶν ἀποτελεσμάτων καὶ τῆς ἐφαρμογῆς τῶν νόμων ἐν γένει» περιελήφθησαν ἐν τῷ ἀστικῷ Ἑλληνικῷ νόμῳ οὐ μόνον διατάξεις, ἀναγόμεναι εἰς τὴν δημοσίευσιν καὶ τὴν ἐφαρμογὴν τῶν νόμων, ἀλλὰ καὶ διατάξεις ἀναγόμεναι εἰς τὰ ἀναγκαῖα προσόντα τοῦ νόμου, αἰτινες ἔδει μᾶλλον νὰ περιληφθῶσιν ὑπὸ τὸν τίτλον «Γενικαὶ διατάξεις». Ἐπειδὴ ἐν τούτοις περιελήφθησαν αἱ διατάξεις αὗται ὑπὸ τὸν τίτλον «Περὶ τῆς δημοσιεύσεως τῶν νόμων», πραγματευομένη καὶ ἡμεῖς ἐνταῦθα περὶ αὐτῶν.

Διὰ τοῦ νόμου 3757 τῆς πρώτης Μαΐου 1882 περὶ ἀντικαταστάσεως τοῦ 1 άρθρου τοῦ ἀστικοῦ νόμου (ὅστις λίαν ὀρθῶς ἀντικατέστησε τὸ 1 ἄρθρον) ὠρίσθη, ὅτι οἱ νόμοι ἔχουσιν ὑποχρεωτικὴν ἰσχὺν καθ' ὅλον τὸ Κράτος μετὰ δέκα ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως ἡμέρας· ἡ δημοσίευσίς δὲ λογίζεται γενομένη ἀπὸ τῆς χρονολογίας τοῦ περιέχοντος τὸν νόμον εὐλλου τῆς κυβερνήσεως.

Διὰ τοῦ 2 άρθρου τοῦ ἀστικοῦ νόμου καθιερῶνται 1) ἡ ὁμοπληρὴ ἀρχὴ ὅτι οἱ νόμοι δὲν ἔχουσιν ἀνδρομικὴν ἰσχὺν (ἡ τις ἀλλοδαπὸς πολλοὶ φορὶ περιλαμβάνεται, ἐν αὐτοῖς τοῖς θεμελιακοῖς νόμοις) καὶ 2) ἡ ἀρχὴ ὅτι ὁ νόμος διατηρεῖ τὴν ἰσχὺν αὐτοῦ ὥς οὐ καταργηθῇ δι' ἐτέρου νόμου ἢ ῥητῶς ἢ σιωπηρῶς. Καὶ εἶναι μὲν ἐξρητάτη ἄλλως καὶ ἡ δευτέρα αὕτη ἀρχὴ, ἀλλ' ὥς παρετήρησαμεν καὶ ἄλλοτε, ἡ λέξις σιωπηρῶς δύναται νὰ ὀδήσῃ ἀπορρίψιν εἰς παρεξηγήσεις. Ἀναμφισβήτητος ὁ νομοθέτης προϋτίθετο νὰ θεωρηθῇ ὡς καταργουμένην οὐ μόνον τὴν διάταξιν τοῦ νόμου τὴν ῥητῶς καταργουμένην, ἀλλὰ καὶ τὴν μὴ ῥητῶς καταργουμένην, καταργουμένην ὅμως δι' ἄνεμψις τῆς τῆς ἀντιθέτου διατάξεως. Ἀλλ' οὐχ ἥττον διὰ τῆς χρήσεως τῆς

φράσεως «τῆς σιωπηρᾶς τοῦ Νόμου καταργήσεως» ἀμφισβητεῖται ἐνίοτε ἡ ἐκνοία αὕτη τοῦ νομοθέτου, διὸ ἡ ἰσχὺς Νόμου μὴ καταργηθέντος τίθεται ἐνίοτε ἐν ἀμφιβολίᾳ, κατ' ἀρχὴν δὲ παραδεχόμενην ἀνέκαθεν ὑπὸ τῶν Νομοδοσιακῶν ἢ καταργήσεως ἢ ἡ τροπολογήσεως Νόμου προγενεστέρου δὲν πρέπει νὰ εἰσάγῃται αὐδ' ἐξ ἐπαγωγῆς (par induction) ὡς συνάγεται· γίνεται δ' αὕτω βεβαιῶς παραδεκτὴ ἡ διὰ συνηθειῶν καταργήσεως τῶν Νόμων, ὅπερ δὲν ἀρμόζει εἰς Κεῖτη συνταγματικά, ὅπου ἡ βούλησις τοῦ λαοῦ περὶ τῶν νόμων διαδηλοῦται μόνον δι' ἐντολοδόχων τοῦ λαοῦ, εἰς οὓς ἀνατίθεται ἡ νομοθετικὴ ἐξουσία.

Διὰ τοῦ 3 άρθρου τοῦ νόμου ὁρίζεται ὅτι πάντας τοὺς ἐν Ἑλλάδι κατοικοῦντας ἢ προσωρινῶς διατρίβοντας ὑποχρεοῦνται ἀφορῶντες εἰς τὴν δημοσίευσιν τῶν νόμων, δηλονότι εἰς τὴν ἀστυνομικὴν καὶ τὴν δημοσίαν ἀσφάλειαν, ὡς ταρτέρον ἐκφράζεται ὁ ἐξ οὗ τοῦτο μεταγέρθη, Γαλλικῶς κωδῆξ.

Διὰ τοῦ 4 άρθρου ὁρίζεται ὅτι καὶ ἡ ἐν ἑλλοδαπῇ διατρίβόντων Ἑλλήνων πολιτικὴ ἰκανότης πρὸς ἐπιχείρησιν δικαστηρίων, ὡς ἐπίσης ὁ γάμος, αἱ ὁμογενεακαὶ σύσεις, ἡ ἐπιτροπεία καὶ ἡ μονία διέπεται ὑπὸ τῶν Ἑλληνικῶν νόμων, ὡς διέπονται καὶ τῶν ἐν ἑλλοδαπῇ διαμεινόντων ἑλλοδαπῶν αἱ ὁμογενεακαὶ σύσεις καὶ ἡ πολιτικὴ ἰκανότης αὐτῶν οἰκείων νόμων.

Διὰ τοῦ 5 άρθρου ὁρίζεται ὅτι ἡ ἐν ἑλλοδαπῇ διατρίβόντων Ἑλλήνων πολιτικὴ ἰκανότης καὶ τὰ ἀποσπώμενα ἐκ αὐτῆς ἀπὸ λύτα δικαιοῦματα (δηλονότι καὶ τὰ περιεχόμενα τῶν αὐτῶν δικαιοῦματων) ἐπὶ τῶν ἐν Ἑλλάδι κινήματων κινήτων ἢ ἀκινήτων εὐρισκόμενα ὑπὸ τῶν Ἑλληνικῶν νόμων. Ὅθεν καὶ ἐν ἑλλοδαπῇ γενομένη ἡ πώλησις ἀκινήτων ἐν Ἑλλάδι δι' ἰδιωτικοῦ ἐγγράφου εἶναι ἄκυρος ὡς ἀντιθέτουσα εἰς τὰς διατάξεις

τοῦ παρ' ἡμῖν περὶ χωροσήμευ νόμου (Α. Π. 103 τοῦ 78). Τοῦναντίον ἡ κληρονομικὴ διαδοχὴ (πλὴν εἰς ἀνέκδοτον) περὶ ἀκινήτων κτημάτων ἐν Ἑλλάδι διέπεται ὑπὸ τῶν νόμων τῆς πολιτείας, εἰς τὴν ἀνήκει ὁ κληρονομούμενος. Ὡσαύτως κατὰ τὸ 6 ἄρθρον ρυθμίζονται αἱ ἐνοχαὶ ὡς πρὸς τὰ ἀποτελέσματα αὐτῶν (πλὴν τῶν ἐξ ἀδικημάτων ἐνοχῶν) ὑπὸ τοῦ νόμου τοῦ τόπου, ἐν ᾧ αὐταὶ πρόκειται νὰ ἐκτελεσθῶσι.

Διὰ τοῦ 8 ἄρθρου ὁρίζεται ὅτι ἐπ' αὐτοῦ περιπτώσει ἐφαρμόζονται ἐν Ἑλλάδι νόμοι ἄλλοδαπῶν ἀντιθέτων νόμων εἰς Ἑλληνικοὺς νόμους τῆς δημοσίας τάξεως ἢ ἀναγόμενοι εἰς θεσμοὺς μὴ ἀναγνωριστέους ἀπὸ τῶν Ἑλληνικῶν νόμων. Ὡς παρετήρησαμεν καὶ ἄλλοτε ἐν ταῖς Παρατηρήσειν ἡμῶν περὶ τοῦ Σχεδίου τοῦ ἀποκατὰ Κώδικος, ἡ διάταξις αὕτη προσήκον νομοθετικῶς νὰ διασαφηνῇ, διότι περὶ παντὸς νόμου δύναται νὰ εἴπῃ τις ὅτι ἀπερὶ εἰς τὴν δημοσίαν τάξιν, καὶ αὐτοῦ ἐστὶν τοῦ πρὸς μόνον τὸ συμφέρον τοῦ ἰδιωτικοῦ τοῦτοῦ νομοῦ. Ἡ ἑλλειψὶς ταυτὴς ἐκ τῆς ἀναρίστης ἐν τῇ Γαλλικῇ Νομοθεσίᾳ καὶ τοῦ νομοθέτου διήρесе καὶ ἀντιπρακτικῶς ἀποδείχθη προδικάζουσα, διότι πολλὰκις νόμοι ἀπλῶς ρυθμίζον ἰδιωτικὰς σχέσεις, εἰς τὰς ὁποίας τὸ Κράτος εἶναι ἀδιάφορον, ἐξελέγηθη ὡς νόμος τῆς δημοσίας τάξεως καὶ τὴν ἀνάπαινον.

Θ. Ν. Φλογαίτης.

Δημόσιοι εισπράκτορες.

Οἱ εισπράκτορες συλλέγουσι τὰ ὀφειλόμενα ὑπ' ἐκάστου τῶν φορολογουμένων ἢ ἄλλων ὀφειλετῶν τοῦ δημοσίου ἐπὶ τῇ βίαιᾳ τῶν παραδιδόμενων αὐτοῖς φορολογικῶν πινάκων ἢ ἄλλων τίτλων καὶ ἐνεργῶσι τὴν καταδίωξιν αὐτῶν κατὰ τὰς διατάξεις τῶν προϊσταμένων ταμιῶν (ἄρθ. Λογ. Νόμου 175). Ὅφειλουν δὲ διὰ πάντων εἰσπραξὶν νὰ ἐκδίδωσιν ἀποδεικτικόν.

ἐκκοπτόμενον ἐκ βιβλίου διπλοτύπου, ὃ χρησιμεύει καὶ ὡς βιβλίον ταμείου (Λογ. Νόμου ἄρθ. 177). Ὅθεν διατελοῦντες τὰ βοηθητικὰ τοῦ ταμείου δημόσια ὄργανα εἰς εἰσπραξὶν τῶν δημοσίων φόρων, διορίζονται μὲν ὑπὸ τοῦ ἐπὶ τῶν Οἰκονομικῶν Ὑπουργοῦ ἀλλ' ἐπὶ τῇ προτάσει τῶν ταμιῶν (Νόμου ΣΕΔ' περὶ ταμείων ἄρθ. 12), Ὅθεν ὑπέχουσι μὲν τὴν ἥθικὴν εὐθύνην κυριώτερον ἐπὶ τῷ διορισμῷ αὐτῶν οἱ ταμίαι, ἀλλὰ δὲν ἀποξενοῦνται καὶ τὸ Ὑπουργεῖον τοῦ δικαιοῦματος νὰ προσῇ εἰς ἐρεῦνας περὶ τῶν ἰδιοτήτων τῶν παραλλομένων ὑπὸ τῶν ταμιῶν ἐπὶ τούτῳ δ' ἀναγκαῖον ἵνα ἐκάστη πρότασις ταμείου περὶ διορισμοῦ εισπράκτορος περιέχῃ τὸ ὄνομα καὶ ἐπώνυμον τοῦ προτεινομένου, τὸν τόπον τῆς γεννήσεως καὶ τῆς διαμονῆς αὐτοῦ, τὰς προτέρας τυγρὸν αὐτοῦ δημοσίας, δημοτικὰς ἢ επαγγελματικὰς ὑπηρεσίας καὶ τὴν διανοητικὴν καὶ ἥθικὴν κατάστασιν αὐτοῦ. Εἶναι δὲ οἱ ἐπαρχιακοὶ ταμίαι καὶ νομικῶς ὑπεύθυνοι ἐπὶ τῇ διαχειρίσει τῶν εισπρακτόρων, ὀφείλοντες νὰ ἀναπληρῶσι πᾶν ἑλλειμμα, ἀνὰ κλυθὲν τυγρὸν ἐν τῇ διαχειρίσει αὐτῶν (Λογιστικῶς Νόμου ἄρθρα 162 καὶ 180). Εἰς τοὺς ταμίαις δὲ καὶ λογιστάταις, παραδιδόντες κατὰ τὸ τέλος τοῦ ἔτους ἢ τῆς διαχειρίσεως αὐτῶν καὶ ὅλα τὰ βιβλία αὐτῶν (ἄρθ. 179), ἀναδέχονται δὲ τὰ καθήκοντα αὐτῶν, χορηγούντες τὴν ἐπιζωμένην ὑπὸ τοῦ νόμου ἐγγύησιν καὶ ἄλλοτε μὲν ἢ ἐγγύησις ἐχορηγεῖτο εἴτε εἰς χρήματα εἴτε δι' ὑπόθηκας ἀκινήτων κτημάτων ἀλλὰ διὰ τοῦ νόμου ΑΡΝΒ' (ἄρθρου 13) ὁρίσθη, ὅτι ἡ ἐγγύησις τῶν ταμιῶν καὶ τῶν εισπρακτόρων χορηγεῖται εἰς χρήματα ἢ εἰς ὁμολογίας ἐθνικῶν δανείων. Σημειωτέον ὅτι περιοδεύοντες συνοδεύονται πολλάκις ὑπὸ χωροφυλάκων ἢ στρατιωτῶν ἐπὶ τῷ σκοπῷ τῆς ἐν ἀνάγκῃ ὑποστηρίξεως αὐτῶν καὶ τῆς ἀσφαλείσεως τῶν εἰσπρακτομένων δημοσίων χρημάτων.

τῶν προκλήσεως δὲ τὴν συνοδεῖν ταύτην ἀνάγκη· τῆς πολιτείας, ἐπεὶ ὅτι τὸ ἐκ τῶν καταλυμάτων τούτων βάρος ἐπιπίπτει ἐφ' ἅπαντας τοὺς δημότας κατὰ τὰ ἄρθρα 36 καὶ 37 τοῦ περὶ δήμων νόμου καὶ τὰ ἄρθ. 1—8 τοῦ νόμου ΩΚΗ' τῆς 18 Ἀπριλίου 1880 περὶ στρατιωτικῶν καταλυμάτων. — Σημειωτέον, ὅτι διὰ τῆς Ἐγκυκλίου αὐτοῦ τῆς 30 Σεπτεμβρίου 1854 ὠρίσθη ὑπὸ τοῦ Ὑπουργείου τῶν Οἰκονομικῶν ὅτι οἱ εἰσπράκτορες μετατίθενται καθ' ἑκάστην ἐξαμηνίαν, ἤτοι τῇ 1 Ἰανουαρίου καὶ τῇ 1 Ἰουλίου ἐκάστου ἔτους· ἀλλ' ἄτυχως παρεβιάσθη πohlάκις ἡ διάταξις τῆς ἐγκυκλίου. Γίνεται δὲ ἡ μετάθεσις διὰ τακτικῆς παραδόσεως τῶν υπολοίπων εἰσπρακτέων τῆς διαχειρίσεως ἐκάστου εἰσπράκτορος. Ὁ περὶ δημοσίου λογιστικοῦ νόμος (ἄρθ. 178) ἡξίωσε νὰ προηγηθῇ τῆς ὑπὸ τῶν ταμίων ἐκδόσεως τῶν ὀριζομένων τριπλότυπων γραμματίων ἐπὶ τῇ παραλαβῇ τῶν παραδιδόμενων αὐτοῖς χρημάτων ὑπὸ τῶν εἰσπρακτῶρων ἐλεγχος ἀκριθείας τῶν εἰσπράξεων. Ἀλλ' ἐκδιδόμενων συνήθως διὰ τὰς εἰσπράξεις ἑνὸς εἰσπράκτορος 30—40 καὶ πολλάκις πλεόνων γραμματίων, παραδιδόντων δὲ κατὰ τὰ τέλη τοῦ μηνὸς πάντων τῶν εἰσπρακτῶρων ἐκάστου ταμείου τὰς εἰσπράξεις αὐτῶν, ἀνεπίκτος καθίστατο ἡ σύγχρονος τῇ τῶν χρημάτων παραδόσει ἐκδοσις τῶν γραμματίων· ὅθεν διὰ τῆς Ἐγκυκλίου τῆς 14 Ἰανουαρίου 1855 ὠρίσθη, ὅτι ἐκαστος εἰσπράκτωρ ὀφείλει νὰ παραδῶῃ τὰ τῶν εἰσπράξεων αὐτοῦ χρήματα ἅμα μεταβαίνων εἰς τὴν ἑδρὰν τοῦ ταμείου, ὃ δὲ ταμίας ἅμα τῇ παραλαβῇ νὰ ἐκδῶῃ τῇ αὐτῇ στιγμῇ καὶ ἐγχειρίξῃ πρὸς τὸν εἰσπράκτορα τριπλότυπον γραμματίον ἐπὶ συμφησιμῷ, μόνον δὲ μετὰ τὴν ἐξέλεξιν τῆς ἀκριθείας τῶν εἰσπράξεων κατὰ τὸ ἄρθ. 178 τοῦ Λογιστικοῦ νόμου ἐξοφλεῖται τὸ τοῦ συμφητισμοῦ γραμματίον καὶ

ἐκδίδονται τὰ ἐπὶ τῶν ἀμφοτέρων χρησίων κεφαλαίων καὶ ἄρθρων τακτικὰ γραμμάτια· ὀφείλει δὲ νὰ ἐνεργῇ τὸν συμφητισμὸν ὁ ταμίας ἐντὸς πέντε ἡμερῶν ἀπὸ τῆς παραλαβῆς τῶν χρημάτων καὶ τῆς ἐκδόσεως τοῦ προσκλήρου γραμματίου· ὁ δὲ εἰσπράκτωρ, ἀποδίδους ἐν τῷ ταμείῳ μόνον ὅταν πρότερον λάβῃ τὰ τακτικὰ γραμμάτια· καὶ εἰσπράκτωρ εἰς παραδούς εἰς τὸ ταμεῖον κατ' ἄλλον τιποῦν χρήματα εὐθύνεται πρὸς τὸν δημοσίον ἐν πάσῃ τυχόν δυσχερεστῇ περιπτώσει, ὃ δὲ ταμίας καταδικάζεται ποινικῶς ἐπὶ ὑπεξαίρεσις δυνάμει τῆς τελευταίας παραγράφου τοῦ 6 ἄρθρου τοῦ Λογιστικοῦ νόμου, ὑποχρεούμενος ἅμα νὰ ἀναπληρώσῃ τὸ ἔλλειμμα τοῦ εἰσπράκτορος συνφῶς τῇ διατάξει τοῦ ἄρθ. 162 τοῦ Λογιστικοῦ νόμου. Ἐκ τῶν ἀνωτέρω τινος ἐπετι, ὅτι οἱ μὲν εἰσπράκτορες ὀφείλουσι κατὰ κανόνα νὰ κομίζωσιν αὐτοπραγίαν εἰς τὸ ταμεῖον τὰ δημοσία χρήματα πρὸς νόμιμον αὐτῶν παραδόσιν (λαμβάνοντες πρὸς τοῦτο τὴν ἀναγκασίαν συνοδεῖν τῆς δημοσίας ἐνόπλου δυνάμεως) ἐν ἀνάγκῃ μόνον ἐπιτρεπομένου αὐτοῦ καὶ νὰ ποστέλλωσιν, ὅποτε ὁ ταμίας ὀφείλει νὰ ἐκδῶῃ παραχρῆμα τὸ τοῦ συμφητισμοῦ γραμματίον (ὑποχρεοῦται δ' ἅλως ὁ εἰσπράκτωρ ἐπὶ ποινῇ ἀπατημῆσεως τοῦ δημοσίου νὰ ἀναφέρει πρὸς τὸ Ὑπουργεῖον ἐντὸς τριῶν τῶν βραδύται τῶν μερῶν ἀπὸ τῆς εἰς τὸ ταμεῖον παραδόσεως τῶν χρημάτων ὑπὸ τῆς δημοσίας δυνάμεως, ὑποβάλλων ἀντίτυπον τοῦ ποινικοῦ τοῦ τοῦ ἀποστολῆς αὐτῶν καὶ τῇ εἰς χεῖρας τῆς ἐνόπλου δυνάμεως μενύσης ἀποδείξεως τοῦ ταμείου)· ὃ δὲ πρὸς δεῦρον τυχόν ταμίας πρὸς ἐλεγχον τῶν εἰσπρακτῶρων δὲν δικαιούται νὰ παραλάβῃ χρήματα παρ' αὐτῶν, ὡς μὴ ὁρισμένος νὰ ἐκδῶῃ παραχρῆμα τριπλότυπον γραμματίον, ὅθεν, ἂν θεωρήσῃ ὁ ἀναγκαστὴν εἰς ἀσφάλειαν τοῦ δημοσίου νὰ

παισιν, εξαπίνης ἀπο τινος τὰ τῶν εισπραξέων αὐτοῦ χρήματα, ὀφείλει ἅμα νὰ περιμνήσῃ, ὅπως ὁ εισπράκτωρ ἐξαποστείλῃ αὐτὰ εἰς τὸ ταμεῖον ἀσφαλῶς τηρουμένων ἀκριβῶς τῶν διατάξεων τοῦ νόμου.

Ὁ νόμος Υ'ΚΑ' τῆς 10 Ἰουνίου 1857, συμπληρώσας τὸ ἄρθ. 179 τοῦ Λογιστικίου νόμου, ὥρισεν, ὅτι οἱ ταμίαι, ἐξελέγοντες τὰς διαχειρίσεις τῶν ὑφ' αὐτοὺς εἰσπρακτέων, ὀφείλουσι νὰ ἐκδίδωσιν ἀποφάσεις, αἵτινες ἐπιδίδονται εἰς τοὺς ἀποδέκτας ἐπὶ ἀποδείξει ἐπιμελείᾳ τοῦ ταμίου, καθ' ὃν ἐπιτρέπεται αὐτοῖς ἔφρασι ἐντὸς προθεσμίας τριάντου ἡμερῶν, ἰσχυρομένης ἀπὸ τῆς ἐπιούσης τῆς ἐπιδόσεως καὶ ἐπεκτεινομένης ἐπὶ μακροτέρων ἀποστάσεων κατὰ τὰς διατάξεις τῆς πολιτικῆς διοικουσίας ἢ δ' ἔφρασι ἐπιδίδονται εἰς τὸν ἐπὶ τῶν Οἰκονομικῶν Ὑπουργὸν ἢ τὸν ταμίαν. Προδίδων δ' εἰναι, ὅτι ἡ μὲν ἀποφάσις δέον νὰ συντάσσεται κατὰ τὸν τύπον τῶν δικαστικῶν ἀποφάσεων, περιέχουσα ἐν πρώτοις τὸ ἱστορικὸν ἢ διηγηματικὸν (ἀναφέρειν τὸ ὄνομα τοῦ εισπράκτορος, τὸ τμήμα ἐν ᾧ ὑπηρετεῖ, τὴν χρονικὴν διάρκειαν τῆς ἐλεγχθείσης διαχειρίσεως αὐτοῦ, πόσα ἐν συνόλει παρέλαβε νὰ εισπράξῃ, πόσα ἐξ αὐτῶν εισέπραξε καὶ πόσα παρέδωκεν ὡς καθυστερούντα, καὶ πόσα ἐκ τῶν εισπραχθέντων ἐστήχηνεν εἰς τὸ ταμεῖον), εἶτα τὸ σκεπτικόν, καὶ τέλος τὸ διατακτικὸν μέρος, ἢ δὲ τῆς ἐπιδόσεως ἀποδείξεις δέον νὰ καταδεικνύῃ τὸν τόπον, τὸν μῆνα καὶ ἡμέραν τῆς ἐπιδόσεως, τὸ ὀνοματεπώνυμον τοῦ ὑπολόγου εισπράκτορος πρὸς ὃν ἐπιδίδεται καὶ τὸν ἀριθμὸν καὶ χρονολογίαν τῆς ἀποφάσεως, καὶ τὸ ὀνοματεπώνυμον τοῦ δι' αὐτὴν ἐπιδίδεται (εἴτε αὗτος τυγχάνει ὢν δικαστικὸς κλητὴρ εἴτε ταμιακὸς ὑπάλληλος ἢ δημοτικός, ὅτε ἀναγκάζειν καὶ νὰ ἐπικυρώται ὑπὸ τῆς δημοτικῆς ἀρχῆς ἢ ὑπογραφῇ αὐτοῦ). Διὰ δὲ τῆς ὑπ' ἀριθ. 10041 Ἐγκ. τοῦ Ὑπουρ-

γείου τῶν Οἰκονομικῶν τῆς 28 Αὐγούστου 1857 διατάχθη λίαν εἰστωπικῶς καὶ ὅτι δι' ἕκαστον εισπράκτορα ἀπαιτεῖται ἡ ἐκδόσις ἰδιαιτέρας ἀποφάσεως, ὅτε μὴ ὄντων ἀλληλεγγύων τῶν εἰσπρακτέων ὠρίσθη δὲ προσέτι, ὅτι ἐν ἑκάστῃ ἀποφάσει δέον νὰ πορίνηται ὁ ταμίαις καὶ περὶ λύσεως ἢ μὴ τῆς διδουμένης ὑπὸ τοῦ ὑπολόγου ἐγγύτης, προδήλως ὅμως περὶ τῆς ὀριστικῆς λύσεως ἀποφαίνεται μόνον τὸ Ἐλεγκτικὸν Συνέδριον κατὰ τὸ 16 ἄρθ. τοῦ περὶ ἐγγυοδοσίας τῶν ὑπολόγων Δικτ. τῆς 24 Αὐγούστου 1836. Σημειωτέον ὅτι, ὡς ἔφρασι ἐπιδίδεται πρὸς τὸν ταμίαν, ὀφείλει αὗτος νὰ πορίνηται, εὐθύς τὴν ἔφρασιν εἰς τὸ Ὑπουργεῖον, βεβαιῶν ἅμα διὰ πράξεως αὐτοῦ κατωτέρω τοῦ ἐγγράφου τῆς ἐφέσεως τὴν ἡμέραν καὶ ὥραν, καθ' ἣν ἐπεδόθη αὐτῷ ἡ ἔφρασις, μετ' ἀντιγράφου τῆς ἐκκαλουμένης ἀποφάσεως καὶ μετ' ἐκθέσεως σαφούς καὶ ὀριστικῆς περὶ ἐκάστου τῶν τῆς ἐφέσεως λόγων καὶ πάντων τῶν εἰς καταρισμὸν τῆς πεποιθήσεως τοῦ Ὑπουργείου ἀναγκαζούντων ἐγγράφων ἢ ἀντιγράφων αὐτῶν ἐπικεκυρωμένων ὑπ' αὐτοῦ τοῦ ταμίου (ἐὰν τὰ ἐγγράφα ἀπαρτίξωσι τοὺς τίτλους τοῦ δημοσίου). Αἱ ἀποφάσεις τῶν ταμίων, ἐὰν μὲν ἐκκληθῶσι, δὲν δύνανται νὰ ἐκτελεσθῶσιν εἰμὴ ἐὰν ἐπικυρωθῶσι διὰ τῆς ἀποφάσεως τοῦ Ὑπουργείου, κοινοποιεῖται δὲ ἀντίγραφον αὐτῆς ἐπιμελείᾳ τοῦ ταμίου εἰς τὸν εισπράκτορα, κατατιθεμένου τοῦ πρωτοτύπου μετὰ τοῦ ἐπιδοτηρίου εἰς τὸν οἰκεῖον φάκελλον ἐὰν δὲ μὴ ἐκκληθῶσιν ἐπιμεθῶμως, ὑποβάλλονται μὲν ἐν ἀντιγράφοις εἰς τὸ Ὑπουργεῖον μετ' ἀντιγράφων τῆς περὶ ἐπιδόσεως αὐτῶν ἀποδείξεως, ἐκτελοῦνται δὲ μετὰ τοῦτο δικητικῶς διὰ λογαριασμὸν τοῦ ταμίου, ὃ ἢ πρὸς τὸ δημοσίον εὐθύνῃ κατὰ τὸ 180 ἄρθ. τοῦ Λογ. Νόμου διακρίνεται ἀναλλοίωτος. Σημειωτέον ἐπίσης, ὅτι ἐν τῇ ἐκδόσει τῶν ταμιακῶν ἀποφάσεων δὲν συγ-

χωρείται να συμπληρωθῇ εἰς τὰ ἐλλείμματα υπολόγου τινός τὰ εἰς τὴν διαχειρίσιν αὐτοῦ ἀναφαινόμενα πλεονάσματα, ἐάν μὴ ἀποδειχθῇ ἡ αἰτία. ἐξ ἧς προέκυψαν τὰ πλεονάσματα ταῦτα (Λογιστικοῦ νόμου ἄρθρον 199). Θεωροῦμεν πρῶτον νὰ προσθέσωμεν, ὅτι ἡ πρακτικὴ καθιέρωσε τὴν ὑπὸ τῶν ταμιῶν πῆρσιν βιβλίου, ἐν ᾧ ἐγγράφονται αἱ ἀποράσεις περὶ τῆς διαχειρίσεως τῶν εἰσπρακτῶρων μετὰ τὴν κύρωσιν αὐτῶν ὑπὸ τοῦ Ὑπουργείου, ἀπαριθροῦσης ἐκάστου εἰσπρακτοῦ τῆς διαχειρίσεως ἰδιαίτερον ἐν αὐτῇ μερίδι, ἡ τὰ μέγιστα χρησιμεύει οὐ μόνον ὡς κάτοπτρον τῶν ὑπὸ τὴν εὐθύνην τῶν ταμιῶν διαχειριζόντων τὰ δημόσια ἀλλὰ καὶ εἰς τὴν ἀπὸ προκατόχου εἰς διάδοχον παράδοσιν τῶν παραστατικῶν καὶ τὴν τῶν ταμιακῶν λογαριασμῶν ἐξίσωσιν. Συνοδεύονται δὲ αἱ ταμιακαὶ ἀποφάσεις διὰ πίνακος, καταδεικνύοντος κατὰ χρῆσιν, κεφάλαιον, ἄρθρον καὶ τίτλον ἐσόδου, τί παρέλκεν ὁ εἰσπρακτὴρ πρὸς εἰσπραξίν, τί εἰσέπραξε, τί εἰσῆγαγεν εἰς τὸ ταμεῖον, τί παρέδωκεν ὡς καθυστεροῦν καὶ ποῖον τὸ προκύπτον ἔλλειμμα ἢ πλεονάσμα· τάσσονται δὲ ἐν τῷ πίνακι ταύτῃ καὶ ἐν τῷ βιβλίῳ τὰ ἔσοδα καὶ τὰ ἔλλειμματα κατὰ τὴν τάξιν τοῦ προϋπολογισμοῦ καὶ ἰδίως κατὰ χρῆσιν.

Θ. Ν. Φλογαῆτης

Δημόσιοι υπάλληλοι. Πᾶς κλάδος διοικήσεως ("Ἴδε τὴν λ. Κ υ θ έ ρ ν η σ ι ς) ἀποτελεῖται ἐκ πολλῶν δημοσίων υπαλλήλων, ὧν προΐσταται ὁ ἀρμόδιος ὑπουργός, δημόσιος καὶ οὗτος υπάλληλος, ὅστις, ἀπορρέων ἀπὸ βασιλικοῦ διορισμοῦ, ἐν μὲν τῇ σφαίρᾳ τῆς κυβερνήσεως ἐνεργεῖ μόνον ὡς υπεύθυνος συμπράκτωρ τοῦ βασιλέως, υπεύθυνος υπογράφων τοὺς ὑπὸ τοῦ βασιλέως ἐνεργοῦμένους διορισμούς τοῦ υπαλληλικοῦ προσωπικοῦ τοῦ κλάδου τούτου καὶ τὰς λοιπὰς εἰς τὸν κλάδον αὐτοῦ ἀναγομένας κυβερνητικὰς

πράξεις· ἐν δὲ τῇ σφαίρᾳ τῆς διοικήσεως ἐνεργεῖ ὡς ὑπατος διευθυντὴς καὶ προστάμενος τοῦ κλάδου διατάττων συνφῶς πρὸς τοὺς νόμους καὶ ἀξιῶν ὑπακοῇ κατὰ τῶν ὑποδεστέρων ὑπ' αὐτὸν τῆς διοικήσεως ὁργάνων. Τὸ δὲ ὑπὸ τὸν ὑπουργὸν πολυπρόσωπον προσωπικὸν ἀποτελεῖται ὑπὸ μὲν τοὺς ὑπουργούς τῶν Στρατιωτικῶν καὶ Ναυτικῶν ἐκ πάσης τῆς ἐνότητος δυνάμεως, ἥτοι ἐκ τῶν ἀνωτάτων, ἀνωτέρων καὶ κατωτέρων ἀξιωματικῶν ὑπαξιωματικῶν καὶ τῶν στρατιωτῶν τοῦ στρατοῦ τῆς ξηρᾶς καὶ τῆς θαλάσσης. Ἐν οἱ ἀξιωματικοὶ συμπράττουσιν ἐν πολλοῖς εἰς τὴν διοίκησιν τοῦ στρατοῦ ὑπὸ δὲ τοὺς ὑπουργούς τῶν Ἑσωτερικῶν, τῶν Οἰκονομικῶν καὶ τῶν Ἐξωτερικῶν ἐκ τῶν δημοσίων υπαλλήλων, ἐξ ὧν οἱ μὲν ἀσχοῦντες κατὰ τοὺς κειμένους νόμους ἐν ὀνόματι τῆς ἐκτελ. ἐξουσίας ἰδίαν ἐξουσίαν, (ἥτοι δικαιοδοσίαν ἐπιταγῆς πρὸς τοὺς ἰδιώτας καὶ τὰς ἀρχάς) καλοῦνται εἰδικώτερον δημόσιοι λειτουργοὶ ἢ ἀρχηγες, (ὅποιοι οἱ Νομάρχαι, οἱ ταμίαι κτλ.) οἱ δὲ ἀσχοῦντες ἄνευ ἰδίας ἐξουσίας καθήκοντα ἀναγομένα εἰς τὴν παρεκκέντη τῶν πρὸς συντήρησιν ἢ ἀνάπτυξιν τῆς κοινωνίας προσφῶρον μέτρων, συντρέγουσιν εἰς τὸν καταρτισμὸν τῆς πεφωτισμένης διασκέψεως καὶ ἀποράσεως τῶν ὑπουργῶν καὶ λοιπῶν δημοσίων λειτουργῶν, καλοῦνται εἰδικώτερον ἐπιμεληταὶ (ὅποιοι οἱ τῆς κεντρικῆς ὑπηρεσίας δημοσίοι υπάλληλοι, οἱ ἄλλοι βουλευτικῶν υπάλληλοι), καὶ ἐκ τῶν ἐπιτετορμημένων ὠρισμένως διακονίας, ἀναγομένως εἰς τὸ ἐκτέλεσιν τῶν μέτρων τῆς διοικήσεως δημοσίων ὑπηρετῶν. Τέλος ἐκ τοῦ ὑπαγεμένου εἰς τὰ ὑπουργεῖα τῶν Ἐκκλ. καὶ τῆς Δικαιοσύνης προσωπικοῦ (ὧν τὸ μὲν τῆς Δικαιοσύνης ἀσυμφῶνως πρὸς τὴν ἀρχὴν ἰδιαίτερας δικαστικῆς ἐξουσίας ἐδημιουργήθη, τὸ δὲ τῶν Ἐκκλ. καὶ τῆς Δημ. Ἐκπαιδεύσεως ἔχει κατὰ τὸ πλεῖ-

την ἐποπτεῖαν τινὰ ἐπὶ τοῦ προσωπι-
κοῦ, περιττὴν παντάπασιν) δημόσιοι μὲν
υπάλληλοι δικαιοῦνται κυρίως νὰ ὀνομα-
σθῶσι μόνον οἱ ἐντὸς τοῦ ὑπουργείου ἐπι-
μεληταί, τὰ δὲ λοιπὰ πρόσωπα, οἱ μὲν
δικασταὶ καὶ λοιποὶ δικαστικὰ διαχειρί-
ζοντες κατ'ήκοντα, καίπερ ὑπὸ τὴν ἐπο-
πτεῖαν τοῦ ὑπουργοῦ τῆς Δικαιοσύνης μέ-
γιστον καταχρηστικῶς ὑπαγομένοι, ὑπ'
αὐτοῦ δὲ ὡς συμπράκτορες τοῦ βασιλέως
κονιζόμενοι, ἀποτελοῦσι τὴν δικαστικὴν
ἀνεξάρτητον ἐξουσίαν· οἱ δὲ διέποντες ἐκ-
κλησιαστικὴν ἀρχήν, πνευματικὴν δηλο-
ῦσι καὶ μὴ κοσμικὴν, κατ' οὐδὲν δύναν-
ται νὰ θεωρηθῶσι ἀληθῶς ἐξηρητημένοι
ἀπὸ τοῦ ὑπουργείου, οὔτε παρ' ἡμῖν οὗτ'
ἄλλου ὑποκείμενοι εἰς τὴν πειθαρχικὴν
τοῦ ὑπουργοῦ ἐξουσίαν· ὡσαύτως δὲ οἱ κα-
θηγηταὶ καὶ διδάσκαλοι, οὔτε ἰδίαν ἐξου-
σίαν ἀσκοῦντες, οὔτε κατ'ήκοντα ἀναγώ-
μενα εἰς παρασκευὴν κυβερνητικῶν ἢ δι-
καστικῶν μέτρων, δύνανται νὰ θεωρηθῶσι
δημόσιοι υπάλληλοι μόνον καθ' ὅσον ὑ-
πάρχοντες καὶ οὗτοι εἰς τὰς περὶ διορι-
σμοῦ, μισθῶν καὶ συντάξεων τῶν υπαλ-
λήλων διατάξεις τῶν νόμων καὶ ὑπὸκειν-
ται εἰς πειθαρχικὴν τιμωρίαν, καθὰ καὶ
οἱ λοιποὶ δημόσιοι υπάλληλοι.

Οἱ δημόσιοι υπάλληλοι δεόν νὰ κατέ-
χωσι τὰς ἀναγκαζούσας θεωρητικὰς καὶ
πρακτικὰς γνώσεις εἰς ἐκπλήρωσιν τῶν
καθηκόντων αὐτῶν· πρὸς τοῦτο πανταχοῦ
σχεδὸν τῶν πεπολιτισμένων ἐπικρατεῶν
ἐνομοθετήθησαν προσόντα, ὧν οἱ ἀμοιροῦν-
τες ἀποκλείονται τοῦ δικαιώματος τοῦ διορι-
σμοῦ. Παρ' ἡμῖν ἐπὶ πολὺ οἱ διορισμοὶ
τῶν υπαλλήλων ἐτελοῦντο εὐθαιρέτως·
ἀλλ' ἀπὸ τινος διὰ τὰς πλείστας τῶν δη-
μοσίων θέσεων καθιερώθησαν προσόντα,
ὧν καὶ μόνον οἱ κάτοχοι ἐπιτρέπεται νὰ
διορισθῶσι. Καὶ τὰ μὲν τῶν δικαστικῶν
λειτουργῶν προσόντα ὤρισθησαν διὰ τοῦ
ΚΕΣ' νόμου τῆς 31 Δεκεμβρίου 1887
περὶ προσόντων τῶν δικαστικῶν λειτουρ-

γῶν, ὅστις μεταρρυθπίσθη ἐν πολλοῖς ἄλ-
λεπαλλήλως διὰ τῶν νόμων ΑΦΝΙ' τῆς
30 Ἰουνίου 1887, ΑΩΟΔ' τῆς 31 Δεκ.
1890, ΒΖΗ' τῆς 1 Ὀκτωβρίου 1892,
ΒΡΠΘ' τῆς 20 Ἀπριλίου 1893 καὶ
ΒΤΚΒ' τῆς 27 Ἰουλίου 1895, τὰ δὲ
τῶν προξενικῶν διὰ τοῦ κεφαλαίου δευτέ-
ρου τοῦ περὶ προξενικῶν ἀρχῶν ΧΝΣ' νό-
μου τῆς 21 Δεκεμβρίου 1877, μεταρρυθ-
μισθέντος ἐν μέρει διὰ τῶν νόμων ΑΣΠ'
τῆς 19 Ἰουλίου 1885, ΑΦΛΔ' τῆς 28
Μαΐου 1887, ΑΖΛΔ' τῆς 21 Μαρτίου
1891, ΒΡΚΒ' τῆς 31 Δεκεμβρίου 1893
καὶ ΒΤΛΕ' τῆς 27 Ἰουλίου 1895. τὰ
τῶν λειτουργῶν τοῦ φενοκομείου Κερκύ-
ρας διὰ τοῦ Ν. ΑΠΗ' τῆς 21 Ἰουνίου
1882 (οὗ ὁμοίως κατηργήθησαν τὰ ἀρθρα
2 καὶ 17 διὰ τοῦ νόμου ΒΤΣ' τῆς 14
Ἰουλίου 1895), τὰ τῶν τηλεγραφικῶν ὑ-
παλλήλων διὰ τοῦ νόμου ΑΚΔ' τῆς 22
Ἰουνίου 1882, τὰ δὲ τῶν πλείστων ἐκ
τῶν λοιπῶν δημοσίων λειτουργῶν (ἰδίως
τῶν ὑπαγομένων εἰς τὰς ὑπουργεῖα Ἐσω-
τερικῶν καὶ Οἰκονομικῶν) διὰ τοῦ νόμου
ΑΡΗ' τῆς 14 Μαΐου 1884 περὶ προσόν-
των καὶ πειθαρχικῆς τιμωρίας τῶν δημο-
σίων λειτουργῶν, ὑποστάντος ἄλλεπαλλή-
λου τροποποιήσεως διὰ τῶν νόμων ΑΣΝΑ'
τῆς 26 Ἰουλίου 1885, ΑΣΠ' τῆς 9
Νοεμβρίου 1885, ΑΦΜΔ' τῆς 28 Μαΐου
1887, ΑΩΠ' τῆς 31 Δεκεμβρίου 1890,
ΒΗΔ' τῆς 18 Αὐγ. 1892, ΒΡΕ' τῆς 17
Δεκεμβρίου 1892, ΒΣΞΔ' τῆς 16 Ἰου-
νίου 1895, ΒΣΕΖ' τῆς 21 Ἰουνίου 1895
καὶ ΒΤΣ' τῆς 14 Ἰουλίου 1895, τὰ δὲ
τῶν καθηγητῶν γυμνασίων καὶ σχολα-
ρχῶν διὰ τοῦ νόμου ΑΣΞΔ' τῆς 26 Ἰου-
λίου 1885 περὶ τροποποιήσεως διατάξεων
πινυν τοῦ κανονισμοῦ τῶν γυμνασίων, (ὃ
ἐπηρεκολούθησεν ἡ ἐκδοσις τοῦ Δ. 26 Νο-
εμβρίου 1885, οὗ ὁμοίως τὰ 4 πρῶτα ἄρ-
θρα, περὶ πρακτικῶν ἐξετάσεων πραγμα-
τευόμενα, ἐξηφανίσθησαν δυστυχῶς διὰ
τοῦ Διατάγματος τῆς 28 Ἰουλίου 1887)

καὶ κατοπιν διὰ τοῦ νόμου ΒΣΥΖ' τῆς 11 Ἰουλίου 1895 περὶ προσόντων τῶν καθηγητῶν καὶ ἐλληνοδιδασκάλων. (Σημειωτέον ὅτι πάντες οἱ περὶ προσόντων νόμοι περιλαμβάνονται, προσηκόντως ἀλληλουχοῦμενοι καὶ ἐρμηνευόμενοι, ἐν ἡμετέρῳ Παραρτήματι καὶ Συμπληρώμασι).

Οἱ δημόσιοι ὑπάλληλοι, ἀποδείξαντες ἀπᾶς διὰ τῶν νομίμων προσόντων τὰς ἀναγκαίαις γνώσεις εἰς κατάληψιν δημοσίας θέσεως καὶ κατ' ἀκολουθίαν διορισθέντες, δικαιούνται νὰ παραμένωσιν ἐφ' ὅσον θέλωσιν ἐν τῇ θέσει ταύτῃ, ἐπὶ μόνῳ τῷ ὄρῳ τῆς ἐπιμελοῦς καὶ ἀκριβοῦς τοῦ ἐαυτῶν καθήκοντος ἐκπληρώσεως. Τὸ δικαίωμα αὐτῶν τοῦτο προέρχεται ἐξ αὐτοῦ τοῦ συμφέροντος τῆς ὑπηρεσίας, οὐ μόνον διότι ἡ περὶ τῆς διατηρήσεως αὐτῶν πεποιθήσις ἀναπτύσσει τὸν ζῆλον καὶ τὴν δραστηριότητα αὐτῶν, τοσαύτον χρησίμους εἰς τὴν προσήκουσαν λειτουργίαν τῆς διοικήσεως, ἀλλὰ καὶ διότι ἀναγκαίαις αὐτοὺς νὰ ἐμμένωσιν αὐστηρῶς ἐν τῷ καθήκοντι αὐτῶν, ἐν ᾧ τοῦναντίον ἡ ἐλλείψις τῆς πεποιθήσεως ταύτης ὥστε ἀναγκαιῶς τοὺς δημοσίους υπαλλήλους εἰς παραδίασιν τῶν καθήκοντων αὐτῶν πρὸς ἐξουπηρέτησιν τῶν ἀρεσκειῶν τῶν ἐκάστοτε ἰσχυρῶν, ὧν διὰ τῆς εὐνοϊκῆς μεσολαβήσεως δύνανται νὰ σώσωσι τὴν θέσιν αὐτῶν. Διὰ τοῦτο πανταχοῦ σχεδὸν τῶν Εὐρωπαϊκῶν ἐπικρατειῶν καθιερώθη μέχρι τινὸς σημείου, ἰδίως δὲ ἐν ταῖς Γερμανικαῖς ἐπικρατείαις, ἡ μονιμότης τῶν δημοσίων υπαλλήλων. Ἐν τούτοις παρ' ἡμῖν καθιερώθησαν μὲν κατὰ διαλείμματα διὰ τῶν περὶ προσόντων προδηλωθέντων νόμων καὶ ἀνεπαρκεῖς τινες ἐγγυήσεις μονιμότητος ὑπὲρ τῶν δημοσίων υπαλλήλων, ἀλλὰ δυστυχῶς τῇ στιγμῇ ταύτῃ οὐδ' αὐταὶ σώζονται, ἐπικρατησάσης καὶ αὐτῆς ἐν τοῖς ἐσχάτως ψηφισθεῖσι νόμοις (νόμῳ ΒΤς' τῆς 14 Ἰουλίου 1895 κτλ.) τῆς ἀρχῆς ὅτι σύμφωρος εἰς

τὸ Κράτος ἡ παντελής ἐξάρτησις τῶν δημοσίων υπαλλήλων ἀπὸ τῆς ἐθελουσιότητος τῶν Ὑπουργῶν.

Οἱ δημόσιοι ὑπάλληλοι ἀπαιροῦνται ὅλον σχεδὸν τὸν καιρὸν αὐτῶν εἰς τὴν ἐκτέλεσιν τῶν νομίμων αὐτῶν καθήκοντων ἀποζημιῶνται ἐπὶ τούτῳ διὰ μηνίσμι μισθοῦ, ὀριζομένου ὑπὸ τοῦ νόμου. Καὶ συνήθως μὲν ἕκαστος ὑπάλληλος μίαν καὶ μόνην θέσιν δύναται νὰ ἀναδεύῃ τὰ καθήκοντα. (τοῦ νόμου ἀπαγορεύοντος τὴν συνένωσιν πολλῶν λειτουργιῶν εἰς τὸν τὸ πρόσωπον, διὰ τὸ δύσκολον ἢ καὶ τὸ δύνατον τῆς ἐπιτυχοῦς ἐν ταύτῃ ἐκτέλεσεως τῶν καθήκοντων πολλῶν καὶ διαφορῶν θέσεων)· ἀλλ' ὑπάρχουσιν ἐκπαισκευμένως καὶ θέσεις, ὧν τὰ καθήκοντα διανέμονται νὰ συμβιβασθῶσιν, ἀνατρίμματα εἰς τὸ αὐτὸ πρόσωπον. Ἐν ταύτῃ περιπτώσει ὁ ὑπάλληλος λαμβάνει κατὰ κανόνα ἓνα καὶ μόνον μισθόν, τὸν τῷ μᾶλλον μισθοδοτούμενης θέσεως· ὅλλὰ διανέμονται νὰ λάβῃ καὶ ἐπιμισθιοὶ διὰ τὰ προσθέντα ὑπηρεσίας, ὅπταν ἐπιτρέπῃ τοῦτο ρητὸς νόμος (Λογιστικὸν νόμον ἀριθμὸν 30). Ἐπειδὴ δὲ δυνάμει τοῦ νόμου δύναται νὰ ζητήσῃ καὶ λάβῃ ἀείων ἀπουσίας παρὰ τοῦ Ὑπουργοῦ ἢ τοῦ αἰσώτερον προϊσταμένου αὐτοῦ πρὸς ἐπιμειλιαν σπουδαίων ἰδιαιτέρων αὐτοῦ λόγων θέσεων ἢ πρὸς θεραπείαν νοσήματος, ὡρίσθη παρ' ἡμῖν ὅτι τῶν ἀπόντων ἐν τῷ ἐσωτερικῷ ἐπ' ἀδείᾳ μέχρι τοῦ μηνὸς ὑπαλλήλων ἐλαττοῦται μὲν κατὰ τὸ ἤμιστον ὁ μισθός, ἀλλ' ἐὰν ἡ ἀδεία ἐδόθῃ ἐνεκὲς ἀσθενείας τοῦ ὑπαλλήλου, πιστοποιηθείσης ὑπὸ δύο ἰατρῶν, δύναται καὶ πέρα τοῦ μηνὸς (μέχρι τριῶν μηνῶν) νὰ λαμβάνῃ τὸ ἤμιστον τοῦ μισθοῦ, πρὸς δὲ δύναται ἐπὶ τρεῖς ὅλους μηνᾶς νὰ ἐπιτραπῇ τῷ ὑπαλλήλῳ ἡ λήψις ὅλοκληρου τοῦ μισθοῦ διὰ Β. Διατάγματος παρὰ τοῦ ἐσωτερικοῦ δι' ἀδείας μεταβαινόντων ἢ τῶν παύσων

άντων τὴν ἀπουσίαν αὐτῶν ἐπέκεινα τοῦ μηνὸς (Λογιστ. νόμου ἄρθ. 31). "Ὅταν δ' ἐνεκεν ἀσθενείας προσηκόντως πιστοποιηθείης λαθῶν ἄδειαν ἀπουσίας ὑπάλληλος λαμβάνει τὸ ἥμισυ τοῦ μισθοῦ, καὶ ἐν αὐτῇ παραταθῇ ὑπὲρ τὸν μῆνα, οὐδ' ἐπὶ καὶ ὑπὲρ τοὺς τρεῖς μῆνας μόνον ἐξ ἀπ. 15. Διατάγματος δύναται ἐν τῇ περιπτώσει ταύτῃ νὰ καταβληθῇ αὐτῷ πῶς ὁ μισθὸς τοῦ ὑπαλλήλου ὅθεν μὴ ἐκθέλωντος τοιοῦτου, οὐδεμιᾶς καὶ ἡμέρας τιμῆς μισθὸς δύναται νὰ καταβληθῇ τῷ ἀπεστείλῃ ἐν ἀπουσίᾳ ὑπαλλήλῳ. "Ἐξ ἑλλου ἢ ὑπὲρ τὸν μῆνα ἐν ἀδείᾳ ἀπουσία τοῦ ὑπαλλήλου οὐδὲ τὴν ἀπότισιν τοῦ ἡμισίου μισθοῦ ἐπάγει, ἐν ᾧ ἢ ἂν πέναι δὲν βεβαιουῦνται διὰ πιστοποιητικῶν δύο ἰατρῶν. Προσθετόν δὲ ὅτι οἱ δημόσιοι ὑπάλληλοι, οἱ δυνάμει ἐδικῶν τῆς υπηρεσίας κανονισμῶν ἐπὶ ἰδίᾳ αὐτῶν εὐνοίᾳ διαρρίζοντες καὶ μισθοδοτοῦντες ἀναπληρωτὴν, μισθοδοτοῦνται καὶ ἐν ἀπουσίᾳ διατελοῦντες πλήρως ἐπὶ δύο μῆνας κατὰ μέγιστον ὅρον. Τοιοῦτοι εἶναι οἱ ταμίαι κατὰ ῥητὴν διάταξιν τοῦ νόμου. Δὲν ὅμως νὰ ῥηθῇ, ὅτι οἱ δυνάμει τοῦ νόμου τῶν δικαστικῶν διακοπῶν ἀπουσιάζοντες δικαστικοὶ ὑπάλληλοι δὲν ὑπάρχονται εἰς τὰς περὶ ἀδειῶν ἐκτεθείσας ἡδη διατάξεις τοῦ λογιστικοῦ νόμου. "Ἡ δὲ διδομένη, αὐτοῖς ἄδεια μεταβάσεως κατὰ τὰς διακοπὰς εἰς τὴν ἀλλοδαπὴν προτίθεσθαι μόνον νὰ ἐπιτρέψῃ αὐτοῖς τὴν ἐκεῖ μεταβασίν, οὐχὶ δὲ καὶ νὰ χορηγήσῃ τὸ δικαίωμα τῆς μισθοληψίας, ὃ κέκτηνται δυνάμει τοῦ περὶ τῶν διακοπῶν νόμου. "Ὁαὐτῶς κατὰ τὴν ἐπικρατήσασαν ὁρμὴν τακτικὴν δὲν ἐκτίσινται ἡ ἰσχὺς τῶν διατάξεων τούτων ἐπὶ τῶν καθηγητῶν καὶ διδασκάλων κατὰ τὰς ἀναπαύλας τῶν μαθημάτων. "Ὁρθῶς δὲ παρ' ἡμῖν τε καὶ πανταχοῦ ἄλλαχοῦ ὁρίζεται, ὅτι ὁ ἐγκαταλειπόμενος ἄνευ ἀδείας τὴν θέσιν αὐτοῦ οὐ μόνον τοῦ μισθοῦ στερεῖται, ἀλλὰ καὶ

τιμωρεῖται ποινικῶς (λογ. Νόμου ἄρθ. 33, Διατ. περὶ ἐκτ. τοῦ λογ. Νόμου ἄρθ. 15 § 3), πρὸς δὲ ὅτι ὁ μισθὸς παύει μετὰ τὴν λήξιν τῆς ἀδείας, ἐὰν μὴ ὑποστρέψῃ εἰς τὴν θέσιν αὐτοῦ (λογ. Νόμου ἄρθ. 33). "Ὁρθῶς δ' ἐπίσης ὁρίζεται, ὅτι τῶν ἐξαρχομένων τῆς υπηρεσίας ὁ μισθὸς παύει ἀπὸ τῆς παύσεως τῆς ἐργασίας αὐτῶν, ἥτις λογίζεται ἀπὸ τῆς παραδόσεως τοῦ περὶ ἀπολύσεως ἢ παραιτήσεως ἐγγράφου (λογ. Νόμου ἄρθ. 32 καὶ Διατ. ἄρθ. 15). (Σημειωτέον ὅμως ὅτι κατὰ τὴν ῥητὴν διάταξιν τοῦ ἄρθ. 3 τοῦ νόμου ΑΝΔ' τῆς 31 Μαΐου 1882 περὶ καταχωρίσεως διαταγμάτων ἐν τῇ Ἐφημερίδι τῆς Κυβερνήσεως μετὰ εἰκοσιν ἡμέρας ἀπὸ τῆς ἐν τῇ Ἐφ. τῆς Κυβερνήσεως δημοσιεύσεως τοῦ περὶ τῆς ἀπολύσεως διατάγματος ἢ ὑπουργικῆς πράξεως δὲν ἐπιτίεπται ἡ ἀμφισβήτησις περὶ τοῦ ὅτι δὲν ἐκονοποιήθη τὸ τῆς ἀπολύσεως ἔγγραφο). "Ἀλλὰ κατ' ἐξαιρέσιν τῶν ταμιῶν ἐγκαλοῦσθαι, ἕως οὗ παραδώσωσι τὴν ὑπηρεσίαν καὶ καταρτίσωσι τοὺς διὰ τὸ Ἐλεγκτ. Συνέδριον ὀριζομένους ἐν τῷ νόμῳ (λογ. Νόμου ἄρθ. 201 § 3) λογαριασμοὺς αὐτῶν, ἐφ' ᾧ καὶ ὁρίζεται ὑπὸ τοῦ ὑπουργείου τῶν Οἰκον. ἐκάστοτε προθεσμία, οὐδέποτε ὑπερβαίνουσα τὰς ἐξ ἑβδομάδας (λογ. Νόμου ἄρθ. 32).

"Ἀλλὰ πλὴν τοῦ τακτικοῦ αὐτῶν μισθοῦ οἱ γὰρ ἐν υπηρεσίᾳ ἀπομακρυνόμενοι τῆς ἑδρας αὐτῶν δημόσιοι ὑπάλληλοι λαμβάνουσι σὺν ταῖς ὁδοιπορικαῖς αὐτῶν δαπάναις καὶ πρόσθετον ἡμερησίαν ἀποζημιώσιν δι' ἧς ὑφίστανται προσθέτους δαπάνας, ἀναγκασζόμενοι νὰ οἰκῶσιν ἐν ξενοδοχείοις κτλ. Τὰς ὁδοιπορικὰς ταύτας δαπάνας καὶ τὴν ἀποζημιώσιν ὥρισαν παρ' ἡμῖν τελευταῖον ὁ νόμος Α'Υ'Π' τῆς 27 Μαΐου 1887 περὶ ἀποζ. καὶ ὁδοιπ. ἐξόδων τῶν πολιτικῶν ὑπαλλήλων καὶ τῶν κατὰ τὰς ἐκλογὰς ἀντιπροσώπων (προποποιηθεὶς ἐν τισὶ διὰ τοῦ νό-

μου ΑΩΠΑ' τῆς 2 'Ιανουαρίου 1891), ὁ νόμος ΑΨΝΖ τῆς 7 'Απριλίου 1889 περὶ ἀποζ. καὶ ὁδοιπορικῶν ἐξόδων τῶν οἰκονομικῶν ἐπιθεωρητῶν, ὁ νόμος ΑΧΚΗ' τῆς 29 Δεκ. 1887 περὶ ἀποζ. καὶ ὁδοιπ. ἐξόδων τοῦ κατὰ γῆν στρατοῦ καὶ ὁ νόμος ΑΧΣ' τῆς 19 Δεκεμ. 1887 περὶ ἀποζ. τῶν ἀνδρῶν τοῦ κατὰ θάλασσαν στρατοῦ (περιεχόμενοι πάντες ἐν ἡμετέρῳ Παραρτήματι καὶ Συμπληρώμασι).

Σημειωτέον ἐπίσης, ὅτι πανταχοῦ τῶν πεπολιτισμένων ἐπικρατειῶν ἐκρίθη, ὅτι οἱ δημόσιοι ὑπάλληλοι μετὰ πολυετῇ ἐντιμῶν ὑπηρεσίαν, ἀποσυρόμενοι τῆς ὑπηρεσίας θελουσίως ἢ ἀπολούμενοι ἐξ αὐτῆς, δικαιούνται νὰ λαμβάνωσι σύνταξιν, ἥτοι μέρος οὐχί μικρόν τοῦ μισθοῦ, ὃν ἐλάμβανον κατὰ τὰ τελευταῖα ἰδίως ἔτη τῆς ὑπηρεσίας αὐτῶν, χρησιμεύον ἐς τὴν ἀκοπὴν διέλευσιν τοῦ γήρατος αὐτῶν ἢ περιθαλψίν καὶ ὑποστήριξιν τῆς χρηρευσάσης αὐτῶν συζύγου ἢ τῶν τέκνων. Οὐδὲν τῶ ὄντι δικαιότερον καὶ συντελεστικώτερον εἰς τὴν προσήκουσαν διεξαγωγὴν τῆς δημοσίας ὑπηρεσίας ἢ νὰ ἀναπαύωνται δι' ἐπαρκoὺς συντάξεις ἐκ τῶν πολυχρονίων καὶ τηξημελῶν πόνων οἱ ἐντίμως ἐπὶ πολλὰ ἔτη μετ' εὐλογίας καὶ ζήλου ὑπηρετήσαντες, πολλοὶ ἤδη ἀπόμαχοι πεφροντισμένης ἐργασίας, καὶ νὰ παραμυθῶνται προσέτι διὰ τῆς φαιδρᾶς πεπονήσεως, ὅτι, ἂν ἀποδημήσωσιν εἰς τὴν ἄλλην ζωὴν πρὸ τοῦ γάμου τῶν θυγατέρων αὐτῶν ἢ τῆς ἐνθλικνιώσεως τῶν ἀρρένων αὐτῶν τέκνων, τὰ χηρεύοντα συγγενικῆς βοήθειας καὶ ἐγκαταλειμμένα ἄλλως ταῦτα ὄντα θέλουσιν ἔχει τοῦλάχιστον μικρὰν χρηματικὴν ἐπικουρίαν ἐκ τῆς συντάξεως αὐτῶν πρὸς εὐρεσιν τροφῆς καὶ καταλύματος. Παρ' ἡμῖν ἐν τοῦτοις ὥρισε μὲν ὁ Λογιστικὸς νόμος ἀπὸ τοῦ ἔτους 1852 ὅτι αἱ συντάξεις ἐγγράφονται εἰς μητρώων συντάξεων, κρατούμενον παρὰ τῶ ἐπὶ τῶν Οἰκονομικῶν

κῶν ὑπουργείῳ (ἄρθ. 120), ὑπεβάλλεται δὲ κατ' ἔτος εἰς τὸ 'Ελεγκτικὸν Σύνταγμα ἰδιαιτέρος ἀπολογισμὸς τῶν ἐπερχομένων εἰς αὐτὰς αὐξήσεων ἢ ἐλαττώσεων (ἀρθ. 122)· ἀλλὰ μόνον ἐν ἔτει 1861 ἐγένεθησαν αἱ συντάξεις εἰς πάντας τοὺς ὀφειστούς ὑπάλληλους. Τὸ πρῶτον ἐν ἔτει 1852 ἀπενεμήθη δικαίωμα συντάξεως εἰς τοὺς ἐπὶ πολυετίαν ὑπηρετήσαντας ἐν ὁ στρατῶ ἀξιωματικούς καὶ ὁπλίτας τοῦ τῆς ξηρᾶς στρατοῦ διὰ τοῦ Ν. ΣΕ' τῆς 19 Αὐγούστου 1852 περὶ τῶν συντάξεων τοῦ στρατοῦ τῆς ξηρᾶς, ὃ ἐπαρκελύνθησαν εἰτα ἄλλοι νόμοι, (οἷον ὁ Ν. γΑ' τῆς 13 Νοεμβρίου 1864 περὶ τροποποιήσεως τῶν περὶ στρατιωτικῶν συντάξεων νόμων καὶ ὁ Ν. ΑΥΚΣ' τοῦ 1887 περὶ τροποποιήσεως τοῦ Ν. γΑ'), καὶ οἱ Ν. ΧΕΑ' ΧΟΔ' καὶ ΧΗΓ' τοῦ 1861, συγκεκλιθέντες ἐν τῷ νόμῳ ΣΕ' τῆς 17 'Απριλίου 1867 περὶ συνενώσεως τῶν εὐσεργειῶν ταμείων τοῦ κατὰ γῆν στρατοῦ καὶ τοποιοιθέντες ἐν μέρει διὰ τοῦ νόμου ΩΚΓ' τοῦ ἔτους 1880· ἐν ἔτει δὲ 1853 ἀπενεμήθη δικαίωμα συντάξεως εἰς τοὺς ναυτικῶς ὑπηρετοῦντας διὰ τοῦ νόμου ΤΚΗ' τῆς 6 'Απριλίου 1853 περὶ ναυτικῶν συντάξεων. Ἐν ἔτει δὲ 1861 ὑπῆρθησαν εἰς σύνταξιν καὶ πάντες οἱ πολιτικῶν ὑπάλληλοι. Διὰ τοῦ νόμου τούτου ἀπενεμήθη δικαίωμα συντάξεως εἰς τοὺς θανόντας εἰκοσιπέντε ἐτῶν ὑπηρεσίαν, καὶ πληροῦσαντας μὲν τὸ ἐξηκοστὸν ἔτος τῆς ἡλικίας αὐτῶν, ἐὰν θελουσίως ἀποσυρῶσιν τῆς ὑπηρεσίας, μὴ συμπληρώσαντας δὲ αὐτὰ, ἐὰν ἀπολυθῶσι μετὰ εἰκοσιπενταετῇ ὑπηρεσίαν, ἐπίσης δὲ εἰς τοὺς ἑνεκα τῆς ὑπηρεσίας (γάριν τῆς ἐκπληρώσεως τῶν καθηκόντων αὐτῶν) περιπεσόντας εἰς ἰσθνείαν, ἐπάγουσαν τὴν ἀνικανότητά των εἰς ὑπηρεσίαν, ἐφ' ὅσον ἡ ἀνικανότης αὐτῆς διαρκεῖ· ἀλλὰ διὰ τοῦ ἐπειθὸς νόμου ΡΛΘ' τῆς 7 'Ιανουαρίου 1866 (ἄρθ. 6) ἐπεξετάθη τὸ δικαίωμα

τῆς συντάξεως καὶ εἰς τοὺς μετὰ εἰκοσιν ἔτων μόνον ὑπηρεσίαν ἀπολυομένους καί-
περ μὴ ἐξηκονταεταί. Ὅρίζεται δὲ ἡ σύν-
ταξις κατὰ τὸν μέσον ὅρον τοῦ μισθοῦ
καὶ τῶν διαρκῶν ἐπιμισθίων τῶν τεσσά-
ρων τελευταίων ἐτῶν τῆς ὑπηρεσίας. Καὶ
συνίσταται ἡ σύνταξις τῶν μὲν ἐπὶ εἰκο-
στοῖαν ὑπηρετησάντων εἰς τὰ 20/50 τοῦ
μέσου ὁρου (Νόμου ΡΛΘ' ἀρθ. 6), ἔκ-
τοτε δ' αὐξάνει δι' ἑκάστον ὑπηρεσίας ἔ-
τος κατὰ 1/50, τῶν δὲ ἀνικάνων πρὸς ὑ-
πηρεσίαν καταστάτων ἕνεκα τῆς ὑπηρε-
σίας εἰς τὸν ἐλάχιστον ὅρον τῆς κατὰ τὰ
ἀνωτέρω ἀπονεμομένης συντάξεως. καὶ ὁ-
ρίσκει ὁ ὑπάλληλος δὲν συνεπλήρωσε τὸ
ἐλάχιστον τῆς ὑπηρεσίας ἔτος (N. XNB' ἀρθ. 6) ἢ ἄλλ' οὐδέποτε υπερβαίνει ἡ σύν-
ταξις τὰ 3/4 τοῦ μισθοῦ τοῦ τελευταίου
ἔτους τῆς ὑπηρεσίας (Νόμου XNB' ἀρθ.
9). Συμμεριωτέον, ὅτι κατὰ τὴν συγκεφα-
λαίωσιν τοῦ πρὸς ἀπόλυσιν τῆς συντά-
ξεως ὁρισμένου χρόνου τὸ ἐλάχιστον τῶν
ῥάβδων μηνῶν διάστημα, εἰ μὲν εἶναι κα-
τώτερον τῶν ἐπτά μηνῶν, δὲν λογίζεται,
εἰ δὲ εἶναι ἐπτάμηνον ἢ ἀνωτέρον, λογίζε-
ται ὡς πλήρες ἔτος (Νόμου XNB' ἀρθ.
9). Περιλείπονται δὲ τὰ κλάσματα τῆς
πεντηκτῆς ἐν τῷ ποσῷ τῆς συντάξεως (ἀρθ.
8) ἀπολαμβάνοντες δὲ τοῦ δικαιουμένου εἰς
σύνταξιν ἢ λαβόντες ἤδη σύνταξιν, δι-
καιούνται εἰς σύνταξιν ἢ χήρα αὐτοῦ, τὰ
πλήρη νομίμα αὐτοῦ τέκνα (οὐχὶ δὲ τὰ
ῥάβδων, καὶ οἱ ἄγχοι θυγατέρες. κατὰ τὰ
ῥαζόμενα ἐν τῷ ἀρθοι 10—14 τοῦ νό-
μου XNB'). Δὲν δικαιούνται ὁμως εἰς σύν-
ταξιν ἢ διεξευγμένην σύζυγος ἢ ἡ κατὰ
τὸ τελευταῖον ἔτος τῆς ὑπηρεσίας τοῦ κε-
κατημένου δικαίωμα εἰς σύνταξιν συζευ-
γμένης αὐτοῦ καὶ τὰ ἐκ τοῦ γάμου τούτου
τέκνα καὶ ἡ μετὰ συνταξιούχου συζευ-
γμένης καὶ τὰ ἐκ τοῦ γάμου τούτου τέ-
κνα ἄλλ' ἢ μετὰ συνταξιούχου συζευ-
γμένης καὶ τὰ ἐξ αὐτῆς τέκνα δικαιούν-
ται εἰς σύνταξιν, εἰς ἐπανάλθῃ εἰς τὴν

ὑπηρεσίαν μετὰ τὸν γάμον ὁ συνταξιού-
χος, διότι οὕτως ἀνακτᾷ τὴν ιδιότητα τοῦ
ὑπαλλήλου, προσδίδουσιν αὐτῷ τὸ τῆς
συντάξεως δικαίωμα.—Προσθετέον ἐπίσης
ὅτι, μὴ τυχὸν οὕσης νενομοθετημένης τῆς
θέσεως, ὁ δημόσιος ὑπάλληλος δὲν δικαι-
οῦται εἰς σύνταξιν, καίπερ μισθοδοτούμε-
νος ἐπὶ τῇ βάσει τοῦ προϋπολογισμοῦ, δι-
ότι ὁ προϋπολογισμὸς δὲν δημιουργεῖ θέ-
σεις δημοσίας, ἀλλὰ μόνον περιλαμβάνει
τὰς ἐτήσιαις εἰσπράξεις καὶ δαπάνας δι-
νάμει εἰδικῶν νόμων καὶ παρέχει τὴν ἐν-
τολήν τῇ ἐκτελεστικῇ ἐξουσίᾳ τῆς δια-
χειρίσεως τῶν χρηρηγομένων αὐτῇ, πι-
στώσεων.—Καὶ μέχρι μὲν τοῦ ἔτους 1877
ὑπῆρχεν ἰδιαιτέρον ταμεῖον τῶν συντά-
ξεων, διοικουμένον ὑπὸ τριμελοῦς ἐπιτρο-
πῆς ἐκ δημοσίων ὑπαλλήλων συγκαίμε-
νης καὶ ὑπὸ τοῦ Βασιλέως διοριζομένης,
ἀλλὰ διὰ μὲν τοῦ νόμου ΦηΒ' τῆς 17
Ἰανουαρίου 1877 συνεχωνεῦθη τοῦτο
μετὰ τοῦ δημοσίου ταμεῖου ἀναλαμβάνοντες
ἕκτοτε ἀπ' εὐθείας τὴν καταβολὴν τῶν
συντάξεων, διὰ δὲ τοῦ νόμου ΖΞΓ' τῆς
22 Μαΐου 1882 περὶ ἐκκαθαρίσεως τῶν
πολιτικῶν συντάξεων (ἀρθοι. 4) ὁρίσθη,
ὅτι τὰ καθήκοντα τῆς τριμελοῦς ἐπιτρο-
πῆς ἀνέλαβε τὸ παρὰ τῷ ὑπ. τῶν Οἰ-
κον. τμήμα τῶν συντάξεων. Πρὸς εἰσ-
πράξιν δὲ τοῦ απαιτούμενου διὰ τὰς συν-
τάξεις ποσοῦ τὸ δημόσιον πορίζεται 1) ἐ-
πτά καὶ ἥμισυ τοῖς ἑκατὸν ἐκ τοῦ μι-
σθοῦ καὶ τῶν διαρκῶν ἐπιμισθίων τῶν
ὑποκειμένων εἰς σύνταξιν ὑπαλλήλων, 2)
τὸν μισθὸν ἐλοκλήρου τοῦ πρώτου μηνός
τοῦ κατὰ πρῶτον διοριζομένου ὑπαλλή-
λου, ἀλλ' ἢ κατὰβολὴ τοῦ ποσοῦ τούτου
δύναται νὰ μερισθῇ ἐπὶ τῶν τοιῶν πρῶ-
των αὐτοῦ μηνιαίων μισθῶν, 3) τὴν ἀν-
ῆσιν τοῦ μισθοῦ ἐλοκλήρου τοῦ πρώτου
μηνός τοῦ προβιβαζομένου ὑπαλλήλου, 4)
τὰ πειθαρχικὰ πρόστιμα, 5) τὴν ἐλάτ-
τωσιν τοῦ μισθοῦ τῶν ἐπ' ἀδείᾳ ὑπαλ-
λήλων, καὶ ὅσον δὲν γίνεταί χρησικ αὐ-

τοῦ πρὸς ἀντικατάστασιν τοῦ ἀπόντος, 6) τὴν κατάθεσιν ἐνὸς μηνιαίου μισθοῦ παντὸς ὑπαλλήλου ἐρχομένου εἰς γάμον, 7) τὰ πρὸς τοῦτο δωρηήματα καὶ κληροδοτήματα καὶ 8) τοὺς τόκους αὐτῶν (N. XNB' τοῦ 1861 ἄρθ. 18 ἐν συνδ. πρὸς τὸ ἄρθρον 1 τοῦ νόμου Φ.ΓΒ' τοῦ 1877). Φρονούμεν δὲ, ὅτι ἡ τῶν 7 καὶ 1/2 τοῖς ἑκατὸν ἐκ τοῦ μισθοῦ κράτησις, ὡς καὶ ὁ πληρωτέος μισθὸς ἡλαττώθη διὰ τὴν ἐπ' ἀδείᾳ ἀπουσίαν τοῦ ὑπαλλήλου, γίνεται μὲν ἐπὶ τοῦ ὅλου μηνιαίου μισθοῦ, ἀλλὰ λογίζεται ἐπὶ τοῦ μετὰ τὴν ἀφαίρεσιν τῶν ἐπτά καὶ ἡμίσεως τοῖς ἑκατὸν ὑπολοίπου καὶ ἡ ἕνεκεν ἀπουσίας ἐλάττωσις, διότι προφανῶς ἤθελεν εἶναι ἄτοπον νὰ ἐπιβάλληται κράτησις ἐπὶ μισθοῦ, ὅστις οὐ μόνον δὲν ἀποτίνεται τῷ ὑπαλλήλῳ, ἀλλὰ καὶ περιέρχεται, ὡς παρετήρησαμεν, εἰς τὸ δημόσιον ταμεῖον πρὸς ἀπαρτίσιν τοῦ διὰ τὰς συντάξεις ποσοῦ. Ὅθεν οἱ συντάσσοντες τὰς μισθοδοτικὰς καταστάσεις προϊστάμενοι ὑπηρεσιῶν καὶ οἱ ἐκδιδόντες χρηματικὰ ἐντάλματα δευτερεύοντες διατάχται ὀφείλουσι νὰ προαφαιρῶσιν ἐκ τοῦ ὅλου μηνιαίου μισθοῦ τὰ 7 1/2 τοῖς ἑκατὸν ὑπὲρ τοῦ ταμεῖου καὶ ἐπὶ τοῦ υπολοίπου νὰ υπολογίζωσι τὴν ἐκ τῆς τοῦ ὑπαλλήλου ἀπουσίας ἐλάττωσιν τοῦ μισθοῦ. Ἐκ τούτου τὰ πειθαρχικὰ πρόστιμα ἐπιβαρύνουσι τὴν ἰδιαιτέραν τοῦ ὑπαλλήλου περιουσίαν, ὅθεν ἡ κράτησις τῶν ἐπτά καὶ ἡμίσεως τοῖς ἑκατὸν δεόν νὰ γίνηται ἐπὶ τοῦ μηνιαίου μισθοῦ, μηδαμῶς σκοπούμενης τῆς ἕνεκεν τῆς ἐπιβολῆς πειθαρχικοῦ προστίμου ἐλάττωσεως αὐτοῦ.

Θ. Ν. Φλογαίτης

Δημόσιον ἤτοι φόσκος (fiscus) καλεῖται ἡ Πολιτεία ἐν ταῖς ἄστικαῖς αὐτῆς σχέσεσι, ἥτοι ὡς πρόσκιπον τοῦ ἰδιωτικοῦ δικαίου. Τὸ δημόσιον δύναται, ὡς καὶ πᾶν ἄλλο νομικὸν πρόσωπον, νὰ κτήσῃται παντὸς εἶδους δικαίωματα περιουσιακά,

ἥτοι πραγματικά δικαίωματα, ὀφαισσεις καὶ ὑποχρεώσεις ἐνοχικάς, δι' ὧν τρόπων κτῶνται αὐτὰς καὶ τὰ λοιπὰ ποσῶπα* ἀπολαύει δὲ καὶ τῶν αὐτονομικῶν καὶ δικονομικῶν προνομίων, ἀλλ' ἡ ἀπαιτήσεσις αὐτοῦ ἕνεκεν καθυστέρησιν τῶν ἡμέσιον ἢ ἐμμέσιον φόρων τοῦ ταμεῖου ἔτους καὶ τῶν δύο ἡμέρας προηγούμενων κατατάσσονται προνομικῶς (Πολ. Δικ. ἄρθ. 940 ἄρθ. 7), καθιερῶνται ὑπὲρ αὐτοῦ ἐξαρετικὴ διαδικασία ἐκ διευκολύνειν τῆς ἀναγκαστικῆς εἰσπράξεως τῶν ἀπαιτήσεων αὐτοῦ (κατὰ τὸν νόμον ΥΛΣ' περὶ εἰσπράξεως τῶν δημοσίων προσόδων), τὰ χρεῖα αὐτοῦ καταγράφονται ἐντὸς συντόμου χρονικοῦ ἑξαμήνου κτλ. Ἀντιπροσωπεύεται δὲ ἐπὶ τοῦ ἐπὶ τῶν Οἰκονομικῶν Ὑπουργοῦ Δ. 3 Ἀπρ. 1833 περὶ σχηματισμοῦ καὶ καθιερῶνται Ὑπ. Οἰκονομικῶν.

Σημειωτέον ὅτι ἀγωγή κατὰ τοῦ δημοσίου εἶναι τότε μόνον παλαιακή, ὅταν πρότερον ὑποβάλλῃ ὁ ἐνάγων ἀναφορὰν ἐπὶ τὴν ἡμέσως ἀνωτέραν διοικητικὴν ἐγγὺς τοῦ ἀδικήσαντος τὸν ἐνάγοντα δημοσίον λειτουργοῦ, αἰτούμενος τὴν ἀπόδοσιν τῶν δικαίων αὐτοῦ (*Ἴδε Αἰτήσις Θεραπευτικῆς).

Θ. Ν. Φλογαίτης

Δημόσιον λογιστικόν.

Δημόσιον λογιστικόν θεωρεῖται εἰκότως ὡς ἡ κυριωτάτη κρηπίς τῆς οἰκονομικῆς διοικήσεως, διότι πᾶσαι ἀνεὺ ἐξαιρέσεως κυβερνητικαὶ καὶ διοικητικαὶ ἐνέργειαι καταφαίνονται ὡς ἐν φαινοῦ καταγραφῇ ἐν ὅλῃ αὐτῶν τῇ λεπτομερείᾳ ἐν τῇ τῶν πολογισμῶν καὶ τῶ ἀπολογισμῶν τοῦ Κράτους. Οἱ δημόσιοι πόροι διερχόμενοι ὑπὸ τὸ φῶς τοῦ ἐλέγχου, ὃν καθιερῶν τὸ δημόσιον λογιστικόν, ἀπάσας τὰς περιπτώσεις τῆς εἰσπράξεως αὐτῶν, συγκεντρώνονται ἐπὶ τῷ δημοσίῳ θησαυροφυλακίῳ καὶ ἀπ' αὐτοῦ ὑπὸ τὸ φῶς τοῦ ἐλέγχου πάλιν βαλὼν μὴδὲν ἐξεργάμενοι διαχέονται εἰς τὰς διαφόρους ἀνάγκας τῆς Πολιτείας, προσδόντες

ροίσεως κατ' ἐξέτασιν ἐπισταμένην καὶ μακρὰν καὶ συμφῶν πρὸς τοὺς κειμένους νόμους ἐν τοῖς ἐνισχυτικῶς ψηφισμένοις ὑπὸ τῶν Βουλῶν προϋπολογισμοῖς.

Ἐπὶ τῆς ἀντιβασιλείας κατεβλήθησαν τὰ πρῶτα θεμέλια τοῦ ἐν Ἑλλάδι δημοσίου λογιστικοῦ, ἐκδοθέντος πρῶτον μὲν περὶ τὰ τέλη τοῦ 1833 ἔτους τοῦ καταστατικοῦ τοῦ Ἑλεγκτικοῦ Συνεδρίου, δι' ὃ καθιερώθη ὁ δικαστικὸς ἔλεγχος τῶν δημοσίων υπολόγων, εἴτα δὲ τοῦ ἀπὸ 6 Φεβρουαρίου 1834 περὶ ὀργανισμοῦ τῶν ταμείων Διατάγματος, δι' οὗ ἐτέθησαν οἱ κανόνες τοῦ λογιστικοῦ· ἄλλ' ὃ προὐκόντων ὑπέδειξε ταχέως τὸ ἀτέλες τῶν λογιστικῶν διατάξεων τοῦ τελευταίου. Ὁ δὲν ἐκινήθη ἀναγκαῖα τῷ ἔτει μὲν 1842 ἡ ἐκδοσις Διατάγματος περὶ συστάσεως Γενικοῦ Λογιστηρίου, τοῦ ἀπαραιτήτου κέντρου τῆς διοικητικῆς ἐπιτελέσεως τῆς ὅλης διαχειρίσεως τῶν προσόδων καὶ δαπανῶν τοῦ Κράτους, πολὺ συνελεσθα εἰς τὴν δυνατὴν τακτοποίησιν τῶν ἐγγραφῶν, τῆς συγκεντρώσεως τῆς διαχειρίσεως καὶ τῆς ἐξασκήσεως τοῦ διοικητικοῦ ἐλέγχου, μετὰ δεκαετίαν δὲ μόνον ἢ ἐκδοσις τοῦ ἐν ἰσχύϊ λογιστικοῦ νόμου, ὅστις, ἐρειδόμενος εἰς τὰς ἀρχὰς καὶ βάσεις τοῦ γαλλικοῦ λογιστικοῦ, ἐπλήρωσεν ἐν πολλοῖς τὰ ἀπολειφθέντα μετὰ κενὰ ἐν τῇ διεξαγωγῇ τῆς λογιστικῆς υπηρεσίας καὶ ἐκάνονισεν λεπτομερῶς τὰς λογιστικὰς σχέσεις τῆς ἐκτελεστικῆς ἐξουσίας καὶ τῶν νομοθετικῶν σωμάτων, τῆς κεντρικῆς διοικήσεως καὶ τῶν ὑποδεστέρων ἀρχῶν. Ὁ νόμος οὗτος (συμπληρωθεὶς καὶ τροποποιηθεὶς ἐν τισιν ἀκολουθούσας διὰ τῶν νόμων 2127 τῆς 10 Μαρτίου 1881, Ν.ΚΑ' τῆς 21 Ἰουνίου 1887, Ν. ΓΤ' τῆς 26 Μαΐου 1871, Ν. ΑΡΝΒ' τῆς 20 Μαρτ. 1884, ΑΦΨ' τῆς 19 Δεκ. 1887, ΒΙ'ΞΔ' τῆς 13 Φεβρουαρίου 1892, Ν.ΣΑΗ' τῆς 7 Μαρτίου 1894) διακρίνεται εἰς τρία μέρη, τὸ Νομοθετικόν, τὸ

Διοικητικόν καὶ τὸ Δικαστικόν. Καὶ τὸ μὲν Α' μέρος κανονίζει τὰς οικονομικὰς σχέσεις τῆς ἐκτελεστικῆς ἐξουσίας πρὸς τὰς Βουλὰς καὶ περιλαμβάνει τὰς σπουδαιότερας τῶν ὑποχρεώσεων τῶν διαφόρων διαχειριστῶν τῶν προσόδων καὶ δαπανῶν τοῦ Κράτους, ὀρίζον ἐν λεπτομερεῖα ὁδηγόντι τὰ τοῦ γενικοῦ προϋπολογισμοῦ τοῦ Κράτους, διαγράφον δ' ἐξ ἑνὸς τοὺς γενικοὺς περὶ εἰσπράξεως τῶν δημοσίων φόρων κανόνας, ἐξ ἄλλου δὲ ρυθμίζον τὰ τῶν πιστώσεων καὶ τὰ τῆς πληρωμῆς τῶν δαπανῶν καὶ καθιεροῦν τοὺς εἰδικούς τύπους τῆς εἰς τὰς Βουλὰς παρουσιάσεως τῶν ἀπολογισμῶν καὶ τῶν καθ' ἑκάστον αὐτῶν, τὸ δὲ Β' πραγματεύεται ἰδίως περὶ τῆς ἐφαρμογῆς τῶν ἐν τῷ πρῶτῳ μέρει τεθεισῶν βάσεων τῶν ἐγγραφῶν τῆς ἐξελέξεως καὶ τῆς εὐθύνης, ὀρίζει ἐπομένως τὰ καθήκοντα τῶν διατακτῶν, τῶν ἐπαρχιακῶν καὶ εἰδικῶν ταμίων, τῶν εἰσπρακτῶν τῶν δημοσίων ἐσόδων, τοῦ κεντρικοῦ ταμείου καὶ τοῦ γενικοῦ λογιστηρίου, καθιεροῦν τὴν βαθμὴν συγκεντρώσεως ἀπὸ τοῦ στοιχειώδους λογιστικοῦ ἐκάστου ὑπολόγου καὶ τῶν εἰδικῶν λογιστηρίων ἐκάστον Ὑπουργεῖον εἰς τὸ ἐν τῷ Ὑπουργεῖῳ τῶν Οἰκονομικῶν Γενικὸν Λογιστήριον, τὸ δὲ Γ' διαγράφει ἐν περιλήψει τὰ ἐν μείζονι ἐκτάσει διαγραφόμενα ἐν τῷ καταστατικῷ τοῦ Ἑλεγκτικοῦ Συνεδρίου καθήκοντα τοῦ σώματος τούτου.

Καὶ πρῶτον περὶ τοῦ πρώτου μέρους ἡτοῦ Λογιστικοῦ νομοθετεῖς καὶ οὗ.

Κατὰ τὸ Σύνταγμα (ἄρθρ. 60) κατ' ἔτος ἡ Βουλὴ ψηφίζει τὸν προϋπολογισμόν καὶ ἀποφαίνεται ἐπὶ τοῦ ἀπολογισμοῦ, ἐν τε τῷ προϋπολογισμῷ δὲ καὶ τῷ ἀπολογισμῷ σημειοῦνται πᾶσαι αἱ πρόσδοι καὶ αἱ δαπάναι τῆς Πολιτείας (ἀλλ' αὐτόδηλον, ὅτι ἐν τῷ προϋπολογισμῷ

σμιῶ αἱ πρόσδοσι σημειοῦνται. καθ' ὅσον δύνανται νὰ ὑπολογισθῶσιν ἐκ τῶν προτέρων, ταυτέστι κατὰ προσέγγισιν). Ὅθεν ὁ προϋπολογισμὸς ἀποτελεῖται ἐκ δύο προϋπολογισμῶν ἢ μᾶλλον οἰκονομικῶν νόμων, ταυτέστι τοῦ νόμου τῶν προσόδων, (ὅς ἀρύεται ἡ Πολιτεία ἐκ τῶν ἀμέσων καὶ ἐμμέσων φόρων, τῶν δημοσίων καταστημάτων (οἷον τηλεγραφίου, ταχυδρομίου κτλ.), τῶν δημοσίων νομημάτων καὶ κτημάτων (οἷον ἀλικῶν, ἰχθυοτροφείων, ἐλαϊκῶν κτλ.), τῆς ἐκποίησεως τῶν ἐθνικῶν κτημάτων καὶ τῶν δανείων), καὶ τοῦ νόμου τῶν δαπανῶν, ταυτέστι τῶν πρὸς ἐκπλήρωσιν τοῦ νομίμου σκοποῦ τῆς Πολιτείας, αἵτινες διαιροῦνται πρακτικώτερον καὶ παρ' ἡμῶν κατὰ κλάδον ὑπηρεσίας, ἥτοι εἰς δαπάνας τοῦ ἐπὶ τῶν Ἑσωτερικῶν Ὑπουργείου, τοῦ ἐπὶ τῶν Στρατιωτικῶν κτλ. Κατὰ δὲ τὸν Λογιστικὸν νόμον, ὀρίζοντα τὰς λεπτομερείας τῆς καταρτίσεως τοῦ προϋπολογισμοῦ, διὰ τῶν ἐνιαυσίων οἰκονομικῶν νόμων, οἵτινες ἀπαρτίζουσι τὸν προϋπολογισμόν, ὀρίζονται αἱ δημόσιαι πρόσδοσι καὶ δαπάναι ἐκάστης χρήσεως (ἄρθρ. 2), δηλονότι χρονικῆς περιόδου περιλαμβανούσης οὐ μόνον τὸ ἔτος, ἀλλὰ καὶ τῶν ἐπομένων τῶ ἔτει δέκα μηνῶν, ταυτέστιν ἀπὸ 1 Ἰανουαρίου μέχρι 31 Ὀκτωβρίου τοῦ ἐπιόντος ἔτους καθ' ὅσον πρόκειται περὶ τῆς εἰσπράξεως καὶ ἀποτίσεως ὅλων τῶν ἐσόδων καὶ ἐξόδων αὐτῆς (ἄρθρ. 4). Εἰς τὴν αὐτὴν δὲ χρῆσιν ἀνήκουσι καὶ αἱ γενόμεναι ὑπηρεσίαι καὶ τὰ ὑπὸ τοῦ Κράτους καὶ τῶν πιστωτῶν αὐτοῦ κτηθέντα δικαιώματα ἐντὸς τοῦ ἔτους. Ὅθεν κατὰ τὰ ἀνωτέρω α') πᾶσαι αἱ πρόσδοσι ἐκάστου ἔτους, οἷον οἱ φόροι τῶν προϊόντων ἐκάστου ἔτους, καὶ πᾶσαι αἱ δαπάναι διὰ τὰ ἔργα ἢ τὰς ὑπηρεσίας ἐκάστου ἔτους κανονίζονται κατ' ἔτος πρὸ τῆς ἐνάρξεως ἐκάστου ἔτους διὰ τοῦ προϋπολογισμοῦ· β') ἡ δὲ εἰσπράξις

τῶν προσόδων τούτων καὶ ἡ καταβλή τῶν δαπανῶν ἐξακολουθεῖ καθ' ὅλον τὸ ἔτος, εἰς ὃ ἀνήκουσιν αἱ πρόσδοσι καὶ δαπάναι, καὶ ἐπὶ δέκα μηνῶν τοῦ ἐπιόντος ἔτους· π. χ. τοὺς φόρους τοῦ 1888 δύνανται νὰ εἰσπράττῃ τὸ δημόσιον ἐπὶ 1 Ἰανουαρίου 1888 μέχρι 31 Ὀκτ. 1888. (Κατ' ἄλλας διατάξεις γίνεται ἡ εἰσπράξις τῶν προσόδων, αἵτινες δὲν εἰσπράχθησαν καθ' ὅλον τὸ χρονικὸν διάστημα ἐκάστης χρήσεως· ἀλλὰ περὶ τούτων κατωτέρω)· ὁμοίως τοὺς μισθοὺς π. χ. τῶν ὑπαλλήλων τῶν μηνῶν τοῦ 1888 δύνανται τὸ δημόσιον ταμεῖον νὰ ἀποπληρῇ ἀπὸ 1 Ἰανουαρίου 1888 μέχρι 31 Ὀκτωβρίου 1888· γ') ἐπ' ὅσον ἂν μὴ προϋπάρχῃ νόμος περὶ τοῦ προϋπολογισμοῦ, π. χ. τοῦ ἔτους 1889, τὸ δημόσιον δὲν δύναται οὔτε νὰ ἐπιβάλλῃ οὔτε νὰ εἰσπράττῃ οὔτε ἐπὶ τῶν προϊόντων τοῦ ἔτους 1889, οὔτε νὰ καταβάλλῃ δαπάνας διὰ τὰ ἔργα καὶ τὰς ὑπηρεσίας τὰ ἐκτελούμενα τῷ 1889. Ὑποβάλλεται δὲ ὁ προϋπολογισμὸς ἐπὶ τὴν Βουλὴν ἐντὸς τῶν δύο πρώτων μηνῶν ἐκάστης συνόδου διὰ τοῦ ἐπὶ τῶν Οἰκονομικῶν Ὑπουργοῦ, ψηφίζεται δὲ καὶ κοινῶς πρὸ τῆς ἐνάρξεως τοῦ ἔτους, ὃ φέρει τὸ ὄνομα ὁ προϋπολογισμὸς. (Συντ. ἄρθρον 60 ἐν συνδ. πρὸς Λογιστικὸν νόμον ἄρθρ. 5). Ἐπὶ τούτῳ οἱ προϊσταμένοι τῶν τμημάτων τῶν διαφόρων Ὑπουργείων συντάττουσι καὶ ὑποβάλλουσι εἰς τὸν Ὑπουργὸν σχέδια τοῦ προϋπολογισμοῦ ἐκάστης ὑπηρεσίας, παραλλήλως τε καὶ ἡ ὑπολογιζόμενα ποσὰ πρὸς τὰς ἐκτελούμεναις διὰ τὴν αὐτὴν ὑπηρεσίαν ποσώσεως τῆς ἐν ἐνεργείᾳ χρήσεως, τὰ μερικὰ δὲ ταῦτα σχέδια, συγκεφαλαιούμενα ὑπὸ τοῦ εἰδικοῦ παρ' ἐκάστῳ Ὑπουργοῦ λογιστηρίου ἀποτελοῦσι τὸν εἰδικὸν προϋπολογισμόν τῶν δαπανῶν ἐκάστου Ὑπουργείου, ὅστις κοινοποιεῖται εἰς τὸ ἐπὶ τῶν Οἰκονομικῶν Ὑπουργείων (Γενικὸν Λογιστήριον), ὅπερ ἐπὶ τῇ βάσει τῶν ἐν

ἔχων ἐκάστου Ὑπουργείου τούτων προϋπολογισμῶν καὶ λεπτομερῶν σημειώσεων περὶ τῶν προσόδων χρηρηγούμενων αὐτῶν τῶν διαφορῶν τμημάτων τοῦ Ὑπ. τῶν Οἰκονομικῶν, καταρτίζει τὸν διὰ τὴν ποιεῖν χρῆσιν γενικὸν προϋπολογισμὸν τῶν προσόδων καὶ τῶν δαπανῶν (Διάταγμα περὶ ἐκτελέσεως τοῦ λογιστικοῦ νόμου 20, 2 καὶ Διάτ. περὶ τῆς ἐσωτερικῆς υπηρεσίας τοῦ Γενικοῦ Λογιστηρίου ἄρθρον 3).

Σημειωτέον ὅτι, ἵνα δαπανήσῃ ἕκαστος Ὑπουργεῖον ἐκ τοῦ προϋπολογισθέντος διὰ τοῦ γενικοῦ περὶ προσόδων προϋπολογισμοῦ τοῦ Κράτους κεφαλαίου τὰ ποσά, ὧν ἐπιτρέπη ἡ διὰ τὰς χρείας τῆς Πολιτείας (ἔργα, ὑπηρεσίας) δαπάνη, λαμβάνει διαφόρους πιστώσεις (ἄρθρ. 8), τούτέστιν ὁ περὶ προϋπολογισμοῦ νόμος ἐπιτρέπει ἐκάστῳ Ὑπουργῶν δαπανήσῃ διὰ τὰς δεῖναι καὶ δεῖναι χρείας (ὑπηρεσίας, ἔργα) τὰ δεῖναι καὶ δεῖναι ποσά. Αἱ πιστώσεις δὲ αὗται καλοῦνται τακτικαὶ καὶ πιστώσεις καὶ εἰσι κατὰ τὰ εἰρημένα ἄδεια ἀποτίσεως τῶν προϋπολογισμένων δαπανῶν τῆς χρήσεως ἐκάστου ἔτους (Λογιστικοῦ νόμου ἄρθρ. 8). Πολλάκις ὁμοῦ συμβαίνει αἱ οὗτοι ψηφίζονται πιστώσεις νὰ υποβληθῶσι, πάλιν ἀνεπαρκεῖς πρὸς ἀναπλήρωσιν ὅς τοι ἐλλείποντας ποσοῦ, τούτέστι πρὸς ἀπόπιν τοῦ ἀναγκαίως δαπανητέου ἔτι ποσοῦ διὰ τὰς προϋπολογισμένας διὰ τοῦ νόμου τοῦ προϋπολογισμοῦ χρείας τῆς Πολιτείας, ἐκδίδονται ὑπὸ τῆς Βουλῆς ἢ ἐν ἀπουσίᾳ αὐτῆς ὑπὸ τοῦ Βασιλέως νέαι ἄδεια, πιστώσεις ἀναπληρωματικαὶ καλούμεναι (ἄρθρ. 15 νόμου λογιστικοῦ). Ῥητῶς δὲ λέγει τὸ ἄρθρ. 15 τοῦ νόμου περὶ λογιστικοῦ τοῦ Κράτους, ὅτι αἱ ἀναπληρωματικαὶ πιστώσεις, ὅταν προκηθῶσι νὰ χρηρηγηθῶσιν ὑπὸ τοῦ Βασιλέως ἐν ἀπουσίᾳ τῆς Βουλῆς, χρηρηγούνται διὰ μόνας τὰς ἐν τῷ προϋπολο-

γισμῷ προβλεφθείσας καὶ ῤητῶς ὀνομασθείσας ὡς δεκτικὰς αὐξήσεως κατὰ τὸ ποσὸν τῆς δαπάνης χρείας· π. γ. διὰ διατροφὴν ὑποδίκων, δι' ἀποζημιώσεις μαρτύρων κτλ., ὅταν αἱ διὰ τὰς χρείας ταύτας προϋπολογισθεῖσαι δαπάναι χρήσεώς τινος ἀποβῶσιν ἀνεπαρκεῖς. Ὅθεν αἱ ἀναπληρωματικαὶ πιστώσεις διὰ δαπάνας χρήσεώς τινος (π. γ. τοῦ 1888) προϋποτιθέσιν ἀναγκαιῶς προϋπολογισμὸν τῆς χρήσεως ταύτης (τοῦ 1888), καὶ ἐπαμένως, πρὶν ἢ ὑπάρῃ προϋπολογισμὸς χρήσεώς τινος (π. γ. τοῦ 1889), δὲν δύναται νὰ δοθῶσιν ἀναπληρωματικαὶ πιστώσεις ἐπὶ τοῦ μήπω τούτου ὑπάρχοντος προϋπολογισμοῦ (τοῦ ἔτους 1889). Ἐνίοτε ἐκτὸς τῶν προϋπολογισμένων ἔργων καὶ ὑπηρεσιῶν παρίσταται ἀνάγκη νέας τινὸς ὑπηρεσίας μὴ προβλεφθείσης· π. γ. μέγας σεισμὸς καταστρέφει πόλιν τινα ἢ ἐπαρχίαν καὶ γεννᾶται κατεπείγουσα ἀνάγκη νὰ βοηθήσῃ τὸ Δημόσιον τοῖς παθόνσιν ἐκ τοῦ σεισμοῦ διὰ τῆς χρηρηγίας τροφῶν, ἱματίων, στεγῶν κτλ., ὧν οἱ παθόντες στεροῦνται καὶ κινδυνεύουσιν ἐκ τούτου νὰ παθάνωσιν ἐκ τῆς πείνης ἢ ἐκ τοῦ ψύχους· ὁ δὲ προϋπολογισμὸς οὐ μόνον δὲν ἐχορήγησε τακτικὴν πίστωσιν διὰ τὴν περίστασιν ταύτην, ἀλλ' οὐδὲως περὶ τοιαύτης χρείας προέβλεψεν, ὥστε τοῦλάχιστον νὰ δοθῇ ὑπὸ τοῦ Βασιλέως ἀναπληρωματικὴ πίστωσις· ἐν τούτοις εἶναι ἀπόλυτος ἀνάγκη νὰ τελεσθῇ κατεπειγόντως ἡ δαπάνη πρὸς βοήθειαν τῶν θυμάτων τῆς θεομηνίας ταύτης. Διὰ τοιαύτας ἐκτάκτους καὶ κατεπείγουσας περιπτώσεις μὴ προβλεφθείσας ἐν τῷ προϋπολογισμῷ ἐπιτρέπει τὸ ἄρθρ. 18 τοῦ νόμου περὶ λογιστικοῦ τοῦ Κράτους νὰ χρηρηγῶνται ὑπὸ τοῦ Βασιλέως ἐν ἀπουσίᾳ τῆς Βουλῆς ἑκτακτικαὶ πιστώσεις· Ἐὰν δὲ κατὰ τὴν σύνταξιν τοῦ ἀπολογισμοῦ τῆς χρήσεως ἀποδείχθωσιν ἀνεπαρκεῖς αἱ χρηρηγηθεῖσαι πιστώσεις δι'

ὕπηρεσίας κατονομασθείσας κατὰ τὰ προβ-
 ρηθέντα κατὰ τὸ άρθρ. 15, χορηγοῦνται
 ἐν τῇ ἀπουσίᾳ τῆς Βουλῆς αἱ ἀναγκαῖαι
 συμπληρωτικαὶ πιστώσεις διὰ Διαταγ-
 μάτων, ὧν ἡ κύρωσις προτείνεται εἰς τὴν
 Βουλὴν διὰ τοῦ περὶ κυρώσεως τοῦ ἀπο-
 λογισμοῦ τῆς χρήσεως νομοσχεδίου (Λο-
 γιστικοῦ νόμου άρθρ. 20). Προσθετόν,
 ὅτι αἱ μὲν δι' ἔξοδα μιᾶς χρήσεως πιστώ-
 σεως δὲν ἐπιτρέπεται νὰ διατεθῶσιν εἰς
 ἔξοδα ἄλλης χρήσεως, ἐκάστου δὲ Ὑ-
 πουργεῖου ὁ προϋπολογισμὸς διαιρεῖται εἰς
 εἰδικὰ κεφάλαια, ὧν ἕκαστον περιέχει
 ὁμοφυεῖς ὑπηρεσίας καὶ διαιρεῖται εἰς ἄρ-
 θρα, δὲν ἐπιτρέπεται δὲ νὰ χρησιμεύσωσιν
 εἰς ἄλλα ἄρθρα τὰ διὰ τοῦ προϋπολο-
 γισμοῦ προσδιωρισμένα εἰς ἕκαστον τῶν
 ἁρθρῶν ποσά (Λογιστικοῦ νόμου άρθρ.
 21 καὶ ἐπ.) Ἄλλ' ὑπάρχουσι καὶ ὑπηρε-
 σίαι, χεζζουσαι εἰδικοῦ νόμου. Οὕτω
 κατασκευὴ ἑθνικῆς ὁδοῦ, διώρυγας, γεφύ-
 ρας, λιμένας, δημοσίου καταστήματος, ἢ
 ἄλλου οἰουδ' ὅτε δημοσίου ἔργου, ἐπα-
 γομένη εἰς βάρος τοῦ δημοσίου ταμείου
 ὑπὲρ τὰς 10,000 δραχμῶν, δὲν ἐπιτρέ-
 πεται ἢ δυνάμει εἰδικοῦ νόμου ἐγκρίνοντος
 τὸν προϋπολογισμὸν τῆς ἐλικῆς δαπάνης
 ἢ τὸν συμπληρωματικὸν προϋπολογισμὸν,
 καὶ προσέτι δυνάμει πιστώσεως, ἀναγε-
 γραμμένης ἐν ἰδίῳ ἁρθρῷ τοῦ προϋπολογι-
 σμοῦ τοῦ Κράτους ἢ κεχορηγημένης διὰ
 νόμου ὡς ἀναπληρωματικῆς ἢ ἐκτάκτου
 ἐντὸς τῶν ὁρίων τοῦ δι' εἰδικοῦ νόμου ἐγκε-
 κριμένου προϋπολογισμοῦ· κατασκευὴ δὲ
 ὁμοίων ἔργων ἐπαγομένη εἰς βάρος τοῦ
 δημοσίου δαπάνῃ ἤττονα μὲν τῶν 10 χι-
 λιᾶδων, ἀλλὰ μείζονα τῶν 2 χιλιάδων,
 δὲν ἐπιτρέπεται ἢ δυνάμει πιστώσεως ἐν
 τῷ προϋπολογισμῷ τοῦ Κράτους ἐν εἰδικῷ
 ἁρθ. ἢ πιστώσεως ἀναπληρωματικῆς ἢ ἐκ-
 τάκτου κατὰ τὰς διατάξεις τῶν ἁρθρῶν 15
 —19 τοῦ Λογ. νόμου (ἁρθ. 24, ὡς ἐτρο-
 ποποιήθη διὰ τοῦ Ν. Β, ΣΛΗ' τῆς 7 Μαρ-
 τίου 1894).

Διατίθενται δὲ αἱ πιστώσεις διὰ ἐκ-
 ταγῶν πληρωμῆς, αἵτινες καλοῦνται ἐκ-
 τὰ λ. μ. α. τ. α. καὶ ἐκδίδονται ὑπὸ τῶν Ὑ-
 πουργῶν ἢ τῶν ἐπιτρόπων αὐτῶν (άρθρ.
 35). Ὅθεν δέον νὰ στηρίζονται τὰ ἐκ-
 τὰ λ. μ. α. τ. α. εἰς πιστώσιν κατὰ τὰς νομοθε-
 διατυπώσεις χορηγηθεῖσαν (άρθρ. 36).

Διανέμονται δὲ αἱ χορηγηθεῖσαι πι-
 στώσεις ὡς ἑξῆς : Κατὰ μῆνα ὁ Ὑπα-
 γός τῶν Οἰκονομικῶν ἐπὶ τῇ αἰτήσιν καὶ
 τῶν ἄλλων Ὑπουργῶν προκαλεῖ Κοινο-
 τικὸν Διάταγμα, προσδιορίζον τὸ χρημα-
 τικὸν ποσόν, ὅπερ ἕκαστος τῶν Ὑπουρ-
 γῶν δύναται νὰ διαθέσῃ κατὰ τὸν ἐπι-
 μενον μῆνα ἐκ τῶν ψηφισθεισῶν πιστώ-
 σεων τοῦ προϋπολογισμοῦ αὐτοῦ, ὡς καὶ
 τῶν χρηματικῶν πόρων τοῦ δημοσίου τα-
 μείου. Ἐπὶ τούτῳ οἱ τμηματάρχαι τῶν
 διαφόρων Ὑπουργείων συντάσσουσιν ἐκ-
 στος πίνακα τῶν κατὰ τὸν ἐπιμενον μῆνα
 ἀναγκασιούτων διὰ τὴν ὑπηρεσίαν αὐτοῦ
 χρημάτων καὶ παραδίδουσιν αὐτὸν τῇ
 δεκάτῃ τοῦ προηγουμένου εἰς τὸ βιβλίον
 εἰδικῶν λογιστηρίων, ὅπερ, ὅποτεν θε-
 βαιωθῇ ὅτι τὰ ζητούμενα οὐδαμῶς υπερ-
 βαίνουνσι τὸν ὅρον τῶν πιστώσεων ἑθνικῆς
 καὶ τὸν ὅρον τῆς περὶ τῆς διανομῆς τῶν
 τῶν ἀναλογίας, συγκεφαλαιῶσι τὰ ποσὰ
 τῶν πινάκων τούτων, συντάσσει τὴν μηνιαίαν
 χρηματικὴν αἴτησιν καὶ διαβιβάζει
 αὐτὴν εἰς διπλοῦν μέχρι τῆς 15 τοῦ βελ-
 ούτερον εἰς τὸ Γενικὸν Λογιστήριον. (Λο-
 γιστικοῦ νόμου ἁρθρὸν 25 ἐν συνδ. μετὰ
 τὸ 3 ἁρθρὸν τοῦ Διατ. περὶ ἐκτελέσεως
 τοῦ Λογιστικοῦ νόμου)

Ἡ δὲ ἐκκαθάρισις τῶν δαπανῶν, ἢ
 ἢ βεβαίωσις τῶν δικαιωμάτων τῶν πω-
 στωτῶν τοῦ Δημοσίου, γίνεται μόνον ἐν
 νάμει τῶν τίτλων, τούτεστι τῶν δικαιω-
 λογητικῶν τῆς ἀπαιτήσεως ἐκάστου πω-
 στωτοῦ ἐγγράφων, ἅτινα δέον νὰ κυβη-
 στῶσιν ἀναμφέριστον, ὅτι διὰ τῆς πω-
 κειμένης ἀποτίσεως ἀποδίδεται ἐλκῶς ἢ
 μερικῶς νομίμως ἀποδεδειγμένον χρῆμα τοῦ

Δημοσίου (Λογιστ. νόμου άρθρ. 26 καὶ ἐπ. ἐν συνδ. πρὸς ἄρθρον 6 καὶ ἐπόμενα Διατ. περὶ ἐκτελέσεως αὐτοῦ). Γίνεται δ' ἡ βεβαίωσις τῶν κεικτῶν κατὰ τοῦ δημοσίου δικαιωμάτων ἢ ἐξ ἐπαγγελματικῆς, ὡς αἱ εἶναι πασιδῆλος ἡ δικαιοσύνη αὐτῶν, ἢ ἐπὶ τῇ προσαγωγῇ τῶν δικαιολογητικῶν ἐγγράφων, ὑποβαλλομένων εἰς τὸ ἀρμόδιον Ὑπουργεῖον ἢ τὸν δευτερεύοντα διατάκτην εἴτε ὑπ' αὐτῶν τῶν δικαιούχων εἴτε ὑπὸ ἄλλων συμφέρον ἰσχυρῶν ἢ ὑπὸ τῶν μεσολαβούντων δημοσίων ὑπαλλήλων· τότε δὲ μόνον θεωρεῖται ὡς ἔννομος ἡ προσαγωγή τῶν δικαιολογητικῶν ἐγγράφων, ὅταν ἡ κατάστασις, ὁ λογαριασμός καὶ τὰ ἄλλα ὑπαικουμένα κατὰ τὴν φύσιν τῆς δαπάνης δικαιολογητικὰ κατατεθῶσιν ἢ σταλῶσιν ὑπ' εὐθείας εἰς τὸ ἀρμόδιον Ὑπουργεῖον ἢ τὸν δευτερεύοντα διατάκτην (Λογιστ. νόμου άρθρ. 26 καὶ Διατ. άρθρα 8 καὶ 9).

Διὰ τῶν κατόπιν ἄρθρων, τοῦ μὲν 30, 31, 32 καὶ 33 ὁρίζονται τὰ τῆς μισθοδοσίας τῶν ὑπαλλήλων ἐν περιπτώσει πολλῆς ὑπαλληλικῆς ὑπηρεσίας ἢ ἀπουσίας ἐπ' ἀδείᾳ ἢ ἀνευ ἀδείας τοῦ δημοσίου ὑπαλλήλου, περὶ ὧν ἐπραγματεύθημεν ἐν συνόψει ἐν τῷ ἄρθρῳ Δημοσίου ὑπαλλήλου. Διὰ δὲ τῶν ἄρθρων 34 καὶ 35 ῥηθῆναι τότε κατ' ἐξαιρέσειν τοῦ γενικοῦ κανόνος ἐπιτρέπονται συμφωνίαι ἀνεῖν δημοσίου συναγωνισμοῦ. Ἐν δὲ τοῖς ἄρθροις 36—40 ἐν συνδ. πρὸς τὸ 6 ἄρθρον τοῦ Διατ. περὶ ἐκτελέσεως τοῦ λογιστικοῦ νόμου ὁρίζονται αἱ περὶ τὴν ἐκδοσὶν τῶν χρηματικῶν ἐντάλματων (περὶ ὧν διηλώσομεν ἐν συνόψει ἀνωτέρω) λεπτομέρειαι. Σημειωτέον ὅμως, ὅτι ἐντάλματι πληρωμῇ δὲν ἀναβάλλεται, εἰμὴ ἐὰν ἡ ταμίς βεβαιωθῇ, ὅτι τὰ ἐπισυναπτόμενα δικαιολογητικὰ εἶναι ἐσφαλμένα κατ' οὐσίαν (τῆς ποσότητος τοῦ ἐντάλματος μὴ οὐσῆς συμφώνου πρὸς τὴν προκύπτουσαν ἐκ τῶν δικαιολογητικῶν ἢ

τῶν δικαιολογητικῶν μὴ συμπαρουντων πρὸς τὰς δατάς) ἢ εἶναι ἑλλιπῆ. Ὅθεν ἐὰν ἡ καθυστέρησις τῆς ἐξορλήσεως ἐντάλματος προῆλθεν ἐξ ἑλλείψεως χρηματικῶν, ὀφείλονται εἰς τὸν δικαιούχον τόκοι (Διάταγμα περὶ ἐκτελέσεως τοῦ λογιστικοῦ νόμου άρθρ. 16). Σημειωτέον, ὅτι κατὰ τὸ ἄρθρον 3 τοῦ ΑΥΟΖ' νόμου τῆς 25 Μαΐου 1887 περὶ τοῦ Ἐλεγκτικοῦ Συνεδρίου τὸ Ἐλεγκτικὸν Συνέδριον ἐξελέγχει τὰ ἐντάλματα τῶν Ὑπουργῶν, ὅπως βεβαιωθῇ, ἔνθεν μὲν ὅτι ὑπάρχει νομίμως κεχορηγημένη πίστωσις, ἔνθεν δὲ ὅτι πρὸς ἀναγνωρίσειν τῆς ἐντεταλμένης δαπάνης, ἐτηρήθησαν οἱ ὅροι τῶν ἄρθρων 26—42 τοῦ λογιστικοῦ νόμου. Ὅθεν τὸ Συνέδριον δικαιούται νὰ ἐξετάζῃ ἐὰν ὑπάρχῃ παρὰ τὰς ἀνάγκας τοῦ λογιστικοῦ νόμου ἢ ἄλλου νόμου, καὶ, ἐὰν ὑπάρχῃ, ἀρνεῖται τὴν βεβαίωσιν τοῦ ἐντάλματος καὶ σημειοῦται ἐπ' αὐτοῦ τὸν λόγον διὰ βραχείων, ἐκτελεῖ ὅμως μετὰ τοῦτο αὐτὴν. ἐὰν ὁ ἀρμόδιος Ὑπουργὸς ἐξαίτησῃται τοῦτο ἐγγράφως ὁ π' εὐθὺς ἡν αὐτοῦ ὑποβάλλεται δ' εἰς τὴν Βουλὴν λεπτομερῆς σημειώσεις τῶν τοιούτων ἐντάλματων. Ἐν δὲ τοῖς ἄρθροις 47—53 ὁρίζεται πότε ἐπιτρέπονται πληρωμαί. Κατὰ ταῦτα προπληρωμαί ἐπιτρέπονται μόνον α' διαταγῇ τοῦ ἐπὶ τῶν Οἰκονομικῶν Ὑπουργείου διὰ καλλιεργίαν δημοσίων κτημάτων καὶ διὰ δημοσίας ἔργα δι' ἐπιστάσεις (ἀλλὰ μόνον ἄχρι τοῦ ποσοῦ τρισχιλίων δραχμῶν), ὀφείλει δ' ὁ πρὸς ἐν γίνεσθαι ἡ πληρωμὴ ὑπάλληλος νὰ παρουσιάσῃ τῷ καταβαλόντι ταμίᾳ ἐντὸς μηνὸς τὰ δικαιολογητικὰ ἐγγράφα τῆς χρήσεως τῶν πληρωθέντων· δὲν ἐπιτρέπεται δὲ νέα προπληρωμὴ εἰμὴ καθ' ὅσον ἐδικαιολογήθῃ ὅλοσχερῶς ἡ χρῆσις τῆς πρώτης προπληρωμῆς, ὅ' ἐξ ἰδίας τῶν ταμίων ἀρμοδιότητος δι' ἔξοδα κατασχέσεως κτημάτων τῶν ὀφειλετῶν τοῦ δημοσίου, δι' ἔξοδα ἀποστολῆς καὶ παραλαβῆς δημο-

σίων χρημάτων καὶ χαρτοσήμου καὶ διὰ δικαιώματα καὶ προμήθειαν χαρτοσήμου εἰσπράττονται δὲ τὰ διὰ τακτικῶν ἀποδείξεων προπληρονόμενα δι' ἔξοδα κατασχίσσεως ἐκ τῶν πρώτων χρημάτων τῶν ἐκποιηθέντων κτημάτων. Ἀλλ' ἀκολουθῶς ἐπιτρέπη μὲν καὶ εἰς τὰ Ὑπουργεῖα τῶν Στρατιωτικῶν καὶ τῶν Ναυτικῶν νὰ λαμβάνωσι διὰ χρηματικῶν ἐνταλμάτων ἐπὶ ἀποδόσει λογαριασμοῦ τὰ ἀναγκασιῶντα εἰς πληρωμὴν προμηθειῶν κτλ. ποσά, ὡσαύτως δὲ διὰ τοῦ νόμου ΑΡ' τῆς 30 Μαρτίου 1883 ἐπιτρέπη ἢ προκαταβολὴ καὶ τῶν ἐξόδων μεταγωγῆς ὑποδικῶν, καταδικῶν καὶ ὀφειλετῶν τοῦ δημοσίου διὰ δὲ τοῦ νόμου τέλος ΒΡΞΔ' τῆς 13 Φεβρ. 1893 ἐπιτρέπονται προπληρωμαὶ α') διαταγῇ μὲν τοῦ Ὑπουργοῦ τῶν Ἐξωτερικῶν 1) διὰ δαπάνας ἐκτάκτους ἐν τῷ ἔξωτερικῷ μέχρι τοῦ ποσοῦ πεντακισχιλίων δραχμῶν, 2) διὰ ταχυδρομικά καὶ τηλεγραφικά τέλη τῆς ἔξωτερικῆς ἀνταποκρίσεως μέχρι τοῦ ποσοῦ δισχιλίων δραχμῶν, 6') διαταγῇ τοῦ Ὑπουργείου τῶν Ἐσωτερικῶν 1) διὰ δαπάνας ὑπηρεσίας τῆς ἀστυνομίας καὶ γενικὰ μέτρα δημοσίας ἀσφαλείας μέχρι χιλίων πεντακοσίων δραχμῶν, 2) διὰ δαπάνας δικαστικῶν καὶ διοικητικῶν ἀντιπροσώπων μέχρι δραχμῶν διακοσίων πεντήκοντα δι' ἑκαστον ἀντιπρόσωπον, 3) δι' ἐκτάκτους ὑγειονομικὰς δαπάνας μέχρι δραχμῶν χιλίων, 4) δι' ἔξοδα διώξεως ἐπιβλαβῶν τῇ γεωργίᾳ ζώων καὶ ἐντόμων καὶ καταπολεμήσεως φυτικῶν ἀσθενειῶν μέχρι δραχμῶν τρισχιλίων, 5) διὰ δαπάνας τῆς ταχυδρομικῆς καὶ τηλεγραφικῆς ὑπηρεσίας καὶ ἐπισκευῶν, κατασκευῆς κτλ. τηλεγραφικῶν γραμμῶν μέχρις ἑπτακισχιλίων δραχμῶν, 6) διὰ δαπάνας μηχανημάτων, ἐργαλείων καὶ ὁδοιπορικῶν ἐπιθεωρήσεων δημοσίων ἔργων μέχρι δεκαπέντε χιλιάδων δραχμῶν, 7) διὰ δαπάνας κηφειῶν μέχρι δραχμ. χιλίων καὶ 8) διὰ δαπάνας

καλλωπισμοῦ τῆς πρωτευούσης καὶ τῶν περιγύρων μέχρι πέντε χιλιάδων δραχμῶν γ') διαταγῇ τοῦ Ὑπουργοῦ τῶν Οἰκονομικῶν 1) διὰ δαπάνας ὀλίκοις τῆς ὑπηρεσίας τοῦ Ὑπουργείου, γενικῆς εὐθύνσεως τοῦ δημοσίου λογιστικοῦ καὶ λεγκτικοῦ Συνεδρίου καὶ δαπάνην ἐπιθεωρήσεως ἐπιτρόπων τοῦ ἐλεγκτικοῦ Συνεδρίου μέχρι δραχμῶν τρισχιλίων, 2) διὰ πᾶσαν δαπάνην ἐν τῷ ἔξωτερικῷ, 3) δι' ἔξοδα ζυγίσεως καπνοῦ, τουμπεκίου, μεταφορᾶς πραγμάτων τοῦ δημοσίου, καταμετρήσεως, ἐπιτηρήσεως, ἐπισκευῆς, καθισμάνσεως, παραλαβῆς κτημάτων ἐθνικοῦ καὶ ἐκκλησιαστικῶν, ἐγκαταστάσεως δημοσίου, διὰ δαπάνας βεβαιώσεως κρίσεως καὶ ἐμμέσων φόρων καὶ δικαιωμάτων ἐπικαρτίας μέχρι δραχμῶν εἰκοσικισχιλίων. Διὰ διαταγμάτων δὲ, προκρίνοντων ὑπὸ τε τοῦ ἀρμοδίου Ὑπουργοῦ καὶ τοῦ ἐπὶ τῶν Οἰκονομικῶν, κανονιστοῦ ὁ τρόπος τῶν δυνάμει τοῦ νόμου ΒΙΞΔ προκαταβολῶν καὶ τῆς τακτοποιήσεως αὐτῶν εἰσι δ' ὑπόλογοι οἱ ὑπόλοιποι ὁ λαμβάνοντες ἐπὶ ἀποδόσει λογαριασμοῦ τὰ χρήματα ἐνώπιον τοῦ Ἐλεγκτικοῦ Συνεδρίου καὶ καταδικάζονται ἂν ἐντὶ τῇ ὑπὸ τοῦ σχετικοῦ κατὰ τὰ ἀνωτέρω διατάγματος ταχθείσης προθεσμίας μὴ παραγάγῃσι τὰ δικαιολογητικά ἔγγραφα τῶν ἐξοφληθέντων χρηματικῶν ἐνταλμάτων.

Καὶ ταῦτα μὲν περὶ προϋπολογισμοῦ πιστώσεων καὶ πληρωμῶν. Ἀλλὰ τὴν διαχείρισιν ἀκολουθεῖ ἡ λογαριαστικὴ τῆς ἐν τῷ δημοσίῳ λογιστικῷ τελείει δὲ τοῦ ἀπολογισμοῦ ἐκάστης χρήσεως περὶ οὗ πραγματεύονται τὰ ἀρθρα 54 καὶ ἐπόμενα τοῦ λογιστικοῦ νόμου. Ὁ ἀπολογισμὸς ἐκάστης χρήσεως κοινῶς ὀνομάζεται ὡς ἰδιαιτέρου νόμου' οἱ δὲ λογαριασμοὶ τῶν ὑπουργείων ἐπισυνάπτονται εἰς τὸ ἑτήριον τοῦ νόμου τούτου (ἀρθ. 54). Τὸν δάλλεται δὲ εἰς τὴν Βουλὴν τὸ τελεῖον μῶσεως τοῦ ἀπολογισμοῦ ἐκάστης ἀρθ.

τως νομοσχέδιον μετὰ τῶν πρὸς ὑποστή-
ρξιν αὐτοῦ λογαριασμῶν ἐντός τῶν τριῶν
πρώτων μηνῶν τοῦ ἐπομένου τῇ λήξει τῆς
χρήσεως ἔτους, ἂν ἡ Βουλὴ συνεδριάξῃ,
ἢ ἄλλως δὲ ἐντός τοῦ πρώτου τῆς νέας Συ-
νοδου μηνός (ἄρθρ. 55). Διὰ τῶν διατά-
ξεων δὲ τῶν ἄρθ. 57, 58 καὶ 60 ὁρίζεται
πὺ περιλαμβάνει ὁ πῖναξ τοῦ ἀπολογισμοῦ
ἢ ἐπισυναπτόμενος ἐν τῷ περὶ κυρώσεως
αὐτοῦ νομοσχεδίῳ. Σημειωτέον ὅτι ὑπο-
βάλλεται τὸ περὶ κυρώσεως νομοσχέδιον
μετὰ τῶν πρὸς ὑποστήρξιν λογαριασμῶν
τῶ τρίτον ἐπὶ εἰς τὴν Βουλὴν, διότι
ἢ μὲν διαχειρίσεις τελευτᾷ μετὰ τοῦ ἔτους
(λ. γ. ἡ διαχείρισις τοῦ 1889 λήγει τῇ
31 Δεκεμβρίου 1889), ἐντός δὲ τῶν πρώ-
των τριῶν μηνῶν τοῦ ἐπόμενου (δηλ. τὸ
ἐπιπύτερον τὸν Μάρτιον τοῦ 1890) οἱ Ὑ-
πουργοὶ δημοσιεύουσι διὰ τοῦ τύπου τοὺς
λογισμολογισμοὺς τῆς διαχειρίσεως τοῦ προη-
γουμένου (ἤτοι τοῦ 1889) καὶ παρουσιάζ-
ουσιν αὐτοὺς εἰς τὴν Βουλὴν, συνεδριά-
ζουσαν, ἢ ἄλλως κατὰ τὴν προσεχῆ αὐ-
τῆς Συνόδον (Νόμος λογ. ἄρθ. 89). Ὁ
δὲ ὑπὸ τοῦ Ὑπουργείου τῶν Οἰκονομικῶν
συντασσόμενος γενικὸς λογαριασμὸς τῆς
οἰκονομικῆς διαχειρίσεως δημοσιεύεται διὰ
τοῦ τύπου ἐντός τῶν 4 μηνῶν τοῦ αὐτοῦ
ἔτους καὶ παρουσιάζεται ἀκολούθως εἰς
τὴν Βουλὴν (ἄρθρον 92) (ἤτοι κατὰ τὸ
προμνημονευθὲν παράδειγμα τὸν Ἀπρί-
λιον τοῦ 1890). Προεξετάζονται δὲ οἱ λο-
γαριασμοὶ τῶν Ὑπουργείων διοικητικῶς
τοῦ τῆς δημοσιεύσεως αὐτῶν ὑπὸ ἐπιτρο-
πῆς διοικητέας διὰ Β. Διατάγματος ἐν
τῷ τέλος ἐκάστου ἔτους καὶ συγκειμένης
ἐκ δύο βουλευτῶν, δύο γερουσιαστῶν (καὶ
τῶν μὴ ὑπαρχούσης Γερουσίας;) καὶ ἑνὸς
μέλους τοῦ Ἐλεγκτικοῦ Συνεδρίου (ἄρθ.
112 καὶ 113), ἧτις συντάσσει ἐπὶ τούτῳ
πρωτοκόλλον, ὅπερ διὰ τοῦ Ὑπουργοῦ
τῶν Οἰκονομικῶν ὑποβάλλεται εἰς τὴν Βουλὴν.
Ἐξ ἄλλου τὸ γενικὸν λογιστήριον παρα-
λαμβάνει τὰ στοιχεῖα τῆς ληψοδοσίας τῶν

διαφόρων ὑπολόγων, ἐξελέγχει αὐτὰ, συν-
κεφαλαιοῖ καὶ ἐγγράφει ἐν τοῖς βιβλίοις
αὐτοῦ, μεταδίδῃ δὲ εὐρὺν αὐτοὺς ὁρθῶς
ἔχοντας εἰς τὸ Ἐλεγκτικὸν Συνέδριον μετὰ
γενικῶν ἀνακεφαλαιώσεων κατ' ὑπολό-
γους καὶ κατ' εἶδος ὑπηρεσίας (ἄρθ. 210).
Ὁ δὲ ἐνιαύσιος γενικὸς λογαριασμὸς τῆς
οἰκονομικῆς διαχειρίσεως, ὁ ἀπολογισμὸς
τῆς χρήσεως καὶ πάντες οἱ συναδεύοντες
αὐτοὺς ἐλεγκτικοὶ πῖνακες συντάσσονται
ἐπὶ τῇ βάσει τῶν ἐγγραφῶν τοῦ Γενικοῦ
Λογιστηρίου. Ἀναλυτικοὶ δὲ πῖνακες τῶν
γενικῶν τούτων αποτελεσμάτων ἀπευθύ-
νονται εἰς τὸ Ἐλεγκτικὸν Συνέδριον, ἵνα
δυνηθῇ νὰ βεβαιώσῃ τὴν συμφωνίαν αὐ-
τῶν πρὸς τὰς ἐπὶ τῶν λογαριασμῶν τῶν
ὑπολόγων ἀποφάσεις αὐτοῦ. Τοῦτο δ' ἐπὶ
τῇ βάσει τῶν ἐξελεγχθέντων ὑπ' αὐτοῦ
λογαριασμῶν τῶν ὑπολόγων βεβαιοῖ καὶ
πιστοποιεῖ τὴν ὁρθότητά τῶν ὑπὸ τῶν
Ὑπουργῶν δημοσιευθέντων γενικῶν λο-
γαριασμῶν (ἄρθ. 210). Πρὸς διευκόλυν-
σιν δὲ τῆς ἐργασίας ταύτης τὸ ἐπὶ τῶν
Οἰκονομικῶν Ὑπουργείων διευθύνει εἰς τὸ
συνέδριον ἀναλυτικὸς κατ' ὑπολόγους πῖ-
νακας τῶν ἐν τῷ γενικῷ λογαριασμῷ τῆς
οἰκονομικῆς διαχειρίσεως περιεχομένων ἐ-
σόδων καὶ ἐξόδων πάσης φύσεως (ἄρθρ.
220), καὶ τὸ Συνέδριον, παραβάλλον τὰ
ἄνωτέρω ἔγγραφα πρὸς τοὺς ἐξελεγχθέντας
λογαριασμοὺς τῶν ὑπολόγων, ἐκδίδει ἐν
γενικῇ συνεδρίᾳ διαδήλωσιν, ὅτι ὁ ἐνιαύ-
σιος γενικὸς λογαριασμὸς τῆς οἰκονομικῆς
διαχειρίσεως συμφωνεῖ πρὸς τὰς ἀποφά-
σεις αὐτοῦ, ὡσαύτως δὲ διαδήλωσιν ὅτι
εἶναι ὁρθὸς ὁ ἀπολογισμὸς τῆς τελεσθείσης
χρήσεως (ἄρθρ. 222) καὶ διευθύνει ἀκο-
λούθως τὰς διαδηλώσεις αὐτοῦ εἰς τὸ ἐπὶ
τῶν Οἰκονομικῶν Ὑπουργείων, ὅπερ ὑπο-
βάλλει αὐτὰς εἰς τὴν Βουλὴν (ἄρθρ. 223).
Ἀπασσι δὲ αἱ ἄνωτέρω πράξεις ἀνάγκη
κατὰ νόμον νὰ ὦσιν ἀποπερατωμέναι τῇ
1 Φεβρ. ἐκάστου ἔτους (ἤτοι κατὰ τὸ
προμνημονευθὲν παράδειγμα τῇ 1 Φε-

θρουαρίου τοῦ ἔτους 1890).—Ἐκ τούτων συνάγεται, ὅτι Ὑπουργοί, ἐπιτροπὴ μικτῇ, γενικὸν λογιστήριον καὶ Ἐλεγκτικὸν Συνέδριον συμβάλλονται εἰς ἐξέλεγχιν τῶν τῆς διαχειρίσεως λογαριασμῶν καὶ κατάρτισιν τοῦ ἀπολογισμοῦ. Ἀπολογισμὸς ἀρχὴ κατ' οὐσίαν εἶναι ὡς πρὸς μὲν τὰς προσόδους α') ἢ παράθεσις τῶν βεβαιωθεισῶν προσόδων πρὸς τὰς προϋπολογισθείσας β') ἢ παράθεσις τῶν βεβαιωθεισῶν πρὸς τὰς εἰσπραχθείσας (ἄρθ. 57 καὶ 58), ὡς πρὸς δὲ τὰς δαπάνας α') ἢ παράθεσις τῶν ἀναγνωρισθεισῶν εἰς βάρος τοῦ δημοσίου δαπανῶν πρὸς τὰς κατὰ κεφάλαιον καὶ ἄρθρον ἐγκριθείσας πιστώσεις. β') ἢ παρόψεις τῶν καταβληθεισῶν μέχρι τῆς 31 Ὀκτ. τοῦ ἐπομένου ἔτους (ὅτε δηλονότι κλείει ἡ χρῆσις) πρὸς τὰς ἀναγνωρισθείσας (ἄρθ. 60). Κατ' ἀκολουθίαν διὰ τῶν ἀπολογισμῶν καταδιελθόντες ἔνθεν μὲν αἱ βεβαιωθείσαι καὶ εἰσπραχθείσαι πρὸσοδοί, ἔνθεν δὲ αἱ ἀναγνωρισθείσαι καὶ καταβληθείσαι δαπάναι. Δυστυχῶς ὅμως αἱ περὶ ἀπολογισμοῦ διατάξεις τοῦ Λογιστικοῦ νόμου οὐδέποτε μέχρι νῦν ἐφηρμόστησαν.

Τὰ δὲ ἄρθρα 117—132 περιλαμβάνουσιν εἰδικὰς διατάξεις περὶ τοῦ δημοσίου χρέους (δηλονότι δανείων τῆς κυβερνήσεως, συντάξεων καὶ ἑγγυοδοσιῶν), ὧν τὴν ἀνάπτυξιν θεωροῦμεν περιττήν, ὡς ἄγαν σαφῶν. Τὰ ἄρθρα τέως 133—135 πραγματεύονται περὶ τῶν ἐκ τοῦ δημοσίου ταμείου δανείων καὶ προκαταβολῶν, ἀπαγορεύοντα τὴν ἐκ τοῦ δημοσίου ταμείου χορήγησιν δανείων καὶ προκαταβολῶν, ἄνευ προηγουμένης ἐκτάκτου πιστώσεως, προκαλουμένης διὰ τοῦ ἐπὶ τῶν Οἰκονομικῶν Ὑπουργοῦ ἐπὶ τῇ βάσει εἰδικῶν διαταγμάτων προκαλουμένων ὑπὸ τῶν ἀρμοδίων Ὑπουργῶν.

Τὸ δὲ ὑπὸ τὴν ἐπιγραφὴν λογιστικὸν δικαστικὸν τρίτον μέρος τοῦ λογιστικοῦ νόμου, συγκείμενον ἐκ τριῶν κε-

φαλαίων, πραγματεύεται ἰδίως περὶ τῆς ἐφαρμογῆς τῶν ἐν τῷ πρώτῳ μέρει τειθεσῶν βάσεων τῶν ἐγγραφῶν τῆς ἐξελείξεως καὶ τῆς εὐθύνης κατ' ἀκολουθίαν ἐπὶ τὰ καθήκοντα τῶν διατακτῶν, τῶν ἐπιχειρηματικῶν καὶ εἰδικῶν ταμιῶν, τῶν δημοσίων εἰσπρακτόρων, τοῦ Κεντρικοῦ Ταμείου καὶ τοῦ Γενικοῦ Λογιστηρίου. Καὶ ἐν μὲν τῷ πρώτῳ κεφαλαίῳ αὐτοῦ (I' κεφαλαίῳ τοῦ νόμου) ἄρθ. 136—139 περιγράφονται τὰ πρώτιστα καθήκοντα τῶν παρ' ἑκάστῳ Ὑπουργείῳ εἰδικῶν λογιστηρίων (ὀφειλόντων ἑκάστου νὰ ἐγγράφωσι τὰ περὶ τὴν χορήγησιν τῶν πιστώσεων, τὴν ἐκκαθάρισιν τῶν δαπανῶν αὐτοῦ, τὴν ἔκδοσιν τῶν ἐνταλμάτων καὶ τὴν πληρωμὴν αὐτῶν, κρατούντων δ' ἐπὶ τῷ τῷ βιβλίῳ καὶ ἡμερινῶν καὶ κτηνολογικῶν κατὰ τὴν διπλογραφικὴν μέθοδον μετὰ τῶν ἀναγκαίων βοηθητικῶν καὶ τῶν ἐπιτρόπων τῶν Ὑπουργῶν διατακτῶν, ἐκείνων δηλονότι εἰς οὓς μεταδίδεται μέρος τῶν χορηγηθεισῶν τοῖς Ὑπουργοῖς πιστώσεων, ὀφειλόντων νὰ κητευστὶ βιβλίον τῶν ἐκκαθαριζομένων ἐπιταγῶν, κ. ἡμερινῶν τῶν ἐνταλμάτων καὶ βιβλίον κατ' ἄρθρον τῶν δαπανῶν, ἐν ᾧ παρατίθενται καὶ αἱ δοθείσαι αὐτοῖς πιστώσεις, νὰ διευθύνωσι δὲ τοῖς ἀρμοδίαις Ὑπουργοῖς κατὰ τὸ πρῶτον δεκαήμερον ἑκάστου μηνὸς κατὰστασιν τῶν κατὰ τὸν προλαβόντα μῆνα πράξεων αὐτῶν. Ἐν δὲ τῷ δευτέρῳ κεφαλαίῳ (II' κεφαλαίῳ τοῦ νόμου) ἄρθ. 140—209 πραγματεύεται περὶ τῶν καθηκόντων τῶν ταμιῶν καὶ εἰσπρακτόρων καὶ ἐν τῷ τρίτῳ τέλος (Ic' κεφ.) ἄρθρ. 210 περὶ τῶν καθηκόντων τοῦ Γενικοῦ Λογιστηρίου. (Ἀλλὰ περὶ τούτου ἴδε τὰς λέξεις Ταμίαι καὶ Λογιστήριον Γενικόν).

Τὸ δὲ ὑπὸ τὴν ἐπιγραφὴν Λογιστικὸν δικαστικὸν τρίτον μέρος τοῦ λογιστικοῦ νόμου διαλαμβάνει περὶ τῆς τελειωτικῆς ἐξελέξεως τοῦ λογαριασμοῦ

τῶν ὑπολόγων καὶ τοῦ καταλογισμοῦ τῶν ἐλλειμματιῶν, τελουμένων διὰ τοῦ Ἐλεγκτικοῦ Συνεδρίου ("Ἰδε λέξιν).

Θ. Ν. Φλογαίτης.

Δημοσιότης διαδικασίας.

Ἡ πρὸ τῆς ἐπ' ἀκροατηρίου συνεδριάσεως καὶ ἐκτὸς τοῦ ἀκροατηρίου διαδικασία, ἡ εἰς παρασκευὴν καὶ ἀνάκρισιν τῆς ὑποθέσεως ἀναγκαία, διεξάγεται ἰδιαίτερος καὶ οὐχὶ δημοσίως. (Πολ. Δικ. 162). Ἀλλ' ἦν τῷ ἀκροατηρίῳ διαδικασία διεξάγεται δημοσίως, ἐπερχομένης ἄλλως ἀναίρεσις, πλὴν ἐὰν ἡ δημοσιότης ᾔθελεν εἰπεῖται ἀπὸ τοῦ ἀκροατηρίου εἰς τὰ χρηστά ἔθνη ἡ τὴν κοινὴν εὐταξίαν, ἀλλὰ τότε καὶ τὰ δικαστήρια ὀφείλουσι νὰ ἐκδίδωσι περὶ τούτου εἰδικὴν ἀπόφασιν. (Πολ. Δικ. ἀρθ. 129, 162 καὶ 163, Ποιν. Δικ. 77, Συντ. ἀρθ. 93). Ἐκδίδεται δ' ἡ ἀπόφασις ἡ ἐπιτρέπουσα τὴν αὐστηρότητα τῆς διεξαγωγῆς τῆς διαδικασίας, ἀπ' οὗ πρότερον ἀκουσθῶσιν οἱ ἐλάττω καὶ ὁ Εἰσαγγελεὺς ἐκδίδεται δὲ καὶ κτῆ ἡτιςδήποτε ἀποφασίᾳ καὶ δημοσιεύεται ἐν δημοσίᾳ συνεδριάσει (Πολ. Δικ. ἀρθ. 163, Συντ. ἀρθ. 93).

Θ. Ν. Φλογαίτης.

Δημοσίων προσόδων εἰσπραξις.

Ἡ βεβαίωσις τῶν ὀφειλομένων ("Ἰδε λέξιν) οὐδένα θὰ εἶχε σκοπόν, εἰ δὲν ἐπηκολούθει ἡ εἰσπραξις, διότι πρὸς ταῦτα καὶ μόνον ἡ βεβαίωσις γίνεται, ὅπως δηλαδὴ τὰ βεβαιωθέντα εἰσπραττόμενα. Εἰσπραττόνται δὲ τὰ βεβαιωθέντα κατὰ κανόνα ὑπὸ μόνων τῶν ταμειῶν, ὧν ὄργανα τυγχάνουσιν οἱ εἰσπράκτορες (Λογιστικοῦ νόμου ἀρθ. 6) θεωροῦνται δὲ ὡς ταμίαι καὶ ὑπόκεινται εἰς αὐτοὺς καὶ οἱ ταμίαι ἐγγυήσεις, καλούμεναι καὶ εἰδικοί ταμίαι (Διάταγμα τῆς 6 Φεβρουαρίου 1834 περὶ ὄργ. τῶν ταμείων ἀρθ. 24), καὶ οἱ τελῶναι ἡ ἀλαταποθηκάρχαι, εἰσπραττόντες διὰ τὸ προχειρότερον καὶ εὐχερέστερον παραυτίκα τὰ ὑπ'

αὐτῶν τούτων βεβαιωθέντα ἔσοδα. Καὶ ἡ μὲν βεβαίωσις συνισταμένη εἰς τὸν προσδιορισμὸν τοῦ φόρου διεξάγεται κατὰ τοὺς κειμένους περὶ φορολογίας νόμους. Ἀλλ' ἡ εἰσπραξις τῶν φόρων τελείται κατ' εἰδικούς περὶ εἰσπράξεως νόμους, εἰς ὧν τὴν βραχείαν ἀνάληψιν προβαίνοντες, συντέμνοντες τὰ περὶ εἰσπράξεως τῶν δημοσίων προσόδων ἀναπτυσσόμενα ἐν τῷ Ἡμετέρῳ Ὁδηγῷ τῶν δημοσίων καὶ δημοτικῶν ὑπαλλήλων.

Ἔως τοῦ 1871 ἡ εἰσπραξις τῶν δημοσίων προσόδων ἐτελεῖτο κυρίως κατὰ τοὺς εἰσπρακτορικοὺς νόμους τῆς 7 Φεβρουαρίου 1835 καὶ 14 Ἰουνίου 1837, τροποποιηθέντας ὅμως διὰ τοῦ νόμου τῆς 7 Μαΐου 1855, καταλύσαντος τοὺς πρὶν νόμους, ἀλλ' εἰδικὰ τινὰ θέματα εἰσπράξεως εἶχον ρυθμισθῇ καὶ διὰ τῶν νόμων τῆς 23 Ἰουνίου 1838 περὶ ἀναγκαστικῆς ἐκποιήσεως ἀκινήτων τῶν πρὸς τὸ Δημόσιον καθυστεροῦντων, περιγράφοντες τὴν διαδικασίαν τῆς τῶν ἀκινήτων ἀπαλλοτριώσεως, καὶ τοῦ νόμου τῆς 20 Ἰουλίου 1838 παραχωροῦντος εἰς τοὺς καταβάλλοντας τῷ Δημόσιῳ ἐγγυήτας πάντα τὰ κατὰ τοῦ μὴ καταδιώκοντος πρωτοφειλτέου δικαίωματα καταδιώξεως. Ἀλλ' ἐνθεν μὲν ὁ πολλαπλασιασμὸς τῶν περὶ καταδιώξεως νόμων ἐπήνεγκε τὴν συγχυμένην γνῶσιν αὐτῶν, ἐξ ἄλλου δὲ εἰς τὰ εἰσπρακτορικὰ ὄργανα παρενεβάλλοντο πλεῖστα προσκομματα εἰς τὴν ἀποτελεσματικὴν ἐνέργειαν τῶν καθηκόντων αὐτῶν, ὅθεν προῆλθεν, ὅτι κατ' ἔτος ἠυξάνοντο εἰσθητῶς τὰ καθυστεροῦντα καὶ ἡ λαττοῦντο αἱ ἐξ ἔσόδων κεκλεισμένων χρήσεων εἰσπράξεις. Ἐκ τούτων ἐπὶ ἤλθεν ἡ ψήφισις τοῦ νόμου ΥΛΣ' τῆς 29 Μαΐου 1871, δι' οὗ, ἀκυρώσαντος τοὺς προγενεστέρους νόμους, συνεχωνεύθησαν αἱ ἀναγκαστικαὶ διατάξεις αὐτῶν, ὀφελισθεῖσιν τῶν ἐπιθελαδῶν καὶ ἀχρηστίων, ἐθεραπεύθησαν δὲ κατὰ τὸ πλεῖστον αἱ εἰσπρακτορικαὶ ἀ-

νάγκαι. "Όθεν ἀπὸ τοῦ ἔτους 1871 διέπει τὰ τῆς εἰσπράξεως τῶν δημοσίων προσόδων παρ' ἡμῖν ὁ νόμος ΥἲΑΣ' τοῦ 1871, τροποποιηθεὶς ἔν τισι μόνον ὑπὸ τῶν νόμων ΑΡΝΔ' τῆς 27 Μαρτίου 1884, ΑΣΚΕ' τῆς 24 Ἰουλίου 1885 καὶ ΑΥΠ' τῆς 1 Ἀπριλίου 1887.

Κατὰ τὸν νόμον ΥἲΑΣ' πάσης ἀναγκαστικῆς ἐκτελέσεως ἀπαιτεῖται κατὰ γενικὸν κανόνα νὰ προηγήται πρόσκλησις τοῦ ὀφειλέτου εἰς ἀποτίσιν τοῦ χρέους αὐτοῦ. Εἰσι δὲ αἱ πρόσκλησεις γενικαὶ καὶ εἰδικαί. Καὶ γενικὰς μὲν πρόσκλησεις, ἧτοι πρόσκλησεις, μὴ περιεχούσας τὰ ὀνόματα τῶν φορολογουμένων, μῆτε τὰ ποσὰ τῶν φόρων ἐκάστου, ἀλλ' ἀπλῶς διαλαμβάνουσας τὸ εἶδος τοῦ φόρου καὶ τὴν χρῆσιν, εἰς ἣν ἀνήκει, συγχωρεῖ ὁ νόμος ΥἲΑΣ' ὡς αἱ τὸ χρέος προέρχεται ἐκ φόρων. ἤγουν ὁ ὀφειλέτης εἶναι φορολογούμενος. Ἀλλὰ κατὰ τοῦτο μετεβύθισθη ὁ νόμος διὰ τοῦ νόμου ΑΡΝΔ' τοῦ 1884 (ἄρθρον 1), ἐπιτάξαντος νὰ καλῶνται διὰ γενικῶν προσκλήσεων καὶ οἱ ἐκ ποστίμων, χρηματικῶν ποινῶν, δόσεων παραχωρηθεῖσων γαιῶν καὶ φυτειῶν, προικοκτησιῶν, φθαρτῶν κτημάτων, μονοετῶν ἢ πολυετῶν ἐνοικιάσεων κατὰ δόσεις καταβαλλομένων, οἶαι αἱ τοῦ ἐγγείου φόρου ἐλαίου, τῶν ἰχθυοτροφείων, ἐκκλησιαστικῶν κτημάτων κτλ. Ἀποστέλλει δὲ τὴν γενικὴν πρόσκλησιν ὁ ταμίης ἢ ὁ εἰσπράκτωρ εἰς τὸν ἀρμοδίον δῆμαρχον, ὅστις ὀφείλει νὰ δημοσιεύσῃ αὐτὴν ἀμέσως διὰ κηρύξεως, ἐπ' ἐκκλησίας ἀναγνώσεως καὶ τοιχοκολλήσεως εἰς τὰ δημοσιώτερα μέρη τῆς πρωτευούσης τοῦ δήμου καὶ τῶν χωρίων ἢ δὲ τοιαύτη δημοσίευσις τῆς πρόσκλησεως ἐπέχει τόπον κοινοποιήσεως αὐτῆς εἰς πάντας τοὺς φορολογουμένους ὅσοι ὀφείλουσι φόρους ἐκ τοῦ εἴδους καὶ τῆς χρήσεως, περὶ ὧν ἡ πρόσκλησις. Περὶ τῆς ἀποστολῆς δὲ τῶν προσκλήσεων εἰς τὸν δῆμαρχον ὀφείλει νὰ συντάσσῃ ἀμέ-

σως ὁ ἀποστέλλων ταμίης ἢ εἰσπράκτωρ πιστοποιητικόν. Εἰ δὲ καὶ δὲ παρακληθεῖς, ἧτοι πρόσκλησις περιλαμβάνουσαι τοῦ ὀφειλέτου τὸ ὄνομα καὶ τὸ χρέος καὶ εἰς αὐτὸν προσωπικῶς κοινοποιούμεναι, γίνονται κατὰ τὸν νόμον ΥἲΑΣ' τοῦ 1871, ὅταν τὸ χρέος δὲν περιέχεται ἐκ φόρων, ἀλλ' ὡς εἴπομεν διὰ γενικῶν προσκλήσεων καλοῦνται δυνάμει τοῦ νόμου ΑΡΝΔ' τοῦ 1884 καὶ οἱ ἐνυλόντες ἐκ ποστίμων, ποινῶν κτλ. Ἀλλ' ἐπιτρέπεται δυνάμει τοῦ νόμου ΥἲΑΣ' ἡ ἐκτέλεσις καὶ ἄνευ προτέρας γενικῆς ἢ εἰδικῆς πρόσκλησεως α) μὲν ὅπου ἐκτελεσθέντος κινδύνου ἐκ τῆς ἀναβολῆς, ἐπιμίας θεωρήσῃ εὐλογον νὰ προβῇ, μετὰ προηγουμένην σύσκεψιν αὐτοῦ πρὸς τὸν νομάρχην (καὶ, ὅπου δὲν ἐδρεύει νομάρχην, τὸν εἰρηνοδίκην) καὶ τὸν οἰκονομικὸν ἐφορον, καθ' ἣν, ἐπελθούσης τυχὸν ὀχνηφείας, ὑπερισχέει ἡ γνώμη τῶν πλειόνων. Ἀλλ' ἐν τῇ ἐκτελέσει ταύτῃ, ὡς ὁ ὀφειλέτης δώσῃ ἀξιοχρεῶν ἐγγύησιν ἀναβάλλεται ἡ χρῆσις τοῦ μέτρου τῆς προσωπικῆς κρατήσεως μέχρι οὗ κινήσῃ ἡ ἀπαιτούμενη πρόσκλησις καὶ πεισθῶσιν αἱ κεκανονισμέναι προθεσμιαί, ὅποτε προηγήθῃ ἀπαξ ἡ πρόσκλησις καὶ ἡ καταδίωξις εἶναι ἀπλῆ, ἐξακαθισθησὶς ἄλλης προηγηθείσης γ') ὅταν ἡ καταδίωξις ἀκοπῇ τὴν εἰσπραξὶν ποινικῶν προσόδων (ἄρθρ. 5).

Εἰς ἐκτέλεσιν δὲ πρὸς εἰσπραξὶν ἐκτελούνται τὰ συνήθη καταναγκαστικὰ μέτρα, ἧτοι α' ἡ κατάσχεσις κινητῶν, ἢ ἡ κατάσχεσις ἀκινήτων, γ' ἡ κατάσχεσις κινητῶν εἰς χεῖρας τρίτου καὶ δ' ἡ προσωπικὴ κράτησις, ὧν γίνεται χρῆσις πάντων νόμου ἢ καὶ κατ' ἰδίαν κατὰ τὴν ἐκτέλεσιν ἀνάγκην, ἐκτιμωμένην ὑπὸ τοῦ καταδιώκοντος ταμίου ἢ εἰσπράκτου (ἄρθρα 6 καὶ 7). Καὶ τὴν μὲν κατάσχεσιν κινητῶν ἐνεργοῦσι τὰ ἐν τῷ ἔργῳ ἀναφερόμενα πρόσωπα κατὰ παραγγελίαν

τοῦ ταμίου· ἀλλὰ προκειμένου περὶ ἐσό-
δων, ὧν ἡ εἰσπραξις εἶναι ἀνατεθειμένη
ἐν εἰσπρακτορας, ἐνεργεῖται ἡ κατάσχεσις
ἐννοητοῦ παραγγελίας τοῦ ταμίου εἴτε ὑπὸ τοῦ
ἀρχαίου εἰσπρακτορος εἴτε κατὰ παραγ-
γελίαν αὐτοῦ ὑπὸ τῶν ἄλλων προσώπων
τῷ ἄρθρῳ 8. Τίνα δὲ πράγματα τοῦ ὀ-
φειλέτου δύνανται νὰ κατασχεθῶσι, πῶς
γίνεται ἡ κατάσχεσις καὶ τίς φυλάττει τὰ
κατασχεθέντα ἀκριβέστατα ὀρίζουσιν αἱ
διατάξεις τῶν ἄρθρων 9—12 τοῦ νόμου.
Ἡμέρας δὲ μετὰ τὴν κατάσχεσιν ὁ τα-
μίας ἢ ὁ ἐνεργήσας τὴν κατάσχεσιν ὑπάλ-
ληλος συντάσσει καὶ ἐκδίδωσι διακήρυξιν
κατὰ τὸ ἄρθρον 13, ἥτις τοιχοκολλᾶται
ἐν τὸν τόπον τοῦ πλειστηριασμοῦ τοεῖς
πληλῆστον ἡμέρας πρὸ αὐτοῦ καὶ κοι-
νοποιεῖται εἰς τὸν ὀφειλέτην. Τόπος δὲ τοῦ
πλειστηριασμοῦ εἶναι κατὰ τὸν νόμον ἡ
προστασία τοῦ δήμου καὶ ὑπἄλληλος ὁ
φυλάκιος γράφος ἢ, μὴ ὑπάρχοντος τοιού-
του, ὁ δήμαρχος. Δέον δὲ ἡ διακήρυξις
ἔχειν τὰ χρέος, δι' ὃ ἐνεργεῖται ἡ ἐκτέ-
λεισις, εἶναι ἀνώτερον τῶν 100 δραχμῶν,
ὃ ὀφείλῃ τὴν προθεσμίαν 24 ὥρων, ἐν ᾗ
ἐπὶ τοιῇ ἀναπλειστηριασμοῦ ὀφείλει ὁ
ὀφειλέτης νὰ καταθέσῃ τὸ τίμημα
καὶ παραλάβῃ τὰ ἐκποιηθέντα πράγματα.
(1) ἐπὶ τοῦ πλειστηριασμοῦ ὑπἄλληλος
ὀφείλει νὰ ζητήσῃ νὰ προσαχθῶσιν αὐτῷ
καὶ πράξεις, αἵτινες κατὰ νόμον πρέπει νὰ
πληρῶνται τοῦ πλειστηριασμοῦ, ἥγουν,
ὅτι προσεκλήθη ὁ ὀφειλέτης νὰ πληρώσῃ
τὸ χρέος, ὅτι ἐνηργήθη κατάσχεσις, ὅτι
ἐτετέλεσθησαν αἱ ἀναγκαῖαι δημοσιεύσεις
αὐτῆς· ὅθεν ὀφείλει ὁ ἐπισπεύδων τὴν ἐκ-
τέλεισιν νὰ παραγγέλλῃ 1) τὸ ὑπὸ τοῦ τα-
μίου συνταχθέν πιστοποιητικόν, 2) τὸ
ἐπιστάριον τῆς προσκλήσεως τοῦ ὀφειλέ-
του, 3) ὅπου ἡ κατάσχεσις ἐγένετο ἄνευ
προσκήσεως, τὴν ἀναγκάζειν κατὰ τὰ
ἄρθρα 3—5 ἀποδείξιν, 3) τὴν ἔλθειν τῆς
κατάσχεσεως καὶ 4) τὸ πιστοποιητικόν
τοῦ ὑπἄλληλου περὶ τοῦ ἐνηργήθη ἡ

κατὰ τὸ ἄρθρον 13 ἐδ. 2 τοιχοκολλήσῃ
τῆς διακήρυξεως. Ἡ κατακύρωσις τέλους
τοῦ πλειστηριασμοῦ τελεῖται ὑπὸ τοῦ ἐνε-
ργούντος αὐτὸν ὑπἄλληλου μόνον ὡς αἰ-
τις τὸ δι' ὃ ἐτετέλεσθη ὁ πλειστηριασμός· χρέος
δὲν ὑπερτερεῖ τὰς ἐκατὸν δραχμάς, ἢ ἂν-
λως τελεῖται ὑπὸ τοῦ ταμίου, ὅστις διὰ
τοῦ ἀπονεμηθέντος αὐτῷ δικαιώματος τοῦ-
του δύνανται νὰ ματαίωσιν πᾶσαν ἐνδεχομέ-
νην ἀθέμιτον συνεννόησιν τοῦ ὀφειλέτου
μετὰ τῶν παρουσιαζομένων ὡς ὑπεθε-
ματιστῶν. Ἄν δὲ μὴ ἐγκρίθῃ ὁ πλει-
στηριασμός ὑπὸ τοῦ ταμίου, ἐπαναλαμ-
βάνεται, ἐκδιδομένης νέας διακήρυξεως·
ἀλλ' ἐπαναλαμβάνεται καὶ ἂν αἰτήσῃ
αὐτὸ ὁ ὀφειλέτης. Τὸν δεύτερον δὲ τοῦτον
πλειστηριασμὸν ἐγκρίνει ὁ ταμίας ἐντὸς 3
ἡμερῶν· ἀλλ' ἐὰν τὰ πλειστηριαζόμενα
πράγματα ἔχωσι κατὰ τὴν κρίσιν τῆς
διοικητικῆς ἀρχῆς καὶ τοῦ ταμίου ἄξιαν
ἀνωτέραν τῶν 1,000 δραχμῶν, δύνανται
αἱ ἀρχαὶ αὐταὶ νὰ ἀναβάλωσι τὴν ἐκ-
ποίησιν αὐτῶν. Ἐὰν ὅμως τὸ ἐκπλει-
στηρίασμα δὲν καταβληθῇ ἐμπροσθέντως,
γίνεται ἀναπλειστηριασμός, οὗ τὰ ἐπεξή-
ματα ἐπακολουθήματα φέρεῖ ὁ ὑπερθεματι-
στής. Σημειωτέον ὅμως, ὅτι τὰ πρᾶγ-
ματα ὑποκείμενα εἰς φθορὰν πλειστηρι-
ζονται ἅμα τῇ κατάσχεσει ἢ μετὰ βρα-
χείαν προθεσμίαν, ὑπὸ τοῦ ἐπὶ τοῦ πλει-
στηριασμοῦ ὑπἄλληλου ὀριζομένην· ἡ δη-
μοσιεύσις δὲ τοῦ πλειστηριασμοῦ τούτου
γίνεται διὰ κηρύξεως ἐπιτοπίου ἢ καὶ διὰ
τοιχοκολλήσεως, ἐὰν ὁ χρόνος ἐπιτρέπῃ.
— Ἄλλ' ἡ κατάσχεσις πλοίων διὰ χρέος,
πρὸς τὸ δημόσιον (ἐκ λαθρεμπορίου λ. χ.)
τελεῖται κατὰ τὰς ἐκτεθείσας διατάξεις
τοῦ νόμου Γ' ΔΣ' ἢ κατ' αὐτὴν ἀνάγκη
νὰ τηρηθῶσιν αἱ εἰδικαὶ διατάξεις τοῦ
ἐμπορικοῦ νόμου (197 καὶ ἐπ. γ). Τὰ πλοῖα
κατατάσσονται μὲν ὑπὸ τοῦ Ἐμπορικοῦ
νόμου (ἄρθ. 190) ἐν τοῖς κινήτοισι πρᾶγ-
μασιν, ὅθεν, τῶν περὶ κατασχέσεως τῶν
κινήτων διατάξεων τοῦ Γ' ΔΣ' νόμου μὴ

ἐξαιρουσῶν αὐτὰ τῆς καθιερωμένης ὑπ' αὐτοῦ διαδικασίας, ἐδύνατό τις νὰ ὑπολάβῃ, ὅτι καὶ τούτων ἡ κατάσχεσις ὑποκαίται εἰς τὴν διαδικασίαν ταύτην, ἄλλ' ἐπειδὴ ἔνθεν μὲν ὁ νόμος ΥΛΣ' μεταρρυθμίζει μόνον ἐπὶ τὸ ἀπλοῦστερον τὰς τῆς Πολιτικῆς Δικονομίας περὶ κατασχέσεως διατάξεις (διὰ τὰ πρὸς τὸ δημόσιον χρέη), οὐδαμῶς δὲ τὰς τοῦ ἐμπορικοῦ νόμου, ἔνθεν δὲ αἱ καθιερούμεναι ἐν τῷ νόμῳ ΥΛΣ' διατάξεις κατασχέσεως καὶ ἀναγκαστικῆς ἐκτελέσεως λίαν ἐπιζήμιοι ἤθελον ἀποθῆ εἰς τὴν ναυτιλίαν καὶ τὸ ἐμπόριον, ἔαν ὑποτεθῇ ὅτι ἐρρημύζοντο καὶ εἰς τὰ πλοῖα, ἅτε μηδαμῶς σκοπούμενης τῆς ἰδιαζούσης φύσεως τῶν πλοίων, φρονοῦμεν, ὅτι ἡ νομοθέτης οὐδαμῶς προϋτίθετο νὰ ὑπαγάγῃ τὰ πλοῖα εἰς τὰς διατάξεις τοῦ ΥΛΣ' νόμου.

Πρὸς ἐκποίησιν δὲ ἀκινήτου κτήματος ἀντὶ κατασχέσεως τελεῖται κατὰ τὸ ἄρθρον 24 περιγραφή αὐτοῦ, περιλαμβάνουσα τὸ ὄνομα, ἐπώνυμον καὶ τὴν κατοικίαν τοῦ ἰδιοκτῆτου, τὸ εἶδος, τὰ δοκὰ καὶ τὴν ἔκτασιν τοῦ κτήματος, τὸν δῆμον, τὸ χωρίον καὶ τὴν θέσιν, ἔνθα κεῖνται, τὰ περιεχόμενα ἐν αὐτῷ δένδρα κατ' εἶδος, τὰ δικαιώματα, τὰ βάρη, τὰς δουλείας, τὴν ἀξίαν καὶ τὴν ἀκαθάρστον αὐτοῦ πρόσδοαν ὡς ἐγγίστα, ἔτι δὲ συνοπτικὴν περιλήψιν τῶν συστατικῶν τῆς οἰκοδομῆς. Ἀλλὰ διὰ τοῦ νόμου ΑΡΝΔ' (ἄρθρου 2) ὠρίσθη, ὅτι ἡ περιγραφή εἶναι ἀναγκαία μόνον ὡς αἰετὶς δὲν ὠρίσται ὑποθήκη ὑπὲρ τοῦ Δημοσίου ἐπὶ τῶν ἀκινήτων, ὧν πρόκειται νὰ ζητηθῇ ἡ ἐκποίησις, τὰ δὲ κτήματα, ἐφ' ὧν ἐνεγράφησαν ὑπὲρ τοῦ δημοσίου ὑποθήκαι, πλειστηριάζονται ἄνευ τινὸς περιγραφῆς, μόνον δὲ τὸ ὄνομα καὶ ἡ κατοικία τοῦ ὀφειλέτου, τὸ εἶδος καὶ ποσὸν τῆς ὀφειλῆς καὶ συνοπτικὴ σημειώσις αὐτῶν δημοσιεύεται τεσσαράκοντα ἡμέρας τολάχιστον πρὸ τοῦ πλειστηριασμοῦ διὰ τῆς Ἐφημερίδος τῆς Κυβερνήσεως, εἰδοποιουμένων καὶ τῶν ἐνυποθή-

κων δανειστῶν κατὰ τὰς διατάξεις τῆς Πολ. Δικονομίας, ἐπιδίδοται δὲ φύλλον τῆς Ἐφημερίδος καὶ εἰς τὸν ὀφειλῆται διὰ δικαστικοῦ κλητῆρος εἰσσεύεται τολάχιστον πρὸ τοῦ πλειστηριασμοῦ ἡμέρας πρὸς ἐκποίησιν ἀκινήτου ἀπαιτεῖται καὶ τούτο πάντοτε παραγγέλλει τὸ ταμίον. Τὴν ἐκθεσιν τῆς περιγραφῆς (τοῦ μὴ ἐνυποθήκτου ἀκινήτου) παραδίδωσιν ὁ ἐπιγῆγος αὐτὴν ὑπάλληλος εἰς τὸν ταμίον, οὗτος δὲ μετὰ τοῦ νομάρχου καὶ τοῦ ἐκονομικοῦ ἐφόρου σημειοῦνται ἐπὶ τῆς ἀκτίσεως πάντα ἐν γένει τὰ πρὸς τὸ δημόσιον χρέη τοῦ ἰδιοκτῆτου καὶ ὀφειλῆς τὸ ποσόν, ὅπερ ὀφείλει νὰ τάξῃ ὁ ταμίον πρῶτην προσφοράν. Ἡ ἐκθεσις αὕτη οὕτω κατηρτισμένη ἐγγράφεται εἰς τὸ βιβλίον τῶν κατασχέσεων ἐπιμελεια τοῦ ταμίου, μετ' ἧς ἀσπείρειται ὁ ὀφειλῆται πρὸς δικαίωματος νὰ διαθέσῃ τὸ πρᾶγμα (ἀρτ. 30). Κατόπιν ὁ ἐπισπεύδων ταμίον προτάσσει πρόγραμμα τοῦ πλειστηριασμοῦ κατὰ τὸ ἄρθρ. 26, ὅπερ τοιχοκολλᾶται εἰς τὰ ἐν ἄρθρ. 27 σημειούμενα κτήματα κοινιστοῦνται: εἰς τὸν ὀφειλέτην καὶ τὸν ἐνυποθήκτου δανειστάς, ὅσοι εἶχον ἐγγεγραφεῖ ὑποθήκην μέχρι τῆς ὥρας, καθ' ἣν κατεχωρήσθη ἐν τῷ βιβλίῳ τῶν ὑποθηκῶν ἡ περιγραφή τοῦ κτήματος, προστίθεται σφραγισμενὴ διὰ τινος ἐφημερίδος. Πᾶσι δ' αἱ τοιχοκολλήσεις, δημοσιεύσεις καὶ κοινοποιήσεις τοῦ προγράμματος ἐπὶ ἀντικειμένου νὰ τελῶνται κατὰ τὰς προθεσμίας τοῦ ἄρθρου 28. Ἀλλὰ τὸ περὶ ἐκποίησεως ἐνυποθήκτων τῶν Δημοσίων κτημάτων, ὡς ἐρρήθη, δημοσιεύεται μὲν τεσσαράκοντα τολάχιστον πρὸ τοῦ πλειστηριασμοῦ ἡμέρας διὰ τῆς Ἐφημερίδος τῆς Κυβερνήσεως, ἀλλὰ δὲν τοιχοκολλᾶται καὶ εἰς τὸν ὀφειλέτην ἐπιδίδοται μόνον τὸ πρᾶγμα λαμβάνον τὸ πρόγραμμα φύλλον. Ἐάν ὁ πλειστηριασμός δὲν ἐνεργηθῇ, οἱ ὅσοι δῆποτε λόγον κατὰ τὴν ὠρισμένην ἡμεραν, ἐπαναλαμβάνονται αἱ τοιχοκολλή-

αι, δημοσιεύσεις καὶ ἐπιδόσεις τοῦ προ-
 κήματος δι' ἀπλῆς περιλήψεως, ἔχουν
 δικαστικὸς κλητὴρ εἰδοποιεῖ ὅτι ὁ κατὰ
 τὴν ἡμέραν δεῖνα μὴ ἐνεργῆθῃς πλει-
 στηριασμὸς τῶν κτημάτων τοῦ ὀφειλέτου
 ὅπως θέλει ἐνεργῆθῃ τὴν δεῖνα ἡμέραν
 ὁ ἐπισπένδων τὸν πλειστηριασμὸν τα-
 μίας δικαιοῦται νὰ ἀναλάβῃ τὴν ἐπί-
 σπεναν πλειστηριασμοῦ, ὃν ἄλλος δανει-
 στήρ τοῦ αὐτοῦ ὀφειλέτου ἤρξατο ἤδη ἐ-
 νεργῶν, κοινοποιεῖ δὲ τότε τοῦτο εἰς τὸν
 ἐπισπένδοντα δανειστήν. Ὁ τοιοῦτοτρό-
 πος ἐπαναλαμβάνομενος πλειστηριασμὸς
 γίνεται κατὰ τὰς διατάξεις τοῦ ἀρθ. 32
 καὶ ἀκμῶν τοῦ νόμου ΥΛΣ'. Σημειω-
 τὸν ὅτι, ἵνα ἐνεργῆθῃ ὁ πλειστηρια-
 σμός, δεῖται ὁ ἐπισπένδων ταμίης νὰ
 ἀποδείξῃ, ὅτι ἐνεργῆθῃσαν τὰ
 πάντα πρὸ τοῦ πλειστηριασμοῦ· τίνας δ'
 πάντα ἀποδείξει αὐταὶ δεῖται τὸ ἀρθρον
 33. Ὡς δὲ ἀρθ. 34 καὶ 35 εἰρρίζουσι τὸν
 ῥηθὲν ἐν ᾧ ὁ ὑπερθεματιστὴς ὀφείλει νὰ
 μεταβάλῃ τὸ ἐκπλειστηρίασμα, καὶ τὰ
 ἐκπλειστηρίασμα τῆς παραβιάσεως τοῦ
 νόμου τούτου, ἐν οἷς κατατακτέον καὶ
 ἐκτινέται ἐπὶ κινδύνῳ αὐτοῦ ἀναπλει-
 στηριασμός. Τὰ δὲ εἰς τὸ Δημοσίον ἐνυ-
 πώθηκα κτήματα, εἰς ἐκποιτῶσιν ὑπὸ
 τοῦ ὀφειλέτου εἰς ἄλλον, εἰ μὲν ἡ ἐκποι-
 τήσις εἶναι προγενεστέρα τῆς εἰς τὸ βι-
 βίου τῶν κατασχέσεων περιγραφῆς τοῦ
 κτηματος, ἡ ἐκδοσις τῆς περιγραφῆς κοι-
 νοποιεῖται καὶ εἰς τὸν ἀγοραστήν τοῦτον,
 ὅν ἦναι γνωστὴ ἡ κατοικία αὐτοῦ (ἀρθ.
 36) καὶ ἡ ἐκποίησης εἶναι μεταγενεστέρα
 τῆς ἐγγράφου, οὐδὲν φέρει ἀποτέλεσμα.
 Ὁ δὲ πρὸς τοὺς ὀφειλέτας τοῦ Δημο-
 σίου ὀφείλοντες καλοῦνται ἐγγράφως ὑπὸ
 τοῦ ταμίου ἢ εἰσπράκτορος νὰ παραδώ-
 σουν τὰ ὀφειλόμενα, ἂν μὲν ἦναι χρήματα
 εἰς τὸν ταμίαν, ἂν δ' ἄλλα πράγματα εἰς

τὸν συμβολαιογράφον ἢ τὸν δήμευον. Ὁ
 δὲ τοῖς ὀφείλει ἐπὶ τοῖς ἐν τῷ ἀρθρῳ
 38 ὁριζομένοις ἐπιβλαβέσιν ἐπακολουθή-
 μαιον νὰ ἐκτελέσῃ ἐντός 8 ἡμερῶν τὴν
 ὑποχρέωσιν αὐτοῦ. Τὰς κατὰ τῆς κατα-
 σχέσεως ἀντιθέσεις αὐτοῦ ἀντιτάττει ὁ
 τρίτος διὰ δηλώσεως προσφερομένου νὰ ἐν-
 ισχύσῃ αὐτὴν καὶ δι' ὅρκου τελεῖται δὲ
 ἡ δηλώσις αὐτοῦ ἐντός 8 ἡμερῶν, καθ'
 ἃς διαγράφει τὸ ἀρθρον 40 διατυπώσεως,
 ἐπεσφραγμένων ἄλλως τῶν ἐπισημίων ἐπα-
 κολουθημάτων τοῦ ἀρθ. 41· κατὰ δὲ τῆς
 δηλώσεως ἔργῃ ὁ ταμίης δικαίωμα ἀνα-
 κοπῆς.

Εἰς ἐνέργειαν δὲ προσωπικῆς κρατήσεως
 ἀπαίτεται ἐντάλμα ἐκδιδόμενον ὑπὸ τοῦ
 ταμίου καὶ περιέχον τὸ ὄνομα καὶ τὴν
 κατοικίαν τοῦ ὀφειλέτου, τὴν κτίαν, τὸ
 ποσόν καὶ τὴν λῆξιν τοῦ χρέους. Μὴ
 ἀπαγορευόντος δὲ τοῦ νόμου τὴν ἐν τῷ
 αὐτῷ ἐγγράφῳ περιληφὴν πολλῶν ὀ-
 μοῦ ἐντάλματιν, ἡ ὑπηρεσία τοῦ ἴπου-
 γείου τῶν Οἰκονομικῶν εἰκότως ἐθεώρη-
 σεν, ὅτι ἐν τῷ αὐτῷ ἐγγράφῳ δύναται νὰ
 περιλάβῃ ὁ ταμίης πολλῶν ὀφειλέτων ἐν-
 τάλματα· ἀλλὰ προδήλως ἡ ἐνωσις αὕτη,
 ἐπιφέρουσα περιπλοκάς, ἀνάγκη νὰ γινῇ-
 ταί· ὁσέως πρόκειται μόνον περὶ ὀφειλε-
 τῶν μικρῶν ποσοτήτων, ἀνατιθεμένης τῆς
 ἐκτελέσεως τῶν ἐντάλματιν εἰς τοὺς εἰσ-
 πράκτορας. Ἐκτελεῖται δὲ ὑπὸ τῶν ἐν τῷ
 43 ἀρθρῳ τοῦ νόμου ὁριζομένων πρῶτο-
 πων, ἥτοι τῶν ἐπιτιτῶν τῆς στρατιωτικῆς
 δυνάμεως, δικαστικῶν κλητῶν, δημο-
 σίων εἰσπρακτόρων, εἰδικῶν κατασχέτων
 καὶ τελωνιοφυλάκων. Σημειωτέον δὲ, ὅτι
 δύναται μὲν τοῦ 44 ἀρθρου τοῦ νόμου
 ΥΛΣ' οἱ ὀφειλέται, ὧν ἡ ἀκτημοσύνη ἡ-
 θελεν ἀποδειχθῇ, δὲν κρατοῦνται εἰς τὰς
 φυλακάς πλέον τῶν 5 ἡμερῶν. Θεωρεῖ-
 ται δ' ἀποδεδειγμένη ἡ ἀκτημοσύνη, ὁ-
 πόταν ὁ δήμευος, ὁ εἰδικὸς πάρεδρος καὶ
 ὁ ἐφημέριος τοῦ μέρους, ἐν ᾧ κατοικεῖ ὁ
 ὀφειλέτης, πιστοποιήσωσι τοῦτο ἐγγρά-

πως, επικυρωθῶσι· δὲ αἱ ὑπογραφαὶ αὐτῶν ὑπὸ τῆς ἀρμοδίας διοικητικῆς ἀρχῆς. Ὑποκρίνεται δ' εἰς τὰς ποινὰς τῆς ἐπισοκίας οἱ πιστοποιούντες, ἐὰν ἀποδειχθῇ, ὅτι ἐν γυνώσει ἐβεβαίωσαν ψευδῆ πράγματα ὡς ἀληθῆ. Κατὰ δὲ τὴν ἐπενευθεῖσαν εἰς αὐτὸ τροποποίησιν ὑπὸ τοῦ ἀρθ. 4 τοῦ νόμου ΑΡΝΔ' τοῦ 1884, (ὅπερ, ἀκυρωθὲν διὰ τοῦ ἀρθρου 2 τοῦ νόμου ΑΣΚΕ' τοῦ 1885, ἀνέζησε διὰ τοῦ ἀρθ. 4 τοῦ ΑΥΠ' νόμου τοῦ 1887) τὰ πιστοποιητικὰ περὶ τῆς ἀκτημοσύνης ἐπιτρέπεται νὰ ληρωθῶσιν ὑπ' ὄψεαι, ἅφ' οὗ οἱ μὲν ὀφειλέται ἐκ δικαστικῶν δαπανῶν, προστίμων καὶ χρηματικῶν ποινῶν διατελέσωσιν ἐν ταῖς φυλακαῖς τέσσαρας μὲν μῆνας μετὰ τὴν λήξιν ἧς ὑπέστησαν ἐγκληματικῆς ποινῆς, δύο μῆνας δὲ μετὰ τὴν λήξιν τῆς ἐπιβληθείσης αὐτοῖς ἐπανορθωτικῆς ποινῆς, πέντε δὲ ἡμέρας μετὰ τὸ πέρας τῆς ἐπιβληθείσης αὐτοῖς ἀστυνομικῆς ποινῆς, οἱ δὲ ἐξ ἄλλης αἰτίας ὀφειλέται, ἅφ' οὗ διαμείνωσιν ἐν ταῖς φυλακαῖς ἐπὶ δύο μῆνας, ἀλλ' οἱ ὀφειλέται, οἵτινες ἤθελον μεταβιβάσει ὅπωςδὴποτε τὴν κινήτην ἢ ἀκίνητον αὐτῶν περιουσίαν τρεῖς μῆνας πρὸ τῆς βεβαίωσεως τοῦ χρέους αὐτῶν, ἀποφυλακίζονται μόνον μετὰ διαμονὴν διετῇ ἐν ταῖς φυλακαῖς κατὰ τὴν § 7 τοῦ ἀρθ. 1020 τῆς Παλ. Διοικονομίας· τελευτῶν οἱ ὀφειλέται ἐξ ἀμέσων ἢ ἐμμέσων φόρων ἀπαλλάσσονται τῆς προσωποκρατήσεως, ἀμα τῇ ἐμφανίσει τοῦ τῆς ἀκτημοσύνης πιστοποιητικοῦ. Τέλος κατὰ τὴν ἐβδομάδα τῶν Παθῶν καὶ τοῦ Πάσχα δὲν ἐκτελεῖται προσωπικὴ κράτησις κατὰ τῶν ὀφειλόντων φόρους, οἱ δὲ τυγχάνοντες ἐν ταῖς φυλακαῖς διὰ τοιοῦτον χρέος ἀπολύονται προσκαίρως. Ἐν γένει δὲ ὁ προσωποκρατούμενος δὲν ἀπώλεται, πρὶν ἢ ἀποτίσῃ οὐ μόνον δολόκληρον τὸ χρέος αὐτοῦ, ἀλλὰ καὶ τὰς δαπάνας τῆς διατροφῆς, τὰς ὑπὸ τοῦ Δημοσίου τυχόν καταβληθείσας. Παρατηρη-

τέον προσέτι, ὅτι, μὴ καταργουμένη τῆς Διοικονομίας διατάξεις περὶ προσωπικῆς κρατήσεως τοῦ νόμου ΥΛΩ' τοῦ 1871, συνισγύουσιν αὗται μετὰ τῶν ἐκτελεσθῆναι ἤδη διατάξεων τοῦ νόμου τούτου, (ὅπερ 1) ἐξηρημένοι τῆς προσωπικῆς κρατήσεως καὶ διὰ τὰ πρὸς τὰ Δημοσίων χρεῖσιν οἱ ἀνῆλικοι καὶ αἱ γυναῖκες πλὴν τῶν ἐμπορευομένων, οἱ ἀπηγορευμένοι καὶ οἱ ἐδόσηκονταετείς (Πολ. Δ. ἀρθ. 1003, 2) δὲν συγχωρεῖται νὰ συλληφθῇ ὁ δεικνύων ἐν ναῷ κατὰ τὴν διακρίσιν τελετῆς ὀρθοσκευτικῆς, ἐν δικαστικῇ καταστάσει κατὰ τὰς δημοσίας αὐτοῦ συνεδριάσεις ἢ ἐν ἰδιωτικῇ οἰκίᾳ ἐν ὥραις νυκτεριναῖς, ἢ ἐν τῷ πρὸς ἐκπλοῦν ἐτοίμῳ πλοίῳ ἢ λέμβῳ βαίνοντι πρὸς τὸ πλοῖον, ἂν ὑπηρετῇ ἐν αὐτῷ ὡς πλοίαρχος ἢ ναύτης. 2) τὴν συλληφθέντα ἀπάγει ὁ συλλαβὼν εἰς τὴν πολιτικὴν φυλακὴν καὶ παραδίδωσιν αὐτὸν τῷ δεσμοφυλάκι, ὅστις συντάσσει περὶ τούτου ἀπόδειξιν ἐν τῷ τῆς φυλακῆς δελτίῳ, ἀλλ' ὀφείλει πρότερον νὰ ἐκτελέσῃ τὴν προσαγωγὴν τοῦ ταμιακοῦ ἐντάλματος καὶ ὁ τοῦ Δημοσίου ὀφειλέτης ἀπολυται τῆς φυλακῆς οὐ μόνον ἐν ἐκτίσῃ τῷ χρέει αὐτοῦ καὶ τὰς καταβληθείσας ἀποπαικὰς διατροφῆς, ἀλλὰ καὶ ἐὰν παραλειπῇ ἢ ἔγκαιρος τῆς διατροφῆς καταβολή, καὶ περ ζητήσαντος αὐτὴν ἐγγράφως τοῦ ὀφειλέτου, ἢ ἐὰν συμπληρώσῃ τὸ ἐδόσηκον ἐτος, ἢ ἐὰν μείνῃ ἐν τῇ φυλακῇ πρὶν δύο ἔτη, ἢ ἐὰν τὸ Δημοσίον συνεινέσῃ πρὸς τοῦτο ἐγγράφως, ἢ ἐὰν ἐκπαρωθῇ ἢ φυλάκισις διὰ τὴν παραβίασιν τινος τῶν νενομισμένων διατάξεων περὶ προσωπικῆς κρατήσεως, ἢ ἐὰν συγχωρῇ αὐτῷ δικαστικῶς ἢ τῆς περιουσίας αὐτοῦ παραχώρησις. Ὄφειλε δὲ ὁ δεσμοφυλάξ νὰ ἐκτελέσῃ μὲν τὴν ἀπόλυσιν ἅφ' ἑαυτοῦ ἐν τοῖς τελευταίοις ἡμέραις, ἀμα τεθῶν γινώσιν τοῦ συναίνετικου ἐγγράφου τοῦ Δημοσίου ἢ τῆς ἀποφάσεως τοῦ δικαστηρίου περὶ ἀκυρώσεως τῆς φυλακῆς.

ως, να ἀπολύσῃ δὲ κατὰ διαταγὴν τοῦ ἑσπέρου τῶν πρωτοδικῶν, ἐκδιδωμένην ἀνὰ ἀνὰ τοῦ ὀφειλέτου προσσηκόντως ἐξελικωμένη, ἐν τοῖς θέμασι τῆς παραλείψεως τῆς καταβολῆς τῆς διατροφῆς, τῆς πληρώσεως τοῦ ἐξομνηστοῦ ἔτους, καὶ τῆς διατοῦς διαμονῆς ἐν τῇ φυλακῇ. Προβλεπόν, ὅτι ἐν τῷ νόμῳ Υ'Α'Σ' τοῦ 1811 (ἄρθρον 58) ὀρίζεται διὰ τὸν παρανομοῦ ἀπολύσαντα ὀφειλέτην τοῦ Δημοσίου καὶ εἰδικὴ ποινὴν προστίμου ὀραχμῶν 200—300, πλὴν τῆς νενομισμένης ποινῆς τοῦ 1811 ἄρθ. τοῦ ποινικοῦ νόμου καὶ τῆς ἐξελικτικῆς τοῦ δημοσίου ὑποχρεώσεως. Σημειώτεον ἐστὶ, ὅτι προσωπικὴ εἰρήνη δὲν ἐπιβάλλεται κατὰ τῶν κληρονομῶντων ὀφειλετῶν ἢ διὰ τὰ χρεῖα τῶν παρεχόμενων ἐκ τῶν ἐνιαυσίων δόσεων ἐν ἐκποιουμένων ἐθνικῶν γαιῶν, ὅσαι ἔχον μετὰ τὸν θάνατον τοῦ κληρονόμου.

Σημειώτεον ἐστὶ οἱ μὴ ἐμπροθέσμως καταβάλλοντες τὸ πρὸς τὸν Δημοσίον τὸν ὀφειλόμενον χρεὸς αὐτῶν ὑπόκεινται εἰς τὴν ὑπερμερίας ὅ κατὰ τοῖς ἐκ τὸν νόμον (Νόμου Υ'Α'Σ' ἄρθ. 46 ἐν συνδ. τῆς τῶν νόμων 231) τῆς 22 Μαΐου 1882 περὶ τόκου ὑπερμερίας). Τοκοφόρα χρεῖα εἶναι πάντα τὰ πρὸς τὸν Δημοσίον χρεῖα, πλὴν τῶν ἐκ δικαστικῶν δαπάνων, προστίμων καὶ χρηματικῶν ποινῶν, συμπεριλαμβανομένου τόκου πιστώσεων ἐν τῷ τμήματι ἐκποιουμένων δημοσίων τιμάτων (πλὴν τοῦ περιεχομένου εἰς δημοτικὰς δόσεις κατὰ τὸ σύστημα τῆς ἀπολυτικῆς δόσεως, τῶν προκαταβαλλομένων δαπανῶν εἰς ἀναθεωρητικὰς καὶ ἀμετατρέπτους ἐλλειπῶς δηλωμένων ζήτων κατὰ τοὺς φορολογικοὺς νόμους (Νόμου Υ'Α'Σ' ἄρθ. 46)· ἀλλὰ τοκοφόρα εἶναι ὡσαύτως δυνάμει τοῦ νόμου Α'ΥΠ' τοῦ 1887 (ἄρθ. 2) καὶ τὰ ἐξ ἁμέσων ὀφειλόμενα χρεῖα τῶν φορολογουμένων, ἐὰν μὴ πληρωθῶσι μέχρι τῆς 31 Ἰανουαρίου τοῦ

ἐπομένου τοῦ εἰς ὃ ἀνήκουσιν ἔτους. Σημειώτεον δὲ, ὅτι ὁ τόκος τῶν μὲν εἰς ἔγγραφα στηριζομένων χρεῶν, μετὰ τὸν ὀριζομένης τῆς λήξεως, ἀρκεῖται ἀπὸ τῆς ἐν τῇ ἐκλογικῇ ἐκδιδωμένης προθεσμίας πρὸς ἀποτίσιν τοῦ κεφαλαίου, τῶν δὲ ἐκ τῆς χρηματικῆς ὁσολογίας τῶν ὑπολογισμῶν πηγάζοντων ἀπὸ τῆς ἡμέρας τῆς κατὰ τὴν ἐπιθεώρησιν ἀνακαλύψεως τοῦ ἐλλείμματος ἢ τῆς ὑπὲρ τοῦ ὑπολογισμοῦ παραδόσεως τῆς ὑπηρεσίας εἰς τὸν διάδοχον αὐτοῦ, τῶν δὲ ἐκ λογιστικῶν προσκομμάτων χρεῶν τῶν ὑπολογισμῶν ἀπὸ τῆς ἐκδόσεως τῆς βεβαιώσεως ταῦτα ἀποφάσεις, τῶν δὲ λοιπῶν χρεῶν ἀπὸ τῆς προσκλήσεως (Ν. Υ'Α'Σ' ἄρθ. 47). Προσετέθη δὲ δι' ἐπιτηδὲς ἄρθρου, τοῦ ἄρθρου 48, καὶ ὁ ἀποκλεισμός τῶν ὀφειλόντων ἐπέκεινα τῶν τριακοντίων ὀραχμῶν πάσης δημοπρασίας ἐθνικῶν προσόδων ἢ πτημάτων, ὅσας τὸ μίσθωμα ἢ τὸ τίμημα αὐτῶν πρόκειται νὰ πληρωθῇ ἐπὶ πιστώσει, ἀλλ' ὁ ἀποκλεισμός οὗτος περιωρισθὲν ἐν ἄρθρῳ 71 εἰς μόνους τοὺς ὀφειλέτας ἐκ χρεῶν ἀναγομένων εἰς τὰς ἀπὸ τοῦ 1867 καὶ ἐντεῦθεν χρήσεις ἐθαιρηθῇ δηλονότι προστίμων νάπαχρευσθῇ πᾶσα μετὰ τοῦ δημοσίου συναλλαγὴ εἰς τοὺς μὴ δυναμένους ἢ μὴ θέλοντας νὰ ἐκπληρώσωσι τὰς προηγουμένας αὐτῶν ὑποχρεώσεις, καὶ περιωρισθῇ τὸ στάδιον τοῦ συναγωνισμοῦ μετὰ τῶν περιεργουμένων προσώπων, ἐκλιπουσῶν οὕτως ἐν πολλοῖς τῶν καθυστερήσεων καὶ καταπίψεων τῶν φορολογουμένων.

Σημειώτεον ἐστὶ τὰ ἑξῆς. Κατὰ τὸν οικονομικὸν ἡμῶν νόμον (ἄρθ. 910) τῶν ὀφειλετῶν αἱ κατὰ τῆς ἐκτελέσεως ἀντιρρήσεις εἰσὶν ἢ ἀντιρρήσεις ἀπευθυνόμεναι κατὰ τῆς διαδικασίας τῆς ἐκτελέσεως (ἐν στάσει ἀκυρωτήρας τῆς διαδικασίας) ἢ στηριζόμεναι εἰς τὸν ἰσχυρισμὸν ὅτι ἐξηλείφθη τὸ χρεὸς (ἐνστάσεις καταβολῆς, παραγραφῆς, ἀφέσεως) ἢ ἔχουσι τέλος

ἄλλην ἀφορμήν, οἷον τὸ τῆς εὐπορίας εὐεργέτημα καὶ τὸ τοῦ ἄρθρου 954 § 3. Αὐταὶ αὐταὶ αἱ ἀντιρρήσεις θύναται νὰ προταθῶσιν ἐν γένει καὶ κατὰ τοῦ Δημοσίου. Εἰδικώτερον ὅμως ὁρίζει ὁ νόμος ΥΛΣ' (ἄρθρ. 50) ὅτι τὴν τοῦ συμφητισμοῦ ἔνστασιν, ἣν κατὰ τὴν ὁρθὴν νομολογίαν τοῦ Ἀρείου Πάγου (ἀποφ. 162 τοῦ 50 κτλ.) δύναται ὁ ὀφειλέτης νὰ προτείνῃ ἐν ταῖς τῶν ἰδιωτῶν ἐκτελέσεσιν, ὡς ὑφισταμένην καὶ μετὰ τὴν τελεσιδικίαν, ἐν ταῖς ἐκτελέσεσι τοῦ Δημοσίου δὲν δύναται νὰ προβάλῃ· τὴν ἀνάπαλιν δὲ (ἄρθρ. 51) δύναται νὰ προβάλῃ καὶ τὴν ἔνστασιν, ὅτι δὲν ὁφείλει τὸ χρέος, ἣν δὲν δύναται νάντιτάξῃ εἰς τὸν ἰδιώτην (διότι ἐκεῖνος ἔχει ἤδη ὑπὲρ αὐτοῦ ἀποφασίσιν). — Ἀκολουθεῖται δὲ καὶ ἐν τῇ ἐκδικάσει τῶν κατὰ τοῦ Δημοσίου περὶ ἐκτελέσεως ἐγχειρομένων δικῶν ἢ τῶν συνοπτικῶν δικῶν διαδικασία κατὰ τὸν τύπον τῶν ἀνακοπῶν γινομένη, μόνον δὲ καὶ κατ' αὐτὰς ἐκκαθαρισμέναις ἐνστάσεσι δύναται νὰ προβάλῃ, ἥτοι ἀποδεικνυόμενα ἐν αὐτῇ τοῦ δικαστηρίου τῇ συνεδριάσει· καὶ μὴ, χρηζούσας διαδικασίας ἄλλης πρὸς ἀπόδειξιν, πλὴν ἐὰν ὁ ὀφειλέτης ἰσχυρίζεται, ὅτι δὲν ὀφείλει (Νόμου ΥΛΣ' τοῦ 1871 ἄρθρον 51). Ῥητῶς ἐπίσης ὁρίζει ὁ νόμος, ὅτι δικάζονται ὡς κατεπείγουσαι κατὰ προτίμησιν πάσης ἄλλης ὑποθέσεως τὴν τρίτην ἡμέραν ἀπὸ τῆς ἐπιδόσεως, προστιθεμένης καὶ τῆς προθεσμίας τῆς ἀποστάσεως (ἄρθρον 49). Ἀντιπροσωπεύουσι δὲ τὸ Δημοσίον ἐν ταῖς περὶ τὴν ἐκτέλεσιν δίκαις κατὰ ῥητὴν διάταξιν τοῦ νόμου οἱ ταμίαι (φρονούμεν δὲ ὅτι καὶ οἱ ὑποταμίαι ὡς ἔχοντες πάντα τὰ ταμιακὰ δικαιώματα). Ἡ δὲ πρὸς ἑφεσιν προθεσμία κατὰ τῶν ἐν ταῖς δίκαις ταύταις ἐκδιδόμενων ἀποφάσεων εἶναι δεκαήμερος (ἄρθρ. 49 § 2). Σημειωτέον ὅτι, ὡς ὁ δικονομικὸς νόμος, καὶ ὁ τοῦ 1871 νόμος ΥΛΣ' δὲν ὁρίζει

προθεσμίαν πρὸς εἰσαγωγὴν τῆς ἀνακοπῆς κατὰ τῆς ἐκτελέσεως, θόεν αὐτὴ εἶναι δεκαήμερος κατὰ τῆς ἀποπερατώσεως τῆς ἐκτελέσεως δηλονότι, ἕως τῆς ἐπελεύσεως τῆς κατακυρώσεως. Αὐτόδηλον δὲ, ὅτι καὶ πᾶς τρίτος ἀντιποιοῦμενος ὡς ἰδιὼν τῶν κατασχεθέντων πραγμάτων ἢ ἡξίων ἐπ' αὐτῶν ἄλλα πραγματικὸν δικαίωμα δύναται νὰ ἀνακόψῃ τὴν ἐκτέλεσιν κατὰ τὰς γενικὰς δικονομικὰς διατάξεις τῶν ἀρ. 941 καὶ 985 τῆς Πολιτικῆς Δικονομικῆς ἀπευθύνων τὴν ἀνακοπὴν αὐτοῦ κατὰ τὸ τοῦ ὀφειλέτου καὶ κατὰ τοῦ Δημοσίου καὶ κοινοποιῶν προσέτι αὐτὴν εἰς τὸν ἐπὶ τοῦ πλειστηριαμοῦ ὑπάλλληλον· ἄλλ' ἡ ἐκτέλεσις κατὰ τῶν ὀφειλετῶν τοῦ Δημοσίου προβαίνει καὶ μετὰ τὴν ἀνακοπὴν, ἐὰν μὴ διατάξῃ τὴν ἀναστολὴν τοῦ πλειστηριαμοῦ τὸ δικαστήριον (Πολ. Δικ. ἀρ. 914 καὶ νόμου ΥΛΣ' ἄρθρ. 51). Σημειωτέον προσέτι, ὅτι οἱ ἐγγυηταὶ ἐπὶ τῶν πρὸς τὸ Δημοσίον δὲν ἔχουσι τὴν ἐκτελέσεως εὐεργέτημα. Ἐγγυηταὶ δὲ ὡς ὑπογράφοντες εἰς τὰ πρακτικὰ τῆς δημοπρασίας (δημοσίων προσόδων κτλ.) δὲν ἀλλοτρίωνται τῆς ἐγγυήσεως, καὶ εἰς τὰς ὁμολογίας ὑπογράφουσιν ὅτι οἱ ἐγγυηταὶ (ἄρθρ. 55).

Πλὴν δὲ τῶν ἐν τῇ ποινικῇ νόμῳ ἀναγραφόμενων ποινῶν εἰς τιμωρίαν τῶν παραβαινόντων τὸ καθήκον αὐτῶν ταμιῶν καὶ εἰσπρακτόρων ὁ νόμος ΥΛΣ' τάσσει καὶ εἰδικὰς ποινὰς κατὰ τὴν δημοσίων καὶ δημοτικῶν λειτουργιών, αἵτινες ἤθελον δεῖξει ἀσύγγνωστον εὐθυμίαν ἐν τῇ ἐκπληρώσει τῶν ἐν τῷ νόμῳ τῶν τῶν ὀριζομένων καθηκόντων αὐτῶν (ἀρ. 56 καὶ ἐπ.). Σημειωτέον, ὅτι καὶ ὁ μεταγενέστερος νόμος ΑΡΝΔ' τοῦ 1884 τάσσει ἄλλας ποινὰς διὰ τῶν ἀρ. αὐτοῦ 8 καὶ 9, περὶ τῶν κατωτέρων.

Διὰ δὲ τῶν ἀρθρῶν 59 καὶ 60 τοῦ νόμου τοῦ κεφ. ς' καθιεροῦνται καὶ ἡ διὰ τῶν πεζιτῶν ἢ ἐργολάβων εἰσπραξις τῶν 90

την ἐξέδοθαι ἀκραιθέστερον τὸ Διά-
ταγμα τῆς 13 Αὐγούστου 1871 περὶ δη-
μοσίων διὰ τὴν παρχώρησιν τῶν
ἐπιθέσεων εἰς ἐργοτάξους, ὁ πάλιν ἐτρο-
ποποιήθη ἐν μέρει διὰ τοῦ Δ τῆς 24
Μαρτίου 1876 περὶ τροποποιήσεως τῶν
ἐν 4 καὶ 17 τοῦ Διατ. τῆς 13 Αὐγού-
στου 1871. Ἀλλ' ἐπειδὴ οὐδέποτε ἐτέ-
θη ἐν εἰς ἐνέργειαν ἄχρι τοῦδε αἱ διατά-
ξεις αὗται, περιττὴν θεωροῦμεν τὴν ἀνα-
θεὴν αὐτῶν.

Ὁ νόμος ΓΔΣ' τοῦ 1871 ἐτροποποι-
εῖται ὁ νόμος ΑΡΝΔ' τοῦ 1884, ὅστις,
ἐκτελεσθέντα, ὥρισεν ὅτι καλοῦνται
τὰ γενικῶν προσκλήσεων καὶ οἱ ὀφειλέ-
ται ἐκ προστίμων, χρηματικῶν ποινῶν,
ῥυτίων καὶ ρυτίων, φθαρτῶν κτη-
ματικῶν, μοναστηρίων ἢ πολυεστῶν ἐνοικιάσεων
ἐν τῷ φόρῳ ἐλαίου, ἰχθυοτροφείων κτλ.
(ἀρθ. 1) καὶ ἀπῆλλαξε τὸ προσωπικὸν
τῶν ταμείων τῆς πολυασχέλου ἐργασίας
ἐκ περιγραφῆς τῶν ἐνυποθήκων κτημά-
των τῶν ὀφειλετῶν τοῦ Δημοσίου, ὁρίσας
τὴν ἐκταμίαν μετὰ τοῦ νομάρχου καὶ τοῦ
ἀποσκευοῦ ἐφόρου καταρτίζουσι τὰ τοῦ
πλειστηριασμοῦ προγράμματα ἐπὶ τῇ βά-
σει τῶν βιβλίων εἰσπρακτέων ἢ ἄλλων
ἡρώσιων τίτλων καὶ τῶν ἀποσπασμά-
των τῶν εἰσπράξεων βιβλίων τῶν ὑποθηκῶν
(ἀρθ. 2). Ἀλλ' ὁ ΑΡΝΔ' νόμος ἐπὶ ἡγε-
νικῶν ἄλλας τινὰς συμπληρώσεις ἀξίας
αὐτοῦ. Διὰ τοῦ 3 ἀρθ. αὐτοῦ ἐπέβαλεν
ἐν ποινῇ ἀκυρότητος τοῦ πλειστηρια-
σμοῦ εἰς τοὺς ἐπισπεύδοντας πλειστηρια-
σμοὺς ἀκινήτων ἢ ἀκινήτων πραγμάτων ὁ-
τι αὐτοὶ αὐτῶν τὴν ὑποχρέωσιν νὰ κοι-
νοποιῶσιν εἰς τὸν ταμίαν, οὗ ἐν τῇ περι-
ορῇ κεῖνται τὰ κατασχεθέντα, ἀντί-
στοιχῶς ἐπ' ἁπλοῦ χάρτου τῆς ἐκθέσεως
κατασχέσεως καὶ προκειμένου μὲν περὶ
ἀκινήτων πραγμάτων ἐλάσσονος ἀξίας τῶν
προστίμων δραχμῶν νὰ κοινοποιῶσι τρεῖς
ἐλάχιστον ἡμέρας πρὸ τῆς τοῦ πλει-
στηριασμοῦ, περὶ δὲ ἀκινήτων ἀξίας σμι-

κροτέρας τῶν γιλιῶν δραχμῶν τρεῖς ἐβδο-
μάδας πρότερον, περὶ δὲ ἀκινήτων ἀξίας
ἀνωτέρας, ἐξ τοῦλάχιστον ἐβδομάδας πρό-
τερον κατὰ τὰς σχετικὰς διατάξεις τῆς
πολιτικῆς δικονομίας (ἀρθ. 893 καὶ 967).
Ἡ δὲ Ἑθνικὴ Τράπεζα, ἥς τὰς ἀναγκα-
στικὰς ἐκτελέσεις ὀρίζει εἰδικὸς νόμος, ὁ
νόμος ΦΚΣ' τῆς 14 Ἀπριλίου 1859, ὁ-
ρεῖται νὰ κοινοποιῇ εἰς τὸν ταμίαν τὸ ἐπ-
εὖρον τύπον κατασχετηρίου ἐκθέσεως προ-
γράμματος πλειστηριασμοῦ, ὃ περιέχει πάντα
τὰ ἐν ἀρθ. 967 ἀπαιτούμενα στοιχεῖα καὶ
προσέτι τὴν περιγραφὴν τοῦ ἀκινήτου, νὰ
κοινοποιῇ δὲ τοῦτο δις εἰς τὸν ταμίαν ἐπὶ
κτημάτων ὑποθαίνοντων τὴν ἀξίαν γι-
λιῶν δραχμῶν, πρὸ ἑξ ἐβδομάδων καὶ
πρὸ ἐκτῶς ἕως δεκαπέντε ἡμερῶν τοῦ δ'
ἐπαναληπτικοῦ προγράμματος ἀρκεῖ ἡ
ἐφ' ἁπαξ κοινοποίησις πρὸ 8—15 ἡμε-
ρῶν (Ν. ΦΚΣ' ἀρθ. 27 ἐν συνδ. πρὸς
ἀρθρα Πολ. Δικ. 893 καὶ 967 καὶ ἀρθ.
3 τοῦ Ν. ΑΡΝΔ'). Ὅθεν ὀφείλουσιν οἱ
ταμίαι ἅμα κοινοποιηθεῖσης αὐτοῦ τῆς
ἐκθέσεως κατασχέσεως νὰ ἐρευνῶσι τὰ τοῦ
ταμείου βιβλία καὶ τοὺς φορολογικοὺς
καταλόγους καὶ συγκεντρῶντες πάντα τὰ
τοῦ ὀφειλέτου χρεῖα νὰ κοινοποιῶσι διὰ
δικαστικὸν κλητῆρος τὰς προσηκούσας
ἀναγγελίας εἰς τὸν ἐπὶ τοῦ πλειστηρια-
σμοῦ ὑπάλλληλον, ὅπως κατατάσσεται τὸ
Δημόσιον εἰς τὴν διανομὴν τοῦ ἐκπλει-
στηριασμοῦ τῶν πλειστηριαζομένων κι-
νητῶν ἢ ἀκινήτων τοῦ ὀφειλέτου κατὰ
τὰ ἀρθρα 940 καὶ 941 τῆς Πολιτικῆς Δι-
κονομίας. Ὅφειλουν δ' ἐτι ἐντός 14 μὲν
ἡμερῶν ἀπὸ τῆς προσκλήσεως, ἐὰν πλει-
στηριάζωνται ἀκίνητα, νὰ κατατίθωσιν
εἰς τὸν ἐπὶ τοῦ πλειστηριασμοῦ ὑπάλλλη-
λον ἐν ἀντιγράφοις τοὺς τίτλους, εἰς οὓς
στηρίζει τὸ Δημόσιον τὰς ἀπαιτήσεις αὐ-
τοῦ, δηλονότι ἀπόσπασμα μὲν ἐκ τῶν
σχετικῶν φορολογικῶν καταλόγων, ἐὰν τὸ
χρεὸς προέρχεται ἐκ φόρων, ἀντιγραφοὶ
δὲ τῶν βυολόγων, ἀποφάσεων ἢ ἐτέρων

ἐγγράφων καὶ ἀποσπάσματα ἐκ τῶν βιβλίων τῶν εισπρακτέων, ἐὰν προέρχεται ἐξ ἄλλης αἰτίας. Διὰ δὲ τοῦ ἄρθ. 7 ὡρίσθη, ὅτι ἀναστολὴν καταδικωτικῶν μέτρων ληφθέντων κατ' ὀφειλῆτου τοῦ Δημοσίου οὔτε ταμίης οὔτε ἄλλος ὑπάλληλος δύναται νὰ διατάξῃ, ἐὰν μὴ βεβαιωθῇ διὰ γραμματίου εισπράξεως ἢ ἐπιστήμων ἐγγράφων, ὅτι κατεβλήθη τὸ χρέος ἢ ὅτι οὐδὲν ὀφείλεται, πλὴν ἐὰν διατάσσεται: ῥητῶς ὑπὸ τοῦ νόμου ἡ ἀναστολή, ὡς λ. γ. ὅτε ἐμφανίζεται τὸ προσήκον πιστοποιητικὸν ἀκτημοσύνης ὑπὸ ὀφειλῆτου δικαιουμένου νὰ ἐμφανίσῃ τοιοῦτο, ἢ ὅτε πρόκειται περὶ φορολογουμένων, ὧν ἡ προσωπικὴ κράτησις δὲν δύναται νὰ τελεσθῇ, δυνάμει διατάξεως τοῦ νόμου, οἷον κατὰ τὴν ἐβδομάδα τῶν παθῶν, ἢ ὅτε τελομένης βουλευτικῆς ἢ δημοτικῆς ἐκλογῆς ἀναστελλεται: ἡ δὲ ἀναστολή προσωπικῆς κρατήσεως καταδιώξεις τῶν ὀφειλετῶν τοῦ δημοσίου κτλ. Ἐν ταύτῃ δὲ διὰ τοῦ 8 ἄρθρου ἐπιβάλλεται: ἡ ἐν τῷ ἄρθ. 181 § 2 τοῦ ποινικοῦ νόμου ὀριζομένη ποινὴ τῆς φυλακίσεως τριῶν μηνῶν μέχρι πέντε ἐτῶν κατὰ τοῦ ταμίου, εισπράκτορος ἢ ἄλλου οἰουδῆποτε, ὅστις ἤθελε διατάξῃ τὴν ἀναστολὴν τῆς καταδιώξεως ὀφειλῆτου τοῦ δημοσίου. "Ὅθεν οἱ ταμίαι καὶ οἱ εισπράκτορες ἐν ταῖς περὶ ἀναστολῆς καταδιώξεως ὀφειλῆτου τοῦ Δημοσίου αἰτήσεις αὐτῶν πρὸς τοὺς στρατιωτικούς ἢ πολιτικούς ὑπαλλήλους ἢ ὑπηρέτας ὀφείλουσι νὰ μνημονεύωσι ῥητῶς τὸν ἀριθμὸν καὶ χρονολογίαν τοῦ ἐκδοθέντος γραμματίου ἢ διπλοτύπου εισπράξεως καὶ τὸ πληρωθὲν ποσόν, τὸν ἀριθμὸν καὶ ἡμερομηνίαν τοῦ περὶ ἀκτημοσύνης τοῦ ὀφειλῆτου πιστοποιητικοῦ καὶ τὴν ἐκδούσαν ἀρχήν, καὶ τὸ ἄρθρον τοῦ νόμου, οὗ δυνάμει ἐπιτρέπεται ἡ ἀναστολή τῆς καταδιώξεως, ἵνα αὕτη ἐπιτευχθῇ, διότι ἄλλως καὶ ὁ ζητήσας ἀναστολὴν παρὰ τὸν νόμον καὶ ὁ ἐκτελέσας

αὐτὴν ὑπόκειται εἰς τὰς νομικοὺς ποινάς. Διὰ δὲ τοῦ 9 ἄρθρου ὡρίσθη: ἡ ἐν τῷ ἄρθ. 482 τοῦ ποινικοῦ νόμου ἀναγομένη αὐστηρὰ ποινὴ καὶ κατὰ τὸν ταμίον, ὅστις ἐντὸς μηνὸς ἀπὸ τῆς πρὸς τὸν ἀποστολῆς τῶν ἀπαιτούμενων ἐγγράφων ὑπὸ τῆς ἀρμοδίας ἀρχῆς δὲν ἤθελον ἐκδώσει τὰ ποδεικτικά παραλαβῆς εισπρακτέων ἢ ἐντὸς ἐξ μηνῶν δὲν ἤθελον λάβει τὰ προσήκοντα καταδικωτικὰ μέτρα, καὶ κατὰ τῶν ἀξιωματικῶν καὶ ἀξιωματικῶν ἐν γένει τῆς χωροφυλακῆς, τινες δὲν ἤθελον ἐκτελέσει ἐντὸς τριῶν ἢ βραδύτερον μηνῶν τὰ ὑπὸ τῶν ταμίων ἀποσταλέντα αὐτοῖς ἐντάλματα προσωπικῆς κρατήσεως. Ἐὰν δὲ ἡ εἰσαγωγή αὐτῶν εἰς τὴν αὐτὴν ποινὴν, εἰθιμικῶς ἀλλ' ἢ ἡλεγγύως μετὰ τοῦ ταμίου εἰς ἀποκρίσεις τοῦ δημοσίου. Ἐπὶ τῆς δὲ 10 ἡμερας ΑΣΚΕ' τοῦ 1885, ὅστις ἀνεκμίσθωσις ἐπὶ παραβάσει τοῦ 481.18 τοῦ ποινικοῦ νόμου καὶ τοὺς οικονομικοὺς ἐφόρους, ἐὰν μὴ ἀποστείλωσιν εἰς τὸν ἀρμοδίον ταμεῖον τοὺς φορολογικούς καταλόγους καὶ τὰ σχετικὰ ἔγγραφα πρὸς ἐκβαίωσιν τῶν ὀριζομένων προσόδων τοῦ ἔτους χριστοῦ εἰς τῆς ὑπὸ τῶν κειμένων νόμων ταχθείσης ἡμέρας πρὸς ἀποτίωσιν. 2) τοὺς δικαστικούς γραμματεῖς, ἐὰν ἐντὸς τοῦ πρώτου δεκαπενθημέρου ἐκάστου μηνὸς μὴ ἀποστείλωσιν εἰς τὸ ταμεῖον τὰ ἀποσπάσματα καὶ τὰς ἀνηκούσας καταστάσεις πρὸς βεβαίωσιν τῶν ἐκκαθαριστικῶν τελῶν, δαπανῶν, προστίμων καὶ γνηστικῶν ποινῶν ἐπὶ τῇ βάσει τῶν ἐκδοθέντων κατὰ τὸν προλαβόντα μὴνα ἀποφάσεων. 3) τοὺς τηλεγραφικούς ὑπαλλήλους, ἐὰν μὴ εἰσαγάγωσιν εἰς τὸν ἀρμοδίον ταμεῖον ἐντὸς τοῦ πρώτου δεκαπενθημέρου ἐκάστου μηνὸς τὰ εἰσπραχθέντα κατὰ τὸν προλαβόντα μὴνα τηλεγραφικὰ τέλη, 4) τοὺς ἐμπορευματικούς ὑπαλλήλους, ἐὰν μὴ εἰσαγάγωσιν

αμείων ἐντός τριάκοντα ἡμε-
ρῶν τὸν προλαβόντα μῆνα εἰς-
προξενικὰ τέλη.

ὁ νόμος ΑΣΚΕ' τοῦ 1885
μοῦ ΑΥΓΓ' τοῦ 1887, ὅστις,
πάντα τὰ λοιπὰ ἄρθρα τοῦ
ΚΕ', πλὴν τοῦ ἀμέσως ἀνω-
θενθέντος, ὥρισε προσέτι ὅτι
τοὺς βεβαιωθέντας ἀμέσους ἢ
μεσοφύτους, διὰ τὸ τίμημα ἢ μί-
σησις, παραχωρήσεις, ἢ
ἐθνικῶν ἢ ἐκκλησιαστικῶν
κτιμῶν, κτημάτων, πραγμάτων
καὶ δικαιωμάτων τοῦ δημοσίου
πρόσθετον τέλος 20 τοῖς 100
πεντημερίας 8 τοῖς ἑκατόν, ἐάν
ᾖσιν μέχρι τῆς 31 Ἰανουα-
ρίου τοῦ ἐξ ἑξῆς, καὶ πρὸς τοῦτοις ἐθεώρησεν
πρὸς καταβολὴν τῶν ἐπιβαλ-
λόμενων ἐπὶ ἀκινήτων κτημάτων,
περιβολῶν κτλ., τοὺς τε-
λοκτῆτας (εἴτε οὗτοι εἴτε οἱ
ἄλλοι εἰσὶν ἐγγεγραμμένοι ἐν
τῷ καταλόγῳ), πρὸς ἀκριβῆ
αλόγου σύνταξιν ὑπεγράψαι
αὐτογράφοις νὰ πέμπωσιν εἰς
τὸν ἀρχικὸν ἔφορον περιλήψιν τοῦ
μεταβιβαστικοῦ ἐγγράφου,
καὶ ἄλλης ποινῆς διακοσιδράχμου,
ἢ εἰς τὸν μὴ ὑποστελλόντα
ὅς 30 ἡμερῶν ἀπὸ τῆς συν-
ταξιακοῦ ἐπέβαλε δὲ κατὰ
τὸν νόμον τοῦ Γαλλικοῦ νόμου τοῦ
1807, ὅτι ἡν ὑποχρέωσιν εἰς τοὺς ἰδιο-
κτῆταις, ἐν οἷς ἐξασκοῦσι
αὐτῶν οἱ εἰς φόρον ἐπιτη-
θευμένοι ἐπιτηδευματῆται,
οἱ οὗτοι δὲ ὁρίζουσιν τὴν
ἐν προκειμένῳ νὰ πομακροθυ-
ῇ αὐτῶν ὁ τοιοῦτος ἐνοικια-
στής. Τελευταῖον δὲ ὥρισε (ἄρθ.
1) διατάξεις τῶν ἄρθ. 687,
688 τῆς Πολιτικῆς Δικονομίας,

αἱ ἐννοεῖται τὰ τῆς παραχωρήσεως
τῆς περιουσίας τοῦ ἀφειλέτου οὔτε ὁ κατὰ
τὸν νόμον περὶ πτωχεύσεως καταρτιζόμε-
νος συμβιβασμὸς ἰσχύουσι διὰ τὰ πρὸς τὸ
δημόσιον ἀφειλόμενα ἐξ ἐλλειμμάτων δια-
χειρίσεως ὑπολόγων, ἐξ ἐνοικιάσεων καὶ
ἐκ παραδόσεων τῶν πορολογικῶν ἐν γέ-
νει νόμων.

Θ. Ν. Φλογαίτης.

Δημοτικὰ ἀξιώματα. 16α

Δημαιορῆται, Δήμαρχοι, Δημαρχικοὶ πά-
ρεδροι.

Δημοτικαὶ ἀγωγαὶ (actiones
populares). 16β Ἀγωγῶν εἶδη.

Δημοτικὴ διαχείρισις. 17α

ὁ περὶ δημοσίου λογιστικοῦ νόμος ὁρίζει
κανόνες περὶ τῆς διαχείρισιν τῆς δημο-
σίας περιουσίας, οὗς ἀφαιροῦναι νὰ τηρῶ-
σιν ἀπαρεγκλίτως οἱ διαχειρισταὶ τῆς δη-
μοσίας περιουσίας, οὕτω καὶ ὁ δημοτικὸς
νόμος ὁρίζει διὰ τοῦ ἄρθ. 112 τοὺς κα-
νόνες τοὺς τηρητέους περὶ τῆς διαχείρι-
σιν τῆς δημοτικῆς περιουσίας. Οἱ ἐν τῷ
ἄρθῳ τοῦτῳ ἀναγεγραμμένοι κανόνες εἶ-
ναι οἱ ἑξῆς: Α' Ἡ Πῶσις αἱ πωλήσεις ἢ
ἐνοικιάσεις τῆς δημοτικῆς περιουσίας,
πάντα τὰ διὰ δημοτικῆς δαπάνης τελοῦ-
μενα δημοτικὰ ἔργα, πᾶσαι αἱ οἰκοδομαὶ
καὶ πᾶσαι αἱ προμηθεύσεις κτλ., γίνονται
ἐπὶ δημοπρασίας καὶ ἐπὶ τῇ βάσει προ-
πολογισμοῦ συντεταγμένου ὑπὸ εἰδημό-
νων. Ὅθεν ἀπαγορεύεται πᾶσα ἰδιαιτέρα
συμφωνία μεταξὺ τοῦ δήμου καὶ ἰδιοπτῶν
ἢ ἐταιρείας. Ἄλλ' ὡς ἐν τῷ λογιστικῷ
νόμῳ καθιεροῦνται ἐξαιρετικῶς ἢ ἄδεια
συμφωνιῶν ἄνευ δημοπρασίας ὅσκις
πρόκειται περὶ παντελὸς μικρᾶς δαπάνης
ἢ ὑπαγορεύει τὴν ταχίστην ἐνέργειαν μέ-
γα δημοσίον συμφέρον κτλ., οὕτω καὶ ἐν
τῷ ἄρθ. 112 τοῦ Δημ. νόμου καθιεροῦ-
ται ἡ ἄδεια τῆς καταρτίσεως ἰδιαιτέρων
συμφωνιῶν, μὴ τηρουμένης τῆς περὶ δη-
μοπρασίας διατάξεως, 1) ὅταν τὰ ἐκτε-

λεσθησόμενα έργα χορήγουν ειδικασμένης ικανότητος, ὅποια τὰ πρὸς ὠφελισμὸν τοῦ δήμου ἢ ἀνάπτυξιν τῆς καλλιτεχνίας τελοῦμενα καλλιτεχνικά έργα, ὡς ἀνδριάντες, μνημεῖα, ἀγάλματα κτλ. 2) Ὅταν τὰ έργα ὧσι τοσοῦτον μικροῦ λόγου ἄξια, ὥστε ἡ τῆς δημοπρασίας δαπάνη θέλει ἐπαυξήσῃ αἰσθητῶς τὴν ὅλην δαπάνην, 3) ὅταν καὶ ἐκ τῆς ἐλαχίστης ἀναβολῆς ἐπαπειλῆται κίνδυνος, ὅτε ὅμως φρονούμεν, ὅτι τὸ τε συμφέρον τοῦ δήμου καὶ τὸ συμφέρον τῶν δημοτικῶν ἀρχῶν ἐπιτάσσουσιν νὰ συμφωνῶνται πρὸς τὸ ἄρθ. 51 τοῦ Διατάγματος τῆς 26 Δεκεμβρίου 1836 περὶ πολιτικῶν δημοσίων οἰκοδομῶν καὶ δημοτικῶν ἀρχαί, καταρτίζουσαι τριμελῆ ἐπιτροπὴν (περιλαμβάουσαν καὶ τὸν μηχανικόν) πρὸς σύνταξιν ἐκθέσεως βεβαιώσεως, ὅτι ἡ ἀναβολὴ ἤθελεν ἐπενέγκαι σπουδαίαν ζημίαν, καὶ δ) ὅταν ἡ δημοπρασία προσκόπηται προφανῶς εἰς ἀνυπερβλήτα κωλύματα, ὅποια νόσος τις ἐπιδημικὴ ἢ, τὸ συνήστερον, συνεννόησις ἰδιοτελῆς πρὸς ἀλλήλους τῶν ἐργολάβων εἰς προσφορὰν ἐπιζημιῶν τῶν δήμῳ τιμῶν. Σημειωτέον δέ, ὅτι ὁ μὲν δημοτικὸς νόμος οὔτε τὸν τρόπον τῆς δημοπρατήσεως ὀρίζει, οὔτε τοὺς κανόνας, καθ' οὓς συντάσσεται ὁ προϋπολογισμὸς τοῦ ἔργου· ἄλλ' ἀναμφισβήτητως προσήκον νὰ ἐφαρμόζωνται καὶ ἐν τῇ καταρτίσει τοῦ προϋπολογισμοῦ δημοτικοῦ ἔργου οἱ ἐν τῷ 43 ἄρθ. τοῦ περὶ πολιτικῶν δημοσίων οἰκοδομῶν Διατάγματος κανόνες, καθ' οὓς ὁ προϋπολογισμὸς περιλαμβάνει τὴν περιγραφὴν ὅλην τῶν μερῶν τῆς οἰκοδομῆς καὶ τὸν λεπτομερῆ ὑπολογισμὸν τοῦ μεγέθους, τῆς ὕλης κτλ. τῆς οἰκοδομῆς καὶ τὸν προϋπολογισμὸν τῶν τῆς ἐργασίας δαπανῶν, ἅμα δὲ τὴν ἔκδοσιν τοῦ καταλόγου τῶν υποχρεώσεων τοῦ ἐργολάβου. Τρόποι δὲ δημοπρατήσεως ὑπάρχουσιν οἱ ἑξῆς δύο: πρῶτον δ' καθ' ὃν τὸ δημοπρατούμενον ἔργον ἢ ἡ

ὕπηρεσία κατακυροῦται εἰς τὸν ἀνδραγόμενον τὴν ἐκτέλεσιν αὐτοῦ ἐπ' ἐλάχιστον χρηματικῷ ποσῷ καὶ δεύτερον δ' καθ' ὃ τὸ ἔργον ἢ ἡ ὑπηρεσία προκηρύσσεται μετὰ τοῦ προϋπολογισμοῦ τῆς δαπάνης καὶ τῶν ὅρων ὑφ' οὓς δεόν νὰ ἐκτελεσθῇ, καλοῦνται δὲ οἱ βουλομένοι συναγωνισθῆναι νὰ ποσπεύωσιν ἐν ὠρισμένῃ προθεσμῇ γραμμάτια σφραγιστὰ περιέχοντα τοὺς ὅρους τῶν προσφερόντων, ἀνοίγονται δὲ ἐν τῇ ὁρισθείσῃ ἡμέρᾳ τὰ γραμμάτια καὶ τὸ ἔργον κατακυροῦται εἰς τὸν προτείνοντα ἐπιωφελεστέρους τῷ δήμῳ ὅρους. 1) 112) Ἐγκυρὸν ἐβελουσίαν ἐκποίησιν τῶν ἀπαιτητικῶν πραγμάτων τοῦ δήμου, συνεστὶ τῶν εἰς ἰδιαιτέρᾳ κάρπωσιν τῶν δημοτῶν χρησιμοποιῶν πραγμάτων, ὅποια τε κινητὰ πράγματα (πλὴν τῶν ἱερῶν εἰκόνων καὶ σκευῶν), τὰ καρποφόρα ἢ καρποφόρα ἀγροτικά καὶ ἀστικά ἀκίνητα, σινομῆ, τὰ δάση κτλ., ἀπαιτεῖται ἀναπληρῶν ἢ ἐπιψήφισις τοῦ δημοτικοῦ συμβουλίου (Δημοτ. νόμου ἄρθ. 50 § 4) καὶ ἡ ἐγκριστις τοῦ νομάρχου, ἀλλὰ καὶ ἀναπληρευκτος τοῦ δήμου ἀνάγκη εἰς ὅποιον χρεῶν καὶ ἐκπλήρωσιν ἀντιστοίχων υποχρεώσεων, ὅποιαι φέρ' εἰπεῖν ἡ συντήρησις τῆς ἀστυνομίας κτλ. ἢ ὀφειλόμενης καὶ ἀναμφισβήτητος ὠφέλειαι (ἄρθ. 21). Ὅριζεται δ' ἐν ἄρθρῳ 112 καὶ ὅτι προσήκον κατὰ τὴν συζήτησιν πρὸς ἐπιψήφισιν νὰ ἐξετάζηται ἀκριβῶς ἡ ἐκ τῆς ἐκποιήσεως αὐτῆς ἀναπόφευκτος ἀνάγκη ἢ προφανὴς ὠφέλεια, νὰ βεβαιούται δ' ἡ ἐξέτασις αὐτὴ ἐκ τῶν πρακτικῶν τοῦ δημοτικοῦ συμβουλίου, ἀλλὰ δεόν προσεῖν νὰ ὁρισθῇ καὶ ὅτι τὸ ἀντίτιμον θέλει διατεθῇ εὐθὺς δημοφελῶς, πλὴν εἰς ὠρίστη δι' υποχρεωτικὴν τινα δαπάνην ἐν τῷ προϋπολογισμῷ. Γ') Χορηγεῖται μὲν καὶ δημοτικαῖς ἀρχαῖς τὸ δικαίωμα πρὸς ἐκποίησην ὑπαρχόντων ἤδη χρεῶν νὰ δανειζονται ἐπὶ ταῖς αὐταῖς ἢ ἐπιωφελεστεραῖς συμφωνίαις· ἀλλὰ νὰ κεφάλαια δὲν

επικρίνεται νὰ δανείζονται ἢ ἐπὶ τῇ βάσει τοῦ ἐγκυκλιζομένου προϋπολογισμοῦ ἢ ἐπικυκλιζομένου χρηματοικτοῦ σχεδίου πληρὺν ἀντικείμενον περὶ ἐκτάκτων, ἀναποφύτου καὶ ἀνυπερθέτων δαπανῶν (Δημ. νόμου ἀριθ. 112). Δικαίω μὲν εἶναι βεβαιῶσαι καὶ τὴ συναφίς δανείου πρὸς ἐπιβίωσιν δημοφιλῶν ἔργων, ὥστε βέβαιον εἶναι ὅτι θέλουσι καταστή πᾶν λυσιστελὴ ἐπὶ μέλλοντι ἰδίως, ἀλλ' ἀπαιτεῖται νὰ συμβουλευθῶνται ἐπὶ μετρίῳ τόκῳ καὶ νὰ χρηματολογηθῶσιν σκοπόν· ὅθεν χρεία ἐκ καταβάλλωσι πᾶσαν ἐπιμέλειαν οὐ μόνον δὲ δημοτικά ἀρχαί· ἀλλὰ καὶ ὁ νομαρχὴς, ὅστις καὶ κατὰ τὸ ἀριθρὸν 119 τοῦ νόμου ὀφείλει νὰ ἐπιτεργάζηται πᾶσι τοῖς νέου δανείου ἢ περὶ συντάξεως χρηματοικτοῦ σχεδίου ἀποφασίῃ τοῦ δημοτικοῦ συμβουλίου καὶ νὰ ἐγκρίνῃ ἢ νὰ ἀρνησθῇ. Ὅσακις τὸ δάνειον συνάπτεται πρὸς ἐπιχειρήσιν οἰκοδομῆς ἢ ἰδοῦ, δεόν ἐ βεβαιῶνται ἡ ἀληθὲς ἀνάγκη αὐτοῦ καὶ νὰ ἐξετάζηται ἐπιμελῶς τὸ σχέδιον καὶ ὁ προϋπολογισμὸς τῆς ὅλης δαπάνης, ὥστε ἀνάγκη νὰ συνοδεύῃ τὴν περὶ δανείου ἀπόφασιν. Ἀλλὰ προσέτι πρέπον ἐκ καταδεικνύεται ὁ πόρος, δι' οὗ θέλει ἐκτελεσθῇ τὸ συνομολογούμενον δάνειον, ἐκ χρηματοδοτήσεως ὅν, ἢ θέλουσι καταβάλλωσιν τὸ χρεώλυτρον καὶ οἱ τόκοι, εἴναι τὸ δάνειον συνήθη ἐπὶ χρεώλυτρω. Παρὰ ταῦτα δὲ καὶ ἐνταῦθα, ὅτι δανείζονται δι' ὠριζόμενον ἔργον ἢ ἀνάγκην ἢ δημοτικῇ ἀρχῇ ἐπ' οὐδενὶ λόγῳ δικαιούται νὰ μετατρέψῃ τὸ δάνειον εἰς χρῆσιν ἄλλῃ. Ἐστὼ καὶ πολλῶι κατεπίγουσαν ἢ προϋπάρχον, ἅτε τῆς ἐπιψηφίσεως καὶ ἐγκρίσεως ζητηθείσης καὶ δοθείσης δι' ὠριζόμενον ἔργον ἢ ἀνάγκην. Ὅθεν εἶναι ἡ ἀναγκαζομένη νὰ ζητήσῃ νέαν ἐπιψηφίσιν καὶ νέαν ἐγκρίσιν, ὅπως χρησιμοποίησιν τὸ συνομολογηθὲν δάνειον εἰς ἄλλην χρείαν.

Κατὰ τὴν ἀνέγερσιν δημοτικῶν οἰ-

κοδομῶν χρεία νὰ συντάσσονται πρῶτον τὰ σχέδια καὶ οἱ προϋπολογισμοὶ αὐτῶν (Δημ. νόμου ἀριθ. 112), ἵνα ἀσφαλίζηται ἡ στερεότης αὐτῶν καὶ ἡ τηρήσις τῆς ἐν ταῖς πόλεσιν εὐθυγραμμίας καὶ ἡ παραφυλακὴ ἐν γένει τῶν ἀστυνομικῶν διατάξεων περὶ οἰκοδομῶν, γνωστοποιεῖται δὲ τῷ δήμῳ ἢ πρὸς οἰκοδομὴν δαπάνῃ. Ἐν Κατὰ τὴν διανομὴν δημοτικῶν γαιῶν προσήκον νὰ τηρῶνται οἱ περὶ καλλιέργειας νόμοι. Ὡς γνωστὸν, ὁ Δημοτικὸς νόμος ἐπιτρέπει καὶ διὰ τοῦ ἀριθ. 21 τὴν διανομὴν δημοτικῶν γαιῶν πρὸς ἐπαύξησης τῆς καλλιέργειας, ἀγόμενοι ἐκ τῆς σκέψεως, ὅτι ἡ ἐξ ἀδιαίρετου κτῆσις εἶναι ὡς ἐπὶ τὸ πολλὸν ἥμισυ πρόσφορος εἰς τὴν ἀνάπτυξιν τῆς γεωργίας, ἐκ τούτων οὖν δὲ τῆς ἰδιοκτησίας τὸ κέντρον, ἡ ἐλπίς ἀμέσου καὶ ἀποκλειστικοῦ κέρους, ἐρεθίζει τὴν ἐπιμέλειαν καὶ πολλαπλασιάζει τῆς γῆς τὴν γονιμότητα· ἀλλὰ βεβαίως πρὸς τοῦτο πρέπει νὰ ἐξετάζηται ἐπιταμένως ὑπὸ τοῦ Δημοτικοῦ Συμβουλίου καὶ ὑπὸ τῆς διοικητικῆς ἀρχῆς, εἴναι αἱ γαῖαι τοῦ δήμου ὑπερβαίνουσαι τὰς ἀνάγκας τῆς δημοτικῆς κοινοκτησίας καὶ εἴναι οἱ δημῶται στερεῶνται γαιῶν (ἴσως, εἴναι ἔχουσιν ἀρκούσας γαῖας, προσθήκη καὶ ἄλλων, ὑπερβαίνουσα τὰς γεωργικὰς αὐτῶν δυνάμεις, κατ' αὐτὸν συντελεῖ εἰς τῆς γεωργίας τὴν πρόσδοιν). Νόμος ὅμως περὶ καλλιέργειας δημοτικῶν γαιῶν μὴ ὑπάρχοντος, δύνανται νὰ ἐφαρμοσθῶσι κατ' ἀναλογίαν οἱ περὶ καλλιέργειας καὶ διανομῆς τῶν ἐθνικῶν γαιῶν, ἢ νὰ τεθῶσι νέοι κανόνες πρὸς τοῦτο, μεθ' οὓς καὶ καθ' οὓς γενήσεται ἡ διανομή. Ὅπως δὲ ποτε ἡ διανομή δύναται νὰ γίνῃ ἢ κατ' ἄτομον ἢ καθ' ἐστίαν ἢ κατὰ λόγον τῶν ἀμέσων φόρων ἐκάστου δημῶτος. Σ) Αἱ δημοτικαὶ ἀρχαὶ κατὰ τὰς συσκέψεις περὶ νομικῶν ζητημάτων προσήκον νὰ ζητήσιν τὰς συμβουλὰς ἀνεγνωρισμένων δικηγόρων ἢ νομοσυμβούλων. Οἱ δη-

μοι, ἐξασκοῦντες ἐν τῇ διαχειρίσει τῆς δημοτικῆς περιουσίας διὰ τῶν αἰρετῶν αὐτῶν ἀρχῶν πάντα τὰ δικαιώματα καὶ τὰς ὑποχρεώσεις ἰδιοκτητοῦ καὶ συννομολογούντες πάσας τὰς ἐπιτροπομένας τοῖς ἄστοις συμβάσεις (πλὴν μόνης τῆς ἐκποιήσεως τῆς δημοσίας αὐτῶν περιουσίας), ἐνάγουσι καὶ ἐνάγονται ἐνώπιον τῶν δικαστηρίων, διαφερόμενοι εἴτε πρὸς τὸ δημόσιον, εἴτε πρὸς ἄλλους δήμους ἢ σωματεῖα. Ὅθεν ἔχουσιν ἀνάγκην συντηγέων καὶ πληρεξουσίων πρὸς ἀντιπροσώπευσιν αὐτῶν ἐν τοῖς δικαστηρίοις, οὓς διορίζει τὸ δημοτικὸν συμβούλιον (Δημ. Νόμου ἀρθ. 50). Ἡ δὲ διάταξις τοῦ 112 ἀρθ. εἶναι κατὰ τοῦτο συμπληρωτική, ὅτι ὑπογεγράφει τὸς δήμους νὰ προσφεύγωσιν εἰς τὴν αἴτησιν νομικῆς συμβουλῆς παρ' ἀνεγνωρισμένων δικηγόρων, ὅσους ἐγγείσεται ἐν ταῖς διασκέψεσι τοῦ δημοτικοῦ συμβουλίου νομικόν τι ζήτημα. — Ὡς δὲ πᾶς δημόσιος λειτουργὸς εἶναι ὑπεύθυνος ἐπὶ ταῖς πράξεσιν αὐτοῦ, καὶ οἱ δημοτικοὶ λειτουργοὶ εἶναι ὑπεύθυνοι ἐπὶ ταῖς πράξεσιν αὐτῶν. Ῥητῶς δὲ ὀρίζει τὸ 113 ἀρθ. τοῦ Δημοτικοῦ νόμου, ὅτι οἱ διαχειρισταὶ τῆς δημοτικῆς περιουσίας εἶναι ὑπεύθυνοι εἰς ἀποζημίωσιν πρὸς τοὺς δήμους ἐπὶ ταῖς ζημίαις, ἃς ἐπ' ἡγεγκαν διὰ τῆς παραμελήσεως τῶν ἐκτεθέντων περὶ διαχειρίσεως κανόνων ἢ δι' ἄλλων ἁξιολογίων πράξεων ἢ καὶ δι' ἀσυγγνώστου ἁμελείας· περιπλέον δ' ἐπιβάλλεται εἰς αὐτούς, ζημιοῦντας τὸν δῆμον δι' ἁξιολογίων πράξεων, ἢ ἐν τῷ ποινικῷ νόμῳ τασσομένη ποινή.

Θ. Ν. Φλογαίτης

Δημοτικὴ ἐκπαίδευσις.

Ἰδε Ἐκπαίδευσις δημοτική.

Δημοτικὴ περιουσία. Ἰδε Δήμων πόροι.

Δημοτικὸν συμβούλιον.

Τὸ δημοτικὸν συμβούλιον εἶναι πολυμελὲς ἀρχὴ βουλευομένη δι' ἐπιψηφίσεων,

προτάσεων ἢ γνωμοδοτήσεων περὶ τῶν δημοτικῶν συμφερόντων (Δημ. Νόμου ἀρθ. 50), ἐξελέγχουσα τὰς πράξεις τοῦ δημάρχου (ἀρθ. 140 καὶ 141) καὶ συμμετέχουσα πολλάκις τῆς διοικήσεως τοῦ δήμου. Καὶ ἐν πρώτοις α') τὸ δημοτικὸν συμβούλιον ἐπιψηφίζει τοὺς προποστούς καὶ ἀπολογισμούς τοῦ δήμου καὶ τῶν ἐν αὐτῷ ἀγαθοεργῶν καταστημάτων, τοὺς δημοτικούς φόρους, τὴν ἐκτίμησιν, πρόσκτησιν, ὑποθήκευσιν τῆς δημοτικῆς περιουσίας ἢ τὴν ἐπιβάρυνσιν αὐτῆς διὰ δουλείας, τὴν ἀπαλλαγὴν τῆς δημοτικῆς περιουσίας καὶ τῶν δημοτικῶν προσόδων τῶν ἐπικειμένων τυχόν βαρῶν, τὴν χρεώγησιν ἐκ τῆς περιουσίας τοῦ δήμου ἢ τῶν ἀγαθοεργῶν καταστημάτων ἀνείων ἢ τὴν εἰς βάρος τοῦ δήμου λήψιν ἀνείων καὶ τὴν σύνταξιν χρεωλυτικῶν ὀφειδῶν, τὴν ἐκτίμησιν τῆς ἀνάγκης δημοτικῶν ἐργασιῶν, οἰκοδομῶν, ἐκτάκτων πλυσκευῶν, ρυμοτομιῶν καὶ τὰς περὶ αὐτῶν συμφωνίας, τὴν διανομὴν κοινῆς τεινοσίας εἰς πολλοὺς δήμους ἢ πολλὰ ἀγαθὰ ἔργα καταστήματα, τὴν σύστασιν νέων ἀγαθοεργῶν καταστημάτων ἢ τὴν τῶν πληρωσῶν τοῦ ἐλλείποντος τῶν γυναικῶν δαπανῶν, τὴν μισθοδοσίαν τῶν υπαρχόντων δημοτικῶν λειτουργῶν καὶ τὴν σύστασιν νέων δημοτικῶν λειτουργῶν, τὴν σύστασιν νέων δημοτικῶν καταστημάτων (δηλονότι ἀφωρόντων εἰς τὴν τοπικὴν καὶ ἀγρονομικὴν ἀστυνομίαν, τὴν δημοτικὴν ἐκπαίδευσιν κτλ.), τὴν ἐκτίμησιν τῶν δικαστικῶν διαφορῶν, τοὺς συμβιβασμούς καὶ τὰς περὶ πληρωμῆς συγκαταβάσεις καὶ τὸν διορισμὸν νομικῶν συμβούλων ἢ δικηγόρων, τὴν ἀποδοχὴν δώρων ἢ χρηρημοδοτήματων παρεχομένων τοῖς δήμοις καὶ τοῖς ἀγαθοεργοῖς καταστήμασι καὶ τὰς πάλιν τὴν ὑπ' αὐτῶν χορήγησιν ἀνιδωδῶν ἢ δώρων (πρὸς ἄνδρας λ. γ. ποσὴν ἐνεγκόντας χρησίμους ὑπηρεσίας εἰς τὸν δῆμον ἢ τὴν πολιτείαν), τὴν ἀποστολὴν

προυπολογισμός, θ') τὰ περὶ ἐκτάκτων
δαπανῶν καὶ ἰδίως πάσης δαπάνης μὴ
διὰ νόμου διατασσομένης καὶ μὴ ἐκπη-
γάζουσης ἐκ τοῦ κοινωνικοῦ σκοποῦ τοῦ
δήμου, οἷον ἀποστολῆς πρὸς ἐπιστημονι-
κὴν σπουδὴν, γ') τὰ περὶ ἀπαλλοτριώ-
σεως (δι' ἐκποιήσεως, ἀνταλλαγῆς κτλ.)
τῆς ἀπαλλοτριωτῆς ἢ ἄλλης δημοσίας
περιουσίας τοῦ δήμου ἢ τὰν ἀπάλιν προσ-
κτήσεως ἀκινήτων ἢ περὶ μεταβιβάσεως
(δι' ἐκποιήσεως, ἀνταλλαγῆς κτλ.) ἢ τὰ-
ν ἀπάλιν προσκτήσεως τοῦ δικαιώματος
τῆς ἐπικαρπίας ἐπ' ἀκινήτου, δ') τὰ περὶ
ἀγροτικῶν ἢ ἀστικῶν ἐνοικιάσεων ἀνω-
τέρων τῆς ἐννεατίας, ε') περὶ μεταρρυθ-
μίσεως τοῦ τρόπου τῆς διαχειρίσεως τῶν
ἀκινήτων κτημάτων ἢ τοῦ δικαιώματος
τῆς ἐπικαρπίας, ὁδηλονότι περὶ μισθώσεως
τῶν καλλιεργουμένων ὑπὸ τοῦ δήμου ἀ-
κινήτων ἢ τὰν ἀπάλιν περὶ καλλιεργίας
ὑπὸ τοῦ δήμου τῶν μισθουμένων τέως
κτημάτων, ς') περὶ ἐνοικιάσεως τῶν δη-
μοτικῶν φόρων, ζ') περὶ συντάξεως χρε-
ωλυτικῶν δανείων, η') περὶ συνάψεως
δανείου, πλὴν εἴαν τὸ δάνειον συνάπτη-
ται πρὸς ἐξόφλησιν ὑπαρχόντων δημοτι-
κῶν χρεῶν ἐπὶ ἴσοις ἢ συμφορωτέροις ὅ-
ροις ἢ ἐπὶ τῇ βάσει ἐγκριθέντος προυπο-
λογισμοῦ ἢ χρεωλυτικοῦ σχεδίου, θ') περὶ
σχεδίου περὶ διαχειρίσεως τῶν δημοτικῶν
δασῶν, ι') περὶ συντάξεως τῶν γενικῶν
περὶ οἰκοδομῶν καὶ περὶ εὐθυγραμμίας
σχεδίων καὶ περὶ οἰκοδομῆς νέων δημο-
τικῶν κτιρίων ἢ καθολικῆς ἐπισκευῆς τῶν
ὑπαρχόντων, ια') περὶ εἰσαγωγῆς δίκης.
ἦτοι περὶ ἐγέρσεως δίκης, κατὰ δὲ τὴν
ἐσφαλμένην διοικητικὴν πρακτικὴν (ἐπι-
κυρωθεῖσαν καὶ ὑπὸ τῆς Νομολογίας) καὶ
περὶ ἀντικρούσεως ἀγωγῆς ἢ ἐφέσεως,
ιβ') περὶ δικαστικοῦ συμβιβασμοῦ, ιγ')
περὶ χορηγήσεως δανείου εἰς τὸν δήμαρ-
χον, παρόδρους ἢ δημοτικούς συμβούλους
καὶ τοὺς ἐξ αἵματος συγγενεῖς αὐτῶν ἢ
καὶ τοὺς ἀγγιστεῖς πρώτου βαθμοῦ, ιδ')

περὶ παραδοχῆς ἢ ἀποποιήσεως κληρονοσίας ἢ δώρων ἐπιβαρυνομένων διὰ χρεῶν ἢ ἄλλων βαρῶν, ἐπὶ περὶ τοῦ ὀρισμοῦ τῶν ἀμέσων φόρολογικῶν συνεισφορῶν τῶν δημοτῶν, οἵτινες ἀμοιροῦσι καὶ περιουσίας ὑποκειμένης εἰς φόρον καὶ ἐπιτηδεύματος φορολογουμένου.

Ἄμα τῇ ἐκλογῇ αὐτοῦ τὸ δημοτικὸν συμβούλιον ἐκλέγει ἐκ τῶν ἰδίων μελῶν τὸν πρόεδρον αὐτοῦ, χρεὸς ἔχοντα νὰ συγκαλῇ εἰς συνεδρίαν τὰ δημοτικὰ συμβούλια καὶ νὰ διευθύνῃ τὰς συζητήσεις αὐτοῦ, ἐφ' ᾧ δικαιοῦται καὶ ὀφείλει νὰ συνηνοῇται προφορικῶς μετὰ τοῦ δημάρχου καὶ νὰ θεωρῇ τὰ πρακτικὰ τῆς ὑπηρεσίας, ἵνα γινώσκῃ πάσας τὰς σπουδαίας δημοτικὰς ὑποθέσεις καὶ τὰ ἀπρό-μενα τῶν δημοτικῶν συμφερόντων γεγονότα, καὶ τὸν γραμματέα, ὃν ὁ νόμος καλεῖ πρωτοκόλλητην, τηροῦντα τὰ πρακτικὰ τῶν συνεδριάσεων τοῦ δημοτικοῦ συμβουλίου, περιέχοντα ἐκθεσιν συνοπτικὴν τῆς περὶ ἐκάστης ὑποθέσεως γενομένης συζητήσεως καὶ ἀποφάσεως (δημοτ. Νόμου ἄρθρον 52 ἐν συνδ. πρὸς τὸ ἄρθ. 18 τοῦ περὶ δημαρχεισίων νομοῦ). Τὸν πρόεδρον, κωλυόμενον ἢ ἀποθανόντα ἢ ἐκπτώτον γεγόμενον τῆς θέσεως, τοῦ δημοτικοῦ συμβουλίου διὰ παραιτήσεως ἢ παραδοχῆς δημοσίας θέσεως ἀναπληροῖ κατὰ νόμον τινὰ τοῦ 1838 ὁ πλείονας λαθῶν ψήφους ἐν τῇ δημοτικῇ ἐκλογῇ, ὡς δημοτικὸς σύμβουλος, ὑπαρχόντων δὲ τυχόν δύο ἢ πλείονων ἰσοψηφούντων, ἀναλαμβάνει τὴν προεδρίαν ὁ πρεσβύτερος. Ἀλλ' ὁ λογικώτατος οὗτος περὶ ἀναπληρώσεως τοῦ προέδρου τοῦ δημοτικοῦ συμβουλίου νόμος δὲν ἐδημοσιεύθη, ἐπομένως δὲν δύναται νὰ θεωρηθῇ ἰσχύων. Οὐχ ἥττον ἡ πρακτικὴ ἐξακολουθεῖ ἐφαρμύζουσα αὐτὸν ὡς ἰσχύοντα, πληροῦσα οὕτω σπουδαῖον νομοθετικὸν κενόν. Συνέχονται δὲ τὰ δημοτικὰ συμβούλια δις τοῦ ἔτους μὲν (δηλονότι τῇ 15 Σεπτ.

καὶ τῇ 1 Ἀπριλίου ἐκάστου ἔτους) ἐκτακτικὰς συνελεύσεις, διαρκούσας συνήθως δέκα μέχρις εἴκοσιν ἡμέρας, ὅλην καὶ ἐπέκεινα τοῦ χρόνου τούτου, ἐάν τι περατωθῇ ἢ ψήφισις τοῦ προϋπολογισμοῦ καὶ ἀπολογισμοῦ, ἐκτάκτως δὲ εἰς αὐτὰ τῶν δημοτικῶν συμβουλίων ἐπὶ τῇ αὐτῇ τὸν πρόεδρον τοῦ δημοτικοῦ συμβουλίου αἰτῇται τοῦ τρίτου τῶν μελῶν αὐτοῦ ἢ τοῦ δημάρχου, ἀφαιρῶντος τὴν κλήσιν αὐτοῦ πρὸς συζητήσιν καὶ ἀπόφασιν ἐκ τῶν σπουδαίων ἀντικειμένων, (Ν. τῆς 26 Ἰουνίου 1836 περὶ συνόδων τῶν δημοτικῶν συμβουλίων ἄρθ. 1 καὶ ἐπ.). Γίνεται δὲ κατὰ τὴν ὁρῶς καθιερωθεῖσα παρ' ἡμῖν διοικητικὴν πρακτικὴν ἡ ἀπὸ τοῦ προέδρου κλήσις πρὸ τριῶν ἡμερῶν ἐγγράφος, ἀτομικὴ καὶ ἐν τῇ περιέχουσα τὰ τῆς διασκέψεως θέματα. Ἐπιβιβάζονται δὲ ὑπὸ τοῦ νομάρχου καὶ εἰσαγγελίαν τοῦ δημάρχου εἰς μὲν τὰ μὴ προσερχομένους δημοτικούς συμβούλους ποιναὶ προστίμου, διαφέροντες πρὸς τὸ πᾶν κατὰ τὴν τάξιν τῶν ἡμερῶν, καὶ ποινὴ ἀντικαταστάσεως ὑπὲρ τῶν ἀμέσως μετὰ τὸν μὴ προσελθόντα ἐπιτελούντος, ἐάν τρίς δὲν συνέλθῃ, τὸ ἑκτὸ μέλος, πλην ἐάν προβάλλῃ νόμιμα κωλύματα, ἐκτιμώμενα ὑπὸ τοῦ Νομάρχου· εἰς δὲ τὸν πρόεδρον, ἀμελοῦντα ἢ ἀνεμνον νὰ συγκαλέσῃ, τὸ συμβούλιον ἢ ποινὴ τῆς ἐκπτώσεως τῆς προεδρίας. Νόμιμα δὲ κωλύματα ἀπουσίας λογίζονται ἡ ἀσθένεια, πιστοποιουμένη ὑπὸ ἰατροῦ ἢ ἱερέως, ἢ ἔκτακτοι οἰκιακαὶ ὑποθέσεις τοῦ συμβουλίου, ἀπογρῶντως δεδικατοῦ γημεναί (Νόμου ἀνωτέρω τῆς 26 Ἰουνίου 1836 ἄρθ. 4 καὶ ἐπ.).

Σημειωτέον, ὅτι κατὰ τὸν Δημοτικὸν νόμον (ἄρθρα 54 καὶ 55) δέον νὰ καλῶνται εἰς τὰς συνεδριάσεις τοῦ δημοτικοῦ συμβουλίου ἀείποτε μὲν ὁ δήμαρχος ἢ ἀναπληρῶν αὐτὸν δημαρχικός πάροχος, ὁ δὲ ἐφημέριος τοῦ τόπου, ὁσάκις πρόκειται

ται περὶ διαχειρίσεως, ἀναγομένης εἰς ἀνθρώπινα, φιλόδημοι καὶ ἡ ἐκπαίδευτικὰ καθήκοντα, διότι, γινώσκοντες οὗτοι λεπτομερῶς τὰς συζητήτέας ὑποθέσεις, οὐ τυγχάνουσιν εἰσηγηταὶ συνήθως, δύναται νὰ χορηγῶσι τοῖς δημοτικῇ συμβούλοις πληροφορίας καὶ διασαφήσεις. Ὁφελίμους εἰς τὸ δημοτικὸν συμβούλιον, ὅπου, ἀγνοοῦν πολλάκις τὰς λεπτομερείας τῆς ὑπηρεσίας καὶ ἔστιν ὅτε τὰς ἀνάγκας τοῦ δήμου, δύναται νὰ ἐκτίμησιν ἀποφάσεις ἐσφαλμέναι· ἄλλως τὰ δημοτικὰ συμβούλια χρεωστοῦσι νὰ ἐξέλθωσι τὰς διαχειριστικὰς πράξεις τῶν ἡμετέρων, τῶν παρέδρων καὶ αὐτῶν τῶν ἐσχημάτων, ὅθεν δέον καὶ διὰ τοῦτον τὸν λόγον παρευρισκόμενοι οὗτοι νὰ χορηγῶσι πληροφορίας, ἀναγκαίους εἰς δικαίαν τὴν πράξιν αὐτῶν ἐκτίμησιν, πλὴν ἐὰν ὁ συζητῶν ἀπορᾷ εἰς διατυπώσιν κατηχητικὰ κατ' αὐτῶν, ὅτε δὲν εἶναι προσήκοντες ὁ κατηγορούμενος. Ἀλλὰ παρ' αὐτοὺς δὲν δικαιοῦνται νὰ μετασχηματίζωσι τὴν ἐκδοσὴν τῶν δημοτικῶν ἀποφάσεων, ἀλλὰ οὐδὲν μάλιστα νὰ ποιοῦσι κατὰ τὴν πληροφορίαν, δικαιούμενοι μόνον νὰ λάβωσι γνῶσιν τῶν γενομένων προσέσεων, ἐφ' ᾧ ὀφείλει τὸ Δημ. Συμβούλιον νὰ κοινοποιῇ αὐτοῖς περίληψιν τῶν πρακτικῶν, καὶ προσέτι νὰ πευθῶνται τὰς αἰτιάσεις ἢ παρατηρήσεις αὐτῶν εἰς τὸν Νομάρχην, ὅστις, ἔχων πρὸς τοὺς ἡμετέρους τὰ τε πρακτικὰ καὶ τὰς παρατηρήσεις ταύτας, δύναται ὠριμώτερον καὶ δικαιότερον νὰ ἀποφύνηται. Παρατηρεῖται, ὅτι, ἐὰν τὸ δημοτικὸν συμβούλιον ὑποπεύσῃ κατὰ τὴν ἐκθεσιν τῶν ἐκθέσεων ὑπὸ τῶν εἰρημένων ἀνικανότητι ἢ πρόθεσιν ὑποκρύψεως τῆς ἀληθείας, δικαιοῦται νὰ ἀναβάλῃ τὴν ἀπόφασιν καὶ νὰ διορίσῃ συνειρηγητὴν ἓνα τῶν δημοτικῶν συμβούλων.

Πρὸς κατάρτισιν ἐγκύρου συνεδριάσεως τοῦ δημοτικοῦ συμβουλίου ἀπαιτεῖται

παρ' ἑαυτὴν (Δημοτ. Νόμου ἀ.δ. 56) ἡ παρουσία τοῦλάχιστον τῶν δύο τρίτων τῶν μελῶν αὐτοῦ· ἐκδίδονται δὲ καὶ ἀποφάσεις διὰ πλειοψηφίας τῶν παρόντων κατὰ τὴν συζητήσιν μελῶν, πρὸς ἣν ἰσοφρεῖται καὶ ἡ ἰσοψηφία, εἰς ἣν τάσσεται ἡ ψῆφος τοῦ προέδρου. Καὶ ἄλλοτε ἐδήλωσεν, ὅτι ἡ ἀξίωσις τοῦ νόμου περὶ τῆς παρευρέσεως τῶν δύο τρίτων πρὸς ἐγκυρον συνεδρίασιν εἶναι ἄγαν ὑπερβολικὴ, ἐξ οὗ πλειστάκις κατέστη δύσκολος ἡ κατάρτισις συνεδριάσεων καὶ προεκλήθη ἡ δι' ἀπειλῶν ἐξανάγκασις τῶν δημοτικῶν συμβούλων εἰς παράστασιν πρὸς συνεδρίαν. Ἐν τοῖς πολυμελέσι σώμασιν ἡ μόνη μέθοδος εἰς κατάρτισιν πληρουσῶν συνεδριάσεων εἶναι ἡ διὰ τοῦ μικροῦ ἀριθμοῦ τῆς ἀπαρτίσεως, διότι ἐκλείπει ὁ συνῆθης λόγος τῆς ἀπουσίας τῶν μελῶν τῶν πολυμελῶν σηματοῦται, δηλονότι ὅτι τῆς ματαιώσεως τῶν συνεδριάσεων ἐκ πνεύματος ἀντιδράσεως κατὰ τοῦ ἐνασχολήσαντος τὴν ἐκτελεστικὴν ἀρχὴν ἢ τῆς συζητηθησομένης ὑποθέσεως ἐξ ἀντιθέσεως συμφέροντος. Ὅταν γινώσκῃ τις, ὅτι καταρτισθήσεται ὅπωςδὴποτε συνεδρίασις, παρίσταμένον εἴτε μὴ αὐτοῦ, δὲν θεωρεῖ συμφέρον νὰ ἀπέσχη· ἐκ τούτων αὐτοῦ ἀφίσταται, ὅταν ἡ ἀπουσία αὐτοῦ δύναται νὰ ἐπενέγκῃ τὴν ματαίωσιν αὐτῆς. Διὰ τοῦτο θεωροῦμεν ὁμοιότατον τῆς τοῦ ἡμετέρου νόμου τὴν διατάξιν τοῦ Γαλλικοῦ καὶ τοῦ Βελγικοῦ νόμου, καθ' ἣν ἀπαιτεῖται τὸ ἡμισυ μόνον πλέον ἐνὸς τοῦ συνόλου τῶν μελῶν καὶ, μετὰ ἀποτυχίαν δύο προσκλήσεων πρὸς συνεδρίασιν, τὸ τρίτον μόνον αὐτοῦ πρὸς νόμιμον ἀπάρτισιν ἐκτουτοῦ. Σημειωτέον, ὅτι ἐξαιρετικῶς διὰ τοῦ νόμου ΑΧΛΗ' τῆς 4 Ἰαν. 1888 περὶ βουλής τῶν ζώων ὠρίσθη, ὅτι τὸ δημοτικὸν συμβούλιον δύναται νὰ ἐξαίρῃ καθ' ὅλου ἢ ἐν μέρει τῆς ἐφαρμογῆς τῶν διατάξεων τοῦ ΑΦΚΣ' νόμου περὶ ποιμνιοδοτικῆς ἢ τὴν ὅλην

τοῦ δήμου περιφέρειαν ἢ ὠρισμένην περιοχὴν αὐτοῦ διὰ τῆς πλειονοψηφίας τοῦ ἡμίσεως τοῦ ὅλου ἀριθμοῦ τῶν μελῶν αὐτοῦ πλέον ἑνός, ἀλλὰ δύναται νὰ περιορίξῃ ἐν μέρει τὴν ἐκτέλεσιν τῶν ἐφαρμοζομένων διατάξεων εἴτε καθ' ὅλην τὴν περιφέρειαν τοῦ δήμου εἴτε ὡς πρὸς ὠρισμένην περιοχὴν διὰ τῆς κανονικῆς πλειονοψηφίας, δηλονότι τῆς ἀπολύτου πλειονοψηφίας τῶν παρόντων κατὰ τὴν συζήτησιν μελῶν

θ. Ν. Φλογαίτης

Δημοτικός ἀπολογισμός

Ὁ δημοτικὸς εἰσπράκτωρ παρασκευάζει δύο μῆνας τὸ βραδύτερον μετὰ τὴν λήξιν τοῦ ἔτους τὸν δημοτικὸν ἀπολογισμὸν, περιλαμβάνοντα καὶ δικαιολογούντα τὴν ἐκτέλεσιν τῶν ἐν τῷ προϋπολογισμῷ περιεχομένων πιστώσεων, καὶ παραδίδωσι τοῦτον εἰς τὸν δήμαρχον (Δημοτ. νόμου ἀρθ. 110). Συντάσσεται δὲ ὁ ἀπολογισμὸς κατὰ χρήσιν καὶ οὐχὶ κατὰ διαχείρισιν, διακρινόμενος κατ' ἄρθρα καὶ κεφάλαια ὡς ὁ προϋπολογισμὸς καὶ περιλαμβάνων ἐν μὲν τῷ μέρει τῶν προσόδων α') τὰς προϋπολογισθείσας προσόδους, β') τὰ βεβαιωθέντα ὡς εἰσπρακτέα, γ') τὰ ἐντὸς τῆς χρήσεως εἰσπραχθέντα καὶ δ') τὰ ὑπολειπόμενα εἰσπρακτέα· ἐν δὲ τῷ μέρει τῶν δαπανῶν α') τὰ εἶδη τῶν δαπανῶν, β') τὸ ποσὸν τῆς καθ' ἑκάστην πιστώσεως, γ') τὰς ἐντὸς τῆς χρήσεως καταβληθείσας δαπάνας, δ') τὰ πληρωτέα ὑπολοιπα καὶ ε') τὰς ἀκυρωτέας πιστώσεις ὡς μὴ πραγματοποιηθείσας (Δημ. νόμου ἀρθρον 110 ἐν συνδ. πρὸς τὸ 13 ἀρθ. τῆς ἑγκ. τῆς 9 Ἰουνίου 1847 καὶ τὰ ἀρθρα 57 καὶ 60 τοῦ νόμου περὶ δημοσίου λογιστικοῦ). Μετὰ τὴν παραλαβὴν τοῦ δημοτικοῦ ἀπολογισμοῦ συντάσσει ὁ δήμαρχος τὸν ἀπολογισμὸν τῆς δημοτικῆς αὐτοῦ διαχείρισεως, ὅστις, διηρημένος ἐπίσης εἰς δύο μέρη, περιλαμβάνει ἐν διακεκριμέναις στήλαις ὡς ἐνηλώσεις καὶ ὁ τοῦ δη-

μοτικοῦ εἰσπράκτορος ἀπολογισμὸς μετ' ἐκθέσεως δικαιολογητικῆς τῶν ἐνεργειῶν καὶ πράξεων αὐτοῦ ὡς δημάρχου. Καὶ ἐμὲν εἰσπράκτωρ ἀπαλλάσσεται τῆς εὐθύνης, ἐὰν ἀποδείξῃ ὅτι κατέβαλε τὴν ἐφειλομένην φροντίδα μετελθὼν πάντα τὰ νόμιμα μέσα εἰς εἰσπράξιν τῶν δημοτικῶν προσόδων καὶ ὅτι ἐξετέλεσε μόνον τὰ νομίμως ἐκδοθέντα ἐντάλματα διὰ τῆς πληρωμῆς· ὁ δὲ δήμαρχος ἐὰν ἀποδείξῃ ὅτι ἐνέμεινεν ἐντὸς τῶν ὁρίων τοῦ προϋπολογισμοῦ καὶ τῶν ἄλλων νομίμως ἐπικεκριμένων ψηφισμάτων τοῦ δημοτικοῦ συμβουλίου. Ὅθεν κυρίως ὑπόλογος λογιστικῶς εἶναι οἱ εἰσπράκτορες οἱ ταμειῶνες τὰ χρήματα καὶ τελούντες τὰς πληρωμὰς, οἱ δὲ δήμαρχοι, διατάκται ὅτι, εὐθύνονται ἐπὶ τῇ κακῇ χρήσει τῆς ἐξουσίας αὐτῶν καὶ τῇ ἀκαταλληλῷ διατάξει τῶν πληρωμῶν, ὑποκείμενοι εἰς τὴν διατάξιν τοῦ γενικοῦ λογιστικοῦ νόμου (ἀρθρ. 159—161). Χρησιμεύουσι δὲ οἱ δύο ἀπολογισμοὶ εἰς ἀμοιβαίαν ἐλεγχον· Ἀμφότεροι δὲ δημοσιεύονται δι' ἑκτὸν μέρους ἐκθέσεως εἰς τὸ δημοκρετόν. Ἐνταῦθα δημοτὴς προσερχόμενος ἐξετάζει καὶ ἀνακρίνει αὐτοὺς (Δημοτ. νόμου ἀρθρα 110 καὶ 111). Ἡ ἔλλογος αὕτη διάταξις τῆς πρὸς γνῶσιν τῶν δημοτῶν δημοσιεύσεως τῶν ἀπολογισμῶν εἶναι ἄρτι συντελεστικὴ εἰς τὴν εὐδωσίαν τῶν δημοτικῶν πραγμάτων, διότι δύναται ἐκαστος νὰ γινώσκῃ τὴν ἀληθὴν τοῦ δημοτικοῦ ταμείου κατάστασιν καὶ τὴν περὶ τὸ οἰκονομικὸν τοῦ δήμου διαγωγὴν τοῦ δημάρχου, ἥτις ὡς ἐν κατόπρῳ ἐμφαίνεται ἐν τῷ ἀπολογισμῷ. Ἐν αὐτῷ διαφανὲς καταφαίνεται ἐὰν ὑπῆρξεν ἀληθὴς ἀντιπρόσωπος τοῦ δήμου καὶ εὐλαβὴς προστατῆς τῶν δημοτικῶν συμφερόντων καὶ δικαιωμάτων ἢ ψευδὴς αὐτοῦ πληρέστατος, εἰσπηδήσας διὰ τῆς ἀπάτης εἰς τὴν δημοτικὴν ἀρχὴν πρὸς ἀπλὴν ἐκανοποίησιν προσωπικῶν ἢ πολιτικῶν συμφερό-

του. Ἡ ἀνάγκη τοῦ νὰ δαπανῶνται αἱ ποσότητες τοῦ δήμου ἐπ' ὠφελείᾳ αὐτοῦ καὶ μόνου εἶναι τοσοῦτον προφανές, ὥστε ἀνεκμαρτυρητῶς δικαία καὶ πρέπεισα τῆς ἐν τῷ δήμῳ δημοσιότητος ἡ ἐκτέλεσις πρὸς εὐεργετὴν ἐξέτασιν τῆς γενομένης χρήσεως αὐτῶν. Μὴ συντάσσονται ὅμως ἐμπροσθέντως καὶ ἐν τάξει τοὺς ἀπολογισμοὺς τῆς διαχειρίσεως αὐτῶν ἢ ἀποβάλλοντες αὐτοὺς εἰς τὴν ἐξέτασιν τοῦ αἰκίου δημοτικοῦ συμβουλίου οἱ δημοτικοὶ ὑπόλογοι, ἐδύναντο μὲν κατ' ἐπέκειν/ημενας ὑπουργικὰς ἐγκυκλίου νὰ πληροφορῶσι πειθαρχικῶς ὑπὸ τῶν νομαρχῶν, μεθ' ὧ, ἐὰν παρήρχετο ἀτελεσφόρητος ἡ ὑπ' αὐτῶν ἀκολουθία ταχθεῖσα τοῦσδε πρὸς ἐκπλήρωσιν τοῦ χρέους αὐτῶν, ἐδύναντο νὰ καταδιωχθῶσι καὶ ὁικτικῶς ἐπὶ τῇ παραβάσει τῆς § 2 τοῦ ἀρθ. 487 τοῦ ποινικοῦ νόμου, ἀλλὰ πράγματι δὲν ἐδύναντο, διότι πειθαρχικὴν ποιήν, δὲν ἐδύναντο νὰ ἐπιβάλῃ κατὰ τοὺς αἰκίους νόμους εἰς τοὺς δημοτικούς ὑπολόγους, καὶ μάλιστα τὸν ὑπὸ τοῦ αἰκίου ἐκλεγμένον δήμαρχον, ὃ νομάρχης, ἀπὸ μηδενὸς νόμου κειραρρηγνύμενος τοιοῦτο ἀκρίβεια τοῖς νομαρχίαις. Ἀλλὰ διὰ τοῦ νόμου Α' 15 τῆς 7 Μαρτίου 1881 (ἀρθ. 15 καὶ 11) ὠρίσθη, ὅτι, ἐὰν μὴ κατασταθῇ καὶ παραδῶσθαι ἐμπροσθέντως τὸν ἀπολογισμὸν τοῦ λήξαντος ἔτους ὁ δημοτικός εἰσπολέμης, τιμωρεῖται δι' ἐπιπλήξεως καὶ μετὰ ἓνα μῆνα ἐκδιάζεται, ὑπὸ τοῦ Νομάρχου διὰ προστίμου ἡμερησίου τοῦλάχιστον δύο δραχμῶν), ὅπερ διπλασιάζεται ἐκάστην μετὰ τὴν πρώτην παρηγομένην ἡμέραν· ἐὰν δ' ὁ δήμαρχος ἀνέκλινῃ τὸν παραδοθέντα αὐτῷ ἀπολογισμὸν μετὰ τοῦ λογαριασμοῦ τῆς ἰδίας διαχείσεως, τιμωρεῖται πρῶτον πειθαρχικῶς δι' ἐπιπλήξεως, μετὰ δὲ τοῦτο διὰ χρηματικῆς ποινῆς 100 ἕως 500 ὀρ. δι' ἀποράσεως τοῦ ἀρμοδίου δικαστηρίου τῶν Πλημμελεισδικῶν. Σημειωτέον προσέτι, ὅτι, ῥητῶς

ὁ ποινικός νόμος τιμωρεῖ τὸν δὴμ. ὑπάλληλον, ὅστις ἐξ ἰδιοτελείας εἰσπράττει παρὰ δημότου φόρους, δασμούς, τέλη κτλ. μὴ ὑφειλομένους ποσῶς ἢ μὴ ὑφειλομένους κατὰ τὴν ἀπαιτουμένην ποσότητα (ἀρθ. 461 ἐν συνδ. πρὸς τὸ ἄρθρον 493) ἢ κατὰ τὴν εἰσπραξίν καὶ διαχειρίσιν τῶν δημοτικῶν φόρων ἑλαττοί τὴν δημοτικὴν περιουσίαν πρὸς ὄφελος αὐτοῦ ἢ ἄλλου (ἀρθ. 482 ἐν συνδ. πρὸς τὸ ἄρθρον 493) ἢ δὲν διατηρεῖ παρὰ τοὺς κανόνας τὰ πρὸς ἔλεγχον ἢ ἐπιθεώρησιν τῶν εἰς χρήματα ἢ ὑλικὸν προσόδων ἢ δαπανῶν διατεταγμένα βιβλία (ἀρθ. 483 ἐν συνδ. πρὸς τὸ ἄρθρον 493) ἢ προσιπαθεῖ νὰ κρυφῇ ἑλλειμμά τι διὰ πλαστογραφίας τῶν λογαριασμῶν ἢ τῶν πρὸς ἐγγράφην ἢ ἔλεγχον τῶν εἰς χρήματα ἢ ὑλικὸν διορισμένων βιβλίων καὶ καταστιγῶν ἢ διὰ τῆς ὑπεξαγωγῆς τῶν ἐγγράφων ἢ μετέρχεται ἄλλην ἀπάτην εἰς ψευδῇ παράστασιν τῆς ἀληθοῦς καταστάσεως τῶν λογαριασμῶν αὐτοῦ (ἀρθ. 484 ἐν συνδ. πρὸς τὸ ἄρθρον 493) ἢ τοκίζει ἐπὶ ἰδίᾳ ὠφελείᾳ τὰ εἰς αὐτὸν ὡς δημοτικὸν διαχειριστὴν διαπεπιστευμένα χρήματα (ἀρθ. 485 ἐν συνδ. πρὸς τὸ ἄρθρον 493). Μετὰ δὲ τὴν ἀκταήμερον αὐτῶν ἐκθῆσιν ὑποβάλλονται οἱ ἀπολογισμοὶ εἰς τὸ δημοτικὸν συμβούλιον, ὅπερ ἐξετάζει τὴν ἐκτέλεσιν τοῦ ἐπιψηφισθέντος προϋπολογισμοῦ καὶ, ἐὰν εὐργὴ τακτικὴν καὶ νομίμον ἐκ τοῦ ἀπολογισμοῦ τὴν ἐκτέλεσιν αὐτοῦ, ἐπιψηφίζει αὐτόν. Ἀλλως ἐπιτίπτει εἰς βάρος τῶν δημοτικῶν ὑπολόγων τὰ μὴ δικαιολογούμενα ποσὰ καὶ ἐξαίτεται νὰ ληθῶσι πάντα τὰναγκαῖα ασφαλιστικὰ μέτρα εἰς ἀσφάλειαν τοῦ δήμου. Ἐπιστέλλονται δὲ οἱ ἀπολογισμοὶ κατὰ τὸν δημοτικὸν νόμον μετὰ τοῦτο πρὸς τὸν Νομάρχην, ὅστις ἐπιθεωρῶν αὐτοὺς ἐγκρίνει ἢ ἀπορρίπτει, ἐπικυρῶν τὴν τοῦ δημοτικοῦ συμβουλίου κρίσιν περὶ τῆς εἰς βάρος αὐτῶν ἀναθέσεως παρανομῶν πληρωμῶν ἢ αὐ-

τός ούτος καταδικάζων εἰς ἀπόδοσιν ἢ εἰς ἀποζημίωσιν. Κατὰ δὲ τῆς πρωτοδικου ἀποφάσεως χωρεῖ ἔφεσις ἐνώπιον τοῦ ἐλεγκτικοῦ Συνεδρίου, ὅπερ, ἔχον γενικὴν ἀρμοδιότητα ἐπὶ πάντων τῶν δημοσίων ὑπολόγων, ἔχει καὶ ἐπὶ τῶν δημοτικῶν ὑπολόγων· ἀλλ' οὐδαμοῦ τῶν νόμων ὀρίζεται ἡ πρὸς ἔφεσιν προθεσμία. "Ενεκα τούτου τὸ Ἐλεγκτικὸν Συνεδρίον ἐφήρμοσε καὶ εἰς τὰς κατὰ τῶν νομαρχικῶν ἀποφάσεων ἐφέσεις τῶν δημοτικῶν ὑπολόγων τὴν τριakonθήμερον τῆς πολιτικῆς δικονομίας προθεσμίαν πρὸς ἔφεσιν. Ἄλλ' ἀναμείβοντες ὅτι, μὴ ταχθείσης προθεσμίας ὑπὸ τοῦ νόμου, ἂν ὁ ὑπόλογος ἐκκαλέσῃ τὴν νομαρχικὴν ἀπόφασιν καὶ μετὰ τὴν προθεσμίαν ταύτην, ἡ καταδιώξις προσήκον νὰ ἀνασταλῇ.

Θ. Ν. Φλογαίτης

Δημοτικός εισπράκτωρ.

Ἡ μέοιμενα περὶ εἰσπράξεως, ταμειεύσεως καὶ καταβολῆς τῶν δημοτικῶν χρημάτων καὶ περὶ καταστροφῆς τῶν περὶ τούτων λογαριασμῶν ἀνατίθεται ἐν ἐκάστῳ δήμῳ εἰς ἓνα εἰδικὸν εἰσπράκτορα, δημοτικὸν καλούμενον, ὅστις, κατοικῶν ἐν τῷ δήμῳ, ἄλλοτε μὲν διωριζέτο ὑπὸ τοῦ Βασιλέως κατὰ πρότασιν τοῦ Ὑπουργοῦ τῶν Ἐσωτερικῶν μεταξύ τριῶν ὑποψηφίων, ὑπὸ τοῦ δημοτικοῦ συμβουλίου προτενομένων τανῦν δὲ ἐκλέγεται ὑπ' αὐτοῦ τοῦ δημοτικοῦ συμβουλίου διὰ μυστικῆς διὰ ψηφοδελτίων ψηφοφορίας, καὶ μόνον, ἐὰν δις αὕτη κατατίξῃ εἰς ἰσοψηφίαν διὰ φανεροῦς ψηφοφορίας, καθ' ἣν νικᾷ ὁ ψήφος τοῦ προέδρου τοῦ δημοτ. συμβουλίου (Δημοτ. Νόμ. ἄρθ. 97 καὶ 98 ἐν συνδυασμῷ πρὸς τὸ ἄρθ. 5 τοῦ νόμου Α' 217 τῆς 7 Μαρτίου 1891 περὶ τροποποιήσεως τοῦ δημοτικοῦ νόμου). Σημειωτέον ὅμως ὅτι ἐν τοῖς δήμοις, ὧν αἱ πρόσδοι υπερβαίνουν τὰς ἑκατὸν χιλιάδας δραχμῶν, δὲν δύναται νὰ διορισθῇ εἰσπράκτωρ ὁ μὴ κεκτημένος γυμνασιακὸν ἀπολυτήριον ἢ μὴ

διατελέσας ἐπὶ διετίαν διοικητικῶς ἢ οικονομικῶς υπάλληλος ἢ ἐπὶ ἑτος υπάλληλος τοῦ Γενικοῦ λογιστηρίου ἢ εἰδικοῦ λογιστηρίου τινὸς τῶν Ὑπουργείων ἢ ἐπαιχτικοῦ ταμείου ἢ ἀνεγκωρισμένης Τραπεζῆς. Ἄν δὲ τοιοῦτος δὲν ᾔθελεν εὐρεθῇ πρὸς διορισμὸν ὑπὸ τοῦ δημοτικοῦ συμβουλίου, ἐπιτρέπεται ἡ τῶν καθηκόντων τοῦ δημοτικοῦ εἰσπράκτορος ἀνάθεσις εἰς ἐπαρχικὸν ταμίαν ἢ ὑποταμίαν (Ν. Α' 217 ἄρθ. 5 ἐν συνδ. πρὸς ἄρθ. 4 τοῦ νόμου Β' 217 τῆς 11 Ἰουλίου 1895). Κατὰ ταῦτα ὁ δημοτικός εἰσπράκτωρ ἔχει τὸν νόμον τὸ καθῆκον νὰ εἰσπράττῃ τοὺς δημοτικούς φόρους, ἐνοίκια, ὀφλήματα κτλ. ἐξ ἄλλου τὸ καθῆκον νὰ ταμieuῇ τὰ πεπραγμένα καὶ ἐνεργῇ τὰς δημοτικὰς πληρωμὰς κατὰ διαταγὴν τοῦ δημάρχου· κρατῶν ἐπὶ τούτῳ τὰ αναγκαῖα βιβλία. Σημειωτέον ὅτι τὰ βιβλία ταῦτα δὲν ἀντιστάσαν διὰ νομοθετικῆς διατάξεως, ἀλλὰ διὰ τῆς ἐγκυκλίου τῆς 9 Ἰουνίου 1847 περὶ λογιστικοῦ τῶν δήμων. Ἢν βλέπῃ ἐν τῷ δηγῷ δημοσίων καὶ δημοτικῶν υπάλληλων σελ. 249).

Ἐλλογως ὁ νόμος ὥρισεν, ὅτι εἰσπράκτωρ δὲν δύναται νὰ προταθῇ καὶ διορισθῇ ὁ δήμαρχος, ἢ δημομαρχικός πλὴν ὅρος ἢ μέλος τι τοῦ δημοτικοῦ συμβουλίου (δημοτ. νόμου ἄρθ. 100). Ὅθεν ἢ ᾔθελεν εἶναι νὰ ἐπεκταθῇ ἡ ἀπαρτία τῆς ὑποψηφιότητος διὰ τὴν θέσιν δημοτικοῦ εἰσπράκτορος καὶ εἰς τοὺς στενοὺς συγγενεῖς τοῦ δημάρχου, τῶν δημομαρχικῶν παρέδρων καὶ τῶν δημοτικῶν συμβούλων, διότι καὶ ἡ στενὴ συγγένεια μεταξὺ τοῦ ἐντελλομένου καὶ τοῦ ἐνεργούντος τὰς πληρωμὰς ἢ μεταξύ τοῦ δοσιλόγου καὶ ἐν λόγῳ ἀποτρέπει πολλάκις τὸν ἀκριβοῦς λεγῶν τῆς πιστῆς τῶν δημοτικῶν πρῶν διαχειρίσεως. Παρέχεται δὲ τῷ δημοτικῷ εἰσπράκτορι ἀντιμισθία μὴ ὑπερβαίνουσα τὰ τέσσαρα τοῖς ἑκατὸν τῶν ὧν ἡ πραγματικῆς εἰσπράξεως, ἣν ὀρίζει

ὁ δημοτικὸν συμβούλιον, (ὃ κατὰ τὸν 11 ἀρθ. τοῦ ἀρθ. 50 τοῦ δημοτ. νόμου ὀρίζεται ἐν γένει τοὺς μισθοὺς τῶν δημοτικῶν λειτουργῶν ἐντὸς τῶν ὁρῶν τῶν ὑπαρχόντων νόμων). Ἄλλ' ἐν μεγάλοις δήμοις δύναται νὰ ὀρισθῇ καὶ μόνιμος μισθὸς εἰς τὸν εισπράκτορα (δημοτ. νόμ. ἀρθ. 101). Διὸν δὲ νὰ κατοικῇ μὲν ὁ εισπράκτωρ ἐν τῷ δήμῳ ἢ τμήματι εἰσπράττει, οὐ μόνον ὡς ἔχων πᾶσαν τὴν μέριμναν καὶ τὴν εὐθύνην τῆς εἰσπράξεως ἀλλὰ καὶ ὡς ὀφειλὴν νὰ εὐκολύνῃ τοὺς δικαιοῦχος καὶ τοὺς ὀφειλέτας τοῦ δήμου εἰς τὴν ἀνέυρεσιν αὐτοῦ· ὑποχρεοῦται δὲ πρὶν ἢ ἀναλῆξαι τὰ καθήκοντα αὐτοῦ, κατὰ τὸν νόμον (ἀρθ. 6 καὶ 7 τοῦ νόμου Α' 215' τῆς 7 Μαρτίου 1891) εἰς τὴν παροχὴν ἀπαιτοῦ χρηματικῆς ἐγγυήσεως, ἢ καὶ ἐγγυήσεως ἐκ χρεωγράφων ἐθνικῶν δεσίων, προσδιοριζομένης μὲν ὑπὸ τοῦ δημοτικοῦ συμβουλίου, ὑποκειμένης δὲ ὡς εἰς μείωσιν ἢ αὐξήσιν δι' ἀποφάσεις τοῦ Νομάρχου. ἐπὶ τῇ ἀντιρροσῇ τοῦ δημοτικοῦ εισπράκτορος ἢ τινος τῶν δημοτικῶν συμβούλων. Τὴν παράλειψιν τοῦ ποσὸς τῆς ἐγγυήσεως θεωροῦμεν ὡς ἔλλειψιν τοῦ νόμου, διότι ἐν τε τοῖς δημοτικῶς συμβουλίῳ καὶ παρὰ τοῖς Νομαρχαῖς ἐπικρατεῖ πολλάκις τὸ κομματικὸν πνεῦμα καὶ αἱ προσωπικαὶ συμπάθειαι, καθ' ὧν πρέπει νὰ ἀσφαλιζῇ κατὰ τὸ δυνατόν τὸν δῆμον καὶ τὸ δημόσιον ὁ νομοθέτης. Σημειώτεον ὅτι, ἐσάκις ἀποδημῶν ἢ πωσῶν, καλυπτεται ὁ δημοτικὸς εισπράκτωρ, ὁρῶς ἀπεφάνητο ἡ νομολογία ὅτι: ἐκλέγει αὐτὸς οὗτος ὡς ταμίας τοῦ δήμου προσωπικῶς εὐθύνόμενος τὸν προσωπικῶς ἀναπληρώσαντα· ἀλλ' ὅπότεν χηρέυει ἢ θέσις εἰσπράκτορος διὰ τοῦ θανάτου, τῆς παύσεως ἢ ἄλλης αἰτίας, ἐν τῷ διαστήματι τῆς χηρείας αὐτῆς (ἕως ὅτου δηλαδὴ διορισθῇ ὁ διάδοχος), τὰ καθήκοντα τοῦ δημοτ. εισπράκτορος ἐκπληροῦ εἰς τῶν δημοτῶν εισπρακτόρων, εἰς ὃν ἀνατίθεται

ταῦτα ὁ νομάρχης προτάσει τοῦ ἐπαρχιακοῦ ταμίου (Ν. Χηθ' τῆς 19 Δεκεμβρ. 1878).

Σημειώτεον ὅτι οἱ δημοτικοὶ εισπράκτορες, καίπερ διοριζόμενοι ἐν τῷ νῦν ὑπὸ τῶν δημοτικῶν συμβουλίων, παύονται ὁμως διὰ βασιλικὸν διατάγματος, εἴτε διότι τὸ δημοτικὸν συμβούλιον προέβη εἰς τὴν ἀντικατάστασιν αὐτῶν, εἴτε διότι παρεπέμφθησαν ἐπὶ καταχρήσει δι' ὀριστικοῦ δικαστικοῦ βουλευμάτος· δύναται δὲ νὰ παυθῶσι καὶ ἐὰν ἐβεβαιώθῃ ὑπὸ τῆς προϊσταμένης διοικητικῆς ἀρχῆς ἔλλειψις ἢ παράβασις περὶ τὴν διαχείρισιν αὐτῶν (Ν. Α' 215' ἀρθ. 8).

Εἰς οὐδεμίαν εἰσπραξὶν δικαιούται νὰ προβῇ ὁ εισπράκτωρ, μὴ περιλαμβανομένην ἐν τῷ δημοτικῷ προϋπολογισμῷ ἢ μὴ πηγάζουσαν ἐξ ἰδιαίτερου ψηφίσματος τοῦ δημοτικοῦ συμβουλίου, ἐγκειμένου ὑπὸ τῆς νενομισμένης Ἀρχῆς (Δημοτ. νόμου ἀρθ. 103). Ἐὰν μάλιστα προβῇ εἰς εἰσπραξὶν τοιαύτην ἐξ ἰδιοτελείας, τιμωρεῖται ὡς ἐνόχος καταπίεσεως κατὰ τὸ ἀρθ. 461 τοῦ Ποινικοῦ νόμου ἐν συνδ. πρὸς τὸ ἄρθρον 403. Ὡσαύτως δὲ εἰς οὐδεμίαν δαπάνην δύναται νὰ προβῇ μὴ διατασσομένην διὰ τακτικοῦ ἐντάλματος ὑπὸ τοῦ δημάρχου καὶ μὴ περιλαμβανομένην ἐν ταῖς διὰ τὴν δαπάνην ταύτην κεχορηγημέναις πιστώσεσι (Δημοτ. νόμου ἀρθ. 103 ἐν συνδ. πρὸς τὸ ἄρθρον 109 καὶ Νόμου Α' 215' τῆς 7 Μαρτίου 1891 ἀρθ. 9). Ἄλλ' οὐδὲ νάναρξαι τὴν ἐξαργύρωσιν τακτικοῦ ἐντάλματος, πλην ἐὰν ἡ ἐντελλομένη ποσότης διατάσσεται ἐπὶ ἄλλου κεφαλαίου καὶ ἄρθρου ἢ τὸ εἰς ὃ ἀνάγεται ἢ καθ' ὑπερβάσιν τῆς ἐπ' αὐτοῦ πιστώσεως ἢ ἐὰν τὰ συννημμένα δικαιολογητικὰ ἔγγραφα μὴ ᾧσιν ἀποκρίνωτα ἢ τακτικᾶ.

Ὁ δημοτικὸς εισπράκτωρ ὑπέχει ἀπέναντι τοῦ δήμου ὡς εὐθύνας ὑπέχουσιν οἱ δημόσιοι ταμίαι διὰ τὴν περὶ τὴν εἰσ-

ἢ αὐτῶν δημοτικὰ χρήματα, ὑποχρεοῦνται νὰ παραδώσωσιν αὐτὰ εἰς τὰ δημοτικὰ ταμεῖα. Οὐδεμίαν δὲ διαχειρίσιν ἐκτελεῖται ὑπ' αὐτῶν, ὡς μὴ ὄντων δημοτικῶν λειτουργῶν (ἄρθ. 15). ὅθεν εἶναι ἀνεύθυνος ἡ ὑπ' αὐτῶν γενομένη πληρωμὴ ἐνταλμάτων, καὶ ἐὰν ταῦτα ὡς νομίμως ἐκδοθέντα. Σημειωτέον τέλος ἐπὶ οἱ δημόσιοι εἰσπράκτορες καὶ ταμίαι, ὡς καὶ δικαιοῦνται εἰς ποσοστὰ ἐπὶ τῇ συνεισπραττομένῃ μετὰ τῶν δημοσίων, ὡς τῆς ἐκδόσεως τοῦ νόμου Α' ΝΒ' τῆς 20 Μαρτίου 1884 περὶ τροποποιήσεως διατάξεων τινῶν τῶν νόμων περὶ ταμείων κτλ., δικαιοῦνται ταῦν εἰς ποσοστὰ δυνάμει τοῦ νόμου τούτου (Ν. Α' ΝΒ' ἄρθρον 1).

Σημειωτέον ὅτι κατὰ τὸ ἄρθ. 14 τοῦ νόμου Α' ΝΒ' τοῦ 1891 κατὰ τὴν ἐναρξίν ἐκάστης τριμηνίας ὁ δήμαρχος καὶ ὁ πρόεδρος τοῦ δημοτικοῦ συμβουλίου ἐξετάζουσι τὰ βιβλία καὶ τὰ ταμεῖον τοῦ δημοτικοῦ εἰσπράκτορος καὶ ὑποβάλλουσιν εἰς τὸ δημοτικὸν συμβούλιον ἔκθεσιν, βεβαιώσαντες ἂν ἐν τῷ ταμεῖῳ τοῦ εἰσπράκτορος εὐρέθησαν πάντα τὰ κατὰ τὰ βιβλία αὐτοῦ διαθέσιμα χρήματα, ὑπολοιπὰ τῶν μετὰ τὴν ἀφαίρεσιν τῶν καταβληθέντων ὑπ' αὐτοῦ δαπανῶν εἰσπραχθέντων ἐσόδων, ἂν τὰ ἔσοδα εἰσπραχθῇσαν ἐκείνοις ἢ ἐβράδυνον ἀδικαιολογῆτως ἢ εἰσπραξίαι τινος ἐξ αὐτῶν, ἂν αἱ δαπάναι καταβλήθησαν ἐπὶ τῇ βάσει χρηματικῶν ἐνταλμάτων τοῦ δημάρχου καὶ ἐπὶ πιστώσεων νομίμως κεκορηγημένων καὶ ἂν τὰ εἰσπραχθέντα ἔσοδα καὶ αἱ καταβληθείσαι δαπάναι καταλογίσθησαν προσήκοντες ἐπὶ τῶν κεφαλαίων καὶ ἄρθρων τοῦ προϋπολογισμοῦ.

Θ. Ν. Φλογαίτης

Δημοτικὸς προϋπολογισμὸς. Κατὰ τὸν δημοτικὸν ἡμῶν νόμον (ἄρθ. 105) δι' ἑκάστον δήμον συν-

τάσσεται ἐνιαυσίως προϋπολογισμὸς, περιλαμβάνων 1) πάσας τὰς προϋπολογιζόμενας εἰσπράξεις τοῦ ἐπομένου ἔτους, 2) πάσας τοῦ ἐπομένου ἔτους τὰς δαπάνας καὶ 3) τοὺς ἐπινοηθέντας δυνάμει τοῦ νόμου νέους πόρους πρὸς κάλυψιν τοῦ υπερβάλλοντος τῶν δαπανῶν (ὃ συμβαίνει, ἐσάκις αἱ εἰσπράξεις ἐκ τῶν ἀνεγνωρισμένων πόρων δὲν ἐπαρκοῦσιν εἰς τὰς δαπάνας). Ὅθεν ὁ προϋπολογισμὸς διαιρεῖται εἰς δύο διακεκριμένα μέρη, ὧν τὸ μὲν πρῶτον διαλαμβάνει τὰ ἔσοδα, τὸ δὲ δεύτερον τὰ ἔξοδα, ὅπερ ὑποδιαιρεῖται εἰς δύο γενικὰ τμήματα, ὧν τὸ πρῶτον περιέχει τὰς δαπάνας τῆς διαχειρίσεως καὶ ἐπιστάσεως, μεθ' ὧν τὴν ἀφαίρεσιν φανεροῦται ὁποῖον περίσσευμα καθαρὸν ὑπολείπεται διὰ τὰς κυρίως δημοτικὰς δαπάνας, τὸ δὲ δεύτερον τὰς κυρίως δημοτικὰς δαπάνας, αἵτινες προσήκον νὰ κατανέμονται κατὰ τὰς προσόδους. Σημειωτέον ὅτι ἐν τῷ δημοτικῷ νόμῳ δὲν ὀρίζεται ἄλλο τι περὶ τοῦ τύπου, καθ' ὃν συντακτοί: αἱ δημοτικοὶ προϋπολογισμοί, ἢ τῶν ἀρχῶν καθ' ὃς οὗτοι καταρτίζονται. Ἀλλὰ τὸν μὲν τύπον ὥρισαν αἱ ἐδηγίαι τοῦ Ὑπουργείου τῶν Ἐσωτερικῶν τῆς 23 Μαρτίου 1886 δυνάμει αὐτοῦ τοῦ ἄρθ. 105 τοῦ δημοτικοῦ νόμου, (ὃς ἴδε ἐν ἡμετέρῳ Ὁδηγῷ δημοσίων καὶ δημοτικῶν ὑπαλλήλων σελ. 257), οὐδεμίαν δὲ ἀμφιβολίαν, ὅτι δεόν νὰ τηρῶνται καὶ ἐν τῇ καταρτίσει αὐτῶν αἱ διέπουσαι τὸ δημοσίον λογιστικὸν γενικαὶ ἀρχαί.

Ὅθεν καὶ ἐν τῷ προϋπολογισμῷ τῶν δήμων οὔτε αἱ δαπάναι πρέπει νὰ σημειῶνται ἡλαττωμέναι, δηλονότι μετὰ τὴν ἀφαίρεσιν τῶν τυχόν εἰσπραχθησάντων διὰ τὴν αὐτὴν αἰτίαν προσόδων, οὔτε ἐπίσης αἱ πρόσδοι μετὰ τὴν ἀφαίρεσιν τῆς ἀναγκαιοῦσης εἰς εἰσπραξίν αὐτῶν δαπάνης, ἀλλὰ δεόν νὰ σημειῶνται ὡς κατὰ π. γ. ἐὰν ἐκ τῆς δημοτικῆς εἰσφορᾶς δήμου τινος ὑπολογίζονται, ὡς εἰσπρακτέαι

δραχμαὶ 3000, τούτο τὸ ποσὸν δέον νὰ σημειωθῇ ἐν τῷ προϋπολογισμῷ τῶν προσόδων, μηδὲν σκοπούμενης τῆς πρὸς βεβαιώσιν καὶ εἰσπραξίν αὐτῶν δαπάνης, σημειωτέας οὗσης εἰς τὸ τῶν ἐξόδων μέρος τοῦ προϋπολογισμοῦ, οὕτω δὲ συγκεφαλαιουμένων τῶν προσόδων καὶ δαπανῶν καταδείκνυται ὁ ἀληθὴς τοῦ δήμου προϋπολογισμός. Ὡσαύτως εὐπρεπὲς τυγχάνει δι' ἑκάστον κεφάλαιον καὶ ἄρθρον τῶν ἐσόδων, ὡς δι' ἑκάστον κεφάλαιον καὶ ἄρθρον τῶν ἐξόδων, νὰ καταστρω-νύηται πρότερον ἰδιαιτέρος πίναξ περιέχων κατ' ὄνομα καὶ κατ' εἶδος τὰς διαφόρους μερικὰς ποσότητας καὶ εἴτα τὸ ἄθροισμα ἑκάστου πίνακος νὰ μεταφέρηται εἰς τὸ ἀρμόδιον κεφάλαιον καὶ ἄρθρον τοῦ γενικοῦ πίνακος. Σημειωτέον προσέτι, ὅτι κυρία βάσις τοῦ προϋπολογισμοῦ εἰσιν αἱ καθαφαὶ πρόσδοι τοῦ δήμου καὶ κατὰ λόγον τούτων δέον νὰ προσδιορίζωνται αἱ δαπάναι, τηρουμένης αὐστηρᾶς φειδοῦς περὶ τὸν προσδιορισμὸν αὐτῶν. Ἀνάγκη δὲ νὰ ὀρίζωνται αἱ πρόσδοι ἐπὶ τῇ βάσει τῶν πράγματι βεβαιωθησομένων· ἐπιτυγχάνεται δὲ ὡς ἔγγιστα ὁ τοιοῦτος ὑπολογισμὸς αὐτῶν, ὡς ἡ πείρα ἠπέδειξεν, ὅπότεν στηρίζεται εἰς τὸν μέσον ὅρον τῶν κατ' εἶδος καὶ κατὰ ποσὸν βεβαιωθέντων κατὰ τὰ προηγούμενα τοῖα ἔτη, ὧν πίνακα ἀφείλουσιν οἱ δήμαρχοι ὡς εἰσηγηταὶ νὰ υποβάλωσιν εἰς τὰ δημοτικά συμβούλια.

Αἱ δημοτικαὶ δαπάναι διαιροῦνται ἐλλόγως ὑπὸ τῶν δημοτικῶν νόμων εἰς δαπάνας ὑποχρεωτικὰς καὶ εἰς δαπάνας προαιρετικὰς, ἐξ ὧν ὑποχρεωτικαὶ μὲν εἰσιν αἱ πηγάζουσαι ἐκ ῥητῆς τοῦ νόμου διατάξεως ἢ ἐξ αὐτοῦ τοῦ σκοποῦ καὶ τῆς φύσεως τοῦ δήμου, ὅσον ἢ πρὸς μισθοδοσίαν τῶν δημοτικῶν λειτουργῶν, ἢ πρὸς ἐκτέλεσιν τῆς ἀστυνομίας κτλ., προαιρετικαὶ δὲ αἱ μὴ πηγάζουσαι ἐκ τοιαύτης τινὸς διατάξεως, ἀλλ'

ὑπαγορευόμεναι ὑπὸ τῆς βελτιώσεως ὡραίσεως τῶν τοῦ δήμου πραγμάτων, ὡς ὅν ἢ πρὸς εὐτρεπισμὸν τῆς πόλεως, ὡς γερσιν θεάτρου κτλ. Ἡ διαιρέσις αὐτὴ δὲν διατυπώται μὲν ῥητῶς ἐν τῷ ῥητῶν δημοτικῷ νόμῳ, ἀλλ' οὐχ ἥττον ἀπὸ γνωρίζεται διὰ τοῦ συνδυασμοῦ τῶν ἀρθρῶν αὐτοῦ 17 καὶ 18, ἐξ ὧν τὸ μὲν 17 ἀνατίθησιν εἰς τοὺς δήμους τὴν ἀναθεμένην ἐκτέλεσιν ἀπασῶν τῶν ἐκ τοῦ κοινοῦ σκοποῦ αὐτῶν ἢ ἐκ νομίμων εἰδικῶν λόγων πηγάζουσιν δημοτικῶν ὑποχρεώσεων, ὡς εἰς τὴν διοικητικὴν ἀρχὴν τὸ δικαίωμα καὶ ἐπιβάλλει τὸ κατὰ τὴν ἀναγκάξην αὐτοὺς (δηλονότι τὰς αἰτήσεις τῶν δήμων ἀρχᾶς) εἰς ἐκτέλεσιν τῶν ὑποχρεώσεων τούτων, τὸ δὲ 18 καὶ κατανομαρίζει τὰς κυριωτάτας τῶν δημοτικῶν ὑποχρεώσεων. Ἡ διάκρισις δὲ αὕτη ἐστὶν πρακτικὴν ἔννοίαν, διότι, ὡς γνωστόν, τὴν διοικητικὴν ἀρχὴν μόνον τὴν ἐκτέλεσιν τῶν δημοτικῶν ὑποχρεώσεων δύναται νὰ ἐπιβάλλῃ, οὐχὶ δὲ νὰ ἐπιβάλλῃ προαιρετικὰς δαπάνας. Ὡς δ' ἐρρήθη, ὑποχρεωτικὰς δαπάναι, ἅς δικαιοῦνται οἱ νομαρχοὶ κατὰ τὰ ἄρθρα 17, 18 καὶ 107 τοῦ δημοτικοῦ νόμου νὰ ἐπιβάλλωσι τοῖς δήμοις τὴν συμπληρώσιν ἀνεπαρκῶς ψηφισμένων δὲν εἶναι μόνον αἱ ὀνομαστικὰ ἀριθμοῦνται ἐν τῷ 18 ἄρθρῳ τοῦ δημοτικοῦ νόμου, ἀλλὰ καὶ πάσαι αἱ ὑπὸ ῥητῶν διατάξεων τῶν διαφορῶν νόμων ἐπιβαλλόμεναι τοῖς δήμοις, ὅποιας λ. χ. τὸ ἐνοίκιον τοῦ περὶ τῶνος τῆς χωροφυλακῆς (Διατ. περὶ δημοτισμοῦ τῆς χωροφυλακῆς τῆς 20 Μαρτίου 1833 ἄρθρον 28), τὸ ἐνοίκιον τοῦ ἐρηνοδικείου (ἐπιβαρύνον ἐξ ἴσου τοῦ δήμου τῇ δικαιοδοσίᾳ αὐτοῦ δήμους κατὰ τὸ ἄρθρον 4 τοῦ νόμου ΡΙΖ' τῆς 29 Ἰανουαρίου 1849 περὶ ἐιρηνοδικίων), ἢ δ' ἡ βολιασμὸν τῶν ἐνδεῶν δημοτῶν ἀπὸ τῆς συνισταμένης εἰς λεπτὰ 25 δι' ἑκάστην τῶν ἐμβολιασθέντων (Νόμου ΣΜΑ τῆς 7 Δεκ. 1852 περὶ ἐπαρχικῶν ἐπι-

ἀρ. 4), αἱ γραφικαὶ δαπάναι τῶν ἐμ-
ποικῶν ἐπιμελητηρίων (Δ. 22 Μαΐου
1836 περὶ συστάσεως ἐμπ. ἐπιμελ. ἄρθ.
11), ἡ μισθοδοσία τοῦ δημοτικοῦ ταχυ-
δρομίου (Δ. τῆς 23 Δεκ. 1842) κτλ. Ἄλ-
λως ἐν ταῖς ὑποχρεωτικαῖς δαπάναις ἔδει
να καταλεχθῇ καὶ ἡ εἰς τὴν Ἐσ.
τῆς Κυβερν. συνδρομὴ δυνάμει τοῦ ἄρ-
θ. 3 τοῦ περὶ δημοσιεύσεως τῶν νόμων
καὶ Διατ. τῆς 1 Φεβρ. 1833, ἀλλὰ διὰ
τὸν ἀνθρ. 6 τοῦ Ν. ἈΝΔ' τῆς 31 Μαΐ-
ου 1882 περὶ καταχωρίσεως διαταγμά-
των ἐν τῇ Ἐφημ. τῆς Κυβ. ὠρίσθη ὅτι
ἐπὶ τούτοις αὐτῆς καὶ τὸ παράρτημα
πομπέλλονται δωρεὰν εἰς πάντας τοὺς
δημάρχους. Ἐν τούτοις ὀφείλομεν νὰ πα-
ρατηρήσωμεν, ὅτι δυστυχῶς αἱ διοικη-
τικαὶ ἀρχαὶ παρεξέτραψαν τοῦ καθή-
κοντος αὐτῶν, ὀχυροῦμεναι ὀπισθεν τῆς
ἐπαρκετοῦς ἀτιμωρησίας τῶν δημοσίων
ἐπιμελητῶν. Κατὰ τὸ πλείστον οἱ νομάρ-
χοι καὶ οἱ ἀντεπαγγέλτως ἐγγράφουσι τῇ
ἐξουσίᾳ ὑπερμέτρως ἐν τοῖς προϋπολο-
γισμοῖς δαπάνας προαιρετικὰς ἢ μικρο-
νομίας ἐπιμεθεύουσιν εἰς αὐξήσεις καὶ
ἐκπτώσεις δημοτικῶν μισθῶν καὶ δαπανῶν
ἐν ἰατρικῇ, ἀνταποδοτικῶν ἀξιώσεων.
Ὅσοντος ἐρίζει ὁ δημοτικὸς νόμος (ἄρθ.
106) ὅτι τὸ περὶ ἐξουσίας τοῦ προϋπο-
λογισμοῦ ἐν τῇ δημοτικῇ συμβουλίᾳ κα-
ταστήσῃμενον πρωτόκολλον προσήκον νὰ
περιλαμβάνῃ ἀκριβῶς τοὺς λόγους, ἐξ ὧν
ἐκμαρτυροῦν τὸ δημοτικὸν συμβούλιον ἐψή-
φισεν ἕκαστον ἄρθρον τοῦ προϋπολογισμοῦ
καὶ ἐπελευθέρῃ τυχὸν διχογνωμίαν, νὰ
ἀντιτείνῃ καὶ τὰς προτάσεις καὶ ἐπιχει-
ρήματα τῶν διαφωνησάντων πρὸς τὴν
τῇ δημ. συμβουλίου πλειοψηφίαν. Κα-
ταστήσεως δὲ τῆς ἐπὶ τοῦ προϋπολο-
γισμοῦ ἀποφάσεως ἐκτίθενται ὅτι, ἐγκρι-
θεὶς προϋπολογισμὸς καὶ τὰ πρακτικὰ
τῶν συσκέψεων εἰς τὸ δημαρχεῖον ἐπὶ
κατὰ ἡμέρας, ἐκδιδόμενης περὶ τούτου
καὶ γνωστοποιήσεως, ἵνα προσέλθωσιν εἰς

ἐρευναν καὶ μελέτην αὐτῶν οἱ βουλόμε-
νοι ἐκ τῶν δημοτῶν καὶ ψηλαφητῶς τρέ-
πον τινὰ γνωρίσωσι τὴν ἀληθῆ τοῦ δή-
μου οἰκονομικὴν κατάστασιν. Τὶ ἔλλογος
αὕτη δημοσιότης, καθιστᾶσα τοὺς πολ-
λοὺς συμμετόχους τῆς διαχειρίσεως τῶν
δημοτικῶν πραγμάτων, συντελεῖ προδή-
λως εἰς τὸν περιορισμὸν τῶν καταχρή-
σεων καὶ εἰς τὴν ἐξανάγκασιν τῆς δαπα-
νήσεως τῶν δημοτικῶν προσόδων πρὸς
μόνον τὸ ὄφελος τοῦ δήμου. Παρελθού-
σων δὲ τῶν ὀκτῶ ἡμερῶν, ὁ δήμαρχος
ἀποστέλλει τὸν τε προϋπολογισμὸν καὶ
τὰ πρακτικὰ πρὸς τὸν νομάρχην δύο μῆ-
νας τοῦλάχιστον πρὸ τῆς ἐνάρξεως τοῦ
διοικητικοῦ ἔτους (Δημοτικοῦ νόμου ἄρθ.
106). Ὑποχρεωτὸς δὲ τοῦ νόμου τῆς
26 Ἰουνίου 1836 περὶ συνόδων τῶν δη-
μοτικῶν συμβουλίων (ἄρθ. 2) τὰ δημο-
τικά συμβούλια νὰ συνέρχωνται κατ' ἑ-
τος τῇ 15 Σεπτεμβρίου πρὸς ψήφισιν
τοῦ ἐνιαυσίου προϋπολογισμοῦ, εὐχερῆς
καθίσταται καὶ τοῦ τῶν δημοτικῶν ἀρ-
χῶν καὶ τοῦ τοῦ νομάρχου καθήκοντος ἡ
ἐκπλήρωσις, παρεχόμενου ἐπαρκούς και-
ροῦ εἰς τὴν ψήφισιν, τὴν ὀκταήμερον
ἐκθεσιν, τὴν ἐπεξεργασίαν ἐν τῇ νομαρ-
χίᾳ καὶ τὴν πρὸς τὸν δήμαρχον ἐπιστρο-
φήν. Ἀλλ' ἐπειδὴ συμβαίνει, εἴτε ἐξ ἁ-
δρανείας τῶν δημοτικῶν συμβουλίων μὴ
συνερχομένων παρὰ τὸ καθήκον αὐτῶν,
εἴτε ἐξ ἀμελείας τοῦ δημάρχου βραδέως
ὑπαβάλλοντας τὸν προϋπολογισμὸν, εἴτε
ἐκ φατριασμοῦ ἢ δυστροφίας τῆς διοικη-
τικῆς ἀρχῆς, εἴτε καὶ δι' ἀκαταμάχητόν
τι κώλυμα, οἷον λοιμὸν ἐνσκήψαντα, ἢ
βασὺν χειμῶνα δυσχεράναντα τὴν συγ-
κοινωνίαν, νὰ μὴ ἐπιψηφισθῇ καὶ ἐγκριθῇ,
ἐγκαίρως ὁ προϋπολ., ὁ νόμος ἐκήρυξε κατὰ
τὰ ἐν Γαλλίᾳ ἰσχύοντα τὸν προϋπολογι-
σμὸν τοῦ παρελθόντος ἔτους ἰσχύοντα καὶ
διὰ τὸ ἔτος, καθ' ὃ δὲν ἐψηφισθῇ προ-
υπολογισμὸς, εἰς ἐννοεῖται τῆς ψηφίσεως
αὐτοῦ, θέλων φρονίμως νὰ προλάβῃ τῆς

δημοτικῆς μηχανῆς τὴν στάσιν, ἥτις ἀναγκαιῶς ἤθελεν ἐπέλθει ἀνευ πόρων, καὶ εἰκότως τεκμαιρόμενος, ὅτι κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἥττον οἱ αὐτοὶ τακτικοὶ πόροι καὶ αἱ αὐταὶ τακτικαὶ δαπάναι ἤθελον ψηφισθῇ καὶ κατὰ τὸ ἔτος τοῦτο ὅσαι καὶ κατὰ τὸ προλαβόν (Νόμου τῆς 22 Δεκ. 1847 περὶ δημοτικῶν φόρων ἀρθ. 8). Ἐξαιροῦνται δὲ μόνον (λέγει ὁ νόμος) τὰ ἐξ ὁλοκληροῦ ἀποπληρωθέντα ἑκτακτα ἔξοδα καὶ τὰ δι' αὐτὰ ῥητῶς ψηφισθέντα ἔσοδα, καθόσον ἐξεπληρώθη ὁ δι' ὃν ἐψηφίσθησαν σκοπός.

Ὁ νομάρχης ἅμα λαβὼν τὸν προϋπολογισμὸν ὀφείλει νὰ ἐγκρίνῃ παραυτίκα αὐτὸν, ἐὰν οὗτος μηδὲμῶς προσβάλῃ τὰ γενικά συμφέροντα τοῦ δήμου ἢ τῆς ἐπικρατείας. Ὅθεν τότε μόνον δύναται ὑποβληθῇ τὴν ἔγκρισιν αὐτοῦ, ὁπότεν δι' ὑπερμέτρων φόρων, ὑπερβαινόντων τὸν ἀνώτατον ὅσον ἢ ἄγαν ὀγκωδῶν, πιέξῃ πολὺ τοὺς φορολογουμένους ἢ διὰ παραλείψεως τῶν ὑποχρεωτικῶν δαπανῶν προσκρούῃ εἰς τὰς νομίμους ὑποχρεώσεις τοῦ δήμου. (Δημοτ. νόμου ἀρθ. 107 ἐν συνδ. πρὸς τὸν νόμον ΔΦΞΑ' τῆς 27 Μαΐου 1887). Εἰκότως δὲ παρεδέξατο ἀρχθῆναι ἡ πρακτικὴ, ὅτι κατὰ τὴν ἀληθῆ ἔννοιαν τοῦ νόμου ὁ νομάρχης δικαιούται οὐχὶ μόνον νὰ ἐγκρίνῃ ἢ νὰποποιηθῇ τὴν ἔγκρισιν ὅλου τοῦ καθυποβληθέντος προϋπολογισμοῦ, ἀλλὰ καὶ νὰκυρώσῃ ἐν μόνον ἀρθρον ἢ ἐν μόνον κεφάλαιον τοῦ προϋπολογισμοῦ, ἐγκρίνων τὸ ἐπίλοιπον αὐτοῦ μέρος, οὐ μόνον διότι ὁ προϋπολογισμὸς δὲν ἀποτελεῖ τι ἀλληλἐνδετον καὶ ἐπομένως ἡ διαίρεσις αὐτοῦ εἰς μέρος κυρούμενον καὶ μέρος ἀκυρούμενον εἶναι δυνατὴ καὶ εὐχερὴς, ἀλλὰ καὶ διότι, τῆς ἐναντίας ἀρχῆς γινομένης δεκτικῆς, ἢ τὸ δικαίωμα τῶν νομαρχῶν ἤθελε καταστῇ τυπικόν, ἐξαναγκαζομένων νὰ κυρώσιν ἀεὶποτε τοὺς δημοτικὸς προϋπολογισμοὺς, ἢ ἄγαν σπανίως ἤθελεν ἐγκαίρως ψηφί-

ζεσθαι προϋπολογισμός. Ῥητῶς δὲ ὁ νόμος (ἀρθ. 108) οἰεῖται, ὅτι, ἐὰν ἀποποιηθῇ τὴν ἔγκρισιν ὁ νομάρχης, ὀφείλει νὰ ἐκθέσῃ ἀκριβῶς τοὺς ὠθησάντας αὐτὸν εἰς ἀποποίησην ἰσχυροὺς λόγους· καὶ τοῦτο, οὐ μόνον διότι ἠθέλησε νὰ περιστείλῃ τὴν αὐθαίρεσίαν τῶν διοικητικῶν ἀρχῶν, ἀλλὰ καὶ νὰ παράσχῃ μέσον φωτισμοῦ εἰς τὸ ὕπουργεῖον τῶν Ἑσωτερικῶν. οὐ ἐνδοπιον δύναται νὰ ἐκκληθῶσι κατὰ τὸν δημοτικὸν νόμον αἱ νομαρχικαὶ ἀποδείξεις. Ἀλλ' οὕτε ὁ δημοτικὸς νόμος οἶσε ἄλλας τις νόμος ὀρίζει τὴν προθεσμίαν, καθ' ἣν ἐπιτρέπεται εἰς τὰ δημοτικὰ συμβούλια ἔρεσις κατὰ τῆς νομαρχικῆς ἀποφάσεως. Ἀλλ' ἡ πρακτικὴ ἐπεὶ παρεδόξας ἰσχύουσιν τὴν διὰ τοῦ Διατ. τῆς 24 Δεκεμβρίου 1841 (Διατάγματα μὴ δημοσιευθέντος καὶ ἐπομένως μὴ ἔχοντος ἰσχύν) ὀρίσθεισαν πρὸς τοῦτο ἡκαπενθήμερον προθεσμίαν.

Κατὰ τὸν ἐγκριθέντα προϋπολογισμὸν καὶ ἐντὸς τῶν ὧρων αὐτοῦ διευθύνει ὁ νομάρχης τὰ τοῦ δήμου κατὰ τὰς γενικὰς περὶ διαχειρίσεως κανονισμοὺς καὶ ἐκδίδει εἰς τὸ δημοτικὸν ταμεῖον εἰδικὴν διαταγὴν διὰ πάσαν εἰσπραξίν ἢ δαπάνην (Δημοτ. νόμου ἀρθ. 109). Ὅθεν οὕτως μία δημοτικὴ δαπάνη δύναται νὰ πληρωθῇ εἰμὴ ἐπ' ἐντάλματι τοῦ νομαρχῆς. Ἐντάλμα δὲ πληρωμῆς δὲν δύναται νὰ ἐκδῶσθαι ὁ δήμαρχος ἢ διὰ μόνους τῶν διὰ τοῦ ἐγκριθέντος προϋπολογισμοῦ ἢ καὶ ἄλλης εἰδικῆς πράξεως τοῦ δημοτικοῦ συμβουλίου νομίμως ἐγκριθέντας· ψηφισθείσας δαπάνας. Ἐμφαίνεται ὅτι τὸ ἐντάλμα τὴν χρῆσιν καὶ τὸ ἄρθεον τῆς πιστώσεως, εἰς ἃ ἀνάγεται ἡ δαπάνη, καὶ συνοδεύεται διὰ τὴν νομιμότητα τοῦ ἐν φλήματος καὶ τὴν βεβαιότητα τῆς πληρωμῆς δι' ὅλων τῶν κατὰ τοὺς κανονισμοὺς ἀπαιτουμένων δικαιολογητικῶν ἐγγράφων. Ἐκδίδονται δὲ τὰ ἐντάλματα ἐπ' ὀνόματι καὶ πρὸς ὄφελος τῶν ἀπο-

των πιστωτῶν τοῦ δήμου, εἰς οὓς καὶ ὁ-
ρεῖται ἐπὶ ἰδίᾳ εὐθύνη ὁ δήμαρχος νά
παραβῇ αὐτὰ (Δημοτ. νόμου ἀρθ. 109
ἐν συνδ. πρὸς Ἑγκ. τῆς 9 Ἰουνίου 1847
ἀρθ. 5—7). Ὅθεν, ἂν ὁ μὲν δήμαρχος
ἀπαξὶ δαπάνην μὴ νομίμως ψηφισθεῖ-
σαν, ὁ δὲ εἰσπράκτωρ ἐκτελέσῃ τὴν δια-
ταχθεῖσαν δαπάνην, τιμωρεῖται ὁ δήμαρ-
χος ποινικῶς ἐπὶ παραβάσει τοῦ 231 ἀρ-
θρου τοῦ ποιν. νόμου ὡς ἐκτείνας τὴν ἐνέρ-
γειαν τῆς δημοαρχικῆς ὑπηρεσίας ὑπὲρ
τὰ ὅρια τῆς ἐξουσίας αὐτοῦ, συνυπεύθυ-
ος δὲ καὶ συνυπόλογος ποινικῶς καὶ πο-
λιτικῶς εἶναι καὶ ὁ εἰσπράκτωρ.

Κατὰ τὰ ἀρθρα 28 καὶ 29 τοῦ Δη-
μοτικοῦ νόμου τίθενται καὶ ἄμεσοι ἑ-
τανοὶ, τοιούτεστιν ἄμεσοι φόροι, ὅπο-
ταν μὴ ἐπαρκῶσιν οἱ λοιποὶ φόροι καὶ
τὰ προστίμα, ἐπιτιθέμενοι ἐπὶ πάντας
τοὺς δημότας καὶ ἐπὶ πάντα τὰ πράγ-
ματα, φορολογουμένους ἕκαστον ἀναλό-
ως τῶν ἁμέσων δημοσίων φόρων, οὓς
καταβάλλουσι. Περὶ τῶν ἐοικένων τούτων
ὁρίζει τὸ 109 ἀρθ. τοῦ Δημοτικοῦ νό-
μου, ὅτι ἅμα τῇ ἐγκρίσει τοῦ προϋπολο-
γισμοῦ προσήκει νά καταρτίζωνται οἱ
τεῖ ἀναμοχθῆς αὐτῶν εἰς τοὺς δημότας
κατάλογος καὶ νά ἐκτίθενται ἐπ' ὁκτώ
ἡμέρας εἰς τὸ δημαρχεῖον πρὸς κοινὴν
αὐτῶν γνώσιν, μεθ' ἧς ὁ δήμαρχος κη-
ρύσσει αὐτοὺς ὑποχρεωτικοὺς καὶ παρα-
τίμει εἰς τὸν δημοτικὸν εἰσπράκτορα.
Ὡς ἐπιληφθῇ τῆς εἰσπράξεως. Τίς ὁ
καταστῆκων τὸν κατάλογον, δὲν ὁρίζει ὁ
νόμος· ἀλλ' ἐπειδὴ ὁ δήμαρχος κηρύττει
αὐτοὺς ὑποχρεωτικοὺς καὶ ὁ εἰσπράκτωρ
ἀναλαμβάνει τὴν εἰσπραξίν, δέον νά παρα-
τηρῶμεν ὅτι ἡ ἀναγκαίως προηγουμένη
αὐτῶν ἐργασία τῆς καταστροφῆς τῶν
καταλογῶν τελεῖται ὑπὸ τοῦ δημοτικοῦ
συμβουλίου τῇ ἐπιμελείᾳ τοῦ δημάρχου.
(Πρὸς καὶ Ὁδηγοῦ τῶν δημοσίων καὶ δη-
μοτικῶν ὑπαλλήλων §§ 115—120).

Θ. Ν. Φλογαίτης

**Δημοτικῶν φόρων εἰσ-
πραξίς.** Ἰδε Δημοτικοὶ εἰσπράκτορες.

Δημότου ιδιότης. Κατὰ τὸν
ἡμέτερον δημοτικὸν νόμον (ἄρθ. 9) ἡ
ιδιότης τοῦ δημότου, ἥτις ἐπάγει τὰ δικαι-
ώματα καὶ τὰς ὑποχρεώσεις τοῦ δημότου,
ἀποκτᾶται :

Α') Διὰ τῆς γεννήσεως (ἄνευ τινός
ἄλλης ἐνεργείας τοῦ γεννήσαντος ἢ τοῦ
γεννηθέντος). Αὕτῃ καθ' ἑαυτὴν ἡ γέννη-
σις παρέχει τὴν ιδιότητα τοῦ δημότου
καὶ τὰ μὲν γνήσια τέκνα (δηλονότι τὰ ἐν
γάμῳ τεχθέντα) αὐτοδικαίως ἀποτελοῦσι
μέλη τοῦ δήμου, οὗ ἐστὶν ἡ ὑπὴρξας δη-
μοτῆς ὁ πατήρ. τὰ δὲ νόθα τέκνα, ἀγνώ-
στου ὄντος τοῦ πατρὸς, ἀποτελοῦσι μέλη
τοῦ δήμου, ἐν ᾧ ἡ μήτηρ τυγχάνει δη-
μοτίς ἢ ται ἐν ᾧ ἐνοικεῖ. Ἡ διάταξις αὕτη
τοῦ δημοτικοῦ νόμου συνδέεται ἀναποσπά-
στως πρὸς τὴν διατάξιν τῶν ἀστικῶν ἡ-
μῶν νόμων (Πολιτ. Δικ. ἀρθ. 18 § 3,
Ἀστικοῦ Νόμου ἀρθ. 94), καθ' ἣν τὰ
μὲν γνήσια τέκνα ἔχουσιν ἀναγκαίαν κα-
τοικίαν πρὸ τῆς χειραφετήσεως αὐτῶν
τὴν τοῦ πατρὸς, τὰ δὲ νόθα τὴν τῆς μη-
τρὸς. Ὅθεν κατὰ τὰς σχετικὰς αὐτῶν δια-
τάξεις δέον νά λυθῇ τὸ ζήτημα καὶ ἀπὸ
τίνος ἡλικίας δύναται τις νά μεταβάλῃ
τὸν τοῦ πατρὸς ἢ τῆς μητρὸς δῆμον. Ὡς
δηλὰ δὴ ὁ χειραφετηθεὶς δύναται νά με-
ταλλάξῃ κατοικίαν μετὰ τὴν χειραφεσίαν
αὐτοῦ μόνον, δύναται νά μεταλλάξῃ καὶ
δῆμον, οὐχὶ δὲ πρότερον, α') διότι εἶναι
ἀληθές, ὅτι ἄλλο ἀκριβῶς εἰπεῖν ἡ κα-
τοικία καὶ ἄλλο ὁ δῆμος, διότι δύναται
τις νά κατοικῇ ἐν ἄλλῳ δήμῳ ἢ τῷ
δήμῳ, εἰς ᾧ ἀνήκει. ἀλλ' ὡς ἐπὶ τὸ
πολὺ ταυτίζονται πράγματι, διότι ἐν ᾧ
δήμῳ ἔχει τις τὰς δημοτικὰς αὐτοῦ σχέ-
σεις ἐκλέγει καὶ τὴν κατοικίαν καὶ β')
διότι, ὅταν τις θεωρῆται ἄξιός νά μετα-
βάλῃ τὴν ἀστικὴν αὐτοῦ κατοικίαν, δέον
φυσικῶς νά θεωρῆται ἄξιός νά μεταβάλῃ
καὶ τὴν δημοτικὴν καὶ πολιτικὴν αὐτοῦ

κατοικίαν ταυτέστι τὸν δῆμον, οὐχὶ δὲ πρὸ τούτου.

Β') Διὰ τῆς κατατάξεως. Τὰ ἔκθετα τέκνα, ὧν ἀγνοοῦνται ἀμφότεροι οἱ γονεῖς, κατατάσσονται ὑποχρεωτικῶς (διὰ τε τὸν δῆμον καὶ διὰ τὸ ἔκθετον) ὡς δημόται ἐν ᾧ τόπῳ εὐρεθῶσιν ἢ ἀνατραφῶσι, καὶ ἐν τῷ δῆμῳ τούτῳ θεωροῦνται καὶ κατοικοῦντα. Κατατάσσονται ὡσαύτως ὑποχρεωτικῶς οἱ κατὰ τὸν ὑπὲρ ἀνεξαρτησίας ἀγῶνα ἑλθόντες ἐκ τῆς ἀλλοδαπῆς Ἑλληνες καὶ φιλέλληνες καὶ μὴ κτησάμενοι ἕως τῆς ἐκδόσεως τοῦ δημοτικοῦ νόμου δημοτικὸν δικαίωμα.

Γ') Διὰ τῆς ἐγκύρου καὶ νόμιμου νυμφευσεως ἐντὸς δῆμου. Ἡ νόμιμος νύμφευσις τοῦ ἡμεδαποῦ ἐν δῆμῳ τινὶ συνδέει προδήλως τὸν νυμφευθέντα μετὰ τοῦ δῆμου, ἐξ οὗ ἡ νύμφη, οὐ μόνον ὡς συνάπτοντα στενὰς κηδεστικὰς σχέσεις πρὸς τὸν δῆμον, ἀλλὰ καὶ ὡς γινόμενον ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ διὰ τῆς προκίος κύριον ἀκινήτου ἰδιοκτησίας ἐν αὐτῷ. Ὅθεν δικαίως χρηγῇ τῷ νυμφευθέντι τὸ δικαίωμα ναξιώσῃ τῇ δημοτογραφίᾳ αὐτοῦ, ἀλλὰ καὶ τῷ δῆμῳ τὸ δικαίωμα νὰ κατατάξῃ αὐτόν, ὅπως καταστήσῃ κοινῶν τῶν δημοτικῶν ἐισφορῶν.

Δ') Διὰ τῆς ἐθελουσίας μεταναστεύσεως καὶ τῆς κατὰ τὰς νομίμους διατάξεις τελείας ἀποκαταστάσεως ἐν δῆμῳ. Διὰ τῆς ὑπ' ἀριθ. 39 ἐγκυκλίου τοῦ ἐπὶ τῶν Ἑσωτερικῶν ὑπουργείου τῆς 27 Ἀπριλίου 1851 αἱ λέξεις κατὰ τὰς νομίμους διατάξεις ἡρμηνεύθησαν ὁρθῶς ὡς ἐμφαίνουσαι κατὰ τὰς περὶ κατοικίας διατάξεις τῶν νόμων (ἴσται τοῦ ἀστικοῦ νόμου καὶ τῆς Πολιτικῆς Δικονομίας). Ὅθεν κατὰ τὴν ἐρμηνείαν ταύτην δύναται ναξιώσῃ νὰ καταταχθῇ δημότης καὶ ὁ καταστήσας δῆμον τινὰ κύριον καὶ μόνιμον κέντρον τῶν οἰκιακῶν καὶ κοινωνικῶν αὐτοῦ σχέσεων καὶ ἐνεργειῶν Θ. Ν. Φλογαίτης

Δήμων δικαιώματα καὶ ὑποχρεώσεις.

Κατὰ τὸν ἡμετέρον δημοτικὸν νόμον (ἀρθ. 15) πᾶς δῆμος διακαίεται καὶ ὀφείλει α') νὰ ἐνεργῇ κατὰ τοὺς καθεστῶτας νόμους τὴν κατωτέραν ἐν τῇ περιοχῇ τοῦ δῆμου τοπικὴν καὶ ἀγορανομικὴν ἀστυνομίαν β') νὰ διοικῇ ἀνεξαρτήτως τὰς ὑποθέσεις αὐτοῦ καὶ νὰ διαχειρίζῃ τὴν δημοτικὴν περιουσίαν γ') νὰ διαχειρίζῃ ἀνεξαρτήτως καὶ τὴν περιουσίαν τῶν ἀγαθοεργῶν καταστημάτων δ') νὰ ἐκλέγῃ τὰς δημοτικάς αὐτοῦ ἀρχὰς ἐκ τῶν ἰδίων μελῶν ἁλλὰ πάντα ταῦτα τὰ δικαιώματα καὶ καθήκοντα αὐτοῦ ἐνασκει ὑπὸ τὴν ἐπιτήρησιν τῆς κυβερνήσεως, συνιστάμενη κατὰ μὲν τὴν ἐνέργειαν τῆς ἀστυνομίας εἰς τὴν ἐπαγγρηπνῆσιν τῶν ἀπὸ τῆς κυβερνήσεως ἐξαρτωμένων διοικητικῶν ἀρχῶν εἰς τὴν ἀκριβῆ ἐκτέλεσιν ὑπὸ τῶν ἀρχῶν τῶν ἀγορανομικῶν καὶ ἀστυνομικῶν διατάξεων καὶ τὴν κατάπαυσιν τῶν παλουμένων τυχόν παραβάσεων (Δ. τῆς 6 Ἀπρ. 1835 περὶ ἀγορανομικῶν διατάξεων ἀρθ. 86) καὶ εἰς τὸν κατὰ πρότασιν τοῦ δημάρχου διορισμὸν ἐν τοῖς μεγάλαις δημοῖς ἀστυνόμων ὑπὸ τῆς κυβερνήσεως (ἀστυνομικὸν νόμον ἀρθρον 9 καὶ δημοτικὸν νόμον ἀρθ. 42), κατὰ δὲ τὴν διαχείρισιν τῆς δημοτικῆς περιουσίας εἰς τὴν ἐν τῇ διαλαυθανομένῃ ἐν τῷ 119 ἀρθρῳ τοῦ Δημοτικοῦ νόμου περιπτώσειν ὁριζῇσιν τῆς ἐγκρίσεως ὑπὸ τῆς διοικητικῆς ἀρχῆς τῶν ἀποφάσεων τοῦ δημοτικοῦ συμβουλίου, κατὰ δὲ τὴν ἐκλογὴν τῶν δημοτικῶν ἀρχῶν εἰς τὴν μετοχὴν τῆς κυβερνήσεως κατὰ τὴν κατάρτισιν αὐτῶν Ἀλλὰ τὰ μὲν τῆς ἐκλογῆς τῶν δημοτικῶν ἀρχῶν μετερρυθμίσθησαν ἐξ ἐκλήρου διὰ τοῦ νόμου περὶ δημαρρεσιῶν, ἀποξενώσαντος ὁλοτελῶς τὴν κυβερνήσιν τῆς καταρτίσεως αὐτῶν. Ἡ δὲ δύναμις τοῦ Νομάρχου καὶ τῆς κυβερνήσεως περὶ ἐστὶν ἀλλήλῃ μὲν ἐν μέρεσι διὰ τοῦ νόμου

ΑΦΝΣ τῆς 27 Μαΐου 1887 περὶ νομαρχικῶν συμβουλίων· ἀλλὰ πρόσκαιρος ὑπῆρξεν ἡ περιστολὴ αὐτῇ, καταργηθέντα δυστυχῶς ἐν ἔτει 1891 τοῦ νόμου ΑΦΝΣ, ὅστις ἦν μὲν ἀναμοιροσητῆτος ἡλικίας ἐν πολλοῖς καὶ ἐλαττωματικός, ἀλλ' ἤδυνάτο, συμπληρούμενος κατὰ μικρὸν καὶ τελειοποιούμενος, νὰ συντελέσῃ μεγάλως εἰς τὴν βελτίωσιν τῶν πολιτικῶν ἡθῶν καὶ τῶν δήμων τὴν εὐεξίαν. Ἐξ ἄλλου δὲ ἡ διαχείρισις τῆς τοπικῆς καὶ ἀγρονομικῆς ἀστυνομίας ἀντετέθη πρότερος εἰς τὸν στρατὸν ἀφαιρεθεῖσα ἀπὸ τῶν δήμων.

Διὰ δὲ τοῦ 16 ἄρθρου τοῦ Δημοτικοῦ Νόμου, ὀρίζεται, ὅτι οἱ δήμοι ἔχουσιν τὴν ἱκανότητα καὶ οἱ ἰδιώται εἰς τὸ συναλλεσθῆναι καὶ συνομολογεῖν οἰκισθῆναι συμβάσει, ὑπαγόμενοι κατὰ πάντα εἰς τὰς διατάξεις τῶν ἀστικῶν νόμων· οὐχ ἵππον ἐκ τοῦ 119 ἄρθρου τοῦ Δημοτικοῦ νόμου προκύπτει, ὅτι πάντος ἀστικοῦ δικαιώματος ἢ διεκδίκησις ὑποκύπτει εἰς προηγουμένην διοικητικὴν ἐγκρίσιν. Ἐννοεῖται δὲ ὅτι, ὡσάκις κατὰ τὸ ἄρθρον τοῦτο ἢ ἄλλα ἄρθρα ἀπαιτεῖται ἡ νομοθετικὴ ἐγκρίσις τῆς διοικητικῆς ἀρχῆς πρὸς ἐνέργειαν νομικῆς πράξεως, πᾶσι αὐτῇ νὰ προηγηθῇ. Ἀπαγορεύεται δ' ὡς πᾶσι εἰς τοὺς δήμους πᾶσα ἐμπορικὴ καὶ καθαυτῶς κερδοσκοπικὴ πρᾶξις, ὡς διακρίνουσα τοὺς πόρους τοῦ δήμου ἢ παροτρύνουσα αὐτὸν τοῦ κοινωνικοῦ αὐτοῦ σκοποῦ· ἀλλ' εὐνόητον ὅτι δὲν θεωρεῖται ἐμπορικὴ πρᾶξις ἡ ἐκποίησις τῶν προϊόντων τῶν δημοτικῶν κτημάτων ἢ ἡ πρὸς ῥῆσιν τοῦ δήμου ἀγορὰ ἐμπορεύματος ἢ ἡ ἐνοικίασις τῶν ἐγγείων φόρων. Ἀπαγορεύεται δ' ὡσαύτως τοῖς δήμοις ἡ δωρεάν ἀποξένωσις περιουσίας αὐτῶν ὡς ἀντικειμένη εἰς τὸν κοινωνικὸν σκοπὸν τῶν δήμων· ὁ δῆμος ὅμως δύναται νὰ λάβῃ δωρεὰς καὶ κληροδοτήματα (Δημ. νόμ. ἀρθ. 119). Ἐκ τε δὲ τῆς ῥήτρας

τοῦ 15 ἄρθρου, καθ' ἣν ὁ δῆμος διευθύνει ἀνεξαρτήτως τὰς ὑποθέσεις αὐτοῦ, καὶ ἐκ τῆς ῥήτρας τοῦ 16 ἄρθρου προκύπτει, ὅτι οἱ δήμοι δικαιοῦνται νὰ ἐνάγωνσι καὶ ἐνάγωνται ἐνώπιον τῶν ἀστικῶν δικαστηρίων, διαφερόμενοι εἴτε πρὸς ἰδιώτας, εἴτε πρὸς ἄλλους δήμους ἢ σωματεῖα. εἴτε καὶ πρὸς τὸ δημόσιον· διεξάγει δὲ τὰς δίκας τοῦ δήμου ὁ δήμαρχος ὡς ἀντιπρόσωπος αὐτοῦ (ἄρθρον 40 Δημ. νόμ. καὶ Διατ. 12 Μαΐου 1835 περὶ τῆς ἐν Δικαστηρίῳ παραστάσεως τοῦ δημοσίου, τῶν δήμων κτλ. ἀρθ. 1). Ἀλλὰ κατὰ μὲν τὸ ἀρθ. 50 ἀρθ. 19 ἀπαιτεῖται ψήφισμα τοῦ δημοτικοῦ συμβουλίου διὰ τὴν υπεράσπισιν τῆς τοῦ δήμου διαφορᾶς καὶ τὸν διορισμὸν πληρεξουσίων δικηγόρων, κατὰ δὲ τὸ 119 ἄρθρον ἀριθμ. 14 ἀπαιτεῖται οὐ μόνον ψήφισμα τοῦ δημοτικοῦ συμβουλίου διὰ τὴν ἐγερσιν ἀγωγῆς τοῦ δήμου ἀλλὰ καὶ ἐγκρίσις τῆς διοικητικῆς ἀρχῆς. Ὅθεν πᾶσα ἀγωγή κινηθεῖσα ὑπὸ τοῦ δημάρχου ἀνευ τῆς ψήφισως τοῦ δημοτικοῦ συμβουλίου καὶ τῆς ἐπιψήφισως τοῦ νομάρχου εἶναι αὐτοδίκαιος ἀκυρὸς· ἅτε χάριν τῶν δημοτικῶν συμφερόντων θεσπισθείσης τῆς διατάξεως ταύτης. Ὅθεν ὁ δικαστὴς ὀρεῖται αὐτεπαγγέλτως νὰ ἐξετάσῃ ἐὰν προηγήθῃ ἡ ἐγκρίσις τοῦ δημοτικοῦ συμβουλίου καὶ ἡ τοῦ νομάρχου.

Ἡ πρακτικὴ (παράσπουσα δυστυχῶς καὶ τὴν δικαστικὴν νομολογίαν) καθιέρωσεν, ὅτι ὁ δῆμος χρῆζει ἀδείας τῆς διοικητικῆς ἀρχῆς καὶ ὡσάκις κατέρχεται εἰς δικαστικὸν ἀγῶνα ὡς ἐναγόμενος· ὡσαύτως δ' ὅτι χρῆζει ἀδείας καὶ ὡσάκις κατέρχεται ὡς ἐκκαλῶν ἢ αἰτούμενος ἀναιρέσιν ἢ ἀντίθετως ὡς ἐφεσθλῆτος ἢ ἀναιρεσθλῆτος, διότι ὁ νόμος μεταχειρίζεται τὰς λέξεις εἰς ἀγωγὴν δίκης. Ἀλλὰ νομίζομεν ὅτι ἡ πρακτικὴ ἀπλανηθῇ, διότι καταδήλως αἱ λέξεις εἰς ἀγωγὴν δίκης ἐμφαίνουσιν ἀπλῶς ἐναρξὲν δικαστικὸν ἀγῶνα, προ-

εργαζομένην ἀπὸ τοῦ δήμου ὡς ἐνάγον-
τος· ἐν δὲ τῇ περὶ ἐγέρσεως ἀγω-
γῆς ἡ ἀδεία ἐγκρατεῖ φυσικῶς καὶ ἡ
ἀδεία τῆς ἐξακολουθήσεως τοῦ ἀπαξ ἀρ-
ξαμένου δικαστικοῦ ἀγῶνος. — Σημειωτέον
ὅπως δὴ ποτε οὐκ ὡς πάντα τὰ φυσικὰ πρό-
σωπα, τὰ ὑπὸ ἐπιμέλειαν διατελοῦντα
καὶ χρῆζοντα τῆς ἐπικουρίας τοῦ ἐπιμε-
λητοῦ πρὸς δικαστικὴν παράστασιν, οἷον
οἱ ἀνήλικοι, οἱ νομίμως ἀπηγορευμένοι,
οἱ ἔχοντες ἀντιλήπτορα, οἱ ὑπεξούσιοι ὡς
πρὸς τὸ ὁμιλῶν ἀπροσπόριστον χορηγίον
κτλ. δύνανται αὐτοτελῶς νὰ ἐνεργήσωσι
πρὸς ἀποτροπὴν ἐπικειμένου κινδύνου
(πολ. δικ. ἀρθ. 74), οὕτω καὶ οἱ δήμοι
καὶ τὰ ἀγαθοεργὰ καταστήματα. Ὅθεν
καὶ ὁ δήμαρχος δύναται καὶ ὀφείλει μά-
λιστα, κινδύνου ἐπικειμένου, νὰ λάβῃ
πάντα τὰ προφυλακτικὰ μέτρα εἰς διά-
σωσιν τῶν τοῦ δήμου συμφερόντων, οἷον
εἰς διακοπὴν παραγραφῆς, εἰς ἀποτροπὴν
ἀνατροπῆς κτλ. ὑποβάλλων εἴτα τὰς
πράξεις αὐτοῦ εἰς τὴν κύρωσιν τοῦ δημο-
τικοῦ συμβουλίου.

Προσθετέον ὅτι, ἐὰν ὁ δικηγόρος ἐνῆρ-
γησεν ὡς πληρεξούσιος τοῦ Δήμου δικα-
στικὰς πράξεις κατ' ἐντολὴν τοῦ δημάρ-
χου ἄνευ ψηφίσματος τοῦ δημοτικοῦ συμ-
βουλίου, ἐπὶ ᾧ δ' εἴτα ἡ δημοτικὴ ἐγ-
κρίσις, ἡ ἀκυρότης τῶν προτέρων πρά-
ξεων καλύπτεται, τῆς ἐγκρίσεως ἀνατρε-
χούσης εἰς τὴν στιγμὴν τῆς ἐνεργείας
τῶν πράξεων αὐτοῦ κατὰ τὰς γενικὰς
ἀρχὰς τοῦ δικαίου (Α. Π. 341 τοῦ 1857).
Ὡσαυτως ἐὰν ὁ δήμαρχος ἐγείρῃ ἀγωγὴν
πρὸ τῆς ἐγκρίσεως τοῦ νομάρχου, ἐπὶ ᾧ δ'
εἴτα ἡ ἐγκρίσις, αὕτη χορηγεῖ κύρος
εἰς τὴν ἐγερθεῖσαν ἀγωγὴν (Α. Π. 118
τοῦ 47). Σημειωτέον, ὅτι ὁ δικονομικὸς
ἡμῶν νόμος καθιεροὶ καὶ διατάξεις τινὰς
ἄλλας, ἐξαιρετικὰς ὑπὲρ τῶν δήμων ὡς
διαδίκων. Καὶ ἐν πρώτοις διὰ τοῦ ἀρθ.
588 ἀπαιτεῖ τοῦ εἰσαγγελέως τὴν γνω-
μοδότησιν, ὅσακις πρόκειται περὶ δικαιο-

μάτων δήμων ἢ ἄλλων δημοσίων κατε-
στημάτων, τοσούτον δὲ περὶ πολλοῦ πε-
εῖται τὴν ἐκπλήρωσιν τῆς διατάξεως ταύ-
της, ὥστε διὰ τοῦ ἀρθ. 785 ἐπιτίθει-
τὴν ἐπανάληψιν τῆς δίκης, ἂν ὁ εἰσαγ-
γελέως δὲν ἀκουσθῇ.

Διὰ δὲ τοῦ ἀρθ. 532 ἀπὸλλαντες τὰς δι-
κας τῶν δήμων ὡς ἐναγόντων τῆς ἀπο-
πείρας συμβιβασμοῦ (ἀλλ' ἢ ὅτι καταγγι-
θείσης τῆς ἀποπείρας ἐξισώθησαν κατὰ
τοῦτο πρὸς τοὺς δήμους πάντες οἱ δι-
δικοί). Τὸ δὲ Διάτ. τῆς 12 Μαΐου 1839
(ἀρθ. 2) ὥρισεν, ὅτι οἱ κατὰ δήμου ἐπι-
ρόντες ἀγωγὴν ὑπόκεινται εἰς τὴν αἰτη-
σιν θεραπείας, ὡς καὶ οἱ κατὰ τὸν δήμον
οἰοῦ. Ἐπειδὴ δὲ προϊστάμενοι τῶν δή-
μων εἶναι οἱ νομάρχαι, ἐπεταὶ ὅτι ὁ κατὰ
δήμου κινούμενος θεὸν εἰς τὸν ἀρμόδιον
νομάρχην νὰ πευθῇ τὴν αἴτησιν θερα-
πείας, καὶ μόνον ἐὰν ἡ αἴτησις ἀπορρι-
φθῇ ὑπὸ τοῦ νομάρχου ἢ δὲν δοθῇ ἀπα-
τήσις ἐντὸς ἑξ ἐβδομάδων εἰς τὸν αἰτούν-
τα, δύναται οὗτος νὰ κινήσῃ τὴν ἀγωγὴν
αὐτοῦ (Πολιτ. Δικον. ἀρθ. 2 ἐν συν-
πρὸς ἀρθ. 2 Διατ. τῆς 12 Μαΐου 1839).
Δυνατὶ δὲ ἡ παράλειψις τῆς αἰτήσεως
θεραπείας νὰ προταθῇ κατὰ πᾶσαν τὴν
δίκην στάσιν καὶ νὰ ἐξετασθῇ αὐτεπαγε-
γέλτως ὑπὸ τοῦ δικαστηρίου (Α. Π. 345
τοῦ 1852). Ἀλλὰ βεβαίως εἶναι περὶ τῆς
ἢ αἰτήσεως θεραπείας, ὅσακις ὁ δήμος
προσπερικαλεῖται εἰς ἐκκρεμὴ δίκην ἢ ἀν-
ενάγεται ἢ ὅσακις προκαλεῖται εἰς ἀγω-
γὴν (Α. Π. 135 τοῦ 1847, 113 τοῦ
1852 κτλ.). Ἀλλὰ καὶ ἕτερος νόμος ἐ-
χορήγησε προνομίαν τινὰ εἰς τοὺς δήμους
ὡς πρὸς τὴν ἐκτέλεσιν τῶν κατ' αὐτῶν
ἀπαιτήσεων, ὁ ΡΠΘ' νόμος τῆς 24 Ἰα-
νουαρίου 1852, ὅστις ἀπηγόρευσε τὰς κατὰ
τῶν δήμων συντηρητικὰς κατασώσεις,
ὥρισε δὲ ὅτι ὁ δανειστής τοῦ δήμου φέ-
ρων ἐντάλμα, δικαστικὴν ἀπόφασιν ἢ
ἄλλο ἐκτελεστικὸν ἔγγραφον, ὀφείλει νὰ
πευθῇ εἰς τὸν δήμαρχον δι' ἀνατροπῆς

ρὰς ἢ δι' ἐπιταγῆς πρὸς πληρωμὴν, ὅσας φερίζει νὰ σημειώσῃ ἐν τῷ προϋπολογισμῷ τοῦ ἐπομένου ἔτους τῆς παρὰ τοῦ δήμου ποσᾶ, ἄλλως ἂν δανειστὴς τοῦ δήμου εἶναι τὸ δικαίωμα νὰ προβῇ εἰς κατάσχασιν ἐπὶ τοῦ κειμηλιοῦ τῶν τακτικῶν ἢ ἐκτάκτων προσόδων τοῦ δήμου, ἐξ οὗ ἐπεται, ὅτι καὶ ἀπέκλεισε πᾶσαν ἄλλαν δημοτικὴν περιουσίαν ἐκποιτῆσθαι, ἐκτὸς ἐκείνην ἀπ' εὐθείας ὑπὸ τῶν πιστωτῶν τῶν δήμων καὶ ἐπομένως καὶ τὴν υποθήκυσιν τῶν ἀκινήτων αὐτῶν κτημάτων.

Διὰ τοῦ 17 ἄρθ. ὁρίζονται γενικῶς αἱ ὑποχρεώσεις, ὧν ἡ ἐκτέλεσις ἀνατίθεται εἰς τοὺς δήμους καὶ ἀπονέμεται εἰς τὴν προσετώσαν διοικητικὴν ἀρχὴν (ἦτοι τὸν νομάρχην) τὸ δικαίωμα καὶ τὸ καθήκον τῆς παρακλήσεως τῶν ὀλιγορουσῶν δημοτικῶν ἀρχῶν εἰς τὴν ἐκπλήρωσιν τῶν δημοτικῶν ὑποχρεώσεων. Εἶναι δὲ αὗται κατ' αὐτὸ διτταί, 1) μὲν αἱ πηγάζουσιν ἐκ τοῦ κοινωνικοῦ τῶν δήμων σκοποῦ, 2) ὅς αἱ προκύπτουσιν ἐκ ρητῶν διατάξεων τῶν νόμων, καίπερ μὴ σχετικαὶ ἀμέσως πρὸς τὸν τῶν δήμων σκοπὸν· εἰδικώτερον δὲ ὁρίζονται ἐν τῷ 18 ἄρθ. τοῦ νόμου ὡς κυρίως ὑποχρεώσεις τῶν δήμων α') ἡ ἀναγκαῖα δαπάνη πρὸς ἐκτέλεσιν τῆς τοπικῆς καὶ ἀγρονομικῆς ἀστυνομίας καὶ πρὸς σύστασιν καὶ διατήρησιν τῶν ἀναγκασιούτων εἰς τὴν διεξαγωγὴν τῆς ἀστυνομικῆς ὑπηρεσίας καὶ τὴν ἀσφάλειαν τῆς τάξεως καταστημάτων, ὅποια εἶναι οὐχὶ μόνον τὰ κυρίως ἀστυνομικὰ καταστήματα ἀλλὰ καὶ αἱ ἀστυνομικαὶ φυλακαὶ καὶ οἱ στρατώνες τῆς χωροφυλακῆς, β') ἡ πληρωμὴ τῶν ἐπιβαλλομένων εἰς τὴν ἀκίνητον καὶ κινήτην περιουσίαν τῶν δήμων δημοσίων φόρων, ἦτοι τοῦ φόρου τῶν ἐν δημοτικοῖς κτήμασιν ἀροτριῶν καὶ κτηνῶν, τοῦ φόρου τῶν ἐν τῷ δήμῳ οἰκοδομῶν κτλ., γ') ἡ μισθοδοσία τῶν

τοῦ δήμου ὑπαλλήλων (ἦτοι τοῦ ἀστυνόμου, τοῦ δημοτικοῦ εἰσπράκτορος, τοῦ γραμματέως τῆς δημοαρτίας) καὶ ὑπηρετῶν (ἦτοι τῶν κλητῆρων τῆς δημοαρτίας, τῶν εἰρηνοφυλάκων καὶ τῶν ἀγοφυλάκων)· πρὸς δὲ ἡ ἀντιμισθία τοῦ δημάρχου δι' ἧς ἐν τῷ διαστήματι τῆς ὑπηρεσίας αὐτοῦ ὑφίσταται ζημία καὶ δαπάνας ἐκ τῆς παραμελήσεως τῶν ἰδιωτικῶν αὐτοῦ υποθέσεων, δ') ἡ σύστασις καὶ διατήρησις τῶν στοιχειωδῶν σχολείων, ἅπερ ὁ νόμος καλεῖ πρῶτα ταρχικὰ, ε') ἡ οἰκοδομὴ ἢ ἐνοικίασις καὶ ἡ διατήρησις τῶν ἀναγκαιῶν δημοτικῶν καταστημάτων, ς') ἡ κατασκευὴ καὶ διατήρησις τῶν ἀποσκοπεύσων εἰς ὑπηρεσίαν τῶν συμφερόντων τῶν δημοτῶν δημοτικῶν ὁδῶν (βοθαί εἶναι αἱ ἄγουσαι εἰς κρήνην, πρῆαρ, ναόν, λιμένα κτλ. ἢ αἱ ἄγουσαι εἰς δημοσίαν ὁδὸν ἢ ἑτέραν δημοτικὴν ὁδόν), καὶ τῶν δημοτικῶν γεφυρῶν, τῶν ἀναγκαιῶν ὑδραγωγείων καὶ φρεάτων, ζ') ἡ τοποθέτησις καὶ διατήρησις τῶν ὀρεθτικῶν σημείων τῶν δημοτικῶν ἀρχῶν, προδήλως δὲ καὶ ἡ διατήρησις τῶν σημείων τῶν ὁρίων τῆς δημοτικῆς περιφερείας, η') ἡ κατασκευὴ καὶ διατήρησις τῶν ὑδραυλικῶν ἔργων τῶν ἀποσκοπεύοντων εἰς ἀναγκάσις τῆς ὀρυκτοῦς χειμάρων καὶ τῶν συναπτουσῶν τὰς ὄχθας ῥυακὸς γεφυρῶν ἢ δὲ περὶ ποταμῶν πλευστῶν ἢ περὶ γεφυρῶν χρησιμευσῶν εἰς γενικωτέρας τοῦ κράτους συγκοινωνίας μέσιστα καὶ αἱ περὶ τούτων δαπάναι ἀνήκουσιν εἰς ἅπαν τὸ Κράτος καὶ οὐχὶ εἰς τὸν δήμον, θ') ἡ δαπάνη διὰ τὰς δημοκρατίας, ι') ἡ συμπλήρωσις τῶν δαπανῶν εἰς διατήρησιν τῶν ἀγαθῶν καταστημάτων, ἐξ ὧν προδήλως ὠφελείται πρὸ πάντων ἡ ὁλομέλεια τῶν δημοτῶν, ὅσας εἰς τὴν περιουσίαν αὐτῶν δὲν ἐπαρκεῖ εἰς τούτο, ια') αἱ δαπάναι εἰς ἀποτίσιν τῶν ὑποχρεώσεων, αἵτινες πηγάζουσιν ἐκ νομίμων πρὸς τοὺς ἰδιώτας

σχέσεων, λ. γ. εἰς ἀπότισιν χρεῶν τοῦ δήμου κτλ. Ἀλλὰ καὶ ἐτέρας ὑποχρεώσεις ἔχουσιν οἱ δήμοι ἐκ βημάτων διατάξεων τῶν νόμων πηγαζούσας, οἷον τὴν τοῦ ἐνοικίου τοῦ εἰρηνοδικείου καὶ τοῦ στρατῶνος τῆς χωροφυλακῆς (ὅπου οἱ δήμοι δὲν ἔχουσι πρὸς τοῦτο ἰδία καταστήματα), τὴν τοῦ ἐμβολιασμοῦ τῶν ἐνδεῶν δημοτῶν, τὴν τῶν γραφικῶν δαπανῶν τῶν ἐμπορικῶν ἐπιμελητηρίων κτλ.

θ. Ν. Φλογατέης

Δήμων πόροι. Πρὸς ἐκπλήρωσιν τῶν δημοτικῶν ὑποχρεώσεων πορίζονται οἱ δήμοι τὰ μέσα ἐκ τῶν προσόδων τῆς δημοτικῆς περιουσίας, τῶν εἰς τὰς ἀστυνομικὰς παραβάσεις ἐπιβαλλομένων προστίμων, τῶν ἐμμέσων δημοτικῶν φόρων, τῶν ἀμέσων ἐράνων καὶ τῆς προσωπικῆς ἐργασίας τῶν δημοτῶν. Περί ἐκάστου τῶν πόρων τούτων ἀνάγκη νὰ πραγματευθῶμεν ἐν συντόμῳ.

1. Περὶ τῆς δημοτικῆς περιουσίας. Ἡ δημοτικὴ περιουσία ἀνήκει εἰς τὴν ἐλθόμελειαν τῶν δημοτῶν ὡσαύτως εἰς τὴν ἀγομέλειαν τῶν δημοτῶν ἀνήκει καὶ ἡ περιουσία τῶν ἀγαθοεργῶν καταστημάτων, ἥτοι τῶν ἐπὶ σκοπῷ ἀγαθοεργῶν καταρτιζομένων καὶ εἰς ὄφελος πρὸ πάντων τοῦ δήμου, ἐν ᾧ καταρτίζονται, συντελοῦντων, ἐὰν κατηρτίσθωσαν καὶ συντηρῶνται κατὰ τὸ πλεῖστον διὰ πόρων δημοτικῶν (Δημοτ. Ν. ἀρθ. 20). Ἀπαρτίζεται δὲ ἡ δημοτικὴ περιουσία, ὡς πᾶσα ἄλλη περιουσία, ἐκ πραγμάτων κινητῶν (ὅποια λ. γ. εἶναι τὰ σκεύη καὶ ἐπιπλα τῶν δημοτικῶν καταστημάτων κτλ.) καὶ ἀκινήτων (ὅποια εἶναι τὰ δημαρχεῖα, οἶκοι, τὰ δημοτικὰ σχολεῖα, τὰ δημοτικὰ θέατρα, οἱ δημοτικοὶ ἀγροὶ κτλ.), ἐπίσης δὲ ἐξ ἐνσωματώσεων ἢ ἀσωμάτων (ὅποια εἶναι αἱ πρὸς διεκδίκησιν κινητῶν ἢ ἀκινήτων ἀγωγαί). Καὶ ἀναπαλλοτριώτως μὲν εἶναι ἡ πρὸς ἀμεσον ἐπιτυχίαν τῶν δημοτικῶν

σκοπῶν χρησιμομεύουσα, ἡ ἄλλως λεγόμενη δημοσία περιουσία τοῦ δήμου, ἥς ἀπολαύουσιν οὐ μόνον οἱ δημῶται, ἀλλὰ καὶ οἱ ἐτεροδημῶται καὶ αὐτοὶ ἔτι οἱ ἄλλοδαποί. Τοιοῦτου εἶδους περιουσία εἶναι 1) τὰ ἱερὰ πράγματα, ὅποια αἱ ἐκκλησίαι, τὰ μαρτόρια, τὰ ἐκτῆρα, τὰ δῶρα καὶ τίμια κειμήλια, ἀπερδύνονται νὰ ἐκποιηθῶσι μόνον, ὅσῳκι τι ἐκκλησίαι ἀπορροῦσι τῶν ἀναγκαίων χρημάτων πρὸς ἀπολύτρωσιν αἰχμαλώτων. Παρατηρητέον ὅμως, ὅτι καθίστανται ταῦτα ἱερὰ μόνον ὅταν καθιερωθῶσι κατὰ τὰ ἐκκλησιαστικὰ νόμιμα, π. γ. ὁ ναὸς δὲν θεωρεῖται ἱερὸς πρὶν ἢ τελεσθῶσι τὰ ἐγκαινία αὐτοῦ· 2) τὰ θρησκευτικὰ, οἷον τὰ κοιμητήρια. Σημειωτέον, ὅτι τὰ ἀρθ. 7 τοῦ περὶ νεκροταφείων νόμου ἐπιτίθει τὴν παραχώρησιν κοιμητηρίων εἰς οἰκογενεῖας· ἀλλ' ἡ παραχώρησις αὕτη συνισταμένη εἰς τὴν διαδοχικὴν χρῆσιν ἐνὶ μέρους τοῦ κοιμητηρίου, ἀνευ μεταβολῆς τοῦ προσρισμοῦ αὐτοῦ, ἐπὶ ἀντιμισθίᾳ ἀποσκοπούσῃ εἰς τὴν συντήρησιν τοῦ νεκροταφείου, δὲν δύναται νὰ θεωρηθῇ ὡς ἐκποίησις· 3) οἱ δημοτικαὶ ὁδοὶ καὶ πλατεῖαι· 4) οἱ δημόσιοι περίπατοι καὶ τὰ στολιζόμενα αὐτοὺς δένδρα· 5) αἱ ἄγροι, οἱ στρατῶνες καὶ τὰ λοιπὰ δημοτικὰ καταστήματα. Ἀπαλλοτριωτὴ δὲ ἡ λοιπὴ περιουσία τοῦ δήμου ἡ χρησιμομεύουσα εἰς ἰδιαίτεραν τῶν δημοτῶν κάρπωσιν, ἥτις καὶ ἐδῶ πικρὴ καλεῖται τοιοῦτου εἶδους περιουσία εἶναι 1) τὰ κινήτα τοῦ δήμου πράγματα, οἷον σκεύη τῶν δημοτικῶν καταστημάτων, καὶ τὰ λεγόμενα γορηγούμενα δημοτικὰ ρήματα, μετοχαὶ κτλ. ἐξ ὧν ἀποβρέει τόκος· 2) τὰ καρποφόρα ἀκίνητα, οἷον ἀμπέλωνες, σταφιδῶνες, ἐλαιῶνες, σιτοφόροι γαῖαι· 3) αἱ νομαί, εἰς αἷς καθοδηροῦσι τὰ ποιμνία καὶ τὰς ἀγέλας αὐτῶν οἱ δημῶται καὶ 4) τὰ δάση· ἀλλὰ καὶ τὰ δαπάνη τοῦ δήμου ἀνεγερθέντα οἰκήματα, δημοτικά

παραπήγματα, ἐργαστήρια ἐν ἀγοραῖς κτλ. Ἀλλὰ καὶ ἡ ἀπαλλοτριωτὴ περιουσία τοῦ δήμου δύναται νὰ ἐκποιηθῇ μόνον 1) πρὸς ἐκπλήρωσιν δημοτικῶν ὑποχρεώσεων ἐν ἀναποφεύκτῳ ἀνάγκῃ, (οἷον ἐπὶ τισὶν ἀπαιτητῶν ληξιπροθέσμων χρεῶν ἢ θεσπεισάντων ἄλλων ἀπαραιτήτων ἐπειγουσῶν ἀναγκῶν τοῦ δήμου), 2) πρὸς ἀντιδικασμὸν τῶν δημοτικῶν προσόδων, ὡς π. π. προφανῶς διὰ τῆς ἐκποιήσεως αὐτῆς πρόκειται νὰ ἐπέλθῃ τοιοῦτος. Ἀλλὰ πρὸς ἔγκυρον ἐκποίησιν θεῶν προδήλως νὰ τηρηθῶσιν αἱ νενομισμέναι διατυπώσεις κατὰ τὰ σχετικὰ ἄρθρα τοῦ δημοτικοῦ νόμου. Δύναται δὲ καὶ νὰ διανεμηθῇ ἡ γεωργήσιμος δημοτικὴ γῆ πρὸς ἐπαύρησιν τῆς καλλιέργειας, ὅσας, ὑπερβαίνουσα αὕτη τὰς ἀνάγκας τῆς δημοτικῆς κοινοκτησίας, δύναται διανεμομένη νὰ καλλιεργηθῇ ἀποτελεσματικώτερον. Ἡ δὲ πρόσθετος τῆς ὀλικῆς δημοτικῆς περιουσίας χρησιμεύει κατὰ πρῶτον εἰς τὴν ἐκκατανομήσιν τῶν ἀναποφεύκτων ἀναγκῶν τοῦ δήμου καὶ προσέτι τῶν ἄλλων ὑποχρεωτικῶν ἀναγκῶν αὐτοῦ, τοῦτέστι τὴν ἐκπλήρωσιν τῶν ὑποχρεώσεων, ὅσαι περὶ αὐτοῦ ἐκ τοῦ κοινωνικοῦ σκοποῦ τῶν ἔργων. Ἀλλ' ἐὰν συμβῇ μετὰ τὴν ἐκπλήρωσιν ἀπασῶν τῶν δημοτικῶν ἀναγκῶν νὰ ἐπέλθωσι περισσεύματα, ταῦτα ἡ κατατίθενται ὡς κεφάλαια τῇ χρησιμεύοντι πρὸς σύστασιν νέων κοινοφελῶν κατεστημάτων, συμβάλλοντα πρὸς τὴν μείζονα νοητικὴν καὶ ὕλικὴν τοῦ δήμου ἀνάπτυξιν· δὲν ἐπιτρέπεται δὲ νὰ διανεμῶνται μεταξὺ τῶν δημοτῶν καταναλισκόμενα εἰς πρόσκαιρον ἀπόλαυσιν ἐπὶ ζημίᾳ τοῦ μέλλοντος τῶν δήμων. (Δημοτ. Νόμου ἄρθρα 22 καὶ 23). Σημειωτέον, ὅτι τὸ τοῖς δημόταις παρεχόμενον κατὰ προηγουμένην ἀπόφασιν μέρος τῆς δημοτικῆς περιουσίας πρὸς ἐπικαρπίαν, ὅποσον π. γ. ἡ βοσκή τῶν ποιμνίων, ἀφαιρεῖται αὐτοῖς, ὅποταν θεωρηθῇ ἀναγκαῖον διὰ τὰς

δημοτικὰς ἀνάγκας, ἐκτὸς ἐὰν οἱ κερπούμενοι. θέλοντες νὰ διατηρήσωσι τὴν ἐπικαρπίαν, προτιμήσωσι νὰ ἀναδεχθῶσι τὴν δαπάνην, εἰς τὴν δὲν ἐπαρκοῦσιν αἱ πρόσοδοι τῆς δημοτικῆς περιουσίας, ἀναλογικῶς ἐπιβαλλομένην αὐτοῖς. (Δημ. Ν. ἄρθρο. 24).

Ἐρρήθη, ὅτι ὁ δῆμος δαπανᾷ πρὸς διατήρησιν τῆς ἀστυνομίας καὶ τῶν πταισματοδικαικῶν καταστημάτων. Διὰ τοῦτο καὶ πᾶς δῆμος λαμβάνει διὰ τὰς ἰδίας ἀνάγκας τὰ ἐν τῇ περιφερείᾳ αὐτοῦ ὑπὸ τοῦ πταισματοδικείου συνωδὰ πρὸς τὰς διατάξεις τοῦ Ποινικοῦ Νόμου ἐπιβαλλόμενα εἰς τὰς ἀστυνομικὰς παραβάσεις πρόστιμα (Ποιν. Νόμου ἄρθρο. 501 καὶ Δημοτικοῦ Νόμου ἄρθρο. 25)· ὅθεν λαμβάνει μόνον τὰ πρόστιμα καὶ οὐχὶ τὰς χρηματικὰς καλουμένας ποινὰς, αἵτινες ἐπιβάλλονται μόνον εἰς τὰ πλημμελήματα καὶ κακούργηματα (Ποινικοῦ Νόμου ἄρθρο. 4 καὶ 13)· ἀλλὰ προσέτι καὶ τὰ πειθαρχικὰ πρόστιμα, τὰ ἐπιβαλλόμενα εἰς τοὺς δημοτικούς συμβούλους δυνάμει τοῦ 4 ἄρθ. τοῦ Διατ. τῆς 26 Ἰουνίου 1836 περὶ συνόδων τῶν δημοτικῶν συμβουλίων. Σημειωτέον, ὅτι τὸ πρόστιμον ὡς ποινὴ δὲν ἐπιβάλλεται μὲν εἰς τὸν θανόντα, διότι ἡ κατηγορία ἐξαλείφεται διὰ τοῦ θανάτου, ἀλλ' ἀπαξ ἐπιβλήθην εἰσπράττεται καὶ μετὰ τὸν θάνατον τοῦ καταδικασθέντος, ὅτι δὲ δὲν ἐπιτίθεται εἰς τὸν ἀντίδικον ἀμαρτήσαντα ἄνευ καταλογισμού, οὔτε ἐπιβάλλεται εἰς τοὺς ἀστικῶς ὑπευθύνους, ὅποιοι οἱ πατέρες τῶν ἀντλήκων. Ὅθεν οἱ δῆμοι πλὴν τοῦ πόρου τῶν προόδων τῆς δημοτικῆς περιουσίας κέκτληνται καὶ τὸν πόρον τῶν προστίμων. Ἀλλὰ καὶ οὕτως αἱ πρόσοδοι τῶν δήμων εἶναι ἀνεπαρκεῖς εἰς τὴν συντήρησιν τῶν δήμων καὶ ἐκκατανομήσιν τῶν δημοτικῶν ἀναγκῶν. Διὸ ὁ δημοτικὸς νόμος διὰ τοῦ ἄρθ. 26 αὐτοῦ ἐρεῖται, ὅτι καταβάλλεται προσέτι ὑπὸ

τῶν δημοτῶν (τῶν ἐχόντων τὴν νόμιμον ἡλικίαν) καὶ κοινὴ ἐργασία (προσωπικῶν δουλειῶν) εἰς ἐπιχειρήσιν δημοτικῶν ἔργων καὶ ἐπισκευὴν καὶ διατήρησιν τῶν ἐκσυπαρχόντων οἰκοδομημάτων καὶ ὁδῶν. Ὅπου δὲ οὐδὲ δι' αὐτῆς ἐπιτυγχάνεται ἡ ἐκπλήρωσις τῶν ἐκ τοῦ κοινωνικοῦ σκοποῦ τῶν δήμων πηγαζουσῶν ὑποχρεώσεων αὐτῶν, τὸ ἔλλειπτον συμπληροῦται δι' ἐμμέσων φόρων (δηλονότι φόρων ἐπιβαλλομένων ἐπὶ τὰ ἀναλωσιμα καὶ ἐπιπιπτόντων ἐπὶ τοὺς ἀναλωτὰς διὰ τῶν ἀναλισκομένων πραγμάτων) ἢ δι' ἀμέσων ἐράνων τῶν δημοτῶν (ἤτοι φόρων ἐπιτιθεμένων ἐπὶ τὴν γῆν ἢ ἐπὶ τὰ ἄτομα καὶ εἰσπραττομένων κατ' ὄνομα ἀπὸ τῶν φορολογουμένων, ὅποιοι ὁ τῶν ἀρσενίωντων κτηνῶν, ὁ ἐπὶ τῶν οἰκοδομῶν, ὁ ἐπὶ τῶν ἐπιτηδευμάτων κτλ.)

2. Περὶ τῶν ἐμμέσων δημοτικῶν φόρων καὶ περὶ τῶν ἀμέσων δημοτικῶν ἐράνων. Ὡς καὶ πανταχοῦ σχεδὸν ἄλλαχοῦ, κτλ. καὶ παρ' ἡμῖν καθιερώθη ἡ ἔμμεσος φορολογία πρὸς ἱκανοποίησιν τῶν ἀναγκῶν τῶν δήμων. ἄλλ' ἀπατεῖται πρὸς τοῦτο 1) νὰ βεβαιωθῇ, ὅτι αἱ τακτικαὶ πρόσοδοι δὲν ἐξαρκοῦσιν εἰς τὴν ἱκανοποίησιν αὐτῶν, 2) νὰ ἐπιβληθῶσι κατὰ προτίμησιν οἱ φόροι, ὧν ἡ ἐπίθεσις εἶναι ἥττον ὀχληρά, τοιούστιν οἱ ὀλιγώτερον ζημιούντες τὰς ἐνδεεῖς τοῦ λαοῦ τάξεις καὶ ἥττον βλάπτοντες τὴν παραγωγὴν. (Δημοτ. Ν. ἀρ. 21). Ὅρίζονται δὲ ὡς ἔμμεσοι δημοτικοὶ φόροι ῥητῶς ἐν τῷ ἡμετέρῳ νόμῳ οἱ ἐκ τῶν εἰσκομιζομένων εἰς τὸν δῆμον εἰς ἐπιτόπιον κατανάλωσιν δασμοί, τὰ ἐκ τῆς ἐκδόσεως ἐπιστήμων ἐγγράφων (ἤτοι διαβατηρίων, πιστοποιητικῶν ἰθαγενείας, ἰδιοκτησίας, πενίας, ἀδείας οἰκοδομῶν, κτλ.) δικαιώματα, τὰ διὰ τὰς γεφύρας καὶ τὰς λιθοστρώτους ὁδοὺς διόδισι (ὧν δικαιολογεῖται ἡ ἐπίθεσις πρὸς ἐξόφλησιν τοῦ εἰς κατασκευὴν δημοτικῆς γεφύρας ἢ λιθά-

στροφῆς δημοτικῶν ὁδῶν βαλτωδῶν ἐκπανηθέντος ποσού, ὅπερ ὁ δῆμος ἔνεγκασθῇ πρὸς τοῦτο νὰ δανεισθῇ), οἱ ἐκ τῶν πανηγύρεων πόροι (δηλονότι τὰ εἰσπραττόμενα ἐκ τοῦ κατὰ τὸ ψήφισμα τῆς 4ης Φεβρ. 1836 τοῦ ἀσιδίου Ι. Καποδιστρια (τοῦ ἡ ἰσχύς διετηρήθη διὰ τοῦ ἀρθροῦ 27 τοῦ δημοτικοῦ νόμου καὶ τοῦ ἀρθροῦ 5 τοῦ ΞΗ' νόμου τῆς 27 Δεκ. 2847 περὶ δημοτικῶν φόρων) φόρου ἐπὶ τῶν εἰσκαρμένων εἰς ἐμπορικὰς πανηγύρεις πραγμάτων, δύο μὲν φοινίκων ἐπὶ τὰ γονόκλα φορτία, τεσσάρων δὲ ἐπὶ τὰ ψιλὰ καὶ οἱ ἐκ τῶν εἰς τὰς πανηγύρεις χρησιμεύοντων δημοτικῶν παραπηγμάτων πόροι, ἦτοι τὸ καταβαλλόμενον εἰς τὸν δῆμον τέλος, τὰ ἐκ τῶν μετοικῶν δικαιωμάτων. ἤτοι ἐπὶ τοῦ στατήρος καὶ τοῦ κοῖνου (δυνάμει τοῦ ψηφίσματος ΝΨ' τῆς Βουλῆς τῆς 1 Δεκεμβρίου 1827, αἱ ἡ ἰσχύς διετηρήθη διὰ τοῦ ἀρθ. 5 τοῦ περὶ δημοτικῶν φόρων παγίου νόμου καὶ δυνάμει τοῦ ἀρθροῦ 13 τοῦ Νόμου τῆς 28ης Σεπτ. 1836 περὶ μέτρων καὶ σταθμῶν τέλη, τὰ ἐπὶ τῶν ἀποθηκῶν τέλη (τὰ εἰσπραττόμενα δηλονότι ἐκ τῆς χρήσεως τῶν δημοτικῶν ἀποθηκῶν κατὰ τὴν διαμετακόμισιν ἢ καθ' οἰανδήποτε ἑλληνικήν περιστάσιν) καὶ τὰ ἐκ τῆς μισθώσεως τῶν ἐν τοῖς δήμοις πρὸς ἀποτροπὴν τῆς πυρρῆς τῶν σφαζομένων ζώων, ἀποτροπῆς τῶν μiasμάτων καὶ ἐπιτήρησιν τῆς τῶν κρεάτων ὑγιεινῆς καταστάσεως κατὰ τὸν αἰζομένων σφαγείων καὶ τὰ ἐκ τῆς μισθώσεως τῶν κρεοπωλείων δικαιώματα τοῦ δήμου. Προσθετόν δὲ εἰς τοὺς ῥητῶς μνημονευομένους ἐν τῷ δημοτικῷ νόμῳ ἔμμετους δημοτικοὺς φόρους καὶ τὸ ἐπιβαλλόμενον ἐν πολλοῖς δήμοις τέλος εἰς τὸ ὕδωρ τὸ παραχωρούμενον εἰς τὰς οἰκίας, δυνάμενον νὰ θεωρηθῇ δικαιώματι ὡς ἀντισταθμίζον τὰς ὑπὸ τοῦ δήμου καταβαλλομένας δαπάνας τῆς οἰκοδομῆς καὶ διατηρήσεως τῶν ὑδραγωγείων, ὡς ἐπὶ

πρὸ ἄλλαχθ' ἐπιβαλλόμενον εἰς δημο-
τικούς λουτήρας ἢ πλυντήρια πρὸς σύ-
σπαιν καὶ διατήρησιν τοιούτων δημοτι-
κῶν καταστημάτων, ἀναγκασιούτων με-
γάλως εἰς τὴν καθαριότητα καὶ τὴν ὕ-
γιαν τῶν δημοτῶν.

Ἐν ἀνεπαρκείᾳ δὲ καὶ τῶν ἐμμέσων
δημοτικῶν φόρων εἰς ἱκανοποίησιν τῶν
δημοτικῶν χρειῶν, δύνανται νὰ ἐπιβλη-
θῶσι καὶ ἄμεσοι δημοτικοὶ φόροι, ἢ, ὡς
ἐπικαλεῖ αὐτοὺς ὁ δημοτικός ἡμῶν νό-
μος (ἄρθρα 28 καὶ ἐπ.), ἄμεσοι ἔρανοι.
Κατὰ τὰ ἄρθρα ταῦτα οἱ ἄμεσοι ἔρανοι
τίθενται ἐπὶ πάντας τοὺς δημότας καὶ ἐπὶ
πάντα τὰ εἰς φόρον ὑποκείμενα πράγματα,
συνεισφέροντος ἐκάστου ἀναλόγως τῶν κα-
ταλλομένων ὑπ' αὐτοῦ δημοσίων φόρων·
ἀλλ' ἐὰν ἡ δημοτικὴ ἀρχὴ εὐρίσκη τὴν
ὑπερβολὴν ταύτην φορτικὴν, δύναται νὰ
ἐπιβλέῃ ἄλλο καταλληλότερον περὶ τῆς ἀ-
νάγκης τῆς συνεισφορᾶς μέτρον. Ἀλλ'
ἐπιτίθεται πρὸς εἰσκαγωγὴν τοιαύτου μέ-
τρου κατὰ μὲν τὸν δημοτικὸν νόμον (ἄρ-
θρο 20), ἐκδοθέντα ἐν χρόνῳ, καθ' ὃν ὁ βα-
σιλεὺς εἰρήσκει καὶ νομοθετικὰ καθήκοντα,
κατὰ τὸν Διτάγμα ἐγκρίνον αὐτό, τα-
ῦν δὲ νόμος ἐπιψηφίζων αὐτό. Σημειω-
θῶν, ὅτι, ἐὰν ὑπάρχῃσι δημοταί, ἄμοι
τίθενται ἐν τῷ δήμῳ κτήσεως ὑποκειμέ-
νης εἰς φόρον καὶ ἐν ταύτῳ μὴ μετερχό-
μενος φορολογούμενόν τι ἐπιτίθεσθαι, ὁ
δημοτικός νόμος, θεωρῶν ὅτι εἶναι ἄδικον
ἐπιβαλῶσιν οὗτοι τῶν δημοτικῶν ὠφε-
λημάτων, μὴ ὑποκύπτοντες εἰς τὰ βάρη,
ἵστανται, ὅτι ἡ συνεισφορά αὐτῶν κανονί-
ζεται ἐκάστοτε δι' ἰδιαίτερον τῆς δημο-
τικῆς ἀρχῆς ἀποφάσεων (Δημοτ. Νόμου
ἔθρον 29). Ἀλλ' ὅσον ἡμεῖς γινώσκουμεν
ἐξῆς ἐκἀκανονίσθη τοιαύτη συνεισφορά,
οὕτως θεωρήθη ἐλλόγως, ὅτι οἱ ἐκ τῶν
ἐνδύσεων ἀφορολογητῶν δημοτῶν δυνά-
μενοι εἰσπραχθῆναι διὰ τοιοῦτου κανονι-
σμοῦ φόροι εἶναι τοσαῦτον ἀσήμαντοι,
ὥστε ἀπέβαιναν ἀνάξιον τοῦ κόπου νὰ

καταβληθῇ ἰδιάζουσα περὶ τούτου πρόνοια.
Σημειώτεον ἐπίσης, ὅτι, ἐν ᾧ οἱ ἔμμεσοι
δημοτικοὶ φόροι ἀναγκάτως ἐφάπτονται οὐ
μόνον πάντων τῶν δημοτῶν, ἀλλὰ καὶ
αὐτῶν τῶν ἐτεροδημοτῶν καὶ ἀλλοδαπῶν,
οἵτινες διὰ τῆς ἐμμέσου φορολογίας ἀπο-
τίνουσι τῷ δήμῳ τὰ ὠφελήματα τῆς προ-
σκαίρου ἐν τῷ δήμῳ διατριβῆς αὐτῶν.
τῶν αὐτῶν φόρων ἀπαλλάσσονται εἰκό-
τως ἐξ ἐνός μὲν οἱ ἐφημέριοι καὶ δημο-
σίοι διδάσκαλοι, ἐὰν διὰ τούτου ᾔθελον
ἐλαττωθῆναι τὰ πρὸς συντήρησιν αὐτῶν
ἀνάγκαζα, ἐξ ἄλλου δὲ ἡ δημοτικὴ περι-
ουσία τῶν ἀγαθοεργῶν καταστημάτων,
ἐὰν αἱ πρόσδοι αὐτῶν δὲν ἐξαρκῶσιν εἰς
τοὺς ἀγαθοεργοὺς αὐτῶν σκοποὺς (Δημο-
τικοῦ Νόμου ἄρθ. 30). Ὁθελον εἶναι παν-
τάπασι ἀνακλῶσθαι νὰ υποβάλλωνται
εἰς φορολογίαν ἐπὶ ἐλαττώσει τῶν πρὸς
ζωάρκειαν αὐτῶν ἀναγκαίων οἱ ἐφημέριοι
καὶ οἱ δημοσίοι διδάσκαλοι, ἐξ ὧν οἱ μὲν
πρῶτοι συντηροῦνται ἔτι διὰ τῆς προθυ-
μου συνεισφορᾶς τῶν φιλοχρίστων δημο-
τῶν, οἱ δὲ δευτεροὶ διὰ μισθοῦ, προσερχο-
μένου ἐκ τῆς καταβολῆς τῶν δόμων. Οὐ
μόνον δὲ ἀνακλῶσθαι ἀλλὰ καὶ παντελῶς
ἀστέον ᾔθελον εἶναι νὰ υποβάλληται εἰς
φορολογίαν χάριν αὐξήσεως τῶν δημοτι-
κῶν προσόδων ἡ δημοτικὴ περιουσία ἢ ἡ
τῶν ἀγαθοεργῶν καταστημάτων περιουσία
(περιουσία παρεμφερὲς τῇ δημοτικῇ, διότι,
τῶν καταστημάτων τούτων προτιθεμένων
πρὸ πάντων τὴν εὐποιαν τῶν δημοτῶν,
ὁ δήμος ἀναδέρχεται εἰς βάρος τῆς δημοτι-
κῆς περιουσίας τὸ τυχόν ἐλλείποντων δα-
πανῶν τῶν καταστημάτων τούτων), διότι
οὕτως ᾔθελον ἐπερχεσθαι μόνον ματαίᾳ
καὶ ἄσκοπος ἐπιβάρυνσις τοῦ δήμου δι' ἄ-
νωφελῶν δαπανῶν εἰσπράξεως. Ἀλλ' οὐ
δεμία ἀμφοβολία, ὅτι ὑπάρχοντα εἰς τὴν
ὑπὲρ τοῦ δήμου εἰσφοράν τὰ μοναστηρι-
ακὰ κτήματα ἢ τὰ κτήματα τοῦ δημο-
σίου καὶ τὰ ἰδιωτικά τοῦ βασιλέως ἢ τοῦ
διαδόγου κτήματα, ὡς ἀπολαμβάνοντα ἐξ ἴσου

τοῖς λοιποῖς κτήμασι τῶν ὠφελημάτων τῆς ἀγροτικῆς προστασίας καὶ μηδαμῶς ὑπὸ τοῦ νόμου ἐξαιρούμενα. Ἀλλὰ καὶ ἑτέρα ἐξαιρέσις ἐλλογῶς καθιερούται ὑπὸ τοῦ νόμου (Δημ. Νόμου ἄρθ. 31), ἡ ἐξῆς: Οὐδεὶς τῶν δημοτῶν υποχρεοῦται εἰς εἰσφορὰν προτιθεμένην τὴν συντήρησιν ναυῶ ἢ διδασκασίαν ἐπαιθετήσκου, ἀποσκοποῦντος εἰς τὴν ὠφέλειαν τῶν ἄλλου δόγματος ὁπαδῶν, πλὴν ἐὰν ἡ ἐξ αὐτοῦ ὠφέλεια ᾖ κοινὴ καὶ εἰς τὸν ἐτερόθρησκον (ὡς λ. γ. ὅταν πάντες οἱ παῖδες φοιτῶσιν εἰς τὸ σχολεῖον, μηδενὸς ἐναντιουμένου. ἢ ἐν τῷ αὐτῷ ναυῷ τελῶσι τὴν ἱεροσυγίαν αὐτῶν ἡλλεπαλλήλως οἱ τε τοῦ ἐνὸς δόγματος καὶ οἱ τοῦ ἐτέρου ὁπαδοί).

Σημειωτέον, ὅτι αἱ εἰρημέναι διατάξεις τοῦ δημοτικοῦ νόμου, μηδαμῶς κατάρχηθαι, συνεπληρωθῆσαν διὰ τῶν διατάξεων τοῦ νόμου τῆς 22 Δεκ. 1847 καὶ τοῦ νόμου ΧΞΔ' τῆς 29 Δεκεμβρίου τοῦ 1877 περὶ τοῦ δημοτικοῦ δασμοῦ. Πρὸ τούτου ἐπεβάλλετο μὲν διὰ νόμου ὁ ἐλάχιστος ὅρος τοῦ φόρου, ἐπετρέπετο δ' εἰς τὰ δημοτικά συμβούλια, ὡσάκις τὸ ἐξ αὐτοῦ προκύπτον ποσὸν ᾖ ἀνεπαρκές, νὰ ἐπαυξάνωσι τὸν ὅρον τοῦτον ἄχρι τοῦ διπλασίου, ἐγκρίσει τῆς διοικητικῆς ἀρχῆς: διὰ δὲ τοῦ νόμου τούτου ὀρίζεται ὁ μέγιστος ὅρος, ὃν τὰ δημοτικά συμβούλια δύνανται νὰ τᾶξωσιν ἐγκρίσει τῆς διοικητικῆς ἀρχῆς εἰς θεραπείαν τῶν δημοτικῶν ἀναγκῶν. Ἀλλὰ πλὴν τούτου ὁ νόμος τοῦ 1847 ἐνεωτέρισε, προσδιορίσας εἰδικώτερον ἐξ ἐνὸς μὲν τὸν ἐπὶ τῶν ὠνίων δασμόν, περὶ οὗ διαλαμβάνει γενικῶς ὁ δημοτικὸς νόμος ἐν ἄρθρῳ 27 ἐδ. 3 § 2, ἐξ ἄλλου δὲ τὴν εἰσφορὰν, περὶ τῆς τὸ ἄρθρον 29. Κατὰ τὸ 1 ἄρθ. τοῦ νόμου τούτου δασμολογοῦνται τὰ εἰσκαμιζόμενα εἰς τὸν δῆμον διὰ θαλάσσης ἢ διὰ ξηρᾶς εἰς ἐπιτόπιον κατανάλωσιν ὦνα: τοιαῦτα δὲ κατονομάζονται ἐν τῷ νόμῳ (ἄρθ. 2) τὰ

πνευματώδη ποτά, τὰ βευστά καὶ τὰ τροφίμα, ἐκτὸς τῶν δημητριακῶν καπνῶν, ἀλεύρων, ἄρτου, λαχάνων, γλωτῶν, ὀσπρίων, ὠν καὶ ἄλλων μικρῶν εἰδῶν, ὡς ἀπολύτως ἀναγκασιούτων πρὸς διατήρησιν τῆς ζωῆς: ἀλλὰ καὶ εἰς τὰς ἀγροτικὰς καρποὺς, τὰ ἄλευρα καὶ ἄλλα εἰσαγόμενα πρὸς ἐσωτερικὴν καταναλώσιν ἐμπορεύματα δύνανται ἐξαιρετικῶς νὰ ἐκταθῇ ὁ δασμός (ἄρθ. 5) «ἐνεκεν ἰσχυτέρῳ ἀναποφεύκτων περιστάσεων δημοτικῶν, χάριν δηλονότι μελετωμένης κατασκευῆς γεφύρας ἢ λιμένος ἢ ἐμφράξεως γενικῶν κατακλυζόντων τὴν δημοτικὴν περὶφέρειαν ἢ ἄλλης τινὸς μεγίστης δημοτικῆς ἀνάγκης. Ἀλλὰ πρὸς τοῦτο ἀπατεῖται ῥητῶς νὰ ἐκδοθῇ βασιλικὸν διάταγμα μετὰ προτέραν γνωμοδότησιν τοῦ ὑπουργικοῦ συμβουλίου, ἧς πάλιν δευτέρῳ προσηγῆται κατὰ τὴν ἀπὸ 11 Φεβρουαρίου 1849 ὑπ' ἀριθ. 7 ἐγκύκλιον τοῦ ὑπουργείου τῶν Ἐσωτερικῶν αὐστηρὰ προσέλεγε: εἰς τῆς διοικητικῆς ἀρχῆς πρὸς βεβαίωσιν τῆς ἀνάγκης.

Ὅθεν ἀπεκλείσθη τῆς δασμολογίας ἡ καυσόξυλεια, ἡ οἰκοδομικὴ ὕλη καὶ ἡ ζωοφορβή, οὐ μόνον ὡς μὴ δυναμένα νὰ ποθῇ ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ προσδοκασίου καὶ μάλα ἐνοχλητικῆς, ἀλλὰ καὶ ὡς θεωρηθείσης ἀτόπου τῆς ἐπιβαρύνσεως ἀντικειμένων προσφῶρον εἰς τὰς βιομηχανικὰς ἐπιχειρήσεις. Ὅριζεται δὲ προσέτι διὰ τοῦ νόμου τούτου (ἄρθ. 4) εἰς τετραετὴ ἢ ἀνωτάτη χρονικὴ περίοδος καὶ ἡ δύναται νὰ ἐπιβάλληται ἐκάστοτε ὁ δασμός. Οὕτω δὲ οὔτε οἱ δῆμοι ζημιούνται ἐκ τῆς πολλᾶς συμβαινούσης περὶ τὴν κατ' ἔτος ψήφισιν καὶ ἐγκρίσιν αὐτῶν βραδύτητος, οὔτε τῶν ἐμπόρων εἰς ἐργασίαι προσκόπτουσι μὴ γινωσκάντων ἐγκρίσιν τίνα τὰ φορολογητέα εἶδη καὶ τὸ ὅρος τοῦ φόρου, οὔτε πάλιν ἐκκαλοῦσθαι ἡ φορολογία κατὰ τοὺς αὐτοὺς ὅρους ἐπ' ἀπέραντον χρονικὴν διάρκειαν δυνατὴν

της βελτιώσεως τῶν πόρων τοῦ δήμου προϊόντος τοῦ χρόνου. Σημειωτέον ὅτι διὰ τοῦ Ν.ΑΥΚΕ' τῆς 18 Μαΐου 1877 περὶ τελωνιακοῦ δασμολογίου ὥρι-
σθη, ὅτι ὁ δασμὸς ἐπὶ τῶν πρὸς τοπικὴν ἐνδύλωσιν μεταφερομένων ὀνίων καὶ
παρασκευάτων δὲν δύναται μὲν νὰ ὑπερ-
βῇ τὰ δύο ἑκατοστημύρια τῆς ἀξίας
αὐτῶν, ἀλλ' ἡ ἀξία αὐτῶν ὀρίζεται ἐφ'
ὅς δι' ὅλην τὴν ἐπικράτειαν διὰ Β.
ἀτάκματος, ἐκδιδομένου τῇ προτάσει
τοῦ ὑπουργικοῦ συμβουλίου, ὅπερ δύνα-
ται μὲν νὰ τροποποιηθῇ δι' ἄλλου Β.
ἀτάκματος, ἐκδιδομένου τὸ βραδύτερον
τῆς 31 Ὀκτωβρίου, ἀλλ' ἐν τοιαύ-
τῃ περιπτώσει ἡ εἰσπραξὶς τοῦ δημοτι-
κοῦ δασμοῦ ἐπὶ τῇ βάσει τῆς ὁρισθείσης
ἀξίας θέλει ἀρχισθαι ἀπὸ τῆς 1 Ἰ-
ανουαρίου τοῦ ἐπόμενου ἔτους. Ἐὰν δὲ
ὁὗτος τινὸς ἡ ἀξία δὲν ὠρίσθη, κανονί-
ται αὕτη δι' ἀποφάσεως τοῦ ὑπουργοῦ
τῶν Ἑσπεριῶν. Οὕτως ἐξωστρακίσθη
ἡ ἀνάγκη τῶν δημοτικῶν συμβουλίων
ὀρίζουσιν αὐτὰ καὶ τὴν ἀξίαν τῶν
παρατεταγμένων πραγμάτων, ἀνατεθεί-
σθαι εἰς τὸ Διάταγμα, προκαλούμενον ὑπὸ
τοῦ ὑπουργικοῦ συμβουλίου, τῆς διατι-
θέσεως τῆς ἀξίας αὐτῶν. — Ὡς πρὸς δὲ
τοὺς ἀμέσους δημοτικούς φόρους ὠρίσθη
ἀπὸ τοῦ νόμου περὶ δημοτικῶν πόρων
τῆς 1847 (ἄρθ. 6) ὅτι ἐπιβάλλονται ἀ-
μέσως εἰς πάντα τὰ πράγματα τὰ
ὑποκείμενα εἰς τοὺς ἀμέσους δημοσίους
φόρους. Ἔτσι τὸν ἔγγειον, τὸν ἐπὶ τῶν
μελισσιῶν, ψηφί-
σεται δὲ κατ' ἔτος ὑπὸ τῶν δημοτικῶν
συμβουλίων καὶ ἐγκρίνονται ὑπὸ τῆς προ-
σταταμένης ἀρχῆς, καὶ ὁ μὲν ἔγγειος δὲν
ὑπερβῇ τὰ δύο ἐπὶ τοῖς ἑκα-
τομύριοις τοῦ ὅλου ἐπὶ τῆς ἀκαθαρίστου προσ-
τίμου, ὁ δὲ ἐπὶ τῶν ζώων καὶ τῶν μελισ-
σιῶν τὸν πέμπτον τοῦ ἀντιστοιχοῦντος
δημοτικοῦ φόρου. Ἀποδίδεται δὲ ὁ ἐπὶ
τῶν ζώων δημοτικὸς φόρος εἰς τοὺς δή-

μους, ἐν ᾧ τῇ περιοχῇ διαιτῶνται· ὅθεν
καταβάλλεται κατὰ τὸ ἥμισυ, εἰς τὸν
τὴν χειμερινὴν ἢ τὴν θερινὴν μόνον ὥ-
ραν διαιτῶνται ἐν ταῖς νομαῖς τινος δή-
μου. Διὰ δὲ τοῦ νόμου Ψ1Α' τῆς 9 Νο-
εμβρίου 1878 ὠρίσθη, ὅτι οἱ δημοτικοὶ
φόροι ἐπιβάλλονται καὶ εἰς πράγματα μὴ
ὑποκείμενα εἰς ἀμέσων δημοσίων φόρων.
Διὰ δὲ τοῦ 9 ἄρθρου τοῦ νόμου ὀρίζεται,
ὅτι ὁ δημοτικὸς δασμὸς εἰσπράττεται
κατ' ἀπόφασιν τοῦ δημοτικοῦ συμβου-
λίου δι' ἐκμισθώσεως ἢ ἂν εὐθείας διὰ
τοῦ εἰσπράκτορος ἢ διὰ τῆς ἐν τῇ περι-
οχῇ τοῦ δήμου τελωνιακῆς ἀρχῆς, ὅφει-
λούσης τότε νὰ παραβῇ τὰ εἰσπραττό-
μενα ἂν εὐθείας εἰς τὸ δημοτικὸν τα-
μεῖον κατὰ μῆνα. Ὅθεν εἰς τὸ δημοτικὸν
συμβούλιον ἀπόκειται ὁριστικῶς ἡ μισθί-
μια καὶ ἀπόφασις περὶ τοῦ καταλληλο-
τέρου καὶ συμφωρύτερου τῷ δήμῳ εἰσ-
πράξεως τρόπου. Κακῶς δὲ νομίζομεν, ἡ
πρακτικὴ καθιέρωσιν, ὅτι ἡ περὶ τούτου
ἀπόφασις τοῦ δημοτικοῦ συμβουλίου ὑπά-
κειται εἰς τὴν ἐγκρίσιν τῆς διοικητικῆς
ἀρχῆς, τοῦ νόμου μὴδὲν τοιοῦτο ὀρίζον-
τος. Ἐὰν ὁ νόμος ἤθελε νὰ ὑποβάλλῃ καὶ
τὴν περὶ τούτου ἀπόφασιν τοῦ δημοτι-
κοῦ συμβουλίου εἰς τὴν ἐγκρίσιν τῆς δι-
οικητικῆς ἀρχῆς, ἤθελεν ὀρίσῃ τούτου ὅφει-
τως, ὡς ἔπραξεν ἐν τῷ κατωτέρῳ ἄρθρῳ
(ἄρθ. 10), δι' αὐτοῦ ἐπιτάσσεται, ὅτι ἡ περι-
φέρεια καὶ οἱ σταθμοί, δι' ὧν μόνον συγ-
χωρεῖται ἡ εἰσαγωγή τῶν δασμολογούμε-
νων ὀνίων, προσδιορίζονται διὰ ψηφίσμα-
τος τοῦ δημοτικοῦ συμβουλίου τῇ ἐγκρί-
σει τῆς προϊσταμένης διοικητικῆς ἀρχῆς.
Ὁφείλομεν δὲ νὰ παρατηρήσωμεν, ὅτι
μεταξὺ τῶν τριῶν ὀριζομένων τρόπων εἰσ-
πράξεως τὰ δημοτικά συμβούλια ἐφήρμο-
σαν μέχρι τοῦδε ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ τὸν τῆς
διὰ τῆς τελωνιακῆς ἀρχῆς, ὅστις ἀπαλ-
λάσσει τοὺς δήμους τῶν τῆς εἰσπράξεως
δαπανῶν καὶ καθίστησιν ἀκρίβειότεραν
τὴν τῶν εἰσπραχθέντων ἐξίλεσιν. Ἡ η-

τέον δ' ὅτι ὁ ἔμμεσος δημοτικός φόρος εἰσπράττεται κατὰ τὴν εἰσόδον τῶν πόλεων, περιλαμβανομένων καὶ τῶν προαστείων, ἐνθα δέον νάνεγείρωνται στῆλαι, εἰσούσαι τὴν ἐπιγραφὴν δημοτικὸς ὁ α σ μ σ, ἀλλ' αἱ ἀγροτικαὶ συνοικίαι καὶ τὰ σποραδικὰ ἀγροκήπια, μὴ περιλαμβανόμεναι συνήθως ἐν τῇ φορολογικῇ περιφερείᾳ, ἀπαλλάσσονται τοῦ θασμοῦ, ὡρίσθη δὲ διὰ τοῦ ἄρθρου 10, ὅτι ἡ περιφέρειαι αὕτη, ὡς καὶ οἱ σταθμοί, δι' ὧν μόνων συγγυρεῖται ἡ εἰσαγωγὴ τῶν θασμολογούμενων ὠνίων, ὁρίζονται διὰ ψηφίσματος τοῦ δημοτικοῦ συμβουλίου, διπερ ἐγκρίνει ἡ μὴ ἡ δικαιοκτικὴ ἀρχή. Διὰ δὲ τοῦ ἄρθρου 11 προσδιορίζονται οἱ ὅροι, οὔτινες δέον νὰ τηρῶνται εἰς τὴν πρόσκαιρον παρακατάθεσιν ἐν τινι δήμῳ ἐμπορευμάτων, προσωρισμένων νὰ μετενεχθῶσι καὶ πωληθῶσιν εἰς ἕτερον. Ἐπειδὴ δὲ ἡ τοιαύτη ἀποταμίευσις, ὅταν ὑπάρχῃ πρόθεσις μεταφορᾶς, δὲν δύναται νὰ διαρκῇ ἐπὶ πολὺ, ἵνα μὴ χρησιμεύῃ ὡς πρόσκαιρος πρὸς ἀποφυγὴν τοῦ δημοτικοῦ φόρου, ἐτέθη πρόθεσμία τριῶν μηνῶν, ἀκούστα εἰς τὴν ἐν ἀνάσει μεταφορὰν τῶν ἐμπορευμάτων, ἧς παρελθούσης, εἰσπράττεται ὁ θασμός καὶ ἐξ αὐτῶν, ὅσα δὲν μετηνέχθησαν. Διὰ δὲ τοῦ 12 ἄρθρου ἀνατίθεται ἡ εἰσπραξὶς τοῦ ἐπὶ τῶν προϊόντων τῆς γῆς, τοῦ ἐπὶ τῶν ζώων καὶ τῶν μελισσιῶν ἀμέσου δημοτικοῦ φόρου εἰς τοὺς δημοσίους εἰσπράκτορας. Ἀλλ' ὁσάκις τὰ δημόσια δὲν φορολογεῖ τινα προϊόντα ἐπὶ τόπου, οἷον τὴν Κορινθιακὴν σταφίδα, τὴν μέταξαν καὶ ἐν γένει τὰ θασμολογούμενα ἐν τοῖς ταμείοις κατὰ τὴν ἔξοδον, ἡ ὁσάκις ἐπῆλθεν ἡδὴ ἡ εἰσπραξὶς τῶν δημοσίων φόρων, οἱ δημοτικοὶ ἐκμισθοῦνται τότε ἡ εἰσπράττονται ἐπιμελείᾳ τῶν δημοτικῶν ἀρχῶν. Τὸ δὲ ἄρθ. 13 περιλαμβάνει ἀναγκαίαν ὑπὲρ τῶν δήμων ἐγγυήσιν, ὑποβάλλον εἰς τὰς αὐτὰς ποινὰς τοὺς δημοσίους εἰσπράκτο-

ρας τοὺς ἐξ ἀμελείας ἢ ἐκ προθέσεως μὴ εἰσπράξαντας ἢ εἰσπράξαντας ἑλλειπῶς τοὺς δημοτικούς φόρους, εἰς ἃς ὑποκείμεναι ὅταν φανῶσιν ἑλλειπτεῖς εἰς τῶν δημοσίων φόρων τὴν εἰσπραξίν, ὑπαγεῖν δὲ πρὸς τοῦτο αὐτοὺς νὰ ἐμφανίσωσι τὰ διπλότυπα καὶ λοιπὰ φορολογικὰ βιβλία αὐτῶν εἰς τὴν ἀρμοδίαν δημοτικὴν ἐκχρῆν πρὸς ἐξέλεξιν τῶν εἰσπρακτέων καὶ εἰσπραχθέντων ποσῶν, ὁσάκις δὲ αὐτοὶ ὠσῶσι. Διὰ δὲ τοῦ 15 ἄρθ. ὁρίζεται, ὅτι τὰ ὑπὸ τῶν δημοσίων εἰσπρακτῶν εἰσπραττόμενα δημοτικά χρήματα παρέδονται εἰς τὰ ἀρμόδια δημοτικά ταμεία ἀπαγορευομένης τῆς ὑπὸ τῶν εἰσπρακτῶν διαχειρίσεως αὐτῶν. Ὅθεν εἶναι ἐκ ισχύος ἡ ὑπὸ τῶν δημοσίων εἰσπρακτῶν γενομένη πληρωμὴ ἐνταλμάτων καὶ ἐὰν ταῦτα ὧσι νομίμως ἐκδοδομένα.

Ἡ ἐκδίασις τῆς ἀποτίσεως τῶν κατευστεροῦντων δημοτικῶν φόρων γίνεται καὶ ἡ τῆς τῶν δημοσίων βεβαίως τοῦτο ὠρίζε τὸ 32 ἄρθ. τοῦ δημοτικοῦ νόμου τοῦτο ὁρίζει καὶ τὸ ἄρθ. 16 τοῦ περὶ δημοτικῶν φόρων νόμου τῆς 22 Δεκεμβρίου τοῦ 1847. Ἀλλ' ἡ εἰσπραξὶς τῶν δὲν ἐνεργεῖται κατὰ τοὺς τότε ἱσχύοντας περὶ καταδιώξεως τῶν κατευστεροῦντων νόμους, οὔτινες κατηργήθησαν, ἀλλὰ κατὰ τοὺς νῦν ἱσχύοντες περὶ εἰσπράξεως νόμους, ἧτοι τὸν νόμον ΓΛΣ τῆς 29 Μαΐου 1871 καὶ τοὺς ἐν τῇ τροποποιήσαντας αὐτὸν ΑΡΝΔ' τοῦ 1884, ΑΣΚΕ' τοῦ 1885 καὶ ΑΥΓΣ' τοῦ 1887. Ὅθεν προδήλως δὲν ἱσχύουσι μὲν νῦν παρ' ἡμῖν αἱ περὶ μηνυτόριον καὶ πλεινητόριον ἀπάνθρωποι διατάξεις τοῦ 32 ἄρθ. τοῦ δημοτικοῦ νόμου, ἱσχύει δὲ ἡ περὶ προσωποκρατήσεως τῶν ὀφειλετῶν ἐκ φόρων διάταξις τοῦ νόμου ΓΛΣ. Ὅθεν ἐπίσης ἐφαρμόζεται καὶ εἰς τοὺς τοῦ δήμου ὀφειλέτας ἡ διάταξις περὶ τῶν τοῦ δημοσίου ὀφειλετῶν, καθ' ἣν δὲν υποχρεοῦται τὸ δημόσιον εἰς προκαταβολὴν δα-

διατροφῆς τῶν προσωποκρατούμε-
νων, απαγορεύεται δὲ μόνον ἐπὶ τῇ αἰτή-
σει τοῦ ὀφειλέτου, δηλονότι καὶ ὁ δήμος
ἀπαγορεύεται μόνον ἂν ὁ προσωποκρατη-
σάμενος αἰτήσῃται τοῦτο, ὑποκείν-
η δὲ εἰς τέλη χαρτοσήμου αἱ τοῦ
δήμου δικαστικαὶ πράξεις, ὅτε τῶν περὶ
πολιτικῶν διατάξεων ἀποσκοποῦσιν εἰς
ἐπιβολὴν φόρου ὑπὲρ τοῦ δημοσίου.
Ὁ νόμος δὲ κατὰ τὸ 97 ἄρθ. τοῦ δημοσι-
κοῦ νόμου εἶναι ἀνατεθειμένη εἰς τὸν δη-
μοτικὸν εἰσπράκτορα ἢ εἰσπραξίαν τῶν δη-
μοτικῶν χρημάτων, δηλονότι οὗτος ἐκ-
καλεῖται κατὰ τὸν νόμον τοῦ δήμου, εἰς
τὸν ἀποκρίνεται καὶ ἡ ἐφαρμογὴ τῶν
ἐν τῷ νόμῳ Υ'ΑΣ' ὀριζομένων κατα-
σκευαστικῶν μέσων πρὸς ἐκδίωσιν τῶν
ἐν τῷ δήμῳ ὀφειλετῶν εἰς ἀπότισιν
τῶν ὀφειλομένων δημοτικῶν φόρων· ὅθεν
δικαιοῦται νὰ προβῇ ἄνευ παραγ-
ωγῆς ἢ παρεμβάσεως ἀρχῆς τινος εἰς
ἐκτέλεσιν τῶν κινητῶν τοῦ ὀφειλέτου
πρὸς τὴν § 6' τοῦ ἄρθ. 8 τοῦ
νόμου. Προκειμένης δὲ κατασχέσεως ἂν
ἦτορ διὰ δημοτικούς φόρους ἢ ἄλλα
δημοτικὰ χρεῖα, τοῦ ἄρθ. 25 τοῦ νόμου
Υ'ΑΣ' εἰζόντος, ὅτι ὁ νομάρχης, ὁ τα-
μίας καὶ ὁ οικονομικὸς ἔφορος συνερχόμε-
νοι κατασχέονται κάτωθι τῆς ἐκθέσεως τῆς
ἐπιγραφῆς τῶν διὰ χρεῖα πρὸς τὸ δημό-
σιον κατασχθέντων ἀκινήτων κτημάτων
ὅτι ἐν γένει τὰ χρεῖα τοῦ ἰδιοκτῆτου
αὐτοῦ καὶ προσδιορίζουσι τὴν πρώτην
ἀποτίσιν, ἔπεται ὅτι αὐτοὶ οὗτοι πάλιν,
ἐν τῷ ταμίῳ (ὃν ἀνακληροῖ ὁ δη-
μοτικὸς εἰσπράκτωρ, ὅστις κατὰ τὸ ἄρθ.
25 τοῦ δημοτικοῦ νόμου εἶναι ὁ ταμίας
τοῦ δήμου), δηλονότι ὁ νομάρχης, ὁ ἔφορος
καὶ ὁ δημοτικὸς εἰσπράκτωρ, σημειοῦν-
ται κατωθὶ τῆς ἐκθέσεως τῆς περιγραφῆς
τῶν ἀκινήτων τὰ χρεῖα τοῦ ἰδιοκτῆτου
αὐτοῦ προσδιορίζουσι τὴν πρώτην προσφο-
ράν. Ὡς αὐτῶς δὲ δικαιοῦται ὁ δημοτ.

εἰσπράκτωρ ἀντιπροσωπεύει τὸν δήμον
ἐπὶ δικαστηρίου κατὰ τὴν διατάξιν τῆς
§ 2 τοῦ ἄρθρου 49 τοῦ νόμου Υ'ΑΣ' ὡς
ὁ ἐπαρχιακὸς ταμίας ἀντιπροσωπεύει τὸ
δημόσιον. Περιττὸν δὲ νὰ ῥηθῇ, ὅτι αἱ
περὶ ἐκδίωσεως τῆς ἀποτίσεως τῶν καθυ-
στερούντων διατάξεις τοῦ νόμου Υ'ΑΣ'
τοῦ 1871 ἐφαρμόζονται οὐ μόνον κατὰ
τῶν φορολογουμένων, ἀλλὰ καὶ κατὰ τῶν
εἰσπρακτόρων, εἰς ὧν τὰς χεῖρας περιήλ-
θον οἱ εἰσπραχθέντες φόροι. Ἡ δημοτικὴ
ἀπαιτήσις δὲν ἀπώλεσε τὴν ἰδιότητα φό-
ρου εἰσπρακτέου κατὰ τὰς διατάξεις τοῦ
Υ'ΑΣ' νόμου, διότι κατεβλήθη τῷ εἰσ-
πράκτῳ, ὅπως εἰσαχθῇ ὑπ' αὐτοῦ εἰς τὸ
δημοτικὸν ταμεῖον, ἀλλὰ διατηρεῖ προδή-
λως αὐτὴν καὶ μετὰ τοῦτο· εἶναι δ' ὁ-
λως ἄτοπον νὰ παραδεχθῇ τις, ὅτι ἐπι-
τρέπεται μὲν ἡ ἐφαρμογὴ αὐστηρῶν μέ-
τρων κατὰ τῶν φορολογουμένων, οὐχὶ δὲ
καὶ κατὰ τοῦ εἰσπράξαντος τὰ ὑπ' αὐτῶν
ὀφειλόμενα χάριν τοῦ δήμου. Ἐπίσης
ἐφαρμόζεται καὶ εἰς τοὺς δήμους ἡ τοῦ
ἄρθρου 2 τοῦ νόμου ΑΡ'ΝΔ' τοῦ 1884
διάταξις, ὅθεν καὶ τὰ κτήματα ἐξ' ὧν
ἐνεγράφησαν ὑπὲρ τοῦ δήμου ὑποθήκαι
πλειοστηριάζονται ἄνευ λεπτομεροῦς περι-
γραφῆς ἢ ἄλλων διατυπώσεων κτλ. Τὸ
δὲ ἄρθρον 17 καὶ 18 τοῦ νόμου τῆς 29
Δεκ. 1847 περιλαμβάνουσι διατάξεις ποι-
νικὰς. Καὶ κατὰ μὲν τὸ 17 ἄρθ. κατὰ
τῶν δι' ἀπάτης ἢ οἰφδύποτε ἄλλω τρό-
πῳ ἀποφευγόντων ὀλικῶς ἢ μερικῶς τὴν
ἀπότισιν τῶν ὑπ' αὐτῶν ὀφειλομένων δη-
μοτικῶν φόρων ἐφαρμόζονται αἱ ποιναί,
εἰς 2ς ὑπέκινται οἱ παραβαίνοντες τὰς
περὶ τῶν ἀντιστασιχουστων δημοσίων φο-
ρων διατάξεις, ἤτοι ἡ γενικὴ τοῦ ἄρθ.
403 τοῦ ποινικοῦ νόμου καὶ αἱ εἰδικαὶ
τῶν φορολογικῶν νόμων ποινικαὶ διατά-
ξεις. Κατὰ δὲ τὸ 18 οἱ ἐκμισθῶνται δημο-
τικῶν φόρων ἢ οἱ ὑπ' αὐτῶν διοριζόμενοι
ἐπιστάται ἢ ἄλλοι οἰοδύποτε εἰσπρά-
κτορες, εἰσπράκτοντες παρὰ τινος φόρον

μηδαιμῶς ὀφειλόμενον ἢ πλείονα τοῦ ὀφειλομένου, τιμωροῦνται ἐπὶ καταπίσει κατὰ τὰ ἀρθ. 161 καὶ 162 τοῦ ποινικοῦ νόμου, ἐξομοιούμενοι κατὰ τοῦτο πρὸς τοὺς καταπιζόντας δημοσίους καὶ δημοτικούς ὑπαλλήλους.

3. Περὶ τῶν δημοτικῶν ἐργασιῶν. Διὰ τοῦ 34 ἀρθρου τοῦ δημοτικοῦ νόμου ἐπεβλήθη εἰς τοὺς δημῶτας ἡ ὑποχρέωσις νὰ ἐργάζωνται προσωπικῶς πρὸς σύστασιν καὶ ἐπισκευὴν τῶν ἀναγκαίων δημοτικῶν καὶ διδασκτικῶν καταστημάτων, τῶν φρεάτων, τῶν ὁδῶν, τῶν γεφυρῶν, τῶν κατὰ τὰ παράλια καὶ ὕδατα ὑδραυλικῶν ἔργων, καθ' ὅσον ἡ περὶ αὐτῶν φροντίς ἀπόκειται εἰς τὸν δῆμον. Ἀλλ' ἡ ὑποχρέωσις τῶν δημοτῶν εἰς κατασκευὴν καὶ ἐπισκευὴν τῶν δημοτικῶν ὁδῶν ὠρίσθη εἰδικώτερον διὰ τοῦ νόμου τῆς 16 Δεκεμβρίου 1867 περὶ ἰδοποιίας, δι' οὗ διαιρεθειῶν τῶν ὁδῶν τοῦ βασιλείου εἰς ἐθνικάς, ἐπαρχιακάς, δημοτικάς καὶ ἀγροτικάς (ἀρθ. 1), ἐκλήθησαν δημοτικαὶ μὲν ὁδοὶ αἱ συνδέουσαι τὰ χωρία τοῦ αὐτοῦ δήμου πρὸς ἄλληλα ἢ πρὸς τὴν πρωτεύουσαν αὐτοῦ ἢ πρὸς ἐθνικὴν ἢ ἐπαρχιακὴν ὁδὸν ἢ πρὸς ἄλλα κοινῶς χρήσιμα καταστήματα, κείμενα ἐν τῇ περιφερείᾳ τοῦ δήμου, ὡσαύτως δὲ αἱ ἐν ταῖς πόλεσι, κώμαις καὶ χωρίοις ἀγυαὶ καὶ πλατεῖαι, πλὴν τῶν ἀποτελουσῶν συνέχειαν τῶν διὰ πόλεων καὶ κωμῶν διερχομένων ἐθνικῶν καὶ ἐπαρχιακῶν ὁδῶν, ἀγροτικαὶ δὲ ὁδοὶ αἱ καθιστάμεναι πρὸς χρῆσιν ἐνὸς χωρίου ἢ συνοικίας (ἀρθ. 4 καὶ 5), ὠρίσθη δὲ, ὅτι εἰς τὴν κατασκευὴν τῶν δημοτικῶν καὶ ἀγροτικῶν ὁδῶν ὑποχρεοῦται νὰ προσφέρῃ τὴν προσωπικὴν αὐτοῦ ἐργασίαν οὐ μόνον πᾶς δημότης δεκαοκταετής, ἀλλὰ καὶ πᾶς σταθερῶς ἀποκατεστημένος ἐν τῷ δήμῳ ἑτεροδημότης δεκαοκταετής, ἀναλόγως τῆς περιουσίας αὐτοῦ, πλὴν τῶν κληρικῶν, ἐπαρχικῶν

καὶ παρεδρῶν, ἀλλοδαπῶν ἐστειγμένων ἀκινήτου ἰδιοκτησίας ἢ ἐπαγγέλματος, τῆς φρουρᾶς, τῶν ὑπερεβδωτημένων καὶ τῶν ἐνεκα γήρων ἢ παθήσεως ἀνάκτων (ἀρθ. 16). καταρτίζονται δὲ οἱ κατάλογοι τῶν ὑποχρέων εἰς προσωπικὴν ἐργασίαν ὑπὸ τῶν ἐπαρχικῶν μετὰ τῶν ἐπαρχικῶν καὶ εἰδικῶν παρεδρῶν καὶ τοῦ δημοτικοῦ συμβουλίου ἐπὶ τῇ βάσει τῶν στρατολογικῶν καὶ τῶν ἐκλογικῶν καταλόγων, συμπληρουμένων διὰ τῆς προσθήκης τῶν μὴ περιεχομένων ἐν αὐτοῖς (ἀρθ. 17), διαιροῦνται δὲ οἱ εἰς ἐργασίαν ὑπόχρεοι ὑπὸ τοῦ δημοτικοῦ συμβουλίου εἰς τέσσαρας τάξεις ἀναλόγως τῆς χρηματικῆς ἢ κτηματικῆς εὐρείας αὐτῶν, ὧν ἡ μὲν πρώτη τάξις προσφέρει 8 ἡμεροκαμάτα, ἡ δὲ δευτέρα β, ἡ δὲ τρίτη 4, ἡ δὲ τετάρτη 2 κατ' ἑκάστην, ὧν τὰ μὲν 2 ἀνήκουσιν εἰς τὰ προσωπικὰ τοῦ ὑποχρέου, τὰ δὲ λοιπὰ εἰς τὴν προσωπίαν αὐτοῦ (ἀρθ. 18), χορηγεῖται δὲ ἡ ἐργασία προσωπικῶς ἢ διὰ χρημάτων ἐπὶ τῇ δηλώσει τοῦ ὀφειλόντος αὐτήν. ἢ ἐν ἀπουσίᾳ ὑποχρεοῦται εἰς τὴν καταβολὴν τοῦ ἀντιτίμου τῶν ὑπ' αὐτοῦ ὀφειλόμενων ἡμεροκαμάτων, κανονιζομένου κατὰ τριμηνίαν ἐπὶ τῇ βάσει τῆς καθιερωμένης τιμῆς τῶν ἡμερομισθίων ὑπὸ τοῦ δημαρχοῦ καὶ τοῦ δημοτικοῦ συμβουλίου τοῦ δήμου, ἐν ᾧ πρόκειται περὶ κατασκευῆς δημοτικῆς ὁδοῦ (ἀρθ. 19). ὀφείλει δ' ὁ προσωπικῶς ἐργαζόμενος νὰ ἐμφανίζῃται ἐν τῇ ὠρισμένῃ ὥρᾳ τῆς ἐργασίας, ἀποπεμπόμενος ἄλλως ὑπὸ τοῦ ἐπὶ τῇ ὁδοποιίᾳ μηχανικοῦ, ὅστις ὀρίζει αὐτῇ τὴν ἡμέραν, καθ' ἣν ὀφείλει νὰ ἀναπληρώσῃ τὴν ἐργασίαν αὐτοῦ, νέα δὲ καθύστεσις ἐπιφέρει τὴν ὑποχρέωσιν τῆς ἀνὰ ἀναβολῆς ἀποτίσεως τοῦ ἀντιτίμου τῶν ὀφειλόμενων ἡμεροκαμάτων (ἀρθ. 20). ἐφαρμόζονται δὲ κατὰ τῶν δυστροπῶν τῶν εἰς τὴν καταβολὴν τοῦ ἀντιτίμου τῶν ὀφειλόμενων ἡμεροκαμάτων αἱ δια-

τίται τῶν νόμων περὶ εἰσπράξεως τῶν δημοσίων ἐσθλῶν, ἀνατιθεμένης εἰς τὸν δημοτικὸν εἰσπράκτορα τῆς εἰσπράξεως καὶ καταθέσεως αὐτοῦ εἰς τὸ ταμεῖον τῆς πόλεως, ὅστις καὶ λογοδοτεῖ περὶ τούτου εἰς τὸ δημοτικὸν συμβούλιον καὶ τὸν ἡμέτερον τὴν πρώτην Ἰουνίου ἐκάστου ἐτος (ἀρθρ. 21), ἐνομοθετήθη δὲ καὶ πάλιν πειθαρχικὴ προστίμου 20—100 δραχμῶν ἐπιβαλλομένη ὑπὸ τοῦ ἀρμοδίου κλέρχου εἰς τοὺς δημάρχους, παρέδρους καὶ συμβούλους, τοὺς ὀλιγωροῦντας περὶ τῆς ἀκλήρωσιν τῶν ἀνωτέρω διατυπωθέντων καθήκοντων αὐτῶν, ἀναριθρομένη καὶ μέχρι διακοσίων δραχμῶν κατὰ τὸν συντελεσάντων εἰς ὑπεκφυγὴν τινος ἢ τινῶν τῆς ὑποχρεώσεως αὐτῶν (ἀρθρ. 23 καὶ 24). Μὴ ἐκδοθέντος νόμου τινὸς αὐτοῦ, κανονίζοντας τὴν ἐργασίαν τῶν δημοτῶν εἰς κατασκευὴν καὶ ἐπισκευὴν δημοτικῶν καταστημάτων, γεφυρῶν, φρενῶν καὶ ὑδραυλικῶν ἔργων, ἀποκείται καὶ ὡς εἰς τὰς δημοτικάς ἀρχὰς ὁ κανὼν τῆς ὑποχρεωτικῆς ἐργασίας ταύτης τῶν δημοτῶν, χρησιμεύουσι δ' ἀπλῶς εἰς ἐξήγησιν αὐτῶν περὶ τὸν κανονισμόν τούτων αἱ διατάξεις τοῦ περὶ ὁδοποιίας νόμου. Ἄλλ' οὕτε οἱ δημόται οὕτε αἱ δημοτικαὶ ἀρχαὶ ἀνέπτυξαν μέχρι τοῦδε ἔργον εἰς τὴν ἐφαρμογὴν τῆς διατάξεως ταύτης τοῦ δημοτικοῦ νόμου καὶ, ὅσον ἐνὶ τούτῳ γινώσκω, ἕως τοῦ νῦν, οὐκ ἔστι μὲν συνεστάθησαν ὑδραυλικά ἔργα, ἀλλ' οὐδεὶς τοῦτο εἰς εἰδικούς νόμους ἐπιβαλόντας εἰδικούς φόρους, τῶν δὲ δημοτικῶν καὶ διδασκτικῶν καταστημάτων ἡ ἀσπίς καὶ ἐπισκευὴ τελεῖται πανταχοῦ ἐκ δαπάνης τοῦ δημοτικοῦ ταμείου. Δὲ τοῦ αὐτοῦ ἀρθρου τοῦ Δημ. Νόμου ἐπιβάλλεται τοῖς δημόταις ἡ ὑποχρεώσις τῆς ἀμίσθου διατηρήσεως τῆς δημοτικῆς ἀσφαλείας, κινδυνευούσης τυχὸν ἐκ τῆς γειτνιάσεως ἢ τῆς εἰσβολῆς ληστῶν ἢ τῆς ἐπιδρομῆς ἄλλων ἐχθρῶν

τῆς ἡσυχίας καὶ τῆς εἰρήνης τοῦ δήμου, ἐπὶ τῇ προσκλήσει τῆς δημοτικῆς ἀρχῆς. Ἡ ὑποχρέωσις αὕτη τῶν δημοτῶν τοῦ συντελεῖν εἰς τὴν διατήρησιν τῆς δημοτικῆς ἀσφαλείας, ἐξ ἧς πηγάζει ἡ ἐν ἀνάγκῃ κατάρσεις δ. η. μ. ο. τ. ο. φ. υ. λ. α. χ. ἢ ἡ π. ο. λ. ι. τ. ο. φ. υ. λ. α. χ. ἢ, ἀναγράφεται καὶ ἐν τῷ κανονισμῷ τῆς χωροφυλακῆς (ἀρθ. 41, 52 καὶ 53), καθ' ὃν οἱ ἀξιωματικοὶ τῆς χωροφυλακῆς, χερίζοντες μείζονος δυνάμεως πρὸς διάλυσιν συστάσεως, καταστολὴν ἀδικημάτων ἢ μετακόμισιν μεγάλου ἀριθμοῦ ἐνόχων, ἀποτείνονται διὰ τῆς διοικητικῆς ἀρχῆς εἰς τὸν ἐγγύτερον διατρίβοντα ἀρχηγὸν στρατιωτικοῦ σώματος, ζητοῦντες ἐπικουρίαν, ἐν ἀπουσίᾳ δὲ παντελεῖ στρατοῦ τῆς γραμμῆς ἢ ἐλλείψει ἐπαρκούς στρατοῦ, ἀποτείνονται εἰς τὴν δημοτικὴν ἀρχήν. Ζητοῦντες τὴν συνδρομὴν τῆς πολιτοφυλακῆς. Ἄλλ' οὐδεὶς νόμος ἐξεδόθη ὁρίζων τίνι τρόπῳ καταρτίζεται καὶ ἐνεργεῖ ἡ δημοτοφυλακὴ, καὶ οὐχὶ ἀπεικόντως διότι ἡ δημοτοφυλακὴ σχηματίζεται προχέως ἐν τῷ δήμῳ ὑπὸ τῆς δημοτικῆς ἀρχῆς, ἐπιστάσης ἀνάγκης.

Σημειωτέον, ὅτι κατὰ τὸν νόμον (Δημ. Ν. ἀρθ. 35), ὅταν ἡ εἰς ἐπισκευὴν ἢ κατασκευὴν ἔργων δημοτικῶν ἢ καὶ εἰς διατήρησιν τῆς ἀσφαλείας ἐργασία μέλλῃ νὰ τελεσθῇ μεθ' ὑποζυγίων καὶ φορητῶν ζώων, ἐπιβάλλεται αὕτη εἰς τοὺς κυρίους αὐτῶν ἀναλόγως τῶν ζευγῶν καὶ τῶν φορητῶν ζώων καθ' ὅσον ταῦτα εἶναι ἱκανὰ εἰς ἐργασίαν. Δὲν εἶναι δὲ κατὰ τὸν Δημοτικὸν νόμον παντελῶς ἄμισθος ἡ ἐργασία αὕτη, ἀλλὰ χορηγεῖται τοῖς κυρίοις τῶν ζώων ἀποζημιώσεις, ἧς τὸ ποσὸν ὀρίζεται κατ' ἐκτίμησιν ὑπὸ τοῦ Δημοτικοῦ συμβουλίου. Ἄλλ' ὅσῳς ὁ δήμος εὐπορεῖ ἢ τὰ φορητὰ ζῶα εἶναι σπάνια καὶ ἡ ἀτομικὴ ἐργασία ἀποβαίνει ἐπαχθῆς, ἡ δημοτικὴ ἀρχὴ δύναται νὰ δημοπρατήσῃ τὴν ἐργασίαν τῆς μετακομίσεως εἰς τὸν μειοδοτοῦντα.

Εἰς τὰς δημοτικὰς εἰσφοράς καταριθμεῖται κατὰ τὸν δημοτικὸν ἡμῶν νόμον (ἄρθ. 37) καὶ ἡ ὑποχρεωτικὴ χορήγησις καταλυμάτων εἰς τοὺς διαβαίνοντας ἢ σταθεμένους στρατιώτας. Ἄλλ' ἡ εἰσφορά αὕτη δὲν εἶναι, ὥς αἱ μέχρι τοῦδε ἀναπτυχθεῖσαι, εἰσφορά τῶν δημοτῶν ὑπὲρ τοῦ δήμου, ἥτοι ὑπὲρ τῆς ἐστίας τῶν συμφερόντων τοῦ δημότου, τοῦ κέντρου τοῦ οἰκογενειακοῦ αὐτοῦ βίου, τοῦ ὁμητηρίου τῶν φιλικῶν καὶ συγγενικῶν αὐτοῦ σχέσεων, ἀλλ' ὑπὲρ τοῦ Κράτους, οὗ μέρος ἀποτελεῖ καὶ ὁ δῆμος, ἐν ᾧ τις βιοῖ. Διὰ τοῦ δημοτικοῦ νόμου ὠρίσθη, ὅτι ὑποχρεοῦται ἕκαστος τῶν δημοτῶν εἰς τὴν χορήγησιν καταλυμάτων κατ' ἀναλογίαν τῶν τοπικῶν φόρων, οὓς καταβάλλει, μετ' ὃ ἐξεδόθη τὸ Δ. τῆς 15 Ἰουλίου 1834 (μὴ δημοσιεῦθεν μὲν διὰ τῆς ἐφημερίδος τῆς Κυβερνήσεως, ἀλλ' οὐχ ἦν τὸν ἰσχύσαν) καὶ ἄλλεπάλληλοι ἐγκύκλιοι τῶν Ὑπουργείων Ἐσωτερικῶν καὶ Στρατιωτικῶν, ἐρμηνεύουσαι καὶ συμπληροῦσαι αὐτό, ἀλλὰ τανῦν τὰ τῆς καταλύσεως τῶν στρατιωτικῶν ἀποσπασμάτων ρυθμίζει ὁ νόμος ΩΚΗ' τῆς 18 Ἀπριλίου 1880 περὶ στρατιωτικῶν καταλυμάτων, καθ' ὃν οἱ δῆμοι ὑποχρεοῦνται εἰς παροχὴν καταλυμάτων εἰς τὰ μεταβατικὰ ἀποσπάσματα καὶ εἰς τὰ τῶν συνοδευτῶν (εἰσπρακτόρων κτλ.) ἐν ἐλλείψει στρατιῶνων, ἐφ' ᾧ ὁ δήμαρχος μετὰ τοῦ δημοτικοῦ συμβουλίου ἐκμισθόσῃ οἰκίαν εἰς βάρος τοῦ προϋπολογισμοῦ τοῦ δήμου πρὸς χρῆσιν αὐτῶν καί, ὅπου δὲν εὑρίσκεται τοιαύτη ἢ δὲν ἐπαρκεῖ, ὁ δήμαρχος ἢ ὁ εἰδικὸς πάρεδρος ἐπιτρέπει καὶ τὴν εἰς τὰς τῶν κατοίκων οἰκίας καταλύσιν, τηρῶν τὰς ἐξῆς διατάξεις, α') Τὰ καταλύματα χορηγοῦνται κατὰ σειράν καὶ ἐκ περιτροπῆς εἰς ἀπάσας τὰς οἰκίας, β') ἡ κατάλυσις ἐν ἑκάστη οἰκίᾳ ὀρίζεται εἰς ἓν νυχθήμερον, ἐπιτρεπομένης τῆς ἐπαναλήψεως αὐτῆς, εἰάν λόγαι

ὑπηρεσίας ἀπαιτῶσι τὴν πολυήμερον διαμονὴν τῶν ἀποσπασμάτων ἐν τῇ αὐτῇ τόπῃ, ἀλλὰ μόνον εἰάν ἀπασται εἰ οἰκία τοῦ τόπου ἐχορήγησαν καταλύματα, γ') ἐν τῇ αὐτῇ οἰκίᾳ καταλύει εἰς καὶ μὴ ἢ, ἂν αὕτη ἦναι ἐκ τῶν εὐρυχωρημάτων δύο τὸ πολὺ ἄνδρες (ἄρθρα 1—3). Ἄλλα τὰ τρόφιμα ὑποχρεοῦται νὰ προμηθεύται τὸ ἀποσπασμα ἐπὶ πληρωμῇ τῶν ὀφθαλωπείων καὶ μόνον, εἴθε ταῦτα δὲν ὑπάρχουσιν, ὀφείλουσιν ἐπὶ τῇ αὐτῇ αὐτοῦ νὰ προμηθεύωσι τοιαῦτα ὁ δήμαρχος ἢ ὁ εἰδικὸς πάρεδρος, λαμβάνοντες παρὰ τῶν κατοίκων ἐπὶ αὐτοῖς καταβολὴ τῆς ἄξιαι αὐτῶν ὑπὸ τοῦ ἀποσπασματος κατὰ τὴν τιμὴν, ἣν κατὰ τριμηνίαν ὀρίζει διὰ τὴν περιφέρειαν ἕκαστου δήμου ἡ διοικητικὴ ἀρχὴ καὶ οἰκονομικὸς ἔφορος. Ἡ δὲ στρατιωτικὴ ἀρχὴ διατάσσει τὴν ἐκ τῶν ἀποσπασμάτων ὑπευθύνων κράτησιν καὶ τὴν εἰς τὰ δικαιούχων ἀπόδοσιν τοῦ ἀντίμου τῶν τροφίμων, ὅπερ τὰ ἀποσπάσματα δὲν ἔθελον καταβάλλει, ὅμα ὑποβληθέντες αὐτῇ ὑπὸ τοῦ χορηγησαντος λογαριασμοῦ, τεταγμένως κατὰ τὴν ἀνωτέραν διατάξιν, οὗ ἡ ἀκρίβεια κατὰ τὸ ποσὸν τοῦ εἶδος καὶ τὴν διατίμησιν τῶν μὴ πληρωθέντων τροφίμων βεβαιοῦται ἀπὸ κεντρικῶν ὑπὸ τοῦ ἐφημερίου καὶ τοῦ δημάρχου τοῦ εἰδικοῦ παρέδρου (ἄρθρα 4—6). Τὰ δὲ ὑπὸ τῶν ἀπαρτιζόντων τὰ ἀποσπάσματα διαπραττόμενα ἀδικήματα, καὶ ὅσον δὲν ἀποτελοῦσι παράβασιν τῆς ἀποτέλειστος αὐτοῖς στρατιωτικῆς ὑπηρεσίας ὑπάγονται εἰς τὰ τακτικὰ ποινικά ὅμα στήρια, ἐπιτρεπομένης εἰς τοὺς ἑδικητάς καὶ τῆς ἐνταύτῃ ἡ χωρὶς ἐμίσσεως ἀγωγῆς περὶ ἀστικῆς ἀποζημιώσεως κατὰ τῶν ἀδικησάντων (ἄρθρα 8—9). Περαιεῖται δὲ πλημμέλημα καὶ τιμωρεῖται διὰ φυλακίσεως μέχρις ἐνός μηνός ἡ κατάλυσις καταλύματος μὴ ὀρισθέντος ὑπὸ τῆς δημοτικῆς ἀρχῆς ἢ ἡ παρὰ τῶν κατο

κὺν κατ' εὐθείαν ἀπαίτησις τροφοδοσίας κατ' ἐγκλησιν τοῦ παθόντος (ἄρθ. 11). Ὡσαύτως δὲ τιμωρεῖται διὰ χρηματικῆς ποινῆς ἡ παράβασις τῶν ἀνωτέρω ἐκτεθέντων καθηκόντων τοῦ δημάρχου ἢ εἰδικοῦ παρέδρου. καθ' ὅσον δὲν τιμωρεῖ αὐτὴν ἄλλη εἰδικὴ διάταξις, μὴ ἐπερχομένων οὕτως τῶν ἐπακολουθημάτων τοῦ 24 ἐστ. τοῦ ποινικοῦ νόμου (ἄρθ. 12).

Θ. Ν. Φλογαίτης

Δήμις τῆς χώρας καλεῖται ἡ ἐπὶ σκοπῷ ἐκείνῳ (δηλονότι ἐξαναγκάσεως ἐνός ἢ πολλῶν καὶ πράξεων ἢ περὶ αὐτῶν, ὅπως ὁ ἐκδιώκων περιποῖται εἰς αὐτὸν ἢ εἰς ἄλλον παράνομον ὄρελος), ἐμποίησις εἰς πόλιν ἢ πόλιν (χωρίαν, κοινότητα κτλ.), γενικῆς ἀντιπολίτευσης καὶ τρόμου διὰ τῆς ὑψώσεως τιμῶν ἐμπρηστικῶν ἢ τῆς ἀπειλῆς δι' ἐπιστολῶν θανάτου, ληστείας ἢ ἐμπρησμοῦ. Ἡ δὲ δήμις, εἰ μὲν ἐπετεύχθη ὁ σκοπός, τιμωρεῖται διὰ προσκαίρων δεσμῶν τοῦλάχιστον δεκαπέντε ἐτῶν, εἰ δὲ ἂν ἐπετεύχθη, διὰ προσκαίρων δεσμῶν τὸ πλὴν δεκαπέντε ἐτῶν (Ποιν. νόμου ἄρθ. 210).

Θ. Ν. Φλογαίτης

Διαβατήρια. Τὰ διαβατήρια ἀποδίδονται εἰς ἐσωτερικά, ἐπιτρέποντα τὴν μετάβασιν ἀπὸ τινος ἐπαρχίας τοῦ βασιλείου εἰς ἄλλην ἐπαρχίαν, καὶ εἰς ἐξωτερικά, ἐπιτρέποντα τὴν εἰς τὸ ἐξωτερικὸν ἀποδημίαν εἰς τοὺς ἡμετέρους. Καὶ τὰ μὲν ἐσωτερικά ἐκδίδονται ὑπὸ τῶν ἀστυνόμων, καὶ ὅπου δὲν ὑπάρχει ἰδιὰ ἀστυνομικὴ ἀρχὴ ὑπὸ τῶν ἐπαρχῶν (Διατ. 31 Δεκ. 1836 περὶ ὁμοτικῆς ἀστυνομίας ἄρθ. 43. Διατ. 28 Μαΐου 1835 περὶ ἐσωτερικῶν διαβατηρίων ἄρθ. 14), τὰ δὲ ἐξωτερικά ὑπὸ τῶν Νομαρχῶν ἢ Προξένων (Διατ. 27 Σεπτ. 1858 περὶ ἐξωτερικῶν διαβατηρίων ἄρθ. 1. Προξενικοῦ νόμου ἄρθ. 117 § 5').

Κατὰ τὸν ποινικὸν ἡμῶν νόμον (ἄρθ. 650) ὁ ἀθετῶν τὰς περὶ διαβατηρίων δια-

τάξεις, δηλονότι ὁ ἀνεὺ διαβατηρίου ταξιδεύων, ὑποβάλλεται εἰς ποινὴν προστίμου τὸ πολὺ πεντηκονταδράχμου· χαρακτηρίζεται δηλονότι πταίσμα ἡ παράβασις τῶν περὶ διαβατηρίων διατάξεων. Ἀλλ' ἐν τοῖτοις ἀπὸ πολλοῦ μὲν καταγγέθησαν σιωπηρῶς ἐν τῇ πρακτικῇ αἱ διατάξεις αὗται, ἐν δὲ τῷ νῦν ἰσχύοντι περὶ χαρτοσήμου νόμῳ ΑΧΚΕ' τῆς 30 Δεκεμβρίου 1887, ὅστις ἀντικατέστησε τὸν νόμον τῆς 14 Αὐγούστου 1836, ἐν ᾧ (ἄρθ. 22 § 6) περιλαμβάνετο καὶ διάταξις περὶ εἰσπρακτέου τέλους δι' ἐσωτερικὰ διαβατήρια, οὗδε περιλαμβάνεται τοιαύτη διάταξις.

Θ. Ν. Φλογαίτης

Διαδικασία ἀνακριτοῦ.

Κατὰ τὴν ἐνώπιον τοῦ ἀνακριτοῦ διαδικασίαν συμπαραλαμβάνεται δικαστικὸς γραμματεὺς (Ποιν. Δικ. 183). Μὴ ὑπάρχοντος δὲ τοιοῦτου, προσλαμβάνεται κατὰ τὴν Γαλλικὴν ποιν. δικονομίαν ἑτερός τις, ἔχων νόμιμον ἡλικίαν, ὅστις ἀρκιζόμενος ἀναπληροῖ τὸν γραμματεῖα. Τοῦτο συμβαίνει καὶ περ' ἡμῶν, ἐφαρμοσθέντων ἐξ ἀναλογίας τῶν ἄρθ. 183 καὶ 286 τοῦ Δικαστικοῦ Ὁργανισμοῦ.

Ὁ ἀνακριτὴς ἐνεργεῖ κατὰ κανόνα κατὰ πρότασιν τοῦ εἰσαγγελέως κατ' ἐξαίρεσιν δ' ἐνεργεῖ αὐτεπαγγέλτως, ὅσας τις ὑπάρχει κίνδυνος ἐκ τῆς ἀναβολῆς καὶ ἐπὶ τῶν ἐπ' αὐτοφώρῳ συλλήψεων· ἀλλὰ τότε πρέπει νὰ βεβαιωθῇ τοῦτο ἐν τῇ ἐκθέσει αὐτοῦ, ἀκυρουμένης ἄλλως τῆς διαταγθεῖσης ἀνακρίσεως (Ποιν. Δικ. 184 ἐν συνδ. πρὸς τὰ ἄρθ. 13 καὶ ἐπ.). Ὁφείλει δὲ νὰ ἀπευθύνῃ τοιαύτην πρότασιν ὁ Εἰσαγγελεὺς πρὸς τὸν ἀνακριτὴν, 1) ἐὰν εὕρισκῃ τὰς διὰ τῶν ἀνακριτικῶν ὑπαλλήλων συλλεγθεῖσας ἀποδείξεις μὴ ἐπαρκούσας εἰς στήριξιν κατηγορίας κατὰ τοῦ κατηγορουμένου, καὶ 2) ἐὰν πρόκειται νὰ ἐκδοθῇ κατ' αὐτοῦ ἔνταλμα συλλήψεως ἢ προσωλακίσεως (πλὴν τῶν ἐπ'

αὐτοφώρῳ ἀδικημάτων, ὅτε πᾶς ἀνακρι-
τικὸς υπάλληλος δικαιούται νὰ ἐκδῶ
ἔνταλμα συλλήψεως) (Ποιν. Δικ. ἄρθ.
186). Ἄμα λαβὼν ὁ ἀνακριτὴς τὴν πα-
ραγγελίαν ἐπιχειρεῖ πᾶσας τὰς πρὸς ἐξ-
ακριβώσιν τοῦ σώματος τοῦ ἀδικήματος
καὶ πρὸς συνάθροισιν τῶν περὶ τοῦ πρά-
ξαντος ἀποδείξεων ἀναγκαίας ἐργασίας, ἐ-
ξετάζει μάρτυρας καὶ κατηγορουμένους,
ἐπισυνάπτει εἰς τὴν δικογραφίαν τὰ ἀνα-
γόμενα εἰς τὴν ἀνάκρισιν πειστήρια καὶ
πρὸς τοῦτα ποιεῖται τὰς ἀναγκαίας κατ'
οἶκον ἐρεῦνας, κατασχέσεις καὶ αὐτοψίας
(Ποιν. Δικ. 187). Ὑπὲρ δ' ὡς βάσιν τὰ
προλαβόντα ἔγγραφα, διὰ τοῦτο δὲ τότε
μόνον ἐπιχειρεῖ ἐκ νέου τὰς ἤδη γενομέ-
νας ἀνακριτικὰς πράξεις, ἐσάκις αὐταὶ
εἶναι ἑλλειπεῖς ἢ παράτυποι (Ποιν. Δικ.
188).

Ἡ πρὸς τὸν κατηγορούμενον καὶ τοὺς
μάρτυρας πρόσκλησις εἰς ἐμφάνισιν, κα-
λουμένη κλητήριον θέσπισμα, προσηκόν
νὰ ἀναφέρῃ τὴν εἰς ἀνάκρισιν
προκειμένην ἀξιόποιον πρᾶξιν, νὰ φέρῃ
τὴν ἐπίσημον σφραγίδα καὶ νὰ ᾔναι
προσηκόντως ὑπογεγραμμένη· ἐγγχειρίζε-
ται δὲ κατ' ἐντολὴν τοῦ Εἰσαγγελέως
ὑπὸ δικαστικοῦ κλητῆρος ἢ, ἐν ἀναπο-
φύκτῳ ἀνάγκῃ, καὶ ὑπὸ χωροφύλακος ἢ
ἄλλου τινὸς ἐκ τῆς ἐνόπλου δυνάμεως
εἴτε εἰς αὐτὸν τὸν κλητευόμενον, εἴτε ἐν
ἀπουσίᾳ αὐτοῦ ἐκ τῆς οἰκίας αὐτοῦ εἰς
τινα τῶν συνοίκων αὐτοῦ ἢ ἐν ἑλλείψει
συνοίκων εἰς τινα τῶν γειτόνων, κατατι-
θέμενον ὅμως εἰς τὴν οἰκίαν αὐτοῦ, εἰκο-
σιτέσσαρας τοὺλάχιστον ὥρας πρὸ τῆς
πρὸς ἐμφάνισιν ὁρισμένης ἡμέρας (Ποιν.
Δικ. 190)· συντάσσεται δὲ ὑπὸ τοῦ ἐπι-
τετραμμένου τὴν ἐγγχείρισιν ἐνουπόγραφον
ἀποδεικτικὸν ἐγγχειρίσεως, ἐν ᾧ διαλαμ-
βάνεται ἀκριβῶς ὁ τόπος, ἡ ἡμέρα καὶ
ὥρα τῆς ἐγγχειρίσεως, καὶ ὁ ἄνθρωπος,
εἰς ὃν ἐνεγγειρίσθη (Ποιν. Δικ. 194). Κατ'
ἐξαιρέσιν οἱ μὲν ἀξιωματικοὶ καὶ στρατι-

ῶται τοῦ στρατοῦ τῆς ξηρᾶς, ὡς καὶ οἱ
στρατιωτικοὶ υπάλληλοι, (δηλονοῦσι ὅτι πε-
ριστοιχημένοι εἰς τὸν στρατὸν πολὺται γὰρ
ἐν στρατιωτικῇς ὑπηρεσίᾳ), καλοῦνται δι'
αἰτήσεως τοῦ Εἰσαγγελέως πρὸς τὸν δι-
οικητὴν τοῦ τόπου τῆς ἐφεδρείας, εἰ δὲ
τοῦ στρατοῦ τῆς θαλάσσης, ὡς καὶ οἱ ἐκ
τῶν τοῦ στρατοῦ τῆς ξηρᾶς ὁδοποιῶν-
τες, πρὸς τὸν πλοίαρχον ἢ τὸν τοπικῆς
ἐκτελεστῆς αὐτοῦ (Ποιν. Δικ. 192). Ἄλλῃ
κατὰ τὴν ὁρθὴν νομολογίαν τοῦ Ἀσπ. Πά-
γου καὶ ἂν κλητευθῶσιν ἀπ' εἰδικῶν,
ἀναίρεσις δὲν ἐπέρχεται, διότι ἡ περὶ τῆς
κλητεύσεως ἀτάξια δὲν ἀποτελεῖ λόγον ἀν-
αιρέσεως, μόνῃ δὲ ἡ παράβασις τῶν περὶ
προθεσμιῶν ἐν τῇ ἐπιδόσει τῶν κλήσεων
διατάξεων ἐπιφέρει ἀναίρεσιν). Ἄλλ' ὅτι
ὁ κατηγορούμενος διαμένῃ ἐν ἀγνώστῳ
τόπῳ καὶ δὲν δύναται νὰ συλληθῇ, ἐκ-
δίδεται κλητήριον ἐπὶ κριμίν, ἢ περ,
κλητεῖον αὐτὸν ὡς κατηγορουμένον·
περιέχει τὴν διαταγὴν τῆς ἐμφανίσαι
αὐτοῦ ἐντὸς τριῶν μηνῶν τοιχοκλήσας·
δὲ τοῦτο τῇ ἐπιμελείᾳ τοῦ Εἰσαγγελέως
εἰς τὴν τελευταίαν κατοικίαν τοῦ κα-
τηγορουμένου καὶ εἰς τὴν ἔδραν τοῦ ἀνα-
κριτοῦ κατὰ τὸν διὰ τὰς δημοσίας τοίχους
κολλήσεις προσδιωρισμένον τόπον (Ποιν.
Δικ. 194). Ἐὰν δ' ὁ κατηγορούμενος καί-
τοι μὴ ἀπὼν εἰς ἀγνώστον τόπον καὶ κλη-
τευθεὶς νομίμως, δὲν ἐνεφανίσθῃ, διατά-
σσεται δι' ἐντάλματος συλλήψεως ἡ βίαια
αὐτοῦ προσαγωγή (Ποιν. Δικ. 197). Ὁ
δὲ μὴ ἐμφανισθεὶς μάρτυς ἐξ ἀπειθείας
ἢ ἐμφανισθεὶς μὲν ἀλλ' ἀρνούμενος πο-
ρρᾶνὸς νὰ μαρτυρήσῃ τιμωρεῖται ὑπὸ τοῦ
ἀνακριτοῦ, κατὰ γνωμοδότησιν τοῦ εἰ-
σαγγελέως εἰς πρόστιμον 5 μέχρι 50 δραχμῶν,
καὶ διατάσσεται ἡ ἐκ νέου αὐτοῦ ἐπαρ-
νίσις (Ποιν. Δικ. 195). Ἀλλὰ δύναται νὰ
διαταχθῇ καὶ ἡ διὰ τῆς βίας προσαγωγή
αὐτοῦ (Ποιν. Δικ. 197). Ὑποχρεοῦται
δ' ἡ περὶ τῆς ἐξετάσεως μάρτυρος τινὸς
ἢ κατηγορουμένου ἀνακριτικῇ ἐκθέσει

μεν ὑπὸ τοῦ ἀνακριτοῦ καὶ τοῦ δικαστικοῦ γραμματέως, ἀλλὰ καὶ ὑπὸ τοῦ ἐξετάζοντος μάρτυρος ἢ κατηγορουμένου, ἐν δὲ δι' ἄγνωστον γραμμάτων ἢ ἄλλον λόγον ἡρνήθη νὰ υπογράψῃ, μνημονεύεται ὁ λόγος ἐν τῇ ἐκθέσει (Ποιν. Δικ. 198).

Κατ' ἐξαιρέσιν ὁ ἀνακριτὴς πορεύεται ἐν τὸν οἶκον τοῦ μάρτυρος, ὅπως ἀνακρίσῃ αὐτόν, ὅσάκις ὁ μάρτυς εἶναι βασιλικός (ὅστις καὶ ἐξετάζεται ἐνέρκως). Ἐπίσης ὅσάκις ὁ μάρτυς, ἀσθενὴς ὢν ἢ ἀπεργηρὼς ἢ δι' οἰονδήποτε ἄλλον λόγον (κατὰ πιστοποιήσιν ἱατροῦ ἢ δημοσίας τινὸς ἀρχῆς), ἀδυνατεῖ νὰ ἐμφανισθῇ ἐνώπιον τοῦ ἀνακριτοῦ (Ποιν. Δικ. 199).

Σημειωτέον ὅτι ὁ Εἰσαγγελεὺς εἰδοποιεῖται περὶ πάσης ἀνακριτικῆς πράξεως, ὅπως παραστῇ, ἂν ἐγκρίνῃ, ἢ ἀποστείλῃ ὡς ἀντιπρόσωπον αὐτοῦ ἀνακριτικὸν τινα ὑπάλληλον (οἷον εἰρηνοδίκην, ἡμετέρον, δημαρχικὸν πάρεδρον, ἀξιωματικὸν τῆς χωροφυλακῆς ἢ, ἐν ἐλλείψει ἀξιωματικοῦ, καὶ τὸν διοικούντα ὑπαξιωματικόν). Δικαιοῦται δὲ παριστάμενος νὰ ἀποστείλῃ ἐρωτήσεις πρὸς τὸν ἐξεταζόμενον καὶ νὰ ποιήσῃται τὰς δεούσας προτάσεις προφορικῶς ἢ ἐγγράφως (Ποιν. Δικ. ἀρθ. 204 καὶ 205).

Ἡ ἐνώπιον τοῦ ἀνακριτοῦ διαδικασία ἔνδυναται νὰ κτηρυχθῇ πεπερατωμένη ἢ διὰ βουλεύματος τοῦ συμβουλίου τῶν ἡγεμελειδικῶν διὰ ἀποστέλλοντα ἀντιπρόσωπος μετὰ τὴν τελευταίαν ἀνακριτικὴν πράξιν τὰ ἔγγραφα εἰς τὸν Εἰσαγγελέα, ὀφείλοντα νὰ υποβάλλῃ ἐν τὸς τριῶν ἡμερῶν εἰς τὸ συμβούλιον προτάσιν περὶ προσωρινῆς παύσεως τῆς διαδικασίας ἢ περὶ παραπομπῆς εἰς τὸ ἀκροατήριον ἢ περὶ ἀθώωσης τοῦ κατηγορουμένου (Ποιν. Δικ. ἀρθ. 206). Καὶ ὀρίζεται μὲν ὅτι ἐντός τριῶν ἡμερῶν ἀπὸ τῆς εἰς τὸν Εἰσαγγελέα παραδόσεως τῶν ἐγγράφων οὗτος υποβάλλει τὴν προσή-

κουσαν πρότασιν εἰς τὸ συμβούλιον· ἀλλ' ἡ διάταξις αὕτη πλειστάκις παραβιάζεται ἐν τῇ πράξει διὰ τὴν ἔλλειψιν τῆς ἀναγραφῆς ἐν τῷ ποινικῷ νόμῳ ζητῆς ποινῆς ἐπιβαλλομένης εἰς αὐτὸν ἐπὶ τῇ μὴ ἐμπροθέσμῳ ὑποβολῇ. Οὐδεμία ὅμως ἀμυβολία, ὅτι παρέχεται, τῷ ἐκ τῆς ἀμελείας τοῦ εἰσαγγελέως ζημιωθέντι κατηγορουμένῳ δικαίωμα ἀποζημιώσεως κατ' αὐτοῦ.

Β. Ν. Φλογαίτης

Διαδικασία ἀστικῶν ὑποθέσεων. Ἡ διαδικασία ἀστικῶν δικῶν (καὶ εἰς τὰς ἀστικὰς περιλαμβάνονται αἱ τε κυρίως ἀστικαὶ (συνήρεις, συνοπτικά) καὶ αἱ ἐμπορικαὶ) ἀποτελεῖται ἐκ τῆς πρὸ τῆς συνεδριάσεως καὶ ἐκ τῆς τοῦ ἀκροατηρίου διαδικασίας, ἥτις στηρίζεται εἰς δικόγραφα καὶ ἐκθέσεις ("Ἰδε λέξεις), καὶ ἐκ τῆς ἐν τῷ ἀκροατηρίῳ κυρίως διαδικασίας, ἥτις συνίσταται εἰς τὴν ὑποβολὴν ἐγγράφων προτάσεων καὶ τὴν προφορικὴν ἀνάπτυξιν αὐτῶν. Καὶ ἀπαγορεύεται μὲν ἡ διὰ τῶν προτάσεων μεταβολὴ τῆς ἱστορικῆς καὶ νομικῆς βάσεως τῆς ἀγωγῆς. Ὅθεν δὲν δύναται π. χ. ὁ ἐγείρας ἀγωγὴν περὶ ἐξορήσεως χρέους νὰ μεταβάλῃ τὴν ἀγωγὴν εἰς ἀγωγὴν περὶ ἀποδόσεως πραγμάτων ἢ χρημάτων παρακαταθέντων, οὔτε ὁ διὰ τῆς ἀγωγῆς αὐτοῦ διεδικήσας ἀγροτικὸν κτῆμα νὰ ἀξιώσῃ διὰ τῶν προτάσεων κτῆμα ἀστικόν, οὔτε ὁ ὡς ἐξ ἀδιαθέτου κληρονόμος προσβάλῃ ὡς κατὰ τύπους ἄκυρον τὴν διαθήκην τοῦ πατρὸς αὐτοῦ νὰ ζητήσῃ διὰ τῶν προτάσεων τὴν συμπλήρωσιν τῆς νομίμου μοίρας αὐτοῦ, θεωρουμένης τῆς τελευταίας τοῦ πατρὸς αὐτοῦ βουλήσεως ὡς ἐγκύρου. Ἐξετάζεται δὲ τὸ ζήτημα τῆς μεταβολῆς ἢ μὴ τῆς βάσεως τῆς ἀγωγῆς καὶ αὐτεπαγγέλτως. Ἐπιτρέπεται ὅμως ἡ διὰ τῶν προτάσεων διασάφρις τοῦ ἱστοικοῦ τῆς ἀγωγῆς ἢ ἡ ὑποβολὴ αἰτήσεων, αἵτινες σιωπηρῶς ἢ ἐκ πτυχίου

περιέχονται ἐν τῇ ἀρχικῇ αἰτήσει ἢ εἶναι ἀπλῶς ἐπιδοθητικά (δηλονότι αἰτήσεις καθορίζουσαι ἢ περιορίζουσαι τὴν ἀρχικὴν αἴτησιν). "Οθεν δύναται λ. γ. ὁ διεκδικῶν κτήμα τι ὡς ἴδιον νὰ ὀρίσῃ διὰ τῶν προτάσεων τὸν τρόπον τῆς εἰς τὴν κυριότητα τῶν δικαιοπαρόχων αὐτοῦ περιελεύσεως τοῦ κτήματος. Ἐπίσης δύναται ὁ στηρίζων τὴν ἀγωγὴν αὐτοῦ εἰς τὴν πατρικὴν αὐτοῦ ἐξουσίαν νὰ διασαφίσῃ διὰ τῶν προτάσεων ὅτι ἐκτίσαστο αὐτὴν δι' υἱοθεσίας. Σημειωτέον δὲ ὅτι ἐκ τῶν ἐπ' ἀκροατηρίου βελτιωθείσων προτάσεων ὀρίζεται φυσικῶς καὶ ἡ τοῦ δικαστηρίου ἀρμοδιότης καὶ οὐχὶ ἐκ τῆς πρώτης αἰτήσεως, ἥτις μετὰ τὴν βελτίωσιν αὐτῶν δὲν ὀφίσταται πλέον· ὅλλ' ὑπάσχει καὶ γνώμη ἀντίθετος, ἥ δὲ νομολογία ταλαντεύεται. Ἄλλ' ὁ ἐναγκάμενος οὐ μόνον δύναται νὰ διορθώσῃ κατὰ τὰ ἄνωτέρω τὰς διὰ τοῦ ἀπολογητηρίου αὐτοῦ (ἐν ἐκκοινοποίησε τοιοῦτο) ὑποβληθείσας προτάσεις, ἀλλὰ κατὰ τὴν πρώτην ἐπ' ἀκροατηρίου συνεδρίασιν καὶ νὰ υποβάλλῃ νέας προτάσεις, νὰ δώσῃ ἢν ᾗθελε κρίνει ἀπάντησιν, νὰ προτείνῃ νέας ἐνστάσεις. Σημειωτέον ὅμως ὅτι εἰς οὐδὲνα τῶν διαδικικῶν ἐπιτρέπεται νὰ ἀνακαλέσῃ τὰ ἐν τῇ προδικασίᾳ ὁμολογηθέντα, πλην ἐὰν ἡ ὁμολογία προῆλθεν ἐκ συγγνωστῆς πλάνης περὶ τὰ πράγματα ἢ ἐγένετο ὑπὸ δικαστικοῦ πληρεξουσίου καθ' ὑπερβάσιν τῆς δοθείσης αὐτῷ ἐντολῆς. (Πολ. Δικ. 158).

Ἐπειδὴ δὲ ἡ τῶν προτάσεων διορθώσις, καίπερ μὴ μεταβάλλουσα τὰς ἀρχικὰς αἰτήσεις, προκαλεῖ πολλάκις τὴν ἀνάγκην νεωτέρας μελέτης πρὸς ἐπιτυχῇ ὑπεράσπισιν τῶν συμφερόντων τοῦ ἀντιδίκου, δικαιούται δὲ οὗτος διὰ τοῦτο νὰ αἰτησῇται τὴν εἰς ἄλλην συνεδρίαν ἀναβολὴν τῆς συζητήσεως, ὥρισθῇ ὅτι αἱ ζημίαι καὶ δαπάναι τῆς ἀναβολῆς ἐπιβαρύνουσι τὸν διὰ τῆς διορθώσεως τῶν

προτάσεων αὐτοῦ καταστάντι παύσει τῆς ἀναβολῆς. (Πολ. Δικ. 159).

Γίνονται δὲ πᾶσαι αἱ προτάσεις καὶ διορθώσεις αὐτῶν, ἐπίσης δὲ πᾶσαι αἱ ἐνστάσεις, κατὰ τὴν πρώτην τὴν βελτίωσιν ἐπ' ἀκροατηρίου συνεδρίασιν, μετὰ τὴν ἐπιτροπομένης τῆς ἑκτοῦ ὑποβλή: ἡ ὠνδῆποτε νέων προτάσεων ἢ ἐνστάσεων. Κατ' ἐξαιρέσιν ἐπιτρέπεται μέχρι τοῦ τέλους τῆς δίκης ἡ ὑποβολὴ τῶν πρὸς αὐτῶν λεγομένων ἐνστάσεων, δηλονότι τῶν ἐνστάσεων, ὧν ὁ νόμος ῥητικῶς ἐπέτρεψε τὴν καθ' ὠνδῆποτε στάσιν τῆς δίκης ὑποβολήν, ὡς ἀπομένειν τοῦ δημοσίου συμφέροντος, ὅποια λ. γ. εἶναι ἡ τῆς ἀρμοδιότητος λόγῳ ὕλης ἐνστάσις. (Πολ. Δικον. 160).— Ἐὰν κατὰ πᾶσαν τὴν δίκην στάσιν δύναται νὰ προταθῇ ὁ ἰσχυρισμὸς περὶ ἐθίμου, ταλαντεύεται ἡ νομολογία. Ἄλλ' αἱ νεώτεροι καὶ πληθυντότεσαι ἀποφάσεις τοῦ Ἀρείου Πάγου ἀσπάζονται τὴν γνώμην ὅτι μόνον τὰ ἐν νόμοις καὶ οὐχὶ ἀπλῶς εἰς ἐθίμα στηριζόμενα νομικὰ ἀξιώματα δύναται νὰ προταθῶσι κατὰ πᾶσαν τὴν δίκην στάσιν, ἡ δὲ περὶ ἐθίμου πρότασις δύναται νὰ προταθῇ καὶ κατὰ τὴν πρώτην συνεδρίασιν τῶν Ἐφετῶν, ἀλλὰ μόνον ὑπὸ τοῦ ἐφεσιβλήτου πρὸς ἀπολογίαν κατὰ τῆς ἐφέσεως.

Σημειωτέον ὅτι τὰ ἀστικά δικαστήρια ὀρίζουσιν ἡμέρας τινὰς τῆς ἐβδομάδος καθ' ἃς ἐν ὥρισμένῃ ὥρᾳ συνέρχονται ἐν τῷ ἀκροατηρίῳ εἰς τακτικὴν συνεδρίαν, ἀλλ' ἐκτάκτως δύναται νὰ συνεδριάσῃσιν ἐν ἀνάγκῃ καὶ ἐν ἄλλαις ἡμέραις καὶ ὥραις· τὰ δὲ Εἰρηνοδικεῖα καὶ τὰ διεκκίζοντα ἐμπορικὰς ὑποθέσεις τμήματα τῶν Πρωτοδικῶν καὶ ἐν ἡμέραις ἐπὶ ἐορτασμοῖς.— Οἱ Εἰρηνοδικοὶ μάλιστα δικαιούσιν ἐν ἀνάγκῃ καὶ ἐν τῇ ἰδίᾳ αὐτῶν ἐκείᾳ (ἀνοικόμενων τῶν θυρῶν) ἢ καὶ ἐν τῷ ἐπιδίκῳ τόπῳ ἐν ὑπαθρῳ (Πολ. Δικ. 161).

Προσθετέον ὅτι ἡ ἐν τῷ ἀκροατηρίῳ συζητήσις διεξάγεται δημοσίως, τελούν-
ται δὲ μυστικῶς μόνον αἱ διασκέψεις (ἐφ'
ὧ ἐπιτρέπεται εἰς τὸ δικαστήριον νὰ ἀπο-
χωρῇ εἰς ἕτερον δωμάτιον ἢ ἐν ἀνάγκῃ
καὶ νὰ διατάσῃ τὴν ἀπομάκρυνσιν τοῦ
ἀκροατηρίου). Ἀλλὰ καὶ μυστικά συν-
ελεύσεις ἐπιτρέπεται νὰ γίνωσιν, ὅσας
ἡ δημοσία συζήτησις δύναται νὰ παρα-
λάβῃ τὰ δημοσία ᾗθη ἢ τὴν κοινὴν
εὐταξίαν, ὡρισμένως δὲ κατὰ τὰς περὶ
διαζεύξεως δίκας· ἄλλ' ἀπαιτεῖται πρὸς
τοῦτο νὰ παγγελθῇ περὶ τοῦτου ἡτιολογη-
μένη ἀπόφασις ἐν δημοσίᾳ συνεδριάσει
(ἀκουσθέντων πρότερον τῶν διαδίκων καὶ
τοῦ εἰσαγγελέως) (Πολ. Δικ. 162 καὶ
163, Συντ. ἀρθ. 92 καὶ 93). Καὶ δύ-
νανται μὲν οἱ διάδικοι καὶ ὁ Εἰσαγγελεὺς
νὰ προσβάλλωσι δι' ἐφέσεως ἢ δι' αἰτή-
σεως ἀναίρεσεως τὴν ἀπόφασιν ταύτην,
ἄλλ' ἡ συζήτησις δὲν ἀναβάλλεται (Πολ.
Δικ. 163).

Διεξάγει δὲ τὴν συζήτησιν ἐν τῷ ἀ-
κροατηρίῳ ὁ προεδρεύων δικαστής (ἐν
τοῖς πολυμελεσὶ δικαστηρίοις), ὁ Εἰρηνο-
δίκης ἢ ὁ ἀναπληρῶν αὐτὸν (ἐν τοῖς μο-
νομελεσὶ δικαστηρίοις, δηλονότι τοῖς Εἰ-
ρηνοδικεῖσι), διατάσσων τὸν κλητῆρα
τοῦ ἀκροατηρίου νὰ ἀπαγγέλλῃ τὰς συ-
ζητηθησομένας υποθέσεις, χορηγῶν τὸν
λόγον, ἐξετάζων τοὺς διαδίκους καὶ μάρ-
τυρας, κηρύττων τὸ πέρας τῆς συζητή-
σεως, καὶ δημοσιεύων ὡς ἀντιπρόσωπος
τοῦ δικαστηρίου τὴν ἀπόφασιν (Πολ. Δικ.
164), διαχειρίζων δὲ καὶ τὴν ἐν τῷ ἀ-
κροατηρίῳ εὐταξίαν (Πολ. Δικ. 165 καὶ
ἐπ.).

Θ. Ν. Φλογαίτης

Διαδικασία εἰρηνοδικῶν.

Πρὸς κατάρτισιν ἐγκύριον εἰρηνοδικιακῆς
ἐξέσεως ἀπαιτεῖται ἡ παρουσία τοῦ εἰ-
ρηνοδίκου (ὄν, καλυόμενον, ἀναπληροῦ ὁ
εἰρηνοδικιακὸς πάρεδρος· ὡς τοιοῦτος δὲ,
ἂπου δὲν ὑπάρχει Πρωτοδικεῖον, χρησι-
μεύει ὁ εἰρηνοδικιακὸς γραμματεὺς) καὶ

τοῦ γραμματέως (ὄν, καλυόμενον, ἀνα-
πληροῦ ὁ ὑπογραμματεὺς).

Οἱ εἰρηνοδίκαι ἔχρουσι πρῶτον δικαστι-
κὴν ἀρμοδιότητα. Ὡς τοιοῦτοι δὲ δικά-
ζουσιν·

Α') ἀνεκκλήτως μὲν μέχρι τεσσαρά-
κοντα δραχμῶν, ἐκκλητῶς δὲ ἐπέκεινα
τοῦ ποσοῦ τούτου, πάσας τὰς προσωπι-
κὰς ἀγωγὰς (οὐδὲ τῶν ἐμπορικῶν ἐται-
ρουμένων) καὶ τὰς περὶ κινητῶν πραγ-
μάτων ἀγωγὰς, ὧν τὸ ἀντικείμενον δὲν
ὑπερβαίνει τὰς τριακοσίας δραχμὰς (Πολ.
Δικ. 490 ὡς ἐτροποποιήθη διὰ τοῦ νό-
μου τῆς 1 Φεβρουαρίου 1838).

Β') ἐκκλητῶς δὲ πᾶσαν διαφορὰν ἀνευ
διακρίσεως τῆς ἀξίας περὶ μετακινήσεως
ὀρίων, περὶ βλάβης γενομένης εἰς δέν-
δρα (ἕστω καὶ δι' ἐκρήξεως αὐτῶν),
ἀμπέλους, σταφυδαμπέλους, καρπῶν ἀ-
γρῶν καὶ κήπων, αἰμασιῶν, τάφρους καὶ
ἄλλους περιθόλους, ἢ προξενηθείσης δι'
ἀροτριάσεως, ἀμαξηλασίας, θερτισμοῦ καὶ
ἐν γένει συλλογῆς ὁπωρῶν, βοσκήσεως θρεμ-
μάτων (ὅθεν καὶ βλάβης εἰς λιθόθριον ὑπὸ
ζῶων) καὶ τῶν τοιούτων (Πολ. Δικ.
490 § 2), ἄλλ' οὐχὶ καὶ περὶ φθορᾶς
δάσους (Α. Π. 139 τοῦ 64). Ἀλλ' ἀ-
νεκκλήτως δικάζουσι περὶ τῆς βλάβης διὰ
τῆς βοσκῆς ζῶων, τῆς προξενηθείσης εἰς
τοὺς κεκαλλιεργημένους ἀγρούς. (Δ. τῆς
31 Δεκ. 1836 ἀρθ. 14, Α. Π. τοῦ 74).

Γ') Οἱ εἰρηνοδίκαι δικάζουσι περὶ τῆς
εἰς ὁδοὺς ἢ παρόδους (προωρισμένας εἰς
τὴν κοινὴν χρῆσιν) γενομένης βλάβης ἢ
παρεμποδίσσεως, (ἀλλ' οὐχὶ καὶ περὶ τῆς
παρεμποδίσσεως εἰς ἰδιωτικὴν ὁδόν), ἀπο-
τελοῦτης διατάραξιν ἢ ἀποβολὴν ἐκ τῆς
κατοχῆς μὲν, ἂν τὸ ἔδαφος τῆς ὁδοῦ ἀ-
νήκῃ τῷ ἐνάγοντι, ἢ ἄλλως διατάραξιν
ἢ ἀποβολὴν ἐκ χρήσεως δουλείας δι-
δου, ἂν τὸ ἔδαφος τῆς διόδου ἀνήκῃ τῷ
ἐναγομένῳ ἢ ἄλλῳ τινί, ὅτε προφανῶς
ἀρμόδιον εἶναι τὸ Πρωτοδικεῖον, (ὡς λίαν
ὀρθῶς ἀπεφάνετο ὁ Ἀρειὸς Πάγος διὰ

τῶν ἀποφ. αὐτοῦ 232 καὶ 302 τοῦ 75, 250 τοῦ 83). Ἀλλὰ δὲν δικάζουσι περὶ τῆς καταδράφσεως οἰκοδομημάτων ἀνεγερθέντος καθ' ὑπέρβασιν τῆς ὑπὸ τοῦ σχεδίου τῆς πόλεως ὁρισθείσης οἰκοδομικῆς γραμμῆς, ὅτε, ἂν προσβάλλωνται ἐκ τούτου ἰδιωτικὰ συμφέροντα, ἀρμόδιον εἶναι τὸ Πρωτοδικεῖον (Α. Π. 272 τοῦ 65)· ἀλλὰ κατὰ τὴν Α. Π. 173 τοῦ 64 βλάβης οὐσας κατὰ τὸν νόμον 7 Βασιλ. (58.8) καὶ τῆς τῆς ὁδοῦ διελύσεως, μὴ διακρίνοντας δὲ τοῦ νόμου μεταξὺ δημοσίων καὶ ἰδιωτικῶν ὁδῶν, δικάζουσι καὶ περὶ βλάβης, ἐπελθούσης ὑπὸ τρίτου, ἀνεγείραντος οἰκοδομὴν ἐπὶ παραδράσει τῆς οἰκοδομικῆς γραμμῆς.

Δ') Οἱ εἰρηνοδικοί δικάζουσι περὶ τῆς χρήσεως τοῦ ρέοντος ὕδατος (Πολ. Δικ. 490 § 2 ἐδ. ε' -), ὅθεν καὶ τῆς νομῆς τοῦ ὕδατος (Α. Π. 72 τοῦ 54, 118 τοῦ 57, 188 τοῦ 65, 315 τοῦ 78, 126 τοῦ 86), εἴτε περὶ διαταράξεως εἴτε περὶ ἀποβολῆς πρόκειται (Α. Π. 148 τοῦ 56), περὶ τῶν ἐμποδίων ἢ μεταβολῶν τῶν γενομένων εἰς ὕδραγωγεῖα, ποτιστικὰς παρσκευὰς καὶ ἐκροὰς (Πολ. Δικ. 490 § 2 ἐδ. ε.). Ἀλλ' οὐχὶ καὶ περὶ ἀναγνώρισεως τοῦ δικαιώματος δουλείας ἐπὶ τοῦ ὕδατος, ὡς ὀρθῶς ἀπεφάνετο ὁ Ἀρειος Πάγος δι' ἐπανελημμένων αὐτοῦ ἀποφάσεων. Διὰ καὶ ἐν τῇ δίκῃ περὶ χρήσεως ρέοντος ὕδατος δὲν ἐξετάζονται ἰσχυρισμοὶ περὶ κυριότητος ἢ δουλείας τοῦ φιλονεικουμένου ὕδατος (Α. Π. 315 τοῦ 78, 186 τοῦ 87).

Ε') Οἱ εἰρηνοδικοί δικάζουσι περὶ προσωρινῶν μέτρων εἰς παντὸς εἶδους διαφορὰς περὶ νομῆς (δηλονότι τὴν περὶ διαταράξεως τῆς νομῆς, τὴν περὶ ἀνακτήσεως τῆς βίᾳ ἀπολεσθείσης καὶ τὴν περὶ παραλείψεως τῆς παρακλητικῶς παραγωγῆς), ἀποτρέποντες τὴν βίαν, ἣν κινδυνεύει νὰ ἐπιφέρῃ ἡ ἀμοιβαία ἀμφισβήτης τῆς νομῆς. Ὅθεν ἔχουσι τὴν ἀρ-

μοδιότητα νὰ διατάξωσι προσωρινὰ μέτρα κατὰ πᾶσαν περὶ νομῆς διαφορὰν, οἷον νὰ παγορεύσωσι πράξιν τινὰ ἁριστικῆς τοῦ ἀγροῦ ἢ νὰ ἐπιδικάσωσι τὴν νομὴν φιλονεικουμένην ἐπὶ τοῦ παρόντος εἰς τὸν ἀποδεικνύοντα τὴν νεωτέραν ἀνεπιλήπτον νομῆς πράξιν. Κατὰ Κελληγᾶν ἐπὶ βιαιᾶς ἀφαιρέσεως τῆς νομῆς, δέποτε ὁ εἰρηνοδικὴς εἶναι ἀρμόδιος νὰ διατάξῃ προσωρινόν τι μέτρον Ἀλλ' ἡ νομολογία (Α. Π. 143 τοῦ 66) παρεδίδετο ὅτι, καὶ ὅτε ἐξεβλήθη ἡ δὴ τῆς νομῆς ὁ εἰς τὴν τὸ προσωρινὸν μέτρον διάδικος, ὁ εἰρηνοδικὴς δύναται νὰ διατάξῃ προσωρινὰ μέτρα, ἂν ὑπάρχῃ κίνδυνος ἐπικειμένου. Σημειωτέον ὅτι, ὅπως διαταχθῇ προσωρινὸν μέτρον, ἀπαιτεῖται μὴ ἀδιακαυχῆς πράξις τοῦ ἐνάγοντος· ἀπαιτεῖται ὁμῶς νὰ ᾖ καὶ αὕτη ἀνεπιλήπτος καὶ ὁ μὲσωσ προηγουμένη τῆς πράξεως τοῦ ἐναγομένου, ἥτις ἔδωκεν ἀφορμὴν εἰς τὴν δίκην, ἐνστάσεις δὲ μακρὰς χρόνου ἐκκαθαρίσεως εἰς τὴν ἀπαράδεκτον. Ἀλλ' ἡ ἀπόφασις περὶ προσωρινῶν μέτρων ἔχει μόνον πρόσκαιρον ἀποτέλεσμα, ὅτε τῆς ἁριστικῆς ἀποφάσεως περὶ νομῆς ἀποκειμένης εἰς τοὺς πρωτοδικάς, διατηρεῖται ἔτι τὴν ἰσχύϊν αὐτῆς ἄχρι τῆς ἁριστικῆς μόνον καὶ τελεσιδικίου ἐκδικάσεως τοῦ περὶ νομῆς ζητήματος. (Αὐτόδεχλον ἦν καὶ ὅτι καὶ οἱ Πρωτοδικοί ἀποφαίνονται ὁριστικῶς περὶ νομῆς, εἰσαγομένης εἰς τὴν τῆς εἰς τὸ Πρωτοδικεῖον ἀγωγῆς περὶ τούτου, καὶ οὐχὶ δικάζοντες κατ' ἐφεσιν εἰρηνοδικιακὴν ἀπόφασιν περὶ προσωρινῶν μέτρων). Ὡς δ' ἀπεφάνετο ὁ Ἀρειος Πάγος διὰ τῆς ἀποφ. αὐτοῦ 151 τοῦ 66 ὁ δι' Εἰρηνοδικιακῆς ἀποφάσεως κωλυθεὶς τῆς νομῆς ἔχει τὸ δικαίωμα νὰ κινήσῃ τὴν περὶ νομῆς ἀγωγὴν ἐνώπιον τῶν Πρωτοδικῶν ἐντὸς ἔτους καὶ ἡμερας, λογιζομένων ἀφ' ἧς ἀνεπίδεκτος προσβολῆς δι' ἐνδίκου μέσου κατέστη ἡ περὶ προσωρινῶν μέτρων διάταξις. Στ'

μειωτέον δ' ὅτι, ζητουμένων προσωρινῶν μετῶν, δὲν δύνανται νὰ ἐφαρμοσθῶσιν αὐτῆρῶς οἱ περὶ ἀποδείξεως κανόνες ὡς ἐκ τῆς ἐπικειμένης ἀνάγκης τῆς ταχείας τῆς διαφορᾶς λύσεως· ὅθεν ὁ Εἰρηνοδίκης ὀφείλει ἐκ τῶν ἐνόντων νὰ κρίνῃ περὶ τῆς ἀνεπιλήπτου νομῆς τοῦ ἐτέρου τῶν διαιτῶν, ἅτε τοῦ νόμου (ἄρθρων 250 καὶ 264) ἀπαιτοῦντος ἀπλὴν βεβαίωσιν ἐν αἷς κατεπειγούσαις περιπτώσεσιν ἐπίκειται κίνδυνος ἐκ τῆς ἀναβολῆς. Σημειωτέον προσέτι, ὅτι ἡ τοῦ Εἰρηνοδικείου ἀπόφασις ἐπὶ τῶν τοιούτου εἶδους διαφορῶν εἶναι αὐτοδικαίως προσωρινῶς ἐκτελεστική δυνάμει τοῦ ἁρθρου 187 τῆς Πολ. Δικ., ἡ δὲ πρὸς παράλειψιν πράξεως ἀπειληθεῖσα ὑπ' αὐτῆς δι' ἐνδεγεμένην παράβασιν χρηματικὴ ποινὴ ἐκτελεῖται ἀναγκαστικῶς, ἐὰν βεβαιωθῇ πραγματικὴ παράβασις (Πολ. Δικ. 883). Ἐννοεῖται, ὅτι ὡς ὀριστικὴ ἢ ἀπειλοῦσα χρηματικὴν ποινὴν ἀπόφασις χρήζει κοινοποιήσεως, μὴ ὑποκειμένου ἄλλως τοῦ καταδικασθέντος εἰς τὴν πληρωμὴν τῆς παγγελθείσης χρηματικῆς ποινῆς.

Γ') Ὁ Εἰρηνοδίκης δικάζει τὰς ἐκ τοῦ συναλλάγματος τῆς μισθώσεως (ἐργατίας) προκύπτουσας διαφορὰς μεταξὺ τῶν βανυσσοτεχνῶν παντός εἶδους καὶ τῶν παρ' αὐτοῖς ἐργαζομένων συνεργατῶν ἢ μαθητευόντων, μεταξὺ ἐργολάβων παντός εἶδους ὡσαύτως (καὶ οὐχὶ μόνον τῶν ἐργολάβων βιομηχανικῆς ἐπιχειρήσεως) καὶ τῶν ὑπ' αὐτοὺς ἐργατῶν, μεταξὺ κυρίων καὶ τῶν ὑπηρετῶν αὐτῶν, οἷος· ἢποτε ἐξ αὐτῶν καὶ ἂν ᾖναι ὁ ἐνάγιον. Ἀλλ' οὐχὶ καὶ τὰς διαφορὰς τὰς μὴ στηριζομένας εἰς συνάλλαγμα μισθώσεως. Οὕτως ἡ ἀγωγὴ λ. γ. τοῦ μαθητευόντος παρ' ὑποδηματοποιῶ κατ' αὐτοῦ ἢ τοῦ ὑπηρετοῦ κατὰ τοῦ κυρίου αὐτοῦ, δι' ἧς εἴσοι ὁμοιήν, δὲν ὑπάγεται εἰς τὸν Εἰρηνοδικὴν, ἐὰν ὑπερβαίῃ τὰς 300 δραχμάς.

Ζ') Ὁ εἰρηνοδίκης δικάζει τὰς ἐκ τοῦ συναλλάγματος τῆς μισθώσεως (πραγμάτων) προσερχομένας διαφορὰς μεταξὺ τῶν ἐκμισθωτῶν καὶ μισθωτῶν πραγμάτων (κινήτων καὶ ἀκινήτων) περὶ τοῦ μισθώματος ἢ περὶ ἐπιχειρητέων ἐπισκευῶν εἰς τὸ ὑπὸ μίσθωσιν πρᾶγμα (Πολ. Δικ. 490). Ὅθεν καὶ τὰς περὶ τόκων ὀφειλομένων ἐκ καθυστερουμένων μισθωμάτων, διότι οὗτοι εἰσὶ παρακολούθημα τῆς κυρίας ἀπαιτήσεως (Α. Π. 37 τοῦ 90). Δικάζουσι δὲ αὐτὰς καὶ ὅσας τὸ συνάλλαγμα τῆς μισθώσεως δὲν στηρίζεται εἰς ἔγγραφον (Α. Π. 350 τοῦ 55, 32 τοῦ 58)· ἀλλ' οὐχὶ καὶ τὰς μὴ στηριζομένας εἰς συνάλλαγμα μισθώσεως. Οὕτως ἡ ἀπαίτησις τοῦ κυρίου οἰκίας κατὰ τοῦ ἐνοικιαστοῦ διὰ τὸ μετὰ τὴν διάλυσιν τοῦ ἐνοικιαστηρίου ποσὸν ἐνοικίων δὲν ὑπάγεται εἰς τὸν Εἰρηνοδικὴν, ἐὰν ὑπερβαίῃ τὰς 300 δραχμάς· ὑπάγεται ὅμως εἰς τὸν Εἰρηνοδικὴν ἐὰν προέρχεται ἐξ ἀναμισθώσεως, ἅτε τῶν νομικῶν σχέσεων τῆς ἀναμισθώσεως πηγαζουσῶν ἐκ τοῦ συμβολαίου τῆς μισθώσεως (Α. Π. 156 τοῦ 63)· ἀλλ' οὐχὶ ἡ ἀπαίτησις περὶ ἀποζημιώσεως διὰ τὴν κατακράτησιν τοῦ κτήματος (Α. Π. 243 τοῦ 54, 49 τοῦ 62, 123 τοῦ 63). Ἀλλοτε ἐθεωρήθη ἀμφίβολον ἐὰν ἡ ἀρμοδιότης τοῦ Εἰρηνοδικείου ἐξακολουθῇ, ἀμισθωτηθέντος τυχόν τοῦ κύρους τοῦ συμβολαίου τῆς μισθώσεως, ἀλλὰ τανὺν γενικῶς ἐπικρατεῖ παρὰ τοῖς δικαστηρίοις, πρωτοστάτουτος τοῦ Ἀρείου Πάγου (Α. Π. 274 τοῦ 72), ἡ καταπρακτικὴ γνώμη, θεωρουμένου ἰδίως ἀρμοδίου τοῦ Εἰρηνοδικείου, ὅσας ὑπάρχει συμφωνία μισθώσεως.

Η') Ὁ Εἰρηνοδίκης δικάζει τὰς διαφορὰς τῶν ὀδοπέρων πρὸς ξενодоγους, ἀμαξηλάτας καὶ χειροτέχνους περὶ τῶν ἐν τῇ προκειμένη ὀδοποιίᾳ ἀναφυσίων ἀπαιτήσεων λόγῳ τροφῆς, ἀγωγίου ἢ ἐργα-

αίας. Ὅρθως δ' ἐγνωμάτευσεν ὁ μακαρίτης Οἰκονομίδης, ὅτι τὰς διαφορὰς ταύτας δι-
κάζει ἀρμοδίως ὁ Εἰρηνοδίκης τοῦ τόπου,
ἐνθα ἡγέρθησαν τυχὸν αἱ διαφοραί, καὶ
οὐχὶ μόνον ὁ τῆς κατοικίας τοῦ ἐναγομένου,
διότι ἄλλως δὲν ἦθελεν εἶχει ἔννοιαν ἡ
εἰδικὴ αὕτη διάταξις, ὅτε τῶν τοιούτου
εἶδους διαφορῶν οὐδέποτε σχεδὸν ὑπερ-
βαινοῦσιν τὸ ποσὸν τῶν τριακοσίων
δραχμῶν.

Θ') Ὁ εἰρηνοδίκης δικάζει ὡσαύτως
τὰς διαφορὰς, αἵτις εἰς δύνανται νὰ προ-
κύψωσιν ἐκ τῆς ζημίας, ἣν ἀπειλοῦσι
τυχὸν ἐτοιμαζόμενοι οἰκοδομαί τοῦ ἐναγο-
μένου ἢ ἐκτεθειμένα καὶ ἀπληρωμένα
πράγματα αὐτοῦ, ὑποχρεῶν αὐτὸν εἰς ἐ-
πισκευὴν ἢ κατεδάφισιν τῆς οἰκοδομῆς ἢ
τὴν ἀπομάκρυνσιν τοῦ πράγματος Ἄλλὰ
δὲν θεωρεῖται ἐκτεθειμένον ἢ ἀπληρωμέ-
νον τὸ διὰ τῶν κληλίδων ἢ ἐν τῷ τοί-
χῳ ἡσφαλισμένον (Ἀστυνομικοῦ νόμου
ἄρθ. 51).

Ἐπιτραπήτω δὲ νὰ παρατηρήσωμεν ἔ-
παιν ὅτι πολλάκις μέχρι τοῦδε παρετη-
ρήσαμεν, ὅτι δηλ. ἦθελεν ἐμπνεεῖσθαι
ἀποτελεσματικώτερον ἢ δικαιοσύνη, ἐὰν ἡ
δικαιοσύνη τῶν Εἰρηνοδικῶν ἐπεξετείνετο
εἰς πολλὰς δίκας, ὑπαγομέναις νῦν εἰς τὴν
ἀρμοδιότητα τῶν Πρωτοδικῶν. Τῶν περὶ
δικατοχῆς ἰδίως δικῶν καὶ τῶν προσω-
πικῶν ἀγωγῶν μέχρι τοῦ ποσοῦ 500 δραχ.
ἡ ὑποβολὴ εἰς τοὺς Εἰρηνοδικὰς ἦθελε συν-
τελέσει μεγάλως εἰς τὴν ταχύτεραν καὶ
ἀδαπανωτέραν ἀπονομὴν τῆς δικαιοσύνης
διὰ τὸ ἀπλούστερον καὶ βραχύτερον τῆς
Εἰρηνοδικιακῆς διαδικασίας καὶ τὸ προ-
χειρότερον τῶν Εἰρηνοδικείων.

Ἀλλὰ πλὴν τῆς ἐκδικάσεως τῶν Εἰ-
ρηνοδικιακῶν δικῶν, οἱ Εἰρηνοδίκαι ἐ-
χουσι καὶ πολλαπλὰ ἄλλα καθήκοντα,
ὧν ἄλλα μὲν ὀρίζονται ἐν τοῖς δικαστι-
κοῖς νόμοις, ἄλλα δὲ ἐν τοῖς διοικητικοῖς
νόμοις. Οὕτως οἱ Εἰρηνοδίκαι ἐκτελοῦσι
συμβολαιογραφικὰ καθήκοντα, ἀναπλη-

ροῦντες τοὺς συμβολαιογράφους (Ὁρ-
θ. ἄρθ. 168). Ἐπὶ δὲ τοὺς εἰδικὰς δι-
ποθηκοσύλακας (Ν. 24 Μαρτίου 1848),
προσδρεύουσι τῶν συγγενικῶν συμβουλευ-
των (Πολ. Δικ. 649 καὶ ἐπ. Νόμου περὶ
Ἐπιτρ. ἄρθ. 31), δύνανται νὰ παρακλ-
θῶσι πρὸς φύλαξιν τὰ μεσεγγυηθέντα
πράγματα, ἔτι δὲ νὰ διορίσωσιν ἐπιστά-
την καὶ διοικητὴν τῶν γεωργικῶν πραγ-
μάτων ἢ ζώων (Πολ. Δικ. ἄρθ. 888).
Ἐπὶ δὲ νὰ πλειστηριάσωσι τὰ μεσεγγυη-
μένα κινήτῃ καὶ ὑπάρχοντος συμβολαιο-
γράφου (Πολ. Δικ. ἄρθ. 891), ἐπὶ τα-
ρουσίᾳ Εἰρηνοδίκου οὐχ ἥττον ἢ τοῦ δι-
μάρχου δύναται ὁ κλητὴς νὰ ἐκδίσχῃ τὰ
κλειῖτρα θυρῶν καὶ ἀποθηκῶν (Πολ. Δικ.
907), συντάσσωσιν ἐκθέσεις περὶ δηλώ-
σεως τῶν τρίτων εἰς ὧν τὰς χεῖρας ἐπέ-
νετο κατάσχεσις (Πολ. Δικ. 928), ἐν-
πιον αὐτῶν δύναται νὰ τελεσθῇ κατὰ
τὴν κατάσχεσιν χρημάτων ἢ περιττώ-
ματων διαδικασία προκειμένης τῆς ἀναγκῆς
δανειστῶν (Πολ. Δικ. 937), δύνανται
νὰ πλειστηριάσωσι κατασχεθέντα ἀκίνητα
(Πολ. Δικ. 965), δύνανται νὰ χρησιμεύ-
σωσιν ἐπὶ τῆς κατατάξεως κατὰ τὴν δι-
ανομὴν τοῦ ἐκπλειστηριάσματος ἀκινήτων
(Πολ. Δικ. 988), δύνανται νὰ παραστή-
σωσι κατὰ τὴν πρὸς προσωποκράτησιν σύλλη-
ψιν ὀφειλέτου (Πολ. Δικ. 1007), ἐπιτι-
θέασιν τὴν τῆς ὑπηρεσίας αὐτῶν σφραγίδα
καὶ τὰνάπαλιν ἀποσφραγίζουσιν κατὰ τὰς
ἐν τῇ πολιτικῇ δικονομίᾳ ὀρισμέναις πε-
ριπτώσεσι (Πολ. Δικον. 1049 καὶ ἐπ.,
1062 καὶ ἐπ.), δύνανται νὰ ἐκπλειστη-
ριάσωσιν ἀκίνητα κτήματα πρὸς ἐξουδι-
κον αὐτῶν διανομὴν (Πολ. Δικον. 1081).
Ἐπίσης κατὰ τὸν Ἐμπ. Νόμον αἱ εἰρηνο-
δίκαι δύνανται νὰ χορηγήσωσι τὴν ἀδει-
αν εἰς τὸν πλοίαρχον νὰ δανεισθῇ ἐπὶ τοῦ
σκάφους τοῦ πλοίου ἢ ἐνεχυριάσῃ ἢ παρ-
λήσῃ ἐμπορεύματα πρὸς πορισμὸν χρη-
μάτων εἰς ἐπισκευὴν τοῦ πλοίου ἢ προ-
μήθειαν τροφίμων (ἄρθ. 232), νὰ πα-

αλλοίωσι τὴν ἔκθεσιν τοῦ πλοιάρχου περὶ τοῦ πρεσβυτέρου πλοῦ (ἄρθ. 243) ἢ περὶ τῆς ἐξ ἀνάγκης προτομίσσεως αὐτοῦ εἰς ἑλληνικὸν λιμένα (ἄρθ. 245), νὰ διορμώσιν ὁρισμένους εἰς βεβαίωσιν τῶν ἀποκρίσεων καὶ ζημιῶν ἐν περιπτώσει γυμνασίου καὶ συνεσφορᾶς (ἄρθ. 414). Ὁ αὐτὸς οἱ εἰρηνοδικοὶ ἀποφαίνονται ἐπὶ τῶν διοικητικῶν ἐκτελεστῶν φορολογικῶν πτωχολόγων ἀπαριθμήσεως τῶν ζώων καὶ τῆ βάσεως ἀνακοπῆς τῶν κτηνοτρόφων (Νόμου Β, Π' ἄρθ. 14), ἐπὶ τῶν πτωχολόγων καταμετρήσεως οἴνου (Νόμου Β, Π' ἄρθ. 78), ἐπὶ τῶν φορολογικῶν ἀποκρίσεων περὶ τοῦ φόρου δημητριακῶν καπνῶν ἐν Θήρᾳ καὶ Θηρασίᾳ (Νόμου Β, Π' ἄρθ. 134). Ἐπίσης ἐν περιπτώσει διαφωνίας καὶ τῶν διοριζομένων πραγματογνομένων ἐξ ἑνὸς μὲν ὑπὸ τῶν ἐν ἀποκρίσεσιν καὶ ἐξ ἄλλου ὑπὸ τῶν δημοτικῶν ὑπαλλήλων περὶ τοῦ ἐπιβλητέου τέλους γροτοσήμεου (δασκίς ἢ μεταξὺ αὐτῶν διαφωνία προὐκάλεσε τὸν διορισμὸν τοῦ αὐτοῦ) ἀποφαίνεται ὁ Εἰρηνοδικὸς (Νόμου ΑΦΚΕ' ἄρθ. 29), στέλλονται δὲ ἐν τέλει ἐκαστοῦ μηνὸς πρὸς τοὺς οἰκονομικοὺς ἐφόρους ὑπὸ τῶν Πρωτοδικῶν ἀκριβεῖς σημειώσεις τῶν κατὰ τὸ διάστημα τοῦτο ἐκδοθεισῶν ἀποφάσεων, δι' ὧν ἀναγνωρίζονται ὀριστικῶς δικαιώματα ὑπὲρ τίνος ὡς κληρονόμου ἢ κληροδόχου ἢ αἰτεῖται θανάτου δωροδόχου (Νόμου ΑΦΚΕ' ἄρθ. 46). Ἐπίσης οἱ Εἰρηνοδικοὶ ἐπιμελοῦνται τῆς ἐν τοῖς Εἰρηνοδικαῖς καταστάσεσι τοιχοκολλήσεως τῶν δημοτικῶν ψηφισμάτων, δι' ὧν ἀπαγορεύεται ἡ βοσκὴ καὶ ἐν περιοχαῖς ἀποδοθῆναι πεφυτευμέναις ἢ κεκαλλιεργημέναις (Νόμου ΑΦΚΣ' περὶ ποιμνιοβοσκῆς ἄρθ. 21). Ὅπου δὲ τὸ ἀρμόδιον δημοτικὸν συμβούλιον παρέλιπε τὴν ἀσκησιν τῆς χορηγουμένης αὐτῷ ὑπὸ τοῦ ἄρθ. 1 τοῦ ΑΧΛΗ' νόμου τοῦ 1888 ἐξουσίας εἰς ἡγήσειν ὠρισμένης περιφερείας ἢ περιο-

χῆς κτημάτων ἐκ τῶν διατάξεων τοῦ νόμου ΑΦΚΣ', δύναται αἱ ἰδιοκτηταὶ πεφυτευμένοι ἢ ἀσκαπῶν γαιῶν ὠρισμένης θέσεως, περιφερείας ἢ περιοχῆς (δασκίς ἀντιπροσωπεύουσιν ἑκτασιν τοῦλάχιστον δι' ἀκοσίων στρεμμάτων) νὰ ἐπιτρέψωσι τὴν βοσκὴν προβάτων, δηλοῦντες τὴν ἀπόφασιν αὐτῶν εἰς τὸν ἀρμόδιον συμβολαιογράφον ἢ Εἰρηνοδικὴν διὰ πράξεως, ὁρίζουσας τὴν θέσιν, περιφέρειαν ἢ περιοχὴν τῶν κτημάτων, εἰς ἃ ἐπιτρέπεται ἢ καθ' ὅλου ἢ ἐν μέρει βοσκήσας, καὶ τοὺς κυρίους τῶν ποιμνίων, οἱς χορηγεῖται τὸ δικαίωμα τῆς βοσκῆς, ὑπογράφουται δ' οὗτος ἐντὸς τριῶν ἡμερῶν νὰ υποβάλῃ ἀντίγραφον αὐτῆς εἰς τὸν ἀρμόδιον δημάρχον (Ν. ΑΨΟ' περὶ βοσκῆς ζώων ἄρθ. 1 καὶ 2). Ἐπίσης ὁ Εἰρην. (ἢ, ἐν τῷ Εἰρηνοδικῷ ἐκτείνηται εἰς πλείονας δήμους, ὁ ἀρμόδιος Εἰρηνοδικακὸς πάρεδρος) μετέχει τῆς ἐπιτροπῆς, εἰς ἣν υποβάλλονται αἱ κατὰ τὸ ἄρθ. 11 τοῦ στρατολογικοῦ νόμου ἐνστάσεις περὶ τῆς σημειώσεως ἐν τοῖς ἐτησίοις μητρώοις ἡλικίας παιδὸς τίνος ἢ περὶ τῆς ἐγγραφῆς παραλειφθέντων ἢ τῆς διαγραφῆς ἐγγεγραμμένων (Ν. ΑΦΚΗ' ἄρθ. 12). Ἐπίσης καλούμενος ὑπὸ τοῦ δημάρχου προβαίνει μετ' αὐτοῦ εἰς τὴν ἐπὶ τῇ βάσει τῶν ἀποφάσεων τοῦ δικαστηρίου διόρθωσιν τῶν εἰς ἀνάγκην ἐκτεθέντων ἐτησίων μητρώων (Ν. ΑΦΚΗ' ἄρθ. 20), συνυπογράφει δὲ μετὰ τοῦ δημάρχου τὸ κατὰ τὸ ἄρθ. 21 συνταχθέν μητρώον τῆς δεκαετίας. Ἐπίσης δέχεται τὰς κατὰ τὸ ἄρθ. 29 τοῦ αὐτοῦ νόμου ἐνστάσεις περὶ ἐγγραφῆς τῶν παραλειφθέντων ἢ περὶ διαγραφῆς τῶν μὴ νομίμως ἐγγεγραμμένων. Ὡσαύτως ὀφείλει νὰ ἐπισκέπτηται ἐν ἀπροσδιοριστῷ χρόνῳ ἢ ἄλλ' ἢ παρὰ τῆς τοιμηνίας τοῦλάχιστον τὰ ἐν τῇ περιφερείᾳ αὐτοῦ φρενοκομεῖα (Ν. Υ' ΜΒ' τοῦ 1862 ἄρθ. 3). Ἐπίσης ὁ Εἰρηνοδικὸς (ἐάν μὴ ἐδρεύῃ ἐν τῷ τόπῳ καὶ ὁ Οἰκονομικὸς ἐφορὸς) δικαιούται νὰ δέ-

χῆται τὰς δηλώσεις τῶν ἀγοραζόντων παρὰ παραγωγέως καπνὸν εἰς φύλλα καὶ νάποστέλλη εἰς τὸν Οἶκον. ἔφορον τὰς ληφθείσας δηλώσεις (Ν. ΑΥΚ' περὶ κατανάλωσης καπνοῦ ἄρθ. 26 καὶ 29). Ἐπίσης μετέχει τῆς Ἐπιτροπῆς, ἣτις δρίζει τὴν προθεσμίαν, καθ' ἣν ἐνεργεῖται καὶ ἔρευναι τοῦ ἐνοικιαστοῦ πρὸς ἐξακρίθωσιν τῶν εἰς ἀπόδοσιν ἐπικαρπίας ὑπακειμένων γαιῶν καὶ φυτειῶν, περὶ ὧν τὸ ἄρθ. 18 τοῦ νόμου ΑΤΜΔ' τῆς 30 Δεκ. 1885 περὶ γαιῶν καὶ φυτειῶν (Ν. ΑΧΚΣ' περὶ κληρώσεως δηλούντων τὰς αὐτὰς γαίας ἄρθ. 4). Ἐπίσης ἀναπληροῖ τὸν νομάρχην καλυόμενον εἰς τὴν κατάρτισιν τῆς Ἐπιτροπῆς, ἣτις κανονίζει τὴν ἀποζημίωσιν, ἐφ' ἣ ἐνεργεῖται ἡ ἀπαλλοτριώσις τῶν γαιῶν καὶ κτημάτων χάριν τῆς ὁδοποιίας (Ν. ΣΕΓ' περὶ ὁδοποιίας, ὡς ἐτροποποιήθη διὰ τοῦ νόμου ΑΧΜΒ', ἄρθ. 34). Ἐπίσης μετέχει τῆς ἐπιτροπῆς, ἣτις ἀποφάνεται πρωτοδικῶς περὶ τοῦ παραδοτέου ἐνιαυσίως τῷ ἐργοστασίῳ ἀρχῇ ἐργοστασίου στεατίνης καὶ στεατικῶν κηρίων ποσοῦ βοείου λίπους καὶ θεϊκοῦ ὀξέος ἀπηλλαγμένου εἰσαγωγικοῦ τέλους καὶ παντὸς ἄλλου φόρου (Ν. ΑΖΚ' τοῦ 1891 ἄρθ. 2). Ἐπίσης ἀποτελεῖ μέλος τῆς ἐπαμελοῦς ἐπιτροπῆς, ἣτις ἀναθεωρεῖ τὰ ὅρια τῶν διαχωρισθεῖσων περιφερειῶν βοσκησίμων γαιῶν (Ν. ΚΘ' περὶ βοσκησίμων γαιῶν ἄρθ. 2 καὶ 5). Ἐπίσης ὁ Εἰρηνοδικὴς δέχεται τὰς ἐνστάσεις τῶν δημοτῶν περὶ διαγραφῆς τῶν παρανόμως ἐγγραφέντων ἐν τῷ ἐκλογικῷ καταλόγῳ ἢ τὰς τῶν παραλειφθέντων ἢ τῶν νομίμων αὐτῶν ἀντιπροσώπων περὶ προσθήκης αὐτῶν, οἵτινες καὶ ὀρίζονται ἐνώπιον αὐτοῦ περὶ τοῦ ἀληθοῦς τῶν διαβεβαιώσεων αὐτῶν ἐπιμελεῖα δὲ τοῦ Εἰρηνοδίκου καὶ κοινοποιεῖται διὰ δικαστικοῦ κλητῆρος εἰς τοὺς ἐνδιαφερομένους καὶ περὶ διαγραφῆς ἐνστάσεις, δικαιουμένους νὰ ὑποβάλλωσιν ἐντός

δέκα ἡμερῶν ἀντιρρήσεις. Ἐπὶ δὲ κατατίθει περὶ τῶν ἐνστάσεων καὶ τῶν ἀντιρρήσεων πρακτικὰ, μνημονεύοντα λεπτομερῶς καὶ τῶν πρὸς ὑποστήριξιν αὐτῶν ὑποβληθέντων ἐγγράφων ἔτι δ' ὑποβάλλει ἐντίμη δέκα ἡμερῶν ἀπὸ τῆς λήξεως τῶν νομίμων προθεσμιῶν πάντα τὰ τμητικὰ ἐγγράφα πρὸς τὸν πρόεδρον τῶν Πρωτοδικῶν διὰ λεπτομεροῦς καὶ ἡτοιμημένης ἐκθέσεως πρὸς τὸν Εἰρηνοδίκην δ' ἀποστέλλεται ἐπιμελεῖα τοῦ προέδρου ἀντίτυπον τοῦ διὰ τῆς ἀποφάσεως τοῦ Πρωτοδικείου κατασταθέντος ἐπιστηφένου καταλόγου· αὐτὸς ἐπιμελεῖται τῆς δι' ἐκλογικοῦ κλητῆρος τοιχοκολληθεῖσας ἐν τῇ πρωτευούσῃ τοῦ δήμου καὶ ἐν ἐκάστῃ χωρίῳ τοῦ περὶ τῆς ἐνάρξεως τῶν ἐργασιῶν τῆς ἀναθεωρήσεως τοῦ ἐκλογικοῦ καταλόγου ἐντύπου προγράμματος τῆς διοικητικῆς ἀρχῆς· διατηρεῖ ἐν τῷ εἰρηνοδικιακῷ καταστήματι ἐκτεθειμένους τοὺς ἐκλογικοὺς καταλόγους τῆς περιφέρειας αὐτοῦ κατὰ τὴν ὠρισμένην προθεσμίαν καὶ δέχεται τὰς κατ' αὐτὸν ἐνστάσεις (Ἐκλογικοῦ νόμου ἄρθ. 15, 17, 18, 19, 21, 23, 24 καὶ 25 ἐν συν. πρὸς ἄρθ. 1 τοῦ νόμου ΑΥΘ' περὶ δημοκρασιῶν). Ἐπίσης ὁ Εἰρηνοδικὴς ἀποστέλλει τὸν ἀποστελλόμενον αὐτῷ ὑπὸ τοῦ νομάρχου κατάλογον τῶν δικαιουμένων νὰ κληρωθῶσι μέλη ἐφορευτικῶν ἐπιτροπῶν (Ἐκλογικοῦ νόμου ἄρθ. 37). Ἀναλαμβάνει δὲ καὶ τὴν διεύθυνσιν τῆς ἐκλογῆς, ἂν ἀποβῇ ἀνεφικτός ἡ συγκροτήσις ἐφορευτικῆς ἐπιτροπῆς, συμπραττόντων πάντοτε καὶ τῶν τυχόν παρόντων μελῶν τῆς ἐφορευτικῆς ἐπιτροπῆς (Ν. ΓΘΘ' τῆς 31 Δεκ. 1879 ἄρθ. 2). Ἐπίσης ὁ Εἰρηνοδικὴς, ἢ δικηγόρος τῆς ἢ τοῦ ἐκλογικοῦ, διοριζόμενος ὑπὸ τοῦ Εἰρηνοδίκου, διευθύνει τὴν ἐκλογὴν τῶν κοινοτικῶν συμβούλων ἐν συμπράξει μετ' ἐφορευτικῆς ἐπιτροπῆς, συγκειμένης ἐκ τοῦ ἐφημερίου τῆς κοινότητος καὶ δύο ἐκ

λογισμῶν, ἐκλεγομένων ὑπὸ τοῦ δημοτικοῦ συμβουλίου (Διατ. τῆς 8 Αὐγ. 1884 περὶ ἐκτέλεσεως τοῦ περὶ κοινοτήτων νόμου). Ὑποστ. ὁ Εἰρηνοδικὴς προεδρεύει ἐν ἐλ-
λειψει νομάρχου τῆς ἐπιτροπῆς, ἥτις ἐπι-
τρέπ. καὶ ἐξελέγχει τὰς εἰσπρατεις τῶν
νόμων τοῦ νόμου ἐπιβαλλομένων προ-
σώπων πόρων πρὸς κατασκευὴν προχυ-
αίων, φάρων, κρηπιδωμάτων, ἀποθα-
λῶν καὶ πρὸς καθαρισμόν τῶν λιμένων
Νόμου ΠΚΙΓ' τῆς 29 Δεκ. 1865 περὶ
μακίων κτλ. ἀρθ. 4). Ὑποστ. ἐνώπιον
τοῦ Εἰρηνοδικοῦ βεβαιοῦνται ἐγγράφως
καὶ εὐσεβῶς τὰ χορηγούντα δικαίωμα εἰς
περιβάλψιν παθήματα τῶν ἐν τοῖς μεταλ-
λαῖς ἐργαζομένων ἐργατῶν ὑπὸ τοῦ μη-
τρώ καὶ τοῦ προϊσταμένου τοῦ ἔρ-
γου ἐν τῷ εἰργάζετο ὁ παθὼν, τοῦ θερά-
πευτος ἱατροῦ καὶ ὁδοῦ ἐκ τῶν τυχόν
ταπεινθέντων καὶ ἀντιλαβόμενων τοῦ
συμβάντος (Διατ. τῆς 31 Μαΐου 1882
περὶ συστάσεως εἰδικοῦ ταμείου πρὸς βο-
ήθειαν καὶ περιβάλψιν τῶν ἐν τοῖς με-
ταλλοῖς ἐργαζομένων ἐργατῶν ἀρθ. 9).
Ὑποστ. τυγχάνει μέλος τῆς παρ' ἐκάστῃ
ὑγειονομικῇ Ὑγειονομικῇ Ἐπιτροπῇ
Νόμου τῆς 25 Νοεμβρίου 1845 περὶ ὑ-
γειονομικῶν ἀρχῶν ἀρθ. 9). Ὑποστ. ἀπα-
τελεῖ μέλος τῆς ἐπὶ τῶν ἐνστάσεων κατὰ
τὸ ἀκταλόγου τῶν φορολογητέων ἐπι-
τημεσιῶν ἐπιτροπῆς, ἐνθα δὲν ὑπάρχει
ἑρμηνεύσιον (Νόμου περὶ φόρου ἐπιτη-
μεσιῶν ΣΙΓ' τῆς 16 Ἀπρ. 1867 ἀρθ.
17 καὶ ΑΚΙΥ' τῆς 27 Ἰουνίου 1877 ἀρθ.
5). Ὑποστ. ἀποτελεῖ μέρος τῆς ἐκδικα-
στικῆς τῆς κατὰ τοῦ καταλόγου τῶν
ἐκτελεστέων οἰκοδομῶν ἐνστάσεως τριμε-
λούς ἐπιτροπῆς (Νόμου ΚΒ' τῆς 31 Δεκ.
1869 περὶ φόρου οἰκοδομῶν ἀρθ. 6). Ὑ-
ποστ. ἀποτελεῖ μέλος 1) μὲν τῆς κατὰ
τὸ ἀρθ. 3 § 2 τοῦ ΑΣΝΖ' νόμου τῆς
27 Ἰουλίου 1885 ἐφορείας τῶν φυλα-
κῶν καὶ προεδρεύει αὐτῆς, ὅπου δὲν ἐ-
στὶν Πρωτοδικεῖον, ἐὰν ὁ ὡσαύτως ἀπο-

τελῶν μέλος αὐτῆς κατὰ τὸ ἀρθ. 6 τοῦ
αὐτοῦ νόμου ἔχη βαθμὸν κατώτερον τοῦ
λογαρχοῦ 2) δὲ ἀποτελεῖ μέλος τῆς κατὰ
τὸ ἀρθ. 1 τοῦ νόμου περὶ ναυαγίων καὶ
ναυαγιαρῶσεων ἐπιτροπῆς. 3) δὲ τῆς
κατὰ τὸ ἀρθ. 40 τοῦ περὶ δημοδιδασκα-
λίας νόμου τῆς 6 Φεβρουαρίου 1884 ἐπι-
θεωρητικῆς ἐπιτροπῆς τῶν σχολείων. Βε-
βαιεῖ δ' ὡσαύτως, ἐκτελῶν ὁ καθήκον ἐξ-
ετάλει ἄλλοτε ὁ ἐπαρχος, τὸ γνήσιον τῆς
ὑπογραφῆς τῶν ἐγγράφων καὶ ἐπικυροῖ
τὰ πρὸς ἀπόλαυσιν τῶν δικαιωμάτων τῶν
πενήτων μαρτυρικὰ τῆς δημοτικῆς ἀρχῆς
καὶ τὰ περὶ τῆς ἀναθῆς διαγωγῆς τῶν
ἀποτισάντων τὴν ποινὴν αὐτῶν πρὸς
ἀποκατάστασιν ἀποδεικτικὰ αὐτῆς, Δέ-
χεται δὲ ἐντολὴ μὲν τοῦ ὁμοδίου Ὑ-
πουργοῦ ἢ τοῦ Νομάρχου τὸν ὅρκον τῶν
ἐν τῇ περιφερείᾳ αὐτοῦ διοριζομένων ἐλ-
ληνοδιδασκάλων καὶ δημοδιδασκάλων, ἐν-
τολῇ δὲ τοῦ Νομάρχου τὸν ὅρκον τῶν ἐκ-
τελεσθέντων ἐν δημοτικαῖς αἰνώμασι (Διατ.
τῆς 24 Ὀκτ. 1892 περὶ κανονισμοῦ τῶν
τῆς ἐκτελέσεως τῶν δι' εἰδικῶν νόμων
ἀνατεθειμένων εἰς τοὺς ἐπάρχους καθη-
κόντων, ἐκδοθέν δυνάμει τοῦ ἀρθ. 16 τοῦ
ΒΚΖ' νόμου)

Ἔχει δ' ὡς ἐξῆς ἡ παρὰ τοῖς Εἰ-
ρηνοδικαῖς διαδικασία ἐν ταῖς ἀμμι-
σθητομέναις ὑποθέσεσιν. Ἡ ἐνώπιον
Εἰρηνοδικοῦ ἀγωγὴ, καλουμένη ἐν τῷ
νόμῳ (Πολ. Δικ. 494) καὶ ἐν τῇ πρα-
κτικῇ καὶ τῇ συρρίκνῃ κατὰ μεταφρασιν τῆς
Γαλλικῆς λέξεως citation, προσηκόν νὰ
μνημονεύη 1) τὸ ὀνοματεπώνυμον τοῦ
δικάτου, 2) τὸ Εἰρηνοδικεῖον οὗ ἐνώπιον
εἰσάγεται, 3) τὴν ἡμέραν καὶ ὥραν τῆς
συζητήσεως, 4) τοὺς ὑποστηρίζοντας τὰς
ἀξιώσεις τοῦ ἐνάγοντος λόγους (Πολ. Δικ.
494) καὶ 5) αἰτεσὶν ἀκριβῶς ὁρισμένην
ὡς συμπέρασμα ἄλλ' οἱ διάδικοι δύναν-
ται καὶ αὐτάκλητοι νὰ προσέλθωσι καὶ
ὑποβάλωσιν ἄνευ ἀγωγῆς τῷ Εἰρηνοδικῇ
τὴν διαφορὰν αὐτῶν (Πολ. Δικ. 496).

ἀλλὰ δεῖν τότε νὰ μνημονεύωνται ἐν τοῖς πρακτικοῖς τῆς συνεδριάσεως τὰ οὐσιώδη στοιχεῖα τῆς ἀγωγῆς, ἵνα, ἂν προσβληθῇ ἡ τοῦ Εἰρηνοδίκου ἀπόφασις δι' ἐφέσεως, εὐρίσκη ὁ κατ' ἐφ'esιν δικάζων δικαστὴς τὰ στοιχεῖα, ἐφ' ὧν ἐστηρίχθη ἡ ἀπόφασις τοῦ Εἰρηνοδίκου (Dallos ἐν λέξει exploits ἀρ. 665). Συντάσσει δὲ τὴν κλήσιν ὁ διάδικος· ἀλλὰ δύναται καὶ αὐτὸς ὁ Εἰρηνοδίκης νὰ συντάξῃ αὐτὴν ἐπὶ τῇ προσφυγῇ τοῦ ἀγνοοῦντος γράμματα διαδίκου (Πολ. Δικ. 495). Δύναται δὲ ἡ μὴ περιέχουσα ἀκριβῆ καὶ ὠρισμένην αἵτησιν κλήσις νὰ βελτιωθῇ ὡς πρὸς τὰ ἐκ πλαγίου ἢ σιωπηλῶς ἐμπεριεχόμενα ἐν αὐτῇ μέρη συνωδᾶ πρὸς τὰ ἄρθρα 158—160 τῆς Πολ. Δικ. διὰ τῶν ἐν τῇ πρώτῃ συνεδριάσει προτάσεων (Α. Π. 134 τοῦ 53). Ἡ δὲ συζήτησις ἐπὶ τῆς κλήσεως γίνεται τὴν τρίτην ἡμέραν ἀπὸ τῆς ἐπιδόσεως. (Σημειωτέον ὅτι ὁ ἐνάγων δύναται νὰ ἐπεκτείνῃ τὴν προθεσμίαν, ἀλλ' οὐχὶ καὶ νὰ βραχύνῃ· τὸ τελευταῖον τοῦτο δύναται νὰ πράξῃ μόνον ὁ Εἰρηνοδίκης, εἰάν εὖρη ἀπαρχῶντα τὸν λόγον τοῦ ἐνάγοντος).

Ὁφείλει δὲ πρῶτον ὁ Εἰρηνοδίκης νὰ πειραθῇ νὰ συμβιβάσῃ τοὺς διαδίκους, πλὴν εἰάν καθίσταται ἀνέφικτον τοῦτο, διότι οἱ πληρεξούσιοι τῶν διαδίκων ἢ ὁ εἰς τούτων στεροῦνται τῆς πρὸς συμβιβασμὸν εἰδικῆς πληρεξουσιότητος, ὅτε ὀφείλει νὰ δικάσῃ καὶ χωρὶς νάποπειραθῇ συμβιβασμὸν (Α. Π. 154 τοῦ 57). Μὴ καταστάντος δὲ δυνατοῦ τοῦ συμβιβασμοῦ ὀφείλει νὰ προβῇ εἰς τὴν ἐκδίκασιν, τηρουμένων πρακτικῶν. Ὑποχρεοῦται δὲ δυνάμει τοῦ νεωτέρου νόμου ΒΡΙΑ' τῆς 21 Δεκεμβρίου 1892 ὁ διάδικος νὰ υποβάλῃ καὶ ἐν ταῖς Εἰρηνοδικιακαῖς δίκαις ἐγγράφους προτάσεις.

Σημειωτέον, ὅτι ὁ Εἰρηνοδίκης ἔχει πάντα τὰ δικαιώματα τοῦ τακτικοῦ δικαστοῦ εἰς τὴν διεξαγωγὴν τῶν ἀποδεί-

ξεων, ὅθεν καὶ νὰ δικτάζῃ γνησιότητος ἐγγράφου ὑπογραφῆς, ἅτε τοῦ ἄρθρου φαιρέσαντος τὴν τοιαύτην τοῦ Εἰρηνοδίκου (Α. Π.

Ἐπὶ τῶν Εἰρηνοδικιακῶν ἡ ἀνατροπὴ ἐπέργεται ἀπὸ ἐξ μηνῶν ἀπὸ τῆς ἀπραξίας (Πολ. Δικ. 482), δη. τεῖται πρὸς τοῦτο ἰδίᾳ ἀγροφρομένου, ἀλλ' ἀρκεῖ ἡ βολὴ τῆς περὶ τούτου ὥρα πρόκειται νὰ δικασθῇ μετὰ τὴν πάροδον τῶν ἐξ μηνῶν ἀπὸ τῆς ἀπραξίας ἂν μὴ υποβληθῇ, καλύπτει τὴν εἰσθετικὴν ἀποφαστικὴν Εἰρηνοδικείου (Πολ. Δικ.

Ἡ πρὸς ἀνακοπὴν τῆς πενθήμερος· ἀλλ' ὁ Εἰρηνοδίκης δὲ ἀσθένειαν ἢ ἀπουσίαν νὰ παρατείνῃ αὐτὴν μέχρι τῆς ἀνακοπῆς· ἀλλ' ἀναίρεται τῇ Εἰρηνοδικιακῶν ἀποφάσει ἀναρμοδιότητος (δηλ. ἀνὰ πολυτοῦ λόγῳ ὕλης), ὑπερκόπων καὶ κακῆς συνθέσεως στήριον. Ἡ δὲ πρὸς ἐφεσιν νὰ ὡσαύτως τριακονθήμερος δ' ἐφ'esis οὐ μόνον ὁσὰν λόγῳ τοῦ ποσοῦ εἶναι ἐκτετατὴν δὲ ἀναρμοδιότητι τοῦ Εἰρηνοδίκου (Δικ. 515). Χωρεῖ δ' ἐπὶ τῶν ὀριστικῶν ἀποφάσεων μόνων δύναται νὰ συνεπαρασκευαστικαί καὶ ἀποφάσεις, ἐπὶ δὲ κατὰ Πάγου νομολογίαν (ἐσφαλμένην γνώμην μου) καὶ κατὰ δεξιῶς παρεμπιπτουσῶν (Δικ. ἄρθ. 515 ἐν συνδ. καὶ 181).

Σημειωτέον προσέτι, ὅτι ὁ Εἰρηνοδίκης δύναται νὰ δικάζῃ

ἐν τῇ οἰκίᾳ αὐτοῦ, ὁπότε ὀφείλει νὰ δι-
αίρῃ ἀναπεπταμένων τῶν θυρῶν. Καί
προνοοῖ μὲν τινες, οὐκ ἀπεικόντως, ὅτι ἡ
τήρησις τῆς δικτυώσεως ταύτης εἰκάζε-
ται δύναται δ' ἄλλως νάποδεχθῇ καί
ἐκ τῶν πρακτικῶν· ἀλλὰ τὸ Ἀκυρωτικόν
τῆς Γαλλίας ἐν ἔτει 1835 ἐκήρυξεν ἄκυ-
ρον Εἰρηνοδικιακὴν ἀπόφασιν, ἐν ᾗ δὲν
ἀνηγράφετο, ὅτι ὁ Εἰρηνοδικὴς ἐδίκασε
ἁπλοῶς.

θ. Ν. Φλογαίτης.

Διαδικασία ἐμπορικῶν ὑποθέσεων. Καταργηθέντων τῶν ἐμ-
ποροδικειῶν, ὑπήχθησαν εἰς τὰ Πρωτο-
δικαίᾳ αἱ ἐμπορικαὶ δίκαι (Ν. ΑΥΝΖ'
ἄρθ. 1). Τηρεῖται ὁμοῦς ἴδιον πινάκιον
περὶ τῶν ἐμπορικῶν ὑποθέσεων (Ν.
ΑΥΝΖ' ἄρθ. 3). Δικάσιμος δ' ἐμπορι-
κῶν ὑποθέσεων εἶναι οὐχὶ πλέον ἡ τρίτη
ἡλικία ἀπὸ τῆς ἐπίδοσεως τῆς ἀγωγῆς,
ἀλλ' ἡ ἐπιούσα (Πολ. Δικ. 721). Ἀλλ'
προέδρος δύναται καὶ νὰ συντάξῃ ἐπὶ
ἄλλον τὴν προθεσμίαν. Ὡσαύτως αὐτὸς
ὁ δίκαιος ἐπὶ τῶν ναυτικῶν ὑποθέσεων,
εἰς τὴν τὸ πλοῖον ὁρμάται πρὸς ἀπό-
πλυν ἢ ἐπικεῖται ἄλλως κίνδυνος ἐκ τῆς
ἀντιβολῆς (Πολ. Δικ. ἄρθρον 726). Ση-
μειωτέον δ' ὅτι ἡ ἔνστασις περὶ τῆς ἐγ-
κελευστικῆς τῶν ἀλλοδαπῶν εἶναι ἀπαρά-
βατος κατὰ τὰς ἐμπορικὰς ὑποθέσεις
(Πολ. Δικ. 79 καὶ 728). Ἐν δὲ ταῖς
δικαίαι περὶ συναλλαγματικῶν καὶ ἐμπο-
ρικῶν γραμματικῶν εἰς διαταγὴν συγχω-
ρῶνται μόνον ἐκκεκαθαρισμένοι ἐνστά-
ται, δυνάμεναι νάποδεχθῶσιν ἐν τῇ αὐ-
τῇ συνεδριάσει, ἢ ἐνστάσεις διαφέρουσαι
τῇ ἡμερίκῃ πάλιν (Πολ. Δικ. ἄρθρ.
729, ΑΥΝΖ' ἄρθ. 2). Ὅθεν αἱ ἀνεκ-
τέλειαι οὐδὲ δι' ἐπαγωγῆς ὅρκου ἐ-
πικυρεῖται νὰ ἀποδεχθῶσιν (Α. Π. 181
τοῦ 63), πλὴν ἐὰν ὁ εἰς ὃν ἐπάγεται ἀν-
τίδικος ᾖ παρὼν ἐν τῷ ἀκροατηρίῳ
(Α. Π. 199 τοῦ 47, 192 τοῦ 54, 84
τοῦ 56). Διὸ παραπέμπονται καὶ αὖ-

τ ε π α γ γ ἔ λ τ ω ς εἰς ἰδιαιτέρην συζή-
τησιν, καταδικαζομένου τοῦ ὀφειλέτου
εἰς τὴν ἐξόφλησιν τῆς συναλλαγματικῆς
ἢ τοῦ γραμματίου εἰς διαταγὴν (Α. Π.
120 τοῦ 57, 185 τοῦ 65, 219 τοῦ 67).

Ἀλλὰ δὲν συγκαταλέγονται μεταξὺ τῶν
ἐνστάσεων, αἵτινες γίνονται δεκταὶ μόνον
ἐὰν ὦσιν ἐκκεκαθαρισμέναι, αἱ ἀπλᾶς δι-
καστικαὶ ἐνστάσεις, φερ' εἰπεῖν ἡ περὶ
ἄκυρου ἐπίδοσεως τῆς ἀγωγῆς. — Ἐν
πάσαις ταῖς ἐμπορικαῖς δίκαις ἀπαγ-
γέλλεται προσωπικὴ κράτησις διὰ τε τὸ
ἀντικείμενον τῆς δίκης καὶ διὰ τὴν δικα-
στικὴν δαπάνην (Πολ. Δικ. ἄρθ. 732).
'Ἀλλ' ἀπαγγέλλεται μόνον ἐπὶ τῇ αἰτή-
σει τοῦ διαδίκου, οὐχὶ ἐπομένως καὶ ὅ-
νεν αἰτήσεως αὐτοῦ, διότι τὸ τῆς προ-
σωπικῆς κρατήσεως τοῦ ἡττωμένου διαδί-
κου δικαίωμα καθιερώθη ὑπὲρ μόνου τοῦ
συμφέροντος τοῦ διαδίκου, ὅστις ἐπομένως
μὴ ὑποβάλλων αἴτησιν περὶ αὐτῆς θεω-
ρεῖται παραιτούμενος τὸ δικαίωμα αὐτὸ
(Ἀντίκειται παλαιὰ νομολογία Ἀρ Πά-
γου). Ἀλλ' ἐὰν ὑπέγραψεν συναλλαγ-
ματικὴν ἢ γραμματίον εἰς διαταγὴν ἐμ-
ποροὶ τε καὶ μὴ ἔμποροι, δὲν ἀπαγγέλ-
λεται προσωπικὴ κράτησις κατὰ τῶν μὴ
ἐχόντων ἐμπορικὴν ἰδιότητα (ἄρθρ. 7 τοῦ
περὶ ἀρμοδιότητος τῶν Ἐμποροδικειῶν
νόμου). Ὅθεν οὐδ' ἐναντίον τῶν κληρο-
νόμων ἐμπόρου ἀπαγγέλλεται, ὅτε τῆς
υποχρεώσεως εἰς πληρωμὴν διὰ προσω-
ποκρατήσεως οὕσης ὅλος προσωπικῆς,
ἀποσθεννυμένης κατ' ἀκολουθίαν σὺν τῷ
προσώπῳ τοῦ ὀφειλέτου (Α. Π. 26 τοῦ
83). Σημειωτέον προσέτι, ὅτι ἐπὶ τῶν
ἐμπορικῶν ὑποθέσεων 1) ἡ προθεσμία
πρὸς ἀνακοπὴν καὶ ἡ προθεσμία πρὸς
ἐφεσιν δὲν ἀναστέλλουσι τὴν ἐκτέλεσιν
τῆς ἀποφάσεως· 2) δὲν ἀναστέλλει τὴν
ἐκτέλεσιν ἢ ἐπίδοσις τοῦ ἐφετηρίου· ἀλλ'
ἡ τοῦ ἐγγράφου τῆς ἀνακοπῆς ἐπίδοσις
ἀναστέλλει τὴν ἐκτέλεσιν (ἄρθρον 2 τοῦ
νόμου ΑΥΝΖ' τῆς 28 Μαΐου τοῦ 1887

μεταβρύθμιζον τὸ ἄρθρον 733 τῆς Πολ. Δικονομίας).

Προσθετόν ἐστι, ὅταν ὑπάρχῃ πιθανότης μεταβρύθμισεως τῆς πρωτοδικίου ἀποφάσεως ἢ φόβος μὴ καταστή ἀναξιώχεως ὁ νικῶν διάδικος, τὸ δικαστήριον κατ' αἴτησιν τινος τῶν διαδίκων διατάσσει τὴν παρὰ τῷ δικαστικῷ γραμματεῖ καταβολὴν εἰς μετρητὰ ἐγγυήσεως ὑπὸ τοῦ νικῆσαντος διαδίκου. Ἐὰν δὲ περὶ τὴν κατάθεσιν τῆς ἐγγυήσεως γεννηθῶσι διαφοραὶ, συζητοῦνται αὗται συνοπτικῶς δι' ἀπλῆς κλήσεως εἰς τὸ ἀκροατήριον (Πολ. Δικ. 784).

Ἐμπορικὴ δίκαι εἶναι αἱ προερχόμενες ἐξ ἐμπορικῶν πράξεων. Τίνας δὲ πράξεις χαρακτηρίζονται ὑπὸ τοῦ νόμου ἐμπορικαὶ πραγματεύεται τὸ ὑπὸ τῆς λέξεως Πράξεις Ἐμπορικαὶ ἄρθρον.

Β. Ν. Φλογατῆς

Διαδικασία ἐπ' ἀναφορᾷ.

Πᾶσα αἴτησις, ἀπευθυνομένη εἰς τὸ ἀρμόδιον δικαστήριον, δι' ἧς δὲν ζητεῖται ἡ ὑποχρέωσις ἐναγομένου εἰς πληρωμὴν χρημάτων ἢ ἄλλην τινὰ πρᾶξιν ἢ παράλειψιν, ὑποβάλλεται ἐν εἰδὲ ἀναφορᾷ (Πολ. Δικ. 640). Συνήθως δὲ τὰ περὶ ὧν ὑποβάλλεται αἴτησις τοιοῦτου εἶδους θέματα εἶναι 1) ὁ διορισμὸς ἐπιτρόπου, κηδεμένας ἢ ἀντιλήπτορος, 2) ἡ ἐπικύρωσις τῆς γνωμοδοτήσεως συγγενικοῦ συμβουλίου, 3) ἡ ἀπαγόρευσις τοῦ βλακῆς, παράφρονος ἢ μαινομένου, 4) ἡ εἰς τὴν πρᾶσιν αἰνὴν διακατοχὴν περιουσίας ἀφάντου ἐγκατάστασις, 5) ἡ διόρθωσις ληϊστικῆς πράξεως. Ἀλλ' εἰς ταῦτα ὑπακτέα καὶ ἡ υἰοθεσία (ἀστικοῦ Νόμου 88 ἐν συνδ. πρὸς Πολ. Δικ. 640). Συνθετὰ δὲ διαδικασία, ἀποτελουμένη ἐκ διαδικασίας ἐπ' ἀναφορᾷ καὶ διαδικασίας κατ' ἀντιδίκον, ἀπαιτεῖται κατὰ τὰς δίκας περὶ χωρισμοῦ κτημάτων, περὶ χωρισμοῦ ἀπὸ κοίτης καὶ τροπῆς, περὶ

διαζεύξεως καὶ παραχωρήσεως περιουσίας καὶ ἄς ποτηγῆται μὲν αἴτησις περὶ δικαστήριον περὶ ἀδείας τρόπον τινα ἐξαγωγῆς ἀγωγῆς, εἰσάγεται δὲ εἰς αὐτὴν τῆς ἀδείας ταύτης ἡ ἀγωγή, κοινοποιουμένη τῷ ἀντιδίκῳ. Σημειωτέον, ὅτι καὶ κατὰ τὰ πρῶτα πέντε θέματα αἴτησις, δηλονότι διορισμοῦ ἐπιτρόπου ἐπικυρώσεως συγγενικῆς γνωμοδοτήσεως ἀπαγορεύσεως βλακῆς κλπ., ὁ δικαστὴς ἐπὶ τὸ δικαίωμα νὰ διατάξῃ τὴν κίτησιν τρίτου προσώπου, οὐ νομίζει ὅτι τὰ ἑκείνη συμπερόντα δύνανται νὰ παραδωχθῶσι καὶ τότε ἡ ἐπ' ἀναφορᾷ διαδικασία μετατρέπεται εἰς συνοπτικὴν (Πολ. Δικ. 641 καὶ 644). Σημειωτέον ὡστόσο τὴν ἐξαιρετικὴν οὐσίαν τῆς ἐπ' ἀναφορᾷ διαδικασίας, διεξαγομένης δὲ ἄνευ ἀντιδικίας, οὐδαμῶς ἀνάγκη νὰ προηγηθῇ τὴ συζητήσεως ἐγγραφὴ εἰς τὸ πινάκον. Ἀλλ' εἰάν τὸ δικαστήριον διατάξῃ τὴν εἰς τὸν ἀντιδίκον τοῦ αἰτούντος ἐκδοσὴν αὐτῆς, ὅτε μετατρέπεται ἡ δίκη, ὡς εἵπομεν, εἰς συνοπτικὴν καὶ κίτῃται κατὰ τὴν διὰ τὰς συνοπτικὰς διατάξεις ἐν τῷ νόμῳ διαδικασίαν (Πολ. Δικ. 644), ἀνάγκη νὰ προηγηθῇ τῆς συζητήσεως ἐγγραφὴ τῆς ὑποθέσεως εἰς τὸ πινάκον.

Ἡ αἴτησις ἐπ' ἀναφορᾷ ὑποβάλλεται κατὰ κανόνα εἰς τὸ ἀρμόδιον Πρωτοδικεῖον διὰ τοῦ προέδρου τῶν Πρωτοδικῶν. Ἀλλὰ καὶ ὁ Εἰρηνοδίκης δύναται νὰ διορίσῃ προσωρινὸν ἐπίτροπον ἢ κηδεμένα ἐν κατεπειγουσαῖς περιπτώσεσιν ἢ ἐπαγγέλματος ἢ καὶ κατ' αἴτησιν τοῦ διαδίκου (Πολ. Δικ. ἀρθ. 649). Ὡς καὶ πρὸς αὐτὸν δύναται νὰ ὑποβληθῇ αἴτησις.

Ἡ ἀναφορὰ συντάσσεται κατὰ τοὺς γενικοὺς κανόνες περὶ δικογράφων ἐπισημασθέντων δ' αὐτῇ τὰ ἀποδεικτικά ἐν γράφῃ, δι' ὧν ὁ διάδικος πείθειται νὰ ὑποστηρίξῃ τὸ θέμα τῆς αἰτήσεως κατὰ

τῶν καὶ ἐν ἀλλείψει τοιούτων, μνημονεύονται ἐν αὐτῇ τὰ ἄλλα ἀποδεικτικά εἶδη, δι' ὧν προτίθεται νὰ πράξῃ τούτο (Πολ. Δικ. 642). Ὑποβάλλεται δ' εἰς τὸ Πρωτοδικεῖον διὰ τοῦ προέδρου, ὅστις δείξει τὴν δικάσιμον, ὁρεῖται δὲ συγγράμματα νὰ διαρρίξῃ εἰσγηγητὴν μέλος τι τοῦ Πρωτοδικείου, καθῆκον ἔχοντα νὰ συντάξῃ ἐκθέσιν περὶ τοῦ ἀντικειμένου τῆς ἀποδείξεως, ἀναγνωσθησομένην βραδύτερον ἐν τῷ ἀκρατήριον, ἵνα κρίνωσιν οἱ δικασταὶ ὅποια τὰ θέματα, ἐφ' ὧν ζητεῖ τὴν δικαστικὴν ἀρωγὴν ὁ διάδικος, τὸ δὲ Πρωτοδικεῖον ἀποφαίνεται, ἀκούσαν τὴν ἐκθέσιν τοῦ εἰσγηγητοῦ καὶ τὴν γνώμην τοῦ Εἰσαγγελέως (Πολ. Δικ. 643). Διατίθεται δὲ ἡ συζήτησις ἐν δημοσίᾳ συνελεύσει· ἄλλ' οὐδὲως ἀναγκαστὸν νὰ παρίσταται ὁ διάδικος, ἅτε μὴ οὗτος ἀναγκαστὴς τῆς υποβολῆς προτάσεων. Ἐννοεῖται ὅμως, ὅτι ἡ παράστασις εἴτε αὐτοῦ εἴτε καὶ τοῦ τρίτου, ὅστις ἐκλήθη περὶ τοῦ προέδρου, δὲν ἀπαγορεύεται. Δύναται μάλιστα τὸ δικαστήριον, ἂν νομίσῃ ἀναγκαῖον, καὶ νὰ διατάξῃ δυνάμει τοῦ ἀρθ. 172 τῆς Πολ. Δικ. τὴν παρίστασιν τοῦ ἐνδιαφερομένου, ὅπως ζητήσῃ ἀκριβεστέρως πληροφορίαν, οὐχ ἥττον δὲ καὶ νὰ προσῇ εἰς τὴν ἐξέτασιν μαρτύρων (Carré ἐπὶ τοῦ ζητήματος 3024 bis).—Κατὰ τῆς ἀπορρίπτουσας ἢ δεχομένης τὴν αἴτησιν ἀποφάσεως δὲν χωρεῖ ἀνακοπὴ (ἅτε μὴ χωροῦσης ἐρημοσύνης διὰ τὸ μὴ ἀναγκαῖον τῆς παρουσίας τῶν διαδίκων), ἀλλὰ μόνον ἑφεσις (Πολ. Δικ. ἀρθ. 644) ἐντός προθεσμίας τριῶν ἡμερῶν (κατὰ τὰ περὶ προθεσμίας τῆς ἐφέσεως γενικῶς ὁρισμένα) ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως, εἰ ἢν παρὼν ὁ διάδικος, ἢ ἄλλως τῆς κοινοποιήσεως τῆς ἀποφάσεως. Ἐλλογον δὲ εἶναι σιωπῶντος τοῦ νόμου νὰ παραδεχθῶμεν, ὅτι καὶ ἐνῶπιον τῶν ἑφετῶν ἀκολουθεῖται ἡ ἐπ' ἀναφορᾷ διαδικασία. — Ἡ δὲ ἀπόφασις

ἔχει μὲν ὑποχρεωτικὴν ἰσχύον διὰ τὸν αἰτησάμενον ἢ τὸν κλητευθέντα τρίτον, ἀλλ' οὐχὶ καὶ τὸν μὴ κλητευθέντα τρίτον, οὐ διακυβεύονται τὰ ἔννομα συμφέροντα, ὅστις δύναται νὰ ἀνακόψῃ τὴν ἀπόφασιν (Πολ. Δικ. 645. Α. Π. 211 τοῦ 65, 252 τοῦ 67).

Σημειωτέον εἰδικώτερον ὅτι, μὴ ὑπάρχοντος ἐπιτρόπου νομίμου ἢ κατὰ δόσιν τοῦ πατρὸς ἢ κηδεμόνος ἢ ἀντιλήπτορος ἢ τοῦ ὑπάρχοντος ἀπαλλαγέντος, παραιτηθέντος, ἢ παυθέντος τῆς ἐπιτροπείας, διορίζει τοιοῦτον τὸ ἀρμόδιον δικαστήριον τῶν Πρωτοδικῶν κατὰ τὴν ἐπ' ἀναφορᾷ διαδικασίαν, ἐπιμελεία τῶν συγγενῶν αὐτοῦ ἢ τῶν δανειστῶν αὐτοῦ ἢ ἄλλων ἐχόντων συμφέρον (Πολ. Δικ. 646 ἐν συνδ. πρὸς ἀρθ. 22 τοῦ περὶ ἐπιτρ. νόμου). Ἀλλὰ πρὸς τοῦτο ἀπαιτεῖται ἀπαραιτήτως γνωμοδότησις τοῦ συγγενικοῦ συμβουλίου, ὡς ἂν πρόκειται περὶ διορισμοῦ ἐπιτρόπου ἀνηλίκου ἢ κυοφορουμένου (Πολ. Δικ. 647). Ὅθεν, ἂν δὲν ἦναι ἐπισυνημμένη τοιαύτη εἰς τὴν ἀναφοράν, ὁρεῖται μὲν τὸ δικαστήριον νὰ διατάξῃ τὴν υποβολὴν γνωμοδοτήσεως, ὡς ἂν πρόκειται περὶ διορισμοῦ ἐπιτρόπου ἀνηλίκου ἢ κυοφορουμένου, δύναται δὲ νὰ διατάξῃ αὐτὴν, ὡς ἂν πρόκειται περὶ ἄλλου ἐπιτρόπου. Ἐὰν δὲ ὁ διορισθεὶς ἐπιτροπος, κηδεμὼν ἢ ἀντιλήπτωρ ἂν ᾖ κατὰ τὸν ὑπὸ τοῦ δικαστηρίου δι' ἀποφάσεως διορισμὸν, γινώσκειται αὐτῷ ὁ διορισμὸς ὑπὸ τοῦ αἰτήσαντος αὐτόν (Πολ. Δικ. 647).—Ἀλλ' ὡς ἂν τὰ συμφέροντα τοῦ ὑπὸ ἐπιμέλειαν θετέου διατρέγουσι κίνδυνον ἐκ τῆς ἀναβολῆς τοῦ διορισμοῦ ἐπιτρόπου ἢ κηδεμόνος ἢ ἄλλης τις ἐπικεῖται ζημία κατὰ τὴν κρίσιν τοῦ ἀρμοδίου εἰσαγγελέως ἢ ἐιρηνοδίκου, διακιοῦνται νὰ διορίσωσι καὶ οὗτοι προσωρινὸν ἐπίτροπον ἢ κηδεμόνα κατ' αἴτησιν διαδίκου τινὸς ἢ καὶ ἐξ ἐπαγγέλματος· ἀλλ' ὁ διορισθεὶς διακινεῖται τοιοῦ-

τος μέχρι τοῦ διορισμοῦ διαρκoῦς ἐπιτρόπου δυνάμει τῶν ἀνωτέρω διατάξεων τοῦ νόμου (Πολ. Δικ. 649. Α. Π. 221 τοῦ 81).

Ἐν τοῖς ἡμετέροις νόμοις (Πολ. Δικ. ἄρθ. 650 κλπ. καὶ Ἀστικῷ Νόμῳ περὶ ἐπιτροπείας ἄρθ. 22, 24, 36 κτλ.) καθιεροῦται ὁ θεσμός τοῦ συγγενικοῦ συμβουλίου, ἀποβλέπων εἰς προστασίαν τῶν συμφερόντων τῶν ἐχόντων ἀνάγκην ἐπιμελείας. Οὕτως ἀπαιτεῖται ἀπαραιτήτως μὲν γνωμοδότησις τοῦ συγγενικοῦ συμβουλίου πρὸς διορισμὸν ἐπιτρόπου ἀνηλίκου ἢ κωφορουμένου (Νόμου περὶ ἐπιτρ., ἄρθ. 22), πρὸς ἀποβολὴν ἀπὸ τῆς ἐπιτροπείας τοῦ ἀναλαβόντος τὰ ἔργα αὐτοῦ ἐπιτρόπου πρὶν ἢ προκαλέσῃ τὸν διορισμὸν παρεπιτρόπου (ἄρθ. 24), πρὸς ἐπαναδιορισμὸν τοῦ διὰ δημοσίαν ὑπηρεσίαν ἀπαλλαγέντος τῆς ἐπιτροπείας ἢ παραιτουμένου αὐτὴν (ἄρθ. 36), πρὸς παραιτήσιν τοῦ ἐπιτρόπου, ὅστις κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς ἐπιτροπείας ἐκτίσας πέντε τέκνα (ἄρθ. 42), πρὸς παῦσιν ἐπιτρόπου καταστάτος ἀνικάνου (ἄρθ. 51), πρὸς διορισμὸν ἀνατροφέως τοῦ ἀνηλίκου (ἄρθ. 53 καὶ ἐπ.), πρὸς διατήρησιν κινητῶν τοῦ ἀνηλίκου (ἄρθ. 61), πρὸς κανονισμὸν τῆς εἰς συντήρησιν τοῦ ἀνηλίκου ἐτήσιας δαπάνης (ἄρθ. 63), πρὸς προσδιορισμὸν τῆς ποσότητος, ἂν ἢ ὁ ἐπίτροπος ὀφείλει νὰ καταστήσῃ παραγωγὰ τὰ χρήματα τοῦ ἀνηλίκου (ἄρθ. 64), πρὸς ἐκποίησιν ἀκινήτων τοῦ ἀνηλίκου (ἄρθ. 66 καὶ Πολ. Δικ. 1085), πρὸς ἐκμίσθωσιν πολυετῇ τῶν ἀκινήτων τοῦ ἀνηλίκου (ἄρθ. 70), πρὸς ἀποδοχὴν ἢ ἀποποίησιν περιουσίας τοῦ ἀνηλίκου (ἄρθ. 73), πρὸς ἀποδοχὴν δωρεᾶς ἢ κληροδοσίας ἐπαγούσης ὑποχρεώσεις (ἄρθ. 74), πρὸς ἔγερσιν ἀγωγῆς περὶ ἀκινήτου ἢ προσωπικῆς περὶ ποσοῦ ἀνωτέρου τῶν 500 δραχμῶν (ἄρθ. 75), ἢ διανομὴν κοινῆς περιουσίας ἀνηλίκου καὶ ἄλλων (ἄρθ. 76), ἢ συμβιβασμὸν τοῦ ἀνηλίκου

(ἄρθ. 77), πρὸς χειραφέτησιν τοῦ ἀπὸ τῆς μητρὸς αὐτοῦ ἢ ἄλλου πινὸς ἐπιτροπευομένου (ἄρθ. 99 καὶ 100), πρὸς διορισμὸν εἰδικοῦ κηδεμόνος ἵνα ἐφορευτῇ κατὰ τὴν λογοδοσίαν τοῦ ἐπιτρόπου (ἄρθ. 103), πρὸς ἀποστέρησιν τοῦ χειραφετηθέντος τῆς χειραφεσίας (ἄρθ. 107) πρὸς βεβαίωσιν τῆς ἀνάγκης τῆς ἀπαγορεύσεως τοῦ διανοητικῶς παθόντος (Πολ. Δικ. 660), πρὸς διορισμὸν κηδεμόνος αὐτοῦ (Πολ. Δικ. 671). Δύναται δὲ τὸ δικαστήριον νὰ διατάξῃ γνωμοδότησιν τοῦ συγγενικοῦ συμβουλίου καὶ εἰς τὰς δεξιὴν τοῦ διοριστέου ἐπιτρόπου ἢ κηδεμόνος τοῦ ἀπηγορευομένου ἢ ἐν γυναικὶ παντὸς ἄλλου ὑπὸ ἐπιμέλειαν θετοῦ πλην ἀνηλίκου ὅτε ἀπαραιτήτως ἀνάγκη τῆς γνωμοδότησεως (Πολ. Δικ. 642 καὶ 673) καὶ εἰς δόρθωσιν ληξιαρχικῆς πράξεως (Πολ. Δικ. 673).—Καὶ ἄλλοτε μὲν καταφαίνεται τὸ δικαστήριον κατὰ τὸ θετικὸν προηγηθεῖσας ὁμως γνωμοδότησεως τοῦ συγγενικοῦ συμβουλίου, ἄλλοτε δὲ ἀποφαίνεται αὐτὸ τὸ συγγενικὸν συμβούλιον μὴ προσπατιουμένης ἀποφάσεως τοῦ δικαστηρίου. Οὕτω τὸ δικαστήριον διαρρίκει τὸν ἐπίτροπον τοῦ ἀνηλίκου, δύναται νὰ ἀποβάλλῃ τῆς ἐπιτροπείας τὸν ἐπιλαβόμενον τῆς διαχειρίσεως ἐπίτροπον πρὶν ἢ προκαλέσῃ τὸν διορισμὸν παρεπιτρόπου, δύναται νὰ ἐπαναδιορίσῃ τὸν ἀπαλλαγέντα τῆς ἐπιτροπείας, νὰ ἀποδείξῃ τὴν παραιτήσιν τοῦ κτησμένου πέντε τέκνα ἐπιτρόπου κτλ. μετὰ τὴν προηγηθεῖσαν μόνον γνωμοδότησιν τοῦ συγγενικοῦ συμβουλίου, ἣν οὐδέποτε ἀπαιτεῖται νὰ αὐτοῦ. Τὸ συγγενικὸν δὲ συμβούλιον διορίζει τὸν ἀνατροφέα τοῦ ἀνηλίκου μετὰ τῶν ἀνιόντων, ἐρρίκει τὴν διατηρητέα ἢ ἐκποιητέα κινητὰ τοῦ ἀνηλίκου, προσδιορίζει τὴν ποσότητα τῆς ὁ ἐπίτροπος ὀφείλει νὰ καταστήσῃ παραγωγὰ τὰ χρήματα τοῦ ἀνηλίκου κτλ., ἄνευ τῆς δικαστικῆς παρεμβάσεως.

Ἀποτελεῖται δ' ἐκάστοτε τὸ συγγενικὸν συμβούλιον ἐκ τοῦ εἰρηνοδίκου ὡς πατέρου καὶ ἐξ ἑως ὅσῳ τὸ πολὺ ἐκ τῶν κατοικούντων ἢ διατριβόντων ἐν τῇ περὶ τὴν κατοικίαν τοῦ ὑπὸ ἐπιμέλειαν θετέου ἢ τεθειμένου περιμέτρῳ 2 σχοίνων (ἤτοι ὥρων) ἐγγυτέρων συγγενῶν (κατὰ τὸ ἤμισυ τῶν πρὸς πατρός συγγενῶν καὶ κατὰ τὸ ἤμισυ τῶν πρὸς μητρός) (Νόμου περὶ ἐπιτρ. ἀρθ. 30), ἢ, τοιούτων μὴ εὐρίσκοντων ἐν τῇ περιμέτρῳ ταύτῃ, καὶ συγγενῶν ἀπωτέρω κατοικούντων ἢ φίλων ἀγνωρισμένων τῆς οἰκογενείας. Ὅθεν προσκληθέντων ἀπωτέρων συγγενῶν ἢ φίλων ἀπὸ τῶν ἐγγυτέρων συγγενῶν (ἐν ᾧ εὐρίσκοντο τοιοῦτοι ἐν τῇ περιμέτρῳ ταύτῃ), ἢ γνωμοδοτήσει δύναται νὰ προσβληθῇ διὰ παρεμβάσεως ἢ τοιζανακοπῆς. Ἄλλ' εἶναι καὶ καθ' ἑαυτὴν ἄκυρος; Ὁ Ἄρειος Πάρις ἀπεφάνηκε διὰ τῆς ἀποφ. αὐτοῦ 252 τοῦ 87 ὅτι ἡ διάταξις περὶ συγγενῶν δὲν ἀνάγεται εἰς τὰς θεμελιώδεις διατάξεις περὶ συγγενικοῦ συμβουλίου, ἐπομένως ἡ παραβίασις αὐτῆς δὲν ἐπιφέρει ἀπόλυτον ἄκυρότητα. — Σημειωθήτω ὅτι ἀποκλείονται τοῦ δικαιοῦματος τῆς εἰς τὸ συγγενικὸν συμβούλιον μεταχῆς οἱ ἀνήλικοι καὶ αἱ γυναῖκες, οἱ ἀπηγορευμένοι, οἱ δυνάμει τῶν διατάξεων τοῦ ἀστικού νόμου ἀποκλειόμενοι τοῦ ἐπιτροπεύειν ἢ ἀποβλέβειν τῆς ἐπιτροπείας, ὡς καὶ οἱ ἐκτελεῖς καὶ δεξιόλογοι ἢ ἀντίδικοι τοῦ ὑπὸ ἐπιμέλειαν θετέου ἢ διατελοῦντος (οἷνες ὅμως καταδήλως δὲν δύνανται μὲν νὰ μετέσχῳσι μόνον τοῦ συγγενικοῦ συμβουλίου, δύνανται ὅμως νὰ αἰτήσωσι τὸν διαρισμὸν ἐπιτρόπου). ἄλλὰ κατ' ἐξαιρέσιν οἱ ἀνιόντες δύνανται νὰ προσληφθῶσιν εἰς τὸ συγγενικὸν συμβούλιον, καὶ ἀνήλικοι ὄντες ἢ γυναῖκες (οἷον μήτηρ, μάμμη κτλ.) (Πολ. Δικ. 651, Νόμου περὶ ἐπιτρ. ἀρθ. 30 καὶ 49). Ἐπίσης δὲ ὅτι ἐξ αἵματος συγγενῆς προτιμᾶται τοῦ κατὰ τὸν αὐτὸν βαθμὸν ἐξ ἀγχιστείας,

ἐκ δὲ τῶν ἰσοβάθμων προτιμᾶται ὁ πρεσβύτερος. Καλοῦνται δὲ πάντοτε πάντες οἱ ἀμφιθαλεῖς ἀδελφοὶ καὶ οἱ ἀνιόντες, καὶ ἐὰν ἦναι ὑπὲρ τοὺς ὅκτω (Νόμου περὶ Ἐπιτρ. ἀρθ. 30). — Συγκαλεῖται δὲ τὸ συγγενικὸν συμβούλιον ὑπὸ τοῦ ἀρμοδίου εἰρηνοδίκου, κατ' αἵτησιν τινος τῶν συγγενῶν ἢ δανειστῶν ἢ ἄλλων ἐχόντων νόμιμον συμφέρον ἢ τοῦ εἰσαγγελέως ἢ καὶ ἐξ ἐπαγγέλματος (Πολ. Δικ. 662), ἐγγράφως ὀρίζοντος τὴν πρὸς ἐμφάνισιν προθεσίαν (ἣτις δὲν δύναται νὰ ᾔναι βραχυτέρα τῶν εἰκοσιτεσσάρων ὥρων). Τόπος δὲ συνεδριάσεως, ἂν δὲν διετᾶχθῃ ἄλλο τι, εἶναι ἡ κατοικία τοῦ εἰρηνοδίκου (Πολ. Δικ. 652). Ὁφείλουσι δὲ οἱ κληθέντες νὰ ἐμφανισθῶσιν ἰδίᾳ δαπάνῃ αὐτοπροσώπως ἢ δι' εἰδικῶν πληρεξουσίων, ὑποβαλλόμενοι ἄλλως εἰς πρόστιμον πέντε μέχρι τοιάκοντα δραχμῶν δι' ἀποφάσεως τοῦ εἰρηνοδίκου. ἢν αὐτὸς οὗτος δύναται νὰ ἀνατρέψῃ, ἐὰν ἀποδείξωσιν ὅτι ἐκωλύθησαν εὐλόγως νὰ προσέλθωσι (Πολ. Δικ. 653).

Ὅπως ἔχῃ κῦρος ἡ διάσκεψις, ἀπαιτεῖται ἡ παρουσία τεσσάρων τοιῶταχιστον μελῶν ἢ εἰδικῶν αὐτῶν πληρεξουσίων ἐν περιπτώσει δὲ ἰσοψηφίας νικᾷ ἡ ψῆφος τοῦ Εἰρηνοδίκου. Συντάσσεται δὲ περὶ τῆς γνωμοδοτήσεως ἔκθεσις τοῦ εἰρηνοδίκου, ἐν ᾗ ἀναφέρονται πᾶσαι αἱ ἐκτεθεῖσαι γνώμαι (Πολ. Δικ. 654). Τὴν ἔκθεσιν ταύτην προσῆκον νὰ ὑπογράψῃ πλήν τῶν ἄλλων περισταμένων καὶ ὁ εἰρηνοδικιακὸς γραμματεὺς, δύναται τοῦ ἀρθ. 133 τῆς Πολ. Δικονομίας, καθ' ὃ πᾶσα δικαστικὴ ἔκθεσις ὑπογράφεται καὶ ὑπὸ τοῦ γραμματέως (Α. Π. 289 τοῦ 59). Σημειωτέον ὅτι, ἐὰν κατὰ τὴν ψηφοφορίαν σχηματισθῶσι πλείονες τῶν δύο γνώμων καὶ δὲν ὑπάρχῃ ὑπὲρ τῆς μείας αὐτῶν πλειονοψηφία, οἱ ἐκφράσαντες ἰδίαν ἑκάστος γνώμην ἢ ἀποτελοῦντες τὴν ἀσθενεστέραν μειονοψηφίαν ὀφείλουσι νὰ

ταχθῶσιν ὑπὲρ μιᾶς ἐκ τῶν δύο ἄλλων γυναικῶν. Ἐάν δὲ ὧσιν ἰσόψηφοι αἱ τρεῖς γυνῆς, συμπαραλαμβάνεται καὶ ἕτερος συγγενὴς πρὸς συγκρότησιν τοῦ συγγενικοῦ συμβουλίου (Νόμου περὶ Ἐπιτρ. κτλ. ἀρθ. 33).

Ὡσαύτως εἶναι ἀναγκασία κατὰ τὸν ἀστικὸν νόμον ἡ ἐπικύρωσις βουλευμάτων τινος τοῦ συγγενικοῦ συμβουλίου (ὡς λ. γ. τοῦ βουλευματος, δι' οὗ τὸ συγγενικὸν συμβούλιον ὀρίζει τὸν ἀναταρσέα τῶν ἀνηλικιων, ἐάν ὁ ὀριζόμενος δὲν ᾔναι ἐκ τῶν ἐνόντων, κατὰ τὸ ἀρθ. 55 τοῦ περὶ Ἐπιτρ. νόμου), ζητεῖται αὕτη παρὰ τοῦ δικαστηρίου τῶν Πρωτοδικῶν κατὰ τὴν ἐπ' ἀναφορά διαδικασίαν ἐντὸς δεκαπέντε ἡμερῶν ὑπὸ τῆς ἐκδόσεως αὐτοῦ ὑπὸ τοῦ ἐπιτρόπου ἢ κηδεμόνος παρελθούσης δὲ ἀπώλειου τῆς προθεσμίας ταύτης, δύναται ἕκαστον μέρος τοῦ συγγενικοῦ συμβουλίου, ἢ οἰοσδήποτε ἄλλος τῶν συγγενῶν ἢ τῶν δανειστῶν ἢ τῶν ἐχόντων ἄλλο νόμιμον συμφέρον ἢ ὁ Πισταγγελεύς, νὰ αἰτήσῃ τὴν ἐπικύρωσιν δαπάνῃ τοῦ ἀμελήσαντος ἐπιτρόπου ἢ κηδεμόνος (Πολ. Δικ. 656) Εἰς τὴν ἐπικύρωσιν δύναται νὰ ἀντιταχθῇ 1) μὲν οἰοσδήποτε μέρος τοῦ συγγενικοῦ συμβουλίου, μὴ συμφωνήσαν ἐπὶ τὴν ἐπικύρωσιν (δὲν οὐχὶ αἱ γυναικοδοτήσαντες ὑπὲρ αὐτοῦ), προβάλλον τοὺς κατὰ τῆς ἐπικυρώσεως λόγους, στηριζομένους εἰς τυπικὰς ἢ οὐσιαστικὰς ἐλλείψεις, καὶ 2) οἰοσδήποτε συγγενῆς, ὅστις δικαιούμενος ἀναπαιτήσι μέρους αὐτοῦ δὲν προσεκλήθη (Πολ. Δικ. 657. Carré quest. 2995 καὶ 3010. Demolombe σ. 209 n° 338). Ἐπειδὴ δὲ καὶ μετὰ τὴν ἐκδόσιν τῆς ἀποφάσεως δύναται νὰ ἀνακόψῃ αὐτήν ὁ ἐναντιούμενος εἰς τὴν ἐπικύρωσιν τοῦ βουλευματος τοῦ Συμβουλίου καὶ δικαιούμενος νὰ παρεμβῇ, ὁρθὸν ὁ προκαλῶν αὐτὴν νὰ καλῇ τοῦλάχιστον τὰ διαφρονούντα μέλη τοῦ συγγεν. συμβ., ὅτε, μὴ ἐμφανιζόμενα, στεροῦνται τοῦ δικαίω-

ματος νὰ προσβάλλωσι τὴν ἀποφασίαν ἀνακοπῆς (Carré quest. 3008).

Ὡσαύτως τις περιέπεσεν εἰς πάθος φρενῶν (βλακείαν, παραφροσύνην ἢ μανίαν), θάναται (Πολ. Δικ. 658) νὰ ἀτηθῇ παρὰ τοῦ δικαστηρίου τῶν Πρωτοδικῶν τῆς κατοικίας αὐτοῦ (Carré quest. 3013) κατὰ τὴν ἐπ' ἀναφορά διαδικασίαν ἢ ἀπαγορεύσεις αὐτοῦ ὑπὸ τοῦ νόσου τοῦ νοσοῦντος ἢ τῶν συγγενῶν τοῦ νόσου οὐχὶ καὶ ὑπὸ τῶν κηδεστῶν ἢ ἀγγιστῶν κατὰ τὴν ὁρθὴν κατεύθυνσιν τοῦ Ἀρείου Πάγου), ἢ καὶ ἐξ ἐπαφύματος ὑπὸ τοῦ Πισταγγελέως (ἴσ. καὶ π. λ. Ἀπαγορεύσεις). Ἀλλ' αἱ πρὸ τῆς δικαστικῆς αὐτοῦ ἀπαγορεύσεως πρὸς τὸν νόσον δύναται νὰ ἀκυρωθῶσι κατὰ τὸν νόμον περὶ ἐπιτροπείας (ἀρθ. 125), ἐάν ὁ νόσος τῆς ἀπαγορεύσεως ᾔναι κοινῶς γνωστὴ ἢ συναλλαζάμενος πρὸς τὸν ἀπαγορευόμενον ἐγένικσκεν αὐτήν. Ὅθεν ἐκδοθέντος ἀποφασίης ὁ Ἀρειος Πάγος διὰ τῆς ἀποφάσεως αὐτοῦ 138 τοῦ 74 ὅτι εἶναι νόσος σχυρὸς ἢ εἰς τὸν νοσοῦντα τὰς πράξεις ἐπιδοσεις, ἐάν ἡ πάθησις ᾔναι γνωστὴ εἰς τὴν κοινοποιήσαντα. — Ἀναγκαῖον δὲ νὰ ἐκτιμῶνται λεπτομερῶς τὰ καταδεικνύοντα τὴν νόσον περιστατικά καὶ νὰ μεταφρασθῶνται τὰ ἀποδεικτικά μέσα, ἐπισυνάπτονται δὲ γυναικοδοτήσεις τοῦ συγγενικοῦ συμβουλίου περὶ τῆς ἀνάγκης τῆς ἀπαγορεύσεως (Πολ. Δικ. 659 καὶ 660. Νόμος περὶ Ἐπιτρ. ἀρθ. 115 καὶ ἐπ.). Ἄλλως δύναται νὰ πορίσθῃ παρατυπία ἢ αἰτία ὑπὸ τοῦ δικαστηρίου (Carré quest. 3013 bis καὶ 3014). Σημειωτέον ὅμως ὅτι εἰς τὴν διάσκεψιν τοῦ συγγ. συμβ. περὶ ἀπαγορεύσεως δικαιοῦται νὰ προσέλθῃ καὶ ὁ αἰτών τὴν ἀπαγορεύσιν δικαίως, ὅστις ὅμως δὲν ἔχει ψήφον. Ἐάν τὸ δικαστήριον εὗρῃ τὴν αἰτήσιν παραδεκτὴν, διατάσσει τὴν ἐξέτασιν τοῦ ἀπαγορευτοῦ, χρείας δὲ καλούσης, καὶ τῶν προταθέντων μεττύρων, καὶ ὀρίζει πρὸς

αὐτοῦ τόπον (εἴτε τὸ ἀκροατήριον, εἴτε καὶ τὸν οἶκον τοῦ νοσοῦντος, ἐάν δὲν δύναται νὰ μεταβῇ εἰς τὸ δικαστήριον, ὅτε νοσῆται καὶ εἰσγηγητής) καὶ γράνον. Γίνεται δ' ἡ ἐξέτασις αὐτοῦ κεκλεισμένῳ πᾶσι θυρῶν, ἀλλ' ἐπὶ παρουσίᾳ τῶν δικαίων (καλουμένων πρὸς ἐμφάνισιν καὶ παροισταμένων, ἂν θέλωσι) καὶ τοῦ Εἰσαγγελέως (Νόμου περὶ Ἐπιτρ. ἄρθ. 117, Πολ. Δικ. 662) ἀλλὰ δημοσιεύεται ἡ ἀπόφασις ἐν δημοσίᾳ συνεδριάσει (Πολ. Δικ. 662, 163). Καὶ δύναται μὲν ὁ Εἰσαγγελεὺς νὰ ἀναπληρωθῇ κατὰ τὴν κατ' οἶκον ἐξέτασιν ὑπὸ τοῦ ἀντεισαγγελέως, ἢ ὑπὸ τοῦ νεωτέρου πρωτοδίκου, ἀλλ' οὐχὶ καὶ ὑπὸ τοῦ Εἰρηνοδίκου. Τοῦ τελευταίου νόμου καὶ τῆς δικονομίας ἀποσυντάκτων τὴν παρουσίαν τοῦ εἰσαγγελέως, δηλονότι τοῦ διεξάγοντος κατὰ νόμον τὴν εἰσαγγελικὴν ὑπηρεσίαν παρὰ τῷ πρωτοδικεῖν, ἐνθα τελεῖται ἡ τῆς ἀπαγορεύσεως διαδικασία, δὲν ἀποκλείεται μὲν ἡ διὰ τοῦ ἀντεισαγγελέως ἀναπλήρωσις τοῦ Εἰσαγγελέως, κωλυομένου ἢ ἀπόντος, ὅτε νομίμως ἀναπληροῦντος αὐτὸν λέιποτε ἐν τῇ εἰσαγγελικῇ ὑπηρεσίᾳ τοῦ ἀντεισαγγελέως κατὰ τὸν Ὁργ. τῶν Δικαστηρίων (ἄρθ. 91), καὶ ἡ διὰ τοῦ νεωτέρου πρωτοδίκου ἀναπλήρωσις αὐτοῦ, κωλυομένου ἢ ἀπόντος καὶ τοῦ ἀντεισαγγελέως, ὅτε νομίμως καὶ τούτου καλουμένου εἰς ἀναπλήρωσιν τοῦ Εἰσαγγελέως κατὰ τὸν Ὁργ. τῶν Δικαστηρίων (ἄρθ. 27) ἀλλ' ἀποκλείεται ἡ διὰ τοῦ Εἰρηνοδίκου. Μετὰ δὲ τὴν ἡξεαγωγήν τῶν ἀποδείξεων ἐκδίδεται ἡ ὀριστικὴ ἀπόφασις, δι' ἧς κηρύσσεται ἡ ἀπαγόρευσις ἢ ἀπαιρεῖται ἡ αἰτήσις, (Πολ. Δικ. 665) κατὰ τὸν καλούμενον ἄμα κατὰ τὸ δοκοῦν τῷ δικαστηρίῳ τοῦ αἰτησμένου τὴν ἀπαγόρευσιν εἰς ἀποζημιώσεις καὶ τὴν δικαστικὴν δαπάνην (Carré quest. 3024 bis, 3030 bis), ἢ διορίζεται ἀντιλήπτωρ, ἐάν τὸ δικαστήριον φρονῇ ὅτι ἔχει ὁ οὗ

αἰτεῖται ἢ ἀπαγορεύσει διαδομένους τὰς φρένας (Πολ. Δικ. 665, Νόμου περὶ Ἐπιτρ. ἄρθ. 121). Διοριστὸν δὲ ἀντιλήπτορας δύνανται νὰ προκαλέσωσι καὶ οἱ συγγενεῖς ἐξ ὧν δὲν κρίνουσιν ἀναγκάζειν τὴν ἀπαγόρευσιν (Νόμου περὶ Ἐπιτρ. ἄρθ. 121). Ὁ ἀντιλήπτωρ δὲ δὲν ἐπιτρέπεται, ἀλλ' ἀπλῶς συναινέει. Ὅθεν δὲν δύναται μὲν ὁ ὑπὸ ἀντιλήπτορα νὰ διεξάγῃ δίκην ἢ νὰ συμβιβάζηται, ἢ νὰ δαμνέζηται, ἐπὶ ὑπόθεσιν ἢ νὰ παλλοτορῇ, ἢ νὰ ἐξορῇ κεφάλαια ἄνευ τῆς συναινέσεως αὐτοῦ (Πολ. Δικ. 665 Νόμου περὶ Ἐπιτρ. ἄρθ. 121). Ἀλλὰ δὲν δικαιούται καὶ ὁ ἀντιλήπτωρ νὰ ἐπιχειρῇ πράξεις νομικὰς ἢ δικαστικὰς ἐν ὀνόματι τοῦ ὑπὸ τὴν ἀντιλήπτην αὐτοῦ διατελοῦντος. Διὸ εἶναι ἄκυρος ἡ κατὰ τοῦ ἀντιλήπτορος ὡς τοιούτου ἀπευθύνσις δικηγόρων, ἐὰν μὴ ταῦτα συναπευθύνωνται καὶ κατ' αὐτοῦ (Α. Π. 7 τοῦ 44, 55 τοῦ 63). (Ἰδὲ καὶ λ. Ἀντιλήπτωρ). Κατὰ τῆς ὀριστικῆς δ' ἀποφάσεως ἐν τῇ περὶ ἀπαγορεύσεως δίκῃ, γινώσκει ἔφεσις (Πολ. Δικ. 666), ἐπιτρεπόμενη οὐ μόνον εἰς τοὺς δικαίους, ἀλλὰ καὶ τὰ μέλη τοῦ συγγενικοῦ συμβουλίου, ἀλλ' οὐχὶ καὶ ἀναγκαστὴ — Σημειωτέον ὅτι διὰ τῆς ἀρχικῆς περὶ ἐξετάσεως τοῦ ἀπαγορευτέου ἀποφάσεως ἢ καὶ διὰ μεταγενεστέρως ἀποφάσεως, ἐπιτρέπεται νὰ διορισθῇ καὶ προσωρινὸς διαχειριστής, ἔχων μέλημα τὴν περὶ αὐτοῦ μέοιμάν καὶ τὴν συντήρησιν τῆς περιουσίας αὐτοῦ (Πολ. Δικ. 664). Ἀρα δὲν ἔχει οὗτος τὴν τοῦ ἀπαγορευτέου τελειὰν ἀντιπροσώπευσιν εἰς ἐνάσκησιν πάσης αὐτῷ ἀρμοζούσης ἀγωγῆς, δικαιοῦμενος καὶ ὁ φείλων μόνον νὰ ἐπιχειρῇ τὰς καταπευγούσας καὶ ἀναποφύκτους πράξεις, τὰς συντελοῦσας εἰς συντήρησιν ἀπλῆν τῆς ὑπαρχούσης περιουσίας αὐτοῦ καὶ τὴν ἀσφάλειαν τῶν κινδυνευόντων ἐκ τῶν πράξεων τρίτων ἢ ἐκ τῆς ἐκπτώσεως προθεσμιῶν δικαιοματίων αὐτοῦ, ἀλλ' οὐχὶ

καὶ νὰ ἐγείρῃ ἀγωγὰς περὶ δικαιωμάτων οὗτ' οὐδενὸς κινδύνου ἀπώλειας ἀπειλουμένων. Διατηρεῖται δ' οὗτος ἕως οὗ ἐκδοθῇ ὀριστικὴ ἀπόφασις, ἀπορρίπτουσα τὴν αἴτησιν ἢ διορίζουσα ἀντιλήπτορα ἢ ἕως οὗ διορισθῇ ἐπίτροπος καὶ παρ' ἐπίτροπος κατὰ τὰ ἀνωτέρω ἐκτεθέντα περὶ διορισμοῦ ἐπίτροπου (ὅπερ συμβαίνει ὅταν καταστῇ τελεσιδίκος ἡ κηρύττουσα τὴν ἀπαγόρευσιν ἀπόφασις). (Πολ. 667, Νόμου περὶ Ἐπιτρ. ἄρθ. 123). Κατὰ τῆς διοριζούσης διαχειριστὴν ἀποφάσεως ὡς διατασσούσης ὀριστικῶς προσωρινὸν μέτρον, ἐπιτρέπεται ἔρσεις κατὰ τὴν εὐλογωτέραν γνώμην. Αὐτόδηλον δὲ ὅτι δύναται μὲν ὁ εἰσαγγελεὺς ἢ καὶ ὁ εἰρηνοδίκης νὰ διορίσῃ εἰς τὸν ἀπαγορευθέντα προσωρινὸν ἐπίτροπον καὶ παρ' ἐπίτροπον, ἐὰν ὁ ἥδη διὰ δικαστικῆς ἀποφάσεως διορισθεὶς ἀπηλλύγη, παρητήθη, ἐπαύθη ἢ ἀπέθανε, ἀλλὰ δὲν δύναται νὰ διορίσῃ προσωρινὸν διαχειριστὴν, ἀτε τοῦ νόμου ἀνατιθέντος τὸν διορισμὸν αὐτοῦ εἰς μόνον τὸ δικαστήριον, ἐν ᾧ προσωρινοῦ ἐπίτροπου εἰς ἀντικατάστασιν τοῦ ἐκλιπόντος νομίμου ἐπιτρέπει ὁ νόμος ἐν κατεπειγούσαις περιπτώσεσιν εἰς τὸν εἰσαγγελεὰ καὶ τὸν εἰρηνοδίκην (Α. Π. 198 τοῦ 81). Διατηρεῖται δὲ ὁ προσωρινὸς διαχειριστής, ἕως οὗ διορισθῇ ἐπίτροπος ἢ ἀντιλήπτωρ, εἰς ὃν ὀφείλει αὐτὸς λογισμολογίαν (Πολ. 669). Σημειωτέον δὲ ὅτι ἡ περὶ ἀπαγορεύσεως ἢ διορισμοῦ ἀντιλήπτορος ἀπόφασις τοιχοκολλᾶται ἐπιμελὲς τοῦ ἐπισπεύδοντος ἐντὸς δέκα ἡμερῶν ἀφ' ἧς καταστῇ τελεσιδίκος ἐν τῷ ἀκροατηρίῳ τοῦ Πρωτοδικείου τῆς διαμονῆς τοῦ νοσοῦντος καὶ ἐν ταῖς συμβολαιογραφείοις τῆς περιφέρειας αὐτοῦ, δημοσιεύεται δὲ καὶ ἐν τῇ Ἐφημερίδι τῆς Κυβερνήσεως (Πολ. Δικ. 667, Νόμου περὶ Ἐπιτρ. ἄρθ. 122). Ἀρχονται δὲ τὰ ἀποτελέσματα αὐτῆς ἀπὸ τῆς ἐν τῷ ἀκροατηρίῳ δημοσιεύσεως καὶ πρὶν ἢ κα-

ταστῇ τελεσιδίκος, ὅθεν ἕκτοτε πᾶσα πρῆξις τελεσθεῖσα ὑπὸ τοῦ ἀπαγορευθέντος ἢ τελεσθεῖσα ὑπὸ τοῦ ἔχοντος ἀντιλήπτορα ἄνευ τῆς συναίνεσεως αὐτοῦ εἶναι ἄκυρη (Πολ. Δικ. 668, Νόμου περὶ Ἐπιτρ. ἄρθ. 284). Ὅθεν ἐὰν τρίτος ζημιωθῇ διὰ τὴν αὐτὴν ἔγκαιρον τοιχοκολλήσιν καὶ δημοσιεύσιν τῆς ἀποφάσεως, δικαιούται νὰ ἐξιώσῃ ἀποζημιώσιν παρὰ τοῦ ἀμελήσαντος τῆς τοιχοκολλήσεως καὶ δημοσιεύσεως (Carré quest. 304). Αἰσθάνεται δὲ ἡ ἀπαγόρευσις, ἐκλιπόντων τῶν προσκεσάντων αὐτὴν αἰτίων, δι' ἀποφάσεως δικαστικῆς, ἐκδοδόμενης ἐπίσης κατὰ τὴν ἐπ' ἀναφορᾷ διαδικασίαν ἐπὶ τῇ αἰτίᾳ τῶν συγγενῶν, τῶν δανειστῶν ἢ ἄλλων ἔχοντων νόμιμον συμφέρον καὶ τοῦ εἰσαγγελεῶς (Πολ. Δικ. 670, Νόμου περὶ Ἐπιτρ. ἄρθ. 133). Πρόδηλον ὅμως ὅτι δύναται καὶ αὐτὸς ὁ ἀπαγορευόμενος νὰ ζητήσῃ τὴν ἄρσιν τῆς ἀπαγορεύσεως (Carré quest. 3036).

Καὶ εἰς τὸν ἄσωτον δύναται νὰ διορισθῇ κατὰ τὴν ἐπ' ἀναφορᾷ διαδικασίαν (ἐπισυναπτομένης γνωμοδοτήσεως τοῦ συγγενικοῦ συμβουλίου), ἐπὶ τῇ αἰτίᾳ τῶν ἐξ αἵματος συγγενῶν, τῶν δανειστῶν ἢ ἔχοντων ἄλλο νόμιμον συμφέρον καὶ τοῦ εἰσαγγελεῶς, ἀντιλήπτωρ, οὗ ἀπαιτεῖται ἡ συναίνεσις, ὅπως ὁ ἄσωτος ἐμφανίζεται εἰς δικαστήριον, συμβιβάζεται, δανειζεται, δέχεται χρήματα. Ἐξουσιάζει δὲ ἀπαλλοτριῶν (Πολ. Δικ. 671, Νόμου περὶ Ἐπιτρ. ἄρθ. 135 καὶ 136). Δύναται δὲ νάρθῃ ἢ εἰς τὸν ἀντιλήπτορα ὑποβληθῇ καὶ ὁν τρόπον καὶ ἡ ἀπαγόρευσις, κατὰ τὴν ἐπ' ἀναφορᾷ διαδικασίαν δηλοῦν καὶ ὑπὸ τῶν δικαιουμένων νὰ ζητήσωσιν αὐτὴν, ὡς ἐπίσης αὐτοῦ τούτου (Νόμος περὶ Ἐπιτρ. ἄρθ. 136. Πολ. Δικ. 671).

Προσέχον ἤδη νὰ προστεθῇ, ὅτι καὶ ὁ ὑποβληθεὶς εἰς ἀπαγόρευσιν δύναται τοῦ νόμου, ὁ ἔστι δύναται τῆς εἰς εἰρήνην ὁ δὲ σμὰ καταδίκης αὐτοῦ (Ποινικὸν νόμον

ἀρθ. 25]. ὑποβάλλεται εἰς ἐπίτροπον, διοριζόμενον κατὰ τὴν ἐπ' ἀναφορᾷ διαδικασίαν ἐπὶ τῇ αἰτήσῃ τῶν συγγενῶν αὐτοῦ, τῶν θανειστῶν ἢ ἄλλων ἐχόντων νόμιμον συμφέρον ἢ τοῦ εἰσαγγελέως (Πολ. Δικ. 672, Νόμου περὶ Ἐπιτρ. 134).

Κατὰ τὴν ἐπ' ἀναφορᾷ διαδικασίαν διατάσσεται καὶ ἡ προσωρινὴ εἰς τὴν νομὴν τοῦ ἀφάντου ἐγκατάστασις. Πρόδῃλον δὲ ὅτι διατάσσει αὐτὴν τὸ δικαστήριον τῆς κατοικίας τοῦ ἀφάντου (Carré quest. 2954, 2907). Ἰσχύοντος ἔτι παρ' ἡμῖν τοῦ βυζαντινοῦ δικαίου, οὐδεὶς ἄλλη περίπτωσις ἐφαρμογῆς τῆς δικονομικῆς διατάξεως ταύτης παρίσταται, πλην τῆς τοῦ 467 ἄρθρου τῆς ποινικῆς δικονομίας, καθ' ἣν θεωρεῖται ὡς θρῆνος ὁ ἐρήμην δικασθεὶς ἐπὶ κακουργήματι. ὅθεν δύναται νὰ ζητηθῇ προσωρινῶς ἢ εἰς τὴν νομὴν αὐτοῦ ἐγκατάστασις ὑπὸ τῶν κληρονόμων αὐτοῦ. (Ἴδε καὶ Ἀρᾶνεα).

Ὡσαύτως καὶ ἡ διόρθωσις ληξιαρχικῆς πράξεως, ἰδιωκόντι ἢ ἐπανόρθωσις σφάλματος ἐν ληξιαρχικῇ πράξει ἢ ἀναπλήρωσις παντελοῦς ἑλλείψεως ἐν αὐτῇ), ζητεῖται δι' ἀναφορᾶς εἰσαγομένης εἰς τὸ πρωτοδικεῖον τοῦ ληξιαρχοῦ. Δύναται δὲ τὸ δικαστήριον κατ' αἴτησιν διαδίκου ἢ καὶ αὐτεπαγγέλτως νὰ διατάξῃ πρὸς σχηματισμὸν τῆς πεποιθήσεως αὐτοῦ τὴν κλήτευσιν τῶν ἐχόντων συμφέρον εἰς τὴν μεταβολὴν ἢ τὴν διατήρησιν τῆς περὶ τῆς πράξεως ληξιαρχικῆς πράξεως ἢ καὶ τὴν προσαγωγὴν γνωμοδοτήσεως συγγενικοῦ συμβουλίου. Ἀλλὰ δύναται ὁ αἰτῶν τὴν διόρθωσιν τῆς ληξιαρχικῆς πράξεως νὰ κλητεύσῃ ἀπ' ἀρχῆς ἀφ' ἐαυτοῦ τοὺς ἐνδιαφερομένους, προλαμβάνων τὴν ἐνδεχομένην νὰ ἐπιβληθῇ αὐτῷ υποχρεώσιν εἰς κλήτευσιν αὐτῶν; Τὸ ἐφ' ἡμῶν νομιζομεν ὅτι παράλογος ἦτοτε εἶναι ἡ προφατικὴ ἀπόκρισις. Ὁμοίως δύναται νὰ ἐπισυνάψῃ ἀπ' ἀρχῆς εἰς τὴν ἀνα-

φορὰν γνωμοδοτήσιν τοῦ συγγενικοῦ συμβουλίου. Πρόδῃλον δὲ ὅτι, τοῦ ἀντικειμένου τῆς διαφορᾶς ὄντος ἀνεπιδέκτου χρηματικῆς ἐκτιμῆσεως, ἢ ἀποφασίς ὑποκειται εἰς ἔρεσιν, αἰτε τοῦ ἀποκλεισμοῦ τῆς ἐφέσεως ἀποτελοῦντος τὴν ἐξαίρεσιν καὶ οὐχὶ τὸν κανόνα.

Ἡ τὴν διόρθωσιν διατάσσουσα ἀπόφασις ἐπιδίδοται τῷ ληξιαρχῷ, ὀφείλοντι νὰ ἐγγράψῃ αὐτὴν εὐθὺς εἰς τὰ ληξιαρχικὰ βιβλία, καὶ νὰ σημειώσῃται ἐν τῷ περιθώρῳ τῆς διορθωθείσης πράξεως. Ἐκτοτε δ' ὡς ἂν ὁ ληξιαρχὸς χορηγῇ ἀντίγραφον τῆς διορθωθείσης πράξεως, ὀφείλει νὰ παραβέτῃ καὶ τὴν διορθωτικὴν ἀπόφασιν, ὑποκείμενος ἄλλως εἰς τὴν ποινὴν τοῦ 362 ἄρθ. τοῦ ποινικοῦ νόμου (Πολ. Δικ. 674).

Τοῦ Γαλλικοῦ ἀστικοῦ κώδικος βρίζοντας, ὅτι ἡ ὑπὸ ἀνδρὸς γυνὴ πρὸς δικαστικὴν παράστασιν ἢ ἐπιχειρήσιν νομικῆς πράξεως χρῆζει τῆς ἀδείας τοῦ συζύγου αὐτῆς, ὑπῆρξεν ἀνάγκη νὰ καθιερωθῇ ἐν Γαλλίᾳ ἡ ἐπ' ἀναφορᾷ διαδικασία, ὅπως παρέχεται ὑπὸ τοῦ δικαστηρίου αὐτῇ τὸ δικαίωμα τῆς δικαστικῆς παραστάσεως ἢ ἐπιχειρήσεως νομικῆς πράξεως, ὡς ἂν ὁ ἀνὴρ ἀποποιεῖται ἢ ἀδυνατεῖ (ὡς ἀπηγορευμένος ἢ ἀπὼν) νὰ παρασχῇ αὐτήν. Εὐτυχῶς παρ' ἡμῖν ἡ γυνὴ δὲν χρῆζει τῆς ἀδείας τοῦ συζύγου αὐτῆς πρὸς τοῦτο. ὅθεν καθίσταται πάντῃ περιττὸν τὸ 675 ἄρθρον τῆς Πολ. ἡμῶν Δικονομίας, ἀπροσέκτως μετεγγραφέν εἰς αὐτὴν ἐκ τῆς γαλλικῆς δικονομίας.

Ὡς ἂν ἡ προικὴ περιουσία δύναται νὰ κινδυνεύσῃ ἐκ τῆς κακῆς καταστάσεως τῶν πραγμάτων τοῦ συζύγου, διακαίεται ἡ γυνὴ κατὰ τὸ ἄρθ. 676 τῆς Πολ. Δικ. νὰ αἰτήσῃ παρὰ τοῦ δικαστηρίου χωρισμὸν κτημάτων, ἵνα λάβῃ αὐτὴ τὴν διαχείρισιν αὐτῆς (Πολ. Δικ. 676). Πρὸς τοῦτο εἰσάγει ἀναφορὰν εἰς τὸ πρωτοδικεῖον τῆς κατοικίας

τοῦ συζύγου, αἰτούσα τὴν ἄδειαν τῆς ἐγείσεως ἀγωγῆς περὶ χωρισμοῦ κτημάτων· τοῦτο δέ, ἐὰν εὐρίσκη πιθανὴν τὴν ἐλάττωσιν τῆς περιουσίας τοῦ συζύγου, διατάσσει τὴν δημοσίευσιν αὐτῆς, (συνισταμένην εἰς τοιχοκόλλησιν αὐτῆς ἐν τῇ συμβολαιογραφίᾳ καὶ ἐν τῷ ἀκροατηρίῳ τοῦ εἰρηνοδικείου καὶ τοῦ Πρωτοδικείου τῆς κατοικίας τῆς συζύγου, καὶ εἰς καταχώρισιν αὐτῆς ἐν δημοσίᾳ ἐφημερίᾳ (Πολ. Δικ. 677). Τελούνται δὲ αἱ τοιχοκολλήσεις αὗται κατὰ τὸ ἄρθ. 126 τοῦ Ὁργαν. τῶν Δικαστηρίων ὑπὸ τοῦ συμβολαιογράφου, τοῦ γραμματέως τοῦ εἰρηνοδικείου καὶ τοῦ γραμματέως τῶν Πρωτοδικῶν, καὶ οὗχ' τοῦ δικαστικοῦ κλητῆρος. Ἀλλὰ κατὰ τὴν ὁρθὴν νομολογίαν τοῦ Ἀρείου Πάγου καὶ ἂν ἐνεργήσῃ μὲν τὴν τοιχοκόλλησιν ὁ κλητῆρ, βεβαιώσῃ δὲ αὐτὴν οἱ προκηνημενευθέντες ἐν τοῖς κλητορικοῖς ἀποδεικτικοῖς δι' ἰδιαιτέρως πράξεις αὐτῶν, ἢ τοιχοκολλήσεις εἶναι ἔγκυρος. Μετὰ τριάνοντα δὲ ἡμέρας (εἰς αἷ δὲ δὲν προστίθενται ἄλλαι ἐνεκεν ἀποστάσεως), ἐγείρει τὴν ἀγωγὴν αὐτῆς, δικαζομένην κατὰ τὴν τῶν συνοπτικῶν δικῶν διαδικασίαν. Ἄλλ' ἢ ὁμολογία τοῦ συζύγου περὶ τοῦ ἀληθοῦς τοῦ ἱστορικοῦ τῆς ἀγωγῆς δὲν ἀποτελεῖ μόνη ἀπόδειξις. Εἰς τὴν ἀγωγὴν ἐπισυνάπτεται μαρτυρικὸν τῶν δικαστικῶν γραμματέων περὶ τῆς τοιχοκολλήσεως τῆς ἀναφορᾶς καὶ ἀντίτυπον τῆς ἐφημερίδος, ἐν ᾗ κατεχωρήσθη (Πολ. Δικ. 678 καὶ 679). Ἄλλ' ἐν τῷ διαστήματι τούτῳ ἐπιτρέπεται νὰ ληφθῶσιν ἄλλα συντηρητικὰ καὶ ἀσφαλιστικὰ μέτρα (οἷον συντηρητικὴ κατάσχεσις, κατάθεσις εἰς τὸ δημόσιον ταμεῖον κτλ.) (Πολ. Δικ. 678). Σημειωτέον ὅτι κατὰ τὴν ὁρθὴν διάταξιν τῆς Πολ. Δικ. (ἄρθ. 678) ἢ πρόωρος ἔγερσις τῆς ἀγωγῆς ἢ ἡ παραβίασις τῶν περὶ τὴν δημοσίευσιν τῆς ἀναφορᾶς διατυπώσεων ἐπιφέρει τὴν ἀ-

κυρότητα τῆς διαδικασίας. Ἡ ἀπαιτούμενη τὸν χωρισμὸν ἀπόφασις τοιχοκολλᾶται ἐπίσης ἐν τῷ συμβολαιογραφείῳ καὶ ἐν τῷ ἀκροατηρίῳ (παραμένει δὲ τῇ τοιχοκολλημένῃ ἐπὶ ὁλόκληρον ἐνιαυτὸν καὶ δημοσιεύεται διὰ δημοσίας ἐφημερίδας. Καὶ δὲν συγχωρεῖται μὲν πρὸ τῆς ἀποφάσεως ἢ ἐκτέλεσεως αὐτῆς. Ἄλλοι τὰ ἀποτελέσματα ἀρχονται ἀπὸ τῆς ἀγωγῆς (Πολ. Δικ. 670), ὅθεν οἱ μεταγενέστεροι τῆς ἀγωγῆς καρποὶ ἢ τόκοι ἀποκρίνεται εἰς τὴν γυναῖκα καὶ δὲν θάναται νὰ ἐπιλάβωνται αὐτῶν οἱ θανέσθαι τοῦ συζύγου (Α. Π. 183 τοῦ 56).

Σημειωτέον ὅτι κατὰ τὸν ἀστικὸν νόμον τῆς προικὸς διδιδμένης πρὸς ἀνακωφίτιν τῶν βαρῶν τοῦ γάμου, οὐκ ἔχουσιν ἐπομένως τοῦ συζύγου νὰ παρῶν τι μέσα τῆς διατροφῆς εἰς τὴν οἰκογενεῖαν αὐτοῦ διὰ τῆς πρὸς τοῦτο χρήσεως τῶν προσόδων τῆς προικὸς, καὶ ἡ ἐνεκὴ τῆς καταδανήσεως τῶν προσόδων αὐτῆς εἰς ἰδίας ἀνάγκας καὶ ἀλόγους δαπάναις ἀποστέρησις τῆς οἰκογενείας τῶν πρὸς διατροφὴν πρέπει νὰ θεωρηθῇ δικαιοῦσα τὸ τοῦ συζύγου νὰ ζητήσῃ, τὴν ἀπόδοσιν τῆς προικὸς.

Σημειωτέον προσέτι ὅτι, μὴ καταγεγραμμένων διὰ τοῦ ἄρθ. 680 τῶν περὶ ἐκτέλεσεως τῶν δικαστικῶν ἀποφάσεων γενικῶν ὁρισμῶν τῆς Πολ. Δικονομίας, ἐπεὶ ὅτι, ὅπως ἐκτελεσθῇ ἡ ἀπόφασις, ἀπαιτεῖται καὶ νὰ καταστῇ τελειόδικος (Α. Π. 9 τοῦ 60). Οἱ δὲ θανέσθαι τοῦ ἀνδρὸς θανάνται κατὰ πᾶσαν στάσιν τῆς οἰκῆς νὰ λάβωσι γνῶσιν τῶν διαδικαστικῶν ἐγγράφων, νὰ παρεμβῶσιν εἰς τὴν οἰκὴν ἢ καὶ νὰ ἀνακόψωσιν ὡς τρίτοι τὴν ἐκτέλεσιν· ἄλλ' ἢ ἀνακοπὴ αὐτῶν εἶναι ἀπαράδεκτος μετὰ ἐνιαυτόν, ἐὰν ἡ ἀπόφασις ἐτοιχοκολλήθῃ καὶ ἐδημοσιεύθῃ κατὰ τὰ ἀνωτέρω (Πολ. Δικ. 681). Δὲν θάναται ὅμως νὰ προτείνωσι δι' ἐνστάσεως τὴν ἀκυρότητα τῆς περὶ χωρισμοῦ κτη-

ματων διαδικασίας (Α. Π. 186 τοῦ 76). Περὶ τούτου ὅμως ὅτι καὶ μετὰ τὴν προερριαν ταύτην, εἰάν ἤθελεν ἀνακαλυφθῆ ἕως τῶν συζύγων κατὰ τὴν διεξαγωγὴν τῆς περὶ χωρισμοῦ δίκης, οἱ θανόντες δύνανται ἐξ ἰδίου δικαιώματος νὰ εὐρίσκων ἐντός τριακονταετίας τὴν περὶ τούτου ἀγωγὴν ἢ καὶ νὰ προβάλωσι τὸν βίον κατ' ἐνστάσιν (Α. Π. 226 τοῦ 77).

Παρατηρήσεις ἀξίον νομίζομεν, ὅτι ἡ περὶ χωρισμοῦ κτημάτων δίκη δικαστῶν, ὡς καὶ ἡ τῆς τοῦ διαζυγίου, καὶ ἡς πραγματευομένη ἀμείσως κατωπίστω, «εἶναι ὑπεράγαν πολυτελής, ἀποτελουμένη ἀσκόπως ἐκ τῆς ἐπ' ἀναφορᾷ διαδικασίας καὶ τῆς κατ' ἀντιδικίαν ἐπὶ ματαίᾳ σπατάλῃ χρόνου καὶ δικαστικῶν δαπανῶν. Ἡ ἀξίωσις τοῦ νόμου, ὅπως ὁ αἰτούμενος τὸν χωρισμὸν κτημάτων ἢ διαζύγιον ὑποβάλλῃ κατὰ πρῶτον αἴτησιν κατὰ τὴν ἐπ' ἀναφορᾷ διαδικασίαν καὶ ἔπειτα μετὰ μεσολάθῃσιν ἀποδείξεις ἐγείρῃ, ἀγωγὴν, οὐδένα ἔχει εὐλογον λόγον. Τὸ πρῶτον μέρος τῆς διαδικασίας εἶναι παντάπασιν περιττόν. Ἀρκεῖ εἰς ἐκαστάσιν τῶν δικαιωμάτων τῶν θανόντων, ὧν τὰ συμφέροντα δύναται νὰ ἐπηρεάσῃ ὁ διαταχθὲς χωρισμός, νὰ δημοσιεῦται ἡ ἀγωγή.

Σύνθετος εἶναι, ὡς καὶ ἀνωτέρω εἰρημέν, καὶ ἡ τοῦ διαζυγίου διαδικασία. Ὁ ἐπιδιώκων τὴν διάζευξιν σύζυγος ἀπευθύνει ἀναφορὰν περὶ διαζυγίου εἰς τὸν ἐπίσκοπον, ὅστις, καλὼν τοὺς συζύγους, πείρᾳται διὰ τῶν προσφόρων πνευματικῶν μέσων νὰ συμφιλιώσῃ τοὺς συζύγους (δικαιούμενος ἐν τούτοις, εἰάν κίνησιν πρόσφορον, νὰ ἐπιτρέψῃ εἰς τὴν γυναῖκα νὰ μετακινήσῃ εἰς ἄλλην οἰκίαν), εἰν δ' ἐντός τριμήνου προθεσμίας ἀποσέλλῃ νὰ κατορθώσῃ ταῦτα, ἀποφαίνεται τούτο ἐπὶ τῆς ἀναφορᾶς. Μετὰ τοῦτο δὲ υποβάλλει αἴτησιν εἰς τὸ πρωτοδικεῖον τῆς κατοικίας τοῦ ἀνδρός, ἐν ᾗ ἐκτίθενται

ταὶ ἀκριβῶς τὰ περιστατικά, εἰς ᾗ στηρίζεται αὕτη, τὸ δὲ δικαστήριον, εἰν τὰ περιστατικά ταῦτα παρέλκωσι κατὰ νόμον δικαίωμα εἰς διάζευξιν, διατίσσει δι' ἀποφάσεως αὐτοῦ τὴν δευμοσίευσιν περὶλήψεως τῆς ἀναφορᾶς, (περιλαμβανούσης τὰ ὀνόματα τῶν διαφερομένων συζύγων καὶ τὴν αἰτηθεῖσαν διάζευξιν), τούτεστι τὴν τοιχοκόλλησιν ἐν τῷ συμβολαιογραφείῳ καὶ ἐν τῷ ἀκρατηρίῳ τοῦ Εἰρηνοδικοῦ καὶ τοῦ Πρωτοδικικοῦ καὶ τὴν δημοσίευσιν διὰ τῆς ἐφημερίδος, ἔτι δὲ συγκυρεῖ τῇ γυναίκὶ νὰ μετακινήσῃ εἰς ἄλλην οἰκίαν, ὅτε ὀρίζει καὶ τὰ δοτεία αὐτῇ ὑπὸ τοῦ συζύγου ἀναγκαιούτα εἰς τὸν βίον πράγματα, ὡς καὶ τὴν δοτεῖαν ἀνάλογον συνταξίν, εἰάν αὕτη ἡμοιοῇ ἰδίᾳς περιουσίας, καὶ ὀρίζει τὰ περὶ ἀνατροφῆς καὶ διατροφῆς τῶν τέκνων κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς διαδικασίας, εἰν ἐγκρίνῃ τὴν αἴτησιν (τῆς μητρὸς ἢ ἄλλου τινὸς τῶν συγγενῶν ἢ τοῦ Εἰσαγγελέως) νὰ παριέλθωσι ταῦτα ἀπὸ τοῦ πατρὸς (Ν. Καταστατικοῦ τῆς Ἱερᾶς Συνόδου ἀρθ. 12', Δ. 24 Ἀπριλίου 1836 περὶ τροπολογίας τοῦ ἀρθ. 682 τῆς Πολ. Δικ., Πολ. Δικ. ἀρθ. 683). Ἐκ τῶν εἰρημένων καταφαίνεται ὅτι ὁ σύζυγος ὑποχρεοῦται εἰς παροχὴν συντάξεως πρὸς διατροφήν τῆς συζύγου, εἰν ἐγκαταλίπῃ τὴν συζυγικὴν οἰκίαν τῇ ἐγγράφῳ ἀδείᾳ τοῦ Ἐπισκόπου ἢ τῇ ἀδείᾳ τοῦ δικαστηρίου, οὐχὶ δ' εἰάν αὐτογνωμόμως ἀπομακρονώῃ (Α. Π. 25 τοῦ 58, § 5 τοῦ 49), διαρκεῖ δὲ ἡ εἰς διατροφήν ὑποχρέωσις ἕως τοῦ τέλους τῆς περὶ διαζεύξεως δίκης (Α. Π. 276 τοῦ 66). Ὁ Demolombe φρονεῖ ὅτι καὶ αὐτὸς ὁ ἐπιδιώκων τὴν διάζευξιν σύζυγος δύναται νὰ ζητήσῃ, τὴν διαρκούσης τῆς δίκης ἀναχώρησιν τῆς συζύγου αὐτοῦ ἐκ τῆς συζυγικῆς οἰκίας, ἔτι δὲ καὶ ὁ καθ' οὗ ἡ αἴτησις σύζυγος, παρεμβαίνων, ἄτε τοῦ νόμου μὴ ἀπαγορεύοντος τὴν αἴτησιν

ταύτην. Σημειωτέον τέλος ὅτι ἐν τῇ ἀναφορᾷ περιληπτέοι λόγοι διαζυγίου καὶ οὐχὶ ἀκυρότητος τοῦ γάμου (Α. Π. 16 τοῦ 60). Μόνον δὲ μετὰ τριάκοντα ἡμέρας ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως (διὰ τοιχοκολήσεων καὶ καταχωρίσεως, τῆς ἀποφάσεως ἐπιτρέπεται νὰ ἐγερθῇ ἡ περὶ διαζεύξεως ἀγωγή. Δὲν εἶναι δὲ ἀνάγκη κατὰ τὴν ἀπόφασιν 87 τοῦ 50 τοῦ Α, Πάγου νὰ συγκοινοποιῇται μετὰ τῆς ἀγωγῆς εἰς τὸν ἐναγόμενον καὶ ἡ ἐπιτρέπουσα τὴν πρόσδον τῆς περὶ διαζεύξεως διαδικασίας ἀποφασίς, ὅτε μὴδ' αὖθις ὀρίζοντος τοῦτο τοῦ νόμου. ('Ἄλλ' ἴδε καὶ ἐναντίαν γνώμην ἐν Στοιχείοις Πολ. Δικ. Θ. Φλογαίτου σελ 228 ὑποσ.) Ὁ Ἀρείος Πάγος ἀπεφῆνεντο προσέτι διὰ μὲν τῆς ἀποφάσεως αὐτοῦ 518 τοῦ 52, ὅτι δύναται ὁ ἐγείρων ἀγωγήν περὶ διαζεύξεως νὰ προσθέτῃ νέον λόγον εἰς τὴν ἀγωγήν αὐτοῦ, μὴ ἐνδιαλαμβανόμενον ἐν τῇ προκαταρκτικῇ αἰτήσει, διὰ δὲ τῆς ἀποφάσεως αὐτοῦ 311 τοῦ 53 ὅτι δύναται νὰ προσθέσῃ διὰ τῆς ἀγωγῆς νέα περιστατικά ἀποτελοῦντα τὸν αὐτὸν νόμιμον λόγον. Ἄλλ' ἀμφιβάλλομεν περὶ τοῦ ὀρθοῦ τῶν ἀποφάσεων τούτων, διότι κατὰ τὸ ἄρθ. 682 ἐν τῇ προκαταρκτικῇ αἰτήσεϊ πρέπει ἀνὰ ἀναφέρωνται ἀκριβῶς (δηλονότι λεπτομερῶς καὶ εἰδικῶς) τὰ περιστατικά, ἐφ' ὧν στηρίζεται, ἀλλ' ἀνὰ ἀναφέρωνται ἐν αὐτῇ ἀκριβῶς τὰ χορηγούντα δικαίωμα εἰς διάζευξιν περιστατικά. οὐδεμία χρεῖα ἄλλων περιστατικῶν πρὸς παραδοχὴν τῆς ἀγωγῆς.

Ἐν τῇ δίκῃ περὶ διαζυγίου δὲν ἀποτελεῖ ἀπόδειξιν ἡ σιωπὴρὰ ἢ ῥητὴ ἐπιθεωρήσεως τῶν ἐν τῇ ἀγωγῇ ὑπὸ τοῦ καθ' οὗ ἡ αἰτήσις συζύγου (Πολ. Δικ. 685). Ἐάν τοῦτο ἐπιτρέπετο, ἤθελε καθιερωθῇ ἐμμέσως ἡ κατ' ἀμοιβαίαν συναίνεσιν τῶν συζύγων διάζευξις, ἣν ὁμως ἀποκρούει ὁ νομοθέτης. Ἐκ τοῦ ἀντίου ἐξε-

τάζονται ὡς μάρτυρες ἐν τῇ δίκῃ ταύτῃ κατ' ἐξαιρέσιν τοῦ γενικοῦ κιννοῦ οἱ συγγενεῖς τῶν διαδίκων (πλὴν τῶν κατιόντων) καὶ οἱ ὑπηρέται (δηλονότι καὶ οἱ ἐν καιρῷ τῆς ἐξετάσεως τῶν μαρτυρῶν διατελοῦντες ὑπηρέται παρὰ τοῦ διαδίκου) (Πολ. Δικ. 685). Ἡ προθεσμία δὲ πασῶν τῶν περὶ τὴν προσέσμιαν καὶ τὰς διατυπώσεις τῆς δημοσιεύσεως διατάξεων, ἐπὶ δὲ τῶν περὶ ἀποδεικτικῆς διαδικασίας, χορηγεῖ λόγον εἰς ἀναίρεσιν, ὡς ἀναγομένων εἰς τὴν δημοσίαν τάξιν (Α. Π. 8 τοῦ 57). Ἡ δὲ ἀπόφασις δημοσιεύεται ὡς ἡ περὶ χωρισμοῦ κτημάτων.

Ἀνάγκη νὰ προστεθῇ ὅτι τὴν διάζευξιν ἐπὶ μοιχείᾳ δύναται νὰ αἰτήσῃ ὁ συζυγος καὶ παραλείπων τὴν ποινικὴν καταδίωξιν. Οὐδαμῶς ἀναγκαῖον εἶναι νὰ προηγηθῇ ἀπόφασις ποινικοῦ δικαστηρίου περὶ τῆς μοιχείας τοῦ καθ' οὗ ἡ αἰτήσις ὡς μὴ ἰσχύοντος τανῦν τοῦ ἐν τῷ Πρωμικῷ δικαίῳ διαδικαστικοῦ τύπου περὶ ἐγκληματικῆς κατηγορίας. Ὅθεν τὸ πολιτικὸν δικαστήριον δύναται νὰ διατάξῃ ἀπόδειξιν τῆς μοιχείας (Α. Π. 22 τοῦ 42, 163 τοῦ 47).

Αὐτὴν ταύτην τῆς διαζεύξεως τὴν διαδικασίαν καθιεροῖ ἡ Πολιτικὴ ἡμῶν Διονομία (ἄρθ. 682—685) καὶ ὁ καταστατικὸς νόμος τῆς Ἱερᾶς Συνόδου (ἄρθ. 12) διὰ τὸν χωρισμὸν ἀπὸ κοίτης καὶ τραπέζης. Ἀλλὰ τοῦ θεσμοῦ περὶ χωρισμοῦ ἀπὸ κοίτης καὶ τραπέζης ὄντος ἀγνώστου εἰς τὸ παρ' ἡμῶν ἰσχύον βυζαντινικὸν δίκαιον, ὁρθότατα ἀπεφῆνεντο ἡ νομολογία τῶν ἡμετέρων δικαστηρίων ὅτι δὲν δύναται νὰ τύχῃ ἐφαρμογῆς ἡ περὶ χωρισμοῦ διαδικασία καὶ ὑπάρχει μὲν καὶ ἀντίθετα ἀπορρινωμένη ἀπόφασις τοῦ Ἀρείου Πάγου (τῇ 20 τοῦ 47), καθ' ἣν ἐπιτρέπεται ὁ χωρισμὸς ἀπὸ κοίτης καὶ τραπέζης, ἐάν ᾖ συνάναρτος ἡ συνοίκησις τῶν συζύγων, ἀλλὰ

πολλῶς αὕτη εἶναι πεπλανημένη. μη-
νόμος νόμου ὀρίζοντος τὸ ἄδύνατον τῆς
συνεισφοράς ὡς λόγον χωρισμοῦ. Ἄλλ'
ὡς παρατηρήσαμεν καὶ ἄλλοτε διὰ τῶν
Παρατηρήσεων ἡμῶν ἐπὶ τοῦ σχεδίου
τοῦ Ἀστικοῦ Κώδικος (ἐκδόσεως ἐν ἔτει
1874), οὐδ' ἀνάγκη ὑπάρχει καθ' ἑμᾶς
ἡ εἰσχυρὴ παρ' ἡμῖν ὁ θεσμός τοῦ ἀπὸ
κτῆς καὶ τραπέζης χωρισμοῦ.

Ὡς καὶ ἀνωτέρω παρατηρήσαμεν,
τῶν δικῶν περὶ χωρισμοῦ κτημάτων
καὶ διαζεύξεως ἡ σύνθετος διαδικασία
ἀνάγκη ἐν τῷ συμφέροντι τῆς δικαιο-
σύνης νὰ ἀπλοποιηθῇ, καταργουμένης
τῆς προπαρασκευαστικῆς ἐπ' ἀναφορᾷ
ἐκκαταστάσεως καὶ διατηρουμένης μόνως τῆς
κατ' ἀντιδικίαν, παρεχομένου δηλαδὴ
ἐν τὸν αἰτοῦντα τὸν χωρισμὸν κτη-
μάτων ἢ τὴν διάζευξιν τοῦ δικαιο-
μοτος νὰ κινῇ ἀπ' εὐθείας ἀγωγὴν
ἐνώπιον τοῦ ἀρμοδίου δικαστηρίου. Ἐκ
τῆς νῦν ἰσχυροῦσης συνθέτου διαδικασί-
ας τῶν δικῶν τούτων οὐδὲν μὲν ὠ-
φελεῖται ἡ δικαιοσύνη, βλάπτονται δὲ
πονοὶ διὰδικοί, ὑποβαλλόμενοι εἰς θα-
πάνας υπερβαλλούσας καὶ καταπληκτι-
κὴν χρονοτριβὴν, ἐξ ἧς παρέχεται πολ-
λὴ ἀφορμὴ εἰς τὴν παραγωγὴν νέων
κλῶν.

Ἐκταστέον ἦδη τίς ἡ τῆς ὑπὸ τῆς
Πολιτικῆς ἡμῶν δικονομίας ἐπιτερομένης
ἐν τοῖς τιμίους ὀφειλέτας παραχωρή-
σεως τῆς περιουσίας αὐτῶν (ἐκστάσεως
ὑπαρχόντων) διαδικασία. Διὰ τοῦ ἀρθ.
887 τῆς Πολ. Δικ. χορηγεῖται τὸ δικαί-
ωμα εἰς τοὺς ἐξ ἀτυχημάτων ἄδυνατοῦν-
τας νὰ ἱκανοποιήσωσι τοὺς δανειστάς αὐ-
τῶν τιμίους ὀφειλέτας νὰ ἐγκαταλείψωσι
τὴν περιουσίαν αὐτῶν πρὸς τοὺς δανει-
στάς, ἀπαλλασσόμενοι οὕτω πάσης πε-
ραιτέρω καταδίωξεως, ἰδίως δὲ τῆς προ-
σωπικῆς κρατήσεως, μέχρι τῆς κτήσεως
νέας περιουσίας. Πρὸς τοῦτο εἰσάγει ὁ ὀ-
φειλέτης εἰς τὸ τῆς κατοικίας αὐτοῦ Πρω-

τοδικεῖον αἴτησιν, ἡπευθυνομένην κατὰ
πάντων τῶν δανειστῶν αὐτοῦ, περιέγου-
σαν συνοπτικὴν περιγραφὴν τῆς κατα-
στάσεως τῆς περιουσίας αὐτοῦ, κοινοποιεῖ
δ' αὐτὴν εἰς τοὺς δανειστάς αὐτοῦ
καὶ εἰς τὸν Εἰσαγγελεᾶ κατατίθενται
παρὰ τῷ γραμματεῖ τοῦ Πρωτοδικείου
24 τοῦλάχιστον ὥρας πρὸ τῆς συζητή-
σεως τὰναγκάζει δικόγραφα, βιβλία καὶ
λοιπὰ ἀποδείξεις. Ἐπὶ τῇ αἰτήσεϊ δὲ
ταύτῃ δύναται τὸ δικαστήριον νὰναστεί-
λῃ προσωρινῶς ἐπ' ἅπαξ καὶ μόνον μέ-
χρις ἐξ μηνῶν τὴν καταδίωξιν διὰ τὰ
ἐν τῇ αἰτήσεϊ χρέη πρὸς ὀριστικὴν δὲ
ἀπαλλαγὴν τῶν καταδιώξεων ἀπαιτεῖται
νὰ βεβαιωθῶσι τὰ ἀτυχήματα. Κατὰ
τῆς ἀποφάσεως δὲ ταύτης δὲν ἐπιτρέπεται
ἀνακοπή, ἀλλὰ μόνον ἔρσεις, δικαζομένη
κατὰ τὴν συνοπτικὴν διαδικασίαν. Δικα-
ζονται δὲ αἱ περὶ παραχωρήσεως αἰτή-
σεις ὡς κατεπεύγουσαι (ἀνευ τινὸς πρᾶ-
ξεως τοῦ προέδρου), καὶ ἐκτελοῦνται ἁ-
εῖποτε προσωρινῶς αἱ ἀποφάσεις, ἔστω
καὶ μὴ διαταττομένης τῆς προσωρινῆς
ἐκτελέσεως (Πολ. Δικ. 689 καὶ 690 ὡς
ἐτροποποιήθησαν διὰ τοῦ νόμου ΑΓΞ,
τῆς 28 Μαΐου 1887). Ἀλλὰ πρὸ τῆς ἀ-
παγγελίας τῆς περὶ παραχωρήσεως ἀπο-
φάσεως ἀπαιτεῖται νὰ διακηρῶσιν ὁ ὀ-
φειλέτης αὐτοπροσώπως κατ' ἐπανάληψιν
ἐν τῷ ἀκροατήριῳ τοῦ Πρωτοδικείου τῆς
κατοικίας αὐτοῦ ἐν ἡμέρᾳ συνεδριάσεως
τὴν βούλησιν αὐτοῦ περὶ παραχωρήσεως
τῆς περιουσίας αὐτοῦ, καλουμένων πρὸς
τοῦτο τῶν ὀφειλετῶν τῆς διακηρύξεως δὲ
ταύτης γίνεται μνεία ἐν τοῖς πρακτικοῖς
(Πολ. Δικ. 691). Ἡ δ' ἀπόφασις, δι' ἣς
ἀπαγγέλλεται ἡ παραχώρησις, τοιχοκολ-
λᾶται ἐν τῷ ἀκροατήριῳ τοῦ συμβολαιο-
γραφείου, τοῦ Εἰρηνοδικοῦ καὶ τοῦ
Πρωτοδικείου καὶ δημοσιεύεται διὰ τῆς
ἑβδομαχίας (Πολ. Δικ. 692). Δυνάμει
αὐτῆς ἀπολύεται τῆς κρατήσεως παρὰ
δικὴ ὁ ὀφειλέτης, ἐν τυχόν κρατῆται, δὲ

δὲ θανέσται δύνανται, τηρουμένων τῶν διὰ τοὺς ἐξ ἀπογραφῆς κληρονόμους διαγεγραμμένων διατυπώσεων, νὰ πωλήσωσι τὰ παραχωρηθέντα κτήματα καὶ νὰ πωλῶσιν ἕως τῆς πωλήσεως, τῶν προόδων αὐτῶν (Πολ. Δικ. 693). Προδήλον δὲ ὅτι ὁ ὑφαιλέτης δὲν ἀποκλείεται τοῦ δικαιώματος νὰ ἐργάζεται εἰς μόρφωσιν ἄλλης περιουσίας, οὐδὲ στερεῖται τοῦ δικαιώματος τῆς ἐλευθέρως διαχειρίσεως αὐτῆς. Ὅθεν δικηγορεῖται καὶ τὸ δικαίωμα τοῦ ἐκλέγειν καὶ ἐκλέγεσθαι (Α Π. 185 τοῦ 78).

Σημειωτέον ὅτι ἀμοιροῦσι τοῦ δικαιώματος τῆς παραχωρήσεως οἱ ἄλλοδοχοί, οἱ ἐπίτροποι καὶ κηδεμόνες καὶ πάντες ἐν γένει οἱ ὑπελόγοι, ἐπεὶ δὲ οἱ ἐπὶ ἀπάτῃ καταδικασθέντες (Πολ. Δικ. 688), πρὸς τούτοις δὲ οἱ ὑπὸ κηδεμονίαν διατελοῦντες καὶ οἱ ἀπηγορευμένοι ὡς μὴ δυνάμενοι νὰ διαθέσωσι τὴν περιουσίαν αὐτῶν.

Θ. Ν. Φλογαίτης

Διαδικασία ποινικῶν ὑποθέσεων (ἐν τῷ ἀκροατηρίῳ). Ἡ προδικασία ἀρκεῖται εἰς τὴν πλὴν ὅτι τῆς πρὸς τὴν ἐνοχλήσεως, τὸν ἀντικείμενον τῆς διαδικασίας ἀπαιτεῖ βεβαίωσις τῆς αὐτοῦ εἰς τὸ ἀκροατήριον δύνανται νὰ παραχθῶσι καὶ νέα μέσα ἀποδείξεως (Ποιν. Δικ. ἀρθ. 76). Διὰ τοῦτο ἐν τῷ ἀκροατηρίῳ ἔτε κατηγορία καὶ ἡ ὑπεράσπισις εἰσι διαρκῶς παρούσαι, ἐνεργοῦσαι ἐλευθέρως ὑπὸ τὰ ὅρματα τοῦ δικαστοῦ· διὰ τοῦτο ἀντιπροσωπεύεται ἐν τῷ ἀκροατηρίῳ καὶ αὕτη ἡ κοινωνία ὅλη διὰ τῆς δημοσιότητος τῆς συνεδριάσεως ὡς ἔχουσα ἅμασον συμφέρον νὰ καταδικασθῇ ὁ ἔνοχος καὶ νὰ ἀθωωθῇ ὁ ἀθῶος (Ποιν. Δικονομ. ἀρθρον 77, Συνταγμ. ἀρθρον 22). Ἡ δημοσιότης τῆς διαδικασίας εἶναι διὰ τοῦτο δημοσιᾶς τάξεως, ὅθεν ἡ παράθεσις αὐτῆς ἐπιφέρει ἀκυρότητα ἀπόλυτον (Ποιν. Δικ. ἀρθ. 360, 407 καὶ 458).

Ἄλλ' ἡ δημοσιότης στηρίζεται ἐκ τῆς συζήτησιν, μὴ ἐκτεταμένην εἰς τὴν ἀσκεψιν τοῦ δικαστηρίου, ἣν ὁ νόμος θέτο μυστικὴν πρὸς ἐξασφάλισιν τῆς ἐλευθερίας τῆς συνειδήσεως αὐτοῦ (Ποιν. Δικ. 77). Κατ' ἐξίχεσιν ἐπιτρέπεται ἡ ἀκλεισμένων τῶν θυρῶν συζήτησις, οὐκ ἄνωτερον συμφέρον κοινωνικόν ἢ πολιτικόν ἀπαιτεῖ τὴν μὴ δημοσιότητα. ὅταν συμβαίνει ὁσάκις τὸ δικαζόμενον ἔκμα ἀνάγεται εἰς προσβολὴν τῶν δημοσίων ἠθῶν (ὅποτε ἡ ἀποδεικτικὴ διαδικασία ἐνεργοῦμένη δημοσίως προσκρούει ἐπὶ τὴν δημοσίαν αἰδῶ) ἢ τῆς ἐννόμου πολιτικῆς τάξεως (ὅτε ἡ δημοσία συζητῶται ἐν καιρῷ πολιτικοῦ ἀναθρασμοῦ δύναται νὰ προκαλέσῃ νέας ταραχάς). Ἀλλὰ πρὸς τοῦτο ἀπαιτεῖται νὰ ἐκδοθῇ ἀπόφασις αἰτιολογούσα τὴν κεκλεισμένων τῶν θυρῶν συζήτησιν (Ποιν. Δικ. 78, Συντ. 92). Διεξάγεται δὲ ἡ ἀποδεικτικὴ διαδικασία προφορικῶς, πλην ἐάν τοῦτο ἀποβαινῇ ἀδύνατον. Ἀποθανόντος τοῦ μάρτυρος, ἀνάγκη νὰ ἀναγνωσθῇ ἡ ἐγγράφως συντεταγμένη κατάθεσις αὐτοῦ, ἢ ληρθεῖσα ἐν τῇ ἀνακρίσει (Ποιν. Δικ. ἀρθ. 124, 116, 119, 120, 358). Σημειωτέον ὅτι τῆς προφορικῆς διαδικασίας συντάσσεται ὑπὸ τοῦ γραμματέως περίληπτικὴ ἀλλ' ἀκριβὴς ἐκθεσις, ἣτις καταλείπεται πρὸς τὸν δικαστὴν (Ποιν. Δικ. 80). Σκοπὸς τῆς συντάξεως αὐτῆς εἶναι ὅτι ἀποδειχθῇ ὅτι ἐτηρηθήσαν οἱ νόμιμοι κανόνες, ὁσάκις ἡ ὑπόθεσις μεταφέρεται ἀλλοῦθως κατὰ τὸν νόμον εἰς ἄνωτερον δικαστήριον, 2) νὰ γνωστοποιηθῇ τὸ κατ' οὐσίαν περιεχόμενον αὐτῶν, ὅτε ὅταν ἐν δικῶν μέσων τῆς ἐφέσεως μεταβιβασθῇ τὴν οὐσίαν τῆς ὑποθέσεως, 3) νὰ βοηθηθῇ ἡ μνήμη τοῦ δικαστοῦ, ὅταν ἀποδοθῇ πολὺ ἢ συζήτησις, 4) νὰ ἀποδειχθῶσι αἱ τυχόν γενόμεναι ἐν τῷ ἀκροατηρίῳ καὶ λήσαντι πράξεις. Εὐνόητον ὅτι τὰ ποινικὰ, ὡς συντάσσονται ὑπὸ δημοσίων

παλλήλου ἐν τῇ ἀρμοδιότητι αὐτοῦ, ἀποτελεῖται πλήρης ἀπόδειξις τοῦ περιεχομένου αὐτῶν μέχρι τῆς ἐπὶ πλαστογραφία προσβολῆς αὐτῶν (Α. Π. ποιν. 46 τοῦ 84 κτλ.).

Ἡ ἐκδιδόμενη ὑπὸ τοῦ δικαστηρίου ἀπόφασις πρέπει 1) νὰ περιλαμβάνῃ αὐτολεξεῖ ὁλόκληρον τὸ παραβῆν ἀρθρον τοῦ Ποινικοῦ νόμου, ἐπερ γὰρ ἄλλως ἀκυρότητος (Ποιν. Δικ. τοῦ 880, 407 καὶ 458). 2) νὰ ᾖ τὴν ἀποφασίζουσαν, περιλαμβάουσα δηλονότι καὶ λόγους, οἵτινες ἐπείσαν τὸν δικαστὴν ἵνα ὁ κατηγορούμενος ἐτέλεσε τὸ ἄδίκημα. Ἀπαλλάσσονται δὲ μόνον τῆς υποχρέωσης ταύτης αἱ ἐτυμηγορίαι τῶν ἐντακτων. Σημειωτέον δὲ ὅτι ὁ νόμος δὲν ἐπιγγέλλει μὲν ῥητῶς τὴν ἀκυρότητα τῆς ἀντιλογηγμένου ἀποφάσεως, ἀλλ' ἡ ἐκλογὴ εἰκότως παρεδέξατο ὅτι εἶναι ἀντικείμενόν τῃ τῇ περὶ τοῦ ἀναγκαίου τῆς ἀπολογίας διάταξις, περιλαμβανομένη ἐν τῇ Συντάγματι καὶ τῇ Ποινικῇ Δικονομίᾳ (ἀρθ. 81), εἶναι ἐπιτακτικὴ ὡς περιλαμβάουσα τὴν λέξιν π ρ έ π έ ι καὶ κατ' ἀκολουθίαν ἡ παράδοσις αὐτῆς ἐπιφέρει ἀναίρεσιν.

Ἡ ἀπόφασις πρέπει συγχρόνως νὰ περιλαμβάνῃ τὴν εἰς τὰ ἔσοδα καταψήφισιν τοῦ ἡττωμένου, καὶ ὅσον ταῦτα δὲν περιελάβησαν ἐξ αἰτίας τοῦ ἀντιδίκου ἢ τῆς ἀλλοῦ, καὶ προσέτι νὰ ἐκκαθαρίζῃ τὰ ἔσοδα ταῦτα. Ὅθεν, καὶ περ ἡττώμενος ὁ κατηγορούμενος, δὲν καταβάλλει τὴν δαπάναν, αἰτίνες ἐγένοντο σκοπίμως καὶ δικαίως πρὸς καταδίωξιν αὐτοῦ, οὐχὶ καὶ τὰς ἀσκόπους καὶ ἀδίκους. Οὕτως, ἐὰν εἰς ἀπόδειξιν τοῦ ἀδικήματος ὁ ιδιώτης κατήγορος ἢ ὁ πολιτικῶς ἐνάγων ἐκάλεσε πολλοὺς μάρτυρας, ἐν ᾧ ἡ πλειοψηφία ἐδύνάτο ἀνεκδοκίμως νὰ ἀποδείξῃ τὸν ἄδικο, ὁ καταδικασθεὶς καταβάλλει μόνον τὰ σκοπίμως δαπανηθέντα, τὰ δὲ λοιπὰ ἐκτρέφονται τὸν ιδιῶτην κατήγορον ἢ πολι-

τικῶς ἐνάγοντα. Ἐπίσης ἐὰν, ἐνεργηθείσης πραγματογνωμοσύνης κατὰ παραγγελίαν τοῦ Εἰσαγγελέως, συνταχθῇ ἄκυρος ἔκθεσις, καὶ ἐκ τούτου ἐπέλθῃ διπλὴ δαπάνη, ὁ καταδικασθεὶς κατηγορούμενος υποχρεοῦται εἰς τὴν ἀπότισιν τῶν δαπανῶν τῆς δευτέρας ἐγκυροῦς πραγματογνωμοσύνης. Ἐπίσης καταβάλλει τὰς δαπάνας ἡττώμενος ὁ πολιτικῶς ἐνάγων ἢ ὁ ιδιώτης κατήγορος. Ἐὰν ὅμως ἡττηθῇ ὁ Εἰσαγγελεὺς, ὅστις εἶναι καὶ συνήθως ὁ καταδιώκων, τὰ ἔσοδα βραδύνουσι τὸ δημόσιον, καὶ οὐχὶ τὸν Εἰσαγγελέα (Α. Π. 154 τοῦ 65).

Σημειωτέον ὅτι ἡ νομοθεσία τῶν καθιερωτῶν τὴν ἀλληλεγγύην ἀπάντων τῶν συνενόγων εἰς καταβολὴν τῶν δαπανῶν (Ποιν. Νόμου ἀρθ. 30) καὶ τὴν εἰσπραξὶν αὐτῶν καὶ διὰ προσωπικῆς κρατήσεως.

Διὰ τῆς ἀποφάσεως διατάσσεται καὶ ἡ ἀπόδοσις (Ποιν. Δικ. 83). Ἡ ἀποζημίωσις στηρίζεται εἰς δικαίωμα χρηθῶν πολιτικῆς ἀγωγῆς πρὸς πραγματοποίησιν· ἡ δὲ ἀπόδοσις ἀπαδίδεται ἀπλῶς εἰς τὸ προσελθὲν ὑπὸ τοῦ ἀδικήματος δικαίωμα, οὐ τὴν ἀπύλωσιν διέκοψε τὸ ἄδίκημα. Οὕτως, ἐὰν διὰ κλοπῆς ἀφαιρεθῇ ποσὸν τι χρημάτων, ἡ μὴ ἀπόλαυσις τοῦ ποσοῦ τούτου διεκόπη, ἀλλὰ δὲν ὑπάρχει ἀνάγκη ἀγωγῆς πρὸς διεκδίκησιν τοῦ δικαίωματος τῆς ἐπὶ τοῦ ποσοῦ τούτου ιδιοκτησίας, διότι τὸ ἄδίκημα δὲν διεκόπη τὸ δικαίωμα τῆς ιδιοκτησίας· ἀρκεῖ ἄρα νὰ αἰτηθῇ παρὰ τοῦ δικαστηρίου ἀπλῶς ἡ ἀπόδοσις. Διατάσσεται δὲ ὑποχρεωτικῶς μάλιστα ἡ ἀπόδοσις τῶν κατασχεθέντων πειστηρίων ἀνευ αἰτήσεως. Ἄλλ' ὅσας ἡ δίκη γίνεται ἐρήμην, ἡ ἀπόδοσις αὐτῶν διατάσσεται μόνον διὰ τῆς μετὰ τὴν κατ' ἀντιμωλίαν συζήτησιν ἀποφάσεως, πλὴν ἐὰν αἰτήσῃ, αὐτὰ ὁ κύριος αὐτῶν ἐπὶ τῷ λόγῳ ὅτι ἐκ τῆς βραδυτέρας ἀποδόσεως

επέρχεται ζημία εις αὐτόν, τὸ δὲ δικαστήριον πεισθῇ περὶ τούτου.

Ἐπίσης κατὰ μὲν τὸ 85 ἄρθρον ἐν πάσῃ ἀποφάσει ἀποφασίζονται αἱ ἰδιωτικαὶ ἀπαιτήσεις, ὁλοῦνται αἱ ἰδιωτικαὶ ἀπαιτήσεις τοῦ παθόντος, ἐὰν ἡ ἀπόφασις ᾖ καταδικαστική, αἱ τοῦ κατηγορουμένου, ἐὰν ἡ ἀπόφασις ᾖ ἀθωωτική· δικαιούται ὅμως τὸ δικαστήριον νὰ παραπέμψῃ τὴν περὶ τούτου περαιτέρω συζήτησιν εἰς τὸ ἀρμοδίον πολιτικὸν δικαστήριον, ἐν αἱ ἰδιωτικαὶ ἀπαιτήσεις δὲν ᾖναι προσηκόντως ἐκκαθαρισμέναι· κατὰ δὲ τὸ 86 ἄρθ. ὁ ἀθωωθείς δύναται νὰ εἰσαγάγῃ αἰτήσεις περὶ ἀποζημιώσεως κατὰ τοῦ μηνυτοῦ ἢ τοῦ πολιτικῶς ἐνάγοντος, ὅθεν δὲν γρήξει πρὸς τοῦτο ἀγωγῆς, ἐὰν αἱ ἀπαιτήσεις αὐτοῦ ὦσιν ἐκκαθαρισμέναι. Ἀλλ' ἀνάγκη κατὰ τὴν ὁρθὴν νομολογίαν τοῦ Ἀκυρωτικοῦ νὰ ᾖναι παρὼν ὁ πρὸς ἀποζημιώσιν ὑπόχρεως· ἄλλως συγχωρεῖται αὐτῷ ἀνακοπή κατὰ τῆς ἐρήμην ἀποφάσεως.

Σημειωτέον ὅτι τὴν ἀπόφασιν τῶν ποινικῶν δικαστῶν παρακολουθεῖ ἡ σύνταξις τοῦ περὶ τῆς ἀποφάσεως ἐγγράφου καὶ τῶν πρακτικῶν, κωλυομένου δὲ τινος τῶν δικαστῶν νὰ ὑπογράψῃ, ἀρκεῖ ἡ ὑπὸ τῶν λοιπῶν μνεία τούτου παρὰ τῇ ὑπογραφῇ αὐτῶν (Ποιν. Δικ. 88 ἐν συνδ. πρὸς Ὀργ. Δικ. 261 καὶ 270. Α. Π. ποιν. 231 τοῦ 71). Ἀλλως οὐδεμίαν ἡ ἀπόφασις ἢ τὰ πρακτικὰ παρέχουσιν ἀποδείξεις περὶ τῶν ἐν αὐτοῖς (Α. Π. ποιν. 42 τοῦ 50, 41 τοῦ 51, 30 τοῦ 76, ἀλλὰ διαφωνεῖ ἀπ. ποιν. 71 καὶ 249 τοῦ 53). Ὅρθως δ' ἡ νομολογία παρεδέξατο ὅτι τὰ τῶν πρακτικῶν μέρη τὰ διαλαμβάνοντα τὰς κοινὰς καὶ ἐν πάσῃ δίκῃ τηρητέας διατυπώσεις δύνανται νὰ ὦσιν ἑτοιμα πρό τῆς συνεδριάσεως κατηρησιμένα ἐγγράφως ἢ ἐντύπως (Α. Π. ποιν. 106 τοῦ 87 κ.τλ.).

Θ. Ν. Φλογαίτης

Διαδικασία παρά τοις

Κακουργιοδίκαις. Κατὰ τὰς διατάξεις τῆς Ποινικῆς ἡμῶν Δικονομίας ἐν συνδυασμῷ πρὸς τὸν νόμον, ΒΚΒ' τῆς 20 Ἰουλίου 1892 περὶ δικαστηρίου κακουργιοδικῶν (τροποποιηθέντα κατὰ τὴν διὰ τοῦ νόμου, ΒΡΒ' τῆς 11 Δεκεμβρίου 1892) ἔχει τανὺν ἡ διαδικασία τῶν κακουργιοδικῶν ὡς ἐξῆς :

Κατὰ μῆνα (ἐξαίρουμένων τῶν μηνῶν Ἰουλίου, Αὐγούστου καὶ Σεπτεμβρίου) συγκροτεῖται ἐν τῇ περιφερείᾳ ἐκάστου δικαστηρίου Ἑσπετῶν ἐν τοῦλάχιστον δικαστῆρων κακουργιοδικῶν, οὗ αἱ συνεδριάσεις δὲν δύνανται νὰ παραταθῶσιν ἐπέκεινα τῶν εἰκοσι ἡμερῶν. Διὸ κατὰ μῆνα Νοέμβριον ὁρίζεται ὑποχρεωτικῶς διὰ Βασιλικοῦ Διατάγματος ἡ ἔδρα καὶ ὁ ἀριθμὸς τῶν κατὰ τὴν προσεχῆς ἔτος κατατεταθησομένων κακουργιοδικῶν (Ν. ΒΚΒ' ἄρθ. 1 καὶ 2). Ἀποτελεῖται δὲ τὸ δικαστήριον κακουργιοδικῶν ἐκ τοῦ δικαστηρίου τῶν συνέδρων καὶ ἐκ τοῦ δικαστηρίου τῶν ἐνόρκων.

Καὶ τὸ μὲν δικαστήριον τῶν συνέδρων συνίσταται ἐξ ἑνὸς προέδρου καὶ δυὸ δικαστῶν (ἀποτελούντων τὸ κυρίως δικαστήριον) καὶ ἐξ ἑνὸς εἰσαγγελέως καὶ ἑνὸς γραμματέως, διοριζομένων κατὰ τὴν ἐν τῷ νόμῳ, ΒΚΒ' τῆς 20 Ἰουλίου 1892 (ἄρθ. 5—13) λεπτομερῶς ὁριζομένων. Τὸ δὲ τῶν ἐνόρκων ἐκ τῶν κατὰ νόμον οὐκ αἰουμένων νὰ ἀποτελέσωσι μέρος δικαστηρίου ἐνόρκων. Περὶ τούτων ὁ νόμος, ΒΚΒ' (τροποποιηθείς ἐν μέρει διὰ τοῦ νόμου, ΒΡΒ') ὁρίζει τὰ ἐξῆς : Ἰκτὸς πρὸς ἐκπλήρωσιν καθηκόντων ἐνόρκων εἰσὶν οἱ διατελέσαντες ὑπουργοί, βουλευταί, δημόσιοι υπάλληλοι ἀπὸ τοῦ βιβλίου τοῦ ὑπουργικοῦ γραμματέως καὶ ἀπὸ οἱ ἀπόστρατοι ἀξιωματικοὶ τοῦ στρατοῦ καὶ τοῦ ναυτικοῦ ἀπὸ τοῦ βιβλίου τοῦ λοχαγοῦ καὶ ἀνω, οἱ δικηγόροι, οἱ πρῶ-

Δέκα δὲ τοῦλάχιστον ἡμέρας πρὸ τῆς ἐνάρξεως τῶν συνεδριάσεων ἐκάστου κακουργιοδικείου τὸ δικαστήριον τῶν Ἐφετῶν ἐν συμβουλίῳ καὶ μετὰ προτέρα ν ὀηλοποιήσιν τοῦ προέδρου τῶν Ἐφετῶν, τοιχοκωλλημένην εἰς τὸ ἀκροατήριον τοῦ Ἐφετείου τρεῖς τοῦλάχιστον ἡμέρας πρότερον, παρόντος καὶ τοῦ ἐσαγγελέως, ἐκλέγει ἐκατὸν ἐνόρκους ἐκ τοῦ κατὰ τὰ ἄνωτέρω καταρτισθέντος ὀριστικοῦ καταλόγου τοῦ περιέχοντος τοὺς ἐνόρκους τοὺς διακρινόμενους ἐν τῇ ἐδρᾷ τοῦ συγκροτηθεμένου κακουργιοδικείου προβαίνει δ' αὖθις ἐν δημοσίᾳ συνεδρίᾳ εἰς τὴν κλήρωσιν μεταξὺ αὐτῶν τριάντα τακτικῶν καὶ εἴκοσιν ἀναπληρωτικῶν, οἵτινες ἐγγράφονται ἐν καταλόγῳ κατὰ τὴν τάξιν τῆς κλήρωσεως αὐτῶν, περιέχοντι τὸ ὀνοματεπώνυμον τοῦ ἐνόρκου καὶ τὸν ἀριθμὸν ὃν φέρει ἕκαστος ἐν τῷ γενικῷ καταλόγῳ (N. BKH' ἄρθ. 28 καὶ 29). Ἀλλὰ δὲν περιλαμβάνονται μεταξὺ τῶν ὑπὸ τοῦ συμβουλίου ἐκλεγομένων ἐνόρκων οἱ τακτικοὶ καὶ ἀναπληρωτικοὶ ἐνόρκοι, οἱ ἐκκληρώσαντες τὰ ἑαυτῶν κινήματα κατὰ τὰς προηγουμένας συνόδους τοῦ αὐτοῦ ἔτους, πλὴν ἐὰν ὁ ἐν τῷ γενικῷ καταλόγῳ ἀριθμὸς τῶν ἐνόρκων δὲν ὑπερβαίῃ τὸν ἀριθμὸν τῶν ἐκατὸν, ὅτε πάντων τὰ ὀνόματα ριφθήσονται ἀναγκασίως ἐν τῇ κλήρωσίδι (N. BKH' ἄρθ. 30 ὡς ἐτροποποιήθη διὰ τοῦ νόμου BPH') Δημοσιεύεται δὲ τῇ ἐντολῇ τοῦ προέδρου τῶν Ἐφετῶν ὁ κατάλογος τῶν κληρωθέντων ἐνόρκων διὰ τῆς Ἐφημερίδος τῆς Κυβερνήσεως (N. BKH' ἄρθ. 31). Ἐὰν δὲ μετὰ τὴν κλήρωσιν βεβαιωθῇ ὅτι ἔνιοι τῶν κληρωθέντων τακτικῶν ἢ ἀναπληρωτικῶν ἐνόρκων ἀπέθανον, ἀπώλεσαν τὰ προσόντα τοῦ ἐνόρκου, ἀπηλλάγησαν ἢ εἰσὶν ἀνύπαρκοι, τὸ δικαστήριον τῶν συνεδρῶν μετὰ τὴν διχαγραφὴν αὐτῶν προβαίνει εἰς τὴν κλήρωσιν ἰσού ἀριθμοῦ πρὸς τοὺς κληρωθέντας. Ἐκ τῶν οὕτω δὲ

ὑπ' αὐτοῦ κληρωθέντων οἱ μὲν τακτικοὶ ἐγγράφονται ἐν τῷ καταλόγῳ μετὰ τοῦ ὑπὸ τοῦ Ἐφετείου κληρωθέντος τακτικού, οἱ δὲ ἀναπληρωτικοὶ μετὰ τοῦ ἀναπληρωτικού (N. BKH' ἄρθ. 32) ἐτροποποιήθη διὰ τοῦ νόμου BPH') ὁ δὲ τακτικὸς καὶ ἀναπληρωτικὸς ἐνόρκος εἰδοποιεῖται διὰ κλήσεως τοῦ παρ' Ἐφεταῖς Εἰσαγγελέως περὶ τῆς κληρωσεως αὐτῶν καὶ περὶ τῆς ἡμέρας τῆς ἀνάστασιν τῶν ἐργασιῶν τοῦ κακουργιοδικείου, σημειουμένων ῥητῶς καὶ τῶν ἐν περιπτώσει μὴ ἐμφανίσεως ἐπιβαλλομένων πονηρῶν, ἐπιδιδόμενης ἐπὶ ἀποδείξει διὰ δικαστικοῦ κλητῆρος 48 τοῦλάχιστον ὥρας ἐπὶ τὸν ἐνόρκον ἢ, αὐτοῦ ἄπόντος, εἰς τοὺς ἐν τῇ οἰκίᾳ αὐτοῦ συγγενεῖς ἢ ὑπηρέτας (N. BKH' ἄρθ. 33 καὶ 34). Ὁρίζεται δ' ἐπὶ ποινῇ 50—500 δραχμῶν ἐπιβαλλομένη εἰς τὸν ἀποκρύψαντα τὴν κλήσιν οἱ κληρωθέντες νὰ δηλώσωσι τῷ Ἐσαγγελεῖ ἂν ὑπάγωνται εἰς τινα περίπτωση ἀπαλλαγῆς ἢ ἀνικανότητος, συντασσόμεντες περὶ τοῦτου ἐκθέσεως (N. BKH' ἄρθ. 36). Ἀποφαίνεται δὲ περὶ τῶν προβληθέντων δικαιολογημάτων ἀπαλλαγῆς τὸ δικαστήριον τῶν συνεδρῶν ὅμα τῇ ἐνάρξει τῆς συνόδου, Διαγράφονται δ' αὖθις ἀποφάσεως αὐτοῦ ἀπαλλαγέντες, ἐπίσης καὶ οἱ ἀποθανόντες, ὅτι καὶ τοικοῦντες ἐν τῇ ἐδρᾷ τοῦ δικαστηρίου καὶ οἱ ἀγνώστου διαμονῆς. Ἐπίσης ἀποφαίνεται τὸ δικαστήριον τῶν συνεδρῶν ἐγερθείσης ἀμφισβητήσεως περὶ τῆς ἐπὶ τὴν ἐκτέλεσιν τῆς ἀποφάσεως ἀνικανότητος τοῦ κληρωθέντος. Μετὰ τοῦτο ἀναγινώσκεται ὁ κατάλογος τῶν τακτικῶν καὶ ἀναπληρωτικῶν ἐνόρκων, εἰς δὲ τοὺς μὴ ἐμφανισθέντας, μηδὲ ὑποβαλόντας ἐκκατάλογημα τῆς ἀπουσίας αὐτῶν, ἐπιβάλλεται ὑπὸ τοῦ δικαστηρίου τῶν συνεδρῶν δεκάδραχμος χρηματικὴ ποινὴ (N. BKH' 37, ὡς ἐτροποποιήθη διὰ τοῦ νόμου BPH') Ἐξακολουθεῖ δὲ ἡ ἐπιβολὴ χρηματικῆς ποινῆς εἰς τοὺς μὴ ἐμφανισθέντας ἐν

ως διπλασιαζομένης αὐτῆς ἐν ἐκάστῃ ἀποκρίσει ὑπὸ τὸν περιορισμὸν ὅτι τὸ σύνολον τῶν χρηματικῶν ποινῶν διὰ τὸν ἑλὸν ἑνορκον δὲν πρέπει νὰ υπερβαίνει τὰ ἱκίας δραχμὰς δι' ἐκάστην σύνοδον. Ἄλλ' ὁ καταδικασθεὶς ἑνορκος δικαιούται ἀνακοπῇ τὴν ἀπόφασιν ἐνώπιον τοῦ κοινοβουλίου τῶν συνέδρων ἐντὸς δύο ἡμερῶν ἀπὸ τῆς κοινοποιήσεως τῆς ἀποφάσεως, δικάζεται δ' ἡ ἀνακοπὴ κατὰ τὴν αὐτοῦ προσηλὴ συνέδριασιν. Νόμιμον δὲ ἀποκρίθημα ἀπουσίας τοῦ ἐνόρκου χαρακτηρίζεται ὑπὸ τοῦ νόμου 1) ἡ ἀσθένεια τοῦ ἐνόρκου ἢ μέλους τῆς οἰκογενείας αὐτοῦ, βεβαιουμένη δι' ἐκθέσεως δύο ἐμπιστομένων ἱατρῶν, 2) ἡ πρὸ τῆς κοινοβουλίας τῆς πρὸς ἐμφάνισιν κλήσεως ἀπουσία τοῦ ἐνόρκου ἐκ τῆς ἑδρας τοῦ καταδικασθέντος, 3) ἐκτακτος δημοσία ὑπηρεσία, βεβαιουμένη ἐπιστήμως, 4) οἰσθητικὸς λόγος, ἀποσχερῶντος μεμαρτυρημένον, καθιστὰς ἀνέριχτον τὴν ἐμφάνισιν τοῦ ἐνόρκου (Ν. ΒΚΗ' ἀρθ. 38 καὶ ἐπ.).

Πρὸ δὲ τῆς ἐνάρξεως τῆς συζητήσεως ἀναγίνεται ποινικῆς ὑποθέσεως ἐν δημοσίᾳ συνελεύσει παρόντος τοῦ Εἰσαγγελέως καὶ τοῦ κατηγορουμένου ἀναγινώσκειται ὁ ἀπολογισμὸς τῶν τακτικῶν καὶ ἀναπληρωτικῶν ἐνορκῶν ἄχρις οὗ συμπληρωθῇ ὁ ἀριθμὸς τοιαύτων παρόντων ἐνορκῶν, ὃν τὰ ἑνὸς τμήματα τίθενται ὑπὸ τοῦ προέδρου ἐκκλησιᾶς πρὸς κλήρωσιν τοῦ δικαστηρίου τῆς ὑπόθεσιν δωδεκαμελοῦς δικαστηρίου (ἀρθ. 45). Ἐὰν δὲ τὸ δικαστήριον τῶν συνέδρων φρονῇ ὅτι διὰ τὴν διεκρίσιν τῆς δίκης δυνατόν νὰ κωλυθῇ τις τῶν δωδεκα ἐνορκῶν νὰ παραμείνῃ μέχρι τῆς ἐκδόσεως τῆς ἐτυμηγορίας, δύναται νὰ διατάξῃ τὴν ἐξαγωγήν καὶ ἐνὸς ἢ δύο ἐνορκῶν, οἵτινες ἀναπληροῦσι κατὰ τὴν τάξιν τῆς ἐξαγωγῆς τῶν ὀνομάτων αὐτῶν τὸν ἀριθμὸν τῶν δωδεκα ἐνορκῶν (ἀρθ. 46). Μετὰ δὲ τὴν ἐναπόθεσιν ἐν κληρωτίδι τῶν ὀνομάτων τῶν ἐνορκῶν

ὁ πρόεδρος τῶν συνέδρων ἐξάγει τῆς κληρωτίδος ἀνὰ ἓν ὄνομα, ὅπερ ἐκφωνεῖ καὶ γνωστοποιεῖ ἰδιαίτερος εἰς τὴν κατηγορίαν καὶ εἰς τὴν υπεράσπισιν (ἀρθ. 48). Ἐχρῶσαι δὲ δικαίωμα ἢ τε κατηγορίας καὶ ἢ υπεράσπ. νὰ ἐξαίρεσωσιν ἑκάτερά ἀνὰ ὁ ἐνόρκους καὶ ἀντιπροσωπεύεται ἢ μὲν κατηγορία ὑπὸ τοῦ ἰδιώτου κατηγοροῦ καὶ, τοιοῦτου μὴ ὑπάρχοντος, ὑπὸ τοῦ Εἰσαγγελέως, ἢ δὲ υπεράσπισις ὑπὸ τοῦ κατηγορουμένου ἢ τῇ ἀδείᾳ αὐτοῦ ὑπὸ τῶν συνηγόρων αὐτοῦ (ἀρθ. 48). Ἄν δὲ οἱ κατηγορούμενοι, πλείονες ὄντες τοῦ ἐνόρκου, διαφωνῶσι περὶ τῆς ἐξαίρεσεως προσδιορίζεται διὰ κλήρου ἡ τάξις, καὶ ἢν ἑκάστος τῶν κατηγορουμένων θέλει ἀσκήσῃ τὸ δικαίωμα τῆς ἐξαίρεσεως, οὕτως ὥστε ὁ πρῶτος λαχὼν κατηγορούμενος ἐρωτᾶται πρὸ τῶν ἄλλων, καὶ, τοῦτου τυχὼν μὴ χρησαμένου τῷ δικαίωματι τῆς ἐξαίρεσεως, ὁ δεῦτερος καὶ οὕτω καθεστῆς, ἕως ἐξαντλήσεως τοῦ δικαιώματος τῆς ἐξαίρεσεως τῶν ἐξ ἐνορκῶν (ἀρθ. 49). Ὁρκίζονται δ' οἱ ἀποτελέσαντες διὰ τῆς κληρώσεως τὸ δικαστήριον τῶν ἐνορκῶν τὸν ἐν τῷ νόμῳ, ΒΚΗ' ὀριζόμενον ὄρκον, ἀναγινωσκόμενον εἰς αὐτοὺς ὑπὸ τοῦ προέδρου τῶν συνέδρων, ἀνατείνοντες τὴν δεξιὰν καὶ προφέροντες τὴν λέξιν ὁ μὲν οὐαί (ἀρθ. 53). Ὀνομάζεται δὲ προϊστάμενος τῶν ἐνορκῶν ὁ ἐνορκος, οὗ πρῶτον ἐξῆλθε τὸ ὄνομα ἐκ τῆς κληρωτίδος, ἂν ἔν ὀνομαρίσθῃ ἄλλος τῇ συναίνεσι αὐτοῦ ὑπὸ τῶν ἐνορκῶν.

Οὕτω συγκεκριρημένον τὸ δικαστήριον τῶν ἐνορκῶν ἐπιλαμβάνεται τῆς ἐκδικάσεως τῆς εἰσαγωγίσεως εἰς αὐτὸ δυνάμει παραπεμπτικοῦ βουλεύματος ὑποθέσεως ἀναγραφομένης καὶ ἐν τῷ εἰς τὸν κατηγορούμενον κοινοποιουμένῳ κατηγορητηρίῳ (ἀρθ. 54 καὶ 55, Ποιν. Δικ. 421). Εἰς τὸ δικαστήριον τῶν ἐνορκῶν δὲν ἐπιτρέπεται νὰ δικάσῃ ἄλλην ὑπόθεσιν ἐκτὸς αὐτῆς, διότι ἤθελεν οὕτως ἐξουθενῶ-

σ'αί τὸ δικαίωμα τῆς υπερασπίσεως. Διὸ τὸ ἀρθ. 458 τῆς Ποινικῆς Διοικ. καὶ ὀρίζει ὅτι, ἐάν ὁ κατηγορούμενος κατεδικάσθῃ ἕνεκεν ἄλλου κακουργήματος παρὰ τὸ ἐν τῷ κατηγορητηρίῳ καὶ ἐν τῷ περὶ παραπομπῆς βουλεύματι σημειούμενον, ἡ ἀπόφασις εἶναι ἀνακετέα.

Ἡ λοιπὴ διαδικασία γίνεται ὁμοίως πρὸς τὴν τῶν Πλημμελειοδικῶν, περὶ ἧς πραγματεύομεθα ἐν ταῖς λέξεσι: Διαδικασία παρά τοις πλημμελειοδικαίς. Ἀλλὰ κατ' ἐξαιρέσιν ἐν τῇ διαδικασίᾳ τῶν κακουργιοδικῶν διορίζει μὲν ὁ πρόεδρος εἰς τὸν κατηγορούμενον συνήγορον ἐξ ἐπαγγέλματος, ἐάν ὁ κατηγορούμενος ἄμοιρῃ τοιοῦτου, πρὸ ἔτι τῆς καταρτίσεως τοῦ δικαστηρίου τῶν ἐνόρκων (Ποιν. Δικ. 423). Μετὰ δὲ τὴν κατάρτισιν αὐτοῦ ἐκφωνοῦνται τὰ ὀνόματα τῶν μαρτύρων καὶ μετὰ τοῦτο ἀναγινώσκειται ὑπὸ τοῦ γραμματέως μεγαλοφῶνας τὸ βούλευμα τῆς παραπομπῆς καὶ τὸ κατηγορητήριον. Τῶν ὀνομάτων τῶν μαρτύρων ἡ ἐκφώνησις σκοπὸν ἔχει νὰ ἀποτρέψῃ τὴν ἐνδεχομένην μεταίστονίαν τοῦ δικαστηρίου, ἀνοίγοντος πρότερον τὴν συζήτησιν καὶ ἐξετάζοντος ἄλλας πρᾶξεις τῆς διαδικασίας (καὶ οὐχὶ τοὺς μάρτυρας) καὶ ἔπειτα ἀναγκαζομένου νὰ ἀναβάλῃ τὴν δίκην διὰ τὴν τυχὸν ἔλλειψιν οὐσιωδῶν μαρτύρων. Ὅθεν οἱ μάρτυρες κληθῶνται πρὸ τῆς ἀναγνώσεως τοῦ βουλεύματος καὶ τοῦ κατηγορητηρίου καὶ παρίστανται κατ' αὐτὴν — Ἀλλ' ἂν τυχὸν μάρτυς τις ἀπὼν (δι' οὗ ὅμως τὴν ἀπουσίαν δὲν ἐκρίθη εὐλογον νὰ ἀναβληθῇ ἡ δίκη) προσέλθῃ βραδύτερον, θεωρηθῇ δὲ ἐξεταστέος, ὡς μὴ παραιτηθέντων τὴν ἐξέτασιν αὐτοῦ τῶν διαδίκων, εἶναι ἀναγκαῖον νὰ ἀναγνωσθῶσιν εἰς αὐτὸν τὸ παραπεμπτικὸν βούλευμα καὶ τὸ κατηγορητήριον; Ἐνιοὶ τῶν Γάλλων συγγραφέων φρονοῦσιν ὅτι πρέπει, ὡς τοῦ νόμου ὀρίζοντος ὅτι μετὰ τὴν ἐκφώνησιν τῶν ὀνο-

μάτων τῶν μαρτύρων ἀναγινώσκοντες τὸ βούλευμα καὶ τὸ κατηγορητήριον ἅλλ' ἡμέτερος Ἀρειὸς Πάγος ὁρθῶς παρέστη ὅτι ἡ μὴ ἀναγνώσις δὲν ἐπιφέρει τὴν ἀκυρότητα τῆς διαδικασίας, διότι κατ' αὐτὴν δὲν ἐξυπηρετεῖται ἡ δικαιοσύνη διὰ τὴν εἰς τοὺς μάρτυρας ἀναγνώσεως αὐτῶν κατ' οὐδὲν ζημιούται ἐκ τῆς μὴ ἀναγνώσεως αὐτῶν.

Μετὰ τοῦτο ὁ πρόεδρος σαφηνεῖ τὴν συνοπτικῇ ἀκριβεῖα τὰς κατὰ τοῦ κατηγορουμένου αἰτιάσεις καὶ διατάττει τὴν ἀναρξίαν τῆς συζητήσεως, μετ' ὅ ἔπειτα ἡ ἀποδεικτικὴ διαδικασία. Μετὰ τὴν τῆς ἀρξίας δὲ αὐτῆς ἀνάπτουσι ὁ μὲν πρὸς τοὺς κακουργιοδικαίς Εἰσαγγελεὺς ἢ ὁ διώτης κατήγορος ἢ ὁ πολιτικὸς ἐναγὼς τὴν κατηγορίαν, ὁ δὲ συνήγορος τὴν ἀπερρέσιν. Δύναται δ' ὁ Εἰσαγγελεὺς νὰ ἀγορεύσῃ καὶ ὑπάρχοντος ἰδιώτου κατήγορου. Μετὰ τοῦτο καλεῖται καὶ πάλιν ὁ κατηγορούμενος νὰ προσθέσῃ, ἂν ἔχῃ τι ὑπὲρ αὐτοῦ, καὶ εἴτα κηρύττει τὴν κλειστέαν τὴν συζήτησιν. Κατὰ τὴν ποιν. ἡμῶν διοικουμένην ὥσειν ὁ πρόεδρος νὰ ἀνακεφαλαιώσῃ μετὰ ταῦτα τὴν συζήτησιν καὶ νὰ θέσῃ ἔπειτα τὰ ἐκτιμήματα, περὶ ὧν μέλλουσι νὰ ψηφίσωσιν οἱ ἐνόρκοι· ἀλλ' ἡ διάταξις αὕτη εἰς τὴν μετεβλήθη κατὰ τὸ ἀγγλικὸν πρόεδρον διὰ τοῦ νόμου BOB' τῆς 5 Αὐγ. 1890 καταργήσαντος τὴν ἀνακεφαλαιώσιν καὶ περιορίσαντος τὸ προεδρικὸν ἔργον εἰς τὴν θέσιν καὶ ἀνάπτυξιν τῶν ζητημάτων. Ὁ πρὸς ἀπὸ τοῦ πρὸ ἐδῶ ἀπέδειξεν ὅτι αἱ προεδρικαὶ ἀνακεφαλαιώσεις δὲν εἶναι ὡς ἐπὶ τὸ πάλαι ὄντα καὶ ἀμερόληπτοι, παρασκευαζόμεναι πολλάκις τῶν προέδρων ὑπὸ τῆς κατὰ τὸν κατηγορουμένον προκαταλήψεως. Διὰ τοῦτο περιορίσθη ὁ πρόεδρος διὰ τοῦ νόμου νευθέντος νόμου εἰς τὴν θέσιν καὶ ἀνάπτυξιν τῶν ζητημάτων. Ἀλλ' ἂν οὐδὲν ἄλλος τίς φρονῇ ὅτι κακῶς ἐξετίθησαν τὰ ζητήματα, δικαιούται νὰ ὑποβάλῃ τὰ

αὐτοῦ παρατηρήσεις, προκαλῶν τὴν ἀπορίαν τοῦ δικαστηρίου τῶν συνέδρων Παν. Δικ. ἀρθ. 428).

Ἐν οἱ κατηγορούμενοι ἦναι πολλοί, πολλὸν ὅτι δι' ἕκαστον αὐτῶν θετέον διαίτηρον ζήτημα. Ἐν τούτοις κατὰ τὴν νομολογίαν τοῦ Ἀρείου Πάγου, τοῦ νόμου ἢ ὀρίζοντος τοῦτο ῥητῶς, δὲν ἐπέρχεται ἀναίρεσις ἐκ τῆς μὴ θέσεως ἰδιαιτέρων ζητημάτων. Χωριστέα δ' ἐν τούτοις τὰ τελεωτικά, ἐξ ὧν τῆς ἐπισωρεύσεως δύναται ἢ ἀπὸ προκύψῃ σύγχυσις. Ἐν γένει δ' ἐν τοῖς ζητήμασιν ἀνάγκη νὰ αναφέρηται ἢ πρῶξις εἰδικῶς καὶ ὠρισμένως. Ἰδίως δ' ἀπαίτεται 1) ὁ προσδιορισμὸς τοῦ χρόνου, 2) ὁ προσδιορισμὸς τοῦ τόπου καὶ 3) ὁ προσδιορισμὸς τῶν πραγμάτων, ἐξ ὧν τὸ ἀδικήμα. Δύναται ὅμως νὰ λείψῃ τις τῶν προσδιορισμῶν τούτων, ὅταν ἦναι ἀδύνατον νὰ βεβαιωθῇ, ὡς φέρ' ἔπειν, προκειμένης κλοπῆς κινήτων πραγμάτων. Ἄ δὲν δύνανται νὰ βεβαιωθῶσι πάντα ἵνομαστι.

Ἐν τούτοις κατὰ τὴν νομολογίαν τοῦ Α. Π., ἐπειδομένην εἰς τὴν νομολογίαν τοῦ Γαλλικοῦ Ἀκυρωτικοῦ, ἢ παράλειψις γεγονόντων, ἅπερ δὲν ἀποτελοῦσι συστατικά στοιχεία τῆς πράξεως, ἀλλ' ἀπλῶς χρησιμεύουσιν εἰς σχηματισμὸν τῆς πεποιθήσεως τῶν ἐνόρκων περὶ τῆς ὑπάρξεως τῶν στοιχείων τούτων, δὲν ἐπιφέρει ἀναίρεσιν. Οὕτως ἢ παράλειψις ζητημάτων ἐν κατηγορίᾳ ἐπὶ φόνῳ ἐκ προμελέτης περὶ τοῦ τρόπου, καθ' ὃν ἐπῆλθεν ὁ θάνατος τοῦ φονευθέντος, καὶ τῶν ἐμφαινόντων τὴν προμελέτην πραγματικῶν περιπτώσεων, δὲν ἐπιφέρει ἀναίρεσιν κατὰ τὴν ἀπόφασιν Α. Π. 27 τοῦ 65. Ἀλλὰ κατὰ τὴν ἀπόφασιν 151 τοῦ 61, μὴ τῶν τῶν ζητημάτων περὶ τῶν ἀποτελούντων τὴν ληστείαν γεγονόντων, ἢ ἐτυμολογία εἶναι ἄκυρος, ἅτε τῶν ἐνόρκων μὴ ὀρεγόντων νὰ παρέχῃσι τὸν νομικὸν πραγματισμὸν τῶν ἀδικημάτων.

Ἐκτός τῆς πράξεως τῆς χαρακτηριζομένης ὑπὸ τοῦ βουλεύματος καὶ τοῦ κατηγορητηρίου ἢ συζήτησις ἐνδέχεται νὰ φανερώσῃ νέα περιστατικά, περὶ ὧν πρέπει νὰ τεθῶσιν ἰδία ζητήματα, καθ' ὅσον εἰσὶν ἀπλῶς παρακολουθήματα. Ἄν δ' ᾖσιν αὐτοτελῆ ἀδικήματα, δὲν τίθενται ζητήματα. Ὁ νόμος ῥητῶς ὁρίζει ὅτι ἐνώπιον τοῦ δικαστηρίου οὐδεμία ἄλλη κατηγορία διώκεται, πλην τῆς ἐν τῷ κατηγορητηρίῳ διαλαβανομένης, διὸ τὸ κύριον ζήτημα στηρίζεται εἰς τὴν ἐν τῷ ἐπιλόγῳ αὐτοῦ πρότασιν, περιέχον τὴν ἐρώτησιν ἂν ὁ κατηγορούμενος ἦναι ἕνοχος τῆς δι' αὐτοῦ προσεπτομένης αὐτῷ πράξεως ὑπὸ τὰς ἐν αὐτῷ ἀναφερομέναις ἐπιβαρυντικῆς ἢ ἐλαφρυντικῆς περιστάσεως (Ποιν. Δικ. ἀρθ. 421 καὶ 429). Ἀλλ' οὐδὲν βεβαίως κωλύει τὸν πρόεδρον νὰ θέσῃ ἀναλελυμένως τὴν ἐρώτησιν ταύτην, ὅποταν κρίνῃ ὅτι συντελεῖ τούτο, ὅπως οἱ ἕνοχοι κατανοήσωσιν ἀκριδέστερον καὶ λύσωσιν εὐχερέστερον τὰ ζητήματα (Α. Π. Ποιν. 45 τοῦ 43, 10 τοῦ 51, 77 τοῦ 71, 51 τοῦ 78, 30 τοῦ 86). Ἀλλὰ κατὰ τὰς ἀποφάσεις Α. Π. 41 τοῦ 64 καὶ 75 τοῦ 65 οὐδεμῶς διακιοῦται καὶ νὰ παραλλάξῃ χάριν σαφηνείας τὸ ρηστικὸν τῆς ἐν τῷ κατηγορητηρίῳ ἀναφερομένης πράξεως, ἅτε τοῦ νόμου ὀρίζοντος ὅτι τὸ κύριον ζήτημα ἐπιστηρίζεται εἰς τὴν ἐν τῷ ἐπιλόγῳ αὐτοῦ πρότασιν. Ἀντιθέτως κατὰ τὴν Α. Π. ποιν. ἀπόφασιν 52 τοῦ 44 δικαιοῦται καὶ νὰ παραλλάξῃ αὐτό, τοῦ νόμου μὴ ἀπαγορεύοντος τοῦτο.

Ἐν Γαλλίᾳ τὸ Ἀκυρωτικὸν παρεδίχετο ἄλλοτε ὅτι εἰς τὸ δικαστήριον τῶν συνέδρων ἀπόκειται νὰ κρίνῃ, ἂν τῷ ὄντι ἀνεπάρησαν κατὰ τὴν συζήτησιν ἐλαφρυντικαὶ περιστάσεις καὶ ἐπομένως νὰ θέσῃ ἢ μὴ ἐλαφρυντικὰ ζητήματα. Ἀλλὰ παρ' ἡμῖν δὲν ἐγείρεται τοιοῦτο ζήτημα, διότι τὸ 430 ἀρθ. τῆς Ποιν. Δικονομίας.

συνεχίζον τὴν περί τῆς θέσεως ἰδιαιτέρων ζητημάτων διάταξιν, ὁρίζει ῥητῶς ὅτι «ἐάν ἐπὶ τῆς συζητήσεως ἀναφανῶσιν ἐπιβαρύνουσαι περιστάσεις ἢ ἐάν ὁ κατηγορούμενος ἀνέφερε περί ἑαυτοῦ πράγματα, ἔχοντα κατὰ τὸν νόμον ἐπιβάρυν ἐπὶ τὸν καταλογισμὸν καὶ τὴν ἐπιμέτρησιν τῆς ποινῆς, γίνονται καὶ περί τοῦτου ἰδιαιτέρα ζητήματα». "Οθεν οὐδόλως δικαιούται τὸ δικαστήριον τῶν συνόδων νὰ ἐρευνήσῃ ἂν τῶ ὄντι ἀναφανέσων ἐλαφρυντικῶν περιπτώσεις, ἀλλ' ὀφείλει νὰ θέσῃ τὸ προτεινόμενον ἐλαφρυντικὸν ζήτημα ὑπὸ τῆς ὑπερασπίσεως.

Ὁ ποινικὸς νόμος περιλαμβάνει διατάξεις, ἀναγραφούσας τοὺς λόγους, οἵτινες ἀποκλείουσιν ἢ ἐξαλείφουσιν τὸ ἀξιόποινον. Οὕτως ὁρίζει ὅτι ὁ ἀγκυλὸν εἰς πέρας τὴν ἀξιόποινον πράξιν ἀλλὰ θεληματικῶς καὶ αὐθιγμῶς καταστήσας αὐτὴν ἀπρακτον πρὸ πάσης ἐξετάσεως, ἐξαίρεται πάσης ποινῆς. Οὐδεμία ἀμφιβολία ὅτι καὶ τὰ περὶ τῶν λόγων τούτων ἰδιαιτέρα ζητήματα τίθενται εἰς τοὺς ἐνόρκους, ὡς ἀναγόμενα εἰς τὸ πραγματικὸν μέρος τῆς κατηγορίας. Ἀλλ' ἂν τὸ ἀξιόποινον ἐξηλείφθῃ διὰ τῆς παραγραφῆς, νομίζομεν ὅτι προσήκον νὰ ἀποφαίνεται τὸ δικαστήριον τῶν συνόδων, διότι τὸ ὑπαρκτὸν ἢ μὴ τῆς παραγραφῆς καταδηλοῦται ἐκ τῶν ἐπισήμων ἀνακριτικῶν πράξεων.

Τὰ τοῖς ἐνόρκοις τιθέμενα ζητήματα συντίθενται ἐγγ. ἄρως καὶ ἐγχειρίζονται εἰς τὸν προϊσταμένον τῶν ἐνόρκων μετὰ τοῦ κατηγορητηρίου καὶ πάντων τῶν ἐγγράφων, πλὴν τῶν ἐν τῇ προανακρίσει ἀνωμαλῶς γενομένων ἐξετάσεων. Προκαλεῖται δ' ὑπὸ τοῦ προέδρου τῶν συνόδων ἢ προσσχὲς τῶν ἐνόρκων εἰς τὴν συμφωνίαν πρὸς τὰς διατάξεις τοῦ νόμου κατάρτισιν τῆς ἐτυμηγορίας τῶν ἐνόρκων, δηλονότι εἰς τὴν κατάρτισιν ἐγγράφου ἐτυμηγορίας, φερομένης τὴν ὑπογραφήν τοῦ

προισταμένου τῶν ἐνόρκων. ὁλως; ἢ ἐάν αὕτη ᾖναι καταδικαστική, καὶ ἐν κατηγόσθῃ διὰ τῆς νομίμου πλειονότητος τῶν ἐνόρκων (Ποιν. Δικ. 431 ἐν συν. πρὸς ἄρθ. 441 καὶ 458).

Μετὰ τὴν θέσιν τῶν ζητημάτων ἀποχωρεῖ μὲν ὁ κατηγορούμενος ἐκ τοῦ δικαστηρίου, ἀπέρχονται δ' εἰς τὸ πρὸς διάσκεψιν αὐτῶν ὁματίων οἱ ἑνόρκοι, νὰ δικαιούμενοι νὰ ἐξέλθωσιν ἐκείθεν πρὸς τὸ τέλος τῆς διασκέψεως, τιμωροῦμενοι ἢ ἄλλως διὰ χρηματικῆς ποινῆς (Ποιν. Δικ. ἄρθ. 432 καὶ 434). Ἐν τῷ διαστήματι δὲ τῆς διασκέψεως οὐδεὶς δύναται νὰ εἰσέλθῃ εἰς τὸ ὁματίον τῶν ἐνόρκων (Ποιν. Δικ. ἄρθ. 433). Ἐν Γαλλίᾳ ὁ πρῶτος δύναται καλούμενος νὰ εἰσέλθῃ, εἰς αὐτὸ, ὅπως δώσῃ διασαφήσεις. Παρ' ἡμῶν καθιερώθη εἰκότως ἐν τῇ πρακτικῇ δικαστικῇ τυχὸν οἱ ἑνόρκοι θεωρήσωσιν ἀναγκαῖον νὰ ζητήσωσι διασαφήσεις, δύναται ὅμως εἰσέλθωσι πάντες ὅμοι τοῦ ὁματίου αὐτῶν καὶ ἐν δημοσίᾳ συνεδριάσει, ἐπὶ παρουσίᾳ πάντων τῶν συνόδων καὶ πάντων τῶν διαδίκων, νὰ ζητήσωσι τοιαύτας.

Οἱ ἑνόρκοι διασκέπτονται πρῶτον πρὸς τοῦ κυρίου ζητήματος καὶ εἶτα περὶ τῶν παρεπομένων (Ποιν. Δικ. 436), συλλέγονται δὲ ὑπὸ τοῦ προϊσταμένου περὶ τὸ καὶ τοῦ ἐπὶ τῶν ζητημάτων αἱ ψήφοι καὶ ἢν ἐτάχθησαν ὑπὸ τοῦ προέδρου τῶν συνόδων σειράν (Ποιν. Δικ. 437). Τὴν Γαλλίᾳ καθιερώθη ἀπὸ τοῦ 1835 νὰ ψηφοφορῶσιν οἱ ἑνόρκοι μυστικῶς, διότι ἐκοινολογοῦντο τὰ ὀνόματα τῶν ψηφισάντων κατὰ καὶ ἐκ τούτου πολλοὶ ἑνόρκοι ἀπέδειλῶν νὰ ἐκπληρώσωσι τὸ καθήκον αὐτῶν. Ἀλλ' ἡ μυστικὴ ἐν τῇ δικαστικῇ ψηφοφορία καταστρέφει τὴν ἀπὸ τελεσματικότητος τῆς συζητήσεως ἐξ ἧς πολλάκις δύναται νὰ προέλθῃ ἰσχυρὴ φῶς. Ὅρθως ὅμως ὠρίσθη ὑπὸ τοῦ Γαλλικοῦ καὶ τοῦ ἡμετέρου νόμου (Ποιν. Δικ. ἄρθ. 441), ὅτι δὲν ἀναφέρεται ἐν

ἡ ἐτυμηγορία ὁ ἀριθμὸς τῶν ὑπὲρ ἢ παρὰ ψηφισάντων, ἀπλῶς δὲ καὶ μόνον βεβαιῶνται ὅτι κατηγέσθη διὰ τῆς νομίμου πλειοψηφίας, ὁσάκις ἡ ἐτυμηγορία εἶναι καταδικαστική.

Ἄλλ' ἡ ἐτυμηγορία τῶν ἐνόρκων, καίπερ νομίμως συντεταγμένη, δύναται νὰ ᾖ ἀτελής, ὡς μὴ ἐξαντλήσῃ ὅλα τὰ περιστατικά τῆς υποθέσεως, ἢ, ἐπὶ χειρόν, ὡς ἀντιφατική. Τί γενήσεται ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει; Τοῦ νόμου οὐδὲν ὀρίζεται, ἢ Γαλλικὴ νομολογία, καὶ κατὰ μίμησιν αὐτῆς καὶ ἡ Ἑλληνική, παρεκκλίνει ὅτι ἡ ἐτυμηγορία αὕτη, μὴ δυναμένη νὰ χρησιμεύσῃ, ὡς βάσις καταδικαστικῆς ἢ ἀθωωτικῆς ἀποφάσεως, ἀκυρώνεται ὑπὸ τοῦ δικαστηρίου τῶν Συνέδρων ἢ ἀποφάσεως καταδεικνυούσης τὸ στείλῃ καὶ ἀσφρὺς ἢ τὸ ἀντιφατικὸν τῆς ἐτυμηγορίας, παραπέμπονται δὲ οἱ ἐνόρκοι εἰς νέαν διάσκεψιν πρὸς ἔκδοσιν ἄλλης πλήρους, σφροῦς καὶ μὴ ἀντιφατικῆς ἐτυμηγορίας. Ἄλλ' ἀνάγκη πρὸς τοῦτο νὰ ᾖ τοιαύτη ἡ ἐτυμηγορία, ὥστε νὰ ᾖ ἔνδοτος ἢ ἐπὶ τῇ βάσει αὐτῆς ἔκδοσις ἀποφάσεως τῶν συνέδρων. Σημειωτέον δὲ ὅτι ὁσάκις τὸ ἐλάττωμα τῆς ἐτυμηγορίας περιορίζεται ἀπλῶς εἰς τὴν χρῆσιν λέξεως ἐλαττωματικῆς ἢ παράλειψιν λέξεως ἀναγκαίας, δύναται καὶ μόνος ὁ πρόεδρος κατὰ τὴν παρ' ἡμῖν νομολογίαν τοῦ Ἀρείου Πάγου νὰ παραπέμψῃ τοὺς ἐνόρκους εἰς τὸ θωμάτιον πρὸς διόρθωσιν τῆς λέξεως. (Ἰδὲ καὶ Ἀναθεώρησις τῆς ἐτυμηγορίας).

Κατὰ τῆς ἐτυμηγορίας τῶν ἐνόρκων ἔπρεπε κατὰ κανόνα μόνον τὸ ἔνδοικον μέσον τῆς ἀναίρεσεως. Κατ' ἐξαιρέσιν ὅμως ἐπιτρέπεται εἰς τὸ δικαστήριον τῶν συνέδρων νὰ ἀναβάλλῃ τὴν ἀπαγγελίαν τῆς ἀποφάσεως καὶ νὰ παραπέμψῃ τὴν κατηγορίαν πρὸς νέαν συζήτησιν εἰς τὴν ποσὶν/ῃ σύνοδον τοῦ δικαστηρίου τῶν ἐνόρκων, εἴαν πάντες οἱ ἀποτελοῦντες αὐτὴ

ᾖναι ὁμοφώνως πεπεισμένοι ὅτι ἡ καταδικαστικὴ ἐτυμηγορία προήλθεν ἐκ πλάγης τῶν ἐνόρκων (Ποιν. Δικ. ἀρθ. 444).

Ἄμχα παραδοθείσης τῷ πρόεδρῳ τῶν συνέδρων τῆς ἐτυμηγορίας τῶν ἐνόρκων, προσκαλεῖται ὁ κατηγορούμενος εἰς τὸ ἀκροατήριον καὶ ἐπὶ παρουσίᾳ αὐτοῦ ὁ γραμματεὺς ἀναγινώσκει αὐτὴν μεγαλοφώνως (Ποιν. Δικ. ἀρθ. 446). Καὶ εἴαν μὲν ἐκηρύχθῃ ἀθῶος, ἐκδίδωσιν ὁ πρόεδρος παραγραφήν διαταγὴν περὶ τῆς ἀπολύσεως αὐτοῦ, εἴαν δὲν διατελῇ πεφυλακισμένος δι' ἄλλους λόγους (Ποιν. Δικ. 447) κατ' αἰτήσιν δὲ αὐτοῦ τὸ δικαστήριον τῶν Συνέδρων μετ' ἀκρόασιν ἀμετρίων τῶν διαδίκων δικάζει τὰς περὶ ἀποζημιώσεως, ικανοποιήσεως καὶ ἀποτίσεως δαπανῶν ἰδιωτικῶς αὐτοῦ ἀπαιτήσεις (Ποιν. Δικ. ἀρθ. 448). Ἄλλ' εἴαν ᾖναι ἀπολυτὸς ὁ κατηγορούμενος, οὐχὶ διότι ἐκηρύχθῃ ἀθῶος, ἀλλὰ διότι κατεδικάσθη μὲν ὁ κατηγορούμενος, ἀλλὰ τὸ ἀξιόποιον τῆς πράξεως ἐξαλείφεται διὰ τῆς παραδοχῆς κρεπεμένου τινὸς ζητήματος, οἷον ἀμύνης ἢ ἄλλου τινὸς λόγου, δὲν διατάσσει ὁ πρόεδρος τὴν ἀπόλυσιν, ἀλλ' ἀνάγκη νὰ ἐκδοθῇ ὑπόφασις ὅλου τοῦ δικαστηρίου τῶν Συνέδρων. Ἐάν δὲ κηρυχθῇ ἐνοχὸς ὁ κατηγορούμενος, ἀνάγκη νὰ γίνῃ συζήτησις περὶ ἐφαρμογῆς τοῦ προσήκοντος ἄρθρου τοῦ ποινικοῦ νόμου καὶ ἐπιδικάζσεως τῶν αἰτήσεων τοῦ πολιτικῶς ἐνάγοντος περὶ ἀποζημιώσεως, ικανοποιήσεως καὶ ἀποτίσεως τῶν δαπανῶν (Ποιν. Δικ. ἀρθ. 449), μεθ' ὃ τὸ δικαστήριον τῶν Συνέδρων ἀπαγγέλλει τὴν ποινικὴν ἀπόφασιν, ἐν ᾗ ὀρίζεται ἢ ἐπιβλητέα ποινὴ καὶ ἡ κρίσις περὶ τῶν ἰδιωτικῶν ἀπαιτήσεων (Ποιν. Δικ. ἀρθ. 551). Τὴν ἀπόφασιν ταύτην ἀναγινώσκει ὁ πρόεδρος μεγαλοφώνως ἐν δημόσιᾳ συνεδριάσει καὶ ἐπὶ παρουσίᾳ τοῦ κατηγορουμένου, ἀναφέρων κατὰ πρῶτον ἀντολεῖται τὴν ἐτυμηγορίαν τῶν ἐνόρκων

καὶ τοὺς νόμους, εἰς οὓς αὕτη στηρίζεται. Ἀπαγγελθείσης τῆς ἀποφάσεως, ὁ πρόεδρος ὑπομνηστικῶς τὸν καταδικασθέντα, ὅτι δικαιούται ἐντὸς πάντε ἡμερῶν νὰ ζητήσῃ ἀναίρεσιν αὐτῆς, καὶ σὺν αὐτῇ ἐξηγηταὶ εἰς αὐτὸν ὅτι αὕτη γίνεται παρὰ τῷ γραμματεῖ τοῦ δικαστηρίου τῶν κακουργιοδικῶν (Ποιν. Δικ. ἄρθ. 455).

Β. Ν. Φλογαίτης

Διαδικασία παρὰ τοῖς Πλημμελειοδίκαις. Τὸ δικαστήριον τῶν πλημμελειοδικῶν ἀποτελεῖται παρ' ἡμῖν ἐκ πέντε δικαστῶν (συμπεριλαμβανομένων τοῦ προέδρου καὶ τοῦ ἀνακριτοῦ), ἐκ τοῦ εἰσαγγελέως καὶ τοῦ γραμματέως. Κατὰ τὴν ὁρθὴν δὲ νομολογίαν τοῦ Α. Π. δὲν δύναται νὰ μετὰσχῃ αὐτοῦ ὡς δικαστῆς ὁ ἐκπληρώσας ἐν τῇ αὐτῇ ὑποθέσει ἔργα εἰσαγγελικά. Παρὰ Γάλλοις, ὑπαγομένων τῷ ἀποφάσεων τοῦ δικαστηρίου τῶν Πλημμελειοδικῶν εἰς ἔρεσιν, δὲν ἐθεωρήθη ἀναγκαῖον νὰ ποτελῇται τὸ δικαστήριον ἐκ πάντε δικαστῶν διὰ μετέχουσι τοῦ δικαστηρίου τῶν Πλημμελειοδικῶν τρεῖς μόνον δικασταί. Ἐπίσης παρὰ Γάλλοις, ὀρίζοντες τοῦ δικονομικοῦ αὐτῶν νόμου, ὅτι ὁ ἀνακριτὴς ἀποκλείεται τῆς μετοχῆς τοῦ δικαστηρίου τῶν συνέδρων, ἐθεωρήθη ὑπὸ τοῦ Ἀκυρωτικοῦ ὁ ἀνακριτὴς ἀποκλειόμενος καὶ τοῦ δικαιώματος τῆς συμπράξεως εἰς τὸ δικαστήριον τῶν πλημμελειοδικῶν. Ὑπὲρ τῆς γνώμης ταύτης συνηγορεῖ καὶ ὁ Mittermaier, εἰκότως διατεινόμενος ὅτι ἡ μετοχὴ τοῦ ἀνακριτοῦ ἀποτελεῖ καίριον τραῦμα κατὰ τῆς γενναίας ἀπονομῆς τῆς ποινικῆς δικαιοσύνης, ὡς ἀναριθμήτως ἐπὶ τῆς δικαστικῆς ἐδρας δικαστὴν προκατελημμένον καὶ, τὸ προδερνότερον, δικαστὴν διατεθειμένον νὰ καλύψῃ τὰς ἐκ τῆς ἀπροσεξίας αὐτοῦ προελθούσας ἀκυρότητας ἢ ἄλλα σφάλματα.

Τὸ πλημμελειοδικεῖον, ἐάν ἡ εἰσαγγελία

σα εἰς αὐτὸ πράξῃ ὡς πλημμελὴς ἀποδειχθῇ κακούρηγμα, ὀφείλει νὰ κηρύξῃ αὐτὸ ἀναρμόδιον καὶ νὰ παραπέμψῃ εἰς τὸ κακουργιοδικεῖον (Ποιν. Δικ. ἄρθ. 373). Σημειωτέον ὅμως ὅτι, ἐάν τὸ πλημμελειοδικεῖον ἐπιλαμβάνηται τῆς ἐκδικάσεως τῆς πράξεως κατ' ἄμεσον κλήσιν, ἀναγκάσιον νὰ ἐνεργηθῶσιν αἱ προσήκουσαι ὑπὸ τῆς τακτικῆς ἀνακριτικῆς ἀρχῆς ἀνακρίσεις κτλ., ὅπως εἰσαγγὴ ἢ ὁρκισαὶ εἰς τὸ κακουργιοδικεῖον Ἐάν δ' ἡ εἰσαγγὴ ἀπλοῦν πταίσμα, οὐ μόνον δύναται ἀλλὰ καὶ ὀφείλει νὰ δικάζῃ αὐτὸ. Παρὰ Γάλλοις δικαιούται ὁ κατηγορούμενος νὰ ζητήσῃ τὴν εἰσαγωγὴν αὐτοῦ εἰς τὸ πταισματοδικεῖον.

Ἐπιλαμβάνεται δὲ τὸ δικαστήριον τῶν πλημμελειοδικῶν τῆς ἐκδικάσεως τῶν πλημμελημάτων ἢ κατ' ἄμεσον κλήσιν τοῦ εἰσαγγελέως ἢ τοῦ ἰδιώτου κατηγοροῦ ἢ δυνάμει βουλεύματος παραπροτύτου.

Καθ' ὅλην τὴν διαδικασίαν ὁ πρόεδρος ἔχει τὴν διεύθυνσιν τῆς διαδικασίας (Ποιν. Δικ. ἄρθ. 364) καὶ τὴν ἀρχιτερίαν τῆς ἐν τῷ ἀκυρωτικῷ εὐταξίας (366). Ὡς διευθύνων τὴν διαδικασίαν παρέχει εἰς τοὺς βουλομένους ἀπορρῆναι τὴν ἐπὶ τούτῳ ἄδειαν, ἐξετάζει τοὺς μετურας καὶ τοὺς κατηγορουμένους καὶ ἀκροασιεύει ἐπὶ τέλους τὴν ἀπόφασιν. Ὀφείλει δὲ νὰ καταβάλλῃ πᾶσαν σπουδὴν πρὸς ἀνακάλυψιν τῆς ἀληθείας, μεταχειριζόμενος μὲν πρὸς τοῦτο πάντῃ τῇ ἐπιβαλλόμενῃ ὑπὸ τῶν διαδικῶν μέσῃ, ὑποβρίπτων δὲ τὰς προτάσεις, αἰτίσεις, ἀκροατοὺς οὖσαι, δύνανται μόνον νὰ προκαλέσωσιν ἀνωφελῆ παρὰ τῶν συζητήσεων (Ποιν. Δικ. ἄρθ. 365). Ἀλλὰ κατὰ τῆς ἀπορρίψεως τούτων προτάσεων δύνανται τὰ διάδικα μέρη νὰ ἐπικυλευσθῶσιν τὴν ἀπόφασιν τοῦ δικαστηρίου. Ὡς δὲ διαχειρίζων τὴν εὐταξίαν τοῦ ἀκυρωτικοῦ, ἔχει τὸ δικαίωμα νὰ διατάξῃ τὴν ἐπὶ 24 ὥρας εἰς κράτησιν ἀπαγωγὴν τοῦ

ισχυρόντος ἢ ἐναντιουμένου. Ἐὰν δὲ κατὰ τὸν θόρυβον ἢ τὴν ἀντίστασιν συμ-
τῇ καὶ ἄλλο ἄδίκημα, εἰ μὲν τοῦτο φέ-
ρει χαρακτήρα πταισματος ἢ πλημμελή-
ματος, βεβαιούται τοῦτο ὑπὸ τοῦ δικαστη-
ρίου παραχρῆμα συνοπτικῶς, ἐκδικάζεται
καὶ ἐκτελεῖται ἢ γενομένη ποινικῇ ἀπόφα-
σι (Ποιν. Δικ. ἀρθ. 367), εἰ δὲ φέρει ση-
μαῖα κκουρογῆματος, βεβαιούται μὲν αὐτό,
ἢ δὲ περὶ τούτου ἐκλείπει καὶ ὁ πράξας,
συλλημμένοντος παρατυχία, παραδίδοντα
εἰς τὸν παρὰ πρωτοδικαίας εἰσαγγελέα (Ποιν.
Δικ. ἀρθ. 368). Ἄλλ' ἔάν τὸ συνοδεύον
τὸν θόρυβον πταῖσμα ἢ πλημμελήμα μὴ
ἐκδικασθῇ παραχρῆμα, τίς ὁ ἀρμόδιος εἰς
ἐκτίκασιν αὐτοῦ μετὰ τὸ πέρας τῆς δί-
κης; Τὸ ἐφετεῖον Ναυπλίας ἀπεφάνητο
ἄλλοτε συνωδᾶ πρὸς τὴν γνώμην τοῦ
Giassari ὅτι οὐδεὶς εἶναι ἀρμόδιος, διότι
ἡ ἐκφρασίς τοῦ νόμου καθίστησιν ἀποκλει-
στικὴν τὴν ἀρμοδιότητα τοῦ συνεδριάζον-
τος κατὰ τὴν διάπραξιν αὐτοῦ πλημμελειο-
δοκίμου. Εἶναι δὲ ἀρμόδιον τὸ πλημμελειο-
δοκίμον νὰ ἐπιβάλλῃ τὴν ποινὴν καὶ εἰς τοὺς
ἐπιτεθέντας κατ' αὐτῶν τῶν δικαστῶν.
Ὅτινες ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει γίνονται
ἐκτετατοὶ καὶ παθόντες; Οὐδεμίαν ἀμφι-
βολίαν οὐ μόνον διότι ὁ νόμος δὲν ἀνα-
φέρει ἐξαίρεσιν τινὰ τῆς τοιαύτης ἀρμο-
διότητος, ἀλλὰ καὶ διότι ὁ ἄλλως ἔλλο-
γος κανὼν, ὅτι οὐδέποτε ὁ διάδικος δύ-
ναται νὰ ᾔῃ καὶ δικαστής, προσῆκον
αναγκαστικῶς νὰ υποχωρήσῃ εἰς τὴν μεγά-
λην κοινωνικὴν ἀνάγκην τῆς παντελοῦς
ἐκαστοσύνης ἀπὸ προσωπικῶν ἐπιθέσεων
καὶ προσβολῶν τῶν ἱερῶν τῆς Θεμελίδος
ἐντὸς τοῦ σεμινοῦ αὐτῆς ναοῦ. Πρόδηλον
δὲ ὅτι καὶ καθ' ἣν ὥραν τὸ δικαστήριον
ἀνοικέπεται ἐν ἰδιαιτέρῳ θαλάμῳ, τὸ
διαπραχθέν ἄδίκημα βεβαιούται καὶ δι-
κάζεται ὁμοίως ὑπὸ τοῦ δικαστηρίου,
διότι ἡ συνεδρίασις ἐξακολουθεῖ, παραμέ-
νοντα διὰ τοῦτο τοῦ εἰσαγγελέως ἐν τῇ
ῥέσει αὐτοῦ. — Παρὰ Γάλλοις ὁ πρόεδρος

δύναται καὶ νὰ προκαλῇ τὴν ἐμφάνισιν
νέων μαρτύρων, μὴ κλητευθέντων καὶ μὴ
ἐμφανισθέντων, ἢ νέων ἐγγράφων, ἀπὲρ
κατὰ τὴν κρίσιν αὐτοῦ δύναται νὰ ἐπι-
χέσῃ φῶς εἰς τὴν ὑπόθεσιν. ἔτι δὲ καὶ
νὰ ἀποκρούῃ τὴν ἐξετάσιν μαρτύρων
περιττῶν κατὰ τὴν κρίσιν αὐτοῦ ὑπερα-
σπίσεως ἢ κατηγορίας. Ἀλλὰ παρ' ἡμῖν
ἀμοιρεῖ εἰκότως τοιοῦτου δικαιώματος.

Ἀρχομένης τῆς συζητήσεως ὁ προ-
δρος ἐρωτᾷ τὸν κατηγορούμενον περὶ τοῦ
ονόματος καὶ τοῦ ἐπωνύμου αὐτοῦ, περὶ
τῆς ἡλικίας, τῆς θρησκείας, τοῦ γενο-
θλίου τόπου, τῆς τάξεως, τοῦ ἐπιτηδεύ-
ματος καὶ τῆς κατοικίας αὐτοῦ καὶ παρ-
έχει αὐτῷ τὴν παραγγελλάν νὰ προσέχῃ
εἰς τὴν κατηγορίαν καὶ τὴν περὶ αὐτῆς
συζητήσιν (Ποιν. Δικ. ἀρθ. 375). Ἄν
ὁ κατηγορούμενος ἔχῃ συνηγορῶν, ὁ πρό-
εδρος υπομνησθεῖ αὐτὸν ὅτι ὀφείλει νὰ
προσενεχθῇ κοσμίως ἐν τῇ διεξαγωγῇ τῆς
ὑπερασπίσεως (Ποιν. Δικ. ἀρθ. 376).
Κατόπιν ὁ κατήγορος ἐκτίθησιν τὴν ἀπο-
δοιδομένην κατηγορίαν, ὅπως πληροφο-
ρηθῇ τὸ δικαστήριον περὶ τίνος πρόκει-
ται, ἐγγεμνίζεται δὲ τῷ προδρῶ κατὰ-
λογος τῶν μαρτύρων τῆς τε κατηγορίας
καὶ τῆς ὑπερασπίσεως. — Σημειωτέον
ὅτι, ἂν μὴ ἐμφανισθῇ ὁ κατηγορούμε-
νος, δικάζεται ἐρήμην. Ἐξεταζομένων ἐν
ἀπουσίᾳ αὐτοῦ τῶν μαρτύρων, ἀλλὰ δι-
καιοῦται νὰ ἀνακόψῃ τὴν ἀπόφασιν κατὰ
τὰ εὐρύτερον ἀναπτυσσόμενα κατωτέρω
τε καὶ ἐν τῷ ἀρθρῳ Διαδικασίας
παρὰ πταίσματος δίκαις.

Κατὰ τὸν ἡμέτερον νόμον (Ποιν. Δικ.
ἀρθ. 378) ὁ πρόεδρος προσδιορίζει τὴν τά-
ξιν, καθ' ἣν πρέπει νὰ ἐξετασθῶσιν οἱ μάρ-
τυρες καὶ νὰ υποβληθῶσιν αἱ λοιπαὶ ἀπο-
δείξεις. Ἐχει δὲ ὄντως σπουδαίαν ῥοπήν
εἰς τὴν ἐκβάσιν τῆς δίκης ἢ προσήκουσα
τῶν ἀποδείξεων τάξις, διότι πολὺ ἐξαρτᾶ-
ται ἀπ' αὐτῆς ἡ διασάφησις τῶν ἀναγο-
μένων εἰς τὴν κατηγορουμένην πρᾶξιν πε-

ριστατικῶν. Ὅθεν ἡ διάταξις αὕτη ἤθελεν ἀποβαίνει ὠφελιμωτάτη, ἐὰν ὁ πρόεδρος ἐγίνωσκεν ἐκ προηγουμένης μελέτης τῆς δικογραφίας τὰς λεπτομερείας τῆς ὑποθέσεως. Ἀλλὰ τοῦ προέδρου λαμβάνοντος γνώσιν τῆς ὑποθέσεως κατὰ τὴν ὥραν ἐκείνην ἐν τῷ ἀκρατηρίῳ, ἀδύνατος καθίσταται ὁ προσδιορισμὸς τοιαύτης τάξεως, ὥστε νὰ ἐπέλθῃ τὸ ποθητὸν ἀποτέλεσμα. Ἐν Ἀγγλίᾳ ἐπικρατεῖ τὸ πολλῶν ὁρθότερον σύστημα τῆς ἀναθέσεως τοῦ προσδιορισμοῦ τῆς τάξεως τῆς ἐξετάσεως τῶν μαρτύρων εἰς τὸν κατηγοροῦν καὶ τὸν κατηγορούμενον.

Ἐὰν μὴ ἐμφανισθῇ μάρτυς τις, τὸ δικαστήριον δύναται, ἐπὶ τῇ πινακίδῃ τοῦ Εἰσαγγελέως ἢ τοῦ κατηγορουμένου, ἐν ὧσιν δὲν ἐξητάσθῃ εἰσεῖν ὁ πρῶτος μάρτυς. νὰ ἀναβάλῃ τὴν δίκην εἰς ὑπερῶν συνοδείαν (Ποιν. Δικ. ἄρθ. 379). Ἀλλὰ καὶ μετὰ τὴν ἐξέτασιν τοῦ πρώτου μάρτυρος δύναται τὸ δικαστήριον νὰ ἀναβάλῃ τὴν δίκην, ἐὰν πεισθῇ ὅτι εἶναι οὐσιώδης ὁ μὴ ἐξετασθεὶς μάρτυς καὶ ὅτι οὐ τῆς ἐξετάσεως αὐτοῦ δὲν δύναται νὰ σχηματισθῇ ἡ προσήκουσα δικαστικὴ πεποίθησις.

Πρὸ τῆς ἐνάρξεως τῆς ἐξετάσεως τῶν μαρτύρων ὁ πρόεδρος ὀφείλει νὰ διατάξῃ τὴν ἀποχώρησιν τῶν μαρτύρων εἰς τὸ δε' αὐτοὺς παρεσκευασμένον δωμάτιον, ὅπως, ἐξεταζομένου ἐκάστου ἰδιαιτέρως ἐν ἀγνοίᾳ τῆς καταθέσεως τῶν λοιπῶν μαρτύρων, ἀποφεύγηται πλάστη συμφωνία τῶν καταθέσεων ἐπὶ βλάβῃ τῆς δικαιοσύνης (Ποιν. Δικ. ἄρθ. 383).

Οἱ μάρτυρες ὀρκίζονται κατὰ τὸν τύπον τῆς ἰδίας αὐτῶν θρησκείας πρὸ τῆς ἐξετάσεως αὐτῶν ὅτι θέλουσι καταθέσει ὅλην τὴν ἀλήθειαν καὶ μόνην τὴν ἀλήθειαν (Ποιν. Δικ. ἄρθ. 384 καὶ 121). Ἐὰν δέ τις αὐτῶν ἦναι κωφὸς ἢ ἄλαλος, εἰ μὲν γινώσκει γραμματα, διεξάγεται ἡ κατάθεσις αὐτοῦ ἐγγράφως, κατὰ

γραφόμενων τῶν μὲν ἐρωτήσεων ὑπὸ τοῦ δικαστικοῦ γραμματέως, τῶν δὲ ἀποκρίσεων ὑπὸ τοῦ μάρτυρος (Ποιν. Δικ. ἄρθ. 129), εἰ δὲ δὲν γινώσκει, διορίζεται ὑπὸ τοῦ προέδρου ἑρμηνεύς. Ἐρμηνεύς ἐπίσης διορίζεται ὁσάκις ὁ μάρτυς εἶναι ἄδαξ τῆς ἐλληνικῆς (Ποιν. Δικ. ἄρθ. 130). Ὁ ἑρμηνεύς πρὸ τῆς ἐνάρξεως τοῦ ἐκμηνευτικοῦ αὐτοῦ ἔργου ὀρκίζεται ὅτι θέλει διερμηνεύσει πιστῶς (Ποιν. Δικ. ἄρθ. 133).

Εἰς οὐδένᾳ ἐπιτρέπεται νὰ διακοπῇ τοὺς μάρτυρας. Δικαιοῦνται δὲ τὰ ὅλα δικάζοντα μέρη μετὰ τὴν ἐξέτασιν ἐκάστου μάρτυρος ὑπὸ τοῦ προέδρου νὰ ἀπευθύνωσι πρὸς αὐτὸν πάσας τὰς σχετικὰς ἐρωτήσεις (Ποιν. Δικ. ἄρθ. 388). Ῥητῶς δὲ ὁ νόμος χορηγεῖ εἰς τὸν κατηγορούμενον καὶ τὸν ὑπερασπιστὴν αὐτοῦ τὸ δικαίωμα νὰ ἀπαγγείλωσι κατ' αὐτοῦ ἢ τῆς καταθέσεως αὐτοῦ ὅτι δὲν νῦναι νὰ ὀρίσῃ ἀκριβέστερον τὸ ἀντικείμενον αὐτοῦ συντεῖνον εἰς τὴν ὑπερασπίαν τοῦ κατηγορουμένου (Ποιν. Δικ. ἄρθ. 386). Ἀλλ' ἐὰν ἐνθουσιασθῇ ὁ μάρτυς ἢ προσφθῶσιν αὐτῷ πράξεις ἐπιλήθους, μὴ δυνάμεναι νὰ πορευθῶσι παραγόμεναι καταδικάζεται ὁ ἑνοχὸς (κατηγορουμένος ἢ συνήγορος) ἐπὶ τῇ αἰτήσῃ ἢ καὶ αὐτὸς ἐπαγγέλτως εἰς κράτησιν μίαις μηνὶ ὀκτὼ ἡμερῶν καὶ, ἐὰν διατελῇ ἤδη ἐν φυλακῇ, εἰς αὐστηροτέραν κατὰ τὴν (Ποιν. Δικ. ἄρθ. 387).

Ἐὰν οἱ κατηγορούμενοι ἢ οἱ μάρτυρες ἐξητάσθῃσαν ἤδη ἐν τῇ προδικαστικῇ περὶ τοῦ αὐτοῦ ἀντικειμένου, ὁ πρόεδρος ὀφείλει νὰ προκαλέσῃ τὴν προσήκουσαν τῶν εἰς τὰς παρατηρηθείσας ἀσυμφωνίας καὶ ἀντιφάσεις καὶ νὰ ζητήσῃ περὶ τῶν δικασφάσεων (Ποιν. Δικ. ἄρθ. 390). Ἐκαστος μάρτυς διαμένει μέχρι τοῦ πέρατος τῆς συζητήσεως εἰς τὸ ἀκρατηρίον. Δικαιοῦται ὅμως ὁ πρόεδρος νὰ διατάξῃ νὰ ἀποχωρήσωσι τινες ἢ πάντες οἱ

μαρτυρες καὶ νὰ ἐξετασθῶσιν ἐκ νέου ἢ τοὶ κατὰ μόνους ἢ ἐπὶ παρουσίᾳ ἄλλων μαρτύρων (Ποιν. Δικ. ἄρθ. 392).

Σημειωτέον ὅτι ὁ πρόεδρος δικαιούται ἀνάγει τῶν ἄρθ. 210, 366, 368, 369 καὶ 417 τῆς Ποιν. Δικον., ἐξεργείσθαι περὶ τῆς κατὰ τινος τῶν μαρτύρων, νὰ ἀντιβῇ τὴν σύλληψιν αὐτοῦ. Ἡ δὲ περὶ τοῦτέως αὐτοῦ ὡς ὑπόπτου ψευδομαρτυρία κρίσις τοῦ προέδρου διαφεύγει τὸν ἐπαγγ. τοῦ Ἀρείου Πάγου (Α.Π. ποιν. 21 τοῦ 67, 1 τοῦ 68, 176 τοῦ 74). Συλλεγόμενος δὲ τινος ὡς ὑπόπτου ψευδομαρτυρίας, τὸ δικαστήριον δύναται (ἀλλὰ ἔν ὑποχρεούται) νὰ ἀναβάλῃ τὴν δίκην· διαφεύγει δὲ καὶ ἡ κατὰ τοῦτο κρίσις ἐκτὸς τὸν ἔλεγχον τοῦ Ἀρείου Πάγου (Α.Π. ποιν. 410 τοῦ 55, 69 τοῦ 57, 124 τοῦ 65, 177 τοῦ 71, 97 τοῦ 82). Δὲ καὶ δὲν ὑποχρεούται τὸ δικαστήριον, συλλεγόμενος τινος ἐπὶ ψευδομαρτυρίᾳ, νὰ δώσῃ τὸν λόγον εἰς τὸν κατηγορούμενον ἢ τὸν Εἰσαγγελεὰ ἢ καὶ νὰ ἐκδώσῃ ἀπόφασιν περὶ τοῦ ἂν πρέπει, ἢ οὐ νὰ ἐκδίδῃ ἢ δίκην, ἐκτὸς ἂν ἐμεσολάβησεν πρότερον πρὸς τὰς τοῦ κατηγορουμένου ἢ τοῦ Εἰσαγγελέως (Α.Π. 92 τοῦ 45, 124 τοῦ 65, 146 τοῦ 66, 176 τοῦ 74, 29 τοῦ 85).

Μετὰ τὴν ἐξέτασιν τῶν μαρτύρων ἀναγνώσκονται τὰ ἀποδεικτικά ἔγγραφα καὶ ἀποβάλλονται, ὡς καὶ πᾶν ἄλλο πειστήριον, εἰς τὸν κατηγορούμενον, ἵνα ἀναγνωρίσῃ αὐτὰ ἢ δώσῃ τὰς ἀναγκαίας περὶ αὐτῶν ἐξηγήσεις. Ἐὰν ἦναι ἀναγκαῖον νὰ ἀναγνωρίσῃ τις τῶν μαρτύρων τὸ ἔγγραφον ἢ τὸ πειστήριον, ὁ πρόεδρος ἐπιδείκνυσιν ταῦτα εἰς αὐτόν, ὅπως ἐξηγήσῃ (Ποιν. Δικ. ἄρθ. 393). Ἀλλ' ἐκ τῆς παραλείψεως τῆς ἐκπληρώσεως τῆς δικαιοσύνης ταύτης δὲν πηγάζει λόγος ἀναφύσεως (Α.Π. 41 τοῦ 47, 80 τοῦ 38, 19 τοῦ 59, 90 τοῦ 62), πλην ἐάν, ὡς ἐνδεχόμενον, αἰτήσῃ περὶ ἀναγνώσεως καὶ

ἐπιδείξεως τοιοῦτων ἔγγράφων ἢ πειστηρίων, τὸ δικαστήριον ἀποβιβάζῃ αὐτὴν ἐπὶ παραθίσει τοῦ δικαίωματος τῆς ὑπερασπίσεως (Α.Π. 90 τοῦ 46) ἢ παραλίπῃ νὰ ἀποφανθῇ.

Παρατιθεῖσθαι τῆς περὶ τὴν ἀπόδειξιν διαδικασίας, ἐξετάζεται ὁ κατηγορούμενος μεθ' ὃ ἀναπτύσσει ὁ Εἰσαγγελεὺς τὴν κατηγορίαν, εἴτα δὲ ὁ πολιτικῶς ἐνάγων τὴν ἀγωγὴν αὐτοῦ, ἀκολούθως ὁ ὑπερασπίζει αὐτόν ὁ κατηγορούμενος ἢ ὁ συνήγορος αὐτοῦ (Ποιν. Δικ. ἄρθ. 394). Ὁ Εἰσαγγελεὺς καὶ ὁ πολιτικῶς ἐνάγων δικαιούνται νὰ λάβωσι τὸν λόγον ἐκ δευτέρου εἰς ἀντίκρουσιν τῆς ὑπερασπίσεως (Ποιν. Δικ. ἄρθ. 394)· ἀλλ' ἐν τοιαυτῇ περιπτώσει, καὶ ἡ ὑπεράσπισις ἔχει τὸ δικαίωμα νὰ ἀγορεύσῃ ἐκ δευτέρου, ἐφ' ᾧ καὶ καλεῖται, ἐπερχομένης ἄλλως ἀναφύσεως (Α.Π. ποιν. 72 τοῦ 62).

Μετὰ τοῦτο κλείεται ἡ συζήτησις καὶ τὸ δικαστήριον διασκεπτόμενον ἐπ' ἀκροατηρίου ἢ ἀποσυρόμενον εἰς τὸ θωμάτιον τῶν διασκέψεων, ὁσάκις ἡ ὑπόθεσις εἶναι σπουδαία, παρασκευάζει τὴν ἀπόφασιν, ἀπαγγελλομένην δημοσίᾳ. Σημειωτέον ὅτι ἐν Γαλλίᾳ ἐκ μίαις καὶ τῆς αὐτῆς ἀποφάσεως κρίνεται τὸ, τε πραγματικὸν καὶ τὸ νομικὸν ζήτημα. Παρ' ἡμῖν ὁμοίως πρῶτον ἐκδίδεται ἀπόφασις περὶ τοῦ πραγματικοῦ ζητήματος (ἂν δηλαδή ὁ κατηγορούμενος ἦναι ἐνοχος τοῦ πλημμελήματος ὡς αὐτοῦργος ἢ ὡς συναίτιος), ἂν ἦναι ἐνοχος τοῦ τετελεσμένου πλημμελήματος ἢ τῆς ἀποπειράς αὐτοῦ κτλ.) καὶ, ἂν ἡ ἀπόφασις ἦναι καταδικαστικὴ, μετὰ παρακολουθοῦσαν δευτέραν συζήτησιν περὶ τοῦ νομικοῦ ζητήματος, ἥτοι περὶ τῆς ἐπιβλητέας ποινῆς καὶ τῶν ἰδιωτικῶν ἀπαιτήσεων, ἐκδίδεται δευτέρα ἀπόφασις. Σημειωτέον ὅτι κατὰ τὴν δευτέραν ταύτην περὶ τοῦ νομικοῦ μέρους συζητήσιν ὁ εἰσαγγελεὺς πρῶτος ποιεῖται τὰς προτάσεις αὐτοῦ, μετ' αὐτὸν δὲ ὁ κατηγο-

γορούμενος ἢ ὁ συνήγορος αὐτοῦ υποβάλλουσι τὰς παρατηρήσεις καὶ αἰτήσεις αὐτῶν (Ποιν. Δικ. ἀρθ. 397), δὲν ἐπιτρέπεται δὲ δευτερολογία τοῦ Εἰσαγγελέως κατὰ τὴν νομολογίαν τοῦ Ἀκυρωτικοῦ, ἢ ἠκολούθησε καὶ ὁ ἡμέτερος Ἀρειὸς Πάγος (ἀποφ. ποιν. 110 τοῦ 1842).

Ἐὰν δ' ὁ κατηγορούμενος κηρυχθῇ ἄθως διὰ τῆς πρώτης ἀποφάσεως, ἀπολύεται πλὴν ἐὰν ὑπάρχωσιν ἄλλοι λόγοι κρατήσεως.

Ὁ ἰδιώτης κατήγορος ἔχει ἃ δικιῶματα καὶ υποχρεώσεις ὁ Εἰσαγγελεὺς. Ἀλλὰ πρὸ τῆς ἐκδόσεως ἀποφάσεως περὶ ἰδιωτικῆς τινος κατηγορίας ἀκούεται πάντοτε ὁ Εἰσαγγελεὺς ὑπὲρ τοῦ νόμου.

Καὶ ταῦτα μὲν ἐὰν ὁ κατηγορούμενος ἐνεφανίσθῃ· ἀλλ' ἐὰν δὲν ἐνεφανίσθῃ, κλητεύονται νομίμως, δικάζεται ἐρ' ἡ μὴ ν, ὅπότε κρίνεται ἐν τῇ αὐτῇ ἀποφάσει τὸ τε πραγματικὸν καὶ τὸ νομικὸν ζήτημα. ὁφλομένη ἢ τε πρᾶξι καὶ ἡ ἐφαρμοστέα ποινή. Ἐπιμελεῖα δὲ τοῦ κατηγοροῦ ἐγχειρίζεται ἡ ἀπόφασις εἰς τὸν καταδικασθέντα ἢ παραδίδεται εἰς τὴν κατοικίαν αὐτοῦ καί, ἐὰν μὲν ὁ καταδικασθεὶς ἀνακόψῃ αὐτὴν ἐντὸς ὀκτῶ ἡμερῶν, γίνεται κατὰ τὴν προσεχῆ ἐν τῷ ἀκροατηρίῳ συνεδρίᾳ ἢ κατ' ἀντιμωλίαν συζήτησις τῆς δίκης, καθισταμένης ἀκύρου τῆς ἐρήμην ἀποφάσεως, ἐὰν δὲ δὲν ἀνακόψῃ αὐτὴν ἐν τῷ ὀκταήμερῳ διαστήματι, ἐκτελεῖται. Ἐν τῇ κατ' ἀντιμωλίαν συζήτησει εἶναι δεκτοὶ εἰς ἐξέτασιν νέοι μάρτυρες· οἱ δὲ ἐξετασθέντες ἐν τῇ κατ' ἐρήμην δίκῃ δὲν ἐπανεξετάζονται (πλὴν ἐὰν τὸ δικαστήριον διατάξῃ τὴν ἐπανεξέτασιν), ἀλλ' αἱ κατὰ τὴν ἐρήμην συζήτησιν καταθέσεις αὐτῶν ἀναγιγνώσκονται καὶ λαμβάνονται ὑπ' ὄψιν ἐν τῷ ἀκροατηρίῳ.

Κατὰ τῆς ἀποφάσεως τῶν πλημμελειοδικῶν παρὰ Γάλλους συγχωρεῖται ἀέποτε ἔρεσις ἐνώπιον τῶν Ἐφετῶν· παρ' ἡμῖν κατὰ τὰ ἐν Βασιλείᾳ ἰσχύοντα ἐπιτρέπεται

μόνον τὸ ἐνδίκον τῆς ἀναίρεσεως μετὰ. Λόγοι δὲ πρὸς ἀναίρεσιν κατὰ τὴν ἡμετέραν νόμον (Ποιν. Δικ. ἀρθ. 407) εἶναι 1) ἡ ἀναρμοδιότης τοῦ δικασάντος δικαστηρίου, 2) ἡ παράβασις τῶν περὶ τὰς κλήσεις προθεσμίων κατὰ τὴν ἐρήμην δίκην, ὡς πρὸς τὴν ἐρήμην τοῦ κατηγορουμένου ἐκδοθεῖται καὶ τελεσιδικὸν καταστάντων αποφάσεων, οὐχὶ δὲ καὶ τὴν μετ' ἀνακοπῆς αὐτῆς ἐκδοθεῖσαν κατ' ἀντιμωλίαν ἀποφασιν. Α, Π. ποιν. 54 τοῦ 71, 164 τοῦ 76, 3) ἡ μὴ προσήκουσα σύνθεσις τοῦ δικαστηρίου, 4) ἡ ἐξ ἐπαγγέλματος καταδίκης τῆς κατ' ἐγκλησιν μόνον καταδικωμένης πράξεως, 5) ἡ παράβασις τῆς δημοσιότητος τῆς διαδικασίας, 6) ἡ μὴ ἐν τῷ ἀκροατηρίῳ ὅρκισις τινος τῶν ἐκδόντων κατὰ τὸν νόμον υποβαλλομένων μαρτύρων, 7) ὁ μὴ διορισμὸς τοῦ προσήκουτος διερμηνέως ἢ ἡ μὴ ὅρκισις αὐτοῦ κατὰ τὴν ἐξέτασιν κωφοῦ ἢ ἀλάλου μάρτυρος ἢ ἀδαοῦς τῆς ἐλληνικῆς, 8) ἡ παράβασις τῆς διατάξεως καθ' ἣν χορηγεῖται ἀκρόασις εἰς τοὺς διαδίκους, 9) ἡ παράβασις διαδικαστικῶν τύπων ἐπὶ πινυ ἀκυρωτοῦς διατεταγμένου, 10) ἡ πειστικὴ τῆς ἐν τῇ δικαστικῇ ἀποφάσει τελεσθεῖσας τοῦ προσήκουτος ἀξιῶν τοῦ Ποινικοῦ νόμου, 11) ἡ ἐσφαλμένη ἐρμηνεὺς ἢ ψευδὴς ἐρμηνεὺς τοῦ ποινικοῦ νόμου. — Εἰς τοὺς λόγους τούτους προσθετοὶ καθ' ἡμᾶς καὶ ὁ λόγος τῆς παραβίασεως διατάξεως τινος τοῦ Συντάγματος. Τὸ Σύνταγμα εἶναι ἡ βάσις τῶν νόμων· ὅθεν πᾶσα παρέκκλισις τῶν ἐπιταγμάτων αὐτοῦ εἶναι ἄκυρος καὶ πᾶσα Ἀρχὴ καλουμένη ὅπωςδήποτε νὰ ἐπιληφθῇ δικαιοῦται καὶ ὀφείλει νὰ θεωρήσῃ αὐτὴν ἄκυρον.

Σημειωθῆτω ὅτι κατὰ πλείους τῶν ἀποφάσεων τοῦ Ἀρειοῦ Πάγου χωρεῖ ἀναίρεσις καὶ ἐὰν τὸ δικαστήριον τῶν πλημμελειοδικῶν ἐδίκασε τὸν κατηγορουμένον ἐπὶ ἄλλῳ ἀδικήματι ἢ τῷ ἐφ' ᾧ ἐκλήθη νὰ δικασθῇ, ἐπὶ τῷ λόγῳ ὅτι ὁ αὐτὸς πε-

αυξάνεται τὸ δικαίωμα τῆς ὑπερασπίσεως, ἀπαικτεύχαστου κατεργημένου εἰς τὸν καιρὸν ἀγῶνα τοῦ κατηγορουμένου. Ἄλλ' ἔλατ' ἀποφάσεις, καὶ δὴ νεώταται, ἐτερογενεῖς, ὡς τοῦ λόγου τούτου ἐριζομένου ἕως ὥς λόγου ἀναιρέσεως κατὰ τῶν ἀποφάσεων τῶν συνέδρων, μὴ ἐριζομένου ὡς λόγου ἀναιρέσεως κατὰ τῶν ἀποφάσεων τῶν πλημμελειοδικῶν.

Θ. Ν. Φλογαίτης

Διαδικασία παρὰ τοῖς Πταισματοδίκαις. Κατὰ τὸ ἄρθρον 330 τῆς Ποιν. Δικονομίας

τὸ δικαστήριον τῶν Πταισματοδικῶν σύγκειται ἐκ τοῦ Εἰρηνοδίκου (ἡ εἰδικοῦ πταισματοδίκου, ὅπου ὑπάρχουσιν εἰδικὰ πταισματοδίκαι), τοῦ εἰρηνοδικακοῦ γραμματέως καὶ τοῦ δημοσίου κατηγοροῦ. Ὅσοι εἰς τὴν δικαιοδοσίαν τοῦ δικαστηρίου τῶν πταισματοδικῶν ὑπάγονται πολὺ ἐλάττω, ὡς δημόσιος κατήγορος χρησιμεύει ὁ ἀστυνόμος (ἢ, ἐν ἑλλείψει ἀστυνομικοῦ, ὁ δήμαρχος ἢ ὁ δημοκριτικός πρεσβυτέρας) τοῦ δήμου, ὅπου διεπράχθη τὸ πταίσμα, καὶ, ἐὰν νομίμως οὗτοι κωλύωνται, ὁ ἀστυνόμος (ἢ, ἐν ἑλλείψει ἀστυνομικοῦ, ὁ δήμαρχος ἢ ὁ δημοκριτικός πρεσβυτέρας) τοῦ δήμου, ἐν ᾧ ἐδρεύει τὸ πταισματοδικεῖον (Ποιν. Δικ. ἀρθ. 331 καὶ 332). Σημειωτέον ὅτι ἐπὶ τῶν δικῶν παραβάσεων ἐκπληροῦσι κατὰ τὸ ἀρθ. τοῦ νόμου ΒΡΞΒ' περὶ δασῶν κλητέοντα δημοσίῳ κατηγόρου οἱ δασάρχαι, ἀναπληρούμενοι, ἂν κωλύωνται, ἀπὸ τοῦ δημοσίου κατηγόρου. Ἡ ἀρμοδιότης τοῦ πταισματοδικείου ἐκτείνεται εἰς πάντα τὰ ἐν τῇ περιφερείᾳ αὐτοῦ ποινόμενα πταίσματα, ὡς καὶ εἰς τὰ πλημμελήματα τὰ προβλεπόμενα ὑπὸ τοῦ νόμου τῆς 31 Δεκ. 1836 περὶ προφυλάξεως δενδροφυτεῶν, (δηλονότι πάς βλάβος ἢ σπαρτὰ εἰς δενδροφυτεῖας). Ἐκτείνονται τῆς ἀρμοδιότητος αὐτοῦ αἱ ἐκτείνονται ἢ ζοφονομαίαι, ἅς καὶ ἂν τὸ

κλαπὲν ἢ φρονεῦθ' ἐξ ὧν ἤθελεν εἶναι ἀξίας κατωτέρας τῶν εἰκοσι δραχμῶν, δικάζει τὸ πλημμελειοδικεῖον (Ν. ΣΔ' τῆς 27 Ἀπριλίου 1867 περὶ ζοφονομαίης καὶ ζοφονομαίας ἀρθ. 6). Τὸ δικαστήριον τῶν πταισματοδικῶν ἐπιλαμβάνεται νομίμως τῆς ἐκδικάσεως τῆς πταισματοδικῆς ὑποθέσεως ἢ δι' ἐγγράφου κλήσεως (Ποιν. Δικ. ἀρθ. 144 - 148) ἢ καὶ δι' ἀπλῆς προφορικῆς κλήσεως, ἐὰν ἐκουσίως παρυσταθῇ ὁ κατηγορούμενος (οἷσι μὴ παρυσταθέντος αὐτοῦ δὲν δύναται νὰ δικάσῃ ἐρήμην).

Κατὰ τὴν ἐπιθέσειαν ἡμέραν καὶ ὥραν πρὸς συζήτησιν τῆς ὑποθέσεως ἐμφανίζονται οἱ διάδικοι καὶ οἱ μάρτυρες· πρὸς τοῦτο δὲ κλητεύονται πρότερον, 24 ὥρας πρὸ τῆς ἐκδικάσεως, πρὸ τῆς δικασίμου διὰ τῶν παρὰ τοῖς Εἰρηνοδικείοις κλητέων ἐπιμελεῖα τοῦ δημοσίου κατηγόρου ἢ τοῦ παρὰ τοῖς πταισματοδίκαις Εἰσαγγελέως. Ἐὰν τις τῶν μαρτύρων δὲν ἐμφανισθῇ, ὑποβάλλεται κατ' αἴτησιν τοῦ δημοσίου κατηγόρου εἰς πρόστιμον πέντε μέχρι πενήκοντα δραχμῶν καὶ εἰς τὴν ἀπότισιν τῶν δαπανῶν τῆς διαδικασίας. Δύναται δ' ὁ εἰρηνοδικὴς νὰ διατάξῃ καὶ τὴν βίαιαν προσαγωγὴν τοῦ μὴ ἐμφανισθέντος. Ἐὰν δ' ὁ κατηγορούμενος δὲν ἐμφανισθῇ, δικάζεται ἐρήμην, δηλονότι ἐξετάζονται καὶ ἐν τῇ ἀπουσίᾳ αὐτοῦ οἱ μάρτυρες, καθυποβάλλονται αἱ λοιπαὶ ἀποδείξεις καὶ, ἀκουσθείσης τῆς κατηγορίας, ἀπαγγέλλεται κατ' αὐτοῦ ἢ κατ' ἐρήμην ἀπόφασις, ἣν δικαιοῦται νὰ ἀνακόψῃ ἐντὸς ὀκτὼ ἡμερῶν ἀπὸ τῆς εἰς αὐτὸν παραδόσεως αὐτῆς (δηλονότι τῆς ὑπὸ τοῦ κλητέου ἐγχειρίσεως αὐτῆς εἰς τὸν καταδικασθέντα ἢ ἐγκαταλείψας εἰς τὴν κατοικίαν αὐτοῦ). Θεωρεῖται δ' ὡς ἐμφανισθείς καὶ ὁ κατηγορούμενος ὁ ἀποχωρήσας μετὰ τὴν ἐναρξιν τῆς ἀποδεικτικῆς διαδικασίας, ὅθεν δὲν ἐπιτρέπεται εἰς αὐτὸν ἀνακοπή. Δύναται ὅμως ὁ κα-

τηγορεύμενος ὁσάκις τὸ πταῖσμα τιμωρεῖται διὰ προστίμου καὶ οὐχὶ διὰ κρατήσεως νὰ μὴ ἐμφανισθῇ αὐτοπροσώπως ἀλλὰ διὰ πληρεξουσίου δικηγόρου. Ἐὰν δὲ δὲν ἐμφανισθῇ, ὁ ἰδιώτης κατηγορὸς ἢ ὁ πολιτικῶς ἐνάγων, ἀποβάλλεται ὀριστικῶς ἡ κατηγορία καὶ ἡ ἀγωγή αὐτοῦ, μὴ ἐπιτρεπομένης αὐτῷ ἀνακοπῆς κατὰ τῆς τοιούτης ἐρήμην αὐτοῦ ἐκδοθείσης ἀποφάσεως. Ἀλλ' ὁ πολιτικῶς ἐνάγων δύναται νὰ ἐγείρῃ καὶ ἔπειτα περὶ τῶν ἀστικῶν αὐτοῦ ἀπαιτήσεων ἀγωγήν ἐνώπιον τῶν πολιτικῶν δικαστηρίων. Σημειωτέον ὅτι ἐντὸς μηνὸς τὸ βραδύτερον ἀπὸ τῆς ἐκδόσεως τῆς ἐρήμην ἀποφάσεως ἀνάγκη νὰ κοινοποιῇται ἡ ἐρήμην ἀπόφασις τῷ καταδικασθέντι (Ποιν. Δικ. ἄρθρ. 334 καὶ ἐπ. καὶ νόμον ΑΥΞΒ' τῆς 28 Μαΐου 1887 τροποποιήσαντα τὰ ἄρθρα 336, 337 καὶ 338). Ἀνακοπείσης δ' αὐτῆς ὑπὸ τοῦ καταδικασθέντος, ἐπιτελεῖται εἰς τὴν προσελθῇ ἐν τῷ ἀκρατηρίῳ συνεδρίασιν ἡ κατ' ἀντιμωλίαν συζήτησις τῆς δίκης, καθισταμένης ἀκύρου τῆς ἐρήμην ἀποφάσεως ὡς πρὸς τὴν πρᾶξιν ἐφ' ἣ κατεδικάσθη ὁ ἀνακόπτων (Ποιν. Δικ. ἄρθ. 339). Ὅθεν περιττεύει πᾶσα περαιτέρω κλήτευσις τοῦ ἀνακόπτοντος, ὡς ὀφείλοντος νὰ παραστῇ κατὰ τὴν προσελθῇ τῇ ἀνακοπῇ συνεδρίασιν. Ἀλλ' ἐὰν μὴ δικασθείσης τῆς ἀνακοπῆς κατὰ τὴν συνεδρίασιν ταύτην κληθῇ διὰ κλήσεως ὁ ἀνακόψας, ἀνάγκη νὰ δοθῇ αὐτῷ ἡ νόμιμος τῆς κλήσεως προθεσμία (ἦτοι εἰς τὸν ἀνακόψαντα ἀπόφασιν πλημμελειοδικῶν τριήμερος τοῦλάχιστον προθεσμία (Α. Π. ποιν. 70 τοῦ 50, 72 τοῦ 76). Ἐξαιροῦνται δὲ τῆς ἀκυρώσεως αἱ θαπάναι τῆς ἐρήμην διαδικασίας καὶ δεκτικῆς γενομένης τῆς ἀνακοπῆς καὶ κατ' ἀκολουθίαν ἀνακαλουμένης τῆς ἐρήμην ἀποφάσεως (Α. Π. ποιν. 35 τοῦ 55).

Ἡ κατ' ἀντιμωλίαν συζήτησις ἐν τοῖς πταίσματοδικείοις ἄρχεται μετὰ τὴν ἐμ-

πιστην ἐν τῷ πλημμελειοδικεῖ τὸν ἡμῶν κατηγοροῦν, μὴ κλητευόμενον. Ἀγεται δὲ ἡ συζήτηςις, ἀπαγγέλλοντος ἑκ τῶν δικαστῶν ἔκθεσιν ἐξηγμένην ἐκ τῶν ἐγγράφων. Ἀναγινώσκονται δὲ καὶ ἀντιθέτουνται ὑπ' ὄψεϊ αἱ κατὰ τὴν πρωτοδικὴν ἐν τῷ πταισματοδικεῖ συζήτησιν ιστορικαί καταθέσεις, αἱ περιεχόμεναι ἐν τῇ ἐκθέσει τοῦ γραμματέως τοῦ πταισματοδικείου. Ἀλλ' ὁ εἰσαγγελεὺς ἢ ἄλλος τις διάδικος δικαιούται νὰ ἀρτῇ νὰ ἐξετασῶσι καὶ προφορικῶς οἱ ἄλλοι ἐκ νέου. Μετὰ δὲ τὴν διαδικασίαν ἀρσένει πρῶτον ὁ ἐκκαλῶν, εἴτα ὁ ἐκτιθέμενος καὶ τέλος ὁ εἰσαγγελεὺς (ἐάν ποτε ἦν αὗτος ὁ ἐκκαλῶν ἢ ὁ ἐφεσθλῆται). (Ποιν. Δικ. 358). — Ἐγείρεται ἐν τῇ συζήτησιν τὸ ζήτημα: Ἐάν ὁ κατηγορούμενος ἢ ἐκκαλέσας τὴν ἀπόφασιν, δύναται τὸ πλημμελειοδικεῖον νὰ δεινῶσιν τὴν θέσιν τοῦ καταδικασθέντος, ἐπαυξάνον τὴν ποινὴν θεωροῦμεν ὅτι τὴν ἀποφαστικὴν ἀπόφασιν ἐπιτάσσει ἡ λογικὴ. Ἀφ' οὗ τὸ τῆς ποινῆς δικαίωμα ἀπενεμήθη καταδῆλως τῷ κατηγορουμένῳ πρὸς βελτίωσιν τῆς θέσεως αὐτοῦ, εἶναι παντελῶς ἄταπον νὰ ἐπιτεθῇ τις ὅτι δύναται ἡ θέσις αὐτοῦ νὰ δεινωθῇ δι' ἐφέσεως, ὑπ' αὐτοῦ ἀντιθέσας. Τοῦτο παρεδέξατο ἀνέκαθεν ἡ Γαλλικὴ νομολογία.

Κατὰ πάσης καταδικαστικῆς ἀποφάσεως ἀνεκλήτως ἀπαγγελλείσθαι ἐπιτρέπεται ἐντός πέντε ἡμερῶν ἀπὸ τῆς ἐκθέσεως αὐτῆς ἀναίρεσις οὐ μόνον εἰς τοὺς ἀντιθέτους, ἀλλὰ καὶ εἰς τὸν παρὰ τῷ Ἀστυνομικῷ εἰσαγγ. (Ποιν. Δικ. 359). Λόγοι ἀναίρεσεως εἶναι τὸ ἀναρμόδιον τοῦ δικαστῆρος πταισματοδικ. ἢ μὴ προσήκουσα ἀπόφασις αὐτοῦ, ἢ παραβίασις τῆς δημοφιλῆς τῆς διαδικασίας ἢ ἄλλου τινὸς ἀποφαστικῆς ἀποφάσεως ἐπὶ ποινῇ ἀκυρότητος. ἢ ἐν τῇ ἀποφάσει παράλειψις τῆς ἀναίρεσεως τοῦ προσήκοντος ἄρθρου τοῦ ποινικοῦ νόμου καὶ ἡ ψευδὴς ἐρμηνεία

ἢ ἐσφαλμένη ἐφαρμογὴ τοῦ ποινικοῦ νόμου (Ποιν. Δικ. ἀρθ. 360). Προσθέτεον ὅτι, τοῦ νόμου ὁρίζοντος ὅτι: ὑπόκεινται εἰς ἀναίρεσιν μόναι αἱ ἐκδοθεῖσαι ἀνεκλήτως ἀποφάσεις, ἔπεται ὅτι εἶναι ἀπαράδεκτος ἡ αἴτησις ἀναίρεσεως κατ' ἀποφάσεως ὑποκειμένης εἰς ἔρεσιν. Ὅθεν ἀπαράδεκτος ἡ αἴτησις ἀναίρεσεως κατ' ἀποφάσεως, δι' ἧς ἐκηρύχθη ἀναρμόδιον τὸ πταισματοδικεῖον. παραπέμψαν τὸν κατηγορούμενον εἰς τὸ πλημμελειοδικεῖον, διότι κατ' αὐτῆς χωρεῖ ἔρεσις. (Α. Π. ΓΠΕ' τοῦ 1840). Ἀλλ' ἐάν, παρελθούσης τῆς πρὸς ἔρεσιν ποδοσεμίας, αἰτηθῇ κατὰ τοιαύτης ἀποφάσεως ἀναίρεσις, δεκτέον ὅτι αὕτη εἶναι παραδεκτὴ.

Θ. Ν. Φλογαίτης

Διαδικασία Προέδρου πρωτοδικῶν.

Ὁ κίνδυνος τῆς ἀδικου ζήτημα εἶναι ἐνίοτε τοσούτον ἐγγὺς ἐπικείμενος, ὥστε καθίσταται ἀπαραίτητος ἡ ταχίστη λήψις προσωλακτικῶν μέτρων. Ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει ὁ ἀρμόδιος πρόεδρος τῶν πρωτοδικῶν (ἐν ἀνάγκῃ δὲ κατὰ τὸν Carré ques. 2764 bis καὶ ὁ ἐγγύτερος πρόεδρος) δύναται μόνος κατὰ τὸν νόμον νὰ ἀποφύγηται περὶ προσωπονοῦ μέτρου (Πολ. Δικ. ἀρθ. 634), διατάσων φέρ' εἰπεῖν συντηρητικῶς τὴν προσωποκρατίαν τοῦ ἀκτῆμονος ὑπόπτου φυγῆς ὀφειλέτου ἢ ἐπιτρέπων τὴν συντηρητικὴν κατάσχεσιν τῆς παρουσίας, ἣν οὗτος διανοεῖται τυχερὰ νὰ μεταβιβάσῃ εἰκονικῶς. Δύναται δὲ τοῦτο κατὰ τὸν Chauveau οὐ μόνον πρὸ τῆς ἐγέρσεως δίκης, ἀλλὰ καὶ διρκυνούσης τῆς κυρίας δίκης, ἄτε τοῦ ἀπονέμεντος τὴν ἐξουσίαν ταύτην τοῖς πρέδοις ἄρθρου οὐδεμίαν ποιουμένου διάκρισιν ἐν ἡμέρῃ ἢ μὴ δίκῃ Chauveau ἀρθ. 2763 bis).

Ὡσαύτως παρισταμένων δυσχερεῶν περὶ τὴν ἐκτέλεσιν ἀποφάσεως ἢ ἄλλου ἐκτελεστέου ἐγγράφου, δύναται ὁ πρέ-

δρος νὰ θέσῃ αὐτὰς ἐκποδῶν διὰ μονομεροῦς αὐτοῦ ἀποφάσεως, ὡς αἱ δὲν ὑπάρχει καίριος νὰ ἐπιλάβηται τῆς λύσεως αὐτῶν τὸ ἀρμόδιον δικαστήριον.

Ὡσαύτως ἀναφερόντων διαταγμῶν περὶ τῶν δαπανῶν τῆς ἐκτελέσεως, ἀποφαίνεται περὶ αὐτῶν ὁριστικῶς ὁ πρόεδρος (Πολ. Δικ. ἀρθ. 877). Ὡσαύτως τοῦ ἀπαγομένου εἰς τὴν φυλακὴν ὀφειλέτου ἐπενεγκάντος ἀντιρρήσεις καὶ διαταγμοὺς (ἰσχυρισμένου λ. χ. ὅτι συνεισβάσθη ἢ ὅτι εὔρε καὶ ἔχει ἐξοφλητήριον) καὶ ἐξαίτουμένου νὰ προσαγῇ εἰς τὸν πρόεδρον, ὅπως ὑποβάλλῃ αὐτῷ τὰς ἀντιρρήσεις ταύτας, ὁ δικ. κλητὴρ ὀφείλει νὰ προσαγάγῃ αὐτόν (Πολ. Δικ. ἀρθ. 1008). Ὡσαύτως, ἐὰν ὁ πεφυλακισμένος ὀφειλέτης ἀποδώσῃ τὰ δι' αὐτὸν ἐφυλακίσθη χρέη καὶ ἀξίῃ νὰ ἐξέλθῃ τῆς φυλακῆς ἢ συνεπλήρωσεν τὸ ἐβδομηκοστὸν ἔτος τῆς ἡλικίας αὐτοῦ ἢ παρελείφθῃ ἢ προκαταβολῇ τῶν πρὸς διατροφὴν τοῦ ὀφειλέτου ἢ παρῇλθεν ἐπὶ ματαίῳ δύο ὀλόκληρα ἔτη ἀπὸ τῆς εἰσόδου εἰς τὰς φυλακάς τοῦ ὀφειλέτου, ὁ πρόεδρος εἶναι ἀρμόδιος νὰ κρίνῃ ἐὰν ἦναι ἀποφυλακιστέος ὁ διάδικος (Πολ. Δικ. ἀρθ. 1022).

Σημειωτέον ὅτι κατὰ τὸν νόμον Υ'ΑΖ' τῆς 9 Ἰουνίου 1874 περὶ ἐξώσεως τῶν δυστροπούντων μισθωτῶν δύνανται νὰ εἰσαγῶσιν εἰς τὸν ἀρμόδιον πρόεδρον τῶν πρωτοδικῶν, ἀντὶ τοῦ ἀρμοδίου δικαστηρίου, καὶ αἱ ἀγωγαὶ περὶ ἐξώσεως τοῦ μισθωτοῦ ἀπὸ τοῦ μισθωθέντος κτήματος, ἀστικοῦ ἢ ἀγροτικοῦ (Α. Π. 37 τοῦ 89). Ἡρτῆται δηλαδὴ ἀπὸ τοῦ ἐν-ἀγοντος νὰ εἰσαγάγῃ τὴν ὑπόθεσιν εἰς τὸ ἀρμόδιον δικαστήριον ἢ εἰς τὸν πρόεδρον τῶν πρωτοδικῶν. Τοῦ νόμου καθορίζοντος τὸ δικαίωμα τοῦτο κατὰ μόνων τῶν ἐπὶ μισθώματι κατεχόντων κτημάτων, ἐπεταὶ ὅτι δὲν δύναται νὰ ἀσκηθῇ τοῦτο κατὰ τῶν ἐξ ἄλλου νομίμου λόγου κατεχόντων, οἷον ἐκ παρεκλήσεως.

Ἐνασχεῖ δὲ τὴν δικαιοδοσίαν αὐτοῦ ὁ πρόεδρος ἐπὶ τῇ ἀναφορᾷ τοῦ ἔχοντος ἐννομον συμφέρον διαδίκου, ἥς ὅμως διατάσσεται ἡ κοινοποίησις εἰς τὸν ἀντικον, ὅπως λάβῃ γνῶσιν αὐτῆς, ὡς αἱ ὁ-πάρχει ὁ ἀπαιτούμενος χρόνος εἰς περὶ, φιν τοῦ κινδύνου. Ἀλλὰ καὶ ἀπροσκή-τος ὁ καθ' οὗ ζητεῖται μέτρον τι καὶ ἐν-γένει αἱ διαφερόμενοι δύνανται νὰ πα-έλθωσιν εἰς τὸν πρόεδρον. Ἀλλὰ δικιν-οῦται ὁ πρόεδρος καὶ νὰ παραπέμψῃ τὴν ὑπόθεσιν εἰς τὸ δικαστήριον, ἐὰν διατάξῃ περὶ τῆς ἰδίας ἀρμοδιότητος ἢ ὁλοῦς νὰ-ναλάβῃ μόνος τὴν εὐθύνην τῆς ἀπα-σεως (Πολ. Δικ. ἀρθ. 635). Ἐν ταύ-τη δὲ περιπτώσει δὲν ὑπάρχει ἀνάγκη ἄλλου τινὸς ἐγγράφου πρὸς τὸ δικαστή-ριον ἀπευθυνομένου, ὥς ἀπορρώσῃς τῆς πρὸς τὸν πρόεδρον αἰτήσεως (Α. Π. 342 τοῦ 40). Τῆς ἀποφάσεως δὲ τοῦ προ-δρου ἐχούσης πρόσκαιρον ἰσχύον, ὥς τοῦ διαδίκου δικαιομένου μετὰ τὴν ἐπέλε-σιν αὐτῆς νὰ εἰσαγάγῃ τὴν ὑπόθεσιν εἰς τὸ δικαστήριον πρὸς κανονικὴν ἐκτίκα-σιν αὐτῆς (Πολ. Δικ. 873, Α. Π. 54 τοῦ 79, 109 τοῦ 89), ἐπεταὶ ὅτι, ἐὰν ὁ πρόεδρος σφαλῇ περὶ τὴν ἐκτίμησιν τῶν πραγμάτων ἢ περὶ τὴν ἐρμηνείαν τοῦ νόμου, δὲν χωρεῖ κατ' αὐτῆς ἐνδίκον ἀ-σον (Α. Π. 264 τοῦ 53, 273 τοῦ 60, 274 τοῦ 68). Ἀλλ' ἐν ταῖς περὶ ἐξώ-σεως τοῦ μισθωτοῦ ἀγωγαῖς ἐπιτελείται κατὰ τῶν προεδρικῶν ἀποφάσεων ἀνα-κοπὴ ἢ ἔφεσις, συνωδᾷ πρὸς τὰς γενικὰς διατάξεις τῆς Πολιτικῆς Δικονομίας, ἥς ὅμως δὲν ἀναστέλλει τὴν ἐκτέλεσιν τῆς ἀποφάσεως τοῦ προέδρου (Ν. Υ'ΑΖ' ἀρθ. 2. Α. Π. 340 τοῦ 75). Οὐδεμίαν δ' ὥ-πάρχει ἀνάγκη πρὸς κύρωσιν τῆς ἀπο-φάσεως τῆς ὑπογραφῆς τοῦ γραμματέως. Ἐκτελεῖται δ' ἡ ἀπόφασις ἐν ἀντιμέ-τω, πλην ἀν' ἐπίκειται κίνδυνος, ὅτε ἡ τελεῖται καὶ ἐν πρωτοτύπῳ (Πολ. Δικ. ἀρθ. 639). Σημειωτέον δ' ὅτι ἡ πρό-δου

τοῦ προέδρου, ἀπόφασις οὕτα προσωρινή, ἂν δύναται νὰ ἀνεκκληθῇ κατὰ τὴν εὐλογώτεραν γνώμην, διότι θεμελιώδης ἀρχὴ ἐν τῇ πολιτικῇ ἡμῶν δικονομίᾳ καθιερούμενη εἶναι, ὅτι οἱ δικασταὶ δὲν δύνανται ἀνεκκληθῆναι τὰς ἰδίαις αὐτῶν ἀποφάσεις, τοῦ ἐναντίου ἐδικῶς ἐριζομένου ὡς πρὸς μὲν τὰς παρεμπιπτούσας περὶ ἀποδείξεως (Α. Π. 345 τοῦ 55).— Ἀναγκάζον νὰ προστεθῇ καὶ ὅτι κατὰ τὸ 241 ἀρθ. τοῦ Ὁργανισμοῦ τῶν Δικαστηρίων ὁ πρόεδρος παντός δικαστηρίου δικαιοῦται νὰ κηρύττῃ εἰσπράξιμα τὰ τέλη καὶ δικιώματα τῶν παρὰ τῷ δικαστηρίῳ οὐ πρῶταται δικηγόρων, γραμματέων κλπ. ὡς ἐπισημειώσεως ἐπὶ τοῦ ὑποβαλλομένου αὐτῷ καταλόγου αὐτῶν. Κατὰ τῆς πράξεως δὲ ταύτης ἐριστικῆς οὐσης, ἐπιτίθεται ἀνακοπὴ δυνάμει τῶν ἀρθρῶν 871 καὶ 872 τῆς Πολ. Δικ., καθ' ἣ συγγραφῆται ἀνακοπὴ καθ' οὐδὲν ὅποτε ἐκτελεστοῦ δικαιογράφου (Α. Π. 41 τοῦ 11). Εἰσάγεται δ' ἡ ἀνακοπὴ αὕτη αἰετοῦται εἰς τὸ πρωτοδικεῖον, οὐ πρῶταται νὰ κηρύξῃ κατὰ εἰσπράξιμα πρόεδρος (Α. Π. 26 τοῦ 77 κτλ.). Εἰσάγεται δ' ἐν παρόντι, ὅτι οὐδεὶς νόμος ἀπαγορεύει εἰς τὴν ἐργασίαν δι' ἐπισημειώσεως τοῦ προέδρου νὰ διεκδικήσῃ τὰ δικιώματα αὐτοῦ καὶ ἐνώπιον τοῦ ἀρμοδίου δικαστηρίου καὶ ἀσφαλιστὴν αὐτὰ εἶτι μᾶλλον διὰ δικαστικῆς ἀποφάσεως, ἥς δυνάμει δύναται καὶ ὑποθήκην νὰ ἐγγράψῃ ἐπὶ τῶν κτημάτων τοῦ ὀφειλέτου (Α. Π. 126 τοῦ 64).

θ. Ν Φλογαίτης

Διαδικασία Πρωτοδικῶν.

Εἰς τὴν ἀρμοδιότητα τοῦ δικαστηρίου τῶν Πρωτοδικῶν ὑπάγοντας πᾶσαι αἱ ἀστικαὶ ὑποθέσεις αἱ μὴ ῥητῶς ὑποβληθεῖσαι εἰς τὰς ἐξηγηθίσκας. Ἀλλὰ καὶ αἱ τελευταῖαι δύνανται νὰ δικασθῶσιν ἀρμοδίως ὑπὸ τῶν Πρωτοδικῶν, ἐὰν ῥητῶς ἢ σιωπηρῶς ἐκτείνωσιν οἱ διάδοχοι κατὰ τὴν ἀρμοδιότητα τῶν Πρωτοδικῶν,

ἐὰν δηλονότι συμφωνήσωσιν ἐγγράφως περὶ τοῦτου ἀμφοτέρωι ἢ εἰσαγγῇ μὲν τὴν ἀγωγὴν εἰς τὸ πρωτοδικεῖον ὁ ἐνάγων, παρὰλήπῃ δὲ νὰ προτείνῃ τὴν τῆς ἀναρμοδιότητος ἐνστάσιν ὁ ἐναγόμενος (Πολ. Δικ. 529, Α. Π. 62 τοῦ 56, 314 τοῦ 65). Καὶ ἀνεκκλητῶς μὲν δικάζονται ὑπὸ τῶν Πρωτοδικῶν 1) αἱ προσωπικαὶ καὶ αἱ εἰς κινήτα πράγματα ἐναγόμεναι ἀγωγαί, ὧν τὸ ἀντικείμενον δὲν ὑπερτερεῖ τὰς πεντακοσίας δραχμὰς (Πολ. Δικ. ἀρθ. 529). Εἰς εὑρεσιν δὲ τοῦ πεντακοσιοδράχμου ποσοῦ λογίζεται ἡ πρώτη αἰτήσις τοῦ ἐναγόντος ἀνεὺ τῶν ἐπιγενομένων ἐπακολουθημάτων καὶ ἐπιδοθητικῶν προτάσεων, ὡς τοιαύτη δὲ θεωρητέα καὶ ἡ ἐπ' ἀκρατηρίου κατὰ τὸ ἀρθρον 158 περιορισθεῖσα (Α. Π. 218 τοῦ 63), ἀλλ' ὑπολογίζονται οὐχ ἥττον αἱ πρὸ τῆς κοινοποιήσεως τῆς ἀγωγῆς τόκοι, διότι πρώτην αἴτησιν ἀποτελεῖ τὸ ἐν τῇ ἀγωγῇ ποσόν (Α. Π. 53 τοῦ 53, 186 τοῦ 48). ἀνεκκλητῶς δὲ δικάζονται καὶ θάκεις τὸ σύνολον τοῦ ὑπὸ πάντων τῶν ἐναγόντων αἰτουμένου ποσοῦ ὑπερβαίνει μὲν τὰς 500 δραχμὰς, ἀλλ' οὐχ καὶ τὸ ὑπ' ἐκάστου αὐτῶν αἰτούμενον, διότι ληπτέον ὑπ' ὅφει τὸ ἀτομικὸν συμφέρον ἐκάστου τῶν ἐναγόντων (Α. Π. 255 τοῦ 54, 21 τοῦ 82). 2) αἱ πραγματικαὶ ἀγωγαὶ περὶ ἀκινήτων, ὧν ἡ ἐνικύσιος πρόσδος δὲν ὑπερβαίνει τὰς εικοσιπέντε δραχμὰς (Πολ. Δικ. ἀρθ. 529.) "Ὅθεν εἶναι ἐκκλητῆ αἱ προσωπικαὶ ἀγωγαὶ περὶ ποσοῦ ὑπερβαίνοντος τὰς πεντακοσίας δραχμὰς καὶ αἱ περὶ ἀκινήτων, ὧν ἡ πρόσδος κατὰ τὴν ἀξιῶσιν τοῦ ἐναγομένου (περὶ τῆς δύναται νὰ διαταχθῇ ἐν ἀμφιβολίᾳ ἀπέδειξις) ὑπερβαίνει τὰς εικοσιπέντε δραχμὰς. Κατ' ἐπὶ ἀκολουθίαν ἐκκλητῆ εἶναι καὶ ἡ ἀγωγὴ, ἥτις ἔχει μὲν ἄμεσον ἀπαίτησιν προσωπικῆς φύσεως, κατωτέρην τῶν πεντακοσίων δραχμῶν, ἀλλ' ἡ ἀπόφασις περὶ

τῆς καταβολῆς αὐτῶν ἔξαεῖται ἀμέσως ἢ ἐμέσως ἐκ τοῦ ζητήματος τῆς κυριότητος τοῦ κτήματος, (οὗ ἡ πρόσθετος ὑπερβαίνει τὰς 25 δραχμὰς), δηλονότι ἡ ἀγωγὴ ἥτις περιλαμβάνει ἐν αὐτῇ καὶ πραγματικὴν ἀπαίτησιν (Α Π. 250 τοῦ 61, 320 τοῦ 62). Ὅσακις δὲ τὸ ἀμφισβητούμενον ἐπίδικον δικαίωμα συνίσταται ἐκ πολλαπλῶν δόσεων, τὸ ἐκκλητὸν ἢ μὴ τῆς ἀπορᾶσεως ἤρηται ἐκ τῶν ἐτησίων δόσεων (Α Π. 245 τοῦ 75) (*Ἰδε καὶ τὰ κατωτέρω ἄρθρα Διαδικασία Συνήθης, Διαδικασία Συνοπτικῆ).

Β. Ν. Φλογαίτης.

Διαδικασία συνήθης. Ἡ ἀγωγή πρέπει Α') νὰ περιλαμβάνῃ πάντα τὰ στοιχεῖα παντὸς δικογράφου, ἅπερ ῥητῶς μνημονεύονται ἐν τῷ ἄρθρῳ 126 τῆς Πολ. Δικ., δηλονότι 1) χρονολογίαν, 2) ὑπογραφήν τοῦ ἐνάγοντος ἢ τοῦ πληρεξουσίου αὐτοῦ, 3) τὴν ὀνομασίαν τῶν τε διαδίκων καὶ τοῦ δικαστηρίου, οὗ ἐνώπιον διεξάγεται ἡ υπόθεσις. Ὅθεν, ἂν ἡ ἀγωγή ἦναι ἀχρονολόγητος ἢ ἀνυπογράφος ἢ παραλειπῇ τὸ ὄνομα (δηλούμενον διὰ τε τοῦ κυρίου ὀνόματος (τοῦλάχιστον τοῦ ἀρχικοῦ αὐτοῦ στοιχείου) καὶ τοῦ ἐπωνύμου) τῶν διαδίκων ἢ τοῦ δικαστηρίου, ἡ ἀγωγή εἶναι ἄκυρος. Ἐννοεῖται δὲ ὅτι, ὁσάκις τοῦ ἐναγομένου μὴ ἔχοντος ἱκανότητα δικαστικῆς παραστάσεως, ἡ ἀγωγή ἐπιδοτέα εἰς τὸν νόμιμον αὐτοῦ ἀντιπρόσωπον, δέον νὰ σημειῶνται ἀκριβῶς τὸ τε ὄνομα τοῦ ἐναγομένου καὶ τὸ τοῦ ἀντιπροσώπου αὐτοῦ. Ἀλλ' ἐὰν ἡ ἰδιότης τοῦ ἀντιπροσώπου ἐκφέρηται ἐσφαλμένως, τούτεστι μὴ κυριολεκτικῶς, δὲν ὑπάρχει λόγος ἀκυρότητος, ὡς ὀρθῶς ἀπεφάνετο ἄλλοτε καὶ ὁ Ἄρειος Πάγος (ἀποφ. 64 τοῦ 69), διότι οὐσιωδὲς ἐστὶ τὸ νομίμως ἀντιπροσωπεύεσθαι τὸν διάδικον, οὐχὶ δὲ ἡ τῆς τοιαύτης νομίμου ἀντιπροσωπείας κυριολεξία. Β') δὲ τὸ ὄνομα καὶ τὴν κατοικίαν τοῦ τε ἐνάγοντος καὶ

τοῦ ἐναγομένου, ἔτι δὲ τὸν διορισμὸν ἀντικλήτου, εἰς ὃν κοινοποιῦνται ἐφεξῆς τὰ δικόγραφα αὐτοῦ (τοῦ ἐνάγοντος), ὁσάκις οὗτος δὲν διαμένει ἐν τῇ εἰσῇ τοῦ δικαστηρίου. Ἀλλ' ἡ ἑλλειψὶς διορισμοῦ ἀντικλήτου ἐπιφέρει μόνον τὸ ἀποτέλεσμα, ὅτι, τοῦ ἐναγομένου ἡ ἀναγκασμένη ὄντος νὰ κοινοποιῇ τὰ δικόγραφα εἰς αὐτὸν τὸν ἐνάγοντα, βαρύνεται ὁ ἐνάγων διὰ τῶν ἐκ τῆς βραδύτητος προκυψουσῶν δαπάνων, ἀλλὰ δὲν ἐπιφέρει τὴν ἀκυρότητα τῆς ἀγωγῆς. Ἐπίσης δὲ ἐπιφέρει ἀκυρότητα κατὰ τὴν ὀρθὴν νομολογίαν τοῦ Ἀρείου Πάγου ἡ παράλειψις ἢ ἡ ἐσφαλμένη σημείωσις τῆς κατοικίας τῶν διαδίκων, ὁσάκις δὲν γεννᾶται ἀμφισβησία περὶ τῆς ταυτότητος αὐτῶν (Α Π. 26 τοῦ 54, 314 τοῦ 66, 242 τοῦ 73, 184 τοῦ 83), πολλῶν δὲ μᾶλλον ὁσάκις ἡ κατοικία ἦν γνωστὴ ἐκ προγενεστέρων ἐγγράφων (Α Π. 197 τοῦ 71). Ἀλλὰ καὶ ἡ ἐν τῇ ἀγωγῇ ἑλλειψὶς τῶν ὀνομάτων τῶν ἄλλων συνεναγομένων ἀναπληροῦται κατόπιν (Α Π. 352 τοῦ 57). Γ') μνηστὴν ἐν τῇ ἀγωγῇ τοῦ δικαίωματος, ὅπως ἔχει ὁ ἐνάγων νὰ πειθῇ τὴν ἀγωγὴν αὐτοῦ κατὰ τοῦ ἐναγομένου, διασφαρῶσαν ἀληθινότητι πᾶν τὸ δικαίωμα ἀνήκει εἰς τὸν ἐνάγοντα, πᾶν ἢ πηγὴ τῆς ὑπομνήσεως τοῦ ἐναγομένου. Εἰς τοῦτο συνίσταται ἡ καλουμένη ἐνεργητικὴ καὶ παθητικὴ νομιμοποίησις (τούτεστι νομιμοποίησις ἐνεργητικὴ μὲν ὡς πρὸς τὸν ἐνάγοντα, παθητικὴ δὲ ὡς πρὸς τὸν ἐναγομένον). Σημειωτέον ὅμως, ὅτι εἶναι περιττὸν νὰ γίνηται εἰδικὴ μνηστὴ τοῦ δικαίωματος τούτου, ὁσάκις ἡ οὐσία τῆς υποθέσεως ταυτίζεται πρὸς τὴν νομιμοποίησιν, ὅπερ συμβαίνει, ὁσάκις ἡ νομικὴ σχέσις, περὶ ἧς πρόκειται, ὑφίσταται μεταξὺ τῶν προσώπων ἐκείνων, ὧν μεταξὺ συνήρθη ἀρχῇθεν ἀναγκαστικῶς εἶναι ἡ εἰδικὴ μνηστὴ, ὁσάκις ἡ νομικὴ σχέσις, ἐξ ἧς ὁ ἀγών, δὲν ὑφίσταται με-

αὐτῶν τῶν αὐτῶν προσώπων, ὧν μεταξὺ
 ἐρχικῶς συνήθη. Ὅθεν ἐν τῇ ἀγωγῇ,
 αὐτῆς στηρίζεται εἰς ἐκχώρησιν, τοῦ ἐνά-
 γοντος ἐγγείροντος αὐτήν ὡς ἐκδοχῶς τῶν
 κατωκάτων τοῦ ἀρχικοῦ δανειστοῦ, ἡ
 ἀνὰ νὰ περιέχεται ῥητικῶς ὅτι δυνάμει
 ἐκχώρησε κινεῖ τὴν ἀγωγὴν ταύτην
 Α. Π. 306 τοῦ 63). Δ') τὴν ἱστορικὴν
 ἔστι καὶ τὸν νόμιμον λόγον. Καὶ περὶ
 προσωπικῆς μὲν ἀγωγῆς προκειμένου, ἡ
 προσωπικὴ βᾶσιν ἀποτελεῖ ἡ νομικὴ πρᾶ-
 ξις. ἔξ ἧς ἀπορρέει ἡ ὑποχρέωσις τοῦ ἐν-
 ἀγόντου· περὶ δὲ πραγματικῆς ἀγωγῆς,
 στοικῆς βᾶσιν ἀποτελοῦσι τὰ ἱστορικὰ
 γεγονότα, ἔξ ὧν περιτλήθεν εἰς τὸν ἐνά-
 γοντα τὸ πραγματικὸν δικαίωμα, ὃ διὰ
 τῆς ἀγωγῆς διεκδικεῖ. Ἄλλ' οὐδεμία ἀ-
 νάγκη νὰ διαλαμβάνηται καὶ ὁ χρόνος
 τῆς κτήσεως τῆς κυριότητος τοῦ δικαιο-
 πηγίου, ἀτε ὑποχρεουμένου μόνον τοῦ
 ἐνάγοντος ἐπὶ παραγώγῳ κυριότητος νά-
 ποθεῖται ἐπὶ δικαστηρίου τὴν κυριότητα
 τοῦ δικαιοπαρόχου αὐτοῦ ἀμφισβητουμέ-
 νην (Α. Π. 191 τοῦ 83). Ὁ δὲ νόμιμος
 λόγος συνίσταται εἰς τὸν νομικὸν κανόνα,
 ἐν ᾧ ἐν ἐκείνῳ στηρίζει τὸ δικαίωμα, ὃ-
 τε αὐτῷ. Σημειωτέον ὅμως ὅτι δὲν ἀπαι-
 τεῖται ῥητὴ μνεία τῆς περικοπῆς ἢ τοῦ
 ἀγῶνος τοῦ νόμου, ἐν ᾧ περιέχεται ὁ νο-
 μικός κανὼν, διότι τὸν νόμον γινώσκει
 πάντες οἱ δικαστῆς· ἀπαιτεῖται δὲ μόνον,
 ἐν τοῖς νομικοῖς κανὼν περιλαμβάνηται ἐν
 ἑλληνοπαῶ νόμῳ ἢ ἀπορρέει ἀπὸ τοπικοῦ
 ἔθους, ὅστις ὁ δικαστὴς δὲν ὑποχρεοῦται
 νὰ γινώσκῃ τὸν ἀλλοδαπὸν νόμον ἢ τὰ
 τοπικὰ ἔθιμα. Ε') Ἀκριβῆ περιγραφὴν
 τῆς ἀντικειμένου τῆς διαφορᾶς (Πολ. Δικ.
 ἀρ. 533). Ἐάν ὅμως ἡ περιγραφὴ ἦναι
 ἀκρίβης, οὐ ἐνεκα δύναται νὰ προσ-
 κληθῇ τὸ ἔργον τοῦ δικαστοῦ, ὀφείλοντος
 ἀπορρίπτεται ἐν ἐπιγνώσει ὠρισμένως καὶ
 ἀκρίβως, ἢ ἀγωγὴ εἶναι ἀπαράδεκτος ὡς
 ἀκρίβης. Ὅθεν τοῦτο δύναται νὰ ἐξετά-
 σῃ καὶ αὐτεπαγγέλτως ὁ δικαστὴς, ὡς

ὁρθῶς ἀπεφάνητο πολλάκις ὁ Ἄρειος Πά-
 γος (οἷον διὰ τῶν ἀποφάσεων αὐτοῦ 148
 τοῦ 47, 219 καὶ 263 τοῦ 76· ἀλλ' ἀπ-
 εφάνητο καὶ ἀντιθέτως διὰ τῆς ὑπ' ἀριθ.
 309 τοῦ 66, διαταθείς, ὅτι ἡ λόγῳ ἀορι-
 στίας ἀκρότης δὲν δύναται νὰ προταθῇ
 μετὰ τὴν πρώτην συνεδρίαν). Παρατη-
 ρητέον προσέτι, ὅτι τὸ ζήτημα τῆς ἀορι-
 στίας ὡς πραγματικὸν διαφεύγει τὸν ἔ-
 λεγχον τοῦ Ἀρείου Πάγου (Α. Π. 167
 τοῦ 74, 313 τοῦ 75, 263 τοῦ 76 κτλ.
 ἀλλ' ὅμως κατὰ μὲν τὴν ἀπόφασιν 100
 τοῦ 79 δὲν δύναται τὸ δικαστήριον τῆς
 οὐσίας νὰ πορρίψῃ ἐπὶ ἀοριστίᾳ ἀγωγὴν
 δι' ἑλλειψιν ὠρισμένων γεγονότων, ἀ ὁ
 νόμος δὲν ἀπαιτεῖ, ὅπως στηριχθῇ ἀγω-
 γή, κατὰ δὲ τὴν 251 τοῦ 75, μὴ ἐξη-
 γουμένου ἐν τῇ ἀπόφασιν τοῦ νομίμου
 λόγου, δι' ἃν εἰς τὴν λύσιν τῆς διαφορᾶς
 εἶχεν ἐπιβροῇ ὁ προσδιορισμὸς τοῦ χρό-
 νου, καθ' ὃν ἐτελέσθη ἡ ἐν τῇ ἀγωγῇ
 νομικὴ πρᾶξις, ἢ ἀπόφασις ἀναερτέα ὡς
 ἄνευ νομίμου λόγου ἀπαιτήσασα τὸν
 προσδιορισμὸν τοῦ χρόνου). Ἀλλὰ βε-
 βαιῶς ἡ ἀόριστος ἀγωγὴ δύναται νὰ συμ-
 πληρωθῇ διὰ τῶν πρώτων ἐπὶ ἀκρατη-
 ρίου προτάσεων. Σ') ἀκριβῆ, σαφὴ καὶ
 ὠρισμένην αἴτησιν, καὶ τοῦτο οὐ μόνον,
 διότι οὕτως ὁδηγεῖται ὁ δικαστὴς εἰς τὴν
 ἀκριβῆ ἐκτέλεσιν τοῦ δικαστικοῦ αὐτοῦ
 καθήκοντος, ἀλλὰ καὶ διότι τὰ ἰδιωτικὰ
 δίκαια εἶναι ἀπαλλοτριωτὰ καὶ ἐπομένως
 ὁ ἐνάγων δύναται, καίπερ δικαιούμενος
 εἰς πλείονα, νὰ ἀσκήσῃ εἰς ὀλιγώτερα.
 Σημειωτέον ὅμως 1) μὲν ὅτι, αἰτουμένης
 διὰ τῆς ἀγωγῆς τῆς ἀποδόσεως καρπῶν,
 οὐδαμῶς ἀναγκαῖος ὁ προσδιορισμὸς τῆς
 ἡμέρας τῶν συλλεγέντων καρπῶν, ὅστις
 πολλάκις καὶ ἀδυνατος παντελῶς ἀπο-
 βαίνει εἰς τὸν ἐνάγοντα. Διὸ καὶ ἡ Πολ.
 Δικον. ὀρίζει ὅτι ἡ διατάττουσα τὴν ἀπό-
 δοσιν καρπῶν ἀποφάσις πρέπει νὰ δια-
 τάττῃ συγχρόνως τὴν λογοδοσίαν περὶ
 τῶν συνελεγμένων, συλλεκτέων καὶ ὑ-

παρχόντων ἔτι τυχόν καρπῶν (άρθ. 853), 2) ὅτι οὐδαμῶς ἀναγκαῖον νὰ διατυπῶνται ἀκριβῶς αἰτήσεις, ὥς ὃ ἐνάγων δὲν δύναται ἔτι νὰ διατυπώσῃ ἀκριβῶς. Οὕτω φέρ' εἰπεῖν ὁ ἀξίων δικαίωμα κληρονομίας δὲν ὑποχρεοῦται νὰ περιγράψῃ καὶ αἴτησιν πάντα τὰ ἀποτελοῦντα μέρος τῆς ἀξιουμένης κληρονομίας κτήματα, διότι ἐνδεχόμενον νάγνη ἔτι αὐτά. Ζ') προκειμένου περὶ πραγματικῶν ἀγωγῶν (περὶ ἀκινήτων κτημάτων) ἢ περὶ μικτῶν ἀγωγῶν, ἀνάγκη νὰ μνημονεύωνται ἐν τῇ ἀγωγῇ καὶ ἡ ιδιότης καὶ ἡ θέσις τῶν κτημάτων τούτων· πρὸς δὲ ὁ δῆμος, ἐν ᾧ κεῖται τὸ περὶ οὗ πρόκειται ἀκίνητον (Πολ. Δικ. 534). 'Αλλ' ὁσάκις ἔλλειψίς τις κατὰ τοῦτο, φέρ' εἰπεῖν ἡ ἔλλειψις τῆς ἐν τῇ ἀγωγῇ σημειώσεως τοῦ ὀνόματος τοῦ δήμου, ἐν ᾧ κεῖται τὸ διεκδικούμενον κτῆμα, δύναται νὰ ἀναπληρωθῇ ἐξ ἄλλων ἀναμφισβητήτων ἐνδείγματων, δὲν ἐπέρχεται ἀκυρότης (Α. Π. 261 τοῦ 58).

Σημειωτέον δὲ ὅτι ὁ ἐνάγων κατὰ τὴν πρώτην τὸ βραδύτερον ἐπ' ἀρχαιότητος συνεδρίασιν δύναται νὰ ὑποβάλῃ νέας προτάσεις εἰς συμπλήρωσιν καὶ βελτίωσιν τῶν ἐν τῇ ἀγωγῇ, ἀλλὰ καὶ ὅσον αἱ προστιθέμεναι, εἴτε περιέχονται σιωπηλῶς ἢ ἐκ πλαγίου εἰς τὴν προκαταρκτικὴν αἴτησιν καὶ κατ' ἀκολουσίαν δὲν παρεκτρέπονται τῆς βάσεως τῆς ἀγωγῆς, εἴτε εἶναι ἀπλῶς πάρεργοι (Πολ. Δικ. ἄρθρον 158 ἐν συνδ. πρὸς ἄρθρα 533, 150, 160 καὶ 170). 'Αλλ' ἐπ' οὐδενὶ λόγῳ ἐπιτρέπεται ἡ διὰ τῶν προτάσεων ὑποβολὴ ἰσχυρισμοῦ, μεταβάλλοντος τὴν βάσιν τῆς ἀγωγῆς (Α. Π. 254 τοῦ 77, 253 τοῦ 86). Οὕτως ὅταν διὰ τῆς ἀγωγῆς ζητῆται ἡ καταδίκη τοῦ ἐναγομένου ὡς κληρονόμου τοῦ ὀφειλέτου, δὲν δύναται νὰ ζητηθῇ διὰ τῶν προτάσεων ἡ καταδίκη αὐτοῦ ὡς ἀναδεχθέντος τὴν πληρωμὴν τοῦ χρέους, διότι μετα-

βάλλεται ἡ βάση τῆς ἀγωγῆς· ὅταν ἐν ἀγῇ τις ἰσχυρίζομενος ὅτι τὸ κτῆμα, περὶ οὗ ἡ ἀγωγή, ἀνήκει εἰς αὐτὸν ἐκ παλαιάς δωρεᾶς, δὲν δύναται νὰ ἰσχυρισθῇ ἔπειτα διὰ τῶν προτάσεων αὐτοῦ, ὅτι ἀνήκει εἰς αὐτὸν ἐκ δωρεᾶς νεώτερης κατὰ τὸν γάμον, διότι μεταβάλλεται ἡ βάση τῆς ἀγωγῆς· ὅταν προβάλῃ τις ἀξιώσεις δι' ἀγωγῆς ὡς ἐκ διαθήκης κληρονόμος δὲν δύναται διὰ τῶν προτάσεων νὰ ὑποστηρίξῃ αὐτάς ὡς κληρονόμος ἐξ ἀδιαθέτου κλπ. Τὴν δὲ μεταβολὴν τῆς βάσεως τῆς ἀγωγῆς ἐξετάζουσι καὶ ἀνεπαγγέλτως τὰ δικαστήρια, ὥστε ἡ ἀτάξις τοῦ άρθ. 185, καὶ ἡ ἐν τῷ ἀκροατηρίῳ διαδικασία στριβίζεται εἰς τὴν ἔγγραφον ποδικασίαν, ἀφορᾷ ἐν τῇ κοινῇ εὐταξίᾳ (Α. Π. 153 τοῦ 68, 161 τοῦ 70, 357 τοῦ 74).

Ἐν τῷ αὐτῷ ἔγγραφῳ τῆς ἀγωγῆς δύνανται νὰ ἐνωθῶσι πολλοὶ ἀγωγαὶ ἢ τοὶ πλείονες τῆς μιᾶς ἀπαιτήσεως τοῦ αὐτοῦ ἐναγοντος κατὰ τοῦ αὐτοῦ ἐναγομένου, εἴτε δυνάμει τῆς αὐτῆς βάσεως τῆς ἀγωγῆς εἴτε δυνάμει καὶ ἄλλης βάσεως (Πολ. Δικ. 535). Ἡ τοιαύτη ἢ ἐνωσις ἀγωγῶν λέγεται σώρευσις ἀγωγῶν ἢ ἀντικειμένον. Ὅπως ἐπιτραπῇ τοιαύτη σώρευσις, ἀπαιτεῖται 1) νὰ συμπληρωθῇ ἀλλήλαις αἱ πολλαὶ ἀγωγαί, ἥτοι νὰ μὴ ἀντιφάσκουσιν ἡ μία πρὸς τὴν ἑτέραν. Ἐπιτρέπεται λ. χ. νὰ ζητηθῇ, ὑπὸ τοῦ ἐξ ἀδιαθέτου κληρονόμου ἡ ἀκύρωσις τῆς διαθήκης καὶ ἐν ταύτῃ ἡ ἀπαδοσις ποσῆματος ἀνήκοντος αὐτῷ ἐξ ἀδιαθέτου. Τοιοῦτης ἐπιτρέπεται νὰ ζητηθῇ ἡ ἀκύρωσις δωρεᾶς λόγῳ αἰσχρᾶς αἰτίας καὶ ἡ ἀνάκλησις αὐτῆς λόγῳ ἀχαριστίας (Α. Π. 129 τοῦ 86). Ἐπίσης ἐπιτρέπεται νὰ ζητηθῇ ἡ ἀκύρωσις συμβολαίου ἐνεκὸν ἀθεμίτου αἰτίας καὶ ἐν ταύτῃ ἐνεκὸν βίας καὶ ἐνεκα βίας (Α. Π. 136 τοῦ 87). Ἀλλὰ δὲν ἐπιτρέπεται νὰ ζητηθῇ ἡ ἀκύρωσις τῆς ἀγοραπωλησίας καὶ ἐν ταύτῃ

ἢ ἐκπτώσεως τοῦ τιμήματος, 2) ἀπαιτεῖται νὰ υπάγωνται αἱ πολλαὶ ἀγωγαὶ εἰς τὴν αὐτὴν διαδικασίαν καὶ εἰς τὴν αὐτὴν ἀρμοδιότητα. — Ἐπίσης δύνανται νὰ ἐκθώσιν ἐν τῷ αὐτῷ ἐγγράφῳ τῆς ἀγωγῆς αἱ ἀπαιτήσεις πολλῶν ἐναγόντων κατὰ τοῦ αὐτοῦ ἐναγομένου ἢ ἐνὸς ἐνάγοντος κατὰ πολλῶν ἐναγομένων (Πολ. Δικ. 537). Ἡ τοιοῦτος εἶδος ἐνωσις λέγεται σώρευσις ἀγωγῶν ἐξ ὑποκειμένου. Ὅπως δ' ἐπιτραπῇ τοιαύτη σώρευσις, ἀπαιτεῖται νὰ συντρέχῃ ἡ σχέση τῆς ὁμοικίας. Ἀλλ' ἂν ἡ σύγκρισις συζητήσῃ πολλῶν ἀγωγῶν φέρῃ σύγκρισιν, δύναται νὰ διαταχθῇ κατ' αἵτησιν ἢ καὶ ἀνεπαγγέλτως ἡ διαχώρισις (Πολ. Δικ. 537). Ὅθεν ἐὰν ἐν τῷ αὐτῷ ἐγγράφῳ τῆς ἀγωγῆς περιέχωνται δύο ἀγωγαί, δικαστικὴ καὶ προσωπικὴ περὶ ἀποζηρώσεως, τὸ δικαστήριον δύναται νὰ ἀπέλθῃ τὴν διαχώρισιν (Α. Π. 80 τοῦ 79). Ἀλλ' ἐὰν δύο ἢ πλείονα πρόσωπα συνενάγωνται ἐπὶ τῇ βάσει πολλῶν ἀπειρήσεων μὴ κοινῶν εἰς πάντας, δὲν ἰσχύει χωρισμός, ἀλλ' ἀκύρωσις τοῦ ἀπογράφου τῆς ἀγωγῆς· χωρισμός δ' ἐπιτίθεται, ἐὰν πάντα τὰ πρόσωπα συνενάγωνται ἐπὶ μιᾷ καὶ τῇ αὐτῇ βάσει, ἀπελευμένης συγχύσεως (Α. Π. 33 τοῦ 72, 109 τοῦ 80, 30 τοῦ 83). Ἐπίσης ἀκύρωσις ἐπέρχεται, ἐὰν συνενάγωσι δύο ἢ πλείονες, μὴ συνδεόμενοι διὰ τοῦ δεσμοῦ τῆς ὁμοικίας (Α. Π. 140 τοῦ 47, 301 τοῦ 60).

Σημειωτέον ὅτι, ἐὰν διὰ τῆς αὐτῆς ἀγωγῆς ἐνάγωσιν ἢ ἐνάγωνται πλείονες συγχύσεως καὶ συμμετρώς, δὲν γίνεται συναπολογισμός εἰς εὔρεσιν τοῦ ἀρμοδίου δικαστηρίου ἢ τοῦ ἐφεσίμου τῆς ἀποφάσεως, διότι ἡ ὁμοδικία, προσθεμένη μόνον τὴν ταχέαν καὶ ὀλιγοδάπανον τῆς ἀποφάσεως ἐκδικασιν, κατ' οὐδὲν μεταβάλλει τὴν ἀρμοδιότητα καὶ τοὺς βαθμοὺς τῆς δικαιοδοσίας (Α. Π. 177 τοῦ 70, 444

τοῦ 78). Ὅθεν ἀγωγή, δι' ἧς ζητεῖται νὰ καταδικασθῶσιν οὐχὶ ἀλληλεγρώς τρεῖς κληρονόμοι εἰς τὴν καταβολὴν χρέους τοῦ ἀποθανόντος ἐκ δραχμῶν 790, υπάγεται εἰς τὸ Εἰρηνοδικεῖον (Α. Π. 41 τοῦ 73). — Γίνεται δὲ ἡ εἰς τὴν ἀγωγήν ἀπάντησις ἐντὸς δεκαπέντε ἡμερῶν ἀπὸ τῆς ἐπιδόσεως τῆς ἀγωγῆς, πλὴν ἐὰν ὁ ἐνάγων διὰ δηλώσεως αὐτοῦ ἐν τῇ ἀγωγῇ παρεκτείνῃ αὐτήν. Ἡ προθεσμία παρατείνεται δυνάμει τοῦ νόμου λόγῳ ἀποστάσεως. Ἀν δ' ὁ ἐναγόμενος ἢ ἐμδίκως τις κατοικῇ ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ, ἢ εἰς ἀπάντησιν προθεσμία συνίσταται μὲν εἰς τρεῖς μῆνας, ἐὰν κατοικῇ ἐν Εὐρώπῃ, Τουρκίᾳ ἢ Αἰγύπτῳ, εἰς ἑξὲς δὲ ἐὰν κατοικῇ ἀλλοχθὸς τοῦ κόσμου (Πολ. Δικ. 541).

Θ. Ν. Φλοράτης

Διαδικασία Συνοπτική.

Ὡς συνοπτικαὶ ὑποθέσεις θεωροῦνται

1) Τὰ πρὸς ἀποτροπὴν ἐπικειμένου κινδύνου διατασσόμενα προφυλακτικὰ μέτρα καὶ αἱ περὶ καταργήσεως τῶν διαταθέντων μέτρων αἰτήσεις (Πολ. Δικ. ἀρθ. 618 καὶ 628).

2) Αἱ ἐφέσεις τῶν εἰρηνοδικασκῶν ἀποφάσεων (Πολ. Δικ. 618).

3) Αἱ παρεμπιπτούσαι δίκαι (Πολ. Δικ. 618 καὶ 234).

4) Αἱ εἰς ἔγγραφον εὐκρινῆ, κατ' ἀποδεικτικὸν τύπον συνταχθέντα καὶ ἀναμφισβήτητα, στηριζόμενα προσωπικαὶ ἀγωγαί. Ὅθεν ἀποβάλλει τὸν χαρακτήρα τῆς συνοπτικῆς προσωπικῆς ἀγωγῆς, στηριζομένη εἰς ἔγγραφον, οὗ ἀμφισβητεῖται τὸ κῆρος καὶ ἡ νύμιμος ὑπαρξις (Α. Π. 223 τοῦ 73). Ἀλλ' εἶναι συνοπτικὴ ἡ στηριζομένη εἰς ἔγγραφον (οὗ ἡ γνησιότης δὲν ἀμφισβητεῖται) ἀποδεικνύον ἀκριβῶς τὴν σύμβασιν, καὶ ἂν ἀμφισβητῇται ὅτι ὁ ἐνάγων ἐξέτελεσε τὰς ὑποχρεώσεις, ὡς ἀνέλαθε (Α. Π. 109 τοῦ 74).

5) Αἱ περὶ ποσού μὴ υπερβαίνοντος τὰς 500 δραχμὰς (Πολ. 618).

6) Αἱ ἀγωγαὶ αἱ ἀποβρέουσαι ἐκ τοῦ συναλλάγματος τῆς μισθώσεως, πλὴν τῶν σχετικῶν πρὸς τὴν πληρωμὴν τοῦ μισθώματος ἢ ἐπιχείρησιν ἐπισκευῶν εἰς τὸ μίσθιον πράγμα (αἰτίνας ὑπάγονται εἰς τοὺς εἰρηνοδικας) (Πολ. Δικ. 618 ἐν συνδ. πρὸς τὸ 490).

7) Αἱ περὶ τὴν νομὴν διαφοραὶ, ὡσαύτως βεβαιοῦνται ὑπὸ τοῦ ἐνάγοντος διατάξεις τῆς νομῆς ἢ ἀποβολῇ ἀπ' αὐτῆς, ἀπὸ τῆς ἰσοίας δὲν παρῆλθεν εἰσέτι ἐν ἔτος, ἢ ἡ ἐξ ἀπλῆς παρακλήσεως νομῆ τοῦ ἐναγομένου, ἥς ζητεῖται ἡ κατάργησις (Πολ. Δικ. ἀρθ. 618 ἐν συνδ. πρὸς τὸ ἀρθρον 630), ὅθεν καὶ ἡ περὶ καινοτομίας, διότι καὶ αὕτη σκοπὸν ἔχει, ἀποτρέπουσα νέον ἔργον ἐπὶ τοῦ κοινοῦ κτήματος, νὰ διατηρήσῃ τὸν ἐνάγοντα εἰς τὴν διακατοχὴν τοῦ κτήματος (Α. Π. 295 τοῦ 65).

Αἱ συνοπτικαὶ δίκαι τανῦν κατὰ τοῦτο διαφέρουσι τῶν συνήθων, ὅτι ἐπὶ τῶν συνοπτικῶν δὲν ὑπάρχει ἀνάγκη διορισμοῦ ἀντικλήτου ὑπὸ τοῦ κατοικοῦντος μακρὰν τῆς ἐδρας τοῦ δικαστηρίου διαδίκου, 2) ὅτι δὲν καλεῖται ὁ ἐναγόμενος εἰς ἀπολογία, ἀλλ' ἀπλῶς εἰς ἐμφάνισιν εἰς τὸ ἀκροατήριον ὅθεν σὺν τῷ ἐγγράφῳ τῆς ἀγωγῆς δύναται νὰ ἐγγράφῃ ἡ ὑπόθεσις εἰς τὸ πινάκιον, μὴ ὄντος ἡναγκασμένου τοῦ ἐνάγοντος νὰ περιμεῖνῃ τὴν δεκαπενθήμερον προθεσμίαν, 3) ὅτι, μὴ ὀρισθείσης ἐν τῷ ἐγγράφῳ τῆς ἀγωγῆς τῆς ἡμέρας τῆς συζητήσεως ἢ μὴ ὀρισθείσης ὁρθῶς, δικάσιμος εἶναι ἡ τρίτη ἀπὸ τῆς ἐπιδόσεως ἡμέρα, ἐπεκτεινομένη λόγῳ ἀποστάσεως (Πολ. Δικ. ἀρθ. 620)· ἔχει δ' ὁ πρόεδρος τὸ δικαίωμα, ἐπικειμένου τυχόν κινδύνου ἐκ τῆς ἀναβολῆς (ἀναφορμένου εἰς τὸν Πρόεδρον καὶ βεβαιουμένου κατὰ τὴν κρίσιν τοῦ προέδρου) νὰ συντάμῃ ἔτι μᾶλλον διὰ πράξεως αὐτοῦ (μὴ ὑποκειμένης εἰς ἐνδίκον μέσον) τὴν προθεσμίαν ταύτην, εἰς τὴν ἐμφάνισιν τοῦ

ἐναγομένου ἔγκει δυνατόν (Πολ. Δικ. 621 καὶ 622). Ἀλλ' ἐν ταύτῃ περιπτώσει σὺν τῷ ἐγγράφῳ τῆς ἀγωγῆς δεόν νὰ κοινοποιῆται εἰς τὸν ἐναγόμενον ἢ πρὸς τὸν πρόεδρον ἀναφορά καὶ ἡ βεβαίωσις τοῦ κινδύνου, ἔτι δὲ ἡ δολίαν ἐγγύησιν διὰ τὰ δικαστικά ἔξοδα καὶ ἡ διαταγὴ τοῦ προέδρου ἐν πρωτοτάτῃ ἢ ἀντιγράφῳ (Πολ. Δικ. ἀρθ. 622) 4) ὅτι ἡ ἀνταγωγὴ δύναται νὰ γίνῃ καὶ διὰ τῶν ἐγγράφων προτάσεων ἐπ' ἀκρατηρίου 5) οἱ ἐπαγόμενοι ἐν τῷ ἀκροατηρίῳ ὅρακο· πρέπει νὰ γίνωνται ἐν τῇ αὐτῇ συνεδριάσει, οἱ δὲ μάρτυρες ἢ πραγματογνώμονες, οἱ μὴ ἀπέχοντες τοῦ δικαστηρίου ὑπὲρ τοὺς 4 σχαίνους, δὲν νὰ ἐξετάζωνται ἐνώπιον τοῦ ἀκροατηρίου, μὴ οὕτως ἀναγκασίας τῆς συντάξεως ἐκθέσεως περὶ τῆς καταθέσεως τῶν μαρτυρῶν ἢ τῶν πραγματογνωμόνων 6) ἡ αὐτὴ ἐφεσις δύναται νὰ γίνῃ καὶ διὰ τῶν προτάσεων (ἀρθ. 258 ἐν συνδ. πρὸς τὸ 768, Α. Π. 103 τοῦ 76).

Σημειωτέον ὅτι αἱ μὲν περὶ προσω-
λακτικῶν μέτρων ἀποφάσεις ἀποβάλλουσι
τὴν ἰσχὺν αὐτῶν 1) διὰ τελεσιδικίου ὁρισ-
τικῆς ἀποφάσεως, ἐκδιδόμενης ἐν τῇ
κυρίᾳ δίκῃ κατὰ τοῦ προκαλέσαντος προ-
φυλακτικὸν μέτρον, 2) διὰ τῆς ἐκτελέσεως
ὁριστικῆς ἀποφάσεως ὑπὲρ αὐτοῦ, καὶ
3) διὰ τῆς ἀποτροπῆς τοῦ κινδύνου δι'
ἐγγυοδοσίας ἢ ἄλλως πως (Πολ. Δικ.
ἀρθ. 627 καὶ 1032), αἱ δὲ περὶ τῶν
διὰ τελεσιδικίου ἀποφάσεως ἐν τῇ προ-
κυριότητος δίκῃ (Πολ. Δικ. ἀρθ. 632).
Σημειωτέον προσέτι ὅτι κατὰ τὸ ἀρθ.
629 αἱ περὶ διαταράξεως τῆς νομῆς ἢ
ἀποβολῆς ἀπ' αὐτῆς ἀγωγαὶ εἶναι ἀπα-
ράδεκτοι μετὰ ἐν ἔτος καὶ μίαν ἡμέραν
ἀπὸ τῆς διαταράξεως ἢ ἀποβολῆς· εἶναι
δὲ ἀρμόδιον εἰς τὴν ἐκδίκασιν αὐτῶν τὸ
Πρωτοδικεῖον καὶ ἂν διετάχθῃσαν ὑπὸ
τοῦ Εἰρηνοδικοῦ προσωρινὰ μετὰ τὴν
ἐπιτρέπεται δὲ εἰς τὸν ἐνάγοντα ἀγωγή

περί νομῆς, κινηθείσης ἀπ᾽ ἀγωγῆς περί κυριότητος, πλὴν ἐὰν γένωνται νέα διατάξεις τῆς νομῆς κατὰ τὴν διάρκεια τῆς περί κυριότητος δίκης, ἐπίσης δὲ εἰς τὸν ἐναγόμενον ἀγωγῇ περί κυριότητος πρὸ τῆς ἀποπεράτωσεως τῆς περί νομῆς δίκης (καὶ ἂν μάλιστα καταδικασθῇ καὶ πρὸ τῆς ἐκτελέσεως τῆς καταδικαστικῆς ἀποφάσεως) (Πολ. Δικ. ἄρθ. 629)· ὅθεν δὲν ἐπιτρέπεται· εἰς τὸν ἐναγόμενον καὶ ἀγωγῇ περί διανομῆς, διότι καὶ ἡ περί διανομῆς ἀγωγὴ βάσιν ἔχει δικαίωμα κυριότητος, οὐ δύναται ἐπιδιώκει· ὁ ἐνάγων τὴν εἰς ἕκαστον τῶν κοινοῶν ἀπονομὴν τοῦ ἀνήκοντος μέρους τοῦ ἐπικόινου πράγματος (ἀποφ. Ἐφετείου Ἀθηνῶν 1878 τοῦ 90). Ἐκτελοῦνται δὲ αἱ περί νομῆς ἀποφάσεις παραγῆμα, ἔστω καὶ μὴ διαταττομένης τῆς ποσότητος αὐτῶν ἐκτελέσεως (Πολ. Δικ. ἄρθ. 187). Ἀλλ' ἐκτελοῦνται κατὰ τὴν ἐκτὴν νομολογίαν τοῦ Ἀρείου Πάγου (Α. Π. 86 τοῦ 1859 κτλ.) ὡς πρὸς τὸ εἰς τὴν διακατοχὴν ἀναφερόμενον διατακτικὸν τῆς ἀποφάσεως (ὅπερ ἔχει ὄντως καταπείοντα χαρακτηριστὰ, οὐχὶ δὲ καὶ ὡς πρὸς τὸ περί ἀποζημιώσεως, ὅπερ εἶναι ἄλλοτερον κυρίως τοῦ ζητήματος τῆς διακατοχῆς). Ἀπαγορεύεται δὲ διὰ τῶν περί νομῆς ἀποφάσεων πᾶσα περαιτέρω διατάξις τῆς διακατοχῆς, ἀπειλουμένης χρηματικῆς ποινῆς συνωδᾷ τῷ ἄρθ. 884, καὶ διατάσσεται ἐπὶ ποινῇ ἐπίσης ἡ εἰς τὴν νομὴν ἐγκατάστασις τοῦ ἀποκλιπόντος ἐνάγοντος ἢ ἡ παράλειψις τῆς εἰς ἀπλήρη παρακλήσεως νομῆς (Πολ. Δικ. ἄρθ. 630). Ἄν δὲ ὁ ὑποχρεωθείς διὰ ταύτης ἀποφάσεως νὰ παραλίπη τὴν νομὴν δὲν παρέλιπεν αὐτήν, καίπερ κοινοποιήσῃς αὐτῷ τῆς ἀποφάσεως μετ' ἐπιταγῆς πρὸς παράλειψιν αὐτῆς καὶ τῆς περί ἐγκαταστάσεως ἐκθέσεως, ὑπάρχει ἀπειθία ἐπάγουσα τὴν ἐφαρμογὴν τοῦ ἄρθρου 883 τῆς Πολ. Δικ. (Α. Π. 83

τοῦ 75). Χωρεῖ δὲ ὡς πρὸς τὴν διαταγθεῖσαν χρηματικὴν ποινὴν ἡ συνήθης παραγραφή (Α. Π. 332 τοῦ 75). Κατεχόντων δὲ τυχόν ἄμφω τῶν διαδίκων, προστατεύεται διὰ τῆς ἀποφάσεως ὁ ἔχων ὑπὲρ αὐτοῦ τὴν νεωτέραν ἀνεπίληπτον καὶ ἥσυχον νομῆς πρᾶξιν (Πολ. Δικ. 631).— Ῥητέον ὅτι ἀνταγωγῇ ἐπιτρέπεται μὲν ἐν ταῖς συνοπτικαῖς δίκαις, ἀλλὰ δὲν ἀναβάλλεται χάριν αὐτῆς ἡ περί τῆς κυρίας δίκης ἀπόφασις· Ὅθεν, ἂν ᾔηται ἀνέφικτος ἡ ἐν τῇ αὐτῇ συνεδριάσει συζήτησις, παραπέμπεται εἰς ἰδιαιτέραν συζήτησιν. Κατ' ἐξαιρέσιν δὲν ἐπιτρέπεται ἀνταγωγὴ ἐν ταῖς περί νομῆς δίκαις. Ἐν δὲ ταῖς περί προσωλακτικῶν μέτρων ἐπιτρέπεται μὲν ἀλλὰ μόνον ἐπὶ ἐγγυοδοσία ἐνεκεν ἐκτελέσεως τῆς περί τῆς κυρίας δίκης ἀποφάσεως (Πολ. Δικ. ἄρθ. 632).

Ἐὰν συνοπτικὴ ὑπόθεσις εἰσχωθῇ ὡς συνήθης, ἀποβάλλεται τῆς συνήθους διαδικασίας ὁ ἐνάγων καὶ καταδικάζεται· εἰς τὴν ἀπότισιν τῆς δικαστικῆς θαπάνης (Πολ. Δικ. ἄρθ. 624), ἀλλ' ἡ ἀγωγὴ δὲν ἀκυροῦται, ὅθεν ἀνάγκη μόνον νὰ τηρηθῶσιν ἐν τῇ ἐκδικάσει αὐτῆς αἱ προθεσμίαι τῶν συνήθων ὑποθέσεων (Α. Π. 236 τοῦ 52 κτλ.).

Σημειωτέον εἰδικώτερον περί τῶν περί διακατοχῆς δικῶν 1) ὅτι τὸ γεγονός, ὅτι ἡ διατάξις ἢ ἡ ἀποβολή, ἐφ' ἧς στηρίζεται ἡ περί νομῆς ἀγωγὴ, συνῆθη πρὸ ἐνὸς ἔτους καὶ μῆς ἡμέρας, ὅπερ καθίστησιν αὐτὴν ἀπαράδεκτον, ἀποτελεῖ ἑνστάσιν, ἣτις πρέπει νὰ προταθῇ ὑπὸ τοῦ ἐναγομένου κατὰ τὰ περί ἐνστάσεων ὠρισμένα (ἄρθ. 629 ἄρθ. 1 καὶ 630. Α. Π. ἀποφ. 264 τοῦ 81). Ὅθεν τὴν ἑνστάσιν ταύτην δὲν ἐξετάζει αὐτεπαγγέλτως τὸ δικαστήριον· ἀλλ' ἐν ταῖς δίκαις περί κατοχῆς κατὰ παράκλησιν δὲν χωρεῖ προδίκησις ἢ ἐνστάσις αὐτῇ. Εἰπομεν ἄνωτέρω ὅτι ἀπαγορεύεται ἡ ἐνωσις

τῆς ἀγωγῆς περὶ διακατοχῆς τῇ ἀγωγῇ περὶ κυριότητος, διὸ δὲν δύναται ὁ ἐνάγων περὶ κυριότητος νὰ κινήσῃ μετὰ ταῦτα ἀγωγὴν περὶ διακατοχῆς, ὁ δὲ ἐναγόμενος δὲν δύναται νὰ ἐγείρῃ ἀγωγὴν περὶ κυριότητος πρὸ τοῦ πέρας τῆς περὶ διακατοχῆς δίκης (Πολιτικῆς Δικονομίας ἀρθ. 629 ἀρθ. 3 καὶ 4). Ὑγέρθη ὁμοῦς ζήτημα ἐὰν ἡ παραβίασις τῆς ἀπαγορεύσεως ταύτης παράγῃ λόγον ἀναιρέσεως. Κατὰ τὴν ἀπόφασιν Ἀρείου Πάγου 181 τοῦ 68 λυτέον τὸ ζήτημα καταφατικῶς, ὡς τῆς ἀπαγορεύσεως οὐσης οὐσιώδους, κατὰ δὲ τὴν ἀπόφασιν 169 τοῦ 54 ἀποφατικῶς, ὡς μὴ ἀπορώσεως τῆς ἀπαγορεύσεως εἰς τὴν ἀντιδικίαν τάξιν.

Ἄλλ' ἡ ἀπαγόρευσις τῆς ἀναμείξεως τῆς κυριότητος ἐν δίκῃ περὶ διακατοχῆς δὲν ἀποτρέπει βεβαίως τὸ δικαστήριον νὰ ἐκτιμήσῃ καὶ τίτλους κυριότητος, καθ' ὅσον τοῦτο συντελεῖ μόνον εἰς τὴν ἐγκαρίθωσιν τοῦ ζητήματος ἐν ὃ ἐνάγων νέμῃται (Α. Π. 202 τοῦ 52).—Ἄλλ' εἰς τὴν ἀπαγόρευσιν περιλαμβάνεται καὶ ἡ παρέμβασις; δηλονότι ὁ παρεμβὰς εἰς τὴν μεταξύ ἄλλων δίκην περὶ κυριότητος κωλύεται νὰ ἐγείρῃ τὴν περὶ διακατοχῆς ἀγωγὴν; Ὁ Ἀρείος Πάγος (ἀπόφ. 36 τοῦ 84) ἀπεφάνητο ἀποφατικῶς, θεωρήσας ὁρθῶς ὅτι εἶναι ἄτοπος ἡ ἐξ ἀναλογίας ἐφαρμογὴ ἀπαγορευτικῆς διατάξεως, ἐπαγούσης ἀπώλειαν δικαιοῦματος.

Σημειωτέον ἐπίσης, ὅτι μόνῃ ἡ ψιλὴ κατοχὴ, ὅποια ἢ ἐν ἄλλοτρίῳ ὀνόματι, ἢ μόνῃ ἡ ψυχὴ κατοχὴ (μὴ παρακολουθουμένη καὶ ὑπὸ φυσικῆς κατοχῆς), δὲν χορηγεῖ τῷ κατόχῳ τὸ δικαίωμα νὰ κινήσῃ τὴν περὶ διαταράξεως νομῆς ἀγωγὴν, διότι ὁ νόμος χορηγεῖ αὐτὸ εἰς τοὺς κατέχοντας μὲν φυσικῶς ἀλλὰ διανοεῖται κυρίου (Α. Π. 46 τοῦ 50, 77 τοῦ 52, 103 τοῦ 51).

Σημειωτέον ἐπίσης ὅτι, ὡς ἴσως ἡ διατάξις ἐπὶ μνηκῆ καὶ μεταβολῇ εἰς τὴν

κατάστασιν τῶν πραγμάτων, δύναται νὰ αἰτηθῇ διὰ τῆς ἀγωγῆς ἡ καὶ διὰ παρακολουθηματικῆς αἰτήσεως ἡ ἐπ' ἀντικειμένων εἰς τὴν προτέραν κατάστασιν (Α. Π. 155 τοῦ 61). Δύναται δὲ ὁ τοῦ ὅποιου ἡ νομὴ διαταράχῃ καὶ νὰ περιείσῃ τὴν ἀγωγὴν αὐτοῦ εἰς ἀπαίτησιν τῶν ἐκ τῆς διαταράξεως ζημιῶν, παραλείπων ὅμως τὴν περὶ πύσεως τῆς διαταράξεως αἰτήσιν (Α. Π. 230 τοῦ 58).

Σημειωτέον προσετι ὅτι ὁ ἐναγόμενος δὲν δύναται ἀντιτάξῃ εἰς τὴν περὶ ἀντικειμένου τῆς βίβ' ἀπολεσθείσης νομῆς τὴν ἔνστασιν ὅτι ὁ ἐνάγων εἶχε προηγουμένως ἐξωθῆσαι αὐτὸν βιαίως τῆς νομῆς τοῦ αὐτοῦ πράγματος, διότι οὗτος ἐδικαιοῦτο μὲν κατὰ τὴν ἀποβολὴν αὐτοῦ νὰ ἐπικαλεσθῇ τὴν δικαστικὴν προστασίαν, ἀλλὰ δὲν ἐδικαιοῦτο νὰ προσφύγῃ εἰς τὴν δικαίαν δύναμιν, ἐξωθῶν καὶ οὗτος βίβ' τὸν ἀντίδικον αὐτοῦ (Ἀρείος Πάγος 115 τοῦ 57).

Παρατηρητέον προσετι ὅτι κατὰ τὰς περὶ διακατοχῆς δίκας, ἐὰν ἐκ τῶν ἐκατέρωθεν προσαχθεῖσων ἀποδείξεων προκύψωσιν ἐνεργηθεῖσαι ὑπ' ἀμφοτέρων τῶν διαδίκων πράξεις διακατοχῆς, προστεθεῖται ὁ ἕκων ὑπὲρ ἐαυτοῦ τὴν νεωτέραν ἀνεπίληπτον καὶ ἡσυγῶν διακατοχῆς τάξιν (Πολ. Δικ. 634). Εἴρηται δὲ ἥδη ὅτι πᾶσαι αἱ κατὰ τὰς περὶ διακατοχῆς διαφορὰς ἐκδιδόμεναι ἀποφάσεις ὡς κρινόμεναι ἀπλῶς τὸ ζήτημα τῆς κατοχῆς ἀποβάλλουσι τὴν ἰσχὺν αὐτῶν διὰ τὴν ἀντιδικίαν ὁριστικῆς ἀποφάσεως ὑποστάς τὸ ζήτημα τῆς κυριότητος κατ' ἀκούειαν ἀγωγῆς περὶ κυριότητος (Πολ. Δικ. 633).

Θ. Ν. Φλογαίτης.

Διάδικοι ὀνομάζονται οἱ ἀγωνισμένοι ἐνώπιον τῶν δικαστηρίων τῶν ἐκ ἀντιθέτων ἀξιώσεων πηγαζόντα δικασκῶν ἀγῶνα· αἱ δὲ τὴν γένεσιν τοῦ δικαστικοῦ ἀγῶνος ἐκδηλοῦσαι δικονομικαὶ πράξεις εἰσὶν ἡ εἰς τὸν ἐναγόμενον κινή-

σιακῆς παθήσεως τοῦ συζύγου, ἥς ἕνεκα ἐνόσησε καὶ ἡ σύζυγος (Α. Π. 283 τοῦ 65). Ὁ δὲ ἀνὴρ δικαιούται κατὰ τὴν Νεαρὰν 167 κερ. Β νὰ αἰτήσῃ τὴν διάζευξιν, καὶ ἐὰν μείνῃ μόνον ἡ γυνὴ νύκτωρ ἔξω τοῦ οἴκου (πλὴν τοῦ οἴκου τῶν ἰδίων αὐτῆς γονέων) ἀπόντος ἢ ἀγνοοῦντος τοῦ συζύγου, καὶ ἄνευ εὐλόγου αἰτίας· εὐλογος δὲ αἰτία ὑπάρχει, ἐὰν ὁ σύζυγος ἀποβάλῃ τὴν σύζυγον αὐτοῦ καὶ ἀναγκάσῃ αὐτὴν οὕτω νὰ διαμείνῃ ἔξω τοῦ οἴκου αὐτοῦ.

Κατὰ δὲ τὸ ἀψήριστον ἔτι Νομοσχέδιον τοῦ Ἀστικοῦ κώδικος δύναται νὰ ζητήσῃ τὸ διαζύγιον ἐκάτερος τῶν συζύγων δι' ἐπιβουλὴν κατὰ τῆς ζωῆς αὐτοῦ, δεινὰς κακώσεις ἢ ὑβρεῖς προσβλητικὰς συγνάκας ἐπαναλαμβανομένας. Ἐτι δὲ, μεταβαλλομένων ἐν μέρει τῶν Βυζαντιακῶν διατάξεων, δύναται προσέτι νὰ ζητήσῃ τὸ διαζύγιον ἐκάτερος τῶν συζύγων καὶ διὰ τὴν μετὰ τὸν γάμον καταδίκην τοῦ ἑτέρου εἰς ποινὴν κικυρηγέματος, διὰ κακόβουλον ἐγκατάλειψιν ἐπὶ τριετίαν καὶ δι' ἀφάνειαν μετὰ ἑξαετίαν ἀφ' ἧς ἐλήφθησαν αἱ τελευταῖαι περὶ τοῦ συζύγου εἰδήσεις καὶ μετὰ τὴν ἔκδοσιν τῆς χρητυτούσης τὴν ἀφάνειαν ἀποφάσεως. Καὶ ὁρθῶς μὲν ἔχουσιν ἄλλως τὰ τῶν διατάξεων τούτων· ἀλλ' ἡ ὀριζομένη πρὸς διάζευξιν τριετία ἐγκαταλείφει εἶναι καταφανῶς μακρά. Οὐ μόνον δίκαιον εἶναι, ἀλλὰ καὶ ὑπαγορεύεται καὶ ὑπὸ τῶν Ἑλληνικῶν ἡθῶν, νὰ χρηρηγῇ λόγον διαζεύξεως εἰς ἀμφοτέρους μὲν τοὺς συζύγους συντομωτέρα χρονικὴ διάρκεια, εἰς δὲ τὸν ἄνδρα καὶ μόνον ἢ ἐπὶ 24 ὥρας εἰς ὑποπετον οἰκίαν (μὴ συγγενικὴν) ἀδικαιολόγητος μετάβασις καὶ διαβίωσις τῆς συμβίου αὐτοῦ, κατὰ τὰ ἐν τῷ Βυζαντιακῷ δικαίῳ ὀριζόμενα. Παράλειψιν δὲ τοῦ νομοσχεδίου θεωρῶ τὴν μὴ συμπερίληψιν διατάξεως, καθ' ἣν καὶ ἡ ἐπὶ χρόνον τινα, οἷον τριετίαν, ἀνικανότης τῶν συζύγων καὶ ἰδίως τοῦ ἀνδρὸς ἐπιφέρει τὴν διάζευξιν.

Εἰρήσθω ὅτι κατὰ τὸ νομοσχέδιον ἡ περὶ τῆς διαζεύξεως ἀγωγή ἀποσβέννεται διὰ συνδιαλλαγῆς ἐπελθούσης μετὰ τὰ γεγονότα, δι' ἃ ἐδύνατο νὰ κινηθῇ ἢ ἐκινήθῃ ἡ ἀγωγή αὕτη, δύναται δὲ ἡ συνδιαλλαγή αὕτη νὰ ποδείχῃ καὶ διὰ μαρτύρων. Ἡ δὲ διὰ κακόβουλον ἐγκατάλειψιν ἀγωγή καὶ διὰ μόνης τῆς εἰς τὸν συζυγικὸν οἶκον ἐπανόδου τοῦ συζύγου πρὸ τῆς ἐκδόσεως τελεσιδίκου ἀποράσεως περὶ διαζυγίου. — Θεωροῦμεν τὸ ἐσ' ἡμῶν ἐλαττωματικὴν καὶ τὴν διάταξιν ταύτην κατὰ τοῦτο, ὅτι ἐφαρμόζεται αὕτη καὶ εἰς τὴν γυναικα, ἣν ὀφείλει ὁ σύζυγος νὰ ἀνεχθῇ, καίπερ ἐπὶ μακρὸν ἀπομακρυνθεῖσαν ἐπὶ προσβολῇ πολλάκις τῆς τιμῆς τοῦ οἴκου. Ἦθελεν εἶναι συμφωνώτερον πρὸς τὰ ἑλληνικὰ ἥθη, ἐὰν ὀρίζετο ὅτι τότε ἀποσβέννεται ἡ κατὰ τῆς συζύγου ἐπὶ κακοβούλου ἐγκαταλείψεως ἀγωγή, ὅταν αὕτη, ἐπανερχομένη εἰς τὴν συζυγικὴν οἰκίαν, γίνῃ δεκτὴ ὑπὸ τοῦ ἀνδρός.

Σημειωτέον ὅτι διαλυομένου τοῦ γάμου ἕνεκα μοιχείας τῆς γυναικὸς, ὁ ἀνὴρ ἀποκερδαίνει κατὰ τὴν Νεαρὰν 112 κερ. δ § 2 τὴν κυριότητα μὲν τῆς προικῆς, ἐν ᾗ ὑπάρχουσιν τέκνα, τὴν ἐπικρασίαν δ' αὐτῆς ἂν ὑπάρχουσιν Ἀλλ' ἡ διάταξις αὕτη ἔχει μὲν καὶ τανῶν ἰσχύον κατὰ τὰς ἐσφαλμένας ἀποφάσεις 364 τοῦ 50, 253 τοῦ 50, 20 τοῦ 51, 46 τοῦ 58 τοῦ Ἀρείου Πάγου ὡς διάταξις ἀστική, ἀποσποῦσα εἰς τὴν ἀνακούφισιν τῶν βαρῶν τοῦ γάμου· δὲν ἔχει δὲ κατὰ τὰς ἀποφάσεις 110 τοῦ 47 καὶ 5 τοῦ 69, διότι ἡ διάταξις αὕτη φέρει χαρακτῆρα ποινικόν καὶ βρῆτως μάλιστα ἐν τοῖς κειμένοις τῶν βυζαντικῶν νόμων καλεῖται ποινή. Κατὰ δὲ τὰς ἀποφάσεις 168 τοῦ 71, 231 τοῦ 72 καὶ 145 τοῦ 73 ἡ τῆς Νεαρᾶς διάταξις ἀργεῖ μόνον, ἐὰν τυγχάνῃ ἄτεκνος ὁ κίς τῶν τὴν παρακράτησιν τῆς προικὸς συζύγου· ἀλλ' ἐὰν ἔχῃ τέκνα, ἡ περὶ παρακράτησεως διάταξις χωρεῖ καὶ νῦν, ὡς ἀποφ-

ἀπὸ τοῦ πόθου νὰ ἀσφαλίσῃ τὴν
ἐξ ἑκείνης καὶ διατροφὴν τῶν τέκνων.
ὡς κατὰ τὴν Νεαράν 117 κερ. 9
ἐπελευθέρωσιν τῆς διαλύσεως τοῦ γά-
μου παραπτώματος τοῦ συζύγου, στε-
ρεώσιν αὐτοῦ τῆς προηγουμένης δωρεᾶς, μὴ
ὡς τέκνων· ἀλλὰ καὶ τὴν διάταξιν
ἐν θεωρητέον νῦν ὡς μὴ ἰσχύουσιν.
ὡς τῆς τοῦ διαζυγίου διαδικασίας ἐ-
κτελεσθῆναι ἐν τῷ ἄρθρῳ Διὰ δὲ
τῆς ἐπ' ἀναφορᾶς.

Θ. Ν. Φλογαίτης

Διαθέσιμος μοῖρα (γαλλ.
part de biens disponible). Κατὰ μὲν
τὸν παρ' ἡμῖν Ἀστικὸν Κώδικον
ἐκτὸς τέκνα δὲν δύναται νὰ διαθέσῃ
τὸ ἅμισυ τῆς περιουσίας αὐτοῦ, τὸ
ἄλλο ἅμισυ, ἐπιφυλάσσόμενον ὑπὲρ
νόμιμων τέκνων, ἀποτελεῖ τὴν νόμιμον
μοῖραν κατὰ δὲ τὸ Ῥωμαϊκὸν δι-
καιοσύνην νόμιμος μοῖρα (porlio legitima)
τέκνων συνίστατο εἰς τὴν τρίτημό-
ριον τῆς κληρονομίας, ἐὰν τὰ τέκνα
ἦσαν πλέον τῶν τεσσάρων, εἰς τὸ
μὲν δὲ, ἐὰν ἦσαν πλέον τῶν τεσσάρων.
(§ 18 κερ. 1). Συμπεριλαμβανόμενα δὲ
τῶν ἐκτελεσθέντων τῶν τέκνων οἱ κατιόν-
τες διακρίσεως βαθμοῦ δὲν λογιζο-
ντο οἱ κατιόντες ἢ ὡς τὸ τέκνον ἐ-
κτελεσθέντος ἀντιπροσωπεύουσιν ἐν τῇ κληρο-
νομίᾳ τοῦ διαθέτου, δηλονότι ἡ μοῖρα αὐ-
τονομίζεται κατὰ ρίζαν (N. 8 § 8. Πανδ.
§ 8. Εἰσηγ. (3.1). Σχ. Ἑλλ. Κώδ.
§ 915). Σημειωτέον ὅτι, ἐὰν
τέκνων δὲν καταλίπῃ νομίμους κατι-
όντες κατὰ μὲν τὸ Ῥωμαϊκὸν δίκαιον εἰς
ἐκκατέρους ἀνιόντας ἀμφοτέρων τῶν
ἐκτελεσθέντων ἀνήκει πάντες ἡ νόμιμος μοῖ-
ρα ἀντιπροσωπεύμενη ἀναλόγως τοῦ ἀριθ-
μοῦ αὐτῶν, καὶ ὅτι ἐν τῷ τῶν κατὰ δὲ τὸ
Σχέδιον τοῦ Κώδικος (ἄρθ. 1033) καὶ Γαλλ. Κώδ.
(ἄρθ. 1033) καὶ Γαλλ. Κώδ. (ἄρθ. 1033)
καὶ τῶν τρίτον μόνον ἐπάγεται ὡς νόμι-
μος μοῖρα τῷ πατρὶ καὶ τῇ μητρὶ ἐξ

ἰσοῦ ἢ καθ' ὁλόκληρον τῷ ἐπιζῶντι, δύ-
ναται δὲ ὁ διαθέτης νὰ διαθέσῃ ἐλευθέρως
τὰ δύο τρίτα τῆς περιουσίας αὐτοῦ, μὴ
ὑπαρχόντων δὲ καὶ γονέων, ἢ νόμιμος μοῖ-
ρα ἐπάγεται ἐξ ἡμισείας εἰς τοὺς λοιποὺς
ἀνιόντας πρὸς πατρός καὶ πρὸς μητρός τοῦ
αὐτοῦ βαθμοῦ. Εἶναι δὲ κατὰ τὸ Ῥωμ.
δίκαιον καὶ κατὰ τὸ Σχέδιον τοῦ Κώδικος
(ἄρθ. 1034) οἱ τὴν νόμιμον μοῖραν λαμ-
βάνοντες κατιόντες καὶ ἀνιόντες κατὰ τὸ
μέρος τοῦτο κληρονόμοι, ὁ δὲ διαθέτης δὲν
δύναται νὰ υποβάλλῃ αὐτὴν εἰς βάσιν ἢ αἰ-
ρέσεις. Ἐν ἑλλείψει ἀνιόντων καὶ κατιόντων
δύναται νὰ διατεθῇ ὁλόκληρος ἡ περιουσία
διὰ τε δωρεῶν μεταξύ ζώντων καὶ διὰ
διαθήκης (N. Πανδ. (5.2). § 1 Εἰσηγ.
(2.18) Γαλλ. Κώδ. 916). Ἀλλὰ κατὰ
τὸ Ῥωμ. δίκαιον ἢ νόμιμος μοῖρα ἀφεί-
λεται κατ' ἐξαιρέσειν καὶ εἰς τοὺς ἀδελφούς
καὶ ἀδελφάς, (λαμβάνομένου ὑπ' ὄψει τοῦ
ἀριθμοῦ αὐτῶν, ὡς καὶ ἐπὶ τῶν τέκνων), ἐὰν
ὁ διαθέτης προτιμῇ αὐτῶν ἀσχεροῦντι
πρόσωπον (§ 1 Εἰσηγ. (2.18). Νεαρά 18
κερ. 1). Κατὰ τὸ Ῥωμ. δίκαιον καὶ κατὰ
τὸ Σχέδιον τοῦ Κώδικος οἱ ἀνωτέρω μερι-
δοῦχοι ἔχουσι τὸ δικαίωμα νὰ λάβωσι τὴν
νόμιμον μοῖραν ἐλευθέρως παντός βᾶτους,
μὴ ἐξαιρουμένης τῆς ἐπικαρπίας καὶ πά-
σης προσόδου, ὅθεν, ἂν ὁ ἀποθανὼν πα-
ραβιάξῃ ὁπωσδήποτε τὴν νόμιμον τούτην
μοῖραν, δικαιούνται οὗτοι νὰ παραιτησῶσι
τὴν κατάργησιν τῶν τοιαύτων διατάξεων
καὶ νὰ λάβωσιν ὁλόκληρον τὴν μερίδα
κατὰ τὴν κυριότητα καὶ κατὰ τὴν γρή-
σιν. Εἰς τὴν διαθέσιμον μοῖραν καταλο-
γίζεται ἡ ἀξία τῆς πλήρους κυριότητος
τῶν κτημάτων, ἃ ὁ διαθέτης ἀπηλλοτριώσεν
εἰς τινα τῶν εἰς τὴν νόμιμον μοῖραν δι-
καιουμένων, εἴτε μετ' ἐπιφυλάξεως τῆς
ἐπικαρπίας, εἴτε ἀντὶ ἄλλης ἰσοδύναμης
προσόδου. Πᾶν δὲ τὸ ὑπερβάλλον τὴν διαθέσι-
μον μοῖραν ἐπαναφέρεται εἰς τὴν κληρο-
νομικὴν ὁμάδα.

κατὰ τὸ Ῥωμαϊκὸν δίκαιον (N.

τελ. Κωδ. (3. 29), Ν. 1 § 1 Πανδ. 37. 6), Ν. 1 καὶ ἐπ. Κωδ. (3. 28). Α. Π. 276 τοῦ 70), καὶ τὸ Σχέδιον τοῦ Ἀστικοῦ Κώδικος τὰ διὰ τῆς διαθήκης καταλειπόμενα, υπερβαίνοντα τὴν διαθέσιμον μερίδα, περιορίζονται εἰς τὸ πσόν, εἰς ὃ συνίσταται αὕτη κατὰ τὴν ἑναρξιν τῆς κληρονομίας. Ὅπως προσδιορισθῇ δὲ ἡ ἐλάττωσις, ἀθροίζονται, ἀφαιρουμένων τῶν χρεῶν, ἅπαντα τὰ κατὰ τὸν θάνατον τοῦ διαθέτου ἐν τῇ περιουσίᾳ αὐτοῦ ὑπάρχοντα. Εἰς ταῦτα προστίθενται εἰκονικῶς τὰ δωρεὰν ὑπ' αὐτοῦ ἀπαλλοτριωθέντα, ἐν ᾗ ἦσαν καταστάσει ἐν τῷ χρόνῳ τῆς δωρεᾶς καὶ καθ' ἣν εἶχον ὅτε ἀπέθανεν ὁ δωρητὴς ἀξίαν. Ἐφ' ὧν δὲ τῶν πραγμάτων τούτων ὑπολογίζεται μετὰ τὴν ἀφαίρεσιν τῶν χρεῶν τὸ μέγεθος τῆς διαθέσιμου μερίδος κατὰ τὴν ιδιότητα τῶν εἰς αὐτὴν δικαιουμένων κληρονόμων. Οὐδέποτε ἐλάττωσιν καὶ γινόμεναι δωρεαί, ἐὰν μὴ ἐξαντληθῇ πρότερον ἡ ἀξία ὧν τῶν ἐν ταῖς διατάξεσι τῆς διαθήκης περιλαμβανόμενων πραγμάτων γίνεται δὲ ἡ ἐλάττωσις, ἀρχομένη ἀπὸ τῆς τελευταίας δωρεᾶς καὶ βαθμίδῃ ἀνατρέχουσα μέχρι τῆς ἀρχαιοτέρας. Κατὰ τὰ ἀνωτέρω ὁ δικαιούμενος εἰς τὴν νόμιμον μερίδα ὀφείλει νὰ καταλογίσῃ εἰς τὴν μερίδα πᾶν ὅ,τι ἔλαβε δωρεὰν παρὰ τοῦ θανόντος. Διὸ καὶ ὁσάκις τὰ ληφθέντα ὑπ' αὐτοῦ δωρεὰν πράγματα δὲν ἐπαρκοῦσιν εἰς συμπλήρωσιν τῆς νομίμου αὐτοῦ μερίδος, δικαιούται νὰ λάβῃ τὰ πρὸς συμπλήρωσιν ἀπαιτούμενα. Ἄρα εἰ ἡ ὑπὸ τὴν αἴρεσιν τοῦ νὰ μὴ ὑπόκειται εἰς συνεισφοράν γενομένη δωρεά, καταλογιζομένη εἰς ἐλόκληρον τὴν κληρονομικὴν ὁμάδα, δὲν παραβιάπτει τὴν μερίδα ἄλλου τινός, ὁ δωρεοδόχος δικαιούται νὰ ἀπαιτήσῃ τὴν συμπλήρωσιν τῆς μερίδος αὐτοῦ, ὡς καὶ οἱ λοιποὶ μεριδοῦχοι· ἄλλ' ἂν παραβιάπτῃ τὴν μερίδα τῶν ἄλλων, ὀφείλει νὰ συνεισφέρῃ τὸ υπερβάλλον, ἢ δὲ συνεισ-

φορὰ γίνεται καταβαλλομένου εἰς τὴν ὁμάδα τοῦ υπερβάλλοντος αὐτοῦ εἰς τὴν νόμιμον μερίδα κατ' ἐκλογὴν αὐτοῦ τοῦ δωρεοδόχου. Σημειωτέον ὅτι, ἐὰν αἱ διατάξεις τῆς διαθήκης υπερβαίνωσι τὴν διαθέσιμον μερίδα ἢ τὸ μέρος αὐτῆς τὸ ὑπολειπόμενον μετὰ τὴν ἀφαίρεσιν τῆς ἀξίας τῶν δωρεῶν, κατὰ μὲν τὸ Σχέδιον τοῦ Κώδικος καὶ τοὺς νεωτέρους Κώδικας (Γαλλικόν, Ἰταλικόν) εἰς τὴν ἐλάττωσιν ὑπάγονται συμμέτρως τὰ καταλειπόμενα εἰς τοὺς κληρονόμους καὶ εἰς τοὺς κληροδόχους, κατὰ δὲ τὸ Ῥωμαϊκὸν δίκαιον ὀφείλουσι νὰ συμπληρώσωσι τὴν νόμιμον μερίδα οἱ κληρονόμοι, οὐχὶ δὲ οἱ κληροδόχοι, ὡς μὴ ὀφείλοντες τὴν καταβολὴν κληρονομικῶν χρεῶν· δικαιούνται ὅμως οἱ κληρονόμοι, ἐὰν, καταβάλλοντες τὴν νόμιμον μερίδα, στερηθῶσι τῆς δικαιωματικῆς ἀνηκούσης εἰς αὐτοὺς ραλικίδου μερίδος. ἦτοι τοῦ τετάρτου τῆς κληρονομικῆς περιουσίας, νὰ ἀφαιρέσωσιν αὐτὴν ἐκ τῶν κατὰ μέρος κληροδοτημάτων. Ἀν οὖν ὁ διαθέτης ρητῶς ὥρισεν ὅτι διατάξει τὰ αὐτοῦ ἐκτελεσθήσεται κατὰ προτίμησιν πάσης ἄλλης, τὰ αὐτὰ καταλειπόμενα δὲν ἐλαττοῦνται, εἰμὴ ἐφ' ὅσον ἡ ἀξία τῶν λοιπῶν δὲν ἐπαρκεῖ εἰς συμπλήρωσιν τῆς νομίμου μοίρας.

Σημειωτέον ὅτι, ὡς καὶ κριθῇ, ἐν αὐτῇ μεταξύ ζώντων δωρεαὶ υπερβαίνωσι τὴν διαθέσιμον μοῖραν τοῦ δωρητοῦ, ἀνάγκη νὰ ἐξευρεθῇ ἡ ἀξία τῆς περιουσίας αὐτοῦ ἥτοι τῆς πε κατὰ τὸν θάνατον αὐτοῦ καταλειφθείσης καὶ τῆς μεταξύ ζώντων διατεθείσης, ἥτοι, ὅπως προσδιορισθῇ, ἐν πρῆπῃ νὰ γίνῃ ἐλάττωσις τῶν δωρεῶν καὶ ὅποια ἀθροίζονται (ἐξαίρουμένων τῶν χρεῶν) ἅπαντα τὰ κατὰ τὸν θάνατον τοῦ διαθέτου ἐν τῇ οὐσίᾳ αὐτοῦ ὑπάρχοντα καὶ τὰ δωρεὰν ὑπ' αὐτοῦ ἡδη ἀπαλλοτριωθέντα, ὡς καὶ ἡ ὑπ' αὐτοῦ δωρεὰν προῖξ, κατὰρτισθέντος δὲ οὕτω τοῦ συν-

λου υπολογίζεται ἡ νόμιμος μοῖρα, τουτέστι τὸ μὴ διαθέσιμον μέρος, κατὰ τὴν ὕστατην τῶν εἰς αὐτὴν δικαιουμένων κληρονομῶν (Ν. 1 § 1 Πανδ. (37.6), Ν. 1 καὶ ἐπ. Κωδ. (§ 28) Α.Π. 276 τοῦ 70, 100 τοῦ 71). (Ἰδε καὶ Διαθήκη, Ἐκτελεστὴς τῆς Διαθήκης, Κληροδοσία, Κληρονομία, Κληρονομία ἐξ ἀδιαθέτου, Φαλκίως νόμος κτλ.).

Θ. Ν. Φλογαίτης

Διαθεσιμότης (disponibilité)

καλεῖται ἡ μεταξὺ τῆς ἐν τῇ ὑπηρεσίᾳ διατελέσεως καὶ τῆς ἐξ αὐτῆς ἀποβολῆς μέση κατάσταση, καθ' ἣν ὁ δημόσιος λειτουργὸς πωρεῖται μὲν ὑπηρετῶν προσωρινῶς, διατελεῖ ὅμως ἐν ἧ καὶ πρότερον ὑπαλληλικῇ σχέσει πρὸς τὴν πολιτείαν, ὡς ὑποκείμενος μὲν διαρκῶς εἰς τὴν πειθαρχικὴν αὐτῆς ἐξουσίαν, δυνάμενος δὲ κατὰ πᾶσαν στιγμὴν νὰ κληθῇ εἰς ἐνεργὸν ὑπηρεσίαν, ἐξακολουθῶν δὲ νὰ ἀπολαύῃ ὅσον ἡ μεγάλου μέρους τοῦ μισθοῦ αὐτοῦ. Ἐν ἄλλαις ἐπικρατείαις διάφοροι τύποι δημοσίων ὑπαλλήλων, ἰσοθίως ἢ ἐπὶ ἡγεῖα μακροῦ διוריζομένων, τίθενται ἑλλείψει ἐργασίας ἢ καὶ λόγῳ καταργήσεως θέσεως (ἐνεκα οἰκονομικῶν λόγων) ἢ ἄλλῳ ὠρισμένῳ λόγῳ εἰς διαθεσιμότητα. Παρ' ἡμῖν εἰς δ' αὐθεσίμωσιν αὐτῶν οἱ συνταγματάρχαι καὶ οἱ ἐκ τῆς θέσεως ὑπουργοῦ ἐξερχόμενοι ἀξιωματικοί, οἱ διαμένοντες προσκαίρως ἀνευ θέσεως (en cas de maïs sans empire) (Νόμου περί καταστάσεως τῶν ἀξιωματικῶν τῆς 7 Μαρτίου 1851, ὃν ἴδε ἐν ἡμετέρῳ Παραρτ. τῶν πεντέρῳ σελ. 481, ἀρθ. 3 καὶ ἐπ.), 6) οἱ ἀξιωματικοὶ τοῦ στρατοῦ ἐκλεγέντες βουλευταί, παραμένοντες ἐν τῇ διαθεσιμότητι καθ' ὅλην τὴν διάρκειαν τῆς βουλευτικῆς περιόδου καὶ διατελοῦντες ἐν τῇ τοιαύτῃ καταστάσει μέχρι τῆς εἰς τὴν ὑπηρεσίαν ἀνακλήσεως αὐτῶν (Συντ. τοῦ 1864 ἀρθ. 71), γ') οἱ πολι-

τικοὶ μηχανικοί, ἐργοδηγοὶ καὶ βοηθοὶ τῶν δημοσίων ἔργων (Νόμου ΧΠΗ' τῆς 6 Φεβρουαρίου 1878 περί συστάσεως σώματος τῶν πολιτικῶν μηχανικῶν, περιλαμβανομένου ἐν ἡμετέρῳ Παραρτ. τῶν πεντέρῳ σελ. 4024, ἀρθ. 9, Νόμου ΑΙΓ' τῆς 21 Ἰουνίου 1882 περί ἐργοδηγῶν, περιλαμβανομένου αὐτοῦ σελ. 1039 ὑποσ., ἀρθ. 6).

Θ. Ν. Φλογαίτης

Διαθήκη. Διαθήκη (testamentum γαλλ. testament)

εἶναι πράξις ἀνακλητή, δι' ἣς διατάσσει τις τὰ τῆς ἰδίας περιουσίας συνωδᾶ πρὸς τὸν νόμον διὰ τὸν μετὰ τὴν τελευτὴν αὐτοῦ χρόνον. Δύνανται δὲ νὰ διαθέσωσιν οἱ μὴ κηρυττάμενοι ἀνίκανοι πρὸς τοῦτο ὑπὸ τοῦ νόμου. Κηρύσσονται δὲ ἀνίκανοι ὑπὸ μὲν τοῦ βωμικικοῦ νόμου 1) οἱ διανοητικῶς νοσούντες, ἤτοι οἱ μανιακοί, παράφρονες καὶ βλάκες, καὶ οἱ ἄσπιοι· ἀλλ' εἰς εἶχον συντάξει διαθήκην οἱ μὲν διανοητικῶς νοσούντες πρὸ τῆς νόσου, οἱ δὲ ἄσπιοι πρὸ τῆς ἀπαγορεύσεως αὐτῶν. αὕτη ἰσχύει, 2) οἱ ἀλλοδαποί, οἱ δοῦλοι καὶ οἱ ὑπὸ τοῦ ἐχθροῦ αἰχμαλωτισθέντες, 3) οἱ ὑπεξούσιοι, καθ' ὅσον δὲν πρόκειται περὶ τοῦ στρατιωτικοῦ καὶ αἰνεῖται στρατιωτικῶν χρηματίων, ἤτοι τῶν ἐκ τῆς στρατιωτικῆς ἢ ἄλλης τηθενοφόρου ὑπηρεσίας κερδῶν αὐτῶν. 4) οἱ αἰρετικοὶ καὶ οἱ ἀποστάται τῆς χριστιανικῆς θρησκείας, 5) οἱ καταδικασθέντες ἐπὶ δεινῷ ἀδικήματι καὶ οἱ κηρυχθέντες ἄτιμοι, 6) οἱ ἀνήλικοι ἄνηθοι. Δὲν ἰσχύει δ' αὐτῶν ἡ διαθήκη, καὶ εἰς ἀποθάνωσιν ἐφηβοὶ δυνάμει τοῦ Κατωμιννοῦ κανόνος, καθ' ὃν δὲν ἐπιτρέπεται ἢ διὰ τῆς προόδου τοῦ χρόνου κύρωσις διαθήκης ἐξ ὑπαρχῆς ἀκύρου. Ἀλλ' οἱ ἀνήλικοι ἐφηβοὶ ὄντες δύνανται νὰ ἀαθέσωσιν. Κατάδηλον ὅμως ὅτι, μὴ ἀναγνωρίζοντες νῦν παρ' ἡμῖν τοῦ δημοσίου ἡμῶν δικαίου τὸν θεσμὸν τῆς δουλείας ἢ τὴν ποινὴν τῆς ἀτιμίας, μὴδ' ἀποδεχομέ-

νου τὴν κατὰ τῶν ἑτεροδόξων καταφορὰν, δὲν θεωροῦνται τανῦν ἀνίκανοι νὰ διαθέσωσιν οἱ ἑτεροδοξοί, δὲν ὑπάρχουσι δὲ δοῦλοι καὶ ἄτιμοι. Ὑπὸ δὲ τῶν νεωτέρων Κωδίκων (Σχεδίου τοῦ ἀστικοῦ Κώδικος ἀρθ. 999, Γαλλ. Κωδ. ἀρθ. 901, 903, 904) κηρύσσονται ἀνίκανοι οἱ μὴ πω δεκαοκταετίς, (ἢ κατὰ τὸν Γαλλικὸν Κώδικα μὴ πω δεκαεξαετίς), ἐπεὶ δὲ οἱ ἔνεκα διανοητικῆς νόσου ἀπηγορευμένοι καὶ οἱ μὴ ἀπηγορευμένοι μὲν ἀλλ' ἀποδεδειγμένως πάσχοντες ἐν τῷ χρόνῳ τῆς συντάξεως τῆς διαθήκης. Ἀνίκανοι δὲ νὰ λάβωσιν ἐκ διαθήκης οἱ πρὸς τὸ κληρονομεῖν ἀνίκανοι, ὅθεν καὶ οἱ μὴ συνειληγμένοι κατὰ τὸν χρόνον τῆς τελευτῆς τοῦ διαθέτου. Δύναται ὅμως διὰ διαθήκης νὰ καταλειφθῇ περιουσία εἰς τὰ τέκνα προσώπου ὠρισμένου καὶ ζῶντος ἐν τῷ χρόνῳ τῆς τελευτῆς τοῦ διαθέτου καί τις μὴπω συνειληγμένα Δικαιοῦνται δὲ οἱ κατιόντες τοῦ ἀναξίου νὰ λάβωσι τὴν νόμιμον μοῖραν, ἣν ἤθελε λάβει ὁ ἀνάξιος (Σχ. Ἑλλ. Κώδ. 1000 καὶ ἐπ.). Κατὰ τὸ ρωμαϊκὸν δίκαιον τὰ φυσικὰ τέκνα δὲν δύνανται νὰ λάβωσι λόγῳ διαμελείας μεταξὺ ζώντων ἢ διὰ διαθήκης ἐκ τῆς κληρονομίας τοῦ πατρὸς αὐτῶν, ἀν αὐτοὶ ἔγγη νομίμως κατιόντες, πλέον τῆς μιᾶς οὐγκίας. Ἐπίσης δὲν δύνανται νὰ ὠφεληθῶσιν ἐκ τῶν ὑπὲρ αὐτῶν ἐν διαθήκῃ διατάξεων οἱ ἱατροί, χειρουργοὶ καὶ φαρμακοποιοί, ὅσοι ἐθεράπευσαν τὸν θανόντα κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς νόσου, ἐξ ἧς ἐπλήθυν ὁ θάνατος. Κατὰ τε δὲ τὸ ρωμ. δίκαιον καὶ τὸ Σχέδιον τοῦ ἀστικοῦ Κώδ. (ἀρθ. 1002) ὁ ἐπιτροπος δὲν δύναται νὰ λάβῃ τι ἐκ διαθήκης τοῦ ἐπιτροπευομένου, πλην ἐὰν ᾔτῃ ἀνίαν αὐτοῦ, ἀν ἡ διαθήκη συνετάχθῃ πρὸ τῆς ἐγκρίσεως τῆς ἑριστικῆς λογαδοσίας. Ἐπίσης ὁ ἐν δευτέρῳ ἢ τρίτῳ γάμῳ σύζυγος δὲν δύναται νὰ διαθέσῃ ὑπὲρ τοῦ συζύγου αὐτοῦ μείζονα μοῖραν τῆς καταλειφθείσης εἰς τὴν ἐλα-

χίστην μερίδα λαμβάνον τέκνον προηγουμένου γάμου (Σχ. Ἑλλ. Κώδ. 1003). Πᾶσα ἡ πρὸς ὄφελος ἀνικάνου τινὸς γενόμενη διάταξις εἶναι ἄκυρος καὶ ἀνικανικῶς φέρῃ τὸν τύπον ἐκπληρώσεως προηγουμένης δὴθεν ἐνοχῆς ἢ καλύπτεται ὑπὸ τὸ ὄνομα παρενθέτου προσώπου θεωροῦνται δὲ ὡς παρενθέτα πρόσωπα ὁ πατήρ, ἡ μήτηρ, οἱ κατιόντες καὶ ὁ σύζυγος τοῦ ἀνικάνου (Σχ. Ἑλλ. Κώδ. 1005, Γαλλ. Κώδ. 911).

Σημειωτέον ὅτι παρὰ Ῥωμαίους ὁ πῆρχον διαθήκει ἔγγραφοι καὶ διαθήκαι προφορικαί Διεκρίνοντο δὲ αἱ ἔγγραφοι διαθήκαι τῶν προφορικῶν, διότι αἱ μὲν πρῶται, συντασσόμεναι συναπτῶς μὲν ὑφ' ἑ, ὑπεγράφοντο ὑπὸ τοῦ διαθέτου (πλὴν ἐὰν ἤγνοιε γράμματα ἢ δὲν ἤθελονα νὰ ὑπογράψῃ) ἐπὶ παρουσίᾳ τῶν ἐπὶ μακρῶν ἐφ' ἑβδὼν πολιτῶν Ῥωμαίων, οἵτινες ὑπεγράφοντο, ἐπιτιθέντες τὴν ἰδίαν αὐτῶν σφραγίδα ἢ ἄλλαν τι σήμα· αἱ δὲ προφορικαὶ συνετάσσοντο μὲν ἐπὶ παρουσίᾳ ἐπίσης ἐπὶ ἐφ' ἑβδὼν πολιτῶν Ῥωμαίων καὶ συναπτῶς μὲν ὑφ' ἑ, ἀλλ' ἐξετίθετο ἡ θέλησις τοῦ διαθέτου προφορικῶς. Ἦσαν δὲ ἀπαλλοτριούμεναι καὶ τῶν τύπων τούτων αἱ ὑπὲρ τῶν κατιόντων διαθήκαι τῶν ἀνιόντων, διότι αἱ μὲν προφορικαὶ ἔσχυον γινεσθαι ἐπὶ παρουσίᾳ δύο μόνον μακρῶν αἱ δὲ ἔγγραφοι γεγραμμένα ἰδιοχείρως ὑπὸ τοῦ διαθέτου καὶ φέρουσαι τὴν χρονολογίαν καὶ τὰ ὀνόματα τῶν τέκνων. Κατὰ δὲ τὸ Σχέδιον τοῦ Κώδικος ὑπάρχουσι μόνον ἔγγραφοι διαθήκαι, ὑποδιαϊρούμεναι εἰς ἰδιοχείρον, δημοσίαν καὶ μυστικὴν καὶ ἰδιοχείρου μὲν εἶναι ἡ ἀπ' ἀρχῆς ἀρχὴ τέλους γραφομένη καὶ ὑπογραφομένη ὑπὸ τοῦ διαθέτου, δημοσία δὲ ἡ ἐνώπιον δύο συμβολαιογράφων καὶ δύο μαρτύρων ἢ ἐνός συμβολαιογράφου καὶ τεσσάρων μαρτύρων, μυστικὴ δὲ ἡ ὑπὸ τοῦ διαθέτου (ἢ ἄλλου ἀντ' αὐτοῦ) γραφομένη καὶ

παραδιδωμένη εἰς συμβολαιογράφον μετὰ τῆν συνάγειν αὐτῇ· ἐπὶ παρουσίᾳ τεσσάρων μαρτύρων. Ἀλλὰ πλὴν τῶν εἰδῶν τούτων τῶν διαθηκῶν κατὰ τὸ Σχέδιον τοῦ Κώδικος ὑπάρχουσι καὶ αἱ καλούμεναι ἐκ τ α χ τ οῖ δ ι α θ ῆ κ α ι, αἵτινες συντάσσονται ἐν τόποις, ἐνθα ἐπικρατεῖ (καὶς ἢ ἄλλη νόσος μολυντική, ἐνώπιον οὐδὲ ποτε δημοτικοῦ ἢ δημοσίου ὑπαλλήλου ἐπὶ παρουσίᾳ δύο μαρτύρων οὐδὲ ποτε φύλου.

Κατὰ δὲ τὸ περὶ διαθηκῶν ψήφισμα τοῦ ἀειμνήστου Καποδιστρίου, ὁ καὶ μέγιστος ἰσχύει παρ' ἡμῖν, ὑπάρχουσιν οὐ μόνον ἑγγράφοι διαθήκαι, ὑποδιαιρούμεναι εἰς ἰδιόχειρον ἢ ἰδιόγραφον, δημοσίαν καὶ μυστικὴν, ἀλλὰ καὶ προφορικαί· ἐπιτίθεται δὲ ἡ σύνταξις προφορικῆς διαθήκης εἰς μόνον τὸν ὑπερβάντα τὸ τριακστὸν ἔτος τῆς ἡλικίας αὐτοῦ, τὸν αἰώνως περιπεσόντα εἰς θανατηφόρον ἀσθένειαν καὶ ἀμοιρῶντα καιροῦ νὰ καταρτίσῃ ἑγγράφον διαθήκην, ἥτις ἰσχύει, ἐὰν ἐπέλθῃ ὁ θάνατος τοῦ διαθέτου (Ψ'ηφ. περὶ διαθ. ἀρθ. 35 καὶ ἐπ.). Ἡ δὲ κυριότης τῶν ἑγγράφων διαθηκῶν, ἥτοι ἡ ἀκυσία, συντάσσεται· κατὰ τὸ περὶ διαθηκῶν ψήφισμα, καλουμένου συμβολαιογράφου, ὅστις δέγεται τὴν τελευταίαν θέλησιν τοῦ διαθέτου, παρόντων τριῶν μαρτύρων (ἢ τεσσάρων, ἂν ὁ διαθέτης ἀγνοῇ γράσειν), ἀρκιζομένων ὅτι θέλουσι τηρεῖν τὸ μυστικόν ὅ,τι ἤθελον ἀκούσει μέχρι τῆς τελευτῆς τοῦ διαθέτου (Ψ'ηφ. περὶ διαθ. ἀρθ. 4). Ἀνάγκη δὲ νὰ ἀναφέρηται ἐν τῇ διαθήκῃ τὸ πρόσωπον, δι' οὗ ἐκλήθη ὁ συμβολαιογράφος νὰ ἐμφανισθῇ ἐπὶ τὸν διαθέτην, τοῦτέστι τὸ ὄνομα καὶ ἑπώνυμον αὐτοῦ, ἐπὶ δὲ νὰ ἀναφέρηται ἐν αὐτῇ ἡ οἰκία καὶ ἐνορία τοῦ διαθέτου καὶ τῶν μαρτύρων τῆς διαθήκης (Ψ'ηφ. περὶ διαθ. ἀρθ. 4, Α. Π. 204 τοῦ 47). Σημειωτέον ὅτι οὐδεμία ἀνάγκη νὰ μνημονεύηται ἐν τῇ διαθήκῃ, ὅτι οἱ μάρ-

τυρες ἦσαν ἐπὶ τούτῳ κεκλήμενοι· ἢ ὅτι ἐγνωστοποιήθη αὐτοῖς ὅτι θέλουσι χρησιμεύσει ὡς μάρτυρες διαθήκης (Α. Π. 126 τοῦ 47). Ἐπίσης οὐδεμία ἀνάγκη νὰ μνημονεύηται ὅτι οἱ προσληφθέντες μάρτυρες εἶναι πολῖται· Ἑλλήνες καὶ ὅτι δὲν εἶναι ὑπηρέται· ἢ γραμματεῖς τοῦ συμβολαιογράφου (Α. Π. 176 καὶ 177 τοῦ 49, 112 τοῦ 61), διότι τοῦτο εἰκάζεται. Ἐὰν μάλιστα ἀποδειχθῇ ὅτι δὲν ἦτο μὲν πολίτης Ἑλλήν τις τῶν μαρτύρων, γενικῶς ὅμως ὑπελαμβάνετο ὡς τοιοῦτος, ἢ διαθήκη θεωρητέα ἄκυρος, διότι καὶ κατὰ τοὺς νόμους 22 § 1 Πανδ. (28. 4) Εἰσηγ. § 7 (2 16) Ν. 1 Κωδ. (8. 23) ἡ μαρτυρία τοῦ κατὰ τὴν σύνταξιν τῆς διαθήκης θεωρουμένου γενικῶς ἐλευθέρου πολίτου δὲν ἀνατρέπει τὸ κύρος τῆς διαθήκης, ἐὰν ἐλεγχθῇ ἔπειτα ὅτι ἦτο δοῦλος (Α. Π. 343 τοῦ 61, 325 τοῦ 64). Ἐπίσης οὐδεμία ἀνάγκη νὰ ἀναφερῆται ἐν τῇ διαθήκῃ ὅτι οἱ προσληφθέντες μάρτυρες δὲν εἶναι συγγενεῖς, ὥστε μόνον νὰ μὴ ἦναι συγγενεῖς εἰς βαθμὴν ἐπιβεβηκυῖαν τὴν ἐξαιρέσιν (Α. Π. 204 τοῦ 47). Αὐτόδηλον δὲ ὅτι, ἐρίζοντος τοῦ ψήφισματος τὸν ἀπολύτως ἀναγκαῖον ἀριθμὸν μαρτύρων, ἔπεται ὅτι, ἂν ὑπάρχῃ ἀνώτερος ἀριθμὸς, δὲν ἐπέρχεται ἀκυρότης, ἐὰν καὶ οἱ πλεονάζοντες μάρτυρες ὠρκισθῶσιν (Α. Π. 187 τοῦ 55, 178 τοῦ 66). Σημειωτέον ὅτι ἀνάγκη νὰ ἀναφερῆται ἡ οἰκία, ἥτοι ἡ κατοικία, τῶν μαρτύρων καὶ οὐχὶ τὸ οἶκημα, ἐν ᾧ καταλύουσιν οἱ μάρτυρες (Α. Π. 151 τοῦ 47, 177 τοῦ 49), δὲν βλάπτει δὲ καὶ ἡ ἐσφαλμένη σημειώσις τῆς κατοικίας καὶ ἐνορίας τοῦ διαθέτου καὶ τῶν μαρτύρων, ὁσάκις οὐδεμία ἐντεῦθεν προκύπτει ἀμφιβολία περὶ τῆς ταυτότητος αὐτῶν (Α. Π. 171 τοῦ 63). Ἀναγκαῖον νὰ προστεθῇ ὅτι κατὰ τὸ ψήφισμα ὁ συμβολαιογράφος ὀφείλει ἐπὶ ποινῇ ἀκυρότητος νὰ ἐρωτήσῃ τὸν διαθέτην μετὰ τὸ πέραν τῶν διατάξεων αὐτοῦ

ἂν ἔχη ἄλλο τι νὰ προσθήσῃ καὶ νὰ ὑπομνήσῃ αὐτὸν νάρησῃ ἐλεημοσύνας εἰς φιλανθρωπικὰ καταστήματα (ἄρθ. 6). ἄλλ' ἐν πρώτοις ἡ ἐρώτησις καὶ ἡ ὑπόμνησις αὐταὶ δὲν εἶναι ἀνάγκη νὰ γίνωνται διὰ πανηγυρικῶν φράσεων θὲν ἄρκει νὰ συνάγῃται ἡ τήρησις τῶν διατυπώσεων τούτων ἐκ τοῦ συνόλου τῆς διαθήκης κατὰ τὴν κρίσιν τοῦ δικαστηρίου τῆς οὐσίας (Α. Π. 107 τοῦ 82) καθίστανται δὲ πάντῃ περὶ ταῖς διατάξεσι τοῦ διαθέτου περιελαχθάνοντο ἐλεημοσύναι καὶ κληροδοσίαι εἰς φιλανθρωπικὰ καταστήματα (Α. Π. 176 καὶ 177 τοῦ 49), ὡς κατάστημα δὲ φιλανθρωπικὸν νοητέον οὐ μόνον κατάστημα ἀνεγνωρισμένον ἤδη ὑπὸ τῆς πολιτείας, ἀλλὰ καὶ πᾶσα ὁμὰς ἀνθρώπων ἐχόντων ἀνάγκην περιθάλψεως (Α. Π. 400 τοῦ 93).

Σημειωτέον ὅτι κατὰ τε τὸ 'Ρ. Δ. (Ν. 8 Κωδ. (3. 28), Νεαρά 18 κεφ. 7, Νεαρά 107 κτλ.) καὶ τοὺς νεωτέρους Κώδικας (Γαλλ. Κωδ. 1075, Σχ. Ἑλλ. Κωδ. 1252) οἱ γεννήτορες καὶ ἄλλοι ἀνιόντες δύνανται νὰ διανεύωσι τὴν περιουσίαν αὐτῶν εἰς τὰ τέκνα αὐτῶν καὶ τοὺς ἐκ τούτων κατιόντας. Ἐν τῇ συντάξει δὲ τοιούτων διαθηκῶν, καλουμένων ν ε μ ἡ σ ε ω, δὲν ἀπαιτεῖται κατὰ τὸ 'Ρ. Δ. (Ν. 24 § 4 Κωδ. (6. 23), Νεαρά 107) ἡ νὰ γραφῶσι δι' ἰδίας τοῦ διαθέτου χειρὸς καὶ νὰ φέρωσι τὴν χρονολογίαν καὶ τὰ ὀνόματα τῶν κατιόντων. Ἄλλ' ἄρκει καὶ προφορικῇ διαθήκῃ ἄνευ τινὸς τύπου, ἐξαρκούντων δύο μαρτύρων (Ν. 24 καὶ Ν. 40 Πανδ. (29. 1) καὶ Ν. 16 Κωδ. (3. 36)). Ἄλλ' ἐὰν ἐν τοιαύτῃ διαθήκῃ μετὰ τῶν κατιόντων ἐγκατατεθῇ καὶ ἄλλο πρόσωπον, ἡ τοιαύτη ἐγκατάστασις θεωρεῖται ὡς μὴ γενομένη, προσαυξανομένης τῆς μερίδος τῶν κατιόντων (Ν. τελ. Κωδ. (3. 36), Ν. 21 § 4 Κωδ. (6. 23), Πρόδηλον ὅμως ὅτι καὶ ἡ ὑπὸ τῶν ἀνιόντων γενομένη διανομή δύναται νὰ προσβληθῇ, ἐὰν ἐξ

αὐτῆς βλάβηται ἄλλος τινὸς ἡ νομίμας μερίς (Ν. 8 Κωδ. (3. 28) καὶ Νεαρά 18 κεφ. 1). Ἄλλ' ἐὰν ἐν τῇ νεμήσει τῆς περιουσίας αὐτοῦ ὁ πατήρ κατέλιπε καὶ εἰς ἐν τῶν τέκνων αὐτοῦ ὠρισμένον πρᾶγμα, ὡς ἐξαίρετον, οἱ συγκαληθέντες ἐνέχονται ἐκνικωμένου τοῦ ἐξαίρετου τοῦτου (Ν. 77 § 8 Πανδ. (31), Α. Π. 17 τοῦ 74, 259 τοῦ 78). Ἡ διάταξις δὲ καθ' ἣν διὰ τῆς ἐγγράφως δηλουμένης αὐτῶν θελήσεως ἄνευ ἄλλης διατυπώσεως δύνανται οἱ γονεῖς νὰ διανεύωσι τὰ πράγματα αὐτῶν μετὰ τῶν κατιόντων αὐτῶν, ἰσχύει καταδήλως καὶ νῦν, ὡς ἀναφερομένη εἰς τὸ οὐσιαστικὸν δίκαιον καὶ οὐχὶ εἰς τὸ δικονομικόν (Α. Π. 262 τοῦ 51).

Κατὰ τὸ 'Ρωμαϊκὸν δίκαιον βάσις τῆς διαθήκης εἶναι ἡ ἐγκατάστασις κληρονόμου, δηλονότι ὁ προσδιορισμὸς διαδόχου ἐπὶ τῆς ὁμάδος τῶν δικαιωμάτων τοῦ θανόντος· καὶ δὲν ἀπαιτεῖται μὲν νὰ γινῇ αὕτη δι' ὠρισμένων ἐκφράσεων, ἄρκει δὲ πρὸς τοῦτο νὰ συνάγῃται ἐκ τῆς διαθήκης ἡ βούλησις τοῦ διαθέτου περὶ προσδιορισμοῦ τοιοῦτου διαδόχου. Ὁ διορισμὸς οὖτοι καθολικοῦ κληρονόμου δὲν ἰσοδυναμεῖ πρὸς ἐγκατάστασιν κληρονόμου καὶ κατ' ἀκολουθίαν ἡ διαθήκη εἶναι ἄκυρος (Α. Π. 63 τοῦ 86). Κατὰ δὲ τὸ παρ' ἡμῶν Σχῆμα τοῦ Κώδικος οὐδεμίαν ἀνάγκη τῆς ἐγκαταστάσεως κληρονόμου ἀπαιτεῖται δι' ἀπλῶς νὰ συνάγῃται ἐκ τῆς διαθήκης ἐν κρινῶς ἡ περὶ διαθέσεως τῶν πραγμάτων αὐτοῦ βούλησις τοῦ διαθέτου. Ἀλλὰ κατὰ τε τὸ 'Ρωμ. δίκαιον καὶ κατὰ τὸ Σχῆμα τοῦ Κώδικος, ἐὰν ἀποδειχθῇ ὅτι ἐν γνώσει γενομένην ψευδεῖς παραστάσεις ἢ ἄγον διὰ τῆς τοῦ διαθέτου ἡμετέρας ἠθελε καταρτίσει ἄνευ τῶν εἰρημένων παραστάσεων, ἡ διάταξις αὕτη εἶναι ἄκυρος. Ἐπίσης ἐὰν ἀποδειχθῇ ὅτι ὁ διαθετὴς ἐπ' ἡγάσεν ἐκ πλάνης τοῦ διαθέτου τὴν ταυτότητα τοῦ προσώπου, εἰς ᾧ καταλύ-

πάνει τὴν περιουσίαν αὐτοῦ, ἢ τοῦ πράγματος, ὃ ἤθελε νὰ καταλήπῃ, ἢ διατάξεις αὐτῇ στερεῖται κύρους. Ἐπίσης ἐὰν ἀποβῇ ὅτι διατάξεις τις δὲν ἤθελεν εἰσχωρεῖν εἰς τὴν διαθήκην, ἐὰν ὁ διαθέτης ἐγίνωσκε τὸ ἀνυπαρκτον τοῦ ἐν τῇ διαθήκῃ δηλωθέντος αἰτίου αὐτῆς. Ἐπίσης εἶναι ἄκυρος πᾶσα διατάξεις γενομένη ὑπὲρ προσώπου τοσοῦτον ἀδεσχαίου, ὥστε ὁ προσδιορισμὸς αὐτοῦ ἀποβαίνει ἀνέριςτος.

Σημειωτέον ὅτι κατὰ Ρ. Δ. ὁ διαθέτης δύναται νὰ ἐγκαταστήσῃ ἕνα ἢ πλείονας κληρονόμους· καὶ εἰ μὲν ἐγκαθίσταται εἰς μόνον, οὗτος εἶναι κληρονόμος ἀπάσης τῆς περιουσίας καὶ ἂν ἐγκατασταθῇ δι' ἐν μόνον πρᾶγμα ὠρισμένον, οἷον τὸ Κορινθιακὸν ὑποστατικόν, ἢ δι' ἐν μέρος μόνον τῆς κληρονομίας, οἷον τὸ ἡμισυ, τὰ δύο τρίτα κτλ. καὶ τοῦτο, διότι κατὰ Ρ. Δ. οὐδεὶς δύναται νὰ ἀποθάνῃ ἐν μέρει ἐνδιχόμετος καὶ ἐν μέρει ἀδιάθετος (§ 5 Εἰσηγ. (2), 14), Ν. 1 § 4 Πανδ. (28, 5) ἐν συνδ. πρὸς Ν. 7 Πανδ. (50, 17), εἰ δ' ἐγκαθίστανται πλείονες, τότε ὁ μὲν ἐγκατασταθεὶς εἰς ὠρισμένον πρᾶγμα θεωρεῖται ὡς κληρονόμος, οἱ δ' ἄλλοι, ὡς ἀληθεῖς κληρονόμοι, οἵοι καὶ λαμβανουσιν ἅπασαν τὴν κληρονομίαν (Ν. 13. Κώδ. (6, 24). Εἰ δὲ πάντες ἐγκαθίστανται εἰς ὠρισμένον πρᾶγμα, συγκληρονόμοις ἅπασαν τὴν κληρονομίαν κατ' ἰσομοίραν καὶ ἂν αἱ ἐν ὧν ἐγκατέστησαν μερίδες ἤθελον εἶναι ἄνθρωποι (Ν. 9 § 13 καὶ Ν. 11 καὶ 35 Πανδ. (18, 5), Ν. 1 Πανδ. (29, 1). Εἰ δ' ἐγκαθίστανται ἄνευ τοῦ προσδιορισμοῦ εἰς αὐτοὺς πρᾶγματος ὠρισμένου, εἰ μὲν ἐγκατέστησαν πάντες ἀδιακρίτως μὴ ἐπιθέσει τῆς μερίδος, καὶ αὐτοῦ, λογίζονται καὶ λαμβάνονται πάντες κατ' ἰσομοίραν (Ν. 9 § 12 καὶ Ν. 14 Πανδ. (28, 5), § 6 Εἰσηγ. (2), 14). Εἰ δὲ ἔνιοι μὲν τῶν κληρονόμων καὶ ἄλλοι ἄλλω, ἔστιν ὅτι κεχωρισμένως, οἱ ἑκαστὸς μὲν καλούμενοί λογίζονται ὡς ἐν προσωπικῶν καὶ δὲν δύναται νὰ λάβωσιν ἢ

μίαν μερίδα ἴσην πρὸς τὴν μερίδα ἑνὸς τῶν κεχωρισμένως καλούμενων (Ν. 11 καὶ 13 § 5, Ν. 17 § 4 καὶ Ν. 63 καὶ 59 § 2 Πανδ. (28, 5). Οὕτως ἐγκαταστήσαντος τοῦ διαθέτου κληρονόμοις ἑαυτοῦ τὸν ἀδελφόν καὶ τὰ τέκνα αὐτοῦ ἢ τὴν σύζυγον καὶ τοὺς κηδεστὰς αὐτοῦ, ἢ τοὺς κηδεστὰς αὐτοῦ καὶ τοὺς κηδεστὰς τῆς συζύγου αὐτοῦ, οἱ περιληπτικῶς ὀνομαζόμενοι λογίζονται ὡς ἐν πρόσωπων.

Σημειωτέον ἐπίσης ὅτι κατὰ τὴν 115 Νεαρχῶν τοῦ Ἰουστινιανοῦ ὁ διαθέτης ὑποχρεοῦται πάντοτε εἰς ἐγκατάστασιν τῶν ἀναγκαίων αὐτοῦ κληρονόμων (ἢ τοῦ ἀνιόντων καὶ τῶν κατιόντων), ἀμειβεῖται δηλονότι τοῦ δικαιώματος νὰ ἀποκλείσῃ αὐτοὺς διὰ παραλείψεως ἢ δι' ἀποκληρώσεως ἐμὴ ἐνεκα τῶν ἐν τῇ Νεαρχῇ ταύτῃ λόγων ('Ἰδε Ἀποκληρώσεις') ἐγκατασταθέντες δὲ ἀπαξ, καὶ ἂν ἐγκατασταθῶσιν εἰς ὅττ' αὐτοὺς μόνον πρᾶγματα, θεωροῦνται ὡς ἐγκατασταθέντες, διότι δικαιούνται μόνον νὰ ζητήσωσι τὴν ἀποπλήρωσιν τῆς νομίμου μοίρας ('Ἰδε Διαθέσιμος μοῖρα')· μόνη δὲ ἡ ἑλλειψις τῆς ἐγκαταστάσεως, μὴ ὑπαρχόντων τῶν ὑπὸ τοῦ νομοῦ κατὰ τὰ εἰρημένα προβλεπομένων λόγων, ἐπιφέρει τὴν ἀκύρωσιν τῆς διαθήκης (Α. Π. 107 τοῦ 44, 134 τοῦ 47, 155 τοῦ 77). Ἡ Νεαρχὴ δὲ αὕτη, περιλαμβανομένη μὲν ἐν Βασιλικῇ, μὴ περιλαμβανομένη δ' ἐν τῇ Ἐξαβίβλῳ τοῦ Ἀρμενοπούλου, ἐθεωρήθη ἐν τούτοις ὑπὸ τῆς παρ' ἡμῖν νομολογίας ὡς ἰσχύουσα (Α. Π. 17 τοῦ 53). Διό ὁ ἀναγκαῖος κληρονόμος, ὁ μὴ γραφόμενος ἐν τῇ διαθήκῃ ὡς κληρονόμος, οὐδ' ἀποκληρούμενος διὰ τινος τῶν ἐν τῇ 115 Νεαρχῇ λόγων, ἀναφερόμενος δ' ἀπλῶς ὡς κληροδόχος ἐν τῇ διαθήκῃ, δύναται νὰ ζητήσῃ τὴν ἀκύρωσιν τῆς διαθήκης, ὅπως ἐπέβη ἢ ἐξ ἀδιάθετου διαδοχῇ (Α. Π. 155 τοῦ 77). Σημειωτέον ὅτι κατὰ μὲν τὰς ἀρχαιοτέρους ἀποφάσεις τοῦ Ἀρείου Πάγου (355 τοῦ 65, 15 τοῦ

67), ἀπαγορευούσης τῆς 115 Νεαρᾶς τὸ ἀμνημονεύτους ὡς κληρονόμους καταλιμπάνειν τοὺς γονεῖς, ἐπεὶ ὅτι ἡ τοιαυτή διαθήκη εἶναι ἐξ ὑπαρχῆς ἄκυρος. (ἔστω καὶ ἂν πρὸ τοῦ θανάτου τοῦ διαθέτου ἀπῆλθαν ὁ ἀμνημονεύτος καταλειφθεὶς ἄνωγών αὐτοῦ). Ἀλλὰ κατὰ τὰς νεωτέρας ἀποφάσεις (Α. Π. 57 τοῦ 87, 204 τοῦ 88, 161 τοῦ 89, 23 τοῦ 90) δυνάμει τῆς 115 Νεαρᾶς τοῦ Ἰουστινιανοῦ ἡ διαθήκη, ἐν ᾗ δὲν ἐγκυβότανται οὐδ' ἀποκληρονοῦνται προσκρόντως οἱ ἀνιόντες ἢ κατιόντες, δὲν λογίζεται ὡς ἐξ ὑπαρχῆς ἄκυρος, ὅθεν δικαιούνται μὲν οἱ παρὰ λειψθέντας κατιόντες ἢ ἀνιόντες νὰ ζητήσωσι τὴν διάδοξιν αὐτῆς ὅπως, ἀναίσχυμένης τῆς ἐγκυβότατος, κληθῶσιν αὐτοὶ εἰς τὴν κληρονομίαν, ἀλλὰ δὲν δικαιούνται καὶ οἱ λοιποὶ ἐξ ἀδιαθέτου κληρονομοῦν νὰ προσβάλλωσι τὸ κύρος αὐτῆς. Ζητεῖται δ' ἡ συμπλήρωσις τῆς νομίμου μοίρας κατὰ Ν. 30 Κωδ. (3. 28) διὰ προσωπικῆς ἀγωγῆς κατὰ τῶν γεγραμμένων κληρονομῶν ἀπευθυνομένης. Ἀλλὰ καταδῆλως δύναται ὁ ἀναγκαῖος κληρονόμος καὶ νὰ λάβῃ αὐτοσφύτως μέρος τῆς πατρικῆς αὐτοῦ περιουσίας, ἐναγόμενος δὲ ὡς κάτοχος τῆς πατρικῆς περιουσίας νὰ ζητήσῃ, ἀποκρούων τὴν ἀγωγὴν, νὰ ἐπιδικασθῇ αὐτῷ τὸ ἐπιβάλλον ἐκ τῆς περιουσίας ταύτης πρὸς συμπλήρωσιν τῆς νομίμου μοίρας (Α. Π. 142 τοῦ 76).

— Ἐπάγει δὲ ἀκύρωσις τῆς διαθήκης ἢ παράβασις τῆς Νεαρᾶς 115 ὡς πρὸς τὴν ἐγκυβόταντα τοῦ κληρονόμου, ἀλλὰ διατηροῦνται ἰσχυρὰ τὰ κληροδοτήματα καὶ αὐτὰ τὰ εἰς τὸν ἀναγκαῖον κληρονόμον καταλιμπανόμενα (Α. Π. 118 τοῦ 85).

Παρατηρητέον ὅτι κατὰ Ρ. Δ. (Ν. 3 Κωδ. (6. 33) καὶ ὁ διὰ διαθήκης ἐξωτερικῶς ἐγκύρου ἐγκατασταθεὶς κληρονόμος δικαιούται νὰ ἐγκαταστήσῃ εἰς τὴν νομὴν τῶν ὑπὸ τοῦ τελευτήσαντος ἕως τῆς τελευτῆς αὐτοῦ κατεχομένων πραγ-

μάτων κατὰ τοῦ κατέχοντος καὶ καταλαμβάνοντος ταῦτα αὐτοδουλεῖ μετὰ τὸν νόμον τοῦ κληρονομούμενου. Τὴν διάταξιν δὲ ταύτην, καίπερ μὴ περιλαμβανόμενὴν ἐν Βασιλικαῖς ἢ ἐν Ἀρμενοπολίαις, θεωρεῖ ἰσχύουσαν ἡ νομολογία (Α. Π. 264 τοῦ 93).

Σημειωτέον ὅτι αἱ ἐν διαθήκῃ διατάξεις τελευταίας βουλήσεως (ἐγκαταστάσεις κληρονομικῆς ἢ κληροδοσίας) ἐπιτρέπεται νὰ γίνωνται καὶ ὑπὸ αἵρεσιν. Διό ὑπαρχούσης αἵρέσεως, ἡ ἐκπλήρωσις τῆς διατάξεως τελευταίας βουλήσεως ἐξαστῆται ἀπὸ τῆς πραγματοποιήσεως τῆς αἵρεσεως. Ἀλλὰ θεωροῦνται ὡς μὴ ὑπάρχουσαι αἱ φυσικῶς ἀδύνατοι (ὅποια εἰς ἐπεὶν ἢ αἵρεσις τοῦ νὰ ἐγγίσῃ τις τὸν αἰρανὸν διὰ τοῦ δακτύλου) καὶ αἱ νομικῶς ἢ ἠθικῶς ἀδύνατοι (τουτέστιν αἱ εἰς τοὺς καίμενους νόμους καὶ τὰ χρηστὰ ἤθη ἀντικειμέναι). Κηρύσσεται δὲ ῥητῶς κατὰ τὸ Σχέδιον τοῦ Κώδικος νομικῶς ἀδύνατος ἡ κωλύουσα τὸν γάμον αἵρεσις. Ἀλλ' ὅμοιαι ἂν ἐπικρατοῦν, χρῆσις, αἵκησις, διατροπὴ ἢ ἄλλη ἐτησία παροχὴ κληροδοτῆται, ἐφ' ὅσον διατελεῖ ὁ κληροδόχος θάνατος ἢ ἐν χρεῖα, οὗτος ἀπολαύει τοῦ κληροδοτήματος κατὰ μόνην τὴν διάρκειαν τῆς ἀγαμίας ἢ τῆς χρεῖας. Ἰσχύει δὲ ἡ τῆς χρεῖας αἵρεσις προστιθεμένη εἰς πᾶσαν διάταξιν, δι' ἧς ὁ εἰς τῶν συζύγων καταλείπει τι εἰς τὸν ἕτερον. Ἀλλ' αἱ διὰ τὴν ἀσάφειαν ἀκατάληπται αἵρεσις κατὰ μὲν τὸ ῥωμαϊκὸν δίκαιον ἐπάγονται τὴν ἀκύρωσιν τῆς τοῦ διαθέτου διατάξεως κατὰ δὲ τὸ Σχέδιον τοῦ ἀστικοῦ Κώδικος λογίζονται καὶ αὐταὶ μὴ ὑπάρχουσαι. Κατὰ τε δὲ τὸ Σχέδιον τοῦ Κώδικος καὶ κατὰ τὸ ῥωμ. δίκαιον ἄκυρος εἶναι ἡ κληρονομικὴ ἐγκατάστασις ἢ κληροδοσις ὑπὸ τὴν αἵρεσιν ἀμοιβαίας ἐν τῇ διαθήκῃ τοῦ κληρονόμου ἢ τοῦ κληροδοτοῦ ἐλευθεριότητος. Ἐπίσης πᾶσα ἐν διαθήκῃ διάταξις ὑπὸ ἀνακλητικὴν αἵρεσιν

ὡς παράγει ἀποτέλεσμα ἂν τὸ ὑπὲρ οὗ ἡ διάταξις πρόσωπον ἀποθάνῃ πρὸ τῆς ἐξουσίας τῆς αἰρέσεως.

Σημειώτέον ὅτι κατὰ τὸ ρωμα. δίκαιον καὶ τὸ Σγέδιον τοῦ Κώδικος ἡ αἰτία, ἥτις κατὰ τὴν διάνοιαν τοῦ διαθέτου ἀναστέλλει μόνον τὴν ἐκτέλεσιν τῆς διατάξεως, δὲν ἐμποδίζει καὶ πρὸ τῆς ἐξουσίας τῆς αἰρέσεως τὴν κτῆσιν τοῦ καταλειπομένου δικαιώματος καὶ τὴν εἰς τοὺς κληρονόμους τοῦ δικαιούχου μεταβίβασιν αὐτοῦ. Ἀλλὰ παρὰ Ῥωμαίους ὁρίζεται τῆριον ὅτι, εἰ μὲν εἶναι ἀθέβαιον πότε θάνατος ἡ ἡμέρα, εἰς ἣν ἀνεβλήθη ἡ ἐκτέλεσις διατάξεως τινος, βέβαιον ὅμως ὅτι ἕως οὔποτε θέλει ἔλθαι αὕτη ζῶντος τοῦ ὡς οὗ ἡ διάταξις, αὕτη θεωρεῖται διάταξις ἀπὸλλυμένη αἰρέσεως, εἰ δὲ εἶναι εἰσβαῖον ἂν φθάσῃ ποτὲ ἡ ἡμέρα τῆς ἐκτέλεσεως ἢ βέβαιον μὲν ὅτι θέλει φθάσαι, ἀλλ' ἀθέβαιον ἂν πρὸ τῆς τελευτῆς, μετὰ τὴν τελευτὴν τοῦ ὑπὲρ οὗ ἡ διάταξις, τότε ἡ διάταξις θεωρεῖται ὑπὸ αἰτίας. Ἐάν δὲ ἡ ἡμέρα ᾗται προσδιορισμένη καὶ βεβαία, ἡ ἐν διαθήκῃ διάταξις ἔρμει μὲν, ἐάν ᾗται εἰδική, ταυτέστιν ἀνάγκη εἰς κληροδοτήμα, ἀλλ' ἐάν ᾗται ἀποδοτική, δηλονότι ἀνάγκη εἰς ἐγκατάστασιν κληρονομικὴν, λογίζεται ἡ αἵρεσις ὡς μὴ γεγραμμένη. Κατὰ δὲ τὸ Σγέδιον τοῦ Κώδικος ἐγκατασταθέντος τοῦ κληρονόμου ὑπὸ ἀναβλητικὴν αἶρεσιν, θεωρεῖται ἐπιμελητής τῆς κληρονομίας, μέχρι οὗ πληρωθῇ ἡ αἵρεσις ἢ κατασταθῇ βεβαία ἢ καταπίωσις αὐτῆς.

Ἐπίσης κατὰ τὸ ρωμαϊκὸν δίκαιον καὶ κατὰ τὸ Σγέδιον τοῦ Κώδικος ἡ ἐν διαθήκῃ διάταξις εἶναι ἄκυρος, ἐάν ὁ ἐγκαταστάτος κληρονόμος ἢ ὁ κληροδόχος ἀποποιήσῃ τὰ δι' αὐτῆς καταλειπόμενα εἰς αὐτὸν ἢ καταστῇ ἀνίκανος νὰ λάβῃ αὐτὰ. Σημειώτέον ὅμως ὅτι κατὰ τὸ Ῥωμαϊκὸν δίκαιον, ἐπειδὴ, ἀποποιουμένου τοῦ ἐγκαταστάτου κληρονόμου τὴν κλη-

ρονομίαν, ἡ διαθήκη στερεῖται τῆς ἰσχύος αὐτῆς καὶ κατ' ἀκολουθίαν χωρεῖ ἡ ἐξ ἀδιαθέτου διαδοχή, συμβαίνει δὲ πολλάκις ἀποποιῆται τὴν ἐκ διαθήκης κληρονομίαν, ὅπως κληρονομήσῃ ἐξ ἀδιαθέτου καὶ οὕτως ἀπαλλαγῇ τοῦ βάρους τῶν κληροδοτημάτων, δυνάμει προγράμματος τοῦ πραιτωρος παρεσθέντος εἰς τοὺς κληροδόχους καὶ καταπιστευματοδόχους ἀγωγῇ πρὸς ἀπαίτησιν τῶν κληροδοτημάτων καὶ καταπιστευμάτων κατὰ τῶν ἐκ δόλου ὑποδεδειγμένου ἀποποιουμένων τὴν ἐκ διαθήκης κληρονομίαν, ὅπως κληρονομήσωσιν ἐξ ἀδιαθέτου.

Σημειώτέον ἐπίσης ὅτι, ἐάν τῶν κληρονόμων ζῶντων πολλῶν, ἀπεδέξατο μὲν τὴν κληρονομίαν ὁ εἰς ἐξ αὐτῶν ἀλλ' οὐχὶ καὶ οἱ ἕτεροι, δὲν δύναται νὰ θεωρηθῇ ὁ μὲν εἰς ὡς κληρονόμος ἐκ διαθήκης, οἱ δ' ἕτεροι ἐξ ἀδιαθέτου, ἀλλ' ὁ ἐκ διαθήκης εἶναι ὁ μόνος κληρονόμος, ἅτε ἐν τῷ Π. Δ. ἐπικρατοῦντος κανόνας, καθ' ὃν οὐδεὶς κληρονομεῖται καὶ ἐκ διαθήκης καὶ ἐξ ἀδιαθέτου. (Ἴδε καὶ τὰς λέξεις Διαθέσιμος μοῖρα, Δικαίωμα προσαυξήσεως μεταξύ συγκληρονόμων καὶ συγκληροδόχων, Ἀνάκλησις διατάξεων τελευταίας βουλῆσεως, Κληροδοσία, Κληρονομία, Ὑποκαταστάσεις, Ἐκτελεσται τῆς διαθήκης, Μέμφις κατ' ἀστέργου διαθήκης).

Θ. Ν. Φλογαίτης.

Διαθήκη (Κατὰ τὸ Ἰονίον δίκαιον). Κατὰ τὸ βιβλίον 3 τοῦ ἀπὸ 20 Ἰανουαρίου 1866 ΠΝ Νόμου περὶ εἰσαγωγῆς εἰς τὴν Ἑπτάνησον τῆς ἐν τῷ λοιπῷ βασιλείῳ ἰσχύουσης νομοθεσίας, δὲν ἐπέξετάθη εἰς τὰς Ἰονίους Νήσους ἡ ἰσχύς τοῦ περὶ διαθηκῶν ψηφίσματος τοῦ Κυβερνήτου, ἀλλὰ διατηροῦσιν αὐτοὶ προσωρινῶς τὸ κύρος τῶν αἰ κείμενας περὶ διαθηκῶν διατάξεις, αἱ περιεχόμεναι ἐν τῷ Ἰονίῳ ἀστικῷ Κώδικι, ὡς ἐτηρήθησαν προσωρινῶς μέχρι τῆς συντάξεως ἐλληνικοῦ ἀστικοῦ νόμου καὶ αἱ λοιπαὶ

τοῦ Ἰονίου Κώδικος διατάξεις, αἱ κανονίζουσαι ἀντικείμενα περὶ ὧν δὲν προνοοῦσιν οἱ λοιποὶ νόμοι τοῦ Βασιλείου (ἄρθ. 2). Ἀλλὰ καὶ αὐταὶ αἱ περὶ διαθηκῶν διατάξεις τοῦ Ι. Κ. ἐτροποποιήθησαν ἀναγκαιῶς διὰ τῆς συγχρόνου εἰσαγωγῆς εἰς τὴν Ἑπτάνησον τῶν σχετικῶν περὶ συμβολαιογραφῶν διατάξεων τοῦ Ὁργανισμοῦ τῶν δικαστηρίων, ὡς πρὸς τὰς δημοσίας διαθήκας, καὶ τῶν νόμων περὶ χαρτοσήμου, ὡς ῥηθῆσεται κατωτέρω.

Αἱ περὶ διαθηκῶν διατάξεις τοῦ Ι. Κ. εἶναι, ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ, ἀντιγραφή τῶν πρὸ αὐτοῦ ἱσχυόντων ὁρισμῶν τῶν Ἑνετικῶν νόμων, συνδυασθέντων ἐκασταχοῦ πρὸς διατάξεις τοῦ Γαλλικοῦ κώδικος καὶ τοῦ κώδικος τῶν Δύο Σικελιῶν, οὓς εἶχον ὑπ' ὄψει οἱ συντάκται τοῦ Ι. Κ. Ἐνεκα δὲ τῆς κοινῆς ταύτης πηγῆς τῶν ἐνετικῶν θεσμῶν αἱ περὶ διαθηκῶν διατάξεις τοῦ Ι. Κ. ἔχουσι πολλὰ τὰ σημεῖα τῆς ἐπαφῆς πρὸς τὰς διατάξεις τοῦ ψηφίσματος τοῦ Κυβερνήτου, πλεονεκτοῦσιν ὁμως ἐκείνου, καθόσον ἀπεσκορράκισαν πολλὰς λεπτολόγους καὶ ἀσκοπούς διατυπώσεις, ὧν τινες αὐδ' ἐν αὐτοῖς τοῖς ἐνετικαῖς νόμοις ἀπαντῶσι.

Καὶ ὁ Ι. Κ. διακρίνει: κατὰ τὸν τύπον τὰς διαθήκας εἰς ἰδιόγραφον, μυστικὴν, δημοσίαν καὶ ἐκτακτικὴν, ἀποκλείων τὴν προφορικὴν.

Αἱ γενικαὶ περὶ διαθηκῶν διατάξεις τῶν ἁρθρῶν 876, 877 καὶ 878 ἐλήφθησαν ἐκ τῶν ἀντιστοιχῶν ἁρθρῶν τοῦ γαλλ. Κ. 967, 968 καὶ 969.

Ὁ τύπος τῆς ἰδιογράφου διαθήκης εἶναι ἀπλούστατος, διότι ἀπαιτεῖται μόνον νὰ γράψῃ αὐτὴν ὁ διαθέτης ἰδίᾳ χειρὶ δλοκλήρον, σημειῶν τὴν ἡμέραν, τὸν μῆνα, τὸ ἔτος, τὸ χρονολογικὸν σύστημα καὶ τὸν τόπον τῆς συντάξεώς της, καὶ νὰ τὴν υπογράψῃ, μὴ προσαπαιτουμένης ἄλλης ἐσωτερικῆς διατυπώσεως (ἄρθρ. 849). Κατὰ διαφορὰν

δὲ τοῦ ψηφίσματος, δὲν ἀπαιτεῖται ἵνα ἡ ἰδιογραφὸς διαθήκη εὐρεθῇ μεταξὺ τῶν ἐγγράφων τοῦ διαθέτου, ἐπομένως καὶ εἰς χεῖρας τρίτου εἰν κατατεθῇ, τοῦτο δὲν εἶναι λόγος ἀκυρότητος αὐτῆς (Καλλιγῆ τ. 5 § 209 ἐν τέλει). Ἀλλ' ἡ ἰδιογραφὸς διαθήκη, ἵνα ἐκτελεσθῇ, πρέπει νὰ προσαχθῇ εἰς τὸ ἀρμόδιον πρωτοδικεῖον, ὅπερ συντάσσει περὶ τοῦτου ἔκθεσιν, καὶ νὰ γίνῃ ἡ ἀναγνώρισις τῆς γραφῆς τοῦ διαθέτου κατὰ τὰ ἐν τοῖς ἁρθοῖς 880 καὶ 881 ὁρισμένα.

Τὰ περὶ σημειώσεως τοῦ χρονολογικοῦ συστήματος ἐν ταῖς ἰδιογραφαῖς καὶ ταῖς μυστικαῖς διαθήκαις (ἄρθ. 887) ἔδωκαν ἀφορμὴν εἰς πλείους δίκας, μετὰ τὴν ἐνωσιν τῆς Ἑπτανήσου, διότι ὁ λόγος τῆς διατάξεως ταύτης τοῦ Ἰονίου Κώδικος σχετίζεται πρὸς τὴν προηγηθεῖσαν πολιτικὴν κατάστασιν τῆς Ἑπτανήσου, ἥτις, καίτοι χώρα ἑλλητικῇ, διατελέσασα ὁμως ἐπὶ αἰῶνας ὑπὸ ξένας κυβερνήσεις, κατ' ἀνάγκην ὑπέστη τὴν ἐπιρροὴν τῆς νομοθεσίας καὶ τῶν ἑθῶν καὶ ἐθίμων ξένων λαῶν. ἐν οἷς καὶ τὴν χρῆσιν τοῦ χρονολογικοῦ ἐκείνου συστήματος. Διὰ τοῦτο ἐν μὲν τοῖς ἀγροτικοῖς πληθυσμοῖς, ὅπου ἡ ἐπιρροὴ τῶν ξένων δεσποτῶν ἀπέβαιεν ὀλιγώτερον πολιτικῇ, διτηρήθη πάντοτε ἡ χρῆσις τοῦ Ἰουλιανοῦ χρονολογίου, ἐν δὲ τοῖς δεσποτικοῖς, ὅπου ἡ ἐπαφὴ πρὸς τοὺς κτηνονομικὰς τάξεις, διότι ὁ λαὸς, ὅπως καὶ παρὰ τοῖς ἀγροτικοῖς πληθυσμοῖς, ὀλιγώτερον ὑφίστατο ἐν ταῖς συνθήκαις αὐτοῦ τὴν ἐπίδρασιν τῶν ξένων δεσποτῶν. Καὶ αἱ μὲν δημοσὶαι ἀρχαί, ὡς εἰκόσ, ἔχρωντο τῷ Γρηγοριανῷ ἡμερολογίῳ, ἀλλὰ παρὰ τοῖς ἰδιώταις ἐκράτει, ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ, τὸ Ἰουλιανόν, ἀλλὰ συγχρόνως καὶ τὸ Γρηγοριανόν, ὡς τὸ ἐπίσημον ἡ

μερολόγιον. Διὰ τοῦτο ὁ Ἰόνιος νομοθέτης, ἀποβλέπων εἰς τὴν ἀπαιτουμένην ἐν ταῖς διαθήκαις ἀκριθείαν τῆς ἡμερομηνίας, ἀπέτησεν ἵνα ὁ διαθέτης σημειοῖ τὸ χρονολογικὸν σύστημα, καὶ ὁ χρονολογῇ τὴν διαθήκην του, ἵνα μὴ χωρήσῃ ἡ ἐλαχίστη περὶ τῆς ἀκριθείας τῆς ἡμερομηνίας αὐτῆς ἀμφιβολία. Διὰ τὸν αὐτὸν λόγον καὶ ἐν τῇ Ἰονίῳ πολιτικῇ δικονομίᾳ τοῦ 1844 ἐν ἄρθρῳ 48 ὠρίζεν, ὅτι ἐν πάσῃ διαδικαστικῇ πράξει αἱ χρονολογίαι πρέπει νὰ σημειῶνται κατὰ τὸ Γρηγοριανὸν ἡμερολόγιον, ἀλλ' ἐν πάσῃ κλήσει ἢ κοινοποιήσει, ἐν ᾗ ὀρίζεται ἡτῇ ἡμέρα πρὸς ἐμφάνισιν, ἢ χρονολογία πρέπει νὰ σημειοῦται κατ' ἀμφοτέρω τὰ χρονολογικά συστήματα.

Ἐν τῇ Ἐθνοσυνέλευσει τοῦ 1864, μετὰ τὴν προσέλευσιν τῶν ἐξ Ἑπτανήσου πληρεξουσίων, πρῶτόν τι ψήφισμα ὑπὸ τῶν ἐκ Κεφαλληνίας πληρεξουσίων Σουλῶν καὶ Ἰακωβάτου, ὅπως ἡ Συνέλευσις θεωροῦσα ὅτι τὸ ἀνατολικὸν χρονολογικὸν ἔτος εἶναι τὸ μόνον ὅπερ ἰσχύει ἐπισήμως ἐν τῇ νομοθεσίᾳ τῆς Ἑλλάδος, λαμβάνουσα δὲ ὑπ' ὄψει, ὅτι ἐν ταῖς Ἰονίαις νήσοις παρὰ τὸ πάτριον καὶ ἀρχαῖον τοῦτο ἔθος, προσετέθη ὡς ἐπισήμον χρονολογικὸν ἔτος καὶ τὸ νέον δυτικόν, ἐναντίον τοῦ ἡθικοῦ καὶ ὀλικοῦ συμπεριόντος τῶν Ἰονίων, ὀφείλουσα νὰ ἐπιβεβαιώσῃ τὰ ἀτόπως ὑπάρχοντα καὶ νὰ ἀποκαθάρσῃ τὸ ὁμοῖομορφον καὶ κατὰ τοῦτο ἀνά πάσαν τὴν Ἑλλάδα, ψήφισα τὴν ἐν Ἑπτανήσῳ κατάργησιν τοῦ νέου ἔτους ἀπὸ τῆς 1 Σεπτεμβρίου 1864, μένοντος μόνον ἐπισήμου τοῦ ἀνατολικοῦ χρονολογικοῦ ἔτους (Ἐπίσ. Ἐρ. Συν. Τόμ. Γ'. Συνεδρ. 24 Αὐγ. 1864, σελ. 146). Καὶ τὸ ψήφισμα τοῦτο τροποποιηθὲν ὑπὸ τοῦ Σαριπόλου ἐγένετο δεκτόν, μεταβληθὲν εἰς τὸν ἀπὸ 16 Σεπτεμβρίου 1864 ΟΔ' νόμον, ἐπιγραφόμενον ὑπερὶ τῆς καὶ εἰς τὴν Ἑπτανήσον

ἐφαρμογῆς τοῦ ἐν τῇ Ἑλλάδι ἱσχύοντος χρονολογικοῦ ἔτους καὶ ἔχοντα ὡς ἐξῆς. «*Ἀρθρον μοναδικόν. Ἀπὸ τῆς πρώτης προσερχοῦς μηνὸς Ὀκτωβρίου ἐνεστῶτος ἔτους αἱ ἐν τῇ πρώτῃ Ἑπτανήσῳ ἀρχαὶ θέλουσι χρονολογεῖν τὰς πράξεις των κατὰ τὸ ἱσχύον ἐν Ἑλλάδι χρονολογικὸν ἔτος*» (Ἐρμ. Συν. αὐτόθι, σελ. 296—297. Ἐρμ. Κυβ. 1864, σελ. 247).

Ἐπὶ τῇ βάσει τοῦ νόμου τούτου ὑπεστηρίχθη ἐνώπιον τῶν δικαστηρίων, ὅτι αἱ περὶ χρονολογικοῦ συστήματος ἐν ταῖς διαθήκαις διατάξεις τοῦ Ι. Κ. πρέπει νὰ θεωρηθῶσι κατηργημένοι, καὶ περὶ μὲν τῆς δημοσίας διαθήκης δὲν ἔδυνάτο νὰ χωρήσῃ ἀμφιβολία καὶ ἐνεκα τοῦ νόμου τούτου καὶ ἐνεκα τοῦ ἀρθρου 181 τοῦ ὀργανισμοῦ τῶν δικαστηρίων, ἀλλ' ὡς ποὺς τὰς ἰδιογράφους καὶ μυστικὰς διαθήκας ἢ νομολογία ἐπὶ πολὺ ἐκυμάνθη, ἕως οὗ δι' ἀποφάσεως τῆς ὀλομελείας τοῦ Ἀρείου Πάγου ὑπ' ἀριθ. 94 τοῦ 1878 ἐγένετο δεκτόν, ὅτι δὲν ἀπαιτεῖται ἐν τῇ ἰδιογράφῳ διαθήκῃ μνηεὶα τοῦ χρονολογικοῦ συστήματος, ὑπάρχοντος πλέον νομίμου τεκμηρίου, ὅτι ὁ διαθέτης ἐχρονολόγησε τὴν διαθήκην κατὰ τὸ ἐν ὄλῃ τῇ Ἑλλάδι ἱσχύον Ἰουλιανὸν ἡμερολόγιον. Καὶ ἀπεμακρύνθη μὲν ὁ Ἀρειος Πάγος βραδύτερον τῆς ἐκδογῆς ταύτης, τὴν ἐναντίαν δεχθεὶς γνώμην, διὰ τῆς ἀπ' ἀριθ. 90 τοῦ 1888 ἀποφάσεώς του, ἀλλ' ἀχθέντος καὶ αὐτοῦ τοῦ ζητήματος ἐνώπιόν του, ἐπανῆλθεν εἰς τὴν νομολογίαν τοῦ 1878 (ἀποφ. 218 τοῦ 1892 Ἄκυσ. Τμήμ. 457 τοῦ 1893 Ὀλομελείας. Ἐρμ. Ἑλλ. καὶ Γαλ. Νομολογίας Μπαλανου τόμ. 8, σελ. 60, τόμ. 12 σελ. 404 καὶ παρατ. καὶ τόμ. 13, σελ. 331).

Περὶ τῆς δημοσίας διαθήκης πιαγματεύονται τὰ ἀρθρα 882—886. Καὶ κατὰ τὸν Ἰόνιον Κώδικα, ὅπως καὶ κατὰ τὸ ψήφισμα, οἱ μάρτυρες πρέπει νὰ

δῶσσαι τὸν ὄρκον τῆς ἐχεμυθίας, ὁ δὲ συμβολαιογράφος, πρὸ τῆς εἰσαγωγῆς εἰς τὴν Ἐπτανήσον τοῦ περὶ Ὁργ. Δικ. καὶ Συμβολ. νόμου, ὑπεχρεωτοὺς νὰ συμμορφωθῇ πλὴν τῶν ἐν τῷ I. K. εἰδικῶς περὶ διαθηκῶν ὠρισμένων, καὶ πρὸς τὰς διατάξεις τοῦ ἀπὸ 14 Μαΐου 1825 ΛΕ'. Ἰονίου νόμου περὶ συμβολαιογράφων διὰ τοῦτο καὶ ἐν τῷ ἄρθρῳ 914 τῷ διαλαμβάνοντι περὶ ἀκυροτήτων τῆς διαθήκης, ὁ Ἴονιος κώδιξ ἀναφέρεται καὶ εἰς τὰς ἐπὶ ποιῇ ἀκυρότητος διατυπώσεις τοῦ εἰρημένου Ἰονίου νόμου. Ἀλλ' ὁ νόμος οὗτος κατηργήθη διὰ τῆς εἰσαγωγῆς τοῦ Ὁργανισμοῦ τῶν δικαστηρίων, κατὰ συνέπειαν κατηργήθησαν δυνάμει τοῦ ἄρθ. 213 τοῦ Ὁργ. Δικ. καὶ τὰ περὶ συμβολαιογραφικῶν βιβλίων τοῦ Ἰονίου νόμου ΛΕ' καὶ τὰ περὶ ἀντιγράφου τῆς διαθήκης καὶ παρακαταθήκης αὐτοῦ εἰς τὸ ἀρμόδιον ἐπαρχεῖον τοῦ I. K. ἄρθ. 884 καὶ 885 (ἀποφ. Ἀρείου Πάγου 387 τοῦ 1874, 486 τοῦ 1884, Ἐφημ. Ἑλλ. καὶ Γαλ. νομολογίας Μπαλάνου τομ. Δ' σελ. 473).

Δυνάμει δὲ τοῦ αὐτοῦ ἄρθρου τοῦ Ὁργ. Δικ. ἐν συνδυασμῷ καὶ πρὸς τὰ σχετικὰ ἄρθρα τοῦ περὶ χαρτοσήμου νόμου ἐτροποποιήθη ἡ διάταξις τοῦ ἄρθ. 883 ἐδ. 4 τοῦ I. K., καθ' ἣν ἡ δημοσία διαθήκη πρέπει νὰ ὑπογράφηται παρὰ τοῦ διαθέτου, τοῦ συμβολαιογράφου καὶ τῶν μαρτύρων καὶ ἡ ἐξουσία τοῦ ἑλλ. οὐ, διότι μετὰ τὴν κατάργησιν τῶν συμβολαιογραφικῶν βιβλίων, αἱ διαθηकाὶ γράφονται καὶ ἐν Ἐπτανήσῳ, ὅπως πάντα τὰ συμβολαία, ἐπὶ φύλλου χαρτοσήμου ἔχοντος τέσσαρας σελίδας, ἐνῷ τὸ φύλλον τοῦ βιβλίου εἶχε δύο μόνον σελίδας, κατὰ συνέπειαν καὶ αἱ ἀνωτέρω ὑπογραφαὶ πρέπει νὰ τίθονται εἰς τὸ τέλος ἐκάστου φύλλου χαρτοσήμου (ἀποφ. Ἀρ. Πάγου, Ὁλομέλ. 67 τοῦ 1878, 372 τοῦ 1878, Τομ. Β' καὶ 386 τοῦ 1884 Ἀκυρ.).

Αἱ διατυπώσεις τῆς δημοσίας διαθήκης ἀναγράφονται ἐν τῷ ἄρθ. 883, ὡς ἐτροποποιήθη διὰ τοῦ ἀπὸ 18 Μαΐου 1842 ΜΓ', νόμου τοῦ Ζ'. Ἰονίου Κοινοβουλίου. Αἱ διατάξεις αὗται πρέπει νὰ συνδυασθῶσι καὶ πρὸς τὰς γενικὰς περὶ συντάξεως συμβολαιογραφικῶν ἐγγράφων διατάξεις τοῦ Ὁργ. Δικ.

Ἡ δὲ μυστικὴ διαθήκη, περὶ τῆς διαλαμβάνουσι τὰ ἄρθρα 887—894, ὅπως καὶ κατὰ τὸ ψήφισμα καὶ τὸν γαλλικὸν κώδικα (ἀρθ. 976), δύναται νὰ γραφῇ εἴτε παρὰ τοῦ διαθέτου αὐτοῦ, εἴτε παρ' ἄλλου καθ' ὑπαγόρευσιν ἐκείνου, κατατίθεται δὲ παρὰ συμβολαιογράφου, ὅστις συντάσσει τὴν πράξιν τῆς παραδόσεως καὶ τῆς ἐπιγραφῆς, μετὰ τὴν ἐκπλήρωσιν τῶν ἐν τοῖς ἄρθ. 889 καὶ 890 διατυπώσεων, αἵτινες διαφέρουσι, καθόσον ἡ διαθήκη ἐγγράφη παρὰ τοῦ διαθέτου ἢ τρίτου ὅπως καὶ ἐν τῷ ψήφισματι. Ἀλλὰ μετ' ὀλιγωτέρας λεπτολογίας. Καὶ αἱ περὶ ἀντιγράφου τῆς πράξεως τῆς παραδόσεως καὶ τῆς καταθέσεως αὐτοῦ ἐν τῷ ἐπαρχεῖῳ διατάξεις τοῦ ἄρθρου 881 πρέπει νὰ θεωρηθῶσι κατηργημέναι, ὡς αἱ τοῦ ἄρθρου 26 τοῦ ψηφίσματος, διὰ τοῦ ἄρθρου 213 τοῦ Ὁργ. Δικ.

Τὸ ἄρθ. 895 διαλαμβάνει περὶ τῶν ἀνικανοτήτων τῶν μαρτύρων. Τὸ δὲ 896 περὶ τῆς ιδιότητος τῶν μαρτύρων, ἀλλὰ τοῦτο πρέπει νὰ θεωρηθῇ κατηργημένον καὶ ἀντικατασταθὲν διὰ τοῦ ἄρθρου 479 τοῦ Ὁργ. Δικ. Καὶ εἶναι μὲν ἀληθές, ὅτι ἐν τῇ τοῦ ἄρθρου τούτου ἀπαίτειται, ἵνα οἱ μάρτυρες γινώσκωσι τὴν γλῶσσαν, ἣν μετεχειρίσθη ὁ διαθέτης, ἀπαγορεύεται δὲ ἵνα προσληθῶσι μάρτυρες κωφοὶ καὶ τυφλοὶ καὶ κωφοί. Ἀλλὰ τοῦτο μὲν ὑπονοεῖται καὶ ἀνευ διατάξεως νόμου, διότι οἱ ἐν τοιαύτῃ καταστάσει διατελοῦντες μάρτυρες δὲν δύνανται νὰ ἐκπληρώσῃσι τὴν ἀποστολὴν αὐτῶν, διὰ τοῦτο καὶ δὲν γίνεται μνεία τῆς ἀπαγορεύσεως.

ταύτης εἰς τὸν γαλλικὸν καὶ τοὺς ἀκολουθήσαντας τούτῳ εὐρωπαϊκοὺς κώδικας, οὗ ἐν τῷ ἡμετέρῳ Ὁργ. Δικ. καὶ συμβ. κεῖνο δέ, ὅτι δηλαδὴ οἱ μάρτυρες πρέπει νὰ γινώσκωσι τὴν γλῶσσαν τοῦ διαθέτου, λόγον εἶχε τὸ ὅτι ἐν Ἑπτανήσῳ οἱ συμβολαιογράφοι κατὰ τὸ ἄρθ. 31 τοῦ προμηθεύοντος Ἰονίου νόμου ΔΕ' ᾗδύναντο νὰ συντάσσωσι τὰ συμβόλαια καὶ τὰ διαθήκας ἑλληνιστὶ ἢ ἰταλιστὶ, διότι μάλιστα αἱ γλῶσσαι αὗται ἦσαν ἐν ἰσχύει ἐν Ἑπτανήσῳ, εἰ καὶ ἐπίσημος γλῶσσα κατὰ τὸ Ἰόνιον Σύνταγμα τοῦ 1817 (ἄρθ. 4 κεφ. α' | ἦτο μόνον ἡ ἑλληνικὴ, ἀνεκτὴ δὲ μόνον ἡ ἰταλικὴ (ἄρθ. 5 Συντ.), ἥτις ὁμοῦ δὲν ἦτο καὶ ἡ λαλουμένη ἐν ταῖς λοιπαῖς νήσοις, πλην τῆς Κερκύρας. Τὸν αὐτὸν δὲ λόγον εἶσι καὶ ἡ διάταξις τοῦ § 1 ἐδαφίου β' τοῦ ἄρθ. 883, καθ' ἣν ὁ συμβολαιογράφος πρέπει νὰ γνωρίζῃ τὴν γλῶσσαν, τὴν ὑποὶν μεταχειρίζεται ὁ διαθέτης. Τὸ ἄρθ. μάλιστα 900, τὸ περιλαμβανόμενον ἐν τῷ β' τμήματι τῷ ἐπιγραφομένῳ «Ἰδιαιτέρως κανόνες περὶ τοῦ τύπου διαθηκῶν τινων», ὑποτίθησι τὸν συμβολαιογράφον γινώσκοντὰ οὐ μόνον τὴν ἑλληνικὴν καὶ ἰταλικὴν, ἀλλὰ καὶ τὴν ἀγγλικὴν, ἥτις καὶ αὕτη ἐθεωρεῖτο ἐπίσημος, ὡς γλῶσσα τῆς προστατίδος δυνάμεως, κατ' ἄρθ. 6 Συντ. | καὶ ὑποχρεούμενον νὰ γράψῃ τὴν διαθήκην, ὑπαγορευομένην εἰς οἰκονομίας τῶν τριῶν τούτων γλωσσῶν. Μόνον δὲ ἂν ὁ διαθέτης δὲν ἐγίνωσκε μίαν τῶν γλωσσῶν τούτων ἀλλ' ἄλλην. ἦν νὰ μὴ ἐννοῇ ὁ συμβολαιογράφος, ἐπέτρεπε τὴν πρόσληψιν διερμηνείας καὶ μαρτύρων, γινωσκόντων τὴν γλῶσσαν τοῦ διαθέτου, συνωδὰ καὶ τῇ προμηθεύσει διατάξει τοῦ ἄρθ. 896. Ἀλλὰ μετὰ τὴν εἰσαγωγὴν τῆς ἑλληνικῆς νομοθεσίας εἰς τὴν Ἑπτανήσον, πᾶσαι αἱ διατάξεις αὗται πρέπει νὰ θεωρηθῶσι κατηργημέναι, διότι καὶ οἱ συμβολαιογράφοι συντάσσουσιν πᾶ-

σας τὰς πράξεις αὐτῶν ἑλληνιστὶ, καὶ οἱ μάρτυρες ὀφείλουσι νὰ γινώσκωσι τὴν ἑλληνικὴν, διότι ἄλλως ἀδύνατος ἀποβαίνει ἡ εκπλήρωσις τῆς διατυπώσεως τῆς ἀναγνώσεως τοῦ ἐγγράφου πρὸς τε τοὺς συμβαλλομένους καὶ τοὺς μάρτυρας, οἵτινες ὑπογράφοντες βεβαιοῦσι τὸ περιεχόμενον αὐτοῦ. Μόνον δὲ ζήτημα δύναται νὰ ἐγερθῇ προκείμενου περὶ διαθέτου, μὴ γινώσκοντος τὴν ἑλληνικὴν, ὅτε ὁ συμβολαιογράφος, καὶ ἂν γινώσκῃ τὴν γλῶσσαν τοῦ διαθέτου, δὲν δύναται νὰ συντάξῃ τὴν διαθήκην ἐν ἄλλῃ γλώσσῃ, ἢ τῇ ἑλληνικῇ, ἀδύνατος δ' ἀποβαίνει ἡ εκπλήρωσις τοῦ ὅρισμοῦ τοῦ νόμου, ὅτι ἡ διαθήκη πρέπει νὰ γραφῇ ὑπὸ τοῦ συμβολαιογράφου αὐτελεξεί, ὡς ὑπαγορεύεται. Ἀλλὰ τὸ ζήτημα τοῦτο συζητεῖται μεταξὺ τῶν συγγραφεῶν καὶ ἐν τῇ νομολογίᾳ, ὅπου καὶ παραπέμπομεν (Deinolombe T. 21 N° 251. Laurent T. 43 N° 319. Dalloz. Dispos. entre vifs et testam. N° 2873). Troplong, Don et Test. T. 3. N° 4526. Καλλιγῆ Ε'. § 192 ἐν τέλει, Κρασσῶ, Κληρ. Δ. § 174 ἐν τέλει Ἀρ. Π. 79 (1860).

Τὰ ἄρθρα 886 καὶ 894 ἐκανόνιζον τὰ τῆς δημοσιεύσεως, τὸ μὲν τῆς δημοσίας διαθήκης, ἣν ἀνέθετεν εἰς μόνον τὸν συμβολαιογράφον, τὸ δὲ τῆς μυστικῆς, περὶ ἧς προΐναι ὁ ἐπαρχος, διατάσσων τὴν προσαγωγὴν αὐτῆς καὶ δημοσιεύσιν ἐνώπιον τοῦ Πρωτοδικείου, κατὰ τὰ περὶ ἰδιωγράφου ὅρισμένα. Ἀλλ' αἱ διατάξεις αὗται πρέπει νὰ θεωρηθῶσι κατηργημέναι, ἰσχύοντος τανῦν τοῦ ἄρθ. 195 τοῦ Ὁργανισμοῦ τῶν δικαστηρίων, καθ' ὃ ἡ διαθήκη, ἢ τε δημοσία καὶ ἡ μυστικὴ, δημοσιεύονται, ἐπιμελεῖα τοῦ συμβολαιογράφου, διὰ τοῦ πρωτοδικείου, ὅπερ ἐπὶ μυστικῆς διαθήκης ἐνεργεῖ, ὅπως καὶ ἐπὶ ἰδιωγράφου, συντάσσον ἑκθεσιν περὶ τῆς προσαγωγῆς, τῆς ἀνοίξεως αὐτῆς, καὶ τῆς ὕλης αὐτῆς κατὰστάσεως, μεθ' ὃ

δημοσιεύει ταύτην ἐν δημοσίᾳ συνεδριάσει, καὶ διατάσσει τὴν παρὰ τοῦ συμβολαιογράφου κατὰθεσιν αὐτῆς (ἄρθ. 880).

Τὰ ἄρθρα 897—899 καὶ 901—911 διαλαμβάνουσι περὶ τοῦ τύπου τῶν λεγομένων ἐκτάκτων διαθηκῶν, ἧτοι τῶν ἐν καιρῷ λοιμοῦ καὶ ἐν θαλάσῃ συντασσόμενων. Ἀλλ' ἡ ἐφαρμογὴ τῶν διατάξεων τούτων, καίτοι σπανία, οὐχ ἥττον δύναται νὰ δώσῃ ἀφορμὴν εἰς δευτέρω ζητήματα, καθόσον ἡ ἰσχὺς τῶν περὶ διαθηκῶν διατάξεων τοῦ Ι. Κ. φέρει χαρακτηριστὰ τοπικοῦ θεσμίου. Καὶ προκειμένου μὲν περὶ διαθήκης ἐν καιρῷ λοιμοῦ συντακτέας, τὸ τοπικὸν θέσμιον ἰσχύει δυνάμει τῆς προμνησθείσης διατάξεως τοῦ ἄρθ. 3 τοῦ ΠΝ νόμου. Ἀλλὰ προκειμένου περὶ τῶν ἐν θαλάσῃ διαθηκῶν ἐπὶ πλοίων βασιλικῶν ἢ ἐμπορικῶν ἢ περὶ στρατιωτικῶν ἐν ἐκστρατεία περὶ ὧν δὲν προνοεῖ ὁ ἰόνιος κώδικς, διότι ἡ Ἑπτανήσος δὲν εἶχε στρατὸν ἰθαγενῆ, δύνανται νὰ γεννηθῶσι ζητήματα συγκρούσεως θεσμῶν μεταξὺ τῶν διατάξεων τοῦ ἰονίου κώδικος καὶ τῶν τοῦ ψηφίσματος, ὧν ἡ ἐξέτασις ἐξέρχεται τῶν ὁρίων τῆς πραγματείας ταύτης, διὰ τοῦτο περιοριζόμεθα νὰ ὑποδείξωμεν μόνον ταῦτα.

Τὸ ἄρθ. 912, ὅπως καὶ τὸ ἄρθ. 61 τοῦ Ψῆφ. καὶ τὸ 999 τοῦ Γαλ. Κ., διαλαμβάνει, ὅτι ὁ ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ εὕρισκόμενος Ἰόνιος ἢ ἐπὶ πλοίου ἀλλοδαποῦ ἐν πλῶν δύναται νὰ διαθέσῃ τὰ ἑαυτοῦ μετὰ θάνατον, εἴτε δι' ἰδιογράφου διαθήκης κατὰ τὸ ἄρθ. 879, ἢ δι' ἐπιστήμου πράξεως κατὰ τὸν κανόνα «locus regit actum.» Ἀλλὰ καὶ ὡς πρὸς τὴν ἐφαρμογὴν τοῦ ἄρθρου τούτου γεννᾶται ζήτημα. Ἄν τὸ τοπικὸν θέσμιον ἐκτείνῃ τὴν ἰσχύν αὐτοῦ καὶ εἰς τὴν ἀλλοδαπήν, προκειμένου περὶ προσώπου καταγομένου ἐκ τῶν Ἰονίων νήσων, εἴτε ὡς πρὸς τὸν τύπον τῆς ἰδιογράφου διαθήκης, εἴτε καὶ ὡς πρὸς τὸν τῆς δημοσίας, προκειμένου

περὶ διαθήκης συντασσόμενης ἐνώπιον Ἑλλήνων προξένου. Τὴν λύσιν τοῦ ζητήματος προνοούμεν παρέχει ἡ ἐξέτασις ἐτέρου ζητήματος, ἂν τουτέστιν ὁ περὶ τοῦ τύπου τῶν διαθηκῶν ἐγγῶς νομαποτελεῖ θεσμὸν προσωπικόν (statut personnel), παρακολουθοῦντα τὸν πολίτην καὶ πέραν τῶν ὁρίων τοῦ κράτους ἢ τῆς ἐπαρχίας ἐν ᾗ ἰσχύει τὸ τοπικὸν θέσμιον. Ἀλλὰ καὶ ἐπὶ τοῦ ζητήματος τούτου δὲν ὁμοδοξοῦσιν οἱ συγγραφεῖς (Léon Duguit, *Conflit de législations*, Paris, 1882 p. 137. Weiss, *dr. intern. privé*, p. 864. Brocher *Cours dr. intern. privé*, T. 2, p. 37. Demolombe T. 21 n. 483. Foelix, *dr. intern. privé* T. 1, n. 75, 79. Laurent *dr. civ. intern.* T. 6 n. 417). Τὸ ζήτημα παρ' ἡμῶν ἐξητάσθη ἐπὶ διαθήκης πολίτου καταγομένου ἐκ τῶν Ἰονίων νήσων, συνταχθείσῃ ἐνώπιον Ἑλλήνου προξένου, ὑπὸ τοῦ Νομικοῦ συμβουλίου ἐν γνωμοδοτήσει τῆς 22 Ἀπριλίου 1887 (Λιακοπούλου Κωδ. Ἑλλ. νομοθ. τευχ. Θ'. Ἀστ. νομ. σ. 45 ἐν ἑρμ. ποσ.) καὶ ἐλύθη ὑπὲρ τῆς ἰσχύος τοῦ τοπικοῦ θεσμίου, ἧτοι τῶν διατάξεων τοῦ ἰονίου κώδικος. Ὑποβλήθη δὲ ἐνώπιον τοῦ Ἐφετερίου Ἀθηνῶν ἐλύθη ἀποφαστικῶς (ἀποφ. 2065 τοῦ 1895) — Ὁπωδιήποτε ὅμως ἡ κατὰ τοὺς τύπους τοῦ τόπου, ἐνθα συντάσσεται, δημοσιεῖ διαθήκη Ἑλλήνου πολίτου εἰνὲ ἀνακρίσθητόως ἰσχυρὰ κατὰ τὸν Ι. Κ. καὶ τὸ Ψῆφ. καὶ τὴν δεξάν πάντων τῶν συγγραφῶν.

Τὸ ἄρθ. 914 διαλαμβάνει περὶ τῶν ἀκυροτήτων τῶν διαθηκῶν, ὁρίζον κατὰ γενικὸν κανόνα, ὅτι πᾶσαι αἱ διατυπώσεις, εἰς ἃς ὑπόκεινται αἱ διάφοροι διαθήκαι, πρέπει νὰ τηρῶνται ἐπὶ ποινῇ ἀκυρότητος, πλὴν τῶν ἐπομένων ἐξαίρεσεων. 1) Ἐὰν ἐν τῇ δημοσίᾳ διαθήκῃ, δὲν ἐγένετο μνεῖα ὅτι ἐγγράφη ἰδίᾳ χειρὶ τοῦ συμβολαιογράφου, ἀρκεῖ νὰ ἀποδείκνῃται

και, ὅτι πράγματι ὑπ' αὐτοῦ ἐγράφη·
2) Ἄν παρελείφθῃ διατύπωσις τις τοῦ
πρὸ συμβολαιογράφων νόμου, μὴ ἀπαι-
τούμενη ἐπὶ ποινῇ ἀκυρότητος. Ἡ ἐξαί-
ρεσις δ' αὕτη μετὰ τὴν εἰσαγωγὴν τοῦ
Περ. Δικ. καὶ Συμβολ. εἰς τὴν Ἑπτά-
τηρον, ἐννοητέον, ὅτι ἀναφέρεται εἰς τὰς
πρωτοδικὰς αὐτοῦ περὶ συμβολαιογράφων
διατάξεις.

Ἐπὶ τέλους τὸ ἄρθ. 915 κανονίζει τὰ
τῆς ἐξόφνης τοῦ συμβολαιογράφου ἐν πε-
ριπτώσει ἀκυρώσεως τῆς διαθήκης διὰ
παράλειψιν τύπου ἐκ παίσματος αὐτοῦ
προσθεῖναι. (Πρόβλ. καὶ ἄρθ. 8 Ὑψφ.)

Δ. Π. Στεφάνου.

Διαθῆκαι (ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ, Ἀρ-
μοδιότης προξένων).

Κατὰ τὸ ἄρθ. 61 τοῦ ψηφίσματος τοῦ
Κυβερνήτου, ὁ Ἕλλην ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ
δύναται νὰ διαθήσῃ τὰ ἑαυτοῦ δι' ἑξέ-
στης οὐ διαθήκης, ἢ διὰ βίης καὶ ἐκ
ἐνώπιον συμβολαιογράφου κατὰ τοὺς τύ-
πους τοῦ τόπου, ὅπου ἡ διαθήκη συντάσσ-
εται. Τὸ ἄρθρον τοῦτο ἀντιστοιχεῖ πρὸς
τὸ ἄρθρον 999 τοῦ γαλ. κώδ. διαφέρει
ἐκείνου μόνον κατὰ τοῦτο, ὅτι μνημονεύει
τῆς ἰδιογράφου διαθήκης δὲν παραπέμπει
εἰς τὸ ἄρθ. 31, ὅπως τὸ γαλλικὸν εἰς τὸ
970. Ἐτεῖθεν δὲ ἐγενήθη ἡ ἀπορία,
εἰ ὁ Ἕλλην ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ θέλων νὰ
συντάξῃ ἰδιογραφὸν διαθήκην, δεῖ ἢ νὰ
συμμεσφωθῇ πρὸς τὸν τύπον τοῦ ψηφί-
σματος ἢ τοῦ ἀλλοδαποῦ νόμου. Οἱ ἐγ-
ρήσεις συγγραφεῖς, ἔχοντες ἴσως ὑπ' ὄψει
τὴν γνώμην Γάλλων τινῶν συγγραφέων,
παραδέχονται τὴν τοῦ ἀλλοδαποῦ νόμου
ἐπιμέλειαν (Καλλιγὰ Τομ. Ε § 209 καὶ
Κρασσὰ Κληρ. Δικ. § 177 ἐν τῇ εἰς·
καὶ ἐν 182 ἐξετάζει τὸ ζήτημα ὑπὸ τὴν
ἀντίθετον ὄψιν. Ὁ δὲ Παπαρηγόπουλος,
Τομ. Η' § 151, φαίνεται ἐλευθεριώτερος,
ἀποδεχόμενος ἐκλεκτικὸν δικαίωμα τῇ
διαθέτῃ μεταξὺ τῶν τύπων τοῦ ἡμεδαποῦ
καὶ τοῦ ἀλλοδαποῦ νόμου, στηριζόμενος

κυρίως εἰς τὸ ἄρθ. 7 τοῦ ἀστικοῦ νόμου
ΤηΔ. Ἀλλὰ τὸ ἐπιχειρήμα τοῦτο ἀπο-
κρούει ὁ Καλλιγὰς. Ἀλλὰ καὶ ἐν Γαλ-
λίᾳ, ἀπέναντι τῆς σαφοῦς διατάξεως τοῦ
κώδικος αὐτῶν, συζητοῦσιν ἔάν ὁ γάλλος
ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ συντάσσῃ ἐγκυρὸν δια-
θήκην ἰδιογραφὸν τῶν τοῦ τύπου τοῦ
ἀλλοδαποῦ νόμου. Ὑπὲρ τῆς καταφατι-
κῆς λύσεως ἀποφαίνονται ὁ Marcadé ἐπὶ
τοῦ ἄρθρου 999 n. 3, ὁ Demolombe T.
21, n. 475, ὁ Laurent, Dr. civ. T. 13,
n. 158 καὶ Dr. civ. intern. T. 6 n.
415, ὁ Weiss Dr. intern. privé p. 861,
Journal de dr. intern. privé 1884 p.
84. Ἐφ' ἐστ. Παρισίων 10 Αὐγ. 1872. D.
P. 72. 2. 149. Ἐφ' ἐστ. Τουρῶν 31
Μαΐου 1881. Οὕτω καὶ ὁ ἡμέτερος Ἀρ.
Πάρος ἀπ' 129 (1854). Τὴν ἀποφα-
τικὴν δὲ λύσιν ὑποστηρίζουσιν ὁ Duguit,
confl. de legisl. p. 147—148. ὁ Tro-
plong. Don. et test. T. 3, n. 1734—
1735. οἱ Aubry et Rau T. 7 § 661 ὁ
Despagnet Dr. intern. privé n. 516 καὶ
cass. 6 Φεβρ. 1843. D. P. 43. 1. 208,
3 Ἰουλίου 1854. D. P. 54. 1. 313.
Journ. dr. intern. privé 1877, p. 149,
1880 p. 387.

Καθόσον δ' ἀφορᾷ τὴν ἐννοίαν τοῦ ἄρθ.
61 τοῦ Ὑψφ. φρονούμεν ὅτι αὕτη εἶναι προ-
δηλός· ἐκ τῆς ἐν αὐτῷ τῷ ἄρθρῳ ἀντι-
θέσεως τῆς διατάξεως περὶ δημοσίας δια-
θήκης, διότι μόνον ἐπὶ ταύτης τὸ ἄρθ.
ἀπαιτεῖ ἵνα συνταχθῇ «κατὰ τοὺς περὶ
μνημονεύει ἐν γράσει τύπους τοῦ τόπου
ὅπου ἡ πράξις ἐγείνηται», λαλοῦν δὲ περὶ
ἰδιογράφου διαθήκης δὲν ἡδύνετο νὰ ἔχῃ
ὑπ' ὄψει ἐμὴ τὸν ἐγγώριον νόμον, διότι,
εἰ ἔλαβε τὸν ἀλλοδαπὸν, ἡδύνετο ἀπλου-
στερον νὰ σιωπήσῃ, ὅτε τὰ ἐφημερίζετο
ὁ γενικὸς κανὼν «locus regis adest», ἐν
ἀκρίτως τὸ ἄρθ. 61, ὅπως καὶ τὸ ἄρθρον
999 τοῦ Γαλ. Κ., ἠθέλησε νὰ περιορίσῃ
εἰς μόνην τὴν δημοσίαν διαθήκην.

Προκειμένου δὲ περὶ τοῦ τύπου τῆς 3η-

μοσίας διαθήκης ὁ "Ελλην ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ δύναται πάντως νὰ ἐκλέξῃ μεταξὺ τοῦ ἀλλοδαποῦ νόμου, προτιθεύων εἰς τὴν ἐγγωρίαν ἀρχήν, τὴν ἐπιτετραμμένην τὴν σύνταξιν δημοσίων ἐγγράφων, καὶ τοῦ ἡμεδαποῦ, ἐπικαλούμενος τὴν σύμπραξιν τῆς "Ελλην. Προξ. ἀρχῆς, ὅπου τοιαύτη ὑπάρχει, διότι κατὰ νόμον οἱ πρόξενοι ἔχουσι τὸ δικαίωμα καὶ τὴν ὑποχρέωσιν νὰ δέχωνται ἢ νὰ συντάσσωσι τὰς διαθήκας τῶν ἡμετέρων ὑπηκόων. Ἡ τοιαύτη μάλιστα προσφυγὴ εἰς τὴν προξενικὴν ἀρχὴν ἐπιβάλλεται ἐκ τῆς ἀνάγκης εἰς τὸν "Ελληνα ἐν Τουρκίᾳ καὶ ταῖς μὴ χριστιανικαῖς χώραις, θέλοντα νὰ συντάξῃ τὴν διαθήκην αὐτοῦ κατὰ τὸν τῆς δημοσίας ἢ τῆς μυστικῆς τύπον, λόγῳ τοῦ ἀτελοῦς ὀργανισμοῦ τῶν πρὸς τοιαύτην δικαιοπραξίαν ἀρμοδίων ἐγγωρίων ἀρχῶν.

Ἡ ἀρμοδιότης τῶν Προξένων πρὸς σύνταξιν ἢ παράληψιν διαθηκῶν τῶν ἡμετέρων ὑπηκόων καθιερώθη ἀπ' αὐτῶν τῶν Προξενικῶν Ὁδηγιῶν τῆς 1 'Ιανουαρίου 1834 (ἄρθ. 3 § 4 καὶ 52) καὶ τῶν προσθέτων Ὁδηγιῶν τῆς 30 'Ιανουαρίου 1835 (Κεφ. Δ. ἄρθ. 4, 25 ἐδ. 2 καὶ 27). Κατὰ τὰ ἄρθ. ταῦτα, αὐτὴν διετυπώθηται κατὰ τὸν γαλλ. Κανονισμὸν τῆς 2 Νοεμβρίου 1815 καὶ 30 Νοεμβρίου 1833, οἱ πρόξενοι ὑπεχρεοῦντο νὰ δέχωνται καὶ συντάσσωσιν ὅλα τὰ συμβόλαια ὅσα καὶ οἱ ἐν τῇ ἡμεδαπῇ συμβολαιογράφοι, τῶν προξενικῶν γραφείων θεωρουμένων ὡς ἀληθῶν συμβολαιογραφῶν, συμβολαιογραφικὰ δὲ καθήκοντα ἐξεπλήρουν οἱ τῶν προξενείων γραμματεῖς. Οἱ "Ελληνες μάλιστα ὑπεχρεοῦντο νὰ καταθέτωσιν εἰς τὸ γραφεῖον τοῦ Προξενείου καὶ τὰς ἰδιογράφους διαθήκας τῶν, διὰ νὰ ἐξασφαλίσωσι τὴν διατήρησιν αὐτῶν. Συντάσσεται δὲ πρῶξις παρακαταθήκης, τῆς ἀντίγραφον εἰδίετο εἰς τὸν ἐνδιαφερόμενον ἐπὶ ἀναλήψεως δὲ

διαθήκης ἢ πρῶξις τῆς παραλήψεως συντάσσεται εἰς τὸ περιθώριον τῆς πρῶξης παρακαταθήκης, ἀπηγορεύεται δὲ ἡ ἀποδοσις τῆς διαθήκης εἰς πληρεξούσιον μὴ φέροντα ἔγγραφον πληρεξουσιότητος ἐπίσημον (βλ. καὶ ἄρθ. 2 ἐδ. τελ. Τ. 3 νόμου τοῦ 1856).

Κατὰ τὸν νῦν ἰσχύοντα προξ. νόμον (ἄρθ. 119 § α. τοῦ ΧΝΣ' τοῦ 1877 ὡς ἐτροποποιήθη διὰ τοῦ ΑΓΟΓ' τοῦ 1891) αἱ προξ. ἀρχαὶ ἐκπληροῦσι καὶ καθήκοντα συμβολαιογράφου, συμμορφούμεναι πρὸς τὰς διατάξεις τῶν ἰσχυόντων ἐν τῇ ἡμεδαπῇ νόμων, καθόσον οὗτοι δὲ ἀντιβαίνουν εἰς καθιερωμένα διεθνῆ ἔθιμα καὶ τὰς συνθήκας κατὰ συνέπειαν οἱ ἡμέτεροι πρόξενοι ἔχουσι πᾶσαν ἀρμοδιότητα οὐ μόνον νὰ συντάσσωσι διαθήκας κατὰ τὸν τῆς δημοσίας τύπον, ἀλλὰ καὶ νὰ δέχωνται μυστικά, ἐκπληροῦντες ὡς συμβολαιογράφοι, ὅσα τὰ σχετικὰ ἄρθρα τοῦ Ψηφ. ἐρρίζουσιν οὐδὲ δύναται νὰ γεννηθῇ ἀμφιβολία ἐκ τῆς διατάξεως τοῦ ἄρθ. 61 τοῦ Ψηφ. περὶ τοῦ κύρους τῆς μυστικῆς διαθήκης, τῆς κατατεθειμένης εἰς τὸ προξ. γραφεῖον, διότι, ὡς προελήθη, οἱ πρόξενοι ἐκπληροῦσι καθήκοντα συμβολαιογράφου, ἀπαρράλλεξτως ὅπως καὶ οἱ ἐν τῇ ἡμεδαπῇ συμβολαιογράφοι, δυνάμει ρητῆς διατάξεως τῶν ἰσχυόντων προξενικῶν νόμων.

Ἀλλὰ πλὴν τούτου προκειμένου περὶ ἐκτάκτων διαθηκῶν, ἥτοι τῶν ἐν βίᾳ καὶ σφ. συντασσομένων, οἱ πρόξενοι ἔχουσιν εἰδικὰ καθήκοντα, διαγραφόμενα ἐν τοῖς ἄρθ. 53, 55 καὶ 56 τοῦ ψηφίσματος, ἀντιστοιχοῦντα πρὸς τὰ ἄρθ. 991, 993 καὶ 994 τοῦ Γαλλ. Κ. ὧν εἶνε πιστὴ ἀντιγραφή, οὐχὶ ὁμως καὶ ἀκριβὴς μετάφρασις.

Ὁ προξ. ἡμῶν νόμος σιωπᾷ ὡς πρὸς τὴν ἀρμοδιότητα τῶν Προξένων διὰ τὴν δημοσίευσιν τῶν παρ' αὐτοῖς κατατεθειμένων διαθηκῶν. Καὶ ἐν μὲν ταῖς μὴ χρι-

στεινικαῖς χώραις, ὅπου ἰσχύει ἑτεροδικία καὶ ὑπάρχουσι συνεσταμένα προξ. δικαστήρια, ταῦτα ἐκπληροῦσιν ὅ,τι ἐν τῇ ἡμεδαπῇ τὰ Πρωτοδικεῖα δυνάμει τοῦ ἐβ. 195 τοῦ ὀργανισμοῦ τῶν Δικαστηρίων καὶ τῶν σχετικῶν διατάξεων τῆς Πολιτικῆς Δικονομίας, αὐτίνες ἐφαρμόζονται ἐν ταῖς εἰρημέναις προξεν. περιφερείαις δυνάμει τοῦ ἀρθ. 176 τοῦ προξ. νόμου ΧΝΦ. Ἄλλ. ἐν ταῖς χριστιανικαῖς χώραις ἡ τοιαύτη ἐνέργεια τῶν προξ. ἀρχῶν ἀποβαίνει ἀδύνατος. Ἐν Γαλλίᾳ τὸ γένος τοῦτο καὶ τῆς νόμοθεσίας αὐτῶν ἀνεπλήρωσαν διὰ τῆς ἐγκυκλίου τοῦ ἐπὶ τῶν Ἐξωτερικῶν Ὑπουργείου ἀπὸ 30 Νοεμβρίου 1833 τῆς κανονιστοῦσης τὰ καθήκοντα τῶν προξενικῶν ἀρχῶν ἐν ταῖς χριστιανικαῖς χώραις. Κατ' αὐτὴν ἡ εἰς Γαλλίαν ἀποστολὴ τῶν ἰδιογράφων, δημοσιῶν ἢ μυστικῶν διαθηκῶν δὲν ἐκτελεῖται εἰμὴ ἐὰν ταύτην διατάξῃ ἀπόφασις τοῦ ἀρμοδίου δικαστηρίου ἀνακοινουμένη τῷ Προξένῳ διὰ τοῦ ἐπὶ τῶν Ἐξωτερικῶν Ὑπουργείου (De Clerck et De Vallat, Guide des consulats T. 1. p. 328 § 6.) Φρονούμεν δὲ, ὅτι καὶ οἱ ἡμέτεροι Πρόξενοι, ἵνα μὴ ἐκτεθῶσιν εἰς εὐθύνας, ὅφειλναι νὰ καλουθῶσιν τὴν αὐτὴν τακτικὴν ποσούτω μᾶλλον ὅσω οἱ ἐνδιαφερόμενοι ἐκάστοτε φροντίζουσιν, ἵνα τὸ ἀρμοδίον δικαστήριον διατάξῃ τὴν εἰς αὐτὸ ἀποστολὴν τῆς διαθήκης καὶ τὴν δημοσίευσιν αὐτῆς.

Ταῦτα ἔχουσα ὑπ' ὄψει ἡ συντάξασα τὸ περὶ διαθηκῶν νομοσχέδιον ἐπιτροπή, ὅπερ δις ὑπεβλήθη εἰς τὴν Βουλὴν, ἀλλὰ ἐν ἐψηφίσθη, ἐκανόνισε τὰ τοῦ θέματος τούτου ἐν τῇς ἀρθ. 28 καὶ 29 τοῦ νομοσχεδίου.

Τὸ ἀρθ. 62 τοῦ ψηφίσματος, ὅπερ εἶνε ἀντὶ τῆς μετάφρασις τοῦ ἀρθ. 1000 τοῦ Βελ. Κώδ., ὀρίζει, ὅτι αἱ ἐν τῇ ἁλλοδαπῇ γενόμεναι διαθήκαι, αἱ ἀφορῶσαι εἰς ἀμερικανικὴν κειμένην ἐν τῷ Κράτει, δὲν

δύνανται νὰ ἐκτελεσθῶσιν, εἰμὴ ἀφοῦ καταγραφῶσιν (enregistrés) εἰς τὸ γραφεῖον τῆς κατοικίας τοῦ διαθέτου, ἢ τῆς τελευταίας αὐτοῦ κατοικίας ἐν τῷ Κράτει. Ἐὰν δὲ ἡ διαθήκη περιλαμβάνῃ διατάξεις, ἀφορῶσας ἀκίνητα κείμενα ἐν τῷ Κράτει, αὕτη πρέπει νὰ καταγραφῇ καὶ εἰς τὸ γραφεῖον τῆς τοποθεσίας τῶν ἀκινήτων τούτων. Ἄλλ. ἡ διάταξις αὕτη ὡς ἐξ αὐτῆς ταύτης καταφαίνεται καὶ τῆς πηγῆς, ἐξ ἧς ἐλήφθη, ἀναγκαίαν προϋπόθεσιν ἔχει τὴν ὑπαρξίν τοῦ θεσμοῦ τῆς Καταγραφῆς ἢ Καταγραφῆς (Enregistrement) ὅστις οὐδέποτε παρ' ἡμῶν ἰσχυρεῖται ἐν δὲ τῷ περὶ μεταγραφῆς νόμῳ δὲν μνημονεύονται καὶ αἱ διαθήκαι αἱ ἀφορῶσαι εἰς ἀκίνητα, ὥστε ἡ προμνησθεῖσα διάταξις τοῦ ψηφίσματος πρέπει νὰ θεωρηθῇ ἀργοῦσα, μηδέποτε ἄλλως τε ἐφαρμοσθεῖσα.

Δ Π. Στεφάνου

Διαθήκαι (ἁλλοδαπῶν ἐν Ἑλλάδι, ἁλλοδαπῶν ἐν τῇ ἁλλοδαπῇ ἐκτελεστέαι ἐν τῇ Ἑλλάδι).

Τὰ σχετικὰ πρὸς τὰς τοιαύτας διαθήκας ζητήματα ἀνάγονται εἰς τὸ ἁλληλοθῆναι ἰδιωτικῶν δίκαιον. Ἐν τῇ διαθήκῃ τοῦ ἁλλοδαποῦ ἐν Ἑλλάδι δέον νὰ ἐφαρμοσθῇ, ὡς εἰκόσ, ὁ κανὼν «locus legit actum», ἐφ' ὅσον δὲν τροποποιεῖται ἐκ τῆς νόμοθεσίας τῆς χώρας εἰς ἣν ἀνήκει ὁ ἁλλοδαπός, ὡς εἶδομεν ἄνωτέρω, ὡς πρὸς τοὺς Ἕλληνας, ἐρμηνεύοντες τὸ ἀρθ. 61 τοῦ Ψηφ. Καὶ προκειμένου μὲν περὶ δημοσίας διαθήκης δὲν δύναται νὰ γεννηθῇ ἀμφιβολία, ὅτι θὰ κρατήσωσιν οἱ ἐν Ἑλλάδι σχετικοὶ νόμοι. Δυσχερὲς δὲ μόνον δύναται νὰ γεννηθῇ ὡς πρὸς τὴν χρῆσιν τῆς γλώσσης, ἣν δύναται νὰ μεταχειρισθῇ ὁ διαθέτης, περὶ οὗ διελάθομεν ἄνωτέρω. Ἄλλ. ὁ ἁλλοδαπός δύναται νὰ προσφύγῃ πρὸς σύνταξιν ἢ παράληψιν τῆς διαθήκης αὐτοῦ καὶ ἐνώπιον τῆς διπλωματικῆς ἢ προξενικῆς αὐτοῦ ἀρχῆς, ἐὰν ὁ

νόμος τῆς πολιτείας, εἰς ἣν ἀνήκει, ἐπιτρέπη τοῦτο. Ὡσαύτως δύναται ὁ ἀλλοδαπὸς νὰ συντάξῃ καὶ ἰδιόγραφον διαθήκη, εἰὰν ὁ ἐθνικὸς αὐτοῦ νόμος τὸ ἐπιτρέπη. Ἐὰν ὁμοῦς ὁ νόμος οὗτος ἀπαγορεύῃ τοῖς ὑπηκόοις τὸν τύπον τοῦτον τῆς διαθήκης ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ ὡς π.χ. ὁ Ὀλλανδικὸς κώδιξ ἐν ἀρθ. 992 ἀπαγορεύει τοῖς Ὀλλανδοῖς νὰ διαθέτωσι τὰ ἐαυτῶν ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ ἄλλως ἢ διὰ δημοσίας διαθήκης. Τὸ ζήτημα τοῦτο διαιρεῖ τοὺς συγγραφεῖς. Ὑπὲρ τῆς ἐπιμαρτύσεως τοῦ προσωπικοῦ θεσμοῦ ἀποφαίνονται ὁ Grenier T 2 n. 280, ὁ Marcadé, ἀρθ. 999, ὁ Duguit p. 37, ὁ Laurent, dr. civ. intern. T 6 p. 417. Τὴν ἐναντίαν δὲ γνώμην ὑποστηρίζουσιν ὁ Troplong T. 3 n. 1736, οἱ Aubry et Rau, T 7 § 660 p. 90, ὁ Demolombe T. 24 n. 483, ὁ Weiss p. 864 καὶ ἡ νομολογία τῶν γαλλ. δικαστηρίων. (Cass. 25 Αὐγ. 1847 D. P. 47. 1. 273. 9 Μαρτίου 1853 D. P. 53. 1. 217. Journ. dr. intern. privé 1882 p. 426 καὶ 1884 p. 405). Ἀλλὰ τῆς δευτέρας ταύτης γνώμης ὑπάρχει καὶ μέση ὁδός, ἣν τρέπονται ὁ Foelix T. 1 n. 82, ὁ Fiore ἐν τῷ Journ. dr. intern. privé 1883 p. 85, ὁ Despagne, dr. intern. privé n. 276 καὶ ἄλλοι.

Δυσχερέστερον ἀποδίδει τὸ ζήτημα τῆς ἐκτελέσεως τῶν διαθηκῶν τῶν ἀλλοδαπῶν, τῶν ἐν Ἑλλάδι ἢ ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ συνταχθεῖσων, σχετικῶς πρὸς τὴν ἀρμοδιότητα τῶν ἑλλήν. δικαστηρίων. Ἀλλὰ παρ' ἡμῖν τὴν λύσιν τῶν ἐκαστοτε ἀναφανισμένων διαφορῶν θὰ κανονίσῃ τὸ ἄρθρον 27 τῆς Πολ. Δ. καὶ αἱ πρὸς τὰ διάφορα Κράτη Συνθήκαι.

Δ. Η. Στεφάνου.

Διαιρέσεις. Ὅσακις οἱ ἐγγυηταὶ εἶναι πλείονες τοῦ ἐνός, ἔχουσι τὸ εὖρε γένημα τῆς διαιρέσεως ἥ, ὡς καλοῦσιν αὐτὸ τὰ Βασιλικά, τὴν βολή.

θ. ε. ι. α. ν. τοῦ διαιρεθῆναι τὴν ἀγαθὴν (beneficium divisionis), καὶ ὁ ἕκαστος αὐτῶν, ἐναγόμενος ἐπὶ ἀποσίαι τοῦ ὅλου χρέους, δικαιούται νὰ ἀπατήσῃ κατ' ἐνστάσιν (τὴν καλουμένην ἐνστάσιν τῆς διαιρέσεως) νὰ ἐπιμερισθῇ μεταξὺ τῶν συνεγγυητῶν τὸ χρέος, οὕτω δὲ ὑποχρεωθῇ αὐτὸς εἰς μόνην τὴν καταβολὴν τῆς ἀναλογούσης μερίδος. Τὸ εὐεργέτημα τοῦτο, εἰσάχθεν κατὰ πρῶτον δι' ἐπιστολῆς τοῦ Ἀδριανοῦ, προϋποτίθηται ὅτι ὑπάρχουσι πλείονες τοῦ ἐνός ἐγγυηταί, ἐγγυηθέντες εἰς ὁλόκληρον καὶ ἰσχυρὰ πρὸς τὸν αὐτὸν δανειστὴν ὑπὲρ τοῦ αὐτοῦ πρωτοτύπου καὶ διὰ τὸ αὐτὸ χρεὸς, ὑποκείμενοι πάντες εἰς εὐχερῆ δικαστικὴν καταδίωξιν διὰ τὴν παρουσίαν αὐτῶν καὶ εὐποροί. Σημειωτέον δὲ ὅτι καὶ ἐπὶ διαιρέσεως, ὡς ἐπὶ διζήσεως, ὁ ἐνάγων δὲν ὑποχρεοῦται νὰ διαιρέσῃ διὰ τῆς ἀγωγῆς αὐτοῦ τὸ χρέος ἐπὶ ποινῇ ἀκυρώσεως αὐτῆς ἢ νὰ δηλώσῃ ἐν αὐτῇ καὶ ἀπὸ δεξιῆς ὅτι δὲν χωρεῖ τὸ εὐεργέτημα διὰ τὴν ἀπουσίαν τῶν συνεγγυητῶν, ἀλλ' ὁ ἐναγόμενος δικαιούται νὰ προβῇ ἐν ἐνστάσει τῆς διαιρέσεως, ἥτις ὑπὸ τῆς πολιτικῆς ἡμῶν δικονομίας (ἀρθ. 553) καταλέγεται μεταξὺ τῶν ἀναβλητικῶν ἐνστάσεων ("Idē" Ἐνστάσεις). Ὅθεν ὁ ἐναγόμενος ὀφείλει νὰ προσκομίσῃ τὴν ἀποδείξιν τῶν γεγονότων, εἰς ἃ στηρίξει τὴν τῆς διαιρέσεως ἐνστάσιν καὶ παραλείπων τυχόν αὐτὴν, ληγίζεται παρατηρημένος τὸ δικαίωμα τοῦ ο.μ.ρ.δ.μ. δικαιούμενος νὰ ζητήσῃ τὸ πληρωθῆν ὡς ἀχρεώστητον. Ἡ τῆς διαιρέσεως ἐνστάσις, ὡς προτεινομένη κατὰ πᾶσαν στιγμὴν τῆς δίκης μέχρι τῆς ἐκδόσεως τῆς ἀριστικῆς ἀποφάσεως, δύναται τὸ πρῶτον νὰ προβῇ καὶ ἐνώπιον τῶν Ἐφετῶν.

θ. Ν. Φιλοθέης

Διαιρέσεις τῶν ἐξουσιῶν (Division des pouvoirs). Τὰ ἀντιπροσωπευτικὰ πολιτεύματα διήρσαν τὴν ἐν συνόλῳ

νοῦσαν εἰς τρεῖς: ἤτοι τὴν νομοθετικὴν, δικαστικὴν καὶ ἐκτελεστικὴν, ἀπονεύμεντα ἀντὶς εἰς διάφορα πρόσωπα, σώματα καὶ ὅμματα ἢ ἀπονομή δὲ αὕτη, ἐξασφαλί-
 ζουσα, κατὰ μέγα τοῦλάχιστον μέρος, τὸν
 λαὸν καὶ τὴν πολιτείαν ἀπὸ τῶν αὐθαίρε-
 τῶν κυβερνήσεως, συγκεντρούσης ἀπάσαι
 αἱ ἐξουσίαι, ἀποτελεῖ τὰς ἐν τῷ συνταγ-
 ματικῷ Δικαίῳ ὀνομαζόμενας Πολιτε-
 αῖς ἢ Πολιτεῖαι καὶ Ἐλευθε-
 ρίαι.

Ἡ διαίρεσις τῶν ἐξουσιῶν εἰς τρεῖς εἶ-
 ναι φυσικωτάτη, διότι τῷ ὄντι τρεῖς εἶναι
 οὐσαι αἱ ἐξουσίαι: α) ἡ νομοθετικὴ, ἥτις
 ἐμελεῖ τοὺς πολυειδεῖς καὶ ποικίλους νό-
 μους, ὧν χρῆζει ἡ κοινωνία, ἤτοι τοὺς
 νόμους, καθ' οὓς βεβαιοῦνται καὶ εἰσπράτ-
 τονται οἱ φόροι, ἐνεργεῖται ἡ στρατολογία,
 ἐνορθοῦνται τὰ προσβληθέντα δίκαια, προσ-
 τατεύονται τὰ μήπω προσβληθέντα κτλ.
 β) ἡ δικαστικὴ, ἥτις ἐφαρμόζει τοὺς νό-
 μους εἰς εἰδικὰ θέματα ἐπὶ τῇ προτάσει
 τῶν ἐνδιαφερομένων πολιτῶν ἢ καὶ ὠρι-
 σμένης ἐπὶ τούτῳ νομοθετικῶς ἐξουσίας,
 ἀντιπροσωπευούσης κατὰ τοῦτο τὴν πολι-
 τείαν, (δυναμένης νὰ ὀνομασθῇ προτατι-
 κῆς ἐξουσίας) καὶ γ) ἡ ἐκτελεστικὴ, ἥ-
 τις ἐκτελεῖ τὰς ἀποφάσεις τῆς δικαστικῆς
 ἐξουσίας. Ἀλλ' ἄλλη ἡ φυσικὴ δικαιοδο-
 σία τῶν εἰρηζόμενων τριῶν ἐξουσιῶν (νομο-
 θετικῆς, δικαστικῆς καὶ ἐκτελεστικῆς),
 καὶ ἄλλη ἡ κατὰ τὰ ἀντιπροσωπικὰ πο-
 λιτευματα δικαιοδοσία αὐτῶν. Κατὰ τὴν
 ἥδη ἀναπτυχθεῖσαν φυσικὴν τῶν ἐξουσιῶν
 διαίρεσιν δύνανται τὰ ἔργα τῶν δύο ἐξου-
 σιῶν (νομοθετικῆς καὶ δικαστικῆς), ἤτοι
 οἱ νόμοι καὶ αἱ ἀποφάσεις, νὰ παραβλη-
 θῶσι πρὸς τὴν μείζονα πρότασιν καὶ τὸ
 συμπέρασμα συλλογιστικοῦ σχήματος, οὗ
 ἢ ἐλάσσιν προτάσις τίθεται ὑπὸ τοῦ ἐνδια-
 φερομένου μέλους τῆς κοινωνίας ἢ τῆς
 προτατικῆς ὀνομασθείσης ἐξουσίας. Ἡ
 συνταγματικὴ τῶν τριῶν ἐξουσιῶν δικαιο-
 δοσία δὲν ἀκολουθεῖ τὴν φυσικὴν αὐτῶν

δικαιοδοσίαν, διότι τῆς μὲν νομοθετικῆς
 ἐτηρήθησαν ἀπαρμεινόμενα τὰ δικαιώματα
 καὶ ἡ ἔκτασις, τῶν δὲ δύο ἄλλων ἐξου-
 σιῶν ὑπέστησαν ἐνεκὸν ἀπολύτου ἀνάγκης
 τροποποιήσιν τὰ δικαιώματα καὶ ἡ ἔκτα-
 σις. Ἡ ἐκτελεστικὴ ἐξουσία, ἥς ἔργον
 κατὰ τὴν φυσικὴν δικαιοδοσίαν εἶναι μό-
 νη ἡ ἐκτέλεσις τῶν δικαστικῶν ἀποφά-
 σεων, ἀνέλαθε τὴν ἐν πολλοῖς ἀπ' εὐθείας
 ἐκτέλεσιν τῶν νόμων χωρὶς τῆς μεσολα-
 βήσεως τῆς δικαστικῆς ἐξουσίας εἰς δὲ
 τὴν δικαστικὴν ἐξουσίαν, ἥτις κατὰ τὴν
 φυσικὴν τῶν ἐξουσιῶν διαίρεσιν ὥφειλεν,
 αὕτη ἀεὶποτε, νὰ ἐφαρμόζῃ τὸν νόμον εἰς
 οἰονδήποτε θέμα, ἐναπελίσθη ἡ ἐξουσίαν δὲ
 κολάξῃ τὰς παραβάσεις τῶν ποινικῶν νο-
 μων καὶ ἱκανοποιῇ τοὺς ζημιωθέντας ὑπὸ
 ἄλλων μελῶν τῆς κοινωνίας ἢ ὑπὸ μιᾶς
 τῶν πολιτειακῶν ἐξουσιῶν. Ἡ τροποποίη-
 σις δ' αὕτη ἐπ' ἦλθεν ἐκ τῆς ἀνάγκης τῆς
 ταχείας τῶν ἐξουσιῶν λειτουργίας εἰς πρό-
 ληψιν τῶν ἐνδεχομένων διαταράξεων τῆς
 κοινωνικῆς τάξεως καὶ ταχεῖαν ἱκανοποι-
 ῆσιν τῶν κατεπειγουσῶν ἀνάγκων τῆς πο-
 λιτείας καὶ τοῦ πολίτου· διεκρίθη δὲ ἄλ-
 λως ἐν τῷ συνταγματικῷ δικαίῳ ἡ δι-
 καστικὴ ἐξουσία ἀπὸ τῆς ἐκτελεστικῆς.
 Καὶ ἐκτελεστικὴ μὲν ὀνομασθῇ ἡ ἐξου-
 σία, ἥς μέλημα εἶναι τὸ κατὰ τοὺς κεμέ-
 νους νόμους προστατεύειν τὰ μήπω προ-
 βληθέντα δίκαια τοῦ πολίτου καὶ τῆς πο-
 λιτείας καὶ κινεῖν ἐν γένει τὴν κυβερνητι-
 κὴν μηχανήν, διὰ τῆς προκλήσεως τῆς
 νομίμου τῶν ἄλλων δύο ἐξουσιῶν ἐνερ-
 γείας· δικαστικὴ δὲ ἡ ἐξουσία ἡ περὶ τὴν
 κατὰ τοὺς νόμους ἀνόρθωσιν τῶν ἥδη
 προσβεβλημένων δικαίων τοῦ πολίτου καὶ
 τῆς πολιτείας ἐπασχολουμένη (ἴδε καὶ
 ἡμετέρου ἐγχειριδίου Συνταγμ. Δικαίου
 § 13 καὶ 12. Ἐνθα ἐκτενέστερον ἀνα-
 πτύσσονται τὰ περὶ διαιρέσεως τῶν ἐ-
 ξουσιῶν).

Θ. Ν. Φλογαίτης

Διαίτησις (arbitrage). Οἱ δυνά-

μενοι νὰ διαθέσωσιν ἐλευθέρως τὴν περιουσίαν αὐτῶν δικαιούνται νὰ ὁρίσωσι διαιτητὰς διὰ συνυποσχετικοῦ (ἢτοι διὰ συμβολαιογραφικοῦ ἐγγράφου ἢ διὰ διώσεως καταχωριζομένης ἐν τοῖς πρακτικοῖς) εἰς ἐκδίκασιν τῶν ὑποκειμένων εἰς συμβιβασμὸν διαφορῶν αὐτῶν. Ὅθεν δὲ δύνανται νὰ διορίσωσι διαιτητὰς οἱ ὑπὸ ἐπιμέλειαν διατελοῦντες καὶ τὸ δημόσιον, αἱ κοινότητες, αἱ μοναὶ καὶ τὰ λοιπὰ δημόσια καταστήματα καὶ σωματεῖα, ἅπερ χρήζουσι τῆς ἀδείας τῆς ἀρχῆς (Πολ. 105 καὶ ἐπ.) Ἐν δὲ ταῖς ἀφορώσαις εἰς τὴν ἐμπορίαν καὶ τὰς συναλλαγματικὰς διαφοραῖς δικαιούται ὁ ἐνάγων, ἂν θέλῃ, καὶ νὰ ἐκδιάσῃ τὴν σύστασιν διαιτητικοῦ δικαστηρίου. (Πολ. 101). Ἀλλὰ τότε ῥητῶς ὀρίζει ὁ νόμος (Πολ. 109) ὅτι διορίζει ἕκαστος διάδικος ἓνα ἢ πλείονας διαιτητὰς, δικαιούται δ' ὁ ἐνάγων νὰ προσδιορίσῃ τὸν ἀριθμὸν τῶν διορισθησομένων διαιτητῶν, ὃ δὲ πρόεδρος τῶν πρωτοδικῶν διορίζει ἐπιδιαιτητὴν, ὅστις μετέχει μόνον τῆς συζητήσεως, ἐπαναλαμβανομένης, ἂν ἐγερθῇ διχογνωμία μεταξὺ τῶν διαιτητῶν (βεβαιουμένη κατὰ τὴν ἀπόφασιν 307 τοῦ 91 τοῦ Ἀρείου Πάγου ἐγγράφως, δηλονότι διὰ πρακτικοῦ τῶν διαιτητῶν ἢ δι' ἐγγράφου ἀποφάσεως ἢ δι' οἰουδήποτε ἄλλου ἐγγράφου, ὑπογεγραμμένου ὑπὸ τῶν διαιτητῶν.)

Σημειωτέον ὅτι κατὰ τὸν ἐμπορικὸν νόμον (ἄρθ. 51) αἱ ἐκ τῆς ἐταιρίας μετεξῆ συνεταίρων διαφοραὶ δικάζονται ὑποχρεωτικῶς ὑπὸ διαιτητῶν, διοριζομένων ὑπὸ τῶν διαδίκων δι' ἐγγράφου ἢ διὰ προφορικῆς δηλώσεως τῶν διαδίκων ἐνώπιον τοῦ δικαστηρίου ἢ, ἂν οἱ διάδικοι δυστροπῶσι, διοριζομένων ὑπὸ τοῦ δικαστηρίου· ἀλλὰ κατὰ τὴν σταθερὰν νομολογίαν τοῦ Ἀρείου Πάγου ἡ διάταξις αὕτη προσήκον νὰ θεωρηθῇ καταργηθεῖσα ὑπὸ τοῦ 108 ἄρθ. τῆς Πολιτικῆς Δικο-

νομίας. καθ' ἃ ἐν ταῖς ἐμπορικαῖς ὑποθέσεσι παρέχεται τῷ ἐνάγοντι ἐκλεκτικὸν δικαίωμα ἢ νὰ προκαλῇ τὴν σύστασιν διαιτητικοῦ δικαστηρίου ἢ νὰ προσφεύγῃ εἰς τὸ δικαστήριον. Τὸ ἐρ' ἡμῶν, ἐπιδοκιμαζόμενες τὴν ἀντίθετον γνώμην τῶν Οἰκονομίδου καὶ Παπαρρηγοπούλου, θεωροῦμεν τὴν διάταξιν ἰσχύουσαν, διότι, εἰδικῶς, κατ' οὐδὲν ἀντίκειται εἰς τὴν τῆς Πολιτικῆς Δικονομίας γενικωτέραν διάταξιν.

Σημειωτέον προσέτι ὅτι ἀπολύτως μὲν ἀνίκανοι πρὸς διαιτητικὴν ὑπηρεσίαν κηρύσσονται ὑπὸ τοῦ δικονομικοῦ νόμου ἄρθ. 112) αἱ γυναῖκες, οἱ ἀνήλικοι καὶ οἱ πρὸς αὐτοὺς ἐξομοιούμενοι (δηλονότι καὶ οἱ λοιποὶ ὑπὸ ἐπιμέλειαν διατελοῦντες, ὡς ἀπηγορευμένοι κτλ.). Ἐμμέσως δ' ἀποκλείονται καὶ οἱ ἀλλοδαποὶ διὰ τῆς φράσεως ὅτι «ἕκαστος ἡμεδαπὸς δύναται νὰ ἐκλεχθῇ ὡς διαιτητής». Ἀλλ' ἡ ἀλλοδαπότης οὐτε ὑπ' αὐτοῦ τοῦ ἀλλοδαποῦ διαιτητοῦ δύναται νὰ προταθῇ ὡς λόγος ἀκυρότητος τῆς διαιτησίας κατὰ τὴν ἀποφασιν 145 τοῦ 64 τοῦ Ἀρείου Πάγου. οὐτε ὑπὸ τοῦ διαδίκου ἡμεδαποῦ δύναται νὰ προταθῇ ἐνώπιον τοῦ Ἐφετείου κατὰ πρῶτον, ἂν μὴ ἐπιτρεπομένης τῆς εἰς τὸ Ἐφετεῖον ὑποβολῆς ὑπὸ τοῦ ἐκκαλούντος αἰτήσεων καὶ πραγματικῶν ἰσχυρισμῶν, μὴ ὑποβληθέντων πρωτοδικῶς, κατὰ τὴν ἀπόφασιν Ἀρείου Πάγου 21 τοῦ 67.

Οἱ διαιτηταὶ ἀκολουθοῦσι τὴν περὶ τῶν εἰρηνοδικῶν διαγεγραμμένην διαδικασία. (Πολ. 114) Ἐκ τούτου προκύπτει, ὅτι ὡς ὁ Εἰρηνοδίκης ὑπογράφει τὴν ἀπόφασιν, οφείλουσι καὶ οἱ διαιτηταὶ νὰ υπογράψωσι τὴν διαιτητικὴν ἀπόφασιν, ὡς ἀνατιθεμένης πᾶσιν ἐν ταύτῃ τῆς διαιτητικῆς ἐξουσίας. Ἀλλ' οὐχ ἴσως τῆς φήρου τῶν πλείονων λύουσης τὴν διαφορὰν κατὰ τὸ 115 ἄρθ., ἰσχυρὰ δύναται νὰ θεωρηθῇ καὶ ἡ ὑπὸ μόνων τῶν πλειονοψηφούντων ἐν τῇ καταστάσει τῆς ἀποφάσεως ὑπογραφείσα, διὰ τὴν μά-

τι τυγχάνη νομίμως ἀποδεδειγμένον, ὅτι συνελθόντες καὶ συνδιασκέψαντες καὶ τὰ μειονοψηφήσαντα μέλη, πολλῶν δὲ μᾶλλον ὁσάκις οἱ μὴ υπογράψαντες ἦσαν ἐγγύμματοι (Α. Π. 29 τοῦ 45). Ἀλλὰ κατὰ τὴν ἀπόφασιν Ἀρείου Πάγου 309 τοῦ 57 δὲν ἀποτελεῖ νόμιμον ἀπόδειξιν τῆς συμπαράθεως τῶν μειονοψηφησάντων ἢ ἐπὶ τῇ ἀποφάσει βεβαιώσεως τούτου ὑπὸ τῆς πλειονοψηφίας, ἔστω καὶ ἂν ἐνισχυται ὑπὸ τῆς δι' ἰδιαιτέρου ἐγγυρίου μετὰ τὴν ἐκδοσιν τῆς ἀποφάσεως ὁμολογίας περὶ τούτου τῶν συμπραξάντων, ὅτε τῆς τελευταίας οὕσης ἀπλοῦ ἀκαταρτισίου.

Περὶ τὸν δ' ὅλως ὅτι, ἀναιτιμολόγητος εἰς ἀιτιότητα δίκης ἐκκρεμὸς ἦδη παρὰ τοῖς τακτικαῖς δικαστηρίοις ἐπέρχεται κατάρτησις αὐτῆς, ὅθεν, ἂν μὴ κατορθωθῇ ἡ διὰ διαιτητῶν ἐκδίκασις, ἀνάγκη νέας ἔλθωσι πρὸς εἰσαγωγὴν τῆς ὑποθέσεως ἐν τῷ πολιτικῷ δικαστηρίῳ (Αρ. Πάγ. 179 τοῦ 60).

Ἐπιτρέπεται ὁμοῦς εἰς τοὺς διαδίκους ἀναγκαστικῶς τοῖς διαιτηταῖς τὴν ἐξουσίαν νὰ ἐνεργήσωσι κατὰ τὸ δοκοῦν αὐτοῖς, ἀπαλλάσσοντες τῆς ὑποχρέωσός νὰ τηρήσωσι τὰς διατάξεις τῶν ἀστικῶν καὶ δικονομικῶν νόμων (Πολ. Δικ. 144. Α. Π. 208 τοῦ 64 κελ.). Διαφωνεῖ μόνον ἡ ἀπόφασις 168 τοῦ 76, καθ' ἣν οἱ διαιτηταὶ δὲν ἀπαλλάσσονται τῆς ὑποχρέωσός νὰ τηρήσωσι τοὺς ἀστικοὺς νόμους. Προσθέτον δὲ κατὰ τὴν ἐν τῇ ἐμπορικῇ ὑπόθεσιν ὑποχρεωτικὴν διὰ τὸν ἐνταχθέντος διαιτησίαν ὁρίζει ὁ πρόεδρος τῶν Πρωτοδικῶν ἐπιδιαιτητήν, ἀλλὰ κατὰ τὴν θέλουσάν καταρτιζομένην διαιτησίαν, ἐπεθείσης διχοψηφίας, ματαιοῦται ἡ συνπόθεσις, ἐὰν δὲν ὠρίσθῃ ἐκ τῶν προτέρων ἢ δὲν ὁρισθῇ ἐντὸς τριῶν ἡμερῶν κοινῇ συμφωνίᾳ ἐπιδιαιτητής.

Ἐὰν δὲν ὠρίσθῃ διὰ τοῦ συνυποσχετικοῦ τὸ ἀνέκκλητον, ἡ διαιτητικὴ ἀπό-

φασις, ἐὰν ὡς ἐκ τοῦ ποσοῦ ἵκται ἐφέσιμος (Α. Π. 332 τοῦ 40, 98 καὶ 99 τοῦ 47), ὑπόκειται εἰς ἔφεσιν ἐντὸς τῆς πρὸς ἔφεσιν προθεσμίας ἐνώπιον τῶν Ἐφετείων μὲν, ἐὰν οἱ διαιτηταὶ ἐξεπλήρουν ἔργα πρωτοδικίου (ὡς ἐκ τοῦ εἰδους διελονότι τῆς ὑποθέσεως), ἐνώπιον τοῦ Πρωτοδικείου δὲ, ἐὰν ἐξεπλήρουν ἔργα εἰρηνοδικίου. (Πολ. Δικ. 116). Κατὰ τὸν Οἰκονομικὸν τὴν ἀπόφασιν εἰσιν ἐφέσιμος περὶ οἰουδήποτε ποσοῦ καὶ ἂν πρόκειται. Τὸ ἐφ' ἡμῖν ἀσφαζόμεθα τὴν τοῦ Ἀρείου Πάγου ἀντίθετον γνώμην, οὐ μόνον διότι οὐδεὶς ὑπάρχει λόγος νὰ θεωρηθῇ, ὅτι ἡθέλησε νὰ ἐπεκτείνῃ τὸ δικαίωμα τῆς ἐφέσεως ἐν ταῖς δικιτητικαῖς δικαζομέναις ὑποθέσεσι καὶ κατ' ἀποφάσεων μὴ ἐφεσίμων ὡς ἐκ τοῦ ποσοῦ αὐτῶν, ἀλλὰ καὶ διότι τὸ ἄρθ. 116 φαίνεται διατεθειμένον νὰ καθιερώσῃ κατὰ πάντα ἐν τῇ ἐφέσει τῶν διαιτητικῶν ἀποφάσεων ὅτι καὶ ἐν τῇ ἐφέσει τῶν ἀποφάσεων τῶν τακτικῶν δικαστῶν, ὁρίζον τὴν αὐτὴν διαδικασίαν καὶ προσδιορίζον ὡς δικαστήρια εἰς ἐκδίκασιν τῶν κατὰ τῶν διαιτητικῶν ἀποφάσεων ἐφέσεων αὐτὰ ταῦτα τὰ εἰς ἐκδίκασιν τῶν ἐφέσεων τῶν τακτικῶν δικαστῶν. Δὲν ὑπόκειται δ' ἡ διαιτητικὴ ἀπόφασις (εἴτε προκληθεῖσα ἐθελουσίως ὑπὸ τῶν διαφορομένων, εἴτε δυνάμει τοῦ νόμου ἀναγκαστικῶς ὑπὸ δικιτητῶν ἐκδοθεῖσα) εἰς ἀνακοπὴν ἢ αἵτησιν ἀναιρέσεως (Πολ. Δικ. 117. Α. Π. 32 τοῦ 36, 210 τοῦ 38). Χωρεῖ ὁμοῦς κατ' αὐτῆς ἀναψηλάφησις, ὁρίζοντος τοῦ Ἀρείου Πάγου τὸ δικάσον τὴν ὑπόθεσιν δικαστήριον, ἐὰν ὁ χρόνος τῆς ἐξουσίας τῶν διαιτητῶν ἔληξε (Πολ. Δικ. 117).

Ἐτελεσιδικὸς καταστάσῃ ἡ διαιτητικὴ ἀπόφασις ἔχει μετὰ τῶν διαδικῶν τὰ γνωστά ἀποτελέσματα τελεσιδικίου δικαστικῆς ἀποφάσεως· ἀλλ' ἀπαρτίζεται πρὸς ἐκτέλεσιν αὐτῆς νὰ βεβαιωθῇ ὅτι αὕτη εἶναι ἐγκυρος, ἐφ' ᾧ πρέπον νὰ περιβλη-

θῇ τὸ ἐντάλμα τῆς ἐκτελέσεως ὑπὸ τοῦ προέδρου τῶν Πρωτοδικῶν (πλὴν ἐάν προέρχεται ἀπὸ ὁλοκλήρου δικαστηρίου, δι-
κάζοντος δικαιοδικῶς)· τὸ ἐντάλμα δὲ τοῦτο συνίσταται εἰς τὴν ὑπὸ τὴν ἀπόφασιν ση-
μείωσιν τῆς λέξεως ἐκ τ ε λ ε σ τ ῇ μετὰ
τῆς ἡμερομηνίας καὶ τὴν ὑπ' αὐτὴν ὑπο-
γραφὴν τοῦ προέδρου καὶ τοῦ γραμματέως,
ἐπιτιθεμένης καὶ τῆς τοῦ δικαστηρίου
σφραγίδος. Ἀποποιούμενου δὲ τυχὸν τοῦ
προέδρου νὰ κηρύξῃ ἐκτελεστὴν τὴν ἀπό-
φασιν, δύναται ὁ διάδικος νὰ υποβάλῃ
τὴν ὑπόθεσιν εἰς τὸ Πρωτοδικεῖον. Συμ-
βάλλειν δὲ τυχὸν διαταγμῶν κατὰ τὴν ἐκ-
τέλεσιν, ἢ ἀπόφασιν φέρεται εἰς τὸ Πρω-
τοδικεῖον (Πολ. Δικ. 113 καὶ ἐπ.).

Κατὰ τοῦ ἐντάλματος τῆς ἐκτελέσεως
χωρεῖ ἀνακοπή, δηλονότι ἀγωγὴ περὶ
ἀκυρώσεως, ὑποκειμένη εἰς τὴν συνή-
θη τῶν ἀγωγῶν τριακονταετῇ παρα-
γραφῇ (Boitard τόμος β' ἀριθ. 386).
ὁσάκις ἡ ἀπόφασις εἶναι ἀκυρὸς, δηλονό-
τι α') ὁσάκις ἐξεδόθη ὑπὸ διαιτητῶν ἀνι-
κάνων (οἷον γυναικῶν, ἀνηλίκων κτλ.) ἢ
οἱ διάδικοι ἦσαν ἀνίκανοι νὰ διορίσωσι
διαιτητὰς (ἀνήλικος κτλ.) ἢ ἡ ὑπόθεσις
δὲν ὑπῆρχετο εἰς διαιτησίαν, β') ὁσάκις οἱ
διαιτηταὶ ὑπερέβησαν τὴν ἐξουσίαν αὐ-
τῶν κατὰ χρόνον ἢ ἔκτασιν, γ') ὁσάκις
ὑπάρχει λόγος ἀναψηλαφήσεως. Εἰσάγε-
ται δὲ εἰς τὸ Πρωτοδικεῖον, οὗ ἐκήρυξεν
ὁ πρόεδρος ἐκτελεστὴν τὴν ἀπόφασιν, καὶ
δικάζεται συνοπτικῶς, ἐπιτροπομένων τῶν
συνήθων ἀποδεικτικῶν μέσων (Πολ. Δικ.
122 καὶ 123). Ἄλλ' οὐ μόνον ὡς ἄκυ-
ρος, ἀλλ' οὐδ' ὡς ἔγγραφον δημόσιον
θεωρεῖται, ἐὰν οἱ ἐκδόντες αὐτὴν δὲν εἴ-
χον διορισθῇ διὰ συνοπσχετικοῦ, περι-
εχομένου ἐν ἐγγράφῳ συμβολαίῳ ἢ ἐν ἐκ-
θέσει (Α.Π. 41 τοῦ 47).

Σημειωτέον ὅτι, ἐὰν ἡ διαιτητικὴ ἀ-
πόφασις ᾖ ἐν μέρει ἀκυρωτέα, ἡ λο-
γικὴ ἐπιτάσσει νὰ παραδεχθῶμεν ὅτι δὲν
εἶναι ἀνάγκη νὰ κυρωθῇ ὁλόκληρος, ἀλλὰ

μόνον ἀκυροῦται κατὰ τὸ ἄκυρον αὐτῆς
μέρος (Α. Π. 49 τοῦ 51, 355 τοῦ 51,
Dalloz ἀρ. 1035, 1036. Οἰκονομικὰ
ἐγχειρίδιον σελ. 428 δευτέρως ἐκδόσεως
ὑποσημ. Ἄλλὰ διαφωνεῖ ὁ Carré (ques-
tion 3388) Σημειωτέον ἐπίσης ὅτι ἡ
ἀνακοπὴ εἶναι ἀπαράδεκτος, ἐὰν ὁ ἀνα-
κόπων ἀπεδέξατο τὴν διαιτητικὴν ἀπο-
φασιν ἐγγράφως ἢ σιωπηρῶς μὲν ἀλλὰ
δι' ἀναμνησθητῶν πράξεων (Α. Π. 57
τοῦ 78).

Ἡ ἐξουσία τῶν διαιτητῶν ἐκλείπει
καὶ πρὸ τῆς ἐκδόσεως τῆς ἀποφάσεως,
ἐὰν παρέλθῃ τριμήνον διάστημα ἀπὸ τοῦ
συνυποσχετικοῦ (πλὴν ἐάν ἐρίζεται ὅπως
ἀνώτερον χρονικὸν διάστημα). ἐὰν ἐπέ-
λθῃ διχογνωμία καὶ δὲν ὑπάρχῃ ἐπίδιαιτη-
τής, ἐὰν ἀποθάνῃ εἰς τῶν διαιτητῶν
(ἀλλ' οὐχὶ ἐὰν ἀποθάνῃ διάδικος, πλὴν
ἐὰν οἱ κληρονόμοι αὐτῶν ὧσιν ἐνήλικτοι,
ἐὰν ἀνακληθῇ ἡ δοθεῖσα αὐτοῖς ἐντολή,
ἐὰν εἰς τῶν διαιτητῶν ἀπεποιήσῃ ἢ ἐγγ-
ρέθῃ ἢ ἐκωλύθῃ.

Διακατοχή τῆς Νομῆς.

Διακατοχή περιουσίας τῆς νομῆς.
Τὴν ἀτέλειαν τοῦ ἀρχαίου ὁ στικτοῦ
δικαίου τῶν Ῥωμαίων ἐν τῷ ζητήματι
τῶν κληρονομιῶν ἐθεράπευσεν ὁ Πράτωρ
ἐπιτρέψας πρῶτον μὲν τὴν παραχώρησιν
τῆς προσκαίρου κατοχῆς τῆς κληρονομίας
ὡς ὁμάδος εἰς τὸν προσάγοντα διαθήκῃ
βεβεβαιωμένην διὰ τῶν σφραγίδων τοῦ νο-
μίμου ἀριθμοῦ τῶν μαρτύρων (Bonorum
possessio secundum tabulas) καὶ εἰς τοὺς
νομίμους ἐξ ἀδιαθέτου κληρονόμους (Bo-
norum possessio unde legitimi), εἰτα δὲ καὶ
τὴν παραχώρησιν τῆς κατοχῆς τῆς περι-
ουσίας εἰς τοὺς ἐγγυτέρους ἐξ αἵματος κλη-
ρονόμους ἐν ἑλλείψει νομίμου κατὰ τὸ ὁ-
στικὸν δίκαιον κληρονόμου, καὶ ἐν ἑλλεί-
ψει αὐτῶν εἰς τὸν ἐπὶ ζῶντα τῶν συζύγων
(unde cognati, unde vir et uxor). Διὰ
τῆς τελευταίας ταύτης παραχωρήσεως

παρήχθη ἡ ἔννοια ἰδίου πραιτωρικοῦ κληρονομικοῦ δικαίου, διακρινομένου τοῦ ἐγκυρίου ἀστικοῦ (*juris civilis supple-
di gratia*) ἰδίως διὰ τῆς ταχυτέρας ἐπι-
λύσεως, ἣτις ἐπαυγχεῖτο διὰ τοῦ παραγ-
νηματος: *interdictum quorum bono-
rum*. δι' αὐτὸ εἰς ὃν παρεχωρήθη ἡ bo-
norum possessio ἐνῆγε πάντα νομέα κλη-
ρονομικῶν πραγμάτων περὶ παρεχωρή-
σεως τῆς νομῆς. Βραδύτερον δ' ἐπετράπη
αὐτῷ τοῦ πραίτωρος ἡ bonorum possessio
μὲν ὑπὲρ τῶν κατὰ τὸν νόμον ἐν γέ-
νει τοῦ ἀποθανόντος καὶ ἀν' αὐτοῖς· εἶχον
χειραφετηθῆ ἢ υἱοθετηθῆ (ὁπότε κατὰ τὸ
jus civile ἐστεροῦντο κληρονομικοῦ δι-
καιώματος) καὶ 2) ὑπὲρ πάντων τῶν ἀρ-
έτων κατιόντων, οἵτινες, ἀνήκοντες εἰς τὴν
τάξιν τῶν *liberi*, δὲν ἦσαν ἐγκαθεστα-
μενοὶ κληρονόμοι οὔτε ὀνομαστικῶς ἀποκε-
κληρονομημένοι, καὶ ὑπὲρ πασῶν τῶν κατι-
στώτων, αἰτινες, ἀνήκουσαι· εἰς τὴν αὐτὴν
τάξιν, δὲν ἦσαν ἐγκαθεσταμενοὶ κληρονό-
μοι ἢ ἀποκεκληρονομημένοι ἀορίστως, ἐν αὐ-
τῶν δ' αὐτῶν ἀτάξεων τῆς δια-
θήκης (*contra tabulas*). "Ὅθεν ἐδόθη
ἡ διακατοχή καὶ εἰς πρόσωπα ἀμοιροῦντα
κατὰ τὸ *jus civile* κληρονομικοῦ δικαίω-
ματος (*corrighendi juris civilis causa*).
Ἐπετράπη δ' ἔπειτα καὶ ἡ διατήρησις
τῆς δυνάμει τῆς διαθήκης ἀπονεμηθείσης
διακατοχῆς τῆς περιουσίας κατὰ τινὰς πε-
ρίπτώσεις. Οὕτω κατὰ μικρὸν ἀνεπτύ-
θη πλήρης σύστημα πραιτωρικοῦ κλη-
ρονομικοῦ δικαίου, δι' οὐ πολλαχῶς ἐτρο-
ποποιήθη τὸ τοῦ ἀστικοῦ δικαίου κληρο-
νομικὸν δίκαιον. ἔχον κατὰ τὰ πλεῖστα
ὡς ἑξῆς: 1) Ἐγορηγεῖτο ὑπὸ τοῦ πραί-
τωρος ἡ διακατοχή παρὰ τὰς διατάξεις
τῆς διαθήκης, ἀνatreπομένης, ὅσάκις πα-
τελευτήθησαν ἐξ αὐτῆς οἱ οἰκεῖοι κληρονό-
μοι ἢ ἐπιτεχθέντες ἢ χειράφεται ἢ δοθέν-
τες μὲν εἰς υἱοθεσίαν ἀλλὰ χειραφετη-
θέντες ὑπὸ τοῦ θετοῦ πατρὸς. 2) Ἐγορη-
γεῖτο ἡ διακατοχή δυνάμει τῆς διαθήκης

(*secundum tabulas*), ὅσάκις ἡ διαθήκη
ἦν ἐγκυρος κατὰ τὸ ἀστικὸν δίκαιον ἢ
κατὰ τὸ πραιτωρικὸν δίκαιον, 3) Ἐγο-
ρηγεῖτο ἡ ἐξ ἀδιαθέτου διακατοχή α) εἰς
τοὺς *liberos* ἦτοι τοὺς κατιόντας τοῦτε δια-
τελοῦντας ὑπὸ τὴν πατρικὴν ἐξουσίαν καὶ
τοὺς χειραφετηθέντας ἢ δοθέντας εἰς υἱο-
θεσίαν ἀλλὰ μὴ ἀνήκοντας εἰς ἄλλην οἰ-
κογένειαν ἀπὸ τῆς τελευτῆς τοῦ φυσικοῦ
ἀνιόντος, (*unde liberi*), β) εἰς τοὺς κατὰ
τὸ ἀστικὸν δίκαιον ἔχοντας ἐξ ἀδιαθέτου
κληρονομίας δικαίωμα, τοὺς καλουμένους
νομίμους (*unde legitimi*), γ) εἰς πάντας
τοὺς ἐξ αἵματος συγγενεῖς (*unde cognati*
καὶ δ) εἰς τοὺς συζύγους (*unde vir et
uxor*).—Σημειωτέον ὅτι ἐνίστα ἡ διακα-
τοχή τῆς περιουσίας δὲν παρεῖχε καὶ κατὰ
τὸ πραιτωρικὸν δίκαιον ἢ πρόσκαιρον κα-
τοχήν. Τοιαύτῃ ἦν ἡ δικαίωμα· γαστρός
διακατοχή, ὀφλοντο· ἡ διακατοχή ἦν ἡ-
δύνατο καὶ ζητήσῃ ἡ μήτηρ τοῦ κυφο-
ρουμένου κληρονόμου, διακισσά εἰς αὐ-
τὴν γυνὴ τέξῃ ἢ ἐκτρώσῃ ἢ βεβαιωθῇ ὅτι
δὲν εἶναι ἐγκυρος. Τοιαύτῃ ἐπίστε ἦτο καὶ
ἡ ἐκ τοῦ *Kariboniani* δόγ-
ματος διακατοχή (*bonorum pos-
sessio ex edicto Carboniano*), ὀφλοντο
ἡ διακατοχή, ἣτις ἐδίδοτο εἰς τὸν ἀνή-
γον κατιόντα, οὐ ἡμωσθητεῖτο τὸ κλη-
ρονομικὸν δικαίωμα, προσβαλλομένης τῆς
ἰδιότητος αὐτοῦ ὡς κατιόντος. Σημειωτέον
ὅτι οὐδεμίαν τανῶν πρακτικὴν ἔννοιαν
ἔχει ὁ πραιτωρικός θεσμός τῆς κατὰ τῆς
διαθήκης ἐναντιωσέως ἥτοι τῆς διακατοχῆς
τῆς περιουσίας ἐναντίον τῆς διαθήκης,
διότι αἱ διατάξεις τῆς Νεαρᾶς 115. αὐτὴν υἱο-
θέτησε τὸ Βυζαντιανὸν δίκαιον, ἀνῆλθαν
πᾶσαν προγενεστέραν διάταξιν περὶ τοῦ
τύπου τῆς ἐγκαταστάσεως καὶ τῆς ἀπο-
κληρώσεως τῶν ἀναγκαιῶν κληρονομιῶν.
Ἐπίσης οὐδεμίαν πρακτικὴν ἔννοιαν ἔχει
ὁ τῆς δυνάμει τῆς διαθήκης διακατοχῆς,
ὡς καταργηθέντος τοῦ κατὰ τὸ πραιτωρ-
ικὸν δίκαιον τύπου τῶν διαθηκῶν. Παρα-

χωρεῖται δὲ μόνον καὶ νῦν προσωρινή διακατοχή εἰς τὴν μητέρα τοῦ κυοφοροῦ- μένου κληρονόμου, ὡς ἐπίσης εἰς τὸν ἀνθρῶπον κατιόντα οὐ ἀμφισβητεῖται ἢ γνησιότης· ἀλλ' ἤδη δὲν διαστέλλεται τῆς κληρονομίας, αὐτοσχεῖται αὐτῇ κατὰ τὸν τρόπον τῆς κτήσεως καὶ τὴν ἔκτα- σιν τῶν ἐξ αὐτῆς δικαιοματίων.

Θ. Ν. Φλογαίτης

Διακοπαί (γὰλλ. Vacances). Δι- α- κο- παί τῶν μαθημάτων ἢ ἀνα- κωχ αἰ, ὡς καλεῖ αὐτάς ὁ προσωρινὸς κα- νονισμὸς τοῦ Πανεπιστημίου τῆς 18 Ἀπριλ. 1837, καλοῦνται τὸ μεταξὺ τοῦ λήξαντος παλαιοῦ σχολικοῦ ἔτους καὶ τοῦ ἀρχιζομένου νέου σχολικοῦ ἔτους διάστημα παύσεως τῶν μαθημάτων. Κατὰ τὸν προσωρινὸν κανο- νισμὸν τοῦ Πανεπιστημίου (ἀριθ 40) αἱ ἀνακωχαὶ διακοῦσιν ἐν τῷ Πανεπιστη- μίῳ ἀπὸ τῆς 15 Ἰουλίου ἕως τῆς 1 Ὀ- κτωβρίου. Αἱ δὲ διακοπαὶ τῶν γυμνασια- κῶν μαθημάτων ἀρχοῦνται ἀπὸ τοῦ τε- λους τοῦ Ἰουνίου καὶ διαρκοῦσιν ἕως τῆς πρώτης Σεπτεμβρίου κατὰ τὸν περὶ ἐλ- ληνικῶν σχολείων καὶ γυμνασίων νόμον τῆς 31 Δεκεμβρίου 1836.

Διακοπαὶ δὲ τῶν δικαστη- ρίων ἢ δικαστικαὶ διακοπαὶ καλοῦνται τὸ ἀπὸ τῆς λήξεως τοῦ ἐνερ- γοῦ δικαστικοῦ ἔτους ἕως τῆς ἐνάρξεως τοῦ νέου δικαστικοῦ ἔτους χρονικὸν διά- στημα, καθ' ὃ οὐ μόνον ἀργοῦσι τὰ ἀ- νώτερα δικαστήρια (Πρωτοδικεῖον, Ἐφε- τεῖον, Ἀρειὸς Πάγος), ἐργαζομένου μό- νον τμήματός τινος αὐτῶν, τοῦ τμή- ματος τῶν δικαστῶν καλουμέ- νου, ὅπερ δικάζει μόνον τὰς ποινικὰς δί- κας καὶ ἐκ τῶν ἀστικῶν τὰς ἐν συμβου- λίῳ κηρυχθισμένας κατεπειγουσας, ἀλλ' ἡρεμοῦσι καὶ αἱ πρὸς διεξαγωγὴν ἀπο- δεῖξεων ταχθεῖσαι προθεσμίαι. Κατὰ τὸν περὶ δικ. διακοπῶν νόμον τῆς 5 Ἰουλίου 1851 αἱ δικαστικαὶ διακοπαὶ διαρκοῦσι

παρ' ἡμῖν ἀπὸ τῆς 1 Ἰουλίου ἕως τῆς 1 Σεπτεμβρίου.

Θ. Ν. Φλογαίτης

Διακοπή και επανάληψις τῆς δίκης (Reprise d'instances).

Ἡ δίκη διακόπτεται τῇ θελήσει τῶν διαδίκων ἢ καὶ παρὰ τὴν θέλησιν τῶν διαδίκων. Καὶ θέλησι μὲν τῶν διαδίκων, ὅταν ἀπρακτῶσι περὶ τὴν ἐξακολούθησιν τῆς δίκης. Παρὰ τὴν θέλησιν δὲ τῶν διαδίκων, ὅταν ἐπέλθῃ μεταβολὴ εἰς τὸν διάδικον ἢ εἰς τὸν ἀντι- κλητον ἢ εἰς τὴν δίκην. Οὕτω παρὰ τὴν θέλησιν τῶν διαδίκων διακόπεται, ὅταν ἀποθάνῃ ὁ ἀντίκλητος τοῦ διαδίκου (δι- κηγόρος ἢ μὴ) ἢ ὅταν παύσῃται ἐξασκῶν τὸ δικηγορικὸν ἐπάγγελμα ὁ ἀντίκλητος δικηγόρος. Καὶ ἐὰν μὲν ὁ τοιοῦτος ἀντι- κλητος ᾖν δικηγόρος, ἀργεταὶ ἡμέραι ἢ διακοπή, ἄλλως δὲ ἀπὸ τῆς διὰ δικηγό- ρου ἢ δηλώσεως ἐπ' ἀκροατηρίου γνω- στοποιήσεως τοῦ θανάτου (Πολ. Δικ. 463 ἀριθ 1 καὶ 2). Ὅθεν πρὸς ἐπέλευσιν τῆς διακοπῆς δὲν ἀπαιτεῖται ἡ γνωστο- ποιήσις τοῦ θανάτου τοῦ ἀντιδίκου, ὅταν οὗτος ᾖναι δικηγόρος (Α Π. 75 τοῦ 64). Ἐπειδὴ δὲ ὁ πληρεξούσιος δικηγόρος ἐστὶ κατὰ νόμον καὶ τὴν τοῦ ἀντικλήτου ἰδι- ότητα (ἂτε ἐπιτροπομένης τῆς εἰς τὸν ἐπιδόσεως τῶν ἐγγράφων), ἀργεταὶ ἢ διακοπή ἄνευ γνωστοποιήσεως αὐτῷ τοῦ θανάτου τοῦ πληρεξουσίου δικηγόρου (Α Π. 282 τοῦ 64). Δὲν διακόπτεται ὁμοί- α ἀποθάνοντος τυχὸν ἢ παραιτηθέντος τοῦ ἀντιπροσώπου νομικοῦ προσώπου, ὅτε τῶν νομικῶν προσώπων ἐχόντων ἡμέρας δυνάμει τοῦ νόμου ἕτερον ἀντιπρόσωπον. Ὅθεν δὲν διακόπτεται ἡ ἐκκρεμὴ δίκη τοῦ δημοσίου διὰ τοῦ θανάτου ἢ τῆς πα- ραιτήσεως τοῦ Ὑπουργοῦ τῶν Οἰκονομικῶν (Α Π. 248 τοῦ 49).

Ὅσαύτως ἀκόντων τῶν διαδίκων διακόπτεται, ὅταν ἀποθάνῃ ἢ ἀστερίῃ τῆς ἱκανότητος δικαστικῆς παραστάσεως ὁ διάδικος, ἀλλ' ἢ διακοπή ἀργεταὶ ἀπὸ

τῆς διὰ δικογράφου ἢ δηλώσεως ἐπ' ἀκουστηρίου γνωστοποιήσεως τῆς μεταβολῆς ταύτης ὑπὸ τοῦ ἐν τῇ δίκῃ πληρεξουσίου αὐτοῦ ἢ τοῦ κληρονόμου αὐτοῦ (Πολ. Δικ. 463 ἀρθ. 3)· ἐπομένως θεωρῶνται ἔγκυροι αἱ ἐπιχειρηθεῖσαι πρὸ τῆς κοινοποιήσεως τῆς διακοπῆς πράξεις (Α. Π. 316 τοῦ 53)· δὲν ἐπιτρέπεται δὲ διὰ μαρτύρων ἀπόδειξις, ὅτι ὁ ἀντίδικος ἔγχε γνῶσιν τῆς μεταβολῆς ταύτης. ἐὰν δὲν ὑπάρχουσιν ἑτεροὶ λόγοι καθιστάντες παραδεκτὴν τὴν διὰ μαρτύρων ἀπόδειξιν (Α. Π. 220 τοῦ 55).

Ὡσαύτως τὰ ἐν τῇ δίκῃ ἀναφερόμενα διαδικαστικὰ ζητήματα τὰ ὑπὸ ἄλλου δικαστηρίου δικαστέα (Πολ. 463 ἐδ. 4), ὅπως ἡ ἐπὶ ψευδορκίᾳ κατὰ τῶν μαρτύρων μήνυσις, γενομένη πρὸ τῆς ὁριστικῆς ἐκδόσεως τῆς ἀστικῆς δίκης, καθ' ἣν οἱ μάρτυρες οὗτοι ἐξητάσθησαν, ἀποτελοῦσα διαδικαστικὸν ζήτημα τῆς υποθέσεως ταύτης, ὅπερ συζητητέον ἐνώπιον τοῦ ποινικοῦ δικαστηρίου, ἐπιφέρει τὴν τῆς ἡκτῆς διακοπὴν (Α. Π. 189 τοῦ 64).

Ὡσαύτως ἀκόντων τῶν διαδίκων διατίθεται ἡ δίκη, ὁσάκις, ἀφαιραλλομένης τῆς ἀρμοδιότητος διαφόρων μὴ ὑπαγομένων ἐλλήλοις δικαστηρίων, ἐξητήθη παρὰ τοῦ Ἀρείου Πάγου κανονισμὸς ἀρμοδιότητος ἢ ὁσάκις ἐξητήθη παραπομπή τῆς υποθέσεως εἰς ἄλλο δικαστήριον, ἢ ὁσάκις ἐξητήθη ἐξαίρεσις δικαστῶν (Πολ. Δικ. 463 ἐν συνδ. πρὸς ἀρθ. 49—55).

Ἀρχεται δὲ ἡ διακοπή ἐπὶ μὲν διαδικαστικῶν ζητημάτων ἀπὸ τῆς κοινοποιήσεως τῆς περὶ ἀναβολῆς τῆς ἐκδικήσεως τῆς δίκης αποφάσεως, ἐπὶ δὲ κανονισμοῦ ἀρμοδιότητος ἀπὸ τῆς ὑπὸ τοῦ Ἀρείου Πάγου ἐκδόσεως αποφάσεως περὶ ἀνάγκης κλητεύσεως τοῦ ἀντιδίκου πρὸς κρινισμὸν, ἐπὶ ἐξαίρεσεως δικαστοῦ ἀπὸ τῆς κοινοποιήσεως τῆς αἰτήσεως εἰς τὸν ἐξετάζομενον, ἐπὶ παραπομπῆς ἀπὸ τῆς κλητεύσεως τοῦ ἀντιδίκου, ἐπὶ ἀποδοκιμά-

σεως ἀπὸ τῆς κοινοποιήσεως τῆς ἀγωγῆς.

Λεκτέον εἰδικώτερον ὅτι διὰ τῆς περὶ ἀποδοκιμάσεως διαδικαστικῆς προσβάλλονται αἱ πράξεις τοῦ πληρεξουσίου (δικηγόρου ἢ μὴ) ὑπὸ τοῦ ἐντολέως διαδίκου ὡς γενομένης ἄνευ ἐντολῆς ἢ πέραν τῶν ὁρίων αὐτῆς Κινεῖται δὲ ἡ ἀγωγή μόνον κατὰ τοῦ πληρεξουσίου, εἰσαγομένη εἰς τὸ δικαστήριον τῆς κατοικίας τοῦ πληρεξουσίου, ἐὰν ἡ ἀποδοκιμαζομένη πρῶξις μηδεμίαν ἔχῃ σχέσιν πρὸς δίκην τινὰ ἐκκρεμῆ ἢ δικασθεῖσαν· ἀλλ' ἐὰν ἡ ἀποδοκιμαζομένη πρῶξις ἀναφέρηται εἰς ἐκκρεμῆ ἢ δικασθεῖσαν δίκην, καλεῖται καὶ ὁ κατ' αὐτὴν ἀντίδικος, εἰσάγεται δ' εἰς τὸ δικάσαν ἢ δικάσαν αὐτὴν δικαστήριον, διακοπτομένης οὕτω τῆς κυρίας δίκης. Καὶ εἶναι μὲν ἀπαραδέκτος ἡ περὶ ἀποδοκιμάσεως ἀγωγή, ἐὰν ἀνεγνώρισεν ἡδὴ ὁ ἐνάγων τὴν πρᾶξιν (λαβὼν λ. γ. παρὰ τοῦ πληρεξουσίου τὰ πρὸς ἐκτέλεσιν τῆς αποφάσεως δοθέντα χρήματα). Ἄλλως ἐξετάζεται τὸ περιεχόμενον τοῦ πληρεξουσίου ἐγγράφου, ἐξ οὗ καταδήλως δύναται νὰ δηλωθῇ ἂν ἐδόθη ἡ μὴ ἡ πληρεξουσίου καὶ τίνα τὰ ὅρια αὐτῆς· ἀλλὰ βεβαίως δύναται ὁ διάδικος νὰ μεταχειρισθῇ πρὸς ἀπόδειξιν καὶ ὅρκον ἢ δικαστικὴν ὁμολογίαν τοῦ πληρεξουσίου. Προσθετέον ὅτι, τοῦ νόμου ἀπαιτοῦντο τὴν περὶ ἀποδοκιμάσεως ἀγωγήν ἐπὶ ὑπερβάσεως τῆς πληρεξουσίου τῆς ἐλλείψεως αὐτῆς, ἐπεταί ὅτι ἡ ἀνάκλησις ὁμολογίας πληρεξουσίου, ἐκ πραγματικῆς πλάνης προελθούσης, δὲν γράζει τῆς ἀγωγῆς περὶ ἀποδοκιμάσεως (Α. Π. 62 τοῦ 71, 142 τοῦ 76)· ὡσαύτως δὲν ἐπιτρέπεται ἀγωγή περὶ ἀποδοκιμάσεως εἰς διόρθωσιν σφάλματος, προελθόντος ἐκ γραφικῆς παραδρομῆς καὶ δυναμένου νὰ διορθωθῇ δι' ἄλλου δικαστικοῦ μέσου (Α. Π. 262 τοῦ 62).

Σημειωτέον ὅτι πᾶσα πρᾶξις ἐνεργηθεῖσα μετὰ ἀκουσίαν διακοπὴν προσηκόν-

τως κοινοποιηθεῖσαν εἶναι ἄκυρος (Πολ. 467). Ὅθεν καὶ ἡ ἐπὶ τῆς συζητηθείσης μετὰ τὴν ἀκουσίαν διακοπὴν ἀνακοπῆς ἐρήμην τοῦ ἀνακόψαντος ἐκδόθησα ἀποφασίς εἶναι ἄκυρος (Α. Π. 99 τοῦ 49, 30 τοῦ 78). Ἀκύρου δὲ οὖσης τῆς ἐνεργηθείσης πράξεως καθ' αὐτὴν κατὰ τὴν διάταξιν τοῦ ἀρθ. 467, ἔπεται, ὅτι οὐδεμία ἀνάγκη νὰ ἀκυρωθῇ αὕτη ὑπὸ τοῦ δικαστηρίου, δυναμένου τοῦ καθ' οὗ αὕτη νὰ προτείνῃ ἐν πάσῃ ὥρᾳ τὴν ἀκυρότητα αὐτῆς. Ὅθεν δύναται νὰ προταθῇ καὶ ἐνώπιον τοῦ Ἀρείου Πάγου (Α. Π. 49 καὶ 282 τοῦ 65).

Ἐπαναλαμβάνεται δὲ ἡ μὲν ἐκουσίως διακοπεῖσα δίκη ὑπὸ τοῦ ὀφειλόντος νὰ ἐπιχειρήσῃ τὴν παραμεληθεῖσαν πρᾶξιν διαδίκου, ἐνεργοῦντος ταύτην ἄνευ ἄλλης τινὸς διατυπώσεως, ἡ δὲ ἀκουσίως διακοπεῖσα, 1) προσελθούσης μὲν τῆς διακοπῆς ἐκ τῆς εἰς τὸν διάδικον ἐπελθούσης μεταβολῆς, ὑπὸ τοῦ κληρονόμου τοῦ διαδίκου ἢ τοῦ αὐτεξουσίου γενομένου διαδίκου, 2) προσελθούσης δ' ἐκ τῆς εἰς τὸν ἀντικλητον μεταβολῆς, ὑπὸ τοῦ διαδίκου, οὗ ἀπέθανεν ὁ ἀντικλητος ἢ ἐπαύσατο δικηγόρων ὁ πληρεξούσιος δικηγόρος, 3) προσελθούσης δ' ἐκ τῆς εἰς τὴν δίκην μεταβολῆς, ὑπὸ τοῦ ἐγείραντος τὸ προδικαστικὸν ζήτημα. Ἐπαναλαμβάνεται δὲ διὰ τῆς ὑπ' αὐτοῦ γνωστοποιήσεως εἰς τὸν ἀντίδικον, γινομένης ὑπὸ τοῦ ἐπαναλαμβάνοντος καὶ διαλαμβανούσης, ὅτι, ἐκλείπουσης τῆς αἰτίας τῆς διακοπῆς (ἥτοι αὐτεξουσίου γενομένου τοῦ διαδίκου ἢ διορισθέντος νέου ἀντικλητοῦ ἢ ἐκδικασθέντος τοῦ παρεμπίπτοντος ζητήματος), προτίθεται νὰ ἐξακολουθήσῃ τὴν δίκην. Ἡ γνωστοποίησις αὕτη δέον νὰ τελεσθῇ ἐγγράφως (διὰ δικογράφου κοινοποιουμένου τῷ ἀντίδικῳ) κατὰ τὴν ἀπόφασιν Ἀρείου Πάγου 398 τοῦ 40. Ἀλλὰ φρονῶ ὅτι, τοῦ νόμου μὴ ἐρρίζοντος ὡς ὑποχρεωτικὴν τὴν ἐγγραφοὶν κοινοποίησιν, ἐπαρκὴς εἶναι καὶ ἡ κατὰ

τὴν συζήτησιν τῆς κυρίας δίκης προδικαστικὴ ἐπ' ἀκρατηρίου δῆλωσις τοῦ ἐργοντος τὴν αἰτίαν τῆς διακοπῆς διαδίκου, ὅτι θέλει νὰ ἐξακολουθήσῃ τὴν δίκην, ὡς ὁρθῶς ἀπεφάνετο καὶ ὁ Ἀρείος Πάγος διὰ τῆς ἀποφάσεως αὐτοῦ 113 τοῦ 80. Ἄν ὅμως, ἐπελθούσης ἀκουσίας διακοπῆς, ὁ ἐξ οὗ ἡ διακοπή δὲν θέλει νὰ ἐπαναλάβῃ αὐθιγότητος τὴν δίκην, ὁ ἀντίδικος αὐτοῦ δικαιούται νὰ εἰσαγάγῃ αἴτησιν περὶ ἐπαναλήψεως τῆς δίκης κατὰ τὰς διατυπώσεις καὶ προθεσμίας τῶν συνπτικῶν δίκων, καί, ἐάν μὲν οὐκ ἔσῃ αἴτησις, ἐμφανισθεὶς εἰς τὸ ἀκρατηρίου, ἐπαναλάβῃ τότε ἐκουσίως τὴν δίκην δὲν γίνεται συζήτησις περὶ τῆς ἐπαναλήψεως, ἀλλὰ τὸ δικαστήριον προβαίνει εἰς τὴν περαιτέρω ἐξέτασιν τῆς οὐσίας τῆς υποθέσεως, ἄλλως κηρύσσεται δι' ἐξουσιοῦς ἀποφάσεως ἡ ἐξακολουθήσις τῆς κυρίας δίκης (καθ' ἧς ὅμως, ἐρήμην δικασθεῖσιν, ἐπιτρέπεται ἀνακοπή).

Σημειωτέον ὅτι, ἐπελθούσης διακοπῆς δίκης ἐκκρεμοῦς ἐνώπιον τοῦ Ἀρείου Πάγου, περιττὴ ἡ ἐπανάληψις, κατὰ μὲν τὰς ἀποφ. Α. Π. 243 τοῦ 80, 30 τοῦ 80, ἐάν παρελθούσης τῆς πρὸς ἀπολογίαν προθεσμίας μηδεμίαν ὑπολείπηται κοινοποιήσις ἐγγράφου, δυναμένη ν' ἀναστελῇ τὴν ἐγγραφὴν εἰς τὸ πινάκιον καὶ τὴν συζήτησιν τῆς αἰτήσεως ἀναρρέσεως, κατὰ δὲ τὰς ἀποφάσεις 336 τοῦ 80, 224 τοῦ 82, 37 καὶ 248 τοῦ 83, 153 τοῦ 86, 230 τοῦ 88, ἐάν συζητητικὸν παρῆλθεν ἡ πρὸς ἀπολογίαν προθεσμία, ἀλλὰ καὶ ἐκοινοποιήθη ὑπὸ τοῦ ἀνακρισιβλήτου ἀπολογητήριον, ἄλλως δὲ περιττὴ καθίσταται ἡ ἐπανάληψις μόνον μετὰ τὴν προφορικὴν ἐπ' ἀκρατηρίου συζήτησιν τῆς υποθέσεως, κατὰ δὲ τὰς ἀποφάσεις 75 τοῦ 64 περιττὴ καθίσταται ἡ ἐπανάληψις μόνον μετὰ τὴν προφορικὴν συζήτησιν τῆς υποθέσεως, κατὰ δὲ τὰς ἀποφ. 11 τοῦ 78 καὶ 48 τοῦ 82 μετὰ

τῇ ἐγγραφῇ τῆς ὑποθέσεως εἰς τὸ πικτικόν τοῦ Ἀρείου Πάγου καὶ τὴν καθέσιν τῶν ἐγγράφων παρὰ τῷ γραμματεὶ τοῦ δικαστηρίου.

Θ. Ν. Φλογαίτης

Διακοπὴ διπλωματικῶν

σχέσεων. Ἐγερθεῖσθαι διαφορὰς μεταξὺ δύο κρατῶν φιλικῶς τέως διαχειρήμενον πρὸς ἀλλήλα καὶ μὴ κατορθωθείσθαι τῆ συμβιβαστικῆς λύσεως αὐτῆς διὰ τῶν καθαρῶς εἰρηνικῶν ἢ φιλικῶν μέσων, τῶν δὲ θέλομεν διαλλάξει ἐν οἰκείῳ τόπῳ, τὰ μακροτέρωθεν μέρη, πρὶν ἢ ἐπιλάβωσθαι τῶν ὀπλῶν, προσφεύγουσιν εἰς ἑτέρα μετὰ μὴ φιλικὰ μὲν, ἀλλὰ καὶ μὴ πάντῃ ἀσυμβίβαστα πρὸς τὴν κατάστασιν τῆς εἰρήνης. Μεταξὺ τούτων καταλέγεται καὶ ἡ διακοπὴ τῶν διπλωματικῶν σχέσεων μεταξὺ τῶν δύο κρατῶν, ἐπερχομένη εἴτε διὰ τῆς ἀνακλήσεως τοῦ διπλωματικοῦ ἀπεσταλμένου ἑκατέρωθεν τῶν κυβερνήσεων τῶν διαφερομένων κρατῶν παρὰ τῇ ἑτέρᾳ, ὅπερ καὶ τὸ σὺνθηδες, εἴτε διὰ τῆς οἰκειοθελοῦς ἀναχωρήσεως τοῦ ἀπεσταλμένου, ὅσῳς ὑπάρχει εὐλογος τῆς τοῦτο αἰτία, εἴτε καὶ τῆς ἀπογομπῆς αὐτοῦ ὑπὸ τῆς κυβερνήσεως, παρ' ἣν τυγχάνει διαπεπιστευμένος, ἀποτελοῦσθαι μέτρον αἰῶνος ἐνθρῶν προηγουμένων συνθήκῃς τῆς κηρύξεως πολέμου. Ἡ διακοπὴ τῶν διπλωματικῶν σχέσεων, λέγει ὁ Fodéré (An. int. Tom. VI N° 2633), δημιουργεῖ μεταξὺ τῶν δύο κρατῶν διατάραξιν τῆς ὀικονομικῆς τάξεως, ἥς τὰ ἀποτελέσματα δύνανται νὰ διαθέσωσι τὰς κυβερνήσεις ἐν ἀμφοτέραις ταῖς χώραις νὰ μὴ ἀντιβάλωσιν ἐπὶ μακρὸν χρόνον τὴν συμβιβαστικὴν λύσιν τῆς διαφορᾶς.

II. Χερσανθόπουλος.

Διάκρισις (discernement) καλεῖται ἐν τῷ ποινικῷ δικαίῳ ἡ συνείδησις τοῦ ἀξιολογοῦν τῆς διαπραττομένης ἐγκληματικῆς πράξεως, ἥς ὑπαρχούσης μὲν, εἶναι ἡ πράξις καταλογιστὴ καὶ τι-

μωρητέος ὁ ἔνοχος, μὴ ὑπαρχούσης δὲ εἶναι ἡ πράξις μὴ καταλογιστὴ καὶ κατ' ἀκολουθίαν μὴ τιμωρητέος ὁ ἔνοχος. Καὶ ὁ μὲν Γαλλικὸς ποινικὸς νόμος, ὃ ἡκολούθησε καὶ ὁ Βελγικὸς, καθιεροῖ ὅτι ἀπὸ τῆς βρεφότητος ἕως τοῦ δεκάτου ἔτους τῆς ἡλικίας ὁ ἄνθρωπος ἐνεργεῖ μετὰ διακρίσεως ἢ ἀνευ διακρίσεως, δηλονότι εἶναι ἢ δὲν εἶναι καταλογιστὸς, καθ' ὅσον ὑπάρχει ἢ ἑλλείπει ἡ ἀπαιτούμενη διανοητικὴ ἀνάπτυξις, ἐξ ἧς πηγάζει ἡ συνείδησις τοῦ ἀξιολογοῦν τῆς ἐγκληματικῆς πράξεως. Ἀλλ' οἱ πλείστοι τῶν ἄλλων ποινικῶν νόμων (Γερμανικὸς, Αὐστριακός, Βαυαρικὸς, Ἰταλικός, ὡς καὶ ὁ ἡμέτερος ποινικὸς νόμος) διακρίνουσιν εἰκότως ἐν τῷ ζητήματι τῆς διακρίσεως δύο στάδια παιδικῆς ἡλικίας, τὸ στάδιον, καθ' ὃ ὁ ἄνθρωπος διὰ τὴν ἀναμνησθήτητον ἀπουσίαν τῆς ἀπαιτούμενης διανοητικῆς ἀναπτύξεως θεωρεῖται ἀναγκαστικῶς ὡς ἀνευ διακρίσεως ἐνεργῶν καὶ ἐπομένως ἀτιμώρητος λόγῳ ἀκαταλογιστοῦ, καὶ τὸ στάδιον, καθ' ὃ διὰ τὸ ἀμφίβολον τῆς μετὰ διακρίσεως ἢ ἀνευ διακρίσεως ἐνεργείας ἀπόκειται εἰς τὸν δικαστὴν νὰ ἀποφανθῇ ἂν ἐνήργησε μετὰ διακρίσεως ἢ ἀνευ διακρίσεως. Κατὰ τὸν ἐλληνικὸν ποινικὸν νόμον τὸ στάδιον, καθ' ὃ διαμένει ἀτιμώρητος λόγῳ ἀκαταλογιστοῦ ὁ ἄνθρωπος, εἶναι τὸ μέχρι τοῦ δεκάτου ἔτους τῆς ἡλικίας· ἀπὸ δὲ τοῦ δεκάτου ἔτους ἕως τοῦ δεκάτου τετάρτου ἀπόκειται εἰς τὸν δικαστὴν νὰ αποφανθῇ ἂν ἐνήργησε μετὰ διακρίσεως ἢ ἀνευ διακρίσεως. (Ἰδε καὶ Καταλογισμός).

Θ. Ν. Φλογαίτης.

Διάκρισις κτημάτων.

Ἡ λέξις κτῆμα κατὰ τοῦτο διαφέρει τῆς λέξεως πρᾶγμα, ὅτι πρᾶγμα μὲν λέγεται πᾶσα ἀπρόσωπος καὶ αὐθόπαρκτος ὕλη καὶ οὐσία, κτῆμα δὲ τὸ κεκτημένον πρᾶγμα, ἥτοι πρᾶγμα ἀποτελοῦν μέρος

τῆς περιουσίας ἡμῶν. Ἄλλ' ἐν τοῖς νόμοις συγγέονται πολλάκις οἱ δύο οὗτοι ὅροι, καὶ ἀδιαφόρως ἐν αὐτοῖς κτήματα καλοῦνται τὰ πράγματα ἢ κτήματα τὰ κτήματα. Τὰ πράγματα διακρίνονται ὑπὸ τῶν ἀστικῶν νομοθεσιῶν εἰς σωματικὰ ἢ ἐν σώματα καὶ ἀσώματα, εἰς κίνητα καὶ ἀκίνητα, εἰς ἀντικαταστάτα καὶ ἀναντικατάστατα· καὶ ἐπὶ τῇ βάσει τῆς διαιρέσεως ταύτης ἐξεδόθη παρ' ἡμῶν τῇ 21^ῃ Ἰουν. 1837 εἰδικὸς νόμος περὶ τῆς διακρίσεως τῶν πραγμάτων, μεταρρυθμιζὼν ἐν μέρει τὰς περὶ διακρίσεως αὐτῶν ρωμαϊκὰς διατάξεις, ὅστις φέρει τὸν τίτλον περὶ διακρίσεως κτημάτων· αὐτὸν δὲ τοῦτον τὸν νόμον ἐν τισὶ μόνον τροποποιηθέντα περιέλαθεν εἰς ἴδιον κεφάλαιον ὑπὸ τὴν αὐτὴν ἐπιγραφὴν τὸ νομοσχέδιον τοῦ ἐλλ. ἀστικοῦ Κώδικος.—Ἐπειδὴ, ὡς ἐλέγχθη, οὐχὶ τὰ κεκτημένα ὑπὸ τινος ἤδη πράγματα, ἀλλ' αὐτὰ καθ' ἑαυτὰ τὰ πράγματα (ἀποτελοῦντα ἢ μὴ ἀποτελοῦντα μέρος τῆς περιουσίας τινός) διακρίνονται ὑπὸ τῶν νομοθεσιῶν ὡς ἄνωτέρω, σκοπιμώτερον θεωρήσαμεν νὰ πραγματευθῶμεν περὶ τῆς διαιρέσεως ταύτης ἐν τῇ λ. Πράγματα.

Θ. Ν. Φλογαίτης

Διαμαρτυρία καλεῖται ἡ πράξις, δι' ἣς προφυλάσσεται ὁ διαμαρτυρούμενος ἀπὸ τῶν ἐπιζημιῶν ἀποτελεσμάτων πράξεώς τινος ἢ παραλείψεως ἑαυτοῦ ἢ ἄλλου. Ὅθεν ἀναγκαῖα ἐστὶν ἡ διαμαρτυρία κατ' ἄλλοτριον μὲν πράξιν, ὅσας δυνάμει διατάξεις τοῦ νόμου ἢ ἕνεκα τῶν περιστοιχιζόντων αὐτὰς γεγονότων ἢ σιωπῇ τοῦ διαμαρτυρουμένου ἐρμηνευτέα ὡς συναίνεσις. Εἶδος δὲ τῆς τοιαύτης διαμαρτυρίας εἶναι κατὰ Wachter καὶ Οἰκονομίδην καὶ ἡ ἐπιφύλαξις (reservatio), δι' ἣς ἐπὶ νομικῶν πράξεων συστήλονται τὰ συνήθη καὶ κοινῶς παραδεδομένα ἀποτελέσματα ὡς

πρὸς τὴν παραίτησιν δικαιωμάτων ἢ τὴν ἀναδοχὴν ὑποχρεώσεων. Ἀναγκαῖα δ' ὡσαύτως ἐστὶν ἡ διαμαρτυρία κατὰ τῶν ἰδίων πράξεων ἢ παραλείψεων, ὅσας ἐν ἐνεργηθεῖσα πράξις ἢ παράλειψις κατὰ τὴν διαφορὸν πρόθεσιν, ἐφ' ἣ γίνεται, ἢ τὴν διττὴν ἐννοίαν τῶν λέξεων, δι' ἣν ἐκφράζεται, ἔχει καὶ διαφορὸν νομικὸν ἀποτέλεσμα. Οὕτω φέρ' εἰπεῖν ἀναγκαστὴ ἐστὶν ἡ διαμαρτυρία τῆς ἄνευ σκοποῦ δωρεᾶς δαπανώσης πρὸς διατροφήν τῶν ἰδίων τέκνων μητρὸς ὅτι δὲν πράττει τοῦτο δωρεᾶς ἕνεκα κτλ.

Εἰδικώτερον ἐν τῷ Ἑμπορικῷ δικαίῳ (Ἑμπ. Ν. ἄρθ. 119 ἐπ. 153 ἐπ. 163 ἐπ. 173 ἐπ.) καλεῖται διαμαρτυρία ἡ διαμαρτυρικὸν (διαμαρτυρικὸν ἐπὶ μὴ ἀποδοχῇ, διαμαρτυρικὸν ἐπὶ μὴ πληρωμῇ) ἢ συμβολαιογραφικὴ πρᾶξις, δι' ἣς βεβαιοῦται ἡ ὑπὸ τοῦ ἀποδέκτη ἀποποίησης ἀποδοχῆς ἢ ἀποτίσεως τῆς συναλλαγματικῆς. (*Ἴδε Συναλλαγματικά).

Θ. Ν. Φλογαίτης

Διαμετακόμις καλεῖται ἡ διὰ μέσου κράτους τινός μετακόμις ἐμπορευμάτων προεργομένων ἐξ ἄλλου κράτους καὶ προωρισμένων δι' ἄλλο. Ἀπὸ τινος τὰ τέλη τῶν διαμετακομιζομένων ἐμπορευμάτων ἐν γένει ἢ ἐν μέρει κατὰ γῆθησαν ὑπὸ τῶν πλείστων ἐπικρατούντων πρὸς διευκόλυνσιν τοῦ παγκοσμίου ἐμπορίου.

Θ. Ν. Φλογαίτης

Διαμονητήρια Κατὰ τὸν πάλαιον ἡμῶν νόμον (ἄρθ. 650) τιμωρεῖται ὡς πταίστης ὁ παραμελῶν κατὰ τὴν ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ διατριβῇ αὐτοῦ τὴν εἰσπραχθεῖσαν τάξιν ὡς πρὸς τὰ διαμονητήρια. Σημειωτέον ὅμως ὅτι περὶ τῶν διαμονητηρίων παρ' ἡμῶν δὲν ἐξεδόθησαν μέχρι νῦν ἄλλαι διατάξεις παρὰ τὰς ἐν τῷ προξενικῷ νόμῳ (ἄρθ. 234 καὶ ἐπ.), κατὰ μόνον οἱ κατὰ τὴν Ὀθωμανικὴν ἐπικράτειαν καὶ τὰς μὴ χριστιανικὰς ἡ-

ρας παρπεριδημοῦντες "Ελληνες ὀφείλουσι νὰ προμηθεύωνται διαμονητήριον, καταβάλλοντες τὸ ἐπὶ τούτῳ νομοσιμῶν τέλος" οὗ δ' ἀρνούμενοι ἐκδιάζονται μὲν διὰ παντός νομίμου μέσου καὶ διὰ προσωπικῆς κρατήσεως, ἀποβάλλουσι δὲ τὸ δικαίωμα νὰ αἰτήσωσι τὴν προστασίαν τῆς ἑλληνικῆς προξενικῆς ἀρχῆς. Εἰς αὐτοὺς καὶ μόνους ἐφαρμόζεται μέχρι τοῦ νῦν ἡ διάταξις τοῦ ποινικοῦ νόμου.

Θ. Ν. Φλογαίτης.

Διανομή γαιών καὶ φυτειῶν. Ἐξετάζοντες τὰς συνεπεῖς διαφόρων νόμων γενομένης ἐκκρίσεως διανομῆς ἐθνικῶν γαιῶν, διακρίνομεν αὐτὰς ὡς ἑξῆς:

α. Διανομὴ τῶν γενομένων ἐπὶ ἐθνικῶν γαιῶν ἐμφυτεύσεων. Αὕτη ἐπῆλθε συνεπεῖς τοῦ νόμου τῆς 15/27 Ἰανουαρίου 1837 περὶ διανομῆς τῶν γενομένων ἐπὶ ἐθνικῶν γαιῶν ἐμφυτεύσεων, καθ' ὃν ὅλαι αἱ ἐπὶ ἐθν. γαιῶν ἐμφυτεύσεις σταφυδαμέλων καὶ ἀμπέλων, γινόμεναι ἀπὸ τῆς ἀρχῆς τῆς ἐπαναστάσεως μέχρι τῆς δημοσιεύσεως τοῦ νόμου τούτου, εἴτε μὲ ἀδειαν, εἴτε ἀνευ ἀδείας τῆς κυβερνήσεως, διαμερίζονται εἰς δύο ἴσας μερίδας, ἐξ ὧν ἡ μία ἀφίσταται εἰς τὸν ἐμφυτευτὴν ὡς ἰδιοκτησία του, ἡ δὲ μεταβιβάζεται εἰς τὴν κυριότητα τοῦ δημοσίου. Ἐνεργεῖται δὲ ὁ διαμερισμὸς οὗτος τῶν μὲν σταφυδαμέλων εἰς τὸ ἑβδόμον, τῶν δὲ ἀμπέλων εἰς τὸ πέμπτον ἔτος τῆς ἐμφυτεύσεως. Ἐπομένως ἡ ἰσχὺς τοῦ νόμου τούτου ἦν περιοδική, ὅτε ἐφαρμοσθέντος μόνον ἐπὶ τῶν μέχρι τῆς δημοσιεύσεως αὐτοῦ φυτειῶν, ῥητῶς δὲ καταργηθέντος ὑπὸ τοῦ μεταγενεστέρου ν. ΤΠΣ'. Διὰ τοῦ νόμου ΤΠΣ' τῆς 24 Μαρτίου 1871 περὶ τῶν γενομένων ἐμφυτεύσεων ἐπὶ ἐθνικῶν, ἐπισκοπικῶν ἢ εἰς διαλελυμένας μονὰς ἀνηκουσῶν γαιῶν (Φλογαίτου Παραρτ. τόμ. 1 σελ. 461) ἀνεγνωρίσθησαν ἰδιοκτηταί

τῶν φυτειῶν ἐπὶ πληρωμῇ τῆς ἐνεστώσης ἀξίας τῆς πεφυτευμένης γῆς οἱ μέχρι τέλους τοῦ 1870 ἐμφυτεύσαντες, ἀδείξῃ ἢ μὴ τῆς κυβερνήσεως ἢ τῶν πρώην ἰδιοκτητῶν Ὁθωμανῶν, ἐπὶ γαιῶν ἐθνικῶν, ἐπισκοπικῶν, ἢ διαλελυμένων μονῶν, ἀμπέλους, σταφυδαμέλους, ἐλαίας, μωρέας, ὁπωροφόρα δένδρα, συκῆας ἢ ἀναμιζ κλήματα ἀμπέλους, σταφυδαμέλους, ὡς καὶ πᾶν εἶδος καρποφόρων δένδρων, ἐξαιρουμένων τῶν φυτειῶν τῶν γενομένων ἐπὶ γαιῶν παραχωρηθεισῶν εἰς τρίτους, ἐκτὸς ἂν ἡ παραχώρησις ἀκυρωθῇ δικαστικῶς, καὶ τῶν φυτειῶν τῶν γενομένων ἐπὶ ἐκκλησιαστικῶν ἢ ἐπισκοπικῶν γαιῶν πολυετῶς ἐκμερισθαιμένων, ἐν ὅσῳ διαρκῇ ἡ ἐκμίσθωσις. Ἡ παραχώρησις τῶν γαιῶν εἰς τοὺς οὕτως ἀνεγνωρίζομένους ἰδιοκτητὰς ἐνεργεῖται, τηρουμένων τῶν λοιπῶν διατάξεων τοῦ νόμου, καὶ ἐπὶ πληρωμῇ τοῦ τιμήματος τῶν παραχωρουμένων φυτειῶν, ἀποδοδόμενου εἰς δέκα ὀκτὼ ἐτησίαις δόσεσι, κατὰ τὸ σύστημα τῆς συνθέτου χρεωλυσίας, ἐπὶ χρεωλύτρῳ 4 ο/ο καὶ τόκῳ 4 ο/ο, καὶ προσδιοριζομένου ὑπὸ τῆς κατὰ τὸ ἄρθ. 2 τοῦ νόμου κατονομαζομένης ἐπιτροπῆς. Ὡς τρόπος τῆς παραχωρήσεως χρησιμεύει ἡ δῆλωσις τοῦ κατόχου τῶν φυτειῶν, ἐγγράφως ὑποβαλλομένη ἐντὸς τριῶν μηνῶν ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τοῦ νόμου εἰς τὸν οἶκον. Ἐφορὸν καὶ συντασσομένη κατὰ τὰς διατάξεις τοῦ νόμου (ἄρθρον 8 καὶ ἐπομ.). Τὰ παραχωρητήρια ἐκδίδονται παρὰ τοῦ ὑπουργείου τῶν Οἰκονομικῶν, τὸ δὲ δημοσίον δὲν εὐθύνεται λόγῳ ἐκνικήσεως. — Διὰ νεωτέρου ν., τοῦ ΥΠΑ' τῆς 30 Ἰουλίου 1873 (Παραρτ. Φλογαίτου τ. 1 σελ. 470) τὰ πλεονεκτήματα τοῦ ΤΠΣ' νόμου ἐπεξετάθησαν καὶ εἰς τοὺς ἐμφυτεύσαντας μέχρι τέλους Δεκεμβρίου 1872 ἐπὶ ἐθνικῶν, ἐπισκοπικῶν, καὶ εἰς διαλελυμένας μονὰς ἀνηκουσῶν γαιῶν, παραταθείσης τῆς πρὸς δῆ-

λῶσιν προθεσμίας μέχρι τέλους τοῦ ἔτους 1873. Διὰ δὲ τοῦ ν. ΦΕΖ τοῦ 1875 (Φλογαίτου Παράρτ. τ. 1 σελ. 473) ἀνεγνωρίσθησαν καὶ αἱ ἐκπροθεσμιοὶ δηλώσεις, παραταθείσης τῆς δι' αὐτὰς προθεσμίας μέχρι τέλους Ἀπριλίου 1876 (ὅρα καὶ κατωτέρω).

β. Διανομὴ καὶ διόθεσις τῆς ἐθνικῆς γῆς. Δικαιώματα τῆς κατακτήσεως ἢ γῆς, τὴν ὁποίαν οἱ Τούρκοι κατακτηταὶ βία ὑπέταξαν εἰς ἑαυτούς, ἀπαρνούμενοι πᾶν δικαίωμα ἰδιοκτησίας εἰς τοὺς προγόνους μας, εἶχε περιέλθει εἰς τὸ Ἑλληνικὸν Κράτος ὡς ἰδιοκτησία ἅμα τῇ συστάσει αὐτοῦ. Ὁ νόμος Υ' ΛΑ' τῆς 24 Μαρτίου 1871 περὶ διανομῆς καὶ διαθέσεως τῆς ἐθνικῆς γῆς, (Φλογαίτου Παράρτ. τόμ. 1 σελ. 436), ὃν ὑπεγράψεν ὁ γενικὸς πόθος τῶν Ἑλλήνων, ὅπως καταστῇ ἰδιοκτησία τῶν θελόντων καὶ δυναμένων νὰ καλλιεργήσωσι τὴν γῆν ταύτην, τὴν ἀπελευθερωθεῖσαν διὰ ποταμῶν αἱμάτων, ἐπέτρεψε τὴν διάθεσιν ταύτην ὑπὸ τὸν ὅρον τῆς πληρωμῆς τοῦ τιμῆματος κατ' ἐκτίμησιν καὶ ἐν διαστήματι εἰκοσι καὶ ἑξ ἑτῶν, καὶ ὑπὸ τοὺς ἑξῆς ὅρους. Αἱ καλλιεργούμεναι καὶ καλλιεργήσιμοι ἐθνικαὶ γαῖαι, ὡς καὶ αἱ τῶν διαλελυμένων μονῶν καὶ ἐπισκοπῶν (ἐξαίρουμένων τῶν δασῶν, τῶν συστάδων κειμένων ἀγριελαιῶν, καὶ ἄλλων τινῶν γαιῶν (ἄρθρ. 3), διανέμονται παραχωρούμεναι εἰς τὰ δικαιούμενα πρὸς τοῦτο πρόσωπα (ἄρθρον 1—2), δικαιούνται δὲ εἰς δύο κλάσεις, εἰς πολιτικὰς καὶ ξηρικὰς, ὧν ἡ πρώτη ὑποδιαιρεῖται εἰς δύο τάξεις, ἡ δὲ δευτέρα εἰς τρεῖς, συμφώνως πρὸς τὰς διατάξεις τῶν ἄρθρων 4 καὶ 5, καθ' ἃς ἐνεργεῖται καὶ ἡ ἐκτίμησις τῶν γαιῶν τούτων. Ὡς μέγιστος ὅρος τῆς παραχωρουμένης ἐκτάσεως γαιῶν εἰς ἕκαστον πολίτην Ἑλληνικὰν ὀρίζεται ποσὸν ὀγδοήκοντα στρεμμάτων ξηρικῶν, καὶ δὲ ποτιστὶ καὶ λογί-

ζονται ἀντὶ ξηρικῶν διπλασίας ἐκτάσεως. Προτιμῶνται εἰς τὴν παραχώρησιν τῶν γαιῶν ἐκαστοῦ χωρίου α) πᾶς κάτοχος ἐπὶ τῶν παρ' αὐτοῦ κατεχομένων γαιῶν καὶ οἱ κάτοικοι τοῦ χωρίου, οἱ μὴ κατέχοντες ἐθνικὰς γαῖας, ἢ κατέχοντες ἕκτασιν κατωτέραν τῆς ὁρισθείσης ἀνωτέρω. Τὸ τίμημα καταβάλλεται εἰς εἰκοσιεξ ἰσὰς δόσεις κατὰ τὸ σύστημα τῆς συνθέτου χρεωλύσεως, ἐκίστης δόσεως συνισταμένης εἰς χρεωλύσιον 3 ο/ο καὶ 2 ο/ο τόκων ἐπὶ τοῦ τιμῆματος (ἄρθρα 6—8). Ἱδία διατάξεις ρυθμίζουσι τὰ τῆς παραχώρησεως εἰς κατόχους (ἄρθρ. 10—19), καὶ ἰδία εἰς μὴ κατόχους (ἄρθρ. 20—26). Καὶ οἱ μὲν κάτοχοι ἔδει ἐντὸς ἑξ μηνῶν ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τοῦ νόμου νὰ υποβάλλωσιν εἰς τὸν ἀρμοδίον οἶκον ἑστῶτι τὴν σχετικὴν δήλωσιν, ἐνῶ οἱ μὴ κάτοχοι ἐντὸς μηνὸς ἀρχομένου ἀπὸ τῆς ἡμέρας, καθ' ἣν ἐξετέθη ἐν τῷ οἴκῳ δημογραφίῳ τὸ διδόνον τῶν δηλώσεων τῶν κατόχων ὥστε ἡ ἰσχὺς τοῦ νόμου τούτου περιεκλείετο ἐντὸς τῶν προθεσμιῶν τούτων. Ἀλλ' αὗται παρεβλήθησαν διὰ μεταγενεστέρων νομῶν, οἷος ὁ ΥΠΓ' τῆς 30 Ἰουλίου 1873 (Φλογαίτου Παράρτ. τόμ. 1 σελ. 471), παρατείνας αὐτὰς μέχρι τέλους τοῦ ἔτους 1873, ὁ ΦΕΖ τῆς 21 Δεβρίου 1875 (Φλογαίτου Παράρτ. τόμ. 1 σελ. 473) ἐπίσης παρατείνας αὐτὰς μέχρι τοῦ ἔτους 1876 (ἄρθρον 2 31—Διὰ τοῦ νόμου ΧΖ' τῆς 15 Μαρτίου 1877 (Φλογαίτου Παράρτ. τόμ. 1 σελ. 476) ἐχορηγήθη νέα προθεσμία πρὸς δόλωσιν εἰς τοὺς κατόχους ἐθνικῶν γαιῶν ο κ τ ῆ τ ω ν (βλ. λ.) φυτεινῶν, καὶ συνεπληρώθησαν αἱ διατάξεις τῶν παραβλόντων νόμων. Διὰ δὲ τοῦ νόμου ΧΛΕ' τῆς 29 Ἰουνίου 1877 (Φλογαίτου Παράρτ. τόμ. 1 σελ. 478) ἐχορηγήθη ταὐτὴ προθεσμία καὶ εἰς τοὺς μὴ κατόχους γαιῶν πολίτας ἀπὸ 1 8 Δεβρίου μέχρι 31 Δεβρίου 1877. Ὁ νόμος ΥΜΓ' τῆς

13 Δεβρίου 1878 (Φλογαίτου Παράρτ. τομ. 1 σελ. 478) ἐχορήγησε νέαν πρὸς ἀλλοσιν προθεσμίαν μέχρι τέλους Φεβρουαρίου 1879 εἰς τοὺς κατόχους γαιῶν, ἀπὸ δὲ τῆς 10 Μαρτίου μέχρι τέλους Ἀπριλίου εἰς τοὺς μὴ κατόχους, καὶ ἀπὸ 10 Μαΐου μέχρι τέλους Ἰουνίου εἰς τοὺς κατὰ τὸ ἀρθ. 26 τοῦ Ν. ΨΛΑ' δηλοῦντας Συγγρόνως δ' ἐλήφθη πρόνοια διὰ τοῦ Ν. ΨΜΔ' τοῦ αὐτοῦ ἔτους (Φλογαίτου Παράρτ. τ. 1 σελ. 479) περὶ κανονισμοῦ τῆς πληρωμῆς τῶν ἐτησίων δόσεων ὑπὸ τῶν δηλωσάντων τοιαύτας γαίας. — Τέλος ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ θέματος ἀσχολοῦνται οἱ Ν. ΨΓΗ' τοῦ 1880 περὶ γαιῶν καὶ φυτειῶν (Φλογαίτου Παράρτ. τομ. 1 σελ. 482), δ' ΞΟ' τοῦ 1882 περὶ παρατάσεως τῆς προθεσμίας πρὸς ἀλλοσιν φυτειῶν (Φλογαίτου Παράρτ. τ. 1 σελ. 488), ΑΡΙΖ' τοῦ 1883 περὶ παρατάσεως προθεσμίας δηλώσεως γαιῶν καὶ φυτειῶν (Φλογαίτου Παράρτ. τ. 1 σελ. 488), ΑΣΜΗ' τοῦ 1885 περὶ τῶν ἐτησίων δόσεων τοῦ τιμηματος τῶν δηλωθεισῶν γαιῶν καὶ φυτειῶν (Φλογαίτου Παράρτ. τ. 1 σελ. 491), ΑΤΜΔ' τοῦ 1895 περὶ γαιῶν καὶ φυτειῶν (Φλογαίτου Παράρτ. τ. 1 σελ. 518), ΑΧΚΣ' τοῦ 1888 περὶ κληρονομίας μετὰ μὴ κατόχων δηλωσάντων τὰς αὐτὰς γαίας (Φλογαίτου Συμπλ. σελ. 567), καὶ ΑΨΞ' τοῦ 1889 περὶ ἐκτίσεως ἐκ τῆς διανομῆς τῶν ἐν τῇ κτήματι θέρμα ἐθνικῶν γαιῶν καὶ φυτειῶν (Φλογαίτου Συμπλ. 2 σελ. 467).

Ἐκ τῆς πληθώρας ταύτης τῶν σχετικῶν νομῶν, ὁ σπουδαιότερος ν' αὐγάνει ὁ ΑΤΜΔ' τοῦ 1885, καθ' ὃν (ἀρθ. 3) καὶ τὸς καὶ ὑπὸ τοὺς ὅρους τοῦ ἀρθρου 18 εἶνε δεκταὶ δηλώσεις, κατὰ μὲν τοὺς μῆνας Ἰανουάριον, Φεβρουάριον καὶ Μάρτιον ἐκάστου ἔτους διὰ γαίας καὶ φυτείας ὑπαγομένας εἰς τὰς διατάξεις τοῦ ἀρθρου 1 τοῦ αὐτοῦ νόμου.

κατὰ δὲ τοὺς μῆνας Μάιον ἕως τέλους Δεβρίου ἐκάστου ἔτους διὰ γαίας ὑπαγομένας εἰς τὰς διατάξεις τοῦ ἀρθ. 2. Ἡ δηλώσις δὲν νὰ συνοδεύηται ὑπὸ προκαταβολῆς, ὀριζομένης διὰ τὰς ἱερικὰς γαίας εἰς δραχμὴν μίαν καὶ ἡμισίαν, διὰ τὰς ποτιστικὰς εἰς δραχμ. τρεῖς, διὰ τὰς σταριδαμπέλους καὶ τὰ συκοδένδρα εἰς δραχ. τέσσαρας καὶ διὰ τὰς λοιπὰς φυτείας εἰς δραχ. δύο κατὰ στρέμμα, καὶ ὑπὸ προσωρινῆς ἐτήσιας δόσεως δραχμῶν μιᾶς καὶ ἡμισείας δι' ἑκάστον στρέμμα ἀσκεποῦ γῆς καὶ δραχ. τεσσάρων πεφυτευμένης, ἐπισυναπτομένων τῶν περὶ τῶν πληρωμῶν τούτων ἀποδεικτικῶν ἐν τῇ δηλώσει, ἥτις ἀνευ αὐτῶν εἶναι ἄκυρος. Ὁ νομος οὗτος, ἐξ 29 ἀρθρων ἀποτελούμενος, ἐτροποποίησε καὶ καθήργησεν ἐν πολλοῖς τοὺς προηγουμένους.

Εἰκοστικτὴ ἐλὼκληρος παρῆλθεν ἀπὸ τῆς ἐκδόσεως τοῦ πρώτου νόμου περὶ διαθέσεως καὶ διανομῆς τῆς ἐθνικῆς γῆς καὶ περὶ τῶν φυτειῶν, χωρὶς εἰσέτι νὰ παραθεθῶσιν οἱ τίτλοι τῆς ἰδιοκτησίας εἰς τοὺς πλείονας τῶν δηλωτῶν, εὐλόγως παραπονομένους ἐπὶ τῇ καθυστέρήσει, προερχομένη κυρίως ἐξ ἀνεπαρκείας τοῦ προσωπικοῦ τῶν οἰκονομικῶν ἐφοριῶν. Ἐν τούτοις ἀποκλειστικῶς διὰ τὴν ὑπηρεσίαν ταύτην ἐδαπανήθησαν μέχρι τοῦ ἔτους 1893 εἰς μισθοὺς εἰδικῶ προσωπικοῦ δραχμαὶ 343,032,29, ἀπέναντι τῆς δαπάνης δὲ ταύτης ἐξεδόθησαν 410.000 παραχωρητήρια, ὑπολειπομένην ἄχρι τῆς μνησθείσης ἐποχῆς 190.000 τοιοῦτων, ὧν ἡ ἐκδοσις κατὰ τοὺς προχειροτέρους ὑπολογισμούς, ἐπὶ τῇ βάσει τοῦ ὑπάρχοντος ἐν ταῖς οἰκον. Ἐφορίαις προσωπικοῦ, δὲν δύναται νὰ συντελεσθῇ πρὶ τῆς παρελεύσεως δεκαπενταετίας διὰ τοῦ Ν. ΒΡΑΑ' τῆς 20 Ἰανουαρίου 1893 (Φλογ. Συμπλ. 5 σελ. 240) ἐπεζητήσαν νὰ προλάβωσι τὴν καταστροφὴν τῶν παραχωρητηρίων ἐκ τοῦ χρόνου καὶ νὰ ἐξαπαλίσωσι τὸ

δημόσιον διὰ τὰς ἀπαιτήσεις του δι' ἐγγραφῆς ὑποθήκης ἐπὶ τῶν παραχωρηθέντων κτημάτων. Δυστυχῶς ὁμως καὶ τὰ διὰ τοῦ νόμου τούτου ληφθέντα μέτρα εἰς μικρὸν συνετέλεσαν νὰ ἐπιτευχθῇ ἡ ταχυτέρα ἀποπεράτωσις τῆς ἐκκαθαρίσεως τῆς ὑπηρεσίας ταύτης. Διὰ τοῦ αὐτοῦ νόμου ἀπλοποιεῖται ἡ ὑπηρεσία τῆς ἐκκαθαρίσεως διὰ τῆς ἄρσεως τῆς μεταξὺ πληρωσιῶν καὶ ὀφειλομένων προσωρινῶν δόσεων διακρίσεως, τῆς διὰ τοῦ νόμου ΔΣΜΗ' τοῦ 1885 καθιερωθείσης, διευκολύνεται δὲ ἡ ἐκτέλεσις τῆς πρὸς σύνταξιν τῶν ἐκκαθαρίσεων ἀπαιτουμένης ἐργασίας διὰ τῆς ἐκ τοῦ δημοσίου ἡμεῖου παροχῆς ἱκανῆς χρηματικῆς ἀμοιβῆς εἰς τὸν οἰκονομικὸν ἑφῶρον. Κατὰ τὸ ἄρθρον 1 τοῦ νόμου ἐκ τοῦ ὅλκιου τιμήματος τῶν γαιῶν καὶ φυτειῶν, τῶν παραχωρουμένων, κατὰ τοὺς ν. Υ'ΛΑ' καὶ ΤΠΖ' τῆς 24 Μαρτίου 1871 καὶ τοὺς μετ' αὐτοὺς ἐκδοθέντας, ἀφαιροῦνται πρὸς τῇ προκαταβολῇ καὶ τὰ τρία πέμπτα, εἴαν προκρίνεται περὶ γαιῶν, ἢ τὸ ἡμισυ, εἴαν προκρίνεται περὶ φυτειῶν, τῶν μέχρι τῆς συντάξεως τῆς ὀριστικῆς ἐκκαθαρίσεως τοῦ χρέους τῶν δηλωτῶν βεβαιωθείσων προσωρινῶν δόσεων, εἴτε ἐπληρώθησαν αὗται, εἴτε ὀφείλονται· τὸ δὲ ὑπόλοιπον λαμβάνεται· ὡς βάσις εἰς τὸν προσδιορισμὸν τῶν πληρωτέων παγίων χρεωλυτικῶν δόσεων· ἀπὸ δὲ τῆς ἐνάρξεως τῆς πληρωμῆς τῶν παγίων δόσεων πληρώνεται μεθ' ἐκάστης καὶ κατὰ χρονολογικὴν τάξιν ἀπὸ τῆς καλαιστέρας ἐκ τῶν ὀφειλομένων προσωρινῶν δόσεων, μία μὲν ἐκ τῶν ἀναγομένων εἰς τὰς χρήσεις 1870—1884 ἀτόκως μέχρι τῆς πρὸς πληρωμὴν ἐκάστης παγίας δόσεως διορίας, ἑτέρα δὲ ἐκ τῶν ἀναγομένων εἰς τὰς χρήσεις 1885 καὶ ἐφεξῆς ἐντόκως ἀπὸ τῆς ὑπὸ τῶν κειμένων νόμων ὀριζομένης διορίας μετὰ τῶν τυχόν ὀφειλομένων προσθέντων τελῶν. Ὅρα καὶ κ. ΒΣΟΓ' τοῦ 1895.

Γ. Ν. Κορινθῆς

Διανομή ἐκπλειστηριάσματος. Ἐάν τὸ ἐκ τῶν κατασχεθέντων χρημάτων ἢ ἐκ τοῦ ἐκπλειστηριάσματος τῶν κατασχεθέντων κινήσων προκύπτει χρηματικὸν ποσὸν δὲν ἱκανῇ εἰς ἱκανοποίησιν πάντων τῶν δανεισῶν, προσδιορίζεται ἡ σειρά τῆς πληρωμῆς ἐνὸς ἐκάστου διὰ τῆς λεγομένης κατὰ τὰ ξέως (Πολ. Δικ. 936—953). Σημειώτεον ὅτι οἱ δανεισταὶ δὲν καλοῦνται ἀναγγεῖλαι εἰς αὐτοὺς, ἀλλ' ἡ διανομή γίνεται μεταξὺ τῶν αὐθρομήτως ἀναγγειλάντων αὐτοὺς ἐπέρχεται δ' ἡ κατάταξις, εἴαν δὲ ἀρκῇ τὸ ἀνωτέρω ποσὸν εἰς ἐξόφλησιν πάντων τῶν ἀναγγειλάντων αὐτοὺς δανεισῶν. Ὅθεν οἱ θελοντες νὰ μεταστώσι τῆς γενηρομένης διανομῆς ὀφείλουσι νὰ ἀναγγεῖλωσι ἐγκαίρως τὰς ἀξιώσεις αὐτῶν εἰς τὸν ἐπὶ τοῦ πλειστηριασμοῦ ὑπάλλληλον, ὑποχρεώμενον νὰ κλητεῖσθαι εἰς τὰς περαιτέρω ἐνεργουμένας πράξεις μόνους τοὺς ἀναγγειλαμένους. Οὕσα δὲ ἡ ἀναγγελία εἴωθικος πρᾶξις καὶ οὐχὶ δικαστικὴ, ὡς μὴ παρέχουσα ἀφορμὴν εἰς δικαστικὴν μεσολάβησιν, δύναται νὰ ὑπογραφῇ ἐγκύρως ὑπὸ πληρεξουσίου τοῦ πιστωτοῦ μὴ ὄντος ἐκ τῶν ἐν ἄρθ. 91 ἀναφερομένων. Ἀλλ' οἱ δανεισταὶ δὲν ἀποκλείονται τοῦ δικαιώματος νὰ συμβιβασθῶσι πρὸς τὸν ὀφειλέτην κατὰ τὴν στάσιν τῆς προκειμένης διαδικασίας (Πολ. Δικ. 936).

Πρῶτον ἔργον τοῦ ἐπὶ τοῦ πλειστηριασμοῦ ὑπάλλληλου, ἅμα διορισθέντος ὑπὸ τοῦ ἐπισπεύδοντος δανειστοῦ (εἴαν κατασχέθησαν χρήματα) ἢ ἅμα εἰσπράξαντος τὸ ἐκπλειστηριάσμα (εἴαν κατασχέθησαν ἄλλα κινήτα), εἶναι ἡ διὰ κληρονομικῆς ἐπιδόσεως πρόσκλησις τῶν ἀναγγειλάντων αὐτοὺς δανειστῶν (καὶ τοῦ ἐπισπεύδοντος) εἰς προσαγωγὴν τῶν ἀποδείξεων, εἰς ἃς στηρίζουσι τὰς ἀξιώσεις αὐτῶν (Πολ. 837). Ὅρίζει δὲ ὁ νόμος (Πολ. Δικ. 938) διορίαν δεκατρίων ἡμερῶν

ἡμερῶν ἀπὸ τῆς ἐπιδόσεως τῆς προσ-
λήψεως πρὸς ὑποβολὴν τῶν ἀξιώσεων
καὶ προσαγωγῆν τῶν ἀποδείξεων αὐτῶν.
Ἐὰν δ' ἡ ἐπίδοσις αὐτῆς γίνη κατὰ δια-
φύρον ἡμέρας εἰς τοὺς ἀναγγελλαντας
ἐκτοὺς δανειστάς, ἡ διορία τῶν 14 ἡμε-
ρῶν λογίζεται προδήλως διὰ πάντας τοὺς
δανειστάς ἐπὶ τῆς τελευταίας ἐπιδόσεως,
ὅστις ἡ διαδικασία εἶναι μία καὶ ἀδιαίρε-
τος. ὅθεν δὲν δύναται νὰ λογισθῇ δι' ἐ-
καστον ἰδιαίτερος. Δικαιοῦνται δὲ ἀνε-
κδοτῶς (ἅτε ὑπὸ τοῦ νόμου οὐ ἔχο-
νται) καὶ οἱ μὴ ἀναγγελλαντες ἐκ-
τοὺς πρὸ τῆς προσκλήσεως νὰ ὑποβάλ-
λῃσι τὰς ἀξιώσεις αὐτῶν καὶ προσαγά-
γῃσι τὰς ἀποδείξεις αὐτῶν ἐντὸς τῶν δε-
κατησάρων τούτων ἡμερῶν. Πᾶσα βρα-
δυτέρα προσαγωγὴ εἶναι ἀπαράδεκτος,
ὅθεν ἀπορρίπτεται ἐξ ἐπαγγέλματος ὑπὸ
τοῦ ἐπὶ τοῦ πλειστηριασμοῦ (Πολ. Πικ.
938). θεωρεῖται δ' εἰκότως ὡς προσαγα-
γῶν τὰς ἀποδείξεις αὐτοῦ ὁ δανειστής,
ὅστις ἐγνωστοποίησεν ὅτι οἱ τίτλοι αὐ-
τοῦ εἶναι ἐπισυντημμένοι ἐν τῇ δικο-
νοφίᾳ τῆς πρώτης κατατάξεως, ἐὰν
οὐκ ἦσαν οὗτοι κατατεθειμένοι καὶ
ἔμενον παρὰ τῷ ἐπὶ τοῦ πλειστηριασμοῦ
ὕπαλλῳ (Α. Π. 151 τοῦ 77). Ἐντὸς
δὲ ὅκτω ἡμερῶν ἀπὸ τῆς λήξεως τῆς
διορίας τῶν δεκατησάρων ἡμερῶν δικαιο-
ῦνται οἱ λοιποὶ δανεισταὶ καὶ οἱ ὀφειλέ-
ται νὰ λάβωσι γ. ὡσιν τῶν προσαχθέντων
ἡμερῶν καὶ νὰ ἐπενέγκωσι παρατηρή-
σεις (Πολ. Δικ. 938). Ὅθεν εἶναι ἀπα-
ράδεκτος πᾶσα παρατήρησις βραδυτέρα.
Ἡ νομολογία ἄλλοτε παρεδέχτο ὅτι
δικαιοῦτο ὁ δανειστής νὰ προσκομίῃ
τὰς ἀποδείξεις αὐτοῦ ἢ ὑποβάλῃ τὰς πα-
ρατηρήσεις αὐτοῦ κατὰ τῶν λοιπῶν δα-
νειστῶν καὶ ἀκολουθῶς ἐνώπιον τοῦ δικα-
στηρίου δι' ἀνακοπῆς τοῦ πίνακος τῆς
κατατάξεως (Α. Π. 140 τοῦ 47, 3 καὶ
274 τοῦ 52). Ἀλλ' ἀπὸ πολλοῦ ἐπε-
κράτησε μονίμως ἡ ἐναντία νομολογία,

ἥς τὴν ὀρθότητα θεωροῦμεν καὶ ἡμεῖς
ἀνεπίδεκτον ἀμφισβήτησεως (Α. Π. 6
τοῦ 71, 39 τοῦ 77, 155 τοῦ 85 κτλ.).
Ὅθεν διὰ τῆς ἀνακοπῆς δύναται νὰ
προβληθῶσι παράπονα, καθ' ὅσον μόνον
ὁ ἐπὶ τοῦ πλειστηριασμοῦ ὑπάλληλος δὲν
ἔλαβεν ὑπ' ὄψει τὰ ὑποβληθέντα παρά-
πονα ἢ τὰς γενομένας παρατηρήσεις,
ἄρα νὰ ἀνασκευασθῶσιν αἱ ἀντιρρήσεις,
ὡς κατὰ τοῦ τίτλου τοῦ ἀνακόπτοντος
προέβλεπεν ὁ καθ' οὗ ἡ ἀνακοπὴ καὶ ἐδέ-
ξατο ὁ συντάξας τὸν πίνακα (Α. Π. 86
τοῦ 74). Σημειωτέον ὅμως ὅτι ἡ περιρι-
στικὴ διάταξις, καθ' ἣν πᾶσα ἀντιρρή-
σις γίνεται ἐντὸς ὁκτώ ἡμερῶν ἀπὸ τῆς
ὑποβολῆς τῶν ἀξιώσεων τῶν ἀναγγελ-
ομένων δανειστῶν, προϋποτίθῃσι ἀναγ-
γελίαν δεόντως γενομένην, δηλονότι ἀ-
ναγγελίαν κοινοποιηθεῖσαν προσηκόντως
εἰς τε τὸν ἐπὶ τοῦ πλειστηριασμοῦ ὑπάλ-
ληλον καὶ εἰς τὸν ὀφειλέτην. ὅθεν, ἐὰν
δὲν ἐκοινοποιήθῃ προσηκόντως ἡ ἀναγ-
γελία, ἐπιτρέπεται καὶ εἴτα ἡ ἀντίκρου-
σις τῆς ἀναγγελίας δανειστοῦ τινος (Α.
Π. 36 τοῦ 85).

Εἴτα ἐντὸς διορίας δεκατησάρων ἡμε-
ρῶν ὁ ἐπὶ τοῦ πλειστηριασμοῦ περικοτῇ
τὴν κατάταξιν, καταδικαζόμενος ἄλλως
εἰς ἀποζημίωσιν καὶ εἰς πειθαρχικὴν ποι-
νήν (Πολ. Δικ. 939). Ὁ ἐπὶ τοῦ πλει-
στηριασμοῦ ἐκκληροῦ ἐπὶ τοῦ προκειμένου
ἔργον δικαστοῦ, διασχεπτόμενος ἐπὶ τῶν
προτάσεων καὶ ἀντιρρήσεων τῶν δανει-
στῶν καὶ κατατάσεων ἐκαστοῦ δανειστοῦ
τὴν ἀπαιτήσιν κατὰ τὸ προσήκον αὐτῇ
μέτρον.

Κατατάσσονται δὲ 1^η πρώται μὲν πα-
σῶν αἱ δαπάναι, ὧν δυνάμει παρήχθη τὸ
διανεμητέον ποσόν, ἥτοι αἱ τῆς περὶ τὴν
ἐκτέλεσιν διαδικασίας, αἱ δικαστικαὶ δα-
πάναι, εἰς δὲ κατεδικάσθη ὁ ὀφειλέτης
ἀνακόφας καὶ ἀποτυχῶν, καὶ αἱ δαπάναι,
ὡς προκαταβαλὼν ὁ ἐπισπεύδων δικαιοῦ-
ται νὰ λάβῃ παρὰ τρίτου ἀνακόφαντος

καὶ ἀποτυχόντος (Πολ. Δικ. 940. 'Ρουσοπούλου παραδόσεων § 157). Δὲν συμπεριλαμβάνονται ὁμοίως εἰς τὰς προτασσομένης δαπάνας αἱ δαπάναι τῆς ἀναγγελίας καὶ τῆς ἐκθέσεως τῶν ἀξιώσεων τοῦ ἀνακοπόντος κατὰ τὴν ἀπόφασιν Α Π. 243 τοῦ 59. 2) Μετ' αὐτὰς αἱ δαπάναι τῆς κηδείας τοῦ ὀφειλέτου, τῆς γυναικὸς καὶ τῶν τέκνων αὐτοῦ 3) Εἴτα αἱ εἰς ἀμοιβὴν τῶν ἱατρῶν, χειρουργῶν, μακρῶν καὶ φυλάκων καὶ ἀγορὰν φαρμάκων καταβληθεῖσαι δαπάναι κατὰ τὴν τελευταίαν ἀσθένειαν (ἥτοι τὴν πλησιεστέραν χρονικῶς πρὸς τὴν ἀναγκαστικὴν καταδίωξιν) τοῦ ὀφειλέτου, τῆς γυναικὸς καὶ τῶν τέκνων αὐτοῦ (Πολ. Δικ. 940 Α. Π. 276 τοῦ 64). 4) Ἀκολουθῶς ὁ καθυστερήσας μισθὸς παντὸς εἶδους ὑπηρετῶν (παρὰ τῷ ὀφειλέτῃ διατιτωμένων καὶ ὑπ' αὐτοῦ μισθοδοτουμένων) καὶ ἐργατῶν (ἐκμισθοῦντων τὴν ἐργασίαν αὐτῶν), ὡς πρὸς τὸ τελευταῖον πρὸ τῆς ἐκτελέσεως ὑπηρετικῶν ἔτος καὶ ὡς πρὸς τὸ ἐνεστώς (Πολ. Δικ. 940, Α. Π. 86 τοῦ 55, 237 τοῦ 70). Πρόδηλον ὁμοίως ὅτι δὲν ἀπολαύει τοῦ προνόμιου καὶ ὁ μισθὸς τῶν ἰδιωτικῶν ὑπαλλήλων, ὅποιοι οἱ οἰκοδιδάκται καὶ οἱ γραμματεῖς καὶ γραφεῖς τῶν ἐμπορικῶν καταστημάτων, ἅτε μὴ δυναμένων νὰ καταλεγχθῶσιν ἐν τῇ τάξει τῶν ὑπηρετῶν καὶ ἐργατῶν. ("Ὅθεν ἐσφαλμένη ἡ ἀπόφασις Ἀρείου Πάγου 20 τοῦ 44). Ὑπολογίζεται δὲ ἡ χρονικὴ ἔκτασις τοῦ τῶν ὑπηρετῶν προνομίου ἐκ τῆς διαρκείας τῆς ὑπηρεσίας, λαμβανομένου ὡς σημείου μὲν ἐνάρξεως τῆς ἀρχῆς αὐτῆς καὶ πέρας τοῦ χρόνου τῆς κατατάξεως (Α. Π. 109 τοῦ 70, 257 τοῦ 83). 5) Μετὰ ταῦτα αἱ ἀπαιτήσεις ἀρτοποιῶν, κρεοπωλῶν, ξενόδοχων, ἐμπόρων καὶ τῶν τοιοῦτων ἐνεκα τῶν πρὸς τὸ ζῆν ἀναγκαζίων, τῶν κατὰ τοὺς τελευταίους ἕξ μῆνας εἰς τὸν ὀφειλέτην, τὴν γυναῖκα καὶ τὰ τέκνα αὐτοῦ χορηγηθέντων (Πολ. Δικ. 940). Εἰς τὰ πρὸς

τὸ ζῆν ἀναγκαῖα περιλαμβάνονται τὰ πρὸς τροφὴν, θέρμανσιν, καὶ ἱατικὸν ἀπαραίτητως ἀναγκαῖα τῷ ὀφειλέτῃ κατὰ τὴν κοινωνικὴν αὐτοῦ τάξιν (Dalloz n° 207 καὶ ἐπ. 'Ρουσοπούλου παραδόσεων § 127). 6) Μετέπειτα αἱ καθυστερούσαι συνεισφοραὶ εἰς τὰ βάρη τῶν νομῶν, τῶν ἐπαρχιῶν καὶ τῶν δήμων τοῦ τρέχοντος ἔτους καὶ τῶν δύο ἀμέσως προηγούμενων ἔτων. 7) Ἀκολουθῶς αἱ ἀπαιτήσεις τοῦ Κρίτους ἐκ καθυστερούντων ἀμέσων ἢ ἐμμέσων φέρων τοῦ τρέχοντος ὡσαύτως ἔτους καὶ τῶν δύο ἀμέσως προηγούμενων. 8) Τελευταῖον αἱ τῆς ἀνακρίσεως δαπάναι, εἰς ἃς ὁ ὀφειλέτης καταδικάσθῃ ὁπότε ποινικοῦ δικαστηρίου (Πολ. Δικ. 940), ὅθεν οὐχὶ καὶ αἱ χρηματικαὶ ποιναὶ ἢ τὰ πρῶσιμα.

Ἄλλ' ὑπάρχουσι καὶ δανεισταὶ ἔχοντες προνόμια ἐπὶ ῥητῶν πραγμάτων τοῦ ὀφειλέτου καὶ κατατάσσόμενοι κατὰ προτίμησιν ἐπὶ τοῦ ἐκπλειστηριάσματος αὐτῶν. Τοιοῦτοι εἶναι κατὰ τὸ ἄρθρον 951 1) ὁ ἐνεχυροδότης δανειστής ἐπὶ τοῦ ἐνεχυροῦ. Εἴτε αὐτὸς οὗτος ὁ ἐνεχυροῦχος δανειστής ἐκθέσῃ τὸ ἀντικείμενον τοῦ ἐνεχυροῦ εἰς πλειστηριασμόν, εἴτε ἄλλος δανειστής ἢ ἀπαιτήσις αὐτοῦ ἐν περιπτώσει συρροῆς πλειόνων δανειστών τοῦ ὀφειλέτου κατατάσσεται πρώτη. 2) Ὁ δανειστής πρὸς διατήρησιν πράγματος τινα ἐπὶ τοῦ πράγματος τούτου. Οἱ ἄλλοι συγγραφεῖς, μετ' ὧν συνετάχθη καὶ ἡ ἡμέτερα νομολογία (Α. Π. 138 καὶ 139 τοῦ 68, 150 τοῦ 69, 142 τοῦ 83), παραδέχονται ὅτι καὶ ὁ δανειστής πρὸς τοιαύτην δαπάνην ἀπολαύει τοῦ προνομίου τοῦτου. Ἄλλ' ὁ δανειστής πρὸς συντήρησιν ἀτελοῦς πράγματος (οἷον ὁ δανειστής πρὸς ἀνέγερσιν μεσοτείχους οἰκίας, ὅπως καταστῇ αὐτῇ ἄστυς) δὲν ἀπολαύει αὐτοῦ (Α. Π. 55 τοῦ 78). 3) Ὁ κατὰ τὸ ἐνεστώς ἔτος καταβαλὼν σπέρρον, ῥητματα ἢ ἄλλας καλλιέργειας καὶ θεοσιμα

αὐτοῦ ἄρτου εἰς τὸν ὀφειλέτην, ὁ τοῦ προηγούμενου ἀριθμοῦ δανειστής προτιμᾶται τοῦ ἐπομένου. Ὅθεν προτιμᾶται ὁ ὑπηρέτης τοῦ ἀστοποιοῦ. Ἐν τῇ δευτέρᾳ τάξει, τῶν δανειστῶν δηλονότι τῶν ἔχοντων προνόμιον ἐπὶ ῥητῶν πραγμάτων, δὲν χωρεῖ συνήθως σύμπτωσις δανειστῶν, διότι ἕκαστος ἀριθμὸς ἔχει προνόμιον ἐπὶ ἰοῦ ἀντικειμένου, λ. χ. ὁ ἐνεχυροῦχος δανειστής ἐπὶ τοῦ ἐνεχύρου, ὁ πρὸς διατήρησιν πράγματος δαπανήσας ἐπὶ τοῦ διατηρηθέντος πράγματος κτλ. Ἀλλ' ἐὰν συμπέσωσι δανεισταὶ (λ. χ. ὁ καταθαλὼν σπόρους χρησιμεύσαντας εἰς μεμισθωμένον ἄγρον καὶ ὁ ἀξίων τὸ μίσθωμα τοῦ ἄγρου ἢ ὁ καταθαλὼν χρήματα εἰς διατήρησιν τοῦ ἐνεχύρου καὶ ὁ ἐνεχυροῦχος δανειστής) προτιμᾶται τῶν λοιπῶν δανειστῶν ὁ δαπανήσας πρὸς διατήρησιν τοῦ πράγματος καὶ ὁ καταθαλὼν σπόρον ἢ χρήματα εἰς καλλιέργειαν ἄγρου κτλ. (Πολ. Δικ. 943). Ἀλλήν προτίμησιν ἐπελθούσης τυχρὸν συμπτώσεως δανειστῶν, ἔχοντων προνόμιον ἐπὶ ῥητῶν πραγμάτων, δὲν ἀναφέρει ὁ νόμος. Ὅθεν, ἐὰν ἐπέλθῃ τοιαύτη, παραδεκτέον ὅτι κατατακτέαι συμμέτρως αἱ ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ πράγματος προνομιακαὶ ἀπαιτήσεις διαφόρων ἀριθμῶν. Συνεισφέρουσι δὲ πάντες οἱ δανεισταὶ τῆς δευτέρας τάξεως (οἱ ἔχοντες δηλονότι προνόμιον ἐπὶ ῥητοῦ πράγματος) κατ' ἀναλογίαν πρὸς ἐξόφλησιν τῶν τῆς πρώτης τάξεως (ἦτοι τῶν ἔχοντων ἐπὶ τῶν κινητῶν τοῦ ὀφειλέτου πάντων δικαίωμα προτιμῆσεως).

Μετὰ δὲ τὴν κατάταξιν τῶν προνομιοῦχων κατὰ τὴν ἐκτεθεῖσαν ἀνωτέρω σειρὰν, αἱ λοιπαὶ μὴ προνομιοῦχοι ἀπαιτήσεις κατατάσσονται συμμέτρως (Πολ. Δικ. 944).

Ὁ ὑπὸ τοῦ ἐπὶ τοῦ πλειστηριασμοῦ κατὰ τὰ ἀνωτέρω σχεδιασθεῖς πίναξ κατατάξεως πέμπεται ὑπ' αὐτοῦ μετὰ πάν-

των τῶν ἐγγράφων ἀνυπερθέτως εἰς τὸν πρόεδρον τῶν πρωτοδικῶν, ὅστις, ἀναθεωρῶν αὐτὸν ἐντὸς προθεσμίας δεκαπέντε ἡμερῶν ἀπὸ τῆς ἡμέρας τῆς παραλαβῆς, δηλονότι ἐξετάζων ἐκ νέου τὰς αἰτιάσεις τῶν δανειστῶν, ἀποφαίνεται αὐτὸν ἐκτελεστον, τιθεὶς κάτωθεν τοῦ πίνακος τὴν λέξιν ἐκτελεστός καὶ ὑπογραφομένος μετὰ τοῦ παρ' αὐτῷ δικαστικοῦ γραμματέως, ᾧ, ἂν θεωρῇ αὐτὸν ἐσφαλμένον, μεταρρυθμίζει αὐτὸν ᾧ σχεδιάζει νέον (ὃν ὑπογράφει ἐπίσης μετὰ τοῦ γραμματέως). Ἀκολούθως δὲ πέμπει αὐτὸν ἀνυπερθέτως εἰς τὸν ἐπὶ τοῦ πλειστηριασμοῦ, προσκαλῶν ἐν ταύτῃ διὰ δικαστικοῦ κλητῆρος τοὺς ἀναγγεϊλάντας ἑαυτοὺς δανειστάς νὰ λάθωσι γνωσιν τοῦ πίνακος παρὰ τῷ ἐπὶ τοῦ πλειστηριασμοῦ ἐντὸς δεκαπέντε ἡμερῶν (Πολ. Δικ. ἄρθ. 945 καὶ 946). Ἐὰν ἡ ἐπίδοσις δὲν γίνῃ εἰς πάντας τοὺς δανειστάς τὴν αὐτὴν ἡμέραν, λογίζεται αὕτη διὰ πάντας ἀπὸ τῆς τελευταίας ἐπιδόσεως, ἅτε τῆς διαδικασίας θεωρουμένης ὡς μιᾶς καὶ ἀδιαιρέτου.

Ἐντὸς τῶν δεκαπέντε τούτων ἡμερῶν ὀρεῖται ὁ θεωρῶν ἑαυτὸν ἡδικομένον νὰ ἀνακόψῃ τὸν πίνακα (Πολ. Δικ. 946 καὶ 949, Α Π. 233 τοῦ 54, 391 τοῦ 66). Ἀλλὰ δὲν δικαιούται νὰ προσαγάγῃ διὰ τῆς ἀνακοπῆς αὐτοῦ ἀποδείξεις ἢ ἄλλα δικαιολογητικὰ ἔγγραφα, ἃ δὲν προσήχθησαν ἐνώπιον τοῦ ἐπὶ τοῦ πλειστηριασμοῦ ὑπαλλήλου (Ἀρείου Πάγου 147 τοῦ 53, 6 τοῦ 71, 189 τοῦ 78 καὶ). Μὴ γενομένης ἀνακοπῆς κατ' αὐτοῦ, καθίσταται τελεσιδικος καὶ ὁ ἐπὶ τοῦ πλειστηριασμοῦ ἐνεργεῖ τὰς πληρωμὰς. Γίνεται δ' ἡ ἀνακοπὴ ἐγγράφως ἢ προσωρικῶς, συντασσομένης ὑπὸ τοῦ ἐπὶ τοῦ πλειστηριασμοῦ ἐκθέσεως κατὰ τὸν τύπον τῶν δικαστικῶν ἐκθέσεων. — Ἀλλ' ὡς ὀρθῶς ἀπεφάνητο ὁ Ἀρεῖος Πάγος διὰ τῶν νεωτέρων αὐτοῦ ἀποφάσεων, οὐδεμία ἀνάγκη τῆς προσωπογραφῆς καὶ τοῦ εἰ-

ρηγοδικικοῦ γραμματέως ἐν τῇ ἐκθέσει ταύτῃ, ἂν ὁ ἐπὶ τοῦ πλειστηριασμοῦ ᾖ ναὶ Εἰρηνοδίκης, ἅτε τῶν τοιοῦτου εἶδους καθηκόντων μὴ ὄντων καθαρῶς δικαστικῶν. Σημειωτέον ὅτι κατὰ τὴν νομολογίαν τοῦ Ἀρείου Πάγου, ἐσάκις ἡ ἀνακοπὴ γίνεται ἐγγράφως, δὲν ὑπάρχει ἀνάγκη τῆς συντάξεως ἐκθέσεως, τῶν λέξεων τοῦ νόμου «συντασσομένης ἐκθέσεως» ἀναφερομένων εἰς τὸ «προσωρικῶς». Διὸ δύνανται καὶ διὰ δικαστικοῦ κλητῆρος νὰ ἐπιδοθῇ ἡ ἀνακοπὴ εἰς τὸν ἐπὶ τῆς κατὰξσεως (Α. Π. 190 τοῦ 48, 275 τοῦ 68, 27 τοῦ 70). Τὴν νομολογίαν ταύτην ἐπιδοκιμάζομεν, διότι τῆς ἐναντίας ἄρχῃς τιθεμένης, θὰ ἐπὶ ἤρμοστον ἄτοπον νὰ ᾖ νὰ ἀνέφικτος ἡ ἀνακοπὴ τοῦ πίνακος, ἐσάκις ὁ ἀνακοπόμενος κολληταὶ ὑπὸ νόσου ἢ ἄλλης αἰτίας νὰ ἐγχειρίσῃ αὐτοπροσώπως αὐτὴν τῷ ἐπὶ τοῦ πλειστηριασμοῦ ὑπαλλήλῳ. — Ἀναστῆλκει δ' ἡ ἀνακοπὴ τὴν ἐκτέλεσιν τοῦ πίνακος ὡς πρὸς τὰς ἀμφισβητουμένας ἀπατησεις μέχρι τῆς τελευταίας ἐκδικήσεως αὐτοῦ (Πολ. Δικ. 952, Dalloz No 123, Carré quest. 2185). Εἰσάγεται δ' ἡ ἀνακοπὴ εἰς τὸ Πρωτοδικεῖον, οὗ ὁ πρῶτος ἐπεκυρώσει τὸν πίνακα (Α. Π. 220 τοῦ 79) καὶ οὐχὶ εἰς τὸ Εἰρηνοδικεῖον, ἔστω καὶ ἂν τὸ ποσὸν ᾖ νὰ ἔλασσαν τῶν 300 δραχμῶν (Α. Π. 188 τοῦ 62, 42 τοῦ 76). Εἰσάγεται δὲ δι' ἀπλῆς κλήσεως καὶ δικάζεται συνοπτικῶς, δὲν κοινοποιεῖται δηλονότι ἡ ἀνακοπὴ εἰς τοὺς ἄλλους δανειστάς, ὃν προσβάλλεται ἡ κατὰταξις, ἀλλὰ καλοῦνται ἀπλῶς οἱ τοὶ εἰς τὸ ἀκροατήριον τοῦ Πρωτοδικείου πρὸς συζήτησιν τῆς γενομένης ἀνακοπῆς (Πολ. Δικ. 850 Α. Π. 189 τοῦ 62, 42 τοῦ 76, 6 τοῦ 78).

Ῥητῶς ὀρίζει ἡ Πολ. Δικον. (ἄρθ. 951) ὅτι κατὰ τῆς ἀποφάσεως τοῦ δικαστηρίου συγγωρεῖται ἕρεσις· πρῶτον δι' ὅτι ἐφαρμόζεται καὶ εἰς τὴν περὶ κατὰ

αίσεως διαδικασίαν ἢ διατάξεις τοῦ άρθρου 871, καθ' ἣν διαρκεῖ δέκα μόνον ἡμέρας ἡ προθεσμία τῆς ἐφέσεως ἐν ταῖς περὶ τὴν ἐκτέλεσιν δίκης (Α. Π. 89 τοῦ 67, 142 τοῦ 83). — Ἀλλ' ἐπιτρέπεται καὶ ἀνακοπὴ κατὰ τῆς ἐρήμην ἐκδόσεως ἀποκρίσεως ἐπὶ τῆς ἀνακοπῆς τοῦ πίνακος. Ὁ Ῥουσόπουλος ἐφάρκει ὅτι δὲν ἐπιτρέπεται ἄλλ' ἢ νομολογία παραδέσται παρῶς (καὶ νομιζομεν ὁρθῶς) ὅτι, αἱ ἀπαγορευομένης ὑπὸ τοῦ περὶ ἀνακοπῆς κατὰ τῆς ἐκτέλεσεως 871 άρθρου ἡ δόξης τινὸς διατάξεως τῆς χρήσεως τοῦ ἴδικου τῆς ἀνακοπῆς μέσου, ἔπεται ὅτι ἀποτρέπεται ἡ χρῆσις αὐτοῦ ὡς τακτικοῦ ἴδικου μέσου. — Ἀναγκαῖος διὰ δίκου κατὰ τὴν πρωτόδικον καὶ τὴν κατ' ἐφεσιν ἀκμὴ εἰσὶν ὁ ἀνακόπων καὶ ἐκεῖνος ἡ ἀκμὴ, ὧν προσβάλλεται ἡ κατάταξις. Ἄναικα ὅμως νὰ παρασταθῇ καὶ ὁ μὴ ἀνακόπων διὰ παρεμβάσεως εἰς προστασίαν τῶν δικαιωμάτων αὐτοῦ (Πολ. Δικ. 250 ἔδ. 2. Α. Π. 209 τοῦ 58). Ἀλλ' ἐὰν ἀνακοπὴ τις παραλειφθεῖς ἐξ ὁλοκλήρου ἐκ τοῦ πίνακος τῆς κατατάξεως, πλην τῶν ἀναιστών, ὧν θεωρεῖ ἑαυτὸν προτιμητὸν ὁ παραλειφθεὶς, ἀναγκαῖος διὰ δίκου εἶναι καὶ ὁ ἀφελέτης.

Ἡ ἐκτέλεσις τοῦ πίνακος διενεργεῖται ἀπαιτούμενων τῶν χρημάτων εἰς τοὺς ἀπαιτούμενους δανειστὰς ἢ, ἂν ταῦτα ἂν ἦναι καταβεβλημένα, ἐκδιδομένου χρηματικῆς πληρωμῆς, ὃ ἀποτελεῖ τὴν ἐκτέλεσιν κατὰ τοῦ ὑπερθεματιστοῦ. Ὁ ἱκανοποιούμενος δανειστὴς γράφει τὴν ἐξόφλησιν ἐπὶ τοῦ πίνακος τῆς κατατάξεως (Πολ. Δικ. 947 καὶ 981). Ἀλλὰ καὶ δι' ἄλλης ἐπισήμου πράξεως δύναται βεβαίως νὰ πράξῃσι τοῦτο.

Σημειώτεον ὅτι, τοῦ ἀστικοῦ νόμου ὁρίζεται ὅτι πᾶς ἔχων ἔννομον συμφέρον δύναται νάντιτάξῃ κατὰ τοῦ ἐκδοχέως ἀπαιτήσεως ἀπαιτήσεως πᾶσαν ἐνστάσιν, ἣν εἰδικαίωτο νὰ προβάλλῃ κατὰ τοῦ

ἐκχωρητοῦ μέχρι τῆς γνωστοποιήσεως τῆς ἐκχωρήσεως (ἄτε τοῦ ἐκδοχέως κτωμένου δικαιώματος, ἐὰν καὶ καθ' ὅσον εἶχε τοιαῦτα ὁ ἐκχωρητής), ἔπεται ὅτι διὰ τῆς ἀνακοπῆς κατὰ τοῦ πίνακος τῆς κατατάξεως δύναται ὁ δανειστὴς νὰ προτείνῃ καὶ τὸ εἰκονικὸν τῆς ἐκχωρήσεως ἀπαιτήσεως (Α. Π. 177 τοῦ 85). Δὲν δύναται ὅμως νὰ προσβάλλῃ τὸ κύρος τοῦ πλειστηριασμοῦ, ἄτε τῆς κατὰ τοῦ πίνακος κατατάξεως ἀνακοπῆς τεινουσῆς μὲν μόνον εἰς διόρθωσιν τῆς κατατάξεως τῶν δανειστών, εἰσαγομένης δὲ καὶ δικαιομένης συνοπτικῶς, ἐν ᾗ ἡ περὶ ἀκυρώσεως ἀγωγή τοῦ ἀφελέτου δικαστέα κατὰ τὴν συνήθη διαδικασίαν, ἀπευθυνομένη κατὰ τὸ τοῦ ὑπερθεματιστοῦ καὶ τοῦ ἐνεργήσαντος τὸν πλειστηρὴ ἀκόμιν δανειστοῦ (Α. Π. 3 τοῦ 90).

Προσθετέον ὅτι κατὰ τὴν εὐλογωτέραν καὶ ἐπικρατεστέραν γνώμην ὁ ἀνακόπων τὸν πίνακα κατατάξεως ἢ ὁ καθ' οὗ ἡ ἀνακοπὴ ἡττώμενος ἐν τῇ διαδικασίᾳ τῆς κατατάξεως ὑποχρεοῦται μόνον εἰς ἀποζημίωσιν πρὸς τὸν νικήσαντα ἢ τοὺς νικήσαντας, ἐὰν ἐνήργησεν δολίως ἐκ στρεφούσης τάσεως καὶ ἐπὶ βλάβῃ τῶν ἄλλων δανειστών καὶ τοῦ ἀφελέτου. οὐχὶ δὲ καὶ ἂν ἐνήργησεν καλῇ τῇ πίστει εἰς ὑπεράσπισιν τῶν ἰδίων συμφερόντων (Α. Π. 43 τοῦ 69, 3 τοῦ 73, 169 τοῦ 77). Ἀλλ' οὐχ ἥττον ὑπεστηρίχθη ἰσχυρῶς καὶ ἡ γνώμη ὅτι ὑποχρεοῦται ἀείποτε εἰς ἀποζημίωσιν ὁ γενόμενος ὑπάτιος τῆς ἀναβολῆς τῆς πληρωμῆς (Α. Π. 126 τοῦ 67, 198 τοῦ 75).

Ὡσαύτως κατὰ τὴν διανομὴν τοῦ ἐκπλειστηριάσματος ἀκινήτων λαμβάνονται ὑπ' ὄψιν μόνον οἱ ἀναγγελλάντες ἑαυτοὺς δανεισταί (Πολ. Δικ. 986). Δὲν γίνεται δὲ πρὸς αὐτοὺς εἰδικὴ τις πρόσκλησις ἐπὶ τούτῳ, ἀλλ' ἐπαρκῆς θεωρεῖται ἡ κατὰ τὸ ἀρθ. 971 γνωστοποίησις εἰς ἕκαστον τῶν ἐνυποθήκων δανειστών τῆς κατασχέ-

σεως καὶ τοῦ πλειστηριασμοῦ δι' ἐπιδόσεως ἀντιτύπου τοῦ τοιχοκολλητέου προγράμματος κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς πρὸ τοῦ πλειστηριασμοῦ διαδικασίας (Α Π. 39 τοῦ 43, 34 τοῦ 46). Καὶ ἐὰν μὲν τὸ ἐκπλειστηρίασμα ἀρχῇ εἰς τὴν ἱκανοποίησιν πάντων τῶν ἀναγγελλάντων ἐαυτοὺς δανειστῶν, πρὸδῃλον ὅτι ἱκανοποιῦνται πάντες, τὸ δὲ τυχὸν περίσσευμα παρέχεται τῷ ὀφειλέτῃ· ἄλλως γίνεται κατατάξις, κατὰ τὰ ἄνωτέρω περὶ κατατάξεως τῶν δανειστῶν ἐν τῇ διανομῇ τοῦ ἐκπλειστηριασματος κινητῶν λεχθέντα· δὲν ἀμοιροῦσιν ὁμοῦ οἱ δανεισταὶ τοῦ δικαιώματος νὰ συμβιδάζωνται κατὰ πᾶσαν στάσιν τῆς δίκης (Πολ. Δικ. 987). Γίνεται δὲ κατατάξις καὶ ὁσάκις πρόκειται περὶ διανομῆς τῆς ὑπὸ τρίτου διακητόχου τοῦ ἐνυποθήκου κτήματος ὀφειλομένης τιμῆς τῆς πωλήσεως, ἢ ὁσάκις τὰ ἀκίνητα ἐπλειστηριάσθησαν ὑπὸ τοῦ ὀφειλέτου οὐχὶ ἀναγκαστικῶς ἀλλ' ἐκούσιως· καὶ πολλοὶ ἐκ τῶν δανειστῶν ζητοῦσι νὰ πληρωθῶσι. Κατὰ τὰς περιπτώσεις ταύτας προσδιορίζεται πρὸ τῆς περαιτέρω διαδικασίας ὑπὸ τοῦ ἐπιμελεστέρου δανειστοῦ εἰρηνοδίκης τις ἢ συμβολαιογράφος ἐπὶ τῆς κατατάξεως κατὰ τὸν τόπον τοῦ πλειστηριασμοῦ ἢ τὸν τόπον τῆς κατασχέσεως τοῦ τρίτου διακητόχου (Πολ. Δικ. 988).

Ὁ ἐπὶ τῆς κατατάξεως ὀφείλει ἐν πρώτοις, — καὶ κατὰ τὴν διανομὴν τοῦ ἐκπλειστηριασματος ἀκινήτων, νὰ προσκαλέσῃ, ὡς καὶ ἐπὶ τῶν κινητῶν, τοὺς ἀναγγελλάντας ἐαυτοὺς δανειστὰς νὰ προτείνωσι τὰς ἐπὶ τοῦ ἐκπλειστηριασματος ἀξιώσεις αὐτῶν καὶ προσάγωσι τὰς ἐαυτῶν ἀποδείξεις (Πολ. Δικ. 989). Ἄλλ' ἐπὶ ἀκινήτων πρέπει ἢ πρόσκλησις νὰ δημοσιευθῇ καὶ διὰ τοῦ τύπου, ἀντὶ δὲ τῶν δύο ἐβδομάδων, ὡς ὁρίζει τὸ ἄρθρον 938 διὰ τὴν προσαγγελίαν καὶ τὸ ἄρθ. 939 διὰ τὴν τελείωσιν

τοῦ πίνακος, χορηγοῦνται τέσσαρες (Πολ. Δικ. 989). Ἡ παράλειψις ὁμοῦ τῆς διὰ τοῦ τύπου δημοσιεύσεως δὲν ἐπιφέρει ἀκυρότητα, ἀλλὰ καθίστησιν ἀπλῶς τὴν μὲν ἐπιμελούμενον δανειστὴν ὑπεύθυνον πρὸς ἀποζημίωσιν, τὸν δὲ ἐπὶ τῆς κατατάξεως τιμωρητέον πειθαρχικῶς ἢ κατὰ τὰς περιστάσεις καὶ ἄλλως (Πολ. Δικ. 990).

Κατὰ τὰλλα ἐφαρμόζονται εἰς τὴν ἀδικασίαν τῆς κατατάξεως καὶ ἐπὶ τῶν ἀκινήτων καὶ τὰ περὶ κατατάξεως ἐπὶ τῶν κινητῶν λεχθέντα, δηλονότι συντάσσει ὁ ἐπὶ τῆς κατατάξεως ἔχθων καὶ πᾶσαν τυχὸν ἀξίωσιν ἢ παρατήρησιν μετὰ τὴν νόμιμον προθεσμίαν ὑποβληθεὶς ἀπορρίπτει ὡς ἀπαράδεκτον· μετὰ δὲ ταῦτα συντάσσει τὸν τῆς κατατάξεως πίνακα, ὃν κατὰ τὰ ἄνωτέρω ὀφείλει νὰ παραστήσῃ ἐντὸς τεσσάρων ἐβδομάδων.

Σημειωτέον ὅτι οἱ ἐπὶ τοῦ τιμήματος ἀκινήτων δανεισταὶ διαίρουνται εἰς 5 τάξεις, καὶ εἰς μὲν τὴν πρώτην τάξιν κατατάσσονται τὰ γενικὰ προνόμια, ἔπειτα οἱ κατὰ τὰ ἄνωτέρω περὶ κινητῶν λεχθέντα δανεισταὶ τῆς πρώτης τάξεως· εἰς δὲ τὴν δευτέραν τὰ εἰδικά, ἥτοι ὅσοι δανεισταὶ κατὰ τὰ ἄνωτέρω εἰρημένα τῆς δευτέρας τάξεως ('Ἄλλ' εἰδικὰ προνόμια ἐπὶ ἀκινήτων δύο μόνον δύνανται νὰ ἐκπάρωσι μετὰ τὴν ἔκδοσιν τοῦ περὶ ἐνυποθηκῶν νόμου, καταργήσαντος διὰ τῶν ἀρθ. 48 καὶ 49 τὰ ἐξ. 3 καὶ 5 τοῦ ἀρθ. 991 τῆς Πολ. Δικ. ἥτοι τὸ δευτέρον καὶ τὸ τρίτον, ἐὰν δηλονότι ἡ δαπάνη γίνῃ ἐπὶ ἀκινήτου ἢ οἱ κληρονομοὶ οἱ συγκατασχεθέντες μετὰ τοῦ ἀκινήτου πλειστηριασθῶσι χωριστά). Εἰς δὲ τὴν τρίτην τάξιν αἱ ἐγγεγραμμέναι ὑποθήκαι κατὰ τὴν χρονολογίαν τῆς ἐγγράφης ἐκάστη (ἀλλὰ τὸ ἐξ ἀπατήσεων ἐμμέσων φόρων τοῦ δημοσίου γενικὸν πρόνομιον ἔπεται κατὰ τὴν § 4 τοῦ ἀρθ. 12 τοῦ περὶ μεταγραφῆς νόμου τῆς 19

μεταγεγραμμένου κτήματος ἀρχαιοτέρα ὑπόθηκη)· εἰς δὲ τὴν τετάρτην τάξιν αἱ πρὸς ἐγγραφὴν ὑπόθηκας ἔχουσαι μὲν δικαίωμα ἀλλὰ μὴ ἐγγεγραμμένοι ἀπαιτήσεις. Τελευταῖοι δὲ ἔρχονται οἱ ἄπλοϊ ἐγχειρόγραφοι δανεισταί, ὅποιοι καὶ οἱ ἐνυπόθηκοι ἢ προνομιακοὶ ὡς πρὸς τὰ πράγματα, ἐφ' ὧν δὲν ἐκτείνεται ἡ ὑπόθηκη ἢ τὸ προνόμιον. Αὐτόδηλον δὲ ὅτι οἱ τῆς αὐτῆς τάξεως ὄντες καὶ μὴ ἔχοντες προτίμησιν ἐκ τοῦ νόμου δανεισταὶ κατατάσσονται συμμέτρως, ἥτοι κατὰ λόγον τοῦ μεγέθους τῆς ἀπαιτήσεως αὐτοῦ ἕκαστος. Ἐὰν μεταξύ τῶν ἀπαιτήσεων πλάγῳσιν ἀπαιτήσεις ἐξαρτώμεναι ἀπὸ χίρεων ἢ διατελοῦσαι ἐτι ἀμφίβολοι ὡς ἐκχεμεῖς ἐπὶ δικαστηρίου ἢ ἀνεκκαθάριστοι, κατατάσσονται καὶ αὗται ὡς τοιαῦται· δύναται δὲ κατὰ τὰς περιστάσεις νὰ διαταχθῇ ἡ εἰς τὸν καταταχθέντα αὐτῷ δόσις τῶν χρημάτων, παρεχομένης ὅπ' αὐτοῦ ἐγγυήσεως, ἢ ἡ εἰς χεῖρας τοῦ ὑπερβεματιστοῦ τήρησις αὐτῶν ἐπὶ ἐγγυήσει αὐτοῦ κτλ.

Ὁ σχεδιασθεὶς πίναξ πέμπεται ἀνυπερότως ὑπὸ τοῦ ἐπὶ τῆς κατατάξεως εἰς τὸν πρόεδρον τῶν πρωτοδικῶν πρὸς ἀναθεώρησιν, τουτέστι πρὸς ἐπικύρωσιν ἢ διόρθωσιν, ὀφείλοντα νὰ περατώσῃ αὐτὴν ἐντὸς τεσσάρων ἐβδομάδων καὶ νὰ ἀναπέμψῃ τὸν πίνακα εἰς τὸν ἐπὶ τῆς κατατάξεως δ' ἄρα ὑπὸ τοῦ ἐπὶ τῆς κατατάξεως δ' ἐπιδόσεως κλητορικῆς οἱ ἀναγγελλάντες ἑαυτοὺς δανεισταί, ἵνα ἐντὸς δεκαπέντε ἡμερῶν παρτηρησῶσιν αὐτὸν καὶ ἀνακόψωσιν ἂν θέλωσι. (Πολ. Δικ. 994) Ὁ πίναξ καθίσταται τελεσίδικος, ἐὰν μὴ ἀνακοπῇ ἐντὸς τῶν δεκαπέντε ἡμερῶν ἢ ἐὰν ἀνακοπῇ μὲν ἀλλ' ἐξεδικάσθησαν αἱ ἀνακοπαί· ὅθεν καὶ ἐπέρχεται ἀμέσως μετὰ τοῦτο ἡ πληρωμὴ μὲν, ἐὰν ὁ πλειστηριασμός εἴχῃ γίνῃ εἰς μετρητά, τούναντίον δὲ ἐκδίδεται τὸ περὶ πληρωμῆς γραμμά-

τιον ἐκτελεστόν κατὰ τοῦ ὑπερβεματιστοῦ. Ἡ τοῦ γραμματίου ἐκδοσις παρέχει τῷ δανειστῇ τὸ δικαίωμα νὰ ἐπιχειρήσῃ πάντα τὰ νόμιμα ἀναγκαστικά μέσα κατὰ τοῦ ἀρνούμενου τὴν καταβολὴν ὑπερβεματιστοῦ, ἀλλὰ καὶ νὰ προκαλέσῃ ἀναπλειστηριασμόν.

Οἱ λαμβάνοντες τὸ ποσὸν ἐφ' ᾧ κατετάχθησαν δανεισταὶ γράφουσι τὴν ἐξόφλησιν ἐπὶ τοῦ πίνακος τῆς κατατάξεως (Πολ. Δικ. 947)· δύναται ὁμοῦς νὰ πράξωσι τοῦτο κατὰ τὴν ὁρθὴν γνῶμην τοῦ Berriat καὶ δι' ἐπισήμου ἀποδείξεως. Ἀλλ' ἐν ταύτῃ οἱ ἐνυπόθηκοι δανεισταὶ θίδουσιν ἐν τῷ ἐξοφλητικῷ τοῦτω καὶ τὴν περὶ ἐξαλείψεως τῆς ὑπόθηκας συναίνεσιν αὐτῶν, ἥς δύναμις διαγράφει τὰς ὑπόθηκας ὁ ὑποθηκοφύλαξ, ὅστις ἄλλως δύναται καὶ δι' ἀναφορᾶς αὐτοῦ, ἐὰν μὴ συνανέσωσιν οἱ δανεισταί, νὰ αἰτήσῃ παρὰ τοῦ δικαστηρίου τῆς τοποθεσίας τοῦ ἀκινήτου τὴν ἐξάλειψιν τῶν ἐπ' αὐτοῦ ὑποθηκῶν μετὰ τὴν καταβολὴν τοῦ τιμήματος.

Β. Ν. Φλογαίτης.

Διανομή κοινού πράγματος Ἡ δίκη περὶ διανομῆς, ἀντικείμενον ἔχουσα οὐ μόνον τὴν διαίρεσιν κοινού πράγματος, ἀλλὰ καὶ τὴν ἐνίσκησιν προσωπικῶν ἀγωγῶν τῶν κοινῶν κατ' ἀλλήλων, καθ' ὅσον τις ἐξ αὐτῶν ὠφελήθη ἢ ἐβλάβη ἐκ τοῦ κοινού πράγματος (Α. Π. 78 τοῦ 80, 223 τοῦ 91), ὑπάγεται εἰς τὴν συνοπτικὴν διαδικασίαν (Πολ. ἀρθ. 1089 ἐν συνδ. πρὸς ἀρθ. 689 καὶ ἐπ.) Ἀλλ' ἐὰν τὸ κοινὸν κτῆμα ἐπωλήθη ἤδη πρὸς τρίτον ὑπὸ τῶν κοινῶν, πρόδηλον ὅτι δὲν χωρεῖ ἀγωγή περὶ διανομῆς αὐτοῦ (Α. Π. 336 τοῦ 53) Σημειωτέον ὅτι ἡ περὶ διανομῆς δίκη προϋποτίθῃ τὴν τῶν διανεμητέων κτημάτων συγχυρίότητα. Ὅθεν, ἂν ὁ ἐναγόμενος ἀμφισβήτησῃ τὴν κυριότητα τοῦ ἐνάγοντος, ὁ ἐνάγων ὀφείλει νὰ ποδείξῃ τὴν

βάσιν τῆς ἀγωγῆς αὐτοῦ, δηλονότι ὅτι κέκτηται ἤδη τὴν κατοχὴν κοινῶς καὶ ἐξ ἀδιαιρέτου ὡς συγκύριος μετὰ τοῦ ἐναγομένου· ἀλλὰ δὲν δύναται νὰ ἐγείρῃ παρεμπιπτόντως κατὰ τὴν περὶ διανομῆς δίκην κυρίαν ἀγωγὴν νέαν περὶ ἐπιδικάσεως τῆς ἐλλειπούσης κυριότητος, διότι ἡ ἀγωγὴ αὕτη, οὕσα ἀπαραίτητος βάσις τῆς περὶ διανομῆς ἀγωγῆς, ἔδει νὰ προηγηθῇ αὕτης, ὑποκειμένη οὕσα κατὰ τὸ ἄρθρον 612 εἰς τὴν τακτικὴν διαδικασίαν (Δ. Π. 174 τοῦ 63, 225 τοῦ 68). Ἀρμόδιον δὲ εἶναι τὸ Πρωτοδικεῖον ἀεὶποτε, ὅθεν καὶ ὅτε τὸ κινήτρὸν πρᾶγμα ἔχει ἀξίαν σμικροτέραν τῶν 300 δραχμῶν. Καὶ προκειμένου μὲν περὶ διανομῆς κοινού κλήρου, τὸ πρωτοδικεῖον, ἐν οὗ τῇ περιφερείᾳ κεῖται ἡ κληρονομία, εἴτε τὸ πρωτοδικεῖον τοῦ τόπου ἐνὸς εἶχε τὴν τελευταίαν αὐτοῦ κατοικίαν ὁ θανὼν (Πολ. Δικ. ἄρθ. 17 ἐδ. 5)· προκειμένου δὲ περὶ διανομῆς ἀκινήτου κτήματος, τὸ πρωτοδικεῖον ἐν οὗ τῇ περιφερείᾳ κεῖται τὸ ἀκίνητον, ἅτε πασῶν τῶν περὶ ἀκινήτων πραγματικῶν ἀγωγῶν καὶ τῶν μικτῶν ὑπαγομένων εἰς τὸ πρωτοδικεῖον, οὗ ἐν τῇ περιφερείᾳ κεῖται τὸ ἀκίνητον (Πολ. Δικ. ἄρθ. 20)· ἐν παντὶ δ' ἄλλῳ θέματι τὸ δικαστήριον, ἐν τῇ περιφερείᾳ τοῦ ὁποίου κατοικεῖ ὁ ἐναγόμενος. — Ἐκαστος τῶν συγκυρίων ἔχει τὸ δικαίωμα νὰ ἐγείρῃ ἀγωγὴν περὶ διανομῆς (Πολ. Δικ. ἄρθρον 1090). Ἐάν δὲ πάντες οἱ συγκύριοι ἢ πολλοὶ ἐξ αὐτῶν ἐγείρῃσι ταυτοχρόνως τὴν ἀγωγὴν, θεωρεῖται ἐπέχων τὴν ἰδιότητα τοῦ ἐναγόντος ὁ διάδικος, οὗ τὸ τῆς ἀγωγῆς ἔγγραφον θεωρηθῇ πρῶτον ὑπὸ τοῦ δικαστικοῦ γραμματέως. — Ῥητέον ἤδη, ὅτι ἡ ἀγωγὴ περὶ διανομῆς ἐπιδέχεται περιορισμὸν καὶ ὡς πρὸς τὰ πρὸς διανομὴν ὑποβαλλόμενα στοιχεῖα τῆς κοινῆς περιουσίας καὶ ὡς πρὸς τὰ πρόσωπα τῶν συγκυρίων, ὅθεν δύναται νὰ ζητηθῇ ἢ διανομὴ ὠρισμένων μόνον κτημάτων,

διατηρουμένης ὡς πρὸς τὰ λοιπὰ τῆς κοινοπραξίας, δύναται ὡσαύτως εἶναι τῶν συγκυρίων νὰ ἐγείρῃσι τὴν δίκην ὡς πρὸς τὰς ἀνηκούσας αὐτοῖς μερίδας, τοῦ ἀνέκοντος εἰς τοὺς ἄλλους μέρους μένοντος ἀδιανεμήτου. — Ῥητέον ἔτι, ὅτι τὸ δικαστήριον, δεχόμενον τὴν ἀγωγὴν, διορίζει εἰσηγητὴν πρὸς ἐπιμέλειαν τῆς περαιτέρω ἐξακολουθήσεως τῆς διαδικασίας, καὶ πραγματογνωμόνας πρὸς ἐκτίμησιν τοῦ ἐπικτοῦ τῆς διανομῆς καὶ τῆς ἀξίας τῶν διανεμητέων πραγμάτων καὶ κατάρτισιν γνωμοδοτήσεως περὶ τῶν γενησέμενων μερίδων καὶ κλήρων. κατατιθεμένης εἰς τὸ γραφεῖον τοῦ δικαστηρίου πρὸς γνώσιν τῶν διαδίκων. Καλεῖται δ' ὁ ἀντίδικος ὡς πῶς παραστῇ κατὰ τὴν ὑπὸ τοῦ εἰσηγητοῦ ἐπισθεῖσθαι ἡμέραν καὶ ὥραν πρὸς ἐνέργειαν τῆς πραγματογνωμοσύνης ἐπὶ ποινῇ ἀκυρότητος τῆς τῶν πραγματογνωμόνων γνωμοδοτήσεως, ἅτε διὰ τῆς κλήσεως ταύτης δυνάμενος νὰ λάβῃ γνώσιν τοῦ πράγματος καὶ ἐπενέγκῃ ὡς ἔχει ἀντιρρήσεις, ἰδίως περὶ τῆς ταυτότητος τῶν διανεμητέων κτημάτων (Δ. Π. 267 τοῦ 80). Καὶ ἂν μὲν θεωρηθῇ ἐπικτὴ ἡ αὐτοουσία διανομῇ, δὲν φιλονεικεῖται ὡς δικαίωμα τι μετὰ τῶν διαδίκων, υποβάλλεται ἐνώπιον τοῦ δικαστηρίου πρὸς ἐπικυρώσιν ἢ ἐκθέσις τῶν πραγματογνωμόνων, καὶ μετὰ τοῦτο ἐπακολουθεῖ ἡ κλήρωσις, διεξαχθισομένη ἐνώπιον τοῦ εἰσηγητοῦ καὶ τότε ἕκαστος τῶν συγκυρίων λήφεται τὸ λιγόν εἰς αὐτὸν δυνάμει τοῦ κλήρου μέρος, παραδιδόμενον προσετι ἐκάστῳ τῶν τῶς συγκυρίων τῶν σχετικῶν δικαιογράφων. Ἄν δὲ θεωρηθῇ ἀνέπικτος ἢ αὐτοουσία διανομῇ, ἐπέρχεται ἡ λεγομένη παρὰ Γάλλοις licitation του κτήματος, τουτέστι πλειστηριάζεται τὸ κτῆμα, Ἄλλ' εἰ ὑπάρχει φιλονεικία μετὰ τῶν διαδίκων περὶ δικαιώματος τινος, ὁ ἀξιοῦς οὗτος ἢ ἐκεῖνος, (ὁῦτος ἢ ἐκεῖνος εἰς τῶν συγκυρίων ἐδαπάνησεν ἐξ ἰδίου

ἐν συντήρησιν ἢ καλλιεργίαν τοῦ κτήματος· τὸ δικαστήριον διορίζει συμβολαιογράφον, ὃ ἐπιβάλλεται ἢ σύνταξις ἐκθέσως περὶ τῶν ἐκατέρωθεν ἀπαιτήσεων, ἵκναι δ' ὑποβληθῇ εἰτα τὰ ζητήματα ἐνώπιον τοῦ δικαστηρίου, ὅπερ θέλει ἐπιληρῶς τῆς ἐκδικάσεως αὐτῶν· μετὰ τοῦτο δὲ γενήσεται ἡ ἐνώπιον τοῦ εἰσηγητῆ κλήρωσις.

Σημειώτεον ὅτι κατ' οὐδεμίαν διάταξιν τοῦ νόμου κατὰ τὴν περὶ διανομῆς ἀκτὴν ἢ ἐκκαθάρισις τῶν ἀπαιτήσεων τῶν ἀλλότριων προηγείται τῆς ἐκποιήσεως τῶν διανεμητέων ἀντικειμένων (Α Π. 173 τοῦ 92).

Ἐξ ὧ δὲ καὶ καλεῖται ἡ συγκατάθεσις τῶν κοινωνῶν ἄνευ τῆς δικαστικῆς παρεμβάσεως διανομὴ τοῦ κοινοῦ πράγματος· Αἱ ἐξωδικοὶ διανομαὶ περιουσίας δύνανται τοῦ περὶ χαρτοσήμου νόμου πρὶν περὶ τὸ γίνονται ἐπισήμως καὶ ἐνώπιον συμβολαιογράφου. Ὅθεν ἡ δι' ἰδιωτικοῦ εγγράφου ἐξωδικὸς διανομὴ εἶναι ἄκυρος, ἢ δ' ἄκυρότης αὕτη οὐδὲ διὰ τῆς πραγματικῆς ἐκτελέσεως τῆς διανομῆς καλύπτεται (Α. Π. 73 τοῦ 60, 186 τοῦ 61, 363 τοῦ 65).

Θ. Ν. Φλογαίτης

Διανομή πρὸς κατιόντας.

Κατὰ τὸ Σχέδιον τοῦ ἁπτικοῦ Κώδικος (ἀρθ. 1252) καὶ κατὰ τὰ ρωμαϊκὸν δικαίον (N. 8 Κωδ. de inoff. test. (3. 28), Νεαρά 18 κεφ. 7, Νεαρά 107, N. 20 § 3 καὶ N. 39 § 3 Πανδ. fam. ercisc. (10. 2) οἱ γονεῖς καὶ οἱ λοιποὶ ἀνιόντες δύνανται νὰ διαιρέσωσι καὶ νὰ διαλέξωσι τὴν περιουσίαν αὐτῶν μεταξὺ τῶν τέκνων καὶ κατιόντων. Ἡ διανομὴ δὲ αὕτη δύναται νὰ γίνη διὰ πράξεως μεταξὺ τῶν αὐτῶν ἢ διὰ δικηγορίας, κατὰ τὴν

διανομὴ δύναται νὰ διαλάβῃ μόνον τὰ παρόντα κτήματα κατὰ δὲ τὰ Ῥωμαϊκὸν δίκαιον τῆς μεταξὺ ζώντων δωρεᾶς δυνάμενης νὰ περιλάβῃ τὰ τε παρόντα καὶ τὰ μέλλοντα πράγματα (N. 35 § 4 καὶ 5 Κωδ. de donat. (8. 53), δύναται καὶ ἡ πρὸς τοὺς κατιόντας διανομὴ νὰ διαλάβῃ καὶ μέλλοντα κτήματα. Ἐπίσης κατὰ τὸ Ῥωμ. δίκαιον ἐν ταῖς ὑπὲρ τῶν κατιόντων εἰσγραφῶν διαθήκαις τῶν ἀνιόντων οὐδενὸς τύπου ἡ διατήρησις ἀπαιτεῖται, ἀρκεῖ δὲ μόνον νὰ γραφῶσι δι' ἰδίας τοῦ διαθέτου χεῖρος ἄνευ τινὸς ἐπιτομῆς, φέρουσαι ἁπλῶς τὴν χρονολογίαν καὶ τὰ ὀνόματα τῶν κατιόντων (N. 21 § 1 Κωδ. de test. (6. 23), Νεαρά 107 κεφ. 1). Ἐπίσης κατ' αὐτὸ δύνανται οἱ ἀνιόντες νὰ διαθέσωσι καὶ προφορικῶς ἄνευ τινὸς τύπου ἐνώπιον μόνον δύο μαρτύρων (N. 24 καὶ N. 40 Πανδ. de test. milit. (29. 1), N. 16 Κωδ. fam. ercisc. (3. 36). Ἀλλ' αἱ τοιαῦται προνομικαὶ διαθήκαις ἰσχύουσι μόνον μεταξὺ κατιόντων, ὅθεν, ἂν ἐγκατασταθῇ σὺν αὐτοῖς καὶ ἐξωτικός, ἡ ἐγκατάστασις αὐτοῦ δὲν ἰσχύει, προσαυξάνεται δ' ἁπλῶς ἡ μερὶς τῶν κατιόντων (N. τελ. Κωδ. fam. ercisc. (3. 36), N. 21 § 1 Κωδ. de testam. (6. 23). Δὲν ἰσχύουσι δὲ πᾶσις, ὁσάκις προκύπτει ἐκ τῆς διαθήκης ὅτι ὁ ἀνὴρ προϋτίθετο νὰ προσθέσῃ καὶ ἄλλας διατάξεις, αἵτινες ὅμως παρελείφθησαν (N. 25 καὶ N. 29 Πανδ. qui test. fac. poss. (28. 1), N. 11 Πανδ. de leg. (3. 32), ἡ ὁσάκις παρεσιωπήθη ἡ ἀπεκλήρωθῇ τέκνον (N. 7 καὶ N. 19 Πανδ. de lib. et post. (28. 2), N. 17 Πανδ. de injust. rupt. irrit. (28. 3). Σημειώτεον ὅτι, ἐὰν ἐν τῇ διανομῇ δὲν περιελθῇ ὅλον τὸ πᾶν τὸ ἐκ τοῦ διαθέτου κατὰ

ἄρθ. 1254), πλὴν ἐὰν ῥητῶς τὰ ἀδιανε-
μητα προσδιωρίσθησαν ὑπὲρ ἐνὸς τῶν κα-
τιόντων ἢ ὡς παρακολουθήματα τῶν
διανεμηθέντων (N. 32 Πανδ. fam. ercisc.
(10. 2), N. 21 Κωδ. (3. 36). Κατὰ τε
δὲ τὸ Ῥωμ. δίκαιον (Νεαρὰ 107 κεφ. 1)
καὶ κατὰ τὸ Σχ. τοῦ Κώδικος (ἄρθ. 1255)
εἶναι ἄκυρος ἡ διανομή, ἐν ᾗ δὲν ὠρίσθη
μερίς ὑπὲρ πάντων τῶν εἰς τὴν κληρο-
νομίαν κατὰ νόμον καλουμένων τέκνων·
δύνανται δὲ οἱ τε παραλειφθέντες καὶ οἱ
μετασχόντες τῆς διανομῆς νὰ προκλή-
σωσι νέαν διανομὴν κατὰ τοὺς ὑπὸ τοῦ
νόμου διαγραφομένους τύπους. Ἐπίσης
κατὰ τε τοὺς Ῥωμαϊκοὺς νόμους (N. 8
Κωδ. de inoff. test. (3. 28), Νεαρ. 18
κεφ. 1) καὶ κατὰ τὸ Σχ. τοῦ Κώδικος (ἄρθ.
1256) ἡ ὑπὸ τοῦ ἀνιόντος γενομένη δια-
νομή δύναται νὰ ἀκυρωθῇ, ἂν ἐξ αὐτῆς
ἢ καὶ ἄλλων τοῦ ἀνιόντος διατάξεων εἰς
τῶν κατιόντων, ὑπὲρ ὧν διανεμήθησαν τὰ
κτῆματα, ὑπέστη ἐλάττωσιν τῆς νομίμου
αὐτοῦ μερίδος. (*Ἴδε καὶ Διαθήκη).

Θ. Ν. Φλογαίτης

Διάταγμα. Ἡ λέξις διάταγμα ἐν
τῷ δημοσίῳ δικαίῳ ἐμφαίνει 1) μὲν τὴν
πρᾶξιν τῆς ἐκτελεστικῆς ἐξουσίας, δι' ἧς
αὕτη ἐνασκει συνταγματικόν τι δικαίω-
μα ἢ ὑποχρέωσιν αὐτῆς κατὰ τὸν ἐν τῷ
Συντάγματι ὀριζόμενον τρόπον· ὅθεν διά-
ταγμα περὶ διορισμοῦ, ἀπολύσεως ἢ με-
ταθέσεως δημοσίου τινὸς ὑπαλλήλου, διά-
ταγμα περὶ ἀμνηστίας, διάταγμα περὶ
διαλύσεως τῆς Βουλῆς, 2) δὲ τὴν πρᾶξιν
τῆς ἐκτελ. ἐξουσίας, δι' ἧς διατάσσονται
οἱ εἰς τὴν ἐκτελεστ. ἐξουσίαν ὑπαγόμενοι
δημόσιοι ὑπάλληλοι νὰ ἐκτελῶσι διάταξιν
τινα τοῦ Συντάγματος ἢ νόμον τινά, παρ-
εχομένων καὶ τῶν πρὸς τοῦτο ὁδηγιῶν. Διὰ
τῶν διαταγμάτων τούτων, καλουμένων εἰδι-
κώτερον γ ε ν ι κ ῶ ν ἢ κ α ν ο ν ι σ τ ι κ ῶ ν
(Règlementaires), συμπληροῦται πολλὰ-
κις κατ' ἀνάγκην ἢ ἐν τῇ ἐφαρμογῇ κα-
ταδειχθεῖσα ἀτέλεια νόμου τινὸς, ὅπως

αἱ ἐνόητοι πρὸς τὴν πολιτείαν σχέσεις τῶν δημοσίων υπαλλήλων ἢ τὰς πρὸς τὴν πολιτείαν ὑποχρεώσεις καὶ τὰ δικαιώματα τῶν προσώπων· Οὐδὰμῶς, Ἐν τούτοις πλειονικὴς ἐν τοῖς ἐκδιδομένοις παρ' ἡμῖν νόμοις περιλαμβάνεται κατὰ τὸ Γαλλικὸν παράδειγμα διάταξις χορηγοῦσα τῇ ἐκτελέσει τοῦ δικαιώματος νὰ συμπληρώσῃ αὐτὴς διὰ βασιλικῶν διαταγμάτων.

Θ. Ν. Φλογαίτης

Διατάραξις τῆς εἰρήνης τῶν πολιτῶν. Ὁ ποινικὸς ἡμῶν νόμος διακρίνει δύο εἶδη διαταράξεως τῆς εἰρήνης τῶν πολιτῶν, τὴν διὰ τῆς σπερματικής ψευδῶν εἰδήσεων καὶ τὴν διὰ τῆς προκλήσεως τῶν πολιτῶν εἰς διχόνοιαν καὶ ἀμοιβίαν ἐνθροπάζειαν· καὶ περὶ μὲν τῆς πρώτης πραγματεύεται τὸ άρθρον 203, ἐπιβάλλων φυλάκισιν τὸ ποσὸν τῶν μηνῶν εἰς τὸν ἐγγράφως διὰ νότου ἢ διδασκαλίαν διασπείροντα ἐν νότῳ ψευθεῖς εἰδήσεις ἢ φήμας περὶ πεικνυμένων ὀφθέν κυβερνητικῶν μέτρων, ἐπιτρέψας νὰ ἐμπνεύσωσιν ἀντιστασιακὰς τοῖς πολίτας, νὰ κλονήσωσι τὴν δημοκρασίαν πιστῶν ἢ νὰ διεγείρωσιν ἀπενομίαν περὶ δὲ τῆς δευτέρας τὸ ἀρθρ. 204, ἐπιβάλλων φυλάκισιν τὸ πολὺ ἐξ μηνῶν καὶ ἂν ἀποτροπῇ ἐνὸς ἔτους εἰς τὸν διὰ λόγου ἢ ἑγγράφως ἐρεθίζοντα ἐπὶ κακῶ σκοπῶν τοὺς πολίτας εἰς διχόνοιαν, εἰς ἀμοιβίαν ἐνθροπάζειαν ἢ ἐνθροπάζειαν, (ἀρα οὐχὶ καὶ τοὺς ἀπευθύνοντα ἐκ φιλοπατρίας προπαγανδιστικὰς τὴν ἀποδοκιμασίαν καὶ τὴν περιστολὴν τῶν φαύλων ἢ τῶν ἀντισυνταγματικῶν δόγματα ἀνταρπετικὰ τῆς ἐθνικῆς ἐλευθερίας.

Θ. Ν. Φλογαίτης

Διατάραξις τῆς θρησκευτικῆς εἰρήνης. Ὁ ποινικὸς ἡμῶν νόμος διακρίνει τὰ εἰς τὴν εἰρήνην τῆς θρησκευτικῆς εἰρήνης, τὴν διὰ τῆς βίας ἢ ἀνεν βίας (ἐν τῇ νῦν καὶ ἐξῆς τῇ νῦν) διατάραξιν τῆς ἡσυχίας τῶν

ἐκκλησιαστικῶν συναθροίσεων καὶ διακοπὴν τῶν θρησκευτικῶν τελετῶν, ἣν τιμωρεῖ διὰ φυλάξεως μὲν τὸ πολὺ διετούς, εἰς ἐγένετο χορηγίας βίας, διὰ φυλάξεως δὲ τὸ πολὺ διμήνου, εἰς δὲ ἐγένετο χορηγίας βίας (ἀρθρ. 194), τὴν διὰ τῆς βίας ἢ ἀπειλῶν ἐξανάγκασιν τοῦ ἄλλου νὰ προσβῇ ἢ νὰ μὴ προσβῇ τοῦτο ἢ ἐκεῖνο τὸ θρησκευτικὸν δόγμα, νὰ παρευρίσκηται ἢ τὴν ἀνάγκην μὴ παρευρίσκηται εἰς τὰς θρησκευτικὰς αὐτοῦ λειτουργίας, νὰ πανηγυρίξῃ ἢ μὴ θρησκευτικὰς ἐορτάς καὶ ἰδίως νὰ ἀνοίγῃ ἢ νὰ κλείῃ ἀποθήκας, ἐργαστήρια ἢ πρατήρια, ἣν καὶ τιμωρεῖ, κατὰ τὸ παράδειγμα τοῦ Γαλλικοῦ ποινικοῦ νόμου, διὰ φυλάξεως τὸ πολὺ ἐνός ἔτους (ἀρθρ. 195), καὶ τὴν διὰ προφορικοῦ λόγου, ἐγγράφου ἢ διὰ συμβολικῶν παραστάσεων προσβολὴν διὰ περιφρονητικῶν χλευασμῶν ἢ δυσμενῶν ἐκφράσεων τῶν δογματικῶν, διατυπώσεων καὶ συνθηκῶν ἀνεγνωρισμένης θρησκείας καὶ τὴν προσπάθειαν εἰς διέγερσιν θρησκευτικοῦ μίσους μεταξὺ τῶν διαφόρων ἐν τῇ πολιτείᾳ θρησκευτικῶν κοινοτήτων, ἣν καὶ τιμωρεῖ διὰ φυλάξεως τὸ πολὺ τριμήνου μὲν κατὰ κανόνα, διὰ φυλάξεως δὲ τοῦλάχιστον τριμήνου, ἐάντις ἐπειράθῃ νὰ διεγείρῃ τὸ θρησκευτικὸν μῶσος εἰς ἐνοχλήσεις (ἀρθρ. 196 καὶ 197), τὴν ἀποπειρᾶν προσκλητισμοῦ ὑπὸ τῶν αἰρεσιωτῶν δι' ἀθεϊμάτων μέσων (οἷον δι' ὑποσχέσεων ἀμοιβῶν, διὰ χρηματικῶν παροχῶν κτλ.), ἣν τιμωρεῖ τὸ ἀρθρ. 198 (ἴδε καὶ τὴν λέξιν Αἰρεσιωτῆς), τὴν διὰ λέξεων, κινήσεων ἢ ἀπειλῶν (ἐγγράφως ἢ διὰ ζώσης) ἐξώθουσιν, βλασφημίαν ἢ καὶ λοιδορίαν τῶν ἐκκλησιαστικῶν υπαλλήλων καὶ ὑπηρετῶν (οἰοῦντοτε ἀνεγνωρισμένου θρησκευματος, ὅθεν καὶ τῶν τῆς Ἰουδαϊκῆς ἢ Μωαβεθικῆς θρησκείας) ἐν τῇ ἐκτελέσει τῶν καθηκόντων αὐτῶν ἢ διὰ τὴν ἐκτέλεσιν αὐτῶν, εἰς ἣν ἐπιβάλλει κατὰ κανόνα μὲν τὸ ἀρθρ. 199

φυλάκισιν δύο ἐτῶν τὸ πολὺ, ἐξαιρετικῶς δέ, ἐσάκις γίνεται ἐν καιρῷ ἐκκλ. ἀκολουθίας ἐν τῷ ναῷ ἢ ἐν ἄλλῃ δημοσίᾳ συνελεύσει, φυλάκισιν δύο ἐτῶν τοῦλάχιστον (ἄρθ. 199), τὴν κάκωσιν ἐκκλ. ὑπαλλήλων καὶ ὑπηρετῶν, ἣν γενομένην μὲν κατὰ τὴν ὑπ' αὐτῶν ἐκτέλεσιν τῶν καθηκόντων αὐτῶν ἢ διὰ τὴν ἐκτέλεσιν αὐτῶν τιμωρεῖ ὁ νόμος διὰ φυλακίσεως τοῦλάχιστον δύο ἐτῶν, γενομένην δὲ ἐν τῷ ναῷ ἢ ἐν δημοσίᾳ συνελεύσει, δι' εἰρκῆς (ἄρθ. 200).

Διατάραξις τῆς κοινῆς εἰρήνης. Κατὰ τὸν ποινικὸν ἡμῶν νόμον (ἄρθ. 193) διατάραξις τῆς κοινῆς εἰρήνης ὑπάρχει, ὅποτεν πολλοὶ (ἄρ. πλείονες τοῦλάχιστον τῶν δύο) ἡνωμένοι ἀλλήλοις εἰσβάλλουσιν εἰς ξένας οἰκίας (δηλονότι οἰκοδομὰς προωρισμένας εἰς οἰκισμὸν καὶ τὰ μετ' αὐτῶν συνεχόμενα παραρτήματα) ἢ κατοικίας (ἔστω καὶ διαιρισματα ἀποτελοῦντα αὐτοτελεῖς κατοικίας, ἢ οἰκίας, παραρτήματα, καλύβας) ἢ ἄλλα ἀκίνητα κτήματα (ἔστω καὶ ἀγροτικά) τιμωρεῖται ὁ ἢ διατάραξις δι' εἰρκῆς μὲν τοῦλάχιστον ἐξαετοῦς διὰ τοὺς ἀρχηγοὺς καὶ ὁδηγοὺς, διὰ φυλακίσεως δὲ τὸ πολὺ ἐξαετοῦς διὰ τοὺς ἄλλους συναϊτούς, ἐὰν ἐγένοντο καὶ βιαιοπραγίαι εἰς πρόσωπα, διὰ φυλακίσεως δὲ τοῦλάχιστον ἐνὸς ἔτους διὰ τοὺς ἀρχηγοὺς καὶ ὁδηγοὺς, τὸ πολὺ δ' ἐνὸς ἔτους διὰ τοὺς ἄλλους συναϊτούς, ἐὰν ἐγένοντο βιαιοπραγίαι μόνον εἰς πράγματα. (δηλονότι ἐκθίσεις αὐτῶν, ὡς ῥῆξις τῶν κλειθρῶν, ἢ καταστροφή ἢ ἀφαίρεσις), διὰ φυλακίσεως δὲ τὸ πολὺ μηνῶν ἑξ, ἐὰν οὕτε εἰς πρόσωπα, οὕτε εἰς πράγματα ἐγένετο βία.

Θ. Ν. Φλογαίτης.

Διατάραξις τῆς οἰκιακῆς εἰρήνης. Ὁ ποινικὸς ἡμῶν νόμος (ἄρθ. 201) τιμωρεῖ ὡς ἀδίκημα, ὁμοίως καὶ πρὸς πάντας τοὺς ἄλλοδαποὺς νόμους, καὶ τὴν διατάραξιν τῆς οἰκιακῆς

εἰρήνης, ἥτοι τὴν ἐκ δολίας προαιρέσεως εἰσβολὴν εἰς ἄλλην οἰκίαν ἢ κτεταύμεν (ἐνὸς ἢ καὶ πολλῶν μὴ προηγηθείσας συνεννοήσεως μεταξύ αὐτῶν) ἐναντίον τῆς βουλῆσεως τοῦ οἰκοδεσπότου, δηλαδὴ τοῦ κατόχου τῆς οἰκίας ἢ τοῦ καταλύματος καὶ παρενόχλησιν αὐτοῦ δι' ἄποστον τρόπον, παρενόχλησις δὲ θεωρεῖται καὶ αὐτὴ ἢ ἐν τῇ οἰκίᾳ ἀπλῇ παρουσίᾳ τῆς διαμονῆς παρὰ τὴν ἐπιθυμίαν τοῦ οἰκοδεσπότου. Καὶ εἰ μὲν ἐγένοντο κατὰ τὴν διατάραξιν καὶ βιαιοπραγίαι εἰς πρόσωπα, τιμωρεῖται αὕτη διὰ φυλακίσεως ἐνὸς ἔτους τοῦλάχιστον, εἰ δὲ βιαιοπραγία εἰς πράγματα, διὰ φυλακίσεως ἑξ μηνῶν. Ἡ κατὰ τὴν διατάραξιν ὀπλοφορία ὡς καὶ ἡ ἐπιχείρησις αὐτῆς ἐν νυκτερινῇ ὥρᾳ ἢ ἐν δημοσίῳ καταστάτῳ (ἥτοι καταστάτῳ τι, εἰς ὃ θαμιζοῦσι πολλοὶ) θεωροῦνται ὡς ἰδιαιτέρας ἐπιβαρυντικαὶ αἰτίαι. Κατάδηλον ὅτι οἰκία ἢ κτεταύμεν θεωρεῖται οὐ μόνον τὸ κύριον οἰκοδομημα, ἐν ᾧ περιλαμβάνονται οἱ διάφοροι θάλαμοι, ἀλλὰ καὶ τὰ παραρτήματα πάντα, δηλονότι ὁ περίβολος, ἡ αὐλὴ, ὁ κήπος κτλ. Ἐπίσης κατάδηλον ὅτι καὶ εἰς αὐτὸν τὸν κύριον τῆς οἰκοδομῆς ἀποχωρεῖται ἡ εἰσβολὴ εἰς τὴν ἰδιόκτητον αὐτοῦ οἰκίαν, ἐν ὅσῳ διαμένει ἐν αὐτῇ ἐκμισθωτής.

Σημειωτέον ὅτι, ἐὰν εἰσβάλῃ μὲν εἰς ἄλλην οἰκίαν, ἀλλὰ μεταμελήσῃ ἢ ὑποχωρῶν εἰς τὴν ἀξίωσιν τοῦ ἐνοικίου ἀπὸ τῆς ἀπακτοῦ, μένει ἀτιμώρητος λόγῳ ἐκούσιας παραιτήσεως (Ποιν. νόμος 201-51).

Θ. Ν. Φλογαίτης.

Διατάραξις τῆς ἡσυχίας σωματείου. Δι' ἧς ποινῆς τιμωρεῖται ἡ διατάραξις τῆς οἰκιακῆς εἰρήνης τιμωρεῖται καὶ ἡ διατάραξις τῆς ἡσυχίας δημοσίου σωματείου. (ἥτοι σωματείου συνερρομένου δυνάμει τῶν κειμένων νόμων πρὸς διεξαγωγὴν κοινῶν ὑποθέσεων, ὡς συμβουλίου δημοτικοῦ, ἐπαρχιακοῦ ἢ κοι-

νομικοῦ, συμβουλίου ἐκκλησιαστικοῦ, συμβουλίου ὑγειονομικοῦ κτλ.), δηλονότι ἡ αὐθαίρετος παρεμπόδις τῶν νομίμων συνελεύσεων αὐτοῦ ἢ παρεισέλευσις εἰς αὐτὰς καὶ διακοπή, τῶν πράξεων αὐτοῦ ἢ καὶ ἀπλῆ παρενόχλησις τῆς ἡγευίας αὐτοῦ.

Θ. Ν. Φλογαίτης.

Διατίμησις ἢ συνάλλαγμα **περὶ διατιμύσεως** (contractus aestimatorius) καλεῖται ἡ σύμβασις, καθ' ἣν παρέχει τι ἐτέρῳ πράγμα ἐπὶ ὁρισμένη διατιμύσει πρὸς διαπώλησιν, υποχρεουμένου τοῦ λήπτου ἢ νὰ ποδώσῃ τὸ πρᾶγμα αὐτοῦσιον ἢ νὰ παράσῃ τὸ συμφωνηθέν τίμημα. Ἐκριότερος τοῦ πράγματος μετατίθεται εἰς ὃν τοῦτο παραδίδηται, ὡς τὴν προηγουμένην λάβῃ ὁ παραδούς τὸ ὁρισθέν τίμημα, ἢ πιστώσῃ τὸν λήπτην ἕνεκεν αὐτοῦ ἐνέχεται δ' οὗτος ἐξ ὑπαυσιθῆς ἐπὶ τῷ ἀγαθῷ τὸ τίμημα ἢ τὸ πρᾶγμα. Ἡ διατίμησις διαφέρει ἀπὸ τῆς μὲν πωλήσεως, ὅτι ἐν τῇ διατιμύσει ἱσχύεται ἀπὸ τοῦ λαβόντος τὸ πρᾶγμα τὸ ἀνακεῖν τὸ τίμημα ἢ τὸ πρᾶγμα, τῆς δὲ ἐπὶ αὐτῆς ὅτι δύναται νὰ κρατήσῃ τὸ πρᾶγμα ἢ ἑαυτὸν ἢ νὰ πωλήσῃ εἰς ἄλλον, πῶς δὲ δὲν ὑποχρεοῦται νὰ παράσῃ τὸ πρᾶγμα ὑπὲρ τῆν διατίμησιν ὁσὺν αὐτῷ ἀπὸ τοῦ τρίτου ἀγοραστοῦ. Ἡ ἀγογή, δι' ἣν ἕκαστος τῶν συναλλασσομένων δίδωκε τὸ δικαίωμα αὐτοῦ, εἶναι ἢ τῶν προγεγραμμένων συμφῶνων (ῥημάτων), καλουμένη εἰδικώτερον καὶ διατιμῆτικῇ (aestimatoria).

Θ. Ν. Φλογαίτης

Διατροφή Κατὰ μὲν τοὺς Ῥωμαίους νόμους (Ν. 5 § 4 καὶ 6 καὶ Ν. 11 παρ. 25, 3. Ἀρμ. Εἰδ. § 95 Ε' ἡ) ὁ πατὴρ ὀφείλει νὰ διατρέφῃ τὰ τέκνα ἐκ νομίμου γάμου καὶ τὰ ἐκ παλλακείας τέκνα αὐτοῦ, οὐχὶ δὲ καὶ τὰ πορνογέννητα· ἀλλὰ καταργηθείσης τῆς παλλακείας ὡς νομίμου γένεως διὰ τῆς Νεαρᾶς τοῦ Λέοντος, τὰ

ἐκ παλλακείας τέκνα δὲν δικαιοῦνται νὰ ἀξιῶσι διατροφήν. Ἀλλ' οὐδεὶς νόμος βεβαίως κωλύει τὸν πατέρα πορνογενῶν ἢ ἐκ παλλακείας τέκνων νὰ διατρέφῃ αὐτά, ὅθεν καὶ νὰ συνάψῃ περὶ τοῦτου σύμβασιν (Α. Π. 77 τοῦ 49). Ἐπίσης κατὰ τὸ Ῥωμ. δίκαιον καὶ τὸ Σγ. τοῦ Κώδικος ὀφείλουσι διατροφήν εἰς τοὺς ὑποχρεοῦντες αὐτῶν γονεῖς τὰ νόμιμα τέκνα, ὅθεν καὶ εἰς τὴν μητέρα αὐτῶν· δὲν ὑποχρεοῦνται ὅμως εἰς τὴν διατροφήν ταύτην, εἰάν ἡ μήτηρ ἔχῃ περιουσίαν ἱκανὴν νὰ διατρέφῃ αὐτὴν ἀναλόγως τῆς κοινωνικῆς αὐτῆς τάξεως (Α. Π. 91 τοῦ 53). Ἐπίσης κατὰ τὸ Ῥωμ. δίκαιον (Ἀρμ. § 6 (2, 3) καὶ τὸ Σγ. τοῦ Ἀστικοῦ Κώδικος ὁ σύζυγος ὀφείλει νὰ διατρέφῃ τὴν συζυγον αὐτοῦ ἐν ὅσῳ μένει ἐν τῷ συζυγικῷ οἴκῳ ἢ διατελεῖ μὲν μακρὰν αὐτοῦ ἀλλ' ἕνεκεν ἰσχυρῶν καὶ ἀποχρῶντων λόγων, προερχομένων ἐξ ὑπαυσιθῆτος τοῦ συζύγου (Α. Π. 55 τοῦ 49, 181 τοῦ 73, 140 τοῦ 74, 221 καὶ 226 τοῦ 75)· δὲν ὀφείλει ἐπομένως διατροφήν εἰς αὐτήν, εἰάν ἡ σύζυγος, καίπερ προσκληθεῖσα, δὲν προσέλθῃ ἄνευ λόγου εἰς τὸν συζυγικὸν οἶκον (Α. Π. 221 καὶ 226 τοῦ 75). Ὀφείλει δ' ὁ σύζυγος νὰ χορηγῇ διατροφήν εἰς τὴν συζυγον αὐτοῦ καὶ διαρκούσης τῆς περὶ διαζυγίου δίκης, ἐπὶ αὐτῇ ἀμοιβῇ ἰσῆς περιουσίας, ὅσῳ καὶ ἂν αὕτη ἔχῃ πλουσίους συγγενεῖς, προθυμοποιουμένους εἰς τὴν περίθαλψιν αὐτῆς (Α. Π. 276 τοῦ 66).

Σημειωτέον ὅτι, εἰάν ἀνιὼν ἢ κατιὼν κατέβαλε τὰ πρὸς διατροφήν τοῦ ἀνιόντος ἢ κατιόντος δαπανώμενα, εἰκάζεται ὅτι ἤθελε νὰ δωρήσῃται αὐτά, ἐν ᾧ ἐπὶ ἀδελφῶν δὲν εἰκάζεται ἡ τῆς δωρεᾶς πρόθεσις (Α. Π. 176 τοῦ 57). Ἀλλὰ κατὰ τὴν ἐρητὴν διάταξιν τοῦ Ν. 27 § 1 Βασιλ. (17. 1) ὁ διαδρέψας ἀδελφῶν παιδὸς δικαιοῦται μὲν νὰ ἀναλάβῃ τὴν εἰς διατροφήν αὐτοῦ δαπάνην, ἀλλ' ὀφείλει νὰ

ἀποδείξῃ ὅτι ἐδαπάνησεν ἐπὶ τῇ προθέσει ταύτῃ (Α. Π. 17 τοῦ 58). Κατὰ τοὺς νεωτέρους νόμους οὐ μόνον ἢ εἰς ἀνιόντας καὶ κατιόντας χορήγησις διατροφῆς, ἀλλὰ καὶ ἢ εἰς ἀφελφοὺς θεωρεῖται ἐν ἀμφιβολίᾳ ὡς δωρεὰ (Σχ. Ἑλλ. Κώδ. 1990). Ἡ ἐκ συμβάσεως ἀπορρέουσα ὑποχρέωσις πρὸς διατροφήν διατηρεῖ τὴν ἰσχὺν αὐτῆς καὶ ἐὰν ὁ ἀξιῶν τὴν διατροφήν δύναται νὰ διατρέφῃται ἐκ τῆς ἰδίας αὐτοῦ περιουσίας (Ν. 29 Κώδ. 2. 3)· μεταβιβάζεται δ' ἢ ὑποχρέωσις αὕτη καὶ εἰς τοὺς κληρονόμους τοῦ ὑποχρέου (Ν. 37 Πανδ. (29. 2)).

Θ. Ν. Φλογαίτης

Διαχείρισις δικαστικῆς εὐταξίας. Ἰδε Δικαστικὴ Εὐταξία.

Διαφέρον (id quod interest) καλεῖται ἡ διαφορὰ μεταξὺ τῆς περιουθείας περιουσίας μετὰ γεγονὸς ἐπιζήμιον καὶ τῆς περιουσίας ἣτις ὑπῆρχε πρὸ τοῦ γεγονότος τούτου ἢ ἣθελεν ὑπάρχει ἄνευ αὐτοῦ. Συνίσταται ἄρα εἰς τε τὴν ἀπώλειαν, ἣν ὁ δανειστής ὑπέστη, καὶ εἰς τὸ κέρδος, οὗ ἐστερήθη (ζημία θετική καὶ ἀποθετική, *damnum emergens* καὶ *lucrum cessans*). Ὁ δὲ προκαλέσας τὸ ἐπιζήμιον γεγονὸς ὑποχρεοῦται εἰς τὴν παροχὴν τοῦ διαφέροντος. (Κατὰ τοὺς πλείστους καὶ νεωτάτους τῶν νομοδιδασκάλων δὲν εἶναι ἀνάγκη ἡ ζημία νὰ ᾖ τὸ ἄμεσον καὶ ἀναγκαῖον ἐπακολούθημα τοῦ ἐπιζημίου γεγονότος, ἀλλ' ἀρκεῖ νὰ ᾖ τούτο ἡ ἀρχικὴ τῆς ζημίας ἀφορμή, ἣς ἄνευ δὲν ἣθελεν ἐπέλθαι αὕτη. Ἀλλὰ δίδασκται ὁ Wangeron). Εἰς εὐρεσιν δὲ τοῦ διαφέροντος ἐξετάζεται κατὰ τε τὸ Ῥωμαϊκὸν δίκαιον καὶ κατὰ τοὺς νεωτέρους ἀστικοὺς κώδικας (Ἑλλ. Σχεδίου ἀρθ. 1437) ὅ,τε χρένος τῆς γενομένης ζημίας καὶ ὁ τόπος ἐνθα ἔπρεπε νὰ ἐκτελεσθῇ ἡ ἐνοχὴ — Σημειωτέον ὅμως ὅτι δὲν ἐπιτρέπεται ἡ περὶ διαφέροντος ἀξιῶσις, ὡς ἂν τὸ στερηθὲν

ἰσχυρὸς κοινωνικὸς σύνδεσμος καὶ ἄριστον τῆς πολιτείας ἔρεισμα.

Ἡ διγαμία προσβάλλει ἔτι συνήθως τὰ συζυγικὰ δίκαια τοῦ ἑτέρου προσώπου καὶ πρώτου γάμου· δυνατόν ὅμως καὶ ἀπαγορεύῃ τὸ πρόσωπον τοῦτο ἐξ ἀποκρίσεως πρὸς τὸν σύζυγον, ἢ καὶ ἔτι πλεονεξία νὰ συναινῇ εἰς τὸν δευτέρον γάμον ἐξ ἰδιωτείας ἢ ἄλλου κακοβούλου σκοποῦ. Πρὸς δὲ τοῦτοις ἡ διγαμία βλάπτει πάλαις καὶ τοῦ δευτέρου γάμου τὸ ἑταίριον πρόσωπον, διατελοῦν ἐν ἀγνοίᾳ τοῦ πρώτου γάμου· καὶ τὰνάπαλιν ὅμως δυνατόν νὰ γινώσκῃ τοῦτο τὸν πρότερον ἄνδρα καὶ νὰ συμπράττῃ, συνένοχον καθιστάμενον· καὶ οὕτω ὅμως καὶ οὕτω ἡ διγαμία ὑφίσταται ἀνεξαρτήτως ὅλως πρὸς τὴν συναινέσιν, τὴν συνενοχίαν ἢ τὴν βλάβην τῶν πρὸς τὴν πράξιν αὐτὴν ἐγκληματικῶς συναπτομένων προσώπων.

Ἐκ τῶν ἀνωτέρω δ' εἶναι φανερόν, οὐδ' ἡ διγαμία δὲν ἀποτελεῖ ἀδίκημα κατὰ τὸν πρώτον γάμον, ὡς παρὰ τινων ἐνομισθῇ, οὐδ' ἐν γένει κατὰ προσωπικῶν ἀδικημάτων, ἀλλὰ κατὰ τῆς κοινωνίας καὶ τῆς πολιτείας, αἱ δὲ τοιαῦται ἢ τοιοῦται περιστάσεις τῶν πρὸς τὴν πράξιν συνδεμένων προσώπων δυνατόν μὲν νὰ ἀναισχύνωσι τὴν ἐνοχίαν καὶ τὰς ὑποχρεώσεις τοῦ αὐτοῦργου, ἔτι δὲ νὰ προσθέσωσιν ἐνοχίαν ἢ ἄλλως νὰ περιπλέξωσι τὴν πράξιν οὐδαμῶς ὅμως ἱκαναὶ νὰ ἐξαλείψωσι τὸ ἀξιοποιοῦν αὐτῆς, οὐδὲ νὰ μεταβάλωσι τὸν χαρακτήρα τοῦ ἀδικήματος. Διὰ τὸν αὐτὸν δὲ λόγον ἡ διγαμία ἀποτελεῖ ἀδίκημα δημοσίας τάξεως μὴ ἰσχυρῶς ἐγκλήσεως παθόντος, ἀλλ' αὐτεπάρχεως καταδικώμενον.

Ὡς δὲ προειπόμεν, ἀναγκαίᾳ προϋπόθεσις τοῦ ἀδικήματος εἶναι τὸ κῆρος τοῦ πρώτου γάμου· διότι ὁ ἄκυρος γάμος οὐδ' οἰκονομικῶς νόμιμον συνιστᾷ, οὐδὲ νομικῶς ὑποχρεώσεις παράγει, οὐδὲ δύναται, ἄκυρος ὢν, ν' ἀφαιρέσῃ τὸ κῆρος ἑτέρου

μετ' αὐτὸν συναπτομένου γάμου. Οὕτε δ' εἶναι ἀνάγκη προηγουμένης ἀκυσώσεως τοῦ προτέρου ἀκυροῦ γάμου, ἵνα ἢ θεμιτὸς ὁ δεῦτερος· διότι, ὅ,τι δι' ἀγωγῆς δύναται τις νὰ ἐπιδιώξῃ, δύναται ἐπίσης καὶ κατ' ἐνστάσιν νὰ προβάλῃ. Ἐντεῦθεν ὅμως ἐπεταί, ὅτι τὸ ἄκυρον τοῦ πρώτου γάμου ἐπιφέρει κοινὰ ἀποτελέσματα μόνον, ὅταν εἶναι ἀπόλυτον, ἥτοι ὅταν δύνανται νὰ προτείνωσιν αὐτὸ ἀμφοτέρωι οἱ σύζυγοι, ὡς ἐπὶ γάμου ἀπηγορευμένου διὰ συγγένειαν ἢ ἡλικίαν καὶ καθέξης, ἢ ἐπὶ παραλείψεως οὐσιώδους ὁρου περὶ τὸν τρόπον τῆς τελέσεως· ἐπὶ δὲ σχετικῶς ἀκυροῦ γάμου, ὡς τοῦ διὰ βίας, ἀπάτης ἢ πλάνης συναπτομένου, τὸ ἄκυρον τοῦ γάμου τούτου μόνον τὸ ὑπὲρ οὗ κείται πρόσωπον ἀπαλλάττει, σινερχόμενον εἰς δευτέρον γάμον· διότι μόνον ὁ κατ' οὐ τὴν βίαν ἢ τὴν ἀπάτην ὁ πλανηθεὶς δύναται νὰ ζητήσῃ τὴν ἀκυσίαν τοῦ γάμου· ἂν δὲ τοῦναντίον οὗτος, μεταβαλὼν γνώμην, στέργῃ τὸ γεγνημένον, ὁ γάμος καθίσταται ἔγκυρος, μὴ δυναμένου τοῦ ἑτέρου νὰ προσβάλῃ τὸ κῆρος αὐτοῦ, προβάλωντος τὸν ἴδιον δόλον.

Ἴνα ὅμως λογισθῇ τις ἐνοχος διγαμίας, δὲν ἀρκεῖ μόνον ἡ ὑπαρξὶς προτέρου γάμου καὶ τὸ ἔγκυρον αὐτοῦ, ἀλλὰ δεῖν ἔτι νὰ εἶναι γνωστὰ ταῦτα εἰς τὸν αὐτοῦργον· διότι ἡ διγαμία συνιστᾷ ἀδίκημα ἐκ προθέσεως μόνον δυνατόν, ἀδύνατον δ' ἐξ ἀμελείας, ὡς ἁδυνάτου οὐσίας τῆς προσβολῆς κατὰ τῆς καθεστηκυίας κοινωνικῆς καὶ πολιτικῆς περὶ οἰκονομικῆς τάξεως, ὅποιαν, ὡς εἴρηται, ἡ διγαμία ἐπάγεται, ἄνευ πλήρους γνώσεως τῶν ἐκ τῆς πράξεως ἀποτελεσμάτων καὶ θετικοῦ περὶ τούτων σκοποῦ. — διότι ἐπιβουλὴ ἢ περιφρόνησις ἀκούσιτα ἀδύνατος. Ὅθεν ὁ νομίζων τὸν σύζυγον τελευτήσαντα καὶ ἐπομένως τὸν μετ' αὐτοῦ γάμον διελθύνμενον, ἢ καὶ ἄλλως ἄκυρον ἐξ οἰουδήποτε λόγου, συναπτόν δευτέρον γάμον, δὲν

καθίσταται ἔνοχος διγαμίας, διότι ἐλλείπει ἐνταῦθα ἢ πρὸς τοῦτο πρόθεσις

Ὁ δὲ δεύτερος γάμος δέον, ὡς προείπομεν, νὰ ἔχῃ πάντα τὰ ἐξωτερικὰ στοιχεῖα νομίμου γάμου, ἥτοι νὰ ἐτελέσθῃ κατὰ νόμιμον τρόπον· διότι οὕτω μόνον εἶναι δυνατὸς γάμος, ἐπομένως καὶ ἡ κατὰ τῆς μονογαμίας προσβολὴ καὶ τὸ προκείμενον ἀδίκημα· τὸ κατ' οὐσίαν ὁμῶς κῦρος τοῦ γάμου τούτου, ἥτοι ἂν ἄνευ τοῦ πρώτου θὰ ἦτο ἔγκυρος ἢ μὴ, οὐδαμῶς ἐξετάζεται· διότι πάντως μὲν ἄκυρος, ὡς δεύτερος, ἀρκούντως δὲ δεδηλωμένη ἡ πρόθεσις τοῦ ἀδικήματος διὰ τῆς πλήρους τελέσεως αὐτοῦ ἐν γνώσει, ὡς προεῖρηται, τῆς ὑπάρξεως καὶ τοῦ κύρους τοῦ πρώτου.

Πάντα τάνωτέρω διὰ βραχέων κυροῖ ὁ ἡμέτερος ποιν. νόμος ἐν ἄρθρῳ 283, ἀπαιτῶν πλήν τῆς προϋποθέσεως τοῦ πρώτου γάμου, καὶ τοῦ κύρους αὐτοῦ, ὡς εἰκός, τὴν γνώσιν ἐτι τούτων ὑπὸ τοῦ συνάπτοντος τὸν δεύτερον γάμον. Χαρακτηρίζει δὲ τὴν πράξιν κακούργημα καὶ ἀπαγγέλλει ποινὴν εἰρκτῆς, ἥς ἡ διάρκεια 5—10 ἐτῶν (ἄρθρον 11 ποιν. νόμου).

Κατὰ τὴν διγαμίαν δὲ πλήν τοῦ συνάπτοντος τὸν δεύτερον γάμον, τοῦ κυρίως αὐτουργοῦ, μετέχουσιν ἀναγκαίως τῆς πράξεως καὶ ἄλλα πρόσωπα ἐν γνώσει ἢ ἐν ἀγνοίᾳ, ὧν ἄνευ ἀδύνατος αὕτη. Πρῶτον μὲν τὸ ἕτερον πρόσωπον τοῦ δευτέρου γάμου, ἔπειτα δὲ τὰ τελοῦντα τὸν γάμον δημόσια πρόσωπα, οἷοι περ' ἡμῖν ὁ ἱερεὺς, εἰς ἡ πλείονες, καὶ ὁ χορηγῶν τὴν ἄδειαν ἐπίσκοπος ἢ οἱ ἐπίτροποι αὐτοῦ· πάντες ὁμῶς οὗτοι δὲν εἶναι καὶ ἀναγκαίως συνένοχοι, εἰμὴ γινώσκωσι τὴν ὑπαρξιν καὶ τὸ κῦρος τοῦ πρώτου γάμου. Ὅθεν κακῶς καταλέγουσιν τινες τὴν διγαμίαν εἰς τὰδίκηματα τῆς ἀναγκαιᾶς συναυτουργίας· διότι αὕτη προϋποτίθῃσι πράξιν, ἥς τὸν σκοπὸν καὶ ὁ συμπράττων ἀναγκαίως ἐξ ἴσου ἀποδέχε-

τῶτων, ὅπερ ἀριθῶλως ἄποπον· ὅθεν εὐλογώτερον νὰ δεχθῶμεν, ὅτι καὶ ἐπὶ τοῦ πανεργοῦ ἐπιβλητέα ἡ ποινὴ κατὰ τὸ 384 ἄρθρον, ὡς εἰδικὴ τοῦ νόμου ἐξαιρέσις, ἂν μὴ χωρὶς ἐλαφρότερα ἔτι κατὰ τὰ ἄρθρα 74 καὶ ἐπόμενα.

Καὶ ἀπόπειρα δὲ χωρεῖ, ὡς εἰκὸς, ἐπὶ ἰσχυαίας· ὡς ἀρχὴ ὁμως ἐκτελέσεως οὐδεμιᾶ πρὸ τῆς ἱεροτελεστίας τοῦ γάμου πρῶξις δύναται νὰ ῥογισθῇ, ὡς ἡ συνωλόγησις ποικίλος, ἡ αἰτήσις ἐπισκοπικῆς ἀδείας καὶ καθεξῆς, διότι μόναι αὗται οὐδὲν ἄνευ τῆς ἱεροτελεστίας ἐπαγνῶνται ἀποτελεσμα, ὑπολείπεται δ' ἔτι τὰδεῖν νὰ ἀποστῇ τις τοῦ ἀδικήματος· ὅ καὶ ὡς ἀπλῶς προπαρασκευαστικαὶ πρῶξις λογιστέαι. "Ὅθεν ἀπόπειρα τιμωρητὴν εἶναι δυνατὴ μόνον ἂν διακοπῇ ἡ ἰσχυμένη ἢ ἡ ἱεροτελεστία παρὰ τὴν θέλησιν τοῦ αὐτοεργοῦ, εἴτε ἐνεργεῖα τοῦ αὐτοῦ τοῦ πρώτου γάμου, εἴτε γενομένου γνωστοῦ αὐτοῦ κατὰ τὴν ἱεροτελεστίαν εἰς τὸ ἕτερον πρόσωπον τοῦ δευτέρου ἢ τοῦ ἱεροῦ, ἢ παρεμβαιούσης τῆς δημοσίας ἀρχῆς καὶ καθεξῆς.

Τελέντος δ' ὅτι ἕως ἀναγκαῖος τοῦ ποικιμένου ἀδικήματος εἶναι τὸ κύρος τοῦ πρώτου γάμου, φέεται ἡ ἀμφισβήτησις ἂν τοῦτο κριθῇσεται ὑπὸ τοῦ ποινικοῦ δικαστηρίου, ἢ εἶναι παραπεμπτέον εἰς τὸ πολιτικόν, ὅπερ ἀρμόδιον ἐκ τοῦ νόμου νὰ λύῃ τὰς ἐκ τοῦ γάμου διζουράς, οἱ δ' ἑνορκοὶ πρὸς τούτοις εἰσὶν ἀνεπιτήδεοι· κριταὶ ἔνεκα τῶν συμπλεκουσιν ἐνταῦθα νομικῶν ζητημάτων. Κατὰ τὴν περὶ διγαμίας ὁμως δίκην δὲν προκειται περὶ ἐπικυρώσεως ἢ ἀκυρώσεως τοῦ πρώτου γάμου, ἀλλὰ περὶ τοῦ παραγόμενου τοῦ δευτέρου ἔνεκα τῆς ὑπάρξεως τοῦ πρώτου· γεννᾷται δ' αὕτω ζήτημα ἐπὶ περὶ τοῦ κύρους αὐτοῦ, ἀλλὰ παρεμπιπτόντως, κατὰ δὲ τὴν γενικῶς κρατούσαν δικονομικὴν ἀρχὴν ὁ δικαστὴς τῆς κυρίας διαφορᾶς εἶναι κριτὴς καὶ τῶν

παρεμπιπτόντων, εἰμὴ ὀρητὴ ἐξαιρέσις τοῦ νόμου κεῖται. Τοῦτο δὲ καὶ ἡ ἡμετέρα ποιν. δικονομία ὀρίζει· ἐν ἄρθροις 400, 420 καὶ 425, οὐδεμία δ' εἰδικὴ ἐξαιρέσις ἐπὶ τοῦ προκειμένου. Προσέτι δ' ἀρμόδιοι ν' ἀποφανθῶσι περὶ τούτου εἰσὶν οἱ ἑνορκοὶ καὶ οὐχὶ οἱ συνέδροι, εἰ καὶ τὸ 420 ἄρθρον ἐν τῇ δευτέρᾳ παραγράφῳ ἀνατίθῃσι τὰ παρεμπιπτόντα τοῖς συνέδροις, διότι ἡ ὑπάρξις τοῦ πρώτου γάμου, καὶ τὸ κύρος αὐτοῦ ἐπομένως, συνιστᾷ στοιγεῖον τοῦ ἀδικήματος, ὅθεν πραγματικὸν τὸ ζήτημα, ὅπερ κατὰ τὴν 1ην § τοῦ αὐτοῦ άρθρου εἰς τοὺς ἐνόρκους ὑπάγεται. Συνάπτεται δὲ τοῦτο μετὰ τῶν περὶ γάμου ὅρων τοῦ ἀστικοῦ δικαίου, τοῖς ἐνόρκοις ὁμως ὑποβάλλονται ταῦτα ἀναλελυμένα εἰς πραγματικὰ ζήτήματα, ἥτοι ἂν ὑπῆρξαν ταῦτα ἢ ἐκεῖνα τὰ γεγονότα τὰ συνιστῶντα τὸ κύρος τοῦ γάμου, ὡς καὶ τὴν γνῶσιν τοῦ αὐτοεργοῦ, εἰς ταῦτα δ' οὐδαμῶς ἀδέξιοι κριταὶ οἱ ἑνορκοὶ, ὡς ἐπίσης ἀποφανόμενοι ἐπὶ κλοπῆς, ἂν τὰ κλαπέντα ἦσαν ἀλλότεια ἢ οὐ, μεθ' ὧν συνάπτονται ἐπίσης νομικὰ ζήτήματα κυριότητος καὶ νομίμου κατοχῆς καὶ καθεξῆς.

Διάφορον ὁμως τὸ ζήτημα, ἂν ὑφίσταμένης πρὸ τοῦ πολιτικοῦ δικαστηρίου δίκης περὶ ἀκυρώσεως γάμου, συναφθῇ παρὰ τινος τῶν συζύγων δεύτερος, ἐγερθῇ δ' ἐντεῦθεν ὑποφύα διγαμίας· δότι καταφανῶς ἐνταῦθα ἡ πολιτικὴ διαφορὰ συνιστᾷ προδικαστικὸν ζήτημα τῆς ποινικῆς δίκης· διὸ δέον κατὰ τὸ 11 ἄρθ. τῆς πολ. δικονομίας ν' ἀνασταλῇ ἡ ποιν. καταδίωξις, μέχρι οὗ κριθῇ τὸ κύρος τοῦ γάμου ὑπὸ τοῦ πολ. δικαστηρίου. Ἐντεῦθεν ὁμως ὁρμώμενοι οἱ ὑποστηρίζοντες τὸ ἀναρμόδιον τοῦ ποιν. δικαστηρίου ἐπὶ τοῦ ζητήματος περὶ τοῦ κύρους τοῦ πρώτου γάμου, προβάλλουσιν ὅτι οὐδεμία οὐσίᾳ δὴς διαφορὰ ὑφίσταται, ἂν ἡ ἀμφισβήτησις τοῦ κύρους τοῦ πρώτου γάμου προ-

ηγύθη τῆς διγαμίας διὰ πολιτικῆς ἀγωγῆς, ἢ ἡγέρθη κατὰ τὴν ποιν. δίκην δι' ἐνστάσεως, καὶ συναγοῦσιν ἐπομένως, ὅτι καὶ ἡ ἐνστάσις παραπεμπτά εἰς τὸ πολ. δικαστήριον, ὅπερ μόνον ἀρμοδίον ἐπὶ τοιούτων ζητημάτων. Ἄλλ' οὐδεμία μὲν διαφορὰ κατὰ τὸ ἀντικείμενον, ὅπερ τὸ κύρος τοῦ πρώτου γάμου κατ' ἀμφοτέρα, μεγίστη ὁμῶς πρῶτον μὲν κατὰ τὸν σκοπόν, διότι ἐκεῖ μὲν ζητεῖται ἡ ἀκύρωσις τοῦ πρώτου γάμου καὶ τὰ ἐντεῦθεν νόμιμα ἀποτελέσματα, περὶ ὧν τὸ πολ. δικαστήριον εἶναι ἀρμοδίον ὡς ἀποφανθῇ, ἐνταῦθα δ' ἀπλῶς, ἂν ὁ πρῶτος γάμος ᾖ ἐγκύριος, ἵνα συναχθῇ τὸ παράνομον τοῦ δευτέρου, περὶ οὗ ὁ ποιν. δικαστὴς καλεῖται νὰ κρίνῃ· δεύτερον δὲ κατὰ τὴν δικονομικὴν τάξιν, διότι μὴ ἀναστελλομένης μὲν τῆς ποιν. δίκης ἐνεκα τῆς ἐκκρεμοῦς πολ. ἀγωγῆς, μετενεχθήσεται ἀναγκάτως τὸ περὶ τοῦ κύρους τοῦ γάμου ζήτημα ἀπὸ τοῦ πολ. δικαστηρίου εἰς τὸ ποινικόν, οὕτω δὲ θὰ στερηθῶσιν οἱ κατὰ τὴν πολιτικὴν δίκην διὰ δίκου τοῦ φυσικοῦ αὐτῶν δικαστοῦ, ὅσον τὸ πολ. δικαστήριον ἐπὶ διενέξεως περὶ τοῦ κύρους γάμου· καὶ πάλιν ἀναστελλομένης τῆς ποιν. δίκης ἐνεκα τῆς ἐνστάσεως περὶ τοῦ κύρους τοῦ πρώτου γάμου, περιορίζεται ἡ ἐξουσία τοῦ ποιν. δικαστοῦ ἐπὶ παρεμπόπτοντος ζητήματος ἀνευ ῥητῆς τοῦ νόμου ἐξαιρέσεως. καὶ ἀνευ ἀνάγκης, ὡς ἀνωτέρω εἰδείχθη, πρὸς δὲ τούτοις παρέχουмен στάδιον ὑπεκφυγῶν καὶ ματαίας χρονοτριβῆς.

Ἡ ἀνωτέρω δὲ γνώμη περὶ ἀναρμοδιότητος τοῦ ποιν. δικαστηρίου ἐπὶ τῆς ἐνστάσεως περὶ τοῦ κύρους τοῦ πρώτου γάμου ἀνεπτυχθῆ ἰδίως ἐν Γαλλίᾳ, ἐγένετο δ' ἀποδεχτὴ καὶ ὑπὸ τῆς νομολογίας τοῦ Ἀκυρωτικοῦ, ἐπικαλεσθέντος τὸ 189 ἄρθρον τοῦ Γαλλ. κώδικος, καθ' ὃ ἀμνησθητομένου τοῦ κύρους τοῦ πρώτου γάμου ἐν δίκῃ περὶ ἀκύρωσεως δευτέρου

γάμου, γίνεται προηγουμένως δίκη περὶ ἐκείνου (Chauveau théorie du code pénal No. 2934—2940). Νομίζω ὅμως οὐ πάνυ ἀσφαλῆ τὴν γνώμην ταύτην· διότι ἐν τῷ ἀνωτέρω ἄρθρῳ ποικίλονται περὶ πολιτικῆς διαφορᾶς, οὐδαμῶς δὲ περὶ ποινικῆς ὑποθέσεως. Καὶ αὐτοὶ δ' οὗτοι δέχονται ὅτι τὸ ποιν. δικαστήριον δύναται νὰ κρίνῃ τὸ ὅλως ἀνυπόστατον τῆς ἐνστάσεως, ἀκρωτηριαζόντες οὕτω τὴν περὶ αὐτῶν τεθεῖσαν περὶ παραπομπῆς ἐκχρῆν' (ἴδε ἐν τοῖς ἀνωθι παρατεθείσι ἀπὸ 2939). Ἀλλὰ παρ' ἡμῖν οὐδ' ἡ ἀνωτέρω διάταξις κεῖται, καὶ ἐπομένως οὐδεὶς δισταγμὸς δυνατός περὶ τῆς ἀρμοδιότητος τοῦ ποιν. δικαστηρίου κατὰ τὰ προεκτεθέντα.

Κατὰ μείζονα δὲ λόγον ἀρμοδίον τὸ ποιν. δικαστήριον νὰ κρίνῃ περὶ τοῦ δευτέρου γάμου, ἥτοι ἂν ἐτελεσθῇ οὗτος, τηρηθέντων τῶν νομίμων ἐξωτερικῶν τύπων· διότι ὁ δευτερός γάμος συνιστᾷ κυρίως τὸ ἄδίκημα, ἡ δὲ περὶ τούτου ἔρευνα εἶναι αὐτὸ τοῦ ποιν. δικαστοῦ τὸ ἔργον ἐνταῦθα· διὸ καὶ ἐναντίᾳ γνώμῃ οὐδαμῶς ἐκράτησε.

Διχογνωμία ἔτι προέκυψε περὶ τοῦ υπολογισμοῦ τῆς παραγραφῆς τοῦ ποινικομένου ἀδικήματος. Καὶ οἱ μὲν, διατενομένοι ὅτι ἡ διγαμία συντελεῖται οὐ μὴν διὰ τῆς τελέσεως τοῦ δευτέρου γάμου, ἀποδέχονται, ὅτι ἡ δεκαετία τῆς παραγραφῆς λογισθῆσεται ἀπὸ τῆς ἡμέρας τῆς ἀδιαφόρου ἂν ἐξηκολούθησεν ἡ τὴν μετὰ ταῦτα παράνομος συμβίωσις. Οἱ δὲ τούναντιόν, ὅτι ἡ διγαμία ἀποτελεῖ συνεχὲς ἀδίκημα, διαρκῶς ἐπαναλαμβάνουμένη μέχρι τοῦ πραγματικοῦ χωρισμοῦ, καὶ ἐπομένως ἀποδέχονται, ὅτι ἡ παραγραφὴ λογιστέα ἔκτοτε μόνον, ἀδιαλείπτως κατὰ τὸν πρὶν χρόνον διὰ τῆς συμβιώσεως διακοπτομένη.

Ἡ συμβίωσις ὁμῶς δὲν ἀποτελεῖ ἐπανάληψιν τοῦ ἀδικήματος, ἀλλὰ πληροῦσιν τοῦ τελικοῦ σκοποῦ αὐτοῦ. ὡς ἐπὶ

κλοπῆς ἢ ὑπὸ τοῦ κλέπτου τήρησις καὶ κλοπῆσι τῶν κλαπέντων μέχρι τῆς ἀνακαλύψεως, χωρὶς οὐδαμῶς νὰ λογίζηται τοῦτο νέα κλοπὴ ἢ ἐξακολούθησις τῆς πρώτης, οὐδὲ λόγος διακοπῆς τῆς παραγραφῆς.

Ἐπειτα ὁποῖος χωρισμός, ἔργῳ ἀπλῶς, ἢ διὰ δικαστικῆς ἀκυρώσεως; καὶ τίς ἡ ἀνάγκη τῆς ἀκυρώσεως τοῦ προφανῶς παρνόμου; ἢ δ' ἐν χωρισταῖς οἰκίαις διαμονὴ ἀποτελεῖ ἔργῳ χωρισμὸν ἢ οὐ;

Ἄλλ' οὐδ' ὁ κίνδυνος, ἐν ὑποθέτουσιν οἱ δεχόμενοι τὸ συνεχές τοῦ ἀδικήματος, μὴ, διαφεύγοντες οἱ αὐτοὺργοὶ ἐπὶ δεκαετιᾶν τὴν καταδίωξιν, καρποῦνται ὕστερον ἀνενόχλητοι τὸν παράνομον γάμον, εἶναι ἀληθές· διότι διὰ τῆς παραγραφῆς μόνον ἡ ποινικὴ καταδίωξις ἀποκλείεται, δὲν νομιμοποιεῖται· ὅμως καὶ ὁ δεύτερος γάμος, ὅστις ἔσται πάντοτε ἄκυρος, ὡς καὶ τὸ κλοπιμαῖον καὶ μετὰ τὴν δικαστιαν διεκδικεῖται. Οὐδ' ἡ συμβίωσις δ' ἀνενόχλητος, διότι, ἐν ὧσ' διακεῖ, δυνατὴ πάντοτε ἡ καταδίωξις ἐπὶ παρνόμῳ συνοικήσει, ἔτι δὲ καὶ ἐπὶ μοιχείᾳ ἔγκλησις τοῦ σύζυγου τοῦ πρώτου γάμου ζῶντος ἔτι· ὥστε οὐδεὶς δισταγμός, ὅτι ἡ γνώμη τοῦ ὑπολογισμοῦ τῆς παραγραφῆς ἀμέσως ἀπὸ τῆς τελέσεως τοῦ δευτέρου γάμου εἶναι ἡ ὀρθότερα.

Ἐν τινι δὲ περὶ διαγαμίαις μονογραφίᾳ τοῦ νεκροῦ διδάκτορος Ν. Στράτου, ἐπιμελῶς ἄλλως καὶ ἐπιτυχῶς γεγραμμένη, ἐπικρίνεται δεινῶς ἡ γνώμη τοῦ νομικοῦ συμβουλίου περὶ μὴ καταδίωξεως Ἰουδαίου, πολίτου Ἑλλήνος, καὶ διαμένοντος ἐν Παλαιστίνῃ, λαβόντος σύζυγον τὴν χήραν τοῦ ἀδελφοῦ του κατ' ἐπιτακτικὸν ὅρον τοῦ θρησκειώματός του· διότι δῆθεν κατὰ τὴν γνώμην ταύτην ἀναρρεῖται ἡ τε ἀρχὴ τοῦ ἀστικοῦ δικαίου, ὅτι τὰ τοῦ γάμου εἰσὶ προσωπικὰ καὶ παρακολουθοῦσι τὸν Ἑλληνα πανταχοῦ, καὶ ἡ ἐν Τουρκίᾳ ἑτεροδικία καὶ οἱ παρομαρτοῦντες ταύτῃ

νόμοι· λανθάνει ὁμως τὸν γράψαντα, ὅτι ἐνταῦθα προὔκειτο οὐχὶ περὶ τοῦ κύρους τοῦ δευτέρου γάμου, ἀλλὰ περὶ τῆς ποινικῆς καταδίωξεως, ὡς δὲ προεῖχθη ἕως ἀναγκαῖος τοῦ ἀδικήματος εἶναι ἡ πρόθεσις περὶ διαταράξεως τῆς κρατούσης δημοσίας τάξεως· ἀλλ' ἐν Τουρκίᾳ ἔνθα θεμιτὴ ἡ πολυγαμία, καὶ παρ' Ἰουδαίου, νομίζοντας ὅτι διὰ τοῦ δευτέρου τούτου γάμου ἐξεπλήρου κατὰ τὸ θρησκευμὰ του θεῖαν ἐντολήν, οὐδὲ πρόθεσις ἀδικήματος ὑφίστατο, οὐδὲ διατάραξις τῆς δημοσίας τάξεως ἐπῆλθεν.

Α. Γλαράκης

Διεκδικήσις (rei vindicatio) ἐν

τῷ Ῥωμαϊκῷ δικαίῳ καλεῖται ἡ ἀγωγή, ἣν ἐγείρει ὁ κύριος κατὰ τοῦ προσβαλόντος τὸ τῆς κυριότητος δικαίωμα αὐτοῦ, ἠξιῶν τὴν ἀπόδοσιν τοῦ πράγματος μετὰ τῶν παρεπομένων καὶ τῶν καρπῶν (cum omni causa). (Ἰδε Ἀγωγή διεκδικητικὴ). Ἐν δὲ τῷ ἐμπορικῷ δικαίῳ εἰδικώτερον καλεῖται τὸ τῆς ἀγωγῆς δικαίωμα, ὃ, ἐπελθούτης πτωχεύσεως, ἔχει ὁ πωλῆσας νὰ διεκδικήσῃ τὰς ὑπ' αὐτοῦ πωληθείσας καὶ διὰ ζηρᾶς ἢ διὰ θαλάσσης ἀποσταλείσας πραγματείας, πρὶν ἢ αὐταὶ ἀποτεθῶσιν ἐν ταῖς ἀποθήκαις τοῦ πτωχεύσαντος. (Ἰδε Πτωχεύσις).

Β. Ν. Φλογαίτης

Δίξις (excussio). Κατὰ τὸ Ἰουστι-

νιάνειον δίκαιον (τετάρτης Νεαρχῆς κεφ. α') ὁ ἐγγυητὴς ἐνάγεται μόνον, ἐὰν καὶ καθ' ὅσον ὁ δανειστὴς δὲν δυνήθῃ νὰ ἱκανοποιηθῇ ὑπὸ τοῦ ὀφειλέτου (τοῦ πρωτοῦ που ὀφειλέτου) ἢ καθ' ὅσον ἡ τοῦ ὀφειλέτου δικαστικὴ καταδίωξις εἶναι ἕνεκα τῆς ἀπουσίας αὐτοῦ πολλῶν δυσχερεστέρᾳ τῆς τοῦ ἐγγυητοῦ. Οἱ περιορισμοὶ οὗτοι τῆς ὑποχρεώσεως τοῦ ἐγγυητοῦ δὲν ἀποτελοῦσι στοιχεῖα τῆς βάσεως τῆς κατὰ τοῦ ὀφειλέτου ἀγωγῆς τοῦ δανειστοῦ, ἀλλ' ἐνστασιν τοῦ ἐναγομένου ἐγγυητοῦ, καλουμένην ὑπὸ τῶν νεωτέ-

ρων εὐεργέτημα διζήσεως (beneficium excussionis)· δηλονότι δὲν ὑποχρεοῦται ὁ ἐνάγων τὸν ἐγγυητὴν νὰ δηλώσῃ ἐν τῇ ἀγωγῇ αὐτοῦ ὅτι εἶναι ἀνεφικτός ἢ δυσχερὴς ἢ τοῦ ὑφειλμένου καταδωσίς, δικαιούται δὲ μόνον ὁ ἐναγόμενος ἐγγυητὴς νὰ προβάλῃ τὴν ἐν σπασιν τῆς διζήσεως, ἣν ἡ πολιτικὴ ἡμῶν δικονομία (ἄρθ. 553) κατατάσσει μεταξὺ τῶν ἀναβλητικῶν ἐνστάσεων. (Ἰδε Ἐνστάσεις.)

Θ. Ν. Φλογαίτης

Δικαιοδοσία καλεῖται ἐν τῇ γενικωτέρᾳ ἐννοίᾳ τῆς λέξεως ὃ ἔχει ἐκ τῆς κυριαρχίας αὐτῆς δικαίωμα ἡ πολιτεία διὰ τῆς ἐν αὐτῇ ὀργανωμένης κατὰ τοὺς νόμους δικαστικῆς ἐξουσίας νὰ ἐπιλαμβάνηται τῆς λύσεως τῶν ἐν αὐτῇ ἐγχειρομένων ἀστικῶν διαφορῶν ἢ τῆς ἐκδικάσεως καὶ τιμωρίας τῶν ἐν αὐτῇ διαπραττομένων ἀδικημάτων· καὶ τὸ μὲν δικαίωμα τῆς λύσεως τῶν ἀστικῶν διαφορῶν παράγει τὴν καλουμένην ἀστικὴν δικαιοδοσίαν (jurisdiction civil), τὸ δὲ τῆς τιμωρίας τῶν ἀδικημάτων τὴν καλουμένην ποινικὴν δικαιοδοσίαν (jurisdiction pénale ἢ jurisdiction criminelle).

Εἰς τὴν ἀστικὴν καὶ τὴν ποινικὴν δικαιοδοσίαν τοῦ Κράτους ὑπόκεινται οὐ μόνον οἱ ἰθαγενεῖς καὶ οἱ μονίμως κατοικοῦντες, ἀλλὰ καὶ οἱ ἄλλοδαποὶ Ἐξαιρουμένων οἱ ἡγεμόνες ὡς ἀνεύθυνοι καὶ οἱ θυνάμει· τοῦ ἀλλοτρίωνος δικαίου ἀπολαύοντες τοῦ δικαιοδικαίου τῆς ἑτεροδικίας, δηλονότι οἱ διπλωματικοὶ ἀπεσταλμένοι καὶ οἱ κατώτεροι αὐτῶν διπλωματικοὶ ὑπάλληλοι, οἵτινες κατὰ νομικὸν πλάσμα θεωροῦνται διατρίβοντες ἐν τῇ ὑπ' αὐτῶν ἀντιπροσωπευμένῃ Ἐπικρατείᾳ, ὅθεν καὶ ἀπάγονται εἰς τὴν ποινικὴν δικαιοδοσίαν αὐτῆς. Οἱ πρόξενοι δὲν ἀπολαύουσι κατὰ κανόνα τῆς ἑτεροδικίας, ἀλλ' οὐχ ἥ-τον ὑπάρχουσι συνθήκαι, οἷα ἡ ἄλλοτε με-

ταξὺ Ἰαλλίας καὶ Πεδεμοντίου συναρτίσα, ἀνχωνώρισσα τὴν ἑτεροδικίαν καὶ εἰς τοὺς πρόξενους. (Ἰδε Ἐτεροδικία).

Σημειωτέον ὅμως ὅτι οἱ ἄλλοδαποὶ ὑπάγονται μὲν ὑποχρεωτικῶς εἰς τὴν ἀστικὴν δικαιοδοσίαν τῆς πολιτείας, ἐν ᾗ διαμίνουσι, ἐναγόμενοι ὑπὸ ἡμεδαπῶν ἀλλ' οὐχὶ καὶ ἐναγόμενοι ὑπὸ ἄλλοδαπῶν, πλὴν εἰς ὑπεβάθιον αὐτοὺς εἰς αὐτὴν ῥητῶς συνθήκαι ἢ συγκατετέθησαν οὗτοι ῥητῶς ἢ σιωπηλῶς νὰ ὑπαχθῶσιν εἰς αὐτὴν ἢ αἱ κατ' αὐτῶν ἀγωγὰι ἀνάγονται εἰς τὴν ἐμπορίαν καὶ τὰς συναλλαγματολογικὰς ἢ εἰς συντηρητικὰς κατὰσχέσιν ἢ εἰς ἀκίνητα κτήματα καίμενα ἐν τῇ πολιτείᾳ ταύτῃ κτλ. (Ἰδε Ἀρμοδιότης καὶ δικαιοδοσία ἀστικῶν δικαιοτριβῶν).

Ὁρίσθησαν δὲ κατὰ κανόνα δι' ἐκκυστήν ἀστικὴν διαφορὰν δύο βᾶθμοι δικαιοδοσίας, ὁ τῆς πρωτοδικίου δικῆς καὶ ὁ τῆς κατ' ἔφεσιν. Ἀλλ' ὑπάρχουσι καὶ δίκαια, ὑπαγόμενα εἰς ἓνα μόνον βαθμόν, μὴ ὑποκείμενα· δηλ. εἰς ἔφεσιν, ὡς τὸ εὐτελὲς τοῦ ποσοῦ αὐτῶν. (Ἰδε Ἐφέσις).

Θ. Ν. Φλογαίτης

Δίκαιον. Κατὰ τοὺς Κοζακίνοβιους «ὁ νόμος ἀπότῃ δικαιοσύνης ὀνόμασται· ἔστι γὰρ νόμος τέχνη τοῦ καλοῦ καὶ τοῦ ἰσίου» (B. α. 2, 1) Ἐν τῷ ἀποφθέγματι τούτῳ ἡ λέξις νόμος ἐμφανίζει τὸ δικαίον (jus γὰρ droit), ἥτοι τὴν ἀνάγκαν τῶν νόμων. «Συνίσταται δ' ὁ νόμος ἢ τῷ ἐπιτελεσθῆναι τινα ἢ φυλάττειν τὰ ἔθνη ἢ μείον αὐτά· ὡς ἐν τῷ ἐκποιεῖν ἢ ἀπολλύειν» (B. μθ'. 2, 1). «Νομικὴ δὲ ἔστι θείων τε καὶ ἀνθρωπείων πραγμάτων γνῶσις, τῶν δὲ δικαίων καὶ ἀδίκων ἐπιστήμη (κατὰ Θεόφιλον).

Παραγγέλματα δὲ τοῦ νόμου τὰ κοσμίως ζῆν, ἄλλον μὴ βιάσκειν, ἐκάστῳ τὸ ἴδιον ἀπονέμειν» (B. ε'. § 1. 2, 1) Σύγκριται δὲ ἡ ἀπὸ φυσικοῦ Νόμου ἀπὸ ἐθνικοῦ ἢ πολιτικοῦ καὶ Φυσικὸς μὲν

ἐστὶ νόμος, ὃ τινι πάντα τὰ ζῶα καὶ οὐκ ἄνθρωποι μόνον κέχρηται· (B. Γ'. 2, 1.).

Τῶν ἔναι μὲν ὀρίζονται τὸ Φυσικὸν δίκαιον ὁμάδα κανόνων ἀναλλοιώτων, ὑπὸ τῆς φύσεως ἐγγραρχθέντων εἰς τὴν καρδίαν παντὸς ἀνθρώπου, ἀναγκαιῶν καὶ ἐναι τινὸς ἀναγκαιώσεως γνωστῶν διὰ μόνης τῆς συνδρομῆς τοῦ ὁρθοῦ λόγου. Ἄλλοι δὲ παραδέχονται ὅτι τὸ Φυσικὸν δίκαιον συνίσταται ἐκ τῶν κανόνων τῶν ἐξ αὐτῆς τῆς φύσεως τοῦ ἀνθρώπου, ἐν κοινωνίᾳ ζῶντος, ἥτοι τῶν ἐν τῇ κοινωνικῇ διαδιώσει ἀναγκῶν καὶ τῶν διανοητικῶν δυνάμεων αὐτοῦ, ἀναγκαιῶς ἀπορρέοντων. Τὸ ἐφ' ἡμῖν φρονούμεν ὅτι ἐν ἀμφότεροις τοῖς ὁρίσμοις τούτοις περιέχεται κατὰ ἔθνος ἡ αὐτὴ ἔννοια.

Τινὲς ἐν τούτοις τῶν νομοδιδασκάλων, καὶ ἰδίως ὁ Ἱερεμίας Βένθμ, ἀντέκρουσαν ἔλασσε τὰς ἀρχὰς ταύτας, ἀμφισβητοῦντες παρὰ τὴν τὴν ὑπαρξίν φυσικοῦ δικαίου.

Τοῦ Ἑθνικοῦ δὲ νόμου ἐστὶν ἡ περὶ τὸ εἶναι θεητεία καὶ τὸ πείθεσθαι γονεῦσι καὶ πατρίδι (B. Γ'. 2, 1.) Κατὰ Θεόφιλον, ἔθνικόν νομιμὸν ἐστὶ τὸ κατὰ πάντων ἀνθρώπων, ἡ γὰρ τῶν λελογισμένων ὅσων ἐβελόντων, ἐπεκτεινόμενον (B. Α'. τ. Γ'). Quod naturalis ratio inter omnes homines constituit vocatur jus gentium (Εἰσηγ. §. 1, Α'. Β'). Ἄλλ' ἐν ταυτὴ ἔννοια ἀντιστοιχεῖ μᾶλλον πρὸς τὸ νῦν καλούμενον φυσικὸν δίκαιον. Ὁ ὅρος ἐθνικὸν δίκαιον ἐκτείνεται καὶ ἐπὶ τοῦ δικαίου τοῦ ρυθμιζόντος τὰς σχέσεις ἔθνους πρὸς ἔθνος, εἰς τοῦτο δ' ἰδίᾳ ὑπὸ τῶν νεωτέρων εἰδικῶς ὀνομασία δίκαιον διεθνὲς ἢ ἀλλήλεθνεῖς droit international (Ἴδε καὶ Ἀλληλεθνεῖς δίκαιον).

Κατὰ Ῥωμαίους πολιτικὸν νομιμὸν ἐστὶν ἑκάστη πόλις ἑαυτῇ ὀρίσει καὶ ἐπὶ αὐτῆς ἵδιον (B'. θ'. 2, 1.) καὶ οὕτως οὐτε τελείως ἀπάδει τοῦ φυσικοῦ

καὶ τοῦ ἐθνικοῦ, οὔτε τελείως αὐτοῖς ἔπεται (B. Γ'. 2, 1.). — Ὁ Νόμος, ἥτοι τὸ δίκαιον, διαίρεται εἰς δημόσιον καὶ ἰδιωτικόν καὶ τὸ μὲν δημόσιον πρὸς τὴν πολιτείαν ὁρᾷ καὶ συνίσταται ἐν ἱερεῦσι καὶ ἄρχουσι· τὸ δὲ ἰδιωτικὸν πρὸς τὸ ἐκάστῳ χρήσιμον (B. Α'. 2, 1.).

Κατὰ τοὺς νεωτέρους ὡσαύτως τὸ μὲν δημόσιον δίκαιον ρυθμίζει τὰ γενικὰ ἀντικείμενα τοῦ κράτους καὶ περιέχει ἐν ἑαυτῷ ἰδίως τὸ πολιτικόν ἢ πολιτειακὸν δίκαιον (Droit politique), ἥτοι τὸ, τε συνταγματικὸν ἄλλως λεγόμενον (καθ' ὅσον τὰ ρυθμιζόμενα ἀναγράφονται ἐν τῷ συνταγματικῷ χάρτι) καὶ μερικώτερον τὸ διοικητικὸν δίκαιον, (καθ' ὅσον ἀναφέρονται εἰς τὴν διοίκησιν) (Ἴδε τὴν λ. Κυβέρνησις), τὸ δίκαιον δηλονότι τὸ ρυθμίζον τὴν σύνθεσιν καὶ τὰ καθήκοντα τῶν διαφόρων ἐξουσιῶν (ἀνωτέρων καὶ κατωτέρων), τὴν ἀλληλενέργειαν καὶ τὰ ὅρια αὐτῶν, καὶ τὴν μετοχὴν τῶν πολιτῶν εἰς τὰ δημόσια πράγματα. Τὸ δὲ ἰδιωτικὸν δίκαιον κανονίζει τὰς μεταξὺ τῶν ἰδιωτῶν σχέσεις.

Κατὰ Βυζαντινοὺς τὸ δίκαιον ἐστὶν ἡ ἐγγραφὸν ἢ ἀγγραφὸν (B. Γ'. 2, 1.) «Εἰσῆχθη δὲ τὸ ἐγγραφὸν ἢ ἀπὸ τῆς δωδεκαδέλτου ἢ τῶν τοῦ δήμου δογμάτων ἢ τῶν τῆς συγκλήτου θεσισμάτων ἢ βασιλικῶν δογμάτων ἢ τῆς αὐθεντίας τῶν σοφῶν (B. Γ'. 2, 1.).

Κατὰ τὸν ἀπὸ 23 Φεβρουαρίου (7 Μαρτίου) 1835 Νόμον παρ' ἡμῖν δὲν ἰσχύουσιν ἐκ τῶν κατὰ τὰ ἀνωτέρω ἀπαρτιζόντων τὸ ἐγγραφὸν ἀστικὸν δίκαιον εἰμὴ ὅσα περιλαμβάνονται ἐν τῇ Ἐξαιδίῳ τοῦ Ἀρμενοπούλου, καθ' ὅσον δὲν πατηρήθησαν διὰ τῶν νεωτέρων ἡμῶν νόμων· κατὰ δὲ τὴν ὁμοφώνον καὶ σταθερὰν νομολογίαν τοῦ Ἀρείου Πάγου καὶ τῶν λοιπῶν δικαστηρίων καὶ ὅσα δὲν περιλαμβάνονται μὲν ἐν τῇ Ἐξαιδίῳ, συντελοῦσι δὲ εἰς συμπλήρωσιν τῶν ἐν αὐτῇ περιεχομένων. (Ἴδε καὶ τὰς λέξεις Ἀρι-

κὸν δίκαιον, Βυζαντικὸν δίκαιον).

Κατ' Ἀριστοτέλην, «τοῦτου (τοῦ νόμου) εἶδη δύο, κατὰ γράμμα, ὅστις καὶ προλέγει ἂ μὴ δεῖ πράττειν, καὶ κατ' ἔθος, ὅτε καὶ ἄγραφος νόμος λέγεται». καὶ «Νόμος δ' ἐστὶν ὁ μὲν ἴδιος, ὁ δὲ κοινός· λέγω δὲ ἴδιον μὲν, καθ' ὃν γεγραμμένον πολιτεύεσθαι· κοινὸν δέ, ὅσα ἄγραφα παρὰ πᾶσιν ὁμολογεῖσθαι δοκεῖ.»

Ἄγραφον δίκαιόν ἐστι (κατὰ τὰς Ῥωμαϊκὰς διατάξεις) τὸ μὴ γεγραμμένον. «Περὶ ὧν ἔγγραφος οὐ κεῖται νόμος, παραφυλάττειν δεῖ τὸ ἔθος καὶ τὴν συνήθειαν.» (Β. μα'. 2. 1.). «Ἡ μακρὰ συνήθεια ἀντὶ νόμου κρατεῖ, ἐν οἷς οὐκ ἐστὶν ἔγγραφος. (Β. μβ'. 2. 1.) Τότε κεχρήμεθα τῇ συνήθειᾳ τινὸς πόλεως ἢ Ἐπαρχίας, ὅτε ἀμειψήθηται ἐν δικαστηρίῳ ἐδεδαώθη (Β. μγ'. 2. 1.). Καὶ τὰ μακρὰ συνήθεια δοκιμασθέντα καὶ ἐπὶ πολλοὺς ἐνιαυτοὺς φυλαχθέντα οὐχ ἦσαν τῶν ἐγγράφων κρατοῦσιν» (Β. μδ. 2. 1.). «Τὸ μὴ μετὰ λόγου ἐπενεχθέν, ἀλλὰ κατὰ πλάνην καὶ συνήθειαν κρατήσαν οὐ δεῖ κρατεῖν ἐν τοῖς ὁμοίοις» (μζ. 2. 1.). «Τῆς συνήθειας καὶ τῆς χρησσεως ἡ αὐθεντία οὐκ ἐπὶ τοσούτων ἰσχύει ὥς καὶ τὸν λογισμὸν καὶ τὸν νόμον νικᾷν (Β. να'. 2. 1.). «Ἡ μακρὰ συνήθεια καὶ δοκιμασθεῖσα τᾷξιν ἔχει νόμου, καὶ ὅτι τὰ πρόνοια δοθέντα ὀφικελίοις ἢ πόλεσιν ἢ πρωτεύουσιν ἢ συστήμασιν ἰσχυρὰ ἐστὶ καὶ βέβαια εἰς τὸ διηνεκὲς ἰσχύοντα (Β. νδ. 2. 1.). Ἐπιτραπῆτω δὲ νὰ παρατηρήσωμεν ὅτι οἱ προκείμενοι ῥωμαϊκοὶ καὶ βυζαντινοὶ κανόνες δὲν περιλαμβάνουσιν τι πλέον τῶν ἀνωτέρω ἐξ λήξεων τοῦ ἐκ Σταγίρων φιλοσόφου «ὅσα ἄγραφα παρὰ πᾶσιν ὁμολογεῖσθαι δοκεῖ.»

Ἐν τῇ λ. ἀστὶ κὸν δίκαιον παρητήρησαμεν ὅτι ὁ νόμος τῆς 23 Φεβρουαρίου (7 Μαρτίου) 1835 παραδέχεται ὅτι τὰ ἔθιμα, ὅσα πολυχρόνιος καὶ ἀ-

διάκρος συνήθεια ἢ ἀποφάσεις δικαστικὰ καὶ καθιέρωσαν, ὑπερισχύουσιν καὶ παρ' ἡμῖν ὅπου ἐπεκράτησαν. Ἄρα ἡ ἀποφάσις εἶναι ἂν ὑπάρχῃ ἢ δὲν ὑπάρχῃ γραπτὸς νόμος, προνοῶν τὴν ἐπίδοκον ὑπακοῆς, ὑπαρχόντος ἐθίμου, καὶ δ' ἡ δικαστικὴ ἀποφάσις δύνανται νὰ καθιερώσων ἐθίμα.

Σημειωτέον ὅτι δίκαιον καλεῖται ἐν περιστάλμην ἐννοία καὶ τὸ δίκαιωμα (ἴδε λῆξιν). Θ. Ν. Φλογαίτης

Δικαιοσύνη. (justitia, γὰρ justice). Δικαιοσύνη κατὰ τὰ αὐτοκρατορικὰ κείμενα ἐστὶ σταθερὰ βούλησις καὶ διηνεκὲς ἐκάστῳ τὸ ἴδιον ἀπονέμειν δικαίον (Β. ι'. 2, 1.)

Κατ' Ἀριστοτέλην ἡ δικαιοσύνη ἀρετὴ μὲν ἐστὶ τελεία, ἀλλ' οὐχ ὅλως, ἀλλὰ πρὸς ἕτερον καὶ διὰ τοῦτο πολλὰς κρατίστη τῶν ἀρετῶν εἶναι δοκεῖ ἡ δικαιοσύνη· καὶ οὐθ' ἔσπερος, οὐθ' ἑωκ οὕτω θαυμαστός· καὶ παρομιχζομένη· φαιμέν, ἐν δὲ δικαιοσύνῃ συλλήβδην πᾶς ἀρετὴ ἐστὶ, καὶ τελεία μάλιστα ἀρετὴ, ὅτι τῆς τελείας ἀρετῆς χορτὶς ἐστὶ. (Θ. Νικομάχ. β. ε'. κ. α'). Ἄλλοι οὖν ἀγαθὸν δοκεῖ εἶναι ἡ δικαιοσύνη (ἴδ. ε').

Οἱ νεώτεροι ὀρίζουσι τὴν δικαιοσύνην διαγωγὴν συνάδουσιν πρὸς τὰ καθήκοντα, ἅπερ ἡ φύσις καὶ ὁ ἀνθρώπινος νόμος ἐπιβάλλουσιν ἡμῖν. La justice est la conformité de nos actions avec les devoirs qui nous sont imposés, tant par la nature que par les institutions humaines (Lepage éléments de la science de droit).

Σημειωτέον ὅτι κατ' Ἀριστοτέλην ἡ δικαιοσύνη εἶναι διορθωτικὴ ἢ διανεμητικὴ. «Δίκαιον, λέγει, διορθωτικόν, ὃ γίνεται ἐν τοῖς συναλλάγμασι καὶ τοῖς ἐκουσίοις καὶ τοῖς ἀκούσις. Διανεμητικὸν τῶν κοινῶν ἀεὶ κατὰ τὴν ἀνάγκην ἐστὶ τὴν εἰρημένην.» (Θ. Ν. Νικομάχ. ε'. δ'). Θ. Ν. Φλογαίτης

τιων ἥδη τῶν πρὸς παραγωγὴν αὐτοῦ ἀπαιτουμένων κατὰ νόμον γεγονότων), καλεῖται παρὸν (jus praesens), τὸ δὲ μὴ παραχθὲν μὲν εἰσέτι ἀλλὰ προσδοκώμενον παραχθῆναι (ἢ τε μὴπω υπαρχάντων τῶν πρὸς παραγωγὴν νομικῶν γεγονότων) καλεῖται μελλόν (jus futurum), ὁποῖον φέρ' εἰπεῖν τὸ ὑπὸ ἀναβλητικῆν αἵρεσιν ἢ προθεσίαν δικαίωμα ἢ τὸ δικαίωμα τοῦ ἀναγκασίου κληρονόμου κτλ. Κατὰ τοῦτο δ' ἔχει μόνον πρακτικὴν ἔννοιαν ἐν τῷ δικαίῳ ἢ κτήσιν τῶν μελλόντων δικαιωμάτων, ὅτι ἐπιτρέπει γενικῶς ὁ νόμος (Πολ. Δικ. 10²⁵) ἀσφαλιστικὰ περὶ αὐτῶν μέτρα. Διαιστέλλεται δ' ἡ παραγωγὴ τῶν δικαιωμάτων εἰς παρὰ γωγὸν καὶ πρωτότυπον, καθ' ὅσον μετεδιδάσθη τὸ δικαίωμα ἀπὸ τοῦ τέως ἔχοντος εἰς τὸν ἥδη ἔχοντα αὐτό, οἷον εἶχεν αὐτὸ ὁ τέως ἔχων (ἄρα παρὰ γωγος), ἢ καθ' ὅσον ἐκτήθη αὐτοτελῶς (ἄρα πρωτότυπον). Οὕτω παρὰ γωγος μὲν εἶναι ἡ δι' ἀγοραπωλησίας ἢ ἐκχωρήσεως κτήσης, πρωτότυπος δὲ ἡ διὰ χρησιδικοποιήσεως. Ἐπίσης εἰς πρωτόγονον ἢ δευτερόγονον, καθ' ὅσον τὸ δικαίωμα παρήχθη νῦν κατὰ πρῶτον (ὡς ἐπὶ τῆς καταλήψεως ἀδεσπότου) ἢ ὑπάρχον πρότερον περιτλήθην εἰς νέον κτήτορα (ὡς ἐπὶ τῆς παραδόσεως ἢ τῆς χρησικτησίας). Ἡ παράγωγος δὲ καὶ δευτερόγονος κτήσις ἀποτελεῖ τὴν καλουμένην διὰ δόχην (successione), συνισταμένην εἰς ἀντικατάστασιν τοῦ μέρι τοῦδε δικαιούχου ἢ τοῦ μέχρι τοῦδε ὀφειλέτου ("Ἰδε Διαδοχή).

Ἐν τῷ δημοσίῳ δικαίῳ ἡ λέξις δικαίωμα ταυτίζεται τῇ λέξει ἐλευθερία ("Ἰδε Ἀτομικαὶ καὶ πολιτικαὶ ἐλευθερίαι).

Θ. Ν. Φλογαίτης

Δικαιώματα πενήτων. Οἱ πένητες κατὰ τὸν ἡμέτερον νόμον (μιμηθέντα κατὰ τοῦτο τὴν Βαυαρικὴν

νομοθεσίαν) οὐ μόνον ἀπαλλάσσονται τῆς προκαταβολῆς τοῦ ἡμίσεος τῶν νομικῶν δικαστικῶν τελῶν, (ὅθεν καὶ ὁ ἀντιδικὸς αὐτῶν ὑποχρεοῦται νὰ προκαταβάλῃ τὸ ἡμισυ μόνον τῶν τελῶν, ὅταν ἐπισπυνδῇ), ἀλλὰ καὶ πασῶν τῶν ἐξωδίκων δαπανῶν. Ὅθεν καὶ τῆς καταβολῆς δικηγορικῶν καὶ κλητορικῶν δικαιωμάτων. Ἀλλ' ἡ ἀπαλλαγὴ αὐτῶν εἶναι πρόσκαιρος, διότι ἐν ὁπείνης εὐπορήσει, ὑποχρεοῦται νὰ πληρώσῃ τοὺς προσενεγκόντας αὐτῷ τὰς υπηρεσίας αὐτῶν δικηγόρους καὶ κλητῆρας (Πολ. 223 ἐν συνδ. πρὸς Νόμου ΑΧΚΕ' περὶ χαρτοσήμου ἀρθ. 36). Δὲν ἀπαλλάσσονται ὅμως καὶ οἱ πένητες, ἂν τυχὸν ἡγηθῶσι, νὰ καταβάλωσι τὰ τέλη, εἰς τὴν κατεδιδάσθησαν ὑπὲρ τῶν ἀντιδικῶν αὐτῶν.

Ὅπως κτήσεται τις τὸ δικαίωμα τῆς πενίαις, (ὃ παρέχεται διὰ τοῦ λεγομένου ἀντικλητηρίου), ἀπαιτεῖται 1) πιστοποιητικὸν τῆς δημοτικῆς ἀρχῆς περὶ τῆς ἀπορίας αὐτοῦ, ὃ ἐνισχύει ἡ ἔνορκος ἐνώπιον τοῦ δικαστηρίου βεβαίωσις τοῦ διαδίκου, ὅτι δὲν δύναται νὰ ἐπαρκέσῃ εἰς τὰς δικαστικὰς δαπάνας ἄνευ περιορισμοῦ τῶν πρὸς διατροφὴν τοῦ οἴκου αὐτοῦ χρεωδῶν, καὶ 2) πιστοποιητικὸν δικηγόρου ὅτι ἡ ἐπιχειρηθησομένη ὑπ' αὐτοῦ δίκη δὲν εἶναι προδήλως ἄδικος, ἄλογος καὶ ἀνεπίδεκτος δικαστικῆς προστάσεως. Ἐκδίδεται δὲ τὸ ἀντικλητήριον ὑπὸ τοῦ εἰρηνοδίκου μὲν, προκειμένου περὶ εἰρηνοδικιακῆς υποθέσεως, τοῦ εἰσαγγελέως δὲ, προκειμένου περὶ ἀστικῆς υποθέσεως ἀναγομένης ἐκ τῆς ἀρμοδιότητος τοῦ παρ' ᾧ εἰσαγγελέως δικαστηρίου, τοῦ προέδρου δὲ τῶν Πρωτοδικῶν, προκειμένου περὶ υποθέσεως ἐμπορικῆς. Δι' αὐτοῦ διορίζονται προσέτι δικηγόρος καὶ δικαστικὸς κλητῆρ, ὑποχρεούμενοι νὰ παράσχωσι τὰς υπηρεσίας αὐτῶν δωρεὰν (ὑπὸ τὸν ἀνωτέρω περιορισμὸν) εἰς τὸν πένητα διάδικον. Δὲν ἀποκλείεται ὅμως ἐκ τούτου ὁ πένης νὰ διο-

πῶς ἕτερον πληρεξούσιον ἢ δικ. κλητῆρα (Α. Π. 322 τοῦ 65).

Ὅρθως δὲ περὶ τοῦ ἀντικλητηρίου ἀπεφῆκετο ὁ Ἀρειος Πάγος ἄλλοτε ὅτι ἡ παράλειψις σημειώσεως ἐν τῷ ἀντικλητηρίῳ τοῦ ἀριθμοῦ αὐτοῦ ἢ ἡ παράλειψις τῆς σφραγίσσεως αὐτοῦ διὰ τῆς εἰσαγγελικῆς ἢ εἰρηνοδικιακῆς σφραγίδος δὲν ἐπιφέρει τὴν ἀκυρότητα αὐτοῦ, διότι οὐδαμῶς τοῦ νόμου ὁρίζεται ἡ ἀριθμητικὴ ἢ ἡ σφραγίς αὐτοῦ. Θ Ν-Φλογαίτης.

Δικαστήρια. Εἶναι ἀρχή, πρὸς χειρισμὸν τῆς δικαιοσύνης καὶ ἐφαρμογὴν τῶν νόμων δημοσίως ἐγκαθισταμένη. Κατὰ συνεκδοχὴν ὀνομάζεται δικαστήριον καὶ ὁ τύπος τῶν συνεδριῶν.

§ 1. **Ἀνάγκη τῶν δικαστηρίων.** — Αἱ Πολιτεῖαι ἐρείδονται, κατὰ τὸν Henrion de Pansey, ἐπὶ δύο στηλῶν: τῆς δικαιοσύνης καὶ τῆς ἰσχύος· ἀλλ' ἡ ἰσχὺς ἄνευ δικαιοσύνης ἤθελεν ὠθήσθαι αὐτὰς εἰς τὴν ἀναρχίαν, ἄνευ δὲ τῆς ἰσχύος ἡ δικαιοσύνη, περιφρονημένη, ἤθελε μείνῃ λέξις κενή· ὅθεν εἰς τοῦ ἀνγκυαίου εἶναι, ὅπως ἡ μὲν δικαιοσύνη ρυθμίζει τὴν χρῆσιν τῆς δυνάμεως, ἡ δὲ ἰσχὺς συντελεῖ εἰς τὸν πρὸς τὴν δικαιοσύνην σεβασμὸν. Ἐπὶ τῆς ἀρμονικῆς ἀμφοτέρων λειτουργίας βασιζόνται ἁπλῶς αἱ πολιτεῖαι καὶ ἀσφαλιζέται ἡ τῶν λαῶν ἡσυχία. — Δικαιώματα ὅσα καὶ καθήκον τῆς ἐθνικῆς κυριαρχίας εἶναι ἡ ἀπονομή τῆς δικαιοσύνης, πηγάζον ἐκ τῆς ὑπαρχούσεως πάσης κοινωνίας πρὸς τὰ μέλη αὐτῆς· διότι τὸ πρῶτον καὶ κυριώτερον πάσης πολιτείας πρόβλημα εἶναι τὸ νὰ καταστήσῃ αὕτη ἐν τῷ κόσμῳ τούτῳ κρατοῦσαν τὴν ἰδέαν τοῦ δικαίου· ὅθεν ἑρῶς ἡ δικαιοσύνη ἐκλήθη ὑπὸ τοῦ Πινδαροῦ βᾶθρον τῆς πολιτείας. Διὰ τοῦτο πρὸς ἐπικράτησιν τοῦ δικαίου καὶ πρὸς ἀποφυγὴν τῆς αὐτοδικίας ἐν πάσῃ πολιτικῇ κοινωνίᾳ ὑπάρχει

ἐξουσίαν, καλουμένην δικαστική, ἀπονέμουσα τὴν δικαιοσύνην.

§ 2. **Τρόποι λύσεως διαφορῶν.** — Ἐκουσίως διαλύσεως τῶν διαφορῶν τρόποι εἰσιν ὁ συμβιβασμὸς καὶ ἡ δικαιοσύνη, ὅτε δὲν λαμβάνει μέρος ὁ δικαστής· ἄλλως ἀναπόφευκτος καθίσταται ἡ εἰς τὰ δικαστήρια προσφυγή. Ἡ δὲ χειροδικία ἀπαγορεύεται· οὐχ ἦτον ὅπου τῆς πολιτείας ἡ ἄρωγὴ δὲν ἐξαρκεῖ, ὁ πολίτης δικαιοῦται νὰ προστατεύῃ αὐτοδυνάμως τὰ ἴδια αὐτοῦ δίκαια διὰ τῆς ἀμύνης ἢ διὰ τῆς αὐτοδικίας, τῆς τελευταίας ἐπιτρεπομένης μόνον ἐν περιπτώσει δικαιοσπασίου (Justitium).

§ 3. **Δικαστικὴ ἐξουσία.** — Ἀπὸ τῆς ἐποχῆς τοῦ Ἀριστοτέλους (Πολ. Α. ια' 1) ὑπεδείχθη, βραδύτερον δὲ καὶ πλειότερον ἐπὶ (Montesquieu, Esp. lois XI.6) ἀνεπτύχθη ἡ ἀρχή, ὅτι πρὸς εὐρυθμον παντὸς πολιτεύματος λειτουργίαν καὶ δὴ συνταγματικὴν καθίσταται ἀπαραίτητος ἡ ἐν τῇ πολιτείᾳ ὑπαρξίς ἰδιαιτέρων ἐξουσιῶν, αἵτινες κατὰ τινὰς μὲν δύο εἶναι, — ἥτοι ἡ Νομοθετικὴ καὶ ἡ Ἐκτελεστικὴ, — ἥς μέρος σύμφυτον οὖτοι θεωροῦσι τὴν δικαστικὴν, Henrion de Pansey, Ch. I p. 513. — Carré, Org. Jud. I p. 4. — Dalloz, Org. Jud. 2. — Φέδερ, α'. σ. 81), κατ' ἄλλους ὅμως, οὗτοι δὲ οἱ πλείονες, τρεῖς, διότι καὶ τὴν Δικαστικὴν τρίτην ἐξουσίαν ἀναγνωρίζουσι (Block. Diction. Polit. Justice. Mayer V. p. 32. 345. Bluntschli, de l'Etat liv. VII. ch. V. — Σαριπ, Συνταγματ. § 124—123. 292 σημ. 6. — Φλογαίτου Συνταγματ. § 14. — Ἀγγελουπόλου α'. § 9) καὶ τινες ὡς δευτέραν κατατάσσουσι (Σαριπ, Συνταγματ. § 617) καὶ ἄλλοι ὡς πρώτην (Οἰκονομίδου Ἐγγ. Πολ. Δικ. § 1), ἐν δὲ τῇ πράξει, κατὰ τὸν Φλογαίτην (Συνταγματ. § 158) πάσης ἄλλης ἀσυγκρίτως σπουδαιότερα εἶναι.

§ 4. **Ἀνεξάρτητος** εἶναι ἡ δικαστικὴ ἐξουσία ἐκ τῶν δύο ἑτέρων ἐξουσιῶν, ἐν τῇ ἐαυτῇ σφαιρᾷ, καὶ πρέπει νὰ μὲνῃ τοιαύτη ἔνεκα τῆς διακρίσεως τῶν ἐξουσιῶν, χάριν τοῦ γενικοῦ τῆς πολιτείας συμφέροντος καὶ τοῦ σκοποῦ, δι' ὃν ἐτάχθη, ἥτοι πρὸς ἐφαρμογὴν τῶν νόμων· διότι τὰ δικαστήρια εἶναι τὰ βεβαιούντα τὴν ἐκτέλεσιν παντὸς ἐπιτροπομένου ὑπὸ τοῦ νόμου, παρακωλύοντα δὲ πᾶν ὅτι ὁ νομοθέτης ἀπηγόρευσε· ἐντεῦθεν ἐξηγεῖται, διὰ τί πᾶσαι αἱ κοινωνικαὶ, καὶ αὐταὶ αἱ οἰκιακαὶ πράξεις, ὑπάγονται ἀμέσως ἢ ἐμμέσως εἰς τὴν δικαιοδοσίαν αὐτῆς.

§ 5. **Οἱ κυριώτεροι ὅροι** πρὸς ἀπονομὴν τῆς δικαιοσύνης εἶναι οἱ ἀκόλουθοι· α' ἰσότης πάντων ἄνευ διακρίσεως τάξεως καὶ προσώπων· β' τὸ προσίτον τοῖς πᾶσι· γ' ἡ μὴ πληρωμὴ τοῦ μισθοῦ τοῦ δικαστοῦ ὑπὸ τοῦ δικαζομένου· δ' ἀπλοποίησις, ταχύτης καὶ ἀσφάλεια ἐν τῇ δικονομίᾳ· ε' ἀμεροληψία καὶ ἐπιστημονικὴ μόρφωσις τῶν λειτουργῶν τῆς θέμιδος· ζ' ἡ χορήγησις ὅλων τῶν δυνατῶν ἐγγυήσεων καὶ ἰδίως τῆς ἐλευθερίας ἐν ὑπερασπίσει καὶ τῆς δημοσιότητος ἐν ταῖς συζητήσεσι διὰ προφορικῆς ἀναπτύξεως πρὸς πρόληψιν τῶν δικαστικῶν πλανῶν· ζ' ἡ αἰτιολογία τῶν δικαστικῶν ἀποφάσεων· η' ἡ πίστις καὶ αὐστηρὰ τῶν νόμων ἐφαρμογὴ.

§ 6.—**Διακρίσεις τῶν δικαστηρίων.** Ἡ τῶν δικαστηρίων ἀρχὴ σύγκειται ἐκ πολλῶν φυσικῶν προσώπων, συμπραττόντων ἀμέσως εἰς τὴν ἀπονομὴν τῆς δικαιοσύνης. Εἰς τὰ μικρὰ κράτη, καὶ μάλιστα εἰς τὴν νηπιακὴν τῆς ἀνθρωπότητος ἡλικίαν, μία μόνη ἀρχὴ ἐπὶ ἅρκει εἰς τὴν ἀπονομὴν τῆς δικαιοσύνης· τῆς ἀναπτύξεως ὁμως προϊούσης, ἀνεφύη ὡς ἐκ τῆς ποι-

αλίας τῶν νομικῶν σχέσεων καὶ χάριν τῆς ταχυτέρας καὶ ἀκριβεστερας λειτουργίας τῆς δικαστικῆς ἐξουσίας, ἰδίως εἰς τὰ μεγάλα κράτη, ἡ ἀνάγκη τοῦ πολλαπλασιασμοῦ τῶν δικαστηρίων. — Τὰ περὶ τῆς συντάξεως τῶν δικαστηρίων ὁρίζονται ἐν νόμῳ εἰδικῷ καλούμένῳ ὄργανισμῶς τῶν δικαστηρίων. Ἡ τῶν δικαστηρίων διακρίσις γίνεται πολλῶς· α' γενικώτεροι ὁμως διακρίσεις αὐτῶν εἰσὶν αἱ ἀκόλουθοι·

α'. **Ποινικὰ καὶ πολιτικὰ** ἡ ἀκριβεστερον ἄστικα (ὅρα λέξεις Δικαστήρια ποινικὰ—Δικαστήρια ἄστικὰ ἢ πολιτικὰ) ἐπιβαλλόμεναι ὑπὸ τῆς ἐν τῇ δικαστικῇ ἐν γένει νομοθεσίᾳ διακρίσεως τῶν ἄστικῶν διαφορῶν πρὸς τὰς ἀξιοποίους πράξεις.

β'. **Τὰ τῆς τακτικῆς καὶ τὰ τῆς ἐκτάκτου δικαιοδοσίας**, ὑπαγορευμένη ἐκ τοῦ ἀντικειμένου τῶν ὑπὸ συζήτησιν ὑποθέσεων ποινικῶν ἢ πολιτικῶν. Τακτικὴ δικαιοδοσία λέγεται ἡ τῶν δικαστηρίων ἐκείνων, ἅπερ ἐτάχθησαν πρὸς ἐκδίκασιν πάσης διαφορᾶς εἴτε ἄστικῆς εἴτε ποινικῆς, ἄνευ ἐξαίρεσεως ἄλλης πλην ἐκείνης, ἣν εἰδικὸς νόμος ὁρίζει καὶ δι' ἧς ἀφαιρεῖται μέρος τῆς γενικῆς δικαιοδοσίας, ὅπως δοθῇ τοῦτο εἰς ἄλλο δικαστήριον. Ἐκτακτος δὲ δικαιοδοσία καλεῖται ἡ δι' εἰδικῶν νόμων ἐξαίρετικῶς δεδομένη καθ' ὅρισμένον μέτρον εἰς δικαστήρια εἰδικὰ. — Τὰ ἐκτακτὰ δικαστήρια καὶ αἱ δικαστικαὶ ἐπιτροπαὶ οὐσιαστικῶς διαφέρουσι τῶν δυνάμει ἐκτάκτου δικαιοδοσίας εἰδικῶν δικαστηρίων, διότι ἐκείναι συνιστῶνται μετὰ τὴν ἀξιόποιον πράξιν καὶ πρὸς ἐκδίκασιν ὁρισμένων προσώπων· διὰ τοῦτο ἡ σύστασις αὐτῶν κατεδικάσθη ὑπὸ τῆς ἐπιστήμης.

γ'. **Πρώτου καὶ δευτέρου βαθμοῦ.** Ἡ ἀτέλεια τοῦ ἀνθρώπου ἐπέβλεπε πρὸς ἀποφυγὴν τῶν δικαστικῶν πλανῶν τὴν

πρώτην τῆς ἀνθρωπότητος ἡλικίαν. Ὁ βίος καὶ ἡ πολιτεία τῆς ἐν τῇ ἀρχαίᾳ Ἑλλάδι **Θέμιδος**, θυγατρὸς τοῦ οὐρανοῦ καὶ τῆς γῆς, μητρὸς δὲ τῆς **Εὐνομίας**, τῆς **Δίκης** καὶ τῆς **Εὐρηΐνης**, συζύγου τοῦ Διὸς καὶ ὡς τοιαύτης ἐκτελούσης τὰς θελήσεις αὐτοῦ καὶ ἐπιτηρούσης τὴν ἐν τῷ Ὀλύμπῳ τάξιν. παρέχει ἡμῖν ἰδέαν τινὰ τῆς ἀπονομῆς τῆς δικαιοσύνης κατὰ τοὺς προϊστορικοὺς χρόνους, (Νομικὴ Βιβλ. Γ. Φιλ. Δικαστ. Ὁργ. σ. 9).

Ἐν Ἀσσυρίᾳ ἐπὶ τῆς βασιλείας τοῦ Νίνου (2050 π.Χ.) ὑπῆρχον δικαστήρια: α'. πρὸς προστασίαν τῶν δημοσίων ἡθῶν καὶ πρὸς ἐξασφάλισιν τῆς ἰδιωτικῆς εὐημερίας· β'. τὰ ὑπὲρ τῆς ἰδιοκτησίας καὶ κατὰ τῶν προσβολῶν τῆς ὀκνηρίας καὶ τῆς πτωχείας· καὶ γ'. τὰ προασπίζοντα ἀπὸ τὰς προσβολὰς τῶν ἰσχυροτέρων (αὐτόθι σ. 4).

Ἐν Συρίᾳ τὰ πρῶτα δικαστήρια ἦσαν: α'. τῶν οἰκογενειάρχων·—β'. τῶν Ζικκενίμ (τῶν γερόντων). — γ'. τῶν Σοφετίμ κοινῶν δικαστῶν) καὶ δ'. τῶν Σαθενίμ (διοικητῶν τῆς πόλεως) (αὐτόθι σ. 4).

Ἐν Αἰγύπτῳ εἰς ἕκαστον τῶν δικαστικῶν διαμερισμάτων ἀνὰ ἓν, ὑπὲρ πάντα δὲ τὸ Ἀνώτατον τριακονταμελές, τοὺς δὲ νεκροὺς ἐδίκαζον δικαστήρια τεσσαρακονταμελῆ (αὐτόθι σ. 5). — Ἐν τῇ Ἰουδαίᾳ κατὰ τὸ ἑβραϊκὸν δίκαιον: α'. τὸ τριμελές — β'. τὸ τῶν 23 δικαστῶν καὶ γ'. τὸ Μέγα συνέδριον (αὐτόθι σ. 6).

Κατὰ τὸ Σπαρτιατικὸν δίκαιον τὰ κάλουθα δικαστήρια: α'. οἱ δύο βασιλεῖς, ἐδικάζοντες περὶ κληρονομιῶν — β'. ἡ Γερουσία, συγκειμένη ὑπὸ 28 γερόντων καὶ προεδρευομένη ὑπὸ τῶν δύο βασιλέων — γ'. οἱ Ἐφοροί — δ'. Οἱ Βιδιαῖοι, πέντε τὸν ἀριθμὸν καὶ προσετι εἰς προϊστάμενος αὐτῶν — ε'. ἡ Ἀλία, ἥτοι ἡ Ἐκκλησία τοῦ δήμου καὶ ς' οἱ δι-

Κατὰ τὸ Ἀ τ τ ι κ ὸ ν δ ῖ κ α ι ο ν ἐλαιο-
τούργουν τὰ ἀκόλουθα δικαστήρια: α' τὸ
ἐπ' Ἀρείφ Πάγῃ συγκείμενον ἐκ 52 ἀρε-
σπαγιδῶν (αὐτόθι σ. 15—20). — β'. οἱ
Ἐφέται: τὸν ἀριθμὸν 51, δικάζοντες τῇ
εἰσαγγελίᾳ τοῦ Ἀρχοντος Βασιλέως, ἀπὸ
τοῦ ἑνὸς εἰς τὸ ἕτερον μεταβαίνοντες, κατὰ
τὴν φύσιν τῶν δικῶν, εἰς 4 δικαστήρια,
ἅτινα ἐκ τοῦ τόπου τῆς συνεδρίασεως
ἐλάβον καὶ τὸ ὄνομα τῶν, ἦτοι: I τὸ ἐπὶ
Παλλαδίᾳ παρὰ τὸν Ἰλισσὸν ἐν τῷ ναῷ
τῆς Παλλάδος· II τὸ ἐν Δελφίνῳ ἐν τῷ
ναῷ τοῦ Δελφινίου Ἀπόλλωνος, ἐπίσης
παρὰ τὸν Ἰλισσόν· III τὸ ἐπὶ Πρυτανείᾳ·
καὶ IV τὸ ἐν Φρεαττοῦ, ἐν Πειραιεῖ (αὐ-
τόθι σ. 20). — γ'. ἡ Ἡλιαία, συγκείμενη
ὑπὸ ἐξακισχιλίων ἡλιαστῶν, διαιρούμενον
κατὰ τὴν φύσιν τῶν δικῶν εἰς δέκα τμή-
ματα, ὧν ἕκαστον συνεδρίαζεν ἔχον μέλη
501, κατὰ κλήρωσιν, γενομένην καθ' ἑκά-
στην οἱ ἐναπολιπόμενοι ἦσαν ἑφεδροὶ ἢ ἀ-
ναπληρωτικοί· τινὰ τῶν τμημάτων ἐκα-
λοῦντο ἐκ τοῦ σχήματος, τοῦ χρώματος ἢ
τῆς θέσεως τῶν κτιρίων, ἐν οἷς ἐγίνοντο
αἱ συνεδριάσεις π. γ. τὸ τρίγωνον, τὸ βε-
τραχοῦν κτλ. (αὐτόθι σ. 22). Ἐκτὸς τού-
των ὑπῆρχον οἱ κατὰ δήμους περιτόντες,
τὸν ἀριθμὸν 30, κληρούμενοι ἐτησίως καὶ
οἱ διαιτῆται: α' διαλλακταὶ ἢ αἰρετοὶ καὶ
β' δημόσιοι (αὐτόθι σ. 24.25). Περὶ τῶν
λοιπῶν Ἑλληνικῶν χωρῶν αὐτόθι σ. 7
(Pastoret, Histoire de la législation ἡ.).

Κατὰ τὸ ρ ω μ α τ ι κ ὸ ν δ ῖ κ α ι ο ν ὁ
praetor (urbanus, peregrinus, fidei
commissarii, fiscalis) καὶ οἱ iudici (ar-
bitri, recuperatores) ἢ centumvirii, se-
lecti· προστί: οἱ aediles curules, οἱ du-
umvirii καὶ quatuorvirii, οἱ propraetores
ἢ proconsules Ἐπὶ Κωνσταντινίου εἶχον
ἰδρυθῇ οἱ praefecti (praetorio καὶ urbi)
Δικασταὶ δὲ κατώτεροι οἱ vicarii, οἱ praefec-
ti vigilum καὶ annonae. Ἐν τέλει οἱ
defensores civitatis ἦσαν ὑπάλληλοι, ἐπὶ
χριστιανισμοῦ δὲ συνήθως οἱ ἐπίσκοποι,

εἰς οὓς μετὰ τὴν κατάργησιν τῶν duum-
virii ἀνετέθη ἡ ἀπονομή τῆς δικαιοσύνης,
ἀλλ' ὑπὸ περιορισμούς καὶ οἵτινες ἀνέλα-
νοῦσι κατὰ τὸν Μοσχονήσιον (Περὶ δὲ Δι-
κηγ. Συλ. Ἀθ. β'. σ. 367) πρὸς τοὺς
σημερινούς εἰρηνοδίκας. Ποινικὰ δικαστή-
ρια τακτικά: α', ὁ αὐτοκράτωρ μετὰ τοῦ
consilium· β', ἡ γερουσία καὶ γ', ὁ
praefecti praetorio ἐκτάκτου δὲ δικαιοδ-
σίας α'. οἱ questores paricidii. — β', οἱ
pontifices (ιεροφάνται). — γ', οἱ patres
familiae καὶ δ', οἱ questores perpetui
(Willems, Le droit public romain. —
Νομ. Βιβλ. Γ. Φιλ. Δικ. Ὀργ. σ. 20
— 38).

Κατὰ τὸ β υ ζ α ν τ ι κ ὸ ν δ ῖ κ α ι ο ν,
ὡς ἔσχυν ἐν τῇ ἀνατολικῇ αὐτοκρατορίᾳ
ἀπὸ τοῦ θανάτου τοῦ Ἰουστινιανοῦ μέχρι
τῆς ἀλώσεως τῆς Κωνσταντινουπόλεως,
ἐλαιοτούργουν τὰκόλουθα δικαστήρια: Α'.
Τ α κ τ ι κ ᾶ α'. Αὐτοκρατορικόν, συγ-
κείμενον ὑπὸ τῶν πρώτων τοῦ Κράτους
ἀρχόντων, οἵτινες ἐδίκαζον κατὰ τοὺς τοκ-
πους (ὑπέμνησιν [relatio], ἐκκλησίαν [ar-
pelatio] καὶ ὀριστικὴν [supplicatio]) — Β'.
Πολιτικά δικαστήρια ὑποδιαιρούμενα ὡς
ἀκόλουθος: I τὸ δικαστήριον τοῦ μεγά-
λου δρουγγαρίου τῆς βίβλης. — II. ὁ πρὸς
καθήμενος τῶν δημοσίων δικαστηρίων —
III. ὁ πρωτασκηρῆτης καὶ IV ὁ δικαιο-
δότης — Ὑπῆρχον καὶ οἱ ἐκδοκίαι τῶν
πόλεων, ἀνάλογαι πρὸς τοὺς defensores
civitatis καὶ τοὺς σημερινούς εἰρηνοδίκας
— γ'. ἐπαρχιακὰ δικαστήρια· β' ἐν τοῖς
ἐπαρχίαι ἀρχῶν ἦτο ὁ Iudex ordinarius,
ἀπονέμων τὴν τε πολιτικὴν καὶ τὴν ποιν-
ικὴν δικαιοσύνην. Β'. Ἐ κ α λ η τ ι κ ᾶ
σ τ ι κ ᾶ δ ι κ α τ ῆ ρ ι α: α', οἱ ἐπί-
σκοποι. — β'. οἱ μητροπολίται καὶ γ'. ὁ
πατριάρχης (Montreuil, Histoire du droit
byzantia III. — Νομ. Βιβλ. Γ. Φιλ. Δικ.
Ὀργ. σ. 38—41) ἔνοθα εὑρηνται καὶ τὸ
περὶ τοῦ ἀρχαιότερου ὀργανισμοῦ τῶν δι-
καστηρίων ἐν Γ ε ρ μ α ν ῖ α [σ. 41—42].

Ἀγγλίας [σ. 43—44], Ὁλλανδίας [σ. 44], Ρωσίας [σ. 45] καὶ Γαλλίας [σ. 46—52]).

Ἐπὶ τουρκοκρατίας ἐν ταῖς ἑλληνικαῖς ἐπαρχίαις ὑπῆρχον Α'. τὰ πολιτικά δικαστήρια ἤτοι α'. τὸ ἀνώτατον πατριαρχικὸν δικαστήριον, συγκαίμενον ἐκ τῶν μελῶν τῆς ἱερᾶς Συνόδου καὶ προεδρευόμενον ὑπὸ τοῦ πατριάρχου. — Β'. τὰ ἐπισκοπικά δικαστήρια, συγκροτούμενα ἐν μὲν τῇ Κωνσταντινουπόλει ὑπὸ τοῦ πατριάρχου ἢ τοῦ πρωτοσυγκέλου, ἐν δὲ ταῖς ἐπαρχίαις ὑπὸ τῶν ἐπισκόπων, βοηθουμένων ὑπὸ τῶν πρεσβυτέρων τοῦ λαοῦ. — Γ'. τὰ ποινικά δικαστήρια, ἤτοι τὰ ὀθωμανικά τῶν βοιόδων, τῶν καδὴδων καὶ τῶν πασάδων· ἀλλὰ καὶ οἱ ἐπίσκοποι ἤσκειν ἐξαιρετικὰ καὶ ποινικὴν δικαιοδοσίαν, οἱ δὲ δημώγοντες ἢ πρεστοὶ ὑποχρεοῦντο ὡς συνήγοροι νὰ ὑπερασπίζωνται τοὺς συμπολίτας τῶν ἐνώπιον τῶν δικαστηρίων. Ὁ πατριάρχης ὁμοῦς εἶχεν εὐρυτάτην δικαιοδοσίαν εἰς ἐκδίκασιν ἐγκληματικῶν πράξεων (αὐτόθι σ. 52—4).

Κατὰ τὴν ἑλληνικὴν ἐπαναστάσιν εἶχον σχεδιασθῆ ἐν τῷ συντάγματι τοῦ Ρήγα Βελεσενλή οἱ Αἰρετοὶ καὶ τὸ Καθαιρετικὸν Κριτήριον (αὐτόθι σ. 54) ἢ ἐν Κατεχάσις Γερουσία (26 Μαΐου 1821) ἑλθεῖν ἐντολὴν νὰ τηρήσῃ τὴν κοινὴν εὐταξίαν «καθ' ὅποιον ὅσον ἢ θεία πρόνοια τὴν φωτίσῃ». — Κατὰ τὸν Γενικὸν ὀργανισμόν τῆς Πελοποννήσου τοῦ Δτμ. Ὑψηλάντου (Ἰουλ. 1821) ὠρίσθησαν ὡς κατὰ τὴν ἐθνικὴν βουλὴν οἱ ἑφόροι, καὶ οἱ ὑπεφόροι. — Κατὰ τὸν ὀργανισμόν τῆς διοικήσεως τῆς Δυτικῆς χέρσου Ἑλλάδος (9 Νοεμβρ. 1821), εἰς τοὺς Προσ-ῶτας καὶ εἰς τὸ Ἀνώτατον Κριτήριον ἐδόθη πᾶσα δικαστικὴ δικαιοδοσία. — Ἡ δὲ Νομικὴ διάταξις τῆς Ἀνατολικῆς χέρσου Ἑλλάδος (15 Νοεμβρ. 1821) ὥρυσεν εἰς ἐκάστην μὲν ἐπαρχίαν

ἀνὰ ἐν Γενικὸν Κριτήριον, καθ' ὅλην δὲ τὴν περιφέρειαν τὸ Κριτήριον τοῦ Ἀρείου Πάγου. — Ὁ ὀργανισμὸς τῆς Πελοποννησιακῆς Γερουσίας (27 Δεκεμβρ. 1821) ἔδωκε δικαστικὴν ἀρμοδιότητα εἰς τὴν Γερουσίαν ὡς Μέγα Κριτήριον καὶ εἰς τοὺς ἑφόρους. — Τὸ Δημοκρατικὸν Σύνταγμα τῆς Ἐπιδάουρου (Φεβρ. 1822) ὥρυσεν εἰς ἐκάστην κοινότητα ἢ χωρίον ἀνὰ ἓνα Κριτὴν εἰρηνοποιόν, εἰς ἐκάστην ἔδραν ἐπαρχίας ἀνὰ ἐν Κριτήριον καὶ ἐν τῇ ἔδρᾳ τῆς γενικῆς διοικήσεως τὸ Ἀνώτατον Κριτήριον. — Ἡ προσωρινὴ διοίκησις διὰ τοῦ ὑπ' ἀριθ. 12 Κώδικος τῶν νόμων ἀπὸ 30 Ἀπριλίου 1822 ἐκνόνισεν ἐκτὸς ἐνὸς εἰρηνοποιῶ καὶ ἐνὸς Νοταρίου δι' ἐκάστην κοινότητα καὶ εἰς ἐκάστην ἀντεπαρχίαν ἀνὰ ἐν Πρωτὸν δικαστήριον τριμελὲς καὶ ἀνὰ ἐν δικαστήριον τῶν Ἑκκλητικῶν πενταμελὲς. — Τὸ δημοκρατικὸν Σύνταγμα τοῦ Ἀστροῦς (22 Ἀπρ. 1823) τὰ μὲν λοιπὰ ἀφῆκεν ὡς εἶχον, διέταξε δὲ τὴν προσθήκην ἐνὸς Ἀνωτάτου Κριτηρίου. — Ὁ ἐν Κρήτῃ ὀργανισμὸς τῶν Κριτηρίων (1823) ὥριζεν εἰρηνοποιούς Κριτάς. 4 Κριτήρια Πρωτὰ τριμελῆ καὶ ἐν Ἀνώτερον. — Ἡ Γ'. Ἑθνικὴ Συνέλευσις διὰ τοῦ ὑπ' ἀριθ. 15 Κώδικος τῶν ψηφισμάτων (16 Ἀπρ. 1827) συνέστησεν Κεντρικὸν ἐγκληματικὸν Δικαστήριον. — Τὸ Δημοκρατικὸν Σύνταγμα τῆς Τροιζήνης (Μαΐος 1827) ὥρυσεν Εἰρηνοδικὰς, ἐπαρχιακά δικαστήρια καὶ Ἀνέκλητα. Ἐπίσης Ἀκυρωτικὸν καὶ ὀρκωτοὺς δικαστὰς (αὐτόθι σ. 54—59).

Ἐπὶ Καποδιστριαῦ δὲ τοῦ ὀργανισμοῦ τῶν Δικαστηρίων (15 Δεκεμβρ. 1828) συνεστήθησαν ἐκτὸς τῶν αἰρετῶν κριτῶν : α'. Εἰρηνοδικεῖα εἰς πᾶσαν κοινότητα καὶ εἰς πᾶν χωρίον. — β'. Πρωτοκλήτα. — γ'. Ἐμπορικὸν ἐν Σύμφ. — δ'. Ἀνέκλητον Κριτήριον. Διὰ τοῦ ἀπὸ 18 Μαΐου 1829 Αἰρετὰ δικαστήρια καὶ

ἐπιεικείας, τῇ 10 Ἀπριλ. 1829 θαλάσσιον δικαστήριον, τῇ 2 Αὐγούστου 1829 τριμελὲς Κριτήριον.—Τὸ Βασιλικόν Σύνταγμα τοῦ Ναυπλίου (15 Μαρτ. 1832) διέκρινε τὰ δικαστήρια εἰς Πολιτικά, Ἐγκληματικά καὶ Στρατιωτικά, βαθμοὶ δὲ δικαιοδοσίας τῶν Πρωτοκλήτων, τῶν Ἐκκλητῶν καὶ τοῦ ἄνωτατου, τοὺς δὲ Εἰρηνοδίκας κατὰ κοινότητάς (αὐτοὶ σ. 59—63).

§ 8. — Τὰ ἐπὶ τῆς ἀντιβασιλείας τοῦ Ὁθωνος ἰδρυθέντα καὶ ἤδη λειτουργοῦντα δικαστήρια. — Διὰ τοῦ ἀπὸ 22 Φεβρ. 1833 Δ. εἶχον συστηθῇ τριμελὴ δικαστήρια εἰς Ναύπλιον, Μεσολόγγιον καὶ Θήβας, ἀλλὰ τὸ τελευταῖον μετετέθη (8 Δεκ. 1833) εἰς Χαλκίδα. Ἐν τέλει ἐκ Ναυπλίου, ὅπου ἦτο ἡ πρωτεύουσα τοῦ Ἑλληνικοῦ Βασιλείου ἐδημοσιεύθη (ἐν Παραρτήματι τοῦ ἀριθ. 13 τῆς Ἐφημερίδος τῆς Κυβερνήσεως) ὁ ἀπὸ 21 Ἰανουαρ. 1834 Ὁργανισμὸς τῶν δικαστηρίων καὶ τῶν συμβολαιογράφων, μεταφρασθεὶς ἐκ τοῦ γερμανικοῦ ὑπὸ τῶν Κ. Σχινᾶ καὶ Α. Πολυζωίδου, ἀνευ αἰτιολογικῆς ἐκθέσεως ἢ ἄλλου τινὸς βοηθήματος, διότι καὶ ἐν αὐτῷ τῷ περὶ Ἑλλάδος συγγράμματι τοῦ Μάουερ (Das Griechische Volk) ἐλάχιστα γράφονται περὶ τοῦ Δικαστικοῦ Ὁργανισμοῦ (Β' 346—7 καὶ 468). Εἰς τὴν σύνταξιν τοῦ Δικαστικοῦ Ὁργανισμοῦ ἐχρησίμευσαν, ἐκτὸς τῶν βαυαρικῶν, κυρίως οἱ γαλλικοὶ νόμοι (Νομ. Βιβλ. Γ. Φιλ. Δικαστ. Ὁργ. σ. 66). Τὰ διὰ τοῦ ὀργανικοῦ τούτου νόμου, ὡς ἐτροποποιήθησαν ἢ συνεπληρώθησαν διὰ μεταγενεστέρων νόμων, ἰδρυθέντα δικαστήρια θέλομεν ἐξετάσῃ εὐρύτερον καὶ ἐιδικώτερον εἰς τὰς λέξεις **Δικαστήρια Ποινικά** καὶ **Δικαστήρια Πολιτικά**. Ἀρκούμεθα δ' ἐνταῦθα νὰ μνημονεύσωμεν ὑπὸ ἔποψιν γενικὴν, ὅτι τὰ κατὰ τὸν προϋπολογισμὸν τοῦ Ἰπουργείου τῆς

Δικαιοσύνης, διὰ τὸ ἔτος 1895 λειτουργοῦντα τακτικὰ δικαστήρια ἐπὶ τῇ βάσει τοῦ δικαστικοῦ ὀργανισμοῦ τοῦ 1834 εἰσὶ τὰ ἀκόλουθα : α) Εἰρηνοδικεῖα 238 — β) Πταισματοδικεῖα 11 — γ) Πρωτοδικεῖα 22 — δ) Ἐφετεῖα 5 — ε) ὁ Ἀρειὸς Πάγος καὶ ς) Κακουργιοδικεῖα. (Περὶ τῶν τῆς ἐκτάκτου δικαιοδοσίας δικαστηρίων εἰς λ. Δικαστήρια Ποινικά καὶ Δικαστήρια Πολιτικά). — Τὸ σύστημα τοῦτο ἰσχύει ἐν Ἑπτανήσῳ ἀπὸ τῆς 24 Μαρτίου 1860 καὶ ἐν ταῖς Θεσσαλικαῖς καὶ ταῖς Ἑπρωτικαῖς Ἐπαρχίαις νομίμως διὰ τὸν νόμον τῆς 19 Μαρτίου 1882 (αὐτοὶ σ. 96 καὶ 97).

§ 9. — Ἡ αὐτὰρις ἡ κατάργησις δικαστηρίων μόνον διὰ νόμων πρέπει νὰ γίνωγηται. « Ἡ ἄσκησις τοιοῦτου δικαιώματος, κατὰ τὸν Carré (Org. Α. σ. 9), εἶναι μία ἐκ τῶν ὑψίστων πράξεων τῆς νομοθετικῆς ἐξουσίας ». Περὶ τούτου δὲν ὑπάρχει ἐν τῷ ἡμετέρῳ Σύνταγματι βεβητὴ διάταξις· συνάγεται ὅμως ἡ τοιαύτη λύσις ἐκ τῶν ἀριθ. 21, 28 καὶ ἰδίως ἐκ τοῦ ἀρθ. 8 τοῦ Συνταγματικοῦ ἡμῶν χάρτου. Ἐκτακτα δικαστήρια καὶ δικαστικαὶ ἐπιτροπαὶ οὕτε διὰ νόμου δύνανται νὰ συσταθῶσι (Σύντ. ἀρθ. 91).

§ 10. — Παράπονα περὶ ἀνεπαρκείας τοῦ ἀριθμοῦ τῶν δικαστηρίων ἀκούονται πανταχόθεν. Καὶ εἶνε μὲν ἀνεπίρρητον, ὅτι στοιχεῖον καλοῦ δικαστικοῦ ὀργανισμοῦ εἶνε ἡ ὑπαρξὶς ἐπαρκεῶς ἀριθμοῦ δικαστηρίων, ἵνα μὴ ὁ ἀκρίβειος ὡς ἐκ τῆς τιθεμένης μεταξὺ αὐτοῦ καὶ τῆς ἔδρας τῶν δικαστῶν ἀποστάσις ἀναγκάζεται νὰ προτιμᾷ τὴν ἀπώλειαν τοῦ δικαιώματός του (Carré, Org. Int. σ. 26), ἀλλὰ τὸ προτεινόμενον φάρμακον ἀπλῶς τῆς αὐξήσεως τοῦ ἀριθμοῦ τῶν δικαστηρίων δὲν εἶνε ἀπανταχόθεν τὸ συντελεστικώτερον. Ἀναμεισθήτητον, ὅτι αἱ δικαστικαὶ περιφέρειαι καὶ αἱ ἔδραι πολλῶν πολυμελῶν δικαστηρίων, ἰδίως

πως αὐτῶν εἰρηνοδικείων, δὲν ὠρίσθησαν ἐπὶ τῇ βάσει τοῦ γενικοῦ συμφέροντος πρὸς τὴν καλλιτέραν τῆς δικαιοσύνης ἀπονομὴν· ποθητὴ δὲ εἶναι γενικὴ μεταρρυθμίσαι τῶν Εἰρηνοδικιακῶν περιφερειῶν· ἀλλ' αὕτη μόνον ἢ καὶ ἡ τῶν πολυμελῶν δικαστηρίων, εἰ δυνατόν, αὐτοῖς δὲν ᾔθελε, κατὰ τὴν ἡμετέραν γνώμην, θεραπεύσῃ τὸ ὀργανικὸν νόσημα· ὅτι τὸ κακὸν ἔγκειται: α) εἰς τὴν οἰκτράν τῆς συγκοινωνίας κατάστασιν, β) ὅτι τὰ τελευταίως, ἀλλ' οὐχὶ καὶ ἐπαρκῶς. β) — Εἰς δικονομικὰς ἀτελείας, αἵτινες μόνον βαθμυδὸν καὶ μετὰ πολλῆς περισκέψεως δύνανται νὰ γίνωσιν ἐπιτυχῶς· καὶ γ) Εἰς τὴν μὴ ἐνημερότητα τῶν δικαστηρίων, ἐφευρισκόμενῃ εἰς πολλὰ καὶ σπουδαῖα αἰτία, ὧν ἡ ἄρσις δυσχεροτάτη μὲν, ἀλλ' οὐχὶ καὶ ἀνέμοτος.

§ 11. — Πολυμελὲς εἶνε τὰ δικαστήρια κατὰ κανόνα, διότι: ἐκτός τῶν εἰρηνοδικείων καὶ Πταισματοδικείων, ὄντων μονομελῶν, καὶ τῶν Προέδρων τῶν Πρωτοδικείων, ἐξαίρετικῶς δικάζοντων μόνων, τὰ Πρωτοδικεῖα εἶναι τριμελῆ, τὰ Πλημμελειοδικεῖα καὶ τὰ Ἐφετεῖα πενταμελῆ, τὰ δικαστήρια τῶν Συνόδων τριμελῆ, καὶ ὁ Α. Π. ἐπταμελής. Ἐν Ἀγγλίᾳ κατὰ κανόνα τὰ δικαστήρια εἶνε μονομελῆ (Glasson σ'. 480)· ἀλλ' εἰς πάντα τρεῖς τὰ λοιπὰ κράτη ὁ κανὼν εἶνε τὸ πολυμελές. Κατὰ τοὺς Ἑβραίους δὲ «ὁ θεὸς κρίνει μόνος» (Εἰσαγ. § 9). Ὑπὲρ τῶν μονομελῶν δικαστηρίων συνηγοροῦσαν οἱ Bentham (De l'org. jud. κεφ. 1^η), Ch. Comte (Considérations sur le pouvoir judiciaire) καὶ ὁ Bonjean (Traité des actions) ἀλλὰ περὶ τῆς ἐπιτυχίας αὐτῶν μεγάλους ἐκφράζουσι δι-σταγχοὺς ἄλλοι συγγραφεῖς ὡς ὁ Picot (Réf. Jud. en France σ. 241), ὁ Favre (εἰς Revue Critique Lég. et Jurisp. 1882 σελ. 306. 313). «Τὰ μονομελῆ δι-

καστήρια. — λέγει ὁ Montesquieu (Esp. lois σ'. κεφ. 7). — μόνον εἰς δεσποτικὰ κράτη δύνανται νὰ ὑπάρχωσιν. Ἐν τῇ Ῥωμαικῇ Ἱστορίᾳ δύναται τις νὰ κρίνῃ τὸν βαθμὸν τῆς καταχρήσεως τῆς ἰσχύος μέχρι τοῦ ὅποιου δύναται νὰ περῇσῃ ὁ δικαστὴρ μόνος δικάζων». Ὁ Glasson (σ'. σ. 481) δεξιῶς χαρακτηρίζει τὸ ζήτημα λεπτόν, διότι ἐκάτερον τῶν συστημάτων πολλοὺς τοὺς ὑπὲρ αὐτοῦ ἔχει λόγους, ἐξηγεῖ δὲ, ὅτι ἐν Ἀγγλίᾳ εὐδοκίμεται τὸ τῶν μονομελῶν δικαστηρίων, διότι διὰ τῶν καταλλήλων θεσμῶν ἔχει ἐκ τῶν προτέρων ἐξασφαλισθῇ ἡ στρατολογία ἀμερολήπτων καὶ νοσημάτων δικαστῶν, παρεχόντων πᾶσαν ἐγγύτησιν περὶ τῆς θεηκευτικῆς τῶν καθηκόντων τῶν ἐκπληρώσεως. Βεβαίως ἡ οἰκονομία τοῦ χρόνου καὶ τῆς δαπάνης, ἡ εὐκολία δὲ πρὸς αὐτοῖς γενναίαν τῶν δικαστικῶν μισθῶν καὶ ὁ πολλαπλασιασμός τῶν Δικαστηρίων συνηγοροῦσι καὶ παρ' ἡμῶν ὑπὲρ τῶν μονομελῶν Ποιοδικείων, τῶν τριμελῶν Πλημμελειοδικείων (Ὁργ. Δικ. άρθρον 32 σημ. 6) καὶ Ἐφετείων καὶ τοῦ πενταμελοῦς τοῦ Α. Π. (Δικαστ. Ἀναδιорг. ἐν Ἑλλάδι σ. 61—65)· ὅς δὲ γινώσκοντες τὸ εἰκονικὸν τῶν συζητήσεων, τὴν ἀτελὴ συνθεσιν τῶν Δικαστηρίων εἰς ἰσοβίην καὶ μὴ τὸ ἀνεπαρκές τῶν Εἰσαγγεσιωντῶν πλοῦτον τῶν ἐν τοῖς πινακίοις τῶν Πρωτοδικείων ἀποθέσεων, προτείνουναι τοῦλάχιστον τὴν ἐπέκτασιν τῆς εἰρηνοδικιακῆς ἀρμοδιότητος ὡς καὶ ἐν Γερμανίᾳ (Dubarle. α'. σ. XLI) καὶ ἐν Γαλλίᾳ (A. Favre. De l'Extension de la Compétence des juges de paix, εἰς Revue Critique 1882 σ. 296-323)· ἀλλ' ἀπεκρούσθη ὡς ἐπικίνδυνος ἡ τοιαύτη πρότασις, δεκτὴ γενομένη ἐν Ἰταλίᾳ διὰ τῶν pretori (Ἰταλ. Ὁργαν. 34-40), ἐν Πορτογαλίᾳ, Νορβηγίᾳ καὶ Δανίᾳ διὰ τῶν μονομελῶν Πρωτοδικείων. ἐν Ἑπανόλῳ δ' ἐπὶ Ἀγγλικῆς προσασίας

(άρθ 22 Ὁργ. Δικ. καὶ 292 Πολ Δ Ἰον. Νήσων). Ἐν Ἑλλάδι ὁ κίνδυνος τῆς τοιαύτης μεταρρυθμίσεως εἶνε μεγαλύτερος, εἰάν μὴ προηγηθῇ ἡ ἐκκαθάρισις τοῦ προσωπικοῦ τῶν Εἰρηνοδικείων, ἡ ἀνύψωσις τῆς θέσεως τοῦ Εἰρηνοδίκου διὰ μέζονος ἡθικῆς καὶ ὕλικῆς ἀνεξαρτησίας, ἐξασφαλισμένης ὑπὸ τῆς δεούσης Εἰσαγγελικῆς ἐποπτείας καὶ εἰάν μὴ βελτιωθῇ ὁ τῶν Εἰρηνοδικεικῶν Παρεδρῶν θεσμός (Πρόβλ. Γ. Φιλ. Δικαστ. Ἀναδιόργ. ἐν Ἑλλ. σ. 58).

§ 12—**Συγκριτικὴ Νομοθεσία.** Ἐν Γ α λ λ ί α ὡς πρὸς τὰ δικαστήρια τῆς τακτικῆς δικαιοδοσίας λειτουργοῦσι ταῦτά, οἷα καὶ ἐν Ἑλλάδι (Εἰρηνοδικεῖα, Πρωτοδικεῖα 375, Ἐφετεῖα 27, Ἀκυρωτικόν) ὡς πρὸς τὰ τῆς Ἐμπορικῆς ὁμῶς δικαιοδοσίας, τὰκόλουθα : α) Conseils de prudhommes διὰ τὰς μεταξὺ ἐργαστασι-αρχῶν καὶ ἐργατῶν διαφορὰς· β) Tribunaux de Commerce. Διὰ τὰ τῆς διοικητικῆς δικαιοδοσίας ἐκτὸς τοῦ ἐλεγκτικοῦ συνεδρίου καὶ τὰ νομαρχικὰ συμβούλια καὶ τὸ Συμβούλιον τῆς Ἐπικρατείας, πρὸς ἐκδίκασιν δὲ τῶν συγκρούσεων Tribunal des Conflits (Νομ. Βιβλ. Γ. Φιλ. Δικ. Ὁργ. σ. 119).—Ἐν Γ ε ρ μ α ν ί α : 1914 Amtesgericht, ἀναλογοῦντα πρὸς τὰ παρ' ἡμῖν Εἰρηνοδικεῖα, 172 Landesgericht (Πρωτοδικεῖα), 28 Oberlandesgericht (Ἐφετεῖα) καὶ ἐν Reichsgericht (Ἀνώτατον δικαστήριον τῆς αὐτοκρατορίας).—Ἐν Α ὕ σ τ ρ ί α τὰ κοινὰ δικαστήρια οἷα καὶ ἐν Ἑλλάδι προσέτι τὸ Αὐτοκρατορικὸν δικαστήριον (Reichsgericht) πρὸς ἐκδίκασιν τῶν συγκρούσεων καὶ πρὸς ἐρμηνείαν τῶν συνταγματικῶν νόμων καὶ τὸ Ἀνώτατον διοικητικὸν δικαστήριον (Oberverwaltungs-hof).—Τὰ ἐν Ο ὕ γ γ α ρ ί α ὁμῶς διαφέρουσι κατὰ ταῦτα : 1) ὅτι εἰς τὰς δημοτικὰς ἀρχὰς ἔχει δοθῇ δικαστικὴ τις δικαιοδοσία ὡς πρὸς τὰς μικροτέρας δια-

φορὰς· 2) ὅτι λειτουργοῦσι μονομελῆ δικαστήρια διὰ τὰς μικρὰς διαφορὰς· 3) ὅτι τὰ Πρωτοδικεῖα δικάζουσιν ἐν πρώτῳ βαθμῷ πάσας τὰς μὴ ἀφαιρεθείσας ὑπὸ τῶν κατωτέρων δικαστηρίων διαφορὰς, πάσας δὲ τὰς ἀξιολογίμους πράξεις καὶ εἰς βαθμὸν κακουργήματος· τὸ δὲ δικαστήριον τῶν Ἐνόρκων κρίνει μόνον τὰ ἀδικήματα τοῦ τύπου· 4) ὅτι ἐκτὸς τῶν Ἐφετειῶν λειτουργοῦσι καὶ δικαστήρια τρίτου βαθμοῦ· 5) ὅτι ἐν μόνον Ἑμπαροδικεῖον ἐν Βουδα-Πέστη ὑπάρχει καὶ 6) ὅτι διοικητικὰ δικαστήρια δὲν ἐνομοθετήθησαν, διότι, ἐκτὸς ἐλαχίστων ἐξαιρέσεων, πᾶσαι αἱ διαφοραὶ ὑπὸ τῶν κοινῶν δικαστηρίων κρίνονται.—Ἐν Ἱ τ α λ ί α : 20 Corti d'appello (Ἐφετεῖα) 162 Tribunali civili et correzionali (Πρωτοδικεῖα καὶ Πλημμελειοδικεῖα). Αἱ μόναι δὲ λόγου ἔχουσι διαφοραὶ εἶναι : 1) ὅτι εἰς ἕκαστον δήμον ἐδρεύει εἰς Conciliatore (διαλλακτῆς), δικάζων τὰς μικρὰς ἀστικὰς καὶ ἐμπορικὰς διαφορὰς· 2) ὅτι εἰς ἕκαστον mandamento (διοικητικὴν διαίρεσιν) ἐδρεύει εἰς pretore (πραιτωρ), δικάζων τὰς αὐτὰς διαφορὰς εἰς μεγαλύτερα ποσά, τὰ πταίσματα καὶ τινὰ πλημμελήματα, κατ' ἐρείσιν δὲ τὰς ἀποφάσεις τῶν διαλλακτῶν· 3) ὅτι ἀκυρωτικὰ ὑπάρχουσιν ἐν Ρώμῃ, Φλωρεντίᾳ, Τουρίνῳ, Νεαπόλει καὶ Παλέρμῳ, ἀλλὰ διὰ τοῦ ν. 6 Δεκ. 1888 εἰς μόνον τὸ τῆς Ρώμης ἐδόθη δικαιοδοσία ὡς πρὸς τὰς ποινικὰς ὑποθέσεις.—Ἐν Β ε λ γ ί α ἰδρύθησαν τὰ δικαστήρια κατὰ τὸ γαλλικὸν σύστημα : 1) 209 Εἰρηνοδικεῖα δικάζοντα καὶ ὡς Πρωτοδικεῖα· 2) 26 Πρωτοδικεῖα, δικάζοντα καὶ ὡς Πλημμελειοδικεῖα· 3) 3 Ἐφετεῖα· 4) Κακουργιοδικεῖα καὶ 5) Ἀκυρωτικόν.—Ἐν Πο ρ τ ο γ α λ λ ί α : 1) Ὁ Jui de paz (διαλλακτῆς), ἐντεταλμένος νὰ συμβιβάζῃ τοὺς διαφορομένους· 2) Jui ordinario 616, (ταχτικοὶ δικασταί).

πλήν τὴν ἀναλογίαν ἔχοντες πρὸς τοὺς Εἰρηνοδίκας: 3) 160 μονομελῆ πρωτοδικεῖα, δικάζοντα καὶ ὡς πλημμελειοδικεῖα, 4) Ἐμποροδικεῖα, 5) 5 Relacoes Ἐφετεῖα καὶ 6) Ἀκυρωτικόν. — Ἐν Ἰσπανίᾳ: 1) οἱ δημοτικοὶ δικασταί, ἀναλογοῦντες πρὸς τοὺς παρ' ἡμῖν Εἰρηνοδίκας. 2) Πρωτοδικεῖα τριμελῆ (Tribunales de partido). 3) 15 Ἐφετεῖα τριμελῆ (Audiencia). 4) Ἀκυρωτικόν. — Ἐν Σουηδίᾳ εἶναι τριῶν βαθμῶν δικαιοδοσίας: α) Πρωτοδικεῖα: 1) ἐν ταῖς πόλεσι τὰ Radhusratt ὑπὸ τὴν προεδρίαν τοῦ δημάρχου μετὰ 4 παρόδρων. 2) ἐν ταῖς κώμας τὰ Häradstätt ὑπὸ τὴν προεδρίαν ἑνὸς δικαστοῦ μετὰ 12 παρόδρων. — β') Ἐφετεῖα πενταμελῆ (Hofrätterne) 3τὸν ἀριθμὸν. — γ) τὸ Ἀνώτατον δικαστήριον, ἐν τῷ ὅποιῳ καὶ ὁ βασιλεὺς δύναται νὰ λάβῃ μέρος ὡς δικαστὴς διπλὴν ἔχων ψῆφον. — Ἐν Νορβηγίᾳ εἰς ἐκάστην πόλιν ἢ κώμην ἐκλέγονται ἀνὰ τριετίαν δύο διαλεκταί, δικάζοντες καὶ μικρὰς διαφοράς. Πρωτοδικεῖα μονομελῆ (Underretter), λειτουργοῦντα δι' ἑνὸς μόνου δικαστοῦ ἐπὶ παρουσίᾳ δύο μαρτύρων, συνυπογράφοντων τὸ πρακτικὸν τῆς συζητήσεως, ἐξαιρητικῶς δὲ συμπαραδρεύοντων ἐπὶ τῶν σπουδαιωτέρων ὑποθέσεων. Τὸ ἐν Χριστιανίᾳ Πρωτοδικεῖον τριμελές. Τὰ Ἀνώτερα δικαστήρια (Stiftesoverretter) ἔχουσι τὰ ἀντεροβάθμια τριμελῆ· τὸ δὲ Ἀνώτατον (Hoiesteret) εἶναι ἐπταμελὲς καὶ τριτοβάθμιον. — Ἐν Δανίᾳ: εἰς διαλλακτὴς, οὐδεμίαν ἔχων δικαστικὴν δικαιοδοσίαν, εἰς πολλὰς δὲ περιφερείας διμελεῖς ἐπιτροπεῖαι, σκοποῦσαι τὸν συμβιβασμὸν τῶν διαφορομένων. Ἐν Κοπεγχάγῃ ἐδρεύει πενταμελὲς Πρωτοδικεῖον, Πλημμελειοδικεῖον καὶ Ἐμποροδικεῖον. Τὸ Πρωτοδικεῖον ἐπὶ μικρῶν διαφορῶν εἶνε μονομελές. Καὶ ἅπαντα τὰ Ἐπαρχιακὰ Πρωτοδικεῖα εἶνε μονομελῆ, ὧν αἱ ἐφέ-

σεις δικάζονται ἐν δευτέρῳ βαθμῷ ὑπὸ τοῦ πρωτοδικείου τῆς Κοπεγχάγης ἢ ὑπὸ πενταμελοῦς Ἐφετείου τῆς Viborg. Τὸ δὲ Ἀνώτατον δικαστήριον εἶνε ἐννεαμελὲς καὶ τριτοβάθμιον. — Ἐν Ἀγγλίᾳ λειτουργοῦσι παραλλήλως πρὸς τὰ δικαστήρια τοῦ κοινοῦ δικαίου (Common law), τὰ τῆς Ἐπιεικείας (Equity)· τὰ ὀρκωτὰ δὲ δικαστήρια οὐ μόνον ἐπὶ τῶν ποινικῶν, ἀλλὰ καὶ ἐπὶ τῶν πολιτικῶν ὑποθέσεων. Τὰ κατώτερα δικαστήρια (County Court), ἀναλογοῦντα πρὸς τὰ ἡμέτερα Πρωτοδικεῖα, εἶνε μονομελῆ καὶ μεταβατικά. Ἐπὶ ὑποθέσεων τοῦ κοινοῦ δικαίου ἀξίας μέχρι λιρῶν πέντε τῇ αἰτήσῃ τοῦ ἑνὸς τῶν διαδίκων μερῶν συμπράττει καὶ πενταμελὲς δικαστήριον ἐνόρκων, ἅνω δὲ τῶν πέντε λιρῶν δικαστικὴ ἀποφάσει. Τὰ ἀνώτερα δικαστήρια ὑποδιαιροῦνται εἰς τὸ Ἀνώτατον δικαστήριον τοῦ Λονδίνου, εἰς τὸ Ἐφετεῖον τοῦ Λονδίνου καὶ ἄλλα τινὰ δικαστήρια, ὅπως Ἰδωρύθυμα, καὶ οὐδεμίαν παρουσιάζοντα ἀναλογίαν πρὸς τὸ γαλλικὸν σύστημα. Ποινικοὶ δικασταί εἶνε οἱ judges of the peace, οἱ Records καὶ οἱ Stipendiary magistrates, οἱ Borough Courts, τὸ Ἀνώτατον δικαστήριον τοῦ Λονδίνου. Τὸ ὀρκωτὸν δικαστήριον συγκαλεῖται διὰ τὰ βαρύτερα ἀδικήματα (Νομ. Βιβλ. Γ. Φιλ. Δικ. Ὁργ. σ. 120—123—Dubarle, Org. jud allem. α'. LXXXII. — Sentupéry, L'Europe politique. — Demombynes β'. 195. 254. α'. 221. 454 399. 123. 149. 186. 46. Περὶ τῶν Κάτω χωρῶν αὐτοῦ: σ. 261. Ἀνγλανδίας σ. 574. Σερβίας σ. 644. Τουρκίας σ. 661. Ρωσσίας σ. 537, περὶ τῆς ὁποίας ὅρα καὶ Code organisation judiciaire de l'empire de Russie de 1864 par le Comte Jean Kapnist. Εἰδικώτερον περὶ τῶν ἀγγλικῶν, γερμανικῶν, ἰταλικῶν, βελγικῶν, ἰσπανικῶν, σουηδικῶν, δανικῶν καὶ νορβηγικῶν δι-

καστηρίων, επίσης περί τῶν ἐν ταῖς Ἑνωμέναις Πολιτείαις ὅρα εἰς Dalloz, Supplément au Repertoire, λέξις Organisation judiciaire.

Γεώργιος Ν. Φιλάρετος

Δικαστήρια άστικά ή πολιτικά (Ὅργαν. Δικαστηρίων. ὅρα λ. **Δικαστήρια καὶ Δικαστήρια ποινικά**). Προτιμῶμεν τὴν λέξιν **άστικά** ὡς ἀκριβεστέραν πρὸς ἐκδήλωσιν τῶν δικαζόντων τὰς **άστικὰς** διαφορὰς δικαστηρίων, ἄτινα, μάλιστα μετὰ τὴν κατάργησιν τῶν ἐμποροδικείων, δικάζουσι καὶ τὰς ἐμπορικὰς διαφορὰς, εἰ καὶ ὁ νομοθέτης προετίμησε τὴν λέξιν **πολιτικά** (Ὅργ. Δικ. τμήμα **ά.** κεφ. **ά.**), ἐξ οὗ παρεσύρθησαν καὶ τινες τῶν νομιμοδιδασκάλων. — Τὰ πρὸς διαχείρισιν τῆς **άστικῆς** δικαιοσύνης τακτικά δικαστήρια εἰσὶ (Ὅργ. Δικ. **1**): τὰ **Εἰρηνοδikeia**, τὰ **Πρωτοδικεία**, τὰ **Ἐφετεία** καὶ ὁ **Ἀρειος Πάγος**. Τὰ **Ἐμποροδικεία** κατηργήθησαν διὰ τοῦ νόμ. 28 Μαΐου [9 Ἰουνίου 1887 (Νομ. Βιβλ. Γ. Φιλ. Δικ. Ὅργ. σ. 136—139)].

Α'. Εἰρηνοδικεία.—§ 1.—**Ἱστορικῶς** ὁ **θεσμός**, τῶν **Εἰρηνοδικῶν** ἔχει ἀρχαιοτάτας πηγὰς· διότι οἱ κατὰ τὸ Σπαρτιατικὸν καὶ κατὰ τὸ Ἀττικὸν δικάσιον **δικαιτεταί**, οἱ κατὰ δὴμοὺς **περιϊόντες** Ἀθηναῖοι, οἱ κατὰ τὸ **Ρ. δ. defensores civitatis**, οἱ κατὰ τὸ βυζαντιανὸν δίκαιον **ἐκδικοὶ** τῶν πόλεων, οἱ ἐν Ἀγγλίᾳ **Judges of the peace**, οἱ **faisseurs de paix** τῶν Ὀλλανδῶν παρεσκεύασαν ὀλίγον κατ' ὀλίγον τὸν εἰρηνοδικεϊανὸν θεσμόν, ὑπαγορευθέντα ὑπὸ τῆς ἀνάγκης τοῦ προσίτου τῆς δικαιοσύνης εἰς τὰς ἀπορωτέρας τάξεις διὰ τῆς ἀπλοποιήσεως τῆς δικονομίας, ἐντελῶς δὲ ἀνεξέδου ἡ δι' ἐλαφροτάτων τελῶν ἀποκτωμένης. Ἡ τελειότερα ἐμφάνισις τῶν **Juges de paix** ἐγένετο ἐν Γαλλίᾳ. Ἐπὶ Τουρκοκρατίας οἱ

ἐπίσκοποι μετὰ τῶν **προεστώτων**, οἱ **αἵρεταὶ κριταὶ** οὗς ὠνειρεύθη ὁ **Ῥήγας**, οἱ κατὰ τὴν ἑλληνικὴν παλ. γενεσίαν τῷ 1821 **προεστώτες** καὶ οἱ **ἔφοροι**, τῷ 1822 οἱ **κριταὶ εἰρηνοποιοὶ** τῶν γκρίων, τὰ **Εἰρηνοδικεία** τῷ 1827, οἱ **ἐκ Καποδιστρίου Εἰρηνοδίκαι** εἰς ἀπρόγονοι· οὕτως εἶπεν τῶν ἐν τῷ ἱστοντικῷ ὀργανισμῷ ἀναφανομένων δικαστῶν τῆς ἀπορωτέρας λαϊκῆς τάξεως (αὐτόθι σ. 124.—Δικαστ. Ἀναδισγ. Γ. Φιλ. σ. 81).

§ 2.—**Σκοπὸς τοῦ Εἰρηνοδικεϊκου θεσμοῦ** ἐν Γαλλίᾳ, ἐξ ἧς παρελήφθη καὶ ἐν Ἑλλάδι, ἦν ἡ ἐν εἰρήνῃ καὶ ἁμονίᾳ προφύλαξις τῶν ἀνθρώπων, ἡ πύλησις τῶν ἐρίδων αὐτῶν καὶ ἡ ἐν ἀνάγκῃ κατάπαυσις τῶν μικρῶν τοῦ βίου διενέξεων ταχέως καὶ ἄνευ διζτυπώσεων (Boncenne Α'. 265). Ὁ Thourret ἐπιστηγῆς τοῦ θεσμοῦ τούτου ἐν τῇ γαλλικῇ Συντακτικῇ συνέλευσει, ἔλεγε: «Συλλογισθῆτε δικαστὴν, ὅστις σκέπτεται καὶ ὑπάρχει μόνον χάριν τῶν συμπολιτῶν τοῦ ὁ ἀνῆλικοι, οἱ ἄσωτοι, οἱ ἀπηγορευμένοι· εἰσὶ τὸ ὑποκείμενον τῶν μεριμνῶν τοῦ. Εἶναι πατὴρ ἐν τῷ μέσῳ τῶν τέκνων τοῦ διὰ μιᾶς λέξεώς του ἐπανορθοῦ τὰς διδικίας, αἱ διγόνονται ἐκλείπουσι, τὰ παύονα παύουσιν· αἱ διηνεκεῖ φροντίζει· τοῦ ἐξασφαλίζουσι τὴν εὐτυχίαν πάντων. Ἴδου ὅποιός ἐστιν ὁ Εἰρηνοδίκης!» Τὰ **Εἰρηνοδικεία**, ἔλεγεν ὁ ἔθιος, δεόν νὰ ὡπλίσθωσι ἀπὸ ἀπληλαγμένα τῶν δικονομικῶν τύπων. Κανονισμὸς ἀπλουστάτος ἔσεται· ἐπαρκὲς ὁδὸς τῶν Εἰρηνοδικῶν, ἡ δ' ἐνώπιον αὐτῶν διαδικασία καλή, ἀπλή καὶ ἀνεξέδοτος. (Dalloz, Compétence Civile de tribunaux de paix N° 5). Ἄλλ' αἱ γλυκεῖαι αὗται ὑποσχέσεις εὐκόλως μὲν λέγονται, δυσκόλως ὁμῶς πραγματοποιοῦνται διὰ τοῦτο οὐτ' ἐν Γαλλίᾳ ἦτο δυνατόν νὰ φέρῃ, οὔτε παρ' ἡμῶν γράσει

οἰκονομίας (§ 23 σημ. 3), τοσαῦτα καλὰ τῶν Εἰρηνοδικείων ἢ συστάσει. Ἡ ἐν Ἑλλάδι ἀποτυχία ὀφείλεται καθ' ἡμᾶς εἰς τὴν κακίστην ἐκλογὴν προσωπικοῦ, ἀπαρκῶς μισθοδοτουμένου, εἰς τὴν ἑλπίσιν πάσης μονιμότητος, ἡθικῆς ἀνεκταριότητος καὶ ἐποπτείας εἰσαγγελικῆς τε καὶ ὑπουργικῆς καὶ εἰς δικονομικὰς ἀτελείας (Γ. Φιλ. Δικαστ. Ἀναδιорг. σ. 85. — Συμπλ. Κώδ. Χαρτ. σ. 51 § 6).

§ 3. — **Σύστασις καὶ κατάργησις Εἰρηνοδικείων** γίγνεται διὰ Βασ. Διατ. μετὰ προηγουμένην γνωμοδότησιν τοῦ ἀνωτάτου Πρωτοδικείου, ἐν συμβουλίῳ καὶ ἐν ἀντιθέτῳ ἀποφαινομένου ἐπὶ τῇ προτάσει δὲ τοῦ Εἰσαγγελέως (ἄρθ. 2—3 ν. 22 Ἰουν. 20 Αὐγ. 1882), ἐὰν ἔχῃ ἐν τῷ προϋπολογισμῷ ἀναγραφὴ ἢ πρὸς τοῦτο δέοντα πίστωσις (Σύντ. 60). — Τὰ Εἰρηνοδικεῖα εἶναι τριῶν τάξεων, κατάργησις τῆς Δ' (ἄρθ. 1). Εὐκατεῖον νὰ περιορισθῶσιν εἰς δύο. Ἐκ τῶν 228 ἐν συνόλῳ Εἰρηνοδικείων, τῶν δυνάμενων νὰ λειτουργήσωσι κατὰ τὸν ψηφισθέντα προϋπολογισμὸν τοῦ 1895 εἶναι Α' τάξεως 48, Β' 83 (ἐξ ὧν οἱ 15 Εἰρηνοδικοὶ ἔχουσι καὶ δικαίωμα τοῦ συμβολαιογραφεῖν) καὶ Γ' 97. Τὸ ἄρθ. 2 τοῦ Ὁργ. Δ. ὑπεσχέθη τὴν εἰς πᾶσαν ἐπαρχίαν σύστασιν ἑνὸς Εἰρηνοδικείου· μολοντι δὲ αἱ ἐπαρχίαι εἶναι 70, διότι καὶ μετὰ τὴν κατάργησιν τῶν ἐπαρχῶν διετηρήθησαν αἱ ἐπιχειρηματικαὶ δικαιοῦσαι, ὃ δὲ ἀριθμὸς τῶν Εἰρηνοδικείων εἶναι ὑπερτριπλάσιος, οὕτως ἵπτον ὁ κακὸς ὁρίσμός τῶν εἰρηνοδικειακῶν περιφερειῶν δὲν ἱκανοποιεῖ ἐπαρκῶς τὰς παρουσιαζομένας ἀνάγκας, προτιμότερον δὲ θὰ ἦτο νὰ ὠρίκετο κινητὴ ἢ ἐξ ἑνὸς τῶν Εἰρηνοδικείων τοὐλάχιστον ὡς πρὸς τὰς ἐδρας τῶν δήμων, οὔτινες ἐν ὅλῳ εἶναι 442, Πίνακα Εἰρηνοδικείων ὅρα εἰς Δεκ. Ὁργ. Γ. Φιλ. (σ. 710 — 715) καὶ εἰς ἐρμηνείαν τῆς Ποινικῆς Διατιμῆσεως ὑπὸ Δ' Κλέωπου καὶ Δ' Ἀντωνίου.

δου (σ. 125—271), εἰς ὃν ὅμως ἐπῆλθον μεταβολαὶ τινες ἕνεκα τῆς κατάργησεως τινῶν καὶ τῆς συστάσεως ἄλλων. Ἀνάγκη ἐπείγουσα καὶ ἀπαραίτητος τοῦ παγίου ἔρμου τῶν Εἰρηνοδικειακῶν περιφερειῶν ἐπὶ τῇ βάσει τοῦ πραγματικοῦ συμφέροντος τῆς δικαιοσύνης διὰ νόμου (ὅρα λ. Δικαστήρια § 9), ἡρτήθη δ' ἐκ τῆς βελτιώσεως τοῦ προσωπικοῦ τῶν Εἰρηνοδικείων καὶ ἐκ τῆς δικονομικῆς προνοίας τῶ ζήτημα τῶν μεγαλειτέρων ἢ μικροτέρων περιφερειῶν.

§ 4. — **Ἡ περιφέρεια τῆς Εἰρηνοδικειακῆς δικαιοσύνης** κατὰ τὸ ἄρθ. 3 Ὁργ. Δ. ἤθελε προσδιορισθῇ παρὰ τοῦ βασιλέως κατὰ πρότασιν τῆς ἐπὶ τῆς δικαιοσύνης γραμματείας καὶ γνωμοδότησιν τοῦ ὑπουργικοῦ συμβουλίου. Τὸ ἄρθ. 15 τοῦ Δ. 13 Ὀκτ. 1834 διέταξε τὸν ἐρισμὸν δι' ἰδιαιτέρου Διατάγ. κατὰ δὲ τὴν σύστασιν ἐκάστου Εἰρηνοδικείου ὠρίσθη καὶ ἡ δικαιοδοσία αὐτοῦ (ὅρα αὐτὴν εἰς Πίνακα ἐν τῇ Ποινικῇ Διατιμῆσει ὑπὸ Κλεώπου καὶ Ἀντωνίου σ. 125—271). — Μεταθεσίσης τῆς ἐδρας δήμου, δὲν μεταβάλλεται καὶ ἡ ἐδρα τοῦ Εἰρηνοδικείου, ἐὰν μὴ εἰδικῶς διὰ δ. ἐρισθῇ τοῦτο (Γνωμ. Εἰσ. Ἀ. Π. σ. 316 καὶ 365). — Μεταβληθείσης δὲ τῆς δικαστικῆς περιφέρειας Εἰρηνοδικείου, δὲν συµμεταβάλλεται καὶ ἡ τοῦ Πρωτοδικείου (Ἀρ. Π. 147 τοῦ 1887 εἰς Νέαν Θέμιδα) σ. 142).

§ 5. — **Τὸ προσωπικὸν ἐκάστου Εἰρηνοδικείου** σύγκεται ἐξ ἑνὸς Εἰρηνοδίκου, ἑνὸς γραμματέως καὶ δύο παρέδρων (Ὁργ. Δ. 5), διοριζομένων συμφώνως πρὸς τὸ ἄρθ. 7 τοῦ ν. 31 Δεκ. 1877. 4 Ἰαν. 1878 περὶ προσόντων τῶν δικαστικῶν ὑπαλλήλων.

§ 6. — **Ἡ νόμιμος σύνθεσις τοῦ Εἰρηνοδικείου** γίγνεται διὰ τῆς συμπράξεως τοῦ Εἰρηνοδίκου καὶ τοῦ γραμματέως. Κωλυομένου τοῦ Εἰρηνοδίκου λαμβάνει μέρος ὁ εἰς τῶν παρέδρων (Πολ.

Δ. 489)· κωλυομένων δὲ ἀμφοτέρων, δικάζει τὸ παρὰ τοῦ Πρωτοδικείου ὀριζόμενον (Πολ. Δ. 47) Εἰρηνοδικεῖον. (Τὰ περὶ ἀναπληρώσεως τοῦ Γραμματέως εἰς λ. **Γραμματέως δικαστικός**. — Ἡ ἐν τῷ ἀκροατηρίῳ εὐταξία τηρεῖται ὑπὸ τοῦ Εἰρηνοδίκου, ἔχοντος πρὸς τοῦτο ὅσα καὶ οἱ Προεδροὶ ἐν τοῖς πολυμελέσι δικαστηρίοις δικαιώματα (Πολ. Δ. 130 165 Ὁργ. Δ. 83. Νομ. Βιβλ. Γ. Φιλ. Δικ. Ὁργ. σ. 184)· χάριν δὲ τῆς ἐπιτηρώσεως τῶν ὀφισταμένων ὁ Εἰρηνοδίκης ἔχει τὸ δικαίωμα τοῦ ἐπιπλήττειν τοὺς γραμματεῖς, δικηγόρους, κλητῆρας καὶ γραφεῖς (Ὁργ. Δικ. 89 αὐτόθι σ. 208).

§ 7.— **Ἡ ἀρμοδιότης τῶν Εἰρηνοδικείων** ὀρίζεται ὡς πρὸς τὰς ἀμφισβητούμενας ὑποθέσεις ὑπὸ τοῦ ἀρθ. 490 Πολ. Δ., οὗτινος ἡ § 1. ἐδ. 1. ἐτροποποιήθη ὑπὸ τοῦ ν. 4 Φεβρ. 1838, εἰς μὴ ἀμφισβητούμενας δὲ ὑποθέσεις ὑπὸ τοῦ ἀρθ. 492 Πολ. Δικονομίας ἐπὶ συμβιβαστικῶν συζητήσεων ὑπὸ τοῦ ἀρθρου 493 Πολιτικῆς Δικονομ. — Τὰ περὶ τῆς διαδικασίας ἐνώπιον τοῦ Εἰρηνοδικείου ὀρίζουσι τὰ ἄρθρα 494 καὶ ἐπ. Πολ. Δ. — Τὰ περὶ τῶν Ἐνδίκων μέσων ἔτι ἐρέσεως τὰ ἄρθ. 515 — 518 Πολ. Δ. καὶ ἀναίρεσεως τὰ ἄρθ. 519 — 520. Πολ. Δ. — Ὁ Εἰρηνοδίκης ὡς ἀναπληρωτῆς τοῦ προέδρου ἔχει τὸ δικαίωμα τῆς θεωρήσεως τῶν εὐρετηρίων Ὁργ. Δ. 87. Γ. Φιλ. Δικ. Ὁργ. σ. 204), καὶ τῶν βεβλίων καὶ ἄλλων καταστίχων ἀρθ. 39 ν. Χαρτ. Γ. Φιλ. Κωδ. Χ. σ. 245). Ἐκδίδει καὶ ἀντικλητήρια διὰ τοὺς πένητας (Πολ. Δ. 221), ἀποφασίζει δὲ καὶ περὶ τῶν κατὰ τὴν ἐπίθεσιν σφραγίδων δυσχερεῶν (Πολ. Δ. 1060).

§ 8.— **Εἰς τὰς στρατολογικὰς ἐπιτροπὰς** πρὸς παραλαβὴν τῶν ἐνστάσεων λαμβάνει μέρος ὁ Εἰρηνοδίκης κατὰ τὸ ἀρθ. 12 τοῦ ν. 28 Μαΐου 1857 τοῦ κατὰ γῆν στρατοῦ, ὡς ἐτροποποιήθη διὰ τῶν μετα-

γενεστέρων νόμων, καὶ κατὰ τὰς ἐν τῷ ἰδίῳ ἀρθρῷ διακρίσεις, ἀναπληροῦται ὑπὸ τοῦ Εἰρηνοδικειακοῦ παρέδρου ἢ τοῦ συμβολαιογράφου. — Εἰς τὰς ἐκδικαζούσας τὰς ἐνστάσεις τοῦ καταλόγου τῶν ἐπιτηθευμάτων ἐπιτροπὰς λαμβάνει μέρος ὁ Εἰρηνοδίκης, ἐὰν μὴ ἐδρεύῃ ἐν τῇ αὐτῇ πόλει Πρωτοδικεῖον (ἀρθ. 8 ν. 3 Αὐγ. 1892). — Κατὰ τὸ τέλος ἐκάστου ἔτους ὁ Εἰρηνοδίκης ὀφείλει νὰ πέμπῃ πρὸς τὸν προϊστάμενον αὐτοῦ Εἰσαγγελέα ἕκθεσιν περὶ τῆς διαχειρίσεως τῆς ἀστικῆς δικαιοσύνης Ὁργ. Δ. 111 § 1). — Ἀναπληροῦσι τοὺς συμβολαιογράφους οἱ Εἰρηνοδίκαι· καὶ ὅπου δὲν ὑπάρχῃ εἰδικὸς συμβολαιογράφος ἢ ὑποθηκοφύλαξ ἐκτελοῦσι τὰ καθήκοντα αὐτῶν (Ὁργ. Δ. 168. Πολ. Δ. 492 § 2. — Δ. 21 (28 Μαρτ. 1836. — Γ. Φιλ. Δικ. Ὁργ. σ. 421). — Ἐν ἐκτάκτῳ ἀνάγκῃ ἀναπληροῦσι καὶ δικαστὴν ἢ ἐισαγγελέα (αὐτόθι σ. 606 Ὁργ. Δ. ἀρθ. 278). — Δυνάμει τοῦ ἀρθ. 81 ν. 11 Αὐγ. 1836 περὶ ὑποθηκῶν καὶ τοῦ Δ. 24 Μαρτ. 1843 ἀναπληροῦσι καὶ τοὺς κωλυομένους εἰδικούς ὑποθηκοφύλακας· ἐννεοῦσι δὲ τὰ τῶν ὑποθηκοφύλακων καθήκοντα, ὅπου δὲν ὑπάρχουσιν εἰδικὰ ὑποθηκοφύλακεα.

§ 9.— **Ἀπέτυχεν ὁ εἰρηνοδικειακὸς θεσμός** ἐν τῇ ἐφαρμογῇ διὰ πολλοὺς λόγους, τὰ δὲ πινάκια καὶ αἱ ἐγγράφοι προτάσεις, αἱ διέταξεν ὁ ν. τῆς 21 Δεκ. 1892, δι' οὗ ἐτροποποιήθησαν τ' ἀρθρα 498 καὶ 499 Πολ. Δ. κατήνεχον τὰ τελευταῖον τραῦμα. Ἀνάγκη ἀπλοποιήσεως τῆς δικονομίας καὶ ἀτελείας διὰ τὰς μικροτέρας διαφοράς, μειώσεως δὲ τῶν τελῶν εἰς τὸ ἥμισυ τοῦλάχιστον διὰ τὰς λοιπὰς (Γ. Φιλ. Συμπλ. Κωδ. Χ. σ. 48—52). Ὅρα καὶ λ. ὑπ' ἄλλῃλοι **Δικαστικοὶ καὶ ὑπηρεταὶ** Εἰρηνοδικεῖων.

Β'. Πρωτοδικεῖα. § 10.— **Ἱστορικῶς** γινώσκομεν, ὅτι εἰς τὴν νεωτέραν Ἑλλάδι

καί ἄρχαί ἰδρύθησαν τὰ Ἐπαρχιακά Κριτήρια, βραδύτερον τὰ Πρωτάδικα κριτήρια καί ἐπὶ Καποδιστρίου τὰ Πρωτόκλητα (Γ. Φιλ. Δικ. Ὑργ. Εἰσαγ. § 88 89. 91. 93. 94). Διὰ τοῦ ἐν ἰσχύϊ δικαστικοῦ ὀργανισμοῦ ἐρυθρίσθησαν ἑριστικῶς τὰ ἐν Ἑλλάδι Πρωτοδικεῖα, ὧν ὁ θεσμός γαλλικῆς τυγχανεῖ καταγωγῆς, διότι διὰ τοῦ ν. 27 περὶ τοὺς 8 ἐνεκροτεήθησαν (ἄρθ. 2 πηλ. 2) τὰ tribunaux de premiere instance, κληθέντα οὕτω πρὸς διάκρισιν τῶν tribunaux d'appel (Garré, Org. δ'. σ. 212 συμ.).

§ 10 — Σύστασις καὶ κατάργησις Πρωτοδικείου μόνον διὰ νόμου γίνεσθαι (δ. Δικαστήρια § 8). Πρὸς ἐκτέλεσιν τοῦ ἄρθ. 2 Ὑργ. Δ. συνεστήθησαν α) διὰ τοῦ ἀπὸ 16 Ὀκτωβ. /5 Νοεμβ. 1834 Β. Δ. τὰ ἀκόλουθα 10 Πρωτοδικεῖα: 1) Ναυπλίου, τοῦ νομοῦ Ἀργολίδος καὶ Κορινθίας (εἰς δὲ βραδύτερον δυνάμει τοῦ ν. 27 Δεκ. 1867 ὑπὶ χθῆ καὶ ἡ νῆσος Κυθῆρων) 2) Τριπόλεως, τῆς Ἀρκαδίας 3) Πατρῶν, τῆς Ἀχαΐας καὶ Ἡλίδος 4) Σπάρτης, τῆς Λακωνίας 5) Σύρου τῶν Κυκλάδων 6) Ἀθηνῶν, τῆς Ἀττικῆς καὶ Βοιωτίας 7) Χαλκίδος, τῆς Εὐβοίας 8) Ἀφίσσης, βραδύτερον Λαμίας, τῆς Φωκίδος καὶ Λοκρίδος 9) Μεσολογγίου, τῆς Αἰτωλίας καὶ Ἀκαρνανίας καὶ 10) Πύλου, προσωρινῶς. Καλαμῶν δὲ βραδύτερον τῆς Μεσσηνίας. — 6) διὰ τοῦ ν. 8 Ἰανουα. 18 Φεβρ. 1866 καὶ τὰ ἐπόμενα τρία Πρωτοδικεῖα: 11) Κερκύρας, οὐτινος ἡ δικαιοδοσία ὠρίσθη καὶ διὰ τοὺς Παξοὺς καὶ τὴν Λευκάδα 12) Κεφαλληνίας, οὐτινος ἡ δικαιοδοσία ὠρίσθη καὶ διὰ τὴν Ἰθάκην καὶ 13) Ζακύνθου. — 7) διὰ τοῦ ν. 22 Ἀπρ. 10 Μαΐου 1867 ὠρίσθη ὁ ὅλος ἀριθμὸς τῶν Πρωτοδικείων εἰς 24, συμπεριλαμβανομένων καὶ τῶν ὑπαρχόντων, διατάχθη δὲ ὅτι ἡ ἔδρα, ἡ περιφέρεια καὶ ὁ χρόνος τῆς ἐγκαταστά-

σεως τῶν νέων ἡβελον ἐκτεθεῖ διὰ Β. Δ. ("Ὁρα καὶ ἄρθ. 3 Ὑργ. Δ. καθ' ὃ ἀπαίτεται Β. Δ. κατὰ πρότασιν τοῦ Ὑπουργοῦ καὶ γνωμοδότησιν τοῦ Ὑπουργικοῦ συμβουλίου διὰ τὴν περιφέρειαν τῆς δικαιοδοσίας). Πρὸς ἐκτέλεσιν τοῦ νόμου τούτου ἐξεδόθησαν I τρία ἀπὸ 22 Ἰουν. 1867 Δ. περὶ συστάσεως Πρωτοδικείων 14) Λευκάδος, οὐτινος ἡ δικαιοδοσία ἐπεξετάθη καὶ ἐπὶ τῶν Εἰρηνοδικείων Σαλίου καὶ Βονίτσας, ἅτινα πρὶν ὑπῆρχον εἰς τὸ Πρωτοδ. Μεσολογγίου 15) Ἡλείας, ἐν Πύργῳ 16) Παρνασσίδος, περιλαμβανόντος καὶ τὴν ἐπαρχίαν Δωριδος. II τὸ ἀπὸ 24 Αὐγ. 1871 Δ. περὶ συστάσεως Πρωτοδικείου 17) Κυπαρισσίας, οὐτινος ἡ δικαιοδοσία ἐκτείνεται εἰς τὰς ἐπαρχίας Τριφυλίας καὶ Ὀλυμπίας. — δ') διὰ τοῦ ν. 19/20 Μαρτ. 1882 καὶ τῶν δυνάμει αὐτοῦ ἐκδοθέντων Δ. I ἀπὸ 23/25 Μαρτ. 1882 συνεστήθη τὸ Πρωτ. 18) Δαρίσης, οὐτινος ἡ ἐπαρχία ἐκτείνεται εἰς τὰς ἐπαρχίας Λαρίσης, Τυρνάβου, Ἀγινῶς, Δομοκοῦ καὶ Φαρσάλων 19) Βώλου, ἐν ταῖς ἐπαρχίαις Βώλου καὶ Ἀλμυροῦ, διὰ δὲ τοῦ ν. 22 Δεκεμ. 1887 ἡ ἐπαρχία Σκοπέλου, ἀποσπασθεῖσα ἐκ τοῦ Πρωτοδ. Χαλκίδος, ὑπήχθη εἰς τὸ τοῦ Βώλου. II. τὸ ἀπὸ 23/25 Μαρτ. 1882 Δ. περὶ τοῦ Πρωτοδ. 20) Τρικάλων, διὰ τὰς ἐπαρχίας Τρικάλων καὶ Καλαμπάκας 21) Καρδίσης, διὰ τὴν ἐπαρχίαν Καρδίσης καὶ III τὸ ἀπὸ 23/25 Μαρτ. 1882 περὶ τοῦ Πρωτοδ. 22) Ἀρτης, διὰ τὰς ἐπαρχίας Ἀρτης καὶ Τσουμέρκων. (Περὶ περιφερειῶν τῶν 22 Πρωτοδικείων ὅρα Πίνακα εἰς Δικ. Ὑργ. Γ. Φιλ. σ. 710). — Δυνάμει τοῦ ν. 22 Ἀπρ. 1867 ἡ ἐκτελεστικὴ ἐξουσία ἔχει τὴν νομοθετικὴν ἐντολήν πρὸς σύστασιν δύο ἑτὶ Πρωτοδικείων. Ὁ πολυλαπλάσιασμός πρωτοβαθμίων δικαστηρίων ἐπιβάλλεται ἐκ τῆς εἰς τοὺς ἀδικουμένους πολίτας ὑπαρχούσης ἀνάγκης νά

ἔχῃσι τὴν δικαιοσύνην πρόχειρον. Ὁ Eyraud (de l' administration de la Justice, α', 232) κατακρίνει τοὺς ὑποστηρίζοντας, ὅτι μόνον ἐν ταῖς πρωτεύουσαις τῶν νομῶν πρέπει νὰ ἐδρεύωσι πρωτοδικεῖα, συνηγορῶν ἐκθύμως ὑπὲρ τῆς ὅσον οἰόντε μείζονος προσεγγίσεως τῶν διαδίκων εἰς τὴν ἑδραν τῶν δικαστηρίων καὶ τοῦτο χάριν τῆς ἰσότητος τῶν πολιτῶν ἐνώπιον τῶν νόμων. Ἐκ τῶν 22 πρωτοδικείων μόνον τὰ 16 ἐδρεύουσιν ἐν Πρωτεύουσαις νομῶν, τὰ δ' ἐξ (Λευκάδος, Ἡλείας, Παρνασίδος, Κυπαρισσίας, Βώλου καὶ Καρδίτσης) εἰς τὰς ἑδρας τῶν πρώτων ἐπαρχιῶν. Ἡμεῖς ὡς ἐκ τῶν καὶ ἐν τῇ λ. **Δικαστήρια** περὶ ἀνεπαρκείας αὐτῶν ἐκτεθέντων κλίνομεν ὑπὲρ τῶν μονομελῶν ἐπαρχιακῶν πρωτοβαθμίων δικαστηρίων, ἀφοῦ ἡ προσήκουσα λειτουργία καὶ ἡ σύστασις ἐπαρκoῦς ἀριθμοῦ πολυμελῶν δικαστηρίων ἐν ἐνημερότητι δὲν εἶναι ἄλλως ἐφικτή, ἀλλὰ καὶ πρὸς τοιαύτην μεταρρυθμίσιν βεζικὴν ἀπαιτεῖται βελτίωσις τοῦ προσωπικοῦ.

§ 14 **Τὸ προσωπικὸν ἐκάστου Πρωτοδικείου** σύγκειται ἐξ ἑνὸς προέδρου, τριῶν τοῦλάχιστον δικαστῶν, ἑνὸς Εἰσαγγελέως, ἑνὸς ἀντεισαγγελέως, ἑνὸς γραμματέως καὶ τεσσάρων παρέδρων. — Ὁ νόμος 30 Ἰουνίου] 22 Ἰουλίου 1887 διέταξεν ὅτι ὁ ἀριθμὸς τῶν Πρωτοδικείων ὁρίζεται τὸ πρῶτον 15 ἡμέρον τοῦ Αὐγούστου κατὰ διετίαν διὰ Β. Δ. καὶ ἐπὶ τῇ βάσει τοῦ διὰ τοῦ ἐτησίου προϋπολογισμοῦ ὁριζομένου ὅλικοῦ ἀριθμοῦ (Γ. Φιλ. Δικ. Ὁργ. σ. 144). Τὰ περὶ ἀμίσθων παρέδρων κανονίζει τὸ ἀρθ. 8 τοῦ ν. 34 Δεκ. 1877, τὰ δὲ περὶ ἐμίσθων ὁ ν. 1]7 Ὀκτωβρ. 1892. — Πᾶν Πρωτοδικεῖον διαιρεῖται ἐν ἀνάγκῃ δι' ἰδιαιτέρου κανονισμοῦ εἰς τμήματα δύο ἢ καὶ πλείω ὅστις πρόνοεῖ καὶ περὶ τῆς ἐσωτερικῆς ὑπηρεσίας. Οἱ τοιοῦτοι κανονισμοὶ κυροῦνται ὑπὸ τοῦ ἐπὶ

1. Όσκις δὲν ὑπάρχει κανεῖς πάρεδρος τῶν δικαστῶν παρὼν εἰς τὴν καθέδραν τοῦ δικαστοῦ, ἀναπληροῦσι τοὺς δικαστὰς (ἐκ)εῖς ἀπὸ τῶν οἱ Εἰρηνοδίκαι ἢ οἱ δικηγόροι. Τὸ «δὲν ὑπάρχει κανεῖς» ἐννοεῖται ὡς ἐρμηνεύομεν «ὁσάκις δὲν παρὼν εἰς τὴν καθέδραν εἰς τὴν ἐκείνην τὸ Πρωτοδικεῖον». ἀλλὰ τὰ δικαστήρια παρέρμηνεύουσιν μετὰ τὰς ἐκείνης ταυτάς, αἰτίνας ἄλλως νομίζουσιν, ὅτι δυνάμει τῶν ἀρθ. 88, 89 καὶ 103 τοῦ Συντάγμ. καὶ κατηργήθησαν, ἡ δὲ καθέδρα καὶ δὴ ἀμείσθων ἀναπληροῦσι εἶνε βεβαίως ἀσυμφίβητος πρὸς τὴν ἀμφιθέσας Συνταγματικὰς διατάξεις. Εἰσὶν περιπτώσεις ἡ μὴ δι' ἰσοδυνάμιον ἀναπληρώσεως προσκρούει πρὸς τὸν νόμον. 1877 περὶ προσόντων δικαστῶν ὑπαλλήλων καὶ τὸν ν. 41 Νοεμβρ. 1875 περὶ μὴ ἐντοπίων ὑπαλλήλων. Τὴν ἐκείνην ἡμετέραν γνώμην, πολλάκις ἀντιφύβησαν καὶ ἐν τῇ βουλῇ (7 Δεκ. 1882), εἰς τὴν καὶ νομοσχέδιον κατ' ἐπαγγελίαν ὑπεβάλλομεν (26 Νοεμβρ. 1884, 10 Ὀκτ. 1885 καὶ 18 Φεβρ. 1891), ὅρα ὅτι καὶ εἰς Δικαστικὴν ἀναδιοργάνωσιν ἐκείνην σ. 254.—Γ. Φιλ. Δικ. Ὀργ. σ. 161, 606—614), ἀλλὰ καὶ ἡ τοῦ Εἰρηνοδικεῖου ἀναπληρώσεως διὰ δικηγόρου δὲν ἐνταῖς εἰς τὴν καλλίτεραν τῆς δικαιοσύνης ἀπονομήν.—Νομολογίαν τοῦ Ἀρ. Π. περὶ ἀναπληρώσεως δικαστῶν καὶ εἰρηνοδικῶν αὐτοῦ σ. 162.—Περὶ ἀναπληρώσεως γραμματέως ἐν λ. Γραμματέως Δικαστικῶς.—Τὴν ἡ ἀρμόδιον ἐκείνην τῶν πρωτοδικεῶν καὶ τὰ τῆς ἐνώπιον αὐτῶν διαδικασίας ὁρίζουσι τὰς ἀρθ. 88 καὶ ἐπ. Πολ. Δ.—Τὰ ἐμποροδικεῖα κατηργήθησαν διὰ τῶν ν. 28 Μαρτίου καὶ 9 Ὀκτωβρίου 1887, πᾶσαι δὲ αἱ εἰς τὴν ἀρμοδιότητα αὐτῶν ἄλλοις ὑπαγόμεναι διαφοραὶ κατηργήθησαν εἰς τὴν ἀρμοδιότητα τῶν πρῶτων.

Γ. Ἐφετεῖα. — § 13.— Ὁ θεσμός τῶν Ἐφετεῶν ἐδημιουργήθη πρὸς ἐκσφάλειαν τῆς δικαιοσύνης ἐκ τῶν σφαλμάτων τῆς ἀνθρωπίνης πλάνης, εὐρίσκειται δ' ἐν τῷ Αἰγυπτιακῷ καὶ ἐν τῷ Ἑβραϊκῷ δικαίῳ (Block, Polit. Appel. αὐτοῦ λόγους ὑπὲρ καὶ κατὰ τοῦ θεσμοῦ). Ἐπίσης ἴσχυε διὰ τινὰς ὑποθέσεις καὶ ἐν τῷ Ἀττικῷ δικαίῳ (Ἀποκρατίων λ. Ἑσέσις.—Πολυδεύκης Η' 62.—Στοδ. α'. 269.—Meier u. Schömann σ. 776) ἀλλὰ τὸ δικαστήριον τῶν Ἐφετεῶν ἄλλην εἶχεν ἀρμοδιότητα. Τὸ τῆς ἐφέσεως ἐνδίκον μέσον ἀνεπτύχθη πλείστορον ἐν τῷ ρ. δ. Ἡ appellatio, ἄλλο σκοποῦσα κατ' ἀρχάς, ἔλκευ ἐπὶ τῶν αὐτοκρατορικῶν χρόνων δύναμιν καὶ ἰδιότητα δευτέρου δικαιοδοσίας βαθμοῦ, δικαζομένη ἐνώπιον τοῦ αὐτοκρατορικοῦ συνεδρίου (Bethman σ. 362.—Heffler § 68) καὶ κατὰ τὸ βυζαντινὸν δ. ὑπῆρχε δικαστήριον δευτέρου βαθμοῦ (τὸ, σχολ. ὑπὸ τὸν ν. 159 Β, (9. 4).—Συν. μικρ. ε'. § 71, 75—77.—Συν. μεγ. Ε'. 9). Περὶ τοῦ γαλλικοῦ δ. εἰς Carré, Org. α. σ. 148.—Boncomp. α. 451—470). Κατὰ τὴν γαλλικὴν ἑπανάστασιν τὰ πρωτοδικεῖα ἐχρησιμοποιῶν ἀμείσθως καὶ ὡς Ἐφετεῖα (Boillard α'. 21.—Οἶκον. § 23 σημ. 8).—Ἐν τῇ νεοεὐρωπαϊκῇ ἑξέτει ἀναφύονται τῷ 1822 διὰ τῶν Δικαστηρίων τῶν Ἑκκλησιῶν, βεβαιότερον τῶν Ἀνεκκλησιῶν (λ. Δικαστήρια § 7). Διὰ τοῦ δικαστικοῦ ὁργανισμοῦ τῷ 1834 ἐρρυθμίσθησαν ὁριστικῶς τὰ τῶν Ἐφετεῶν δικαστήρια.

§ 14.— Δύο μόνον βαθμοὶ δικαιοδοσίας ἀστικῆς ὑπάρχουσι παρ' ἡμῶν (Πολ. Δ. 13.—Ἀνωτέρω λ. Δικαστήρια § 6). Πρώτου βαθμοῦ δικαστήρια ἀποφαίνονται περὶ τῶν εἰς αὐτὰ ὑποβαλλομένων διαφορῶν, πρὶν ἢ ἐκδοθῇ περὶ τῶν ἀνεφετέων τούτων ἀπόφασις ὑπ' ἄλλον

του δέ συγχρόνως καί δευτέρου βαθμοῦ εἶναι τὰ Πρωτοδικεία· ἀλλ' ὁ δευτέρου μόνον βαθμοῦ εἶναι τὰ Ἐφετεῖα. — Δύο βαθμούς δικαιοδοσίας παρεβέχθησαν ἐκτὸς τῆς Ἑλλάδος καί ἐν Γαλλίᾳ, Γερμανίᾳ, Βελγίῳ, Ἰσπανίᾳ, Ἰταλίᾳ, Κάτω Χώραις, Πορτογαλίᾳ, Ῥωμανίᾳ καί Ῥωσσίᾳ, τρεῖς βαθμούς ἐν Αὐστρίᾳ, Δανίᾳ, Φινλανδίᾳ, Οὐγγαρίᾳ, Νορβηγίᾳ καί Σουηδίᾳ, τέσσαρας δέ βαθμούς ἐν τῇ Μεγάλῃ Βρετανίᾳ (Demombynes κ', σ. 109 σημ. 1).

§ 15. — **Σύστασις καί κατάργησις Ἐφετείου** μόνον διὰ νόμου γίνεταί (λ. Δικαστήρια § 8). — Πρὸς ἐκτέλεσιν τοῦ ἄρθ. 2. Ὁργ. Δ. συνεστάθησαν τάκωλυθᾶ Ἐφετεῖα : α'.) ἐν Ἀθήναις (δ. 16 Ὀκτ. /17 Νοεμ. 1834, οὗτινος ἡ δικαιοδοσία ἐκτείνεται εἰς τὰς περιφερείας τῶν Πρωτοδικείων : 1) Ἀθηνῶν, 2) Χαλκίδος, 3) Σύρου, 4) Λαμίας καί 5) Παρνασσίδος. — Εἰς τὸ Ἐφετεῖον Ἀθηνῶν εἰσάγονται καί αἱ Ἐφέσεις κατὰ προξενικῶν ἀποφάσεων (ἄρθ. 197 ν. 21 Δεκεμβ. 1877). — β'.) ἐν Ναυπλίῳ (δ. 8 [18 Ἰουν. 1836]· ἀρχικῶς ἡ ἔδρα εἶχεν ὀρισθῆ διὰ τοῦ δ. 16 Ὀκτ. /17 Νοεμβρίου 1834 ἐν Τριπόλει. Ἡ δικαιοδοσία του ἐκτείνεται εἰς τὰς περιφερείας τῶν Πρωτοδικείων : 1) Ναυπλίου, 2) Τριπόλεως, 3) Σπάρτης, 4) Κυλαμῶν καί 5) Κυπαρισσίας (δ. 24 Αὐγ. 1871). — γ'.) ἐν Πάτραις (ν. 26 Ἀπρ. /19 Μαΐου 1844 καί ν. 4 [10 Νοεμβ. 1861], οὗτινος ἡ δικαιοδοσία ἐκτείνεται εἰς τὰς περιφερείας τῶν πρωτοδ. : 1) Πατρῶν, 2) Μεσολογίου, 3) Ζακύνθου, (8 Ἰαν. 1866), 4) Λευκάδος (ν. 12 Ἰουν. 1867) καί 5) Ἠλείας (Δ. 12 Ἰουν. 1867). — δ'.) ἐν Κερκύρᾳ (ν. 8 Ἰαν. 1866), οὗτινος ἡ δικαιοδοσία ἐκτείνεται εἰς τὰς περιφερειῶν Πρωτοδ. : 1) Κερκύρας, 2) Κεφαλληνίας, 3) Ἀρτης (ν. 19 Μαρτ. 1882). — ε. 23 Μαρτ. 1882 ἄρθ. 4). — καί ε'.)

ἐν Ἀρίστῃ (ν. 19 Μαρτ. 1882, 23/25 Μαρτ. 1882), οὗτινος ἡ δικαιοδοσία ἐκτείνεται εἰς τὰ πρωτ. 1) Ἀρίστης, 2) Βώλου, 3) Τρικκάλων καί 4) Καρδίτσας.

§ 16. — **Τὸ προσωπικόν ἐκάστου Ἐφετείου** σύγκειται ἐξ ἐνὸς προέδρου, πέντε τοὐλάχιστον δικαστῶν, τριῶν παρόδρων, ἐνὸς εἰσαγγελέως, δύο τὸ πρὸς ἀντεισαγγελέων καί ἐνὸς γραμματέως. — Τὰ περὶ τοῦ ἀριθμοῦ τῶν Ἐφετῶν, τὰ περὶ ἀμείσθων παρόδρων, τὰ περὶ ἀντεισαγγελέων, εἰσαγγελέως καὶ γραμματέως, ἐπίσης τὰ περὶ τμημάτων ἰσχύουσι καὶ παρ' Ἐφέταις ὅσα καὶ παρὰ Πρωτοδικαίς (ἀνωτέρω §§ 11—12). Ἰουμισθοὶ παρόδροι δὲν διορίζονται παρ' Ἐφέταις.

§ 17. — **Ἡ σύνθεσις τοῦ Ἐφετείου** γίνεταί (Πολ. Δ. 636) διὰ τῆς συμπόξεως πέντε δικαστῶν, συμπεριλαμβανομένου καὶ τοῦ προέδρου, καὶ διὰ τῆς παρουσίας τοῦ παρ' Ἐφέταις Εἰσαγγελέως Ὁργ. Δ. 91) καὶ τοῦ γραμματέως (Ὁργ. Δ. 126. — Ἐὰν προτιμότερα τὰ τριμελῆ, ἐλ. **Δικαστήρια § 10**. Ἐν Νορβηγίᾳ, Ἰσπανίᾳ καὶ Ῥωμανίᾳ τὰ Ἐφετεῖα εἶναι τριμελῆ. Κατὰ τὰς στατιστικὰς παρατηρήσεις τοῦ Yvonnès (Statistique internationale σ. 557.—Γ. Φιλ. Δικαστ. Ἀναδιόργάν. ἐν Ἐλ. σ. 63.—Δικαστ. Ὁργ. σ. 150). — Τὰ ἐν ταῖς χώραις ταῖς ἀποτελέσματα εἶναι περίπου τὰ αὐτὰ εἰς Σουηδίαν, Οὐγγαρίαν, Βάβη, Κάτω Χώρας, Βέλγιον, Ἰταλίαν καὶ Ἑλλάδα, ὡς τὰ Ἐφετεῖα συγκροτοῦνται ἐκ πέντε μελῶν. Ἐν Γαλλίᾳ ἦσαν ἐξαμελῆ· ἀλλὰ διὰ τοῦ ἄρθ. 1 τοῦ ν. 30 Αὐγ. 1883 ἐγένοντο πενταμελῆ (πρὸ J. Favre, De la Ref. Jud. σ. 117—8). — Τὸ ἀνομοιότητα τῶν Ἐφετῶν καλονίζουσι (δ. 13. 137 καὶ ἐπ. Πολ. Δ.

Δ').) **Ἀρειος Πάγος** (Ἦδε καὶ λ. **Ἀρειος Πάγος**).

§ 18. — Ἱστορικῶς γνωρίζομεν, ὅτι τὸ Μέγα Συνέδριον τῶν Ἑβραίων, ἡ Γερουσία ἐν τῇ ἀρχαίᾳ Σπάρτῃ, τὸ ἐπ' Ἀρείῳ Πάγῳ ἐν Ἀθήναις, ὁ βασιλεὺς κατ' ἀρχάς καὶ βραδύτερον ὁ πραετορ, τελευταῖον δὲ ὁ Αὐτοκράτωρ ἐν Ῥώμῃ, τὸ Αὐτοκρατορικὸν δικαστήριον ἐν Βυζαντίῳ, ἢ τέλει ὁ Πατριάρχης κατὰ τὸ κανονικὸν δικαίον ἦσαν δικαστήρια, δικάζοντα ἐκ τελευταίου β α θ μ ὶ ὶ ὑπὸ τυπικὴν καὶ ὑπὸ οὐσιαστικὴν ἐποφιν τὰς εἰς ἀνάγκηθεμιμένους ὑποθέσεις (Νομ. Βιβλ. Γ. Φιλ. Δικ. Ὁργ. Εἰσαγ. § 9. 14. 16. 33. 34. 40. 53. 57). Ἄλλ' ὁ θεσμός δικαστηρίου Ἀκυρωτικῶν ἀναφαίνεται κατὰ πρῶτον ἐν Γαλλίᾳ τῷ 1579 διὰ τοῦ Διατάγματος, γνωστοῦ ὑπὸ τὸν τίτλον *Ordonnance de Blois*, δι' οὗ ὁμοῦς ἐκτετέτο μᾶλλον ἢ διόρθωσις δικαστικῆς πλάνης καὶ οὐχὶ κακῆς τοῦ νόμου ἐρμηνείας (ἀπόδοσις § 119. — *Dalloz, Suppl. Cassation n° 1 et s*), ὅπερ βραδύτερον ἐμμορφώθη εἰς συμβούλιον τοῦ Βασιλέως (*Conseil des parties*), ἐνώπιον τοῦ ὁποίου προσεδάλλοντο αἱ ἀποφάσεις τῶν Παρλαμεντῶν καὶ ἡ διωροθύντο παρ' αὐτοῦ ἡ ἁκυρωσις. Κατὰ τὴν γαλλικὴν ἐπανόστασιν (Γ. Φιλ. Εἰσαγ. § 75) διεργασμένη ὑπὸ τύπον καθαρῶς Ἀκυρωτικῶν καὶ δικαστικῆς ἀρχῆς ἀνεξάρτητος πάσης κυβερνητικῆς ἐπιδράσεως.

Ὁ Ἀρείος Πάγος ἐν Ἑλλάδι ἐθιμώτερον παρουσιάζει τὴν ἐξέλιξιν αὐτοῦ ἀπὸ τοῦ ἐπ' Ἀρείῳ Πάγῳ ἄστικου δικαστηρίου, ὅπερ ἔδυσεν ἀπὸ τῶν χρόνων τοῦ Θεοδοσίου Ὁ Βελεστανλής Ῥήγας εἰς σχεδιάσῃ ἐν τῷ συνταγματικῷ λήτῃ αὐτοῦ τὸ Κ α θ α ι ρ ε τ ι κ ὸ ν Κριτήριον καὶ τὸ ὄνομα τοῦ Ἀρείῳ Πάγῳ ἀναδίδει αὐτίς ἐν τῇ νομικῇ Διατάξει τῆς Ἀνατολικῆς Χέρσου Ἑλλάδος, τὰ δὲ συντάγματα τῆς Ἐπιδαυροῦ καὶ τοῦ Ἀπιδου συνιστῶσιν Ἀνώτατον Κριτήριον, τὸ τῆς Τροϊζίνος ψηφίζει τὴν σύστασιν

Ἀκυρωτικῶν ὁ Καποδίστριας ἰδρύει τὸ Ἀνέκκλητον Κριτήριον τὸ Σύνταγμα τοῦ Ναυπλίου ὀρίζει ἐν τμήμα τοῦ Ἀνωτάτου δικαστηρίου ὡς Ἀκυρωτικὸν (Γ. Φιλ. Εἰσαγ. § 82. 86. 88. 90. 93. 94). Ἐν τέλει διὰ τοῦ Ὁργάνου τῶν δικαστηρίων (ἀρθ. 1. 2. 9) εἰσῆχθη ἐν Ἑλλάδι καὶ λειτουργεῖ κατὰ τὸ γαλλικὸν σύστημα ὁ Ἀρείος Πάγος ὡς Ἀκυρωτικὸν δικαστήριον.

§ 19. — Σκοπὸς τοῦ θεσμοῦ τοῦ Ἀρείῳ Πάγῳ εἶναι κυρίως ἡ ἁκυρωσις τῶν πρὸς τοὺς καίμηνους νόμους ἀντιμαχρμένων ἀποφάσεων τῶν ὑποδεστέρων δικαστηρίων (*Meier* ε'. ch. 9. — *Block, Diction. de la Politique, Appel et Cassation*. — Οἰκονομ. Πολ. Δ. § 23. — Σαρπ. Ποιν. Νομ. § 1414 καὶ 1393). Ἄλλαις λέξεσι σκοπεῖ τὸ ὁμοιομορφον τῆς νομολογίας, τὸ ἁμιγὲς δὲ τῆς ἐξετάσεως πάτης οὐσίης (*Dalloz, Cassation 2—38, Suppl. 2. — Carré, Organisation* α'. introd. LXXXI n. 120 γ'. σ. 337. δ σ. 204. 206. — Ἀγόρευσις Γ. Φιλ. ἐν τῇ Βουλῇ τῇ 17 Μαρτίου 1894). Καὶ ἐν Ἑλλάδι ὁ θεσμός εἰσῆχθη ἁμιγῆς, ὡς εἶχε ληφθῇ ἐκ τῆς γαλλικῆς νομοθεσίας. Μία μόνη ἐξαίρεσις ἀνεγράφη ἐν τῷ ἀρθ. 836 Πολ. Δ. καὶ ἑτέρα προσετέθη διὰ τοῦ ν. ΡΝΔ' 27 Ἰαν. 1866, τροποποιήσαντος τὸ ἀρθρον 833 Πολ. Δ., τελευταῖος δὲ ὁ ν. ΧΜΖ' 28 Ἰουλ. 10 Αὐγ. 1877 (Φύλ. ΔΝ. α', σ. 11) ἐπέξεταίτε πλείοτερον τοῦ δέοντος τὴν ἀρμοδιότητα τοῦ Α. Π. ἐπὶ οὐσιαστικῶν ζητημάτων. Πρὸς ἀνάγκησιν τοῦ ἁμιγῆος συστήματος εἶχεν ὑποβληθῇ εἰς τὴν Βουλὴν ὑπὸ τοῦ Π. Καλλιγᾶ καὶ ἄλλων βουλευτῶν νομοσχ. (1 Δεκ. 1880). μὴ ψηφισθέν· τὸ αὐτὸ βραδύτερον ὑπὸ τοῦ ὑπ. Δικ. Δ. Ῥάλλῃ (26 Ἀπριλίου 1882) καὶ τροπολογία ὑπὸ βουλευτοῦ Κασσιμάτῃ (31 Μαΐου 1882)· τὸ ὑπουργικὸν νομοσχ. ἐψηφίσθη ἀσυζητητῇ δίκ, ἀλλ'

οὐχὶ καὶ εἰς τρίτην συζήτησιν. 'Επ' εὐκαιρίᾳ τῆς συζητήσεως τοῦ ν. 27 Μαρτ. 1891 ὑπεβλήθη νομοσχδ. περὶ τοῦ Α. Π. ὑπὸ τοῦ Κ. Κωνσταντοπούλου, ἕτερον δὲ νομοσχδ. ἐπὶ ὅλως διαφόρου βάσεως (12 Μαρτ. 1891) ὑπὸ τοῦ βουλευτοῦ τοῦ νομοῦ Λαρίσσης Γ. Φιλαρέτου.

Ὁ θεσμός τοῦ Α. Π. μετεφοτεύθη εἰς ὅλα σχεδὸν τὰ Κράτη (Dalloz, Cassati. 39)· εἰς τίνα δὲν ἰσχύει μὲν διὰ τὴν ἀστικὴν, ἀλλὰ δὲ τὴν ποινικὴν δικαιοδοσίαν· ὠρισμένως δὲ λειτουργεῖ εἰς τὴν Γερμανίαν, Ἀγγλίαν, Αὐστρίαν, Βέλγιον, Ἰσπανίαν, Οὐγγαρίαν, Ἰταλίαν, Μεξικόν, Πορτογαλίαν, Ῥωμανίαν, Ῥωσίαν καὶ Τσεχίαν (αὐτόθι. Suppl. 4—18). Τὰ ἀνώτατα ὅμως δικαστήρια ἐν Δανίᾳ, Σουηδίᾳ καὶ Νορβηγίᾳ εἶναι καὶ τριτοβάθμια (Περὶ Διεθνούς Ἀρείου Πάγου εἰς Νομ. Βιβλ. Γ. Φιλ. Δικ. Ὁργ. σ. 130).

§ 20.—Τὸ προσωπικὸν τοῦ Ἀρείου Πάγου, ἐν Ἀθήναις ἐδρεύοντος καὶ διηρημένου εἰς δύο τμήματα, σύγκειται ἐκ τοῦ προέδρου, τοῦ ἀντιπροέδρου, δέκα καὶ πέντε δικαστῶν, ἐνὸς εἰσαγγελέως, ἐνὸς τοῦλάχιστον ἀντεισαγγελέως καὶ ἐνὸς γραμματέως δυνάμει τοῦ ν. Α' 23 MB' τῆς 27]30 Μαρτ. 1891 (ἄρθ. 1).

§ 21.—Ἡ συγκρότησις τοῦ Ἀρείου Πάγου γίνεταί διὰ τῆς συμπράξεως ἐπὶ τὰ (Πολ. Δ. 805) τακτικῶν (ἄρθ. 1. ν. ΧΜΖ' 28 Ἰουλ. 10 Αὐγ. 1877.—Νομ. Βιβλ. Γ. Φιλ. Δικ. Ὁργ. σ. 151—2) δικαστῶν, συμπεριλαμβανομένου καὶ τοῦ προέδρου, καὶ διὰ τῆς παρουσίας τοῦ παρ' αὐτῷ Εἰσαγγελέως (Ὁργ. Δ. 91) καὶ τοῦ γραμματέως (Ὁργ. Δ. 126) — ἄρθ. 4 ν. ΧΜΖ' τοῦ 1877). — Τὴν ἀρμοδιότητα τοῦ Ἀρ. Πάγου ἀνωρίζουσιν ἄρθ. 29. 51. 58. 59. 117. 123. 125. 519. 787. 807. Πολ. Δικ. ὡς πρὸς τὰς ἀστικὰς δικαιοδοσίας καὶ διὰ τῶν ποινικῶν.

§ 22.—Εἰς τὴν ἀρμοδιότητα τοῦ Α. τμήματος ὑπάγονται αἱ αἰτήσεις ἀναίρεσεως κατ' ἀποφάσεων Εἰρηνοδικῶν Ἑταιρικῶν Πρωτοδικῶν καὶ Ἐφετῶν κατὰ ἄρθ. 519 καὶ 807 Πολ. Δ. ὡς καὶ αἱ αἰτήσεις ἀναίρεσεως κατ' ἀποφάσεων τοῦ Εὐλεγκτικοῦ Συνεδρίου (ἄρθ. 2 ν. ΧΜΖ' 28 Ἰουλ. 1877). — Εἰς δὲ τὴν τοῦ Β' τμήματος ὑπάγονται αἱ αἰτήσεις ἀναίρεσεως κατ' ἀποφάσεων καὶ βουλευμάτων ποινικῶν δικαστηρίων· δ' αἱ ὑποθέσεις ἂν ὁ Ἀρείος μετ' ἀναίρεσιν κρατεῖ. Ἐν δικασθὶ αὐτὸς κατὰ τὸ ἄρθ. 836 τῆς Πολ. Δικον. καὶ τὸν νόμον ΠΝΔ' τῆς 27 Ἰανουαρίου 1866 γ' αἱ αἰτήσεις περὶ ἀκωνισμού ἀρμοδιότητος κατὰ τὰς διατάξεις τῆς πολιτικῆς καὶ ποινικῆς δικονομίας δ' αἱ αἰτήσεις περὶ παραπομπῆς ὑποθέσεως τινος ἀπὸ δικαστηρίου εἰς δικαστήριον· ε' αἱ ἀγωγαὶ κακοδικίου γ' ἡ ἐξάσκησις τῆς πειθαρχικῆς ἐξουσίας κατὰ τὸ ἄρθ. 300 § 3 τοῦ ὅργανισμοῦ τῶν δικαστηρίων καὶ ζ' ἐν γένει πᾶσα ἄλλη ὑπόθεσις τῆς ἀρμοδιότητος τοῦ Ἀρείου Πάγου μὴ ὑπαχθεῖσα εἰς τὸ πρῶτον τμήμα (ἄρθ. 3. αὐτόθι).

§ 23.—Ἐν ὁλομμελείᾳ δικάζει ὁ Ἀρείος Πάγος α' ἐπὶ ἀστικῶν συγκρουσέων κατὰ τὸ ἄρθ. 4 καὶ ἐπὶ τῆς Πολ. Δικον. β' ἐὰν αἰτῇται ἀναίρεσις ὑπὲρ τοῦ νόμου ἢ ἐνεκὰ ὑπερδύσεως τῆς περὶ τὴν ὑπηρεσίαν ἐξουσίας κατὰ τὸ ἄρθ. 1 τοῦ ἄρθ. 808 τῆς Πολ. Δικον. καὶ κατὰ τὰ ἐδάφια 1, περίπτωσις ἐνδεύρα, καὶ 2 τοῦ ἄρθ. 477 τῆς Παν. Δικ. γ' ἐὰν μετὰ τὴν ἀναίρεσιν ἀποφάσεων πολιτικοῦ δικαστηρίου καὶ τὴν παραπομπὴν τῆς ὑποθέσεως εἰς ἄλλο δικαστήριον αἰτῇται ἀναίρεσις τῆς ἀποφάσεως τοῦ δικαστηρίου ἐπὶ τῆς αὐτῆς ὑποθέσεως, ἐκταξὶ τῶν αὐτῶν διαδίκων, ὑπὸ τὴν κατὰ ἰδιότητα πρῶτοντα ἀνταγωνιστῶν καὶ διὰ τὸν αὐτὸν

ἀντιθέσεως περιέχῃ καὶ ἄλλους λόγους, συζητοῦνται καὶ δικάζονται ὑπὸ τοῦ ἀρμόδιου τμήματος μόνον οἱ λόγοι οὗτοι: δ.) ἐὰν ἐν τῇ περιπτώσει δευτέρᾳ τοῦ ἀρθ. 3 τοῦ ν. ΧΜΖ' τῆς 28 'Ιουλ. 1877 τὸ δεύτερον τμήμα προκληθὲν νὰ αποφασίσῃ περὶ τοῦ ζητήματος, δι' ὃ ἐγένετο ἡ ἀναιρέσις καὶ ἡ παραπομπή εἰς αὐτό, ἔχῃ ἀφαιρῶσαν γνώμην τῆς ἐν τῇ ἀναιρετικῇ ἀποφάσει (ἀρθ. 4 ν. ΧΜΖ' τοῦ 1877). Ἐκτὸς τῆς δικαστικῆς ὡς ἂν ἀρμοδιότητος ὁ Ἀρ. Π. ἐν ὁλομειλείᾳ διορίζει τοὺς ἐφόρους καὶ τοὺς ἀντιπροσώπους τῆς δικαστικῆς ἀρχῆς ἐν ἐκάστῃ ἐκλογικῇ συλλογῇ (ἀρθ. 34 ἐκλογικοῦ νόμου) καὶ ὑπογράφει περὶ παύσεως ἰσοδίου δικαστοῦ ἡ μείους τοῦ ἐλεγκτικοῦ συνεδρίου (ἀρθ. 8 ν. ΧΜΖ' τοῦ 1877 καὶ ἀρθ. 10. ν. ΥΜΓ' 29 'Ιουν. 1871. Νομ. Βιβλ. Γ. Φιλ. Δικ. Ὁργ. σ. 651. 658 § 15. — Ἡ ἀπαρτία τῆς ὁλομειλείας ἐν περιπτώσει νομίμων κολυμάτων ἐπιτρέπεται νὰ καταρτισθῇ καὶ δι' ἑνδεκα μόνον δικαστῶν (ἀρθ. 9 ν. ΧΜΖ' τοῦ 1877). — Ἐν ὁλομειλείᾳ δικάζων ὁ Ἀ. Π. ἀποφαίνεται μόνον περὶ τοῦ νομικοῦ ζητήματος (ἀρθ. 7 ν. ΧΜΖ' τοῦ 1877) *Γ. Ν. Φιλάρτος*.

Δικαστήρια διοικητικά.

Τὰ διοικητικά δικαστήρια.

Δικαστήρια ποινικά. (Ὁρίεν. Δικαστηρίων). — Ὅρα λ. **Δικαστήρια** καὶ **Δικαστήρια ἀστικά**. Ἐκτὸς τῆς εἰς τὴν ποινικὴν δικονομίαν ὁριζομένης εἰδικῆς δικαιοδοσίας (κατωτέρω § 6) λειτουργοῦσι πρὸς ἐφαρμογὴν τῶν ὑπὸ τοῦ νόμου ὁρισμένων ποινῶν τὰ κατωτέρω δικαστήρια: α) Πταισματοδικεῖα· β) Πλημμελειοδικεῖα· γ) Κακουργιοδικεῖα. — Ἀπάντων ὁμῶς τῶν ποινικῶν δικαστηρίων προτάσσεται ὁ Ἄρειος Πάγος (Ὁργ. Δ. 29).

§ 1. — **Εἰς καὶ μόνος βαθμὸς** ὑπάρχει κατὰ κανόνα ἐν ταῖς ποινικαῖς δίκαις. Ἐξαιρέτικῶς δὲ ἀποστέλλονται τὰ ἐνδε-

κον τῆς ἐφέσεως μέσον κατὰ τῶν ἀποφάσεων πταισματοδικῶν, ἐὰν καταγνώσθῃ ποινὴ κρατήσεως ἢ πρόστιμον ἀνώτερον τῶν ἀρθ. 10 (Ποιν. Δ. 352—8. — Σαριπ. Ποιν. Νομ. § 1181). Ὑπάρχουσιν οἱ συνηγοροῦντες ὑπὲρ ἐφέσεως κατ' ἀποφάσεων τῶν πλημμελειοδικῶν, ἀλλὰ καὶ οἱ πολέμιοι γνώμης τοιαύτης (αὐτόθι § 1120). — Ὡς ἐξαίρεσις τοῦ γενικοῦ κανόνος θεωρητέα καὶ ἡ ἀνακοπή κατὰ βουλευμάτων Πλημμελειοδικῶν (Ποιν. Δ. 260. — Περ. Κωνσταντινουπόλεως § 805—853. — Σαριπ. Ποιν. Νομ. § 1108—9).

§ 2. — **Α' Πταισματοδικεῖον** εἶναι ἑκάστον τῶν κατὰ τὰ ἀρθ. 5 καὶ 27 Ὁργ. Δ. προσήκοντος συγκεκριημένου Εἰρηνοδικεῖον (λ. **Δικαστήρια ἀστικά**. Εἰρηνοδικεῖα). Ἐνώπιον τοῦ ἑκείνου δικάζονται τὰ κατὰ τὴν ποινικὴν δικονομίαν χαρακτηρισζόμενα πταίσματα (Ὁργ. Δ. 31. Ποιν. Δ. 333). — **Εἰδικὰ καὶ πταισματοδικεῖα** ἔχουσιν εἶχε κατ' ἀρχὰς συσταθῆ μόνον ἐν Ἀθήναις (ν. ΨΖ' 6 Δεκ. 1882)· ἀλλὰ τὰ περὶ εἰδικῶν πταισματοδικεῖων εἰδικώτερον ἐρρύθμισεν ὁ ν. 22 'Ιουν. 20 Αὐγ. 1882 (Νομ. Βιβλ. Γ. Φιλ. Δικ. Ὁργ. σ. 132 171. 172. 549. 523). Ὅθεν τὰ πταίσματα, ὅπου δὲν ἰδρύθησαν εἰδικὰ πταισματοδικεῖα δικάζονται ὑπὸ τῶν Εἰρηνοδικῶν, ἐκτελούντων τὰ τῶν πταισματοδικῶν καθήκοντα. Τὰ περὶ πταισματοδικῶν καὶ τῶν γραμματέων αὐτῶν ὁρίζει ὁ αὐτὸς νόμος ν. 22 'Ιουν. 1882.

§ 3. — **Δημόσιος κατήγορος** παρ' ἑκάστῃ πταισματοδικεῖᾳ ἔχει συνήθως ὁ εἰς τὴν εἰρὰν τοῦ πταισματοδικείου δημαρχος, ὁ δημαρχικός πάρεδρος, ἢ ὁ ἐκεῖ τυχὸν ἀστυνομος (Ὁργ. Δ. 31. Γ. Φιλ. Δικ. Ὁργ. σ. 176 § 11). Διὰ τοῦ ν. ΒΡΠΗ' 20]23 Μαρτ. 1893 περὶ στρατιωτικῆς ἀστυνομίας τὰ τοῦ δημοσίου κατηγόρου καθήκοντα ἐκπληροῦσιν οἱ δυνάμει τοῦ νόμου ποσὶν τεταγμένοι ἀστυ-

νόμοι (αὐτόθι σ. 175 § 10). Κατὰ τὸ ἄρθ. 31 Ὁργ. Δ. καὶ τὰρθ. 292, 330 2 Ποιν. Δ. δύναται νὰ κατηγορήσῃ καὶ ὁ ἐπαρχος, ὁ διευθυντὴς νομοῦ, ὁ νομάρχης, ὁ εἰσαγγελεὺς ἢ τέλος καὶ αὐτὸς ὁ ἀδίκησις. (Ὁργ. Δ. 31).

§ 4. — Β' Πλημμελειοδικεῖα ὑπάρχουσιν ὅπου καὶ τὰ Πρωτοδικεῖα (λ. Δικαστήρια ἀστικά, Πρωτοδικεῖα) καὶ εἶναι πενταμελῆ, ἥτοι συγκροτοῦνται ὑπὸ τοῦ ποιοῦρου, τεσσάρων δικαστῶν, ἐνὸς εἰσαγγελεως καὶ ἐνὸς γραμματέως (Ὁργ. Δ. 32. Ποιν. Δ. 363 Γ. Φιλ. Δικ. Ὁργ. σ. 179). Ἐκαστον κατὰ τὸ ἄρθ. 6 τοῦ Ὁργ. Δ. Πρωτοδικεῖον εἶναι συγχρόνως καὶ Πλημμελειοδικεῖον, ἐνώπιον τοῦ ὁποῦ δικάζονται κατὰ τὴν Ποιν. Δικ. τὰ πλημμελήματα (Ποιν. Δ. 373). Ὁ πρόεδρος ἀναπληροῖ τοὺς δικαστὰς ἐκ τῶν παρέδρων τοῦ δικαστηρίου τῶν Πρωτοδικῶν κατὰ τὴν εἰς τὸ Δ. τοῦ διορισμοῦ ὁρισθεῖσαν τάξιν (Ὁργ. Δ. 32) Ἐν γένει δὲ ὡς πρὸς τοῦτο ἰσχύουσιν ὅσα καὶ περὶ ἀναπληρώσεως Πρωτοδικῶν (Ὁργ. Δ. 27 33 καὶ 278). Πολλὰκις ἐγένετο ἐν τῇ Βουλῇ λόγος περὶ τριμελῶν Πλημμελειοδικεῶν (Γ. Φιλ. Δικ. Ὁργ. σ. 180 § 6).

§ 5. — Γ'. Κακούργιοδικεῖα. Τὰ περὶ αὐτῶν εἶχεν ἀρχικῶς ὁρίσει ὁ Ὁργ. Δ. (ἄρθ. 34—80) ἄλλ' ἤδη ἰσχύει ὁ ν. ΒΚΗ' 20/21 Ἰουλ. 1892 περὶ δικαστηρίου κακούργιοδικῶν (λ. Διαδικασία παρὰ τοῖς Κακούργιοδικαῖς). — Περὶ τοῦ δικαστηρίου κακούργιοδικῶν ἐν τῇ ἡγεμονίᾳ τῆς Αἰγύπτου ὁρίζει ὁ ν. ΒΡΑΕ' 23/29 Ἰαν. 1893.

§ 6. — Ἰδιαιοῦσης δικαιοδοσίας ποινικὰ δικαστήρια (Γ. Φιλ. Δικ. Ὁργ. Εἰσαγ. § 114, 117, 129) εἶναι ἐκτὸς τῶν ὑποσυρροδικείων (Σύντ. 80, 81. ν. ΦΠΣ' 22 Δεκ. 1876 καὶ ΧΕ' 11 Μαρτ. 1877), Στρατοδικείων καὶ Ναυτοδικείων (Σύντ. 97. Ποιν. Δ. 36 § 1, 2. — ν. 19 Μαΐου 1860 καὶ 28 Μαΐου 1887. — Γ. Φιλ.

Δικαστ. Ὁργ. Εἰσαγ. § 129 δ. καὶ γ. καὶ τὰ Ἐφετεῖα ὡς πρὸς τὴν ἐκδικασίν των ἀδικημάτων τῆς πειραιᾶς καὶ τῆς ναυταπάτης (ν. 30 Μαρτ. 1846 ἄρθ. 11) ἢ διὰ τὴν ἐκδοσίν ἐγκλημάτων ὁσάκις τοῦτο συνωμολογήθη διὰ συμβάσεως μεταξὺ δύο ἐπικρατειῶν (π. γ. ν. ΧγΒ' 10 Μαΐου 1873) ἢ διὰ τὰ πλημμελήματα τῶν νομαρχῶν, ἐπισκόπων, ἐπιεισκόπων (μητροπολιτῶν), μελῶν τῆς Ἱερᾶς Συνόδου, τοῦ παρ' αὐτῇ ἐπισκόπου, τῶν παρέδρων καὶ τοῦ πρώτου γραμματέως, ὁλῶν τῶν δικαστικῶν ὑπαλλήλων ἀπὸ τοῦ Πρωτοδικείου καὶ ἀνωτέρου, τοῦ προέδρου, τοῦ ἀντιπροέδρου καὶ τῶν ἐλεγκτῶν τοῦ ἐλεγκτικοῦ συνεδρίου (Ποιν. Δ. 36 § 3—6. 41). Τὰ πταίσματα τῶν αὐτῶν προσώπων δικάζονται ὑπὸ τῶν πλημμελειοδικεῶν (Ποιν. Δικ 40), τὰ δὲ κακούργηματα ἀνακρίνονται μὲν ὑπὸ τῶν Ἐφετῶν, ἐκδικάζονται δὲ ὑπὸ τῶν κακούργιοδικῶν (Ποιν. Δ. 42). — Τὰ στρατιωτικῶν δικῶν ὁρισθέντα διὰ τοῦ ἄρθ. 514 ἐπ. Ποιν. Δ. κατηγορήθησαν διὰ τῶν ἄρθ. 89 καὶ 103 Συντ. 1844 ἀντισταθέντων πρὸς τὰρθ. 8, 91 καὶ 103 Συντ. 1864.

§ 7. — Ἀρείος Πάγος (λ. Δικαστήρια ἀστικά. — Δ'. Ἀρείος Πάγος) προϊσταται ἀπάντων τῶν ποινικῶν δικῶν (Ὁργ. Δ. 29 καὶ συγκροτεῖται κατὰ τὰρθ. 4 Ὁργ. Δ. ὡς ἐτροποποιήθη διὰ τῶν ν. ΧΜΖ' 28 Ἰουλ. 1877 καὶ ΑΞΜΝ' 27 Μαρτ. 1891 Γ. Φιλ. Δικ. Ὁργ. σ. 150). τὴν δὲ ἀρμοδιότητα αὐτοῦ κανονίζουσι τὰ ἄρθα 41, 46, 55, 63, 263, 360, 407, 458, 473 καὶ 477 Ποιν. Δ. (Κωστακ. ποπούλου § 1376 καὶ ἐπ. — Κωστῇ § 130, 173. — Σαριπόλου. Ποιν. Νομοθ § 1371). Αἱ αἰτήσεις ἀναίρεσεων κατὰ ποινικῶν βουλευμάτων καὶ ἀποφάσεων συζητῶνται ἐνώπιον τοῦ Β' τμήματος τοῦ Ἀρείου Πάγου (ἄρθ. 3 ν. ΧΜΖ' 28 Ἰουλ. 1877) κατὰ Σάββατον καὶ πρὸ τῶν πολιτικῶν ὑποθέσεων. Γ. Ν. Φιλάρτου.

Δικαστικά δαπάναι (Dépens ou Frais). Τὴν δαπάνην τῆς διαδικασίας καταβάλλει ὁ προκαλὼν τὴν ἐπάγουσαν αὐτὴν δικαστικὴν πράξιν (Πολ. Δικ. 208), ὄντων ὁ ἐπισπεύδων τὴν διεξαγωγὴν τῆς δίκης. "Αν δ' ὁ ἀντίδικος ἔχη κατὰ τὸν ἀστικὸν νόμον δικαίωμα διατροφῆς κήρυεσθαι περὶ τούτου διαφορά, ὁ εἰς τὴν ἀποστολὴν ὑποχρεούμενος διάδικος ὀφείλει νὰ καταβάλῃ καὶ χρηματικὴν ποσότητα, πρὸς τὴν ὑπὸ τοῦ αἰτούντος τὴν διαγωγὴν καταβλητέαν δαπάνην. — Διάδικος δ' ὀριστικῆς ἀποφάσεως ὀρίζεται ἡ ἀμοιβὴ τῶν διαδικικῶν ὑποχρεώσεως εἰς ἀπόστιν τῶν ἐν τῇ κυρίᾳ καὶ τῇ παρεπιπτοῦσῃ δίκῃ δαπανῶν. "Αν δὲ παραβῇ ὁ ἀμὸς αὐτός περὶ τῶν δαπανῶν ἐν τῇ ἀποφάσει, δύναται δ' ἐξεπιτηθεὶς ἀπέναντι τῶν δικαστῶν αἰτεῖσθαι τὸ δικαστικὸν δικαίωμα νὰ αἰτηθῶσιν αὐτάς. (Πολ. Δικ. 312, 217 καὶ 21). Καταδικάζεται δ' εἰς τὴν ἀποτίσιν τῶν δαπανῶν ὁ ἡττηθεὶς διάδικος. Ἡττηθεὶς δὲ λογίζεται καὶ ὁ διάδικος, ὅστις, πλείονα τῶν ὑπὸ τοῦ ἀντιδίκου ἀμολογημένων ἀπαιτήσεως, ἀπέτυχε (Πολ. Δικ. 210). "Όθεν καταδικάζεται ἐκ τῆς δαπάνης ὁ ἐνάγων, ἀπορριφθεὶς ὁ ἀντιδίκος ποτε λόγον τῆς ἀγωγῆς αὐτοῦ, ἔτσι καὶ ἂν θεωρηθῶσιν μὴ ὀρθοὶ οἱ προβληθέντες ὑπὸ τοῦ ἐναγομένου λόγοι (Α. Π. 100 τοῦ 59). "Όσάυτως καταδικάζεται εἰς τὴν δαπάνην ὁ ἐκκαλὼν, ἀπορριφθεὶς τῆς ἐφέσεως αὐτοῦ διὰ τῆς ἀπορριφθεῖς ἀποφάσεως, ἔτσι καὶ ἂν πρὸ τῆς τῆς τοῦ ἐφεσιδλήτου ἀπεριτθῇ διὰ τῆς παρεπιπτοῦσης ἀποφάσεως (Α. Π. 5 τοῦ 56). Πρόδηλον δὲ ὅτι ὁ ἐνάγων ἡττημένος ὀφείλει νὰ ποτίσῃ καὶ τὴν δαπάνην, ἣν ὑπέστη ἐνεκα τῆς ἀγωγῆς αὐτοῦ ἐκ τῆς ἀνάγκης παρεμβληθεὶς εἰς τὴν δίκην ὑπὸ τοῦ ἐναγομένου ἐγγυητῆς αὐτοῦ (Α. Π. 24 τοῦ 70). "Εἰς ἄλλου πάλιν ἡττημένος ὁ ἐναγόμενος ὀφείλει νὰ ποτίσῃ τὴν δαπάνην τοῦ ὑπὸ τοῦ ἐνάγοντος ἐξ

ἀνάγκης παρεμβληθέντος (Α. Π. 9 τοῦ 72). Κατ' ἐξαιρέσιν ὀρίσονται τὴν δαπάνην τῆς δίκης, καίπερ νικήσας, ὁ αἰτησάμενος παράτασιν προσθεσίης (Πολ. Δικ. 198). "Ο δὲ ἡττηθεὶς ἐν τῇ δίκῃ περὶ ἀνατροπῆς καταδικάζεται εἰς τὴν ἀποτίσιν καὶ ὄλων τῶν δαπανῶν τῆς ἀποσθεσίης δίκης (Πολ. Δικ. 483). "Αλλὰ χωρεῖ συμψηρισμός ὄλων ἢ μέρους τῶν δαπανῶν 1) ἐν ταῖς δίκαις μεταξύ ἀνιόντων, κατενότων, συζύγων, γνησίων ἀδελφῶν (ἀμφιθαλῶν ἢ ἑτεροθαλῶν), 2) ἐν ταῖς δίκαις καθ' ἃς ἄμφω οἱ διάδικοι καταδικασθῶσιν ἢ ἕκαστος αὐτῶν ἐν μέρει μὲν ἐνίκησεν, ἐν μέρει δὲ ἡττήθη. (Πολ. Δικ. 204). "Αλλ' ἡρτῆται ὅλως ἀπὸ τῆς ἀνεξελέγκτου κρίσεως τοῦ δικαστηρίου ἐὰν ὑπάρχῃ περιπτώσις συμψηρισμοῦ (Α. Π. 24 τοῦ 47, 188 τοῦ 53, 357 τοῦ 64, 127 τοῦ 66, 313 τοῦ 75, 94 τοῦ 88). "Όθεν δὲν χωρεῖ περὶ τούτου αἰτήσις ἀναρρέσεως (Α. Π. 188 τοῦ 53, 357 τοῦ 64, 127 καὶ 414 τοῦ 66). "Εὰν δ' οἱ καταδικασθέντες εἰς τὴν δαπάνην διάδικοι, ὅτι πλείονες τοῦ ἐνός, δὲν διατρίβῃ δὲ ἄλλο τι, ἐνέχονται εἰς τὴν δαπάνην ἕκαστος ἐξ ἴσου (Πολ. Δικ. 212). "Αἱλοὶ δὲ παρὰ τοῖς διαδίκους τότε μόνον δύνανται νὰ καταδικασθῶσιν εἰς τὴν δαπάνην, ὅταν ἐνέχωνται κατὰ νόμον εἰς ἀποζημιώσιν ἢ εἰς τὴν δαπάνην. "Ότοι καταδικάζονται εἰς τὴν καταβολὴν τῶν πλεονάζουσῶν δικαστικῶν δαπανῶν οἱ προκαλέσαντες αὐτὰς δικαστικοὶ ὑπάλληλοι καὶ ὑπηρέται (Πολ. Δικ. 213 καὶ 214).

"Αποδοτέαι μόνον εἶναι καὶ ἀναγκαῖαι δικαστικαὶ καὶ ἐξώδικοι δαπάναι καὶ καταβολαί, ἥτοι 1) τὰ δαπανήματα καὶ δικαιώματα τοῦ δικαστηρίου καὶ τὰ τῆς τῆς σημανέσεως, 2) τὰ λόγῳ δικηγορικῆς ἀμοιβῆς δοθέντα εἰς τὸν δικηγόρον ἕκαστου διαδίκου, ἔχοντος ἰδιαιτέρον συμφέρον διάφορον τοῦ τῶν λοιπῶν διαδίκων, 3) τὰ ὑπὸ τῆς δίκης προβληθέντα τεχνικὰ

καὶ πεζοδρομικὰ ἔξοδα, 4) τὰ κατὰ τὴν διατίμησιν γινόμενα ὁδοιπορικὰ ἔξοδα τῶν διαδίκων, μαρτύρων καὶ πραγματογνωμόνων, 5) αἱ ὑπὸ τῆς προσαγωγῆς ἄλλων ἀποδεικτικῶν μέσων προκληθεῖσαι δαπάναι (Πολ. Δικ. 215). Σημειωτέον ὅτι, εὐδενὸς νόμου ἀπαγορεύοντος εἰς τὸν κάτοχον τῆς νομικῆς ἐπιστήμης νὰ διορίσῃ πληρεξούσιον δικηγόρον, ἐπεταί ὅτι δικαιούται καὶ αὐτός νὰ λαβῇ τὰ δικηγορικὰ δικαιώματα κατὰ τὴν διατίμησιν παρὰ τοῦ ἡττηθέντος ἀντιδίκου αὐτοῦ (Α. Π. 154 τοῦ 50). Δὲν ἀποδίδονται δ' αἱ περιτταὶ ἢ πλεονάζουσαι δαπάναι, αἵτις αἱ προκληθεῖσαι ἐξ ἀπειθείας, ἀπροσεξίας ἢ σφάλματος τοῦ διαδίκου ἢ ἐξ ὑπερβαλλούσης προνοίας αὐτοῦ (διορισάντος φέρ' εἰπεῖν πλείονας τοῦ ἐνὸς δικηγόρους ἢ προκαλέσαντος τὴν τύπωσιν δικογράφων) (Πολ. Δικ. 216). Περιττὴν δὲ δαπάνην, καὶ ἐπομένως μὴ ἀποδοτέαν, φητὶς ἀνακηρύσσει ὁ νόμος α') τὴν δαπάνην εἰς κλήτευσιν πλείονων τῶν τριῶν μαρτύρων (Πολ. Δικ. 318)· ὅθεν τριῶν μόνων μαρτύρων τῆς κλήσεως τὴν δαπάνην δύναται νὰ διώσῃ παρὰ τοῦ ἡττηθέντος διαδίκου, β) τὴν δαπάνην εἰς κοινοποίησιν ἀνταπολογητηρίου ἢ ἐτέρου μεταγενεστέρου ἐγγράφου· μόνην τὴν δαπάνην τῆς ἀγωγῆς καὶ τοῦ ἀπολογητηρίου ἀναγνωρίζει ὁ νόμος (Πολ. Δικ. 544 καὶ 569), γ) τὴν δαπάνην τοῦ παρασταθέντος ἐν τῷ δικαστηρίῳ κατὰ τὴν συζήτησιν τῆς ἀνακοπῆς τοῦ πίνακος κατατάξεως, καίπερ μὴ προσβληθείσης τῆς κατατάξεως αὐτοῦ (Πολ. Δικ. 950). Δὲν εἶναι ὡσαύτως ἀποδοτέαι εἰς τὸν ἀνακόποντα αἱ δαπάναι τῆς ἐρήμην δίκης, ἅτε προκληθεῖσαι ὑπὸ τῆς ἀπειθείας αὐτοῦ (Α. Π. 232 τοῦ 63).

Εἰς διορισμὸν τῆς ποσότητος τῶν ἀποδοτέων δαπανῶν ὀφείλει ἕκαστος τῶν διαδίκων νὰ καταστρώσῃ κατάλογον δαπανῶν, κοινοποιῶν αὐτὸν τῷ ἀντιδίκῳ δι' ἰδίον δικογράφον ἢ συνυποβάλλον μετὰ

τῶν ἐγγράφων προτάσεων. Συζητοῦνται δὲ οἱ ἐνδεχόμενοι περὶ τοῦ καταλόγου τούτου διαταγμοὶ ἐν τῷ ἀκροατηρίῳ μετὰ τὴν συζήτησιν τῆς κυρίας δίκης, ὁρίζονται δ' ὑπὸ τοῦ δικαστηρίου καὶ τὰ περὶ δαπανῶν ἐν τῇ περὶ τῆς κυρίας δίκης ἀπορροίσει (Πολ. Δικ. 209 καὶ 217). Ἄλλ' ἂν δὲν κατεστρώθῃ κατάλογος, δύναται ὁ παραλιπὼν τὴν κατάστρωσιν αὐτοῦ νὰ προκαλέσῃ καὶ μετὰ τὴν ἐκδόσιν τῆς ἀποφάσεως περὶ τῆς κυρίας δίκης τὴν ἐκκαθάρισιν τῆς δαπάνης ἐνώπιον τοῦ αὐτοῦ δικαστηρίου (Πολ. Δικ. ἀρθ. 218). Ὅθεν τὸ διὰ τὴν κυρίαν δίκην ἀρμόδιον δικαστήριον δικάζει οὐχ ἥττον καὶ τὰς περὶ δικαστικῶν δαπανῶν διαφορὰς (Α. Π. 102 καὶ 162 τοῦ 55, 153 τοῦ 85).

Σημειωτέον προσέτι· ὅτι ὁ παραιτούμενος ἀγωγὴν, ἀνακοπὴν ἢ οἰωνόησιν ἄλλην δικαστικὴν πράξιν ὀφείλει καταβαλεῖν τὴν ὑπ' αὐτῆς προτενηθείσαν δαπάνην τῷ ἀντιδίκῳ, ἐφ' ᾧ ὀφείλει νὰ διώσῃ, διὰ τῆς παραιτήσεως ὅτι προσφίεται νὰ καταβάλῃ αὐτὴν (Πολ. Δικ. 487. Α. Π. 61 τοῦ 56).

Β. Ν. Φλογαίτης

Δικαστικὴ εὐταξία

(Police des audiences). Ἐὰν ἐν ᾧ τόπῳ συνεδριάζει τὸ δικαστήριον ἢ ἐκτελεῖ ἐπίσημον πράξιν δικαστικὸς τις λειτουργὸς (οἷον ἀνακριτὴς ἀνακρίνων ἢ εἰσηγητὴς εἰσακτάων μάρτυρας) εἰς τὴν πλείονος ταπεινῶσι τὴν ἡσυχίαν, δικαιούται τὸ δικαστήριον ἢ ὁ δικαστικὸς λειτουργὸς νὰ ἐκδώσῃ ἔνταλμα συλλήψεως κατὰ τοῦ παρεκτραπέντος καὶ νὰ διατάξῃ τὴν ἐπ' εἰκοσιτέσσαρας ὥρας ἀπαγωγὴν αὐτοῦ εἰς κράτησιν (Πολ. Δικ. 430. Ποιν. Δικ. 181) Ἄλλ' ἔὰν ὁ παρεκτραπείς δὲν περιωρισθῇ ἀπλῶς εἰς τὴν διατάξιν τῆς εὐταξίας, ἀλλὰ προέβῃ καὶ εἰς παράβασιν διατάξεως τοῦ ποινικοῦ νόμου, τότε, εἰ μὴ ἐγένετο ταῦτα ἐνώπιον δικαστηρίου συνεδριάζοντος, δικαιούται τούτο νὰ δικάσῃ

παραυτίκα τὴν παράδασιν ταύτην, ἐὰν ὑποτελῇ πταῖσμα ἢ ἀποτελῇ πλημμέλημα μὲν, ἀλλὰ συνδεόμενον πρὸς τὴν τάξιν τῆς διαδικασίας (σημειωτέον ὅτι, ἐὰν ἡ σύλληψις τοῦ θορυβήσαντος δὲν κατωρθώθῃ, ἐκδίδεται κατ' αὐτοῦ ἐρήμην ἀπόφασις, ἣν δικαιούται οὗτος νάνακῶσθαι κατὰ τὴν νόμιμον προθεσίαν, ὑπὸ τὸν ὅσον νὰ παραδοθῇ ἐν ταυτῇ εἰς φυλάκισιν). Δικαιοῦται δ' ἁπλῶς νὰ βεβαιώσῃ τὴν πρᾶξιν, ἐὰν ὑποτελῇ ἄλλου εἶδους τιμωρὴν (καὶ οὐχὶ πλημμέλημα περὶ τὴν εὐταξίαν τῆς διαδικασίας) ἢ ὑποτελῇ κακούργημα, καὶ νὰ παραπέμψῃ τὸν παρὰ τὴν εἰς τὸ ποινικὸν δικαστήριον. (Πολ. Δικ. 131 καὶ 166, 167 168 Ποιν. Δικ. 850, 367, 417). Προσθετέον ὅμως ὅτι, ἐὰν ἡ παράδασις τοῦ ποινικοῦ νόμου ἐτελέσθῃ κατὰ συνεδρίασιν γενομένην κεκλεισμένων τῶν θυρῶν (ἥτις, ὡς γνωστὸν, ἐπιτρέπεται, ὡς εἰς τὰ δημόσια ἔθνη), ἡ ἐκδίκασις τῆς παραδόσεως, ὅπως ἐπιβληθῇ παραυτίκα ἢ ποινή, πρέπει νὰ διεξαχθῇ δημοτίᾳ, ἀνοιγομένων τῶν δικαστικῶν πυλῶν ἕως τοῦ τέλους τῆς συζητήσεως τῆς παραπεμπτούσης ταύτης ποινικῆς ὑποθέσεως καὶ τῆς ἀπαγγελίας τῆς κατ' αὐτοῦ ἀποφάσεως. Τοῦτο εἶναι ἀπώροια τῆς καθιερουμένης ὑπὸ τοῦ Συνταγματος (ἄρθ. 92 καὶ 93) καὶ τῶν δικονομικῶν ἡμῶν νόμων ἀρχῆς, ὅτι αἱ συνεδριάσεις γίνονται δημοτίᾳ (ὡς εἰς τὸν ποινικὸν νόμον, ἐπὶ τῇ συζητήσεως ἐπιβλαβοῦς εἰς τὰ χρηστὰ ἔθνη) καὶ ἡ ἀπόφασις ἀπαγγέλλεται ἀέριστε δημοτίᾳ. Εἰ δὲ ἐνώπιον δικαστικοῦ λειτουργοῦ ἐκτελοῦντος ἐπίσημον πρᾶξιν καὶ οὐχὶ δικαστηρίου, (οἷον ἐνώπιον ἀνακριτοῦ, ἐισηγητοῦ κτλ), τότε βεβαιοῦνται πάντα ταῦτα δι' ἐκθέσεως, ἥτις παραπέμπεται μετὰ τοῦ παραζήσι (συλλεγεμένου καὶ φυλακισμένου) εἰς τὸν παρὰ τῷ ἀρμοδίῳ δικαστηρίῳ δημόσιον κατήγορον (Πολ. Δικ. 131, Ποιν. Δικ. 182). Θ. Ν. Φλογαίτης

Δικαστικὴ παράστασις καὶ ἀντιπροσώπευσις. (Représentation judiciaire). Τῇ ἐκνότητι τοῦ παρίστασθαι ἐπὶ δικαστηρίου ἐν ἰδίῳ ὀνόματι εἰς ὑπεράσπισιν τῶν δικαιωμάτων αὐτοῦ ἔχει μόνον ὁ διαχειρίζων ἀπεριόριστος τὴν αὐτοῦ πεποιθὴς (Πολιτικῆς Δικ. 74). Ὅθεν δὲν δύναται νὰ παρασταθῇ αὐτοπροσώπως οἱ ἀχειράφεται ἀνῆλικοι καὶ οἱ ἀπηγορευμένοι δικαστικῶς, παριστάμενοι διὰ τοῦ ἐπιτρόπου αὐτῶν δύναται δὲ νὰ παρασταθῇ μὲν οἱ ἄσωτοι καὶ οἱ χειράφεται ἀνῆλικοι, ἀλλ' ἔχουσι πρὸς τοῦτο ἀνάγκην τῆς συναίνεσεως τοῦ ἰδίου αὐτῶν ἀντιλήπτορος· οἱ δὲ πτωχεύσαντες παρίστανται μὲν ἐν γένει διὰ τῶν ὑπὸ τοῦ δικαστηρίου διοριζομένων συνόλων, ὅστις καὶ διευθύνουσι τὴν πεποιθὴς αὐτῶν· ἀλλὰ κατ' ἐξαίρεσιν παρίστανται αὐτοπροσώπως ὡς αἱ ποικίλεις ποικίλεις περὶ δικῶν ἀναγομένων εἰς τὴν προσωπικὴν αὐτῶν κατάστασιν (οἷον τὴν ἡλικίαν, τὸν γάμον κτλ.), ἥτις δὲν ἐνδιαφέρει τὴν ἐκείνην τῶν δικῶν. Ἐκ δὲ τῶν νομικῶν προσώπων τὸ μὲν δημοσίον ἀντιπροσώπευται ὑπὸ τοῦ ἑλ. τῶν Οἰκονομικῶν, οἱ δὲ δήμοι ὑπὸ τῶν δημάρχων, τὰ δὲ ἀγαθοεργὰ κατὰ τὴν ἐκείνην τῶν διευθυνόντων αὐτὰ ἀδελφείων. Ἐκ δὲ τῶν κοινοτήτων αἱ μὲν κοινοὶ τῶν νομῶν Ἀριστοὶ καὶ Ἀρτοὶ καὶ τῶν ἐπαρχικῶν ἑπάρχων καὶ Καλαμπάκας, ἐπὶ δὲ τῆς Αἰτίας (πομπευστικῆς τοῦ δήμου Αἰγίων τῆς ἐπαρχίας Χαλκίδος) ἀντιπροσώπευονται ὑπὸ τοῦ πρέδρου τῶν κοινοτικῶν συμβουλίων δυνάμει τῶν νομῶν ΑΡΠ τῆς 18 Ἀπριλίου τοῦ 1881 ἄρθ. 12 καὶ Ν. ΑΧΛΖ τῆς 24 Δικ. 1887. Αἱ δὲ λοιπαὶ κατὰ τὴν ἐπικρατοῦσαν νομολογίαν (Α. Π. 156 τοῦ 79, 167 τοῦ 80, 171 τοῦ 83) ἀντιπροσώπευονται δι' ἀντιπροσώπων ἐκλεγμένων ὑπὸ τῶν δύο τρίτων τῶν μελῶν τῆς κοινότητος, ἐπαρμολογμένων ἐξ ἀναλογίας τῶν νομῶν 8 καὶ

4 Πανδ. (3.4), 3 Πανδ. (50.9) καὶ 2 Κωδ. (10.31), καθ' οὓς ἐν κοινότησιν ἀνοργανώτοις ἔτι ἂν ἀπορραίσωσι τὰ δύο τρίτα τῆς κοινότητος ὑποχρεοῖ ὁλόκληρον τὴν κοινότητα.

Περὶ δὲ Ἐκκλησίας σημειωτέον ὅτι, οὕτως κατὰ τὸν Ν. 1 Κωδ. (1.2), Ν. 1 Πανδ. (41.22) ὑποκειμένου δικαιοματῶν ὑπὸ τὴν ἐφορείαν καὶ προστασίαν τοῦ οἰκείου ἐπισκόπου. οὗτος δικαιοῦται νὰ ἀντιπροσωπεύσῃ νομίμως αὐτήν. Διὸ καὶ νὰ ἐγείρῃ ἀγωγὴν περὶ ἀποζημιώσεως ἐπὶ τῇ κατεδαφίσει τῶν εὐαζῶν αὐτῆς οἰκῶν (Α. Π. 81 τοῦ 77). Ἐχόντος δὲ τοῦ Λατίνου ἐπισκόπου κατὰ τὸ κανονικὸν δίκαιον τῆς Δυτικῆς Ἐκκλ. τὴν ἐξουσίαν τῆς διαχειρίσεως τῶν ἐν τῇ ἐπισκοπῇ αὐτοῦ ἐκκλ. κτημάτων, ἀρμόδιος οὗτος, ἢ καὶ ὁ ἀντιπροσωπεύων αὐτὸν ἀρχιερατικὸς ἐπίτροπος, νὰ ἐγείρῃ ἀγωγὴν περὶ τῶν ἐν τῇ περιφερείᾳ αὐτοῦ ἐκκλ. κτημάτων (Α. Π. 98 τοῦ 79, 141 τοῦ 89, 125 τοῦ 90).

Περὶ τοῦ δημοτοῦ σημειωτέον ἰδιαιτέρως ὅτι καὶ οἱ Οἰκονομικοὶ Ἐφοροὶ δικαιοῦνται μὲν νὰ ἀντιπροσωπεύωσι τὸ δημόσιον, ἀλλὰ μόνον εἰς πρόκλησιν προσωρινῶν ασφαλιστικῶν μέτρων ὑπὲρ αὐτοῦ, ἀπειλόντες καὶ τότε νὰ γνωρίσωσι τὴν ἐνέργειαν αὐτῶν ἐντὸς τριῶν ἡμερῶν εἰς τὸν ἐπὶ τῶν Οἰκονομικῶν Ὑπουργόν, ἔτι δὲ δικαιοῦνται νὰ ἐγείρῳσι καὶ ἀγωγὰς ἢ νὰ μεταχειρίζωνται τὰ νενομισμένα ἐν δίκᾳ μέσα, ἀλλὰ μόνον θυνάμει εἰδικῆς ἐντολῆς τοῦ ἐπὶ τῶν Οἰκονομικῶν Ὑπουργοῦ, ἐξεταζομένης καὶ ἐξ ἐπαγγέλματος. Ἀλλ' ἐπ' οὐδενὶ λόγῳ ἐπιτρέπεται ἡ ἐπίδοσις δικογράφων εἰς τὸν Ἐφορον ὡς ἀντιπρόσωπον τοῦ δημοτοῦ (Ν. ΩΔΖ' τῆς 29 Ἀπριλ. 1880 ἀρθ. 1 καὶ 2). Δικαιοῦνται ἐπίσης οἱ ταμίαι νὰ ἀντιπροσωπεύωσι τὸ δημόσιον κατὰ τὰς περὶ τὴν ἐκτέλεσιν ἀναφυομένης ἐξόδου (Ν. ΥΛΣ' τῆς

29 Μαΐου 1871 ἀρθ. 49), ἀλλὰ καὶ οὗτοι ἀπείλουναι νὰ γνωρίζωσι τὰς ἐνεργείας αὐτῶν ἐντὸς τριημέρου εἰς τὸν Ὑπουργόν (Ν. ΩΔΖ' ἀρθ. 1).

Σημειωτέον ὅμως ὅτι οἱ δῆμοι καὶ τὰ λοιπὰ ὑπὸ τὴν ἐποπτείαν τῆς διοικητικῆς ἀρχῆς φιλανθρωπικὰ καταστήματα δὲν δύνανται νὰ ἐπιχέρῃσι διὰ τὴν ἄνευ τῆς προηγουμένης ἐγκρίσεως τῆς διοικητικῆς ἀρχῆς. Ὅθεν πρὸς ἐπιχείρησιν δίκης ἀπαιτεῖται ἐγκρίσις τῆς διοικητικῆς ἀρχῆς. Καὶ ἡμεῖς μὲν φρονούμεν μετὰ καὶ τῆς παλαιότερας νομολογίας τοῦ Ἀρείου Πάγου ὅτι ἐπιχέρῃσι δίκης εἶναι ἡ ἀκατάρτις δικαστικὴ ἀγωνία, δηλαδὴ ἡ ἔγερσις ἀγωγῆς. (Ἰδε ἡμετέρου Ὁδηγοῦ δημοσίων καὶ δημοτικῶν ὑπαλλήλων § 33 σελ. 58 καὶ § 125 σελ. 289 σημ. 1). Ἀλλ' ἡ διοικητικὴ πρακτικὴ παρ' ἡμῖν (ἀκολουθήσασα τὴν γαλλικὴν πρακτικὴν) καὶ ἡ ἀπὸ πολλῶν ἐτῶν σταθερὰ νομολογία τοῦ Ἀρείου Πάγου (παρὰσυρθεῖσα δυστυχῶς ὑπὸ τῆς διοικητικῆς πρακτικῆς) παρεδίδεσαν, ὅτι ἐπιχείρησι δίκης εἶναι καὶ ἡ παράστασις εἰς τὸ δικαστήριον τῶν νομικῶν προσώπων ὡς ἐναγμένων. ἔτι δὲ ὡς ἐκκαλούντων ἢ ἐκαλουμένων κτλ. !!—Παραδεδεγμένον ὅμως γενικῶς εἶναι, οὐδενὸς ἀντιγνωμονοῦντος, ὅτι ἡ δοθεῖσα ἄδεια διὰ τὴν κυρίαν δίκην θεωρεῖται ἐκτετατομένη καὶ εἰς τὰς πρὸς αὐτὴν συνδεομένης παρεπομένης καὶ παρ' ἐμπιπτούσας δίκας, ὅθεν δὲν ἀπαιτεῖται εἰδικὴ ἄδεια πρὸς ἀπαιτήσιν τῶν κατὰ τὴν τόκων, δοθείσης ἀπαξ τῆς ἁδείας πρὸς ἐγέρσιν ἀγωγῆς, ἢ εἰδικὴ ἄδεια πρὸς ὑποβολὴν ἀνταγωγικῶν ἀπαιτήσεων, δοθείσης ἁδείας πρὸς ἀντίκρουσιν τῆς ἀγωγῆς. Οὐδεμίᾳ δὲ ἀμφιβολίᾳ ὅτι ἔχουσι καὶ τὰ νομικὰ ταῦτα πρόσωπα τὸ δικαίωμα τῶν ἀνελίκων ἀπηγορευμένων νὰ προβαίνωσιν εἰς δικαστικὴν ἐνέργειαν ἄνευ προηγουμένης ἐγκρίσεως, ὁσάκις ἐπίκειται ἄλλως κινῶντος ἀπωλείας τῶν δικαιοματῶν αὐτῶν.

Σημειώτέον ὅτι ἡ πρὸς τὸ παρίστασθαι κακότης ρυθμίζεται ὑπὸ τοῦ νόμου τῆς δικαιοσύνης τοῦ παρισταμένου δυνάμει τοῦ κανόνος, ὅτι ἡ κατάσταση τοῦ προσώπου καὶ ἡ ἐξ αὐτῆς ἐκινότης) ὑπάγεται εἰς τὸν προσωπικὸν θεσμόν (statut personnel) κατ' ἀρχὴν τοῦ ἀστικοῦ δικαίου ἡμετέρου ἀστικοῦ νόμου ἀρθ. 4), καθ' ἣν ἡ ἀλλοδαπὸν διέπονται ὑπὸ τῶν περὶ τῆς κακότητος αὐτῶν νόμων τῆς πολιτείας, εἰ ἣν ἀνήκουσι (Α. Π. 211 τοῦ 89).

θ. Ν. Φλογαίτης

Δικαστικός Σύμβουλος.

Ἰδε Νομικὸν Συμβούλιον.

Δίκη λογιστική. Ἰδε Λογιστικὴ Δίκη.

Δίκη περὶ διανομῆς. Ἰδε Δικαστικὴ διανομή.

Δικηγόροι. Ἰδε Ὑπάλληλοι Δικαστικοί.

Δικόγραφα (pièces de procès) καλεῖνται πάντα τὰ σχετικὰ πρὸς τὴν μετὰ τῶν διαδίκων δίκην ἔγγραφα, τὰ τε κοινοποιούμενα τῷ ἀντιδίκῳ δι' ἐπίδοσιν (pièces communiquées), ὡς τὸ ἔγγραφον τῆς ἀγωγῆς, τῆς ἀνακοπῆς, τῆς ἐφέσεως κτλ., καὶ τὰ γνωστοποιούμενα αὐτῷ διὰ τῆς ἐν τῷ γραφείῳ καταθέσεως, ὡς ἔγγραφοι προτάσεις. Ἐκ τούτων τὰ διὰ κοινοποιήσεως γνωστοποιούμενα γίνονται ἰδιόκτησία τοῦ διαδίκου, ὃ ἐκκοινοποιήθησαν· ὅθεν ἀποδίδονται εἰς τοῦτον ὑπὸ τοῦ κατήγοντος αὐτὰ (ὅθεν καὶ ὑπὸ τοῦ πληρεξουσίου, εἰς ὃν παρεδόθησαν διὰ τὴν ὑπεράσπισιν τῆς ὑποθέσεως) (Πολ. Δικ. ἀρθ. 188 ἐν συνδ. πρὸς ἀρθ. 99).

Τὰ δικόγραφα ἀναγκαίως πρέπει νὰ διατυπώσων ἐπὶ τῆς πρώτης σελίδος τὸ ὀνομαστικὸν καὶ τὴν κατοικίαν τῶν διαδίκων καὶ τὸ ὄνομα τοῦ δικάσαντος δικαστηρίου, τὸ ὑπὸ δίκην ἀντικείμενον καὶ τὸν σκοπὸν τοῦ δικογράφου, (δηλονότι τὰ σχετικὰ πρὸς τὴν δίκην γεγονότα μετ' ἀκριβοῦς κατὰ τὸ μέγεθος καὶ τὴν ἰδιότητα αὐτῆς), νὰ περιέχωσι τὴν προσήκουσαν

τοῦ τόπου καὶ τοῦ χρόνου σημείωσιν καὶ νὰ φέρωσι τὴν ὑπογραφήν τοῦ διαδίκου ἢ τοῦ ἀντιπροσωπεύοντος αὐτὸν πληρεξουσίου (Πολ. Δικ. ἀρθ. 136 καὶ 137).

Ἀλλ' ὡς ὁρθῶς ἀπεφώνησε ὁ Ἀρειος Πάγος, οὔτε ἡ παράλειψις τῆς κατοικίας ἐπιφέρει τὴν ἀκυρότητα τοῦ δικογράφου, ὡς αἰεὶ προκρίπτει ἀμφιβολία περὶ τῆς ταυτότητος τῶν διαδίκων (Α. Π. 34 τοῦ 47, 197 τοῦ 71, 242 τοῦ 73, 176 τοῦ 86), ἢ ἐπίσης ἡ ἐσφαλμένη σημείωσις αὐτῆς (Α. Π. 245 τοῦ 53, 349 τοῦ 79), οὔτε ἡ ἐσφαλμένη σημείωσις τῆς ἰδιότητος ἥτοι τοῦ σκοποῦ τοῦ δικογράφου (Α. Π. 28 τοῦ 46, 239 τοῦ 86). Ἀντιθέτως ἀποφαίνεται μόνη ἡ ἀποφασίς 83 τοῦ 48, καθ' ἣν, ἀναφερομένης τῆς διαμονῆς καὶ οὐχὶ τῆς κατοικίας, τὸ δικόγραφον εἶναι ἄκυρον, ἔστω καὶ ἐὰν ἐκ τῶν ἐν αὐτῷ γεγονότων προκύπτῃ ἡ κατοικία.

Σημειώτέον ὅτι πρωτότυπον τοῦ δικογράφου θεωρεῖται τὸ κοινοποιηθὲν τῷ ἀντιδίκῳ, οὐχὶ δὲ τὸ παρὰ τῷ κοινοποιούντι μένον ὡς ἐπιδεκτικὸν μεταβολῆς. (Α. Π. 26 καὶ 175 τοῦ 62) θ. Ν. Φλογαίτης.

Διοικήσεις άλλοτριών.

Διοικητὴς άλλοτριών (ἢ κατὰ τὸ Σχ. τοῦ Κώδικος διαχειριστής) χαρακτηρίζεται ὑπὸ τοῦ ρωμαϊκοῦ νόμου [N. 1, 2, 11 καὶ 41 Πανθ. 3, 5] καὶ τῶν νεωτέρων κωδίκων (Σχ. ἑλλ. Κώδ. 1984) ὁ αὐτορρυθμιζόμενος ἐπιτροπικὸν διοικῶν τὰς εἰς τὴν περιουσίαν τοῦ ἄλλου ἀνηκούσας υποθέσεις, ἀπόντος ἢ ἀγνοούντος αὐτοῦ, καὶ διαχειριζόμενος αὐτὰς πρὸς μόνον τὸ συμφέρον τοῦ ἀπόντος ἢ ἀγνοούντος. Ἄρα ἀσφαλτικὸν κατὰσταμα, παρ' ὃ ἐτύγχανεν ἐξηραλισμένον πλοῖον τι, βοηθῆσαν αὐτὸ κινδυνεύον ἐκ τῆς τρικυμίας, δὲν δύναται νὰ θεωρηθῇ, διοικητὴς άλλοτριών, ὅθεν δὲν δικαιούται νὰ αἰτήσῃται τὰς πρὸς διάσωσιν αὐτοῦ ἐνεργηθείσας δαπάνας, διότι, εἴποτε τὸ πλοῖον ἀπώλλυτο, δὲ ὑπέκυπτεν εἰς τὴν ἀπότισιν τῆς ἀσφαλισθεί-

σης ποσότητος (Α. Π. 34 τοῦ 47) Ὁ-
 ρεῖται δὲ ὁ διοικῆσας ἀλλότρια νὰ ἐξακο-
 λουθήσῃ καὶ περατώσῃ τὴν ὑπόθεσιν ἣν
 ἀνέλαβε νὰ διοικήσῃ· ἐπὶ δὲ νὰ θώσῃ εἰς
 τὸν κυρίου λόγον τῆς διαχειρίσεως αὐτοῦ
 καὶ ἐνέχεται· ἐξ αὐτῆς, εἴτε ἐν ὀνόματι
 αὐτοῦ διώκησεν, εἴτε ἐν ὀνόματι ἄλλου
 παρὰ τὸν κύριον, νομίζων αὐτὸν τοιοῦτον,
 εἴτε ἐντολὴν παρὰ τοῦ τρίτου λαβὼν ῥη-
 τὴν πρὸς διαχείρισιν, εἴτε καὶ ὡς διαχει-
 ριστὴς τῶν ὑποθέσεων ἀπλῶς τοῦ τρίτου
 ἄνευ ῥητῆς ἐντολῆς αὐτοῦ ἐνεργήσας (Ν.
 5 § 1, Ν. 6 § 4, Ν. 31 § 1 Πανδ. (3. 5)).
 Ὅθεν καὶ ὁ διοικῆσας ἀλλότρια ῥητῇ ἐν-
 τολῇ (ἄλλου δηλαδὴ παρὰ τὸν ἀληθῆ κύ-
 ριον τοῦ πράγματος) ἐνάγεται ὑπὸ τοῦ ἀ-
 ληθοῦς κυρίου (Α. Π. 291 τοῦ 79). Ὁ
 διοικητὴς ἀλλοτρίων ὀφείλει ἰδίως νὰ ἀπο-
 θώσῃ εἰς τὸν κύριον ὅ,τι ἐκ τῆς διαχει-
 ρίσεως τῆς περιουσίας αὐτοῦ ἔλαβε καὶ
 νὰ ἀνορθώτῃ πᾶσαν ἐκ τῆς ῥαθυμίας αὐ-
 τοῦ, ἔστω καὶ ἐλαφράς, προσελθοῦσαν εἰς
 τὸν κύριον ζημίαν (§ 1 Εἰσηγ. (3. 27)
 καὶ § 2 Βασιλ. (17. 1), Σχ. Ἑλλ. Κωδ.
 1987). Ὁφείλει δὲ καὶ τόκον ἐπὶ τῶν
 χρηματικῶν ποσῶν, ἃ ἔλαθεν ἐκ τῆς δια-
 χειρισθείσης περιουσίας καὶ πρὸ τῆς ἐγερ-
 σεως ἀγωγῆς κατ' αὐτοῦ (Ν. 19 § 4
 καὶ Ν. 31 § 4 (3. 5), Σχ. Ἑλλ. Κώδι-
 κος 1985). Αἱ δὲ ὑποχρεώσεις αὗται οὐδα-
 μῶς μεταβάλλονται, ἐὰν ὁ διοικητὴς ἐνῆρ-
 γησῃ τὴν διοίκησιν δι' ἐντολοδόχου αὐτοῦ
 (Ν. 28 Βασ. (17. 1)). Ὅθεν καὶ ὁ δι' ἐν-
 τολοδόχου διοικῆσας τὰς ὑποθέσεις ἄλλου
 ὀφείλει νὰ ἀνορθώσῃ πᾶσαν ζημίαν ἐπελ-
 θοῦσαν εἰς αὐτὸν ἐκ τῆς ῥαθυμίας τοῦ
 ἐντολοδόχου αὐτοῦ, μὴ δικαιούμενος νὰ-
 ξιώσῃ νὰ ἐκχωρήσῃ ἀπλῶς τὰς ἀγωγὰς
 αὐτοῦ εἰς τὸν κύριον (Ν. 21 § 3 Πανδ.
 (3. 5))· οἷο ἐὰν ὁ κύριος, μὴ εὐαρεστούμενος
 εἰς τὴν ἐκχώρησιν τῶν ἀγωγῶν, ἀξιοῖ
 ἀμέσως παρὰ τοῦ διοικητοῦ τὴν ἀποζη-
 μίωσιν, δὲν δικαιούται οὗτος νὰ ἀποφύγῃ
 αὐτὴν διὰ τῆς ἐκχωρήσεως αὐτῶν (Α.

τῆς τοῦ ἀμφισβητούμενου διοικητικοῦ, ἡ δὲ οὖν ἐστὶν ὑφίστανται διοικητικὴ δικαιοσύνη καὶ διοικητικὰ δικαστήρια, ὡς παρ' ἡμετέροις τὰ κατωτέρω ἐκτεθησόμενα. (4)

Καὶ πρῶτον μὲν διαφοραὶ πρὸς τὸ Δημόσιον περὶ προσβολῆς κεκτημένου δικαιώματος προκύπτουσι κατὰ τὴν ἐφαρμογὴν τῶν σχεδίων τῶν πόλεων καὶ ἐν τῇ κατὰ τὴν ἐκτέλεσιν δημοσίων ἔργων, καταλαμβανομένων ἰδιωτικῶν κτημάτων διὰ δημοσίαν ἀνάγκην· καὶ ὁμοίως εἰς τοιαῦτα διαφοραὶ ἐξαιροῦνται συνήθως τῆς διοικητικῆς δικαιοδοσίας, ὑπαγόμεναι εἰς τὰ τακτικὰ δικαστήρια· πολλάκις δὲ καὶ ἀναπόδραστον τοῦτο, ἀναρυσμένου κτήματος περὶ κυριότητος ἢ ἄλλου τιμηματικοῦ δικαιώματος ὑποθήκης, δουλείας καὶ καθεξῆς. Ταῦτα δὲ χωροῦσιν οὐ μόνον ἐπὶ καταλήψεως ἀκινήτων κτημάτων, ἀλλὰ καὶ κινήτων, ὡς κατὰ τὸν παρ' ἡμῶν νόμον τοῦ 1887 περὶ στρατιωτικῶν ἐσόδων, ἐν ὧρα συναθροίσεως στρατοῦ, πιστοποιήσεως καὶ καθεξῆς.

Διαφοραὶ προσέτι ἔνεκα τῆς διοικήσεως

(1) Ἡ ἀνωτέρω περὶ ἀμφισβητούμενου διοικητικοῦ διαστολὴ καὶ ἄλλως πλημμελεῖται, διότι ἀποδέχεται διαφορὰς ἢ ἀντιδικήσεις ἄνευ κεκτημένου δικαιώματος, παρὰ τὸν γενικὸν τοῦ δικαίου κανόνα, ὅτι βάσει πάσης ἀγωγῆς καὶ προϋποθέσεως παντὸς δικαστικοῦ ἀγῶνος εἶναι ἡ προσβολὴ κεκτημένου δικαιώματος· οὐ μόνον δὲ νόμος τις, ὑπάγων τὴν περὶ συμμετέχοντος τινος κρίσιν εἰς τὴν διοικητικὴν δικαιοδοσίαν, νὰ δημιουργῇ κατὰ πρῶτον ὅσον στάδιον ἀμφισβητήσεων, ἐντεῦθεν οὖν δὲν ἔπεται, ὅτι ἐδημιουργήθη ἀγωγή ἐξ ὅπλου συμφέροντος ἄνευ κεκτημένου δικαιώματος, ἀλλ' ὅτι διὰ τοῦ νόμου αὐτοῦ ἀνεγράφη δικαίωμα, ὑπαχθὲν εἰς τὴν διοικητικὴν δικαιοδοσίαν, καὶ ἐκτεθησόμενον ὅτι πάλιν περὶ κεκτημένου δικαιώματος ὁ ἀγών.

προκύπτουσι συνηθέστατα ἐκ τῶν πρὸς τὸ Δημόσιον συμβάσεων· καὶ ἐνταῦθα δὲ περὶ παραβιάσεως κεκτημένου δικαιώματος ὁ ἀγών, διότι ἡ παραβίασις τῶν ὅρων τῆς συμβάσεως καὶ ἡ ἀθέτησις τῶν ἐκ ταύτης ὑποχρεώσεων κεκτημένου δικαιώματος προσβάλλει· καὶ ὁμοίως αἱ τοιαῦται κρίνονται συνήθως ὑπὸ τῶν τακτικῶν δικαστηρίων.

Καὶ τὰν ἀπάλιν δὲ τὰ παρεστώμενα συνήθως ταῖς φορολογικαῖς ὑποχρεώσεσι πρόστιμα καὶ ἄλλαι χρηματικαὶ ζημίαι, καὶ περὶ οὐδαμῶς ἀστικάς διαφορὰς συνιστάσαι, ἤτοι ἀμφισβητήσεις περὶ κεκτημένου δικαιώματος, ἀλλὰ ποινικά ἢ οἰονεὶ ποινικά ζητήματα, ὑποβάλλονται τὸ πλεῖστον εἰς τὰ διοικητικὰ δικαστήρια.

Προσέτι δὲ εἰς τὸ ἀμφισβητούμενον διοικητικὸν καταλέγονται καὶ ὑπὸ τῶν διοικητικῶν δικαστηρίων κρίνονται πολλὰ ἀντικείμενα ἐστερημένα ὅλως τοῦ χαρακτῆρος ἀστικῆς διαφορᾶς, ἀποτελοῦντα δ' ἔργα διοικητικὰ ἢ νομοθετικά, οἷαι αἱ ἐπικυρώσεις τῶν ψήφισμάτων τῶν τοπικῶν συμβουλίων, ὧν τινα μὲν ὡς τὰ τοῦ δημοτικοῦ προϋπολογισμοῦ, τὰ τῶν σχεδίων τῶν πόλεων κτλ. εἰσὶ νομοθετικά, τινὰ δὲ, ὡς τὰ περὶ ἐγέρσεως ἀγωγῆς ὑπὸ τοῦ Δήμου, περὶ ἐκμισθώσεως δημοτικῶν κτημάτων καὶ καθεξῆς, εἰσὶ καθαρῶς διοικητικά.

Ἐπίσης εἰς τὸ ἀμφισβητούμενον διοικητικὸν καταλέγουσι τὰ πειθαρχικά τῶν διοικητικῶν λειτουργῶν, ἅπερ, πλην ἀναγκαιῶν τινῶν ἐξαιρέσεων, ἀνέχουσι μὲν εἰς τὴν διοικητικὴν ἐνέργειαν, ὡς ἀντικείμενα τῆς ἐσωτερικῆς τῶν ἀρχῶν διοικήσεως, οὐδὲ περὶ προσβολῆς ὅμως κεκτημένου δικαιώματος πρόκειται ἐνταῦθα, οὐδ' ἐν γένει περὶ ἀστικῆς διαφορᾶς.

Ἐκ τῶν ἀνωτέρω δὲ καὶ ἄλλων ἀναλόγων περιπτώσεων καταφανές ἐστίν ὅτι ὁ περὶ ἀμφισβητούμενου διοικητικοῦ ὅρος εἶναι αὐθαίρετος καὶ ἀόριστος, οὐδ' ὁμοειδῆ

ἀντικείμενα περιλαμβάνων, οὐδὲ κἂν ἐκ κοινῆς δικαιολογικῆς αἰτίας συνδεόμενα πρὸς ἄλληλα, ἀλλὰ παντοῖα θαύρα φύσεως καὶ χαρακτήρος, τυχαίως ὑποβελημένα εἰς τὴν αὐτὴν δικαιοδοσίαν καὶ κατὰ τὸ δοκοῦν ἐκάστου νομοθέτου· διὰ καὶ τοῦ μὲν ἢ ἑκτασὶς τῆς δικαιοδοσίας τῶν διοικητικῶν δικαστηρίων εἶναι εὐρεῖα, τοῦ δὲ περιορισμένη, τοῦ δὲ καὶ ὅλως ἄγνωστος ὁ θεσμός, ἀγών δὲ μάταιος νὰ χαρακτηρίσωμεν ἐκ γενικοῦ κανόνος τὸ ἀντικείμενον τῶν δικαστηρίων τούτων, ἀλλ' ἐρευνητέον τοῦτο συγκεκριμένως κατὰ τοὺς θεσμοὺς ἐκάστης χώρας, ὅπου τοιαῦτα υφίστανται, τὸν δὲ χαρακτήρα τῶν διοικητικῶν δικαστηρίων δυνατόν νὰ προσδῶμεν ἐκ τοῦ σχηματισμοῦ αὐτῶν καὶ ἰδίᾳ τοῦ σκοποῦ τῆς ἰδρύσεώς των.

Διοικητικά δικαστήριά εἰσι τὸ πλεῖστον αὐταὶ αἱ διοικητικαὶ ἀρχαὶ ὡς ἔχουσι, πολλάκις δὲ καὶ συλλογοὶ ἐφήμεροι ἐκ διοικητικῶν λειτουργιῶν συγκροτούμενοι, κοινῶς καλούμενοι ἐπιτροπαί, ἐνίοτε δὲ καὶ σώματα ἰδία διαρκῆ, διοικητικὸν ἐπίσης χαρακτήρα ἔχοντα.

Τὰ δικαστήρια δὲ ταῦτα ἔχουσι μὲν παντοίως μορφάς καὶ ἐπωνυμίας καὶ τρόπον ἐνεργείας διάφορον καθ' ἑκάστον, κοινὸς ὅμως καὶ κύριος χαρακτήρ ἀπάντων τούτων εἶναι, ὅτι εἰσι συνδεόμενα μετὰ τῆς διοικήσεως, καὶ μᾶλλον ἢ ἥττον ἀπ' αὐτῆς ἐξηρηγμένα, ξένα δὲ πρὸς τὴν δικαστικὴν ἐξουσίαν, καὶ ἀπῆλλαγμένα τῶν ὑπὲρ τῆς ἀκριβοῦς καὶ νομίμου ἐνεργείας αὐστηρῶν περιορισμῶν τῶν τακτικῶν δικαστηρίων.

Τοῦτο δ' εἶναι καὶ ὁ ἀληθὴς καὶ πρῶτιστος σκοπὸς τοῦ προκειμένου θεσμοῦ· τοῦτέστιν ἡ λύσις τῶν ἐνεκα τῆς διοικήσεως ἢ κατὰ τὴν διοίκησιν προκύπτουσιν δικαστικῶν διαφορῶν καὶ ἄλλων ἔτι ζητημάτων, εἰς ἄλλας ἐξουσίας ἢ εἰς καθήκοντα ἄλλων πολιτικῶν ἀρχῶν ἀνηκόντων, νὰ τελεῖται ὑπὸ τῆς διοικήσεως

αὐτῆς, ἵνα οὕτω διατελῇ αὕτη ἐλευθερὰ δικαστικὸν ἐλέγχον καὶ προσκομίζον ἄλλοθεν.

Τὸν σκοπὸν δὲ τοῦτον καὶ χαρακτὴρ τῶν διοικητικῶν δικαστηρίων οὐ μόνον δὲν ἄρνούμενται οὐδ' ἀποκρύπτουσιν οἱ ὑποστηρικταὶ τοῦ θεσμοῦ, ἀλλὰ καὶ διαρρήτῳ κηρύττουσιν, ὅτι σκοπὸς αὐτῶν ἐστὶν ἡ ἀνεξαρτησία τῆς διοικήσεως ἀπὸ τῆς δικαστικῆς ἐξουσίας.

Στηρίζουσι δὲ τὴν γνώμην των ταύτην εἰς τὴν ἀρχὴν τῆς διαιρέσεως τῶν ἐξουσιῶν, διατείνόμενοι, ὅτι ἡ ὑπὸ τῶν τακτικῶν δικαστηρίων λύσις τῶν κατὰ τὴν διοίκησιν ἀναφυσμένων διαφορῶν ἐπάγεται ἀνάμειξιν τῆς δικαστικῆς ἐξουσίας εἰς καθήκοντα διοικητικά, ἧτις καὶ πρότερον γίνετο· εἰς τὴν πορείαν τῆς καθαρᾶς διοικήσεως (!) καὶ ὑποτελῇ πως τὴν διοίκησιν εἰς τὴν δικαστικὴν ἐξουσίαν καθίσταται.

Πλὴν ὅμως τῆς ἀνεξαρτησίας τῆς διοικήσεως οἱ ὑπὲρ τοῦ προκειμένου θεσμοῦ ἐπικαλοῦνται ἔτι τὴν ἀνάγκην τῆς ὑπεύχτης τοῦ κοινοῦ συμφέροντος ἀπὸ τοῦ ἰδιωτικοῦ, ἣν ὁ τακτικὸς δικαστής, συνεισκειόμενος πρὸς τὴν ἀρχὴν τῆς πρὸ τοῦ νόμου ἰσότητος, ἀναγκαστικῶς παρορᾷ· ποῖς τοῦτοις τὴν εἰδικὴν ἱκανότητα τῶν διοικητικῶν ἀρχῶν πρὸς λύσιν τῶν τοιούτων διαφορῶν ἐνεκα τῆς γνώσεως τῶν διοικητικῶν νόμων καὶ τῶν ἀναγκῶν τῆς ὑπηρεσίας· ἐπὶ πᾶσι δὲ τὴν ἀνάγκην τῆς ταχείας ἐκδικάσεως τῶν διοικητικῶν ὑποθέσεων, ἧτις ἀδύνατος ὑπὸ τῶν τακτικῶν δικαστηρίων.

Εἶναι τῇ ἀληθείᾳ ἀξιοθαύμαστον πᾶσι οἱ διασώται τοῦ προκειμένου θεσμοῦ εἰς:

(!) Οὕτως ἀποκαλοῦσι τὴν διοίκησιν αὐτήν, — τὴν πραγματικὴν καὶ ἀληθῆ — πρὸς διαστολὴν ἀπὸ τῆς ἐνεργείας τῶν διοικητικῶν ἀρχῶν μεταμορφουμένων εἰς δικαστήριον, ἣν ἀποκαλοῦσι διοίκησιν ἀμφισβητούμενην καὶ δικαιοδοτήσαν.

αὐτὸν ὡς ἐπιχειρήματα ὑπὲρ αὐτοῦ τὰ κριτὰ τὸ ἄπορον καὶ σαθρὸν αὐτοῦ ἀποκινῶντα. Ἀπορον ὄντως νὰ ἀξιοῖ τις ἢ ἡ κατὰ Σύνταγμα διαίρεσις τῶν ἐξουσιῶν εἰς νομοθετικὴν καὶ νομοτελεστικὴν καὶ δικαστικὴν ἀπαγορεύει τὸ διὰ τὸν εἰς τὰ τακτικά δικαστήρια καὶ ἐπιτίπει τοῦτο εἰς τὴν διοίκησιν, ὅτι προσέτι εἶναι ἀνάξιος δικαστὴς ὁ κατεχόμενος ὑπὸ τῆς ἀρχῆς τῆς πρὸ τοῦ νόμου ἰσότητος τῶν δικαζομένων, ἀγαθὸς δὲ καὶ ἱκανὸς ἐκείσεως διαφερόμενος καὶ ὑπὸ τὴν ἐπίβλεψιν ἄλλου, ἐπίσης διαφερομένου, διατελὼν, πρὸς δὲ καὶ πάρεργον τὸ δικάζειν ἑμὴν, καὶ ὅτι ἡ παράλειψις τῶν ὑπὲρ τῆς ἀρχῆς διαγνώσεως τοῦ δικαίου ἀναγκαιῶν προηγήσεων εἶναι ἐξασφάλις τῆς δικαιοσύνης!

Ἡ ἀνεξαρτησία τῆς διοικήσεως εἶναι ἀναγκαία πρὸς ἐκπλήρωσιν τοῦ ἰδίου καθήκοντος, οὐχὶ ὅμως καὶ πρὸς παράβασιν αὐτοῦ οὐδὲ προκειται ἐνταῦθα ἔλεγχος καὶ τοῦ ἀφελίμου ἢ συμφέροντος διοικητικῆς τινος ἐνεργείας, ἵνα βοηθῇ τις ἀνάγκη τῆς δικαστικῆς ἐξουσίας εἰς ἀλλότρια, ἀλλὰ περὶ τοῦ νομίμου τῆς ἐνεργείας ταύτης, τούτεστιν ἂν ἡ διοίκησις κατὰ τὴν ἐνεργείαν τῆς ἐτήρησε τὸν νόμον, ἢ τὸναντίον παρεδίασε κεκτημένα δικαία, ἢ ἐπέβαλεν ὑποχρεώσεις ὑπὲρ τὸν νόμον, ὅπερ τὸ ἔργον τοῦ δικαστοῦ καὶ τὸ μόνον κατὰ κανόνα. Ὅθεν ὅπου μὲν ὁ νόμος καταλείπει εἰς τὸν ἐκτελοῦντα πᾶσαν ἐλευθερίαν, ἵνα αὐτὸς κατὰ τὸ ἑαυτοῦ ρυθμίσει τὸ πρακτέον, ἐκεῖ μόνος ἔλεγχος χωρεῖ ὁ τῶν ἀμέσως προϊσταμένων ἀρχῶν, καὶ ἀπώτερον ὁ κοινοβουλευτικῶν ὅπου ὅμως ὁ νόμος διαγράφει τὸν ἐνεργεῖας καὶ τίθησι περιορισμὸν εἰς τὸν ἐκτελοῦντα πρὸς διαφύλαξιν ἀτομικῶν δικαιωμάτων, ἐκεῖ ὁ δικαστικὸς ἔλεγχος εἶναι ἀναπόδραστος, ἢ δ' ἀνεξαρτησία τῆς διοικήσεως ἀπὸ τούτου οὐδὲν ἄλλο ἢ ἀνευθερία πρὸς παράβασιν τοῦ νόμου.

Ἀλλὰ, λέγουσιν οἱ ἀντιδρῶντες, δὲν ἀρνούμεθα τὸν δικαστικὸν ἔλεγχον, ἀξιόσμεν δὲ μόνον νὰ μετέλθῃ αὐτὸν αὐτὴ ἡ διοίκησις, ἡ γινώσκουσα καὶ διαφερομένη ὑπὲρ τοῦ κοινού συμφέροντος

Ὅποιος ὅμως δικαστικὸς ἔλεγχος ὁ ἐνεργοῦμενος παρὰ μὴ δικαστοῦ, καὶ ὁποῖα ἡ κρίσις ἡ γενομένη παρ' αὐτοῦ τοῦ παραβάτου ἢ τοῦ προϊσταμένου του, τοῦ ἀφελόντος νὰ καθοδηγῇ καὶ νὰ ἐπιβλέπῃ αὐτόν, καὶ νὰ προλαμβάνῃ τὰς παραβάσεις του, ἐπομένως συνυπευθύνου; Ὅπαιτα τὸ Σύνταγμα, διαχωρίσαν τὴν ἐνεργείαν τῆς πολιτείας εἰς τρεῖς ἐξουσίας, σὺν τῇ μειώσει τῆς ἐξουσίας ἐκάστης ἀρχῆς διττὸν ἔτι πρεθέτω σκοπόν, τὸ μὲν τὴν εὐστοχωτέραν κατὰ τὴν εἶδος τῆς ἐνεργείας ρύθμισιν τῶν ἐν ἐκάστη ἐξουσίᾳ ἀρχῶν, τὸ δὲ τὸν ἀμοιβαῖον ἔλεγχον, ἵνα μὴ ἄλλως ταυτίζωνται ἔλεγχον καὶ ἐλεγχόμενος ἐπομένως καὶ ἡ τῶν τακτικῶν δικαστηρίων ἀνάμειξις ἀναγκαία, διότι ταῦτα προσφυῶς πρὸς τὸ δικάζειν ἐρυθμισμένα εἰσὶ, καὶ ἡ δέσμευσις τῆς ἀναγκαιᾶς δῆθεν ἀνεξαρτησίας τῆς διοικήσεως φαντασθή, διότι ἀνεξαρτησία ἐνταῦθα δὲν χωρεῖ

Ἄλλ' εἶναι ἀδέξιον, λέγουσιν ἔτι, ὁ τακτικὸς δικαστὴς νὰ κοίνῃ τὰς διοικητικὰς διαφοράς, διότι ἀγνοεῖ τοὺς διοικητικούς νόμους καὶ τὰς ἀνάγκας τῆς διοικητικῆς ὑπηρεσίας, ἅπερ μόνον αἱ διοικητικαὶ ἀρχαὶ ἢ εἰδικὰ σώματα γινώσκουσι.

Λανθάνει ὅμως τοῦδε λέγοντας, ὅτι τὸ δικαίον ἀποτελεῖ σύστημα γνώσεων στενῶς πρὸς ἀλλήλας συνδεδεμένων, καὶ ἀμοιβαίως προϋποτιθεμένων ἐπομένως ὅτι ἀδύνατον νὰ γινώσκῃ τις μέρος αὐτοῦ χωρὶς νὰ γινώσκῃ καλῶς τὸ ὅλον, ὁ δ' ἀξιών, ὅτι μόνον τμημὰ τι ἢ κλάδον τοῦ δικαίου ἔμαθεν, εἶναι αὐτόχρημα ἡμιμαθής, ἢ δὲ γνῶσις τῶν διοικητικῶν νόμων ὑπὸ τῶν διοικητικῶν λειτουργῶν πέραν

τῆς τυπικῆς τούτων ἐφαρμογῆς, καὶ ταύτης χωλῆς ἐνίοτε, εἶναι κατὰ κανόνα καθαρὰ φαντασιοπληξία. Ἀλλὰ προσέτι οὐδ' ἀρκεῖ ἡ ἐν διδασκαλείῳ τοῦ δικαίου γενομένη σπουδή, ἵνα καταστή τις ἱκανὸς δικαστῆς, ἀνευ διηνεκοῦς καλλιέργειας τῶν κτηθεισῶν ἀπ' αὐτῆς γνώσεων, καὶ ἀσκήσεως, καὶ πείρας, καὶ φιλοτιμίας περὶ τὸ καθήκον τοῦτο. Ἐπὶ δὲ τούτοις αἱ περὶ τὸ δίκαιον διαφοραὶ σπανίως παρίστανται ἀπλᾶς εἰς ἓνα μόνον κλάδον τοῦ δικαίου ἀναφερόμεναι, ἀλλὰ συνηθέστατα περιλαμβάνονται ἐν αὐταῖς παντοῖα δίκαια, ὃ δὲ διοικητικὸς λειτουργὸς, ὅστις ἢ ὅλως ἄμοιρος νομικῶν γνώσεων εἶναι, ἢ, καὶ ἂν ἐσπούδασε τὸ δίκαιον, ἐγκατέλειπεν αὐτὸ μετὰ ταῦτα, ἐπιδοθεὶς εἰς ἄλλα ἀντικείμενα, οὐδ' ἠτήχηθη πάντως εἰς τὸ δικάζειν, πῶς δύναται νὰ κρίνῃ ὀρθῶς διοικητικὴν διαφορὰν, καθ' ἣν περιπλέκονται ζητήματα τοῦ κοινοῦ δικαίου, ὡς συνήθως κυριότητος καὶ ὑποθήκης καὶ δεδικασμένου καὶ πταίσματος καὶ παραγραφῆς καὶ ἐταιρίας καὶ κληρονομίας καὶ κύρους διαθήκης καὶ ἀπογραφῆς καὶ ἱκανότητος καὶ ἐπιτροπείας καὶ κύρους γάμου καὶ δικονομικὰ καὶ ποινικὰ καὶ καθεξῆς; Τολμηρὰ ὄντως ἰδέα, ὅτι ἐ χωλὸς οὗτος δικαστῆς εἶναι δεξιώτερος εἰς τὸ δικάζειν τοῦ τακτικοῦ καὶ νομομαθοῦς, ὁμοίᾳ δὲ τῇ τοῦ ἀμαθοῦς ὄγκου, τοῦ συνηθέστατα πρὸς θεραπείαν βαρύνων νοσημάτων προσφεύγοντος εἰς ἐμπειρικοῦς ἀγύρτας, οὓς προτιμᾷ τῶν ἐπιστημόνων καὶ εὐμαθῶν ἱατρῶν.

Ἰσως δ' ἀντιτάξει τις, ὅτι καὶ οἱ τακτικοὶ δικασταὶ οὐ μόνον ἀμαθεῖς εἶναι πολλάκις, ἀλλὰ καὶ διαφθείρονται καὶ ἄλλως ἐπηρεάζονται· τοῦτο ὅμως, ὅπου ὀφίσταται, ἀποδεικνύει οὐχὶ τὰ τακτικὰ δικαστήρια ἀκατάλληλα ἐπὶ διοικητικῶν διαφορῶν, ἀλλ' ἀνάγκην μείζονος ἐπιμελείας τῆς πολιτείας περὶ τὸν διορισμὸν τῶν δικαστῶν καὶ τὴν ἐπίβλεψιν τῶν δικα-

στηρίων. Ἐπειτα ἐν χώρᾳ, ἐνθα ὁ δικασταὶ εἰσὶν ἀμαθεῖς καὶ διεφθαρμένοι, κατὰ μείζονα λόγον ἔσται διεφθαρμένη ἡ διοίκησις, εἰς ἣν εὐκολώτερον ἢ κατ' ἀρχὴν εἰσχωρεῖ, καὶ ἡ τὴν διαφθορὰν προσηυτίθησιν ἡ τῶν δικαστῶν ὥστε πάντος προτιμότεροι οὗτοι.

Ἡ δὲ ταχὺ τῶν διαφορῶν ἐκδίκασις εἶναι μὲν ἐπιθυμητὴ, ἀλλ' ὅταν συμβιβάζεται πρὸς τὴν ἐπιμελῆ καὶ ὀρθὴν διάγνωσιν τοῦ δικαίου, οὐδ' ἀρνεῖται τις τὴν ἀπλοποίησιν τῆς διαδικασίας κατὰ τὸ δυνατόν καὶ μάλιστα ἐπὶ τῶν διοικητικῶν διαφορῶν· ἡ παράλειψις ὅμως τῶν ἀναγκαζόντων ἐγγυήσεων, ἵνα φθάσωμεν τάχιον εἰς τὸ πέρας, ἀποδεικνύει τὴν δίκην περιττὴν καὶ τοὺς νόμους αὐτούς. Τὸ ἀτέλεις δὲ καὶ ἄτακτον τῆς διοικητικῆς διαδικασίας οἱ πάντες πανταχοῦ ὁμολογοῦσιν, ὡς καὶ τὸ φύσει ἀνεπίδεκτον τῶν διοικητικῶν ἀρχῶν νὰ υπαχθῶσιν εἰς ἀκριθὲς διαδικασίας ῥυθμόν, μάλιστα δὲ καὶ τὸ ἀνακριβὲς τοῦτο εἶναι ἐν τῷ σκοπῷ αὐτῷ τοῦ περὶ διοικητικῶν δικαστηρίων θεσμοῦ.

Τὴν δ' ὑπεροχὴν ἐν πολλοῖς τοῦ κοινοῦ συμφέροντος ἀπὸ τοῦ ἰδιωτικοῦ οὐδεὶς ἀρνεῖται· ἀλλὰ τοῦτο εἶναι ἔργον τοῦ νομοθέτου καὶ οὐχὶ τοῦ δικαστοῦ. Ὁ νομὸς ὀρίζει τὰ δίκαια ἐκάστου καὶ τὴν ὑπεροχὴν τοῦ κοινοῦ συμφέροντος, ὅπου εἶναι ἀναγκαῖα, ὃ δὲ δικαστῆς, ἔχων τὴν ταῦτα ὠρισμένα ὑπὸ τοῦ νόμου καὶ ἀμείωτὰ τοῦμενα μεταξὺ τῶν διαφερομένων, ἀφίλει πάντας τούτους, τοὺς μὲν ἐπικαλούμενους τὸ δικαίωμα τοὺς δ' ἀποκρουόντας αὐτό, νὰ λογίσῃ ἴσους πρὸ αὐτοῦ, τὸ ἐναντίον δὲ πράττων μεταβάλλει τὸν νόμον, καὶ ἐπομένως νομοθετεῖ ἀντὶ νὰ δικάσῃ. Καὶ ὅντως, ἵνα ἐφαρμόσῃ ὁ δικαστῆς τὴν περὶ ὑπεροχῆς τοῦ κοινοῦ συμφέροντος ἀρχήν, παραλείψῃ δὲ τὴν τῆς ἰσότητος, τί πρέπει νὰ πράξῃ; νὰ παραδεχθῇ διάφορα παρ' ἐκάστου ἀποδεικτικὰ μέσα ἢ διαφόρου ἰσχύος; διαφόρους προ-

λείμεις δι' ἑκάστον, ἢ διάφορα ἐκ τούτων αποτελέσματα; νὰ χαρακτηρῇ τέλος, καὶ νὰ ληθῇ ὑπὲρ τοῦ δημοσίου τὸ δίκαιον ἐναντίον τῶν πραγμάτων; Τότε ὅμως δὲν ζητούμεν παρὰ τοῦ δικαστοῦ δικαιοσύνην, ἀλλὰ κώρυσιν τῆς αὐθαρεσίας, καὶ τοῦτο εἶναι ὁ ἀληθὴς σκοπὸς τῶν διοικητικῶν δικαστηρίων, ὡς προεξετέθη, ἀποδεικνύων ἅμα ταῦτα ὀλέθρια.

Ἀνακεφαλαιοῦντες δὲ λέγομεν, ὅτι ὁ προκειμένος θεσμὸς καὶ πρὸς τὰς συνταγματικὰς ἀρχὰς ἀντίκειται, καὶ πρὸς τὸ δίκαιον ἐν γένει, καὶ πρὸς τὴν λογικὴν τὴν, ὡς ἀφανῶν ἀπὸ τῶν τακτικῶν δικαστηρίων ἔργα αὐτόχρημα δικαστικά, καὶ ἀνατιθέμενος ταῦτα εἰς μὴ δικαστάς, κηρύττων ἔτι δικαστὴν τὸν διαφερόμενον καὶ ἀναγράφων δικαιοσύνην ἄνιστον διὰ δικαστηρίων ἐπηρεαζομένων καὶ ἀπὸ ἄλλων ἐξαρτωμένων. Τὸ ἄτοπον δὲ τοῦ θεσμοῦ μαρτυρεῖ ὁ δευτεῖος ἡδὴ σκοπὸς τῆς αὐτῆς διοικητικῆς διαφορᾶς ἐπιδράσας τῆς διοικήσεως αὐτῆς. Ὅθεν, κείμενος ἐν χώρᾳ εὐνομούμενῃ ἄλλως, ἀποκατεῖ ἀσυγγνωστον τοῦ δικαίου σολοικισμὸν.

Παρ' ἡμῖν δὲ ἀπὸ τῆς πρώτης βασιλέως κρατεῖ διοικητικὴ δικαιοδοσία, περαιοθεῖσα ἐπαυλοῦτως κατὰ τὸ 1843, ὅποτε δὲ πολυτρόπως κατὰ καιροὺς αὐθιγέται καὶ μειωθεῖσα· εὐτυχῶς ὅμως αἱ ἀπὸ τοῦ Δημοσίου καὶ ἄλλων ὁμοειδῶν αὐτῶν νομικῶν προσώπων ἀποζημιώσεις, αἱ κατὰ τὰ περιορισμένα συνιστῶσαι τὸ εἶδος ἀμειψισθητόμενον διοικητικόν, καὶ ἀναγκάτως δῆθεν ὑπαγόμεναι εἰς τὰ διοικητικά δικαστήρια, ἀνέκαθεν τὸ πλεῖστον ἐπηρεάζον τούτων, ὑπαγχεῖσαι εἰς τὰ τακτικά, περιορισθῇ δὲ κυρίως ἡ δικαιοδοσία τῶν διοικητικῶν δικαστηρίων εἰς τὰ ποινικὰ καὶ ἄλλα παραπλήσια ἀντιθέμενα, μέχρι δεινῆς ὁμως περὶ ταῦτα ἀναγκαστικῆς.

Πρὸ δὲ τοῦ 1843 ἡ διοικητικὴ δικαιο-

δοσία, εὐρυτέρα, ὡς προεῖρηται, οὕτα, ὥριζτο ὑπὸ διαφόρων νομῶν, ἰδίως δὲ τοῦ Διατ. τῆς 7 Μαΐου 1837, ἐπιγραφομένου μὲν περὶ ἀρμοδιότητος τῶν τακτικῶν δικαστηρίων, κυρίως δὲ ὀρίζοντος τὰ ἐξηρημένα τῆς δικαιοδοσίας τῶν καὶ εἰς τὴν διοικητικὴν ὑπαγόμενα, καὶ τοῦ Διατ. τῆς 18 Δεβρίου 1835 περὶ ὀργανισμοῦ τοῦ Συμβουλίου τῆς Ἐπικρατείας, οὐπὲρ προανήγγειλαν τὴν ἰδρυσιν τὸ τε περὶ συστάσεως τοῦ Ἐλεγκτικοῦ Συνεδρίου Διατ. τῷ 1833 (ἀρθ. 22) καὶ ἡ Πολιτ. Δικον. τῷ 1834 (ἀρθρ. 9)· ἀποτελεῖ δὲ σῶμα συμβουλευτικόν ἐπὶ νομοθετικῶν καὶ κυβερνητικῶν ἀντικειμένων, ἅμα δὲ καὶ διοικητικὸν δικαστήριον, δικάζον συνήθως ὡς ἐφετέριον, ἐνίοτε δὲ καὶ ὡς ἀκυρωτικόν κατὰ τὰς περιπτώσεις τῶν προμνημονευθέντων ἄρθρων τοῦ ὀργανισμοῦ τοῦ Συνεδρίου καὶ τῆς πολ. δικονομίας.

Κατὰ δὲ τὸ 1843 ἐκράτηεν ἰσχυρὰ κατὰ τοῦ προκειμένου θεσμοῦ ῥοπή, καὶ διὰ τοῦ Γ' ψηφίσματος τῆς τότε Συνελεύσεως κατηργήθη σὺν τῷ Συμβουλίῳ τῆς ἐπικρατείας ἡ διοικητικὴ δικαιοδοσία κατὰ τὸ πλεῖστον, περιορισθεῖσα εἰς ὠρισμένα τινα ἀντικείμενα, ποινολογικὰ κυρίως, καὶ εἰς ταῦτα δ' ὡς προσωρινή, μέχρις οὗ, κατὰ τὴν ῥητὴν ἔκφασιν τοῦ ψηφίσματος, θὰ ἐκανονίζετο διὰ νόμου ἡ διαδικασία τῶν διοικητικῶν διαφορῶν, καὶ θὰ ὑπῆγοντο καὶ αὐταὶ εἰς τὰ τακτικά δικαστήρια. Ὡς ὅμως ὑπὸ τῆς δυναστείας ἐκείνης καθόλου τὸ Σύνταγμα ὑπεβλέπετο ὡς ἔργον ἐχθρικόν καὶ ἀπολύτως πρὸς αὐτὴν ἀσυμβίβαστον, διὸ καὶ θάτερου τούτων, δυναστείας ἢ Συντάγματος, ἡ κατάλυσις ἦν ἀναπόδραστον, ὡς καὶ ἐπῆλθεν ἡ τῆς πρώτης, οὕτω παρεγκωνίσθη καὶ ἡ προκειμένη τοῦ Γ' ψηφίσματος διάταξις, ἀπομείναισα μέχρι τέλους γυμνὴ εὐχή.

Κατὰ δὲ τὸ 1862, ὅμοιαι μὲν ἀρχαὶ ἐκράτουν, οἶαν καὶ κατὰ τὸ 1843, καὶ

ἐν τῷ σχεδίῳ τοῦ συντάγματος τοῦ 1864 περιείχετο διάταξις ὁμοία τῇ τοῦ Σ' ψηφίσματος τοῦ 1843· μέχρις ὅμως τῆς ψηφίσεως τοῦ Συντάγματος ποικίλαι πολιτικαί περιπέτειαι ἐχαλάρωσαν τὸ φρόνημα τοῦ λαοῦ, προστεθέντων δὲ καὶ τῶν ἐξ Ἑπανήσου ἀντιπροσώπων κατὰ πᾶν δυσανάλογον ἀριθμὸν, μετεβλήθη ἡ ἐν τῇ Συνελεύσει πλειοψηφία, καὶ ἐπομένως, ὡς πολλὰ ἄλλα τοῦ Συντάγματος πλημμελῶς ἐκανονίσθησαν, οὕτω καὶ ἐπὶ τοῦ προκείμενου ἐπετράπη ἡ διὰ νόμου ἰδρύσις διοικητικῆς δικαιοδοσίας ἀορίστως. Τοῦτέστι κατὰ τὴν μεταπολίτευσιν τοῦ 1862 ἐπάθομεν καὶ ἡμεῖς κατὰ τὸ προκείμενον καὶ κατὰ πολλὰ ἄλλα, ὅ,τι καὶ ἐν ἄλλαις χώραις ἐν ὁμοίαις περιστάσεσι πολλάκις ἐπῆλθεν. — ἀντὶ νὰ ἐνισχύσωμεν καὶ ἀσφαλίσωμεν τοὺς κατὰ τῆς αὐθαιρεσίας τῶν ἀρχόντων φραγμούς, ἐχαλάρωσαμεν καὶ ἡκρωτηριάσαμεν αὐτούς, τὸ δ' εὐτόλμον τῆς ἐπαναστάσεως ἄλμα κατέληξεν ἐν πολλοῖς εἰς δειλὰ καὶ ὀλέθρια καρκινικά βήματα.

Κατὰ δὲ τὰ νῦν ἰσχύοντα παρ' ἡμῖν ἡ διοικητικὴ δικαιοδοσία περιλαμβάνει, ὡς προείρηται, τὰ πλεῖστα φορολογικὰ ἀντικείμενα καὶ τὰς περὶ τούτων χρηματικὰς ποινάς, ἔτι δὲ ποικίλα ἄλλα χαρακτηριστὰ ἀτομικῶν ὑποχρεώσεων ἔχοντα· ἴδια δὲ

α') Τὰ τελωνιακά, ἥτοι τὰς τε ἀμφισθητήσεις περὶ τοῦ καταβλητέου τέλους καὶ τὴν καταγνώσιν τῶν χρηματικῶν ποινῶν ἐπὶ παραβάσεων, καθ' ἃ κατὰ πρῶτον βαθμὸν ἀποφαίνεται ἡ τελωνιακὴ ἀρχή, κατ' ἔφεσιν δὲ ὁ ὑπουργὸς τῶν Οἰκονομικῶν ἀμφισβητουμένου τοῦ τέλους, ἐπὶ δὲ παραβάσεων τὸ νομικὸν Συμβούλιον. (Τελων. ὄργαν. 19 Μαρτ 1843 ἄρθρα 29 καὶ 94—Ν. ΑΚΑ' 1882 ἄρθρον 7—ΑΦΠ' 1887 ἄρθ. 14.—ΑΔΗΘ' 1892 ἄρθρα 10, 12, 14, 15 καὶ 20).

Κατὰ τὸν τελευταῖον δὲ τῶν ἀνωτέρω

νόμων (ἄρθ. 4) ἐπὶ λαθρεμπορίας καταγινώσκειται ἐτι ποινὴ κλοπῆς ὑπὸ τῶν τακτικῶν δικαστηρίων, ἀνεξαρτήτως ὅ ἁλλήλων αἱ ἀποφάσεις τῶν διατριβῶν τούτων δικαστηρίων, τακτικῶν τούτων καὶ διοικητικῶν.

β') Τὰ περὶ χαρτοσήμου, καθ' ἃ ἐπὶ μὲν διαφωνίας περὶ τὴν ἀξίαν ἀποφαίνεται δικιτηταί, ὧν ἐπιδικαιτητὴς εἴρηται δικῆς (ἄρθ. 29 τοῦ περὶ χαρτοσήμου ΑΧΚΕ' νόμου 1857) ἄλλὰ τοῦτο περιορίζεται μόνον πρὸς ἀνεύρεσιν τοῦ ποσού, καθ' ὃ λογισθήσεται τὸ ἀναλογικὸν χαρτόσημον, περὶ τοῦ ἀρμόζοντος ὅμως χαρτοσήμου εἰς τινα πρᾶξιν σιωπῇ ὁ νόμος τίς ἀποφαίνεται, ἐπὶ δὲ παραβάσεων καταγινώσκει τὰς ποινὰς ὁ ταμίης κατὰ πρῶτον βαθμὸν, τὸ νομ. δὲ συμβούλιον κατ' ἔφεσιν (ἄρθ. 63) ἄλλὰ καὶ αἱ ἀστυνομικαὶ ἀρχαὶ ἀποφαίνονται, καὶ ἀνεκλήτως δὲ κατ' ἀνάγκην, ἂν κατεβλήθῃ ἢ οὐ τὸ προσήκον τέλος ἐπὶ δημοσίων θεαμάτων κλπ. καὶ ἀπαγορευοῦσι τῆς ἐξακολούθησιν αὐτῶν! (ἄρθ. 55).

γ') Τὰ περὶ σιγαροχάρτου, παιγνιχῶν, πυρείων, πετρελαίου, ἁλτος καὶ καπνοῦ, καθ' ἃ ἐπὶ παραβάσεων τῶν σχετικῶν νόμων ἀποφαίνεται περὶ τῶν καταγνώστων ποινῶν κατὰ πρῶτον μὲν βαθμὸν ὁ Οἶκον. Ἐφορος, κατ' ἔφεσιν δὲ τὸ νομ. Συμβούλιον (Νόμοι ΑΡΚΑ' 1883, ΑΡΕΣ', ΑΡΕΖ', ΑΡ'ΕΗ' 1884, ΑΣΥΣ' 1885, ΑΤΜΕ' 1886, ΑΥΚ' 1887). Ἀλλὰ καὶ ἐπὶ παραβάσεως τῶν περὶ καπνοῦ καταγινώσκειται ποινὴ κλοπῆς ὑπὸ τῶν τακτικῶν δικαστηρίων, ὡς ἐπὶ λαθρεμπορίας ἀνεξαρτήτως ἐπὶ τῇ χρηματικῇ ("Αρθρ. 13 ΒΝΕ' Ν. 1892

δ'.) Τὰ περὶ τοῦ φόρου τοῦ ζύθου καὶ τῶν οἰνοπνευμάτων, καθ' ἃ ἐπὶ ἀμφισβητήσεσι περὶ τοῦ προσήκοντος φόρου ἀποφαίνεται τριμελὲς ἐπιτροπὴ κατὰ πρῶτον βαθμὸν, ἐπὶ δὲ παραβάσεσι ὁ Οἶκον. Ἐφορος ἢ ὁ Τελώνης, κατ' ἔφεσιν δὲ κατ

ἀποφασίζοντες τὸ Νομικὸν Συμβούλιον (Νόμος 1887 "Αρθ. 19, 21 καὶ 33).

α') Τὰ περὶ τοῦ φόρου τῶν οἰκοδομῶν καὶ τῶν ἐπιτηδευμάτων, περὶ ὧν ἀποφασίζεται ἀνεκκλητῶς τριμελὴς ἐπιτροπὴ, περὶ τοῦ φόρου τῶν δικηγόρων ὁ Ὑπουργὸς τῆς Δικαιοσύνης ἐπὶ τῶν αὐτῶν ὁμῶς ἐν περιπτώσεσιν ἀποφασίζεται· νῦν τὸ νομ. συμβούλιον ἀντὶ τοῦ Ὑπουργοῦ τῶν Οἰκονομικῶν πρότερον (Ν. ΚΒ' 1863 "Αρ. 1-ΣΙ' 1867 ἄρθ. 17 — ΧΒΗ' 1877 ἐν. 5—ΧΠ' 1877 ἄρθ. 15—καὶ ΒΟΕ' (1892).

β') Τὰ τοῦ φόρου τῶν ἀρτοποιῶντων πηγῶν, ἀποφαινομένης περὶ τὴν βεβαίωσιν αὐτῶν τριμελοῦς ἐπιτροπῆς.

γ') Τὰ στρατολογικά, ἀποφαινομένου κατὰ πρῶτον βαθμὸν τοῦ στρατολογικοῦ συμβουλίου, κατ' ἔφεσιν δὲ τριμελοῦς ἐπιτροπῆς ("Αρθ. 44 καὶ 60 στρατολ. νομ.). Ἀλλὰ καὶ ὁ Ὑπουργὸς τῶν Στρατιωτικῶν ἀποφασίζεται ἐνίοτε, εἴτε καὶ ὁ Νομάρχης κατὰ τὸν καταρτισμὸν τοῦ μηχανικοῦ τῶν ἀρρένων.

η') Τὰ περὶ κατεδαφίσεως τῶν ἐπισφαλῶν καὶ τῶν παρὰ τὸ σχέδιον τῆς πόλεως οἰκισμῶν, κατ' 2 κατὰ πρῶτον βαθμὸν ἀποφασίζεται ὁ μηχανικὸς τῆς πόλεως, επικαλούμενος ἐν τῇ πρώτῃ περιπτώσει ὑπὸ τῆς ἀστυνομίας, κατ' ἔφεσιν δὲ ὁ Ὑπουργὸς τῶν Ἐσωτερικῶν (Διαταγ. 10 Σεβρίου καὶ 9 Ὀκτωβρίου, τοῦ 1852 ἀμ. ἀποκτ.). Τὸ κῆρος ὁμῶς τῶν Διαταγμάτων τούτων εἶναι ἀμφισβητήσιμον, ὡς ἐκ τοῦ νομοθετικῆς ἐντολῆς· διότι ὁ ποιν. νόμος, εἰς ὃν ἀναφέρονται, ὁρίζει μὲν τὴν κατατίσιν, προϋποτιθέμενος ὁμῶς δικαστικὴν ἀπόφασιν (ἄρ. 598 καὶ 608).

θ') Τὰ τῆς δενδροφυτείας τῶν ὁδῶν ὑπὸ τῶν παροδίων ἐν Ἀθήναις μὲν ὁ διευθυντὴς τῆς ἀστυνομίας, ἐν δὲ ταῖς λοιπαῖς πόλεσιν ὁ νομάρχης. (Ν. ΤΝΗ. 1856 ἄρθ. 6.

ι') Τὰ τῆς ὀρθογωνίσεως τῶν οἰκονόμων, περὶ ὧν ἀποφασίζεται ὁ μηχανικὸς

καὶ κατ' ἔφεσιν ὁ ὑπουργὸς τῶν ἐσωτερικῶν ("Αρθ. 2 καὶ 4 Διατ. τοῦ 1836 περὶ σχεδίου Ἀθηνῶν), πρὸς δὲ τὰ περὶ μὴ οἰκοδομησίμων τεμαχίων κατὰ τὸ αὐτὸ Διατάγμα, ἀποφαινομένου τοῦ μηχανικοῦ ἐν Ἀθήναις (ἄρθ. 13 προσθήκης), ἐν δὲ ταῖς λοιπαῖς πόλεσιν τῶν τακτικῶν δικαστηρίων κατὰ τὸν νόμον ΣΚΒ' 1867, μὴ συμπεριλαβόντος· τὸ 13 ἄρθ. κατὰ τὴν γενίκευσιν τῆς ἰσχύος τοῦ Διατάγματος· τοῦτο δὲ κατὰ τοὺς πολλοὺς, ὑφίσταται ὁμῶς καὶ ἐναντία γνώμη.

ια') τὰ περὶ διαφωνιῶν πρὸς ἐργολάβους δημοσίων καὶ δημοτικῶν ἔργων, ἀποφαινομένου κατὰ πρῶτον βαθμὸν τοῦ νομομηχανικοῦ, κατ' ἔφεσιν δὲ τοῦ Ὑπουργοῦ τῶν Ἐσωτερικῶν, ἀμφισβητουμένης δὲ τῆς ἐννοίας τῆς περὶ ἐργολαβίας συμβάσεως· διαιτητικοῦ δικαστηρίου ἐκ 3 νομικῶν συμβούλων καὶ 2 μηχανικῶν (Νόμος ΑΧΛΘ' 1887).

Ταῦτα τὰ κυριώτερα ἀντικείμενα τῆς καθ' ἡμᾶς διοικητικῆς δικαιοδοσίας. Αἱ διοικητικαὶ δ' ἀρχαὶ ἀποφαινόμεναι πρὸς τοῦτοις περὶ τῆς διαχειρίσεως τῶν δημοσίων καὶ δημοτικῶν ὑπολόγων, ἐφ' ἧς καὶ ἴδιον σῶμα ἵσταται, τὸ Ἐλεγκτ. Συνέδριον. Προσέτι αἱ διοικητικαὶ ἀρχαὶ ἐγκρίνουσι τοὺς δημοτικούς προϋπολογισμοὺς καὶ ἀπολογισμοὺς, ὡς καὶ τοὺς τῶν διατηρουμένων Μονῶν, εἴτε δὲ τὰς πολυετεῖς ἐνοικιάσεις τῶν εἰς τὰν ὀψιτέραν νομικὰ πρόσσωπα ἀνήκόντων κτημάτων καὶ διαφόρους ἄλλας πράξεις διαχειρίσεως τούτων καὶ καθεστῆς. Ἀλλὰ τὰ μὲν τούτων συνιστῶσι τὸν λογιστικὸν ἔλεγχον τῆς διαχειρίσεως τῶν δημοσίων καὶ δημοτικῶν χρημάτων. ὥστε, εἰ καὶ περιβάλλονται τύπον δικαστικοῦ ἐλέγχου, συνιστῶσι διοικητικὴν ἐνέργειαν, τὰ δὲ εἰσὶν ἢ αὐτόχρονον διοικητικὰ ἐνέργεια, ἢ τοπικαὶ νομοθετικά, σκοποῦσαι τὴν διοικητικὴν συγκέντρωσιν καὶ κηδεμονίαν, περὶ ὧν ἰδὲ λέξιν Ἀποκέντρωσις. Ὅστε ἀμφότερα, εἰ καὶ

κατατάσσονται συνήθως εἰς τὸν κύκλον τοῦ ἀμφισβητουμένου διοικητικοῦ, στερούμενα τοῦ χαρακτηρὸς διαφορῶν, ἥτοι ἀμφισβητήσεων δεσμεύων δικαστικῆς ψήφου, εἰσὶν ἀλλότρια τοῦ παρόντος.

Ἐπὶ τούτοις αἱ διοικητικαὶ ἀρχαί, ἰδίᾳ δὲ οἱ Ὑπουργοί, ἐνασχοῦσιν εὐρεῖαν πειθαρχικὴν ἐξουσίαν ἐπὶ τῶν δημοσίων καὶ δημοτικῶν ἐπὶ λειτουργιῶν. Ἐὰ πειθαρχικὰ δὲ, καίπερ συνιστώσα δικαστικὰ ποινικὰ ἀντικείμενα, ἀνήκουσι κατὰ τὸ πλεῖστον εἰς τὴν διοίκησιν αὐτήν, ὡς μέρη τῆς ἐσωτερικῆς τῶν ἀρχῶν διοικήσεως. Δέονται ὁμῶς οὐχ ἥττον ἐγγυήσεων ἀναλόγων πρὸς τὰς τῶν κυρίως ποινικῶν, αὗται δὲ καθόλου σχεδὸν ἐλλείπουσιν ἐν τοῖς ἡμετέροις.

Ἐν τοῖς ἀνωτέρω δὲ παρατηρεῖ τις ὅτι τὰ διοικητικὰ δικαστήρια συνιστῶσι τὸ πλεῖστον παρ' ἡμῖν αἱ κατὰ τόπους διοικητικαὶ ἀρχαί καὶ οἱ Ὑπουργοί, ἐν μέρει δὲ καὶ τὸ νομ. Συμβούλιον, ὡς καὶ ἐφήμεροι σύλλογοι, ἀνεκκλητῶς συνηθέστερον ἀποφαινόμενοι. Ἐπικρατεῖ τούτέστιν ἐν αὐτοῖς τὸ μονομελές, ἐν γένει δὲ ἐλλεῖπει διαδικασίᾳ ὠρισμένη καὶ προσήκουσα, καὶ ἰδίᾳ ἐλλείπουσιν ἡ δημοσιότης καὶ ἡ ἐλευθέρᾳ ὑπεράσπισις, κρίνεται δ' ὁ διαφερόμενος ἀπὼν ἐπὶ μόνῃ τῇ ἐγγράφῳ αἰτήσῃ ἢ ἀπολογία τοῦ, καὶ ἐν ἀγνοίᾳ τῶν κατ' αὐτοῦ ἀποδείξεων. Ἀλλὰ τὴν πλημμελὴ ταύτην δικαιοδοσίαν χείρονα ἐστὶ καθιστῶσιν αἱ παρεπόμεναι τῶν σχετικῶν νόμων διατάξεις, δι' ὧν οὐσιώδεις τοῦ δικαίου ἀρχαί, πολλὰ καὶ ἀσυνειδήτως κατασυντρίβονται.

Καὶ πρῶτον μὲν συγγέονται ὅλως ἐν αὐτοῖς αἱ χρηματικαὶ ὑποχρεώσεις πρὸς τὰς χρηματικὰς ποινάς, καὶ ἴσον ποσόν, πολλάκις μέγιστον, καταλογίζεται εἰς πάντα, χωρὶς ἐστὶ νὰ ἐρευνᾶται ὁ βαθμὸς τοῦ πταίσματος ἐκάστου, οὐδὲ νὰ βεβαιῶται, ἂν ἐπὶ τῇ πράγματι ζημία ἰδίᾳ δὲ χωρὶς διαστολῆς τῆς ἀπλῆς παραλείψεως ἀπὸ τῆς ἐκ προθέσεως ἀποφυ-

γῆς, καὶ τῆς ὀλιγοψυχίας ἀπὸ τοῦ δόλου.

Δεύτερον δὲ χαρακτηρίζεται βαρὺ ἀόικημα ἡ ἀθέτησις ὑποχρεώσεων, λογισμένη ἴσα πρὸς τὴν κλοπὴν, ὡς ἐπὶ λαθρεμπορίας καὶ παραβάσεων τῶν περὶ καπνοῦ περιορισμῶν, ἐνῷ ὁρὸς κύριος τῆς κλοπῆς εἶναι ἡ ἀφαίρεσις ἀλλοτρίου, οὐδαμῶς δ' ἡ ἀπόκρυψις τοῦ ἰδίου.

Τρίτον δὲ παρὰ τὸν κοινὸν κανόνα, ὅτι αἱ ἐπανορθωτικαὶ ποιναὶ δεόν νὰ ὦσιν ἀνάλογοι πρὸς τὸν καταδικαζόμενον, καὶ βυνατὴ πως ἡ ἐκπλήρωσις τούτων παρ' αὐτοῦ χωρὶς ἐξοντώσεως, οἱ ἡμέτεροι διοικητικοὶ νόμοι καταλογίζουσι χρηματικὰ ποσὰ κατὰ χιλιάδας, οὐχὶ ὡς ἐνοχικὰς ὑποχρεώσεις ἀποδοειγμέναις, ἀλλ' ὡς ποινάς, καὶ ἄνευ διαστολῆς περιουσίας καὶ ἱκανότητος, καὶ χωρὶς βεβαιώσεως ζημίας, ὡς προεῖρηται.

Τέταρτον δὲ τὴν κυρίαν ἀπόδειξιν τῆς παραβάσεως αποτελοῦσιν ἐνταῦθα αἱ ἐκθέσεις τῶν διοικητικῶν ἀρχῶν ταύτας δὲ συντάττουσι συνήθως τὰ τελευταῖα τῆς διοικήσεως πρόσωπα, ἅπερ σὺν τοῖς ἄλλοις μέγα συμφέρον ἔχουσι νὰ ἀποδείξωσι τινὰ ἔνοχον, ἵνα ἀμειψθῶσι διὰ τοῦ ἡμισείας τῆς χρηματικῆς ποινῆς, καὶ προσέτι νὰ περιπλέξωσιν ὡς οἶόν τε πλείους καὶ εὐπόρους, ἵν' ἀσφαλίσωσι τὴν ἀμοιβήν.

Πέμπτον δὲ καταγιγνώσκονται δύο συγχρόνως ποινὰ διὰ τὴν αὐτὴν πράξιν, ὡς πρόστιμον καὶ χρηματικὴ ποινὴ λαθρεμπορίας, καὶ πάλιν χρηματικὴ ποινὴ ὑπέρογκος καὶ φυλάκισις, καὶ παρὰ διαφόρων δικαστηρίων ἐκάστη. Εἰς ἐπίμετρον δὲ τῆς ἀνακολουθίας καὶ ἀκοσμικῆς κηρύττονται ὑπὸ τοῦ νόμου ἀνεξάρτητοι ἀπ' ἀλλήλων αἱ ἀποφάσεις αὗται, καίπερ περὶ τῆς αὐτῆς πράξεως (Νομ. Αἰ. 4^θ 1892 ἀρθρ. 4 τελευταία §), ἐπομένως δυνατὸν ὁ ἀθωωθείς τῆς λαθρεμπορίας ὑπὸ τακτικοῦ ποινικοῦ δικαστηρίου νὰ καταδικασθῇ ὑπὸ τῶν διοικητικῶν ἀρχῶν ὡς λαθρεμπόρος, καὶ νὰ ὑποβληθῇ εἰς χρη-

μικτὴν ποινὴν πολλῶν χιλιάδων δραχμῶν, ἐπὶ δ' αἰτιάσεως παραβάσεων τῶν περὶ καπνοῦ καὶ ἄλλων τοιούτων νὰ ὑποστῇ ἐν δήμευσιν πραγμάτων μεγάλης ἀξίας. Ἀλλ' ἐρωτῶμεν τί τὸ ἀληθές, ἔνοχος ἢ ἄθωος ὁ τοιοῦτος; Δυσπιστεῖ προφανῶς ὁ νόμος εἰς τὸν τακτικὸν δικαστὴν καὶ ἐμπιστεύεται τὸν τελωνίων καὶ τὸν Οἰκονομ. Ἐφορον! Δυσπιστεῖ δὲ διότι φοβεῖται τὴν βάσανον τοῦ πράγματος ὑπὸ τοῦ δικαστοῦ, ἐπιζητῶν ἐκ παντὸς τρόπου τὴν καταδίκην; Ἀλλὰ τότε διατὶ παρεμβάλλει τὸν τακτικὸν δικαστὴν; ἵνα κλυθῇ ἡ τοιαύτη φιλοκέρδεια τοῦ νόμου; Ἀλλ' εἰς ὁποῖον εἶδους ἀρχὴν τοῦ δικαίου δύναται νὰ ὑπαχθῇ ἡ τοιαύτη ἐπινομή τῆς δικαιοσύνης;

Ἄξιον δὲ θαυμασμοῦ εἶνε ἰδίως τὸ τοῦ περὶ χαρτοσήμου νόμου ἐν 55 ἀρθ. καθ' ὃ, ὡς περὶ τοῦ ἐλλειποῦς τῆς καταβολῆς τοῦ οὐκ προεπινομένου, ἀποφαίνεται ἐκ τοῦ προήγου περὶ διακοπῆς τῶν παραστάσεων ἡ αστυνομικὴ ἀρχή. ἦν παριστᾷ πολλάκις ἀπλούς χωροφύλαξ ἢ εὐζώνος. Ὡς ἐπίσης ἡ τοῦ τελωνιακοῦ νόμου, ἀποφαινομένου περὶ τελωνιακῶν υποχρεώσεων καὶ τοῦ σταθμάρχου αὐτοῦ.

Ἡ αὐτὴ ἡ διοικητικὴ δικαιοδοσία, ἦτοι, ὡς προεπινομεν, ἐπὶ μόνων τῶν πειθαρχικῶν τῶν διοικητικῶν λειτουργῶν εἶναι εὐλογος, καὶ ἐνταῦθα ὅμως οὐχὶ ἄνευ ἐκτείνσεως, διότι ἀναπόδραστος ἡ ἀνάμιξις τοῦ τακτικοῦ δικαστοῦ, ὅπου προέχει ἡ ἀνάγκη τῆς ἀνεξαρτησίας τοῦ λειτουργοῦ, ἀμα δὲ καὶ ἡ τῆς ἐξασφαλίσεως τοῦ ὑλίου, ἐπὶ παντὸς δ' ἄλλου ἀντικειμένου ἄσπου, διότι, ὡς εἰδείχθη, ἀποτελεῖ δεξιὴν συνταγματικὴν ἀνακολουθίαν καὶ ἄκραν τοῦ δικαίου ἀνωμαλίαν. Ἐπεκτείνωσιν ὅμως εἰς ποινικά ἀντικείμενα καὶ μάλα ὑπὸ σύστημα ποινῶν καὶ ἀμοιβῶν, εἰς τὸ ἡμέτερον, προστιθεμένης δὲ καὶ τῆς συνήθους σκασιότητος τῶν διοικητικῶν λειτουργῶν, ἀποτελεῖ χλευσμὸν ἐσχάτην τῆς

δικαιοσύνης, καὶ σχολεῖον κοινωνικῆς διαφθορᾶς ἀπαίσιον.

Α - Γλαράκη

Διοικητικὴ διαίρεσις (Division administrative). Διὰ τοῦ περὶ διοικητικῆς διαιρέσεως τοῦ Κράτους νόμου τῆς 3]15 Ἀπριλίου 1833 εἰσήχθη ἐν Ἑλλάδι ἡ εἰς νομοὺς καὶ ἐπαρχίας τοῦ Κράτους διαίρεσις. ἦν ἀντικατέστησαν ὁ ἀπὸ 20 Ἰουνίου 1836 νόμος τοῦ Κράτους, καθιερῶν τὴν διαίρεσιν εἰς διοικήσεις καὶ ὑποδιοικήσεις. Ἀλλὰ τοῦτον κατήργησεν ὁλοσχερῶς ὁ νόμος ΚΕ' τῆς 5 Δεκεμβρίου 1845 περὶ διοικητικῆς διαιρέσεως τοῦ Κράτους, ἐπανιδρύσας καὶ πάλιν τὸ σύστημα τῶν νομαρχιῶν. Ὁ νόμος δ' οὗτος διέπει καὶ τανῦν τὴν νομαρχιακὴν διοίκησιν, (ὡς καταργηθέντος μὲν διὰ τοῦ νόμου ΑΨΟΓ' τῆς 1 Μαΐου 1891 τοῦ νόμου ΑΨΖΑ' τῆς 27 Μαΐου 1887 περὶ μεταρρυθμίσεως τοῦ νόμου ΚΕ', μεταρρυθμισάντος δ' αὐτὸν τοῦ νόμου Β,ΚΖ' τῆς 14 Ἰουλίου 1892, καὶ ὅσον μόνον ὀρίζεται διαφόρως τὸ τῶν νομαρχιῶν προσωπικὸν καὶ ἀνατίθεται δι' αὐτοῦ ἀπ' εὐθείας ἡ διοίκησις τῶν ἀποτελουσῶν τοὺς νομοὺς ἐπαρχιῶν εἰς τοὺς νομάρχας). Δι' αὐτοῦ (τοῦ νόμου ΚΕ') διηρῆθη καὶ πάλιν ἡ ἐπικράτεια εἰς νομοὺς, ὑποδιοικουμένους εἰς ἐπαρχίας, οἷτινες καὶ κατονομάζονται ἐν τῷ νόμῳ, ὠρίσθη δὲ καὶ ἡ περιφέρεια τῶν ἐπαρχιῶν καὶ ἀπενεμήθη ἡ ἐξουσία εἰς τὴν ἐκτελεστικὴν ἐξουσίαν νὰ ὀρίσῃ διὰ Βασιλικῆς Διατάγματος τὰς ἐδρας τῶν ἐπαρχιῶν, ὅπερ καὶ ἐγένετο διὰ τοῦ Διατάγματος τῆς 5 Δεκ. 1845. Παραπέμποντες εἰς τὰ κείμενα τοῦ νόμου καὶ τοῦ Διατάγματος τὸν θέλοντα νὰ μάθῃ τὰ καθ' ἕκαστον τῆς τῶν νομῶν καὶ ἐπαρχιῶν διαιρέσεως καὶ τὰ ὀνόματα τῶν ἐδρῶν τῶν ἐπαρχιῶν, κρίνομεν μόνον σημειωτέον, ὅτι ὠρίσθη μὲν ἐν τῷ νόμῳ ἡ ἀρχικὴ περιφέρεια τῶν ἐπαρχιῶν καὶ ἐπετράπη ὁ διὰ Βασιλικῆς

Διατάγματα: τὸ πρῶτον ὁρισμός τῶν ἐδρῶν τῶν νομῶν καὶ ἐπαρχιῶν, ἀλλ' ἀφῆσθαι προσεῖται ἐν τῷ μέλλοντι ἡ ἐξουσία ἀπὸ τῆς κυβερνήσεως τῆς κατὰ τὸ δοκοῦν μεταβολῆς τῶν ἐπαρχιακῶν περιφερειῶν καὶ τῶν ἐδρῶν τῶν νομῶν καὶ ἐπαρχιῶν, ἀπαιτηθείσης πρὸς μεταβολὴν μὲν τῶν περιφερειῶν νομοθετικῆς ἀποφάσεως ἐπὶ τῇ προτέρᾳ γνωμοδοτήσει τοῦ ἐπαρχιακοῦ ἢ τοῦ νομαρχικοῦ συμβουλίου (ἀρθ. 13 καὶ 14), πρὸς μεταβολὴν δὲ ἐδρᾶς ἀπλῆς γνωμοδοτήσεως τοῦ νομαρχιακοῦ ἢ ἐπαρχιακοῦ συμβουλίου Συζητήσιμον εἶναι ἂν ἡ γνωμοδότησις ἀπαιτεῖται μόνον πρὸς φωτισμὸν τῆς κυβερνήσεως, μὴ ὑποχρεοῦσα αὐτὴν (ἐχούσαν ἐπομένως τὴν ἐλευθερίαν νὰ μεταβάλλῃ εἰς τὸ πείσμα τρόπον τινὰ αὐτῆς τὴν ἐπαρχιακὴν περιφέρειαν ἢ τὴν πρωτεύουσιν τοῦ νομοῦ ἢ τῆς ἐπαρχίας), ἡ ἀπαιτεῖται πρὸς ἀναγκάσιον τῆς νομοθετικῆς ἐξουσίας ἢ τῆς κυβερνήσεως ἀπὸ μεταβολῆς ἐπιζήμιου. Ἡ ἔκφρασις τοῦ νόμου εἶναι ἀσπῆξ. Ἀλλὰ προνοοῦμεν, ὅτι ὁ νομοθέτης ἐνδεὶς νὰ ἀποτρέψῃ μεταβολὴν ἐπιζήμιον, ἀπορρέουσαν ἀπὸ συμβουλῶν καὶ ἐξιώσεων προσωπικῶν καὶ ἐγγύησιν περὶ τούτου ἀποτελεῖ μόνον ἡ σύμφωνος γνωμοδότησις θατέρου τῶν δύο τούτων τοπικῶν σωματείων, καθιστάσα πειθὺν ὄντως, ὅτι εἶναι λυσιτελεῖς εἰς τὰ συμφέροντα τοῦ νομοῦ ἢ τῆς ἐπαρχίας ἢ σκοπούμενη μεταβολή. Ἐπειδὴ δὲ τανῦν ἐπικρατεῖ μὲν ἡ εἰς ἐπαρχίας διαίρεσις τῶν νομῶν καὶ πάλιν (διοικουμένης ἀμέσως ὑπὸ τῶν νομαρχῶν τῶν ἀποτελουσῶν τοὺς νομοὺς ἐπαρχιῶν), κατηργήθησαν δὲ καὶ τὰ πρό τινας συστάντα νομαρχιακὰ συμβούλια, ὑπάρχουσι δὲ μόνον ἐπαρχιακὰ συμβούλια δυνάμει τοῦ νόμου 'ΑϞΝΣ' τῆς 3 'Απριλίου 1891 περὶ ἐπαρχιακῶν συμβουλίων (ἐπανασυστήσαντος τὰ ἐπαρχιακὰ συμβούλια), ἐπεταί ὅτι πρὸς μεταβάσεις ἐδρᾶς μὲν ἐπαρχίας ἀπαιτεῖται νῦν γνωμοδότησις τοῦ ἐπαρχιακοῦ συμβουλίου,

πρὸς μεταβάσεις δ' ἐδρᾶς νομοῦ εἰδικὴ νόμος.

Διὰ τοῦ νόμου ΚΕ' τῆς 5 Δεκεμβρίου 1845 ὠρίζετο ὅτι ἐκάστου μὲν νομοῦ ἡ ἀνωτάτη διοικητικὴ διευθύνσις ἀνατίθεται εἰς ἓνα νομάρχην, παρ' ᾧ ἐδρεύει νομαρχιακὸν συμβούλιον (οὗτινος ὁμοῦς ὅτε ἡ ἐκλογή οὔτε τὰ καθήκοντα ὠρίσθησαν, ἐπιφυλαχθείσης τῆς νομοθετικῆς ἐξουσίας ἐκδόσῃ ἀκολουθῶς τὸν περὶ τούτου νόμον), ἐκάστης δὲ ἐπαρχίας προϊστάται εἰς ἐπαρχος. Ἀλλὰ διὰ μὲν τοῦ νόμου ΒΚΖ' τῆς 14 'Ιουλίου 1892 ὠρίσθη ὅτι τὰ ἐπαρχεῖα καταργοῦνται, τὰ δὲ περὶ νομαρχιακῶν συμβουλίων ὥρισε μὲν ὁ νόμος 'ΑΦΝΣ' τῆς 27 Μαΐου 1887, ἀλλ' ὁ νόμος οὗτος κατηργήθη τῷ ἔτει 1891. Ὁ νόμος τῆς 5 Δεκεμβρίου 1845 ὠρίζει καὶ τὸ λοιπὸν προσωπικὸν τῶν Νομαρχιῶν, ἀλλὰ καὶ κατὰ τοῦτο δὲν ἰσχύει τανῦν, μεταρρυθμισθεὶς τὸ πρῶτον μὲν διὰ τοῦ νόμου 'ΑΦΞΑ' τοῦ 1887 (ὅστις ὁμοῦς κατηργήθη, ὡς εἴρηται, διὰ τοῦ νόμου ΑϞΩΓ' τοῦ 1891), ἀκολουθῶς δὲ διὰ τοῦ προμνησθέντος νόμου ΒΚΖ' τῆς 14 'Ιουλίου 1892, καθ' ὃν ἐν τῷ ἐνιαυσίῳ προπολογισμῷ τοῦ Κράτους ὀρίζεται ἐν ὅλῳ τὸ προσωπικὸν τῆς ὑπηρεσίας τῶν νομαρχιῶν, συνιστάμενον ἐξ ὠρισμένου ἐν αὐτῇ κατ' ἀνώτατον ὅρον ἀριθμοῦ νομαρχῶν, διευθυντῶν νομαρχιῶν, νομαρχιακῶν γραμματέων, πρωτοκολλητῶν καὶ κλητῆρων.

Θ. Ν. Φλογαίτης.

Διπλωματικοὶ ἀπεσταλμένοι.

Ἡ πρὸς ἑλληνα ἐπικοινωνία τῶν εἰρηνικῶς βοιούντων κρατῶν, τῶν μελῶν τουτέστι τῆς ἀλληλεθνοῦς κοινωνίας, μέγιστον συμβάλλεται οὐ μόνον εἰς τὴν κραταίωσιν τῶν μεταξὺ αὐτῶν εἰρηνικῶν καὶ φιλικῶν σχέσεων, ἀλλὰ καὶ εἰς τὴν ἐξυπηρέτησιν τῶν ἀμοιβαίων αὐτῶν ἀναγκῶν, ὡς καὶ τὴν προστασίαν τῶν δικαιωμάτων καὶ τὴν προαγωγὴν τῆς εὐημερίας τῶν ἰδίων ὑπάρχων, ἀποδιδόντων ἐν

ση γῶρα καὶ καλλιεργούντων αὐτόθι·
ἀντρεῖδῃ συμφέροντα, ὅσημέραι προαγόμε-
να διὰ τῆς τεραστίας ἐν τοῖς καθ' ἡμᾶς
ῥοαῖς ἀναπτύξεως τῆς ἀλληλεθνούς συγ-
κινωνίας. Τὰ ὄργανα δέ, δι' ὧν συνεννο-
ῦνται πρὸς ἄλληλα τὰ κράτη καὶ ἐξη-
γῶνται τὰς ἀμοιβαίας αὐτῶν θελήσεις ἢ
ἐπιθυμίας, εἰσὶν οἱ διπλωματικοὶ ἢ
ἐπεσταλμένοι, ἧτοι ἐντολοδόχοι
τῶν ἡσυχούντων τὴν ὑπερτάτην ἐν τῷ κρά-
τει ἀρχήν, ἐφοδιασμένοι διὰ τῆς ἀναγκ-
αίας πληρεξουσιότητος καὶ τῶν προσ-
ήκοντων ὁδηγίων, ὅπως διαπραγματεύων-
ται ἐν ὀνόματι τοῦ κράτους μετὰ τῶν κυ-
βερνήσεων τῶν κρατῶν, παρ' οἷς διαπι-
στεύονται.

Αἱ διπλωματικαὶ σχέσεις ἦσαν μὲν ἐν
ἀρχῇ καὶ κατὰ τὴν ἀρχαιότητα, δὲν
πῆχον ὅμως καθιερωμένοι ὡς νῦν μόνι-
μοι ποσθευταί, πεμπόμενοι μόνον, ὅσα-
κις ταῖς ἐκείνων ἀνάγκῃ, καὶ ἀνακαλοῦ-
σιν ἢ ἐπανακάμποντες ἅμα τῆς ἐν-
τολῆς αὐτῶν ἀποπερατωθείσης. Καὶ οἱ μὲν
Ἕλληνες ἐπεμبون εἰς τὰς ξένας γῶρας
πρέσβεις, ἐπιτετραμμένους διαφόρους
ἐπιστολάς. Παρὰ δὲ Ῥωμαῖοις οἱ ἐπιτε-
τραμμένοι τὰς μετὰ τῶν ξένων κρατῶν
διαπραγματεύσεις ὀνομάζοντο legati ἢ
ambas. Ἐν οἷς καὶ τὸ τῆς ἑτεροδικίας,
ὅπως ἐθεωροῦντο ἰσάα, ἢ μᾶλλον αὐτὸ τὸ
πρωτοῦν τοῦ ἀπεσταλμένου ἐθεωρεῖτο
προστατεύμενον ὑπὸ τοῦ Θεοῦ, πᾶσα δὲ
κατ' αὐτοῦ προσβολὴ ἐθεωρεῖτο προσβο-
λὴ κατ' αὐτοῦ τοῦ Θεοῦ.

Ἡ διπλωματία ἐδιδάσκετο ἐν Ἱταλίᾳ
κατὰ τοὺς προλαβόντας αἰῶνας ὡς ἰδίᾳ
ἐπιστήμῃ ἐμπλεως κατὰ τοὺς συγγραφεῖς
ἐπιτηδεύσεως, πανουργίας καὶ κρυφι-
αίας, καλυπτομένων ὑπὸ τὸ προσωπεῖον
στασιαστικῶν τύπων, καταστάσα ὑπὸ τὸ
κατὰ τῶν ἀπολύτων μοναρχιῶν τὸ ὄρ-
γμα ἐγκρίσεως καὶ βεβαιώσεως πολι-
τικῆς. Ἐντεθεὺν δὲ ἐπεκράτησεν ἵνα ἡ λέ-

ξις διπλωματία θεωρῆται συνώνυ-
μος τῇ πανουργίᾳ, τῇ ἐπιτηδεύσει,
αὐτῷ τῷ δόλῳ καὶ τῇ ἀπάτῃ.

Κυρίως δὲ ἀπὸ τῆς κατὰ τὸ 1648 συν-
ολογηθείσης ἐν Βεστφαλίᾳ συνθήκης,
ἥτις ἔθετο τὰς βάσεις τοῦ νεωτέρου ἀλλη-
λεθνούς δικαίου διὰ τῆς παγίωσεως εἰρη-
νικῶν σχέσεων μεταξὺ τῶν εὐρωπαϊκῶν
κρατῶν, καθιερώθη ἡ ἀρχὴ τῆς δια-
τηρήσεως παρὰ ταῖς εὐρωπαϊκαῖς αὐλαῖς
μονίμων πρεσβευτῶν ἢ διπλωματικῶν
ἀπεσταλμένων.

Ἐν τοῖς καθ' ἡμᾶς χρόνοις κυρίως τῆς
διπλωματίας σκοπὸς θεωρεῖται ἡ ἐξασφά-
λισις τῆς εὐθυμερίας τῶν λαῶν καὶ ἡ
διατήρησις τῆς μεταξὺ τῶν κρατῶν εἰρή-
νης καὶ ἀρμονικῆς συμβιώσεως. Ὅθεν τὸ
ἔργον τῶν διπλωματικῶν ἀπεσταλμένων
συνίσταται εἰς τὴν διεξαγωγὴν τῶν σχε-
τικῶν πρὸς τὰ σπουδαία ταῦτα θέματα
διαπραγματεύσεων, εἰς τὴν ἐπαγούνησιν
πρὸς ἐκτέλεσιν τῶν συνολοκληρημένων ἐπὶ
τούτοις συνθηκῶν, εἰς τὴν παρακώλυσιν
παντὸς δυναμένου νὰ βλάψῃ τὰ τῶν ἐμο-
εθνῶν αὐτῶν συμφέροντα ἐν τῇ ξένῃ γῶρᾳ
καὶ εἰς τὴν νόμιμον τούτων προστασίαν.

Τὸ δικαίωμα τοῦ δέχεσθαι καὶ πέμ-
πειν πρεσβευτὰς ἀνήκει εἰς μόνον τὰ ἀνε-
ξάρτητα κράτη, ὧν ἡ ἀλληλεθνὴ προσ-
ωπικότης ὑφίσταται ἀκεραία ἢ τοῦλά-
χιστον δὲ εἶναι ἡλαττωμένη ὡς πρὸς τὴν
ἐνάσκησιν τοῦ κυριαρχικοῦ τούτου δικαίω-
ματος. Τὰ δὲ, ἡμικυρίαρχα κράτη, ὡς καὶ
τὰ ὑπὸ προστασίαν διατελοῦντα, τὰ στε-
ρηθέντα τοῦ δικαίωματος τοῦ διατηρεῖν
ἅπ' εὐθείας διπλωματικὰς σχέσεις μετὰ
τῶν ἄλλων κρατῶν, οὔτε δέχονται κατὰ
γενικὸν κανόνα, οὔτε πέμπουσιν ἰδίους δι-
πλωματικούς ἀπεσταλμένους παρὰ ταῖς
ξένας αὐλαῖς. Νῦν δὲ μόνον τῷ ἀντιβα-
σιλεῖ τῆς Αἰγύπτου, διατελοῦντι ὑπὸ τὴν
ἐπικυρίαρχίαν τῆς Τουρκίας, εἶναι ἐπιτε-
τραμμένον ὑπὸ τοῦ Σουλτάνου νὰ δέχεται
διπλωματικούς ἢ πολιτικούς πράκτορας

ξένων δυνάμεων καὶ νὰ ἀντιπροσωπεύηται αὐτὸς ἐν Κωνσταντινουπόλει μόνον παρὰ τῷ ἰδίῳ κυριάρχῳ ὑπὸ ἰδίου ἀπεσταλμένου. Τὸ δικαίωμα τοῦ διορίζειν καὶ δεχέσθαι διπλωματικούς ἀπεσταλμένους διετηρήθη καὶ εἰς τὸν Πάπαν μετὰ τὴν κατάλυσιν τῆς κοσμικῆς αὐτοῦ ἐξουσίας. Ἄλλ' αἱ ὑπὸ τῶν ἀντιπροσώπων τοῦ Ποντίφικος τῆς Ρώμης ὡς καὶ τῶν παρ' αὐτῷ ἀπεσταλμένων διατηρούμεναι διπλωματικά σχέσεις δὲν εἶναι πολιτικά, εἰαί εἰσιν αἱ μεταξὺ τῶν ἀσκούντων κυριαρχικὴν ἐξουσίαν ἡγεμόνων.

Τὰ κυρίαρχα κράτη ὀφείλουσι μὲν, κατὰ τὰ νῦν κρατοῦντα ἐν τῷ ἄλλῃλεθενεῖ δικαίῳ, νὰ δέχωνται πεμπόμενους παρ' αὐτοῖς διπλωματικούς ἀπεσταλμένους τῶν ἄλλων κρατῶν, θεωρούμενα ἄλλως ὡς παραβιάζοντα οὐ μόνον τοὺς κανόνες τῆς εὐπροσηγορίας, ἀλλὰ καὶ τὰ γενικὰ δίκαια τῆς ἀνθρωπότητος, ὥτε μὴ οὕτως ἄλλως δυνατῆς τῆς διατηρήσεως τῆς μεταξὺ τῶν κρατῶν ἐπικοινωνίας καὶ τῆς συνεννόησεως ἐν τῇ ἐξυπηρετήσει τῶν παντοειδῶν αὐτῶν συμφερόντων, ἀλλὰ δὲν ὑποχρεοῦνται νὰ πέμπωσι τοιοῦτους, ὡσάκις θεωροῦσιν ἀσύμφορον ἑαυτοῖς, ἔστω καὶ ὑπὸ οἰκονομικῇ μόνον ἔποψιν, τὴν διατήρησιν ἐν τῷ ἐξωτερικῷ μονίμων ἀντιπροσώπων. ὣν ἡ ἀξιοπρεπὴς συντήρησις παρὰ ταῖς ξεναῖς αὐλαῖς ἀπαιτεῖ δαπάνας μεγάλας καὶ δυσαναλόγους πρὸς τὴν μὴ ἀνθηρὰν οἰκονομικὴν κατάστασιν τῶν μικρῶν ἰδίως καὶ ἀσθενῶν κρατῶν.

Τὸ δικαίωμα τοῦ διορίζειν διπλωματικούς ἀντιπροσώπους, ὡς δικαίωμα κυριαρχικόν, ἀνήκει φυσικῶς εἰς τὸν ἀσκούντα τὴν ὑπερτάτην ἐν τῷ κράτει ἀρχήν. Ἐκπρωτος δὲ ἡγεμόνων, παύων ἀπὸ τῆς ἐκθρονίσεως αὐτοῦ νὰ ἀντιπροσωπεύῃ τὸ κράτος, στερεῖται προδήλως καὶ τοῦ δικαίωματος τοῦ διορίζειν διπλωματικούς ἀπεσταλμένους. Τούναντίον δὲ ὁ πρᾶγματι ἀσκῶν τὴν ὑπερτάτην ἐν τῷ κρά-

τει ἀρχήν, ἐπωσῶποτε καὶ εἰς ἀντιπροσώπων αὐτῇ, θεωρεῖται ὑπὸ τῶν ξένων κυβερνήσεων, μὴ ἀναμειγνυομένων εἰς τὰς ἐσωτερικὰς τοῦ κράτους ὑποθέσεις, ὡς νομίμως διαχειριζόμενος ταύτην καὶ ἐπομένως διακούμενος νὰ ἀσκήσῃ τὰ κυριαρχικὰ δικαίωματα, ἐν οἷς καὶ τὸ τοῦ διορισμοῦ τῶν ἀντιπροσωπευόντων τὸ κράτος ἐν τῷ ἐξωτερικῷ. Ἄφ' ἑτέρου δὲ διαρκούντος ἐμφυλίου πολέμου ἐν τινι κράτει, οἱ ἐν τῷ κράτει τούτῳ ξένοι ἀντιπρόσωποι διατηροῦσιν εἴτε μετὰ τῆς νέας, εἴτε μετὰ τῆς παλαιᾶς κυβερνήσεως σχέσεις καθαρῶς ὑπηρεσιακὰς μέχρις ἐντελοῦς ἀποκαταστάσεως τῆς εἰρήνης, ὅτε τὰ πράγματα ἐπαναλαμβάνουσιν τὴν κανονικὴν αὐτῶν πορείαν.

Προκειμένου δὲ περὶ κράτους ἁρτιστάτου, ἡ παραδοχὴ ὑπὸ τῶν ἄλλων κρατῶν ἀντιπροσώπων αὐτοῦ ἰσοδυναμεῖ πρὸς ἀναγνώρισιν τοῦ κράτους τούτου. ("Ὅρα εἰδικώτερον περὶ τούτου τὴν λέξιν Κράτη).

Παρ' ἐκάστη Αὐλῇ εἰς κατὰ κανὼνα διορίζεται ἐκάστου κράτους διπλωματικὸς ἀπεσταλμένος. Ἀλλὰ καὶ πλείονες δύναται νὰ διορίζωνται τοιοῦτοι, ἰδίαν ἑκάστου ἔχοντες ἐντολὴν καὶ τελείαν πρὸς ἀλλήλους ἰσότητα. Οὐδὲν ὡσαύτως καλῶς ἐστὶν εἰς μεταξὺ τῶν πλείονων διαπραγματεύηται ἐν ὀνόματι τοῦ κράτους, ἔχων τὸ δικαίωμα νὰ ἀναθέτῃ ἐκάστῳ τῶν λοιπῶν ἰδίαν ἐντολήν, ὅτε γνωστοποιεῖται τῇ ξένῃ αὐλῇ ὁ ἰδιαιτέρος ἐκάστου τούτων χαρακτήρ.

Δύνανται προσέτι εἰς διπλωματικὸς ἀπεσταλμένος νὰ ἀντιπροσωπεύῃ τὸ αὐτὸ κράτος παρὰ δύο ἢ πλείονσιν αὐλαῖς, μεταβαίνων διαδοχικῶς ἀπὸ μιᾶς εἰς ἄλλην πρωτεύουσιν. Δύνανται τέλος ὁ αὐτὸς ἀπεσταλμένος παρὰ τινι αὐλῇ νὰ ἀντιπροσωπεύῃ πλείονα τοῦ ἐνὸς κράτη, καὶ εἰς πάντοτε τοῦ κράτους, οὐ τυγχάνει κυρίως ἀπεσταλμένος ἢ ὑπὴρκος.

Ὁ κυρίαρχος, παρ' ᾧ διορίζονται ξένοι διπλωματικοὶ ἀπεσταλμένοι, δὲν δύναται μὲν, ὡς εἴρηται ἤδη, νὰ ἀρνηθῇ τὴν παραδοχὴν αὐτῶν, δικαιούται ὅμως νὰ μὴ δεχθῇ ὡς τοιοῦτον ὠρισμένον πρόσωπον ἀπαρέστον αὐτῷ, καὶ χωρὶς νὰ ἔχη τὴν ὑποχρέωσιν νὰ ἐκθέσῃ οὓς ἔχει πρὸς τοῦτο λόγους. Πρέπει τοιούτων ὁ διπλωματικός ἀντιπρόσωπος νὰ ᾖ ἀρεστὸς εἰς ἀμφοτέρα τὰ μέρη, ἐφ' ᾧ καθιερῶται ἡ συνήθεια ὅπως αἱ κυβερνήσεις, πρὶν ἢ προβῶσιν ἐπιστήμῳ εἰς τὸν διορισμὸν προσώπου τινὸς ὡς διπλωματικοῦ ἀπεσταλμένου παρ' ἄλλῃ κυβερνήσει, λαμβάνουσι προηγουμένως ἐμπιστευτικὰς πληροφορίες ἐὰν τὸ πρόσωπον τοῦτο τυγχάνῃ ὃν ἀρεστὸν παρὰ τῇ κυβερνήσει ταύτῃ. Οὐδέποτε ὅμως δύναται ἡ κυβερνήσις νὰ ἀρνηθῇ τὴν παραδοχὴν προσώπου τινὸς ἐπὶ τῷ λόγῳ, ὅτι τοῦτο ἀμοιρεῖ τούτων τῶν ἐκείνων τῶν προσόντων κοινωνικῆς τάξεως, ἡλικίας ἢ θρησκευματος. Καὶ αὐτὸ ἐστὶ τὸ φύλον δὲν ἀποτελεῖ ἀποχωρῶντα λόγον ἀρνήσεως, ἐὰν ὁ διορίζων γυναῖκα ὡς ἀντιπρόσωπον αὐτοῦ κυρίαρχος ἔλθῃ τοιοῦτον δικαίωμα κατὰ τὴν νομοθεσίαν τοῦ κράτους. Ἀλλὰ καὶ ἡ ὑπηρεσίᾳ τοῦ διοριζομένου ἀντιπροσώπου εἶναι ἀδιάφορος, ἐὰν τὸ μὲν διορίζων κράτος προαιρῇται τοιοῦτον ἀντιπρόσωπον, τὸ δὲ κράτος, οὗ τυγχάνει ὑπὸ ἡγεσίας ὁ διοριζόμενος, ἐπιτρέπῃ αὐτῷ νὰ δεχθῇ τοιαύτην ἐντολήν.

Οἱ παρὰ ταῖς ξέναις αὐλαῖς διοριζόμενοι διπλωματικοὶ ἀντιπρόσωποι διακρίνονται μὲν εἰς διαφόρους τάξεις ἢ βαθμούς, ἀποτελοῦντας τὴν λεγομένην ταξιολογίαν τῶν διπλωματικῶν ἀπεσταλμένων, ἀλλ' αἱ τοιαῦται διατρίψεις οὐδεμίαν κέκτηνται νῦν πρακτικὴν ἀξίαν, κατὰ τὴν ἀποδοχὴν αὐτῶν, καὶ ἐλάσσονα δικαίωματα, κολακεύουσαι δ' ὅλως τὴν ματαιότητα τῶν αὐλῶν καὶ τῶν ἀπεσταλμένων αὐτῶν, καὶ προλαμβάνουσαι: ἔστιν ὅτε συγχροούμεναις ἀξιώσεσι

προηγέσεως (préséance) ἐν ταῖς τελεταῖς.

Ἡ ταξιολογία τῶν διπλωματικῶν ἀπεσταλμένων, καθιερωμένη διὰ κανονισμοῦ συνταχθέντος ὑπὸ τῆς ἐν Βιέννῃ συνόδου τοῦ 1815 καὶ συμπληρωθέντος διὰ πρωτοκόλλου συνταχθέντος ὑπὸ τῆς ἐν Aix-la-Chapelle συνόδου τῆς 21 Νοεμβρίου 1818, περιλαμβάνει τὰς ἐξῆς κλάσεις.

1) Τοὺς πρεσβευτὰς (ambassadeurs) καὶ τοὺς ἐξέταρχους (legats) ἢ νουντσίους (nuntios) τοῦ Πάπα, διακρινόμενους εἰς τακτικούς καὶ ἐκτάκτους, καθ' ὅσον ἡ ἀποστολὴ αὐτῶν εἶναι διαρκὴς ἢ προσωρινή. Ὁ δὲ τίτλος τοῦ ἐκτάκτου ἀπεσταλμένου ἀπονέμεται καὶ εἰς τὸν ἐπ' ἀόριστον χρόνον ἐπιτετραμμένον διπλωματικὴν τινα ἀποστολήν.

3) Τοὺς ἀπεσταλμένους πληρεξουσίους ὑπουργοὺς (envoyés ministres plénipotentiaires), διακρινόμενους ὡσαύτως εἰς τακτικούς καὶ ἐκτάκτους, καὶ διαγγέλους τοῦ Πάπα (internuntios, internonces).

3) Τοὺς πρεσβείους ὑπουργοὺς (ministres résidents). Παρατηρητέον ὅμως ὅτι τὴν τάξιν ταύτην, καθιερωθεῖσαν διὰ τοῦ πρωτοκόλλου τοῦ 1818, δὲν ἀπέδεξετο ἡ Τουρκία.

4) Τοὺς ἐπιτετραμμένους (chargés d'affaires).

Ἐνίοτε τὰ κράτη ἀντιπροσωπεύονται οὐχὶ ὑπὸ εἰδικῶν διπλωματικῶν ἀπεσταλμένων, ἀλλ' ὑπὸ τῶν γενικῶν αὐτῶν προξένων ἐν τῇ ξενίᾳ χώρῃ, λαμβανόντων τότε τὸν τίτλον τοῦ διπλωματικοῦ πράκτορος, καὶ ἐξομοιούμενων κατὰ τὴν τάξιν ταῖς ἐπιτετραμμένοις. Τοιοῦτος δ' ἐστὶ καὶ ὁ ἐν Ἀλεξανδρείᾳ Γενικὸς Πρόξενος τῆς Ἑλλάδος.

Ἡ ἀνωτέρω ταξιολογία οὕτε τὰ ἴσα τῶν διπλωματικῶν ἀπεσταλμένων πραγματικὰ δικαίωματα ἐπηρεάζει, ὡς εἴρηται ἤδη, οὕτε τὴν σχετικὴν μείζονα ἢ ἐλάσσονα τῶν κρατῶν σπουδαιότητα ἐξαγγέλ-

λει, ἐκάστου κράτους δυναμένου νὰ ἀπο-
νέμῃ τοῖς ἰδίοις ἀπεσταλμένοις παρὰ ταῖς
ξέναις αὐλαῖς ὃν προσαιρεῖται τίτλον. Ἀλλὰ
κατὰ τὰ ἐν τῇ πράξει καθιερωμένα δὲν
ὀφθαλμοῦνται αἱ αὐλαὶ νὰ δέχωνται παρ'
ἐαυταῖς πρεσβευτάς, ἤτοι διπλωμα-
τικούς ἀπεσταλμένους πρώτης τάξεως,
ἀποστελλομένους ὑπὸ κρατῶν μὴ κεκτη-
μένων δικαίωμα εἰς τὰς λεγομένας βασι-
λεῖους τιμὰς, μὴ κεκτημένων οὐτεστὶ τὸ
δικαίωμα τοῦ φέρειν τίτλον, στέμμα καὶ
παράσημα βασιλικά. Ἐτέρα δ' ἄξια λό-
γου διάκρισις μεταξὺ τῶν διαφορῶν τά-
ξεων τῶν διπλωματικῶν ἀπεσταλμένων
εἶναι τὸ ὅτι οἱ τὰς τρεῖς πρώτας τάξεις
ἀποτελοῦντες θεωροῦνται διαπεπιστευμένοι
παρ' αὐτῷ τῷ ξένῳ ἡγεμόνι, ἐνῷ οἱ ἐπι-
τετραμμένοι θεωροῦνται διαπεπιστευμένοι
παρὰ τῷ ὑπουργῷ τῶν ἐξωτερικῶν τοῦ
ξένου κράτους. Ἀπαντες ὁμῶς περιθέ-
τληται τὸν αὐτὸν δημόσιον καὶ ἐπίση-
μον χαρακτῆρα.

Ἐνίστα τὰ κράτη πέμπουσιν εἰς τὸ
ἐξωτερικὸν εἰδικούς πληρεξουσίους ἢ ἐπι-
τρόπους, εἰδικὴν περιβεβλημένους ἐντολὴν,
τὴν συνομολόγησιν παρ' ἑ. δανείου, τὴν
διακανόνισιν τῶν συνόρων, ἢ τὴν δικ-
πραγμάτευσιν συμβάσεων ταχυδρομικῶν,
τηλεγραφικῶν, σιδηροδρομικῶν κτλ. Οἱ
τοιούτοι ἀντιπρόσωποι δὲν θεωροῦνται δι-
πλωματικοὶ ἀπεσταλμένοι, ἐὰν μὴ ὡς
ῥητῶς διαπεπιστευμένοι παρὰ τῇ ξένῃ
αὐλῇ. Παρέχεται ὁμοῦς αὐτοῖς ἀείποτε
ὑπὸ τῶν ξένων κυβερνήσεων ἡ ἀναγκασία
συνδρομὴ πρὸς ἐκπλήρωσιν τῆς ἀποστο-
λῆς αὐτῶν.

Εἰθίσται τέλος παρὰ τοῖς μονάρχεις τὸ
νὰ πέμπωσι κατὰ τὴν στέψιν τῶν συνα-
δελφῶν αὐτῶν, τὴν τέλεσιν τῶν γάμων
αὐτῶν κτλ., ἰδίους ἀντιπροσώπους, καλου-
μένους γαλλιστὶ *ministres d' étiquette*
et de cérémonie, οἷς παραχωρεῖται τάξις
μεταξὺ τῶν κυρίως διπλωματικῶν ἀπε-
σταλμένων ἐν ταῖς τελεταῖς.

Αἱ μεταξὺ τῶν αὐλῶν οἰκογενειακαὶ
ἢ αἱ μεταξὺ τῶν κρατῶν πολιτικαὶ σχέ-
σεις οὐδὲν προσοῖδουσιν ἐξαιρετικὸν προ-
νόμιον τοῖς διπλωματικοῖς ἀπεσταλμένοις
κατὰ ῥητὴν διάταξιν τοῦ κανονισμοῦ τῆς
Βιέννης. Ἡ δὲ μεταξὺ αὐτῶν τάξις ὀρι-
ζεται κατὰ τὴν χρονολογίαν τῆς ἐπιστή-
μου ἀνακοινώσεως τῆς ἀφίξεώς αὐτῶν ἐν
τῇ αὐτῇ ἑδρᾷ.

Ἀπαντες οἱ παρὰ τινι αὐλῇ ἀντι-
πρόσωποι ξένων δυνάμεων ἀποτελοῦσι τὸ
λεγόμενον διπλωματικὸν σῶμα,
(*corps diplomatique*), ὅπερ μὴ ἔχον
ὡς τοιοῦτον ἰδία δικαίωματα ἢ ἰδίαις
ὀφθαλμοῦσιν, συνέργεται ὁσάκις πρόκει-
ται νὰ τελεσθῇ ἀπὸ κοινοῦ πράξις τις
εὐπροσηγορίας παρὰ τῷ ἀνωτάτῳ ἄρ-
χοντι τῆς χώρας, ἢ νὰ ἀπευθυνθῶσιν
ἀπὸ κοινοῦ πρὸς τὴν κυβέρνησιν παρα-
στάσεις ἢ διαμαρτυρίαι ἐπὶ παραβάσει
ἀρχῆς τινος τοῦ ἀλληλεθνικοῦ δικαίου.
ἢ νὰ ἀποφασισθῇ ἀπὸ κοινοῦ διπλωματικῶν
τι μέτρον. Προϊστάμενος δὲ τοῦ διπλωμα-
τικοῦ σώματος εἶναι ὁ μεταξὺ αὐτῶν ἀρ-
χιώτερος (*doyen*) ἢ ὁ πρεσβύτερος, ἀντι-
προσωπεύων τὸ σῶμα ἐν ταῖς ἐπίσημοις
τελεταῖς, ἐπιμελούμενος τῶν τῷ σώματι
τοῦτο ἐνδιαφερουσῶν υποθέσεων, καὶ λαμ-
βάνων συνήθως τὸν λόγον προκειμένου περὶ
κοινοῦ διαδήματος τοῦ διπλωματικοῦ σώ-
ματος παρὰ τῇ ἐγχωρίῳ κυβερνήσει.

Παντὶ διοριζομένῳ ἀντιπροσώπῳ πλεον-
δίδεται ἡ λεγομένη διαπιστευτήρι-
ος ἐπιστολή (*lettre de créance*), ἡ
βεβαιούσα ὅτι ὁ κυριάρχης ἢ ἡ κυβέρνη-
σις τοῦ κράτους διαπιστεῖται παρὰ τῷ ξένῳ
κυριάρχῃ ἢ τῇ ξένῃ κυβερνήσει τὸν και-
ζοντα τὴν ἐπιστολὴν, δηλοῦσαν τὸ ὄνομα
αὐτοῦ, τὴν τάξιν καὶ τὴν ἀνατεθείσαν
αὐτῷ ἐντολὴν. Τὸ ἔγγραφον τοῦτο φέρει
τὴν ὑπογραφὴν τοῦ ἀνωτάτου μὲν ἄρχον-
τος (Βασιλέως ἢ Προέδρου δημοκρατίας)
καὶ ἀπευθύνεται πρὸς τὸν ἀνώτατον ἄρ-
χοντα τῆς ξένης χώρας, ὁσάκις ὁ διπλω-

ματικὸς ἀπεσταλμένος φέρει τὸν τίτλον ἢ τὸν βαθμὸν πρεσβευτοῦ, πληρεξουσίου πουργοῦ ἢ προσέδρου ὑπουργοῦ· τοῦ πουργοῦ δὲ τῶν ἐξωτερικῶν καὶ ἀπευθύνεται πρὸς τὸν ὑπουργὸν τῶν ἐξωτερικῶν ἔνθεν κράτους, ὅσῳκις ὁ ἀπεσταλμένος φέρει τὸν τίτλον τοῦ ἐπιτετραμμένου.

Ἐκάστῳ ἀπεσταλμένῳ δίδεται προσέτι ὑπὸ τοῦ Ὑπουργοῦ τῶν ἐξωτερικῶν ὁ ἀξίωμα ἢ ὁ βαθμὸς, βεβαιοῦν τὴν ἐπίσημον αὐτοῦ ιδιότητα καὶ ἐπιδείκνυμενον ὑπὸ τοῦ ἀπεσταλμένου ἐν ἀνάγκῃ ταῖς ὑποδεστέροις ἀρχαῖς τῶν δι' ὧν διέρχεται χωρῶν πρὸς ἐπολαυτὴν τῶν παρομαρτούντων τῷ χαρακτὶ αὐτοῦ δικαιωμάτων.

Περὶ τῶν ἐπισήμων παρουσιάσεων ἢ ἀκροάσεων τῶν διπλωματικῶν ἀπεσταλμένων ἀφικνουμένων παρὰ τῷ ξένῳ ἡγεμόνι παρ' ᾧ διαπέμπονται, ὡς καὶ τῶν ἀπονεμομένων αὐτοῖς τιμῶν ὑπὸ τοῦ ἡγεμόνος τούτου κατὰ τὰς διαφορὰς περιπτώσεις ὅρα Πραγματεῖαν Ἀλλήλ. Δημ. Δικ. Χρυσανθοπούλου σελ. 230—234.

Ὡς πρὸς τὰ καθήκοντα τῶν διπλωματικῶν ἀπεσταλμένων παρατηρήτεον ἐν ᾧ· ὅτι, ὀφείλοντες οὗτοι νὰ ἐμπεδώσιν τὰς εἰρηνικὰς ἢ μᾶλλον τὰς φιλικὰς σχέσεις μεταξὺ τῶν δύο κρατῶν, πρέπει νὰ καθιστώσιν ἑαυτοὺς εὐαρέστους, χρώμενοι βράσει μεμετρημένη καὶ προσηνεῖ τρόπῳ, προσπαθοῦντες νὰ διασκεδάσωσι τὰς ὀρισταμένας τυχὸν μεταξὺ τῶν δύο κυβερνήσεων δυσαρεσκείας ἢ παρανοήσεις, ἀπομακρύνοντες πᾶσαν προκατάληψιν, διανοηθῶντες τὴν ἰδίαν κυβέρνησιν ἀπέναντι· ἀδίκων κατ' αὐτὴς ὑπονοῶν καὶ ποσάλλοντες ἡπίως ὅ τυχὸν ἔχουσιν παράπον· Ὄφειλous: πρὸς τούτοις νὰ ἀπέχων ἐπιμελῶς πάσης πράξεως ἐχούσης /α/ρακτῆρα ἀντιποιήσεως δικαιωμάτων τοῦ κράτους, παρ' ᾧ διαπιστεύονται, νὰ δείκνυνται ἀδιάφοροι εἰς τὰ ἐγχώρια πολιτικὰ κόμματα καὶ νὰ ἀπέχων πάσης ἐπιδουλοκίας ἢ ἀποδοκιμασίας τῶν πρά-

ξεων τῆς κυβερνήσεως ἢ τῆς διαγωγῆς τῆς ἀντιπολιτεύσεως.

Ἡ ἐχεμυθία τῶν ἀπορρήτων τῆς διπλωματικῆς ἀποστολῆς εἶναι ἐν τῶν κυριωτάτων καθήκοντων τῶν διπλωματικῶν ἀπεσταλμένων, ὡς ἡ ἀκριβὴς καὶ αὐτῶν ἐνέργεια κατὰ τὰς δεδομένας αὐτοῖς ὁδηγίας, αἰτίνας ἀνάγκη νὰ ὦσι σαφεῖς καὶ ἀνεπίδεκτοι πάσης ἀμφιβολίας. Ἐὰν δὲ ποτε εὐρεθῶσιν εἰς τὴν ἀνάγκην νὰ ἐνεργήσωσι τι αὐτοδούλως ἢ παρὰ τὰς δεδομένας αὐτοῖς ὁδηγίας ἔνεκεν ἐκτάκτου καὶ ἀπροβλέπτου τινὸς γεγονότος, ὀφείλουσι νὰ ἐπιφυλάσσωναι τὴν ἐγκρίσιν ἢ μὴ τῶν συντεθειμένων (ad referendum) τῇ ἰδίᾳ κυβερνήσει.

Ἡ προσφυγὴ εἰς τὴν διὰ χρημάτων ἢ δι' ἄλλων μέσων διαφθορὰν πρὸς λήψιν πληροφοριῶν καταδικάζεται νῦν ὡς πρᾶξι ἀναξία τῆς εὐγενοῦς ἀποστολῆς τῶν διπλωματικῶν ἀπεσταλμένων.

Οὐδ' αὐτοὶ δὲ δύνανται νὰ δεγθῶσι προσφερόμενα αὐτοῖς ὑπὸ τοῦ ξένου ἀρχοῦ παράσημον τίτλον, ἀξίωμα ἢ οἶον· ὅποτε δῶρον ὡς δῶγμα εὐνοίας ἄνευ ῥητῆς ἀδείας τῆς ἰδίας κυβερνήσεως.

Ἡ προστασία τῶν ὁμοεθνῶν αὐτῶν εἶναι ὡσαύτως ἐκ τῶν κυριωτάτων καθήκοντων τῶν διπλωματικῶν ἀπεσταλμένων, δικαιουμένων νὰ ἀπευθύνωνται ἐπὶ τούτῳ τὰς προσηκούσας παραστάσεις πρὸς τὸν ὑπουργὸν τῶν ἐξωτερικῶν τῆς ξένης χώρας. Ὄφειλous δ' ἂν ἐτέρου νὰ ἐπαγρυπνῶσιν ἐπὶ τῆς διαγωγῆς τῶν ὁμοεθνῶν αὐτῶν καὶ νὰ ἀποτρέψωσιν αὐτοὺς ἀπὸ πολιτικῶν ῥαδιουργιῶν ἢ ἀπὸ πράξεων διαταρασσουσῶν τὴν δημοσίαν τάξιν ἐν τῇ ξένῃ χώρᾳ ἢ παραβλαπτουσῶν τὴν τιμὴν ἢ τὰ συμφέροντα τῆς ἰδίας πατρίδος ἐν τῇ ξένῃ χώρᾳ.

Ἀσχοῦσι δ' ἐπὶ τῶν ὁμοεθνῶν αὐτῶν οἱ διπλωματικοὶ ἀπεσταλμένοι τὴν λεγομένην χαριστικὴν ἢ ἐκουσίαν δικαιοδοσίαν, συντάσσοντες ἐπὶ τῇ αἰτήσῃ τῶν

ἐνδιαφερομένων ἀστικά συμβόλαια, ἐπικυροῦντες ὑπογραφάς, διαβατήρια, δημόσια ἔγγραφα κτλ. Ἄλλ' ἡ ἐγχώριος κυβέρνησις δὲν ὑποχρεοῦται νὰ ἀναγνωρίσῃ ἐγκύρους τὰς τοιοῦτας πράξεις, εἰμὴ ἐφ' ὅσον ὀρίζουσι περὶ τούτου αἱ ὑφιστάμεναι συνθήκαι ἢ συμφώνως πρὸς τὴν ἐγχώριον νομοθεσίαν. Καὶ ἐνώπιον τῶν ἐγχωρίων δικαστηρίων τὸ κύρος τῶν τοιούτων πράξεων ἀναγνωρίζεται συμφώνως πρὸς τὰς συνθήκας καὶ τὰς ἰσχυρούσας ἐν τῇ χώρᾳ δικονομικὰς διατάξεις.

Ἐν τῇ ἐκτελέσει τῶν καθηκόντων τῶν διπλωματικῶν ἀπεσταλμένων ὑπάρχουσι καθιερωμένα: ἐθιμοτυπία, ὧν ἡ ἀκριθὴς τήρησις κέπηται· μεγίστην σπουδαιότητα ἐν ταῖς ἀλληλεθνεσί· σχέσεις. Αἱ διαπραγματεύσεις μετὰ τῆς ἐγχωρίου κυβερνήσεως γίνονται προφορικῶς ἢ ἐγγράφως, ἀλλ' ἐπὶ σπουδαίων ἐπισημάνεων ὑποθέσεων ἀνταλλάσσονται ἄεποτε ἔγγραφα, συνοδευόμενα ἐν ἀνάγκῃ καὶ διὰ προφορικῶν ἐξηγήσεων.

Αἱ ἔγγραφοι διπλωματικαὶ ἀνακοινώσεις ἀπευθύνονται, ἐνυπογράφως μὲν, ὁσάκις πρόκειται περὶ ὑποθέσεων ἐπαγομένων ὑποχρεώσεων, ἀνυπόγραφοι δέ, ὁσάκις πρόκειται νὰ συσφίσωσι τὰ ἐν προφορικῇ συνεντεύξει διαμειφθέντα, ἢ νὰ γίνῃ ὑπόμνησις ὑποθέσεως τινος. Τίθρεται δὲ ἐν τοῖς διπλωματικῇς ἐγγράφοις τὸ λεγόμενον *διπλωματικὸν ὕφος* (*style diplomatique*), ὃ χαρακτηρίζει ἡ ταφήνεα, ἡ ἀπλότης καὶ ἡ ἀκριβεία περὶ τὰς ἐννοίας, ἡ προσήκουσα ἐν τῇ ἐκθέσει τῶν γεγονότων τάξις, ἡ λογικὴ τῶν ἐπιχειρημάτων κατὰ τάξις, ἡ συντομία καὶ ἡ ἀκριβολογία. Ἀποφεύγεται δ' ἐπιμελῶς πᾶσα φράσις δυναμένη νὰ ἐξερεθίσῃ δικαίως εἴτε τὴν κυβέρνησιν τοῦ ξένου κράτους, εἴτε τὸν δημόσιον λειτουργόν, καθ' οὗ αἱ αἰτιάσεις.

Ἡ συνήθης γλῶσσα ἐν τῇ διπλωματικῇ ἀλληλογραφίᾳ εἶναι ἡ γαλλικὴ. Δύ-

ναι ὅμως ἕκαστοι διπλωματικοὶ ἀπεσταλμένοι νὰ γράφῃ εἰς τὴν ἰδίαν γλῶσσαν καὶ νὰ συνάπτῃ λόγῳ ἀδρότητος μεταφράσιν τοῦ ἐγγράφου εἰς τὴν ἐγχώριον γλῶσσαν, ὅτε καὶ ἡ ἐγχώριος κυβέρνησις ἀπαντᾷ κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον. Τὰς ὀνομασίας τῶν διαφόρων διπλωματικῶν ἐγγράφων ὅρα ἐν Πραγματεῖς Ἀλληλ. Δημ. Δικ. Χρυσανθοπούλου σελ. 239—241.

Ἡ σπουδαιότης τῆς ἐντολῆς τῶν διπλωματικῶν ἀπεσταλμένων ἀφ' ἑνός, ἀφ' ἑτέρου δὲ ἡ ἰδιότης αὐτῶν ὡς ἀντιπροσώπων ξένων ἡγεμόνων ἢ καὶ ἡ προκατάληψις ὅτι οὗτοι τυγχάνουσιν ἀλλοδαποὶ πράκτορες, ἐργαζόμενοι ὑπὲρ τῶν συμφερόντων ξένων κρατῶν ἢ ἡγεμόνων, ὕπηγόρευσαν τὴν ἀνάγκην τῆς ἀναγνωρίσεως ὑπὲρ αὐτῶν προνομίων ἀσφαλιζόντων τὴν πληρὴ αὐτῶν ἀνεξαρτησίαν ἐν ταῖς μετὰ τῆς ἐγχωρίου κυβερνήσεως σχέσεσιν αὐτῶν, τὴν προστασίαν δηλονότι τῆς ἐλευθρίας αὐτῶν ἐνεργείας καὶ τῆς προσωπικῆς ἀσφαλείας ἐν ταύτῃ ὡς πρὸς τὴν ἐκτέλεσιν τῶν ἀνατεθειμένων αὐτοῖς καθηκόντων. Τὰ τοιαῦτα δὲ προνομία εἰσὶ τὸ ἀπαραισίων, ἡ ἐτεροδικία καὶ ἡ ἀσυλία τοῦ πρεσβευτικοῦ μεγάρου. Καὶ περὶ μὲν τῆς ἐτεροδικίας ἐγγίνετο καὶ ἰδίᾳ τῶν διπλωματικῶν ἀπεσταλμένων ὅρα τὰς λέξεις Ἑτεροδικία καὶ Ἑτεροχθονία. Ἐνταῦθα δὲ ἐξετάζομεν τὰ δύο ἑτέρα προνομία.

Τὸ ἀπαραισίων εἶναι προνομίον, οὗ δυνάμει ὁ ξένος διπλωματικὸς ἀπεσταλμένος προστατεύεται κατὰ πάσῃ βίαιοπραγίᾳ ἐν τῇ ξένῃ χώρᾳ, ἐν ᾗ διαπιστεύεται.

Τοῦ τοιούτου προνομίου τὴν ἀναγνώρισιν ἐπιβάλλει αὐτῇ ἡ ἀνάγκη τῶν πραγμάτων, διότι ἂν αὐτοῦ οἱ ξένοι διπλωματικοὶ ἀπεσταλμένοι ἤθελον εἰσθαι ἐκτεθειμένοι εἰς τὴν διάκρισιν, τὴν αὐθαρεσίαν ἴσως ἐνίοτε τῶν ἐγχωρίων ἀρχῶν, ἐξ οὗ ἤθελε καθίστασθαι ἀδύνατος ἡ δυσχερὴς ἡ τῶν

καθ' ἑαυτὸν αὐτῶν ἐκπλήρωσις παρὰ τῶν ἡμετέρων ἡγεμόνων τῆς χώρας, ὡς αἱ τὰ τοῦτου συμφέροντα καὶ τὰ τοῦ κράτους αὐτοῦ ἦσαν συγκρούεσθαι πρὸς τὰ συμφέροντα τοῦ ἡγεμόνος ἢ τοῦ κράτους, ὁ οὗτοι ἀντιπροσωπεύουσιν.

Ὁ μόνον ἡ προσωπικὴ τῶν ξένων ἀπεσταλμένων ἀσφάλεια, ἀλλὰ καὶ τὰ ἔγγραφα τῆς ὑπηρεσίας αὐτῶν, τὰ διπλωματικά τοιούστιν ἔγγραφα τῆς πρεσβείας, ἀνάγκη διὰ τὴν ὑφίστην αὐτῶν σπουδαίοντα νὰ προστατεύονται καὶ προστατεύονται διὰ τοῦ ἀπαρabiάστου, ὅπως μὴ αἱ ὑπάλληλοι τῆς ἐγγυώριου κυβερνήσεως ὑπὸ τὸ πρόσχημα π.χ. τοῦ τελωνιακοῦ ἐλέγχου ἢ τῆς κατ' οἶκον ἐρεύνης, ἀλλὰ ἐπιτρέπεται αὕτη κατὰ τοὺς νόμους τῆς χώρας, δύνηται νὰ παραβιάζῃ τὰ ἀπόρρητα τῆς διπλωματικῆς ἀποστολῆς.

Τὸ ἀνεγνωρισμένον τοῖς ξένοις διπλωματικοῖς ἀπεσταλμένοις δικαίωμα τοῦ ἀπαρabiάστου ἐπιβάλλει εἰς τὴν ἐγγυώριον κυβερνήσιν τὴν ὑποχρέωσιν νὰ προστατεύῃ αὐτοὺς κατὰ πάσης προσβολῆς ὑπὸ τῶν κατοίκων τῆς χώρας. Καὶ αὐτοὶ οἱ διπλωματικὸν σῶμα ἀποτελοῦντες ἐν περιπτώσει προσβολῆς ἐνός ἐξ αὐτῶν ἔχουσιν τὸ δικαίωμα καὶ τὸ καθήκον νὰ ἀπερτρωθῶσιν ὑποστηρίζοντες τὴν ἰκανοποίησιν τοῦ προσβληθέντος, οἷονδ' ἥποτε αἰσῶντος τίτλον ἢ βαθμόν.

Παρατηρήτέον ἐν τοῖς τοῖς ὅτι τὸ πρόκειμενον τοῦ ἀπαρabiάστου προστατεύει τὸν διπλωματικὸν ἀπεσταλμένον ἐν σχέσει κυρίως πρὸς τὰ καθήκοντα αὐτοῦ ὡς τοιούτου, ἀλλ' οὐ καὶ δι' ἄλλας αὐτοῦ πράξεις ἀσχετοῦς πρὸς τὴν διπλωματικὴν αὐτοῦ ἀποστολήν, ὡς συγγραφῆς παρὰ τῶν προσβολῶν τῆς κριτικῆς, ἐκτελέσεως διὰ τὰς προσωπικὰς μόνον ὁδοὺς ἢ δυσφημίας.

Ὡς τοῖς τοῖς ὁ ξένος ἀντιπρόσωπος, ὁ ἐκκλιτικὸς περιφρονῶν ἐνδεχόμενον κίν-

δυνον, μεταβαίνων παρ. χ. ἐν μέσῳ ταραξιών, ἢ λαμβάνων μέρος εἰς τὰς ἐν ταῖς ὁδοῖς συμπλοκάς, τριτομητιζόμενος ἢ καὶ φυνουόμενος, δὲν προσβάλλεται ὡς ξένος ἀντιπρόσωπος, οὐδ' εὐθύνει τὸ κράτος ἢ κατ' αὐτοῦ προσβολῇ ἢ καὶ αὐτὸς ὁ θάνατος αὐτοῦ, ἀτε ἀσυνέτως ἐκτεθέντος εἰς τοιοῦτους κινδύνους. Κατὰ μέτρον δὲ λόγον δὲν προστατεύεται ὑπὸ τοῦ ἀπαρabiάστου ὁ διπλωματικὸς ἀπεσταλμένος ἐκτρεπόμενος αὐτὸς πρῶτος εἰς βίαιοπραγίας κατ' ἄλλων καὶ ἐκτεθέντος οὕτως εἰς δυσπρόσους ἀνταποδοσίας τῶν ἰσῶν.

Τὸ ἀπαρabiάστον τέλος τοῦ ξένου διπλωματικοῦ ἀπεσταλμένου δὲν συνεπάγεται καὶ τὸ ἀτιμώρητον αὐτοῦ, ἐκτρεπόμενου εἰς αὐθαίρεσις, διαταράσσοντος παρ. χ. τὴν δημοσίαν τάξιν, ἢ ἀσεβοῦντος πρὸς τὴν κυβερνήσιν ἢ πρὸς τοὺς ὑπηκόους τοῦ κράτους, παρ' ᾧ τυγχάνει διαπεπιστευμένος, ἐπὶ τῇ διαφορᾷ ὅτι δικάζεται κατὰ τοὺς νόμους καὶ ὑπὸ τῶν δικαστηρίων τοῦ κράτους, εἰς ὃ ἀνήκει, ἀτε ἀπολαύων τοῦ δικαίωματος τῆς ἐτεροδικίας Οὐδαμῶς ὁμοῦ καλύπεται ὑπὸ τοῦ προνομίου τοῦ ἀπαρabiάστου ἢ τῆς ἐτεροδικίας ἢ ἐγγυώριου κυβερνήσεως νὰ λάβῃ πάντα τὰ κατάλληλα μέτρα κατὰ τοῦ ἐκτρεπόμενου εἰς βίαιοπραγίας ἢ ἀδικοπραγίας ξένου ἀπεσταλμένου, διαιουμένη νὰ διακρίψῃ πᾶσαν μετ' αὐτοῦ σχέσιν, καὶ ἀποπέμψῃ αὐτὸν ἐν ἀνάγκῃ, καὶ διὰ τῆς βίας ἀνθιστάμενον τυχόν, διότι τότε αὐτὸς οὗτος προκαλεῖ τὴν ἐπ' αὐτοῦ βίαν.

Τὸ ἀπαρabiάστον τοῦ ξένου διπλωματικοῦ ἀπεσταλμένου ἀρχεται, κατὰ τὰ ἐν τῇ πράξει καθιερωμένα, ἀφ' ἧς πατήσῃ τὸ ἔδαφος τῆς χώρας, ἐν ᾧ τυγχάνει διαπεπιστευμένος, καὶ παραμένει αὐτῷ μέχρις οὗ ἐξέλθῃ τῶν ὁρίων τοῦ κράτους τούτου. Διερχόμενος δὲ διὰ ξένης χώρας, ὅπως μεταβῇ εἰς τὴν ἑδρὰν αὐτοῦ, δικαιοῦται νὰ τύχῃ παρὰ τῶν ἐγγυωρίων ἀρχῶν, μανθάνουσάν τὴν τοιαύτην αὐτοῦ

ἰδιότητα, τῶν προσήκουσάν φιλοφρονήσεων, ὧν ἡ παράλειψις ἡδύνατο νὰ θεωρηθῇ προσβάλλουσα τὸν ἀντιπροσωπεύμενον κυριόρχην. (Ὅρα περὶ τούτου ἐιδικώτερον Πραγματεῖαν Ἀλληλ. Δημ.Δίκ. Χρυσανθοπούλου τόμον Α' σελ. 250—251).

Συναφὲς πρὸς τὸ προνόμιον τοῦ ἀπαρεχόμενου εἶναι καὶ τὸ τοῦ ἀσύλου τοῦ πρεσβευτικοῦ μεγάρου, οὗ δυνάμει τὸ μέγαρον τοῦτο καθίσταται ἀπρόσιτον εἰς τοὺς δικαστικούς λειτουργούς, τοὺς ἀστυνομικούς ἢ τελωνιακοὺς ὑπάλληλους, καὶ ἐν γένει εἰς πάντα δημόσιον ὑπάλληλον τῆς ἐγγυρίου κυβερνήσεως.

Καὶ τοῦ προνομίου τούτου σκοπὸς εἶναι ἡ ἐξασφάλισις τῷ ξένῳ διπλωματικῷ ἀπεσταλμένῳ τελείας ἐν τῷ οἴκῳ αὐτοῦ ἐλευθερίας καὶ ἀνεξαρτησίας, καὶ πλήρους σεβασμοῦ τῶν ἀπορρήτων τῆς διπλωματικῆς ἀλληλογραφίας, ἐπιτυγχανομένη διὰ τῆς ἀπαγορεύσεως εἰς τὰς ἐγγυρίους ἀρχὰς νὰ εἰσέρχωνται εἰς τὰς οἰκίας τῶν διπλωματικῶν ἀπεσταλμένων πρὸς ἐνέργειαν οἰωνοῦ ποτε ἐρευνῶν, αἵτινες ἡδύνατο νὰ διαταράξωσι τούτους ἐν τῇ ἐκπληρώσει τῶν ἰδίων καθηκόντων, ἢ καὶ νὰ καταστῶσιν ἀρετηρία εἰς παρεκτροπὰς ἢ καταγρήσεις ἐπὶ παραβιάσει τῶν διπλωματικῶν ἀπορρήτων.

Δὲν δικαιούται ὅμως ἐξ ἄλλου ὁ ξένος διπλωματικὸς ἀπεσταλμένος νὰ παρέχῃ τὸ πρεσβευτικὸν μέγαρον καταφύγιον τῶν ἐγκληματιῶν ἢ ἐστὶν συνωμοσιῶν κατὰ τῶν καθεστώτων. Αἱ τοιαῦται καταγρήσεις καὶ παρεκτροπαὶ παρέχουσιν εἰς τὴν ἐγγύριον κυβέρνησιν καὶ τὰ ὄργανα αὐτῆς τὸ δικαίωμα νὰ λάβωσι τὰ κατάλληλα μέτρα, ὑπερασπίζοντα τὴν δημοσίαν τάξιν καὶ τὴν ἀσφάλειαν τῆς χώρας. Καὶ δὲν δύνανται μὲν τὰ ὄργανα τῆς κυβερνήσεως νὰ εἰσελάσσωσιν εἰς τὸ πρεσβευτικὸν μέγαρον, ὅπως συλλάβωσι τοὺς εἰς αὐτὸ καταφυγόντας ἐγκληματίας, δικαιούνται ὅμως νὰ περικυκλώσωσι τὸ μέγα-

ροντοῦτο καὶ λάβωσιν ἐξωθεν αὐτοῦ πάντα τὰ κατάλληλα μέτρα, ὅπως παρακωλύσωσι τὴν φυγάδευσιν τοῦ καταζητουμένου, ἐὰν ὁ ξένος ἀντιπρόσωπος ἀρνήται νὰ παραδῶσιν αὐτὸν ἐπὶ τῇ αἰτήσει τῶν ἀρμοδίων ἀρχῶν. (Ὅρα καὶ περὶ τούτου ἐιδικώτερον Ἀλληλ. Δημ.Δίκ. Χρυσανθοπούλου τόμον Α' σελ. 272—274).

Προκειμένου ὅμως περὶ πολιτικῶν ἐγκληματιῶν, εἶναι γενικῶς νῦν ἀνεγνωρισμένον τὸ δικαίωμα τῆς προστασίας αὐτῶν καταφυγόντων εἰς πρεσβευτικὸν μέγαρον. Τὰ πολιτικὰ ἀδικήματα, λέγει διάσημος συγγραφεὺς, μὴ ἐμφαίνοντι μοσχθηρίαν τοῦ αὐτουργοῦ, πηγάζουσιν ἐκ πολιτικῶν αἰσθημάτων ζωηρῶν καὶ ἐκ κομματικοῦ πνεύματος. Διὰ τοῦτο, ἐπαγεται, αἱ κανόνες τῆς φιλοξενίας, αἱ ἀρχαὶ τῆς φιλανθρωπίας καὶ τὰ γενναῖα αἰσθήματα δικαιολογοῦσι τὴν ἰδιόρυσον προστασίαν, τὴν ἀπονεμομένην εἰς τοὺς ἐπὶ πολιτικοῖς ἀδικήμασι κατηγορουμένους ἐν ἀπάσει ταῖς πεπολιτισμέναις χώραις, καταφυγόντας εἰς τὴν προστασίαν τῶν διπλωματικῶν ἀπεσταλμένων.

Καὶ ταῦτα μὲν περὶ τῶν κυρίων προνομίων τῶν διπλωματικῶν ἀπεσταλμένων. Ἀναγνωρίζονται δ' αὐτοῖς καὶ ἑτέρα τινα δευτερεύοντα προνόμια, οὐδαμῶς μετ' ἀπαραίτητα εἰς τὸν χαρακτῆρα τῶν διπλωματικῶν ἀντιπροσώπων, χάριν δ' ἀδρότητος ἀναγνωρίζόμενα ἀμοιβαίως ἀπὸ τῶν κυβερνήσεων τῶν κρατῶν, οἷον ἡ ἀπὸ τῶν τελωνιακῶν τελῶν ἀπαλλαγὴ καὶ ἄλλαι τινὲς ἀτέλειαι ἢ ἀσυδοσίαι, ποικιλλόμεναι κατὰ χώρας, περὶ ὧν δὲν δύναται τις νὰ ἀναγράψῃ γενικὸν κανόνα.

Οἱ διπλωματικοὶ ἀπεσταλμένοι ἔχουσιν παρ' ἐαυτοῖς τὸ ὑποδεέστερον προσωπικόν, τὸ ἀναγκαῖον εἰς τὴν ἐκτέλεσιν τῶν ἔργων τῆς διπλωματικῆς ὑπηρεσίας, ἀποτελούμενον ἐκ συμβούλων, γραμματέων, ἀκολούθων, διερμηνέων καὶ κλητῶν ἢ γραμματοκομιστῶν. Ἀποκλείουσιν

καὶ οὗτοι προνομίων ἀναλόγων πρὸς τὰ τῶν διπλωματικῶν ἀπεσταλμένων (ὅπως ὁ νόμος αὐτοῦ δικαιοσύνης ἐπομένως τοῦ τριετίας αὐτῶν νὰ ἀποστερήσῃ τούτους κατ' ἰδίαν θέλησιν τῶν τοιοῦτων προνομίων. Ἐν γένει δὲ περὶ τῆς βαθμολογικῆς τάξεως καὶ τῶν προνομίων τῶν διπλωματικῶν ἀπεσταλμένων δεῖξαι Ἀλλήλ. Δημ. Δικ. Χρυσανθοπούλου τόμον Α'. σελ. 241—244 καὶ 270 272.

Ἡ διπλωματικὴ ἐντολὴ περατοῦται 1) διὰ τοῦ θανάτου ἢ τῆς παραιτήσεως τοῦ ἀπεσταλμένου 2) διὰ τοῦ θανάτου τοῦ ἀντιπροσωπευομένου κυριάρχου, ἢ τοῦ περ' αὐτοῦ ἢ ἀντιπροσωπεύει ἢ διὰ τῆς ἀλλαγῆς τοῦ πολιτεύματος τῆς χώρας μεταβολῆς. 3) διὰ τῆς λήξεως ἢ τῆς παύσεως τῆς ἐντολῆς καὶ διὰ τῆς ἐκπληρώσεως τῆς ἀνατεθείσης τῇ ἀπεσταλμένῳ ἐντολῆς. 4) διὰ τῆς ἐκουσίας ἀνακλήσεως τοῦ ἀπεσταλμένου ἢ διὰ τῆς ρητῆς αἰτήσεως ὑπὸ τῆς ξένης κυβερνήσεως ἀνακλήσεως αὐτοῦ. 5) διὰ τῆς κηρύξεως πλείου μεταξὺ τῶν δύο κρατῶν ἢ τῆς αἰτίας συγκοπῆς τῶν διπλωματικῶν σχέσεων. (Ὅρα εἰδικώτερον περὶ τούτου τὴν ἐντολήν πραγματεῖαν σελ. 280—282).

II Χρυσανθοπούλου.

Δόλος (dolus) καλεῖται ἐν τῇ ἀστικῇ δικαίᾳ ἢ ὑπὸ τοῦ ἐτέρου τῶν συμβαλλομένων ἐπίτηδες καὶ ἐκ προθέσεως παραγωγὴ πλάνης παρὰ τῷ ἐτέρῳ περὶ τὰ συστατικὰ στοιχεῖα τῆς συναπτομένης νομικῆς πράξεως ἢ καὶ περὶ τὰ προκαλοῦντα τὴν συναψιν αὐτῆς αἰτία. Διακρίνεται δὲ ὁ δόλος ἐν ταῖς πηγαῖς εἰς δύο λόγους καλὸν ἢ καλὸν ἀγαθὸν καὶ δολὸν κακὸν (dolus bonus, dolus malus), καθ' ὅσον ἐχρησάμευσε πρὸς ἀγαθὸν ἢ μὴ ἀγαθὸν σκοπὸν (N. 1 § 2 καὶ 3 Πανδ. 4. 3). Ἐπειδὴ δ' ἡ περὶ τὰ συστατικὰ στοιχεῖα τῆς νομικῆς πράξεως πλάνη ἐνεργεῖ ἀεὶποτε ἀκυρωτικῶς, ἐὰν ᾖ οὐσιώδης (δηλονότι ἐὰν στρέφεται περὶ τὴν

αὐτότητα τῶν πραττόντων ἢ τοῦ ἀντικειμένου τῆς πράξεως), ἐπεται ὅτι καὶ ἡ ἐκ τοῦ δόλου παραγομένη πλάνη ἐνεργεῖ ἀκυρωτικῶς. Ἀλλὰ καὶ ὁ δόλος ἢ ἐκ δόλου προερχομένη πλάνη στρέφεται περὶ τὰ αἵτια τῆς πράξεως καὶ τὰ ἐπουσιώδη αὐτῆς μέλη, ὁ νόμος παρέχει εἰς τὸν ἀπατηθέντα ἐνδικὸν βοήθειαν προσβολῆς τῆς πράξεως. Καὶ ἄλλοτε μὲν ἐδιδάσκειτο ὅτι ἐπὶ μὲν τῶν συμβάσεων τοῦ αὐστηροῦ δικαίου (stricti iuris) ὁ δόλος οὐδέποτε ἐνεργεῖ ἀκυρωτικῶς, ἐπὶ δὲ τῶν συμβάσεων τῆς καλῆς πίστεως, ἐὰν ᾖ οὐσιώδης, ἀλλὰ κατὰ τὴν νῦν ἐπικρατοῦσαν γνώμην οὐδέποτε ὁ δόλος φέρει ἀκυρότητα τῆς πράξεως, ἀλλ' ἐπὶ μὲν τοῦ οὐσιώδους δόλου, (δηλονότι τοῦ δόλου, ὃ ἄνευ ἡ νομικῆς πράξεως δὲν ᾔθελε καταρτισθῆ), δύναται ὁ ἀπατηθεὶς νὰ αἰτήσῃται τὴν ἀκύρωσιν τῆς πράξεως, ἐπὶ δὲ τοῦ ἐπουσιώδους δόλου (τοῦ τέστι τοῦ μὴ οὐσιώδους) δύναται νὰ αἰτήσῃ ἀποζημίωσιν (Οἶκον. Στοιχεῖα ἀστικού δικαίου § 42 Unger § 84 Windscheid § 78 σημ. 6).

Σημειώτεον ὅτι ἡ ἐκ τοῦ δόλου ἀγωγή εἶναι προσωπικὴ, ἐχέουμένη κατὰ τοῦ χρησαμένου τῷ δόλῳ καὶ οὐχὶ κατὰ τοῦ τοιοῦ, πλὴν ἐὰν καὶ οὗτος μετέτρεχε τοῦ δόλου, ὅθεν ὁ δόλος, ὅστις ἐδύνατο νὰ ἐπενέγκῃ τὴν διάρρηξιν τῆς συμβάσεως τῆς ἀγοραπωλησίας, οὐδὲν ἔχει ἀποτέλεσμα κατ' ἐκείνου, ὅστις, μὴ μεταστῶν τοῦ δόλου, ἐκτήσατο ἤδη, πρὸ τῆς διαρρήξεως τῆς συμβάσεως, ἀπόλυτα δικαίωματα ἐπὶ τοῦ κτήματος (Α Π. 380 τοῦ 55). Παραγράφεται δ' ἡ μὲν περὶ ἀκυρώσεως τῆς πώλησεως ἐνεκα δόλου ἀγωγή μετὰ διετίαν ἀπὸ τῆς τελέσεως τοῦ δόλου (Ἀρμ. § 61 Α' γ'), ἡ δὲ περὶ ἀποζημιώσεως ἐνεκα δόλου ἀγωγή μετὰ τρακονταετίαν (N. 28 καὶ 29 Πανδ. 4. 3). Βασίλ. 28 καὶ 29 (10. 3). Διαφέρει δὲ αὕτη τῆς ἀτιμωτικῆς τοῦ δόλου ἀγωγῆς, ἥτις, μὴ ἐ-

χουσα νῦν πρακτικὴν ἔννοιαν, φέρεται ἐν τῷ Ῥωμαϊκῷ δικαίῳ τὴν προσηγορίαν *actio doli* (Βασιλ. 48 (10. 3), διότι ἡ περὶ ἀποζημιώσεως ἀγωγή ἐγείρεται μόνον πρὸς ἀνθρώπῳ τῆς δολίως ἐπενεχθείσης ζημίας, ἐφ' ὅσον κατέστη ὁ ἐναγόμενος πλουσιώτερος ἐκ τῆς τοῦ ὑποστάντος τὸν δόλον ζημίας (Α.Π. 462 τοῦ 52, 358 τοῦ 79).

Θ. Ν. Φλογαίτης

Δόλος (*dolus*, γαλλ. *dol*) ἢ δολία προαίρεσις (Ποιν.Ν.). Ὁμοίως πρὸς τοὺς πλείστους ἄλλους ποινικὰς νόμους (οἶον τὰ Βαυαρικὰ νομοσχέδια τοῦ 1822, τοῦ 1827 καὶ τοῦ 1831, τὸν Βαυαρικὸν ποιν. νόμον τοῦ 1861, τὸν Πρωσικόν, τὸν Σαξωνικόν, τὸν νῦν ἐν Γερμανίᾳ ποινικὸν νόμον, ὡς ἐπίσης τὸν Γαλλικὸν ποινικὸν νόμον), καὶ ὁ ἡμέτερος ποινικὸς νόμος δὲν περιλαμβάνει ὁρισμὸν τοῦ δόλου. Ἡ παράλειψις δ' αὕτη προέκυψε ἐκ τῆς δοξασίας, ὅτι ἡ ὑποτύπωσης ὁρισμοῦ δύναται δεσμεύουσα τὸν δικαστὴν νὰ δυσχεράνη τὴν ἐφαρμογὴν τοῦ νόμου εἰς τὰς εἰδικὰς ἐκάστοτε περιπτώσεις. Τὴν δοξασίαν ταύτην θεωροῦμεν παντελῶς πεπλανημένην, διότι ἐκ τοῦναντίου καθ' ἡμᾶς μόνον ἡ ὑποτύπωσις σαφῶν καὶ ἀκριβῶν ὁρισμῶν εἶναι ὁ ἀληθὴς φάρος τοῦ δικαστοῦ, πλείοντος ἄλλως ἐν τῷ πελάγει τῶν ἐνδοιασμῶν καὶ τῆς αὐθιχειάς. Ὁ Βαυαρικὸς ποινικὸς νόμος τοῦ 1813 τάναντι περιλαμβάνει ὁρισμὸν τοῦ δόλου, ἀναγράφων ὅτι δόλος ὑπάρχει, ὡςάκις ἡ ἐνέργεια τοῦ ἀδικούντος εἶχε τελικὴν αἰτίαν καὶ σκοπὸν τὴν διάπραξιν τοῦ ἀδικήματος, ὅθεν ἐχώρησεν εἰς αὐτὸ ἔχων τὴν συνειδήσιν τοῦ παρανόμου τῆς πράξεως.

Κατὰ τὸν Βαυαρικὸν ποινικὸν νόμον τοῦ 1813 καὶ τὰ Βαυαρικὰ νομοσχέδια τοῦ 1822 καὶ τοῦ 1827, τῆς ἐξ ἁμελείας ἐκτελέσεως ἀδικήματος προϋποτιθεῖσθαι ἐκτάκτους ἀφορμὰς ἐνέργειας (πλάνης, ἀγνοί-

ας κτλ.), ὡς τὴν ὑπαρξιν δὲν δύναται νὰ εἰκάσῃ τις ἐκ τῶν προτέρων, προσήκον ἢ παράνομος πρᾶξις νὰ θεωρῆται ὡς ἐκ δολίας προαίρεσεως γενομένη, ἐὰν μὴ προσάγωνται ἀποχρώσαι ἀποδείξεις εἰς βεβαιώσιν τῆς ἐξ ἁμελείας ἐκτελέσεως. Ὁ ἔστιν ὁ Βαυαρικὸς ποινικὸς νόμος τοῦ 1813 καὶ τὰ νομοσχέδια τοῦ 1822 καὶ τοῦ 1827 καθιέρουν τὸ τεκμήριον τοῦ δόλου (*praesumptio doli*). Ἀλλ' ὁ ποινικὸς ἡμῶν νόμος (ἀκολουθήσας κατὰ τοῦτο τῷ Βαυαρικῷ νομοσχεδίῳ τοῦ 1831) καθιέρωσεν ὀρθῶς τὴν ἀρχὴν ὅτι εἰς τὸν δικαστὴν ἀπόκειται νὰ ποφανθῇ ἂν ἡ καθ' ἑαυτὴν παράνομος πρᾶξις διεπράχθη ἐκ δόλου ἢ ἐξ ἁμελείας δι' ἀκριβοῦς ἐκτιμήσεως τῶν προκειμένων περιπτώσεων. τῆς ἀλληλουχίας αὐτῶν καὶ τῆς ἀπολογίας τοῦ κατηγορουμένου, σιδηρῶς ἐπικρατοῦντος τοῦ τεκμηρίου τοῦ δόλου (Ποιν. Νόμου ἄρθ. 39). Ἀλλ' ἐὰν ὑπαρχῶσι λόγοι πείθοντες ὅτι ἡ καθ' ἑαυτὴν παράνομος πρᾶξις ἐτελέσθη ἐκ δολίας προαίρεσεως, ἡ δὲ πρᾶξις εἶναι τοιαύτη, ὥστε νὰ προκύπτῃ συνήθως ἐκ ταύτης ἁμέσως (κατὰ τὴν γενικὴν πείραν ἢ τὴν πείραν τοῦ πράξαντος) ὡρισμένον τι ἀποτέλεσμα ἢ νὰ ᾖ καὶ ἐξ ἴσου ἐπιτηδὴ ἢ παραγωγὴ μείζονος τινος ἢ καὶ μικρότερου κακοῦ, τότε υποτίθεται ὅτι ὁ πράξας ἐσκοπεῖ τὸ γενομένον ἀποτέλεσμα, καὶ ὅσον δὲν συνάγεται ἐκ τῶν περιπτώσεων ἢ βεβαιότης ἢ ἡ πιθανότης ὅτι ἔτινεν ὁ ἀδικήσας εἰς ἄλλο τι ἀξιόποινον ἀποτέλεσμα (Ποιν. νόμου ἄρθ. 40). Ἀλλὰ κατ' ἐξαίρεσιν καὶ ὡςάκις συνάγεται τοιαύτη βεβαιότης ἢ πιθανότης, θεωρεῖται ὅτι ὁ πράξας ἔτινεν εἰς τὸ ἐπιβλεῖν ἀποτέλεσμα ἐν εἰδικαῖς τισι περιπτώσεσι καθ' ἃς ὁ νόμος ὀρίζει ρητῶς τὴν ποινὴν κατὰ τὸ βᾶρος τοῦ γενομένου ἀποτελέσματος (Ποιν. νόμου ἄρθ. 41). Οὕτω λ. χ. τὸ ἀδικηματὸς τῆς δηλητηριάσεως ἐπιφέρει τὴν ποινὴν τοῦ θανάτου, ἐπελθούσης τῆς τελευταίας τοῦ λαθόντος τὸ δηλητήριον, καὶ ὡςάκις ὁ

γος δὲν ἀπέβλεπον εἰς τοιοῦτο ἀποτέλεσμα (Ποιν. νόμου ἀρθ. 289). Σημειω-
ν προσέτι ὅτι ἀσύνθετος ἀποτέλεσμα
τε μόνον καταλογίζεται εἰς τὴν δολίαν
μακροσύν, ὡς αὖτις δυνατόν· νὰ ὑποθεθῇ
τὴ βεβαιότητος ὅτι ὁ ἄδικήσας ἐσκόπει
τοῦτο.

Προσθετέον δὲ κατὰ τὸν ποινικὸν ἡμῶν
ὡς πρὸς τὰς πράξεις μὲν ἐξ ἡμελείας παραγόμε-
ναι συνηθίζονται πολλάκις ὡς πλημμελή-
ματα, ἐν ᾧ οὐδεμία ἐξ ἡμελείας παραγο-
νται τρωρεῖται ὡς κακούργημα. Ὅπως
ἐκ τῆς τῆς χαρακτηρισθῇ ὡς κακούργημα,
παύεται ἀναγκάτως ὁ δόλος (Ποιν. νόμου
ἀρθ. 389) ("Ἰδε καὶ Ἀμείλεια).

Θ. Ν. Φλογαίτης.

Δουλείαι (servitutes, γὰρ. servitutes).
Ἡ δουλεία ἔχουσι τοῦτο τὸ κοινὸν πρὸς τὰ
ἀλλοτρίου πράγματος δικαιώματα
(jura in re aliena), ὅτι περιορίζουσι καὶ αὐ-
τὴν κυριότητα, ἥτις κατὰ γενικὸν κανό-
να ἐλευθέρᾳ καὶ ἀπεριόριστος. Σημει-
ώσω ὡς ὅτι ὁ περιορισμὸς αὗτος τῆς
ἐλευθερίας τοῦ πράγματος ὑπὲρ οὗ συνέστη
ἡ δουλεία, οὐδέποτε συνίσταται εἰς τὴν ὑπο-
μείνου τοῦ πράττειν (facere), ἀλλ' ἀεί-
ρει εἰς τὴν ὑποχρέωσιν τοῦ μὴ πράττειν
(τὸ ὑπομείναι (non facere vel pati)).
Διαικονοῦνται δὲ αἱ δουλείαι τῶν ἄλλων
πραγματικῶν (ἐμπραγμάτων) δικαιωμάτων
ἐν τῶν δυο ἐξ ἧς χαρακτηρῶν. Ὁ μὲν εἶναι
ποινικὸς καὶ συνίσταται εἰς τοῦτο ὅτι κατὰ
τὴν ἀρχαίους χρόνους ἡ δουλεία ἀπέτε-
λε μὲν τὸ jus in re aliena καὶ ἐσθηρί-
ον εἰς τὸ ἀρχαῖον ἀστικὸν δίκαιον (jus
antiquum), ἐνθ' ἂν τὰ ἄλλα jura in re aliena ἀφεί-
λυντο τῇ γενεῇ αὐτῶν εἰς τὸ νεώτερον
ἀστικὸν δίκαιον ἢ τὸ πραιτώριον δίκαιον·
καὶ διὰ τοῦτο ἡ δουλεία ὀνομάζεται κατ'
ἐξῆς ἐν ταῖς πηγαῖς jus in re. Ὁ δὲ,
ὡς εἶναι καὶ εἰδικώτερος, εἶναι ὅτι ἡ δου-
λεία τοσούτον στενῶς συνάπτεται πρὸς
τὸ ὑπακείμενον αὐτῆς, ὥστε δὲν δύναται
ἀλλοτρίωσθαι αὐτοῦ ἢ μηδενίζομένη τῆς

τοιαύτης δὲ ιδιότητος στεροῦνται τὰ ἄλλα
jura in re aliena.

Αἱ δουλείαι διαιροῦνται ἐκ τοῦ ὑπακει-
μένου, εἰς ὃ προσήκουσι, εἰς π ρ α γ μ α-
τ ι κ ᾶ ς δ ο υ λ ε ῖ α ς (rerum seu prae-
diorum servitutes), τὰς συσταθείσας ὑπὲρ
κτῆματος καὶ πρὸς ὄφελος αὐτοῦ, καὶ εἰς
π ρ ο σ ω π ι κ ᾶ ς δ ο υ λ ε ῖ α ς (persona-
rum servitutes) τὰς χρηρηγθεῖσας εἰς
ὁρισμένον ἀνθρώπινον πρόσωπον καὶ ἐπ'
ὠφελείᾳ αὐτοῦ. Κατὰ τὸ ἀντικείμενον δ'
αὐτῶν αἱ δουλείαι, ὡς περιορισμὸς τῆς ἄλ-
λοτρείας κυριότητος, δὲν εἶναι φυσικῶς δυ-
ναταὶ εἰ μὴ ἐπὶ πραγμάτων δεκτικῶν κυ-
ριότητος, ὅντως ὑπαγομένων εἰς τὴν κυ-
ριότητα ἄλλου.

Περὶ δὲ τῶν εἰς προστασίαν δουλείας
ἡ καὶ τάνάπαλιν τῆς ἐλευθερίας κατ' ἀξι-
ομένης δουλείας ἀγωγῶν τοῦ Ἰ. Δ. λε-
κτέον ὅτι ὁ τὴν διεκδικητικὴν ἀγωγὴν (rei
vindictio) εἶναι διὰ τὴν κυριότητα,
εἶναι διὰ τὴν δουλείαν ἡ καλουμένη con-
fessoria actio, εἶναι δηλονότι αὕτη ἐν
εἶδος διεκδικητικῆς ἀγωγῆς τῆς δουλείας,
προσδιωρισμένης εἰς ὑπερόψισιν τοῦ ἐκ
τῆς δουλείας προκυπτάντος πραγματικοῦ
δικαιώματος.

Αὕτη ἀρμύζει εἰς τὸν κεκτημένον τὴν
δουλείαν καθ' οἰοῦν ἴσως, εἴτε τοῦ κυ-
ρίου τοῦ δουλεῦντος κτῆματος, εἴτε τρί-
του τινὸς ὅστις διαταράττει ἀδίκως τὴν
δουλείαν, ἀρνεῖται αὐτὴν ἢ ἐπάγει εἰς τὴν
ἄσκησιν αὐτῆς κωλύματα διὰ βίας. Σκο-
πὸς δ' αὐτῆς εἶναι ἡ ὑπὸ τοῦ ἀντιδίου
ἀναγνώρισις τῆς δουλείας καὶ ἀποχρῆ τοῦ
λοιποῦ πάσης διαταράξεως καὶ ἡ ἐπα-
νεσθῆσις τῶν ζημιῶν, ὡς ἡ διατάραξις
ἐπέφερε.

Ὅθεν ὁ ἐνάγων ἀφείλει κατὰ τὴν φύ-
σιν τῆς δουλείας, θεωρουμένης ὡς περιο-
ρισμοῦ τῆς ἐλευθερίας τῆς κυριότητος,
νὰ φέρῃ, χρειᾶς τυγούσης, τοῦλάχιστον
ἀπέναντι τοῦ κυρίου τοῦ δουλεῦντος κτῆ-
ματος τὴν ἀπόδειξιν τῆς δουλείας, ἥτις

ἀνήκει εἰς τὸ πρόσωπον ἢ τὸ κτῆμα αὐτοῦ.

Ὁ κύριος ἔχει ἀμοιβαίως πρὸς ὑπεράσπισιν τῆς κυριότητος αὐτοῦ κατὰ τῆς ἀδικου ἀξιώσεως ἄλλου δουλείας τὴν ἀρνητικὴν ἀγωγὴν (*negatoriam actionem*), ἔχουσαν σκοπὸν τὴν ἀναγνώρισιν τῆς ἐλευθερίας τοῦ κτήματος αὐτοῦ.

Θ. Ν. Φλογαίης

Δουλείαι πραγματικά (*rerum seu praediorum servitutes*). Αἱ πραγματικά δουλείαι εἶναι ἀρχαιόταται· διὰ τοῦτο ἐν τοῖς κειμένοις τῶν ῥωμαϊκῶν νόμων πολυάκις ἐνομάζονται *servitutes* κατ' ἐξαιρέσιν, ἄνευ ἄλλης τιнос προσθήκης, καὶ πράγματι συῆγονται φυσικῶς πρὸς τὴν ἔννοιαν τῆς ἐγγείου κυριότητος ὡς ἐπέντασις καὶ περιορισμὸς ἀμοιβαῖοι ὑπαγορευόμενοι ὑπὸ τῆς ἀνάγκης τῆς γεωργίας.

Ἡ γενικὴ ἀρχή, εἰς ἣν οἱ Ῥωμαῖοι Νομοδιδάσκαλοι ἐστήριξαν τὴν θεωρίαν τῶν πραγματικῶν δουλειῶν, εἶναι ὅτι ἡ δουλεία ἀνήκει πάντοτε εἰς ἀκίνητον κτῆμα (*praedium cui debetur servitus*) ἐπὶ ἄλλου κτήματος (*praedium quod servitutem debet*) καὶ καθ' ὅσον τὸ κυριεῦον κτῆμα εἶναι οἰκοδομὴ ἢ ἔδαφος ἄνευ οἰκοδομῆς, αἱ πραγματικά δουλείαι καλοῦνται *δουλεῖαι ἀστικά* ἢ *δουλεῖαι ἀστικῶν κτημάτων* (*servitutes praediorum urbanum*) ἢ *δουλεῖαι ἀγροτικά* ἢ *δουλεῖαι ἀγροτικῶν κτημάτων* (*servitutes praediorum rusticum*). Αἱ τελευταῖαι αὗται ἦσαν *mancipi res*, αἱ δὲ πρῶται *res mancipi res*.

Ἐκ τῆς προεκθεθείσης ἀρχῆς πορίζομεθα τὰς πλείστας τῶν πραγματικῶν δουλειῶν ιδιότητας. Οὕτως ἐκ τῆς πραγματικῆς δουλείας πρέπει δι' αὐτὸ τὸ κυριεῦον κτῆμα καὶ οὐχὶ μόνον διὰ τὸ κατέχον αὐτὸ πρόσωπον νὰ πηγάζῃ ὠφέλειά τις ἄμεσος ἐκ τοῦ δουλεύοντος κτήματος. Οὕτως αἱ πραγματικά δουλείαι πρέ-

πει μὲν νὰ ἐνασχωῦνται ὑπὸ τῶν κατεχόντων ἢ δὴ προσώπων ὡς παριστάτων τὸ κτῆμα, πάντοτε ὁμῶς πρὸς ὄφελος τοῦ κυριεῦοντος κτήματος· καὶ μόνον μέχρι τῆς ἐκπληρώσεως τῆς ἐκτάσεως τῶν ἀναγκῶν τοῦ κτήματος τούτου. Οὕτω τὰ δύο ἀκίνητα πρέπει νὰ εὑρίσκωνται εἰς ἓνα βαθμὸν γειτνιάσεως πρὸς ἄλληλα (*vicina praedia*) ἀνταποκρινομένης εἰς τὸν σκοπὸν τῆς δουλείας. Οὕτω τέλος ἡ πραγματικὴ δουλεία εἶναι ὡς πρὸς τὴν γένεσιν καὶ τὴν διάρκειαν αὐτῆς ἰσχυρῶς συνδεμένη πρὸς τὸ κυριεῦον κτῆμα, ὡς ὑποκείμενον τοῦ δικαιώματος, καὶ ἀπόλλυται σὺν αὐτῷ.

Ἡ ἀρχὴ ὅτι αἱ πραγματικά δουλείαι εἶναι νομικῶς ἀδιαίρετοι στηρίζεται ἐκ πρώτης εἰς τὴν γενικὴν ἔννοιαν τῆς δουλείας ἢ εἰς θετικὸν κανόνα τοῦ ῥωμαϊκοῦ δικαίου, θέλοντος ἴσως νὰ πολεμήσῃ κατακερματίσιν ἐπιβλαβὴ εἰς τὴν Γεωργίαν.

Αἱ πραγματικά δουλείαι δὲν περιορίζονται κατὰ τὸν ἀριθμὸν, ἀλλ' εἶναι τοσαῦται, ὅσας δυνάμεθα νὰ φαντασθῶμεν ὡφελείας δυναμένης νὰ πορρεύσῃσιν ἀπὸ ἐτέρου κτήματος ὑπὸ τοῦς προεκτεθέντας ὅρους, ἅτε τῶν πραγματικῶν δουλειῶν συνισταμένων ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ διὰ συμβάσεως. Καὶ ὑπάρχουσι μὲν εἶναι πραγματικά δουλείαι ἀπορρέουσαι ἀπὸ δικτάξεως τοῦ νόμου, θεωρήσαντος ἀναγκάζον ἐν τισι περιστάσεσι τὸν τῆς κυριότητος τῶν κτημάτων περιορισμὸν ὑπὲρ τοῦ κοινωνικοῦ συμφέροντος ὡς ἐκ τῆς φυσικῆς θέσεως τῶν γειτονικῶν κτημάτων· περὶ τούτων δὲ ἐθεωρήσαμεν πρὶν νὰ πραγματευθῶμεν ἰδιαίτερώς ἐν τῇ Κυριότητι τοῦ ἀκινήτου περιορισμοῦ. Ἄλλ' ὁ πολὺς ἀριθμὸς τῶν πραγματικῶν δουλειῶν προκύπτει ἐκ τῆς θελήσεως τῶν ἰδιοκτητῶν.

Κατὰ τε τὸν ῥωμαϊκὸν νόμον καὶ τοὺς νεωτέρους κώδικας ἐπιτρέπεται ἀχωλύτως εἰς τοὺς ἰδιοκτῆτας ἀκινήτων κτημάτων

ή σύστασις δουλείας, ἐπιβαλλομένης εἰς μόνον τὸ ἀκίνητον ὑπὲρ ἑλλου ἀκινήτου καὶ μὴ ἀντικειμένης εἰς τὴν θεοσύνην αἰὲν (N. 1 § 1, N. 6 καὶ N. 8 καὶ 16 Πανδ. (8. 4), § 3 Εἰσηγ. (2.3), N. (3 § 2 Πανδ. (8.3), N. 19 Πανδ. (7.1), N. 19 Βασίλ. (16. 1). Γαλλ. Κωδ. ἄρθ. 686, Σχ. Ἑλλ. Κωδ. ἄρθ. 730).

Ἐλέγθη ἀνωτέρω ὅτι αἱ πραγματικαὶ δουλεῖται διακρίνονται ὑπὸ τῶν Ῥωμαίων εἰς ἀστικὰς (ἀστικῶν κτημάτων) καὶ ἀγροτικὰς (ἀγροτικῶν κτημάτων) καὶ ὅσον συνίστησαν ὑπὲρ κτημάτων ἀστικῶν (οἰκοδομῶν παντοῦ εἶδους) ἢ ὑπὲρ κτημάτων ἀγροτικῶν (ἀγρῶν, γαιῶν). ("Opz N. 198 καὶ 211 Πανδ. 150. 16), N. 190 καὶ 203 Βασίλ. (2.2), N. 1 Πανδ. (8. 4), N. 1 Βασίλ. (16. 1). Σημειώσαντες ἡγοῦμεθα νῦν ὅτι τὰ δικαστολὴν ταύτην ἡκολούθησαν καὶ οἱ πλείστοι τῶν νεωτέρων Κωδίκων (Γαλλ. Κωδ. ἄρθ. 687).

Ἀσπύτως αἱ δουλεῖται διαστέλλονται εἰς θετικὰς (servitutes positivæ) καὶ ἀρνητικὰς (servitutes negativæ) καὶ ἀρνητικαὶ μὲν αἱ ὑποχρεοῦσαι τὸν κύριον τοῦ δουλεύοντος ἀκινήτου τοῦ ἀνέχεσθαι ῥητὰς πράξεις, ἐνεργουμένας ἐπ' αὐτοῦ ὑπὸ τοῦ ἔχοντος τὴν δουλείαν, ἀρνητικαὶ δὲ αἱ ὑποχρεοῦσαι τὸν κύριον τοῦ δουλεύοντος κτήματος τοῦ μὴ πράττειν τι ἐπ' αὐτοῦ, ὡς ἄλλως ὡς ἰδιοκτῆτης εἶδοντο. Σημειώσαντες ὅτι ἡ διαστολὴ αὕτη τῶν δουλειῶν ἰσχύει ἐκ τῶν πλείστων νεωτέρων ἀστικῶν νόμων (ἐν οἷς καὶ τὸ ἑλληνικὸν νόμος/ἰδιον).

Ἀσπύτως αἱ δουλεῖται διαστέλλονται εἰς συνεχεῖς καὶ διαλείπουσας καὶ συνεχεῖς μὲν (servitutes continuæ) εἶναι αἱ δουλεῖται, ὧν ἡ ἀσκήσις εἶναι ἢ δύναται νὰ ᾖται συνεχῆς, μὴ χρῆζουσα ἐκαστοῦ ἀνθρωπίνης ἐνεργείας, οἷον ὑδραγωγῆν, ἀποφικεῖν καὶ τὰ παραπλήσια, διαλείπουσαι δὲ (servitutes discontinuæ)

αἱ ὧν ἡ ἀσκῆσις συνίσταται εἰς ἀνθρωπίνην πράξιν, οἷον πάροδος, ἀντλησις, κτηνηλασία πρὸς βόσκησιν (N. 14 Πανδ. (8.1). Γαλλ. Κωδ. ἄρθ. 688, Σχ. Ἑλλ. Κωδ. ἄρθ. 731).

Ὡσαύτως αἱ δουλεῖται διακρίνονται ὑπὸ τῶν νεωτέρων νόμων εἰς κατὰ φανεῖς ἢ ἀφανεῖς. Καὶ καταφανεῖς μὲν (servitutes apparentes) εἶναι αἱ δι' ἐξωτερικῶν ἔργων ἢ κατασκευασμάτων διαδηλούμεναι, οἷον αἱ διὰ θύρας, παραθύρου, ὑδραγωγείου, ἀφανεῖς δὲ (servitutes non apparentes) αἱ μὴ ἔχουσαι ὁρατὸν τι σημεῖον τῆς υπάρξεως αὐτῶν, οἷον ἡ τοῦ μὴ οἰκοδομεῖν ἐπὶ τινος ἀκινήτου ἢ τοῦ μὴ ὑψοῦν ὑπεράνω τινὸς σημείου (Γαλλ. Κωδ. ἄρθ. 689, Σχ. Ἑλλ. Κωδ. ἄρθ. 732).

Δυνάμει τῶν νεωτέρων νόμων αἱ συνεχεῖς καὶ καταφανεῖς δουλεῖται ἀποκτώνται διὰ τίτλου, διὰ τριακονταετοῦς νομῆς ἢ κατὰ προσδιορισμὸν τοῦ ἰδιοκτῆτου· αἱ δὲ συνεχεῖς ἄλλ' ἀφανεῖς δουλεῖται καὶ αἱ διαλείπουσαι, καταφανεῖς ἢ μὴ, ἀποκτώνται μόνον διὰ τίτλου· οὐδ' αὐτὴ δ' ἢ ἐξ ἀνημνηστικῶν χρόνων ἀρχαιότης ἀρκεῖ πρὸς σύστασιν τοιούτων δουλειῶν (Γαλλ. Κωδ. ἄρθ. 690 καὶ 691. Σχ. Ἑλλ. Κωδ. ἄρθ. 734 καὶ 735). Παρὰ Ῥωμαίοις αἱ δουλεῖται ὡς πράγματα ἀσώματα δὲν ἦσαν κτηται διὰ πολυετοῦς νομῆς κατὰ τὸ ἀρχαῖον Ῥωμαϊκὸν δίκαιον, ὡς μὴ δυνατῆς οὕσης χρησιμεύσεως ἄνευ νομῆς. Ἀλλὰ τὸ νεώτερον Ῥωμαϊκὸν δίκαιον καθιέρωσε τὴν κτήσιν τῶν δουλειῶν δι' εἰδους χρησιμεύσεως, ὀνομασθεῖσης οἷον εἰς χρησικτησίαν (N. 10 Πανδ. (8. 4), N. 5 § 3 (39.3). Κατ' αὐτὸ ὁ ἐξασκήσις δικαίωμα δουλείας ἐπὶ δέκα ἔτη μεταξὺ παρόντων ἢ ἐπὶ εἴκοσι μεταξὺ ἀπόντων δυνάμει νομίμου τίτλου ἢ ἐν γνώσει καὶ ἀνοχῇ τοῦ κυρίου τοῦ δουλεύοντος κτήματος, γίνεται κύριος αὐτῆς (N. 10 Πανδ. (8. 5) N. 1. Πανδ. (39.3)· ἐν ἑλλείψει

δὲ νομίμου τίτλου ἢ τῆς γνώσεως καὶ ἀνοχῆς τοῦ κυρίου τοῦ δουλεύοντος κτήματος, ἀπαιτεῖται ἢ ἐπὶ τριάκοντα ἔτη συνεχῆς ἐξάσκησης, ἥτις ἀναπληροῖ τὸν τίτλον (N. 8 § 1 Κωδ. 7. 33).

Συνισταμένης δουλείας τινός, θεωρεῖται ὡς παραχωρηθὲν πᾶν ὅ,τι πρὸς χρῆσιν αὐτῆς ἀπαιτεῖται. Ὅθεν ἡ δουλεία τῆς ἀνελήσεως ὕδατος ἐξ ἀλλοτρίας πηγῆς ἀναγκαίως συνεπάγει τὸ δικαίωμα τῆς παρόδου (N. 10. Πανδ. (8. 1), N. 3 § τελ. καὶ N. 15 Πανδ. (8. 3), N. 20 § 1 Πανδ. (8. 2), Γαλλ. Κωδ. ἀρθ. 696. Σχ. Ἑλλ. Κωδ. ἀρθ. 742). Ὁ δὲ εἰς τὴν ἀνήκει ἡ δουλεία δύναται νὰ ἐπιχειρήσῃ τὰ ἀναγκαῖα ἔργα πρὸς ἀσκήσιν καὶ διατήρησιν αὐτῆς (N. 1, 3, 4 καὶ 5 Πανδ. (43. 19), N. 1 § 1, 6, 7, 8 καὶ 9 Πανδ. (43. 22), N. 1 Πανδ. (43. 23), Γαλλ. Κωδ. ἀρθ. 697. Σχ. Ἑλλ. Κωδ. ἀρθ. 743), τὰ δὲ ἔργα ταῦτα γίνονται δαπάνη αὐτοῦ, καὶ οὐχὶ τοῦ κυρίου τοῦ δουλεύοντος κτήματος, πλην ἐὰν ὁ συστατικός τῆς δουλείας τίτλος ὀρίξῃ τὸ ἐναντίον (N. 6 § 2 Πανδ. (8. 5), 15 § 1 Πανδ. (8. 1) Γαλλ. Κωδ. ἀρθ. 698. Σχ. Ἑλλ. Κωδ. ἀρθ. 744). Ἀλλὰ καὶ ὅσῃς ὁ κύριος τοῦ δουλεύοντος κτήματος ἤθελεν υποχρεοῦσθαι, δυνάμει τοῦ τίτλου εἰς τὰς ἀναγκαῖας δαπάνας πρὸς ἀσκήσιν ἢ διατήρησιν τῆς δουλείας, δύναται πάντοτε νὰ παλλαγῇ τοῦ βάρους τούτου ἐγκαταλημπάνιον τὸ δουλεῖον κτήμα εἰς τὸν κύριον τοῦ δουλευομένου (N. 49, 64 καὶ 65 Πανδ. (8. 1), N. 6 § 2 Πανδ. (8. 5), Γαλλ. Κωδ. ἀρθ. 699. Σχ. Ἑλλ. Κωδ. ἀρθ. 746). Διαιρουμένου δὲ τοῦ δεσπόζοντος κτήματος, ἡ δουλεία ὀφείλεται μὲν εἰς ἕκαστον αὐτοῦ μέρος, ἀλλ' ἐν τούτοις δὲν πρέπει νὰ ἀποεῖχῃ χεῖρων ἢ κατὰστασις τοῦ δουλεύοντος κτήματος. Ὅθεν ἡ δουλεία παρόδου ἐξακολουθεῖ ὑπὲρ ὅλων τῶν συνιδιοκτητῶν διὰ τοῦ αὐτοῦ χώρου (N. 17 Πανδ. (8. 1), N. 4 § 3 καὶ N. 6 § 1 Πανδ. (8. 5),

Γαλλ. Κωδ. ἀρθ. 700. Σχ. Ἑλλ. Κωδ. ἀρθ. 747). Ἀλλὰ καὶ εἰς τὸν ιδιοκτήτην τοῦ δουλεύοντος κτήματος οὐδὲν ἐπιτρέπεται δυνάμενον νὰ ἐλαττωσῇ ἢ δυσμερᾶν τὴν χρῆσιν τῆς δουλείας, ὅθεν δὲν δύναται νὰ ἀλλοιωσῇ τὴν κατὰστασιν τῶν πραγμάτων, οὐδὲ νὰ μεταβάλῃ τὸν ἀρχικῶς προσδιορισθέντα τόπον τῆς ἀσκήσεως. Ἀν ὁμως ἡ κατὰ τὸ ἀρχικῶς προσδιορισθὲν μέρος ἀσκήσις κατέστη ἐπαχθεστέρη εἰς τὸν κύριον τοῦ δουλεύοντος κτήματος ἢ κωλύῃ αὐτὸν νὰ ἐπιχειρήσῃ ὀφειλόμενος ἐπισκευάς, δύναται οὗτος νὰ προσενηκεῖ εἰς τὸν κύριον τοῦ δεσπόζοντος μέρος ἐπίσης πρόσφορον πρὸς χρῆσιν τῶν δικαιωμάτων αὐτοῦ, ὅπερ οὗτος δὲν δύναται νὰ ἀποποιήσῃ (N. 9 Πανδ. (8. 1), N. 20 § 3 καὶ 4 καὶ N. 31 Πανδ. (8. 3), N. 1 § 15 καὶ N. τελ. Πανδ. (43. 20), N. 2 § προτελ. Πανδ. (44. 7), Γαλλ. Κωδ. ἀρθ. 701. Σχ. Ἑλλ. Κωδ. ἀρθ. 748).

Ὡσαύτως καὶ ὁ τὴν δουλείαν κεκτημένος δὲν δύναται νὰ παρεμβῇ τῆς κατὰ τὸν τίτλον αὐτοῦ χρήσεως, οὐδὲ νὰ μεταβάλῃ τὴν ἐν τῷ δεσπόζοντι ἢ ἐν τῷ δουλεύοντι κτήματι, δι' οὗ δύναται νὰ καταστῇ ἐπαχθεστέρη ἢ αἰρεσις τοῦ δουλεύοντος (N. 5 καὶ 24 Πανδ. (8. 3), N. 9 Πανδ. (8. 1), N. 1 § 15 καὶ 16 καὶ N. τελ. Πανδ. (43. 20), Γαλλ. Κωδ. ἀρθ. 702. Σχ. Ἑλλ. Κωδ. ἀρθ. 749).

Αἱ δουλείαι ἀποσβέννυνται οὐχὶ μόνον ὡς ὅλα τὰ *jura in re* διὰ τῆς ἐξαργύσεως τοῦ δουλεύοντος κτήματος (N. 14 καὶ 15 Πανδ. (8. 6), N. 23 καὶ 24 Πανδ. (9. 4), Γαλλ. Κωδ. ἀρθ. 703. Σχ. Ἑλλ. Κωδ. ἀρθ. 765), οὐχὶ ἐπίσης μόνον ὡς ὅλα τὰ *jura in re aliena* διὰ τῆς συγχύσεως ἢ συγχωνεύσεως, ὅταν δὴ ἡ κυριότης τοῦ τε δουλεύοντος καὶ τοῦ δεσπόζοντος κτήματος περιέλθῃ εἰς τὸ αὐτὸ πρόσωπον (N. 1 Πανδ. (8. 6) καὶ N. 5 Πανδ. 7. 6), N. 26 καὶ 30 Πανδ. (8. 2), N. 7 καὶ 10 Πανδ. (8. 4), Γαλλ. Κωδ.

ιβ). 705. Σγ. 'Ελλ. Κωδ. ἀρθ. 767), ἀλλὰ καὶ διὰ τῆς ἀρχαίας (non usus). Καὶ κατὰ μὲν τὸ ῥωμαϊκὸν δίκαιον αἱ δουλείαι σβέννυνται διὰ τῆς ἐπὶ δέκα ἔτη χρήσεως μεταξὺ παρόντων καὶ ἐπὶ εἴκοσι μεταξὺ ἀπόντων (N. 3 § τέλ. Πανδ. 41. 3) καὶ N. προτελ. Κωδ. [3. 34]· κατὰ δὲ τὸν Γάλλ. Κώδ. (ἀρθ. 706 καὶ 707) καὶ κατὰ τὸ Σγ. 'Ελλ. Κωδ. (ἀρθ. 769 καὶ 770) διὰ τῆς ἐπὶ τριακονταεταῖαν ἀρχαίας· ἀρχαίαι δ' ἡ τριακονταεταῖα ἐπὶ μὲν τῶν διαλειπουσῶν δουλειῶν ἐκ τῆς μὴ χρήσεως, ἐπὶ δὲ τῶν συνεχῶν ἀπὸ τῆς ἐπιχειρήσεως ἔργου, διακρινόμενος τὴν ἀσκήσιν αὐτῶν.

Σημειωτέον ὅτι καὶ ὁ τρόπος τῆς ἀσκήσεως τῆς δουλείας ὑπόκειται εἰς παραγραφὴν, ὡς καὶ αὕτη ἡ δουλεία (Γάλλ. Κωδ. ἀρθ. 708, Σγ. 'Ελλ. Κωδ. ἀρθ. 771). Ἡ δὲ κατ' ἄλλον ἢ τὸν ὠρισμένον χρόνον ἀσκήσεως δουλείας δὲν κοιλύει τὴν παραγραφὴν (Σγ. 'Ελλ. Κωδ. ἀρθ. 773. Ἀλλὰ κατὰ Γ. Δ. ὁ τρόπος τῆς ἀσκήσεως αὐτῆς δὲν χορηγεῖ εἰς τὸν κύριον τοῦ δεσπόζοντος κτήματος μετρίον ἢ ἡμισίου δικαίωμα καὶ ἂν παρῆλθεν ὁ χρόνος τῆς παραγραφῆς (N. 9 ἐν τέλει Πανδ. (8. 5.), N. 11 Πανδ. (8. 6)). Ἀλλ' ἐν ἀντί τὸ ἀσκήσιν τὴν δουλείαν πλέον ἢ ἴσον τοῦ συμφωνηθέντος, ἀσκήσιν αὐτὴν κατ' ἄλλον παρὰ τὸν ὠρισμένον χρόνον, δουλειῶν λ. γ. τὸ ὕδωρ τοῦ γειτονικοῦ κτήματος ἐν ὥρᾳ νυκτός (ἐν ᾧ κατὰ τὰ συμφωνηθέντα δικαιούται νὰ διοχετεύῃ ἐν ἡμέρᾳ), ἀποσβέννυνται μὲν ὁ ἔχει δικαίωμα δουλείας διὰ τῆς ἀρχαίας δὲν κτείνεται δὲ νέαν, ἐὰν μὴ συνδράμῳσι τῶν λα πρὸς σύστασιν αὐτῆς προσόντα (N. 10 § 1 καὶ N. 18 Πανδ. (8. 6). N. 2 Πανδ. 43. 20), N. 17 Πανδ. (39. 3).

Σημειωτέον ἐπίσης ὅτι, ἐὰν τὸ δεσπότην κτῆμα ἀνήκῃ εἰς πλείονας συνιδιοκτῆτας, ἢ ὑφ' ἑνὸς ἀσκήσιν τῆς δουλείας κοιλύει τὴν παραγραφὴν πρὸς ὅφελος

πάντων (N. 15, 16, 20 καὶ ἐπ. Πανδ. (8. 6), N. 1 § 7, N. 3 § 4 καὶ Πανδ. [43. 19] Γάλλ. Κωδ. 709 Σγ. 'Ελλ. Κωδ. 774). Ὅταν δὲ μεταξὺ τῶν ἐξ ἀδικαιρέτου συνδιοκτητῶν ὑπάρχῃ τις, καθ' οὗ δὲν χωρεῖ παραγραφή, οἷον ἀνήλικος, ἐνεκεν αὐτοῦ διοχετεύεται τὸ δικαίωμα πάντων (N. 10 Πανδ. (8. 6), Γάλλ. Κωδ. 710, Σγ. 'Ελλ. Κωδ. 775).

Θ Ν Φιλοφρέτης.

Δουλείαι προσωπικαί (personarum servitutes). Οἱ Ῥωμαῖοι ἀπένευσαν συνήθως τὴν ὀνομασίαν προσωπικαὶ δουλείαι (personarum servitutes) εἰς τέσσαρας δουλείας, ἥτοι τὴν ἐπικαρπλίαν ἢ κάρπωσιν (ususfructus), τὴν χρῆσιν (usus), τὴν οἰκήσιν (habitatio) καὶ τὴν ὑπηρεσίαν δούλων ἢ κτηνῶν (opere servorum vel animalium). Ὡν αἱ τρεῖς πρῶται ὑπὸ τὸ αὐτὸ ὄνομα ἀναγράφονται καὶ ἐν πᾶσι τοῖς νεωτέροις κώδικεσιν. Ἀλλ' ἐκ τούτου δηλοῦται κυρίως ὅτι αἱ δουλείαι αὗται πρέπει νὰ λογίζονται πάντοτε ὡς personarum servitutes, ποτὲ ὡς praediorum servitutes, ἐν ᾧ αἱ δουλείαι, ὅσαι συνήθως παριστῶνται ὡς δουλείαι πραγματικά, δύνανται νὰ καταρτίζονται ἐπίσης καὶ ὡς προσωπικαὶ δουλείαι.

Αἱ τέσσαρες αὗται δουλείαι, ὧν αἱ τρεῖς ὑπὸ τὸν τίτλον τῶν προσωπικῶν δουλειῶν ἀναγράφονται καὶ ἐν τοῖς νεωτέροις Κώδικεσιν, διακρίνονται καὶ ἐκ τούτου ὅτι τὰ ἀσκούοντα αὐτὰς πρόσωπα εἶναι ὑπόχρεα κατὰ γενικὴν τοῦ νόμου διάταξιν νὰ παρέχωσιν ἐξ ὑπαρχῆς ἀσφάλειαν δι' ἐγγυήσεως εἰς τὸν κύριον τοῦ δουλεύοντος πράγματος περὶ τῆς καλῆς χρήσεως αὐτοῦ καὶ περὶ τῆς ἀποδόσεως αὐτοῦ κατὰ τὴν λήξιν τῆς δουλείας (N. 13 καὶ N. 65 Πανδ. (3. 30), N. 1 καὶ 2 καὶ 9 § προτελ. Πανδ. (7. 9), Γάλλ. Κωδ. ἀρθ. 604, Σγ. 'Ελλ. Κωδ. ἀρθ. 801). Ἀλλὰ τῆς ὑποχρεώσεως ταύτης δύναται νὰ παλλαχθῇ διὰ τῆς συ-

στατικής τῆς δουλείας πράξεως (N. προ-
τελ. Κωδ. (2 3) N. 71 Πανδ. 35. 7).
Κατὰ 'Ρ. Δ. ἀπαλλάσσονται τῆς ἐγγυή-
σεως ὁ πατήρ, ἡ μήτηρ ὡς πρὸς τὰ ἀκι-
νητὰ, ὧν ἐχρηγήθη ἡ ἐπικαρπία ὑπὸ τοῦ
πρώτου αὐτῆς συζυγοῦ, τὸ δημόσιον, ὁ διω-
ρητής, ὁ εἰς τὴν καταλείπεται· νῦν ἡ ἐπι-
καρπία καὶ μετὰ ὀρισμένην ἡμέραν καὶ ἡ
κυριότης. Κατὰ δὲ τοὺς νεωτέρους Κώδικας
μόνοι οἱ γονεῖς διὰ τὴν νόμιμον ἐπικαρπίαν
τῆς περιουσίας τῶν ἰδίων τέκνων καὶ ὁ διω-
ρητής ὁ ἐπιρρυαζόμενος τὴν ἐπικαρπίαν.
Ἐκ τῆς υποχρέωσης ταύτης ἀπορρέει καὶ
ὅτι ὁ ὑπὲρ οὗ ἡ προσωπικὴ δουλεία, ἥτοι
ὁ ἐπικαρπωτής, ὁ γρηγστής καὶ ὁ οἰκητής
ἢ οἰκῆτωρ, δὲν δύναται νὰ καταλάβῃ τὰ
δουλεύοντα πράγματα, πρὶν ἢ ἐνεργήσῃ
ἀπογραφὴν τῶν κινήτων καὶ περιγρα-
φὴν τῶν ἀκινήτων (N. 7. § 2 καὶ 65 § 1
Πανδ. (7. 1), N. 13 Πανδ. (7. 1), N.
1 καὶ ἐπ. Πανδ. (7. 9), Γαλλ. Κωδ.
ἄρθ. 600 καὶ 626, Σχ. Ἑλλ. Κωδ. ἄρθ.
800 καὶ 827). Ἡ υποχρέωσις τῆς ἀσφα-
λείας ἐξηγεῖται· ἀπλούστατα διὰ τῆς πα-
ρατηρήσεως ὅτι κατὰ τὰς δουλείας ταύ-
τας τὸ πρᾶγμα αὐτὸ ἐξέρχεται ἐλκκληρον
τῶν χειρῶν τοῦ κυρίου καὶ μεταβαίνει εἰς
τὰς χεῖρας τοῦ ἀσκούοντος τὴν δουλείαν.

Αἱ δουλείαι τῆς ἐπικαρπίας καὶ τῆς
χρήσεως εἶναι οἱ κανονικώτεροι τύποι
τῶν προσωπικῶν δουλειῶν· αὗται δὲ ζε-
κρίνονται· ἀλλήλων πρὸ πάντων κατὰ τὴν
ἐκτασιν τῆς ὠφελείας, ἣν παρέχουσιν εἰς
τὸν ἀσκούοντα τὴν δουλείαν.

Ὁ ἐπικαρπωτής (fructuarius ἢ usu-
fructuarius) ἔχει τὴν ἐξουσίαν οὐ μόνον
τοῦ υἱέ, ἀλλὰ καὶ τοῦ καρποῦσθαι, δηλ-
τὴν ἐξουσίαν πάσης δυνατῆς ἀποκλειστικῆς
ἀπολαύσεως τοῦ ἀλλοτρίου πράγματος,
συνισταμένης εἰς τὴν συλλογὴν τῶν καρ-
πῶν παντὸς εἶδους καὶ εἰς πᾶσαν ἄλλην
χρῆσιν. Παρεκτὸς τούτου ὁ ἐπικαρπωτής
δύναται νὰ ἀπολαύῃ εἴτε ἀμέσως, χρώ-
μενος αὐτὸς οὗτος καὶ συλλέγων τοὺς καρ-

ποὺς διὰ τὰς προσωπικὰς αὐτοῦ ἢ τὰς τῶν
οἰκείων του ἀνάγκας, εἴτε ἐμμέσως δι'
ἄλλου παραχωρῶν εἰς τοῦτον τὴν ὠφέ-
λειαν, ἣν δὲν δύνανται ἢ δὲν θέλει νὰ
πορισθῇ αὐτὸς οὗτος.

Ἀπ' ἐναντίας ἡ δουλεία τῆς χρήσεως
(usus) δὲν περιλαμβάνει ἀπ' εὐθείας εἰμὴ τὸ
δικαίωμα τοῦ υἱέ ἐξαιρουμένων τῶν καρ-
πῶν· τοῦτέστιν ἐχρηγῆται ususarius δύνανται
μὲν νὰ χρῆται τῷ ἀλλοτρίῳ πράγματι, ἀλλὰ
μόνον καθ' ὅσον τούτο εἶναι αὐτῷ γρηγσόμενον
ἄνευ τῶν καρπῶν. Ἐν τοῖτοις ὁμως, εἰάν τὸ
πρᾶγμα δὲν ἦναι γρηγσόμενον χωρὶς τῶν καρ-
πῶν, δύναται τότε νὰ λαμβάνῃ ἐκ τῶν
καρπῶν τόσους, ὅσοι ἀρκοῦσιν εἰς τὰς πε-
σωπικὰς αὐτοῦ καὶ τὰς τῶν οἰκείων ἀνάγ-
κας, ἀλλ' οὐχὶ καὶ νὰ παραχωρήσῃ εἰς
ἄλλον τὴν γρησιν τοῦ δικαιώματος αὐτοῦ.
(N. 2 § 1 καὶ N. 4 καὶ ἐπ. Πανδ.
(7. 8), Γαλλ. Κωδ. ἄρθ. 630, Σχ.
Ἑλλ. Κωδ. ἄρθ. 831). Εἰδικώτερον ση-
μειώτεον ὅτι ὁ ἀπολαύων τῆς χρήσεως
οἰκίας δύναται μὲν νὰ κατοικῇ ἐν αὐτῇ,
ἀλλ' οὐχὶ καὶ νὰ ἐκμισθῇ ἢ ἐκποιῇ τὴν
τῆς χρήσεως δικαίωμα αὐτοῦ (N. 8,
Πανδ. (7. 8), Γαλλ. Κωδ. ἄρθ. 631
Σχ. Ἑλλ. Κωδ. 832). Διὸ κατὰ τὴν
ἀπόφασιν Α. Π. 9 τοῦ 54 ἐχόντων δύο
δικαίωμα κοινῆς χρήσεως οἰκίας, τὸ δι-
καστήριον δὲν δύναται νὰ διατάξῃ τὴν
ἐκπλειστηρίασιν τῆς χρήσεως αὐτῆς, ὅπως
λαμβάνῃ ἕκαστος τῶν κοινοῶν κατὰ
μῆνα παρὰ τοῦ ὑπερθεματιστοῦ, εἰς τὴν
ἣν θελε κατακυρωθῇ ἡ χρῆσις τῆς οἰκίας,
μέρος τοῦ ἐκπλειστηριασματος. Ἀλλ' οὐχὶ
ἦτοον δύναται νὰ δοθῇ μείζων ἢ ἐλάσσων
ἐκτασις εἰς τὸ δικαίωμα τῆς χρήσεως, ὡς
καὶ τὴν οἰκήσεως, διὰ τῆς συστατικῆς
αὐτοῦ πράξεως (N. 12 § 4 Πανδ. (7. 8),
Γαλλ. Κωδ. ἄρθ. 628 Σχ. Ἑλλ. Κωδ.
ἄρθ. 829). Ἡ οἰκήσις ἀναφέρεται μόνον
εἰς ἀπόλαυσιν κατοικίας, ὅθεν δύναται
ὁ ἔχων αὐτὴ νὰ οἰκῇ ἐν τῇ οἰκίᾳ μετὰ
τῆς οἰκογενείας αὐτοῦ, ἀλλὰ δὲν δύναται

ἢ παραχωρῇ ἑτέρῳ δωρεάν τὴν ἀσκησιν τοῦ δικαιώματος οὗτου (N 2 § 1 καὶ N 3 κατέπ. Πανδ. (7.8). Γαλλ. Κωδ. ἀρθ. 632 καὶ 633. Σχ. Ἑλλ. Κωδ. 833 καὶ 831). Ὡς δὲ ἡ γλῆσις, καὶ ἡ οἰκήσις δὲν παραχωρεῖται, οὐδ' ἐκμισθοῦται κατὰ τοὺς νεωτέρους ἀστικοὺς νόμους (Γαλλ. Κωδ. ἀρθ. 634. Σχ. Ἑλλ. 835). Ἀλλὰ κατὰ 'Ρ. Δ. ἡ οἰκήσις ἐκμισθοῦται (§ 5 Εἰσηγ. (2.5) N. 13 Κωδ. (3. 33).

Ἡ ἐπικαρπία καὶ ἡ χρῆσις, ὡς καὶ ἡ οἰκήσις, ἀσχοῦνται διατηρουμένης ἀκινήτου τῆς οὐσίας τοῦ πράγματος. Διὰ τοῦτο κυρίως ἡ ἐπικαρπία δὲν εἶναι δυνατὴ εἰμὴ ἐπὶ πραγμάτων μὴ καταναλισκόμενων διὰ τῆς χρήσεως (quae usu non consumuntur). Ἐν τοῖς οὖτοις ἐν senatus consultum ἐπὶ Τιβερίου εἰσήγαγε τὴν ἀρχὴν ὅτι ἡ ἐπικαρπία δύναται νὰ συσταθῇ καὶ εἰς τὰ καταναλισκόμενα πράγματα (quae usu consumuntur) ἐπὶ τῇ διαφορᾷ ἐν τῷ τοιοῦτῳ δικαίωμτι λεγόμενον οἷον ἐπὶ κ α ρ π ι α (quasi usus fructus) δὲν εἶναι γνήσιον δικαίωμα ἐπὶ ἀκινήτου πράγματος, ἀλλὰ τρόπον τινὰ δικαίωμα θανείου ἐγγυωμένου διὰ τῆς ἀσφαλείας (cautio usufructuaria), μιμούμενον καὶ ὅσον εἶναι δυνατόν τὴν ἐπικαρπίαν. Οἶονεὶ ἐπικαρπία εἶναι οὕτως ἢ τῆς ἐπιχρήσεως ἐπικαρπία (ὅθεν καὶ ἡ ἐπικαρπία μετοχῆς τραπεζῆς). Ἐπὶ τῆς οἶονεὶ δὲ ἐπικαρπίας κύριος τῶν εἰς τὴν ἐπικαρπίαν δοθέντων πραγμάτων γίνεται ὁ ἐπικαρπωτής, ὀφείλων νὰ ἀποδώσῃ κατὰ τὴν ἰσὺν αὐτῆς ἰσὺν τῇ τῶν ληφθέντων πραγμάτων ἄξίαν (N. 7 Πανδ. 7.5. N. 1 πα. § 7 Πανδ. 7. 9) διὰ οὗτος δύναται καὶ τὰς ἐκ τῆς οἶονεὶ ἐπικαρπίας πηγαζούσας ἀγωγὰς νὰ ἐγείρῃ, ἐν ἰδίῳ ὀνόματι κατὰ τῶν ὀφειλετῶν τῆς εἰς ἐπικαρπίαν δοθείσης ἀπαιτήσεως. Σημειώτεον ὅτι ἡ ὑπὸ τοῦ οἶονεὶ ἐπικαρπωτοῦ χρησιμοποιημένη ἀσφάλεια, οὕσα ἀπλῶς μέσον ἀσφαλιστικὸν τῶν δικαιωμάτων τοῦ

εἰς ὃν μεταβιβασθῆσεται μετὰ τὴν λῆξιν αὐτῆς ἡ ἐπικαρπία (N. 5. § 1 Πανδ. (7.5) καὶ N. 7 πα. Πανδ. (7.9), οὐδαμῶς ἀποτελεῖ προσὸν ἀναγκαῖον εἰς κτήσιν τοῦ τῆς ἐπικαρπίας δικαιώματος.

Σημειώτεον ὅτι ἡ ἐπικαρπία, ὡς καὶ πᾶσα ἄλλη προσωπικὴ δουλεία, κατὰ τε τὸ 'Ρωμαϊκὸν δίκαιον καὶ κατὰ τοὺς νεωτέρους νόμους παύει διὰ τοῦ θανάτου τοῦ ἐπικαρπωτοῦ, διὰ τῆς παρελεύσεως τοῦ χρόνου δι' ὃν συνέστη, διὰ τῆς σωρεύσεως ἢ ἐνώσεως τῶν δύο ἰδιοτήτων τοῦ ἐπικαρπωτοῦ καὶ τοῦ κυρίου εἰς τὸ αὐτὸ πρόσωπον, καὶ διὰ τῆς παντελοῦς κατατροφῆς τοῦ εἰς ἐπικαρπίαν ὑποκειμένου πράγματος, κατὰ δὲ τὸ 'Ρωμαϊκὸν δίκαιον καὶ διὰ τῆς ὁλοσχεροῦς μεταβολῆς αὐτοῦ (οἷον τοῦ μετασχηματισμοῦ ἑλῶς ἢ λίμνης εἰς πεδίον). Ἐπίσης ἡ ἐπικαρπία παύει κατὰ μὲν τοὺς νεωτέρους νόμους διὰ τῆς μὴ χρήσεως ἐπὶ τριακονταετίαν, κατὰ δὲ τὸ 'Ρ. Δ. τῶν μὲν κινήτων διὰ τῆς μὴ χρήσεως ἐπὶ τριετίαν, τῶν δ' ἀκινήτων διὰ τῆς μὴ χρήσεως ἐπὶ δεκαετίαν μὲν μεταξὺ παρόντων, ἐπὶ εἰκοσαετίαν δὲ μεταξὺ ἀπόντων.

Δύναται δὲ νὰ περιορισθῇ τὸ δικαίωμα τοῦ ἐπικαρπωτοῦ ἔνεκα κακῆς χρήσεως, εἴτε διότι φθείρῃ τὸ πρᾶγμα, εἴτε διότι, παραλείπων τὰς πρὸς διατήρησιν ἐπισκευὰς, ἐκτίθῃσιν αὐτὸ εἰς φθοράν. Κατὰ τὰς περιστάσεις δὲ αἱ δικασταὶ ἢ ὑποβάλλουσι τὸν ἐπικαρπωτὴν εἰς ἐγγύησιν, ἢ εἶναι ἀπηλλαγμένους αὐτῆς, ἢ διατάττουσι τὴν εἰς τὴν νομὴν τοῦ ὑπὸ δουλείαν πράγματος ἐγκατάστασιν τοῦ ἰδιοκτήτου, ἐπὶ ὑποχρεώσῃ ἐτήσιος ἀποδόσεως ὀρισμένου ποσοῦ εἰς τὸν ἐπικαρπωτὴν μέχρι ἀποδόσεως τῆς ἐπικαρπίας (Γαλλ. Κωδ. 618. Σχ. Ἑλλ. Κωδ. 819. N. 1 § 5 καὶ 6 Πανδ. (7. 6).

Ἡ ἐπικαρπία, ἡ συσταθεῖσα μέχρις οὗ ἄλλο πρόσωπον φθάσῃ εἰς ὠσιμένην ἡλικίαν, ἐξακολουθεῖ ἐν ὅσῳ ζῇ ὁ ἐπικαρ-

πωτής ἄχρι τοῦ χρόνου τούτου καὶ ἐὰν τὸ πρόσωπον ἐκεῖνο ἐτελεύτησε πρότερον (Ν. 12 Κωδ. (3. 33). Σχ. Ἑλλ. Κωδ. ἄρθ. 821 Γαλλ. Κωδ. ἄρθ. 620). Ἡ δ' ἀπαλλοτριώσις τοῦ ὑποκειμένου εἰς τὴν ἐπικαρτίαν πράγματος οὐδαμῶς ἀλλοιοῖ τὸ δικαίωμα τοῦ ἐπικαρπωτοῦ (Ν. 17 § 2 Πανδ. (7. 4), Ν. 19 Πανδ. (7. 4) Γαλλ. Κωδ. 621. Σχ. Ἑλλ. Κωδ. 822) Καταστραφέντις ἐν μέρει μόνον τοῦ ὑπὸ ἐπικαρτίαν πράγματος, ἡ ἐπικαρτία διαίρεται ἐπὶ τοῦ καταλοίπου (Ν. 34 § 2 καὶ Ν. 23 Πανδ. (7. 4) καὶ Ν. 7 καὶ ἐπ. Πανδ. (7. 4), Γαλλ. Κωδ. 623. Σχ. Ἑλλ. Κωδ. 824). Καταστραφέντος δὲ δι' ἐμπρησμοῦ ἢ ἄλλου δυστυχήματος ἡ κατεπεσόντος ἐκ παλαιότητος κτιρίου, ἐφ' οὗ ὑπάρχει κεκτημένη ἐπικαρτία, ὁ ἐπικαρπωτής δὲν δικαιούται εἰς τὴν ἀπολαυσιν τοῦ εἰσφύτου ἢ τοῦ ὀλικοῦ· ἀλλ' ἂν τὸ κτίριον ἀποτελῇ μέρος κτήματος ὑποκειμένου εἰς τὴν ἐπικαρτίαν, διαμένει τὸ ἐπὶ τοῦ εἰσφύτου καὶ τοῦ ὀλικοῦ δικαίωμα (Ν. 5 § 2 καὶ Ν. 8, 9 καὶ 10. Πανδ. (7. 4), Γαλλ. Κωδ. ἄρθ. 624, Σχ. Ἑλλ. Κωδ. 825).

Θ. Ν. Φλογαίτης

Δουλεῖαι ἀλλοτρίων (servitudes internationales). Ἐν τῷ ἀλλοτρίων δι-
καίῳ ὑπάρχουσι καθιερωμένοι αἱ λεγόμε-
ναι ἀλλοτρίων δουλεῖαι, δι' ὧν νοεῖται τὸ εἰς κράτος τι ἀνεγνωρισμέ-
νον τοιοῦτον ἢ τοιοῦτον δικαίωμα ἐπὶ τοῦ
εἰσφύτου ἑτέρου κράτους εἴτε δυνάμει συν-
θήκης, εἴτε ὡς ἐκ τῆς φύσεως τῶν πραγ-
μάτων, εἴτε δυνάμει ἀνηνυμενίου χρη-
σεως.

Αἱ τοιαῦται δουλεῖαι, οὐσαι προσωρι-
ναὶ ἢ αἰδίαι, χαρακτηρίζονται ὡς θετι-
καὶ μὲν, ἐσάκις παρ. γ. κράτος τι ἐκ-
τήσαντο τὸ δικαίωμα τοῦ ἀσκειν ἐπὶ ἄλ-
λοτρίᾳ χώρᾳ ἀστυνομικὴν ἢ δικαστι-
κὴν ἐξουσίαν, διατηρεῖν ἐπ' αὐτῆς στρα-
τιωτικὸν σῶμα κτλ. ὡς ἀρνητικαὶ δὲ

ἐσάκις περιορίζεται τὸ δικαίωμα τοῦ κρά-
τους ἐπὶ τοῦ ἰδίου εἰσφύτου, τὸ δικαίωμα
π. γ. τοῦ ἰδρύειν ἢ διατηρεῖν φρουρὰς
εἰς ὠρισμένα μέρη, τοῦ αὐξάνειν ὑπὲρ
ὠρισμένον τινὰ ἀριθμὸν τὰς στρατιωτι-
κὰς αὐτοῦ δυνάμεις, τοῦ ναυπηγεῖν πολε-
μικὰ πλοῖα ὠρισμένου εἴδους κτλ.

Λήγουσι δὲ αἱ ἀλλοτρίων δουλεῖαι 1) διὰ
τῆς λήξεως ἢ τῆς λύσεως τῆς συστα-
τικῆς τῆς δουλείας συνθήκης· 2) διὰ τῆς
θελήσεως τοῦ κράτους, ὑπὲρ οὗ ἡ δουλεῖα
3) διὰ τῆς συγχύσεως, ἥτοι τῆς περι-
λεύσεως τοῦ δικαίωματος τῆς δουλείας εἰς
τὸ ὑπόχρεον πρὸς παροχὴν αὐτῆς κράτος·
4) ἐσάκις ἡ ὑπαρξίς τῆς δουλείας ἀπο-
βαίνει ἀσυμβίβαστος πρὸς τὴν ἀνάπτυξιν
τοῦ πολιτεύματος ἢ πρὸς τὰς ἀνάγκας
τοῦ ὑποχρέου πρὸς παροχὴν τῆς δουλείας
κράτους.

Π. Γερσάνθουλος.

Δυναμίτις. Κατὰ τῆς ἐλευθερίας χρήσεως
τῆς δυναμίτιδος, ὡς δυνατοῦτάτης ἐκρηκτι-
κῆς ὕλης, ἐξεδόθησαν κατὰ τοὺς τελευταίους
χρόνους δύο εἰδικοί νόμοι, ὁ Ν. 261 Α' τῆς
4 Ἰουνίου 1882, δι' οὗ ἀπηγορεύθη ἐπὶ
ποινῇ ἐπανορθωτικῇ ἡ ἀλιεῖα διὰ δυνα-
μίτιδος (ὅν ζητεῖ ἐν δευτέρῳ Τόμῳ ἡμε-
τέρων Δικαστικῶν Νόμων ὑπὸ τὸ ἀρ. 695
τοῦ Ποινικοῦ ἡμῶν Νόμου), καὶ ὁ Ν.
ΑΦΚΑ' τῆς 27 Μαΐου 1887 περὶ κανο-
νισμοῦ τῆς εἰσαγωγῆς καὶ διαθέσεως τῆς
δυναμίτιδος (περιλαμβανόμενος ἐν ἡμετε-
ρῳ πρώτῳ Συμπλ. σελ. 67).

Θ. Ν. Φλογαίτης.

Δωρεά (μεταξὺ ζώντων). Κατὰ τὴν
Ῥωμαϊκὴν Δίκαν (Ν. 29. Πανδ. (30. 5),
Ν. 82. Πανδ. (50. 17) καὶ κατὰ τὸ Σχέ-
διον τοῦ ἀστικῶν Κωδικῶν (ἄρθ. 1797) ἡ
δωρεά (donatio) εἶναι προᾶξ αὐτονομίᾳ
ἐλευθεριότητις, δι' ἧς ὁ δωρητής ἀπαί-
νουται τοῦ δωρουμένου πράγματος ἀμε-
τακλήτως ὑπὲρ τοῦ δωρεοδόχου ἀποδεχ-
μένου τὴν δωρεάν. Ὅθεν πρὸς ὑπαρξίν
δωρεᾶς ἀπαιτεῖται ἡ ὑπὸ τοῦ δωρητοῦ

δύνανται να ποδευθῶσι τανῶν διὰ μακρῶν.

Κατὰ τε τὸ 'Ρ. Δ. καὶ τὸ Σχ. τοῦ Κώδικος (1822 καὶ ἐπ.) ἡ δωρεὰ δὲν δύναται νὰ ἀκυρωθῇ δι' ἀπλῆς τοῦ δωρητοῦ μεταμελείας, ἀλλ' ἀνακαλεῖται μόνον πληρωθείσης τῆς διαλυτικῆς αἰρέσεως ἢ λόγῳ ἀχαριστίας ἢ ἐνεκεν ἐπιγεννήσεως τέκνων. Λόγῳ ἀχαριστίας ἀνακαλεῖται ἡ δωρεὰ μόνον ἂν ὁ δωρεοδόχος ἀπεισιόσθῃ νὰ θανατώσῃ τὸν δωρητὴν ἢ ἂν κατέστη ἔνοχος πρὸς αὐτὸν ἀδικήματος κακώσεως ἢ δεινῶν ὕβρεων ἢ ἂν ἀρνήται διατροφὴν ὀφειλομένην τῷ δωρητῇ. Σημειώτεον ὅτι ὁ ἀνακαλῶν τὴν δωρεὰν δικαιούται νὰ ἀναζητήσῃ τὸ ποσὸν τῆς δωρεᾶς, ἀλλ' ἄνευ τόκων. Τέχρουν δὲ τοκοὶ μόνον ἀπὸ τῆς ἐπιδόσεως τῆς ἀγωγῆς (Ν. 7 § 3. Ν. 15, 16 καὶ 17 παρ. Πανδ. [24. 1]). Δύνανται δὲ καὶ ἡ ἀνταποδοτικὴ δωρεὰ νὰ ἀνακληθῇ δι' αἰτίαν ἀχαριστίας (Ν. 10 Κωδ. 8. 53) Κατ' ἐξαιρέσιν δὲ δὲν ἀνακαλεῖται ἡ δωρεὰ ἡ γενομένη πρὸς τὸν ἀπὸ ληστῶν ἢ ἀπὸ πολεμίων ρυσάμενον (Ν. 34 § 1 Πανδ. 39. 5) ἢ δὲ διάταξις αὐτῇ δύναται νὰ ἐπεκταθῇ κατ' ἀναλογίαν καὶ ἐπὶ ἐτέρων θεμάτων ἀνταποδοτικῶν δωρεῶν, ἐν οἷς τὸ αὐτὸ μέγεθος εὐγνωμοσύνης τοῦ δωρητοῦ πρὸς τὸν δωρεοδόχον ὑπάρχει (Α. Π. 125 τοῦ 59). Σημειώτεον ὅτι ἡ ἐνεκεν ἀχαριστίας ἢ μὴ ἐκπληρώσεως τῶν ὁρῶν ἀνάκλησις δὲν γίνεται ποτὲ αὐτοδικαίως (Ν. 9. 22 Κωδ. 8. 53) Ν. 31 § 1. Πανδ. [39. 5] Καὶ κατὰ μὲν τὸ Σχ. τοῦ Κωδ. ἀρθ. (1825) ἡ λόγῳ ἀχαριστίας περὶ ἀνακληθείσεως ἀγωγὴ πρέπει νὰ ἐγερθῇ ἐντὸς τοῦ ἔτους, ἀφ' ἧς ἐγένετο τῷ δωρητῇ γνωστὸν τὸ ἀποτελοῦν τὴν ἀχαριστίαν γεγονός· κατὰ δὲ τὸ 'Ρ. Δ. (Ν. 42 § 1 Πανδ. [3. 3], Ν. 3 Κωδ. 39 [7. 39]) ἡ εἰς δεινὰς ὕβρεις ἢ κάκωσιν ἐρεϊδυμένη πολιτικὴ ἀγωγή, ἡ ἐκ τοῦ Κορινθίου νόμου παραγομένη, διαρκεῖ ἐπὶ τοιαυτῶν, δὲν δύναται

δὲ κατὰ μὲν τὸ Σχ. τοῦ Κώδικος ἡ ἀγωγή αὕτη νὰ ἐγερθῇ οὔτε ὑπὸ τοῦ δωρητοῦ κατὰ τῶν κληρονόμων τοῦ δωρεοδόχου. οὔτε ὑπὸ τῶν κληρονόμων τοῦ δωρητοῦ κατ' αὐτοῦ τοῦ δωρεοδόχου, ἐκτὸς ἂν ὁ δωρητὴς τελευτήσῃ ἐντὸς τοῦ ἔτους, ἀφ' ἧς συνέβη τὸ ἀποτελοῦν τὴν ἀχαριστίαν γεγονός. Κατὰ δὲ τὸ 'Ρ. Δ., ἐὰν μὲν δὲν ἐκινήθῃ ὑπὸ τοῦ δωρητοῦ ἡ ἀγωγή, δὲν δύναται νὰ ἐγερθῇ ὑπὸ τῶν κληρονόμων αὐτοῦ (Ν. 4 καὶ Ν. 7 Κωδ. [8. 55]), ἀλλ' ἐὰν τούναντίον ἐκινήθῃ, μεταβαίνει εἰς αὐτοὺς καὶ ἡ δίκη δύναται νὰ ἐξακολουθήσῃ προσέτι καὶ κατὰ τῶν κληρονόμων τοῦ δωρεοδόχου, ἂν ἀπέθανε καὶ οὗτος (Ν. 13 καὶ 28 Πανδ. [47. 10] § 1. Εἰσγ. [4. 12] Ν. μοναδ. Κωδ. [4. 17]).

Σημειώτεον ὅτι κατὰ τε τὸ Σχ. τοῦ Κώδικος (ἀρθ. 1799) καὶ κατὰ τὸ 'Ρ. Δ. πᾶς ἔχων ἐλευθέραν τὴν διαχείρισιν τῆς περιουσίας αὐτοῦ δύναται νὰ δωρήσῃ (Ν. 12 Κωδ. [8. 53] καὶ πᾶς μὴ κηρυττόμενος ἀνίκανος νὰ λάβῃ ἐκ διαθήκης δύναται νὰ ἀποδεχθῇ δωρεὰν (Ν. 29 Κωδ. [8. 53]). Ἀλλὰ κατὰ τὸ 'Ρ. Δ. δωρεὰ τοῦ πατρὸς πρὸς ὑπεζεύστων τέκνων δὲν ἰσχύει (ἴσπερ τοῦ πατρὸς καὶ τοῦ τέκνου θεωρουμένων ὡς τοῦ αὐτοῦ προσώπου), πλην ἐὰν συνίσταται εἰς κινήτῳ ἢ αὐτοκίνητῳ πράγματι πρὸς τέκνον, πορευόμενον εἰς μάτην (Ν. 4 Κωδ. fam. ercis. Ν. 3 § 4 Πανδ. [24. 1]) ἰσχύει ὅμως ἡ δωρεὰ μετὰ ἔκγοντον τοῦ πατρὸς, ἂν δὲν ἀνεκλήθῃ ὑπ' αὐτοῦ (Ν. 25 Κωδ. [5. 16]). Ἀλλ' αἱ μεταξὺ συζύγων δωρεαὶ ἀπαγορεύονται συνιστώσας τὸν γάμον, πλην τῶν διὰ τελευταίας βουλήσεως ἐλευθεριοτήτων (Ν. 3 καὶ 32 Πανδ. [24. 1] Σχ. ἀστ. Κωδ. ἀρθ. 1801). Προσθετέον ὅτι δωρεὰ ὑπὲρ ἀνίκανου εἶναι ἄκυρος, καίπερ γενομένη ὑπὸ τὸ σκεπτικῶς ἀμφοτεροβαροῦς συμβάσεως ἢ διὰ παρεμβέτου προσώπου (τουτέστι συγγενοῦ τοῦ ἀνίκανου) (Σχ. ἀστ. Κωδ. ἀρθ. 1802

αι 1800. Ν. 3, 5, 32 § 16 και έπ. Πανδ (24 1).

Τέλος: αι δωρεαί, έφ' οιφδήςποτε λόγω και υπέρ οίουδήςποτε προσώπου γενόμεναι, αποκλείονται εις μείωσιν, αν εν τω χρόνω της τελευταίας του δωρητού υπερβαίνωσι την διαθέσιμον μοίραν της κληρονομικής περιουσίας (Ν. 87 § 3 και 4 Πανδ (2. 3), Ν. 1 και έπ. Κωδ. (3. 29 Ν. τελ. Πανδ. (37.7). Σχ. Άστ.Κωδ. άρθ. 1834). Δυναται δε να αίτησται την μείωσιν των δωρεών μόνοι οι έχοντες δικαίωμα μοίρας και οι κληρονόμοι ή δικαιούχοι αύτων. Οι δωρεοδόχοι, οι κληρονόμοι και οι θανεισται του θανόντος ουτε αι αίτησεις την μείωσιν δύνανται, ουτε να ωρληθώσιν εξ αύτης (Σχ. άστικού Κωδ. άρθ. 1835. Ν. 4 και έπ. Κωδ. (3. 29) Ν. 27 Κωδ. (3. 28). Γίνεται δε ή μείωσις των δωρεών μόνον μετά την περτελή εξάντησιν της άξιας των διά διαθέτης διατεθέντων κτημάτων. Εί δε και μετά την ανάκλησιν των διατάξεων της διαθέτης δεν συμπληροῦται ή νόμιμος μοίρα, μειούται ή ανατρέπεται ή τίμιωτάτα δωρεά και μετ' αύτήν ή άμέσως προηγουμένη και ούτως έφεξης άχοι της συμπληρώσεως της νομίμου μοίρας (Ν 35 § 1 και 2 Πανδ. (28.5) Ν.60 και 63 § 1 Πανδ (28.5). Ν. 24 Πανδ (40.9). Σχ. άστ. Κωδ. άρθ. 1836). Και κατά μέν το Σχ. του Κωδ. (άρθ. 1837) ή δωρεοδόχος οφείλει ναποδώσῃ τους καρπούς του μέρους της δωρεάς, όπερ υπερβαίνει την νομίμον μοίραν, από της τελευταίας του δωρητού, ανέντός του έτους εξήτηθη δικαστικός ή μείωσις, ή άλλως από της επίδοσεως της άγωγής, κατά δε το 'Ρ Δ. οφείλει να άποδώσῃ αυτούς όπωσδήςποτε από της τελευταίας του δωρητού και αν έτι συλληθέντες άνηλωθήσαν (Νεαρά 18 κεφ. 1 και 3. Ν. 32 Κωδ. (3. 28). Τα δε ως εκ της μείωσεως ανακατώμενα άκίνητα επανέρχονται έλεύθερα παντός υπό του δω-

ρεοδόχου έπιβληθέντος βάρους ή υποθήκης (Νεαρά 18 κεφ. 3. Ν. 30 και 32 Κωδ. (3.28) Ν. 1 και έπ. Κωδ. (3.29). Σχ. άστ. Κωδ. 1838).

Σημειωτέον ότι κατά τε το 'Ρ Δ. (Ν. 5 Κωδ. (3. 29) εν συνδ. προς Ν. 7 Κωδ. (3. 31) και κατά το Σχ. του Κώδικος (άρθρον 1839) την περί μείωσεως ή διεκδικήσεως άγωγήν δύνανται να κινήσωσιν οι κληρονόμοι κατά των τρίτων κλητόρων των δωρηθέντων και άπαλλοτριωθέντων άκινήτων καθ' όν τρόπον ήδυναντο και κατ' αύτων των δωρεοδόχων, προηγουμένης όμως της διζήσεως των ίδιων κτημάτων του άπαλλοτριώσαντος δωρεοδόχου.

Β. Ν. Φλογαίτης

Δωρεά αίτια θανάτου (donatio mortis causa). Κατά το 'Ρωμαϊκόν Δίκαιον πäs πολίτης δυναται ου μόνον διά δωρεάς μεταξύ ζώντων ή διά διαθέτης να διαθέσῃ την περιουσίαν αύτου, αλλά και αίτια θανάτου. 'Η αίτια θανάτου δωρεά συνίσταται εις δωρεάν γινομένην υπό του δωρητού, έχοντος υπό όψει τον θάνατον, διανοουμένου όμως κατά τον νομοδιδάσκαλον Μαρκιανόν το άντικείμενον της δωρεάς να μένη παρ' έαυτώ μάλλον ή παρά τω δωρεοδόχῳ, πα.ά τω δωρεοδόχῳ μάλλον ή παρά τω κληρονόμῳ (§ 1 Είσηγ. (2. 7) Ν. Πανδ. (39. 6). 'Αλλ' ούδόλως υποτίθεται άφευκτον κίνδυνον του δωρητού, διότι δωρεΐται τις αίτια θανάτου και 'μυθηνός έπηρτημένος φόβου ως άγνώστου ούσης της ώρας του θανάτου ('Αρμ. § 5 Γ ά.).

'Η δωρεά αίτια θανάτου είναι είδος δωρεάς: ή δε νόμος παρέχει εις τον αίτια θανάτου δωρεΐσθαι βουλόμενον την έξουσίαν να τηρήσῃ ή τον τύπον των μεταξύ ζώντων δωρεών ή τον τύπον των κωδικέλλων (καταρτιζομένων ενώπιον ή μαρτύρων (Ν. 4 Κωδ. (8 57), Νεαρά 87). 'Αλλ' όπως ισχύη ως κληροδοσία, άνάγκη

νά ἦναι συντεταγμένη κατὰ τύπον ὠρισμένον, ὅμοιον πρὸς τὰς περὶ κληροδοσιῶν διαιτυπώσεις (Α. Π. 296 τοῦ 66, 268 τοῦ 67). Οὕσης ὁμοίως δωρεᾶς καὶ τῆς δωρεᾶς αίτιας θανάτου, ἐπεταὶ ὅτι πρὸς ἔγκυρον αὐτῆς κατάστασιν ἀπαιτεῖται νά-ποδεχθῇ ὁ δωρεοδόχος τὴν δωρεάν πρὸ τοῦ θανάτου τοῦ δωρητοῦ (Ν. 55 Πανδ. (47.7), πλὴν ἐὰν τὰ συνιστῶν αὐτὴν ἔγγραφον φέρῃ τοὺς διὰ τὰς πράξεις τῆς τελευταίας: βουλήσεως ἀπαιτουμένους τύπους· διὸ ἢ μετὰ τὸν θάνατον τυχὸν τοῦ δωρητοῦ ἐπελθοῦσα ἀποδογὴ τοῦ δωρεοδόχου ματαιοῖ το κύρος καὶ τῆς αίτιας θανάτου δωρεᾶς (Ν. 2 § 6 Πανδ. (39.5)). Ἀλλὰ πρὸς ἀποδογὴν ἰσοδυναμεῖ ἡ παράδοσις τοῦ ἀντικειμένου τῆς δωρεᾶς εἰς τὸν δωρεοδόχον πρὸ τοῦ θανάτου τοῦ δωρητοῦ. (Α. Π. 293 τοῦ 68). Ὑποτίθεται δὲ γενομένη ἡ παράδοσις, ὡςάκις ὁ δωρητὴς, δωρησάμενος τὸ κτῆμα, διετήρησε τὴν ἐπικαρπίαν αὐτοῦ δι' ἑαυτόν, ἀλλ' οὐχὶ καὶ ὡςάκις διὰ τοῦ δωρητηρίου ἐπιφυλάχεται ἑαυτῷ ἐφ' ὅρου ζωῆς τὴν διεκχείρισιν τοῦ δωρουμένου πράγματος, ὅτε δὲν μεταβιβάζεται ἡ κατοχὴ (Α. Π. 268 τοῦ 67).

Σημειωτέον ὅτι κατὰ τοὺς Ν. 32 § 3 Πανδ. (24.1) Ν. 5 Πανδ. (34.4) καὶ ἡ αίτιας θανάτου δωρεά τοῦ ἀνδρὸς πρὸς τὴν σύμβιον αὐτοῦ, ταυτιζομένη κατὰ τὸ κύρος καὶ τὰ ἐπακολουθήματα αὐτῆς κληροδοτήματι, δύναται νά ἀνακληθῇ ὑπὸ τοῦ ἀνδρὸς ἀναλαμβάνοντος τὸν δωρηθέν καὶ τῇ συμβίῳ αὐτοῦ παραδοθέν, ἢ δὲ τοιαύτη ἀνάκλησις δύναται νά γίνῃ διὰ πάσης πράξεως ἐμφανίσεως τῆν περὶ αὐτῆς θέλησιν τοῦ ἀνδρὸς· ἄρα κατὰ τὰς ἀποφ. Α. Π. 227 τοῦ 62, 138 τοῦ 80 καὶ δι' ὅτι ὑποθηκεύσεως τοῦ δωρηθέντος τῇ συζύγῳ πράγματος. Ἀλλὰ κατὰ τὴν ἀποφ. Α. Π. 37 τοῦ 73 ἐκ τῆς Νεαρᾶς 162 κεφ. 1 προκύπτει ὅτι, καὶ ἂν ἐνεχυρίασῃ ἡ ὑποθήκευσις ὁ δωρητὴς τὸν δωρηθέν ἥδη τῇ συζύγῳ αὐτοῦ πρᾶγμα,

δὲν συνάγεται ἐκ τῆς ὑποθηκεύσεως ταύτης σκοπὸς ἀνάκλησεως τῆς δωρεᾶς.

Θ. Ν. Φλογαίτης

Δωροδοκία καλεῖται ἡ ὑπὸ δημοσίου λειτουργοῦ ἀποδογὴ δώρων παρ' αἰσούχῃ, ποτε κατὰ τὴν ἐκτέλεσιν τῶν δημοσίων αὐτοῦ καθηκόντων.

Τούτεστι σκοπὸς τῆς δωροδοκίας εἶναι νά πεισθῇ ἡ συναινέσῃ ὁ δημόσιος λειτουργὸς νά ἐνεργήσῃ τὴν ἐξαρτώμενόν πως ἀπ' αὐτοῦ ἔνεκα τοῦ δημοσίου χαρακτηρησίου του, καὶ ὅπερ δὲν θά ἐπραττεν ἄνευ τῶν δώρων.

Ὅθεν στοιχεῖα τῇ δωροδοκίᾳ εἰσὶ δημοσίος χαρακτηρ τοῦ λαμβάνοντος τὰ δῶρα, καὶ πρᾶξις ὑπαγομένη εἰς τὴν κύκλον τῶν δημοσίων αὐτοῦ καθηκόντων, διότι ἐκτὸς τοῦ κύκλου τούτου ἐνεργῶν ὁ δημόσιος λειτουργὸς εἶναι ἄπλοῦς ἰδιώτης, καὶ ἡ δωροδοκία ἀδύνατος. Τὴν ἀπάντησιν ὁμοίως διὰ τοῦ δημοσίου λειτουργοῦ δέον νά νοηθῇ ἐνταῦθα οὐ μόνον ὁ τακτικὸν τινα δημοσίαν ὑπηρεσίαν διεξάγων καὶ περιβεβλημένος τίτλον τινά ὠρισμένου δημοσίου λειτουργοῦ, ἀλλὰ καὶ πᾶς τις ἐκτελῶν δημοσίον καθήκον, διαρκεῖς ἢ πρόσκαιρον, τακτικὸν ἢ ἐκτακτον, καὶ ὅτι οὐδὴποτε νόμιμον τρόπον ἀνταλλάσσων αὐτῷ. Ὅθεν εἰς τοὺς δημοσίους λειτουργοὺς δέον νά περιλάβωμεν ἐνταῦθα οὐ μόνον τοὺς κυρίως τοιοῦτους, πολιτικούς τε καὶ στρατιωτικούς καὶ δημοτικούς καὶ ἐκκλησιαστικούς κτλ., ἀλλὰ καὶ τοὺς διαιτητὰς καὶ τοὺς ἐνόρκους, τοὺς κατὰ τὴν δημοσίαν συμβόλαια καὶ τὰς διαθήκας παραλαμβανομένους μάρτυρας, καὶ τοὺς κατὰ τὰς ἀνακριτικὰς καὶ ἄλλας ὁμοίας ἐκθέσεις ἐλλείψει δικαστικοῦ γραμματέως προσλαμβανομένους, τοὺς κατὰ τὴν βεβαιώσιν τῶν φόρων συμπράττοντας ἰδιώταις οἳ ἐπὶ τοῦ φόρου τῶν οἰκοδομῶν ἐργάζεμενος τέκτων, οἱ ἐπὶ τοῦ φόρου τῶν ζώων ἀπαριθμηταὶ καὶ αἰθεῖται, προσεῖται τοὺς ἐκλογεῖς παντὸς δημοσίου ἐκλογικοῦ

συλλογῶν καὶ τὰ μέλη τῶν ἐφορευτικῶν ἐπιτροπῶν, ἐπὶ δὲ τούτοις τοὺς μάρτυρας καὶ πραγματογνώμονας καὶ διερχομένους κατὰ τὰς δίκας καὶ πᾶσαν ἄλλην παραπλησίαν τῶν δημοσίων ἀρχῶν ἐνέργειαν διότι οὗτοι δημόσιον καθήκον διεξάγουσι, καὶ δυνατόν νὰ δεγῶσι δῶρα κατὰ τὴν διεξαγωγὴν αὐτοῦ.

Πλὴν δὲ τοῦ δημοσίου λειτουργοῦ κατὰ τὴν δωροδοκίαν ἀναγκαῖον ἔτι πρόσωπον, ὡς εἰδείχθη, εἶναι ὁ χορηγῶν τὰ δῶρα· τῷ ἐκτελεστῇ τῇ δωροδοκίᾳ προϋποτίθηται συνδρομὴ βουλήσεων ἐκ δύο διαφόρων μερῶν ἀναγκάως, τοῦ δίδοντος καὶ τοῦ λαμβάνοντος· ἐπομένως συνιστᾷ αὕτη ἀδικήματα ἐπαγόμενον ἀναγκαίαν συναυτουργίαν, ἥτοι ἀναγκαίαν σύμπτωσιν πρόθεσως τοῦ ἀδικῆσαι ἐκπύρῳθεν, ἥς ἄνευ τῇ δωροδοκίᾳ ἀδύνατος· διότι ὁ μὲν δημόσιος λειτουργὸς ἄκων ἀδύνατον νὰ δωροδοκηθῇ, ἄνευ δὲ δωροδοκουμένου ἀδύνατον νὰ νοηθῇ δωροδοκία, καὶ τὸ πολὺ δυνατόν οὕτω ἀποπειρὰ δωροδοκίας παρὰ τοῦ προσενεγκίντου τὰ δῶρα μόνου· ἂν δὲ πάλιν οὗτος καταβάλῃ ἀκουσίως ἢ ἄνευ σκοποῦ δωροδοκίαν, εἴτε ἐξαναγκαζόμενος δι' ἀπειλῶν περὶ διαστροφῆς νομίμου αὐτοῦ συμφέροντος, εἴτε νομίζων ἐκ πλάνης ἢ ἐκ ἀπειθόμενος, ὅτι ὑποχρεωτὸς αὐτὸν ὁ νόμος, δυνατόν μὲν νὰ προκύψωσιν ἄλλα ἀδικήματα, ὡς ἐκβίαισις, καταπίσις, ἀπάτη καὶ καθέξις, οὐδαμῶς ὅμως δωροδοκία, ὅποια, ὡς ἄνευ δωροδοκουμένου, οὕτω καὶ ἄνευ δωροδοκούντος ἀκατανόητος.

Εἰρηται δ' ὅτι σκοπὸς τῆς δωροδοκίας εἶναι νὰ πράξῃ τι ὁ δημόσιος λειτουργὸς ἐκ τῆς ὑπηρεσίας του, ὅπερ δὲν θά ἔπραττον ἄνευ τῶν δώρων· τοῦτο δὲ συνιστᾷ πρᾶξιν ἀξιοποιον, διότι μεταβάλλει τὰ δημοσία καθήκοντα εἰς ἀντικείμενον αἰσχροῦ ἐμπορίας· καὶ προσετι ἐμβάλλει εἰς τὸν κίνδυνον πᾶν ἔννομον συμφέρον καὶ πᾶν ἰδιωτικὸν δικαίωμα. Ἄλλ' ἢ αἰσχροκέρδεια αὕτη τοῦ δημοσίου λειτου-

ργοῦ εἶναι δυνατόν ἐπὶ τὰς ὑπερτίμους καὶ θεμιτῆς ἐνεργείας αὐτοῦ· τούτῳ δὲν δωροδοκία δὲν προϋποτίθηται πάντως τὴν ὑπὸ τοῦ δημοσίου λειτουργοῦ παράβασιν τοῦ καθήκοντος του, ἀλλὰ δυνατόν ἔστι καὶ πρὸς ἐκπλήρωσιν αὐτοῦ, ἐννοούμενου τούτου τοῦ δημοσίου λειτουργοῦ ἄνευ τῶν δώρων· διότι, ὅπως ἐπὶ παραβάσει· ὁ δημόσιος λειτουργὸς ἐνεργεῖ τι ἐνεκα τῶν δώρων καίπερ ἀπαγορεύοντος τοῦ νόμου, οὕτω καὶ κατὰ τὴν ἐκπλήρωσιν, καίπερ ἐπιτάσσοντος τοῦ νόμου, παραλείπει τὴν ἐνέργειαν ἄνευ τῶν δώρων.

Ἐκ τοῦ δειχθέντος ὅμως διττοῦ σκοποῦ τῆς δωροδοκίας προκύπτουσι δύο ταύτης εἶδη, ἥτοι δωροδοκία πρὸς παράβασιν καθήκοντος καὶ δωροδοκία πρὸς ἐκπλήρωσιν αὐτοῦ, ἀποτελούμενα δύο διαφόρους βαθμοὺς τοῦ ἀδικήματος· κατὰ τὸ ἄμεσον ἀποτελέσμα καὶ τὸ ἀξιοποιον.

Ἡ ἄνωθεν ὅμως διαφορά κρίνομένου τοῦ ἀδικήματος κατὰ τὴν πρόθεσιν εἶναι κυρίως ἐπαίσθητὴ ἐκ τοῦ δωροδοκούντος, ἐπουσιῶδης δ' ἐκ τοῦ δωροδοκουμένου· διότι τούτου οὐ μόνον ἡ αἰσχροκέρδεια εἶναι ἐξ ἴσου σχεδὸν θρασυα κατ' ἀμφοτέρους τὰ εἶδη, ἀλλὰ καὶ ἡ παρομοιοῦσα ἀφιστιμία εὐχερῶς ἐξομοιοῖ παράβασιν καὶ ἐκπλήρωσιν καθήκοντος, πρὸς δὲ ἡ παράβασις καὶ κατὰ τὴν πρὸς ἐκπλήρωσιν τοῦ καθήκοντος δωροδοκίαν περιέχεται δυνάμει ὡς ἀπειλή μὴ χορηγημένων τῶν δώρων· ἀλλ' ἔτι μᾶλλον πείθουσι τὰ ἄμεσως ἐπομένα. Ἐκ τοῦ δωροδοκούντος ὅμως ἡ μὲν πρὸς παράβασιν προσφορὰ δώρων μαρτυρεῖ ἐσ/άτην πρὸς τοὺς νόμους ἀσεβείαν καὶ καταφρόνησιν τῆς δημοσίας ὑπηρεσίας, πολλάκις δὲ καὶ αἰσχροκέρδειαν μείζονα τῆς τοῦ δεχομένου τὰ δῶρα, ἡ δὲ πρὸς ἐκπλήρωσιν καθήκοντος ἐμφαίνει μὲν ζήλον τοῦ δωροδοκούντος περὶ τὰ ἴδια συμφέροντα καὶ γὰρ λαράς πως περὶ ἡθικῆς ἀρχάς, οὐδαμῶς ὅμως σπουδαίαν τοῦ ἀδικῆσαι πρόθεσιν,

πεποιθότος ότι ἄξιοι νόμιμον. Κατὰ τὴν πρώτην ὁ χορηγὼν τὰ δῶρα ἀναγκαιῶς σχεδὸν ἔχει τὴν πρωτοβουλίαν, διότι αὐτὸς συλλαμβάνει τὸ σχέδιον τῆς ἀθεμίτου ὠφελείας, ἣν διὰ τῆς διαφθορᾶς ἐπιδιώκει, ὁ δὲ δημόσιος λειτουργὸς τὸ μανθάνει προκαλούμενος, κατὰ δὲ τὴν δευτέραν τὸναντίον τὴν πρωτοβουλίαν ἔχει ὁ δημόσιος λειτουργός, ὅστις, εἰμὴ ῥητῶς ἐκδηλώσῃ τὴν πλεονεξίαν του εἰς τὸν ἔχοντα νόμιμον συμφέρον, ἐξανγκάζει αὐτὸν εἰς δωροδοκίαν δυστροπῶν καὶ προφασίζόμενος. Κατὰ τὴν πρώτην ὁ χορηγὼν τὰ δῶρα εἶναι ὁ διαφθορεὺς τοῦ δημοσίου λειτουργοῦ καὶ ἀκριβῶς εἰπεῖν ὁ κυρίως αἴτιος τοῦ ὅλου ἀδικήματος, κατὰ δὲ τὴν δευτέραν οὗτος θύμα μᾶλλον εἶναι τῆς πλεονεξίας τοῦ δημοσίου λειτουργοῦ ἢ αὐτὸς ἕνοχος ἀδικήματος.

Ἐκ τῶν ἀνωτέρω δῆλον, ὅτι ὁ μὲν δημόσιος λειτουργός εἶναι ἐξ ἴσου σχεδὸν τιμωρητέος κατ' ἄμφοτερά τα εἶδη τῆς δωροδοκίας, μικρὸν ἐπιβαρυνούσης αὐτὸν τῆς παραβάσεως τοῦ καθήκοντος· ὁ δὲ δωροδοκῶν τὸναντίον ἐξ ἴσου μὲν τιμωρητέος μετὰ τοῦ δημοσίου λειτουργοῦ, εἰ μὴ βαρύτερον, ἐπὶ δωροδοκίας πρὸς παράβασιν καθήκοντος ὡς διαφθορεὺς ἐπὶ δὲ δωροδοκίᾳ πρὸς ἐκπλήρωσιν καθήκοντος ἐλαφρῶς ποινῆς ἄξιος, ἐνίοτε δὲ καὶ οὐδαμῶς. ἀποδεικνυομένων ἐπικινδύνων τεχνασμάτων τοῦ δημοσίου λειτουργοῦ.

Χρηγία δὲ δῶρων εἶναι δυνατὴ καὶ μετὰ τὴν ἐνέργειαν τοῦ δημοσίου λειτουργοῦ καὶ αὕτη δ' ὑποτελεῖ πρᾶξιν καὶ καθ' ἑαυτὴν ἀπρεπῆ, ἅμα δὲ ἱκανὴν νὰ παρασκευάσῃ πρὸς διαφθοράν ὡς καὶ νὰ καλύψῃ προσυμφωνίαν περὶ δῶρων· δὲν συνιστᾷ ὅμως δωροδοκίαν, διότι ἄλλοιπεὶ ὁ τῆς δωροδοκίας σκοπός, τούτεστι τῆς ἐπιτεύξεως τῆς ἐνέργειας τοῦ δημοσίου λειτουργοῦ διὰ τῶν δῶρων, ἀφ' οὗ ταῦτα μετὰ τὴν ἐνέργειαν δίδονται. Ὅθεν κατὰ κανόνα ἐλαφρότερον κατὰ πολὺ τῆς δω-

ροδοκίας τιμωρητέα. Διάφορον ὅμως, εἰκός, τὸ πρᾶγμα, ἂν προσηγήθῃ συμφωνία ῥητὴ ἢ κεικαλυμμένη, διότι οὕτω πάλιν ἡ ἐνέργεια τοῦ δημοσίου λειτουργοῦ διὰ τῶν δῶρων κατορθοῦται· διὸ καὶ μνητὴ συμφωνία περὶ δῶρων, καὶ ἂν δὲν καταβληθῶσι ταῦτα ὕστερον, εἶναι τιμωρητέα, διότι καὶ οὕτω περιέχει ὅλην τὴν ρυπαριότητα καὶ τὸ κινδυνώδες τῆς δωροδοκίας προστετόν δ' ἔτι, ὅτι ἡ μετὰ παράβασιν καθήκοντος προσφορά δῶρων ἢ ἀκριβῆς παρέχει τεκμήριον ἰσχυρὸν προσυμφωνίας, διότι δυσκόλως ἐπιχειρεῖτε ἀνέμνητος παρῆσθαι καθήκοντος ἄνευ συμφέροντος ἢ ἄλλου τινος ἰσχυροῦ ἄγου, ἀλλὰ ταῦτα συγκεκριμένως ἐκτιμητέα.

Διὰ τῆς δωροδοκίας δ' ἐπέρχεται πολὺ λάχις ζημία ἄμετρος εἰς τ. τίτους καὶ ἰδίως ἐπὶ ἀστικῶν διαφορῶν διαφθειρομένων τῶν δικαστῶν, συνηθέστατα δὲ ζημιούται τὸ δημόσιον διαφθειρομένων τῶν δημοσίων λειτουργῶν καθ' οἷονδ' ἔπαυσε κλάδον τῆς δημοσίας ὑπηρεσίας· δὲν εἶναι ὅμως ἀνευκατὰ ἐπακολουθεῖ τῆς δωροδοκίας ἡ ἄμετρος ζημία τρίτου, ἀφ' οὗ καὶ κατὰ τὴν ἐκπλήρωσιν τοῦ καθήκοντος χωρεῖ δωροδοκία, οὐδ' ἡ παράβασις ἔτι ἔχει πάντοτε σκοπὸν χρηματικὸν ἀντιεῖμενον τούτου δ' ἐνεκα οὐδ' ἀδικούμενον ἢ παθόντα ἔχοντα κυρίως κατὰ τὴν δωροδοκίαν, οὐδὲ χαρακτὴρ ταύτης εἶναι ἡ ζημία τρίτου ἢ ἡ παράβασις τοῦ καθήκοντος· ἀλλ' ἡ αἰσχρὰ ὡς προεῖρηται τῶν δημοσίων καθήκοντων ἐμπορία. Ἐντεῦθεν δὲ δῆλον ὅτι ἡ δωροδοκία συνιστᾷ ἀδικημὰ δημοσίας τάξεως ἐξ ἐπαγγέλματος καταδικώμενον.

Ἄν ὅμως ἡ παράβασις τοῦ καθήκοντος καὶ ἡ ζημία τρίτου δὲν εἶναι ἀνευκατὰ κατὰ τὴν δωροδοκίαν ὅροι, καθίστασιν ὅμως βαρύτερον τὸ ἀδικημὰ ὅταν συντρέχωσιν. Καὶ περὶ μὲν τῆς παραβάσεως τοῦ καθήκοντος ἐγένετο πρόσθεν λόγος, κατὰ δὲ τὴν ζημίαν τρίτου λόγος.

εἶπεν τὸ τε μέγεθος ταύτης καὶ τὸ εἶδος τοῦ παραδιδασθέντος δικαιώματος καὶ τὰς ἄλλας κατὰ τὴν πράξιν περιστάσεις συγκατεμένως. Τὸ ἀξιόποιον ὅμως ἰδίως αὐτὸν ἀναλόγως τῇ σπουδαιότητι τῶν κατηκόντων τοῦ δωροδοκουμένου, διότι ἀνάλογοι ἐπίσης ἡ διαφθορά καὶ τὰ ἐξ αὐτῆς ρεῖν ἀπακόλουθα. Ἡ ἀπεχθεστέρα δὲ καὶ ἀλευριωτέρα δωροδοκία εἶναι ἡ τοῦ δικαστοῦ διὰ τε τὸ μέγεθος τῶν ἀπ' αὐτοῦ ἐξαγομένων συμφερόντων καὶ τὸ σεμνὸν τοῦ ἀξιώματος.

Καὶ ἡ ἀξία δὲ τῶν δώρων ἐπιδόρῃ κατὰ τὸν καταλογισμὸν τῆς ποινῆς, εἰ καὶ δευτερευόντως· πάντως ὅμως ἀναγκαῖον τὰ δῶρα νὰ εἶναι πως ἄξια λόγου, καὶ κυρίως ἱκανὰ νὰ περιποιήσωσιν ὄφελος τῷ λαβάνοντι, ἵνα ἢ δυνατόν νὰ συναγάγῃ τις σκοπὸν φιλοκερδείας· διότι τὰ πάνυ μικρὰς ἀξίας, ἅπερ οὐδὲν παρέχουσι κερδὸς καὶ διὰ φιλοφρόνησιν μᾶλλον δίδονται καὶ μάλιστα μετὰ τὴν ἐνέργειαν τοῦ δημοσίου λειτουργοῦ, ἀναγκάζεται πολὺν τρόπον νὰ δεχθῇ οὗτος, ἵνα μὴ σκαίος ἢ τρολῆστικός καὶ ἐπιδεικτικός ἐκληφθῇ, ἢ καὶ ἡ περὶ τὸ καθήκον ἀκριβεία δυσκίλως εἶναι μεμπτέα.

Παρά τῶν πλείστων δὲ παραδεχόμενον εἶναι ὅτι ἡ δωροδοκία θέον νὰ λογίζεται τετελεσμένη διὰ μόνης τῆς περὶ δώρων συμφωνίας καὶ ἂν οὐδὲν τῶν συμπρωτημένων ἐκτελεσθῇ, ἥτοι ἔνθεν μὲν ἡ καταβολὴ τῶν δώρων, ἔνθεν δ' ἡ πράξις δι' ἣν τὰ δῶρα. Ἀποτέριρα δὲ δωροδοκίας δυνατὴ μονομερῶς μόνον, παρὰ μὲν τοῦ προσφέροντος τὰ δῶρα μὴ ἀποδιδόμενου τοῦ δημοσίου λειτουργοῦ, παρὰ δὲ τοῦ δημοσίου λειτουργοῦ ἀξιούντος δῶρα, μὴ συναινούντος δὲ τοῦ ἔχοντος συμφέρον. Τὴν γνώμην δὲ ταύτην, καίπερ δεκτικὴν ἰσχυρὰς ἀμφισβήτησεως, παρέρχεται οὕτω, διότι πᾶσα τοιαύτη συλλήψεις εἶναι ματαίᾳ ἐνεκα τοῦ ἡμετέρου ποιν. νόμου, ὅστις, ὡς ἐκτεθεήσεται

μετ' ὀλίγον, ἀντιβιάζει ἔτι μᾶλλον τὸ τετελεσμένον.

Πᾶσαι δὲ σχεδὸν αἱ νομοθεσίαι διαστέλλουσι τὰ προεκτεθέντα δύο εἶδη τῆς δωροδοκίας πρὸς παράθασιν καθήκοντος καὶ πρὸς ἐκπλήρωσιν αὐτοῦ. Τιμωροῦνται δὲ συνήθως τὴ μὲν πρῶτον εἶδος βραβείως, τὸ δὲ δεύτερον ἐλαφρότερον δι' ἐπανορθωτικῆς ποινῆς. Τινὲς δὲ μόνον τὴν πρὸς παράθασιν καθήκοντος δωροδοκίαν τιμωροῦσιν, ἅπερ οὐκ ὀρθὸν κατὰ τὰ προειρημένα, προκειμένου ἰδίως περὶ τοῦ δημοσίου λειτουργοῦ. Τὴν δὲ μετὰ τετελεσμένην πράξιν χρηγίαν δώρων ἐλαφρότατα τιμωροῦσιν αἱ πλείεσται, καὶ οὐδὲ δωροδοκίαν κἄν χαρακτηρίζουσιν εὐλόγως τὴν πράξιν, ἀλλ' ἀποκαλοῦσι πρὸς διαστολὴν τιμωρητὴν ἢ ἀπηγορευμένην λήψιν δώρων.

Πολλὰ καὶ πάλιν διαχωρίζουσι τὴν δωροδοκίαν εἰς ἐνεργητικὴν καὶ παθητικὴν. ἥτοι τὴν τοῦ χρηγοῦντος τὰ δῶρα τοῦ καὶ τὴν τοῦ ἀποδιδόμενου ταῦτα δημοσίου λειτουργοῦ, λαμβάνουσαι ἐκάστην τούτων αὐτοτελῶς ὡς ἴδιον ἀδικημάτων· τιμωροῦσι δ' ἐν γένει ἐλαφρότερον τὴν ἐνεργητικὴν τῆς παθητικῆς. Ταῦτο δ' εἶναι καὶ ὁ λόγος τοῦ διαχωρισμοῦ, ἵνα διαφόρους ποινὰς κανονίσωσι περὶ ἐκάστου. Οὐτε ὅμως ἡ διαφορὰ τῆς ποινῆς δικαιολογεῖ τὸν διαχωρισμὸν παύσεων, αἵτινές εἰσιν ἀλληλὲνδετοὶ καὶ προϋποτιθεῖσιν ἀλλήλας, καὶ ἀκριβῶς εἰπεῖν, μέση τῆς αὐτῆς πράξεως· οὕτε προσέτι· δικαίον, ὡς προεξετέθη, νὰ λογίζηται πάντοτε ἥττον τιμωρητέος ὁ δωροδοκῶν, ὅστις διαφθείρων δημοσίον λειτουργὸν πρὸς παράθασιν τοῦ καθήκοντός του εἶναι ἐλευθριώτερος τοῦ διαφθειρομένου πολλάκις.

Ὁ δ' ἡμέτερος ποινικός νόμος διαχωρίζει ἐπίσης εἰς αὐτοτελῆ ἀδικήματα τὴν ἐνεργητικὴν καὶ τὴν παθητικὴν δωροδοκίαν, καὶ πάντη διαφόρους ποινὰς καθ' ἐκάστης ἀπαγγέλλει, κατὰ πολὺ δὲ ἐλαφρο-

τέρας κατὰ τῆς ἐνεργητικῆς ἢ τῆς παθητικῆς. Ὑποδικαίρει δ' ἔτι ἀμφοτέρας, εἰ καὶ κατ' ἰδίαν, εἰς τρεῖς βαθμούς, ἧται α' εἰς δωροδοκίαν πρὸς ἐκτέλεσιν καθήκοντος, β' εἰς δωροδοκίαν πρὸς παράβασιν καθήκοντος καὶ γ' εἰς δωροδοκίαν πρὸς παράβασιν καθήκοντος, καθ' ἣν ἐπηκολούθησε πράγματι ἢ παράβασις. Χαρακτηρίζει δὲ τὴν πράξιν τοῦ δημοσίου λειτουργοῦ κατὰ μὲν τὸν α' βαθμὸν ὡς πλημμέλημα, ἐλαφρόν μᾶλλον, τὸν δὲ β' ὡς πλημμέλημα βαρὺ, τιμωρούμενον διὰ φυλακίσεως τοῦλάχιστον διετοῦς, τὸν δὲ γ' ὡς κακούργημα τιμωρούμενον δι' εἰρκτῆς (ἄρθρ. 456). Τιμωρεῖ δὲ ἐξ ἴσου κατὰ τὴν ἀνωτέρω κλίμακα τὴν μετὰ τετελεσμένην πράξιν λήψιν δώρων καὶ ἄνευ προσυμφωνίας (ἄρθρ. 457). Τὰς αὐτὰς δὲ ποινὰς ἀπαγγέλλει καὶ κατὰ τοῦ μὴ ἐγκαίρως μηνύσαντος δημοσίου λειτουργοῦ τὸν ἀκουσίως καὶ ἐν ἀγνοίᾳ αὐτοῦ ἀποστείλαντα δῶρα καθ' οἷονδῆποτε τρόπον (ἄρθρ. 458).

Τὴν δ' ἐνεργητικὴν δωροδοκίαν τιμωρεῖ κατὰ τὴν α' περίπτωσιν διὰ χρηματικῆς ποινῆς, προστιθεμένης κατὰ τὴν β' καὶ ποινῆς φυλακίσεως μέχρι δύο ἐτῶν καὶ κατὰ τὴν γ' τοῦλάχιστον ἐνός ἔτους, ἐπομένως μέχρι 5 ἐτῶν. Ἐκ τῆς ἀρχῆς δὲ τοῦ χωρισμοῦ φερόμενος λογίζει τετελεσμένον τὸ ἀδίκημα ἐκ τοῦ δωροδοκοῦντος εἴτε ἐγένοντο δεκτὰ τὰ δῶρα εἴτε μὴ (ἄρθ. 459). τοῦτέστι τάττει εἰς τὸ τετελεσμένον ἀδίκημα καὶ τὴν μονομερῆ ἀπόπειραν ἐνεργητικῆς δωροδοκίας ἀλλὰ πῶς δυνατὴ τετελεσμένη δωρεά, ἣτις δὲν ἐγένετο δεκτῇ;

Περὶ δωροδοκίας προνοεῖ ἔτι ὁ στρατιωτικὸς ποινικὸς νόμος, παραπέμπων εἰς τὸν κοινὸν καὶ προστιθέμενος ἑκπτώσιν ἐπὶ καταδίκης ὑπὲρ τὰ 2 ἔτη (ἄρθρον 250). περιέχει δὲ καὶ εἰδικὰς διατάξεις περὶ στρατιωτικῶν ἰατρῶν βεβαιούντων ψεύδη ἀντὶ δώρων, τιμωρῶν τὸν μὲν ἱατρὸν δι' εἰρκτῆς, τὸν δὲν δωροδοκοῦντα

κακούργημα ἢ παράλειψις ἀπλῆς προ-
απικῆς διατάξεως, παράλειψις ἢ ἐπι-
παι πολλάκις ἢ σεμνότης καὶ ἢ ἀπο-
παι παροργισέων, διότι συνηθέστερον
καταγγελίας ποιοῦνται φαῦλοι, ἐπι-
παιότες ἢ καὶ ἀξιοῦντες πλείονα. —
ἐπείτε ὁ νόμος εἰς τὸν παθόντα νὰ
ἐπιπαι τὸν κλέπτην, ὡς ὁδὸς ποτε μεγὰ-
λίστην καὶ ἀν διεπραξέ, διότι μόνη
ἐγγ αὐτοῦ εἶναι ἱκανὴ νὰ καλύψῃ τὸ
ἥμα, καὶ ὅμως ὁ αὐτὸς νόμος δὲν ἐπι-
παι εἰς τὸν δημόσιον λειτουργὸν νὰ
ἐπιπαι τὸν ἀποπειραθέντα νὰ τὸν
πείσῃ! Δὲν ἀρνούμαι δ' ὅτι δυνατόν
ἐστὶν ποτε ἀνάγκη καταγγελίας,
ὡς αὐτὴν δέον νὰ ἐμπιστευθῇ ὁ νόμος
τῶν δημόσιον λειτουργῶν, ὅστις ἀπο-
παι τὰ δῶρα, καὶ ἄνευ θορύβου,
καὶ ἀνγκυαίως χρηστός.

Πημιελίχς προσέτι ὁ ἡμέτερος νόμος,
ὡς τῶν προειρημένων εἶναι καταφανές,
ὡς ἂν πολὺ βρύτερον τὸν πρὸς παρά-
παι καθήκοντος δεχθέντα δῶρα δημόσιον
παι τὸν διὰ τῶν δῶρων διαφθεί-
παι αὐτόν.

Ἄλλος ἔτι ὁ νόμος τιμωρῶν ἐξ ἴσου
ὡς τὸν φύλακα δεχόμενον δῶρα καὶ
ὡς τὸν ἀρχηγὸν ὑπηρεσίας καὶ τὸν δικα-
παι αὐτὸν περιέχει δὲ στάδια αὐτο-
παι ὁ νόμος καθ' ἕκαστον εἶδος ποι-
παι ἄλλ' ὅταν καὶ ὁ κατώτατος ὅρος
παι πεινῆς εἶναι ὑψηλός, πάνυ δυσεφάρ-
παι ἢ περὶ καταλογισμοῦ ἐξ ὑποκει-
παι κλῆμας.

Ἄλλος ἔτι προσέτι τίνος ἕνεκα τὴν
παι πεινῆς ποινὴν περιορίσεν εἰς μόνον
παι δωροδοκούντα, ἐν ᾧ αἱ χρηματικαὶ ποι-
παι εἰς πρόσφορον κατὰ τῆς πλεονεξίας,
παι κυρίως ὁ δημόσιος λειτουργὸς ἀπο-
παι ἐνταῦθα.

ὡς τοιαύτας παρανοήσεις καὶ πλάνας
παι πείπτουσιν οἱ ἀπὸ μιᾶς μόνης ἐπόψεως
παι ἀδύνατον τὰ πράγματα, ὡς ἔπραξεν

ὁ ἡμέτερος τοῦ ποινικοῦ νόμου νομοθέτης.
Συνέδοκαμεν ὅμως εἰς τοῦτο καὶ ὁ ἴος τῶν
μεσαιωνικῶν προλήψεων, ὅφ' οὐ τὰ μά-
λιστα πεποτισμένοι ἦν ὁ τότε σχολαστι-
κὸς δεσπότης καὶ οἱ περὶ αὐτόν.

Μνημονεύει δ' ὁ νόμος δημοσίους ὑπαλ-
λῆλους ἢ λειτουργούς καὶ ἐνόρκους ὡς
ὑποκειμένους εἰς δωροδοκίαν, ἐξ οὗ δυνα-
τὸν νὰ εἰκάσῃ τις πρὸς στιγμὴν σκοπὸν
περιορισμοῦ τοῦ ἀδικήματος εἰς μόνους
τούτους· οὐδὲ λόγον ὅμως ἔχει τοιοῦτος
περιορισμός· οὐδὲ δίδει ὁ νόμος ὅρισμόν
τινα ἐνταῦθα τοῦ δημοσίου ὑπαλλήλου,
ἵνα δεχθῶμεν περιορισμένην τὴν ἐν ἀρχῇ
τεθεῖσαν ἔννοian τοῦ δημοσίου λειτουργοῦ
ἐπὶ δωροδοκίας. Τούς μάρτυρας ὅμως καὶ
πραγματογνώμονας κτλ. ψευδομένους τι-
μωρεῖ βρύτατα ὁ νόμος πάντοτε δι' ἄλ-
λων εἰδικῶν διατάξεων, τὴν δὲ δωροδο-
κίαν λογίζει ὡς ἐπιβαρυντικὸν λόγον (ἀρθ.
268). Ἄλλ' οἱ ψευδομένοι παραβαίνουσι τὸ
καθῆκον των διὰ δῶρα· ἐπομένως δὲν
προδίδει ἐκεῖ τὴν πειρίπτωσιν, καθ' ἣν
δωροδοκούνται, ἵνα καταθέσῃ τὴν ἀ-
λήθειαν, περὶ ψευδορκίας προκειμένου.
Οὕτω δ' ἐφαρμοστέαι καὶ κατ' αὐτῶν αἱ
περὶ δωροδοκίας διατάξεις, ὅταν λαμβά-
νωσι δῶρα, ἵνα καταθέσῃ τὴν ἀλή-
θειαν. Τὸ αὐτὸ δ' ἐφαρμοστέον καὶ ἐπὶ
στρατιωτικῶν ἱατρῶν κατὰ τὸ 251 ἄρ-
θρον τοῦ στρ. ποιν. Ν., διότι καὶ τοῦ-
το περὶ παραβάσεως καθήκοντος προνοεῖ
μόνον.

Ἀπόπειρα δὲ δωροδοκίας κατὰ τὸν
ἡμέτερον νόμον, καὶ μονομερῶς ἔτι μόνον
κατὰ τὴν παθητικὴν δωροδοκίαν εἶναι δυ-
νατή, ἤτοι ἀξιοῦντος δῶρα τοῦ δημοσίου
λειτουργοῦ, τοῦ δὲ διαφερομένου μὴ συναι-
νούντος, διότι, ὡς προείρηται, κατὰ τὴν
ἐργητικὴν περιλαμβάνει εἰς τὸ τετελεσ-
μένον ἀδίκημα καὶ τὴν ἀπορριφθεῖσαν
ὑπόσχεσιν δῶρων.

Δ. Γλαράκης

Έγγραφα. Τὰ έγγραφα ἀποτελοῦσιν ἐν τῶν κυριωτάτων ἀποδεικτικῶν μέσων ἐν τε τῇ ἀστικῇ καὶ τῇ ποινικῇ διαδικασίᾳ, μάλιστα δὲ ἐν τῇ ἀστικῇ.

Όροι ἀπαραίτητοι τῆς ἀποδεικτικῆς αὐτῶν δυνάμεως εἶναι 1) ἡ κατὰ τοὺς νομίμους τύπους σύνταξις αὐτῶν (Πολ. Δικ. 385 Ποιν. Δικ. 134). Όθεν τῆς πολιτικῆς δικονομίας ὀριζούσης ὅτι ἐν τοῖς ἰδιωτικοῖς ἐγγράφοις τίθεται ἐλάχιστος ἡ ὑπογραφή δι' ἀλφαριθμητικῶν στοιχείων, τὸ φέρον μονογραφὴν ἔγγραφον στερεῖται ἀποδεικτικῆς ἰσχύος, ὡς μὴ τηρηθεισῶν τῶν νομίμων διατυπώσεων, 2) τὰ παρέχοντα τὸ κύρος τῆς ἀληθείας εἰς αὐτά, ἰδίως δὲ ἡ ὑπογραφή ἢ ἡ σφραγίς, νὰ ᾧσιν ἐπιτεθειμένα εἰς ἑκαστον φύλλον ἢ ἄλλως τὰ φύλλα ὅλα νὰ ᾧσιν ἡσφαλισμένα διὰ κλωστής, ἡσφαλισμένης διὰ τῆς πρὸς κύρωσιν αὐτῆς ἐπιτεθειμένης σφραγίδος, 3) νὰ μὴ ᾧσιν ἐσχισμένα, διατετμημένα, διὰ διαγραφῆς, ξέσεως, ἐξαλείψεως ἢ κατ' ἄλλον τρόπον οὐσιωδῶς μεταβεβλημένα, 4) νὰ ᾧσιν εὐανάγνωστα (Πολ. Δια. 385). ("Ιδε καὶ τὴν λ. Έκθέσεις). Κανονίζεται δὲ ὁ τύπος τοῦ ἐγγράφου κατὰ τοὺς ἰσχύοντας ἐν ᾧ τόπῳ καὶ χρόνῳ ἐξεδόθη τὸ ἔγγραφο νόμους (Πολ. Δια. 386. Ν. 114 § 1 Πανδ. de reg. juris). Όθεν, ἐὰν τὸ ἔγγραφο ᾖ τυπικῶς ἄκυρον κατὰ τὸν νόμον τὸν ἰσχύοντα καθ' ἣν ἡμέραν συνετάχθη, δὲν δύναται νὰ καταστῇ ἔγκυρον, εἰσαγομένου νεωτέρου νόμου μὴ ἀξιοῦντος τοὺς τύπους, ὧν ἕνεκα τὸ ἔγγραφο ᾖ ἄκυρον κατὰ τὸν παλαιότερον νόμον (Merlin rep. ἐν λέξει effet retroactif τμ. 3 § 3). Προ-

βληλλομένης δὲ ἀμφισβητήσεως, ἐὰν ὁ τύπος ἐγγράφου τινὸς ᾖ ὁ ἰσχύων νομικός τύπος ἐν τῷ χρόνῳ καὶ τῷ τόπῳ τῆς ἐξέδσεως, ὁ προσάγων τὸ ἔγγραφον ὀρεῖται νὰ ἀποδείξῃ τὴν κατὰ τοῦτον σύνταξιν αὐτοῦ (Πολ. Δικ. 386). Σημειωτέον ὅτι κατὰ τὴν εὐλογωτέραν γνώμην ὁ κανὼν, καθ' ὃν ὁ τύπος τοῦ ἐγγράφου ρυθμίζεται κατὰ τὸν τύπον, ἐν ᾧ ἐξεδόθη, (ὅθεν λαγίζεται τηρηθεὶς προσηκόντως, ἐὰν συνάδῃ πρὸς τὸν νόμον τοῦ τόπου, ἐν ᾧ ἐξεδόθη, διαγραφομένου ἄλλου τύπου ὑπὸ τοῦ ἐλληνικοῦ νόμου), δὲν ἐφαρμόζεται, ὅσκι: ὁρίζομενα: ὑπὸ τοῦ ἐλληνικοῦ νόμου διατυπώσεις φέρουσι τὴν ἰδιότητα ἐπιτακτικῶν διατάξεων ἕνεκα λόγων δημοσίας τάξεως, οἷοι δύνανται νὰ θεωρηθῶσι καὶ οἰκονομικοί. Όθεν δὲν δύναται νὰ θεωρηθῇ ἔγκυρος ἐν Ἑλλάδι ἡ ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ ἰδιωτικοῦ ἐγγράφου μεταβιβάσις ἀκινήτων κειμένων ἐν Ἑλλάδι, διότι ὁ περὶ χωρὸς στήμου νόμος ῥητῶς ἀπαιτεῖ εἰς τούτοις καταρτίσιν συμβολαιογραφικοῦ ἐγγράφου. Επίσης δὲν δύναται νὰ θεωρηθῇ ἔγκυρος ὁ δι' ἀπλοῦ συμβολαίου τελεσθεὶς ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ γάμος μεταξύ ἡμεδαπῶν, διότι ὁ ἡμέτερος νόμος κηρύσσει ἄκυρον τὸν ἀνὴρ ιεροτελεστίας τελούμενον γάμον. Σημειωτέον ἐπίσης ὅτι ὁ κανὼν οὗτος, κηρύσσων ἔγκυρα τὰ ἐν ἀλλοδαπῇ χώρα καταρτισθέντα ὑπὸ ἡμεδαπῶν κατὰ τοὺς ἐν αὐτῇ νόμους ἔγγραφα, (παροχῶν δηλονότι τὸ καίωμα τοῖς ἡμεδαποῖς νὰ ὑποβάλλωσι τὰ πράξεις αὐτῶν εἰς τοὺς τύπους τῶν ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ νόμων), δὲν στερεῖ ἀποδεικτικῆς δυνάμεως τὰ κατὰ τοὺς ἡμεδαποὺς

αυτοὺς καταρτισθέντα ἔγγραφα ἐν τῇ ἄλλο-
δαπῇ. Τοῦτο φητῶς καθιερεῖ ὁ ἀστικός
νόμος τῆς 26 Ὀκτ. 1856 (ἀρθρ. 7).

Προσθετέον ὅτι, εἰν ἔγγραφον τινὸς φύλ-
λα μὴ συνδεδεμένα καθυποβληθῶσιν ὡς
ἐκτελούμενα ἐν ὅλῳ ἔγγραφον, δικαιούται
ἕκαστος οὗ ἢ ἀποδείξει νὰ ἀπαρρίψῃ πάντα
τὰ μὴ ὑπογεγραμμένα φύλλα (Πολ. Δικ.
387). Ἐγγραφα δὲ σχισθέντα, διατμη-
θέντα ἢ διαγραφέντα οὐχὶ πρὸς ἀποδείξιν
τῆς ἐν τῷ μέλλοντι ἀκρότητας αὐτῶν,
ἀλλὰ τυχαίως ἐκ πλάνης, δύνανται νὰ
χρησιμεύσωσι πρὸς ἀποδείξιν μόνον ἐάν
ἵστανται τὸ γεγονός τοῦτο νὰ ποδείχθῃ ἐξ
ἐκλήρου (Πολ. Δικ. 388). Ἐάν δ' ἐ-
πίθωσι μεταβολαὶ εἰς τι ἔγγραφον, ὁφεί-
λει ἐκ προσάγων αὐτὸ εἰς ἀποδείξιν νὰ πο-
δείξῃ, ὅτι ἐπηγήκε τὰς μεταβολὰς ταύτας
καὶ ὅτι τὸ ἔγγραφον ἢ ὁ καθ' οὗ πρό-
κειται νὰ χρησιμεύσῃ αὐτῷ ἢ ὁ εἰς ὃν
ἐπιβιβάσθῃ τὸ δικαίωμα ἢ ἄλλως ὅτι
ἔργον αὐτὰς τῇ συναινέσει αὐτοῦ (Πολ.
Δικ. 389). Ἐάν δ' ἀπολεσθῇ ἢ ἐκ τοῦ
ἔργου ἢ ἄλλης τυχαίας αἰτίας καταστῇ
ἀσυνάρηστον, ἢ ἄλλως ἀχρηστον, ὁ ἀ-
ποδεκτικὸς ὁφείλει κατὰ τὴν χρεῖαν νὰ
ποδείξῃ ἢ ὅτι ὑπῆρχεν ἰσχυρὸν νόμιμον
ἔργον, τυχαίως ἀπολεσθὲν ἢ καταστάν
ἀχρηστον, ἢ νὰ ποδείξῃ τὸ περιεχόμενον
αὐτοῦ ἢ νὰ ποδείξῃ συναισθητὲρα διὰ παν-
τὸς ἀποδεικτικὸν μέσον, καὶ ὅσακις ρητῶς
ἔκτος ἀπαιτεῖ τὴν προσαγωγὴν ἔγγρα-
φου (Πολ. Δικ. 390).

Καθυποβάλλεται δὲ τὸ πρὸς ἀποδείξιν
ἔργον ὁλοκλήρως κατὰ πᾶν τὸ περιε-
χόμενον αὐτοῦ καὶ οὐχὶ μόνον ἐν περιλή-
ξει ὅσα παρατηρηθῇ καὶ ἀναγνωρισθῇ ἢ
πληρώσει αὐτοῦ (Πολ. Δικ. 391). Ἐάν
δὲ πείσῃται τὰ διεξαχθῇ ἢ ἀποδείξει διὰ
μεσίων τεμαχίων, ἐξηγημένων ἐκ τινος βι-
βλίου ἢ ἄλλου ἐκτεταμένου ἔγγραφου,
περιλαμβανόντος πλείονα ἀντικείμενα, οὐ-
δαμὴν ἔχοντα συνάφειαν πρὸς τὴν δίκην,
ἔστι νὰ καθυποβληθῇ ἐξ αὐτοῦ ὅ,τι ἔχει

συνάφειαν πρὸς τὸ ἀντικείμενον τῆς δια-
φορᾶς (Πολ. Δικ. 392).

Ἐάν τὸ καθυποβληθὲν ἔγγραφον ἀνα-
φέρηται εἰς ἄλλο, συνυποβάλλεται καὶ
τοῦτο. πλὴν ἐάν τὸ προσαχθὲν ἔγγραφον
ἀντικατέστησε τὸ εἰς ὃ ἀναφέρεται ἢ πε-
ριλαμβάνεται ἐν τῷ προσαχθέντι ἢ ὅλη
αὐτοῦ οὐσιώδης ἔννοια (Πολ. Δικ. 393).
Προδήλως δὲ προτιμᾶται τοῦ τελευταίου
ἔγγραφου τὸ περιεχόμενον, ἐάν τὸ προ-
σαχθὲν ἔγγραφον περιέχῃ ὁρισμοὺς διαφέ-
ροντας τῶν τοῦ ἀρχιστοίχου ἐν αὐτῷ ἀνα-
φερομένου ἔγγραφου (Πολ. Δικ. 394).

Δικαιροῦνται τὰ ἔγγραφα εἰς δὴ μ ὁ σ ι α
καὶ ἰ δ ι ω τ ε κ α. Καὶ δ ἡ μ ὁ σ ι α
μὲν εἶναι τὰ συντασσόμενα κατὰ τοὺς
ὁρισμοὺς τοῦ νόμου ὑπὸ δημοσίου ὑπαλ-
λήλου, δικαιουμένου νὰ συντάσῃ τοιαῦ-
τα. (Πολ. Δικ. 398). Ὅθεν, ὅπως θε-
ωρηθῇ ἔγγραφον δημοσίον, ἀπαιτεῖται ὁ
συντάσσων αὐτὸ νὰ ἔχῃ τὸ δικαίωμα τῆς
συντάξεως αὐτοῦ (δηλονότι νὰ διατελῇ ἐν
ἐνεργείᾳ καὶ νὰ ἦναι ἀρμόδιος κατὰ τὸ τό-
πον καὶ ἀντικείμενον) καὶ νὰ συντάξῃ
κατὰ τὰς νομίμους διατυπώσεις. Τοιαῦτα
δὲ εἶναι 1) μὲν κυρίως αἱ συμβολαιογρα-
φικαὶ πράξεις, αἱ ἐκθέσεις καὶ τὰ μαρτυ-
ρικὰ τῶν δικαστικῶν κλητῶρων, αἱ πρά-
ξεις τῶν ὑποθηκοφυλάκων, τὰ ληξιαρχι-
κά ἔγγραφα, τὰ βιβλία τῶν μεταγραφῶν,
τὰ φορολογικὰ βιβλία καὶ τὰ κτηματο-
λόγια, ἀλλ' οὐχ ἥττον 2) πᾶν ἔγγραφον
ἐκδοθὲν ὑπὸ οἰασδήποτε δημοσίας ἀρχῆς
ἐντός τῶν ὁρίων τῶν καθηκόντων αὐτῆς.
Οὕτω φέρ' εἰπεῖν δημοσίον ἔγγραφον εἶ-
ναι τὸ ὑπὸ τοῦ Ὑπ. τῶν Οἰκονομικῶν ὡς
ἀντιπροσώπου τοῦ δημοσίου συνταχθὲν
πληρεξούσιον διὰ δίκας τοῦ δημοσίου (Α.
Π. 74 τοῦ 88)· ἐπίσης τὸ κατὰ δι-
αταγὴν τοῦ Ὑπ. τῶν Οἰκον. ἐκδοθὲν ὑπὸ
τοῦ παρ' αὐτῷ διεκπεραιωτοῦ ἔγγραφον
περὶ ἐνοικιάσεως τῶν προσόδων, ἅτε εἰς τὰ
καθήκοντα τοῦ Ὑπουργείου τῶν Οἰκον.
ἀναγομένης ἐν γένει τῆς διαχειρίσεως τῆς

έθνικῆς περιουσίας κατὰ τὸ Διατ. τῆς 3 Ἀπρ. 1833 (Α. Π. 102 τοῦ 47) δημοσίον έγγραφον εἶναι καὶ τὸ ὑπὸ τοῦ ὑγειονόμου ἐκδοθὲν έγγραφον περὶ τῆς μὴ ἀναχωρήσεως πλοίων ἐκ τῆς ἑδρας αὐτοῦ, ὅτε εἰς τὰ ὑγειονομικὰ καθήκοντα ἀναγομένης τῆς γνώσεως τῆς ἀναχωρήσεως τῶν πλοίων (Α. Π. 73 τοῦ 47). Οὐχ ἦν τὸν δημοσίον έγγραφὸν εἶναι καὶ τὰ ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ ὑπὸ τῶν αὐτῶν ἐγγρωρίων ἀρχῶν κατὰ τοὺς νομίμους τύπους συντασσόμενα ἐντὸς τῶν ὁρίων τῶν καθηκόντων αὐτῶν (Α. Π. 37 τοῦ 50, 170 τοῦ 77). Ἀλλ' ἐξισοῦνται δυνάμει τοῦ νόμου πρὸς δημοσίον έγγραφα καὶ τὰ ἐν δημοσίαις ἀρχαῖς ἢ καταχωρίσει κατατεθειμένα ἰδιωτικὰ έγγραφα, εἰάν ὧσι παλαιὰ καὶ υποστηρίζονται ὑπὸ ἄλλων σχετικῶν βοηθημάτων, ἔτι δὲ ἐν ἐλλείψει δημοσίων ἐγγράφων αἱ σημειώσεις τῶν γονέων περὶ τῆς γεννήσεως ἢ τοῦ θανάτου τῶν τέκνων αὐτῶν, εἰάν ᾗναι ἀποδεδειγμένη ἢ γνησιότης αὐτῶν ('Οργ. Δικ. ἄρθ. 191, Νόμου περὶ ὑποθ. ἄρθρ. 86, Ἀστ. νόμου ἄρθ. 39 καὶ 50, Νόμου περὶ μεταγραφῆς 5, Πολ. Δικ. 140, 875 καὶ 399).

Ῥητέον δὲ εἰδικώτερον περὶ τῶν συμβολαιογραφικῶν πράξεων, ὅτι δέον νὰ συντάσσονται ἐπὶ ποινῇ ἀκυρότητος ὑπὸ συμβολαιογράφου μὴ ἐνδιαφερομένου κατὰ νόμον καὶ ἐπὶ παρουσία ἑτέρου συμβολαιογράφου ἢ δύο μαρτύρων δυνάμενων νὰ παραστήσιν ὡς τοιοῦτοι κατὰ νόμον. Καὶ ἐνδιαφερόμενος μὲν συμβολαιογράφος θεωρεῖται οὐ μόνον ὁ παριστάμενος αὐτὸς οὕτως συμβαλλόμενος ἥτοι ὁ περὶ ἰδίας ὑποθέσεως συντάσσων τὴν πράξιν, ἀλλὰ καὶ ὁ περὶ ὑποθέσεων κατ'εὐθείαν γραμμὴν συγγενῶν καὶ κηδεστῶν αὐτοῦ ἢ ἐκ πλαγίου μέχρι τρίτου βαθμοῦ συντάσσων πράξιν ('Οργ. Δικ. ἄρθ. 177). Ἡ ἐνώπιον δὲ ἐνδιαφερομένου συμβολαιογράφου συνταχθεῖσα πράξις εἶναι ἄκυρος ('Οργ. Δικ. ἄρθ. 180). Μάρτυρες δὲ δυνάμενοι νὰ παραστήσιν ὡς

τοιοῦτοι εἶναι: μόνον πολῖται Ἕλληνες, συνδεόμενοι διὰ συγγενείας ἢ κηδεστικῆς εὐθείαν μὲν ἐπ' ἀπειραν, ἐκ πλαγίου δὲ μέχρι τρίτου βαθμοῦ πρὸς τὸν συμβολαιογράφον ἢ τοὺς συμβαλλόμενους, διατελοῦντες ἐν τῇ ὑπηρεσίᾳ τοῦ εἰκὸς τοῦ γραφείου τοῦ συμβολαιογράφου καὶ γινώσκοντες γραφὴν ('Οργ. Δικ. 179). Εἶναι δὲ ἄκυρος ἡ ἐνώπιον τῶν ἀρ. ἐνταγμένων νὰ παραστήσιν ὡς μάρτυρες, συνταχθεῖσα πράξις ('Οργ. Δικ. 180). Δέον δὲ νὰ περιέχωσιν αἱ συμβολαιογραφικαὶ πράξεις ἐπὶ ποινῇ ὡς αὐτῶν ἀκυρότητος 1) τὸ ὄνομα καὶ ἐπώνυμον τοῦ συμβολαιογράφου καὶ τὴν ἑδραν αὐτοῦ (σημειωτέον ὅτι κατὰ τὴν παρ' ἡμῶν νομολογίαν (Α. Π. 65 τοῦ 57, 75 τοῦ 7, 338 τοῦ 80) τὸ ὄνομα καὶ ἐπώνυμον πρέπει νὰ μνημονεύηται ἐν τε τῇ πύκτι τοῦ ἐγγράφου καὶ κάτωθεν διὰ τῆς ὑπογραφῆς (ἴδεν δὲν ἀρκεῖ μόνῃ ἢ ὑπογραφῇ, 2) τὸ ὄνομα καὶ ἐπώνυμον, τὸ ἐπὶ γελμα καὶ τὴν κατοικίαν τῶν συμβαλλόμενων καὶ τῶν μαρτύρων, (ἀλλὰ τοῦτο λανθάνει ὅτι ἡ λέξις κατὰ τοὺς ἀναπληρωθῇ δι' ἄλλων ταυτοσημνῶν, ὡς ὀρθῶς ἀπεφάνηται καὶ ὁ Ἀσπ. Πάγος διὰ τῆς ἀποφ. αὐτοῦ 165 τοῦ 47, 3) τὴν ἡμερομηνίαν, τὸν τόπον καὶ τὴν κατοικίαν, ἐνθα συντάσσεται ἡ πράξις ('Οργ. ἄρθ. 181). Σημειωτέον ὅτι, καθ' ὅριζοντος τοῦ νόμου τὸ μέρος τοῦ ἐγγράφου, ἐνθα δηλωτέα ἡ κατοικία, δύναται αὕτη νὰ σημειωθῇ ἐν ἀρχῇ τοῦ ἐγγράφου, ἀλλὰ δύναται νὰ σημειωθῇ καὶ μόνον ἐν τῇ τέλει. Σημειωτέον ἐπίσης ὅτι, όταν οἱ συμβαλλόμενοι καὶ οἱ μάρτυρες κατοικῶσιν ἐν τῷ αὐτῷ τόπῳ, δύναται νὰ σημειωθῇ συγχρόνως ἡ κατοικία πάντων. Ὅθεν καὶ ὁ ἐξῆς τύπος ἰκανοποιεῖ τὰς ἀπαιτήσεις τῆς ἀξιώσεως τοῦ νόμου ὡς ἀπὸ τῆς γνώσεως εἰς ἐπήκοον τῶν συμβαλλόμενων καὶ τῶν μαρτύρων Π. Π. καὶ Γ. Γ. ἐπαγγέλματος, πολίτων Ἑλλήνων, κατὰ

187). "Αν δ' ὑπάρξῃ ἀνάγκη προσθηκῶν, μεταβολῶν καὶ διορθώσεων, γίνονται αὐταὶ ἐν τῷ περιθωρίῳ ἢ εἰς τὸ τέλος τῆς πράξεως· ἀλλ' ἀπαιτεῖται νὰ βεβαιωθῶσι ἐρητῶς διὰ τῆς ὑπογραφῆς τοῦ συμβολαιογράφου, τῶν συμβαλλομένων καὶ τῶν μαρτύρων. Θεωροῦνται δὲ ὡς μὴ οὐσαι αἱ ἐν τῷ μεταξὺ τῶν στίχων μεταβολαὶ ἢ προσθηκαὶ (Ὅργ. Δικ. 188). Κατὰ δὲ τὴν διάταξιν τοῦ άρθ. 5 τοῦ περὶ χαρτοσήμου νόμου ἐπιτρέπονται μόνον ἐν τῷ ἔξω περιθωρίῳ διαγραφαὶ καὶ διορθώσεις ἢ προσθηκαὶ λέξεων παραλειπόμενων. Σημειωτέον, ὅτι ἡ ἐνώπιον τοῦ υἱ δικαιοῦμένου νὰ συντάσῃ συμβολαιογραφικὰς πράξεις ἢ μὴ κατὰ τὰς ἐκτεθείσας νομίμους διατυπώσεις συνταχθεῖσα συμβολαιογραφικὴ πράξις εἶναι ἄκυρος μόνον ὡς δημόσιον ἔγγραφον, ἀλλ' ἂν τυχὸν φέρῃ τὴν ὑπογραφὴν πάντων τῶν συμβαλλομένων, θεωρεῖται ὡς ἔγκυρον ἰδιωτικὸν ἔγγραφον. (Πολ. Δικ. 402, Ὅργ. Δικ. 190).

Τὰ δημόσια ἔγγραφα ἀποτελοῦσι πλήρη ἀπόδειξιν ὡς πρὸς πάντα τὰ ἐν αὐτῷ ἀναφερόμενα, ἅπερ ὁ συντάξας αὐτὰ δημόσιος ὑπάλληλος (συμβολαιογράφος, κλητὴρ, ὑποθηκοφύλαξ κτλ.) ἀναφέρει ὡς ὑπ' αὐτοῦ ἐνεργηθέντα ἢ ἐνώπιον αὐτοῦ γεγνημένα. Ἐπομένως ταῦτα ἔχουσι βεβαίαν χρονολογίαν καὶ κατὰ τῶν τούτων, ἐν ᾧ τὰ ἰδιωτικὰ δὲν ἔχουσι τοιαύτην, πλὴν εἰὰν ἐπιθεωρηθῶσι καὶ ταῦτα συμβολαιογραφικῶς ἢ ἀποθάνῃ ὁ ἐν τῷ ἰδιωτικῷ ἔγγράφῳ ὑπογεγραμμένος. Καὶ αἱ διὰ δημοσίου δὲ ἔγγράφου τελεσθεῖσαι νομικαὶ πράξεις ὑποχρεοῦσιν, ὡς καὶ αἱ δι' ἰδιωτικοῦ, πλὴν τῶν ἐνεργησάντων αὐτὰς προσώπων, καὶ τοὺς κληρονόμους καὶ λοιποὺς δικαιодоχους αὐτῶν. (Πολ. Δικ. 400 καὶ 412). Τὰ δημοσια δὲ ἔγγραφα καὶ ἐκτελοῦνται, μέχρις οὗ ἀποδειχθῇ ἡ πλαστογραφία ἢ ἡ νόθευσις τοῦ ἔγγράφου ἢ ἡ μεταβολὴ τῆς συμφωνίας (Πολ. Δικ. 403). Ἀλλ' ἡ μεταβολὴ τῆς συμφωνίας

δὲν δύναται· νὰ ἀποδειχθῇ ἡ δι' ἄλλου ἐγγράφου (ἀντεγγράφου), δι' ὅρκου ἢ διὰ δικαστικῆς ὁμολογίας (Πολ. Δικ. 434 ἐν συνδ. πρὸς 300 καὶ 303). Ἀλλὰ τὴν ἐγγράφον καὶ αἱ ὑπετίστολοι ἢ καὶ ἄλλα μεταγενέστερα ἐγγράφα ὑποχρεοῦσι μόνον τοὺς συμβαλλομένους καὶ τοὺς δικαιοδόχους αὐτῶν, οὐχὶ δὲ καὶ τοὺς τρίτους (Πολ. Δικ. 404). Ἐὰν ἐν τῷ ἀκρατηρίῳ προβληθῇ ἐνστάσις κατὰ δημοσίου ἐγγράφου, ἀνάγκη νὰ δηλωθῶσιν ἐν ταύτῃ τὰ πρὸς ἀποδείξιν μέσα, περὶ ὧν τοῦ παραδεκτοῦ γίνεται ἡμέσως συνοπτικὴ συζήτησις καὶ ἀπόφασις (Πολ. Δικ. 405).

Ἰδιωτικά δὲ ἐγγραφα εἶναι τὰ μὴ συντασσόμενα ὑπὸ δημοσίου ὑπαλλήλου, ἔχοντος τὴν ἀρμοδιότητα ταύτην, ἀλλ' ὑπ' αὐτοῦ τοῦ ἰδιώτου δι' αὐτόν (Πολ. Δικ. 407). Ἐν τοῖς ἰδιωτικοῖς δ' ἐγγράφοις καταλέγει ὁ ἡμέτερος νόμος (Πολ. Δικ. 408) καὶ τὰ ἐξῆς: 1) βιβλία ἐμπορικά, συντασσόμενα ὑπ' ἐμπόρων, τραπεζιτῶν καὶ ἐργοστασιαρχῶν, δικαιομένων νὰ μετερχῶνται τὸ ἐπάγγελμα αὐτῶν, περὶ τῶν συναλλαγμάτων καὶ τῶν υποθέσεων αὐτῶν, 2) τὰ συνοδευόμενα διὰ συνταγῶν ἱατρικῶν βιβλία τῶν φαρμακοπωλῶν, τὰ βιβλία τῶν ἱατρῶν, τῶν μαϊῶν καὶ τῶν ξενόδοχων, 3) τὰ εὐρετήρια καὶ ἡμερολόγια τῶν δικαστικῶν γραμματέων, δικηγόρων, συμβολαιογράφων, κλητῆρων καὶ κολλυθιστῶν. Πρὸς ἰδιωτικά δὲ ἐγγραφα εἰσομοιοῦνται καὶ 1) τὰ σύμβολον καὶ ἡ ἐγκοπὶς, καθ' ὅσον εἶναι ἀποδεδειγμένον, ὅτι τὰ μέρη συνηλλάσσονται τοιοῦτοτρόπως, καὶ ἐὰν ἀμφοτέρω τὰ ξύλα συμφωνῶσιν ἀλλήλοις, καὶ 2) τὰ ἰδιωτικά μνημεῖα, ἐὰν ἡγέρθησαν ὡς τοιαῦτα ρητῇ ἢ σιωπηρᾷ συναινέσει τοῦ ἀντιδικοῦ ἢ τοῦ δικαιοπαρέχου αὐτοῦ (Πολ. Δικ. 408).

Ἵνα ἔχῃ κύρος οἰονδήποτε ἰδιωτικὸν ἐγγραφον ἀπαιτεῖται ἡ ὑπογραφή πάντων τῶν δι' αὐτοῦ υποχρεομένων, γεγραμ-

μένη δι' ἀλφαριθμητικῶν στοιχείων. Ὅθεν δὲν ἐπαρκεῖ ἡ μονογραφὴ ἀπλῶς αὐτοῦ, ὡς μὴ ἀποκλείουσα τὴν ἀμφιβολίαν περὶ τῆς ταυτότητος τοῦ ὑπογράφοντος. Ἐν ἑλλείψει τῆς ὑπογραφῆς τὸ ἐγγραφον δὲν ἰσχύει οὔτε ὡς ἀρχὴ ἐγγράφου ἀποδείξεως (Πολ. Δικ. 409). Ἀλλ' ἡ ἑλλείψις τῆς χρονολογίας ἢ τοῦ τόπου τῆς συντάξεως τοῦ ἐγγράφου δὲν καθίστησιν ἀκυρον τὸ ἰδιωτικὸν ἐγγραφον, οὐ μόνον διότι δὲ ἀνακηρύσσεται ὑπὸ τοῦ νόμου ὡς ἀναγκάζον στοιχεῖον τοῦ κύρους τῶν ἰδιωτικῶν ἐγγράφων, ἀλλὰ καὶ διότι οὐδεμίαν ἐπιρροὴν δύναται νὰ ἔχῃ μεταξὺ τῶν συμβαλλομένων ὁ χρόνος τῆς υποχρεώσεως, ὅσῳκι ἢ ὑπαρξὶς αὐτῆς εἶναι ἀναμφισβήτητος. Ἐξαίρεσιν ἀποτελοῦσι μόνον οἱ μυστικά καὶ ἰδιόγραφοι διαθήκαι (Ἡτ. περὶ Διαθ. ἀρθ. 21 καὶ 31) καὶ αἱ συναλλαγματικά καὶ εἰς διαταγὴν γραμμάτια καὶ τὰ ασφαλιστικά (Ἐμπ. Νόμου ἀρθ. 110, 139, 188, 332), ὧν ἡ ἑλλείψις τῆς χρονολογίας ἐπιφέρει τὴν ἀκυρότητα.— Ἵνα δὲ ἔχῃ κύρος ἰδιωτικὸν ἐγγραφον, περιέχον ὁμοίωσιαν ὑπόσχεσιν, οὐ μόνον ἀπαιτεῖται ὁλόγραφος ἢ ὑπογραφὴ τῶν υποχρεομένων (ἀποκλεισμένης κατὰ τὰ ἀνωτέρω τῆς μονογραφῆς), ἀλλὰ προσεῖται 1) νὰ συνταγῶσι τοσαῦτα πρωτότυπα ἐγγραφα, ὅσοι συμβαλλόμενοι ὑπάρχουσιν ἔχοντες ἰδιαιτέρον συμφέρον, διάφορον παρὰ τὸ τῶν λοιπῶν, καὶ 2) νὰ σημειωθῇ ἀκριβῶς ἐν ἐκάστῳ πρωτοτύπῳ ὁ ἀριθμὸς τῶν ἐκδοθέντων πρωτοτύπων (Πολ. Δικ. 410), οὐδ' ἐπιτρέπεται δὲ νὰ ποδειχθῇ ἑλῶς ἢ ἐκδοσίς τῶν πολλῶν πρωτοτύπων (Α. Π. 115 τοῦ 64, 226 τοῦ 71, 105 τοῦ 78). Δὲν δύναται δ' ἡ ἐπὶ τῷ λόγῳ τῆς ἑλλείψεως τοῦ προσήκοντος ἀριθμοῦ πρωτοτύπων ἢ τῆς ἑλλείψεως τῆς σημειώσεως τοῦ ἀριθμοῦ τῶν ἐκδοθέντων ἀντιτύπων ἀκυρότης νὰ προταθῇ ὑπὸ τοῦ συμβαλλομένου, ὅστις ἐξεπλήρωσε τὸ καθ' αὐτόν τὴν ἐν τῷ ἐγγράφῳ περιεχόμενὴν

συμφωνίαν (Πολ. Δικ. 411). Σημειωτέον ἄλλως ὅτι ἐκ τοῦ συνδυασμοῦ τῶν ἀρ-
θρων 155, 170, 202, 391, καὶ 582 τῆς
Πολ. Δικονομίας προκύπτει ὅτι, καὶ ὅσα-
κις τὸ ἔγγραφον ὑποβάλλεται κατὰ νόμον
ἐκ τῶν διπλοῦν ἀριθμῶν κλπ., ἢ περὶ ἀκυ-
πτητος τοῦ ἔγγραφου ἐνστάσεως ἔσον ἐπὶ
πυνή ἀποκλεισμοῦ νὰ προταθῇ κατὰ τὴν
πρῶτην ἐπ' ἀκροατηρίου συνεδρίασιν με-
τὰ τὴν κατάθεσιν ἢ ἐγχειρίσιν αὐτοῦ
Α.Π. 63 καὶ 80 τοῦ 47). — Ἀλλὰ δύνα-
ται νὰ χρησιμεύσῃ τὸ διὰ τὴν ἔλλειψιν
τῆς μνείας τοῦ προσήκοντος ἀριθμοῦ πρω-
τογραφίων ἀντιτυπῶν ἄκυρον ἰδιωτικὸν ἔγ-
γραφον ὡς ἀρχή, ἔγγραφον ἀποδείξεως;
Ἡ νομολογία ἀποκρίνεται ἀποφατικῶς.
Ἄλλ' ὡς ὁρθῶς διατάθη ὁ μακαρίτης Ἀθ.
Τριτοῦς (διὰ διατριβῆς αὐτοῦ καταχω-
ρήσεως ἐν τῇ Ἑφημερίδι τῆς Ἑλληνι-
κῆς καὶ Γαλλικῆς νομολογίας τόμῳ α'
ἐκτ. 508), τοῦ νόμου μὴ διατάσσοντες νὰ
ἴσχυη τοῦτο ὡς ἀρχή ἔγγραφου ἀπο-
δείξεως ἐν ᾧ, ὁσάκις θέλει νὰ μὴ ἴσχυῃ
ἐννοεῖται τὸ αὐτὸ ὡς ἀρχή ἔγγραφου ἀπο-
δείξεως, διατάσσει τοῦτο ἐνηθῶς, ὡς φερ'
εἶπεν ἐν τῷ ἀρθρ. 409), ἐπειτα εἰς ἴσχυει.
Τοιαυτὴ δὲ καὶ ἡ γνώμη τοῦ Dalloz Table
alphabétique des vingt-deux années, ἐν
la preuve testimoniale n° 65). — Ἄλλ' ἡ
κατάξις περὶ διπλοῦ ἀριθμοῦ δὲν ἐφαρμό-
ζεται κατὰ τὴν ὁρθὴν νομολογίαν τῶν
ἡμετέρων δικαστηρίων εἰς τὰ ἐμπορικὰ
δικωτικά ἔγγραφα, πλην τῶν περὶ συστά-
σεως ἐμπορεῦθμων ἢ ἑτερορρυθμῶν ἐται-
ρειῶν. Τοῦτο προκύπτει ἐκ τοῦ συνδυα-
σμοῦ τοῦ ἀρθρ. 39 τοῦ ἐμπ. νόμου, καθ'
ὃ τὰ περὶ συστάσεως τῶν ἐταιρειῶν τοῦ-
των ἰδιωτικὰ ἔγγραφα ὑποβάλλονται εἰς
τὴν διάταξιν τοῦ ἀρθροῦ 1325 τοῦ ἀστι-
κικοῦ νόμου (ἀντιστοιχοῦντος εἰς τὸ 410 τῆς
ἡμετέρας Πολ. Δικονομίας), πρὸς τὸ ἀρθ.
109, ὃ ὁρίζει ὅτι ἡ ἀγορὰ καὶ ἡ πώλη-
σις ἀποδείκνυνται καὶ δι' ἰδιωτικῶν ἔγγρα-
φων οὐδαμῶς ὑποβάλλει αὐτὰ εἰς τὴν ἀνω-

τέρω ὑποχρέωσιν. Ἀποτελεῖ δὲ τὸ ἔγκυρον
ἰδιωτικὸν ἔγγραφον πλήρη ἀποδείξιν κατὰ
τοῦ χρεώστου, τῶν ἀληθεύσεων καὶ λοι-
πῶν δικαιοδότηων αὐτοῦ, ὁσάκις μόνον ἀνε-
γνωρίσθῃ ἢ ἐν αὐτῷ ὑπογραφῇ ἢ ἐθεω-
ρήθῃ κατὰ νόμον ὡς ἀνεγνωρισμένο, ὡς
μὴ ἐμφανισθέντος τοῦ καθ' οὗ προσήχθῃ
τὸ ἔγγραφον ἐν τῇ πρὸς ἀναγνώρισιν ἢ
ἀρνησιν τοῦ ἔγγραφου προσδιορισθεῖσιν συ-
νεδιοῖσιν (Πολ. Δικον. 412).

Ὡς πρὸς τοὺς τρίτους δὲ λαμβάνει τὸ
ἰδιωτικὸν ἔγγραφον βεβαίαν χρονολογίαν
(οἷαν ἔχρουσι τὰ δημόσια) μόνον διὰ τῆς
θεωρήσεως τοῦ συμβολαιογράφου, διὰ τοῦ
θανάτου ἐνός τῶν συναλλαξαμένων με-
ρῶν, ἢ διὰ δημοσίου ἔγγραφου, ἐν ᾧ
ἀναφέρεται τὸ ἰδιωτικὸν ἔγγραφον κατὰ
τὴν οὐσιώδη αὐτοῦ ἐννοίαν (Πολ. Δικ.
413). Τελεῖται δὲ ἡ θεώρησις τοῦ συμβο-
λαιογράφου διὰ τῆς λέξεως ἐ γ ε α ρ ἢ ὅ θ,
ἐπιθεμελίης εἰς τὸ ἰδιωτικὸν ἔγγραφον,
τιθεμένης ἐκ κάτωθεν τῆς προσηκούσης
χρονολογίας, τῆς ὑπογραφῆς τοῦ συμβο-
λαιογράφου καὶ οὐα μαρτύρων καὶ τῆς
ἐπισήμου σφραγίδος τοῦ συμβολαιογρά-
φου. Ἀποτελεῖ δὲ ἀποδείξιν καὶ ὑπὲρ τοῦ
ἐκδόντος αὐτὸ πᾶν μὲν ἰδιωτικὸν ἔγγρα-
φον, ὁσάκις προσήχθῃ αὐτὸ ὡς ἀντιδι-
κος ἢ τοῦλάχιστον μετεχειρίσθῃ αὐτὸς αὐ-
τός, πάντοτε δὲ κατ' ἐξαιρέσιν 1) τὰ νομι-
μως κατηρτισμένα ἐμπορικὰ βιβλία ἀπο-
τελοῦντα μεταξὺ μὲν ἐμπωρων πλήρη
ἀποδείξιν περὶ τε τῆς ἀληθείας καὶ περὶ
τοῦ μεγέθους τῶν ἀπαιτήσεων, κατὰ δὲ τῶν
ἐμπωρων μόνον δι' ἐν ἑτος καὶ μίαν ἡμέ-
ραν περὶ τοῦ μεγέθους μόνον τῶν ἀπαι-
τήσεων, ὁσάκις ἡ ἐγχειρίσις τοῦ ἐμπο-
ρεύματος ἢ ἡ ἐκτέλεσις τῆς ὑπηρεσίας
εἶναι ἄλλως ἀποδεδειγμένη (Πολ. Δικ.
415, 417 καὶ 418), 2) τὰ νομίμως κα-
τηρτισμένα βιβλία τῶν φαρμακοπωλῶν,
τῶν ματιῶν καὶ ξενοδοχῶν καὶ τὰ εὐρετή-
ρια καὶ ἡμερολόγια τῶν δικαστικῶν γραμ-
ματέων, δικηγόρων, συμβολαιογράφων,

δικαστικῶν κλητῆρων καὶ κολληθιστῶν, ἀποτελοῦντα καὶ ταῦτα δι' ἐν ἔτος καὶ μιαν ἡμέραν ἀποδείξιν περὶ τοῦ μεγέθους τῶν ἀπαιτήσεων, ὡσάκκις ἡ ἐγγχείριστις τοῦ φαρμάκου, τῶν ἐδωδίων κτλ., ἡ ἡ ἐκτέλεσις τῆς ὑπηρεσίας εἶναι ἄλλως ἀποδειγμένη (Πολ. Δικ. 419). Καταρτίζονται δὲ νομίμως πάντα τὰ εἰρημένα βιβλία, ἐὰν πρὸ μὲν τῆς χρήσεως αὐτῶν βιβλιοδετηθῶσι καὶ ὑπὸ τοῦ ἀρμοδίου προέδρου πρωτοδικῶν ἀριθμηθῶσι καὶ μονογραφηθῶσι κατὰ πᾶσαν σελίδα, ἐπὶ δὲ τοῦ τελευταίου φύλλου φέρωσι τὴν περὶ τούτου μαρτυρίαν, συναναφερομένου τοῦ ἀριθμοῦ τῶν σελίδων καὶ παρατιθεύνης τῆς ἡμερομηνίας καὶ τῆς ὑπογραφῆς τοῦ προέδρου, ἐγγράφονται δὲ ἐν μὲν τοῖς ἐμπορικοῖς πᾶσαι αἱ εἰς τὰ ἐμπορεύματα, τὰς συναλλαγματικὰς καὶ τὰ νομίσματα ἀναγόμεναι ὑποθέσεις καθ' ἑκάστην, ἐν δὲ τοῖς λοιποῖς αἱ εἰς τὰ ἐπιγγέλματα τῶν διατηρούντων τὰ βιβλία ταῦτα ἀναγόμεναι ὑποθέσεις, ἄνευ κενῶν διαστημάτων, ἄνευ προσθήκης ἢ ἀφαιρέσεως φύλλων καὶ ἄνευ ὑπεργραφῶν ἢ παρεγγραφῶν, συντάσσονται δὲ ἐν τῇ ἐγγχωρίῳ γλώσσῃ (Πολ. Δικον. 416) Σημειωτέον, ὅτι τὰ τῶν εἰρηνοδικακῶν γραμματέων καὶ τῶν παρὰ τῷ Εἰρηνοδικεῖφ δικηγόρων εὑρετήρια καὶ ἡμερολόγια νομίμως καταρτίζονται μονογραφούμενα οὐχὶ ὑπὸ τοῦ τῶν Πρωτοδικῶν προέδρου, ἀλλὰ τοῦ ἀρμοδίου Εἰρηνοδίκου (Ὁργανισμὸς Δικαστηρίων 87).

Ῥητέον ἤδη ὅτι τὰ ἔγγραφα (δημόσια καὶ ἰδιωτικά) διακρίνονται εἰς πρωτότυπα καὶ ἀντίγραφα. Καὶ πρωτότυπα μὲν εἶναι οὐχὶ μόνον τὰ πρῶτον κατ' ἐντελῇ τύπον ἐκδοθεμένα ἔγγραφα, ἀλλὰ καὶ πάντα τὰ ὅμοια πρὸς αὐτὸ ἔγγραφα, καθ' ὅν τὴν σύνταξιν ἐπανεληφθῇ ὑπὸ τῶν αὐτῶν κυρίων προσώπων ἢ πρώτη καταστατικῇ πράξει (Πολ. Δικ. 423). Ἀντίγραφα δὲ

τὰ κατ' ἀπομίμησιν ὅμοια πρὸς τὸ πρωτότυπον, ὡσάκκις δηλ. δὲν ἐπανεληφθῇ ἢ πρώτη καταστατικῇ πράξει. (Πολ. 424). Καλοῦνται δὲ τὰ ἀντίγραφα ἀντιπρωτότυπα, ὡσάκκις, παραβληθέντων αὐτῶν πρὸς τὸ πρωτότυπον, ἐθεδαιώθῃ ἢ πρὸς ἄλληλα συμφωνία ἀμφοτέρων ἀποδημοσίου ὑπαλλήλου, δικαιοουμένου ἐπὶ τοῦτο κατὰ νόμον, οἷον ὑπὸ δικηγόρου, δικαστικοῦ γραμματέως, συμβολαιογράφου κτλ. (Πολ. Δικ. 424 Ὁργ. Δικ. 127, 192, 251). (Ἰδε καὶ Γενσιότης ἐγγράφων Ἐπίδειξις ἐγγράφων). Θ. Ν. Φιλοσοφία.

Ἑγγραφοὶ προτάσεις. (Qualités, Conclusions écrites). Ἰδε Συζητήσις κατ' ἀντιμωλίαν.

Ἑγγραφὸς διαδικασία. Ὅσακκις διὰ τὸ πολὺπλοκον δίκης τῆς συνήθους διὰ δικασίας καθίσταται ἄγαν δυσδιάγνωστος ἡ συζητηθεῖσα κατ' ἀντιμωλίαν ὑπόθεσις, τὸ δικαστήριον δύναται νὰ διατάξῃ τὴν καλουμένην ἐγγράφων διαδικασίαν, ὑποχρεοῦν τοὺς διαδίκους νὰ υποβάλλωσι διὰ νέου ἐγγράφων τοὺς ἰσχυρισμούς αὐτῶν. (Πολ. Δικ. 560, 611). Διαταχθεῖσης τῆς ἐγγράφου διαδικασίας, ὀφείλει ἑκάτερος τῶν διαδίκων νὰ κοινοποιήσῃ τῷ ἀντιδίκῳ ἐγγράφον, ἀναπτύσσον τοὺς ἰδίους ἰσχυρισμούς, καὶ ἐμὲν ἐνάγων ἐντὸς δεκαπενθήμεριος ἀπὸ τῆς ἐκδόσεως τῆς περὶ τούτου ἀποφάσεως, ὁ δ' ἐνέχόμενος ἐντὸς δεκαπενθήμεριος ἀπὸ τῆς εἰς αὐτὸν κοινοποιήσεως τοῦ ἐγγράφου τοῦ ἐνάγοντος (Πολ. Δικ. 560, 612). Μετὰ τοῦτο (κοινοποιηθέντων ἡμῶν ἐγγράφων) ἐγγράφεται ἡ ὑπόθεσις ἐν τῷ πινακίῳ, κατατίθενται δὲ τὰ ἐγγράφα ἐν τῷ δικαστικῷ γραφεῖῳ, ὅθεν παραλαμβάνει αὐτὰ ὁ Εἰσηγητής, ὅπως ἐπὶ τῇ βάσει αὐτοῦ συντάξῃ θέσιν περὶ τῶν ἀναφερομένων ζητημάτων, ἥτις ἀναγινώσκεται ἐπ' ἀκροατηρίου (Πολ. Δικ. 614). Καθ' ὅσον γινώσκωμεν, οὐδέποτε ἔτυχον ἐφαρμογῆς αἱ περὶ ἐγγράφων

διαδικασίας διατάξεις, ὡς οὐδέποτε διαταχθείσης ἐγγράφου διαδικασίας.

Θ. Ν. Φλογαίτης

Ἑγγύησις fidejussio) κατὰ τοὺς νεωτέρους Κώδικας καλεῖται ἡ σύμβασις δι' ἧς ἀναδέχεται τις πρὸς τὸν δανειστήν τὸ πρὸς αὐτὸν χρέος ἄλλου, ὑποχρεούμενος νὰ καταβάλῃ αὐτό, ἐὰν δὲν πράξῃ, τοῦτο ὁ πρωτοφειλέτης (Σχ. Ἑλλ. Κωδ. ἄρθ. 1933). Ἀλλὰ κατὰ Ῥ. Δ. ἐγγύησις γενικώτερον μὲν λέγεται ἡ σύμβασις, δι' ἧς ἀναδέχεται τις πρὸς τὸν δανειστήν ἄλλοτρίαν ἐνοχλήν, ἐγγύησις δὲ εἰδικώτερον ἐν τῇ στενῇ τῆς λέξεως ἐννοίᾳ ἐλέγεται ἡ ὑπὸ τὸν τύπον τῆς ἀπερωτήσεως συνισταμένη σύμβασις, δι' ἧς ἐπετείνεται ἡ ὑποχρέωσις τοῦ πρωτοφειλέτου καὶ εἰς τὸν ἐγγυητήν, παραγομένης συνενοχῆς μεταξὺ αὐτοῦ καὶ τοῦ πρωτοφειλέτου. Ὅπως δὴ ποτε ἡ ἐγγύησις εἶναι πράξις μονομερὴς καὶ οὐχὶ ἀμφοτερομερὴς, διότι μόνος ὁ ἐγγυητὴς ἀναλαμβάνει ὑποχρέωσιν, οὐχὶ δ' ὁ δανειστής· κατ' ἀκολουθίαν δὲ ἀπαιτεῖται ἡ ὑπ' ἀμφοτέρων τῶν συμβαλλομένων ὑπογραφή τοῦ συναλλάγματος πρὸς κατάρτισιν αὐτοῦ, ἀρκούσης καὶ τῆς σιωπηρᾶς συναινέσεως τοῦ πιστωτοῦ (Α. Π. 50 τοῦ 68). — Δύναται δὲ τις νὰ ἐγγυηθῇ ἄνευ ἐντολῆς ἢ καὶ ἐν ἀγνοίᾳ τοῦ πρωτοφειλέτου, ἡ δὲ ἐγγύησις δύναται νὰ δοθῇ ἢ ὑπὲρ τοῦ πρωτοφειλέτου, ἢ καὶ ὑπὲρ τοῦ ἐγγυητοῦ. Ἀλλὰ καὶ ὁ ἐγγυητὴς δύναται νὰ λάβῃ ἐγγυητὴν δι' ἣν παρέχει ἐγγύησιν (Σχ. Ἑλλ. Κωδ. ἄρθ. 1934). Σημειωτέον ὅμως ὅτι, ἂν τις ἀναλάβῃ ὡς φειλέτης χρέος ἄλλου, καθίσταται προσωπικῶς ὑπόχρεως πρὸς τὸν δανειστήν, ἀκωλύτως δικαιούμενον νὰ απαιτήσῃ παρ' αὐτοῦ τὴν ἐξόφλησιν τοῦ χρέους, καὶ δὲν δύναται νὰ ἐπικαλεσθῇ τὰς ὑπὲρ τῶν ἐγγυητῶν διατάξεις τοῦ νόμου, διότι, ἅμα ἀποδεξάμενος τὴν θέσιν τοῦ φειλέτου, ἔκχυσεν θεωρούμενος ἐγγυητὴς (Α. Π. 23 τοῦ 50).

Ἡ τοῦ ἐγγυητοῦ ὑποχρέωσις δὲν πρέπει νὰ ἐκτείνεται πέρα τοῦ ὅριου τῆς ἐγγυήσεως· ὅθεν ὁ ἐγγυητὴς δὲν ὑποχρεοῦται εἰς ἀπότισιν τόκων ὀφειλομένων ἐνεκα τῆς ὑπερμερίας τοῦ πρωτοτύπου ὀφειλέτου, ὡσάκις ἐγγυᾶται περὶ ὀρισμένης ποσότητος (Ν. 68 § 1 Πανδ. (48.1) Ἄλλ' ἐὰν ἡ διὰ τὴν κυρίαν ἐνοχλήν ἐγγύησις ᾖ καὶ ἀπειρίστος, ἐκτείνεται καὶ εἰς ὅλα τὰ παρακολούθημα τῶν χρεῶν (Ν. 53 Βασιλ. (20.1), Ν. 58 § 1 Πανδ. (49.1). Σχ. ἀστ. Κωδ. 1936, 1939)· ὅθεν ὁ ἐγγυητὴς ὀφείλει νὰ καταβάλῃ τῷ δανειστῇ ὅ,τι ὀφείλει νὰ καταβάλῃ καὶ ὁ πρωτοφειλέτης, δηλονότι τοὺς τε τόκους καὶ τὰς δαπάνας (Α. Π. 358 τοῦ 53). Ἀλλ' ὁ ἐγγυητὴς ἀπαλλῆσεται πάσης καταβολῆς, ὡσάκις ὁ δανειστής ἐξ ἰδίου πταίσματος παρέλιπε τὸν ἀρμόδιον χρόνον, ὅπως καταδιώξῃ τὸν πρωτοφειλέτην, περιελθόντα κατόπιν εἰς ἀπορίαν (Νεαρά 4 κεφ. α').

Ὁ ἐγγυητὴς, ἐναγόμενος εἰς ἀπότισιν τοῦ χρέους, δύναται ἐπικαλεσθαι τὸ εὐεργέτημα τῆς διζήσεως τῆς περιουσίας τοῦ ὀφειλέτου (Νεαρά 4 κεφ. α', Σχ. ἀστ. Κωδ. ἄρθ. 1945). Τοῦ εὐεργετήματος τούτου στερεῖται ἂν ἐγγυηθῇ νὰ ἀποτίσῃ τὸ χρέος ὡς πρωτοφειλέτης ἢ αὐτοφειλέτης ἢ ἂν παρητήσῃ ῥητῶς αὐτό (Σχ. ἀστ. Κωδ. ἄρθ. 1945, Α. Π. 307 τοῦ 66).

Ὡσαύτως δὲν ἔχει τὸ δικαίωμα τῆς διζήσεως ὁ κατὰ τὸ ἄρθ. 840 τῆς Πολ. Δικ. δοῦς δικαστικὴν ἐγγύησιν (Α. Π. 226 τοῦ 50). Προδὴλον ἄλλως ὅτι ἐπὶ ἀλληλεγγύου ἐγγυήσεως δὲν χωρεῖ τὸ εὐεργέτημα τῆς διζήσεως (Νεαρά Δ' κεφ. α'). Ἡ ἔνστασις δὲ τῆς διζήσεως, προτεινόμενη ἐν τῷ δικαστηρίῳ ὑπὸ τοῦ ἐγγυητοῦ κατὰ τὴν πρώτην τὸ βραδύτερον ἐπὶ ἀκροατηρίου συνεδρίαν, ἐπιφέρει τὴν ἀναβολὴν τῆς ἐκδικάσεως τῆς ἀγωγῆς (Πολ. Δικ. ἄρθ. 553 ἐν συνδ. πρὸς ἄρθ. 160, Σχ. ἀστ. Κωδ. ἄρθρον 1946).

Οἱ εἰς ὁλοκλήρον συνυπόχρεοι ἐγγυηταὶ ἔχουσι κατὰ τὴν Νεαράν 99 τὸ εὐεργέτημα τῆς διαιρέσεως, οὐ δύναται δὲ δύναται εὐθὺς εἰς ἀρχῆς ὁ ἕτερος αὐτοῦ νὰ καταδιωχθῇ, εἰμὴ διὰ τὸ ἀναλογοῦν αὐτῷ μέρος τοῦ χρέους καὶ οὐχὶ διὰ τὸ ὅλον· δηλονότι ὅταν ἐκ διαφόρων συν-εγγυητῶν εἰς μόνος ἐναχθῇ διὰ τὸ ὅλον, δικαιούται νὰ ἀπαιτήσῃ τὴν μεταξὺ ὧν κατὰ κεφαλὰς διαιρέσιν τοῦ χρέους (Εἰσηγ. § 4, 13, 20, Ν. 86, Πανδ. 46, 1, Σχ. ἄστ. Κωδ. ἄρθ. 1949). Ἀλλ' ἐπὶ ἐνοχῆς ἐξ ἄλληλεγγύου ἐγγυήσεως δὲν χωρεῖ τὸ τῆς διαιρέσεως τοῦ χρέους εὐεργέτημα (26 Βασιλ. 1, 15).

Κατὰ τὸ Ῥωμ. δίκαιον γυνή, ἄλληλεγγύως δανεισθεῖσα, καθίσταται πρωτό-τυπος ὀφειλέτῃ μόνον κατὰ τὸ ἥμισυ [Ν. 17 § 2 Πανδ. 16, 1], κατὰ δὲ τὸ ἕτερον ἥμισυ τοῦ δανείου θεωρεῖται ἀπλῶς ἐγγυήτρια καὶ ἐπομένως βοηθεῖται κατὰ τοῦτο ὑπὸ τοῦ Βελλιανείου δόγματος (senatus consultum Vellejanum), καθ' ὃ αἱ γυναῖκες ἐγγυώμεναι μὲν ὑπὲρ τρίτου δὲν ὑποχρεοῦνται, ὑποχρεοῦνται δ' ἐξαιρετικῶς πρὸς τοὺς ἐγγυηθέντας δι' ἴδιον αὐτῶν χρέος. Δὲν βοηθεῖται δ' ὑπὸ τοῦ Βελλιανείου δόγματος ἡ μὴ ὑποστῆσα ζημίαν τινὰ ἐκ τῆς ἀναδοχῆς αὐτῆς (Ν. 16 πρ. καὶ 22 Πανδ. 16, 1). Ἐπίσης ἡ γυνὴ ἢ ἀντάλλαγμα λαβοῦσα διὰ τὴν ὑπὲρ ἄλλοτρίου χρέους ἀναδοχὴν αὐτῆς, ἢτε θεωρουμένη ἐντολοδόχος τοῦ ὑπὲρ οὗ παρεμβαίνει ὀφειλέτου, μὴ ζημιουμένη ἐπομένως (Ν. 2 πρ. Πανδ. 16, 1) Ν. 23 § 1, Κωδ. 14, 29). Προσθετέον ὅτι διὰ τῆς Νεαρᾶς 134 κεφ. 8 ὁ Ἰουστινιανὸς ὥρισεν ὅτι ἐπὶ ἀναδοχῆς ὑπὲρ τοῦ συζύγου καὶ ἑγγραφοῦν δημόσιον ἂν συνταχθῇ, κατ' οὐδὲν ὀφείλει, πλὴν ἐπὶ δόλου τῆς γυναικὸς ἢ συγγνωστῆς πλάνης τοῦ δανειστοῦ. Σημειωτέον ὅτι ἡ γυνὴ δύναται ἐκ τῶν προτέρων νὰ παραιτηθῇ τὸ Βελλιανεῖον δόγμα (Ν. 32 § 4 Πανδ.

16, 1)· δὲν ὑπάρχει δ' ἀνάγκη ὥρισμένου τύπου παραιτήσεως, ὅπως θεωρεῖται παραιτηθεῖσα (Α. Π. 132 τοῦ 74).

Σημειωτέον ὅτι ὁ ἐγγυητὴς κέκτηται πάσας τὰς συμφυεῖς τῇ ὀφειλῇ ἐνστάσεις τὰς ἀρμοζούσας τῷ πρωτοφειλέτῃ (Ν. 7 § 1 Πανδ. 44, 1). Σχ. ἄστ. Κωδ. ἄρθ. 1961). Ἀρα δύναται νὰ προτείνῃ καὶ ὅτι ἡ κυρία ἀπαιτήσις ἀπεσθῆσθαι διὰ συμψηφισμοῦ (Α. Π. 207 τοῦ 93). Ἐπίσης δύναται νὰ ἀντιτάξῃ κατὰ τοῦ δανειστοῦ πᾶσαν ἐνστασιν, ἣν ἐδύνάτο νὰ ἀντιτάξῃ ὁ ὀφειλέτης περὶ ἀκυρώσεως τοῦ πλησιέστερου ραίσματος τῶν κτημάτων αὐτοῦ, διότι, ἀπαλλασσομένου τοῦ πρωτοφειλέτου τῆς καταβολῆς τοῦ χρέους ἢ ἐξοφλουτος αὐτοῦ ὅλον τὸ χρέος, ἀπαλλάσσεται ὅλος· ὥστε ὁ ἐγγυητὴς, ὅθεν ἡ τοιαύτη ἐνστασις δὲν προτείνεται ἐκ δικαιώματος τρίτου (Α. Π. 259 τοῦ 55).

Κατὰ τὸ Ῥωμαϊκὸν δίκαιον ὁ ἐγγυητὴς καταβαλὼν τὸ χρέος δικαιούται νὰ αἰτήσῃ τὴν ἐκχώρησιν τῆς ἀγωγῆς τοῦ δανειστοῦ κατὰ τοῦ πρωτοφειλέτου. Ἀλλὰ μήπω καταβαλὼν δὲν δικαιούται νὰ ζητήσῃ τὸ ὀφειλόμενον παρὰ τοῦ ἀρχικοῦ ὀφειλέτου (Ν. 17, 36, 39 καὶ 41 Πανδ. 46, 1). Οὐδαμῶς δὲ δύναται νὰ κινηθῇ κατὰ τοῦ δανειστοῦ, ἀλλὰ μόνον κατὰ τοῦ πρωτοφειλέτου, ἵνα ἀπαιτήσῃ τὴν ἀπὸ τῆς ἐγγυήσεως ἀπαλλαγὴν αὐτοῦ, ὅταν οὗτος ἀναβάλῃ ἐπὶ πολὺ τὴν ἀπαιτήσιν τοῦ χρέους του (Ν. 38 § 1 Πανδ. 17, 1). Κατὰ δὲ τὸ Σχ. τοῦ Κώδικος ὁ ἐγγυητὴς διὰ τῆς καταβολῆς τοῦ χρέους ὑποκαθίσταται αὐτοδικαίως εἰς τὰ δικαιώματα τοῦ πιστωτοῦ κατὰ τοῦ ὀφειλέτου (ἄρθ. 1993), δύναται δὲ καὶ πρὸς τῆς καταβολῆς τοῦ χρέους νὰ ζητήσῃ ἀποζημιώσεις παρὰ τοῦ ὀφειλέτου 1) ἐὰν ἐναχθῇ πρὸς πληρωμὴν, 2) ἐὰν ὁ ὀφειλέτης πτωχεύσῃ ἢ περιπέσῃ εἰς ἐλάττωσιν πεισιουσίας, 3) ἐὰν ὁ ὀφειλέτης ὑπεχρεώθῃ νὰ ἀπαλλάξῃ αὐτὸν τῆς ἐγγυή-

σεως ἐν τῷ ῥητοῦ χρόνῳ, 4) ἐὰν ἐληξεν ἡ προθεσμία, ὅφ' ἣν συνωμολογήθη τὸ χρέος, 5) μετὰ παρέλευσιν δέκα ἐτῶν ἐπὶ χρεῶν ἀπροθέσμων. (Ἰδε καὶ Ἀντιφώνησις καὶ Προσωμολόγησις)

Θ. Ν. Φλογαίτης

Ἐγγυοδοσία (caution). Τὸ δικαστήριον ὑποχρεοῖ πολλάκις τὸν ἕνα τῶν διαδίκων εἰς παροχὴν ἐγγυήσεως πρὸς τὸν ἑτερον, προσδιορίζον τὸ πᾶν τῆς ἐγγυήσεως καὶ τὸν χρόνον τῆς δόσεως αὐτῆς (Πολ. Δικ. 241). Ἀλλ' ἐνίοτε ὁ δικαστὴς διατάσσει τὴν ἐγγυοδοσίαν ὡς ὅρον τῆς ἐκτελέσεως ἑτέρας διατάξεως τῆς ἀποφάσεως αὐτοῦ, ὅποτε, αὐτοῦ τοῦ συμφέροντος τοῦ εἰς ἐγγυοδοσίαν ὑποχρέου ἐξαναγκάζοντος αὐτὸν νὰ καταθέσῃ τὸν ὀρισθεῖσαν ἐγγύησιν, ὡς ἀδυνατοῦντος ἄλλως νὰ ἐκτελέσῃ τὴν ἀπόφασιν, περιττὸν νὰ ὀρισθῇ ὁ χρόνος τῆς δόσεως τῆς ἐγγυήσεως. Ἡ ἐγγυοδοσία δὲ τελεῖται οὐ μόνον διὰ καταβολῆς κτηνητῶν, δι' ὑποθήκης ἀκινήτων κτημάτων ἢ δι' ἐνεχυρίασεως τίτλων παραστατικῶν χρηματικῆς ἀξίας, ἀλλὰ καὶ διὰ τῆς προσωπικῆς ἐγγυήσεως τρίτου τινὸς (Πολ. Δικ. ἀρθ. 840 ὡς ἐτροποποιήθη διὰ τοῦ νόμου ΒΠ' τῆς 11 Ἰουλίου 1892 ἐν συνδ. πρὸς ἀρθ. 848). Ὄριζοντος δὲ τοῦ νόμου διάφορα εἶδη ἐγγυήσεων, ἀλλὰ μὴ ἀπενόμεικτος τῷ δικαστῇ τὸ δικαίωμα τοῦ προσδιορισμοῦ τοῦ εἶδους τῆς ἐγγυήσεως, ὥστε αὕτη ζητεῖται ὡς προφυλακτικὸν μέτρον (Πολ. Δικ. 843, ἐν συνδ. πρὸς 1003), ἔπεται ὅτι ὁ δικαστὴς ἀποφαίνεται περὶ τοῦ ποσοῦ μόνον τῆς ἐγγυήσεως, ἀλλ' οὐχὶ καὶ περὶ τοῦ εἶδους αὐτῆς (Α. Π. 38 τοῦ 85). Σημειωτέον δ' ἐν πρώτοις μὲν ὅτι δυνάμει ῥητῶν διατάξεων τοῦ ἰδιωτικοῦ δικαίου ὑποχρεοῦται πολλάκις εἰς ἐγγυοδοσίαν τὸ ἐν τῶν μερῶν. Οὕτως εἰς ὃν κατελείφθη κληροδοτήμα ἢ καταπίστευμα καταβάλλει τὴν ἐγγυήσιν ὅτι τελεῖται τὴν ὑπὸ τοῦ διαθέτου ὀρισθεῖσαν πρᾶξιν. Ὁ ἐπικαρπιο-

τῆς τὴν ἐγγυήσιν ὅτι διατηρήσει προσηκόντως τὸ πρᾶγμα, οὐ ἐκκληροδοτήθη αὐτῷ ἡ ἐπικαρπία (Ν. 13 πρ. Πανδ. 7. 4. Ν. 7 πρ. Πανδ. 7. 9) Μὴ καταβάλλον δ' ἐγγυήσιν, δὲν ἀπολαύει τοῦ δικαιώματος, δι' ὃ ὀφείλει τὴν ἀσφάλειαν. Ὡσαύτως τελευτήσαντος τοῦ θεματοδότη καὶ καταλειπόντος πλείονας τοῦ ἐνὸς κληρονόμου, μένει παρὰ τῷ ἐνάγοντι κληρονόμῳ τὸ παρ' αὐτῷ κατατεθὲν ἀδιαίρετον πρᾶγμα, ἀλλ' ἐν οὗτος παρὰσχῇ, ἐγγυήσιν περὶ τοῦ εἰς τοὺς λοιποὺς κληρονόμους ἀναλογούντος μέρους. Κατατίθεται δὲ ἡ ἀσφάλεια κατὰ τὸν νόμον (Ν. 4 § 36 Πανδ. 16. 3) παρὰ δημοσίῳ προσώπῳ (τανὺν τῷ γραμματεῖ τῶν Πρωτοδικῶν). Σημειωτέον, ὅτι καὶ ἐν ταῖς περιπτώσεσι ταύταις ἡ προσφερομένη ἀσφάλεια πρέπει νὰ ᾖ ἀποχρῶσα, ἀμφοισθητήσεως δ' ἐγερθεῖσης περὶ τοῦ ἀποχρῶντος αὐτῆς, ἀποφαίνεται ὡσαύτως τὸ δικαστήριον, ἀκολουθεῖν τὴν ἡδὲ ἐκτεθεῖσαν διαδικασίαν.

Ἐγγυοδοσία διατάσσεται οὐχ ἥττον ὑπὸ τῆς Πολιτικῆς ἡμῶν Δικονομίας ἐν πολλοῖς θέματι. Καὶ ἐν πρώτοις ὑποχρεοῦται εἰς ἐγγυοδοσίαν ὁ ἐνάγων ἡμεδαπὸν περὶ ἀστικῆς ἀπαιτήσεως (οὐχὶ δ' ἐμπορικῆς) ἁλλοδαπός, ὥστε δὲν ἔχει ἐν Ἑλλάδι ἀποχρῶντα ἀκίνητα, δὲν εἶναι δὲ ἀδιαφιλονεικῆτον τοσοῦτο μέρος τῆς ἀπαιτήσεως, ὅσον ἀποτελοῦσιν αἱ διαπᾶναι καὶ ἡ ἐνδεχομένη ζημία, ἀλλὰ πρὸς τοῦτο πρέπει νὰ προβᾷ ἑνστασις ἐγγυοδοσίας ὁ ἡμεδαπὸς πρὸ τῆς ἐπὶ τῆς οὐσίας ἀγορεύσεως τοῦ ἁλλοδαποῦ ἢ τοῦ πληρεξουσίου αὐτοῦ (Πολ. Δικ. 78 Α. Π. 106 τοῦ 65). Χρῶμενος δὲ τοῦ νόμου τῇ λέξει ἐ ν ἄ γ ω ν, ἔπεται ὅτι ὁ ἐκκαλῶν ἢ αἰτούμενος ἀναίρετον ἢ ἀνακόπτων ἐπιταγὴν ἁλλοδαπός δὲν ὑποχρεοῦται εἰς ἐγγυοδοσίαν (Α. Π. 261 τοῦ 74, 71 τοῦ 84). Ἀλλ' ἐνάγων θεωρητέος καὶ ὁ ἀνακόπτων τὸν πίνακα τῆς κατατάξεως ἁλλοδαπός ὡς τρίτος (Chauveau

sur Carré quest. 698). Ὑποχρεοῦται δεύτερον εἰς ἐγγυοδοσίαν διατασσόμενην ὑπὸ τοῦ δικαστηρίου, ὀρίζοντος τὴν ποσότητα δυνάμει τῶν ἄρθρων 729 καὶ 733 τῆς Πολιτικῆς Δικον., ὁ νικητὴς διάδικος, καίπερ ἡμεδαπὸς, ἐν δίκῃ προερχομένη, ἐκ συναλλαγματικῆς ἢ γραμματίου εἰς διαταγήν, ἐὰν ᾔσῃαι πιθανόν ὅτι θέλει ἡττηθῇ ἢ θέλει καταστῇ ἐν τοσούτῳ ἀναξιοχρεώσῃ, ἐπὶ τῇ αἰτήσῃ τοῦ ἀντιδίκου. Δύναται δ' ἢ εἰς ἐγγυοδοσίαν ὑποχρεώσας νὰ προταθῇ καὶ ἐφεσίμως (Α. Π. 273 τοῦ 83). Ἐπίσης ἡ ἐγγύησις τάσσεται ὑπὸ τοῦ νόμου μεταξὺ τῶν συντηρητικῶν ἢ προφυλακτικῶν μέτρων, ὧς δύναται νὰ ζητήσῃ παρὰ τοῦ ὀφειλέτου ὁ δανειστής, ὅτε παράγων τὰ δικαιώματα αὐτοῦ ἐκ θανείων καὶ ἄλλων συναλλαγματικῶν, ἀλλὰ καὶ ὁ εἰς ἄλλων νομίμων λόγων παράγων αὐτὰ ἢ δυνάμενος νὰ ποβεῖξῃ ἢ καὶ μόνον νὰ βεβαιώσῃ νόμιμον συμφέρον (Πολ. Δικ. 1025 ἐν συνδ. πρὸς 1029. Α. Π. 109 τοῦ 47). Ἐπίσης δύναται κατ' αἰτήσιν ἢ καὶ εἰς ἐπαγγέλματος νὰ υποχρεωθῇ εἰς ἐγγύησιν ὁ ζητῶν, ἢ ζητήσας καὶ λαβὼν, συντηρητικὸν τι μέτρον παρὰ τοῦ προέδρου ἢ τοῦ δικαστηρίου εἰς ἀσφάλειαν τοῦ καθ' αὐτὸ συντηρητικὸν μέτρον (Πολ. Δικ. 1030), νὰ υποχρεωθῇ λ. χ. ὁ κατασχὼν συντηρητικῶς, ἐν ὧσιν εἶναι ἐκκρεμῆς ἢ περὶ κύρους τῆς συντηρητικῆς κατασχέσεως δίκη (Α. Π. 90 τοῦ 78). (*Ἰδὲ καὶ Προφυλακτικὰ μέτρα).

Πολλάκις, καίπερ προδιορίζαντος τοῦ δικαστοῦ τὸ μέγεθος τοῦ καταθετέου ποσοῦ καὶ ὀρίζαντος ὡς πρόσωπον ἀποδεχόμενον τὴν ἐγγύησιν τὸν δικαστικὴν γραμματέα, γεννῶνται ἀμφισβητήσεις μεταξὺ τῶν διαδίκων περὶ τῆς ἀξίας τῆς καταθετέας ἐγγυήσεως λ. χ. τῆς κυριότητος τῆς εἰς ὑποθήκην θετέας οἰκίας ἢ τοῦ ἀξιοχρέου τοῦ προσφερομένου ἐγγυητοῦ. Ἐπὶ τῶν ζητημάτων τούτων ἀποφαίνεται δια συνοπτικῆς διαδικασίας ὁ

διατάξας τὴν ἐγγύησιν δικαστής. Σημειωτέον ὅτι εἰς τὴν δίκην ταύτην δὲν δύναται νὰ παρεμβῇ ὁ ἐγγυητής, οὐτὸ ἀξιοχρεῶν ἀμφισβητεῖται, ὡς μὴ ἔχων ἔννομον συμφέρον εἰς τοῦτο· ἀλλ' ὑπάρχει καὶ ἐναντία γνώμη, καθ' ἣν ἔχει ἀθέτην ἔννομον συμφέρον καὶ ὁ ἐγγυητής εἰς τὴν βεβαίωσιν τοῦ ἀξιοχρέου αὐτοῦ, ὡς παραβλαπτομένης ἄλλως τῆς πίστεως αὐτοῦ, ἀλλ' ἡ γνώμη αὕτη στρεφεται βλάσεως, διότι τὸ προβαλλόμενον συμφέρον εἶναι ἔχον μακροχρόνιον καὶ οἶονεῖ χιμαίρικόν. Ἀλλ' οὐδεμία ἀμφισβητία, ὅτι, ἐν τῷ δικαστηρίῳ θεωρήσῃ τὸν προσενεχθέντα ἐγγυητὴν ἀναξιοχρεῶν, δύναται ὁ διάδικος νὰ προσφέρῃ ἄλλον ἐγγυητὴν (Dalloz ἐν λέξει Cautionnement n° 406), πάντοτε ὁ ἀσθητικὸς ἢ γνώμη ὅτι ἐξητηγῆται ἀθέτην τὸ δικαίωμα τῆς προσφοράς ἐγγυητοῦ.

Ἡ ἐγγυοδοσία αἰρεται ἐπὶ τῇ αἰτήσῃ τοῦ ἐνδιαφερομένου, ὡσάκις ὁ προκαλέσας τὴν ἐγγύησιν λόγος ἐκλείπει, διότι, ἀποδειχθεῖσιν τῶν αἰτήσεων τοῦ ἡττηθέντος διαδίκου μὴ βασιμῶν, οὐδεὶς λόγος πόρος περαιτέρω διατήρησιν τῆς ἐγγυοδοσίας· καταπίπτει δὲ ἡ ἐγγύησις, ὡσάκις ὁ κατακαθελὼν τὴν ἐγγύησιν νικητῆς διάδικος ὀφείλει νὰ ποδωσῇ τὴν ἐγγύησιν εἰς τὸν ἡττηθέντα, νικητὴν ἤδη καταστάντα. ὅτε τῶν ἐνστάσεων αὐτοῦ ἀποδειχθεῖσιν βασιμῶν (Πολ. Δικ. ἀρθ. 845 καὶ 846).

Θ. Ν. Φλοράτης.

Ἑγκλησις. Ἡ καταδίωξις τῶν ἀδικημάτων γίνεται κατὰ κανόνα ἐξ ἐπαγγέλματος, ὁφειλομένης τῆς καθήκοντος ἀρχῆς (τοῦ ἀστυνομικοῦ παρὰ τοῖς πταισματοδικαῖς, τοῦ παρὰ Πρωτοδικαῖς εἰσαγγελέως παρὰ τοῖς πλημμελειοδικαῖς τοῦ παρ' Ἐφέταις εἰσαγγελέως ἢ τοῦ παρ' αὐτοῦ ὑποκατασταθέντος παρὰ τοῖς κακουργιοδικαῖς) νὰ καταδιώξῃ τοὺς διαπραχάντας ἀδικήματα ἐντὸς τῆς Ἑλλάδος ἁλλοδαποὺς ἢ ἡμεδαποὺς ἢ διαπράξαντας πλημμελήματα ἢ κακουργήματα ἐκτὸς τῆς

Ελλάδος ἡμεδαποὺς ὡς ἐπίσης καὶ τοὺς αἰῶνες τῆς Ἑλλάδος διαπράξαντας πλημμελῆματα ἢ κακούργηματα καθ' ἡμεδαποῦ κακούργημα ἐσχάτης προδοσίας κατὰ τῆς Ἑλλάδος ἢ παραποιήσεως ἐθνικῶν νομμάτων (Ποιν. δικ. ἄρθ. 1, 2 καὶ 3 ἐν συνθ. πρὸς 20 καὶ 21). Κατ' ἐξαίρετον ὅμως ὑπάρχουσι τινὰ ἀδικήματα, ὧν καταδίωξις γίνεται μόνον κατ' ἐγκλήσιν τοῦ παθόντος ἢ ἄλλων νομίμων αὐτοῦ ἐπιπροσώπων καὶ ἐπιμελητῶν (δηλονότι ἀνακρίνουσιν εἰς τὴν καταδικαστικὴν ἀρχὴν τοῦ γενομένου ἀδικήματος ἐπὶ τῷ αὐτῷ καταδιώξεως). Τοιαῦτα δὲ εἶναι κατὰ τὸν ἡμέτερον ποινικὸν νόμον τὰ ἐξ ἑξῆς: α') ἡ ἐξούρσις διὰ τοῦ τύπου τοῦ ἐκώματος συλλόγου τινός, ἐνόρκου δικαστηρίου ἢ συστήματος (Ποιν. δικ. ἄρθ. 12 § 2), β') ἡ ἐξούρσις ἢ προφορικῶς ἢ ἔργαζως γενομένη κατὰ νομαρχιακῶν, περιφερικῶν ἢ δημοτικῶν συμβουλίων καὶ τῶν ἄλλων δημοσίων ὑποθέσεων συγκαταλέγονται ἀρχαιρεσιακῶν ἢ ἄλλων συνελευσεων (Ποιν. νόμου ἄρθ. 192), γ') ἡ ἐξέδρις ξένων ἡγεμόνων καὶ κυβερνητῶν (ἄρθ. 13 τοῦ περὶ τύπου νόμου), δ') ἡ τοκοφαντία καὶ ἡ ἐξούρσις τῆς τιμῆς (Ποιν. ν. ἄρθ. 692, ἄρθ. 36' τοῦ περὶ τύπου νόμου), ε') ὁ βιασμός καὶ ἡ ὑποανάγκη εἰς ἀσέλγειαν θήλεος, πλὴν εἰς ἀντιπρὸς ἢ κοινὴ περιέργεια ἢ προέκυψε ἀπὸ ἄλλου ἢ αἱ πράξεις αὗται διεπράβησαν ὑπὸ γονέων, μητρειῶν, ἐπιτροπῶν, κηδεμόνων, παιδαγωγῶν, διδασκάλων, ἐπιστητῶν καὶ ἐφόρων δημοσίων καταστημάτων καὶ κληρικῶν (Ποιν. ν. ἄρθ. 280), ς') ἡ μοιχεία (Ποιν. ν. ἄρθ. 286), ζ') αἱ ἀπρομελετητικαὶ καὶ ἐξ ἀμελείας αἰκίαι καὶ σωματικαὶ βλάβαι, εἰς δι' αὐτῶν δὲν διατεράχθη ἢ κοινὴ εὐταξία ἢ ὅτι ἐξετελέσθησαν ὑπὸ τῶν νομίμων ἀντιπροσώπων τοῦ βλαφθέντος (Ποιν. ν. ἄρθ. 41), η') αἱ ὡς πταίσματα καταδικώμεται ἐκ προμελέτης αἰκίαι καὶ σωμα-

τικαὶ βλάβαι. εἰς δὲν προεκλήθη διατάραξις τῆς κοινῆς εὐταξίας (Ποιν. νόμου ἄρθ. 688 καὶ 689), θ') ἡ παράνομος κατακράτησις (Ποιν. νόμου ἄρθ. 322), ι') ἡ παράνομος βία καὶ ἀπειλή (Ποιν. ν. ἄρθ. 330, 333), ια') ἡ ἀπαγωγή, εἰς ὃ ἀπαγαγὼν ἢ ὁ εἰς ἐν οὗτος παρεχώρησεν τὴν ἀπαγχεῖσαν, ἐνυμφεῖται αὐτήν, ὅτε μόνον οἱ δικαιούμενοι νὰ προσβάλωσι τὸν γάμον ὡς ἄκυρον δύνανται νὰ καταγγείλωσι μόνον καὶ ἀφοῦ οὗτος ἡκυρώθη ὑπὸ τοῦ δικαστηρίου (Ποιν. νόμου ἄρθ. 333), ιβ') αἱ ὑφαίρεσεις καὶ ὑπεξαίρεσεις αἱ μεταξὺ στενῶν συγγενῶν ἢ συγγενῶν συναικούντων γενομέναι ἢ καὶ ὑπὸ οἰκετῶν εἰς ἐδώδικα καὶ ποτὰ ἐκ λαιμαργίας, πλὴν τῶν διὰ ῥήξεως σφραγίδος τῆς ἀρχῆς ἢ δι' ἐργαλείων καὶ ὀπλῶν τελεσθεισῶν, ἢ ὑπὸ συμμορίας, ἧς οὗτοι ἀπετέλουν μέρος (Ποιν. νόμου ἄρθ. 377 ἐν συνθ. πρὸς ἄρθ. 374 καὶ 375 καὶ ἄρθ. 393), ιγ') ἡ ἀπάτη μεταξὺ τῶν ἐν τῇ ἀνωτέρῳ ὑπ' ἀριθ. ιβ' περιπτώσει προσώπων, ἥτοι στενῶν συγγενῶν κτλ. (Ποιν. Ν. ἄρθ. 402), ιδ') ἡ φθορά καὶ βλάβη ξένης ιδιοκτησίας, πλὴν τῆς δι' ἀναβάσεως ἢ ῥήξεως εἰς κτίρια ἢ ὑπὸ πολλῶν ἡνωμένων ἢ ὑπ' ἀνθρώπων ὠπλισμένων, τῆς εἰς πράγματα καθιερωμένα πρὸς ὄφελος καὶ πρὸς χρῆσιν τοῦ δημοσίου ἢ εἰς δημόσια ἐγκαστήρια ἢ ἄλλα κοινωφελῆ καταστήματα ἢ εἰς συλλογὰς τεχνικὰς καὶ ἐπιστημονικὰς, εἰς ἐργοστάσια κτλ. (Ποιν. νόμου ἄρθ. 426), ιε') ἡ τοκογλυφία (Ποιν. νόμου ἄρθ. 434), ις') αἱ ὑπὸ προμηθευτῶν τοῦ δημοσίου γενομέναι ζημίαι (ἄρθ. 441 καὶ 444), ιζ') ἡ διὰ παραβίασεως ξένων ἀπορρήτων ἐπισκήψασα βλάβη (ἄρθ. 445) καὶ ιη') ἡ παραβίασις τοῦ δικαιώματος τῆς ἀλιείας (ἄρθ. 448).

Τὰ ἀνωτέρω ἀναφερόμενα ἀδικήματα δύνανται νὰ καταδιωχθῶσι μόνον 1) κατ' ἐγκλήσιν τοῦ βλαφθέντος ἢ παθόντος, ἥτοι τοῦ καθ' οὗ ἀπηυθύνθη

τὸ ἀδίκημα, ἔστω καὶ ἂν ἐγένετο ἀποπειρὰ μόνον ἐκτελέσεως αὐτοῦ (Ποιν. δικ. ἀρθ. 22, 23 καὶ 278 ἐν συνδ. πρὸς Ποιν. νόμου ἀρθ. 116). Καὶ οἱ μὲν κληρονόμοι αὐτοῦ κατὰ τὴν ἐπικρατεστέραν γνώμην ἁμοιουροῦσι τοῦ δικαίωματος τῆς ἐγκλήσεως, ἂν δὲν εἶχε δοθῇ ὑπ' αὐτοῦ ζῶντος, ἀλλ' ἂν εἶχε δοθῇ, δὲν ἀναστέλλεται ἡ ποινικὴ καταδίωξις διὰ τὸν θάνατον αὐτοῦ, ὥς δὲν ἀναστέλλεται καὶ διὰ τὴν ἐπαλθοῦσαν μεταβολὴν τῆς προσωπικῆς τοῦ παθόντος καταστάσεως, οἷον δικαστικὴν ἢ νόμιμον αὐτοῦ ἀπαγόρευσιν 2) κατ' ἐγκλησιν τῶν νομίμων τοῦ παθόντος ἀντιπροσώπων, δηλονότι τοῦ ἀσκούντος ἐπὶ τοῦ παθόντος ἐξουσίαν πατρός, ἐπιτρόπου ἢ κηδεμόνος. Ἀλλ' ἀνάγκη νὰ σημειωθῇ ὅτι, ἂν μὲν ὁ ἐπιτροπευόμενος ᾖ νῦν ἀνίκανος νὰ ἐνεργῇ μετὰ διακρίσεως διὰ τὸ ὑπερβαλλόντως νεανικὸν τῆς ἡλικίας ἢ τὸ νοσηρὸν τῶν φρενῶν, μόνος ὁ ἐπίτροπος δικαιούται νὰ ἐγκαλέσῃ, εἰ δ' ὁ ἐπιτροπευόμενος ἔχει πλήρη τὴν συνείδησιν τῶν ἰδίων πράξεων, δύναται ἑαυτὸς νὰ ἐγκαλίσσῃ, ἐκότερος αὐτοτελῶς, εἰ δὲ τὸ ἀδίκημα ἐπράχθη ὑπ' αὐτῶν ἐκείνων, ὑφ' ὧν τὴν ἐπιμέλειαν διατελεῖ ὁ παθὼν, ἐπὶ μὲν τῶν ἀδικημάτων βιασμοῦ, ἀποπλανήσεως εἰς ἀσέλειαν θήλεος, ἀπρομελετήτου ἢ ἐξ ἀμελείας σωματικῆς βλάβης, ἐπιβλαβούς ἢ ἐπικινδύνου σωφρονιστικῆς κατακρατήσεως καὶ ἐξουδρίσεως τῆς τιμῆς ἐκλείπει ἡ ἀνάγκη τῆς ἐγκλήσεως, καταδιωκόμενης τῆς πράξεως αὐτεπαγγέλτως· ἐπὶ δὲ τῶν λοιπῶν ἀντικειμένων, δικαιούται μόνον νὰ καταγγείλῃ αὐτὸς ὁ παθὼν καί, τούτου τυχόν ἀδυνατουῦτος, προσωρινὸς ἐπίτροπος ἢ κηδεμὼν, κατ' αἴτησιν ἐνδιαφερομένου ἢ καὶ ἐξ ἐπαγγέλματος διοριζόμενος ὑπὸ τοῦ εἰσαγγελέως ἢ τοῦ εἰρηνοδίκου (Πολιτικῆς δικονομίας ἀρθ. 649, νόμου περὶ ἐπιτροπείας ἀρθ. 22).

Σημειωτέον ὅτι τὰ κατ' ἐγκλησιν κατα-

διωκόμενα ἀδικήματα παραγραφονται πᾶσι καὶ ταχύτερον ἢ τὰ αὐτεπαγγέλτως διωκόμενα, δηλονότι τὰ μὲν κακουργήματα παραγράφονται ἐνὸς διετίας, τὰ δὲ πλημелήματα ἢ πταίσματα ἐνὸς ἐνιαυτοῦ (Ποιν. νόμου ἀρθ. 20). Ὅθεν, ἂν κατὰ τὰς προθεσμίας ταύτας δὲν δοθῇ ἡ προσήκουσα ἐγκλησις, θεωρεῖται ὁ παθὼν παραιτησάμενος τὸ δικαίωμα τῆς ἐγκλήσεως.

Σημειωτέον προσέτι ὅτι τὸ μὲν πρὸς ἐγκλησιν δικαίωμα ἐκλείπει καὶ διὰ ἐκ τῆς ὁμολογίας τοῦ παθόντος, εἴτε ἐνώπιον τῆς δικαστικῆς ἀρχῆς εἴτε δι' ἐγγράσου ἀπευθυνόμενου πρὸς τὸν παθόντα ἢ ἑπικρατῆ, ἀλλ' ὅσον ἐκ τῆς θεωρίας αὐτῆς, ὅτι θεωρεῖ αὐτὸν ἱκανοποιηθέντα ὑπὸ τοῦ ἀδικήσαντος· ἀλλ' ἡ ἀπαξ δοθεῖσα ἐγκλησις δὲν ἀνακαθίσταται κατὰ τὸν ἡμέτερον νόμον, ἐπὶ τῶν δοθέντων, ὅτι, ἀπαξ ὁ ἀδικηθεὶς ἐμμενέσας ῥητὴν ἐγκλησιν δὲν δύναται πλέον νὰ παρακαλύσῃ τὴν ποινικὴν καταδίωξιν τοῦ κατηγορουμένου (Ποιν. δικ. ἀρθ. 23). Τὴν περὶ μὴ ἀνακλήσεως διάταξιν ταύτην (ἀντικειμένην ἄλλως καθ' ὅλου ἢ ἐν μέρει εἰς τὰς διατάξεις τῶν πλείστων Εὐρωπαϊκῶν ποινικῶν νόμων, ἐπιτροπῶν τὴν μέρην τῆς ἐπ' ἀκρατηρίου ἐκδικήσεως τῆς ὑποθέσεως ἀνακλήσιν τῆς ἐγκλήσεως ἐπὶ πάντων τῶν ἀδικημάτων ἢ ἐπὶ τινῶν ἐξ αὐτῶν) δὲν ἐπιδοκιμάζομεν, διότι πολλάκις ἐμποδίζεται ἀνεπανορθώτως δι' αὐτῆς ἡ ἐπάνοδος τῆς οἰκιακῆς ἀσφαλείας, συνδεομένης ἐνίοτε πρὸς τὸ συσχετισμὸν καὶ τὴν εὐημερίαν μεγάλου ἀριθμοῦ προσώπων.

Ἀλλ' ἂν τὸ κατ' ἐγκλησιν καταδιωκόμενον ἀδίκημα ἀπευθύνετο κατὰ πολλῶν καὶ μόνον ἐνίοι ἐξ αὐτῶν ἢ καὶ εἰς μόνος ἐπέδωκέν ἐγκλησιν παρὰ τὴν θέλησιν τῶν λοιπῶν ἀδικηθέντων, τί γινέσθαι; Ἐν τῇ ποινικῇ ἡμῶν νομοθεσίᾳ δὲν περιλαμβάνεται ῥητὴ περὶ τούτου διάταξις, ἀλλ' ἡ λογικὴ ἐπιτάσσει νὰ παρα-

ερῶμεν ὅτι καὶ μόνον ἐνὸς ἡ ἐγκλήσις ἐκείνῃ νὰ προκαλέσῃ τὴν νόμιμον ἐνέργειαν τῶν καταδικωτικῶν ἀρχῶν, διότι ἐκ τούτων εἶναι ἡ καταδίωξις τῶν ἀδικημάτων, ἐξ αἰτίας δὲ ἡ μὴ καταδίωξις, ὡς ἂν λοιπὸν γενῶνται διαφωνία ἀπὸ τῶν δικαιουμένων νὰ ἐγκαλέσωσι καὶ τοῦ ἀντὶ τοῦ πρέπει νὰ γίνῃ ἐγκλήσις, ἀπορρίπτει ὁ κανὼν. — Ἐὰν δὲ πάλιν τὸ ζήτημα διεπράχθῃ ὑπὸ πολλῶν, δικαιούται ὁ ἀδικηθεὶς νὰ ἀξιώσῃ νὰ καταδικωθῇ: τινὲς μόνον ἐκ τῶν ἀδικησάντων, μενόντων τῶν ἄλλων ἀκαταδίωκτων; Ἐν τῇ πλείστοις τῶν ποινικῶν νόμων ὑπάρχει εἰδικὴ περὶ τούτου διάταξις, παραδειγματικῶς τὴν προσήκουσαν ἐπιστημονικῶς καὶ τοῦ ζητήματος, ἥτοι ὅτι ὁ ἀδικηθεὶς δὲν δικαιούται νὰ ἐπιζητήσῃ νὰ περαιοσῇ ἡ καταδίωξις εἰς τινὰ μόνον πρόσωπα. Μὴ ἀναγραφόμενης παρ' ἡμῶν ποινικῆς διατάξεως, κατέον τὸ ζήτημα ἀπὸ τὴν ἀνωτέρω τεθείσαν ἀρχήν, ὅτι ἡ ἀδίκημα τοῦ καταδικωτοῦ τῶν ἀδικημάτων ἀποτελοῦντος τὸν κανόνα, ἐξαίρεσιν τοῦ ἀνευ ἐγκλήσεως ἀκαταδίωκτου, καταδικαστέοι τυγχάνουσι πάντες οἱ ἀδικήσαντες, καταγγελέντες ἐνός. Ἡ ἀντίθετος λύσις ὑποτάσσει τὴν δικαιοσύνην εἰς τὴν αὐθαίρετον θέλησιν τοῦ ἀδικηθέντος, ἐπ' ἐξουτελισμῶν αὐτῆς, καὶ προσέτι ἀνίστησιν ἐνίοτε ἀνέφικτον τὴν ὀρθὴν τῆς κατηγορίας ἐκτίμησιν.

Σημειωτέον ὅτι τὰ κατ' ἐγκλήσιν καταδικαστέα ἀδικήματα δὲν δύνανται νὰ καταδίωκθῶσιν ἀνευ ἐγκλήσεως· ἀλλὰ ἀν' ἀπαγορεύεται εἰς τὸν ἀδικηθέντα νὰ καταγγεῖλῃ εἰς τὴν καταδικωτικὴν ἀρχὴν τὸ κατ' αὐτοῦ τυχὸν τελεσθέντα ἀδικήματα, τὰ ἐξ ἐπαγγέλματος καταδικαστέα· τούναντιον οὐ μόνον δικαιούται ὁ τῶν νὰ καταγγεῖλῃ τὸ κατ' αὐτοῦ ἀπεμνησθὲν ἀδικήμα, τὸ αὐτεπαγγέλτως καταδικωκόμενον, ἀλλὰ καὶ πᾶς πολίτης ἢ ἐξ ἑξῆς, λαθὼν ἐξ ἰδίας ἀντιλήψεως

γνώσιν ἀξιοποῖνου πράξεως, νὰ ἀναγγεῖλῃ αὐτὴν ἐγγράφως ἢ προφορικῶς· ἡ ἀναγγελία δὲ αὕτη λέγεται εἰδικώτερον μὴ νόμος (Ποιν. Δικ. ἀρθ. 150). Ἐὰν τις μάλιστα, λαθὼν γνώσιν σχεδίου ἀποβλέποντος εἰς τὴν ἐκτέλεσιν ἀδικήματος ἐσχάτης προδοσίας, δὲν καταγγεῖλῃ τὸ πρᾶγμα εἰς τὴν ἐξουσίαν ἐντὸς εἰκοσιτεσσάρων ὥρων, καὶ τιμωρεῖται διὰ φυλακίσεως τοῦλάχιστον δύο ἐτῶν καὶ χρηματικῆς ποινῆς 1000—4000 δρ., καὶ ἐὰν τὸ σχεδίου ἦλθεν εἰς πέρας, δι' εἰρκτῆς (Ποιν. νόμου ἀρθ. 130). — Ὁρεῖται δ' ὁ εἰσαγγελεὺς νὰ βασανίσῃ ἐπιμελῶς τὴν ληφθεῖσαν ἐγκλήσιν, εἰς οἷονδὴποτε εἶδος ἀδικήματος ἀναγομένην, καὶ ἐὰν μὲν σχηματίσῃ τὴν πεποίθησιν ὅτι ἡ καταγγελεῖσα πράξις ἀποτελεῖ κατὰ νόμον καταδικωτέον ἀδικήμα, νὰ ἐνεργήσῃ τὰ κατὰ νόμον πρὸς καταδίωξιν τῆς πράξεως, ἄλλως ὀρεῖται ἀνυπερθέτως νὰ ἐκδώσῃ βούλευμα ἡττολογημένον περὶ τοῦ ἀκαταδίωκτου τῆς πράξεως (ὅπερ ἐν τῇ πρακτικῇ ἀνομάζεται προβούλευμα) καὶ κοινοποιήσῃ αὐτὸ εἰς τὸν ἐγκαλοῦντα, δικαιουμένον νὰ προσφύγῃ εἰς τὸν παρ' Ἑφέταις Εἰσαγγελέα, ὅπως δὴποτε δὲ νὰ παρασταθῇ ὡς ἰδιώτης κατήγορος (Ποιν. Δικ. 278 καὶ ἐπ.).

Β. Ν. Φλογαίτης

Ἐγκρίσις. — Ἡ ἀναγνώρισις τοῦ κύρους ἀκύρου νομικῆς ἢ δικονομικῆς πράξεως, καλουμένη ἔγκρισις, ἐπιφέρει τὴν στέρησιν τῆς δικαιοῦματος τοῦ ἀναγνωρίσαντος νὰ προσβάλῃ αὐτὴν ὡς ἄκυρον (Ν. 16 § 1 Παρ. (20. 1) Πολ. Δικ. ἀρθ. 485 καὶ 486), πλὴν ἐὰν ἡ πράξις ᾖναι ἀπολύτως ἄκυρος, ὅπερ συμβαίνει ὡς ἂν παραβιάζεται ἀπαγορευτικὸς νόμος ἢ παράγγελμα ἡθικόν. Οὕτως ὁ ἐγκρίνας τὴν ἐγγραφεῖσαν προσμειώσιν, ὡς καλῶς γενομένην καὶ αὐθορμήτως συναινέσας εἰς αὐτήν, δὲν δύναται νὰ προσβάλῃ αὐτὴν ὡς ἄκυρον (Α. Π. 122 τοῦ 49. Ἐπίσης ἡ ὑπὸ τοῦ

ἀνηλίκου, καταστάντος ἐνηλίκου. ἔγκρισις τῶν δι' ἑλλείψιν τῶν νομίμων διατυπώσεων ἀκύρων πράξεων τοῦ ἐπιτρόπου καλύπτει τὰς ἀκυρότητας (Α. Π. 408 τοῦ 86, 83 τοῦ 84, 90 τοῦ 87). Ἐπίσης ἡ ἀποδοχὴ ἀκύρου διαθήκης ἐν γνώσει τῆς ἀκυρότητος ὑπὸ πάντων τῶν δικαιουμένων νὰ προσβάλῃσιν αὐτὴν ἰσχυροποιεῖ τὴν διαθήκην, δύναται δὲ νὰ ἐκδηλωθῇ καὶ σιωπηρῶς διὰ μόντης τῆς ἐκτελέσεως τῶν πράξεων τῆς διαθήκης (Α. Π. 293 τοῦ 84). Ἐπίσης ἡ ἔγκρισις ὑπὸ τοῦ καθ' οὗ δόλος τῶν ἐκ δόλου προσελθουσῶν πράξεων ἐξαφανίζει τὸ δικαίωμα τῆς μετέπειτα προσβολῆς αὐτῶν, διότι κατὰ τὸν νόμον (Ν. 53 Πανδ. 50.17) ὁ ἐν γνώσει ἀποδεχόμενος τὸ ἐν δόλῳ πραχθὲν δοκεῖ διωρεῖσθαι (Α. Π. 408 τοῦ 66, 83 τοῦ 81, 47 τοῦ 82). Ἄλλ' ἡ συνεστῶτος τοῦ γάμου ἀπαλλοτριώσεις τοῦ ἀδιατιμῆτου προικῶς ἀκινήτου δὲν κυροῦται διὰ τῆς ἔγκρισews τῆς γυναικὸς, διότι καὶ μετὰ τὴν λύσιν τοῦ γάμου τὸ προικῶν ἀκίνητον ἐξακολουθεῖ λογιζόμενον τοιοῦτον, ἐν ὧσιν δὲν ἀπεδόθη τῇ γυναικί, ὁ ὅστις διαρκεῖ καὶ μετὰ τὴν λύσιν τοῦ γάμου ἡ ἀπαγόρευσις τῆς ἀπαλλοτριώσεως, ἐν ὧσιν ὑφίσταται ἡ ἐκ τῆς προικὸς ἀπώλησις τῆς γυναικὸς (Ν. 23 πρ. Πανδ. 23.5).

Ἐπίσης κατὰ τὸν νόμον (Ν. 5 καὶ 12 § 4 Πανδ. 46.3) ὅταν ἡ ἐπιχειρηθεῖσα πράξις ἐν ὀνόματι ἄλλου ἐγκριθῇ ὑπ' αὐτοῦ ἰσχύει ὡς εἰ ἀρχῇθεν ἐπιχειρήθη δυνάμει ἐντολῆς κατὰ τὸν κανόνα «ἐντολῇ ἴσκειν ἡ τοῦ πράγματος ἀποδοχὴ» (Α. Π. 100 τοῦ 68, 7 τοῦ 68, 171 τοῦ 73, 31 τοῦ 85, 175 τοῦ 92). Ἄλλ' ἡ σιωπὴ οὔτε πάντοτε θεωρεῖται ὡς ἀποδοχὴ, οὔτε ὡς ἄρνησις καὶ ἀποδοκιμασία (Ν. 142 Πανδ. 50.17). Διὸ ἀπόκειται εἰς τὸν δικαστὴν τῆς οὐσίας νὰ ἐκτιμῇσιν οὕτως ἢ ἄλλως κατὰ τὰς περιστάσεις τὴν σιωπὴν τοῦ διαδίκου (Α. Π. 181 τοῦ 64). Ἄλλ' ἐν γένει ὁσῶκις προκείμενον

περὶ πράξεων διφορούμενῃν ἔχουσιν ἐκνομίαν δὲν ἐπέρχεται διακηρυξία, εἰσάγεται ἔγκρισις καὶ ἀποδοχὴ (Ν. 14 § 7 Πανδ. 14.7). Ν. 20 § 1 Πανδ. 14.2).

Σημειωτέον ὅτι ἡ ἔγκρισις μὴ ἐντεταλμένης πράξεως ἀνατρέχει μέχρι τῆς σιωμῆς, καθ' ἣν ἡ ἐγκρινόμενη πράξις ἐγένετο (Ν. 12 § 4 καὶ Ν. 46 § 3 Πανδ. 14.6, 8). Ὅθεν, εἰ ἀγνοοῦντος τοῦ δεσπότη τοῦ δικησέ τις τὰ πράγματα αὐτοῦ, ὅτε ἐκπύρῳθεν ἀρμόζει ἡ περὶ διοικήσεως ἀγωγὴ (Ἀρμ. § 57 Ε' ἐβ'), ἡ ἐπελεύσασα ἔγκρισις τοῦ δεσπότη ἀνατρέχει κυροῦσιν τὰς πράξεις τοῦ δικητοῦ, διότι τὸ χρησίμως διοικηθὲν ἀναγκάζεται δικαίον ἡγεσθαι ὁ δεσπότης καὶ ὅπερ δεκτὸν ἡγήσεται ὁ δεσπότης ἔρρωται, κτλ. κακῶς διακίθη (Ἀρμ. § 26 αὐτόθι). Ἐπίσης ἐν τὴν ἐν ἀτελεῖ ἡλικίᾳ γενομένην πώλησιν ὁ ἀφῆλξ γενόμενος ἐνήλιξ ἀποδεχθῆναι ἰσχυροποιεῖται αὐτή, τὸ δὲ τῆς ἔγκρισews ἀποτελεσματίζεται ἀπὸ τοῦ χρόνου, καθ' ἃν ἐγένετο ἡ πώλησις, καὶ διὰ τῆς ἀναδομικῆς ταύτης δυνάμεως θεωρεῖται ὁ ἔγκρινων ὡς ἐκφράσας τὴν βούλησιν αὐτοῦ κατ' αὐτὴν τὴν ἐπιχειρήσιν τῆς πράξεως (Βασιλ. 10.4) ΕΔ' (10.28) Δ' (38.3). Ἐπίσης εἶναι μὲν βεβαίως ἄκυρος ἡ παραχώρησις ὑποθήκης ἐπ' ὀνόματι ἄλλου ἄνευ εἰδικῆς αὐτοῦ ἐντολῆς, ἀλλ' ἡ ἀκυρότης αὕτη ἐκλείπει διὰ τῆς ὑπὸ τοῦ κυρίου τοῦ εἰς ὑποθήκην δοθέντος πράγματος ἔγκρισews τῆς πράξεως, ἀναδομικῶς ἐνεργούσης (Ν. 61 § 1 Πανδ. 20.1) Βασιλ. 16 (25.2).

θ. Ν. Φλογαίτης

***Εθιμον** (γαλ. coutume, ὅθεν καὶ droit coutumier τὸ εἰς τὰ ἔθιμα στήριζον δικαίον.) Κατὰ τὸ Β. Δ. τῆς 23 Φεβρ. 1835 τὰ ἔθιμα ὅσα πολυτρόπως καὶ ἀδιάκοπος συνθηθεὶ ἢ ἀποφάσεις δικαστικαὶ καθιέρωσαν ὑπερισχύουσιν ὅταν ἐπεκράτησαν τῶν Βυζαντινῶν νόμων. Μὴ διακρίνοντας δὲ τοῦ Δ. τοῦτου τὴν ἐπερῶν

τῆς ἐπικρατήσεως αὐτῶν, τούτέστιν ἂν τὴν τῆς δημοσιεύσεως αὐτοῦ ἢ μετὰ τὴν δημοσίευσιν, ἀλλ' ἀδιακρίτως καθιερούνη τὴν τοιαύτην τῶν τοπικῶν ἐθιμῶν ἐκτίμησιν καὶ ἐπικρατήσιν, ἐπειτα κατὰ τὰς ἀποφάσεις Ἀρσίου Πίγου 286 τοῦ 13 καὶ 129 τοῦ 85 ὅτι καὶ τὸ μετὰ τὴν ἐκτίμησιν τοῦ Διατάγματος τούτου ἐπικρατήσαν ἐθιμον δύναται νὰ ὑπερισχυῇ τῶν διατάξεων τῶν Βυζαντινῶν νόμων. Κατὰ τὴν ἀπόφασιν 124 τοῦ 93 ἐπιτρέπεται καὶ αὐτῆς τῆς βουλευτικῆς νομοθεσίας τὴν ἐξουσίαν τῶν ἐθιμῶν καὶ ἐναντίον ἐπὶ κειμένων διατάξεων ὅπου διὰ μικρᾶς συνηθείας ἐπικρατήσαν (Ν. 35 Παν., 1.3), Δ. 3 Κωδ. (8. 53) Βασίλ. Β' α' (44. 33), ἐπειτα κατὰ μείζονα λόγον ὅτι αὐτῶν τῶν Νεκρῶν Ζ' καὶ ΡΗ'. δι' ὧν ἀπαγορεύεται κατὰ κανόνα ἡ ἐκποίησις τῶν ἐκκλησιαστικῶν ἀκινήτων, ἐπιτρέπουσιν κατὰ τὴν ἐξαιρετικῇ περιπτώσει, δηλαδή αὐτοῦ τοῦ νόμου ἐπιτρέποντος αὐτὴν ἐν ἐξαιρετικῇ περιπτώσει, καὶ ἐθίμου περὶ ὁμοίων περιπτώσεων δύναται ἡ ἐπικρατήσις, μηδενὶ ὅμως ἀντιθετὸν εἰς τὴν ἐθνικὴν ἢ εἰς τὴν δημοσίαν τάξιν. (Ἰδεὶ καὶ Ἀστικὸν δίκαιον). Θ. Ν. Φλογαίτης.

Ἑθνικὴ βιβλιοθήκη. Ἄλλοτε ἡγεμονισμένη, κατ' ὄνομα τουλάχιστον, ἡ βιβλιοθήκη τοῦ Πανεπιστημίου τῆς Ἀθηνᾶς λεγομένης βιβλιοθήκης· ἀλλ' ἐκ πολλοῦ συνελθονύθησαν ἀμφοτέραι κατὰ ὄνομα, ἀπαρτίσασαι τὴν Ἑθνικὴν βιβλιοθήκην, τῆς παράρτημα καὶ τὸ Νομισματικὸν Μουσεῖον. Ταύτην ἡ Ἑθνικὴ βιβλιοθήκη διέπειται ὑπὸ τοῦ Νόμου ΣΜΗ' τῆς 24 Νοεμβρίου 1867 καὶ τοῦ σχετικοῦ πρὸς αὐτὸν Διατ. τῆς 13 Μαρτίου 1868 (περιλαμβανομένων ἐν Παρ. τ. Φλογ. τόμῳ δευτέρῳ σελ. 716 καὶ ἐπ.), οὗ ἐτροποποιήθησαν κατὰ τὴν ἐκτίμησιν τοῦ ἐθνικοῦ βιβλίου διατάξεις: διὰ τὸν Διατ. τῆς 26 Αὐγούστου 1895 (περιλαμβανομένου ἐν Ἐκτῷ Συμπληρωματ.).

Ἀλλ' ὁ ἀριθμὸς τῶν θέσεων τῆς Ἑθνικῆς βιβλιοθήκης ἡρξήθη ἔκτοτε διὰ τοῦ νόμου ΑΙΑ' τῆς 17 Ἰουνίου 1882 καθιερούσαντος τρεῖς βιβλιοφυλάκας Παρ. τ. Φλογ. τ. 2 σελ. 717 ὑποσ.) καὶ τοῦ νόμου ΑΠΗ' τῆς 26 Μαρτίου 1883, καθιερούσαντος καὶ θέσιν ἐπιμελητοῦ τῶν χειρογράφων τῆς Ἑθνικῆς βιβλιοθήκης (Παράρτημα Φλογ. τ. 2 σελ. 717 ὑποσ.). Σημειωτέον ὅτι συσταθεῖσα ἡ Ἑθνικὴ βιβλιοθήκη τῷ 1833, πλουτισθεῖσα δὲ οὐ μόνον διὰ δωρεῶν δωρεῶν ὁμογενῶν καὶ ἑτερογενῶν, ἀλλὰ καὶ δι' ἄλλοτε ἀδικλείπτου βιβλίων (δωρεῖαι τοῦ Πανεπιστημίου καὶ διὰ καταβολῶν ἐκ τοῦ εἰδικοῦ κληροδοτήματος τῶν Ἰωνιδῶν), ἐτι δὲ διὰ τῆς ὑποχρεωτικῆς δυνάμεως τοῦ νόμου ἀποστολῆς ὑπὸ τῶν ἐκτυπούντων τὰ παρ' ἡμῖν ἐκδιδόμενα βιβλία Ἑλλήνων τυπογράφων δυο ἀντιτύπων ἐκάστου τῶν ἐν τοῖς τυπογραφείοις αὐτῶν τυπομένων βιβλίων, περιλαμβανέων νῦν ἐπέκαινα τῶν ἐκ τῶν ἐκδομῶν χιλιάδων τόμων, καίπερ ὑφιστάμενη κατὰ διαλείμματα ἐνίαις ἀραιμάξαις. Ἀνάγκη νὰ σημειωθῇ, ὅτι πρὸ ἐτῶν τινῶν μόλις ἐπεκράτησαν ἐν τῇ Ἑθνικῇ βιβλιοθήκῃ αἱ ἀρχαὶ τῆς καλουμένης βιβλίου τοῦ θεοῦ καὶ αἱ ἑταίρας τῆς προσήκουσας διοικήσεως καὶ κατατάξεως τῶν βιβλιοθηκῶν ἐπὶ τῷ σκοπῷ ἔνθεν μετὰ τῆς ἐπιβλέψεως αὐτῶν, τοῦ πλουτισμοῦ καὶ τῆς προσφύλαξεως καὶ ἀσφαλείας αὐτῶν ἀπὸ παντὸς κινδύνου φθορᾶς, ἔνθεν δὲ τῆς ταχείας εὐρέσεως τῶν ζητούμενων βιβλίων καὶ τῆς εὐχερείας τοῦ ἐλέγχου.

Θ. Ν. Φλογαίτης

Ἑθνικὴ ἐργασία καὶ παραγωγή. Ἡ περὶ ἀναπτύξεως τῶν τοιῶν μεγάλων κλάδων τῆς ἐθνικῆς ἐργασίας καὶ παραγωγῆς μέριμνα τῆς Πολιτικῆς καθύστερει πολὺν ὠφελὴν σφόνδον ἐπιδεικνύμενον νομοθετικῶς καὶ οὐδὲν κἀν ἐδαπανήσαντες ὑπὲρ τῆς γεωργίας, καίπερ ἀναμένοντες τὴν συντήρησιν καὶ τὴν προόδον ἡμῶν κυριώτατα ἐκ

τῆς γεωργίας. Πλὴν τοῦ ζητήματος τῆς σταφίδος, ὅπερ πρό τινας ἐτέθη ἐπὶ τοῦ ταπειντοῦ ἐξ ἀνάγκης, ἡ καλλιέργεια τῶν δημοτικῶν καρπῶν, ἡ κτηνοτροφία, ἡ οἰνοποιία, ἡ ἐλαιοκομία, ἡ δενδροκομία, ἡ παραγωγή τῆς μεταξὺς καὶ πολλῶν ἄλλων βιομηχανικῶν προϊόντων ἐδύναντο νὰ προαχθῶσι καὶ ἐμσχυθῶσι διὰ καταλήλων κυβερνητικῶν καὶ νομοθετικῶν μέτρων, ἰδίᾳ δὲ διὰ τῆς διαδόσεως γεωργικῶν γνώσεων. Ἀλλαχοῦ κυβερνητικῇ ἐπιμελείᾳ διδάσκονται καὶ καθοδηγοῦνται οἱ παραγωγοί, ἀλλὰ παρ' ἡμῖν οὐδεμία συστηματικὴ ἐργασία γίνεται ὑπὲρ τῆς γεωργίας. Οὐ μόνον στερούμεθα τῆς ἀπαιτούμενης γεωργικῆς νομοθεσίας καὶ τῶν προστηκόντων γεωργικῶν ἰδρυμάτων, ἀλλὰ παρημελήθη καὶ ὅ,τι εὐχερέστατα καὶ ἄνευ σχεδὸν δαπάνης ἐδύναντο νὰ κατορθωθῇ, δὲν εἰσῆλθῃ δηλαδὴ εἰς τὰ δημοτικά σχολεῖα ἡ διδασκαλία τῶν στοιχειωδερῶν πρακτικῶν γεωργικῶν γνώσεων περὶ τῶν ἀποτελεσματικωτέρων μέσων τῆς καλλιέργειας τῶν δημοτικῶν καρπῶν, τῆς κτηνοτροφίας, τῆς δενδροκομίας, τῆς βαμβακοτροφίας κτλ.

Ἐπίσης ἀλλαχοῦ ἐπικρατεῖ ἡ προσωποκρατικὴ βιομηχανικὴ νομοθεσία, οὐ μόνον ρυθμίζουσα καὶ ἐνισχύουσα τὴν βιομηχανικὴν ἐργασίαν καὶ παραγωγὴν, ἀλλὰ καὶ ἀσφαλιζούσα τοὺς ἐργάτας κατὰ τῶν τυγχόντων κινδύνων καὶ μεριμνῶσα περὶ βελτιώσεως τοῦ βίου τῶν ἐργατῶν καὶ τῶν οἰκογενειῶν αὐτῶν. Παρ' ἡμῖν δυστυχῶς ἡ βιομηχανικὴ νομοθεσία διατελεῖ ἐν σπαργάνοις. Ἡ πρό τινας συμβᾶσα φοβερὰ ἐκρήξις ἀπομολέθητος παρὰ τὰς Ἀθήνας ἀπέδειξε τρανῶς ὅτι ἰδίως ἡ ἀποδομηχάνια παρ' ἡμῖν ἐργάζεται ἄνευ ἐγγυήσεων ἀσφαλιστικῶν ὑπὲρ τε τῶν ἐργαζομένων καὶ ὑπὲρ τῶν γειτόνων. Οὐχὶ ὀλιγώτερον παρατηρεῖται ἐν τῇ περὶ τῶν ἐργαζομένων

μουσῶν δὲ πεπαλαιωμένων καὶ ἐπιζημιῶν διατάξεων.

Θ. Ν. Φλογαίτης

Ἐθνικὴ Συνέλευσις. Πρὸς μεταβολὴν καθεστῶτος πολιτεύματος συνεκροτήθη ἄειποτε ἐν Ἑλλάδι, ὡς καὶ πανταχοῦ σχεδὸν ἀλλαχοῦ κατὰ τὰς νεωτέρους χρόνους, συνέλευσις ἔθνικη, ὀνομάζεται δὲ οὕτω τὸ σῶμα, ὅπερ ἐν ἀνωμάλοις καὶ ἐκτάκτοις καιροῖς συγκροτεῖται, ὑπὸ τοῦ ἔθνους καλεόμενον καὶ περιβαλλόμενον τὴν παντοδυναμίαν τῆς ἔθνικης κυριαρχίας. Ἡ κοινωνία δικαιούται καὶ ὀφείλει νὰ προνοήσῃ περὶ τῆς συντάξεως τοῦ μέλλοντος διέπειν τὴν αὐτῆς πολιτεύματος, ὅπερ αὐτὴ μόνον πάλιν ὁλόκληρος δύναται νὰ τροποποιήσῃ, ἂν θεωρήσῃ ἐξ ὁλοκληροῦ ἢ ἐν μέρει ἀκατάλληλον. Καὶ ἄλλοτε μὲν, πρὸ τῆς ἀναπτύξεως ἐπὶ τοῦ πολιτισμοῦ, ἐξεβιάζετο συνήθως ἡ κοινωνία πρὸς παραδοχὴν τοῦτου ἢ ἐκείνου τοῦ εἴδους τοῦ πολιτεύματος ὑπὸ κατακτητοῦ. Ἐξώθεν εἰσβάλλοντος, ἢ ὑπὸ μερίδος ἰσχυρᾶς αὐτῆς ταύτης τῆς κοινωνίας διὰ τῶν ὀπλῶν ἐπιβαλλομένου. Ἀλλ' ἂν ἡς ὁ πολιτισμὸς προώδευσεν, ἐν πάσαις σχεδὸν ταῖς εὐνομούμεναις ἐπικρατείαις ἡ θέλησις τῆς κοινωνίας περὶ μεταβολῆς τοῦ ἐπικρατούντος πολιτεύματος διαδηλοῦται δι' ἐξεργίσεως ἔθνικης, ἣν παρακολουθεῖ ἡ συστάσις προσωρινῆς κυβερνήσεως πρὸς ἐνέργειαν ἐκλογῶν ἔθν. Συνελ., ἥτις συντάσσει τὸ μέλλον τῆς χώρας πολιτευματικῶν δὲ ταύτης οὐδεμία ἐξουσία, οὐδὲν πολίτευμα, οὐδεὶς νόμος ἰσχύει· τὰ πάντα τρόπον τινὰ νεκροῦνται εἰς τὴν ἐμφάνισιν αὐτῆς· ἐκεῖνο δὲ μόνον ἰσχύει, ὅπερ αὐτὴ ἔχῃ τὴν αὐτοπληρῆς κηρύσει ἰσχύον ἐκ τῶν προλαβόντων νομοθετημάτων· ἐκεῖνο δὲ, ὅπερ αὐτὴ ψηφίσῃ, περιβάλλουσα ὅλα τὰς παρακείμεναις ἐκείνης χώραις εἰναι σε-

ἐκ τῆς ἑθνικῆς Συνέλευσεως προποιοῦνται· ἀπὸ ἐκείνης δὲ αὐτὴ ἡ ψηφισασα Συνέλευσις κηρύττει ὡς προποιοῦνται ἢ ἀναθεωρεῖται καὶ ἀναθεῖται τὴν προποιομένην ἢ ἀναθεωρεῖται εἰς ὁρισμένον σῶμα. Ἐκ τούτων προδήλον καθίσταται, ὅτι ἐθνικὴ Συνέλευσις δύναται νὰ συγκληθῇ μόνον αὐτὴ ὁλόκληρος ἢ κοινῶς ὅλον τὸ ἔθνος, διὰ ψηφίσματος ἀπὸ τῆς διὰ δικτατορίας τῆς ἐγκαθιδρυθείσης ἐπ' αὐτοῦ κυβερνήσεως. περιβαλλομένης προσωρινῶς διὰ κυριαρχικῆς τῆς ἐξουσίας πρὸς ἐπιτυχίαν τῶν σκοπῶν τῆς ἐξεγέρσεως τοῦ ἔθνους καὶ τῆς σωστικῆς τῆς δημοτικῆς τάξεως, δικαιωματικῆς καὶ ὀφειλουμένης νὰ κρίσῃ τὸν ὅλον τῆς ἐκλογῆς τῶν πληρεξουσίων ἐθνικὴν ἐθνικὴν κυριαρχίαν (δηλονότι τὸ δικαίωμα τῶν κοινωνικῶν εἰς ὅρισμὸν τοῦ πολιτεύματος αὐτῶν) δὲν ἐκδηλοῦται διὰ τῆς ἐξουσίας τῆς ἐξουσίας, ἀλλὰ διὰ τῆς ἐξουσίας ἀπορροῦσας (τοὐλάχιστον πρὸς ὑποτίθεται) ἀπὸ τοῦ συνόλου τῆς ἐξουσίας, ἐμπεριεχομένης οὐ μόνον τῆς ἐξουσίας, ἀλλὰ πάντα τὰ μέλη αὐτῆς ἐθνικῆς καὶ ἀντικεινῆς, γέροντας καὶ παῖδας, ἄνδρας καὶ γυναῖκας). Κατὰ τὴν δὲ διαφέρειν αἱ ἐπαναστάσεις τῶν ἐθνικῶν, ὅτι, ἐνῶ αἱ ἐπαναστάσεις εἶναι κινήματα τοῦ ὅλου ἔθνους κατὰ τῆς ὑποτακτικῆς δυνάμεως τοῦ ὑπάρχοντος πολιτεύματος ἐξουσίας ἢ κατ' αὐτοῦ τοῦ πολιτεύματος, ἐπομένως εἶναι θεμιταί, νόμιμα, ἐλλογόμενα μάλιστα πολλάκις, διότι τὸ ἔθνος κέκτηται τὸ ἀναμφισβήτητον δικαίωμα νὰ κρίνῃ τὰ τῆς πολιτείας κύματα, αἱ στάσεις εἶναι κινήματα παράνομα ἐπικρατικῆς τινος μειονοψηφίας κατὰ τῆς ἐξουσίας τοῦ ὅλου ἔθνους καὶ τῆς ἀντιπροσωπευτικῆς αὐτῆς ἐξουσίας, ἐπομένως καταλείβεται κατὰ τὸν ὁριζόμενον ὑπὸ τῶν Πον. νόμων τρόπον. Ἐπειδὴ δὲ ὡς καὶ τὸ πολὺ ἀπὸ τῆς ἐπιδοκιμασίας ἢ ἀποδοκιμασίας τοῦ ἔθνους, τὸ πλῆθος τῶν

τῆς πλειονότητος αὐτοῦ, ἐκκρεῖται καὶ ἡ ἐπιτυχία ἢ ἀποτυχία τῶν κατὰ τοῦ ὑποτακτικῶν πολιτεύματος ἢ τῆς καθεστῶσης ἐξουσίας κινήματων, τὸ μόνον διακριτικὸν γνώρισμα τῶν στάσεων καὶ τῶν ἐπαναστάσεων εἶναι ἡ ἐπιτυχία ἢ ἀποτυχία αὐτῶν καὶ ἐπαναστάσεις μὲν λέγονται αἱ στεφθεῖσαι δι' ἐπιτυχίας, στάσεις δὲ αἱ καταδικασθεῖσαι εἰς ἀποτυχίαν. — Κατ' ἐξαιρέσειν ἐν Ἀγγλίᾳ, ὅπως ἀντιθέτως πρὸς τὰ ἐν ταῖς λοιπαῖς Εὐρωπαϊκαῖς Ἐπικρατείαις συνήθως ἰσχύοντα, οὐδέποτε συνήλθε μετὰ ἐπανάστασιν Συνέλευσις ἐθνικὴ· διότι ἐκεῖ ἀνέκαθεν τὸ κοινοβούλιον, τὸ διαρκῶς ὑφιστάμενον, [κυριολεκτικῶς ἡλ. κοινοβούλιον ἐμφανίζον τὸ ἄριστον τῶν τριῶν νομοθετικῶν καὶ πολιτικῶν ἐν Ἀγγλίᾳ σωμάτων, ἥτοι τοῦ Βασιλέως καὶ τῶν δύο Βουλῶν], ἐθεωρήθη ὡς ἀντιπροσωπεῖον ὅλην τὴν ἐθνικὴν κυριαρχίαν, κέκτηται ἐπομένως πάντα τὰ δικαιώματα ἐθν. Συνελ., διὰ τοῦτο πλειστάκις συνεπλήρωσε τὸ πολιτεῖμα, οὐχὶ μόνον μετὰ κινήσεις πολιτικῆς, ἀλλὰ καὶ ἐν ἡρέμῳ καταστάσει πραγμάτων. Τόσοτον ἰσχυρὸν εἶναι ἐν Ἀγγλίᾳ τὸ κοινοβούλιον, ὥστε πολιτικὸς τις συγγραφεὺς, ὁ Coke, εἶπεν, ὅτι τὸ κοινοβούλιον ἀδυνατεῖ μόνον νὰ μεταβῇ τὸ ἄρρεν εἰς θῆλη καὶ τὸ θῆλη εἰς ἄρρεν, ὁ ἐστὶν ἀδυνατεῖ νὰ πράξῃ μόνον τὰ φυσικῶς ἀδύνατα. — Ἐξεταστέον ἤδη ποῖον ἐκ τῶν δύο συστημάτων εἶναι τὸ ὑψότερον ἐπιστημονικῶς, τὸ λογικώτερον, τὸ ἄγον εἰς ἡττονα ἀτοπήματα, τὸ τῆς κοινοβουλευτικῆς παντοδυναμίας. καὶ ὁ παρίσταται ἐν ἐμφανίσει διαρκεῖ ἡ ἐθνικὴ κυριαρχία, (τὸ ἐπικρατικὸν ἀνέκαθεν ἐν Ἀγγλίᾳ), ἢ τὸ καὶ ὁ μετὰ ἐπαναστατικὸν μόνον ψήφισμα, παριστάνον πράγματι ἢ καὶ καὶ ὑπόθεσιν ἅπλην τοῦ κυριαρχοῦ λαοῦ τὴν θέλησιν, διὰ σώματος κυριαρχικοῦ ἢ καὶ διὰ ψηφίσματος ἐθνικοῦ συντάσσεται ἢ τροποποιεῖται τὸ πολιτεῖμα.

«Ἐν τῶν μεγίστων ἀδικημάτων, γράφει ὁ περιώνυμος πολιτειολόγος Hello, ἀπερδύναται τις νὰ διαπράξῃ κατὰ κοινωνίας, εἴα ἡ ἡμετέρα, (δηλονότι ἡ Γαλλικὴ), εἶναι τὸ ἀφαιρέσαι ἀπ' αὐτῆς τὴν ἰδεάν κανόνος ὑπερτάτου, ὑπαρξαμένου κατὰ πάντα, τεθειμένου ὑπὲρ τὴν κυμαίνουσιν ἐπιφάνειαν τῶν καθημερινῶν ὑποθέσεων, ἔχοντός τι, εἰ μὴ αἰώνιον, (ἰδίῳ οὐδὲν ἐν τοῖς ἀνθρωπίνους αἰώνιον), τοῦλάχιστον ὠρισμένον καὶ σταθερόν, ἐφ' ὅσον τοῦτο ἀνθρωπίνως ἐφικτόν, ὅπερ δὲν ἤθελε τις δύνασθαι νὰ κινήσῃ ἀνευ συγκλονήσεως τοῦ ὅλου ἐδάφους τῆς κοινωνίας»· καὶ ὅ,τι λέγει οὗτος περὶ τῆς Γαλλικῆς κοινωνίας, δύναται νὰ ῥηθῇ γενικῶς περὶ πάσης κοινωνίας. Ἐν Ἀγγλίᾳ ἐξαιρετικῶς ἐπικρατεῖ ἐκ παραδόσεων καὶ ἐξ ἥθους ἔθνικοῦ τὸ συντηρητικὸν πνεῦμα, δι' ὃ, εἰ καὶ ἀνασκει πατροπαράδοτως κυριαρχικὴν ἐξουσίαν τὸ κοινοβούλιον, σπανιώτατα ἐνεργοῦνται οὐχὶ μόνον πολιτικαὶ καὶ συντακτικαὶ, ἀλλὰ καὶ νομοθετικαὶ ἐπὶ μεταβολαί. Ἐν γένει ὅμως δὲν δύναται τις νὰ εἴπῃ, ὅτι τὸ σύστημα τῆς κοινοβουλευτικῆς παντοδυναμίας, ὅφ' ὃ ἐκαστοτε εἶναι δυνατὴ ἡ εὐχερὴς μεταβολὴ πολιτικῶν διατάξεων, εἶναι ἀξέπαινον ἐπιστημονικῶς. Ἡ ἀναγνώρισις τοιοῦτου συστήματος καταργεῖ τὴν ἐγγύησιν τῆς πολιτικῆς νομιμότητος, ἀποτελοῦσης τὴν βᾶσιν τῆς κοινῆς εἰρήνης καὶ τάξεως, καὶ ὥθεϊ διὰ τοῦτο πολλάκις εἰς ἐμπυλούς σπαραγμούς καὶ εἰς ἀνωθεν πραξικοπήματα πολιτικά. — Ὅθεν οὐδεμία ἐξουσία τοῦ κράτους δύναται νὰ προκαλέσῃ νομίμως τὴν συγκρότησιν ἔθνικῆς Συνελεύσεως. Τὰ δικαιώματα καὶ καθήκοντα τῶν διαφόρων πολιτικῶν ἐξουσιῶν, προσώπων ἢ σωματίων, ῥητῶς ὀρίζονται ὑπὸ τοῦ συντάγματος, ἡ δὲ κλήσις ἔθνικῆς συνελεύσεως δὲν καταλέγεται μεταξὺ τῶν δικαιωμάτων τούτων, καὶ οὐδὲ προσήκον ἦτο νὰ καταλέγεται, διότι

ἡ κλήσις Συνελεύσεως, ἀντιπροσωπευτικὴς τῶ ἐν τῇ ἔθνει κυριαρχικῶν δικαιωμάτων κατὰ τὸ δοκοῦν μεταβολῆς τοῦ πολιτεύματος, προκαλεῖται κατὰ τὰ ἐξηγούμενα ὑπὸ μόνου τοῦ ἔθνους, ἐνασκούντος τὴν κυριαρχικὴν αὐτοῦ ἐξουσίαν· ἀπειτεῖται ἄρα πρόκλησις αὐτοῦ τοῦ ὅλου ἔθνους, δηλονότι ἐπανάστασις.

Θ Ν. Φλογαίτης.

Ἐθνικοῦδιοκτικτον εἶναι κακὸς ζήλος ἐκφρασις νεωτέρων τινῶν νόμων (κατὰ μίμησιν τοῦ ῥωμαϊκοῦ *ager publicus privatusque*), οἷον τῶν περὶ διανομῆς ἐθνικῶν γαιῶν (βλ. λ.) δι' ἧς ἐπαρκατηρίσθησαν ἐκεῖνα· τῶν γαιῶν τοῦ δημοσίου, αἵτινες περιῆλθον, συμφώνως τοῖς περὶ τοῦτου νόμοις, εἰς τὴν κατοχὴν τρίτων ὑπὸ τὸν διαλυτικὸν ὄρον τῆς ἀποτίσεως τοῦ τιμήματος αὐτῶν εἰς ἐτήσιαι δόσεις. Ἀπὸ τῆς καταθέσεως τῆς ἐνιαυσίας δόσεως οἱ δηλώσαντες ἔθνικὰς γαίας καθίστανται κατὰ τοὺς ἰδίους νόμους αὐτῶν, ἐὰν ἐντὸς δύο ἐτῶν δὲν ἐκόθωσι τὰ παραχωρητήρια, διότι μέχρι τῆς ἐκδόσεως αὐτῶν τυγχάνουσι κατὰ παρὰ κλήσιν κατὰ τοὺς (Ν. ΓΛΑ' ἄρθ. 17, Α. Π. 437 τοῦ 94). Ἐκδοθέντων τῶν παραχωρητηρίων, ἐὰν ὁ κάτοχος δὲν ὑπογράψῃ ὁμολογίαν διὰ τὰς ἐτήσιαις δόσεις, θεωρεῖται παραιτηθεὶς τῆς κατοχῆς (ἄρθ. 19). Διὰ τοῦ αὐτοῦ νόμου (ἄρθ. 7) ἐκηρύχθη ἄκυρος πᾶσα πώλησις κατοχῆς ἔθνικῆς γῆς ἀπὸ τῆς δημοσευσεως τοῦ νόμου. — Ὁ Ν. ΣΟΖ' τοῦ 1855 ἐν ἄρθ. 46—59 κανονίζει τὰ τῆς ἐπικρατείας τῶν ἐθνικοῦδιοκτικτῶν σταφίδαμῶν, μινερεσθένδρων καὶ τοῦ προϊόντος τῶν ἀποθέτων ἔθνικῶν κτημάτων, ἐν δ' ἄρθ. 60 ἐρίκει, ὅτι τὸ δημόσιον ἐξακολουθεῖ νὰ διατηρῇ εἰς ἑαυτὸ τὴν νομικὴν κατοχὴν ἐπὶ τῶν ἔθνικῶν καὶ ἐκκλησιαστικῶν γαιῶν καὶ κτημάτων, ἐφ' ὅσων ἐλάμβανε δικαιώματα ἐπικρατείας μέχρι τέλους τοῦ 1843, ἐκτὸς ἐὰν ἀπώλεσεν αὐτὴν διὰ δικαστικῆς ἀπο-

εἰσεως ἢ ἀπηρτίσεως. Ἐπομένως καλλιεργηταὶ τοιοῦτων γαιῶν ἔχουσι τὴν χρῆσιν τοῦ κτήματος, ἀποτίνουσιν ὅμως τὸ ἐλῆσμα (δικαίωμα ἐπικαρπίας) ὃ συγγενεὺς μᾶλλον τῇ ἐμφορᾷ εἶναι· ἡ δὲ διακατοχὴ αὐτῶν εἶναι ἀνόμιμος (Οἰκονομίδου, ἀστικὸν Δίκαιον Β' σελ. 27). Τὰ περὶ τοῦτου ἔν ἐχρυσὶ ἀποδείκνυται, ἀφ' ὅτου διὰ τοῦ Ν. ΥἸΑ' ὁ γῆν πρόνοια περὶ διαθέσεων τῶν γαιῶν ὡς ἄλλως ἐρρυθμίσθησαν, ὡς ἀνωτέρω ἱετέθη.

Γ. Ν. Κοφινᾶς.

Ἑθνικὸν τυπογραφεῖον ὀνομάζεται τὸ δημόσιον κατὰσθημα, ἐν ᾧ ἐκτυπῶνται τὰ τυπώσεως γράζοντα δημόσια ἔκδορα καὶ ἰδίως ἡ Ἐφημερίς τῆς Κυβερνήσεως καὶ λιθογραφῶνται τὰ γράζοντα λιθογραφῆσεως. Τὸ Ἑθνικὸν τυπογραφεῖον συνέστη τὸ πρῶτον παρ' ἡμῶν διὰ τοῦ διατάγματος τῆς 40 Δεκεμβρίου (1834), ὅπερ ὅμως ἀντικατέστη μετὰ τινος αὐτοῦ διὰ τοῦ Διατ. τῆς 26 Αὐγούστου 1838 περὶ ὀργανισμοῦ τῆς βασιλικῆς τυπογραφίας καὶ λιθογραφίας (Παραρτ. Μαρτίου τόμ. 2 σελ. 1170), μεταρρυθμίσθη καὶ συμπληρωθέντος ἀρχαιότερον διὰ τοῦ Διατάγματος τῆς 3 Ἰουνίου 1843 (Παραρτ. τόμ. 2 σελ. 1170 ὑποσ.) περὶ ἀνωρθώσεως καὶ προσωπικοῦ τοῦ βασιλ. τυπογραφείου καὶ τοῦ νόμου ΤΑΒ' τῆς 17 Ὀκτ. 1869 περὶ τῶν ἐργασιῶν τοῦ Ἑθνικοῦ τυπογραφείου (Παραρτ. τόμ. 2 σελ. 1171), πρὸ τινος δ' ἄλλεπαλλήλως διὰ τῶν νόμων ΑΧΚΘ' τῆς 29 Δεκεμ. 1889 (Φλογ. Συμπλ. 4 σελ. 562), ΑἹΙΔ' τῆς 16 Μαρτίου 1891 (Συμπλ. 3 σελ. 117), ΒΡΕΣ' τῆς 16 Φεβρ. 1893 περὶ ὀργανισμοῦ τοῦ Ἑθνικοῦ τυπογραφείου (Συμπλ. 5 σελ. 65), ΒΣΟ' τῆς 21 Ἰουνίου 1895 (Συμπλ. 6 σελ. 398). Καὶ ἐκτενίζονται μὲν ἐνταυτοῖς εἰς ἀντιμισθίαν τοῦ προσωπικοῦ καὶ δαπάνας ὑπηρεσίας αὐτοῦ (ἴτοι χάρτην, μελυθδον, ἀντιμό-

νιον, φωτισμὸν καὶ λοιπὰς ὕλας, ἐτι δὲ κατασκευὴν μηχανῶν καὶ στοιχείων καὶ ἐπισκευὴν καὶ ἀγορὰν μηχανῶν τῶν πιεστηρίων καὶ χυτηρίων) περὶ τὰς ἐκατὸν χιλιάδας δραχμῶν περίπου, ἀλλ' εἰσπράττεται μέρος τῶν δαπανωμένων ἐκ συνδρομῶν τῆς Ἐφημερίδος τῆς Κυβερνήσεως, πωλήσεως βιβλίων καὶ λιθογραφικῶν ἐργασιῶν.

Θ. Ν. Φλογαίτης.

Ἑθνοφυλακία· Ὁ φόβος τῆς ἐξωθεν ἐπιδρομῆς καὶ λεηλασίας, ὁ φόβος τῆς κατακτήσεως καὶ ἡ ἀνάγκη τῆς ἀμύνης, δηλονότι τῆς ἀποκορύσεως τῶν εἰσβολῶν, παρήγαγε τὴν ἀνάγκην τοῦ περισπᾶσθαι εἰς τὰ πολεμικὰ ἔργα μικρὰν ἢ μεγάλην τῶν πολιτῶν μερίδα. Ἡ μερίς αὕτη, ἀνελευμένη ἐκάστοτε διὰ τῆς ἀποχωρήσεως τῶν ὑπηρετησάντων καὶ τῆς δι' ἄλλων ἀντικαταστάσεως αὐτῶν, καλεῖται στρατός. Ἐν ὅσῳ ἐπικρατεῖ δυστυχῶς παρὰ τε τοῖς λαοῖς καὶ ταῖς κυβερνήσεσιν ὁ φόβος τῶν κατακτήσεων, ἐν ὅσῳ οἱ μεγάλοι κατακτῆται καὶ δορυκτῆται ἀνυμνοῦνται ὡς μὴ ὀφείλουν ὑπὸ τῶν ἱστοριογράφων, ἐν ὅσῳ ἡ δεσποτική καὶ δύναται τις εἰπεῖν ληστρική τάσις τῆς ἐπιβολῆς τῶν ἰδίων θεμιτῶν εἰς τοὺς ἄλλους λαοὺς ἢ καὶ τῆς ὑποβολῆς αὐτῶν εἰς ἄνομον φορολογίαν ἐξακολουθεῖ διέπουσα τὰ ἀνθρώπινα, καὶ τὰ εἰρηνικά καὶ φιλοδίκαια ἔθνη ὑποβάλλονται εἰς τὴν σιδηρὰν ἀνάγκην τῆς ἀποσπάσεως μερίδος τινὸς τῶν πολιτῶν τῶν βιοποριστικῶν αὐτῶν ἐργῶν πρὸς διατήρησιν τῆς αὐτονομίας καὶ ἀκεραιότητος αὐτῶν. Εἶναι μέγα ἀληθὺς δυστύχημα διὰ τὴν ἀνθρωπότητα ἡ ἀνακάλυψις τοῦ ὅπλου, ἡ ἐπίνοια τῆς πολεμικῆς τέχνης καὶ εἰς τελειοποίησιν αὐτῆς ἐνασχόλησις, διότι διὰ τοῦ ὅπλου καὶ τῆς πολεμικῆς τέχνης κατεργάζεται ἡ ἐπιδρομὴ καὶ ὑπόταξις τῶν ἄλλων φυλῶν καὶ λαῶν, ἡ ἀποργμνωσις τῆς κυριαρχίας αὐτῶν, ἡ ληστρική αὐ-

τῶν λεηλασιᾶ. Ἄλλ' ἀναγκασθέντος τοῦ ὅπλου, καταρτισθείσης καὶ ὁσμῆραί προκοπὴν λαμβανούσης τῆς ἐπιστήμης τοῦ Ἀρεως, πᾶς λαὸς διατελεῖ ἀνυπερβλήτως ἡναγκασμένος νὰ ποιησῇται ἐπίσης χρῆσιν τοῦ ὅπλου, νὰ ἀσχοληθῇ ἐπίσης εἰς τὴν ἐκμάθησιν τῆς πολεμικῆς, ὅπως ἀντιστῇ εἰς τὴν ἐπιθεσιν. Οὕτω δὲ τὸ ὅπλον, ὅπερ ὡς μέσον παρανόμου ἐπιθέσεως κατὰ λαοῦ ἄλλου πρὸς χειρῶσιν αὐτοῦ εἶναι ὄντως κατηραμένον, ὡς μέσον ἁμύνης πρὸς ἀπώκρουσιν παρανόμου βίας καὶ ἐπιθέσεως ἄλλων εἶναι εὐλογημένον, θεῶν, ἀσπασίον.

Ἄλλ' ἂν ὑπάρχῃ χρεὶα στρατοῦ διὰ τὴν ἀπώκρουσιν τῆς κατακτητικῆς βίας, τίς ἢ ἀνάγκη τῆς λεγομένης ἐθνοφυλακῆς καὶ τίνα τὰ ἔργα καὶ ὁ σκοπὸς αὐτῆς; Ὁ στρατιώτης κατὰ τὰ ἀνωτέρω εἶναι: ἄπλοος πολίτης, καλούμενος εἰς τὴν χρῆσιν τοῦ ὅπλου ἐπὶ τῷ εἰρημένῳ σκοπῷ, εἶναι ἄρα ἐνοπλὸς πολίτης οὐδὲν ἀποβάλλων δικαίωμα τῇ χρέος τοῦ πολίτου. Πρὸς ἐπιτυχίαν καὶ ὀκνηρόν ἐκπλήρωσιν τῶν στρατιωτικῶν ἔργων περιβάλλεται βεβαίως διὰ τινων προσθέτων χρεῶν ὡς πᾶς ἕτερος δημόσιος λειτουργός· ἐν δὲ τῶν χρεῶν τούτων εἶναι κατ' ἀνάγκην καὶ ἡ ὑποταγὴ εἰς τὰς διαταγὰς τοῦ ἀνωτέρου. Ἀλλὰ τὸ χρέος τοῦτο δὲν κανονίζει τὸν βίον ὅλον τοῦ στρατιώτου, οὔτε ἀπορροφᾷ τὰ δίκαια αὐτοῦ ὡς πολίτου καὶ ὡς ἀνθρώπου, ἀλλ' ἀποβλέπει εἰς τὰ καθαρῶς στρατιωτικὰ ἔργα, τὴν ἐσωτερικὴν τοῦ στρατοῦ ὑπηρεσίαν. Δυστυχῶς ὅμως ὑπὸ τὰ ἄκρατα μοναρχικὰ πολιτεύματα διὰ νόμων καὶ διατάξεων παραλόγων καὶ παρὰ τὸν καὶ δι' ἀνατροπῆς στρατιωτικῆς κακοήθους ἐνεπνευσθῇ εἰς τὸν στρατιώτην ἡ ψευδὴς δόξα, ὅτι, χωριζόμενος τοῦ ἔθνους, ἀνήκει εἰς μόνον τὸν ἡγεμόνα, κτήμα τρέπον τινὰ αὐτοῦ ὡν καὶ ἅπλῃ μηχανῇ σπῶν

εἰς τὴν αὐτογνωμοσύνην τοῦ μονάρχου. οὕτω δὲ κατωρθώθη πολλάκις ἡ διὰ τῆς στρατιωτικῆς βίας ἐπιβολὴ τῶν διοριστῶν εἰς τοὺς λαούς. — Ἄλλ' ἂν ὑπὸ τῇ μοναρχικῇ πολιτεύματι τοιαύτη ἐπικρατῇ τῇ σφαλερᾷ δοξασίᾳ περὶ στρατιωτικῶν καθήκοντων, ἐν ταῖς ἀντιπροσωπικαῖς πολιτείαις, ὡς οἱ γάρτοι ῥητῶς ὀρίζουσιν, ὅτι καὶ ἡ ἡγεμονία, ὡς πᾶν ἄλλο ἄξιωμα, ἐκπηγάξει ἀπὸ τῆς ἐθνικῆς κυριαρχίας, ὑφίσταται δὲ καὶ διατηρεῖται χάριν ἐθνικῆς ἀνάγκης, ὁ στρατιώτης θεωρεῖται ὡς πολίτης, προσεκτινόμενος μὲν ναυτινὰ καθήκοντα, ἀλλ' οὐδαμῶς τῆς ἰδιοκτησίας καὶ τῶν δικαιωμάτων τοῦ πολίτου στερούμενος. Ἐντεῦθεν ἐπεταί, ὅτι στρατιώτης ὀφείλει μὲν νὰ ᾖ πιστὸς εἰς τὴν ὑπηρεσίαν αὐτοῦ, ὑπῆκοος τοῖς ἀνωτέροις ὡς πρὸς τὰ στρατιωτικά, δηλονότι ὡς πρὸς τὴν στρατιωτικὴν ὑπηρεσίαν. ἀκριδὴς εἰς τὴν ἐκτέλεσιν τῶν νομίμων ὁδηγιῶν τῶν προεισταμένων, ἀλλ' ὅμως πιστὸς εἰς τοὺς νόμους καὶ τὸ πολίτευμα τῆς πατρίδος αὐτοῦ, ἐκτελεστής ἀκριδὴς τῶν δικαιωμάτων καὶ καθήκοντων αὐτοῦ ὡς πολίτου, ὅθεν δὲν δύναται οὐδὲ ὀφείλει νὰ ᾖ τυφλὸν ὄργανον καὶ κτηνώδη ἐκτελεστής διαταγῶν ἀντικειμένων ἐκ τὸν νόμον καὶ τὸν ὀρθὸν λόγον, δύναται δὲ καὶ ὀφείλει ἐκ τούναντίου νὰ ἀποπειρηθῇ τὴν ἐκτέλεσιν παραγγελίων, ἀντιβαίνουσιν εἰς τὰ καθήκοντα αὐτοῦ ὡς ἀνθρώπου καὶ ὡς πολίτου. Τὴν τοιαύτην δὲ ἀνεξαρτησίαν τοῦ στρατοῦ θέλοντα νὰ ἐνισχύσωσι τὰ πολιτικὰ συντάγματα, ἐν οἷς καὶ τὸ ἡμέτερον διὰ τοῦ άρθρου 100, ὥρισαν τὸ ὑπὸ τῆς ἐκτελεστικῆς ἐξουσίας ἀναφαίρετον τοῦ βαβμοῦ, τῶν τιμῶν καὶ τῶν συντάξεων τῶν στρατιωτικῶν (τῶν τε χρεασιῶν καὶ ναυτικῶν). Ἄλλ' εἰ καὶ τοιαύτη περὶ στρατοῦ ἐπικρατῇ ἐπιστημονικῶς δόξα ὑπὸ τὰ ἀντιπροσωπικὰ πολιτεύματα, συμβιοῦσιν ὅμως μετὰ τῶν

στρατιωτικοί. ἀπρόδοντες εἰς τὴν ἔννοιαν τῶν πολιτευμάτων τούτων. Καὶ ἐν πρώτῳ ἐν τοῖς στρατιωτικοῖς σχολείοις, τοῖς τε ἐπιστημονικοῖς καὶ τοῖς πρακτικοῖς, τίς τε ὑψηλότερος καὶ τοῖς ὑποδεστέροις, τῶν Ἑπειρωτικῶν ἐπικρατειῶν ἔνθεν μὲν ἀνατρέφονται οἱ στρατοὶ ὑπὸ τὸ κράτος τῶν ὀπισθοδρομικῶν δοξασιῶν τῆς τυρηνικῆς ὑπακοῆς, ὑπὸ τὸ κράτος τῆς ελευθερίας ἰδέας τῆς ἐναντιότητος τῶν συμμορευμένων τοῦ στρατιώτου πρὸς τὰ τοῦ πολέμου ὑπὸ τὸ κράτος φευδῶν περὶ στρατιωτικῆς τιμῆς ἀξιωματίων, ἔνθεν δὲ χωρίζονται ἀτόπως τῶν πολιτῶν δι' ἑκατέρας στρατιωτικῆς δικαιοδοσίας διηκονοῦν κυβερνητικῆς, πάντῃ αὐθαριεῖται. Διὰ τοῦτο καὶ νῦν ἔτι εἶναι ἐπιφάθοι εἰς τὰ ἀτομικὰ καὶ πολιτικὰ ἐλευθερία, δι' αὐτῶν δὲ τελοῦνται καὶ νῦν τὰ ἡγεμονικὰ πραξικοπήματα, δι' αὐτῶν τέλος διασκαμνίζονται αἱ ἀνακρούσαι τὸ πολίτευμα ἐκλογικαὶ ἐπεμβάσεις. Πρὸς ἀποτροπὴν δὲ τοῦ κακοῦ τούτου πᾶσα ἀνάγκη νὰ ἐκλήπῃ ἡ ἐν τῷ νῦν παρεχομένη τοῖς πλοῦσι ἀνατροφὴ, νὰ εἰσαχθῇ δὲ ἡ συνοπτικὴ βραχεία διδασκαλία τῶν στοιχείων τοῦ συνταγματικοῦ δικαίου εἰς τὰ στρατιωτικά διδασκαλεῖα, καὶ νὰ καταργηθῇ τὸ πάντων ἡ ἰδιόζουσα τῶν στρατιωτικῶν διδασκαλία. — Ἀλλὰ καὶ οὕτω κατεστρεμμένου καὶ παιδαγωγουμένου τοῦ τεκτονικοῦ στρατοῦ, πάλιν ὑπάρχει φόβος ἐκτροπῶν αὐτοῦ. Ὡς γνωστὸν, ἐγκτετατὴ τῇ ἀνθρωπίνῃ φύσει νὰ ἀναπτύσσεται ἰδιόζουσα τις ῥοπή ἀλλήλοπροστασίας τῶν ἀπεικονιζμένων σωματείων τι, πολλάκις δυστυχῶς ἐκτροπιομένης τῶν ὁρίων τοῦ δέοντος, ἡ παρὰ Γάλλοις λεγόμενη *πνεῦμα τοῦ σώματος* (*esprit de corps*). Οὕτω τὸ σωματεῖον τῶν δικηγόρων, τὸ σωματεῖον τῶν ἱατρῶν, τὸ σωματεῖον τῶν διδασκάλων κτλ. ποθοῦσι νὰ αὐξηθῶσιν αἱ προνομίαι καὶ τὰ δικαιώματα αὐτῶν, ἕκαστον ὑπὲρ ἑαυτοῦ· ἡ δὲ ῥοπή

αὕτη δύναται νὰ ἀποβῇ ἐπικίνδυνος, προκειμένου περὶ σωματείου φέροντος μόνου ὅπλα, κατέχοντος τὰ προύρια καὶ τὰς πολεμοποθήκας. Ἐντεῦθεν ἡ ἀνάγκη πρὸς ἀποσώθῃσιν ἐκτροπῶν τοῦ στρατοῦ καὶ τῆς ἐξουσίας ἐπιτρέψεως καὶ πειθαναγκάσεως μάλιστα τοῦ φέρειν ὅπλα καὶ ἐκγυμνάζεσθαι εἰς τὴν χρῆσιν αὐτῶν. Ὅταν ὁ πολίτης ἔχῃ τὸ δικαίωμα τοῦ ἀποφορεῖν καὶ ἡ ἐκγεγυμνασμένος εἰς τὰ ὅπλα, πῶς θέλει δυνηθῇ ὁ στρατιώτης, ὅργανον καθιστάμενος τῆς κυβερνήσεως, νὰ ἐπεμβῇ εἰς τὰς ἐκλογάς; Ὅταν οἱ πολῖται ἔχωσιν ὅπλα, πῶς θέλει δυνηθῇ στρατός, ὅργανον γινόμενος ἐπισκοῦ ἡγεμόνος, νὰ καταλύσῃ βιαιῶς τὸ καθεστὸς ἐλευθερον πολίτευμα καὶ ἐνιδρύσῃ τὴν τυραννίαν; Ἐν τῷ δικαίωmati καὶ καθήκοντι αὐτῶν οἱ πολῖται ἔχοντες ἐν ταῖς χερσὶ τὰ ὅπλα, θέλουσιν ἀντιστῆ εἰς τὴν ἀθεσμον βίαν. Ὅταν οἱ πολῖται ἔχωσιν ὅπλα, πῶς θέλει δυνηθῇ στρατός, συνμοσίων ἀθεμίτως, νὰ ἐπιβάλῃ τὴν θέλησιν αὐτοῦ εἰς τοῦ λαόν, νὰ λεηλατήσῃ τὰ ταμεῖα, νὰ ἐκσπάσῃται προνομίαι καὶ δικαιώματα ὑπὲρ ἑαυτοῦ; — Ἰδοὺ ἡ ἀνάγκη τῆς ἐθνοφυλακῆς. Ἑθνοφυλακῆς ὑπαρχούσης, πάντες οἱ πολῖται, πλὴν τῶν ἀσθενῶν, τῶν γεγηρακένων ἤδη καὶ τῶν μὴ ἀναπτυχθέντων ἔτι, οὐ μόνον ὅπλαφοροῦσι καὶ ἀσχοῦνται εἰς τῶν ὁπλίων τὴν χρῆσιν, ἀλλὰ καὶ ἀποτελοῦσιν ἐν ἐκάστῃ πόλει, ἐν ἐκάστῃ κώμῃ, ἐν ἐκάστῳ χωρίῳ ἰδιαιτέρα σώματα στρατιωτικά, ἐπομένως εὐχερὲς ἡ ἀπὸ κοινοῦ σύσκεψις καὶ ἐνέργεια. — Ἀλλὰ καὶ διὰ καθαρῶς στρατιωτικούς καὶ πολεμικούς λόγους θεωρεῖται νῦν ἀναγκαῖα πανταχοῦ ἡ ἀπὸ τῶν τάξεων τοῦ μόνιμου στρατοῦ προσερχομένη ἀμισθος ἐθνοφυλακὴ (*Land-wehr, armée territoriale*), συνδέουσα πρὸς τὴν συνταγματικὴν αὐτῆς ἀποστολὴν τῆς προστασίας τῶν ἐλευθεσιῶν τὴν πολεμικὴν ἀποστολὴν ἐπικουρῶς δυνάμειος τοῦ τα-

πτικοῦ στρατοῦ Ὁ μόνιμος στρατὸς κῶδιναιτεῖ ἦδη μόνος νὰ κατεπείσῃ πρὸς τὰ τοῦ νεωτέρου πολέμου δυσθάρτακα βάσει, ἂν μὴ ἑτέρα πολυάριθμος δύναμις ὡσαύτως καλῶς συντεταγμένη καὶ ὠργανωμένη, οἷα ἡ εἰρημένη νεωτέρα ἐθνοφυλακὴ, ἐτοίμως συντρέχῃ αὐτόν, τὸ μὲν συνεργαζομένη ἐν ἀνάγκῃ μετ' αὐτοῦ, τὸ δὲ ἀσφαλιζουσα τὴν χώραν ἀπὸ τῶν ξενικῶν ἐπιδρομῶν.

Ἡ ἐθνοφυλακὴ εἶναι ὅλως νεώτερος θεσμός κατὰ τὴν διατύπωσιν καὶ τὴν ὁργάνωσιν αὐτῆς. Ἀλλ' ἡ ἰδέα τῆς ἀσκήσεως τοῦ πολίτου εἰς τὰ ὅπλα εἶναι ἀρχαιότατη, πατέριδα ἔχουσα τὴν Ἑλλάδα. Ἡ ἀρχαία τῶν Ἀθηναίων δημοκρατικὴ πολιτεία ἔταξε παρὰ τοὺς ἄλλους ἀρχοντας τοὺς καλουμένους *παιδρεῖς*, ὧν ἕργον ἦν «καλοῦς τε καὶ ἰσχυροῦς ποιεῖν τοὺς ἀνθρώπους τὰ σώματα» πᾶς δὲ πολίτης, ὅμα γινόμενος ἐφηβος, ἐγγραφόμενος εἰς τὰ ληξιαρχεῖα, ἐλάμβανε τὸ ὄριον καὶ ὤμνους, ἐπικαλούμενος ἱστορίας τοὺς θεοὺς, ὅτι οὐ κατασχευεῖ τὰ ὅπλα. ἐγκαταλιμπάνων τοὺς συστρατιώτας καὶ συναγωνιστὰς αὐτοῦ, ἄλλ' ἀμυνεῖται πάσῃ δυνάμει ὑπὲρ τῆς πατρίδος. «Ἀμυνῶ δὲ καὶ μόνος καὶ μετὰ πάντων καὶ ἱερὰ τὰ πατρία τιμῶ». Καὶ ὡς ἰδεῖν, ἐλληνικὴν τὴν καταγωγὴν, καὶ ὡς ἀπαλιστὴν ὑπὲρ τι ἄλλο τῶν πολιτικῶν ἐλευθεριῶν, τὴν ἰδέαν τοῦ ἐπλισμοῦ τῶν Ἑλλήνων διὰ συστάσεως ἐθνοφυλακῆς ἀνεκέρουσαν ὡς ἰδεῖν σωστικὴν καὶ ἐθνωφελεῖ ἡ Α'. ἐν Ἀθήναις Ἑθνικὴ τῶν Ἑλλήνων Συνέλευσις διὸ διὰ τοῦ ψηφισθέντος ὑπ' αὐτῆς Συντάγματος ἐπέβαλε τὸ χρέος εἰς τὰς κατὰ τὸ Σύνταγμα ἄρμοδιαις ἐξουσίαις νὰ ψηφίσωσι διὰ νόμου τὴν σύστασιν ἐθνοφυλακῆς. Ἀλλ' ὁ τότε προκαθήμενος τῶν ἐλληνικῶν πραγμάτων βασιλεὺς Ὁθων, εἰ καὶ ἄλλως ἑπαλλεν ἐν ταῖς στήθεσιν αὐτοῦ ἐλληνικὴ καρδίᾳ ἀπετροπιᾶζετο τὸ καθήκονον τοὺς ὄντως

ἐλευθερίους Ἑγεμόνας μαγευτικὸν θέαμα τοῦ λαοῦ ἐνόησε, ὡς πάντες οἱ συγκεντρωτικοὶ ἡγεμόνες. Διὸ ἐπὶ δεκαοκτὼ ὅλα καὶ ἐπείκενα ἔτῃ τὰ ἐθνικὰ ἐπιτάγματα τῆς Α'. Ἀθηναϊκῆς Συνελεύσεως δὲν ἤχθη ἐπὶ τέλος· μόνον δὲ ἐλίγους πρὸ τῆς Ὀκτωβριαντῆς μεταβολῆς μῆνας μετὰ τὰ πολλὰ τοῦ τῆς Ἑλλάδος ἐξεγερθέντα ἐπαναστατικὰ κινήματα, ὧν προεβίβη τὸ τοῦ Ναυπλίου, τῆς παλαιᾶς ἐνδόξου πρωτεύουσας τῆς Ἑλλάδος, ἐψηφίσθη καὶ ἐκυρώθη ὁ περὶ ἐθνοφυλακῆς νόμος.

Ἀλλὰ πῶς ἡ τεθῆ εἰς ἐνέργειαν ὁ νόμος οὗτος, ἐπὶ ἦλθεν ἡ τῶν ὅλων μεταβολὴ ἐν μηνὶ Ὀκτωβρίῳ τοῦ 1862, ἥτις, εὐρούσα ἐτοιμον τὸν νόμον, ἐπὶ μεγάλῃ τινι μεταρρυθμίσει, ἀλλὰ κατὰ τοῦτο μόνον μετέλλαξε τὰς βάσεις αὐτοῦ, ὅτι ἀνετέθη καὶ ἡ τῶν ἀνωτέρων ἀξιωματικῶν ἀνάδοξις εἰς τὴν ἐθνοφυλακὴν. Τὸ δὲ ὑπὸ τῆς Β'. ἐν Ἀθήναις Ἑθνικῆς τῶν Ἑλλήνων Συνελεύσεως ψηφισθέν Σύνταγμα (διὰ τοῦ άρθρου αὐτοῦ 96), ἐν ἐνεργείᾳ ᾗδ' ὄντος τοῦ θεσμοῦ τῆς ἐθνοφυλακῆς, ὥρισεν ἀπλῶς, ὅτι ἡ ἐθνοφυλακὴ διατηρεῖται, ἀπηγόρευσε δὲ τὸν τὴν κατάργησιν τοῦ θεσμοῦ τῆς ἐθνοφυλακῆς. Ἀλλ' εἰ καὶ οὐδεὶς νόμος εἶχεν ἀκυρώσει τὸν θεσμόν τοῦτον ἕως τοῦ ἐτους 1878 (ὅτε διὰ νόμου, καθιερώσαντες τὴν γενικὴν στρατολογίαν, κατήργηθη ἡ ἐθνοφυλακὴ), ὅθεν ἰσχυεν ἄχρι τότε κατὰ τύπον, εἶχεν ᾗδ' καταργήσει ἀπὸ πολλοῦ ἡ συνθήκη, δηλονότι ἡ φύξις τοῦ ζήλου τῶν ἐθνοφυλάκων καὶ ἡ ἀκτινὸν τῶν διαφορῶν ἐξουσιῶν, ἧς αἰτία καλ' ἡμᾶς ἦν αὐτὸς ὁ νόμος. Κατὰ τὸν ἰσχυόντα τότε νόμον ὁ ἐθνοφύλαξ ἀπήγετο εἰς πολλὰ βάρη, ἀντικείμενα εἰς τὸν ἀρχαῖον τῆς ἐθνοφυλακῆς προορισμόν, οἷον τὴν ἐκτέλεσιν περιπολιῶν πρὸς διαφύλαξιν ἢ ἀποκατάστασιν τῆς τάξεως, ἐκτέλεσιν παραγγελιῶν τῶν ἀρχῶν περὶ συλλυφείας

προσώπων κτλ. Ἄλλ' ἢ ἐθνοφυλακῇ, ἐν αὐτῇ ἐπικρατείας ὑπάρχει στρατός καὶ χωροφυλακῇ, δὲν ἔχει προδήλως τὸν σκοπὸν αὐτὸν. Τῆς ἐθνοφυλακῆς, ὡς εἰρηται, σκοπὸς εἶναι ἡ ἀσκήσις τοῦ πολέμου εἰς τὰ ὅπλα πρὸς στρατιωτικὴν αὐτοῦ μόρφωσιν καὶ ἐπίρρωσιν τῆς σωματικῆς εὐεξίας καὶ ἡ ἀσφάλεισι τῶν συνταγματικῶν ἐλευθεριῶν κατὰ τῆς δολίας ἐπιθέσεως· τῆς ἐκτελεστικῆς ἐξουσίας, πρὸς δὲ κατὰ τὰ νῦν παραδεχόμενα καὶ ἡ ἐπιχειρητικὴ παροχὴ ὑπηρεσιῶν στρατιωτικῶν εἰς τὴν πατρίδα ἐν ὧρα πολέμου. Ἡ τε ἡ στρατιωτικὴ ἀσκήσις καὶ ἡ παραφυλακὴ τῶν ἐλευθεριῶν δύνανται νὰ ἐπιτελεσθῶσι διὰ μόνης τῆς ἐκ διαλειμμάτων στρατιωτικῆς ἀσκήσεως καὶ παιδεύσεως τῶν ἐθνοφυλάκων· αὕτη δὲ δύναται νὰ συμβῇ καὶ μόνον καθ' ὠρισμένους ἐορτασμούς· ἡμέρας ἐκάστου μηνός, ἢ, ἔτι ἐπιχειρηστερον, καθ' ὠρισμένους ἐβδομάδας τοῦ ἔτους, εἴαν, καθιερουμένου τοῦ γενικῶς συστήματος τῆς στρατολογίας, διδάσκονται τὰ στρατιωτικὰ πάντες οἱ πολῖται ὡς στρατιῶται καὶ μετὰ τοῦτο μεταδιδάσκουσιν εἰς τὰς τάξεις τῆς ἐθνοφυλακῆς. Φιλονοῦμεν λοιπὸν, ὅτι πρὸς ζωογόνησιν ἢ μᾶλλον ἀνάστασιν τοῦ θεσμοῦ τῆς ἐθνοφυλακῆς ἐπαρκὲς ἦν νὰ μεταποιηθῇ ὁ παρ' ἐθνοφυλακῆς νόμος, συνδυαζόμενος πρὸς τὸ σύστημα τῆς γενικῆς στρατολογίας, ἐξ οὗ ἤθελε προέλθει νὰ ἀποτελεθῇ ἡ ἐθνοφυλακὴ ἐκ τῶν ὑπηρετησάντων πρότερον ὡς στρατιωτῶν, ὑποβαλλομένη εἰς ἀπάσας τὰς περὶ ἀσκήσεως καὶ ἀσφάλειας, ἀλλ' ἀπαλασσομένη βαρῶν ἄλλων πλὴν τῶν καθαρῶς στρατιωτικῶν. Ἐν τούτοις, ὡς εἰπομεν ἤδη, ἡ ἐθνοφυλακὴ καθηργήθη ῥητῶς διὰ τοῦ στρατολογικοῦ νόμου τοῦ ἔτους 1878. Ἄλλ' εἰσαγωγὴς ἀκριβῆς δι' αὐτοῦ τῆς γενικῆς στρατολογίας καὶ ἀποκαταστάσεως τῶν ἐθνοφυλάκων.

προδήλως τυγχάνει· τῶν ἢ ἀνάγκη τῆς ὑπάρξεως ἐθνοφυλακῆς. (Ἰδε ἐκτενεστέραν ἀνάπτυξιν τῶν περὶ ἐθνοφυλακῆς ἐν ἡμετέρῳ Συντ. δικαίῳ § 204 καὶ ἐπ.).

Θ. Ν. Φλογαίτης.

Εἰδικοὶ πάρεδροι. Τυχάνει γνωστὸν ὅτι πλὴν τῶν δημοκριτικῶν παρέδρων (οἵτινες ἀναπληροῦσι τὸν δημάρχον κωλυόμενον, ἀπόντα ἢ ἀποθανόντα, ἀναλαμβάνοντες κατὰ δικαίωμα τὰ τοῦ δημάρχου καθήκοντα, ἢ, ἐπικουροῦντες εἰς τὴν ἐκτέλεσιν τῶν δημοκριτικῶν καθήκοντων, ἀναλαμβάνουσιν ὠρισμένον δημαρχικὸν καθήκοντα τὴν ἐκτέλεσιν, ὡς αἱ παρὼν αὐτὲς καὶ μὴ κωλυόμενος ἀνατίθηναι αὐτοῖς ταύτην, μὴ δυνάμενος νὰ ἐπαρκέσῃ εἰς τὰς πολυπληθεῖς δημαρχικὰς ἐργασίας), ὑπάρχουσιν ἐν τοῖς χωρίοις τῶν μεγάλων δήμων, καθ' ὅσον θεωρεῖ τοῦτο ἀναγκαῖον ἡ διοικητικὴ ἀρχή, καὶ εἰς τοὺς πάρεδρους, ἀναλαμβάνοντες ἐν αὐτοῖς τὴν ὅλην διεύθυνσιν τῶν δημοτικῶν πραγμάτων ὑπὲρ τὴν ἐπίβλεψιν τῶν δημάρχων (Δημοτικὸν νόμον ἀρ. 39). Ἀνετίθη δὲ εἰς τὴν διοικητικὴν ἀρχὴν ἡ περὶ τοῦ ἀριθμοῦ τῶν εἰδικῶν παρέδρων καὶ τῶν ἀποτελεσάντων ἐκαστὸν παρεδρεῖον χωρίων ἀποφασίς, εἰ καὶ κατὰ κανόνα τὸ εὐδοκίητον τῶν δήμων ἐπιτάσσει τὴν ἐν ἐκάστῳ χωρίῳ σύστασιν παρεδρεῖου, διότι παρ' ἡμῶν ὑπάρχουσιν ἐν πολλοῖς δήμοις μικρότατα χωρία, ἐξ ἐλαχίστων οἰκογενειῶν ἀποτελούμενα, προσεγγίζοντα μεγάλως εἰς ἄλλα χωρία ἢ χωρία, ὥστε περιττὴ καθίσταται ἡ ἐν πᾶσι τοῖς χωρίοις ἐκλογή εἰδικῶν παρέδρων.

Τῶν εἰδικῶν παρέδρων ἡ ἐκλογή τελεῖται μετὰ τὴν ἐπικυρωσιν τῆς ἐκλογῆς τῶν ἐν τῇ πρωτεύουσῃ τοῦ δήμου δημοτικῶν ἀρχῶν κατὰ παρεδρίαν διὰ ψηφοφορίας ἀπέναντι συνεσταμένων ἐπὶ τούτω

ψηφοφορεῖν κατοίκων ἐκάστου παρεδρείου, (Δημαιορειακοῦ νόμου ἄρθρον 24). Πρὸς τοῦτο ὁ δήμαρχος ἐκδίδωσι πρόγραμμα, ἐν ᾧ ὁρίζεται ἡ ἡμέρα, ἡ ὥρα, τὸ ἀντικείμενον καὶ ἡ διάκρισις τῆς ἐκλογῆς καὶ κατονομάζονται τὰ διορισθέντα μέλη τῆς Ἐφορευτικῆς Ἐπιτροπῆς κτλ., ὅπερ δημοσιεύεται ἐν τῇ πρωτεύουσῃ τοῦ δήμου καὶ ἐν τοῖς παρεδρείοις τοῦ δήμου διὰ κήρυκος, διὰ τοιχοκολλήσεως καὶ διὰ τῆς ἐπ' ἐκκλησίαις ἀναγνώσεως δεκαπέντε τοὺλάχιστον ἡμέρας πρὸ τῆς ἐνάρεθς τῆς ψηφοφορίας (Δημαιορειακοῦ νόμου ἄρθρον 24 ἐν συνδ. πρὸς τὸ ἄρθρον 9). Ἐκλέγεται δὲ ὁ πάρεδρος μεταξὺ τῶν τοῦ παρεδρείου κατοίκων, τῶν ἐγγεγραμμένων ἄμα ἐν τῷ ἐκλογικῷ καταλόγῳ καὶ συμπληρωσάντων τὸ τριακστὸν ἔτος τῆς ἡλικίας αὐτῶν (Δημαιορειακοῦ νόμου ἄρθρον 22 ἐν συνδ. πρὸς τὸ ἄρθ. 3). Τὴν ἐκλογὴν δὲ τοῦ παρεδρείου, τελουμένην ἐν τῇ πρωτεύουσῃ αὐτοῦ (δηλονότι τῷ τῆς πρωτεύουσῃς αὐτοῦ δημοτικῷ σχολεῖν ἢ, ἐν ἑλλείψει τοιοῦτου, ἐν τῷ εὐρυχωρότερῳ ναῶ) διευθύνει τριμελὲς ἐπιτροπὴ, διοριζομένη ὑπὸ τοῦ δημοτικοῦ συμβουλίου μεταξὺ τῶν ἐγκριτωτέρων ἐκ τῶν γνωσκόντων γραφὴν καὶ ἀνάγνωσιν καὶ προεδρευομένη ὑπὸ τοῦ πρεσβυτέρου ἐξ αὐτῶν (Δημαιορειακοῦ νόμου ἄρθ. 23). Καὶ φρονούμεν μὲν, ὅτι τὰ ἐκλεγόμενα μέλη τῆς Ἐπιτροπῆς δεόν νάνηκωσιν εἰς τὸ παρεδρεῖον, οὐ μόνον διότι ἀσύμφωνον ὅλως πρὸς τὰς ἀρχὰς τοῦ ἐκλογικοῦ καὶ δημαιορειακοῦ ἡμῶν νόμου εἶναι τὸ νὰ διευθύνωσι τὴν ἐκλογὴν ἐπιτροπὴ μὴ ἀνήκοντες εἰς τὸ παρεδρεῖον, ἀλλὰ καὶ διότι, τοῦ νόμου ὁρίζοντος, ὅτι ἐκλέγονται μεταξὺ τῶν γνωσκόντων ἀνάγνωσιν καὶ γραφὴν, ἔπεται, ὅτι ὁ νομοθέτης ἐθεώρει ὡς μὴ σὺν νηθεὶς καὶ γενικῶς ἀπαντῶν προσὲν τὸ τῆς γνώσεως ἀναγνώσεως καὶ γραφῆς, ὅπερ δύναται νὰ συμβῇ μόνον ἐν τοῖς

παρεδρείοις, οὐχὶ δὲ καὶ ἐν ταῖς πρωτεύουσαις τῶν δήμων, ἐνθα πάντες σχεδὸν οἱ ἐκλογεῖς γινώσκουσι γράμματα ἀλλ' ἂν δὲν ὑπάρχωσι τοιοῦτοι, ἡ ἀνάγκη ἐπιτάσσει νὰ δεγθῶμεν, ὅτι διυλνται καὶ ἄλλα τοῦ δήμου μέλη νὰ διορισθῶσι. Ἐφαρμόζονται δὲ καὶ ἐπὶ τῇ ἐκλογῇ τῶν εἰδικῶν παρέδρων αἱ περὶ ἐκλογῆς τῶν δημοτικῶν ἀρχῶν διατάξεις τοῦ περὶ δημαιορειῶν νόμου, δηλονότι καλοῦνται μὲν οἱ κάτοικοι τῶν παρεδρείων ἐκλογεῖς διὰ προγράμματος τοῦ δημάρχου δημοσιευομένου διὰ κήρυκος, διὰ τοιχοκολλήσεως, καὶ διὰ τῆς ἐπ' ἐκκλησίαις ἀναγνώσεως ἐν τῇ πρωτεύουσῃ καὶ ἐν τοῖς παρεδρείοις τοῦ δήμου, ἢ δὲ ψηφοφορίᾳ ἐνεργεῖται κατὰ τὸν περὶ ἐκλογῆς βουλευτῶν νόμον, ἀνακηρυσσόμενων μὲν τῶν ὑποψηφίων ὑπὸ τοῦ δικαστηρίου, δικαιουμένων τῶν ὑποψηφίων νὰ περισταται προσωπικῶς ἐν τῷ τόπῳ τῆς ἐκλογῆς ἢ νάντιπροσωπεύωνται δι' ἀντιπροσώπων ἢ ἀναπληρωτῶν, οἵτινες χρησιμεύουσι καὶ ὡς σφαιριδιοῦται κτλ., ἀσφαλιζομένων δὲ ἀπαρἀλλάκτως τῶν καλῶν καὶ ἀπαριθμουμένων τῶν σφαιριδίων, ἐκτιθεμένων οὐχ ἥττον τῶν πρακτικῶν τῆς ἐκλογῆς ἐπὶ τρεῖς ἡμέρας, καθ' ἃς οἱ ἐκλογεῖς τοῦ παρεδρείου δικαιοῦνται νὰ προβάλωσι ἐνστάσεις, καταχωριζόμενοι ἐν τῷ πρακτικῷ τῆς διαλογῆς, ἢ αἱ ἐπιτυχόντες ὑποψήφιοι λόγους ἀποποιήσεως τῆς ἐκλογῆς κτλ., (Δημαιορειακοῦ νόμου ἄρθρον 24 ἐν συνδ. πρὸς τὰ ἄρθ. 9, 10, 13, 14, 15). Σημειωτέον μὲν, ὅτι ἀπὸ τῆς ἐκδόσεως τοῦ νόμου 1900 τῆς 31 Δεκεμβρίου 1879 1) μὲν δὲν παρίσταται ἀντιπρόσωπος τῆς δικαστικῆς ἀρχῆς, ὡς κατὰ τὴν ἐκλογὴν τῶν βουλευτῶν καὶ τῶν δημάρχων, 2) τὴν διαλογὴν ἐνεργεῖ ἡ ἐπιτροπὴ, ἀνευ παρυσίας ἀντιπροσώπου τῆς διοικ. ἀρχῆς, 3) οἱ ὑποψήφιοι διὰ τὴν θέσιν εἰδικῶν παρέδρων ἀπαλλάσσονται τῆς κατεδου-

τῆς παντός ἀντιτίμου τῶν ἐκλογικῶν ἐρῶν, 4) τὰς ἐκλογὰς τῶν εἰδικῶν πα-
κτῶν δικάζει ὀριστικῶς καὶ τελεσι-
θικῶς ὁ νομάρχης. ἐκδοῦς ἡτιολογημέ-
νην ἀπόφασιν περὶ τοῦ κύρους ἢ μὴ ἐ-
κστῆς ἐκλογῆς ἐντὸς ὅκτῳ ἡμερῶν ἀπὸ
τῆς εἰς τὴν νομαρχίαν περιελεύσεως τῶν
πρακτικῶν, ἣτις ἐκτίθεται μὲν εἰς τὸ
ἡμερησίον πρὸς γνῶσιν τῶν δημοτῶν
ἐπὶ τοιαύτῃς ἡμέραις, κοινοποιεῖται δ' ἐπὶ ἀ-
ποδείξει καὶ εἰς τὴν ἐφορευτικὴν ἐπιτρο-
πὴν τοῦ οἰκείου παρθερείου, εἰς οὐδὲν ἔν-
δον μέσον ὑποκειμένη. Ῥητῶς δ' ὀρί-
ζεται ὅτι, εἰ ἐντὸς μηνὸς ἀπὸ τῆς τῶν
τῆς ἐκλογῆς πρακτικῶν εἰς τὴν νομαρ-
χίαν περιελεύσεως δὲν δημοσιευθῇ ἡ περὶ
τῆς ἐκλογῆς νομαρχιακὴ ἀπόφασις, ἡ
ἐκλογὴ θεωρεῖται ἐπικυρωθεῖσα καὶ ὁ δι'
αὐτῆς ἀναδειχθεὶς πάρεδρος δικαιούται νὰ
ἐναλλάξῃ τὰ καθήκοντα τοῦ παρέδρου
ᾠΟΘ' νόμου ἄρθρα 1, 2 καὶ 3)· ἀλλ'
ἡδὲ καὶ ἀμφιβολία, ὅτι ὁ νομάρχης ὑ-
παικται εἰς τὴν ἐπιβαλλομένην εἰς τοὺς
ἐκλογουμένους τῆς ἐκτελέσεως τῶν νομί-
μων αὐτῶν καθηκόντων πεινήν. Ἀκυ-
ρωθεῖσθαι δὲ τῆς ἐκλογῆς, ὁ δήμαρχος
ἐκδίδωσιν ἐντὸς ὅκτῳ ἡμερῶν ἀνυπερθέ-
τως πρῶτον κατὰ τὰ ἄρθρα 9 τοῦ
περὶ δημοκρεσιῶν νόμου, καλῶν τοὺς
ἐκλογεῖς τοῦ παρθερείου εἰς ἐπανάληψιν
αὐτῆς (Δημοκρεσιακοῦ νόμου ἄρθ. 24 ἐν
τῇ πρὸς τὰ 18 καὶ Ν. ᾠΟΘ' ἄρθρον
3 § 2 τελευταῖον ἐδάφιον). Ἐννοεῖται
ὅτι, εἰ ἀκυρωθῇ ἡ ἐκλογὴ δι' ἑλλει-
ψὸς τυπικῶν προσόντων τοῦ ἐπιτυχόντος
ὡς ψηφίου, πρέπον νὰ προσκληθῶσιν οἱ
ἐκλογεῖς εἰς ὑπόδειξιν νέων ὑποψηφίων
κατὰ τὰ ἐν τῷ ἄρθρῳ Δ η μ α ρ ε σ ι α ι
ὑπὸ τῆς. (Ἴδε καὶ Ἡμετέρου Ὁδηγοῦ
δημοτικῶν καὶ δημοτικῶν ὑπαλλήλων §
16 καὶ ἐπ.).

Θ. Ν. Φλογαίτης.

Εἰδοποιῖα ἢ ἄλλως εἰδοποι-

η σ ι ε (specificatio). Ἴδε Συνάφεια καὶ
Ἐνωσις.

Εἰκονικότης. (simulatio). Εἰ-
κονικότης συμβάσεως ὑπάρχει, ἐσάκις
εἰς τὴν κατάρτισιν αὐτῆς δὲν συνέτρεξεν
ἡ ἀληθὴς βίλησις τῶν κατὰ τὸ φαινόμε-
νον συναλλαξαμένων. Κατὰ τὸν νόμον τὸ
εἰ κ ο ν ι κ ῶ ς γινόμενον οὐδὲν ἔχει νό-
μιμον ἐπακολούθημα (Ν. 54 Πανθ. 44.
8). Ἐντεῦθεν ἐπεταὶ ὅτι καὶ μετὰ τὴν
εἰκονικὴν μεταβίβασιν τῆς κυριότητος
κτῆματός τινος ὁ μεταβιβάσας ἢ ὁ κλη-
ρονόμος αὐτοῦ δύναται νὰ διεκδικήσῃ
αὐτό. Ἐπίσης, εἰ ἐν συνετάχῃ ἐκχωρη-
τήριον συμβόλαιον, καίπερ μὴ σκοποῦν-
τος τοῦ μὲν ἐκχωρητοῦ τὴν μεταβίβασιν
τῆς ἀπαιτήσεως, τοῦ δὲ ἐκδοχῶς τὴν
καταβολὴν τοῦ ἐν αὐτῷ ἀναφερομένου τι-
μῆματός, οὐδὲν νομικὸν ἐπακολούθημα ἔ-
χει ἡ εἰκονικὴ αὐτῇ ἐκχώρησις (Α. Π.
98 τοῦ 83).

Σημειωτέον ὅτι, ὅπως προσβάλλῃ τις
νομίμως συμβολαίον τι ὡς εἰκονικόν, ἐ-
πείλει καὶ νὰ ὀρίσῃ τὸ εἶδος τῆς εἰκονικώ-
τητος, ἐξ οὗ προκύπτει τὸ μὴ σπουδαῖον
τοῦ συναλλάγματος (Α. Π. 285 τοῦ 68),
ἀλλ' οὐδαμῶς ἐπείλει νὰ προτείνῃ καὶ τὸν
σκοπὸν, ὃν οἱ συμβαλλόμενοι προσέθεντο νὰ
καλύψωσιν ὑπὸ τῷ πρόσχημα τοῦ εἰκονικοῦ
συναλλάγματος, ὅτε τῆς εἰκονικῆς πράξεως
οὐδεμίαν ἐγούσης ἰσχὺν (Α. Π. 197 τοῦ
65, 132 τοῦ 75, 274 τοῦ 87). Τῆς εἰκο-
νικῆς δὲ πώλησεως εἰς οὐδὲν λογιζομένης
κατὰ τὴν § 35 τῆς ἐξαβίβλου Ἀρμ. Γ'
γ', ἐπεταὶ ὅτι πᾶς δανειστὴς δύναται καὶ
τὴν περιουσίαν τοῦ ὀφειλέτου νὰ ἐκποιήσῃ
πρὸς ἀπόσπιν τοῦ δανείου αὐτοῦ, εἰ ἐν ἀ-
ποδείξει ὅτι ἡ ὑπὸ τοῦ ὀφειλέτου γινο-
μένη πώλησις δὲν εἶναι σπουδαία· οὐδα-
μῶς δ' ὑποχρεοῦται νὰ ἀποδείξῃ ἐνταυτῷ
ὅτι ἐγένετο πρὸς βλάβην τοῦ δανειστοῦ
καὶ ἐν γνῶσει τοῦ πρὸς τὸν ὀφειλέτην
τοῦ πράγματος εἰκονικῶς συναλλαξαμέ-
νου (Α. Π. 69 τοῦ 50). Οὐδαμῶς ἐπι-

σης ὑποχρεοῦται ὁ προτείνων τὴν εἰκονικότητα συμβάσεως τινος νὰ ἀποδείξῃ τὸν εἰς τὴν εἰκονικότητα δόντα ἀπορριπτὸν λόγον (Α. Π. 9 τοῦ 56).

Προσθετέον ὅτι, τοῦ ἀρθροῦ 1025 τῆς Πολ. Δικ. ὁρίζοντος ὅτι ὁ δανειστής δύνανται νὰ ἐνασκή τὰ δικαιώματα τοῦ ὀφειλέτου αὐτοῦ πρὸς ἀσφάλειαν, διατήρησιν ἢ ἀπολαυσιν τῶν ἰδίων αὐτοῦ ἀπαρτίσεων, ἐπεταί ὅτι, ὡς ὁ ὀφειλέτης δύνανται νὰ ἀξιώσῃ, ὅπως συμβολαίῳ τι μεταξὺ αὐτοῦ καὶ τοῦτον τινὸς γενόμενον εἰκονικῶς θεωρηθῇ μὴ ὄν, οὕτω καὶ ὁ δανειστής, ἐνασκῶν τὰ δικαιώματα τοῦ ὀφειλέτου αὐτοῦ, δύνανται νὰ ἀξιώσῃ τοῦτο, ὡςάκις ἡ εἰς τοὺς δανειστάς ὑπόχρεως περιουσία μετεβιβάσθῃ εἰκονικῶς εἰς τρίτον (Α. Π. 48 τοῦ 49).

Αὐτόδηλον τέλος ὅτι δὲν βλάπτει τὸν ἐν καλῇ πίστει συναλλάτταμενον καὶ δανείσαντα χρήματα ἡ εἰκονικότης τοῦ συμβολαίου τοῦ ὀφειλέτου αὐτοῦ, ἔστω καὶ ἀποδεικνυμένη δι' ἀντεγγράφου, διότι τὰ τε ἀντίγραφα καὶ αἱ ἄλλαι τῆς εἰκονικότητος ἀποδείξεις ὑποχρεοῦσι μόνον τοὺς συμβαλλομένους καὶ τοὺς καθολικοὺς αὐτῶν διαδόχους (Α. Π. 44 τοῦ 70). Διὸ καὶ ἡ εἰκονικὴ πώλησις, ἡ διὰ τὸ εἰκονικὸν αὐτῆς μὴ παράγουσα ἔννομα ἀποτελέσματα μεταξὺ τοῦ ἀγοραστοῦ καὶ τοῦ πωλητοῦ, δὲν δύνανται νὰ ἐπηρεάσῃ τὰ συμφέροντα τοῦ παρὰ τοῦ εἰκονικοῦ ἀγοραστοῦ ἀγοράσαντος τὸ πρᾶγμα τρίτου, πλην ἐὰν οὗτος ἐν ᾧ χρόνῳ συνήθῃ ἢ σύμβασιν μεταξὺ αὐτοῦ καὶ τοῦ δικαιοπαρόχου αὐτοῦ διατέλει ἐν γνώσει τῆς εἰκονικότητος αὐτῆς (Α. Π. 227 τοῦ 85). (Ἴδε καὶ τὸ κατωτέρω ἄρθρον).

Θ. Ν. Φλογαίτης

Εἰκονικότης (ἐν γένει καὶ ἰδίως κατὰ τὴν Ἰονίαν νομοθεσίαν). Ἐν πάσῃ δικαιοπραξίᾳ ὡς ἀναγκαῖον στοιχείον ἀπαιτεῖται βούλησις καὶ δήλωσις τῆς βουλήσεως, ἄνευ τῆς ὁποίας ἡ βούλησις μόνη

δὲν εἶναι ἱκανὴ νὰ παραγάγῃ δικαιοπραξίαν. Ἐὰν ἡ δήλωσις, ἐκ προθέσεως τοῦ συμπραττόντων μερῶν, δὲν εἶναι σύμφωνος πρὸς τὴν βούλησιν, ἡ δικαιοπραξία εἶναι προσπεποιημένη ἤτοι εἰκονικὴ (simulata). Εἰκονικότης (simulatio) δὲ δύνανται νὰ ἐμφυλοχωρήσῃ εἴτε καλυπτομένης τῆς ἀληθοῦς πράξεως διὰ ψευδοῦς δηλώσεως, ὅτε plus valet quod agitur quam quod simulate concipitur acta simulata veritatis substantiam mutare non possunt (Κωδ. 4.22), πλην ἐὰν καλύπτεται πρᾶξις ἀθέμιτος, ὅτε ἡ πρᾶξις δὲν ἰσχύει ὡς ἀπηγορευμένη ἐκ τοῦ νόμου (negotium simulatum cum dolus adversus legem inest non valet), εἴτε διὰ ψευδοῦς παραστάσεως τῶν συμπραττόντων προσώπων, ὅτε ἡ πρᾶξις ἰσχύει μεταξὺ τῶν ἀληθῶς συμπραττάντων καὶ οὐχὶ τῶν ἐκ τῆς ψευδοῦς δηλώσεως φαινόμενων (Ν. 4—6 Κ. (4.50) Ν. 82 καὶ 84 Β. (ΚΒ.1), εἴτε διὰ διαπράξεως φαντασώδους δικαιοπραξίας, ὅτε οὐδὲν παράγεται ἔννομον ἀποτέλεσμα, οὐδὲ δύνανται νὰ βλαφθῶσιν ἐκ τούτου τρίτοι nihil agitur aliquid simulatur (Ν. 54 Π (44.7) καὶ Ν. 53 Β. (ΝΒ. 1). Εἰκονικότης δὲ ὑπάρχει ἀνεξαρτήτως τοῦ σκοποῦ, ἐφ' ᾧ αὕτη ἐγένετο, εἴτε θεμιτὸς εἴτε ἀθέμιτος εἶναι οὗτος (Α. Π. 44 καὶ 198 (1865), 192 (1875), 274 (1887), διότι ἡ εἰκονικότης, νόθον οὖσα ἀφ' ἐκείτης κατασκευασμα, δὲν ἰσχύει ἵνα δημιουργήσῃ δικαιώματα· ὅθεν δύνανται νὰ παραθῇ ὑπὸ τε τῶν συμπραττάντων μερῶν καὶ ἀλλήλων, καὶ ὑπὸ τῶν τρίτων, ὧν τὰ δικαιώματα βλάπτει.

Ἡ περὶ εἰκονικότητος ἀγωγή δὲν πέπει νὰ συγγένηται πρὸς τὴν Παυλιανήν, ἥς τὰ στοιχεῖα οὐσιωδῶς διαφέρουσι συμπιπτόντα μόνον κατὰ τὰ ἀποτελέσματα. Οὕτω πρὸς ἐνάσκησιν Παυλιανῆς ἀγωγή ἀπαιτεῖται α') πρᾶξις ἢ παράλειψις τοῦ ὀφειλέτου ἐλαττούσα τὴν μετηνέμενην πύ-

τοῦ περιουσίαν· β) σκοπὸς τοῦ βλάψαι τοὺς δανειστάς· γ) ἐπιβλαβὴ ἀποτελέσματα τῆς πρὸς καταδολιεύσειν τῶν δανιστῶν γενομένης πράξεως ἢ παραλείψεως. Ἐντεῦθεν ἐπεται, ὅτι πρέπει νὰ ἐπαρξῇ ὁδὸς ἐκ μέρους τοῦ ὀφειλέτου (*consilium fraudis*), Ν. 17 § 1 Π. (42. 8) ἢ ὑπόλοιπος τοῦ ὀφειλέτου περιουσία ἢ αὐτὴ ἐπαρξῇ πρὸς ἱκανοποίησιν τοῦ δανειστέου (*damni eventus*, Ν. 1, Κ. (7. 75), ὁ μὲθ' οὗ συνεβάλλετο ὁ ὀφειλέτης ταῖς, ἐπὶ ἀμφιμερῶν συμβάσεων, νὰ ἐκτελῇ ἐν γνώσει τοῦ δόλου τοῦ ὀφειλέτου, ὁ δὲ τίτλος τοῦ δανείου νὰ ᾖται προγενέστερος τῆς ἐπιβλαβοῦς πράξεως τοῦ ὀφειλέτου (Ν. 10 § 1 Ν. 15 καὶ 16 Π. (12. 8)).

Διὰ τῆς Παυλιανῆς ἀγωγῆς σκοπεῖται ἡ ἀποκατάστασις τῶν πραγμάτων εἰς τὴν ἦσαν πρὸ τῆς ἐπιβλαβοῦς πράξεως θέαν, ὅταν ἡ ἐπάνοδος εἰς τὴν περιουσίαν τοῦ ὀφειλέτου τοῦ διὰ τῆς ἐπιβλαβοῦς πράξεως ἀφαιρεθέντος ἐξ αὐτῆς στοιχείου περιουσίας· διὰ τοῦτο καὶ ἡ ἀγωγή ἐκλήθη *revocatoria*, διότι πρᾶξις ἔγκυρος καὶ σπουδαία ζητεῖται διὰ τῆς ἀγωγῆς (Ἐνακλήθῃ (Ν. 10 § 22 Ν. 14 καὶ 17 Π. (42. 8) (ἰδὲ ὅπισθεν λ. Ἀγωγή Παυλιανή)).

Τόλμαντον διὰ τῆς περὶ εἰκονικότητος ἀγωγῆς δὲν προσβάλλεται πρᾶξις ἔγκυρος καὶ σπουδαία, ἀλλὰ ζητεῖται ἡ παύσις, ὑπάρχουσα ἢ νόθος κατάστασις, ἣν ἐκμιουργήσεν ἡ προσπεποιημένη πρᾶξις, δυνάμει τῆς ὁποίας, κατὰ τὸ φαινόμενον, ἀφαιροῦνται στοιχεῖα ἐκ τῆς περιουσίας τοῦ ὀφειλέτου, ἧτις ἀποτελεῖ τὴν κοινὴν ἀσφάλειαν τῶν δανειστῶν αὐτοῦ. Ὅθεν ὁ δυνάμει τοῦ ἀρθροῦ 1025 τῆς Πολ. Δικ. δανειστῆς, προσβάλλων εἰκονικὴν πρᾶξιν τοῦ ὀφειλέτου του, δὲν υποχρεοῦται, διὰ τὸ παραδεκτὴν τῆς ἀγωγῆς αὐτοῦ, νὰ ἐρίσῃ μήτε τὸν σκοπὸν τῆς εἰκονικότητος, μήτε νὰ ἐπιναλεσθῇ τὸν

προγενέστερον τίτλον του, ἀρκεῖ δὲ μόνον τὸ συμπερὸν αὐτοῦ εἰς τὸ νὰ ἄρῃ ἐκ τοῦ μέσου τὴν εἰκονικὴν σύμβασιν, ἧτις, σπουδαία θεωρουμένη, ἤθελε ζημιώσει αὐτὸν (Α. Π. 69 (1850), 9 (1856) 275, (1857) 224 (1872). Οἰκονομίδου Στογ., Ἀστ. Δικ. Γεν. ἀρχαὶ § 33 σημ. 13, Παπαρηγοπούλου Γεν. ἀρχαὶ § 350 καὶ Ἐνοχ. Γ. § 375. Καλλυγᾶ Γ. § 93, Πείρας Τ. 2 σελ. 927 καὶ Παραρτ. Τ. 2 σελ. 6156. Νομολ. Ἀρ. Πάγιου ὑπὸ Μπαλάνου, καὶ Γκίνη Μερὸς Β' λ. Εἰκονικότης σελ. 274. Merlin Répertoire, λ. simulation-Dalloz obligations ἀρ. 1020 καὶ ἐξῆς, J. Varambon, actes simulés et frauduleux ἐν Revue Pratique de dr. français, Τ. 3, σελ. 347, Demolombe Τ. 20 ἀρθ. 99 καὶ ἐξῆς καὶ Τ. 25 ἀρθ. 125 καὶ ἐξῆς, 235 καὶ 236. Aubry et Rau Τ. 4 § 313, 2^ο καὶ σημ. 49).

Ἡ περὶ εἰκονικότητος ἀγωγή δὲν ὑπόκειται ὡς ἡ Παυλιανὴ εἰς εἰδικὴν τινα παραγραφὴν, ἐπομένως ὑπάγεται εἰς τὸν γενικὸν κανόνα τοῦ Ν. 3 Κ. (7. 39) Ν. 5, Β. (Ν. 14). καθ' ὃν αἱ ἀγωγαὶ ὑπὲρ τριάκοντα ἐνιαυτῶν διαστήματος μηδεμιᾶς ἐκτείνεσθωσαν. Οὕτε ἐφαρμόζεται ἐν τῇ περὶ εἰκονικότητος ἀγωγῇ κατὰ τὸν Ἰόνιον Κ. ἡ δεκαετής παραγραφὴ τοῦ ἀρθ. 1220, ἧτις εἶναι σχετικὴ πρὸς συμβάσεις ἀκυρωσίμου· ἡ διαρρηκτικὰς ἐνεκα πλημμελείας οὐσιώδους τινὸς ὁρου πρὸς σύστασιν αὐτῶν (ἀρθ. 1022 καὶ ἐξ.) Ἐφ. Κερκ. 243 (1870) ἐν Ἐφημ. Δικαστ. ὑπὸ Μπαλάνου καὶ Λουριώτου τοῦ 1873 σελ. 140. Πείρας Παραρτ. Τ. 3. λ. Παραγραφὴ § 155 σελ. 7496. ἐνθα ἐσφαλμένως σημειοῦται ὡς ἀποφ. (Ἀρ. Π.).

Ἡ ἐνστάσις τῆς εἰκονικότητος πρέπει νὰ προτείνηται ἅμα ὡς ὁ εἰκονικὸς τίτλος προσβάλλεται, ἥτοι κατὰ τὴν πρώτην μετὰ τοῦτο ἐπ' ἀπροκατηρίου συζήτησιν. συμφώνως τῶ ἐν τοῖς ἀρθροῖς 158, 160, 551 καὶ 747 τῆς Πολ. Δικ. τεθειμένῳ κανόνι.

διότι ἡ εἰκονικότης ἀνάγεται εἰς τὰς ἐνστάσεις τοῦ ἰδιωτικοῦ ὅπως συμφέροντος (Α. Π. 24 (1872) 310 (1887)).

Ἀποδείξεις Διακριτέον μεταξὺ συμβαλλομένων καὶ τρίτων. Ἐκεῖνοι μὲν μόνον ἐγγράφως δύνανται νὰ ἀποδείξωσι τὴν εἰκονικότητα, κατὰ τὰς συνδυαζόμενας διατάξεις τῶν ἀρθρῶν 303 καὶ 404 Πολ. Δικ., οὗτοι δὲ καὶ διὰ μαρτύρων, διὰ τὸ ἀδύνατον τῆς ἐγγράφου ἀποδείξεως (ἄρθ. 303 § 2 Πολ. Δ. Οἰκονομ. Ἑγγ. Πολ. Δ. § 140 δ', ἐν τέλει καὶ σημ. 14. Σύμφωνος καὶ ἡ παρὰ τοῦ Ἀρ. Π. νομολογία, ἴδε ἐν Συλλογῇ Μπαλάνου καὶ καὶ Γκίνη, Μέρος Α' ἐν λ. εἰκονικότης Περί τῶν ἐν Γαλλίᾳ διδασκόμενων, ἴδε Bonnier, Traité des preuves. T. 1 ἄρθ. 140 καὶ ἐξῆς καὶ Aubry et Rau, T. 8, § 755. σελ. 350 καὶ σημειώσεις θπου παραπομπαὶ εἰς συγγραφεῖς καὶ νομολογίαν).

Εἰδικὰ περὶ εἰκονικότητος ἐν Ἑπτανήσῳ. Ἡ αὐτοῖσι νομοθεσίᾳ ἀνεκαθεν κατεδίκασε τὰς εἰκονικὰς τρυφάσεις, αἵτινες συνεβίζοντο ἐν ταῖς Ἰονίσις νήσοις, ἐν Κερκύρᾳ ἰδίως, ὥς ἡ αἰσχροκέρδεια εἶχεν ἐπινοήσῃ πρὸς κάλυψιν ἐπονειδίστου τοκογλυφίας. Οὕτως εἰβίζετο δάνειον ν' ἀσφαλίζηται δι' εἰκονικῆς πωλήσεως ἀκινήτου, οὗ τοὺς καρποὺς ἐνέμετο ὁ δανειστής μέχρις ἀποδόσεως τοῦ δανείου ἄνευ λογοδοσίας καὶ συμφηρισμοῦ τῶν τόκων· τὸ συμβόλαιον τοῦτο ἐκαλεῖτο *godis-godo* (ἐκ τοῦ *godere*, ἐν τῇ ἐννοίᾳ τοῦ κασιπύσθαι)· ἢ ἀντὶ δανειζομένου κεφαλαίου, ὅπερ πολλάκις συνίστατο εἰς εἶδη καρπῶν, σίτον, κριθήν, ἀραβόσιτον, αἶνον, σταφυλὰς κτλ., ὧν ἡ ἄξια ὠρίζετο ὑπέρρογκος, χάρις τῇ ἀπληστία τοῦ δανειστοῦ, συνίστατο ἐμφυτεύσεις ἢ ἐδαφονομή ἐπὶ ὠρισμένον χρόνον (συνήθως 29 ἔτη) ἐπὶ κτήματος τοῦ ὀφειλέτου, ὅστις μετεβάλλετο εἰς ἐμφυτευτὴν ἢ ἐδαφονόμον καὶ κατέβαλλε τῷ δανιστῇ ἐτησίως ὠρι-

σμένον κανόνα, ὅστις ἀντεπροσώπευε τὸν τόκον τοῦ δανείου· ἡδυνάτο δὲ νὰ ἐξαγορασθῇ ὑπὸ τοῦ ὀφειλέτου διὰ τῆς ἀποδόσεως οὐχὶ πλέον τοῦ κεφαλαίου τοῦ δανείου, ἀλλ' ἐπὶ τῇ βάσει τοῦ καταβλημένου κανόνος λογιζομένου ὡς τόκου πρὸς 4 0/0, τοῦθ' ὅπερ ἐξώρχονεν εἰς πλέον τὸ ἀποδοτέον κεφάλαιον. Αἱ ἐξαγοράσιμοι αὗται ἐδαφονομαὶ ἢ ἐμφυτεύσεις ὠνομάζοντο *contratto galdizio* ἢ *dar a galder*, ἐκ τοῦ ἰταλικοῦ *godere* καὶ κατὰ παραφθοράν *galder* (ἡ σύμβασις αὕτη ἦτο ἐν χρήσει καὶ ἐν Ἑνετικῇ Giuseppe Boerio, Dizionario del dialetto Veneziano, Venezia, 1865, ἐν λέξει *galder*), ἢ τέλος πρὸς ἀσφάλειαν δανείου παρείχετο ὑπὸ τοῦ ὀφειλέτου υποθήκη ἐπ' ἀκινήτου, ὅπερ ἐλάβθανεν εἰς τὴν κατοχὴν αὐτοῦ ὁ δανειστής καὶ ἐνέμετο μέχρις ἀποδόσεως τοῦ δανείου, συμφηρίζων τοὺς καρποὺς (ἄνευ λογοδοσίας) πρὸς τοὺς τόκους. Ἡ σύμβασις αὕτη ἐκαλεῖτο *ipoteca e tenuta* (ἐκ τοῦ *tenere*, κρατεῖν, *intenuata* δὲ ἐν τῇ ἐνετικῇ δικαστικῇ διαλέκτῳ ἐκαλεῖτο ἡ ἐπιληψίς τῶν κτημάτων τοῦ ὀφειλέτου (Boerio, αὐτοῖσι ἐν λ. *intenuata*). Τὰς τοιούτους εἰδους συμβάσεις, οὕσας ἐν χρήσει καὶ εἰς διαφόρους Ἑπαιρωτικὰς ἐπαρχίας τῆς Ἑνετικῆς Δημοκρατίας, ἐκανόνισαν εἰδικοί νόμοι, τεινοντες κυρίως εἰς τὸν περιορισμὸν τοῦ τόκου καὶ τοῦ κεφαλαίου τῆς ἐξαγορᾶς τῶν ἐδαφονομικῶν κανόνων (οὗς ἴδε ἐν *Statuta Veneta Leggi Civili*, σελ. 250 καὶ ἐξῆς). Ἑπαρχιακοὶ δὲ νόμοι ἐν Ἑπτανήσῳ ἔθηκαν διαφόρους περιορισμοὺς εἰς τὴν τῶν τοκογλυφῶν ἀπληστίαν (N. 30 Ὀκτωβρίου 1760 καὶ 20 Μαΐου 1769, *Pojago, Leggi municipali*, T. B' σελ. 220 καὶ 462). Ἀλλὰ καὶ μετὰ τὴν παύσιν τῆς Ἑνετοκρατίας ἐν Ἑπτανήσῳ (1797) ὁ ἀπὸ 10 Μαΐου 1825 ΑΓ. νόμος τοῦ Β' Ἰονίου κοινοβουλίου, ἐπίμενος τοῖς πρὸ αὐτοῦ ἰσχύουσιν ἐνετικῶς

καί ἀπαρχιακοῖς νόμοις, ὧν μνημονεύει ἐν τῇ προοίμῳ αὐτοῦ, καὶ θέλων νὰ θέσῃ νόμους εἰς τὴν πληθυνθεῖσαν ἀισχροκέρδειν, κατεδίκασεν ὀριστικῶς τὰς συμβάσεις τούτας, κηρύξας αὐτὰς ἀκύρους ἀναδρομικῶς ἀπὸ τοῦ ἔτους 1767 καὶ ἐντεύθεν, καὶ προιόντα δόλου καὶ εἰκονικότητος (βλ. τὸν νόμον τοῦ νόμου), ἀπαγγέλλας δὲ ποιῆσαι κατὰ τῶν παραβατῶν καὶ τῶν συμμοτογραφῶν. Ὁ δ' ἐν ἔτει 1841 δημοκρινθεὶς Ἰόνιος Ἀστικός Κωδὶξ ἀπηγόρευεν ἀπολύτως τὴν συνωμολόγησιν τοιούτων συμβάσεων. [Ἀρθ. 1020 καὶ 1021 Κ.].

Ὁ γὰρ ἤττον καὶ μεθ' ὅλας τὰς ἀπαγορεύσεις τοῦ ΑΓ' νόμου καὶ τοῦ Ἰονίου Κωδ., δὲν ἔπαυσαν συνωμολογοῦμεναι τοιούται συμβάσεις, διότι καὶ ἡ νομολογία τοῦ Ἀνωτάτου Συμβουλίου τῆς Δικαιοσύνης δὲν ἐφάνη ἀμειλικτός ὅσον ὁ νόμος ἐπ' ἰδίως ἀποφ. Ἀν. Συμβ. 9 Δεβρίου 1860, σελ. 266, 24 Ἰουνίου 1851, σελ. 112 καὶ 5 Ἰουνίου 1860, σελ. 340). Διὰ τοῦτο, ὅτε μετὰ τὴν ἐνωσιν τῆς Ἑπτανησίου ἀνεκινήθη ἐν Κερκύρα, ὅπου ἰδίως, καὶ ἐρεθίσθη, εἰθίζοντο αἱ τοιοῦτου εἵδους συμβάσεις, τὸ λεγόμενον ἀγροτικὸν ζήτημα, μεταξὺ τῶν παραπόνων τῶν ἀγροτῶν κατὰ τῶν ἀστῶν συγκαταλέγοντο καὶ τὰ ἐν εἰκονικῶν συμβάσεων. Ὅθεν ὁ νόμος ΣΜ' τῆς 1 Νοδρίου 1867 (Ἐφημ. Κυβερν. 1867 σελ. 725) ὁ κανονίσας τὰ τοῦ ἀγροτικοῦ τῆς Κερκύρας ζητήματος διὰ τῶν ἀστῶν 41—51 διερρύνει καὶ τὰ ἐν εἰκονικῶν ἐμφυτεύσεων, ἐδαφονομῶν καὶ ἀγροληψιῶν, αἷς περιέλαβε καὶ τὰς ἀστικὰς ἐπὶ ἐξωνήσει πωλήσεις αἷς πάσας. ὅσαι συνωμολογήθησαν ἀπὸ τοῦ ἔτους 1767, ἐκήρυξεν ἀκύρους, ὀρίσας καὶ τὰς συνέπειας (ἄρθρ. 45—47). Τὰ ἄρθρ. 44 καὶ 46 ἐτροποποίησε κατόπιν ὁ ἀπὸ 8 Ὀκτωβρίου ΣΞΗ' νόμος (Ἐφημ. Κυβερν. 1868 σελ. 353).

Δ. Π. Στεφάνου

Εἰρηνικά μέσα πρὸς λύσιν τῶν μεταξὺ τῶν κρατῶν διαφορῶν.

Τὰ κράτη, ὅντα ἀνεξάρτητα ὑπ' ἀλλήλων καὶ ἴσα κεκτημένα δικαιώματα, διατελοῦντα δὲ εἰς ἀμοιβαίας σχέσεις ἐν καιρῷ εἰρήνης ὡς μέλη τῆς ἀληθεύουσας κοινωνίας καὶ ὁρῶντα ἕκαστον ὑπὲρ τῶν ἰδίων συμφερόντων, τῆς ἰδίας αὐτοσυντηρησίας καὶ προαγωγῆς, δύνανται ἐν ταῖς τοιαύταις αὐτῶν ἐνεργείαις νὰ περιέλθωσιν εἰς διενέξεις πρὸς ἄλληλα εἴτε λόγῳ παραβιάσεως τῶν δικαιωμάτων τῶν μὲν ὑπὸ τῶν δέ, εἴτε λόγῳ ἀθετήσεως ἢ μὴ ἀκριβοῦς ἐκπληρώσεως τῶν ὑπὸ τῶν κυβερνήσεων αὐτῶν συνωμολογημένων συνθηκῶν ἢ συμβάσεων. εἴτε λόγῳ συγκρούσεως τῶν ἀξιώσεων αὐτῶν ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ πράγματος, εἴτε καὶ λόγῳ ὕβρεως ἢ ἀθετήσεως τῆς ὀφειλομένης ἀμοιβαίας εἰς αὐτὰ ταῦτα, τοὺς ἡγεμόνας ἢ τοὺς ἀντιπροσώπους αὐτοῦ τιμῆς. «Αἱ μεταξὺ τῶν κρατῶν ἢ τῶν ἡγεμόνων αὐτῶν διαφοραὶ, λέγει ὁ Vattel (dr. des gens, L. 11, § 323), ἔχουσιν ὡς αἰτίαν ἢ ἀμφισβητούμενα δικαιώματα ἢ ὕβρεις πᾶν δὲ κράτος ὀφείλει ὑπερασπίζειν καὶ διατηρεῖν τὰ ἀνήκοντα αὐτῷ δίκαια, ἐν ᾧ συγχρόνως ἢ τῆς ἀξιοπρεπείας καὶ τῆς δόξης αὐτοῦ μέριμνα οὐδαμῶς ἐπιτρέπει νὰ ἀνέχεται ὕβρεις. Ἐκπληροῦν οὖν τὰ τοιαῦτα πρὸς ἑαυτὸ καθήκοντα, ὀφείλει οὐδὲν ἤττον νὰ μὴ λησμονῇ τὰς πρὸς τὰ λοιπὰ κράτη ὑποχρεώσεις αὐτοῦ».

Τὸ δικαίωμα ἄρα τοῦ κράτους τοῦ προνοεῖν περὶ τῆς ἰδίας ἀσφαλείας, προαγωγῆς καὶ ἀξιοπρεπείας τυγχάνει δικαίωμα τέλειον, ἐπιβάλλον ὡς τοιοῦτον τοῖς λοιποῖς κράτεσι τὴν ὑποχρέωσιν τοῦ σέβεσθαι αὐτό. Καὶ τὰ μὲν κατὰ μέρος ἄτομα, λέγουσιν οἱ συγγραφεῖς (Vattel, Foderé, Travers Twiss καὶ λοιποὶ), δύνανται καὶ ἰδιόν τι δικαίωμα νὰ παραιτήσωνται καὶ ὕβριν τινὰ νὰ συγχωρήσωσι, χωρὶς νὰ δια-

τρέψωσι περαιτέρω τινά κίνδυνον, ἄτε βι-
 οῦντα ὑπὸ τὴν προστασίαν τοῦ δικαστοῦ,
 οὐ δύνανται νὰ αἰτήσωνται τὴν συνδρομὴν
 κατὰ παντὸς ἐνθαρρυνομένου ἐκ τῆς τοι-
 αῦτης ἀνοχῆς καὶ θρασυνομένου εἰς ἐπι-
 χεῖρσιν νέας προσβολῆς κατὰ τοῦ μακρο-
 θυμοῦντος. Ἀλλὰ προκειμένου περὶ κρα-
 τῶν, οὐδεμίαν ὑπάρχει ἐπὶ τῆς γῆς ἀνω-
 τέρα δύναμις, ὅπως προστατεύσῃ αὐτά.
 ὁσάκις, συγχωρήσαντα ἀδικοπράξιαν τινὰ
 ἢ ὕβριν ὑπ' ἐτέρου κράτους, ἤθελον ἐν-
 θαρρύνει διὰ τῆς ἀνοχῆς αὐτῶν νέαν προσ-
 βολήν. Καὶ δύναται μὲν, προστίθῃσιν ὁ
 Twiss (dr. int. Tom. 11 n° 3), ἰσχυρά
 τις δύναμις νὰ καταφρονήσῃ ἀκινδύνως
 προσβολὴν τινὰ ὑπὸ ἀσθενοῦς κράτους ἀπο-
 τολμηθεῖσαν κατ' αὐτοῦ, ἀλλὰ μεταξὺ
 κρατῶν ἰσοδυνάμων τοιαυτὴ τις ἀνοχὴ
 ἀποδίδεται ἡμίποτε σχεδὸν εἰς ἀναυδρίαν ἢ
 εἰς ἀδυναμίαν. οὐχὶ σπανίως ἐκθέτουσαν
 τὸ προσβληθέν κράτος εἰς νέας καταφρο-
 νήσεις μᾶλλον ὕβριστικάς. Κατὰ τὸν αὐ-
 τὸν συγγραφεα (αὐτόθι), οὐδὲ τῶν ἰδίων
 ὑπηκόων πρέπει νὰ ἀνέχγται τοιαύτην
 προσβολὴν τὸ κράτος, διότι καὶ τότε ἡ
 ἀνοχὴ καταφαίνει ἀνικανότητα πρὸς τὸ
 ἐξασφαλίσαι τοῖς ἀποτελοῦσιν αὐτὸ μέλεσι
 τὴν ἀπέλαυσιν τῶν δικαιοματίων αὐτῶν
 ἄνευ τῆς θελήσεως ἐτέρου κράτους, ἐτέροις
 ῥήμασι καταφαίνει συγκατάθεσιν αὐτοῦ
 εἰς ὑποταγὴν εἰς ἕτερον κράτος.

Περὶ τοῦ τελευταίου τούτου θέματος
 παρατηρητέον τὸ ἑξῆς: Ἀναμφήριστον
 μὲν εἶναι ὅτι πᾶσα κυβέρνησις ὀφείλει νὰ
 προστατεύῃ τοὺς ἰδίους ὑπηκόους κατὰ
 τῶν βικιοπραγιῶν καὶ τῶν ἀδικημάτων,
 ἅτινα ἤθελον ὑποστῇ ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ οὐ
 μόνον ἀμέσως ὑπὸ τῆς ἐγγωρίου κυβερνή-
 σεως ἢ τῶν ὀργάνων αὐτῆς, ἀλλὰ καὶ ὑπὸ
 τῶν κατοίκων τῆς γῶρας, ὁσάκις αἱ ἀρ-
 μόδιαι ἐγγώριαι ἀρχαὶ ἤθελον ὀλιγορῆσαι
 νὰ προστατεύσωσιν αὐτοὺς κατὰ τοὺς κει-
 μένους νόμους τῆς πολιτείας. Ἀφ' ἐτέρου
 ὁμως ὀφείλει πᾶσα κυβέρνησις νὰ ἔχῃ ὑπ'

ὄψει, ὅτι αἱ εἰς τὴν ἀλλοδαπὴν μεταβα-
 νοντες καὶ ἐγκαθιστάμενοι αὐτοὶ ὑπάρχου-
 σιν αὐτῆς χάριν τῶν ἰδίων συμφερόντων ὑπο-
 βάλλονται ἐκουσίᾳ εἰς τοὺς ἐγγωρίους νό-
 μους καὶ ἐπομένως δὲν δικαιούνται νὰ ἐν-
 ξιώσιν προστασίαν ἀνωτέραν ἐκείνης, ἣς
 τυγχάνουσιν οἱ ἰθαγενεῖς, ἢ τὴν προστα-
 σὴν αὐτῶν ἀπαλλαγὴν ἀπὸ τῶν βλαπ-
 τῶν ἐπιβάλλουσιν οἱ νόμοι τοῦ κράτους ἐν
 τῷ ἐν τῇ γῶρᾳ διατρίβοντος, ἐπὶ τῷ
 λόγῳ ὅτι αἱ τοιαυταὶ ὑποχρεώσεις εἰς
 καταβληπτικαί. Ὑποβάλλομενοι δὲ εἰς τὰς
 αὐτάς ὑποχρεώσεις καὶ τοὺς αὐτοὺς νόμους,
 εἰς οὓς καὶ οἱ ἰθαγενεῖς, τῆς αὐτῆς δικαιο-
 οῦνται προστασίας ἐν τῇ διεκδικήσει τῶν
 παραβιαζομένων αὐτῶν δικαιωμάτων ἰσο-
 πίων τῶν ἐγγωρίων δικαστηρίων, ἅτινα
 προσήκον νὰ ἀφίενται ἐλεύθερα ἐν τῇ ἐν-
 στήσει τῶν ἰδίων καθηκόντων. Τότε δὲ
 μόνον ὑπάρχει δεδικαιολογημένη αἰτία
 προσφυγῆς τοῦ ἀλλοδαποῦ εἰς τὴν ἰδί-
 αν κυβέρνησιν, καὶ τότε μόνον δικαιούται αὐ-
 τὴ νὰ ἀναλάβῃ τὴν προστασίαν αὐτοῦ
 ἀπέναντι τῆς ξένης κυβερνήσεως, ὁσάκις
 οὗτος ὑπῆρξε ὅμως παραβίασις τοῦ
 ἀλληλεθνοῦς δικαίου, ἢ ἀποφάσει αὐ-
 θαιρέτων, ἢ ἡρνήθησαν αὐτῷ δικαιοσύ-
 νην, ἢ ἐὰν καθιερώθησαν νομοθετικῶς
 πρὸς βλάβην αὐτοῦ διακρίσεις ἐπαισθητοῦ
 ἢ ἐπεβλήθησαν αὐτῷ ποιναὶ αὐστηροτέραι
 τῶν εἰς τοὺς ἰθαγενεῖς ἐπιβαλλομένων κατὰ
 (Ὅρα Ἀλληλ. Δημ. Δικ. Χρυσάνθου τομ. Α' 168—171).

Ὅσάκις λοιπὸν ὑπάρχει κατὰ τὰ ἀνω-
 τέρω αἰτία εὐλόγων παραπόνων ἢ αἰτιά-
 σεων κράτους τινὸς καθ' ἐτέρου, τὰ πρὸς
 λύσιν τῆς διαφορᾶς ἢ πρὸς ἐπανεκθέσιν
 τοῦ τελεσθέντος ἀδικήματος μέσα εἰσὶ τὰ
 μὲν καθαρῶς εἰρηνικά, χαρακτηζόμενα
 εἰδικώτερον ὡς φιλικὰ μέσα, τὰ δὲ μικτὰ,
 ἐν οἷς ἐκδηλοῦνται μὲν ἐχθρικὰ κατὰ τὸ
 μᾶλλον ἢ ἥττον μεταξὺ τῶν διαφερόμε-
 νων κρατῶν σχέσεις, ἀλλ' οὐχὶ καὶ με-
 χρι διαρρόησεως τῆς εἰρήνης καὶ τῆς ἐναρ-

αρχῆς τοῦ δικαίου πολέμου. Ἐνταῦθα ἐκμετρίμεθα εἰς τὴν ἐξέτασιν τῶν καθά-
ως εἰρηνικῶν ἢ φιλικῶν μέσων πρὸς λύ-
σιν τῶν μεταξὺ τῶν κρατῶν ἀναφερομένων
προβλῶν, τῶν μικτῶν περιλαμβανόντων
ἢ λεγόμενα ἀνταρκεῖματα, τὸν εἰρηνι-
κὸν ἀποκλεισμόν, τὴν ἐπίσχεσιν, τὴν λε-
γομένην ἀνταπόδοσιν καὶ τὴν διακοπὴν
τῶν διπλωματικῶν σχέσεων, ἐξεταζομέ-
νοι ἐν τοῖς καθ' ἕκαστον.

Τὸ πρῶτον καὶ τὸ μᾶλλον ἀπλοῦς εἰ-
ρηνικὸν μέσον εἶναι ἡ λεγομένη φιλική
συνδιάσκεψις (conférence amiable), διεξαγομένη διὰ τῶν διπλωμα-
τικῶν τῶν διαφερομένων κρατῶν ἀπεσταλ-
μένων ἢ εἰδικῶν αὐτῶν ἀντιπροσώπων.
καὶ σκοποῦσα τὴν ἀκριβῆ, ἀμερόληπτον
καὶ καλῇ τῇ πίστει ἐξέτασιν τῆς διαφο-
ρᾶς τῶν σχετικῶν αὐτῇ πραγματικῶν καὶ
νομικῶν γεγονότων, τῶν ἐπιστήμων ἐγ-
γερῶν καὶ τῶν λοιπῶν ἀποδεικτικῶν μέ-
σων, καὶ τέλος τὴν ἀναγνώρισιν τοῦ δι-
καίου ὑπὲρ οὗτινος ἀνήκει, παραιτομένου
κατεχόμενος τοῦ ἐτέρου τὴν ἰδίαν ἀξίωσιν,
ὡς καὶ συζητιζομένην εἰς ἀναμφισβήτητον
δικαίωμα. Ἡ τοιαύτη ὑποχώρησις, γενόμε-
νη μετὰ συζήτησιν καὶ ἀκριβῆ τῶν πραγ-
μάτων ἐξέτασιν, οὐδαμῶς καταφάνουσα
ἐθνοκλίαν ἢ ἀνανδρίαν πρὸς τὸ ὑπερα-
τίετον τὰ ἴδια δίκαια ἐθαρρύνουσιν νέαν
αὐτῶν προσβολήν, τοῦναντίον συμβιβά-
ζεται ἐντελῶς πρὸς τὴν ἐπιθυμίαν τοῦ ἀ-
ποδοῦναι δικαιοσύνην. Ὑπάρχουσι δὲ καὶ
περιπτώσεις, λέγει προδίκων περαιτέρω
ὁ Travers Twiss (αὐτόθι, n° 4), καθ' ὧς
ἐπιδεικνύεται φρονιμώτερον τὸ νὰ παραι-
τῇται τὸ κράτος δικαίωμα αὐτοῦ κατα-
τακτῆς, ὅπως διατηρήσῃ τὴν εἰρήνην καὶ
προσκήσῃ τὴν φιλίαν τοῦ κράτους,
πρὸς ὃ προσηγέθη γενναιοτρόπως.

Δύναται δὲ ἐν τῇ φιλικῇ συνδιασκέψει
ἢ ἐπιτευχθῆ ἡ λύσις τῆς διαφορᾶς καὶ
ἐν ὅμοιαις παροχωρήσεων τῶν διαφε-
ρομένων κρατῶν, καθισταμένη μάλιστα

ἀπαραίτητος, ὅταν καὶ τὸ ἀντικείμενον τῆς
διαφορᾶς δὲν δύναται νὰ κανονισθῇ κατὰ
τὸ αὐστηρὸν δίκαιον. Ὑποκαθίσταται δὲ
τοτε εἰς τὸ ἀμφισβητούμενον δίκαιον νέον
συμβατικὸν δίκαιον ἀκριβῶς ὁρισμένον.

Ἐτερον εἰρηνικὸν μέσον λύσεως διαφο-
ρᾶς μεταξὺ τῶν κρατῶν εἰσὶν αἱ φιλικαὶ
παρυστάσεις τοῦ ξένου διπλωματικοῦ σώ-
ματος, αἵτινες εὐσαι ὁμοφώνως κέκηνται
ἀλλήλησιν ἀσθενείαν, ὡς λέγει ὁ Fodé-é
(dr. int. Tom. VI n° 2587), ἣν δὲν δύ-
νεται ἀκινδύνως νὰ μὴ ὑπολογίσῃ καὶ ὁ
καὶ κράτος ἰσχυρόν. λέγει ὁ αὐτὸς συγ-
γραφεὺς, διατεθειμένον νὰ ζητήτῃ ἀδικίαν
τινα ἀφορμὴν διενέξεως πρὸς ἕτερον κρά-
τος, γενομένων πρὸς αὐτὸ παρυστάσεων
περὶ τοῦ ἀδικίου ὑπὸ τοῦ διπλωματικοῦ
σώματος, δὲν θέλει κωφεύσει εἰς τὰς παρυσ-
τάσεις ταύτας, ἐκτὸς ἐὰν ἐπιγινώσκῃ μέ-
νον τὴν ἰδίαν ἰσχύϊν, οὐχὶ δὲ καὶ τὰ κα-
θήκοντα αὐτοῦ.

Ἐτερον παρυσίον μέσον εἶναι ἡ φι-
λική μεσολάθεσις (mediation)
τρίτης τινὸς δυνάμεως, ἡ καὶ πλείονων.
Ἡ τοιαύτη μεσολάθεσις δύναται νὰ ἐπι-
βῇ εἴτε τῇ αἰτήσει τῶν διαφερομένων κρα-
τῶν, ἀμφοτέρων ἢ τοῦ ἐτέρου τούτων, εἴ-
τε καὶ οἰκθὲν τῇ πρωτοβουλίᾳ τῆς μεσο-
λαβοῦσας δυνάμεως, ἐγούσης ἀναμφισβή-
τητον εἰς τοῦτο δικαίωμα εἴτε ὡς φιλικῶς
ἐξ ἰσοῦ διακειμένης πρὸς ἀμφοτέρω τὰ δι-
αφερόμενα μέρη, εἴτε ὡς ἐνδιαφερομένης
ὑπὲρ τῆς διατηρήσεως τῆς εἰρήνης, ἥς ἡ
διατάραξις τοσαύτας ἐπάγεται καταστρο-
φάς, ἐπηρεάζουσα τὰ συμφέροντα καὶ αὐ-
τῶν τῶν οὐδετέρων κρατῶν, καὶ ἐπομένως
ἀντικείμενη εἰς τὰ γενικά τῆς ἀνθρωπο-
τήτος συμφέροντα.

Τὸ γενικὸν δὲ τῆς ἀνθρωπότητος συμ-
φέρον ἐν τῇ μὴ διαταραξί τῆς εἰρήνης ὑ-
πηγόρευσε τὴν ὑπὸ τῆς ἐν Παρισίοις κατὰ
τὸ 1856 συγκροτηθείσης ἀλλήλησιν συ-
νοδοῦ ἐκφρασθεῖσαν εὐχὴν ἐν ὀνόματι τῶν

αἰκείων κυβερνήσεων, ὅπως τὰ κράτη, μεταξύ τῶν ὁποίων ἤθελεν ἐγερθῆ σπουδαία τις διαφωνία, πρὶν ἢ ποιήσωνται χρῆσιν τῶν ὀπλίων, προσφεύγωνσιν, ἐφ' ὅσον αἱ περιστάσεις ἤθελον ἐπιτρέψει τοῦτο, εἰς τὴν φιλικὴν μεσολάβησιν (*bons offices*) φίλης τινὸς δυνάμεως. Τὴν τοιαύτην δὲ εὐχὴν ἀπεδέξατο μεταξύ τῶν ἄλλων κρατῶν καὶ ἡ Ἑλλάς διὰ δηλώσεως αὐτῆς ὑπὸ χρονολογίαν 8 'Ιουλίου 1856.

Παρατηρητέον ἐν τούτοις ὅτι τινὲς τῶν συγγραφέων καὶ ἰδίᾳ ὁ Fodéré (dr. int. Tom. VI no 2588, 2589) ὑπεστηρίζουσιν ὁρθῶς ὅτι μεταξύ τοῦ Γαλλικοῦ ὅρου *médiations* (μεσολάβησις) καὶ τοῦ *bons offices* (φιλικὴ ἐνέργεια) ὑπάρχει διαφορὰ. Αὕτῃ δὲ ἡ ὑπὸ τοῦ ἀλληλεθνοῦς συνεδρίου τῶν Παρισίων ἐκφρασεῖσα εὐχὴ δὲν ἀκριβολογεῖ, φέρουσα τὸν ὅρον *bons offices*, ἀντὶ τοῦ ὅρου *mediation*, διότι ἐπρόκειτο ἀναμφισβητήτως ἡ εὐχὴ νὰ ἐκφράσῃ τὴν ὑπὸ τῆς λέξεως *mediation* δηλουμένην κυριολεκτικῶς ἔννοιαν. Κυριολεκτικῶς δὲ ὁ ὅρος *bons offices* ἐκφράζει κατὰ τὴν ὁρθὴν τοῦ Fodéré παρατήρησιν τὴν φιλικὴν ἐνέργειαν μιᾶς ἢ πλειόνων δυνάμεων εἴτε τῇ ἰδίᾳ αὐτῶν πρωτοβουλίᾳ, εἴτε ἐπὶ τῇ αἰτήσῃ αὐτῶν τῶν διαφερομένων, συνισταμένην εἰς τὴν προπαρκαυκὴν τῆς προσεγγίσεως εἰς συνῆληθῆσις μεταξύ τῶν διαφερομένων καὶ τὴν διευκύνουσιν τῶν διαπραγματεύσεων μεταξύ αὐτῶν, τῆς οὕτως ἐνεργοῦσης φίλης δυνάμεως τιθεμένης καλῶς τὰ ζητήματα, διδούσης συμβουλὰς διαλλακτικὰς καὶ ἀσκούσης τὴν ἡθικὴν αὐτῆς ἐπιρροήν, ὅπως τὰ διαφερόμενα μέρη περιορίσωσι τὰς ἰδίᾳς ἀξιώσεις ἐντὸς τοῦ δικαίου καὶ τοῦ προσήκοντος, ἀλλὰ μὴ μετεχοῦσης αὐτῶν τῶν διαπραγματεύσεων, διεξαγομένων μεταξύ τῶν διαφερομένων καὶ μόνων αὐτῶν. Τοῦναντίον δὲ ἐν τῇ *mediation* ἢ μεσολαβούσῃ δυνάμει μετέχει τῶν διαπραγματεύσεων, λαμβάνουσα ἐνέργειαν μέρος ὡς κύριον

πρόσωπον μέχρι ἀποπερατώσεως αὐτῶν, τῶν ἀμοιβαίων ἐξηγήσεων τῶν διαφερομένων γινομένων ἑξίσποτε ἐνώπιον αὐτῆς, ἐχούσης πάντως τὸ δικαίωμα νὰ ποτείνῃ γνώμης περὶ συμβιβασμοῦ, ἀλλὰ καὶ ὀφειλούσης συγχρόνως νὰ παρέχῃ τέλειαν ἐλευθερίαν εἰς τὰ διαφερόμενα μέρη νὰ ἀποδεχθῶσιν ἢ μὴ αὐτὰς κατὰ τὰς ἰδίᾳς θελήσεις. Καὶ ταῦτα μὲν περὶ τῆς μεταξύ τῶν ὄρων *bons offices* καὶ *mediation* διαφορᾶς.

Τῆρουσα δὲ κατὰ καθήκον αὐστηρὰν ἀμεροληψίαν ἢ μεσολαβούσα δυνάμεις, οὔτε ὑπὲρ τοῦ ἑτέρου τῶν διαφερομένων δυναταὶ νὰ συνηγορῇ ἐπὶ βλάβῃ τοῦ ἑτέρου, οὔτε ἰδίᾳ συμφέροντα νὰ ἐπιδιώκῃ. Ἐξ ἄλλου δὲ τὰ διαφερόμενα μέρη ὀφείλουσι νὰ εὐκολύνωσι τὸ ἔργον τῆς μεσολαβούσης δυνάμεως, παρέχοντα αὐτῇ ἀκριβῆς πληροφορίας καὶ μὴ ἐπιμένοντα εἰς ὑπερβολικὰς ἀπαιτήσεις ματαιούσας τὸν σκοπὸν τῆς μεσολαβήσεως.

Ἄλλ' εἴτε ἐπιτευχθῇ εἴτε μὴ ὁ διὰ τῆς μεσολαβήσεως ἐπιδιωκόμενος σκοπὸς ἢ μεσολαβούσα δυνάμεις οὐδεμίαν ἀναγκάσαναι ὑποχρέωσιν. Ἐπιτευχθέντος δὲ τοῦ συμβιβασμοῦ, συνυπογράφει μὲν τὴν ἐπὶ τούτῳ συντασσομένην πράξιν, βεβαιώσαν διὰ τῆς ἰδίας ὑπογραφῆς τὸ ἐκτελεσθῆν αὐτῆς, ὡς λέγει ὁ Martens (dr. int. Tom. III p. 134), ἀλλὰ δὲν ὑποχρεοῦται διὰ μόνης τῆς ὑπογραφῆς νὰ ἐγγυηθῇ τὴν ἐκτέλεσιν τῶν συμφωνηθέντων, ἐκτὸς ἐὰν ἄλλως ὀρίζεται ἐν τῇ καταρτισθείσῃ ἐπὶ συμβιβασμῷ πράξει, ὅτε ἡ μεσολαβούσα δυνάμεις δὲν ἐνεργεῖ πλέον ὡς τοιαυτὴ. Ἡ ἰδέα τοῦ ἐξαναγκασμοῦ, προστίθησιν ὁ Fodéré (αὐτόθι), τυγχάνει ἀσυμβιβαστικῆς πρὸς τὸν φιλικὸν καὶ εἰρηνικὸν χαρακτῆρα τῆς μεσολαβήσεως.

Τελευταῖον εἰρηνικὸν μέσον πρὸς λύσιν τῶν μεταξύ τῶν κρατῶν διαφορῶν εἰναι ἡ *διαιτησία* (*arbitrage*), καθ' ἣν τὰ διαφερόμενα κράτη ἀνατιθέσιν ἐκ συν-

αὐτὸν εἰς διαιτητήν, ἓνα ἢ πλείονας, τὴν ἰσὺν τῆς μεταξὺ αὐτῶν διαφορᾶς.

Ἡ διαιτησία διαφέρει οὐσιωδῶς τῆς μεσολαβήσεως, καθ' ὅτι ἐν μὲν τῇ μεσολαβήσει ἡ μεσολαβοῦσα δύναμις περιορίζεται εἰς ὑποβολὴν προτάσεων περὶ φιλικῆς διακανονίσεως τῆς ὑφισταμένης διαφοράς οὐγὶ κυρίως κατὰ τὰς ἀρχὰς τοῦ δικαίου, ἀλλὰ καθ' ὃν τρόπον δύναται νὰ ἵπται/ῃ, αὕτη συμφῶνως πάντοτε πρὸς τὴν ἐλευθερίαν θέλησιν τῶν διαφορομένων· ἐν δὲ τῇ διαιτησίᾳ ὁ διαιτητὴς ἀποφασίζει ἐντὶ λαμβάνων ὑπ' ὅψιν τὰς ἀξιώσεις τῶν διαφορομένων καὶ κρίνων αὐτὰς συμφῶνως πρὸς τοὺς κανόνας τοῦ δικαίου περὶ τῆς ὑφισταμένης διαφορᾶς ἢ κατὰ τοὺς ὅρους τῆς συνωμολογημένης μεταξὺ τῶν διαφορομένων συνθήκης, ἐξ ἧς πηγάζει ἡ δικαιοσύνη.

Ὅπως δ' ὑπάρχει διαιτησία, ἀνάγκη καὶ ἀμφοτέρω τὰ διαφοροόμενα μέρη συμφωνήσωσιν ἐκ τῶν προτέρων περὶ τούτου, ἐκείναι τοὺς ὅρους καθ' οὓς διεξαχθήσεται ἡ διαιτησία ὡς πρῶξις δικαστικῆ καὶ συνάσσοντα περὶ τούτου τὸ λεγόμενον συνυποσχέσις (compromis), ἣν συνθήκην καθορίζουσιν τὰ ὑποβλητέον εἰς διαιτησίαν ἀντικειμενον, τὰ συναφῆ ἐντὶ πραγματικά καὶ νομικά γεγονότα, τὰ ὅσα τῆς παρεχομένης τῷ διαιτητῇ ἐντολῆς καὶ ἀρμοδιότητος, καὶ τὴν ὑποχρέωσιν αὐτῶν τοῦ συμμορφωθῆναι πρὸς τὴν ἐκδοθῆσάντι ἀπόφασιν καὶ ἐκτελεῖται αὕτη. Ἀνάγκη προσέτι ἵνα καὶ ὁ ἐκλεγμένος διαιτητὴς συναινέσῃ, εἰς τὴν ἀναγκὴν τῆς δεδομένης αὐτῷ ἐντολῆς.

Εἰς διαιτησίαν ὑποβάλλονται νῦν συνήθως ἀντικείμενα δευτερευούσης σπουδαιότητος, ἢ τοῦλάχιστον μὴ ἐπηρεάζοντα τὴν ἀνεκτικὴν τῶν κρατῶν καὶ τὰ συναφῆ πρὸς ταύτην δικαιώματα, διότι προκειμένου περὶ τῶν τοιούτων αὐτῶν δικαιωμάτων τὰ κράτη διατηροῦσι πλήρη ἐλευθερίαν, μὴ ἐξαρτῶντα τὴν τύχην αὐτῶν

ἀπὸ τῆς θέλησεως ἢ τῆς κρίσεως τρίτης τινὸς δυνάμεως.

Τὸ συνυποσχητικὸν περὶ ὑποβολῆς εἰς διαιτησίαν διαφορᾶς τινος καταρτίζεται ἐνίοτε καὶ πρὶν ἢ ἀναφυῇ ὠρισμένη τις διένεξις, τῶν κρατῶν συμφωνούντων ἐκ τῶν προτέρων νὰ ὑποβάλλωσιν εἰς διαιτησίαν τὴν ἀναφυησομένην τυχὸν μεταξὺ αὐτῶν διαφορὰν ἐπὶ ὠρισμένων ἀντικειμένων. Συνήθιστατα δ' ἀναγράφεται ὁ τοιοῦτος συνυποσχετικὸς ὅρος (clause compromissoire) ἐν ταῖς περὶ ἐμπορίας καὶ ναυτιλίας συνθήκαις, καθ' ὃν πᾶσα ἀναφυησομένη διένεξις ἐν τῇ ἐρημνείᾳ τῶν ὁρῶν τῶν συνθηκῶν τούτων ὑποβάλλεται εἰς διαιτησίαν.

Ὡς διαιτηταὶ δύνανται νὰ ἐκλεγῶσιν ὁ ἡγεμὼν ἢ ἡ κυβέρνησις κράτους τινός, μὴ ἔχοντος συμφέρον οἰονδήποτε εἰς τὴν ὑφισταμένην διαφορὰν, ξένου δικαστήριον, δικαστῆς νομοδιδάσκαλος ἢ καὶ ἐλόκληρος ἢ νομικὴ σχολὴ Πανεπιστημίου τινός, ἢ καὶ ὑπήκοοι τῶν διαφορομένων κρατῶν, οἵτινες διὰ τῆς τοιαύτης ἐντολῆς κτῶνται· τελεῖν ἀνεκτικῶς ἀπέναντι τῶν αἰκείων κυβερνήσεων ἐν τῇ ἐκδικάσει τῆς προκειμένης διαφορᾶς.

Μὴ συμφωνούντων τῶν διαφορομένων ἐν τῇ ἐκλογῇ τῶν αὐτῶν διαιτητῶν, δύνανται ἑκάτερος τούτων νὰ ἐκλέξῃ ἰδίους διαιτητὰς ἑαυτέρῳ ἀρίθμου. Ἐπειδὴ δὲ ἐνδέχεται τότε αἱ ἐκλεγέντες διαιτηταὶ, διχαζόμενοι ἐν τῇ ἐκδικάσει τῆς διαφορᾶς, νὰ ἰσοψηρῶσι, τὰ διαφοροόμενα μέρη ἐκλέγουσι τὸν λεγόμενον ἐπιδιαιτητήν, ἔχοντα τὴν νικῶσαν ψήφον. Δύναται δὲ νὰ ἀναιτεθῇ ἡ ἐκλογὴ τοῦ ἐπιδιαιτητοῦ καὶ εἰς τρίτην τινὰ δύναμιν.

Ἀπόμεται τέλος εἰς τὰ διαφοροόμενα μέρη νὰ ἐκλέξωσι καὶ τὸν τόπον, ἐν ᾧ θέλει συνέλθῃ τὸ διαιτητικὸν δικαστήριον.

Οἱ ἐκλεγέντες διαιτηταὶ ἔχουσι τὸ δικαίωμα τοῦ ἀποφύνασθαι ἐπὶ τῆς ὑφισταμένης διαφορᾶς καὶ προσέτι τὸ δικαί-

μα τοῦ ἐρμηνεύειν τοὺς ὅρους τοῦ συνυποσχετικοῦ ὡς πρὸς τὰ λοιπὰ καὶ ὡς πρὸς τὴν ἔκτασιν τῆς κεχορηγημένης αὐτοῖς ἀρμοδιότητος. Σιωπῶντος δὲ τοῦ συνυποσχετικοῦ ὡς πρὸς τὸν τρόπον τῆς διεξαγωγῆς τῆς διαιτησίας, οἱ διαιτηταὶ ἔχουσιν ὡς ὁδηγὸν τοὺς κανόνας τοῦ κοινοῦ δικαίου. Αἱ συζητήσεις διεξάγονται ἐν συνεδριάσει, καθ' ἃς τὰ ἐνδιαφερόμενα μέρη ἀναπτύσσουσιν προφορικῶς ἢ καταθέτουσιν ἐγγράφους τὰς ἰδίας ἀξιώσεις. Αἱ δὲ ἀποφάσεις ἐκδίδονται κατὰ πλειοψηφίαν. Ἐν ἰσοψηφίᾳ δὲ, μὴ ὑπάρχοντος ἐπιδιαιτητοῦ, ἡ διαιτητικὴ θεωρεῖται μεταιωθεῖσα.

Ἡ ἀπαξ κατὰ πλειοψηφίαν ἐκδοθεῖσα ἀπόφασις, μὴ ὑποκειμένη εἰς ἀνάκλησιν ἢ τροποποίησιν, εἶναι ὑποχρεωτικὴ δι' ἅμφοτερά τὰ μέρη, ὡς εἶναι ὑποχρεωτικαὶ αἱ μεταξὺ τῶν κρατῶν συμφωνολογούμεναι συνθήκαι. Ὡς δὲ ἡ τῶν συνθηκῶν, οὕτω καὶ ἡ τῶν διαιτητικῶν ἀποφάσεων ἐκτέλεσις δὲν δύναται νὰ ἐπιβληθῇ διὰ τῆς βίας, ὡς ἐπιβάλλεται ἢ κατὰ τοὺς κανόνας τοῦ κοινοῦ δικαίου ἀποτελοῦσα δεδικασμένον διαιτητικὴ ἀπόφασις ἐπὶ διαφορᾷ μεταξὺ ἰδιωτῶν. Διὰ τοῦτο ὁ Fodéré dr. int. Tom. VI no. 2609) χαρακτηρίζει τὰς πρὸς λύσιν διαφορῶν ἐκδιδόμενας διαιτητικὰς ἀποφάσεις ἡμιδικαστικὰς (Demijudiciaires).

Αἱ τοῦ διαιτητοῦ ἀποφάσεις εἰσὶ κατ' ἀρχὰς ἀνέκκλητοι καὶ ὑποχρεωτικαί, ἐὰν οἱ διαιτηταὶ δὲν παρεβίασαν τοὺς ὅρους, οὓς ὥφειλον νὰ τηρήσωσιν ἐν τῇ ἐκδικάσει τῆς διαφορᾷ. Ἄλλως ἐκάτερον τῶν ἐνδιαφερομένων κρατῶν δικαιούται νὰ ἀρνηθῇ τὴν ἀποδοχὴν καὶ τὴν ἐκτέλεσιν τῆς διαιτητικῆς ἀποφάσεως.

Αἱ διαφοροὶ περιπτώσεις, καθ' ἃς εἰσὶν ἀνίσχυροὶ αἱ διαιτητικαὶ ἀποφάσεις, δύνανται νὰ ἀνεγῶσιν εἰς τὰς εἰζης τέσσαρας κατηγορίας.

α') Ἐὰν οἱ διαιτηταὶ παρεβίασαν προδήλως τοὺς ὅρους τοῦ συνυποσχετικοῦ.

β') Ἐὰν δὲν ἐτήρησαν τοὺς γενικοὺς καὶ θεμελιικοὺς περὶ διαιτησίας κανόνας.

γ') Ἐὰν οἱ διαιτηταὶ ἢ τινες τούτων δὲν ἐτήρησαν αὐστηρὰν ἀμεροληψίαν ἢ παρεβίασαν τὴν καλὴν πίστιν.

δ') Ἐὰν αἱ ἐκδοθεῖσαι ἀποφάσεις ἀντικεινται ἀπολύτως εἰς τὰς ἀρχὰς τῆς δικαιοσύνης ἢ τοῦ ἀλληλεθνοῦς δικαίου.

Π. Χρυσανθόπουλος

Εἰρηνικός αποκλεισμός, (Blocus pacifique). Κατὰ τὸν παρόντα αἰῶνα ἐφηρμόσθη ἐν τῇ πράξει ὁ λεγόμενος εἰρηνικὸς ἀποκλεισμός, λόγῳ ἀνταδικήματος, ἢ ὑποχρεώσεως τοῦ κράτους, καθ' οὗ ἐφαρμόζεται τὸ τοιοῦτον μέτρον, εἰς ἱκανοποίησιν τῶν ἀξιώσεων, ἃς ἔχει παρ' αὐτοῦ τὸ χρώμενον τῇ ἐκδικαστικῇ τούτῳ μέτρῳ κράτος.

Ἐνίοτε δὲ πλείονα ἐμοῦ ἰσχυρὰ κράτη, ἐπιβάλλουσιν ἀκινδύνως τὸ τοιοῦτον ἐκδικαστικὸν μέτρον κατὰ κράτους ἀσθενέσιν, ὅπως ἀναγκάσωσιν αὐτὸ νὰ ὑποταγῇ εἰς τὰς ἐκτῶν βελήσεις. Πρόσφατον τοιοῦτον παράδειγμα ὑπάρχει ὁ κατὰ τῆς Ἑλλάδος εἰρηνικὸς ἀποκλεισμός, ἐπιβληθεὶς ἐν ἔτει 1886 ὑπὸ τῶν μεγάλων εὐρωπαϊκῶν Δυνάμεων, πλὴν τῆς Γαλλίας, μὴ θεωρησάσης δεδικαιολογημένον κατὰ τὰς ἀρχὰς τοῦ ἀλληλεθνοῦς δικαίου τὸ τοιοῦτον μέτρον, δι' οὗ εἰρηναγκάζετο ἡ Ἑλλὰς νὰ ἀποσύρῃ τὰ συγκεντρωθέντα τότε παρὰ τὰ σύνορα τῆς Τουρκίας στρατεύματα αὐτῆς καὶ νὰ καταλύσῃ τὴν ἐπιστράτειαν, δι' ἧς ἐσκοπεῖτο ἡ διεκδίκησις τῶν διὰ τῆς συνθήκης τοῦ Βερολίνου τοῦ 1878 παραχωρηθεισῶν τῇ Ἑλλάδι ἐλληνικῶν χωρῶν.

Κατὰ τὰ ἐν τῇ Ἀσκήσει τοῦ ἀποκλεισμοῦ ἐκεῖνου ἐφαρμοσθέντα, εἰς πάντα μὲν τὰ ξένα ἐμπορικὰ πλοῖα ἐπετρέπετο ἀκωλύτως ὁ εἰσπλοῦς καὶ ἔκπλοῦς ἐν τοῖς ἐλλησιν λιμένσι καὶ ἡ μεταφορὰ ἐντε-

πλέον αὐτανόηποτε, μὴ ἐξαιρουμένων οὐδὲ τῶν θύλων καὶ τῶν πολεμοφοδίων, εἰς δὲ τὰ ἑλληνικὰ ἐμπορικὰ πλοῖα ἀπγορευέται πλοῦσαι ἢ ἀνατοπλοῖα ἐν τοῖς ἑλληνικοῖς θαλάσσις ἢ ἐκπλοῖς ἐκ τῶν ἑλληνικῶν λιμένων, ἐν οἷς εὐρίσκοντο. Οὕτω δὲ τὰ ἐν ἐπὶ τῶν πλοίων τούτων πεφορτωμένα πλοῖα πρὸς μεταφορὰν εἰς ἄλλους τοῦ αὐτοῦ λιμένας συμφώνως πρὸς τὰς πρό τῆς ἐκκαταστάσεως τοῦ ἀποκλεισμοῦ συνωμοτικὰς ἰδιωτικὰς συμβάσεις κατεστάθησαν ἐξ ἐλοκλήρου ἐπὶ ζημίᾳ τῶν ἰδιωτῶν, εἰς πολλὰ δὲ μέρη ἐπεγένετο μεγάλη σιτοδεία.

Πλείστοι τῶν συγγραφέων, καὶ δὴ ἐκ τῶν νεωτέρων, χρησιμοῦνται κατὰ τοῦ εἰρηκτοῦ ἀποκλεισμοῦ, ὡς ἀσυμβιβάστου πρὸς τὴν κατάστασιν τῆς εἰρήνης καὶ μόνον ἐν καιρῷ πολέμου δύναμένου νὰ ἐφαρμοσθῇ νομίμως.

Οἱ ὑπερασπίζοντες τὸ τοιοῦτον μέσον ἀνταρτικαὶ ἐν τοῖς ἀλληλεθνεσὶ σχέσεσι δικαιοδοτοῦσιν αὐτὸ ὡς προληπτικὸν τοῦ πολέμου μέσον καὶ τῶν ἐξ αὐτοῦ ἀσυγκρίτως ἐλευθεριωτέρων ἀποτελεσμάτων.

Ἡ εἰρηκτικὴ ἀποκλεισμός, ὡς τοῦλάχιστον ἐφημερόσθη κατὰ τῆς Ἑλλάδος τῷ 1886, διαφέρει τοῦ ἐν καιρῷ πολέμου ἀποκλεισμοῦ οὐ μόνον καθ' ὅτι ἀπευθύνεται ἐκλειστικῶς κατὰ τῶν ἐμπορικῶν πλοίων τοῦ Κράτους, καθ' οὗ ἐραρυμόζεται, τῶν ἐμπορικῶν πλοίων τῶν ἄλλων κρατῶν δύναμένων νὰ πλέωσι καὶ ἐκπλέωσιν ἀκατάσχετος ἐν τοῖς ἀποκλεισμένοις λιμέσι καὶ ἀνατῇ, ἀλλὰ καὶ καθ' ὅτι καὶ αὐτὰ τὰ συλλαμβανόμενα ὡς παραβιάζοντα τὸν ἀποκλεισμόν ἐμπορικὰ πλοῖα τοῦ κράτους, καὶ οὐ τὸ ἀποκλεισμός, ἀποδίδονται τοῖς κυρίως αὐτῶν μετὰ τὸ πέρας τοῦ ἀποκλεισμοῦ, μὴ δημευόμενα ὡς τὰ παραβιάζοντα τὸν ἐν καιρῷ πολέμου ἀποκλεισμόν κατὰ τοὺς καθιερωμένους ὑπὸ τοῦ διεθνήμενου δικαίου κανόνες.

Ἐν ταῖς οἱ συνηγοροῦντες ὑπὲρ τοῦ

εἰρηκτοῦ ἀποκλεισμοῦ δέχονται αὐτὸν ἐφαρμοζόμενον καὶ κατὰ τῶν ἐμπορικῶν πλοίων τῶν ἄλλων δυνάμεων, αἵτινες ἐν καιρῷ πολέμου χαρακτηρίζονται ὡς εὐδότερα: (Fiore Droit international codifié règle 922—928).

Π Χρυσανθόπουλος.

Εἰσαγγελεὺς (Ὁργανισμός

Δικαστηρίων) εἶναι ὁ παρὰ τοῖς τακτικοῖς δικαστηρίοις τεταγμένος λειτουργός, εἰς ὃν ἀνατεθῇ ὑπὸ τῆς πολιτείας κυρίως ἢ τῶν νόμων φρουρήσις καὶ ἡ τοῦ δημοσίου συμφέροντος ἐπαγρύπνησις. Ἡ Εἰσαγγελικὴ ἀρχὴ εἶναι ὁ φῶς, ἥτοι ὁ ὅργανον τῆς ἐκτελεστικῆς ἐξουσίας πρὸς καταστολήν τῆς παραβιάσεως τῶν νόμων, ἐφ' οἷς ἡ πολιτεία ἐνδιαφέρεται, καὶ τῆς δικαστικῆς ἐξουσίας πρὸς ὑπεράσπισιν τῶν συμφερόντων αὐτῇ τῇ πολιτεῖα καὶ τῶν ἐν αὐτῇ ἀσθενεστέρων καὶ δεομένων προστασίας μελῶν, ὅθεν εἶναι ὑποτελής μὲν πρὸς τὰς προισταμένας τῆς ἐκτελεστικῆς ἐξουσίας ἀρχάς, ἀλλ' ἀνεξάρτητος καὶ ἐλευθέρα περὶ τὴν ἐνάσκησιν τῶν διαπεπιστευμένων αὐτῇ δικαστικῶν καθηκόντων. Δι' ἄλλων λέξεων ἡ Εἰσαγγελικὴ ἀρχὴ, εἰς ἣν ἔχει ἀνατεθῇ καὶ ἡ ἐποπτεία τῶν δικαστικῶν ἀρχῶν καὶ δι' ἧς ὑπάρχει ὁ μετὰ τῆς ἐκτελεστικῆς ἀναγκαῖος δεσμός, εἶναι ἄξιον ἄμα καὶ δύναμις τὴν δικαστικὴν ἐξουσίαν κινῶσα, ἐφ' ᾗ καὶ εὐστοχῶς ἀφωμοιῶθῃ πρὸς τὰ τοῦ ἀνθρώπου νεῦρα (Meyer Ε' κεφ. 6—7) ἀλλὰ καὶ ὁ ὁφθαλμός τῆς δικαιοσύνης ἢ ἡ κλεῖς τοῦ ναοῦ τῆς θείας ἐδὼν κληθῇ ἡ Εἰσαγγελία, βεβαίως δὲν εἶναι ὑπερβολικὴ ἡ ἔκφρασις Ὅσοῦτο ὑψηλὰ καὶ λεπταὶ εἶναι αἱ εἰς τοὺς Εἰσαγγελεῖς ὑπὸ τοῦ νομοθέτου ἀνατεθεῖσαι ἐργασίαι, τοσαύτης δὲ ποικιλίας καὶ σπουδαιότητος εἶναι τὰ εἰς αὐτοὺς ἀνατεθειμένα καθήκοντα, ὥστε ἀναντίρρητον καθίσταται ὅτι ἐκ τῆς εἰσαγγελίας, τῆς κινή-

τηρίου ταύτης δυνάμεως, ἡρτῆται κατὰ τὸ πλεῖστον ἢ καλὴ ἢ ἡ κακὴ τῆς δικαιοσύνης ἀπονομή. α' Ὅργανον τοῦ νόμου. — λέγει ὁ Σαρίπολος (Συνταγματ. Δ. § 646). — συνάμα δὲ καὶ ὄργανον τῆς δικαιοσύνης ὁ Εἰσαγγελεὺς, παρ' ἐκείνου μὲν λαμβάνει τὴν ἰσχύν, ταυτὴς δὲ ἐστὶν ἡ χεῖρ ἀμα δὲ καὶ ὁ ψῆφισμός, ἐφορῶν μὲν πῶς ἡ κατὰ τὴν περιφέρειαν αὐτοῦ δικαστικὴ ἐξουσία λειτουργεῖ, διαβιβάζων δὲ πᾶσαν πληροφορίαν πρὸς τὴν ἱεραρχικῶς προϊσταμένην αὐτοῦ Εἰσαγγελικὴν ἀρχὴν καὶ τὸ ἐπὶ τῆς δικαιοσύνης Ὑπουργεῖον καὶ τὰς παρὰ τούτων λαμβάνων ὁ δὲ ἡ γὰρ καὶ προστάγας.

§ 1 — Ἡ ἱστορικὴ ἐξέλιξις τοῦ Εἰσαγγελικοῦ θεσμοῦ, — καίπερ ἀναπτυχθέντος ἐν Γαλλίᾳ μόνον ἀπὸ τοῦ 18 αἰῶνος, ὡς διεμορφώθη κατὰ τοὺς τελευταίους χρόνους, — δὲν εἶναι βεβαίως ἄσχετος, διότι δι' αὐτῆς τεκμηριούται, ὅτι ἀπὸ τῶν ἀρχαιστέρων χρόνων ἐλειτουργεῖ ἐν ταῖς καλλιτέραις νομοθεσίαις θεσμός ἀνάλογος.

α'.) Κατὰ τὸ Ἑλληνικὸν δίκαιον ἐν μὲν τῇ Σπάρτῃ οἱ ἐφοροὶ ἦσαν οἱ εἰσαγωγεῖς τῆς δίκης καὶ κατήγοροι (Ἡρόδ. ΣΤ' 85. Περὶ. καὶ Πολυδ. ἡ' 93 καὶ 101. — Φιλ. Δικαστικὸς Ὅργανισμός § 114 Γ') ἐν Ἀθήναις δὲ πρὸς τοὺς σημερινούς Εἰσαγγελεῖς φαίνονται προσμοιάζοντες οἱ παρὰ τοῦ Πλάτωνος μνημονευόμενοι νόμοφύλακες (Νομ. Γ' 763. — Περὶ. Πολυδ. ἡ' 94. — Perrot σ. 169—175. R. Dareste, La science du droit en Grèce p. 45). Ἡ δὲ λέξις εἰσαγγελεὺς κατὰ τὸ Ἀττικὸν δίκαιον εἶδος τι ἐξαιρετικῆς διαδικασίας, εἰς τὴν κατηγόριαν τῶν γραφῶν ἀνήκουσα, ἥς ἀναφέρονται τρία εἶδη: α') ἐπὶ δημοσίων ἀδικημάτων, μεγίστων καὶ ἀναβολὴν μὴ ἐπιδεχομένων β'). ἐπὶ κακώσεων γ'). κατὰ δικαιοσύνης (Β. Οἰκονομίδου, Περί Εἰσαγγελίας, λόγος πρωτα-

νικός, Ἀθήναι 1859. — Σόλων. Α. 38. — Νομικὴ 1896 Β σ. 513 — Δεῖκον Ἑγκυκλ. Εἰσαγγελία (Ἀρχαιολογ. — Dalloz, Ministère public No 2).

β').) Κατὰ τὸ Ρωμαϊκὸν δίκαιον τινὰ τῶν καθηκόντων τῶν iudices questionis ἀναλογοῦσι πρὸς τὸ εἰσαγγελικόν ἐπὶ τοῦ αὐτοκράτορος δὲ Ἰουλιαντοῦ δι' εἰδικῶν θεσπίσματος (Codd. inst. I de custod. reor IX. 4) εἰσῆλθον θεσμός ἀνάλογος πρὸς τὸν τῆς Εἰσαγγελίας (Σαρίπολ. Ποιν. Νομ. ΣΕΖ. ἡς λειτουργοὶ ἦσαν οἱ εἰρηνοδῶντες ἔχοντες προϊσταμένους μὲν τοὺς praefecti praetorio, ὑφισταμένους δὲ τοὺς curiosi καὶ τοὺς stationarii (Dalloz M. P. 3) πάντες ὅμως οὗτοι ὡς καὶ οἱ defensores civitatum (Dalloz Organ. Jud. 38. Commune 32. Droit Constitut. 40 Organ. Admin. 43) καὶ οἱ nunciatores νεμενοῦσι, — λέγει ὁ Οἰκονομίδης (§ 16 σημ. 2). — τὸ πολὺ τάσιν ἀπλῶς πρὸς εἰσαγωγὴν δημοσίας τῶν ἀδικημάτων καταδικάζεως.

γ').) Ἐν Γαλλίᾳ ἐπὶ Φιλίππου τοῦ Ὁραίου κατὰ τὸν 18 αἰῶνα ἀνεπτύχθη ὁ ὑπὲρ τῆς Εἰσαγγελίας θεσμός διὰ τοῦ συστήματος τῆς δι' ἐπιτροπικῆς διαβιβαστικῆς καταδικάζεως τῶν ἀδικημάτων. Τὸ πρῶτον λόγῳ ἄξιον νομικῆς μα εἶναι τὸ κατὰ τὸν Ἰούλιον 1493 ἐκδοθεὶς διάταγμα Καρόλου τοῦ Η'. Ἀλλὰ τῇ τῆς εἰσαγγελικῆς ἀρχῆς ἐκانونίσθησαν διὰ διαταγμάτων, ἐκδοθέντων τῷ 1522 — 1553 καὶ 1586 (Dalloz, 4—6. — Σαρίπολ. § τεκ' σημ. α'). — Ὅποιαι τῆς ἡμετέρας εἰσαγγελίας παρὰ τοῖς Γάλλοις κατὰ τὸν 18 αἰῶνα καὶ πῶς διεσπορεύθη κατὰ τὴν γαλλικὴν ἐπανάστασιν βλ. Dalloz M. P. 7—9. Τίς δὲ ἡ γαλλικὴ νομοθεσία ἀπὸ τοῦ ἔτους 1790—1832, αὐτόθι σ. 4—6 Suppl. λ. Min. Pub. σ. 607—8.

§ 2. — Συγκριτικὴ νομοθεσία. Ἐπὶ τῶν βάσεων τῆς γαλλικῆς νομοθεσίας εἶναι

δικασθῇ ὀλίγον κατ' ὀλίγον σχεδὸν εἰς
τὰ κράτη· οὕτως ἐν Βελγίῳ ἄρθ.
150—7 τοῦ Ν. 18 'Ιουνίου 1869), ἐν
'Ολλανδίᾳ καὶ ἐν 'Ιταλίᾳ (Block.
Polit. Min. Pud.).—'Επίσης ἰσχύει ἐν
Γερμανίᾳ διὰ τῶν ἄρθ. 142—153 τοῦ
Νόμου 27 'Ιαν. 1877 (Dubarle, α'
CCCXI καὶ β' σ. 86), ἐν Τουρκίᾳ
διὰ τῶν ἄρθ. 56—73 τοῦ Ν. τῆς 27 Δε-
κεμβρ.-εβδ.-ἄρθ. 1296 (5 'Ιουν. 1295). 'Ε-
πίσης ὅμοιος τῶν Εἰσαγγελείων εἶναι καὶ οἱ
ἡλιαστικοὶ ἔφοροι (Δικαστ. 'Αναδιοργ. ἐν
'Ελλ. τ. 95—Καραδοκυροῦ Κλέης λ.
Εἰσαγγελεὺς). 'Εν 'Ισπανίᾳ διαφέρει
ἡ τῆς Εἰσαγγελίας θεσμός (Block Polit.
Min. Pud.). 'Εν Ἀγγλίᾳ κατὰ κανόνα
ἡ ἰσχύς, διότι ὁ Attorney general, ἐ-
ξουσιοδοτῶς ἑνασκῶν εἰσαγγελικὰ καθήκον-
τα ἀνελογεῖ μᾶλλον πρὸς τὸν παρ' ἡμῶν
θεσμὸν τοῦ δικαστικοῦ συμβούλου ('Εγκυ-
κλ. Δεξ. — Classon τ' § 307). Πρα-
γματικῶς ὁ Εἰσαγγελικὸς θεσμός ἰσχύει
ἐν Σκωτίᾳ, ὅπου πρὸς καταδίωξιν τῶν
ἐγκλημάτων ὑπάρχει the public prosecu-
tor (Fischel const. Angl. α' σελ. 168
σημ. 1.—Σκωττοῦ Ποιν. Νομ. § 808
σημ. α' — Block Polit. λ. Minist. Publ.
—Πρόβ. καὶ Φέδερ σ. 142. — Οἰκονομί-
κῳ § 16 σημ. 2). — 'Εν τῷ Καντονίῳ
τῆς 'Ενεύης ἰσχύει διὰ τῶν ἄρθρων
53—90 τοῦ Ν. 5 Δεκ. 1832. (Bellot, σ.
623). — 'Εν τῷ Καντονίῳ τῆς Ζυρί-
χης τὰ τοῦ εἰσαγγελικοῦ θεσμοῦ ἐκαστο-
κῆσαν διὰ τοῦ Ν. 5 Μαΐου 1889 (An.
Lég. Etr. 1889 p. 715). — 'Εν 'Ελ-
βερίᾳ δὲ διὰ τῶν Νόμων τῶν ἐτῶν 1849
καὶ 1850 εἰσαχθεὶς θεσμός περὶ εἰσαγγε-
λίας τῆς δημοκρατικῆς
ἐξουσίας εἶχε μείνει εἰς ἀχρη-
σίαν, ἀλλ' ἐψηφίσθη ὁ νόμος 15 Μαρτί-
ου 1889, δι' οὗ ἐτέθη αὖθις ἐν ἰσχύϊ (An.
Lég. Etr. 1889 p. 592). — 'Εν 'Ρωμα-
νίᾳ ἰσχύει ὁ εἰσαγγελικὸς θεσμός διὰ τῶν
ἀρθ. 36—42 τοῦ Ν. 31 Αὐγ. 1890 (An.

Lég. Etr. 1890 p. 752). — Εἰς Χιλήν
τὰ τῆς Εἰσαγγελίας ἐρρυθμίσθησαν διὰ τοῦ
Ν. 31 'Ιαν. 1888 οὐχὶ κατὰ τὰ ἐν Γαλ-
λίᾳ ἰσχύοντα (Αὐτόθι 1888 σ. 997). —
'Εν Βρασιλῖᾳ διὰ τοῦ Ν. 19 Σεπ-
τεμβρίου 1890 καθιερώθησαν οἱ παρὰ
νέστεροι, καθ' οὓς οἱ Εἰσαγγελεῖς ὡς ἐ-
ξουσιοδοτοῦν δι' ἐκάστην δίκην (Αὐτόθι 1890
σ. 924). — 'Εν Νορθηγίᾳ δὲν ἰσχύει
ὁ εἰσαγγελικὸς θεσμός, ἀλλ' ἄλλος ἀνά-
λογος ἐπὶ διαφόρων βάσεων (Demomby-
nes, α' 149). — 'Εν Δανίᾳ ἐπίσης δὲν
ὑπάρχει Εἰσαγγελία, ἀλλὰ τὸ δικαστή-
ριον, — ἐνώπιον τοῦ ὁποίου προσάγονται
ὑπὸ τῶν διοικητικῶν ὑπαλλήλων οἱ ὑπό-
διοικοι, — διορίζει τὸν Actor (διώκοντα) καὶ
τὸν Defensor (συνήγορον) [αὐτόθι 186].

§ 3. — 'Εν Ἑλλάδι ἡ κατὰ τὰς βά-
σεις τῆς γαλλικῆς νομοθεσίας εἰσαγγελι-
κὸς θεσμός εἰσῆχθη δ' αὐτοῦ Ὁργανισμοῦ
τῶν δικαστηρίων τῆς 24 'Ιανουαρίου 1824
ἐν ἀρθροῖς 91—117 αὐτοῦ (Γ. Φιλ. Δικ.
'Οργ. σ. 212—280).

§ 4. — Ὁ ἀριθμὸς τῶν εἰσαγγελεῶν
εἶναι τῶν μὲν παρὰ Πρωτοδικαίς 22, ἥτοι
εἰς παρ' ἐκάστῳ Πρωτοδικεῖῳ ('Οργ.
Δικ. 6.—Γ. Φιλ. Δικ. 'Οργ. σ. 145 § 4).
τῶν δὲ παρ' Ἐφετείαις 5, ἥτοι εἰς δι' ἐ-
καστὸν Ἐφετεῖον ('Οργ. Δικ. 8.—Γ. Φιλ.
Δικ. 'Οργ. σ. 150 § 2). Παρ' ἐκάστῳ
ὅμοις τῶν ἀνωτέρω μνημονευθέντων δικα-
στηρίων εἰσὶ τεταγμένοι καὶ ἀντισταγ-
γελεῖς πρὸς ἐπικουρίαν τῶν Εἰσαγγελεῶν
(αὐτόθι σ. 149 § 6 σ. 142 § 4, σ. 150
§ 2), ἀλλ' ὁ ἀριθμὸς αὐτῶν μεγάλως πε-
ριωρίσθη διὰ τοὺς παρὰ Πρωτοδικαίς, ὡς
εἰ τοῦ νόμου τῆς 4 'Οκτωβρίου 1892, δι'
οὗ εἰσῆχθη ὁ θεσμός τῶν ἐμπίσθων παρέ-
δρων, εἰς οὓς ἀνατίθεται διὰ διατάγματός
ἡ ἐκτέλεσις τῶν εἰσαγγελικῶν καθηκόν-
των τούτου ἕνεκεν διὰ τοῦ προϋπολογι-
σμοῦ τοῦ ἔτους 1896 μόνον δύο ὥρίσθη-
σαν ἀντεισαγγελεῖς παρὰ τὴν ῥητὴν διά-
ταξιν τοῦ ἀρθρου 6 τοῦ Ὁργαν. τῶν Δι-

καστ. Ὑπάρχουσι δὲ Πρωτοδικεῖα, ἐν οἷς χάριν τῆς κακῶς ἐννοουμένης οικονομίας οὐδὲ ἔμμιθοι πάρεδροι ὑπάρχει. εἰ καὶ ὡς ἐκ τῆς στατιστικῆς τῆς ποινικῆς δικαιοσύνης ἐβεβαιώθη (Ἐκθεσις Ὑπουργ. Δικαιοσύνης δι' ἐπιθεώρησιν δικαστικῶν γραφείων Δ' τριμηνίας 1893 σ. 10), οἱ ἔμμιθοι πάρεδροι ὑπὸ τὰς συνθήκας ὑπὸ τὰς ὁποῖας καλοῦνται καὶ ἔνεκα τῆς ἀκρας προσωρινότητος αὐτῶν δὲν ἀνταποκρίνονται εἰς τὰς ἀνάγκας τῆς εισαγγελικῆς ὑπηρεσίας.

§ 5. — Ὁ διορισμὸς καὶ ὁ προβιβασμὸς τῶν Εἰσαγγελέων γίνεται κατὰ τὰ ἄρθρα 10—19 τοῦ νόμου ΧΞΤ' τῆς 31 Δεκεμβρίου 1877, περὶ προσόντων τῶν δικαστικῶν ὑπαλλήλων, ὡς ἐτροποποιήθη διὰ τῶν μεταγενεστέρων νόμων (30 Ἰουν. 1887, 31 Δεκεμβρίου 1890) καὶ ἰδίως διὰ τῶν νόμων ΒῆΗ' τῆς 1 Ὀκτ. 1892 ὡς ἐτροποποιήθη διὰ τοῦ νόμου ΒΤΚΗ' τῆς 27 Ἰουλ. 1895. — Εἰσαγγελεῖς καὶ ἀντεισαγγελεῖς δὲν ἀπολαύουσι τῶν δικαιομάτων τῆς ἰσοβιότητος (Συντ. 90. Γ. Φιλ. Δικ. Ἀναδ. ἐν Ἑλλ. σ. 102). Τούτῳ μισθοῦ τῶν Εἰσαγγελέων ὁρίζει ὁ νόμος ΦΛΣ' τῆς 28 Μαΐου 1859 (Γ. Φιλ. Δικ. Ὀργ. σ. 504). Ἡ περὶ ἐκτάκτου ἀντιμισθίας διάταξις τοῦ ἁρθρ. 339 Ὀργ. Δ. δὲν ἐφαρμόζεται.

§ 6. — Ἡ ἱεραρχικὴ τάξις τῶν ὀργάνων τῆς εἰσαγγελικῆς ἀρχῆς ἐρρυθμίσθη ἐν τοῖς ἁρθ. 91—94 τοῦ Ὀργαν. τῶν Δικ. — Ἡ ἐνότης καὶ τὸ ἀδιαίρετον εἶναι δύο ἀρχαί, ἐφ' ὧν βασιζέται τὸ σύστημα τῆς εἰσαγγελικῆς ἀρχῆς. Ἡ μὲν ἐνότης συνίσταται εἰς τὴν συγκέντρωσιν τῆς ἐξουσίας κατὰ τὸ ἄρθρ. 13 Ποιν. Δ., εἰς τὸ ὅμιον τῆς ἐντολῆς. ἥν ἔχει πρὸς διώξιν τῶν ἀδικημάτων, καὶ εἰς τὴν φύσιν τῶν ἀναισθητῶν αὐτῇ καθηκόντων, ὧν ἔνεκα ἀπαντῶσι οἱ εἰσαγγελικοὶ ὑπαλλήλοι διατελοῦσιν ἱεραρχικῶς ἀλλοκληθέντες καὶ ὑπεύθυνοι (Σαριπ. Ποιν.

N. § 823). Ἡ ἐνότης δὲ συνεπάγεται τὸ ἀδιαίρετον, διότι πᾶν μέρος τῆς ἀρχῆς ἐνεργεῖ ὡς ἀντιπρόσωπος τῆς Εἰσαγγελίας ἐν γένει ἢ μᾶλλον τὸ ἀσχημένον πρόσωπον τῆς Εἰσαγγελίας παρίσταται, ὁμιλεῖ καὶ ἐνεργεῖ ἐκάστοτε διὰ τινος τῶν μελῶν αὐτῆς (Κωνσταντοπούλου § 35). Ἐντεῦθεν συνάγεται, ὅτι, ὁ ἀρκούσας τῆς συζητήσεως δικῆς τινός, ἀντικαθίσταται νομίμως ὁ εἰσαγγελεὺς ὑπὸ τακτικοῦ ἀναπληρωτοῦ, οὐδ' ὑπάρχει ἀνάγκη κωλύματος, ἀλλὰ μόνον συναινεσέως αὐτοῦ, ὅπως ἀναπληρωθῇ ὑπὸ τοῦ ἀντεισαγγελέως (Κωνσταντ. § 36. — Σαριπ. § 36. — Σαριπ. § 823. — Ἀρ. Π. 86 [1857]. 103 καὶ 121 [1858]). Ἀλλως δὲ προκειμένου περὶ ἀναπληρώσεως ὑπὸ δικηγέτου (Πρόβ. Dalloz 30 Suppl. 13). — Περὶ τῆς ἐνότητος καὶ τοῦ ἀδικιέτου τῆς Εἰσαγγ. Ὀργ. Οἰκονομ. § 16. — Κωστῆ § 42. Πρόβ. 36 Dalloz M.P. 46—53. Suppl. 24—8. — F. Hélie 6. 28. — Mangin, I § 105. — Schlink, I c. § 49. — Rauter, I c. § 32).

§ 7. — Ὁ Ὑπουργὸς τῆς δικαιοσύνης ἔχει τὴν ἀνωτάτην ἐποπτείαν, τοῦ δὲ εἰσαγγελικοῦ τάγματος προΐσταται ὁ παρὰ τῷ Ἀρείῳ Πάγῳ Εἰσαγγελεὺς, ἔχων ὑπὸ τὰς ὁδηγίας του τοὺς παρ' Ἐφέταις Εἰσαγγελεῖς καὶ οὗτοι τοὺς παρὰ Πρωτοδικαίς. — Τῶν περὶ τῆς ἀνάκρισιν δὲ ἡ ὑπεράτης διεύθυνσις ἐντελεῖται, — κατὰ τὸ ἄρθρ. 13 τῆς Ποιν. Δ. — ὑπὸ τὸ κράτος τῶν Ἐφετῶν, εἰς τὴν παρ' αὐτοῖς Εἰσαγγελίᾳ ἐντὶ τῆς περιφέρειας του, πάντοτε ὅμοιος τῷ Α.Π. Εἰσαγγ. προΐσταται καὶ αὐτοῦ κατὰ τὴν ἀπὸ 16 Μαρτίου 1886 γνωμοδότησιν τοῦ Εἰσαγγ. Α. Π. (α', 272—5). Ὁ Ὑπουργὸς τῆς Δικαιοσύνης ἐπὶ τῆς εἰσαγγελικῆς ὑπαλλήλικας ἔχει δικαίωμα ἐποπτείας τε (Ὀργ. Δ. 93) καὶ περὶ ὁργανικῆς κατὰδωλέσεως (Ὀργ.

Δ. 802). Διαβιβάζει· αὐτοῖς γενικὰς ὁδηγίας καὶ διαταγὰς πρὸς ὁμοιόμορφον ἐνάρτησιν τῆς ποινικῆς ἀγωγῆς. Ὑπομινύσκει αὐτοῖς κατὰ τὴν ἐκτέλεσιν τῶν ἐνθρονικῶν τῶν τὰς τῶν νόμων διατάξεις· τοὺς προσκαλεῖ ἐν ἀνάγκῃ παρ' ἐντῷ (ἀρθ. 4 τοῦ Ν. 30 Ἰουν. 1887) ἐπὶ 20 ἡμέρας· εἶναι δὲ ὁ ἐν τῇ ἱεραρχίᾳ τῶτος καὶ τῆς εἰσαγγελικῆς ἐξουσίας, — ἡ πάντες οἱ λοιποὶ εἰσαγγελικοὶ ὑπάλληλοι εἶναι ὑφιστάμενοι, — ἡ ἐπίσημος ἀντιπρόσωπος. Ὑπὸ τὴν διπλὴν δὲ ταύτην ἐξουσία ἀσκέῖ ἐπὶ τῶν πράξεων τῶν αὐτοκράτορος ἀναμφισβήτητον (πρὸς Οἰκονομίου § 46 α'. — Κωνσταντ. § 37. — F. Hélie N° 533 — Block. Polit. Min. Publ. c. 319)

§ 8. — Τὴν ἐπιχειρήσιν ἡ παράλειψιν δικαστικῶν πράξεων εἰς ὠρισμένας ἐποχές π.χ. ἀνακοπῆς ἢ ἐφέσεως ὠρισμένης ὑποθέσεως ἔχει τὸ δικαίωμα ἡ διατάξῃ ὁ ὑπουργὸς τῆς Δικαιοσύνης ἐκ τοῦ ἀρθ. 93 Ὁργ. Δ., ὡς γνωματεύει ὁ Κωνσταντόπουλος (§ 37 Ἑρμ. Ποιν. Δ.) ἐναντίαν δὲ ἐκφράζει γνώμην ὁ F. Hélie (N° 534), καὶ αὕτη φαίνεται ἡμῶν συμφωνοτέρα πρὸς τὰ περὶ διακρίσεως τῶν ἐποχῶν θεωρίας, τοῦ νόμου μὴ χορηγούτος ἄλλως τε ρητῶς εἰς τὸν ὑπουργὸν τῶτος δικαίωμα· ἐπίσης καὶ κατὰ τὸν δικαστ. ὄργαν. τῆς Γερμανίας (Dubarle, c. CCCXII). — Ὑπὲρ τοῦ νόμου ἀναφέρεισιν (Ποιν. Δ. 484 § 2. — Σαρολάου Ποιν. Νομοθ. § 1386) ἐξαίρετικὰς νομίμεν, ἧτις δύναται νὰ διατάξῃ ὁ ὕψις τῆς Δικ. τὸν Εἰσαγ. Α. Π., διότι καὶ μέρων τοῦτο, σκοποῦν τὸ ὁμοιόμορφον τῆς νομολογίας, δὲν μισοῖ τὰ δικαιώματα τῶν διεδικίων. — Κατὰ τὸ ἀρχαιότερον ἐν Γαλλίᾳ δικαίον (ψηφ. τῆς 16 Thermidor ἐτους 10) ὁ σάκις ἡ κυθερνήσις τὸ ἐθεώρει ἀναγκαζόν· Carré-Boucher c. 75) ἐπετρέπετο τῷ Ὑπουργ. τῆς Δικ. νὰ προσδρεύῃ εἴτε ἐν τῷ Α.Π.

εἴτε ἐν τινι τῶν Ἐφετερίων ἐκ τούτου δὲ ἐκλήθη καὶ Grand Juge· ἀλλὰ τὴν διατάξιν ταύτην δικαίως κατακρίνει ὁ Fouchet (sur Carré c. 130—1), ὡς ἀσυμβίβαστον πρὸς τὰς συνταγματικὰς θεωρίας, μάλιστα δὲ εἰς ὅσα κράτη ἰσχύει τὸ ἀμετάκλητον τῶν δικαστῶν. — Διατὶ καλεῖται καὶ Garde des sceaux, αὐτ. σ. 131

§ 9. — Ἡ ἐν ἀνεξαρητοῦ καὶ κατ' ἐδῶν γνώμην ἐλ ἐν ὁ ρ α ἐν ἐ ρ γ ε ι α τοῦ Εἰσαγγελέως (Ὁργανισμοῦ Δικαστηρίων 94) ἐντὸς τοῦ κύλου τῆς ὠρισμένης αὐτῷ ὑπηρεσίας πηγάζει ἐκ τῆς δικαστικῆς αὐτοῦ φύσεως· διότι ὁ Εἰσαγγελεὺς εἶναι διφυής· τὸ μὲν ὑπάλληλος τῆς Κυθερνήσεως, — ὡς τοιοῦτος δὲ λαμβάνων βῆτην ἐντολῆν, ἀφείλει, καὶ ἀντικειμένην εἰς τὴν ἐαυτοῦ πεποίθησιν. νὰ ἐκτελέσῃ ἀκριβῶς καὶ ταχέως. — τὸ δὲ ἔργον αὐτοῦ νόμου καὶ λειτούργος τῆς Δικαιοσύνης, ὡς τοιοῦτος δὲ γνωμοδοτεῖ συμφώνως μὲ τὴν πεποίθησιν τοῦ (Φέδερ § 22. — Οἰκονομίου § 46. — Κωνσταντοπούλου § 37. — Κωστῆ § 42). — Ἡ ὑποχρέωσις πρὸς ὑπακοὴν καὶ ἡ ἐλευθερία πρὸς γνωμοδότησιν διευτυπῶθη ὑπὸ τῶν Γάλλων διὰ τοῦ ἀξιωματοῦ « La plume est serve, mais la parole est libre » (Benfils § 127). Ἐν Γερμανίᾳ δὲν ἐδόθη ἡ τοιαύτη ἐλευθερία πρὸς γνωμοδότησιν κατὰ τὸ ἀρθ. 147 Ὁργ. Δ. (Dubarle, c. 88)

§ 10. — Ἡ ἐκτασίς τοῦ δικαιώματος εἰς τὸ διατάσσειν τοὺς ὑφισταμένους δὲν εἶναι ἀπεριόριστος· οὕτως ἡ ἀνωτέρα εἰσαγγελικὴ ἀρχὴ δικαιοῦται βεβαίως νὰ διατάξῃ ἀνακρίσιν τινα καὶ ρητὰς ἀνακριτικὰς πράξεις· ὁ δὲ διατασσόμενος Εἰσαγγελεὺς ὀφείδει νὰ ἐκτελέσῃ τὴν διαταγὴν, ἀλλὰ δὲν δύναται νὰ ἀπαγορεύσῃ τὴν ἐναρξιν ἢ ἐξακολούησιν ποινικῆς τιμῆς ἀνακρίσεως (Φέδερ σ. 160. — Mangin I. c. § 91). Καὶ κατὰ τὴν ἀπὸ 9 Φεβρ.

1876 γνωμοδοτήσιν τοῦ Εἰσαγ. Α. Π. (α' 286) ὡς Εἰσαγ. τῶν Ἐφετῶν δύναται μὲν νὰ διατάτῃ τὴν ἐνέργειαν πρόξενον, μηκέτι ἐνεργηθεῖσων, οὐχὶ ὅμως καὶ τὴν ἀνάκλησιν ἢ ἀνατροπὴν πράξεων, ἐνεργηθεῖσων ἤδη ὑπὸ τοῦ παρὰ πλημ. Εἰσαγ. ἐντὸς τῶν καθηκόντων αὐτοῦ. — Κατὰ δὲ τὴν ἀπὸ 14 Ἀπριλίου 1876 γνωμοδ. τοῦ ἰδίου (α' 279) ὁ Εἰσαγ., διατασσόμενος νὰ προβῇ εἰς ποινικὴν καταδίωξιν, ὀφείλει νὰ ἐκτελέσῃ τὴν διαταγὴν, «καὶ εἰάν διὰ προβουλευματος ἡρνήθῃ αἰτούμενος παρὰ τοῦ παθόντος νὰ πράξῃ τοῦτο». — Κατὰ τὴν ἀπὸ 16 Φεβρ. 1878 γνωμοδ. τοῦ ἰδίου (α' 344), διαταγῇ τοῦ Εἰσαγ. τῶν Ἐφετῶν ὀφείλει ὁ Εἰσαγγελ. τῶν Πλημ. ν' ἀνακόψῃ βούλευμα, ἀποφνηνόμενον συμφώνως μὲ τὴν πρότασιν αὐτοῦ (τοῦ Εἰσαγ. Πλημ.), — Κατὰ τὴν ἀπὸ 18 Φεβρουαρίου 1880 γνωμοδ. (β' 26) δύναται ὁ Εἰσαγ. Ἐφετῶν νὰ παραγγεῖλῃ τὸν παρὰ Πλημ., ὅπως μὴ υποβάλλῃ, ὑποθετὴν τινα εἰς τὸ δικαστήριον δι' ἀπ' εὐθείας κλήσεως, — διότι τοῦτο ὁ κανὼν, — ἀλλὰ νὰ υποβάλλῃ αὐτὴν εἰς τὸ συμβούλιον.

§ 11. Εἰς τὴν ἐνώπιον τοῦ δικαστηρίου γνωμοδοτήσιν τοῦ ὁ Εἰσαγγελεὺς μὲν εἰένε τελευτῶς ἀνεξαρτήτως. Οὕτω π.χ. ὁ Εἰσαγ. τοῦ Α. Π., ζητῶν τὴν ἀναίρεσιν ἀποφάσεως ὑπὲρ τοῦ νόμου συνεπεῖα ὑπουργικῆς διαταγῆς, ὀφείλων νὰ ἐκτελέσῃ τὴν διαταγὴν ταύτην. — λέγει ὁ Φέδερ (σ. 161), — δὲν ἐμποδίζεται νὰ ἐκθέσῃ τὴν ἰδίαν του γνώμην καὶ ἂν ᾖ ἥτις ἐναντία. — Τὸ αὐτὸ δικαίωμα ἀνήκει καὶ εἰς τοὺς Εἰσαγγελεῖς κατωτέρων δικαστηρίων. — Ταῦτα ἐφαρμόζονται καὶ ἐπὶ πειθαρχικῶν καταδίωξεων. Καὶ κατὰ τὴν ἀπὸ 9 Φεβρ. 1876 γνωμοδοτήσιν τοῦ Εἰσαγ. Α. Π. (α' 167) τὸ ἀρθ. 94 δὲν ἐπιβάλλει εἰς τοὺς Εἰσαγγ. νὰ γνωμοδοτῶσι παρὰ τὴν πεποιθητῶν ἐνεκα διαταγῆς ἀνωτέρας ἀρχῆς.

§ 12. Περὶ ἀνεξαρτησίας τῶν ἀποκαταστάσεων κατὰ τὴν ἐνάσκησιν τῶν συγγενικῶν καθηκόντων, περὶ τῆς ἐνότητος καὶ τοῦ ἀδιαίρετου τῆς εἰσαγγελικῆς ἀρχῆς προνοοῦσιν εἰδικώτερον τὰ ἀρθρα 93—94· παρατηρητέον ὅμως, ὅτι ἡ σφραγὶς τοῦ ἀντείσχ. πρὸς τὸν Εἰσαν. διαφέρει ἀπὸ τὴν σφραγὶς τοῦ Εἰσαγ. πρὸς τὸν ἄνωτερον Εἰσαγ., καθόσον ὁ ἀντεισαγγελεὺς διευθύνει τὴν ὑπηρεσίαν, ἀλλ' ἐνεργεῖ μόνον ὑπὸ τὰς ἀμέσους διαταγὰς τοῦ Εἰσαγ. ὑπὸ τὴν ἐπιτήρησιν καὶ διέθυνσιν τοῦ κατὰ τὸ ἀρθ. 91 Ὁργ. Δ. (Φέδερ § 22) ὅθεν ὁ ἀντείσχ. δὲν ἔχει ἔξουσίαν νὰ ἐνεργήσῃ ποινικὴν καταδίωξιν, νὰ ἀνακόψῃ βούλευμα κτλ., εἰάν μὴ δόθῃ αὐτῷ ὑπὸ τοῦ Εἰσαγγελεὺς ἡ πρὸς τοῦτο ἄδεια (Mangin I § 939 Trebut. σ. σφ. 31) ἢ δὲ παρὰ τὴν ἀπαγόρευσιν τοῦ Εἰσαγ. πρᾶξις τοῦ ἀντείσχ. εἶναι ἄκυρος (Κωνσταντοπούλου § 32)· ὁσάκις ὅμως ὁ ἀντείσχ. ἀναπληρᾷ τὸν Εἰσαγ. — κοινολύμενον, — ἡ ἐνεργεῖ κατ' ἰδιαιτέραν αὐτοῦ παραγγελίαν (Ὁργ. Δ. 91), ἔχει τὰ αὐτὰ οἷα καὶ ὁ Εἰσαγ. δικαιοῦματ' ἀρεῖ καὶ ὁ ἀντείσχ. γνωμοδοτεῖ εἰς τὴν ἐπ' ἀκροατηρίου συζήτησιν ἐλευθερώσας καὶ κατ' ἰδίαν αὐτοῦ πεποιθήσιν (Mangin I § 105). — Νομίζομεν, ὅτι καὶ περὶ τοῦ Εἰσαγγελεὺς Πλημμελικοῦ δικῶν, ὁ ποκαταστάσεως γενομένου τοῦ παρ' Ἐφέταις Εἰσαγ. ἐνώπιον τοῦ δικαστηρίου τῶν κακοουργοδικῶν, τὰ αὐτὰ δύνανται νὰ λεχθῶσι.

§ 13. Ἀπαλλάττει τῆς εὐθύνης τῆς παραγγελιομένης πράξεως ἡ διαταγὴ ἀνωτέρας ἀρχῆς, εἰς τὴν ὅποιον μεταστέλλεται αὕτη (Γνωμοδ. Εἰσαγ. Α. Π. α' 274). Ἀλλ' αἱ διαταγαὶ αὗται καὶ ἐπὶ ὁδηγίαι πρέπει νὰ ὦσι νόμιμοι (Αὐτὸθι β' 54 πρβ. Ὁργ. 97 § 1). διὰ τὴν εἰάν π.χ. διαταγῇ τις πρὸς ἐνέργειαν καλπονοθεύσεως ἐκλογικῆς, βεβαίως ὑπεκαύων δὲν ἀπαλλάσσεται τῆς εὐθύνης.

(Ποιν. Ν. 97.—Σαριπ. Ποιν. Νομοθ. § 125). Ἐὰν ὁ ὑποδεέστερος ἀμφιβάλλῃ περὶ τῆς νομιμότητος τῆς ἐπιταγθεῖσης ἐκτὸς πράξεως, κατὰ μὲν τὸν Γρότιον (*de jure belli ac pacis*, lib. II. c. 26 § 4), ὀφείλει ν' ἀπέχῃ, κατὰ δὲ τὸν σχολαστικὸν τοῦ Γρότιου Barbeyrac ἐν ἀμφιβολίᾳ τεκμαίρεται ἡ νομιμότης τῆς προσταγῆς τὴν γνώμην ταύτην ὡς ὀρθοτέραν ἐποδύχονταί οἱ Rossi Dr. pén. βέλ. β'. τομ. 13 καὶ ὁ F. Hélie (Code pén. § 282).—Περὶ ἀμύνης κατ' ἄρχῃς καὶ περὶ ἀποστολῆς ὅρα Σαριπόλου, Ποιν. Νομοθ. § 185.—Περὶ δὲ τῆς ὑπὸ τῶν πολιτῶν ὀφειλόμενης ὑπακοῆς εἰς τὰς διαταγὰς τῆς ἀρχῆς καὶ περὶ τῶν ὁρίων τῆς ὑποχρέωσης ταύτης τοῦ πολίτου ὅρα ἐκείνου Σ. Μπαλάνου ἐν τῷ Ἀττικῷ κύκλῳ τῇ 7 Μαρτίου 1869. Αἱ διαταγαὶ τῶν ποισταμένων εἰσαγγελέων πρὸς τοὺς ποισταμένους Εἰσαγγελεῖς δὲν ὑποβάλλονται εἰς τὴν κρίσιν τῶν δικαστηρίων κατὰ τὴν Γνωμοδ. Εἰσαγ. Α. Π. 19 Μαρτίου 1876 (α'. 275).—Ἡ εἰς τὴν ἐντολὴν ἀπειθεῖα δὲν καθιστᾷ πλημμελὴ τὴν πρᾶξιν κατὰ κανόνα (Οἰκονομίδου § 16), ἐν ταῦτοις ὑπάρχουσι καὶ ἐξαίρεσεις (ὅρα καὶ ἐκείνου § 10, 12). Τὴν συγκριτικὴν νομοθεσίαν περὶ τῆς ἱεραρχικῆς ὑπαλληλίας ὅρα Γ. Φιλ. Δικ. Ὀργ. σ. 228 § 9 καὶ σ. 231 § 8.

§ 14. **Τὰ καθήκοντα τῆς ὑπηρεσίας τῶν εἰσαγγελέων** εἶναι τὰκόλουθα :

Α. **Τὸ ἐκπροσωπεῖν τὸν νόμον** διότι ὁ εἰσαγγελεὺς ἐτάχθη διὰ τοῦ ἄρθρ. 95 τοῦ Ὀργ. τῶν Δικ., ὅπως διεκδικῇ ἐνώπιον τοῦ δικαστηρίου τὸν νόμον καὶ τὴν κοινὴν εὐταξίαν, οὐχὶ δὲ τὸ Δημόσιον (fiscus). Ὅθεν ὀφείλει νὰ ἐπαγρυπνῇ ἐπὶ τῶν ὑπαρχόντων νόμων καὶ τῶν διαταγμάτων, νὰ μεριμνᾷ περὶ τῆς ἐκτελέσεως τῶν ποινικῶν (Ποιν. Δικονομία 405, 458—Πρβ. ἄρθ. 46 τοῦ ἀπὸ 20 Ἀπρι-

λίου 4810 Γαλ. Ν.) καὶ τῶν πολιτικῶν ἀποφάσεων καὶ νὰ λαμβάνῃ ὡς ἀληθῆς νομοφύλαξ πάντα τὰ προσφορὰ μέτρα, ὁσάκις τὸ κοινὸν συμφέρον τὸ ἀπαιτεῖ.—Ἡ εἰσαγγελία ὡς πρὸς τὴν ἐφαρμογὴν τῶν ἀστικῶν νόμων δὲν ἐνεργεῖ δι' ἀγωγῆς κατὰ κανόνα, ἀλλὰ διὰ γνωμοδοτήσεως (Πρβ. ἄρθ. 2 Γαλ. Ν. 24 Αὐγούστου 1790 καὶ ἄρθ. 16 Ν. 20 Ἀπριλίου 1810.—Ortolan σ. 94, 98. Bonc α'. 578). Ἐθεν ἡ εἰσαγγελία ἐπισκοπεῖ ἀπ' ὧς καὶ γνωμοδοτεῖ, ὅπως ἐνώπιον τῆς δικαιοσύνης ἀναπτυχθῇ δεόντως ἡ μεταξὺ τῶν κυρίως ἀγωνιζομένων διαδίκων διαφορὰ (Πολ. Δ. ἄρ. 586—8) εἰς ὑποθέσεις δὲ, ἐνδιαφερούσας τὴν κοινωνίαν καὶ ἐπομένως τὴν δημοσίαν τάξιν, αἵ τες καὶ δι' ἀγωγῆς τὴν ἐφαρμογὴν τῶν ἀστικῶν νόμων (Ὀργ. Δ. 101—2.—Οἰκονομίδου § 16 γ').—«Ἐπὶ πάσης ὑποφίας κολασίμου πράξεως ἐν συνεδριάσει πολιτικοῦ δικαστηρίου οὐ μόνον ἀγορεύει ὑποχρεωτικῶς ὁ Εἰσαγ. (Πολ. Δ. 588 § 12), ἀλλ' ἐνεργεῖ καὶ τὰ ἐν τῷ ἄρθ. 589 Πολ. Δ.—Ἡ Εἰσαγγελία ὡς πρὸς τὴν ἐφαρμογὴν τῶν ποινικῶν νόμων, τὰ μὲν αὐτεπαγγέλτως διωκόμενα ἀδικήματα καταδιώκει καὶ ἄνευ μηνύσεως ἢ ἐγκλήσεως, τὰ δὲ λοιπὰ μόνον ἐπὶ τῇ ἐγκλήσει («Ἴδε καὶ λ. Ἐγκλήσεις). Ὁ Εἰσαγγελεὺς, λαβὼν μὴνυσιν δὲν ὀφείλει νὰ καταδιώξῃ, ἐὰν πεισθῇ, ὅτι δὲν ἐγένετο τὸ ἀδίκημα· λαβὼν ὅμως παρὰ τοῦ παθόντος ἐγκλήσιν, ὀφείλει, ἐὰν νομίσῃ ὅτι δὲν πρέπει νὰ γίνῃ καταδίωξις, νὰ ἐκδώσῃ ἀπόφασιν, πρὸς τὸ ὅλουν κοινῶς καλούμενον, ὅπερ ἐπιτίθεται τῷ ἐγκυχόντι, δικαιουμένῳ νὰ προσφύγῃ τῷ παρ' Ἐφέταις εἰσαγγελεῖ (Ποιν. Δ. 278—281.—Κωνσταντοπούλου § 43—9. 57—8.—Σαριπόλου 815. 917).—Τὰ εἰσαγγελικὰ καθήκοντα κατὰ τὸν Ν. 20 Μαρτίου 1893 περὶ σ τ ρ α - τ ι ω τ ι κ ῆ ς ἀ σ τ υ ν ο μ ί α ς ὅρα εἰς ἄρθ. 25, 26, 28, 29—32 τοῦ ἰοῦ Ν.

— Τὸν παρνόμως κατακρατούμενον ἀποφυλάκιζει ὁ Εἰσαγγ. (Ποιν. Δ. 561)

§ 15. Β'. Ἡ **ὑπερτάτη εἰσαγγελικὴ ἐποπτεία** ἐπὶ τῶν δικαστικῶν ὁπαλλήλων καὶ ὁπηρετῶν ρυθμίζεται ὑπὸ τῶν ἄρθ. 96—99, 211, 273—309 τοῦ Ὁργ. τῶν Δικ., ἐπὶ δὲ τῶν Δικαστηρίων καὶ διὰ τῆς κατὰ τομηνίαν ἐπιθεωρήσεως τῶν δικαστικῶν γραφείων, τῶν μὲν ἀστικῶν δικαστηρίων κατὰ τὸ ἄρθ. 193 Πολ. Δικ., τῶν δὲ ποινικῶν κατὰ τὸ ἄρθ. 89 Ποιν. Δ.—Τὰ τῆς ἐποπτείας καὶ ἐπιθεωρήσεως τῶν δικαστικῶν γραφείων ἐκانونίσεν ἐδικώτερον ὁ νόμος ΑΥΕΔ' τῆς 28 Μαΐου 1887 (Γ. Φιλ. Δικ. Ὁργ. σ. 234 § 3—5).

§ 16. **Δικαιώματα τῷ Εἰσαγγελεῖ** χορηγηθέντα διὰ τοῦ ἄρθ. 97 τοῦ Ὁργ. τῶν Δικ., ὡς πρὸς τὸν παρ' αὐτῷ ἀντεισαγγελέα, ἐφ' ὅλων τῶν ἀνακριτικῶν ὁπαλλήλων, δικαστικῶν γραμματέων, συνηγόρων, συμβολαιογράφων καὶ κλητῆρων τῆς περιφερείας του εἶναι τὰκόλουθα:

Α') Τὸ δίδειν ὁδηγίαις, αἰτίαις εἶναι ἀνάλογοι πρὸς τὰς ἐν τῷ ἄρθρ. 93 τοῦ Ὁργ. Δικ. ἀναφερομένας δ' ἐπὶ προσδιορίζειν πρὸς ἐκτέλεσιν τῶν εἰς αὐτοὺς δεδομένων ὁδηγῶν καὶ ἄλλων διαταγῶν γ' τὸ ὁπομιμνῆσκειν τὴν ἐκπλήρωσιν τοῦ καθήκοντός των· τὸ ἐπιπλήττειν καὶ τὸ ἐπιβάλλειν πειθαρχικὰ πρὸς τιμὰ μετρίαν 30. Τὰ αὐτὰ δικαιώματα ἔχουσιν οἱ παρ' Ἐφέταις Εἰσαγγελεῖς καὶ ὁ παρὰ τῷ Ἀρειῷ Πάγῳ, ἕκαστος πρὸς τὸν παρ' αὐτῷ ἀντεισαγγελέα, πρὸς τοὺς παρὰ τῷ αὐτῷ δικαστηρίῳ γραμματεῖς, συνηγόρους καὶ τοὺς κλητῆρας τοῦ ἀκροατηρίου. Εἰς βαρύτερα πειθαρχικὰ πταίσματα ἢ ποινὴ ἐπιβάλλεται παρὰ τοῦ ἀρμοδίου δικαστηρίου κατ' αἵτησιν τοῦ Εἰσαγγελέως. Ἐν περιπτώσει πτάλματος πειθαρχικοῦ παρ' οἰουδήποτε

δικαστοῦ ὁ παρὰ Πρωτοδικαίς ἀρμοδίου Εἰσαγγελεὺς ὁπορεοῦται νὰ ἐνεργήσῃ τὸ πρὸς ἀποδείξιν τῶν ἀταξιῶν καὶ παραβάσεων, ὧν ἔλαβε γνῶσιν, νὰ πέμψῃ ἐπὶ παρ' αὐτοῖς δι' ἀναφορὰς τὴν ἐπὶ τούτῳ συνταχθεῖσαν ἔκθεσιν εἰς τὸν ἀνώτερον του, συμφῶνως πρὸς τὸ ἄρθ. 98 τοῦ Ὁργ. τῶν Δικ. Ἡ περαιτέρω τιμωρία τῶν ἐν τῷ ἄρθ. τούτῳ ἀναφερομένων δικαστῶν γίνεται κατὰ τὰ ἐν τῷ ἄρθρ. 99 τοῦ Ὁργ. τῶν Δικ. ὁρίζοντα, ἐπισπενδόντων τὰ μὲν παρὰ Πρωτοδικαίς Εἰσαγγελέων ὡς πρὸς τοὺς Εἰρηνοδίκας καὶ Πταισματοδίκας, τῶν δὲ παρ' Ἐφέταις ὡς πρὸς τοὺς Πρωτοδικὰς ἢ Πλημμελειοδίκας καὶ παρὰ τῷ Ἀρειῷ Πάγῳ Εἰσαγγελέως, ὡς πρὸς τοὺς συνέδρους καὶ τοὺς Ἐφέτας ὡς πρὸς τοὺς Ἀρεοπαγίτας ἐνεργεῖ τὰ περαιτέρω τὴν Ὑπουργεῖον τῆς Δικαιοσύνης — Διὰ τὴν χορηγήσιν ἀδείων ἀπουσίας κατὰ τὰ ἄρθ. 283 καὶ 284 Ὁργ. Δ. γνωμοδοτεῖ ὁ Εἰσαγγελεὺς.

§ 17. Γ'. Κατὰ τὰς δημοσίας συνεδριάσεις τῶν Πρωτοδικῶν, τῶν Ἐφετῶν, τοῦ Ἀρειοῦ Πάγου, τῶν Πλημμελειοδικῶν (Ὁργ. Δικ. 2, 8, 9, 32) καὶ τῶν Κακουργιοδικῶν (ἄρθ. 5 καὶ 12 Ν. ΒΚΗ' τῆς 20 Ἰουλίου 1892) ὁφείλουσι οἱ Εἰσαγγελεῖς νὰ παρευρίσκωνται, διὰ πᾶσαι αἱ ἐν ἀπουσίᾳ αὐτῶν γινόμεναι ἀποφάσεις εἶναι ἄκυροι (Ὁργ. Δικ. 100). Ἡ Πολιτικὴ Διοικονομία προσδιορίζει τὰς περιπτώσεις, καθ' ἃς τὸ δικαστήριον ἀκροᾶται τοὺς Εἰσαγγελεῖς εἰς ἀστικὰς ὑποθέσεις καὶ καθ' ἃς οὗτοι παρίστανται ὡς ἐνάγοντες (Ὁργ. Δικ. 101 Γ. Φιλ. σ. 247 § 2—10).

§ 18. Ἐν ταῖς διασκέψεσιν ἀπαγορεύεται ἡ παρουσία τῶν Εἰσαγγελέων (Ὁργ. Δικ. 100), ἐκτὸς τῶν ἐν τῷ ἄρθ. 81 καὶ 82 τοῦ Ὁργ. τῶν Δικ. ἀναφερομένων περιπτώσεων τῆς ἐλομελείας τῶν δικαστικῶν συλλεγῶν, ὅταν διδῇται αὐτῷ ὑπὸ τοῦ προέδρου ὁ λόγος, ὅπως ἐκείνη

τὴν γνώμην του, εἶτα δὲ ἀποχωρεῖ κατὰ τὴν ἐν τῇ διασκέψει συζήτησιν καὶ ψηφοροῦν, ἀλλὰ ψηφοφορεῖ μόνον ὁσάκις εἰδικῶς ὁ νόμος ἐπέτρεψε τοῦτο (Ν. Β'Η' τῆς 1 Ὀκτωβρίου 1892.—Γ. Φιλ. Δικ. Ὁργ. σ. 290 § 3—5 καὶ σ. 245 § 5).

§ 19. **Ἰστάμενος ἀγορεύει ὁ Εἰσαγγελεὺς** καὶ ὁ δημόσιος κατήγορος. Τοῦτο δὲ ἐρθὼν λόγῳ καὶ τῆς ἰσότητος μεταξὺ κατηγορίαις καὶ ὑπερασπίσεως ἐν ταῖς ποινικαῖς δίκαις. Οἱ Γάλλοι ἐκ τῆς διαφορᾶς ταύτης μεταξὺ δικαστῶν, κρινόντων ἐπὶ τῶν ἐδρῶν των καὶ δικαιουμένων νὰ ἀμύλῃσι χωρὶς νὰ ἐγείρωνται, καὶ τῶν εἰσαγγελέων, οἵτινες ὑποχρεοῦνται νὰ ἐγερθῶσιν, ὅπως ἀγορεύωσιν, ἐκάλεισαν τὴν εἰσαγγελίαν «La magistrature debout» (Bonfils § 169), κατ' ἀντίθεσιν πρὸς τοὺς ψηφοροῦντας δικαστάς, — οἵτινες κἀνήντα πάντοτε, ἐκτὸς ἐὰν δίδεται ὄρκος, — καλουμένους «La magistrature assise».

§ 20. **Δ'. Τῶν ἐπιτροπειῶν καὶ κηδεμονιῶν** τὴν ὑπεράστην διεύθυνσιν ἔχει ὁ Εἰσαγγελεὺς (Ὁργ. Δικ. 102), ὅστις ὀφείλει νὰ προνοῇ κατὰ τὰ ἐν τῇ Πολ. Δικ. καὶ τῷ νόμῳ ΧΠΘ' τῆς 17 Αὐγ. 1861 εἰδικώτερον ὀριζόμενα περὶ τοῦ διορισμοῦ ἐπιτρόπου ἢ κηδεμόνος συμβούλων αὐτοῦς τε, τὸ συγγενικὸν συμβούλιον καὶ τὸν εἰρηνοδίκην, λαμβάνων δὲ καὶ γνώσιν τῶν λογαριασμῶν τῶν ἐπιτρόπων καὶ τῶν κηδεμόνων καὶ ἐπιτηρῶν τὰ τῆς διαχειρίσεως των ἐν τέλει ὁ Εἰσαγγελεὺς προτείνει τὴν παῦσιν αὐτῶν ἢ τὴν λήψιν προσωρινῶν μέτρων ὑπὲρ ἀνθρώπων, διατελούντων ὑπὸ τὴν ἐπιμέλειαν ἄλλων (Γ. Φιλ. Δικ. Ὁργ. σ. 49 § 3 2 ἐπ.).

§ 21. **Ε'. Τὴν διεύθυνσιν τῆς ποινικῆς διαδικασίας** ἔχουσιν οἱ Εἰσαγγελεῖς (Ὁργ. Δικ. 103 καὶ 104) καὶ εἰδικώτερον α') τὴν διεύθυνσιν τῆς προδικασίας, προτείνοντες καὶ αἰτοῦντες, προσέτιζοντες

νὰ κληθῶσιν οἱ μάστιγες καὶ οἱ κατηγοροῦμενοι καὶ ἐν γένει ἐνεργοῦντες ὅλας τὰς ἐν τῇ Ποιν. Δικ. ὀριζόμενας πράξεις ἐπίσης κατ' αἴτησιν τοῦ Εἰσαγγελέως ἐκτελοῦνται αἱ παρὰ τοῦ ἀνακριτοῦ ἐκδιδόμεναι προσκλήσεις καὶ ἐντάλματα συλλήψεως ἢ φυλακίσεως β') τὴν ἐνώπιον τοῦ δικαστηρίου κατηγορίαν (Γ. Φιλ. Δικ. Ὁργ. σ. 253 § 2—10).

§ 22. **Οἱ χωροφύλακες καὶ οἱ κλητῆρες** εἶναι ὑπὸ τὰς διαταγὰς τῶν Εἰσαγγελέων, οἵτινες καὶ ἀπ' εὐθείας δύνανται νὰ προκαλέσῃσι καὶ ἄλλην ἐνοπλὸν δύναμιν (Ὁργ. Δικ. 104 καὶ 162.—Κανονισμοῦ Χωροφ. τῆς 29 Ὀκτωβρίου 1833 ἀρθ. 11—18).

§ 23. **ΣΤ'. Βιβλία εἰσερχομένων καὶ ἐκτελέσεων** ὀφείλει νὰ διατηρῇ τὸ Γραφεῖον τῆς Εἰσαγγελίας: εἰς μὲν τὸ τῶν εἰσερχομένων καταχωρίζονται καὶ ἐκαστὴν ὅλα τὰ καταμνησθέντα ἢ ἄλλως εἰς ἀνάκρισιν ὑποβληθέντα πλημμελήματα καὶ κακουργήματα: εἰς δὲ τὸ τῶν ἐκτελέσεων τὰ εἰδικώτερον ὑπὸ τῆς Ποιν. Δικ. ὀριζόμενα (Ὁργ. Δικ. 105.—Ἐρ. Κυβερ. 1835 σ. 21—28). Εἰς τὴν παρ' Ἐρεταῖς Εἰσαγγελίαν τηροῦνται τὰ αὐτὰ βιβλία δι' ὅλας τὰς εἰς τὸν Εἰσαγγελεῖα τῶν Ἐρετῶν πρὸς κατηγορίαν διευθυνθείσας καὶ παρὰ τοῦ δικαστηρίου τῶν Κακουργιοδικῶν δικασθείσας ποινικὰς ὑποθέσεις (Ὁργ. Δικ' 106).

§ 24. **Ζ'. Στατιστικὴ** ἄρχεται 107 ἕως 114 τοῦ Ὁργανισμοῦ τῶν Δικ. καὶ τὸ ἀπὸ 23 Ὀκτωβ. 1872 Διάταγμα κανονίζουσι τὸν τρόπον, δι' οὗ ἐν τοῖς εἰσαγγελικαῖς γραφεῖσι συντάσσονται στατιστικαὶ πίνακες περὶ τῆς ποινικῆς καὶ τῆς ἀστικῆς δικαιοσύνης (Γ. Φιλ. Δικ. Ὁργ. σ. 257—258).

§ 25. **Η'. Ἡ ἀλληλογραφία** ἐπὶ τῶν δικαστικῶν ὑποθέσεων μετὰ τῶν ἐξωτερικῶν καὶ ἐσωτερικῶν ἀρχῶν τηρεῖται διὰ τῶν Εἰσαγγελέων (Ὁργ. Δικ. 115). Τὸ

διοικητικὴν τῆς δικαστικῆς ὑπηρεσίας μέ-
ρος διενεργεῖται διὰ τῆς Εἰσαγγελίας, διότι
οὕτω τὰ δικαστήρια μένουσιν ἐλεύθερα
ἐτερογενῶν ἐργασιῶν, ἀμα δὲ καθαρεύοντα
πᾶσης ὑποφίας ἐνδεχομένης ἐξαρτήσεως
(Οἰκονομίδου § 16 α'). — Schlink Com-
mentar α', 60). Ἡ κυβέρνησις, ἐν τῇ
ὁποίᾳ ἡ δικαιοσύνη ἐκποσωπεῖται διὰ
τοῦ ἐπὶ τῆς Δικαιοσύνης ὑπουργοῦ, κοι-
νοποιεῖ εἰς τὰ δικαστήρια διὰ τῆς Εἰσαγ-
γελίας τὰς πράξεις τῆς ἐκτελεστικῆς ἐξου-
σίας, τὰς ἀφωσκάς εἰς δικαστικὴν ὑπη-
ρεσίαν π. χ. διορισμούς, μεταθέσεις, ἀδείας
δικαστικῶν ὑπαλλήλων. Ἀλλὰ καὶ τὰ
δικαστήρια τόσῳ μετὰ τοῦ ἐπὶ τῆς δι-
καισύνης ὑπουργοῦ ὅσῳ καὶ μετὰ τῶν
λοιπῶν δικαστικῶν ἀρχῶν ἀνταποκρίνον-
ται διὰ τοῦ ἀρμεδίου Εἰσαγγελέως, ὅστις
ἡ διαβιβάζει ἀπλῶς τὴν κοινοποίησιν ἢ
συνοδεύει τὰς προτάσεις τοῦ δικαστηρίου,
προσθέτων τὰς παρατηρήσεις καὶ τὴν γνω-
μοδότησιν του ἢ συντάττει ἐπὶ τῇ βάσει
τῶν ὑπὸ τοῦ δικαστηρίου ληφθεῖσων πλη-
ροφοριῶν τὰς ὑπὸ τοῦ νόμου διατυπωμέ-
ναις ἐκθέσεις περὶ τῆς καταστάσεως τῆς
διαχειρίσεως τῆς πολιτικῆς καὶ ποινικῆς
δικαιοσύνης (Ὁργ. Δ. 109, 111)· ἀλλὰ
καὶ αὐτεπαγγέλτως δίδει εἰς τὸ Ὑπ. τῆς
Δικ. πληροφορίας περὶ τῆς δικαστικῆς ὑ-
πηρεσίας (π. χ. εἰς τὴν περίπτωσιν τοῦ
ἀρθ. 290 Ὁργ. Δικ.) ἢ περὶ συμβεβηκό-
των, ἀξίων τῆς προσοχῆς τῆς κεντρικῆς
ἐξουσίας (Φέδερ, σ. 144—5. — Πρὸς. ἀρθ.
3 τοῦ γαλλικοῦ Ν. 10 vendémiaire ἐτ.
IV. — F. Hélie § 532).

§ 26. Οὐδεμία διοικητικὴ ἀρχὴ
ἔχει κατὰ κανόνα τὸ δικαίωμα νὰ ζη-
τήσῃ πληροφορίας ἀπ' εὐθείας παρὰ
τῆς Εἰσαγγελίας, ἀλλὰ πᾶν τοιοῦτον μέ-
σον τοῦ Ὑπουργοῦ τῆς Δι-
καισύνης, ἐκτὸς κατεπειγουσῶν καὶ
ἐκτάκτων περιστάσεων· οἱ ἐπὶ τῆς Εἰ-
σαγγελίας ὑπάλληλοι ὀφείλουσι νὰ ἀπο-
κρούσιν πᾶσαν αἴτησιν διοικητικῶν ἀρ-

χῶν, ὑπὸ τὸν τύπον τῆς ἀπαιτήσεως ἢ
συνάκεις ἐπαναλαμβανομένην, διότι ἐν-
τεῦθεν γεννῶνται συνήθειαι λαμβάνουσαι
τὸν χαρακτῆρα ὑποχρεώσεως (Κωνσταν-
τοπούλου § 38). — Ταῦτα ἰσχύουσιν ἀδι-
στάκτως καὶ παρὰ Γάλλοις κατὰ τὰς
ὕπουργικὰς ἐδηγίας τῆς 2 Μαρτίου 1816
(F. Hélie § 587). — Περὶ τούτου ἐξεδόθη-
σαν παρ' ἡμῶν αἱ ἀκέλευθοι ἐγκύκλιοι·
α' ἀπὸ 21 Ὀκτ. 1852. — 6' ἀπὸ 3 Δεκ.
1852 καὶ γ' ἀπὸ 16 Ἰουλίου 1853 (Συλ.
Ἐγκυκλ. σ. 380). Κατὰ τὸ περιεχόμε-
νον αὐτῶν ἀπηγορεύετο ἡ ἀπ' εὐθείας
μετὰ τῶν ἐξωτερικῶν ἀρχῶν ἀλληλογρα-
φία ἐκτὸς λίαν κατεπειγουσῶν περιστάσε-
ων· ἀλλ' ἡ ἀπὸ 21 Ἰουλ. 1860 Ἐγκ.
(αὐτόθι σ. 473) ἠκύρωσε τὰς προηγουμέ-
νας πρὸς ἀποφυγὴν τῆς πολυγραφίας καὶ
τῆς ἐν τῇ ὑπηρεσίᾳ ἐπερχομένης βραδυ-
τητος, ἐπέτρεψε δὲ τὴν ἀπ' εὐθείας μετὰ
τῶν ἄλλων ἀρχῶν ἀλληλογραφίαν (Πρὸς.
ἀρθ. 124 προξενικοῦ ὁργανισμοῦ 8 Μαΐου
1891) καὶ ὁσάκις ὀφίσταται ἀνάγκη διὰ
τοῦ Ὑπ. τῆς Δικαιοσύνης. — Περὶ τῶν
εἰς τοὺς Εἰσαγγελεῖς ἐπιδιδόμενων δικο-
γράφων πρὸς ἀποστολὴν εἰς τοὺς ἐν τῇ
ἀλλοδαπῇ διαμένοντας διὰ τοῦ ἐπὶ τῶν
ἐξωτερικῶν ὑπουργοῦ προνοεῖ τὸ ἐκθρο-
145 § 6 Πολ. Δικ.

§ 27. Μόνον ὁ παρὰ τῷ Α. Π. Εἰ-
σαγγελεὺς καὶ οἱ παρ' Ἐφέταις Εἰ-
σαγγελεῖς κατὰ τὴν ἔννοιαν τοῦ ἀρθου
93 Ὁργ. Δ. ἔχουσιν ἄμεσον ἀλληλογρα-
φίαν μετὰ τοῦ Ὑπ. τῆς Δικαιοσύνης, αἱ
δὲ παρὰ Πρωτοδικαῖς Εἰσαγγελεῖς κατὰ
κανόνα διὰ τοῦ Εἰσαγ. τῶν Ἐφετῶν (Ἐγ-
κύκλ. 8 Ἀπρ. 1844 εἰς Συλ. ἐγκύκλ. σ.
117), κατ' ἐξαιρέσιν δὲ καὶ ἀπ' εὐθείας
α') εἰς κατεπειγούσας περιστάσεις, 6') ὁ-
σάκις προσκαλοῦνται ὑπὸ τοῦ Ὑπ. τῆς
Δικαιοσύνης καὶ γ') ὁσάκις τὸ ἐγγεγραμ-
μένον ἀφορᾷ εἰς αἴτησιν περὶ δαπάνης κατὰ
τὴν ἐγκύκλ. 28 Μαΐου 1848 Συλ. Ἐγ-
κύκλ. σ. 1*3), δι' ἧς δίδονται καὶ ἄλλαι

ἔρχεται περὶ τῆς εισαγγελικῆς ἀλληλο-
γραφίας, ὡς καὶ διὰ τῶν ἀκολούθων: 1)
ἀπὸ 15 Ὀκτωβρ. 1849 (αὐτόθι: σ. 233).
— 2) ἀπὸ 26 Σεπτ. 1852 (αὐτόθι: σ.
350). — 3) ἀπὸ 28 Ἀπρ. 1853 (αὐτόθι:
σ. 379). — 4) ἀπὸ 27 Ἰουλ. 1853 (αὐτόθι:
σ. 381). — Κατὰ δὲ τὴν ἀπὸ 24 Αὐγ.
1867 γνωμοδότησιν τοῦ Εἰσαγγ. Ἀ. Π.
(α. σ. 33) δὲν ὑποχρεοῦται ὁ ἐπιδίδων
βάδικος ἢ ὁ διαδιδάσκων εἰς τὴν ἀλλο-
δαπὴν πρὸς ἐπίδοσιν τὸ δικόγραφον εἰσαγγ.
καὶ προσέτι εἰς τὸ δικόγραφον περίληψιν
αὐτοῦ. — Τῇ λ ο γ ρ α φ ι κ α ῖ γ ν ω-
μ ο τ ῆ σ ε ι ς ὑπὸ τῶν εισαγγελεῶν
ἀπ' εὐθείας πρὸς τὸ Ὑπουργεῖον διὰ τὰς
μετακινήσεις καὶ ἀδείας τῶν δικαστικῶν
υπαλλήλων γίνονται συμφώνως πρὸς τὸ
3 δ Μαΐου 1892. — Περὶ τῆς ἐπὶ πιστώ-
ται ἀποστολῆς εἰς τὰ ἐξωτερικὸν τῶν ὑπὸ
τῶν εισαγγελεῶν καὶ ἀνακριτῶν ἀποστελ-
ομένων ποινικῶν δικογράφων ἐξεδόθη ἡ
ἀπὸ 30 Αὐγ. 1875 ὑπουργικὴ ἐγκυκλίος,
ἣ ἦρ διεδιβάσθη ἡ ἀπὸ 22 Αὐγ. 1875
ἐγκ. τῆς διευθύνσεως τῶν ταχυδρομείων
(Σολ. Ἐγκυκλ. 8^η 262).

§ 28. — **Αἱ ἐγκλήσεις κατὰ τῶν εἰ-
σαγγελεῶν** εἴτε ἐκ μέρους ἀντεισαγγε-
λέων ἀνακριτικοῦ υπαλλήλου, δικαστικοῦ
γραμματέως, συνηγόρου, συμβολαιογράφου
ἢ αλητῆρος (Ὁργ. Δικ. 97), εἴτε
παρ' ἄλλου τινὸς ἀναφέρονται πρὸς τοὺς
ἐνωτέρους τῶν (Ὁργ. Δικ. 116). Ὅθεν,
ἐάν τὰ παράπονα ἀπευθύνονται κατὰ
εἰσαγγ. παρὰ Πρωτοδικαίς, ἡ ἀναφορὰ
υποβάλλεται εἰς τὸν παρ' ἐφέταις, ἐάν δὲ
κατὰ εἰσαγγ. παρ' ἐφέταις, υποβάλλεται
εἰς τὸν παρ' Ἀ. Π. καί, ἐάν κατὰ τοῦ-
του, εἰς τὸ Ὑπουργ. τῆς Δικαιοσύνης.
Κατὰ τὴν ἀπὸ 14 Ἀπρ. 1876 γνωμο-
δότησιν τοῦ εἰσαγγ. Ἀ. Π. (α. σ. 279),
καί, ἐάν παραπονεῖται τις κατὰ τινος
εἰσαγγ., ὡς μὴ ὀρθῶς ἀρνούμενου τὴν ἐνέρ-
γησιν ποινικῆς καταδιώξεως κατὰ τοῦ ὑπ'
ἐπ' αὐτῷ κληρονομήσαντος δικαστικοῦ ἑλίου

μέσθι τοῦτο εἰς τὸν προϊστάμενον εἰσαγγε-
λεῖα.

§ 29. — **Ὁ Πρύεδρος πρὸς τὸν Εἰ-
σαγγελεῖα** ἴσος πρὸς ἴσον (ἀρθ. 224 Ὁργ.
Δ.) οὐδέτερος ἔχει κατὰ τοῦ ἑτέρου πει-
θαρχικὴν ἢ καὶ ἀπλῶν παρατηρήσεων
ἐξουσίαν: ὅθεν οὔτε ὁ πρύεδρος, ἀλλ' οὔτε
τὸ δ ι κ α σ τ ῆ ρ ο ν ἐλέγκηρον (ἀρθ. 116
§ 2 Ὁργ. Δικ., — Κωνσταντοπούλου § 41)
δύνανται ν' ἀποδοκιμάσῃ καθ' οἷον ὁπότε
τρόπον τὰς πράξεις τοῦ εἰσαγγελέως ὁ
πρύεδρος δύναται ν' ἀρνηθῇ τὸν λόγον εἰς
τὸν εἰσαγγελεῖα, ὅτε ὁ νόμος ἀπαγορεύει
αὐτὸν π.χ. τὴν ταιτολογία (Ποιν. Δ. 394
ἐδ. τελευταίον), ἀλλ' οὐχὶ καὶ νὰ διακό-
ψῃ αὐτὸν ἀγορεύοντα ἢ ν' ἀραιέσῃ τὸν
δοθέντα λόγον, διότι τοῦτο ἀποδοκιμασίας
τρόπος κατὰ τὴν ἀπὸ 17 Φεβρ. 1882
γνωμοδ. τοῦ εἰσαγγ. Α. Π. (6^η σ. 186).
Τ' αὐτὰ ἰσχύουσι καὶ ὡς πρὸς τὸν πται-
σματοδικὴν διὰ τὸν παρὰ τῷ πταισματο-
δικεῖω δημόσιον κατήγορον. — Ἡ ἐλομέ-
λεια τοῦ ἐφετείου ἔχει παρὰ τῷ εἰσαγγε-
λεῖ τὰ ἐν τῷ ἀρθ. 14 Ποιν. Δ. δικαιώ-
ματα (Πρόβ. Κωνσταντοπούλου § 39).

§ 30. — **Γραφικὰ ἔξοδα Εἰσαγγελεῖ-
ας.** — Διὰ νὰ ἐπαρκῶσιν εἰς εἰσαγγελεῖς εἰς
τὴν ἀναγκαίαν ἐξοδὰ των, προσδιορίζεται κατ'
ἔτος προσεπιχορήγησις, πληρωτέα ἀπὸ τὸ
Ταμεῖον τοῦ Κράτους, ἀποδεικνυομένης
τῆς πρὸς τοῦτο ἀναγκαίας ποσότητος
(Ὁργ. Δικ. 117 καὶ 238). Οἱ εἰσαγγε-
λεῖς λ α μ β ὶ ν ο υ σ ι καὶ δ ι α χ ε ι-
ρ ῖ ζ ο ν τ α ι τὰ ἐξοδὰ των εἰ-
σ α γ γ ε λ ι κ ῶ ν γ ρ α φ ε ῖ ω ν, ἐν οἷς
καὶ ἡ μισθοδοσία τοῦ βοηθητικοῦ αὐτῶν
ὅθεν αὐτοὶ καὶ μόνοι ἐκλέγουσι τὸ βοηθη-
τικὸν προσωπικόν, ὅπερ ἐποπτεύουσι καὶ
δι' ὃ εὐθύνονται: ὁ γραμματεὺς, παρου-
σιάζων αὐτοὺς πρὸς ὄρκον, ἐκτελεῖ διατα-
γὴν τοῦ εἰσαγγ. (ἀρθ. 97 Ὁργαν. Δικ.),
ἵνα ὀρκισθῶσιν ὑπὸ τοῦ Δικαστηρίου, ὡς
ὑπογραμμιστοῦ, ἐκλεγθέντες δυνάμει τοῦ
ἀρθ. 117 ἀπὸ τοῦ εἰσαγγ. ὡς βοηθοὶ αὐτοῦ

καὶ οὐχὶ ὑπὸ τοῦ γραμματέως· ὅθεν τοὺς ὑπὸ τοῦ εἰσαγ. προτεινομένους ὀφείλει νὰ ὀρκίσῃ τὸ δικαστήριον κατὰ τὴν ἀπὸ 13 Μαρτ. 1876 γνῶμ. τοῦ εἰσαγ. Α. Π. (α' 270)· ἀλλ' ἐὰν ὁ ὑπὸ τοῦ εἰσαγ. προτεινόμενος δὲν ἔγῃ τὰ ὑπὸ τοῦ νόμου ἀπαιτούμενα προσόντα· βεβαίως ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει τὸ δικαστήριον δὲν δέχεται πρὸς ὀρκισιν τὸν προτεινόμενον.

§ 31.— **Οἱ Εἰσαγγελεῖς δὲν ἔχουσι δικαίωμα** νὰ κανονίσωσι τὴν μισθοδοσίαν τῶν παρ' αὐτοῖς ἐργαζομένων ὑπογραμματέων· τὸ δὲ πρὸς αὐτοὺς διδόμενον περιπλέον δὲν δύναται νὰ θεωρηθῇ ὡς μισθοδοσία, οὔτε ὑπάγεται εἰς τὴν κατηγορίαν τῶν ἐπιμισθίων κατὰ τὴν ὑπ' ἀρ. 476 τοῦ 1891 ἀποφ. 'Α. Π. (ὑπάρχουσι καὶ λόγοι μειονοφηρίας).—Οἱ εἰς τὸ γραφεῖον τῆς εἰσαγγελίας προσλαμβανόμενοι ὑπογραμματεῖς πρωτοδικείων οὐδόλως ἀποβάλλουσι τὴν ιδιότητά των ταύτην· ἡ δὲ σύνταξις αὐτῶν κανονίζεται κατὰ τὸν νόμον περὶ συντάξεως τῶν πολιτικῶν ὑπαλλήλων (Α. Π. 176 τοῦ 1891).

§ 32.— **Βιβλιογραφία περὶ Εἰσαγγελίας καὶ Εἰσαγγελίων.**—Οἰκονομίδου § 16, 37, 41.—Φέδερ σ. 139 ἐπ.—Κωνσταντοπούλου σ. 12. § 21—55.—Σαρτελόου: α) Ποιν. Νόμοι. § 266, 272, 273, 274, 275, 276, 277, 278, 279, 280, 281, 282, 283, 284, 285, 286, 287, 288, 289, 290, 291, 292, 293, 294, 295, 296, 297, 298, 299, 300, 301, 302, 303, 304, 305, 306, 307, 308, 309, 310, 311, 312, 313, 314, 315, 316, 317, 318, 319, 320, 321, 322, 323, 324, 325, 326, 327, 328, 329, 330, 331, 332, 333, 334, 335, 336, 337, 338, 339, 340, 341, 342, 343, 344, 345, 346, 347, 348, 349, 350, 351, 352, 353, 354, 355, 356, 357, 358, 359, 360, 361, 362, 363, 364, 365, 366, 367, 368, 369, 370, 371, 372, 373, 374, 375, 376, 377, 378, 379, 380, 381, 382, 383, 384, 385, 386, 387, 388, 389, 390, 391, 392, 393, 394, 395, 396, 397, 398, 399, 400, 401, 402, 403, 404, 405, 406, 407, 408, 409, 410, 411, 412, 413, 414, 415, 416, 417, 418, 419, 420, 421, 422, 423, 424, 425, 426, 427, 428, 429, 430, 431, 432, 433, 434, 435, 436, 437, 438, 439, 440, 441, 442, 443, 444, 445, 446, 447, 448, 449, 450, 451, 452, 453, 454, 455, 456, 457, 458, 459, 460, 461, 462, 463, 464, 465, 466, 467, 468, 469, 470, 471, 472, 473, 474, 475, 476, 477, 478, 479, 480, 481, 482, 483, 484, 485, 486, 487, 488, 489, 490, 491, 492, 493, 494, 495, 496, 497, 498, 499, 500, 501, 502, 503, 504, 505, 506, 507, 508, 509, 510, 511, 512, 513, 514, 515, 516, 517, 518, 519, 520, 521, 522, 523, 524, 525, 526, 527, 528, 529, 530, 531, 532, 533, 534, 535, 536, 537, 538, 539, 540, 541, 542, 543, 544, 545, 546, 547, 548, 549, 550, 551, 552, 553, 554, 555, 556, 557, 558, 559, 560, 561, 562, 563, 564, 565, 566, 567, 568, 569, 570, 571, 572, 573, 574, 575, 576, 577, 578, 579, 580, 581, 582, 583, 584, 585, 586, 587, 588, 589, 590, 591, 592, 593, 594, 595, 596, 597, 598, 599, 600, 601, 602, 603, 604, 605, 606, 607, 608, 609, 610, 611, 612, 613, 614, 615, 616, 617, 618, 619, 620, 621, 622, 623, 624, 625, 626, 627, 628, 629, 630, 631, 632, 633, 634, 635, 636, 637, 638, 639, 640, 641, 642, 643, 644, 645, 646, 647, 648, 649, 650, 651, 652, 653, 654, 655, 656, 657, 658, 659, 660, 661, 662, 663, 664, 665, 666, 667, 668, 669, 670, 671, 672, 673, 674, 675, 676, 677, 678, 679, 680, 681, 682, 683, 684, 685, 686, 687, 688, 689, 690, 691, 692, 693, 694, 695, 696, 697, 698, 699, 700, 701, 702, 703, 704, 705, 706, 707, 708, 709, 710, 711, 712, 713, 714, 715, 716, 717, 718, 719, 720, 721, 722, 723, 724, 725, 726, 727, 728, 729, 730, 731, 732, 733, 734, 735, 736, 737, 738, 739, 740, 741, 742, 743, 744, 745, 746, 747, 748, 749, 750, 751, 752, 753, 754, 755, 756, 757, 758, 759, 760, 761, 762, 763, 764, 765, 766, 767, 768, 769, 770, 771, 772, 773, 774, 775, 776, 777, 778, 779, 780, 781, 782, 783, 784, 785, 786, 787, 788, 789, 790, 791, 792, 793, 794, 795, 796, 797, 798, 799, 800, 801, 802, 803, 804, 805, 806, 807, 808, 809, 810, 811, 812, 813, 814, 815, 816, 817, 818, 819, 820, 821, 822, 823, 824, 825, 826, 827, 828, 829, 830, 831, 832, 833, 834, 835, 836, 837, 838, 839, 840, 841, 842, 843, 844, 845, 846, 847, 848, 849, 850, 851, 852, 853, 854, 855, 856, 857, 858, 859, 860, 861, 862, 863, 864, 865, 866, 867, 868, 869, 870, 871, 872, 873, 874, 875, 876, 877, 878, 879, 880, 881, 882, 883, 884, 885, 886, 887, 888, 889, 890, 891, 892, 893, 894, 895, 896, 897, 898, 899, 900, 901, 902, 903, 904, 905, 906, 907, 908, 909, 910, 911, 912, 913, 914, 915, 916, 917, 918, 919, 920, 921, 922, 923, 924, 925, 926, 927, 928, 929, 930, 931, 932, 933, 934, 935, 936, 937, 938, 939, 940, 941, 942, 943, 944, 945, 946, 947, 948, 949, 950, 951, 952, 953, 954, 955, 956, 957, 958, 959, 960, 961, 962, 963, 964, 965, 966, 967, 968, 969, 970, 971, 972, 973, 974, 975, 976, 977, 978, 979, 980, 981, 982, 983, 984, 985, 986, 987, 988, 989, 990, 991, 992, 993, 994, 995, 996, 997, 998, 999, 1000.

—Merlin. Répertoire. Ministère public et Gens du Roi.—Block. Polit. l. Min. publ.—Bonfils § 168—187.—Carré: α) Organ. α'. μέρος II βιβλ. 1 τίτλ. 2. β) Procédure. Supplément. Dutruc. l. Ministère public.—Meyer. Orig. etc. ε' κεφ. 16—7 σ. 257—277.—Henrion de Pansey. Autorité jud. κεφ. 14—15.—Dubarle α'. σ. CCCXI καὶ β'. σ. 86.—Schinck. Traité sur le Min. publ. 1813 том. 2.—Ortolan et Ledeau. Le Min. publ. en France, 1831 том. 2.—Massabiau. Manuel du minis. publ. etc. 1876—1885 έκδ. 4. том. 3.—Alglave. Action du minist. public.—Delpon. Essai sur l'histoire de l'action publique et du minist. pub. 1830 том. 2.—Desplagnes. Notes pratiques sur l'administration des parquets. 1866.—Dutruc. Mémorial du min. publ. 1871. том. 2.—Faure. Répertoire administratif des parquets 1844—1855 том. 3.—Müller. Das institut. der Staatsanwaltschaft. (')

Γεώργιος Ν. Φιλάρτου

Εἰσαγωγή καὶ ἔξαγωγή

λέγεται τὸ μὲν ἢ εἰσκόμισις ἐμπορευμάτων ἐκ τῆς ἀλλοδαπῆς εἰς τὴν ἡμεδαπὴν διὰ τῶν πρὸς τοῦτο προσωρισμένων τελωνιακῶν ὁδῶν, τὸ δὲ ἢ ἀποστολὴ τοιούτων ἐκ τῆς ἡμεδαπῆς εἰς τὴν ἀλλοδαπὴν διακρίνεται δὲ τῆς μετὰφορᾶς, δι' ἣς χαρακτηρίζεται ἡ ἐντὸς τοῦ Κράτους ἀποστολὴ ἐμπορευμάτων. Ὁ Ν. 19/31 Μαρτίου 1843 περὶ Ὁργάν. τῶν τελωνείων (ἐν ἴδῃ ἐν Παραρτ. Δικ. Νόμων Φλογαίου δευτέρῳ Μέρει σελ. 1053) κανονίζει τοιαύτην.

(') **Παρόραμα** οὐδόδε εἰς λ. Εἰσαγγελεὺς.—Ἐν ἀρχῇ § 12η ἀντί: «Περὶ ἀνεαρτησίας τῶν ὑποκαταστάσεων κατὰ τὴν ἐνάσκησιν τῶν συγγενικῶν καθηκόντων...» γράφε: «Περὶ ἀνεαρτησίας τῶν ὑποκαταστάσεων κατὰ τὴν ἐνάσκησιν τῶν εἰσαγγελικῶν καθηκόντων...»

χηγῶν τῶν στρατιωτικῶν δυνάμεων κατὰ γῆν ἢ κατὰ θάλασσαν.

Ὡς δὲ ἡ ἀναγκωχή, οὕτω καὶ ἡ ἐκχειρία ἐπιβάλλει μὲν βαρεῖας εὐθύνας εἰς τὸν συνομολογούντα αὐτὴν στρατιωτικὸν ἀρχηγὸν ἀπέναντι τῆς ἰδίας πατρίδος. ἐὰν συνομολογήσῃ ταύτην ὑπὸ ὅρου μονομερῶς ἐπιωφελεῖς τῷ ἐχθρῷ, ἀλλ' οὐδὲν ἦτον αὐτῇ ἐστὶν ἰσχυρὰ καὶ ἐκτελεστέα ὡς πρὸς τὰς ἀναληφθείσας δι' αὐτῆς ὑποχρεώσεις.

Τῆς ἐκχειρίας συνομολογηθείσης πρὸς σκοπὸν εἰδικόν, οὐδέτερον τῶν συμβληθέντων μερῶν δικαιοῦται νὰ υπερβῇ τὰ συντεθειμένα, ἔχοντας ἄλλως τοῦ ἑτέρου τὸ δικαίωμα νὰ θεωρήσῃ ἴπσο facto διαρρηγθεῖσαν τὴν ἐκχειρίαν καὶ νὰ ἐπαναλάβῃ παρὰυτὴν τὰς ἐχθροπραξίας. Δὲν ὑποχρεοῦται πρὸς τοὺς τοῦ ἑτέρου τῶν μερῶν νὰ δεχθῇ πρότασιν τοῦ ἑτέρου περὶ ἐκχειρίας ἐπὶ τῇ προφάσει μὲν τῆς περισυναγωγῆς π.χ. καὶ τοῦ ἐνταφιασμοῦ τῶν νεκρῶν, πράγματι δὲ ὅπως ὠφελοῦμενον ἐκ τῆς καταπάσεως τῶν ἐχθροπραξιῶν ἐξέλθῃ ἐπικινδύνου τινὸς θέσεως ἢ ἐνσχυθῇ διὰ τῶν ἀπὸ στιγμῆς εἰς στιγμὴν ἀναμενόμενων ἐπικουριῶν. Ἐν γένει δὲ ἀπαιτεῖται νὰ συναίνεσωσιν οἰκισθελῶς ἀμφοτέρω τὰ μέρη, ὅπως μεσολαδήσῃ ἀναστολὴ τῶν ἐχθροπραξιῶν καὶ δι' ἐπὶ χρόνον ἀκριβῶς ὠρισμένον εἴτε καθ' ἡμέρας, εἴτε καὶ καθ' ὥρας.

Παρελθούσης τῆς προθεσμίας τῆς ἐκχειρίας, οὗσης συνήθως βραχείας, δὲν ἀπαιτεῖται νὰ ἀναγγελθῇ ἡ τῶν ἐχθροπραξιῶν ἐπαναληψις, ἐκτός ἐὰν ὑπάρχῃ ἐναντία συμφωνία.

Π. Χρυσανθόπουλος.

***Εκθεσις** καλεῖται τὸ ἐν τῇ ἀρμοδιότητι αὐτοῦ ὑπὸ δημοσίου προσώπου συντασσόμενον ἔγγραφο πρὸς πιστοποίησιν γεγονότων, ἐκτυλισσομένων δυνάμει τοῦ νόμου ἐνώπιον αὐτοῦ.

Πρὸς σύνταξιν ἐγκύρου ἐκθέσεως ἀπαι-

τεῖται νὰ συνταχθῇ αὕτη ἐνώπιον τῶν πραττόντων καὶ κατὰ τὴν πρᾶξιν αὐτῇ, νὰ ἀναγνωθῇ εἰς τοὺς διαφερομένους καὶ λοιπούς συμπράττοντας καὶ νὰ ἐπιθεῖται ὠθῇ ὑπ' αὐτῶν. νὰ ἀναφέρῃ ἐγγῶς τὸν τόπον καὶ τὸν χρόνον τῆς πράξεως καὶ τὰ ὀνόματα τῶν παρευρισκομένων καὶ νὰ ὑπογραφῇ ὑπὸ τοῦ συντάσσοντος αὐτῇ δικαστοῦ καὶ τοῦ γραμματέως, ὡς καὶ τῶν λοιπῶν διαδίκων καὶ ἄλλων συμπρατίντων ἀνθρώπων ἢ, ἂν οὗτοι ἀρῶνται ἢ ἀδυνατῶσι νὰ ὑπογράψωσι, νὰ γίνηται μνεία τούτου. (Πολ. Δικ. ἀρθ. 133. Ποιν. Δικ. ἀρθ. 73.) (ὅθεν καὶ δεῖ ἐ Εὐγενόδικης συντάσσει περὶ τῆς διακρίσεως τοῦ συγγενικοῦ συμβουλίου ἐκθεσιν (Πολ. Δικ. 652 ἐπ.), ἐνεργῶν ὡς δικαστικὴ ἀρχή, ἀπαιτεῖται ἡ παρουσία καὶ ἡ υπογραφή καὶ τοῦ γραμματέως, ἡ ἑλλειπούσης δὲν ἔχει κύρος). Σημειωτέον ὅτι διαξαγομένης ἀνακρίσεως προεπισταγωγικῆς ἐλλείψει δικαστικοῦ γραμματέως ἢ, ὅτι μάρχου, δημοσίων παρέρων ἢ ἄλλων νόμου, καλοῦνται νὰ παρευρεθῶσι δύο μόνον, πληρώσαντες τὸ δέκατον ἔτος τῆς ἡλικίας ἑαυτῶν καὶ μὴ ἔχοντες συμφέρον εἰς τὴν ἐκθεσιν τῆς ἀκρίσεως, οἱ τινες ἐπίσης ὑπογράφονται ἐν τῇ ἀνακριτικῇ ἐκθέσει (Ποιν. Δικ. ἀρθ. 72 καὶ 73). Ἀλλ' ὁ τακτικὸς ἀνακριτὴς οὐδέ μίαν δύναται νὰ ἐπιχειρήσῃ ἀνακριτικὴν πρᾶξιν ἄνευ τῆς συμπαραλαβῆς δικαστικοῦ γραμματέως, προσηκόντως ὡρισμένου, οὐ ἢ ἑλλείψει υπογραφῆς ἐπιφέρει τὴν ἀκυρότητα τῆς ἐκθέσεως (Ποιν. Δικ. ἀρθ. 183). Πιστῶν δὲ τούτων τῶν διατυπώσεων ὡς συστατικῶν στοιχείων τῆς ἐκθέσεως ἡ τήρησις δεόν νὰ προκύπτῃ ἐξ αὐτῆς τῆς ἐκθέσεως. Ἀλλ' οὐδεὶς νόμος ἐπιτάσσει νὰ γίνηται καὶ πανηγυρικὴ μνεία ἐν τῇ ἐκθέσει τῆς τηρήσεως αὐτῶν (Α. Π. 135 τοῦ 87).

Ἐννοεῖται ὁμοίως, ὅτι, ἐὰν ἡ φύσις τῶν πραγμάτων ὑπαγορεύῃ τὴν σύνταξιν τῆς

κρίσεως μετὰ τὴν βλοσυρῇ διαξαγωγῇ
ἢ περὶ τῆς αὐτῆς δικαστικῆς πράξεως,
ὅτι ἔγκυρος ἢ ἔκθεσις καὶ μετ' αὐτὴν
ἐπιτεταμένη, λ. γ. ἔγκυρος ἢ ἔκθεσις
ἀποφάσεως συντασσόμενη μετὰ τὴν αὐτο-
ματῶν μακρὰν ἀλλήλων κειμένων κτη-
ματων (Α. Π. 161 τοῦ 47). Ἐχει δὲ ἡ
ἀπόφαις ἐν μὲν τῇ ἀστικῇ διαδικασίᾳ πλήρη
ἐπιδικαστικὴν ἰσχύν, δυναμένη μόνον νὰ
καταλήθῃ ὡς πλάστη. Ἐπιτρέπεται ὁμοί-
ως ἐπίδοσιν εἰς τὸν διάδικον νὰ ἀπο-
βῇ τὸ ἐναντίον τοῦ περιεχομένου ἐν ἐκ-
θέσει δικ. κλητήρος περὶ ἀναγκαστικῆς
ἀποκρίσεως, ἐν τῇ ὁ κλητὴρ βεβαιῶι ὅτι
ἀποκρίσεως γενομένης ἐζήτησε τὴν ἐνο-
χὴν δύναμιν ἢ ἐξουριόσθη κατὰ τὴν ἐκ-
πόσιν τῆς ὑπηρεσίας αὐτοῦ (Πολ. Δικ.
ἄρ. 876). Προσθετόν ὅτι ἡ ἄλλως ἐλ-
πομένη ἔκθεσις, ἂν ᾖται ὑπογεγραμμένη
ἐν πάντων τῶν συμπραξάντων εἰς τὴν
ἐκπόσιν αὐτῆς, ἔχει τὴν δύναμιν ἰδιω-
τικῶς ἐγγράφου. Ἐν δὲ τῇ ποινικῇ δια-
δικασίᾳ ἡ ἔκθεσις τοῦ νομίμου ἀνακριτι-
κοῦ ἀπαλλήλου ἔχει μὲν πλήρη ἀποδει-
κτικὴν ἰσχύν, ἀλλ' ἐπιτρέπεται πάντοτε
ἰσχυροτέρῃ τοῦ ἐναντίου Ποιν. Δικ.
ἄρ. 134).

Σημειωτέον, ὅτι ἡ ὑπογραφή τοῦ ὑπο-
τασσέντος τὴν ἔκθεσιν δίδει νὰ ᾖ ὁλόκληρη
καὶ οὐχὶ περιεκομμένη ἐν εἴδει μο-
νογράφου κάτωθεν τῆς ἐκθέσεως ἢ καὶ ἐν
τῇ περιθωρίᾳ ὑπὸ προσθήκην τινά, διότι
ἐάντις ἀπαιτεῖται ὑπογραφήν καὶ οὐχὶ μο-
νογράφη. Ὅθεν, ἂν ἡ ἐν τῇ περιθωρίᾳ
προσθήκη φέρῃ ἀπλῶς μονογραφίαν, θεω-
ρεῖται αὕτη μὴ ὑπάρχουσα (Α. Π. 26
τοῦ 58).

Θ. Ν. Φλογαίτης

Ἐκθέσις (Ποιν. Ν.). Ἐκθέσις
καλεῖται ἐν τῷ Ποινικῷ νόμῳ 1) ἡ ὑπὸ
τῶν γεννητόρων ἐκ δολίης προαιρέσεως
ἐγκαταλείψας ἀδοθητόν τοῦ τέκνου αὐ-
τῶν ὅπως διὰ τὸ νεαρόν τῆς ἡλικίας, τὸ
κτελεῖν ἢ τὸ ἀνάπαινον ἀδυνατεῖ νὰ βοη-

θῇσιν αὐτὰ, 2) ἡ ὑπὸ τῶν ὑπαρξάντων εἰς
περιθωρίαν, ὅσον ἐπιτροπῶν, κηδεμόνων,
ἐπιμελητῶν, νοσοκόμων, ὑπηρετῶν κτλ.)
ἐγκαταλείψας ἐκ δολίης ὡς αὐτοῦ προαιρέ-
σεως ἀδοθητόν τοῦ περιθωλιπέου προσώ-
που, καίπερ διὰ τὸ νεανικόν αὐτοῦ, τὸ
νοσηρὸν ἢ τὸ ἀνάπαινον δομένου τῆς συν-
δρομῆς αὐτῶν. Τὸ ἀδικήμα τῆς ἐκθέσεως,
ὡς καὶ τὸ τῆς ἀμβλώσεως, τάσσει ὁ ποι-
νικὸς νόμος μετὰ τοῦ τῆς ἀνθρωπι-
κοκτανίας κατὰ τὸ παράδειγμα τῶν Βαυ-
αρικῶν νομοσχεδίων μεταξὺ τῶν κατὰ τῆς
ζωῆς ἀδικημάτων. Τιμωρεῖ δὲ αὐτὸ (ἀρ.
306), 1) εἰ μὲν ἡ ἐκθεσις ἤγαγεν εἰς προσωπὴν
κίνδυνον τὴν ζωὴν τοῦ ἐκτεθέντος, διὰ δε-
σμῶν μὲν 15-20 ἐτῶν, ἐὰν ὁ ἐκθετὴς ἐτελεύ-
τησεν, διὰ δεσμῶν δὲ τὸ πολὺ δεκαπέντε
ἐτῶν, ἐὰν δὲν ἐτελεύτησεν μὲν, ἀλλ' ὑπέστη
ἀκρωτηριασμόν τοῦ σώματος ἢ τῆς ὕψους
αὐτοῦ, δι' εἰρκτῆς, δὲ ἐὰν διεσώθῃ ἀβλα-
βῆς, 2) εἰ δὲ ὑπῆρχε μεγάλῃ πιθανότης
σωτηρίας, δι' εἰρκτῆς μὲν τοῦλάχιστον ἐξα-
ετοῦς, ἐὰν ὁ ἐκθετὴς ἐτελεύτησεν, δι' εἰρ-
κτῆς δὲ τὸ πολὺ ἐξαετοῦς ἐὰν ἐβλάβῃ
κατὰ τὸ σῶμα ἢ τὴν ὕψειαν, διὰ φυλα-
κίσεως δὲ ἐνιαυσίου τοῦλάχιστον, ἐὰν διε-
τηρήθῃ ἀβλαβῆς, 3) εἰ δὲ οὐδὲνα κίνδυνον
ἠδύνατο νὰ διαδράμῃ ἀδοθητῆρος ἐγκατα-
λείψας, διὰ φυλακίσεως τοῦλάχιστον ἐνι-
αυσίου, ἐὰν ἐτελεύτησεν, διὰ φυλακίσεως
δὲ τὸ πολὺ ἐνιαυσίου, ἐὰν ἐβλάβῃ, διὰ
φυλακίσεως τὸ πολὺ ἐξ μηνῶν, ἐὰν διε-
τηρήθῃ ἀβλαβῆς.

Θ. Ν. Φλογαίτης

Ἑκκλησία. Κατὰ τὸ ἡμέτερον
Σύνταγμα (ἀρ. 1 καὶ 2) ἡ ἐν Ἑλλάδι
ἐπικρατοῦσα Ἑκκλησία εἶναι ἡ Ἀνατο-
λικὴ Ὁρθόδοξος τοῦ Χριστοῦ Ἑκκλησία,
ἡνωμένη μὲν δογματικῶς μετὰ πάσης ἁλ-
λης ὁμοδόξου Ἑκκλησίας, ἀλλ' αὐτοκέ-
φαλος διατελοῦσα καὶ διοικουμένη ὑπὸ
Ἱερᾶς Συνόδου ἀρχιερέων· ὁρίζονται δὲ οἱ
ἐπὶ τῇ βάσει τῆς συνταγματικῆς ταύτης
διατάξεως καταρτισθέντες ἐκκλησιαστικοὶ

νόμοι ἡμῶν τὰ καθ' ἑκάστον τῆς διοικήσεως τῆς Ἐκκλησίας ταύτης.

Σημειωτέον ὅτι μιᾶς οὐσας τῆς περὶ Θεοῦ ἀληθείας κατὰ τὰ δόγματα τῆς χριστιανικῆς πίστεως, ἐπεται ὅτι μία καὶ μόνη εἶναι ἡ ἀληθὴς τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησία. Καὶ κατ' ἀρχὰς μὲν ἡ Ἐκκλησία ἦν, ὡς ἡ πίστις αὐτῇ, μία καὶ ἀδιαίρετος· ὅτε ὁμοῦ προϊόντος τοῦ χρόνου ἡ ἐν τῷ Εὐαγγελίῳ περιεχομένη ἀλήθεια ἤρξατο νοουμένη κατὰ διάφορον τρόπον ὑπὸ τῶν τὴν χριστιανικὴν διδασκαλίαν πρεσβεύοντων, ἐσχματισθῆσαν διάφοροι δοξασαί καὶ ἐνεσαρκώθησαν εἰς τοσαύτας ἰδιαιτέρας ἐκκλησίας. Πρώτῃ ἡ Δυτικῇ, ἡ καὶ καθολικῇ λεγομένῃ Ἐκκλησίᾳ, ἐχωρίσθη ἀπὸ τῆς Ἀνατολικῆς, ἀπὸ δὲ τῆς Δυτικῆς πάλιν, ἐπὶ τοῦ μεγάλου σχίσματος τῆς δεκάτης ἑκτῆς ἑκατονταετηρίδος, ἀπεσπάσθησαν οἱ διαμαρτυρούμενοι, οἵτινες διεκρίθησαν καὶ αὐτοὶ εἰς δύο ἰδίως κατ' ἀρχὰς Ἐκκλησίας, τὴν τῶν Λουθηρανῶν καὶ τὴν τῶν Ἀναμωρφωτῶν. Καὶ κατὰ τὴν ἀνατολὴν δὲ εἰς τοὺς ἀρχαίους ἐτε χρόνους ἀπεσχίσθησαν ἀπὸ τῆς Ἀνατολικῆς Ἐκκλησίας οἱ Ἀρμένιοι καὶ ἄλλοι τινές, συστήσαντες ἰδίως Ἐκκλησίας. — Ἀλλὰ καὶ ἄλλην μερικωτέραν ἔνοιαν ἔχει ἡ λέξις Ἐκκλησία, ἐμφαίνουσα καὶ τὸ διοικητικῶς μόνον αὐτοκέφαλον τμήμα μιᾶς καὶ τῆς αὐτῆς Ἐκκλησίας. Οὕτω ἡ.χ. διακρίνομεν τὴν ἐν Κωνσταντινουπόλει μεγάλην Ἐκκλησίαν, τὴν τῆς Ἑλλάδος, τὴν Ῥωσικὴν κλπ., αἵτινες ἀπασαί εἰναι μέρη μιᾶς καὶ τῆς αὐτῆς Ἐκκλησίας Ἀνατολικῆς Ὀρθόδοξου τοῦ Χριστοῦ. Ὅθεν Ἑλληνικὴ Ἐκκλησία ἐμφαίνει τὴν Ὀρθόδοξον Ἐκκλησίαν, ὡς διοικεῖται αὕτῃ ἐν Ἑλλάδι. — Ἐμφανιζομένη δ' ἐξ ὧν τ.ε. ὡς ἡ τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησία, ὡς καθόρθωμα ἀληθινῶς προωρισμένη νὰ σπεύρῃ καὶ νὰ καλλιεργήσῃ τὸν σπόρον τῆς πίστεως καὶ νὰ συλλέξῃ τοὺς καρποὺς τῆς ἐν Κυρίῳ πολιτείας, εὐ-

ρίσκεται ἀναγκαιῶς καὶ ἐντὸς τῆς Ἐκκλησίας οὕτως εἶπεν τοῦ δικαίου ἀπὸ τοῦτο ἐπαγγέλλεται τὴν ρυθμίσιν τῆς ἐκτερικῆς ἐλευθερίας τῶν κοινωνικῶς ζῶντων ἀνθρώπων κατὰ τὰς πρὸς ἀλλήλους σχέσεις καὶ ἐνεργείας αὐτῶν. Τὸ σύνολον τῶν κανόνων, δι' ὧν ρυθμίζονται αἱ κοινωνικαὶ σχέσεις τῆς Ἐκκλησίας ὡς ὅλου καὶ τῶν κατὰ μέρος πιστῶν ὡς μελῶν αὐτῆς, ἀποτελεῖ τὸ Ἐκκλησιαστικὸν δίκαιον. Εἶναι δὲ διάφορον κατὰ τὰς διαφορὰς Ἐκκλησίας, διότι πᾶσα αὐτομὴ Ἐκκλησιαστικὴ πεποιθήσις παράγει ἀναγκαιῶς ἴδιον δίκαιον. Ἀλλὰ καὶ ἐντὸς αὐτῇ Ἐκκλησίᾳ τὸ δίκαιον, καίπερ ἐν κοινῇ στηριζόμενον βάσιν, σχηματίζεται διαφόρως, κατὰ τὰς βιωτικὰς περιστάσεις καὶ περιπετείας τῶν εἰς αὐτὴν ἀναγκησμένων κατὰ μέρος Ἑθνῶν. Ἐνεκα δὲ τούτου τὸ Ἐκκλησιαστικὸν δίκαιον διακρίνεται εἰς κοινὸν καὶ ἰδιαιτέρον. Διαιρεῖται δ' ὡσαύτως ἐκ τοῦ ἀντικειμένου αὐτοῦ καὶ εἰς Ἑσωτερικὸν καὶ Ἐξωτερικόν, καθὼς ρυθμίζει τὴν κατάστασιν τῆς Ἐκκλησίας καθ' ἑαυτὴν, ἢ τὰς σχέσεις αὐτῆς πρὸς τὴν πολιτείαν καὶ τὰς ἄλλας θρησκευτικὰς κοινότητας. — Τὸ Ἑσωτερικὸν Ἐκκλησιαστικὸν δίκαιον ὑποδιαιρεῖται πάλιν εἰς δύο μέρη, ἐξ ὧν τὸ μὲν περιλαμβάνει τὰς ἀρχὰς ὅσαι ἀναγονταὶ εἰς τὸ πνεῦμα καὶ τὴν διοίκησιν τοῦ Ἐκκλησιαστικοῦ σώματος ὡς τοιοῦτου, τὸ δὲ τὴν διδασκαλίαν τὴν περὶ τῶν σχέσεων τῶν κατὰ μέρος μελῶν ὅσαι πηγάζουσιν ἐκ τοῦ Ἐκκλησιαστικοῦ συνδέσμου.

Σημειωτέον δ' ὅτι ἡ Χριστιανικὴ Ἐκκλησία δὲν παρέλαβε μὲν παρὰ τοῦ Θεοῦ μελιωτοῦ αὐτῆς εὐθὺς ἐξ ἀρχῆς ὅργανον τέλειον καὶ θεσμὸς πλήρης, ἀλλ' ἤρξατο κατὰ τὸ διάστημα τῆς ἀναπτύξεως αὐτῆς ἐθεβαιώθησαν κανόνες τινὲς ἐθνικοὶ, ἐξ ἀρχῆς φυτευθέντες εἰς τὴν Ἐκκλησιαστικὴν συνείδησιν, ἀπέτελουν τὸν πόντον τῆς ἐν τῷ Ἐκκλησιαστικῷ πολιτείας.

δυναται νὰ ἀναλάβῃ τὸ δι' ἐκλογῆς ἀπονε-
μόμενον ἀξίωμα. ἐκλεγόμενος ὑπὸ μιᾶς ἢ
πλειόνων ἐκλογικῶν περιφερειῶν. Οἱ πρε-
θεύοντες, ὅτι τὸ ἐκλογικὸν δικαίωμα εἶναι
φυσικόν, καταδικάζουσι καὶ τὰ προσόντα
τῆς ἐκλεξιμότητος, καθὼς περιορίζοντα τὸ
ἐκλογικὸν δικαίωμα· ἀλλ' ἡμεῖς κατεδεί-
ξαμεν ἄλλοτε πολλάκις τὸ πεπλανημένον
τῆς γνώμης ταύτης, διὰ μακρῶν ὑποστη-
ρίζαντες, ὅτι αἱ πολιτικαὶ ἐλευθερίαι δὲν
εἶναι ἔμφυτοι, ἀλλὰ δοταί, ἐπομένως λίαν
θεμιτῶς τὰ πολιτεύματα δύνανται ἐν ἀ-
νάγκῃ νὰ τάξωσι περιορισμούς καὶ εἰς
τὴν πρὸς τὸ αἰρεθῆναι ἐπιτηδειότητα πρὸς
ὠφέλειαν τῆς πολιτείας καὶ ἐδραίωσιν τῶν
πολιτικῶν καὶ ἀτομικῶν ἐλευθεριῶν. Ἐξε-
ταστέον ἤδη τίνα τὰ προσόντα ταῦτα.

Τοιαῦτα προσόντα βουλευτικῆς ἐκλε-
ξιμότητος ἐν ταῖς ἐλευθεριώτατον σχῆ-
μα πολιτείας ἔχουσαι Ὁμοσπόνδοις τῆς
Ἀμερικῆς πολιτείας ὠρίσθησαν τὰ ἑξῆς:
α') εἴκοσιπενταετῆς τοῦλάχιστον ἡλικία,
β') ἡ πρὸ ἐπταετίας πολιτογράφησις, γ')
ἡ πολιτογράφησις ἐν τῷ Κράτει, ἐξ οὗ ἐκ-
λέγεται ὁ βουλευτὴς Ὅτι πρὸ τῆς διατε-
λέσεως εἴκοσι πέντε ἐτῶν δὲν ἔχει τις ὡς
ἐπὶ τὸ πολὺ τὴν ὠριμότητα ἐκείνην τοῦ
νοῦ, τὴν πεῖραν ἐκείνην τῶν πολιτικῶν
καὶ κοινωνικῶν πραγμάτων, αἵτινες πρέ-
πει νὰ κοσμῶσι τὸν νομοθέτην καὶ τὸν ἐ-
πόπτην τῆς κυβερνητικῆς πορείας, τοῦτο
παρὰ πάντων ὁμολογεῖται. Ἀλλ' οὐχ ἥτ-
τον ὑπάρχουσι καὶ ἐπιφανεῖς ἐξαιρέσεις.
Ὁ William Pitt, εἰς τῶν ἐξοχωτάτων
πολιτικῶν ἀνδρῶν, οὕς ἀναφέρει ἡ ἱστο-
ρία, ἦν μόλις εἴκοσι καὶ ἐνὸς ἐτῶν, ὅτε
εἰσῆλθεν εἰς τῆς πατρίδος αὐτοῦ τὸ κοι-
νοβούλιον καὶ διέπρεψεν ἐν αὐτῷ, μόλις
δὲ εἴκοσι καὶ τεσσάρων, ὅτε ἀνέβη εἰς τὴν
πρωθυπουργικὴν καθέδραν καὶ διέπραξεν
ἐκείνας τὰς μεγάλας πολιτικὰς καὶ οἰκο-
νομικὰς μεταρρυθμίσεις, ὥς φημίξει ἡ
ἀγγλικὴ ἱστορία. Ἐν δὲ τῷ ἀρχαίῳ Γαλ-
λικῷ παρλαμέντῳ ὁ D' Aguesseau διέ-

πρεπεν ἐν τῇ θέσει τοῦ γενικοῦ συνηγόρου (avocat général), δύο καὶ εἴκοσιν ἔτη γεγονώς. Καὶ ἄλλα δὲ ἱστορικά παραδείγματα ὑπάρχουσιν, ἐμφαίνοντα ὅτι πολὺ ὀλίγους δύναται νὰ ἐπιτελέσῃ εὐδοκίμως δύσκολα καθήκοντα, φύσιν εὐνοίαν κεκτημένος, καὶ ὁ ἄρτι μόνον γενειάσκων ἢ δὲ περὶ ἀπέδειξεν, ὅτι οἱ λαοὶ σπανίως ἐμπιστεύουσι τὰς τύχας αὐτῶν εἰς κομιδῇ νέους ἄνδρας, οὐ μόνον διότι φοβούνται τὴν νεότητά, ἀλλὰ καὶ διότι ἀνάγκη δικαστήματος τινος γένου, ὅπως καταστήσῃ τις γνωστὸς εἰς τὸν λαὸν καὶ ἐλκυστὴρ τὴν πίστιν καὶ τὴν εὐνοίαν αὐτοῦ. Ἄν ἐπομένως ἐκλεγθῇ νέος τις, τοῦτο συνήθως εἶναι ἀπώδειξις τῆς ἐξαιρετικῆς αὐτοῦ ἰκανότητος. Ὅθεν θεωροῦμεν ἄτοπον τὸν Ἀμερικανικὸν τούτων περιορισμὸν, δοθὲν δὲ καὶ κατὰ τοῦτο τὰ ἐν Ἀγγλίᾳ ἱσχύοντα, μηδαμῶς ἐρίζοντα τὴν ἡλικίαν τοῦ ἐκλεξιμοῦ, εἰς ᾧ ὁρεῖται ἡ ταχεῖς ἀνάδειξις τοῦ ἄρτι μνησθέντος περιωνυμοῦ ἄνδρος, ἢ τοσοῦτον ὠφέλιμος ἀποδοῦσα εἰς τὴν Μεγάλῃν Βρεττανίαν. Ἐν Ἑλλάδι ἐν τούτοις καθιερώθη ἡ τριακονταετής ἡλικία ὡς ὁ ἐλάχιστος ὅρος τῆς ἡλικίας βουλευτοῦ. — Ὁ δὲ δεύτερος ὅρος δὲν εἶναι κυρίως εἰπεῖν ὅρος ἐκλεξιμότητος. Ἡ φύσις χορηγεῖ τῷ ἀνθρώπῳ τὸ δικαίωμα νὰ ἀποσυρθῇ τῆς κοινωνικῆς ὁμάδος, ἥς ἀποτελεῖ μέλος, καὶ νὰ προσχωρήσῃ εἰς ἐτέραν. Καὶ εἶναι μὲν ἀληθές, ὅτι σπανίως γίνεται χάρις τοῦ φυσικοῦ τούτου δικαιώματος, διότι δεσμός τις συμπαθείας συνδέει τὸν ἄνθρωπον πρὸς τὴν φυσικὴν αὐτοῦ κοινωνίαν, δηλονότι τὴν γενεθλίον γῆν καὶ τοὺς κατοίκους αὐτῆς, οὐ ἕνεκα προτιμῶ νὰ διαβίωσῃ ἐν τῇ πατρίδι αὐτοῦ, καίπερ μὴ παρεγούσῃ πολλὰς τὰ πλεονεκτήματα, ἅπερ ἄλλῃ χώρᾳ καὶ κοινωνίᾳ ἤθελε προσφέρει εἰς τὴν ἄσκησιν τῆς δραστηριότητος αὐτοῦ, ἀλλ' οὐχ ἥττον τὸ δικαίωμα αὐτοῦ τοῦτο εἶναι ἀναμφισβήτητον, ἐκτιμώμενον εἰς τὴν φυσικὴν πρό-

σωπικὴν αὐτοῦ ἐλευθερίαν. Ἐξ ἄλλου ἡ κοινωνικὴ ὁμάς, ἥς θέλει νὰ ἀποτελέσῃ μέλος, κατ' αὐτὴν δυναμένη νὰ ζημιωθῇ ἐκ τῆς προσθήκης νέου μέλους, ὅ, προσφέρων ἀποχρώσας ἐγγυήσεις, αἰτείται νὰ μετὰσχῃ τῶν βαρῶν καὶ εὐεργετημάτων αὐτῆς, εὐδαμῶς δέον νὰ διατελῇ εἰς τὴν συμπερίληψιν καὶ αὐτοῦ ἐν τῷ καταλόγῳ τῶν ὁριστικῶν μελῶν αὐτῆς. Τοῦτο τοιχάνας ταῦν καθιερωμένον ἐν πάσαις ταῖς εὐνομούμεναις Ἐπικρατείαις, ἡ δὲ πρῶ-
 ρη, δι' ἣς καθιεροῦται καὶ βεβαιούται ἐπισημῶς, ὅτι τις ἀπέτελεσε μέλος ὁριστικῆς κοινωνίας, ἥς δὲν ἀπετέλει μέλος πρότερον, παύων νὰ ἀποτελῇ ἐφεξῆς μέλος τῆς εἰς ἣν πρότερον ἀνήκεν, (ἀποβάλλων δηλονότι τὴν πρότερον αὐτοῦ ὑπηρεσίαν), καλεῖται πολιτογράφησις (naturalisation). Ἡ δὲ πολιτογράφησις χορηγεῖ εἰς τὸν νέον τὰ εἰς μόνους τοὺς πολίτας (τοὺς ἔχοντας τὰ ὁρισμένα νόμιμα προσόντα) ἀπονειμμένα πολιτικά δικαιώματα ἢ πολιτικὰς ἐλευθερίας (οἷον τοῦ ἐκλέγειν καὶ ἐκλέγεσθαι, τοῦ εἶναι ὁρκωτὸν ἢ τῆς μόσιον λειτουργίαν), τῶν ἀτομικῶν δικαιωμάτων χορηγουμένων κατὰ γενικὴν καὶ νόνα εἰς πάντα ἄνθρωπον, ἔστω καὶ ἀλλοδαπὸν. — Ἀλλ' ἂν τὰλλα πολιτικά δικαιώματα χορηγῶνται εἰς τοὺς πολιτογραφουμένους εὐχερῶς, δυσχερέστερον παραχωρεῖται ἢ πρὸς τὸ αἰρεθῆναι τινὸς βουλευτὴν ἐπιτηδεύτης, διότι διὰ τῆς βουλευτείας μετέχει τις τῆς διεσθύνσεως τῶν τυγῶν τοῦ τόπου, ἐπομένως ἀνάγκη πᾶσι τοῖς καὶ τελείας πίστεως εἰς τὰ αἰτήματα τοῦ ἐκλεγμένου, ἣν δὲν δύναται ἄλλοδαπὸν, ἐμφορούμενον τέως ἄλλων πόθων καὶ αἰσθημάτων. Ἐν Γαλλίᾳ κατὰ τὴν μεσαιῶνα καὶ μέχρι τοῦ 1789 ἀπεκλειοντο τοῖσδε τοῖς δικαιώμασι τῆς ἐκλεξιμότητος οἱ ἀλλοδαποί. Ἐν Ἀγγλίᾳ δὲ συνήθως ἔως ἐσχάτων ἐπεκράτει ἡ ἀρχὴ, ὅτι οὐδέποτε ἄλλοθεν δύνανται νὰ ἐκλεγθῶν

αἰός τοῦ κοινοβουλίου. Ἐν Ἑλλάδι ἡ πολιτογράφησις παρέχει ἀείποτε καὶ τὸ ἀκλινοῦς τῆς ἐκλεξιμότητος. — Ἐν τῇ ἐλευθερωτικῇ πολιτείᾳ τῶν Ἀμερικανῶν τίθεται καὶ τρίτος περιορισμός ἐκλεξιμότητος, καθ' ὃν δὲν δύναται νὰ ἐκλεγθῇ τις ἀντιπροσωπὸς τινος τῶν Κράτῶν, εἰ μὴ εἴη ἐν αὐτῷ τῷ Κράτει· ἀλλὰ τὰ Κράτη τὰ ἀποτελοῦνται τὴν μεγάλην ἀμερικανικὴν Ἐπικράτειαν δὲν εἶναι ἀπλᾶ διακριτικὰ τμήματα, ὡς αἱ παρ' ἡμῶν ἐπαρχίαι. Ἐν Ἀγγλίᾳ δὲ ἐπὶ πολὺ ἄλλοτε ἐπικράτει ἡ ἀρχή, ὅτι δὲν δύναται τις ἀντιπροσωπεύειν κομητείαν, πόλιν ἢ κώμην (bourg), ἀν μὴ ᾗται ἀποκαθισταμένος ἐν αὐτῇ. Ἐν Γαλλίᾳ ἐπίσης ὁ ἐκλογικὸς νόμος τῆς παλινορθώσεως συννοεῖ καὶ πρὸς τὸ τότε Σύνταγμα ἀπῆρτησεν αὐτοίς τις ἀριθμὸς βουλευτῶν νὰ ἀνήκῃ εἰς τὴν ἐκλογικὴν περιφέρειαν, ἐξ ἧς ἀντὶσθάνονται, ἀλλ' ἡ διάταξις αὕτη εὐτοῦς δὲν περιελήφθη ἐν τοῖς κατόπιν Γαλλικαῖς Συντάγμασιν, οὐδ' ἰσχύει νῦν. Ἐξαιρουμένη δὲ ὡς τελευταῖον ἕτερος ἐκλογικὸς περιορισμός (ὡπαγορευθεὶς ὑπὸ τῶν αἰσθητικῶν τῆς Γαλλίας περιστάσεων) ὅς τοῦ νόμου τῆς 17 Ἰουλίου 1889, ὁ πρὸς ἀπαγορεύσεως τῆς πολλαπλῆς ὑποψήφιστος, καθ' ὃν εἰς μίαν καὶ μόνην ἐκλογικὴν περιφέρειαν δύναται νὰ παραστῇ ἡ ὡς ὑποψήφιος, ἐπιβαλλομένων αὐστηρῶν ποινῶν εἰς τὸν κατελθόντα εἰς δύο ἢ πλείους ἐκλογικὰς περιφέρειας. Ἐν δὲ τῇ νεωτέρᾳ Ἑλλάδι ὁ βουλευτὴς κατὰ μὲν τὸ παλαιὸν Σύνταγμα ἔδει ἀπλῶς νὰ ᾗται καταγεγραμμένος ὡς δημότης εἰς ἓνα τῶν δήμων τῆς ἐπαρχίας, ἐξ ἧς ἐκλέγεται, κατὰ δὲ τὸ νέον (ἀρθρ. 70) καὶ νὰ ἀπῆρται ἐκ τῆς ἐπαρχίας ταύτης ἡ πρὸς αὐτῶν τοῦλάχιστον νὰ ᾗται ἐγκειμένη ἐν αὐτῇ. Οὕτως καὶ κατακρίνεται τὸ ἐν Ἀμερικῇ ἐπικρατοῦν σύστημα, ὅπου τὰ Ὁμόσπονδα Κράτη, ἔχοντα ἰδίαν τινὰ κυριαρχίαν ἑκάστον, δικαίως

ἀξιοῦσι νὰ ἀνῃκωσιν εἰς αὐτὰ οἱ εἰς τὴν γενικὴν Σύνθεσιν ἀποστελλόμενοι ἀντιπρόσωποι· κατακρίνομεν ὅμως τὸ σύστημα τοῦτο ἐν Ἀγγλίᾳ, ἐν Γαλλίᾳ καὶ ἐν Ἑλλάδι. Ὅταν ἀρχὴ τῶν ἀντιπροσωπικῶν πολιτευμάτων ἀναμφισβήτητος ᾖ, ὅτι ὁ βουλευτὴς δὲν ἀντιπροσωπεύει τὰ ὁιοκρητικὰ τμήματα, ἐξ οὗ ἐκλέγεται, ἀλλὰ τὸ ἔθνος (ἡμετέρου Συντ. ἀρθρ. 67) διηρέθη δὲ ἡ ἐπικράτεια εἰς ἐκλογικὰς περιφέρειας μόνον διὰ τὸ δυσχερὲς τῆς ὡς ὅλου τοῦ ἔθνους ἐκλογῆς πάντων τῶν βουλευτῶν, ὅτι παραλογώτερον εἶναι ἢ παρεμπόδις ἐκλογικῆς τινος περιφέρειας νὰ ἐκλεχθῇ ὡς βουλευτὴν αὐτῆς τὸν ἀνήκοντα εἰς ἑτέραν ἐκλογικὴν περιφέρειαν. Πλὴν τοῦτο ἡ λεγομένη γενική πτολιτογράφησις, καθ' ἣν δηλονότι δύναται νὰ ἐκλεγθῇ τις ἐξ οἰκισθῆσεν ἐπαρχίας, ὅθεν καὶ ἐκ πολλῶν ἐν ταύτῃ ἐπαρχίῶν, πορίζει καὶ ἕτερα ἀγαθὰ ὧν ἀμειβεῖται ἡ μερικὴ ἢ ἐπαρχιακὴ πολιτογράφησις. Ὅταν τὸ ἐκλογικὸν πεδίου τοῦ πολιτικὰ πράγματα πρᾶσσοντος ᾖται οὐχὶ ἡ ἐπαρχία, εἰς ἣν εἶναι δεδωμετογραφημένος, ἀλλ' ὅλη ἡ Ἑλλάς, τότε ἀσυνειδῶς αὐτῷ ἀξίαν τινὰ, μάλιστα δὲ τὰ πρωτεύοντα πρόσωπα τῶν πολιτικῶν κομμάτων, δὲν ἔχει κύριον μέλημα τὴν τῶν τοπικῶν συμφερόντων ἐπιμέλειαν, ἀλλ' ἐπιδίδοται ἀποκλειστικῶς εἰς τὰ κοινῇ τῇ πατρίδι συμφέροντα καὶ ἐπιζητεῖ τὴν ἀγάπην ἀπάσης τῆς πολιτείας, ἧς μὴ τοῦλάχιστον, εἰ μὴ πλείονες, ἐπαρχία θέλει ἐκλεῖν αὐτόν. Ἄλλως ἡ κυβέρνησις, ἥτις ὑπὸ τὸ ἐπικρατοῦν τανῦν ἐν Ἑλλάδι καὶ ταῖς λοιπαῖς Ἑπειρωτικαῖς ἐπικρατεῖαι συγκεντρωτικώτατον διοικητικὸν σύστημα ἔχει ἐν ταῖς χερσὶν αὐτῆς μεγάλην δύναμιν πρὸς πίεσιν τῶν ἐκλογέων, δυσχερέστατα θέλει δυνεῖσθαι νὰ ἀποκλείσῃ τοὺς ἐπισημοτάτους τῶν πολιτικῶν αὐτῆς ἀντιπάλων, εὐρίσκοντας ἀσυλὸν εἰς ἄλλας ἐπαρχίας.

Τέλος ὑπάρχει ἐν πολλαῖς ἀντιπροσωπικαῖς ἐπικρατείαις, ἐν αἷς ἀπὸ τῆς ψηφίσεως τοῦ νέου αὐτῆς Συντάγματος καὶ ἡ ἡμετέρα Ἑλλάς, ἀπὸ δὲ τοῦ 1878 ἡ Πενταμερὴς, ἀπὸ δὲ τοῦ 1878 ἡμερὸν καὶ ἡ Παλλὰς, ὁ περιορισμὸς τοῦ ἀσυμμετρίστου τῶν καθήκοντων τοῦ ἐμμέσθου δημοσίου ὑπαλλήλου καὶ τοῦ δικαστοῦ πρὸς τὰ καθήκοντα τοῦ Βουλευτοῦ. Τὸν περιορισμὸν τοῦτον θεωροῦμεν δικαιοτάτον καὶ εὐλογώτατον. Οἱ ὑπάλληλοι τελοῦσι καταφανῶς ὑπὸ τὰς διατάξεις καὶ τὴν ἐξουσίαν τῆς ἐκτελ. ἐξουσίας, ἐπομένως δὲν δύνανται νὰ ὦσιν ἐν ταύτῃ ἐλεγκταὶ εὐσυνείδητος τῆς πορείας καὶ τῶν πράξεων αὐτῆς. Ἀναγκαιῶς ἢ θέλουσιν ὑπερμαχεῖς ἡσυχαιότητος τῶν πράξεων τῆς καθεστῶσης κυβερνήσεως, φοβούμενοι μὴ ἀπολυθῶσι, ἢ τὰν ἀπάλιν μὴ φοβούμενοι διὰ τὸ τυγχόν μονιμον αὐτῶν, ἀν' ἀνήκωσι πολιτικῶς εἰς τὴν ἀνθυπουργικὴν μερίδα, θέλουσι πολλακις ἀντιπολιτευέσθαι τὴν προϊστάμεν ἑκτελ. ἐξουσίαν καὶ ἐν τῇ ἐκπληρώσει τῶν ὑπαλλήλικῶν καθηκόντων, δολιευόμενοι ἐν τῇ ὑπηρεσίᾳ τὸν προϊστάμενον ὑπουργόν, εἰς οὗ τὰς νομίμους διατάξεις ὀφείλουσι νὰ ὑπέκωσι. Ἄλλως οἱ ὑπάλληλοι κατὰ τὰ νῦν ἰσχύοντα μετατίθενται. Ἄν ἐπετρέπετο ἡ εἰς τὸν βουλευτικὸν περίβολον εἰσὸς αὐτῶν, δυοῖν ὁπότερον ἤθελε συμβῇ: ἢ ἤθελε δεσμευθῇ κατ' ἐξαίρεσιν τὸ δικαίωμα τῆς μεταθέσεως τῶν βουλευτῶν ὑπαλλήλων, καὶ τότε ἐτραυματίζετο καίριως ἡ ὑπηρεσία, ἥς τὸ συμφέρον ὑπαγορεύει συγνάκις τὴν μετάθεσιν τῶν ὑπαλλήλων, ἢ ἤθελε ἰσχύει τὸ τῆς μεταθέσεως δικαίωμα, ὡς ἐν τῷ νῦν, καὶ τότε οἱ ἀντιπολιτευόμενοι ἐν τῇ βουλῇ ὑπάλληλοι ἤβελον ἐσφενδονίζεσθαι εἰς τὰ πέρατα τοῦ Κράτους. Ἄλλὰ πλὴν τούτου, ἐπιτρεπομένης τῆς ταυτοχρόνου ἐκπληρώσεως τῶν βουλευτικῶν καὶ ὑπαλλήλικῶν καθηκόντων, παρένεται καὶ ἄλλη με-

γάλη δύναμις συγγενέσεως τῶν ἀσθενεστέρων ἢ ἐνδεεστέρων βουλευτῶν εἰς τὰς χεῖρας τῆς ἐκτελεστικῆς ἐξουσίας ἐπὶ διαφθορᾷ τῆς πολιτείας. Πρὸς ἀδιάφορον ἐφαρμογὴν καὶ εἰλικρινῇ ἐπίδοσιν τοῦ συνεδριακοῦ πολιτεύματος, χρεῖα τελείᾳ ἡθικῆς καὶ ὁλικῆς ἀνεξαρτησίας τῶν βουλευτῶν ἀπὸ τῶν ὑπουργῶν, ἐφ' ᾧ δὲ νὰ ἦ διακεκομμένος πᾶς δεσμός ἐξουσιῶν τῶν βουλευτῶν, νὰ ἐκλείπῃ πᾶν μέσον ἐξωνήσεως, πᾶς τρόπος χάριτος. Ὅτε ὅμως οἱ ὑπουργοὶ δύνανται νὰ διαριζώσι βουλευτὰς εἰς ὑπαλλήλικὰς θέσεις, ὧν πολλοὶ εἶναι ἐπίζηλοι, ἢ ἐκτελ. ἐξουσία ἔχει ἐν ταῖς χερσὶν αὐτῆς ἰσχυρότατον μέσον καταδρασεως ἀντιπολιτευμένης βουλευτικῆς πλειοψηφίας, σπουδαῖον μοχλὸν διαφθορᾶς τῶν βουλευτικῶν συνειδήσεων, τὸ δὲ κοινοβουλευτικὸν πολιτεύμα, οὗ τινος ἡ ὑπεροχὴ καὶ ἡ ἕξις κεῖται κυρίως ἐν τῷ ὑπευθύνῳ τῶν ὑπουργῶν, καθίσταται ἄχρηστον εἰς τὸν προωρισθὲν σκοπὸν. Ἐπεὶ δὲ μὴ ἄδιαλλάκτως ἔχει ἡ θέσις τοῦ βουλευτοῦ πρὸς τὴν τοῦ δικαστοῦ. Ἐν πρώτοις θεμέλιος ἀρχὴ τῶν ἀντιπροσωπικῶν πολιτευμάτων εἶναι ὁ κατακεκομμένος τῆς ἐν συνόλῳ ἐξουσίας εἰς πολλὰ πρόσωπα καὶ ἐξουσίας (ἡ διαιρέσις τῶν ἐξουσιῶν)· ἀλλ' ὅταν ὁ δικαστὴς δύναται νὰ ᾖ καὶ βουλευτής, ἐξουθενίζεται ἡ ἀρχὴ αὕτη, περιερχομένου εἰς τὸ πρὸς πρόσωπον μέρους τινὸς τῆς δικαστικῆς ἐξουσίας καὶ μέρους τῆς νομοθετικῆς καὶ ἐπιτηρητικῆς. Ἄλλως οἱ ἐκλογικοὶ καὶ κοινοβουλευτικοὶ ἀγῶνες, ἀγῶνες κομματικοί, περιδύουσι τὸν ἀνθρωπινὸν κομματικὰς συμπαθείας καὶ ἀντιπαθείας, ὁ δὲ δικαστὴς, ὅστις οὐ μόνον πρέπει νὰ ᾖ ἀπροσωπώλητος κατὰ πάντα, πρὸς οὐδέποτε βέβαιον, ἀλλ' οὐδ' ἐλάχιστον ὑπονομιαν ἐτερομερείας νὰ παρέχῃ, δὲν πρέπει νὰ περιβάλλεται ἢ καὶ νὰ θεωρεῖται περιβεβλημένος ταυτῇ. Α. Ν. Φλωγαῖνης

κωδῆξ, οἱ νεώτατοι καὶ προσφατότατοι οὗτοι ἀστικοὶ κώδικες, ἀπάρχοντες κατὰ τοῦτο πρὸς τὸ Ἰουστινιανεῖον δίκαιον, δὲν ἐπιτρέπουσι καὶ εἰς τὴν γυναῖκα, ἀτόπως κατ' ἐμὲ, νὰ παρίσταται ἐπὶ δικαστηρίου ἄνευ συνευδοκῆσεως τοῦ συζύγου, καὶ ἂν αὕτη ἔχῃ ἰδίαν περιουσίαν. Ἀπὸ πολλῶν ἐν τούτοις ἐνιαυτῶν πολλοὶ συγγραφεῖς φιλοφρόνως πρὸς τὸ καλὸν φύλον φερόμενοι, ἐν οἷς διαπρέπει ὁ πρῶτος τελευτήσας διαπρεπὴς Ἀγγλος πολιτικὸς συγγραφεὺς Stuart Mill, ὑπεστήριξαν τὸ ὀρθὸν τῆς εἰς αὐτὸ ἀπονομῆς οὐ μόνον τοῦ δικαιώματος τοῦ ἐκλέγειν ἀλλὰ καὶ τοῦ ἐκλέγεσθαι. Οὐδαμῶς προτιθέμεθα νὰ ἀντιλέξωμεν, ὅτι πολλάκις γυναῖκες εἶναι κριτικώτεραι καὶ νοημονέστεραι πολλῶν ἀνδρῶν, κατεχόντων τὸ τιμαλφές τοῦτο τοῦ ἐκλέγειν δικαίωμα· ἀλλὰ νομίζομεν, ὅτι ἡ ἐν γένει ἀπονομή τοῦ ἐκλογικοῦ δικαιώματος εἰς αὐτὰς θέλει χαλαρώσει τὴν ἁρμονίαν καὶ τὴν εἰρήνην τοῦ οἰκιακοῦ βίου, ἀχωαίστους τυγχανούσης τοῦ ἐπικρατοῦντος ἤδη καταμερισμοῦ τῶν ἔργων, τῆς προσηλώσεως δηλονότι τῶν γυναικῶν εἰς τὰ τοῦ οἴκου καὶ μικρὰς τινος ὑπηκοότητος πρὸς τὸν ἄνδρα.

Ἐκλέγει δὲ τοὺς βουλευτάς ἐν ἄλλαις μὲν τῶν ἀντιπροσωπικῶν ἐπικρατειῶν μεγάλη μερίς τοῦ λαοῦ, δηλονότι πάντες ἢ σχεδὸν πάντες οἱ ἐνῆλικες ἄνδρες, ἐν ἄλλαις δὲ μικρὰ μερίς τοῦ λαοῦ, ἥτοι τινὲς μόνον τῶν ἐνῆλικων, οἱ κάτοχοι περιουσίας τινὸς ὠρισμένης ἢ ἀναπτύξεώς τινος πνευματικῆς ὠρισμένης. Καὶ ὅπου μὲν ψηφοφορεῖ μεγάλη μερίς τοῦ λαοῦ, λέγεται, ὅτι ἐπικρατεῖ πᾶν ὁ ἥμος ἢ καὶ ὁ λῆξ ἢ ἡ ψηφοφορία, ὅπου δὲ ψηφοφορεῖ μικρὰ μερίς τοῦ λαοῦ, ὀνομάζεται ἡ ψηφοφορία περιορισμένη.—Ποῖον ἐκ τῶν δύο τούτων συστημάτων εἶναι ἐλλογώτερον θεωρητικῶς καὶ πρακτικῶς; Καὶ ἄλλοτε

πολλάκις παρατηρήσαμεν ὅτι αἱ πολιτικαὶ ἢ πολιτεϊακαὶ ἐλευθερίαι εἶναι ἡ ἀσπίς καὶ ὁ θουρὸς τῶν ἀτομικῶν ἐλευθεριῶν, ἐξασφαλισμένων δίκῃ ἀράχνης, ὅπου ἡ κοινωνικὴ ἐξουσία εἶναι συγκεντρωμένη εἰς χεῖρας ἑνός, πρὸς δὲ ὁ φρουρὸς τῆς εὐδαιμονίας καὶ τῆς προαγωγῆς ἐπικρατείας τινός, εὐκολώτερον ὑποκειμένου εἰς πλάνην ἑνός ἢ πολλῶν· διὰ τοῦτο δὲ προτιμότερα τὰ πολυχρυστὰ ἢ κεκερασμένα μοναρχικὰ πολιτεύματα, καθ' ἃ ἡ ἐξουσία μερίζεται. (καὶ εἰς τοῦτο συνίστανται αἱ πολιτικαὶ ἐλευθερίαι), ἢ τὰ μοναρχικά, καθ' ἃ ἡ ἐξουσία διατελεῖ ἡμέριστος εἰς τὰς χεῖρας ἑνός. Ἄλλ' ὁ μερισμὸς οὗτος τῆς ὅλης ἐξουσίας, ὅστις ἀποτελεῖ τὰς λεγομένας πολιτικάς ἢ πολιτεϊακάς ἐλευθερίας, δύναται νὰ γίνη κατὰ τοῦτον ἢ ἐκεῖνον τὸν τρόπον συμφώνως πρὸς τὴν πνευματικὴν ἀνάπτυξιν, τὰ ἥθη καὶ τὰς συνήθειας, τὰς πολιτικάς καὶ κοινωνικάς περιπετείας τοῦ λαοῦ, ἐν προώρισται νὰ διέπῃ. Μόνον δὲ αἱ ἀτομικαὶ ἐλευθερίαι εἶναι πανταχοῦ καὶ πάντοτε ἀμεταβλήτως αἱ αὐταί, καθὼ συνιστάμεναι εἰς δικαιώματα ἀπονεμηθέντα ὑπὸ τῆς φύσεως τῷ ἀνθρώπῳ· ἐκ τούτων αἱ πολιτικαὶ δυνατόν νὰ μεταβάλλωνται κατὰ τὰς περιστάσεις, ὑπὸ ἑνα καὶ μόνον ἀνεσάτρεπτον ὅρον, τὸν τοῦ μερισμοῦ τῆς ἐξουσίας εἰς πολλὰς ἐξουσίας καὶ πρόσωπα. Ὅθεν, εἰ καὶ τὸ σύστημα τῆς καθολικῆς ψηφοφορίας εἶναι κατ' ἐπιφάνειαν τοῦλάχιστον συμφωνώτερον πρὸς τὸ δίκαιον καὶ τὰς ὑπαγορεύσεις τῆς ἰσότητος, δύναται οὐχ ἥττον ἐλευθερον πολιτεύμα νὰ συμβιδιασθῇ καὶ πρὸς περιωρισμένην κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἥττον ψηφοφορίαν, ἐάν ἄλλα ἀσφαλισθῇ δι' αὐτοῦ προσήκοντως ὁ δέσμος καταμερισμὸς τῆς ἐξουσίας· τοῦτο δὲ, διότι τὸ ἐκλογικὸν δικαίωμα, ὡς καὶ ἄλλα τῶν πολιτῶν δικαιώματα, ἐξ ὧν ἀπορρέει ὁ τοῖός τε ἢ τοις τε καταμερισμὸς τῶν πολιτικῶν

ἐξουσιῶν, δὲν εἶναι δικαιώματα αὐτοῦ καθ' ἑαυτὸν τοῦ κοινωνικοῦ ἀνθρώπου, ἀλλὰ δικαιώματα καθιερούμενα καὶ ἀπονεμόμενα ὑπὸ τῶν πολιτευμάτων πρὸς τὸ κοινὴν συμφέρον τῶν πρὸς οὓς παρέχονται· ἐπομένως, ἂν ὑποτεθῇ ἡ βεβαιότης ὅτι ἀντίκειται εἰς ὠρισμένης πολιτείας τῇ εὐπραγίᾳ καὶ τῇ προόδῳ ἡ καθολικὴ ψηφοφορία, δύναται νὰ ἀντικαταστή, διὰ τῆς περιωρισμένης, οὐδαμῶς ἐκ τούτου καθισταμένου μοναρχικοῦ τοῦ πολιτεύματος ἐπὶ βλάβῃ τῶν πολιτικῶν ἐλευθεριῶν καὶ τῶν ἐθνικῶν συμφερόντων. Ἡ ἱστορία δὲ μαρτυρεῖ, ἡ προσφάτος μάλιστα ἱστορία, ὅτι πολλὰ βουλευτικά σώματα, πηγάσαντα ἐκ στενῆς βάσεως, ἀπεδείχθησαν ἀκραϊφνέστεροι ὑπερμαχῶν τῶν ἀτομικῶν καὶ πολιτικῶν ἐλευθεριῶν ἐνίων βουλευτικῶν σωμάτων, ἀπορροεσάντων ἐκ τῆς καθολικῆς ψηφοφορίας τρανὸν δὲ μαρτύριον τοῦτου ἡ ἀγγλικὴ τῶν Κοινοτήτων Βουλὴ ('). διαλάμπουσα φωτεινότερα ἐν τῇ νεωτέρᾳ εὐρωπαϊκῇ ἱστορίᾳ ἐπ' ἣ παρέσχεν εἰς τὰ φυσικά τοῦ ἀνθρώπου δικαιώματα προστασίαν καὶ τῇ ἰσχυρᾷ αὐτῇ ἀντιστάσει εἰς τὰς ἀπειράς τῆς συγκεντρώσεως, οὐχ ἥττον δὲ τὸ κοινοβούλιον τοῦ Βελγίου, μὴ ἀποτρέπον ἐκ καθολικῆς ψηφοφορίας, οἷα παρ' ἡμῶν καὶ ἐν Γαλλίᾳ. Ἄλλ' ἂν θεωρητικῶς ἦναι οὐχ ἥττον ὀρθὸν τοῦ τῆς κα-

(') Ἐν ταῖς κώμαις, ἐν αἷς τὸ δικαίωμα τοῦ ψηφοφορεῖν ἀπονέμεται συνολικῶς πρὸς τὸν ἐπὶ μᾶλλον εὐρύναντα τὸ ἐκλογικὸν δικαίωμα νόμον τοῦ 1868 τοῖς κατ' οἰκίαν ὅλης ἡ τμήματος αὐτῆς μισθοῦ μένους ἐτησίως ἀντὶ 250 τοῦλάχιστον δραχμῶν, ἀριθμοῦνται οἱ ἐκλογεῖς εἰς 1,350,000 ἐν πληθυσμῷ 12,000,000 κατοίκων· ἐν δὲ ταῖς κομητείαις, ἐν αἷς ψηφοφοροῦσι μόνον οἱ κύριοι ἀγροτικῶν κτημάτων καὶ οἱ ἐκμισθωταί, οἱ ἐκλογεῖς ἀριθμοῦνται εἰς 800 χιλιάδας ἐν ὅλῳ ἐν πληθυσμῷ 14,000,000. Βελγίου

βουλευτικῆς ψηφοφορίας τὸ σύστημα τῆς περιωρισμένης ψηφοφορίας, καθ' ὃ πολλὰ μέλη τῆς κοινωνίας αποκλείονται τοῦ δικαιώματος τοῦ ψηφοφορεῖν, θεωρούμενα ἄδικαια εἰς τὴν ὁρθὴν τοῦ δικαιώματος τούτου χρῆσιν, τὸ σύστημα τῆς καθολικῆς ψηφοφορίας εἶναι ἀναμφισβητήτως πάλαιπλάσιως προτιμότερον ὑπὸ πρακτικῆν ἔποψιν, ὅπου δύναται νὰ λειτουργήσῃ, ἐξ ἴσου ἐπιδεξιῶς πρὸς τὸ τῆς περιωρισμένης ψηφοφορίας, βεβαιουμένου ὅτι οὐδεμία δύναται ἐξ αὐτοῦ νὰ προκύψῃ διάθεσις τῶν ἐθνικῶν συμφερόντων, οὐ μόνον διότι παρέχει μείζονας ἐγγυήσεις περὶ ἀναλογίας τῶν φέρων εἰς πάσας τὰς κοινωνίας τὰς τάξεις, ἀλλὰ καὶ διότι παρίστανται πλεῖστοι δυσχέρειαι περὶ τὸν ἀκριβῆ προσδιορισμὸν τῶν πνευματικῶν προσόντων καὶ ἔτι μᾶλλον τῶν περιουσιακῶν προσόντων τοῦ ἐκλογέως· ἐπομένως οὐ μόνον πολὺς ὁδὸς ὑπάρχει, μὴ, ταπεινῶν προσόντων, ἀποκλεισθῶσι πολλοὶ τῶν κεκτημένων περιουσίαν πλούτου ἢ διανοητικῆς ἀναπτύξεως, ἐκ τούτου ἀντιῶν ἐκ ηγευμένων ἱκανοὶ ἀκταμωέστεροι καὶ ἀνοικτωέστεροι, ἀλλὰ καὶ, τὸ σπουδαίον, μὴ συμβῇ νοθεῖα ἐν τῇ ἐφαρμογῇ ἐκ πατριστατικῆς ὑπατιότητος τῶν οἰκονομικῶν καὶ διοικητικῶν ἀρχῶν.

Εἰπομεν, ὅτι ὑπὸ τὸ σύστημα τῆς καθολικῆς ψηφοφορίας ψηφοφοροῦσιν οὐχὶ πάντες οἱ ἐνῆλικες, ἀλλὰ σὺν ὁ δὲ ν π ἄ ν τ ε ς. Ὑπάρχουσιν ἄρα καὶ πολῖται ἐνῆλικες, μὴ ψηφοφοροῦντες. Οὗτοι δὲ εἰσὶν α) οἱ στερηθέντες τῶν πολιτικῶν αὐτῶν δικαιωμάτων δυνάμει δικαστικῆς ἀποφάσεως, β) κατὰ πολλὰς νομοθεσίας οἱ ἐστερημένοι ἐπαγγέλματος, παρέχοντος αὐτοῖς τὰ πρὸς τὸ ζῆν, γ) κατὰ πολλὰς νομοθεσίας, ἐν αἷς καὶ ἡ ἡμετέρα (ἐλ. ἐκλογικοῦ νόμου ἀρθρον 4 ἐδ. γ'), οἱ ἐστερημένοι τῆς ἐλευθέρας διαχειρίσεως τῆς περιουσίας αὐτῶν, δ) κατὰ πολλὰς νομοθεσίας (ἐν αἷς καὶ ὁ ἡμέτερος ἐκλογικὸς νό-

μος) οἱ δυνάμει ἐριστικῶ δικαστικοῦ βουλευματος (καθ' οὗ δὲ χωρεῖ δηλονότι ἀνακοπή) διατελοῦντες ὑπόδικοι ἐπὶ κακουργήματι. Κατὰ πολλὰ δὲ Σύνταγματα ἢ ἐκλογικὰς νομοθεσίας ε') ἐπιτρέπεται τὸ ψηφοφορεῖν μετὰ τὴν πλήρωσιν μόνον τοῦ εἰκοστοῦ πέμπτου τῆς ἡλικίας ἔτους. Παρ' ἡμῶν δὲν ὁρίζει τὸ Σύνταγμα τὴν ἡλικίαν, ἀλλ' ὁ ἐκλογικὸς ἡμῶν νόμος ἐπιτρέπει τὸ ψηφοφορεῖν εἰς τὸν πολιτὴν, ἅμα ἐνῆλικον καταστάσαντα.

Εἰπομεν προσέτι, ὅτι ἡ Βουλὴ ἐκλέγεται ἢ μ ε σ ω ς ἢ ε μ μ ε σ ω ς. Καὶ Ἐμμεσον μὲν ὀνομάζομεν τὴν ἐκλογὴν, καθ' ἣν οἱ ἐκλογεῖς δὲν διορίζουσιν ἀμέσως καὶ κατ' εὐθείαν τὸν ἐκλεγθὲν ἀντιπρόσωπον, ἀλλ' ἐκλέγουσιν ἄλλους ἐκλογεῖς, παρέχοντες αὐτοῖς τὸ δικαίωμα νὰ ἐκλέξωσιν αὐτόν. Ἀμεσον δὲ τὴν καθ' ἣν οἱ ἐκλογεῖς ἐκλέγουσι κατ' εὐθείαν τὸν ἀντιπρόσωπον αὐτῶν. Οἱ φρονούντες ὅτι τὸ ἐκλογικὸν δικαίωμα εἶναι δικαίωμα ἀτομικόν, οὐ δὲν δύναται νὰ ἀποξενωθῇ ὁ ἄνθρωπος, καταδικάζοντες δὲ διὰ τοῦτο τὴν περιωρισμένην ψηφοφορίαν, θεωροῦσι καὶ τὴν ἔμμεσον ἐκλογὴν ὡς περιοριστικὴν τοῦ φυσικοῦ δικαιώματος τοῦ ἐκλέγειν· ἄλλοι δὲ πάλιν, κτίπερ ἀσφαλισμένοι τὴν πάνδημον ψηφοφορίαν, συγκυτανέουσιν εἰς τὴν ἔμμεσον ἐκλογὴν, χρήσιμον ἰδίως καθισταμένην, ὥσπερ πρόκειται πολλοὶ πολῖται διεσπαρμένοι εἰς μεγάλην γῆς ἑκτασιν νὰ συμμετάσχουσιν ἐκλογικῶν δικαιωμάτων.

Τὸ ἐφ' ἡμῶν ἀποκρούοντες τὰ μοναρχικὰ πολιτεύματα ὡς τιθέμενα τὰς ἐλπίδας πάσας ἐπὶ τῷ ἀδύλῳ καὶ ἀβεββαίῳ, καὶ ἐγκρίνοντες ὡς μόνον ὁρθά, ἀσφαλιστικὰ τῶν ἀτομικῶν ἐλευθεριῶν καὶ προσηγνὰ τῆς εὐδαιμονίας τῶν πολιτειῶν τὰ φιλελευθερά, ἦτοι τὰ πολυαρχικὰ καὶ κεκρασμένα μοναρχικὰ πολιτεύματα· ἀλλὰ δοξάζοντες, ὅτι μόνον φυσικαὶ ἐλευθερίαι, μόνον δικαιώματα ἀμετάβλητα,

εἶναι αἱ ἀτομικαὶ ἐλευθερίαι, οὐχὶ δὲ αἱ πολιτικαί, αἵτινες ἀποσκοποῦσιν ἀπλῶς εἰς τὴν φυλακὴν τῶν ἀτομικῶν. δὲν διατάζομεν νὰ ἀποδεγθῶμεν κατ' ἀρχὴν καὶ τὴν ἐμμεσον ἐκλογὴν καὶ τὴν περιωρισμένην ψηφοφορίαν, εἰδὼν αὐταὶ παρέχουσι τὴν ἐγγυήσιν μεζονον εὐδαιμονίας εἰς τὰς πολιτείας καὶ ἀπώτου σεβασμοῦ πρὸς τὰς ἀτομικὰς ἐλευθερίας, ἀλλ' ὡς προαιρούμεθα τὴν καθολικὴν ψηφοφορίαν τῆς περιωρισμένης, δοῦναι καὶ ὅπου ἀνεπιδραστὶς δύναται αὐτὴ νὰ ἐφαρμοσθῇ, διότι λογικώτερον καὶ δικαιότερον εἶναι νὰ μετέχωσι πάντες, εἰ δυνατόν, οἱ πολῖται τοῦ ἐκλογικοῦ δικαιώματος, οὕτω κηρυσσόμεθα μᾶλλον καὶ ὑπὲρ τῆς ἀμέσου ἐκλογῆς, ὅπου ἐξ ἴσου δοκιμῶς πρὸς τὴν ἐμμεσον δύναται νὰ λειτουργήσῃ, διότι πασιφανῶς ἐλλογώτερον καὶ δικαιότερον εἶναι νὰ διορίζῃ τις ἀπ' εὐθείας τὸν ἀντιπρόσωπον αὐτοῦ εἰς τὴν διαχείρισιν τῶν κοινῶν πραγμάτων ἢ νὰ διαπιστεύῃ εἰς ἄλλον τὴν ἐκλογὴν τοῦ ἀντιπροσώπου αὐτοῦ. Ἡ ἐμμεσος ἐκλογὴ ἀποξενοῖ σχεδὸν ὅλους τὸν πρωτοβάθμιον ἐκλογέα τοῦ δικαιώματος τῆς ἐκλογῆς, μεταδίδουσι δὲ ἅπασαν τὴν δύναμιν εἰς τοὺς ὀλίγους δευτεροβάθμιους ἐκλογεῖς, δυναμένους νὰ στρέψωσι πολλάκις τὴν ἐκλογὴν εἰς ἰδίαν αὐτὴν ὠφέλειαν. Οὐχ ἥττον δὲν δύναται τις νὰ ἀρνηθῇ, ὅτι ἡ πάνδημος καὶ ἀμέσος ἐκλογὴ, αἵτινες κατὰ γενικὸν κανόνα εἶναι προτιμητέαι, ἐγένοντο ἐνίοτε ἔργα δεσποτείας καὶ αὐθαρεσίας· ἐκ τοῦ ἐναντίου δὲ πολλάκις ἡ ἐμμεσος ἀπέβη σπουδαῖον ἐκλογικὸν θεσμοβέτημα. Ἡ συντακτικὴ τῆς Γαλλίας Συνέλευσις κατὰ τὸ 1789, ἡ συντάξασα τὸν πρῶτον τῆς Γαλλίας ἐκλογικὸν νόμον, οὐ μόνον καθιέρωσε τὴν ἐμμεσον ἐκλογὴν, ἀλλὰ καὶ παρ' αὐτῶν τῶν πρωτοβάθμιων ἐκλογέων ἀπήτησεν ὡς ἐγγυήσιν νὰ καταβάλλωσι τίμημα ἴσον πρὸς τὴν ἀξίαν τριημέρου ἐργασίας· παρὰ

δὲ τῶν δευτεροβάθμιων, ἐκλεκτόρων ὄντων μαθητῶν, ἀπῆρτης λόγῳ ἐγγυήσεως τὸ γινώρισμα κτήσεως, ἐνοικίου ἢ καρπώσεως. Καὶ παρ' ἡμῶν δὲ αἱ κατὰ τὸν ἱερὸν ἡμῶν ἄγωνα Ἑθνικαὶ Συνελεύσεις, ὡς καὶ ἡ πρώτη ἐν Ἀθήναις τῆς 3 Σεπτεμβρίου Συντακτικὴ Συνέλευσις, διὰ τῆς ἐμμέσου ἐκλογῆς ἐμορφώθησαν. — Τὴν Ἑλλάδα ἐκτοτε διέπει τὸ σύστημα τῆς ἀμέσου ἐκλογῆς, ὡς καὶ τὰ πλεῖστα νῦν τῶν ἀντιπροσωπικῶν Κρατῶν, οἷα ἡ Ἀγγλία, ἡ Γαλλία, τὸ Βέλγιον· ἀλλ' ὑπάρχουσι καὶ τινα, διεπόμενα ὑπὸ τοῦ συστήματος τῆς ἐμμέσου. Κατὰ τὸ παρ' ἡμῶν νῦν ἰσχύον Σύνταγμα (ἄρθρον 86) οἱ βουλευταὶ ἐκλέγονται ὑπὸ τῶν κατὰ τὸν ἐκλογικὸν νόμον ἐχόντων τὸ δικαίωμα τοῦ ἐκλέγειν πολίτων ἐπὶ τῇ βάσει τῶν ἀρχῶν τῆς ἀμέσου, καθολικῆς καὶ μυστικῆς ψηφοφορίας. Καὶ εἶναι μὲν μεταβλητοὶ κατὰ τὰ ἄλλα ὁ ἐκλογικὸς νόμος, ἀλλ' ἐντὸς τῶν ὅρων μόνον τοῦ ἀμέσου τῆς ἐκλογῆς καὶ τοῦ καθολικοῦ καὶ μυστικοῦ τῆς ψηφοφορίας.

Θ. Ν. Φλογαίτης

Ἑκμετάλλευσις. Ἀπαξ μόνον

ἐν τῷ ἡμετέρῳ περὶ μεταλλείων νόμῳ (ἄρθρον 44) ἀπαντᾷ ἡ λέξις ὡς ἐξῆς: περὶ μηχανικῶν ἢ ἄλλων ἐργασίμωνων περὶ τὴν ἐκμεταλλευσιν. Πανταχοῦ ἀλλαγὴ γίνεται ἡ ὀρθὴ χρήσις τῆς λέξεως μετεταλλευσίς. Ἐν τῇ αἰτιολογικῇ ὁμοῦς τοῦ αὐτοῦ νόμου ἐκδόσει γίνεται κατὰχρησις τῆς λέξεως παρὰ τὴν ἀληθῆ ταύτης σημασίαν.

Ἑκμετάλλευσις καὶ ἐκμεταλλεύειν σημαίνει τὴν διὰ μεταλλεύσεως ἐξάντλησιν μεταλλείου τινός, ἐν ᾧ ἡ δι' ἐξορύξεως τοῦ μετάλλου κατὰ τοὺς κανόνας τῆς τέχνης καὶ τὰς διατάξεις τοῦ νόμου καλλιέργεια τοῦ μεταλλείου πανταχοῦ τοῦ μεταλλικοῦ νόμου ὁρθότατα λέγεται μετεταλλευσίς, περὶ τῆς θὰ ἐκτεθῶσι τὰ δέοντα ὑπὸ τὴν λέξιν ταύτην.

ἡκαρζήλως, φρονούμεν, γίνεται χοῦσις
των λίθων ἐκμετάλλευσις, ἐκμεταλλεύειν
ἐκμετάλλευσθαι καὶ κατὰ συνεκδοχὴν.

Λεγόμεν ἐκμετάλλευσιν σιδηροδρόμου ἢ
μεταλλεύειν δάτους ἀντὶ κάρπων καὶ
κατὰ μεταφορὰν ἐκμετάλλευσιν τῆς εὐπι-
τίας ἐνὸς ἀντὶ τοῦ κατάρρησιν, μεταφρά-
ζοντες τὰς γαλλικὰς φράσεις exploitation
(un chemin de fer, d'une forêt, de la
rentabilité de quelqu'un κτλ. Καθ' ἡμᾶς
ἡ λέξις ἐκμετάλλευσις καὶ ἐκμεταλλεύειν
ἐν τῇ περιρριθῶσιν εἰς τὴν χοῦσιν καὶ
παιεῖται τὴν σύμφωνον πρὸς τοὺς κανόνας
τῆς γλώσσης μας, ἥτοι τὴν διὰ μεταλ-
λείσεως ἐξάντλησιν μεταλλείου τινός.

Ἰω. Μοσχονήσιος

Ἑκπαίδευσις.

Ὡς ἐν ταῖς πλεί-
στασι τῶν ἄλλων Ἐπικρατειῶν καὶ παρ'
ἡμῶν ἡ ἐκπαίδευσις διατελεῖ ὑπὸ τὴν ἐπι-
μέλειαν τοῦ Ὑπουργείου τῆς Ἑκπαίδευ-
σεως. Καὶ δύναται μὲν πᾶς πολίτης νὰ
μετατίθῃ ἐκπαιδευτικὰ καταστήματα
ἐκείνης τῆς κυβερνήσεως δυνάμει τοῦ
νόμου τοῦ Συντάγματος· ἀλλ' ἐν
τῷ περὶ τῶν καταστημάτων ταῦτα ὑπά-
ρχει ἐν μέρει εἰς τὴν ἐπιτήρησιν τοῦ
ἑαυτοῦ τῆς Δημοσίας Ἑκπαίδευσως (Διατ.
ἀρμ. τῆς ἐπὶ τῶν Ἑκκλ. Γραμμα-
τικῶν § Β' 2 α'), δικαιουμένου νὰ ἐξετάζῃ
καὶ ποσὸν ἢ ἐν αὐτοῖς τελομένη διδασ-
καλία συνάδει πρὸς τοὺς κειμένους νό-
μους καὶ ἐπιζητῇ τὴν διάλυσιν τῶν ἰδιω-
τικῶν καταστημάτων, ἐν οἷς διδάσκειται
ἡ παιδεία πρὸς τοὺς νόμους ἢ ἡ παρά-
στασις τῶν ὅρων τῆς ἡθικῆς· εἴτα δὲ ἐκεί-
νον μόνον τῶν καταστημάτων ἐπιτρέπε-
ται ἢ πρὸς τὰ δημοσία ἐξίσωσις, ἐν οἷς
πληροῦνται αἱ διατάξεις τῶν ἰσχυόντων ἐκ-
παιδευτικῶν νόμων (Διατ. 31 Δεκ. 1836
ἐπὶ τοῦ κανονισμοῦ τῶν ἐλλήνων σχολείων
καὶ γυμνασίων ἀρρ. 114 καὶ ἐπ.)· ὅθεν
καὶ τὰ ἰδιωτικὰ καταστήματα ὑπάγον-
τα ἐν τῇ ἐπιμέλειαν τοῦ Ὑπουργείου

τῆς Παιδείας Ὑπουργείου διοικήσιν κατὰ
τοὺς παρ' ἡμῶν κειμένους περὶ ἐκπαίδευ-
σεως νόμους ἢ δημοσία ἐκπαίδευσις.

Σημειώτέον ὅτι καὶ παρ' ἡμῶν, ὡς παν-
ταχοῦ τῶν Εὐρωπαϊκῶν ἐπικρατειῶν, ἡ ἐκ-
παίδευσις κατατέμενται εἰς ἐκπαιδευσιν
κατωτέραν ἢ πρωτοβάθμιον (instruction
primaire), συντηρουμένην κατὰ τὸ πλεϊ-
στον ὑπὸ τῶν δήμων, ἐκπαιδευσιν μέστην
ἢ δευτεροβάθμιον (instruction secon-
daire) καὶ ἐκπαιδευσιν ἀνωτέραν (instruc-
tion supérieure). Ἀλλ' ἐν ταῖς λεπτο-
μερείαις διαφέρει ἐν μέρει ἢ τῆς ἐκπαί-
δευσως διοργανώσεως ἐν ταῖς διαφόροις Ἐπι-
κρατείαις. Ἐξαιρέτως διάφορος ὅμως τῆς
ἐν ταῖς ἄλλαις ἐπικρατείαις εἶναι ἡ ἐν
Ἀγγλίᾳ τῆς ἐκπαιδευσεως διοργανώσις,
ἐκτιθεμένη ἀκριβῶς ἐν τῇ Λεξικῇ τῆς δι-
αικήσεως τοῦ Maurice Block ἐν τῷ 2^ο
θμῳ instruction publique.

Θ. Ν. Φλογαίτης

Ἑκπαίδευσις δημοτική.

Τὴν κατωτέραν ἢ πρωτοβάθ-
μιον ἢ δημοτικὴν καλουμένην ἐκ-
παίδευσιν διέπει τανῦν παρ' ἡμῶν ὁ νόμος
τῆς 6 Φεβρουαρίου 1834 περὶ δημοτικῶν
σχολείων, συνδυαζόμενος πρὸς τὸν νόμον
ΑΣΣΒ' τῆς 26 Ἰουλίου 1885 περὶ κατα-
ργήσεως τῶν διδασκτρων ἐν τοῖς δημοτικαῖς
σχολείαις καὶ πρὸς τὸν ἐσχάτως δημοσιευμέ-
νῳ νόμον ΒΤΜΘ' τῆς 3 Σεπτεμβ. 1895
περὶ τῆς στοιχειώδους ἐκπαίδευσως, ὅδ'
οὐ κατηργήθησαν οἱ ἐν τῷ μεταξὺ ἐκδο-
θέντες νόμοι ΑΦΝΗ' περὶ παύσεως καὶ
μεταθέσεως τῶν δημοδιδασκάλων, καὶ ΑΧΜΑ' τῆς 9
Ἰαν. 1888. ΑΓΜΑ' τῆς 27 Μαρτίου
1891 καὶ ΒΠΕ' τῆς 12 Αὐγ. 1892,
ὅστις ὅμως ἐτροποποιήθη κατὰ τινα δια-
τάξεις τοῦ νόμου ΒΤΨΖ' τῆς 5 Ἀπριλ. 1896 καὶ
δὲ πρὸς τοὺς νόμους ΧΘ' τοῦ ἔτους 1878,
ΩΝΘ' τοῦ ἔτους 1880, ΑΙΒ' καὶ ΑΜ'
τοῦ 1882 περὶ διδασκαλίων, δι' ὧν ὡς

μὲν ἤθελεν ἀποστερήσει τοὺς δήμους τῶν ἀπαραιτήτων πρὸς συντήρησιν μέ-
των καὶ ἐν ταύτῃ τῶν νομίμων αὐτῶν
πρὸς, ὑποβαλλομένων εἰς προσωπικὴν
μεταβολήν, ἀλλὰ καὶ ἐπαγάγει τὴν κα-
τήρησιν τῶν σχολείων ἐν τοῖς πλείστοις
δήμοις. Ἐκ τούτου προέκυψεν ἡ ἰδέα τῆς
κατάσεως εἰδικοῦ ταμείου δημοτικῆς ἐκ-
παίδευσως, πραγματοποιηθεῖσα διὰ τοῦ
νομοῦ ΑΧΜΑ' τῆς 9 Ἰανουαρίου 1888
πρὸς συστάσεως ταμείου δημοτικῆς ἐκ-
παίδευσως, δι' οὗ συνέστη ταμεῖον ἐπι-
κειμένημενον πάντα τὰ νόμιμα βάρη τῆς
δημοτικῆς ἐκπαίδευσως, εἰς ὃ ἐχορηγεῖτο
πρὸς ἐκ μὲν τοῦ δημοσίου ταμείου συν-
ολογικῆς ἐτήσιας μέχρι τοῦ ποσοῦ 1,200,000
δραχμῶν, ἐκ δὲ τῶν δημοτικῶν ταμείων
ἐκτὸς ἴσῃ πρὸς μίαν δραχμὴν καθ' ἑ-
κάστην ψυχὴν τοῦ ὅλου πληθυσμοῦ τῶν
δημῶν ἐκάστου δήμου, ἀλλ' οὐδέποτε
υποβαλλομένη ἀνωτέρα τῶν πεντήκοντα
αὐτοῦ τῶν ἢ κατωτέρα τῶν δεκαπέντε
αὐτοῦ τῶν τοῦ ὅλου ποσοῦ τῶν τοῦ δήμου
προσόδων τοῦ σχετικοῦ ἔτους καὶ εἰς
αὐτὸν ὅρον, ὥστε νὰ καταλείπηται δι'
αὐτὸν ὁ δῆμος ἐκ τῶν προϋπολογιζομένων
προσόδων αὐτοῦ ἀπληλαχμένον τῆς εἰς-
ομῆς ποσὸν δραχμῶν δισχιλίων, ἐκ δὲ
τῶν ὑπὲρ τὴν διοίκησιν τοῦ Ὑπουργείου
τῶν Ἑκκλησιαστικῶν κληροδοτημάτων
ἐκ μὴ καθωρισμένοι εἰς εἰδικούς σκοποὺς
καὶ καὶ ποσοστὸν ἴσον πρὸς πέντε ἐ-
κατοστὰ τοῦ ὅλου τῶν προσόδων τῶν
ἐκ τῶν τοῦ Κράτους. Ἀλλ' ὁ νόμος οὗ-
τος, ὡς καὶ ὁ ἐπελθὼν εἰς τροποποίησιν
αὐτοῦ νόμος ΑΩΜΑ' τῆς 27 Μαρτίου
1891, κατηργήθησαν διὰ τοῦ νόμου
ΒΠΕ' τῆς 12 Αὐγούστου 1892, συγ-
νωμένου τοῦ ταμείου τῆς δημοτικῆς
ἐκπαίδευσως μετὰ τοῦ δημοσίου ταμείου.
Ἀλλ' ὅτι διὰ τοῦ ἐσχάτως δημοσιευθέν-
τος νόμου ΒΤΜΘ' κατηργήθη καὶ ὁ νό-
μος ΒΠΕ', ὥρισθη ὅτι τὰ ἔξοδα τῆς
δημοτικῆς ἐκπαίδευσως εἰσφέρονται ὑπὸ

τῶν δήμων, ἀποτίνονται δὲ ὑπὸ τῶν κατ'
ἐπαρχίας δημοσίων ταμείων ἐκ τῶν ὑπ'
αὐτῶν εἰσπραττομένων δημοτικῶν ἐσόδων
ἐπὶ τῇ βάσει χρηματικῶν ἐνταλμάτων
τῶν ἀρμοδίων δημάρχων, συντρέχεται δ'
ἡ δημοτικὴ ἐκπαίδευσις κατὰ τὰ ἐν τῷ
νόμῳ τούτῳ ὁριζόμενα διὰ χορηγημάτων,
καταβαλλομένων εἰς τοὺς δήμους μετὰ
ἐγκρίσιν διὰ βασιλικῆς διατάγματος ὑπὸ
τοῦ δημοσίου ταμείου δι' ἐνταλμάτων τοῦ
Ὑπουργείου τῆς Ἑκπαίδευσως ἐκ κε-
φαλαιῶν κατατεθειμένων ἐν τῷ δημοσίῳ
ταμείῳ καὶ ἀποτελουμένου ἐκ τῶν τόκων
τῶν παρὰ τῷ Ὑπουργ. τῆς Ἑκπαίδευσ-
σεως κληροδοτημάτων, ἐξ εἰσφορᾶς ἐτή-
σιας ἑκατὸν χιλιάδων δραχμῶν τῶν Μο-
νῶν καὶ ἐξ εἰσφορᾶς τοῦ δημοσίου ἀνα-
γραφομένης ἐτησίως ἐν τῷ προϋπολογι-
σμῷ.

Ἀληθὲς εἶναι ὅπως ὁποῖται, ὅτι ἐν πολ-
λοῖς χωλαίνει ἔτι καὶ νῦν ἡ δημοτικὴ
ἡμῶν ἐκπαίδευσις. Τὸ ἔργον τῶν δημοδι-
δασκάλων εἶναι ἐξόχως κοινωνικόν, διότι
ἀπευθύνεται πρὸς ἅπασαν τὴν κοινωνίαν,
ἀποβλέπον εἰς τὴν ἐκπαίδευσιν καὶ ἡ-
θοποίησιν τῶν παιδῶν ἀπάνται τῶν πο-
λιτῶν, διὰ μόνης δὲ τῆς ἐπιτυχούς διέξα-
γωγῆς αὐτοῦ εἶναι κατορθωτὴ ἡ ἐν τοῖς
πράγμασι κατίσχυσις τῶν ἱερῶν δικαιο-
μάτων τῆς ἐλευθερίας καὶ τῆς ἰσότητος
διὰ τῆς εἰς ἅπασας τάς τάξεις τοῦ λαοῦ
διαχύσεως τῆς στοιχειώδους παιδείας καὶ
μετ' αὐτῆς τῶν παραγγελμάτων τῆς ἡ-
θικῆς. Ἡ ἐλευθερία τῶν ἐκλογῶν, ἡ
προσέχουσα ἀσκήσις τοῦ ἐκλογικοῦ δι-
καιώματος, ἡ ἰσότης ἐνώπιον τῶν νόμων
οὐδέποτε δύνανται νὰ καταστῶσιν ἀναν-
τίρρητος ἀλήθεια, εἰ μὴ ὅταν ἡ δημοτικὴ
ἐκπαίδευσις δυνηθῇ νὰ διαπλάσῃ τὸν νοῦν
καὶ τὴν καρδίαν ὅλων τῶν πολιτῶν. Πρὸς
τοῦτο ὁμως ἀνάγκη οὐ μόνον νὰ ἀναγι-
νώσκωνται ὑπὸ τὴν ἐπιβλέψιν τῶν διδα-
σκάλων βιβλία ἡθικά, ἐμβαλλόντα εἰς
τὰς καρδίας τῶν παιδῶν σπέρματα εὐ-

σταθείας, ἀγαθότητος καὶ ἀρετῆς, ὧν ἡ βαθμιαία βλάστησις ἐγγυᾶται κατὰ τὸ δυνατόν τὸν σχηματισμὸν χρηστούθων καὶ φιλονόμων πολιτῶν, ἀλλὰ καὶ νὰ ἀναπτύσσωνται προφορικῶς αἱ ἥθικαί διδασκαλῖαι καὶ διὰ παντός ἐν γένει μέσου νὰ ἐγκολάπτωνται εἰς τῶν παίδων τὰς ἀπαλὰς καρδίας τὰ παραγγέλματα τῆς ἥθικης. Ἐτι δὲ μᾶλλον συμβάλλεται εἰς τοῦτο τὸ ζῶν τοῦ διδασκάλου παράδειγμα· διὰ τοῦτο οἱ δημοδιδασκαλοὶ πρῶτον δεόν νὰ πέλωνται ἐπὶ πᾶσι τῶν κομματικῶν παθῶν, ἃ τυχόν ἐμφωλεύουσιν ἐν αἷ διδάσκουσι δῆμῳ. Ὁρθῶς ἐλέγχθη, ὅτι τὸ δημοτικὸν σχολεῖον εἶναι τὸ ἄστυλόν τῆς ἰσότητος καὶ τῆς δικαιοσύνης, ἀντὶ δὲ νὰ πληρῶσιν ἐν αὐτῷ αἱ δημοτικαὶ διαιρέσεις, πρέπει ἐκ τούτων τῶν ἢ ἐν αὐτῷ εἰρήνην, διαχεομένην ἐν τῷ δῆμῳ, νὰ πρᾶνῃ αὐτὰς τείνουσα εἰς ὀριστικὴν αὐτῶν ἐξαφάνισιν. Ἀλλὰ πλὴν τούτου οἱ διδασκαλοὶ πρέπει νὰ διεκτελῶσι χρηστοὶ τὰ ἥθη, φεύγοντες ἔργα κερδοσκοπικὰ ἢ ἄλλως ἀσυμβίβαστα πρὸς τὸ ἐπάγγελμα αὐτῶν καὶ τὰς ἐν ταῖς ἀγοραῖς περὶ τοὺς κύβους καὶ τὰ χαρτοπαίγνια διδασκαλαί καὶ νὰ παρέχουσι κατὰ πάντα τὸ παράδειγμα τάξεως περὶ τὸν βίον καὶ καθαριότητος. Διαπεπιστευμένοι ἄρα τὴν τιμαλρεστάτην τῶν κοινωνικῶν λειτουργιῶν, τὴν ἥθικὴν καὶ διανοητικὴν ἀνάπτυξιν τῆς παιδικῆς ἡλικίας, ἐπ' ἀνάγκης οὐ μόνον νὰ μορφῶνται πρότερον προσηκόντως, ἀλλὰ καὶ νὰ ἀπολαύσῃ τῶν πλεονεκτημάτων, ἅπερ παρέχονται ἐν ταῖς εὐνομούμεναις Ἑπικρατεῖαις εἰς τοὺς ἀγωνιζομένους ὑπὲρ τῆς ἥθικης καὶ διανοητικῆς βελτιώσεως τοῦ λαοῦ, τοῦτέστι μισθοῦ ἐπαρκοῦς, καὶ πρὸ πάντων τῆς ἀσφαλείας, ὅτι ὁ φατριάρχης δὲν θέλει ῥίπτει αὐτοὺς ἀνατίως εἰς τοὺς δρόμους. Ἀτυχῶς ὅμως μέχρι τοῦ νῦν παρ' ἡμῶν καὶ τῆς παιδείας οἱ μυσταγωγοὶ ἡκιστα ἐθωρακίσθησαν ὑπὸ τῶν ἀλλεπαλλήλων περὶ ἐκπαίδευσιν

νόμων κατὰ τῶν κομματικῶν ἐπιδορμῶν καὶ εὐγενῆς μὲν ἡ ὑπαγορεύσασα τὸν τελευταῖον περὶ δημοτικῆς ἐκπαίδευσιν νόμον πρόθεσις, δι' ἧς ἀφηρέθη ἀπὸ τῆς κυβερνήσεως ὁ τῶν δημοδιδασκάλων δερσιμός· ἀλλὰ φόβος ἴσως μὴ ναυαγῇ καὶ οὗτος διὰ τὸ ἐλαττωματικὸν εἶναι αὐτοῦ ἐν ταῖς λεπτομερεῖαις διατάξεσιν. Ἐνεκα δὲ τῆς μέχρι νῦν ἀπρονοησίας ταύτης ἡμῶν περὶ τῆς ἐξασφαλίσεως τῶν πλεονεκτημάτων τούτων κατὰ πρῶτον καὶ τῆς ἀθλιότητος τῶν διδασκῶν, ὧν τὰ πλεονεκτήματα οὐμοιάζουσιν ἀκαθάρτοις τρώγλαις καὶ τῆς παντελοῦς πολλαγῶς ἐλλείψεως διδασκτικῶν ὀργάνων καὶ σκευῶν κτλ., δὲν λειτουργεῖ προσηκόντως κατὰ τὸ πλῆστον ἡ δημοτικὴ ἡμῶν ἐκπαίδευσις μέχρι τοῦ νῦν.

Σημειωτέον, ὅτι καθυστερεῖ καὶ ἐν ἄλλοις ἡ δημοτικὴ ἐκπαίδευσις. Ἡ καλλιέργεια τῆς γῆς εἶναι προδήλως ἡ ἀνεγκαιστότη τῶν τεχνῶν, ἅτε οὐ μόνον παρέχουσα τῷ ἀνθρώπῳ τὴν κυριωτάτην αὐτοῦ τροφήν, ἀλλὰ καὶ τῶνδε κατὰσταμένη πασῶν τῶν ἄλλων τεχνῶν καὶ τῆς βιομηχανίας. Διὰ τοῦτο ὁ νόμος διατάσσει τὴν ἐν τοῖς δημοτικαῖς σχολαῖς διδασκαλίαν τῶν στοιχείων τῆς γεωγραφίας καὶ ἰδιαιτέρως τῆς φυτοκομίας, κτηνοτροφίας καὶ βομβυκοτροφίας· ἀλλ' ἐν τοῖς οὐδαμῶς ἢ ἀτελέστατα διδασκονται ταῦτα ἐν τοῖς σχολαῖς ταύταις. Ἡ γραμμικὴ ἰχνογραφία, ἡ τοσούτον χρήσιμος εἰς τοὺς ἐπιδοθησομένους εἰς οἰονδήποτε βιομηχανικὸν ἐπάγγελμα, παραμελεῖται παντελῶς. Ἰδίως δὲ ἀγνοοῦνται οἱ ἐν τοῖς δημοτικαῖς σχολαῖς σπουδάζοντες τῆς γνώσεως τῶν δικαιοματιῶν καὶ χρεῶν τοῦ πολίτου, τῆς ἰστοσιμότητος τῶν ἐντομοφάγων μικρῶν πεττῶν καὶ τῆς μεγάλης ἀξίας τῶν δαυτῶν. Εἰς μὲν τὴν βεβήλωσιν τοῦ ἐλλογικοῦ δικαιοῦματος πασιγνώστως συμβάλλει ἡ ἄγνοια ἢ ἀτελής γνώσις τῶν δικαιοματιῶν

τοῦ πολίτου. Τῶν δασῶν ἡ δι' ἐμπρη-
μοῦ καταστροφή πηγάζει μὲν καὶ ἐξ
ἄλλων λόγων, ἀλλὰ καὶ ἐκ τῆς ἀγνοίας
τῆς μεγάλης αὐτῶν χρησιμότητος. Κατα-
στρέφουσι δ' οἱ παῖδες τὰς ὑπὸ τὰ πυκνὰ
φυλάγματα καλλιὰς, ἐν αἷς τὰ φῶς ἡ οἱ ἀ-
πλοστροφεῖς νεοσσοὶ τῶν πτηνῶν, ἀγνοῦν-
τες παντελῶς, ὅτι ταῦτα καταδιβρώσκουσι
μυριάδας ἐντόμων ἐλεθρίων εἰς τὰ σπαρτά
καὶ τὰς φυτείας. Ἀλλὰ καὶ ἐν γένει οἱ
παῖδες πρέπει νὰ διδάσκωνται τὴν πρὸς
τὰ ζῷα ἐν γένει στοργήν. Ὡς παρετη-
ρήθη, ἡ ἀπὸ τῆς παιδικῆς ἡλικίας ἐξίς
εἰς τὴν πρὸς τὰ ζῷα περιθάλψιν ἀναπτύ-
σσει τὸ αἶσθημα τῆς φιλάνθρωπιᾶς καὶ πα-
ραγεῖ πολίτας εὐεργετικοὺς καὶ εὐγενεῖς.
Ἡ παρετήρησεν ἐσχάτως ἡ ἐν Ἀγγλίᾳ
ἐκκλησία τῶν ζωφίλων ἐν ἐκθέσει αὐτῆς
τοῦ τὸν ἐπὶ τῆς Ἐκπαίδευσως Ὑπουργοῦ,
καὶ πρὸς τὰ ζῷα ἀπανθρωπία εἶναι
ὥσπερ σχεδὸν ἀποτέλεσμα ἀμαθείας. Ἡ
ἐν τὰ σχολεῖα εἰσαγωγή τοῦ μαθη-
ταίως τῶν μαθητῶν πρὸς
τὰ ζῷα θέλει ἐμπνεύσει εἰς τὰ παιδιὰ
ἔργον ἐνεργείας, ἀποθησαυμένης χρησίμου
καὶ εἰς τὴν εὐζωίαν τῶν ὁμοίων αὐτοῖς.
Ἡ ἐπάνοδος τῶν ζῴων εἰς τὴν θέσιν, ἣν
ἀποκρίνονται νὰ κατέχωσι, συντείνει εἰς
τὴν ἀνάπτυξιν καὶ τὴν χρησιμοποίησιν
τῆς κτηνιατρικῆς. Ἡ ἀγνοία τῆς χρησι-
μότητος πλείστων ζῴων ὀλίγου δεῖν ἐξω-
στρέφειν αὐτὰ ἐν Ἠνωμέναις Πολιτείαις.
Ἡ πρὸς τὰ ζῷα ἀσπλαγχνία μείοι τὴν
ἀξίαν τῶν ζῴων, τοῦναντίον ἡ δέουσα
ἐκτὸν περιθάλψιν αὐξάνει τὸν ἐθνικὸν
πλούτον.))

Πλὴν τῶν ἀτελειῶν διωκῶς τῆς ἐκπαι-
δεύσεως, ἀνάγκη νὰ καταπολεμηθῇ καὶ
ἡ ἀπροθυμία εἰς τὴν τῶν τέχνων αὐτῶν
ἐκπαίδευσιν τῶν πολιτῶν. Τὸ 6 ἄρθρον
τοῦ περὶ δημοτικῶν σχολείων νόμου ἐξ-
αναγκάζει πάντας τοὺς εἰς δῆμον ἔχοντα
δημοτικὰ σχολεῖα ἀνήκοντας παῖδας νὰ
φοιτῶσιν εἰς τὸ σχολεῖον ἀπὸ τοῦ πέμ-

πτου μέχρι τοῦ δωδεκάτου ἔτους τῆς
ἡλικίας αὐτῶν διὰ τῆς ἐπιβολῆς ποι-
νῆς προστίμου εἰς τοὺς ἀφροντισταῦντας
περὶ τῆς ἐκπληρώσεως τῆς ὑποχρεώσεως
ταύτης τῶν παίδων γονεῖς ἢ κηδεμόνας
αὐτῶν. Ἀλλ' ἡ διάταξις αὕτη διατελεῖ
ἄχρι τοῦ νῦν νεκρὸν γράμμα, οὐδένως
οὐδέποτε τιμωρηθέντος ἐπὶ τῇ ἀμελείᾳ
εἰς ἐκπαίδευσιν τῶν τέχνων αὐτοῦ. Καὶ
εἶναι μὲν ἀληθές ὅτι, ἐν πλείστοις ὅσοις
χωρίοις μὴ ὑπαρχόντων σχολείων, ἡ ἐ-
φαρμογὴ αὐτῆς ἀπέβαινεν ἐν πολλοῖς ἀ-
δίκως, διότι ἀδύνατος ἦ λίαν δυσχερὴς
τυγχάνει ἡ ἀποστολὴ μικρῶν παίδων εἰς
χωρὶς ἢ χωροπόλεις μακρὰν ἀπεχόστας
πρὸς σπουδὴν τῶν δημοτικῶν γραμμα-
τικῶν, εἰ δὲ διότι ἐν τοῖς γεωργικαῖς ἰδίαις
δήμοις οἱ γονεῖς ἔχουσιν ἀληθῶς πολλὰ-
κις ἀνάγκην τῆς συνεργασίας τῶν ἐκ-
τῶν παίδων ἐν ταῖς ἐργασίαις αὐτῶν,
ὅθεν καθίσταται ἕγαν φορτικὴ καὶ ἐπι-
ζήμιος εἰς αὐτοὺς ἡ διημέρευσις αὐτῶν
ἐν τῷ σχολεῖῳ· ἀλλὰ δυστυχῶς καὶ ἐν
αὐταῖς ταῖς πρωτεύουσαις τῶν δήμων,
καὶ δήμων μὴ κυρίως γεωργικῶν, δὲν
ἐφ' ἡμετέραν ἕως τῆς ὥρας ἡ περὶ προστί-
μου νομοθετημένη διάταξις· ἐξ αἰτίας
δὲ τοῦτου ἐν χωροπόλεσιν ἀριθμούσας
χιλίους κατοίκους μόλις φοιτῶσι πλῆθος
εἰς τὸ σχολεῖον ἑκατὸν, ἐνιαχοῦ δὲ καὶ
πεντήκοντα μόνον παιδιὰ. Ὅθεν ἀναγκαῖον
νὰ καταστῇ μὲν νομοθετικῶς ὑποχρεωτικὴ
ἡ διάταξις τῆς ἐνῶπιον τοῦ πταισματοδι-
κείου καταδιώξεως τῶν ὀλιγωρούντων γο-
νέων, ἀλλὰ μόνον ἐν αἷς κόμαις ἢ χωρίοις
ῥιπτὰς σχολεῖον δημοτικόν, καὶ ὑπὸ τὸν
ὅρον ἐν τοῖς γεωργικαῖς ἰδίαις δήμοις νὰ
περιορίζηται ἡ φοίτησις εἰς τὸ σχολεῖον.
Ὅσάκις αἱ γεωργικαὶ ἐργασίαι ἀπαιτοῦσι
τὴν ἐν τοῖς ἀγροῖς ἐπασχόλησιν τῶν οἰ-
κογενεῶν, αἱ δύο ἢ τρεῖς ὥραι μόνον
τῆς ἡμέρας, ἢ νὰ διαρκῇ μὲν ὅλην τὴν
ἡμέραν, ἀλλὰ περιοριζομένη εἰς τρεῖς
ἡμέρας τῆς ἐβδομάδος, ἐναλλάξ ὁληνότε

μεταβαίνοντων τῶν ἡμίσεων μαθητῶν οὕτως ὥστε, ἀφαιρουμένου τοῦ πλησίου τῆς συνεχούς διδασκαλίας διὰ τῆς ἐναλλαγῆς μεταβολῆς τῶν πόνων, νὰ καθίσταται καὶ ἡ διδασκαλία ποθεινότερα καὶ τελεσφορώτερα· ἀλλὰ νὰ παλλῶσι πάσῃ, ὑποχρεώσεως εἰς ἀποστολὴν πρὸς σπουδὴν τῶν τέκνων αὐτῶν οἱ οἰκοῦντες ἐν χωρίῳ ἀφισταμένῳ τοῦ σχολείου ἡμίσειαν ὥραν. Δύναται δὲ νὰ καταστῇ νομοθετικῶς ὑποχρεωτικὴ ἡ διάταξις περὶ καταδιώξεως τῶν ὀλιγορύντων γονέων, ἐὰν ταχθῇ ποινὴ φυλακίσεως εἰς τὸν δήμαρχον, ὅστις δὲν ἤθελε καταδιώξαι τὸν τυχόν ὀλιγορήσαντα. Ὁ ἄλλοτε ὑπουργὸς ἐπὶ τῶν Οἴκων, τῆς Ἀγγλίας Love, συζητουμένου ἐν τῷ ἀγγλικῷ κοινοβουλίῳ τοῦ ballot-bill, ἔλεγε αἰτητέ τὴν πᾶν ὁμολογίαν· ἀλλὰ, τούτου δοθέντος, ζητῶ καὶ ἐγὼ τὴν ὑποχρεωτικὴν ἐκπαίδευσιν. Μαρτύρομαι τὸν Θεόν, ὅτι ἐγὼ ἀντετάχθην αἰετοῦ ἕως τοῦ νῦν εἰς τὴν καθιέρωσιν τῆς ὑποχρεωτικῆς ἐκπαίδευσως, ὅτε θεωρῶν αὐτὴν ὡς βίαιαν προσβολὴν τῆς ἐλευθερίας· ἀλλὰ φρονῶ ὅτι, εἰσαγομένης τῆς πανδήμου ψηφοφορίας, ἀπολύτως ἀνεγκαίον νὰ καταστῇ ὑποχρεωτικὴ ἡ ἐκπαίδευσις, διότι ἀνάγκη εἰς μετ' ὀλίγον κύριοι τῆς τύχης ἡμῶν νὰ μάθωσι τοῦλάχιστον νὰ ἀγινώσκωσι.

Θ. Ν. Φλογαίτης.

Ἑκπαίδευσις μέση. Τὴν μέσῃ ἢ δευτεροβάθμιον παρ' ἡμῖν ἐκπαίδευσιν, ἣτοι τὴν τῶν ἑλληνικῶν σχολείων καὶ γυμνασίων, διέπει τὸ Διάτ. τῆς 31 Δεκεμβρίου 1836 περὶ τοῦ κατονισμού τῶν ἑλληνικῶν σχολείων καὶ γυμνασίων, ἥμιστα τροποποιηθὲν διὰ τοῦ νόμου ΒΤΒ' τῆς 12 Ἰουλίου 1895 περὶ ἐξετάσεων. Κατ' αὐτὸ τρεῖς μὲν εἶναι αἱ τάξεις τοῦ ἑλληνικοῦ σχολείου, διευθυνομένου ὑπὸ σχολάρχου (ὅστις ὅμως

ὑπάκειται εἰς τὸν γυμνασιάρχον, ἂν ἐν τῇ αὐτῇ πόλει ἐδρεύῃ καὶ γυμνάσιον), τέσσαρες δὲ οἱ τοῦ γυμνασίου, διευθυνομένου ὑπὸ γυμνασιάρχου, ὅστις εἶναι ὁ καθηγητὴς τῶν ἑλληνικῶν γραμμάτων ἐν τῇ τετάρτῃ, ἦτοι ἀνωτάτῃ, τοῦ γυμνασίου τάξει. Ἐποπτεύει δὲ τὰ τε ἑλληνικὰ σχολεῖα καὶ τὰ γυμνάσια ἐφορεία, ἀπαρτιζομένη ἐκ τοῦ νομάρχου (ὡς προέδρου), ἐνὸς πεπαιδευμένου κληρικοῦ ἢ δημοσίου τινὸς λειτουργοῦ, τοῦ δημάρχου καὶ δύο δημοτῶν ὀριζομένων ὑπὸ τοῦ δημοτικοῦ συμβουλίου, ἧτις οὐ μόνον παρίσταται κατὰ τὰς ἐξετάσεις, ἀλλὰ καὶ ἐπιτηρεῖ τὴν πορείαν τῶν διδασκάλων καὶ αἶρει τὰς μεταξὺ τῶν διδασκάλων καὶ καθηγητῶν περὶ τῶν τοῦ σχολείου πραγμάτων διαφωνίας· ὀφείλει δὲ νὰ συνέρχεται κατὰ τρίμηνον εἰς τακτικὴν συνεδρίαν ἐν μὲν ταῖς πρώταις οὐραῖς νομῶν κατὰ πρόσκλησιν τοῦ νομάρχου, ἀλλαχοῦ δὲ κατὰ πρόσκλησιν τοῦ δημάρχου, καὶ συσκέπτεται περὶ συντηρήσεως καὶ προαγωγῆς τοῦ σχολείου (ἄρθρ. 42 καὶ ἐπ.). — Περιττὴν θεωροῦντες τὴν ἐνταῦθα μεταγραφὴν τῶν ἄλλων τοῦ νόμου λεπτομερειῶν, κτίνομεν μόνον δέον νὰ παρατηρήσωμεν, ὅτι ἐν συνόλῳ ὁ νόμος ἐρείδεται εἰς ὅγμις βάσεις. Τινες ἐκάκισαν τὴν διάταξιν τοῦ νόμου, ἄρθρ. 85 καὶ ἐπ.), καθ' ἣν ὁ ἀποφοιτήσας τοῦ ἑλληνικοῦ σχολείου ὑποβάλλεται καὶ εἰς δευτέραν ἐξέτασιν ἐν ὀνότιον τῶν καθηγητῶν τοῦ γυμνασίου, ὡς ἀπασχολοῦσαν ματαίως τοὺς τε ἐξεταζομένους καὶ τοὺς ἐξεταστάς· ἀλλὰ φρονοῦμεν, ὅτι ὁ τῶν γυμνασιακῶν σπουδῶν τὸ στάδιον προτιθέμενος νὰ διανύσῃ ὀφείλει νὰ ποιῇ κατὰ δὴλον οὐ μόνον τὴν προσήκουσαν αὐτοῦ παρασκευὴν, ἀλλὰ καὶ τὴν πρὸς περαιτέρω σπουδὰς φυσικὴν διασθητικὴν ἐπιδοξιοτήτα, εἰς τοῦτο δὲ τὰ μάλιστα συμβάλλονται αἱ διπλαῖ ἐξετάσεις ἐνώπιον διωφύρων ἐξεταστῶν. Ἵσως δὲ καρποφόρα

ὡς ἀποβῇ ἡ καθιέρωσις διπλῶν ἐξετάσεων καὶ ἐν τῇ εἰσαγωγῇ εἰς τὸ Πανεπιστήμιον τῶν ἐκ τῶν γυμνασίων ἀπολυτῶντων. Εἶναι ἀληθές, ὅτι ὁ κείμενος κωδ. περιέβαλε τὴν ἀπολυτήριον ἐξέτασιν διὰ πᾶσων τῶν ἀναγκαίων ἀσφαλιστικῶν διατυπώσεων, διατάξας γενικὴν ἐξέτασιν ἐγγραφὸν τε καὶ προφορικὴν πάντων τῶν γυμνασιακῶν μαθημάτων ἐπὶ παρουσίᾳ τοῦ τε καθηγητικοῦ συλλόγου καὶ τῆς ἐφορείας καὶ ὁρίσας νὰ συντάσσονται καὶ ὑπογράφονται πρὸς τὸ Ὑπουργεῖον πρωτόκλητα περὶ τῶν διεξαχθεισῶν ἐξετάσεων. Δι' αὐτῶς ἐνθεν μὲν ἡ τῶν ἐκαστοτέτητων ἀνάμιξις, ἣν δὲν ἀπεσόδησεν ἐπὶ πολιτεία νομοθετικῶς (τῶν καθηγητῶν ποικιλιῶν ἐστὶ παρ' ἡμῖν εἰς παῦσιν ἢ μεταθέσιν κατὰ τὸ δοκοῦν τῇ ἐξουσίᾳ), ἐνθεν δὲ ἡ φυσικὴ τῶν Ἑλλήνων καθηγητῶν συγκατάβασις πρὸς τοὺς ἐξεταζομένους γίνονται: πολλάκις ἀφορμὴ νὰ ἐξεργασθῇ καὶ τῶν γυμνασίων μαθηταί, ἡμεῖς παρεσκευασμένοι εἰς πανεπιστημιακὰ σπουδὰς, οὗ ἕνεκα ἀνέρχονται πολλάκις καὶ εἰς τὰς ἀνωτάτας κοινωνικὰς βαθμοὺς ἄνδρες ἡμιμαθεῖς καὶ ἐγκυκλοπαιδικοὶ ἀκατάρτιστοι. Ἐπιφύγοι ἴσως θεωρητικῶς ἀλλ' οὐδαμῶς ἐπιβλαβῆς ἐν τῇ πράξει δύναται νὰ θεωρηθῇ ἡ διάταξις τοῦ κωδ. (ἄρθ. 92), ἣν καὶ ἐπανακαθιέρωσιν τοῦ κωδ. ΒΤΒ' τῆς 12 Ἰουλίου 1895 περὶ ἐξετάσεων, καθ' ἣν οἱ βουλόμενοι νὰ διδάσκωσι τὰ γυμνασιακὰ μαθήματα δι' ἰδιωτικῆς σπουδῆς, πρὶν ἢ παρουσιασθῶσιν ἐν τῇ γενικῇ ἀπολυτήριον ἐξέτασιν, ἔχουσιν νὰ ἀκολουθήσωσιν ἐν τινι τῶν γυμνασίων τὰ μαθήματα τῆς ἀνωτάτης τάξεως ἐπὶ ἓν ἔτος, ἀπορρέουσα, ὡς φαίνεται, ἐκ τῆς ἐπιθυμίας νὰ καταστήται ὁ μαθητὴς ἢ ἐν τοῖς γυμνασίοις διδασκαλίας. Ἀναμφισβητήτως δὲ τυγχάνουσιν αὐτοὶ αἱ περὶ τῆς μεθόδου τῆς τῶν μαθημάτων διδασκαλίας καὶ ἰδίως τῶν φυσικῶν ἀσκήσεων διατάξεις τοῦ νόμου.

Οὐδαὶς ἀμφισβητεῖ ὅτι τὰ ἐγγράφα γυμνασμάτων ἀποτελοῦσι τὸ κυριώτατον μέρος πρὸς ἐκμάθησιν οἰκονομικῶς γλώσσας, πολλῶν δὲ μᾶλλον τῆς λαμπρᾶς ἀλλὰ δυσμαθέτου πατρώας ἡμῶν φωνῆς. Ἐπειδὴ δὲ ἡ ἐκμάθησις αὐτῆς παρ' ἡμῖν δὲν εἶναι ἀπλῶς τὸ ἀναγκαῖον τοῦ ἐλευθερίου ἀνατετραμμένου ἀνδρὸς κόσμημα, ὡς ἐν Γαλλίᾳ ἢ Γερμανίᾳ, ἀλλ' ἀπαραίτητος ἀνάγκη, διότι ἡ γλῶσσα αὕτη εἶναι ἡ ἐθνικὴ ἡμῶν γλῶσσα καὶ τὸ μέγιστον καὶ ἀκαταμάχτην στοιχεῖον τοῦ ἐθνισμοῦ ἡμῶν, χρεῖα ἄρρευτος νὰ διδάσκονται πάντες, εἰ δυνατόν, οἱ Ἕλληνες ἀκριβῶς τῆς ἐλληνικῆς καλλιτείας τὴν τέχνην. Ὅθεν ἄγαν ὀρθῶς διατάχθη διὰ μὲν τῶν ἄρθρων 74 καὶ 75 τοῦ νόμου ἡ διὰ μεταφράσεων ἐγγράφων ἀρχαίων κειμένων καὶ ἡ δι' ἀναλυτικῶν ἐκθέσεων καὶ συνθέσεων ἀσκήσις εἰς τὸ γράφειν, διὰ δὲ τῶν ἀρθρῶν 93 καὶ 94 ὁ διὰ τῶν ἐγγράφων γυμνασμάτων ἔλεγχος τῆς τῶν μαθητῶν προόδου. Ἀλλὰ δυστυχῶς καὶ ἐν τῇ θέματι τούτῳ παρεβιάσθη ὁ νόμος, ὡς καὶ ἐν ἄλλοις. Ἀξίᾳ δ' ὄντως παντὸς ἐπαίνου εἶναι καὶ ἡ τοῦ νόμου διάταξις (ἄρθ. 103 καὶ 104), καθ' ἣν οὐδαὶς τῶν διανυσάντων διετῇ ὑπηρεσίᾳ ἐν διδασκαλικῇ θέσει διδασκτῶν τοῦ Πανεπιστημίου δύναται νὰ διορισθῇ καθηγητής, ἂν μὴ υποστῇ καὶ τὴν ἀπαιτουμένην πρακτικὴν ἐξέτασιν. Διὰ τῆς ἐφαρμογῆς τῆς διατάξεως ταύτης οὐ μόνον ὑσφαλιζέται ἂν ὁ διορισμὸς ἱκανῶν θεωρητικῶς τε καὶ πρακτικῶς καθηγητῶν (ἅτε διερχομένων μὲν διπλὴν δοκιμασίαν, ἀναγκαζομένων δὲ καὶ νὰ παρασκευάζωνται διὰ μελέτης ἐν τῇ διετῇ διαστήματι τοῦ διδασκαλικοῦ αὐτῶν βίου εἰς μελλούσας ἐξετάσεις), ἀλλὰ καὶ ἐχθαροῦτο μεγάλως ἡ πολιτικὴ συναλλαγή (περιοριζομένου μεγάλως τοῦ ἀριθμοῦ τῶν μνηστήρων καθηγητικῆς θέσεως). Ἀτυχῶς ὅμως ἡ διάταξις αὕτη οὐδέποτε ἔως τοῦ νῦν ἐφαρμόσθη. Εἶναι ἀληθές,

ὅτι κατὰ Νοέμβριον τοῦ 1885 κατ' εἰσήγησιν ἡμῶν ἐξεδόθη πρὸς ἐφαρμογὴν αὐτῆς Διάταγμα περὶ πρακτικῶν ἐξετάσεων τῶν ὑποψηφίων καθηγητῶν τῶν γυμνασίων, δι' οὗ ὠρίετο, ὅτι αἱ πρακτικαὶ ἐξετάσεις τελοῦνται κατὰ τὸν μῆνα Ἰουλίον ἐκάστου ἔτους ἐνώπιον ἐπιτροπῆς συγκειμένης ἐκ τοῦ διευθυντοῦ τοῦ φιλολογικοῦ προντιστηρίου ἐν τῷ Πανεπιστημίῳ, δύο καθηγητῶν τῆς Ἑλλ. καὶ Λατίν. φιλολογίας, ἐκλεγομένων ἐνιαυσίως ὑπὸ τῆς Ἀκαδημαϊκῆς Συγκλήτου, καὶ τῶν δύο ἀρχαιοτέρων γυμνασιάρχων τῆς πρωτεύουσας, ἐν ἡμέραις καὶ ὥραις ὁριζομέναις ὑπ' αὐτῆς· ἀλλ' ἐπὶ προφανεῖ ζημίᾳ τῆς ἐκπαίδευσως ἀνεβλήθη ἀκολούθως δι' ἑτέρου διατάγματος ἡ ἐφαρμογὴ αὐτῆς εἰς τὰς ἑλληνικὰς καλὲνδρας. Ἡ ἐφαρμογὴ τῆς σωστικῆς ταύτης διατάξεως, ἀκολουθουμένη καὶ ὑπὸ τῆς ἀπαραίτητως ἀναγκαίας μονιμοποιήσεως τῶν καθηγητῶν καὶ διδασκάλων, ἤθελε προαγαγεῖ μεγάλως τὴν μέσην ἐκπαίδευσιν. Καὶ ἐξεδόθη μὲν τῷ ἔτει 1885 (μηνὶ Νοεμβρίῳ) καθ' ἡμετέραν ὥσάυτως εἰσήγησιν καὶ Διάταγμα περὶ μονιμότητος τῶν καθηγητῶν καὶ διδασκάλων, ὅπερ ὅμως ἀνεκλήθη καὶ τοῦτο ἐπὶ ἀνυπολογίστῳ βλάβῃ τῆς μέσης ἐκπαίδευσως διὰ τοῦ Διατάγματος τῆς 27 Μαΐου 1886. — Ἐπειδὴ δ' ἐν τῇ πρακτικῇ ἡγέρθησάν τινα ζητήματα κατὰ τὴν ἐφαρμογὴν τοῦ νόμου, πρέπον θεωροῦμεν νὰ παρατηρήσωμεν τινα καὶ περὶ τούτων. Καὶ ἐν πρώτοις τοῦ νόμου σιωπῶντος ἂν ἐπιτρέπηται καὶ ὑπὸ τίνος ὅρους ἢ ἐν τῷ μέσῳ τοῦ σχολικοῦ ἔτους μετάδοσις τῶν μαθητῶν ἀπὸ σχολείου εἰς σχολεῖον καὶ ἀπὸ γυμνασίου εἰς γυμνάσιον, καθιερώθῃ εἰκότως ἐν τῇ πρακτικῇ, ὅτι, ἐὰν ἀποχωρῶντες λόγοι καθιστῶσιν ἀναγκαίαν τὴν τοιαύτην μετάδοσιν, ἐπιτρέπεται αὕτη, ὑποβαλλομένης τῆς προσήκουσας αἰτήσεως εἰς τὸν ἀρμοδίον σχολάρχην ἢ γυμνασιάρχην. Ὡσαύ-

τως ἐγερθέντος τοῦ ζητήματος μέχρι τίνος σημείου ἐκτείνεται ἡ ἐπιτήρησις τοῦ γυμνασιάρχου εἰς τὸ ἐν ἡ ἑδρεύει πάλαι ἑλληνικὸν σχολεῖον, εἰκότως ἀπεφάνηκε δι' ἐπανειλημμένων ἐγκυκλίων τὸ ἐπὶ τῶν Ἑκκλησιαστικῶν Ὑπουργεῖον, ὅτι κατὰ τὴν ἔννοιαν τοῦ νόμου ἐπιτρέπεται μὲν καὶ τῷ ὑπὸ γυμνασιάρχην σχολάρχῃ τὸ ἔχειν ἀρχεῖον, βιβλία ἐγγραφῆς κτλ., οὐχ ἥττον δὲ τὸ συσκέπτεσθαι μετὰ τῶν ἑλληνοδιδασκάλων περὶ τῶν τοῦ σχολείου συμφερόντων, περὶ προγράμματος, περὶ ἐξετάσεων καὶ περὶ βαθμολογίας, καὶ τιμωρεῖν κατὰ τοὺς σχολικοὺς νόμους τοὺς παρεκτρεπομένους μαθητάς, ἀλλ' οὐχ ἥττον καὶ ὁ γυμνασιάρχης δικαιοῦται λαμβάνειν τὰ προσήκοντα μέτρα πρὸς ὀμαλὴν καὶ ἀπρόσκοπτον λειτουργίαν τῆς διδασκαλικῆς ὑπηρεσίας, ὅθεν καὶ κολλᾶζιν τοὺς παρεκτρεπομένους μαθητάς, ὁποῦντες μάλιστα ὁ σχολάρχης ἐκ ὀφθυμίας ἢ ἄλλης τινὸς αἰτίας ὀκνεῖ νὰ ἐνεργῇ τὰ προσήκοντα πρὸς ἐναρμόνιον λειτουργίαν τῆς τοῦ ἑλληνικοῦ σχολείου ὑπηρεσίας. Ἀντιτιθεμένης τῷ γυμνασιάρχῃ διὰ τοῦ β' ἄρθρου τοῦ κανονισμοῦ οὐ μόνον τῆς ἐπιτηρήσεως, ἀλλὰ καὶ τῆς δεισιπνοῦς σιωπῆς τοῦ ἑλληνικοῦ σχολείου, ἐν ᾧ ἡ διεύθυνσις συναντιθεται τρόπον τινά καὶ τῷ σχολάρχῃ, μὴ ἁμειβούντι τῶν τοῖς λοιποῖς σχολάρχαις ἀντιτιθεμένων δικαιωμάτων, ἀδύνατον νὰ ὑποτεθῇ, ὅτι στερᾶται ὁ γυμνασιάρχης τοῦ δικαιώματος νὰ παρεμβῇ εἰς τὰ τοῦ σχολείου εἰς ἐκτελέσειν τῶν παραμελουμένων διατάξεων τοῦ νόμου καὶ ἐπαναφορὰν τῆς διαταραχῆς ἐν αὐτῷ ἁρμονίας. Ὡσαύτως ἐγερθέντος τοῦ ζητήματος περὶ τοῦ σημείου, ὡς μέχρις ἐκτείνεται τὸ τῶν διδασκάλων καὶ καθηγητῶν δικαίωμα τῆς ἀποβολῆς μετ' αὐτοῦ λόγῳ τιμωρίας, εἰκότως ἀπεφάνηκε τὸ Ὑπουργεῖον, ὅτι κατὰ τὸ πνεῦμα καὶ τὸ γράμμα τοῦ ἄρθρου 55 τοῦ νόμου ἡ ἀποβολὴ μόνον δι' ἐπανειλημμένας ἀπο-

στάμενον τὸν κατ' ἔτος ἐκλεγόμενον κ ὁ-
 σ μ ῆ τ ο ρ α, ὅστις συγκαλεῖ τὴν οἰκείαν
 σχολὴν ὅποτεν θεωρῇ ἀναγκαῖον καὶ προε-
 δρεύει κατὰ τὰς συνεδρίας, τὸ δὲ Πανεπι-
 στήμιον ἐν συνόλῳ διευθύνεται καὶ ἄστυ-
 νομεῖται ὑπὸ τοῦ κατ' ἔτος ἐπίσης ἐκλεγο-
 μένου π ρ ο τ ᾶ ν ε ω ς, ἔχοντος τὴν ὑπερ-
 τάτην ἐπιτήρησιν τῶν Πανεπιστημιακῶν
 ὑποθέσεων καὶ προεδρεύοντος τῆς Ἀκαδη-
 μαϊκῆς Συγκλήτου (ἀποτελουμένης ἐξ
 αὐτοῦ τοῦ πρυτάνεως, τοῦ ἀντιπρυτάνεως,
 ἥτοι τοῦ πρώην πρυτάνεως, τῶν τεσσά-
 ρων κοσμητόρων καὶ τεσσάρων ὑπὸ τοῦ
 συνόλου τῶν καθηγητῶν ἐκλεγόμενων
 μεταξὺ τῶν καθηγητῶν, ὧν οἱ δύο λαμ-
 βάνονται ἐκ τῶν τέως μελῶν τῆς Ἀκα-
 δημαϊκῆς Συγκλήτου), ἥς καθῆκον ἡ ἐπι-
 βολὴ ποινῶν εἰς τοὺς παρεκτρεπομένους
 μαθητὰς καὶ ἡ ἐύθυμις καὶ προαγωγὴ
 τῶν πανεπιστημιακῶν συμφερόντων. Δι-
 αίρουσνται δὲ οἱ καθηγηταὶ εἰς τοὺς κυρίως
 καθηγητὰς, ἥτοι τοὺς τακτικούς καθηγη-
 τὰς (κατόχους τακτικῶν ἐδρῶν καὶ μέ-
 λη τῶν σχολῶν), τοὺς ἐκτάκτους καθη-
 γητὰς (συμπληρωτικούς τρόπον τινὰ κα-
 θηγητὰς), καὶ τοὺς ἐπιτίμους καθηγη-
 τὰς (ἀμισθοὺς καθηγητὰς ἄνευ εἰρας, δι-
 καιουμένους νὰ διδάσκωσιν ὅποτεν θέλω-
 σιν, ἀλλὰ μηδαμῶς ὑποχρεωμένους, ἔ-
 χοντας δὲ κατὰ τὰλλα τὰ δικαιώματα
 τακτικοῦ καθηγητοῦ), καὶ τοὺς ὀφηγητὰς,
 ἥτοι ἰδιαιτέρους διδασκαλοὺς ἀναλαμβάν-
 οντας νὰ διδάξωσιν ὠρισμένον μάθημα
 ἀμισθεὶ, εἰς οὓς μετὰ τὴν γενομισμένην
 δοκιμασίαν ἐπετράπη τοῦτο ὑπὸ τῆς οἰ-
 κείας Σχολῆς. Σημειωτέον ὅτι διὰ μὲν
 τοῦ Πανεπιστημιακοῦ κανονισμοῦ (ἄρθ.
 β) διετάχθη ὅτι οἱ καταλαμβάνοντες
 πανεπιστημιακὰς εἰρας καθηγηταὶ (δη-
 λονότι οἱ τακτικοὶ καὶ ἐκτακτοὶ) προσῆ-
 κον νὰ διορίζωνται τῇ συ μ μ ε τ ο χ ῇ
 τοῦ Πανεπιστημίου καὶ τῶν
 σχολῶν, ἣν ὅμως, μὴ ὁριζομένην ἐν
 τῷ νόμῳ ἐπεσημείωται ὁ νομοθέτης νὰ

ὀριση βραδύτερον. Ἄλλ' ἡ συμμετοχὴ αὕτη δὲν ὤρισθῃ ἕως τοῦ νῦν νομοθετικῶς. Καὶ ἐξεδόθησαν μὲν δύο βασιλικὰ διατάγματα εἰς ὀρισμὲν αὐτῆς, 1) τὸ περὶ τοῦ τρόπου τῆς πληρώσεως χηρευούσης ἑδρας τῆς 9 Ἀπριλίου 1882 καὶ 2) τὸ περὶ τοῦ τρόπου τελέσεως διαγωνισμοῦ πρὸς πληρωσιν πανεπιστημιακῆς ἑδρας τῆς 28 Φεβρουαρίου 1883· ἀλλὰ πρῶτον τὰ διατάγματα ταῦτα, μὴ ἀπορρέοντα ἀπὸ τῆς νομοθετικῆς ἐξουσίας (ἀλλ' οὔτε καὶ τῇ ἐντολῇ αὐτῆς ἐκδοθέντα ὑπὸ τῆς ἐκτελεστικῆς), δὲν δύναται νὰ θεωρηθῶσιν ὑποχρεωτικά, δευτέρον δὲ ἀντίκεινται εἰς τὴν περὶ συμμετοχῆς τῶν Σχολῶν καὶ τοῦ Πανεπιστημίου ῥητὴν διάταξιν, ὅτε προκαλοῦνται μόνον τὴν τῶν σχολῶν συμμετοχὴν, οὐχὶ δὲ καὶ τὴν συμμετοχὴν τοῦ Πανεπιστημίου (ἥτοι τῆς ἀντιπροσωπευούσης αὐτὸ Ἀκαδημαϊκῆς Συγκλήτου).

Σημειώτέον ὡσαύτως ὅτι διὰ μὲν τοῦ Πανεπιστημιακοῦ κανονισμοῦ ἐπηγγείλατο ὁ νομοθέτης νὰ ὀρίσῃ ἀκριθέστερον τὴν πρὸς καταλήψιν ὑψηγῆτικῆς θέσεως δοκιμασίαν· ἀλλὰ, μὴ ἐκδοθείσης περὶ τούτου νομοθετικῆς πράξεως, ὤρισθῃ αὕτη μετὰ ἄλλα ἀλλεπάλληλα ὑπουργικὰ ἔγγραφα διὰ τοῦ Διατάγματος τῆς 26 Δεκεμβρίου 1869 περὶ ὑψηγῆτῶν. Ἐπιτραπήτω δὲ νὰ εἴπωμεν ὅτι ἡ ὀριθεύσα δοκιμασία δὲν παρέχει τὴν ἀπορῶσαν ἐγγύησιν περὶ τῆς ἀναγκαίας εἰς ἐπιτυχὴ ἐκπλήρωσιν τῶν διδασκαλικῶν καθηκόντων ικανότητος τοῦ ἀντιπαραγγέλλοντος τὸ τοῦ ὑψηγῆτοῦ ἄξιωμα. Τὸ σύνηθες εἶναι ὅτι ὁ ἀναλαμβάνων ὑψηγεσίαν ἀποβλέπει εἰς τὴν κατάληψιν πανεπιστημιακῆς ἑδρας, θεωρεῖ δὲ ἑαυτὸν ἀπὸ τῆς εἰς τοὺς ὑψηγῆτάς κατατάξεως ὡς ἐπίδοξον διάδοχον τοῦ διδάσκοντος καθηγῆτοῦ· δυσχερές δὲ εἶναι κενωθείσης τῆς ἑδρας νὰ προτιμηθῇ ἕτερος αὐτοῦ, ἔστω καὶ ἀδε-

κίμου θεωρουμένου, ὅθεν ἀνάγκη ἔως ὑψηγῆτης δεκτὸς γινόμενος νὰ ἔχῃ πᾶν ματὶ κατὰ πάντα τὴν ἄξιαν καθηγῆτοῦ. Ἐπιτυγχάνεται δὲ κατὰ τὸ πλεῖστον τοῦτο, ἐὰν ὡς ὅρος δοκιμασίας ὀρίζεται οὐχὶ μία μόνον ἀποπειρατήριος παράδοσις, ὡς τανῦν, ἀλλὰ πολλαί, πρὸ πάντων δὲ οὐχὶ ὀλιγοσέλιδος ἐπιστημονικὴ διατριβή, ἀλλὰ πλήρης συγγραφή, ἐκ πολλῶν τυπογραφικῶν φύλλων ἀπαρτιζομένη.

Ἀνάγκη νὰ προστεθῇ ὅτι κατὰ τὸν ἡμέτερον πανεπιστημιακὸν κανονισμὸν ἐπιτίμοι καθηγηταὶ διορίζονται ἄνδρες διαπρέποντες ἐπὶ παιδείᾳ, οἵτινες κτῶνται μὲν διὰ τοῦ διορισμοῦ κατὰ τὰλλα τὰ δικαιώματα τακτικοῦ καθηγῆτοῦ, ἀλλ' οὔτε ὠρισμένες ἑδρας καταλαμβάνουσιν, οὔτε λαμβάνουσι μισθόν, δικαιούνται δὲ μόνον νὰ διδάσκωσιν ἐν τῇ Πανεπιστημίῳ, ὅποτεν βούλονται (Πανεπιστ. κανονισμοῦ ἀρθ. 9), ὅθεν καὶ δὲν ὑπάρχει ἀνάγκη νὰ συμμετάσχῃ τοῦ διορισμοῦ αὐτῶν τὸ Πανεπιστήμιον, ἀπὸ τῆς συμμετοχῆς αὐτοῦ ἐπιτασσομένης εἰς συμπλήρωσιν μόνον χηρευουσῶν ἑδρῶν (ἀρθ. 6)· ἀλλ' ἐν τούτοις κατὰ παράθεσιν τοῦ πανεπιστημιακοῦ κανονισμοῦ διορίζονται παρ' ἡμῖν ἀπὸ πολυετίας ἐπίτιμοι καθηγηταὶ ὠρισμένων ἑδρῶν ἐπὶ ἐπιμισθίῳ ἑκατὸν δραχμῶν κατὰ μῆνα οἱ κατέχοντες ἢ ἀναλαμβάνοντες ἄλλαις δημοσίαις θέσεσι καθηγηταί, οὕτω δ' ἔνθεν μὲν παρίσταται ὡς ἄσκοπος ἡ σκοπιμότης τῶν καθηγῆτῶν διαίρεσις εἰς τακτικούς ἢ ἐκτάκτους καὶ ἐπιτίμους, (ὅσοι οὐδὲν κωλύει τοὺς τακτικούς καὶ ἐκτάκτους καθηγῆτάς νὰ φέρωσι τὸν τίτλον τοῦ τακτικοῦ ἢ ἐκτάκτου καὶ μετὰ τῇ κατάληψιν ἄλλης θέσεως), ἔνθεν δὲ μεταιοῦται διὰ τῆς ἀχρηστίας ἢ παρερμηνείας ἢ σοφῇ πρόνοια τοῦ νομοθέτου νὰ ἀμειβῶνται μὲν ὑπὸ ἡθικὴν ἐκτίμησιν οἱ πολύμοχοι ἐπιστημονικοὶ ἄγῶνες τῶν ἐστῆρων καὶ γενναίων τῆς ἐπιστή-

ως θεραπεύοντων δι' ἀμίσθου ἀκαδημαϊκοῦ ἀξιώματος, νὰ ἀποβαίνει, δὲ ἐπω-
τελῆς εἰς τὴν σπουδάζουσαν νεότητα
ἐπιστημονικὸς αὐτῶν ζήλος. Ἄν δ' ἐν
γίνῃ ἢ ἐν τῷ πανεπιστημιακῷ κανονι-
σμῷ διάταξις περὶ τῆς ἐπιτίμου καθηγε-
νίας ἦναι κατὰ τὰ εἰρημένα σκόπιμος
καὶ πολλῇ ἐκ τῆς προσηκούσης αὐτῆς
ἐφαρμογῆς ἐδύνατο νὰ προκύψῃ, ὡφέλεια
ὥστε ἐρικτιῆς καθισταμένης τῆς εἰς τὸ
Πανεπιστήμιον εἰσόδου τῶν διαπρεφάν-
των ἐν τῇ ἐπιστήμῃ διὰ συγγραφῶν φι-
λοτιμῶν ἀνδρῶν ἄνευ τῆς ἐξεπίτηδες
συστάσεως εἰδικῶν ἐδρῶν), ἔτι σκοπιμώ-
τερα ἀποβαίνει τανῦν, ὅτε, κηρυχθείσης
ἀσυμβιβάστου τῆς τοῦ βουλευτοῦ θέσεως
πρὸς οἰανδήποτε ἄλλην ἐμπίστον θέσιν,
οἱ πολιτευόμενοι (ὧν πολλοὶ διακρίνονται
ἐπὶ ἐπιστημονικῇ ἀξίᾳ) ἀποκλείονται
τῆς τοῦ τακτικοῦ ἢ ἐκτάκτου καθηγητοῦ
θέσεως.

Ἀξιοπρατήρητον εἶναι, ὅτι ἡ πανε-
πιστημιακὴ νομοθεσία ἔτυχε μὲν πολλὰς
κατακρίσεις, ἀλλὰ τὸ γε καὶ ἡμᾶς
ὡςκαμῶς ὑστερεῖ τῶν ἀπὸ πολλοῦ εἰς
ἀντικατάστασιν αὐτῆς παρασκευασθέντων
ἀλλὰ μὴ νομοθετηθέντων κανονισμῶν.
Οὐδεὶς βέβαια δύναται νὰ ἰσχυρισθῇ, ὅτι
τὸ Πανεπιστήμιον ἀνταποκρίνεται προση-
κόντως εἰς τὸν προορισμὸν αὐτοῦ. Τὸ μέγα
ἔργον, εἰς ὃ ἐκλήθη τὸ Πανεπιστήμιον,
τῆς κατὰ τὸ προσηκόν ἐπιστημονικῆς
ἐκπαίδευσως τῶν Ἑλλήνων δὲν τελεῖ-
ται ὡς δεῖ τελείως, διότι καὶ οἱ πολλοὶ
τῶν καθηγητῶν δὲν εἶναι ἀντάξιοι κατὰ
πάντα τῆς ὑψηλῆς αὐτῶν κλήσεως, καὶ
περὶ πολλὰ περισπώμενοι ἐνίοι αὐτῶν
ἥκιστα ἐπιμελῶς ἐκπληροῦσι τὸ ἑαυτῶν
καθηγητικὸν καθήκον καὶ διδάκτορες ἢ
πρόλυτοι τοῦ Πανεπιστημίου ἀναγορεύ-
ονται πολλοὶ ἀστοιχειώτοι παντελῶς ἢ
ἥκιστα ἐστοιχειωμένοι. Ἄλλ' ἥκιστα,
νομίζομεν, συμβάλλεται εἰς τοῦτο τοῦ
Πανεπιστημίου ὑποκατάστασιν ἢ ἀνα-

τωματικόν. Ἐν ταῖς διατυπώσεσι τῆς
Συγκλήτου (ἄρθ. 19 καὶ 20) ἐπικρατεῖ
διάταξις ἐπιβάλλουσα εἰς τοὺς ἀναγορευ-
ομένους διδάκτορας ἐνασίμου διατριβῆς
συγγραφὴν, ἐχούσης ὑπόθεσιν λογοῦ ἀ-
κριβῶς ἐπιστημονικῆν, καὶ μετὰ τοῦτο
διαγωνισμὸν διεξαγόμενον δημοσίᾳ· ἀλλ'
ἐπειδὴ κατὰ τὰ πρῶτα ἔτη τῆς ἐκδόσεως
τῶν περὶ ἐξετάσεων διατυπώσεων τού-
των ἐθεωρήθη ἀναγκαῖα ὑφεσίς τις τῆς
ἐξεταστικῆς αὐστηριότητος. Ἀπηλλάγη-
σαν ἐν τῇ πρακτικῇ οἱ διδάκτορες τοῦ
διαγωνισμοῦ. Ἄλλ' ἀπὸ πολλῶν ἑτῶν
αἱ μὲν ἐξεταστικαὶ τῶν καθηγητῶν ἐπι-
τροπαὶ ἐπαύσαντο οὐσαι δυσπρόσιτοι εἰς
τοὺς φοιτητάς, ὡς δηλοῦται ἐκ τοῦ πλη-
θους τῶν ἐξεταζομένων, τὰ δὲ μέσα τῆς
μελέτης καὶ τῆς σπουδῆς ηὔξηθησαν, ὅ-
θεν οὐδεὶς λόγος νὰ μείνῃ ἄργῃ ἡ περὶ
διαγωνισμοῦ διάταξις. Ὡσαύτως ἐν ταῖς
Διατυπώσεσιν (ἄρθ. 3) ἐπικρατεῖ διάτα-
ξις, καθ' ἣν δὲν εἶναι τις δεκτός εἰς διδα-
κτορικὴν ἐξέτασιν, ἔάν μὴ ἀποδείξῃ δια-
πραγούμενων ἐξετάσεων ὅτι κατέχει τὰς
γενικὰς ἐκείνας γνώσεις, τὰς διακοσμου-
σας τὴν διάνοιαν καὶ διαπλάττουσας
τὴν καρδίαν, ὅποιαί αἱ τῶν μαθημάτων
τῆς φιλοσοφίας, τῆς γενικῆς ἱστορίας, τῶν
στοιχειωδῶν μαθηματικῶν καὶ τῆς πειρα-
ματικῆς φυσικῆς· ἀλλ' ὅμως καθιερώθη
ἔπειτα ὅτι οἱ φοιτηταὶ (πλὴν τῶν τῆς φι-
λοσοφικῆς) ὑποχρεοῦνται μόνον εἰς ἀκρό-
ασιν αὐτῶν. Ἐν ταῖς αὐταῖς διατυπώσεσιν
(ἄρθ. 6) ὀρίζεται ὅτι οἱ τῆς θεολογικῆς
σχολῆς φοιτηταὶ ἐξετάζονται πρῶτιστα εἰς
τὴν ἑλληνικὴν καὶ λατινικὴν φιλολογοίαν.
Τίς δὲ ἔλλογωτέρα ταύτης διάταξις; Αἱ
γλώσσαι αὗται ἐγαλούχησαν τοὺς γενι-
ναίους συγγραφεῖς πάντων τῶν ἑθνῶν,
ὡς ἔκείρων ἐξέθρεψε τοὺς συγγρόνους
αὐτῶν ἔργους. Καὶ εἰκότως. Ἡ γλῶσσα
τοῦ Βιργιλίου καὶ ἡ γλῶσσα τοῦ Ξενο-
φῶντος οὐ μόνον εἰσαγούσιν ἡμᾶς εἰς τὴν
βίαν τοῦ λαμπροτάτου θεάματος τῆς ἀν-

θρασύτητας, ἀλλὰ καὶ εἰς τὴν δόκιμον καὶ ἐπιτυχὴ μελέτην τῶν νεωτέρων γλωσσῶν, ὧν κατὰ τὸ πλεῖστον εἶναι αἱ πολυρρεῖς καλλιγόνοι βίβλαι. Ἀνεκαθεν δὲ τῶν χριστιανῶν θεολόγων τὸ πολυτιμότερον κόσμημα ἦν ἡ βαθεῖα γνώσις τῶν γλωσσῶν τούτων. Καὶ ὁμως ἀπὸ πολλῶν ἐτῶν ἐξετάζονται ἐν τῇ ἑλληνικῇ καὶ λατινικῇ φιλολογίᾳ οἱ τῆς θεολογίας σπουδασταὶ παρέργως καὶ κατ' ἰδίαν. Ὅθεν ἡ ἐλαττωματικὴ τῶν ἐν τῇ τῶν διδασκάλων καλλιπρεπεὶ πολιτεῖᾳ ἔξιουμένων ἐργασθῆναι κατάρτισις ὁρεῖται κατὰ πολὺ εἰς τὴν ἀθέτησιν τῶν περὶ τοῦ Πανεπιστημίου καθεστηκυῶν διατάξεων. Γνωστὸν ἐπίσης εἶναι ὅτι μεταξὺ τῶν διαφόρων συστημάτων τῆς φοιτήσεως ὁ προσωρινὸς τοῦ Πανεπιστημίου κανονισμὸς ἀπεδέξατο τὸ μᾶλλον ἐλευθέριον, τὸ θεωροῦν τοὺς φοιτητὰς ὡς ἄνδρας μὴ ἔχοντας ἀνάγκην κηδεμονίας, ἀλλ' ἐλευθέρως φοιτῶντας, ἀκούοντας τὰ μαθήματα καθ' ἣν τάξιν ἕκαστος μεθοδεύσῃ ἐν τῇ ἰδίᾳ αὐτοῦ διανοίᾳ καὶ εἰς οὐδεμίαν ἐρευνᾶν ἄχρι τῆς ἡμέρας τῶν ἐξετάσεων ὑποκειμένους. Οὐχ ἦσαν ἐπεβλήθη εἰς τὰς σχολὰς τὸ καθῆκον (ἀρθ. 37) νὰ συντάσῃ ἕκαστη κατὰ δικαιώματα ὁδηγίαν πρὸς τοὺς φοιτητὰς περιεχούσας ὁρισμὸν ἀκριβοῦς τῆς ἐπιστήμης καὶ ἐμφανίζουσας τὴν μεταξὺ τῶν διαφόρων κλάδων αὐτῆς ἀλληλουχίαν καὶ τὸν σύνδεσμον, καταδεικνυσάσας δὲ τοιοῦτον τρόπον ὡς ἐν γεωγραφικῷ πίνακι ὅλας τὰς χώρας τῆς ἐπιστήμης, ἃς ὁ φοιτητὴς προτίθεται νὰ διαδράμῃ, καὶ χορηγούσας αὐτῷ ὁδηγὸν ἀσφαλῆ τῆς πολυμύθου αὐτοῦ πορείας. Ἐν ᾧ δὲ αἱ Σχολαὶ ἐλιγμυροῦσιν εἰς τὴν ἐκπλήρωσιν καὶ αὐτοῦ τοῦ ἀπλουστάτου χρέους αὐτῶν, ἐλπίζουσι τινες, ὅτι δύναται νὰ τελεσφορήσῃ τὸ σύστημα τῶν ἐνιαυθίων ἐξετάσεων, ὅπερ ἀπαιτεῖ διπλοῦσας τοὐλάχιστον ὥρας διδασκαλίας (ὅπως διδάσκηται κατ' ἑσπερὰ ἢ πειρὰ ἢ καὶ τοῦ μαθήματος) ἕως ἡμετέρας.

καὶ ἐπὶ ἓνα τοὐλάχιστον μῆνα διαρκῆ ἀσχολήσιν τῶν καθηγητῶν εἰς τὰ ἐξεταστικά ἔργα.

Θ. Ν. Φλογαίτης

Ἐκποίσεις ἐθνικῶν γαιῶν καὶ κτημάτων. Διὰ τοῦ νομοῦ Γ' ΛΑ' τῆς 27 Μαρτίου 1874 περὶ διανομῆς καὶ διαθέσεως τῆς ἐθνικῆς γῆς (συμπληρωθέντος ἔκτοτε δι' ἀλλεπαλλήλων νόμων) παραχωρήσαντος τοῖς Ἑλλησιν τὸ δικαίωμα νὰ καταστῶσι κύριοι ἀναλόγου μέρους ἐθνικῶν γαιῶν διὰ δηλώσεων ἐπὶ καταβολῇ τιμῆματος εἰς ἐτησίαις δόσεις, καὶ τοῦ νόμου ΓΙΓ' τῆς 24 Μαρτίου 1874 περὶ τῶν γενομένων ἐμφυτεύσεων ἐπὶ ἐθνικῶν γαιῶν (συμπληρωθέντος ἐπίσης δι' ἀλλεπαλλήλων νόμων), ἐπιτρέψαντος εἰς τοὺς ἐμφυτεύσαντας ἐπὶ γαιῶν ἐθνικῶν νὰ αναγνωρισθῶσιν ἰδιοκτηταὶ αὐτῶν τῶν φυτειῶν ἐπὶ καταβολῇ ὡσαύτως τιμῆματος εἰς ἐτησίαις δόσεις, τὸ μέγιστον μέρος τῶν ἐθνικῶν γαιῶν καὶ ἐθνικοἰδιοκτητῶν κτημάτων περιῆλθεν εἰς τοὺς καλλιεργητὰς τῆς Ἑλλάδος. Ἀλλ' ἐκ τῶν κατ' ἔτος καταβαλλομένων δόσεων καὶ τῶν χρεωλυτικῶν τόκων αὐτῶν εἰσπράττεται ὑπὸ τοῦ δημοσίου ποσὸν τι κτημάτων, ἐγγραφόμενον ὑπὸ τὸν τίτλον ἐκ ποσίων δημοσίων κτημάτων ἐν τῷ προπολογισμῷ τῶν ἐσόδων τοῦ Κράτους. Ὡσαύτως εἰσπράττει τὸ δημόσιον καὶ ἐκ τῶν καταβαλλομένων δόσεων εἰς κτήσιν ἐκποιουμένων κατὰ τὸν νόμον ἐθνικῶν γηπέδων ἢ ἄλλων φθορῶν κτημάτων καὶ ἐκ χρεωλυσίων καὶ τόκων προικοκτησιῶν ἢ χρεῶν ἐκ προικοκτησιῶν ἀνανεωθέντων.

Θ. Ν. Φλογαίτης

Ἐκτελεσταὶ τῆς διαθέσεως. Κατὰ τὸ Ρομ. δίκαιον (Ν. 12 § τελ. Πανθ. mand. (17. 2) Ν. 96 § 3 Πανθ. (1. 30) καὶ κατὰ τὸ Σχ. τοῦ Ἀστικοῦ Κώδικος (ἀρθ. 1119) ὁ διαθέ-

της δύναται νὰ διορίσῃ ἕνα ἢ πλείονας ἐκτελεστάς τῆς διαθήκης αὐτοῦ. Αὐτόδηλον δὲ ὅτι ὁ μὴ ἔχων ἱκανότητα νὰ ἀναλάβῃ ὑποχρεώσεις οὐτε ἐκτελεστής τῆς διαθήκης δύναται νὰ γίνῃ· ὅθεν οὐτε ὁ ἀγγλικὸς, καίπερ συναινοῦντος τοῦ πατρὸς ἢ τοῦ ἐπιτρόπου αὐτοῦ (N. 107 Πανδ. (1. 30), N. 7 Πανδ. (35. 3) Σχ. ἄστ. κωδ. ἄρθ. 1120). Δύναται δὲ ὁ διαθέτης νὰ δώσῃ εἰς τοὺς ἐκτελεστάς τὴν ἄμεσον κατοχὴν μέρους ἢ ὅλων τῶν κινητῶν αὐτοῦ· ἀλλ' αὕτη δὲν δύναται νὰ παραταθῇ πρὶν τὸ ἔτος ἀπὸ τῆς τελευταίας τοῦ διαθέτου, καίπερ διατάξαντος τὸ ἐναντίον N. 77 § 1 Πανδ. (36. 1), N. 26 § 1 Πανδ. (36. 2) Σχ. Ἀστ. Κωδ. ἄρθ. 1121). Δύναται δὲ νὰ παύσῃ τὴν κατοχὴν ταύτην ὁ κληρονόμος, προσφέρον ἰς τοὺς ἐκτελεστάς ποσὸν τι χρημάτων ἱκανοῦν εἰς τὴν καταβολὴν τῶν κληρονομημάτων ἢ ἀποδεικνύων τούτων τὴν ἐξόλησιν ἢ ἐξασφαλίζων αὐτὴν κατὰ τὸν ὑπὸ τοῦ διαθέτου τεταγμένον χρόνον καὶ τρόπον (Σχ. Ἀστ. Κωδ. 1122. N. 28 Κωδ. (1. 3) N. 78 § 1 Πανδ. (36. 1). Σημειωτέον ὅμως ὅτι κατὰ τὸ Ρωμ. Δικ. δὲν ὑπάρχει μεγάλη ἀνάγκη ἐκτελεστῶν τῆς διαθήκης, διότι, ἐὰν οἱ κληρονόμοι δὲν ἐκτελέσωσιν αὐτὴν ἐντὸς ἔτους, καθίστανται ἀνάξιοι τῆς κληρονομίας. Κατάδηλον δὲ ὅτι ἡ ἐξουσία τοῦ ἐκτελεστοῦ τῆς διαθήκης δὲν μεταδίδεται εἰς τοὺς κληρονόμους αὐτοῦ (N. 26 καὶ N. 27 § 3 καὶ N. 56 Πανδ. (17. 1) Σχ. Ἀστ. Κωδ. ἄρθ. 1124).

Ὑπαρχόντων πλείονων ἐκτελεστῶν, ἀποδεχόμενων τὴν ἐκτέλεσιν, δύναται εἰς μόνος νὰ ἐνεργῇ ἐν ἑλλείψει τῶν ἄλλων, ἀλλὰ πάντες ἐνεχόνται ἀλληλεγγύως εἰς λογοδοσίαν ἕνεκα τῶν εἰς αὐτοὺς διαπιστευθέντων κινητῶν, ἐκτὸς ἐὰν ὁ διαθέτης διῆρσε τὰς ἐργασίας, ἕκαστος δὲ περιορίσθῃ εἰς τὴν εἰς αὐτὸν ἀνατεθείαν (N. 2 Κωδ. (5. 52) Σχ. Ἀστ.

Κωδ. 1125). Ἀλλὰ κατὰ μὲν τὰς ἀποφάσεις 155 τοῦ 74 καὶ 433 τοῦ 78 τοῦ Ἀρείου Πάγου ἐφαρμοστέαι εἰς τὴν τῶν ἐκτελεστῶν ἐνέργειαν, μὴ ὑπαρχούσης εἰδικῆς περὶ τῶν καθηκόντων αὐτῶν δικαίως, καὶ ἀρχαί τῆς ἐντολῆς· ὅθεν, ἐφ' ὅσον διορίσθησαν πλείονες ἐκτελεσταὶ συγχρόνως, δὲν διατάχθη δὲ ὑπὸ τοῦ διαθέτου ἡ διαιρέσις τῆς ἐντολῆς μεταξὺ αὐτῶν κατ' ἐργασίας, ὀφείλουσιν ἀπὸ κοινοῦ πάντες νὰ ἐνεργῶσιν ἑκάστοτε κατὰ τοὺς νόμους 32 καὶ 47 Πανδ. (3. 8). Κατὰ δὲ τὴν ἀπόφασιν 15 τοῦ 73 ἐσάκις ἢ ἀπὸ κοινοῦ ἐνέργεια δὲν ἐπιβάλλεται ὑπὸ τοῦ διαθέτου, ἢ ἀπὸ τῆς δικῆς ἀπουσίας τοῦ ἑνὸς ἐκ τῶν ἐκτελεστῶν δὲν ματαίωσιν τὴν ὁμολογίαν τῶν ἄλλων δύναται τοῦ νόμου 7 § 3 Πανδ. (27. 10). Τὰ δὲ ὑπὸ τοῦ ἐκτελεστοῦ γεγόμενα ἔξοδα διὰ τὴν ἐπισφράγισιν, ἀπογραφὴν καὶ λογοδοσίαν, ὡς καὶ διὰ πᾶν τὸ ἀναγόμενον εἰς τὴν ἐκπλήρωσιν τῆς ἐντολῆς αὐτοῦ, βαρύνουσι τὴν κληρονομίαν (N. 20 ἐν ἄρχῃ Πανδ. (7. 1).

Σημειωτέον ὅτι οἱ ἐκτελεσταὶ διαθήκης, δι' ἧς ἐγκυβίστανται ὡς κληρονόμοι ἄριστα νομικὰ πρόσωπα (δηλονότι τὰ ἀγαθοεργὰ καταστήματα, ἅπερ ἦθελον ἐγκρίνει οἱ ἐκτελεσταὶ), δύνανται κατὰ τὸ Ρωμ. δίκαιον (N. 19 Κωδ. 4. 3) νὰ ἐνεργήσωσι πᾶσαν πρὸς ἀναγκασιούσαν εἰς ἐκτέλεσιν τῆς διαθήκης τοιαύτη δὲ εἶναι καὶ ἡ πώλησις ἀκινήτου πρὸς τρίτον (Α. Π. 196 τοῦ 86).

Θ. Ν. Φλογαίτης

Ἑκχώρησις (λατίν. cessio,

γαλλ. cession). Ἀἰτιατήσεως μεταβαίνουσιν ἀπὸ τοῦ μέχρι τούδε πιστωτοῦ (τοῦ ἐκχωρητοῦ) εἰς ἕτερον (τὸν ἐκδοχέα) διὰ συμβάσεως, ἧτις φέρει τὸ ὄνομα ἐκχώρησις. Πρὸς κατάρτισιν ἐκχωρήσεως ἀπαιτεῖται ἡ σύμφωνος θέλησις τοῦ τε ἐκχωροῦντος καὶ τοῦ ἐκδοχέως (Σχ. Ἀστ. Κωδ. ἄρθ. 1596).

Ὅθεν ἡ κάτωθεν συμβολαίου δῆλως τοῦ ἐκχωρητοῦ περὶ ἐκχώρησεως τῶν ἐκ τοῦ του δικαιωμάτων πρὸς τρίτον ἀντὶ ὠρισμένου τιμήματος στερεῖται κύρους, ὡς μονομερῶς τελεσθεῖσα (Α. Π. 320 τοῦ 79). Οὐδὲν δ' ἀποτελεῖ σύμβασιν ἐκχώρησεως ἡ δι' ἐγγράφου τοῦ δανειστοῦ χορήγησις πρὸς τὸν ὀφειλέτην αὐτοῦ ἐντολῆς νὰ ἀποτίσῃ τρίτῳ τὸ ἐν αὐτῷ ποσὸν πρὸς ἐξόφλησιν τῶν ὑπὸ τοῦ δανειστοῦ ὀφειλομένων πρὸς τὸν τρίτον (Α. Π. 338 τοῦ 83).

Σημειωτέον ὅτι ἐν τοῖς εἰς διαταγὴν ἐκδιδόμενοις ἐμπορικοῖς ἢ ἀστικοῖς δικαιογράφοις χωρεῖ ἡ δι' ὀπισθογραφήσεως μεταβίβασις τῆς ἀπαιτήσεως ἐνεκεν αὐτῆς ταύτης τῆς ρήτηρας εἰς διαταγὴν, δι' ἧς ὁ ἐκδὼς τὸ δικαιόγραφον ἀναγνωρίζει ἐκ προοιμίων ὡς δανειστὴν αὐτοῦ πάντα εἰς ὃν ἤθελε μεταβιβασθῇ τὸ δικαιόγραφον καὶ ὑποχρεῖται νὰ καταβάλῃ αὐτῷ ὅθεν δὲν ἀπαιτεῖται νὰ συνταχθῇ ἰδιαιτερον ἐγγράφον καὶ νὰ κοινοποιηθῇ εἰς τὸν ὀφειλέτην (Α. Π. 134 τοῦ 77).

Ἡ ἐκχώρησις τῆς ἐκ δανείου ἀπαιτήσεως περιλαμβάνει καὶ τὰ παρεπόμενα πρὸς ἀσφάλειαν αὐτοῦ δικαιώματα, ὡς ἐγγυήσεις, προνόμια καὶ ὑποθήκας (Θεμ. β' Βασιλ. 19. 4 Σχ. Ας. Κωδ. ἀρθ. 1600).

Σημειωτέον ὅτι κατὰ τοὺς νόμους 34 § 1 Πανδ. (18.1), 7, 11, 17 Πανδ. (18.4) ἐπιτρέπεται ἡ ἐκούσις ἐκχώρησις ἐνεστώσης ἢ μελλούσης ἢ ὑποκειμένης εἰς αἵρεσιν ἀπαιτήσεως ἢ ἁορίστου κατὰ τὸ μέγεθος ἢ ὠρισμένου μὲν δικαιώματος, μὴ εἰσέτι ὅμως ἀπαιτητοῦ, ἰσοδυναμοῦσα πρὸς ἐκχώρησιν βεβαίας ἀπαιτήσεως, δι' αὐτῆς δὲ ὁ ἐκδόχους καθίσταται κύριος τῆς ἐκχωρηθείσης ἀπαιτήσεως ὑπ' αὐτὴν ταύτην τὴν αἵρεσιν, διότι ὑποκαθίσταται εἰς τὰ τοῦ ὀφειλέτου δικαιώματα.

Ὁ ἐκχωρήσας δὲν εὐθύνεται μὲν περὶ τοῦ ἀξιογράσου τοῦ ὀφειλέτου, ἐγγυᾶται ὅμως ὅτι οὗτος εἶναι ὀφειλέτης τῆς ἐκχωρουμένης ἀπαιτήσεως (Σχ. Ἀστ. Κωδ. ἀρθ. 1601. Ν. 4 Πανδ. (18.4). Ἀλλὰ κατὰ τὸ Σχ. τοῦ Κώδικος, ἐὰν συμφωνηθῇ νὰ εὐθύνηται καὶ περὶ τῆς φρεσινότητος τοῦ ὀφειλέτου, ἡ εὐθύνη αὐτῇ, ἐν ἑλλείψει ἐναντίας συμφωνίας, ἐκτείνεται μέχρι τοῦ ποσοῦ, ὅπερ ἔλαβε διὰ τὴν ἐκχώρησιν, καὶ διαρκεῖ ἐν ἑτος ἀπὸ τῆς ἐκχωρήσεως ληξιπροθέσμου ἀπαιτήσεως ἢ ἀπὸ τῆς λήξεως τῆς προθεσμίας τοῦ χρέους (Σχ. Ἀστ. Κωδ. ἀρθ. 1601). Πρώτιστον δὲ καθήκον τοῦ ἐκχωρητοῦ εἶναι νὰ ὑποστηρίξῃ τὸν ἐκδόχην κατὰ τὴν ἐπιδίωξιν τῆς κατὰ τοῦ ὀφειλέτου ἀπαιτήσεως, παρέχων αὐτῷ πάντα τὰ ἀποδεικτικά μέσα πρὸς ἀποδείξιν τῆς ἐκχωρουμένης ἀπαιτήσεως, ἧς ἀποδεικνυμένης ἀνυπάρχτου, ὀφείλεται ἀποζημιῶναι πρὸς τὸν ἐκδόχην (Α. Π. 59 τοῦ 77).

Ὁ ἐκχωρητὴς δύναται καὶ μετὰ τὴν ἐκχώρησιν τῆς ἀπαιτήσεως ἑαυτοῦ εἰς ἄλλο πρόσωπον νὰ ἐγείρῃ ἐν ἰδίῳ ὀνόματι τὴν ἀγωγὴν κατὰ τοῦ ὀφειλέτου, οὐ τὸ χρέος ἐξεχώρησε, καὶ ἐν γένει νὰ ἐπιδιώξῃ τὴν ἀπαιτήσιν κατὰ τοῦ ἐκχωρηθέντος ὀφειλέτου, ἐν ὅσῳ δὲν εἰδοποιήθῃ προσηκόντως ὁ ὀφειλέτης περὶ τῆς ἐκχωρήσεως· μὴ γενομένης δὲ ταύτης εἰδοποιήσεως καὶ ἐνάγοντος τοῦ ἐκχωρησαντος, οὐδὲν δικαίωμα δύναται νὰ ἐπικαλεσθῇ ὁ ἐκχωρηθεὶς ὀφειλέτης ἐκ τοῦ συμβολαίου τῆς ἐκχωρήσεως, οὐ οὐδέως γίνεται κατ' αὐτοῦ χορῆσις (Ν. 63 Πανδ. (42.1) Ν. 3 Κωδ. (8.42) Ν. 4 Κωδ. (8.17) Σχ. Ἀστ. Κωδ. 1598 καὶ 1599). Ὅθεν μόνῃ ἡ τῆς ἐκχωρήσεως γνωστοποίησις διακόπτει πᾶσαν μεταδὲ τοῦ ἐκχωρητοῦ καὶ τοῦ ὀφειλέτου σχέσιν (Ν. 4 Κωδ. (8.17), πρὸ δὲ τῆς γνωστοποιήσεως τῆς ἐκχωρήσεως ὁ ἐκδόχους δὲν ἔχει ἀγωγὴν κατὰ τοῦ ὀφειλέτου.

Σημειωτέον δὲ ὅτι οὐδεὶς διαγράφεται ἐν τοῖς νόμοις ὠρισμένος τύπος, καθ' ὃν δεόν νά γίνηται ἡ γνωστοποίησις (Ν. 17 Πανδ. (46. 2)· διὰ δύναται μὲν νά ἐνεργηθῇ δι' ἐπίδοσιν, ἀλλὰ καὶ δι' αἰουδήποτε ἄλλου νομίμου τρόπου (Α. Π. 208 τοῦ 49,83 τοῦ 62), οἷον δι' ἐγγράφου, δι' ὅρκου, διὰ δικαστικῆς ὁμολογίας (Α. Π. 1 τοῦ 53) Οὕτως ἐπαρκῆς γνωστοποίησις εἶναι καὶ ἡ γενομένη πρὸς τὸν ὀφειλέτην διὰ τῆς παρεμβάσεως τοῦ ἐκδοχέως, δυνάμει τῆς πρὸς αὐτὸν γενομένης ἐκχώρησιν, εἰς τὴν μεταξὺ ἐκχωρητοῦ καὶ ὀφειλέτου ὑπάρχουσιν ἐκκευθὴ δίκην. (Α. Π. 96 τοῦ 47).

Ὁ ὀφειλέτης δύναται νά ἀντιτάξῃ, κατὰ τοῦ ἐκδοχέως πάσας τὰς ἐνστάσεις αὐτοῦ κατὰ τοῦ ἐκχωρητοῦ, τὰς προνευότερας τῆς γνωστοποιήσεως (Ν. 4 § 27 Πανδ. (4. 44). Ν. 70 § 2 Πανδ. (36. 1). Ν. 17 Πανδ. (2. 15). Ν. 177 Πανδ. (50. 17) Σχ. Ἀστικὸς Κώδικος ἀρ. 1603). Ὅθεν δύναται νά προτείνῃ καὶ τὴν τοῦ δόλου, οὐδαμῶς δ' ὠφελείται ὁ ἐκδοχέως ἐκ τῆς καλῆς αὐτοῦ πίστεως (Α. Π. 5 τοῦ 43, 86 τοῦ 54). Ἐπίσης δύναται νά προτείνῃ κατὰ τοῦ ἐκδοχέως τὴν ἐνστασιν τοῦ μὴ ἐκπληρωθέντος συμβαλλήματος, εἰάν εἶχε νόμιμον δικαίωμα νά προτείνῃ ταύτην καὶ κατὰ τοῦ ἐκχωρητοῦ (Α. Π. 42 τοῦ 47). Ἐπίσης δύναται νά ἀντιτάξῃ πρὸς συμφηρισμὸν πάσας τὰς μέχρι τῆς κοινοποιήσεως τῆς ἐκχώρησιν ἀπαιτήσεις αὐτοῦ κατὰ τοῦ ἐκχωρητοῦ (Α. Π. 284 τοῦ 66, 201 τοῦ 87). Δύναται δὲ ἐτι νά προτείνῃ ἐτι, ὅτε ἐξέχωρσιν τὴν ἀπαίτησιν, δὲν ἦτο κύριος αὐτῆς ὁ ἐκχωρητής, ὡς πρότερον ἐκχώρησας αὐτὴν εἰς ἕτερον, διότι τοῦτο ἀποτελεῖ ἄρνησιν νομιμοποιήσεως τοῦ ἐνάγοντος ἐκδοχέως καὶ οὐχὶ ἐνστασιν ἐκ δικαίωματος τρίτου (Α. Π. 28 τοῦ 93).

Δὲν ἀπαγόρευεται παρ' ἡμῖν τανῦν ἡ

ἐκχώρησις ἐπιδίκου ἀπαιτήσεως (Πολ. Δικ. 575, 545 § 3 καὶ 156). Ὅριζει δὲ τὸ Σχ. Ἀστικὸς Κώδικος (ἀρ. 1604) ἐπιδίκον ἀπαίτησιν τὴν ἀπαίτησιν ἀφ' ἧς ἐπιδόθῃ ἡ ἀγωγὴ.

Ἡ σύμβασις, δι' ἧς ἐκχωρεῖται εἰς ἄλλον ἀπαίτησις τις, δὲν λογίζεται εἰκονικῶς συνομολογηθεῖσα, ἐπὶ μόνῳ τῷ λογῶ ὅτι τὸ συμφωνηθὲν τίμημα τῆς ἐκχώρησιν δὲν κατεβλήθη τῷ ἐκχωρητῇ (Α. Π. 10 τοῦ 55, 172 τοῦ 75, 201 τοῦ 77). Εἶναι δὲ ἀπαράδεκτος ἡ τοῦ ὀφειλέτου ἐνστασις τῆς εἰκονικότητος τῆς ἐκχώρησιν δι' ἑλλειψιν συμφέροντος, ἂν μὴ προταθῇ ἡ ἐκ τῆς ἐκχώρησιν προέλευσις ζημίας, μὴ δυναμένης νά θεραπευθῇ ἢ διὰ τῆς ἀκυρώσεως τῆς πράξεως (Α. Π. 17 τοῦ 77). Ἡ εἰκονικότης τῆς ἐκχώρησιν ἀφορᾷ μόνον εἰς τὰς μεταξὺ ἐκχωρητοῦ καὶ ἐκδοχέως σχέσεις, ἀλλ' οὐχὶ καὶ εἰς τὰς μεταξὺ ἐκδοχέως καὶ ὀφειλέτου, διότι ὁ ὀφειλέτης καταβάλλων εἰς τὸν φανερωμένον ἐκδοχέα ἐπὶ τῇ βάσει τοῦ ἐκχωρητηρίου συμβαλλήτου οὐδένα τρέχει κίνδυνον καὶ ἐπομένως οὐδὲν ἔχει συμφέρον νά προτείνῃ τὴν συμπαίγνιν καὶ εἰκονικότητα τῆς ἐκχώρησιν (Α. Π. 185 τοῦ 77). Ἀλλὰ κατὰ τὸς ἀποφ. Α. Π. 301 τοῦ 60, 42 καὶ 228 τοῦ 65 δύναται καὶ ὁ ὀφειλέτης νά προτείνῃ τὴν εἰκονικότητα τῆς ἐκχώρησιν, προβάλλων εἰς ἀπόδειξιν τὸ περιστατικὸν ὅτι κατὰ τὴν ἐκχώρησιν ὁ ἐκδοχέως δὲν κατέβαλε τὸ ἀντίτιμον.

Σημειωτέον ἦδη ὅτι τὸ ἄξιωμα ὅτι διὰ τῆς ἐκχώρησιν μετατίθεται ὁλόκληρος ἡ τοῦ ἐκχωρητοῦ ἀπαίτησις εἰς τὸν ἐκδοχέα ὑπέστη τροποποίησιν παρὰ Ῥωμαίοις διὰ τοῦ Ἀ ν α σ τ α σ ι α ν οῦ ὁ νομασθέντος νόμου, καθ' ὃν ὁ κτησθεὶς ἀπαίτησιν δι' ἀγορᾶς ἢ τὸ μὲν δι' ἀγορᾶς τὸ δὲ διὰ δωρεᾶς (καλυπτούσης ἀγορᾶν ἐπὶ τιμῇματι ἐλάσσονι τῆς ὀνομαστικῆς ἀξίας τῆς ἀπαιτήσεως), ἢ τέ-

λος δι' εἰκονικῆς δωρεᾶς δὲν δύναται νὰ ἐπιδώξῃ κατὰ τοῦ ἐκχωρηθέντος ὀφειλέτου πᾶσαν ἀνώτερον τοῦ καταβληθέντος τιμήματος καὶ τῶν τόκων. ἀκυρουμένης κατὰ τὸ ὑπερβάλλον τῆς ἐκχωρηθείσης ἀπαιτήσεως πρὸς ὄφελος τοῦ ὀφειλέτου, πλὴν ὑποσμένων τινῶν περιπτώσεων. Ὁ Ἀναστασιανὸς δὲ οὗτος νόμος, ὅστις δὲν περιλαμβάνεται ἐν τοῖς νεωτέροις Ἀστικαῖς Κώδικι· (ὡν ἐπὶ τῇ βῆσει κατηρτίσθη καὶ τὸ ἡμέτερον Σχέδιον τοῦ Κώδικος, ὅπερ μόνον ὀρίζει, ὅτι, ἐκχωρηθείσης ἐπὶ δικαίου ἀπαιτήσεως, ὁ ὀφειλέτης ἀπαλλάσσεται, ἐὰν καταβάλῃ τὸ ἀληθὲς πρὸς κτήσιν αὐτῆς δοθέν, πλὴν πάλιν ἐὰν ἡ ἐπίδικος ἀπαιτήσις ἐκχωρηθῇ εἰς συγκληρονόμον ἢ συνισκίτην αὐτῆς ἢ εἰς νομῆα ἀκινήτου ὑποκειμένου εἰς τὴν ἐκχωρηθεῖσαν ἀπαιτήσιν ἢ πρὸς ἐξόφλησιν χρέους τοῦ ἐκχωρητοῦ), ἐθεωρήθη ἰσχύων καὶ παρ' ἡμῖν ὑπὸ τῆς νομολογίας (Α. Π. 136 τοῦ 48, 384 τοῦ 52, 76 τοῦ 65), καίπερ μὴ περιεχόμενος ἐν τῇ Ἐξαβίβλῳ τοῦ Ἀρμενοπούλου, ἐπὶ τῷ ἐσφαλμένῳ λόγῳ ὅτι, τῆς Ἐξαβίβλου οὕσης ἐπιτομῆς τῆς Βυζαντινικῆς νομοθεσίας, ἰσχύουσι καὶ νῦν πᾶσαι αἱ διατάξεις αὐτῆς. Ἀλλὰ κατ' αὐτὴν πάλιν τὴν νομολογίαν δὲν χωρεῖ ὁ Ἀναστασιανὸς νόμος ἐπὶ τῶν συναλλαγματικῶν καὶ τῶν εἰς διαταγὴν γραμματίων, ἐμπορικῶν ἢ ἀστικῶν, ὅτινα δι' ὀπισθογραφήσεως κατὰ κυριότητα μεταβιβαζόμενα κυκλοφοροῦνται ἀντὶ μετρητῶν, διότι ἤθελεν ἄλλως παρακωλυθῇ ἡ κυκλοφορία αὐτῶν, ἐὰν ἐφημεζετο καὶ ἐπ' αὐτῶν, τοῦ κομιστοῦ ὑποχρεωμένου νὰ ἀποδείξῃ ἀντὶ πόσου ποσοῦ ἐκτίσαστο τὸ γραμματίον (Α. Π. 140 τοῦ 48, 246 τοῦ 60, 118 τοῦ 66, 134 τοῦ 77, 406 τοῦ 78). ἐπίσης δὲν ἐφαρμόζεται ἐπὶ ἐκχωρήσεως, γενομένης χάριν συμβιβασμοῦ εἰς ἀπόσβεσιν τῆς ἀπέναντι τοῦ ἐκχωρητοῦ ἀπαιτήσεως τοῦ ἐκδοχέως ἐξ ἀναλο-

γίας τοῦ Ν. 4 Κωδ. 8. 45 (Α. Π. 208 τοῦ 49), ἐπίσης ἐπὶ ἐκχωρήσεως ἀπαιτήσεως γενομένης πρὸς τὸν δανειστήν ὑπὸ τοῦ ὀφειλέτου κατὰ τρίτον πρὸς ἀπότισιν χρέους κατὰ τὴν ῥητὴν διάταξιν τοῦ Ν. 22 Κωδ. 4. 35 (Α. Π. 295 τοῦ 55) ἢ ἐπὶ συμφηρισμοῦ τῆς ἀπαιτήσεως πρὸς ὀφειλόμενον τίμημα ἀγοραπωλησίας κτήματος (Α. Π. 160 τοῦ 56) ἢ ἐπὶ ἀγωγῆς περὶ διαρρήξεως πωλήσεως πρὸς ἐπιστροφὴν τοῦ πωληθέντος, ὡς μὴ προκειμένου περὶ χρηματικῶν πιστώσεων (Α. Π. 240 τοῦ 64), ἢ ὅταν ᾖ ναι ἀδύνατος ἡ ἐξακρίθωσις τῆς ἀξίας τοῦ ἀντὶ τῆς ἐκχωρηθείσης ἀπαιτήσεως δοθέντος ποσοῦ (Α. Π. 76 τοῦ 65), ἢ ὅταν ἡ τῆς ἐπίδικου ἀπαιτήσεως μεταβίβασις ἐγένετο ἐπὶ διαλύσεως εταιρίας καὶ πρὸς διανομὴν τῆς εταιρικῆς περιουσίας (Α. Π. 220 τοῦ 72). Κατάδηλον δὲ ὅτι δὲν χωρεῖ ἡ τοῦ Ἀναστασιανοῦ νόμου ἐνστασις, ἐὰν ἐκχώρησις ἀπαιτήσεως τινος γίνῃ ἀναγκαστικῶς δυνάμει δικαστικῆς ἀποφάσεως, διότι ἡ ἐπὶ τῆς ἀγορᾶς ἀπαιτήσεων κενδοσκοπία, ἣν ἐσκόπει νὰ ἀποτρέψῃ ὁ Ἀναστασιανὸς νόμος, εἶναι ἀδύνατος ἐπὶ τῶν κατὰ διαταγὴν τῆς Ἀρχῆς γενομένων ἐκχωρήσεων (Α. Π. 185 τοῦ 77).

Σημειωτέον ὅτι ῥητῶς ὁ Ρωμαϊκὸς νόμος 52 Βασίλ. (14. 1), 4. 82 Βασ. (14. 1) ἀπαγορεύει καὶ τὴν ἐργολαβίαν εἰς τὴν δίκην, συνισταμένην εἰς τὴν ἐπὶ ἰδίῳ κινδύνῳ ἀναδοχὴν τῆς διεξγωγῆς δίκης ἐφ' ὠρισμένη ἀμοιβῇ καὶ τὴν ἀπὸ τῆς ἐκδόσεως αὐτῆς ἐξάρτησιν τῆς προσδοκωμένης ὠφελείας. Ὅθεν ὁ ἀναλαβάνων ἐργολάβιον ξένης δίκης δὲν δικαιούται νὰ ἀπαιτήσῃ τὴν ἀπόμισιν τοῦ ὑποσχεθέντος αὐτῷ, αὐτὸς ἔχει περὶ τούτου ἀγωγὴν, πᾶσα δὲ συμφωνία ποινικῆς ῥήτρης καταβλητέας ἐνεκεν ἀθετήσεως τοιαύτης ἀπηγορευμένης ἐργολαβίας οὐδεμίαν ἔχει νόμιμον ἰσχύον (Α. Π. 377 τοῦ 62). Ἀκύρου δ' οὖσα:

τῆς περὶ ἐργολαβίας δίκης συμβάσεως, ἐπεται ὅτι καὶ ἡ μετὰ τὸ πέρας τῆς δίκης ἀπελθούσα ἔγκρισις αὐτῆς δὲν ἰσχυροποιεῖ αὐτὴν (Α. Π. 155 τοῦ 56). Ἡ ἀπαγόρευσις τῆς ἐργολαβίας δίκης δὲν ἀνάγεται εἰς μόνους τοὺς δικηγόρους, ἀλλὰ καὶ εἰς οἰονόμητοτε ἑτερον· ἐφαρμόζεται δὲ οὐ μόνον δσάκις δίδονται χρήματα πρὸς διαγωγὴν τῆς δίκης, ἀλλὰ καὶ δσάκις ὁ ἐργολαβῶν προσφέρει καὶ ἑτέρας ὑπηρεσίας ἢ ἐργασίας πρὸς τοῦτο (Α. Π. 155 τοῦ 56, 231 τοῦ 87). Ἀλλ' ἡ πρὸς τὸν δικηγόρον ἐκχώρησις μέρους τῆς ἐπιδικασθείσης ἀπατήσεως μετὰ τὴν ὁριστικὴν ἐκδίκασιν τῆς ὑποθέσεως δὲν ἀπαγορεύεται ὑπὸ τοῦ νόμου (Α. Π. 1 τοῦ 54, 18 τοῦ 58).

Θ. Ν. Φλογαίτης

Ἑλεγκτικὸν Συνέδριον.

Ἐν τῷ κράτει ὑπάρχει ἴδιον διοικητικὸν οἰκονομικὸν σῶμα, ὃπερ, Ἑλεγκτικὸν Συνέδριον καλούμενον, ἔργον δ' ἔχον τὴν τελεωτικήν ἐξέλεγκσιν τῶν λογαριασμῶν τῶν ὑπολόγων καὶ τὸν καταλογισμὸν τῶν ἐλλειμματικῶν, ἀποδίδει εἰς τὴν ἐν τῇ διαχειρίσει τῶν δημοσίων χρημάτων ἀκοῇ τήρησιν τῶν κανόνων τοῦ δημοσίου λογιστικοῦ (*18ε λέξιν). Καὶ διὰ μὲν τοῦ τῆς συστάσεως αὐτοῦ διατάγματος τῆς 27 Σεπτ. 1833 ὠρίσθη ὅτι τυγχάνει τετελειῶς ἀνεξάρτητον ἐν ταῖς ἐνεργείαις αὐτοῦ τοῦ Ὑπουργοῦ τῶν Οἰκονομικῶν, ἀκαλουμένου μόνον νὰ ἐπιτηρῇ αὐτὸ καθ' ὃν τρόπον ἐπιτηρεῖ τὰ δικαστήρια τὸ ἐπὶ τῆς Δικαιοσύνης Ὑπουργεῖον, τὸ δὲ Συναγμα καὶ ἐξίσωσε κατὰ τὰς ἀσφαλείας πρὸς τοὺς δικαστὰς τὰ ψήφον ἔχοντα μέλη τοῦ Ἑλεγκτικοῦ Συνεδρίου (ἦτοι Ἑλεγκτὰς καὶ παρέδρους), ἀνακηρύξαν αὐτὰ ἰσόδια (ἄρθ. 88), καὶ ὑποχρεώσαν τὴν νομοθετικὴν ἐξουσίαν νὰ ἐρίσῃ τὰ προσόντα αὐτῶν ἐντὸς τριετίας ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τοῦ Συναγματος (ἄρθ. 89) καὶ νὰ κανονίσῃ τὰ περὶ ἀπο-

χωρήσεως αὐτῶν ἐνεκα γήρων δι' εἰδικοῦ νόμου (ἄρθ. 98). — Ἡ δὲ τοῦ Ἑλεγκτικοῦ Συνεδρίου ὑπηρεσία ὠρίσθη μὲν τὸ πρῶτον διὰ τοῦ ἀρχικοῦ Διατάγματος τῆς 27 Σεπτ. 1833 (διασαφηνήσεως μὲν διὰ τῆς ἐπὶ τῇ βάσει τοῦ Διατάγματος τῆς 22 Ἰανουαρίου 1835 ἐκδοθείσης Ἐγκυκλίου τοῦ Ὑπουργείου τῶν Οἰκονομικῶν καὶ τοῦ Διατάγματος τῆς 27 Δεκεμ. 1836 περὶ διασαφηνέσεως τῆς § 22 τοῦ ἀρχικοῦ Διατάγματος, συμπληρωθέντος δὲ διὰ τοῦ Διατάγματος τῆς 27 Δεκεμβρίου 1836 περὶ σχηματισμοῦ τοῦ Ἑλεγκτικοῦ Συνεδρίου ὡς πρὸς τὴν κατ' ἐρήμην διαδικασίαν ἐν ταῖς δίκαις περὶ δικαστικοῦ λογιστικοῦ)· ἀλλ' ἐτροποποιήθησαν ἐν μέσῃ αἱ διατάξεις αὐτῶν πρὸ πινος διὰ τοῦ νόμου ΑΥΟΖ' τῆς 28 Μαΐου 1887 περὶ ὑπηρεσίας τοῦ Ἑλεγκτικοῦ Συνεδρίου. Κατὰ τοὺς νόμους τούτους, συνδυαζομένους καὶ πρὸς τὰς διατάξεις τοῦ Λογιστικοῦ νόμου (ἄρθ. 211 — 215), ἐντὸς τῶν πρώτων τριῶν μηνῶν ἀπὸ τῆς λήξεως ἐκάστου ἔτους τὸ Γενικὸν λογιστήριον ὁρεῖται νὰ παρακείμεναι τὰ στοιχεῖα τῆς ληψοδοσίας τῶν διαφόρων ὑπολόγων εἰς τὸ Ἑλεγκτικὸν Συνέδριον, ὃπερ ὑποχρεοῦται νὰ ἐκοῖσῃ ἐντὸς τοῦ ἐπομένου ἔτους τὸ βραδύτερον (Ν. ΑΥΟΖ' ἄρθ. 12) τὰς περὶ αὐτῶν ἀποφάσεις αὐτοῦ, δι' ὧν βεβαιοῦται ὅτι οἱ ἐξελεγχθέντες λογαριασμοὶ ἔχουσιν ὀρθῶς ἢ ὅτι ὑπάρχει ἑλλειμμα εἰς βάρος τοῦ ὑπολόγου ἢ εἰς πίστωσιν αὐτοῦ (Λογ. νόμου ἄρθ. 212), μετὰ δὲ τὴν ἐκτέλεσιν αὐτῶν οἱ ὑπόλογοι ἀπαλλάσσονται πάσης πρὸς τὸν δημοσίον εὐθύνης ἐπὶ τῇ διαχειρίσει, ἥς ἐδικάσθη ὁ λογαριασμός, καὶ ἡ δοθεῖσα ἐγγύησις ἐπιστρέφεται, ἐὰν ἐπαυσε· ἢ ὑπηρεσία αὐτῶν (ἄρθ. 213). Σημειωτέον δὲ ὅτι ὁ πρόεδρος τοῦ Ἑλεγκτικοῦ Συνεδρίου ἔχει καθήκον νὰ προνοῇ περὶ τῆς ἐγκαιροῦ συγκεντρώσεως τῶν λογαριασμῶν πάντων τῶν ὑπολόγων, δια-

ἡμεῖς αὐτοὺς (διορίζων εἰσηγητὴν ἓνα τῶν Ἐλεγκτῶν, ἅμα δὲ καὶ ἐπεξεργαστὴν ἐκ τῶν ἄλλων ὑπαλλήλων, ὀφείλοντα νὰ ἐπεξεργασθῇ τὸν λογαριασμὸν καὶ καταστρώσῃ τακτικὸν πρωτόκολλον περὶ τῶν ἀπαντηθησομένων προσκομμάτων) καί, προσδιορίζων ἐγγράφως ἐφ' ἑκάστου τὸν χρόνον τῆς τελείας ἐπεξεργασίας καὶ τῆς προσαγωγῆς εἰς ἐκδίκασιν, κατατίθουσιν εἰς τὸ σῶμα οὐχ ἥττον ἢ ὑποβάλλει· εἰς τὸ ἐπὶ τῶν Οἰκονομικῶν Ὑπουργείων ὡς νομαστικὸν πῖνακα τῶν Ἐλεγκτῶν καὶ ὑπαλλήλων, εἰς οὓς ἀνετίθη ἡ ἐξέλεξις πάντων τῶν λογαριασμῶν (Νόμου ΑΥΟΖ' ἀρθ. 18 ἐν συνδ. πρὸς Δ. 27 Σεπτεμβρίου 1833 περὶ Ἐλεγκτικοῦ Συνεδρίου ἀρθ. 33 καὶ ἐπ.). Τὸ δὲ Ἐλεγκτικὸν Συνεδρίον συνέρχεται εἴτε εἰς δικαστικὰς συνεδριάσεις (καθ' ἃς, ἐν ἑλλείψει τοῦ πρὸς νόμιμον ἀπαρτίαν ἀπαιτουμένου ἀριθμοῦ πέντε μελῶν, δύνανται νὰ κληθῶσιν εἰς συμπλήρωσιν τῆς ἀπαρτίας πρὸ 24 ὥρων ὑπὸ τοῦ προέδρου καὶ δύο τῶν ἐν Ἀθῆναις ἐφετῶν), εἴτε εἰς γενικὰς συνεδριάσεις, (καθ' ἃς δὲν δύνανται νὰ συνεδρεύσωσιν ἐφέται), συνερχομένης ὑποχρεωτικῶς καθ' ἑκάστην τριμηνίαν, καθ' ἃς τὸ Συνεδρίον διαδεχθεὶς λεπτομερῶς τὰς κατὰ τὴν λήξαν τριμηνίαν τελεσθείσας ἐργασίας, ἀναφέρει τοὺς λόγους τῆς καθυστέρησεως τῶν τυχόν μὴ τελεσθεισῶν καὶ κατονομάζει τὰς κατὰ τὴν προτεχῇ τριμηνίαν περατωθησόμενας, ἐπὶ δὲ ἀναφέρει γενικὰς παρατηρήσεις περὶ παντὸς θέματος, ἀναγομένου εἰς τὴν τοῦ Ἐλεγκτικοῦ Συνεδρίου ἀρμοδιότητα, ὑποβάλλονταί δὲ τῶν γενικῶν τούτων συνεδριάσεων τὰ πρακτικὰ εἰς τὸ ἐπὶ τῶν Οἰκονομικῶν Ὑπουργείων καὶ δημοσιεύονται διὰ τῆς Ἐφημερίδος τῆς Κυβερνήσεως (Νόμου ΑΥΟΖ' ἀρθ. 13 καὶ 14). Κοινοποιοῦνται δὲ αἱ ἀποφάσεις τοῦ Ἐλεγκτικοῦ Συνεδρίου, ἐπὶ δὲ καὶ αἱ προσκλήσεις αὐτοῦ, διὰ τῶν ἐπαρχιακῶν τα-

μιῶν ὑπὸ τῶν δημοσίων εἰσπρακτῶν εἰς τὴν σταθερὰν κατοικίαν τῶν ὑπολόγων, ἣν οὗτοι ὀφείλουσι νὰ δηλώσιν εἰς τὸ Ἐλεγκτικὸν Συνεδρίον ἀναλαμβάνοντες τὴν ὑπηρεσίαν ἢ μεταλλάσσοντες κατοικίαν μὴ δηλωθείσης· δὲ τυχόν αὐτῆς, κοινοποιοῦνται διὰ τῆς τοιχοκολλήσεως αὐτῶν εἰς τὸ σχετικὸν πρὸς τὴν λογοδοσίαν, εἰς ἣν ἀφορῶσιν αὐταί, κατὰστημα (εἰδικώτερον δὲ εἰς τὰ ἐπὶ τῶν Στρατιωτικῶν, Ναυτικῶν ἢ Ἐξωτερικῶν Ὑπουργείων κοινοποιοῦνται αἱ ἀποφάσεις καὶ προσκλήσεις πρὸς τοὺς στρατιωτικούς, ναυτικούς ἢ πρὸς ἐξωτερικούς ὑπαλόγους) (Ν. ΑΥΟΖ' ἀρθ. 17). Σημειωτέον προσέτι ὅτι τῶν ἀποφάσεων τοῦ Συνεδρίου, δι' ὧν παραβιάζεται ὁ νόμος, δύνανται νὰ ζητήσῃ τὴν μεταρρυθμίσιν δι' ἐφέσεως ἢ τὴν ἀναίρεσιν δι' αἰτήσεως αὐτοῦ ὁ ὑπόλογος ἐντὸς τριάκοντα ἡμερῶν ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως αὐτῶν. Ἀλλὰ δύνανται ἐν τῇ αὐτῇ προθεσμίᾳ νὰ ζητήσῃ τὴν μεταρρυθμίσιν ἢ ἀναίρεσιν αὐτῶν καὶ ὁ παρὰ τῷ Ἐλεγκτικῷ Συνεδρίῳ γενικὸς Ἐπίτροπος (Ν. λογιστικῶν ἀρθ. 214 ἐν συνδ. πρὸς Διαιτ. περὶ Ἐλεγκτ. Συνεδρίου ἀρθ. 22).

Θ. Ν. Φλογαίτης

Ἐλευθερία δημοικὴ ἢ ἐλευθερία δημοικαί. Ἐπὶ τῷ ὑπὸ τὰς λέξεις Ἀτομικαὶ καὶ πολιτικαὶ ἐλευθερίαι ἀριθμῶ παρατηρήσαμεν ὅτι αἱ μὲν πολιτικαὶ ἐλευθερίαι εἶναι αἱ ἀφορῶσαι εἰς τὴν ὅσον ἔνεστι φιλελευθερωτέραν καὶ καίτοι τὸνα διοργανώσιν τῆς ἐν γένει ἐξουσίας, ἀτομικαὶ δὲ αὐτὰ τὰ φυσικὰ τοῦ ἀνθρώπου δικαιώματα, ἀγνωριζόμενα καὶ καθιερούμενα ὑπὸ τῶν συνταγματικῶν χαρτῶν, δηλονότι τὸ δικαίωμα τοῦ ἀποκαλύπτειν τὰ ἐσώτερα τοῦ ἀνθρώπου διανοήματα διὰ τοῦ λόγου, τῆς γραφῆς καὶ τοῦ τύπου, πρὸς ὃ συνδέεται ἀναπόσπαστος τὸ δικαίωμα τοῦ συνέρχεσθαι καὶ

συνεταιρίζεσθαι, τὸ δικαίωμα τοῦ αὐτοπροστατεῦσθαι διὰ τε τῆς ἀτομικῆς ἀντιστάσεως κατὰ τῶν παρὰ νόμων ἐπιθέσεων καὶ διὰ τῆς ἐπικλήσεως τῆς συνδρομῆς τῆς πολιτείας καὶ τὸ δικαίωμα τοῦ καταβάλλειν τὰς ἰδίας σωματικὰς καὶ πνευματικὰς δυνάμεις εἰς παραγωγὴν /ρησίμων πραγμάτων, συντελούντων εἰς τὴν διατήρησιν καὶ εὐδαιμονίαν τῆς ζωῆς, πρὸς δὲ τοῦ ἀποταμιεύεσθαι τὰ συλλεγόμενα χρήσιμα καὶ διαχειρίζειν βιοβούλως τὰ ἀποταμιευθέντα. Ἄλλὰ τὸ δικαίωμα τοῦ συνέρχεσθαι καὶ συνεκτιζεσθαι, καὶ τοῦ συμπράττειν εἰς τὴν διαχείρισιν τῶν ἀποταμιευμάτων, ἔχει τῆς κοινῆς ἰδιοκτησίας, ἐφαρμοζόμενον εἰς τοὺς δήμους, παράγει τὰς λεγομένας δημοτικὰς ἐλευθερίας, ἃς διὰ τοῦτο δυνάμεθα νὰ τάξωμεν παρὰ τὰς ἀτομικὰς ἐλευθερίας καὶ ἀποκαλέσωμεν οἷον εἰς ἀτομικὰς, σημειούμεναι προσθέτως, ὅτι θεωροῦνται ἄλλως ἀνασπαστοὶ τῶν πολιτικῶν ἐλευθεριῶν, αἵτινες ἀφανίζονται καὶ ἀναίρουνται παντελῶς, ὑπὸ τῆς ἐκτελεστικῆς ἐξουσίας ἀπορροφώμεναι, χωρὶς τῶν δημοτικῶν. Διὰ τοῦτο τὰ ἐλευθερία συντάγματα καθιστοῦσι ρητῶς τὸ ἐλεύθερον καὶ αὐτεξούσιον τῶν δήμων, τὸ δὲ Βελγικὸν καὶ διατυπῶν τὰ περὶ δημοτικῆς διοικήσεως ἐν λεπτομερείᾳ, ὁρίζον τὰς βάσεις, ἃς ἡ πολιτικὴ ἐξουσία δὲν δύναται νὰ μεταλλάξῃ. Ὅθεν δημοτικὴ ἐλευθερία (liberté communale) ἢ πληθυντικῶς δημοτικαὶ ἐλευθερίαι (libertés communales) εἶναι τὸ δικαίωμα τῶν δήμων εἰς τὴν κατὰ τὰ δοκοῦν ἐκάστην ἀπεριόριστον διαχείρισιν τῶν δημοτικῶν πραγμάτων, ἀποκλεισμένης τῆς ἀναμίξεως τῆς κεντρικῆς ἐξουσίας.

Πρὸς μείζονα διασάφησιν τῆς ὀρθῆς ἐννοίας τῶν δημοτικῶν ἐλευθεριῶν καὶ τοῦ ἀτόπου καὶ παραλόγου τῆς θεωρήσεως αὐτῶν ἀνάγκη νὰ ἐνδιατριψώ-

μεν ὀλίγον εἰς τὰ περὶ δήμου. Δῆμος εἶναι πολιτικὴ ἑνωσις ἡμεδαπῶν ἐν ὠρισμένῃ τῆς ἐπικρατείας τοπικῇ περιφερείᾳ ὑπὸ ἰδίων δημοτικῶν ὀνομα, εὐμοιροῦσα δικαιωμάτων νομικοῦ προσώπου, ἐπὶ τῇ σκοπῇ τῆς διατηρήσεως καὶ καλλιέργειας τῶν τοπικῶν συμφερόντων καὶ ἐπιτελεσιν κοινῶν ὠφελίμων σκοπῶν. Εἶναι λοιπὸν καὶ ὁ δῆμος ἑνωσις, δηλονότι συνεταιρισμός, καὶ ἔχει τὰ δικαιώματα νομικοῦ προσώπου, ὡς πάντες οἱ λοιποὶ συνεταιρισμοὶ καὶ αἱ ἐταιρίαι, ἀλλὰ διαφέρει κατὰ τοῦτο τῶν ἄλλων ἐταιριῶν, ὅτι, ἐν ᾧ αἱ ἄλλαι ἐταιρίαι δὲν εὐρίσκονται φυσικῶς καὶ ἀναγκαίως ἐν ὠρισμένῃ τοπικῇ περιφερείᾳ, ὁ δῆμος εὐρίσκεται φυσικῶς ἐν ὠρισμένῃ τόπου περιφερείᾳ, ἀμετακινήτῳ καὶ ἀμεταλλάκτῳ. Ἡ δὲ τοπικὴ περιφέρεια αὕτη, καλουμένη ἐπίσης δῆμος, εἶναι οὖν ἡ τῆς ἐπαρχίας καὶ τοῦ νομοῦ διοικητικὴ περιφέρεια καὶ ἀποτελεῖ μέρος ἀναφαίρετον τῆς πολιτείας, διαφέρει ὅμως πάλιν αὐτῶν, ὅτι ὁ μὲν δῆμος προὔπαρχει τρόπον τινὰ τῆς ὅλης πολιτείας καὶ δὲν δημιουργεῖται ἐπομένως ὑπ' αὐτῆς, ἐν ᾧ αἱ ἐπαρχίαι καὶ οἱ νομοὶ γεννῶνται ἀκολουθῶς, καταρτιζόμενοι αὐθαίρετως, οὕτως εἶπεῖν, ὑπὸ τῆς πολιτείας. Ἀναμφηρίστως τὰ προσφιλέστατα τῷ ἀνθρώπῳ ὄντα εἶναι οἱ ἴδιοι αὐτοῦ γονεῖς, τὰ τέκνα, οἱ ἀδελφοί, ἐν ἐνὶ λόγῳ ὁ οἶκος. Τοσοῦτον δὲ φυσικὸν καὶ τοσοῦτον ἰσχυρὸν ἅμα εἶναι τὸ χεῖρμα τοῦτο, ὥστε οἱ θετικοὶ τῶν πολιτειῶν νόμοι, ἀναγκωρίζοντες τὴν δύναμιν αὐτοῦ, ἐπιτρέπουσιν εἰς τὸν πατέρα, τὰ τέκνα, τοὺς ἀδελφοὺς νὰ καλύπτωσιν ἀλλήλων τὰ ἀδικήματα καὶ νὰ ἀρνῶνται τὴν μαρτυρίαν αὐτῶν ἀτιμωρητί. Ἀμέσως ὅμως μετὰ τὸν οἶκον ὁτι κηδεύον καὶ γλυκύτατον εἶναι ἡ πατρίς γῆ, ἡ γῆ τοῦ πατρικοῦ οἴκου, ὁ δῆμος δηλονότι καὶ τὰ ἐν τῇ δῆμῳ πρόσωπα, οἱ φυσικοὶ συνέταρι.

Μετὰ τοῦ δήμου συνδέεται ὁ ἄνθρωπος διὰ κοινῶν συμφερόντων, διὰ φιλικῆς ἢ οἰκαϊότητος πρὸς τοὺς ἐν αὐτῷ κατοικοῦντας, δι' ἀγάπης πρὸς τοὺς ἐκ παίδων συντρέφους αὐτοῦ, διὰ σεβασμοῦ πρὸς τοὺς περιβάλλοντας τὴν νηπιότητα καὶ τὴν παιδίαν αὐτοῦ γέροντας, Μετὰ τοῦ δήμου συνδέουσι τὸν ἄνθρωπον τὰ ἐλέγχοντα τὴν γέννησιν ἡμῶν, τὸν γάμον καὶ τὴν τελευτὴν τῶν ἡμετέρων προγόνων προσφιλῆ αὐθεντικὰ ἔγγραφα. Ἐν τῷ δήμῳ ἐνὶ λόγῳ τὸ πᾶν ἀναμνησθεῖς ἡμᾶς γεγονότα, συγκινοῦντα ἐκ βάθρων τὴν ἡμετέραν καρδίαν καὶ διαφέροντα τῷ ἀνθρώπινῳ βίῳ. Τέλος μετὰ τοῦ δήμου συνδέεται τις διὰ κοινότητος τινῶν δοξασιῶν ἢ καὶ προλήψεων, ὧν συνήθως καὶ αὐτὸς ὁ τοὺς ὀφθαλμοὺς τῆς διανοίας μᾶλλον περπωτισμένος ἀνὴρ εἶναι ἀτόχος ἢ τοῦλάχιστον ἡσυχῇ νὰ εὐλαβῆται. Διὰ τοῦτο εἶπομεν ὅτι ὁ δῆμος εἶναι ἑνωσις ἐταιρικῆ φυσικῆ, ἣν ἡ πολιτεία δὲν διακαίεται νὰ υποβάλλῃ εἰς κατάθλιψιν, κηδεμονίαν ἢ ἐπιτήρησιν, εἰ μὴ παραβιάζομένη τὴν φύσιν αὐτῆς τῶν πραγμάτων.

Ἡ ἐπαρχία καὶ ὁ νομός, καίπερ οὕσαι ὡσαύτως νομικὰ πρόσωπα καὶ διοικητικαὶ περιφέρειαι, στεροῦνται ὅμως τῆς οἰονεῖ φυσικῆ ὁμοιογενείας τῶν δήμων. Ἐπομένως καὶ ἂν διὰ τὴν ἑλλειψιν τρόπον τινὰ τοῦ διακρίναντος τοὺς δήμους αὐτοφθοῦς ἦν καὶ πως θεμιτὸν αἰ ἐπαρχίαι καὶ οἱ νομοὶ νὰ ἀρτῶνται ἀπὸ τῆς πολιτείας, οἱ δῆμοι πρέπει νὰ τελῶσιν ὅπως αὐτεξούσιοι καὶ ἰδιοσυντήρητοι. «Αφ' οὗ τῷ ὄντι ὁ δῆμος εἶναι ἑνωσις, ἀφ' οὗ ὡς διοικητικὴ περιφέρεια εἶναι οἰονεῖ αὐτογενής, ἐν τίνι δικαιοῦματι δύναται νὰ ἐπεμβαίνειν εἰς τὴν διοίκησιν τῶν δημοτικῶν πραγμάτων ἢ ὅλη πολιτεία;— Ἄλλως, ὡς ὀρθότατα παρατηρεῖ ὁ Alexis de Tocqueville (De la démocratie en Amérique Ἐκδ. 15 τ. α' σελ. 96), ἐν τῷ δήμῳ ἰδίως κεῖται ἡ δύναμις τῶν ἐλευθέρων

λαῶν. «Οἱ ἐλεύθεροι δημοτικοὶ θεσμοὶ ἔχουσι πρὸς τὴν ἐν γένει ἐλευθερίαν, ὡς λόγον τὰ γραμματοδιδασκαλεῖα πρὸς τὴν ἐπιστήμην, καθιστᾶσι δηλονότι αὐτὴν ἐφικτὴν τῷ λαῷ. . . . Ἄνευ αὐτῶν δύναται ἔθνος τι νὰ κτήσῃται ἐλευθερίαν κυβερνήσιν, ἀλλ' οὐκ ἰσχύει τὸ φρόνημα τῆς ἐλευθερίας. Ἐφ' ἡμέρα πάθῃ, στιγμιαῖα συμφέροντα, ἢ τυχαία φερόμενα τῶν πραγμάτων δύναται νὰ μεταδιδώσῃ αὐτῷ τοὺς ἐξωτερικοὺς τύπους τῆς ἐλευθερίας, ἀλλ' ἡ δεσποτεία, ἀνταποδεδειγμένη ἐν ταῖς ἔσω τοῦ κοινωνικοῦ σώματος, ἐπαναφαινεται ὅσῃ ἢ βραδύτερον ἐπὶ τῆς ἐπιφανείας. Ἐν τούτοις ἐπὶ τῇ προστάσει, τοῦ δήμου ὄντος καὶ διοικητικῆς περιφέρειας τῆς πολιτείας, αὕτη ἔχει τὸ συμφέρον νὰ ὑπόστηρξῃ τὴν διατήρησιν καὶ προαγωγὴν αὐτοῦ, ἐδιδμευθὴ καὶ ἡ δημοτικὴ ἐλευθερία ὑπὸ τῆς ἡμετέρας διοικητικῆς καὶ τῶν πλείστων ἐκ τῶν ἁλλοδαπῶν νομοθεσιῶν (τῶν ἀρχαιότερων ἰδίως) καὶ καθιερώθῃ ἢ ἐπέμβασις τῆς πολιτείας (διὰ τῆς ἐκτελεστικῆς ἐξουσίας αὐτῆς) εἰς τὰ τῶν δήμων. Ἡ ἐπέμβασις δὲ αὕτη τελεῖται διττῶς: 1) μὲν διὰ καθαρᾶς αὐτοβουλίας τῆς ἐκτελεστικῆς ἐξουσίας, 2) δὲ δι' αὐτοβουλίας. Καὶ ἡ μὲν διὰ καθαρᾶς αὐτοβουλίας ἐπέμβασις συνίσταται εἰς τὰ ἐφεξῆς τῆς ἐκτελεστικῆς ἐξουσίας δικαιοῦματα, ἀνασκούμενα διὰ βασιλικῶν διαταγμάτων, α') τὸ τοῦ διορισμοῦ τοῦ δημάρχου, εἴτε μεταξὺ πολλῶν ἐκλεγμένων ὑπὸ τῶν δημοτῶν, εἴτε καὶ μόνον. Ἀλλ' ὡς πρὸς τοῦτο ἐξέλιπε παρ' ἡμῶν αὐτοχῶς τῆς ἐκτελεστικῆς ἐξουσίας ἡ ἀνάμειξις ἀπὸ τῆς εἰσαγωγῆς τοῦ νέου ἡμῶν Συντάγματος τοῦ 1864, ἐκλεγμένων κατὰ τὴν ῥητὴν διάταξιν αὐτοῦ (ἀρθ. 105) τοῦ δημάρχου ὑπὸ τοῦ λαοῦ δι' ἀμέσου, καθολικῆς καὶ ἀντιστάσεως ψήφοφορίας, β') τὸ τῆς αὐθαίρετου παύσεως τοῦ δημάρχου, μεθ' ἧς ἀπὸ

ρησίσης καταδικαστικῆς ἀποφάσεως ἢ καὶ βουλευματος παραπεμπτικοῦ, γ') τὸ πρὶς διαλύσεως τῶν δημοτικῶν συμβουλίων, δ') τὸ τοῦ διορισμοῦ καὶ τῆς ἀπολύσεως τῶν δημοτικῶν ἀστυνόμων ἐπὶ τῇ προέξει τῶν δημάρχων ἢ καὶ ἀνευ ὑποδείξεως, ἢ καὶ τὸ τοῦ διορισμοῦ διοικητικῶν ἀστυνόμων (στρατιωτικῶν ἢ πολιτικῶν). Ἡ δὲ δι' ὑστεροβουλίας ἀνάμιξις εἰς τὰ τῶν δήμων πράγματα ἐγκτεταται εἰς τὸ δικαίωμα τοῦ κυροῦν ἢ ἀκυροῦν νόμους πράξεις τῶν δημοτικῶν ἀρχῶν.

Ἡ διοικητικὴ Γαλλικὴ νομοθεσία ὑπὲρ πάντων ἄλλων ἴσως καὶ νῦν ἐστὶ καταθλιβὴς τὸν δημοτικὸν βίον διὰ τε τῆς αὐτοβουλίας καὶ ὑστεροβουλίας τῆς ἐκτελεστικῆς. Πᾶσαι σχεδὸν αἱ πράξεις καὶ αἱ ἐνέργειαι, αἱ ἀπορώσαι εἰς τὴν διαίρεσιν τῆς δημοτικῆς οὐσίας, εἶναι μέγιστα καὶ νῦν ὑποβεβλημένα εἰς τὴν ὡμίαν τῆς διοικήσεως, αἱ δὲ δημοτικά ἐργα κέκτηνται μόνον τὸ δικαίωμα τῆς πρωτολογίας, ἀλλὰ τὰ προτεινόμενα ὑπ' αὐτῶν σχέδια καθίστανται κατὰ τὸ πλεῖστον δευτευτικά καὶ ἐκτελεστικά μόνον διὰ τῆς ἐπιδοκιμασίας τῶν νομαρχιακῶν συμβουλίων καὶ τῆς κεντρικῆς ἀρχῆς. Σημειώτεον, ὅτι ἐν Γαλλίᾳ ἀλλεπαλλήλως ἐπεκράτησαν πάντα περίπου τὰ πολιτεύματα, ἐλευθεριάζοντα καὶ ἀνελεύθερα, ἀλλ' ὑπὸ πάντα ὁ δημοτικὸς βίος ἀπέλειπεν ἀείποτε ὑπὸ φοβερὰν κατάθλιψιν, οὗ ἕνεκα αἱ πολιτικαὶ ἐλευθερίαι δὲν δύνανται νὰ ριζοβολήσωσιν ἐν τῇ γαλλικῇ ἐξέξει.—Ἐν ταῖς Ὁμοσπονδίας πολιτικαῖς τοῦναντίον εἰς τοὺς δήμους (townships) ἐδόθη ὁ ὑπατος βαθμὸς οὐ μόνον τῆς αὐτεξουσιότητος, ἀλλὰ καὶ ἐν ᾗ τῆς πολιτικῆς δυνάμεως, καθ' ὅσον αὐτῶν μόνον αἱ δημοτικά, ἀλλὰ καὶ πᾶσαι αἱ δημόσιαι λειτουργίαι ἑσκαυνται καὶ ἐν ἑκάστῳ δήμῳ ὑπὸ πρακτῶρων ἢ ἀρχόντων δημοτικῶν, δεκαεννέα τὸν ἀριθμὸν, ὧν ἕκαστος ἔχει ἰδίον τι ἔργον καὶ

ἄσκει διάφορον καθήκον (Ἴδε καθήκοντα ἐν τῷ συγγράμματι *Démocratie en Amérique* τοῦ Tocqueville), κολλάζομενος αὐστηρότατα ὑπὸ τοῦ ἀρμοδίου δικαστηρίου ἐπὶ τῇ παραβάσει αὐτοῦ. Ως δὲ παρατηρεῖ εὐστόχως ὁ Tocqueville, συμβαίνει ἐν ταῖς Ἠνωμέναις Πολιτείαις τι ἀκριβὲς ἀντίστροφον πρὸς τὰ ἐν ταῖς πλείστας τῶν Εὐρωπαϊκῶν ἐπικρατειῶν ἱσχύοντα, καθ' ὅσον ἐν μὲν ταῖς Ἠνωμέναις Πολιτείαις ὁ δήμος δανεῖζει τρόπον τινὰ τῇ ἐπικρατείᾳ τὰ ὄργανα αὐτοῦ πρὸς ἐκτέλεσιν ὑποδεεστέρων πράξεων καθηκόντων τῆς ἐπικρατείας, ἐν δὲ ταῖς Εὐρωπαϊκαῖς τὸ κράτος τοῦναντίον δανεῖζει εἰς τὸν σχεδὸν ὑποχειρίον δήμον τὰ ὄργανα αὐτοῦ. Ἐν Ἀμερικῇ ἕκαστος δήμος αἰρεῖται καθ' ἑκάστον ἐνιαυτὸν τρεῖς — ἐννέα δημάρχοντας *selectmen* (κατὰ λόγον τοῦ μεγέθους τοῦ δήμου), Ὀρίζονται δὲ ἐν λεπτομερείᾳ τὰ μὲν τακτικά καθήκοντα αὐτῶν ὑπὸ τῶν νόμων καὶ ἐδικῶν κανονισμῶν, αἱ δὲ ἑκταταὶ πράξεις αὐτῶν ὑπὸ τῶν γενικῶν ἀποφάσεων τοῦ δήμου. Ἐὰν θέλωσι νὰ ἀναλάβωσιν ἐπιχειρήσιν τινα μὴ ὀριζομένην ρητῶς ἐν τοῖς κανονισμοῖς, συγκαλοῦσιν ὅλον τὸν ἐκλογικὸν σύλλογον ἐν τακτῇ ἡμέρᾳ καὶ ὥρᾳ μὴ ὑπαρχόντων ἐν Ἀμερικῇ δημοτικῶν συμβουλίων καὶ ὑποβάλλουσι τὸ ζήτημα εἰς αὐτόν. Μόνον δὲ οἱ δημάρχοντες αἰκαιοῦνται νὰ συγκαλῶσι τὸν σύλλογον καὶ νὰ διευθύνωσι τὰς συνεδριάσεις αὐτοῦ. Δὲν δύνανται ὅμως νὰ ἡσποιεῖθωσι τὴν κλήσιν τοῦ ἐκλογικοῦ συλλόγου, ἀν αἰτήσωσι τοῦτο δέκα δημόται, κήτοχοι κτηματικῆς ἐν τῷ δήμῳ οὐσίας. Ἐκλέγονται δὲ καὶ οἱ δημάρχοντες, ὡς καὶ πάντες οἱ λοιποὶ δημοτικοὶ λειτουργοί, ὑπὸ τοῦ λαοῦ, κολλάζομενοι αὐστηρότατα ἐπὶ τῇ ἐλαχίστῃ τοῦ καθήκοντος αὐτῶν παραβάσει ὑπὸ τῶν ἀρμοδίων ποινικῶν δικαστηρίων.—Ἐν Ἀγγλίᾳ οἱ δήμοι διατελοῦσιν ἐν πολλοῖς ὑπὸ ἐξάρτησιν. Αἱ δη-

μοτικαὶ διοικήσεις ὑπάρχοντες ὡς πρὸς πολλὰ εἰς τοὺς καλουμένους εἰρηνοδίκας, συνεδριάζοντας κατὰ τρίμηνον. Ἄλλ' ὡς γνωστόν, οἱ Ἄγγλοι εἰρηνοδίκαι εἶναι πολλοὶ διάφοροι τῶν ἡμετέρων ἢ τῶν Γάλλων εἰρηνοδικῶν οὐ μόνον κατὰ τὴν φύσιν καὶ τὴν ἔκτασιν τῶν καθηκόντων αὐτῶν, ἀλλὰ καὶ τὸν τρόπον τῆς ἀναδείξεως αὐτῶν. Ὡς γνωστόν, παρ' ἡμῖν μὲν καὶ παρὰ τοῖς ὁμοίοις ἔχουσι θεσμοὺς ἄλλοις Ἑπειρωτικοῖς λαοῖς ὁ εἰρηνοδίκης ἔχει κατώτερα δικαστικά καθήκοντα, διορίζεται δὲ ἐμμίσθως ἀνευ σπουδαίων ἐγγυήσεων ὑπὸ τῆς κυβερνήσεως, ἐν Ἀγγλίᾳ δὲ καὶ δικαστικά μὲν καθήκοντα ἔχει, ἀλλὰ καὶ σπουδαῖα διοικητικά, ἐπιφορτίζόμενος τὴν διατήρησιν ἐν γένει τῆς εἰρήνης, ἐκλέγεται δὲ μεταξὺ τῶν πολυκτημονεστάτων ἀνδρῶν τῆς κομητείας καὶ ἐργάζεται ἀμισθεί. Πᾶσαι οὖν ἦττον αἱ οἰκονομικαὶ τοῦ δήμου ὑποθέσεις ἰθύνονται αὐτοβούλως ὑπὸ τοῦ δημοτικοῦ συμβουλίου, ἀνάγκη δὲ μόνον τῆς συνεπινοήσεως τῆς κεντρικῆς ἀρχῆς πρὸς ἐκποίησιν ἢ πολυετῇ μίσθωσιν (31 ἐτῶν) μεγάλου τινὸς ἀκινήτου δημοτικοῦ κτήματος. Κατὰ τὸν νόμον τοῦ 1835 (μεταρρυθμισθέντα μὲν ἔν τισι, ἀλλ' οὐχὶ ἐν ταῖς βάσεσιν αὐτοῦ διὰ μεταγενεστέρων νόμων) ἡ δημοτικὴ ἐξουσία εἶναι ὡς ἔξῃς διωργανωμένη ἐν Ἀγγλίᾳ : α') ὑπάρχει εἰς δήμαρχος (major). β') δημοτικὸν συμβούλιον, συγκαίμενον ἐκ τῶν κυρίως δημοτικῶν συμβούλων (aldermen), ὧν τὸν ἀριθμὸν κανονίζει ὁ πληθυσμὸς τοῦ δήμου. Ἐκλέγονται δέ οἱ τε κυρίως δημοτικοὶ σύμβουλοι καὶ οἱ εἰς τὸ τρίτον μόνον αὐτῶν συμποσούμενοι μεγάλοι δημοτικοὶ σύμβουλοι, ἔχοντες δικαίωματά τινα ἀνώτερα, ὑπὸ περιορισμένου ἀριθμοῦ ἐκλογέων· καὶ οἱ μὲν κυρίως δημοτικοὶ σύμβουλοι ἐκλέγονται πάντες ταύτοχρόνως, οἱ δὲ μεγάλοι σύμβουλοι ἐξ ἡμισείας κατὰ τριετίαν· ὁ δὲ δήμαρχος ἐκλέγεται ἀνὰ πᾶν ἔτος ὑπὸ τοῦ δημοτικοῦ

συμβουλίου. Ἄλλ' ἐκλέγονται ὑπὸ τῶν ἐκλογέων καὶ δύο πᾶρσεδρσοὶ ἢ πᾶρσεδρσοὶ (assessors), ἔργον ἔχοντες τὴν μετὰ τοῦ δημάρχου ἐπιθεώρησιν τῶν ἐκλογικῶν καταλόγων καὶ ἐνέργειαν τῶν ἄλλων προπαρασκευαστικῶν ἐργασιῶν τῆς ἐκλογῆς, καὶ δύο ἀκροαταὶ (auditors), ἐντελλόμενοι τὴν ἐπιθεώρησιν τῶν δημοτικῶν ἐν γένει λογισμῶν.—Καὶ ἐν Ρωσσίᾳ παραδόξως, καὶ περ μοναρχικώτατον σχῆμα πολιτείας ἐχούσῃ, ὑπάρχει ἐκ πλαιτύτου ἀπερίοριστος δημοτικὴ αὐτονομία, ἂν προσηγγίζουσα τῇ Ἀμερικανικῇ. Αἱ δημοτικαὶ ἀμνηστείαι, προεδρευόμεναι ὑπὸ τοῦ λεγομένου ἀρχαίου ἢ γέροντος (starosta), ἀποφαίνονται τέλεισιδικῶς περὶ ἀπασῶν τῶν δημοτικῶν ὑποθέσεων. Ἐν Ἰταλίᾳ, ἀπαρτίσθη ἐπὶ τῆς ἡμετέρας μόλις γενεᾶς τὴν ἐθνικὴν αὐτῆς ἐνότητα, διὰ τοῦ νόμου τῆς 20 Μαρτίου 1865 διεργυθμισθῇ ὡς ἔφεξῃς τὸ δημοτικὸν σύστημα. Ἐκτὸς τοῦ δημοτικοῦ συμβουλίου συνερχόμενος ὑπαρχωτικῶς δις μόνον τοῦ ἐνιαυτοῦ, ὑπάρχει καὶ ἕτερον σῶμα, ὁ δημοτικὸς σύνοδος ἢ συνῶδισον καλουμένον (junte), ἐκλεγόμενον ὑπ' αὐτοῦ τοῦ δημοτικοῦ συμβουλίου μεταξὺ αὐτῶν τῶν δημοτικῶν συμβούλων καὶ ἐπιτηρῶν ἀδιαλείπτως τὸν δήμαρχον, ἐκλεγόμενον ὑπὸ τῶν δημοτικῶν συμβούλων. Διὰ τῶν ἀρχῶν τούτων διευθύνει ἀκχευμένως τὰς δημοτικάς ὑποθέσεις αὐτοῦ ὁ δήμος, ἐπιτηρησέως τινος ἀσκομένης μόνον εἰς τὴν τοιάνδε ἢ τοιάνδε διάθεσιν τῶν δημοτικῶν κτήσεων ὑπὸ τῆς ἐπαρχικῆς ἐπιτροπείας. Ἐν Ἑλβετίᾳ δὲ ἕκαστος καντόνιον ἔχει ἰδίαν δημοτικὴν νομοθεσίαν· καὶ ἔν τισι μὲν καντόνιοις (ὡς ἐν Βέρνη, Appenzel κτλ.) ὁ δήμος εἶναι παντελῶς αὐτεξούσιος. ἔν τισι δὲ ὑποβάλλονται αἱ ρυθμίζουσαι σπουδαῖα τῶν δήμων ζητήματα καὶ ὑποθέσεις ἀποφάσεις τῶν δημοτικῶν συμβουλίων εἰς τὸ

ἡγούμενον Συμβούλιον τῆς Ἐπικρατείας. Ἐν δὲ τῇ Πρωσσίᾳ δὲν ὑπάρχει ὁμοιόμορφος δημοτικὴ νομοθεσία· ἐν γένει δυνατὸν νὰ εἰπηται, ὅτι οἱ μὲν δήμοι τῶν πόλεων, καὶ μάλιστα τῶν μεγαλοπόλεων, διευθύνονται σχεδὸν αὐτεξουσίως, αἱ δὲ ἀγροτικαὶ κοινότητες ἀμοιβαίως κατὰ τὸ πλεῖστον αὐτεξουσιότητος. Ἐν ταῖς πόλεσιν ἐκλέγεται κατὰ δωδεμησίαν ὁ δήμαρχος ὑπὸ τοῦ δημοτικοῦ συμβουλίου (stadtrth), ἐπιτίθεται δὲ ἐπὶ μικρὰς τινας δημοτικῆς συνόδου καλουμένης magistrat καὶ συγκροτούμενης ἐξ ἀριθμοῦ τινας δημορχικῶν συμβουλίων, ὀνομαζομένων schœffen. Ἐν Βελγίῳ δὲ ἐν παντὶ δήμῳ ὑπάρχει ἐν δημοτικῷ σώματι, ἀποτελούμενον ἐκ τοῦ κυρίου δημοτικοῦ συμβουλίου καὶ τοῦ συμβουλίου τοῦ δημάρχου τῆς πόλεως καὶ τῶν κομάρχων (conseil du bourgmestre et des échevins), αἰρετοῦ δηλονότι σώματος ἔχοντος τὴν ἐκτελεστικὴν τῶν ἐξουσιῶν τοῦ δήμου, παρεμφερὺς τῇ δικῇ junie καὶ τῇ πρωσσίᾳ magistrat καὶ ἔχουσι μὲν ἀνεξαρτησίαν οἱ δήμοι, ἀλλ' αἱ μεγάλα δημοτικὰ σώματα δὲν κτῶνται κῦρος ἄνευ τῆς πρυτανείας τῆς κεντρικῆς ἀρχῆς. Ἐν τῇ Κάτω Χώραι προΐσταται τοῦ δήμου συμβούλιον, οὗ ὁ μὲν πρόεδρος διορίζεται καὶ παύεται ὑπὸ τοῦ Βασιλέως, καὶ ἀποφάσεις ὑπόκεινται κατὰ τὸ πλεῖστον εἰς τὴν κρίσιν τῶν ἐπαρχιακῶν συμβουλίων καὶ τοῦ Βασιλέως.

Παρ' ἡμῖν ἡ δημοτικὴ νομοθεσία εἶναι σαφῶς ἀπαράλλακτος σχεδὸν πρὸς τὴν τελειότεραν Γαλλικὴν νομοθεσίαν, τὴν συγκεντρωτικὴν. Ἀληθεύει μὲν, ὅτι ἐν τῇ πρυτανείᾳ ὑπὸ τῆς δευτέρας ἡμετέρας Ἐθνικῆς τῶν Ἑλλήνων συνέλευσεως νόμου περὶ δημαρχειῶν συστάσεως καὶ πρὸς τὴν καθιερωθεῖσαν διὰ τοῦ κοινοβουλίου (ἀρθρ. 105) ἀρχὴν τῆς ὑπὸ τοῦ λαοῦ δι' ἀμέσου καὶ καθολικῆς ψη-

φορίας ἐκλογῆς τῶν δημοτικῶν ἀρχῶν κατηργήθη ὁ ὑπὸ τῆς ἐκτελεστικῆς ἐξουσίας διορισμὸς τοῦ δημάρχου· ἀλλὰ, διατηρηθεῖσης ἐν ἰσχύϊ κατὰ τὰ λοιπὰ τῆς παρ' ἡμῖν δημοτικῆς καὶ εἰσικηρικῆς νομοθεσίας, ἔχει ἐτι (ἢ τοῦλάχιστον θεωρεῖται ὅτι ἔχει) πάντα σχεδὸν τὰ ἄλλα αὐτῆς δικαιώματα ἢ ἐκτελεστικὴ ἐξουσία, δηλονότι τὸ τῆς διαλύσεως τῶν δημοτικῶν συμβουλίων, τῆς παύσεως τῶν δημάρχων, πρὸς δὲ τὸ τῆς κυρώσεως τῶν δημοτικῶν πράξεων. Ἀπὸ τινας δὲ χρόνου, καὶ ἀφαιρέσεως τῆς ἀστυνομικῆς ἐξουσίας παντελῶς ἀπὸ τῶν δήμων δι' εἰδικὸν νόμον, ἐγκαθιδέσθη στρατιωτικὴ ἀστυνομία, ἐκπορευομένη ἀπὸ τῆς κυβερνήσεως. Ὅθεν ἀνάγκη πᾶσα νὰ μεταβληθῇ κατὰ τοῦτο ἡ νομοθεσία ἡμῶν καὶ ἀποδοθῶσιν εἰς τοὺς δήμους τὰ φυσικὰ αὐτῶν δικαιώματα. Ἀρ' οὐ ὁ δήμος εἶναι συνεταίρισμός, οὐ τὰ συμφέροντα ἀφορῶσιν εἰς μόνον τὰ μέλη αὐτοῦ, ἐκκλίνει βεβαίως τοῦ πρέποντος ἢ ἀνάμειξίς τῆς πολιτείας. Ἀλλὰ προσέτι ζημιοὶ ἰσχυρῶς τὴν πολιτείαν. Ὡς ὀρθότατα παρατηροῦσι πάντες σχεδὸν ἐμπειρομένους οἱ νεώτατοι Γάλλοι δημοσιολόγοι, (Laboulaye, Pr. Paradol, J. Simon κτλ.), ἡ κυριωτάτη αἰτία τῆς ἐν Γαλλίᾳ ἀποτυχίας τῶν ἀντιπροσωπικῶν πολιτευμάτων εἶναι ἡ ἐν Γαλλίᾳ διατήρησις κατὰ τὸ πλεῖστον τῶν συγκεντρωτικῶν θεσμῶν τῆς πρώτης αὐτοκρατορίας. Ἡ ἐν ταῖς χερσὶ τῆς ἐξουσίας συγκέντρωσις τῶν δημοτικῶν συμφερόντων οὐ μόνον ἀφαιρεῖ τὴν αὐτοβουλίαν τῶν πολιτῶν, προκαλοῦσα τὴν νέκρωσιν τῆς διανοίας καὶ τῆς φιλοπραγμοσύνης αὐτῶν, ἀλλὰ καὶ καθίστησιν ὑποχείριους τοὺς δήμους εἰς τοὺς ἐκ περιτροπῆς ἰσχυρόντας βουλευτάς, ὑποβάλλουσα οὕτω μεγάλα τῶν πολιτῶν συμφέροντα εἰς τὰ συμφέροντα ὀρισμένων προσώπων, συντελεῖ δὲ οὐ μικρὸν καὶ εἰς τὴν διαφθορὰν τῶν ἐκλογῶν, τὴν ἐ-

ἑξήνησιν τῶν βουλευτικῶν συνειδήσεων καὶ τὴν διακλόνησιν τοῦ κοινοβουλευτικοῦ πολιτεύματος. Εὐκατὶν εἶναι νὰ καταρριφθῇ τάχιστα τὸ πύργωμα τῆς συγκεντρώσεως ἀφιεμένων τῶν δῆμων ἐλευθέρων εἰς τὴν διαχείρισιν τῶν ἰδίων αὐτῶν πραγμάτων ὑπὸ μόνον τὸν χαλινὸν τῆς δικαιοσύνης.

Θ. Ν. Φλογαίτης.

Ἐλευθερία ἐκλογικὴ (ἐλευθερία ἐκλογῶν). Τὸ συνταγματικὸν πολιτεῖμα ἐρεῖδεται εἰς τὴν ἁρμονίαν τῆς πλειονοψηφίας τῆς Βουλῆς πρὸς τὴν ἐκτελεστικὴν ἐξουσίαν, ἥτις τότε λογίζεται ὑφισταμένη, ὅταν ὁμοφωνῶσι πρὸς τὴν πλειονότητα τῆς Βουλῆς οἱ εἰς αὐτὴν ὀφείλοντες δικαστικὴν καὶ πολιτικὴν εὐθύνην ὑπουργοί· ἐπομένως τὸ ἐν τοῖς πράγμασι πολιτικὸν κόμμα ἢ αὐτὸς ὁ ἡγεμὼν, (ὅπταν οὗτος κυβερνᾷ προσωπικῶς, διότι ἀνεγκλίσει τὴν μόρφωσιν ἢ προὔκαλεσε τὴν διάλυσιν τῶν πολιτικῶν κομμάτων), ἔχει συμφέρον εἰς τὴν ἐπικράτησιν ὑπουργικῆς πλειονότητος ἐν ταῖς βουλευτικαῖς ἐκλογαῖς. Ἐπειδὴ δὲ τὸ ἐν τοῖς πράγμασι κόμμα, καὶ ἔτι μᾶλλον ὁ προσωπικῶς κυβερνῶν ἡγεμὼν, ἔχει ἐν ταῖς χερσὶν αὐτοῦ πολλὴν καὶ ποικίλην δύναμιν, ἥτις, διατιθεμένη ὑπὲρ τῶν διαγωνιζομένων ἐν ταῖς ἐκλογαῖς φίλων αὐτοῦ, δύναται νὰ καταστρέψῃ τὴν ἀλήθειαν τῆς ἐκλογῆς, προκαλοῦσα τὴν ἀθέμιστον ἐπιτυχίαν τῶν φίλων τῆς κυβερνήσεως· ἄλλως δὲ καὶ αὐτοὶ οἱ ἀνταγωνιζόμενοι ὑποψήφιοι ἢ οἱ ἐπιτετραμμένοι τὴν ἐφορείαν καὶ διεύθυνσιν τῆς ἐκλογῆς πολιταὶ ἢ ὑπάλληλοι δύνανται διὰ νοθεύσεως ἢ πλαστογραφίας νὰ ἀλλοιώσωσι τὸ γνήσιον ἐκλογικὸν ἀποτέλεσμα· τοῦτο δὲ τὸ ψευδὲς καὶ κατὰ τύπον ἐκλογικὸν ἀποτέλεσμα οὐδαμῶς εἶναι δίκαιον νὰ ὑπολαμβάνηται ὡς γνήσιον ἀποκύημα τῶν ἐκλογικῶν πεποιθήσεων τοῦ λαοῦ, διὰ ταῦτα 1) μὲν ἀπηγορεύθη τῇ ἐξουσίᾳ καὶ τοῖς ὑπάλληλοις αὐτῆς νὰ ἐπεμβαίνῃ εἰς τὰς

ἐκλογάς, 2) δὲ ἐνομοθετήθη, ὅτι δὲν θεωρεῖται ἀληθὴς, ἥτοι ἔγκυρος ἡ ἐκλογὴ, ἂν μὴ ὑποστῇ τὴν ἐξέλεξιν νενομισμένης τινὸς ἀρχῆς καὶ κυρωθῇ ὑπ' αὐτῆς.

Ὅθεν ἐξεταστέον εἰς τί συνίσταται ἡ τῶν ἐπεμβάσεων ἀπαγόρευσις καὶ τίνος τρόπῳ ἐφικτὴ καθίσταται ἡ ἐπίτευξις αὐτῆς καὶ τίς ἡ ἀρχή, ἥτις ἐξελέγχει ἢ δέον νὰ ἐξελέγχῃ τὸ κύρος τῶν ἐκλογῶν. — Παρατηρήσαμεν (ἴδε Δημόσιοι ὑπάλληλοι καὶ Ἐκτελεστικὴ Ἐξουσία) ὅτι ὁλόκληρον τὸ ὑπάλληλικόν προσωπικόν, (ἀποτελοῦν τὴν κατωτέραν ἐκτελεστικὴν ἐξουσίαν ἥτοι τὴν διοίκησιν) ἀφείλει ὑπακοὴν τελείαν εἰς μόνους τὰς νομίμους τῆς κυβερνήσεως διαταγὰς, καὶ δ' ἐπομένως εἰς τὰς παρὰ νόμους αὐτῆς διαταγὰς. Ἀλλὰ πρῶτον μὲν ἡ ἀκαθὴρ διάγνωσις τῶν ὑπάλληλικῶν καθηκόντων ὑπονοεῖ τὴν πρέπουσαν διανοητικὴν ἀνέπτυξιν, τῆς πολλᾶκις στεροῦνται πλείστοι τῶν κατωτέρων ὑπάλληλων, καὶ μάλιστα τῶν στρατιωτῶν, ἐπομένως δύναται πολλᾶκις ὁ ὑπάλληλος νὰ ἐκλάβῃ τὴν παρὰ νόμον διαταγὴν ὡς νόμιμον καὶ νὰ ὑπακούσῃ εἰς αὐτήν, ἂν μάλιστα ἐπικρατῇ μὲν βαρεῖα ποινὴ δὲν ἀναγκάζῃ τὸν ὑπάλληλον νὰ ἐπιστήσῃ ἰδιόζουσαν προσοχήν, 2) δὲ ἡ αὐστηρὰ ἐμμονὴ εἰς τὸν κύκλον τῶν ὑπάλληλικῶν καθηκόντων ἀπαίτει τὴν ἄλλειψιν παντὸς φόβου παρὰ ἀφαιρέσεως τῆς ὑπάλληλικῆς θέσεως, καὶ τὴν συνδέοντα πολλὰ ὕλικά καὶ ἡθικά συμφέροντα. Ἀλλὰ δυστυχῶς οἱ ἄνθρωποι ὑπάλληλοι πολλοχοῦ διορίζονται ἐν νεοπροσόντων, δὲν ἐξασφαλίζονται διὰ τὴν μονιμότητα· ὁ δὲ στρατὸς (οἱ ἀπὸ στρατιωτῶν ἰδίως) δὲν τοιχοῦται τῇ προσήκουσῃ καταρτίσει. Οἱ δὲ στρατιῶται καὶ ὑπάλληλοι δύνανται, παραβαίνοντες τὸ καθήκον αὐτῶν, νὰ ἐπιβῶσι σπουδαίως εἰς τῆς ἐκλογῆς τὴν ἑκδοχὴν, ἀλλοιοῦντες τελείως τὸ ἐκλογικὸν ἀποτέλεσμα. Δέον διὰ τοῦτο νὰ ἀπαγορευθῇ

λοιπαῖς Ἑπειρωτικαῖς Ἐπικρατεῖαις, μέχρι ἐσχάτων ἐπεκράτει μόνον ἡ ποινικὴ εὐθύνη, ματαιουμένη κατὰ τὸ πλεῖστον ὑπὸ τῶν κυβερνήσεων διὰ τῶν ἀπ' αὐτῶν ἀτυχῶς ἐξαρτωμένων κατὰ τὸ πλεῖστον εἰσαγγελέων· διὸ ἡ ἐκλογικὴ ἐλευθερία ἦν κατὰ τὸ πλεῖστον τὸ ἔρμαιον τῶν προσωπικῶς κυβερνώντων ἡγεμόνων ἢ τῶν ἀλληλοδιαδόχως ἀνερχομένων εἰς τὴν ἐξουσίαν πολιτικῶν κομμάτων. Τούτου δ' ἔνεκα διετέλει ἐκ βάθρων ἀνατετραμμένον τὸ ἀντιπροσωπικὸν πολίτευμα, συγκεντρωμένων ἀπασῶν τῶν ἐξουσιῶν τοῦ Κράτους εἰς τὰς χεῖρας τῆς ἐκτελεστικῆς ἐξουσίας, ἔβαινον δὲ ἐξαχρειούμενα καὶ κατὰ τοῦτο τὰ ἥθη τοῦ λαοῦ, βλέποντος τὸ κακὸν καὶ βλαπτικώτατον παράδειγμα τῆς ἀτιμωρησίας, ὅς δ' εἶπεν καὶ βραβεύσεως τοῦ ἀδικήματος, καὶ διαφθειρόμενοι οἱ πολιτευόμενοι, ἅτε τρεπόμενοι εἰς τὴν κολαχείαν τῶν ἐκάστατε ἰσχυρῶν πρὸς ἀπόλαυσιν τοῦ ποθητοῦ βουλευτικοῦ εἰσιτηρίου. Ἀλλὰ διὰ τοῦ ἀπὸ 17 Σεπτεμβρίου 1877 νέου περὶ ἐκλογῆς βουλευτῶν νόμου καθιερώθη εὐτυχῶς μέχρι τινὸς ἡ ἐν Ἀγγλίᾳ ἀστικὴ εὐθύνη ἔνεκεν ἐκλογικῶν παραβάσεων, δικαιουμένου παντός πολίτου, οὗτινος προσεδῆλθῃ τὸ ἐκλογικὸν δικαίωμα, νὰ κινήσῃ ἀγωγὴν κατὰ τοῦ προσβαλόντος αὐτὸ ὑπαλλήλου πρὸς ἑκτίσιν χρηματικοῦ τιμήματος, ὀριζομένου εἰς δραχμὰς 350.

Ἀλλ' ἡ ἀπαγόρευσις τῆς ἀνταμίξεως τῶν ὑπαλλήλων καὶ τῆς παρουσίας τῶν στρατιωτῶν δὲν εἶναι ἐπαρκὴς εἰς πρόληψιν τοῦ κακοῦ. Ὡς ἐπὶ τὸ παλὺ αἱ ἐξουσίαι δὲν ἐπεμβαίνουν διὰ τῆς λόγχης καὶ τῆς καλπονοθεύσεως, ἀλλὰ διὰ τῶν λεγομένων εὐφημῶν ἢ θικῶν μέσων τῆς ἐξουσίας, ἥτοι διὰ τῶν παροχῶν καὶ δωρημάτων πρὸς μερίδα τινὰ ἐκλογέων. Οὕτω φερ' εἶπεν διορίζουσιν εἰς τὰς ὑποδεεστέρας θέσεις, καὶ ἐνίοτε καὶ ὑψηλάς, φίλους τῶν ἀρεστῶν αὐταῖς ὑποψηφίων.

ἢ χορηγοῦσι χρήματα ἐκ τοῦ δημοσίου ταμείου πρὸς οἰκοδομὴν ἐκκλησίας, σχολείου, πτωχοκομείου ἢ κατασκευὴν γεφυρῶν, ὁδῶν, διωρύγων καὶ ἄλλων δημοσίων ἔργων κτλ. κατὰ τὸν χρόνον τῶν βουλευτικῶν ἐκλογῶν ἐπὶ μόνῳ τῷ σκοπῷ τῆς ἐπιτυχίας τοῦ κυβερνητικοῦ ὑποψηφίου τὰ δὲ ἡθικά ταῦτα μέσα σαγήνευσιν οὐ μικρὸν τῶν ψηφοφόρων μέρος καὶ ἐπιφέρουσι συνήθως τὴν ἐπιτυχίαν τῶν φίλων τῆς ἐξουσίας. Ὅθεν τὸ κακὸν τῶν ἐπεμβάσεων μεταδιάζεται μόνον διὰ τῆς ἀπαγορεύσεως τῆς ἐπεμβάσεως τῶν ὑπαλλήλων καὶ τῆς παρουσίας τῶν στρατιωτῶν, ἀλλὰ δὲν ἐξαφανίζεται· ὑπάρχει δὲ χρεια τελείου ἐξαφανισμοῦ πρὸς ἀσφάλειαν τῆς ἐκλογικῆς ἐλευθερίας. Πρὸς τοῦτο δὲ ἀπατεῖται ἡ ἐξολόθρευσις τοῦ συγκεντρωτικοῦ συστήματος, ὅφ' ὃ τὰ πάντα κεῖνται ἐν ταῖς χερσὶ τῆς ἐκτελεστικῆς ἐξουσίας. Ἐν Ἀγγλίᾳ μετὰ τὴν λήξιν ἢ τὴν διάλυσιν τῆς Βουλῆς τὰ δύο κόμματα, δηλ. τὸ κυβερνῶν καὶ τὸ ἀντιπολιτευόμενον, ἀλληλομαχοῦσι διὰ τῶν ἐφημερίδων, διὰ τῶν ἐν ὑπαίθρῳ ἀγορεύσεων, δι' ἐπίτηδες ἐκδιδόμενων φυλλαδίων, διὰ δημογориῶν, διὰ παντοίων σαγήνευτικῶν ὑποσχέσεων, πειρώμενα ἑκάτερα νὰ πείσωσι τὸν λαόν περὶ τοῦ ἀληθοῦς καὶ τοῦ κοινωφελοῦς τῶν πολιτικῶν αὐτῶν ἀρχῶν καὶ τῆς πορείας αὐτῶν. Ὅθεν ἐν ταῖς ἡμέραις τῶν ἐκλογῶν τὸ κοινωνικὸν σῶμα κινεῖται καὶ πυρέσσει, ἀλλ' οὐδεμία πρὸς πείσιν ἢ σαγήνευσιν ψηφοφόρων ὕλικὴ ἐνέργεια τελεῖται, οὐδεμία σχεδὸν ἡθικὴ δύναται νὰ τελεσθῇ ὑπὸ τῆς ἐξουσίας· τοῦτο δὲ, διότι ἡ Ἀγγλία σπερεῖται σχεδὸν διοικητικῶν λειτουργιῶν, ἀπὸ τῆς κυβερνήσεως ἀπορρομένων. Τὴν μὲν κομμητείαν, ἰσοφαρίζουσαν πρὸς τὸν παρ' ἡμῖν νομόν, δὲν διέπει νομάρχης, ἀλλ' ἐδρεῖται μόνον ἐν αὐτῇ τοποτηρητῆς τις διοριζόμενος ἰσοθίως ὑπὸ τῆς ἐκτελεστικῆς

ἐξουσίας ἐκ τῶν ἐπισήμων ἀνδρῶν τοῦ νομοῦ καὶ μόνον σχεδὸν ἔργον ἔχων τὴν περὶ ὀργανώσεως καὶ κλήσεως τῆς ἐθνικοφυλακῆς μέριμναν· ὁ δὲ σερῖρ, ὅστις ἐνι-αυσίως ὀνομάζεται ὑπὸ τῆς κυβερνήσεως· μεταξὺ τριῶν ὑπὸ τοπικῶν συμβουλίων ἐκλεγόμενων, συγκαλεῖ καὶ διευθύνει κυρίως τὸ προανακριτικὸν ὀρκωτικὸν σῶμα, ὅπερ περιβάλλεται καὶ διὰ τινῶν διοικητικῶν καθηκόντων. Ἡ δὲ τράπεζα, ἡ μεγάλη αὕτη πιστωτικὴ μηχανή, εἰσπράττει καὶ συγκεντροῖ τοὺς πόρους. Πρό-δῃλον ἐκ τούτου καθίσταται, ὅτι ἄμοιρ' ἐξ ἐξουσίας εἰς ὑποστήριξιν τῶν ὑποψηφίων αὐτῆς ἡ Ἀγγλικὴ κυβερνήσις, κατ' ἀνάγκην ἐπομένως τελοῦνται ἐν Ἀγγλίᾳ πάνυ ἐλευθέρως αἱ ἐκλογαί. — Ἀλλ' ἐν Ἑλλάδι, ἐν Ἰαλλίᾳ, ἐν Ἰταλίᾳ, ἐν Ἰσπανίᾳ κτλ. ἡ κυβερνήσις εἶναι ἄγαν ἰσχυρὰ κατὰ τὰς ἐκλογάς, ὅτε ἔχουσα ἐν ταῖς χερσὶν αὐτῆς μεγάλῃν δύναμιν, τὴν δύναμιν τῶν διορισμῶν καὶ τῶν παύσεων, τῶν διοικητικῶν ἐνεργειῶν καὶ χαρισμάτων.

Ἰδόμεν ἤδη τίς ἡ ἀρχή, εἰς ἣν τὸ ἀντιπροσωπικὰ πολιτεύματα διαπιστεύουσι τὸ σπουδαῖον ἔργον τῆς ἐξελέξεως τῶν ἐκλογῶν. Ἐν Ἀγγλίᾳ, ὅπου πρῶτον ἐπεκράτησε πολιτεῖμα συνταγματικόν, ἀπετέλουν κατ' ἀρχὰς τὴν βούλην τῶν Κοινοτήτων οἱ κατὰ τύπον ἐκλεγόμενοι βουλευταί, πλάσματα ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον τῆς πανισχύρου ἐστὶ ἐν Ἀγγλίᾳ βασιλείας· ἀλλ' ὅτε τὸ πολιτεῖμα προϊόντος τοῦ χρόνου ἀνεπτύχθη, ἐθεωρήθη δεόν νὰ ἀνατεθῇ εἰς τὴν Βουλὴν (τὴν ἀνεξέλεγκτον δηλ. Βουλὴν, ἣτοι τὸ σύνολον τῶν κατὰ τύπον ἐπιτυχόντων βουλευτῶν) ἡ ἐξέλεξις τῶν ἐκλογῶν κατὰ μίμησιν δὲ τῆς Ἀγγλίας καὶ αἱ λοιπαὶ ἀντιπροσωπικαὶ ἐπικράτεια ἀνέθηκαν ὁμοίως εἰς τὴν Βουλὴν τὴν τῶν βουλευτικῶν ἐκλογῶν ἐξέλεξιν. Ἡ κοινοβουλευτικὴ πείρα ἐν τούτοις ἀπέδειξεν, ὅτι ἡ

ὑπὸ τῆς Βουλῆς ἐξελέγξει αὐτῶν ἄφευκτον ἱπακοῦθῆμα ἔχει ἢ τὴν ἐπικύρωσιν ἀπασῶν τῶν ἐκλογῶν (νομίμως τε καὶ μὴ ῥητῶς), συναπτομένου μεταξὺ τῶν κατὰ τύπον βουλευτῶν τοῦ ἀνωνύμου συναλλάγματος *do ut des* (δίδωμι ἐπὶ τῷ λαβεῖν) ἢ, τὸ χεῖριστον, τὴν ἐπικύρωσιν μὲν πολλῶν παρανόμων, ἀκύρωσιν δὲ ἐνίων νομίμων ἐκλογῶν, ἐπικρατοῦσης περισκρινούσης καὶ φατριαστικῆς κρίσεως. Διὰ τοῦτο ἐν Ἀγγλίᾳ ἀπὸ τοῦ προέχοντος αἰῶνος ἐλήφθη τὸ μέτρον νὰ ἐξελέγῃ τὰς ἐκλογὰς τελεσιθίκως οὐχὶ πρὸς ὅμοῦ ἡ Βουλὴ, ἀλλὰ μέρος μόνον βουλευτῶν, καθ' ὧν δὲν ἐδόθησαν ἐνστάσεις, καὶ μετὰ προηγουμένην ἐξαίρεσιν τῶν ὑπόπτων ἐπὶ προσωποληψίᾳ κατὰ σταγόμενας ἐγγυήσεις. Ἀλλ' ἐπειδὴ καὶ τούτο τὸ μέτρον δὲν ἐδυνήθη νὰ ἀποσοβῇ τὰ δεινὰ τῆς ἐτερομεροῦς τῶν ἐκλογῶν ἐξελέγξεως, καθιερώθη τῷ ἔτει 1808 ἡ ὑπὸ τῶν ἀνωτέρων ἐν Ἀγγλίᾳ ἡκαστηρίων ἐξελέγξει τῶν ἐκλογῶν, ἐγκαταλειφθέντος τοῦ ἐκεί πρῶτον ἐπικρατή- τας συστήματος τῆς ὑπὸ τῆς Βουλῆς ἐξελέγξεως. Ἀλλ' ἐν Ἑλλάδι, ὡς καὶ ἐν τῇ πλείστῃ ἔτι τῶν ἄλλων ἀντιπροσωπικῶν ἐπικρατειῶν, ὅπου ἡ μὲν ἐκτελ. ἐξουσία μεγίστην ἔχει ροπήν εἰς τὴν ἐκ- βάσιν τῶν ἐκλογῶν, ὁλοσφαιρὸς δὲ ἡ Βου- λὴ ἐκτελεῖ αὐτὰς περατωθείσας, τὸ ἀντι- προσωπικὸν συνέδριον ἀποτελεῖ πολλὰ- κε σύλλογον ἀπλοῦν πολιτικῶν ἐξ εἰκο- κίων βουλευτῶν, ψευδὲς καὶ νόθον σώ- μα. Πρὸς ἀποσόβησιν τοῦ μεγάλου τού- του δεινοῦ, ὅπερ θανασίμως τραυματίζει τὰ ἐλεύθερα ἀντιπροσωπικὰ πολιτεύματα, μεταβάλλον αὐτὰ εἰς κατ' οὐσίαν μοναρχικὰ ἀπόλυτα ἢ «ακοδιοικησίας καὶ ἀ- θλιωτῆτος στυγανὰ πολιτεύματα, προσῆ- κον νὰ ἀφαιρεθῇ ἀπὸ τῆς Βουλῆς ἡ ἐξελέγ- ξις τῶν ἐκλογῶν, ἀνατιθεμένη εἰς ἄλλο σῶμα φερεγγυώτερον, ἢ τοῦλάχιστον νὰ κολωθῇ ἡ περὶ τὴν ἐξελέγξιν δύναμις

τῆς Βουλῆς, καθιερουμένης καὶ προκα- ταρτικῆς ἐξελέγξεως (πρὸς ῥοπήρησιν τῶν βουλευτικῶν εἰσιτηρίων), ἀνατιθεμέ- νης δ' εἰς ἕτερον σῶμα, παρέχον ἐγγυή- σεις ἄρρεπείστερας διαδικασίας. Ἐπιστη- μονικῶς ἐξετάζοντες ἐνταῦθα μόνον τὸ ζήτημα, ἀπέχομεν νὰ διατυπώσωμεν πληρὲς σχέδιον περὶ τοῦ τίνι τρόπῳ δύ- ναιται κατὰ τὴν ἡμετέραν πεποιθῆσιν νὰ καταρτισθῇ φερεγγυον ἐξελεγκτικὸν ἢ προεξελεγκτικὸν σῶμα, παραπέμποντες ὡς πρὸς τὰ περὶ τούτου εἰς τὴν πραγμα- τεῖαν ἡμῶν περὶ τῶν αἰτίων τῆς προσκό- ψεως τοῦ πολιτεύματος ἐν Ἑλλάδι (τοῦ ἔτους 1872). Ὀφείλομεν θμωκῶς διαμαρτυ- ραθῶμεν ἐντόνως καὶ αὐθις κατὰ τῆς κρα- τούσης ἔτι παρὰ τισι πεπλανημένης δόξης, ὅτι ὁθὲν εἶναι ἀνελεύθερος καὶ ἀντικοινο- βουλευτικὴ ἡ εἰς ἄλλο σῶμα ἀνάθεσις τῆς τῶν ἐκλογῶν ἐξελέγξεως. Ὡς πολλάκις εἴ- παμεν ("Ἴδε καὶ Ἀτομικαὶ καὶ πολιτικαὶ ἐλευθερίαι), μόνον αἱ ἀτομικαὶ ἐλευθερίαι ἐτάχθησαν ὑπὸ τῆς φύσεως αὐτῆς, ἐπο- μένως εἶναι ἀμετάλλακτοι καὶ ἀτροπο- ποιῆτοι, ὡς τὰ μαθηματικὰ ἀξιώματα· ἀλλ' αἱ πολιτικαὶ εἶναι μεταβληταί, κατὰ τὰς ὑπαγορεύσεις τῆς πείρας καὶ τῶν ἰδιαιτέρων ἐθνικῶν περιστάσεων καὶ πε- ριπετειῶν ὀριζόμεναι. Βάσιν ἔχουσαι ἀ- μετάλλακτον μόνον τὴν κατατομὴν τῶν ἐξουσιῶν καὶ τὴν ὑπεύθυνον ἐξάσκησιν αὐτῶν. Ὅσάκις λοιπὸν ἡ πείρα κατα- δεικνύει, ὅτι ἐλαττωματικῶς ἔχει διάτα- ξις τις καθεστηκυῖα, οὐ μόνον θεμιτὸν ἀλλὰ καὶ ἀναγκαῖον εἶναι νὰ ἐπιζητηθῇ· ἡ νόμιμος αὐτῆς μεταβολή, οὐδαμῶς ἐκ τούτου καλοδοκούμενων, ἀλλὰ καὶ ἐπιρρω- νυμένων μάλιστα τῶν ἐλευθεριῶν. Ἀλλ' οἱ βουλευταὶ εἶναι, ἀντιτάττονται οἱ ἀν- τιδοξοῦντες, οἱ ὑπατοὶ καὶ κυριώτατοι ἀντιπρόσωποι τοῦ ἔθνους, ἐπομένως δὲν δύναται νὰ ἐπεμβῇ ἄλλος τις εἰς τὴν ἐξελέγξιν τῆς πηγῆς αὐτῶν, διότι οὕτω προσβάλλεται τὸ ὑπ' αὐτῶν ἀντιπρο-

σωπεύμενον ἔθνος Ἄλλ' ἡ ἰσχυρισμός οὗτος εἶναι· προδήλως σοφιστικός, διότι πρῶτον μὲν πρὸ τῆς ἐξελέγξεως τῶν ἐκλογῶν οἱ βουλευταὶ δὲν εἶναι ἔτι πραγματικοὶ βουλευταί, ἀλλ' εἰκαζόμενοι ἀπλῶς τοιοῦτοι, ὧν πολλοί, καὶ ἐνίοτε ἴσως πάντες, δεόν νὰ ἀποβληθῶσι τοῦ βουλευτηρίου, διότι ἀνέδειξαν αὐτοὺς οὐχὶ ἡ πραγματικὴ θέλησις τοῦ λαοῦ, ἀλλ' ἡ ἐπέμβασις, τὸ ψεῦδος, ἡ βία, ἡ καλπονομία· δεύτερον δὲ οἱ βουλευταὶ λέγονται μὲν ἀντιπρόσωποι, διότι διαχειρίζουσι σπουδαίαν ἐξουσίαν καὶ ἐκλέγονται κατὰ διαλείμματα ὑπὸ μεγάλης ἢ μικρᾶς μερίδος τοῦ λαοῦ, ἀλλὰ δὲν εἶναι καὶ πράγματι καθολικοὶ ἀντιπρόσωποι τοῦ λαοῦ, ἅτε νομοθετοῦν μόνον καὶ ἐπιτηρητοὶ τῆς ἐκτελεστικῆς ἐξουσίας ἐκλεγόμενοι. Πρὸς ἐξασφάλισιν τῶν ἀτομικῶν ἐλευθεριῶν καὶ κρείττονος κυβερνήσεως τὰ ἐλεύθερα πολιτεύματα ἐξωστράκισαν τὴν μοναρχίαν καὶ καθιέρωσαν καθόλου ἢ ἐν μέρει τὴν πολυαρχίαν, πρὸς τοῦτο δὲ ὥρισαν τὴν ἐκλογὴν βουλευτῶν καὶ προσάντα ἐκλογῆς καὶ ἐκλεξιμότητος· δὲν ἔπεται ὅμως, ὅτι οἱ βουλευταὶ εἶναι αὐτὸς ὁ κατ' ἰδίαν θέλων κατασκευάζων καὶ μετασκευάζων τὰ πολιτεύματα κυρίαρχος λαός, ἡ ἐθνικὴ κυριαρχία ἐν τῇ πληρότητι αὐτῆς· καθ' ἐν καὶ μόνον μέρος, μέγα ἀληθῶς καὶ σημαντικώτατον μέρος, ἀντιπροσωπεύουσι τὸν λαόν, ὅτι διαχειρίζουσιν ἀμέσως μὲν τὴν νομοθετικὴν ἐξουσίαν, ἐμμέσως δὲ διὰ τῆς ἐξελέγξεως τὴν ἐκτελεστικὴν. Ἄν ὅμως ὀρθότερον καὶ συντελεστικώτερον εἰς ἀσφάλισιν τῶν ἀτομικῶν καὶ πολιτικῶν ἐλευθεριῶν θεωρηθῇ ποτε νὰ ἀφαιρεθῶσιν ἀπὸ τῆς Βουλῆς καθήκοντα ἢ δικαιώματά τινα, ἀνατιθέμενα εἰς ἄλλα σώματα καὶ σωματεῖα δι' ἐκλογῆς ἢ ἄλλως καταρτιζόμενα, οὐδαμῶς ἀνελεύθερον, ἀλλὰ καὶ ἐλευθεροπρεπεστάτον ἔσται νὰ τελεσθῇ τοῦτο. Ἐν τούτοις μέχρι τοῦ νῦν κατὰ

πάντα τὰ ἀντιπροσωπικὰ πολιτεύματα, πλὴν τοῦ Ἀγγλικοῦ, ἐλέγχει τὰς ἐκλογὰς ἡ Βουλὴ, ἀποφαίνεται· δηλονότι αὐτὴ αὐτὴ περὶ τοῦ νομίμου ἢ μὴ αὐτῶν, ἐπικυροῦσα μὲν τὰς θεωρηθείσας νομίμους, ἀκυροῦσα δὲ τὰς παρανόμους. Καὶ νόμιμοι μὲν κηρυκτέαι αἱ ἐκλογαί, ὡς ἂν ἐνθεν μὲν δὲν ἡλλοιώθη τὸ ἐκλογικὸν ἀποτέλεσμα διὰ νοθείας ἢ ἀποκλεισμοῦ ψηφοφόρων, οὔτε διεφθάρη ἡ συνείδησις τῶν ἐκλογέων διὰ τῆς βίας, τῶν ἀπειλῶν ἢ τῆς δωροδοκίας, ἐνθεν δὲ οἱ διὰ τῆς ἐκλογῆς ἀναδειχθέντες ἔχουσι τὰ νόμιμα προσόντα ἐκλεξιμότητος· παράνομον δὲ ὡς ἂν ἐκ τούτων ἡλλοιώθη τὸ ἐκλογικὸν ἀποτέλεσμα ἢ ἐφάρη τὸ ἐκλογικὸν φρόνημα τοῦ λαοῦ διὰ τῆς νοθείας, τῆς βίας, τῆς πείσεως ἢ τῆς δωροδοκίας, ἢ ἐνηργηθῇ μὲν νομίμως ἡ ἐκλογή, ἀλλ' οἱ διὰ τῆς ἐκλογῆς ἀναδειχθέντες στεροῦνται τῶν νενομισμένων τῆς ἐκλεξιμότητος προσόντων. Καὶ ἐν μὲν τῇ πρώτῃ περιπτώσει ἀκυροῦνται ὁλοσχερῶς ἡ ἐκλογή, ἐξέρχονται ἐπομένως τοῦ βουλευτηρίου οἱ διὰ τῆς παρανόμου ἐκλογῆς ἀναδειχθέντες, ἐκ δὲ τῇ δευτέρᾳ δὲν ἀκυροῦνται μὲν ἐν γένει ἡ ἐκλογή, ἀλλ' ἀποβάλλονται τοῦ βουλευτηρίου οἱ ἐστερημένοι τῶν ὡς ὀρίσμένων προσόντων ἐκλεξιμότητος.

Θ. Ν. Φλογαίτης

Ἐλευθερία τῆς ἀντιστάσεως. Αὐτὴ ἡ φύσις, αὐτὸ τὸ αἰσθημα τῆς ἑαυτοῦ σωτηρίας ὑπαγορεύει εἰς τὸν ἄνθρωπον τὴν προστασίαν τῆς ζωῆς καὶ τῆς ἐλευθερίας αὐτοῦ (τοῦ συνόλου τῶν ἀτομικῶν αὐτοῦ ἐλευθεριῶν) κατὰ τῆς παρανόμου ἐπιθέσεως τῶν ἄλλων. Ἀλλὰ τὸ φυσικὸν τοῦτο δικαίωμα καθιέρωσαν ὡς νόμιμον τοῦ πόλιτος δικαίωμα καὶ πᾶσαι αἱ ποινικαὶ νομοθεσίαι ὑπὸ τὸ ὄνομα τῆς ἀμύνης (ἡμέτερον ποινικὸς νόμος διὰ τοῦ ἀρ. 99). Ἄλλ' ἂν κατὰ παντός ἐπιτρέπεται ἡ ἀμύνη ὡς μέσον ὑπερασπίσεως τῶν δικαίων ἢ

μῶν, ἐπιτρέπεται καὶ κατ' ἐξουσίας ἀνόμως ἐπιτιθεμένης. Ἡ ἐξουσία, ὡς ἀντιπροσωπικὴ τῆς κοινωνίας ἀρχή, ἀντλοῦσα τὴν ὑπαρξίν καὶ τὴν δύναμιν αὐτῆς ἐκ μόνου τοῦ πολιτεύματος καὶ τῶν νόμων, εἶναι ὥσπερ εἰκὸς σεβαστῆ, ἐν ὅσῳ ἐπιτελεῖ τὸν ἐφ' ᾧ ἐτάχθη σκοπόν, ἐν ὅσῳ δηλονότι ἐν τῷ μέτρῳ τῆς δυνάμεως αὐτῆς προασπίζει τὰς ἀτομικὰς τοῦ πολίτου ἐλευθερίας ἐμμένονσα ἐν τοῖς διαγραφομένοις αὐτῇ ὅροις ὑπὸ τοῦ πολιτεύματος καὶ τῶν νόμων. Ἀλλ' ἅμα ἐξερχομένη τῶν ὁρίων τούτων, ἅμα ἀντιστρατευομένη εἰς τὰς ὑπαγορεύσεις τοῦ πολιτεύματος καὶ τῶν νόμων, ἀποβάλλει καὶ τὸ ἐξ αὐτῶν ἀντλούμενον δικαίωμα τῆς ὑπάρξεως αὐτῆς ὡς ἐξουσίας καὶ τὴν δύναμιν αὐτῆς, παρίσταται δὲ εἰς τοὺς ὀφθαλμοὺς τοῦ πολίτου ὡς ἐπιδρομεὺς ληϊζόμενος τὰ νόμιμα αὐτοῦ δικαιώματα. Ἐκ τούτου ἡ ἐλευθερία τῆς ἀντιστάσεως, ἅμυνα δηλαδή, κατὰ παρανόμου ἐπιθέσεως τῆς ἀρχῆς.

Ἀλλ' ἡ ἀτομικὴ αὕτη ἐλευθερία εἶναι καὶ πλείστου ἁξία συμπληρωτικὴ πολιτικὴ ἐλευθερία, διότι συντελεῖ τὰ μάλιστα εἰς τὴν ἐθραίωσιν τῶν πολιτικῶν ἐλευθεριῶν, τοῦ νομίμου δηλονότι χειρισμοῦ τῶν συνταγματικῶν ἐξουσιῶν. Ὅταν εἰς τὴν ἐξουσίαν διατελῇ ἐκ τῶν προτέρων γνωστόν, ὅτι οἱ πολῖται δὲν θέλουσι καταβάλαι φόρους μὴ νομίμως ἐψηφισμένους ὑπὸ τῆς νομοθετικῆς ἐξουσίας, ὅτι δὲν θέλουσι συγκατατεθῇ εἰς τὴν ἄθεσμον αὐτῶν σύλληψιν καὶ φυλάκισιν, ὅτι θέλουσιν ἀποκρούσει τὴν βίαν τοῦ χωροφύλακος πρὸς παρεμπόδισιν τῆς ἀσκήσεως τοῦ ἐκλογικοῦ αὐτῶν δικαιώματος, δὲν ἀποτολμᾷ νὰ προβῇ εἰς τὴν ἐπιχειρουμένην ἀπορρόφησιν, ἢ, ἂν ἀποτολμήσῃ, συνειρίζεται ἐγκαιρῶς καὶ ὑποστρέψει εἰς τὸ σημεῖον τῆς νομιμότητος. Μέχρι τοῦ σημείου τούτου εἶναι καθιερωμένη διὰ τῶν ποινικῶν νομοθεσιῶν ἀπασιῶν τῶν

εὐναυομένων ἐπικρατειῶν ὡς νόμιμος ἅμυνα κατ' ἐπιτιθεμένης ἐξουσίας ἡ ἐλευθερία τῆς ἀντιστάσεως ἐν τοῖς περὶ τοῦ ἀτιμωρήτου τῆς ἁμύνης ἄρθροις αὐτῶν, κατὰ τὴν ἀπονεμομένην εἰς αὐτὰ γενί, κῶς ὀρθοτάτην ἐρμηνείαν ὑπὸ πάντων τῶν ἁλλοδαπῶν νομοδιδασκάλων καὶ πολιτεολόγων. Ἐν Βελγίῳ δὲ εἶναι καὶ ρητῶς ὁρισμένον διὰ τῶν πρακτικῶν τῆς Συνελεύσεως (τῆς 27 Δεκεμβρίου 1830), ὅτι οἱ πολῖται δικαιοῦνται νὰ ἀντιτάσσωνται εἰς πᾶσαν ἀθέσμιον πρᾶξιν τῆς ἀρχῆς καὶ πᾶσαν παρατόπως ἐνεργηθεῖσαν πρᾶξιν. Παρὰ τοῖς Ἀγγλοῖς ὡσαύτως ἡ κατὰ παρανομουμένης ἐξουσίας ἐνεργὸς ἀντίστασις ἀναγράφεται διαρρήδην ἐν τοῖς θεσμοῖς αὐτῶν ὡς δικαίωμα καὶ καθήκον τοῦ πολίτου καὶ θεωρεῖται ὡς ἡ ὑπάτη καὶ στεφεφόρος κύρωσις, χρυσῇ τῷ τρόπῳ τινὰ κορώνῃ, τῆς ἀκεραιότητος τοῦ ἐλευθέρου πολιτεύματος τῆς μεγάλης Βρετανίας. «Οἱ Ἀγγλοὶ, γράφει ὁ Fischel, ὑπολαμβάνουσι τὴν ἀντίστασιν εἰς τὴν ἀθέμιστον χρῆσιν τῆς ἐξουσίας ὡς δόγμα τοῦ θεμελίου νόμου. Ἡ νόμιμος ἐπανάστασις ὑπῆρξεν ἐπὶ μῆκιστον ἡ μὲν ἅμυνα κατὰ τῶν αὐτογνωμόνων πρᾶξεων τῶν ἡγεμόνων, μάλιστα δὲ τῶν Τσούρζων. Ἐν τῷ μεγάλῳ χάρτι, ὁ βασιλεὺς αὐτὸς ρητῶς ἀποδέχεται διὰ τῶν ἐξῆς φράσεων, καὶ εἰς αὐτὸν τοῦτον ἐφαρμοζομένων, ὅτι σοὶ συντηρηταὶ τοῦ χάρτου (δηλαδή οἱ εἰκοσι καὶ πέντε βαρῶνες) μετ' ἀπασιῶν τῶν τῆς χώρας κοινοτήτων δικαιοῦνται νὰ ἀπέλυσιν ἡμᾶς τὴν ἐξουσίαν διὰ πάντων τῶν ἐφικτῶν αὐτοῖς μέσων, πρὸ πάντων δὲ διὰ τῆς καταλήψεως τῶν φρουρῶν, τῶν γαιῶν, τῶν κτημάτων ἡμῶν, καθ' ὁσονδήποτε τρόπον ἤβελον δυνηθῇ νὰ ἐπιτύχῃσι τούτου, καὶ διὰ τῆς κατακρατήσεως αὐτῶν ἕως τῆς πληρώσεως τῶν νόμιμων πέθων αὐτῶν, ὑπὸ τὴν ῥητὴν μόνον υποχρέωσιν νὰ μὴ ὤψωνται τῶν προσώπων ἡμῶν, τῆς βασιλίδος καὶ τῶν τέ-

κων ἡμῶν. Ἀλλὰ μετὰ τὴν τελείωσιν τῶν αἰτημάτων αὐτῶν, ὀφείλουσι νὰ ὑπείκωσιν ἡμῖν, ὡς πρότερον.» Ἰδοὺ κείμενον νόμου (ἐξακολουθεῖ ὁ Γερμανὸς συγγραφεὺς) ἀναγνωρίζον τῷ λαῷ τὸ δικαίωμα τῆς ἐν συνόλῳ ἀντιστάσεως ἐντὸς τῶν ὁρίων τῶν ἐννόμων διατυπώσεων, ἅφ' ἧς ἡμέρας ὁ βασιλεὺς ἤθελε παύσει κατὰ χρέος προστατεύων τὸ καθεστῶς.»

Ναμίζομεν ὅμως, ὅτι ὑπὸ τοὺς Ἑπειρωτικούς τουλάχιστον θεσμούς προχωροῦσι πέρα τοῦ δέοντος οἱ ὑπάγοντες εἰς τὴν ἑλευθερίαν τῆς ἀντιστάσεως τὸ κυρίαρχικὸν δικαίωμα τῆς κοινωνίας τοῦ ἀνατρέπειν τὰ καθεστῶτα. Ἀναμφήρως εἶναι, ὅτι ὁ λαὸς ὡς κυρίαρχος διακρίνεται νὰ μεταβάλλῃ τὸ καθεστῶς κατὰ τὸ δοκοῦν, πολλῷ δὴ μᾶλλον νὰ ἀνατρέψῃ τὴν παρανομοῦσαν ἐξουσίαν· ἀλλὰ τὸ δικαίωμα τοῦτο, πηγάζον ἀπὸ τῆς φύσεως αὐτῆς τῶν κοινωνιῶν, ἥκιστα φρονούμεν, συνδέεται ἀπ' εὐθείας πρὸς τὴν ἑλευθερίαν τῆς ἀντιστάσεως, ἥτοι τὸ ἔμφυτον δικαίωμα παντὸς πολίτου νὰ ἀμύνηται κατὰ τῆς παρανόμου προσβολῆς ἐν τῷ τελείῳ αὐτῇ. Διὰ τῆς ἐνασχήσεως τῆς ἑλευθερίας τῆς ἀντιστάσεως δὲν ἐπιζητεῖται ἡ ἀνατροπὴ τῶν καθεστώτων ἢ ἡ πτώσις τῆς παρανόμου ἐξουσίας, ἀλλ' ἡ ἀποτυχία τῆς κατὰ τινος τοῦ πολίτου ἢ ὁμάδος πολιτῶν δικαιώματος, ἀνήκοντος αὐτοῖς ἐκ τοῦ νόμου, ἐπιθέσεως τῆς ἐξουσίας, ἀθεσμίας ἐνεργοῦσιν. Τὸ κατ' ἐξουσίας πολιτικὸν κίνημα μικρᾶς ἢ μεγάλης μερίδος ἔθνους τινὸς πρὸς ἀνατροπὴν ἐξουσίας δὲν εἶναι πρᾶξις νομίμου ἀμύνης κατὰ παρανόμου ἐπιθέσεως, ἀλλὰ πρᾶξις ἐπιθέσεως παρεσκευασμένη καὶ προμελετημένη κατὰ πόλλαις παρανομησάσης καὶ ἀθεμιτομησάσης ἐξουσίας πρὸς ἀνατροπὴν αὐτῆς, εἰς ἣν ἐντυπῶνται μὲν ὁ τύπος τοῦ νομίμου, καὶ ἔτι μᾶλλον τοῦ δεδωσμένου καὶ εὐλογημένου, ἂν ἐπι-

τύχη, ἀποπτύεται δὲ ὡς πολιτικὸν ἐδικύημα, ἀποτυγχάνουσα. (Ἐν μείζονι ἐκτάσει ἀναπτύσσονται τὰ κατὰ τὴν ἑλευθερίαν τῆς ἀντιστάσεως ἐν τῷ Συναγερτικῷ ἡμῶν δικαίῳ).

Θ. Ν. Φλογαίτης

Ἐλευθερία τοῦ ἀναφέρεσθαι Ἰδε Ἀναφίρεσθαι.

Ἐλευθερία τοῦ διδάσκειν

Ἐκ τῆς ἑλευθερίας τοῦ λόγου, συνδυαζομένη πρὸς τὴν ἑλευθερίαν τοῦ συνέχεσθαι καὶ συνεταιρίζεσθαι, πηγάζει ἡ διδασκαλικὴ ἑλευθερία ἢ ἑλευθερία τοῦ διδάσκειν (Liberté d'enseignement). Ὅταν ἡ ἑλευθερία τοῦ λόγου ᾖ καὶ τελεία, ὅταν τις δύναται, συγκεντρῶν περὶ ἑαυτὸν ὠρισμένα πρόσωπα, νὰ λέγῃ περὶ οἰουδήποτε θέματος ἀνεπιτηρήτως, δύναιται καὶ νὰ λέγῃ περὶ ἐπιστημονικοῦ θέματος καὶ νὰ λέγῃ κατὰ συνέχειαν καὶ συστηματικῶς. Ἐντεῦθεν ἡ ἑλευθερία τοῦ διδάσκειν. Ἐν ταῖς Ἑνωμέναις Πολιτείαις οὐ μόνον ἡ ἑλευθερία τοῦ διδάσκειν εἶναι ἀπεριόριστος, οὐ μόνον ἕκαστος ἔχει τὸ δικαίωμα νὰ διδάσκη καὶ νὰ μαθητεύῃ ἀνεξέλεγκτως, ἀλλ' οὔτε ὑπάρχουσι κυρίως εἰπεῖν δημόσια σχολεῖα. ὑπάρχουσι δὲ ἀπειροστές ἐκπαιδευτικῶν καταστημάτων ἀμφοῖν τῶν φύλων συνηρουμένων ἰδιωτικῶς. Τὸ ἀποτέλεσμα δὲ τῆς ἐν ταῖς Ἑνωμέναις Πολιτείαις ἀκρας ἑλευθερίας τῆς ἐκπαιδεύσεως εἶναι ἡ τεραστία περὶ τὰ γράμματα ἐπίδοσις τῶν Ἀμερικανῶν, ἡ καταπληκτικὴ εἰδίως διὰδοσις τῆς κατωτέρας ἐκπαιδεύσεως. Ἐν ταῖς ἄλλαις πολιτείαις ἡ μὲν δημοσία ἐκπαίδευσις διατελεῖ ὑπὸ μείζονα ἢ ἐλάττωνα ἐπιτήρησιν τῆς κεντρικῆς ἐξουσίας, συντηρεῖται ἐν μέρει τοῦλάχιστον διὰ δαπάνης τοῦ δημοσίου καὶ παράγει τινὰ δικαιώματα ὑπὲρ τῶν ἐν τοῖς δημοσίοις σχολείοις μαθητευάντων καὶ λαβάντων ἀποδεικτικὰ εὐδοκημάτων

ἐν ταῖς νενομισμέναις ἐξετάσεσι· παρέχεται οὐχ ἥττον τὸ δικαίωμα εἰς τοὺς θέλοντας νὰ συνιστῶσιν ἐκπαιδευτικὰ κατστήματα. Κατὰ τὸ ἡμέτερον Σύνταγμα (ἄρθρ. 16) ἕκαστος δικαιούται νὰ συναστῇ ἐκπαιδευτικὰ κατστήματα σύμφωνα μὲν πρὸς τοὺς νόμους τοῦ Κράτους. Ἐνῷ δὲ κατὰδῆλως ἡ τελευταία φράσις ἐμφαίνει ὅτι ἀπαιτεῖται ἡ ἐν τῇ διδασκαλίᾳ συμμόρφωσις πρὸς τοὺς νόμους, δηλονότι ἀπαγορεύεται μόνον ἡ ἀντικειμένη εἰς τοὺς νόμους διδασκαλία, ἥτοι ἡ ἀντιβαίνουσα εἰς τὰς διὰ τοῦ πολιτεύματος καὶ τῶν νόμων καθιερωμένας ἠθικὰς, θρησκευτικὰς καὶ πολιτικὰς ἀρχάς, ἡ νομολογία (Α. Π. ἀπόφ. ποιν. 82 τοῦ 52) παρὰδῶξιν ἀπεφῆνατο ὅτι «ὁ ἄνευ διπλώματος διδάσκαλος καὶ ὁ ἄνευ ἀδείας τοῦ Ὑπουργείου διατηρῶν σχολεῖον κολάζεται ποινικῶς». !!!

Θ. Ν. Φλογαίτης

Ἐλευθερία τοῦ συνέρχεσθαι καὶ συνεταιρίζεσθαι.

Ὁ ἄνθρωπος, προικισθεὶς ὑπὸ τῆς φύσεως διὰ τοῦ μεγαλοπρεποῦς δωρημάτων τοῦ λόγου, δὲν δύναται νὰ ἀπογομνωθῇ τῆς παρεπομένης αὐτῷ ἐλευθερίας τοῦ γράφειν καὶ τοῦ τυποῦν χωρὶς τῆς ἐκ βάρων καταστροφῆς αὐτοῦ τοῦ δικαιώματος τοῦ λέγειν. Ὡς ὅμως ἡ ἐλευθερία τοῦ γράφειν καὶ τοῦ τυποῦν παρομαρτεῖ ἀναγκαιῶς τῇ ἐλευθερίᾳ τοῦ λέγειν, φύσει ἀναπόσπαστος ἀπ' αὐτῆς οὖσα, οὕτως ἐπίσης φυσικὸν καὶ γνήσιον τέκνον, ἀπόρροια ἀναγκαία αὐτῆς, εἶναι καὶ ἡ ἐλευθερία τοῦ συνέρχεσθαι. Πῶς δύναται τῷ ὄντι νὰ ἐνασκήσῃ τις τὸ φυσικὸν τοῦ λέγειν δικαίωμα, ὅταν ᾖναι αὐτῷ ἀπαγορευμένον νὰ πελάζῃ ἄλλῳ ἀνθρώπῳ, ἐνὶ ἡ πολλοῖς. Ἐντεῦθεν τὸ δικαίωμα τοῦ συνέρχεσθαι καὶ συνεταιρίζεσθαι. Αἰρομένης τῆς εἰρημένης ἀπαγορεύσεως, ἐπιτρεπόμενον δηλαδὴ εἰς τὸν ἄνθρωπον νὰ προ-

σεγγίξῃ καὶ συνδιατρίβῃ ἄλλοις καὶ νὰ προβαίῃ εἰς συντόμους ἢ διεξοδικὰς μετ' αὐτῶν συνδιαλέξεις, συνέρχονται τυχαίως ἢ μετὰ πρόσκλησιν τινος ἐν ὠρισμένῳ τόπῳ ὀλίγοι ἢ πολλοὶ καὶ εἰς τούτων ἢ πολλοὶ ἐξ αὐτῶν λαμβάνουσι τὸν λόγον ἀλλεπαλλήλως, ὅπως ἀστεριολογήσωσιν ἢ σπουδαιολογήσωσι περὶ τῶν ζητημάτων τῆς ἡμέρας, συζητήσωσι περὶ ἐπιστημονικῶν ἢ τεχνικῶν θεμάτων ἢ διασκεφθῶσι περὶ τῶν πᾶσι διαφερόντων πραγμάτων τῆς πολιτείας. Ἰδοὺ τὸ δικαίωμα τοῦ συνέρχεσθαι ἢ συναθροίζεσθαι. Ἀλλ' αἰρομένης ἐπίσης τῆς ἀπαγορεύσεως καὶ συγχωρουμένου τοῦ δικαιώματος τοῦ συνέρχεσθαι, δύναται οἱ ἀπᾶς συνελθόντες νὰ βραύσωσι τακτὰς ἡμέρας καὶ ὥρας τῆς ἐβδομάδος, τοῦ μηνὸς ἢ τοῦ ἐνιαυτοῦ πρὸς διαρκῆ συνέλευσιν. Ἰδοὺ τὸ δικαίωμα τοῦ συνεταιρίζεσθαι. Ὅθεν καὶ ἡ ἐλευθερία τοῦ συνέρχεσθαι καὶ συνεταιρίζεσθαι εἶναι ἁτομικὴ ἢ ἐλευθερία, ἥς ἐπομένως ἀθέμιστος ἢ ὅπως ὅποτε ἀκρωτηρίασις καὶ κολοβώσις· ἀλλ' ἡ ἀτομικὴ αὕτη ἐλευθερία εἶναι καὶ σπουδαιότατη συμπληρωτικὴ πολιτικὴ ἐλευθερία, ἀνυσιμωτάτῃ οὐ μόνον ἐν κανονικῇ καταστάσει πραγμάτων εἰς χειραγώγησιν τοῦ δημοσίου φρονήματος καὶ εἰς προσήκουσαν ἐνάσκησιν τοῦ ἐκλογικοῦ δικαιώματος, ἀλλὰ καὶ ἐν ἀνωμάλῳ καταστάσει (καταστάσει δηλονότι ἀπορροσφῆσεως καὶ συγκεντρώσεως τῶν τριῶν πολιτικῶν ἔξουσιν εἰς τὰς χεῖρας τῆς ἐκτελεστικῆς) εἰς διάσωσιν τοῦ συνταγματικοῦ πολιτεύματος καὶ ἱετήρησιν τῶν πολιτικῶν ἐλευθεριῶν. Ἐν καιρῷ ἐκλογῶν αἱ ὑπαίθριοι ἀγορεύσεις καὶ αἱ ἐν συλλόγοις συζητήσεις συμβάλλονται εἰς τὴν πρὸς τοὺς ἐκλογεῖς εὐρύτεραν ἀνακοίνωσιν τῶν δοξασιῶν καὶ φρονημάτων τῶν ὑποψηφίων, εἰς τὴν μεταξὺ τῶν ἐκλογέων συζήτησιν

περὶ τοῦ τίνες ἀρχαὶ δεόν νὰ ψηφισθῶσι διὰ τῆς ψηφορορίας καὶ τοῦ τίς ὁ ἐπιτηδαιότερον καὶ εἰλικρινέστερον ἀντιπροσωπεύσων αὐτάς, εἰς τὴν μόρφωσιν ἐν γένει τῆς δημοσίας γνώμης περὶ τε τῶν προσώπων καὶ τῶν πραγμάτων. Ἐν χρόνους δὲ παραδιόσεως τοῦ Συνταγμ. χάριτος τὸ δικαίωμα τοῦ συνέρχεσθαι καὶ συνεταίριζεσθαι συντελεῖ σπουδαίως εἰς τὴν εὐχερεστέραν καὶ ταχύτεραν μεταβίβωσιν πολιτῶν σύσκεψιν καὶ ὁμοφροσύνην περὶ τῶν μέσων τῆς ἀποτροπῆς τῶν πιέσεων καὶ τῶν ἐπεμδύσεων καὶ τὴν ἐπαναγωγὴν τῶν διαφθόρων πολιτειακῶν ἐξουσιῶν εἰς τὴν εὐθεΐαν ὁδὸν τοῦ καθήκοντος καὶ τοῦ νόμου, εἰς τὴν διὰ τῶν νομοθεσιῶν, τῶν ἀποδεδειγμένων καὶ τῶν ἀπειλῶν ἀποτροπὴν τῆς κυβερνήσεως μερίδος ἢ τοῦ ἡγεμόνος πορείας ὀλισθηρᾶς.

Ἄλλ' ὅ,τι συνέβη εἰς τὴν ἐλευθερίαν τοῦ τύπου, ἐπὶ πολὺ παραγνωρισθεῖσαν καὶ πολεμηθεῖσαν ἐπὶ τῇ προφάσει τῆς διατηρήσεως τῆς τάξεως, συνέβη καὶ εἰς τὴν ἐλευθερίαν τοῦ συνέρχεσθαι καὶ συνεταίριζεσθαι. Ἐπὶ τῇ προφάσει, ὅτι διὰ τῶν συναθροίσεων καὶ τῶν συλλόγων δύναται ἐκάστοτε ἡ δημοκρατία νὰ συνταράσῃ τὴν δημοσίαν τάξιν πρὸς ἱκανοποίησιν ἀτομικῶν καὶ πολιτικῶν παθῶν καὶ συμπεριόντων, κατεπολέμησαν τῆς δεσποτείας οἱ ὅπαδοι καὶ τὸ δικαίωμα τοῦ συνέρχεσθαι καὶ συνεταίριζεσθαι. Ἄλλ' ὥς ἡ ἐλευθερία τοῦ τύπου μόνον ἀγαθὰ δύναται νὰ ἐπαγάγῃ, φωτίζουσα τὸ δημόσιον φρόνημα, φέρουσα εἰς τὸ μέσον νέας γνώμας, ἐστ' ὅτε ἄγαν σπουδαίας, νομοθετοῦσα καὶ ἀπειλοῦσα τὰς αὐθαρέτους κυβερνήσεις, διὰ δὲ τούτου σωφρονίζουσα ἢ ἐνίοτε καὶ καταστρέφουσα ἐπ' ἐθνικῇ ὠφελείᾳ αὐτάς, οὕτω καὶ ἡ τοῦ συνέρχεσθαι καὶ συνεταίριζεσθαι ἐλευθερία μόνον ἀγαθὰ δύναται νὰ παραγάγῃ, οὐδέποτε δὲ κακὰ. Καὶ ἐν πρώτοις εἶναι ἀδύνατον νὰ ἐνασκηθῇ προσκρόντως τὸ δι-

καίωμα τοῦ ἐκλέγειν ἄνευ τῆς ἐλευθερίας ταύτης. Πῶς τῷ ὄντι δύναται ὁ ἐργατικὸς πολίτης, ὁ μὴ εἰθισμένος μάλιστα εἰς τὴν ἀνάγνωσιν ἐφημερίδων, νὰ δώσῃ ἐν ἐπιγνώσει τὴν ψῆφον αὐτοῦ, ἂν μὴ πρῶτον συζητηθῶσι δεόντως αἱ διακρίνουσαι τοὺς τῶν διαφορῶν κομμάτων βουλευτοθῆρας ἀρχαί, ἂν μὴ πολλάκις ἐκ τῆς προσωπικῆς πρὸς τὸν ὑποψήφιον ἐπαφῆς μάθῃ τὰς πολιτικὰς αὐτοῦ ἀξίας, ἂν μὴ δευθῇ τὰς πανδήμους αὐτοῦ ὑποσχέσεις περὶ τῆς παρακολούθησώς τῆς δεῖνα ἢ δεῖνα πολιτικῆς πορείας; Πῶς οἱ πολῖται, ἰδίως δὲ οἱ διὰ τὴν κοινωνικὴν αὐτῶν βαρὺτητα μετῴκιστοι παρὰ τῷ λαῷ ἰσχυρόντες, νὰ συσχεθῶσι καὶ ὁμονοήσωσιν ἀλλήλοις περὶ τῆς διὰ καταβολῆς ἀπὸ κοινοῦ τῶν διὰ τὴν ἐκλογὴν ἀναγκαίων χρημάτων καὶ τῆς ἄλλης προπαρασκευαστικῆς ἐνεργείας ὑποστηρίξεως τούτων ἢ ἐκείνων τῶν ὑποψηφίων; Πῶς δύναται οἱ ἐκλογεῖς νὰ αἰτήσωσι λογοδοσίαν (ἠθικὴν δηλονότι λογοδοσίαν) πρὸς τῶν ἐκλεχθέντων ἀντιπροσώπων περὶ τῆς νομοθετικῆς καὶ πολιτικῆς πορείας, ἢ ἡκολούθησαν;

Ἄλλως διὰ τῶν ἐπιστημονικῶν καὶ πολιτικῶν συνεταίρισμῶν τῶν σπουδαίων τῆς πολιτείας ἀνδρῶν δύναται πολλάκις νὰ κατορθωθῇ ἡ παρασκευὴ τῆς δημοσίας γνώμης ἢ καὶ ἡ ἠθικὴ ἐξανάγκασις τῆς νομοθ. ἐξουσίας εἰς ἐπιψήφισιν νομοθετημάτων ἀναγκαίων, περιστολὴν ματαίων δαπανῶν κτλ. Πολλάκις καὶ ὑπὸ ἐλευθεροτατον πολιτεύματι τὸ κοινοβούλιον διγάζεται εἰς πολιτικὰς φαρτίδας, οὐδεμίαν σημάσαν προόδου φερούσας, ἀλλ' ἀπλῶς ἀποσκοποῦσας εἰς τὴν διατήρησιν ἢ κατὰλήψιν τῆς ἐξουσίας. Τότε (ὥς καὶ ἐν τῇ περὶ συνταγματικοῦ δικαίου πραγματείᾳ ἡμῶν ἀπαιτηρήσαμεν) μόνον διὰ τῶν συλλόγων καὶ τῶν συναθροίσεων δύναται νὰ ἐξέλθῃ τοῦ φαρμακτικοῦ βορβόρου ἡ πολιτεία, νὰ ἀνέλθῃ εἰς περιοπὴν εὐγενή.

στέραν καὶ ὑψηλότεραν καὶ νὰ ἐκυσθῇ ἡ προσοχὴ τῶν πολιτικῶν ἀνδρῶν καὶ τοῦ ἡγεμόνος εἰς ἐνεργοὺς καὶ πρακτικὰς μεταρρυθμίσεις, εἰς σπουδαίας καὶ λυσιτελεῖς περὶ πολιτείας σκέψεις.

Δὲν εἶναι βεβαίως πιθανόν, ὅτι ἀνεξάρτητοι πολῖται δύνανται ποτε νὰ καταρτίσῃσι συνεταϊρισμὸν κακοήθη ἐπὶ τῷ σκοπῷ τῆς ἐπιβουλῆς τῶν πολιτικῶν ἐλευθερίων, τῶν ἐθνικῶν συμφερόντων ἢ τῶν ἰδιωτικῶν περιουσιῶν· ἀλλὰ καὶ ἂν καταρτισθῇ τοιοῦτος, σμικρὰν δύναται νὰ ἔχῃ ροπήν εἰς τὸ δημόσιον φρόνημα, ὀλίγους δὲ διὰ τοῦτο δύναται νὰ καταστήσῃ προσηλύτους. Ἀλλ' εἴτε οὕτως εἴτε ἄλλως, τοιοῦτος συνεταϊρισμός, δημοσίως ἢ καὶ μυστικῶς καθιδρυόμενος, παραβιάζει τὸ νόμον τὰς ἀρχὰς τῆς ἠθικῆς· ἀλλὰ καὶ τὰς διατάξεις τοῦ θετικοῦ ποινικοῦ δικαίου ἀπαγορεύοντος τὴν συνωμοσίαν πρὸς διάπραξιν ἀδικημάτων. Ἡ δὲ δικαστικὴ ἐξουσία δικαιούται καὶ ὀφείλει νὰ καταδιώξῃ τὸν περικλείοντα ἐν τοῖς σπλάγχνοις αὐτοῦ τὸ ἀδίκημα συνεταϊριστῶν καὶ νὰ κολάσῃ προσηκόντως τοὺς τὴν ἀνομίαν ἐργαζομένους ἐν κακοήθει συνεταϊρισμῷ· εἰς τὴν ἐξουσίαν δὲ ταύτην, πόρρω ἱσταμένην τῶν κομματικῶν παθῶν καὶ συμφερόντων, δύναται ν' ἀπομακρυνθῇ καὶ τὸ δικαίωμα τοῦ διαλύειν τὰ δικαστικῆς ἀποφάσεως τοὺς συνεταϊρισμούς, καθ' ὧν ἐγείρονται σπουδαῖαι ὑπὸνται σκοπῶν κακοήθων ἢ παρανόμων. Δὲν εἶναι ἐπίσης πιθανόν, ὅτι ἡ μεγάλη πλεονοψία τῶν συνερχομένων εἰς συνάφαισιν συντηρητικῶν πολιτῶν θέλει σαγηνευθῇ ὑπὸ δημοκόπου ρητορείας, τεινέουσης εἰς διάπραξιν ἀνοσιῶν πράξεων· ἀλλ' οὐδὲν ἦττον πρὸς πρόληψιν ἐνδεχομένων ἀπεικταίων ὁρῶν καὶ δικαιοτάτων εἶναι νὰ ἀπαγορευθῇ μὲν τὸ δικαίωμα τοῦ ὀπλοφορεῖν, νὰ ὀρισθῇ δὲ, ὅτι ἡ ἐπαχθύνουσα εἰς τὴν διατήρησιν τῆς δημοσίας τάξεως ἀρχὴ δικαιούται νὰ ἀποτρέ-

πῃ διὰ προκηρύξεως τὴν εἰς ὠρισμένας πλατείας ἢ ὁδοὺς συγκέντρωσιν τῶν πολιτῶν, ὡς ἐπίσης νὰ περιολῇ κατὰ τὰς δημοσίας συναθροίσεις πρὸς ἀποτροπὴν ἐνδεχομένων ἀξιοποιῶν πράξεων· πρὸς δὲ νὰ ἀνατεθῇ εἰς τὴν δικαστικὴν ἐξουσίαν, ἥτις ἀναμφιβόλως ὅτι δεόντως καταρτιζομένη εἶναι ἀνύποπτος πάντη, τὸ δικαίωμα τῆς δι' ἀποφάσεως προληπτικῆς, ἐγκρίτως δημοσιευομένης, ἀπαγορεύσεως τῆς συναθροίσεως δι' ὠρισμένον λόγον.

Ἐξιστασέον ἤδη τινες ἀρχαὶ διέπουσι παρ' ἡμῖν τὴν ἐλευθερίαν τοῦ συνέρχεσθαι καὶ συνεταίριζεσθαι. Τὸ πρῶτον παρ' ἡμῖν συνταγματικὸν Σύνταγμα (τὸ τοῦ 1844) οὐδεμίαν περὶ τῶν δύο τούτων συναφῶν καὶ ἀλληλεπιδέτων δικαιωμάτων μνείαν ποιοῦμενον φαίνεται· καθιεροῦ δὲ μὲν ἑτέρον δικαίωμα, οὗ ἡ ἐνάσκησις ἀποβαίνει ἀδύνατος ἔνευ τοῦ δικ. τοῦ συνέρχεσθαι, ὃ παρέπεται καὶ τὸ τοῦ συνεταίριζεσθαι. Τὸ δικαίωμα τοῦτο εἶναι τὸ δικαίωμα τοῦ ἀναφέρεισθαι, ὅπερ καὶ τὸ προλαβὼν ἡμῶν σύνταγμα (ἄρθρον 7) ἀπονέμει εἰς τοὺς πολίτας, οὐ μόνον ἰδίᾳ ἕκαστον, ἀλλὰ καὶ π ο λ λ ο ῦ ς ὁ μ ο ῦ· πῶς δὲ δύνανται π ο λ λ ο ῖ δ ο μ ο ῦ νὰ ἐνασκήσωσι· τὸ δικαίωμα τοῦ ἀναφέρεισθαι, ἂν μὴ πρότερον συνέλθωσι καὶ συσχεθῶσι; Ὡς λοιπὸν ἐν Βυρτεμβέργῃ, ἥς τὸ Σύνταγμα καθιεροῦ τὸ δικαίωμα τοῦ ἀναφέρεισθαι οὐχ' ὅτι καὶ τὸ τοῦ συνέρχεσθαι καὶ συνεταίριζεσθαι, ὅρθως ἐδογματίσεν ὁ διάσημος Mohl, ὅτι καὶ τὰ δικαίωματα ταῦτα εἰσὶν ἀνεγνωρισμένα δι' αὐτοῦ, οὕτω καὶ παρ' ἡμῖν δύναται τις νὰ ἰσχυρισθῇ, ὅτι καὶ ὑπὸ τὸ παλαιὸν ἡμῶν Σύνταγμα ἐβίου ἐν Ἑλλάδι τὰ δικαίωματα ταῦτα. Ἀλλὰ τὸ νέον ἡμῶν Σύνταγμα τοῦ 1864 ἤρε πᾶσαν περὶ τούτου ἀμφιβολίαν, καθιερώσαν ἐπιρρήδην διὰ τῶν ἄρθρων αὐτοῦ 10 καὶ 11 τὰ δικαίωματα τοῦ συνέρχεσθαι καὶ συνεταίριζεσθαι.

Καὶ τὸ μὲν ἄρθρον 10, πραγματευόμενον περὶ τοῦ δικ. τοῦ συνέρχεσθαι, ἀποτελεῖται ἐκ 3 ἐδαφίων· καὶ κατὰ τὸ 1ον μὲν οἱ πολῖται ἔχουσι τὸ δικαίωμα τοῦ συνέρχεσθαι ἡσύχως καὶ ἀόπλως, ἀπαγορεύεται ἄρα τὸ συνέρχεσθαι ἀνησύχως καὶ ἐνόπλως· κατὰ δὲ τὸ 2ον εἰς τὰς δημοσίας συναθροίσεις δικαιοῦται νὰ παρίσταται ἡ ἀστυνομία· κατὰ δὲ τὸ 3ον αἱ ἐν ὑπαίθρῳ συναθροίσεις δύνανται ν' ἀπαγορευθῶσιν, ἂν ἐξ αὐτῶν ἐπικεῖται κίνδυνος εἰς τὴν δημοσίαν ἀσφάλειαν. Εἶναι τάχα ἔλλογοι οἱ θεθέντες περιορισμοί; Εἶδομεν, ὅτι ἡ ἐλευθερία τοῦ συνέρχεσθαι ἐρεῖδεται πρὸς τὸ τοῦ ἀνθρώπου φυσικὸν καὶ ἀναφαίρετον δικαίωμα τοῦ συγκοινωνεῖν πρὸς τοὺς ὁμοίους αὐτῷ καὶ ἐκφράζειν αὐτοῖς προφορικῶς τὰ διανοήματα αὐτοῦ. Ἀλλ' ἡ ἀσκῆσις ταύτης οὐδαμῶς δεῖται τῆς χρήσεως ὅπλων ἢ εἰς παρακτικὰς διαδηλώσεις παρεκτροπῆς. Ὅθεν οὐδαμῶς ἀντίκειται εἰς τὸ φυσικὸν δίκαιον οὔτε προσβάλλει τὴν ἀτομικὴν ἐλευθερίαν τοῦ συνέρχεσθαι ὁ διὰ τοῦ συντάγματος ἡμῶν καθιερούμενος περιορισμὸς τοῦ λαλεῖν, ἀκροᾶσθαι καὶ συσκέπτεσθαι ἄνευ ὅπλων καὶ ἄνευ θορυβωδῶν ἐπιδείξεων. Ἐν ᾧ δὲ οὐδόλως περιορίζει τὴν ἐλευθερίαν ταύτην, συντελεῖ ὁμῶς εἰς τὴν ἀσφάλειαν τῆς δημοσίας τάξεως, τοῦ καθεστῶτος, τῆς εἰρήνης τῶν πολιτῶν ἀπὸ τῆς ἐπιβουλῆς ὀλίγων ταραξιῶν ἢ ἰδιοτελῶν ἀνθρώπων. Ἐπιτρεπομένου τοῦ συνέρχεσθαι ἐν ὅπλοις ἢ προκαλεῖν ταραχὰς διαδηλώσεις, οὐ μόνον τραυματίζεται καίρως ἡ εἰρήνη τῆς πόλεως καὶ τῶν πολιτῶν, ἀλλὰ καὶ φόβος αἱματοχυσίων καὶ ρήξεων καὶ τὸν ἔσχατον κίνδυνον κινδυνεύει ἐσθ' ὅτε αὐτὸ τὸ δημοφίλητον καθεστῶς, ἀπειλούμενον ὑπὸ ὀλίγων μὲν ἀλλὰ συνεσωματωμένων καὶ τεθωρακισμένων δι' ὅπλων. Τοῦ δικαίωματος τῆς συναθροίσεως γίνεται ἰδίως χρῆσις ἐν ταῖς παρὰμοναῖς τῶν βουλευτι-

κῶν ἐκλογῶν πρὸς ἀκρόασιν τοῦ ὑποψηφίου, διότι ἐν πλῆθοντι συνήθως ἀκρατηρῶ ἀντιτάσσει τὴν ὀρθότητα τῶν ἰδίων δοξασιῶν εἰς τὰς ὑπὸ τοῦ ἐτέρου προβαλλομένας, ἢ πρὸς σύσχεψιν καὶ ἀπόφασιν περὶ τοῦ προτιμητέου ἐν ταῖς διαπραγματεύσεσι προσώπου ἢ συνδυασμοῦ. Ἀλλ' ἐπιτρεπομένης τῆς ὀπλοφορίας ἐν ταῖς συνελεύσεσι, προφανῆς κίνδυνος παρίσταται μὴ συγκρουσθῶσιν αἱ ἀντιφρονούσαι φατρίαι, ἐντέθεν δὲ προέλθωσιν αἱματοχυσίαι, τραυματισμοί, φόνοι. Ἀλλὰ καὶ ἡ ἄδεια τῆς παρευρέσεως τῆς ἀστυνομίας κατὰ τὰς δημοσίας συναθροίσεις, καὶ μάλιστα τὰς ἐν ὑπαίθρῳ, οὐδὲν ἔχει ἀπονομιὰ καὶ ἀνελεύθερον, ὅτε συντελοῦσα ἀπλῶς εἰς τὴν ὑπὸ τῆς ἀστυνομίας ἀποτροπὴν τῶν δυναμένων νὰ προκύψωσι διαπληκτικῶν καὶ ταραχῶν. Ἐξεταστέον ἤδη τὴν τοῦ 3 ἐδαφίου διάταξιν. Ἡ δημοσία ἀσφάλεια δέον νὰ ᾖ ἐν τῶν προϋργασιῶν μελημάτων τῆς θεσμοθεσίας καὶ τῶν ἀρχῶν, διότι ἐν τῇ ἐδραῖώσει αὐτῆς κείται ἡ ἐδραῖωσις τοῦ ὑπάρχοντος πολιτεύματος καὶ τῶν ἐν αὐτῷ καθιερουμένων ἀτομικῶν καὶ πολιτειακῶν ἐλευθεριῶν. Ἀν λοιπὸν ἔνεκα λόγων σπουδαίων, ἐνεκα αἰτιῶν πασιδύλων πρόκειται ἐκ τῆς ἐνασκήσεως τοῦ δικαίωματος τοῦ συνέρχεσθαι νὰ διασαλευθῇ ἡ δημοσία ἀσφάλεια, ἥς τὰ πρῶτα κινδυνεύει πάντες οἱ πολῖται, οὐδεὶς δύνανται νὰ ἰσχυρισθῇ ὅτι πρέπει νὰ προτιμηθῇ αὐτῆς ἡ δυσμενὴς ἀνεπιβλαβὴς νὰ ἀναβληθῇ ἡ ἀσκῆσις τοῦ πολυτίμου δικαίωματος τοῦ συνέρχεσθαι. Εἶναι ἀληθές, ὅτι ἐν Ἑλλάδι διὰ τῆς διατάξεως ταύτης τοῦ συντάγματος δύναται νὰ ἐξουθενωθῇ ὅλος ἡ ἀτομικὴ ἐλευθερία τοῦ συνέρχεσθαι, διότι ἐκάστοτε δύναται ἀνατιῶσι ἡ διοικητικὴ ἢ ἀστυνομικὴ ἀρχή, ὅπῃ ῥετοῦσα τὰ κομματικὰ πάθη καὶ συμφέροντα τῆς ἰσχυροῦς φατρίας, νὰ ἀπαγορεύῃ διὰ προκηρύξεως τὴν συνάθροι-

σιν ἄλλα τοῦτο προέρχεται· ἐκ τῆς ἐν Ἑλλάδι υποχειριότητος τῶν διοικητικῶν καὶ ἀστυνομικῶν ἀρχῶν εἰς τὸ διέπον κῆρυξ. Ἐν Ἀγγλίᾳ, ὅπου οἱ μεγαλοκτήμονες καὶ ἄριστοι εἰρηνοδίκαι δύνανται νύει ἐπιτάξαι τῆς συναθροίσεως τῇν διέλυσιν, οὐδεὶς φόβος μὴ παρωσθῇ ἡ ἀτομικὴ τοῦ συνέχεσθαι ἐλευθερία. Ἀλλ' ὡς ἔχει ἡ ἐν Ἑλλάδι διοικητικὴ διοργάνωσις, ἡ τῶν συναθροίσεων ἀπαγόρευσις δέον τὰ ἀνατεθῇ οὐχὶ εἰς ἐξηρητημένα διοικητικὰ ὄργανα, ἀλλ' εἰς τὴν δικαστικὴν ἐξουσίαν, τὸν ἐν ἑκάστῳ τόπῳ λ. χ. ἀνώτατον δικαστικὸν λειτουργόν, οἷον ἐν Ἀθήναις τὸν πρόεδρον τοῦ Ἀρείου Πάγου, ἐν ταῖς πρωτεύουσαις τῶν νομῶν τὸν πρόεδρον τῶν Πρωτοδικῶν· τοῦτο δὲ δὲν ἀπαγορεύει τὸ Σύνταγμα, καθὼ οὐδαμοῦ δοῖζον τὴν δικαιουμένην νὰ ἀπαγορεύῃ τὰς συναθροίσεις ἀρχῇ.

Τὸ δὲ 11 ἄρθρον τοῦ Συντάγματος, τὸ ῥητῶς καθιεροῦν τὸ δικαίωμα τοῦ συνεταίριζεσθαι, εἶναι ὅλως ἐλλιπές, διότι ὅλως καθιεροῖ αὐτό, ὑποβάλλον τὸν κανονισμὸν καὶ τὴν διοργάνωσιν αὐτοῦ εἰς τὴν μέλλουσαν νομοθετικὴν ἐξουσίαν, εἰς τὴν χορηγεῖ τὸ δικαίωμα νὰ συντάξῃ κατὰ τὸ δοκοῦν τὸν περὶ τούτου νόμον, ἀπαγορεύον μόνον τὴν διὰ τοῦ νόμου τούτου ὑπαγωγὴν τοῦ δικαίωματος τοῦ συνεταίριζεσθαι εἰς προηγουμένην τῆς κυβερνήσεως (ἐπομένως καὶ τῶν ὀργάνων αὐτῆς) ἄδειαν. Ὑπάρχει ἄρα ἐπεὶ γούσα χρεῖα τῆς ἐκδόσεως νόμου κανονίζοντος τὰ καθέκαστα καὶ τοῦ δικαίωματος τούτου. Προσῆκον δὲ ὁ νόμος οὗτος νὰ καθιεροῖ ἀπεριόριστος τὸ δικαίωμα τοῦ συνεταίριζεσθαι, εἰς οὐδεμιᾶς ἀρχῆς τὴν ἄδειαν ὑποβάλλον τὴν τῶν συλλόγων καὶ συνεταρισμῶν σύστασιν, δεῖξιν δὲ μόνον τὰς περιπτώσεις, καθ' ἃς εἶναι διαλυτοί, καὶ χορηγῶν τῇ δικαστικῇ μόνον ἐξουσίᾳ τὴν ἄδειαν τῆς δι' ἀποφάσεως ἡτιολογημένης διαλύσεως τῶν

ἀνόσια ἐγκαζομένων συλλόγων καὶ εταιριῶν. (Ἐκτενέστερον πραγματεύεται περὶ τῆς ἐλευθερίας τοῦ συνέχεσθαι καὶ συνεταίριζεσθαι Ἡμέτερον Ἐγγχειρίδιον Συντ. δικαίου § 183 καὶ ἐπ.)

Θ. Ν. Φλογαίτης

Ἐλευθερία τοῦ προσώπου ἢ ἐλευθερία προσωπικῇ. (Liberté de la personne ἢ liberté personnelle). Ἡ προσωπικὴ ἐλευθερία τοῦ ἀνθρώπου, συνισταμένη εἰς τὴν ἐλευθερίαν διαθέσιν τοῦ προσώπου καὶ τοῦ σώματος αὐτοῦ, εἶναι ἐμφανῶς ἡ ἱερωτάτη καὶ πολυτιμωτάτη πάσης ἄλλης ἐλευθερίας· ὅθεν ἡ ἀφαίρεσις αὐτῆς διὰ τῆς αἰγμωλότησεως καὶ ὑποδουλώσεως αὐτοῦ εἶναι τυραννία ἄκρα, ροβερωτάτη πασῶν τυραννιᾶν δὲ τοιαύτη, μεταβάλλουσα τὸν ἄνθρωπον εἰς πρῶγμα, ἐπικρατεῖ γενικῶς μόνον ὅπου λαὸς κατέστη διὰ τοῦ πολέμου δούλος ἄλλου λαοῦ, ἀποτελεῖται ἐπομένως ἡ κοινωνία ἐκ δύο λαῶν, τοῦ μὲν κυρίου, ἔχοντος καὶ ἀσκούντος τὰ φυσικὰ τοῦ ἀνθρώπου δικαιώματα, τοῦ δὲ δούλου, στερηθέντος τῶν ἀνθρωπίνων δικαιωμάτων, κυριεύει δὲ βαρβαρότης καὶ ἀμάθεια παχυλή. Ἡ δουλεία, ὑπὸ τὸν κύριον αὐτῆς τύπον, τὸν εἰδεχθῇ τῆς ἀνθρωπεμπορίας ἢ σωματεμπορίας, ἐξηλείφθη σχεδὸν παντὶ ἐκ τῆς Εὐρώπης, τὰ δὲ νεώτερα συντάγματα, ἐν οἷς καὶ τὰ ἡμέτερα, τὸ τε τοῦ 1849 καὶ τὸ τοῦ 1864 (διὰ τοῦ 13 ἄρθρου αὐτοῦ), καθιέρωσαν ῥητῶς, ὅτι ἐν ταῖς πολιτείαις, ἃς διέπουσιν αὐτά, οὐ μόνον δὲν ἐπιτρέπεται ἡ ἐγκατάστασις δουλείας, ἀλλὰ καὶ ὁ ὅπωςδῆποτε περιελθὼν εἰς κατάστασιν δούλου, εἴτε δηλαδὴ διὰ χρημάτων ἀγορασθεὶς, εἴτε ἄλλως δουλωθεὶς, μετακομιζόμενος εἰς αὐτάς, καθίσταται ἐλεύθερος, ἀπολαύων τελείως τῆς προσωπικῆς αὐτοῦ ἐλευθερίας. Ἀλλὰ καὶ μόνος ὁ περιορισμὸς τῆς προσωπικῆς ἐλευθερίας

την ἀφαιραν τῶν δικαιωμάτων τῶν ἀλλοιῶν, οἵτινες διαταράττουσι τὴν κοινωνικὴν τάξιν; Οὐτε τοῦτο βεβαίως εἶναι εἰσὶν. Τοῦτου ἕνεκα ἀνάγκη νὰ εὐρεθῇ ἕτερον τι συμβιβάζον ὅσον εἶναι ἀνθρωπίνως δυνατόν τὴν βεβαίαν τιμωρίαν τῶν ὁσων πρὸς τὴν πολυτιμοτάτην ἐλευθερίαν τοῦ προσώπου. Μέσον δὲ τοιοῦτο ἔστι ὁ περιορισμὸς τῆς προφυλακίσεως πρὸς τὴν βραχέαν ἀδικημάτων, ἐφ' ἧς τιμωρία τῆς ἀειφυγίας, εἰς ἣν δύναται νὰ τραπῇ ὁ ἐνοχος, εἶναι πολλῶν ὁσων τῆς δευτέρας τιμωρίας, β) ἡ ἐνέργεια τῆς προφυλακίσεως ὑπὸ σπουδαίας ἐπιτήδεως, ἀσφαλιζούσας τὸν ἄνθρωπον ἀπὸ τῆς κακοβουλίας ἢ τῆς ἀνοίας ἐνὸς ἑνὸς ἀνθρώπου, γ) ἡ νομοθέτης ὡριμότης βραχέος χρονικοῦ διαστήματος, οὗ ὅσον δὲν ἐπιτρέπεται τῆς προφυλακίσεως ἀπειράτως. Δυστυχῶς ὅμως οὐ μόνον τὰ τὰ μοναρχικὰ πολιτεύματα, ἀλλὰ καὶ ὅτι αὐτὰ τὰ ἀντιπροσωπικὰ βιοῦσι τὴν καὶ νομοθεσίαν, μὴ θεόντως ἀσφαλιζομένη τὴν προσωπικὴν ἐλευθερίαν. Ἐν ὑπὸ μὲν τὰ πολιτεύματα τῶν ἐν δημοκρατικῇ ἐτι διατελούντων κρατίων, ἢ τοῦ προσώπου ἐλευθερία εἶναι ἕκαστος τῆς θελήσεως τοῦ προστυχόντος ἐλευθερία, ἄνευ οὐδεμιᾶς ἐγγυήσεως. Ἡ πολιτεία τοῦ αὐτάρχου ἢ καὶ τῶν ἀναρχῶν αὐτοῦ ρυθμίζει τὸ μέτρον τῆς προσωπικῆς ἐλευθερίας τῶν ὑπηκόων. Ὁσων δὲ τοῦτου τὰ ἐν ταῖς ἀρχαῖαις καὶ ταῖς τοῦ μεσαιῶνος μοναρχικαῖς πολιτείας, ἐν Γαλλίᾳ μέχρι τοῦ 1789, ἐν Γαλλίᾳ ἄλλοτε, ἐν Γερμανίᾳ, ἐν Ρωσίᾳ μέχρι τῆς μεγάλης Αἰκατερίνης, τελευτῶντα ἔργα κατὰ τῆς προσωπικῆς ἐλευθερίας. Ἀλλὰ καὶ ὑπὸ τὰ ἀντιπροσωπικὰ δὲν ἡσφαλίσθη ἐτι κατὰ τὸ πλείστον προστυχόντως (*Ἰδε Ἡμετέρου Συντ. διὰ τὸν § 214 καὶ ἐπ.).

Ἐκαστέον ὅτι τινες ἀρχαὶ διέπουν καὶ παρ' ἡμῶν τὴν ἐλευθερίαν τοῦ προ-

σώπου. Κατὰ μὲν τὸ 4 ἄρθρον τοῦ νέου ἡμῶν Συντάγματος «ἡ προσωπικὴ ἐλευθερία εἶναι ἀπαράβιατος» οὐδεὶς καταδικάζεται, συλλαμβάνεται, ἢ φυλακίζεται ἢ ἄλλως πως περιορίζεται, εἰμὴ ὅταν καὶ ὅπως ὁ νόμος ὀρίζει». Τὸ ἄρθρον τοῦτο οὐδένα προφανῶς νεωτερισμὸν ἐπέφηγεν εἰς τὰ περὶ προσωπικῆς ἐλευθερίας προκαθιερωμένα ὑπὸ τοῦ παλαιοῦ συντάγματος καὶ τῶν ἡμετέρων ποινικῶν νόμων. Κατὰ δὲ τὸ 5 «ἐξαιρουμένου τοῦ ἐπ' αὐτοφώρῳ ἐγκλήματος, οὐδεὶς συλλαμβάνεται, οὐδὲ φυλακίζεται ἄνευ ἱκανοποιημένου δικαστικοῦ ἐντάλματος, ὅπερ πρέπει νὰ κοινοποιηθῇ κατὰ τὴν στείγην τῆς συλλήψεως ἢ προφυλακίσεως. Ὁ ἐπ' αὐτοφώρῳ ἢ δι' ἐντάλματος συλλήψεως κρατηθεὶς προσάγεται ἄνευ ἀναβολῆς εἰς τὸν ἀρμοδίον ἀνακριτὴν, ὅστις ὀφείλει ἐντὸς τοῦ πολὺ τριῶν ἡμερῶν ἀπὸ τῆς παραγωγῆς του, εἴτε ν' ἀπολύσῃ αὐτόν, εἴτε νὰ ἐκδώσῃ κατ' αὐτοῦ ἐντάλμα φυλακίσεως» παρελθουσῶν τῶν τριῶν ἡμερῶν χωρὶς νὰ ἐκδοθῇ ὑπὸ τοῦ ἀνακριτοῦ ἐντάλμα φυλακίσεως, πᾶς δεσμοφυλάξ ἢ ἄλλος ἐπιτετραμμένος τὴν κράτησιν τοῦ συλληφθέντος, εἴτε πολιτικὸς ὑπάλληλος εἶναι, εἴτε στρατιωτικός, ὀφείλει νὰ ἀπολύσῃ αὐτόν παραγοῦμα. Οἱ παραβάται τῶν ἀνωτέρω διατάξεων τιμωροῦνται ἐπὶ παρανόμῳ κατακρατήσῃ. Τὸ ἄρθρον τοῦτο διαφέρει τοῦ 5 ἁρθροῦ τοῦ παλαιοῦ ἡμῶν συντάγματος, συγκειμένου ἐξ ἐνός καὶ μόνου ἐδαφίου, ὅτι κατ' ἐκεῖνο μὲν ἀπαιτεῖτο ὡσαύτως ἡ κοινοποίησις δικαστικοῦ ἐντάλματος κατὰ τὴν στείγην τῆς συλλήψεως ἢ προληπτικῆς φυλακίσεως, ἀλλὰ τὰ δύο τελευταῖα ἐδάφια εἶναι ὅπως νέα, ἐλλείποντα ὅλως ἐκ τοῦ παλαιοῦ διὰ τῶν ἐδαφίων δὲ τούτων καθιερώθη νεώχμους λίαν χρήσιμος, ἀποτελοῦσα ἐγγύησιν μεγίστην διὰ τὴν προσωπικὴν ἐλευθερίαν κατὰ τοῦτο, ὅτι ἐπένεινα τοῦ τριμήρου διαστήματος δὲν δύναται τις

νά κρατηθῇ ἄνευ τῆς συγκαταθέσεως τῆς ἀνακριτικῆς ἀρχῆς, ὀφειλομένης ἐν τῷ διαστήματι τούτῳ ν' ἀποφανθῇ. Τὸ δὲ θ' ἄρθρον τοῦ νέου συντάγματος προνοεῖ μόνον περὶ τῶν ἐπὶ πολιτικοῖς ἀδικήμασι κατηγορουμένων, βεβαιοῦται δ' ἄρκούντως αὐτοῦ, ὡς παρατηρήσαμεν ἄλλοτε. — Κατὰ τὸ 7 ἄρθρον, ληφθὲν ἐκ τοῦ ἁρθροῦ θ' τοῦ παλαιοῦ συντάγματος, «ποινὴ δὲν ἐπιβάλλεται ἄνευ νόμου, ὀρίζοντος προηγουμένως αὐτήν.» Τὸ ἄρθρον τοῦτο τοῦ συντάγματος παρέχει σωτήριον ἐγγύαν εἰς τὴν προσωπικὴν ἐλευθερίαν κατὰ τοῦτο, ὅτι ἀπαγορεύεται οὐ μόνον εἰς τὴν ἐκτελεστικὴν ἢ τὴν δικαστικὴν ἐξουσίαν, ἀλλὰ καὶ τὴν νομοθετικὴν, νὰ ἐκδώσῃ νόμον περὶ τιμωρίας οἰουδῆποτε διὰ προλαβούσαν τοῦ νόμου πράξιν, μὴ χαρακτηριζομένην καλὰσιμον ὑπὸ τῶν προϋπαρχόντων ποινικῶν νόμων. — Κατὰ τὸ 8 τέλος ἄρθρον τοῦ συντάγματος «οὐδεὶς ἀφαιρεῖται ἄκων τοῦ παρὰ τοῦ νόμου ὁρισμένου εἰς αὐτὸν δικαστοῦ», δὲν δύναται ἐπομένως ἡ ἐκτελεστικὴ ἐξουσία νὰ διορίσῃ ἢ καὶ διὰ νόθου νομοθετικῆς ἐξουσίας νὰ προκαλέσῃ τὸν διορισμὸν δικαστῶν ἄλλων ἢ τῶν ὀριζομένων ὑπὸ τοῦ συντάγματος καὶ τῶν νόμων εἰς ἐκδικασιν ποινικῆς ἢ πολιτικῆς δίκης πολίτου τινός. Τὸ ἄρθρον τοῦτο ἀποτελεῖ σπουδαίαν ἐγγύησιν οὐ μόνον διὰ τὴν προσωπικὴν ἐλευθερίαν, ἀλλὰ καὶ διὰ πάντα τὰ δικαιώματα καὶ συμφέροντα τῶν πολιτῶν. — Ἐκ τῶν εἰρημένων ἐμφαίνεται, ὅτι αἱ διατάξεις τοῦ παρ' ἡμῶν συντάγματος εἶναι αὐταὶ καθ' ἑαυτὰς ἄρκούντως ἀσφαλιστικαί· ἀλλ' οὐχ ἥττον δὲν ἐπαρκοῦσιν εἰς βεβαίωσιν τῆς προσωπικῆς ἐλευθερίας, ἐν ὅσῳ ἰσχύει παρ' ἡμῶν ἡ ἐπικρατοῦσα ποινικὴ δικονομία, ἐλέγχεται δὲ ὀρθότατον τὸ λόγιον τοῦ μεγάλου πολιτικοῦ φιλοσόφου τῆς προλαβούσης ἑκατονταετηρίδος, τοῦ Montesquieu, εἰπόντος, ὅτι ἡ ἀσφάλεια τῆς

προσωπικῆς ἐλευθερίας ἥρτηται κατὰ ἀπὸ τῆς χρηστότητος τῶν ποινικῶν νόμων. Τὸ Σύνταγμα ἡμῶν ῥητῶς ἐκγράφει τὸ ἀπαρᾶβιαστον τῆς προσωπικῆς ἐλευθερίας, ἀλλὰ μετ' αὐτοῦ συμβαίνει συνισχέει ἡ ποινικὴ ἡμῶν δικονομία καθ' ἣς τὰς ρητὰς διατάξεις, μὴ παραγόμενας ὑπὸ τοῦ συντάγματος, εἰς καὶ μόνος ἀνακριτικῆς δύναται νὰ ἐκδώσῃ ἐντάλμα συλλήψεως καὶ οὐδ' ἡ ποτε καὶ οὐχ ἡμῶν ἐπὶ κακούργηματι· ἀλλὰ καὶ ἐπὶ πλημμελήματι· ἐν ἐξαιρετικαῖς τισι περιπτώσεσι, 2) εἰς καὶ μόνος ἀνακριτικῆς, ἀκούων καὶ τὴν γνώμην τοῦ σαγγελέως, δύναται νὰ διατάξῃ τὴν προφυλάκισιν οἰοῦδ' ἡ ποτε, ἐπὶ οὐχ μόνον ἐπὶ κακούργηματι, ἀλλὰ καὶ ἐπὶ πλημμελήματι πολλάκις, 3) προδῇ ὁ ἀνακριτὴς εἰς ἐκδοσιν ἐντάλματος φυλακίσεως, ἀρκεῖ ἀπλῆς ὑποψία (Ποινικὴ Δικονομία ἄρθρον 212), 4) μένει ὁ προφυλακισθεὶς ἐν ταῖς φυλακαῖς, ἄχρις οὗ, περατωθείσης τῆς ἐκρίσεως καὶ ὑποβληθείσης τῆς ὑπόθεσεως εἰς τὸ συμβούλιον, διατάξῃ τοῦτο τὴν παῦσιν ἢ τὴν ἐξακολούθησιν τῆς προφυλακίσεως (ἄρθρον 259), 5) εἰς καὶ μόνος καὶ οὗτος εἰρηνοδίκης, δύναται νὰ διατάξῃ τὴν προφυλάκισιν ἐξαιρετικῶς ἐπὶ πταισμάτων, 6) εἰς καὶ μόνος εἰρηνοδίκης, καὶ οὗτος ὑπάλληλος, ἐπὶ τημένους ἐντελῶς ἀπὸ τῆς κυβερνήσεως καθὼς διορίζομενος, παύεται καὶ μετὰ τιθέμενος ὑπ' αὐτῶν ὀφείλων δὲ κατὰ τὸν ὀργανισμὸν τῶν καστηρίων τελείαν ὑπακοὴν καὶ ὑποταγήν εἰς τὰς διαταγὰς τοῦ ἐπὶ τῆς καιομένης ὑπουργοῦ, ἥτοι ὁ εἰσαγγελλόμενος δύναται νὰ ἀνακόψῃ τὸ βούλευμα συμβουλίου τῶν Πλημμελειοδικῶν νὰ παρατείνῃ τὴν προφυλάκισιν τοῦ ποδίκου, 7) δὲν ὀρίζεται ἐν τῇ ποινικῇ ἡμῶν δικονομίᾳ ῥητόν τι χρονικόν

μα, ἐν ᾧ θεὸν νὰ εἰσπαύσῃ ἡ ὑπόθεσις εἰς τὸ συμβούλιον ἢ νὰ ἐκδοθῇ τὸ βέλευμα, 8) οὐδεμία τοῦλάχιστον δίδου ἀποζημίωσις εἰς τὸν διωκόμενον ἐν περίπτωσηί αὐτῃ διὰ τὴν ἐκ τῆς προσωπικῆς ἐπελευθερώσεως αὐτοῦ ποινὴν καὶ χρηματικὴν ζημίαν, 9) οἱ πολιτικοὶ ὑπάλληλοι, παραβιάζοντες τὴν προσωπικὴν ἐλευθερίαν τῶν πολιτῶν, μάλα σπάνια τῶν ἰσχυρῶν, οὐδένα σχετικῶς ἐπὶ τὸν κίνδυνον διωγμοῦ, κωλυμένων ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ τῶν εἰσαγγελέων ἐνεργήσωσιν ἐπὶ τῶν κατ' αὐτῶν ἐγγυήσεων τῶν παθόντων πολιτῶν, 10) στρατιωτικοὶ καὶ ναυτικοὶ ὑπάλληλοι σπάνια τιμωροῦνται ἐπὶ τῇ παρ' αὐτῶν ἐπιβίῃ τῆς προσωπικῆς ἐλευθερίας τῶν πολιτῶν, καθ' ὃ ὑπαγόμενοι εἰς ἰδιαιτέρως δικαιοδοσίαν, λίαν εὐνοοῦν αὐτοῖς, ὅτε ἐκ στρατιωτικῶν ἀσκουμένην καὶ τῇ ἐλευθερίᾳ ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ ὑπέκουσαν. ὅθεν, εἰ καὶ τὰ συντάγματα ἡμῶν, τὸ ἄκρον μάλιστα, καθιέρωσαν ἱκανὰς προστατευτικὰς τῆς προσωπικῆς ἐλευθερίας, οὐχ ἦρτον αὐτὴ διατελεῖ ἐν ἡμῶν τὸ ἔρμαϊον τῆς κακοβουλίας ἢ τῆς καὶ τῆς ἐκτελεστικῆς ἐξουσίας ἢ ἐνὸς ἡγεῖο δικαστικοῦ λειτουργοῦ. Διὸ πρὸς τὰς ἀλλοτρίους αὐτῆς ἀνάγκη νὰ μεταρρυθμισθῇ ἐν πολλοῖς αἱ διατάξεις τῆς ποινικῆς οἰκονομίας. Αἱ καὶ ἡμᾶς δὲ ἀναγκαίως καὶ κυριώτερον μεταρρυθμίσεις εἴπαμεν) ὁ περιορισμὸς τῆς προφυλακίσεως ἐπὶ τῶν ἀδικημάτων μόνον, εἰς ἃ ἐπιβάλλεται ποινὴ ἀνωτέρα τῆς εἰρκτῆς, ἥτοι ἐπὶ τοῦ, ἰσοθίων δεσμῶν καὶ προσκαίον δεσμῶν. Ἡ μεταρρύθμισις αὕτη, ἀλλὰ τούτοις τὸ μέγιστον ἴσως μέρος τῶν ἐκτελεστικῶν τῆς ἀδικίας τῆς ὁδονηρᾶς προφυλακίσεως, οὐδαμῶς δύναται νὰ ζητήσῃ τὴν ποινικὴν δικαιοσύνην, διότι καὶ ἐπ' ἀδικήματι συνεπάγοντι τὴν ποινὴν τῆς εἰρκτῆς κατηγορούμενος συνιστᾷ νὰ ὑποβάλλῃ ἑαυτὸν εἰς τὴν φοβερὰν

ποινὴν τῆς ἀεφυγίας ἐκ τῆς πατρίδος, ἐνθα ἔχει τοὺς ἐγγεστίους θεοὺς αὐτοῦ, τοὺς φίλους, τοὺς συγγενεῖς, τὴν περιουσίαν αὐτοῦ πᾶσαν, πρὸς ἀποφυγὴν μὴ λίαν βαρέας καὶ ἐν ταῦτ' ἀμφιβόλου ποιήσῃ, ἢ ἐλπίζει καὶ δικαζόμενος νὰ διαφυγῇ, 6) ἡ ἐπέκτασις τῶν ὑπὸ τοῦ Συντάγματος χορηγουμένων εἰς μόνους τοὺς ἐπὶ πολιτικοῖς ἀδικήμασι κατηγορούμενους ἐγγυήσεων καὶ εἰς τοὺς ἐπὶ κοινῶς δικαζομένους, ἢ καθιέρωσις δηλονότι τῆς ἐπ' ἐγγυήσει ἀποφυλακίσεως (εἰσαγγεῖσα μάλιστα εὐτυχῶς πρὸ τίνος ἐν Γαλλίᾳ καὶ ἐν Γερμανίᾳ) καὶ ὁ ὁρισμὸς ἀνωτάτου τινὸς χρονικοῦ ὁρίου, οὗ ἐπέκεινα δὲν συγχωρεῖται ἡ προφυλακίσις, ἄνευ τοῦλάχιστον τῆς ἐν τῷ μεταξύ ἐκδόσεως δικαστικοῦ βουλεύματος. Περὶ δὲ τῆς ἀνάγκης τῆς καταρτίσεως ἀνεξαρτήτων εἰσαγγελεῶν ἀρχῶν καὶ τῆς καταργήσεως τῆς ἰδιαιτέρως δικαιοδοσίας τῶν στρατιωτικῶν καὶ ναυτικῶν ἐπ' ἀδικήματι πολλὰς δι' ἀλλεπαλλήλων πραγματειῶν καὶ ἀγορεύσεων ("Ἴδε καὶ Συνταγματικοῦ ἡμῶν δικαίου § 212 καὶ ἐπ.).

Θ. Ν. Φλογαίτης

Ἐλευθερία τοῦ τύπου
(Liberté de la presse). Ἡ ἐλευθερία τοῦ λέγειν καὶ γράφειν, ἀπόρρητα ἀναγκαῖα οὖσα, ἡ μᾶλλον ἐκδηλώσις εἰς τὰ ἔξω, τῆς ἐλευθερίας τοῦ διανοεῖσθαι, παράγεται ἀπὸ τῆς φύσεως αὐτῆς, δηλονότι εἶναι ἀτομικὴ ἐλευθερία. Ἐπειδὴ δὲ ὁ τύπος εἶναι ἀπλῶς τελειοποίησις τεχνικῆς τῆς γραφῆς, (ἥτις πάλιν εἶναι συμπλήρωσις, ἀντιπροσώπευσις καὶ τελειοποίησις τοῦ λόγου), ἡ ἐλευθερία τοῦ τύπου, ἡ ἐλευθερία δηλονότι τοῦ ἐντύπου, ἐκφράζειν τοὺς ἴδιους στοχασμούς, εἶναι ἐπίσης φυσικὴ ἥτοι ἀτομικὴ ἐλευθερία. Ἀλλ' ἡ ἐλευθερία αὕτη ἀποτελεῖ καὶ σπουδαιότατην συμπληρωτικὴν πολιτικὴν ἐλευθερίαν (ἥτοι σπουδαιότατην ἐγγύησιν τῆς διαιρέσεως τῶν ἐξουσιῶν). Ὁ μερι-

σμός τῆς ἐν συνόλῳ ἐξουσίας (ἡ διαίρεσις τῶν ἐξουσιῶν) ἐγγράφεται καὶ ὀρίζεται ἐν τοῖς Συντάγμασι πᾶσι· ἀλλ' ὅμως διὰ τῆς βεβηλώσεως τοῦ ἐκλογικοῦ δικαιώματος, διὰ τῆς ἐξωνήσεως τῶν βουλευτῶν, διὰ τῆς διαφθορᾶς τῶν δικαστῶν γίνεται εἰκονικός· οὕτω δὲ ἐκλείπει πᾶσα ἐγγύησις ὀρθοῦ τῆς ἐξουσίας χειρισμοῦ. — Ἀγρυπνος ἐπιτηρητής τῶν πράξεων τῶν διαφόρων ἐξουσιῶν, δραστήριος καὶ πρόθυμος κατάγγελεὺς τῶν παρανομιῶν εἰς αὐτὴν τὴν ἐνδιαφερομένην κοινωνίαν, ἔχῃ τὸ ἔθνος, ἡ δημοσιογραφία οὐ μόνον καθίσταται γνωστὰς παρατυπίας τὰς παρανομίας καὶ τὰς παρεκτροπὰς, ἀλλὰ προσέτι καὶ παρακολουθοῦσα κατὰ γενικὸν κανόνα τὸ ἔθνικόν φρόνημα καὶ ἀπεικονίζουσα αὐτὸ κατὰ τὸ πλεῖστον πιστῶς, νοθεύει καὶ ἀπειλεῖ ὡς αὐτοκλήτος τρόπον τινὰ ἀλλ' ἀληθὲς ἀντιπρόσωπος τοῦ ἔθνους τὰς διαφόρους ἐξουσίας, αἱ δὲ νοθεσίαι καὶ αἱ ἀπειλαὶ δύνανται· πολλάκις νὰ προκαλέσωσι τὴν εἰς τὴν νόμιμον ὁδὸν ἐπάνοδον τῶν παρεκτραπομένων ἐξουσιῶν. Ὁ ἄνθρωπος, ὅσον καὶ ἂν ἦναι διεφθαρμένος, δὲν ἔχει συνήθως ἐσβεσμένον παντελῶς τὸ αἶσθημα τῆς φιλοτιμίας, ἐπομένως ἡ πεποιθήσις περὶ τῆς δημοσιεύσεως τῆς σκοπούμενης παράνομου πράξεως δύναται νὰ ἀποτρέψῃ αὐτὸν πολλάκις τοῦ σκοποῦ. Ἡ νοθεσία ἄρκει πολλάκις νὰ μεταβάλλῃ τὸ σφαλερὸν τοῦ φρονήματος ἢ τῶν σκοπῶν καὶ διαθέσεων τῶν ἐν τῇ ἐξουσίᾳ. Ὁ ἄνθρωπος, αὐτὸς ὁ γενναῖος ψυχὸς καὶ μεγάλου μὸς, ἔχει συνήθως καὶ αἶσθημά τι φόβου, ἀδικοπραγῶν. Ὅθεν ἡ ἀπειλὴ δύναται πολλάκις νὰ περιορίσῃ αὐτὸν εἰς τὸν νόμιμον κύκλον τῆς ἐνεργείας αὐτοῦ. Ἰδοὺ διατὶ ὁ τύπος ἀποτελεῖ καὶ σπουδαίαν ἐγγύησιν περὶ τοῦ μερισμοῦ τῶν ἐξουσιῶν.

Καὶ ὅμως παρ' ἡμῖν ἡ τοῦ τύπου ἔλευθερία εἶναι ἥκιστα ἡσφαλισμένη, διότι ὁ περὶ τύπου νόμος τοῦ 1837, εἰσαχθεὶς ἐπὶ

Βαυαροκρατίας, δεσμεύει διὰ πολλῶν προληπτικῶν καὶ ποινικῶν διατάξεων τὸν τύπον. Καὶ εἶναι μὲν ἀληθές, ὅτι αὐτῶν ἐπελθόντων Συνταγμάτων καθάρωθ' ὁ νόμος ἡ ἄκρα ἔλευθερία τοῦ τύπου, μάλιστα δὲ διὰ τοῦ Συντάγματος τοῦ 1864 (ἄρθ. 14), οὐ μόνον ὀρίσθη, ὅτι ἡ λογοκρισία, ὡς καὶ πᾶν ἄλλο προληπτικὸν μέτρον, ἀπαγορεύεται, ἀλλὰ καὶ ὅτι ἀπαγορεύεται κατὰ κανόνα κατὰσχέσις ἐφημερίδων καὶ ἄλλων ἐκδοτῶν διατριβῶν (πρὸ τῆς δημοσιεύσεως μετ' αὐτῆν). Ἀλλὰ μὴ καταργηθέντος ἐν τῷ τοῦ περὶ τύπου νόμου τοῦ 1837, ποινικαὶ αὐτοῦ διατάξεις, ὡς καὶ πᾶν προληπτικαί, θεωροῦνται ἐτι ἰσχύοντες καὶ πρῶτον μὲν θεωρεῖται ἐτι ὑπὸ τῶν ἰσχύοντων ἢ ἐν τῷ 55 ἁρθρῷ τοῦ περὶ τύπου νόμου προληπτικὴ διαταξὶς καθ' ἣν ὁ θέλων νὰ γίνῃ ὑπεύθυνος συτάκτης ὀφείλει νὰ ἀποταθῇ εἰς τὸν ν. μάρχην καὶ νὰ ζητήσῃ ἄδειαν πρὸς ἐκδόσιν ἐφημερίδος, 2) ἰσχύει ἡ διάταξις τοῦ 61 ἁρθροῦ, καθ' ἣν παραδίδεται εἰς χεῖρας τοῦ παρὰ πρωτοδικαίᾳ εἰσαγγελεως ἡ ἀντεισαγγελίᾳ ἀντίτυπον παντὸς ἐκδομένου φυλλοῦ, 3) τιμωρεῖται διὰ φυλακίσεως τριῶν μηνῶν μέχρι δύο ἐτῶν ὁ προσπαθῆσας νὰ διεγείρῃ μῖσος ἢ περιφρόνησιν κατὰ τῆς κυβερνήσεως ἢ τῶν πράξεων αὐτῆς, 4) καταδιώκεται αὐτὸς παγγέλτως ἢ διὰ τοῦ τύπου ἐξόβρισις τῆς κυβερνήσεως. Ἡ δημοσία συνείδησις ἀκότω ἀνεγνώρισεν ὅτι προσήκον νὰ τιμωρῶνται αἱ ἀληθεῖς καταχρήσεις τοῦ τύπου, ὡς ζημιοῦσαι προφανῶς τὴν κοινωνικὴν καὶ ἠθικὴν τάξιν, ὅποια ἡ ἀδυσκαλίκα καὶ διάδοσις ἰδεῶν ἀντικοινωνικῶν ἢ ἀδίκων καὶ συκοφαντικῶν δυσφημιῶν φυσικῶν ἢ νομικῶν προσώπων καὶ διέγερσις εἰς ἀπειθείαν πρὸς τοὺς καθ' ἑαυτὰς νόμους, ὅθεν θεωρεῖ δικαίως τὴν τιμωρήσασθαι τὴν εἰς τὸ ἐν τοῖς πράγμασι πολιτικὸν κόμμα (ἔχῃ τὴν κυβερνήσασθαι).

συκοφαντικὴν ἐκ προθέσεως ἀπόδοσιν κακῶν ἐνεργειῶν καὶ τάσεων, τείνουσαν καὶ καταστρέφειν τὴν περὶ αὐτῶν ἀγαθὴν ἀπόληψιν τῶν ὁπαδῶν αὐτοῦ καὶ τοῦ ἔθνους· ἀλλὰ πολὺ διαφέρει τούτου ἡ ὑπὸ τοῦ νόμου τοῦ 1837 τιμωρουμένη ἀπρόθεσος ἢ προσπάθεια εἰς διέγερσιν μίσους ἢ περιφρονήσεως κατὰ τῶν πράξεων τῆς κυβερνήσεως. Διὰ τῆς φράσεως ταύτης ἀποκλείεται λεληθώς, ὡς καὶ περὶ ἄλλας ἄλλοτε παρετηρήσαμεν, πᾶσα ἐπίκρισις τῶν πράξεων τῆς κυβερνήσεως, καὶ μάλιστα κακῆς κυβερνήσεως, παρεκτεταμένης εἰς πράξεις ἀξιωμασίτους, ὥστε φυσικῶς πᾶσα ἐπίκρισις φέρεται ἀναγκαιῶς τὰ στοιχεῖα τῆς διεγέρσεως τοῦ μίσους καὶ τῆς περιφρονήσεως, ἐγκειμένη ἐν τῇ φύσει τοῦ ἀνθρώπου, ὅσον ἀξιωμασιωτέτερα καὶ ἀξιοπεριφρονητέτερα ὑπάρχει αὐτῇ καὶ ἂν ἐν τῇ κυβερνητικῇ τις πράξις, τοσοῦτον μᾶλλον νὰ ἐξεκρίνηται κατ' αὐτῆς τὸ μῖσος καὶ ἡ περιφρονήσις αὐτοῦ, μανθάνοντος τὴν πρᾶξιν ταύτην. — Ἡ δὲ κατ' ἐξάίρεσιν αὐτεπάγγελτος καταδίωξις τῶν κατὰ τῆς κυβερνήσεως ἐγκλημάτων τοῦ τύπου εἶναι ὅπως συγχώρητος ἐν συνταγματικῇ ἰδίᾳ κράτει. Ὡς κατὰ τὴν ἐξύθρισιν ἰδιωτῶν ἢ ὑπαλλήλων τὸ δικαίωμα τῆς ἐγέρσεως τῆς δημοσίας ἀγωγῆς ὑποβάλλεται εἰς τὴν θέλησιν τοῦ κατατηνύοντος, οὕτω καὶ νὰ ὑποβάλληται καὶ κατὰ τὴν ἐξύθρισιν τῆς κυβερνήσεως εἰς τὴν προσηκουμένην αὐτῆς θέλησιν, διότι εἶναι μὲν αὕτη ὡς κυβερνήσις ἡθικὸν πρόσωπον, διαχειριζόμενον ἐπὶ τοῦ παρόντος τὰ κοινὰ πράγματα, ἀλλ' ἀποτελεῖται οὐχ ἡττοῦ ἐκ φυσικῶν προσώπων ἔχοντων ἴσως ἰδιωτικὸν συμφέρον εἰς τὴν ἀποφυγὴν δίκης δημοσίας ἐνεργουμένης, γνωστὸν δὲ εἶναι πολλάκις οὐχὶ μόνον ὑπὸ τὰ κοινοβουλευτικὰ πολιτεύματα, ἀλλὰ καὶ ὑπὸ τὰ μοναρχικώτατα αἱ δίκαι τοῦ τύπου θύονται· νὰ ἀποβῶσι πρόσθεν· βλά-

θης μᾶλλον ἢ ὠφελείας εἰς τὴν κυβερνήσιν, καὶ ἐπὶ τῇ ὑπόθεσι· ἔτι τῆς βεβαίας καταδίκης τοῦ συντάκτου· ἀτοπον δὲ, ἐν ᾧ ἐν ταῖς ἄλλαις τοῦ τύπου δίκαις ἐξαρτᾶται τὸ δικαίωμα τῆς εἰς δίκην εἰσαγωγῆς ἀπὸ τῆς θέλησεως τοῦ ἐξουσιοθέντος, ἐν δίκῃ ἐνδιαφερούσῃ τὴν κυβερνήσιν, νὰ ᾖναι τοῦτο ἀνεξάρτητον τῆς θέλησεως αὐτῆς. Θέλουσιν ἴσως ἀντιτάξει τινὲς, ὅτι ἀντιπροσωπεύεται κατὰ τοῦτο ἡ κυβερνήσις ὑπὸ τῶν εἰσαγγελέων, μὴ προβαίνοντων εἰς καταδίωξεις ἐφημερίδων πρὸ τῆς μετ' αὐτῆς συνεννοήσεως αὐτῶν ἢ τῆς παρ' αὐτῆς λήψεως ὠρισμένης μουσικῆς ἐντολῆς· ἀλλὰ τοῦτο καθ' ἡμᾶς ἀντιβαίνει εἰς τὴν περὶ τοῦ χαρακτήρος καὶ τῶν καθηκόντων τῶν εἰσαγγελικῶν ὑπαλλήλων ἐρῶν ἔννοian, καθ' ἣν ἐν τοῖς συνταγματικοῖς ἰδίᾳ κράτεσιν εἶναι καὶ οὗτοι καταδικαστικὰ ὄργανα, ἀφωσιωμένα εἰς μόνον τὸν νόμον, οὐδ' ὅπως δ' ὀφείλοντα ὑπακοήν περὶ τὴν ἐνέργειαν τῆς ὑπηρεσίας αὐτῶν εἰς τὸ κατέχον τὴν κυβερνήσιν πολιτικὸν κόμμα. Ὁ Prévost-Paradol ἐν τῷ συγγράμματι αὐτοῦ *La France Nouvelle* (ἐκδόσις ἐνδεκάτη σελ. 229) ὑποστηρίζει μάλιστα τὴν ἰδέαν, ὅτι ἡδίκη τοῦ τύπου εἶναι δίκη μετὰ τοῦ ὑπουργείου καὶ συγγραφῆς ἢ δημοσιογράφου τινος (ὁράνουν ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ ἐν τοῖς συνταγματικοῖς κράτεσιν ἀνεγνωρισμένου πολιτικοῦ κόμματος), οὐχὶ δὲ δίκη μετὰ τοῦ συγγραφέως τούτου καὶ τῆς δικαιοσύνης. « Κατὰ τὴν δίκην ταύτην, λέγει ὁ Prévost-Paradol, τὸ ὑπουργεῖον ἀπευθύνει τὸν λόγον εἰς τὸ βραβευτικὸν δικαστήριον, λέγει « θεωρῶ τὸ ἔθνος τοῦτο (ἢ τὴν περίοδον ταύτην) ἔνογον καὶ ἐπικίνδυνον. ἐν τῷ συμφέροντι δὲ τοῦ Κράτους, ὅπερ τὴν στιγμὴν ταύτην ἀντιπροσωπεύω ἐγώ, ζητῶ τὴν τιμωρίαν τοῦ συγγραφέως αὐτοῦ ἐκ τούναντι τοῦ συγγραφῆς οὗτος φρονεῖ, ὅτι ἐπράξεν ἔργον ἐπωρελὲς ἢ τοῦλάχιστον ἀθύρον ἀκού-

σατε ἀμφοτέρους ἡμᾶς καὶ κρίνατε.» Οὕτως ἔχοντος τοῦ πράγματος (καὶ τὰ καθ' ἡμᾶς θεωροῦμεν λίαν ὀρθὴν τὴν ὁρξάν τοῦ διασήμου πολιτικοῦ συγγραφέως), τί ὀρθότερον ἢ νὰ ἐξιτωθῇ καὶ ἡ κυβέρνησις πρὸς τὰ λοιπὰ πρόσωπα. ὑποχρεομένου τοῦ εἰσαγγελέως νὰ προβαίνει εἰς ἐνέργειαν καταδικαστικὴν μόνον κατ' ἀκολουθίαν ἐγκλήσεως ; Αἱ δὲ περὶ αἰτήσεως ἀδείας καὶ ἀποστολῆς ἀντιτύπων τῶν ἐφημερίδων εἰς τοὺς εἰσαγγελεῖς διατάξεις ἀντιβαίνει οὕτως οὐ μόνον εἰς τὴν ἔννοιαν ἀλλὰ καὶ εἰς αὐτὸ τὸ γράμμα τοῦ Συντάγματος, καθ' ὃ ὁ τύπος εἶναι ἐλεύθερος, ὡς ὁ προφορικὸς λόγος, πᾶς δὲ πολίτης "Ἑλλήν δικαιοῦται νὰ ἐκδίδῃ ἐφημερίδα.

Ἐπιτραπήτω ἤδη νὰ προσθέσωμεν ὅτι καὶ αὐτὰ τὰ πραγματικὰ ἀδικήματα τοῦ τύπου προστῆκαν μὲν νὰ τιμωρῶνται, ἀλλὰ κατὰ διάφορον ἢ τὰ ἄλλα ἀδικήματα τρόπον, διότι καὶ ὅλως διάφορα εἶναι. Ὁ ὑποστηρίξας ἱταμώτερον πολιτικὴν τινα ἰδέαν, ὃ ἐν τῇ ὁρμῇ τοῦ καλάμου αὐτοῦ ὑπερπηδῆσας τὰ ὑπὸ τοῦ νόμου κεχαρμαγμένα, δὲν δύναται νὰ παραβληθῇ πρὸς τὸν ἐξ αἰμοδόρου αἰσθήματος ἢ ἐξηχρειωμένης καὶ εὐτελοῦς ἀνατροφῆς φονεύσαντα, ληστεύσαντα ἢ ἐπισηκῆσαντα. Διό φρονοῦμεν, ὅτι πρέπον ἦθελεν εἶναι αἰσωματικά ποινὰ ἐπὶ τῶν ἐγκλημάτων τοῦ τύπου νὰ ἀντικαταστῶσι διὰ χρηματικῶν. Ἀλλοτε ἡ Γαλλικὴ Κυβέρνησις (ἐπὶ Ναπολέοντος τοῦ Γ') διὰ τοῦ 12 ἄρθρου τοῦ περὶ τύπου νομοσχεδίου αὐτῆς, (ὅπερ, περιβληθὲν τὴν τήθεννον τοῦ νόμου, ἐκτὸς ἀκριβοῦς τῆς περὶ ποινῶν νεωτεριστικῆς διατάξεως, ἐδημοσιεύθη τὴν 11 Μαΐου 1868) ἐζήτησε τὴν ἐπὶ τῶν ἐγκλημάτων τοῦ τύπου ἀντικατάστασιν τῶν σωματικῶν ποινῶν διὰ χρηματικῶν, ἀλλὰ τὸ νομοθετικὸν σῶμα διὰ μικρᾶς πλειονοψηφίας ἀπέκρουσε ὅτι τὸ πρᾶγμα τὸ ἐπιθυμητὸν οὐκ ἔστιν.

δικῶν, καὶ μετὰ δέκα ἡμέρας ἀποστέλλομενοι (μετὰ τῶν γενομένων τυχόν παρρηγήσεων) ὑπὸ τῶν ἐμπόρων περὶ τῆς παραλείψεως ἰκανοῦ ἢ τῆς ἐγγραφῆς ἀκρίβειας) ὑπὸ τοῦ δημάρχου καὶ τοῦ γραμματέως τῶν πρωτοδικῶν εἰς τὸν νομικὴν, ὅστις ἐπὶ τῇ βάσει αὐτῶν διορθοῖ τὸν κατάλογον, ἐπὶ τῇ βάσει τοῦ διορθωμένου καταλόγου ἐκλέγονται τὰ μέλη τοῦ ἐμπορικοῦ ἐπιμελητηρίου, ἐν ἡμέρᾳ ἐπιλεγμένη ὑπὸ τοῦ προέδρου τῶν πρωτοδικῶν, ὅστις καὶ προεδρεύει τῆς τῶν ἐμπόρων συνελεύσεως (ἄρθ. 4 ἐν συνδ. πρὸς Ὁργ. Δικαστηρίων ἄρθρα 15—19): οἱ ἐκλεγέντες δὲ ὑπὸ τῆς συνελεύσεως ταύτης διορίζονται ὑποχρεωτικῶς διὰ Β. Διατάγματος ἐπὶ τῇ προτάσει τοῦ ἐπὶ τῶν Ἑσωτερικῶν Ὑπουργοῦ (ἄρθ. 4). Ἀναθεύεται δὲ κατ' ἔτος διὰ ψηφοφορίας τὸ πειτημόριον τῶν μελῶν (ἄρθ. 5). Ὑφίσταται δὲ τὰς γραφικὰς δαπάνας τῶν ἐμπορικῶν ἐπιμελητηρίων ὁ δῆμος, ἐν ᾧ συνεδρεύουσι ταῦτα (ἄρθ. 11). Ὡρίσθη δὲ διὰ τοῦ αὐτοῦ Διατάγματος, ὅτι ἡ κυβερνήσις δικαιούται ὁπόταν θέλῃ, νὰ συγκαλῇ καὶ ἐμπορικὴν ἐταιρείαν πρὸς συζήτησιν μεγάλων ἐμπορικῶν καὶ βιομηχανικῶν συμφερόντων ἐξ ἐμπόρων, οὓς ἐπὶ τούτῳ ἀποστέλλουσι τὰ ἐμπορικὰ ἐπιμελητήρια, αἰρούμενα ἑαυτὸν ὅσον τὸν ἀριθμὸν (ἄρθρα 12 καὶ 13). Ἀλλὰ καθ' ὅσον ἡμεῖς γινώσκουμεν, ἰσχυρίζεται μὲν ἐμπορικὴ οὐδέποτε ἕως τοῦ νῦν συνεκλήθη, ὁ δὲ θεσμός τῶν ἐμπορικῶν ἐπιμελητηρίων ἀπὸ πλείστων ὅσων ἰσὺν ἀνεφεύ, ὅτε μετὰ δὲ σχεδὸν εἰσακουσμένων τῶν παραστάσεων τῶν ἐμπο-

κατὰ τὸν παρ' ἡμῖν ἐμπορικὸν νόμον τὴν ιδιότητα καὶ τὰς ὑποχρεώσεις τοῦ ἐμπόρου. Παρατηρητέον μόνον ἐνταῦθα ὅτι ἡ ἐμπορικὴ ιδιότης δὲν ἀποτελεῖ ἰδιαιτέραν τινὰ προσωπικὴν κατάστασιν τοῦ κεκτημένου αὐτῇ, οὔτε τὴν ἰκανότητα πρὸς ἐπιχειρήσιν νομικῶν πράξεων αὐτῇ καὶ μόνῃ προσδίδουσιν αὐτῷ, ὥστε νὰ ἀποληθῇ ἕνεκα τούτου ἐγκειμένη ἐν τῇ πρωτόπῳ καὶ παρακολουθοῦσα τὸν ἡμεδαπὸν καὶ ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ διατελοῦντα. Διό, ὡς ὁρθῶς ἀπεφῆναι καὶ ὁ Ἄρειος Πάγος (ἀποφ. 476 τοῦ 1893), ἡ ἐπιβαλλομένη ἐν ὠρισμένη χώρᾳ τῆς ἀλλοδαπῆς διατύπωσις ἐγγραφῆς τοῦ ἀσχοῦντος τὸ ἐμπορικὸν ἐπάγγελμα ἐν εἰδικῷ βιβλίῳ ὑποχρεοῖ τὸν ἡμεδαπὸν τὸν κεκτημένον τὴν ιδιότητα τοῦ ἐμπόρου, ὡς ρυθμιζομένης τῆς ιδιότητος τοῦ ἐμπορεύεσθαι ὑπὸ τοῦ νόμου τῆς χώρας. ἔνθα διαμένει, κατὰ τὰς γενικὰς περὶ ἰσχύος τῶν νόμων κατὰ τόπον ἀρχὰς τοῦ δικαίου.

Θ. Ν. Φλογαίτης.

Ἑμποροὶ. Ἐνδιαφέρει λίαν ἡ ἐξέτασις τῆς ιδιότητος τῶν ἐμπόρων. Διότι οὗτοι ἔχουσι διαφόρους ὑποχρεώσεις π. χ. ὀφείλουσι νὰ διατηρῶσι βιβλία. Ἐὰν πύξωσι τὰς πληρωμὰς των, δυνάμει νὰ κηρυχθῶσιν εἰς κατάστασιν πτωχεύσεως. Αἱ πράξεις αὐτῶν ὑποτίθενται ἐμπορικαὶ μέχρις ἀποδείξεως τοῦ ἐναντίου ὑπόκεινται εἰς προσωπικὴν κράτησιν—Ἐχρουνται ἀπ' ἑτέρου καὶ δικαιοματὰ π. χ. δυνάμει διὰ τῶν βιβλίων αὐτῶν νὰ ἀποδεικνύωσι τὰς συμβάσεις. Ἄλλοτε γὰρ ἔχουσιν νὰ ἐκλέγωνται ἐμπο-

ικανότητος τῶν ἀνηλίκων καὶ τῶν ὑπάν-
δρων γυναικῶν.

1) Κατὰ τὸ ἄρθρον 1 τοῦ "Εμπ. νόμου
"Εμποροὶ εἰσὶν ὅσοι μετέρχονται πράξεις
ἐμπορικὰς καὶ σύνηθες ἐπάγγελμα ἔχου-
σι τὴν ἐμπορίαν. Καὶ αἱ ἐμπορικαὶ ἐται-
ρίαι εἰσὶν ἔμποροι, διότι ἔχουσι τὰ προ-
σόντα τοῦ ἄρθρου 1ου ἐνεργῶσιν ἐμ-
πόριον.

"Αρα δύο ὅροι ἀπαιτοῦνται ὅπως ἀπο-
νεμηθῇ εἰς τινα ἡ ἰδιότης τοῦ ἐμπορίου.
1) Αἱ πράξεις, ὡς ἐνεργεῖ, νὰ ᾖναι ἐμ-
πορικαὶ, νὰ χαρακτηρίζωνται δηλαδὴ ὡς
τοιαῦτα: ὑπὸ τοῦ νόμου καὶ 2) Νὰ με-
τέρχηται ταύτας τὰς πράξεις ὡς σύνηθες
ἐπάγγελμα. "Αρα μία μόνη ἐμπορικὴ
πρᾶξις ἢ τινὲς τυχαῖα: δὲν ἀρκοῦσιν ὅπως
λογισθῇ ὁ ἐνεργῶν αὐτάς ἔμπορος. "Ενέ-
χεται μὲν ἐμπορικῶς οὗτος, ἀλλὰ δὲν εἶναι
ἔμπορος. "Ὡς πρὸς τοῦτο ὑποθέσωμεν
ὅτι γεωργὸς τις διὰ τὰς πωλήσεις τῶν
προϊόντων τῶν κτημάτων του συνει-
θίζει νὰ ἐκδίδῃ ἐπὶ τῶν ὀφειλετῶν του
συναλλαγματικὰς. Διὰ τῆς ἐκδόσεως συν-
αλλαγματικῶν ἐνεργεῖ πράξεις ἐμπορι-
κὰς, ἀλλὰ δὲν δύναται νὰ ὀνομασθῇ ἔμ-
πορος, διότι δὲν ἐνεργεῖ αὐτάς ὡς σύνηθες
ἐπάγγελμα.

"Εμποροὶ καλοῦνται κατὰ τὴν ἔννοιαν
τοῦ ἄρθρου 1ου οὐ μόνον οἱ συνήθως κα-
λούμενοι οὕτω, ἀλλὰ καὶ οἱ τραπεζίται,
οἱ παραγγελιοδόχοι, οἱ ἐφοπλισταὶ πλοίων,
πλοίαρχοι κτλ. Διότι ἐνασχοῦσιν ἰδίῳ
ὀνόματι ἐμπορικὰς πράξεις ὡς σύνηθες
ἐπάγγελμα. "Αδιάφορον ἔαν οἱ παραγγε-
λιοδοχοὶ ἐνεργῶσι διὰ λογαριασμὸν ἄλ-
λου. "Αρκεῖ νὰ ἐνεργῶσιν ἐν ἰδίῳ ὀνό-
ματι.

Οἱ ὑπάλληλοι, οἵτινες ἐνεργοῦσιν ἐν
ὀνόματι τῶν προϊσταμένων αὐτῶν, δὲν εἶ-
ναι ἔμποροι διότι εἶναι ἁπλῶς ἐντολο-
δοχοὶ τῶν προϊσταμένων.

"Επίσης οἱ διευθυνταὶ ἀνωνύμων "Ε-
ταιρειῶν δὲν εἶναι ἔμποροι εἰναι ἐντολοδό-

χοὶ τοῦ νομίμου προσώπου τῶν ἐταιριῶν
τούτων.

Οἱ μεσίται θεωρητέοι ἔμποροι. "Αδιά-
φορον ἔαν μεσολαβῶσι διὰ τὰς συμβά-
σεις ἄλλων. Διότι διὰ τῆς μεσολαβήσεως
ἐνεργοῦσι πράξεις ἐμπορικὰς ὡς σύνηθες
ἐπάγγελμα. "Αδιάφορον ἔαν ἀπαγορεύη-
ται εἰς αὐτοὺς νὰ ἐνεργῶσιν ἐμπορίον δι'
ἴδιον λογαριασμὸν.

"Ο νόμος ἐν ἄρθρῳ 1ῳ ἐν τῇ Γαλλί-
κῳ νόμῳ λέγει εὐνηθες ἐπάγγελμα
οὐχὶ κύριον, ἐσφαλμένως μετεφράσθη ἡ
λέξις Habuelle ὡς κύριον. Δὲν εἶ-
ναι ἀνάγκη νὰ ἔχῃ τοῦτο μόνον τὸ ἐ-
πάγγελμα, δηλ. τὸ ἐμπορεύεσθαι.

Ὁ ἐκδελῶν τὴν πρόθεσιν αὐτοῦ πρὸς
ἐμπορίαν, καίτοι μὴ ἐνασκῶν ἐμπορίῳ,
θεωρεῖται ἔμπορος. π.χ. κηρύττει τις ὅτι
εἶναι ἔμπορος, συνιστᾷ ἐμπορικὸν κατέ-
στημα, ἐκδίδωσιν ἀγγελίας περὶ τούτου
καὶ ἐντούτοις δὲν ἐνεργεῖ εἰμὴ μίαν ἢ
τινάς ἐμπορικὰς πράξεις. "Η λύσις αὕτη
ἐπεκράτησε. Τὸ Δημόσιον, ὁ Δῆμος καὶ
τὰ τοιαῦτα σωματεῖα ὅταν ἐνεργῶσι πρᾶ-
ξεις ἐμπορικὰς π. χ. ὑπογράφωσι συναλ-
λαγματικὰς δὲν λογίζονται ἔμποροι. Δὲν
δύνανται νὰ μεταβάλλωσι τὸν χαρακτῆ-
ρα αὐτῶν. "Ο "Ιταλ. Κ. τὸ λέγει φη-
τῶς. Καὶ παρ' ἡμῖν ἐν αἰωπῇ τὸ αὐτὸ
ρητέον.

"Η ἰδιότης τοῦ ἐμπορίου ἀποδεικνύ-
ται διὰ παντός νομίμου μέσου καὶ διὰ με-
τῶρων. "Εννοεῖται δὲ ὅτι ἡ πληρωμὴ φο-
ρου ἐπιτηδεύματος δὲν ἀποτελεῖ ἀπόδει-
ξιν τῆς ἰδιότητος τοῦ ἐμπορίου.

2) Περιορισμοὶ εἰς αὐτὸς ὑπόκειται
τὸ ἐμπορεύεσθαι. "Αλλοτε ὑπάρχει
φραγμὴ πρὸς τὸ ἐμπορεύεσθαι, ἰδίως κατὰ
τὸν Μεσαιῶνα. Σήμερον ὑπάρχει πλήρη
ἐλευθερία. "Εκαστος δύναται νὰ ἐπαγγέ-
λῃται τὸ ἐμπόριον ἐλευθέρως ἀρκεῖ
ἵνα ἴκωνος πρὸς τὸ συμβάλλεσθαι.

Δύο μόνον περιορισμοὶ τίθενται: α') Ὁ
ταν ἡ κυβερνήσις ἐπεφύλαξεν εἰς ἐαυτὴν τὸ

δικαίωμα της πώλησως ὠρισμένων ἀντικειμένων· π. χ. τὴν πώλησιν τοῦ καπνοῦ, τῆς πυρίτιδος κτλ Ταῦτα εἰσὶ τὰ καλούμενα μονοπώλια. Ἀπαιτεῖται δὲ νόμος πρὸς ὑπαρξιν τῶν μονοπωλίων ὡς ἐγένετο καὶ παρ' ἡμῖν π. χ. διὰ τὸ μονοπώλιον τοῦ σιγαροχάρτου, τοῦ πετρελαίου κτλ. Δὲν ἐπιτρέπεται νὰ ἐνεργῇ ταῦτα ἄλλος τις πλὴν τοῦ δημοσίου ἢ ἐκείνων εἰς οὓς ἐξεχωρήθη τὸ δικαίωμα τοῦτο· β') εἰς τινα ἐπαγγέλματα ἀπαιτεῖται δίπλωμα ἢ πτυχίον π. χ. φαρμακοποιοί. Δὲν δύναται τις νὰ μετερχῇται τὸν φαρμακοποιὸν ἄνευ πτυχίου. Ἐνίοτε ἀπαιτεῖται Κυβερνητικὴ ἔγκρισις· π. χ. πρὸς σύστασιν ἡνωμένων ἐταιριῶν.

Πλὴν ὅμως τῶν ἐξαιρέσεων τούτων ὑπάρχει πλήρης ἐλευθερία πρὸς ἐξάσκησιν τοῦ ἐμπορίου. Καὶ αὗτοι οἱ ἄλλοδαποὶ ἔχουσι πλήρη ἐλευθερίαν πρὸς τοῦτο.

Εἰς ὠρισμένα ὅμως πρόσωπα ἀπαγορεύεται ἡ ἐξάσκησις τῆς ἐμπορίας διὰ λόγους δημοσίου συμφέροντος.

1) Οἱ κληρικοὶ (ἐπίσκοποι, πρεσβύτεροι καὶ διάκονοι) δὲν δύνανται νὰ ἐπαγγέλλωνται ἐμπόριον, οὔτε μεμονωμένας ἐμπορικὰς πράξεις. Οὗτοι πρέπει νὰ προσηλῶνται εἰς τὴν τέλει τῆς θείας λατρείας, οὐχὶ δὲ εἰς τὰς βιωτικὰς μερίμνας καὶ εἰς τὴν κερδοσκοπίαν. Διό οὐ μόνον αἱ ἐκκλησιαστικοὶ κανόνες ἀπαγορεύουσιν αὐτοῖς τὸ ἐμπορεῦσθαι ἀλλὰ καὶ οἱ πολιτικοί, ὡς ἡ Νεκρά 123, Κεφ. 6 καὶ 9.

2) Οἱ δικασταὶ καὶ πάντες οἱ δικαστικοὶ ὑπάλληλοι π. χ. δικηγόροι, συμβολαιογράφοι κτλ. ἀπαγορεύεται, κατὰ τὸ ἄρθρον 277 τοῦ ὀργανισμοῦ τῶν δικαστηρίων, νὰ μετερχωνται ἐμπόριον. Διότι ἄλλως δὲν θήλειον ἐκπληροῦν προπάντως καὶ καλῶς τὰ ἔργα αὐτῶν.

3) Ἐπίσης οἱ μεθόδουσι μὲν Προέξοντες κατ' ἄρ. 255 τοῦ προξ. νόμου.

4) Οἱ κολλυβισταὶ καὶ οἱ μεσίται δὲν ἐπιτρέπεται νὰ ἐνεργῶσιν ἐμπόριον δι'

ἴδιον λογαριασμὸν ἀπολύτως. Διότι εἶναι φάδος καταχρήσεως.

5) Οἱ κατὰ τύπους πολιτικοὶ καὶ στρατιωτικοὶ ἀρχηγοὶ κατὰ τὸ ἄρθ. 466 τοῦ ποιν. νόμου π. χ. Νομάρχαι, φρουράρχοι κλπ. ὡς πρὸς εἰδικὰ τινα ἀντικείμενα, περὶ ὧν προνοεῖ τὸ ἄρθρον τοῦτο. Συνέπειαι τῆς ἀπαγορεύσεως. Ἡ ἀπαγορεύσις αὕτη δὲν προσβάλλει τὸ κύρος τῶν πράξεων τὰς ὁποίας ἐνεργοῦσι τὰ πρόσωπα ταῦτα. Αἱ πράξεις αὐτῶν δὲν εἶναι ἄκυροι οὔτε ὡς πρὸς τοὺς ἐνεργούντας αὐτὰς οὔτε ὡς πρὸς τοὺς τρίτους. Ποινὰ μόνον ἐπάγονται κατὰ τοῦ παραβάτου. Ἐπὶ στρατιωτικῶν ὅμως καὶ πολιτικῶν ἀρχηγῶν αἱ πράξεις εἶναι ἄκυροι ὡς πρὸς αὐτοὺς· δηλ. δὲν δύνανται νὰ ἐπιδιώξωσι τὴν ἐκτέλεσιν αὐτῶν κατὰ τῶν τρίτων. Διότι ἐκ τοῦ ἄρθρου 466 Ποιν. νόμ. προκύπτει τοῦτο. Ἐνῶ ἀπέναντι τῶν τρίτων τῶν καλῆς πίστews ἰσχυροὶ· ἂν καὶ ὑπάρχῃσι καὶ οἱ ἀντιλέγοντες ὡς πρὸς τοῦτο τὸ τελευταῖον.

3) Διατυπώσεις πρὸς τὸ ἐμπορεῦσθαι ὡς πρὸς τοὺς ἀνηλέκους καὶ τὰς γυναῖκας.

1) Οἱ ἀνήλικοι κατὰ τὸν περὶ ἐπιτροπείας νόμον δὲν δύνανται ν' ἀναλαμβάνωσιν ὑποχρεώσεις, οὔτε νὰ ἐνεργῶσι σπουδαίας συμβάσεις ἄνευ διατυπώσεων καὶ αὐτοὶ οἱ χειράρατοι. Ἄρα δὲν δύνανται νὰ ἐμπορεύωνται.

Ἀλλὰ πολλοὶς συμφέρι νὰ δοθῇ εἰς αὐτοὺς τὸ δικαίωμα τοῦ ἐμπορεῦσθαι π. χ. ὅπως διαδεχθῶσιν εἰς τὸ ἐμπόριον τοὺς γονεῖς των ἢ ὅπως τύχῃσι καλῆς ἀποκαταστάσεως.

Κατὰ τὸ ἄρθρον 2 Ἐμπ. ν. ἀπαιτεῖται πρὸς τοῦτο·

α) Χειραφεσία τοῦ ἄρρενος ἢ θήλειος ἀνηλέκου. Ἡ χειραφεσία γίνεται αὐτοῦ καλῶς διὰ τοῦ γάμου ἄρ. 98 Ν. περὶ ἐπιτροπείας. Δύναται νὰ γίνῃ ἡ χειραφεσία τοῦ συμπληρώσαντος τὸ 15ον ἔτος παρὰ τοῦ πα-

τρός, ἢ τῆς μητρός ἢ παρὰ τοῦ συγγενικοῦ συμβουλίου. ἅμα συμπληρώσῃ τὸ 18ον.

Τελεῖται διὰ δηλώσεως τοῦ χειραφετοῦντος γινομένης παρὰ τῷ εἰρηνοδίκῃ ἐν δημοσίᾳ συνεδριάσει (ἄρθρ. 99).

6) Ἡλικία 18 ἐτῶν. Διότι ἀπ' αὐτῆς τῆς ἡλικίας ὁ ἀνήλικος κτᾶται ὠριμότητα σκέψεως. Ἐνῷ ἡ τοῦ 15ου δὲ παρέχει τὰ ἐγγύγια πρὸς ἐμπορίαν.

γ) Ἄδεια τοῦ πατρὸς ἢ ἐλλείψει τούτου τῆς μητρός, καὶ ἐλλείψει ταύτης τοῦ συγγενικοῦ συμβουλίου δύναμις διασκέμματος ἐπικυρουμένου ὑπὸ τοῦ δικαστηρίου.

Ἐννοεῖται ὅτι ἡ ἄδεια τοῦ πατρὸς ἢ τῆς μητρός πρέπει νὰ ᾔναι ἔγγραφος· σιωπηρὰ ἄδεια δὲν ἰσχύει.

Πρὸς τοῦτο ἀσφαλέστερον εἶναι τὸ συμβολαιογραφικὸν ἔγγραφο. Ἀλλὰ καὶ δι' ἰδιωτικοῦ ἂν δοθῇ δὲν δύναται· νὰ ὑπάρξῃ ἀκυράτης, ἀφοῦ ὁ νόμος δὲν εἰρρίζει τὸν τύπον τοῦ ἐγγράφου. Δύναται ὅμως νὰ δοθῇ ἡ ἄδεια τοῦ πατρὸς ἢ τῆς μητρός διὰ τοῦ αὐτοῦ ἐγγράφου τῆς χειραφεσίας. Ὁ Βελγικὸς Κώδιξ ἀπαιτεῖ ῥητῶς ἔγγραφον ἐπίσημον (ἀρ. 4). Καὶ ὁ Ἰταλικὸς ἀπαιτεῖ πράξιν ἐνώπιον τῆς ἀρχῆς (9).

καὶ δ) Ἀπαιτεῖται ἡ δημοσίευσις τῆς ἁδείας. Ἡ δημοσίευσις γίνεται διὰ καταχωρίσεως καὶ τοιχοκολλήσεως τῆς ἁδείας εἰς τὸ δικαστήριον τοῦ τόπου, ἐνθα ὁ ἀνήλικος ἔχει τὴν κατοικίαν του. Τὸ ἄρθρ. λέγει εἰς τὸ ἐμποροδικεῖον. Σήμερον καταργηθέντων τῶν Ἐμποροδικεῖων εἰς τὸ Πρωτοδικεῖον. Ὁ γερμανικὸς καταχωρίζει· τὴν ἄδειαν εἰς τὸ ἐπὶ τούτῳ βιβλίον. Τοιχοκολλᾶται δὲ αὕτη εἰς τὸ ἀκροατήριον. Ἐπὶ πόσον καιρὸν; Ὁ νόμος σιωπᾷ. Ἀρα δὲν πρέπει νὰ εἰπωμεν ὅτι ἐντὸς τῆς δεῖνα προθεσμίας πρέπει νὰ μὲν τοιχοκολληθῇ. Ἀρκεῖ νὰ ὑπάρχῃ ἀρκούσα γνωστοποίησις.

Ἄμα αἱ διατυπώσεις αὗται ἐκπληρω-

θῶσιν, ὁ ἀνήλικος δύναται νὰ ἐμπορεύται.

Αἱ αὗται διατυπώσεις ἀπαιτοῦνται κατὰ τὸ ἄρθρ. 3 τοῦ Ἐμπ. ν. καὶ ὅταν ὁ ἀνήλικος πρόκειται νὰ ἐπιχειρήσῃ μίαν ἢ τινὰ ἐμπορικὰς πράξεις.

Δύναται ἄρα γε ν' ἀνακληθῇ ἡ ἄδεια τοῦ ἐμπορεύεσθαι ἡ δοθεῖσα εἰς τὸν ἀνήλικον; Τὸ ἄρθρον 2ον σιωπᾷ. Ἀλλ' ἡ καταφατικὴ λύσις ἐπεκράτησε καὶ ἐν λόγῳ.

Ἀφοῦ ἡ χειραφεσία (ἐκτὸς ἐπὶ γάμου) δύναται νὰ ἀνακληθῇ, διατὶ ἡ ἄδεια, ἥτις εἶναι συνέπεια ἐκείνης, νὰ μὴ δύναται ν' ἀνακληθῇ; Διότι ἐνδέχεται ἡ ἀνάκλησις νὰ ᾔναι ὠφέλιμος εἰς τὸν ἀνήλικον. Ἀλλ' ἡ ἀνάκλησις καλὸν εἶναι νὰ δημοσιεύηται πρὸς πρόληψιν πλάνης τῶν τρίτων. Ἀλλως οἱ τρίτοι δύνανται δόλου ὑπάρχοντος νὰ ζητήσωσιν ἀποζημίωσιν παρὰ τοῦ αἰτίου.

Ἔκτασις τῆς ὑπὸ τοῦ ἀνήλικου κτηθείσης ἱκανότητος τοῦ ἐμπορεύεσθαι.

— Ὁ ἀνήλικος ὡς πρὸς ὃν ἐξεπληρώθησάν αἱ ἄνω διατυπώσεις λογίζεται ἐνήλικος ὅσον ἀφορᾷ τὰς πράξεις τὰς ἀναγομένας εἰς τὸ ἐμπόριον αὐτοῦ. Τοῦτο προκύπτει ἐκ τοῦ ἄρθρου 2ου συνδυαζομένου μετὰ τοῦ ἄρθρου 6ου. Ἀρα δύναται ν' ἀγοράζῃ, νὰ πωλῇ, νὰ παρίσταται ἐπὶ δικαστηρίου οὐ μόνον ὡς πρὸς τὰς καθ' αὐτὸ ἐμπορικὰς πράξεις ἀλλὰ καὶ ὡς πρὸς τὰς ὑποχρεώσεις τὰς σχετιζομένας πρὸς τὸ ἐμπόριον π. γ. τὴν μίσθωσιν ἐμπορικοῦ καταστήματος. Δύναται νὰ υπογράψῃ συναλλαγματικάς. Ἀν παύσῃ τὰς πληρωμὰς αὐτοῦ, δύναται νὰ κηρυχθῇ εἰς κατὰστασιν πτωχεύσεως. Αἱ πράξεις τοῦ ὑποτίθενται ἐμπορικαί, ὡς καὶ παντὸς ἐμπόρου, καὶ εἰσὶν ἰσχυραί. Ἐάν ἰσχυρᾷσθῃ ὅτι πρόκειται περὶ ἀσυνετοῦ πράξεως, ὀφείλει αὐτὸς ν' ἀποδείξῃ τοῦτο.

Δύναται κατὰ τὸ ἄρθρον 6ον νὰ ὑποθηκεύῃ τὰ ἀκίνητα αὐτοῦ ἐνεκεν τῆς ἐμπορίας του. Δὲν δύναται μόνον νὰ ἐκ-

νέσεως τοῦ ἀνδρός της. Ἡ συναίνεσις αὐτῇ ἀπαιτεῖται ὅταν ἡ σύζυγος ἐξασκῇ ἐμπορίαν ἰδίαν, οὐχὶ δὲ ὅταν λιανοπωλῇ, ὡς λέγει ὁ νόμος ἐν ἄρθρῳ 5ῳ τὰ ἐμπορεύματα τοῦ ἐμπορίου τοῦ ἀνδρός. Διότι ἐν τῇ 2ᾳ ταύτῃ περιπτώσει θεωρεῖται ὡς ἐντολοδόχος ἢ ὡς ὑπ᾿ ἀλλήλου τοῦ ἀνδρός. Δὲν ὑποχρεοῦται ἡ ἴδια, ἀλλ' ὑποχρεοῖ τὸν ἄνδρα αὐτῆς.

Ἡ συναίνεσις τοῦ ἀνδρός εἶναι ἡ ῥητὴ π. χ. δι' ἐγγράφου δημοσίου ἢ ἰδιωτικοῦ, ἢ σιωπηρὰ π. χ. ὅταν ἡ γυνὴ ἐμπορεύηται, γινώσκοντος καὶ μὴ ἀντιτείνοντος τοῦ ἀνδρός. Ἐπὶ ἀνηλίκου εἶδομεν ὅτι σιωπηρὰ ἄδεια δὲν ἰσχύει, ἀφοῦ ἀπαιτεῖται δημοσιευτὴς τῆς ἀδείας. Ἐνταῦθα ἐπὶ συζύγου ἰσχύει καὶ ἡ σιωπηρὰ συναίνεσις.

Ὅταν ὁ ἀνὴρ ἀρνῇται νὰ δώσῃ τὴν συναίνεσιν αὐτοῦ, δύναται νὰ ἀναπληρωθῇ ἡ συναίνεσις ὑπὸ τοῦ δικαστηρίου; Τὸ ἄρθρον 4ον σιωπᾷ. Μᾶλλον δὲν δύναται νὰ ἐπέμβῃ τὸ δικαστήριον. Διότι τὸ πλεονέκτημα τοῦ ἀνδρός τοῦ συναινεῖν ἢ μὴ στηρίζεται εἰς τὴν ἀνδρικήν ἐξουσίαν. Ὁ Βελγικὸς Ἐμ. Ν. ἐπιτρέπει τὴν παρέμβασιν τοῦ δικαστηρίου ἐν ἀπουσίᾳ ἢ ἀπαγορεύσει τοῦ ἀνδρός. Εὐλογον τοῦτο.

Καὶ ὅταν ὁ ἀνὴρ ᾖ ἀνήλικος, φρονοῦσι πολλοὶ ὅτι ἀπαιτεῖται συναίνεσις αὐτοῦ (93) διὰ νὰ δύνῃται ἡ σύζυγος νὰ ἐμπορεύηται. Διότι πρόκειται ἀπλῶς νὰ ἐνασκήσῃ τὴν ἀνδρικήν ἐξουσίαν. Διότι ἄλλως ἔπρεπε νὰ παρέμβῃ τὸ δικαστήριον. Εἰσὶ καὶ οἱ ἀντιλέγοντες, οἵτινες λέγουσιν ὅτι δύναται, ἀλλὰ τῇ ἐπεμβάσει τοῦ δικαστηρίου. Ὅταν ἡ γυνὴ ᾖ ἀνήλικος, ἀπαιτεῖται πρὸς τὴν συναινέσει καὶ ἡ τήρησις τῆς διατυπώσεως τοῦ ἄρθ. 2. Διότι ἔχει τὴν ἐκ τῆς ἡλικίας ἀνικανότητα. Ὁ ἀνὴρ, ὁ δοὺς τὴν συναίνεσιν, δύναται νὰ ἀνακαλέσῃ αὐτήν; Ναί. Διότι τὸ ἄρθρ. 4 λέγει αὐτὴν γυνὴ δὲν δύναται νὰ ἐμπορεύη-

ται ἄνευ τῆς συναινέσεως τοῦ ἀνδρός. »
 Ἄλλ' ἀπαιτεῖται δημοσίευσις τῆς ἀνα-
 κλήσεως διὰ νὰ μὴ βλαφθῶσιν οἱ καλῆς
 πίστεως τρίτοι. Ἐφαρμόζονται καὶ ἐνταῦ-
 θα τὰ ἀνωτέρω ὡς πρὸς τοὺς ἀνηλίκους.
 Ἡ γυνὴ δύναται λαβοῦσα τὴν ἄδειαν
 τοῦ ἀνδρός πρὸς τὸ ἐμπορευέσθαι νὰ συ-
 νάψῃ ἐμπορικὴν ἐταιρίαν ὁμορρυθμὸν μετ'
 ἄλλων ἄνευ εἰδικῆς πρὸς τοῦτο ἀδείας,
 Ἡ ἀποφατικὴ λύσις ἐπεκράτησε. Διότι
 δὲν πρέπει νὰ συνάψῃ ἡ σύζυγος τόσων
 στενῶν δεσμῶν μετ' ἄλλοτρίων προ-
 σώπων ἄνευ τῆς συναινέσεως τοῦ ἀν-
 δρός καὶ νὰ ὑποχρεοῦται ἀλληλεγγύως
 μετ' αὐτῶν ὡς συμθαίνει ἐπὶ ὁμορρυθμοῦ
 ἐταιρίας.

Ἡ γυνὴ, λαβοῦσα τὴν ἄδειαν τοῦ ἐμ-
 πορευέσθαι, ἔχει τὴν ἱκανότητα πρὸς
 τοῦτο. Ἡ δημοσίως ἐμπορευομένη γυνὴ,
 λέγει τὸ ἄρθρον ἡ, ἀναλαμβάνει πάσας
 τὰς ὑποχρεώσεις τὰς ἀφορώσας τὸ ἐμ-
 πόριον χωρὶς ν' ἀπαιτῆται ἐτέρα εἰδικὴ
 ἄδεια τοῦ ἀνδρός. Τοῦτο ἐν Γαλλίᾳ ἔχει
 σημασίαν, διότι κατὰ τὸν Γαλ. Κώδικα
 εἰς τινὰς ὠρισμένας περιπτώσεις ἀπαι-
 τεῖται ἡ ἄδεια τοῦ ἀνδρός ἐπὶ ἀστικῶν
 πράξεων τῆς συζύγου. Ἐνῶ παρ' ἡμῖν
 δὲν ἀπαιτεῖται τοιοῦτη ἄδεια. Ἀρα παρ'
 ἡμῖν δὲν προσθέτει τι τὸ 1ον μέρος τοῦ
 5ου ἁρθροῦ. Οὔτε τὸ 1ον μέρος τοῦ ἁρθ.
 7ου, καθ' ὃ ἡ γυνὴ δύναται νὰ ὑποθη-
 κεύῃ καὶ ἐκποιῇ τὰ ἀκίνητα ἄνευ εἰδικῆς
 ἀδείας τοῦ ἀνδρός. Διότι κατὰ τὸ Ἀ-
 στικὸν Δίκαιον ἡμῶν ἔχει ἡ γυνὴ πλήρ-
 ρη ἐλευθερίαν ὡς πρὸς τοῦτο καὶ ἐπὶ ἀ-
 στικῶν πράξεων, ἐπομ. καὶ ἐπὶ ἐμπορε-
 κῶν. Πλὴν τῆς πρώτης Ἰονίου περικοπῆς,
 ἥτις καὶ σήμερον διέπεται ὑπὸ τοῦ
 Ἰονίου Ἀστ. Κώδικος, ὅστις περιέχει
 τὰς αὐτὰς διατάξεις τοῦ Ἀστ. Γαλ. Κώ-
 δικος. Ἐννοεῖται ὅτι ὡς πρὸς τὴν προέκ-
 (τὴν ἀκίνητον κλ.) ἐφαρμόζεται τὸ Ἀ-
 στικὸν Δίκαιον καὶ ἐπὶ τῆς ἐμπορευομένης

ήνετο χρήσις αὐτῶν καὶ ἐπομένως δὲν ἐπῆλθε ζημία εἰς τινα, τῆς συνωμοσίας, τῆς πλαστογραφίας κτλ. "Ὅθεν δὲν χωρεῖ ἐπὶ τοῦ ἀδικήματος τοῦ βιασμοῦ, ὃ ἔχει ἀποτέλεσμα ὠρισμένον, τὴν εἰς ἀσφάλειαν ἐξανάγκασιν (Α. Π. ποιν. 94 τοῦ 64), 2) δὲ καὶ ἐπὶ τῶν ἀδικημάτων τῆς κλοπῆς καὶ ἀπάτης (Ποιν. νόμου ἀρθ. 378, 393, 407, 673, 693), ὡς καὶ πρὸ πάσης ἀνακρίσεως ἰκανοποιήθη καὶ ὁ ἕλεος ὁ παλαιῶν Εὐνόητον ὁμοῦς ὅτι δὲν θεωρεῖται ὅτι ἐπῆλθεν ἰκανοποίησις, ὡς καὶ τὸ κλαπέν ἀπεδόθη εἰς τὸν παθόντα ἀντὶ λύτρων (Α. Π. ποιν. 55 καὶ 94 τοῦ 49, 86 τοῦ 71 κλπ.), ἢ ὡς καὶ ἀπεδόθη, ἀφ' οὗ δι' ἀστυνομικῶν ἐρευνῶν ἀνευρέθη (Α. Π. ποιν. 137 τοῦ 85). Τούναντίον θεωρεῖται ὅτι ἐπῆλθεν ἰκανοποίησις, ὡς καὶ ἐπὶ τῶν ἀπεδείχτο συμβολαιογραφικῶς ἢ ὑπὸ κρίσεως τοῦ ἀδικήσαντος νὰ καταβάλῃ τὴν ἀξίαν τῶν κλαπέντων (Α. Π. ποιν. 44 τοῦ 58, 116 τοῦ 82).

Θ. Ν. Φλογαίτης

Εμφύτευσις (emphyteusis) καὶ ἐπιφάνεια (Superficies).

Ἐν τῷ Ἰουστινιανείῳ δικαίῳ ἀναγράφονται ὑπὸ τὴν ὀνομασίαν ἐμψύτευσις (emphyteusis) καὶ ἐπιφάνεια (Superficies) δύο δικαίωματα ἐπὶ πράγματι ἀλλοτρίου, ἔχοντα μὲν πολλὴν ὁμοιότητα πρὸς ἄλληλα, διαφέροντα οὐχ ἥττον ἐν μέρει καὶ κατὰ τὴν οὐσίαν ἀλλὰ κυρίως ἱστορικῶς.

Ἡ ἐμψύτευσις, ἀπορρέουσα ἀπὸ τοῦ ἀρχαίου ἀστικοῦ δικαίου, προέρχεται ἐκ τῆς συγγενεύσεως, τῆς γεννηθείσεως ἐκ τῶν αὐτοκρατορικῶν διατάξεων, τῶν μέγιστε τότε κεχωρισμένων ἀρχῶν αἰτίνες ὧν ἕκαστος ἐξ ἐνός μὲν τὸ *jus in agro* καὶ *in re*, ἐπεριεχόμενον ἐπὶ παραχωρηθέν προερχομένων ἀπὸ πόλεων ἢ τινα χωριῶν, ἐξ ἄλλου δὲ τὸ *jus in agro patrimoniali seu em-*

phyteuticario, στηριζόμενον ἐπὶ αὐτοκρατορικῶν παραχωρήσεων.

Ὁ ἰδιαιτέρος χαρακτήρ τῆς ἐμψυτεύσεως συνέχεται πρὸς τὸν τρόπον τῆς γεννήσεως αὐτῆς. Αὕτη συνίσταται τῷ ὄντι διὰ παραχωρήσεως τοῦ κυρίου πρὸς ἄλλο πρόσωπον, τὸν ἐμψυτευτὴν, ἀκινήτου καρποφόρου χορηγούντος εἰς αὐτὸν δικαίωμα πραγματικὸν ἀνευ ὁμοῦς ἐγκαταλείψεως τῆς κυριότητος, τοῦτο δὲ διὰ συμβολαίου μετέχοντος συγγράμματος τῆς φύσεως τοῦ συναλλάγματος τῆς μισθώσεως καὶ τοῦ τῆς πωλήσεως, ὅπερ ἐνεκα τῆς εἰδικότητος ταύτης ὀνομάσθη εἰδικῶς *συνάλλαγμα ἐμψυτευτικὸν* (*contractus emphyteuticarius*).

Ὡς ἐκ τῆς διττῆς ταύτης κυρίως φύσεως τοῦ ἐμψυτευτικοῦ συναλλάγματος ἐξηγεῖται ὁ οὐσιώδης χαρακτήρ τῆς ἐμψυτεύσεως. Ὁ χαρακτήρ οὗτος τοῦ πραγματικοῦ δικαίωματος, δυναμένου νὰ παραχωρηθῇ καὶ *in perpetuum*, δὲν συμβιβάζεται πρὸς τὴν φύσιν τοῦ ἀπλοῦ συναλλάγματος τῆς μισθώσεως. Ἐντεῦθεν ἐξηγούνται προσέτι οἱ διάφοροι περιορισμοί, εἰς οὓς ὑποβάλλεται ὁ ἐμψυτευτὴς πρὸς τὸν παραχωροῦντα, τὸν *dominum emphyteuseos*, περιορισμοὶ μηδαμῶς ἀρμόζοντες εἰς τὸ συνάλλαγμα τῆς πωλήσεως, ἢ τὸ τῆς μισθώσεως.

Ὁ ἐμψυτευτὴς κτᾶται δικαίωμα νομικῆς κατοχῆς καὶ πλήρους ἀπολαύσεως τοῦ ἀλλοτρίου ἀκινήτου, δικαίωμα μεταβιβαστὸν κληρονομικῶς καὶ ἀπαλλοτριωτὸν κατ'ἑρέσκεϊαν, προστατευόμενον διὰ τῶν ἀγωγῶν, αἰτίνες ἀρμόζουσιν εἰς τὸν κύριον καὶ ἐδόθησαν *utiliter* εἰς τὸν ἐμψυτευτὴν ὑποβάλλεται δ' οὗτος ἀμοιβαίως εἰς ὑποχρεώσεις τινας, ὧν δύο πρὸ πάντων εἶναι χαρακτηριστικαί, πρῶτον ἡ ὑποχρέωσις τῆς πληρωμῆς εἰς τὸν κύριον ὠρισμένου ἐνιαυτοῦ κανόνος, καλούμενου *ἐμψυτευτικοῦ* (*vectigali canon*), δευτέρον ἡ ὑποχρέωσις τοῦ νὰ μὴ μετα-

δύαμι, ἐπὶ τὸ χεῖρον ἢ καταστρέψῃ τὸ ἀκίνητον. Ἡ παραμέλησις τῶν δύο τούτων ὑποχρεώσεων παρέχει εἰς τὸν κύριον τὸ δικαίωμα νὰ ἀνακαλέσῃ τὴν παραχώρησιν καὶ ἀποβίλῃ ἀπὸ τοῦ κτήματος τὸν ἐμφυτευτὴν. Σημειωτέον ὅτι κατὰ τὸ Ἰουστινιάνειον καὶ τὸ Βυζαντικὸν δίκαιον ἀποβάλλεται ὁ ἐμφυτευτής, διαρρηγνυμένου τοῦ τῆς ἐμφυτεύσεως συναλλάγματος, ὅταν τις καθυστέρησεν τὸν ἐμφυτευτικὸν κανόνα ἐπὶ τρία κατὰ συνέχειαν ἔτη (Ν. 2 Κωδ. 164.66). Νεκρά 7 κεφ. 3 § 2). Εἶναι δ' ἀδιαφορὸν ἂν δὲν τῷ ἐγένετο ὁ γλῆσις ἢ ἂν ὁ κύριος ἡρνήθῃ νὰ δεχθῇ τὸν κανόνα (ὅν ὁ ἐμφυτευτής ἐδύνάμετο νὰ καταθέσῃ προσηκόντως) (Α. Π. 224 τοῦ 69) ἢ ἂν ὁ κύριος ἤγειρε κατ' αὐτοῦ δικιδικητικὴν ἀγωγὴν (Α. Π. 5 τοῦ 61).

Ἡ ἐπιφάνεια (superficies) ἀπεναντίας ἔλαβε τὴν ἀρχὴν αὐτῆς ἐκ τοῦ τιμητικοῦ ἢ πραιτωρικοῦ δικαίου, διὸ προστατεύεται διὰ τῆς πραιτωρικῆς in rem actio. Αὕτη συνίσταται διὰ συναλλάγματος, δι' οὗ ὁ κύριος τῆς γῆς παρατείνεται εἰς τὸν ἄλλον γήπεδον, ἵνα οἰκοδομήσῃ ἐπ' αὐτοῦ. Ἡ κυριότης τῆς οἰκοδομῆς ταύτης, ἥτις λέγεται superficies, μένει μὲν εἰς τὸν κύριον τῆς γῆς κατὰ τὰς γενικὰς περὶ κτήσεως τῆς κυριότητος ἀρχάς, ἀλλ' ὁ ἐπιφανειοῦχος (superficiarius) κατὰ: ἐν τούτοις πραγματικὸν δικαίωμα εἰς τὴν ἐντελῇ ἀπόλαυσιν τῆς οἰκοδομῆς, συσταθὲν διὰ πολὺν χρόνον, καὶ πολλάκις in perpetuum καὶ μεταβιβαστὸν εἴτε κατὰ κληρονομίαν, εἴτε μεταξὺ ζώντων. Τὸ δικαίωμα τοῦτο λέγεται ἐπίσης superficies. Τὸ συναλλάγμα ὅμως, εἰς ὃ αὕτη στηρίζεται, δὲν εἶναι φύσεως εἰδικῆς καὶ ἀνεξαρτήτου, ὡς τὸ ἐμφυτευτικόν· τοῦτο εἶναι ὅτε μὲν ἄγορά, ὅτε δὲ μίσθωσις, ὅτε δὲ δωρεά, ὅπερ ἐξηγεῖ τὰς διαφορὰς τροποποιήσεις, ὧν εἶναι δεκτικὴ ἡ superficies. Σημειωτέον ὅτι ἡ μὴ πολυετής ἐπιφάνεια

ἐξισοῦται ὁλοτελῶς πρὸς μίσθωσιν (Ν. 1 § 3. Πανδ. 43.18), διὸ οὔτε παράγγελμα, οὔτε πραγματικὴ ἀγωγή δίδεται τῷ ἐπιφανειοῦχῳ. Ὅθεν οὗτος δὲν εἶναι νόμιμον κατοχὴν ἰδίου ὀνόματι, ἀλλ' ὡς ὁ μισθωτὴς κατέχει ἐν ὀνόματι τοῦ κυρίου (Ν. 25 § 1 Πανδ. 44.2).

Θ. Ν. Φλογαίτης

Ἐνέχυρον (παρὰ Ῥωμαίους). Δικαίωμα ἐνέχυρου ἐκαλεῖτο παρὰ Ῥωμαίους τὸ ἐπὶ ἄλλοτρίου πράγματος παραχωρούμενον τῷ δανειστῇ πραγματικὸν δικαίωμα, οὗ δυνάμει ἐκτὸς οὗτος τὴν ὁδεῖαν τῆς ἀπαλλοτριώσεως τοῦ πράγματος, ἵνα πληρωθῇ ἐκ τοῦ τιμήματος αὐτοῦ.

Τὸ δικαίωμα τοῦ ἐνέχυρου ἀνεπτύχθη διὰ τῆς παρεμβάσεως τοῦ πραιτωρικοῦ παρὰ Ῥωμαίους βαθμῆδόν.

Κατ' ἀρχὰς ὁ ἀξιών δάνειον ὤφειλε νὰ καταφύγῃ εἰς διάφορα τεχνάσματα, ἵνα ἀσφαλίσῃ πρὸς τὸν δανειστὴν αὐτοῦ. Μετεβίβαζε π. χ. εἰς τοῦτον τὴν πλήρη κυριότητα πράγματος τινὸς διὰ ποιότητος (mancipium), ἢ δικαστικῆς παραχωρήσεως (in iure sub lege remanipulationis) ἢ sub fiducia ἥτοι διὰ τῆς συμφωνίας νὰ διατηρηθῇ τὸ πρᾶγμα εἰς χεῖρ τοῦ δανειστοῦ, ἕως οὗ πληρωθῇ τὸ χρέος.

Εἰς τὴν fiducia ταύτην συνηγορεῖται ἡ usureceptio, ἰδιαίτερον εἶδος χρησιδεσποτείας, ἥς ὁ ὀφειλέτης εἶχεν ἐνίοτε χρεὶν πρὸς ἀνάγκησιν τῆς κυριότητος τοῦ πράγματος.

Ἐντεῦθεν ἦτο μὲν εὐκόλον νὰ συλλεφθῇ ἡ ἰδέα τοῦ κυρίου λεγομένου ἐνέχυρου διὰ τῆς παρεμβάσεως τοῦ πράγματος εἰς χεῖρας τοῦ δανειστοῦ ἐπὶ τῇ ἀπλήρᾳ ἀδείᾳ τῆς κατοχῆς αὐτοῦ καὶ τῆς ἐν ἀνάγκῃ πωλήσεως αὐτοῦ πρὸς πληρωμὴν τῆς ὑποχρεώσεώς του, ἀλλ' ἐν ὅσῳ τὸ δικαίωμα τοῦτο τῆς κατοχῆς δὲν εἰσημαλίσκετο παντάπασι κατὰ τῶν τρίτων διὰ

δικαιώματος τοῦ ἐνεχύρου ἀπαιτεῖ ὥστε τὸ πρᾶγμα τοῦτο νὰ μὴ ἀνήκῃ εἰς τὸν δανειστήν, καὶ νὰ δύναται νὰ ἀπαλλοτριωθῇ, εἶναι δὲ ἀδιάφορον εἰς τὴν πρᾶγμα μεμονωμένον ἢ ὁμᾶς πραγμάτων. Πᾶν δικαίωμα ἐνεχύρου ὑποθέτει προσέτι νόμιμον αἰτίαν, ἥτις δίδωσιν εἰς αὐτὸ ὑπαρξίν, τουτέστι συμβεβηκὸς εἰς τὸ δύναται ἡ γνησιότης τοῦ ἐνεχύρου νὰ προσαρτᾶται κατὰ γενικὸν κανόνα τοῦ δικαίου. Τὸ συμβεβηκὸς τοῦτο ἀποτελεῖται ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ ἐκ συμβάσεως συνιστάσης τὸ δικαίωμα τοῦ ἐνεχύρου ἢ τῆς ὑποθήκης, *Contractus pignoris* ἢ *pactum hypothecae*, προσέτι δὲ καὶ ἐκ διαθήκης.

Δικαστικὴ ἀπόφασις δύναται νὰ συστήσῃ δικαίωμα τοῦλάχιστον πρακτικῶν ἐνεχύρου. Τοῦτο συμβαίνει, ὅταν ὁ ἄρχων διὰ τῆς *missio in possessionem* παραπέμπῃ τὸν δανειστήν εἰς τὴν κατοχὴν ὅλων ἢ τινῶν πραγμάτων τοῦ ὀφειλέτου ὧν ὁ δανειστής προβαίνει εἰς τὴν πραγματικὴν κατάληψιν συνωδᾷ πρὸς τὴν ἐπιταγὴν τοῦ ἀρχοντος. Τέλος κατὰ τὴν τελευταίαν πρὸ πάντων κατὰστασιν τοῦ ρωμαϊκοῦ δικαίου τὸ δικαίωμα τοῦ ἐνεχύρου γεννᾶται πολλάκις *ipso jure* ὡς σιωπηρὸν ἐπακολούθημα σχέσεων τινῶν καθισταμένων ἐκ τινῶν ἐπερχομένων περιστάσεων. Τὰ δικαιώματα ταῦτα τοῦ ἐνεχύρου, τὰ νομικὰ δηλ. καὶ σιωπηλά, δὲν εἶναι εἰμὴ ὑποθήκαι.

Σημειωτέον ὅτι καὶ ὅποτε ὁ ἐνεχυροῦχος δανειστής δύναται κατὰ τὸ εἶδος τοῦ ἀρμόζοντος αὐτῷ δικαιώματος εἴτε ἐπὶ τοῦ *pignus* κυρίως λεγομένου, εἴτε ἐπὶ τοῦ *pignus praetorium*, ν' ἀπαιτῇ τὴν εἰρηνικὴν κατοχὴν τοῦ πράγματος καθ' ἅπασαν τὴν διάρκειαν τοῦ δικαιώματος, δὲν δύναται οὐχ ἥττον ν' ἀπαιτῇ τὴν χρῆσιν καὶ τὴν κάρπωσιν τοῦ ὑπεγγύου πράγματος, πλὴν εἰς τὸ τοῦτο συνομολο-

ταρτίζεται· ἡ λεγομένη ὁ ν τ ῖ χ ρ η σ ι ς (ἴδε λέξιν). Τοῦναντίον κατ' ἀκολουθίαν τῆς ἐν γένει φύσεως τοῦ δικαιώματος τοῦ ἐνεχύρου πᾶς δανειστής ἐνεχυροῦχος ἔχει πρὸς ἐνίσχυσιν τοῦ δικαιώματός του τὴν *in rem actionem*, τὴν *quasi Servianam* ἢ *hypothecariam actionem* κατὰ παντός τρίτου διακατόχου τοῦ ὑπεγγύου πράγματος, πρὸς ἐπίτευξιν τῆς ἐπιστροφῆς του.

Πᾶς ἐνεχυροῦχος δανειστής ἔχει ἐπίσης τὸ δικαίωμα, χρείας τυχούσης, νὰ πωλήσῃ τὸ ὑπέγγυον πρᾶγμα καὶ νὰ πληρωθῇ ἀπὸ τοῦ τιμήματος αὐτοῦ. Φαίνεται μὲν ὅτι κατ' ἀρχὰς τὸ τοιοῦτον δικαίωμα *jus vendendi seu distrahendi* δὲν ἀνῆκεν εἰς τὸν ἐνεχυροῦχον δανειστήν, εἰ μὴ ἔάν ῥητῶς τοῦτο ἤθελε συμφωνηθῇ· ἀλλὰ μετὰ τὴν τελείαν ἀνάπτυξιν τῆς διατάξεως ταύτης, ἡ ἐξουσία τῆς πωλήσεως ἐφαίνετο κατὰ τοὺς Ῥωμαίους τοσοῦτον συνδεδεμένη πρὸς τὴν οὐσίαν τοῦ δικαιώματος τοῦ ἐνεχύρου, ὥστε δὲν ἠδύνατο νὰ χωρισθῇ ἄνευ καταστροφῆς τῆς περὶ αὐτοῦ ἰδέας.

Ὁ δανειστής δὲν δύναται νὰ πωλήσῃ τὸ ἐνέχυρον, εἰμὴ πρὸς ἐξόφλησιν τοῦ ἐξασφαλιζομένου δανείου, οὐχὶ δὲ καὶ ἄλλου δανείου τοῦ αὐτοῦ ὀφειλέτου· ὡς πρὸς τοῦτο τὸ δάνειον, δύναται τὸ πολὺ νὰ ἐνασκήσῃ τὸ δικαίωμα τῆς ἐπισχέσεως.

Ἀλλ' ὡς πρὸς τὸ δάνειον, δι' ὃ συνέστη τὸ ἐνέχυρον, τὸ πρᾶγμα εἶναι ὑπέγγυον, οὐ μόνον εἰς ὁλόκληρον τὸ δάνειον, ἀλλ' εἰς ἕκαστον αὐτοῦ μέρος, κατὰ τὴν ἀρχὴν *pignoris causa est individua*.

Οὐδέποτε δὲ ὁ ἐνεχυροῦχος δανειστής δύναται νὰ πωλήσῃ τὸ ὑπέγγυον πρᾶγμα, πρὶν τοῦλάχιστον μέρος τοῦ χρέους κατασταθῇ ληξιπρόθεσμον. Ἀλλὰ δύναται εὐθὺς νὰ πωλήσῃ αὐτὸ ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει; τίνι τρόπῳ καὶ κατὰ τίνα τύπον δύναται νὰ πωλήσῃ αὐτό; Ταῦτα

αἰτησιν. Τὸ δικαίωμα τοῦτο τῆς προτε-
ραιότητος ἐν γένει στηρίζεται εἰς τὴν
ἀρχὴν ὅτι τὸ ἀρχαιότερον ὑποθηκικὸν δι-
καίωμα ὡς πρὸς τὸν χρόνον καθ' ὃν ἔλαβε
γενεσιν εἶναι κυρίως ἐξ αἰτίας τῆς προ-
τεραιότητος ταύτης προτιμότερον παν-
τός ὑποθηκικοῦ δικαιώματος γεννηθέντος
μετὰ ταῦτα. Prior tempore, potior
iure.

Ὁ κανὼν οὗτος ὑφίσταται τὰς ἐξῆς
δύο ἐξαιρέσεις.

Πρῶτον ὑπάρχουσιν ὑποθηκικά τινα δι-
καίωματα, ὅπερ προηγούνται τῶν λοιπῶν,
αἱτοὶ ἀρχαιότερων, μὴ λαμβανόμενου
ἐπ' ὅψει τοῦ χρόνου καθ' ὃν ταῦτα
παθὲν ἀρχὴν, δυνάμει προνομίου στη-
ριζόμενου εἰς ῥητὰς διατάξεις τοῦ νόμου.

Μεταξὺ τῶν προνομιαίων τούτων ὑπο-
θηκῶν τινὲς εἶναι κατ' ἐξαιρέσιν προνο-
μαίαι· συνδρομῆς δὲ τυγχούσης τῶν προ-
νομιαίων ὑποθηκῶν, αὗται ἀπολαύουσιν
ἐνταμιωθῆναι προτιμῆσεως. Τὰ προνό-
μα ταῦτα ἔχουσι σκοπὸν νὰ εὐεργετή-
σῃσι πρόσωπα καὶ δάνεια τινα, ὃ ἀριθ-
μεῖ 2' αὐτῶν ἠϋζήτηθ' ὑπερβολικῶς, καὶ
τὴν πλείων κατὰ τὴν τελευταίαν περιόδον

τὴν πρώτην περίπτωσιν ἢ κατὰ τὴν δευ-
τέραν.

Ὅθεν ἐὰν πολλοὶ ὑποθηκικοὶ δανει-
σταὶ συντρέχωσιν εἰς περίπτωσιν τινὰ ἰδι-
αιτέρων, τὸ δικαίωμα τῆς ἀπαλλοτριώ-
σεως τοῦ ἐνυποθήκου πράγματος δὲν χο-
ρηγεῖται κατὰ πρῶτον ἢ εἰς τὸν ἔχοντα
δικαίωμα ἰσχυρότερον, ἥτοι τὸν ὅστις
πρωτεύει ἐκ τῶν λοιπῶν διὰ τινὰ ἐκ τῶν
προεκτεθέντων λόγων ὡς creditor, potior,
prior, antiquior, anterior.

Ὅταν οὗτος πωλήσῃ τὸ πρᾶγμα καὶ
πληρωθῇ ἐκ τοῦ τιμήματος αὐτοῦ χωρὶς
νὰ ἐξαντλήσῃ αὐτὸ ὁλόκληρον, ὃ ἐπόμε-
νος, ἥτοι ὁ πρωτεύων μεταξὺ τῶν ἄλ-
λων, δύναται ν' ἀπαιτήσῃ τὸ περισσεῦον
(superfluum) καὶ νὰ πληρωθῇ ἐξ αὐ-
τοῦ. Ἐπομένως ἔρχεται ὁ ἐπόμενος δα-
νειστής καὶ οὕτως ἐφεξῆς μέχρι τῆς ἐ-
ξαντλήσεως τοῦ τιμήματος καὶ τότε ἡ
ὑποθήκη τῶν ἐπομένων δανειστῶν καθί-
σταται ἀνωφελής.

Ὅστις ὁμῶς τῶν δανειστῶν τάξεισι
κατωτέρας (creditores posteriores) ἐπί-
θυμεῖ τὸ δικαίωμα νὰ ἀπαλλοτριώσῃ αὐτός
οὗτος τὸ ἐνυποθήκον πρᾶγμα, δύναται νὰ

ἀποσβεσθῇ ὁλόκληρον καθ' οἷονδήποτε τρόπον.

Ἐξ αὐτῆς δὲ τῆς φύσεως τῆς ὑποθήκης προκύπτει ὅτι αὕτη ἀποσβέννυται εὐθὺς ὅτε ἐξεπληρώθη ὁ σκοπὸς αὐτῆς, ὅτε δηλ. τὸ ἐνυπόθηκον πρᾶγμα ἐπωλήθη κανονικῶς πρὸς ἱκανοποίησιν τοῦ πρώτου κατὰ τὴν τάξιν δανειστοῦ, διότι ἐντεῦθεν τὰ δικαιώματα τῶν ἄλλων ἐπομένων ὑποθηκικῶν δανειστῶν ἀποσβέννυνται συγχρόνως.

Κατὰ ῥητὸν δὲ νόμον ὁ παραγράφας τὴν κυριότητα τοῦ πράγματος *longo tempore* παραγράφει ὡσαύτως συγχρόνως τῶν πράγματι καὶ τὴν ἐλευθερίαν τοῦ αὐτοῦ πράγματος, τὴν ἀπελευθέρωσιν δηλονότι αὐτοῦ τῶν δικαιωμάτων τοῦ ἐνεχύρου ἢ τῆς ὑποθήκης δι' ἃν ἐπεβαρύνετο, ἢ τοῦλάχιστον κατὰ ἔνστασιν πρὸς ἀντικρουσιν αὐτῶν.

Προσθετόν τέλος ὅτι τὸ δικαίωμα τῆς ὑποθήκης τοῦτο ἔχει κοινὸν πρὸς τὰ ἄλλα δικαιώματα ὅτι ὁ ἔχων τοῦτο δύναται νὰ παραιτηθῇ αὐτό.

Θ. Ν. Φλογαίτης

Ἐνέχυρον (παρ' ἡμῖν). Κατὰ τὸ νεώτερον ἡμῶν δίκαιον (Νόμον περὶ τοῦ ἐνεχύρου) σὺμβασις ἐνεχύρου καλεῖται ἡ σύμβασις, δι' ἧς ὁ ὀφειλέτης ἢ τρίτος παρέχει τῷ πιστωτῇ πρᾶγμα κινητὸν πρὸς ἀσφάλειαν ἀπαιτήσεως, ἀποδοτέον αὐτουσίως μετὰ τὴν ἀπόσβεσιν αὐτῆς· ἐν ἐνέχυρον δὲ καλεῖται τὸ ἐκ τῆς συμβάσεως ἐνεχύρου πηγάζον ὑπὲρ τοῦ πιστωτοῦ δικαίωμα νὰ πληρωθῇ ἐκ τοῦ πράγματος προνομικῶς, προτιμώμενος τῶν ἄλλων πιστωτῶν κατὰ τὰς διατάξεις τῆς Πολιτικῆς δικονομίας (Ν. περὶ ἐνεχύρου ἀρθ. 1, Γαλλ. Κωδ. ἀρθ. 2074 καὶ ἐπ., Σχ. Ἑλλ. Κωδ. ἀρθ. 1965 καὶ 1966). Τὸ προνομίον τοῦτο δὲν ὑφίσταται, ἐὰν δὲν συνταχθῇ περὶ τῆς ἐνεχυρίσεως δημόσιον ἔγγραφον ἢ ἔγγραφον ἰδιωτικόν φέρον βεβαίαν χρονολογίαν

(Πολ. Δικ. ἀρθ. 413 καὶ 414) καὶ διαλαμβάνον τὴν ὀφειλομένην ποσότητα καὶ τὴν περιγραφὴν τῶν ἐνεχυρικολογούμενων πραγμάτων, ὅποτεν ἡ ἐκποίησις ὑπερβῇ τὰς πεντήκοντα δραχμὰς (Ν. περὶ ἐνεχ. ἀρθ. 2, Γαλλ. Κωδ. 1074, Γερμ. Κωδ. 1880, Σχ. Ἑλλ. Κωδ. 1967). Δύναται ὅμως καὶ τὸ ὑπερβαῖνον τὴν ἄξιαν τῶν 50 δραχμῶν ἐνέχυρον νὰ ποδευχθῇ δι' ὅρκου ἢ διὰ δικαστικῆς ὁμολογίας, ὅτε τοῦ δικονομικοῦ ἡμῶν νόμου (ἀρθ. 300) ὀρίζοντος ὅτι πᾶν ἀντικείμενον ὑπερβαῖνον τὴν ἄξιαν τῶν 50 δραχμῶν δύναται νὰ ποδευχθῇ δι' ὅρκου ἢ διὰ δικαστικῆς ὁμολογίας (Α. Π. 88 τοῦ 54). Ἐχόντων συμφέρον εἰς τὴν κατοχὴν τοῦ περὶ ἐνεχύρου ἔγγραφου τοῦ τε δανειστοῦ καὶ τοῦ ὀφειλέτου, ἐπαταῖ ὅτι πρέπει νὰ συντάσσωνται δύο πρωτότυπα τοῦ ἰδιωτικῶς καταρτιζομένου ἔγγραφου περὶ ἐνεχύρου (Dalloz § 89, Troplong § 203)· ἀλλ' οὐχ ἥττον δὲν δύναται νὰ θεωρηθῇ ἄκυρον τὸ μὴ συνταχθὲν εἰς διπλοῦν, διότι αὐτὴ καθ' ἑαυτὴν ἡ περὶ ἐνεχύρου σύμβασις ἀποτελεῖ κυρίως πιστοποίησιν ἐκπληρῶν τοῦ γεγονότος τῆς ἐνεχυρίσεως ἀπέναντι τρίτου (Α. Π. 164 τοῦ 78).

Σημειωτέον ὅτι προνομίον δὲν ὑπάρχει ἐπὶ τοῦ ἐνεχύρου, ἐὰν τοῦτο δὲν ταχθεῖ καὶ δὲν διατελῇ ὑπάρχον ἐν τῇ κατοχῇ τοῦ πιστωτοῦ ἢ τρίτου τινὸς κοινῇ γνώμῃ τῶν συμβαλλομένων ἐκτελεζομένου (Νόμου περὶ ἐνεχ. ἀρθ. 4, Σχ. Ἑλλ. Κωδ. 1969). Ἄρα, ἂν τὸ ἐνέχυρον εὑρεθῇ εἰς τὴν κατοχὴν τοῦ ὀφειλέτου, ὁ πιστωτὴς δὲν ἔχει προνομίον (Α. Π. 38 τοῦ 81, 63 τοῦ 82).

Προσθετόν ὅτι ἐκ τοῦ ὅρισμοῦ τοῦ ἐνεχύρου συνάγεται ὅτι καὶ τὰ πλεονάζοντα δεκτικὰ ἐνεχυρίσεως, ἅτε ῥητῶς χαρακτηριζόμενα ὑπὸ τοῦ ἐμπορικοῦ νόμου (ἀρθ. 140) ὡς κινητὰ (Α. Π. 80 τοῦ 83, 82 τοῦ 93).

Ἐκ τῆς τοῦ ἐνεχύρου συμβάσεως γεν

ἔσται τὸ δικαίωμα τοῦ πιστωτοῦ, νὰ κα-
τέχῃ τὸ ἐνεχυριασθὲν ἕως οὗ ἐξοφληθῇ
ὁλοσχερῶς ἡ ἀπαιτήσις αὐτοῦ σὺν τοῖς
πρότοις καὶ ταῖς δαπάναις (Νόμου περὶ
ἐνεχ. 10, Γαλλ. Κωδ. 2082, Σχ. Ἑλλ.
Κωδ. 1970 καὶ 1974), ἔτι δὲ καὶ μέχρι
ὡς ἐξοφληθῇ καὶ ἄλλο χρέος αὐτοῦ μετὰ
τὴν ἐνεχυρίασιν συνομολογηθὲν καὶ ἀ-
παιτητὸν καταστὰν πρὸ τῆς ἱκανοποιή-
σεως τῆς ἐπὶ ἐνεχύρῳ ἀπαιτήσεως μέ-
χρι οὗ δηλονότι ἱκανοποιηθῇ ὁλοσχερῶς
ἢ ἁμφοτέρω τὰ χρέη (Νόμου περὶ ἐ-
νεχ. 10 § 2, Σχ. Ἑλλ. Κωδ. 1974 §
2). Ἀλλὰ τὸ, τε δικαίωμα τῆς κατὰ προ-
τίμησιν ἄλλου πιστωτοῦ πληρωμῆς ἐκ
αὐτοῦ ἐνεχύρου καὶ τὸ δικαίωμα τῆς παρα-
κατήσεως αὐτοῦ μέχρι παντελοῦς ἐξο-
φλήσεως δὲν ἀποκλείουσιν εἰς πάντα ἄλλον
δανειστήν τὸ δικαίωμα, ὃ παρέχει αὐτῷ
ἡ Πρ. Δικ. (ἄρθ. 885) νὰ κατάσχῃ τὸ
ἐνδεχόμενον τοῦ ἐνεχύρου ὡς πρᾶγμα
ἐκ τὸν κοινὸν ὀφειλέτην ἀνῆκον καὶ νὰ
πώλῃ τὸν πλειστηριασμὸν αὐτοῦ, ἅτε
πρᾶγμα κινδυνεύοντος τοῦ ἐνεχυροῦρου
δανειστοῦ νὰ ζημιωθῇ ἐκ τούτου, καθὼς
ἐνδεχόμενον νὰ πληρωθῇ κατὰ προτίμη-
σιν ἐκ τοῦ ἐκπλειστηριασμοῦ (Α. Π.
110 τοῦ 80). Γεννᾶται ἐπίσης τὸ δι-
καίωμα τοῦ ἐνεχυροῦρου δανειστοῦ, ἀν-
τικατῆ ὑπερήμερος ὁ ὀφειλέτης, νὰ
ἐπικαλέσῃ δικαστικὴν ἀπόφασιν ἐπ' ἀ-
ντικατῆ ἐπιτρέπουσαν νὰ μείνῃ παρ' αὐ-
τοῦ τὸ ἐνέχυρον ἄντι πληρωμῆς μέχρι τῆς
ἡμετέρας αὐτῷ ποσότητος κατ' ἐκτί-
μησιν πρᾶγματογνομῶνων ἢ, μὴ συγ-
καταθέντος εἰς τοῦτο τοῦ ὀφειλέτου, νὰ
ἀποληθῇ διὰ δημοπρασίας (Νόμου περὶ
ἐνεχ. ἄρθ. 5. Σημειωτέον ὅτι κατὰ τὸν
Γαλλ. Κωδ. (ἄρθ. 2708) καὶ τὸ Σχ.
Ἑλλ. Κωδ. (ἄρθ. 1970) ὁ πιστωτὴς
ἐκκαλοῦται νὰ παυτῇ ἢ τὴν ἐπιδίκασιν
τοῦ ἐνεχύρου κατ' ἐκτίμησιν ἢ τὴν ἐπὶ
πλειστηριασμοῦ πώλησιν αὐτοῦ). Ἀλλὰ
ἐὰν συμφωνία, ἐπιτρέπουσα εἰς τὸν

πιστωτὴν νὰ ἰδιοποιηθῇ τὸ ἐνέχυρον ἢ
νὰ διαθέσῃ αὐτὸ ἄνευ τῶν ἀνωτέρω δια-
τυπώσεων εἶναι ἄκυρος (Ν. περὶ ἐνεχ.
ἄρθ. 5, Γαλλ. Κωδ. 2078, Ἑλλ. Κωδ.
1884, Σχ. Ἑλλ. Κωδ. 1970). Σημειω-
τέον ὅμως ὅτι κατὰ τὴν νομολογίαν τοῦ
Ἀρείου Πάγου (ἀποφ. 26 τοῦ 47, 86
τοῦ 50) ὡς ἂν τὸ ἐνέχυρον ὑπάρχει εἰς
χείρας τοῦ δανειστοῦ δυνάμει ἐκτελε-
στῆς συμβολαιογραφικῆς πράξεως, ἡ διὰ
ταῖς περὶ δικαστικῆς ἀδείας δὲν ἰσχύει,
διότι ὁ δανειστής ἔχει ὑπὲρ αὐτοῦ τὸ
κοινὸν δίκαιον, καθ' ὃ δὲ δανειστής ἔχων
ἐκτελεστὸν δικαιοῡγραφον δικαιοῡται νὰ
κατάσχῃ καὶ πώλῃ τὰ τοῦ ὀφειλέτου
αὐτοῦ κινήτὰ ἢ ἀκίνητα πρᾶγματα, ὅθεν
καὶ τὸ ἐνέχυρον, ἄνευ τινὸς δικαστικῆς
διαταγῆς. Προσθετέον ὅτι κατὰ Ρ. Δ. ὁ
ἐπ' ἐνεχύρῳ δανειστής, ὁ διαθέσας τὸ
ληφθὲν ἐνέχυρον παρὰ τὰ συμπεφωνη-
μένα, ὀφείλει τὸ τίμημα τοῦ διατεθέντος
καὶ ἀποζημιῶσιν, συνισταμένην εἰς τὴν
ἀπόδοσιν τοῦ τιμήματος, ὅπερ τὸ ἐνέχυ-
ρον ἔχει κατὰ τὸν χρόνον τῆς διαθέσεως
ἢ τῆς καταδίκης (Ν. 50 Βασ. (47.2) Ν.
4 Πανδ. (13. 7). ἀρμόζει δὲ καὶ ἡ τῶν
κλοπιμαίων ἀγωγή (condictio furtiva),
δι' ἧς ἐπζητεῖται ἡ κατὰ τὸ διάστημα
ἀπὸ τῆς πώλησεως, φερούσης χαρακτηῖρα
κλοπῆς, μείζων ἄξια τοῦ κλαπέντος (Ν.
8 § 1 Πανδ. (13. 1). Ἡ διάταξις δὲ
αὕτη ἰσχύει καὶ νῦν ὡς μὴ καταργηθεῖ-
σα διὰ τοῦ περὶ ἐνεχύρου νεωτέρου νό-
μου (Α. Π. 269 τοῦ 72). Ἐχει ἐπί-
σης ὁ πιστωτὴς τὸ δικαίωμα νὰ ἀπαι-
τήσῃ, ὅτι ἐδαπάνησε πρὸς διατήρησιν
ἢ βελτίωσιν τοῦ ὑπὸ ἐνέχυρον πρᾶγμα-
τος (Ν. περὶ ἐνεχ. ἄρθ. 8, Ν. 8 πρ. καὶ
Ν. 25 Πανδ. (13. 7), Ν. 6 Κωδ. (8.
14). Ἀλλ' ἀρθρότερον κατὰ τὸ Σχ. Ἑλλ.
Κωδ. (ἄρθ. 1971) δικαιοῡται νὰ ἀπαι-
τήσῃ μόνον τὴν πρὸς διατήρησιν τοῦ ἐ-
νεχύρου δαπάνην). Σημειωτέον ὅτι ὅ, τε
πιστωτὴς καὶ ὁ ὀφειλέτης εὐθύνονται οὗ

μόνον διὰ δόλον, ἀλλὰ καὶ δι' ἐλαφρόν
ῥαθυμίαν, ὡς τῆς ἐνεχυριάσεως γινωμέ-
νης πρὸς ὄφελος ἀμφοτέρων (Ν. 13 § 1
καὶ Ν. 14 Πανδ. (13, 7), Ν. 5 § 2
Πανδ. 13, 6). Νόμου περὶ ἐνεχ. ἄρθ. 8.
Σχ. Ἑλλ. Κωδ. 1971, Γαλ. Κωδ. 2079,
Ἱταλ. Κωδ. 1885).

Ὁ πιστωτής ὀφείλει νὰ ἐπιμελῇται
τοῦ ἐνεχυριασθέντος πράγματος, εὐθυνό-
μενος, ὡς προεῖρηται, ἐπὶ τῇ ἐκ δόλου ἢ
ἀμελείας ἀπωλείᾳ ἢ βλάβῃ τοῦ ἐνεχυ-
ρου, νὰ λογοδοτῇ περὶ τῶν ἐκ τοῦ ἐνε-
χύρου περιελθόντων τυχόν εἰς αὐτὸν ὡ-
φελημάτων ὡς μὴ δικαιούμενος εἰς χρη-
σιν ἢ κάρπωσιν αὐτοῦ πλην ἐὰν συμφω-
νηθῇ τὸ ἀντίθετον (Ν. περὶ ἐνεχ. ἄρθ. 7,
Σχ. Ἑλλ. Κωδ. ἄρθ. 1973). Ὑπόκειται
μάλιστα ὁ παρὰ τὴν συμφωνίαν χρώμε-
τος αὐτῷ εἰς τὴν συμβῆσαν κατὰ τὴν
χρῆσιν ταύτην τυχρὰν ἀπώλειαν, προ-
σέει: δὲ κατ' αἴτησιν τοῦ ὀφειλέτου καὶ
εἰς τὴν παράδοσιν τοῦ πράγματος εἰς
τρίτον, διοριζόμενον ὑπὸ τοῦ προέδρου τῶν
πρωτοδικῶν (Σχ. Ἑλλ. Κωδ. 1973, Ν.
περὶ ἐνεχ. 7).

Σημειωτέον ὅτι οἱ νόμοι περὶ τῶν Τρα-
πεζῶν, ὁ τῆς 22 Ἰουνίου 1843 περὶ τῆς
Ἑθνικῆς τραπέζης, ὁ ΔΚΣ' τοῦ 1880 περὶ
τῆς Ἰονικῆς τραπέζης, ὁ ΔΚΘ' τοῦ 1880
περὶ τῆς Γενικῆς Πιστωτικῆς τραπέζης
καὶ τὸ Διατ. τῆς 6 Μαΐου 1880 περὶ τῆς
Τραπεζῆς τῆς Βιομηχανικῆς πίστωσης, ὥρι-
σαν εἰδικὰς διατάξεις περὶ τῶν ἐπ' ἐνεχύρω
δανείων τῶν Τραπεζῶν τούτων, καταρ-
γῆσαντες τὰς εἰς αὐτάς ἀντικειμένους δια-
τάξεις τῶν προϋπαρχόντων νόμων. Τοι-
αῦτα δὲ θεωρητέα: αἱ μὴ δυνατόναι νὰ
συνυπάρχωσιν ἢ νὰ συμβιβασθῶσιν αὐ-
ταῖς. Ἀλλ' ἀναμφισβητήτως ἡ ἐν τῇ
Πολ. Δικ. (ἄρθ. 862) ἀναγεγραμμένη ἀρ-
χὴ ὅτι τῆς ἐκτελέσεως προσηγγεῖται ἡ τοῦ
ἐκτελουμένου ἐγγράφου κοινοποίησις δύνα-
ται ἄριστα νὰ συνυπάρχῃ πρὸς τὰς δια-
τάξεις τῶν περὶ τῶν Τραπεζῶν νόμων.

ἄτε προστατεύουσα τὸ συμφέρον τοῦ ὀ-
φειλέτου, ἐν ᾧ ἐναυτῶ εὐδαμῶς προσ-
κρούει εἰς τὰ ἀπονεμηθέντα ταῖς Τραπε-
ζαῖς προνόμια (Α. Π. 63 τοῦ 88). Τὰς
εἰδικὰς δὲ ταύτας διατάξεις (ὡς πρὸς τὴν
διαδικασίαν καὶ τὴν σύστασιν τοῦ ἐνε-
χύρου) οἱ νόμοι ΒΡΝ' τῆς 13 Φεβρ.
1893 καὶ ΒΤΛΝ' τῆς 31 Μαρτίου 1899
ἐπέξετειναν καὶ εἰς τὰ προϊόντα τῆς γῆς
τῆς τέχνης ἢ τῆς βιομηχανίας, ὡς καὶ
εἰς τὰ ἀσώματα πράγματα καὶ τὸν χρε-
στὸν καὶ ἄργυρον, ὡς καὶ εἰς πᾶν ἐν γέν-
ει πρᾶγμα, ὃ τυχρὰν: ἀντικείμενον ἐμ-
πορικῆς συναλλαγῆς, ἐπέτρεψαν δὲ νὰ ἐ-
φαρμοζῶνται καὶ εἰς τὰ δάνεια ἐπ' ἐνε-
χύρω ἐμπορῶν τηρούντων τὰ κεκατα-
μένα ἐμπορικὰ βιβλία δι' ἐπίτρεψιν ἐκτε-
λουμένου Β. Διατάγματος.

Θ. Ν. Φλογαίτης.

Ἑνοχαί. Ἰδε Ἐπίσκοποι.

Ἑνοχαί. Ἑνοχὴ (obligatio)

καλεῖται ἰκατὰ τοὺς νεωτέρους ἀστικούς νο-
μους (Ὁλλανδ. Κωδ. 1268, Σχ. Ἑλλ. Κωδ.
1264) ἡ σχέση, δι' ἧς ὑποχρεοῦται τις
πρὸς ἕτερον εἰς δόσιν, πρᾶξιν ἢ παράλι-
ψιν, ἥτις ἀντικειμένη ἔχουσιν καὶ δι'
ἀγωγῆς ἐξαναγκασμένην. Καὶ ὁ μὲν ὑπο-
χρεούμενος καλεῖται ὁ φειλέτης (debi-
tor), ὁ δὲ εἰς ὃν αὐτός ὑποχρεοῦται κα-
λεῖται δανειστής ἢ πιστωτής
(creditor). Τὴν αὐτὴν ἔννοιαν ἐξαρρᾶν
οἱ Ῥωμαῖοι νομοδιδάσκαλοι λέγοντες ὅτι
ἐνοχὴ (ἐν τῇ στενῇ τῆς λέξεως ἔννοια)
ἢ ἐνοχικὸν δικαίωμα καλεῖται
ἢ ἐπὶ τῆς βουλήσεως ἄλλοτρίου προσώ-
που ἐξουσία, δι' ἧς ἐπιτρέπεται εἰς τὸ
ἔχοντα αὐτὴν νὰ ἀπαιτήσῃ ἢ νὰ πρᾶξῃ
πὸν τοῦτο παράσχη τι (δηλονότι πρᾶξῃ
παράλιπῃ ἢ δόσῃ τι). Ἑνοχὴ δὲ ἐν τῇ
πλατυτέρᾳ τῆς λέξεως ἔννοια καλεῖται
ἐλλόκληρος ἡ ἐνοχικὴ σχέση, δι' ἧς ὁ μὲν
δανειστής δικαιοῦται νὰ ἀπαιτήσῃ, ὁ δὲ
ὀφειλέτης ὑποχρεοῦται νὰ παράσχη τι.
Ἀλλ' ἐνοχὴ (obligatio) ἐκαλεῖτο καὶ

στῶν ἢ ὀφειλετῶν, ὑπάρχει μία ἐνοχή. Ἡ ἐνοχή δὲ καλεῖται *συνενοχή* (*obligatio correalis*), καὶ διακρίνεται εἰς καθαράν *συνενοχήν* ἢ κυρίαν *συνενοχήν*, τὴν τικτομένην ἐκ νομικῆς διατάξεως ἢ βουλήσεως τοῦ διαθέτου ἢ συμφωνίας ὠρισμένης, καὶ τὴν τετροποποιημένην *συνενοχήν*, τὴν ἐκ τῆς ἀνάγκης παραγομένην διὰ τὸ φύσει ἀδιαιρετόν τῆς παροχῆς ἧτοι τοῦ ἀντικειμένου τῆς ἐνοχῆς (**Ἰδε Συνενοχή*).

Σημειωτέον ὅτι αἱ ἐνοχαὶ δύνανται νὰ ἀλλοιωθῶσι κατὰ τε τὸ ποσὸν (ὥς φέρ' εἰπεῖν εἰάν, καταστάς ὑπερήμερος ὁ ὀφειλέτης, ὀφείλῃ καὶ τόκους ὑπερημεροῦς) καὶ κατὰ τὸ ποιὸν (ὥς φέρ' εἰπεῖν, εἰάν ὁ ὀφειλέτης ὀφείλων νὰ παραδώσῃ ἵππον, καταστάσῃ ἀδυνάτου τῆς παροχῆς ἐκ πτχίσματος αὐτοῦ, καθίσταται ὑπόχρεως νὰ καταβάλῃ τὸ διαφέρον). Ἀλλὰ δύνανται νὰ ἀλλοιωθῶσι καὶ κατὰ τὸ ὑποκείμενον, ὥς ὅτε ὑπείσχεγεται ἕτερον πρόσωπον εἰς τὴν θέσιν τοῦ δανειστοῦ ἢ τοῦ ὀφειλέτου, εἴτε διὰ καθολικῆς διαδοχῆς (ὅτε ὁ διάδοχος ὑπείσχεγεται εἰς ὁλόκληρον τὴν περιουσίαν τοῦ ὄν διαδέχεται, κτώμενος μετ' αὐτῆς καὶ δι' αὐτῆς πάντα τὰ δικαιώματα καὶ τὰς ὑποχρεώσεις αὐτοῦ), εἴτε δι' εἰδικῆς διαδοχῆς, δηλονότι δι' ἐκχωρήσεως (**Ἰδε λέξιν*). Προσθετέον ὅτι καὶ δι' ἀναγενώσεως (**Ἰδε λέξιν*) ἐπέρχεται ἀλλοίωσις τοῦ ὀφειλέτου τῆς ἐνοχῆς ἄλλ' ἢ ἀνανέωσις, ἀπαιτούσα τὴν εἰς τοῦτο συγκατάθεσιν τοῦ δανειστοῦ, ἀποτελεῖ οὐχὶ κυρίως ἀλλοίωσιν, ἀλλ' ἀπόσθεσιν ὑπαρχούσης ἐνοχῆς καὶ παραγωγὴν νέας.

Αἱ ἐνοχαὶ ἀποσθέννυνται (ἢ κατὰ τὴν ἔκφρασιν τοῦ ἄρθ. 1330 τοῦ Σγ. τοῦ Ἑλλ. Κώδικος λύονται) 1) διὰ καταβολῆς (**Ἰδε λέξιν Καταβολή*). 2) δι' ἀναγενώσεως (**Ἰδε Ἀνανέωσις*). 3) δι' ἀφεισεως (**Ἰδε Ἀφείσις χρέους*). 4) διὰ συψητισμοῦ (**Ἰδε Συυψητισμός*). 5) διὰ

συγχύτως (Ἰδε Σύγχυσις), 6) διὰ παραγραφῆς (Ἰδε Παραγραφή), 7) διὰ συμβιβασμοῦ (Ἰδε Συμβιβασμοί), καὶ 8) καταστάσεως φυσικῶς ἢ νομικῶς ἀδυνάτου τῆς ἐκτελέσεως τῆς ἐνοχῆς (Ἰδε Παραχῆ). Ἀλλὰ καὶ δι' ἐτέρων τινῶν ἀποσθεστικῶν γεγονότων ἀποσθένυνται αἱ ἐνοχαί. οἷον 1) τῆς συναντήσεως τοῦ ἐπικερδῶν αἰτιῶν Concursus duarum causarum lucrativarum), ἡ τις ὑπάρχει, ὁπότεν ὁ δανειστής, δικαιούμενος νὰ γίνῃ κύριος ὠρισμένου κατ' εἶδος πράγματος λόγῳ ἐπικερδοῦς αἰτίας (οἷον λόγῳ δωρεᾶς), γίνῃ κύριος αὐτοῦ ἐξ ἄλλης ἐπικερδοῦς αἰτίας (λόγῳ φέρ' εἰπεῖν κληροδοσίας), 2) τῆς εἰς ἀκέραιον ἀποκαταστάσεως (Ἰδε λέξις), δι' ἧς, ἐπαναφερομένων τῶν πραγμάτων εἰς τὴν προτέραν αὐτῶν κατάστασιν, ἀναίρουνται αἱ ἐπιβλαθεῖς δικαιοπραξίαι, 3) τῆς τελειοδικου δικαστικῆς ἀποφάσεως, δι' ἧς, ἀπορριπτομένης τῆς ἀγωγῆς ἐνεκα λόγου τινὸς νομικοῦ ἢ δικονομικοῦ, ἀποσθένυνται ὀρεστικῶς ἐνοχικόν τι δικαίωμα, τῆς διαλυτικῆς αἰρέσεως (ὅτε πληρωθεῖσης τῆς αἰρέσεως ἡ ἐνοχὴ λογίζεται οὐδέποτε ὑπάρχασα καὶ ὁ δανειστής ἀποδίδωσιν ὅ, τι ἔλαβε σὺν τοῖς παρακολουθήμασιν αὐτοῦ) ἢ τῆς διαλυτικῆς προθεσμίας (ὅτε ληξάσης τῆς προθεσμίας, ἐπέρχεται ἀναγκαιῶς ἡ ἀπόσθεσις τῆς ἐνοχῆς).

θ. Ν. Φλογαίτης

Ἑνοχαὶ φυσικαὶ (obligationes naturales). Ἰπῆρχον παρὰ Ῥωμαίοις ἐνοχαὶ τινες, αἵτινες δὲν παρέχον εἰς τὸν δανειστήν τὴν ἐξουσίαν τοῦ δι' ἀγωγῆς καταναγκασμοῦ τοῦ ὀφειλέτου εἰς τὴν ἐκτέλεσιν τοῦ ἀντικειμένου αὐτῶν, ὅθεν ἐθεωρεῖτο ἀπλῶς ὁ ὀφειλέτης ἥθικῶς ὑπόχρεως εἰς τοῦτο. Τοιοῦτος εἶδους ἐνοχαὶ εἶναι κατὰ τὸ Ἰουστινιάνειον δίκαιον αἱ ἐξῆς: 1) Ἐὰν ὁ ὑπεξούσιος δανεισθῇ, ἐδύνατο νὰ ἀντιτάξῃ εἰς τὸν δανειστήν

τὴν ἐνστάτιν τοῦ Μακεδονικοῦ ἢ Μακεδονιανοῦ δόγματος, καθ' ἣν δὲν θεωρεῖται ὁ ὑπεξούσιος ὑπόχρεως νὰ καταβάλλῃ τὰ χρεῖα αὐτοῦ Ἀλλ' οὐχ ἥττον ἐξακολουθεῖ ὕφισταμένον τὸ δικαίωμα τοῦ δανειστοῦ ὡς φυσικῆ ἐνοχῇ καὶ διὰ τοῦτο, ἐὰν ὁ ὑπεξούσιος, γενόμενος αὐτεξούσιος, ἀναγνώρισῃ μὲν τὸ χρέος αὐτοῦ, ἢ ἀναγνώρισῃ αὐτὴν δὲν θεωρεῖται ὡς δωρεὰ, ἐὰν δὲ συνάψῃ μετὰ τοῦ δανειστοῦ ἀντιφώνησιν ἢ ἀνανέωσιν, αὐτὴ εἶναι ἰσχυρά. Ἐπίσης: ἐὰν παραχωρήσῃ ὑποθήκην κτλ. Δὲν δύναται ὅμως ὁ δανειστής νὰ προτεῖγῃ τὴν τοιαύτην ἀπαίτησιν αὐτοῦ εἰς συμψηφισμόν νομικοῦ χρέους. 2) Ἐὰν ὁ ἀντιφώνησιν συνάψῃ συμβασιν ἐπιζήμιον εἰς αὐτόν, δὲν ἐξαναγκάζεται εἰς τὴν ἀκούσιαν πληρωσιν τῆς ἐκ τῆς συμβάσεως ὑποχρεώσεως αὐτοῦ. Ἀλλ' οὐχ ἥττον ἐξακολουθεῖ ὕφισταμένον τὸ δικαίωμα τοῦ δανειστοῦ ὡς φυσικῆ ἐνοχῇ, διότι, ἐὰν ἐθελουσίως καταβάλλῃ τὸ ὀφειλόμενον, ἡ καταβολὴ δὲν θεωρεῖται ὡς δωρεὰ, ἐὰν δ' ἐκ νέου ὑποχρεωθῇ δι' ἀντιφώνησεως ἢ ἀντιφώνησεως αὐτὴ εἶναι ἰσχυρά. Ἀλλ' ἐὰν ἐκπληρώσῃ τὴν ὑποχρέωσιν αὐτοῦ, νομίζων ἐκ πλάνης ὅτι ὑποχρεοῦται νομικῶς, ἔχει κατὰ τοῦ δανειστοῦ τὴν τοῦ ἀχρεωστήτου ἀπαίτησιν. 3) Αἱ μετὰ τοῦ πατρὸς καὶ τοῦ ὑπεξουσίου υἱοῦ ἀμοιβαῖαι ὑποχρεώσεις θεωροῦνται ὡς φυσικαί. 4) Ἐὰν ὁ κληρονόμος, κύπτων εἰς τὴν θέλησιν τοῦ διαθέτου, παραδώσῃ εἰς τὸν καθολικὸν κληροδόχον ἢ καταπίστει ματοδόχον ὅλην τὴν κληρονομικὴν περιουσίαν (μὴ ποιούμενος χρεῖσιν τοῦ δικαιώματος ὃ ἔχει νὰ παρακρατήσῃ ἐξ αὐτῆς τὸ Φαλκιδιον ἢ Τριβελιάνειον τέταρτον), δὲν θεωρεῖται ὡς δωρούμενος, ἀλλ' ὡς ἐκπληρῶν φυσικὴν ἐνοχὴν. 5) Ἐὰν ἐν γυναικὶ καταβάλλῃ τις τὸ ὀφειλόμενον δυνάμει τῶν ὑπαγορευσεως τῆς ἥθικης ἀλλ' οὐχ καὶ δυνάμει τοῦ νόμου, (ὡς φέρ' εἰπεῖν

ἐν διατρέφῃ τὸν πενόμενον αὐτοῦ ἀδελφόν, νομίζων ὅτι ὑποχρεοῦται ὑπὸ τοῦ νόμου. ἢ ἐὰν δώσῃ ἢ μετὰ τὸν γάμον ὑπόρκτος καταστῇσά διὰ κληρονομίας σύζυγος εἰς τὸν σύμβιον αὐτῆς ποίκα), δὲν δύναται νὰ ἀναλάβῃ αὐτὸ ὡς ἀρχωσιγῆτος δοθέν· εἶναι δ' ἔγκυρος ἡ ἀναγνωρίσις τοῦ χρέους· τοῦ· οὐ δι' ἀντιφωνήσεως ἢ ἀνανεώσεως ἢ ἄλλης ἐγγυήσεως. δ) Ἡ ἐν γνώσει ἐκπλήρωσις παροργαφείσης ἀξιώσεως δὲν θεωρεῖται ὡς δωρεά, ἀλλ' ὡς ἐκπλήρωσις φυσικῆς ἐνοχῆς. Παρ' ἡμῖν τανῦν πᾶσα ἐνοχὴ ἐκ συμβάσεως ἢ ἐκ τοῦ νόμου πηγάζουσα εἶναι ἀχώγιμος. Ὅθεν τὰ περὶ φυσικῶν ἐνοχῶν ἔχουσι μόνον παρ' ἡμῖν ἱστορικὴν εἴαν.

Θ. Ν. Φλογαίτης.

Ἑνοχαὶ ἐξ ἀδικημάτων καὶ οἰονεὶ ἀδικημάτων. Ἡ ἐκ δόλου ᾗται ἐκ προθέσεως ἐπιφορά ζημίας εἰς τὴν περιουσίαν ἄλλου ὑποχρεοῦ τὸν ζημιώσαντα εἰς ἐπανάρθωσιν τῆς ζημίας, ἐγγέροντος τοῦ ζημιωθέντος τὴν περὶ δόλου ἀγωγὴν (actio doli). Ἄλλ' ἡ ὑποχρέωσις αὕτη ἰσχύει κατὰ Ῥ. Δ. μόνον ἐπὶ διειτιαν· μετὰ διειτιαν δὲ ὁ ζημιώσας ἐνέχεται μόνον καθ' ὅσον κατέστη πλουσιώτερος. Ἄλλ' ἐὰν ὁ προεβλάσας δόλῳ τὴν ζημίαν ᾗται ἀντιπρόσωπος (οἷον πληρεξούσιος αὐτοῦ ἢ διευθυντὴς τῶν ὑποθέσεων νομικοῦ προσωπικοῦ), δὲν ἐνέχεται ἐπὶ τῷ δόλῳ αὐτοῦ ὁ ἀντιπρόσωπος ὁ μόνος, πλὴν ἐὰν καὶ καθ' ὅσον κατέστη πλουσιώτερος, ὅτε ἐνάγεται διὰ τῆς καλουμένης *condictio sine causa*, ὡς κατὰ τὸν πλουσιώτερον ἀνευ δεικνυμένης αἰτίας. Ὡπίσης, ἐὰν ἀφαιρῇ πρᾶγμα ἄλλο (διὰ ψευδῶν παραστάσεων), δὲν ἐνέχεται ὁ καλῇ τῇ πίστει κατέχων αὐτὸ ἰσχυρότερος φέρ' εἰπεῖν παρὰ τοῦ ἀφαιρέσαντος, ἐγγειρομένης τῆς περὶ δόλου ὁμιλίας μόνον κατὰ τοῦ ἀπατεῶνος. Σημει-

ώτερον ὅτι ἡ περὶ δόλου ἀγωγὴ, ὡς ἐπιφέρουσα τὴν ποινὴν τῆς ἀτιμίας παρὰ Ῥωμαίοις, δὲν ἐχώρει ἢ ὅτε δὲν ὑπῆρχεν ἕτερον ἐνδοκίον μέσον εἰς ἱκανοποίησιν τῆς ζημίας, δὲν ἐχώρει κατὰ προσώπου εἰς τὸ ὥφειλεν ὁ ζημιωθείς σεβασμὸν (οἷον κατὰ τῶν ἀνιόντων) κτλ. Ἀλλὰ νῦν χωρεῖ κατὰ παντὸς δόλῳ ζημιώσαντος, μὴ ἰσχυροῦς τῆς ποινῆς τῆς ἀτιμίας.

Ἡ κλοπὴ (*furtum*), ἡ τοῦ ἁπατηλῆ τοῦ πράγματος φηλάφῃς ἐπὶ τῷ κερδᾶναι ἢ αὐτὸ τὸ πρᾶγμα (κλοπὴ τοῦ πράγματος *furtum ipsius rei*), ἢ τὴν χρῆσιν (κλοπὴ τῆς χρήσεως *furtum usus*), ἢ τὴν νομὴν αὐτοῦ (κλοπὴ τῆς νομῆς, *furtum possessionis*), ἔχει πολλῶ ἐυρυτέραν ἔννοιαν κατὰ τὸ Ῥ. Δ. ἢ κατὰ τὸν ἡμέτερον ποινικὸν νόμον, διότι ἐν πρώτοις ἀντιθέτως πρὸς τὸ ποινικὸν δίκαιον κατὰ τὸ Ῥωμαϊκὸν Δίκαιον χωρεῖ κλοπὴ καὶ ὑπ' αὐτοῦ τοῦ κυρίου τοῦ πράγματος (οἷα φέρ' εἰπεῖν ἡ ὑπὸ τοῦ κυρίου ἀφαίρεσις τοῦ δοθέντος ἐνεχύρου), ἐπίσης κλοπὴν ἀποτελεῖ κατὰ Ῥ. Δ. καὶ ἡ ἰδιοποίησις πράγματος, εὐρισκομένου ἐν τῇ κατοχῇ τοῦ κλέπτου. Ἄλλ' ἐν ᾧ πρὸς ἐπιβολὴν ποινῆς λόγῳ κλοπῆς ἀπαιτεῖται τανῦν νὰ ὑπάρχωσι τὰ στοιχεῖα τῆς κλοπῆς κατὰ τὸν ποινικὸν νόμον, πρὸς καταβολὴν ἀστικῆς ἀποζημιώσεως ἀρκεῖ νὰ ὑπάρχωσι τὰ στοιχεῖα τῆς κλοπῆς κατὰ τὸ Ῥ. Δ., δηλονότι εἰς ἀστικὴν ἀποζημίωσιν ἐνέχεται ὁ ἰδιοποιηθεὶς τὸ πρᾶγμα καὶ ἐὰν τὸ πρᾶγμα ἀνῆκε λόγῳ κυριότητος εἰς αὐτὸν τοῦτον, καὶ ἐὰν παρέλαβεν αὐτὸ ἐκ τῆς ἰδίας παραφυλακῆς. Κατὰ Ῥ. Δ. λόγῳ τῆς κλοπῆς ὁ μὲν κύριος τοῦ κλαπέντος πράγματος (οὐ ἀπώλεσε τὴν κυριότητα παρὰ τὴν βούλησιν αὐτοῦ), ὡς καὶ πᾶς ἄλλος ἔχων πραγματικὴν δικαιοσύνην ἐπ' αὐτοῦ, οἷον κροτωτής, δανειστής ἐπ' ἐνεχύρου, ὡς ἐπίσης ὁ καλῇ πίστει κατέχων, εὐδύναντο νὰ ἐγγείρωσι κατὰ

τοῦ κλέπτου καὶ κατὰ τῶν κληρονόμων αὐτοῦ εἰς ὀλοκλήρον τὴν περὶ τῶν κλοπιμαίων ἀπάτησιν (τὴν καλουμένην *condictionem furtivam*), ἀξιοῦντες τὴν ἀπόδοσιν τοῦ κλαπέντος πράγματος (ἔστω καὶ ἂν ἡ ἀπόδοσις κατέστη ἀδύνατος ἐκ τύχης) καὶ παροχὴν ὀλοκλήρου τοῦ διαφέροντος· οὐ μόνον δὲ οἱ ἀνωτέρω, ἀλλὰ καὶ πᾶς ἄλλος ζημιούμενος ἐδύνατο κατὰ 'Ρ. Δ. νὰ ἐγείρῃ κατὰ τὸ τοῦ κλέπτου καὶ τῶν βοηθῶν καὶ συνεργῶν αὐτοῦ τὴν περὶ κλοπῆς ἄγωγὴν (τὴν *actionem furti*), ἥς σκοπὸς ἦ ἐπιβολὴ ποινῆς, συνισταμένης εἰς τὸ διπλάσιον τοῦ διαφέροντος τοῦ κλαπέντος καὶ ἐπὶ τῆς ἐπ' αὐτοφώρῳ κλοπῆς εἰς τὸ τετραπλάσιον. Ἀλλὰ ταῦν οἰοσάμενοι ἐκ τῆς κλοπῆς ζημιούμενος δύναται νὰ ἐγείρῃ τὴν *condictionem furtivam*, μὴ ἰσχυρὸς τῆς *actionis furti* ὡς ἀγωγῆς ποινικῆς.

Ἡ δὲ ἄρπαγὴ (*rapina*), ἥτοι ἡ μετὰ βίας κατὰ προσώπων ἢ πραγμάτων κλοπὴ διαπραττομένη, κατεδιώκετο παρὰ 'Ρωμαίοις διὰ τῆς τραιτωρικῆς ἀγωγῆς περὶ ἄρπαγόντων πραγμάτων (*vi bonorum rapitum*), δι' ἧς ἐζητεῖτο τὸ τετραπλάσιον τῆς ἐπελθούσης ζημίας. Ἀλλὰ νῦν ἡ ἄρπαγὴ χρηγεῖ μόνον δικαίωμα εἰς ἀνθρώπῳ ὀλοκλήρου τῆς ζημίας.

Σημειώτεον ὅτι εἰς τὰς ἐνοχὰς ἐξ ἀδικημάτων καὶ ἐξ οἰονεῖ ἀδικημάτων περιλαμβάνονται καὶ ἡ ἐκ τοῦ ἀδικήματος τῆς ἀόκως γενομένης ζημίας, περὶ ἧς ὁ Ἀκουίλιος νόμος ('Ἰδε λέξιν), καὶ 2) ἡ ἐκ εὐθύνης διὰ ζημίαν προξενουμένην ὑπὸ ζώου ('Ἰδε Εὐθύνη ἐπὶ ζημίᾳ ζώου) καὶ 3) ἡ ἐπὶ σκοπῷ βλάβης τῶν δανειστῶν ἐλάττωσις τῆς περιουτικῆς αὐτοῦ ('Ἰδε Ἀγωγή Παυλιανή, Ἀποζημιώσεις καὶ Δόλος).

Θ. Ν. Φλογαίτης

'Ενοχαὶ δι' ἄλλοτρίας ὑποχρεώσεις. Ὁ δανειστής δύνανται

δὲν ἔχει ὀφειλέτην μόνον τὸν ἐξ ἰδίας ὑποχρεώσεως ὀφείλοντα, ἀλλὰ καὶ τρίτον ἀναδεχόμενον ὑποχρεώσιν πρὸς τὸν δανειστήν δι' ἄλλοτρίαν ὑποχρεώσιν, τὴν τοῦ ὀφειλέτου, καλεῖται ἡ τοῦ τρίτου ἐνοχὴ ἐνοχὴ δι' ἄλλοτρίαν ὑποχρεώσιν.

Τοιαύτη ἐνοχὴ εἶναι ἡ ἐγγύησις (ἐπὶ τῇ εὐρείᾳ τῆς λέξεως ἐννοίᾳ), τοῦτέστιν ἡ σύμβασις, δι' ἧς ἀναδέχεται τις ἄλλοτρίαν ὑποχρεώσιν, ἥ ἐπακτείνουμένης καὶ εἰς αὐτὸν τῆς ὑποχρεώσεως τοῦ πρωτοφειλέτου (ὅτε φέρει τὸ ὄνομα *fidessio*, ἥτοι ἐγγύησις ἐν πᾶσι ἐν τῇ λέξει ἐννοίᾳ), ἡ παραγομένης δι' αὐτὸν τὸν ἀναδεχόμενον τὴν ἄλλοτρίαν ὑποχρεώσιν ἰδίᾳ ὑποχρεώσεως ἀνεαρτήτου τῆς τοῦ πρωτοφειλέτου (ὅτε φέρει εἰδικώτερον τὸ ὄνομα *Constitutum debitaliensio* ἥτοι ἀντιπρόσωπος ἀλλοτρίου χρέους), ἡ περιοριζομένης τῆς ὑποχρεώσεως αὐτοῦ εἰς τὴν περίπτωσιν ἣ θελὲν ἐπέλθει ζημίᾳ εἰς τὸν δανειστήν διὰ τὴν μὴ ἐκπλήρωσιν τῆς ὑποχρεώσεως τοῦ ὀφειλέτου (ὅτε εἰδικώτερον φέρει τὸ ὄνομα *mandatum qualificatum* ἥτοι τετροποποιημένη ἐντολὴ). Τοιαῦται ἐνοχαὶ εἶναι καὶ 1) ἡ ἐνοχὴ τοῦ δηλώσαντος ὅτι ἡ μεταξὺ τοῦ ὀφειλέτου καὶ τοῦ δανειστοῦ συναφθεῖσα σύμβασις προσήκον νὰ θεωρηθῇ ὡς συναφθεῖσα ὑπ' αὐτοῦ τούτου (τοῦ δηλώσαντος), οὗ ἀντιπρόσωπος εἶναι ὁ ὀφειλέτης. Ἐκ τοιαύτης ἐνοχῆς παράγεται συνεννόησις ὁ δὲ δανειστής δικαιούται νὰ κινηθῇ περὶ τοῦ ὅλου τῆς ἀπαιτήσεως κατ' ἑκάτερον. Σημειώτεον ὅτι ἡ δόλως τοῦ ἐνεχομένου δὲν εἶναι πάντοτε ἄμεσος, ἀλλ' εἶναι καὶ ἔμμεσος, ὡς ὅταν ὁ ἐνεχόμενος ἀνατίθῃ εἰς τινὰ τὴν μέριμναν περὶ ὀρισμένου χρόλου ὑποθέσεων. Καὶ εἰς αὐτὴν ἀνέτεθ' ὑπ' αὐτοῦ (τοῦ δηλώσαντος) ὅτι ἐνέχεται εἰς ἑσέρας (καλούμενον πράκτορα) ὁ δανειστής, ὅπως ἐπαισυνῇ αὐτοῦ

νυται μόνον ὡς πρὸς τὸ πρόσωπον, ἐν ᾧ συνέβη τὸ ἀποσθεστικὸν γεγονός, οὐχὶ δὲ ὡς πρὸς τὰ λοιπὰ πρόσωπα. Οὕτως ὁ ὅρκος τοῦ ἐνὸς τῶν συνοφειλετῶν (οἱ δὲν ὀφείλει) ἀπαλλάττει μὲν ἐπὶ τῆς εἰς ὁλόκληρον ἐνοχῆς τὸν ὀρκισθέντα, ἀλλ' οὐχὶ καὶ τοὺς λοιπούς, ἢ δ' ὑπὲρ τοῦ ἐνὸς τῶν συνοφειλετῶν ἀπόφασις δὲν ὀφείλει καὶ τοὺς λοιπούς.

Ἡ εἰς ὁλόκληρον ἐνοχὴ προέρχεται 1) ἐκ τῶν ἀδικημάτων (οὐ μόνον τῶν ποινικῶς τιμωρουμένων, ἀλλὰ καὶ τῶν ἀστικῶς ἐπιζημιῶν πράξεων, ἐφ' αἷς ὁ ζημιωθεὶς δύναται νὰ ζητήσῃ ἀποζημίωσιν), ὅτε ἕκαστος τῶν μετασχόντων τοῦ ἀδικήματος ὑποχρεοῦται εἰς ὁλόκληρον. 2) δύναται νὰ προέλθῃ ἐκ συμβάσεως. Προσθετέον ὅτι εἰς ὁλόκληρον ἐνοχὴ τίκεται ἐπίσης ἐκ τῆς ἐπιτροπικῆς διαχειρίσεως πλειόνων συνεπιτρόπων, ἐπίσης εἰς ὁλόκληρον ἐνέχονται οἱ ἐνοικοὶ κτιρίου, ὅθεν ἐρρίφθῃ ἢ ἐχρῆθῃ εἰς τὴν ὁδὸν, ἢ ἐπισέ τι, μὴ δὲ προσηκόντως ἡσυχασμένον, διὰ τὴν ἐντεῦθεν προξενηθεῖσαν εἰς τὸν διαβαίνοντα ζημίαν. Ἐπίσης ἐκ τῆς ἀντιφωνήσεως ἀλλοτρίου χρέους ὁ ἀντιφωνῶν ὑποχρεοῦται εἰς ὁλόκληρον, ὡς καὶ ὁ πρωτοφειλέτης.

Θ. Ν. Φλογαίτης

Ἑνστάσεις. Ἀπὸ τῶν Ῥωμαίων χρόνων ἦν παραδεδεγμένον ὅτι ἡ ἀπολογία τοῦ ἐναγομένου προσδιορίζει τὴν περαιτέρω διεξαγωγὴν τῆς ἀστικῆς διαδικασίας, διότι, εἰ μὲν ἀντιτάσσεται εἰς τοὺς ἰσχυρισμούς τοῦ ἐναγοντος, ὁ ἐνάγων ὀφείλει νὰ ἀποδείξῃ τὴν βᾶσιν τῆς ἀγωγῆς αὐτοῦ, εἰ δὲ ὁμολογῇ μὲν τὴν βᾶσιν τῆς ἀγωγῆς, ἀλλ' ἀντιτάσσει νέα γεγονότα, ἅπερ ἀληθεύοντα παραλύουσιν ὁλοσχερῶς ἢ ἐν μέρει τὴν ἀγωγὴν, ὀφείλει οὗτος ν' ἀποδείξῃ τὴν ἀλήθειαν τῶν γεγονότων τούτων. Τὰ παραλύοντα τὴν ἀγωγὴν γεγονότα, 2) ἀντιτάσσει ὁ ἐναγόμενος ὑποτελοῦσι τὴν λεγόμενα ἐνστάσεις (exceptiones).

Παρὰ Ῥωμαίοις δὲν ἐπετρέπετο τὸ πάλαι εἰς τὸν δικαστὴν νὰ λαμβάνῃ ὑπ' ὄψιν ἐνστάσεις, προβαλλόμενας ὑπὸ τοῦ ἐναγομένου, πλὴν ἐὰν ὁ ἄρχων ᾔθελεν ἐπιτρέψαι τοῦτο ῥητῶς ἐν τῇ ῥήτρᾳ αὐτοῦ. Κατ' ἐξαιρέσιν δ' ἐν ταῖς δίκαις καλῆς πίστεως (bonae fidei) ὁ δικαστὴς ὤφειλε κατ' ἐπίκεισιν (ex aequo et bono) νὰ λαμβάνῃ ὑπ' ὄψιν τὰς ἐνστάσεις ταύτας, καίπερ μὴ ἀναφερομένης ῥητῶς ἐν τῇ ῥήτρᾳ bonae fidei iudiciis exceptiones insunt.

Κατὰ τὴν Πολιτικὴν ἡμῶν δικονομίαν αἱ ἐνστάσεις διαίρουται εἰς ἀνακλητικὰς. δι' ὧν ὁ ἐναγόμενος σκοπεῖ νὰ ἀναστείλῃ τὴν ἀπάντησιν εἰς τὴν ἀγωγὴν καὶ τὴν ἐκδίκασιν τῆς οὐσίας, καὶ εἰς ἀνατρεπτικὰς, δι' ὧν ὁ ἐναγόμενος ἀπεβλέπει εἰς τὴν διὰ παντὸς ἢ προσωρικῶς ἀπόρριψιν τῆς ἀγωγῆς. Ῥητέον ὅτι ἡ ἐνστάσις 1) μὲν ἀνάγκη νὰ ἔχῃ πάντα τὰ ἱστορικὰ στοιχεῖα τῆς ἀγωγῆς. ὅθεν καὶ ἔχουσιν εὐκρινὴ ἀπάντων τῶν πραγματικῶν γεγονότων, ὅσα κατὰ νόμον εἰσὶν ἀναγκαῖα προϋπόθεσις τῆς ἐνστάσεως, διό ἡ συνεπιγμένως ὑποβαλλομένη εἶναι ἀπαράδεκτος (Πολ. Δικ. 552 § 1 καὶ καὶ 533 § 3—5. Α. Π. 55 τοῦ 46, 174 τοῦ 70, 160 τοῦ 86), ἐπίσης δὲ νὰ περιλαμβάνῃ αἰτησιν, ἣν δὲν δύναται ν' ἀναπληρώσῃ τὸ δικαστήριον ἐκ τῶν πραγματικῶν ἰσχυρισμῶν τοῦ ἐνισταμένου (Πολ. 552 § 1. Α. Π. 97 τοῦ 46, 1 τοῦ 52), 2) δὲ ὅτι εἰς τὸν ἐναγόμενον ἐπιβάλλεται ἡ ἀπόδειξις τῆς βάσεως τῆς ἐνστάσεως αὐτοῦ. Σημειώτέον ὅτι δεκταὶ εἰσὶ καὶ ἐνστάσεις ἀντιφάσκουσαι πρὸς ἀλλήλας τε καὶ πρὸς τὴν ἀπάντησιν εἰς τὴν ἀγωγὴν (Πολ. Δικ. 552 καὶ 584). Ὅθεν δὲν δύναται ἐκ τῶν προβληθεισῶν τοιούτων ἀντιφατικῶν ἐνστάσεων ὑπὸ τοῦ δικαίου νὰ συναγῇ τὸ δικαστικόν ὅτι ὑπολογισθῶσαν δέχθην ὑπὸ

αὐτοῦ τὰ χρησιμεύοντα ὡς βάσις τῆς μιᾶς τῶν ἐνστάσεων τούτων γεγονότα (Α. Π. 5 τοῦ 68, 214 τοῦ 75, 314 τοῦ 77, 103 τοῦ 84). Ἀλλὰ πᾶσαι ὑποβάλλονται τὸ βραδύτερον μέχρι τῆς ἐπ' ἀκροατηρίου κατὰ πρῶτον συζητήσεως τῆς ὑποθέσεως, πλὴν τῶν ἀφορισμῶν εἰς τὴν δημοσίαν τάξιν καὶ τῶν προνομιακῶν αἰτινῶν δύνανται νὰ προταθῶσι κατὰ πᾶσαν στάσιν τῆς δίκης (Πολ. Δικ. 160. Α.Π. 131 τοῦ 55, 31 τοῦ 75 κτλ.), Οὕτω μόνον μέχρι τῆς πρώτης ἐπ' ἀκροατηρίου συνεδριάσεως εἶναι δεκτὴ ἡ ἑνστάσις τῆς ἐκκρεμοδικίας (Α.Π. 99 τοῦ 46), ἡ ἑνστάσις τῆς συναφείας (Α. Π. 11 τοῦ 46), ἡ ἑνστάσις ἀπαράδεκτου τῆς ἀγωγῆς ὡς μὴ δοθείσης ἐγγράφου παραγγελίας πρὸς ἐπίδοσιν αὐτῆς (Α. Π. 1 τοῦ 82), ἡ ὡς μὴ περιγραφέντος ἀκριβῶς τοῦ διεκδικουμένου πράγματος (Α. Π. 13 καὶ 18 τοῦ 48, 277 τοῦ 56 411 τοῦ 66). Ἐπίσης ἡ ἑνστάσις ὅτι δὲν ἐτηρήθη ἡ περὶ κοινοποιήσεως ἐπιταγῆς διάταξις (Α. Π. 317 τοῦ 83). Ἐπίσης ἡ ἑνστάσις τῆς διζήσεως (Α. Π. 198 τοῦ 78), ἡ ἑνστάσις τῆς ἐξοφλήσεως (Α. Π. 37 τοῦ 90). Ἀλλ' ἡ ἑνστάσις τοῦ εὐεργετήματος τῆς εὐπορίας εἶναι δεκτὴ κατὰ πᾶσαν στάσιν τῆς δίκης δυνάμει τῶν ἀστικῶν νόμων (Ν. 17 καὶ 18 Πανθ. (24.3). Α.Π. 142 τοῦ 82). Ἐπίσης ἡ ἑνστάσις ὅτι δὲν δικαιούται ὁ ἐνάγων νὰ ἀπαιτήσῃ τὸ ὅλον ὡς ἔχων συγχληρονόμος, διότι ἡ ἑνστάσις αὕτη, ἀναγομένη εἰς τὴν νομιμοποίησιν τοῦ ἐνάγοντος (Πολ. Δικ. 68), ἀφορᾷ εἰς τὴν δημοσίαν τάξιν (Α. Π. 34 τοῦ 43, 124 τοῦ 53, 321 τοῦ 60). Ῥητέον ἐστὶν ὅτι, ἐπεί γε οὗτος ἐνστάμενος θέσιν ἐνάγοντος ὡς πρὸς τὴν ἑνστάσιν αὐτοῦ, δέον νὰ νομιμοποιητῇ, δηλονότι νὰ βεβαιῶσιν ὅτι ἡ ἑνστάσις ἀφορᾷ εἰς δικαίωμα καθιερωθὲν ὑπὲρ αὐτοῦ, δὲν δικαιούται ἐπομένως νὰ προβάλλῃ ἑνστάσιν ἐκ δικαιώματος τρίτου. Οὕτω δὲν δικαιούται ὁ κύριος διά-

δικος νὰ προβάλλῃ ὅτι δὲν ἐγνωστοποιήθησαν καὶ εἰς τὸν προσεπικληθέντα τὰ ὀνόματα, τὸ ἐπάγγελμα καὶ ἡ κατοικία τῶν πρὸς ἀπόδειξιν κλητευθέντων μαρτύρων (Α. Π. 237 τοῦ 64). Κατ' ἐξαιρέσειν ὅμως ὁ ἐγγυητὴς δύναται νὰ ποιῇται χρῆσιν τῶν ἐνστάσεων, ὡς ᾔρουντο νὰ προτείνῃ ὁ ὀφειλέτης (Πολ. Δικ. ἀρθ. 552).—Ἀλλ' αἱ ἐνστάσεις δὲν ἀναπληροῦσι τὴν ἀπάντησιν. Ὅθεν ὁ ἐναγόμενος, καίπερ δι' ἀπολογητηρίου ὑποβάλων ἐνστάσεις, δύναται ν' ἀπαντήσῃ ἐπ' ἀκροατηρίου, ἅτε δικαιούμενος νὰ πράξῃ τοῦτο κατὰ τὸν νόμον, δὲν θεωρεῖται δὲ σιωπήσας, ὡς ὑποβαλὼν ἐνστάσεις. Δύνανται μάλιστα ὁ ἐναγόμενος νὰ ὑποβάλλῃ μόνον ἀναβλητικὰς ἐνστάσεις καὶ ἀποχωρήσῃ, ἀρνούμενος ν' ἀπαντήσῃ ἐπὶ τῆς οὐσίας, ὅτε ὡς πρὸς αὐτὴν δικάζεται ἐρήμην (Α. Π. 197 τοῦ 77).

Ἀναβλητικαὶ ἐνστάσεις εἶναι: 1) ἡ ἑνστάσις τῆς ἀναρμοδιότητος, ἥτις δύναται μόνον νὰ προταθῇ πρὸ τῆς ἀπαντήσεως εἰς τὴν ἀγωγὴν (Α. Π. 179 τοῦ 76, 193 τοῦ 75), διότι ἡ ἀπάντησις παρεκτείνει τὴν ἀρμοδιότητα, τὸ δὲ δικαστήριον δὲν δύναται νὰ προβῇ εἰς τὴν ἐκδίκασιν ἐτέρας ἐνστάσεως ἢ τῆς οὐσίας, πρὶν ἢ ἀποφανθῇ περὶ τῆς ἰδίας ἀρμοδιότητος (Πολ. Δικ. 533 § 2, 588 § 2 καὶ 583. Α. Π. 64 τοῦ 51). Κατ' ἐξαιρέσειν δύναται νὰ προταθῇ ἡ λόγῳ ὕλης ἀναρμοδιότητος κατὰ πᾶσαν στάσιν τῆς δίκης (Α. Π. 363 τοῦ 52, 23 τοῦ 53). Ἡ παραδοχὴ δὲ τῆς περὶ ἀναρμοδιότητος ἐνστάσεως ἐπιφέρει τὸ ἀπαράδεκτον τῆς ἀγωγῆς ἐνώπιον τοῦ ἀρμοδίου δικαστηρίου (Α.Π. 73 τοῦ 54, 197 τοῦ 63, 197 τοῦ 77). 2) ἡ ἑνστάσις τῆς ἐκκρεμοδικίας, χωροῦσα ὁσάκις ἡ αὕτη ὑπῴσκει, ἢ ἔχουσα δηλονότι τὸ αὐτὸ ἀντικείμενον καὶ τὴν αὐτὴν βάσιν, εἰσῆχθη ἐνώπιον ἐτέρου ἡμεδαποῦ δικαστηρίου καὶ τυγχάνει ἤδη ἐγγεγραμμένη ἐν τῷ πινακίῳ αὐτοῦ. Δὲν

χωρεῖ κατ' ἀκολουθίαν, ὡς ἂν ἐστὶν ἡ ἐνώπιον ἄλλοδαποῦ δικαστηρίου, διότι ἡ ὑπ' αὐτοῦ ἐκδοθησομένη ἀπόφασις δὲν δύναται νὰ ἰσχύσῃ ἐν Ἑλλάδι. ἂν μὴ περιβληθῇ τὸν τύπον τῆς ἐκτελέσεως ὑπὸ ἐλληνικοῦ δικαστηρίου (Α. Π. 117 τοῦ 72) 3) ἡ ἑνστάσις τῆς συναφείας, χωροῦσα ὡς ἂν εἶναι ἐκκρεμῆς παρ' ἑτέρῳ δικαστηρίῳ ἑτέρα ὑπόθεσις μὴ ταυτιζομένη μὲν κατὰ πάντα πρὸς τὴν προκειμένην, ἀλλὰ διατελοῦσα εἰς ἐσωτερικὴν συνάφειαν τοιαύτην, ὥστε ἡ ἐκδοσις τῆς μετὰ δίκης ἔχει ῥοπήν εἰς τὴν ἐκβασιν τῆς ἄλλης (Α. Π. 42 τοῦ 86). Ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει αἱ δύο οἰκὶαι διεξαχθῶσιν αὐτὴν συγχρόνως ἐνώπιον τοῦ δικαστηρίου, οὗ ἐνώπιον διατελεῖ ἐκκρεμῆς ἡ κυρίως δίκη, εἰάν τὸ δικλῆζον τὴν κυρίαν δίκην δικαστήριον ἦναι διορισθέντα πρὸς τὸ πρῶτον, διότι, εἰάν τυχόν ἡ κυρίως δίκη ἦναι ἐκκρεμῆς ἐνώπιον τοῦ δικαστηρίου τῶν Ἑσπετῶν, ἡ δὲ παρεπομένη εἰσαγγεῖται ἐνώπιον τοῦ τῶν Πρωτοδικῶν, δὲν δύναται νὰ προβληθῇ ἡ ἑνστάσις τῆς συναφείας, ἥτις ἤθελε στερεῖται τὸν ἐνάγοντα τοῦ πρώτου βαθμοῦ τῆς δικαιοδοσίας. 4) ἡ τῆς ἐγγυοδοσίας τῶν ἄλλοδαπῶν, συνισταμένη εἰς τὸ δικαίωμα, ὅπου ὁ ὑπὸ ἄλλοδαποῦ ἐναγόμενος ἡμεδαπὸς κέκτηται νὰ ἀπαιτήσῃ, ὅπως ὑποχρεωθῇ εἰς ἐγγυοδοσίαν ὁ ἐνάγων ἄλλοδαπός (Πολ. Δικ. ἄρθ. 78). 5) ἡ τῆς μὴ κοινοποιήσεως τῶν διαδικαστικῶν ἐγγράφων, ἧς δύναται ὁ ἐναγόμενος δικαιούται νὰ ἐξιώσῃ, ὅπως ὁ ἐνάγων καταθέσῃ τὰ ἐγγράφα, ὧν ποιησεται χρῆσιν ἐν τῇ δίκῃ, 24 τοῦλάχιστου ὥρας πρὸ τῆς δικασίμου, καὶ νὰ ἀρνηθῇ νὰ ἀπαντήσῃ εἰς τὴν ἀγωγὴν μέχρι οὗ ἐκπληρωθῇ ἡ δευτέρω αὐτῇ τοῦ νόμου. Ἀλλὰ κατὰ τὴν νομολογίαν (Α. Π. 363 τοῦ 79, 139 τοῦ 83) δὲν ἐπιβάλλεται ἀναγκαστικὸς εἰς τὸ δικαστήριον ἡ τῆς συζητήσεως ἀναβολή, ἀρκ. τοῦτο δύναται καὶ νὰ μὴ ἀναβῇ, ἀνὰ τὴν ἐκτίμησιν τοῦ δικαστοῦ.

την, εἰάν κατὰ τὴν κρίσιν αὐτοῦ ἡ ἀνάγκη πρὸ τῆς συνεδριάσεως καταθέσῃ τῶν ἐγγράφων ἀπέβαινε περιττή. Καὶ ὁρίζεται μὲν ἐν τῷ νόμῳ (Ὁργ. Δικ. ἀρθ. 87 καὶ 128) ὅτι τηροῦνται ὑπὸ τῶν δικαστικῶν γραμματέων εὐρετήρια τῶν εἰς τὸ δικαστήριον εἰσερχομένων ἐγγράφων, ὅθεν καὶ ἡ παρακατάθεσις τῶν ἐγγράφων προτάσεων, ὅσον τοιοῦτον τρόπον νὰ ἀποδεικνύται· ἀλλὰ τῆς διατάξεως ταύτης τοῦ νόμου παραβιάζομένης ἀνέστην συστηματικῶς, μὴ ὑπαρχόντων ἐπομένως βιβλίων τοιούτων, ἡ τῶν προτάσεων παρακατάθεσις ἀποδεικνύεται ἐν τῇ πραγματικῇ δι' ἀπλῆς ἐπὶ τῶν προτάσεων σημειώσεως παραλαβῆς τοῦ γραμματέως καὶ τῆς ὑπ' αὐτὴν μονογραφῆς αὐτοῦ (ε) ἡ τῆς νομίμου ὠφελείας τῆς ἀπογραφῆς, ἧς δύναται πᾶς κληρονόμος ἐναγόμενος εἰς πληρωμὴν τῶν κληρονομικῶν χρεῶν δικαιοῦται νὰ ζητήτῃ προθεσμίαν ἀπογραφῆς τετράμηνον (Πολ. Δικ. ἀρθ. 560), ἵνα συντάξῃ τὴν ἀπογραφὴν τῆς περιουσίας καὶ ἐπομένως σκεφθῇ εἰάν συμφέρῃ αὐτῷ νὰ δεχθῇ ἢ νὰ παρορίσῃ τὴν κληρονομίαν (ὁ μὲν δηλ. οἰκείος κληρονόμος, ὅστις αὐτοδικαίως ὑπεισέρχεται εἰς τὴν κληρονομίαν, εἰάν συμφέρῃ αὐτῷ νὰ ποιοιθῇ, ὁ δὲ ἐξωτικός, ὅστις δὲν δύναται νὰ θεωρηθῇ κληρονόμος ἀνευ τῆς ἀποδοχῆς, εἰάν συμφέρῃ αὐτῷ νὰ ποιοιθῇ τὴν κληρονομίαν). Σημειωτέον ὅτι κατὰ τὸν Οἰκονομίδην δὲν ἀπαιτεῖται κοινοποιήσις ἀγαγῆς πρὸς ἐναεῖν τῆς τετραμήνου προθεσμίας, ἀτε τοῦ ἄρθρου 560 χορηγοῦντος τὴν προθεσμίαν ταύτην ἐπὶ τῆς ἐνάξεως τῆς κληρονομίας καὶ οὐχὶ ἀπὸ τῆς ἀγωγῆς. Ἀλλὰ κατὰ τὴν σταθερὰν νομολογίαν τοῦ Ἀρείου Πάγου (88 τοῦ 47, 97 τοῦ 75 καὶ 1) ἡ προθεσμία ἀρρετίζεται ἀπὸ τῆς ἀγωγῆς, διότι κατὰ μὲν τὸ ἄρθρον 560 ἡ προθεσμία τῆς ἐπὶ τῇ ἐνάξεως ἀρρετίζεται μετὰ παρέλευσιν τῆς προθεσμίας τῆς

ἀπογραφῆς, ἵνα δὲ ὑπάρῃ π ε ρ ῖ π τ ω σ ι ε ἀ π α ν τ ῆ σ ε ω ς, ἀνάγκη νά ὑπάρῃ ἀγωγή εἰτηγμένη, κατὰ δὲ τὸ ἄρθρον 1074 τὰ ἐπακολουθήματα τῆς περὶ διασκέψεως δηλώσεως κρίνονται κατὰ τὸ ἀστικὸν δίκαιον, κατ' αὐτὸ δὲ ὁ κληρονόμος δύναται νά ὠφελθῇ ἐκ τοῦ δικαιώματος τῆς διασκέψεως καὶ μέχρι τριακονταετίας, ὅσakis δὲν ὑπάρχουσι κατ' αὐτοῦ ἀπαιτήσεις καὶ δὲν ἀνεμίχθῃ εἰς αὐτὴν ὡς κληρονόμος (N. 8 καὶ 22 § 2 Kwd. de jure deliberandi, N. 7 Kwd. de pet. haered.), καὶ τότε μόνον ὑποχρεοῦται νά δηλώσῃ ἐν βῆτῃ προθεσμίας τὴν περὶ ἀποδοχῆς ἢ ἀποβολῆς κληρονομίας θέλῃσιν αὐτοῦ, ὅσakis ὑπάρχουσι κατ' αὐτοῦ ἀπαιτήσεις (N. 22 βδλ. 6 τίτλ. 80 τοῦ Κώδικος, N. 69 βδλ. 29 τίτλ. 2 τῶν Πανδέκτων). Αὐτοῦτο δὲ ὅτι καὶ ἡ ἐνστάσις τῆς ἀπογραφῆς, δι' ἧς ὁ κληρονόμος δικαιούται ἀπαίτησιν τετράμηνον προθεσμίαν πρὸς συνταξὴν ἀπογραφῆς, δὲν ἀναπληροῦται ἀνεπαγγέλτως ὑπὸ τοῦ δικαστοῦ (Α. Π. 18 τοῦ 63). Ζ') ἡ τῆς οὐροδικίας καὶ τῆς ἐγγυήσεως. Ὁ διαδικὸς δικαιούται ἀ καλέσῃ εἰς τὸ δικαστήριον ἐν τῷ μεταξὺ τῆς δίκης τοὺς κοινωνοὺς τῶν ἰδίων υποχρεώσεων ἢ δικαιωμάτων, εἰ καὶ δὲν ὑπῆρξαν διάδικαι ἀπ' ἀρχῆς τῆς δίκης, καὶ τοὺς πρὸς αὐτὸν ὑποχρεοῦς εἰς ἀποζημίωσιν ἐν ᾗ περιπτώσει ᾗθελεν ἡττηθῇ κατὰ τὸν ἐγερθέντα κατ' αὐτοῦ δικαστικὸν ἀγῶνα ἀπευθύνων εἰς αὐτοὺς προσεπικλησιν· οὗτοι δὲ ἔχουσιν ἐκ τοῦ νόμου ὡρισμένην προθεσμίαν ὅπως ἐμφανισθῶσιν εἰς τὸ δικαστήριον. Ὅθεν ὁ ἐναγόμενος δικαιούται νά ἀντάλλῃ τὴν εἰς τὴν ἀγωγήν ἀπάντησιν ἕως τῆς παρελεύσεως τῆς νομίμου προθεσμίας, προτείνων τὴν ἐνστάσιν τῆς οὐροδικίας ἢ τῆς ἐγγυήσεως. Η') ἡ τῆς διζήσεως καὶ τῆς διαιρέσεως. Ἐάν μὲν οἱ ὀφείλοντες ὥσιν ἀλληλέγγυοι, δύναται ὁ ἐναγόμενος νάντιτάξῃ, ὅτι

πρέπει νά ἐπιμερισθῇ τὸ χρέος, διὸ δὲν νά ἐναθῶσι καὶ πάντες οἱ λοιποὶ ἀλληλέγγυοι, ὅπως οὕτως ἐπιβαρύνῃ ἀνάλογως τὸ χρέος ἕκαστον αὐτῶν. Εἰς τοῦτο συνίσταται ἡ ἐνστάσις τῆς διαιρέσεως. Ἐάν δὲ ὑπάρῃ πρωτοφειλέτης καὶ ἐγγυητὴς καὶ ἐναγθῇ ὁ ἐγγυητὴς, δύναται αὐτὸς νά ζητήσῃ, ὅπως ἐναγθῇ πρῶτον ὁ πρωτοφειλέτης. Εἰς τοῦτο συνίσταται ἡ ἐνστάσις τῆς διζήσεως. Θ') ἡ τοῦ μὴ ἐμπροθέσμου τῆς ἀπαίτησεως, χωροῦσα ὁσakis, καίπερ τῆς ἀπαίτησεως διατελοῦσης ὑπὸ αἵρεσιν ἢ ὑπὸ προθεσίαν, ἐκίνησεν ὁ ἐνάγων ἀγωγήν πρὸ τῆς λήξεως τῆς προθεσμίας ἢ τῆς ἐξόδου τῆς αἵρεσεως. Τὸ βάσιμον δὲ τῆς ἐνστάσεως ταύτης κρίνεται οὐχὶ κατὰ τὸν χρόνον τῆς ἐπιδόσεως τῆς ἀγωγῆς, ἀλλὰ καθ' ὃν ὁ δικαστὴς πρόκειται νά ἐκδώσῃ τὴν ἀπόφασιν αὐτοῦ κατὰ τὰς πλείους τῶν ἀποφάσεων τοῦ τε Ἀρείου Πάγου καὶ λοιπῶν Ἑλληνικῶν δικαστηρίων· ἀλλ' ὑπάρχουσι καὶ ἀντίθετοι ἀποφάσεις ἀποφαινόμεναι ὅτι τὸ βάσιμον τῆς ἐνστάσεως ταύτης κρίνεται κατὰ μόνον τὸν χρόνον τῆς ἐπιδόσεως τῆς ἀγωγῆς, καὶ οὐχὶ τὸν τῆς ἐκδόσεως τῆς ἀποφάσεως, στήριζόμεναι καὶ καθ' ἡμᾶς εἰς τε τὸ γράμμα καὶ τὸ πνεῦμα τοῦ νόμου πολλῶ βασιμώτερον.

Ἀνατρεπτικαὶ δὲ ἐνστάσεις εἶναι αἱ ἐκ τοῦ ἀστικοῦ δικαίου ἀπορρέουσαι ἐνστάσεις, δι' ὧν καταστρέφεται κατ' οὐσίαν τὸ ἐπιδιωκόμενον διὰ τῆς ἀγωγῆς δικαίωμα καὶ ἐπέρχεται ἐπομένως ἡ ἀπόρριψις αὐτῆς. Τοιοῦτου εἶδους ἐνστάσεις εἶναι ἡ ἐνστάσις τῆς παραγραφῆς, ἡ ἐνστάσις τοῦ συμφηρισμοῦ κτλ. Ἀλλ' ἀνατρεπτικὴν ἐνστάσιν ἐκάλεισεν ὁ νόμος καὶ τὴν ἐνστάσιν τῆς ἀκυρότητος, ἥς ἡ παραδοχὴ δὲν καταστρέφει μὲν τὸ ἐπιδικὸν δικαίωμα, ἀλλ' οὐχ' ἥττον ἐπιφέρει τὴν ἀκύρωσιν τῆς ἀγωγῆς. Σημειωτέον ὅτι καὶ αἱ ἀνατρεπτικαὶ ἐνστάσεις, πλὴν τῶν

προνομιακῶν, εἶναι ἀπαράδεκτοι, μὴ προταθεῖσιν κατὰ τὴν πρώτην ἐπ' ἀκρατηρίου συνεδρίαν (Πολ. Δικ. 160. Α. Π. 131 τοῦ 55 κτλ.). Ὅθεν εἶναι ἀπαράδεκτος μὴ προταθεῖσα ἐγκαίρως καὶ ἡ ἔνστασις τῆς παραγραφῆς (Α. Π. 92 τοῦ 58, 10 καὶ 467 τοῦ 66, 359 τοῦ 67, 243 τοῦ 83, 72 τοῦ 88)· ὡσαύτως ἡ ἔνστασις τοῦ δεδικασμένου (Α. Π. 65 τοῦ 58, 215 τοῦ 83), ὡσαύτως οὐχ ἦτον ἡ ἔνστασις τῆς ἀκυρότητος τῆς ἀγωγῆς (Α. Π. 309 τοῦ 66) ἢ τῆς ἐπιδόσεως (Α. Π. 72 τοῦ 89) ἢ ἄλλης ἐκτὸς τοῦ ἀκρατηρίου διαδικαστικῆς πράξεως (Α. Π. 363 τοῦ 65). Ἄλλ' ἡ ἔνστασις τοῦ συμπληρισμοῦ, προτεινομένη δυνάμει τοῦ ἀστικοῦ νόμου καὶ κατὰ τὴν ἐκτέλεσιν, ὁσάκις αἱ τῶν πιστωτῶν καὶ ὀφειλετῶν ἀμοιβαῖαι ἀπαιτήσεις εἰσὶν ἀναμφισβήτητοι, ὡρισμέναι καὶ ἐκκαθαρισμέναι (Α. Π. 161 τοῦ 50, 357 τοῦ 53 208 τοῦ 54, 352 τοῦ 57, 137 τοῦ 67, 5 τοῦ 71), δύναται βεβαίως καὶ παρεμπιπτόντως νὰ προταθῇ κατὰ πᾶσαν στάσιν τῆς κυρίας δίκης (Α. Π. 265 τοῦ 68, 187 τοῦ 86). (Ἴδε καὶ Ἑγγραφοὶ προτάσεις).

Θ. Ν. Φλογαίτης

Ἑνταφιασμός καὶ νεκροσκοπία. Τα τοῦ ἑνταφιασμοῦ καὶ νεκροσκοπίας ἐκانونίσαν οἱ νόμοι τῆς 23 Μαρτίου 1834, τῆς 11 Σεπτ. 1836 καὶ τῆς 13 Μαΐου 1835 ἐπὶ τῇ βάσει τῶν Γαλλικῶν νόμων περὶ κοιμητηρίων. Κατὰ τοὺς νόμους τούτους ἀπαγορεύεται ὁ ἑνταφιασμός τῶν νεκρῶν ἐν τοῖς ναοῖς ἢ ἐν ταῖς πόλεσι, χωμοπόλεσι καὶ χωρίοις, ὑποχρεοῦται δὲ ἕκαστος δῆμος εἰς κατασκευὴν ἐνὸς τοῦλάχιστον νεκροταφείου εὐρυχώρου ἀναλόγως ἐν πάσῃ πόλει, χωμοπόλει ἢ χωρίῳ τοῦ δήμου, εἰς ἀπόστασιν τοῦλάχιστον ἑκατὸν μέτρων αὐτῆς, καὶ κατὰ προτίμησιν πρὸς τὸ βόρειον ἢ ἀνατολικὸν μέρος ἐν τόπῳ ἀε-

ριζομένῳ καὶ ὅπως οὐκ ὕψιλῳ, μὴ ὑπεκείμενῳ κατὰ τὸ δυνατόν εἰς πλημμύρας καὶ συναγωγὴν ὑδάτων καὶ ὅσον ἐν δέχεται εἰς ἀβεστῶδες ἢ ἀμμιῶδες ἢ τῆρὸν καὶ ἀργιλῶδες ἔδαφος, ὃ δὲν νὰ περιφράσσηται διὰ τοίχου, ἢ διὰ τάφρων καὶ φρακτῶν (Δ. τῆς 28 Μαρτίου 1834 περὶ νεκροταφείων ἀρθ. 1 καὶ ἐπ.). Ἐν τοῖς νεκροταφείοις δὲ καὶ μόνον ἐπιτέσσεται ὁ ἑνταφιασμός (Διατ. 28 Μαρτίου 1834 ἀρθ. 2). Ὁ ἀβετῶν τὴν εἰρημίνην διατάξιν τιμωρεῖται διὰ προστίμου τὸ πολὺ πενήτηκοντα δραχ., ὃ δὲ συνεργάτης νεκροθάπτης τιμωρεῖται καὶ διὰ κατήσεως (Ποιν. νόμου ἀρθ. 573). Θάπτονται δὲ ἐν τῷ νεκροταφείῳ καὶ οἱ ξένοι τοῦ δήμου ἡμεδαποὶ ἢ ἀλλοδαποὶ. Τὸ δημοτικὸν ταμεῖον ὑποχρεοῦται καὶ εἰς τὴν προκαταβολὴν τῶν δαπανῶν τῆς ταφῆς τῶν μὴ ἐχόντων ἐν τῷ δήμῳ συγγενεῖς ἢ οἰκείους ξένων τοῦ δήμου, περιοριζόμενον μὲν εἰς μόνον τὰ ἀφεύκτως ἀπαιτούμενα, ἀποζημιούμενον δὲ διὰ τῆς ἀναλήψεως τῶν προκαταβληθέντων ἐκ τῆς κινητῆς περιουσίας τοῦ θανόντος, ἐξαιρουμένων τῆς ὑπὸ τοῦ εἰρηνοδίκου σφραγίσσεως ἱσῆς ποσότητος χρημάτων ἢ ἰσοτίμων κινητῶν πραγμάτων κατ' αἰτήσιν τοῦ δημάρχου καὶ πωλουμένων διὰ πλειστηριασμοῦ κατὰ τὰς διατάξεις τῆς πολιτικῆς δικονομίας. Εἰρήσθω δὲ ὅτι τὸ μὲν τυχρὸν περισσεῦσαν συμπεριλαμβανεται εἰς τὴν σφραγισθεῖσαν λοιπὴν περιουσίαν τοῦ θανόντος, τὸ δὲ τυχρὸν ἡλειψαν συμπληροῦται ἐκ τῆς ἐσφραγισμένης περιουσίας, ἀποσφραγιζομένης πρὸς τὴν λήψιν καὶ πώλησιν πραγμάτων ἰσοτίμων πρὸς τὸ ἡλειψαν (Δ. τῆς 11 Σεπτεμβρίου 1836 περὶ τῶν ἐξόδων πρὸς ταφὴν τῶν ξένων ἀρθρα 1 καὶ 2). Ἀπαγορεύεται δ' ἐν μικροτέρᾳ ἀποστάσει τῶν ἑκατὸν μέτρων ἢ παρὰ τῶν περιόλων τοῦ νεκροταφείου κατασκευὴ κατοικίας ἢ φράκτος ἄνευ ἰδιαίτερας ἀδείας τοῦ γν-

ἀρχου (Δ τοῦ 1834 ἄρθ. 4). "Εκαστος τῶτος πρέπει νὰ ἔλγῃ διὰ μὲν τοὺς μεγάλους τὴν ἡλικίαν μῆκος τοῦλάχιστον δύο μέτρων καὶ πλάτος ἐνὸς μέτρου, διὰ δὲ τοὺς παῖδας μῆκος ἐνὸς μέτρου καὶ πλάτος ἡμίσεος μέτρου, γενικὸν δὲ βάθος τοῦλάχιστον δύο μέτρων καὶ νὰ καλύπτηται διὰ γεωλοφου ὕψους τοῦλάχιστον ἐνὸς μέτρου, δεόν δὲ νὰ πέχουσιν ἀλλήλων ὁ πόποι ἤμισυ μέτρον (ἄρθ. 6), τιμωρεῖται δ' ὁ παραβαίνων τὸν ὁρισμὸν τοῦτον τοῦ νόμου ἰδιώτης διὰ πεντηκονταεξάχμου τὸ πολὺ προστίμου, ὁ δὲ συμπαροβαίνων νεκροθάπτης καὶ διὰ κρατήσεως (Ποιν. νόμου ἄρθ. 573). Διαδοχικὰ δὲ ταφεῖα παρεχωροῦνται εἰς οἰκογενείας ἐπ' ἀντιμισθία μόνον ἐὰν ἐνεκεν αὐτῶν δὲν ἀφαιρῆται τὸ ἀναγκαῖον μέρος πρὸς ταφὴν τῶν νεκρῶν τῆς πόλεως ἢ τοῦ χωρίου (ἄρθ. 7) Πρὸς ἐνταφίαισιν ἀνάγκη νὰ δοθῇ ἐγγράφως ἡ ἄδεια τῆς ἀστυνομίας καὶ ἐγγχειρισθῇ αὐτὴ εἰς τοὺς ἀταγγελοῦντας τὴν ἐπιτάφιον εὐχὴν ἱερεῖς· ἀλλ' ἡ ἄδεια δὲν δύνανται νὰ δοθῇ, πρὶν ἢ ὁ νεκροσκόπος, ἐπιθεωρήσας τὸ πῶμα, ἀνακοινώσῃ εἰς τὴν ἀστυνομίαν, ὅτι τῷ ὄντι ἀπέθανεν ὁ ταφισόμενος (Δ. περὶ νεκροταφείων ἄρθ. 9 καὶ Δ. περὶ νεκροσκοπίας ἄρθ. 121, συνίσταται δὲ ἡ ἀστυνομικὴ ἄδεια εἰς αὐτὸ τὸ ἐνταφιασμεῖον τοῦ νεκροσκόπου, ἐπιθεωρημένον ὑπὸ τῆς "Αστυνομίας. (Δ. περὶ νεκροσκοπίας ἄρθ. 13). Ὁ δὲ ἱερεὺς ἢ ἄλλος ἐνταφιάσας ἄνευ τῆς ἁδείας ταύτης τιμωρεῖται δι' ἀστυνομικῆς ποινῆς κατὰ τὰ ἄρθρα 646 καὶ 647 τοῦ ποινικοῦ νόμου. Σημειώτεον ὅτι ἐν παντὶ δὴμῳ ὑπάρχει εἰς τὴν ἐν ἀνάγκῃ καὶ πολλοὶ νεκροσκόποι, οὓς ἄλλοτε μὲν διώριζεν ἡ ἀστυνομία, ἀλλὰ τανῦν διορίζει ἡ διοικητικὴ ἀρχὴ μεταξὺ τῶν ἱατρῶν, χειρουργῶν, ἐκκλησιαστικῶν εὐταξιῶν ἢ τελευτῶν ἐν ἀνάγκῃ ἑλλήνων πολιτῶν γινωσκόντων γράμματα καὶ δυναμένων νάσκηθῶ-

σιν εἰς τὴν νεκροσκοπίαν (Δ. τῆς 13 Μαΐου 1835 περὶ νεκροσκοπίας ἄρθρον 1 καὶ ἐπ.). Ὅρκιζονται δὲ οὗτοι ἐνώπιον τῆς διοριζούσης αὐτοὺς διοικητικῆς ἀρχῆς (ἄρθρον 22) καὶ ἀναπληροῦνται ἀσθενοῦντες ἢ ἀπό τες ἐπ' ἁδείᾳ ὑπὸ τοῦ πλησιεστάτου νεκροσκόπου ἢ ἄλλου τινός, διοριζομένῃ οὐ προσκαίρου ἀναπληρωτοῦ. Χορηγεῖ δὲ ἄδειαν ἀπουσίας εἰς αὐτοὺς ἡ τοπικὴ ἀρχή, ἥς ἄνευ δὲν δύνανται νὰ πομακρυθῶσι τῆς οἰκίας αὐτῶν ἐπέκεινα τῶν 24 ὥρων ἐπὶ ποινῇ ἀποβολῆς αὐτῶν ἐκ τῆς ὑπηρεσίας (ἄρθ. 18). Σημειώτεον, ὅτι κατ' ἐξαιρέσιν ἐν τοῖς νοσοκομείοις ἐκπληροῦν τὰ τοῦ νεκροσκόπου καθήκοντα ὁ ἱατρός ἢ χειρουργὸς τοῦ καταστήματος, ἔχει ἐπομένως πάσας τὰς ὑποχρεώσεις τοῦ νεκροσκόπου. Ὁ ποιν. νόμος (ἄρθ. 644) ὑποχρεοῖ ἐπὶ ποινῇ προστίμου πάντα ἄνθρωπον νὰ γνωρίσῃ ἀμελλητί τῇ ἀρχῇ τὴν εὑρεσιν νεκροῦ, ὃν ἤθελε τυχόν συαντήσῃ, καὶ τὸν τοκετὸν οἰουδὴποτε βρέφους, ὅπως τελήται ταχίστη ἡ νεκροσκόπησις αὐτοῦ, τὸ δὲ 4 ἄρθρον τοῦ περὶ νεκροσκοπίας Διατάγματος, συμπληροῦν τὸ ἄρθρον τοῦτο τοῦ ποινικοῦ νόμου, εἰς ὃ καὶ παραπέμπει, ὑποχρεοῖ τοὺς συγγενεῖς ἢ συνοίκους τοῦ ἀποθανόντος ἢ τέλος τὸν πρῶτον συναντήσαντα νεκρὸν νὰ μετακαλέσῃσι παραυτίκα τὸν νεκροσκόπον, ἂν ἦναι νύξ, ἢ τοῦλάχιστον τῇ πρωΐᾳ τῆς ἐπιούσης, ἵνα παρατηρήσῃ καλῶς τὸν ἄνθρωπον· πλὴν ἐὰν ὁ ἐπελθὼν θάνατος ἦν αἰφνιδίος ἢ βίαιος ἢ ἀπέθανεν ἡ γυνὴ κατὰ τοὺς ἐσχάτους τέσσαρας τῆς κυσφορίας μῆνας, ὅτε πρέπει νὰ μετακληθῇ ἀνυπερθέτως ὁ νεκροσκόπος καὶ ἐν ταῖς νυκτεριναῖς ὥραις οὐχ ἦσαν ὑπόκεινται πάντες εἰς τὴν ἐξέτασιν τοῦ νεκροσκόπου. Ἐως ὅτου δὲ ἔλθῃ ὁ νεκροσκόπος, δεῖλῶν νὰ μεταβῇ αὐθαρῆς διὰ περὶ νεκροσκοπίας ἄρθρον 5, εἰς ἐξέτασιν τοῦ νεκροῦ, ἀπαγορεύεται ἡ μετακίνησις ἢ μετακομιδὴ τοῦ νεκροῦ εἰς

ἄλλην κλίνην ἢ θέσιν ἢ ἡ ἔμφραξις τοῦ στόματος ἢ τῶν ρωθῶνων ἢ τοῦ προσώπου ἢ κάλυψις (ἄρθρον 6). Σκοπὸς δὲ τῆς νεκροσκοπίας· εἶναι νὰ βεβαιωθῇ, ἂν ὁ θάνατος ᾖ πραγματικὸς ἢ μόνον φαινομενός, ἂν προῆλθεν ἐκ φύσεως ἢ ἐκ βίας, ἂν παρέκυψεν ἐκ νόσου μεταδοτικῆς. Πρὸς ἐπιτυχίῃ δὲ τῆς νεκροσκοπίας ἐκτέλεσιν ὁ νόμος (Διατ. περὶ νεκροσκ. ἄρθ. 7) παρέπεμψε τοὺς νεκροσκόπους εἰς τὰ ἐπὶ τούτῳ ἐκδοθέντα καὶ συνόδημοσιευθέντα παραγγέλματα τοῦ Ἱατροννεδρίου σπουδαίως ὁδουχοῦντα τοῦ νεκροσκόπου τὴν ἐνέργειαν, (ὡς ἴδε ἐν Ὁδηγῷ δημοσίων καὶ δημοτικῶν ὑπαλλήλων σελ. 202 καὶ ἐπ. ὑποσ.). "Ἄν ὁ νεκροσκόπος ἀμφιδάλλῃ περὶ τῆς πραγματικότητος τοῦ θανάτου τοῦ νεκροφανοῦς, μετέρχεται πάντα τὰ δυνατὰ ἐπιστημονικὰ μέσα πρὸς ἀνάκλησιν τοῦ ἀνθρώπου εἰς τὴν ζωὴν· ἄλλως εἰδοποιεῖ τὴν ἀστυνομίαν, ἵνα ἐνεργήσῃ τὰ εἰκότα (ἄρθ. 8). "Ἄν ὁ νεκροσκόπος στερῇται μαιευτικῶν καὶ χειρουργικῶν γνώσεων, καλεῖ ἀμέσως εἰδικὸν ἄνδρα πρὸς σωτηρίαν τοῦ βρέφους, βσάκις ἢ θανοῦσα, ἢ ἐκλήθη νὰ ἴδῃ, διέτρεχεν ἓνα τῶν τελευταίων τεσσάρων μηνῶν τῆς κυφορίας, ὑποβαλλόμενος ἄλλως εἰς τὴν ποινὴν τοῦ ἐξ ἀμελείας φόνου κατὰ τὸ ἄρθρον 302 τοῦ ποιν. νόμου (Δ. περὶ νεκροσκοπίας ἄρθρον 9). Ἀποδειχθέντος ἀληθοῦς τοῦ θανάτου, ὁ νεκροσκόπος ὀρίζει τὸν καιρὸν τῆς ταφῆς, ἥτις ὅμως δὲν ἐπιτρέπεται νὰ γίνῃται πρὸ τῆς παύσεως ἀπὸ τῆς ἐκπνοῆς τοῦ θανάτου εἰκοσιτεσσάρων μὲν ὥρων ἀπὸ τῶν ἀρχῶν Μαΐου ἕως τέλους Ὀκτωβρίου, τριάκοντα δ' ὥρων ἀπὸ τῶν ἀρχῶν Νοεμβρίου ἕως τέλους Ἀπριλίου, πλην ἐὰν ἀνεφάνῃ ἤδη ἡ σῆψις ἢ ὁ ἄνθρωπος ἀπέθανεν ἐκ λοιμώδους νόσου, ὅτε ὁ νεκροσκόπος διακαίουται νὰ ἐπιτρέψῃ τὴν ταφὴν καὶ πρότερον (ἄρθ. 10). Ὡσαύτως δὲ πρὸ τῆς παρελεύσεως 24 ὥρων ἀπὸ τοῦ θά-

νάτου δὲν ἐπιτρέπεται νεκροτομία, πλην ἐὰν ἀνεφάνῃ σῆψις ἢ ὁ θάνατος προῆλθεν ἐκ νόσου λοιμώδους ἢ ἄλλων αἰτίων, διατελούντων τοῖς πᾶσι γνωστῶν ὑπάρχειται δ' ἄλλως κατὰ τὰς περιστάσεις ἐνεργήσας τὴν νεκροτομίαν εἰς τὴν ἐν τῷ 302 ἄρθρῳ τοῦ Ποιν. Ν. ἀναγραφομένην ποινὴν τοῦ ἐξ ἀμελείας φονέως ἢ τὴν ἐν τῷ ἄρθ. 646 ἀναγραφομένην ποινὴν τοῦ ἐνταφιάζοντος ἢ ἀνατέμνοντος νεκρὸν πρὸ τοῦ διωρισμένου χρόνου (ἄρθ. 11), ὡσαύτως ὁ ἐνταφιάσας πρὸ τοῦ διωρισμένου καιροῦ εἰς τὴν ποινὴν αὐτοῦ τοῦ ἄρθρου 646 ἢ τοῦ ἄρθρου 647, ὁ τιμωρεῖ τὸν ἀποσκευάζοντα ἢ ἀποκρύπτοντα νεκρὸν, φέροντα ἰχνη βιαιᾶς βλάβης, φαρμακείας ἢ ἄλλης θανατώσεως (ἄρθ. 13). Ἐν τοῖς καθήκουσι τοῦ νεκροσκόπου περιλαμβάνεται καὶ ἡ ὑποχρέωσις αὐτοῦ τοῦ διαυθύνειν κατὰ μὴνα πρὸς τὴν ἀστυνομικὴν ἀρχὴν πῖνακα λεπτομερῆ τῶν θανόντων καὶ τῶν λόγων, ἐξ ὧν ἐπῆλθεν ὁ θάνατος ἐκάστου (ἄρθ. 17). Ῥητέον προσέτι, ὅτι ἡ θέσις τοῦ νεκροσκόπου εἶναι ἀμισθία· ἀμοιβὴ δὲ μόνον παρέχεται αὐτῷ ἐπ' ἐκάστη νεκροσκοπικῇ αὐτοῦ πράξει πενήτηκοντα μὲν λεπτῶν ἕως μιᾶς δραχμῆς, διὰ τοὺς ὑπερβάντας τὴν ἡλικίαν ἡλικίαν, εἰκοσιπέντε δὲ λεπτῶν ἕως ἡμισείας δραχμῆς διὰ τοὺς μὴ πω πληρώσαντας τὸ δωδέκατον ἔτος τῆς ἡλικίας, ἀναλόγως τῆς χρηματικῆς περιουσίας τῶν συγγενῶν τοῦ θνηνῶτος, ἀλλ' ἐὰν ὁ ἀποθάνων ᾖ παντελῶς πέννης, ἐκτελεῖται ἀμισθί· ἡ νεκροσκοπία (ἄρθ. 19). — Ἐν ἐκάστῳ νεκροταφείῳ κατασκευάζεται καὶ κτίριον, ἐν ᾧ θύνανται νάποθινθαι μετὰ τὴν ἐπίσκεψιν τοῦ νεκροσκόπου οἱ νεκροὶ ἕως τοῦ χρόνου τῆς ἐνταφιάσεως, καλούμενον νεκροφυλάκειον (Διατ. τῆς 28 Μαρτίου 1834 περὶ νεκροταφείων κτλ. ἄρθρ. 11 καὶ Διατ. τῆς 13 Μαΐου 1835 περὶ νεκροσκοπίας ἄρθ. 15). Διορίζεται δ' ἐν ἐκάστῳ νεκροταφείῳ φύλαξ ὑπὸ τῆς

συμβαλλομένων αναδέχεται τὴν διεξαγωγὴν ὑποθέσεως ἀνατεθείσης αὐτῷ ὑπὸ τοῦ ἐτέρου (Σχ. ἀστικοῦ Κώδικος ἀρθρον 1760). Ὅθεν ἡ ἐντολή δύναται νὰ ἔχη ὡς ἀντικείμενον πᾶσαν ἐν γένει πράξιν, μὴ οὖσαν ἐναντίον τῶν χρηστῶν ἡθῶν, ἄρα καὶ τὴν ἀγορὰν παντὸς κινητοῦ ἢ ἀκινήτου πράγματος, ἔτι δὲ καὶ πλοίου (Α. Π. 90 τοῦ 48). Δύναται δὲ νὰ δοθῇ ἡ ἐντολή ρητῶς ἢ σιωπηρῶς· ὡσαύτως δὲ ἡ ἀποδοχή αὐτῆς δύναται νὰ γίνῃ ρητῶς ἢ καὶ μόνον σιωπηρῶς, συναγομένη ἐκ τῆς ὑπὸ τοῦ ἐντολοδόχου ἐκτελέσεως τῆς ἐντολῆς (Σχ. Ἀστ. Κωδ. ἀρθ. 1761). Εἶναι δὲ ἡ ἐντολή ἄμισθος ἐν ἐλλείψει ἐναντίας συμφωνίας (Ν. 1 § 4 Πανδ. (17. 1) Σχ. Ἀστ. Κωδ. ἀρθ. 1762).

Ἡ ἐντολή εἶναι ἡ εἰδική διὰ μίαν ἢ τινὰς ὑποθέσεις ἢ γενική διὰ πάσας τὰς ὑποθέσεις τοῦ ἐντολέως. (Σχ. Ἀστικοῦ Κώδικος ἀρθρον 1764). Ἡ πρὸς διαχείρισιν ἐντολή περιλαμβάνει μόνον τὴν διαχείρισιν τῶν ὑποθέσεων τοῦ ἐντελλομένου, ὃν ὁ ἐντολοδόχος δικαιούται καὶ νὰ παριστᾷ ἐνώπιον παντὸς δικαστηρίου, δυνάμενος καὶ νὰ ἐγείρῃ ἀγωγὴν ἐν ὀνόματι τοῦ ἐντολέως αὐτοῦ καὶ νὰ διορίσῃ ἄλλους δικαστικούς πληρεξουσίου, πρὸς ὑπαπτήριξιν τῆς ἀγωγῆς· ἀλλὰ δὲν δύναται ὁ ἐντολοδόχος ἄνευ ρητῆς ἐντολῆς νὰ ἐκποιῇ ἢ ὑποθηκεύῃ τὴν περιουσίαν τοῦ ἐντολέως, νὰ καταργῇ πραγματικά δικαιώματα ἐπὶ ἀλλοτρίας περιουσίας, νὰ δέληται καταβολὴν χρεῶν, νὰ ἐκχωρῇ ἀπαιτήσεις, νὰ συνομολογῇ συμβιβασμούς, συνυποσχέσεις ἢ ἀρέσεις χρεῶν (Ν. 1 καὶ Ν. 2 καὶ 58 Πανδ. (17. 1) Σχ. Ἀστ. Κωδ. ἀρθ. 1765). Διό ὁ ἔχων δυνάμει ρητῆς ἐντολῆς τὸ δικαίωμα τοῦ δανείζειν χρήματα δὲν ἔχει καὶ τὸ δικαίωμα τοῦ λαμβάνειν τὰ δανειζόμενα χρήματα, ἐκτὸς ἂν ἔναι καὶ περὶ τούτου ὁριτὴν ἐντολήν

(Α. Π. 348 τοῦ 55). Ἀλλ' ἐν τῇ πρὸς τὸ ἀπαλλοτριῶσαι ἐντολῇ ἐνυπάρχει ἀναγκαιῶς καὶ τὸ δικαίωμα τοῦ ἐντολοδόχου πρὸς παραίτησιν τῆς περὶ ὑπερόγκου βλάβης ἀγωγῆς, διότι κατὰ τοῦ Ν. 45 § 4, 46 καὶ 62 Πανδ. (17. 1) ἔξεστι τῷ ἐντολοδόχῳ ἐπιχειρεῖν καὶ τὰς συναδούσας τῇ φύσει τῆς ἐντολῆς καὶ προσφέρους κρινόμενας πρὸς ἐπιτυχίαν αὐτῆς πράξεις (Α. Π. 240 τοῦ 79).

Ὁ ἐντολοδόχος ὀφείλει νὰ ἐκτελέσῃ τὴν ἐντολὴν, ὑποκείμενος εἰς ἀποζημίωσιν διὰ πᾶσαν παράλειψιν καὶ ἐνεχόμενος οὐ μόνον διὰ δόλον ἀλλὰ καὶ διὰ πᾶσαν βλάβημιαν (Ν. 3, 5, 8 § 10 Πανδ. (17. 1) Ν. 11, 13 καὶ 16 Κωδ. (4. 35) Ν. 23 Πανδ. (50. 47) Ν. 73, 75, 78 Βασίλ. (14. 1). Σχ. Ἀστ. Κωδ. ἀρθ. 1768 καὶ 1769). Ὀφείλει δ' ἐπίσης τὸν τῶν ἐκ τῆς ἐντολῆς περιελθόντων αὐτῷ χρημάτων, εἰ μὲν ἐξαπάντησεν αὐτὰς εἰς ἰδίας χρείας, ἀπὸ τῆς δαπάνης, εἰ δὲ δὲν ἀπέδωκεν αὐτὰ ἐγκαιρῶς, ἀφ' ἧς κατέστη ὑπερήμερος Ν. 10 § 3 Πανδ. (17. 1) Σχ. Ἀστ. Κωδ. ἀρθ. 1772). Ἐπίσης εἶναι ὑπεύθυνος κατὰ τὸ Ρ. Δ. διὰ πᾶσαν τῆς ἐντολῆς ὑπερβάσιν, ἐξ ἧς ἐπῆλθεν εἰς τὸν ἐντολέα ἑαυτοῦ ζημία (Ν. 12 § 17 Ν. 3 καὶ 5 § 5. Ν. 41 Πανδ. (17. 1). Ὅθεν δὲν ὀφείλει ἀποζημιῶσιν, ἐὰν ἐκ τῆς ὑπερβάσεως δὲν ἐπῆλθε ζημία (Α. Π. 75 τοῦ 79). Ὁμοίως κατὰ τὸ Σχ. Κώδικος (ἀρθ. 1770) ὁ ἐντολοδόχος δὲν δύναται νὰ παρεκβῇ τῶν ἐρίων τῆς ἐντολῆς, εἰμὴ ὅταν ᾖναι πρόδηλον ὅτι ὁ ἐντολέας ᾔθελεν ἐπιτρέψει τοῦτο, ἂν ἐγίνωσκε τὰ προκαλέσαντα τὴν παρέκβασιν περιστατικά.

Σημειωτέον ὅτι κατὰ τε τὸ Ρ. Δ. καὶ κατὰ τὸ Σχ. Κωδ. (ἀρθ. 1773 καὶ 1774) ὁ ἐντολοδόχος δὲν δύναται νὰ ὑποκαταστήσῃ ἑαυτῷ ἕτερον πρὸς ἐκτέλεσιν τῆς ἐντολῆς, πλην ἂν ἐδόθη αὐτῷ τοιοῦτα δικαίωμα, ἢ τῆς ὑποθέσεως μὴ ἐ-

πιδεχομένης ἀναβολῆς, ἐκωλύθη νὰ ἐνεργήσῃ αὐτοπροσώπως ἢ τῇ φύσει τῆς ἐντολῆς ἀπῆται ἀναγκαιῶς τὴν δι' ἄλλου ἐκτέλεσιν. Καὶ ὁ μὲν ὑποκαταστήσας ἑαυτῷ ἄλλον κατὰ τοὺς ὅρους τοιαύτους ἐνέχεται μόνον ἐὰν ὁ ὑποκατασταθεὶς ᾖν ὁμολογουμένως ἀνίκανος ἢ ἀρερέγγυος. Ὁ δὲ ὑποκαταστήσας οἰκοθεῖ καὶ αὐθιξιεῖως παρὰ τὴν συναίνεσιν τοῦ κυρίου καὶ ἄνευ ἀνάγκης ἐνέχεται διὰ πᾶσαν ἐκ τῶν πράξεων τοῦ ὑποκαταστάτου προξενηθεῖσαν ζημίαν. Καὶ κατὰ μὲν τὸ Σχ. τοῦ Κωδ. (ἀρθ. 1774) κατὰ πᾶσαν περὶ τῶν ἐντολῶν εὐθείας ἔχει ἀπ' εὐθείας ἀγωγὴν κατὰ τοῦ ὑποκαταστάτου, κατὰ δὲ τὸ Ρ. Δ. (Ν. 8 § 3 Πανδ. (17. 1) Ν. 21 Πανδ. (3. 5) ὁ μὲν κατ' ἀνάγκην ὑποκαταστήσας καὶ κατὰ συγκατάθεσιν τοῦ ἐντολέως εὐθύνεται ἀπ' εὐθείας πρὸς τὸν ἐντολέα· ἄλλως ὀφείλει λόγον εὐρί τῷ ἐντολῇ ἀλλὰ τῷ ἐντολοδόχῳ παρ' οὐ ἔλαβεν οὗτος τὴν ἐντολήν. Ὅθεν ὁ ἐντολέας δὲν ἔχει κατὰ τοῦ ὑποκαταστάτου ἀπ' εὐθείας ἀγωγὴν ὀφείλει δ' ὁ ἐντολοδόχος νὰ ἐκχωρήσῃ τῷ ἐντολῇ τὴν κατὰ τοῦ ὑποκαταστάτου ἀγωγὴν, ἐὰν οὗτος παρέβῃ τοὺς ὅρους τῆς ἐντολῆς (Ν. 28 Πανδ. 3. 5).

Ὁ ἐντολέας ὀφείλει, αἰτοῦντος τοῦ ἐντολοδόχου, καὶ νὰ ἀποδώσῃ αὐτῷ ὅσα πρὸς ἐκτέλεσιν τῆς ἐντολῆς ἐξαπάντησεν. Εἰ δὲ καὶ τοὺς τόκους τῶν ἀπανηθέντων ἀπὸ τῆς στιγμῆς τῆς δαπάνης (Ν. 12 § 9 καὶ Ν. 27 § 4 Πανδ. (17. 1) Ν. 18 Κωδ. (2. 19). Σχ. Ἀστ. Κωδ. 1777 καὶ 1778). Ἀλλ' ἐὰν ὑπάρχῃ τῇ ἀπαγόρευσις δαπανῶν, δὲν δικαιούται ὁ ἐντολοδόχος νὰ ἀπαιτήσῃ τὴν ἀπότισιν τῶν καταβληθέντων κατὰ Ρ. Δ. κατὰ τὴν ἀπόφασιν Α. Π. 3 τοῦ 74, διότι ὁ ἐντολοδόχος ὀφείλει μὲν νὰ περιορισθῇ ἐντὸς τῶν ὁρῶν τῆς ἐντολῆς (Ν. 3 πρ. Πανδ. 17. 1)· δὲν δικαιούται δὲ νὰ πατήσῃ ἢ τὰς καλῇ τῇ πίστει

καταβληθείσας δαπάνας (Ν. 11 ἐν τέλει Κωδ. (4 35) Ν. 27 § 4 Πανδ. (17. 1) Ἐπίσης κατὰ τὸ Σχ. τοῦ Κώδικος (ἄρθ. 1779) ὀφείλει ἐντολεὺνὰ ἀνορθώσῃ πᾶσαν ζημίαν, ἣν ἔνευ π τ α ἰ σ μ α τ ο ς ὑπέστη ὁ ἐντολοδόχος· κατὰ τὴν ἐκτέλεσιν τῆς ἐντολῆς Ἄλλ' ὅμως δὲν ὀφείλει κατὰ Ρ. Δ. (Ν. 26 § 6 Πανδ. (17. 1) καὶ Ν. 26 § 7 Βασίλ. (14. 1) νάποζημιώσῃ αὐτὸν διὰ τὰς συμβάσας αὐτῷ τυχερὰς ζημίας, οἷα καὶ ἡ ἔνεκα τῆς ἐντολῆς αἰγμυλωσία τοῦ ἐντολοδόχου ἀπὸ ληστῶν (Α. Π. 295 τοῦ 80).

Ἡ ἐντολὴ παύει δι' ἀνάκλησιν, γνωστοποιουμένης τῇ ἐντολοδόχῳ. Ὅθεν, ἂν ὁ ἐντολοδόχος ἀγνοῇ τὴν ἀνάκλησιν, ὅτι νομίμως οὗτος ἔπραξεν ἐν τῇ ἀγνοίᾳ ταύτῃ ἔχει κύρος, ὡς ἐπίσης ἔχρυσαι κύρος αἱ μεταξὺ τοῦ ἐντολοδόχου καὶ τῶν καλῇ πίστει ἐνεργησάντων τρίτων συναμολογηθεῖσαι πράξεις (Ν. 26 § 1 Πανδ. (17. 1) Ν. 11 Πανδ. (2.4) Ἀρμεν. 2 (ς'. 16') Σχ. Ἀς. Κωδ. 1783). Ὡς ἀνάκλησις ἰσχύει ἡ ὑπὸ τοῦ ἐντολέως γενομένη τῷ ἐντολοδόχῳ γνωστοποίησις δι' ἀνέθηκε τὴν ἐντολὴν εἰς ἕτερον (Σχ. Ἀς. Κωδ. 1784. Ν. 31 Πανδ. (17.1) Σημειώτεον ὅτι κατὰ τὴν ἀπόφασιν Α. Π. 199 τοῦ 86 ὁ ἐντολεὺς δύναται νὰ παραιτηθῇ τὸ δικαίωμα τῆς αὐτοβούλου ἀνακλήσεως τῆς ἐντολῆς, ὡςάκις αὕτη ἀφίσταται καὶ πρὸς τὸ συμφέρον τοῦ ἐντολοδόχου, διότι ἡ περὶ τῆς παραιτήσεως συζήσις δὲν ἀντίκειται εἰς τὴν φύσιν τῆς ἐντολῆς, ὡς συνάγεται ἐκ τῆς ῥητῆς ἀπὸ τοῦ νόμου ἀναγραφόμενης περιπτώσεως, καθ' ἣν ἡ ἐντολὴ εἶναι ἀμετάκλητος, ὡςάκις ὁ ἐντολοδόχος καθίσταται ἐπίτροπος ἐν ἰδίῳ ὀνόματι (Ν. 5 καὶ 55 Πανδ. 14. 2)—Ἡ ἐντολὴ παύει ὡσαύτως διὰ τοῦ θανάτου τοῦ ἐντολέως (Πολ. Δικ. 102 § 1). Ἄλλ' ἂν ἡ διεξαγωγὴ τῆς ἐντολῆς, ἀρξαμένη ἤδη, δὲν ἐπιτρέχεται ἀκινδύνως ἀναβολὴν, ὀφείλει

ὁ ἐντολοδόχος, καὶ ἀφ' οὗ λαβὴν γνῶσιν τοῦ θανάτου τοῦ ἐντολέως, νὰ φέρῃ εἰς πέρας τὴν ἐντολὴν (Σχ. Ἀς. Κωδ. 1787). Αἱ μεταξὺ δὲ τοῦ ἐντολοδόχου καὶ τῶν ἐν ἀγνοίᾳ τοῦ θανάτου τοῦ ἐντολέως καλῇ τῇ πίστει ἐνεργησάντων πράξεις ἰσχύουσιν (Ν. 26 § 1 καὶ 58 Πανδ. (17. 1) Ν. 19 § 3 Πανδ. (89. 5) Πολ. Δικ. 463 § 3)· ὅθεν πληρωμὴ γενομένη ὑπὸ τρίτου πρὸς τὸν πληρεξούσιον τοῦ ἀποθανόντος ἐν ἀγνοίᾳ τοῦ θανάτου τοῦ ἐντολέως εἶναι ἰσχυρά. (Α. Π. 164 τοῦ 55, 2 τοῦ 73, 239 τοῦ 76, 87 τοῦ 86)—Ἡ ἐντολὴ ἐπίσης παύει διὰ τοῦ θανάτου τοῦ ἐντολοδόχου. Οἱ κληρονόμοι αὐτοῦ ὀφείλουσι νὰ γνωστοποιήσωσιν εἰς τὸν ἐντολέα τὸν θάνατον καὶ νὰ ἐνεργήσωσι πᾶν τὸ πρὸς ἀποτροπὴν ἐπικειμένης ζημίας ἀπαιτούμενον (Σχ. Ἀς. Κωδ. 1788. Α. Π. 39 τοῦ 49)—Ἡ ἐντολὴ ἐπίσης παύει διὰ παραιτήσεως τοῦ ἐντολοδόχου κοινοποιηθείσης εἰς τὸν ἐντολέα (Σχ. Ἀς. Κωδ. 1786). Ἄλλ' ἐὰν ὁ ἐντολοδόχος, καίπερ παραιτησάμενος τὴν ἐντολὴν καὶ γνωστοποιήσας αὐτῷ τὴν παραίτησιν, ἐξηκολούθησεν οὐχ ἥττον μετὰ τοῦτο ἐπιχειρῶν πράξεις διεξαγωγῆς τῆς ἐντολῆς, ἡ τοιαύτη παραίτησις θεωρεῖται ὡς μὴ γενομένη (Α. Π. 269 τοῦ 58).

8 Ν. Φλογαίσης

Ἐντολὴ νομοθετικῇ. 186

Νομοθετικὴ ἐντολὴ.

Ἐξαίρεσις δικαστῶν (Ποιν. Δικ.). Κατὰ τὴν ἡμετέραν Ποιν. Δικονομίαν πᾶς δικαστικὸς λειτουργὸς, κεκλημένος εἰς τὸ νὰ συνεργήσῃ πρὸς ἀνάκρισιν ἢ ἀπόφασιν, δύναται νὰ προκαλέσῃ τὴν ἑαυτοῦ εξαίρεσιν ἢ νὰ ἐξαίρεθῇ ὑπὸ τῶν διαδίκων, 1) ἐὰν ἔχῃ ἄμεσον ἢ ἑμμεσον συμφέρον εἰς τὴν ἐκδοχὴν τῆς ἀποθέσεως, 2) ἐὰν συνδέσθαι πρὸς τὸν παθόντα ἢ τὸν κατηγορούμενον διὰ συγγενείας ἔξ αἵματος μέχρι τετάρτου βαθμοῦ, (συμ-

περιλαμβανόμενου καὶ τούτου) ἢ διὰ κη-
δεστικὰς μέχρι τοῦ δευτέρου βαθμοῦ ἢ ἀν-
τυχάνῃ ἢ ἐτύχανε σύζυγος αὐτοῦ, 3) ἐάν
ἔχῃ ἰδιαιτέραν φιλίαν ἢ οἰκειότητα
ἢ ἔρῳ ἢ ἔχθραν πρὸς τὸν παθόντα ἢ τὸν
κατηγορούμενον, 4) ἐάν ἐγένετο κατὰ
τὴν ἀνάκρισιν ἔνοχος ἀθεμίτου μελλήσε-
ως ἢ ἄλλης ἀθεμίτου πράξεως, 5) ἐάν
μετέσχευεν ἢ συνέπραξεν ὡς μέλος ἄλλου
δικαστηρίου εἰς τὴν ἀνάκρισιν ἢ ἀπόφα-
σιν τῆς αὐτῆς ὑποθέσεως. Ὑπάρχουσιν
ἐν τούτοις καὶ ἄλλοι ὅροι μὴ μνημονεύ-
μενοι ἐν τῇ Ποινικῇ Δικονομίᾳ, μνημο-
νεύμενοι ὅμως ἐν τῇ πολιτικῇ δικονομίᾳ,
δι' οὓς οἱ δικαστικοὶ λειτουργοὶ θεωρητέοι
ἐξαιρέτεοι, οἷος φέρ' εἰπεῖν ὅτι ἔλαβεν ὁ
δικαστὴς ὄψιν παρὰ τινος τῶν διαδίκων.
Διὸ κατ' ἀνάγκην πρέπει νὰ δεχθῶμεν
ὅτι καὶ δι' ἄλλους λόγους, καίπερ μὴ
μνημονευομένους ἐν τῷ κειμένῳ τῆς Ποιν.
Δικ., χωρεῖ ἐξαίρεσις δικαστοῦ. Σημειωτέον
ὅτι οὐ μόνον ὁ χρησιμεύων ὡς μάρτυς
ἐν τῇ ὑπόθεσιν εἶναι ἀπρεπὲς νὰ δικάσῃ·
ἀλλὰ καὶ νὰ στερήσῃ τῆς μαρτυρίας αὐ-
τοῦ τὸ δικαστήριον κληθεὶς νὰ παρα-
στῇ ὡς μάρτυς. Ἀναμφιβόλως ὅτι, ὡς
πᾶς πολίτης, καὶ ὁ δικαστὴς ὀφείλει νὰ
μαρτυρήσῃ ὅ,τι τυχὸν ἔμαθε περὶ τῆς
ὑποθέσεως· διὸ δύναται νὰ κλητευθῇ
πρὸς τοῦτο ὑπὸ τοῦ Εἰσαγγελέως ἢ τοῦ
κατηγορουμένου, ἢ δὲ κλητευσίαι αὐτῇ
ἀποτελεῖ πλανάιν ἐξαίρεσιν καὶ οὐκ ἄ-
μεσον· ἀλλ' ἐνδέχεται ἐκ τούτου νὰ προ-
κύψῃ κατάχρησις, διότι ὁ κατηγορούμενος
δύναται νὰ ἐξαίρῃ οὕτω πάντας τοὺς
δικαστάς, ὅφ' ὧν δὲν θέλει νὰ δικασθῇ,
καίπερ μηδὲν εἰδὼτας περὶ τῆς ὑποθέ-
σεως. Διὰ τοῦτο ἡ Γαλλικὴ νομολογία
παρεδέξατο εὐλόγως ὅτι, ὅπως ἀποδοθῇ
εἰς τὴν κλήτευσιν τοῦ δικαστοῦ ἰσχύς ἐξαι-
ρέσεως, πρέπει νὰ τηρηθῶσιν ἄπικται αἱ
ὕπὸ τοῦ νόμου τασσόμεναι διατυπώσεις
περὶ ἐξαίρεσεως. Ἐπίσης πρόδηλον ὅτι
δὲν δύναται νὰ μετασχητῇ τῆς δίκης ὡς δι-

καστὴς ὁ διατελῶν ἢ διατελέσας ὑπερ-
σπιστής.

Κατὰ τὴν Ποινικὴν ἡμῶν Δικονομίαν
εἰς τοὺς ἐξαίρουμένους δικαστικούς λει-
τουργοὺς περιλαμβάνονται καὶ οἱ εἰσαγ-
γελεῖς. Ἐν Γαλλίᾳ τούναντιον δὲν ὁ-
πόκεινται οὗτοι εἰς ἐξαίρεσιν· ἀλλ' ὁ
Mangin εἰκότως κακίζει τὴν παράλειψιν
ταύτην.

Ἡ διαδικασία τῆς ἐξαίρεσεως τῶν δι-
καστῶν ἀναπτύσσεται ἐν τοῖς ἀρθ. 37^ο
καὶ ἐπ., παρεμφερῶς ἔχουσα πρὸς τὴν
κατὰ τὰς διατάξεις τῆς Πολιτικῆς Δικο-
νομίας διαδικασίαν περὶ ἐξαίρεσεως τῶν
δικαστῶν ἐν ταῖς ἀστικαῖς δίκαις. Παρα-
πέμποντες τὸν ἀναγνώστην εἰς αὐτά, πα-
ρατηροῦμεν μόνον ὅτι εἶναι μὲν ὀρθὴ ἡ
νομολογία τοῦ Ἀρείου Πάγου, καθ' ἣν,
ὅσῳκις ὁ διάδικος προκαλεῖ ἐπιτήδεις ὑ-
φορμὰς, ὅπως κτήσῃται τὸ δικαίωμα νὰ
προβάλλῃ τὴν ἐξαίρεσιν δικαστοῦ, δὲν εἰ-
σπικνοῦνται αἱ αἰτήσεις αὐτοῦ, διότι τῆς
ἐναντίας ἀρχῆς καθιερωμένης, ἥθειεν ἐ-
πέλλει τὸ ἀποτέλεσμα νὰ διορίζωσιν οἱ
διάδικοι τὸ δικαστήριον ἀνάγκη ὅμως
πάλιν νὰ μὴ ἀπορρίπτονται προτάσεις
ἐξαίρεσεως, πιθανολογοῦσαι προκατὰλη-
ψιν οἰσθητέα λόγῳ τοῦ δικαστοῦ κατὰ
τοῦ κατηγορουμένου.

Θ. Ν. Φλογαίτης

Ἐξαίρεσις δικαστῶν. (Π^ο
λιτ. Δικ.) Ὁ ἐν τῇ ποινικῇ δικαιοσύνῃ,
καὶ ἐν τῇ ἀστικῇ πρὸς ὀρθὴν τῆς δι-
καιosuνης ἀπονομὴν καθιερώθη ὅτι δύν-
ναι ὁ διάδικος νὰ ζητήσῃ τὴν ἐξαίρε-
σιν τοῦ δικαστοῦ (τακτικοῦ ἢ ἀνακλη-
ρωτικοῦ). Ἐν τῇ τοῦ Εἰσαγγελέως ἢ Ἀν-
τεισαγγελέως καὶ τοῦ δικαστικοῦ γραμμα-
τέως, ὅσῳκις ἔχει οὗτος ἄμεσον τῆς ἐμμέ-
σον συμφέρον, ὅσῳ καὶ πόρρωθεν, καὶ
τὴν ἐκδοσὴν τῆς δίκης ἢ συνδέεται πρὸς
τὸν ἀντίδικον αὐτοῦ διὰ συγγενείας ἢ ἀνι-
χιστείας κατ' εὐθείαν γραμμὴν ἢ διὰ
συγγενείας ἐκ πλάγιου μέντοι τετατόν

βαθμοῦ ἢ δι' ἀγχιστασίας ἐκ πλαγίου μέχρι τοῦ δευτέρου βαθμοῦ ἢ ἔχει σχέσιν πρὸς τὸν ἀντιδίκον αὐτοῦ ἰδιαζούσης φιλίας ἢ οἰκιακῆς κοινωνίας ἢ ἰδιαιτέρων καθηκόντων ἢ εἶναι πῶς ἐξηρηγμένους ἀπὸ τοῦ ἀντιδίκου ἢ διατελεῖ ὅπωςδὴποτε ἐγθρός ἢ ἀντιδίκος τοῦ αἰτούντος τὴν ἐξαιρείσιν ἢ ἐξορησίμευσεν ἢ μέλλει χρησιμεῦσαι ὡς μάρτυς ἢ πραγματογνώμων, ἢ εἰργάτῃ ἢ ἐργωμοδότῃσιν ὑπὲρ τοῦ ἀντιδίκου, ὅθεν διατελεῖ προσκλινέστερος αὐτῷ, ἢ συνήργησεν ὅπωςδὴποτε εἰς τὴν σύναψιν τῆς νομικῆς πράξεως. Ἐξ ἧς ἐπήρσαν ἡ δίκη, συνεταξέ φέρ' εἰπεῖν ὡς συμβολαιογράφος τὸ προσβάλλόμενον ἔγγραφον ἢ ἐξέδωκεν ὡς δικαστὴς τὴν δι' ἐρίσεως ἢ αἰτήσεως ἀναιρέσεως προσβάλλομένην ἀπόφασιν (Contra A.Π. 290 τοῦ 77, καθ' ἣν δύναται ὁ δικαστὴς νὰ ἰσχύσῃ αἰτήσιν ἀναιρέσεως κατ' ἀποφάσεως. ἦν ὡς δικαστὴς τῆς οὐσίας ἐξέδωκε) ἢ ὅπωςδὴποτε παρέχει ὑπόνοιαν μεμληψίας ὡς λαβὼν δῶρα, βραδύνει ἀντιγνωστώσας ἢ ἄλλα τι τοιοῦτο πράξας ὅθεν κατὰ τὸν Carré καὶ ὡς συμποσάται μετὰ τοῦ ἀντιδίκου ἢ ἐπιτρέφας εἰς τὴν τῶν οἰκειῶν αὐτοῦ νὰ λάβῃ δῶρα κατὰ τοῦ ἀντιδίκου). Δύναται δὲ καὶ πάλιν ὁ δικαστὴς ὡς καὶ ἐν τῇ ποινικῇ ἀκυροῦναι διὰ τοὺς ἀνωτέρω λόγους νὰ ἰσχύσῃ τὴν ἐξαιρείσιν αὐτοῦ, ὅπως ἀποδοῇσιν ὑπόνοιαν μεμληψίας. — Δὲν χωρεῖ ὅμως ἐξαιρέσις κατὰ τὴν γνώμην τῶν συγγραφέων (ἦν καὶ ἡ ἡμετέρα νομολογία παρεδέξατο), διότι ἐξέδωκεν ὁ δικαστὴς περὶ τῆς δικαζομένης ὑποθέσεως ὡς πρὸς τὸν πρῶτον δυνάμει τῆς προδικτικῆς αὐτοῦ ἐξουσίας προσωρινὴν ἀπόφασιν (δηλονότι περὶ προσωρινοῦ μέτρου) κατ' αἰτήσιν ἐνὸς τῶν διαδίκων, διότι δίκη ἢ προσωρινὴ ἀπόφασις. ἦς πρὸς ἐκδοσιν δὲν ἀπαιτεῖται, ἀτε ἀδύνατος οὖσα, πλήρης ἀποδεικτικὴ διαδικασία. οὔτε καὶ ἀκούεται συνήθως ὁ ἀντί-

δίκος τοῦ προκαλοῦντος τὴν ἀπόφασιν, καὶ ἄλλη ἡ κυρία ἀπόφασις, καθ' ἣν ἀναπτύσσεται προσηκόντως ἐκατέρωθεν ἡ ὑπόθεσις. Ὡσαύτως δὲν χωρεῖ, διότι ὡς εἰσαγγελεὺς παρέλαβε δικόγραφον δι' ἀγνώστου διαμονῆς διαδίκον καὶ ὑπέγραψε τὸ ἐπιδοτήριον, καὶ ἂν εἴη ἀμνησθητῆται τὸ ἀγνώστον τῆς διαμονῆς καὶ προτείνεται ἡ ἀκυρότης τοῦ ἐπιδοτηρίου, διότι ἐπὶ τῇ ἀκυρότητι εὐθύνεται μόνον ὁ παραγγέλλας διαδίκος ἢ καὶ ὁ ἐνεργήσας τὴν ἐπίδοσιν κλητὴρ, οὐδέποτε δὲ ὁ εἰσαγγελεὺς, πλην ἐὰν προσβάλληται τὸ ἐπιδοτήριον ὡς πλαστόν (ὅτε ὁ εἰσαγγελεὺς εἶναι ἀναγκάτως κατηγορούμενος ἢ μάρτυς τῆς πλαστότητος ἢ τῆς γνησιότητος τῆς ἐπιδόσεως).

Καὶ ὁσάκις μὲν προβάλλει τὴν ἐξαιρείσιν αὐτοῦ ὁ δικαστὴς, ἀποτείνεται εἰς τὸ συμβούλιον τοῦ ἰδίου δικαστηρίου, ὅπερ μετ' ἀκρόασιν τοῦ εἰσαγγελέως ἀποφαίνεται ἀμέσως περὶ τῆς ἐξαίρεσεως. Ὁσάκις δ' αἰτεῖται τὴν ἐξαιρείσιν ὁ διάδικος, προβάλλει μὲν ἐπίσης τὴν ἐξαιρείσιν εἰς τὸ δικαστήριον, οὗ ἀποτελεῖ μέρος ὁ ἐξαίρουμενος, ἀλλ' εἰ μὲν εἶναι ἐνάγων, προβάλλει αὐτὴν πρὸ τῆς ἐπιδόσεως τῆς ἀγωγῆς, εἰ δὲ εἶναι ἐναγόμενος, πρὸ τῆς ἐν τῷ ἀκροατηρίῳ ἐνάρξεως τῆς δικαστικῆς συζητήσεως, πλην ἐὰν ὁ λόγος τῆς ἐξαίρεσεως ἀνεφύη ἢ ἐγένετο γνωστός τῷ διαδίκῳ μετὰ ταῦτα. Ἐγγεγίγνεται δ' ἡ αἰτήσις ἐξαίρεσεως εἰς τὸν ἀρμόδιον πρὸεδρον, ὅστις διορίζει εἰσαγγετὴν, ὁρίζει τὴν δικάσιμον καὶ διατάττει τὴν εἰς τὸν εἰσαγγελέα κοινοποίησιν τῆς περὶ ἐξαίρεσεως αἰτήσεως, μετ' ὅ, ἐὰν μὲν θεωρηθῇ ἀπαράδεκτος, ἀπορρίπτεται, ἄλλως διατάσσεται ἡ ἀνακοίνωσις αὐτῆς (ἣτις γίνεται δι' ἐπιδόσεως εἴτε ἄλλως πῶς) εἰς τὸν δικαστὴν πρὸς ἀπολογία καὶ ἀκολούθως φέρεται ἡ ὑπόθεσις εἰς τὸ ἀκροατήριον, ὅπου, ἀκουσθέντων τῶν διαδίκων καὶ τοῦ εἰσαγγε-

λέως, λυεται δι' ὀριστικῆς ἀποφάσεως τὸ ζήτημα τῆς ἐξαίρεσως, διατάττοντος τοῦ δικαστηρίου τὸν ἐξηγημένον (ἂν δεχθῇ τὴν ἐξαίρεσιν) νὰ ἀπέχῃ κατὰ τὴν δίκην πάσης ἐνεργείας καὶ ἀποβαινόμενον προσέτι: ἐπὶ τῇ αἰτήτει: τοῦ διαδίκου ἀκύρους τὰς μεταγενετέρας τοῦ λόγου τῆς ἐξαίρεσως πράξεις, ἐν αἷς συνέπραξεν οὗτος. Σημειωτέον ὅτι ἀπὸ τῆς εἰς τὸν δικαστὴν ἀνακοινώσεως τῆς περὶ ἐξαίρεσως αἰτήσεως ὀφείλει οὗτος οὐ μόνον ὁμολογήσαι ὅν τυγχόν γινώσκει περὶ ἐαυτοῦ λόγον ἐξαίρεσως, ἀλλὰ καὶ ἀπέχειν τῆς εἰς τὴν δίκην μεταρχῆς.

Σημειωτέον ὅτι πρὸς ἐξαίρεσιν δικαστοῦ δὲν ἀπαίτεται ν' ἀποδείχθῃ ὁ λόγος τῆς ἐξαίρεσως, ὅπερ ἤθελεν εἶναι: ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ ἀνέφικτον, ἀλλ' ἀπλῶς νὰ βεβαιωθῇ, ἥτοι πιθανολογηθῇ. Δύναται δὲ ἀνεκδοιάστως νὰ προβάλῃ τις ἐν τῇ αἰτήσει αὐτοῦ περὶ ἐξαίρεσως καὶ μάρτυρας εἰς βεβαίωσιν τοῦ λόγου τῆς ἐξαίρεσως, ὧν τὸ δικαστήριον ὀφείλει νὰ διατάξῃ τὴν εξέτασιν, ἐὰν τοῦτο ᾔνοι ἀναγκαῖον πρὸς βεβαίωσιν αὐτοῦ. (Α. Π. 1 τοῦ 44). Αὐστυχῶς τὰ ἐλληνικὰ δικαστήρια (προεξάρχοντος τοῦ Ἀρείου Πάγου) ἀπεδείχθησαν πολὺ δύστροπα εἰς τὴν ἀποδοχὴν αἰτήσεων διαδίκων περὶ ἐξαίρεσως δικαστῶν ἐξ ὑπερβαλλούσης πρὸς τοὺς ἐν Θεμίδι συναδέλφους αὐτῶν ἀδρότητος ἢ καὶ ἐξ ὑπερβολικοῦ φόβου πολλαπλασιασμοῦ τῶν περὶ ἐξαίρεσως αἰτήσεων. Τοῦτο ἥκιστα τιμᾷ τὴν εὐσυνειδησίαν ἢ τὴν νοημοσύνην αὐτῶν. Ὅσακις δικαστὴς τις δὲν παρέχει πεποίθησιν περὶ τῆς ἀπροσωποληψίας αὐτοῦ, ἀνάγκη ἀφευκτος νὰ ἐξαίρηται, διότι μόνον οὕτως ἀσφαλίζεται ἡ δικαιοσύνη. Εἶναι δὲ πολλῶν προτιμώτερον νὰ γίνωνται δεκταὶ ἀδικαιολόγηται αἰτήσεις περὶ ἐξαίρεσως δικαστῶν (ἐξ οὗ βραδύτης τις μόνον δύναται νὰ προέλθῃ περὶ τὴν ἀ-

πονομὴν τῆς δικαιοσύνης) ἢ νὰ ἀπαρίπτωνται αἰτήσεις βάσιμου.

Ἀρμόδιον δικαστήριον πρὸς ὑποβολὴν τῆς αἰτήσεως εἶναι τὸ εἰς ὃ ἀνήκει ὁ οὐ αἰτεῖται ἡ ἐξαίρεσις, (ἐξαιρετικῶς δὲ τὸ Πρωτοδικεῖον, αἰτούμενης τῆς ἐξαίρεσως Εἰρηνοδίκου). Ἀκολουθεῖται δὲ ἡ ἐξῆς διαδικασία. Ἐν μὲν τῇ πρώτῃ συζητήσει ἐξετάζεται τὸ παραδεκτὸν τῆς αἰτήσεως, καὶ, ἂν μὴ ἀπορριφθῇ ὡς ἀπαράδεκτος, κοινοποιεῖται εἰς τὸν καθ' ὃν αἰτῆσις πρὸς ἀπολογία, μεθ' ὃ φέρεται ἐπιμελεῖα τοῦ αἰτούντος εἰς τὸ ἀκρατήριον, πρὸς συζήτησιν τοῦ βασιμοῦ: ὅθεν ἐν τῇ δευτέρᾳ συζητήσει ἐξετάζεται τὸ βάσιμον ἢ μὴ τῆς ἀποφάσεως, τῆς περὶ τοῦτου ἀποφάσεως μὴ ὑποκειμένης μὲν εἰς ἔφεσιν, ὑποκειμένης ὅμως εἰς ἀναρρίσιν δυνάμει τοῦ ἄρθρου 812 § 1 τῆς Πολιτ. Δικον. κατὰ τὰς Α. Π. 193 τοῦ 48 καὶ ποιν. ἀποφ. 48 τοῦ 65. Ἀλλ' ὅσακις, ὑπαρχούσης περιπτώσεως παραπομπῆς εἰς ἄλλο δικαστήριον κατὰ τὸν ἄρθρον 49 § 1 τῆς Πολ. Δικον., οἱ καθ' ὧν ἡ αἴτησις δικασταὶ ἐδήλωσαν, ἐπιτυχάνουσιν ἀληθῶς ἐξαίρεσιν, δύναται ὁ Ἀρείος Πάγος νὰ πορτανθῇ περὶ τῆς παραδεκτοῦ καὶ περὶ τοῦ βασιμοῦ τῆς παραπομπῆς (Α. Π. 169 τοῦ 58).

Προσθετέον ὅτι, ἂν τὸ δικαστήριον δὲν δύναται νὰ συμπληρωθῇ διὰ τακτικῶν δικαστῶν, ὅπως ἀποφῆνῃται περὶ τῆς ἐξαίρεσως, συμπληροῦται δι' ἀναπληρωτικῶν, δηλονότι παρέδρων καὶ δικηγόρων (Πολ. Δικ. 36). Ἀλλὰ τοῦ δικαστηρίου τοῦ Ἀρείου Πάγου δὲν συγχωρεῖται ὁλοκληρὸν ἢ τοσοῦτων κατὰ μέρος αὐτοῦ μελῶν ἢ ἐξαίρεσις, ὥστε νὰ ᾔ ἀνέφικτος ἢ διὰ τοῦ ὑπολοίπου ἀριθμοῦ σύνθεσις τοῦ δικαστηρίου (Ν. 8 Ἰουλίου 1838 ἀρ. 2).

Θ. Ν. Φλογαίτης.

Ἐξόρυξις. Ὁ ὅρος ἐξόρυξις εἰς δικῶς εἶναι ἐν χρήσει ἐν τῷ περὶ μετὰ-λεβὸν νόμῳ ἐπὶ τῆς καλλιστοργίας τῶν

όρυχείων πρὸς διάκρισιν τῆς μεταλλεύσεως τῶν μεταλλείων καὶ λατομῆσεως ἢ λιθοτομῆσεως τῶν λατομείων ("Ἰδε ἀρθ. 35, 38 καὶ 41 τοῦ περὶ μεταλλείων νόμου), σημαίνουσα τὴν δι' ἐκκαυχῆς ἐξαγωγὴν τῶν ὀρυκτῶν σιμύριδος, γύψου, μυλοπετρῶν, νάφθης, ἀσφάλτου καὶ λοιπῶν ὀρυκτῶν εἴτε ἐν στερεᾷ εἴτε ἐν ὑγρᾷ καταστάσει, ὅπως τὸ 3ον ἀρθρον τοῦ περὶ μεταλλείων νόμου ὀρίζει τὰ ὀρυκτά. Πολυλῆκίς ὁμως ἐν τῷ αὐτῷ νόμῳ γίνεται χρῆσις τῆς λέξεως γενικώτερον καὶ ἄνευ διακρίσεως ἐπὶ τε τῆς μεταλλεύσεως μεταλλῶν καὶ τῆς ἐξορύξεως τῶν ὀρυκτῶν ("Ἰδε ἀρθ. 54 καὶ 55 τοῦ νόμου). Παρὰ Γάλλοις ἡ λέξις exploitation εἶναι κοινὴ ἐπὶ τῶν μεταλλείων, ὀρυχείων καὶ λατομείων.

Τὸ πρὸς ἐξορύξιν ὀρυχείου δικαίωμα κατὰ τις διπτῶς ἢ 1) ἄδεια τοῦ ἐπὶ τῶν ἐσωτερικῶν ὑπουργοῦ ἢ 2) διὰ Βασιλ. Διατάγματος κατὰ τὸ ἀρθ. 6 τοῦ περὶ μεταλλείων νόμου.

Κατ' ἀμφοτέρας τὰς περιπτώσεις ὁμως ἐκδόθη ἄδεια τοῦ ὑπουργοῦ πρὸς ἐξορύξιν ὀρυχείου ἀπαιτοῦνται αἱ διατυπώσεις τῶν ἀρθρῶν 22, 23, 24 καὶ 25 τοῦ περὶ μεταλλείων νόμου, ἧτοι αἰτήσις εἰς τὸν ἀρμόδιον νομάρχην περὶ τοῦ εἶδους, τῆς θέσεως, καὶ τῶν ὁρίων τοῦ ὀρυχείου (ἀρθ. 22), ὑποβολὴ ἐνστάσεων τῶν ἰδιοκτητῶν ἢ εὐρετῶν εἰς τὸν αὐτὸν νομάρχην (23), ἀντιρρήσεις (24), αἰτήσεις καὶ γνωμοδότησις τοῦ νομάρχου. Πλειόνων αἰτούντων προτιμᾶται ὁ ἰδιοκτήτης.

Ἡ διὰ Βασ. Διατάγματος παραχώρησις τοῦ ὀρυχείου γίνεται

1) "Οταν ἡ ἐν ὑπαίθρῳ ἐξορύξις τοῦ ὀρυκτοῦ καταστῇ ἀδύνατος, καὶ καταστῇ ἀναγκαία ἡ ἐξόρυξις δι' ὑπονόμων στωῶν καὶ ἄλλων τεχνικῶν ἔργων, καὶ ἡ κατασκευὴ ψυχαγωγίων πρὸς ἀερισμὸν καὶ ἐξαγωγὴν τοῦ ὀρυκτοῦ. Ἀλλὰ καὶ ὅταν ἡ ἀρξαμένη ἐν ὑπαίθρῳ ἐξορύξις ᾖ καὶ

ὀλιγοχρόνιος, καὶ καθιστᾷ ἀδύνατον τὴν κατόπιν δι' ὑπονόμων καὶ ψυχαγωγίων ἐξορύξιν τοῦ ὀρυκτοῦ. Ἀλλ' ὡς πρὸς τὴν διὰ Βασ. Διατάγματος παραχώρησιν ἐτροποποιήθη τὸ ἀρθρον 38 τοῦ περὶ μεταλλείων νόμου διὰ τοῦ ΑΠ' νόμου τοῦ 1882, καθ' ὃν μόνον διὰ νόμου παρὰ χωρεῖται τὸ δικαίωμα τῆς δι' ὑπονόμων ἐξορύξεως τῶν ὀρυκτῶν, ὡς καὶ τῶν μεταλλῶν.

Κατὰ τὸ ἀρθ. 37 τοῦ περὶ μεταλλείων νόμου ἡ ὑπὸ τοῦ Ὑπουργοῦ τῶν Ἑσωτερικῶν δοθεῖσα πρὸς ἐξορύξιν ἄδεια θεωρεῖται ἀκυρὸς, ἐὰν ἡ ἐξόρυξις ἄνευ νομίμου λόγου ἀναβληθῇ πλέον τῶν 30 ἡμερῶν, ἀλλὰ διὰ τοῦ ΣΚΗ' νόμου τῆς 26 Ἀπριλίου 1867 ἡ τριακονθήμερος αὕτη προθεσμία παρετάθη εἰς ἐξάμηνον.

Ὁ λαθὼν τὴν ἄδειαν πρὸς ἐξορύξιν ὀρυχείου, ὅταν αὐτὸς δὲν ᾖ καὶ ἰδιοκτήτης καὶ δὲν συνεφώνησεν μετὰ τούτου περὶ τοῦ δοτέου μερίσματος, καὶ ἐπέλθῃ διαφωνία, ἀποφασίζει τὸ μεταλλευτικὸν συμβούλιον τοῦ θου ἀεθρου τοῦ περὶ μεταλλείων νόμου ἀφ' οὗ ἀκούσῃ τοὺς διαφερομένους καὶ μετὰ γνωμοδότησιν τοῦ ἐπὶ τῶν μεταλλείων ὁμοδίου ὑπαλλήλου, χρειᾶς καλούσης, λαμβάνει τὸ συμβούλιον πρὸς ἀπόφασιν καὶ ἄλλοθεν τὰς ἀναγκαίας πληροφορίες. Καὶ τὸ ἀρθ. 39 τοῦ περὶ μεταλλείων νόμου, τὸ περιέχον τὴν σχετικὴν διάταξιν, ἐτροποποιήθη διὰ τοῦ ΣΚΗ' νόμου τοῦ 1867 διὰ τῆς προσθήκης ἡ ἰδιοκτήτης εἶναι τὸ δημόσιον. Ἰσως ἔδυνάτο τις νὰ εἴπῃ, ὅτι ἡ προσθήκη ἦτα περιττή· διότι ὡς εἶχε τὸ ἀρθρον δὲν ἀπέκλειε τὸ δημόσιον, οὐδ' ἀλλαγῶ τοῦ νόμου φαίνεται, ὅτι τὸ δημόσιον παραιτεῖται τοῦ δικαιώματος τοῦ λαβεῖν μερίσμα. Πιθανόν, ἔνεκα τῆς ἐπομένης διὰ τοῦ ἀρθρου 40 διατάξεως, ὅτι οἱ ἐξορύσσοντες ἔνα μόνον μέρος εἰς χρήματα πληρώνουσιν εἰς τὸ δημόσιον, ἐγέννησεν ἀμφιβολίαν, καὶ του-

του ἕνεκα ἐγένετο ἡ προσθήκη αὐτῇ.

Ὁ πρὸς τὸ δημόσιον φόρος ὁ ὑπὸ τῶν ἐξουσιούτων ὀρυκτὰ καταβαλλόμενος δὲν δύναται νὰ υπερβαίνει τὸ 10 0/0 τῆς καθαρᾶς προσόδου, προσδιοριζόμενος κατὰ τὸ ἀπὸ 15 Ὀβρίου 1863 θέσπισμα τῆς προσωρινῆς κυβερνήσεως

Ἰω. Μοσχονήσιος

Ἐξουσία δικαστική. Δικαστική ἐξουσία κατὰ τὰ ἀντιπροσωπικὰ πολιτεύματα εἶναι ἡ ἀνορθοῦσα τὰ ἤδη προσβεβλημένα δικαιώματα μελῶν τινῶν τῆς κοινωνίας ὑπὸ ἄλλων μελῶν τῆς αὐτῆς κοινωνίας ἢ τῶν ἀντιπροσωπικῶν τῆς κοινωνίας ἄλλων ἐξουσιῶν. Ἡ δὲ ἀνόρθωσις αὕτη γίνεται διττῶς, 1) μὲν διὰ τῆς ἐπιβολῆς ποινῆς ἥτοι κακώσεως εἰς τοὺς ἀδικήσαντας, 2) δὲ τῆς ὑποχρεώσεως τοῦ προσβεβληντος εἰς ἀνόρθωσιν τῶν ὑπ' αὐτοῦ προσβεβλημένων ἰδιωτικῶν δικαιωμάτων.

Τὰ περὶ ὧν πρόκειται δικαιώματα ταῦτα (ὀριζόμενα ἐν ἐκάστη χώρᾳ ὑπὸ τῶν θετικῶν ἀστικῶν καὶ ποινικῶν νόμων αὐτῆς νόμων, οὓς ὀφείλει νὰ συντάσῃ καὶ ὑποτίθεται ὅτι συντάσσει ἡ νομοθετικὴ ἐξουσία συμφῶνως πρὸς τὰς ὑπαγορεύσεις τοῦ ὀρθοῦ λόγου καὶ τῆς ἀπολύτου δικαιοσύνης, ἥτοι πρὸς τὸ ἀπόλυτον κοινωνικὸν δίκαιον, ὅπερ ὀνομάσθη ἄλλως φυσικόν), παραβιάζονται οὐ μόνον ὑπ' ἄλλων μελῶν τῆς κοινωνίας ταύτης, ἐκτρεπομένων τῆς εὐθείας ὁδοῦ, ἀλλὰ καὶ ὑπὸ τῶν ἄλλων ἀντιπροσωπικῶν τῆς κοινωνίας ἐξουσιῶν, ἐκτρεπομένων τῆς διαγεγραμμένης αὐταῖς τροχίης. Οὕτως ἡ νομοθετικὴ ἐξουσία παρανομοῦσα δύναται νὰ ἐκδώσῃ νόμον τινά, παραβιάζοντα τὰ διὰ τοῦ Συντάγματος ἀνεγνωρισμένα δικαιώματα τῶν πολιτῶν, ἢ δὲ ἐκτελεστικὴ ἐξουσία δύναται νὰ ὑπερβῇ τὴν παραβῇ νόμον τινά εἰς βλάβην τῶν πολιτῶν ἢ τῆς κοινωνίας. Ἐν τῇ περιπτώσει ταύτῃ ὑπάρχει προσβολὴ δικαιωμάτων ἀνεγνω-

ρισμένων, ἐπομένως ἡ δικαστικὴ ἐξουσία δικαιούται καὶ ὀφείλει νὰ ἐπανορθώσῃ αὐτά. Εἶναι ἀληθές, ὅτι ἡ νομοθετικὴ ἐξουσία ἔχει τὸ δικαίωμα νὰ κατασκευάζῃ καὶ νὰ μεταβάλῃ τοὺς νόμους κατὰ τὸ δοκοῦν, ἐκ δὲ τῆς κατασκευῆς καὶ μεταβολῆς τῶν νόμων οὐδὲν δικαίωμα προσαβάλλεται (ἢ τοῦλάχιστον ὑποτίθεται, ὅτι προσβάλλεται)· ἐν τοιαύτῃ ἄρα περιπτώσει ἡ δικαστικὴ ἐξουσία δὲν ἔχει λόγον τινὰ παρεμβάσεως. Ἡ δικαστικὴ ἐξουσία δικάζουσα οὐχὶ περὶ τῶν νόμων ἀλλὰ κατὰ τοὺς νόμους, δὲν δύναται νὰ ἐπικρίνῃ τὰς πράξεις τῆς νομοθετικῆς ἐξουσίας. Πιθανὸν ἴσως τινὲς πράξεις αὐτῆς τινὲς νόμοι, νὰ ἀντιβαίνουν εἰς τὸ δίκαιον, τὸ φυσικὸν δίκαιον δηλοῦντι, ὅπερ ὅμως δὲν ὑποτίθεται, ἀλλ' ὁ δικαστὴς δὲν καλεῖται νὰ ἀποφανθῇ περὶ τοῦ δικαίου ἢ ἀδίκου τῶν νόμων, ἀλλὰ νὰ δικάσῃ κατ' αὐτοὺς. Ὄφειλε ἄρα νὰ ἐφαρμόζῃ καὶ νόμους ἀδίκους κατὰ τὴν πεποιθησιν αὐτοῦ.—Δὲν ἔχει ὅμως τὸ δικαίωμα ἡ νομοθετικὴ ἐξουσία νὰ συντάσῃ νόμους ἀπαρῶντας πρὸς τὸ πᾶν τεύμα τῆς χώρας, προσβάλλοντας δηλονότι τὰ ὑπ' αὐτοῦ καθιερούμενα ἀτομικὰ καὶ πολιτικὰ δικαιώματα· ὅθεν, ἂν τοιοῦτος τις συντεάχῃ νόμος, εἶναι ἀπολύτως ἄκυρος, ὡς ἀντικείμενος εἰς ἀντίθετον ἰσχυροτέρῳ διάταξιν τοῦ Συντάγματος (Α. Π. 18 τοῦ 1871)· ὁ δὲ πολίτης, οὐ τὰ δικαιώματα παρεβιάσθησιν δι' ἀντισυνταγματικῶν νόμων, ὃν ἐφήρμοσεν ὡς ἔγκυρον ἢ ἐκτελεστικὴ ἐξουσία ἐν τῇ δικαιοδοσίᾳ αὐτῆς, δικαιούται καὶ νὰ ἐνεργῇ ἀγωγὴν ἐνώπιον τῶν δικαστηρίων περὶ ἀποζημιώσεως, τῆς δικαστικῆς ἐξουσίας οὗσης ὑποχρεῶν νὰ δεχθῇ τὴν ἀγωγὴν ταύτην. Ἡ ἀρχὴ αὕτη, ἀμεσησθενήσασα ἄλλοτε ὑπὸ πολλῶν βαλάνων καὶ Γερμανῶν συγγραφέων, ταυνὸν θεωρεῖται ἀνεμφισβήτητος καὶ ἀναγνώρι-

ται γενικῶς σιγήσει. Τὸ Συντάγμα εἰ

καὶ ἱερὰ κιθωτός, εἰς τὴν ὃ λαὸς παρακα-
τέθηκε τὰς ἐλευθερίας αὐτοῦ. κειμηλίω-
χος δὲ τῆς τιμαλφούς ταύτης παρακα-
τέθηκες εἶναι κυρίως ἡ δικαστικὴ ἐξου-
σία. Ὡς δὲ μαρτυρεῖ ὁ Ed. Laboulaye
(Histoire des états unis tom. III), καὶ
ἐν αὐτῇ τῇ Ἀγγλίᾳ, εἰ καὶ δὲν ὑπάρ-
χει ὡρισμένον τι γραπτὸν πλήρες πολί-
τευμα, τὸ δὲ κοινοβούλιον εἶναι παντοδύ-
ναμον, ἐπομένως πᾶς νόμος ἀπ' αὐτοῦ
ἀπορρέειν διὰ τοῦτο καὶ μόνον εἶναι συ-
νταγματικὸς, οὐχ ἦττον οἱ Ἀγγλοὶ
δικασταὶ ἀπέδωκαν ἀείποτε τὴν ὑπεραγὴν
ἐκ τούτων ἀρχαίους ἀγγλικούς νόμους (com-
mon law), ἥτοι τὰ ἔθιμα, δηλονότι τὰ
πάλαια κοινοβουλευτικὰ καὶ δικαστικὰ
πονηρούμενα, ἅπερ ἡ δημοσία συνείδησις
θεωρεῖ ἱερὰ καὶ ἀπαράδιαστα. Ἐν δὲ τῇ
Ἀμερικῇ συνέστη ἐπίσημος ὑπατὴν τι-
μωσθῆριον (la cour fédérale), εἰς ὃ δύ-
ναται νὰ προσφύγῃ ὁ πολίτης, οὐ τὰ
δικαιώματα παραβιάζονται διὰ τοῦ συν-
ταγθέντος ὑπὸ τοῦ κοινρέσου ἀντισυν-
ταγματικοῦ νόμου καὶ νὰ ζητήσῃ νὰ
κηρυχθῇ οὗτος μὴ ἐφαρμοστέος.

Ἡ δικαστικὴ ἐξουσία ὀφείλει νὰ ἀ-
κροῇ τὰ ἥδη προσβεβλημένα δικαιώμα-
τα κατὰ τοὺς τεταγμένους ὑπὸ τῆς νομο-
θετικῆς ἐξουσίας νόμους· ὅθεν ὀφείλει νὰ
ἐκταρμύξῃ ἀπροφασίστως τοὺς νόμους.
Ἀλλὰ πρὸς τοῦτο δικαιοῦται καὶ ὀφείλει
νὰ βεβαιούται διὰ τῆς προσηκούσης ἐ-
κτελέσεως ἂν ὑπάρχῃ ὁ κατὰ τὴν συγκεκρι-
μένην περίπτωσιν ἐφαρμοστέος νόμος.
Δηλονότι ἂν ἐψηφίσθῃ νομίμως ὑπὸ τῆς
νομοθετικῆς ἐξουσίας. Μὴ ὑπάρχοντος δὲ
ἐν τῷ ἡμετέρῳ συντάγματι ὁρισμοῦ, καθ'
ὃ ὀφείλεται πίστις εἰς τὸν ἐξωτερικὸν
τύπον, δηλονότι τὴν διὰ τῆς δημοσιεύ-
σεως ἐξωτερικὴν διαβεβαίωσιν ὑπὸ τῆς
ἐκτελεστικῆς ἐξουσίας, ὅτι προσηκόν-
τως καὶ νομίμως κατηρτίσθῃ, ἡ δικαστικὴ
ἐξουσία ὀφείλει νὰ βεβαιωθῇ ἄλλως περὶ
τοῦ ὑπαρκτοῦ ἢ μὴ τοῦ νόμου, δηλονότι

τῆς προσηκούσης αὐτοῦ καταρτίσεως.
Ἄν ἐπομένως νόμος τις, καίπερ πέραν
τὰ λοιπὰ στοιχεῖα τοῦ νόμου, ἐξελεγχθῇ
μὴ κατηρτισμένος προσηκόντως, μὴ ἔχων
ἐπομένως νομικὴν ὑπαρξιν, ἡ δικαστικὴ
ἐξουσία δὲν δύναται νὰ θεωρήσῃ αὐτὸν
ὑπάρχοντα, ὅθεν καὶ νὰ ἐφαρμόσῃ αὐτόν.
(Διαφωνοῦσιν Οἰκονομίδης καὶ Καλλιγὰς,
ὧν τὴν γνώμην ἀπεδέξατο καὶ ὁ ἡμέτε-
ρος Ἀρκίος Πάγος (ἀπόφ. 401 τοῦ 78,
254 τοῦ 88, 380 τοῦ 84, 191 τοῦ 86),) ὁ-
ρίζοντες ὅτι δὲν δικαιοῦνται τὰ δικαστή-
ρια νὰ ἐξετάζωσιν ἂν κατὰ τὴν κατάρ-
τισιν νόμου τινὸς ἐτηρηθῇσαν αἱ νενομισ-
μέναι διατυπώσεις, ὀφείλουσι δὲ μόνον
νὰ θεωρήσωσιν ἄκυρον ὡς παρὰ τὰ νενο-
μισμένα ψηφισθέντα τὸν κηρυχθέντα ἄ-
κυρον ὑπ' αὐτῆς τῆς νομοθετικῆς ἐξου-
σίας Ἀλλ' ἴδε καὶ ἡμετέρου ἐγχειρίδιου
Συνταγματικοῦ δικαίου § 156). Ἐτι δὲ
μᾶλλον τὰ δικαστήρια ὀφείλουσι νὰ ἀν-
ωῶνται τὴν ἐφαρμογὴν διαταγμάτων, ἀν-
τιθεμένωντων εἰς τοὺς νόμους ἢ σφετερι-
ζομένων δικαιώματα νομοθετικά.

Οὐδεμία ἀμφιβολία, ὅτι ἡ νομοθετικὴ
ἐξουσία εἶναι σπουδαιότερα πάσης ἄλλης
κατὰ θεωρίαν, διότι αὕτη κατασκευάζει
τοὺς νόμους, οὓς ἡ ἐκτελεστικὴ ἐξουσία
ὀφείλει νὰ ἐκτελῇ κατὰ τὴν ἐκπλήρωσιν
τῶν ἐκτελεστικῶν αὐτῆς καθηκόντων,
οὓς ἡ δικαστικὴ ἐξουσία ὀφείλει νὰ ἐ-
φαρμύξῃ κατὰ τὴν ἐνέργειαν τῶν δικα-
στικῶν αὐτῆς καθηκόντων· ἐπομένως αἱ
ἄλλαι δύο ἐξουσίαι, ἥτοι ἡ ἐκτελεστικὴ
καὶ ἡ δικαστικὴ, διατελοῦσιν ὑποχείριαι
τρόπον τινὰ τῆς νομοθετικῆς. Ἀλλ' ἐν
τῇ πράξει ἡ δικαστικὴ ἐξουσία ἀποβαί-
νει ἀσυγκρίτως σπουδαιότερα πάσης ἄλ-
λης ἐξουσίας. Οἱ νόμοι ἐν ἐμῇ τού-
λάχιστον ἐποχῇ σπανίως μετασκευάζον-
ται, διότι σπανίως ἐπιφαίνονται νέαι
κοινωνικαὶ ἀνάγκαι, ἀπαιτοῦσαι τὴν με-
τασκευὴν αὐτῶν· οἱ σπουδαιότεροι μάλι-
στα νόμοι, οἱ ἀστικοὶ πρὶν εἰπεῖν, ἀπαξ

εἰσαχθέντες, καὶ ἂν ἔτι ἦσαν κατὰ τι ἄδικοι καὶ ἄτοποι, διὰ τῆς ἀδολείπτου πολυετούς αὐτῶν ἐφαρμογῆς ριζοῦνται ἐν τῇ ἐθνικῇ συνειδήσει καὶ καθίστανται ἀγαπητὰ πάτρια ἔθιμα· δυσκόλως δὲ ὁ νομοθέτης δύναται νὰ ζητήσῃ ἀκολούθως τὴν μετατροπὴν τῶν κακῶς ἐχόντων. Ὅταν δὲ πάλιν πολυετής πείρα ὑποδείξῃ τὸ ἀναγκαῖον τῆς μεταλλαγῆς ἡ δυσεφαρμογῆς τοῦ ἡ κακοῦ νόμου, καθίσταται γενικῶς αἰσθητὴ ἡ ἀνάγκη τῆς μεταλλαγῆς, ὁ δὲ νομοθέτης καὶ ἄκων ὑποτάσσεται εἰς τὴν ἠθικὴν πίεσιν τῆς κοινῆς γνώμης. Ἐκ τοῦ ἐναντίου τῆς δικαστικῆς ἐξουσίας ἡ ἀνάγκη τῆς ἐνεργείας ἐπιφαίνεται ἀδολείπτως, διότι ἀείποτε μεταξὺ τῶν μελῶν κοινωνίας τινὸς γεννῶνται ἔριδες, διαλλαγῆς χρῆζουσαι, ζεῖποτε διαπράσσονται κολάσιμοι πράξεις τιμωρίας χρῆζουσαι. Ἐκ δὲ τῆς καλῆς ἢ κακῆς μορφώσεως καὶ διαχειρίσεως τῆς ἐξουσίας ταύτης ἐξαρτᾶται ἡ ἐνίσχυσις ἢ ἡ ἐξασθένησις τοῦ αἰσθημάτος τῆς δικαιοσύνης ἐν τῇ κοινωνίᾳ, ἡ προχώρησις ἢ ἡ ὀπισθοπόρησις τῆς εἰς τὸ ἀδικεῖν καὶ ἀθεμιτουργεῖν ἐπιρροείας, ἡ αὐξήσις ἢ ἡ ἐλάττωσις τῆς εὐθυμερίας τῆς κοινωνίας. — Ἄλλως ἡ δικαστικὴ ἐξουσία εἶναι ὁ μόνος εὐγρήγορος καὶ ἀληθινὸς φύλαξ τῶν ἐθνικῶν ἐλευθεριῶν, ὁ ἰσχυρότατος τῶν ἀντιπροσωπικῶν πολιτευμάτων προμαχὼν κατὰ τῆς δεσποτείας, ὁ γενναῖος καὶ πολυάγρυπνος Κέρβερος τῆς ἱερᾶς τοῦ Συντάγματος παρακαταθήκης. Τὰ συνταγματικά καὶ δημοκρατικά πεποιτώματα τρέχουσιν ἕνα μὲν ἀλλὰ σπουδαϊότατον κίνδυνον κατὰ τῆς ἀπορροφῆσεως πασῶν τῶν ἐξουσιῶν ὑπὸ τῆς ἐκτελεστικῆς, αὕτη δὲ δύναται νὰ κατορθωθῇ διὰ τῆς ἐπεμβάσεως εἰς τὰς ἐκλογάς, τῆς διὰ τοιοῦτου τρόπου καταρτίσεως νόμων Βουλῶν καὶ τῆς ψηφίσεως νόμων ἀμέσως ἢ ἐμμέσως, προδήλως ἢ κρυφικαίως, ἀντισυνταγματικῶν. Ἀλλὰ τὸν κίνδυνον

τούτων ἐξουδετεροῦ ἀγαθὴ δικαστικὴ ἐξουσία. Διὰ τῆς ἀνηλεοῦς τιμωρίας τῶν ἐκλογικῶν ἀδικημάτων καὶ τῆς ἐπιδικάζουσας σημαντικῶν ἀποζημιώσεων εἰς τοὺς ὑπὸ τῶν ὀργάνων τῆς ἐξουσίας ἀποκλεισθέντας, καθίστησιν ἀδύνατον τὴν ἐπέμβασιν εἰς τὰς ἐκλογάς καὶ τὴν κατασκευὴν νόμων νομοθετικῶν συνεδρίων· διὰ δὲ τῆς μὴ ἐφαρμογῆς τῶν ἀντικειμένων εἰς τὸ πνεῦμα καὶ τὸ γράμμα τοῦ Συντάγματος νόμων ματαιοῖ τὸν συγκεντρωτικὸν σκοπὸν τῆς εἰσαγωγῆς αὐτῶν.

Εἰπομεν· ὅτι ἡ δικαστικὴ ἐξουσία ἀννορθοῖ τὰ ἥδη προσβεβλημένα δικαιώματα τῆς κοινωνίας καὶ τῶν πολιτῶν διὰ τῆς τιμωρίας τῶν παρανομημάτων καὶ τῆς διαλύσεως τῶν ἰδιωτικῶν διαφορῶν. Καὶ ἔνεκα μὲν τοῦ ἀπαλλοτριωτοῦ τῶν ἰδιωτικῶν δικαιωμάτων κατὰ τὰς ἰδιωτικὰς διαφοράς ἡτορηται ἀπὸ τοῦ νομιζόντος ἐαυτὸν ζημιωθέντος ἢ πρὸς ἱκανοποίησιν ἐκτουτο προσφυγὴ εἰς τὴν δικαστικὴν ἐξουσίαν· διὸ δύναται οἱ διαφερόμενοι καὶ ἄνευ δικαστικῆς συμπράξεως νὰ διαλύσωσι τὰς διαφοράς αὐτῶν, ἂν συμφωνῶσι· ἀλλ' ὅσῳκις διαπράττεται κολάσιμος πρᾶξις, δὲν ζημιοῦται μόνον ὁ πολίτης, καθ' οὗ αὕτη ἐστράφη, ἀλλ' αὕτη ἡ κοινωνικὴ τάξις, ἣν ὀφείλει νὰ προστατεύῃ ἡ κοινωνία πρὸς συντήρησιν ἐαυτῆς. Κατὰ τοῦτο διαφέρουσιν ἀλλήλων ἡ μίξ καὶ ἡ ἄλλη δικαιοσύνη, ἡ ἀστική καὶ ἡ ποινικὴ, ὅτι τῆς μὲν ἀστικῆς δικαιοσύνης ἀποστολὴ εἶναι ἡ ἀντιθέσις τῶν προσβεβληθέντων ἰδιωτικῶν δικαιωμάτων, τῆς δὲ ποινικῆς ἡ διατήρησις αὐτῆς τῆς κοινωνικῆς τάξεως, ἣν ἡ πολιτεία ἀπεργάζεται διὰ τε τῶν τοῦ νόμου διατάξεων, περιεχουσῶν νομοθετικῶν ἀποφάσεων, ἐφαρμοζουσῶν αὐτῇ τὴν ἀπειλὴν εἰς τοὺς αὐτομργοὺς τῶν διαταραχουσῶν τὴν κοινωνικὴν τάξιν παραβάσεων.

Ἐπειδὴ δὲ πρὸς ἀκριβῆ καὶ τελείαν ἐκπλήρωσιν τῆς ἀποστολῆς ταύτης ἀνάγκη νὰ ἀνακαλύπτονται καὶ τιμωρῶνται πάντα τὰ ἀδικήματα, ὑπάρχει ἐν πάσαις σχεδὸν ταῖς Εὐρωπαϊκαῖς ἐπικρατείαις ἡ Εἰσαγγελικὴ ἀρχή, δυναμένη νὰ δομασθῇ ἐπὶ κοινῇ δίκῃ καὶ ἐξουσίᾳ, ἥς καθήκον ἡ ἀναζητήσις καὶ ἡ βεβίωσις τῶν ἀδικημάτων καὶ τῶν ἐνόχων, καὶ ἡ φροντίς περὶ τῆς ὑπὸ τῆς κανονικῆς δικαστικῆς ἐξουσίας τιμωρῆσεως αὐτῶν καὶ περὶ τῆς ἐκτελέσεως τῶν ποινῶν, ἣ ἐν τῷ ποινικῷ δικαίῳ λεγομένη ἐξέσκησις τῆς ποινικῆς ἀγωγῆς.

Ἐξεταστέον ἥδη τίς διαχειρίζει τὴν δικαστικὴν ἐξουσίαν. Οὐ μόνον κατὰ τὰ δεσποτικώτατα πολιτεύματα τῶν ἡγρίων λαῶν ὁ μονάρχης εἶναι καὶ πανδικαστής, δικάζων αὐτοπροσώπως ἡ δι' ἀντιπροσώπων, ἀλλὰ καὶ κατ' αὐτὸ τὸ παλαιὸν Ῥωμαϊκὸν πολίτευμα, τὸ ἐπὶ τῆς αὐτοκρατορικῆς παμβασιλείας ὁ αὐτοκράτωρ ἦν οὐ μόνον νομοθέτης καὶ ἐκτελεστής, ἀλλὰ καὶ ἀνώτατος δικαστής καὶ σύμβουλος τῶν πολιτῶν ἐν πάσῃ περὶ τὸ δίκαιον ἀπορία καὶ ἐρμηνεύς τῶν νόμων ἐν πάσῃ ἀμφιβολίᾳ καὶ ὁδηγὸς τῶν ἐπιπετραμμένων τὴν διαχείρισιν τῆς δικαιοσύνης κατωτέρων ὑπαλλήλων. Ἐντεῦθεν δὲ ἡ μεγίστη περὶ τὸ ἀστικὸν δίκαιον τῶν πάλαι Ῥωμαίων ἀβεβαιότης, καὶ τὰ ποικίλα παρ' αὐτοῖς τῶν νόμων εἶδη. — Ἀλλὰ, προϊόντες τοῦ χρόνου, καὶ ἐν ταῖς μοναρχικαῖς ἐπικρατείαις περιορίσθησαν οἱ ἡγεμόνες εἰς τὴν ἀσκήσιν μόνον τῆς νομοθετικῆς καὶ τῆς ἐκτελεστικῆς ἐξουσίας, ἀπέδωκαν δὲ τὴν δικαστικὴν εἰς τακτικούς δικαστὰς ὑπ' αὐτῶν διοριζομένους, ἐν ὀνόματι δὲ αὐτῶν καὶ κατ' ἀντιπροσωπείαν αὐτῶν ἀπονέμοντας τὴν δικαιοσύνην. Οὐχὶ μόνον τὸ πολὺ καὶ ἐπίμοχον τῆς ἐργασίας καὶ τῆς μελέτης, ἣν ἀπαιτεῖ ἡ ἐκδοσις ἐρῶν

ἀποφάσεων, ἀλλὰ καὶ τὸ δύσκολον τῆς ἐκμαθήσεως τῆς ἐπιτήμης τῶν νόμων, ἥς ἡ προσήκουσα ἐν τῇ πράξει ἐφαρμογὴ μεγάλην ἀπαιτεῖ προπαρασκευῇ, μακρὰν τριβὴν, ἀδιάλειπτον σχεδὸν σπουδὴν καὶ διάνοιαν ὑπ' οὐδενὸς ἄλλου ἀντικειμένου ἀποσπωμένην, ἣν ἀγκασαν τοὺς ἀπολύτους ἡγεμόνας ἐν ταῖς εὐνομουμέναις πῶς ἐπικρατείαις νὰ ἀναθέσωσι τὴν ἀπονομὴν τῆς δικαιοσύνης εἰς νομικούς ἐπιστήμονας, ὅμα δὲ νὰ ὀρίσωσιν ἀκριβῶς τὰ περὶ τῆς συντάξεως τῶν δικαστηρίων καὶ τὰ περὶ τῆς ἐκτάσεως καὶ τῶν ἀντικειμένων τῆς ἐνεργείας ἐκάστου, νὰ ρυθμίσωσι δὲ τὰς ἀμοιβαίας σχέσεις τῶν δικαζόντων καὶ δικαζομένων καὶ νὰ διατυπώσωσι τὴν μέθοδον καὶ τὸν τρόπον καθ' ὃν ἐν ταῖς δίκαις πᾶσα ἐνέργεια γίνεται. Διὸ οὐχὶ μόνον ἐν ταῖς κοινοβουλευτικαῖς, ἀλλὰ καὶ ἐν ταῖς εὐνομουμέναις πῶς μοναρχικαῖς ἐπικρατείαις ἀνωμόλογηθὲν τὸ ἀνεξάρτητον τῆς δικαστικῆς ἐξουσίας καὶ καθιερώθη δὲ τῶν ὀργανιστικῶν καὶ διοικητικῶν νόμων ἡ ἐντελής ἐλευθερία καὶ ἀπαλλογή τῶν δικαστηρίων καὶ τῶν ἀποφάσεων αὐτῶν πάσης κυβερνητικῆς ἐπιρροῆσεως, ἐκκλήθη ἀσυμβίβαστον τὸ δικαστικὸν ἀξίωμα πρὸς ἄλλας ἐμπίστους λειτουργίας ἀπετρέπη ἡ σύγκρουσις τῆς ἀρμοδιότητος τῶν διαφόρων δικαστηρίων διὰ τῆς ἐγκαταστάσεως ἰδίας ἀρχῆς κανονιστικῆς, καὶ ἡσφαλίσθη τῆς δικαιοσύνης ἡ ἀπνευμὴ διὰ τῆς καθιερώσεως τῆς δημοτικότητος, τῆς ποινικῆς ἡ ἀστυκῆς καταδιώξεως τῶν παραβαίνοντων ἐκ δόλου ἢ ἐξ ὀλιγωρίας τὰ καθήκοντα αὐτῶν δικαστῶν, τῆς ἀντιπροβολῆς τῶν ἐνεκα συγγενείας ἢ στενῶν φιλικῶν σχέσεων πρὸς τὸν ἑτερον τῶν διαδίκων ἢ ἄλλου τινὸς λόγου παρεχόντων ἐνδοιασμὸν περὶ τῆς ἀπροσωποληφίας αὐτῶν τακτικῶν δικαστῶν ἢ τῆς τῶν ὑπόπτων ἐνόχων μετὰ ὠρισμένου ἀριθμοῦ ἀνευ δικαιολο-

γήσεως, καὶ τῆς ἐξουσιοδοτήσεως τῶν δικαστηρίων οὐ μόνον τοῦ ἀνακρίνειν καὶ δικάζειν τὰς ὑποβαλλομένας αὐτοῖς διαφοράς, ἀλλὰ καὶ τοῦ ἐκτελεῖν τὰς ἀποφάσεις αὐτῶν. Ἐν δὲ ταῖς ἀντιπροσωπικαῖς ἐπικρατείαις πᾶσαι αἱ ἀρχαὶ αὐταί, καίπερ πολλαχοῦ προέχουσιν διὰ διαταγμάτων τῆς ἐκτελ. ἐξουσίας ἢ δι' εἰδικῶν νόμων, περιελήφθησαν ἀπλῶς ἐν τοῖς Συντάγμασι πρὸς πληρεστέραν αὐτῶν κῶρυσι καὶ ἀσφάλειν. — Ἡ μόνη δὲ ταῦν μεταξὺ τῶν μοναρχικῶν καὶ τῶν ἀντιπροσωπικῶν Κρατῶν εἰς τὴν κατάρτισιν καὶ τὴν ἐνέργειαν τῆς δικαστικῆς ἐξουσίας διαφορὰ εἶναι, α') ὅτι ἐν μὲν τοῖς μοναρχικοῖς Κράτεσιν ἀπὸ τοῦ Ἡγεμόνος ἀρτᾶται ὁ ἐκάστοτε διὰ νομοθετικῶν διαταγμάτων διορισμὸς εἰδικῶν δικαστηρίων, ἐν δὲ τοῖς ἀντιπροσωπικοῖς ὠρισμένως ἀπαγορεύεται διὰ τῶν Συνταγμάτων ἡ σύστασις εἰδικῶν δικαστηρίων καὶ ἐκτάκτων ἐπιτροπῶν. Παρ' ἡμῖν τοῦτο ὀρίζεται ῥητῶς διὰ τριῶν τοῦ ἡμετέρου Συντάγματος ἀρθρῶν, τοῦ 87, καθ' ὃ «ἡ δικαιοσύνη ἀπονέμεται ὑπὸ δικαστῶν, διοριζομένων κατὰ τὸν νόμον», τοῦ 91, καθ' ὃ «δικαστικαὶ ἐπιτροπαὶ καὶ ἐκτῆκτα δικαστήρια δὲν δύναται νὰ συστήθωσι» καὶ τοῦ 8, καθ' ὃ «οὐδεὶς ἀφαιρεῖται ἀκτῶν τοῦ παρὰ τοῦ νόμου ὠρισμένου εἰς αὐτὸν δικαστοῦ.» Σημειωτέον ὅτι τὰ τοῦ νόμου ἡμῶν Συντάγματος ἀρθρὰ 8 καὶ 87, καθὼς τὴν αὐτὴν περίπου ἔννοιαν ἔχοντα, ἀπετέλουν ἐν ἐν ἄλλοις Συντάγμασι, ὡς φέρ' εἰπεῖν ἐν τῷ παλαιῷ ἡμῶν Συντάγματι (τὸ 89), τῷ δημοκρατικῷ τῆς Γαλλίας Συντάγματι 1848 κτλ. Ὁ δὲ ὑπὸ τοῦ νόμου ὠρισμένως δικαστὴς, ἐν δὲν δύναται νὰ μεταλλάξῃ ἡ ἐκτελεστικὴ ἢ καὶ ἡ νομοθετικὴ ἐξουσία, καλεῖται ὑπὸ πάντων τῶν ἀπὸ τοῦ 1789 Γαλλικῶν Συνταγμάτων (συνταγματικῶν καὶ δημοκρατικῶν) ἐκτὸς τῆς Προσθέτου Προέσεως

(Acte additionel) τοῦ Ναπολέοντος καὶ τοῦ Συντάγματος τοῦ 1791, ὡς ἐπίσης ὑπὸ τοῦ Πρωσσικοῦ Συντάγματος (ἀρθρ. 7), τοῦ Σαξωνικοῦ Συντάγματος (ἀρθρ. 48), τοῦ Ἰταλικοῦ Συντάγματος (ἀρθρ. 71), Ὁμοσπονδιακοῦ Συντάγματος τῆς Ἑλβετίας (ἀρθρ. 58), τοῦ Συντάγματος τῆς Βάρης (ἀρθρ. 15) φυσικὸς δικαστὴς (juré naturel). Ἡ φράσις αὕτη εἰσῆχθη ἐν τὰ Συντάγματα ταῦτα ἐκ τῆς περιφύρου τῆς 3 Μαΐου 1788 ἀποφάσεως τοῦ Γαλλικοῦ Παρλαμέντου, ὅπερ μεταξὺ τῶν θεμελιῶν νόμων τῆς μοναρχίας ἔταται καὶ αὐτὸ δικαίωμα ἐκάστου πολίτου εἰ μὴ ἀγῆται ἐνώπιον ἄλλων δικαστῶν τῶν φυσικῶν αὐτοῦ δικαστῶν οἵτινες εἶναι οἱ ὑπὸ τοῦ νόμου ἐριζόμενοι. Ἀλλὰ φρονίμως ποιῶσαι αἱ Συνελεύσεις ἡμῶν καὶ ἡ τὸ Σύνταγμα τῶν Βέλγων νομοθετήσασα ἐχρήσατο τῇ ἐκκρινεστέρᾳ φράσει ὡρισμένης 3' «δικαστῆς» 6') ὅτι ἐν τοῖς ἀντιπροσωπικοῖς Κράτεσιν ἀπαγορεύεται ὠρισμένως ἢ ὑπ' αὐτῆς τῆς δικαστικῆς ἐξουσίας ἐπιβολὴ ποινῆς ἄνευ νόμου, δορίζοντι προηγουμένως αὐτήν, διὰ τὸν φόβον κινῶν μὴ καὶ αὕτη ἡ δικαστικὴ ἐξουσία παρασυρομένη ὑπὸ τῆς ἐκτελεστικῆς ἐξουσίας (πολυεὶδως δυστυχῶς μέχρι τῶν ἐν ἐπιδρώσεως εἰς τὴν πρώτην), ἐπιβάλλει ποινὴν εἰς ἐχθρόν τινα αὐτῆς, καίπερ μὴ διαπράξαντα ἐδίκημα. Τὸ ἡμετέρον Σύνταγμα καθιεροῦ ὠρισμένως τὴν διατάξιν ταυτην διὰ τοῦ ἀρθρ. 7. γ') Κατὰ τὰς ἐπικρατούσας ἐν ταῖς μοναρχικαῖς πολιτείαις (καὶ τισιν ἐκ τῶν ἀντιπροσωπικῶν) ποινικαῖς νομοθεσίαις τὰ ὄργανα τῆς ἐκτελεστικῆς ἐξουσίας δὲν εἰσάγονται εἰς δίκην διὰ τὰς περὶ τὴν ὑπηρεσίαν ἐξιοπονοῦντων πράξεις ἄνευ τῆς ἀδείας τοῦ προϊσταμένου ἀρμοδίου. Ὑποταγνύμεναι δὲ ἡ ἐκτελεστικὴ ἐξουσία εὐρίσκει εὐχερῶς καὶ προχειροῖς ὄργανα δουλικῶς τῶν ἀπορροφητικῶν ἢ πατοκρατικῶν αὐτῶν

τῆς ὁρέξεων. Παρ' ἡμῖν διὰ τοῦ νέου ἡμῶν συντάγματος (ἄρθ. 49), κατὰ τὰ ἐν Ἀγγλίᾳ, Ἑνωμέναις Πολιτείαις, Βελγίῳ (ἄρθ. 24) προκαθιερωμένα, καθιερώθη ὡρισμένως, ὅτι οὐδεμία τοιαύτη ἀδεια ἀπαιτεῖται πρὸς εἰσαγωγὴν εἰς δίκην τῶν δημοσίων καὶ δημοτικῶν ὑπαλλήλων, καταργηθεῖσων τῶν ἐν τῷ ἄρθρῳ 28 τῆς Ποιν. Δικονομίας καὶ τοῖς διατυποῦσι τὴν δέουσαν προδικασίαν ἄρθροις 322—329 δικτάξεων, τῶν μεταπτυτευθεισῶν εἰς αὐτὴν ἐκ τῶν γαλλο-γερμανικῶν δικονομικῶν θεσμοθεσιῶν. Ἐπομένως ἐξέλιπε τὸ μέσον τοῦτο τῆς ἀπονεκρώσεως τῆς ποινικῆς δικαιοσύνης πρὸς κατακάλυψιν ἀθεμίτων κατὰ τῶν πολιτῶν καὶ τοῦ πολιτεύματος πράξεων τῆς ἐκτελεστικῆς ἐξουσίας. Σημειωτέον οὐχ ἤττον κρίνομεν ἐνταῦθα ὅτι αἱ περὶ ἀδείας κυβερνητικῆς πρὸς εἰσαγωγὴν εἰς δίκην τῶν διοικητικῶν ὑπαλλήλων διατάξεις προήλθον τὸ πρῶτον ἀπὸ τῆς ἐν τῇ πρώτῃ ἐν Γαλλίᾳ Συντακτικῆς Συνελεύσεως τοῦ 1789 ἐπικρατησάσης ἐσφαλμένης γνώμης ὅτι ἡ ἄνευ ἀδείας καταδίωξις αὐτῶν ἐπιφέρει τὴν κυθιπότην τῆς ἐκτελεστικῆς ἐξουσίας εἰς τὴν δικαστικὴν ἐξουσίαν· παρίσταται δὲ παρὰδόξως συνήγορος τῶν διατάξεων τούτων ὁ περίωνυμος νομοδιδάσκαλος Mangin, ἱκῶν μόνον τὸν περιορισμὸν τοῦ ἄνευ ἀδείας ἀκαταδίωκτου εἰς μόνους τοὺς ἐκτελοῦντας καθαρῶς διοικητικὰ ἔργα ὑπὸ τὰς ὁδηγίας τῆς κυβερνήσεως.

Ἄλλ' ἡ κυριωτάτη πασῶν διαφορὰ εἶναι, ὅτι ἐν μὲν ταῖς μοναρχικοῖς Κράτεσι οὐδεμίαν παρέχουσιν ἐγγύησιν ἀνεξαρτησίας τὰ δικαστήρια, καίπερ ἀνεγνωρισμένων οὐσῶν τῶν προεκτεθεισῶν ἄρχων, καθὼς ἡρτημένης τῆς τῶν δικασιῶν θέσεως ἀπὸ τῆς βουλῆσεως τοῦ ἡγεμόνος, τὰ δὲ κοινοβουλευτικὰ πολιτεύματα, ἅλλα μᾶλλον καὶ ἄλλα ἤττον, ὑπέβαλον τὴν ἀνεξαρτησίαν τῶν διαχειριζόντων τὴν δικαστικὴν ἐξουσίαν. Οὐ-

δὲν ἀπέτρεψε τὸν Ναπολέοντα αὐτοκρατοροῦντα νὰ δημοσιεύσῃ τὸ πολυβούλητον ψήφισμα περὶ τῶν φυλακῶν τοῦ Κράτους, τῶν προωρισμένων, ὡς ἔλεγε, διὰ τοὺς αὐτοσυρροὺς πράξεων, οὐδὲν ἡδύνατό τις νὰ καταλίπῃ ἀτιμωρήτους, ἅλλὰ δὲν ἡδύνατο καὶ, πολιτικῶς φερόμενος, νὰ προσάγῃ ἐνώπιον τῶν δικαστηρίων, νὰ στείλῃ δὲ δυνάμει αὐτοῦ πολλὰς ἐκατοστύας ἀφῶν εἰς τὰς φυλακάς. Φαικταὶ δὲ αἱ ἀδίκως ἐπιβαλλόμεναι αὐτογνώμονες ποιναὶ, καὶ νῦν ἔτι, ἐν ταῖς καθαρῶς μοναρχικαῖς ἐπικρατείαις πρὸς σωτηρίαν τῆς δεσποτείας, καὶ τὰ αἶσχη τῶν διοικητικῶν λειτουργῶν.

Ἐξιστατέον ἤδη τίς διαχειρίζεται τὴν δικαστικὴν ἐξουσίαν ἐν ταῖς ἀντιπροσωπικαῖς πολιτείαις. Ἐν Γαλλίᾳ, ἐν Γερμανίᾳ, ἐν Αὐστρίᾳ, ἐν Ἰταλίᾳ, ἐν Βελγίῳ, ἐν τῇ ἡμετέρᾳ Ἑλλάδι καὶ ἐν πάσαις ταῖς Ἑπειρωτικαῖς Ἐπικρατείαις ὑπάρχει ὁ αὐτὸς περίπου ὁργανισμὸς τῶν δικαστηρίων καθ' ὃν διὰ μὲν τὰς ἀστυκὰς δίκας ὑπάρχουσιν εἰρηνοδικοὶ, πρωτοδικοὶ, ἐυπροδοικοὶ (καταργηθέντα τῷ ἔτει 1887 παρ' ἡμῶν), ἐφετεῖα καὶ τὸ Ἀκυρωτικὸν (παρ' ἡμῶν ὀνομασθὲν Ἄρειος Πάγος), διὰ δὲ τὰς ποινικὰς πταισματοδικεῖα, πλημμελειοδικεῖα καὶ κακούργιοδικεῖα, συμπράττοντα πάντα μετ' Εἰσαγγελέων ὀρίζεται δὲ ἡ κατ' ἑκτασιν, κατ' ἀντικείμενον καὶ κατὰ βαθμὸν ἁρμοδιότητος αὐτῶν ὑπὸ τῶν μαθημάτων τῆς πολιτικῆς καὶ ποινικῆς δικονομίας καὶ τὰ μὲν εἰρηνοδικεῖα, πρωτοδικεῖα, ἐφετεῖα καὶ Ἀκυρωτικὸν ἀποτελοῦνται ἐκ τακτικῶν δικαστῶν, εἰς τὸ δικαστικὸν ἐπάγγελμα μόνον ἀφωσιωμένων, ἀναπληρουμένων θμως ἐν μέρει ὑπὸ παρὰ τῶν δικηγόρων. Τὰ δὲ κακούργιοδικεῖα, (ἁρμοδία δύναντα πρὸς ἐκδίκασιν τῶν φερουσῶν χαρακτηριστὰ κακούργηματος ποινικῶν ὑποθέσεων), συνίστανται ἐξ ἐνός δικαστηρίου

των ἐδρῶν (ἀποστελουμένου ἐκ τακτικῶν δικαστῶν, ἀνιπληρουμένων ἐν μέρει ὑπὲρ παρίδρων ἢ δικηγόρων) καὶ ἐνὸς δικαστηρίου ἐν ὁρκῶν (ἀποστελουμένου ἐκ πολιτῶν), καὶ τὸ μὲν δικαστήριον τῶν συνέδρων διευθύνει ἀπλῶς τὴν δίκην καὶ ἐφαρμόζει τὸν νόμον, τὸ δὲ δικαστήριον τῶν ἐνόρκων ἀποφαίνεται περὶ τοῦ πραγματικοῦ μέρους τῆς κατηγορίας.

Καὶ ταῦτα μὲν ἐν ταῖς Ἑπειρωτικαῖς Ἐπικρατείαις. Ἐν Ἀγγλίᾳ δὲ καὶ Ἡν. Πολιτείαις ἐπικρατεῖ διάφορος ὅλως δικαστηριακὸς ὀργανισμὸς. Ἐκεῖ σχεδὸν εἰσαγγελεῖς δὲν ὑπάρχουσι, ὁρκωτὰ δὲ δικαστήρια (ὑπὸ τὴν καθοδήγησιν ἐπιστημόνων δικαστῶν, ἐφαρμοζόντων τὸν νόμον) ἀποφαίνονται οὐχὶ μόνον περὶ τῆς ἐνοχῆς ἢ τῆς ἀβωότητος τῶν εἰς δίκην εἰσαχθέντων, ἀλλὰ καὶ περὶ τῆς εἰς δίκην παραπομπῆς τῶν κατηγορουμένων· ὁρκωτὰ δὲ δικαστήρια δικάζουσιν ὡς ἐπὶ τὸ πρῶν καὶ τὰ ἰδιωτικὰ διαφοράς. Τὸ σύστημα τοῦτο εἶναι βεβαίως κατὰ θεωρίαν πολλῶ ἀριετώτερον τοῦ διαληφθέντος Ἑπειρωτικοῦ, διότι αὐτὸς ὁ λαὸς καλεῖται πάντοτε νὰ ἀσκήσῃ τὰ δικαστικὰ καθήκοντα· ὡς δὲ ἐλλόγως καὶ κριτικώτατα ἱσχυρίζεται ὁ Prévost Paradol (ἐν τῇ συγγρ. αὐτοῦ La France Nouvelle), ὅποτε μόνον Ἐθνος τι δύναται νὰ θεωρηθῇ ἀναβὰν εἰς τὴν ὑπερτάτην βαθμίδα τῶν πολιτικῶν ἐλευθεριῶν, ὅταν καὶ ἡ δικαιοσύνη ἀπονέμῃται ὑπὸ τῶν πολιτῶν. « Ἀλλ' εἶναι ζήτημα, ἂν τὸ σύστημα τοῦτο, ὅπερ παρήγαγεν ἐν Ἀγγλίᾳ ἀλαωτάτους καρπούς, δύναται νὰ λειτουργήσῃ νῦν εὐδοκίμως καὶ ἐν ταῖς Ἑπειρωτικαῖς Ἐπικρατείαις, ὅπου δὲν ὑπάρχει ἔτι ἡ ἰδιόζουσα ἐκείνη συναισθησις τοῦ καθήκοντος, ἡ ἔξοχος ἐκείνη εἰς τὸ πρέπον καὶ δίκαιον καθοσίωσις τῶν ἀνωτέρων ἰδίως τάξεων τοῦ Ἀγγλικοῦ λαοῦ. Ὑπάρχουσιν οὐχ ἥττον καὶ ἐν Ἀγγλίᾳ τακτικοὶ δικασταί, οἱ τῶν

τριῶν ὑπερτάτων δικαστηρίων τοῦ Westminster, ἐξ ὧν τὸ μὲν καλεῖται δικαστήριον τῆς ἐδράς τοῦ βασιλέως ἢ τοῦ βάρου τοῦ βασιλέως (banc du roi), συγκαίμενον ἐκ τοῦ ὑπερτάτου δικαστοῦ ἢ τοῦ προέδρου (lord chief justice), καὶ τριῶν ἐτέρων δικαστῶν, (καλεῖται δ' οὕτω, διότι τὸ πάλαι προήδρευε τοῦ δικαστηρίου τοῦ αὐτοποσώπως ὁ βασιλεὺς, καθήμενος ἐπὶ θρόνου, θετιμένου ὑψηλότερον τῶν ἐδρῶν τῶν ἄλλων δικαστῶν), τὸ δὲ καλεῖται δικαστήριον τῶν κοινῶν δικανικῶν λόγων (cour des communes plaidoyers, court of commons pleas), τὸ δὲ δικαστήριον τοῦ ἀθλακῆ (cour del'échiquier, court of exchequer), συγκαίμενα ὡσαύτως ἕκαστα ἐκ τεσσάρων δικαστῶν. Τὸ δικαστήριον τῆς βασιλικῆς ἐδράς δικάζει ὠρισμένα τινὰ ἀδικήματα, σθένιν ἔχοντα πρὸς τὰ κατὰ τῆς Πολιτείας βλάβας, πρὸς δὲ καὶ τὰς μεταῦ ἰδιωτῶν ἀστικὰς ὑποθέσεις, καθ' ὅσον συνδέονται πρὸς τὴν δημοσίαν ἀσφάλειαν τὰ ἄλλα ὡσαύτως ὠρισμένας δίκας, ἰδίως ἀστικές.

Ἐν ἐκάστῃ δὲ κομητείᾳ ὑπάρχει καὶ ὠρισμένος ἀριθμὸς εἰρηνοδικῶν (justice of the peace), μεγαλοκτημόνων ἀνδρῶν, διοριζομένων διὰ βίου καὶ ἀνεμισθοῦ, ἐχόντων οὐ μόνον δικαστικὰ καθήκοντα (παρεμφερῆ περίπου πρὸς τὰ τῶν παρ' ἡμῖν εἰρηνοδικῶν), ἀλλὰ καὶ διοικητικά, ἀποφαίνονμένων δὲ πολλάκις ἐν συνεργασίᾳ μετ' ἄλλήλων. Προσέτι ἀπὸ τοῦ 1846 ὑπάρχουσι καὶ 60 ἑτέρα μονομελῆ κατώτερα δικαστήρια county courts (δικαστήρια διοικητικῆς περιφέρειας δηλονότι), συγκαίμενα ἐξ ἐνὸς καὶ μόνου δικαστοῦ, ἰσοβίου μὲν ἄλλ' ἐμμίσθου, διοριζομένου ὑπὸ τῆς κυβερνήσεως ἐπὶ τῇ βῆσει διακεκριμένης δικαστικῆς ικανότητος, καὶ ἀπονέμοντα ἐν πολλοῖς τὴν κατωτέραν ἀστικὴν δικαιοσύνην.

Ἵπ' ἀμφοτέρω λοιπὸν τὰ συστήματα, τὸ τε Ἑπειρωτικὸν καὶ τὸ Ἀγγικόν, ὑπάρχει χρεῖα πολλῶν ἢ ὀλίγων τακτικῶν δικαστῶν. Ἐξεταστέον πόθεν οὗτοι ἀπορρέουσι νῦν ἐν ταῖς πλείσταις τῶν Ἐπικρατειῶν καὶ πόθεν δεόν νὰ ἀπορρέωσι, τίνι τρόπῳ δηλ. δύναται νὰ ἀσφαλισθῇ ἡ ἀνεξαρτησία αὐτῶν. Ἐν Ἀγγλίᾳ διορίζει τοὺς δικαστὰς ὁ βασιλεὺς (ἐπὶ τῇ εὐθύνῃ τοῦ Ὑπουργείου. δηλονότι αὐτὸς κυρίως ὁ Ὑπουργὸς ὑπὸ τὴν τανῦν κοινεβουλευτικὴν ἐφαρμογὴν τοῦ συνταγμ. πολιτεύματος), ἀλλὰ κατ' ἀπαράβατον συνθήκεσιν ἐκλέγει αὐτοὺς μεταξὺ τῶν διὰ μακρῶς καὶ πολυετοῦς ἐπιτυχίας διακριθέντων ἐν τῷ δικηγορικῷ συλλόγῳ· οἱ δ' ἀπαξ διορισθέντες οὔτε παύονται, οὔτε μετατίθενται, οὔτε προεβάζονται. Ὁ Laboulaye ἀναφέρει, ὅτι πρό τινων ἐτῶν εἶχε κενωθῇ δικαστικὴ θέσις διὰ τοῦ θανάτου τοῦ κατέχοντος αὐτήν. Ἐπειδὴ δὲ ὁ δικανικώτερος καὶ νομοταθέστερος τῶν δικηγόρων, τῶν συναινούντων νὰ δεχθῶσι τὴν θέσιν ταύτην (ἀποφέρουσιν πολλῶν ἐλάσσονα πρόσθετον τῆς ἐκ τῆς δικηγορικῆς πελατείας τῶν ὀνομαστῶν δικηγόρων προερχομένης), ἦν καθολικὸς τὸ θέσκελον, ἐν δὲ τῇ Ἀγγλίᾳ ἐπικρατεῖ, ἡ τοῦλάχιστον ἐπεκράτει ἐτι, Παποφοβία, ἐβίσταζε τὸ ὑπουργεῖον νὰ διορίσῃ αὐτόν· ἀλλ' ἡ δημοσία γνώμη κατίσχυσε τῆς θεσκευτικῆς προκαταλήψεως καὶ ὁ σπουδαῖος καθολικὸς δικηγόρος διορίσθη. Ἐκεῖ λοιπὸν κατὰ μὲν τοὺς διορισμοὺς ἐγγυᾶται τὴν ἐπιτυχὴ ἐκλογὴν ἡ πίεσις τῆς δημοσίας γνώμης, ἣν τρέμουσιν οἱ πολιτικοὶ ἄνδρες τῆς Ἀγγλίας, μετὰ δὲ τὸν διορισμὸν δὲν ὑπάρχει τι δυνάμενον νὰ παρασύρῃ τὸν δικαστήν. Διὰ τοῦτο οἱ δικασταὶ ἐν Ἀγγλίᾳ εἶναι ὄντως ἀνεξίτητοι. Ἐν δὲ ταῖς Ἠνωμέναις Πολιτείαις διορίζει μὲν τοὺς δημοσπονδιακοὺς δικαστὰς ὁ πρόεδρος τῆς δημοκρατίας,

ἀλλ' ἀπὸ κοινοῦ μετὰ τῆς Γερουσίας. Ὡς δ' ἐν Ἀγγλίᾳ καὶ ἐν Ἀμερικῇ διατηροῦνται παρ' ὅλον τὸν βίον καὶ τυγχάνουσιν ἀμετάθετοι. Ἀλλ' ἐν πλείσταις τῶν Ἐπικρατειῶν ὁ διορισμὸς τῶν τοπικῶν δικαστῶν ἀνατίθεται εἰς τὸν λαόν. Ὁ Ἰεφφερσὼν ἐφρῶναι, ὡς πολλοὶ ἄλλοι δημοσιολόγοι, ὅτι τότε μόνον ὁ λαὸς εἶναι ἐν τοῖς πράγμασι κυρίαρχος, ὅταν πάντες οἱ λειτουργοὶ τῆς πολιτείας ἐπανερχῶνται κατὰ διαλείμματα ἐνώπιον αὐτοῦ· ἐνεκα τούτου ἀπέκρουσε τὸν διορισμὸν καὶ τὴν ἰσοβιότητα καὶ ἐν τῇ κατάρτισει τῆς δικαστ. ἐξουσίας καὶ ὑπεστήριξε τὴν ὑπὸ τοῦ λαοῦ κατὰ διαλείμματα ἐκλογὴν, ἡ γνώμη δὲ τοῦ Ἰεφφερσὼν ἐπεκράτησε καὶ οἱ τοπικοὶ δικασταὶ ἐκλέγονται μέχρι τοῦ νῦν ἐν ταῖς πλείσταις τῶν Πολιτειῶν. Ἀλλ' ὡς ὁ Laboulaye ὁρθῶς παρατηρεῖ, τὸ σύστημα τῆς ἐκλογῆς ἐβλάψε καιρίως τὴν δικαιοσύνην, ἐκλεγομένων μὲν ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ δικαστῶν τῶν ἀσηματότερον δικηγόρων, ἐνίοτε δὲ καὶ ἑτερομερῶς δικαζόντων. Ἐν Βελγίῳ δὲ ἐπὶ τῇ βάσει ὠρισμένων διὰ νόμου προσόντων οἱ μὲν πρωτοδικαὶ διορίζονται ἀπ' εὐθείας ὑπὸ τοῦ βασιλέως (ὁ ἐστὶ τοῦ ὑπευθύνου Ὑπουργείου), οἱ δὲ πρόεδροι τῶν πρωτοδικείων καὶ οἱ ἐφετάι διορίζονται μὲν ὑπ' αὐτοῦ, ἀλλ' ἐπὶ τῇ βάσει δύο διπλῶν προτάσεων, ὑποβαλλομένων αὐτῷ τῶν μὲν ὑπὸ τοῦ ἀρμοδίου Ἐφετείου, τῶν δὲ ὑπὸ τῶν ἐπαρχιακῶν συμβούλων, οἱ δὲ Ἀρεοπαγίται ὡσαύτως διορίζονται μὲν ὑπ' αὐτοῦ, ἀλλ' ἐπὶ τῇ βάσει δύο διπλῶν προτάσεων, ὑποβαλλομένων αὐτῷ τῆς μὲν ὑπὸ τοῦ Ἀρείου Πάγου, τῆς δὲ ὑπὸ τῆς αἵρετῆς ἐν Βελγίῳ Γερουσίας, οἱ δὲ πρόεδροι τῶν Ἐφετειῶν καὶ τοῦ Ἀρείου Πάγου ἐκλέγονται ὑπὸ τῶν ἰδίων αὐτῶν σωμάτων· δὲν παύονται δὲ, εἰμὴ διὰ δικαστικῆς ἀποφάσεως καὶ δὲν μετατίθενται, εἰμὴ συναίνεσι τῶν ἐναλλὰξ μετατιθεμένων καὶ

μετὰ παραίτησιν αὐτῶν διὰ νέου διορισμοῦ. Ἐν Γερμανίᾳ δέ, καὶ ἰδίως ἐν Πρωσίᾳ, διορίζονται μὲν ὑπὸ τοῦ Βασιλέως ἐπὶ τῇ βάσει προσόντων, ἀλλὰ τὴν ἀνωτάτην πειθαρχικὴν δικαιοδοσίαν ἐπ' αὐτῶν ἔχει μόνος ὁ Ἀρειὸς Πάγος, εἰς ὃν ὑποβάλλει καὶ τὰς προτάσεις αὐτοῦ ὁ ἐπὶ τῆς Δικαιοσύνης Ὑπουργὸς (διὰ τοῦ παρὰ τῷ Ἀρείῳ Πάγῳ Εἰσαγγελέως) περὶ παύσεως ἢ μεταθέσεως. Ἐν Δανίᾳ ἐπικρατεῖ ἐπίσης ἀπὸ πολλοῦ σὺν τῇ ἰσοβιότητι καὶ τὸ ἀμετάθετον. Ἐν Σουηδίᾳ οὐ μόνον πάντες οἱ δικασταὶ (ἀνώτεροί τε καὶ κατώτεροι) ἀλλὰ καὶ πάντες οἱ δημόσιοι ὑπάλληλοι (πλὴν τῶν κατεχόντων παντελῶς ἐμπιστευτικὰς θέσεις) τυγχάνουσιν ἰσόβιοι καὶ ἀμετάθετοι. Ἐν Ἰταλίᾳ οἱ δικασταὶ διοριζόμενοι ἐπίσης ἐπὶ τῇ βάσει προσόντων τυγχάνουσιν ἰσόβιοι· ἐπιτρέπεται ὅ' ἡ μετάθεσις αὐτῶν μετὰ γνωμοδότησιν πενταμελοῦς δικαστικῆς ἐπιτροπῆς, καταρτιζομένης ἐτησίως δι' ἐκλογῆς ὑπὸ τῶν ἀνωτάτων δικαστικῶν λειτουργῶν. Ἐν Ἰσπανίᾳ οἱ δικασταὶ δὲν δύνανται κατὰ κανόνα νὰ μετατεθῶσιν. Τοῦναντίον δὲ μετατίθενται ὑποχρεωτικῶς μετ' ὀκταετῆ διαμονὴν ἢ ἂν συνδέσῃσιν σχέσεις ἐπιγαμίας ἢ συμφερόντων κτηματικῶν πρὸς τὴν ἐπαρχίαν, ἐν ᾗ ὑπηρετοῦσι. Ἐν Πορτογαλίᾳ ἐπίσης ἀπὸ τῆς 11 Ἰουλίου 1855 οἱ πρωτοδίκαι μετατίθενται μὲν ὑποχρεωτικῶς μετὰ ἐξαετῆ διαμονὴν ἐν ᾗ τότ' ὑπηρετοῦσι, δὲν δύνανται δὲ νὰ μετατεθῶσι πρὸ τῆς ἐξαετίας. Τὸ παραδοξότατον δέ, καὶ ἐν αὐτῇ τῇ μοναρχικωτάτῃ Ρωσίᾳ ἀπὸ τοῦ 1863 (δυνάμει αὐτοκρατορικοῦ οὐκαζίου τῆς 20 Νοεμβρίου 1864 τοῦ Ἀλεξάνδρου τοῦ Β') ἐπικρατεῖ σὺν τῇ ἰσοβιότητι καὶ τὸ ἀμετάθετον τῶν δικαστῶν, διοριζομένων ὡσαύτως ἐπὶ τῇ βάσει προσόντων ὑπὸ τοῦ αὐτοκράτορος. Ἐν Ἑλλάδι ὁ Ὄργανισμός τῶν δικαστηρίων

ἀπένειμε μὲν εἰς τὸν βασιλέα τοῦ διορισμοῦ, προβιβάσμου καὶ μεταθέσεως τῶν δικαστικῶν λειτουργῶν τὸ δικαίωμα, ἀλλὰ καθιέρωσεν ἐγγυήσεις τινάς, αἵτινες δυστυχῶς παρεβλήθησαν κατὰ τὴν ἐραρμολογίαν διὰ τοῦ τελευταίου ἡμῶν Συντάγματος ἡσφαλίσθη μὲν ἡ ἰσοβιότης, ἀλλ' οὔτε ἡ ἀναιρεσία περὶ τὸν διορισμὸν, οὔτε ἡ περὶ τὴν μετάθεσιν ἢ τὴν προβιβάσμον ἀπαράτη. Μολὺς δὲ τῷ ἔτει 1877 ἐψηφίσθη μόνον νόμος περὶ προσόντων, (ὑποστάς κατὰ διαλείμματα ἀπολούσας τροποποιήσεις), περιορίζων μὲν ἐν μέρει τὰς περὶ τὸν διορισμὸν καὶ τὸν προβιβάσμον ἀναιρεσίας τῆς ἐκτελεστικῆς ἐξουσίας, ἀλλ' οὐδαμῶς κολοῦν τὸ τῆς μεταθέσεως δικαίωμα, ἀποκλείων δὲ πρὸς τὴν ἐκτέλεσιν αὐτῆς τὴν ἐκλογικὴν καὶ τὴν πρόβον τῆς ἱκανότητος ἐν τῇ δικαστικῇ ὑπηρεσίᾳ.

Μετὰ τὴν σύστασιν ταύτην ἀφήγησιν τῶν εξασφαλιστικῶν τῆς ἀνεξαρτησίας τῶν δικαστῶν μέτρων, ἀπερ' ἐθεσμοθέτησαν οἱ σπουδαιότεραι ἐπικράτειαί, ἐξετάσμεν κατὰ πόσον τὰ μέτρα ταῦτα εἶναι ἐπαρκῆ καὶ ὀρθά. Εἶδομεν ὅτι ἐν Ἀμερικῇ, ἡ τοῦλάχιστον ἐν πολλαῖς αὐτῆς Πολιτευσὶς ἐπικρατεῖ ἡ ὑπὸ τοῦ λαοῦ ἐκλογὴ τῶν τοπικῶν δικαστῶν. Ἐκ τῆς πρώτης ὁψευς ἡ ἀρχὴ τῆς ἐκλογῆς φαίνεται ὁ λόγος. Διατὶ τῷ ὄντι ὁ λαὸς (ὁ ἐκλογικὸς λαὸς, δηλονότι οἱ ἐνῆλικοι ἄνδρες, ὁ ἐπὶ λέγων τοὺς βουλευτάς, ὁ ἐκλέγων πολλὰ τοὺς γερουσιαστὰς, νὰ μὴ ἐκλέγῃ καὶ δικαστὰς, οἵτινες οὐχ ἦσαν τῶν βουλευτῶν καὶ γερουσιαστῶν ἀντιπροσωπεύοντες τὸ ἔθνος; Ὡς αἱ βουλευτικαὶ καὶ γερουσιαστικαὶ, καὶ αἱ δικαστικαὶ θέσεις εἶναι ἄγαν ἐπίζηλοι διὰ τὰ ἀνατιθέμενα διὰ τοὺς δικαστὰς σπουδαῖα καθήκοντα τῆς ἀνορθώσεως τῶν προσβεβλημένων δικαίων τῆς πολιτείας καὶ τοῦ πολίτου· ἐπομένως ὡς τὰς βουλευτικὰς καὶ γερουσιαστικὰς καὶ τὰς δικαστικὰς θέσεις θέλουσιν ἀντιπαραγγέλλει μνηστῆρες πολλοί, ὧν καὶ

ταῦ θέλει συνάπτεσθαι ζωηρά καὶ ἐμπράγως πάλῃ, ὁ δὲ ψηφοφόρων λαὸς θέλει κατατέμενσθαι εἰς κόμματα. Τοῦτου δὲ ἄφρευκτον ἐπακολούθημα ἔσται, ὅτι ἕκινος, ὅστις ὑπεστήριξε τὸν κατὰ τὰς ἐκλογὰς νικήσαντα καὶ ἀναδειχθέντα δικαστὴν, θέλει ἀξιοῖ συνήθως, προσαγομένως εἰς τὸ δικαστήριον, νὰ στρεβλωθῇ, ὑπὲρ αὐτοῦ ὁ νόμος, ὁ δὲ ὑπ' αὐτοῦ ὑποστηρικτὴς δικαστὴς καὶ ἐξ αἰσθήματος εὐγνωμοσύνης ὠθοῦμενος καὶ εἰς τὴν ἐν ταῖς μελλούσαις δικαστικαῖς ἐκλογαῖς ἐπιτυχίαν ἀποδιέπων, θέλει ἐξουῖ ὅτε θησάσῃ τὸ δίκαιον ὑπὲρ τοῦ ὑποστηρικτοῦ αὐτοῦ. Ὅθεν τὸ σύστημα τῆς ἐκλογῆς θέλει βυθίσει κατὰ τὸ πλεῖστον τὴν δικαστικὴν ἐξουσίαν εἰς κομματικὰ χεῖρ καὶ συμφέροντα, ὅπερ προφανῶς ἀντίκειται εἰς τὸν σκοπὸν τὴν ἐν πολιτικῇ συντάξει τῶν κοινωνιῶν, συντηρημένον μόνον διὰ τῆς ἀκριβοῦς καὶ ἀπροσπολήτου ἀπονομῆς τῆς δικαιοσύνης. Ἐπιδοκιμάζομεν τὸ σύστημα τοῦ περιορισμοῦ τῶν τακτικῶν δικαστῶν εἰς αὐτὴν τὴν ἐφαρμογὴν τοῦ νόμου· ἐπιδοκιμάζομεν τὸ σύστημα τῆς ὑπὸ πολιτῶν (παρεχόντων ἐγγύη ἀνεξαρτησίας καὶ πειθείας) ἐκδικάσεως τοῦ πραγματικοῦ μέρους τῶν διαφορῶν, ὡς συμβαίνει ταῦν κατὰ τὸ πλεῖστον ἐν Ἀγγλίᾳ καὶ Ἀμερικῇ· νομίζομεν δὲ, ὅτι ἡ καθιέρωσις τοῦ συστήματος τούτου εἶναι τὸ ὠφέλιον σημεῖον, εἰς ὃ δεῖν νὰ ἀποδιεπωθῇ αἱ ἐλεύθεραι πολιτεῖαι. Ἄλλ' οἱ τακτικοὶ δικασταί, ὅσον καὶ ἂν ὡς περιοριζόμενα αὐτῶν τὰ καθήκοντα, φρονούμεν, ὅτι δὲν πρέπει νὰ ἀπορρέωσιν ἀπὸ ἐκλογῆς, φερούσης ἐν τῇ φύσει αὐτῆς τὸν φατριασμὸν καὶ τὴν προσωπικότητα. Ἄν τὸ σύστημα τῆς ἐκλογῆς τῶν βουλευτῶν δὲν ἐπιφέρει ζημίαν τινὰ εἰς τὰς ἀντιπροσωπικὰς πολιτείας, τούτου αἰτία, ὅτι ὁ βουλευτὴς ἔργον ἔχει τὴν σύνταξιν τῶν γενικῶν, τὴν ἐξέλεξιν τῆς πα-

ρείας τῆς ἐκτελ. ἐξουσίας· ὁ δὲ τοπικὸς καὶ ἐπαρχιακὸς φατριασμὸς δὲν συνδέεται διὰ συμφερόντων πρὸς τοὺς γενικοὺς νόμους, πρὸς τὴν κοινὴν (ἀπάσης τῆς Ἐπικρατείας) ἐκτελεστικῆς ἐξουσίας τὴν ἐξέλεξιν, δὲν δύναται ἐπομένως νὰ παρεκτρέψῃ τὸν βουλευτὴν.

Εἶδομεν ὅτι ἐν ταῖς πλείσταις ἀντιπροσωπικαῖς ἐπικρατεῖαις ἐπικρατεῖ ἡ ἀρχὴ τῶν προσόντων. Ἡ ἀρχὴ αὕτη, εἴτε αἰρετοὶ εἶναι οἱ δικασταί εἴτε διοριστοί, εἶναι λίαν ὀρθή. Ἄν τὰ προσόντα ὡς περὶ τὰ διὰ τὰς θέσεις τῶν βουλευτῶν, διότι αὗτοι ἔχουσιν ἐντολὴν τὴν ἐποπτεῖαν τῆς κυβερνητικῆς πορείας, ἅμα δὲ τὴν συζήτησιν καὶ ἐπιψήφισιν νόμων, πολλῶν καὶ ποικίλων τῶ εἶδος, ἀπαιτεῖται δὲ διὰ τοῦτο εὐθεὶα καὶ ἀρετὴ κρίσεως, πέρα τῶν ἀνθρωπίνων πραγμάτων, γνώσεις δὲ γενικαὶ καὶ ποικίλαι οὐχὶ δὲ νομικαὶ μόνον γνώσεις, ἐπομένως οὐδαμῶς σύμφωνον νὰ ὑπάρχῃ περιορισμὸς τις εἰδικός, εὐκατεῖον τούναντιον νὰ περιλαμβάνωσιν πῖ βουλαὶ παντοῖα στοιχεῖα, οὐ μόνον δηλονοτι δικανικοὺς, ἀλλὰ καὶ ἐμποροὺς καὶ ἱατροὺς καὶ βιομηχάνους, οἱ δικαιογνομοὶ ὅμως, κεκλημένοι νὰ ἐφαρμόζωσι τοὺς νόμους, ὁφείλοντες μάλιστα καὶ νὰ συμπληρῶσι τὰ κενὰ ἢ τὰς ἀσφαλείας τῶν νόμων διὰ τῆς ἀναλογίας καὶ ἐμπειρίας, δεόν νὰ ὦσιν ἀνεμπειρίτως ἐντρίθεις περὶ τὴν νομοθεσίαν τοῦτο δὲ μόνον διὰ προσόντων ὠρισμένων δύναται νὰ ἐξελεγχθῇ.

Εἶδομεν, ὅτι ἐν πάσαις ταῖς κοινοβουλευτικαῖς ἐπικρατεῖαις, ἐνθα οἱ δικασταὶ διορίζονται, εἶναι καθιερωμένη ἡ ἀρχὴ τῆς ἰσοδότητος. Ἡ δικαστικὴ ἰσοδότης ἔχει τὴν καταγωγὴν αὐτῆς ἀπὸ τῆς Ἰσπανίας, ἐνθα τὰ πρῶτον εἰσῆλθον τῷ ἔτει 1442. Οἱ κάτοικοι τῆς Ἀραγωνίας ἀπήγγελλον τότε παρὰ τοῦ βασιλεῦς τῆς Ἰσπανίας νὰ κηρυχθῶσιν οἱ δικασταὶ ἰσοῦτοι, πεισθέντες ὑπὸ μακρᾶς πίστεως,

ὅτι ἡ δικαιοσύνη ἐνεπαίζετο, ἀπονεμομένη ὑπὸ δικαστῶν, παυομένων αὐθαριέτως· τὰ δὲ ὕστερα ἀπέδειξαν καταφανῶς τὸ δικαίον τῶν αἰτησάντων. Ἐκτοτε ὄντως ἐν Ἰσπανίᾳ ἡ δικαιοσύνη μέχρι τῆς βασιλείας Φιλίππου τοῦ Β' ἤνθησε, αἱ δὲ πολιτικοὶ ἐλευθερία ἡσφαλίσθησαν· ὁ πῆρξε δὲ χρεία νὰ καταστραφῇ, ὅπως καταστραφῶσιν οἱ fueros καὶ πᾶν ἔχνος δικαιωμάτων τοῦ λαοῦ. Μετὰ τοὺς Ἰσπανοὺς οἱ Γάλλοι ἐθεσμοθέτησαν τὴν δικαστικὴν ἰσοδοκίαν διὰ τῆς περιωνύμου διακηρύξεως τῆς 21 Ὀκτωβρίου 1467 Λουδοβίκου τοῦ ΙΑ', καθ' ἣν οἱ βασιλικοὶ δικασταὶ (les juges royaux), κατ' ἀντίθετον πρὸς τοὺς τιμαστωτικούς δικαστάς, ἀποβάλλουσι τὸ ἀξίωμα αὐτῶν μόνον διὰ τοῦ θανάτου, τῆς ἐθελουσίας παραιτήσεως ἢ παρανομίας δικασθείσης προηγουμένως καὶ δικαστικῶς ἀποδειχθείσης. Διτηρήθη δὲ ἐν Γαλλίᾳ ἡ ἀρχὴ τῆς ἰσοδοκίας, ἄχρις οὗ ἡ Assemblée Constituante, στεροῦσα τὴν ἐκτελεστικὴν ἐξουσίαν τοῦ δικαιώματος τοῦ ὀνομάζειν τοὺς δικαστάς, μετεβίβασεν αὐτὸ εἰς τὸν λαόν, καταστήσασα πρόσκαιρον καὶ εὐμετάστατον. Μετὰ τοὺς οἱ Ἀγγλοὶ κατὰ τὴν ἀξιωματικόν τον ἐπανάστασιν τοῦ 1688 καθιέρωσαν τὴν ἰσοδοκίαν τῶν δικαστῶν, ἀπὸ τοῦ χρόνου δ' ἐκείνου ἡ δικαστικὴ ἐξουσία ἐν Ἀγγλίᾳ ἀνωφύθη εἰς τὴν εὐκλεῆς αὐτῆς περιωπὴν. Πρὸ τούτου, ἐπὶ Ἰακώβου ἰδίου τοῦ Β', δικασταὶ μετακλητοὶ ἐξετράπησαν εἰς δικαστικούς ὀργισμοὺς καὶ φουλότητας. Ἐξ Ἀγγλίας δὲ παρέλαβον τὴν ἰσοδοκίαν αἱ ἄλλαι ἀντιπροσωπικαὶ ἐπικράτειαι, ἐν αἷς καὶ ἡ ἡμετέρα Ἑλλάς. Ἀληθές δὲ ὅτι ἡ ἰσοδοκία, ἀκολουθουμένη καὶ ὑπὸ ἄλλων τιῶν ἐγγυήσεων, περὶ ὧν θέλομεν διαλάβει παρακτιόντες, δύναται μόνον νὰ ἀσφαλίσῃ τὴν ἀνεξαρτησίαν τοῦ δικαστοῦ, ὥσθαις μάλιστα ὁ διορισμὸς ἀπορρίπτεται ἀπὸ τῆς

ἐκτέλ. ἐξουσίας. Παρ' ἡμῖν δὲ καθιέρωθη ἡ ἰσοδοκία τῶν δικαστῶν, ὡς καὶ τῶν ψήφον ἐχόντων μελῶν τοῦ Ἑλληνικοῦ Συνεδρίου, διὰ τοῦ 88 άρθρου τοῦ νέου ἡμῶν Συντάγματος, καθ' ὃ οἱ μὲν ἀρεσπαγῆται καὶ ἐφέται μετὰ τῶν μελῶν τοῦ Ἑλλ. Συνεδρίου ἐγένοντο ἰσοβιοὶ ἀπὸ τοῦ 1868, οἱ δὲ πρωτοδικαὶ ἀπὸ τοῦ 1870, μὴ δυνάμενοι ἔκτοτε νὰ παυθῶσιν ἄνευ δικαστικῆς ἀποφάσεως (1). Ὀρίσθη δὲ ρητῶς (διὰ τοῦ 90

(1) Ἐν αἷς πολιτείας ἐπικρατεῖ το σύστημα τοῦ ὑπὸ τῆς ἐκτελεστ. ἐξουσίας διορισμοῦ τῶν ἰσοβίων δικαστῶν, ἐγείρεται τὸ ζήτημα «πότε ἀρχεῖται ἡ ἰσοδοκία». Ὁ ἡμέτερος Οἰκονομικὴς ὁμογνωμονῶν καὶ πολλοὶ Γάλλοι συγγραφεῖς, ἐδόξαζεν ὅτι, τοῦ διορισμοῦ μὴ ὄντος ὑποχρεωτικοῦ, χρῆζοντος ἄρα τῆς ἀποδοχῆς τοῦ διορισθέντος, ἡ ἰσοδοκία ἀρχεῖται ἀπὸ τῆς ὀρκοδοσίας αὐτοῦ, αὐτοῦς τοῦ μόνου νομίμου τρόπου τῆς ὑπὸ τοῦ διορισθέντος δηλώσεως τῆς ἀποδοχῆς τοῦ διορισμοῦ (Οἰκ. Πολ. Δικ. Ἑκλ. δ' § 12 σημ. 5 ἐν τέλει). Ἀλλὰ τὸ ἐπ' ἐμοὶ φρονῶ, ὅτι, προϋποθεμένη τῆς συναινέσεως τοῦ διοριζομένου εἰς ἀπόδοσιν τοῦ κοινοποιοιμένου διορισμοῦ, (ἀπ' ἧς μάλιστα ὠρίσθησαν ἐξετάσεις καὶ προτάσεις, προκαλούμεναι ὑπὸ τοῦ διοριζομένου), ἀπαιτεῖται μετὰ τὸν διορισμὸν ἐκπεφρασμένη δηλώσις περὶ τῆς μὴ ἀποδοχῆς τοῦ διορισμοῦ πρὸς ἀπώλειαν τοῦ δικαστικοῦ ἀξιώματος· ὡς ἐκπεφρασμένη δὲ λογίζεται καὶ μὴ ἐμπρόθεσμος προσέλευσις τοῦ διορισθέντος εἰς ὀρκοδοσίαν.

Σημειωτέον ὅτι καὶ κατὰ τὸν ἡμέτερον Ἀρειὸν Πάγον (ἀπόφασις πολιτικῆς 12 τοῦ 73 καὶ ποινικῆς 18 τοῦ 40) ἡ τῆς ὑπηρεσίας ὄρκος ὡς ἀπλὴ ἐγγυήσις τῆς ἀκριβοῦς τῶν δημοσίων καθηκόντων ἐκπληρώσεως οὐδ' αὖτως προσδίδωσι τῷ διοριζομένῳ τὸν χαρακτῆρα τοῦ

ἄλλου τοῦ Συντάγματος), ὅτι δὲν ἀποκλείουσι τῶν δικαιωμάτων τῆς ἰσοβιότητος οἱ εἰσαγγελεῖς καὶ εἰρηνοδίκαι. Τοῦτο ὅμως δὲν ἀποκλείει τὴν διὰ νόμου υπαγωγὴν καὶ αὐτῶν εἰς τὴν ἰσοβιότητα, ἀλλ' ἀπλῶς ἐμφαίνει, ὅτι δὲν καθιεροῦνται τὸ Σύνταγμα τὴν ἰσοβιότητα αὐτῶν καὶ ἐπομένως δὲν δύναται νὰ ἀντλήσωσιν ἐκ τοῦ Συντάγματος τὸ δικαίωμα τῆς ἰσοβιότητος. Εἰρήσθω δὲ προσέτι, ὅτι ἐνόητον εἶναι, ὅτι ἡ ἰσοβιότης, οὐδαμῶς παραβιάζεται ἢ κολοβοῦται διὰ τῆς ἐπιτεπομένης ὑπὸ τοῦ Συντάγματος παύσεως τῶν δικαστῶν μετὰ δικαστικὴν ἀ-

φασίαν λειτουργοῦ, ὃν κτᾶται ὁ διορισμένος ἅμα τῇ ἀποδογῇ τοῦ διορισμοῦ.— Ἄλλ' ἡ ἰσοβιότης συνεπιφέρει κατὰ τὸ ἡμέτερον σύνταγμα καὶ τὸ ἀμετάθετον ; Ὁ Οἰκονομίδης, ἀντικρούων τὴν γνώμην τοῦ Φέδερ, ἰσχυρίζεται (ἐν τῇ β' αἰ. τῆς Πολιτ. αὐτοῦ Δικον. § 13 σημ. β), ὅτι κατὰ τὴν ἐννοιαν τῆς Ἑθνικῆς Συνελεύσεως τῆς 3 Σεπτεμβρίου (συντάξις τὸ Σύντ. τοῦ 1843) ἐμελλεν ἀφαιρῆναι ἀπὸ τῆς Κυβερνήσεως μετὰ τὴν παύσιν τοῦ περὶ ἰσοβιότητος νόμου οὐ μόνον τοῦ παύειν ἀλλὰ καὶ τοῦ μετατιθέναι τὴν δικαστὴν ἡ ἐξουσία· ἐστήριξε δὲ τὸν ἰσχυρισμὸν τοῦτον εἰς τὰ πρακτικὰ τῆς ἐκείνης Συνελεύσεως (σελ. 170). Ἄλλ' ἐκ τῶν πρακτικῶν τῆς ψηφίσας τὰ ἰσχύον τανῦν παρ' ἡμῖν Σύνταγμα τοῦ 1864 οὐδαμῶς συνάγεται ὅτι τὴν τῇ ἰσοβιότητι καθιερώθη καὶ τῶν δικαστῶν τὸ ἀμετάθετον. Προσθετόν, ὅτι καὶ ὁ ἡμέτερος Ἀρειος Πάγος διὰ τῆς ἐκείνης 203 τοῦ 1873 ποινικῆς αὐτοῦ ἐπερώσεως καὶ τῆς 41 τοῦ 75 ἀπεφάνητο, ὅτι ἐν τῇ ἰσοβιότητι δὲν ἐγκτεται ἀναγκαστικὴ καὶ τὸ ἀμετάθετον τοῦ δικαστοῦ, ἐκείνως ἀποτελεῖ τοῦτο τὸ ἀναγκαστικὸν τοῦ θεσμοῦ τῆς ἰσοβιότητος συμπίπτουσα, μὴ δηλώσαντος δὲ τοῦ νομο-

δόφασιν ἐνεκὸν ἐπιληψίμου διαγωγῆς, (Συντ. ἀρθ. 38) ἢ διὰ τῆς ἀναγκαστικῆς αὐτῶν ἀποχωρήσεως ἐνεκὸν γήρωος ἢ χρονίων νοσημάτων, ἀποχωρῶντος ἀποδεδειγμένων, περὶ ἧς τοῦ ἡμετέρου Συντάγματος (ἀρθ. 98) ἐπιτρέποντος, ὁ δ' εἰπεῖν καὶ ἐπιτάσσοντος, νὰ ληφθῇ νομοθετικὴ πρόνοια, ἐψηφίσθη τῷ ἔτει 1874 ὁ προσήκων νόμος (2).

θετήσαντος τὸ ἡμέτερον Σύνταγμα διὰ ῥητῆς διατάξεως τὴν πρόθεσιν περὶ καθιερώσεως καὶ τοῦ ἀμεταθέτου, ὡς ἐπραξάν οἱ τοῦ Βελγικοῦ Συντ. ἢ τοῦ Πορτογαλλικοῦ συντάκται, δὲν δύναται νὰ θεωρηθῇ ταῦτο ὑπονοούμενον ἐν τῇ ἰσοβιότητι.— Ἀλλὰ καὶ ἡ νομοθετικὴ ἐξουσία παρ' ἡμῖν ἀπαράλλάκτως ἡρμήνευσε τὴν περὶ ἰσοβιότητος διατάξιν, ψηφίσασα τὸν περὶ ἀποχωρήσεως τῶν δικαστῶν νόμον τῷ 1871, ἐν ᾧ περιλαμβάνεται ἄρθρον (τὸ 12), καθ' ὃ ὁ μετατεθείς καὶ μὴ μεταδὰς ἐγκαίρως εἰς τὴν θέσιν αὐτοῦ δικαστῆς καθίσταται πειθαρχικῶς τιμωρητέος.

(2) Κατὰ τὸν νόμον τοῦτον δύναται νὰ πολυθῶσιν οἱ δικασταὶ καὶ ἐπὶ πειθαρχικοῖς παραπτώμασι καταδικασθέντες εἰς μίαν πειθαρχικὴν ποινὴν προσκαίρου παύσεως ἐνὸς τοῦλάχιστον μηνὸς ἢ εἰς δύο πειθαρχικὰς ποινὰς προσκαίρου παύσεως μικροτέρας τοῦ ἐνὸς μηνὸς ἢ προστίμου ἢ ἐπιπλήξεως. Ὁρθῶς δ' ἑρμηνεύσας ὁ Ἀρειος Πάγος τὴν διατάξιν ταύτην τοῦ νόμου εἶπεν, ὅτι διὰ τῆς δευτέρας περιπτώσεως (τῆς δύο πειθαρχικῶν ποινῶν ἐπιβολῆς) ὁ νομοθέτης ἐνόησε τὴν περιπτώσιν, καθ' ἣν ὁ ἀπαξ διὰ πειθαρχικὸν παράπτωμα πειθαρχικῶς τιμωρηθεὶς δικαστῆς διὰ μιᾶς τῶν μνησθεισῶν ἐλαφρῶν ποινῶν ὑπέπεσεν ἐκ νέου εἰς ἕτερον πειθαρχικὸν παράπτωμα, δι' ὃ πάλιν ἐπεβλήθη αὐτῷ πειθαρχικὴ ποινή. (Α.Π. ποιν. ἀπόφ. 88 τοῦ 74). Συζητήσι-

Εἶπομεν ἑναγῆς, ὅτι ἡ δικαστικὴ ἐξουσία εἶναι ὅλως διάφορος τῆς ἐκτελεστικῆς, ὅτι μάλιστα ἡ δικαστικὴ εἶναι ὁ ἑρμηνεύτερος προμαχὼν, ἡ μόνη ἀσφαλὴς καὶ ὄχι ἀκρόπολις τῶν ἀτομικῶν καὶ πολιτικῶν ἐλευθεριῶν, κωλύουσα ἀποτελεσματικῶς καὶ ἐνεργῶς τὰς ἐπιδρομὰς τῆς ἐκτελ. ἐξουσίας. Ἄλλ' ὅταν ἡ δικαστικὴ ἀπορρέῃ ἀπὸ τῆς ἐκτελεστικῆς διὰ τοῦ διορισμοῦ, τῆς μεταθέσεως καὶ τοῦ προβιβασμοῦ τῶν δικαστῶν, μεταβάλλεται ἐκ προδήλου εἰς παράρτημα τῆς ἐκτελεστικῆς κατὰ θεωρίαν, ὑποδουλοῦται εἰς τὴν ἐκτελεστικὴν ἐν τῇ πράξει. Διὰ τοῦτο νομίζομεν, ὅτι οὔτε ὁ διορισμὸς, οὔτε ἡ μετάθεσις, οὔτε ὁ προβιβασμὸς τῶν δικαστῶν πρέπει νὰ ἀσπάζεται ἀπὸ τῆς ἐκτελ. ἐξουσίας. Καὶ δοξάζομεν μὲν, ὅτι δὲν πρέπει νὰ ἐκλέγωνται οἱ δικασταὶ ὑπὸ τοῦ λαοῦ, ὡς εἰ βουλευταὶ καὶ γερονυσιασταὶ, ἀλλὰ διὰ τοῦτο οὐδαμῶς ἐπικροτοῦμεν καὶ εἰς τὸν ὑπὸ τῆς ἐκτελ. ἐξουσίας διορισμὸν. Ἀσπαζόμεθα δὲ μᾶλλον τὴν χειροτονίαν αὐτῶν ὑπὸ ἄλλων σωμάτων ἢ σωματείων, δικαστικῶν ἢ καὶ μὴ δικαστικῶν, ὀλιγομελῶν μὲν τὸν ἀριθμὸν, ἀλλ' οὐχ ἥττον παρεχόντων τὰ προσήκοντα ἐγγύγια ἐπιτυχοῦς καὶ δοκιμοῦ ἐκλογῆς διὰ τὸ ἀνεξάρτητον καὶ πεφωτισμένον τῶν ἀποτελούντων αὐτὰ

μον ὅμως εἶναι κατὰ πόσον ἐν γένει ἢ ἐν τῷ νόμῳ εἰρημένη διατάξις δύναται νὰ θεωρηθῇ συμβιβασζομένη πρὸς τὴν ἐν ἄρθρῳ 88 τοῦ Συντάγματος διάταξιν. καθ' ἣν οἱ δικασταὶ δὲν δύνανται νὰ παυθῶσιν ἂ ν ἐ ν δ ι κ α σ τ ι κ ῆ ς ἀ π ο φ ἄ σ ε ω ς, διότι ἐκ τοῦ ὅρου τούτου κατὰ κανόνα ἐμφαίνεται ἀπόφασις οὐχὶ πειθαρχικοῦ δικαστηρίου ἐπιβάλλουσα πειθαρχικὴν ποινὴν, ἀλλὰ ποινικοῦ δικαστηρίου καταδικαστικὴ ἀπόφασις, ἐπάγουσα στέρησιν τοῦ δικαιώματος τοῦ κατέχειν δημοσίαν θέσιν.

προσώπων" ἔτι δὲ μᾶλλον τὴν ὑπὸ οὗτο ἐνταυτῷ σωμάτων σύμμικτον ἐκλογὴν, ὡς πρὸς εἶπεν τὴν μεταξύ ὀρισμένων ὑποψηφίων, προτεινομένων ὑπὸ τοῦ συνέλευ τῶν ἐπαρχιακῶν συμβουλίων ἢ τῶν δημοτικῶν ἢ τοῦ συνόλου τῶν δικηγορικῶν συλλόγων, ἐκλογὴν τοῦ διορισσομένου ὑπὸ τοῦ Ἀρείου Πάγου ἢ τῆς νομικῆς σχολῆς, ἢ τὴν μεταξύ ὀρισμένων ὑποψηφίων, προτεινομένων ὑπὸ τῶν ἄρμοδιων ἐφετείων, ἐκλογὴν ὑπὸ τοῦ Ἀρείου Πάγου. Ἀλλὰ καὶ τὸ σύστημα τοῦ διαγωνισμοῦ μεταξύ τῶν παραγγελλόντων τὴν κενωθεῖσαν θέσιν ἐνώπιον ἐξεταστικῆς ἐπιτροπῆς, συγκειμένης ἐκ τῶν κληρωθέντων μελῶν τοῦ Ἀρείου Πάγου καὶ τῆς νομικῆς σχολῆς, εἶναι οὐχ ἥττον δοκιμώτατον. Τίνα ἐκ τῶν προρηθέντων τρόπων ἐκλογῆς δεόν μᾶλλον νὰ ἀκολουθήσῃ πολιτεία τις, δὲν δύναται νὰ ὀρίσῃ γενικῶς ἀπόκειται δὲ εἰς τὸν νομοθέτην κατὰ τὰς ἰδιαιτέρας ἐκάστου ἔθνους περιστάσεις καὶ κατὰ τὸν βαθμὸν τῆς μαρφώσεως αὐτοῦ καὶ τῶν διαφορῶν σωματείων νὰ ὀρίσῃ κατὰ προτίμησιν. (Ἦε καὶ Συνταγματικοῦ μου δικαίου § 159 καὶ ἐπ., Σκέψεών μου περὶ τῶν αἰτίων τῆς προσκόψεως τοῦ πολιτεύματος ἐν Ἑλλάδι σελ. . .).

Εἶπομεν ὅτι μετάθεσις ἀπὸ πολυτελείας δὲν ἐπιτρέπεται ἐν Βελγίῳ καὶ ἀπὸ τινων ἐτῶν καὶ πολλὰ ἄλλα. Ἀλλὰ τὸ ἐφ' ἡμῶν νομίζομεν, ὅτι τὸ παντελῶς ἀμετάθετον τῶν δικαστῶν εἶναι ἐσφαλμένον, διότι καὶ αὐτὸς ὁ ἀδιάφορος καὶ τὸν τρόπον πάντε δίκαιος δικαστὴς, διακείμενος πολυτελῶς ἐν τινὶ ἐπαρχίᾳ, δύναται νὰ δελεασθῇ ἐκ παισιότητος ὑπὸ τῆς συνάψεως φίλων ἢ συγγενικῶν σχέσεων καὶ νὰ ἐκτραπῇ ἐκόντως εἰς φατρισμὸν, ἢ νὰ ὑποπειθῇ τοῦλάχιστον ἐκτραπείας. Διὰ τοῦτο νομίζομεν, ὅτι τὸ τῆς μεταθέσεως δικαιοσύνη εἶναι προσήκον μὲν νὰ διατηρηθῇ, ἀλλ' ἀπαιτούμενον ἀπὸ τῆς ἐκτελ. ἐξουσίας

ἐξουσίας, τὸ δὲ στεροῦνται τῶν ἀναγκαίων γνώσεων εἰς τὴν ἐπίλυσιν διοικητικῶν ὑποθέσεων· ἄλλως δ' ἐλλείπει ἡ δημοσία συζήτησις. Ἄν τὰ τακτικά δικαστήρια θεωρῶνται ἀπρόσφορα εἰς τὴν διάλυσιν τῶν διαφορῶν τοῦ ἀμφισβητουμένου διοικητικοῦ, πασῶν ἢ τινῶν, διὰ τὸ ἄπειρον ἢ ἀμαθὲς περὶ τὰ διοικητικά καὶ περὶ τὴν ἀκριβοῦς διάγνωσιν τῶν ὁρίων, ἃ χωρίζουσι τὰς πράξεις τοῦ ἀμφισβητουμένου διοικητικοῦ τῶν τῆς καθαρᾶς διοικήσεως. (ὅπερ ἡμεῖς δὲν παραδεχόμεθα). Δύνανται νὰ συσταθῶσιν εἰδικὰ πρὸς τοῦτο δικαστήρια, ἐκ δικαστῶν ἐχόντων εἰδικὰς διοικητικὰς γνώσεις, ἀλλ' ἀνάγκη νὰ ᾧσιν οὗτοι ἠτθαλισμένοι διὰ τῶν δικαστικῶν προσόντων, τῶν χαρακτηριζόντων τοὺς ἄλλους δικαστάς, νὰ διεξάγῃται δὲ ἡ συζήτησις δημοσίᾳ.

Β') Ἡ ποινικὴ ἡμῶν δικονομία, κατὰ τὸ παράδειγμα τῶν ποινικῶν δικονομιῶν τῶν πλείστων ἐκ τῶν ἄλλων Ἡπειρωτικῶν ἐπικρατειῶν τῆς Εὐρώπης, καθιερωτοῖς ἰδιόμορφον ποινικὴν δικαιοδοσίαν διὰ τὰς ἐξῆς τάξεις: α') τοὺς στρατιωτικοὺς ὑπαλλήλους (ἀπὸ στρατιώτου μέχρι στρατηγού), β') τοὺς ναυτικοὺς ὑπαλλήλους (ἀπὸ ναύτου μέχρι ναυάρχου), γ') τοὺς νομάρχας, συμβούλους τῆς ἐπικρατείας (μὴ ὑπάρχοντας ἤδη) καὶ ὑπουργούς, δ') τοὺς ἀρχιερεῖς καὶ τοὺς παρὰ τῇ Ἱερᾷ Συνόδῳ ἀνωτέρους πολιτικούς καὶ ἐκκλησιαστικούς ὑπαλλήλους, ε') τοὺς δικαστικούς ὑπαλλήλους καὶ ς') τοὺς ἐλεγκτάς καὶ τὸν παρὰ τῷ Ἐλεγκτικῷ Συνεδρίῳ βασιλικὸν ἐπίτροπον. Καὶ ἡ μὲν τῶν ἀπὸ τοῦ γ' μέχρι τοῦ ς' ἰδιόμορφη δικαιοδοσία, ἣν ὁ κ. Κωνσταντόπουλος λίαν ὀρθῶς διαστέλλει ἐν τῷ περὶ σπουδαστῶν αὐτοῦ συγγράμματι περὶ ποινικῆς δικονομίας τῆς τῶν ἀπὸ τοῦ α' μέχρι τοῦ β' ὑπαλλήλων (ἦτοι τῶν στρατιωτικῶν καὶ ναυτικῶν), ὀνομάζων ἐκτεκτονικὴν τὴν δικαιοδοσίαν, κατὰ

τοῦτο μόνον διαφέρει τῆς τακτικῆς κοινῆς δικαιοδοσίας, ὅτι διὰ τοὺς ὑπαλλήλους τούτους χρησιμεύουσιν ἀντὶ πταισματοδικείων τὰ πλημμελειοδικεῖα καὶ ἀντὶ πλημμελειοδικείων τὰ ἐφετεία· ὅπερ ἐστὶ δι' αὐτῆς δὲν ἐξαιροῦνται αὐτοὶ τῆς ἐκ δικαστικῶν προσώπων συγκειμένης καὶ διὰ τῶν δευσιῶν ἐγγυήσεων περιεβλημένης καθαρῶς δικαστικῆς ἐξουσίας, διὰ μείζονα δὲ μόνον ἐγγύησιν ὑπὲρ τῆς δικαιοσύνης καθιερώθη αὕτη. Ἄλλ' ἡ τῶν ἀπὸ τοῦ α'—β' ὑπαλλήλων, ἥτοι τῶν στρατιωτικῶν καὶ ναυτικῶν, ἰδιαίτερα δικαιοδοσία, εἰς ἣν μόνον κυρίως ἀρμόζει τὸ ὄνομα ἰδ. α' ζ ο υ σ α, ἀποτελεῖ σκανδαλωδестаτήν παραβίασιν τῶν ἀρχῶν τοῦ Συντάγματος περὶ τοῦ ἰσχύρου τῆς δικαστικῆς ἐξουσίας πρὸς τὴν ἐκτελεστικὴν. Ἐξέρχεται τοῦ κύκλου τῆς περὶ δικαστικῆς ἐξουσίας παρούσης πραγματείας ἡ λεπτομερὴς ἐξέτασις τοῦ οργανισμοῦ καὶ τῆς δικαιοδοσίας τῶν στρατιωτικῶν καὶ ναυτικῶν δικαστηρίων, εἰς ἃ ἐξαιρετικῶς ὑπάγονται οἱ ὑπαλλήλοι αὗτοι θεωροῦμεν οὐχ ἥτιον ἐπάναγκας νὰ δηλώσωμεν, ὅτι τὰ δικαστήρια ταῦτα ἀπαρτίζονται ἐξ ἀνωτέρων βαθμοφόρων τοῦ στρατοῦ καὶ τοῦ ναυτικοῦ, οὐ μόνον ἀγνοούντων τὰ κοινότερα στοιχεῖα τῆς νομικῆς ἐπιστήμης, ἀλλὰ καὶ ἐντελῶς ἐξηρητημένων ἀπὸ τῆς ἐκτελεστικῆς ἀρχῆς. Φρονοῦσι τινες, ὅτι ὁ εἰδικὸς τοῦ στρατοῦ ἐν τῇ πολιτείᾳ προσορισμὸς μετὰβάλλει σφόδρα τὴν βαρύτητα τῶν στρατιωτικῶν καὶ ναυτικῶν ἀδικημάτων, τὴν δὲ μεταβολὴν ταύτην μόνον δύνανται ἀποχρώντως νὰ συννοήσωσι στρατιωτικοὶ καὶ ναυτικοὶ δικασταί. Οὐδεὶς ἀμφισβητεῖ, ὅτι ἕκαστος ὑπαλληλικὸς κλάδος ἔχει ἰδίον τινα προσορισμὸν, καὶ ὁ ἴδιος οὗτος προσορισμὸς εἶναι τὸ αὐτὸ ἐνεκα ὑπάρχει (Sa raison d'être), ἀλλὰ διὰ τοῦτο δὲν ἐτάχθησαν ἰδιαίτερα δικαστήρια δι' ἐκαστὸν τῶν ὑπαρχόντων κλάδων, ἀλλὰ τὴν

εἰς οἱ ὑπαλληλικοὶ κλάδοι ὑπῆχθησαν εἰς τὰ τακτικὰ ποινικὰ δικαστήρια· καὶ μάλα εἰκότως, διότι δὲν ἐπέρχεται ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ μεταβολὴ τις σπουδαία εἰς τὸ βάρος τῶν ἀδικημάτων διὰ τὴν ὑπὸ ὑπαλλήλων διάπραξιν αὐτῶν, τὴν ἐνεχομένην δὲ μικρὰν παραλλαγὴν δύνανται νὰ νοήσωσιν οἱ κοινοὶ δικασταί. Ἄλλως, ἂν ὄντως ὑπάρχωσιν ὑπαλληλικά ἀδικηματοδοξαστα διὰ τὸν ῥηθέντα λόγον, ταῦτα εἶναι τὰ καθαρῶς περὶ τὴν ὑπηρεσίαν καὶ ἐν τῇ ὑπηρεσίᾳ διαπραττόμενα· αὐτὰ δὲ οὐδαμῶς ἀντιτείνουμεν γὰρ ἐξαιρεθῶσι τῆς κοινῆς δικαιοδοσίας. Ἄλλοι πάλιν ἰσχυρίζονται ὅτι δὲν δύναται νὰ διοικηθῇ ὁ στρατὸς εὐρύθμως καὶ προσδευτικῶς, δηλονότι ἐν πειθαρχίᾳ, ἀνεμτῆς ἰδιαζούσης δικαιοδοσίας τῶν στρατιωτικῶν καὶ τῶν ναυτικῶν· ἀλλὰ ἀποψεύδει αὐτοὺς 1) τὸ παράδειγμα τῆς Ἀγγλίας, ἐνθα, καίπερ ὑπαγομένου ἀνικαθὲν τοῦ στρατοῦ (τῆς τε ἱεροῆς καὶ τῆς βαλάντης) εἰς τὰ τακτικὰ ποινικὰ δικαστήρια, ὑπάρχει στρατὸς πειθαρχικώτατος, ὑπερηφάνως ἐκπληρῶν τὴν ἀποστολὴν αὐτοῦ, οὐχ ἥτιον δὲ τὸ παράδειγμα τῆς Αὐστρίας καὶ τῆς Πρωσίας, ἐνθα ἀπὸ πλείστων ἐτῶν ὑπάγονται οἱ στρατιωτικοὶ εἰς τὰ τακτικὰ ποινικὰ δικαστήρια. Ἐν τῷ Πρωσικῷ Συντάγματι (ἀρθ. 87) ὑπάρχει μάλιστα ῥητὴ διάταξις, καὶ ἡ ἡ στρατιωτικὴ δικαιοσύνη, περιοριζομένη εἰς τὰ περὶ τὴν πειθαρχίαν παρὰπτώματα, δὲν δύναται νὰ ἐπεκταθῇ εἰς τὰ ἄλλα ἀδικήματα. 2) ἡ γνώμη τοῦ πολεμικωτάτου τῶν ἀνδρῶν τοῦ νεωτέρου αἰῶνος Ναπολέοντος τοῦ μεγάλου τοῦ περὶ τοῦ ἐλλόγου καὶ ὀρθοῦ τῆς ὑπαγωγῆς τῶν στρατιωτικῶν εἰς τὰ τακτικὰ ποινικὰ δικαστήρια, ἐκδηλωθεῖσα περιφανῶς ἐν αὐτοῦ ῥα τῆς προσθετοῦ ἡ σφ. π λ η ρ ω τ ι κ ῆς π ρ ᾶ ξ ι ω σ, ἣν ἐξέδωκεν οὗτος μετὰ τὴν κάθοδον αὐτοῦ ἐκ τῆς Ἐλβας (ἀρθρα 54 καὶ 55· καὶ 3) τῆ

ἐναργές παράδειγμα τῆς χωροφυλακῆς, ἥεις, στρατιωτικὴν διοργάνωσιν ἔχουσα καὶ εἰς στρατιωτικὴν πειθαρχίαν ὑπαγομένη, πανταχοῦ τῶν Ἑπειρωτικῶν ἐπικρατειῶν ὑπάγεται· εἰς τὰ τακτικὰ ποινικὰ δικαστήρια. Ἡ ὑπερεξηκονταετὴς ἐν Ἑλλάδι· πείρα καὶ ἡ ἐστὶ πολυχρονιωτέρα πείρα τῶν ἄλλων ἐπικρατειῶν κατέδειξε τρανότατα, ὅτι ἡ ὑπάρξις στρατοδικειῶν καὶ ναυτοδικειῶν, καίπερ κατ' οὐδὲν συμβαλλομένη εἰς τῆς πειθαρχίας τὴν τελειοτέραν διατήρησιν καὶ τὴν προπαιδευτικὴν τοῦ στρατοῦ διοίκησιν, χωρίζει ὁμως πολλάκις τὸν στρατὸν ἀπὸ τῶν πολιτῶν, κατέστησε μάλιστα πολλὰχοῦ τοῦτον δούλον τῆς δεσποτείας, εἰσάγει δὲ τὸ πνεῦμα τῆς καταχρονιωτάτης τῶν τυραννιῶν, ἥτοι τῆς στρατοκρατίας, διὰ τῆς ἐλαφροτάτης τιμωρίας ἣ καὶ πολλάκις τῆς παντελοῦς ἀφώσεως βαρέων κατὰ τῶν πολιτῶν ἀδικημάτων. Εὐτυχῶς διὰ τοῦ ψηφισθέντος ὑπὸ τῆς τελευταίας ἡμῶν ἐθνοσυνελεύσεως ἐκλογικοῦ νόμου, ὡς ἐπίσης τοῦ νεωτέρου ἐκλογικοῦ νόμου, καθιερώθη τοῦλάχιστον ἡ ὑπαγωγή τῶν στρατιωτικῶν εἰς τὰ τακτικὰ ποινικὰ δικαστήρια καὶ τὰ ἐκλογικὰ ἀδικήματα (Ἑκλ. νόμου τοῦ 1877 ἀρθ. 91). — Ἀναγκαστικὸν πρὸς τοῦτους νομιζόμεν νὰ δηλώσωμεν ἐντεῦθα, ὅτι ἡ ἐν τῷ ἀρθρῷ 97 τοῦ Συντάγματος μνεῖα περὶ τοῦ δι' εἰδικῶν νόμων κανονισμοῦ τῶν περὶ στρατοδικειῶν, ναυτοδικειῶν, ναυταπάτης καὶ πειρατείας, ἐμφαίνουσα ἀπλῶς, ὅτι διὰ τῆς ἐν τῷ Συντάγματι καθιερώσεως τοῦ ἀνεκέρτητου τῆς δικαστικῆς ἐξουσίας καὶ τῆς υποχρεώσεως τῆς νομοθετικῆς ἐξουσίας περὶ διατηρήσεως τοῦ ὁρκωτικοῦ συστήματος δὲν σκοπεῖται ἡ δι' αὐτοῦ τοῦ Συντάγματος κατάργησις τῶν εἰρημνίων εἰδικῶν νόμων, δὲν ἀποτρέπει τὴν ἀπὸ τῆς νομοθετικῆς ἐξουσίας κατάργησιν τῆς ἰδιαζούσης δικαιοδοσίας τῶν

στρατιωτικῶν καὶ τῶν ναυτικῶν.

Ἀντίκειται εἰς τὰ περὶ ἰσηγόρου δικαστικῆς ἐξουσίας θεσπισμένα ὑπὸ τοῦ Συντάγματος καὶ ἡ δύναμις νόμου ὑπὸ τῆς Κυβερνήσεως ἢ οἰουδήποτε ἄλλου συμβουλίου ἐπικηρύξει χρημάτων πρὸς θανάτῳσι ὠρισμένου ληστοῦ πρὸ τῆς κατ' αὐτοῦ ἐκδόσεως δικαστικῆς ἀποφάσεως, καταδικαζούσης αὐτὸν εἰς θάνατον. Τὸ ἀντισυνταγματικὸν τοιοῦτου νόμου εἶναι πρόδηλον, διότι 1) μὲν ἀραιεῖ τὸν πολίτην ἀπὸ τῶν νομίμων συνταγματικῶν αὐτοῦ δικαστῶν, ἰδίως τῶν ὁρκωτῶν, 2) δέ, διότι χορηγεῖ εἰς τὴν ἐκτελ. ἐξουσίαν, ὅπως ἀναρμοδίαν, τὸ δικαίωμα τῆς ὀριστικῆς καταδίκης, παρὰ τὰ ἐν τῷ Συντάγματι νενομισμένα. 3) δέ, διότι προσβάλλει τὴν πάσης ἄλλης ὑπεράστην ἐλευθερίαν, ἥτοι τὴν τῆς ζωῆς, ἀνευ τῶν δεουσῶν ἐγγυήσεων. Τὸ παράλογον αὐτοῦ ἐμφαίνεται προφανέστατα ἐκ τοῦ ὅτι αὐτὸ τοῦτο τὸ ἀποκηρυχθὲν ἢ ἐπικηρυχθὲν πρὸς πᾶσαν δύναται μὲν νὰ δολοφονηθῇ ὑπὸ παντός, συλληφθὲν ὁμως ἀπαξιῶν, δὲν θανατοῦται, ἀλλὰ προσάγεται εἰς τὴν δικαστικὴν ἐξουσίαν, ὅπως ὑποστῇ τὴν νενομισμένην ποινικὴν καταδίωξιν καὶ, ἂν τυχὸν εὐρεθῇ παρὰ πᾶσαν προσδοκίαν ἀθῶν, ἀθωοῦται. Τὸ δὲ κακώτερον αὐτοῦ καταραίνεται· ὀφθαλμοφανὲς, διότι ὠθεῖ τὸν πολίτην εἰς τὴν δολοφονίαν συμπολίτου (ἔστω καὶ κακούργου), οὐχὶ δὲ τοῦλάχιστον διὰ τῆς ἐμπνεύσεως τοῦ καθήκοντος, ἀλλὰ διὰ τῆς ἐλπίδος χρηματικοῦ κέρδους.

Β. Ν. Φλογαίτης.

Ἐξουσία ἐκτελεστική.

Κατὰ τὰ ἐν ἰσχύϊ πολιτεύματα ἐκτελ. ἐξουσία εἶναι ἡ περὶ τὴν προστασίαν τῶν μήπω προσβληθέντων δικαιωμάτων τοῦ πολίτου καὶ τῆς πολιτείας ἀσφαλουμένη, ἥτοι ἡ περὶ τὴν διατήρησιν τῆς γενικῆς τάξεως καὶ ἡσυχίας διὰ τῆς ἀπ' εὐθείας (ἢνευ μεσολαβήσεως τῆς δικαστ. ἐξουσίας)

ἐκτελέσει τῶν λεγομένων διοικητικῶν καὶ ἀστυνομικῶν νόμων, διὰ τῆς εἰσπράξεως τῶν νενομισμένων φόρων καὶ τῆς ἀντιπροσωπεύσεως τοῦ Κράτους εἰς τὰ ἔξω. Ἄλλ' ἡ ἐκτελεστικὴ ἐξουσία εἶναι π ο λ υ π ρ ό σ ω π ο ς, προϊσταται δὲ συμπάσης τῆς ἐξουσίας ταύτης ἡ ἀνωτέρας ἐκτελεστικὴ ἐξουσία, (λεγομένη ἐν μιᾷ λέξει κυβερνήσις, ὑπὸ τὴν στενὴν τῆς λέξεως ἔννοιαν, ἔτι δὲ εἰδικώτερον ἐκτελεστικὴ ἐξουσία), ἀποτελουμένη ἐκ τοῦ βασιλέως, ἀνευθύνου διατελοῦντος, καὶ τῶν ὑπουργῶν, ὡς ὑπευθύνων συμπρακτόρων αὐτοῦ. Ἡ δὲ κατωτέρα ἐκτελεστικὴ ἐξουσία (ἥτις μονολεξεῖ λέγεται διοικήσις), ἀποτελεῖται ἐκ τοῦ συνόλου τῶν διοικητικῶν καὶ οἰκονομικῶν ὑπαλλήλων, τοῦ στρατοῦ, τοῦ ναυτικοῦ καὶ τῶν διπλωματικῶν καὶ προξενικῶν ὑπαλλήλων, ὧν προϊστάνται οἱ ἀρχόδοιο ὑπουργοί, ἕκαστοι ἐν τῷ ἴδιῳ αὐτοῦ κλάδῳ, ὡς ἀνώτατοι διοικητικοὶ ὑπάλληλοι). (*Ἴδε καὶ λ. Κυβερνήσις καὶ διοικήσις).

Κατὰ τὰ ἀντιπροσωπικὰ πολιτεύματα ἡ ἐκτελ. ἐξουσία ἔχει α') τὴν ὑποχρέωσιν τοῦ ἐφορεύειν τὴν ἐσωτερικὴν τάξιν καὶ ἡσυχίαν κατὰ τῶν ἐπελθουσῶν ἢ ἐνδεχομένων ἐσωτερικῶν προσβολῶν αὐτῆς. β') τὴν ὑποχρέωσιν τοῦ ἐφορεύειν τὴν ἀνεξαρτησίαν καὶ αὐτονομίαν τῆς χώρας, τὴν τάξιν καὶ ἡσυχίαν αὐτῆς, τὰ δικαιώματα καὶ συμφέροντα κατὰ τῶν ἐπελθουσῶν ἢ ἐνδεχομένων ἐξωτερικῶν προσβολῶν αὐτῆς· πρὸς εὐδόκιμον δὲ ἐκτέλεσιν τῶν ὑποχρεώσεων τούτων ἀπενεμήθησαν αὐτῇ α') τὸ δικαίωμα τοῦ διορίζειν καὶ παύειν τοὺς δημοσίους ὑπαλλήλους, (εἰς β' συγκαταλέγεται καὶ τὸ τοῦ ἀπονέμειν τοὺς στρατιωτικοὺς βαθμοὺς), β') τοῦ προϊστασθαι τῶν δημοσίων ὑπαλλήλων καὶ ἀρχειν τῶν κατὰ ξηρὰν καὶ θάλασσαν δυνάμεων, ὅπερ ἐστὶ τοῦ διατάξαι τὰς ὑπαλλήλους ἀρχάς τοὺς τε

κυρίως ὑπαλλήλους καὶ τὸν στρατὸν τῆς ξηρᾶς καὶ τῆς θαλάσσης) καὶ ἀπαίτει, παρ' αὐτῶν πιστὴν ἐκπλήρωσιν τῶν δευσιῶν διαταγῶν, γ') τοῦ κηρύττειν πόλεμον, συννομολογεῖν συνθήκας εἰρήνης, συμμαχίας καὶ ἐμπορίας καὶ δ') τοῦ εἰσπράττειν τοὺς ρητῶς ψηφισθέντας ὑπὸ τῆς νομοθετικῆς ἐξουσίας φόρους. Ἐξετάσωμεν εἰδικώτερον ἕκαστον τῶν δικαιωμάτων τούτων.

Α'. Δικαίωμα τοῦ διορίζειν καὶ παύειν τοὺς ὑπαλλήλους, (ὃ παρέπεται κατὰ τὸ τοῦ ἀπονέμειν τοὺς στρατιωτικοὺς βαθμοὺς) Ἡ ἐκτελεστικὴ ἐξουσία εὐθύνεται δικαστικῶς καὶ πολιτικῶς ἐνώπιον τῶν νομοθετικῶν σωμάτων, ἡθικῶς δὲ ἐνώπιον τοῦ ἔθνους καὶ τῆς ἱστορίας διὰ τὴν ἀγαθὴν ἢ κακὴν διαχείρισιν τῶν ἀναπτυχθέντων ἡδὴ τῆς ἐκτελεστικῆς ἐξουσίας καθηκόντων. Ἥτοι τοῦ τῆς ἐσωτερικῆς καὶ ἐξωτερικῆς ἐφορείας καὶ προστασίας τῶν δικαιωμάτων τῶν πολιτῶν καὶ τῆς ἐπικρατείας· ἀδύνατος δ' ἀποθαίνει αὕτη ἀνευ τῆς πιστῆς καὶ ταχείας ἐκπληρώσεως ὑπὸ τῶν κατωτέρων ὀργάνων τῆς ἐκτελεστ. ἐξουσίας (τῶν ὀργάνων τῆς διοικήσεως) τῶν ἐκτελεστικῶν καὶ παραγγελιῶν τῆς ἀνωτέρας ἐκτελεστικῆς ἐξουσίας. Ὅθεν ἐκ τῆς παύσεως αὐτῆς φαίνεται ἀναγκαῖον αὕτη νὰ συμπληροῖ ἰδιοθελήτως τὸ προσωπικόν τῆς κατωτέρας ἐκτελεστικῆς ἐξουσίας (τῆς διοικήσεως), ἐκλείγουσα κατὰ τὸ δοκοῦν αὐτῇ τοὺς ὑπαλλήλους. Ἥτοι διορίζουσα καὶ παύουσα ἰδιοθελῶς αὐτοὺς καὶ καταρτίζουσα τὴν ἐμπόλεμον δύνανται ἐκ τῶν ἀρεστῶν αὐτῇ προσώπων· ἄλλ' ἡ τοιαύτη ἔκτασις τῆς δικαιοδοσίας τῆς ἐκτελεστικῆς ἐξουσίας καὶ ἀδύνατος εἶναι (ὡς πρὸς τὴν κατὰ τισιν στρατοῦ) καὶ ἐπιβλαβὴς εἰς τὴν πολιτείαν· καὶ α') ἀδύνατος μὲν διότι τοῦ μισθοῦ καὶ τῶν ὠφελειῶν τοῦ

ἀπλοῦ στρατιώτου ὄντων μικροτάτων, οὐδεὶς ἢ ἐλάχιστοι συγκατατίθενται νὰ ὑπηρετήσωσιν ἐκουσίᾳ γνώμῃ στρατιωτικῶς· διὰ τοῦτο μάλιστα ἐτησίως ἡ νομοθετικὴ ἔξουσία κατὰ ῥητὴν τοῦ Συντάγματος διάταξιν ψηφίζεται τὴν ἀναγκαίαν εἰς τὰς πολεμικὰς χρεῖας τῆς πολιτείας στρατιωτικὴν καὶ ναυτικὴν δύναμιν, ἐπιβάλλουσα διὰ νόμου εἰς τοὺς πολίτας καὶ ἄκοντας τὴν ὑποχρέωσιν ὑπηρετήσωσιν· θεωρεῖται δὲ ἡ ὑποχρέωσις αὕτη ὡς εἰδικὸς τις φόρος, ἰσοβαρὴς πρὸς τὸν χρηματικόν, διὸ καὶ φόρος τοῦ αἵματος καλεῖται, β') ἐπιβλαβὴς δὲ, διότι, ἀφιεμένη ἡ ἐκτελεστικὴ ἔξουσία πάντῃ ἐλευθέρᾳ νὰ διαρίξῃ καὶ παύῃ κατὰ τὸ δοκοῦν τοὺς δημοσίους ὑπαλλήλους καὶ ἀπονέμῃ κατὰ θέλησιν τοὺς στρατιωτικοὺς καὶ ναυτικούς βαθμοὺς, ἀνεύθυνος δὲ κατ' ἀνάγκην δικαστικῶς διατελοῦσα ἐνώπιον τῆς νομοθετικῆς ἐξουσίας διὰ τὴν καλὴν ἢ κακὴν ἐνέσκησιν τοῦ δικαιώματος τούτου, θέλει διορίξει οὐχὶ ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ τοὺς θιγμένους νὰ ἀνταποκριθῶσιν εἰς τὰ κατώτερα αὐτῶν ἐκτελεστικὰ καθήκοντα καὶ παύει οὐχὶ συνήθως τοὺς ἀποδείχθέντας ἀνικάνους, ἀλλὰ διορίζει μὲν τοὺς μετὰ τῶν ἀπαρτιζόντων τὴν ἀνωτέραν ἐκτελεστικὴν ἐξουσίαν προσώπων συνδεομένους διὰ φιλικῶν ἢ συγγενικῶν δεσμῶν, παύει δὲ τοὺς μὴ περιληφένους αὐτῇ, διότι αἱ διαφοραὶ ὑπαλληλικαὶ θέσεις συνεπάγονται ἡθικὰς καὶ ὥλικὰς ὀφειλάς, ἐπομένως τυγχάνουσι περιζήτητοι. Ὑπὸ τὰ κοινοβουλευτικὰ μάλιστα πολιτεύματα, ὅφ' ἃ ἡ ἐκτελεστικὴ ἔξουσία περιέχεται ἀναγκάτως, (καίτοι μὴ ὀριζομένου τούτου ῥητῶς ἐν τοῖς Συνταγματικοῖς Χάρταις), εἰς τὸ ἐν τοῖς νομοθετικοῖς σώματι πλειονοψηφοῦν πολιτικὸν κόμμα, ἡ ἐκτελεστικὴ ἐξουσία ἔχει καὶ τὸ συμφέρον νὰ ἐξαγοράσῃ τὰς βουλευτικὰς συνελεύσεις διὰ τῆς

προσφορᾶς θέσεων εἰς τοὺς φίλους καὶ θιασώτας τῶν βουλευτῶν, οὓς καταρτίζετ' μεταξύ τῶν ὑποστηρικτῶν αὐτῆς ἡ πειράται νὰ προσελκύσῃ.

Τούτου ἔνεκα ἡ μὲν ἀπονόμῃ στρατιωτικῶν καὶ ναυτικῶν βαθμῶν οὐ μόνον ἐν ταῖς συνταγματικαῖς ἐπικρατεῖαις, ἀλλὰ καὶ ἐν ταῖς ἀπολυτωτάταις καὶ μοναρχικωτάταις ὑπεβλήθη εἰς κανόνας καὶ νόμους, καθ' οὓς οἱ μὲν ἀπαξ χορηγηθέντες βαθμοὶ δὲν ἀφαιροῦνται ἢ διὰ δικαστικῆς ἀποφάσεως, ἡ δὲ ἀπονόμῃ αὐτῶν ἢ ὁ προβιβασμὸς ἐξαρτᾶται οὐχὶ πάντοτε ἀπὸ τῆς ἐκλογῆς, ἀλλὰ καὶ ἀπὸ τῆς ἀρχαιότητος καὶ ἄλλων προσόντων δοκιμασίας. Ὁ δὲ διορισμὸς καὶ ἡ παῦσις τῶν δημοσίων ὑπαλλήλων ὑπῆρχε ὡσαύτως ἐν ταῖς πλείσταις τῶν ἐννοουμένων Εὐρωπαϊκῶν ἐπικρατειῶν εἰς νόμους τινὰς περὶ προσόντων καὶ μεριμνήσεως. Οὕτως μὲν ἐν τῇ Ἀγγλίᾳ, ὅπου τὰ ἀπαράβατα συνταγματικὰ καὶ κοινοβουλευτικὰ ἔθιμα ἔχουσιν ἰσχύον νόμων, ἀπὸ πολλῶν ἐκτενταετηρίδων ἐπικρατεῖ ἡ ἀρχή, ὅτι οὐδέποτε ἀπολύεται δημοσίως ὑπάλληλος, μὴ διαπράξας ἀμαρτημα, ἐλεγχθέν διὰ δικαστικῆς ἀποφάσεως· κατὰ δὲ τὸν παρόντα αἰῶνα ὥρσησαν διὰ νόμων καὶ ρητὰ προσόντα πρὸς εἰσαγωγὴν εἰς τὴν ὑπηρεσίαν· ἐν δὲ τῇ Γαλίᾳ κατὰ τὴν συνταγματικὴν περίεδον αὐτῆς ὁ μὲν διορισμὸς τῶν 3/4 τῶν δημοσίων λειτουργῶν, (ἐξαιρουμένων κυρίως τῶν διοικητικῶν), ὑπῆγετο εἰς ὠρισμένα προσόντα, ἡ δὲ παῦσις αὐτῶν εἰς ὠρισμένους κανόνας καὶ ὁμοίως, θεωρηθείσης ἀνεπικρούς τῆς ἐγγυήσεως ταύτης, εἶχεν εἰσαχθῆ ὑπὸ πεφωτισμένων ἀντιπροσώπων εἰς τὰς γαλλικὰς βουλὰς νομοθετικῶν περὶ συστηματικῆς μονιμότητος ἀπάντων τῶν ὑπαλλήλων, ὅπου πολὺν ὅσον ὑπὸ τῆς τότε κυβερνήσεως, ἀπερρίφη ὡς ἄλλων ψήφων. Τὰ δὲ Γερμανικὰ κράτη ἀνευ πλείων ἐξαιρέσεως ἐξαιρέτως δὲ ἡ Πρωσ-

σία καὶ ἡ Βυζαρία, πρὸ πολλοῦ κέκτηνται τοὺς ἀναγκαίους θεσμοὺς περὶ προσόντων καὶ μονιμότητος τῶν δημοσίων ὑπαλλήλων. Ἐν Βυρτεμβέργῃ μάλιστα ἡ ἀρχὴ τῶν προσόντων καὶ τῆς μονιμότητος τῶν δημοσίων ὑπαλλήλων εἶναι ἐγγεγραμμένη ῥητῶς ἐν αὐτῷ τῷ Συντάγματι αὐτῆς. Ἐν Σουηδία δὲ διὰ ῥητῆς διατάξεως τοῦ Συντάγματος ὁρίζεται ὅτι πάντες οἱ θεμιστοὶ ὑπάλληλοι εἰσὶν οὐ μόνον ἰσόβιοι ἀλλὰ καὶ ἀμετάθετοι, ἐξαίρουμένων μόνον τῶν ὑπουργῶν καὶ πρέσβεων, τοῦ καγκελαρίου τῆς δικαιοσύνης, τῶν ἐφόρων τῶν φυλακῶν, τῶν διοικητῶν, τοῦ διευθυντοῦ τῆς ἀστυνομίας, τῶν στρατηγῶν καὶ ναυάρχων, τῶν ἀρχηγῶν τῶν σωμάτων καὶ τῶν ὑπαλλήλων τῶν βασιλικῶν γραφείων. Οὕτως δὲ καλύπτει τὴν τακτικὴν κίνησιν τῆς κυβερνητικῆς μηχανῆς ἡ ἐκ τῶν νόμων τούτων προερχομένη ἀνεξαρτησία τῶν δημοσίων λειτουργῶν, διότι ῥητῶς ὑπὸ τῶν νόμων ὑποχρεοῦνται εἰς τὴν ἐκπλήρωσιν τῶν νομίμων διαταγῶν τῆς ἀνωτέρας ἐκτελεστικῆς ἐξουσίας, καταδικασμένοι ἄλλως ἐπὶ ἀπειθείᾳ καὶ παραβάσει καθήκοντος κατὰ τοὺς κειμένους ἐν ἐκάστη πολιτείᾳ ποινικοὺς νόμους. Ἐν Ἑλλάδι, ἐκτὸς ὀλίγων δημοσίων ὑπηρετῶν ὑπαρχόντων ἀπὸ τοῦ ἔτους 1861 εἰς εἶδος τι προσκλήρου μονιμότητος, οἷον τῶν τελωνοφυλάκων, καὶ τάξεων τινῶν ὑπαλλήλων, ὑποβληθέντων ἀπὸ τοῦ ἔτους 1877 εἰς ὀριστικὴν σχεδὸν μονιμότητα μετὰ προσόντων, πάντες οἱ λοιποὶ λειτουργοὶ τῆς κυβερνήσεως διορίζονται καὶ ἐπαύονται μέχρι τοῦ ἔτους 1884 ἀπεριόριστος ὑπὸ τῆς ἐκτελεστικῆς ἐξουσίας. Τότε δὲ τὸ πρῶτον ἐψηφίσθη ὁ νόμος ΑΡΛΓ' τῆς 14 Μαΐου 1884 περὶ προσόντων καὶ πειθαρχικῆς τιμωρίας τῶν δημοσίων λειτουργῶν, δι' οὗ ὠρίζοντο προσόντα διὰ τὰς πλείους τῶν δημοσίων θέσεων καὶ ἐτάσσοντο προαίτιαι τινὲς ἐγγυήσεις κατὰ τῆς

αὐθαιρέτου ἀπολύσεως τῶν καταλαμβανόντων αὐτάς, ἔτυχε δὲ μετὰ ταῦτα ἀλλεπαλλήλων μεταβολῶν διὰ μεταγενεστέρων νόμων. Ἄλλ' οὕτε πάντες οἱ θεμιστοὶ ὑπάλληλοι προστατεύονται διὰ τῶν νόμων τούτων, οὕτε αἱ ἐν αὐτοῖς ἀναγραφόμεναι ἐγγυήσεις εἰσὶν ἐπαρκεῖς εἰς ἀσφάλειαν τῆς ἀνεξαρτησίας αὐτῶν. Ἐν τούτοις κατὰ μὲν τὸ 34 ἀρθρον τοῦ νέου ἡμῶν συντάγματος, (ἀντιστοιχοῦν πρὸς τὸ 24 τοῦ παλαιοῦ), ὁ βασιλεὺς (ἐπὶ τῇ εὐδύνῃ τοῦ ὑπουργείου) διορίζει καὶ παύει τοὺς δημοσίους ὑπαλλήλους, ἐκ τῶν τῶν παρὰ τοῦ νόμου ὠρισμένων ἐξαίρεσεων. διὰ δὲ τοῦ 102 παραγγέλλεται ἡ νομοθετικὴ ἐξουσία ἐντὸς τῆς ἀ' βουλευτικῆς περιόδου νὰ συντάξῃ μετ' ἄλλων τινῶν νόμων (περὶ διανομῆς τῆς ἐθνικῆς γῆς, περὶ ἐκκαθαρίσεως καὶ ἀπορρίψεως τῶν δημοσίων χωρῶν καὶ περὶ ἱκανοποιήσεως τῶν ἀγωνιστῶν τοῦ 1821) καὶ νόμον κανονίζοντα τὰ προσόντα ἐν γένει τῶν ὑπαλλήλων· ἄλλ' ὅμως ἡ συνταγματικὴ αὕτη διάταξις εἶχε σκανδαλωδῶς μὲν παραβῇ ὑπὸ τῶν καθεστῶτων ἐξουσιῶν ἐπὶ ἐκτελεστικῇ ἐλάνκλῃ, παραβαίνεται δ' ἐν μέρει καὶ νῦν κατ' οὐσίαν, μὴ προσηκόντως ἀσφαλισθείσης τῆς ἀνεξαρτησίας τῶν δημοσίων ὑπαλλήλων.

Β'. Δικαίωμα τοῦ προϊσταμένου τῶν ὑπαλλήλων καὶ ἀρχῆς τῶν κατὰ ξηρὰν καὶ θάλασσαν δυνάμεων. Εἰπομεν, ὅτι ἡ ἐκτελεστικὴ ἐξουσία ἔχει τὴν ὑποχρέωσιν τοῦ ἐφορεύειν τὴν τάξιν μὲν ἐσωτερικῶς, τὴν αὐτονομίαν δὲ καὶ ἀνεξαρτησίαν ἐξωτερικῶς, ἡ δὲ ὑποχρέωσις αὕτη ἐπάγεται τὴν εὐδύνῃ τῆς ἐκτελεστικῆς ἐξουσίας. Πρὸς τοῦτο ἀρᾶ δὲν νὰ περιβάλληται διὰ τοῦ δικαιώματος τοῦ διατάσσειν τὰς ὑπαλλήλους ἀρχὰς καὶ τὸν στρατὸν, καὶ ἀπαιτεῖται παρ' αὐτῶν τὴν πίστὴν ἐκπλήρωσιν τῶν διαταγῶν αὐτῆς. Ὅθεν καὶ ῥητῶς ὁρίζεται

καστικήν ἐξουσίαν ἀπέκειτο φυσικῶς ἡ ἀνθρώποις τῶν ὑπὸ ξένης ἐπικρατείας προσβληθέντων δικαιωμάτων τῆς ἐπικρατείας· ἀλλὰ δυστυχῶς, μὴ κατορθωτῆς οὔσης τῆς συστάσεως τοιαύτης, τοῦλάχιστον ἐπὶ τοῦ παρόντος, μέχρι τοῦ νῦν τὸ πυροβόλον καὶ ἡ λόγχη λύουσι μόνον τὰς μεταξὺ τῶν ἐθνῶν διαφοράς, οὐχὶ δὲ δυστυχῶς πολλάκις ὑπὲρ τοῦ δικαίου, διὰ τοῦτο δὲ καὶ ἡ ἀπαραίτητος ἀνάγκη ἐν πάσῃ ἐπικρατείᾳ στρατιωτικῶν καὶ ναυτικῶν δυνάμεων πρὸς ἐπιχειρήσιν πολέμου εἰς ἀσφάλειαν τῶν δικαιωμάτων καὶ συμφερόντων αὐτῆς. Εἰς τὴν ἐκτελεστικὴν ἐξουσίαν, ὑπεύθυνον διατελοῦσαν διὰ τὴν πρέπουσαν ἢ ἀπρεπῆ ἐνάσκησιν τοῦ δικαιώματος τούτου, ἐθεωρήθη ὑπὸ τῶν πλείστων θεὸν νὰ ἀνατεθῇ τὸ σπουδαιότατον δικαίωμα τοῦ κηρύττειν πόλεμον, ὡς καὶ τὸ ἦττον σπουδαῖον τοῦ συνομολογεῖν συνθήκας εἰρήνης, συμμαχίας καὶ ἐμπορίας, ὑπὸ τὸν ὅρον τῆς ἀνακοινώσεως αὐτῶν εἰς τὰ νομοθετικά σώματα μετὰ τῶν ἀναγκαίων διασκηψεων, ἅμα ἂν ἐπιτρέψωσι τοῦτο τὸ συμφέρον καὶ ἡ ἀσφάλεια τῆς γῶρας. Σημειωθήτω, ὅτι ὡς πρὸς τὴν συνομολογήσιν συνθηκῶν περὶ ἐμπορίας ἢ συνθηκῶν ἐν γένει, περιλαμβανουσῶν παραχωρήσεις, ἐπιβαρυνούσας ἀτομικῶς τοὺς πολίτας, ἀποφαίνονται ῥητῶς πάντα τὰ νεώτερα Συντάγματα, ἐν οἷς καὶ τὸ ἡμέτερον (ἀρθ. 32), ὅτι δὲν ἔχουσιν ἰσχὺν ἄνευ τῆς συγκαταθέσεως τῶν νομοθετικῶν σωμάτων, (παρ' ἡμῖν τῆς μιᾶς καὶ μόνης Βουλῆς ἡμῶν).

Δ'. Τὸ δικαίωμα τοῦ εἰσπράττειν τοὺς φόρους. Πᾶσαι αἱ πρόσοδοι ἐκάστου ἔτους ὁρίζονται ἐνιχυσίως πρὸ τῆς ἐνάρξεως αὐτοῦ ὑπὸ τῆς νομοθετικῆς ἐξουσίας διὰ τοῦ προϋπολογισμοῦ. Ἀλλ' ἡ εἰσπραξίς τῶν προσόδων τούτων ἀνατίθεται ὑπὸ τῶν Συνταγμάτων (ἡμετέρου Συντάγματος ἀρθ. 59) εἰς τὴν ἀνωτέ-

ραν ἐκτελεστικὴν ἐξουσίαν, ἐνεργοῦσαν διὰ τῶν ἐπὶ τοῦτω τεταγμένων ὑπὸ τῶν διοικητικῶν καὶ οἰκονομικῶν τῆς πολιτείας νόμων προσώπων καὶ καθ' ὃν ὀρίζουσιν οὗτοι τρόπον. Ὅπως ὁμως ἔχῃ κύρος νόμιμον ἡ εἰσπραξίς, ἀπαιτεῖται ἡ προηγουμένη διὰ προϋπολογισμοῦ ἢ ἄλλου νόμου ψήφισις τῶν εἰσπρακτικῶν. Ἄλλως ἡ εἰσπραξίς εἶναι παράνομος, καὶ ἐπομένως ἡ μὲν διατάξασα καὶ ἐνεργήσασα τὴν εἰσπραξίν ἐκτελεστικὴ ἐξουσία εἶναι ποινικῶς τιμωρητέα ἐν τοῖς προσώποις τῶν ὑπευθύνων ὑπουργῶν καὶ τῶν λοιπῶν ὑποδεστέρων αὐτῶν ὀργάνων, ὃ δὲ φορολογούμενος ἔχει τὸ δικαίωμα νὰ ἀντιστῇ καὶ ἀμυνόμενος ἀποκρούσῃ, ὡς ληστὴν τὸν εἰσπράκτορα ἢ ἕτερον δημόσιον ὑπάλληλον, ὅστις ἔθελε τολμήσῃ νὰ ἐπιβάλλῃ αὐτῷ ἢ εἰσπράξῃ φόρον μὴ ψηφισθέντα ὑπὸ τῆς νομοθετικῆς ἐξουσίας.

Β. Ν. Φλογαίτης

Ἐξουσία νομοθετική. Ἡ νομοθετικὴ ἐξουσία εἶναι ἡ σπουδαιότερα πασῶν τῶν ἐξουσιῶν, διότι αὕτη τίθησι τοὺς νόμους, καθ' οὓς ἡμότεροι αἱ ἄλλαι ὀφείλουσι νὰ ἐνεργήσωσι τὴν ἐξουσίαν αὐτῶν, ἡ μὲν ἐκτελοῦσα, ἡ δὲ δικάζουσα. Εἶναι λοιπὸν αἱ ἐξουσίαι αὗται ὑποχείριοι κατὰ τινα τρόπον τῆς νομοθετικῆς. Ἐκ τοῦναντίου ἡ νομοθετικὴ οὐδόλως δύναται νὰ δεσμευθῇ ὑπὸ τῶν ἐνεργειῶν τῆς ἐκτελεστικῆς ἢ τῆς δικαστικῆς ἐξουσίας.

Ἀλλὰ τίς ἡ διηγετικὴ χρεία τῆς νομοθετικῆς ἐξουσίας; Ὑπὸν ἄλλων δύο ἐξουσιῶν ἡ διαρκὴς ὑπαρξίς εἶναι προδήλως ἀναγκαία, διότι ἀείποτε γράζουσι προστασίας τὰ μήπω προσβληθέντα δίκαια τῆς πολιτείας καὶ τοῦ πολίτου, ἀείποτε δικαστικῆς ἀνορθώσεως τὰ ἤδη προσβληθέντα ἢ δὲ προστασία καὶ ἡ ἀνορθώσις τῶν δικαίων τούτων ἐνεργεῖται κατὰ τοὺς κειμένους νόμους, τοὺς νόμους δηλ., τοὺς ὁποίους ἀπαξ ἔταξεν ἡ νομοθετικὴ ἐξουσία. Ἀλλ' οἱ νόμοι οὗτοι, ἀπαξ ταχθέν-

τες, ὑπάρχουσι. Τίς λοιπὸν ἡ μετὰ τοῦτο χρεία τῆς νομοθετικῆς ἐξουσίας; Ἰσως ποτὲ τῆς ἀνθρωπότητος ἀφικνουμένης εἰς τὸ ἄκρον αὐτῶν τῆς τελειότητος, (ἂν ποτε τοῦτο συμβῇ), ἐπιλάβῃται ἡ φαινή ἡμέρα τῆς πλήρους τελειοποιήσεως τῶν νόμων, ὅτε βεβαίως ἡ νομοθετικὴ ἐξουσία θέλει καταστῇ κατὰ τοῦτο περιττή· ἀλλ' ἤδη ὑπάρχει διαρκὴς ἡ ἀνάγκη τῆς νομοθετικῆς ἐξουσίας α') μὲν, διότι οἱ νόμοι ὡς ἀνθρώπινα ἔργα ὑπόκεινται· τότε νῦν ἔχον εἰς ἐλλείψεις, ὥς καταδεικνύουσιν ἡ ὁσημέραι προαγομένη θεωρία καὶ πείρα· ἐπομένως οἱ μέχρι τίνος θεωρούμενοι ἀγαθοὶ ἢ τέλειοι νόμοι ἐνδείκνυνται κατόπιν κακοὶ ἢ ἀτελεῖς, ὅθεν δεόν νὰ ἀντικαθιστῶνται ἢ τελειοποιῶνται κατὰ τὰς ὑπαγορεύσεις τῆς θεωρίας καὶ τῆς πείρας· β') δὲ, διότι αἱ ὑπὸ τῶν νόμων ρυθμιζόμεναι βιωτικαὶ σχέσεις, ἀδιαλείπτως ἀναπτυσσόμεναι καὶ διαμορφούμεναι, παράγουσι νέας ἀνάγκας, ἡ τροποποιῶσι τὰς ὑπαρχούσας, πολλάκις μάλιστα ριζικῶς, πρὸς ἱκανοποίησιν δὲ τούτων δεόν νὰ συμπληρῶνται ἢ τροποποιῶνται κατ' αὐτὰς καὶ οἱ νόμοι πρὸς ἐπιτυχίαν τοῦ σκοποῦ αὐτῶν, ὅστις εἶναι ἡ διατήρησις καὶ εὐπραγία τῆς κοινωνίας. Ἄλλως κατὰ τὰ ἀντιπροσωπικὰ πολιτεύματα ἡ νομοθετικὴ ἐξουσία δεόν νὰ ᾖ διαρκὴς, διότι κατ' αὐτὰ οὐδεὶς φόρος ἐπιβάλλεται οὐδ' εἰσπράττεται, εἰὰν πρότερον κατ' ἑκαστὴν μὴ ψηφισθῇ ὑπὸ τῆς νομοθετικῆς ἐξουσίας· ἐνιαυσίως δὲ ψηφίζεται ὁ προϋπολογισμὸς τῆς στρατιωτικῆς καὶ ναυτικῆς δυνάμεως, ἡ στρατολογία καὶ ἡ ναυτολογία, καὶ ὁ προϋπολογισμός.

Καὶ αὕτη μὲν ἡ φύσις καὶ ἡ ἀποστολὴ τῆς νομοθ. ἐξουσίας. Ἐξεταστέον ἤντιν τὴν διεξίρισιν αὐτῆς.—Ὑπὸ μὲν τὰ ἀπόλυτα μοναρχικὰ πολιτεύματα καὶ ἡ νομοθετικὴ ἐξουσία, ὡς καὶ πᾶσαι αἱ ἄλλαι, ἐνασκειῖται ὑπὸ τοῦ μονάρχου, ὅστις ἐπομένως δύναται δι' ἐνὸς καὶ μένου

διατάγματος νὰ καταλύσῃ τὸ σύνολον τῶν νόμων, εἰσάγων διὰ μιᾶς ὅλον σύστημα νέων νόμων. Ἄλλ' ὑπὸ πολλὰ μοναρχικά πολιτεύματα ἐκεράσθη πως ἠθικῶς ἡ νομοθετικὴ τοῦ μονάρχου ἐξουσία διὰ τῆς τυστάσεως γνωμοδοτικῶν σωμάτων, ὧν ἡ γνώμη δεσμεύει πολλάκις ἠθικῶς τοῦ μονάρχου τὴν θέλησιν. Ὑπὸ δὲ τὰ ἀντιπροσωπικὰ πολιτεύματα ἡ νομοθετικὴ ἐξουσία ἀπαρτίζεται ἐκ τοῦ βασιλέως ἢ τοῦ προέδρου τῆς δημοκρατίας καὶ ἐνὸς ἢ δύο πολυπροσώπων νομοθετικῶν σωμάτων, καλουμένων Βουλῶν. Οὕτως ἐν Ἀγγλίᾳ ἡ νομοθετ. ἐξουσία ἀπαρτίζεται ἐκ τοῦ βασιλέως, τῆς Βουλῆς τῶν κοινοτήτων (ἐκλεγομένης ὑπὸ τοῦ λαοῦ) καὶ τῆς ἀριστοκρατικῆς Βουλῆς τῶν Λόρδων· ἐν Βελγίῳ, Δανίᾳ κτλ. ἐκ τοῦ βασιλέως καὶ δύο Βουλῶν, ἐκλεγομένων ἀμοτέρων (κατὰ διάφορα χρονικά διαλείμματα καὶ κατὰ διάφορον τρόπον) ὑπὸ τοῦ λαοῦ· ἐν τῇ Ἀμερικανικῇ δημοσπονδίᾳ ἐκ τοῦ προέδρου τῆς δημοσπονδίας καὶ δύο ἀντιπροσωπικῶν σωμάτων, ἐξ ὧν ἡ Γερουσία ἀντιπροσωπεύει κυρίως τὰ δημοσπονδιακὰ συμφέροντα. Παρ' ἡμῖν πρὸ μὲν τῆς μεταβολῆς τοῦ 1862 ἀπηρτίζετο δυνάμει τοῦ συντάγματος τοῦ 1844 ἐκ τοῦ βασιλέως, τῆς Βουλῆς (ἐκλεγομένης ὑπὸ τοῦ λαοῦ) καὶ τῆς Γερουσίας (συγκειμένης ἐξ ἰσοδύναμων Γερουσιαστῶν, διοριζομένων ὑπὸ τοῦ βασιλέως, ἐπὶ τῇ βάσει προσόντων διοριζομένων ὑπὸ τοῦ Συντάγματος), κατὰ δὲ τὸ ἐν ἰσχύϊ ἡδὴ Σύνταγμα ἡμῶν ἐκ μόνου τοῦ βασιλέως καὶ τῆς Βουλῆς τῶν ἀντιπροσώπων. Ἄλλ' ἐν πολλὰς ἀντιπροσωπικαῖς ἐπικρατεσίαις καὶ ἐν ἡμῶν

Ἐξουσίας κατάχρησις ὑπὸ τῆς ἀρχῆς). Ὁ ὅρος αὗτος γραμματικῶς δηλοῖ κακὴν ὑπὸ τῶν δημοσίων ἀρχῶν χρῆσιν τῆς ἀνατεθειμένης ἐκάστη πολιτικῆς ἐξουσίας, γενομένην ἐπὶ βλάβῃ τῆς πολιτείας αὐτῆς ἢ τῶν ἀτόμων· ἐπομένως ἐδύνατο νὰ περιλάβῃ πάσας τὰς παρεκτροπὰς τῶν δημοσίων λειτουργιῶν ἐν γένει κατὰ τὴν ἐκπλήρωσιν τῶν δημοσίων καθηκόντων των, ἐκ προθέσεως ἢ ὀλιγωρίας, κυρίως δ' ἀπαντὰ τὰ ἐν τῷ εἰκοστῷ ἐννάτῳ κεφαλαίῳ τοῦ Β'. βιβλίου τοῦ ἡμετέρου ποινικοῦ νόμου διοριζόμενα ἀδικήματα. Ἐν τῷ νόμῳ τούτῳ ὅμως ὑπὸ τὸν ὅρον, κατὰ χρῆσιν τῆς ἐξουσίας τῆς ἀρχῆς, περιλαμβάνεται ἀπὸ τοῦ 467 ἄρθρου μέχρι τοῦ 475 μικρὸν μέρος τῶν ἀνωθι ἀδικημάτων, ἀπάντων σχεδὸν ἀναγομένων εἰς παρεκτροπὰς περὶ τὴν ποινικὴν δικαιοδοσίαν· οἷον ἐπιχείρησιν ἢ παράλειψιν ἀνακρίσεως ἀνευ λόγου, παράνομον εἰσόδον εἰς ἰδιωτικὴν οἰκίαν, ἀναβολὴν ἀνακρίσεως ἀπὸ σκοποῦ ἢ παρὰ λόγον, ἐκδοσιν ἢ ἐκτέλεσιν ποινικῶν ἀποράσεων ἀνευ ἐξουσίας ἢ μὴ ἐκτελεστῶν καὶ τὰ τοιαῦτα.

Τὰ ἀδικήματα δὲ ταῦτα κοινὸν χαρακτηριστὴρ ἔχουσι· τὸν προτεθέντα καὶ προσέτι ὅτι δὲν ὑπερβαίνουναι τὸν ὅρον τοῦ πλημμελήματος, τιμωρουμένων μόνον διὰ φυλακίσεως· κυρίως ὅμως δὲν ἀποτελοῦσι κατηγορίαν ἰδίαν ἀδικημάτων αὐτετέλει, διότι οὐδ' ὁμοειδῆ εἰσι κατ' αὐτὰ εἰμὴ ἀναγνώσιν εἰς γενικώτερον τινα ὅρον, οὐδὲ πάντα τὰ ὁμοειδῆ περιλαμβάνονται ἐν αὐτοῖς· ἀλλὰ πολλὰ περιέχονται

χρισιν, τὸ δὲ 468 τοὺς παρὰ τὰ καθήκον των παραλείποντας ἀνάχρισιν ἢ ἀπολύοντας κατηγορούμενον ἄνευ νομίμου τόπου ἀπαγγελλομένης ὑπὸ μὲν τοῦ πρώτου τῆς ποινῆς τῆς ψευδοῦς καταμηνύσεως κατὰ τὸ 27 ἄρθρον τοῦ περὶ ἐκυβρίσεως νόμου τοῦ 1837, ὑπὸ δὲ τοῦ δευτέρου ποινῆς φυλακίσεως, ἧς ὁ ἀνώτατος ὅρος 5 ἔτη (ἄρθρον 42 ποιν. Ν.) καὶ ἡτις ἡ αὐτὴ τῶν προηγουμένων. Κατ' ἀμφοτέρω 8' ἡ ποινὴ προβαίνει κλημακτῶν προκειμένου περὶ πταισματος, πλημμελήματος ἢ κακούργηματος τοῦ εἰς ἀνάχρισιν ὑποβαλλομένου ἢ ἀπαλλασσομένου, πρὸς δὲ προϋποτιθεῖσιν τὴν πρόθεσιν τοῦ ἀδικῆσαι καὶ οὐχὶ ἀπλῶς ἡμίλειαν, ὑπὸ τὴν διαφορὰν μόνον, ὅτι κατὰ τὴν δευτέραν δὲν ἀρκεῖται ὁ νόμος εἰς μόνην τὴν γνώσιν, ἀλλ' ἀπαιτεῖται ἰδιοτελεῖ σκοπὸν χρηματικὸν ἢ ἄλλον.

Τὴν αὐτὴν ποινὴν ἀπαγγέλλει καὶ τὸ 475 κατὰ τοῦ δημοσίου λειτουργοῦ τοῦ υποβάλλοντός τινα εἰς ποινὴν ἄνευ ἀποφάσεως ἢ μετὰ τὴν ἔκδοσιν ἀπαλλακτικῆς.

Ἀντίφασιν οὐ σμικρὰν πρὸς τὸ ἄνωθεν ἄρθρον ποιεῖται τὸ προηγουμένον αὐτοῦ 474, ὅπερ τὸν ἐκδίδοντα ποινικὴν ἀπὸ φασιν ἄνευ ἀρμοδιότητος καὶ ἐν γνώσει τούτου ἐκτελοῦντα ταύτην μόνον μετὰ πειθαρχικὴν ποινὴν, ἥτοι ἐν ὑπατροπῇ, τιμωρεῖ ποινικῶς καὶ ἐλαφρότερον· διότι κατὰ τὴν διαφέρει ἡ υποβολὴ εἰς ποινὴν ἄνευ ἀποφάσεως τῆς δι' ἀποφάσεως μὲν, ἄνευ ὅμως ἐξουσίας ἐκδομένης;

Ἀμφοτέραι 8' αἱ διατάξεις, αὗται εἰσὶ συναφεῖς πρὸς τὰς περὶ παρανόμου κατακρατήσεως ἐν τοῖς ἄρθροις 322 καὶ ἐπ. ἰδίᾳ δὲ τοῦ 327, καὶ 8' οἱ παραλείποντες τὴν ἀπόλυσιν τοῦ κατηγορουμένου νομίμως διαταχθέντων, τιμωροῦνται δι' εἰρκτῆς· ἐντεῦθεν δὲ οὐ μόνον νέα ἀντίφασις διότι ἡ κατὰ τὸ 475 φυλάκισις τοῦ δι' ἀποφάσεως ἀπαλλανθέντος κατ' οὐδὲν

διαφέρει τῆς μὴ ἀπολύσεως τοῦ ἐν τῇ φυλακῇ ἐν τῇ αὐτῇ περιπτώσει. Ἐπειὶ μάλιστα βαρύτερον τὸ πρῶτον, καὶ ὅμως πολὺ ἐλαφρότερον τιμωρεῖται, ἀλλὰ καὶ τὸ ἀμέθοδον τῆς κατατάξεως τῶν ἀδικημάτων ἐνταῦθα κατὰ τὰ προειρημένα καταφανέστερον.

Τὸ δὲ 471 προβλέπει συναφῇ περὶ πτωσιν τῶν προηγουμένων, τιμωρὸν διὰ 2 ἐτῶν τὸ πολὺ φυλακίσεως τὴν ἀπὸ σκοποῦ ἀναβολὴν τῆς ἐξετάσεως τοῦ κατηγορουμένου, ὡς καὶ τὴν ἐξ ὀλιγωρίας καὶ ἄνευ λόγου ὑπὲρ τὸν μῆνα ἀναβολὴν.

Τὰ δ' ἐπόμενα 472 καὶ 473 τιμωροῦσι τὰς βιαιοπραγίας τὰς ἐπαγομένας κατὰ τῶν κατηγορουμένων καὶ τῶν μαρτύρων κατὰ τὴν ἐξετάσιν των ὑπὸ τῶν ἀνακριτικῶν λειτουργῶν καὶ τῶν ἐν ταῖς φυλακαῖς κρατούμενων ὑπὸ τῶν φυλασσάντων ἢ ἐπιτηρούντων καὶ καθεξῆς.

Καὶ τὸ μὲν πρῶτον ἀπαγγέλλει ποινὴν φυλακίσεως μέχρι τοῦ ἀνωτάτου ὅρου (5 ἐτῶν) κατὰ τὴν προεκτεθεῖσαν διωδάμυσιν, ἂν πρόκειται περὶ κακούργηματος ἢ πλημμελήματος ἢ πταισματος, τὸ δὲ δεύτερον ἐλαφρότερον, εἰμὴ πρόκειται περὶ ἀνακριτικῶν λειτουργῶν, ὅτε πάλιν ἡ φυλάκισις μέχρι δετίας ἀπὸ 3 μηνῶν ἀρχομένη.

Ἄξιον δὲ παρατηρήσεως εἶναι ὅτι ἡ τοῦ 472 ἄρθρ. ποινὴ ἀπαγγέλλεται μόνον ὅταν ἐκδιάζηται ἄθως νὰ ὑμολογήσῃ (ἥτοι ἐαυτὸν ἔνοχον) ἢ μάρτυς νὰ ψευσθῇ, μεθ' ὃ δυνατόν νὰ συναχθῇ, ὅτι βιαιοπραγία κατὰ τοῦ κατηγορουμένου, ἂν εἶναι ἔνοχος, καὶ τῶν μαρτύρων οὐχὶ ἵνα ψευσθῶσιν, εἰσὶ θεμιταί! Ἀλλὰ τίς ἡ ἀνάγκη ἐκδίσεως τοῦ ἐνόχου εἰς ὑμολογίαν; καὶ πόθεν ἡ γνώσις ὅτι εἶναι ἔνοχος ἢ ἄθως ὁ κατηγορούμενος, ὡς ἐπὶ ποῦν τὸ γινώσκον τοῦ ψευδομένου ἢ μὴ μάρτυρος πρὸ τῆς ἀποφάσεως; τίς δὲ ἡ κρίσις περὶ τούτων ὁ ἀστυνόμος ἢ ὁ χωροφύλαξ! Τούτων δ' ἕνεκα δοθέντων νὰ

δεχθῶμεν, ὅτι τὸ ἄρθρον σκοπὸν ἔχει νὰ ἀπαγορεύσῃ πᾶσαν βιαιοπραγίαν ἄδικαστικῶς, ἀτελῆς δ' ἡ φράσις αὐτοῦ, ὥςως διότι ὁ γράψας, δεινῶς πλανώμενος, ἐνόμιζεν ἀπίθανον, ὡς δῆθεν ἄνευ λόγου, τὴν βιαιοπραγίαν κατὰ τὰς λοιπὰς περιπτώσεις. Ἡ τοιαυτὴ δ' ἐκδοχὴ τῆς ἀπολύτου ἀπαγορεύσεως εἶναι εἰς ἁρμονίαν οὐ μόνον πρὸς τὴν δημοσίαν ἠθικὴν καὶ τὰς ὕψεις περὶ δικαίου ἀρχάς, ἀλλὰ καὶ πρὸς τὰς λοιπὰς σχετικὰς διατάξεις τοῦ αὐτοῦ νόμου καὶ τῆς ποιν. δικονομίας, μόνῃ ἢ ἐν τῷ προκειμένῳ ἄρθρῳ ἐπα-νάληψις τῆς προεκτεθείσης τῶν ποινῶν κλίμακος ἐπὶ κατηγορίας κακουργήματος ἢ πλημμελήματος ἢ πταισματος, ἀποδίδουσα εἰς τὸ ἐκ τῆς ἐκδίσεως πιθανὸν ἀποτέλεσμα, ἀντίκειται εἰς τὴν ἀνωτέρω ἐκδοχὴν, καθ' ἣν τὸ εἶδος τῆς κατηγορίας εἶναι δευτέρου λόγου ἄξιον. Ὑπὲρ τούτοις ὁμοίως πᾶσα ἐναντία ἔννοια τοῦ προκειμένου ἄρθρου, ἂν ἀποδοθῇ αὐτῷ, εἶναι ἤδη κατηγορημένη ὑπὸ τοῦ Συντάκματος, ἀπαγορεύοντος ἀπολύτως τὰς βασάνους ἐν ἄρθρῳ 18.

Ἀληθές δ' ὅτι ἐνταῦθα ἦν ἀνάγκη

θεῖαν πρὸς τοὺς νόμους, ὧν οἱ πρῶτιστοι φύλακες.

Τὸ δὲ 469 τιμωρεῖ τὸν παρὰ νόμον εἰσερχόμενον εἰς ἰδιωτικὴν οἰκίαν δημόσιον λειτουργόν. Τὸ ἄρθρον τοῦτο προστατεύει τὸ ἄσυλον τῆς κατοικίας· προϋποτίθῃσιν ὁμοῦς ἀνακριτικὸν λειτουργὸν ἢ ὑποδεέστερον ἀνακριτικὸν ὄργανον, καὶ λόγῳ ἀνακριτικῆς ἐνεργείας εἰσερχόμενον παρὰ τοὺς ὅρους, καθ' οὓς ἐπιτρέπει τοῦτο ὁ νόμος, διότι μόνον ὁ τοιοῦτος, ἔχων δικαίωμα ἐν ὠρισμέναις περιπτώσεσι νὰ εἰσέλθῃ εἰς ξένην οἰκίαν ἄκοντος τοῦ ἐνοίκου, δυνατόν νὰ παραβιάσῃ τὰ κεκανονισμένα περὶ τοῦτου, πᾶς δ' ἄλλος παραβιάζει πάντως τὸ ἄσυλον παρὰ τὴν θέλησιν τοῦ κυρίου εἰσερχόμενος, καὶ καθίσταται ἔνοχος ἄλλων ἀδικημάτων παρ' ἄλλων διατάξεων τοῦ ποιν. νόμου τιμωρουμένων, χαρακτηριστικῶν δὲ κατὰ τὰς περιστάσεις.

Τὸ προκείμενον δ' ἀδίκημα χαρακτη-ρα ἔχει τὴν ὀλιγοψίαν περὶ τὴν διαφύλαξιν τῶν κατὰ τὴν εἰσοδὸν εἰς ξένην οἰκίαν τεταγμένων ὄρων, οὐδαμῶς δὲ τὴν πρόθεσιν τοῦ ἀδικῆσαι, ὅτε συνίσταται βαρύτερον ἀδίκημα κατὰ τὰς περιστάσεις, διό καὶ ἡ ἀπαγγελλομένη ἐνταῦθα ποινὴ

ἔτι ὁ στρατιωτ. ποιν. νόμος ἐν τοῖς ἄρθ-
ροις 216—219. Καὶ ἐν μὲν τοῖς δυοῖς πρῶ-
τοις τιμωρουμένου τοῦ ἐπιχειροῦντος ἐγ-
θροπραξίας στρατιωτικοῦ ἀρχηγοῦ παρὰ
τὰς συνθήκας, ἐν δὲ τῷ ἐπομένῳ τοῦ ἀνευ
δικαιώματος ἀντιποιουμένου ἀρχηγίαν
στρατιωτικοῦ.

Τῶν ἀνωτέρω ἀδικημάτων κοινὸς χα-
ρακτήρ εἶναι, ὅτι ἀπευθύνονται κατὰ
τῆς πολιτείας· ἀπαγγέλλεται δὲ κατ' αὐ-
τῶν ἡ ἐσχάτη ποινὴ πλὴν τῆς ἐν τῷ
216 ἄρθρῳ δευτέρας περιπτώσεως, καθ'
τὴν ἀπλῇ ἐκπτώσει, χωρὶς νὰ φαίνεται ἅμα
ὁ λόγος τῆς τοιαύτης διαφορᾶς τῆς ποινῆς.
Μόνον δὲ τὸ 219 ἄρθρον προνοεῖ περὶ
καταχρήσεως τῆς στρατιωτικῆς ἐξουσίας
κατ' ἀτόμων, τιμωροῦν τὸν ἀνώτερον τύ-
ποντα τὸν κατώτερον, καὶ ἀπαγγέλλον
ποινὴν πλημμελήματος μέχρι τοῦ ἀνω-
τάτου ὅρου.

Πλὴν ὅμως ταύτης πολλὰ ἄλλα περὶ
πτώσεις καταχρήσεως τῆς στρατιωτικῆς
ἐξουσίας εἰσὶ δυνατὰ, παραλείπονται δ'
ἴσως ὡς περιλαμβανόμεναι εἰς τὰ κοινὰ
ἀδικήματα, ἀτελῶς ὅμως, ὡς εἰκός.

A. Γλαράκης.

Ἑξύβρισις καλεῖται ἡ κατὰ τῆς
προσωπικῆς τιμῆς προσβολή.

Προσωπικὴ δὲ τιμὴ εἶναι ἡ πρὸς τὴν
ἀνθρωπίνην ἀξίαν γενικῶς ἀπονεμητέα· ἡ
δ' ἀξία αὕτη μεγάλως μὲν καθ' ἕκα-
στον ἄτομον παραλλάττει, ἐπιδεχομένη
ἀναριθμήτους βαθμούς· ὅσονδ' ἥποτε ὅμως
ταπεινὴ ὑποτιθεμένη, ὑφισταμένης τῆς
ἀνθρωπίνης ιδιότητος, οὐδέποτε παν-
τελῶς ἐκλείπει. Ἐντεῦθεν δὲ γεννᾶται
κοινὴ ὑποχρέωσις τιμῆς παντὸς πρὸς
πάντα.

Ἡ τοιαύτη δ' ὑποχρέωσις συνιστᾶ
κυρίως ἠθικὸν καθῆκον· διότι ἄτοπον νὰ
ἐξαναγκασθῇ τις ἀκουσίως εἰς ἐκδήλωσιν
τιμῆς πρὸς τινα, ἥτις, ὡς ἀπόρροια τῆς
ἐνδομιῦντου περὶ αὐτοῦ γνώμης, προῦπα-

περον, εξωτερική πρᾶξις προσβλητική, ἢ οὐ καὶ τὸ προσβαλλόμενον δικαίωμα καταθῆαι εξωτερική τιμὴ καλεῖται· δευτέρῳ δὲ προθεσις ἐξυβρίσεως. Τούτῃστι μὴν ἡ εξωτερικὴ πρᾶξις. καὶ ἂν κατὰ τοὺς κοινούς τῆς λογικῆς κανόνας εἶναι ὑβριστική, δὲν ἀποτελεῖ ἐξύβρισιν, εἰ μὴ ἐνδεικνύηται ἅμα δεόντως, ὅτι σκοπὸς τῆς πράξεως ἦν ἡ ἐξύβρισις· διότι προσβολὴ ἀκουσία ἀδύνατος.

Τὸ ὑβριστικὸν δὲ ἢ μὴ πράξεώς τινος κινεῖται κατὰ τοὺς λογικοὺς κανόνας καὶ τὰ κοινωνικὰ ἐκάστοτε ἦθη καὶ τὰς ἄλλας περιστάσεις· πάντως ὁμως δεόν ν' ἀποφεύγωμεν τὴν σύγχυσιν, εἰς ἣν συνηθέστατα περιπίπτουσιν οἱ πολλοί, καὶ ἐξ ἧς μεγάλη ἐπὶ πληθὺς κατάχρησις, τὴν σύγχυσιν τούτῃστι τῆς ἐξυβρίσεως πρὸς τὴν ἀπλὴν ἐκδήλωσιν γνώμης περὶ τινος, ἔστω καὶ δυσμενοῦς, μὴ ἀρκούμενοι εἰς μόνον τὸ προσβλητικόν, ὅπερ ἀναπτόν νὰ περιέχῃ ἡ δυσμενὴς αὐτῇ γνώμη, ἀλλ' ἀναζητοῦντες τὸν σκοπὸν τῆς ἐξυβρίσεως· διότι ἄλλως ἀνατρεῖται τὸ ἐλεύθερον τῆς γνώμης, καὶ δεσμεύεται ἡ παρρησία, ἥτις γνώρισμα κύριον παρωτισμένης καὶ ὀγιστοῦς κοινωνίας.

Προσέτι δὲ διὰ τῆς εξωτερικῆς πράξεως ἐννοεῖται, ὅτι ἡ ἐξύβρισις δὲν δύναται νὰ συναχθῇ ἀρνητικῶς, ὡς προερίηται, ἥτοι ἐκ μόνης τῆς σωπῆς ἢ τῆς ἀποφυγῆς τινος νὰ ἐκφέρῃ γνώμην, εἴτε μὴ παυομένου τιμητικὴν ἐκδήλωσιν πρὸς τινά, εἴτε ἀνεχομένου τὴν πρὸς τοῦτον πρὸς ἄλλου ἐξύβρισιν καὶ καθεστῆς, ἀλλὰ βίαιαν ἐνέργειαν, ἔχουσαν καταφανῆ προσβλητικὸν χαρακτήρα.

Ἐδέχθημεν δ' ὅτι ἐξύβρισις χωρεῖ κατὰ πачтὸς, διότι οὐδέποτε ἀποβάλλεται τελείως τὴν ἀνθρωπίνην ἀξίαν, ὅσον ἦν ποτε τῆς ἡθικῆς παρεκτρεπόμενος. Ἀλλ' ὅμως οὔτε ἡ συνήθως λογιζομένη ὑβριστικὴ πρᾶξις εἶναι τοιαύτη πρὸς πάντας, οὐδ' ἔτι πλέον ἡ γενικῶς ὑβριστικὴ

εἶναι εἰς πάντας ἐξ ἴσου βареia. — Ὅ,τι εἶναι ὑβριστικὸν πρὸς τινά, εἶναι πολλάκις ἀδιάφορον πρὸς ἄλλον, ἐνίοτε δὲ καὶ ἐπαινετικόν, πολὺ δὲ μᾶλλον ὅ,τι εἶναι βареia ὕβρις πρὸς τοῦτον, εἶναι ἐλαφρὰ πρὸς ἐκεῖνον.

Ἐπὶ παραδ. ὁ μαθητὴς ἐλεγχόμενος πρεπόντως ὑπὸ τοῦ διδασκάλου διὰ τὰς ἑλλείψεις του δὲν ὑβρίζεται, ἀλλὰ διδάσκεται, ὁ παρελθὼν ὁμως τὸ στάδιον τοῦ μαθητοῦ, ἐλεγχόμενος οὕτω κατὰ τὴν ἐνάσκησιν τοῦ ἐπαγγέλματός του παρὰ τοῦ τυγόντος, προσβάλλεται, καὶ ὑβρίζεται ἴσως· προσέτι ὑβρίζει τις δικαστὴν, ἀποκαλῶν αὐτὸν φιλοκερδῆ, ὡς καὶ τὸν διδασκαλὸν ἐπὶ ἡ ἱατρὸν ἢ δικηγόρον, εἰ καὶ σύνθετες τούτοις τὰ ἐλάττωμα, ἀποκαλῶν ὁμως φιλοκερδῆ τὸν χρηματιζόμενον τὸν ἐπαινεῖ ἴσως· ἐπίσης ἡ πρὸς τὸν ἴδιον ὑπηρέτην μομφή ὡς ἀμελοῦς ἢ ἰδιοτελοῦς ἔσται· τὸ πολὺ ἐλαφρὰ ὕβρις, ἐνῶ ἡ αὐτὴ πρὸς ἄλλον τινά ἔσται συνήθως βареia.

Ἐκ τούτων δὲ ὁρῶν, ὅτι ὁ κοινὸς περὶ καταλογισμοῦ κανὼν, καθ' ὃν πλὴν τοῦ εἶδους τῆς πράξεως καὶ τοῦ τροποῦ καὶ τοῦ ἀποτελέσματος δεόν νὰ ἐπιδρῶσι κατ' αὐτὸν καὶ αἱ ἀτομικαὶ περιστάσεις τοῦ τε ἀδικήσαντος καὶ τοῦ παθόντος, κατὰ τὴν ἐξύβρισιν ἴδιως ἔχει εὐρὺ στάδιον· διότι ἐνταῦθα ἡ ἐξ ὑποκειμένου καὶ ἐξ ἀντικειμένου ἐποφῆς οὐ μόνον τὸ μέγεθος τοῦ ἀδικήματος οὐσιωδῶς μεταβάλλει, ἀλλὰ καὶ τὸ ἀξιόποιον αὐτὸ πολλάκις καθ' ὅλου ρυθμίζει, ποῦ μὲν ἐκ μόνης ταύτης προκύπτει, ποῦ δ' ἐκ ταύτης ἀποκλειόμενον. Ὅθεν κατὰ τὴν ἐξύβρισιν δεόν συγκεκριμένως τε ἐκάστοτε νὰ ἐκτιμῶνται αἱ ἀτομικαὶ ἰδιότητες καὶ τὸ κοινωνικὸν ἀξίωμα καὶ ἐν γένει ὁ χαρακτήρ τοῦ τε ὑβρίζοντος καὶ τοῦ ὑβριζομένου καὶ ἡ πρὸς ἀλλήλους σχέσις, καὶ ἐν τοῖς νόμοις αὐτοῖς νὰ ρυθμίζωνται ἀναλόγως αἱ ποιναί, παρέχουσαι ἅμα

εὐρύ στάδιον τῷ δικαστῇ μεταξύ ἀνωτάτου καὶ κατωτάτου ὅρου.

Ἀνεξαρτήτως δὲ τῆς ἐξ ὑποκειμένου καὶ τῆς ἐξ ἀντικειμένου ἐπόψεως τὸ μέγεθος τῆς ὕβρεως ἐκ ποικίλων ἄλλων λόγων ἐξαρτᾶται, κυρίως δὲ α'. ἐκ τοῦ εἶδους τῆς τῷ προσβαλλομένῳ ἀποδιδωμένης μεμπτέας ιδιότητος ἢ πράξεως, ἥτις ὅσῳ χειρώων, τοσοῦτ' βαρυτέραν τὴν ὕβριν καθίστησι· β'. ἐκ τοῦ τρόπου, καθ' ὃν ἐγένετο, ἥτοι τοῦ μᾶλλον ἢ ἥττον θρασείας καὶ ὀχληροῦ, τοῦ μᾶλλον ἢ ἥττον καταφανοῦς, τῆς μεζονός ἢ ἐλάσσονος ἐπιμονῆς καὶ καθεξῆς· γ'. ἐκ τοῦ τόπου καὶ χρόνου, διότι προφανῶς πολὺ βαρυτέρα ἢ ἐν δημοσίῳ τόπῳ καὶ παρουσίᾳ πολλῶν γινομένη ἐξύβρισις, ἢ ἐν ἐπισήμῳ ὥρᾳ, ἢ παρόντων προσώπων, περὶ ὧν πλέον διαφέρεται ὁ προσβαλλόμενος καὶ καθεξῆς· καὶ δ'. ἐκ τοῦ ἀπυτελέσματος, ἂν ἢ γενομένη ὕβρις εἰδύνατο νὰ βλάψῃ ἢ μὴ τὴν ὑπόληψιν τοῦ προσβληθέντος, ἢ τὰς σχέσεις του, οἰκογενειακάς ἢ κοινωνικάς, ἢ τὰ συμφέροντά του ἐν γένει. Ἀναλόγως δὲ τούτων δέον, ὡς εἰκός, νὰ ἐπιμετρητῇ ἡ καταγνωστέα τῷ ὕβριστῇ ποινή.

Ἐξύβρισις δὲ χωρεῖ οὐ μόνον κατὰ τῶν φυσικῶν προσώπων ἐνδὸς ἢ πολλῶν ὁμοῦ, ἀλλὰ καὶ κατὰ τῶν νομικῶν προσώπων καὶ σωματείων, ἅπερ ἀνάλογα πρὸς ἐκεῖνα δίκαια καὶ ὑποχρεώσεις ἔχουσιν, οὐ μόνον ὕλικάς, ἀλλὰ καὶ ἠθικάς, πολλάκις δὲ καὶ ἀνωτέρας ἐκείνων. Τοιαύτη δὲ κατ' ἐξοχὴν ἡ πολιτεία, ἔτι δὲ αἱ ἐν αὐτῇ ἀρχαὶ καὶ ἄλλα παραπλήσια σωματεῖα.

Ἐκ τοῦ προσωπικοῦ δὲ κατὰ κανόνα χαρακτηρὸς τῆς ἐξυβρίσεως καὶ τῶν διεχθέντων ἄλλων εἰδικῶν ἐν πολλοῖς ὅρων τοῦ ἀδικήματος συνάγομεν ἔτι, ὅτι ἡ ποινικὴ καταδίωξις ἐνταῦθα προϋποτίθησι τὴν συναίνεσιν τοῦ ὑβρισθέντος· διότι αὐτός βέλτιον παντὸς ἄλλου δύναται νὰ

κρίνῃ, ἂν προσεβλήθῃ, ἂν ἢ προσβολὴ βλάβη αὐτόν, καὶ ἂν συμφέρῃ αὐτῷ ἢ διεξαγωγή τοιαύτης δίκης, μὴ ἀντὶ ἰκανοποιήσεως τύχῃ μεζονος προσβολῆς, καὶ ἄλλως τε καὶ ἀφωσμένου τοῦ ὑβριστοῦ εἴτε δι' ἀσθένειαν τῶν ἀποδείξεων, ἢ ἕνεκα ἄλλων συγκεκριμένων περιστάσεων. Ὅθεν κατὰ κανόνα καταδιωκτέος ὁ ὑβρίζων αὐτοῦντος τοῦ ὑβρισθέντος, ἢ ὡς κοινῶς λέγεται κατ' ἐγκλήσιν μόνον τοῦ παθόντος. Κατ' ἐξαιρέσιν ὅμως καταδιωκτέα ἡ ἐξυβρισις αὐτεπαγγέλτως ἄνευ ἐγκλήσεως ἐπὶ προσβολῆς ἀπευθυνομένης κατὰ τῆς πολιτείας ἁμέσως ἢ πλαγίως, ἐξυβριζομένης δημοσίας ἀρχῆς καὶ καθεξῆς· διότι ἐνταῦθα ἐκπλείπει τὰ πλεῖστον ὁ προσωπικὸς χαρακτηριστῆρ.

Ἡ ἐξύβρισις δὲ τελεῖται· συνήθως διὰ τοῦ λόγου, προφορικοῦ ἢ γραπτοῦ, ἀποδιδωμένων τῷ ὑβριζομένῳ ιδιοτήτων ἐπαινοδίστων ἢ μισητῶν, ἢ πράξεων ἀξιοποιούντων ἢ ἀξιωμαπτῶν. Τρόπον δὲ πῶς τοῦ προφορικοῦ λόγου ἀποτελεῖ καὶ ἡ διὰ σημάτων γλῶσσα, δι' ἧς ἐπίσης δυνατὴ ἐξυβρισις. Τοῦ δὲ γραπτοῦ λόγου εὐχερέστερος τρόπος ὁ διὰ τοῦ τύπου· τούτου δ' ἕνεκα καὶ πᾶσαι σχεδὸν αἱ νομοθεσίαι ἀπὸ κοινοῦ πραγματεύονται τὰ περὶ ἐξυβρίσεων καὶ περὶ τῶν ὑποχρεώσεων τοῦ τύπου.

Ἐξύβρισις ὅμως εἶναι δυνατὴ καὶ διὰ χειρονομιῶν καὶ ἄλλων παραπλησίων πράξεων, δι' ὧν συνιστᾶται ἡ ἔργῳ ὕβρις, δεινότερα πολλάκις τῆς διὰ τοῦ λόγου, πρὸς δὲ τούτοις ἐξύβρισις χωρεῖ ἔτι διὰ χλευαστικῶν εἰκόνων ἢ ἄλλων συνθηματικῶν παραστάσεων καὶ καθεξῆς, δι' ὧν ἀποτελεῖται μέσος τις τρόπος μεταξὺ τῆς λόγῳ καὶ τῆς ἔργῳ ἐξυβρίσεως.

Κατὰ τρόπον διαστέλλουσιν ἔτι ἐξυβρίσιν ἁμέσον καὶ πλαγίαν ἢ κοινότερον ἐμμεσον. Διὰ τῆς ἐμμεσου δὲ δύο τινα δυνατὸν νὰ ἐννοηθῶσιν, ἢ πρῶτον ὅτι πλάγιως χαρακτηρίζεται ὁ ὑβριζόμενος ἢ ἡ

ἀποδιδόμενη αὐτῷ ἰδιότης ἢ πρᾶξις, ἀποσιωπώμενον τοῦ ὀνόματος, ἢ δεύτερον ἐστὶ ἡ ὕβρις εἶναι κεκαλυμμένη, καὶ διὰ συμπερασμάτων μόνον συνάγεται· τὸ προσβλητικὸν καὶ ὁ σκοπὸς τῆς ἐξυθρίσεως, ἀποδιδόμενων εἰς τὴν ὑποτιθεμένην ὕβριστικὴν πρᾶξιν ὑπαινιγμῶν ἢ ὑπονοουμένων φράσεων ὕβριστικῶν καὶ καθεξῆς. Τούτων δὲ τὸ μὲν πρῶτον οὐδὲν ἄτοπον παρέχει, ὑποτιθεμένου, ὡς εἰκός, ὅτι ὁ κατακτηριμὸς οὐδεμίαν καταλείπει ἀμφβολίαν, ἥτις ὑπὲρ τοῦ κατηγορουμένου ἐμνηστεύει πάντοτε· τὸ δεύτερον ὁμως καὶ καθ' ἑαυτὸ ἄτοπον εἶναι, διότι ἀναίτιον τὴν τεθεῖσαν περὶ ἐξωτερικῆς πράξεως ἐρχὴν τιμωροῦν τὸ διανόημα, ὅπερ ἀναμνηστικῆτως κεῖται ἐκτὸς τοῦ κύκλου τοῦ δικαίου καὶ τοῦ ἐξαναγκαστοῦ, καὶ προσετι λῆαν ἀκροσφαλές, διότι ἐκ πάσης ἐρχὸν ἐκφράσεως ἢ κινήσεως δύναται τὴν συναγάγην κεκαλυμμένον σκοπὸν ἀποδιδόναι· ὁμοίως δὲ προσηγορεύεται. Ὅθεν ὑπο-

ἀποτελεῖ ἀδίκημα βαρύτερον, βαρύτερον ὡς εἰκός τιμωρητέον· διότι ὁ συκοφαντούμενος οὐ μόνον περιφρονητέος παρίσταται, ἀλλὰ καὶ εἰς κίνδυνον ποινικῆς καταδιώξεως περιπίπτει.

Τῆς συκοφαντίας δὲ στοιχεῖα κύρια εἰσι τὸ ψευδὲς καὶ ἀνυπόστατον τῆς ἀποδιδόμενης τῷ παθόντι πράξεως καὶ ἡ γνῶσις τοῦ ψεύδους ὑπὸ τοῦ προσβαλόντος· τὸ μὲν διότι ὁ νομίζων ἑαυτὸν ὕβριζόμενον καὶ περιφρονούμενον καθισταμένων γνωστῶν τῶν πράξεων τῶν, ἑαυτὸν θεὸν νὰ αἰτιᾶται, ἄτοπον δὲ νὰ ὑποχρεωθῶσιν οἱ ἄλλοι νὰ ψεύδωνται ἢ καὶ ν' ἀποκρύπτωσι τὴν ἀλήθειαν, ἵνα μὴ προσβάλλωσιν αὐτόν, ἐνῶ οὐ μόνον ἡ ἠθικὴ ἐπιτάττει ἐκάστῳ νὰ εἶναι φιλαλήθης, ἀλλὰ καὶ ὁ νόμος αὐτὸς ὑποχρεοῖ πάντας εἰς μαρτυρίαν, καὶ τιμωρεῖ τὸν ψευδόμενον καὶ τὸν ἀποσιωπῶντα· ἔτι ὅτι γινώσκει τὸ δὲ διότι ἄνευ τῆς γνώσεως τοῦ ψεύδους ἐλλείπει ἡ πρόθεσις

κοῦ τινος λόγου, καὶ καθέτης, ὅτε καὶ ἡ τεθεῖσα ὑποχρέωσις τοῦ λέγειν τὴν ἀλήθειαν ὑφίσταται, ἄνευ δὲ τούτων εἰκαζομένου σκοποῦ τιμωρητῆς προσωπικῆς προσβολῆς ὑπὸ τὸ πρόβλημα τῆς φιλαληθείας ἐκτιμωμένων δ', ὡς εἰκός, πάντων τούτων ὑπὸ τοῦ δικαστοῦ συγκεκριμένων· διότι ἄλλως παρὰ τὰ τεθέντα ἤδη κηρύσσεται ἐς αἰεὶ ἐστερημένος προσωπικῆς τιμῆς καὶ ὁ ἀπαξ μόνον ἀμνηστίας, καὶ ἂν ἔτι ἔδωκεν εὐθύναι τῆς πράξεώς του, ἅμα δ' ἀναγράφομεν προνόμια ὑπὲρ παντός θρασέος τοῦ προσβάλλειν τὸν ὁπωσδήποτε ὑποπεσόντα εἰς πταῖσμα, καίπερ πολλάκις κρείσσονα τοῦ προσβάλλοντος αὐτοῦ. Τουτέστι τὸ δικαίωμα τοῦ ἐκθέτειν τὴν ἀλήθειαν, ὅπερ πολλάκις καὶ νόμιμον ὑποχρέωσιν συνιστᾷ, ὑποβλητέον ἀναγκάτως εἰς περιουσιζόμενον τινα ὑπὲρ τῆς προσωπικῆς τιμῆς, ὁσάκις καθίσταται ἀπλή πρόφασις καλυπτούσα σκοπὸν ἐξυβρίσεως.

Κατὰ τὸν τεθέντα δ' ὅρισμὸν δὲν εἶναι ἀναγκάτως ὅσος τοῦ ἀδικήματος τὸ ἀξιόποινον τῆς ἀποδοθείσης πράξεως, ἀλλ' ἐξ ἴσου χωρεῖ συκοφαντία καὶ μὴ τιμωρητῆς πράξεως ἀποδιδυμένης, κακοήθους ὅμως, ἅρκει μόνον νὰ εἶναι πρᾶξις ὀρισμένη καὶ οὐχὶ ἀπλῶς ἰδιότης μεμπτεῖ· ἐπομένως ὅτι καὶ ἐπὶ ταιαύτης προσβολῆς χωρεῖ ἐπίσης ἡ ἀπόδειξις τῆς ἀληθείας, ἢ δ' ἐναντία δόξα, ὅτι τὸ δικαίωμα τοῦτο τοῦ προσβαλλόντος εἶναι εὐλογον μόνον ἐπὶ ἀποδόσεως πράξεων τιμωρουμένων ὑπὸ τοῦ νόμου, εἶναι ἄτοπος· διότι ἂν εἶναι θεμιτὴ ἡ ἀπόδειξις τοῦ ἀληθοῦς πράξεων ἀξιοποίνων, κατὰ μείζονα λόγον θεμιτὴ ἡ τῶν μὴ τιμωρητῶν. Ἀποκλειστέα ὅμως εἰκότως ἡ ταιαύτη ἀπόδειξις, ὅταν ἀποδίδονται τῷ προσβαλλομένῳ ἀπλῶς ἰδιότητες μισηταὶ ἢ περιφρονηταί, ὡς εἴρηται, διότι εἰς ἀποκάλυψιν τούτων οὐδεὶς λόγος ἀναγκάζει τὸν ἀδικῶντα προσωπικῆς προσβολῆς.

Ἐκ τῶν ἐκτεθέντων δ' εἶναι φανερὸν προσέτι, ὅτι ἡ συκοφαντία προϋποτίθεται τὴν ἀνακοίνωσιν ἢ διάδοσιν τῆς μωμῆς εἰς τρίτους· διότι αὕτη οὐδὲν ἄλλο εἶναι ἢ δυσφημία, ἥτις ἄνευ ἀκρατῶν ἢ θεατῶν ἀδύνατος· ἐπομένως ἡ μεταξὺ δύο μόνων—προσβάλλοντος καὶ προσβαλλομένου—ἐκφερομένη μωμή, καίπερ ἄλλως ἡκαννῇ ν' ἀποτελέσῃ συκοφαντίαν, εἶναι ἀτιμώρητος, ἐνῷ τούναντιον ἀπλή ἐξυβρίσις καὶ μεταξὺ δύο χωρεῖ, διότι καὶ αὕτη προσβάλλεται τις. Δυσχερὴς δ' ἴσως ἡ ἀπόδειξις ἄλλο ὅμως τὸ ἀξιόποινον, καὶ ἄλλο ἡ ἀπόδειξις τῆς πράξεως, ἥτις οὐδ' ἀδύνατος, ὁμολογοῦντος τοῦ ὑβρίζοντος τὴν ὕβριν, ἢ ἐκφερομένης ταύτης δ' ἐπιστολῆς καὶ καθέτης. Εὐνόητον δ' ἔτι, ὅτι καὶ ἡ κατ' ἰδίαν ἀπόδοσις πράξεως μεμπτέας καίτοι μὴ τιμωρητῆ ὡς συκοφαντία, ἔσται τιμωρητῆ ὡς ἀπλή ὕβρις, ὡς περιέχῃ τὰ λοιπὰ ταύτης στοιχεῖα.

Εἶδος δὲ συκοφαντίας ἀποτελεῖ ἡ ψευδὴς καταμύησις, λαμβανούσης οὕτω βεβρυότερον χαρακτήρα· διότι ἡ ἀπόδοσις τῆς προσβλητικῆς πράξεως γινομένη πρὸς τὴν τὴν καταδιώκουσαν δημοσίαν ἀρχήν, καὶ ὀρισμένως ὡς ἀξιοποίνου, τὸν ἄλλως πιθανόν ἀπλῶς κίνδυνον τῆς ποινικῆς καταδιώξεως καθίστασι βέβαιον. Καὶ κατ' αὐτὴν δ' ὡς ἐπὶ τῆς ἀπλῆς συκοφαντίας ἀνάγκη πλὴν τοῦ ψεύδους, ὅπερ ὅροι φησὶ τοῦ ἀδικήματος, ἡ γνώσις ἐπὶ τοῦτο ὑπὸ τοῦ ποιησαμένου τὴν καταμύησιν· διότι καὶ ἐνταῦθα ἡ ἄγνοια τοῦ ψεύδους ἀναιρεῖ τὸν δόλον, ὃν προϋποτίθεται τὸ ἀδικήμα. Παρέπεται δ' ἐπίσης τὸ δικαίωμα τῆς ἀποδείξεως τῆς ἀληθείας· ὅπερ ὅμως ἂν ἐαυτοῦ χωρεῖ ἐν ταῦθα· διότι μόνον ἀφ' ἀποδείξεως τῆς ἀνυπόστατον τῆς μηνύσεως, εἶναι δυνατὸν τὸ προκαίμενον ἀδικήμα.

Αἱ κατὰ τῆς ἐξυβρίσεως δὲ ποιναὶ ἐν ἀρχῇ ἦσαν χρηματικαί, καταβαλλόμεναι εἰς τὸν ὑβρισθέντα αὐτὸν πρὸς ἰκανοποίη-

παθόντος· ἀλλ' ἂν ἐξ αὐτῆς ἐπῆλθεν αὐτῷ
ὕλική ζημία, ὑπὸ τὴν εὐρεῖαν τῆς λείξεως
ἐννοσιαν, ἥτοι οὐ μόνον ἂν ἀπώλεσέ τι
κεκτημένον, ἀλλὰ καὶ ἂν ἐστερῆθη βε-
βαίαις ὠφελείας, ἢ κοινότερον, ἐνεκα τοῦ
διαφυγόντος κέρδους· οὐδεποτε ὁμως καὶ
ὑπὲρ τῆς προσβληθείσης φιλοτιμίας καθ'
ἦν, ὡς προείπομεν, δὲν χωρεῖ χρηματι-
κὴ ἀποτίμησις, ἢ δ' ἀπαίτησις λαμβά-
νει χαρακτῆμα πλεονεξίας, ἀξιοῦντος τοῦ
παθόντος ὅ,τι οὐδαμῶς ἀπώλεσεν. Ἐπὶ
παραδ. χωρεῖ ἀγωγή περὶ ἀποζημιώσεως
παρὰ τοῦ κυρίου πωλητηρίου, περὶ οὗ δια-
δίδει τις, ὅτι τὰ πωλούμενα ἐν αὐτῷ εἰσι
νενοθευμένα· παρὰ τοῦ ἱατροῦ, ὃν διαβάλλ-
λει τις ὡς ἀμελῆ ἢ ἀδεξιὸν περὶ τὴν θε-
ραπείαν τῶν ἀσθενῶν του· παρὰ τοῦ ἀρ-
χιτέκτονος διαβαλλομένου ὡς καταχρα-
στοῦ ἢ ἀμαθοῦς περὶ τὸ ἔργον του καὶ
καθεξῆς· διότι πάντες οὗτοι δυνατόν νά
ζημιωθῶσιν ἐνεκα τῆς δυσφημίας ἢ τῆς
διαβολῆς· τὸνναντίον δὲ δὲν χωρεῖ ἀγωγή
παρὰ τοῦ ὑβρισθέντος ὡς ἀναγώγου, ὡς
ἀστόργου γονέως, ὡς ἐπιβούλου φίλου,
καὶ καθεξῆς· διότι ἐκ τούτων ὕλική ζη-
μία ἀδύνατος.

Εἶδωμεν ἤδη, ὅτι ὁ τύπος, ὡς παρέ-
χων πάνυ εὐχερῇ τρόπον ἐξυδρίσεως,
κοινὸν συνήθως μετ' αὐτῆς ποινικὸν ἀντι-
κεείμενον ἀποτελεῖ· πρὸς τούτοις ὁμως
ὡς τὸ προσφορώτατον ὄργανον τῆς κοι-
νοποιήσεως τῶν διανοημάτων, καὶ τῆς
διαδόσεως εἰδήσεων, καὶ τῆς ἐκδηλώσεως
γνώμης, καὶ τῆς διαφημίσεως καὶ τοῦ
ἐλέγχου πάσης πράξεως, καὶ τῆς δυνα-
τῆς περὶ ταῦτα καταχρησέως, πανταχοῦ
σχεδὸν ὁ τύπος κατέστιν ἀντικείμενον
εὐρυτέρας ἐτι φροντίδος, καὶ ἀνέκαθεν
πλήν τῶν αὐστηροτέρων ποινῶν παν-
τοῖοι ἅμα προληπτικοὶ περιορισμοὶ αὐ-
τοῦ κατὰ καιροὺς ἐπενεγθήσαν, καὶ νῦν
ἐτι ἐνιχυροῦ κρατοῦντες.

Τὴν προσοχὴν ὁμως ταύτην τοῦ τύ-
που προὐκάλεσε κυρίως οὐχὶ ἡ πρὸς τὴν

προσωπικὴν τιμὴν στοργή, καὶ ὁ πόθος τῆς περιστολῆς τῶν κατ' αὐτῆς προσβολῶν, οὐδ' ὁ ὑπὲρ τῆς ἀληθείας ζήλος καὶ ἡ πρόθεσις τῆς ἀποσοδήσεως τῶν διαστροφῶν αὐτῆς καὶ τῆς διαδόσεως πεπλανημένων καὶ ἐπιβλαβῶν ἰδεῶν, ἀλλ' ὁ φόθος πρὸς τὴν ἐλευθερίαν τοῦ λόγου, οὐπὲρ ὁ τύπος εἶναι τὸ ἰσχυρότατον ὄργανον, καὶ ὁ σκοπὸς τῆς ἀποφυγῆς τοῦ ἐλέγχου, ὃν ἐπάγεται ἡ δι' αὐτοῦ καθισταμένη ἐλευθερία συζητήσεως· ὅπερ εὐχερῶς καθορᾷ τις ἐξετάζων τοὺς περιορισμούς· τούτους· ὧν οἱ κυριώτεροί εἰσι.

α' ἡ ἄδεια τῆς ἀρχῆς πρὸς ἔκδοσιν περιοδικοῦ φύλλου ἢ συγγράμματος, πολιτικοῦ ἰδίως.

β'. ἡ ἀπαγόρευσις δημοσιεύσεως ὠρισμένων τινῶν ἀντικειμένων, ἰδίᾳ κυβερνητικῶν πράξεων.

γ'. χρηματικὴ ἐγγύησις παρὰ τοῦ ἐκδότη, ἢ καὶ προσωπικὰ προσόντα αὐτοῦ ἔτι.

δ'. ποινικὴ ἀλληλεγγύη τοῦ συγγραφέως καὶ τοῦ ἐκδότη καὶ τοῦ τυπογράφου κλπ.

ε'. χαρτόσημον ἢ φόρος κατὰ τὸν ἀριθμὸν καὶ τὸ μέγεθος τῶν φύλλων.

ς'. Διοικητικὴ ἐπιτίμησις τῆς πορείας φύλλου τινὸς ἢ συγγράμματος, καὶ οἱ προσωρινὰ ἀπαγορεύσεις τῆς ἐκδόσεως καὶ

ζ'. ἡ κορωνίς πάντων τῶν περιορισμῶν, ἡ λογοκοσία, ἥτοι ὁ πρὸ τῆς κυκλοφορίας ἐλέγχος τοῦ περιεχομένου ὑπὸ τῆς ἀρχῆς, εἰδικῆς συνήθως.

Διότι ἡ διὰ τῶν περιορισμῶν τούτων καὶ τῶν κατὰ τῆς παραβάσεως αὐτῶν ἀπειλουμένων προληπτικῶν ποινῶν, χρηματικῶν ἢ φυλακίσεως, καθισταμένη θέσμευσις τῆς δημοσίας συζητήσεως μόνον τοὺς ἀγαθοὺς ἐκ ταύτης καρποὺς ἀκρωτηριάζει καὶ ἀποκλείει, ἥτοι τὴν ἀναζητήσιν καὶ κατανόησιν τῶν κοινῶν ἀναγκῶν, τὴν ἀποκάλυψιν τῶν πολιτι-

κῶν καὶ κοινωνικῶν καταχρήσεων, τὴν μόρφωσιν πεφωτισμένης γνώμης περὶ θεραπείας τῶν κακῶς ἐχόντων καὶ τὰ τοιαῦτα, ἅπερ προϋποτίθεισι τὴν διὰ τῆς κοινῆς συζητήσεως δέουσαν βάσανον, οὐδαμῶς ὁμῶς ἀποτρέπει τὴν ἐκ προθέσεως διαστροφὴν τῆς ἀληθείας καὶ τὰ ἐνταῦθεν σκοπούμενα ἀδικήματα, οὐδ' ἔτι πλέον τὴν διὰ τοῦ τύπου πρόκλησιν σπουδαιότερων ἀξιοποιῶν πράξεων· διότι ὁ τοιαῦτα προθέμενος, καὶ εἰς ὠρισμένον σκοπὸν ἀποβλέπων, ὑπὸ τε τοῦ ἰδίου πάθους θερμαινόμενος, πολλάκις δὲ καὶ ὑπὸ συνεργατῶν ἐνθαρρυνόμενος, μικρὸν φροντίζει περὶ τῶν ἀπαγορεύσεων καὶ τῶν ὑπὲρ αὐτῶν προληπτικῶν ποινῶν· ἀλλὰ καὶ εὐχερὲς συνήθως εἰς τὸν τοιοῦτον νὰ πληρώσῃ τοὺς ὅρους τῶν πλείστων τῶν ἐκτεθέντων περιορισμῶν.

Ὁ τύπος συνιστᾷ ἀριδιῶς δύναμιν πολιτικὴν καὶ κοινωνικὴν ἄξιαν λόγου, ἱκανὴν καὶ ὠφέλειαν καὶ βλάβην νὰ προξενήσῃ. Καὶ τὴν μὲν ἐκ τοῦ τύπου ὠφέλειαν διὰ τῆς δημοσίας συζητήσεως καὶ τῶν παρεπομένων αὐτῇ, οὐδεὶς ἀγαπῶν τὴν ἀλήθειαν δύναται ν' ἀμφισβητήσῃ. Οὐδεὶς δὲ ἐπίσης σπουδαίως ἀρνείται καὶ τὴν ἐκ τῆς καταχρήσεως αὐτοῦ ἐπέρχουμένην βλάβην· ἀποπνέει ὁμῶς, ἵνα καταστείλωμεν τὴν κατάχρησιν, νὰ περιορίσωμεν δικαίωμα πρώτιστον καὶ ἀνεπίδεκτον ἀμφισβήτησεως, τὸ τῆς ἐλευθερίας τοῦ λόγου, καὶ νὰ στερωθῶμεν ἔτι πάντων τῶν ἐξ αὐτοῦ πολὺ ἀνωτέρων ἀγαθῶν, μεθ' ὧν οὐδὲν ὑπολείπεται ἢ ν' ἀπαγορεύσωμεν τὴν λαλίαν αὐτὴν καὶ νὰ κλείσωμεν πάντα τὰ στόματα, ἵνα μὴ λέγωσι ψεῦδη οὐδ' ἐκφέρωσιν ὕβρεις!

Ἐπειτα οὐδ' ἐπαρκεῖς εἶσι νὰ καταστείλωσι τὴν κατάχρησιν οἱ ἐκτεθέντες καὶ ἄλλοι παραπλήσιοι περιορισμοί, ὡς ἐδείχθη, μόνον τὴν ἀγαθὴν τοῦ τύπου χρῆσιν δυσχεραίνοντες καὶ διακωλύοντες. τὰ δὲ δι' αὐτοῦ ἀδικήματα τούναντίον

ἐνισχύοντες πολλάκις τὸν δ' ἀληθῆ χαλινὸν τῆς καταχρήσεως παρέχουσι πρῶτον μὲν αὐτὸς ὁ τύπος· τὸ μὲν διὰ τὴν συμπεφυμένην αὐτῷ δημοσιότητα, δι' ἧς εἶναι φανερά ἀμέσως πᾶσα παρεκτροπὴ αὐτοῦ, ἅμα δὲ καὶ ἀσφαλὴς ἡ ἀπόδειξις ταύτης· τὸ δὲ διὰ τῆς συζητήσεως, ἣν προκαλεῖ ἀντικρουομένων καὶ ἀποτρεπομένων δι' αὐτοῦ πάλιν τῶν παρεκτροπῶν· διὸ καὶ αὐτοὶ οἱ κατὰ τῆς ἐλευθερίας τοῦ τύπου γράψαντες, τοῦ τύπου αὐτοῦ καὶ τῆς ἐλευθερίας τοῦ λόγου ἐποίησαντο χρῆσιν· δευτέρου δὲ ἡ κοινωνία, ἀποδοκιμάζουσα τὴν κατάχρησιν καὶ ἀποφεύγουσα τὰ τοιαῦτα φύλλα, ἅπερ ἄνευ τῆς συνδρομῆς τῆς κοινωνίας μαραινόνται καὶ ἐκλείπουσιν· ἂν δὲ τις ἀντιᾶξῃ, ὅτι τὸ πολὺ τῆς κοινωνίας ἐπιδοκιμάζει καὶ ἐπιζητεῖ τὴν κατάχρησιν, ὑποτεθῇ δὲ τοῦτο ἀληθές, μάταιον ἀγῶνα ἀγωνίζεται ὁ διὰ τῶν νομοθετικῶν περιορισμῶν ἐπιζητῶν τὴν περιστολὴν τῆς καταχρήσεως.

Τὸ ἀληθές δὲ τῶν ἀνωτέρω ἀπὸ πολλοῦ κατενόησαν οἱ πλείστοι, διὸ καὶ πανταχοῦ σχεδὸν τὸ μέγιστον τῶν περιορισμῶν τοῦ τύπου κατηργήθη ἤδη, καὶ ἡ μὲν λογοκρισία διατηρεῖται· μόνον εἰς τὰς καθαρῶς δεσποτικὰς πολιτείας, εἰς ἀλλοιότητας δὲ τῶν λοιπῶν ἡ χρηματικὴ ἐγγύησις καὶ τινες ἄλλοι παραπλήσιοι περιορισμοί.

Παρ' ἧμιν δὲ τὰ περὶ ἐξυδρίσεων καὶ περὶ τύπου ἐκانونίσθησαν τὸ πρῶτον ἀπὸ τοῦ γενικοῦ ποινικοῦ νόμου τοῦ 1833 ἐν διαφόροις κεφαλαίοις αὐτοῦ διὰ τῶν ἔθρων 137—153, 158—163, 196, 334—353 535, 550 καὶ 690—692. Μετ' αὐτὸ πολὺ δ' ἐξεδόθη τῷ 1837 ἴδιος νόμος περὶ ἐξυδρίσεων καὶ περὶ τύπου, καταργήσας μὲν πάντα τὰνωτέρω ἄρθρα πλὴν τῶν 550 καὶ 690—692 καὶ ἀντικαταστήσας νέα (ἄρθρον 69), χωρὶς ὅμως τὸ περὶ τὴν νῦν μεταβῆναι τὰς ποτιέρας

ποινάς, ἀλλὰ μόνον προσθήκας περὶ τὴν φράσιν καὶ τινας ὅρους ποιησάμενος.

Ὁ νόμος οὗτος διαιρεῖται εἰς ἑπτὰ κεφάλαια, ἐξ ὧν τὰ μὲν πέντε πρῶτα πραγματεύονται περὶ τῶν ἐξυδρίσεων πρὸς τὰς διαφόρους ἀρχάς καὶ τὰ ἄτομα κατὰ πάντα τρόπον τελουμένων, περιλαμβανομένων καὶ τῶν διὰ τοῦ τύπου ἐν δὲ τῷ ΣΤ' κεφαλαίῳ (ἄρθρα 37—46) γίνεται ἰδίᾳ ἐτι λόγος περὶ τοῦ τύπου, χαρακτηριζομένης τῆς χρήσεως αὐτοῦ κατὰ τὴν ἐξυδρίσιν ὡς ἐπιβαρυντικοῦ λόγου ἐν γένει, καὶ προστιθέμενων ἅμα χρηματικῶν ποινῶν (ἄρθ. 37), πρὸς δὲ ὀριζομένης ἀκριβέστερον τῆς τελείσεως τῆς διὰ τοῦ τύπου ἐξυδρίσεως (ἄρθ. 38), ἐτι δὲ περὶ ὑποτροπῆς διὰ τοῦ τύπου ἐπίσης (ἄρθ. 41) καὶ ἄλλα παραπλήσια· ἐν δὲ τῷ Ζ' καὶ τελευταίῳ κεφαλαίῳ (ἄρθ. 47—68) προστίθενται παντοῖοι περιορισμοὶ τοῦ τύπου, οἷοι πρόσθεν ἐμνημονεύθησαν.

Τὸ ἐβδόμου τοῦτο κεφάλαιον εἶναι ἤδη ἀπὸ τοῦ Συντάγματος τοῦ 1844 ἐντελῶς κατηργημένον, ἀναγράφαντος ἐν τῷ 10 ἄρθρῳ γενικῶς τὸ δικαίωμα τῆς ἐλευθερίας τοῦ λόγου καὶ εἰδικῶς τὸ ἐλεύθερον τοῦ τύπου, ἅμα δ' ἀπαγορεύσαντος ρητῶς τὴν λογοκρισίαν· διότι ἐλευθερία τύπου καὶ περιορισμὸς αὐτοῦ εἰσὶν ἀσυμβίβαστα. Διὰ σχολαστικῆς ὁμῶς καὶ ἀνελευθέρας ἐρμηνείας ἡμφισθητήθη ἡ ἑκτασις τῆς καταργήσεως, ἰδίως διὰ τὸν ἐν τῷ ἄρθρῳ αὐτῷ τοῦ Συντάγματος ὅρον περὶ τηρήσεως τῶν νόμων τοῦ κράτους, καὶ τὴν μνείαν μόνης τῆς λογοκρισίας ὡς καταργητέας, ἐξ ὧν συνήγον, ὅτι οἱ λοιποὶ περιορισμοὶ διατηροῦντο ἰσχυροί· ἐνῷ τὸ πρὸς τοὺς νόμους σέβας ἐξυπακούεται κατὰ τὴν ἐνάσκησιν παντός δικαίωματος, ἅμα ὅμως καὶ ὅτι οἱ νόμοι οὗτοι συνάδουσι πρὸς τὸ Σύνταγμα. Ἀλλὰ πάντα διαταγμὸν περὶ τῆς ἐλογογεροῦς καταργήσεως τοῦ προ-

κειμένου κεφαλαίου ἐξήλειψε τὸ 14 ἄρθ. τοῦ νέου Συντάγματος, ἀπαγορεύσαν συλλήβδην καὶ ἀνεξαιρέτως πᾶν προληπτικὸν κατὰ τοῦ τύπου μέτρον. Διὰ τὸν αὐτὸν δὲ λόγον κατηγορημένη εἶναι καὶ ἡ ἐν τέλει τοῦ 37 ἄρθρου διάταξις περὶ προσωρινῆς παύσεως ἐφημερίδος, ὡς καὶ τὸ 550 ἄρθρον τοῦ ποιν. νόμου περὶ ἀσυγχωρήτων δημοσιεύσεων· διότι καὶ ταῦτα προληπτικούς περιορισμούς συνιστῶσιν.

Κατηγορημένα δ' εἰσὶν ἔτι τὰ ἄρθρα τοῦ προηγούμενου κεφαλαίου 44 καὶ 45, τὸ μὲν ὡς προϋποτιθέμενον τοὺς ἄνωτέρω περιορισμούς, τὸ δὲ 45 ὡς καθιεροῦν ἄλληλεγγύην παράλογον καὶ κακοήγη, συγκρουομένην πρὸς πᾶσαν περὶ εὐθύνης καὶ καταλογισμοῦ ὑγιᾶ ἀρχήν. Διὰ τὸν προεκτεθέντα δὲ λόγον περιοριστέα καὶ τοῦ 42 ἄρθρου ἡ ἐφαρμογὴ μόνον ἀποδεικνυμένης τῆς γνώσεως τῆς ὕθρεως καὶ τοῦ περὶ ταύτης σκοποῦ τοῦ καλουμένου ὡς ὑπευθύνου.

ὑπὸ τοῦ Συντάγματος δὲ διὰ τοῦ αὐτοῦ ἄρθρου ἀπηγορεύθησαν οὐ μόνον οἱ προληπτικοὶ κατὰ τοῦ τύπου περιορισμοί, ἀλλὰ καὶ ἡ κατὰσχέσις τῶν ἐφημερίδων κλπ. ἐξηρήθη δὲ μόνον ἡ ἐξυδρίσις κατὰ τοῦ βασιλέως καὶ τῆς χριστιανικῆς θρησκείας (1).

Ἐν δὲ τῷ Ε' κεφαλαίῳ ἰδίᾳ (ἄρθρα 27—36) γίνεται λόγος περὶ τῆς ἀτομικῆς ἐξυδρίσεως, διατελειομένης κατὰ τὰ προειρημένα τῆς ψευδοῦς κατατηγύσεως ἀπὸ τῆς συκοφαντίας, καὶ ταύτης πάλιν ἀπὸ τῆς κοινῆς ἐξυδρίσεως. Ἀπαγγέλλει δ' ὁ νόμος οὗτος κατὰ μὲν τῆς πρώτης φυλά-

κισιν μέχρι 5 ἐτῶν, μεταβαλλομένην κατὰ λόγον τοῦ χαρακτῆρος τῆς μηνυθείσης πράξεως, ἐν τούτῳ ἀποτελεῖ κακούργημα πλημμέλημα ἢ πταῖσμα (ἄρθρον 27), κατὰ δὲ τῆς συκοφαντίας φυλάκισιν μέχρι δύο ἐτῶν, μεταβαλλομένην ἐπίσης κατὰ τὴν ἄνωτέρω κλίμακα (ἄρθ. 28), κατὰ δὲ τῆς ἀπλῆς ἐξυδρίσεως φυλάκισιν μέχρις 6 μηνῶν (ἄρθρον 29) κατὰ τὰς ἐν τῷ αὐτῷ ἄρθρῳ ὀριζομένης περιστάσεις, ὥς ἐν τοῖς προηγούμενοις ὡς ἐπιβαρυνούσας τὴν ἐξυδρίσιν ἐν γένει ἐμνημονεύσαμεν. Ἄνευ δὲ τούτων ἡ ἐξυδρίσις ἀποβαίνει ἀπλοῦν πταῖσμα, τιμωρούμενον κατὰ τὸ 690 ἄρθρον τοῦ ποιν. νόμου, ὡς μετερουμίσθη ὑπὸ τοῦ Διατ. τῆς 26 Ἰουνίου 1836, διὰ κρατήσεως (μέχρι 1 μηνός) ἢ προστίμου (μέχρις 100 δρ.).

Τὴν ἐξυδρίσιν ὁμως καθ' ὁμάδας, ἢ κατὰ οἰκογενεάς ἢ σωματεῖον καὶ καθέξης, χαρακτηρίζει πολὺ βαρυτέραν, καὶ τιμωρεῖ ταύτην διὰ φυλάκισις μέχρι 2 ἐτῶν καὶ οὐχὶ ἑλαττον 2 ἐβδομάδων (ἄρθ. 30) νομίζω δ' ἀδικαιολόγητον τὴν τοσαύτην διαφορὰν τῶν πεινῶν. Τὰν πάλιν δὲ τὴν ἐξυδρίσιν μεταξὺ συνυψηρούμενων χαρακτηρίζει ἀπλοῦν περὶ τὴν ὑπηρεσίαν πταῖσμα, πειθαρχικῶς μόνον τιμωρητέον (ἄρθ. 31). λόγος δὲ τούτου εἶναι οὐχὶ ὅτι ἐλαφρότερα ἡ ἐξυδρίσις ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει, ἢ τις βαρυτέρα μάλιστα πολλάκις διὰ τοῦτο, ἀποδεικνυμένου σκοποῦ ἐξυδρίσεως, ὡς ἐν τῷ στρατιωτικῷ ποιν. νόμῳ (ἄρθ. 213), ἀλλ' ὅτι τεκμαίρεται ὁ νόμος ἡλειψιν προθέσεως ὑδριστικῆς, ἐν ταῖς προσβλητικαῖς ἄλλως ἐκφράσσειν, ὥς προκαλοῦσιν οἱ κατὰ τὴν ἀπὸ κοινῆς ἐργασίαν συνήθεις διάλογοι, καὶ αἱ ἀετομαὶ κατ' αὐτοὺς συζητήσεις.

Ἀναγράφει δ' ὁ νόμος τὴν δικαιοσύνην τῆς ἀποδείξεως τῆς ἀληθείας ἐπὶ τῆς συκοφαντίας· ἐπίσης δὲ καὶ ἐπὶ ψευδοῦς κατηγορήσεως ἀπὸ δημοῦ πειρητῶν κατ'

(1) Τὰς ἐξαιρέσεις ταύτας, αἵπερ δὲν ὑπῆρχον ἐν τῷ σχεδίῳ τοῦ Συντάγματος, οὐδεμία ἐνδεδειγμένη ἀνάγκη προκάλεσεν, ἀλλὰ πρόθεσις κοινᾶς, ἥν ἐπειράθησαν ἀκαλύψωσιν οἱ προτείναντες, ἐπιδείξαντες αὐτὰ θρησκομανίαν.

αὐτὴν, διότι ἀναγκαίως προηγεῖται τοῦ ἀδικήματος, ὡς προεξετέθη· ἀπαγορεύει δὲ τὴν ἀπόδειξιν τῆς ἀληθείας ἐπὶ ἄλλῃς ἐξυβρίσεως· περιορίζει δὲ τὴν συκοφαντίαν εἰς μόνην τὴν ἀπόδοσιν ἀξιοποιῶν πράξεως, ἀποκλείων τὴν ἀπόδειξιν τῆς ἀληθείας ἀποδιδομένης πράξεως μεμπτέας μὲν, μὴ κολασίμου δέ, ὅπερ ἐν τοῖς προηγούμενοις ἐσφαλμένον ἐχαρηκτήρησamen, ὡς ἐσφαλμένος καὶ ὁ ἄνωθι περιορισμὸς τῆς συκοφαντίας (ἄρθ. 32 ποιν. Νόμου 692). Ἐξαιρεῖ ὅμως τοῦ προκειμένου περιορισμοῦ τὴν ἐξύβρισιν κατὰ δημοσίων λειτουργῶν ἀναφερομένων εἰς τὰ δημόσια αὐτῶν καθήκοντα, κολάζων οὕτως ἐν μέρει τὸ ἀνωτέρω σφάλμα, ἅμα δὲ καὶ ἐπιμαρτυρῶν· περιπίπτει δ' ἀμέσως εἰς ἄλλην πλάνην, ἀποκλείων τὴν μαρτυρικὴν ἀπόδειξιν, ὡς νὰ δύναται τις νὰ συντάσῃ συμπόλαια περὶ τοιούτων (ἄρθ. 33).

Εὐλόγος δ' ἡ τοῦ ἐπομένου ἄρθ. 34 διάταξις, ὅτι ἡ εἰς τὴν συκοφαντίαν περιεχομένη πλεονάζουσα ὕβρις καὶ μετὰ τὴν ἀπόδειξιν τῆς ἀληθείας εἶναι τιμωρητὴ. Ὁμολογητέον ὅμως ὅτι ἡ διαστολὴ αὕτη εἶναι λίαν θεωρητικὴ οὐ μόνον διὰ τὸ δύσκολον τοῦ διαχωρισμοῦ, ἀλλὰ καὶ διὰ τὸ πρακτικῶς ἀνέφικτον· διότι ὁ ἀποδείξας τὸν ὕβρισθέντα ἔνοχον ἀξιοποιῶν πράξεως δυσκόλως θὰ λογισθῇ ὑπὸ τοῦ δικαστοῦ αὐτὸς ἔνοχος ἐξυβρίσεως.

Ἐπίσης δ' ὁ νόμος καθιεροῖ τὴν κατ' ἐγκλησιν τοῦ παθόντος καταδίωξιν τῆς ιδιωτικῆς ἐξυβρίσεως (ἄρθ. 36 ποιν. Ν. 693), ἐπὶ δὲ ὁμᾶδων ἐπιτρέπει τὴν ἐγκλησιν εἰς ἕκαστον μέλος· ἐπὶ προσβολῆς ὅμως ἄλλου τινὸς ἔθνους μόνον ὑπὸ τὸν ὅρον τῆς ἀμοιβαιότητος καὶ ὑπὲρ τῶν Ἑλλήνων. (Ἄρθ. 30 § 6). Δέχεται δ' εἰς ὁ νόμος τὸν συμφηρισμὸν τῶν ἀμοιβαίων ὕβρεων, ἀλλὰ μόνον ὅταν αὗται λογιζῶνται ἀπλᾶ πταίσματα (Ἄρθ. 691 Ποιν. Ν.) ἐπὶ δὲ πλημμελημάτων τὴν

ἐτέρωθεν ὕβριν λογιζει μόνον ὡς ἐλαφρυντικὸν λόγον (*Ἄρθ. 35).

Τὰ δὲ λοιπὰ τέσσαρα κεφάλαια πραγματεύονται περὶ τῆς ἐξυβρίσεως κατὰ τοῦ βρασιλέως καὶ τῆς οἰκογενείας του, κατὰ τῶν ξένων ἡγεμόνων καὶ πρέσβων καὶ κυβερνήσεων, κατὰ τοῦ πολιτεύματος καὶ λοιπῶν καθεστώτων νόμων καὶ κατὰ τῆς ἐγχωρίου κυβερνήσεως καὶ τῶν λοιπῶν δημοσίων ἀρχῶν.

Κοινὸι κανόνες κατὰ πάσας τὰς ἀνωτέρω ἐξυβρίσεις εἰσι πρῶτον ἡ ἐξ ἐπαγγέλματος κατηνύξις, λογιζομένου τοῦ ἀδικήματος ὡς δημοσίου συμφέροντος· ἐξαιρεῖται δὲ μόνον ἡ ἐξύβρισις κατὰ ξένων ἡγεμόνων κτλ. καθ' ἣν ἀνάγκη ἐγκλήσεως (*Ἄρθ. 13)· καὶ δευτέρον ὅτι δὲν ἐπιτρέπεται ἡ ἀπόδειξις τῆς ἀληθείας εἰ μὴ πρόκειται περὶ αἰτιάσεων κατὰ ξένης κυβερνήσεως (*Ἄρθ. 26).

Ἡ τελευταία αὕτη διάταξις ὅμως διασелеῖ εἰς πλήρη ἀντίφασιν πρὸς τὸ προμνησμευθὲν 33 ἄρθρον, ὅπερ ἀπαγορεύον τὴν ἀπόδειξιν τῆς ἀληθείας ἐπὶ ἀτομικῆς ἐξυβρίσεως, τὸναντίον ἐπιτρέπει ταύτην κατ' ἐξαιρέσιν, ὅταν ἡ ἐξύβρισις ἀπευθύνεται κατὰ δημοσίων λειτουργῶν, καὶ ἀνάγκηται εἰς τὰ τῆς δημοσίας αὐτῶν ὑπηρεσίας· διότι ἀδύνατον νὰ ἀποχωρίσωμεν τὴν δημοσίαν ἀρχὴν ἀπὸ τῶν συνιστάντων ταύτην φυσικῶν προσώπων, καθ' ὧν κυρίως ἡ ἐξύβρισις, κατὰ μέτρον δὲ λόγον ἀδύνατον νὰ δεχθῶμεν, ὅτι ἡ τοιαύτη ἐξύβρισις εἶναι ἄσχετος πρὸς τὴν δημοσίαν τῶν προσώπων τούτων ὑπηρεσίαν· καὶ ἐπομένως ἐξυβριζομένης δημοσίας τινὸς ἀρχῆς, ἔνθεν μὲν ν' ἀποκλείσωμεν τὴν ἀπόδειξιν τῆς ἀληθείας κατὰ τὸ 26 ἄρθρον. ἔνθεν δὲ, ὡς ἀπευθυνομένης ταύτης κατὰ τῶν ἀποτελούντων τὴν ἀρχὴν δημοσίων λειτουργῶν καὶ ἀναφερομένης εἰς τὰ τῆς δημοσίας αὐτῶν ὑπηρεσίας, νὰ ἐπιτρέψωμεν τὴν αὐτὴν ἀπόδειξιν κατὰ τὸ 33.

Ἴνα δὲ συμβεβηκόσμεν πως τὰς συγκρουομένας ταύτας διατάξεις, ἐξηγουμέναις κατὰ τὸ δυνατόν τὸν προβαλλόμενον δι' αὐτῶν νομοθετικὸν χρησμόν, δεόν νὰ δεχθῶμεν, ὅτε τὸ 26 ἄρθρον ἐννοεῖ μομφὴν κατὰ τῆς ἀρχῆς ἀόριστον, μὴ ἀναφερομένην εἰς ῥητὰς πράξεις, ὅτε μόνον ἡ ἀπόδειξις τῆς ἀληθείας ἔσται ἀπαράδεκτος, ἐν δ' ἐναντία περιπτώσει, ἥτοι τῆς μομφῆς ἀναφερομένης εἰς ὠρισμένας πράξεις, ἐφαρμοστέον τὸ 33 ἄρθρον, καθ' ὃ χωρεῖ ἡ προκειμένη ἀπόδειξις· εἰ καὶ ὁμολογήτεον, ὅτι καὶ αὕτη ἡ ἐκδοχὴ χωλαίνει πως, διὰ τὴν ἐν αὐτῷ τῷ 26 ἄρθρῳ περιεχομένην ἐξαίρεσιν ἐπὶ αἰτίας αἰσίων κατὰ ξένων ἀρχῶν, ἥτις προϋποτίθηται πράξεις ὠρισμένας καὶ οὐχὶ μομφὴν ἀόριστον. Πάντως ὅμως δεόν νὰ ὑπερникηθῇ ἡ ἀντίρρασις, ἡ δ' ἐκτεθεῖσα ἐρμηνεία εἶναι συμφωνότερα πρὸς τὴν ἐν τῷ Συντάγματι ἀρχὴν τῆς ἐλευθερίας τοῦ λόγου καὶ τὴν τοῦ κοινοῦ ἐλέγχου τῶν πράξεων τῶν δημοσίων ἀρχῶν ἐν ἐλευθέρᾳ πολιτείᾳ.

Τὸ δὲ πρῶτον κεφάλαιον ἰδίᾳ (ἄρθ. 1—9) τιμωρεῖ τὴν ἐξύδρισιν κατὰ τοῦ βασιλέως καὶ τῆς συζύγου του καὶ τῶν ἀναπληρωτῶν του, ἀπαγγέλλον ἐν γένει ποινὰς φυλακίσεως, ὡς κατωτέρω, τὴν δι' ἐπιθέσεως ὅμως κατὰ τοῦ προσώπου τοῦ μὲν βασιλέως καὶ τῆς συζύγου του τιμωρεῖ διὰ τῆς ποινῆς τοῦ θανάτου (ἄρθ. 1 καὶ 5) τοῦ δὲ διαδόχου καὶ τοῦ ἀναπληρωτοῦ τοῦ βασιλέως διὰ προσκαίρων δεσμῶν (ἄρθ. 7 καὶ 8).

Περὶ τῆς θανατικῆς ποινῆς ὅμως ἐν ταῦθα γεννᾶται ζήτημα ἐνεκα τῆς ὑπὸ τοῦ Συντάγματος καταργήσεως τῆς ποινῆς ταύτης ἐπὶ τῶν πολιτικῶν ἀδικημάτων πλὴν τῶν συνθέτων (ἄρθ. 18), πρῶτον μὲν διότι ἀμφισβητήσιμος ἡ ἔκτασις τῆς ἐννοίας τοῦ περὶ πολιτικοῦ ἀδικήματος ὅρου τοῦ ἄρθρου.—Πολιτικὸν ἀδικήμα ἀποτελεῖ πᾶσα προσβολὴ κατὰ

τῆς ὑπάρξεως τῆς πολιτείας, ἢ τῆς ἀκεραιότητος τῆς χώρας αὐτῆς, ἢ τῆς ἐν αὐτῇ καθεστηκυίας τάξεως καὶ ἀσφαλείας.—Ἐν τῷ ὅρισμῳ ὅμως τοῦτω περιλαμβάνονται καὶ ἡ πρὸς ἐχθροῦς προδοσία καὶ τὰ παραπλήσια, ὧν τὴν ἐξαίρεσιν ἀπὸ τῆς ποινῆς τοῦ θανάτου, ὑπισταμένης ἄλλως, οὐδεὶς λόγος προὐκάλει, ὅθεν ὀρθότερον νὰ περιορίσωμεν τὴν ἐννοίαν τοῦ ἄρθρου εἰς μόνον τὰ τὴν ἐσωτερικῶς καθεστηκυῖαν τάξιν προσβάλλοντα ἀδικήματα. Μικρὸν δ' ὅπως διαφέρει τοῦτο ἐπὶ τοῦ προκειμένου, διότι πάντως ἐσωτερικὸν τὸ ἀντικείμενον, σπουδαιότερα δ' ἡ ἐρμηνεία τοῦ συνθέτου ἀδικήματος· διότι δι' αὐτοῦ δυνατόν νὰ νοήσωμεν ἐξίσου, ἢ πρῶτον ἀδικήμα μόνον, ἐκ μιᾶς τουτέστι πράξεως ἀποτελούμενον, φέρον ὅμως χαρακτῆρα πολιτικοῦ καὶ κοινοῦ ἅμα ἀδικήματος, ἢ δεύτερον συρροὴν πολιτικοῦ καὶ κοινοῦ ἀδικήματος. Ἄν ὅμως δεχθῶμεν τὸ πρῶτον, πάντοτε σχεδὸν τὰ πολιτικὰ ἀδικήματα, ὅσῳδῆποτε μεμονωμένον καὶ καθαρῶς πολιτικὸν χαρακτῆρα ἔχοντα, θὰ λογισθῶσι σύνθετα· ὅθεν ὀρθότερα ἢ ἐννοία τῆς συρροῆς. Ἐπὶ δὲ τοῦ προκειμένου ὁ βασιλεὺς εἶναι κατ' ἐξοχὴν πολιτικὸν πρόσωπον, καὶ ἡ κατ' αὐτοῦ προσβολὴ πολιτικὸν ἀδικήμα ἀποτελεῖ· δὲν ἀπυβάλλει δὲ διὰ τοῦτο ὁ βασιλεὺς καὶ τὸν ἀτομικὸν χαρακτῆρα ὡς φυσικὸν πρόσωπον, ἐπαμένως καὶ ἀτομικὸν ἀδικήμα κατ' αὐτοῦ εἶναι δυνατόν, κατὰ τὴν πρόθεσιν καὶ τὸν σκοπὸν τοῦ ἀδικούντος, προεῖχει ὅμως ἀριδῆλως ὁ πολιτικὸς χαρακτῆρ τοῦ βασιλέως, διὸ ὀρθότερον νὰ δεχθῶμεν, ὅτι ἡ προσωπικὴ κατ' αὐτοῦ προσβολὴ συνιστᾷ πολιτικὸν ἀδικήμα, καὶ ἐπομένως ὅτι δὲν χωρεῖ θανατικὴ ποινὴ.

Τῶν ἀνωτέρω τεθειμένων, ἀμειβομένηται ἐτι τίς ἡ ἐπιβλητέα ποινὴ ὀρθὸν δὲ νομίζω, ὡς ἐδόχθη ἤδη ὁ Ἄρ. Πάγιος,

ὅτι ἐφαρμοστέα εἶναι ἡ ἐπομένη κατα-
τέρα ποινή, καὶ οὐχὶ ἡ ἀτιμωρησία, ὡς
ὕπελαβόν τινες διὰ τὴν ἔλλειψιν δῆθεν
ποινῆς ὠρισμένης ὑπὸ τοῦ νόμου· διότι
τὸ Σύνταγμα αὐτὸ, καταργήσαν τὴν θανα-
τικὴν ποινήν, ὥρισε τὴν ὀμείας ἐπο-
μένην νομίζω ὅπως προσέτι, ὅτι ἐπο-
μένη εἶναι μᾶλλον ἢ τῶν προσκαίρων
δεσμῶν ποινή, καὶ οὐχὶ ἡ τῶν ἰσοδυνά-
μων.

Κατὰ πάσης δ' ἄλλης κατὰ τοῦ βασι-
λέως ἐξυβρίσεως ὁ προκείμενος νόμος ἀ-
παγγέλλει ποινὴν φυλακίσεως, ὡς εἴρηται,
μέχρι 5 ἐτῶν κατὰ τῆς κυρίως ἐξυβρί-
σεως, ἥτοι ἐκφερομένων προσβλητικῶν
ἐκφράσεων κατ' αὐτοῦ καθ' οἰουδήποτε
τρόπον (ἄρθ. 2), μέχρι δὲ 2 ἐτῶν ἐπιδει-
κνυομένης ἀπλῶς περιφρονήσεως πρὸς
τὸν βασιλέα (ἄρθ. 3) καὶ μέχρις 1 ἐτους
ἀποδιδουμένης αὐτῷ εὐθύνῃς ἔνεκα κυ-
βερνητικῶν πράξεων προστιθεμένης ἐπι-
χρηματικῆς ποινῆς μέχρι 500 δραχμῶν
(*Ἀρθ. 4).

Τὸ προσηνυνομενὸν ὅμως 2 ἄρθρον τοῦ
προκειμένου νόμου μεταρρυθμίσειν ὁ νόμος
τοῦ 1850, ἀναθίβας τὴν ἐπιβλητέαν
ποινὴν μέχρις 7 ἐτους εἰρκτικῆς καὶ μετα-
βαλὼν οὕτω τὸ ἀδικητὰ ἀπὸ πλημμελή-
ματος εἰς κακούργημα, ἐπαγόμενον ἀναγ-
καίως κατὰ τὴν Ποιν. δικονομίαν τὴν προ-
φυλάκισιν προσθεῖς ὅτι τὸν ὅρον τῆς ἐμ-
μέσου ἐξυβρίσεως. Ἀπλῆ δὲ παρατήρησις
τοῦ νόμου τούτου πείθει τινὰ, ὅτι τὴν εἰσα-
γωγὴν αὐτοῦ προὔκალεσεν οὐχὶ ἀνάγκη
δικαιτέρας διαρρυθμίσεως τῶν κατὰ τῆς
ἐξυβρίσεως ποινῶν, οὐδὲ κῆδος ἀληθὲς ὑπὲρ
τοῦ βασιλικοῦ ἀξιώματος· διότι οὐδαμῶ-
θεν ἐνεδείκνυτο τοιαύτη ἀνάγκη, τοῦ-
ναντίον δὲ τὸ περισσὸν προδίδει αὐτὸς
οὗτος ὁ νόμος διὰ τὴν μικρὰν αὐξήσιν
τῆς ποινῆς ἀπὸ 5 ἐτῶν εἰς 7, δι' ἧς κυ-
ρίως μόνον ὁ χαρακτηρ τοῦ κακούργη-
ματος παρατίθεται καὶ ὁ προστιθεμένης ἐπι-
χρηματικῆς ποινῆς.

τῷ προφυλάκισι, καὶ προσέτι ἡ διὰ τοῦ
αὐτοῦ νόμου καταθίβασις τῆς ποινῆς
μέχρι ἐνὸς ἐτους φυλακίσεως δι' ἀορί-
στων ἐλαφρυντικῶν λόγων· ἀλλὰ σκοπὸς
ὑποῦλος καταθλίψεως τοῦ τύπου· διότι
διὰ μὲν τοῦ περὶ ἐμμέσου ἐξυβρίσεως
ὁρου, οὐκ ἐρδεύθη ἤδη τὸ ἀτοπον, πᾶν
πλητικὸν ἄρθρον, μὴ ἀρεστὸν εἰς τοὺς
κρατοῦντας, δύναται εὐχερῶς νὰ διαστροφῇ
ὡς ὑβριστικὸν κατὰ τοῦ βασιλέως, διὰ
δὲ τῆς προφυλακίσεως, ἥτις ἀναγκασίως
παρακολουθεῖ τὴν καταδίωξιν, κατορθού-
ται ἡ τιμωρία καὶ ἀνευ καταδίκης.

Περὶ δὲ τοῦ 4 ἄρθρου τοῦ προκειμέ-
νου νόμου, παρατηρητέον ὅτι λίαν στενὴ
ἐρμηνεία καὶ ἐφαρμογὴ αὐτοῦ ἀρμόζει
μετὰ τὸ Σύνταγμα, καθ' ὃ πᾶσα ἡ βα-
σιλικὴ ἐξουσία διὰ τῶν ὑπουργῶν καὶ
εὐθύνῃ αὐτῶν ἐνασπείρεται, διότι ἤδη αἱ
βασιλικαὶ καὶ κυβερνητικαὶ πράξεις ταυ-
τίζονται, καὶ πάσης μὲν κυβερνητικῆς
πράξεως μετέχει ὁ βασιλεὺς, ἀλλ' ἀνευ-
θύτως, πάσης δὲ βασιλικῆς μετέχουσιν
οἱ Ὑπουργοὶ ὑπεύθυνως· ἐπομένως ὁ μεμ-
φόμενος βασιλικὴν τινα πράξιν οἰωνδή-
ποτε, τὰ ὑπεύθυνα πρόσωπα, ἥτοι τοὺς
ὑπουργούς, μέμφεται, εἰ μὴ ῥητῶς δια-
στέλλῃ τὸ πρόσωπον τοῦ βασιλέως, καὶ
σαφῶς ἐνδεικνύῃ αὐτὸν ὑπεύθυνον· του-
τέστι μόνῃ ἢ χρητῇ τῶν λέξεων βασιλεὺς
καὶ βασιλεῖα καὶ βασιλικὴ ἐξουσία καὶ
τῶν τοιούτων δὲν ἐμφαίνει ἀποδοσιν εὐ-
θύνης εἰς τὸν βασιλέα, εἰμὴ σαφῶς ἄλ-
λοθεν προκίπτει τοιοῦτος σκοπός, ἀνεξή-
γητος δὲ ἡ προσθήκη τῆς χρηματικῆς
ποιτῆς εἰς μόνον αὐτὸ τὸ ἄρθρον.

Ἀσχετος δὲ πρὸς τὸν λοιπὸν νόμον
διατελεῖ ἡ διάταξις τοῦ 9 ἄρθρου, ὅπερ,
εἰ καὶ ἐπιγράφεται περὶ ἐξυβρίσεως κατὰ
τῆς βασιλικῆς οἰκογενείας, οὐδὲν τοιοῦτον
διελαμβάνει, ἀλλ' ἀπλῶς χαρακτηρίζει
ὡς ἐπιβαρυντικὸν λόγον παντός ἀδικημα-
τος, ἂν ἀπευθύνῃται κατὰ τῶν μελῶν
τῆς οἰκογενείας ταύτης διότι τόπος

τοιαύτης διατάξεως ἦν ἡ τὸ γενικὸν μέρος τοῦ Ποιν. νόμου, ἡ εἰς τὰ καθέκαστα ἀδικήματα, ὅπερ καὶ πολλαχόθεν ἐγένετο, ὡς ἐν τοῖς ἄρθροις 376, 391, 402, 425 καὶ καθελῆς· μαρτύριον δὲ καὶ τότε τοῦ ἀμεθόδου τοῦ νόμου.

Τὸ δὲ Β' κεφάλαιον (ἄρθρα 10—13), τιμωροῦν τὴν ἐξυβρίσιν κατὰ ξένων ἡγεμόνων κλπ., ὡς εἴρηται, οὐδὲν ἄξιον εἰδικοῦ λόγου περιέχει ἢ τὴν περὶ ἀποδείξεως τῆς ἀληθείας ἐξαιρέσιν, περὶ ἧς ἐγένετο λόγος (ἄρθ. 26), καὶ τὴν καταδίκην ἐγκλήσει τοῦ πρέσβευος, ὑπὸ τὸν ὅρον ὅμως τῆς ἀμοιβαιότητος (ἄρθ. 13).

Τὸ δὲ Γ' κεφάλαιον (ἄρθρα 14—18) πραγματεύεται, ὡς προείπομεν, περὶ προσβολῶν κατὰ τοῦ πολιτεύματος καὶ τῶν καθεστώτων θεσμῶν καὶ τῶν ἀνεγνωρισμένων θρησκευμάτων· προσβολὴ ὅμως διὰ λόγου κατ' ἀντικειμένου, μὴ ἀποτελοῦντος φυσικὸν πρόσωπον, οὐδ' ἐκ φυσικῶν προσώπων συγκειμένου, δὲν συνιστᾷ ἐξυβρίσιν· διότι αὕτη προϋποτίθεται δικαίωμα προσωπικῆς τιμῆς προσβαλλόμενον, εἶον μόνον τὰ φυσικὰ πρόσωπα ἔχουσιν. Ὅθεν καὶ ἡ χλεύη ἢ δυσφημία τοῦ πολιτεύματος καὶ τῶν θεσμῶν καὶ καθελῆς δύναται νὰ λογισθῇ ὡς πρῶξις ἐπιζητούσα τὴν βίαιαν καὶ παρὰ νόμον κατάλυσιν ἢ μεταβολὴν αὐτῶν, οὐδέποτε ὅμως ὡς ἐξυβρίσις. Τούτων δ' ἕνεκα τόπος τῶν προκειμένων διατάξεων ἦν ἀκρίβεστερον ἐνθα γενικῶς περὶ διαταράξεως τῶν καθεστώτων γίνεται λόγος, οὐχὶ δ' ἐν τοῖς περὶ ἐξυβρίσεων, μεθ' ὧν μόνον κοινὸν ἢ διὰ τοῦ λόγου ἐκτέλεσις.

Ἐκ τῶν ἀνωτέρω δὲ ὅληον ἔτι, ὅτι στοιχεῖον κύριον τῶν προκειμένων ἀδικημάτων δὲν εἶναι μόνον ἡ πρόθεσις τῆς προσβολῆς, ἀλλὰ καὶ ὁ σκοπὸς τῆς δι' ἀθεμίτου τρόπου καταλύσεως ἢ μεταβολῆς· διότι ὁ ἐλέγγων τὸ πολίτευμα ἢ

θεσμόν τινα, ὀρθῶς ἢ ἐσφαλμένως, ἐπιζητῶν δὲ τὴν μεταβολὴν αὐτοῦ διὰ θεμιτοῦ τρόπου, ποιεῖται χρῆσιν δικαίωματος, ἐκδηλῶν τὴν περὶ τῶν κοινῶν γνώμην του, οὐδὲν δ' ἀδίκημα πράττει.

Καθέκαστα δὲ, τὸ μὲν 14 ἄρθρον τιμωρεῖ διὰ φυλακίσεως μέχρι 2 ἐτῶν τὴν ὑπὸ θρησκευτικὸν πρόσχημα πρόκλησιν εἰς παραβάσιν τῶν νόμων, καὶ τὸν προσηλυτισμὸν ἐνεργούμενον κατὰ τρόπον ἐπικινδύνον εἰς τὴν δημοσίαν τάξιν. Τὸ Σύνταγμα δ' ἐν τῷ 1 ἄρθρῳ ἀπαγορεύει ἀπολύτως τὸν προσηλυτισμὸν κατὰ τῆς ἐπικρατούσης θρησκείας, ποινὴ ὅμως ἄλλη οὐδαμοῦ ὀρίζεται, ὥστε καὶ ἐπ' αὐτοῦ ὑποτίθεται ὁ ἀνωτέρω ὅρος τοῦ κινδύνου τῆς δημοσίας τάξεως.

Τὸ δὲ 15 ἄρθρον τιμωρεῖ διὰ φυλακίσεως μέχρις ἐνὸς ἔτους τὴν κατὰ τοῦ πολιτεύματος χλεύην, μέχρι δ' ἑξ μηνῶν τὴν κατὰ τῶν λοιπῶν θεσμῶν. Τὸ δὲ 16 μέχρις ἑξ μηνῶν ἐπίσης τὴν πρόκλησιν εἰς ἀπειθείαν πρὸς τοὺς νόμους μέχρι ὅμως δύο ἐτῶν ἂν ἐπέλθῃ πράγματι ἀπειθεία. Τὸ δὲ 17 μέχρι 3 μηνῶν φυλακίσεως τὴν χλεύην κατ' ἀνεγνωρισμένου θρησκευματος, ἐν δ' ὑποτροπῇ μέχρι τοῦ διπλασίου.

Τὰς αὐτὰς δὲ ποινὰς τοῦ 19 ἄρθρου ἀπαγγέλλει καὶ τὸ ἐπόμενον 18 ἐπὶ ἐκδηλώσεων ἢ διδασκαλίας κατὰ τῆς θρησκείας ἢ τῆς ἠθικῆς. Παρατηρητέον ὅμως ἐνταῦθα, ὅτι ἡ μὲν ἠθικὴ εἶναι μία καὶ ἀναμφισβήτητος, ἐπομένως ὁ ἐναντία τῆς ἠθικῆς διδασκῶν καὶ προτρέπων εἰς παράβασιν αὐτῆς εἶναι πάντοτε τιμωρητέος ὡς διαφθορεὺς τῶν διδασκομένων καὶ τῆς κοινωνίας ἐν γένει· ἐπὶ θρησκευτικῶν ὅμως ἀντικειμένων, ὧν τὸ ἀμφισβητήσιμον μαρτυρεῖ τὸ πλῆθος τῶν θρησκευμάτων καὶ ἡ ἀπ' ἄλλήλων μεγάλῃ ἀπόστασις, οἰαδήποτε διδασκαλία εἶναι τιμωρητέα μόνον, ὅταν προκαλῇ θρησκευτικὰ σκάνδαλα ἀπειλοῦντα τὴν δημοσίαν

τάξιν· διότι ἄλλως ἀνατρεῖται ἡ ἐλευθερία τῆς θρησκευτικῆς συνειδήσεως.

Εὐνόητον δ' ἐκ τούτων ὅτι καὶ ὁ ὑπὸ τὸ πρόσχημα θρησκευτικῶν πεποιθήσεων διδάσκων ἐναντία τῇ ἠθικῇ εἶναι τιμωρητέος ἐπίσης, χωρὶς οὐδαμῶς νὰ εἰσακούηται, ἐπικαλούμενος τὴν ἐλευθερίαν τῆς θρησκευτικῆς συνειδήσεως.

Τὸ αὐτὸ δὲ ἄρθρον περιλαμβάνει εἰς τὴν αὐτὴν ποινὴν καὶ τὸν προσπαθοῦντα νὰ δικαιολογήσῃ ἀξιοποίνους πράξεις· τοῦτο ὅμως, εἰμὴ λογισθῇ προτροπὴ εἰς ἀπείθειαν κατὰ τῶν νόμων, οὐδὲν ἄλλο εἶναι ἢ προτροπὴ κατὰ τῆς ἠθικῆς· ὑπὸ τὴν ἐκτεθεῖσαν ὅμως ἀνωτέρω δικστολὴν πάντοτε, ὅτι διώκεται σκοπὸς δι' ἀθεμίτου τρόπου, διότι ἄλλως πρόκειται ἁπλῶς ἔλεγχος τοῦ ὁρθοῦ ἢ μὴ θεσμοῦ τινος, ὅπερ, ὡς προεῖρηται, οὐδὲν ἀθέμιτον περιέχει.

Τὸ δ' ὑπολείπμενον Δ' κεφάλαιον (ἄρθρα 19—26) πραγματεύεται περὶ τῆς ἐξυβρίσεως τῶν δημοσίων ἀρχῶν. Καὶ τὸ μὲν 20 ἄρθρον περὶ ἐξυβρίσεως τῆς Κυβερνήσεως, τὸ δὲ 21 περὶ τῶν λοιπῶν ἀρχῶν. Ἀμφότερα δ' ἀπαγγέλλουσιν ἐξίσου φυλάκισιν μέχρι 2 ἐτῶν, ἄρχεται ὅμως τὸ μὲν ἀπὸ 3 μηνῶν, τὸ δ' ἀπὸ 2 ἐβδομάδων μόνον. Τὸ 20 δὲ περιέχει καὶ ἐλαφρότερον ἀδίκημα κατὰ τῆς Κυβερνήσεως, τὴν ἐνδεῖξιν ἀπλῆς περιφρονήσεως πρὸς αὐτήν, τιμωρουμένην μέχρι 3 μηνῶν φυλάκισις. Τάναπαλιν δὲ τὸ 21 τὴν πρὸς δικαστήριον ἐν δημοσίᾳ συνεδίᾳ ἐξύβρισιν τιμωρεῖ βαρέως διὰ φυλάκισις 2—5 ἐτῶν. Τὸ δὲ 22 τιμωρεῖ τὴν ἐξύβρισιν κατὰ ὑποδεστέρων δημοσίων λειτουργῶν διὰ φυλάκισις μέχρις 6 ἐβδομάδων.

Τὸ αὐτὸ δὲ 20 ἄρθρον ἐν τέλει κηρύττει ἐλευθερίαν τὴν εὐσχημον συζητήσιν τῶν πράξεων τῶν ὑπουργῶν· μετὰ τὸ Σύνταγμα ὅμως, ὅπερ ἀναγράφει τὴν ἐλευθερίαν τοῦ λόγου, καὶ καθιεροῖ τὸν

περὶ τῶν κοινῶν δημόσιον ἔλεγχον, ἢ στενὴ αὕτη ἄδεια τῆς συζητήσεως τῶν πράξεων τῶν ὑπουργῶν μετεβλήθη εἰς εὐρὺ δικαίωμα ἐλευθέρως συζητήσεως πάσης δημοσίας πράξεως, μὴδὲ τῆς δυσφημίας καὶ τῆς χλεύης κατ' αὐτὴν ἀποκλειομένης, διότι καὶ αὗται συνιστῶσι τρόπον συζητήσεως, ἀρκεῖ μόνον ν' ἀναφέρωνται εἰς πράξεις ὠρισμένας καὶ ὀληθεῖς, καὶ μὴ ἀποτελῶσι ἁορίστους μομφὰς καὶ ὕβρεις, ὅτε μόνον δυνατόν τὸ ἀξιόποινον.

Πολὺ βαρύτερον δὲ τῶν διὰ λόγου ἐξυβρίσεων τιμωροῦνται αἱ αἰκίαι κατὰ τῶν ἀποτελούντων τὰς ἀρχὰς προσώπων κατὰ τὴν ἐκπλήρωσιν τῶν δημοσίων καθηκόντων τῶν, ἀπειλουμένης φυλάκισις 2—5 ἐτῶν, κατὰ δὲ δικαστοῦ ἐν δημοσίᾳ συνεδίᾳ εἰρκτῆς (5—10 ἐτῶν), κατὰ δὲ ὑποδεστέρων λειτουργῶν φυλάκισις μέχρις 6 μηνῶν (ἄρθρ. 23 καὶ 24), ὑποτίθενται δ' ἐν γένει αἱ αἰκίαι ἐπαγόμεναι πρὸς ἔργῳ ἐξύβρισιν· ἄλλως ἐφαρμοστεί κατὰ τὰς περιστάσεις ἄλλαι ποινικαὶ διατάξεις, περὶ ἐκθιάσεως, ἐπιθέσεως κατὰ προσώπου καὶ καθεῖτης.

Ἐν τῇ αὐτῇ δὲ κεφαλαίᾳ περιλαμβάνονται ποιναὶ φυλάκισις μέχρι μὲν ἐνὸς ἔτους κατὰ τοῦ ἀφαιρουντος ἢ φθειρόντος δημοσίας διακηρύξεις, τοιχοκολλήσεις κλπ., μέχρις δὲ μηνὸς ἐπὶ ἐπουσιωδεστέρων ἐγγράφων (ἄρθ. 19)· φυλάκισις δὲ μηνὸς ἐπίσης κατὰ τοῦ περιυβρίζοντος «τὰ σημεῖα τῆς ἀξίας τῶν ἀρχῶν» (ἄρθ. 25)· ἡ φράσις δὲ τοῦ ἄρθρου εἶναι σχεδὸν ἄνευ ἐννοίας, εἰκάζει δὲ τις, ὅτι πρόκειται περὶ παραστάσεων ἢ ἐμβλημάτων τῶν ἀρχῶν, ἐφαρμοσμένων ἢ φθειρομένων ἐπὶ σκοπῷ προσβολῆς. Αἱ διατάξεις δ' αὗται ἀμφοτέρων τῶν ἄρθρων ἔχουσιν ἀντικείμενον παραπλήσιον τῶν τοῦ προηγουμένου κεφαλαίου, τῆς χλεύης τουτέστι δημοσίων θεσμῶν· διὸ κακῶς περιελήφθησαν ἐνταῦ.

θα. Ὅμοια δ' εἶναι καὶ ἡ διάταξις τοῦ ὁ ἄρθρου, τιμωροῦσα διὰ φυλακίσεως μέχρι 3 μηνῶν τὴν περιούρισιν κλπ βασιλικῶν συμβόλων.

Περὶ δὲ τοῦ τελευταίου τοῦ παρόντος κεφαλαίου ἄρθρου 26, τοῦ ἀπαγορεύοντος τὴν ἀπόδειξιν τῆς ἀληθείας κατὰ πάσης κατὰ τὰ προηγούμενα αὐτοῦ ἄρθρα ἐξουθίσσεως πλὴν τῆς ἐν τῷ 12, ἐγένετο ἡδὴ λόγος ἀνωτέρω, καταδειχθείσης τῆς ἀντιφάσεώς του πρὸς τὸ 33 ἄρθρον τοῦ αὐτοῦ νόμου. Ἀλλὰ καὶ καθ' ἑαυτὴν ἀτοπος ἡ διάταξις· διότι αἱ πράξεις τῶν ἀρχῶν, ὡς κατ' ἐξοχὴν δημοσίαι, ὑποκείμεναι πρὸ παντός ἄλλου εἰς τὸν κοινὸν ἔλεγχον, μάλιστα δὲ μετὰ τὸ Σύνταγμα ὁ δὲ βεβαιῶν καὶ ἐκτιθέμενος, ὅτι ὄντως ἐγένετο, οὐδένα ἀδικεῖ, ἂν δ' ὁ πράξας προσβάλληται διὰ τὸ μεμπτέον τῆς ἰδίας πράξεως, ὡς αἰτιᾶται ἑαυτόν, ὡς καὶ προηγούμενως ἐρρήθη.

Τὸ Σύνταγμα δ' οὐ μόνον τὴν ἐλευθερίαν τοῦ λόγου καὶ τοῦ τύπου ἰδίᾳ ἀνέγραψεν, ἀλλὰ πρὸς μείζονα ἐξασφάλισιν ὑπήγαγεν ἔτι τὴν ἐκδίκασιν τῶν ἀδικημάτων τοῦ τύπου εἰς τοὺς ἐνόρκους, ἅπερ πρότερον, ὡς πάντα, πλὴν τῆς κατὰ τοῦ βασιλέως ἐξουθίσσεως κατὰ τὸν νόμον τοῦ 1850, φέροντα χαρακτῆρα πλημμελήματος ἢ καὶ ἀπλοῦ πταισματος, ὑπῆγοντο εἰς τὰ πλημμελειοδικεῖα καὶ πταισματοδικεῖα, ἐξήρесе δὲ μόνον τὰναγόμενα εἰς τὸν ἰδιωτικὸν βίαν (ἄρθρον 93 παλαιοῦ Συντάγματος καὶ 95 νέου). Διὰ τοῦ νόμου ὅμως τοῦ 1858 ἐπετράπη ἢ δι' ἀμέσου κλήσεως ἐκδίκασις ὑπὸ τῶν ἐνόρκων τῶν πλημμελημάτων τούτων, παραλειπομένης κατὰ τὸ δοκοῦν τῆς ἐπὶ τῶν κακουργιοδικείων προδικασίας.

Ὁ τελευταῖος δ' οὗτος νόμος ἀποτελεῖ τὸ δεύτερον μετὰ τὸν νόμον τοῦ 1850 βῆμα νομοθετικῆς ἀντιδράσεως κατὰ τῆς ὑπὸ τοῦ Συντάγματος ἀναγεγραμμένης ἐλευθερίας τοῦ τύπου· διότι ὡς δι' ἐκεί-

νου ἐπεξητήθη ἡ δέσμευσις τοῦ τύπου διὰ τῆς προφυλακίσεως, οὕτω καὶ διὰ τοῦ προκειμένου νόμου ἡ διευκόλυνσις κατὰ τὸ δυνατόν τῆς καταδιώξεως, παραλειπομένης τῆς κακανονισμένης προδικασίας, ἥτις ἄνευ τῆς προφυλακίσεως μόνον εἰς βάσανον ὑπὲρ τῆς ἀληθείας συντελοῦσα, κατατὶαν καὶ ἀνωφελῆ ἐπηγε χρόνотριβήν!

Ἐξασφάλισιν δ' ἔτι ὑπὲρ τῆς ἐλευθερίας τοῦ τύπου παρέχει τὸ ὁ ἄρθρον τοῦ Συντάγματος, ἐπιτρέπον τὴν διὰ δικαστικοῦ βουλευματος ἐπὶ ἐγγυήσει ἀπολυσιν τοῦ ἐπὶ πολιτικῷ ἀδικήματι κατηγορουμένου, καὶ προσέτι τὰξαν ὅρον ἀνώτατον τῆς προφυλακίσεως, διότι καὶ ἡ κατὰ τοῦ βασιλέως ἐξουθίσσις, καθ' ἣν μόνον χωρεῖ προφυλάκισις κατὰ τοῦ τύπου, ἀποτελεῖ ἀναμφισβητήτως πολιτικὸν ἀδικημα, ὡς προεξετέθη. Ὁμολογητέον ὅμως, ὅτι μικρὰ μέχρι τοῦδε ἡ ἐκ τῆς προκειμένης ἐξασφαλίσεως ὠφέλεια τοῦ τύπου διὰ τὴν σχολαστικὴν, ἰσως δὲ καὶ δουλικὴν ἐνίοτε κρίσιν τῶν δικαδικῶν συμβουλιῶν.

Οὕτως ἔχουσι παρ' ἡμῖν τὰ περὶ εἰουθρίσεων καὶ περὶ τύπου, καὶ τοιοῦτος ὁ εἰδικὸς περὶ τούτων νόμος, ἐν ᾧ οὐκ ὀλίγα πλημμελῆ καθορᾷ τις, καὶ ὧν τινα κατεδείξαμεν ἡδὴ· τὸ μέγιστον ὅμως ἐλάττωμα αὐτοῦ εἶναι, ὅτι συνετόχθη ὑπὸ τὸ κράτος δεσποτικῷ καὶ σχολαστικῷ ἅμα πολιτεύματος, καὶ ἐπομένως ἦν ἀνάρμοστος ὑστερον εἰς ἐλευθέραν πολιτείαν· τὸ δὲ δεινότερον, ὅτι διὰ τῶν νεωτέρων νόμων ἀντὶ βελτιώσεως καὶ συμφωνοτέρας ὡς οἶόν τε πρὸς τὸ Σύνταγμα μεταρρυθμίσεως αὐτοῦ, ἐπεξητήθη τοῦναντίον ὁ ἀκρωτηριασμός τῶν περὶ τοῦ τύπου διατάξεων τοῦ Συντάγματος.

Α. Γλαράκης.

Ἐξώνισις. Ἴδε Ἀγοραπωλησία.

Ἑορταὶ ἢ εορτάσιμοι ἡμέραι καλοῦνται αἱ πρὸς πανηγυρικὴν ἀνάμνησιν ἐπισήμων θεηγευτικῶν συμβεβηκότων ὁρισμέναι ἡμέραι, καθ' ἃς διακόπτονται αἱ ἐργασίαι καὶ τὰ δημόσια γραφεῖα διατελοῦσι κατὰ τὸ πλείστον κλειστά. Αἱ ἐκκλησιαστικῶς εορτάσιμοι ἡμέραι εἶναι πανπληθεῖς παρὰ τοῖς Ὀρθόδοξοις καὶ Καθολικοῖς Χριστιανοῖς, καταλαβοῦσαι ἀπὸ πολλοῦ πάσας τὰς ἡμέρας τοῦ ἐνιαυτοῦ, ἀλλ' ἐξ αὐτῶν ὀλίγαι εἶναι αἱ καθ' ἃς ἐπιβάλλεται ὑπὸ τῆς ἐκκλησίας ἀργία. Ἀλλ' ἔτι μικρότερος ὁ ἀριθμὸς τῶν περὶ ὧν πρόκειται ἐνταῦθα ἐσρτων, ἦτοι τῶν ὑπὸ τῆς πολιτείας ἀναγνωρισθεισῶν εορτῶν. Παρ' ἡμῖν ὁρίσθησαν τοιαῦται διὰ Διατ. τῆς 22 Νοεμβρίου 1833 πᾶσαι αἱ Κυριακαὶ καὶ αἱ ἐξῆς εορτάσιμοι, ἡ τοῦ Νέου ἔτους, ἡ τῶν Θεοφανείων, ἡ τοῦ Εὐαγγελισμοῦ, αἱ μεγάλαι θεοποτικαὶ εορταὶ τῆς Μεγάλης Παρασκευῆς καὶ τοῦ Μεγάλου Σαββάτου, τῆς δευτέρας τοῦ Πάσχα καὶ τῆς δευτέρας τῆς Πεντηκοστῆς, ἡ τοῦ ἁγίου Γεωργίου, ἡ τῆς Ἀναλήψεως, ἡ τῶν Ἀποστόλων, ἡ τῆς κοιμήσεως τῆς Θεοτόκου, ἡ τοῦ ἁγίου Δημητρίου καὶ αἱ δύο ἡμέραι τῆς τοῦ Χριστοῦ γεννήσεως. Κατὰ τὰς ἡμέρας ταύτας ἔνθεν μὲν αἱ εορτάσιμοι ἐν τοῖς δημοσίοις γραφείοις ὦραι περιορίζονται εἰς τέσσαρας, ἀργαῖοι δὲ τὰ δικαστήρια καὶ τὰ σχολεῖα, ἔνθεν δὲ ἀπαγορεύονται αἱ ἀναγκαστικαὶ ἐπίδοσεις, δηλονότι δύναται ὁ πρὸς ὃν ἡ ἐπίδοσις νὰ ἀρνηθῇ ἀζημιῶς τὴν παραλαβὴν τοῦ ἐπιδιδόμενου ἐγγράφου (Πολ. Δικ. ἀρθ. 147 καὶ 161). Ἀλλὰ κατ' ἐξαιρέσιν ἐπιτρέπεται καὶ κατὰ τὰς ἡμέρας ταύτας ἡ ἐνώπιον τοῦ Προέδρου τῶν Πρωτοδικῶν διαδικασία (Πολ. Δικ. 636), ὡς ἐπίσης ἡ διεξαγωγή κατεπειγουσῶν ἀνακρίσεων (Πον. Δικ. 71).

114 τοῦ 57 τοῦ Ἀρείου Πάγου ἡ εορτὴ τοῦ Εὐαγγελισμοῦ, ἐάν, συμπίπτουσα τῇ Μεγάλῃ Παρασκευῇ, μετατεθῇ εἰς τὴν τρίτην τῆς Διακαινησίμου, καθίσταται καὶ τὴν ἡμέραν ταύτην εορτάσιμον καὶ κατ' ἀκολουθίαν ἄκυρον τὴν κατ' αὐτὴν γενομένην ἐπίδοσιν.

Θ. Ν. Φλογαίτης.

Ἑπαιτεία ἡ ὁρθεότερον ἐπαίτης (ἡ σίσις) ὀνομάζεται ἡ ἐπὶ τῷ λόγῳ παντελοῦς ἐνδείας τῶν πρὸς πορισμὸν τῶν πρὸς τὸ ζῆν ἐπιτηδείων ἐκλιπάρησι φιλανθρωποῦ βοηθείας παρὰ τῶν προστυχάνωντων. Τὴν ἐπαίτησιν ταύτην, (οὐχὶ ἐπομένως τὴν παρὰ φίλου ἢ συγγενοῦς αἴτησιν βοηθείας ἢ τῆς δ' ἀναφορᾶς πρὸς κατάστιγμα φιλανθρωπικῆς ἢ πρὸς τὴν δημοσίαν ἢ δημοτικὴν ἀρχὴν ἐπέκλησιν τῆς συνδρομῆς αὐτοῦ), ἀπαγορεύει ὁ ἀστυνομικὸς νόμος (ἀρθ. 46), καὶ ἰδίως ἐν ταῖς ἁδαῖς, ὡς ἐπίσης τὴν εἰς δημοσίαν μέσῃ διατρεθῆν τῶν ἐπαίτων, καὶ μάλιστα τῶν νοσοντων καὶ ἀναπήρων· ὁρίζει δὲ ῥητῶς ὅτι οἱ μὲν ἐτεροδημόται ἐπαίται ἀποστέλλονται εἰς τοὺς ἰδίους αὐτῶν δήμους, οἱ δὲ ἐγχώριοι εἰσάγονται εἰς τὰ πτωχοκομεία μὲν τοῦ δήμου, ἐάν ὦσιν ἀνίκανοι πρὸς ἐργασίαν, παραπέμπονται δ' εἰς ἐργασίαν, ἐάν ὦσιν ὑγιεῖς καὶ ἀκμαῖοι, δυνάμενοι ἐργάζεσθαι. Ὁ δὲ πεινῶν νόμος τιμωρεῖ καὶ διὰ κρατήσεως τὸ πολὺ δύο ἐβδομάδιον τοὺς ἐπαίτουδνας αὐτοπροσώπως ἢ διὰ παίδων ἢ καὶ μὴ ἀναγκαιζοντας ἀπὸ τῆς ἐπατιέσεως τοὺς ὑπὸ τὴν ἐπιμέλειαν αὐτῶν (ἀρθ. 662), ἔτι δὲ βελύτερον τοὺς ἐν νοκτεριναῖς ὥραις ἢ ἐν τῶς οἰκιῶν ἐπατιοῦντας ἢ δι' ἀπειλῶν ἢ ἐν ἐνώσει μετὰ πλειόνων τῶν τριῶν ἢ καὶ δι' ἐπιδείξεως πλαστῶν πληγῶν ἢ ἄλλων ἀσθενειῶν (ἀρθ. 663).

Σημειωτέον ὅτι πρὸς ἐπαίτας ἐπομοῖοι ἢ πεινῶντες ἡμῶν νόμος καὶ τοὺς φυγοπό-

νους, περὶ ὧν ἐν τῇ λέξει Φυγοπονία.

θ. Ν. Φλογαίτης.

Ἐπανάληψις τῆς ἀνακρίσεως (ἄλλως καλουμένη ἀναψηλάφησις ἢ παλινδικία). Ὡς ἐν τῇ πολιτικῇ δικδικασίᾳ, καὶ ἐν τῇ ποινικῇ διαδικασίᾳ ἰσχύει τὸ δόγμα, ὅτι αἱ ὀριστικαὶ καὶ τελεσίδικοι ἀποφάσεις τῶν δικαστηρίων ἔχουσι κῦρος ἀπρόσβλητον, παράγουσαι τὴν ἐνστασιν τοῦ δεδικασμένου. Ἀλλ' ὥς ἐν τῇ πολιτικῇ διαδικασίᾳ ἐπιτρέπεται ἐν τῷ συμφέροντι τῆς δικαιοσύνης ἢ δι' ὠρισμένους μόνον λόγους προσβολὴ ἐντὸς ὠρισμένου χρόνου καὶ τῶν ὀριστικῶν καὶ τελεσιδικῶν ἀποφάσεων διὰ τῆς χρήσεως ἐκτάκτων ἐνδίκων μέσων, οἷον τῆς ἀναιρέσεως καὶ τῆς ἀναψηλάφησεως· ὅθεν κυρίως εἰπεῖν ἐν ταῖς περιστάσεσι ταύταις ἐκτελοῦνται μὲν αἱ ὀριστικαὶ καὶ τελεσίδικοι ἀποφάσεις τῶν πολιτικῶν δικαστηρίων, ἀλλ' οὐχ ἥττον δὲ εἶναι αὐταὶ ἀπολύτως ἀναλλοίωτοι, δυνάμεναι νὰ ὑποστῶσι μεταβολήν, καὶ ἐντῇ ποινικῇ διαδικασίᾳ ἐπιτρέπεται ἐν τῷ συμφέροντι τῆς δικαιοσύνης οὐ μόνον ἢ ἐντὸς ὠρισμένου χρόνου προσβολὴ διὰ τοῦ ἐκτάκτου τῆς ἀναιρέσεως ἐνδίκου μέσου τῶν καταδικαστικῶν ἀποφάσεων ἐπὶ ὠρισμένους λόγους, (κατ' ἐξαίρεσιν δὲ ἐπιμελείᾳ τοῦ Εἰσαγγελέως ἢ τοῦ ἰδιώτου κατηγοροῦ καὶ τῶν ἀθωωτικῶν ἀποφάσεων, εἴαν ἐκ σφάλματος ἐπῆλθεν ἢ ἀθώωσις ὥς μὴ ὑπάρχοντος ὧθέν ὅρου τινὸς τοῦ ποινικοῦ νόμου, ἐν ᾧ ὁ τοιοῦτος ὅρος ὑπάρχει), ἀλλὰ καὶ ἡ διὰ τοῦ ἐνδίκου μέσου τῆς ἐπαναλήψεως τῆς ἀνακρίσεως ἥτις ἄλλως ὀρθῶς ὀνομάσθη παλινδικία ἢ ἀναψηλάφησις, προσβολὴ τῶν καταδικαστικῶν ἀποφάσεων ἐν ἀόριστῳ χρόνῳ (οὐ μόνον μέχρι τῆς ὀλοσχεροῦς ἀποτίσεως τῆς ποινῆς ἀλλὰ καὶ μετὰ τὸν θάνατον τοῦ καταδικασθέντος).

Κατὰ τὴν ποινικὴν ἡμῶν δικονομίαν (ἄρθ. 503) εἴαν ὁ κατηγορούμενος κατε

ραν (ιδίῳ: πλειστάκις οὐχὶ ἑκτακτον δια-
γνωστικὸν καὶ προφυγῆς τις διαλεκτικὴ
τέχνη ἀρκοῦσι πρὸς διάκρισιν τοῦ ἀλη-
θοῦς μαρτυροῦντος ἀπὸ τοῦ ψευδομαρτυροῦς),
τρίτον δὲ ἡ περὶ τὸ καταδικάζειν εὐχέ-
ρεια, καὶ ἐνίοτε εἰς θάνατον, ἐπὶ τῇ βά-
σει ἐνδείξεων ἡκιστα ἀποδεικτικῶν. Καί
συντελεῖ μὲν ἡ ἐπανάληψις τῆς ἀνακρί-
σεως ἐνίοτε εἰς ἀπαλλαγὴν τῶν ἀδίκως
καταδικασθέντων, ἀλλὰ σπανίως συντρέ-
γουσιν αἱ εἰς ἐπανάληψιν τῆς ἀνακρί-
σεως περιστάσεις. Ἄλλως τίς θα ἀποδώ-
σῃ εἰς τὸν ἐξεληνόντα τῶν φυλακῶν ὄλιγον
τὸ μακρὰ ἐκεῖνα ἔτη τῆς στέρησεως καὶ
τῶν κακουχιῶν, τὰ λαμπρὰ ἔτη τῆς ἐρα-
τεινῆς νεότητος, ἔτη εὐδαιμονίας ἀλλὰ καὶ
ἔτη ἐργασίας καὶ παρασκευῆς: τίς θὰ
ἐμπνεύσῃ εἰς αὐτὸν τὸ θάρρος τῆς ζωῆς,
τὴν πρὸς τοὺς ἀνθρώπους ἀγάπην, τὴν ἐν
τῷ βίῳ ἐγκαρτέρησιν. ἦν ἡ ἐκ τῆς φο-
βερᾶς πρὸς αὐτὸν ἀδικίας ἀπογοήτευσις
ὥδελισεν ἐκ τῆς καρδίας αὐτοῦ;

Θ. Ν. Φλωρεῖτης

Ἐπανάληψις τῆς δίκης.

Ἦν Δικαστὴ καὶ ἐπανάληψις τῆς δίκης.

κατασταθέντα διὰ τῶν νομαρχιακῶν συμ-
βουλίων, εἰς ᾗ ἐδόθη ἀναγκαιῶς εὐρυτέρα
δικαιοδοσία. Ἐν τούτοις κακὴ μοῖρα
προῦκάλεσεν ἐν ἔτει 1891 τὴν κατάργη-
σιν τῶν νεοσυστάων νομαρχιακῶν συμ-
βουλίων, ἅτινα, εὐρυνομένης ἔτι μᾶλλον
τῆς δικαιοδοσίας αὐτῶν, ἐδύναντο νὰ συν-
τελέσωσιν οὐ σμικρὰ ν εἰς περιστολὴν τῆς
ἐπικρατούσης ἐπαράτου διοικητικῆς συγ-
κεντρώσεως, καὶ τὴν ἐπαναφορὰν ἐπαρ-
χιακῶν συμβουλίων, παρεμφερῶν κατὰ τὴν
δικαιοδοσίαν πρὸς τὰ ἐν μακαρίᾳ τῇ
λήξει παλαιὰ ἐπαρχιακὰ συμβούλια, διὰ
τοῦ νόμου Α' 2 Ν^ο 3 τῆς 3 Ἀπριλίου 1891.
Κατ' αὐτὸν τὰ ἐπαρχιακὰ συμβούλια,
ἐκλεγόμενα κατὰ τετραετίαν, δικαιοῦν-
ται νὰ ἐκφέρωσι γνώμης (!) περὶ
τῆς καταστάσεως τῶν διαφορῶν κληδῶν
τῆς διοικήσεως τῆς ἐπαρχίας καὶ περὶ
τῆς οἰκονομικῆς καταστάσεως τῶν δήμων
τῆς ἐπαρχίας καὶ νὰ γνωμοδοτῶσιν ἐπὶ
προτάσεων περὶ μεταβολῆς τῆς διοργανώ-
σεως τῶν δήμων, νὰ ἀποσφαίνω ν τ ε
δὲ ὁριστικῶς περὶ τοῦ ἀριθμοῦ τῶν
ἐν ἑκάστῳ δήμῳ διατηρητέων σχολείων

εἰς τὰ δικαιώματα καὶ τὰ νόμιμα συμφέροντα ἐτέρων ἀτόμων, ὅτε γεννᾶται εἰς αὐτὰ τὸ δικαίωμα νὰ υπεραμυνθῶσι διὰ τῶν νομίμων μέσων τῶν ἰδίων δικαιωμάτων καὶ συμφερόντων, οὕτως καὶ μεταξὺ τῶν κρατῶν, τῶν ἀποτελούντων τὴν ἀλληλεθνή κοινωνίαν, αἱ ἐνέργειαι τινῶν αὐτῶν δύνανται νὰ ἐπηρεάσωσι τὰ δικαιώματα ἢ τὰ νόμιμα συμφέροντα ἐτέρων, ἐνδέχεται μάλιστα ἐκ τῶν ἐνεργειῶν κράτους τινὸς νὰ ἀπειληθῇ αὐτὴ ἡ ἀνεξαρτησία ἐτέρου τινὸς κράτους, ὅτε γεννᾶται φυσικῶς εἰς τὸ κράτος τοῦτο τὸ δικαίωμα νὰ λάβῃ ἐγκαιρῶς τὰ κατάλληλα μέτρα πρὸς υπεράσπισιν τῆς ἰδίας ἀνεξαρτησίας. Ἐνδέχεται καὶ πλείονων ὁμοῦ κρατῶν νὰ παραδίδωνται τὰ συμφέροντα ἐκ τῆς τοιαύτης ἐνεργείας κράτους τινὸς, ὅποτε παρίσταται γενικωτέρα ἢ ἀνάγκη τῆς παρακούσεως τῶν τοιούτων ἐνεργειῶν διὰ τῆς προσηκούσης ἐπεμβάσεως.

Διακρίνεται δὲ διττῶς ὁ τῆς ἐπεμβάσεως χαρακτήρ, ἥτοι πρῶτον μὲν, ὡς προκαλοῦν τὴν ἐπέμβασιν αἷτιον, δευτέρον δὲ, ὡς πρὸς τὰ μέσα ὧν γίνεται χρῆσις ἐν τῇ ἐκτελέσει αὐτῆς.

Παρατηρήτέον ἐν τούτοις ὅτι οἱ συγγραφεῖς διαφωνοῦσιν ὡς πρὸς τὸ ζήτημα τῆς ἐπεμβάσεως ἢ μὴ ἐπεμβάσεως, τῶν μὲν ἀποκρουόντων αὐτὴν ἀπολύτως εἴτε ὡς πρὸς τὰ αἷτια αὐτῆς, εἴτε ὡς πρὸς τὰ μέσα τῆς ἐνεργείας, τῶν δὲ δεχομένων αὐτὴν προκειμένου μόνον περὶ τῆς ἐξωτερικῆς πολιτικῆς τοῦ κράτους καθ' οὗ ἡ ἐπέμβασις, ἐτέρων δὲ μόνων περὶ τῶν ἐσωτερικῶν αὐτοῦ ὑποθέσεων, καὶ ἐτέρων, ὧν ἡ γνώμη εἶναι ἐπικρατεστέρα, ἀγνωρίζοντων ἀδιακρίτως τὸ τῆς ἐπεμβάσεως δικαίωμα εἴτε περὶ τῶν ἐσωτερικῶν εἴτε περὶ τῶν ἐξωτερικῶν σχέσεων τοῦ κράτους πρόκειται, ἐὰν ὑπάρχῃ περίπτωσις δικαιολογούσα τὴν ἐπέμβασιν. Ὑπάρχουσι δὲ τῶν ὄντι περιπτώσεις καθ'

αἱς ἡ ἐπέμβασις ἐπιβάλλεται, ὅτε μὲν ὡς δικαίωμα υπαγορευόμενον ὑπὸ τῶν ἰσχυρῶν κρατῶν δικαιωμάτων, ὅτε δὲ καὶ ὡς καθήκον υπαγορευόμενον ὑπὸ τῆς φιλοφροσύνης ἢ ὑπὸ τῶν γενικῶν τῆς ἀνθρωπότητος δικαιωμάτων.

Ἀλλὰ καὶ οἱ δεχομένοι κατ' ἀρχὴν τὴν ἐπέμβασιν διαφωνοῦσιν ὡς πρὸς τὰ μέσα, ὧν γίνεται χρῆσις ἐν τῇ ἐφαρμογῇ αὐτῆς, τῶν μὲν φρονούντων ὅτι ὑπάρχει κυρίως ἐπέμβασις, ὡς αἰεὶ γίνεται χρῆσις τῶν ὅπλων, ἥτοι μέσων ἐκβιαστικῶν οὐχὶ δὲ καὶ τῶν συμβουλῶν ἢ ἄλλω τοιούτων εἰρηνικῶν μέσων, ὅτε κατ' αὐτοὺς ὑπάρχει οὐχὶ ἐπέμβασις, ἀλλὰ φιλικὴ μεσολάβησις (περὶ ἧς ὅρα Εἰρηνικὰ μέσα πρὸς λύσιν τῶν μεταξὺ τῶν κρατῶν διαφορῶν), ἐτέρων δὲ, ὧν ἡ γνώμη εἶναι ἐπικρατεστέρα, δεχομένων ὅτι ὑπάρχει ἐπέμβασις καὶ ὡς αἰεὶ γίνεται χρῆσις εἰρηνικῶν μέσων. Οὕτως ὁ Gellens Dr. int. n° 410, ἐπικρίνων τοὺς προκειμένους τὴν ἀνωτέρω διάκρισιν ὡς λαθόντας τὸ ἀποτέλεσμα ὡς αὐτὸ τὸ πρᾶγμα, λέγει ὅτι ἡ ἐπέμβασις, καὶ διπλωματικῶς γινομένη, εἶναι οὐδὲν ἥττω ἐπέμβασις, διαφέρουσα κατὰ τοῦτο τῆς ἐνόπλου, καθόσον ἐπιφέρει πολλάκις τὴν φιλικὴν συμβιβασμὴν τῆς προκαλούσης αὐτὴν διαφορᾶς μεταξὺ δύο κρατῶν, χωρὶς οὐδετέρου τούτων νὰ παραβιασθῇ ἡ ἀνεξαρτησία.

Ἀλλὰ μᾶλλον περιμάχεται εἶναι τὸ ζήτημα πότε συγκεκριμένως χωρεῖ ἐπέμβασις. Οἱ ἐπιχειρήσαντες νὰ κατατάξωσιν εἰς διαφόρους κατηγορίας τὰς περιπτώσεις, καθ' ἃς χωρεῖ ἡ οὐχὶ ἡ ἐπέμβασις, κατέληξαν εἰς θεωρίας, ἡλικτασθηζομένης εἰς τὰ ιστορικά γεγονότα, ἅτε ποικιλλόμενα κατὰ τὰς διαφόρους ἐποχὰς καὶ κατὰ τὰς διαφόρους περιστάσεις, καθ' ἃς ἐγένετο ἢ οὐχὶ χρῆσις τῆς ἐπεμβάσεως. Μᾶλλον δὲ πρακτικὴ εἶναι ἡ ἐξέτασις τῶν κυριωτέων περιπτώσεων,

καθ' ἃς παρουσιάζεται τὸ ζήτημα τῆς ἐπεμβάσεως, οὕτως ἢ ἄλλως λυόμενον ὑπὸ τῶν συγγραφέων, ἢ καθ' ἃς ἐν τῇ πρακτικῇ ἐφηυρόσθη ἡ ἀρχὴ τῆς ἐπεμβάσεως ἢ τῆς μὴ ἐπεμβάσεως κατὰ τὰς κρατούσας γνώμας τῆς συγχρόνου ἐποχῆς ὡς ἐκ τῆς ἐπικρατήσεως ἀπολυτάρχικων ἰδεῶν, ἢ ἰδεῶν φιλελευθέρων ἐπηγεαζουσῶν κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἥττον καὶ τὰς τύχας τῶν κρατῶν

Τὰς κυριωτέρας περιπτώσεις, καθ' ἃς παρουσιάζεται ἐν τῇ νῦν τῶν πραγμάτων καταστάσει τὸ προκείμενον σπουδαιότατον καὶ σφόδρα φιλονικούμενον ζήτημα, ὅρα ἐν πραγματείᾳ. Ἀλλήλ. Δημ. Δικ. Χρυσανθοπούλου τόμ. Α', § 52—64.

Ἐν γένει δυνάμεθα εἰπεῖν ὅτι ἡ τε ἐπέμβασις καὶ ἡ μὴ ἐπέμβασις καθιεροῦνται μὲν ἀμφοτέραι ὡς ἀρχαί τοῦ ἀλληλεθνοῦς δικαίου, ἀλλὰ τὸ σύστημα τῆς μὴ ἐπεμβάσεως εἶναι τὸ κρατοῦν ὡς κανὼν ἐν ταῖς μεταξὺ τῶν κρατῶν σχέσεσι, πλην τῆς Τουρκίας, ἥς ἡ θέσις εἶναι ὅλως ἐξαιρετικὴ ἀπέναντι τῶν ἄλλων Εὐρωπαϊκῶν κρατῶν. Ἐκ τῶν ἱστορικῶν γεγονότων προκύπτει, λέγει ὁ Calvo (dr. int. n° 185), ὅτι ἡ ἐπέμβασις τῶν μεγάλων εὐρωπαϊκῶν δυνάμεων εἰς τὰς ὑποθέσεις τῆς Τουρκίας ἀποτελεῖ μέρος τοῦ ὑπὸ τῆς συνθηκῆς καθιερωμένου εὐρωπαϊκοῦ δικαίου, στηριζομένου εἰς τὰ ἱστορικὰ προηγούμενα οὐχ ἦττον ἢ εἰς τὰς συνθήκας, δι' ἃν εἰσῆλθη ἡ Τουρκία εἰς τὴν Εὐρωπαϊκὴν οἰκογένειαν, ἀποτελοῦσα ἓνα τῶν ἀναγκαίων ὄρων τῆς γενικῆς ἰσσορροπίας. Οὕτω δὲ πρὸς τὸ συμφέρον τῆς εἰρήνης καὶ τῆς φιλελευθιᾶς αἱ Εὐρωπαϊκαὶ δυνάμεις ἐπεμβαίνουν εἰς τὰ ἑσωτερικὰ τῆς Τουρκίας πράγματα ὅτε μὲν ἀκούσαι, ὅτε δὲ ἐκοῦσαι, καὶ δὴ προκαλοῦντος ἔστιν ὅτε τὴν ἐπέμβασιν τοῦ Σουλτάνου. Ἡ τοιαύτη τῆς Εὐρώπης ἐπέμβασις, ἐπάγεται ὁ Calvo, ἐπιδάλλεται ὡς ἀπαραίτητον κα-

θῆκον πρὸς ὑπεράσπισιν τῶν ὑπὸ τῶν Τούρκων καταδυναστευομένων χριστιανικῶν λαῶν καὶ χάριν τοῦ γενικοῦ συμφέροντος τῆς δικαιοσύνης, τῆς φιλελευθιᾶς καὶ τοῦ πολιτισμοῦ.

Οἱ ἀνωτέρω ἐκτεθέντες περὶ ἐπεμβάσεως κανόνες ἀποβλέπουσιν εἰς τὰς σχέσεις μεταξὺ Εὐρώπης καὶ Ἀμερικῆς, ἦτοι μεταξὺ τοῦ παλαιοῦ καὶ τοῦ νέου κόσμου. Ὁ Calvo (ἀνωτ. ἀριθ. 186) ἐξετάζων τὰ ἱστορικὰ γεγονότα τῶν ἐπεμβάσεων τῶν εὐρωπαϊκῶν κρατῶν ἐν Ἀμερικῇ λέγει τὰ ἑξῆς. Ὑφ' οἰανδήποτε ἔποψιν καὶ ἐὰν ἐξετάσῃ τις τὸ πρῶγμα, ἀδύνατον εἶναι νὰ ἀνεύρῃ σπουδαῖον τίνα λόγον δικαιολογοῦντα μέχρι τινὸς τὰς ἐπεμβάσεις τῶν εὐρωπαϊκῶν κρατῶν εἰς τὰς ὑποθέσεις τῆς Ἀμερικῆς, ἥτις κατοικουμένη ὡς καὶ ἡ Εὐρώπη ὑπὸ ἀνεξαρτήτων καὶ ἐλευθέρων κρατῶν ἔχει τὰ αὐτὰ ἀπέναντι τῆς Εὐρώπης δικαιώματα. Αἱ κατὰ τὸ παρελθὸν ἐπεμβάσεις τῶν εὐρωπαϊκῶν κρατῶν ἐν Ἀμερικῇ οὐ μόνον δὲν δύνανται νὰ ἐπικαλεσθῶσιν ἐν τῇ ἀλληλεθνεῖ δικαίῳ ὡς προηγούμενα κεκτημένα τὸ ἐλάχιστον κύρος, ἀλλὰ τούναντιον αἱ ἐπεμβάσεις ἐκείναι, ἀποτελοῦσαι ἀξιοθρήνητον κατὰχρησιν τῆς ἰσχύος, προσήκον νὰ καταδικασθῶσιν ὑπὸ τῆς ἱστορίας, ὡς κατεδικασθῆσαν ἤδη ὑφ' ἀπάντων τῶν δημοσιολόγων καὶ τῶν πολιτικῶν ἀνδρῶν, οὓς δὲν ἀποτυφλοῖ ἡ ψευδὴς φιλοπατρία.

Ἄξιον μνηστίας εἶναι καὶ τὸ ἑξῆς γεγονός. Κατὰ τὰς ἀρχὰς τοῦ παρόντος αἰῶνος ἐπανατασῶν τῶν ἐν Ἀμερικῇ ἀποικιῶν τῆς Ἰσπανίας καὶ Πορτογαλίας, αἱ τὴν ἱερὰν ἐπικληθεῖσαν συμμαχίαν ἀποτελέσασαι τότε εὐρωπαϊκαὶ δυνάμεις σκοποῦσαι τὴν ἐν Εὐρώπῃ ὑποστήριξιν τοῦ ἀπολυτισμοῦ ἐφάνησαν διατεθειμέναι νὰ ἐπεμβῶσι καὶ ἐν Ἀμερικῇ πρὸς ὑποστήριξιν τῆς Ἰσπανίας καὶ Πορτογαλίας κατὰ τῶν ἐπανατασῶν ἀποικιῶν

αὐτῶν. Ἄλλ' ὁ πρόεδρος τῶν Ἠνωμένων Πολιτειῶν τῆς Ἀμερικῆς Μονροὺ ἀναγνωρίσας εἰς μόνας τὰς δύο ἐνδιαφερομένας δυνάμεις τὸ δικαίωμα νὰ υπερασπίσων ἐκάστη τὰς ἰδίαις ἀξιώσεις ἐπὶ τῶν ἀποικιῶν αὐτῶν, ἀπέκρουσεν ἐντόνως τὴν τῶν ἄλλων εὐρωπαϊκῶν κρατῶν ἐπέμβασιν, διακηρύξας ὅτι αἰὲν ἡ Εὐρώπῃ σκοπῇ νὰ ἐπεκτείνῃ καὶ ἐν Ἀμερικῇ τὸ ἐν Εὐρώπῃ ἐφαρμοσθὲν σύστημα τῆς ἱεροῦς συμμαχίας, ἀδύνατον εἶναι οἱ Ἀμερικανοὶ νὰ ἀνεχθῶσι ξένην ἐπέμβασιν, ὅφ' οἰονδήποτε πρόσχημα καὶ ἂν παρουσιάζηται αὕτη. Ἡ τοιαύτη ἀπειλὴ ἠνάγκασε τὴν Εὐρώπην προεξαρχούσης τῆς Ἀγγλίας νὰ ἀναγνωρίσῃ τὴν ἀρχὴν τῆς μὴ ἐπεμβάσεως τῆς Εὐρώπης ἐν Ἀμερικῇ, ἥτις καθιερωθεῖσα ἔκτοτε ἐν τῷ ἄλλῃθενεὶ δικαίῳ εἶναι γνωστὴ ὑπὸ τὸ ὄνομα δι᾿ ἄσκαλις τοῦ Μονροὺ.

Τὸ δὲ οἰκτρὸν τέλος, ὃ ἔσχεν ἡ κατὰ τὸ 1866 ἐπέμβασις τῆς Γαλλίας ἐν τῷ Μεξικῷ διὰ τοῦ θανάτου τοῦ Μαξιμιλιανοῦ, ἐπεσφράγισε τὸν τοιοῦτον τοῦ ἄλλῃθενουδὸς δικαίου κανόνα. Δυστηρὸν ὅμως εἶναι ὅτι ἡ ἐπέμβασις ἐκείνη ἀπετολμήθη ὑπὸ τῆς Γαλλίας, ἥτις ἐνδοῦσα εἰς τὰς ροπὰς φιλοδοξοῦ μονάρχου, τοῦ Γ' Ναπολέοντος, ἐπολιτεύθη ἐν τῇ προκειμένῃ περιπτώσει ἐναντίον τῶν ἀρχῶν τῆς ἐλευθερίας τῶν λαῶν καὶ τῶν κρατῶν, ὥς αὕτη πρώτη ἀνεκτήρῃ καὶ ὑπεστήριξε κατὰ τὴν μεγάλην ἐπανάστασιν τοῦ 1789.

II. Ἀνυσανθόπουλος.

Ἐπιβαρυντικαὶ περιπτώσεις (circumstances aggravantes) καλοῦνται αἱ περιπτώσεις, καθ' ἃς κατὰ ῥητὴν διάταξιν τοῦ Ποινικοῦ ἡμῶν νόμου ἐπιβαρύνεται ἡ ἀξίοποιος πρᾶξις (ἴδε Μέτρον Ποινῆς, Συρροή. Ὑποτροπή).

Β. Ν. Φλογαίτης

Ἐπερώτησις (Συντ. Δικ.) Κατὰ τὸ παράδειγμα καὶ τῶν ἄλλων συναγματικῶν καὶ δημοκρατικῶν Συνταγ-

μάτων ἀπενεμήθη καὶ ὑπὸ τῶν ἡμετέρων Συνταγμάτων (Συντ. τοῦ 1864 ἀρθ. 58) εἰς τὴν Βουλὴν τὸ δικαίωμα τοῦ ἀποστέλλειν εἰς τοὺς Ὑπουργοὺς τὰς διευθυνομένας πρὸς αὐτὴν ἀναφορὰς ἐπὶ τῇ υποχρεώσει τῶν Ὑπουργῶν νὰ γορηγῶσι πᾶσαν ζητούμενην διασάφειν καὶ πληροφάνειαν, ἐπεὶ δὲ καὶ τὸ δικαίωμα τοῦ διορίζειν ἐκ τῶν μελῶν αὐτῆς ἐξισταστικὰς τῶν πραγμάτων ἐπιτροπὰς. Τὸ θεμελιακὸν τοῦτο συνταγματικὸν δικαίωμα τῶν βουλευτῶν, εἰς ὃ ὡς ἀσφαλὴ κρηγνῶσι στηρίζεται ἡ κληθεῖσα πολιτικὴ καὶ κοινοβουλευτικὴ εὐθύνῃ τῶν Ὑπουργῶν, καλεῖται δικαίωμα ἐπερωτήσεως (ἴδε Εὐθύνῃ τῶν Ὑπουργῶν).

Θ. Ν. Φλογαίτης.

Ἐπερώτησις (stipulatio) καλεῖται ἐν τῷ Ῥωμαικῷ δικαίῳ ἡ δι' ἐρωταποκρίσεως προφορικῆς συνάψεως συμβάσεως μεταξὺ τοῦ πιστωτοῦ (ἐρωτῶντος) καὶ τοῦ ὀφειλέτου (ἀποκρινομένου). Ὁ τύπος τῆς δι' ἐπερωτήσεως καταστάσεως τῶν συμβάσεων ἔσχυσε καθ' ὅλην τὴν περίοδον τῆς ἰσχύος τοῦ Ῥωμαικοῦ δικαίου. Κατὰ τὸ νῦν ἰσχύον δίκαιον ἀργεῖ παντελῶς.

Θ. Ν. Φλογαίτης

Ἐπιβατῶν μεταφορὰ διὰ θαλάσσης. Οὐδὲν ὀρίζοντος τοῦ ἐμπορικοῦ ἡμῶν νόμου περὶ μεταφορᾶς ἐπιβατῶν διὰ θαλάσσης, τὸ περὶ τούτου συνάλλαγμα διέπεται ὑπὸ τῶν κανόνων τοῦ ἀστικοῦ δικαίου. Αἱ δὲ περὶ ναυλώσεως τῶν πλείων διατάξεις τοῦ ἐμπορικοῦ νόμου ἐφαρμόζονται εἰς τὸ προκειμένον συνάλλαγμα μόνον ἐφ' ὅσον δὲν ἀντίκεινται εἰς τὰς τοῦ ἀστικοῦ δικαίου.

Οἱ τοῦ ἀστικοῦ δικαίου κανόνες ἐφαρμόζονται καὶ εἰς τὴν μεταφορὰν τῶν ἀποσκευῶν τῶν ἐπιβατῶν, μὴ θεωρουμένην οὐδ' ὡς πρὸς αὐτοὺς νύλωνσιν, καὶ εἰ ἂν ἐπὶ ἤθελε καταβάλλεσθαι ἰδιωτικόν

τίμημα διὰ τὴν τούτων μεταφορὰν. Ἐὰν ὁμως τὰ σὺν τοῖς ἐπιβάταις μεταφερόμενα πράγματα δύνανται νὰ θεωρηθῶσιν οὐχὶ ὡς ἀποσκευαὶ διὰ τε τὸ εἶδος καὶ τὸ ποσὸν αὐτῶν, ἀλλ' ὡς ἐμπορεύματα μεταφερόμενα διὰ θαλάσσης ἐφαρμόζονται ὡς πρὸς αὐτὰ αἱ περὶ ναυλώσεως διατάξεις τοῦ ἐμπορ. νόμου.

Ἡ τῶν ἐπιβατῶν μεταφορὰ ὡς πρὸς τὸν πλοίαρχον καὶ τὸν πλοιοκτῆτην ἀποτελεῖ πρᾶξιν ἐμπορικὴν, οὐχὶ ὁμως καὶ ὡς πρὸς τοὺς ἐπιβάτας.

Ἐν τοῖς καθ' ἡμᾶς χρόνοις ἡ τῶν ἐπιβατῶν μεταφορὰ διὰ θαλάσσης ἐνεργεῖται δι' αἰμοπλοίων ἀνηκόντων συνήθως εἰς ἐταιρίας. Τὰ τοιαῦτα αἰμοπλοία τηροῦντα τακτικὸν δρομολόγιον ἔχουσιν ἰδίους κανονισμοὺς περὶ τῆς τῶν ἐπιβατῶν μεταφορᾶς. Ὑπάρχουσι πρὸς τοῦτοις καὶ ἀστυνομικαὶ ναυτιλιακαὶ διατάξεις περὶ τῆς προσηκούσης παρασκευῆς τῶν εἰς μεταφορὰν ἐπιβατῶν προωρισμένων αἰμοπλοίων, ἧς ἐφαρμόζονται κατ' ἀναλογίαν αἱ τοῦ ἐμπορικοῦ νόμου διατάξεις περὶ ναυλώσεως.

Γενικῶς δὲ ἰσχύουσιν ἐπὶ τοῦ θέματος τούτου οἱ ἐξῆς κανόνες.

Ὁ μὲν πλοίαρχος ὀφείλει νὰ παρέσχη τὰ πλοῖον εἰς καλὴν κατὰστασιν, ὥπως ἔκτελέσῃ τὸν συμφωνηθέντα πλοῦν, ἐφαρμολογούμενον ἐν περιπτώσει ἀνωτέρας βίας τῶν διατάξεων τοῦ ἀρθροῦ 296 ἐμπ. νόμου. Ὁφείλει προσέτι νὰ ἀποπλεύσῃ κατὰ τὴν ὁρισθεῖσαν ἡμέραν καὶ ὥραν καὶ νὰ παρέσχῃ τοῖς ἐπιβάταις κατὰ τὸν πλοῦν τὰς ὀφειλόμενας εὐκολίας καὶ περιποιήσεις καὶ τὴν τροφὴν αὐτῶν, εἴαν καὶ ταύτην ὑπεχρεώθῃ νὰ προμηθεύῃ.

Οἱ δὲ ἐπιβάται ὀφείλουσι νὰ ἐπιβῶσι τοῦ πλοίου κατὰ τὴν ὁρισθεῖσαν ὥραν, ζημιούμενοι τὴν ναῦλον, εἴαν δὲν ἐπέβησαν τοῦ πλοίου ἐξ ἰδίας ὑπαιτιότητος.

Δύναται δὲ νὰ ἀκυρωθῇ τὸ συναλλαγμα τῶν μεταφορᾶς ἐπιβατῶν κατὰ τοὺς

γενικοὺς περὶ ἀκυρώσεως τῶν συναλλαγμάτων κανόνες, ἐνεκὰ ἀνωτέρας βίας π.χ.

Οὗτε αἱ περὶ προνομίων διατάξεις τοῦ ἐμπορικοῦ νόμου, οὔτε αἱ τῶν ἀρθρῶν 306 καὶ 307 αὐτοῦ ἔχουσιν ἐφαρμογὴν εἰς τὰς ἐκ τοῦ προκειμένου συναλλάγματος πηγαζούσας ἐμπορικὰς σχέσεις (ὅρα εἰδικώτερον περὶ τούτων πραγματείαν Ναυτ. Ἐμπ. Δικ. Φλογ. καὶ Χρυσανθ. § § 438—445).

II. *Ἀρυσανθόπουλος.*

Ἐπίδειξις ἐγγράφων. Ἐὰν ὁ ἐπίδεικνύων δὲν διακατέχῃ τὰ προσηκτέα ἔγγραφα, ἀλλ' ὁ ἀντίδικος αὐτοῦ ἢ τρίτος τις, δύναται νὰ ἐξαναγκασθῇ ἡ κοινοποίησις καὶ παράδοσις αὐτῶν ἐν ταῖς ἐφεξῆς περιπτώσεσιν. Ὁ μὲν ἀντίδικος ὑποχρεοῦται εἰς ἐπίδειξιν τῶν ἐγγράφων, οἷς ἐχρῆσται ἐν τῇ δίκῃ, ταύτῃ ἢ ἐδήλωσεν ὅτι χρῆσται. Πᾶς δὲ ὁ ἰσχυρὸς ἐγγράφων ἀναγομένων εἰς τὸ πρόσωπον, τὰ δικαιώματα ἢ τὰς ὑποθέσεις τοῦ ἀποδεδεικνύοντος, ὑποχρεοῦται εἰς ἐπίδειξιν αὐτῶν. Σημειωτέον ὅτι εἰς τὰς λέξεις ταύτας τοῦ νόμου πᾶς δὲ ἰσχυρὸς κατὰ μὲν τὰς ἀποφάσεις Ἀρείου Πάγου 72 τοῦ 49, 240 τοῦ 86 καὶ ἑτέρας τινας περιλαμβάνονται οὐ μόνον τρίτοι, ἀλλὰ καὶ αὐτὸς ὁ ἀντίδικος, κατὰ δὲ τὰς ἀποφάσεις 173 τοῦ 53, 374 τοῦ 85 δὲν περιλαμβάνεται· ὁ ἀντίδικος, ὡς ὑποχρεούμενος μόνον εἰς ἐπίδειξιν τῶν ἐγγράφων, οἷς ἐχρῆσται ἢ ἐδήλωσεν ὅτι χρῆσται. Ὁ δὲ τρίτος εἰς ἐπίδειξιν παντὸς ἐγγράφου, οὗ ἡ ἐπίδειξις οὐδαμῶς παραβιάζεται, τὰ συμφέροντα αὐτοῦ. — Προκαλεῖται δὲ ἡ ἐπίδειξις τῶν ἐγγράφων κατὰ τὴν ἐξῆς διαδικασίαν. Ὁ τὴν ἐπίδειξιν αἰτῶν ὀφείλει νὰ βεβαιώσῃ τὸ ἔννομον αὐτοῦ συμφέρον εἰς τὴν αἵτησιν αὐτοῦ ἢ τὸ ἐπὶ τοῦ ἐγγράφου ἔννομον αὐτοῦ δικαίωμα. Ἀρνούμενου δὲ τοῦ καθ' αὐτὴν αἵτησις τὴν διακατοχὴν αὐτοῦ, δικαίωσται ὑπὸ τοῦ δικαστηρίου ἀποδείξει περὶ τούτου

διὰ παρεμπιπτούσης ἀποφάσεως (Πολ. Δικ. 431). Σημειωτέον ὅτι κατὰ τινε ἀπόφασιν τοῦ Ἀρείου Πάγου καὶ ὁ διάδικος δι' ἀγωγῆς μόνον περὶ ἐπίδειξεως δύναται νὰ υποχρεωθῇ εἰς προσαγωγὴν τῶν πρὸς ἀποδείξιν τοῦ ἰσχυρισμοῦ τοῦ ἀντιδίκου αὐτοῦ ἐγγράφων· ἄλλ' οὐκ ὁρθῶς. Ἡ υποχρεώσις τῆς ἐγέρτεως ἀγωγῆς περὶ ἐπίδειξεως ἐγγράφων ἐτάχθη διὰ μόνον τὸν λόγον ὅτι ὁ τρίτος διακάτοχος ἐγγράφων, ξένος ὢν τῆς κυρίας δίκης, δὲν δύναται νὰ λάβῃ γνώσιν τῆς αἰτήσεως τοῦ διαδίκου ἢ δι' ἀγωγῆς εἰδικῆς, κοινοποιουμένης εἰς αὐτόν· ἄλλ' ἡ κατὰ τοῦ ἀντιδίκου παρεμπιπτούσα αἴτησις περὶ ἐπίδειξεως ἐγγράφων δύναται νὰ υποβληθῇ καὶ διὰ τῶν προτάσεων.

Σημειωτέον ὅτι κατὰ τὴν ἀπόφασιν Α. Π. 240 τοῦ 86 οἰονόησθε μέλος ἢ υπάλληλος τῆς κυβερνήσεως καὶ ἂν κατέχῃ τὸ ἐγγράφον, ἐνακτέον τὸ δημόσιον διὰ τοῦ Ὑπουργοῦ τῶν Οἰκονομικῶν ὡς τοῦ μόνου νομίμου ἀντιπροσώπου αὐτοῦ. Ἀλλ' ὁρθότερον κατὰ τὴν ἀπόφασιν 361 τοῦ 79, ἐνακτέον ὄντος τοῦ δημοσίου διὰ τοῦ Ὑπουργοῦ τῶν Οἰκονομικῶν, ὡς ὅτις ἡ δίκη ἀποδίδει εἰς τὴν ἄμεσον καταβολὴν χρηματικῆς ἁξίας, ἀπευθυντέα ἡ περὶ ἐπίδειξεως τοῦ ἐγγράφου ἀγωγή κατὰ τοῦ προϊσταμένου τοῦ κατέχοντος τὸ ἐγγράφον γραφεῖον, ἢ κατὰ τοῦ Ὑπουργοῦ τῶν Στρατιωτικῶν, ἂν τὸ Ὑπουργεῖον τῶν Στρατιωτικῶν κατέχῃ αὐτό.

Σημειωτέον ὅτι, ἂν ὁ τρίτος διακάτοχος ἀνοήται τὴν ἐπίδειξιν, ἰσχυριζόμενος ὅτι ἡ προσαγωγὴ τῶν ἐγγράφων βλάπτει αὐτόν, υποχρεοῦται μόνον νὰ βεβαιώσῃ καὶ δι' ἔρκου τὴν βλάβην ταύτην (Πολ. Δικ. 431). Ἐπίσης ὁ διακάτοχος ἀπαλλάσσεται τῆς υποχρεώσεως, ἂν ἀπώλεια τὸ ἐγγράφον, ἀλλ' ὁρεῖται νὰ ὀρίσῃ ἐκ τίνος τυχαίας περιστάσεως ἐπῆλθεν ἡ ἀπώλεια (Α. Π. 240 τοῦ 86). Ἀλλ' ἂν μὴ ἐμφανισθῇ ἡ ἐμφανισθεῖς

ἀρνήται, υποχρεοῦται εἰς τὴν ἐπίδειξιν διὰ προσωπικῆς κοιτήσεως καὶ προσέτι διὰ προστίμου δέκα ἕως ἑκατὸν δραχμῶν (ὅθεν καὶ τὸ δημόσιον ὀνομαζόμενον κατὰ τὴν ἀπόφασιν Α. Π. 240 τοῦ 86), ἀδ' ἐπιμένῃ καὶ μετὰ τοῦτο εἰς τὴν ἀρνήσιν, υποχρεοῦται καὶ εἰς τὴν καταβολὴν τῶν ζημιῶν, ἃς ὑπέστη ὁ ἀποδεικνύων ἐκ τῆς διὰ τὴν ἔλλειψιν ἄλλων ἀποδεικτικῶν μέσων συμβάσεως αὐτῷ δικαστικῆς ἡττης (Πολ. Δικ. 432 ἐν συνδ. πρὸς τὸ 315). Σημειωτέον ὅτι ἡ περὶ ἐπίδειξεως ἐγγράφου ἀγωγή δύναται νὰ ἐγερθῇ καὶ μετὰ τὴν λήξιν τῆς πρὸς ἀποδείξιν ταχθείσης προθεσμίας, τοῦ νόμου μὴ περιορίζοντος τὴν προθεσίαν (Α. Π. 58 τοῦ 89)· προεκδικαζομένων δὲ κατὰ τὸν νόμον τῶν περιεχουσῶν προδικαστικῶν ζητήματα τῆς κυρίας δίκης παρεμπιπτούσων ἀγωγῶν καὶ ἀναστελλουσῶν τὴν ἐκδίκασιν αὐτῆς, ἐπεται ὅτι καὶ αἰτήσεις κατὰ τὴν μετ' ἀποδείξιν συζήτησιν περὶ ἀναβολῆς τῆς κυρίας δίκης μέχρι ἐκδικάσεως τῆς περὶ ἐπίδειξεως ἐγγράφων παρεμπιπτούσης εἶναι νόμιμος (Α. Π. 181 τοῦ 88).

Γνωστὸν τυγχάνει ὅτι κατὰ τὸ ἄρθρον 12 τοῦ ἐμπορικοῦ νόμου καὶ τὸ ἀντίστοιχον 417 τῆς Πολ. Δικ. τὰ ἐμπορικὰ βιβλία ἀποστελοῦσιν ἀπόδειξιν κατὰ τὰς μεταξὺ ἐμπόρων περὶ ἐμπορικῶν υποθέσεων δίκας. Ἀλλὰ κατὰ τὴν ὁρθὴν νομολογίαν τοῦ Ἀρείου Πάγου (ἀποφ. 290 τοῦ 71, 148 τοῦ 74, 417 τοῦ 76), τῆς υποχρεώσεως τῆς ἐμφανίσεως τῶν ἐμπορικῶν βιβλίων κύριον λόγον ἐχούσης τὴν καλὴν πίστιν, ἥτις οὐ μόνον δέον νὰ διέπῃ πάσας τοῦ ἐμπορίου τὰς πράξεις, ἀλλὰ καὶ νὰ καταφαίνεται ἐν πάσῃ ὥρᾳ διὰ τῆς ἐμφανίσεως τῶν βιβλίων αὐτοῦ, ἀπατελοῦντων οὕτως εἶπεν τὸ κάτοικον τῶν πράξεων αὐτοῦ, ἐπεται, ὅτι ὁ ἔμπορος καὶ ἐν πολιτικῇ δίκῃ υποχρεοῦται νὰ ἐμφανίσῃ τὰ ἐμπορικὰ αὐτοῦ βιβλία,

δόσις ὁ ἀντίδικος αὐτοῦ, ἔστω καὶ μὴ ἔμπορος, ἐπικαλεῖται ταῦτα πρὸς ἀποδείξιν τῶν ἰσχυρισμῶν αὐτοῦ. Δὲν ἀπαιτεῖται δὲ καὶ ἀγωγή περὶ ἐπιδείξεως τῶν βιβλίων τοῦ ἐμπορίου, ὁσάκις ἐπικαλεῖται αὐτὰ ὁ ἀντίδικος αὐτοῦ, ὅτε τοῦ δικαστοῦ δυναμένου καὶ αὐτεπαγγέλτως νὰ διατάσῃ τὴν τῶν ἐμπορικῶν βιβλίων ἐμφάνισιν.

Θ. Ν. Φλογαίτης.

Ἐπίδοσις, Ἐπιδοτήρια.

Ἀρμοδίος εἰς τὸ ἐνεργῆσαι ἐπίδοσιν εἶναι ὁ λαβὼν ἐντολὴν παρὰ τοῦ διαδίκου ἢ τοῦ πληρεξουσίου αὐτοῦ δικαστικός κλητὴρ. Ἀναγράφεται δὲ ἡ ἐντολὴ αὕτη ὑπὸ τοῦ ἐπιδοτέου δικόγραφον ἢ χορηγεῖται δι' ἰδιαιτέρου ἐγγράφου (ἀρθ. 141). Ὅθεν πρὸς ἐνέργειαν τῆς ἐπίδοσεως ἀπαιτεῖται ῥητὴ ἐγγράφος παραγγελία, ἢ ὁ ἑλλειψὶς αὐτῆς δὲν ἀνιπληροῦται κατὰ τὴν παρ' ἡμῶν ἐφαρμοσμένην νομολογίαν οὔτε διὰ ῥητῆς ἀναγνωρίσεως τῆς προσβαλλομένης ἐπίδοσεως, οὔτε διὰ τῆς ἐν τῷ ἐπιδοτηρίῳ μνείας περὶ τῆς δοθείσης παραγγελίας ὑπὸ τοῦ ἐπιδόντος κλητῆρος (Α. Π. 360 τοῦ 66, 106 τοῦ 77, 276 τοῦ 80). Ὁρθότεραν θεωροῦμεν τὴν ἐν τῇ ἀποφάσει τοῦ Ἀρείου Πάγου 63 τοῦ 79 γνώμην, ὅτι ἡ ἐν τῷ ἐπιδοτηρίῳ βεβαίωσις τοῦ κλητῆρος περὶ παραγγελίας δοθείσης αὐτῷ ἀποτελεῖ ἀποχρῶσαν ἀπόδειξιν τῆς παραγγελίας, ὁπότε σκαπὸς τῆς περὶ παραγγελίας διατάξεως εἶναι νὰ μὴ γίνονται ἐπίδοσις ἐπὶ βλάβῃ τοῦ διαδίκου, οὐ ἐν ὀνόματι γίνονται. — Ἀλλὰ ῥητῶς ὀρίζοντος τοῦ ἀρθ. 141 ὅτι ἡ πρὸς ἐπίδοσιν παραγγελία ἐγγράφως μόνον δύναται νὰ γίνῃ, ἔπεται ὅτι ἀποκλείεται ὁ κλητὴρ νὰ ἐπικαλέσῃται πᾶν ἄλλο μέσον ἀποδείξεως περὶ τῆς δόσεως αὐτῆς. (Α. Π. 45 τοῦ 85). Οὕτως δὲ συσπύδους στοιχείου τῆς τῶν δικαγράφων κοινοποιήσεως τῆς πρὸς ἐπίδοσιν αὐτῶν παραγγελίας ἔπεται, ὅτι ἡ ἄνευ παραγγελίας ἐπί-

δοσις εἶναι ἄκυρος καὶ κατ' ἀκολουθίαν δὲν ἐπάγει τὰ νόμιμα ἀποτελέσματα (Α. Π. 282 τοῦ 39, 40 τοῦ 58, 24 τοῦ 61, 164 τοῦ 72, 406 τοῦ 77, 286 τοῦ 81). Ἀλλ' οὐδαμῶς τοῦ νόμου ὁρίζοντος ὅτι ἐν τῇ πρὸς ἐπίδοσιν παραγγελίᾳ προσῆκον νὰ αναφέρεται τὸ ὄνομα τοῦ ἐπιδώσαντος κλητῆρος, ἔπεται ὅτι οὐδαμῶς ἀναγκαιοὶ τοῦτο. (Α. Π. 14 τοῦ 42, 27 τοῦ 46, 3 τοῦ 64, 213 τοῦ 70).

Ἀλλ' ἡ περὶ ἐπίδοσεως παραγγελία δύναται νὰ γίνῃ κατὰ τὴν ῥητὴν διατάξιν τοῦ ἀρθ. 141 οὐχὶ μόνον ὑπὸ τοῦ διαδίκου ἢ τοῦ πληρεξουσίου αὐτοῦ, ἀλλὰ καὶ ὑπὸ τοῦ ἀρμοδίου Εἰρηνοδίκου ἢ προέδρου Πρωτοδικῶν κατ' αἵτησιν αὐτοῦ (ἦτοι τοῦ διαδίκου ἢ τοῦ ἀντιπροσωπεύοντος αὐτὸν πληρεξουσίου). Ἐπειδὴ ὁ οὐδαμῶς τοῦ νόμου ὀρίζεται ὅτι ἡ αἵτησις αὕτη πρέπει νὰ ᾖ ἐγγράφος, ἔπεται ὅτι καὶ ἐπὶ τῇ βάσει προφορικῆς αἰτήσεως δύναται νὰ γίνῃ τοιαύτη παραγγελία. (Contra ἀπόφασις Α. Π. 16 τοῦ 78, ἀντιθεθεμένη εἰς τὴν προγενεστέραν ὀρθὴν ἀπόφασιν 40 τοῦ 73). — Ἐπιδίδεται δὲ τὸ ἐγγράφον δι' ἐγγχειρίσεως εἰς τὰς χεῖρας τοῦ διαδίκου ἢ τοῦ πληρεξουσίου αὐτοῦ, ἢ ἐν ἀπουσίᾳ αὐτοῦ εἰς τὸν οἶκον αὐτοῦ (ἐγγχειριζόμενον εἰς τὸν ἐν αὐτῷ κατοικοῦντα συγγενὴ ἢ ὑπηρέτην ἢ ἐν ἀπουσίᾳ τοιούτου προσώπου εἰς ἄλλον τινὰ σύνδικον τοῦ διαδίκου ἢ τοῦ πληρεξουσίου), ἢ διὰ τοιχοκολλήσεως ἐπὶ παρούσῃ ἐνὸς ἢ δύο γειτόνων εἰς τὴν θύραν τοῦ διαμωτίου ἢ τῆς οἰκίας τοῦ διαδίκου ἢ τοῦ πληρεξουσίου (ὅτε οὐδεὶς εὕρισκεται ἐν τῇ οἰκίᾳ ἢ ὁ εὕρισκόμενος δὲν δύναται ἢ δὲν θέλει νὰ ὑπογράψῃ (Πολ. Δικ. 143 ἐν συνδ. πρὸς τὸ 146). Καὶ δεόν μὲν νὰ αναφέρεται ἐν τῷ ἐπιδοτηρίῳ τὸ ὄνομα τοῦ ἀναδόντος καὶ ὁμοῦ συνδίκου, ὅν εὑρεν ἐν τῇ οἰκίᾳ ὁ κλητὴρ, ἀλλὰ κατὰ τὴν Α. Π. 92 τοῦ 58, μὴ ἐπιβαλλομένης ὑπὸ τοῦ νόμου εἰς τὸν παρόντα

ἀγράμματον σύνοικον ἐνεργείας τινός, καὶ μὴ μνημονευθέντος τοῦ ὀνόματος αὐτοῦ, δὲν εἶναι ἄκυρον τὸ ἐπιδοτήριον. Ἄλλ' οἱ παριστάμενοι ὡς μάρτυρες γείτονες κατὰ τὴν νομολογίαν δέον νὰ υπογράψω-
ται ἄλλως τὸ ἐπιδοτήριον εἶναι ἄκυρον (Α. Π. 57 τοῦ 52, 26 τοῦ 53). Ἐὰν ὁμοίως ἐκ τοῦ ἐπιδοτηρίου προκύπτῃ, ὅτι δὲν ἠδύνατο ἢ δὲν ἤθελον οὗτοι νὰ υπογράψωσι, δὲν εὐρέθησαν δ' ἕτεροι γείτονες, δυνάμενοι νὰ χρητισμωσιν ὡς μάρτυρες καὶ θέλοντες νὰ υπογράψωσι, δύνανται νὰ θεωρηθῇ ἔγκυρον καὶ τὸ ἄνευ υπογραφῆς κατὰ τὴν ἀπόφασιν Α. Π. 57 τοῦ 50. Προκειμένου δὲ περὶ πεφυλακισμένου, ὁ δεσμοφύλαξ εἶναι ἀρμοδιώτερος νὰ υπογράψῃ ὡς μάρτυς τὸ ἐπιδοτήριον ἢ οἱ πεφυλακισμένοι ἐν τοῖς ἄλλοις ὀφθαλμοῖς τοῦ δεσμοτηρίου, οἵτινες στεροῦνται: πολλάκις καὶ τῆς ἀδείας τοῦ τυγχονοῦναι μετὰ τῶν λοιπῶν πεφυλακισμένων (Α. Π. 146 τοῦ 74).

Σημειωτέον ὅτι 1) μόνον ὁ μετὰ τοῦ δικαίου συνοικῶν συγγενὴς ἢ ὑπηρετὴς δύνανται νὰ παραλάβῃ ἐγκύρως τὸ δικόγραφον, οὐχὶ δ' ὁ τυχαίως παρευρεθείς εἰς τὴν οἰκίαν αὐτοῦ ἐν τῇ στιγμή τῆς ἐπίδοσεως τοῦ δικογράφου (Πολ. Δικ. 143), 2) ὅτι δὲν δύνανται νὰ παραλάβῃ αὐτὸ ὁ μὴ ἔχων τὴν συνειδητὴν τῶν ἰδίων αὐτοῦ πράξεων, ἥτοι ὁ βλάδῃ ἢ παρὰφρων ἢ ὅλως ἀνήλικος (Α. Π. 60 τοῦ 49, 274 τοῦ 50, 104 τοῦ 77). Σύνοικος δὲ τῶν ἐνισχυμένων θεωρεῖται φυσικῶς ὁ ἐν τῷ ξενοδοχείῳ παρεμένων ξενόδοχος. Ὑπηρετὰ δὲ τῶν ἐνισχυμένων οἱ ὑπηρετὰ τοῦ ξενοδοχείου, ἔτι δὲ καὶ αὐτός ὁ ξενόδοχος ὡς ἔργον ἔχοντες νὰ ὑπηρετῶσι τοὺς ξένους (Dalloz exploit § 266 καὶ 271).

Προσθετέον, ὅτι ἐπὶ ἐμπορικῶν καὶ ἄλλων ἐταιριῶν ἡ ἐπίδοσις γίνεται εἰς τὸν διεξάγοντα τὰς ὑποθέσεις αὐτῶν, εἰς τὸν προϊστάμενον, τὸν γραμματέα, τὸν ἐπὶ

τῶν βεβλίων ἢ ἄλλον πληρεξούσιον ἢ ἐλ-
λείψει τοιούτων εἰς ἐν τῶν μελῶν τῆς
ἐταιρίας. Ἐπὶ πτωχεύσεων εἰς τινὰ πράκ-
τορα ἢ σύνδικον, δηλαδὴ εἰς τοὺς νομί-
μους ἀντιπροσώπους τῆς πτωχεύσεως
(Πολ. Δικ. 145). Ἐννοεῖται δὲ ὅτι, ἂν
ὁ πρὸς ὅν ἡ ἐπίδοσις ἀπῇ ἐκ τῆς οἰκίας
αὐτοῦ, ἡ ἐπίδοσις γίνεται κατὰ τὰ προ-
λεχθέντα περὶ ἐπιδόσεων, δηλονότι δις
ἐγχειρίσεως εἰς τὸν ἐν αὐτῇ συγγενῇ ἢ
ὑπηρετῇ αὐτοῦ κτλ. (Α. Π. 161 τοῦ
48) ἢ, αὐθεὺς ἐν τῇ οἰκίᾳ αὐτοῦ εὐρι-
σκομένου, διὰ ταιχοκλήσεως εἰς τὴν
οἰκίαν αὐτοῦ, ἀλλ' οὐχὶ καὶ διὰ τοιχο-
κλήσεως εἰς τὸ ἐμπορικόν αὐτοῦ κατά-
στημα (Α. Π. 134 τοῦ 54). Εἰς δὲ τοὺς
ἄλλοδαπούς (ἔστω καὶ ἂν πρόκειται περὶ
Εἰρηνοδικιακῆς ὑποθέσεως) ἐνεογέιται ἡ
ἐπίδοσις δι' ἐγχειρίσεως εἰς τὸν Εἰσαγγε-
λέα τοῦ δικαστηρίου, παρ' ᾧ διατελεῖ ἐκ-
κρεμῆς ἡ δίκη. Ἀλλ' ἂν τυχὸν ὁ ἄλλο-
δαπὸς παρεπιδημῇ εἰς τὴν ἡμεδαπὴν,
δύνανται κατὰ προτίμησιν ὁ ἀντιδικὸς αὐ-
τοῦ νὰ παραγγεῖλῃ τὴν ἐπίδοσιν τοῦ ἐγ-
γράφου εἰς αὐτὸν τὸν ἄλλοδαπὸν (Πολ.
Δικ. ἀρθ. 542). Ὡσαύτως ἐὰν ὁ ἄλλο-
δαπὸς ἤφθικεν ἐν Ἑλλάδι ἐν γνώσει τοῦ
ἀντιδικοῦ αὐτοῦ πληρεξούσιον καὶ ἀντι-
κλητον, εἰς τοῦτον δέον νὰ γίνωνται μόνον αἱ μὴ ἀπαιτούσαι τὴν προσωπικὴν
αὐτοῦ ἐμφάνισιν ἐπιδόσεις (Α. Π. 213
τοῦ 70, 214 τοῦ 75). Ὅθεν εἰς τὸν Εἰσαγγε-
λέα ἐπιδότῃ ἡ ἐπιβάλλουσα ὅρκον
εἰς τὸν ἄλλοδαπὸν ἢ τὸν ἐν τῇ ἄλλοδα-
πῇ ἡμεδαπὸν ἀποφασίς (Α. Π. 102 τοῦ
72, 277 τοῦ 75). Ἀλλὰ κατὰ τὴν νεωτέραν
ὁρθὴν νομολογίαν τοῦ Ἀρείου Πάγου καὶ
ἡ τὴν αὐτοπρόσωπον τοῦ ἐν τῇ ἄλλοδα-
πῇ διακρίβοντος ἡμεδαποῦ δικαίου ἐμ-
φάνισιν ἀπαιτούσα ἐπίδοσις πρέπον νὰ γί-
νηται εἰς τὸν ἀντίκλητον καὶ οὐχὶ τὸν
Εἰσαγγελέα (Α. Π. 259 τοῦ 75), ὡς
τοῦ ἀντίκλητου ἀπορρέοντος ἀπ' αὐτῆς
τῆς θελήσεως τοῦ δικαίου, προτιμώμενον

ἐπομένως ὄντος τοῦ Εἰσαγγελέως· κατὰ νεωτάτας δὲ τινὰς ἀποφάσεις εἴτε εἰς τὸν ἀντίκλητον, εἴτε εἰς τὸν Εἰσαγγελέα. — Ἐπὶ προσώπου ἀγνώστου διαμονῆς ἡ ἐπίδοσις γίνεται πάλιν εἰς τὸν Εἰσαγγελέα, ἀλλὰ δημοσιεύεται ἀναγκάσιως καὶ διὰ τινος τῶν ἐγγυριῶν ἐφημερίδων. Θεωρεῖται δὲ ἀγνώστου διαμονῆς οὐ μόνον ὁ ἐν τῇ Ἀλλοδαπῇ διατρίβων, ἀλλὰ καὶ ὁ ἐν τῇ ἡμεδαπῇ διατρίβων, ἀλλὰ φερέοικος καὶ ἀλήτης οὐ δὲν εὐρίσκεται ἡ διαρκὴς ἢ πρόσκαιρος διανομή. — Ἐκ τῶν στρατιωτικῶν εἰς μὲν τοὺς μὴ ἔχοντας μόνιμον διαμονήν (ἅτε τῆς διατριβῆς αὐτῶν ἐν ὠρισμένῳ τόπῳ ἀρτωμένης ἐξ ἀνωτέρας στρατιωτικῆς ἀρχῆς) ἡ ἐπίδοσις δὲν γίνεται εἰς τὸ πρόσωπον αὐτῶν των διαδίκων, ἀλλ' εἰς τὸν στρατιωτικὸν διοικητὴν ἥτοι τὸν φρουράρχον (καὶ ἐπὶ ἀξιωματικῶν τοῦ ναυτικοῦ καὶ ναυτῶν εἰς τὸν πλοίαρχον), εἰς δὲ τοὺς ἀξιωματικούς ἐν ἐνεργείᾳ ἡ στρατιώτας τῆς ζηρᾶς ἐπὶ πλοίου εὐρισκόμενους ἡ ἐπίδοσις γίνεται εἰς τὸν πλοίαρχον ἢ τοποτηρητὴν αὐτοῦ, εἰς δὲ τοὺς ἐν ἀδείᾳ ἀξιωματικούς καὶ τοὺς διοικητὰς ταγματῶν, συνταγματῶν καὶ διοικητῶν φρουριῶν εἰς τὰς χεῖρας αὐτῶν τῶν διαδίκων· εἰς δὲ τὸ προσωπικὸν τῶν φάρων καὶ φανῶν καὶ τοὺς σημαιοφόρους (κατὰ τὸ ἄρθρον 26 τοῦ νόμου ΑΥΠΒ' τῆς 28 Μαΐου 1887 περὶ συστάσεως ταμείου φάρων) ἡ ἐπίδοσις γίνεται εἰς τὸν λιμενάρχην τῆς περιφερείας, ἐν ᾗ κεῖται ὁ τόπος, ἐν ᾧ ἀκούσι τὰ καθήκοντα αὐτῶν (τηρουμένων τῶν νομίμων προθεσμιῶν τῆς ἀποστάσεως καὶ διὰ τὴν μεταξὺ τοῦ λιμεναρχείου καὶ τοῦ πρὸς ἐν ἡ ἐπίδοσις ἀπόστασιν (Πολ. Δικ. ἄρθ. 145 ἐν συνδ. πρὸς νόμον ΒΣΞ' τοῦ 1894). Δυστροποῦντος δὲ τοῦ στρατιωτικοῦ τοῦ πλοίαρχου ἢ τοῦ λιμεναρχοῦ νὰ παραλάβῃ τὸ ἀπορῶν εἰς τὸν ὑπ' αὐτὸν ἀξιωματικὸν τὸν ἀπορῶν φάρον, τὸ δικαιοδοτήριον

(Πολ. Δικ. ἄρθ. 14 ἐν συνδ. πρὸς νόμον ΒΣΞ'). Ἀλλ' ὅταν ὁ στρατιωτικὸς λάβῃ ἀδείαν ἀπουσίας καὶ χρησάμενος αὐτῇ παύσῃ ὑπηρετῶν παρὰ τῷ σώματι, εἰς ὃ ἀνήκει, αἱ ἐπίδοσις δέον νὰ γίνονται οὐχὶ εἰς τὸν στρατιωτικὸν διοικητὴν τοῦ σώματος αὐτοῦ, ἀλλ' εἰς αὐτὸν προσωπικῶς, εἴτε διατρίβοντα εἴτε μὴ ἐν ᾧ τόπῳ ἐφεδρεύει τὸ σῶμα αὐτοῦ, ἅτε τῆς ἐκφράσεως τοῦ νόμου ἐπὶ στρατιωτικῶν ἀπόντων ἐν ἀδείᾳ ἐκλήσεως ἀπόντων ἐν ἀδείᾳ ἀπὸ τοῦ σώματος, ἥτοι μὴ ὑπηρετούντων παρὰ τῷ σώματι λόγῳ τῆς ἀδείας (Α. Π. 204 τοῦ 63). — Σημειωτέον ὅτι, ἀρνούμενου τοῦ παρὰ Πρωτοδικῆς Εἰσαγγελέως τὴν παραλαβὴν δικογράφου, δικαιούται νὰ πειθύνῃ τὴν ἐπίδοσιν αὐτοῦ εἰς τὸν παρ' Ὁφέτας, ἀρνούμενου δὲ καὶ τούτου εἰς τὸν Ὑπουργὸν τῆς Δικαιοσύνης· ἀλλ' ἐννοεῖται ὅτι ἡ αὐθαίρετος ἀρνήσις τοῦ Εἰσαγγελέως ἐπάγει οὐ μόνον τὴν πειθαρχικὴν αὐτοῦ τιμωρίαν, ἀλλὰ καὶ γεννᾷ δικαίωμα ἀποζημιώσεως κατ' αὐτοῦ διὰ τὰς ἐξ αὐτῆς ἐπεληλυθούσας τῷ δικῶν ζημίας.

Ὁ πρὸς ἐν ἡ ἐπίδοσις ὑποχρεοῦται νὰ παραλάβῃ τὸ δικογράφων. Δύναται ὅμως ν' ἀρνηθῇ ἀζημίως τὴν παραλαβὴν αὐτοῦ ἐν καιρῷ νυκτός ἢ ἐν ἡμέρᾳ ἑορτασίμῳ (Πολ. Δικ. 147), ἐκτὸς ἂν πρόκειται περὶ ἐγγράφου, δι' οὗ ὁρίζεται ὑπὸ τοῦ δικαστοῦ ἡ κατὰ προτίμησιν ἐκδοκασίς τῆς ὑποθέσεως. Αἱ δὲ τηρητέαι ἐν τῇ κυριότητι τοῦ ἐπιδοτηρίου διατυπώσεις εἶναι: αἱ εἰσῆς: Ἐν αὐτῷ πρῶτον μὲν περιγράφεται ἀκριβῶς τὸ ἐπιδοτέον ἐγγράφων, δευτέρον δὲ σημειοῦται 1) τὸ ἔτος, ὃ μὴν, ἡ ἡμέρα καὶ ἡ ὥρα τῆς ἐπίδοσεως, 2) ὁ τόπος ἐν ᾧ ἐνηργήθη ἡ ἐπίδοσις. Ἡ παράλειψις αὐτῶν φέρει τὴν ἀκυρότητα τοῦ ἐπιδοτηρίου.

Τὸ συνταχθὲν κατὰ τοὺς νομίμους τύπους ὑπὸ δικαστικοῦ χηρῶν, ἐνεργούν-

τητος, ἐπιδοτήριον, ὡς δημόσιον ἔγγρα-
φον, ἀποτελεῖ πλήρη ἀπόδειξιν ὡς πρὸς
τὰ γεγονότα, ἀπερ αὐτοπροσώπως ἐπε-
χείρησεν ἢ ἰδίαις αἰσθήσεσιν ἀντελήφθη,
"Ὅθεν δὲν ἐπιτρέπεται ἡ ἀμφισβήτησις
τῆς ἀληθείας τῶν γεγονότων τούτων.
πλὴν ἐὰν τὸ ἐπιδοτήριον προσβληθῇ ὡς
πλαστόν. (Πολ. Δικ. 184, 398 καὶ 403.
Α. Π. 76 τοῦ 70, 380 τοῦ 74 κτλ.).
Ἄλλ' ὡς πρὸς τὰ ξένα τῆς ἐνεργείας καὶ
τῆς ἀντιλήψεως αὐτοῦ γεγονότα, ἀπερ
ἐξ ἄλλων πληροφοριῶν ἐβεβαίωσεν, ἐπι-
τρέπεται τῷ διαδίκῳ ἡ ἀπόδειξις τοῦ ἐ-
ναντιοῦ. Οὕτως ἐπιτρέπεται τῷ διαδίκῳ
ἡ ἀπόδειξις, ὅτι οἱ προσληφθέντες πρὸς
ἐνεργεῖαν τῆς τοιχοκολλήσεως μάρτυρες
δὲν εἶναι γείτονες (Α. Π. 76 τοῦ 70 κτλ.
Διαφωνεῖ μόνον ἀπ. Α. Π. 43 τοῦ 45), ἢ
ἡ ἀπόδειξις ὅτι ὁ εἰς ἐν ἐπεδόθη δὲν ἦτο
σύνδικος ἢ ὅτι ἡ οἰκία, ἐν ᾗ ἐτοιχοκολ-
λήθη, δὲν ἦν ἡ οἰκία ἐν ᾗ κατοικεῖ ὁ
διαδίκος (Α. Π. 13 τοῦ 73). Ἄν ὁ κλητὴρ
βεβαιῶ, ὅτι δὲν εὔρε κατὰ τὴν ἐπίδοσιν
γείτονας, κατὰ τινος μὲν τὸ γεγονός τοῦ-
το ὡς ξένον τῆς ἐνεργείας καὶ τῆς ἀντι-
λήψεως τοῦ κλητῆρος δύναται νὰ ποδε-
γῇ, μὴ προσβαλλομένου τοῦ ἐπιδοτηρίου
ὡς πλαστοῦ (Α. Π. 235 τοῦ 55, 301
τοῦ 56). κατ' ἄλλους δὲ ὡς γεγονός, οὐ
ἰδίαις αἰσθήσεσιν ἀντελᾶσθετο, δὲν δύναται
νὰ ποδεγθῇ (Α. Π. 154 τοῦ 62, 35 τοῦ
70). Οὐδενίᾳ δ' ἀμφισβόλια ὅτι νομοθετι-
κῶς τοῦλάχιστον ὁρθότερα εἶναι ἡ πρώτη
γνώμη ὡς ἀσφαλίζουσα τοὺς διαδίκους
ἀποτελεσματικώτερον ἀπὸ τῶν παραδρο-
μῶν τῶν κλητῆρων. Ἐπιβάλλεται δὲ τὸ
βᾶρος τῆς ἀποδείξεως τῶν τοιούτου εἴδους
γεγονότων κατὰ τινος μὲν εἰς τὸν ἄ ν τ ἰ
δ ἰ κ ο ν τοῦ ἐπικαλούμενου τὸ ἐπιδοτή-
ριον (Α. Π. 221 τοῦ 60, 33 τοῦ 65,
13 τοῦ 73), κατὰ τινος δὲ εἰς τὸν ἐπικα-
λούμενον τὸ ἐπιδοτήριον (Α. Π. 96 τοῦ
77). Τὸ ἐφ' ἡμῖν ἀπαιζόμεθα τὴν πρῶ-
την γνώμην. φρονούντες ὅτι κατὰ γενό-
μενον τὸ ἐπιδοτήριον ἀναγομένον προδή-
λως εἰς τὸ ἰδιωτικὸν συμφέρον καὶ οὐχί
εἰς τὴν δημοσίαν τάξιν, ἀνάγκη νὰ
προβάλλωνται αὐτὰ κατὰ τὴν πρώτην
συνεδρίαν τὸ βραδύτερον (Α. Π. 13 τοῦ
56, 117 τοῦ 69, 72 τοῦ 89).

να οἱ ἐπικαλούμενοι τὰ ἐπιδοτήρια ἔχου-
σι τὸ δικαίον ὑπὲρ ἐαυτῶν, διότι ὑποτί-
θεται, ὅτι ὁ δικ. κλητὴρ ὡς δικαστικὸς
ὕπαλλλος καταβάλλει κατὰ κανὸν τὴν
προσθήκην ἐπιμέλειαν, ὅπως συμμορ-
φωθῇ, πρὸς τὸν νόμον. — Σημειωτέον δὲ
ὅτι, προσβαλλομένου τοῦ ἐπιδοτηρίου ὡς
πλαστοῦ, δὲν ἐπιτρέπεται ἡ τῆς πλαστο-
τητος ἀπόδειξις δι' ὄρκου ἐπακτοῦ, ἀλλ'
ἀναγκάτως ἀναβάλλεται ἡ συζήτης τῆς
πολιτικῆς δίχης ἕως τέλους τῆς ἐπὶ πλα-
στογραφίᾳ τοῦ ἐπιδοτηρίου ποινικῆς δια-
δικασίας. (Α. Π. ποιν. 24 τοῦ 75). Ἐν-
τέον δὲ προσέτι ὅτι τὸ ἐπιδοτήριον δὲν
εἶναι μὲν ἀκυρον καὶ ἂν μὴ ἡ συντεταγ-
μένον ἰδιοχειρῶς ὑπὸ τοῦ κλητῆρος, διότι
τὸ 140 ἄρθρον ὀρίζει μόνον ὅτι ὁ κλητὴρ
χρονολογεῖ καὶ ὑπογράφει αὐτό. Ἄλλ'
ὅμως ἡ τάξις ἡπαιτεῖ νὰ καταρτίζωσι
αὐτὰ ἰδιογράφως ἐξ ὁλοκλήρου οἱ ἐντεταλ-
μένοι τὴν ἐπίδοσιν αὐτῶν. δικαίως δὲ ὁ
Ἄρειος Πάγος ἐπέβαλεν ἄλλοτε πειθαρχι-
κὴν ποινὴν εἰς κλητῆρα, ὅστις ἀνέθηκε
τὴν γραφὴν τοῦ ἐπιδοτηρίου εἰς αὐτὸν
τὸν ὑπὲρ οὗ ἡ ἐπίδοσις διάδικον (Α. Π.
271 τοῦ 56).

Τὰ ἐπιδοτήρια σκοπὸν ἔχουσι τὴν ἀ-
πόδειξιν οὐ μόνον τῆς γενομένης κοινο-
ποιήσεως τοῦ δικογράφου ἀλλὰ καὶ τοῦ
χρόνου τῆς κοινοποιήσεως αὐτοῦ (Πολ.
Δικ. 140). Ἐπειδὴ δ' ἡ ἀπόδειξις αὐτῇ
χρησιμεύει εἰς τὴν παραγγελλαντα τὴν
ἐπίδοσιν, ἔπεται, ὅτι, ἂν τυχὸν ἀπολε-
σθῇ τὸ ἐπιδοτήριον, οὗτος ὑποχρεοῦται
εἰς ἀπόδειξιν τῆς τε κοινοποιήσεως καὶ
τοῦ χρόνου αὐτῆς.

Σημειωτέον ὅτι, τῶν περὶ τὴν ἐπί-
δοσιν ἀκυροτήτων ἀναγομένων προδή-
λως εἰς τὸ ἰδιωτικὸν συμφέρον καὶ οὐχί
εἰς τὴν δημοσίαν τάξιν, ἀνάγκη νὰ
προβάλλωνται αὐτὰ κατὰ τὴν πρώτην
συνεδρίαν τὸ βραδύτερον (Α. Π. 13 τοῦ
56, 117 τοῦ 69, 72 τοῦ 89).

Προσθετέον τέλος ὅτι τὰ δικονομα-

ἀντὶ τοῦ διαδίκου δύνανται νὰ ἐπιδώθωσιν εἰς τὸν ἀντίκλητον ("Ἴδε τὴν λέξιν Ἀντίκλητος). Ὑποχρεοῦται δὲ ὁ διάδικος νὰ διορίζῃ ἀντίκλητον ἐν τῇ προδικασίᾳ (διὰ τῆς ἀγωγῆς μὲν ὁ ἐνάγων, διὰ τοῦ ἀπολογητηρίου δὲ ὁ ἐναγόμενος ἢ ἐπὶ συνοπτικῶν ὑποθέσεων καὶ μετὰ τὴν ἐπ' ἀκροατηρίου συζήτησιν τῆς ὑποθέσεως). Καὶ ἂν παραλείπῃ τὴν ὑποχρέωσιν αὐτοῦ ταύτην, ἐπὶ μὲν συνήθων ὑποθέσεων γίνεται ἡ ἐπίδοσις εἰς αὐτὸν τὸν διάδικον, ὑφιστάμενον τὴν δαπάνην τῆς παραλείψεως, ἐπὶ δὲ τῶν συνοπτικῶν εἰς τὸν γραμματεῖα τοῦ δικαστηρίου. Δύνανται δὲ νὰ διορισθῇ ἀντίκλητος κατ' ἄλλους μὲν οἰονόηποτε πρόσωπον, κατ' ἄλλους δὲ μόνον δικηγόρος, ὁμολογὸς ἢ συγγενὴς κατὰ τὸν ὀριζόμενον ἐν τῷ ἄρθρῳ 91 βαθμὸν. Ὁ δὲ κατ' αἴτησιν τοῦ πένητος διαδίκου διοριζόμενος αὐτῷ ὑπὸ τοῦ εἰσαγγελέως δικηγόρος διορίζεται ἅμα καὶ ἀντίκλητος αὐτοῦ (Πολ. Δικ. 221), ὅθεν νομίμως ἐπιδίδονται αὐτῷ τὰ δικόγραφα καὶ ἡ τοῦ δικαστηρίου παρ' ᾧ διατελεῖ ἀπόφασις (Πολ. Δικ. 138, 148 καὶ 152). Σημειωτέον ὅμως, ὅτι ὁ ἀντίκλητος δέον νὰ κατοικῇ ἐν τῇ ἑδρᾷ τοῦ δικαστηρίου, δὲν θεωρεῖται δὲ κατοικῶν, εἰς ἣν ἀπλῶς τὸ γραφεῖον αὐτοῦ ἐν τῇ τοῦ δικαστηρίου ἑδρᾷ, τὴν δὲ οἰκίαν αὐτοῦ ἐν ἄλλῃ πόλει, οἷον ἐν Πειραιεῖ. Ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει ἡ ἐπίδοσις τῆς περὶ ἀποδείξεως ἀποφάσεως ἐν ἐμπορικῇ διαφορά ἔπιδόταται νομίμως εἰς τὸν γραμματεῖα τοῦ δικαστηρίου (Α. Π. 377 τοῦ 1874). Ῥητέον προσέτι, ὅτι ὁ διάδικος ἔχει τὸ δικαίωμα ἐπιλογῆς πρὸς ἐπίδοσιν μετὰ τοῦ ἀντιδίκου αὐτοῦ καὶ τοῦ ἀντίκλητου. Ἀλλ' ὅσῳκις εἶναι ἀναγκαῖα ἡ προσωπικὴ ἐνέργεια τοῦ διαδίκου (λ. χ. ἐπὶ ὀρκοδοσίας), ἀργεῖ τὸ δικαίωμα τῆς ἐπιλογῆς, ὅθεν ὑποχρεοῦται ὁ διάδικος νὰ κοινοποιήσῃ τὸ δικόγραφον εἰς τὸν ἀντίδικον αὐτοῦ, καίπερ κατοικοῦντα μακρὰν

τῆς ἑδρᾶς τοῦ δικαστηρίου. Ἐν ᾗ περιπτώσει τοῦ διαδίκου ὄντος ἀγνώστου διαμονῆς αἱ ἐπίδοσις γίνονται κατὰ νόμον εἰς τὸν Εἰσαγγελέα (ἀντὶ τοῦ διαδίκου), ἂν οὗτος διώρισεν ἀντίκλητον, αἱ ἐπίδοσις γίνονται ὡς εἴρηται καὶ ἀνωτέρω εἰς τὸν ἀντίκλητον (Α. Π. 213 τοῦ 70 κτλ.) κατὰ τὴν ὀρθοτέραν γνώμην, διότι ὁ Εἰσαγγελεὺς ἐπέχει τρόπον τινὰ ἐκ τοῦ νόμου θέσιν ἀντίκλητου, ἀλλὰ τοῦ ἐκ τοῦ νόμου ἀντίκλητου προτιμητέος ὁ ἐκ τῆς βουλήσεως αὐτοῦ τοῦ διαδίκου ἀπορρέων. Σημειωτέον, ὅτι κατὰ τὴν ἀπὸ τινος σταθερὰν νομολογίαν τοῦ Ἀρείου Πάγου, ἣν καὶ ἐπιδιοκιμάζομεν παντελῶς, ἐν τῇ πληρεξουσιότητι περιέχεται ἀείποτε καὶ ἡ ἰδέα τοῦ ἀντίκλητου ("Ὅρα ἀποφ. Α. Π. 203 τοῦ 66, 239 τοῦ 77, 250 τοῦ 78 κτλ.), διότι ὁ δικαστικὸς πληρεξούσιος δικαιοῦμενος ἐπιχειρεῖν πάσας τὰς δικαστικὰς πράξεις (καθ' ὅς δὲν ἀπαιτεῖται εἰδικὴ πληρεξουσιότης), ἐκτὸς ἂν ῥητῶς περιορισθῇ διὰ τοῦ πληρεξουσίου ἐγγράφου, ὅθεν δικαιοῦμενος καὶ ἐπάγειν ὄρκον κτλ., ἔχει καὶ τὸ μικρότερον δικαίωμα τοῦ παραλαμβάνειν δικόγραφα. Σημειωτέον ὅμως ὅτι, καὶ ὅσῳκις ὁ κλητὴρ παρηγγέλῃ νὰ ἐπιδώσῃ εἰς τὸν ἀντίκλητον τοῦ ἀντιδίκου, καὶ οὐχὶ τὸν ἀντίδικον, δὲν εἶναι ἄκυρος ἡ πρὸς αὐτὸν τὸν ἀντίδικον ἐπίδοσις, ὅτε κατὰ τὰς διατάξεις τοῦ νόμου (Ν. 46 καὶ 62 § 4 (17. 1) Βασιλ. (14. 1). Ν. 56, 62 (3. 3) Κασίλ. 8. 2) ἐγκύρου οὖσης καὶ τῆς κατ' ἄλλον τρόπον παρὰ τὸν παραγγελθέντα ἐκπληρώσεως τῆς ἐντολῆς, ὅσῳκις ἄγει εἰς τὸ αὐτὸ ἀποτελεσμα. ("Ἴδε καὶ Α. Π. 32 τοῦ 72).

Ἡ ἐπίδοσις τῆς ἀγωγῆς ἐπιφέρει τὰ ἑξῆς ἐπακολουθήματα, α') διακόπτει τὴν παραγραφὴν τῆς ἀγωγῆς, β') ἐπιφέρει ὑπερήμερίαν καὶ, ἂν ἐπομένως ἡ ἀπαίτησις ᾖ χρηματικὴ, καθίστησιν αὐτὴν τοκοφόρον, γ') καθίστησι τὸν ἐνα-

γόμενον κακῆς πίστεως νομῆα καὶ δ') καθιστήσιν ἐπιδίκον τῆς διαφορᾶς τούαντικείμενον, ἀπαγορευομένης ἐπ' αὐτοῦ πάσης καινοτομίας καὶ μεταβολῆς (Πολ. Δικ. 156). Ἀλλὰ κατὰ τὴν κρατοῦσαν νομολογίαν τὰ ἀποτελέσματα ταῦτα ἐπέρχονται, ἐὰν ἡ ἀγωγή εἰσαχθῇ εἰς τὸ ἀρμόδιον δικαστήριον, διότι ἡ εἰς ἀναρμόδιον εἰσαχθεῖσα, ἀπορριφθεῖσα ἀναγκαιῶς, θεωρεῖται ὡς οὐδόλως ἐξεροβῆσα. (Γνώμην ἀντίθετον ἶδε ἐν ἡμετέροις Στοιχείοις Πολιτικῆς Δικονομίας § 37 σελ. 58 ὑποσ.) Σημειωτέον ὅτι δὲν δίδονται καὶ τόκοι, ὡς ἂν ἐνεκεν ἀποζημιώσεως ζητεῖται τὸ διαφέρειν, διότι κατ' ἀρχὴν τοῦ νόμου διαφέρειν ἐπὶ τοῦ διαφέροντος δὲν δίδεται, ὁ δὲ τόκος οὐδὲν ἄλλο εἶναι ἢ διαφέρειν. Ὅθεν ζητηθέντος δι' ἀγωγῆς λόγῳ ἀποζημιώσεως τοῦ ἀντιτίμου καρπῶν γαιῶν διὰ τὴν μὴ ἔγκαιρον παραχώρησιν αὐτῶν, δὲν δύναται νὰ ἐπιδικασθῇ τόκος (Α. Π. 39 τοῦ 59, 39 τοῦ 67). Ἀλλὰ τόκος ὀφείλεται ἀπὸ τῆς ἀγωγῆς καὶ ἐπὶ τῶν τόκων, οὓς δι' αὐτῆς ὁ ἐνάγων ἐξήτησε, συγκεφαλαιώσας μετὰ τοῦ κεφαλαίου (Α. Π. 4 τοῦ 77, 296 τοῦ 82). — Ἀλλ' ὑποχρεοῦται ὁ ἐναγόμενος εἰς πληρωμὴν τόκων ἀπὸ τῆς ἀγωγῆς καὶ ὡς ἂν τὸ ἀντικείμενον αὐτῆς ἦν ἀνεκαθάριστον; Κατὰ τὴν ἀπόφασιν τοῦ Ἀρείου Πάγου 307 τοῦ 77 ἀποκρίτεον καταφατικῶς. Ἀλλὰ τὸ ἐφ' ἡμῖν ἀσπαζόμεθα τὴν ἀποφατικὴν λύσιν, διότι δὲν δύναται νὰ θεωρηθῇ ὁ ἐναγόμενος ὑπερήμερος, ἐν ὅσῳ δὲν ὀρίζεται καὶ ἐκκαθαρίζεται τὸ καταδλητέον ποσόν, διατελοῦντος καὶ αὐτοῦ τοῦ ἐναγοντος ἐν ἀγνοίᾳ αὐτοῦ. — Ἀλλ' ὑποχρεοῦται εἰς πληρωμὴν τόκων ὡς ὑπερήμερος ἀπὸ τῆς ἀγωγῆς καὶ ὡς ἂν τὸ ἀντικείμενον αὐτῆς ἦν ἀνεκαθάριστον; — Ὁ Ἀρείος Πάγος ἀπεφάνηκε δι' ἐπανειλημμένων ἀποφάσεων ἀρνητικῶς,

θεωρήσας ὅτι τῆς διατάξεως τοῦ Ῥωμαϊκοῦ νόμου, καθ' ἣν πὸ ἐναγόμενος οὐ ποιεῖ ὑπέθεσιν, εἴπερ δικαίαν αἰτίαν ἔχει δὲν ἐσκοπεῖτο ἡ κατάργησις διὰ τοῦ ἀρθ. 156.

Κατὰ τὰς ἀρχαιοτάτας ἀποφάσεις τοῦ Ἀρείου Πάγου ἡ ἐπίδοσις τῆς ἀγωγῆς ἐπιφέρει καὶ τὸ ἀναπαλλοτριῶτον τοῦ ἐπιδίκου κτήματος, ἀλλ' ἄγαν ὀρθῶς ἡ ἀπὸ τριάκοντα καὶ ἐπέκεινα ἐτῶν νομολογία αὐτοῦ ἀποδείξατο ὅτι ἡ περὶ τοῦ ἀναπαλλοτριῶτου διάταξις τοῦ Ῥωμαϊκοῦ διατάξεως δὲν ἰσχύει νῦν οὐ μόνον ὡς μὴ περιλαμβανομένη ὑπὸ τοῦ νεωτέρου ἡμῶν δικονομικοῦ νόμου μεταξὺ τῶν ἀποτελεσμάτων τῆς ἐπίδοσεως τῆς ἀγωγῆς, ἀλλὰ καὶ ὡς ἀποκρουσμένη ἐμμέσως ὑπὸ τῆς διατάξεως περὶ ἀπαγορεύσεως καινοτομιῶν καὶ μεταβολῶν.

Τὸ ἀρθρον 156 ὀρίζει ὅτι ὁ ἐναγόμενος νομεὺς κτήματος ὑποχρεοῦται εἰς ἀπόδοσιν τῶν ἔκτοτε συναχθέντων καρπῶν, ὅρα κατὰ τὴν ὀρθὴν νομολογίαν τοῦ Ἀρείου Πάγου (ἀποφ. 167 τοῦ 56, 27 τοῦ 66) οὐχὶ καὶ τῶν καρπῶν, οὓς ἐδύνατο νὰ συλλέξῃ, πλην ἐὰν ἦν κακῆς πίστεως κάτοχος καὶ πρὸ τῆς ἐπίδοσεως τῆς ἀγωγῆς, ὅτε ὑποχρεοῦται εἰς ἀπόδοσιν καὶ τούτων τῶν καρπῶν (συνφθὰ πρὸς τὴν διάταξιν τοῦ Ῥωμαϊκοῦ Δικαίου περὶ τοῦ κακῆς πίστεως κατόχου).

Θ. Ν. Φλογαίτης

Ἐπίθεσις κατὰ προσώπου. Ἐκ τοῦ Βυζαντινοῦ νομοσχεδίου τοῦ 1831 μετηνέχθη καὶ εἰς τὸν ἡμέτερον ποινικὸν νόμον (ἀρθ. 207) ἡ περὶ ἀδίκου ἐπιθέσεως κατὰ προσώπου διάταξις, σκοποῦσα τὴν τιμωρίαν τοῦ ἐπιτεθέντος μέν κατὰ τινος ἀλλ' ἄνευ αἰκίῶν καὶ τραυμάτων ἢ ἀποπείρας τοιούτων καὶ ἄνευ ἄλλου τινὸς παρὰ νόμου σκοποῦ, διάταξις ἐν οὐδενὶ ἄλλῳ ποινικῷ νόμῳ ἀπαντῶσα.

Ἄλλ' ἢ τοιαύτῃ ἐπιθεσίᾳ ἥμισυ διαφέρεω ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ τῆς ἐργῶ θέρως, διὸ καὶ ὁσάκις ἔτυχεν ἐφαρμογῆς παρ' ἡμῖν, αὐθαιρέτως, δύναται νὰ εἴπῃ τις, ἐφηρμοσθῇ. Ὡς ἐπιθεσίς λ. χ. μετὰ βικιοπραγῶν ἐχαρκτηρίσθησαν πολλάκις αἰκίαι ἢ καὶ ἀπρομελέτητα τραύματα (Ἀπορρ. Ἀρείου Πάγου ποινικαὶ 60 τοῦ 59, 14 τοῦ 60).

Θ. Ν. Φλογαίτης

Ἐπιθεωροῦνται γενικῶς ὀνόματι, καλοῦνται οἱ εἰδικοί ἄνωτεροι δημόσιοι ὑπάλληλοι (στρατιωτικοὶ ἢ πολιτικοί), εἰς οὓς εἶναι ἀνατεθειμένη ἡ ἐπιθεώρησις τοῦτου ἢ ἐκείνου τοῦ κλάδου τῆς δημοσίας ὑπηρεσίας (στρατιωτικῆς ἢ πολιτικῆς). Τοιοῦτοι εἶναι ὁ ἐπιθεωρητής τῆς τῆς δημοσίας ὑγείας καὶ τῶν αὐτοφυῶν λουτρῶν, οὗ τὰ καθήκοντα ἀναγράφονται ἐν τῷ συστάσαντι τὴν θέσιν ταύτην νόμῳ ΨΚΗ' τῆς 7 Δεκεμβρίου 1878 (Φλογαίτου Παράρτ. Δικ. Νόμων σελ. 1323 ὑποσ.), οἱ πρὸς ἐποπτεῖαν τῶν δικονομικῶν ὑπάλληλων καὶ ποδηγέτησιν αὐτῶν τεταγμένοι ἐπιθεωρηταὶ τῶν δικαστῶν, οἵτινες εἰσι νῦν τέσσαρες τὸν ἀριθμὸν, ἔχοντες βαθμὸν καὶ μισθὸν τμηματάρχου, κατὰ τὸν νόμον ΒΡΞΒ' τῆς 13 Φεβρ. 1893 περὶ δικαστῶν (Φλογαίτου Συμπλ. πέμπτου σελ. 18 καὶ ἐπ.), οἱ πρὸς ἐπιθεώρησιν καὶ διοικητικὴν ἐξέλεξιν τῶν πράξεων τῶν διαχειριστῶν δημοσίων χρημάτων, ὕλικου οἰοῦντοτε, μονοπωλίων καὶ τῶν πράξεων παντὸς οἰκονομικοῦ ὑπάλληλου οἰκονομικοὶ ἐπιθεωρηταί, ὀριζόμενοι εἰς δεκατέσσαρες ὑπὸ τοῦ νόμου ΒΡΞΗ' τῆς 16 Φεβρ. 1893 περὶ ἐπιθεωρήσεως ταμείων (Φλογ. Συμπλ. πέμπτου σελ. 76), ὁ πρὸς ἐπιθεώρησιν ἐπιθεωρητὴς τῶν προέξουσων ἐπικηρυκείται

τὰ καθήκοντα ἀναγράφονται λεπτομερέστερον ἐν τῷ Διατ. 10 Ἰουλίου 1887 (Φλογ. Συμπλ. πρώτου σελ. 198), οἱ στρατιωτικοὶ ἐπιθεωρηταί, ἐκλεγόμενοι μετὰ τῶν ἄνωτέρων βαθμῶν τοῦ στρατοῦ πρὸς ἐπιθεώρησιν τοῦ ὅλου στρατοῦ ἢ τμηματὸς τινος αὐτοῦ, οἷον τοῦ πυροβολικοῦ, τοῦ μηχανικοῦ κτλ. (*Ἴδε Διατάγματα 28 Ἰουνίου 1887 ἐν Συμπλ. Φλογαίτου σελ. 348 ὑποσ.) κτλ.

Θ. Ν. Φλογαίτης

Ἐπικαρπία. Ἰδε Δουλεῖται προσωπικαί.

Ἐπικηρυκείται. Διαρκούντος τοῦ πολέμου οἱ ἀρχηγοὶ τῶν ἐκατέρωθεν στρατιωτικῶν δυνάμεων, ὡς καὶ οἱ ἡγούμενοι τῶν πολεμίων κρατῶν, δύναται νὰ συνεννοῶνται πρὸς ἀλλήλους περὶ τῶν ἀφωρώντων εἰς τὴν ἐνέργειαν τοῦ πολέμου ἢ εἰς τὴν ἀναστολὴν τῶν ἐχθροπραξιῶν εἰς ὀρισμένα μέρη πρὸς ὀρισμένον σκοπὸν, τὴν περισυλλογὴν π.χ. τῶν νεκρῶν καὶ τῶν τραυματιῶν μετὰ τὴν μάχην, συνθηκολόγησιν πρὸς παράδοσιν πολιορκουμένου φρουρίου, πόλεως περιτειχισμένης ἢ ὑπερασπιζομένης δι' ὁχυρωμάτων κτλ., ἢ εἰς τὴν γενικὴν κατάπαυσιν τῶν ἐχθροπραξιῶν πρὸς ἀνταλλαγὴν διαπραγματεύσεων περὶ συννομολογήσεως τῆς εἰρήνης. Αἱ ἐπὶ τούτῳ πεμπόμεναι προπεθεύσεις ὑπὸ τοῦ ἑτέρου εἰς τὸ ἕτερον τῶν ἐμπολέμων μερῶν ὀνομάζονται ἐπικηρυκαί, ὧν ἡ χρῆσις ἦν καθιερωμένη ἀπὸ τῆς ἀρχαιότητος. Καὶ οἱ μὲν Ἕλληνες ὠνόμαζον τοὺς πεμπομένους κήρυκα, οἱ δὲ Ῥωμαῖοι εἰρηνοσουλᾶς (feciales), κατὰ δὲ τὸν μεσαιῶνα ἐχαρκτηρίζοντο διὰ τοῦ ὀνόματος heraldi ἢ araldi (heralds d'armes). Νῦν δὲ νεοαχτηρίζονται καλλι-

λαύουσι τῶν αὐτῶν προνομίων, ἐν οἷς καὶ τὸ τοῦ ἀπαρabiάστου. Πέμπονται δὲ ὡς κήρυκες ἀξιωματικοί, συνοδεύμενοι συνήθως ὑπὸ σαλπικτοῦ φέραντος λευκὴν σημαίαν ἢ ἄλλο εὐδιάκριτον σύμβολον δηλωτικὸν τῆς ιδιότητος τοῦ κήρυκος.

Παρατηρητέον ἐν τούτοις ὅτι δὲν ὑπαχρεοῦνται ἐν παντὶ καὶ ἐν πάσῃ περιπτώσει οἱ στρατιωτικοὶ ἀρχηγοὶ νὰ δέχωνται πεμπομένους πρὸς αὐτοὺς κήρυκας τοῦ ἐχθροῦ, διότι τοῦτο δύναται νὰ ᾖ στρατήγημα πρὸς ἐπιτυχίαν ἀναστολῆς τῶν ἐχθροπραξιῶν, ἐξ ἧς δύναται νὰ ὠφεληθῇ ὁ ἐχθρὸς, περιμένων π. χ. ἐπικουρίας ἢ κατορθῶν ἐν τῷ μεταξὺ νὰ ἐξέλθῃ ἐπικινδύνου τινὸς θέσεως. Δύνανται προσέτι οἱ στρατιωτικοὶ ἀρχηγοὶ νὰ λαμβάνωσι πάντα τὰ κατάλληλα μέτρα, ὅπως ἢ τῶν κήρυκων τοῦ ἐχθροῦ παρουσία ἐν τῷ ἰδίῳ στρατοπέδῳ μὴ ἀποβῇ αὐτοῖς οἰωδῆποτε τρόπῳ ἐπιβλαβῆς, ὅσάκις παρ. χ. ἐπιζητεῖ ὁ ἐχθρὸς νὰ γνωρίσῃ διὰ τοῦ ἀποστελλομένου, ὄντος ἐμπείρου στρατιωτικοῦ, τὰς στρατιωτικὰς τοῦ ἀντιπάλου δυνάμεις, τὰς κατεχομένας ὑπ' αὐτοῦ θέσεις κτλ. Γενόμενος ὁμως δεκτὸς ὡς κῆρυξ προστατεύεται ὑπὸ τοῦ ἀπαρabiάστου ἀφ' ἧς εἰσῆλθεν εἰς τὸ ἐχθρικὸν στρατόπεδον μέχρι οὗ ἐξέλθῃ αὐτοῦ.

Ἀπολαύουσι δὲ τοῦ ἀπαρabiάστου καὶ τὰ συνοδεύοντα τὸν κήρυκα πρόσωπα, ὄντα τυχρὸν πλείονα, ἐφ' ὅσον ἕκαστον τούτων ἐκπληροῖ ἐντίμως τὴν ἰδίαν ἀποστολὴν μὴ καταχρῶμενον τὴν προνομίαν αὐτοῦ ἐπὶ βλάβῃ τοῦ πολεμίου.

Ὑπαρχουσῶν βασίμων ὑπονοιῶν ὅτι ὁ γενόμενος δεκτὸς διαρκούντος τοῦ πολέμου κῆρυξ ἀντελήφθη, ἔττω καὶ ἀκουσίως, πράγματος τινος, ὅπερ δὲν ἔπρεπε νὰ μάθῃ. ὁ ἀρχηγὸς τοῦ στρατοῦ δύναται μὲν νὰ κρατήσῃ αὐτὸν ἐφ' ὅσον θεωρεῖ τοῦτο ἀναγκαῖον κατὰ τὰς διαφόρους περιστά-

καὶ διαταγμάτων, καθιερούντων τὴν ἐπικύρησιν ἀμοιβῶν ἐπὶ τῇ θανατῶσει ἢ συλλήψει ληστῶν, ἐπὶ δὲ καὶ ἐπὶ τῇ καταδείξει ληστρικῶν συμμοριῶν (*Ἰδε ἐν δευτέρῳ τόμῳ Δικαστικῶν νόμων Φλογαΐτου ὑπὸ τὰ περὶ ληστείας ἄρθρα τοῦ Ποιν. νόμου Διαιτ. 19 Αὐγ. 1867 περὶ χρηματικῶν ἀμοιβῶν ἐπὶ τῇ καταδείξει ληστρικῶν συμμοριῶν, Δ. 10 Αὐγ. 1870 περὶ κανονισμοῦ τοῦ τρόπου τῆς βεβαιώσεως τοῦ δικαιώματος τοῦ καταμηνύσαντος τὸν τόπον τῆς διαμονῆς ληστῶν πρὸς λήψιν τῆς νενομισμένης ἀμοιβῆς, Ν. ΤΟΔ' τῆς 28 Φεβρ. 1871 περὶ καταδιώξεως τῆς ληστείας κτλ.)

Εἶδος ἐπικηρύξεως ἀποτελεῖ καὶ ἡ διὰ τοῦ 151 ἁρθρου τῆς Ποινικῆς Δικονομίας καθιερουμένη ἐπὶ πλημμελημάτων καὶ κακούργημάτων, ὧν ἡ ἀνακάλυψις ἐνδιαφέρει ἰδίως τῇ Πολιτείᾳ, πρόσκλησις εἰς τὸ κοινὸν ἐπὶ ὑποσχέσει ἀμοιβῆς πρὸς ἀνακάλυψιν τοῦ αὐτοῦροῦ.

Θ. Ν. Φλογαΐτης.

Ἐπιμαχία. *Ἰδε Συμμαχία.

Ἐπιμεληταί. Ἐπιμελητήρια. Ἐπιμεληταὶ λέγονται ἀπὸ τῶν παλαιστάτων χρόνων οἱ ἐπιτετραμμένοι τὴν ἐπιμέλειαν διαφόρων δημοσίων ἔργων δημόσιοι λειτουργοί, καὶ ἰδίως τὴν οἰκονομικὴν ἐπιμέλειαν καὶ διαχειρίσιν. Ὡς ἐπιμεληταὶ τῆς κοινῆς προσόδου ἐκαλοῦντο παρ' Ἀθηναίους τὸ πάλαι οἱ ταμίαι τῆς κοινῆς προσόδου καὶ ἐπιμεληταὶ τοῦ ἐμπορίου ὧν ἔργον ἦν τὸ τῶν ἐμπόρων ἐπιμελεῖσθαι καὶ ἐπιμεληταὶ τῶν νεωρίων οἱ ἐπιτετραμμένοι τὴν μέριμναν περὶ τῆς ἐν ἀγαθῇ καταστάσει διατηρήσεως τῶν νεωρῶν, οὕτω καὶ τανῦν ἐπιμεληταὶ ἐν ταῖς κλινικαῖς καλοῦνται οἱ ὑπὸ τὴν ὁδηγίαν τῶν διευθυντῶν καθηγητῶν ἐπισκεπτόμενοι τοὺς ασθενεῖς, συχνάκις συνεργούντων καὶ τῶν βοηθῶν καὶ ὑποβοηθῶν, ἐπιβλέποντες δὲ καὶ ὁδηγούντες

τοῖς φοιτηταῖς εἰς τὴν σύνταξιν τῶν ιστορικῶν τῶν ἀρρώστων (*Ὅρα Διαιτ. τῆς 18 Ἰουλίου 1889 περὶ ἐπιμελητῶν ἐν ταῖς κλινικαῖς ἐν τρίτῳ Συμπλ. Δικ. Ν. σελ. 59). Ἐπιμελητῆς δὲ τῶν χειρογράφων τῆς Ἐθν. βιβλιοθήκης ὁ ἐπιτετραμμένος τὴν ἐπιμέλειαν καὶ φύλαξιν τῶν ἐν αὐτῷ χειρογράφων (*Ὅρα Ν. ΑΠΗ' τῆς 26 Μαρτίου 1883 περὶ Ἐπιμελητῶν κτλ. ἐν ἡμετέρῳ Παραρτήματι Δικ. Ν. τόμῳ δευτέρῳ σελ. 747 ὑποσ.). Ἐπιμελητήρια δὲ ἐμπορικὰ τὰ δι' ἐκλογῆς καταρτιζόμενα σωματεῖα, ὧν ἔργον ἡ μέριμνα περὶ προαγωγῆς τῆς ἐμπορίας (*Ἰδε Ἐμπορικὰ ἐπιμελητήρια). Ἐπιμελητὴς δὲ ἐν τῷ στρατῷ (στρατιωτικὰ ἐπιμελητήρια) ἡ ἐν τῷ στρατῷ οἰκονομικὴ ὑπηρεσία, ἥς ἔργον ἡ διεύθυνσις καὶ ἐκτέλεσις τῶν οἰκονομικῶν ὑπηρεσιῶν, ἡ ἐπιβλεψὶς καὶ ἡ συνήθης ἐλεγχος τῆς οἰκονομίας καὶ λογιστικότητος τῶν στρατιωτικῶν σωματίων καὶ ἀποσπασμάτων καὶ πᾶσαι ἐν γένει αὐτῶν λεπτομέρειαι τῆς οἰκονομίας τοῦ στρατοῦ, πλὴν τῶν εἰς τὸ ὕλικόν τῶν πυροβολικοῦ καὶ τοῦ μηχανικοῦ ἀναγομένων (*Ἰδε ἐν δευτέρῳ τόμῳ ἡμετέρου Παραρτήματος σελ. 692 καὶ ἐπ. τοὺς περὶ τοῦ λογιστικοῦ τοῦ στρατοῦ νόμος ΩΚΒ' τῆς 18 Ἀπριλίου 1880 καὶ ΑΡΟ' τῆς 27 Μαρτίου 1884, ἔντε δὲ τῷ παραρτήματι καὶ τοῖς Συμπληρώμασι σχετικὰ διατάγματα).

Θ. Ν. Φλογαΐτης.

Ἐπιορκία καλεῖται ἡ ὑπὸ τοῦ ἐνώπιον τοῦ δικαστηρίου ἐνόρκως ἢ διὰ χειραψίας ἐπιβεβαιώσαντος ὑπόσχεσιν κυρὸς ἔχουσαν ἢ ἄλλην ἐπικειμένην εἰς αὐτὸν ὑποχρέωσιν πρὸς μελλούσας πράξεις ἢ παραλείψεις ἐβελουσίας ἀθέτησις τῆς τοιαύτης διαμολογήσεως. Οὕτως ἐπιορκίαν ἀποτελεῖ ἡ ἀθέτησις τῆς ἐνώπιον τοῦ δικαστηρίου δεδομένης ἐνόρκου βεβαιώσεως ὑπὸ τοῦ ἀξιούτου δικαιώματα πενίας ὅτι

θέλει καταβάλλει τὰ δικαστικά έξοδα, ὁπόταν βελτιωθῇ ἡ κατάστασις αὐτοῦ. Τιμωρεῖται δ' ἡ ἐπισκοπία διὰ φυλακίσεως ἑξ μηνῶν. Ἐξ ἑαυ τῇ ἐπισκοπίᾳ τιμωρεῖται καὶ ἡ δὴλωσησὶς περὶ ἀποδοχῆς ὁρκου καὶ ὁσέως αὐτοῦ ἐνώπιον τοῦ δικαστηρίου, ὃν ὁμως δὲν ἔδωκε διότι ὁ ἀντιδικὸς ἐδέξατο αὐτὸν ὡς δεδομένον. (Ποιν. νόμου ἀριθ. 270).

Θ. Ν. Φιλοφάτης.

Ἐπίσκοποι καὶ Ἐπισκοπαί. Κατὰ τὸν περὶ ἐπισκοπῶν καὶ ἐπισκοπῶν νόμον, ὁσάκις ὑπάρχει ἀνάγκη νὰ χειροτονηθῇ ἀρχιερεὺς (μητροπολίτης, ἀρχιεπίσκοπος ἢ ἐπίσκοπος) ψηφίζονται ὑπὸ τῆς Ἱερᾶς Συνόδου τρεῖς ἐκ τῶν δοκιμωτάτων ἐπὶ χριστιανικῇ παιδείᾳ καὶ ἀρετῇ πολιτῶν Ἑλλήνων, φέρεται δὲ ἡ ἔγκρισις τοῦ Βασιλέως ἐπὶ τὸν ἕνα ἐξ αὐτῶν (ἀριθ. Α'). Ὅποτεν δὲ συμβῇ θάνατος ἐπισκόπου, διορίζεται προσαίρως τῇ προτάσει τῆς Ἱερᾶς Συνόδου διὰ Βασιλικοῦ διατάγματος τριμελὲς ἐπισκοπικὴ ἐπιτροπὴ ἐκ τῶν φερόντων ἐκκλησιαστικὸν ἀξίωμα πρεσβυτέρων τῆς ἐπισκοπῆς πρὸς διεξαγωγὴν τῶν πνευματικῶν ὑποθέσεων τῆς χηρευούσης ἐπισκοπῆς. Περὶ τῶν καθήκοντων αὐτῆς οὐδὲν λεπτομερέστερον ὁρίζει ὁ νόμος· ἀλλ' ὡς ἐκ τῶν λήξεων διέξ α γ ω γ ῆ ν τ ὶ ν π ν ε υ μ α τ ι κ ὶ ν ὑ π ο θ ἑ σ ε ω ν δύναται νὰ συναγάγῃ τις, διεξάγει αὐτὴ πάντα τὰς ἐπισκοπικὰς ὑποθέσεις, πλὴν τῶν ὑποθέσεων ἐκείνων, αἵτινες εἶναι ἀναποσπαστῶς συνημμέναι κατὰ τὰ δόγματα τῆς ἐκκλησίας πρὸς τὸ ἐπισκοπικὸν ἀξίωμα. Ὅθεν παραλαμβάνει μὲν αὐτὴ καὶ κρατεῖ τὸ ἄρχεον τῆς χηρευούσης ἐπισκοπῆς, κρατεῖ πρωτόκολλον, ἐν ᾧ καταχωρίζονται κατ' ἄξιν τὰ ἀριθμὸν τὰ εἰσερχόμενα ἔγγραφα, ἐκδίδωσι ἀδείας γάμου κατὰ τὰς ἐκκλησιαστικὰς καὶ συνοδικὰς διατάξεις, ἐφορεύει τῶν ἐν τῇ δικαιοδοσίᾳ τῆς ἐπισκοπῆς ἐπισκοπικῶν ἐπιτροπῶν καὶ

λοιπῶν κληρικῶν ἀγάμων τε καὶ ἐγγάμων, ἀναφερομένη περὶ τῶν παραπτωμάτων αὐτῶν εἰς τὴν Ἱερὰν Σύνοδον· ἀλλ' οὔτε πνευματικὸν διορίζει, οὔτε ἐφημέριους ἢ διακόνους χειροτονεῖ, οὔτε ἐπιτίμιον ἐκδίδωσι, ἀναφερομένη περὶ τούτου εἰς τὴν Ἱερὰν Σύνοδον. Ἐὰν δ' ἐπίσκοπος ἕνεκα νόσου κατὰστῇ διὰ παντός ἀνικανὸς εἰς ἐκτέλεσιν τῶν καθήκοντων αὐτοῦ, ἀντικαθίσταται δι' ἑτέρου κατὰ τὰ ἄνωτέρω περὶ ἐκλογῆς ἐπισκόπου δι' ὑποβολῆς τριῶν ὀνομάτων εἰς τὸν Βασιλέα καὶ ἔγκρίσεως τοῦ Βασιλέως ἐπὶ τὸν ἕνα ἐξ αὐτῶν ὀρθέντα. Ὁ νόμος δὲν ὁρίζει τινὶ τρόπῳ βεβαιοῦται ἡ ἀνικανότης εἰς ἐκπλήρωσιν ἐπισκοπικῶν καθήκοντων· ἀλλ' ἐπειδὴ πρὸς ἀντικατάστασιν ἀπαιτεῖται π ρ ο η γ ο υ μ ἔ ν η ν γ γ α μ ο δ ὅ τ η σ ι ν τῆς Ἱερᾶς Συνόδου, ἔπειτα, ὅτι πρὸς ἀντικατάστασιν ἀπαιτεῖται, ὅπως παισθῇ ἡ Σύνοδος περὶ τῆς ἀνικανότητος· οὐδαμῶς δ' ἀμφίβολον ὅτι πρὸς τοῦτο θέλει διατάξει πάντα τὰ δυνατὰ μέτρα, ὅπως ἀσφαλίσθῃ ἡ ἀλήθεια τῆς περὶ ἀνικανότητος τοῦ ἀρχιερέως βεβαιώσεως τῆς διοικητικῆς ἀρχῆς καὶ τῶν ἱερῶν. —Εἶναι δὲ ὁ ἐπίσκοπος ἡ πνευματικὴ καὶ ἐκκλησιαστικὴ ἀρχὴ τῆς κληρωθείσης αὐτῷ ἐπισκοπῆς. Ὅθεν οὐ μόνον φυλάσσει οὗτος τοὺς ἱεροὺς κανόνας καὶ τὰς ἐκκλησιαστικὰς παραδόσεις, ἀλλὰ καὶ ἐπαγρυπνεῖ εἰς τὴν ἀκριβῆ παραφυλακὴν αὐτῶν (ἀριθρον Β'). Εἰδικώτερον καθήκον ἔχουσιν οἱ ἐπίσκοποι νὰ ποιμαίνωσι τὸ χριστιανικὸν αὐτῶν ποιμνίον κατὰ τὰ διατεταγμένα ὑπὸ τῶν Ἀποστόλων, ὁ ἐπισκοποῦντες μὴ ἀναγκαστῶς, ἀλλ' ἐκούσιως κατὰ θεὸν μὴ ἀσχυροκέρδως, ἀλλὰ προθύμως μὴ ὡς κατακυριεύοντες τοῦ κλήρου, ἀλλὰ τύποι γινόμενοι τοῦ ποιμνίου. Ὁ ἐπίσκοπος ὀφείλει εἶναι ἀνεπίληπτος, νηφάλιος, σώφρων, κόσμιος, φιλόθεος καὶ δίκαιος· μὴ πάρονος, μὴ πλήκτης, μὴ

αἰσχροκερδῆς, ἀλλ' ἐπεικῆς, ἀμχαρῶς, ἀφιλάργυρος· ἀπρόσκοπος δὲ τοῖς ἀνθρώποις καὶ τῇ ἐκκλησίᾳ. Ὅθεν δεόν κατὰ πρῶτον νὰ πέχωνται μὲν πάσης ἀφορμῆς, ἐφθυμῶν χρεῶν ἢ μοιμητῶς παρεχούσης πράξεις, διακυβεσιν· οὗ δὲ τῆς ἐκκλησίας ἐν πρῶτόν τι, ἐν πίστει, ἐν ἀγάπῃ, τὸν λόγον τῆς ἀληθείας ὁμοδομοῦντες καὶ τὸν πεποιθὸς τοῦ Κυρίου λαὸν ἐν λογισμῶν καὶ ἔργοις ἐπιμελῶς καθαριζόντες (Κανὼν ΝΗ τῶν Ἀποστόλων, ΙΘ' τῆς Οἰκουμένης Συνόδου κτλ.). Καθῆκον ἔχουσι νὰ τηρῶσιν ἀκράδαντα καὶ ἀπαρμείωτα καὶ νὰ διδάσκωσιν ἀθικτα καὶ ἀσάλευτα τὰ δόγματα καὶ μυστήρια τῆς Ὁρθοδόξου ἐκκλησίας, ἐνεργούντες καὶ διατάττοντες ἀπαρεγκλίτως τὰς ἀνεκαθεν κεκοινομημένας διατάξεις τῆς θείας λατρείας συνωδὰ πρὸς τοὺς κανόνας καὶ τὰς παραδόσεις τῆς Ἐκκλησίας, καθοδηγούντες τὸν κλήρον εἰς τὰ τῆς κλήτεως αὐτοῦ καθήκοντα καὶ τὸν χριστεπώνυμον λαὸν εἰς τὰ θεοσκευτικά αὐτοῦ χρέη, καὶ εἰς πᾶν ὅτι συμβάλλεται πρὸς εὐσεβεῖαν καὶ χρῆστότητα τῶν πιστῶν, εἰς ὁμόνοιαν καὶ ὁγάπην ἀλλήλων. Καθῆκον ἔχουσι νὰ χειροτονῶσι μόνον τοὺς ἁγίου, χειροτονίαν. Οὐδαμοῦ δὲ οὐδέποτε συγχωρεῖται χειροτονία πρεσβυτέρου οὔτε χωρὶς Ῥημερίας ἢ Μοναστηρίου κατὰ τὸν Σ' κανόνα τῆς Δ' Οἰκουμένης Συνόδου, οὔτε χωρὶς τῆς κανονικῆς τριεκαονταετοῦς ἡλικίας, τῆς τεθεσπισμένης ὑπὸ τοῦ ΙΔ' κανόνα τῆς Σ' Οἰκουμένης Συνόδου, οὔτε χωρὶς τῆς προσηκούσης μαρτυρώσεως καὶ παιδείας κατὰ τὸν Β' κανόνα τῆς Ζ' Οἰκουμένης Συνόδου. Καθῆκον ἔχουσι νὰ προσέχωσιν εἰς τὴν τήρησιν τῶν ἐκκλησιαστικῶν διατάξεων περὶ κοιλυμάτων γάμου, ἀπαρτέπωντες τὴν σύναψιν γάμων ἀντικανονικῶν καὶ ἀκατάστατων, τοὺς πολεμικοὺς

γάμους. Καθῆκον ἔχουσι νὰ ἐπαγρυπνῶσιν ἐπὶ τῆς διαγωγῆς τῶν ὑπὸ τὴν ποιμαντορίαν αὐτῶν κληρικῶν, ἀνακαλοῦντες μὲν τὸν ἁρελῆ περὶ τὴν ἐαυτοῦ κλήσιν, ἐπιστάντες εὐκαίρως, ἀκαίρως, ἐλέγχοντες, ἐπιτιμῶντες, παρακαλῶντες, τὸν δὲ μετὰ πρῶτην καὶ δευτέραν νοσησίαν ἀδιόρθωτον τιμωροῦντες ἀναλόγως. Καθῆκον ἔχουσι νὰ ἐπιτηρῶσιν ἀγρύπνως τὴν διαγωγὴν καὶ τὴν πολιτείαν τῶν μοναχῶν. Σημειωτέον ὅτι οἱ Κανόνες ὀρίζουσι καὶ τὴν χρονικὴν δοκιμασίαν τῶν ἐπιζητούντων τὴν κουρὰν καὶ τὴν ἡλικίαν αὐτῶν. Ὅθεν ἐάν τις γένηται δεκτὸς εἰς Μονῆν ἄνευ ἀποδεικτικοῦ τῆς δημοτικῆς αὐτοῦ ἀρχῆς πιστοποιούσης, ὅτι ὑπερέβη τὴν ἡλικίαν τοῦ στρατευσίου, ἢ εἴαν ὑποκαρῆ, ἐν τῇ αὐτῇ μοιῇ ἄνευ τῆς νενομισμένης προδοκιμασίας ἢ πρὸ τῆς συμπληρώσεως τοῦ εἰκοστοῦ πέμπτου ἔτους τῆς ἡλικίας αὐτοῦ ἢ ἄνευ τῆς πρὸς τὸν ἡγούμενον ἐγγράφου ἐπισκοπικῆς ἀδείας, ὁ ἡγούμενος δεόν νὰ τιμωρῆται ἀσυγκατάθως, ἐπαγομένης καὶ τῆς ἀπὸ τῆς ἡγουμενείας ἐκπτώσεως αὐτοῦ. Ἡ δὲ εἰς τοὺς κανόνας ἀντιβαίνουσα πολιτεία τῶν μοναχῶν, αἱ περὶ μοναστηριακῶν ἐρίδες μεταξὺ αὐτῶν καὶ μέλιστα ἐν ταῖς μοναστηριακαῖς ἀρχαιοεσίσαις, ἢ ὅπως ὅποτε τολμωμένη ὑπ' αὐτῶν σπατάλη ἢ σπατερισμός περιουσίας μοναστηριακῆς, ἢ εἰς τὸν ἡγούμενον αὐθάδεια καὶ ἀνυποταξία καὶ ἰδίως ἢ ἀπὸ τῆς μενῆς ἔξοδος τινὸς ἄνευ ἀδείας τοῦ ἡγουμένου ἢ ἢ ὅπως ἀτυχεῶς περιπλάνησις τῶν μοναχῶν ἐν τῷ κόσμῳ καὶ πᾶσα ἄλλη ἐκτροπὴ τῆς εὐθείας ὁδοῦ τῶν μοναχῶν δεόν νὰ κολάζωνται αὐστηρῶς ὑπὸ τῶν ἐπισκόπων. Καθῆκον ἔχουσι νὰ ἐπιτηρῶσιν ἀγρύπνως τὴν πολιτείαν τῶν ἱεροκληρικῶν, ὁδοιχρῶντες αὐτοὺς εἰς τὴν εὐδοκίμον τοῦ ἱεροῦ αὐτῶν ἔκδοσιν ἐκπλήξωσιν, καὶ τὴν τῶν ἐν

τῶ στρατῶ ἢ ναυτικῶ διωρισμένων ἀλλ' ἐν τῇ ἐπισκοπῇ αὐτῶν σταθμευόντων ἐφημερίων, μεριμνῶντες περὶ τῆς προσηκούσης ἐκπληρώσεως τῶν πνευματικῶν αὐτῶν καθηκόντων. Ἀλλὰ καθήκον ἔχουσι μέγιστον καὶ νὰ διδάσκωσι τὸν θεῖον λόγον συνεχῶς, ἀναπτύσσοντες τὰ ἐκ τῶν ἀδικημάτων προερχόμενα κοινωνικὰ καὶ οἰκιακὰ δεινὰ καὶ στηλιτεύοντες ἰδίως τὴν κλοπὴν, τὴν ληστείαν, τὴν ἀπάτην, τὴν συκοφαντίαν, τὴν ψευδορκίαν, τὴν τοκογλυφίαν κτλ. Σημειωτέον ὅτι οἱ ἐπίσκοποι (οὐχὶ δὲ καὶ οἱ πρεσβύτεροι) διακαίονται νὰ ἐκδίδωσι καὶ ἐπιτίμια, ἀλλὰ μόνον μετὰ προηγηθείσων συγκατάθεσιν τῆς διοικητικῆς ἀρχῆς καὶ μόνον ἀνωμόως καὶ ἀπολύτως πρὸς ἐξιχνίασιν τῆς ἀδολοῦ ἀληθείας καὶ ἐν σπουδαίαις ὑποθέσεσι. Δὲν ἐπιτρέπεται δὲ νὰ ἀναφέρηται ἐν αὐτοῖς πρόσωπον ἐπιτιμώμενον ἀμέσως ἢ πλαγίως (Ἐγκ. τῆς Ἱερᾶ Συνόδου τῆς 14 Ἰουλίου 1853). Ῥητέον δὲ ὅτι καὶ φέρουσιν ἐπὶ τοῦ στήθους ἐγκόλπιον ἱερόν ὡς διακριτικὸν σημεῖον τοῦ ἱεροῦ αὐτῶν ἀξιώματος, οὗ ἡ μὲν ὕλη εἶναι ἐξ ἀργύρου, τὸ δὲ σχῆμα ὡσεὶ δέξ' καὶ ἐν μὲν τῷ μέσῳ εἰκονίζεται ἐπὶ σμάλτου κυανοῦ, ἔχοντος διάμετρον τεσσάρων ἑκατοστομέτρων, τὸ πλάτος καὶ ἐξ τὸ μήκος, ὁ Ἰησοῦς, τῇ μὲν δεξιᾷ εὐλογῶν, τῇ δὲ ἀριστερᾷ κρατῶν τὸ Εὐαγγέλιον, περικοσμεῖται δὲ κύκλῳ διὰ λίθων πολυτίμων καὶ εἶναι ἄνωθεν ἐστεμμένον διὰ τοῦ Βασιλικοῦ διαδήματος χρυσοῦ· ἐξαρτᾶται δὲ ἀπὸ τοῦ λαίμου εἰς τὸ στήθος δι' αλύσειος χρυσῆς (Διάταγμα 15 Ἰουνίου 1856).

Ἐπομένῳ ἀνωτέρῳ ὅτι ὁ ἐπίσκοπος ὡς πνευματικὴ ἀρχὴ τῆς κληρωθείσης αὐτῷ ἐπισκοπῆς ἐπισκοπεῖ καὶ ἐπιτηρεῖ τὸν ὑπὸ τὴν ποιμαντορίαν αὐτοῦ κληρὸν, ἀγρυπνῶν ὑπὲρ τῆς ἀκριβοῦς ἐκκληρώσεως τῶν πνευματικῶν αὐτοῦ καθηκόντων. Πρὸς τελεσφόρον δὲ ἐκπλήρωσιν τοῦ καθηκόντος τούτου

ἀπενεμήθη αὐτῷ ἐλλόγως ὑπὸ τῶν ἱερῶν κανόνων (Δ' τῆς ἐν Ἀντιοχείᾳ καὶ ΙΒ' καὶ Κ' τῆς ἐν Καρθαγένης) καὶ ὑπὸ τοῦ περὶ ἐπισκόπων νόμου (ἄρθ. Θ') τὸ δικαίωμα τῆς τιμωρίας τῶν ἐκκλησιαστικῶν παραβάσεων τῶν ὑπὸ τὴν ποιμαντορίαν αὐτοῦ κληρικῶν. Ἀλλ' ὁ περὶ ἐπισκόπων νόμος, διαφέρων κατὰ τοῦτο τῶν ἱερῶν κανόνων, ὥρισεν, ὅτι δικάζει μετὰ τεσσάρων ἐκ τῶν ἀξιωματικῶν τῆς ἑαυτοῦ ἐπισκοπῆς, διοριζομένων ἐφ' ἀπαξ διὰ Βασιλικοῦ Διατάγματος. Ἐπὶ τῇ βάσει δὲ τῆς διατάξεως ταύτης διὰ μὲν τοῦ Βασιλικοῦ Διατάγματος τῆς 14 Σεπτεμβρίου 1852 ὥρίσθη, ὅτι οἱ μετὰ τοῦ ἀρχιερέως συγκροτούντες τὸ ἐπισκοπικὸν δικαστήριον ἀξιωματικοὶ τῆς ἐπισκοπῆς εἶναι ὁ Οἰκονόμος, ὁ Σακελλάριος, ὁ Χαρτοφύλαξ καὶ ὁ Πρωτεύεικος· διὰ δὲ τοῦ Βασιλικοῦ Διατάγματος τῆς 24 Ἀπριλίου 1856 ὥρίσθη, ὅτι ἀναπληροῦσι τοὺς κωλυομένους ἢ ἀπόντας, ὡς καὶ τὸν ἐπίσκοπον, ὁ Σκευοφύλαξ καὶ ὁ Σακελλίαν· τέλος δὲ διὰ τοῦ Βασιλικοῦ Διατάγματος τῆς 25 Αὐγούστου 1869 ὥρίσθη, ὅτι καὶ τοὺς κωλυομένους ἢ ἀπόντας ἀναπληροῦσιν ὁ Ὑπομνηματογράφος καὶ ὁ Ἱερομνήμων· ἕκαστος δὲ τούτων λαμβάνει ἐν ταῖς δικαστικαῖς συνεδρίασι τὴν εἰς τὸ οἰκίον ἀξίωμα ἀνήκουσαν τάξιν. Ὅθεν οὐχὶ μόνον ὁ ἐπίσκοπος δικάζει, ἀλλ' ἐπισκοπικὸν δικαστήριον πενταμελές, οὗ προίσταται ὁ ἐπίσκοπος. Ἀλλ' ἡ Ἱερὰ Σύνοδος ἐρμηνεύουσα διὰ τῆς ἐγκυκλίου αὐτῆς τῆς 5 Ἰουλίου 1860 τὴν διάταξιν ταύτην τοῦ περὶ ἐπισκόπων νόμου, συνωδᾷ καὶ πρὸς τὰ ἔγγραφα τοῦ Ὑπουργοῦ τῶν Ἐκκλησιαστικῶν τῆς 22 Ἰουνίου 1860, ἀπεφάνηκε, ὅτι δὲν προτίθεται αὕτη νὰ μεταστήσῃ τοὺς συνδικάζοντας ἀξιωματικούς ἰσοψήφους τῷ ἐπίσκοπῳ, ὅπερ ἔθελεν ἀντιμάχεσθαι προδότηως εἰς τοὺς κανόνας, ἀλλὰ νοεῖ κυρίως, ὅτι οὗτοι ἔχουσιν φῆφον συμβουλευτικὴν καὶ οὐχὶ

ὀπορευομένην διὰ τὸν ἐπίσκοπον. ὀφείλοντα νὰ στηρίξῃ τὴν ἀπόφασιν αὐτοῦ εἰς τοὺς κανόνες, οἵτινες δέον καὶ νὰ παρατιθῶνται ἁέποτε ἐν τῇ ἀποφάσει ταύτῃ, δέον δὲ νὰναφέρεται ἢ ἡ ἀντίθετος γνώμη τῶν ἄλλων μελῶν τοῦ ἐπισκοπικοῦ δικαστηρίου, μετὰ τῶν λόγων, εἰς οὗς αὐτὴ στηρίζεται, οὐ μόνον διότι ἔχει μεγάλην ἠθικὴν σημασίαν ἢ διαφωνία τῶν μελῶν τούτων, ἀλλὰ καὶ διότι δύναται νὰ διαφωτισθῇ ὑπὸ τῆς καταχωρίσεως τῆς γνώμης τούτων καὶ τῶν λόγων αὐτῆς ἢ Ἱερὰ Συνόδος, ἂν ἐκκληθῇ ἐνώπιον αὐτῆς ἡ ἀπόφασις. Ἄλλ' ὅσάκις, ἀπόντος ἢ κωλυομένου τοῦ ἐπισκόπου, τὸ ἐπισκοπικὸν δικαστήριον σύγκαιται ἐξ ὁμοταγῶν πρεσβυτέρων, ὁ τοῦ ἐπισκόπου ἀναπληρωτής, οὐδεμίαν οἰκείαν δικαιοδοσίαν ἐπὶ τοῦ κλήρου κεκτημένος, ἔχει ψήφον ἴσῃν τοῖς πρεσβυτέροις δικασταῖς, καὶ ἡ ἀπόφασις ἐκδίδεται κατὰ πλειονοψηφίαν. — Ἄλλ' εἰς τὴν εἰρημένην ποιμικὴν δικαιοδοσίαν τοῦ ἀρχιερέως ὑπάγονται μόνον οἱ ὑπὸ τὴν ποιμαντορίαν αὐτοῦ κληρικοί, οὐχὶ δὲ καὶ οἱ λοιποί. Ἐχων τὸ δικαίωμα τῆς ἐπιτηρήσεως τῆς διαγωγῆς πάντων τῶν ἐν τῇ ἐπίκοπῃ αὐτοῦ παρεπιδημούντων κληρικῶν καὶ βυθμίζων τὰ τῶν ἐν αὐτῇ ἱεροπραξίων κατὰ τὸ δοκοῦν, δύναται νὰ χορηγῇ τοῖς ἁλλοδαποῖς κληρικοῖς, ἂν ἐγκρίνη, τὴν ἀδειαν τοῦ ἱεροπρακτεῖν, δύναται δ' ἐπομένως καὶ νὰ παύσῃ τοὺς παρεκτρεπομένους τοῦ ἱεροπρακτεῖν. Ἄλλ' ἐξουσίαν καθιέρσεως καὶ ποινῶν περιστατικῶν τῶν κληρικῶν ἄλλης περιφέρειας προφανῶς δὲν ἔχει. — Καὶ δὲν ὀρίζεται μὲν ἐν τῷ νόμῳ ῥητῶς τύπος τις δικαστικός, καθ' ὃν ἐκδίδονται αἱ ἀποφάσεις τοῦ ἐπισκοπικοῦ δικαστηρίου. Ἄλλ'

ἐπεταὶ ὅτι ἐπάναγκας νὰ καλῆται εἰς ἀπολογίαὺν ὁ κατηγορούμενος, κατὰ τὸ ἀνέκαθεν ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ ἐπικρατήσαν παράδειγμα, ὅθεν, ἂν ἀναπολόγητος δικασθῇ καὶ καταδικασθῇ, ἡ ἀπόφασις εἶναι ἄκυρος. Ῥητῶς δὲ διατάσσοντος τοῦ νόμου (ἄρθ. 1Δ' § 4) ὅτι δέον νὰ ᾖσιν ἡτιολογημένοι αἱ καταγνωστικαὶ ἀποφάσεις τῶν ἐπισκοπικῶν δικαστηρίων καὶ νὰ παρατιθῶνται ἐν αὐταῖς οἱ ἐφαρμοστέοι ἱεροὶ κανόνες κατὰ λόγον τοῦ εἰδους καὶ τοῦ βαθμοῦ ἐκάστου δικαζομένου παραπτώματος, ἐπεταὶ, ὅτι οὐδὲν κύρος ἔχουσιν αἱ παρὰ τὴν διάταξιν ταύτην τοῦ νόμου συντεταγμέναι· ὅθεν ὀφείλουσιν οἱ ἐπίσκοποι νὰ προνοῶσι περὶ τῆς συνῆθ' πρὸς τὸν νόμον κατάρτισεως τῶν ἀποφάσεων τούτων. Πρόδηλον δὲ ὅτι, ἂν ἐδίκασαν ἡττονος τῶν πέντε ἢ κληρικοί μὴ διορισθέντες διὰ Βασιλικῆς Διατάγματος, ἢ διορισθέντες μὲν ἀλλὰ μὴ ἔχοντες τὰ νόμιμα πρὸς διορισμὸν προσόντα, ἡ ἀπόφασις εἶναι ὁλοκληρῶς ἄκυρος, καὶ οὐ μόνον δύναται ἀκυρωθῇ ὑπὸ τῆς Ἱερᾶς Συνόδου, ἀλλὰ καὶ ἀνεπίδεκτος ἐκτελέσεως καθ' ἑαυτὴν τυγχάνει ὡς ἀπάδουσα εἰς τὸ ἐν τῇ Πολ. Δικ. ἄρθ. 759 καθιερωμένον θεμελιτικὸν τῆς δικαιοσύνης δόγμα, ὅτι δὲν ἔχει κύρος ἀπόφασις ἐκδοθεῖσα ὑπὸ μὴ νομίμου δικαστηρίου. — Ἀλλὰ καθῆκον ἔχουσιν οὐχ ἥττον ὑπᾶτον οἱ ἐπίσκοποι νὰ μεριμνῶσι περὶ τῆς προσήκουστος διαγωγῆς τῶν ἀνακρίσεων. Ἐν πρώτοις προσήκον νὰ ἀποφεύγωνται καὶ ἐν ταῖς ἐπισκοπικαῖς ἀνακρίσεσιν οὐχ ἥττον ἢ ἐν ταῖς κοσμητικαῖς ἀνακρίσεσιν αἱ παραπειστικαὶ καὶ ὑποβλητικαὶ ἐρωτήσεις, αἵτινες ἐπιχέουσιν ἄλλῃν εἰς τὴν δικαιοσύνην καὶ παρεκλῶσιν πάντων ὁρίων πολλὰς ἐνο-

τῶν τε μαρτύρων τῆς κατηγορίας καὶ τῆς υπερασπίσεως· νὰ προσδιορίζεται δὲ εἰς πάντα τοὺς δικαζομένους ἡ ἀνακρινομένης ὁ χρόνος τῆς ἐνώπιον τοῦ ἐπισκοπικοῦ δικαστηρίου ἢ τοῦ ἐνεργούντος ἀνακριτικῆς ἔργα ἐπισκόπου ἢ ἀναπληρωτοῦ αὐτοῦ προσελεύσεως κατὰ τὴν ὥραν τοῦ ἔτους καὶ τὴν ἀπόστασιν τοῦ τόπου. Σημειωτέον, ὅτι ὁ ἀξιωματικὸς τῆς ἐπιτροπῆς δύναται νὰ ἐνεργήσῃ ἀνακοίσεις μόνον εἰς ἀναπληρώσιν τοῦ ἀρχιερέως καὶ κατ' ἐντολὴν αὐτοῦ· ἄλλ' οὔτε ἀναφορὰν δύναται νὰ δεχθῇ, οὔτε κληθῇ νὰ ἐκδώσῃ, οὔτε τὴν δικάσιμον νὰ ὀρίσῃ, οὔτε μάρτυρας νὰ καλέσῃ. Σιωπῶντες δὲ τοῦ νόμου περὶ τῆς διαδικασίας τῆς προσκλήσεως μαρτύρων, καὶ εἰς τὰς προσκλήσεις μαρτύρων εἰς ὑποθέσεις τῆς ἀρμοδιότητος τοῦ ἐπισκόπου ἐφαρμόζονται ἀναγκάτως κατ' ἀναλογία αἱ διατάξεις τῆς ποιν. δικ. "Ὅθεν ὁ ἐπίσκοπος δύναται νὰ ἐκδώσῃ ἐντάλματα συλλήψεως κατὰ τῶν ἀπειθούντων νὰ ἐμφανισθῶσιν ἐνώπιον αὐτοῦ μαρτύρων, καὶ νὰ ἀπαιτήσῃ τὴν ἐκτέλεσιν αὐτῶν καὶ τὴν βιαιάν προσαγωγὴν τῶν μαρτύρων ὑπὸ τῆς χωροφυλακῆς διὰ τοῦ ἀρμοδίου νομάρχου. — Αἱ δὲ ἐκκλησ. ποιναὶ, ὡς τὸ ἐπισκοπικὸν δικαστήριον δικαιούται νὰ ἐπιβάλλῃ, εἶναι: α') ἡ ἐπίπληξις, β') ἡ ἀργία πάσης ἱεροπραξίας μετὰ στερήσεως τῶν δικαιωμάτων τῆς ἐφημερίας τοῦ τιμωρουμένου, γ') ἐκπτώσις τοῦ ἀξιώματος, εἰς ὃ ἦν ἰδίως διωρισμένος ὁ τιμωρουμένος, δ') σωματικὸς περιορισμὸς ἐντὸς διατηρουμένου μοναστηρίου ἢ εἰδικοῦ διὰ τοὺς κληρικοὺς σωφρονιστικοῦ καταστήτου, ε') ἀπόστις ποσοῦ διπλοσίου τῶν ὅσα χρήματα ἔλαβεν ὁ τιμωρουμένος πλέον τοῦ νενομισμένου ἢ διὰ πρᾶξιν ἀπηγορευμένων καὶ ἀντικειμένων εἰς τὰ καθήκοντα αὐτοῦ. Ἡ εἰσπραξίς δ' αὕτη τελεῖται τῇ ἐνεργείᾳ τῆς διοικητικῆς ἀρχῆς καὶ κατατίθεται εἰς τὸ ἐκκλησιαστικόν ταμεῖον, καὶ ε') ἀφορισμὸς προσω-

πικὸς κατὰ κληρικὸν μοναχοῦ (Νόμου Σ' περὶ ἐπισκοπῶν ἀρθ. Θ' καὶ νόμου ΣΔ' ἀρθ. 1Ε'). Καὶ ἀνέκκλητοι μὲν εἶναι αἱ καταγινώσκουσαι ἐπίπληξιν ἢ ἀργίαν μέχρι τῶν ἐπτά ἡμερῶν ἐπισκοπικαὶ ἀποφάσεις, αἱ δὲ λοιπαὶ δύνανται νὰ ἐκκληθῶσιν ἐνώπιον τῆς Ἱερᾶς Συνόδου ἐντὸς δέκα ἡμερῶν ἀπὸ τῆς πρὸς τὸν καταδικασθέντα διακοινώσεως τῆς ἀποφάσεως, παρατεινομένης τῆς προθεσμίας ταύτης κατὰ λόγον τῆς ἀποστάσεως κατὰ τὸ ἀρθ. 195 τῆς πολιτικῆς δικονομίας. Ἡ δ' ἔφεσις, ἔχουσα ἀνασταλτικὴν δύναμιν, ἐπιδίδεται ἐπὶ ἀποδείξει εἰς τὸν ἐπίσκοπον ὀφείλοντα νὰ ποστειλῇ αὐτὴν ἐντὸς 24 ὡρῶν εἰς τὴν Ἱερὰν Σύνοδον σὺν τῇ ἐκδοθείσῃ ἀποφάσει καὶ τῷ φακέλλῳ τῆς ἀνακρίσεως. Κατ' ἐξαιρέσιν ὅμως ὁ εἰς ἀργίαν καταδικασθεὶς ὑπὸ τοῦ ἐπισκοπικοῦ δικαστηρίου ὀφείλει νὰπέχῃ πάσης ἱεροπραξίας ἕως οὗ ἡ Σύνοδος ἀποφύνηται ἀναλαμβάνει δὲ τὰ ἱερατικά αὐτοῦ καθήκοντα ἢ ἐκδοθείσης ἀπαλλακτικῆς ἀποφάσεως τῆς Ἱερᾶς Συνόδου ἢ ληθῇσῃ τῆς χρονικῆς διαρκείας τῆς εἰς τὴν ὑπεβλήθη ἀργίας, εἰάν ἡ Ἱερὰ Σύνοδος δὲν προέλαβε νὰ πορανθῇ. "Ὅθεν πᾶσαι μὲν αἱ μὴ ἀνέκκλητοι ἀποφάσεις ὑπόκεινται εἰς ἔφεσιν, ἀλλὰ καὶ αἱ ἐκκληταὶ καθίστανται: τελεσιδίκαι, ἂν μὴ ἐκκληθῶσιν ἐντὸς δέκα ἡμερῶν. Κατὰ τὴνωτέρω φρονούμεν, ὅτι πρόδηλον εἶναι, ὅτι ἀναστελλεται ἡ δημοσίευσίς τοῦ ἀφορισμοῦ ἕως τῆς παραλεύσεως δέκα ἡμερῶν ἀπὸ τῆς εἰς τὸν μοναχόν ἐπίδοσεως τῆς περὶ τοῦ ἀφορισμοῦ ἀποφάσεως, ὅτε, ἂν μὴ γένηται ἔφεσις, δημοσιεύεται ὁ ἀφορισμὸς, ὡς καταστάσις τελεσιδικίου τῆς ἐπιδοθείσης ἀποφάσεως. Σημειωτέον ὅτι τοῦ νόμου μὴ ὀρίσαντος διὰ τίνος προσώπου ἐπιδίδονται αἱ τῶν ἐπισκοπ. δικαστ. ἀποφάσεις, ἐπεταί, ὅτι εἰς τὸν ἐπίσκοπον ἀπόκειται ἡ περὶ

τοῦ ἐπιδιώσαντος πρὸς αὐτὸν ἀποφασίᾳ· ἀλλ' ἀνάγκη νὰ βεβαιωταί ἡ ἐπίδοσις ἐξ ἰδιογράφου τοῦ λαμβάνοντος ἀποδείξεως παραλαβῆς τῆς ἀποφάσεως καὶ μόνον, ἂν διατελῇ ἀγράμματος, δύναται νὰ θεωρηθῇ ἀποχωρῶσα καὶ μόνη ἡ ἀπογραφὴ περισταμένων μαρτύρων.—Ἡ Ἱερὰ Σύνοδος ἀποφαίνεται ἐπὶ τῆς ἐρέσεως κατὰ τὸν κατεστητικὸν αὐτῆς νόμον, ἐπικυροῦσα, τροπολογῶσα ἢ ἀκυροῦσα τὴν ἐκδοθεῖσαν ὑπὸ τοῦ ἐπισκοπικοῦ δικαστηρίου ἀπόφασιν (ἀρθ. Θ'). Δύναται ὁμοῦς ἡ Σύνοδος νὰ ἐπιβάλῃ ποινὴν ἀνωτέραν τῆς ὑπὸ τοῦ ἐπισκοπικοῦ δικαστηρίου ἐπιβληθείσης; Φρονοῦμεν, ὅτι τὸ ζήτημα αὐτὸν ἀποφατικῶς. Τὸ τῆς ἐρέσεως δικαίωμα ἀπεικλήθη προδήλως εἰς τὸν καταδικασθέντα ἐν τῷ συμπεράνῳ καὶ πρὸς χάριν αὐτοῦ, οὐδ' ἀπὸ τῆς θελήσεως καὶ ἐξαρχαῖται ἡ ἀσκήσις τούτου, ὅθεν δὲν εἶναι ἔλλογον νὰ παραδεχθῶμεν, ὅτι δύναται νὰ στραφῇ καὶ κατ' αὐτοῦ ἄλλως ἢ τῆς ἐναντίας ἀρχῆς ἐπικράτης ἐξουθετεροῖ ἐν πολλοῖς τὸ τῆς ἐρέσεως δικαίωμα καὶ καθίσταται κατὰ τὸ πλείστον πράγματι ἀνεκκλήτους τὰς ἐπισκοπικὰς ἀποφάσεις. Ὀλιγίστων τοιμησόντων νὰ ἐκκαλῶσιν αὐτάς, ἐὰν ὑπάρχῃ φόβος ἐπιτάσεως τῆς ποινῆς. Ἀλλ' ἐὰν κληρικὸς ὑποπέσῃ εἰς ἐκείνην ἐκκλησιαστικὸν ἐπάγον καὶ αἰετῶσιν, τὸ ἐπισκοπικὸν δικαστήριον δὲν εἶναι μὲν ἀρμοδιότητά εἰς τὴν ἐκδίκασιν αὐτοῦ, διότι, ὡς παρετηρήσαμεν, ἔργον ἀποκλειστικὸν τῆς Ἱερᾶς Συνόδου εἶναι ἡ ἐπιβολὴ τῆς καθαιρέσεως εἰς τὸν ἐπισκοπον ὅμως ἀπόκειται νὰ ἐνεργήτῃ ἐπιμέλως τακτικὴν ἀνάγκησιν, μεθ' ἧς τὸ πῦμα, ἀποστελλομένου τοῦ φακέλλου εἰς τὴν Ἱερὰν Σύνοδον, ἐπιλαμβάνεται αὕτη τῇ δίκῃ, προσκαλεσὰς πρῶτον εἰς ἀπολογίαὺν τὸν κατηγορούμενον κληρικόν. Δύναται ὁμοῦς ὁ ἐπίσκοπος καὶ νὰ ἀναθέσῃ τὴν ἐπὶ τῇ παρακαλῶσιν τὸ ἀντικεινὸν

ἔργον εἰς ἓνα τῶν ἀνωτέρων ἀξιωματικῶν τῆς ἐπισκοπῆς αὐτοῦ.

Τὸ πρῶτιστον ποιναντορικὸν καθήκον τοῦ ἐπισκοπικοῦ εἶναι ἡ τῆς ἀρετῆς διδασκαλία εἰς ἀποτροπὴν ἐπιζημιῶν ἡθικῶς ἢ νομικῶς πράξεων. Ἀλλ' ἐπειδὴ οὐχ ἦττον, καὶ ἂν ὁ ἐπίσκοπος ἐκκληροῖ ἐν πάσῃ ἀκριθείᾳ τὸ καθήκον αὐτοῦ τούτου, ἡ Ἐκκλ. ἀναγνωρίζει, ὅτι τελοῦνται πολλάκις πολλὰ καὶ τῆς ἐπισκοπῆς αὐτοῦ ἄδικοι καὶ ἐπιζημιοὶ πράξεις, ἐπετρέπη εἰς τοὺς ἐπισκόπους ἡ ἐκδόσις ἐπιτιμίων πρὸς ἐξιχνίασιν τῆς ἀληθείας, ἀλλὰ μόνον γενικῶν καὶ ἀνώνυμων ἐπιτιμίων, μηδένας προσώπου ὠρισμένως ἀπομένον καὶ μόνον μετὰ τὴν προηγηθεῖσαν ῥητὴν συγκατάθεσιν τοῦ ἁρμοδίου νομάρχου (ἀρθ. Γ'). Εὐνόητον δὲ, ὅτι δὲν ἐπιτρέπεται ἡ ἐκδόσις ἐπιτιμίων εἰς ἐξακριβωσιν τῆς ἐνοχῆς ἢ ἱκανοποίησιν τῆς ζητίας ἐν σιωπᾷ καὶ ἀσχημάντοις ὑποθέσεσι, ἀλλὰ μόνον ἐν θέμασιν ἁγίους λόγου, ὅτε ἀγνοῦται εἰς ἐξουτελισμὸν τῆς ἀρχιερετικῆς ἀξιοπροσέπειας καὶ κατὰπτωσιν τῆς τῶν ἐπιτιμίων ἡθικῆς δυνάμεως. Περιττὸν δὲ καὶ νὰ ῥηθῇ, ὅτι εἰς ἱερὰ οὐδέποτε ἐπιτρέπεται, εἴτε τῇ συναινέσει εἴτε ἄνευ τῆς συναινέσεως τοῦ ἀρχιερέως, νὰ ἀπαγγέλλῃ, ἐπιτίμια καὶ ἀράς ἐντὸς τοῦ ναοῦ καθ' οἰοῦντοτε καθήκον δ' ἐπισκοπικὸν εἶναι, ἂν τις τῶν ἱερῶν ἐκτραπῇ εἰς τοιαῦτα, ἡ ἐπιβολὴ τῆς νενομισμένης ἐκκλησιαστικῆς τιμωρίας.

Εἰς τὸν ἐπίσκοπον ἑνέκει καὶ ἡ δοκιμασία καὶ χειροτονία τῶν ἐν τῇ ἐπισκοπῇ αὐτοῦ κληρικῶν (Νόμος περὶ ἐπισκοπῶν ἀρθ. 1Α'). Ἀλλ' ἡ δοκιμασία καὶ χειροτονία αὕτη 1) ὑπάρκει εἰς τοὺς περιορισμοὺς τοῦ νόμου· νόμου δὲ τὰς ἐπέχουσι τὸ Διάτ. τῆς 8 Ἰουνίου 1856 περὶ καθαιρέσεως τῶν ἐκτῶν κατὰ πόλιν, κομιτοπολείς καὶ χωρία (προποσῆνεν διὰ τοῦ Δικτάγματος τῆς 80 Ἀπριλίου 1895) καὶ τὸ Διάτ. τῆς 18 Ὀκτωβρίου 1856

περί τῶν προσόντων τῶν μελλόντων ἱεθῆναι, οὐ μόνον ὡς ἐκδοθέντα κατὰ ῥητὴν ἐπιταγὴν τοῦ ἄρθρου ΙΑ' τοῦ νόμου περί ἐπισκόπων καὶ εἰς ἀναγκαίαν συμπλήρωσιν αὐτοῦ, ἀλλὰ καὶ ὡς ἐκδοθέντα τῇ ῥητῇ γνωμοδοτήσῃ καὶ ἐπινεύσει τῆς Ἱερᾶς Συνόδου, ἥτις ἀδιαλείπτως ἐθεώρησεν αὐτὰ ὡς ἰσχύοντα. Κατὰ τὸ πρῶτον ἐκ τῶν Διαταγμάτων τούτων (ὡς ἐτροποποιήθη διὰ τοῦ Δ.τῆς 30 Ἀπρ. 1895) 1) χωρίον ἐξ 150 μέχρι 500 ψυχῶν ἀποτελεῖ ἐνορίαν καὶ ἔχει ἐφημέριον ἓνα, 2) χωρίον ἐκ 501 μέχρι χιλίων ψυχῶν ἀποτελεῖ ἢ μίαν ἐνορίαν ἔχουσαν δύο ἐφημερίους ἢ δύο ἐνορίας ἐχούσας ἀνὰ ἓνα ἐφημέριον ἐκάστη, 3) χωρία δύο ἢ καὶ τρία κατὰ ἓν ἢ δύο τεταρτημόρια τῆς ὥρας ἀπ' ἀλλήλων ἀπέχοντα καὶ ἀριθμὸν ψυχῶν 150 μέχρι 500 ὁμοῦ συναποτελοῦντα δύνανται νάπαρτίσωσιν ἐνορίαν καὶ νὰ ἔχωσι κοινὸν ἓνα ἐφημέριον, ἐὰν τυχὸν δὲν ὑπάρχωσι φυσικὰ καὶ ἀνυπερβλήτα κωλύματα εἰς τὴν ὑπὸ τοῦ ἐνὸς εἰς τὸ ἕτερον χωρίον διάβασιν τῶν κατοίκων, 4) χωρίον ἀπέχον ὑπὲρ τὴν ὥραν ἄλλων χωρίων καὶ ἐξ ἐξδομήκοντα πέντε μέχρις ἑκατὸν πεντήκοντα ψυχῶν συνοιστάμενον δύναται νὰ ἀποτελέσῃ ἰδίαν ἐνορίαν καὶ νὰ ἔχῃ ἴδιον ἐφημέριον, ἐπὶ ταν οἱ κάτοικοι συνεισφέρωσι τὰ εἰς συντήρησιν αὐτοῦ χρειώδη, 5) κωμόπολις ἐκ 1001 μέχρι 2000 ψυχῶν ἀποτελεῖ μίαν ἐνορίαν μετὰ δύο ἐφημερίων ἢ δύο ἐνορίας ἐχούσας ἐκάστην ἀνὰ ἓνα ἐφημέριον, 6) κωμόπολις ἐκ 2001 μέχρι 5000 ψυχῶν ἀποτελεῖ δύο ἕως τρεῖς ἐνορίας, ἐχούσας ἀνὰ ἓνα ἐφημέριον καὶ ἓνα διάκονον ἐκάστην· 7) ἐν οἱδήποτε κωμοπόλει ὑπάρχουσι πλείονες τῶν τριῶν ἐνοριακοὶ ναοί, εἰς ταύτην προσδιορίζονται αἱ μὲν ἐνορίαι κατὰ τοὺς ναοὺς, ὁ δὲ ἀριθμὸς τῶν πρεσβυτέρων καὶ διακόνων κατὰ τὴν ἀνωτέρω ἀναλογίαν τῶν ψυχῶν. 8) πόλις 5001 μέχρι 10000 ψυχῶν ἀποτε-

λεῖ ἐνορίας δύο ἕως τρεῖς καὶ ἔχει δύο ἕως τρεῖς ἐφημερίους καὶ ἓνα διάκονον κατ' ἐνορίαν· 9) πόλις ἐκ 10000 μέχρις 20000 ψυχῶν ἀποτελεῖ ἐνορίας ἕως ἑξ καὶ ἔχει δύο ἕως τρεῖς ἐφημερίους καὶ ἓνα διάκονον κατ' ἐνορίαν· 10) ἐν πόλει κατοικουμένη ὑπὸ ἀνωτέρου ἀριθμοῦ ψυχῶν καὶ περιεχούσῃ πλείονας τῶν ἐξ ἐνοριακῶν ναῶν, προσδιορίζονται αἱ μὲν ἐνορίαι κατὰ τοὺς ναοὺς, ὁ δὲ ἀριθμὸς τῶν πρεσβυτέρων καὶ διακόνων κατὰ τὴν ἀνωτέρω ἀναλογίαν τῶν ψυχῶν. Ὀρίζεται δὲ ὁ πληθυσμὸς τῶν ψυχῶν κατὰ τὸν ἐκάστοτε τελευταῖον ἐπίσημον ἀπογραφικὸν πίνακα τοῦ Κράτους.—Ἐν τῷ Διατάγματι δὲ τούτῳ περιλαμβάνεται καὶ διάταξις περί ἀντικαταστάσεως τῶν ἀνικάνων ἱερέων, ἥτις, καίπερ οὐδαμῶς ἔλκουσα τὴν καταγωγὴν αὐτῆς ἐκ νόμου τινός, οὕσα δὲ καθαρῶς νομοθετικὴ διάταξις, ἐθεωρήθη ὁμοῦς ἀείποτε ὑπὸ τῆς Ἱερᾶς Συνόδου ὡς διάταξις ἰσχύουσα. Κατὰ τὴν διάταξιν ταύτην, ἐὰν ἐφημέριος ἐκ τινος φυσικῆς αἰτίας καταστῇ ἀνίκανος εἰς ἐκπλήρωσιν τῶν ἱερῶν αὐτοῦ καθηκόντων, ἀντικαθίσταται μὲν δι' ἑτέρου, ἀπολαύει δὲ λόγῳ περιθάλψεως ἐφ' ὅσον ἱζῇ τοῦ τρίτημορίου τῶν ἐνοριακῶν δικαιωμάτων τῆς ἐφημερίας αὐτοῦ. Ἀποφαίνεται δὲ περί τῆς ἀνεκανότητος ταύτης ὁ ἐπίσκοπος ἐπὶ τῇ ἐνόρκῳ πιστοποιήσει δύο ἐπιστημόνων ἱερωτῶν καὶ τοῦ ἀρμοδίου ἐφημέρου. — Κατὰ δὲ τὸ Διάτ. τῆς 18 Ὀκτ. 1856 ὅπως χειροτονηθῇ διάκονος ἢ πρεσβύτερος ἐν ἐκκλησίᾳ ἐνοριακῇ Ἑλλην. πόλεως, κωμοπόλεως ἢ χωρίου, δεόν νὰ ᾔηται 1) πολιτὴς Ἑλλην. 2) πιστὸς καὶ πολιτεία δοκιμώτατος καὶ τίμιος καὶ ἀμεμπτος τὴν διαγωγὴν· 3) εἰκοσιπενταετῆς μὲν τοῦλάχιστον ὁ μέλλων προχειρισθῆναι διάκονος, τριακονταετῆς δὲ τοῦλάχιστον ὁ πρεσβύτερος· 4) συγκεκριημένος κατὰ τὴν ἐκκλησιαστικὴν καὶ τὴν κοινὴν

κὴν παιδεῖαν οὕτως, ὥστε ὁ μὲν δι' ἐνοριακὴν ἐκκλησίαν πόλεως ἢ κωμοπόλεως χειροτονηθόμενος νὰ φέρῃ τακτικὸν ἀπολυτήριον τῆς Ῥιζαρείου Σχολῆς ἢ τοῦλάχιστον Ἑλληνικοῦ σχολείου, ὁ δὲ δι' ἐνοριακὴν ἐκκλησίαν χωρίου τοῦλάχιστον τακτικὸν ἀπολυτήριον δημοτικοῦ σχολείου. 5) ἀπηλλαγμένους τακτικῆς στρατιωτικῆς ὑποχρεώσεως, καὶ 6) ἀπηλλαγμένους πάσης ὀφείλης ἀπ' εὐθείας ἢ δι' ἐγγυήσεως εἰς τὸ Δημόσιον. Ἐρμηνεύον δὲ τρόπον τινὰ τὸ Διάταγμα τοῦτο τὸ Ὑπουργεῖον τῶν Ἐκκλησιαστικῶν δι' ἐγκυκλίου πρὸς τοὺς πρωτοβαθμίους δημοδιδασκάλους τῆς 22 Δεκεμβρίου 1866 ὥρισεν, ὅτι ἡ εξέτασις τῶν βουλομένων ἱερωθῆναι, εἰδικὴ οὖσα, ἀνατίθεται εἰς μόνους τοὺς πρωτοβαθμίους διδασκάλους, οἵτινες προΐστανται τῶν σχολείων τῆς περιφέρειας, ἐνθα διαμένει ὁ εξέτασθῆσόμενος. Ἀναγκαῖον δὲ νὰ ᾖ παρούσα ἡ κατὰ τὴν ἐπαρχίαν ἐσορευτικὴ ἐπιτροπὴ καὶ ἐν ἑλλείψει ταύτης ἡ κατὰ τὸν δῆμον ὅπου τὸ νομαρχιακὸν ἢ ἐπαρχιακὸν συμβούλιον ἱδρύται καὶ νὰ προσυπογράφηται εἰς τὸ ἐκδοθησόμενον ἐπὶ χαρτοσήμου πιστοποιητικόν. Ἐὰν δὲ συμπέσῃ νὰ μὴ ᾖ μέλος τῆς ἐπιτροπῆς ταύτης ἐλλόγιμός τις κληρικός, διορίζεται ὑπὲρ τοῦ νομάρχου εἰς τοιοῦτος διὰ τὰ ἰσα ἰδίως μαθήματα. Ἐὰν δὲ μεταξὺ τοῦ διδασκάλου καὶ τῆς ἐπιτροπῆς ἐσχωρήσῃ διαφωνία περὶ τῆς τοῦ εξέταζομένου ικανότητος, ἀνατίθεται ἡ περὶ τούτου ἀπόφασις εἰς τὸ Ὑπουργεῖον τῶν Ἐκκλησιαστικῶν, πεμπομένων εἰς αὐτὸ τῶν τῆς εξέτάσεως πρακτικῶν μετὰ τῶν ἰδιογράφων τοῦ εξέτασθέντος καὶ ἐκτιθεμένων τῶν λόγων, εἰς οὓς οἱ διαφωνοῦντες στηρίζουσι τὰς ἐνστάσεις αὐτῶν. Σημειωτέον δὲ, ὅτι ἡ μὲν περὶ εἰκοσιπενταετοῦς ἡλικίας τῶν διακόνων καὶ τριακονταετοῦς τῶν ἱερέων διάταξις τοῦ Διατάγματος καὶ περὶ δοκιμότητος

ἐν τῇ πίστει καὶ συγκροτήσεως κατὰ τὴν ἐκκλησίαν καὶ τὴν κοσμικὴν παιδείαν στηρίζεται εἰς τοὺς ἐκκλησιαστικοὺς κανόνες (Κανὼν ια' τῆς ἐν Νεοκαισαρείᾳ Συνόδου καὶ ιδ' τῆς Σ' Οἰκουμένης Συνόδου, κανὼν β' τῆς Ζ' Οἰκουμένης Συνόδου καὶ κδ' τῆς ἐν Κάρθαγίνῃ), ἡ δὲ περὶ ἐλλείψεως χρέους πρὸς τὸ Δημόσιον εἰς προγενεστέρας ἐγκυκλίους τῆς Ἱερᾶ Συνόδου, ἡ δὲ περὶ ἰθαγενείας εἰς αὐτὸν τὸν περὶ ἐπισκόπων νόμον (ἄρθ. ΙΑ'), μόνος δὲ ὁ ὁρισμὸς τῶν τῆς συγκροτήσεως κατὰ τὴν παιδείαν προσόντων ἀπολυτηρίου ἀνήκει εἰς τὸ Διάταγμα. Αὐτόδηλον δὲ ὅτι διὰ τοῦ Διατάγματος τούτου ἐξουδετεροῦται καὶ τὸ τῶν ἀρχιερέων δικαίωμα εἰς μετάθεσιν τῶν ἐφημερίων ἀπὸ χωρίων εἰς κωμοπόλεις καὶ πόλεις, ὡς ἄλλα προσόντα κεκτημένων δυνάμει αὐτοῦ τῶν ἐν πόλει καὶ κωμοπόλει διορζομένων καὶ ἄλλα τῶν ἐν χωρίῳ. Δέον ᾖ δὲ νὰ προστεθῇ, ὅτι ἡ Ἱερὰ Σύνοδος δι' ἐγκυκλίου διέταξεν, ὅτι, ἂν μὲν ὁ προτεινόμενος εἰς χειροτονίαν πρόκειται νὰ ἐγκαταστῇ ἐφημέριος ἐν πόλει ἢ κώμῃ, ὀρεῖται ὁ προτεινόμενος ἀρχιερεὺς νὰ πληροφῇ τὴν Σύνοδον ἂν ᾖ ἐγγαμος (ἢτε τῶν ἀγάμων προσδιοριζομένων μόνον διὰ τὰς μονὰς), περὶ τοῦ πρὸ αὐτοῦ διατελέσαντος ἐν τῇ πρὸς συμπλήρωσιν θέσει, περὶ τοῦ ἀριθμοῦ τῶν οἰκογενειῶν τῆς ἐνορίας, καὶ τῆς συμφωνίας, ἣν συνῆψεν ὁ προτεινόμενος πρὸς τὸν τυχόν κατὰστάντα ἀνίκανον εἰς τὸ ἐφημερεύειν προκάτοχον αὐτοῦ, ἂν δὲ πρόκειται νὰ ἐγκαταστῇ ἐν χωρίῳ, δέον νὰ πληροφῇ τὴν Σύνοδον περὶ τοῦ δήμου, εἰς ὃν ἀνήκει τὸ χωρίον, περὶ τοῦ ἀριθμοῦ τῶν οἰκογενειῶν τοῦ χωρίου καὶ τῆς ἐνορίας, περὶ τοῦ τί ἐγένετο ὁ τῶς ἐφημέριος, περὶ τῆς μεταξὺ αὐτοῦ καὶ τῶν ἐγχωρίων συμφωνίας ὡς πρὸς τὴν χορήγησιν τῶν ἐφημεριακῶν δικαιωμάτων (Ἐγκύκλιος τῆς 9 Ἰουλίου 1874), 2) δὲ ἡ δοκιμα-

ματία τῶν μελλόντων προχειρισθῆναι ἀνήκει ἐν ταύτῳ καὶ εἰς τὴν Ἱερὰν Σύνοδον, περιλαμβανομένη εἰς τὰ ἐσωτερικά αὐτῆς καθήκοντα (Νόμου ΓΑ' ἄρθ. Η' ἐδ. 5'). Τὸ δὲ ὑπουργεῖον τῶν Ἐκκλησιαστικῶν διὰ τοῦ ὑπ' ἀριθ. 1003 ἐγγράφου αὐτοῦ τῆς 14 Φεβρουαρίου 1853, ὁ ἀσμένως ἐγκρίνουσα ἡ Ἱερὰ Σύνοδος ἀνεκοίνωσεν εἰς τοὺς ἀρχιερεῖς διὰ τῆς ἐγκλ. αὐτῆς τῆς 20 Φεβρουαρίου 1853, ὥρισεν ὅτι διατηρεῖται καὶ μετὰ τὸν περὶ ἐπισκόπων νόμου ἡ πρὸ τῆς ἐκδόσεως αὐτοῦ περὶ χειροτονίας διακόνων καὶ πρεσβυτέρων τάξις, καθ' ἣν οἱ ἐπίσκοποι προτείνουν εἰς τὴν Σύνοδον καὶ ζητοῦσι τῶν εἰς χειροτονίαν προτεινομένων τὴν συνοδικὴν ἐγκρίσιν. Καὶ εἶναι μὲν ἀληθές, ὅτι τὸ ὑπουργικὸν ἐγγράφον ὀρίζει, ὅτι ἡ τάξις αὕτη διατηρητέα ἕως τῆς ἐκδόσεως τοῦ περὶ τῆς διαιρέσεως τῶν ἐνοριῶν κτλ. κανονισμοῦ, ἀλλ' ὅμως ἄλλου ὑπουργικοῦ ἐγγράφου μὴ ἐκδοθέντος ἔκτοτε, τοῦ συμβιβασμοῦ δὲ τῶν διατάξεων τῶν δύο νόμων μὴ ὄντος δυνατοῦ ἢ διὰ τῆς ἐκτεθείσης ὑπουργικῆς καὶ συνοδικῆς ἐρμηνείας, ἐπικρατεῖ καὶ τανῦν ἡ τάξις αὕτη. — Εἰς τὸν ἐπίσκοπον ἀνήκει καὶ ἡ δοκιμασία τῆς κουράς τῶν μοναχῶν (Νόμου περὶ ἐπισκόπων ἄρθ. 1Α'). Ἀπο τοῦ ἔτους 1839 καὶ μετὰ ταῦτα ἡ Ἱερὰ Σύνοδος εἶχεν ἐκδώσει διαφόρους ἐγκυκλίους διατάγας, δι' ὧν ἀπηγόρευε 1) μὲν τὴν ἐν ταῖς μοναῖς παραδοχὴν ἀγνώστων ἢ ἀνηλίκων, μὴ ὀρμημένων ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ ἐξ ἀληθοῦς πύθου τοῦ μοναστικοῦ βίου, 2) δὲ τὴν κουράν τοῦ μὴ ὑποστάντος πρότερον τὴν κατὰ τὰς Ἐκκλησιαστικὰς διατάξεις (Ε' κανὼν τῆς πρωτοδευτέρας Συνόδου) τριετὴ δοκιμασίαν καὶ μὴ συμπληρώσαντος τὸ 25 ἔτος τῆς ἡλικίας αὐτοῦ. Αὐτὰ δὲ ταῦτα ἐνομοθετήθησαν ἔπειτα καὶ διὰ τοῦ ΓΑ' ἁρθρου τοῦ Σ' νόμου, δι' οὗ ὠρίσθη ποινὴ οὐ μόνον κατὰ τοῦ παρὰ τοὺς κανονικοὺς

ὁρους ἐνεργήσαντος κουράν μοναχοῦ, ἀλλὰ καὶ κατ' αὐτοῦ τοῦ ἀνευ κανονικῆς δοκιμασίας λαθόντος τὴν κουράν ὠρίσθη, δὲ προσέτι, ὅτι προσήκον καὶ ὁ κειρόμενος μοναχὸς νὰ ᾔηται πολίτης Ἑλλήνου. Διὰ δὲ τοῦ κατόπιν ἐκδοθέντος κανονισμοῦ τῶν Μοναστηρίων διεσαφῆθη ὅτι ὁ ἀνηλικὸς δύναται μὲν νὰ γίνῃ δεκτὸς ὡς δοκιμῶς, ἀλλὰ δὲν δύναται νὰ καθῇ μοναχός, ὁρεῖται δ' ἅμα εἰσελθὼν εἰς τὴν μονὴν νὰ παραδοθῇ πρῶτον εἰς τὴν φροντίδα καὶ δοκιμασίαν ἀγαθοῦ γέροντος ὡς ὑποτακτικὸς αὐτοῦ, μετὰ τριετίαν δὲ προστηκόντως δοκιμασθεὶς νὰ καθῇ, ἐν ἐγκρίσει τὴν κουράν ὁ ἀρμοδῶς ἐπίσκοπος, εἰς ὃν ὁ ἡγούμενος τῆς μονῆς, ἔχων συμφώνους καὶ τὸν πνευματικὸν τοῦ δοκίμου καὶ τὸν γέροντα αὐτοῦ, ἐπιδίδωσιν ἢ ἀποστέλλει ἐγγράφον μαρτυρίαν περὶ τῆς σταθερᾶς καὶ ἐπιμόνου εἰς τὸν μοναχικὸν βίον προσηλώσεως τοῦ δοκιμασθέντος, περὶ τῆς πραότητος, ἡλικίας καὶ σωφροσύνης αὐτοῦ, ὧν δείγματα παρέσχε κατὰ τὴν τριετὴ δοκιμασίαν. — Εἰς τὸν ἐπίσκοπον ἀπόκειται νὰ χειροθετῇ ἐκ τῶν ὑπ' αὐτὸν κληρικῶν τοὺς ἀξιωματικοὺς τῆς ἐπισκοπῆς αὐτοῦ, ὁρίζων ἐκάστου τὰ καθήκοντα (Νόμου Σ' ἄρθ. 1Β'). Οἱ ἀξιωματικοὶ προέρχουσιν ἐν ταῖς συναδέλφοις αὐτῶν ἱερεῦσι καί, ὡς ἐλέγχθη ἤδη ἀνωτέρω, ἀποτελοῦσι καὶ μέρος τοῦ ἐπισκοπικοῦ δικαστηρίου. Ἀλλ' ὡς πάντες οἱ λοιποὶ κληρικοὶ ὑποτάσσονται καὶ οὗτοι εἰς τὸν ἐπίσκοπον αὐτῶν κατὰ τὰς κανονικὰς διατάξεις τῆς Ἐκκλησίας καὶ ἐκτελοῦσι τὰς ἐκκλησιαστικὰς αὐτοῦ παραγγελίας, ἐπιβάλλονται δὲ καὶ αὐτοῖς δυνάμει τοῦ Θ' ἁρθρου τοῦ Σ' νόμου αἱ καὶ εἰς πάντα ἄλλον παρεκτεπρόμενον κληρικὸν ἐκκλησιαστικῇ ποιεῖ ἐπὶ ταῖς παραβάσεσιν καὶ παρεκτροπαῖς αὐτῶν. Σημειωτέον, ὅτι ἐν πάσαις ταῖς ἐπισκοπαῖς οἱ κληρικοὶ πάσης τάξεως καὶ βαθμοῦ ὑπάνουν

ται κατὰ τὰς κανονικὰς διατάξεις εἰς τὸν ἴδιον αὐτῶν ἐπίσκοπον, εἰς αἱ τὰς ἐκκλησιαστικὰς διαταγὰς καὶ παραγγελίας ὀφείλουσιν ὁπακοῦν. Ὅθεν ἄνευ τῆς κανονικῆς ἀδείας αὐτοῦ οὐδεὶς δύναται νὰ ἐκτελῇ ἱεροπραξίαν ἐκτὸς τῆς τυχεύουσας αὐτῷ ἐνορίας, οὔτε νὰ ποθέῃ ἀσχολῆσαι ἑγγράφου ἀδείας αὐτοῦ, οὔτε νὰ διακρίνῃ ἐκτὸς τῆς ἐπισκοπικῆς αὐτοῦ ὑπὲρ τὸν χρόνον τῆς δουλείας αὐτῷ ἀδείας, οὔτε νὰ μεταβάλλῃ τὴν σταθερὰν διακονίην αὐτοῦ ἄνευ τακτικοῦ ἀπολυτοῦ ἑγγράφου (ἀρθ. 1Γ'). Προσθετέον, ὅτι ὁ περὶ ἐπισκόπων νόμος ἐν τῷ αὐτῷ ἀρθρῷ ὁρίζει, ὅτι εἰς οὐδένα κληρικόν ἐπιτρέπεται νὰ περιόδευῃ πρὸς ἀργυρολογίαν. Ὅθεν οὔτε μετ' εἰκόνας ἢ ἀγίου λειψάνου ἐπιτρέπεται νὰ περιφέρηται εἰς ἀργυρολογίαν. Ἄν δέ τις φωραθῇ, περιφερόμενος πρὸς ἐπαίτησιν καὶ ἀργυρολογίαν, συλλαμβάνεται ὑπὸ τῆς πολιτικῆς ἀρχῆς, καὶ, ἂν δὲν ὑπάρχῃ ἀφορμὴ εἰς ποινικὴν καταδίωξιν, προσάγεται εἰς τὸν ἐπίσκοπον, ὅστις μετὰ προσήκουσάν τινι ἐξέτασιν ἀποστέλλει αὐτὸν διὰ τῆς διοικητικῆς ἀρχῆς εἰς τὸν ὁμοῦτον ἐπίσκοπον, δικάζοντα αὐτὸν ἐπ' ἐκκλησιαστικῇ παραβάσει· εἰς δὲ μοναχὸν ἀπαγορεύεται καὶ νὰ περιφέρηται ἐν τῷ κόσμῳ, ὁ δὲ τυχὸν περιφερόμενος διατάσσεται, εἰ μὲν ἀνήκει εἰς μοναστήριον, νὰ πέλθῃ εἰς τὴν μονὴν τῆς μετανοίας αὐτοῦ· ἄλλως δὲ νὰ ἐκλέξῃ ἐν ἑκ τῶν ὑπαρχόντων πρὸς ἐγκαταβάσειν αὐτοῦ, καὶ, ἂν τυχὸν παρακούσῃ, ἐκτελεῖται ἡ ἀποστολὴ αὐτοῦ διὰ τῆς βίας διὰ τῆς διοικητικῆς ἀρχῆς ἐπὶ τῇ αἰτήσει τοῦ ἐπισκόπου.—Σημειωτέον ἐν τέλει, ὅτι κατὰ τὸ ἀπὸ 9 Ὀκτωβρίου 1837 ἔγγραφο τοῦ ἐπὶ τῶν Ἐκκλησιαστικῶν Ὑπουργείου πρὸς τὴν Σύνοδον ἡ μὲν ἐκλογὴ τῆς ἐναριακῆς ἐκκλησίας, εἰς τὴν ἑτέραν δὲ ἐκκλησιαστικὴν ἐπὶ ἀποστολῇ καὶ

τελεσθῇ, ἀπόκειται εἰς τὴν πολιτικὴν ἀρχήν. (Βλέπε πλείονα περὶ Ἐπισκόπων ἐν Φλογαίτου Ὁλόγῳ δημοσίων καὶ δημοτικῶν ὑπαλλήλων § 215 καὶ ἐπ.).

Θ. Ν. Φλογαίτης.

Ἐπιστάτης. Ἐπὶ τῶν ἀρχαιοτάτων ἑλληνικῶν χρόνων ἀνωμάζοντο ἐπιστάται δημοσίαι ὑπάλληλοι, ἐπιτετραμμένοι σπουδαίαν λειτουργίαν. Συγκειμένην περὶ εἰπεῖν τῆς Βουλῆς κατὰ τοὺς Ἀριστοτελεῖτους χρόνους ἐκ πεντακοσίων, καὶ διατρουμένης διὰ κλήρου εἰς δέκα τμήματα κατὰ τὰς δέκα φυλάς, ἐκαλοῦντο πρυτάνεις μὲν οἱ ἐκάστοτε τὰ τῆς πολιτείας ἰδύοντες πεντήκοντα βουλευταὶ, εἰσινεῖς καὶ συνεκάλουν τὴν Βουλὴν, ἐκληροῦτο δὲ εἰς ἐπιστάτης τῶν πρυτάνειων, νυχθημερὸν ἐπιστατῶν καὶ φυλάτων τὰς κλεῖς τῶν ἱερῶν, ἐν οἷς ἦσαν τὰ γότριάματα καὶ τὰ ἀρχεῖα τῆς πόλεως, καὶ τὴν δημοσίαν σφραγίδαν. Ἐπιστάται ἐπίσης ἐκαλοῦντο οἱ ἐκτὸς οὖντες καὶ ἐφορευόντες δημοσίαι ἔργα τεργοποιοί, τεφροποιοί κτλ. Τῶνδ' ἡγετῆς τῆς λεξείας ἐπιστάτης γίνεται εἰς δήλωσιν κτωτέρου δημοσίου λειτουργοῦ ἐπιτηροῦντος καὶ ἐπιβλέποντος ὑπὸ τὰς διαταγὰς ἄλλου, εἰς οἱ ἐπιστάται τῶν δημοσίων ἔργων (*18ς Ν. Δ'Υ'ΑΕ' τῆς 29 Μαρτίου 1889 περὶ ἐπιστατῶν καὶ κλητῆρων τῶν δημοσίων ἔργων ἐν δευτέρῳ Συμπλ. σελ. 479), οἱ ἐπιστάται τῶν εκπαιδευτηρίων καὶ τῶν γυμναστηρίων (*18ς κανονισμὸν τῶν σχολῶν τῶν ἐπιστατῶν τῶν γυμνασίων καὶ ἑλλην. σχολείων τῆς 26 Ἰαν 1856 καὶ Δετ. τῆς 10 Ἰουλίου 1882 περὶ διορισμοῦ τῶν ἐπιστατῶν τῶν παιδευτηρίων καὶ γυμναστηρίων ἐν ἡμετέροις παρρησιαστικῇ πρῶτον τῷ σελ. 194 καὶ ἐπ. καὶ Νόμου ΑΧΙΓ' 28 Δεκεμβρίου 1887 περὶ τῶν ἐπιστατῶν καὶ ὑπορετῶν τῶν γυμνασίων ἐν Συμπλ. σελ.

Ἐπισυναλλαγματική ἢ ἀντισυναλλαγματική καλεῖται ἡ νέα συναλλαγματική, ἥς δυνάμει ὁ κομιστὴς λαμβάνει παρὰ τοῦ ἐκδότης ἢ παρ' ἐνὸς τῶν ὀπισθογράφων τὸ κεφάλαιον τῆς διαμαρτυρηθείσης συναλλαγματικῆς, τὰς δαπάνας αὐτοῦ καὶ τὴν καταβαλλομένην ὑπ' αὐτοῦ τιμὴν τῆς ἐπισυναλλαγῆς ἥτις τῆς νέας συναλλαγῆς (*Ἴδε καὶ Συναλλαγματική*).

Θ. Ν. Φλογαίτης.

Ἐπίσχεσις ἐγγράφων. Ὁ δικηγόρος ἔνθεν μὲν ὀφείλει ἀπαραιτήτως νὰ λογοδοτῇ εἰς τὸν πελάτην αὐτοῦ περὶ τῶν πρὸς διεξαγωγὴν τῆς οἰκῆς γενομένων εἰς αὐτὸν προπληρωμῶν καὶ νὰ παραδίδῃ αὐτῷ πάντα τὰ διὰ τὴν ὑπόθεσιν αὐτοῦ ληθέντα ἐγγράφα καὶ χρήματα (Πολ. Δικ. ἄρθ. 99). ἔνθεν δὲ δικαιοῦται νὰ ἀπαιτῇ πάντα τὰ κατὰ τὴν δικηγορικὴν διατίμησιν (Διατ. 8 Μαΐου 1835) νενομισμένα εἰς ἀμοιβὴν τῶν δικηγορικῶν αὐτοῦ ὑπηρεσιῶν καὶ νὰ κατακρατῇ τὰ εἰς χεῖρας αὐτοῦ ἐγγράφα καὶ χρήματα τοῦ ἐντολέως αὐτοῦ ἕως οὗ ἰκανοποιηθῇ (Πολ. Δικ. ἄρθ. 101). Τὸ δικαίωμα τοῦτο τοῦ δικηγόρου καλεῖται δικαίωμα ἐπίσχεσεως.

Θ. Ν. Φλογαίτης

Ἐπίσχεσις ἐμπορικῶν πλοίων (embargo). Ἐν τῷ ἀλληλεθνεῖ δικαίῳ εἶναι καθιερωμένον τὸ λεγόμενον δικαίωμα ἐπίσχεσεως, συνιστάμενον εἰς τὴν παρακώλυσιν τοῦ ἔκπλου τῶν ἐν τοῖς λιμέσι τοῦ ἐφαρμοζόντος τὸ μέτρον τοῦτο κράτους ναυλοχούντων ἐμπορικῶν πλοίων ἐτέρου κράτους λόγῳ ἀνταδικήματος.

Ἡ ἐπίσχεσις παρατείνεται μέχρις οὗ τὸ κράτος, καθ' οὗ ἐφαρμόζεται τὸ τοιοῦτο μέτρον, ἐπανορθώσῃ τὸ διαπραχθὲν ὑπ' αὐτοῦ ἀδίκημα ἢ ἀναγνωρίσῃ τὸ παραβιασθὲν δικαίωμα ἢ τὴν ἀξίωσιν τοῦ

ἐφαρμοζόντος τὸ μέτρον τοῦτο κράτους. Ὑποχρεοῦται δὲ πάντως ἡ κυβέρνησις τοῦ κράτους τοῦτου νὰ προνοήσῃ περὶ συντηρήσεως τῶν πληρωμάτων τῶν ἐμπορικῶν πλοίων, ὧν παρεμποδίζεται ὁ ἔκπλους.

Λόγῳ ἀνταδικήματος δύναται νὰ ἐφαρμοσθῇ καὶ τὸ ἀντίθετον τῇ ἐπίσχεσις μέτρον, ἡ ἀπαγόρευσις δηλονότι τοῦ εἰσπλου εἰς τοὺς λιμένας τοῦ κράτους τῶν ἐμπορικῶν πλοίων τοῦ κράτους, καθ' οὗ ἐφαρμόζονται τὰ ἀντίποινα.

Ἐνίοτε ἡ παρακώλυσις τοῦ ἔκπλου τῶν ἐμπορικῶν πλοίων γίνεται πρὸς μόνον τὸν σκοπὸν τῆς μὴ γνωστοποιήσεως εἴτε συμβεβηκότων τινῶν ἐν τῇ χώρῃ, εἴτε τῶν ἐκτελουμένων πολεμικῶν παρασκευῶν ἢ ἄλλων ναυτικῶν ἔργων ἐν τῷ λιμένι, ὡς παραβλαπτούσης τῆς εἰς τὸ ἐξωτερικὸν γνωστοποιήσεως τῶν τοιούτων γεγονότων τὰ συμφέροντα τοῦ κράτους. Ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει ἡ ἐφαρμογὴ τοῦ ποικειμένου μέτρου οὐδένα μὲν ἔχει προσβλητικὴν ἢ ἐχθρικὴν χαρακτῆρα, ὀφείλει ὅμως τὸ ἐφαρμόσαν τὸ μέτρον τοῦτο κράτος νὰ παράσχῃ τελείαν ἀποζημίωσιν διὰ τὰς ἐπακολουθησάσας ἐκ τοῦτου βλάβας ἢ ζημίας τοῖς ὑπηκόοις τῶν ἄλλων κρατῶν.

Π. Ἰρυσανθόπουλος.

Ἐπίσχεσις προσώποκρατουμένου. Ἴδε Προσωπικὴ κράτησις.

Ἐπιταγή (Chèque) καλεῖται ἔνταλμα ἀποτίσεως ἐπὶ τῇ ἐμφανίσει ὠρισμένου ποσοῦ ὑπὲρ τοῦ κομιστοῦ, προϋποτιθὲν τὴν ὑπαρξιν παρὰ τῷ ἀποτίσαντι διαθεσίμου ποσότητος ἀνηκούσης εἰς τὸν ἐκδότην. Σημειωτέον ὅτι αἱ ἐπιταγαὶ συνήθως μὲν ἐκδίδονται ἐν τινὶ πόλει, ὅπως πληρωθῶσιν ἐν ἐτέρᾳ, ὁμοίως πρὸς τὰς συναλλαγματικὰς, (ὧν ὅμως διαφέρουσιν ἔνθεν μὲν καθ' ὅτι δὲν χρῆζουσιν ἀποδογῆς, ἔνθεν δὲ διότι αἱ ἐπιταγαὶ δὲν

εἶναι καθ' ἑαυτὰς ἐμπορικαὶ πράξεις), ἀλλ' ἐνίοτε εἶναι πληρωτέαι ἐν τῇ αὐτῇ πόλει. Ἐν τῷ νῦν παρ' ἡμῖν εὐχρηστοί εἰσιν αἱ ἐπιταγαὶ τῆς Ἐθνικῆς Τραπεζῆς, δι' ὧν μεταβιβάζει ὁ κατασκευῶν ἐν πόλει, ἔνθα ἔδρευε κατὰ στήμα τραπεζικόν, εἰς θανειστὴν αὐτοῦ ἢ ἀνταποκριτὴν κατοικοῦντα ἐν ἐτέρᾳ πόλει, ἐν ᾗ ὁμοίως ἔδρευε τραπεζικόν κατὰ στήμα, τὸ χρηματικὸν ποσόν, ὃ κατατίθεται παρὰ τῷ πρώτῳ καταστήματι, καὶ αἱ ταχυδρομικαὶ ἐπιταγαί, δι' ὧν ἐπίσης κατατιθέμενα παρὰ ταχυδρομικῇ γραφείῳ χρεώματα μεταβιβάζονται διὰ τοῦ ἐν ἄλλῃ πόλει ταχυδρομικοῦ γραφείου. (*Ἴδε καὶ Ἐπιταγὴ ταχυδρομικὴ καὶ τηλεγραφικὴ ὑπηρεσία).

Θ. Ν. Φλογαίτης.

Ἐπιτροπεία. Ὁ ἡμέτερος περὶ ἀνγλικῶν καὶ περὶ Ἐπιτροπείας νόμος (ἄρθ. 9) ὀρίζει, ὅτι ὁ ἀχειράφετος ἀνγλικὸς μὴ ὑποκείμενος δ' εἰς τὴν ἐξουσίαν τοῦ πατρὸς (ὡς ἀποθανόντος ἢ κωλυμένου) τίθεται ὑπὸ ἐπιτροπείαν. Ἀλλὰ τί ἐστὶν ἀχειράφετος ἀνγλικός, τί ἐστὶν ἐπιτροπεία; Τοῦ νόμου μὴ περιλαμβανόντος ὁρισμόν, ἀναγκαῖον νὰ δηλωθῇ ὅτι οἱ ἀνγλικοὶ διακρίνονται εἰς ὑπεξουσίους καὶ αὐτεξουσίους· καὶ ὑπεξουσίαι μὲν καλοῦνται οἱ διατελοῦντες ὑπὸ τὴν πατρικὴν ἐξουσίαν, αὐτεξουσίαι δὲ οἱ μὴ διατελοῦντες· διακρίνονται δὲ οἱ αὐτεξουσίαι εἰς χειραφέντους, ἤτοι ἀπολυθέντας τῆς πατρικῆς ἐξουσίας δυνάμει τοῦ νόμου, καὶ εἰς ἀχειράφεντους, οἱ ἀχειράφεντοι δὲ εἶναι οἱ ὑπὸ ἐπιτροπείαν τιθέμενοι. Ἐπιτροπεία δὲ κατὰ τὰ βασιλικά (κεφ. α § 2 (37.4) ἐστὶ δικαίον τι καὶ ἐξουσία κατὰ ἐλευθέρας κεφαλῆς δεδομένη καὶ πρὸς ἀσφάλειαν αὐτῆς ἐπισπουμένη ἢ διὰ τὸ τῆς ἡλικίας ἐτελῆς ἢ διὰ τὸ τῆς εὐπραγίας ἀήθεις ἐπιτετραμμένη.

Ἀποθανόντος τοῦ πατρὸς ἢ ἀπολέσαν-

τος τὴν πατρικὴν ἐξουσίαν ἐξ αὐτοῦ ποτε λόγου, ἀνήκει αὐτοδικαίως ἡ ἐπιτροπεία τῶν τέκνων εἰς τὴν μητέρα (ἄρθ. 10)· δικαιούται ὁμοίως ὁ πατὴρ, καθ' ἣν ἐποχὴν ἐκασκεῖ τὴν πατρικὴν ἐξουσίαν, νὰ διορίσῃ διὰ διαθήκης ἢ διὰ δηλώσεως, γενομένης ἐνώπιον εἰρηνοδικοῦ ἢ συμβολαιογράφου, εἰς τὴν μητέρα τῶν τέκνων αὐτοῦ, καλουμένην εἰς τὴν ἐπιτροπείαν, σύμβουλον, οὗ ἡ συναίνεσις ἐστὶ ἀναγκαία, ὅπως ὧσιν ἔγκυροι αἱ ὑπὸ τῆς μητρὸς ὡς ἐπιτρόπου αὐτῶν ἐνεργούμεναι πράξεις. Ἐπίσης δὲ δικαιούται τὸ δικαστήριον κατ' αἵτησιν τινος τῶν συγγενῶν νὰ διορίσῃ εἰς τὴν μητέρα σύμβουλον μετὰ προσηγηθεῖσαν γνωμοδότησιν τοῦ συγγενικοῦ συμβουλίου. Ἀλλ' ἡ ἔλλειψις τῆς συναίνεσεως τοῦ συμβουλίου δὲν δύναται νὰ βλάψῃ τοὺς καλῇ τῇ πίστει μετὰ τῆς ἐπιτροπῆς συμβαλλομένους (ἄρθρον. 11). Ἐὰν κατὰ τὸν θάνατον τοῦ ἀνδρὸς ἡ γυνὴ ᾔνοι ἢ λέγῃ ὅτι εἶναι ἔγκυρος, διορίζεται μετὰ γνωμοδότησιν τοῦ συγγενικοῦ συμβουλίου ἐμβρυωρός, ὅστις μετὰ τὴν γέννησιν τοῦ παιδιοῦ καθίσταται αὐτοδικαίως παρεπίτροπος (ἄρθ. 12). Μὴ δρίζοντος δὲ τοῦ νόμου τὰ ἔργα τοῦ ἐμβρυωροῦ, ἀνάγκη κατὰ τοῦτο νὰ συμπληρωθῇ διὰ τοῦ Ῥωμαϊκοῦ νόμου, καθ' ὃν ἔργον τοῦ ἐμβρυωροῦ ἦν ἡ διοίκησις τῶν πραγμάτων τοῦ θανόντος πατρὸς καὶ ἡ πρὸς τὴν μητέρα χρήγησις διατροφῆς ἀναλόγου τῇ περιουσίᾳ τοῦ ἀνδρὸς καὶ τῇ τάξει τῆς γυναικὸς.

Ἐὰν ἡ μήτηρ θέλῃ νὰ ἔλθῃ εἰς δευτερον γάμον, ὀρεῖται νὰ προκαλέσῃ τὸν διορισμὸν νέου ἐπιτρόπου. Τὸ δὲ δικαστήριον διατηρεῖ αὐτὴν εἰς τὴν ἐπιτροπείαν ἢ διορίζει νέον ἐπίτροπον· ἐὰν δὲ μὴ προκαλέσῃ τὸν διορισμὸν τοῦτο, παύεται αὐτοδικαίως τῆς ἐπιτροπείας· καὶ ὁ νέος αὐτῆς σύζυγος συνευθύνεται μετ' αὐτῆς εἰς ὅλκληρον ἐπὶ τῇ πρὸ τοῦ γάμου καὶ κατὰ τὴν διάρκειαν αὐτοῦ διαχειρί-

σει τῆς ἐπιτροπείας, ὡσεὶ ἦτον ἐπιτροπος (ἄρθ. 13). Ἐὰν δὲ τὸ δικαστήριον διατηρήσῃ αὐτὴν εἰς τὴν ἐπιτροπείαν, διορίζει συνειπύτροπον τὸν νέον σύζυγον, καθιστάμενον συνυπεύθυνον ἐπὶ τῇ κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ γάμου διαχειρίσει (ἄρθ. 14). Δύναται ὅμως νὰ διορισθῇ ἐπιτροπος, (ὅτε διορίζεται ἐπίσης συνειπύτροπος καὶ ὁ νέος αὐτῆς σύζυγος), καὶ ἡ μὴ προκαλέσασα τὸν διορισμὸν νέου ἐπιτρόπου μήτηρ καὶ διὰ τοῦτο παυθεῖσα τῆς ἐπιτροπείας (ἄρθ. 15).

Ὁ πατὴρ ἐξασκῶν τὴν πατρικὴν ἐξουσίαν δύναται, ὅσάκις δὲν ὑπάρχει μήτηρ ἢ εἶναι ἀνίκανος νὰ ἐξασκῇ τὴν πατρικὴν ἐξουσίαν (ὡς πᾶσχυσα τὰς φράσεις ἢ ἐνεκεν ἁλλοῦ τινὸς λόγου), νὰ διορίσῃ διὰ διαθήκης ἢ διὰ δηλώσεως ἐνώπιον Εἰρηνοδίκου ἢ συμβολαιογράφου ἐπιτροπὸν τῶν ἀνηλίκων αὐτοῦ τέκνων. (ἄρθ. 17). Προδίδλον δὲ ὅτι, καθ' ἐραῦντος τοῦ νόμου τὸ ἐνιαῖον τῆς ἐπιτροπείας, διορισθέντων τυχὸν ὑπὸ τοῦ πατρὸς πλειόνων τοῦ ἑνὸς ἐπιτρόπων, ἰσχύει ὁ διορισμὸς ἐκείνου ἐκ τῶν πλειόνων, ὅστις πρῶτος διορίζεται ἐν τῇ διαθήκῃ (Α. Π. 229 τοῦ 74). Ἐπιτρέπεται δ' ἀναμφισβητήτως εἰς τὸν πατέρα νὰ ὀνομάσῃ πλείονας τοῦ ἑνὸς ἐπιτρόπους καθ' ὑποκατάστασιν, ὅπως, εἰς τυχὸν ἐκλείπῃ ὅπωςδὴποτε ὁ εἰς, ἔλθῃ εἰς τὴν ἐπιτροπείαν ὁ ἐπόμενος (Α. Π. 314 τοῦ 80).—Ἐπίσης ἡ μήτηρ ἐξασκούσα τὴν πατρικὴν ἐξουσίαν. Ἡ μήτηρ ὅμως ἐλθοῦσα εἰς νέον γάμον μὴ διατηρηθεῖσα δὲ ἢ μὴ διορισθεῖσα ἐπιτροπος τῶν τέκνων αὐτῆς, δὲν δύναται νὰ διορίσῃ ἐπιτροπὸν τῶν τέκνων αὐτῆς διατηρηθεῖσα δὲ τὸν ναυτιονδύναται μὲν νὰ διορίσῃ ἐπιτροπὸν, ἀλλ' ὁ διορισμὸς οὗτος δὲν ἔχει ἰσχύν, εἰς μὴ ἐπικυρωθῇ ὑπὸ τοῦ δικαστηρίου (ἄρθ. 17 καὶ 18). Ἐν ἐλλείψει δὲ τῆς ἐπιτροπείας τῆς μητρός ἢ τῆς ἐκ τελευταίας βουλῆσεως (κατὰ τὰ ἀνωτέρω λεγθέντα), ἡ

ἐπιτροπεία ἀνήκει αὐτοδικαίως εἰς τὸν πρὸς πατὸς πάππον ἢ, ἐν ἐλλείψει αὐτοῦ, εἰς τὸν πρὸς μητρός, ἐν ἐλλείψει δὲ καὶ τούτου εἰς τὴν πρὸς πατρός ἢ τὴν πρὸς μητρός μὴ ἐλθοῦσαν εἰς γάμον μάμμην, ἐν ἐλλείψει δὲ καὶ τούτων εἰς τοὺς ἀπωτέρω ὄνοντας. Ἀλλ' αἱ περὶ μητρός θελουσας νὰ ἔλθῃ εἰς νέον γάμον ἐκτεθεῖσαι ἀνωτέρω διατάξεις ἐφαρμόζονται καὶ εἰς τὴν μάμμην. (ἄρθ. 19). Ἐὰν δ' ἀνήλικος ἀμωρῇ πάππον καὶ μαμμὴν, ἔχῃ ὅμως δύο προπάππους ἀνήκοντας ἀμφοτέρους εἰς τὴν πατρικὴν τοῦ ἀνηλίκου γραμμὴν, ἐπιτροπεύει ὁ πρὸς πατρός πάππος τοῦ πατρὸς τοῦ ἀνηλίκου· εἰς δ' ἔχῃ πρὸς μόνον μητρί προπάππου, τὸ δικαστήριον διορίζει τὸν ἕτερον οὕτων μετὰ γνωμοδότησιν τῶν συγγενικοῦ συμβουλίου (ἄρθ. 20 καὶ 21).

Μὴ ὑπάρχοντος ἐπιτρόπου νομίμου (ἀπορρέοντος δηλαδὴ ἀπὸ τοῦ νόμου κατὰ τὰς ἀνωτέρω διατάξεις) ἢ τοῦ ὑπάρχοντος ἀπαλλαγέντος, παραιτηθέντος ἢ παυθέντος, διορίζει ἐπιτροπὸν τὸ δικαστήριον τῶν πρωτοδικῶν ἐπιμελεῖα τινὸς τῶν ἐν διαφερομένων ἢ τῶν συγγενῶν ἢ τοῦ εἰσαγγελέως, προηγουμένης γνωμοδοτήσεως τοῦ συγγενικοῦ συμβουλίου (ἄρθ. 22). Ἀλλ' ἐν κατεπειγούσῃ περιπτώσει δύναται νὰ διορίσῃ προσωρινὸν ἐπιτροπὸν καὶ ὁ εἰσαγγελεὺς ἢ καὶ ὁ εἰρηνοδίκης, λαμβάνεται δὲ ἅμα πρόνοια νὰ προκληθῇ νομίμως ὁ διορισμὸς ὀριστικοῦ ἐπιτρόπου (Πολ. Δικ. 649). Ὁ προσωρινὸς δ' οὗτος ἐπιτροπος ἐξακολουθεῖ ἀντιπροσωπεύων τὸν ἀνηλίκον εἰς τοῦ διορισμοῦ ὑπὸ τοῦ πρωτοδικείου τοῦ ὀριστικοῦ ἐπιτρόπου, εἰς δὲ ἐπόμενος νομίμως κοινοποιεῖται ἡ κατὰ τοῦ ἀνηλίκου ἀγωγὴ (Ἀρείου Πάγου 28 καὶ 224 τοῦ 80). Ὁ Ἰταλικὸς Κώδιξ ἐπέκεινται πρὸςθεῖται διὰ τοῦ ἄρθ. 246 ἐπὶ συγκαρούσεως τῶν συμφερόντων τῶν ἐπιτροπευησμένων ἀνηλίκων δι' ἑκάστην τῶν ἐνόντων ἀντίθετον συμφέρον διο-

τῆς πρὸς τὸ ἐπιτροπεύειν ἀνικανότητος καὶ οἱ λόγοι τῆς παύσεως τῶν ἐπιτρόπων· αὗθι θεωροῦμεν περιττὸν νὰ μεταγράψωμεν ἐνταῦθα ὡς ἀρκούντως σαφεῖς.

Ὁ νόμος περὶ ἐπιτροπείας ὁρίζει εἴτα διὰ τῶν ἄρθρων αὐτοῦ 53—57 τὰ τῆς ἀνατροφῆς τῶν ὑπὸ ἐπιτροπείαν ἀνηλίκων καὶ ὁρθῶς μὲν ἀνατίθῃσι τὴν ἐπιμέλειαν τῆς ἀνατροφῆς κατὰ κανόνα εἰς τὴν μητέρα, ἢ ἐν ἐλλείψει αὐτῆς ἢ αὐτῆς κωλυομένης, τὸν ὑπὸ τοῦ ἐπιθνήσκοντος γονέως διορισθέντα διὰ τελευταίας βουλήσεως ἀνατροφέα· ἄλλως δ' ἀνατίθῃσι τὸν διορισμὸν αὐτοῦ εἰς τὸ συγγενικὸν συμβούλιον· ὁρθῶς δ' ἐπίσης ἐπιβάλλει εἰς τὸν ἐπίτροπον καὶ τὸν παρεπίτροπον (ἂν δὲν ἀνετέθῃ εἰς αὐτοὺς καὶ ἡ ἀνατροφή τοῦ ἀνηλίκου) καὶ τοὺς μέχρι τετάρτου βαθμοῦ συγγενεῖς τοῦ ἀνηλίκου νὰ ἐπιτηρῶσι τὴν ἐκπλήρωσιν τῶν καθήκοντων τοῦ ἀνατροφέως καὶ νὰ ἀναφέρωνται εἰς τὸ συγγενικὸν συμβούλιον ἢ, κατὰ τὰς περιστάσεις, καὶ εἰς τὸ δικαστήριον, ἄλλ' ὅμως οὔτε τὰ καθήκοντα τῶν ἀνατροφέων ὁρίζει, ἔστω καὶ γενικῶς πως, οὔτε τίνα μέτρα δύναται νὰ διατάξῃ τὸ δικαστήριον.

Διὰ τῶν ἄρθρων αὐτοῦ 58—79 ὁρίζει εἴτα ὁ νόμος τὰ τῆς ἀντιπροσωπεύσεως τοῦ ἀνηλίκου καὶ τῆς διαχειρίσεως τῆς περιουσίας αὐτοῦ. Κατὰ ταῦτα ὁ ἐπίτροπος εἶναι ὑπεύθυνος ἕνεκα πάσης ἐκ ῥαθυμίας ἐπενεχθείσης τῶ ἀνηλίκῳ ζημίας· ἀπαλλάσσεται δὲ μόνον τῆς ἐξ ἐλάσσονος ῥαθυμίας ζημίας, εἰὰν ἀποδείξῃ, ὅτι κατέβαλεν εἰς τὰς ὑποθέσεις τοῦ ἀνηλίκου οἷαν συνήθως καταβάλλει εἰς τὰς ἰδίας ἐπιμέλειαν (ἄρθ. 58) ἀναλαμβάνων δὲ τὴν ἐπιτροπείαν, ὀφείλει νὰ προκαλέσῃ τὴν σύνταξιν δικαστικῆς ἀπογραφῆς τῆς περιουσίας τοῦ ἀνηλίκου ἐπὶ παρουσίᾳ τοῦ ἐπιτρόπου· ὀφείλει δὲ κατὰ τὴν ἀπογραφὴν νὰ δηλώσῃ εἰὰν ἔχῃ ἀπαιτήσιν τινα κατὰ τοῦ ἐπιτροπευομένου, καθ'

ὅσον αὕτη εἶναι γνωστὴ εἰς αὐτόν, ἐπὶ ποινῇ ἀπωλείας αὐτῆς (ἄρθ. 51 καὶ 60). Ἀλλὰ τῆς διατάξεως ταύτης, ἀποβλεπούσης εἰς τὴν ἀποτροπὴν τῆς ὑπὸ τοῦ ἐπιτρόπου ἐξαφανίσεως ἢ ἀποκρύψεως τῆς ἐξοφλητικῆς ἀποδείξεως, ἔπεται ὅτι, ὅσάκις τοιοῦτος φόβος δὲν δύναται νὰ ὑπάρχῃ, ὡς φέρ' εἰπεῖν ὅσάκις ἡ ἀπαίτησις τῆς χήρας ἐπιτρόπου τῶν τέκνων αὐτῆς στηρίζεται εἰς τὸ πρὸς αὐτὴν ἐκ τῆς προικῆς χρέος, ὅπερ γίνεται ἀπαιτητὸν τὸ πρῶτον ἐν τῇ στιγμῇ τῆς ἐνάρξεως τῆς ἐπιτροπείας, δὲν ἐπέρχεται ἡ ἀπώλεια τῆς ἀπαιτήσεως (Α. Π. 369 τοῦ 78).

Σημειωτέον ὅτι κατὰ τὸν Ἰταλικὸν νόμον (ἄρθ. 292 καὶ 293) τὸ συγγενικὸν συμβούλιον ἅμα τῷ διορισμῷ τοῦ ἐπιτρόπου ὀφείλει νὰ προῖδῃ περὶ ἀσφαλείας δοθησομένης ὑπὸ τοῦ ἐπιτρόπου (ἂν οὗτος δὲν ᾔναι ἀνιών) εἴτε δι' ἐγγραφῆς ὑποθήκης, εἴτε δι' ἀξιοχρέου ἐγγυητοῦ, μὴ παρεχόμενης δ' αὐτῆς ὀφείλει νὰ ἀντικαταστήσῃ τὸν ἐπίτροπον, πλὴν ἐὰν θεωρῇ τοῦτον καθ' ὑπερβολὴν ἀξιόχρεον ἢ, τῆς περιουσίας τοῦ ἀνηλίκου συγκεκλιμένης ἐκ μόνων ἀκινήτων, περιέρχεται μόνῃ ἢ πρόσδοδος εἰς χεῖρας τοῦ ἐπιτρόπου. Ἀκολουθῶς δὲ διαρκούσης τῆς ἐπιτροπείας δύναται νὰ ἀπαλλάξῃ αὐτὸν τῆς δοθείσης ἀσφαλείας ἢ νὰ ζητήσῃ παρ' αὐτοῦ τὴν ἀσφάλειαν, ἥς ἀπηλλάγῃ, ἢ καὶ ἀπλῶς νὰ ἐπεκτείνῃ ἢ μειώσῃ τὴν πρὸς ἀσφάλειαν ὑποθήκην. Ἡ συμπλήρωσις τοῦ περὶ ἐπιτροπείας ἡμετέρου νόμου διὰ τῶν διατάξεων τούτων ἤθελεν ἀποδοῖν συντελεστικωτάτῃ εἰς ἐξυπηρέτησιν τῶν συμφερόντων τῶν ἀνηλίκων. Μετὰ τὴν ἀπογραφὴν πωλοῦνται ὑπὸ τοῦ ἐπιτρόπου τὰ κινητά, ἃ ἐθεώρησεν ἐκποιητέα τὸ συγγενικὸν συμβούλιον κατὰ τὰς ἐν τοῖς ἄρθροις 871—906 τῆς Πολιτικῆς οἰκονομίας διατυπώσεις, πλὴν ἐὰν ἡ ἀξία αὐτῶν δὲν ὑπερβαίνει τὰς 500 δραχ., ὅτε

εἰρηνοδίκου· καταβάλλει δὲ τὴν ἐν τῇ ἐκτιμῇ ταύτῃ ἀξίαν αὐτῶν, ἐὰν δὲν ἀποδῶσῃ αὐτὰ αὐτοῦσια τῷ ἀνγλίκῳ μετὰ τὴν ἐνγληκίωσιν αὐτοῦ (ἀρθ. 61 καὶ 62). Ἄλλ' ἢ διὰ τὰς αὐτὴς οὐδεμίαν ἔχει πρακτικὴν ἔννοιαν, διότι παρ' ἡμῶν ἡ μήτηρ οὐδέποτε ἀπολαύει τῆς ἐπικαρπίας τῆς περιουσίας τοῦ ἀνγλίκου, πλὴν μόνον δασάκις στερεῖται αὐτῆς ὁ πατήρ διὰ προσωπικοῦ λόγου, ἀλλ' ἡ μήτηρ δὲν εἶναι τότε ἐπιτροπος ὡς τοῦ πατρὸς διατηροῦντος καὶ ἐνασκούντος τὴν πατρικὴν ἐξουσίαν καὶ ἐν τῷ αὐτῷ περιπτώσει.

Τὸ συγγενικὸν συμβούλιον κανονίζει κατὰ λόγον τῆς περιουσίας τοῦ ἀνγλίκου τὸ πᾶν τῆς ἀναγκαίας ἐτησίως δαπάνης πρὸς τὴ συντήρησιν καὶ ἀνατροφὴν αὐτοῦ καὶ πρὸς διαχειρίσιν τῆς περιουσίας αὐτοῦ· ἀφαιρουμένης δ' αὐτῆς, προσδιορίζει τὴν ποσότητα ἀφ' ἧς ὁ ἐπιτροπος ὀφείλει νὰ καταστήσῃ παραγωγὰ τὰ τοῦ ἀνγλίκου χρήματα ὑποχρεῶται δ' ὁ ἐπιτροπος εἰς τὴν καταβολὴν νομίμου τόκου ἐπὶ τῆς ποσότητος ταύτης, ἐὰν ἐπὶ ἐξ μῆτος ἀφ' ἧς παρέλαβεν αὐτὰ δὲν κατέστησεν αὐτὰ παραγωγά. Ὅσακις ὁμοίως τὸ προκείμενον ποσὸν ὑπερβαίνει τὰς δισχιλίας δραχ., απαιτεῖται δικαστικὴ ἀπόφασις, προηγούμενης γνωμοδοτήσεως τοῦ συγγενικοῦ συμβουλίου, ὀρίζουσα τὸ τε πρόσωπον, εἰς ὃ δοθήσονται τὰ χρήματα, καὶ τὰς απαιτούμενας ἀσφαλείας, πλὴν ἐὰν πρόκειται νὰ κατατεθῶσι ταῦτα παρὰ τῇ Ἑθνικῇ Τραπεζῇ ἢ τινι ταμιευτηρίῳ ἀνεγνωρισμένῳ ὑπὸ τῆς κυβερνήσεως (ἀρθ. 64). Ὁ ἐπιτροπος (ἔστω καὶ ἂν ἐπιτροπὴ ἢ μήτηρ) δὲν δύναται νὰ δανεισθῇ ἐπ' ὀνόματι τοῦ ἀνγλίκου, οὐδὲ νὰ μεταβιβάσῃ τὴν κυριότητα τῶν ἀκινήτων αὐτοῦ ἢ νὰ παραχωρήσῃ αἰσθητῶς πραγματικὰ δικαιώματα ἐπ' αὐτῶν (ἰσὺν δουλείαν προσωπικὴν ἢ πραγματικὴν, ἐμφύτευσιν, ἐπιφάνειαν κτλ.), ὡς

οὐδὲ νὰ μεταβιβάσῃ εἰς ἄλλους τοιαῦτα ἐπὶ ἀλλοτρίων κτημάτων δικαιώματα τοῦ ἀνγλίκου, ἄνευ δικαστικῆς ἀποφάσεως, ἐκδομένης ἐπὶ τῇ γνωμοδοτήσει τοῦ συγγενικοῦ συμβουλίου. Χορηγεῖται δ' ἡ ἀδεία ὑπὸ τοῦ δικαστηρίου μόνον, ἐὰν ἡ ἀνάγκη ᾖ ἀνευκτος ἢ ἡ ὀφέλεια προφανής· ἀλλ' ὁσάκις πρόκειται περὶ δανείου μόνον ἐὰν διὰ συνοπτικοῦ λογαριασμοῦ, προσαχθέντος ὑπὸ τοῦ ἐπιτρόπου, ἀποδειχθῇ ὅτι τὰ χρήματα, τὰ κινητὰ καὶ αἱ πρόσδοσι τοῦ ἀνγλίκου δὲν ἐπαρκῶσιν εἰς τὰς δαπάνας. Ὅπως δὲ οὐδέποτε τὸ συγγενικὸν συμβούλιον εἶναι τὸ προσδιορίζον τὰ κατὰ προτίμησιν ἐκποιήτέα ἢ ὑποθηκευτέα ἀκίνητα καὶ τοὺς ὑπερίμους ὅρους (ἀρθ. 66). Γίνεται δ' ἡ πώλησις διὰ πλειστηριασμοῦ ἐπὶ παρουσίᾳ τοῦ ἐπιτρόπου διοριζομένου διὰ τῆς ἀποφάσεως συμβολαιογράφου πρὸς ἐπιχείρησιν τοῦ πλειστηριασμοῦ, ἐνεργουμένου κατὰ τὰς περὶ πλειστηριασμοῦ ἀκινήτων διατυπώσεις τῆς Πολιτικῆς Δικονομίας. Δύναται ὁμοίως τὸ δικαστήριον νὰ ἐπιτρέψῃ καὶ τὴν ἄνευ πλειστηριασμοῦ πώλησιν, ἐὰν διὰ τὸ εὐτέλες τῆς ἀξίας τοῦ ἀκινήτου ἢ ἄλλου σπουδαίου λόγου πείθῃται ὅτι συμφέρει τοῦτο εἰς τὸν ἀνγλίκον (ἀρθ. 67). Ἄλλ' εἰς τὸν ἐπιτρόπον ἐπ' οὐδενὶ λόγῳ ἐπιτρέπεται (οὐ μόνον ἐπὶ ἐκουσίας ἐκποιήσεως, ὑπ' αὐτοῦ προκαλουμένης, ἀλλὰ καὶ ἐπὶ ἀναγκαστικῆς) νὰ ἀγοράσῃ ἀκίνητα τοῦ ἐπιτροπευομένου, πλὴν ἐὰν ᾖ νὰ ἀδικαιρέτου συγκύριος τοῦ πωλουμένου κτήματος (ἀρθ. 68). Ἐπίσης ὁ ἐπιτροπος δὲν δύναται νὰ ἐκμισθώσῃ τὰ μὲν ἀστικὰ ἀκίνητα τοῦ ἀνγλίκου ἐπέκεινα τῆς τριετίας, τὰ δὲ ἀγροτικὰ ἐπέκεινα τῆς ἑξαετίας, ἄνευ δικαστικῆς ἀποφάσεως, ἐκδομένης ἐπὶ τῇ γνωμοδοτήσει τοῦ συγγενικοῦ συμβουλίου. Ἀπαιτεῖται δὲ καὶ πρὸς τριετὴ ἐκμισθώσιν τῶν ἀστικῶν κτημάτων ἢ ἑξαετὴ τῶν ἀγροτικῶν δικαστι-

κὴ ἀπόφαισι μετὰ γνωμοδότησιν, ὡς ἂν ἐν τῷ διαστήματι τῆς διαρκείας τῆς ἐκμισθώσεως πρόκειται νὰ καταστῇ ἐνῆλικος ὁ ἐπιτροπευόμενος (ἄρθ. 70). Ἐπίσης δὲν δύναται νὰ δεχθῇ ἡ ἀποποιηθῇ κληρονομίαν περιελθοῦσαν εἰς τὸν ἀνῆλικον ἄνευ ἀποφάσεως δικαστικῆς μετὰ γνωμοδότησιν τοῦ συγγενικοῦ συμβουλίου (ἄρθ. 73). Κατὰ δὲ δῶκεν ὅτι δὲν δύναται νὰ ποδεχθῇ κληρονομίαν, ὡς ἂν κατὰ τὸν νόμον ἀπαιτεῖται δῆλως ἀποδοχῆς, ἥτοι ἐπὶ ἐκούσιων κληρονόμων, καὶ οὐχὶ ὡς ἂν μεταδίδει αὐτὴ ἀπὸ τῶν ἀνιόντων εἰς τοὺς ὑπερσούους (ὅτε ἡ κτῆσις τῆς κληρονομίας γίνεται ἄνευ ἀποδοχῆς). (Α. Π. 96 τοῦ 69, 190 τοῦ 71, 283 τοῦ 84). Ἐπίσης δὲν δύναται νὰ δεχθῇ δωρεὰν ἢ κληροδοσίαν συνεπάγουσαν ὑποχρεώσεις ἢ νὰ ποποιηθῇ οἰωνδῆποτε δωρεὰν ἢ κληροδοσίαν ἄνευ δικαστικῆς ἀποφάσεως καὶ γνωμοδότησεως συγγενικοῦ συμβουλίου (ἄρθ. 74). Ἐπίσης δὲ ἐπιτροπος δὲν δύναται νὰ ἀποκησῇ δι' ἐκχωρήσεως ἀπαιτήσεις κατὰ τοῦ ἐπιτροπευομένου (ἄρθ. 72). Ὁ ἐπιτροπος δὲν δύναται (πλὴν ἐὰν ἐπικηται κίνδυνος ἐκ τῆς ἀναβολῆς) νὰ ἐγείρῃ ἀγωγὴν πραγματικὴν περὶ ἀκινήτου ἢ ἀγωγὴν προσωπικὴν περὶ ποσοῦ ὑπερβαίνοντος τὰς πεντακοσίας δραχμὰς ἄνευ τῆς ἀδείας τοῦ συγγενικοῦ συμβουλίου ἐκδομένης μετὰ προηγουμένην ἔγγραφον γνωμοδότησιν δικηγόρου, ἐπὶ τούτῳ ὀριζομένου ὑπὸ τοῦ Εἰσαγγελέως· ἄλλ' οὐδὲ νὰ παραιτῇται τὴν περὶ τοιούτων ἀγωγῶν δίκην (ἄρθ. 75)· ἄλλ' οὐδὲ νὰ συμβιδάξῃται ἐν ὀνόματι τοῦ ἀνῆλικου, οὐδὲ νὰ συναινῇ εἰς ἀγωγὴν ἢ εἰς ἀπόφαισιν κατὰ τοῦ ἀνῆλικου, ἄνευ ἀδείας τοῦ συγγενικοῦ συμβουλίου καὶ μετὰ προηγουμένην γνωμοδότησιν δικηγόρου. Ἀλλ' ὁ συμβιδασμὸς, ἂν τὸ ἀντικείμενον ὑπερβαίνῃ τὰς πεντακοσίας δραχμὰς, δὲν ἰσχύει, ἂν μὴ ἐπικυρωθῇ ὑπὸ τοῦ δικαστηρίου.

Καὶ ἔχουσι μὲν κατὰ τὰλλα καλῶς αἱ ἀνωτέρω διατάξεις περὶ τῆς ἀντιπροσωπεύσεως τοῦ ἀνῆλικου καὶ τῆς διαχειρίσεως τῆς περιουσίας αὐτοῦ. Ἀλλ' ἐν πολλοῖς, ὡς ἡ πεῖρα ἀπέδειξε, διὰ τὸ πολὺ τῶν καθιερουμένων ὑπὲρ τῶν ἐπιτροπευομένων ἀσφαλειῶν ἐπῆλθον ἐκ τῆς βραδύτητος καὶ τῶν δαπανῶν μεγάλα ζημίαι εἰς τὰ ὀφφανικὰ συμφέροντα καὶ μάλιστα τὰ τῶν πτωχῶν οἰκογενειῶν. Οἱ περὶ ἐπιτροποκηδεμονίας νόμοι, γενικοὶ καὶ ὑπὲρ πάντων τιθέμενοι, πρέπει νὰ παρέχῃσι μὲν τὴν δυνατόν ἀσφάλειαν εἰς πάντας, ὅθεν καὶ εἰς τοὺς εὐπλοῦτους, ἀλλὰ πρὸ πάντων καὶ εὐκολίας εἰς τοὺς ἐνδεεῖς, ὧν ὁ ἀριθμὸς καὶ πολλῶν πολυπληθέστερος. Τὴν ὀφφανικὴν περιουσίαν, ὅταν ᾖ μικρά, δὲν πρέπει νὰ ἀπορροφῶσιν αἱ πολυλαὶ διατυπώσεις, ὡς καὶ ὑπὸ ἄλλων ἐμμέσως συνυπακουμένων βαρῶν παρακολουθούμεναι, τῶν φορολογικῶν διατάξεων. Ἀλλως τὴν ἐπιτροπειάν, οὖσαν ὑπηρεσίαν κοινῇ συμφέρουσαν καὶ ἱερὰν, ἀλλὰ καὶ βάρος ἄμισθον, χαλεπὸν, πολὺφροντι καὶ ἐπαχθεῖς, δὲν πρέπει νὰ καθιστᾷ ἔτι ἐπαχθεστέραν ὁ νόμος διὰ τῆς πληθῆος τῶν ταπσομένων διατυπώσεων. Κατὰ δὲ δῶκεν ὅτι πᾶς ὀφφανὸς χρῆζει ἐπιτρόπου· ἐπιτροποὶ δὲ τῶν πολλῶν ἐκ τῶν ὀφφανῶν, διαιτωμένων ἐν τοῖς χωρίοις, διορίζονται ἀναγκαιῶς οἱ ἐγγύτεροι αὐτῶν συγγενεῖς, ἀγράμματοι καὶ ἄπειροι ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον. Ἀλλ' ὑποβαλλόμενοι οὗτοι εἰς τῆλικαῦτας διατυπώσεις καὶ ὑποχρεώσεις, ἀναγκαζοῦσας αὐτοὺς νὰ καταφεύγῃσιν ἀδιαλείπτως εἰς συγκροτήσεις συγγενικῶν συμβουλίων, εἰς δικηγόρους, συμβολαιογράφους, εἰρηνοδίκας, εἰς δικαστήρια καὶ ἔνθεν μὲν νὰ ἀπασχολῶνται, ἔνθεν δὲ νὰ προκαταβάλλωσι πληρωμὰς ἀδράς, ἐν τῷ συγχρόνῳ τρέμουσι διὰ τὸ πληθεῖς τῶν εὐθυνῶν, καταλαμβάνονται ὑπὸ εἰδῶσι τινὸς ἀποστροφῆς πρὸς τὰ συγγενῆ αὐτῶν ὀφφανά, πρὸς ἃ ἐκ τῶν προτέρων δι-

δοθέντος λογαριασμοῦ τῆς διαχειρίσεως ἐκκαθαρισθέντος ὑπολοίπου.

Διὰ τῶν ἄρθρων 87—97 κανονίζονται τὰ τῆς ἐπιτροπείας τῶν φυσικῶν τέκνων, ἥτοι τῶν μὴ ἐν νομίμῳ γάμῳ γεννηθέντων. Κατ' αὐτά, ἐὰν μὲν τὸ φυσικὸν τέκνον ᾖ ἀνεγνωρισμένον, ἀπολέσαντος τὴν πατρικὴν ἐξουσίαν, κηρυχθέντος ἀφάντου ἢ ἀποθανόντος τοῦ πατρὸς, ἡ ἐπιτροπεία αὐτοῦ ἀνήκει εἰς τὴν μητέρα· δύναται δὲ ὁ πατήρ, ἐνασκῶν τὴν πατρικὴν ἐξουσίαν, νὰ διορίσῃ διὰ διαθήκης ἢ διὰ δηλώσεως ἐνώπιον εἰρηνοδίκου ἢ συμβολαιογράφου εἰς τὴν μητέρα σύμβουλον, οὗ ἡ συναίνεσις ἀπαιτεῖται ὅπως ἡ μήτηρ ἐνεργῇ ἐγκύρως. Ἐπίσης δὲ, ὡς ἐπὶ τῶν νομίμων τέκνων, ὀφείλει ἡ μέλλουσα νὰ συνάψῃ γάμον μὴτηρ τοῦ φυσικοῦ τέκνου νὰ προκαλέσῃ τὸν διορισμὸν ἐπιτρόπου, παυομένη ἄλλως αὐτοδικαίως τῆς ἐπιτροπείας, καθισταμένου δὲ εἰς ὁλόκληρον συνυπευθύνου καὶ τοῦ συζύγου αὐτῆς διὰ τὴν πρὸ τοῦ γάμου καὶ κατὰ τὴν διάρκειαν αὐτοῦ διαχειρίσιν τῆς ἐπιτροπείας. κλπ. Ἐὰν δὲ τὸ φυσικὸν τέκνον δὲν ἀνεγνωρίσθῃ, ἢ ἀνεγνωρίσθῃ μὲν ἀλλὰ δὲν ἔχῃ ἐπίτροπον, διότι ἡ μήτηρ αὐτοῦ ἀπέθανεν ἢ ἐπαύθη τῆς ἐπιτροπείας ἢ ἄλλως κατέστη ἀνίκανος εἰς ἐπιτροπείαν, διορίζει ἐπίτροπον αὐτοῦ τὸ πρωτοδικεῖον, διορίζεται δὲ πάντοτε καὶ παρεπίτροπος. Ὅσακις δὲ, προκειμένου περὶ νομίμων τέκνων, συγκαλεῖται συγγενικὸν συμβούλιον, οὗ εἶναι ἀναγκαῖα γνωμοδότησις ἢ ἀπόφασις, προκειμένου περὶ φυσικῶν τέκνων ἀπαιτεῖται γνωμοδότησις ἢ ἀπόφασις τοῦ εἰρηνοδίκου. (Περὶ ἀντιλήπτου, ἀπαγορεύσεως, κηδεμονίας, συγγενικοῦ συμβουλίου, χειραφείας ἴδε τὰς λέξεις ταύτας).

Θ. Ν. Φλογαίτης.

Ἐφετάς, θαλάσσης. Ὁ δ-

ερωθείς παρ' ἡμῖν τὸ πρῶτον ὑπὸ τοῦ περὶ συστάσεως ναυτικοῦ ἀπομαχικοῦ ταμείου ΧΛΘ' νόμου τοῦ 1861, περιλαμβάνει τοὺς ἐπ' ἐμπορίᾳ ναυτιλλομένους ὑφ' οἰονδήποτε βαθμὸν ἢ ἰδιότητα, τοὺς συγκροτοῦντας τὰ πληρώματα τοῦ πολεμικῶν πλοίων, τοὺς ἀλιεῖς, τοὺς πορθμεῖς, τοὺς δύτες, καὶ τοὺς πλοηγούς. Οἱ δὲ περὶ ναυτικῆς στρατολογίας νόμοι περιλαμβάνουσιν εἰς τὴν κατηγορίαν τῶν ἐργατῶν θαλάσσης καὶ τοὺς ἐργαζομένους ἐν ναυτικοῖς ἐργαστηρίοις, ἤτοι τοὺς ναυπηγούς, ξυλουργούς, σιδηρουργούς καὶ διανάκτας.

Πλὴν τοῦ πλοιάρχου καὶ τοῦ κυβερνήτου, πάντας τοὺς λοιπούς, τοὺς εἰς τὴν ὑπηρεσίαν τῶν ἐμπορικῶν πλοίων τεταγμένους, οἷον ὑποπλοιάρχους, ναυκλήρους, ναύτας, παιῆδας, μηχανικούς, θερμαστάς κτλ. ὁ ἐμπορικὸς νόμος περιλαμβάνει ὑπὸ τὴν ὀνομασίαν πλῆρωμα τοῦ πλοίου.

Οἱ κυρίως ἐργάται θαλάσσης, οἱ τὰ πληρώματα τῶν ἐμπορικῶν πλοίων συγκροτοῦντες, ὡς καὶ οἱ ἀλιεῖς, οἱ πορθμεῖς, οἱ δύτες καὶ οἱ πλοηγοὶ ἀπογράφονται ἐν τοῖς παρὰ τῷ ναυτικῷ ἀπομαχικῷ ταμείῳ τηρουμένοις μητρώοις τῶν ἐργατῶν θαλάσσης, καθ' ἃ περὶ τούτου ὁρίζει ὁ περὶ τοῦ ταμείου τούτου νόμος τοῦ 1884 ἐν συνδυασμῷ πρὸς τὸν περὶ ἀπογραφῆς τῶν ἐμποροναυτῶν νόμον τοῦ 1856. (Ὅρα περὶ τούτων εἰδικότερον Ὁδηγοῦ δημοσίων καὶ δημοτικῶν ὑπαλλήλων Φλογαίτου § 389 καὶ Ναυτικοῦ Ὁδηγοῦ Χρυσανθοπούλου σελ. 186—198).

Π. Γρυσανθοπούλος.

Ἑργοδοσία. Ἰδε Μίσθωσις ὑπηρεσίας.

Ἑρευνα. Ὁ ὅρος Ἑρευνα ἐν τῷ περὶ μεταλλείων νόμῳ εἶναι καθιερωμένος ὡς τεχνικός ὅρος διὰ τὴν δι' ἀνασκαφῆς ἢ διατρέψεως ἐσάφους, ἰδίου ἢ ἀλλοτρίου, ἐργασίαν πρὸς εὕρεσιν μεταλλ-

λείου τῇ συναινέσει τοῦ ἰδιοκτήτου, ὅταν τὸ ἔδαφος ᾗναι ἀλλότριον, ἢ, μὴ συναινούντος τούτου, τῇ ἀδείᾳ τοῦ ὑπουργοῦ τῶν Ἑσωτερικῶν (ἴδε ἀρθ. 11—13 τοῦ περὶ μεταλλείων νόμου).

Περὶ τῆς χρήσεως τῆς λέξεως Ἑρευνα, δι' ἧς ἐκφράζει ὁ νομοθέτης τὴν ἀντιστοιχίαν γαλλικῇν recherche, δύναται τις νὰ εἴπῃ, ὅτι εἶναι πολλὴ γενική.

Ἐν τινι ἐγκυκλίῳ τοῦ ὑπουργοῦ τῶν ἐσωτερικῶν μετὰ τὴν δημοσίευσιν τοῦ ἀπὸ 26 Ἀπριλίου 1867 ΣΚΗ' νόμου περὶ τροποποιήσεως ἀρθρῶν τινῶν τοῦ περὶ μεταλλείων Χ' νόμου τοῦ 1861, γίνεταί γεγνησὶς τοῦ ὅρου μεταλλομάστευσις, καὶ μεταλλομαστεύσις καὶ ἐργασία.

Ἐπίσης καὶ τὸ ἀπὸ 19 Ἰανουαρίου 1871 βουλ. διάταγμα περὶ τῶν πρὸς παραχώρησιν μεταλλείων αἰτήσεων καὶ τῶν χωρογραφικῶν αὐτῶν διαγραμμάτων κάμνει χρῆσιν τῶν ὀρων τούτων. Προνοῦμεν δὲ, ὅτι ἀντὶ τοῦ γενικωτάτου ὅρου Ἑρευνα ἡδυνάμεθα προτιμότερον νὰ κάμνωμεν χρῆσιν τοῦ εἰδικοῦ ὅρου μεταλλομάστευσις ἢ καὶ διαλελυμένως μάστευσις μετὰ ἄλλου, ἢ καὶ ἀπλῶς μάστευσις, ἥτις σημαίνει ἀναζητήσιν πρὸς εὕρεσιν πράγματος ἀγνώστου ᾗθι, ἔχουμεν δὲ καὶ ρῆμα μαστεύειν, καὶ μαστιυτὴν πολὺ προτιμότερα τῶν λέξεων ἑρευνῶν καὶ ἑρευνήτης.

Τὸ μαστεύειν μετεχειρίζοντο καὶ οἱ ἄραιοι λέγοντες μαστεύειν χώραν, τρυφήν κτλ. καὶ ἐπὶ τῆς θήρας μαστεύειν λαγῶν κτλ. πρὸς διάκρισιν τοῦ ἱγνέου, ὃ σημαίνει εὐρίσκομαι ἐπὶ τῶν ἱγνῶν τοῦ λαγωῦ καὶ τὰ παρακλουθῶ Ὑπὲρ τὴν λέξιν μάστευσις θὰ ἀναγράφωμεν τοὺς περὶ ἐρευνῆς νομικοὺς κανόνας.

Ἰω. Μεσσηνίου.

Ἑρῴην δίκη. Ἐν τῇ ἀστικῇ καὶ ποινικῇ διαδικασίᾳ χωρεῖ ἡ καλουμένη ἐρευνήσις διὰ τὴν εὕρε-

κασιὰ κατ' ἐρῆμην, τούτέστιν ἡ δίκη, καθ' ἣν καταδικάζεται ὑπεράσπιστος ὁ μὴ ἐμφανιζόμενος διάδικος. Κατὰ μὲν τὴν Πολιτικὴν δικονομίαν, εἰ μὲν μὴ ἐμφανισθῇ ὁ ἐνάγων, δικάζεται οὗτος ἐσθμην, ἐπιδικάζομένων εἰς τὸν ἐναγόμενον πασῶν τῶν προτάσεων αὐτοῦ. εἰ δὲ μὴ ἐμφανισθῇ ὁ ἐναγόμενος ἢ τις τῶν προσεπικληθέντων κοινωνῶν δικαιωμάτων, συγχωρεῖται εἰς τὸν ἐνάγοντα ἡ συζήτησις, μεθ' ὃ τὸ δικαστήριον προβαίνει εἰς τὴν κατ' ἐρῆμην ἀπόφασιν (Πολ. Δικ. ἀρθ. 303 καὶ ἐπ., 592 καὶ ἐπ.). Κατὰ δὲ τὴν Ποινικὴν δικονομίαν (ἀρθ. 336 καὶ ἐπ., 402 καὶ ἐπ.) δικάζεται κατ' ἐρῆμην ὁ μὴ ἐμφανισθείς κατηγορούμενος, δηλονότι ἡ δίκη προβαίνει, ἐξεταζομένων τῶν μαρτύρων καὶ καθυποβαλλομένων τῶν λοιπῶν ἀποδείξεων, μεθ' ὃ, ἀκουσθείσης τῆς κατηγορίας, ἐκδίδεται ἡ κατ' ἐρῆμην ἀπόφασις, ἐγγχειριζομένη τῇ ἐπιμελείᾳ τοῦ δημοσίου κατηγοροῦ εἰς τὸν καταδικασθέντα, δικαιούμενον νὰ ἀνακόψῃ τὴν ἀπόφασιν ἐντὸς τῆς νομίμου προθεσμίας (Βλ. Διαδικασία, Ἀνακοπή).

Β. Ν. Φλογαίτης.

Ἑρμηνεία. Πρὸς ἐφαρμογὴν τῶν νόμων ἀνάγκη νὰ ἀντιληφθῶμεν αὐτῶν, ὅλγοντες νὰ εἰσδύσωμεν εἰς τὴν ἔννοιαν αὐτῶν. ἄλλ' ἡ ἔννοια αὕτη εἶναι πολὺ δυσχερὴς, εἴτε διότι νόμοι συγγράφονται ἐκδοθέντες καὶ ἐπομένως ἐξ ἴσου ἰσχύοντες ἀντιμάχονται ἀλλήλοις, εἴτε διότι ἀρχαιότεροι καὶ νεώτεροι νόμοι φαίνονται μὲν ἀντιφάσκοντες ἐκ πρώτης ὀφθαλμοφανείας, ἀλλ' ἀκριβέστερον ἐξεταζόμενοι καταδείκνυνται συμφάσκοντες, εἴτε διότι καὶ αὐτὸς καθ' ἑαυτὸν ὁ περὶ ἑρμηνείαν νόμος εἶναι ἀσαφὴς καὶ ἀτελής. Ἐπειδὴ δὲ ἀπαγορεύεται εἰς τὸν δικαστὴν νὰ ἀπαραιρήσῃ τὸν ἑαυτοῦ ἀποφάσκον ἐπὶ τῷ

δικαστῇ ἰδίως ἀρεῖται ἐπωρῶντες νὰ συλλάβῃ ὠρισμένην ἔννοιαν τοῦ νόμου, ὅπως καταρτίσῃ κατ' αὐτὴν τὴν ἀπόφασιν αὐτοῦ. Ἀλλὰ κατὰ δευτερεύοντα λόγον ὅ, τι περὶ δικαστοῦ λέγομεν ἐφαρμόζεται καὶ εἰς πάντα πολίτην, θέλοντα νὰ συμμορφώσῃ τὰς πράξεις καὶ ἐνεργείας αὐτοῦ πρὸς τὰς διατάξεις τοῦ δημοσίου νόμου, καὶ εἰ μᾶλλον τὸν δικηγόρον, (εἰς ὃν προστρέχει ὁ ἀγευστος τῆς νομικῆς πολίτης, ἀπ' αὐτοῦ ἀπεκδεχόμενος τὴν ἀληθῆ τοῦ νόμου ἔννοιαν), καὶ τὸν νομοδιδάσκαλον, ὀφείλοντα νὰ μεταδώσῃ εἰς τοὺς ὁμιλητάς ἢ τοὺς ἀναγνώστας αὐτοῦ τοῦ νόμου τὴν ἔννοιαν. Ἰδοὺ πόθεν ἡ ἀνάγκη τῆς ἐρμηνείας. Ὁ ἐξηγητὴς τοῦ νόμου, ἀκολουθῶν τὰς ὑπαγορεύσεις τῆς λογικῆς καὶ τὰς περὶ ἑρμηνείας τῶν νόμων διατάξεις αὐτοῦ τοῦ θετικοῦ δικαίου, (Ἰδε Ἑρμηνευτικοὶ κανόνες), ἐρευνῶν δὲ οὐ μόνον τὴν γραμματικὴν τῶν ἐν τῷ νόμῳ λέξεων σημασίαν, ἀλλ' ὁσάκις ἡ αὐτῆς εὐρισκομένη ἔννοια δὲν εἶναι πλήρης ἢ λογικῶς ἀποδεκτὴ, καὶ τὴν πρὸς ἀλλήλα λογικὴν σχέσιν τῶν μερῶν τοῦ νόμου καθ' ἑκάστα καὶ ἐξακριβῶν διὰ τῆς μελέτης τὴν ἐν καὶρῷ τῆς ἐκδόσεως τοῦ νόμου κατάστασιν τῆς ὅλης νομοθεσίας καὶ τὴν ἐπ' αὐτὴν ἐπίδρασιν τοῦ νέου νόμου, πρὸς δὲ ἐξετάζων τὴν συνάφειαν, ἥτις συνδέει εἰς ὀργανικὸν σύνολον τοὺς νομικοὺς κανόνας ἐν γένει, θέλει σχηματίσει ἰδίαν τινὰ γνώμην περὶ τῆς ἔννομίας τοῦ νόμου. Ἀλλ' ἡ γνώμη ἡ πεποιθήσις αὕτη (τοῦ δικαστοῦ, τοῦ δικηγόρου, τοῦ ἐπιστήμονος), ἀπόρροια τῆς ἀτομικῆς κρίσεως αὐτοῦ, δυνατόν νὰ ᾖ καὶ σφαλὲς, διό οὐδὲν δυνάμει τὴν κρίσιν ἄλλου δικαστοῦ ἢ ἐπιστήμονος, καλουμένου εἰς ἑρμηνείαν τοῦ αὐτοῦ νόμου, δυνάμενος νὰ

γικῆς ὀνομάζεται ὁ ὀ γ μ α τ ι κ ῆ ἢ ἐ-
 π ι σ τ η μ ο ν ι κ ῆ ἑρμηνεία, δυναμένη
 ἄλλως νὰ ὀνομασθῇ καὶ ἀνεπίση-
 μος ἢ ἰ δ ι ω τ ι κ ῆ ἑρμηνεία. Ἡ δ' ἑρ-
 μηνεία ἄλλων δικαστῶν ἢ ἐπιστημόνων
 ἑρμηνεύσαντων προηγουμένως τὸν νόμον,
 μάλιστα δὲ τοῦ ἀνωτάτου δικαστηρίου
 (τοῦ Ἀκυρωτικοῦ), καὶ περμὴ ὑποτάττουσα
 τὸν κατόπιν ἑρμηνεύοντα δικαστὴν ἢ ἐ-
 πιστήμονα, δοῦναι οὐχ ἦτον αὐτὸν
 εἰς τὴν εὐχερεστέραν μόρφωσιν τῆς κρί-
 σεως αὐτοῦ περὶ τῆς ἐννοίας τοῦ νόμου.
 Διὰ τοῦτο πολλὰ ἀποδίδεται ἀξία ὑπὸ
 τῶν νομοδιδασκῶν εἰς τὴν διὰ πεφημισμένων
 ἐπιστημονικῶν συγγραμμάτων καὶ διὰ
 τῶν δικαστικῶν ἀποφάσεων, μάλιστα δὲ
 τῶν ἀνωτέρων δικαστηρίων, δοθεῖσαν
 ὁμοιοτροπον καὶ ὁμοιόμορφον ἑρμηνείαν.
 Ἡ τοιοῦτου εἶδους βοηθητικὴ διὰ τοὺς
 κατόπιν ἑρμηνεύοντας προηγηθεῖσα ὁμό-
 φωνος ἑρμηνεία, ἣτις πολλάκις ἔχει σχε-
 δὸν ἀξίαν νόμου, καθὼς παρὰ πάντων ἕως
 τότε δεκτὴ γενομένη ὁμογενωμένως, γνω-
 στή ὑπὸ τὸ ὄνομα *usus* (νομολογι-
 κή), δὲν ἀνῆκει ὁμως εἰς τὴν ἐπίσημον
 ἄλλ' εἰς τὴν ἀνεπίσημον ἢ ἐπιστη-
 μονικὴν ἑρμηνείαν, καθὼς οὐδὲως δεσ-
 μεύουσα ὑποχρεωτικῶς τὸν κατόπιν ἐ-
 ξηγητὴν τοῦ νόμου, ἀλλ' ἀπλῶς ἡθικὸν
 κύρος ἀσκούσα παρ' αὐτῷ. Ἄλλ' ἐνεκα τῆς
 διαφόρου πολλάκις ὑπὸ τῶν δικαστῶν καὶ
 ἐπιστημόνων ἑρμηνείας καὶ ἐπομένως τῆς
 διαφόρου ἐφαρμογῆς τῶν νόμων γίνεται
 ἐσθ' ὅτε μεγάλη σύγχυσις ἐν τῇ πολιτείᾳ.
 Τὴν σύγχυσιν ταύτην προτίθεται νὰ θε-
 ραπεύσῃ ἡ καλουμένη αὐθεντικὴ ἢ
 ἐπίσημος ἑρμηνεία τῶν νόμων,
 ἣτοι ἡ ὑποχρεωτικὴ διὰ τὴν δικαστι-
 κὴν ἐξουσίαν ἑρμηνεία αὐτῶν, ἣν ἀπο-
 νέμουσι τὰ συντάγματα εἰς τὴν νομοθε-
 τικὴν ἐξουσίαν. Ἐπελθούσης τῆς αὐθεν-
 τικῆς ἑρμηνείας, ὁ δικαστὴς ὀφείλει νὰ
 ἑρμηνεύσῃ τὸν ἐπίσημως ἑρμηνευθέντα
 νόμον, καθ' ἣν ἐννοίαν ὥρισεν ἡ νομοθε-

τικὴ ἐξουσία διὰ τοῦ ὑπ' αὐτῆς ἐκδοθέν-
 τος ἑρμηνευτικοῦ νόμου, καὶ ἂν ἐτι φρο-
 νῇ, ὅτι ἡ ἑρμηνεία αὕτη εἶναι πάντῃ
 ἐσφαλμένη. Ἀλλὰ τίς ἡ χρεια νὰ ἀπο-
 νεμηθῇ ῥητῶς τὸ δικαίωμα τῆς δι' ἑρ-
 μηνευτικῶν νόμων ἐξηγήσεως τῶν προ-
 παρχόντων νόμων εἰς τὴν νομοθετικὴν
 ἐξουσίαν, ἣτις καὶ ἀνευ τῆς ἀπανομῆς
 ταύτης δύναται δυνάμει τοῦ νομοθετικοῦ
 αὐτῆς δικαιώματος νὰ μεταβάλλῃ κατὰ
 τὸ δοκοῦν τοὺς κειμένους νόμους. πολλῶ
 δὲ μᾶλλον νὰ συντάσῃ ἀπλῶς νόμον,
 ρυθμίζοντα σαφέστερον τὰς σχέσεις, ἢ
 ἐκάνόνειεν ὁ παλαιὸς ἀσαφὴς νόμος. Ἰδοὺ
 τίς ἡ διαφορὰ μεταξὺ τοῦ ἑρμηνευτικοῦ
 νόμου, καὶ νόμου νέου τῆς νομοθετικῆς
 ἐξουσίας, μὴ φέροντος τὸν τύπον ἑρμη-
 νείας. Ἄν μὲν συνταχθῇ νέος νόμος, ἰσ-
 χύει διὰ τὸ μέλλον· ἂν δὲ ἑρμηνευτικός,
 συμπίπτει μετ' αὐτοῦ τοῦ ἑρμηνευομένου
 νόμου καὶ ἀνατρέχει ἐπομένως μέχρι τῆς
 ἐποχῆς, καθ' ἣν ὁ ἑρμηνευόμενος ἐξη-
 γηθεὶς, ὡς ὀρθῶς ἀπεφάνητο τό τε Ἀ-
 κυρωτικὸν τῆς Γαλλίας καὶ ὁ ἡμέτερος
 Ἀρειος Πάγος (ἀποφ. 410 τοῦ 64). Ὁ
 Dunvergier εἶχεν ἐναντίαν γνώμην, διατει-
 νόμενος, ὅτι καὶ ὁ ἑρμηνευτικὸς νόμος
 ἰσχύει μόνον διὰ τὸ μέλλον· ἀλλ' ἡ γνώμη
 αὕτη, ἄγουσα εἰς τὸ ἄτοπον νὰ θεωρῆται
 τρόπον τινὰ καθιερωμένην καί, οὕτως εἰπεῖν,
 κεκτημένον δικαίωμα ἢ πλάνη περὶ τῆς
 ἀληθοῦς ἐννοίας τοῦ νόμου, ἣν προτίθεται
 νὰ ἄρῃ διὰ τῆς αὐθεντικῆς ἑρμηνείας ἢ
 νομοθετικῆς ἐξουσίας, εἶναι προδήλως ἄτο-
 πος· ἄλλως, ἐπαναλέγομεν, οὐδεμία ὑ-
 πῆρχε χρεια, ἂν προέκειτο περὶ τῆς
 ἐν τῷ μέλλοντι μόνον ἰσχύος τοῦ ἑρ-
 μηνευτικοῦ νόμου, νὰ καθιερωθῇ ῥητῶς
 τὸ δικαίωμα τῆς ὑπὸ τῆς νομοθετικῆς
 ἐξουσίας αὐθεντικῆς ἑρμηνείας τῶν νόμων
 ἐν τοῖς συνταγματικοῖς χάρταις, ἀφ' οὗ
 πασιγνώστως ἡ νομοθετικὴ ἐξουσία δύνα-
 ται νὰ ἀκυρῇ ἢ νὰ μεταβάλλῃ διὰ νέων
 νόμων τοὺς προϋπάρχοντας.

μηνεῖα εἶναι ἢ μὴ ἀντικειμένη εἰς τὰς ἀρχὰς τοῦ δικαίου, καὶ ἢ μᾶλλον πρὸς τὴν βούλησιν τοῦ νόμου καὶ τὰς ὑπαγορεύσεις τοῦ ὀρθοῦ λόγου συμβιβασομένη (L. 19 Πανθ. 1, 3).

Ἐπὶ παντός πράγματος προτιμάσθω τῆς ἀκριθείας τὸ δίκαιον (Βασ. η', 7, 6).

Ἐν πᾶσι μὲν, μάλιστα δὲ τῷ νόμῳ, τὸ δίκαιον σκοπεῖτω (Βασ. ψ', 2, 3).

Σημειωτέον ὅτι ἐπὶ τοσοῦτον ἢ ἐπιείκεια ὑπερέχει τοῦ θετοῦ δικαίου, ὥστε, εἰν διὰ τῆς κατὰ γράμμα ἐφαρμογῆς τοῦ νόμου προσβάλληται τὸ δίκαιον, προτιμᾶται ἢ ἐπὶ τὸ ἐπιεικέστερον ἐρμηνεῖα τοῦ νόμου.

Ἐξαίρεσις χωρεῖ, ὅταν ὁ νόμος δὲν ᾔηται δεκτικὸς μετριάσεως, ἄνευ παντελοῦς αὐτοῦ ἀνατροπῆς. Ἡ κατὰ γράμμα ἐφαρμογὴ αὐτοῦ εἰς τοιαύτην περίπτωσιν εἶναι ἄφευκτος, καὶ ἂν εἰς ἄτοπον κατὰ τὸ φαινόμενον ἀπάγῃ· λέγομεν κατὰ τὸ φαινόμενον, διότι διὰ τῆς ἀκριβοῦς τηρήσεως τοῦ νόμου προκύπτει ἔμμεσος κοινωνικὴ ὠφέλεια πλείστου λόγου ἄξια.

Τῷ ὄντι, εἰν ὁ δικαστὴς πειθόμενος π. χ. ὅτι διαθήκη τις, καίτοι ἄκυρος ἔνεκα τῆς ἐλλείψεως τύπου τινός, ἐμφαίνει οὐχ ἥττον τὴν τελευταίαν τοῦ διαθέτου βούλησιν καὶ, ἐρμηνεύων αὐτὴν ἐπιεικῶς, ἀποφανθῇ αὐτὴν ἔγκυρον, δὲν ἀνατρέπει τὸν νόμον, ὅστις ἐν ταῖς διαθήκαις ἀπαιτεῖ τὴν τήρησιν τῶν τύπων, οὗς διέγραψε, δὲν γίνεται ἀνώτερος τοῦ νόμου, κρίνων αὐτὸν ὡς σκληρόν, ἐναντίον τῆς ὑποχρεώσεως, εἰς τὴν ὁποίαν αὐτὸς ὁ νόμος ὑποβάλλει αὐτόν;

Ἰσχύουσιν ὡσαύτως οἱ ἐξῆς κανόνες:

Ἐν τῇ τῶν νόμων ἐρμηνείᾳ τῇ συνηθείᾳ δεῖ προσέχειν τῆς πόλεως, καὶ ὅπως ἐπὶ τῶν ὁμοίων διὰ παντός ἐψηφίσθη (Βασ. μς'. 2, 1). Οὐ δεῖ μεταποιεῖν τὰ πρόδηλον ἐρμηνεῖαν ἔχοντα (Β. λγ' 2, 1).

Ἄριστος δηλονότι ἐρμηνεὺς εἶναι ἢ συνήθεια· ὅθεν ἢ ἔννοια, ἥτις ἀνέκαθεν

καὶ ὁμοιομόρφως ἀπεδόθη, δι' ἀποφάσεων μάλιστα τῶν ἀνωτέρων δικαστηρίων, εἰς νόμον τινά, δὲν πρέπει νὰ μεταβάλληται.

Τοῦτο ἐννοεῖ καὶ τὸ ἐδάφιον τοῦ ἀρθροῦ α' τοῦ ἀπὸ 28 Φεβρ. (7 Μαρτίου) νόμου, παραδεχομένου τὰ ἔθιμα, οὐχὶ μόνον ὅσα πολυχρόνιος καὶ ἀδιάκοπος συνήθεια, ἀλλὰ καὶ ὅσα αἱ δικαστικαὶ ἀποφάσεις καθιέρωσαν.

Ἄλλ' ἐὰν ἡ ὁμοιομορφία δι' ἀποφάσεων ἑρμηνεῖα ἦναι προῖον πλάνης; Κατὰ τὸν Ν. 3. Πανθ. 33. 10 καὶ τότε ἡ ὁμοιομορφία ἑρμηνεῖα ἀποτελεῖ νόμον. *Error communis facit jus*. Ἀλλὰ κατ' ἄλλους νομικούς κανόνας: Τὸ παρὰ κανόνα εἰσδεχθὲν οὐχ ἔλκεται πρὸς ὑπόδειγμα (Βασ. κδ. 2, 1). Τὰ δι' ἀνάγκην παρὰ κανόνα νόμου δεχθέντα οὐχ ἔλκονται εἰς ὑπόδειγμα (Βασ. ρβ'. 2, 3). Οὐτε δὲ φυλάττομεν ἐπὶ ταῖς παρὰ κανόνας εἰσαχθεῖσι τὸν λογισμόν τοῦ νόμου (Βασ. κέ. 2, 1). Ἄλλ' οἱ δύο οὗτοι κανόνες συμβιβάζονται πρὸς τὸν προηγούμενον, ἐὰν παραδεχθῶμεν ὅτι οἱ τελευταῖοι οὗτοι νοσοῦν ἑρμηνεῖαν μὴ καθιερωθεῖσαν διὰ συνεχῶν καὶ ὁμοιομόρφων ἀποφάσεων.

Ἔτερον σπουδαῖον νομικὸν ἄξιωμα εἶναι ὅτι «Οὐ δυνατόν ἀπάντων τῶν νόμων ἀποδιδόναι λογισμόν (Βασ. λ'. 2, 1).

Ὁ Mailher de Chabrat ἐν τῇ περὶ ἑρμηνείας τῶν νόμων μονογραφίᾳ αὐτοῦ (σελ. 90) λέγει ὁρθῶς ὅτι ὁ κανὼν οὗτος δὲν ἐννοεῖ ὅτι ὑπάρχουσι νόμοι ἄνευ λόγου καὶ ὅτι δὲν πρέπει νὰ ζητῶμεν αὐτὸν, ἀλλὰ μόνον ὅτι ἐνίοτε εἶναι ἀδύνατος ἡ δυσκολία ἄγαν ἢ γνῶσις τοῦ λόγου, ἀλλ' ἡ ἑλλειψὶς αὕτη δὲν εἶναι τοῦ νόμου, (ὅστις πάντοτε ἔχει λόγον), ἀλλὰ τοῦ νοῦ ἡμῶν, ἀδυνατοῦντος ἢ δυσχεραίνοντος νὰ εὕρῃ τοῦ νόμου τὸν λόγον.

Παρατηρητέον ὅτι συνηθεστάτα ὁ νόμος, τοῦ ὁποίου ὁ λόγος εἶναι ἀόηλος, τείνει διὰ τοῦ αἰετοῦ ἀποτελέσματος τῆς ἐφαρ-

μογῆς αὐτοῦ εἰς ἔμμεσόν τι ἀποτέλεσμα τοῦ δημοσίου συμφέροντος (ἴδε Domat Βιβλ. προισαγ. τίτλ. α'. Τμῆμ. θ').

Σπουδαῖοι ἐπίσης ἑρμηνευτικοὶ κανόνες εἶναι οἱ καθ' οὓς «τὰ ἐνδοιάζον οὐκ ἐπιτήδειον εἰς ἀμφιβολίας ἀναίρεσιν. (Κωδ. Ν. 12. § 2. Βιβλ. 8. τίτλ. 10). Οὐ δὲ οὖν αὐτῶν ζητεῖν λογισμόν. Βασ. λδ. 2. 1).

Οἱ κανόνες οὗτοι φαίνεται μὲν ὅτι εἶναι ἐπακολούθημα τοῦ προλαβόντος, προγματικῶς ὅμως δὲν προτίθενται ν' ἀπαγορεύωσιν ἀπολύτως τὴν ζήτησιν τῆς διανοίας τοῦ νόμου, εἰμὴ ὁσάκις τὸ γράμμα αὐτοῦ δὲ ἀντίκειται εἰς τὰς βεβαίας ἀρχὰς τοῦ δικαίου.

Κατ' ἄλλο νομικὸν ἄξιωμα. Ἐπὶ τῶν ὁμοίων τέμνεσθαι δεῖ τὰ περὶ ὧν οὐ κεῖται νόμος (Βασ. κγ'. 2, 1).

Ὁ νόμος δὲν δύναται νὰ περιλάβῃ εἰ μὴ τὰ ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον συμβαίνοντα. Ὁ δικαστὴς ἄρα ὀφείλει, ὁσάκις προκειμένην τινὰ περίπτωσιν δὲν προνοεῖ ῥητὸς νόμος, ν' ἀναπληρώσῃ τὴν σιωπὴν, ἐφαρμοζὼν ἄλλον νόμον, προνοοῦντα ἄλλα: μὲν περιπτώσεις, ὁμοίας δὲ ἐνεκα τῆς ταυτότητος τοῦ παραγαγόντος αὐτὰς λόγου.

«Περὶ μὲν ὧν νόμοι εἰσὶ, κατὰ τοὺς νόμους ψηφιεῖσθαι, περὶ ὧν δὲ μὴ εἰσι, γνώμη, τῇ δικαιοτάτῃ» εἶπε καὶ ὁ ἡμέτερος ῥητορικώτατος καὶ νομικώτατος ἀνὴρ τῆς ἀρχαιότητος Δημοσθένης.

Ἐκ τοῦ προκειμένου κανόνος καὶ ἐκ τῆς διατάξεως τοῦ Ν. 32. Π. ad leg. Falcid. οἱ νομοδιόσκαλοι συνήγαγον τὸ ἀπόφθεγμα *ubi eadem ratio ibi idem jus debet esse*.

Ἄλλ' ἡ ἀρχὴ αὕτη οὐδέποτε ἐφαρμόζεται ἐπὶ τῶν ποινικῶν δικῶν. Οὐδεὶς ὑπόκειται εἰς ποινάς, ἐνεκα πράξεων τὰς ὁποίας ὁ νόμος ῥητῶς δὲν ἀπαγορεύει ἐπὶ ἀπειλῇ ποινῆς. Τοῦτο καθιεροῦται καὶ ὑπὸ τοῦ ἀσθενοῦς παύτου τοῦ ἡμετέρου

ποινικοῦ νόμου. «Ποινὴ δὲν καταγινώσκειται, πλὴν εἰς ἐκείνας μόνον τὰς πράξεις καὶ ἑλλείψεις, κατὰ τῶν ὁποίων νόμος τις ὥρισε προηγουμένως ρητὴν ποινὴν.»

Δὲν πρέπει προσέτι νὰ ἐφαρμοῇται ὁσάκις ὁ νόμος ἀντίκειται εἰς τὸς ἀρχὰς τῆς δικαιοσύνης, καὶ ἐὰν συμπίπτῃ ἡ τοῦ λόγου ταυτότης. «Τὰ παρὰ κανόνας νόμου δεχθέντα οὐχ ἔλκεται εἰς ὁμοία. (Βασ. κα'. 2, 3).

Ἐκ τοῦ κανόνος τούτου ἀπορρέει συμπέρασμα βέβαιον ὅτι ὁ ἐνεκα ἐξαιρετικῆς περιπτώσεως νομοθετούμενος νόμος δὲν πρέπει νὰ ἐπεκτείνεται εἰς ἄλλας παρὰ τὰς ὑπ' αὐτοῦ προνοουμένας περιπτώσεις. Quae in unum casum concepta sunt ad alios casus trahi non debet.

Ἐντεῦθεν δ' ἀπορρέουσι δύο ἀρχαὶ κοινῶς ὑπὸ τῶν νομοδιδασκάλων παραδεχόμεναι:

α.) «Ὅτι οἱ μὴ ἀφορῶντες εἰς ἐξαιρετικὴν τινα περίπτωσιν νόμοι, καὶ τοιοῦτοι εἶναι οἱ διὰ γενικῶν φράσεων ἐκπεφρασμένοι, ἐφαρμόζονται εἰς πᾶσαν ὁμοίαν περίπτωσιν ἀνεξαίρετως.

Ὁ περιώνυμος Γοδοφρῆδος (Godefroi), ἐρειδόμενος εἰς τὸν N. 8. Πανδ. de publiciana in rem actione ἔχοντα οὕτω. De pretio vero soluto nihil exprimitur: unde potest conjectura capi quasi nec sententia praetoris ea sit, ut requiritur an solum sit pretium, ἀποφαίνεται τὴν ἀρχὴν Generaliter lex generalis accipi debet καὶ ἐτέραν Ubi lex non distinguit nec nos distinguere debemus (ad L. 8. D. de public in rem act.), τούτέστιν ὅπου αὐτὸς ὁ νόμος δὲν φέρει διάκρισιν, οὐδ' ἡμεῖς δυνάμεθα νὰ διακρίνωμεν. Ἡ ἐξαίρεσις ἄρα ἡ διάκρισις δὲν εἰκάζεται, ὅθεν πρέπει νὰ ἦναι ἐν τῷ νόμῳ ρητὴ καὶ σαφής, πᾶσα δὲ ἀμφιβολία ἐρμηνεύεται κατὰ τῆς ἐξαίρεσεως.

β.) «Ὅτι οἱ νόμοι, οἵτινες, καίπερ ὑπάρχοντες νόμοι, ἀφορῶντος ἐν γένει εἰς

ὕλην τινὰ, ρυθμίζουσιν ἐξαιρετικὰς τινας περιπτώσεις, οὐ μόνον δὲν ἀναιροῦσιν, ἀλλὰ καὶ ἐνισχύουσι τὸν γενικὸν νόμον: ὅθεν καὶ ὁ ἀφορισμὸς 17 τοῦ Βάκωνος de just. unic. Exceptio firmat vim legis in casibus non exceptis.

Ὁ νόμος 12 Π. de judic. (Βασ. 16-7, 5.) ἀποφαίνεται:

Πολλῶν ὄντων δικαστῶν, ἐὰν ὁ Πρακτωρ ἓνα κωλύσῃ, τοῖς ἄλλοις ἐπιτρέπεται δοκεῖν.

Ἐντεῦθεν ὁ Γοδοφρῆδος συνήγαγε τὴν ἀρχὴν inclusio unius est exclusio alterius: ἤγουν ἡ ἐγκλείσις ἐνὸς πράγματος ἀποκλείει τὸ ἕτερον.

Qui de uno dicit de altero negat.

Ἡ κατάφασις δηλ. τινὸς πράγματος εἶναι ἀρνήσις τοῦ ἄλλου καὶ

Exclusa consentur omnia, quae lex enumeranda non includit.

Ὡς ἐξηρημένον θεωρεῖται, ὅτι ὁ νόμος δὲν συμπεριλαμβάνει εἰς τὴν ἀπαρίθμησιν.

Αἱ ἀρχαὶ αὗται εἶναι λογικὸν τῆς διατάξεως τοῦ εἰρημένου νόμου ἐπακολούθημα, ἀλλ' ἡ χρῆσις αὐτῶν πρέπει νὰ γίνηται μετὰ μεγίστης προσοχῆς, διότι ἡ κατὰ πᾶσαν περίπτωσιν ἐφαρμογὴ αὐτῶν ἀποβαίνει ἐνίοτε πλημμελής. Ἐὰν π. χ. διάταξις τις, μὴ ἀντιτασσομένη εἰς ἀντίθετόν τινα κανόνα, ἀποφαίνεται τι ἢ δεικνύσι θέματά τινα, τότε ἡ διάταξις αὕτη, ὡς παρχούσης ταυτότητος λόγου, πρέπει, ὡς ἄνωτέρω εἰρηται, νὰ ἐφαρμοῇται ἐπὶ ὁμοίων περιπτώσεων τῆς αὐτῆς φύσεως.

Ἀπεναντίας, ἐὰν ἡ διάταξις δὲν ἦναι εἰμὴ ἐξαίρεσις γενικοῦ τινος κανόνος, τότε ἐπειδὴ ἡ ἐξαίρεσις ἐνισχύει τὸν κανόνα, πρέπει νὰ περιορίζεται αὕτη εἰς τὰ ὅρια τῆς ἐξαίρεσεως ἣν προνοεῖ (α). Ἐν τοι-

(α) Οὕτως ὁ Οὐλπιανὸς ἐκ τῆς διατάξεως τοῦ Ἰουλίου νόμου, τῆς ἀποκλεί-

αὕτη περιπτώσει αἱ προεκτεθεῖσαι ἀρχαί, αἵτινες λαμβάνουσιν ἐνίοτε τὴν ἐπ' αὐτοῦ μίαν τοῦ ἐξ ἀντιθέτου ἐννοίας (a contrario sensu) ἐπιχειρήματος, ἔχουσι πλήρη ἰσχύν.

Οὕτως ὁ νόμος κωλύων, συγχωρεῖ. «Ὅτε νόμος συγχωρεῖ τι παρελθόν, εἰς τὸν ἐπὶόντα χρόνον αὐτὸ κωλύει. (Βασ. λβ'. 2, 1).

Ὁ κανὼν οὗτος ἔχει πολλήν ἀναλογίαν πρὸς τὰς προεκτεθείσας ἀρχάς. Ἐξ ἀντιθέτου ἐννοίας αὐτοῦ ἀπορρέει τὸ συμπέρασμα, ὅτι ἡ ἐπὶ ὠρισμένον τινὰ χρόνον κώλυσις παύει, παρερχομένου τοῦ αὐτοῦ χρόνου.

Ἐξ ἄλλου ὑπάρχει κανὼν ὅτι «οὐ πᾶν, ὅπερ ἔξεστιν, ἤδη καὶ εὐπρεπὲς ἐστίν» (Βασ. ρμδ' 2, 3). Περιγράφει γὰρ ὁ ποιὼν, ὅπερ ῥητῶς μὲν ὁ Νόμος οὐκ ἐκώλυσε· οὐ μὴν αὐτὸ βούλεται γίνεσθαι (Βασ. μ'. 2, 1). Τοῦτέστι καὶ ὅτι ὁ νόμος ῥητῶς δὲν ἀπαγορεύει τι, δὲν παραδέχεται ὅμως ὅ, τι εἰς τὰ χρηστὰ ἦθῃ καὶ τὴν ἐπιείκειαν ἀντικατατίθεται, οὐδὲ πρᾶξιν, θεμιτὴν μὲν καθ' ἑαυτήν, τείνουσαν ὅμως ἐμμέσως εἰς τὴν παραβίαν ἀπαγορευτικοῦ τινος νόμου.

Σημειωτέον τέλος ὅτι κατὰ ῥητοῦς νόμικους κανόνας «Οὐδενὶ νόμῳ βεβαιούται τὰ τῇ φύσει τῶν πραγμάτων κεκωλυμένα (Βασ. ρπη' 2, 3).

Καὶ τὸ ἀπωθεῖσθαι τὴν ἐπιφερομένην βίαν ἢ ὕβριν· ὅσα γὰρ τις εἰς φυλακὴν τοῦ ἰδίου σώματος ποιεῖ. νομίμως ποιεῖ. (Βασ. γ'. 2, 1). καὶ κεφ. 4. de reg. jur. extr.

οὕσης τὴν μαρτυρίαν τῆς ἐπὶ μοιχείᾳ καταδικασθείσης γυναίκος, συνάγει ὅτι ἡ μαρτυρία τῶν γυναικῶν εἶναι δεκτὴ καὶ μόνον εἰς κατάρτισιν διαθήκης εἶναι ἀπαράδεκτος, διότι νόμος ἀπαγορεύει αὐτὴν καὶ κατὰ τὴν περίπτωσιν ταύτην (N. 20 § 6, qui testam fac. poss. n. 18. Π. de testibus).

Quod non est licitum in lege necessitas facit licitum.

Τὴν ἀρχὴν αὐτὴν καθιστοῦ καὶ τὸ ἄρθρον 99 τοῦ Ποινικοῦ Νομοῦ.

Ῥητέον ὅτι ὑπάρχουσι καὶ τὰ ἐξῆς νομικὰ ἀξιώματα. «Τῷ πλείονι καὶ τὸ ἔλαττον περιέχεται» (Βασ. ρε'. 2, 3.) «Ὡς τινι τὸ πλεον ἔξεστι καὶ τὸ ἥττον ἔξεστι» (Βασ. κα'. 2, 3). «Ὁ δυνατόμενος πωλῆσαι ἄκοντός μου, πολλῶν μάλλον καὶ ἀγνοοῦντος καὶ ἀπόντος μου» (Β. κς'. 2, 3). Ὅθεν, ὅταν τὸ πλεον κωλύηται ἢ συγχωρῆται, κατὰ μείζονα λόγον κωλύεται ἢ συγχωρεῖται καὶ τὸ ἔλαττον. (Ἴδε καὶ Νομικὰ Ἐπιχειρήματα).

Θ. Ν. Φλογαίτης.

Ἑρμηνεῖς. Ἑρμηνεύς ἡ ἄλλως διερμηνεύς καλεῖται ὁ ὑπὸ τοῦ δικαστοῦ κατὰ τὸ στάδιον τῆς προδικασίας ἢ τῆς ἐπ' ἀκροατηρίου διαδικασίας καλούμενος πρὸς ἐρμηνείαν τῶν κατατιθεμένων ὑπὸ ἀλλογλώσσου ἢ ἀλάλου μάρτυρος ἢ κατηγορουμένου (Ποιν. Δικ. ἄρθ. 130 ἐ. Πολ. Δικ. ἄρθ. 340 ἐ.).

Ἐν τε τῇ πολιτικῇ καὶ τῇ ποινικῇ διαδικασίᾳ ὁ ἐρμηνεύς ὑποχρεούται νὰ ὁμολῇ ὅτι ἐρμηνεύσει ἀκριβῶς καὶ πιστῶς τὰ κατατεθέντα· δύναται δὲ πᾶς διάδικος νὰ προκαλῇ τὴν ἐξαιρέσιν τοῦ ἐρμηνεύς δι' οὓς λόγους καὶ τὴν τῶν πραγματογνωμόνων, ἥτοι διὰ συγγένειαν αὐτοῦ πρὸς τινὰ τῶν διαδίκων ἢ δι' ἰδιωτικὸν αὐτοῦ συμφέρον, ἔστω καὶ πόρρωθεν, εἰς τὴν ἐκδοκὴν τῆς δίκης. Σημειωτέον ὅτι ἡ παράλειψις τοῦ διορισμοῦ τοῦ προσήκοντος ἐρμηνεύς ἢ ἡ παράλειψις τῆς ὁρκίσεως αὐτοῦ ἀποτελεῖ λόγον ἀναιρέσεως (Ποιν. Δικ. ἄρθ. 407 καὶ 458). Διὰ δὲ τοῦ νόμου 2267 τῆς 20 Μαΐου 1882 ἐνομοθετήθη καὶ θέσις ὑπαλληλικῇ ἐρμηνείᾳ τῆς Τουρκικῆς γλώσσης παρὰ τοῖς δικαστηρίοις τῶν νέων ἐπαρχιῶν, καθῆκον ἔχοντος νὰ ἐκτελῇ τὰ προειρημένα καθήκοντα ἐρμηνεύς, ὅσάκις παρίσταται ἀνάγκη.

καὶ νὰ μεταφράξῃ ἐκ τῆς Τουρκικῆς εἰς τὴν Ἑλληνικὴν ἐπὶ τῇ παραγγελίᾳ τῶν δικαστικῶν ἀρχῶν τὰ χρῆζοντα μεταφράσεως ἔγγραφα. Ἀλλὰ διὰ τοῦ νόμου ΒΡ'ΥΖ' τῆς 18 Δεκεμβρίου 1893 αἱ παρὰ τοῖς πρωτοδικείοις Τρικάλων, Βώλου, Καρδίτσας καὶ Ἀρτις θέσεις ἐρμηνέων κατηργήθησαν. — Ἐρμηνεῖς δὲ ἢ διερμηνεῖς προξενείων κολουῦνται οἱ κατὰ τὸν προξενικὸν νόμον ἐν τῇ Ὀθωμανικῇ Ἐπικρατείᾳ προσκολλώμενοι εἰς τὰ Ἑλληνικά Προξενεῖα ὡς δημόσιοι ὑπάλληλοι γινώσκαι τῆς Τουρκικῆς, τῆς Ἀραβικῆς καὶ τῆς Γαλλικῆς, ὅπως χρησιμεύουσιν εἰς τὴν προξενικὴν ὑπηρεσίαν. Αἱ λεπτομέρειαι τῆς δοκιμασίας αὐτῶν ἀναγράφονται ἐν τῷ Διατ. τῆς 27 Ἰουλίου 1887 καὶ ἐν τῷ συμπληρωτικῷ αὐτοῦ Διατ. τῆς 9 Ὀκτωβρίου 1892, (ὧν τὸ μὲν πρῶτον περιέχεται ἐν πρώτῳ Συμπλ. Δικ. Νόμων σελ. 192, τὸ δὲ δεύτερον ἐν τετάρτῳ Συμπλ. σελ. 285). *Θ. Ν. Φλογαίτης.*

Ἑσχάτη προδοσία. Ὑπὸ τὸν ὄρον ἐσχάτης προδοσίας (ἀδίκημα καθοσιώσεως) περιλαμβάνονται ἐν τῷ Ποιν. ἡμῶν νόμῳ (ἄρθ. 123) πολλαὶ καὶ διάφοροι πράξεις, ὧν ἅλλαι μὲν ἀριθμητικῶς καταφαίνουσι κακοῦργον προαίρεσιν ἐπιβουλῆς τῶν συμφερόντων τῆς Πολιτείας ἢ τῆς κοινωνίας, ἅλλαι δὲ τείνουσι μὲν καταδόχως εἰς τὴν ἁλλοίαν διαρρυθμίσιν τῶν τῆς πολιτείας πραγμάτων ἀλλ' ἐπὶ τῇ ἀληθινῇ ἢ κατ' ἐπιφάνειαν προθέσει τῆς ἐπὶ τὸ κρεῖττον διαρρυθμίσεως αὐτῶν. Καὶ αἱ μὲν πρῶται ἀποτελοῦσι κοινὸν ἀδίκημα (μὴ δηλονότι πολιτικόν), αἱ δὲ δεύτεραι ἀδικήματα πολιτικόν. (Ἰδε Συνταγματικὸν μου δικαίου § 94 καὶ λέξιν Ἀδικήματα πολιτικὰ ἐν παρόντι λεξικῷ). Ἐπειδὴ δὲ αἱ μὲν ἀποτελοῦσαι πολιτικὸν ἀδίκημα ἐκ τῶν ὑπὸ τὸν ὄρον τῆς ἐσχάτης προδοσίας ἀναγεγραμμένων ἐν τῷ 123 ἄρθ. τοῦ Ποιν. νόμου, αἱ δὲ ἀποτελοῦσαι κατὰ

τὸ ἡμέτερον Σύνταγμα, ὡς καὶ τὰ πλείστα ἐκ τῶν ἄλλων Εὐρωπαϊκῶν Συνταγμάτων, καὶ ἄλλων μὲν τινῶν πλεονεκτημάτων, (δηλονότι ἐπ' αὐτῶν ἃ) μὲν δύναται τὸ Συμβούλιον τῶν Πλημμελειοδικῶν τῇ αἰτήσει τοῦ κατηγορουμένου νὰ ἐπιτρέψῃ τὴν ἀπόλυσιν τοῦτου ἐπ' ἔγγυθας, ἐριζομένην διὰ δικαστικοῦ βουλεύματος, καθ' οὗ ἐπιτρέπεται ἀνακοπή, β') δὲ οὐδέποτε ἐπ' αὐτῶν ἡ προφυλάκισις δύναται νὰ παραταθῇ πέραν τῶν δύο μηνῶν ἀνευ δικαστικοῦ βουλεύματος, ὑποκειμένου καὶ τοῦτου εἰς ἀνακοπὴν, οὐδὲ μετὰ τὸ βούλευμα πέρα τῶν τριῶν μηνῶν), ἀλλ' ἐκτὸς τοῦτου, τὸ σπουδαιότερον, δὲν ὑπόκειται εἰς θάνατον καὶ ἢ νὰ ποινισθῇ (ὡς καταργηθεῖσθαι ῥητῶς ὑπὸ τοῦ Συντάγματος τῆς θανατικῆς ποινῆς ἐπ' αὐτῶν), αἱ δὲ ἀποτελοῦσαι κοινὸν ἀδίκημα εἶναι ἀπηλλαγμέναι τῶν πλεονεκτημάτων τούτων, εἶναι ἀνάγκη νὰ ἐξετάσωμεν τίνες ἐκ τῶν διαλαμβανόμενων ἐν τῷ ἄρθ. 123 κολασίμων πράξεων θεωρητέαι ὡς πολιτικὰ ἀδικήματα καὶ τίνες ὡς κοινὰ.

Ἐν πρώταις κατὰ τὸ ἄρθ. 123 τοῦ ποινικοῦ νόμου ἐγκλήμα ἐσχάτης προδοσίας ἀποτελεῖ ἡ κατὰ τοῦ βασιλέως ἢ τοῦ βασιλευσσοῦτος προσβολή, ἡ ἔχουσα σκοπὸν τὸν θάνατον αὐτοῦ ἢ τὴν αἰχμαλωσίαν ἢ τὴν παράδοσιν εἰς τὴν ἐξουσίαν τοῦ ἐχθροῦ, καὶ ἡ πρὸς τοῦτο διέγερσις στάσεως ἢ διάπραξις συνωμοσίας ἢ συνδράσις σχέσεων πρὸς ξένους. Ἀλλ' ἡ προσβολὴ αὕτη, ἔχουσα καθαρῶς προσωπικὸν ἐγκληματικὸν σκοπὸν (προερχόμενον μάλιστα πολλάκις ἐξ αἰσθημάτων ἰδιοτελεστατῆς ἐκδικήσεως) ἢ πολλάκις, τὸ φοβερώτερον, καὶ ἀληθῶς προδοτικὸν τῆς πατρίδος σκοπὸν, δὲν ἀποτελεῖ κατὰ τὴν γνώμην ἡμῶν πολιτικὸν ἀδίκημα, διότι δὲν διακρατεῖ τὴν εὐγενῆ σημαίαν τῆς βελτιώσεως τῶν πραγμάτων, ἢ ἀναγκαστικῶς εἶναι ὑφωμένῃν ἢ πολιτικῇ ἐπανά-

στασις, ἀλλ' οὐδ' ἐπιτρέπεται ὡς μέσον ἐπιβολῆς πολιτικῶν ἰδεῶν ἀδικήμα κατὰ τῆς ζωῆς ἢ τῆς υἰείας ἢ τῆς ἀκεραιότητος προσώπου. Ὅθεν αὕτη τιμωρήτεια καὶ νῦν διὰ θανάτου. Ἐπίσης ἀποτελοῦσιν ἀδικήματα κοινὸν αἱ ἀναγραφόμεναι ἐν 123 ἄρθρῳ πράξεις ὑπὸ τοῦς ἀριθ. 4 καὶ ἐπαμύνους, δηλονότι ἡ κατάρτισις συνωμοσίας ἢ διέγερσις στάσεως κτλ. εἰς προσβολὴν τῆς ἀκεραιότητος καὶ αὐτονομίας τοῦ Κράτους, ἡ χρῆσις μηχανορραφῶν καὶ συνειννοήσεων, ὅπως διατεθῶσι εἶναι δυνάμεις πολεμικῶς κατὰ τῆς Ἑλλάδος, ἡ ἐν καιρῷ πολέμου αὐτομολήσις εἰς τὸν ἐχθρὸν, ἡ λόγῳ ἢ ἔργῳ ὑποστήριξις τῆς ἐισβολῆς ξένων στρατευμάτων εἰς τὴν Ἑλλάδα ἢ παράδοσις εἰς τὸν ἐχθρὸν πόλεων, φρουρίων, λιμένων, ὀπλοθηκῶν κτλ., ἡ προσφορά εἰς τὸν ἐχθρὸν ὑπηρεσιῶν κατασκοπικῶν, ἡ προδοσία εἰς ἐχθρικὴν δύναμιν τοῦ ἀπαρρήτου διαπραγματεύσεως ἢ πολεμικῆς ἐπιχειρήσεως κτλ. Ἀποτελοῦσιν ὅμως καταδίκην πολιτικὴν ἀδικήματα ἢ ἐπίσης ἐν 123 ἄρθρῳ ἀναγραφόμενα ὡς ἀδικήματα ἐσχάτης προδοσίας ὑπὸ τοῦς ἀριθ. 2 καὶ 3 κατάρτισις συνωμοσίας ἢ διέγερσις στάσεως ἢ ἐπιβολὴ χειρὸς κατὰ τοῦ βασιλέως οὐχὶ πρὸς θανάτωσιν ἢ αἰχμαλωσίαν αὐτοῦ ἀλλὰ πρὸς βίαν μεταβολὴν τοῦ καθεστώτος πολιτεύματος ἢ ἀνατροπὴν τῆς δυναστείας ἢ τῆς νομίμου τάξεως τῆς διαδοχῆς τοῦ θρόνου, ἡ καταδύρησις, ἀφαίρεσις ἢ περιορισμὸν τῶν ὑπὸ τοῦ Συντάγματος ἀπονενεμημένων τῷ βασιλεῖ δικαιωμάτων. Ὅθεν εἰς τὰς πράξεις ταύτας ἐπιβλητέα ἡ ἀμέσως κατωτέρα τῆς ποινῆς τοῦ θανάτου (τῆς καταργηθείσης διὰ τοῦ συντάγματος), ἥτοι ἡ ποινὴ τῶν ἰσοβίων δεσμῶν. Ἡ δοξασία νομομαθῶν τινῶν ὅτι, μὴ ὀρισθείσης ῥητῶς τῆς καταγωγῆς ποινῆς εἰς τὰ πολιτικὰ ἀδικήματα διὰ τοῦ καταργηθέντος τὴν θανατικὴν ποινὴν ἐπὶ τῶν πολιτικῶν ἀδικημάτων 18 ἄρθρου τοῦ Συντάγματος,

οὐδεμία ποινὴ ἐπιτρέπεται νὰ ἐπιβληθῇ εἰς αὐτά, ἐπὶ τῷ λόγῳ ὅτι «ἡ ποινὴ δὲν ἐπιβάλλεται ἄνευ νόμου ὀρίζοντος προηγουμένως αὐτήν» εἶναι καταδίκην πεπλανημένην, διότι δὲν κατηργήθη διὰ τοῦ Συντάγματος τὸ ἄρθρον τοῦ νόμου, τὸ ἐπιβάλλον ποινὴν εἰς τὰ πολιτικὰ ἀδικήματα, ἥτοι τὸ 123 ἄρθ. τοῦ ποιν. νόμου. εἰς τρόπον ὥστε νὰ ἀνακηρυχθῶσιν ἀτιμώρητα τὰ πολιτικὰ ἀδικήματα, οὐδὲ ὠρίσθη ὅτι καταργεῖται πᾶσα ποινὴ ἐπ' αὐτῶν, ἀλλὰ κατὰ τὴν ἡμ. ἐν. οὐχὶ θανατικὴ ποινὴ, ὅπερ προδήλως ἐμφαίνει ὅτι ἐπιβάλλεται εἰς αὐτὰ ἐφεξῆς ἡ ἀμέσως κατωτέρα τοῦ θανάτου ποινὴ, τίς δὲ αὕτη ὀρίζει αὐτὸς πάλιν ὁ ποινικὸς νόμος διὰ τοῦ ἄρθ. 4, καθ' ὃ τὴν δευτέραν τάξιν μετὰ τὴν ποινὴν τοῦ θανάτου κατέχει ἡ ποινὴ τῶν ἰσοβίων δεσμῶν. Τὴν ὁρθεὴν δὲ ταύτην γνώμην τῆς δι' ἰσοβίων δεσμῶν τιμωρίας τῶν πολιτικῶν ἀδικημάτων ἀπεδέξαντο τὸ τε Ἀκυρωτικὸν τῆς Γαλλίας, ἐνθα καθαρῶς ὁμοίαν ἐπεκράτησε τῷ ἔτει 1848 συνταγματικῇ διατάξει (Dalloz Peine n° 586), καὶ ὁ ἡμέτερος Ἀρειὸς Πάγος (ποιν. ἀποφ. 44 τοῦ 70).

Εἰς τὰς ἀνωτέρω δὲ καὶ ἡ πρὸς διὰ πράξιν ἀδικήματος ἐσχάτης προδοσίας συνωμοσία ἀποτελεῖ ἐπίσης ἀδικήματα ἐσχάτης προδοσίας. Κατὰ τὸν ποινικὸν ἡμῶν νόμον (ἄρθ. 124) συνωμοσία καλεῖται ἡ ἀπὸ κοινοῦ ἀπόφασις ἢ συνουχρίως πλειόνων τοῦ ἐνός (ἔστω καὶ μὴ ἐνισχυθεῖσα δι' ἀμοιβαίου ὄρκου) εἰς ἐπιχειρήσιν πράξεως ἐσχάτης προδοσίας. Τιμωρεῖται δὲ καὶ αὕτη (ἐξαιρετικῶς παρ' ἡμῶν) διὰ τῆς ἐσχάτης ποινῆς (θανάτου μὲν, εἰ πρόκειται περὶ πράξεως ἐσχάτης προδοσίας ἐχούσης χαρακτηρὰ κοινὸν ἀδικήματος, ἰσοβίων δὲ δεσμῶν εἰ πρόκειται περὶ πολιτικῶν ἀδικημάτων), καίπερ οὐδὲ παρασκευὴν κυρίως ἀποτελοῦσα εἰς ἐπιχειρήσιν αὐτῆς. Πάντες οἱ ἄλλοι γεῶτε

ροι ποινικοί νόμοι (Γαλλικός, Βελγικός, Ολλανδικός, Βαυαρικός τοῦ 1861) τιμωροῦσι τὴν συνωμοσίαν πολλῶν ἡπιώτερον.

Πλὴν τῶν ἐν ἄρθρῳ 123 ἀναγραφόμενων πράξεων ἐσχάτης προδοσίας τιμωρεῖ ὁ ποινικός νόμος διὰ τοῦ ἀρθ. 125 ὡς παραπλησίως τρόπον τινὰ πράξεις διὰ θανάτου καὶ 1) τὴν καθ'ορίσθησαν τρόπον διέγειρσιν ἐμφυλίου πολέμου ἢ θπλίσιν τῶν πολιτῶν κατ' ἄλληλων ἢ προσπάθειαν διὰ συστάσεως εἰς θπλίσιν πρὸς διέγειρσιν ἐμφυλίου πολέμου. 2) τὴν ἀνάληψιν ἀρχηγίας ἐνόπλου συμμορίας (δηλονότι συμμορίας φεροῦσας ὅπλα) ἢ ἄλλου ἀξιώματος παρ' αὐτῇ, τῆς ἀποσκοπούσης εἰς τὴν ἐπιφορὰν εἰς ἓνα ἢ πλείονας δῆμους φόνου, διαρπαγῆς ἢ ἐρηώσεως, τὴν βιαιάν ἀλωσιν πόλεων, ἄγρῶν θέσεων, ἀποθηκῶν, ὀπλοθηκῶν, λιμένων, πλοίων, κτιρίων, κατοικιῶν ἢ γαιῶν πῆς ἐπικρατείας ἢ τοῦ δήμου, καὶ εἰσδολῇ εἰς αὐτὰ ἐπὶ τῷ σκοπῷ τῆς δολικῆς ἢ μερικῆς καταστροφῆς αὐτῶν, τὴν ἀντίστασιν εἰς τοὺς κατὰ τοιοῦτων ἐπιχειρήσεων διαταγμένους στρατιωτικούς ἢ πολιτικούς ὑπαλλήλους ἢ ὑπηρετας. Ὁ π λ α δὲ καλεῖ ὁ ποινικός ἡμῶν νόμος (ἀρθ. 126) τὰ ἐργαλεῖα, ὧν ἡ εἰς κάκωσιν τινος χρήσις δύναται νὰ προζήνησῃ κατὰ τὴν συνήθη πείραν θανατηφόρον βλάβην.

Ὡσαύτως τιμωρεῖ ὁ ποινικός νόμος (ἀρθ. 127) διὰ θανάτου καὶ τὴν ἄνευ κυβερνητικῆς ἀδείας συλλογὴν ἢ ἀπογραφὴν στρατευμάτων ἢ στρατιωτῶν ἢ ἀπόπειραν πρὸς τοῦτο, τὴν διατήρησιν ὑπὸ τῶν στρατιωτικῶν ἀρχηγῶν συνθηροισμένων τῶν στρατευμάτων μετὰ τὴν διαταγὴν τῆς κυβερνήσεως περὶ διαλύσεως ἢ ἀποπομπῆς αὐτῶν, τὴν ἀθέμιτον ἀνάληψιν ἀρχηγίας κατὰ ἑξῆς ἢ κατὰ θέλασσαν.

Σημειωτέον ὅτι τιμωρεῖ ὡσαύτως ὡς κυλοῦσιν καὶ παραπλήσιον τοῦ ἐπ' αὐτῷ

προδοσίαν ὁ Ποινικός ἡμῶν νόμος (ἀρθ. 128) τὴν ὑπὸ τοῦ ἔχοντος ἐκ τῆς θέσεως αὐτοῦ τὸ δικαίωμα τοῦ διατάσσειν ἢ τοῦ αἰτεῖσθαι τὴν ἐνοπλον δυνάμιν χρῆσιν αὐτοῦ εἰς ἀντίταξιν αὐτῆς κατὰ τινος ἄλλης νομίμου δυνάμεως, καὶ διὰ θανάτου μὲν, ἐὰν ἡ διαταγὴ ἢ αἰτήσις αὐτοῦ ἐξετελέσθῃ, διὰ προσκαίρων δὲ δεσμῶν, ἐὰν δὲν ἐξετελέσθῃ (καίπερ ἀποταθείσα εἰς αὐτὴν καὶ γνωστὴ γενομένη).

Διὰ τὸ βαρὺ τῶν τῆς ἐσχάτης προδοσίας ἢ τῶν κατόπιν οἰοναί ἐσχάτης προδοσίας πράξεων ὁ Ποινικός νόμος τιμωρεῖ 1) καὶ τὴν ἀπλὴν πρόσκλησιν ἢ συμβουλίαν (ἄνευ δηλονότι ἀπάτης, πειθοῦς, φορτικότητος, χορηγήσεως μισθοῦ κτλ.) ὡς αὐτοεργίαν, ἐὰν ἐπῆλθε τὸ ἀδίκημα ἄλλως τιμωρεῖται αὕτη ὡς ἀπόπειρα (Ποιν. νόμου ἀρθ. 129). 2) τιμωρεῖ παρὰ τὴν γενικὴν ἀρχὴν καὶ αὐτὴν τὴν παρασιώπησιν (τὴν μὴ ἀναγγελίαν δηλονότι εἰς τὴν ἀρχὴν ἐντὸς 24 ὡρῶν) τῆς γνωσθείσης εἰς τὸν παρασιωπῶντα ἐνώσεως ἢ σχεδίου σχετικοῦ πρὸς τὴν ἐκτέλεσιν μιᾶς τῶν εἰρημένων πράξεων διὰ φυλακίσεως τοῦλάχιστον διετούς καὶ χρηματικῆς ποινῆς χιλίων—τεσσαρῶν χιλιάδων δραχμῶν, καὶ, ἐὰν ἡ ἐνωσις ἢ τὸ σχέδιον ἐτελεσφόρησε, δι' εἰρκῆς (πλὴν ἐὰν ὁ παρασιωπήσας ἦναι σύζυγος ἢ ἀνιὼν ἢ κατιὼν ἢ ἀδελφός ἐς αἷματος ἢ ἐξ ἀγγιστείας τοῦ αὐτοεργοῦ) τιμωρεῖ δὲ τὴν παρασιώπησιν, καὶ ἐὰν ὁ παρασιωπήσας ἀπεδοκίμασε τὴν ἐνωσιν ἢ τὸ σχέδιον καὶ ἐπειράθη νὰ ἀποτρέψῃ τοὺς αὐτοεργοὺς 3) κατ' ἐξίρεσιν ἀπαλλάσσει πάσης ποινῆς τὸν περιπλεχθέντα εἰς ἐνωσιν ἐσχάτης προδοσίας ἢ εἰς ἐνωσιν παραπλησίως πράξεως (μῆς δηλαδὴ ἐκ τῶν ἀνωτέρω ἐκτεθειμένων), ἐὰν πρὸ τῆς ἐπιχειρήσεως αὐτῶν καὶ, πρὶν ἢ ἄλλοθεν μάθῃ τι ἡ ἐξουσία, ἀνανγκάστῃ ἑαυτὸν καὶ τοὺς συνενόχους αὐ-

τοῦ εἰς τὴν Ἀρχήν, πλὴν ἐὰν ἀνήκῃ εἰς τὴν τάξιν τῶν ἀρχηγῶν ἢ στρατολόγων, ὅτε πάλιν ἀντὶ τῆς ποινῆς θανάτου ἐπιβάλλεται ἡ ποινὴ τῆς εἰρκτῆς (*Ἴδε καὶ Προδοσία τῆς Πατρίδος).

Θ. Ν. Φλογαίτης.

Ἑταιρεία (Societas) καλεῖται κατὰ τὸ Ρ. Δ. καὶ τοὺς νεωτέρους κώδικας ἡ σύμβασις, δι' ἧς δύο ἢ πλείονες ἐνοῦνται ἵνα διὰ κοινῆς συνεισφοράς πορισθῶσι κοινὴν ὠφέλειαν (Σχ. Ἑλλ. Κωδ. 1717, Γαλλ. Κωδ. 1832, Ἱταλ. Κωδ. 1697). Καὶ ἀπαιτεῖται μὲν ἡ ἐταιρεία νὰ ἔχῃ θεμιτὸν σκοπὸν, διὸ ἀπαγορεύεται συμφωνία περὶ διαπραξέως ἀδικήματος· συνίσταται δὲ ἐπὶ κοινῇ τῶν ἐταίρων ὠφελείᾳ. Διὸ καὶ ὀφείλει ἕκαστος ἐταῖρος νὰ εἰσφέρῃ χρήματα ἢ ἄλλα πράγματα ἢ τὴν ἐργασίαν αὐτοῦ (Σχ. Ἑλλ. Κωδ. 1718, Γαλλ. Κωδ. 1833, Ἱταλ. Κωδ. 1698, Ν. 3 § 3, 5 § 1, 29 § 1, 2, 30, 52 § προτελ., 53, 54, 57 Πανδ. pro socio, Ν. 1 § 14 Πανδ. de tut. et rat. distrab). Οὕτω δύναται νὰ συσταθῇ ἐταιρεία πρὸς κατάρτισιν κοινωνίας περιουσίας, αἰὸν κοινοκτημοσύνης τῶν συζύγων, ἢ πρὸς πορισμὸν κοινῶν κερδῶν διὰ κοινῆς ἐπιχειρήσεως ἢ πρὸς πνευματικὴν προαγωγὴν καὶ ἀνάπτυξιν τῶν ἐταίρων. Εἶναι ἄρα καὶ ἡ ἐταιρεία σύμβασις ἀμφοτεροβαρῆς, διότι ἕκαστος τῶν συνεταίρων ὑποχρεοῦται νὰ συνεισφέρῃ τι, ὅθεν ἐκ τῆς συμβάσεως τίκονται δικαιώματα καὶ ὑποχρεώσεις.

Ἐκ τῶν ἀνωτέρω προκύπτει ὅτι ἡ λεγόμενη ἐταιρεία ἢτοι ἡ καθ' ἣν συνομολογεῖται μεταξὺ τῶν μερῶν ὅτι τὸ μὲν προκύψον τυχὸν κέρδος θέλει περιέλθῃ ὁλόκληρον εἰς τὴν ἓνα τῶν συμβαλλομένων, τούναντιον δ' ἡ προκύψουσα ζημία θέλει ἐπιβαρύνει τὸν ἕτερον, δὲν ἰσχύει ὡς ἐταιρεία (Σχ. Ἑλλ. Κωδ. 1740)· δύναται ὅμως νὰ ἰσχύῃ ὡς δωρεά, ἐὰν ἐγένετο ἐπὶ τῷ σκοπῷ τούτῳ

καὶ κατηρτίσθῃ καθ' ὃν τρόπον καταρτίζονται δυνάμει τοῦ νόμου αἱ δωρεαί.

Σημειωτέον ὅτι κατὰ τὸ Ρ. Δ. καὶ κατὰ τοὺς νεωτέρους κώδικας (Σχ. Ἑλλ. Κωδ. ἀρθ. 1720 καὶ ἐπ., Ἱταλ. Κωδ. 1699, Γαλλ. Κωδ. 1835) αἱ ἐταιρεῖαι εἰσὶ καὶ θολικαὶ ἢ μερικαὶ· καὶ αἱ μὲν καθολικαὶ ὑποδιαιροῦνται εἰς ἐταιρείας ἀπάντων τῶν παρόντων ἀγαθῶν (καθ' ἃς οἱ ἐταῖροι καταβάλλουσιν ἐν κοινῷ πᾶσαν τὴν κινητὴν καὶ ἀκίνητον αὐτῶν περιουσίαν καὶ πάσας τὰς ἐξ αὐτῆς δυνατὰς ὠφελείας), ἢ εἰς ἐταιρείας ἀπάντων τῶν κερδῶν (καθ' ἃς πρόκειται περὶ κοινότητος μόνον τῶν διὰ τῆς φιλοπονίας τῶν ἐταίρων προσποριζομένων κερδῶν)· μερικαὶ δὲ ἐταιρεῖαι εἶναι αἱ δι' ὧν ὠρισμένων μόνον πραγμάτων γίνεται κοινὴ ἢ κυριότης, ἢ χρῆσις ἢ ἡ ἐπικαρπία ἢ αἱ δι' ὧν σκοπεῖται ἡ ἐνέργεια ὠρισμένης ἐπιχειρήσεως ἢ ἡ ἐξάσκησις ἐπιτηδεύματος τινος. Κατὰ Ῥωμαίους ἡ Societas omnium bonorum περιλαμβάνει οὐ μόνον τὴν παρούσαν, ἀλλὰ καὶ τὴν μέλλουσαν περιουσίαν τῶν ἐταίρων, ρυθμιζομένη ὑπὸ τῶν ἐξῆς κανόνων. Ἐκαστος τῶν ἐταίρων δικαιτοῦται νὰ καταναλίσκῃ ὅτι ἀναγκαῖον εἰς θεραπείαν τῶν ἀναγκῶν τοῦ οἴκου αὐτοῦ, προίκισιν τῶν θυγατέρων αὐτοῦ κτλ., ὑποχρεοῦται δὲ νὰ μεταβιβάσῃ τῷ ἑτέρῳ τὸ ἀναλογοῦν μέρος ἧς ἐν τῷ χρόνῳ τῆς συστάσεως ἔχει περιουσίας καὶ προσέτι τὸ ἀναλογοῦν μέρος τῆς κατόπιν ἀποκτιμένης περιουσίας. Αἱ ὑποχρεώσεις τῶν ἐταίρων (ἐξ ὧν κατὰ τὸ Ρ. Δ. τίκεται ἡ καλουμένη actio pro socio) εἶναι κατὰ τὸ Ρ. Δ. καὶ τοὺς νεωτέρους κώδικας αἱ ἐξῆς: 1) Ἐκαστος τῶν ἐταίρων εἶναι πρὸς τὴν ἐταιρείαν ὀφειλέτης τῆς εἰσφοράς, ἣν ὑπεσχέθη, καὶ εὐθύνεται διὰ τὴν ἐνίκησιν αὐτῆς, ἂν συνίστατο εἰς εἰδικῶς ὠρισμένον πρᾶγμα (Σχ. Ἑλλ. Κωδ. 1728, Ἱταλ. Κωδ.

1709. Γαλλ. Κωδ. 1848. Ν 44 καὶ 45 Πανδ. pro socio). Ὅθεν ὁ μὲν καταβά-
λων ἐγκαίρως τὴν εἰς χρήματα εἰσφο-
ρὰν αὐτοῦ ὀφείλει τῇ εταιρείᾳ ἀνευ μη-
νύσεως τὸν νόμιμον τόκον, ἀφ' ἧς ἔ-
πρεπε νὰ καταβάλῃ (Σχ. Ἑλλ. Κωδ. 1729, Γαλλ. Κωδ. 1846, Ἱταλ. Κωδ. 1710).
Ἀλλ' εἰς τὴν ἐκ τύχης κατέστη ἀδύνατος
εἰς αὐτὸν ἡ παροχὴ τῆς εἰσφορᾶς, καίτοι
κατέλαβεν οὗτος ἦν ἐπιμέλειαν κατα-
βάλλει ἐν τοῖς ἰδίοις, ἀπαλλάσσεται μὲν
οὗτος κατὰ Ρ. Δ. τῆς ὀφειλῆς ταύτης, ἀλ-
λ' ἀπαλλάσσονται ἐπίσης καὶ οἱ λοιποὶ
ἐταῖροι, ἐξ οὗ ἐπέρχεται ἡ διάλυσις τῆς
εταιρείας. 2) Ὁ ἐταῖρος ὀφείλει νὰ κα-
ταβάλλῃ καὶ μετὰ τὴν παροχὴν τῆς εἰσ-
φορᾶς αὐτοῦ ἐν ταῖς ἐταιρικαῖς ὑποθέσε-
σιν οἷαν καὶ ἐν ταῖς ἰδίαις καταβάλλει
ἐπιμέλειαν (Σχ. Ἑλλ. Κωδ. 1731 κτλ.)· ὁ
δ' ἐκ τῆς μὴ καταβολῆς τῆς δευτέρας ἐπι-
μελείας προσηνέσας ζημίαν τῇ εταιρείᾳ
ὀφείλει ἀποζημιῶσιν, ὡς καὶ ἐξ ἄλλης
ὕπαισιότητος, μὴ δικαιούμενος νὰ συμ-
ψηφίσῃ ἤν τυχὸν ἄλλοτε παρέσχεεν αὐ-
τῇ ὀφείλειαν (Σχ. Ἑλλ. Κωδ. 1734, Γαλλ. Κωδ. 1850, Ἱταλ. Κωδ. 1714).
3) Ὁ ἐταῖρος ὑποχρεῖται νὰ παραδώσῃ
τῇ εταιρείᾳ, δι' ἐκτέλεσιν διὰ τὴν ἐται-
ρείαν ἢ ἐκ τῆς περιουσίας τῆς εταιρείας.
Ὅθεν ἂν ἠνάλωσεν ἐταιρικά χρήματα
εἰς ἰδίας χρεῖας ἢ εἰσπράξας τοιαῦτα δὲν
ἀπέδωκεν ἐγκαίρως ὀφείλει τὸν τόκον ἀφ'
ἧς ἐχρήσατο αὐτοῖς ἢ ἡμέλεισε νὰ ἀποδώσῃ
(Σχ. Ἑλλ. Κωδ. 1724, Γαλλ. Κωδ. 1841, Ἱταλ. Κωδ. 1710). — Τούναντιον
ἕκαστος τῶν ἐταίρων καταβαλὼν δαπάνας
δι' ἐταιρικὰς ὑποθέσεις ἢ ἀναδεχόμενος
καλῇ τῇ πίστει ὑποχρεώσεις χάριν τῆς
εταιρείας δικαιούται νὰ αἰτήσῃ ἀνάλο-
γον τῶν δαπανῶν καὶ τοῦ τόκου ἀπέδο-
σιν καὶ ἀνάλογον ἀπὸ τῶν ὑποχρεώσεων
ἀπαλλαγὴν· ὡσαύτως δικαιούται νὰ αἰ-
τήσῃ ἀνάλογον ἀποζημιῶσιν διὰ τὴν
μετὰ τῆς διανομῆς αὐτοῦ συνεκταμένην

νὴν τυχρὰν ζημίαν, οἷον τὴν ζημίαν
ἣν ὑπέστη συλληφθεὶς καθ' ἑδὼν ὑπὸ λη-
στῶν καὶ ἀναγκασθεὶς νὰ καταβάλῃ λύ-
τρα κτλ. (Ν. 38 § 4, 52 § 4, 12 καὶ
15, 60 § 1, Ν. 64 καὶ 67 § 2 Πανδ.
pro socio, Γαλλ. Κωδ. 1852, Ἱταλ.
Κωδ. 1716, Σχ. Ἑλλ. Κωδ. 1736). Ἐ-
πίσης ἕκαστος τῶν ἐταίρων δικαιούται
νὰ ζητήσῃ ἀνάλογον μετοχὴν τῶν ἐται-
ρικῶν κερδῶν. Σημειωτέον ὅτι, εἰς τὸ
ἐταιρικὸν συνάλλαγμα δὲν ὀρίξῃ τι περὶ
τῆς μετοχῆς τῶν ἐταίρων εἰς τὰ κέρδη
καὶ εἰς τὰς ζημίας, ἡ μετοχὴ αὕτη ὀρί-
ζεται ἐκ τοῦ ἀριθμοῦ τῶν ἐταίρων καὶ
εἶναι ἀδιάρροτος ἢ εἰσφορὰ ἐκλίστου κατὰ
τὸ Σχ. Ἑλλ. Κωδ. 1738, ἀλλὰ τούναν-
τιον κατὰ Ρ. Δ. καὶ Γαλλικὸν Κώδικα
εἶναι ἀνάλογος πρὸς τὸν καταβάλαν ἕκα-
στος ποσὸν εἰς πράγματα ἢ εἰς ἐργα-
σίαν. Προσηνέον ὅτι, εἰς τὸν ἐταῖρον, ἔχον
ἐξ αἰτίας ἐταιρικῆς ἀπαιτήσιν κατὰ
τῶν λοιπῶν ἐταίρων, δὲν δυνήσῃ, καίτοι
ἐπιμεληθεὶς, νὰ εἰσπράξῃ τὸ εἰς τινὰ ἐ-
ταῖρον ἐπιβάλλον μέρος τῆς ἀπαιτήσεως
διὰ τὸ ἀφερέγγυον αὐτοῦ, ἢ ἐντεῦθεν
ζημία διανέμεται μεταξὺ αὐτοῦ καὶ τῶν
λοιπῶν εὐπορούντων ἐταίρων κατὰ λό-
γον τῆς εἰς τὰς ζημίας μετοχῆς ἐκ-
λίστου. (Σχ. Ἑλλ. Κωδ. 1737). Κατὰ
δὲ τὸ Ῥωμ. δίκαιον ὁ ἐταῖρος ἀπολαύει
καὶ τοῦ εὐεργετήματος τῆς εὐπορίας ἀ-
πέναντι τῶν ἄλλων ἐταίρων, δικαιούται
δηλονότι νὰ παρακρατήσῃ ἐκ τῆς ἰδίας
περιουσίας ὅσον μέρος ἔχει εἰς συντή-
ρην αὐτοῦ καὶ τῶν τῆς οἰκίας αὐτοῦ.

Κατὰ τὸ Ρ. Δ. ἡ εταιρεία δὲν ἀπο-
τελεῖ νομικὸν πρόσωπον, ὅθεν οἱ ἐταῖροι
ἐνέχονται δι' ὅλης αὐτῶν τῆς περιουσίας
διὰ τὰς ἐκ τῆς εταιρείας πηγαζούσας ὑ-
ποχρεώσεις. Ἀλλὰ δικαιούνται οὐχ ἥττον
νὰ ἀντιτάξωσιν εἰς τοὺς δανειστὰς τῆς ἐ-
ταιρείας ὅτι πρέπει νὰ ἐπιλάβωνται πρῶ-
τον τῆς ἐταιρικῆς περιουσίας καὶ, εἰς
ἐξ αὐτῆς δὲν ἱκανοποιηθῶσι, τότε μόνον

νὰ στραφῶσι κατ' αὐτῶν. Σημειωτέον ὅμως ὅτι, συναφθέντος μετὰ τρίτου συμβολαίου ὑπὸ τινος τῶν ἑταίρων ἐν ὀνόματι τῆς ἑταιρείας, εἰ μὲν οὗτος εἶχε πληρεξουσιότητα τῶν λοιπῶν ἑταίρων, πάντες οἱ ἑταῖροι δικαιοῦνται καὶ ὑποχρεοῦνται, ὑποχρεοῦνται μάλιστα εἰς ὁλόκληρον, (ἀλλ' ὁ ἑταῖρος ὁ καταβαλὼν τὸ ὅλον ἔχει δικαίωμα ἀναγωγῆς κατὰ τῶν λοιπῶν), ἀλλ' εἰ ἑστέριτος πληρεξουσιότητος οἱ λοιποὶ ἑταῖροι ἐνέχονται μόνον καθ' ὅσον ἡ ἑταιρεία κατέστη πλουσιωτέρα, ἀλλ' οὐχὶ πλέον τῶν συνεισφορῶν αὐτῶν. (Κατὰ δὲ τὸ Σγ. τοῦ Κώδικος (ἄρθ. 1747) καὶ ἐπὶ τῶν μὴ ἐμπορικῶν ἑταιριῶν οἱ ἑταῖροι δὲν ὑποχρεοῦνται εἰς ὁλόκληρον διὰ τὰ ἑταιρικά γρέη, πράξεις δὲ γενόμενα: ἰδίῳ ὀνόματι ὑπὸ τινος ἑταίρου οὐδέποτε ὑποχρεοῦσι τοὺς λοιπούς· ἡ δὲ ὑπὸ τινος ἑταίρου συναφθεῖσα διὰ τὴν ἑταιρίαν ἐνοχὴ ὑποχρεοῖ τοὺς λοιπούς, ἐὰν δὲν ἀντέστησαν εἰς τὴν πρᾶξιν πρὸ τῆς καταρτίσεως αὐτῆς ἢ ἀνέδωκαν αὐτῇ ἐντολήν, ἔτι δὲ καὶ ἂν τὸ πρᾶγμα ἀπέβη εἰς ὄφελος τῆς ἑταιρείας, ὅποτε ὅμως ἐνέχονται κατὰ λόγον τῆς ἑταιρικῆς αὐτῶν μετοχῆς.

Κατὰ τε τὸ Ρ. Δ. καὶ κατὰ τοὺς νεωτέρους Κώδικας (Σγ. Ἑλλ. Κωδ. 1750 καὶ ἐπ.) ἡ ἑταιρεία λύεται ἐν πρώτοις ληξάντῃ τῆς προθεσμίας, δι' ἣν συνωμολογήθη ἢ ἐξιούσης τῆς διαλυτικῆς ἑταιρείας ὑφ' ἣν συνέστη. 2) ἀποθανόντος, ἀπαγορευθέντος, περιπεσόντος εἰς ἐλάττωσιν περιουσίας ἢ πτωχεύσαντός τινος τῶν ἑταίρων. (Ἄλλ' ὅπως λυθῇ, διὰ τοῦ θανάτου τινὸς τῶν ἑταίρων, ἀπαιτεῖται νὰ περιέλθῃ οὗτος εἰς γνῶσιν τῶν λοιπῶν. Ἐὰν δὲ συνερωνήθῃ νὰ ἐξακολουθῇ ἡ ὑπαρξίς τῆς ἑταιρείας καὶ μετὰ θάνατον αὐτοῦ, δύναται αὕτη νὰ διατηρηθῇ καὶ κατόπιν. Ἐνέχονται δὲ πάντοτε ὁ νόμος καὶ εἰς ἀποποράτωσιν τῶν ἐπὶ

τοῦ κληρονομουμένου ἀρξαμένων ἐπιχειρήσεων). 3) Καταστραφέντος τοῦ πράγματος ἢ περαιοθείσης τῆς ἐπιχειρήσεως καὶ 4) δηλώσαντός τινος ἑταίρου ὅτι δὲν θέλει τοῦ λοιποῦ νὰ μένῃ ἐν ἑταιρείᾳ. (Σημειωτέον δ' ὅτι ἡ μονομερὴς αὕτη δήλωσις, ἀπαγόρευσις ὀνομαζομένη ὑπὸ τῶν Βυζαντινῶν, πρέπει νὰ γένηται α') ἐν δέοντι χρόνῳ, οὐχὶ δηλαδὴ ἐν χρόνῳ καθ' ὃν παραβλάπτονται τὰ συμφέροντα τῆς ἑταιρείας, διότι ἄλλως ὁ ἀπαγορευσας ὑπόκειται εἰς ἀποζημιώσεις, καὶ β') ἀδόλως, οὐχὶ δηλαδὴ ἐπὶ τῷ σκοπῷ νὰ περιέλθῃ εἰς αὐτὸν κέρδος τι, ὅπερ ἄλλως ἤθελε περιέλθῃ εἰς τὴν ἑταιρίαν, διότι ἄλλως τὸ μὲν τυχὸν ἐπελθὼν κέρδος περιέρχεται εἰς τὴν ἑταιρίαν, ἡ δὲ ἀντὶ τοῦ προσδοκωμένου κέρδους ἐπελθούσα ζημία βαρύνει τὸν ἀπαγορευσάντα). Προσθετέον ὅτι διάλυσις τῶν ἐφ' ὧρισμένον χρόνον συσταθεισῶν ἑταιριῶν δὲν δύναται νὰ αἰτηθῇ ὑπὸ τινος ἑταίρου πρὸ τῆς παρελεύσεως τῆς προθεσμίας, πλην ἐνεκα εὐλόγου αἰτίας, οἷον ἐὰν τις τῶν ἑταίρων δὲν ἐκπληρῇ τὰς ὑποχρεώσεις αὐτοῦ.

Θ. Ν. Φλογαίτης.

Ἑταιρία. (Ἰδίως Ἑμπορικαί). Ἡ ἑταιρία συμπληροῖ τὴν ἀτομικὴν ἐκάστου δύναμιν ὠφελοῦσα παντοιοτρόπως ἄτομα καὶ κοινωνίαν. Αἱ ἑταιρίαι διαίρουται εἰς ἀστικὰς καὶ ἐμπορικὰς. Ἀφορῶσιν αἱ μὲν ἀστικὸν ἀντικείμενον, αἱ δὲ ἐμπορικόν. Διέπονται αἱ μὲν ἀποκλειστικῶς ὑπὸ τοῦ Ἀστικοῦ νόμου καὶ δι' ὑπὸ τοῦ Ῥωμαϊκοῦ· αἱ δὲ ὑπὸ τοῦ ἐμπορικοῦ νόμου συμπληρουμένου ὑπὸ τοῦ ἀστικοῦ καὶ ὑπὸ τῶν ἰδιαίτερων συμβάσεων. Περί ἀμφοτέρων ἔσται ἡμῖν ὁ λόγος.

Α') Ἀστικαὶ Ἑταιρίαι.— Ἐννοεῖται τῆς ἑταιρείας. Ἑταιρία εἶναι ἀμφοτεροβαρὴς σύμβασις, δι' ἣς δύο ἢ πλείονες ἐνοῦνται ἵνα διὰ κοινῆς συνεισφοράς ποριθῶσι κοινὴν ὠφέλειαν. Ἡ ἐ-

ταιρία διαφέρει τῆς κοινοπραξίας ἐν τούτῳ ὅτι ἡ μὲν πηγάζει πάντοτε ἐκ συμβάσεως· ἡ δὲ ὡς ἐπὶ τὸ πλείστον πηγάζει ἐκ συμπτώσεως π. χ. ἐκ κληρονομίας ἢ ἐξ ἀγορᾶς· ἔτι δὲ ἡ ἑταιρία καταρτίζεται διὰ κοινῆς εἰσφορᾶς καὶ ἐπὶ σκοπῷ συνεργασίας. Ἐν ᾧ ἐπὶ κοινοπραξίας δὲν ἀπαιτεῖται οὐσιωδῶς ἡ συνεργασία.

Ἡ ἑταιρική σύμβασις δύναται ν' ἀφορᾷ κοινωνίαν ἀπάσης τῆς περιουσίας καὶ τῆς μελλούσης. Αὕτη λέγεται καθολική (societas omnium bonorum)· εἰς αὐτὴν περιλαμβάνονται καὶ αἱ κληρονομίαι, κληροδοσίαι καὶ δωρεαί. Ν. 73. Π. 17. 2. Διαφέρει ἡ γενική ἑταιρία ἥτις περιλαμβάνει γένος τι πραγμάτων ἢ ἐπιχειρήσεων ἢ πόρων, Ν. 7. 8 καὶ 9 Πανθ. αὐτόθι.

Στοιχεῖον τῆς ἑταιρίας εἶναι ἡ εἰσφορὰ ἣν ἕκαστος συνεταῖρος ὀφείλει νὰ καταβάλῃ. Ἡ εἰσφορὰ δύναται νὰ συνίσταται εἰς πᾶν ἀντικείμενον ἐκτιμητὸν εἰς χρήματα καὶ εἰς τὴν φιλοπονίαν ἀκόμη.

Ἐν τῇ ἑταιρίᾳ σκοπεῖται ἡ ἐπίτευξις κοινῆς χρηματικῆς ὠφελείας· οὕτω δὲν ὑπάρχει ἑταιρία καὶ ἡ σύμβασις εἶναι ἀπολύτως ἄκυρος, ὅταν εἰς τῶν συνεταίρων ἀποκλείηται τῶν κερδῶν καὶ ὑπόκειται μόνον εἰς τὰς ζημίας ἐν ᾧ οἱ λοιποὶ μόνον ἀπολαύουσι τῶν κερδῶν. Αὕτη εἶναι ἡ καλουμένη λεόντιος ἑταιρία (societas leonina).

Ὁ σκοπὸς τῆς ἑταιρίας δέον νὰ εἶναι χρηματώδης. Ἄρα αἱ ἐπιστημονικαὶ ἑταιρίαι, αἱ φιλανθρωπικαὶ, αἱ ἀρχαιολογικαὶ δὲν εἶναι κυριολεκτικῶς ἑταιρίαι ἀλλ' ἐκώσεως ἀτόμων πρὸς ἐπίτευξιν κοινοῦ σκοποῦ. Ἡ ἑταιρία ὡς σύμβασις θεωρουμένη ὑπόκειται εἰς τοὺς ὅρους τοὺς καθιερωμένους ἐπὶ πάσης συμβάσεως Ταιοῦτοι εἶναι : — Ἡ συναινέσις τῶν συνεταίρων, ἡ ἱκανότης πρὸς τὸ συνάπτειν συμβάσεις καὶ τὸ θεμιτὸν τῆς αἰτίας. Ἡ

ἀθέμιτος ἑταιρία π. χ. ἡ ἀντικειμένη εἰς τὴν ἡθικὴν ἢ τὴν δημοσίαν τάξιν δὲν ἐπιτρέπεται. Ἐγένετο δεκτὸν δὲ ἐπὶ τοιαύτης ἑταιρίας αἱ μὲν εἰσφοραὶ δύνανται ν' ἀπαιτηθῶσιν· διότι ὁ συνεταῖρος ὁ ζητῶν τὴν εἰσφορὰν ἐπικαλεῖται τὸ ἄκυρον τῆς ἑταιρίας· τὰ δὲ κέρδη οὐχί· διότι ἐν τῇ τελευταίᾳ περιπτώσει ὑπάρχει ἀνθηκότης καὶ ἐκ τοῦ διδόντος καὶ ἐκ τοῦ λαμβάνοντος, καὶ ἐν ἰσῇ αἰτία κρείττων ἐστὶν ὁ κατέχων. Ν. 8 § 3. Π. 12. 5.

Νομικαὶ σχέσεις τῶν συνεταίρων πρὸς ἀλλήλους. — Ὁ συνεταῖρος ὀφείλει τῇ ἑταιρίᾳ τὴν ὑποσχεθεῖσαν εἰσφορὰν. Ἐὰν ἡ εἰσφορὰ συνίσταται εἰς τὴν κυριότητα εἰδικῶς ὠρισμένου πράγματος καὶ τοῦτο ἐκ τύχης πρὸ τῆς καταβολῆς ἀπολεσθῇ, ὁ συνεταῖρος ἀπαλλάσσεται τῆς υποχρεώσεως τοῦ ματαιουμένης τῆς συστάσεως τῆς ἑταιρίας Ν. 52 § 3 καὶ 58 Π. 17. 2. Ἐὰν ὅμως ἡ εἰσφορὰ συνίσταται εἰς πρᾶγμα κατὰ γένος ὠρισμένον ἢ κατὰ ποσότητα καὶ ἀπολεσθῇ τοῦτο ἐκ τύχης πρὸ τῆς καταβολῆς, ὁ συνεταῖρος ὀφείλει νὰ καταβάλῃ ἕτερον. Τῆς παραδόσεως ὅμως γενομένης ἡ ἀπόλεια εἶναι εἰς βάρος τῆς ἑταιρίας. Ν. 58 αὐτ. Ὅταν ὅμως κατεβλήθῃ ἡ χρῆσις τοῦ πράγματος, ἀπολεσθέντος τούτου ἐκ τύχης, ὁ συνεταῖρος ἀπόλλυσι τὰ δίκαια αὐτοῦ καὶ ἡ ἑταιρία διαλύεται. Ν. 38 § 9 Π. αὐτ. Ἐὰν πρόκειται περὶ πραγμάτων ἀναντικαταστάτων ὑπάρχει τεκμήριον ὅτι ἡ χρῆσις μόνη εἰσηνέχθη. Ἄλλως ἡ κυριότης.

Ὁ συνεταῖρος εὐθύνεται διὰ τὴν ἐκνίκησιν τῆς εἰσφορᾶς τῆς συνισταμένης εἰς εἰδικῶς ὠρισμένον πρᾶγμα, ὡς ὁ ποιητῆς εἰς τὸν ἀγοραστήν. Ἐπὶ εἰσφορᾶς χρήσεως ἡ ἐκνίκησις ἐπάγεται τὴν διάλυσιν τῆς ἑταιρίας. Ἐπὶ κεκρυμμένων ἐλαττωμάτων δύναται νὰ ζητηθῇ ἡ διάλυσις. Ἄλλως ἀποζημιώσεις, Ὁ ὀφείλων ὡς εἰσφορὰν τὴν ἑαυτοῦ φιλοπονίαν

πρέπει νὰ παρέχῃ εἰς τὴν ἑταιρίαν τὰς ὑπηρεσίας ὡς ὑπεσχέθη. Ὅταν ἡ εἰσφορά συνίσταται εἰς ἀφ' ἑαυτῆς διὰ προνομίου ἐξησφαλισμένην, ὁ συνεταῖρος εὐθύνεται μόνον διὰ τὴν ὑπαρξίν τοῦ δικαιώματος αὐτοῦ. Ὁ συνεταῖρος δὲν δύναται νὰ ὑποχρεωθῇ ν' αὐξήσῃ τὴν ὑποσχεθεῖσαν εἰσφορὰν οὔτε νὰ συμπληρώσῃ τὴν καταβληθεῖσαν ἐκτὸς ἐναντίας συμφωνίας.

Ὁ συνεταῖρος ἐνέχεται ἐκτὸς τοῦ δόλου καὶ διὰ μεγάλην ἀμέλειαν. Ἐπὶ μικρᾷ δὲ ἀμελείᾳ ὀφείλει νὰ καταβάλῃ εἰς τὰς ὑποθέσεις τῆς ἑταιρίας ὅταν ἐν ταῖς ἰδίαις καταβάλλῃ ἐπιμέλειαν. Ἡ ἀποδείξις τῆς περὶ τὰ ἴδια ἐπιμελείας ἐπικρίνεται εἰς τὸν συνεταῖρον τὸν ἐπικαλούμενον τὴν ἀπαλλαγὴν ἀπὸ τῆς εὐθύνης. Δὲν ἐπιτρέπεται ὁ συμψηφισμὸς τῆς ἐκ τῆς ἀμελείας ζημίας μετὰ τῆς ἄλλοτε παρασχέσεως ὠφειλῆς.

Ἐκαστος συνεταῖρος δικαιούται ν' ἀπολαμβάνῃ τὰ κέρδη καὶ νὰ συμμετέχῃ εἰς τὰς ζημίας. Ἡ μερὶς ἐκάστου συνεταίρου ὁρίζεται συνήθως ὑπὸ τῆς ἑταιρικῆς συμβάσεως. Ἐὰν ὠρίσθῃ ἡ μετοχὴ μόνον εἰς τὰ κέρδη ἢ μόνον εἰς τὰς ζημίας ἐφαρμόζεται εἰς ἀμφοτέρα ἡ αὐτὴ ἀναλογία. Οἱ συμβαλλόμενοι εἶναι ἐλεύθεροι νὰ ὀρίσωσι τὰς μερίδας εἰς τὰ κέρδη καὶ ζημίας. Ἡ συμφωνία καθ' ἣν συνεταῖρος τις ἀπαλλάσσεται πάσης ζημίας δὲν ἀπαγορεύεται. Ἐὰν ὁ προσδιορισμὸς τῆς μετοχῆς εἰς τὰ κέρδη καὶ ζημίας ἀνετεθῇ εἰς συνεταῖρον τινα ἢ εἰς τρίτον ὑπονοεῖται ὅτι οὗτος θέλει προσδιορίσει τοῦτο κατὰ τὴν κρίσιν ἀνδρὸς ἀγαθοῦ. Ἄρα ἡ ἀδικία κρίσις αὐτοῦ διορθοῦται ὑπὸ τοῦ δικαστοῦ.

Μὴ ὀρισθείσης τῆς μετοχῆς τῶν συνεταίρων εἰς τὰ κέρδη καὶ ζημίας, ἔαν αἱ εἰσφοραὶ αὐτῶν ᾖναι ἴσαι, ἴση ὀρισθῇ καὶ ἡ μετοχὴ ἐκάστου. Ἄλλ' ὅταν αἱ εἰσφοραὶ ᾖναι ἄνιστοι, ἡ μετοχὴ

ὁρίζεται ἐκ τοῦ ἀριθμοῦ τῶν συνεταίρων καὶ εἶναι ἀδιάρητος ἡ εἰσφορὰ ἐκάστου. Ν. 29 Π. 17. 2. «Ἐὰν μὴ λεχθῇ, τὰ μέρη εἰσὶν ἴσα.

Ἡ ἑταιρία ἐνέχεται πρὸς πάντα συνεταῖρον διὰ τὰς δαπάνας αὐτοῦ τὰς γενομένας ἐν ταῖς ἑταιρικαῖς ὑποθέσεσι. Ἐκ τῆς φράσεως τῶν Βασιλικῶν 12. 4. 18 «περὶ ὧν ἐδαπάνησεν» ἔπεται ὅτι ὁ συνεταῖρος δὲν δικαιούται εἰς ἀμοιβὴν διὰ τὰς ὑπὲρ τῆς ἑταιρίας ὑπηρεσίας αὐτοῦ ἢ διὰ τὴν ἐγκατάλειψιν τῶν ἰδίων ὑποθέσεων χάριν αὐτῆς.

Ὁ συνεταῖρος δικαιούται νὰ λάβῃ τόκους ἐπὶ τῶν δαπανηθέντων ἀπὸ τῆς καταβολῆς. Ἡ ἑταιρία ἐνέχεται πρὸς τὸν συνεταῖρον διὰ τὰς ὑποχρεώσεις τὰς ὁποίας οὗτος διὰ τὴν ἑταιρίαν ἀνεδέχθη. Ν. 67 Π. 17. 2. Ἡ ἑταιρία ἐνέχεται πρὸς τὸν συνεταῖρον δικαιούμενον εἰς ἀποζημίωσιν διὰ τὴν μετὰ τῆς διαχειρίσεως αὐτοῦ συνεχομένην τυχηρὰν ζημίαν. Β. 12. 4. 50. Ὁ ὑποσχεθεὶς τὴν εἰς χρήματα συνισταμένην εἰσφορὰν, ἔαν βραδύνῃ νὰ καταβάλῃ αὐτήν, ὀφείλει τόκους ἀπὸ τῆς ὑπερμερείας. Ἄλλως ἀποφαίνονται οἱ ἄλλοδαποὶ νόμοι. Τὸ αὐτὸ καὶ ὅταν ὁ συνεταῖρος εἰσπράξας χρήματα δὲν ἀπέδωκεν αὐτὰ ἐγκαίρως. Τί γίνεται ὅταν ὁ συνεταῖρος λαβὼν ἑταιρικά χρήματα ἐκ τοῦ ἑταιρικοῦ ταμείου ἠγάλωσεν αὐτὰ εἰς ἰδίας χρείας (συνεχρήσαστο αὐτοῖς); Ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει ὀφείλονται τόκοι τῇ ἑταιρίᾳ ἀπὸ τῆς συγχρήσεως, ἥτοι ἀφότου ὁ συνεταῖρος μετεχρίσθῃ τὰ ἑταιρικά χρήματα εἰς ἰδίας χρείας. Ἡ περὶ συγχρήσεως διάταξις ἐφαρμόζεται κατὰ τὴν ὀρθοτέραν γνώμην καὶ μετὰ τὴν διάλυσιν τῆς ἑταιρίας. Ἡ ἑταιρία βραβεῖται τῇ ἀποδείξει τῆς συγχρήσεως. Ἐκτὸς τοῦ τόκου δύναται νὰ ζητηθῇ καὶ μείζων ἀποζημίωσις. Διότι ὁ νόμος ΠΕ' τοῦ 1882 ἐξαίρει τὴν ἑταιρίαν. Ἀνάπτυξις πάντων τούτων εὐρηται

ἐν τῷ ἐμῷ Συγγρ. περί ἐμπορικῶν ἐταιριῶν. § 116 — 148.

Παραδοχή νέου συνεταίρου ἐν τῇ ἐταιρίᾳ. Αὕτη λαμβάνει χώραν διττῶς· εἴτε διὰ τῆς προσλήψεως νέου προσώπου ὡς συνεταίρου δι' ἐπὶ τοῦτω συμβάσεως· εἴτε διὰ τῆς ὑπὸ τινος συνεταίρου ἐκχώρησεως τῆς ἐταιρικῆς αὐτοῦ ιδιότητος καὶ μερίδος εἰς ἡν ἐκχώρησιν συναινέουσιν οἱ λοιποὶ συνεταῖροι.

Παρακοινωνία. — Παρακοινωνία λέγεται· ἡ σύμβασις δι' ἧς τρίτος τις προσλαμβάνεται παρὰ τοῦ συνεταίρου ὡς κοινωνὸς τῆς ἐταιρικῆς αὐτοῦ μερίδος ἐπὶ τῷ τέλει τῆς μετ' αὐτοῦ διανομῆς τῶν κερδῶν. Ὁ κοινωνὸς οὗτος δι' αὐτὸ τοῦτο ἐνομαζέται παρακοινωνός. Ἡ παρακοινωνία ἐπάγεται κοινωνίαν συμφερόντων μεταξὺ τοῦ παρακοινοῦ καὶ τοῦ προσλαμβάνοντος αὐτὸν συνεταίρου. Ὁ παρακοινωνὸς ἐν οὐδεμιᾷ σχέσει εὐρίσκειται μετὰ τῶν λοιπῶν συνεταίρων. «Ὁ κοινωνὸς τοῦ κοινοῦ μου οὐκ ἔστι μοι κοινωνός» Β. 3. 47.

Κατάρτισις τῶν ἐταιρικῶν διασκέψεων. — Προκειμένου περί διαχειρίσεως τῆς ἐταιρίας εἰς τὴν ὑπὸ τοῦ συνεταίρου ἐπιχειρηθησομένην πράξιν δικαιούνται οἱ λοιποὶ συνεταῖροι νὰ ἐναντιωθῶσιν. Ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει ἡ πρῶξις ἀνστέλλεται. Ν. 28 Π. 40. 3. Ἴνα μὴ ματαιωθῇ ἡ πράξις, ἐγένετο δεκτὸν ὑπὸ πολλῶν ὅτι ἡ πλειονοψηφία ἀποφασίζει περί τοῦ ποιητέου ὅταν πρόκειται περί πράξεως μὴ ἀντικειμένης τῷ νόμῳ ἢ τῷ κατὰστατικῷ.

Νομικαὶ σχέσεις τῶν συνεταίρων πρὸς τοὺς τρίτους. — Αἱ ἀστικαὶ ἐταιρίαι κατ' ἀντίθεσιν τῶν ἐμπορικῶν δὲν ἀποτελοῦσι νομικὸν πρόσωπον. Τὰ δικαιώματα ἀνήκουσι τοῖς ἐταίροις, αἱ δὲ ὑποχρεώσεις βαρύνουσιν αὐτοὺς ἀτομικῶς. Οἱ αὐτοπροσώπως δικαιοπρακτοῦντες ἐταῖροι ἐνέχον-

ταν πρὸς τοὺς τρίτους συμμέτρως ἐκτὸς ἐναντίας συμφωνίας. Ἐκ τῆς δικαιοπραξίας τοῦ συνεταίρου ἐνέχονται καὶ οἱ λοιποὶ ὅταν ὁ ἐνεργήσας ἦτο προσετώς ἢ ἐντολοδόχος.

Διάλυσις τῆς ἐταιρίας. — Ἡ ἐταιρία διαλύεται 1) οὐ μόνον τῇ κοινῇ τῶν συνεταίρων συναινέσει, ἀλλὰ καὶ ὅταν ἐταῖρός τις δηλώσῃ ὅτι δὲν θέλει τοῦ λοιποῦ νὰ μένῃ ἐν τῇ ἐταιρίᾳ. Ν. 4, 63 § 3 καὶ 65 Π. 47. 2, μὴ ἐπιτρεπομένης ἐναντίας συμφωνίας· Ἡ δὲ λύσις δέον νὰ γίνηται καλῇ τῇ πίστει καὶ ἐν καταλλήλῳ χρόνῳ. Ἄλλως γεννᾶται ὑπὲρ τῶν συνεταίρων δικαίωμα ἀποζημιώσεως. Ὅταν ἡ δὴ λύσις γίνηται πρὸς ἀπόντα ἢ ἐταιρία ἐξακολουθεῖ μεχρὶς οὗτος λάθῃ γνῶσιν ταύτης. Λύεται ἡ ἐταιρία 2) διὰ τοῦ θανάτου τινὸς τῶν συνεταίρων, ἐκτὸς ἐὰν συνεφωνήθῃ ἡ ἐξακολουθήσις τῆς ἐταιρίας μετὰ τῶν λοιπῶν. Ν. 65 § 3 αὐτ. 3) Ἐπελθούσης νομικῆς ἀνικανότητος τοῦ συνεταίρου π. γ. ἀπαγορεύσεως, κατὰ τινὰ δὲ ἀποδοχὴν καὶ ἐπὶ πτωχεύσεως. 4) Δηξιάσε· τῆς προθεσμίας δὲ ἦν συνωμολογήθη. 5) Καταστροφέντος τοῦ ἐταιρικοῦ πράγματος· καὶ 6) Περικτωθείσης τῆς ἐπιχειρήσεως.

Ἐνεκα τῶν διαλυτικῶν τῆς ἐταιρίας λόγων δὲν καταργοῦνται αἱ διὰ ταύτης παραχθεῖσαι ἀπαιτήσεις. Διὰ τὰς ἀπαιτήσεις ταύτας ἡ ὑποχρέωσις χορηγοῦνται ἢ ἐκ τῆς ἐταιρίας ἀγωγή (actio pro socio) δι' ἧς προκαλεῖται ἡ διανομή, ὅπως ἕκαστος λάθῃ τὸ ἐπιβάλλον αὐτῷ. Ν. 63 καὶ 65 Π. αὐτ. Πρὸς τοῦτο συντρέχει καὶ ἡ περὶ διαιρέσεως κοινὸν πρᾶγος. Ν. 38 καὶ 43 αὐτ. Κανονισθέντων δὲ τῶν λογαριασμῶν ἐκτελοῦνται αἱ παραφαίσεις, περὶ ὧν προενόησεν ἡ ἐταιρικὴ σύμβασις.

Β') Εμπορικαὶ Ἐταιρίαι. — Αἱ ἀκρίσεις τῶν ἐμπορικῶν ἐταρειῶν ἀπὸ τῶν ἀστικῶν.

Ἐξεταστέον πρὸς τοῦτο ποῖον τὸ ἀντικείμενον τῆς ἐταιρίας. Ἐὰν τοῦτο ᾖναι ἐμπορικόν, ἡ ἐταιρία εἶναι ἐμπορικὴ, ἄλλως εἶναι ἀστική. Ἄρα ἡ ἀστικὴ ἐταιρία δὲν δύναται νὰ λογισθῇ ἐμπορικὴ ἐκ τῆς θελήσεως τῶν συμβαλλομένων ἢ ἐκ τοῦ ἐμπορικοῦ τύπου, ὃν περιεβλήθη. Καὶ ναὶ μὲν ἐπιτρέπεται τῇ ἀστικῇ ἐταιρίᾳ νὰ περιβληθῇ ἐμπορικὸν τύπον π. χ. τὸν τῆς ἐμπορεύου, ἢ ἐτερορρύθμου ἢ ἀνωνύμου, ἀλλ' οὐχ ἤττον διακρίνεται ἀστικὴ. Καίτοι ὅμως ἀστικὴ διαμένουσα, ἔχει τὰ ἀποτελέσματα τοῦ ὑπ' αὐτῆς δεκτοῦ γενομένου τύπου. Οἱ δὲ ὅροι τῆς συστάσεως αὐτῆς κανονίζονται κατὰ τὸν τύπον ὃν περιεβλήθη (π. χ. Καταστατικόν. Δημοσίευσις). Λογίζεται δὲ ὡς νομικὸν πρόσωπον.

Νομικὴ πρῶπιον ὥς τῶν ἐμπορικῶν ἐταιριῶν. Πᾶσα ἐμπορικὴ ἐταιρία πλὴν τῆς μετοχικῆς ἀποτελεῖ νομικὸν πρόσωπον. Ἐννοεῖται διὰ τούτου ὅτι ἡ ἐμπορικὴ ἐταιρία εἶναι περιληπτικὸν ὃν δημιουργούμενον ὑπὸ τῆς ἀνθρωπίνης βουλήσεως καὶ ἀναγνωρίζομενον κατὰ νομικὸν πλάσμα ὡς ἔχον ἰδίαν ὑπαρξιν διάφορον τῶν συνεταίρων. ἐν τῷ ὁποίῳ προσώπῳ συγκεντρῶνται τὰ δικαιώματα καὶ αἱ ὑποχρεώσεις. Διὰ τοῦτο κατὰ τὰ ἄρθρα 20, 23 καὶ 30 ἐμπ. νόμου αἱ ἐμπορικὲς ἐταιρίαι ἔχουσιν ἴδιον ὄνομα π. χ. ἐταιρικὴν ἐπωνυμίαν ἐν τῇ ἐμπορεύμῳ ἢ ἐτερορρύθμῳ ἢ ἐκ τοῦ εἰδους τῆς ἐπιχειρήσεως ἐν τῇ ἀνωνύμῳ. Κατὰ τὰ ἄρθρα 42 κ. ἐπ. δημοσιεύεται τὸ καταστατικόν. Κατὰ τὸ ἀρθ. 17 § 4 Πολ. Δικον. ἔχουσι νόμιμον κατοικίαν ἐν τῷ τόπῳ ἔνθα ἰδρυνται. Ὑπερβαίνει εἶναι αἱ ἐξῆς. Ἡ ἐταιρικὴ περιουσία ἀνήκει τῷ νομικῷ προσώπῳ τῆς ἐταιρίας. Τὸ δικαίωμα τῶν συνεταίρων θεωρητέον πάντοτε ὡς κινητὸν. Ἡ ἐταιρικὴ περιουσία εἶναι ὑπέγγυος εἰς τοὺς ἐταιρικούς δανειστάς ἀποκλειομένων τῶν δανειστῶν τῶν συνεταίρων. Δὲν ἐπιτρέ-

πεται συμφηφισμὸς ἐταιρικῆς ἀπαιτήσεως μετ' ὀφειλῆς τοῦ συνεταίρου καὶ τῶν ἄλλων. Καὶ τέλος ἐν ταῖς δίκαις ἡ ἐμπορικὴ ἐταιρία εἶναι διάδικος παρίσταμένη διὰ τῶν διαχειριστῶν αὐτῆς.

Ἐξωτερικοὶ τύποι προέστυς τῶν ἐμπορικῶν ἐταιριῶν. Οὗτοι εἶναι: 1) Ἡ σύνταξις ἐγγράφου (καταστατικοῦ καλούμενου) καὶ 2) Ἡ δημοσίευσις αὐτοῦ. — Κατὰ τὸ ἄρθρον 39 ἐμπ. νόμου αἱ ἐμπορεύου ἢ ἐτερορρύθμοι ἐταιρίαι πρέπει ν' ἀποδεικνύονται δι' ἐγγράφων, δημοσίων (ἢ τοι συμβολαιογραφικῶν) ἢ ἰδιωτικῶν. Κατὰ δὲ τὸ ἄρθρον 40 ἐμπ. νόμου αἱ ἀνωνυμοὶ ἐταιρίαι δὲν δύναται νὰ συστηθῶσιν ἐμῇ διὰ δημοσίων ἐγγράφων ἢ τοι συμβολαιογραφικῶν. Ὅταν ἐπὶ ἐμπορεύμῳ ἐταιρίας γίνεται ἰδιωτικὸν ἐγγράφον θὰ ἐφαρμοσθῶσιν αἱ περὶ διπλῶν ἐγγράφων διατάξεις τῆς Πολ. Δικονομίας. Ἡ ἐταιρία δὲν δύναται ν' ἀποδειχθῇ μεταξὺ τῶν συνεταίρων ἄλλως οὔτε δι' ὅρκου ἐμῇ διὰ καταστατικοῦ ἐγγράφου. Σημειώτεον ὅμως τοῦτο, ὅτι ὁ τύπος τῆς συντάξεως ἐγγράφου ἀπαιτεῖται: ὅσον ἀφορᾷ τοὺς συνεταίρους. Οἱ τρίτοι ὅμως ἢ οἱ ὀφειλῆται τῆς ἐταιρίας δύναται ν' ἀποδείξωσι τὴν ὑπαρξιν αὐτῆς διὰ παντός νομίμου μέσου καὶ διὰ μαρτύρων. Ἡ ἐταιρία μὴ ἀποδεικνυμένη ὡς ἄνω εἶναι ἄκυρος ὡς πρὸς τὸ μέλλον οὐχὶ δὲ ὡς πρὸς τὸ παρελθόν. Ἐπὶ τῶν μεταξὺ τῶν κοινωνῶν σχέσεων ἐπιτρεπτέα τὰ κοινὰ μέσα ἀποδείξεως.

Κατὰ τὰ ἄρθρα 42—45 ἐμπ. νόμου ἀπαιτεῖται δημοσίευσις τοῦ καταστατικοῦ τῶν ἐμπορικῶν ἐταιριῶν. Σκοπὸς τῆς δημοσίευσως εἶναι ἡ εἰς τὸ κοινὸν φανέρωσις τῶν ὄρων, ὑφ' οὓς αἱ ἐταιρίαι συνίστησαν. Κατὰ τὸ ἄρθρον 42 δημοσιεύεται ἐπὶ τῶν ἐμπορεύου ἢ ἐτερορρύθμων ἐταιριῶν περίληψις τοῦ καταστατικοῦ αὐτῶν. Κατὰ δὲ τὸ ἄρθρον 45 ἐπὶ

ἀνωνύμων ὁλόκληρον τὸ καταστατικὸν ἔγγραφοι.

Ἡ περίληψις ἐπὶ δημορρύθμου ἢ ἑτερορρύθμου πρέπει νὰ περιέχῃ κατὰ τὸ ἄρθρον 48 πάσας τὰς ἐνδιαφερούσας τοὺς τρίτους ρήτρας, ἥτοι τὴν ἑταιρικὴν ἐπωνυμίαν, τὰ ὀνόματα τῶν δημορρύθμων συνεταίρων, τοὺς διαχειριστὰς τῆς ἑταιρίας καὶ τὴν ἐποχὴν τῆς ἐνάρξεως καὶ παύσεως τῆς ἑταιρίας. Ἐπὶ ἑτερορρύθμων ἀπαιτοῦνται καὶ ἡ μνεῖα τῆς ποσότητος τῶν καταβληθέντων χρημάτων, κατὰ μερίδα ἢ καθ' ἑτερορρυθμίαν. Παραδίδεται ἐμπροθέσμως εἰς τὸν γραμματέα ἢ περίληψις τοῦ καταστατικοῦ τῶν δημορρύθμων ἢ ἑτερορρύθμων ἑταιριῶν (ἐντὸς 15 ἡμερῶν ἀπὸ τῆς χρονολογίας). Ἐπὶ ἀνωνύμων ὁλόκληρον τὸ ἔγγραφο ἀπὸ τῆς ἐγκρίσεως. Ἐγγράφεται εἰς τὸ βιβλίον καὶ ἐκτίθεται εἰς τὸ ἀκροατήριον ἐπὶ τρεῖς μῆνας καὶ τοιχοκολλᾶται. Ἐὰν ὑπάρχωσι πολλὰ καταστήματα εἰς ἑτέρους νομούς, εἰς τὸ Πρωτοδικεῖον ἐκάστου νομοῦ.

Ὅταν ἡ ἑταιρία συνέστη ὑπὸ ἀναγκαστικῆς αἰρέσεως, ἢ δεκαπενθήμερος προθεσμία ἄρχεται ἀπὸ τῆς χρονολογίας τοῦ καταστατικοῦ κατὰ τὴν ὀρθοτέραν γνώμην. Διότι ἡ ἐκπλήρωσις τῆς αἰρέσεως ἔχει ἀναδρομικὴν δύναμιν. Ἡ περίληψις ὑπογράφεται ἀν τὸ ἔγγραφο εἶναι δημόσιον ὑπὸ τοῦ συμβολαιογράφου, ἄλλως ὑπὸ τῶν συνεταίρων.

Αἱ διατυπώσεις τῆς δημοσιεύσεως τῶν ἑταιριῶν ἀπαιτοῦνται καὶ ἐπὶ πάσης μεταγενετέρας τροποποιήσεως τοῦ καταστατικοῦ ἐγγράφου. Ἀρθ. 40 ἐμπ. νόμου.

Ἐὰν δὲν τηρηθῶσιν αἱ διατυπώσεις αἱ ἀναγόμεναι εἰς τὴν δημοσίευσιν, ἐπέρχεται ἀκυρότης τῆς ἑταιρίας. Τὸ ἄρθρον 42 ὁρίζει τὴν ἀκυρότητα ταύτην ὡς ἐξῆς. Ἡ ἀθέτησις τῶν περὶ δημοσιεύσεως διατυπώσεων ἐπιφέρει ἀκύρωσιν ὡς πρὸς τοὺς συνεταίρους. Οὗτοι ὅμως δὲν δύναν-

ται νὰ προτείνωσι τὴν ἑλλειψὶν καμμιὰς ἐξ αὐτῶν κατὰ τρίτου τινός.

Ἐπίσης ἢ μὴ δημοσίευσιν τῶν τροποποιουσῶν τὸ καταστατικὸν ρητρῶν ἐπάγεται τὴν ἀκυρότητα τῶν ρητρῶν. Ἡ αὕτη ἀκυρότης τῶν ἑταιριῶν ἐπέρχεται καὶ ὅταν ἡ δημοσίευσιν γίνῃ ἐν μέρει. Ἐὰν ἀκυρωθῇ ἡ ἑτερορρυθμὸς ἑταιρία ὡς τοιαύτη, μεταποιεῖται ἄρ' αὖ ὡς δημορρυθμὸς ; ὅχι. Διότι οἱ συμβαλλόμενοι ἐννοοῦν ἑτερορρυθμὸν. Ἀρ' αὖ δὲν ἐνέχονται οἱ ἑτερορρυθμοὶ προσωπικῶς καὶ ἀλληλεγγύως.

Ἐκτὸς τῆς ἀκυρότητος ὑπάρχει καὶ εὐθύνη πρὸς ἀποζημιώσιν ἐκ μέρους τῶν παραλειψάντων τὴν ἐνέργειαν τῶν διατυπώσεων διαχειριστῶν τῶν ἑταιριῶν καὶ μάλιστα τῶν ἀνωνύμων, περὶ τῆς κατωτέρω.

Τὶ γίνεται ἐὰν ἡ δημοσίευσιν γίνῃ μετὰ τὰς 15 ἡμέρας ;

Δὲν ἐπέρχεται ἀκυρότης ἐν τῇ περιπτώσει ταύτῃ ἐκτὸς ἐὰν ἐπρόσθῃ ἡδῆ. Α. χ. δι' ἀγωγῆς ἢ ἐνστάσεως. Διότι τὸ ἄρθρον 42 ἀπαγγέλλει ἀκυρότητα ἐν ἐλλείψει δημοσιεύσεως, οὐχὶ δὲ καὶ ἐν περιπτώσει βραδύτητος (*18ε Α. Π. 317 τοῦ 1894).

Ἐὰν ὅμως ἐπρόσθῃ ἡδῆ εἴτε ὑπὸ τῶν συνεταίρων εἴτε ὑπὸ τρίτων, ὑπάρχει κεκτημένον δικαίωμα. Ἡ ἑταιρία ὅμως ἐν τῇ περιπτώσει τῆς βραδείας δημοσιεύσεως λογιζέται νομίμως ἀρξαμένη ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως.

Ἐν πρώτοις οἱ τρίτοι δύνανται νὰ προτείνωσι τὴν ἀκυρότητα τῆς ἑταιρίας δι' ἑλλειψὶν δημοσιεύσεως. Τρίτοι εἶναι οἱ δανεισταὶ τῆς ἑταιρίας. Ἀλλὰ μόνον ἐν εἰδικαῖς θέμασι καὶ δὴ ὡς πρὸς τὰς μὴ δημοσιευθείσας περιοριστικὰς ρήτρας τὰς βλαπτούσας αὐτοὺς. Οἱ ὀφειλᾶται τῶν συνεταίρων ὅταν εἶναι ἐξ ἑτέρας αἰτίας δανεισταὶ τῆς ἑταιρίας π. χ. διὰ νὰ προτείνωσι συμφηρισμόν. Οἱ ὀφειλᾶται τῆς ἑταιρίας, κατὰ τινα ἐκδοχὴν, οὐχὶ ὅμως

οὗτοι κατ' ἄλλην ἐκδοχὴν διότι δὲν ἔχουσι συμφέρον νὰ προτείνωσι τὴν ἀκυρότητα ὡς μὴ ἀπαλλαττόμενοι τῆς ἐξοφλήσεως τοῦ χρέους. Ἡ γνώμη αὕτη πείνει νὰ ἐπικρατήσῃ. Καὶ οἱ δανεισταὶ τῶν συνεταίρων. Οὗτοι εἶναι τρίτοι ἐπιδιώκοντες τὴν πληρωμὴν ἰδίᾳ δικαίῳ καὶ ἐνδιαφερόμενοι εἰς τὴν ἀκύρωσιν, διότι ἀκυρουμένης τῆς ἐταιρίας ἔρχονται ἐν συνδρομῇ μετὰ τῶν δανειστῶν τῆς ἐταιρίας ἐπὶ τῆς περιουσίας τῆς ἀκυρωθείσης ἐταιρίας. Ταῦτα ὡς πρὸς τοὺς τρίτους.

Καὶ αὐτοὶ οἱ συνεταῖροι δύνανται νὰ προτείνωσι κατ' ἄλλῃλων τὴν ἀκυρότητα ἑλλείψει δημοσιεύσεως. Διότι καὶ οὗτοι ἐνδιαφέρονται εἰς τὴν νόμιμον κατάρτισιν τῆς ἐταιρίας διὰ νὰ μὴ εἶναι ἀθέτατοι αἱ μετὰ τῶν τρίτων συμβάσεις τῆς ἐταιρίας ἂφ' οὗ οἱ τρίτοι ἔχουσι τὸ ἐκλεκτικὸν δικαίωμα τῆς ἀναγνωρίσεως ἢ μὴ τῆς ἐταιρίας.

Ἐν ᾧ δὲ οἱ τρίτοι δύνανται νὰ προτείνωσι τὴν ἀκυρότητα τῆς ἐταιρίας αὐτῇ ἢ οἱ συνεταῖροι οὐδέποτε δύνανται νὰ προτείνωσιν αὐτὴν κατὰ τῶν τρίτων. Τοῦτο ῥητῶς ἐξάγεται ἐκ τοῦ ἀρθ. 42, καθ' ὃ οἱ συνεταῖροι δὲν δύνανται νὰ προτείνωσι τὴν ἑλλείψιν τῶν διατυπώσεων κατὰ τῶν τρίτων ὅπερ ἐστὶν οἱ τρίτοι ἔχουσι ὑπὲρ ἑαυτῶν πάντα τὰ νόμιμα ἀποδεικτικὰ μέσα.

Καλύπτεται ἄρα γε ἡ ἀκυρότης τῆς ἐταιρίας δι' ἑλλείψιν τῶν διατυπώσεων, ἐὰν ἡ ἐταιρία ἀνεγνωρίσθῃ ὑπὸ τῶν συνεταίρων ἢ ὑπὸ τῶν τρίτων; Ἡ ἀποφατικὴ λύσις ἐπεκράτησε. Διότι αἱ διατάξεις τῶν ἀρθρῶν 39 καὶ 42 εἰσὶν ἀπολύτοι, ἢ δὲ τήρησις τῶν διατυπώσεων ἀπαιτεῖται ἐπὶ ποινῇ ἀκυρότητος. Ἄρα οὔτε ὄρκος ἐπιτρέπεται πρὸς ἀπόδειξιν τῆς ἐταιρίας οὔτε πᾶσα ἄλλη ἐξωδίκος ὁμολογία. Διότι ἐπὶ ἀπολύτου ἀκυρότητος ἡ ἔγκρισις δὲν χωρεῖ. Μετὰ τὴν διάλυσιν τῆς ἐταιρίας δύναται νὰ προταθῇ

ἡ ἀκυρότης; Ναὶ κατὰ τινὰ ἐκδοχὴν. Διότι πρόκειται περὶ ἀπολύτου ἀκυρότητος. Ὁ ἰσχυρισμὸς ὅτι ἡ ἐταιρία εἶναι ἄκυρος λόγῳ τῆς μὴ τήρησεως τῶν διατυπώσεων ἀποτελεῖ ἐνστάσιν νομιμοποιήσεως. Ἄρα δύναται νὰ προταθῇ κατὰ πᾶσαν τῆς δίκης στάσιν (ἀρθ. 68 Πολ. Δικ.). Contra ἡ ὑπ' ἀριθ. 174 τοῦ 92 ἀπόφ. Α. Π. Ἄλλ' ἡ ἀκυρότης δὲν δύναται νὰ ληφθῇ ὑπ' ὅψιν αὐτεπαγγέλτως.

Τί, ἐὰν ὑπάρχῃ δικαστικὴ δυσλογία περὶ τῆς υπάρξεως τῆς ἐταιρίας; Ἐγένετο δεκτὸν ὅτι ἀποκλείεται ἡ πρότασις ἀκυρότητος. Α. Π. 90 τοῦ 1884. Ἀνωτέρω ὑπεθέσαμεν ἔγκρισιν δι' ἐξωδίκου ὁμολογίας ἐν ᾗ ἐνταῦθα πρόκειται περὶ δικαστικῆς ὁμολογίας. Ἡ περὶ ἀκυρότητος τῆς ἐταιρίας ἀγωγὴ δὲν ὑπόκειται εἰς παραγραφὴν. Ἡ ἀκυρότης περιοριστέα μόνον μεταξὺ τῶν ἐν τῇ δίκῃ διαδίκων ἀρθ. 274 Πολ. Δικ. Ἐν Γαλλίᾳ ἀμφισβητεῖται τοῦτο.

Ἀποτέλεσμα τῆς ἀκυρότητος τῆς ἐταιρίας ἐστὶν ὅτι εἶναι μὲν αὕτη ἄκυρος δι' ἑλλείψιν τῆς δημοσιεύσεως ἄλλ' ἡ ἀκυρότης ἐπιδρᾷ ἐπὶ τὸ μέλλον οὐχὶ δὲ ἐπὶ τὸ παρελθόν, ὅπερ κανονιστέον καὶ ἐκκαθαρίστεον ἐπὶ τῇ βάσει τοῦ καταστατικοῦ, ἐὰν ὑπάρχῃ; ἄλλως ἐπὶ τῇ βάσει τοῦ κοινοῦ δικαίου καὶ ἐπὶ τῇ ἰδέᾳ ὅτι ὁ πῆρξεν καὶ ὑφίσταται πραγματικὴ ἐταιρία (Société de fait). Ἐπιτρεπτέα δὲ τὰ κοιναὶ μέσα ἀποδείξεως.

Ἐῖθ' ἡ τῶν ἐμπορικῶν ἐταιριῶν. Τέσσαρα εἶδη ἐμπορικῶν ἐταιριῶν ὑπάρχουσιν, ἡ ὁμόρρυθμος, ἡ ἐτερόρρυθμος, ἡ ἀνώνυμος καὶ ἡ μετοχικὴ (ἀρθ. 19 καὶ 47 ἐμπ. νόμου).

Ὁ μόρρυθμος ἐταιρία.—Ἐννοεῖται αὕτη. Ὁμόρρυθμος ἐταιρία (société en nom collectif) λέγεται ἡ συνισταμένη μεταξὺ δύο ἢ πλείονων προσώπων, προτιθεμένων νὰ ἐμπορεύωνται ὑπὸ ἐταιρικῆν ἐπωνυμίαν καὶ ἐνεργημένων

προσωπικῶς καὶ ἀλληλεγγύως διὰ τὰ χρέη τῆς ἐταιρίας (ἄρθ. 20 καὶ 22 τοῦ ἐμπ. νόμου). Ἄρα δύο εἶναι οἱ χαρακτηριστικὲς τῆς ὁμορρυθμοῦ ἐταιρίας. 1) τὸ νὰ ἐνεργῇ ὑπὸ ἐταιρικὴν ἐπωνυμίαν· 2) τὸ νὰ ἐνέχωνται διὰ τῆς ὑποχρέωσης τῆς ἐταιρίας τὰ μέλη αὐτῆς προσωπικῶς καὶ ἀλληλεγγύως.

Ἡ ἐταιρικὴ ἐπωνυμία (raison sociale) εἶναι τὸ ὄνομα τῆς ἐταιρίας. Ἐν ταύτῃ διατυπῶνται ἡ ἐταιρικὴ ὑπογραφή. Διακρίνεται ἡ ἐταιρικὴ ἐπωνυμία ἀπὸ τὸ ὄνομα τοῦ καταστήματος. Τοῦτο δὲν ἀνάγεται εἰς τὸ νεμικὸν τῆς ἐταιρίας πρόσωπον ἀλλ' εἰς αὐτὸ τὸ κατὰστημα.

Ἡ ἐταιρικὴ ἐπωνυμία συγκροτεῖται ἐκ τῶν ὀνομάτων εἴτε πάντων τῶν συνεταίρων εἴτε τινῶν ἐξ αὐτῶν σὺν τῇ προσθήκῃ τῆς λέξεως καὶ συντροφία. Κατὰ τὸ ἄρθρον 21 ἡ ἐταιρικὴ ἐπωνυμία πρέπει νὰ καταρτίσθῃ ἐκ μόνων τῶν συνεταίρων.

Οἱ παραβαίνοντες τὴν διάταξιν ταύτην εὐθύνονται ἀπέναντι τῶν βλαπθέντων ἐπὶ ἀποζημιώσῃ· ἐπὶ δὲ καὶ ποινικῶς ἐν περιπτώσει ἀπάτης. Οἱ παραβάται εἶναι οἱ συνεταῖροι, ἐπὶ δὲ καὶ ὅσοι ἐνέκριναν νὰ τεθῇ τὸ ὄνομα αὐτῶν ἐν τῇ ἐταιρίᾳ ἢ ἐν γνώσει ὄντες τοῦ πράγματος καὶ δυνάμενοι νὰ ἀντιταχθῶσι παροημέλησαν τὴν διαρκήν.

Διαχειρίσεις (administration). Ἐν ὀνόματι τῆς ὁμορρυθμοῦ ἐταιρίας ἐνεργοῦσι πρόσωπα ἔχοντα τὴν διαχείρισιν (gérants). Ἐν ἑλλείψει εἰδικῆς συμβάσεως πάντες οἱ συνεταῖροι ἔχουσι δικαίωμα διαχείρισεως. Τοῦτο προκύπτει καὶ ἐκ τοῦ χαρακτηριστοῦ τοῦ νομικοῦ προσώπου καὶ ἐκ τοῦ ἄρθρου 22, καθ' ὃ ἡ ἐταιρεία ἐνέχεται διὰ μόνης τῆς ὑπογραφῆς ἑνὸς μέλους ὑπὸ ἐταιρικὴν ἐπωνυμίαν. Ἀλλ' οἱ συνεταῖροι ἔχουσι τὸ δικαίωμα νὰ εἰσάωσιν εἰδικὸν διαχειριστὴν τῆς ἐταιρίας ὑπὸ τὸν ὄρον ἐννοεῖται τῆς δημοσιονομίας. Ἐν τῇ παραπάνω περιπτώσει οἱ μέλη

οὗτοι δικαιοῦνται εἰς διαχείρισιν ἀποκλεισμένων τῶν λοιπῶν συνεταίρων, ὅτενες ὁμως δὲν παύσουσι νὰ ἔχωσι δικαίωμα ἐπισκοπῆσεως τῆς διαχείρισεως.

Ὁ διορισμὸς τῶν διαχειριστῶν γίνεται διὰ τοῦ καταστατικοῦ ἢ δι' ἐγγράφου μεταγενεστέρου. Ἐν τῇ δευτέρᾳ περιπτώσει ἀπαιτεῖται παμφηφία. Οἱ διὰ τοῦ καταστατικοῦ διοριζόμενοι εἰσὶν ἀμετάκλητοι· ἐκτός εὐλόγου αἰτίας. Οἱ μεταγενεστέρως διοριζόμενοι εἰσὶν μετὰκλητοὶ ἀναφαρτῆτως τῆς αἰτίας. Ἐπεκράτησεν ὅτι δύναται ἡ διαχείρισις ν' ἀνατεθῇ ὑπὸ τῶν συνεταίρων εἰς τρίτα πρόσωπα, ὅτε ταῦτα χρώμενα τῇ ὑπογραφῇ τῆς ἐταιρικῆς ἐπωνυμίας ὑποχρεοῦσι τὴν ἐταιρίαν χωρὶς ταῦτα νὰ ὑποχρεοῦνται.

Οἱ διαχειρισταὶ δύνανται νὰ ἐνεργῶσιν ὁ εἰς ἄνευ τοῦ ἄλλου, ἐκτός ἐὰν συμφωνηθῇ τὸ ἐναντίον. Τοῦτο ὁμως πρέπει νὰ δημοσιευθῇ. Οἱ διαχειρισταὶ δύνανται νὰ ἐνεργῶσι πᾶσαν ἐξώδικον καὶ δικαστικὴν πρᾶξιν ἀναγομένην εἰς τὸ ἐταιρικὸν ἐμπόριον. Δὲν δύνανται ὁμως νὰ ἐκποιῶσιν ἀκίνητα ἢ νὰ ἐπιβαρύνωσιν αὐτὰ δι' ὑποθήκης· οὔτε νὰ ποιῶσι δωρεὰς ἢ ἀφέσεις· ἐκτός ἐπὶ πτωχεύσεως ἐπὶ δικαστικοῦ συμβιβασμοῦ. Διότι ὅλαι αὗται αἱ πράξεις ὑπερβαίνουναι τὰ ὅρια τῆς διαχείρισεως· ὡς πρὸς τοὺς συμβιβασμούς καὶ τοὺς διορισμούς δικτητῶν, κατὰ τοὺς πλείστους ἐπιτρέπονται ταῦτα καὶ εὐλόγως. Δύνανται δὲ νὰ συνομολογῶσι συμβάσεις ἐν ἰδίῳ ὀνόματι μετὰ τῆς ἐταιρίας, ἥτις τότε παρίσταται ὑπὸ ἐτέρων διαχειριστῶν ὁ διαχειριστὴς δύνανται νὰ ὑποχρεοῖ τὴν ἐταιρίαν καὶ ἕνεκα τοῦ ὁλοῦ, ὅν ποιεῖ κατὰ τὴν ἐνάσκησιν τῶν καθηκόντων του· ὡς ἐπὶ ἐντολῆς καὶ κατὰ μείζονα λόγον.

Ἐταιρικὴ ἐνσχῆ. Κατὰ τὸ ἄρθρον 22 ἐμπ. νόμου οἱ ὁμορρυθμοὶ συνεταῖροι ὑπόκεινται ἀλληλεγγύως εἰς ὅλας τὰς ὑποχρεώσεις τῆς ἐταιρίας, ἂν καὶ

υπογεγραμμένας παρ' ἑνὸς μόνου τῶν συνεταίρων ὑπὸ τὴν ἐταιρικὴν ὁμωσ ἐπωνυμίαν. Ἡ ἐταιρεία ὡς τοιαύτη ἐνέχεται πρὸς τοὺς τρίτους πρωτίστως. Ἄρα οὗτοι κέκτῃνται κατὰ τῆς ἐταιρίας πάντα τὰ δίκαια, τὰ ὅποια κέκτῃται πᾶς πιστωτῆς κατὰ τοῦ ὀφειλέτου. Ἐνασχοῦσι δὲ ταῦτα κατὰ τοῦ νομικοῦ προσώπου τῆς ἐταιρίας καὶ κατὰ τῆς ἐταιρικῆς περιουσίας τῇ ἀποκλείσει τῶν δανειστῶν τῶν συνεταίρων.

Ἐκτὸς τοῦ νομικοῦ προσώπου τῆς ἐταιρίας ἐνέχονται πρὸς τοὺς τρίτους καὶ πάντες οἱ ὁμόρρυθμοι συνεταῖροι ἕκαστος εἰς ὁλόκληρον (ἀλληλεγγύως δηλ.). Τοῦτο προκύπτει σαφέστατα ἐκ τοῦ ἀρθ. 22.

Ἄρα γε οἱ ὁμόρρυθμοι συνεταῖροι ὑπὸ ποίους ὅρους εἰσὶν ἐναγώγιμοι ὑπὸ τῶν δανειστῶν τῆς ἐταιρίας; Δύνανται οὗτοι κατ' ἐκλογὴν νὰ ἐναγάγῃσι τὴν ἐταιρίαν ἢ τοὺς συνεταίρους; Ἡ ὀφείλουσι νὰ ἐναγάγῃσι πρῶτον τὴν ἐταιρίαν; Κατὰ τοὺς μὲν ἀφ' οὗ καταστή ἡ ἐταιρεία ὑπερήμερος δύνανται νὰ ἐναγῶσιν ἀπ' εὐθείας οἱ συνεταῖροι. Κατὰ τοὺς δὲ οἱ δανείσται πρὶν ἀπευθυνθῶσι κατὰ τῶν συνεταίρων ὀφείλουσι νὰ ἐναγάγῃσι τὴν ἐταιρίαν, καὶ νὰ προκαλέσωσι κατ' αὐτῆς ἀπόφασιν καταδικαστικὴν. Ὅταν δὲ δι' ἀποφάσεως κατὰ τῆς ἐταιρίας ἀναγνωρισθῇ ἡ ἀπαίτησις, τὸ δικαίωμα τῶν δανειστῶν κατὰ τῶν συνεταίρων εἶναι κέκτῃνται; Ἡ κατὰ τῆς ἐταιρίας ἀπόφασις ἔχει ἰσχύον δεδικασμένου κατὰ τῶν συνεταίρων δυνάμει νὰ ἐκτελεσθῇ προσωπικῶς καθ' ἑκάστου ἐξ αὐτῶν. Αὐτῇ ἡ λύσις θεωρεῖται ὡς ἐπικρατεστέρα.

Ἡ ἀλληλεγγύη τῶν ὁμορρυθμῶν συνεταίρων πηγάζει ἐκ τοῦ νόμου (ἄρθρον 22 ἐμπ. νόμου). Ἐπὶ ἀστικῶν ἐταιριῶν ἀπαιτεῖται πρὸς τοῦτο σύμφωνος. Τὸ ἄρθρον 22 λέγει «Οἱ ὁμόρρυθμοι συνεταῖροι οἱ ἀναφερόμενοι εἰς τὸ καταστατικὸν τῆς ἐταιρίας ἐγγράφον ἐνέχον αὐτὴν ἀλληλεγγύως».

Ἐκ τούτου δὲν ἐπεται ὅτι μόνοι οὗτοι εἶναι ἀλληλέγγυοι. Ἡ ἀλληλεγγύη ἐφαρμόζεται κατὰ πάντων τῶν συνεταίρων. Ἡ ἀλληλεγγύη αὕτη δύναται ἄρ' ἂν νὰ καταργηθῇ διὰ γενικῆς ρήτρας τιθεμένης ἐν τῷ καταστατικῷ; Ὁχι. Διότι συνδέεται πρὸς τὴν οὐσίαν τῆς ἐταιρίας· ἐκτὸς μόνον ἐπὶ εἰδικῆς μετὰ δανειστοῦ συμβάσεως. Ἡ ἐν λόγῳ ἀλληλεγγύη ἀφορᾷ τὰς σχέσεις τῶν συνεταίρων μετὰ τῶν τρίτων, οὐχὶ δὲ τὰς σχέσεις τῶν συνεταίρων πρὸς ἀλλήλους.

Κατ' ἀρχὴν συμφώνως πρὸς τὸ ἄρθρον 22 ἕκαστος συνεταῖρος ἔχει δικαίωμα διαχειρίσεως τῶν ἐταιρικῶν υποθέσεων. Ἄρα συνομολογῶν τοιαύτην ἐνοχλήν ἐν ὀνόματι τῆς ἐταιρίας δικαιοῦται εἰς τὸ νὰ ὑπογράψῃ μόνος τὴν ἐταιρικὴν ἐπωνυμίαν καὶ ἐντεῦθεν τίκτεται ὑπὲρ τῶν τρίτων ἡ ἐταιρικὴ ἐνοχὴ καὶ ἡ ἀλληλέγγυος πάντων τῶν συνεταίρων. Τοῦτο ὑπάρχει ὅταν δὲν διωρισθῇσαν εἰδικὴ διαχειρισταί. Διότι ἄλλως μόνον οὗτοι δύνανται νὰ ὑπογράψῃσι τὴν ἐταιρίαν.

Ἡ ὁμόρρυθμος ἐταιρεία ὑπογραφεῖται ἄρ' ἂν γε ἐνεκ' ὁμότητος τῆς ὑπὸ τοῦ διαχειριστοῦ χρήσεως τῆς ἐταιρικῆς ἐπωνυμίας καὶ ὅταν οὗτος ἐνήργησεν ἀτομικὴν δικαιοπραξίαν; Ἡ καταφικτικὴ λύσις ἐπεκράτησε. Διότι οἱ τοῖτοι δὲν δύνανται νὰ γινώσκωσι ποῖον ἀφορᾷ ἡ δικαιοπραξία, τὸν συνεταῖρον προσωπικῶς ἢ τὴν ἐταιρίαν. Ἐὰν ὑπάρχῃ κατάχρησις, εὐθὺς ἀναιετο οἱ ἐκλεχάντες αὐτὸν συνεταῖροι. Ταῦτα ὁμῶς ἐπὶ τῇ ὑποθέσει ὅτι οἱ τοῖτοι εἶναι καλῆς πίστεως. Ἀλλ' ἐγένετο δεκτὸν ὅτι, καίπερ τῶν τρίτων γινώσκόντων τὴν προσωπικὴν φύσιν τοῦ χρέους τοῦ διαχειριστοῦ, ἡ ἐταιρεία οὐχ ἤττον ἐνέχεται· διότι ὑπάρχει τεκμήριον ἐκ τῆς χρήσεως τῆς ἐταιρικῆς ἐπωνυμίας ὅτι ἡ δικαιοπραξία συνήρθη διὰ τὴν ἐταιρίαν, ἡ δὲ δανειστῆς ὑποτίθεται ὡς καλῆς πίστεως δικαιοῦμενος νὰ πιστεύῃ ὅτι οὗτοι

σταται εταιρική ένοχη. Δύναται όμως ή εταιρία ν' αποδείξη ότι ο δανειστής έγινωσκεν ότι ο διαχειριστής συνεταιρος ένήργει επί βλάβη της εταιρίας και επέβαρυνεν αυτήν διά χρέους όπερ αυτός μόνος έδει νά ύποστη; και τότε απαλλάσσεται ή εταιρία της ένοχης. Έν τοιαύτη περιπτώσει ο δανειστής δύναται νά εκτεθῇ και εἰς ποινικήν εὐθύνην ένεκα τοῦ δόλου αὐτοῦ.

Ἡ όμωςρρυθμος εταιρία δύναται ἄρα γε νά ἐνέχῃται ένεκα ένοχης συνυμολογηθείσης ὑπό συνεταιροῦ διαχειριστοῦ χάσιν της εταιρίας και δὴ διά λογαριασμόν αὐτης, όταν αὗτος δέν ἔκαμε χρῆσιν της εταιρικής ἐπωνυμίας; π. χ. ο διαχειριστής συνυμολογεί ἰδίῳ ὀνόματι σύμβασιν ἄνευ χρήσεως εταιρικής ἐπωνυμίας διά λογαριασμόν της εταιρίας π. χ. λαμβάνει διά μίσθωσιν τὸ εταιρικὸν κατάστημα. Ἐνέχεται ἄρα γε ή εταιρία; Ἡ καταφακτικὴ λύσις ἐπεκράτησε και εὐλόγως. Διότι ο τύπος της εταιρικής ἐπωνυμίας δέν εἶναι πανηγυρικός. Αὕτη συνιστᾷ ἄπλοῦν τεκμήριον ότι ο διαχειριστής ἐνήργησε διά τὴν εταιρίαν μὴ αποκλεισμένης της ἐναντίας ἀποδείξεως. Ἡ λύσις αὕτη δύναται νά προκύψῃ ἐκτός τοῦ περιεχομένου της συμβάσεως και ἐξ ἀποδείξεως. Ἰδεὺς πρὸς τοῦτο Α.Π. 95 τοῦ 1882 και 90 τοῦ 1884.

Τί γίνεται, ἐάν ή συνυμολόγησις ἐγένετο ὑπό συνεταιροῦ μὴ διαχειριστοῦ; Ὑποχρεοῦται ἄρα γε ή εταιρία και ὑπό ποίους ὅρους; Διακρίτεον ἐάν ο μὴ διαχειριστής ἐνήργησεν ἐν ὀνόματι της εταιρίας τούτέστιν ὑπό εταιρικήν ἐπωνυμίαν. ή εταιρία ὑποχρεοῦται τότε μόνον όταν ὠφελήθῃ ἐκ της δικαιοπραξίας. Όταν ὅμως ο μὴ διαχειριστής ἐνήργησεν ἐν ἰδίῳ ὀνόματι, κατὰ τοὺς πλείστους δύνανται ο τρίτος νά ἐναγάγῃ τὴν εταιρίαν ἐάν αὕτη ὠφελήθῃ ἐκ της συμβάσεως ἡτοιμασμένης και ἡτοιμασμένης ὑπὸ τὴν ἑξῆς ἑκδοχῆς: «*la société en commandite*».

in rem verso. Ἀρκεῖ ὅμως ή ὠφέλεια νά ᾔῃναι ἄμεσος σὺχί δὲ ἔμμεσος. (Ἰδε ἀνάπτυξιν ἐν τῷ ἐμῷ Σ. Τόμος 2ος § 310—382).

Διὰ λύσεις, ἐκκαθάρσεις, παρὰ γρ α φ ή. (dissolution, liquidation, prescription). Οἱ κατὰ τὸ Ἀστικὸν δικαίον διαλυτικοὶ της εταιρίας λόγοι: περὶ ὧν εἰσῃται ἐφαρμόζονται και ἐπὶ τῶν ἐμπορικῶν εταιριῶν και δὴ της όμωςρρυθμου. Προσθετέον δὲ τὰ εἴδη. Κατὰ τὸ ἄρθρον 46 τοῦ ἡ. νόμου και κατὰ τὰς ἐν αὐτῷ διακρίσεις ή διάλυσις πάσης εταιρίας δέον νά δημοσιεύηται. Κατὰ τὴν ὀρθοτέραν ἐκδοχὴν ή δημοσίευσις ἀπαιτεῖται μόνον ἐπὶ της διά συμβάσεως διάλυσεως, ὡς και συνεπείᾳ δικαστικῆς ἀποφάσεως, ἀδιαφόρως ἐάν ή διάλυσις ᾔῃναι γνωστὴ τοῖς τείτοις ή μὴ; ὡς και όταν ή σύστασις της εταιρίας δέν δημοσιεύθῃ. Μὴ γενομένης της δημοσίευσως, ἄκυρος εἶναι ή διάλυσις ἀπέναντι τῶν τρίτων.

Ἡ διαλυθεῖσα εταιρία ὑπάρχει εἰσέτι ὡς νομικὸν πρόσωπον διά τὴν ἐκκαθάσιν αὐτης. Ἀρα δύναται νά κηρυχθῇ εἰς πτώχευσιν. Παριστάται ἐν δικαστηρίῳ ὑπό τῶν ἐκκαθαριστῶν. Οἱ ἐκκαθαριταὶ διορίζονται διά παμψηφείας. Ἡ ἐξουσία αὐτῶν ἔλκεται ἐκ της ἐντολής, οὕσα πλέον περιορισμένη παρὰ τὴν τῶν διαχειριστῶν. Ὑπὸ τοῦ ἁρθροῦ 64 τοῦ Ἑ.π. Νόμου ὁρίζεται πενταετής παραγραφή τῶν ἀγωγῶν τῶν τρίτων κατὰ τῶν συνεταιρῶν ὡς τοιούτων. Αὕτη ἄρχεται ἀπὸ της δημοσίευσως της διαλύσεως της εταιρίας. Αὕτη δέν ἐφαρμόζεται ἐπὶ τῶν συνεταιρῶν πρὸς ἀλλήλους. Ὁ συνεταιρὸς ἐκκαθαριστής τε και μὴ εἶναι ἐναγώγιμος ἐπὶ τριακονταετίαν μόνον ἐν τῇ ἰδιότητι αὐτοῦ ὡς ἐκκαθαριστοῦ.

Ἐπερ όμωςρρυθμος εἶται εταιρία (société en commandite). Δι' αὐτῆς δυο ή πλείονες συμφωνοῦσιν, ὥπως ἐμπορεύωνται ὑπό εταιρικήν ἐπωνυμίαν. ἐξ ὧν

τινὲς μὲν εὐθύνονται ἀπεριορίστως καὶ ἀλληλεγγύως (commandités) τινὲς δὲ μόνον μέχρι τοῦ ποσοῦ τῆς ὑποσχεθείσης καὶ καταβαλλομένης ὑπ' αὐτῶν εἰσφορᾶς (commanditaires). (Ἄρθ. 23 Ἐμπ. νόμου). Οἱ τελευταῖοι καλοῦνται ἀπλοῖ χρηματοδότης. Ὅταν ὑπάρχωσι πολλοὶ συνεταῖροι ἀλληλέγγυοι, ἡ ἑταιρία εἶναι συγχρόνως ὁμόρρυθμος ὡς πρὸς τοὺς χρηματοδοτάς. Ἡ ἐπωνυμία τῆς ἑτερορρυθμοῦ ἑταιρίας φέρει κατ' ἀνάγκην τὸ ὄνομα ἐνὸς ἢ πολλῶν ἀλληλεγγύων ὑπευθύνων συνεταίρων. Τὸ ὄνομα δὲ ἑτερορρυθμοῦ τινὸς συνεταίρου δὲν δύναται νὰ τεθῇ ἐν τῇ ἐπωνυμίᾳ. (ἄρθ. 23 ἐδ. 2 καὶ 25 Ε. Ν.).

Δικαιώματα καὶ ὑποχρεώσεις τῶν συνεταίρων. Ἐν πρώτοις διαφέρει ὁ ἑτερόρρυθμος συνεταῖρος τοῦ δανειζομένου χρήματα. Ὁ πρῶτος διακρίνεται ἀπλῶς εἰς μέρισμα, ἐνδέχεται ν' ἀπολέσῃ τὰ καταβληθέντα κεφάλαια πρὸς πληρωμὴν τῶν ἑταιρικῶν χρεῶν. Ὁ δεύτερος κέκτηται πάντα τὰ δικαια τοῦ δανειστοῦ.

Ἡ ἐνοχὴ τοῦ ἑτερορρυθμοῦ ἐν τῇ ἑταιρίᾳ συνιστᾷ πρᾶξιν ἐμπορικὴν. Δὲν κέκτηται ὅμως ὁ ἑτερόρρυθμος τὴν τοῦ ἐμπόρου ἰδιότητα, διότι δὲν ἔχει σύνθηες ἐπάγγελμα τὴν ἐμπορίαν.

Ὡς προκύπτει ἐκ τοῦ ὅρισμοῦ τῆς ἑταιρίας, ὁ ἑτερόρρυθμος δὲν ὑπόκειται εἰμὴ εἰς τὰς μέχρι τῆς καταβληθείσης ἢ καταβλητέας εἰσφορᾶς ζημίας (ἄρθ. 23).

Ὅταν οἱ ἑτερόρρυθμοι δὲν κατέβαλον τὴν εἰσφορὰν, ἡ ἑταιρία ἔχει ἀγωγὴν κατ' αὐτῶν ἐπὶ καταβολῇ. Οἱ τρίτοι, ἥτοι οἱ δανεισταί, ἔχουσι κατὰ τὴν ὁρθοτέραν κατ' ἐμὲ ἐκδοχὴν τὴν ἑμμεσον μόνον ἀγωγὴν κατ' αὐτῶν δικαίῳ τῆς ἑταιρίας. Ἐν Γαλλίᾳ δέχονται οἱ πλείστοι καὶ τὴν ζημίαν.

Οἱ ἑτερόρρυθμοι δὲν δύναται ν' ἀναλάβωσι τὴν καταβληθείσαν εἰσφορὰν. Δὲν ἰσχύει ἀντίθετος συμφωνία.

Διαχειριστῆς ἑταιρίας. Ἡ ἑτερόρρυθμος ἑταιρία ἀντιπροσωπεύεται ὑπὸ μόνων τῶν ἀπεριορίστως ὑπευθύνων καὶ ἀλληλεγγύων συνεταίρων. Οὗτοι μόνον δύνανται νὰ διαχειρίζωνται. Ἀπαγορεύεται δὲ αὐστηρῶς τοῖς ἑτερορρυθμοῖς ἡ διαχείρισις. (ἄρθ. 27 Ἐμπ. νόμου). Τὸ ἄρθρον τοῦτο ῥητῶς λέγει, ὅτι ὁ ἑτερόρρυθμος συνεταῖρος δὲν δύναται νὰ κάμῃ καμμίαν πρᾶξιν διαχείρισεως ἢ νὰ ἐργασθῇ εἰς ὑποθέσεις τῆς ἑταιρίας οὐδὲ κατ' ἐπιτροπὴν ἥτοι οὔτε ὡς ἐντολοδόχος. Οἱ ἑτερόρρυθμοι δύνανται ὅμως νὰ ἐνασκῶσι τὴν ἐπιτήρησιν τῶν ἐκτῶν συμφερόντων π.χ. γνωμοδοτήτεις ἢ ἐξελέγξαι βιβλίον κτλ. Ἡ ὑπανόρευσις δὲν ἐφαρμόζεται εἰς τὰς δικαιοπραξίας, ἀς ὁ ἑτερόρρυθμος ἐνεργεῖ ὡς τοῖτος μετὰ τῆς ἑταιρίας (π.χ. πωλεῖ αὐτῇ ἢ αγοράζει) ἢ ὡς παραγγελειοδόχος αὐτῆς. Τινὲς λέγουσιν ὅτι ἡ ἀπαγόρευσις ἔκτείνεται εἰς πᾶσαν πρᾶξιν διαχείρισεως ἐσωτερικὴν καὶ ἐξωτερικὴν. Ἄλλοι οἱ καὶ πλείονες περιορίζουσιν αὐτὴν εἰς μόνας τὰς ἐξωτερικὰς πράξεις π.χ. τὰς μετὰ τῶν τρίτων. Ἀλλὰ καὶ κατ' αὐτοὺς καὶ ἐπὶ ἐσωτερικῶν πράξεων δὲν πρέπει οἱ ἑτερόρρυθμοι ν' ἀπορροφῶσι πᾶσαν τὴν διαχείρισιν. (Α. Π. 258 τοῦ 1893).

Ἡ κύρωσις τῆς ἄνω ἀπαγορεύσεως περιέχεται ἐν τῷ ἄρθρῳ 28. Κατ' αὐτὸ ὁ ἑτερόρρυθμος συνεταῖρος ὁ παραβαίνων τὴν εἰς τὸ ἄρθρον 27 διαλαμβανομένην ἀπαγόρευσιν ὑπόκειται ἀλληλεγγύως με τοὺς ὁμορρυθμοὺς συνεταίρους εἰς ὅλα τὰ χρεῖα καὶ εἰς ὅλας τὰς ὑποχρεώσεις τῆς ἑταιρίας. Μεγάλη ἡ αὐστηρότης αὕτη. Οἱ ἄλλοδαποί νεώτεροι νόμοι ἐμετρίασαν τὸ σύστημα τοῦτο. Ἰδε ἀνάπτυξιν ἐν τῷ ἐμῷ Σ. Γ. 2 § 367. Ἡ ἐπικλήσις τῆς παραβάσεως τοῦ ἄρθ. 27 ἀρμόζει τοῖς τρίτοις. Κατὰ τὴν πλειονότητα τῶν συγγραφῶν (ὁρθῶς κατ' ἐμὲ) ὁ ἑτερόρρυθμος ὁ καταβαλὼν τοῖς

δανεισταῖς πέραν τῆς εἰσφορᾶς λόγῳ τῆς ἀναμιζέως αὐτοῦ εἰς τὴν διαχείρισιν δὲν ἔχει ἀγωγὴν κατὰ τοῦ ὁμορρυθμοῦ ἐπὶ ἀναλήψει τῆς καταβληθείσης ποσότητος. Διότι ἡ ἀπαγόρευσις ἐτέθη οὐ μόνον πρὸς τὸ συμφέρον τῶν τρίτων ἀλλὰ καὶ πρὸς τὸ τῆς εταιρίας. Κατὰ τὴν ἐκδοχὴν, ἣν θεωρῶ ὀρθοτέραν, ὁ παρὰ τὸ ἄρθρον 27 ἀναμιχθεὶς εἰς τὴν διαχείρισιν δὲν δύναται νὰ κηρυχθῇ εἰς κατὰστασιν πτωχεύσεως.

Πλὴν τῆς ἀπλῆς ἐτερορρυθμοῦ εταιρίας, περὶ ἧς ἐγένετο ὡς ἄνω λόγος, ἀναγνωρίζεται ὑπὸ τοῦ ἄρθρου 38 'Εμπ. νόμου καὶ ἡ ἐτερορρυθμος κατὰ μετοχὰς εταιρία (*commandite par actions*). Ἡ πλὴν ἡ εταιρία αὕτη ἀναγνωρίζεται ἀλλὰ δὲν ὁργανοῦται παντελῶς, ἐνῷ ὑπὸ τῶν ἁλλοδαπῶν νόμων διατυπώνεται ἐπ' αὐτῆς πλήρεις διατάξεις ὡς πρὸς τὴν σύστασιν, τὸν ὁργανισμὸν καὶ τὴν λειτουργίαν αὐτῆς. Παρ' ἡμῖν ἐρῶσον γινώσκω δὲν ἀνεφάνη ἐν τῇ πρακτικῇ τὸ εἶδος τοῦτο τῆς εταιρίας. "Οθεν περιττὴ ὡς πρὸς τοῦτο πᾶσα ἀνάπτυξις.

Ἀνώνυμος ἐταιρία. (*société anonyme*). Ἡ ἀνώνυμος εταιρία εἶναι ἡ σπουδαιότερα πασῶν τῶν λοιπῶν εταιριῶν. Δι' αὐτῆς ἐπεχειρήθησαν τὰ ἐμψυγιστά καὶ θαυμαστά ἔργα τῆς ἐποχῆς.

Ἐννοία καὶ χαρακτὴρ αὐτῆς. Ἀνώνυμος εταιρία λέγεται ἐκείνη, ἐν ἧ' αἱ ἐταιρικοὶ ὑποχρεώσεις ἐξασφαλίζονται μόνον διὰ τοῦ ἐταιρικοῦ κεφαλαίου καὶ ἕκαστος συνεταῖρος δὲν ἐνέχεται πέραν τῆς μετοχῆς αὐτοῦ (ἄρθ. 33 'Εμπ. νόμου). Ἐκ τοῦ ὁρισμοῦ αὐτῆς ἐπεται ὅτι ἐξ αὐτῆς ἐλλείπει τὸ προσωπικὸν στοιχεῖον. Αὕτη εἶναι εταιρία κεφαλαίων. Αὕτη δὲν λαμβάνει ἐταιρικὸν ὄνομα ἐκ συνεταίρου τινός (ἄρθ. 29 'Εμπ. νόμου). Λαμβάνει τὴν ἐπωνυμίαν ἐκ τοῦ ἀντικειμένου τῆς ἐπιχειρήσεως αὐτῆς (ἄρθ. 30) π. γ. λέγεται εταιρία τῆς βιομη-

χανικῆς πίστεως, ἡ εταιρία τοῦ σιδηροδρόμου Ἀθηνῶν καὶ Πειραιῶς κτλ. Οἱ συνεταῖροι δὲν ὑποχρεοῦνται πέραν τῆς μετοχῆς αὐτῶν (ἄρθ. 33 'Εμπ. νόμου). Τὸ κεφάλαιον τῆς εταιρίας ταύτης διαιρεῖται εἰς μετοχὰς ἢ εἰς κλάσματα μετοχῶν ἴσης ἀξίας (ἄρθ. 34). Κατὰ τὴν ἐπικρατέστεραν ἐκδοχὴν ἡ διάταξις τοῦ ἄρθρου τούτου ὡς πρὸς τὴν διαιρέσιν τοῦ κεφαλαίου εἰς μετοχὰς καὶ ὡς πρὸς τὴν ἴσιν ἀξίαν εἶναι ἐπιτακτικὴ καὶ ὑποχρεωτικὴ.

Σύστασις. Πρὸς τοῦτο ἀπαιτεῖται α') Συμβολαιογραφικὸν ἔγγραφο, β') Κυβερνητικὴ ἄδεια καὶ ἔγκρισις τοῦ καταστατικοῦ αὐτῆς καὶ γ') Δημοσιεύσεις αὐτοῦ μετὰ τοῦ διαταγματος (ἄρθ. 40, 37 καὶ 43—45 'Εμπ. νόμου). Τούτων γενομένων λαμβάνει ἡ εταιρία αὕτη τὴν νόμιμον αὐτῆς ὑπαρξιν. Οἱ ἁλλοδαποὶ νόμοι κατήγγησαν τὴν κυβερνητικὴν ἔγκρισιν, ἀλλ' ἔθεντο ἄφ' ἑτέρου νομικὰς διατάξεις ἀναγομένας εἰς τὴν δημιουργίαν τῆς ἀνωνύμου εταιρίας καὶ ἰδίως ὡς πρὸς τὴν σύστασιν, λειτουργίαν, διάλυσιν, καὶ ἐκκαθάρισιν αὐτῆς, ἐλλειπούσας θυστυχῶς παρ' ἡμῖν. "Ιδε ἀνάπτυξιν ἐν τῷ ἐμῷ Συγγρ. § 66—73 καὶ 399—421.

Μετοχή. Μετοχὴ (*action*) καλεῖται τὸ τμήμα τοῦ κεφαλαίου τῆς ἀνωνύμου εταιρίας τὸ δημιουργούμενον διὰ τῆς διαιρέσεως αὐτοῦ ὅπερ καθίσταται ἰδιοκτησία τοῦ μετόχου καὶ ἀποτελεῖ τὸν τίτλον πρὸς ἐνάσκησιν τῶν δικαίων αὐτοῦ. Ἡ μετοχὴ κατ' ἀντίθεσιν τῆς μερίδος εἶναι ἐκχωρήσιμος καὶ διαπραγματεύσιμος. Ἐλάχιστον ὅριον τοῦ ποσοῦ τῆς μετοχῆς δὲν ὀρίζεται ὑπὸ τοῦ νόμου. Ἡ μετοχὴ εἶναι ἀδιαίρετος ("Ιδε καὶ Α. Π. ἄρθ. 244 τοῦ 1891). Ὁ μέτοχος δικαιούται νὰ λαμβάνῃ μέρος εἰς τὰς συνεδριάσεις καὶ ἀποφάσεις τῆς Γ. Συνελεύσεως καὶ νὰ λαμβάνῃ τὸ ἀναλογοῦν ἐκαστῇ μετοχῇ μέρος. Ἡ μετοχὴ εἶναι

καὶ τὸ μέσον δι' οὗ δεῖκνυται ἡ ιδιότης τοῦ συνεταίρου. Αἱ μετοχαὶ κατὰ τὰ ἄρθρα 34 καὶ 35 Ἑμπ. νόμου διαιροῦνται εἰς ὀνομαστικάς καὶ ἄνωνύμους. Ὀνομαστικαὶ λέγονται αἱ ἐκδιδόμεναι ὑπὲρ ὀρισιμένου προσώπου. Ἀνώνυμοι δὲ αἱ ἐκδιδόμεναι ὑπὲρ παντὸς κομιστοῦ, ὅστις εἶναι ὁ κύριος αὐτῶν. Ἡ μεταβίβασις τῶν ἄνωνύμων μετοχῶν γίνεται δι' ἀπλῆς παραδόσεως (ἄρθ. 35 Ἑμπ. νόμου). Αἱ ὀνομαστικαὶ δὲ μετοχαὶ μεταβιβάζονται διὰ δηλώσεως ἐγγραφομένης ἐν τοῖς βιβλίοις τῆς ἐταιρίας καὶ ὑπογραφομένης ὑπὸ τοῦ μεταβιβάζοντος ἢ ὑπὸ τοῦ πληρεξουσίου αὐτοῦ (ἄρθ. 36). Πρώτη τῶν ὑποχρεώσεων τοῦ μετόχου εἶναι νὰ καταβάλῃ τὴν εἰσφορὰν κατὰ τὰς τεταγμένας ἐν τῷ καταστατικῷ ὁδοίαις. Ἀπαγορεύεται δὲ ἀντίθετος συμφωνία. Διαιρέσεις τῶν μετοχῶν εὗρηνται ἐν πολλοῖς καταστατικοῖς. Αὗται εἰσὶ μετοχαὶ κεφαλαίου (actions de capital) (αἱ διὰ χρήματος πληρωθεῖσαι) ἰδρύσεως (de fondation) ἐπικαρπίας (industrielles), ἐργασίας καὶ προτεραιότητος (de priorité) Ἐγένετο δεχτὸν ὅτι ἐπιτρέπεται τὸ νὰ λαμβάνῃ ὁ μέτοχος καὶ τόκους. Ἐξαιρετικῶς καὶ ὁῦν ἐπὶ λίαν ἁτάκτου διανομῆς καὶ ἐπὶ κακῆς πίστεως τῶν μετοχῶν ὑποχρεοῦνται οὗτοι εἰς ἀπόδοσιν τῶν ληφθέντων μερισμάτων. Τινὰ καταστατικὰ προνοοῦσι ὅτι περὶ αὐξήσεως τῶν ἐταιρικῶν κεφαλαίων ὀρίζοντο, ὅτι ἐπιτρέπεται ἡ ἑκδοσις νέων μετοχῶν ὑπὸ διατυπώσεις. Ὡσαύτως ὅτι ἐπιτρέπεται ἡ ἑκδοσις ὁμολογιῶν (obligations). Αἱ ὁμολογίαι εἶναι τίτλοι δανειακοί. Οἱ ὁμολογιούχοι εἶναι δανεισταὶ τῆς ἐταιρίας· οἱ τίτλοι τῶν ὁμολογιῶν γίνονται ἀπαιτητοὶ διὰ κληρώσεως. Ἴδε ἀνάπτυξιν πάντων τούτων περὶ μετοχῶν καὶ ὁμολογιῶν ἐν τῷ ἐμῷ Σ. § 422 — 485. καὶ 486 — 500.

Διοικήσεις. 1) Διοικηταὶ (Administrateurs). Εἰς τούτους εἶναι ἀνατεθει-

λογισμὸς (bilan) εἶναι ἡ συστηματικὴ ἐκθέσις τοῦ δοῦναι καὶ λαβεῖν τῆς εταιρίας πρὸς κατάδειξιν τῆς ἐνεργητικῆς καὶ παθητικῆς καταστάσεως αὐτῆς ἐν ὀρισμένῃ ἐποχῇ.

Ἐξουσία τῶν διοικητῶν. Κατὰ νόμον οἱ διοικηταὶ ὄντες ἐντολοδόχοι (ἄρθ. 31 Ἐμπ. νόμου) δικαιούνται νὰ ἐπιχειρῶσι πᾶσαν πράξιν ἀναγκαίαν οὖσαν πρὸς ἐπίτευξιν τοῦ σκοποῦ τῆς εταιρίας. Εἰς ταῦτα ἀνάγεται καὶ ἡ δικαστικὴ ἀντιπροσώπευσις αὐτῆς. Δύνανται ὡσαύτως νὰ ἐνεργῶσι καὶ ὅσας δικαιοπραξίας ἡ ὅσα ἔργα ἐπιτρέπεται αὐτοῖς τὸ καταστατικόν. Συνήθως ἐπιτρέπεται αὐτοῖς εὐρεῖα ἐξουσία· ἀντίκειται δὲ αὐτοῖς καὶ πληθὺς ἔργων π. χ. σύνταξις βιβλίων ἀπογραφῆς, σχηματισμὸς ἀποθεματικοῦ κεφαλαίου κτλ. Ἐν αἷς εταιρίαις ὑπάρχει διευθυντὴς οὗτος διευθύνει πᾶσας τὰς ὑποθέσεις τὰς ἀνατεθειμένας αὐτῷ διὰ τοῦ καταστατικοῦ.

Εὐθύνη τῶν διοικητῶν. Οἱ διοικηταὶ ὡς ἐντολοδόχοι τῆς εταιρίας συναλλαττόμενοι μετὰ τῶν τρίτων ὑποχρεοῦσι μὲν τὴν εταιρίαν, οὐχὶ ὅμως ἑαυτούς. Μὴ ἐκπληροῦντες δὲ τὴν ἐντολὴν ὑποπίπτουσιν εἰς πταίσμα ἐνεχόμενοι πρὸς ἀνόρθωσιν τῆς προξενηθείσης βλάβης. Ταῦτα προκύπτουσιν ἐκ τοῦ ἄρθρου 32 ἔμπ. νόμου, καθ' ὃ οἱ διοικηταὶ εἶναι ὑπεύθυνοι μόνον περὶ τῆς ἐκπληρώσεως τῆς δεθείσης εἰς αὐτοὺς ἐντολῆς· δὲν ὑποβάλλονται δὲ ὡς ἐκ τῆς διοικήσεως εἰς καμμίαν προσωπικὴν ἢ ἀλληλέγγυον ἐνοχὴν ὡς πρὸς τὰς ὑποχρεώσεις τῆς εταιρίας. Ἡ ἐν λόγῳ εὐθύνη εἶναι διττῇ, ἀστικῇ καὶ ποινικῇ. Ἡ ἀστικὴ προκύπτει ἐξ ἀθετήσεως τῆς ἐντολῆς, ἐκ πταίσματος ἢ ὀβλου, ἐκ τῆς παραβάσεως τῶν ὁρῶν τοῦ καταστατικοῦ, ἢ τοῦ νόμου· π. χ. ἐνεκα τῆς μὴ δημοσιεύσεως τοῦ καταστατικοῦ. Αἱ τῆς εὐθύνης περιπτώσεις εἶναι πολλαὶ ἀπέναντι μετόχων καὶ τρίτων π. χ.

ἐπὶ ὑπερβάσεως ἐντολῆς, ἐπὶ ἐλαττώσεως τοῦ κεφαλαίου, ἐπὶ διανομῆς εἰκονικῶν μερισμάτων κτλ. Ἡ αὕτη εὐθύνη ἐπικεῖται τοῖς διευθυνταῖς καὶ ἐλεγκταῖς ὡς πρὸς τὰ ἔργα αὐτῶν. Ἐγένετο δεκτὸν ὅτι δὲν ἐπιτρέπεται συμφωνία περὶ ἀπαλλαγῆς ἀπὸ τῆς εὐθύνης. Ὡς ἐντολοδόχος ἐνέχεται εἰς ὁλόκληρον ἀπέναντι τῶν μετόχων. Ἐπὶ δὲ ὡς π. χ. ἐπὶ κοινῇ πράξεως καὶ ἀπέναντι τῶν τρίτων κτλ. Ἡ ἐνάσκησις τῆς ἐπὶ εὐθύνῃ ἀγωγῆς ἀρμόζει πρωτίτως εἰς τὴν Γεν. Συνέλευσιν· ἐν ἀπραξίᾳ ταύτης καὶ τοῖς μετόχοις ἐν τῷ ὅρῳ τῆς βλάβης ἦν ὑπέστησαν. Ἄν ἡ Γεν. Συνέλευσις καταργήσῃ τὴν ἀγωγὴν, παύει ἡ πρὸς τοῦτο ἡ ἐξουσία τῶν μετόχων πλην ὅταν πρόκειται περὶ παραβάσεως τοῦ νόμου ἢ τοῦ καταστατικοῦ. Οἱ τρίτοι ὅμως ἔχουσιν αἰετοῦ τὸ πρὸς ἀγωγὴν δικαίωμα. Ἡ ποινικὴ εὐθύνη τῶν διοικητῶν ὑπάρχει ἐπὶ κολασίμου πράξεως κατὰ τὸν ποινικὸν ἢ ἄλλον νόμον· π. χ. ἄρθρ. 592 καὶ 597 τοῦ περὶ πτωχεύσεως νόμου.

Γενικὴ Συνέλευσις. (Assemblée) Ὁ ἡμέτερος ἐμπορικὸς νόμος δὲν ὁμιλεῖ περὶ Γεν. Συνελεύσεως. Τὰ καταστατικά τῶν ἀν. εταιριῶν ἀναγράφουσι τὰ περὶ αὐτῆς. Κατ' αὐτὰ ἡ Γεν. Συνέλευσις παριστᾷ τὸ σύνολον τῶν μετόχων. Συγκληθεῖται εἰς ὀρισμένας ἐποχάς· Τακτικὰ ἀντικείμενα αὐτῆς εἶναι ὁ διορισμὸς τῶν διοικητῶν, ἡ ἐγκρισις τοῦ ἰσολογισμοῦ, ἡ ἐκλογὴ τῶν ἐλεγκτῶν, ὁ προσδιορισμὸς τοῦ μερίσματος καὶ ἕτερα συναφῆ. Ἐκτακτὰ δὲ ἡ τροποποίησις τοῦ καταστατικοῦ. Πρὸς προσήκουσαν κατάρτισιν αὐτῆς ἀπαιτεῖται παρουσία μετόχων ἐκπροσωποῦντων ὀρισμένον μέρος τοῦ εταιρικοῦ κεφαλαίου. Ἐν 2ᾳ συγκλήσει ἀρκεῖ οἰοσδήποτε ἀριθμὸς· Αἱ ἀποφάσεις καταρτίζονται δι' ἀπολύτου πλειονοψηφίας. Ἡ Γεν. Συνέλευσις ἀποφίνεται ἐπὶ παντὸς ἀντικειμένου μὴ ἁ-

πιδόντος τῷ καταστατικῷ· Ἐπὶ τροποποιήσεως αὐτοῦ σιωπῶντος αὐτοῦ ἀπαιτεῖται παμψηφία. Κατὰ τὰ πλεῖστα καταστατικά ἐπὶ σπουδαίων περιπτώσεων καὶ δὴ ἐπὶ μεταβολῆς τῶν οὐσιωδῶν ὁρῶν τοῦ καταστατικοῦ ἀπαιτεῖται πλειοψηφία μείζων τῆς συνήθους. Αἱ ἀποφάσεις αὐτῆς αἱ ἐντὸς τῶν ὁρῶν τοῦ καταστατικοῦ ἐκδιδόμεναι εἶναι ὑποχρεωτικαὶ διὰ πάντας τοὺς μετόχους καὶ δὴ τοὺς μειονοψηφοῦντας ἢ ἀπόντας Ἐπὶ ἀποφάσεων τροποποιουσῶν τὸ καταστατικὸν ἀπαιτεῖται καὶ ἡ ἐγκρισὶς τῆς κυβερνήσεως καὶ τῆ προσήκουσα δημοσίευσος.

Ἀ λ λ ο ὅ α π α ῖ ἄ ν ὠ ν υ μ ο ῖ ε τ α ῖ ρ ῖ α ῖ. Τὰ περὶ τούτων κανονίζουσιν οἱ νόμοι ΧΠΔ' τοῦ 1864 καὶ ΚΑ' τοῦ 1884. Ἰδίᾳ κατὰ τὸν τελειοτατὸν νόμον (ἄρθ. 1) αἱ ἀνώνυμοι ἐταιρίαι, ὅσαι ἐν Γαλλίᾳ συνέστησαν νομίμως, θύνανται· νὰ ἐξασκῶσι πάντα τὰ δικαιώματά των καὶ νὰ παρίστανται ἐπὶ δικαστηρίου συμφώνως μετὰ τοὺς νόμους τοῦ Βασιλείου ἐὰν αἱ ὁμοίαι φύσεως ἐταιρίαι αἱ νομίμως συστάσῃ ἐν Ἑλλάδι· ἀπολαύσῃ τῶν αὐτῶν δικαιωμάτων ἐν Γαλλίᾳ. Διὰ δὲ τοῦ 2ου ἄρθρου τοῦ πρώτου νόμου δίδεται τῇ ἐλληνικῇ κυβερνήσει τὸ δικαίωμα τοῦ ἀπονέμειν τὸ ἐν τῷ ἄρθρῳ 1ῳ πλεονέκτημα εἰς πᾶν ἄλλο κράτος. Ἄρα αἱ ἄν. ἐταιρίαι τῶν κρατῶν εἰς ἃ δὲν ἀπενεμήθη τὸ πλεονέκτημα τοῦτο δὲν θύνανται νὰ ἐνασκήσωσιν ἐν Ἑλλάδι δικαιώματα· οὔτε ἐμπόριον οὔτε νὰ παρίστανται ἐπὶ δικαστηρίου ὡς ἐνάγουσαι. Εἰς πλεῖστα κράτη ἀπενεμήθη τὸ ἐν τῷ ἄρθρῳ 2 πλεονέκτημα εἴτε διὰ Β Διαταγμάτων εἴτε διὰ συνθηκῶν.

Δ ἱ ἄ λ υ σ ῖ ς. Ἐπὶ ἀνωνύμων ἐταιριῶν ὡς μὴ ἔχουσιν προσωπικὸν χαρακτήρα ὁ θάνατος τῶν μετόχων ἢ ἄλλη τις μεταβολὴ καὶ δὴ νομικὴ ἀνικανότης ἢ ἡ δόλιος περι ἀποχωρήσεως δὲν εἶναι

λόγος διαλύσεως. Κατὰ τὰ λοιπὰ ἐφαρμόζεται τὸ κοινὸν δίκαιον. Ἐν τοῖς καταστατικοῖς ὁρίζονται συνήθως καὶ ἑταίροι λόγοι διαλύσεως π. χ. ἐν περιπτώσει μερικῆς ἀπωλείας τοῦ ἐταιρικοῦ κεφαλαίου ὡς καὶ ἄλλα τινὰ ἐξῆς. Ἡ περὶ διαλύσεως ἀπόφασις ἀνατίθεται τῇ Γεν. Συνέλευσει. Ἀμα τῇ διαλύσει συγκαλεῖται Γεν. Συνέλευσις πρὸς ἐκκαθάρισιν. Διορίζονται ἐκκαθαρισταί. Ὁ διορισμὸς αὐτῶν ἐπάγεται τὴν παῦσιν τῶν διοικητῶν. Ἡ Γεν. Συνέλευσις θεωρεῖται ὀρισταμένη καθ' ὅλην τὴν διάρκειαν τῆς ἐκκαθάρσεως· ἐγκρίνει τοὺς λογαριασμοὺς καὶ παρέχει τὰς ἀπαιτουμένας ἐξοφλήσεις. Μετὰ ταῦτα γίνεται ἡ διανομή.

Μ ε τ ο χ ῖ κ ῆ ε τ α ῖ ρ ῖ α (Association en participation). Μετοχικὴ ἐταιρία εἶναι ἐταιρικὴ σύμβασις ἐφ' ὠρισμένην ἐμπορίαν, δι' ἧς εἰς μόνος ἐκ τῶν συνεταίρων ἐνεργεῖ μετὰ τῶν τρίτων δικαιοπραξίας ἐν τῷ κοινῷ συμφέροντι μὴ ἐξαγγελλομένης τῆς συμβάσεως ταύτης δι' ἐξωτερικοῦ τινος σημείου. Οὐδεμία ὀρίσταται σχέσις τῆς μετοχικῆς ἐταιρίας ὡς τοιαύτης πρὸς τοὺς τρίτους καὶ τούτων πρὸς ἐκείνην. (Α.Π. 445 τοῦ 93). Αὕτη δὲν ἔχει ἐταιρικὴν ἐπωνυμίαν οὔτε ὑπόκειται εἰς τήρησιν διατυπώσεων. Δύναται δὲ ν' ἀποδειχθῇ καὶ διὰ μαρτύρων κατὰ τὴν κρίσιν τοῦ δικαστηρίου (ἄρθρ. 40 καὶ 50 Ἐμπ. νόμου). Δὲν ἀποτελεῖ νομικὸν πρόσωπον. Αὕτη ἀφορμὴν ἢ πλείονας ἐπιχειρήσεις ἐμπορικὰς (ἄρθρ. 48). Ἄλλ' ὡς ἐκράτης, θύναται νὰ περιλάβῃ καὶ κύκλον ἐμπορίας.

Αἱ νομικαὶ σχέσεις τῶν συμμετόχων πρὸς ἀλλήλους διέπονται ὑπὸ τῆς μεταξὺ αὐτῶν συμβάσεως (ἄρθρ. 48). Ἡ κυριότης τῶν πραγμάτων τῶν αποτελούντων τὸ ἀντικείμεν τῆς ἐταιρίας ἀνήκει κατὰ τὴν ὀρθότεραν δόξαν τῷ φανερῷ συνεταίρῳ (διαχειριστῇ), πλην ἐναντίας συμφωνίας. Ὅσον ἀφορᾷ τοὺς τρίτους

μόνοι ἂ ἐνεργῶν συνεταίροι, ὃ καὶ διαχειριστῆς, κτᾶται δικαιώματα, ἐπὶ τῶν τρίτων καὶ ἀναλαμβάνει ὑποχρεώσεις πρὸς αὐτοὺς. Οὗτοι ἔχουσιν ἀγωγὴν μόνον κατ' αὐτοῦ, οὐχὶ δὲ κατὰ τῶν ἀφανῶν συνεταίρων, πλὴν ἐπὶ εἰδικῶν θεμάτων π. χ. ὅταν καὶ οἱ ἀφανεῖς συνεταίροι ἐπιχειρήσῃσι τὴν δικαιοκρατίαν ἀπὸ κοινοῦ μετὰ τοῦ φανεροῦ, ὅτε ἐνεχόνται συμμετρως.

Ἄδαμ. Περίσσεια.

Έτεροδορῆς σύμβασις (conventio unilateralis). Ἰδε Ἄμφοτεροδορῆς σύμβασις.

Έτεροδικία καὶ ἑτεροχθονία. Ἡ ἑτεροδικία εἶναι προνόμιον, οὐ δυνάμει τὸ ἀπολαῦον ταύτης πρόσωπον ἐξαιρεῖται τῆς δικαστικῆς δικαιοδοσίας τῆς χώρας ἐν ᾗ διαμένει.

Διὰ δὲ τοῦ ὅρου ἑτεροχθονία δηλοῦται τὸ νομικὸν πλάσμα, οὐ δυνάμει πρόσωπόν τι, καίπερ εὐρισκόμενον ἐν ξένῃ χώρᾳ, θεωρεῖται οὐδὲν ἔχον διαμένον ἐν τῇ ἐπικρατείᾳ, εἰς ἣν ἀνήκει κατ' ἐθνικότητα, διεπόμενον ἐπομένως καθ' ὅλας αὐτοῦ τὰς πράξεις καὶ τὰς καταστάσεις ὑπὸ τῆς νομοθεσίας τῆς ἰδίας ἐπικρατείας καὶ εἰς τὰς ἀρχὰς τῆς ἐπικρατείας ταύτης ὑπαγόμενον ὡς ἐάν πραγματικῶς διέμενεν ἐν αὐτῇ.

Ἐ ἑτεροχθονία ἄρα εἶναι ὅρος γενικώτερος, περιλαμβάνων καὶ τὴν ἑτεροδικίαν. Ἀλλὰ τὸ νομικὸν πλάσμα τῆς ἑτεροχθονίας δὲν δύναται πάντοτε νὰ χρησιμεύσῃ ὡς βᾶσις τῆς ἑτεροδικίας καὶ ἰδίᾳ τῆς ἀστικῆς, διότι πάντες οἱ ἐν τῇ ξένῃ χώρᾳ διαμείνοντες ἄλλοδαποὶ, καίπερ οὐδαμῶς ἐφαρμοζομένου εἰς αὐτοὺς τοῦ δικαιώματος τῆς ἑτεροχθονίας, δύναται εἰς ὁρισμέναις περιστάσεσι νὰ ἐναχθῶσιν ἐνώπιον ἄλλων δικαστηρίων ἢ τῶν τοῦ τόπου τῆς διαμονῆς αὐτῶν.

Τοῦ προνομίου τῆς ἑτεροδικίας ἀπολαῦσθον α) Οἱ διπλωματικοὶ ἀπεσταλμένοι.

β) Τὸ ἐν ξένῃ χώρᾳ εὐρισκόμενον ἢ διερχόμενον δι' αὐτῆς στρατιωτικὸν σῶμα. γ) Οἱ πρόξενοι ὑπὸ τινὰς ἐπόψεις. δ) Τὸ ἐν ξένῃ χώρᾳ εὐρισκόμενον ἢ διερχόμενον δι' αὐτῆς στρατιωτικὸν σῶμα. ε) Τὰ πολεμικὰ πλοῖα τὰ ἐν ξέναις θαλάσσαις ναυλοχοῦντα καὶ ς) Οἱ ὑπῆκοι τῶν χριστιανικῶν κρατῶν διαμείνοντες ἐν μὴ χριστιανικαῖς χώραις εἰς ὁρισμένας τινὰς περιπτώσεις.

Περὶ ἑκάστης τῶν ἀνωτέρω κατηγοριῶν σημειοῦμεθα ἐν συνοφεί τα ἐξῆς α) Ἐντὶ ἑτεροδικίᾳ τῶν διπλωματικῶν ἀπεσταλμένων διακρίτεον μεταξὺ ἀστικῆς καὶ ποινικῆς ἑτεροδικίας.

Ἡ ἀστικὴ τῶν αὐτῶν ἀντιπροσώπων ἑτεροδικία διακρίτεα ὡσαύτως ὡς πρὸς προσωπικὰς καὶ τὰς πραγματικὰς ἀγωγὰς. Καὶ ἐν πρώτοις ὡς πρὸς τὰς προσωπικὰς ἀγωγὰς.

Κατὰ τὰ ἐν τῇ πράξει παραδεδομένα ὑπὸ τε τῆς νομοθεσίας καὶ τῆς νομολογίας τῶν μεγάλων Εὐρωπαϊκῶν κρατῶν οἱ παρά τινι κυβερνήσει διαπεπιστευμένοι διπλωματικοὶ ἀπεσταλμένοι τῶν ἄλλων κρατῶν δὲν ὑποκείνται εἰς τὴν δικαιοδοσίαν τῶν ἐγχωρίων δικαστηρίων, ἀτινα ἀφείλουσι διὰ πᾶσαν ἐνώπιον αὐτῶν ἐγειρομένην πολιτικὴν ἀγωγὴν κατὰ διπλωματικοῦ ἀντιπροσώπου νὰ κηρύττωσιν ἑαυτὰ ἀναρμόδια, μηδὲν ἀπτόμενα τὰς οὐσίας τῆς διαφοράς. Πᾶς δὲ ἔχων ἀπαίτησιν κατὰ τινος διπλωματικοῦ ἀντιπροσώπου ἀνάγκη νὰ ἀναφέρηται ἐγγράφως εἰς τὸν ὑπουργὸν τῶν Ἐξωτερικῶν τῆς χώρας ἐν ᾗ οὗτος ἐξέρχεται. Ὁ ὑπουργὸς δὲ τότε διαβιβάζει πρὸς τὸν ξένον διπλωματικὸν πράκτορα τὴν τοιαυτὴν ἐγγραφὴν ἀπαίτησιν. Ἀρνούμενον δὲ τοῦτο νὰ ἱκανοποιήσῃ, τὰς ἀξιώσεις τοῦ αἰτούντος, ἐὰν ὁ Ὑπουργὸς τῶν Ἐξωτερικῶν θεωρῇ τὴν ἀπαίτησιν βάσιμον, δύναται εἴτε οἰκοθῆν, εἴτε τῇ αἰτήσεϊ τοῦ ἐνδιαφερομένου, νὰ ἀπευθυνθῇ πρὸς τὴν κυβερνήσιν, ἣν ἀντιπροσωπεύει ὁ ὀφειλέτης. Ἐὰν δὲ καὶ τὸ μέσον τοῦτο ἀ-

ποβῇ ἀτελεσφόρητον, ὁ ἔχων τὴν ἀξίωσιν δύναται νὰ ἐγείρῃ κατὰ τοῦ διπλωματικοῦ ἀπεσταλμένου ἀγωγὴν ἐνώπιον τῶν δικαστηρίων τῆς τούτου ἐθνικότητος καὶ ἐν τῇ τελευταίᾳ αὐτοῦ κατοικίᾳ πρὸ τῆς ἀναχωρήσεως αὐτοῦ ἐκ τῆς χώρας ταύτης. Περὶ τῶν διαφορῶν γνωμῶν τῶν συγγραφέων ὡς πρὸς τὴν προσωπικὴν ἀστικὴν ἑτεροδικίαν τῶν διπλωματικῶν ἀπεσταλμένων ὄρα Ἀλλήλ. Δημόσιον Δίκαιον Χρυσανθοπούλου τόμ. α' § 92.

Καὶ αἱ πραγματικαὶ κατὰ τῶν διπλωματικῶν ἀντιπροσώπων ἀγωγαὶ διακρίτεαι εἰς τὰς ἀφορώσας εἰς τὰ ἀκίνητα καὶ εἰς τὰς περὶ κινήτων ἐγειρομένας.

Αἱ εἰς ἀκίνητα ἀφορῶσαι ἀγωγαὶ ἀπευθύνονται ἐνώπιον τοῦ ἀρμοδίου δικαστηρίου, εἰς οὗ τὴν περιφέρειαν κεῖται τὸ ἀκίνητον. Δύναται δὲ τὸ ἀκίνητον τοῦτο νὰ κατασχεθῇ καὶ ἐκποιηθῇ ἀναγκαστικῶς κατὰ τὰς ἐν τῇ χώρᾳ ἰσχυούσας δικονομικὰς διατάξεις. Εἰς τὴν αὐτὴν κατηγορίαν ὑπάγονται καὶ οἱ καρποὶ τοῦ ἀκινήτου.

Ἐξαιρεῖται ὁμῶς τῶν κανόνων τούτων τὸ πρεσβευτικὸν Μέγαρον, ἀνήκον κατὰ κυριότητα εἰς τὸ ξένον κράτος, μὴ δοῦναι μὴτε νὰ ὑποθηκευθῇ, μὴτε νὰ ἐκποιηθῇ ἀναγκαστικῶς, ἅτε ἀπολαῦον αὐτὸ τοῦτο τοῦ δικαιώματος τῆς ἑτεροδικίας. Γενικώτερα περὶ τῶν προνομίων τοῦ πρεσβευτικοῦ μεγάρου ὄρα ἐν λ. «Διπλωματικοὶ ἀπεσταλμένοι».

Αἱ κατὰ διπλωματικῶν ἀπεσταλμένων πραγματικαὶ ἀγωγαὶ κοινοποιοῦνται αὐτοῖς διὰ τοῦ Εἰσαγγελέως κατὰ τὰς γενικὰς δικονομικὰς διατάξεις περὶ τῶν ἐν τῷ ἐξωτερικῷ διαμερόντων, τῆς ἐν τῇ χώρᾳ παρουσίας αὐτῶν μὴ μεταβαλοῦσης τὴν τοιαύτην διαδικασίαν, ἐκτὸς ἐὰν αὐτοὶ οἱ ἀντιπρόσωποι παραιτήσωνται τὸ δικαίωμα τῆς προσωπικῆς αὐτῶν ἑτεροδικίας, ὅτε αἱ ἀγωγαὶ κοινοποιοῦνται ἀπ' εὐθείας πρὸς αὐτούς, ἢ τοὺς ἀντι-

δὲν δύνανται νὰ κατασχεθῶσιν. Εἰδικώτερον περὶ τοῦ θέματος τούτου, ὡς καὶ περὶ τοῦ θέματος ἐὰν τὰ ἐγγώρια δικαστήρια δύνανται νὰ διατάξωσι τὴν λήψιν συντηρητικῶν μέτρων κατὰ ξένων διπλωματικῶν ἀντιπροσώπων ἢ τὴν ἐνώπιον αὐτῶν κλήσιν καὶ ἐμφάνισιν τούτων, ὅρα Ἀλλήλ. δημ. δικαίου Χρυσανθοπούλου §§ 93 καὶ 94.

Καὶ τὰ λοιπὸν προσωπικὸν τῆς πρεσβείας ἀπολαύει τοῦ προνομίου τῆς ἑτεροδικίας κατὰ τὰ ἀνωτέρω εἰρημένα ἰδιωτικῶν. Ἀλλὰ τὰ πρόσωπα τῆς ἀκολουθίας τοῦ διπλωματικοῦ ἀπεσταλμένου ἀπολαύουσι τοῦ τῆς ἑτεροδικίας προνομίου ἐξ ὀνόματος αὐτοῦ τοῦ οὗτος, δυναμένου ἐπομένως νὰ ἐπιτρέψῃ ὅπως οἱ ὑπὲρ αὐτοῦ ἐναχθῶσιν ἐνώπιον τῶν ἐγγχωρίων δικαστηρίων.

Οἱ τοῦ κράτους ὑπῆκοι, εἰς ἐπιτρέψει ὑπὸ τῆς κυβερνήσεως νὰ ἀναδεχθῶσι τὴν ἀντιπροσώπουν ξένων κρατῶν, δὲν ἀπολαύουσι τοῦ προνομίου τῆς ἑτεροδικίας, εἰμὴ καθ' ὅσον ἀνεγνώρισεν αὐτοῖς τὸ προνόμιον τοῦτο ἡ ἰδία κυβέρνησις. Ὅρα περὶ τούτου εἰδικώτερον Ἀλλήλ. δημ. δικαίου Χρυσανθοπούλου § 96.

Ἡ δὲ ποινικὴ ἑτεροδικία πᾶν διπλωματικῶν ἀντιπροσώπων διεπεται ὑπὸ τῶν ἐξῆς κανόνων.

Ἐν πρώτοις παρατηρήσειν ὅτι διαφορὸν τοῦ προνομίου τῆς ποινικῆς ἑτεροδικίας τῶν διπλωματικῶν ἀπεσταλμένων εἶναι τὸ τοῦ ἀπαρτιομένου, περὶ οὗ ὅρα «Πρεσβεύσεως δίκαιον».

Ὁ ξένος διπλωματικὸς ἀντιπρόσωπος κατὰ τὰ ἐν τῇ πράξει καθιερωμένα ἐν οὐδεμιᾷ περιπτώσει δύναται νὰ ἐνχθῇ ἐνώπιον τῶν ἐγγχωρίων ποινικῶν δικαστηρίων δι' ὅταν ὅποτε ἀξιώσιν πράξιν, οὐδὲ ἀπόκειται αὐτῷ νὰ παραιτησῇται τὸ προνόμιον τοῦτο, ἀτε ἀναγνωρίζομενον αὐτῷ ὡς ἀπὸ τῶν κανόνων καὶ

τῶν δικαιωμάτων τοῦ ἀντιπροσωπευόμενου κράτους. Πάντως ὅμως δικαιούται τὸ κράτος, εἰς οὗ τὴν χώραν τυγχάνει διαπεπιστευμένος ὁ ἀδικοπραγῆσαι, νὰ ἀπαιτήσῃ παρὰ τοῦ ἀντιπροσωπευόμενου κράτους τὴν προσήκουσαν ἱκανοποίησιν διὰ τὰς ὑπὸ τῶν διπλωματικῶν αὐτοῦ ὑπαλλήλων παραβιάσεις τῶν ἐγγχωρίων νόμων τῶν ἐπαγομένων ποινικῇ καταδίωξιν, καὶ κατὰ τὰς περιστάσεις νὰ ἀπαιτήσῃ τὴν ἀνόρθωσιν τῆς γενομένης βλάβης, δι' ἣν εὐθύνεται αὐτὸ τὸ κράτος προκειμένου περὶ πράξεων τῶν ἐν τῷ ἐξωτερικῷ ἀντιπροσώπων αὐτοῦ.

Εἰς τὴν ἑτεροδικίαν τῶν διπλωματικῶν ἀντιπροσώπων περιλαμβάνεται καὶ ἡ μὴ ὑπαγωγή αὐτῶν εἰς τὴν ἐγγχωρίαν ἀστυνομικὴν ἐξουσίαν. Δὲν εἶναι ὅμως ἐπιτετραμμένον αὐτοῖς νὰ ἐνεργῶσιν οἰαδήποτε πράξεις κατὰ τῆς δημοσίας τάξεως καὶ ἀσφαλείας. Κατὰ δὲ τοῦ ἐπιχειροῦντος τοιαύτας πράξεις καὶ μετὰ τὰς γενομένας αὐτῷ παραστάσεις ἐπιμένοντος εἰς τὴν ἐξακολούθησιν αὐτῶν οὐδαμῶς καλύπτεται ἡ ἀστυνομία νὰ λάβῃ τὰ κατάλληλα μέτρα, ὅπως παρεμποδίσῃ τὴν ἀθέμιτον πρᾶξιν καὶ προλάβῃ τὸν ἐξ αὐτῆς ἐπικείμενον κίνδυνον.

Τοῦ προνομίου τῆς ποινικῆς ἑτεροδικίας ἀπολαύουσι καὶ οἱ ἀποτελοῦντες τὸ ἐπίσημον προσωπικὸν τῆς πρεσβείας. Καὶ αὐτοὶ δὲ οἱ τὴν ἰδιαιτέραν ἀκολουθίαν τοῦ διπλωματικοῦ ἀπεσταλμένου ἀποτελοῦντες, κατὰ τὰ νῦν κρατοῦντα, περιλαμβάνονται εἰς τὸ προνόμιον τοῦτο, ὅταν ὅποτε τῶν ἐγγχωρίων ἀρχῶν νὰ παραδίδωσι τὸν ἀδικοπραγῆσαντα, συλληφθέντα ὑπ' αὐτῶν, εἰς τὸν ξένον διπλωματικὸν ἀντιπρόσωπον ἐπὶ τῇ αἰτήσῃ αὐτοῦ. Δύναται ὅμως ὁ ξένος ἀντιπρόσωπος νὰ ἐπιτρέψῃ ὅπως οἱ τὴν ἰδιαιτέραν αὐτοῦ ἀκολουθίαν ἀποτελοῦντες δικασθῶσιν ὑπὸ τῶν ἐγγχωρίων δικαστηρίων καὶ κατὰ τοὺς ἐγγχωρίους νόμους διὰ τὰ ἐν τῇ

χώρᾳ διαπραχθέντα ὑπ' αὐτῶν ἀδικήματα. ("Ορα εἰδικώτερον περὶ τούτων Ἀλλήλ. Δημόσιον Δίκαιον Χρυσανθοπούλου § 99).

6) Οἱ δὲ ἀνώτατοι ἄρχοντες (βασιλεῖς, ἡγεμόνες ἢ πρόεδροι δημοκρατιῶν), ἀντιπροσωπεύοντες τὴν ἐθνικὴν κυριαρχίαν, ἀπολαύουσιν, ἐν τῷ ἐξωτερικῷ εὐρισκόμενοι, ἐξαιρετικῶν τιμῶν, ἀντανακλωμένων εἰς αὐτὸ τὸ ἀντιπροσωπευόμενον ὑπ' αὐτῶν κράτος.

Τὸ σπουδαιότατον καὶ ἐξοχώτατον προνόμιον τῶν εἰς τὸ ἐξωτερικὸν εὐρισκόμενων ἡγεμόνων εἶναι τὸ τῆς ἑτεροχθονίας, ἥτοι τὸ νομικὸν πλάσμα, καθ' ὃ θεωροῦνται εὐρισκόμενοι ἐν τῇ ἰδίᾳ ἐπικρατείᾳ, ἧς ἄμεσον ἐπακολούθημα εἶναι καὶ ἡ μὴ ὑπαγωγή αὐτῶν εἰς τὴν ἐγγώριον δικαστικὴν δικαιοδοσίαν.

Παρατηρητέον ἐν τούτοις ὅτι μόνον ὡς πρὸς τὴν μὴ ὑπαγωγὴν τῶν ξένων ἡγεμόνων εἰς τὴν ἐγγώριον ποινικὴν δικαιοδοσίαν δυνάμεθα νὰ εἰπώμεν ὅτι αὕτη ἀπορρέει καθαρῶς ἐκ τοῦ προνομίου τῆς ἑτεροχθονίας, καθ' ὅτι οὗτοι καὶ ἐν τῇ ἰδίᾳ εὐρισκόμενοι χώρᾳ, ἃν ἀδικοπραγήσωσι, διατελοῦσι κατ' αὐτὰ τὰ συνταγματικὰ καὶ μοναρχικὰ πολιτεύματα ἀνεύθυνοι καὶ ἀπαραβίαστοι. Ὡς δὲ δὲν ὑπόκεινται εἰς ποινικὴν καταδίωξιν διὰ τὰ ὑπ' αὐτῶν πραχθέντα τυχόν ἀδικήματα ἐν τῇ ἰδίᾳ ἐπικρατείᾳ, οὕτω δὲν ὑπόκεινται εἰς ποινικὴν καταδίωξιν καὶ διὰ τὰς διαπραχθείσας ὑπ' αὐτῶν ἐν τῷ ἐξωτερικῷ ἀξιοποίνους πράξεις.

Ἀλλ' ὡς πρὸς τὴν μὴ ὑπαγωγὴν τῶν ξένων ἡγεμόνων εἰς τὴν ἐγγώριον ἀστικὴν ἢ ποινικὴν δικαιοδοσίαν ἐφαρμόζεται ἡ ἀρχὴ τῆς ἑτεροδικίας, διότι καὶ ἐν τῇ ἰδίᾳ εὐρισκόμενοι ἐπικρατείᾳ δὲν ἐξαιροῦνται τῆς ἀστικῆς δικαιοδοσίας, ὡς δὲν ἐξαιρεῖται καὶ αὐτὸ τὸ κράτος ἀπέναντι τῶν ἰδιωτῶν προκειμένου περὶ ἰδιωτικῶν δικαίων, ὅτε παρίσταται τοῦτο οὖν ὑπὸ

ταύτου δ' ἐπιτεταί ὅτι διὰ πάντα τὰ ὑπὸ τοῦ
ξένου στρατοῦ διαπραττόμενα ἀδικήματα
ἐν τῇ κατεχομένῃ ὑπ' αὐτοῦ γῶγᾳ ὑπά-
γονται εἰς τὴν ποινικὴν δικαιοδοσίαν τοῦ
κράτους, εἰς ὃ ἀνήκει ὁ στρατός.

ε) Περὶ τῆς ἑτεροδικίας τῶν πολεμι-
κῶν πλοίων ναυλογούντων ἐν τοῖς ξένοις
ὑδασιν ὅρα τὴν λέξιν Πλοῖον.

ς) Οἱ ἐν ταῖς μὴ χριστιανικαῖς γῶ-
ραις διαμένοντες ὑπήκοοι τῶν χριστια-
νικῶν κρατῶν ἀπολαύουσιν ὑπο τινὰς
ἐπόψεις τοῦ δικαιώματος τῆς ἑτεροδι-
κίας, ὑπαγόμενοι ἐν μέρει μὲν εἰς τὴν
δικαιοδοσίαν τῶν ἰδίων προξένων καὶ τῶν
προξενικῶν δικαστηρίων ἢ τῶν μικτῶν
δικαστηρίων, οἷά εἰσι τὰ ἐν Αἰγύπτῳ ἱ-
δρυμένα, ἐν μέρει δὲ εἰς τὴν δικαιοδοσίαν
τῶν δικαστηρίων τῆς ἰδίας αὐτῶν ἐθνι-
κότητος. (Ὅρα περὶ ταύτων εἰδικώτερον
τὰς λέξεις Πρόξενοι, Μικτὰ δικαστήρια
ἐν Αἰγύπτῳ, καὶ Κακουργιοδικεῖον ἐν Αἰ-
γύπτῳ.

Π. Χρυσανθόπουλος.

Ἑτυμγορία. Περαιτωθείσης ἐν
τῷ κακουργιοδικεῖῳ τῆς ἀποδεικτικῆς
διαδικασίας καὶ ἀναπτυχθείσης ὑπὸ μὲν
τοῦ Εἰσαγγελέως ἢ τοῦ ἰδιώτου κατηγό-
ρου καὶ τοῦ πολιτικῶς ἐνάγοντος τῆς
κατηγορίας, ὑπὸ δὲ τοῦ κατηγορουμένου
καὶ τοῦ συνηγόρου αὐτοῦ τῆς ἀπολογίας,
διατυποῖ ἐγγράφως ὁ πρόεδρος τῶν συνέ-
δρων τὰ ζητήματα, περὶ ὧν οἱ ἑνόρκοι
θέλουσι ψηφίσει, καὶ ἐγχειρίζει αὐτὰ
μετὰ τοῦ κατηγορητηρίου καὶ λοιπῶν
ἐγγράφων (πλὴν τῶν ἐν τῇ προανακρί-
σει ἐνόρκων ἐξετάσεων) εἰς τὸν προϊστά-
μενον τῶν ἐνόρκων, ἀποσύρονται δὲ οἱ ἑνόρ-
κοι εἰς τὸ πρὸς διάσκεψιν ὁωματίον. Ἐνθα
διασκέπτονται πρῶτον μὲν περὶ τοῦ κυ-
ρίου ζητήματος, εἴτα δὲ περὶ τῶν πα-
ρεμπιπτόντων ζητημάτων, συλλέγει δὲ
περὶ ἐκάστου αὐτῶν τὰς τῶν ἐνόρκων
ψηφους ὁ προϊστάμενος αὐτῶν, καθ' ἣν
ἐπὶ ἀρχὴν ὑπὸ τοῦ προέδρου σεοῦν, κα-

Σημειωτέον ὅτι κατὰ Ρ. Δ. ἡ ἀγωγή περὶ τῶν χυθέντων καὶ φερόμενων δὲν χωρεῖ κατὰ τῶν ξενιζομένων παρὰ ξενοδόχῳ, ὅτε ὑπεύθυνος εἶναι ὁ ξενοδόχος. Σημειωτέον ἐπίσης ὅτι κατὰ τὸ Ρ. Δ. χωρεῖ ἡ ἀγωγή de positis et suspensis καὶ κατὰ παντὸς ἐκθέσαντος ἢ ἀπαρτήσαντος πρᾶγμα εἰς δημοσίαν θέσιν, ὅπερ πίπτει δύνανται νὰ ἐπενέγκῃ ζημίαν διὰ τῆς ἀγωγῆς δὲ ταύτης, ἣν δικαιούται νὰ ἐγείρῃ οἰοσδήποτε παρατηρήσας αὐτό, ὑποχρεοῦται ὁ ἐναγόμενος εἰς καταβολὴν δέκα χροσῶν. Ἄλλ' ἡ ἀγωγή αὕτη, ἀναγομένη εἰς ἀστυνομικὸν ἀντικείμενον, δὲν ἰσχύει νῦν παρ' ἡμῖν.

Β. Ν. Φλογαίτης.

Εὐθύνη τῶν Ὑπουργῶν.

Ἐκτὸς τῆς ἡθικῆς εὐθύνης, ἣν ἔχει πᾶς πολίτης καὶ πᾶς ἄνθρωπος διὰ τὰς δημοσίας αὐτοῦ πράξεις, πολλῶι δὲ μᾶλλον πᾶς δημόσιος λειτουργὸς διὰ τὰς περὶ τὴν διαχείρισιν τῶν ἀνατεθέντων αὐτῷ καθηκόντων, ὑποκειμένης εἰς τὸν ἔλεγχον τῶν πολιτῶν καὶ μάλιστα τοῦ τύπου, οἱ ὑπουργοὶ ἔχουσι καὶ τριττὴν ἄλλην εὐθύνην, εὐθύνην ποινικὴν (responsabilité criminelle), εὐθύνην ἀστυκὴν (responsabilité civile) καὶ εὐθύνην πολιτικὴν ἢ κοινοβουλευτικὴν (responsabilité politique ou parlementaire).

Ἐξετάσωμεν πρῶτον τὰ περὶ ποινικῆς εὐθύνης. Ἐκτὸς τῶν κοινῶν ἀδικημάτων (τῆς κλοπῆς φέρ' εἰπεῖν, ληστείας, ἐπιτορκίας, φόνου κτλ.), δι' ἃ οἱ Ὑπουργοὶ δικάζονται ὑπὸ τῶν τακτικῶν ποινικῶν δικαστηρίων, ὡς καὶ πάντες οἱ πολῖται, (ἐπὶ μόνῃ τῇ διαφορᾷ, ὅτι κατὰ τὴν ἡμετέραν ποινικὴν δικονομίαν ἀντὶ τῶν πρωτοδικῶν ὡς ἀνακριτῶν καὶ ὡς πλημμελειοδικῶν δικάζουσι τοὺς ὑπουργοὺς, ὡς καὶ τοὺς δικαστάς, νομάρχας, ἀρχιερεῖς κτλ., οἱ ἐφέται), ὑπάρχουσι καὶ τὰ περὶ τὴν διαχείρισιν τῶν καθηκόντων

αὐτῶν ἀδικήματα, τὰ ὑποφύονται, ἅπερ δηλονότι διαπράττουσιν ὡς ὑπουργοὶ ἐν τῇ διαχείρισί τῆς ἀνωτέρας ἐκτελεστικῆς ἐξουσίας, ἥτοι τῆς κυβερνήσεως, ὡς ὑπεύθυνοι συμπράκτορες τοῦ βασιλέως, ἢ τῆς κατωτέρας, δηλονότι τῆς διοικήσεως, ὡς ἀνώτατοι διοικητικοὶ λειτουργοί. Διὰ τὰ ἀδικήματα ταῦτα ὑπάρχουσι ὑπὸ τὰ ἀντιπροσωπικὰ πολιτεύματα εἰς ὅλως ἐξαιρετικὴν δικαιοδοσίαν. Καὶ κατὰ μὲν τὸ παλαιὸν ἡμῶν Σύνταγμα, ὑπαρχούσης ἰσοβίου Γερουσίας, ἡ μὲν Βουλὴ εἶχε τὸ δικαίωμα νὰ κατηγορῇ τοὺς ὑπουργοὺς, (τουτέστι νὰ ἀποφαίνηται διὰ πλειοψηφίας περὶ τῆς εἰς δίκην παραπομπῆς τῶν ὑπουργῶν καὶ νὰ ὑποστηρίξῃ τὴν κατηγορίαν), ἡ δὲ Γερουσία, σῶμα πολιτικὸν μὲν ἀλλὰ συντηρητικώτερον καὶ μετρίωτερον θεωρούμενον τῆς Βουλῆς διὰ τὴν προβιβηκυῖαν ἡλικίαν τῶν Γερουσιαστῶν καὶ τὸν ὑπὸ τοῦ βασιλέως διορισμὸν, τὸ καθήκον νὰ δικάζῃ τοὺς εἰσαγομένους ὑπουργοὺς. Ἀλλὰ, καταργηθείσης τῆς Γερουσίας διὰ τοῦ νέου Συντάγματος, ἐναπέμεινε μὲν εἰς τὴν Βουλὴν τὸ δικαίωμα τῆς κατηγορίας τῶν ὑπουργικῶν ἀδικημάτων, ἀλλὰ κατὰ τὸ παράδειγμα καὶ ἄλλων Εὐρωπαϊκῶν Συνταγμάτων ἀνετέθη εἰς εἰδικὸν δικαστικὸν σῶμα ἢ ἐκδίκασις αὐτῶν. Ὡς ἐν Βελγίῳ (καίπερ ὑπαρχούσης Γερουσίας αἰρετῆς), ὡς ἐν Πρωσσίᾳ (καίπερ ὑπαρχούσης Γερουσίας ἐν μέρει ἰσοβίου καὶ ἐν μέρει κληρονομικῆς), ἡ τῶν κατηγορουμένων ὑπουργῶν δίκη ἀνατίθεται εἰς τὸ Ἀκυρωτικόν, συγκροτούμενον ἐξ ἀπάντων αὐτοῦ τῶν τμημάτων, ἀνετέθη διὰ τοῦ νέου ἡμῶν Συντάγματος καὶ ἐν Ἑλλάδι εἰς τακτικοὺς δικαστάς (τοὺς Ἀρεοπαγίτας καὶ Ἐφέτας συγχρόνως), ἀλλ' ὑπὸ διαφόρους ὅρους, ὡς εἴης: Ὡς Βελγίῳ μὲν καὶ ἐν Πρωσσίᾳ δικάζουσι μόνον καὶ πάντες τὰ μέλη τοῦ ἀνωτάτου δικαστηρίου, κατὰ δὲ τὸ ἡμέτερον Σύνταγμα

(ἄρθρον 80) δικάζουσιν οἱ τε Ἀρεοπαγίται καὶ Ἐφέται, (συμπεριλαμβανομένων, ἐννοεῖται, καὶ τῶν προέδρων αὐτῶν), ὑπὸ τὴν προεδρείαν τοῦ προέδρου τοῦ Ἀρείου Πάγου· ἀλλὰ μετὰ προηγουμένην κλήρωσιν, τελουμένην ἐν δημοσίᾳ συνεδριάσει· ὑπὸ τοῦ προέδρου τῆς Βουλῆς, καθ' ἣν τίθενται εἰς κληρωτίδα τὰ ὀνόματα πάντων τῶν πρὸ τῆς κατηγορίας διατελούντων Ἀρεοπαγιτῶν, ἐφετῶν καὶ προέδρων αὐτῶν, ἐξάγει· ὁ ἐξ αὐτῆς δώδεκα κλήρου· ὁ πρόεδρος τῆς Βουλῆς, οἵτινες μετὰ τοῦ προέδρου τοῦ Ἀρείου Πάγου ἀποτελοῦσι τὸ δικάσον τοὺς ὑπουργοὺς δικαστήριον.

Καὶ μέχρι μὲν τῆς ἐκδόσεως εἰδικοῦ περὶ εὐθύνης ὑπουργῶν νόμου, (ψηφισθέντος ἐν ἔτει 1876), τὴν μὲν διαδικασίαν ὥριζεν αὐτὸ τὸ εἰδικὸν δικαστήριον (κατὰ τὸ 80 ἄρθρον τοῦ Συντάγματος), τὰ δὲ ἀδικήματα, ἐφ' οἷς ἠδύναντο νὰ κατηγορηθῶσι καὶ δικασθῶσιν, ὥριζε τὸ ἤδη ἐν ἀχρηστίᾳ τεθὲν 81 ἄρθρον τοῦ Συντάγματος, αἱ δὲ ἐφαρμοζόμεναι ποιναὶ ἦσαν αὐταὶ αἱ τοῦ ποινικοῦ νόμου· ἀλλὰ διὰ τοῦ νόμου τούτου ὠρίσθη ἀκριβῶς ἡ τε διαδικασία, καθ' ἣν ἐν τῷ μέλλοντι θέλουσι δικάζεσθαι οἱ ὑπουργοί, τὰ ἀδικήματα ἐφ' οἷς θέλουσι δικάζεσθαι καὶ αἱ ἐπιβαλλόμεναι αὐτοῖς ποιναί.

Ἡ ἀστικὴ δὲ λεγόμενη εὐθύνη (Responsabilité civile) ἐπικρατεῖ ἰδίως τανῶν ἐν Ἀγγλίᾳ καὶ Ἀμερικανικαῖς πολιτείαις, θεωρουμένη ὡς μία τῶν σπουδαιοτάτων ἀσφαλειῶν τῶν ἀτομικῶν καὶ πολιτικῶν ἐλευθεριῶν. Σύμπαντες οἱ δημόσιοι λειτουργοί, τῶν ὑπουργῶν προερχόντων, ὀφείλουσι νὰ γινώσκωσι καὶ νὰ τηρῶσι τὸν νόμον· ἐὰν δὲ, ἀθετήσαντες ἐξ ἀγνοίας ἢ ἀσεβείας αὐτόν, παραβιάσωσι δικαίωμα τι τῶν πολιτῶν, εὐθύνονται ἀστικῶς ἐνώπιον τῶν ἀστικῶν δικαστηρίων, ὑποχρεούμενοι εἰς ἀποζημίωσιν, εἴτε ἐπ' ἡθὲν ὠρισμένη χρηματικῇ

στιγματίζεται. Διὰ δὲ τῆς κοινοβουλευτικῆς ἢ πολιτικῆς ἐκπίπτει ἀπλῶς ἐφημέρως τοῦ ὑπουργικοῦ ἀξιώματος διὰ τὴν πρὸς αὐτὸν δυσπιστίαν τῶν νομοθετικῶν σωμάτων, διασώζων ἀκεραίαν τὴν τιμὴν αὐτοῦ. Καὶ ἡ μὲν ποινικὴ καὶ ἀστική εὐθύνη ῥητῶς ὀρίζονται ἐν τοῖς Συνταγματικοῖς χάρταις ἢ τοῖς ἄλλοις ὀργανικοῖς νόμοις τῆς πολιτείας, ἡ δὲ κοινοβουλευτικὴ τυγχάνει οὕσα κυρίως τὸ προῖν τῆς ἱστορικῆς ἀναπτύξεως τοῦ συνταγματικοῦ πολιτεύματος. Ἐχόντων τῶν νομοθετικῶν σωμάτων ἀναμφισβητήτως δυνάμει ῥητῶν διατάξεων τῶν Συντ. Χαρτῶν 1) τὸ δικαίωμα νὰ ἐπιβάλλωσι φόρους καὶ νὰ ψηφίζωσιν ἐνιαυσίως τὸν προσδιορισμὸν τῆς στρατιωτικῆς καὶ ναυτικῆς δυνάμεως, τὴν στρατολογίαν καὶ ναυτολογίαν, καὶ τὸν προϋπολογισμὸν, 2) τὸ δικαίωμα νὰ ἀπαρρίπτωσιν ἀνεξέλεγκτως τὰς ὑπὸ τῶν ὑπουργῶν ὑποβαλλομένας προτάσεις νόμων, 3) τὸ δικαίωμα νὰ παραπέμπωσιν εἰς τοὺς ὑπουργοὺς τὰς ποδὸς αὐτὰ ἀναφορὰς τῶν πολιτῶν καὶ νὰ αἰτῶνται διασαφήσεις πρὸς δὲ νὰ ὀρίζωσιν ἐκ τῶν μελῶν αὐτῶν ἐξεταστικὰς τῶν πραγμάτων ἐπιτροπὰς, 4) τὸ δικαίωμα νὰ προκαλῶσι τὴν ποινικὴν ὑποδικίαν τῶν ὑπουργῶν, εὐνόητον, ὅτι ἡ ἐκτελ. ἐξουσία δὲν δύναται νὰ βημκτίσῃ ἄνευ τῆς προβλεπόμενης πρὸς αὐτὴν εὐνοίας τῶν νομοθετικῶν σωμάτων. Ἐκ τούτου ἡ τοῦ Βασιλέως ἀνάγκη νὰ σχηματίζῃ τὸ Ὑπουργεῖον αὐτοῦ ἐκ μελῶν ἀπολαύοντων τῆς εὐνοίας τῶν νομοθ. σωμάτων, νὰ ἀποδύλλῃ δὲ αὐτὸ, ἅμα ἂν ἀπολέσῃ αὐτὴν, καὶ τὸ μὴ ἀναγραφόμενον ῥητῶς ἐν τοῖς συνταγματικοῖς χάρταις δικαίωμα τῶν νομοθετικῶν σωμάτων τοῦ ἐκφράζειν δυσπιστίαν πρὸς τὸ ὑπουργεῖον, ὅταν ἑτεροφρονῶσι πολιτικῶς πρὸς αὐτὸ ἢ ἀποδοκιμάζωσι τὴν πολιτικὴν αὐτοῦ πορείαν. Ἐντεῦθεν δὲ τὸ συνταγματικὸν δέγμα

ὅτι ἡ ὑπεύθυνος ἐκτελεστικὴ ἐξουσία (δηλονότι τὸ ὑπουργεῖον) εἶναι ἀείποτε ἀπόρροια τῆς κοινοβουλευτικῆς πλειονοψηφίας, ὅτι οὐ μόνον ἡ νομικὴ ἀλλὰ καὶ ἡ ἠθικὴ εὐθύνη τῆς κυβερνήσεως καὶ τῆς διοικήσεως ἀνήκει ἀποκλειστικῶς εἰς τὴν ὑπεύθυνον ἐκτελεστικὴν ἐξουσίαν καὶ ὅτι τοιαύτην εὐθύνην ἀναδέχεται καὶ ὑπέχει ἡ ὑπεύθυνος ἐκτελεστικὴ ἐξουσία ὑπὸ τὸν ἀπαραίτητον ὅρον τῆς ἀπολυτοῦ ἐλευθερίας ἐνεργείας περὶ τὴν διαχείρισιν τῆς ἐξουσίας. Ἐπὶ τοσούτου δὲ ἐν ταῖς συνταγματικαῖς ἐπικρατείαις θεωρεῖται ἤδη ἰσχύον, ῥιζωθὲν διὰ τοῦ χρόνου, τὸ δικαίωμα τῶν νομοθετικῶν σωμάτων, εἰδίως τῆς Βουλῆς, νὰ ἀπαιτῶσι τὴν συμμόρφωσιν τοῦ ἡγεμόνος πρὸς τὴν ἀρχὴν τῆς ἐπὶ τῇ ἐκδηλώσει τῆς θελήσεως τῆς κοινοβουλευτικῆς πλειονοψηφίας ἐκλογῆς τῆς κυβερνήσεως, ὥστε, ἂν παρεβῇ ἡ ἀρχὴ αὕτη ἐν τῷ σχηματισμῷ ὑπουργείου τινός, ἐπεκράτησε νὰ τίθεται ζήτημα ὑπουργικῶν καὶ νὰ ἐξαναγκάζεται οὕτως ἡ παραίτησις αὐτοῦ. Διὰ τοῦτο καὶ οἱ Βουλαὶ τανῦν δὲν προκαλοῦσι συνήθως τὴν πτώσιν τῶν ὑπουργείων διὰ τῆς μὴ παροχῆς τοῦ προϋπολογισμοῦ εἰς αὐτά, ἀλλὰ διὰ τῆς ἀποκρούσεως τῆς πολιτικῆς αὐτῶν ἢ καὶ ἀπλῶς τῆς ἀναγραφῆς τῆς προσωπικῆς πρὸς τὸ ὑπουργεῖον δυσπιστίας αὐτῶν ἐν ἰδίᾳ ἀπαφάσει· μόνον δὲ, ἂν Ἠγεμῶνες, παρῶν τὴν ὑπὸ τῶν κοινοβουλευτικῶν συνθηκῶν καθιερωμένην ἀρχὴν τοῦ σχηματισμοῦ ὑπουργείων, ἀπολαύοντων τῆς πίστεως τῆς βουλευτικῆς πλειονοψηφίας, θέλῃ νὰ σχηματίζῃ αὐτοβούλως τὸ ὑπουργεῖον αὐτοῦ, ἐξαναγκάζονται αἱ βουλὴ νὰ ἐπιβάλλωσιν ἐντῷ τὴν ἐαυτῶν θελήσει, ἀνυπόμουναι εἰς τὰ οὕτω κατὰσκευασθέντα ὑπ' αὐτοῦ ὑπουργεῖα τὴν ἄδειαν νὰ προβῶσιν εἰς εἰσπραξίν φόρων καὶ ἀπότισιν δαπανῶν ἐκ τοῦ δημοσίου ταμείου. Ἐκ τῶν ἥδη ἐκτελεστικῶν πράξεων

πως εξακολουθῇ ὑπουργεῖν τι ἐμμένον εἰς τὰ πράγματα, δεόν νὰ ὑποστηρίξηται ὑπὸ τῆς βουλευτικῆς πλειονοψηφίας· ἀποβλέπον δὲ τὴν ὑποστήριξιν αὐτῆς, δεόν νὰ καταθέσῃ τὴν παραίτησιν αὐτοῦ εἰς τὸν Ἀνακτα, ὅστις ὀφείλει ἢ νὰ ἀποδεχθῇ αὐτὴν ἢ νὰ διαλύσῃ τὴν Βουλὴν, ἐκκαλῶν τὴν ἀπόφασιν αὐτῆς ἐνώπιον τοῦ ἐκλογικοῦ συλλόγου, τοῦ ὑπεράτου ἡγεμόνος καὶ κυβερνήτου ἐν ταῖς συνταγματικαῖς πολιτείαις. Ἡ κοινοβουλευτικὴ τῶν ὑπουργῶν εὐθύνη, παραγθεῖσα διὰ τοῦ χρόνου ὑπ' αὐτῆς τῆς ἀδόλου ἐφαρμογῆς τοῦ συνταγματικοῦ πολιτεύματος, ἐτροποποίησέ πως τὸν κατὰ τὸ φαινόμενον μοναρχικὸν αὐτοῦ χαρακτήρα καὶ μετέστησεν αὐτὸ εἰς κοινοβουλευτικόν, βάσιν καὶ πηγὴν ἔχον τὴν κοινοβουλευτικὴν πλειονότητα, ἣτις εἶναι ἡ πράγματι διορίζουσα καὶ παύουσα τὰ ὑπουργεῖα, ὃ δὲ βασιλεὺς, ὅστις κατὰ τὰ γραπτὰ τῶν Συνταγμάτων κείμενα κυβερνᾷ, διαχειρίζομενος κατ' ἰδίαν βούλησιν τὴν ἐκτελεστικὴν ἐξουσίαν καὶ μετέχων ἐνεργῶς τῆς νομοθετικῆς, ἐν τῇ συνταγματικῇ πρακτικῇ βασιλεύει μόνον, λαμβάνων τὸ Ὑπουργεῖον ἀπὸ τῶν χειρῶν τῆς βουλευτικῆς πλειονοψηφίας ἢ ἐν διαφωνίᾳ πρὸς τὴν πλειονοψηφίαν διαλύων τὴν Βουλὴν, κυβερνᾷ δὲ τὸ ταυτοφρονούν πρὸς τὴν πλειονότητα τῶν νομοθετικῶν σωμάτων ὑπουργεῖον, ἥτοι ἐμμέσως αὐτὴ ἡ πλειονοψηφία τῶν νομοθετικῶν σωμάτων. Ἐκ τούτου δὲ πάλιν προέκυψεν, ὅτι τὰ νομοθετικὰ σώματα, ἐξ ὧν ἐκπηγάζουσι τὰ ὑπουργεῖα, κατεμένονται εἰς συστηματικὰ κόμματα, ἅπερ ὑπὸ ὀρισμένους ἀρχηγοὺς διεκδικοῦσι τὴν ἐξουσίαν, ὑπισχνόμενα τὴν βελτίωσιν τῶν πραγμάτων διὰ τῆς καταπράξεως τῶν ὑπ' αὐτῶν πρεσβευομένων ἀρχῶν, ἣ καὶ ἀπλῶς διὰ νομιμωτέρου καὶ ἐνωφελεστέρου χειρισμοῦ τῆς ἐκτελ. ἐξουσίας.

Εὐπορίας εὐεργέτημα (*beneficium competentiae*). Ὁ κῶνὸν ὅτι ἡ ἐνοχὴ ἀνάγκη νὰ ἐκπληροῦται παντελῶς περιορίζεται κατὰ τὸ 'Ρ. Δ. ὑπὸ τοῦ εὐεργετήματος τῆς εὐπορίας, συνισταμένου εἰς τὸ δικαίωμα τοῦ ὀφειλέτου νὰ καταδικασθῇ μόνον καθ' ὅσον ἀρκεῖ ἡ παρουσία αὐτοῦ καὶ εἰς τὸ δικαίωμα τοῦ καταδικασθέντος νὰ ἐγκαταλειφθῇ αὐτῷ κατὰ τὴν ἀναγκαστικὴν ἐκτέλεσιν ὅσον μέρος τῆς περιουσίας αὐτοῦ ἀναγκαῖο ἀπαραιτήτως εἰς τὴν ὀλιγαρκῇ αὐτοῦ χρεῖαν. Τοῦ εὐεργετήματος τῆς εὐπορίας ἀπολαύουσιν ἐν πρώτοις οἱ ἐκστάντες τῶν ὑπαρχόντων αὐτῶν ὀφειλέται ὡς πρὸς τὴν μετὰ τὴν ἐκστασιν κτηθεῖσαν περιουσίαν, ὅι οἱ γονεῖς ἀπέναντι τῶν ἐαυτῶν τέκνων (Ν. 54 Πανθ. 24. 3. Ν. Πανθ. 46 42.1). Τινὲς διετάθησαν ὅτι ἀπολαύουσιν αὐτοῦ καὶ τὰ τέκνα ἀπέναντι τῶν γονέων ἢ ἐν γένει οἱ κατιόντες ἀπέναντι τῶν ἀνιόντων, στηρίζοντο εἰς τὴν ἐν Ν. 30 Πανθ. (42.1) φράσιν *equod maxime inter liberos et parentes observandum est*, ἣτις ἐν Βασιλικῇ (9. 3) ἔχει «μεταξὺ γονέων καὶ τέκνων», ἀλλὰ κατὰ τὴν πλειονοψηφίαν τῶν συγγραφέων τοῦτο προδήλως ἐρμηνεύσεν ἐν συναφείᾳ πρὸς τὰς λοιπὰς διατάξεις *ὑπὲρ τῶν γονέων ἀπέναντι τῶν τέκνων*, ὃ νομος δ' ἄλλως οὗτος, ἐν ᾗ ἡ φράσις αὕτη, πραγματεύεται περὶ τοῦ εὐεργετήματος τῆς εὐπορίας ἐπὶ ὁμορῆ, ἰσχύοντος ὑπὲρ τοῦ δωρητοῦ ἀπέναντι τοῦ δωρεοδόχου· διὰ ἐκ τῆς ἐννοίας τοῦ νόμου πηγάζει ὅτι τὸ εὐεργέτημα τῆς εὐπορίας χωρεῖ πρὸ πάντων ὑπὲρ τοῦ δωρεοδόχου πατρὸς. (Ὁμοφωνοῦσι καὶ Α. Π. 193 καὶ 310 τοῦ 83) Ὁφείλεται δ' ἡ ἀποκλειστικὴ ὑπὲρ τῶν γονέων διάταξις εἰς τὴν τοῦ νομοθέτου ὁδοσίαν ὅτι τὰ μέγα τέκνα ὀφείλουσι πολλὰ εἰς τοὺς ἀναθρῖψαντας αὐτὰ γονεῖς, οἱ δὲ γονεῖς ὀλίγη εἰς τὰ τέκνα (Α. Π. 310 τοῦ 73) ἀπολαύουσι τοῦ εὐεργετήματος τῆς

εὐπορίας οἱ σύζυγοι, δικαιούμενοι νὰ μὴ καταδικάζωνται· εἰμὴ ἐφ' ὅσον εὐποροῦσι (N. 173 Πανδ. (50. 17) N. 20 Πανδ. (42. 1)· δύναται δὲ νὰ προτείνωσιν αὐτὸ οὐ μόνον ἐν ἀντιδικίᾳ πρὸς ἀλλήλους, ἀλλὰ καὶ ἐν ἀντιδικίᾳ πρὸς τὸν ἐκδοχέα τοῦ δανειστοῦ συζύγου, εἰς ὃν οὗτος ἤθελε παραγῶρῃσι τὴν κατὰ τοῦ ὀφειλέτου συζύγου ἀπαίτησιν αὐτοῦ· δυνάμει τοῦ N. 54 Πανδ. (50. 17) καὶ ἐξ ἀναλογίας τοῦ N. 5 Κωδ. (4. 39), καθ' οὗς ὁ ἐκδοχεύς ἐξασκεῖ τοῦ ἐκχώρητου τὴν ἀπαίτησιν, καίτοι πρὸς ἴδιον συμφέρον· ἄλλως ὁ σκοπὸς τοῦ νομοθέτου ἦθελε ματαιοῦσθαι διὰ τῶν μεταδιβάσεων τῶν ἀπαίτησεων (A. Π. 436 τοῦ 52)· δ') οἱ καθολικοὶ συνέταιροι ἀπέναντι ἀλλήλων, ε') οἱ ὀφρωταὶ ἀπέναντι τῶν δωρεοδόχων, ε') οἱ ὑπὸ ἔνοπλον στρατείαν διατελοῦντες ἀπέναντι οὐδὲ ποτε δανειστοῦ (N. 6 Πανδ. (42. 1)· ζ') ἀναζητούμενης δι' ἀγωγῆς μετὰ τὴν λύσιν τοῦ γάμου τῆς προικὸς δυνάμει τοῦ νόμου ὑπὸ τῆς γυναικὸς ἢ τῶν κληρονόμων αὐτῆς, ἀπολαύουσι τοῦ εὐεργετήματος τῆς εὐπορίας ὁ σύζυγος καὶ τὰ ἐκ τοῦ προκειμένου γάμου τέκνα ('Αρμ. § 46 (Δ'). ε') N. 18 πρ. Πανδ. 24. 3)

Η Ν. Φλογαίτης.

Εὐεργετήρια. Εὐεργετήρια καλοῦνται τὰ ὑπὸ τῶν ἐπικουρικῶν δικαστικῶν ὑπαλλήλων καὶ ὑπηρετῶν (ἤτοι δικαστικῶν γραμματέων, δικηγόρων, συμβολαιογράφων καὶ δικαστικῶν κλητῆρων) κρατούμενα ὑποχρεωτικῶς βιβλία, ἐνθα σημειοῦνται αἱ δυνάμει τοῦ Ὁργανισμοῦ τῶν δικαστηρίων (ἄρθ. 128, 150, 164, 200) ἐνεργούμεναι· ὑπ' αὐτῶν πράξεις. Τὰ βιβλία ταῦτα, ἀριθμούμενα κατὰ σελίδα καὶ μονογραφούμενα ὑπὸ τοῦ ἀρμοδίου προέδρου (τοῦ προέδρου μὲν τῶν πρωτοδικῶν τὰ τῶν συμβολαιογράφων καὶ δικαστικῶν κλητῆρων, τοῦ προέδρου δὲ τῶν ἐκδοχέων, καὶ ὁ ἀπαιτούμενος πρὸς τὸν ἀπαιτούμενον)

τὰ τῶν δικηγόρων καὶ δικαστικῶν κλητῶν), (Ὁργ. Δικ. ἄρθ. 87, Πολ. Δικονομίας 419), ἔχουσιν τὴν δύναμιν ἔχουσι τὰ ἐμπορικὰ βιβλία κατὰ μὴ ἐμπορῶν, δηλονότι ἀποτελοῦσιν ἀπιδεικνύοντες περὶ τοῦ μεγέθους τῶν ἀπαιτήσεων αὐτῶν, ἐὰν ἡ πρᾶξις ᾖ ἄλλως ἀποδεδειγμένη. (Ἴδε καὶ Ὁγγραφα).

Η Ν. Φλογαίτης.

Εὐρετής. Ἐν τῇ περὶ μεταλλείων νόμῳ γίνεται χρῆσις τῆς λέξεως παρ' οὗτόνως (εὐρετής, εὐρέτας ἄρθ. 18, 23). Ὁρθότερον εἶναι εὐρετής καὶ τὸ θηλ. εὐρέτις.

Εὐρετής εἶναι· ὁ δι' ἐρευνῆς (μαστεύσεως) πρὸς εὐρεσιν μεταλλείου ἀνακαλύπτων μεταλλεῖον· αὐτὸς ὁ ἐρευνητὴς (μαστευτής), ὁ κατὰ τὰ ἄρθρα 11 ἕως 13 ἐκτελῶν τὴν ἐρευναν· δύναται ὅμως νὰ ᾖ καὶ οὗτος καὶ διάφορος τοῦ μαστευτοῦ λ. χ. ἐνδεχόμενον, ἀνασκάπτων τις ἐν τῷ ἄρθρ. του φρέας, νὰ συναντήσῃ μέταλλον, νὰ μὴ δύναται ὅμως αὐτὸς δι' ἔλλειψιν χρημάτων νὰ βεβαιώσῃ τὴν ὑπαρξιν μεταλλείου, καὶ ἄλλος ἀναλαμβάνει τὴν βεβαίωσιν κατὰ τὰς διατάξεις τοῦ νόμου· ἐν τῇ περιπτώσει ταύτῃ δύνανται νὰ γίνῃ διακρίσεις μεταξύ εὐρετοῦ καὶ μαστευτοῦ, τοῦ μὲν πρώτου ὅρου σημαίνοντος τὸν τυχαίως εὐρόντα μεταλλεῖον τοῦ δὲ ὅρου μαστευτοῦ τὸν κατὰ τὰς νομίμους διατυπώσεις ἐνεργούντα τὴν μεταλλομάστευσιν.

Ὁ περὶ μεταλλείων νόμος (ἄρθ. 18) προσθίδει δικαίωμα ἀμοιβῆς καὶ ἀποζημιώσεως εἰς τὸν εὐρετήν, ἤτοι τὸν δι' ἀνασκαφῆς ἢ διατρήσεως τοῦ ἔδαφους ἀνακαλύψαντα τὸ μεταλλεῖον, ἐπειδὴ δὲ κατὰ τὸ 17 ἄρθρον τοῦ αὐτοῦ νόμου ἡ κυβέρνησις ἔχει τὸ δικαίωμα, ἐὰν πλείονες ἐκπαιδευτοὶ τὴν παραχώρησιν, νὰ διδῇ ταύτην καὶ εἰς ἄλλον παρὰ τὸν εὐρετήν, διὰ τοῦτο ἐν τῇ διατάγματι τῆς παραχωρήσεως ὁρίζεται ἡ ἀμοιβὴ ἢ ἀ-

ποζημίωσις αὐτοῦ. Ὁ συνθήκης ἐν τοῖς διατάγμασι σχετικὸς τύπος παρ' ἡμῖν εἶναι ὁ ἑξῆς: «Ἡ κατὰ τὸ ἄρθρον 18 ὑπὲρ τοῦ εὐρετοῦ ἀμοιβή ἢ ἀποζημίωσις ἐρίζεται εἰς $\frac{1}{2}$ τοῖς $\frac{3}{4}$, ἐὰν δικαστικῶς ἀναγνώρισθῇ ταισὺν τὸν ὑπὲρ τρίτου δικαίωμαν. Ὁ ὅρος δὲ οὗτος τίθεται ἐν τοῖς διατάγμασι, διότι οὐδέποτε ἐφηρμοσθήσαν αἱ περὶ μιστεύσεως ἢ ἐρευνῆς διατάξεις τοῦ νόμου, καὶ διὰ τοῦτο ἂν τεύτῃ δικαστικῇ ἀναγνώρισις τοῦ εὐρετοῦ καὶ διδοί παρ' ἡμῖν οὐδεμία ἴσως παραχώρησις μεταλλείου ἐγένετο μετὰ βεβαίωσιν ὑπάρξεως αὐτοῦ διὰ μιστεύσεως. Ἐ. ὦ κατ' ἄλλας νομοθεσίας, ὡς τῆς Πρωσικῆς, ὁ εὐρετής, ὅστις ζητήσῃ νομίμως καὶ ἐγκύριως τὴν παραχώρησιν, προτιμᾶται παντὸς ἄλλου πρὸς παραχώρησιν.

Υἱο, Μουχνησίος.

Ἐφεδρεία. Ἡ ἐφεδρεία τοῦ στρατοῦ (ἐν τῇ ἐκτετατῇ τῆς λέξεως ἐννοίᾳ) περιλαμβάνει τὴν ἐφεδρείαν τοῦ ἐνεργοῦ στρατοῦ καὶ τὴν ἐφεδρείαν τῆς ἐθνοφρουρᾶς. Καὶ τοῦ μὲν ἐνεργοῦ στρατοῦ ἐφεδρεία καλεῖται τὸ μέρος τοῦ ἐνεργοῦ στρατοῦ, ὃ μετὰ τινα ἐγκύμνασιν (διετὴ παρ' ἡμῖν) ἀποστέλλεται εἰς τὰς ἐστίας καὶ τηρεῖται ἑτοιμον, ἵνα κατὰ τὴν ἐπιστράτευσιν συμπληρώσῃ τὴν ἐμπόλεμον δύναμιν (Ν. ΑΦΚΗ τῆς 28 Μαΐου 1887 περὶ στρατολογίας ἄρθ. 74). Διαρκεῖ δ' ἡ ἐν αὐτῇ ὑπηρεσία ἐπὶ δέκα ἐνιαυτούς, ἀποτελεῖται δὲ ἀπὸ τῶν ἀνηκόντων εἰς τὰς δέκα ἀπογραφὰς τὰς ἀμέσως προηγουμένων τῶν δύο τελευταίων, ἐξ ὧν ἀποτελεῖται ὁ ἐνεργὸς στρατός, καὶ β) ἐκ τῶν ἀπαλλαγέντων τῆς ἐνεργοῦ ὑπηρεσίας, ἀνηκόντων δὲ εἰς τὰς τελευταίας δύο δέκα ἀπογραφὰς. Ὑπὲρ οὗ ἐθνοφρουρᾶς ἡ ἐφεδρεία ἀποτελεῖται ἐκ πάντων τῶν ἀνδρῶν, τῶν διανυμμένων τὴν ὥριμότητα διὰ τὴν ἐθνοφρουρὰν γάγον. Διαρκεῖ δ' ἡ ἐν τῇ

ἐφεδρείᾳ τῆς ἐθνοφρουρᾶς ὑπηρεσία δέκα ἐνιαυτούς καὶ εἶναι ἡ τελευταία στρατιωτικὴ ὑπηρεσία τοῦ ἑλληνικοῦ πολίτου.

Θ. Ν. Φλογαίτης.

Ἑφεσίς. Ἑφεσίς καλεῖται τὸ ἐνδικὸν μέσον, δι' οὗ φέρεται εἰς ἀνώτερον δικαστήριον ἢ ὑπόθεσις ἢ ἐκδικασθεῖσα ἤδη ὑπὸ τοῦ κατωτέρου δικαστηρίου. Καὶ τῶν μὲν εἰρηνοδικείων αἱ ὑποθέσεις φέρονται εἰς ἑφεσιν εἰς τὰ προϊστάμενα αὐτῶν Πρωτοδικεῖα, τῶν δὲ Πρωτοδικείων εἰς τὰ προϊστάμενα αὐτῶν Ἑφετεῖα.

Σημειωτέον ὅτι δὲν ὑπάγονται εἰς ἑφεσιν πᾶσαι αἱ πρωτόδικοι ἀποφάσεις· ἀλλὰ κατὰ μὲν τῶν Εἰρηνοδικειακῶν ἀποφάσεων χωρεῖ ἑφεσίς ἐπὶ τῶν προσωπικῶν ἀγωγῶν, ὧν ἡ ἀξία ὑπερβαίνει τὰς 40 δραχμὰς (Πολ. Δικ. 490 ὡς ἐτροπολογήθη διὰ τοῦ Νόμου 1 Φεβρουαρίου 1838), τῶν δὲ κατὰ τοῦ δικαστηρίου τῶν Πρωτοδικῶν χωρεῖ ἐπὶ τῶν προσωπικῶν ἀγωγῶν, ἢ τῶν εἰς κινήτὰ ἀφρωσῶν πραγματικῶν ἀγωγῶν, ὧν ἡ ἀξία ὑπερβαίνει τὰς 500 δραχμὰς· ἐπὶ δὲ τῶν ἀναφερομένων εἰς ἀκίνητα πραγματικῶν ἀγωγῶν χωρεῖ ὁσάκις τὸ ἐτήσιον εἰσόδημα τοῦ ἀκινήτου ὑπερβαίνει τὰς 25 δραχμὰς. Σημειωτέον ὅμως, ὅτι ὡς πρὸς τὴν ἀξίαν τοῦ ἐπιδίκου ἀντικειμένου, ἐξ ἧς προκύπτει τὸ ἐφεσίσιμον ἢ μὴ τῆς ἀποφάσεως, λαμβάνεται ὑπ' ὄψιν τὸ διωκόμενον διὰ τῆς ἀγωγῆς ποσὸν καὶ οὐχὶ τὸ ἐπιδικαζόμενον διὰ τῆς ἀποφάσεως (Πολ. Δικ. 530), λαμβάνεται δ' ὑπ' ὄψιν ἡ πρώτη αἰτήσις, ἀποτελούμενη ἐκ τοῦ κεφαλαίου καὶ ἐκ πάντων τῶν μέχρι τῆς στιγμῆς τῆς ἐπιδόσεως τῆς ἀγωγῆς παρεκλούθημάτων, ἧτοι τῶν ἐν τῇ αἰτητικῇ τῆς ἀγωγῆς περιλαμβανομένων κτλ. (Α. Π. 186 τοῦ 48, 53 τοῦ 53, 189 τοῦ 56, 18 τοῦ 62, 255 τοῦ 83). Ὅσας δ' ἡ ἀγωγή ἔχει ἐκ τῆς φύσεως αὐτῆς ἀπροσδιόριστον ἀξίαν, ἀνεπίδεκτον ἐκτιμῆσεως, ὡς πρὸς εἰπεῖν ἡ ἀγωγή περὶ

προσωπικῆς καταστάσεως, ὑπόκειται εἰς ἔφεσιν, διότι ἡ ἔφεσις εἶναι τακτικὸν ἐνδικον μέσον, ὅπερ χωρεῖ ἐν πάσῃ δίκῃ, καθ' ἣν ῥητῶς δὲν ἀπαγορεύεται. Ὁ Ἀρειος Πάγος μάλιστα εἶπεν ὅτι, καὶ ἀποφασίς ἐπὶ ἀγωγῆς περὶ διεκδικήσεως οἰκοπέδου ὑπόκειται ἀείποτε εἰς ἔφεσιν, διότι τὰ οἰκόπεδα ὡς ἐκ τῆς φύσεως αὐτῶν δὲν φέρουσιν αὐτὰ καθ' ἑαυτὰ πρόσδορον (Α. Π. 32 τοῦ 74), ὡσαύτως ὅτι ὑπόκειται εἰς ἔφεσιν δίκη περὶ χορηγίας ἰσοβίου συντάξεως ἐκ 10 δραχμῶν κατὰ μῆνα (Α. Π. 281 τοῦ 76). Ἀλλὰ δικαιουμένου τοῦ ἐνάγοντος νὰ περιορίσῃ ἡ αὐξήται ἐπ' ἀκροατηρίου κατὰ τὸ ἄρθρον 158 τῆς Πολ. Δικονομίας τὴν ἀρχικὴν αὐτοῦ διὰ τῆς ἀγωγῆς αἴτησιν, πρῶτη αἴτησις δεῖν νὰ θεωρηθῇ ἡ ἐπ' ἀκροατηρίου αἴτησις (Α. Π. 96 καὶ 111 τοῦ 53, 218 τοῦ 69, 46 τοῦ 81). Ἀλλ' ὁσάκις τὸ ἀντικείμενον τῆς διαφορᾶς εἶναι ἐπιδεκτικὸν ἐκτιμήσεως, κατελείφθη δὲ ἀπροσδιόριστος ἡ ἀξία αὐτοῦ ὑπὸ τοῦ διαδίκου, δεῖν νὰ διαταγῶσιν ἀποδείξεις εἰς ἐξέυρεσιν τῆς ἀξίας αὐτοῦ πρὸς ἐξακρίθωσιν τοῦ ἐφεσίου ἢ μὴ τῆς διαφορᾶς (Α. Π. 219 τοῦ 82). Ἀλλ' ὑπάρχουσι καὶ συγγραφεῖς φρονούντες ὅτι, ἐπεὶ τὸ ἐφέσιμον εἶναι ὁ κανὼν, ὑπὸ κεινται εἰς ἔφεσιν καὶ αἱ ἀγωγαί, ὧν τὸ ἀντικείμενον τῆς ἀξίας δὲν προσδιωρίσθη ὑπὸ τοῦ διαδίκου (Dalloz ἀρθ. 4161). Εἰς ἀνεύρεσιν δὲ τῆς ἐτήσιας προσόδου τοῦ ἀκινήτου δύναται ὁ δικαστὴς νὰ διατάξῃ πάντα τὰ νενομισμένα ἀποδεικτικά μέσα, οἷον αὐτοψίαν, πραγματωμασόνην κτλ. (Α. Π. 181 τοῦ 53). Ὅσακις δὲ εἶναι ἀδύνατον νὰ εὕρωμεν

τὸ ἀνέκκλητον ἢ ἐκκλητὸν τῆς ἀποφάσεως δὲν ἐξαστᾶται ἐκ τοῦ ἐν τῇ πρωτοδικῇ ἀποφάσει χαρακτηρισμοῦ, ὅστις μόνον χρησιμεύει εἰς πρῶτον κύσιν τοῦ ζητήματος τῆς ἐκτελέσεως, διότι ἡ ἀνέκκλητος τυχὼν χαρακτηρισθεῖσα ἐκτελεῖται προσωρινῶς.

Καὶ αἱ κατὰ τὰς περὶ τὴν ἐκτέλεσιν δίκας ἀποφάσεις ὑπόκεινται εἰς ἔφεσιν (Πολ. Δικ. ἀρθ. 871) λαμβάνεται δ' ὑπ' ὄψιν φυσικῶς τὸ ποσόν, περὶ ὃ σταθρεται ἡ ἀναγκαστικὴ ἐκτέλεσις.

Αἱ δὲ ἐπὶ τῶν παρεπιπτόντων ἢ παρεπομένων ζητημάτων, οἷον τοῦ περὶ ἀποδοκιμάσεως τῶν πράξεων δικαστικοῦ πληρεξουσίου, ἀποφάσεις ὑπόκεινται εἰς ἔφεσιν, καθ' ὅσον ὑπόκειται ἡ κυρία δίκη, ὅθεν δεῖν νὰ ἀποβλέπωμεν εἰς τὴν ἀξίαν τοῦ ἀντικειμένου τῆς κυρίας δίκης. Δὲν ὑπάγεται ὁμοίως εἰς ἔφεσιν ἡ περὶ ἐξαίρεσεως δικαστοῦ ἢ πραγματογνώμονος ἀπόφασις.

Εἰς ἔφεσιν ὑπάγονται γενικῶς αἱ περὶ ἀρμοδιότητος δίκαι, ἀδιαφόρως ἂν τὸ ἀντικείμενον τῆς δίκης ᾖ κατώτερον τῶν 500 δραχμῶν. Ὡσαύτως αἱ ἐπὶ τοῦ ζητήματος περὶ προσωπικῆς κρατήσεως, ἢ τῆς προσωπικῆς ἐλευθερίας λογιζομένης ἀδιατιμῆτου ἀγαθοῦ (Α. Π. 379 τοῦ 55, 73 τοῦ 57). Δὲν ὑπόκειται τοῦναντίον εἰς ἔφεσιν ἡ ἀπόφασις περὶ τῆς ἀνταγωγῆς, ἥς τὸ ποσόν συνυπολογιζόμενον μετὰ τοῦ ποσοῦ τῆς ἀγωγῆς, ὑπερβαίνει τὰς 500 δραχμὰς, ἐν ᾧ καθ' ἑαυτὴν ἡ ἀνταγωγή δὲν ἀνέρχεται εἰς τὸ ποσόν τοῦτο, διότι ἡ τῆς ἀνταγωγῆς εἰς τὸ διὰ τὴν ἀγωγήν ἀρμόδιον δικαστήριον, εἰσαγωγῇ, ἐπιτραπείσα ἁπλῶς πρὸς οἰκονομικὸν λόγον καὶ ὁπρᾶντος δὲν τροποποιεῖ

γόμενος κατὰ τῆς ἀγωγῆς, ὁσάκις δηλ. ἡ ἀγωγή καὶ ἀνταγωγή ἀπορρέουσιν ἐκ τῆς αὐτῆς αἰτίας, συνυπολογίζονται τὰ δύο ποτὰ εἰς εὐρεσιν τοῦ ἐκκλητοῦ τῆς ἀποφάσεως (Α. Π. 98 τοῦ 75). Ὡσαύτως ὁσάκις ἐνάγονται πολλοί, ἵνα καταδικασθῶσιν οὐχὶ ἀλληλεγγῶς, ἀλλὰ κατ' ἀναλογίαν ἕκαστος, τὸ ἐκκλητὸν ἢ ἀνέκκλητον δὲν κρίνεται ἐκ τοῦ ὅλου τῆς ἀπαιτήσεως, ἀλλ' ἐκ τοῦ μέρους, ὅπερ εἰς ἕκαστον τῶν συνεναγομένων ἀναλογεῖ (Α. Π. 52 τοῦ 43, 200 τοῦ 54).

Ἔχουσι δικαίωμα ἐφέσεως οἱ μετασχόντες τῆς πρωτοδίκου συζητήσεως ἢ τοῦλάχιστον προσκληθέντες νὰ μετὰσχῳσι καὶ μὴ θελήσαντες. Ἐτι δὲ οἱ πληρεξούσιοι αὐτῶν καὶ οἱ νόμιμοι ἀντιπρόσωποι (οἷον ἐπίτροπος κτλ.) οὐχ ἤττον ὡσαύτως οἱ ὑπεισεληθόντες εἰς τὴν θέσιν τοῦ διαδίκου κατ' ἀκολουθίαν καθολικῆς ἢ εἰδικῆς διαδοχῆς. Τρίτα πρόσωπα μὴ μετασχόντα τῆς δίκης, ἀλλ' ἔχοντα ἔννομον συμφέρον εἰς τὴν ἔκβασιν αὐτῆς, δύνανται μὲν νὰ παρασταθῶσιν ἐν τῇ ἐκκλητῇ δίκῃ (ἔτι δὲ καὶ νὰ ἐκκαλέσωσι παρεπομένως), ἀλλὰ μόνον ἐὰν ὁ κύριος διάδικος ἐγρήσατο ἤδη τῷ ἐνδίκῳ μέσῳ τῆς ἐφέσεως, πρὸς ὑποστήριξιν τῶν αἰτήσεων αὐτοῦ, ἀλλὰ δὲν δύνανται νὰ ὑποβάλωσι νέας αἰτήσεις (Πολ. Δικ. 740 καὶ 741. Α. Π. 54 τοῦ 78).

Ἀπευθύνεται δὲ ἡ ἔφεσις κατὰ τοῦ ἐν τῇ πρωτοδικῇ δίκῃ ἀντιδίκου, ἀλλὰ δύναται νὰ συμπεριληφθῶσιν ἐν τῇ ἐφέσει καὶ ἐκεῖνα μόνον τὰ τρίτα πρόσωπα, ἅπερ ἔχουσι τὸ δικαίωμα τῆς τριτανακοπῆς. Ἀπευθύνεται δὲ κατὰ πάντων τῶν ἀντιδίκων, διό, ἐὰν τῶν ἀντιδίκων ὄντων πολλῶν, ὁ ἐκκαλὼν συμπαράλαβῃ τινὰς μόνον ἐν τῇ ἐφέσει, ὡς πρὸς τοὺς λοιποὺς ἡ ἀπόφασις γίνεται τελεσιδικία (Α. Π. 200 τοῦ 51).

Τὸ ἐφετηρίον ἐγγραρον περιέχει κατὰ τὸν νόμον (Πολ. Δικ. 767) 1) τὸ ὄνομα,

τὸ ἐπώνυμον καὶ τὴν κατοικίαν τῶν διαδίκων, 2) τὴν σημείωσιν τῆς ἐκκαλουμένης ἀποφάσεως, 3) τὴν σημείωσιν τοῦ ἀρμοδίου εἰς ἐκδικασιν τῆς ἐφέσεως δικαστηρίου, 4) τοὺς λόγους τῆς ἐφέσεως, 5) τὸ ὄνομα τοῦ ἀντικλήτου, εἰς ὃν προσήκον νὰ γίνωνται αἱ κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς διαδικασίας ἐπιδόσεις, ὁσάκις ὁ ἐκκαλὼν δὲν διαμένει ἐν τῇ ἔδρᾳ τοῦ δικαστηρίου, 6) τὸν διορισμὸν τῆς εἰς τὸν ἐφεσίβλητον πρὸς ἀπάντησιν δεδομένης προθεσμίας, ἔτι δὲ τὴν προσήκουσαν χρονολογίαν καὶ τὴν ὑπογραφὴν τοῦ ἐκκαλουντος ἢ τοῦ πληρεξουσίου αὐτοῦ. Ἀλλὰ κατὰ τὴν ὁρθὴν νομολογίαν τοῦ Ἀρείου Πάγου ἡ ἐσφαλμένη σημείωσις ἢ παράλειψις τῆς κατοικίας ἢ ὀνόματός τινος διαδίκου δὲν ἐπιφέρει τὴν ἀκυρότητα τοῦ ἐφετηρίου, ὁσάκις ἡ ἔλλειψις αὐτῇ ἀναπληροῦται ἄλλως, φέρ' ἐπεὶν διὰ τῆς παραπομπῆς εἰς τὴν πρωτοδικὸν ἀπόφασιν, ἐν ᾗ ὑπάρχει ἀκριβὴς σημείωσις αὐτῶν (Α. Π. 31 τοῦ 72). ἐπίσης ἡ παράλειψις ἢ ἐσφαλμένη σημείωσις τοῦ ἀριθμοῦ καὶ τῆς χρονολογίας τῆς ἐκκαλουμένης ἀποφάσεως, ὁσάκις δι' ἄλλων χαρακτηριστικῶν σημείων ἡ ἄλλως πως καταφαίνεται τίς ἡ ἀπόφασις, καθ' ἣς ἡ ἔφεσις (Α. Π. 25, 26, 27 καὶ 84 τοῦ 49, 113 τοῦ 61). Ἐπίσης ἡ ἐσφαλμένη ἢ παραδρομῆς σημείωσις τοῦ δικάσαντος δικαστηρίου, ὁσάκις ἐκ τοῦ περιεχομένου αὐτῆς ἐξάγεται ὅτι ἀπευθύνεται εἰς τὸ Ἐφετεῖον (Α. Π. 133 τοῦ 86). — Μὴ ὀρίζοντος δὲ τοῦ νόμου τὴν τοῦ ἐφετηρίου θέσιν, ἐν ᾗ σημειωτέα ἢ ἀπόφασις ἢ τὸ δικάσον δικαστήριον, ἢ τὸ ὄνομα τῶν διαδίκων, πρόδηλον ὅτι ἀρκεῖ νὰ σημειῶνται ἀπλῶς ἐν τῷ δικογράφῳ, ἀδιάφορον δὲ ἂν ἐν τῇ κεφαλῇ ἢ ἐν τῷ σώματι (Α. Π. 113 τοῦ 61, 179 τοῦ 68). Οὐδεμία δ' ἀνάγκη νὰ αἰτῆται διὰ τῆς ἐφέσεως ῥητὴς ἢ παραδοχῇ τῆς διὰ τῆς ἐκκαλουμένης ἀποφάσεως ἀπορριφθεῖσθαι

ἀγωγῆς ἢ ἡ ἀπόρριψις τῆς δι' αὐτῆς γενομένης δεκτῆς ἀγωγῆς, διότι ὁ νόμος ἄξιός ἀπλῶς νὰ περιλαμβανῶνται ἐν τῷ ἐφετηρίῳ λόγοι ἐφέσεως. (Α. Π. 206 τοῦ 67).

Δύναται δὲ ὑπογράψῃ τὴν ἔφασιν καὶ ὁ ἐν τῇ πρωτοδικῇ δίκῃ πληρεξούσιος τοῦ ἐκκαλοῦντος. ἅτε τῆς διὰ τὴν πρωτοδικὴν δίκην δοθείσης πληρεξουσιότητος παρεχούσης κατὰ τὰ ἄρθρ. 95 καὶ 102 τῷ πληρεξουσίῳ τὸ δικαίωμα νὰ ἐκκαλέσῃ τὴν ἀπόφασιν (Α. Π. 66 τοῦ 36, 48 τοῦ 42, 21 τοῦ 54). Οὐδ' εἶναι ἀνάγκη νὰ τυγχάνῃ δικηγόρος παρὰ τῷ Ἑφετείῳ, νομιμοποιούσης καὶ τὴν τυχόν ἄκυρον ὑπογραφήν τῆς ἀποδοχῆς αὐτῆς ὑπὸ τοῦ διαδίκου, διορισάντος τὸν προσήκοντα πληρεξούσιον πρὸς ὑποστήριξιν τῆς ἐφέσεως (Α. Π. 70 τοῦ 46, 54 τοῦ 47, 149 τοῦ 53).

Ἄλλ' εἰς τὸν λαβόντα πληρεξουσιότητα μόνον διὰ τὴν πρωτοδικὴν δίκην δὲν δύναται νὰ ἐπιδοθῇ ἐγκύρως ἡ ἔφασις, ὡς παυομένης τῆς πληρεξουσιότητος αὐτοῦ μετὰ τὴν ἐκδοσιν τῆς πρωτοδικῆς ἀποφάσεως (Α. Π. 66 τοῦ 36, 168 τοῦ 47, 134 τοῦ 82, 46 τοῦ 85, 181 τοῦ 87).

Ὁ κατ' ἔφασιν δικάζων δικαστὴς ἐξετάζει, ἐὰν ὀρθῶς ἡ ἐσφαλμένως ἐδίκασεν ὁ πρωτοβάθμιος δικαστὴς, ὅθεν δὲν ὀφείλει νὰ περιορισθῇ εἰς τὴν εξέτασιν τῶν λόγων τῆς ἐφέσεως, ἀλλὰ καὶ λόγων μὴ συμπεριληφθέντων μὲν ἐν τῇ ἐφέσει, ἐὰν ὅμως ὑποβληθῇ αἰτήσεις πρὸς τοῦτο ὑπὸ τοῦ ἐνδιαφερομένου διαδίκου· ὀφείλει δὲ νὰ συμπληρώσῃ τὰς παραλείψεις τοῦ πρωτοδικῶς δικάσαντος, ὅθεν δικαιούται νὰ ποφηνῇται καὶ ἐπὶ τῶν αἰτήσεων, ἃς δὲν ἐζητήσεν οὗτος.

Ἐνώπιον τοῦ δευτεροβάθμιου δικαστηρίου δύναται νὰ ὑποβάλῃ ὁ διάδικος καὶ τὰς μὴ ὑποβληθείσας ἐνώπιον τοῦ πρωτοδικῶς προτάσεις ὑπὸ τὸν ὅρον τῆς μὴ ἀλλοιώσεως τῆς ἀρχικῆς αἰτήσεως τοῦ

διαδίκου, τοῦτέστι τῆς μὴ μεταβολῆς τῆς βάσεως τῆς ἀγωγῆς· δύναται ὅμως νὰ προσθέσῃ νέα νομικὰ ἐπιχειρήματα καὶ νὰ ἐπικαλεσθῇ νέα ἀποδεικτικὰ μέσα, πλὴν νέων μαρτύρων. Πραγματικοὶ δὲ ἰσχυρισμοὶ νέοι ὑποβάλλονται μόνον, καθ' ὅσον συντελοῦσιν εἰς ἀπολογίαν κατὰ τῆς ἐφέσεως, ὅθεν ὑπὸ τοῦ ἐφεσιβλήτου καὶ ἐναγομένου (Πολ. Δικ. 745—747. Α. Π. 210 τοῦ 59, 392 τοῦ 74, 143 τοῦ 78). Ὁ Ἄρειος Πάγος εἶπεν ἄλλοτε (ἀπορ. 80 τοῦ 70), ὅτι ἰσχυρισμοὶ ἀποτελοῦντας ἐνστάσεις ἀναβλητινάς τῆς πρωτοδικῆς δίκης, ὅποια καὶ ἡ τῆς διζήσεως, δὲν δύναται νὰ προτείνῃ καὶ οὗτος· ἀλλὰ νομίζω, ὅτι δὲν εἶναι ὀρθὴ ἡ ἀπόφασις αὐτοῦ. Ἐννοεῖται ὅμως, ὅτι ὑποβάλλονται μόνον καὶ ὑπὸ τοῦ ἐναγομένου ἐφεσιβλήτου κατὰ τὴν πρώτην ἐπ' ἀκροατηρίου συνεδρίασιν τοῦ Ἑφετείου, οὐχὶ δὲ καὶ κατόπιν, ὅτε ἐπιτρέπονται μόνον ἐνστάσεις, περὶ ὧν καὶ ἐξ ἐπαγγέλματος ἀποφαίνονται τὰ δικαστήρια, ὅποια φέρ' εἰπεῖν ἡ ἐνστάσις τῆς νομιμοποιήσεως (Α. Π. 335 τοῦ 40, 168 τοῦ 72, 389 τοῦ 74, 212 τοῦ 83) ἢ ἡ τῆς παραλείψεως τοῦ πρώτου τῆς δικαιοδοσίας βαθμοῦ (Ἀρείου Πάγου 74 τοῦ 75). Ἄλλ' ἂν εἴποτε νέοι ἰσχυρισμοὶ ἐπιτρέπονται, ὅσους οὗτοι ἔχουσιν ἀντικειμένον τοὺς μετὰ τὴν πρωτοδικὴν ἀπόφασιν γεννηθέντας τόκους, καρπούς, ἐνοίκια καὶ ἄλλα παρεπόμενα τῆς ἀπαιτήσεως, ἢ τὴν ἀπόδοσιν τῶν ζημιῶν, αἰτίνες προέκυψαν μετὰ τὴν ἐκδοσιν τῆς πρωτοδικῆς ἀποφάσεως (Πολ. Δικ. 747 § 2 Α. Π. 246 τοῦ 38, 163 τοῦ 80). Δύναται μάλιστα νὰ ζητηθῶσιν ἐφεσίμως τὸ πρῶτον οἱ μετὰ τὴν πρωτοδικὴν δίκην καρποὶ καὶ ὁσάκις οἱ πρὸ αὐτῆς καρποὶ δὲν εἶχον ζητηθῇ (Α. Π. 177 τοῦ 89). Ὑποβάλλονται δὲ νέοι ἰσχυρισμοὶ καὶ ὑπὸ τοῦ μὴ ἐν τῇ πρωτοδικῇ δίκῃ διαδίκου, ὅστις ὅμως ἔχει τὸ δικαίωμα τῆς τριτανακοπῆς.

Πᾶσα ἀπόφασις, ἐν ἐρημοδικίᾳ ἢ κατ' ἀντιμωλίαν ἐκδοθεῖσα, ἔγκυρος ἢ ἄκυρος, ὑπάγεται εἰς ἔφεσιν. Ὅθεν πρὸς ἐξαφάνισιν καὶ ἄκυρου ἀποφάσεως ἀπαιτεῖται ἔφεσις. Ἄλλ' ἀποφάσεις, ἐστερημένης ὁλοτελούς τῶν νομίμων ἐξωτερικῶν τύπων, ἐκδοθεμένη λ. χ. ὑπὸ δύο μόνον πρωτοδικῶν ἢ τριῶν μὲν ἀλλὰ μὴ ὄντων δικαστῶν, εἶναι αὐτοδικαίως ἄκυρος καὶ μὴ ισχύουσα· ὅθεν περιτετὴ ἢ κατ' αὐτῆς ἔφεσις. Ὡσαύτως εἶναι ἄκυρος ἡ διαιτητικὴ ἀπόφασις, ἡ ἐκδοθεῖσα μετὰ τὴν λῆξιν τῆς προθεσμίας, ἣν οἱ διάδικοι εἰχον· τᾶς ἐν τῷ συνποσχετικῷ. Ὡσαύτως ἡ ἀπόφασις ἡ ἐπιβάλλουσα προσωπικὴν κράτησιν ἐν θέματι, καθ' ὃ δὲν ἐπιτρέπεται ὁ νόμος προσωπικὴν κράτησιν, δὲν ισχύει ὡς πρὸς τοῦτο (Πολ. Δικ. ἀρθ. 1001 καὶ 1017).

Δὲν ὑπάγονται εἰς ἔφεσιν αἱ προπαρασκευαστικαὶ ἢ παρεμπύπτονται ἀποφάσεις, πρὸ τῆς ἐκδόσεως τῆς ὀριστικῆς, μεθ' ἧς μόνον δύνανται νὰ συνεκκληθῶσι. Κατ' ἐξαίρεσιν δ' ὑπάγονται εἰς ἔφεσιν αἱ περὶ ἀποδείξεως παρεμπύπτονται ἀποφάσεις καὶ πρὸ τῆς ἐκδόσεως τῆς ὀριστικῆς. Ὡσαύτως δὲν ὑπάγονται εἰς ἔφεσιν καὶ αἱ καταστάσαι ἥδη τελεσίδικοι ἀποφάσεις, εἴτε διότι ἀπεδέχτο ὁ διάδικος τὴν ἀπόφασιν, παραιτηθεὶς ῥητῶς τὸ ἐνδίκον μέσον τῆς ἐφέσεως ἢ ἄλλως ἐκφράσας τὴν ἀποδοχὴν, εἴτε διότι ἤσκησεν ἥδη τὸ ἐνδίκον μέσον τῆς ἐφέσεως καὶ ἐπῆλθεν ἀνατροπή, εἴτε διότι παρῆλθεν ἡ πρὸς ἔφεσιν προθεσμία (Πολ. Δικ. 515 καὶ 737). Δὲν ὑπάγονται ὡσαύτως εἰς ἔφεσιν αἱ ἀποφάσεις τῶν προέδρων (Πολ. Δικ. 638).

Τὸ δικαίωμα πρὸς ἔφεσιν ἄρχεται μὲν ἀπὸ τῆς στιγμῆς τῆς δημοσιεύσεως τῆς ἀποφάσεως, ἀποσβέννεται δὲ μετὰ 30 ἡμέρας ἀπὸ τῆς κοινοποιήσεως τῆς ὀριστικῆς ἀποφάσεως εἰς τὸν διάδικον, μετὰ 30 δὲ ἔτη ἀπὸ τῆς ἐκδόσεως (ἐὰν αὕτη

δὲν ἐκοινοποιήθη). Προδῆλον ὅτι δέον νὰ παρέλθῃ καὶ ἡ προθεσμία τῆς ἀποστάσεως, ἃν τοιαύτη ὑπάρχῃ. Ἀρχεται δὲ ἡ πρὸς ἔφεσιν τοιακονδήμερος προθεσμία ἀπὸ τῆς στιγμῆς τῆς νομίμου κοινοποιήσεως τῆς ὀριστικῆς ἀποφάσεως. Ὅθεν, ἐὰν ἡ ἀπόφασις δὲν εἶχε κοινοποιηθῇ νομίμως, ἡ δὲ ἐπιδιοθεῖσα πρὸ τῆς κοινοποιήσεως ἔφεσις ἦν ἄκυρος, μετὰ τὴν ἐπίδοσιν αὐτῆς δύνανται νὰ γίνῃ νέα ἔφεσις. Ἐὰν δ' ὁ εἰς ὃν ἐκοινοποιήθη ἡ ἀπόφασις διάδικος ἀπέθανε, δὲν ὑπολαμβάνεται ἡ προθεσμία διατρέχουσα κατὰ τῶν κληρονόμων αὐτοῦ· ὅθεν δέον νὰ γίνῃ ἑτέρα κοινοποίησις εἰς αὐτοὺς. Ἀναστέλλεται δὲ ἡ πρὸς ἔφεσιν προθεσμία μέχρι τῆς ἀποδοχῆς ἡ τῆς ἀποβολῆς τῆς κληρονομίας, ὅσας οἱ κληρονόμοι δὲν ἀπεδέξαντο ἡ δὲν ἀπέβαλον ἐπὶ τὴν κληρονομίαν. Ἀναστέλλεται ἡ πρὸς ἔφεσιν προθεσμία καὶ λόγω ἀνωτέρας βίας, κωλύσας τὴν ἐμπρόθεσμον ἄσκησιν τοῦ ἐνδίκου μέσου τῆς ἐφέσεως (Dallos ἀρ. 802). Σημειώτεον ἐν τέλει, ὅτι ἡ πρὸς ἔφεσιν προθεσμία ἡρεμεῖ διαιρκούσης τῆς πρὸς ἀνακοπὴν προθεσμίας· ὅθεν εἶναι ἀπαράδεκτος ἡ ἔφεσις διαρκούσης τῆς πρὸς ἀνακοπὴν προθεσμίας. (Πολ. Δικ. 752 § 1, 754 § 1). Ἐὰν ἐπομένως εἰς τὴν πρὸς ἀνακοπὴν νομίμον προθεσμίαν δέον νὰ προστεθῇ καὶ ἡ τῆς ἀποστάσεως, ἡ ἔφεσις δὲν εἶναι παραδεκτὴ πρὸ τῆς παρελεύσεως καὶ τῆς προσθέτου ταύτης προθεσμίας (Α.Π. 30 τοῦ 64, 132 τοῦ 71, 82 τοῦ 89). Ἄλλ' οὐδὲ παραίτησις τοῦ ἐνδίκου μέσου τῆς ἀνακοπῆς καθιστᾷ παραδεκτὴν τὴν ἔφεσιν διαρκούσης τῆς πρὸς ἀνακοπὴν προθεσμίας, ὅθεν καὶ μετὰ τὴν παραίτησιν τῆς ἀνακοπῆς γίνεται παραδεκτὴ ἡ μετὰ τοῦτο ἐμπρόθεσμος γενομένη ἀνακοπή (Α.Π. 161 τοῦ 59, 134 τοῦ 69, 90 τοῦ 70). Σημειώτεον ὅτι, ὅσας ἡ ἀπόφασις εἶναι προσωρινῶς ἐκτελεστή, δὲν ἡρεμεῖ ἡ πρὸς ἔφεσιν προθεσμία, ἀλλ' ἡ

τε πρὸς ἑφεσιν καὶ ἡ πρὸς ἀνακοπὴν προθεσμία τρέχουσι σύναμα, ὅτι τὸ περὶ ἐφέσεως ἐν ταῖς ἐμπορικαῖς δίκαις πραγματευόμενον ἄρθρον 735 λέγει, ὅτι ἡ ἐν αὐταῖς συζήτησις καὶ ἀποφασίς γίνεται ὡς ἐν ταῖς συνοπτικαῖς, ἀλλ' ἐξαίρει τὴν 1 § τοῦ ἄρθ. 752 καὶ τὴν § 1 τοῦ ἄρθ. 756. καθ' ἃς ἡ πρὸς ἑφεσιν προθεσμία ἡρμεύετ' διαρκούσης τῆς πρὸς ἀνακοπὴν (Α. Π. 34 τοῦ 60, 85 τοῦ 75) Κατ' ἐξαίρεσιν ἡ πρὸς ἑφεσιν προθεσμία διαρκεῖ δυνάμει τοῦ ἄρθρου 871 τῆς Πολ. Δικ. μόνον 10 ἡμέρας ἐν ταῖς περὶ τὴν ἐκτέλεσιν δίκαις, προστιθεμένης, ἐννοεῖται, καὶ τῆς προθεσμίας τῆς ἀποστάσεως (Α. Π. 456 τοῦ 53, 117 τοῦ 69), τρεῖς δὲ μόνον ἡμέρας ἐν ταῖς περὶ προσωπικῆς κρατήσεως δίκαις (Πολ. Δικ. 1049). Ἄλλ' ἐν ταῖς ἐκ διοικητικῆς κατασχέσεως καὶ κατὰ τῆς διοικητικῆς ἐκτελέσεως δίκαις διαρκεῖ ἐπὶ τριάκοντα ἡμέρας, διότι προφανὲς δὲν ἐφαρμόζεται εἰς αὐτάς τὸ ἄρθρον 871, ὅπερ ἀφορᾷ εἰς τὰς περὶ τὴν ἐκτέλεσιν τῶν ἐκτελεστικῶν ἐντολῶν ἐντολῶν, καὶ οὐχὶ τὰς διοικητικὰς, ἐνεργουμένας καὶ ἀνευ ἐκτελεστοῦ τίτλου ἐπὶ ἀπλῶ ἑγγράφῳ, ἐμφαίνοντι ἐκεκκαθαρισμένας τὰς ἀξιώσεις τοῦ δημοσίου (Α. Π. 108 τοῦ 53, 323 τοῦ 57, 22 τοῦ 56, 218 τοῦ 61, 92 τοῦ 61, 286 τοῦ 65. Ἀλλὰ διαφωνοῦσι τινὲς παλαιαὶ ἀποφάσεις τοῦ Ἀρείου Πάγου). Ὡσαύτως ἐν ταῖς ἀνακοπαῖς κατὰ τῆς ἐπιταγῆς πρὸς πληρωμὴν διαρκεῖ ἐπὶ 30 ἡμέρας, διότι ἡ κατὰ τῆς ἐπιταγῆς πρὸς πληρωμὴν δίκη δὲν εἶναι δίκη περὶ τὴν ἐκτέλεσιν (Α. Π. 266 τοῦ 54, 241 τοῦ 78). Ὡσαύτως ἐν ταῖς περὶ κύρους τῆς κυρίως ἀπαιτήσεως καὶ τῆς κατασχέσεως δίκαις (Α. Π. 133 τοῦ 89). Ὡσαύτως ἐν ταῖς ἀνακοπαῖς κατὰ δηλώσεως τρίτου, παρ' ᾧ ἐγένετο ἡ κατάσχισις, ὅτε μὴ οὐσαὶ δίκαις περὶ τὴν ἐκτέλεσιν (Α. Π. 80 τοῦ 72). Προσθετέον ὅτι ἡ τοῦ ἐπιταγῆς

θέσμου τῆς ἐφέσεως ἐνστάσις προτείνεται κατὰ πᾶσαν στάσιν τῆς δίκης, ἐξεταζομένη καὶ ἐξ ἐπαγγέλματος (Πολιτικῆς Δικονομίας 755), ὅθεν αὐτὴ διὰ πτωχολῆς οὐτε διὰ ῥητῆς ἀναγνωρίσεως τοῦ ἐφετιδλήτου ὅτι ἡ ἐφεσις ἐγένετο ἐμπροθέσμως, δύναται νὰ καλυφθῇ ἡ τοῦ ἐμπροθέσμου αὐτῆς ἐνστάσις (Α. Π. 31 τοῦ 57, 169 τοῦ 60, 40 τοῦ 62, 151 τοῦ 64, 215 τοῦ 83 κτλ.) — Ἄλλ' ἐξετάζεται αὐτεπαγγέλτως καὶ ἡ τοῦ ἀνεκκλητοῦ ἐν γένει τῆς ἀποφάσεως ἐνστάσις διγροστατοῦσι τὰ δικαστήρια. Τὰ μὲν Ἑφετεῖα ἔλυσαν κατὰ τὸ πλεῖστον καταφατικῶς τὸ ζήτημα. Τοῦναντίον δ' ὁ Ἀρείος Πάγος, ἐπόμενος τῇ γνώμῃ τοῦ Οἰκονομίδου, παρεδίδετο τὴν ἀποφατικὴν λύσιν (ἀποφ. 372 τοῦ 52, 31 τοῦ 57 καὶ 91 τοῦ 60), ἐπὶ τῷ λόγῳ ὅτι δὲν ἐδόθη ῥητῶς τοῖς ἐφέταις ἡ ἐξουσία τοῦ ἐξετάζειν αὐτεπαγγέλτως ἂν ἡ ἐκκαλουμένη ἀπόφασις ᾖ ἀνεκκλητος. Οἱ Γάλλοι συγγραφεῖς ὑποστηρίζουσι τὴν καταφατικὴν λύσιν, προνοῦντες ὅτι, ὅσκις ὁ νόμος δίδωσιν ἀμετάκλητον ἰσχὺν δεδικασμένου εἰς ἀπόφασιν ὠρισμένου δικαστηρίου, συμφέρον τῆς δημοσίας τάξεως ὑπατον ὑπαγορεύει τὴν μὴ ἐπ' ἀνόδον εἰς νέαν συζήτησιν τοῦ αὐτοῦ ἀντικειμένου. ὅθεν οἱ διὰδικοι δὲν δύνανται διὰ ῥητῆς ἢ πτωχολῆς συναινεσεως νὰ ὑποβῶσιν αὐτὸ εἰς τὸ Ἑφετεῖον. ("Idem καὶ Chauveau sur Carré question 1533).

Τὸ δικόγραφον τῆς ἀποφάσεως ἀνάγεται πολλάκις εἰς πολλὰ κεφάλαια. περιλαμβάνει δηλαδὴ πολλὰς ἀποφάσεις, διότι τοσαῦται ἀποφάσεις ὅσα κεφάλαια. ὅθεν ἐνδέχεται ὅτι εἰς τῶν διαδίκων νὰ νικήσῃ, ὡς πρὸς τινὰ κεφάλαια καὶ νὰ ἡττηθῇ, ὡς πρὸς ἕτερα. Ἐκ τούτου συμφέρον πολλάκις καὶ εἰς τὸν ἀντιδίκον τοῦ ἐκκαλοῦντος νὰ ἐκκαλέσῃ, ὡς πρὸς τινὰ κεφάλαια τὴν ἐκκληθεῖσαν ὑπ' ἐκείνου ἀπόφασιν. Ὅθεν δύναται νὰ ἐκκαλέσῃ αὐτίκα

ροὶ οἱ διάδικοι τὴν ἀπόφασιν. Ἀλλὰ καὶ δικαίωμα ἀντεφέσεως (δηλονότι περιορισμένης ἐφέσεως) ἔχει ὁ μὴ ἀποδεξάμενος τὴν ἀπόφασιν ἐφεσίβλητος μετὰ τὴν λήξιν τῆς πρὸς ἔφessin προθεσμίας (ἥτοι ἐπὶ μὲν τῶν συνήθων δικῶν διὰ τοῦ ἀπολογητηρίου, ἐπὶ δὲ τῶν συνοπτικῶν διὰ τῶν ἐγγράφων προτάσεων), διότις πρόκειται νὰ ἐκκαλέσῃ ὡς πρὸς τὰ προσβληθέντα δι' ἐφέσεως κεφάλαια ὅθεν καὶ ὡς πρὸς τὰ ἀποτελοῦντα μὲν ἰδιαιτέρας διατάξεις ἐν τῇ ἀποφάσει κεφάλαια, ἀλληλένδετα ὅμως ὄντα πρὸς τὸ ἐκκαλούμενον κεφάλαιον (Α. Π. 142 τοῦ 58. Ἀποφ. Ἐφ. Ναυπλίας 277 τοῦ 79). Ἡ τοιαύτη δὲ ἀντέφesis, ὡς ἀποτελοῦσα παρεπόμενον τῆς κυρίας ἐφέσεως, συναπορρίπτεται αὐτοδικαίως, ἀπορριπτομένης τυχόν τῆς ἐφέσεως ὡς ἀκύρου ἢ ἀπαρადίκτου, ἐκτός ἂν ὁ ἐκκαλῶν παρητήσῃ τῆς ἰδίας ἐφέσεως ἢ ἡ ἔφesis ἀπερρίφθῃ ὡς μὴ βάσιμος.

Σημειώτέον ὅτι ἡ ἔφesis, ἐπιδοθεῖσα ἐγκύριος καὶ ἐμπροθέσμως, ἀναστέλλει τὴν περαιτέρω ἐκτέλεσιν τῆς ἐκκαλουμένης ἀποφάσεως μέχρι τῆς ἐκδόσεως τῆς ἀποφάσεως τοῦ δευτεροβάθμιου δικαστηρίου πρὸς δὲ ἡ τριακονθήμερος προθεσμία τῆς ἐφέσεως (Πολ. Δικ. ἄρθ. 761). Δὲν ἀναστέλλει ὅμως ἡ γενομένη ἔφesis κατ' ἀποφάσεως χαρακτηριζομένης ὑπὸ τοῦ πρωτοδίκου δικαστηρίου ἀνεκκλήτου· ἀλλ' ἂν ὁ χαρακτηρισμός οὗτος ἦναι ἐσφαλμένος, δύναται τὸ κατ' ἔφessin δικάζον δικαστήριον νὰ διορθώσῃ δι' ἀποφάσεως αὐτόν. Ἀλλ' ὑπάρχουσι θέματα, 1) ἐν οἷς δύναται ὁ δικαστὴς νὰ διατάξῃ τὴν προσωρινὴν ἐκτέλεσιν τῆς ἀποφάσεως, μετ' ἐγγυήσιν ἢ ἀνευ ἐγγυήσεως, (ὁποῖαι αἱ κατεπείγουσαι ὑποθέσεις καὶ ἰδίως αἱ περὶ διατροφῆς, περὶ ἐπιεργουσῶν ἐπισκευῶν κτλ.), 2) ἐν οἷς ὑποχρεοῦται ὁ δικαστὴς νὰ διατάξῃ αὐτήν. Τοιοῦτο δὲ θέμα εἶναι αἱ ἀπαιτήσεις αἱ ἐπιστηριζόμεναι εἰς

ἀναμφισβήτητα ἔγγραφα ἢ τελεσιδίκους ἀποφάσεις (Πολ. Δικονομία 186). Σημειώτέον ὅμως ὅτι, εἰς πλανεθείς διατάξεις ὁ πρωτόδικος δικαστὴς ἐν οὐ δέοντι προσωρινὴν ἐκτέλεσιν, δικαιούται· ὁ δὲ διάδικος δι' ἀναφορὰς πρὸς τὸν πρόεδρον τοῦ κατ' ἔφessin δικάζοντος δικαστηρίου, (ὀρίζοντος τὴν δικάσιμον ἡμέραν ἐνώπιον τοῦ δικαστηρίου), νὰ αἰτησῇται τὴν κατὰ τοῦτο μεταρρυθμίσιν τῆς πρωτοδίκου ἀποφάσεως.

Ἀλλ' ἀναστέλλει ἡ ἔφesis καὶ τὴν διὰ τῆς περὶ ἀποδείξεως ἀποφάσεως διατασσομένην ἀπόδειξιν· Τὸ ἄρθρον 760 ὀρίζει ὅτι ἡ ἔφesis εἶναι ἀνασταλτικὴ καὶ ἐπομένως ἀναστέλλεται ἡ ἐκτέλεσις τῆς πρωτοδίκου ἀποφάσεως. Ἀλλ' ἐν τῇ πολιτικῇ ἡμῶν δικονομίᾳ ὁ μὲν ὅρος ἐκτέλεσις, ὁσάκις δὲν συνοδεύεται ὑπὸ τῶν λέξεων ἐν γένει, ἀπαντᾷ πανταχοῦ ἐμφανίῳ τὴν ἀναγκαστικὴν ἐκτέλεσιν (οἷον ἄρθρα 185, 186 καὶ 187, 722, 735, 763, 764, 755 καὶ 766), αἱ δὲ λέξεις πρωτοδίκου ἀποφάσεως ἐμφανίζουσιν ἐν τῷ ἄρθρῳ 760 ὀριστικῆς ἀποφάσεως τοῦ Πρωτοδικείου, ὡς δηλοῦται ἐκ τε τῶν κατωτέρω ἄρθρων 763 καὶ 764, κανονιστικῶν τοῦ αὐτοῦ ἀντικειμένου, καὶ ἐκ τοῦ ἄρθρου 747, ἐνθα ὁ ὅρος πρωτόδικος ἀπόφασις ἐμφαίνει ὀριστικὴν ἀπόφασιν τοῦ πρωτοδικείου. Πλὴν τούτου τὸ ἀνασταλτικὸν ἀποτέλεσμα ἀνατρέχει ἕως τοῦ χρόνου καθ' ὃν ἐδημοσιεύθῃ ἡ ἀπόφασις ὅθεν, εἰς ἡ ἔφesis ἀναστέλλῃ καὶ τὴν ἐκτέλεσιν τῶν περὶ ἀποδείξεως ἀποφάσεων, δέον νὰ παραδεχθῶμεν, ὅτι καὶ πᾶσαι αἱ πρὸ τῆς ἐφέσεως ληφθεῖσαι μαρτυρίαι εἶναι ἄκυροι καὶ τὰ πρὸς ὅρισιν ἐκπρόθεσμα μὴ ὄντα. Ἀλλὰ τότε τί γίνονται τὰ ρητὰ ἄρθρα 352, 353 καὶ 381 τῆς Πολ. Δικ. καὶ τὰ ἐκ τοῦ ἐκπρόθεσμου κεκτημένα δικαιώματα; Ὅθεν τὸ ἐφ' ἡμῖν φρονούμεν ὅτι λυτέον τὸ ζήτημα ἀποφατικῶς. Ἀλλ'

ἡ νομολογία ἀπαύξεται μὲν ἀπὸ πολυσυμμετοχῆς τὴν καταφατικὴν λύσιν, ἀποδεχομένην ὅτι διὰ τῆς ἐφέσεως ἀναστέλλεται καὶ ἡ ἐκτέλεσις τῆς περὶ ἀποδείξεως ἀποφάσεως, εἰς ἀντίφασιν δὲ περιπίπτουσιν ὅταν ἀποδέχεται καὶ τὸ λογικὸν ἐπακολούθημα τῆς γνώμης αὐτῆς, ὅτι αἱ πρὸ τῆς ἐφέσεως ληφθεῖσαι μαρτυρίαι εἶναι ἀκυροί.

Ἡ ἐνώπιον τῶν Ἐφετῶν διαδικασία ταυτίζεται τῇ ἐνώπιον τῶν Πρωτοδικῶν. Ὅθεν προκειμένης συνήθους δίκης ἀκολουθεῖται καὶ ἐν τῇ Ἐφετείῳ ἡ συνήθης διαδικασία, προκειμένης δὲ συνοπτικῆς ἢ συνοπτικῆς. Ἀλλὰ πρὸ πάσης δικαστικῆς πράξεως ἀπαιτεῖται ἡ ὑπὸ τοῦ ἐκκαλοῦντος καταβολὴ τοῦ παραβόλου, ὅθεν, τοῦ ἐκκαλοῦντος μὴ ἐμφανιζομένου, ὁ ἐφεσίβλητος ἀκούεται καὶ ἂν μὴ καταβάλῃ παραβόλον. Ἀπαλλάσσονται δὲ τῆς καταβολῆς παραβόλου οἱ Εἰσαγγελεῖς (παριστάμενοι τυχὸν ὡς κύριοι διάδικοι) καὶ οἱ τυχόντες τῶν δικαιωμάτων τῆς πενίας. Παρατηρητέον προσέτι, ὅτι, πλὴν τῶν ἀνατρεπτικῶν καὶ ἀναβλητικῶν ἐνοστάσεων, τῶν ἀναγομένων εἰς τὴν οὐσίαν τῆς ἐφέσεως, προβάλλονται ἐνώπιον τοῦ ἐφετείου καὶ αἱ κατὰ τοῦ ἐφετηρίου ἀπειθυνόμεναι ἐνοστάσεις λ. χ. ἡ περὶ ἀκυρότητος τοῦ ἐφετηρίου, ἡ περὶ ἀπαράδεκτου τῆς ἐφέσεως λόγῳ, ὅτι ἡ ἀπόφασις εἶναι ἀνέγκλητος ὡς ἐκ τοῦ ποσοῦ κτλ.

Ἐν ἐρημοδικίᾳ μὴ ἐμφανισθέντος μὲν τοῦ ἐκκαλοῦντος, ἡ ἐφεσις ἀπορρίπτεται ἄνευ περαιτέρω ἐρεύνης, μὴ ἐμφανισθέντος δὲ τοῦ ἐφεσιβλήτου, ἐξετάζεται μὲν τὸ νομικὸν μέρος τῆς ἐφέσεως, τὸ δὲ πραγματικὸν γίνεται δεκτὸν κατὰ τὰς ὑποβληθείσας ὑπὸ τοῦ ἐκκαλοῦντος προτάσεις.

Ἡ ἐφεσις δύναται νὰ ἐμφελέσῃ καὶ τοὺς κατὰ τὴν πρωτοδικὴν δίκην ἐμοίλους, ἐὰν δὲν εἶχον ἀποδεχθῇ τὴν πρωτοδικὴν ἀπόφασιν (Πρὸλ. Δικονομίας 782)

(Πλείονα περὶ ἐφέσεως ἐν Στοιχείοις Πολιτικῆς Δίκης Φλογαίτου § 129).

Θ. Ν. Φλογαίτης

Ἐφημερίς τῆς Κυβερνήσεως. Διὰ τοῦ νόμου ἱσχύον ἔχοντος Διατ. τῆς 1 Φεβρ. 1833 (δ' ἰδε ἐν ἡμετέρῳ Παραρτ. τόμῳ 1 σελ. 271) ὤρισθη τὸ πρῶτον παρ' ἡμῖν ἡ σύστασις ἐπισήμου κυβερνητικῆς ἐφημερίδος, δημοσιευούσης τοὺς νόμους καὶ τὰ διατάγματα (κανονιστικὰ τε καὶ ὑπηρεσιακὰ). Διὰ δὲ τῶν νόμων ΑΝΔ' τῆς 31 Μαΐου 1882 περὶ καταχωρίσεως διαταγμάτων ἐν τῇ Ἐφημερίδι τῆς Κυβερνήσεως καὶ ΑΣΝΔ' τῆς 29 Ἰουλίου 1885 περὶ μεταρρυθμίσεως αὐτοῦ ἐκανονίσθησαν ἀκριβέστερον τὰ τῆς ἐκδόσεως τῆς ἐφημερίδος καὶ τῆς δημοσιεύσεως ταύτης (ἴδε καὶ αὐτοὺς ἐν ἡμετέρῳ Παραρτ. σελ. 273). Μετὰ τοῦτο δ' ἐπῆλθεν ὁ νόμος ΒΡΕΣ' περὶ Ἐθν. Τυπογραφείου καὶ τὸ Διατ. τῆς 30 Σεπτ. 1892 (δ' ἰδε ἐν ἡμετέρῳ πέμπτῳ Συμπλ. σελ. 80), καὶ εἶτα τὸ Διατ. τῆς 28 Δεκ. 1993 (δ' ἰδε ἐν ἡμετέρῳ ἕκτῳ συμπληρωματί σελ. 84), δι' ὧν μετεβλήθησαν καὶ πάλιν κατὰ τινα τὰ τῆς ἐφημερίδος. Ὡς ἔχουσι νῦν τὰ τῆς Ἐφημερίδος τῆς Κυβερνήσεως, διαιρεῖται αὕτη εἰς δύο μέρη, ἥτοι αὐτὴν τὴν Ἐφημερίδα καὶ τὸ Παράρτημα, καὶ ἡ μὲν Ἐφημερίς ἀποτελεῖται ἐκ τεσσάρων τευχμάτων, ὧν ἕκαστον ἀποτελεῖ ἴδιον τεύχος, τὰ δὲ Παράρτημα ὑποδιαιρεῖται εἰς ἑξ τεύχη ἔχοντα ἕκαστον ἴδιον αὐξάντα ἀριθμὸν φύλλων καὶ σελίδων.

Σημειωτέον, ὅτι διὰ μὲν τοῦ 1 άρθρου τοῦ ἀπὸ 29 Ὀκτ. 1856 νόμου (περίληψαντος τὰς εἰσαγωγικὰς διατάξεις τοῦ ἁστικῆς νόμου), εἶχεν ὀρισθῇ ὅτι ὁ νόμος θεωρεῖται δημοσιευθεὶς ἐν μὲν τοῖς δήμοις τῶν πρωτευουσῶν τῶν ἐπαρχιῶν καὶ τῶν νομῶν τὴν τρίτην ἡμέραν ἀπὸ τῆς ἐν τῷ ἐπαρχίῳ ἢ ἐν τῷ νομαρχίῳ τοιχοκολληθείσης τοῦ περιέχοντος αὐτὸν φύλλου τῆς

Ἐφημερίδος τῆς Κυβερνήσεως, ἐν δὲ τοῖς λοιποῖς δῆμοις μετὰ μιαν ἡμέραν ἀπὸ τῆς ἐν τῷ νομαρχίῳ τοιχοκολλήσεως αὐτοῦ. Ἄλλ' ἐπειδὴ τὸ σπουδαιότατον προσὸν τῆς δημοσιεύσεως τοῦ νόμου, τοῦτέστιν ἡ ταυτόχρονα καθ' ἅπασαν τὴν ἐπικράτειαν εἰσαγωγή αὐτοῦ ἐν ὠριμένῳ χρονικῷ σημείῳ, ἔλειπεν, ὅτε τῆς κατὰ τόπον ἰσχύος τοῦ νόμου βαθμυδὸν ἐνεργουμένης κατὰ τὰ εἰρημένα διὰ τοσούτων τοιχοκολλήσεων, ὅσαι εἶναι· αἱ διοικητικαὶ διαιρέσεις τοῦ Κράτους, ἐψηφίσθη κατὰ μέμνησιν τοῦ ἀστικοῦ ἰταλικοῦ κώδικος, ἀκολουθήσαντος καὶ τούτου τὸν Αὐστριακόν, ὁ νόμος 20ΜΓ' τῆς 11 Μαΐου 1882, δι' οὗ, μεταβαλλομένου τοῦ ἄρθρου 1 τοῦ νόμου τῆς 29 Ὀκτ. 1858, ὠρίσθη ἐν καὶ τὸ αὐτὸ μόνιμον σημεῖον δημοσιεύσεως τοῦ νόμου καθ' ἅπασαν τὴν ἐπικράτειαν, ἐκτελουμένης νῦν διὰ μόνης τῆς καταχωρίσεως τοῦ νόμου εἰς τὴν Ἐφημερίδα τῆς Κυβερνήσεως.

Θ. Ν. Φλογαίτης

Ἐφοπλισταὶ ἐμπορικῶν πλοίων. Ἡ λέξις ἐφοπλιστῆς δὲς μόνον ἀναφέρεται ἐν τῷ ἐμπορικῷ νόμῳ, ἥτοι ἐν τοῖς ἄρθροις 192 (ἐδαφ. 6) καὶ 282, πανταχοῦ δ' ἄλλαχοῦ ἀπαντᾷ ἡ λέξις ἰδιοκτητῆς. Ἐν τούτοις ἐν τοῖς περὶ ἐμπορικοῦ δικαίου γαλλικοῖς συγγράμμασι συχνότερον ἀναφέρεται ὁ ἐφοπλιστὴς καὶ ἐν αἷς ἐτι περιπτώσεσιν ὁ ἐμπορικὸς νόμος δὲν ἀναγνωρίζει εἰμὴ τὸν ἰδιοκτήτην τοῦ πλοίου ὡς μόνον ἀρμόδιον εἰς ἐπιχείρησιν τῶν περὶ αὐτὸν πρόκειται δικαιοπραξιῶν.

Δὲν ὑπάρχει ἐν τούτοις ταυτότης μεταξὺ ἰδιοκτητοῦ καὶ ἐφοπλιστοῦ. Οἱ Γάλλοι συγγραφεῖς νοοῦσι διὰ τοῦ ὅρου ἐφοπλιστῆς τὸν ἐφοπλίζοντα τὸ πλοῖον πρὸς ἐμπορίαν κατὰ θάλασσαν, καὶ ἐάν οὗτος οὐδεμίαν ἔχῃ μερίδα ἰδιοκτησίας ἐπὶ τοῦ πλοίου, ἐνεργῶν εἴτε ὡς ἐντολοδόχος τῶν

πλοιοκτητῶν, εἴτε ὡς μισθωτῆς τοῦ πλοίου. Κατὰ τοὺς αὐτοὺς συγγραφεῖς, τὰ καθήκοντα τοῦ ἐφοπλιστοῦ, μὴ ὄντος πλοιοκτητοῦ ἢ μισθωτοῦ τοῦ πλοίου, ὀρίζονται διὰ τῆς ἐντολῆς ἢ ὑπὸ τῶν κανόνων τοῦ κοινοῦ δικαίου καὶ τῆς ἐμπορικῆς συνθηκείας, καὶ περιλαμβάνουσιν τὰς πράξεις, ἀσυνεπάγεται συνήθως ἢ τοῦ πλοίου χρησιμοποίησις, ἥτοι τὴν παρασκευὴν ἢ τὸν ἐφοπλισμὸν ἢ τὴν συντήρησιν τοῦ πλοίου, τὴν ναύλωσιν αὐτοῦ καὶ τὴν εἰσπράξιν τοῦ ναύλου, τὴν ἐκλογὴν τοῦ πλοιάρχου, τὴν συνομολόγησιν ἀσφαλείας τοῦ πλοίου κτλ. Δὲν παρακωλύεται δὲ εἰς τὴν ἐνεργεῖαν τῶν τοιούτων πράξεων οὐδ' ἐκ τῆς ἐν τῷ τόπῳ παρουσίας τῶν πλοιοκτητῶν. ὀφείλων, ἐννοεῖται, νὰ διδῇ αὐτοῖς λόγον τῶν ὑπ' αὐτοῦ πεπραγμένων.

Οἱ τρίτοι, πρὸς οὓς συνηλλάξατο ὁ ἐφοπλιστῆς, ἔχουσι δικαίωματα ἀγωγῆς κατὰ τῶν πλοιοκτητῶν, ὑποχρεωμένων προσωπικῶς καὶ ἀλληλεγγύως καὶ δι' ὅλης αὐτῶν τῆς περιουσίας, καὶ μὴ δυναμένων νὰ ἀπαλλαγῶσι διὰ τῆς παραχωρήσεως τοῦ πλοίου καὶ τοῦ ναύλου συνωδὰ τῶν ἄρθρῳ 216, ὅτε τοῦ ἐξαίρετικοῦ τούτου δικαιώματος ἀναγνωρίζομένου αὐτοῖς ὑπὸ τοῦ ἐμπορικοῦ νόμου (ἄρθρ. 216) μόνον διὰ τὰς πράξεις τοῦ πλοιάρχου.

Ἐκτενέστερον περὶ ἐφοπλιστοῦ πραγματεύονται Πραγματεῖα Ναυτ. Ἐμπ. Δικαίου Φλογ. καὶ Χρυσανθ. § § 124 καὶ ἐφεξῆς καὶ Μελέται περὶ ὑποθήκης πλοίων Χρυσανθοπούλου σελ. 285 καὶ ἐφεξῆς.

Π. Χρυσανθοπούλος.

Ἐφοροι. Ἐφοροὶ ἱκαλοῦνται τὸ πάλαι ἀνώτατοι δημόσιοι λειτουργοὶ ἔχοντες μεγίστην ἐξουσίαν δικαστικὴν καὶ διοικητικὴν. Ἐν Σπάρτῃ οἱ Ἐφοροὶ πέντε τὸν ἀριθμὸν, ἀνεπλήρουν κατ' ἄρχας τοὺς ἀποδημοῦντας βασιλεῖς, συνώδευον δ' αὐτοὺς ὡς σύμβουλοι κατὰ τὰ ἐκστρατείας αὐτῶν καὶ ἐπετήρουν τοὺς Περιοίκους καὶ τοὺς Ἐλλώτας. Ἀκολού-

θως δ' ἐπετάθη ἔτι μᾶλλον ἡ ἰσχὺς αὐ-
τῶν, ἀπονεμηθείσης αὐτοῖς σημαντικω-
τάτης δικαστικῆς ἐξουσίας, καὶ ὁῦ τῆς
αὐτογνώμονος τιμωρίας καὶ φυλακίσεως
τῶν δημοσίων λειτουργῶν καὶ τῆς εἰσα-
γωγῆς εἰς δίκην τῶν ἁμαρτανόντων βα-
σιλέων, ἔτι δὲ τῆς ἐξουσίας τοῦ διαχει-
ρίζειν τὸ δημόσιον ταμεῖον, τοῦ διευθύνειν
τὰς ἐξωτερικὰς ὑποθέσεις καὶ τοῦ διορίζειν
τοὺς στρατηγούς καὶ ναυάρχους καὶ λαμ-
βάνειν παρ' αὐτῶν λογοδοσίαν τῶν δια-
πραχθέντων. Ἐν Ἀθήναις ἐπίσης μετὰ
τὴν ἐν Αἰγὸς ποταμοῖς μάχην παρίσταν-
ται δισικοῦντες πέντε Ἐφοροί.

Τανῦν παρ' ἡμῖν ἡ ὀνομασία Ἐφο-
ρος ἀπονέμεται 1) μὲν εἰς τοὺς οἰκονο-
μικοὺς ὑπαλλήλους τοὺς ἐπιτετραμμένους
τὴν βεβλῶσιν τῶν δημοσίων ἐσόδων
(Ἴδε λ. Οἰκονομικοὶ Ἐφοροί), 2) δὲ εἰς
τοὺς ἐπιτετραμμένους τὴν ἐπιθεώρησιν
καὶ ἐπιτήρησιν τῶν ἀρχαιολογικῶν συλ-
λογῶν καὶ τὴν ἐποπτείαν τῶν ἀνασκα-
φῶν, ὀνομαζομένους Ἐφόρους ἀρ-

χαριστήτων, ὧν προίσταται ὁ Γε-
νικὸς Ἐφορος τῶν ἀρχαιο-
τήτων, ὅστις ἐκτελεῖ καὶ καθήκοντα
τμηματάρχου τοῦ ἐν τῷ Ὑπουργείῳ
τῶν Ἐκκλησιαστικῶν ἀρχαιολογικοῦ τμή-
ματος (Ἴδε Ἀρχαιότητες καὶ Ὑπουρ-
γεῖον Ἐκκλησιαστικῶν), καὶ 3) εἰς τὸν
διευθυντὴν τῆς Ἐθνικῆς βιβλιοθήκης,
παρ' ἧς παράκειται καὶ τὸ Νομισματι-
κὸν Μουσεῖον, ὀνομαζόμενον Ἐφορον
τῆς Ἐθνικῆς βιβλιοθήκης
καὶ τοῦ Νομισματικοῦ Μου-
σείου (Ἴδε Ἐθνικὴ βιβλιοθήκη).

Θ. Ν. Φλογαίτης

Ἐχεμυθίας παράδοσις.

Οἱ δημόσιοι λειτουργοί, παραβαίνοντες
τὴν περὶ τὴν ὑπηρεσίαν ἀπαιτουμένην
ἐχεμυθίαν, τιμωροῦνται ποινικῶς ἢ πειθαρ-
χικῶς κατὰ τὰς ἐν τῷ Ποινικῷ νόμῳ
(ἄρθ. 452 καὶ ἐπ.) διατάξεις (Ἴδε Κα-
θιρόντων παράδοσις).

Θ. Ν. Φλογαίτης

Z

Ζήτημα προδικαστικόν.

"Ιδε Σχέσις τῶν πολιτικῶν πρὸς τὰ ποινικὰ δικαστήρια.

Ζητήματα καλοῦνται αἱ τοῖς ἐνόρκοις ἐγγχειρίζμεναι ὑπὸ τοῦ προέδρου τῶν συνέδρων μετὰ τὴν διεξαγωγὴν τῆς ἀποδεικτικῆς διαδικασίας περὶ τῆς ἐνοχῆς ἢ τῆς ἀθωότητος τοῦ κατηγορουμένου ἔγγραφοι ἐρωτήσεις, εἰς αἷς διὰ τῆς ἐτυμῆς αὐτῶν οφείλουσι νὰποκριθῶσι ("Ιδε τὰ περὶ τούτων ὑπὸ τὰς λέξεις 'Ετυμῆς κατηγορίας καὶ Διαδικασία παρὰ τοῖς κακουργιοδίκαις).

Ζητήματα ὡσαύτως καλοῦνται αἱ μετὰ τὴν διεξαγωγὴν τῆς συζήτησεως τιθέμεναι τοῖς βουλευταῖς προτάσεις. Ἐὰν αἱ προτάσεις αὗται ὥσι σύνθετοι, διακρίνονται ὑπὸ τοῦ προέδρου αὐτεπαγγέλτως ἢ κατ' αἵτησιν ἐνός τῶν βουλευτῶν ὑπαρχούσης δ' ἀμφιβολίας περὶ τοῦ συνθέτου τῶν ζητημάτων, ἀποφαίνεται ἡ Βουλὴ.

Θ. Ν. Φλογαίτης.

Ζωοκλοπία καὶ Ζωοκτονία.

Ἡ ζωοκλοπία καὶ ζωοκτονία, ὡς ἀδικήματα στρεφόμενα κατὰ τῆς ξένης περιουσίας, ἐτιμωροῦντο διὰ τῶν εἰς τὰ κατὰ τῆς ξένης περιουσίας ἀδικήματα (κλοπὴν, φθορὰν ξένης ιδιοκτησίας) ἐπιβαλλομένων ποινῶν ἕως τοῦ ἔτους 1848, ὅτε διὰ τὸ ἐξαιρετικῶς συχνὸν καὶ τὸ ἰδιαζόντως ἐπιζήμιον τῶν ἀδικημάτων τούτων ἐθεωρήθη ἀναγκαία ἡ ψήφισις εἰδικοῦ νόμου εἰς τιμωρίαν αὐτῶν, τοῦ νόμου ἡ' τῆς 9 'Ιουνίου 1848, ὅστις ἐπίσης ἀνεπαρκῆς θεωρηθεὶς μετερρυθμίσθη ἐπὶ τὸ αὐστηρότερον διὰ τοῦ νόμου ΣΔ' τῆς 27 'Απριλίου 1867. ("Ιδε τοὺς νόμους τούτους ἐν 'Ημετέρων Δικαστικῶν νόμων τόμῳ δευτέρῳ ὑπὸ τὸ ἀρθ. 693 τοῦ Ποινικοῦ νόμου).

Θ. Ν. Φλογαίτης.

Ζωοτροφία (Ποιν. Ν.) "Ιδε Παράθαςις τῶν περὶ ζωοτροφῶν διατάξεων.

H

"H6n (pubertas) καλεῖται κυριολεκτικῶς ἡ ἡλικία, καθ' ἣν ἄρχεται ἡ πρὸς σαρκικὴν συνουσίαν ὠριμότης. Κατὰ τὴν φυσιολογίαν ἡ ἡβη ἄρχεται συνήθως πρὶν τῷ ἀνδρὶ μὲν κατὰ τὸ δέκατον τερττον ἔτος, παρὰ τῇ γυναικὶ δὲ κατὰ τὸ δωδέκατον ἢ δέκατον τρίτον· ἀλλ' ἡ ἡβη ἔτιον ἄρχεται πολλάκις θῶρον ἢ καὶ αὐτὸν οὐχὶ μόνον λόγῳ τῆς φυσικῆς τοῦ ἀνθρώπου ἰδιοσυγκρασίας, ἀλλὰ καὶ λόγῳ τῆς κλιματικῆς ἢ κοινωνικῆς ἐπιδράσεως. Οὕτως ὑπὸ τὰ θερμὰ κλίματα ἔρχεται ταχύτερον ἢ ὑπὸ τὰ ψυχρά· τοῖς ἀγροῦς βραδύτερον ἢ ἐν ταῖς πόλεσιν. Ἀρχομένης κατὰ τὰ εἰρημένα τῆς ἀνότητος πρὸς σύστασιν γάμου κατὰ τὴν ἡλικίαν ἡλικίαν, ἀπαγορεύεται ἡ πρὸς τὴν συμπληρώσεως αὐτῆς γαμικὴ κοινωνία.

Ὁ Ἀριστοτέλης ἀξιῶν ὅτι ὁ ἀσυνουσιασμός τῶν νέων ἐστὶ φαῦλος πρὸς τελοποιΐαν· ἐν γὰρ πᾶσι τοῖς ζώοις ἀτελὴ τῶν νέων ἔκγονα καὶ θηλύτερα μᾶλλον καὶ μικρὰ τὴν μορφήν· οὐ μόνον τὴν ἡλικίαν, ἀλλ' οὐδὲ τὴν ἐνηλικιότητα ἀποδέχεται ὡς τὴν πρέπουσαν πρὸς συνουσίαν γάμου ἡλικίαν· ἀλλὰ δοξάζων καὶ οἱ συζευγνύμενοι προσῆκον νὰ συσταθῶσιν αἰς τὰς ἡλικίας ἐπὶ τὸν αὐτὸν αἰῶνα, καὶ μὴ διαφωρῶσιν αἱ δυνάμεις, οὐ μὲν ἔτι δυναμένου γεννᾶν, τῆς δὲ ἡλικίας, ἢ ταύτης μὲν δυναμένης οὐδ' ἄνδρὸς μὴ, ἀποφαίνεται ὅτι, ἐ-

πειδὴ τέλος τῆς γεννήσεως ὠρίσται ἀνδράσι μὲν ὁ πῶν 70 ἐτῶν ἀριθμὸς ἔσχατος, 50 δὲ γυναιξίν, ἄρα ταῖς μὲν ἀρμόττει περὶ τὴν ὀκτῶ καὶ δέκα ἐτῶν ἡλικίαν συζευγνύναι, τοὺς δὲ ἐπτά καὶ τριάκοντα ἢ μικρότερον. Ἀλλ' ὀρθότερον αἰ νομοθεσίαι ἀντὶ νὰ ὀρίζωσι τὴν πρὸς γαμικὴν κοινωνίαν ἡλικίαν ἐκ τῆς ἡλικίας, καθ' ἣν οὐ δυνάμεθα γεννᾶν, ὀρίζουσιν ἀπὸ τῆς ἐφηβότητος, δηλονότι ἀπὸ τῆς ἐνάρξεως τῆς γεννητικῆς ἰκανότητος. Καὶ κατὰ μὲν τὸ Ῥωμαϊκὸν δίκαιον (Εἰσηγ. ἐν ἀρχῇ de nupt. (1. 10). Ἀρμεν. § 1 (4. 4) Ν. 3 Κωδ. quando tut. vel curat. (5. 60 Νεαρά 119) ἡ ἐφηβότης προσδιορίζεται εἰς τὸ δωδέκατον μὲν ἔτος τῆς ἡλικίας διὰ τὰς γυναῖκας, εἰς τὸ δέκατον τέταρτον δὲ διὰ τοὺς ἄνδρας· κατὰ δὲ τὸ Γαλλικὸν δίκαιον (ἀρθ. 144 καὶ 145) ἡ πρὸς σύναψιν ἐγκύρου γάμου ἡλικία ὀρίζεται διὰ μὲν τὸν ἄνδρα εἰς τὸ δέκατον ὄγδοον ἔτος τῆς ἡλικίας, διὰ δὲ τὴν γυναῖκα εἰς τὸ δέκατον πέμπτον· ἀλλ' ἡ κυβερνήσις δύνανται, σπουδαίαν λόγῳ ὑπαρχόντων, νὰ παραχωρήσῃ διὰ διατάγματος συγγνώμην ἡλικίας. Κατὰ δὲ τὸ παρ' ἡμῶν Σχῆδιον τοῦ Κώδικος (ἀρθ. 131) διὰ μὲν τὸν ἄνδρα εἰς τὸ δέκατον πέμπτον, διὰ δὲ τὴν γυναῖκα εἰς τὸ δωδέκατον.

Ἀλλ' ἡ τῆς ἡβης συμπληρώσις, διακαίολογῶσα τὸν γάμον φυσιολογικῶς, δὲν δικαιολογεῖ ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ κοινωνικῶς

καὶ οἰκονομικῶς, διότι οὔτε τὴν λελογισμένην συνήθειαν τῶν καθηκόντων τοῦ οἰκογενειακοῦ βίου ἔχουσιν ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ οἱ ἀνήλικοι, οὔτε τὰ μίσα τῆς διατροφῆς καὶ συντηρήσεως ἑαυτῶν καὶ τῶν κτηθισομένων τέκνων. Κατὰ τοῦ ἐνδεχομένου ὁμως ἀτοπήματος τῆς συζύξεως ἐφῆθον, μὴ ἔχόντων τὰ κοινωνικὰ καὶ οἰκονομικὰ προσόντα, ἀσφαλίζει αὐτοὺς ἡ ὑπὸ τῶν νόμων ("Ἰδε Γάμος") ὀριζομένη ἀνάγκη τῆς συναινήσεως τῶν γονέων, οἵτινες, δυνάμενοι νὰ ἐκτιμήσωσιν ἀσφαλότερον παντὸς ἄλλου τὰς οἰκονομικὰς ἀνάγκας καὶ τὴν πρακτικὴν ἱκανότητα τῶν τέκνων αὐτῶν, καὶ ἐκ τῆς πείρας αὐτῶν συνειδότες ὅτι ἡ στέρησις τῆς ἱκανότητος τοῦ βασιτάζειν τὰ οἰκογενειακὰ βάρη ἐπιφέρει ὀδύνας καὶ ταλαιπωρίαν, θέλουσιν ἀναστείλει, ἂν ἦναι ἀνάγκη, τῶν νεανικῶν παθῶν τὴν ἀπερίσκεπτον ὁρμήν.

Θ. Ν. Φλογαίτης

Ἡθῶν προσβολή καλεῖται ὑπὸ τοῦ ποινικοῦ ἡμῶν νόμου ἡ ἀξιόποινος πράξις, δι' ἧς προσβάλλονται τὰ δημόσια ἥθη. Τοιαῦτα δὲ πράξεις εἶναι κατ' αὐτὸν πάλιν τὸν ποινικὸν νόμον (ἄρθ. 272 καὶ ἐπ.) ἡ διάδοσις ἀκολάστων συγγραμμάτων, ἡ συμβολικῶν παραστάσεων, ἡ προσβολὴ τῆς αἰδοῦς δι' ἀκολάστων ἐν γένει πράξεων μὴ κατονομαζομένων ῥητῶς ἐν τῷ νόμῳ, καὶ προσέτι τὰ ἀδικήματα τῆς αἰμομιξίας, τῆς ἀποπλανήσεως εἰς ἀσέλγειαν, τοῦ βιασμοῦ, τῆς διγαμίας καὶ τῆς μοιχείας, περὶ ὧν πραγματευόμεθα ὑπὸ τὰς λέξεις ταύτας.

Θ. Ν. Φλογαίτης

Ἡλικία. Ἡ ἡλικία τοῦ ἀνθρώπου ἀσχετὴ ἐν πολλοῖς ἐπιρροῇν οὐ μόνον εἰς τὴν περὶ τὸ ἐπιχειρεῖν νομικὰς πράξεις ἱκανότητα τῶν ἀνθρώπων, ἀλλὰ καὶ εἰς τὴν ἱκανότητα αὐτῶν περὶ τὸ καταλαμβάνειν δημόσια ἢ δημοτικὰ ἀξιώματα καὶ εἰς τὸ καταλογιστὸν αὐτῶν. Ἐν πρώτοις

πρὸ τῆς συμπληρώσεως τῆς ἡλικίης ἡλικίας (τοῦ δωδεκάτου ἔτους διὰ τὴν γυναῖκα καὶ τοῦ δεκάτου τετάρτου διὰ τὸν ἄνδρα) δὲν ἐπιτρέπεται κατὰ τὸ παρ' ἡμῖν ἰσχύον Ῥωμαϊκὸν δίκαιον (Εἰσηγ. ἐν ἀρχῇ de nupt. (1. 10) Ἀρμεν. Εἰ. § 1 (4. 4) ἡ σύναψις γάμου (κατὰ τὸ Γαλλικὸν δίκαιον πρὸ τῆς συμπληρώσεως τοῦ δεκάτου πέμπτου ἔτους διὰ τὴν γυναῖκα καὶ τοῦ δεκάτου ὀγδόου διὰ τὸν ἄνδρα). Ἐπίσης κατὰ τὸ Γαλλικὸν δίκαιον (ἄρθ. 148), ὡς καὶ κατὰ τὸ ἡμέτερον Σγέδιον Ἀστικοῦ Κώδικος (ἄρθ. 132), ὁ μὴ συμπληρώσας τὸ εἰκοστὸν πέμπτου ἔτος οὐδὲ ἡ ἢ μὴ συμπληρώσασα τὸ εἰκοστὸν πρῶτον ἔτος θυγάτηρ δὲν δύναται νὰ συνάψῃ γάμον, ἄνευ τῆς συναινήσεως τῶν γονέων αὐτοῦ, ἐν ᾧ τοῦναντίον οἱ συμπληρώσαντες αὐτὸ δύνανται. Κατὰ πάσας δὲ τὰς νεωτέρας νομοθεσίας ἡ εἰς τὸν πατέρα ὑπεξουσιότης λήγει σὺν τῇ ἀνηλικιότητι καὶ μόνῃ ἡ παρ' ἡμῖν ἔτι ἰσχύουσα Ῥωμαϊκὴ νομοθεσία καθιεροῖ ὅτι αὕτη διαρκεῖ μέχρι τῆς τελευτῆς τῶν ἀσκούντων τὴν πατρικὴν ἐξουσίαν ἢ μέχρι τῆς χειραφεσίας ὑπ' αὐτῶν ἐπίσης κατὰ τὴν γαλλικὴν νομοθεσίαν ἢ τοῦ πατρὸς νόμιμος ἐπικαρπία ἐπὶ τῆς περιουσίας τῶν τέκνων λήγει τρία ἔτη πρὸ τῆς λήξεως τῆς πατρικῆς ἐξουσίας ἥτοι ἐν τῷ δεκάτῳ ὀγδῶν ἔτει τῆς ἡλικίας αὐτῶν (καὶ τοῦτο, ὅπως παρασκευασθῇ ὑπὲρ τοῦ ἀνηλικίου ἐν τῷ διαστήματι τῆς τριετίας κεφάλαιόν τι, ὅπως ἐνηλικιούμενος ἀναλάβῃ ἐπάγγελμά τι ἐντιμον καὶ παραγωγικόν). Κατὰ δὲ τὸ Ῥωμαϊκὸν δίκαιον καὶ κατὰ τὸ Γαλλικὸν δίκαιον, ὡς καὶ κατὰ τὸν ἡμέτερον νόμον περὶ ἀνηλικιότητος καὶ ἐπιτροπείας, θανόντος τοῦ ἐτέρου τῶν γονέων ὑποβάλλεται εἰς ἐπιτροπείαν ὁ διὰ τὸ ἄωρον τῆς ἡλικίας στερούμενος τῆς προσηκούσης δυνάμεως κρίσεως καὶ ἐγκύρου θελήσεως. — Ὅρθως δὲ ὠρίσθη ὑπὸ τοῦ Γαλλικοῦ

νόμου καὶ τοῦ ἡμετέρου περί ἐπιτροπείας νόμου τὸ ἔτος τῆς ἐνηλικιώσεως εἰς τὸ 21 ἔτος τῆς ἡλικίας κατ' ἀντίθεσιν πρὸς τὸ Ῥωμ. δίκαιον, ὁρίζον τὴν ἐνηλικιότητα εἰς τὸ εἰκοστὸν πέμπτον ἔτος. Πολλαπλασιασθέντων μάλιστα ἀπὸ τινος τῶν μέσων τῆς ἐκπαιδεύσεως ἀπανταχοῦ τοῦ κόσμου, ἀναπτυσσομένων κατ' ἀκολουθίαν τῶν νέων πολλῶ ταχύτερον ἢ ἄλλοτε, δύναται τις εἰπεῖν ὅτι καὶ πρὸ τοῦ εἰκοστοῦ πρώτου ἔτους συνήθως δύναται ὁ νέος νὰ διαχειρίζῃ τὴν ἰδίαν αὐτοῦ περιουσίαν. Τούναντίον ἡ ἐξ ὑπερβαλλούσης δυσπιστίας τοῦ νομοθέτου παράτασις τῆς ἐνηλικιότητος εἶναι βλαπτικωτάτη εἰς τὰ συμφέροντα τῶν ἀνηλικίων οὐ μόνον ὡς δυναμένη νὰ ἐμπνεύσῃ αὐτοῖς ἐχθρικές διαθέσεις πρὸς τοὺς ἐπιτρόπους καὶ νὰ ἀναγκάσῃ αὐτοὺς νὰ κατασυντεύσωσι καθ' ὅσον δύνανται τὴν περιουσίαν, ἣν δὲν δύνανται νομίμως νὰ διαχειρίσωνσι, ἀλλὰ καὶ ὡς παρατείνουσα ἐνίοτε χειρίστην ἐπιτροπικὴν διοίκησιν.

Ἐπίσης κατὰ μὲν τὸ ἡμέτερον Σύνταγμα (ἄρθ. 70) ἀπαιτεῖται τριακονταετῆς ἡλικία διὰ τὸ ἀξίωμα τοῦ βουλευτοῦ, κατὰ δὲ τὸν δημοτικὸν ἡμῶν νόμον καὶ τὸν περί ἐπαρχιακῶν συμβουλίων νόμον τριακονταετῆς ἡλικία διὰ τὰ δημοτικά καὶ ἐπαρχιακὰ ἀξιώματα. Τὰ πλεῖστα τῶν ἄλλων Συναγμάτων ἀρκοῦνται ὀρθότερον εἰς τὴν ἡλικίαν τοῦ εἰκοστοῦ πέμπτου ἔτους, ἐνία δὲ καὶ εἰς τὴν τοῦ εἰκοστοῦ πρώτου, ἀποδείξας δὲ τρανὴ τοῦ ἀτόπου τῆς περί τριακονταετοῦς ἡλικίας ἀξιώσεως τοῦ ἡμετέρου Συντάγματος καὶ λοιπῶν νόμων μεταξὺ πολλῶν ἄλλων τὸ παράδειγμα τοῦ περιωνύμου Πίττ, ὅστις διεύθυνεν ἄλλοτε τὰς τύχας τῆς μεγάλης Βρεττανίας μὴν ἡμῶν εἰκοσιπενταετῆς καὶ ἐν χρόνῳ, καθ' οὗς ἀπέκειτο εἰς τὴν Βρετανικὴν Κυβέρνησιν νὰ παλαίσῃ πρὸς τὴν Γαλλίαν, ἣν τότε ἐκυβέρνηα ὁ περινοῦστατος τῶν στραταρχῶν.

Ἐπίσης κατὰ τὸν περί συντάξεως νόμον ἐξηκονταετῆς ἡλικία χορηγεῖται δικαίωμα εἰς τὸν συμπληρώσαντα τὰ νενομισμένα τῆς συντάξεως ἔτη νὰποχωρήσῃ τῆς ὑπηρεσίας μετὰ δικαιώματος συντάξεως (νόμου περί συντάξεως ἄρθρον 1)· ἡ δ' ἐβδομηκονταετῆς ἢ ἐβδομηκονταπενταετῆς ἡλικία ἐπάγει τὴν ὑποχρεωτικὴν ἀπὸ τῆς ὑπηρεσίας ἐξόδον τῶν ἰσοθίων δικαστικῶν καὶ οἰκονομικῶν λειτουργῶν (τῶν δικαστῶν καὶ τῶν ψήφον ἔχοντων μελῶν τοῦ Ἐλεγκτικοῦ Συνεδρίου) κατὰ τὸν ΓΜΓ νόμον τῆς 29 Ἰουνίου 1871 περί ἀποχωρήσεως τῶν δικαστῶν κ.τ.λ. Ὡσαύτως ἡ ἐβδομηκονταετῆς ἡλικία ἀπαλλάσσει τῆς προσωποκρατήσεως (Πολιτ. Δικ. ἄρθρον 1003 ἐν συνδ. πρὸς ἄρθ. 1020). Ὡσαύτως ἀπαλλάσσει τῆς ἐπιτροπείας (Νόμου περί Ἐπιτροπείας ἄρθ. 38).

Ἐπίσης κατὰ τὸν ποινικὸν νόμον δὲν δύναται νὰ καταλογισθῇ πρᾶξις τιε ἀξίποινος εἰς παῖδας μὴ πληρώσαντας τὸ δέκατον ἔτος τῆς ἡλικίας αὐτῶν· σωφρονίζονται δὲ μόνον οὗτοι κατ' οἶκον ὑπὸ τῶν προσταγνῶν αὐτῶν ἐπιτηρώσεως καὶ τῆς ἁστυνομίας (Ποιν. Ν. ἄρθ. 82)· εἰς δὲ τοὺς πληρώσαντας μὲν τὸ δέκατον ἀλλ' οὐχὶ τὸ δέκατον τέταρτον ἔτος τῆς ἡλικίας αὐτῶν καταλογίζεται ὁσάκις τὸ δικαστήριον πείθεται ὅτι ὁ διαπράξας τὴν πρᾶξιν ἐνήργησε μετὰ διακρίσεως (ἄρθ. 83)· εἰς δὲ τοὺς πληρώσαντας τὸ δέκατον τέταρτον ἔτος τῆς ἡλικίας αὐτῶν οὐδὲν χορηγεῖται δικαίωμα ἡ νεανικὴ ἡλικία εἰς μετρίασιν τῆς ποινῆς (ἄρθ. 84).

Ἐπίσης ἀπὸ τῆς ἐνηλικιώσεως ἡ διάφορος ἡλικία ἐπάγει τὴν ὑποχρέωσιν τῆς στρατιωτικῆς ὑπηρεσίας ἐν τῷ ἐνεργῶ στρατῷ ἢ ἐν τῇ ἐφεδρείᾳ ἢ ἐν τῇ ἐθνοφρουρᾷ ἢ καὶ τὴν ἀπαλλαγὴν τῆς ὑπηρεσίας.

Θ. Ν. Φλογαίτης.

Ἡμερησία διάταξις (ordre du jour) καλεῖται τὸ πρόγραμμα τῶν

ἀντικειμένων, ὧν ἐπιληφθήσεται ἡ Βουλὴ. Καταρτίζεται δ' ἡ ἡμερησία διάταξις κατὰ τὸ τέλος ἐκάστης συνεδριάσεως ὑπὸ τοῦ Προέδρου ἐπινεύσει τῆς Βουλῆς καὶ ἐκτίθεται εἰς τὴν αἴθουσαν τῶν συνεδριάσεων τῆς Βουλῆς (Ἡμετέρου Κανονισμοῦ Ἑλλ. Βουλῆς ἀρθ. 16). Ὅσακις δὲ βουλευτῆς ἰσχυρίζεται ὅτι δὲν τηρεῖται ἡ ἡμερησία διάταξις, ἡ Βουλὴ ἀποφαίνεται πρῶτον περὶ τούτου καὶ ἔπειτα περὶ τοῦ ὑπὸ συζήτησιν ἀντικειμένου (Κανονισμοῦ Βουλῆς ἀρθ. 29).

Ἡμερολόγιον (ἐμπορικὸν βι-

βλίον ὑποχρεωτικόν, παριστὰν ἀφ' ἡμέρας εἰς ἡμέραν τὴν περιουσίαν καὶ τὰ χρεῖα τοῦ ἐμπόρου, τὰς ἐμπορικὰς αὐτοῦ ἐργασίας καὶ ἐν γένει ὅ,τι λαμβάνει ἡ πληρόνει ἐφ' οἷσδ' ἂν ποτε λόγῳ). Ἰδε Βιβλία ἐμπορικὰ.

Ἡμερολόγιον πλοίου (βιβλίον παριστάνον τὰ κατὰ τὸν πλοῦν ληφθέντα μέτρα, τὰ ἔσοδα καὶ ἔξοδα τοῦ πλοίου καὶ πᾶν ὅ,τι ἀνάγεται εἰς τὸ φορτίον αὐτοῦ κτλ.) Ἰδε Πλοῖον, πλοίαρχος.

Θάλασσα ἐλευθέρα καὶ θαλάσσια ὕδατα ὑπαγόμενα εἰς τὴν κυριαρχίαν τῶν κρατῶν. Ἡ θάλασσα, καλύπτουσα τὸ μέγιστον μέρος τῆς ἐπιφανείας τοῦ μετέρου πλανήτου, τοῖς πᾶσι τὴν ἐαυτῆς παρέχουσα χρησιμότητα καὶ πάντων τὰς ἀνάγκας πληροῦσα, παρεμέουσα δὲ οὐδὲν ἤττον ἀνεξάντητος, εἰς ὕδενός κράτους τὴν ἀποκλειστικὴν κυριαρχίαν ὑπάγεται, οὐδὲ δύναται νὰ ὑπαβῇ, διότι οὐδὲν κράτος, ὅσον μέγα καὶ ἐκτετατόν καὶ ἂν ὑποτεθῇ, δύναται νὰ ἀπέχῃ αὐτὴν διαρκῶς καὶ νὰ ἀποκλείῃ ἀλλοτρίαν ἐξουσίαν. Ἀφ' ἑτέρου δέ, τῆς ἀλάσσης χρησιμομενύσης ὡς μέσου συγκοινωνίας μεταξὺ τῶν ὑπὸ τῶν Ὀκεανῶν περιβρεχόμενων μεγάλων ἡπείρων καὶ τῶν νήσων, εἰς οὐδὲν κράτος ἐπιτρέπεται ἡ παρακωλύσις τῆς τοιαύτης συγκοινωνίας, ἥ νὰ ἀξιοῖ ὑπὲρ ἑαυτοῦ ἐπὶ βλάβῃ τῶν ἄλλων κρατῶν τὸ ἀποκλειστικὸν προνόμιον τῆς τηρήσεως τῆς ἀλληλενοῦς θαλάσσης συγκοινωνίας, διότι τοιαύτη ἀξιώσις ἦτοί τε ἀντίκεισθαι εἰς θεμελιώδη τοῦ ἀλληλενοῦς δικαίου κανόνα, ὅν τῆς ἰσότητος τῶν κρατῶν.

Ἡ ἀρχὴ τῆς ἐλευθερίας τῶν θαλάσσιων ἦν καθιερωμένη ὑπ' αὐτοῦ τοῦ ῥωμαϊκοῦ δικαίου, κατατάσσοντος αὐτὰς ἐταξὺ τῶν κατὰ τὸ φυσικὸν δικαίον οὐρανῶν τοῖς πᾶσι πραγμάτων, καὶ καθορίζοντος ὡς τοιαῦτα τὴν ἄερα, τὸ ῥέον

ὕδωρ καὶ τὴν θάλασσαν. Quiden naturali jure omnium communia sunt illa: aer, aqua profluens et mare et per hoc litora maris (L. 2 § 1. D. de divis rerum).

Ἐν τούτοις κατὰ τοὺς προλαβόντας αἰῶνας, καὶ ἰδίως ἀπὸ τῆς ἀνακαλύψεως τῆς Ἀμερικῆς, πολλὰ ἰσχυρὰ κατὰ θάλασσαν εὐρωπαϊκὰ κράτη ἤξιουν κυριαρχικὰ δικαιώματα ἐπὶ τινων θαλάσσιων, καὶ ἰδίᾳ ἐπὶ τῶν ἁγουσῶν εἰς τὰς ὑπ' αὐτῶν ἀνακαλυφθείσας χώρας πέρα τοῦ τῶος γνωστοῦ κόσμου, ἥ ἀποκλειστικὸν δικαίωμα ἀνακαλύψεως καὶ κατοχῆς χωρῶν βρεχομένων ὑπὸ θαλασσῶν, ἐφ' ὧν ἀντεποιοῦντο κυριαρχικῶν δικαιωμάτων.

Κατὰ τὸν προπαρελθόντα αἰῶνα ὁ περικλεὴς Ὀλλανδὸς Οὐγὸς Γρότιος, στηριζόμενος εἰς τὰς ἀρχὰς τοῦ φυσικοῦ δικαίου, ὑπεστήριξε τὴν ἐλευθερίαν τῆς ἀνοικτῆς θαλάσσης, ἀρνούμενος πᾶν ἐπ' αὐτῆς κυριαρχικὸν δικαίωμα. Ἡ διδασκαλία τοῦ Γρότιου, ἀποδεχθεῖσα καὶ ἀναπτυχθεῖσα ὑπὸ τῶν μεταγενεστέρων συγγραφέων, ἐγένετο προϊόντος τοῦ χρόνου ὑπὸ πάντων τῶν κρατῶν ἀποδεκτή. Νῦν δὲ ἀποτελεῖ γενικὸν καὶ ἀναμρισητὸν ἐν τε τῇ θεωρίᾳ καὶ τῇ πράξει κανόνα τοῦ ἀλληλενοῦς δικαίου ἡ ἀρχὴ ὅτι ἡ ἀνοικτὴ λεγομένη θάλασσα εἶναι ἐλευθέρη εἰς τὴν ναυτιλίαν καὶ τὸ ἐμπόριον πάντων τῶν λαῶν. Καὶ τῷ ὄντι ἡ χρῆσις τῆς ἀνοικτῆς θαλάσσης ἀνήκει

χάριν πολιτικῶν, βιομηχανικῶν ἢ ἐμπορικῶν σκοπῶν εἰς πάντα τὰ κράτη, οὐδὲν δὲ προσδίδωσι δικαίωμα ἢ πρὸ ἀμνημονεύτων χρόνων ἀποκλειστικῇ χρησίμῃ μερῶν τινῶν αὐτῆς. Τὸ ἐπὶ τῆς ἀνοικτῆς θαλάσσης κοινὸν τῶν κρατῶν δικαίωμα, ὃν συμφυεῖς ἐκάστῳ κράτει, οὐδὲ διὰ συνθήκης δύναται νὰ ἀπαλλοτριωθῇ, ὡς δὲν δύναται οὐδ' ἐκουσίᾳ νὰ ἀπαλλοτριωθῇ τὸ συμφυεῖς τῷ ἀνθρώπῳ δικαίωμα τῆς ἐλευθερίας.

Ἡ ἀνωτέρω ἀναπτυχθεῖσα ἀρχὴ περὶ ἐλευθερίας τῆς ἀνοικτῆς θαλάσσης δὲν ἐφαρμόζεται εἰς τὰ παρὰ τὰς ἀκτὰς θαλάσσια ὕδατα, ἅτε ὑπαγόμενα εἰς τὴν κυριαρχίαν τῶν παραλίων κρατῶν, χάριν τῆς τῶν κρατῶν τούτων ἀσφαλείας καὶ τῆς προστασίας τῶν συμφερόντων αὐτῶν κατὰ τῶν ἐνδεχομένων καταχρήσεων τῆς ἀπολύτου ἐλευθερίας ἐν τῇ τῶν θαλάσσιων ναυσιπλοΐᾳ.

Ἡ τῶν κρατῶν κυριαρχία ἐπὶ τῶν θαλάσσιων ὑδάτων ἐκτείνεται:

α) Εἰς τὴν παράκτιον λεγομένην θαλάσσαν ἢ τὴν αἰγιαλιτὶδα ζώνην, τὴν βρέχουσαν τὰς ἀκτὰς κράτους τινός.

β) Εἰς τὴν ἐγγύριον λεγομένην θαλάσσαν, τὴν σχηματίζουσαν τοὺς κόλπους, τοὺς λιμένας καὶ τοὺς ὅρμους.

γ) Εἰς τὰς κλειστάς θαλάσσας.

δ) Εἰς τὰς περικλειστούς θαλάσσας.

ε) Εἰς τὰ στενὰ τῶν θαλασσῶν, ἥτοι τοὺς πορθμούς καὶ τὰς διώρυγας. Περὶ τούτων δὲ σημειούμεθα ἐν συντόμῳ τὰ ἑξῆς.

Παράκτιον θάλασσαν ἢ αἰγιαλιτὶδα ζώνην ὀνομάζομεν τὰ παρὰ τὰς ἀκτὰς θαλάσσια ὕδατα, ἐφ' ὧν τὸ παράλιον κράτος ἄσκει κυριαρχικὰ δικαιώματα ἀνάλογα μέχρι τινός πρὸς τὰ κυριαρχικὰ δικαιώματα, ἅπερ ἄσκει ἐπὶ τοῦ γῆινου αὐτοῦ ἐδάφους. Καὶ τῷ ὄντι αὕτῃ ἡ ἀσφάλεια τοῦ κράτους ὑπαγορεύει τὴν ἀναγνώρισιν τοῦ τοιοῦτου δικαιώματος, ὅπως ἂν ἐνὸς μὲν δύνηται τὸ κρά-

τος νὰ λαμβάνῃ ἐν τῇ βρεχούσῃ τὰς ἀκτὰς αὐτοῦ θαλάσση πάντα τὰ κατάλληλα μέτρα τὰ δυνάμενα νὰ προλαμβάνωσιν αἰφνιδίαν ἀπὸ τῆς θαλάσσης προσβολὴν καὶ χρησιμεύωσιν αὐτῷ εἰς ἄμυναν ἐν καιρῷ πολέμου, ἂν ἑτέρου δὲ ἄσκησιν τὴν ἀπαραίτητον ὑγειονομικὴν καὶ ἀστυνομικὴν ἐπιτήρησιν καὶ προστατείῃ τὰ οἰκονομικὰ αὐτοῦ συμφέροντα κατὰ τοῦ λαθρεμπορίου. Ἀναγνώριζεται δ' αὐτῷ καὶ τὸ δικαίωμα νὰ ἐπιφυλάσῃ ἐν τοῖς τοιοῦτοις θαλάσσιαις ὕδασι ἀποκλειστικῶς ὑπὲρ τῶν ἰδίων ὑπηρεσιῶν τὴν ἄσκησιν τῆς ἀκτοπλοΐας καὶ τῆς ἀλιείας.

Ἐφ' ὅσον θυμῶς δὲν προσβάλλονται τὰ τοιαῦτα τοῦ παραλίου κράτους συμφέροντα καὶ δικαιώματα, τὰ περὶ ὧν πρόκειται θαλάσσια ὕδατα δύνανται ἐν καιρῷ εἰρήνης νὰ διαπλέωνται ὡς θαλάσσιαι ὁδοὶ ὑπὸ τῶν ἐμπορικῶν καὶ πολεμικῶν πλοίων πάσης ἐθνικότητος.

Τὸ πλάτος τῆς θαλασσῆς ζώνης, ἐφ' ἧς ἄσκεται ἡ περὶ τῆς πρόκειται κυριαρχία, ἐξικνεῖται ἐντὸς τῆς θαλάσσης μέχρι βολῆς τηλεβόλου ἢ μέχρι τριῶν ναυτικῶν μιλίων ἀπὸ τῆς ἀκτῆς καὶ ἀπὸ τοῦ σημείου αὐτῆς, εἰς ὃ δύναται νὰ στηθῇ καὶ τηρηθῇ πυροβολεῖν.

Ἐγχορίους δὲ θάλασσαν ἀποκαλοῦμεν τὰ θαλάσσια ὕδατα τὰ περιβαλλόμενα ὑπὸ τοῦ γῆινου ἐδάφους ὡς ἐν ἀγκάλῃ κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἥττον βαθυκόλπω καὶ σχηματίζοντα τοὺς κόλπους, τοὺς λιμένας καὶ τοὺς ὅρμους ἐν τοῖς παραλίοις τῶν κρατῶν.

Οἱ κόλποι, οἱ εἰσχωροῦντες ἐντὸς τῆς χώρας ἐνὸς καὶ τοῦ αὐτοῦ κράτους καὶ ἔχοντες κατὰ τὴν εἰσόδον πλάτος οὐχὶ πλέον τῶν ἐξ ναυτικῶν μιλίων, ἢ πλάτος δυνάμενον νὰ ὑπερασπισθῇ διὰ τῶν διασταυρουμένων πυρῶν τῶν ἐφ' ἑκατέρωθεν πλευρῶν ἢ τῶν ἀκρωτηρίων τῶν βυθισμένων ἢ δυναμένων νὰ τεθῶσι μονίμως πυροβόλων, ὑπάγεται εἰς τὴν ἀποκλειστικ-

κὴν κυριαρχίαν τοῦ κράτους τούτου. Ἐὰν δὲ αἱ ἐκατέρωθεν ἀκταὶ ἀνῆλθωσιν εἰς δύο ἢ πλείονα κράτη, ἕκαστον τούτων ἄσκει τὴν ἰδίαν κυριαρχίαν ἐπὶ τῶν βρεγόντων τὰς ἰδίας ἀκτὰς θαλασσίων ὑδάτων. Ὅσακις δὲ ὁμορα κράτη δύο ἢ πλείονα κεῖνται ἐκατέρωθεν θαλάσσης τοσούτον στενῆς, ὥστε τὸ ἐπὶ τῆς θαλάσσης ταύτης ὄριον τοῦ ἐτέρου τῶν κρατῶν τούτων εἰσδύει εἰς τὸ θαλάσσιον ὄριον τοῦ ἑτέρου, τὰ κράτη ταῦτα κατ' ἀνάγκην ἢ ἀναγνωρίζουσιν ἀμοιβαίως πρὸς ἄλληλα κυριαρχικά δικαιώματα ἐπὶ τῆς κοινῆς θαλάσσης, ἢ προσδιορίζουσιν ἀπὸ κοινού τὴν γραμμὴν τὴν διαχωρίζουσαν τὴν ἐπὶ τῆς θαλάσσης ταύτης κυριαρχίαν ἐκάστου τούτων.

Ἐντελῶς δὲ πρὸς τὸ γήινον ἔδαφος ἐξομοιοῦνται οἱ λιμένες καὶ οἱ ὅρμοι, οἱ ἐν τοῖς παραλίοις τῶν κρατῶν σχηματιζόμενοι εἴτε φυσικῶς, εἴτε τεχνικῶς. Ἀσκεῖ δὲ τὸ κράτος ἐπὶ τῶν τοιούτων μερῶν ἀποκλειστικὴν κυριαρχίαν, δυνάμενον κατ' ἰδίαν θέλησιν νὰ ὀρίξῃ τοὺς ὅρους, ὅφ' οὓς ἐπιτρέπει εἰς τὰ ξένα ἐμπορικὰ πλοῖα τὴν προσόρμισιν καὶ τὴν διαμονήν, καὶ νὰ ἐπιβάλλῃ αὐτοῖς ναυτιλιακὰ τέλη ἢ δασμοὺς τελωνιακοὺς ἐπὶ τῶν εἰσαγομένων δι' αὐτῶν ἐμπορευμάτων, ἐφ' ὅσον τὰ μέτρα ταῦτα φέρουσιν γενικὸν χαρακτῆρα δι' ἅπαντα τὰ ξένα ἐμπορικὰ πλοῖα, καὶ δὲν εἶναι τοσούτον καταθλιπτικὰ, ὥστε νὰ ἰσοδυναμῶσι πρὸς ἀληθῆ ἀπαγόρευσιν τῆς διὰ θαλάσσης ἀλληλεθνῶς συγκοινωνίας. Συνήθως ὅμως διὰ τῶν συνομολογουμένων μεταξὺ τῶν κρατῶν συνθηκῶν περὶ ἐμπορίας καὶ ναυτιλίας ἐξομοιοῦνται κατ' ἀμοιβαιότητα τὰ ξένα ἐμπορικὰ πλοῖα πρὸς τὰ ἐγχώρια οὐ μόνον ὑπὸ τὴν ἔσophin τῆς φορολογίας, ἀλλὰ καὶ τῆς ἀσκήσεως τῆς ἀκτοπλοίας, ἥτοι τῆς μεταφορᾶς προϊόντων ἀπὸ ἐνὸς εἰς ἕτερον λιμένα τοῦ αὐτοῦ κράτους. Ἐτι δὲ καὶ τὸ τῆς ἀλιείας δικαίωμα δυνάται νὰ ἀνα-

γνωρισθῇ κατ' ἀμοιβαιότητα διὰ τῶν μεταξὺ τῶν κρατῶν συνομολογουμένων συνθηκῶν. (Ὅρα περὶ τούτων εἰδικώτερον Ἀλλήλ. δημ. δίκαιον Χρυσανθοπούλου § 163).

Κλειστὰ δὲ θάλασσα ὀνομάζονται αἱ διὰ στενῶν εἰσχωροῦσαι καὶ σχηματιζόμεναι ἐντὸς τῶν ὁρίων ἐνὸς ἢ πλείονων κρατῶν. Ἐὰν ἡ κλειστὴ θάλασσα βρέχῃ τὰς ἀκτὰς ἐνὸς μόνου κράτος, ὅντος κυρίου τῶν τε στενῶν τῶν ἐκατέρωθεν ἀκτῶν, δι' ὧν διερχόμενα τὰ θαλάσσια ὕδατα σχηματίζουν τὴν κλειστήν θάλασσαν, ὡς καὶ ὁλοκληροῦ τῆς ἀγκύλης τῆς τὰ ὕδατα ταῦτα περιβαλλούσης, ὑπάγεται εἰς τὴν ἀποκλειστικὴν κυριαρχίαν τοῦ κράτους τούτου. Ἐὰν δὲ πλείονων ἐμῶρων κρατῶν τὰ ἔδαφη περιβάλλωσι τὴν κλειστήν θάλασσαν, ἡ δὲν ἐκβάλλῃ εἰς αὐτήν, καίπερ ὑπὸ τοῦ ἑδάφους ἐνὸς καὶ μόνου κράτους περιβαλλομένην, πλευστὸς ποταμὸς ἐλεύθερος εἰς τὴν ναυσίπλοϊαν πάντων τῶν κρατῶν, ἡ ταιαύτη θάλασσα εἶναι ἐλευθέρα εἰς τὴν ναυσίπλοϊαν καὶ τὸ ἐμπόριον οὐ μόνον τῶν ἐμῶρων, ἀλλὰ καὶ ἀπάντων τῶν ἄλλων κρατῶν, ἐξουσιουμένη πρὸς τὴν ἀνοικτὴν θάλασσαν.

Οἱ κανόνες οὗτοι δὲν ἐφαρμόζονται ἀπολύτως εἰς τὴν Μαύρην θάλασσαν, εἰς ἣν δὲν ἐπιτρέπεται ὁ εἰσπλους πολεμικῶν πλοίων. Ὅρα δὲ περὶ τούτου εἰδικώτερον Ἀλλήλ. δημ. δίκαιον Χρυσανθοπούλου § 164.

Περί κλειστού δὲ θάλασσα λέγονται αἱ οὐδῶλος μετὰ τοῦ ὠκεανοῦ συγκοινωνοῦσαι καὶ σχηματιζόμεναι ἐντὸς τῶν ὁρίων ἐνὸς ἢ πλείονων κρατῶν, οἷα ἡ Κασπία θάλασσα. Ἐν ταῖς θάλασσαις ταύταις τὸ δικαίωμα τῆς ναυσίπλοίας ἀνήκει εἰς μόνον τὸ ὁμορα κράτη, ἀσκούντα ἐπὶ τῶν τὰς ἀκτὰς αὐτῶν βρεγόντων θαλασσίων ὑδάτων τὰ κυριαρχικά δικαιώματα, περὶ ὧν εἰρηται ἀνωτέρω.

Τὰ στενὰ τέλος τῶν θαλασσῶν, τὰ ἐνοῦντα τὰς ἐκατέρωθεν θαλάσσας ἀποτελοῦσιν οἱ πορθμοὶ καὶ αἱ τεχνηταὶ διώρυγες.

Καὶ ὡς πρὸς μὲν τοὺς πορθμοὺς ἰσχύουσιν οἱ ἐξῆς κανόνες. Ἐὰν τὰ διὰ τοῦ στενοῦ εἰσδύοντα θαλάσσια ὕδατα, διασχιζόντα τὸ ἔδαφος ἐνὸς καὶ τοῦ αὐτοῦ κράτους, σχηματίζωσι τὴν ἔσω θάλασσαν ἐντὸς τῶν ὁρίων τοῦ αὐτοῦ κράτους, ὑπάγονται μετὰ τῆς θαλάσσης ταύτης εἰς τὴν ἀποκλειστικὴν κυριαρχίαν τοῦ κράτους τούτου. Ἐὰν δὲ ὁ πορθμὸς ἐνὸν ὁὐ ἀνοικτὰς θαλάσσας, ἢ ἐὰν εἰς τὴν σχηματιζομένην ἔσω θάλασσαν ἐκβάλλῃ πλευστὸς ποταμὸς, εἶναι ἀνοικτὰς μετὰ τῆς ἔσω θαλάσσης εἰς τὴν διόδον καὶ τὸν πλοῦν τῶν πλοίων πολεμικῶν καὶ ἐμπορικῶν πάντων τῶν κρατῶν. Τὰ δὲ ὅμορα κράτη, ὧν τὸ ἔδαφος διασχίζει ὁ πορθμὸς, ἔχουσι μὲν τὸ δικαίωμα νὰ λαμβάνωσιν ἐπὶ τῶν ἰδίων ἀκτῶν τὰ κατάλληλα μέτρα χάριν τῆς ἰδίας ἀσφαλείας, τῆς δημοσίας ὑγείας καὶ τῆς προστασίας τῶν τελωνιακῶν αὐτῶν συμφερόντων, δὲν δύνανται ὅμως νὰ ἐπιβάλλωσιν οἰανδήποτε πορολογίαν εἰς τὰ διαπλέοντα ξένα πλοῖα.

Ἐξαιρέσεις τῶν ἀνωτέρω γενικῶν κανόνων εἶναι παραδεδεγμένη ὡς πρὸς τὸν εἰσπλοῦν τῶν στενῶν τοῦ Βοσπόρου καὶ τῶν Δαρδανελίων, ἐν οἷς ἀπαγορεύεται ὁ εἰσπλοῦς πολεμικῶν πλοίων, ἔχοντας τοῦ Σουλτάνου τὸ δικαίωμα νὰ ἐπιτρέπῃ διὰ φερμανίων τὴν διόδον πολεμικῶν πλοίων τῶν φίλων τῇ Τουρκίᾳ δυνάμεων, ὁσάκις ἤθελε κρίνει τοῦτο ἀναγκαῖον χάριν τῆς ἀσφαλείας τῆς ἀκεραιότητος αὐτῆς, ἢ πλοίων, ὧν ἐπιβαίνουνσιν ἐν καιρῷ εἰρήνης Ἠγεμόνες, ὡς καὶ μικρῶν πολεμικῶν πλοίων, προσωρισμένων διὰ τὴν ὑπηρεσίαν τῶν πρεσβειῶν, ὡς καὶ τὴν ἐπιτήρησιν τῶν ἐκβολῶν τοῦ Δουνάβειος, οὗ ἡ ναυσίπλοια εἶναι ἐλευθέραι εἰς ἀπάσας τὰς σημεῖας.

Καὶ ἐπὶ τῶν τεχνητῶν διωρύγων, τῶν ἐνοῦσῶν ἀνοικτὰς θαλάσσας, ἀνάλογαι ἐφαρμύζονται κανόνες. Ἰδίως δὲ ὡς πρὸς τὴν διώρυγα τοῦ Σουέξ ἡ ἐν Κωνσταντινουπόλει συνθήκη τῆς 28 Σεπτεμβρίου τοῦ 1888 καθιέρωσε τὸν ἐλεύθερον διὰ πλοῦν τῆς διώρυγας ἐν εἰρήνῃ καὶ ἐν πολέμῳ εἰς τε τὰ ἐμπορικὰ καὶ τὰ πολεμικὰ πλοῖα πάντων τῶν Κρατῶν, οὐδὲ τῶν ἐμπολέμων ἐξαιρουμένων. Διὰ τῆς αὐτῆς συνθήκης ὠρίσθη ὅτι οὐδέποτε ἐπιτρέπεται ἡ ἐφαρμογὴ ἀποκλεισμοῦ ἐν τῇ διώρυγῃ ταύτῃ, ἀναλαβουσῶν τῶν ὑπογραψασῶν τὴν συνθήκην δυνάμεων τὴν ὑποχρέωσιν νὰ ἀπέχῃσι πάσης πολεμικῆς πράξεως κατὰ τὸν διάπλοον τῆς διώρυγας ἢ τὰς ἐκβολὰς αὐτῆς. Ἐπεφυλάχθη τέλος τῷ ἀντιβασιλεῖ τῆς Αἰγύπτου νὰ μετέρχεται ἃ κρίνει εὐλογα μέτρα εἰς προστασίαν τῆς δημοσίας τάξεως καὶ τῆς ἀμύνης τῆς γῶρας, ὑποχρεουμένης τῆς ἀσκούσης ἐπὶ τῆς Αἰγύπτου ἐπικυριαρχίαν Ὑψηλῆς Πύλης νὰ ἀνακοινῇ τὰ πρὸς τοῦτο μέτρα εἰς τὰς ὑπογραψάσας τὴν συνθήκην δυνάμεις.

II. Χρυσανθόπουλος.

Θανατικὴ ποινὴ. Δυστυχῶς μέχρι τοῦ νῦν ἐπικρατεῖ ἔτι καὶ παρ' ἡμῖν εἰς τιμωρίαν τινῶν ἀδικημάτων ἡ θανατικὴ ποινὴ, ὡς καὶ παρ' ἐνίοις ἄλλαις Εὐρωπαϊκαῖς Ἐπικρατείαις. Διὸ ἐξεταστὲον καθίσταται τίνα τὰ ἀδικήματα, εἰς ἃ ἐπιβάλλεται αὕτη, καὶ τίνι τρόπῳ ἐκτελεῖται.

Ἐν πρώτοις δυνάμει τοῦ ποιν. ἡμῶν νόμου ποινὴ θανάτου ἐπιβάλλεται εἰς μόναι τὰ ἐξῆς ἀδικήματα, α') τὴν ἐσχάτην προδοσίαν (καθ' ὅσον ἤθελε θεωρηθῇ μὴ φέρουσα τὰ στοιχεῖα πολιτικοῦ ἀδικήματος) καὶ τὴν ἔργῳ ἐξύβρισιν τοῦ Βασιλέως (Ποιν. Νόμου ἀρθ. 123, 125, 127, 128, καὶ νόμου περὶ τύπου ἀρθ. 1), β') τὴν στάσιν, καθ' ἣν διεπράχθη φόνος, ἀναίρεσις, ἐμπρησμός ἢ ληστεία (Ποιν. νόμου ἀρθ.

175, 177)· γ' ἰ τὸν ἐκ προμελέτης φόνον καὶ τὴν ἐκ προμελέτης ἐπὶ σκοπῷ θανατώσεως φαρμακείαν, ὡς αἰκίς ὁ φαρμακευθεὶς ἀπέθανεν ἢ κατέστη φρονοβλαβὴς (ἄρθ. 288) δ' ἰ τὴν ληστείαν, τὴν συνοδευθεῖσαν ὑπὸ σωματικῶν βλαβῶν, φόνον ἢ ἀκρωτηριασμῶν ἢ γενομένην ἐνόπλιως ἐν δημοσίαις ὁδοῖς ἢ τόποις, καὶ τὴν πειρατείαν, (ἄρθ. 364)· ε' ἰ τὴν ἐκδίασιν (τὴν συνοδευθεῖσαν ὑπὸ σωματικῶν βλαβῶν, φόνον ἢ ἀκρωτηριασμῶν ἢ γενομένην ἐνόπλιως ἐν δημοσίαις ὁδοῖς ἢ τόποις ἄρθ. 368), ς' ἰ τὸν ἐμπρησμόν, ἐὰν ἐπῆλθε φόνος (ἄρθ. 408 καὶ 409).

Ἐκτελεῖται δὲ διὰ τῆς λαϊμητόμου ἢ τοῦ τουφεκισμοῦ (Ποιν. νόμου ἄρθ. 5). Ἄλλ' ἐπὶ μὲν τῶν στρατιωτικῶν καταδικῶν γίνεται χρῆσις ἀέριου τοῦ τουφεκισμοῦ (Στρατιωτικῆς ποινικῆς νομοθεσίας ἄρθ. 177), οἱ δὲ λοιποὶ κατάδικοι κατατομῶνται. Ἀναβάλλεται δ' ἡ ἐκτέλεσις τῆς εἰς θάνατον καταδικασμένης γυναίκος, ἐὰν βεβαιωθῇ τὸ ἀληθές τῆς ὁμολογίας αὐτῆς ὅτι εἶναι ἔγκυος (Ποιν. νόμου ἄρθ. 8). Σημειωτέον ὅτι ἄλλοτε μὲν ἐξετελεῖτο ἡ θανατικὴ ποινὴ ἐν δημοσίῳ τόπῳ ὀριζομένῳ ἐν τῇ ποιν. ἀποφάσει (Ποιν. νόμου ἄρθ. 18). Ἄλλ' ἀπὸ τινος ἐπικρατησάσης καὶ παρ' ἡμῖν τῆς ὑπὸ πολλῶν ἀλλοδαπῶν συγγραφέων ὑποστηριχθείσης γνώμης ὅτι τὸ συχνὸν θέαμα τῆς κατατομῆς σκληρύνει τὰς καρδίας τῶν παρισταμένων καὶ προσεῖτι ὅτι τύχαιόν τι περιστατικὸν δύναται πολλάκις νὰ διεγείρῃ συμπάθειαν ὑπὲρ τοῦ φονευομένου, ὅπερ ἥκιστα οἰκονομητικὸν ἥθικῶς καὶ πολλάκις ἐπικίνδυνον, προσεκήρθη ὁ νόμος (ΒΝΘ' τῆς 31 'Ιουλίου 1892, καθ' ὃν ἐκτελεῖται ἡ θανατικὴ ποινὴ τῇ ἐπιμελείᾳ τοῦ Εἰσαγγελέως ἐν τόπῳ καὶ ᾧ ὀρίζονται ὑπ' αὐτοῦ, παρίσταται δὲ κατὰ τὴν ἐκτέλεσιν ὁ Εἰσαγγελεὺς (παρ' Ἐφέταις ἢ παρὰ Πρωτοδικαίς) τοῦ τόπου τῆς ἐκτέλεσεως μετὰ δικαστικοῦ

γραμματέως, εἰς ἱερεὺς καὶ εἰς ἀντιπρόσωπος τῆς δημοτικῆς ἀρχῆς, καὶ ἡ ἀναγκαῖα στρατιωτικὴ δύναμις, βεβαιούται δὲ ἡ ἐκτέλεσις δι' ἐκθέσεως ὑπογεγραμμένης ὑπὸ τοῦ Εἰσαγγελέως καὶ τοῦ δικαστικοῦ γραμματέως, δημοσιευμένης διὰ τῆς ἐν τῇ Ἐφημερίδι τῆς κυβερνήσεως καταχωρίσεως καὶ τῆς τοιχοκόλλησεως ἐν τῇ πρωτεύουσῃ τοῦ δήμου τῆς ἐκτέλεσεως καὶ τῆς τελευταίας τοῦ καταδίκου κατοικίας.

Ἄλλ' ἡ ποινὴ τοῦ θανάτου ἀνταποκρίνεται εἰς τὴν ἀποστολὴν αὐτῆς. Κατὰ τὴν Ποινικὴν ἡμῶν Δικονομίαν (ἄρθ. 503), ὡς αἰκίς ὁ κατηγορούμενος καταδικάσθῃ, δύναται νὰ ζητηθῇ ἐπὶ ἀνάλψις τῆς ἀνακρίσεως, ἐὰν καταδικάσθῃ ἔνεκα φόνου, ὁ δὲ ὄθῃν φονευθεὶς ζῇ ἔτι. Πρὸς τί ἄλλο ἐτέθη ἡ διάταξις αὕτη ἢ διότι θεωρεῖται δυνατόν καὶ αὕτῃ ἡ ποινικὴ ἡμῶν δικονομία νὰ πληρῶσθαι πολλάκις οἱ δικασταὶ ἔνεκα τοῦ σωροῦ ἀτυχῶν συμπτώσεων καὶ νὰ καταδικάσωσιν ἀθῶον ἄνθρωπον εἰς ἀδικον ποινὴν; Τῷ ὄντι οὐχὶ μόνον ἐν Ἑλλάδι, ἐνθα ἡ κατὰ τοῦ κατηγορουμένου προανάκρισις ἐνεργεῖται μυστικῶς, ἐνθα συχνάτα οἱ πλημμελειοδίκαι ἀντιγράφουσιν ἀπροσέκτως τὰς προτάσεις τῶν εἰσαγγελέων, ἐνθα αὐτὰ τὰ συμβούλια τῶν Ἐφετῶν ἐπικυροῦσιν ἄνευ ἀναγνώσεως ἐνίοτε τὰ πρωτοδικα βουλεύματα, ἐν δὲ τοῖς κακουργοδικείοις συχνάκις προκατεληγμένοις πρῶτος ἀγωνιστὰς ὑπὲρ τῆς καταδίκης τοῦ κατηγορουμένου, ἀλλὰ καὶ ἐν αὐτῇ τῇ Ἀγγλίᾳ, ὅπου μετὰ μετὰ τῶν ἄλλων ἐγγυήσεων ὑπάρχει καὶ ἡ τοῦ ἐμφανήτου τῶν ἐνθῶν, συμβαίνει ἔστιν ὅτε ἡ καταδικὴ ἀθῶων ἡ ἀνθρωπίνῃ δικαιοσύνῃ ἀτελες οὖσα φύσει, ὑπὸκειται ἀναγκάτως εἰς πλάναν. Ὁ δικαστὴς, βλέπων διὰ τῶν ἐσφαλμῶν ἄλλων καὶ διὰ τῶν ὧτων ἄλλων ἀκούων, θεωρεῖ ἀξιοπίστους πολλάκις καταθέσεις ἐμπαθεῖς κακοθῶν μαρτύρων, ποθούντας

νὰ ἐξαπατήσῃ τὴν δικαιοσύνην· ἀλλ' ἐκτός τούτου αὐτοὶ πολλάκις οἱ μάρτυρες πλανῶνται διὰ τὸ ἀτελεῖς τῶν αἰσθήσεων ἢ τὴν μικρότητα τῆς διανοητικῆς αὐτῶν ἀναπτύξεως ἢ τὸ ἐπισφαλὲς τοῦ μνημονικοῦ αὐτῶν περὶ τὴν διάγνωσιν τῶν προσώπων καὶ τῶν πραγμάτων. Ὅθεν πρέπει διὰ τοῦτο νὰ ἐπιβάλλωνται ποιναὶ δυνάμεναι νὰ ἐξαλειφῶσιν ἅμα τῇ ἀνακαλύψει τῆς ὠθησάσης εἰς καταβίβην πλάνης. Ἀλλ' ὅταν ὁ ἄθως ἐκείνος, οὐ πρὸς ἀσφάλειαν ἢ κοινωνία ἔταξε τὰς ποινὰς εἰς τοὺς ἀποπειρωμένους νὰ διαταράξωσιν αὐτήν, παρεπέμφθη ἡδὴ εἰς τοὺς κόλπους τῆς αἰωνιότητος ὑπ' αὐτῶν τῶν χειρῶν τῆς Πολιτείας (1), τίς εἶναι ἡ δυνατὴ ἐξάλειψις τῆς ποινῆς; τίνι τρόπῳ εἶναι ἐφικτὴ ἡ ἐπανόρθωσις τοῦ γενομένου εἰς αὐτὸν ἀσπλάγχχνου καὶ καταστρεπτικοῦ ἁδικήματος; Ὅπως ἀσυμφώνως πρὸς τὰς ἀρχὰς ταύτας, ἀς φαίνεται ἀσπαζόμενος καὶ ὁ νομοθετήσας τὴν ποινικὴν ἡμῶν νομοθεσίαν καὶ διὰ τοῦτο καθιερώσας τὴν παλινδικίαν, εἰσῆλθῃ καὶ παρ' ἡμῖν ἡ ποινὴ τοῦ θανάτου διὰ τοῦ 4 ἁρθρου τοῦ Ποινικοῦ Νόμου.— Ἀλλ' ἡ ποινὴ τοῦ θανάτου εἶναι καταργητέα καὶ δι' ἕτερον κυρίως λόγον, ὅτι δὲν ἐκπληροῖ τὸν σκοπὸν τῆς ποινῆς, οὔτε ἀνταποκρίνεται εἰς τὴν ἀποστολὴν τῆς ποινικῆς δικαιοσύνης. Πρὸς κατανόησιν δὲ τούτου ἀνάγκη νὰ ἐξετάσωμεν ἐν συντόμῳ τίς ἡ οὐσία τοῦ θανάτου καὶ ἡ ἀποστολὴ τῆς ποινικῆς δικαιοσύνης καὶ τῆς ἐφαρμογῆς τῆς ποινῆς. — Κακῶς ἡ ζωὴ κινωμάσθη ὑπὸ τινων δικαίωμα τιμαλφιστατῶν ἢ ἀγαθὸν πολυτιμώτατον· ἡ ζωὴ οὐδόλως εἶναι δικαίωμα τεθὲν παρὰ τὸ πρόσωπον, ὡς ἡ ἐλευθερία, ἡ τιμὴ, ἡ ἰδιοκτησία, ἀλλ' εἶναι τὸ οὐδ' ἂν εὐ, ἡ θεμελιωδεστάτη βᾶσις τῶν δικαιωμάτων, ἡ ὑπαρξίς αὐτῇ, εἶναι, κατὰ τὴν ὀρθὴν ἔκφρασιν Γερμανοῦ τινος φιλοσόφου, ἐν τῇ οὐσίᾳ αὐτῆς αὐτὸ τὸ ἡθικόν ὄν. Καὶ

δὲν εἶναι μὲν ἡ ζωὴ τι αἰώνιον, εἶναι τὸ πρόσκαιρον καὶ διαβατικόν· βέβαιον δὲ μέλλον ἔχει τὴν ταχυτέραν ἢ βραδυτέραν παῦσιν αὐτῆς, τὸν θάνατον· ἀλλ' ἡ ἀξία αὐτῆς εἰς τοὺς ὀφθαλμοὺς τοῦ ἀνθρώπου εἶναι μεγίστη, ἢ μᾶλλον τὸ πᾶν διότι εἰς αὐτὴν εἰσίδεται ἡ κοινωνία, ἐπὶ τῆς ὑποθέσεως τῆς διαρκείας αὐτῆς θεμελιουμένη ἢ πρόδοσις τῶν ἐπιστημῶν καὶ τῶν τεχνῶν, αὐτὴν σκοπεύουσι νὰ διαρρυθμίσωσιν οἱ νόμοι καὶ νὰ καταστήσωσιν εὐδαίμονα τὰ ὕλικά καὶ ἡθικά τῆς γῆς ἀγαθὰ. Εἴτε δὲ ἐκληρώθῃ ὑπὸ τῆς μοίρας εἰς τὸν ἄνθρωπον, ἵνα ἐν τῇ ἐπιγίῳ αὐτοῦ σταδιοδρομίᾳ ἐκπληρώσῃ ἡθικόν τινα προορισμὸν καὶ παρασκευασθῇ εἰς μέλλουσάν τινα ὑπαρξίν, ὡς διατείνονται οἱ πνευματισταί, εἴτε ἵνα κλεισθῇ ὀριστικῶς ἐνταῦθα τοῦ βίου τὰ στάδιον, ὡς πάντα τὰ λοιπὰ ζῶα, τὰ ζῴδια καὶ τὰ ζῴφυτα, ὡς φρονοῦσιν οἱ ὕλισται, βέβαιον εἶναι, ὅτι διατελεῖ περιπαθῶς προσηλωμένος εἰς τὸν βίον τούτον, μετ' ἀγωνίας καὶ πικριῶν καταλιμπάνων αὐτόν, καὶ ὅτι ἀποθανὼν ἀναισθητεῖ παντελῶς εἰς τὰ ἀγαθὰ καὶ τὰ κακὰ τοῦ κόσμου τούτου· διὰ τοῦτο δὲ ὁ θάνατος εἶναι ἡ μόνη κατ' ἐξαίρεσιν ἐκ τῶν ἀνθρωπίνων ποινῶν, ἥτις παράγει τὸν μέγιστον μὲν πάσης ἄλλης τρόμον, (τούτου δὲ ἕνεκα, ἂν ὕποτεθῇ ὅτι ἀληθεύει ἡ θεωρία, καθ' ἣν ὁ ἄνθρωπος φέρεται μόνον εἰς τὰς ἀποφάσεις αὐτοῦ ὑπὸ τῆς σχετικῆς ἰσχύος τῆς ἡδονῆς ἢ τῆς ποινῆς, τοποθετούμενος τρόπον τινα ὡς κτῆνος ἐν τῷ μέσῳ τοῦ θελητήρου τῆς ἡδονῆς καὶ τοῦ φόβου τῶν ραβδισμῶν, ὁ δὲ ποινικὸς νόμος σκοπὸν προτίθεται ἁπλῶς νὰ παραλύσῃ διὰ τοῦ φόβου τῆς τιμωρίας τὰ ὠθητικὰ τῆς ἡδονῆς ἐλατήρια, ἀπερ' ἡθελον εἶναι ἐπιζήμια τῇ κοινωνίᾳ, ὁ θάνατος εἶναι κατὰ τοῦτο ἡ ἀποτελεσματικωτάτη τῶν ποινῶν, ὡς ἡ φοβερωτάτη πάσης ἄλλης), ἀλλὰ συγχρόνως εἶναι ἡ μόνη

ποινή, ἥτις μετὰ τὴν ἐκτέλεσιν αὐτῆς οὐδὲν ἔχει πικρὸν ἢ ἐνοχλητικὸν διὰ τὸν ὑποσπάντα αὐτήν, ὡς καταστάντα ἐφεξῆς ἀναισθητον εἰς τε τὰ ἀγαθὰ καὶ τὰ κακὰ τῆς ζωῆς ταύτης. Καταδικαζόμενός τις εἰς τὴν ἐν τῇ φυλακῇ ἐγκατάχεισιν αὐτοῦ δι' ἀδίκημά τι διαπραχθέν ὑπ' αὐτοῦ, ὑφίσταται τὴν ἀλγεινοτάτην στέρησιν τῆς προσωπικῆς αὐτοῦ ἐλευθερίας, τὴν ἀπώλειαν τῶν ἄλλων ἡθικῶν καὶ σωματικῶν ἀπολαύσεων, τὴν ἔλλειψιν τῆς πρὸς τοὺς φίλους καὶ συγγενεῖς συγχῆς αὐτοῦ συναφείας, ἐν δὲ ταῖς στέρησεσι ταύταις, συνοδευομέναις πολλαχοῦ ὑπὸ φρικτέας ἀπομονώσεως, κερδαίνει τὸν ἀναγκαῖον χρόνον εἰς μελέτην θλίψεων τοῦ παρελθόντος αὐτοῦ, εἰς ἀναγνώρισιν πολλᾶκις τῆς ἐαυτοῦ ἀποπλάνησεως, καὶ ὠρούμενος ὑπὸ τῆς μεταμελείας δύναται νὰ ἀσχοληθῇ εἰς τὴν ἐξάλειψιν τῶν ἱχνῶν αὐτῆς· ἂν δ' ἔχῃ φιλοτιμίαν τινά, κατατῆκεται καὶ ὑπὸ τῆς θλίψεως διὰ τὴν ἀπώλειαν τῆς ὑπολήψεως αὐτοῦ, διὰ τὸν κίνδυνον τῆς ἀποβολῆς τῆς πρὸς αὐτὸν ἀγάπης τῶν φίλων αὐτοῦ, διὰ τὸ καταλειφθὸς ὑπὸ τοῖς τέκνοις αὐτοῦ δυσφημον ὄνομα. Ἄλλ' ὁ θανατωθεὶς, ἀναπαυόμενος ἐν τῇ ἀναισθησίᾳ παρὰ τὸ πλευρὸν πολλᾶκις τοῦ χύσαντος τὸ αἷμα ὑπὲρ εὐγενοῦς τινος ἰδέας ἢ διελθόντος τὸν βίον ἐν εὐεργεσίαις, ἀπώλεσε μὲν τὴν ζωὴν, ὡς ἀπώλεσαν πάντες οἱ προὔπαρξαντες ἄνθρωποι καὶ ὡς ἀπολέσουσι πάντες οἱ σύγχρονοι καὶ μεταγενέστεροι αὐτοῦ, ἀλλ' οὔτε ἀγωνίας τύφειν, οὔτε σπαραγμοὺς θλίψεων αἰσθάνεται, οὔτε διὰ τὴν ἀπώλειαν τῆς ὑπολήψεως αὐτοῦ τῆκεται, οὔτε διὰ τὴν δυσφημίαν, ἣν ἐκκληροδότησεν εἰς τὰ τέκνα αὐτοῦ, πικραίνεται. Ὅθεν, ἐνῶ ὡς ἀπειλῇ ἐν τῷ νόμῳ ὁ θάνατος εἰς πρόληψιν μελλόντων ἀδικημάτων εἶναι ὄντως ἡ δραστικωτάτη καὶ φοβερωτάτη ἅμα τῶν ποινῶν, ὡς ποινὴ εἰς τιμωρίαν παρελθόντων ἀδικη-

μάτων στερεῖται παντελῶς τοῦ χαρακτήρος τῆς ποινῆς, διότι ἐπιφέρει μὲν τὴν ἐκμηδένισιν τοῦ ἀνθρώπου, ἀλλὰ δι' αὐτὸ τοῦτο ἀπαλλάσσει πάσης ἀλγηδόνος καὶ θλίψεως, οὐδὲν αἰσθανόμενου τοῦ καταθρομβηθέντος εἰς τὸ μηδέν. Καὶ εἶναι μὲν ἀληθές, ὅτι ἐν τῷ ἀπὸ τῆς καταδικαστικῆς ἀποφάσεως ἄχρι τῆς ἐκτέλεσεως τῆς ποινῆς διαστήματι, ἔλλειπουσιν τῆς ἐλπίδος τῆς χάριτος, ἡ ποινὴ τοῦ θανάτου ἀποτελεῖ τῷ ὄντι ποινήν, καθότι φύσει φιλόζωος ὁ ἄνθρωπος ἐν ἀσχάλλει βλέπων μέλλουσαν νὰ ἐκλείψῃ τὴν ὑπαρξιν αὐτοῦ· ἀλλὰ τοιοῦτου εἶδους ποινὴν ἐπιβάλλει ἡ ἀστοργία φύσις εἰς πάντα σχεδὸν ἄνθρωπον, διότι, ἐκτός τῶν αἰφνυδῶς ἀποθνησκόντων, οἱ λοιποὶ προαισθάνονται ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ τὸ ἐπελευσόμενον αὐτῶν τέλος, συνοδευόμενον ἀτυχῶς συνηθέστατα καὶ ὑπὸ σωματικῶν ὀδυνῶν καὶ βασάνων· ἐπὶ δὲ πολλοὺς ὁμοίως ὁ πόλεμος εἰς τὸν ὑπὲρ τῆς ἐλευθερίας τῶν ὁμοίων αὐτῷ πικτόντα ἐπὶ τοῦ πεδίου τῆς μάχης στρατιώτην. Ὡς δὲ καὶ οἱ ἐκ παλαιῶν ἐπὶ χρόνιων νοσημάτων πάσχοντες καὶ οἱ ἐκ τραύματος θανατηφόρου κινδυνεύοντες δὲν ἀποβάλλουσι τὴν ἐλπίδα τῆς σωτηρίας αὐτῶν, οὕτω καὶ ὁ εἰς θάνατον καταδικασθεὶς, καὶ εἰς τὴν λαιμητόμον ἐπὶ ἀπαγομένως, κολακεύεται ὑπὸ τῆς ἐλπίδος, ὅτι, ἐπαυφελούμενος ἐξ εὐτυχῶν περιστάσεων, θέλει διαφύγει τὸν θάνατον. Ὅθεν ἡ ποινὴ τοῦ θανάτου δὲν εἶναι ἀληθὴς ποινὴ.

Πρὸς μείζονα διασάφησιν τοῦ πράγματος ἐξετάσωμεν τὰς διαφορὰς περὶ τοῦ τελικοῦ σκοποῦ τῆς ποινῆς καὶ τῆς δικαιολογητικῆς ἀρχῆς αὐτῆς θεωρεῖται. Πολλοὶ ἀνεπτύχθησαν, ὡς γνωστὸν, περὶ τοῦτου θεωρεῖται, ἀλλ' ὁ αἰσθητὸς ἐξ αὐτῶν καὶ ἂν ἦναι ἡ ὀρθὴ περὶ ποινῆς θεωρία, ἡ ποινὴ τοῦ θανάτου εἶναι ἀσκοπος καὶ ἀπρεπής· Ἐάν σκοπὸν ἔχῃ ἡ ποινὴ, ὡς ἐφ' ἑρμηνείᾳ Leibnitz, εἴην ἀποκατάστασις διὰ

τῆς τιμωρίας», ἥ, ὡς ἐξεφράζετο ὁ Rossi, «τὸν ἐξιλασμόν, ἥτοι τὴν ἐξαγόρασιν τοῦ ἀδικήματος διὰ τῆς κακώσεως; ἡ ἄλλαις λέξεσι, τὴν ἠθικὴν ἐπ' ἀνὸρῳσιν τοῦ ἀδικήματος, ἀπαιτεῖται ἡ διὰ τῆς ποινῆς ἐπιβολὴ θλίψεως, ἴσης πρὸς τὴν ἔκτασιν τοῦ ἀδικήματος εἰς πρόκλησιν μεταμελείας καὶ τύψεων συνειδήσεως: ὑπὸ τὴν θεωρίαν δὲ ταύτην, ἣν ἀτελῶς μὲν ἀλλὰ πρῶτος ἐθεμελίωσεν ὁ Σέλδεν, ἡ ποινὴ εἶναι «πικρὸν τι φάρμακον ἱκανὸν νὰ θεραπεύσῃ τὴν ἀσθενοῦσαν ψυχὴν, ὡς κακόν, ὅπερ συμφέρει καὶ ἀγοράζει τὸ κακὸν τοῦ ἀδικήματος». 'Αλλ' ἡ ποινὴ τοῦ θανάτου ἐκτελουμένη δύναται νὰ προκαλέσῃ εἰλικρινῇ μεταμέλειαν, ἀγωνίας τύψεως, καθαρσιν τῶν διαβήσεων τῆς ψυχῆς; Οὐχὶ βεβαίως, διότι διὰ τοῦ θανάτου παύει ἡ ζωὴ καὶ μετ' αὐτῆς συμπαύει ἡ αἰσθησις. 'Εάν δέ, ὡς ἐφ' ὅναι ὁ Έγκε, ὁ πράττων κολάσιμόν τινα πράξιν, ἐκπίπτει ὡς ἄνθρωπος καὶ ὡς πολίτης, ἐφ' ὅσον δὲ ἡ πράξις αὕτη δὲν ὀφίσταται τὴν ἐξιλασμόν, δεινός τις νὰ θεωρηθῇ ὡς ἄρρωστος: πρὸς θεραπείαν δὲ ἡ κοινωνία ἔχει τὸ δικαίωμα καὶ τὴν ὑποχρέωσιν ν' ἀπαιτήσῃ παρὰ τοῦ ἐνόχου τὴν ἠθικὴν ἀντιστοιχίαν τοῦ βελτίωσιν, ἡ δὲ βελτίωσις αὕτη εἶναι ὁ σκοπὸς καὶ τὸ μέτρον τῆς ποινῆς, ἀπαιτεῖται τότε νὰ θεωρηθῇ ὁ ἔνοχος ἄρκούντως τιμωρούμενος, ὅσας βεβαιούται ἡ εἰκάζεται ἡ ἠθικὴ αὐτοῦ βελτίωσις. 'Αλλ' ἡ ποινὴ τοῦ θανάτου δύναται νὰ βελτιώσῃ τὸν ἔνοχον; Πολλοὶ γε καὶ δεῖ, διότι ἕκείνος ἀναπαύεται εἰς τοὺς κόλπους τῆς αἰωνιότητος. 'Εάν δέ, ὡς ὑποδείκνυσιν ὁ Γκρόλμαν, μοναδικὸς σκοπὸς τῆς ποινῆς εἶναι τὸ ἀσφαλίζειν τὴν κοινωνίαν κατὰ τῶν νέων ἀδικημάτων, ὅπερ ὁ ἔνοχος ἐδύνάτο νὰ πράξῃ, ἡ ἐάν, ὡς ὁ Μαρτίνος, βάσις τοῦ δικαίου τοῦ τιμωρεῖν ἦναι τὸ δικαίωμα τῆς νομίμου ἀμύνης, μεταβιβαζόμενον ἀπὸ τῶν ἀτό-

μων εἰς τὴν κοινωνίαν, πρόκειται δὲ οὐχὶ νὰ τιμωρηθῇ τὸ τετελεσμένον κακόν, ἀλλὰ νὰ προληφθῇ διὰ τῆς τιμωρίας τὸ μέλλον κακόν, ἔχει μὲν τὸ Κράτος τὸ δικαίωμα καὶ τὸ καθήκον νὰ ἀποτρέψῃ τὸ ἀδικήσαντα διὰ τῆς φυλακίσεως μελλουσῶν ἀδικῶν πράξεων, ἐκασφαλίζον δι' αὐτῆς τὴν ἀδιαταραξίαν τῶν πολιτῶν, ἀλλὰ οὐχὶ καὶ νὰ θανατώσῃ ἀσκοπῶς. 'Η θεωρία αὕτη τοῦ Γκρόλμαν, ὡς καὶ πᾶσαι αἱ σχετικαὶ θεωρίαι, εἶναι ἴσως αἱ κατ' ἐξοχὴν ἀντικείμενα: εἰς τὴν θανατικὴν ποινὴν, διότι ἀναμφισβήτητον εἶναι, ὅτι δὲ ἐπιτρέπεται νὰ φονεύσῃ τις προσβολὰ ἀποπλησθέντα καὶ δέσμιον, ὅταν μάλιστα διαθέτῃ τις, ὡς ἡ ἐπικράτεια, πληθὺν δεσμοφυλάκων, στρατιωτῶν καὶ πεφρουρημένων φυλακῶν. 'Εάν τέλος, ὡς πρὸς θεοῦσι πολλοὶ ἕτεροι φιλόσοφοι καὶ νομολόγοι, ἀποστολὴ τῆς ποινικῆς δικαιοσύνης ἦναι ἡ διατήρησις τῆς κοινωνικῆς τάξεως, ἡν αὕτη ἀπεργάζεται διὰ τῶν νόμων καὶ τῶν ἀποφάσεων (διὰ τοῦ νόμου μὲν περιοχόντος τὴν θέσιν καὶ ἀπειλὴν, διὰ δὲ τῆς ἀποφάσεως ἐφαρμοζούσης αὐτὴν τὴν ἀπειλὴν εἰς τοὺς αὐτοῦ τοῦ νόμου παρὰ τῶν νόμων, ἐπιβαλλόντων ποινὴν ἀνάλογον πρὸς τὴν βαρύτητα τοῦ ἐγκλήματος καὶ τὴν σπουδαιότητα τῆς κοινωνικῆς βλάβης, πρὸς τὸ ἀντιοῦσαν μὲν τὴν ἐπανάληψιν παρομοίων πράξεων, τιμωροῦσαν δὲ τὴν παράβασιν, ἡ ποινικὴ δικαιοσύνη δὲν ἔχει μὲν σκοπὸν ἀποκλειστικὸν τὴν ἐξιλασμόν τοῦ ἐγκλήματος, ἀλλ' οὐχὶ ἥττον θεωρεῖ τιμωρητικὸν τὸν παραβάτην διὰ θλίψεων καὶ στερήσεων ἐπιβαλλομένων αὐτῷ. Πρὸς μὴ μόνον ποινικὴν θεωρίαν, ἀγρίαν καὶ βάρβαρον, ἐγκαταλειφθεῖσαν ἀπὸ τῆς προληπτικῆς ἐκασφαλίσσεως ὑπὸ πάντων, ὁ θάνατος συμβιβάζεται, ἥτοι τὴν θεωρίαν καθ' ἣν ἡ κοινωνία, θεωροῦσα ἀναγκαῖον νὰ προστατευθῇ καὶ διατηρηθῇ, ἀπαλλασσομένη τῶν ἐγκλημάτων, τιμωρεῖ αὐτὰ, καὶ

τοι καὶ ὁ ἄνθρωπος ἀξιοπαύων, ὡς ἐπάγοντα ἐν τῇ κοινωνίᾳ τὴν ταραχὴν, οὐ ἔνεκα ἀνάγκῃ ἐπιτακτικὴ νὰ κατασταλῶσι, συγκρατεῖ δ' οὕτω τὰ πνεύματα διὰ τῆς καταπληξείας καὶ καταδამάζει τὰ πλήθη διὰ τοῦ τρόμου.

Ἡ θεωρία αὕτη ὑπολαμβάνει τὸν κατηγορούμενον ὡς θυμὰ ἀναγκαῖον χάριν τοῦ δημοσίου τρόμου καὶ μεταβάλλει τὴν κοινωνίαν εἰς συμμορίαν ληστρικὴν, πειρωμένην νὰ σωθῇ διὰ μέτρων ἀπανθρώπων.

Ἐν ἔτει 1844 προϋτάθῃ καὶ παρ' ἡμῶν κατὰ τὴν συζήτησιν τοῦ πρώτου ἡμῶν Συντάγματος ἡ κατάργησις τῆς θανατικῆς ποινῆς, ἀλλ' ἀπεκρούσθη, ὡς θεωρηθεῖσα ἀσύμφορος. Τούναντίον δὲν ἐβίχθη ποσῶς τὸ ζήτημα ἐν τῇ Ἐθνικῇ Συνελεύσει τοῦ 1862, εἰ καὶ ἄλλαι τινὲς ἐπικράτειαί εἶχον δώσει ἤδη τὸ παράδειγμα τῆς καταργήσεως. Ἐν Ὁλλανδίᾳ, ἐν Πορτογαλίᾳ, ἐν τισὶ πολιτείαις τῆς μεσημβρινῆς Ἀμερικῆς, ἐν Ἰταλίᾳ, ἐν Ρουμανίᾳ εἶναι οὐχ ἥττον ἀπὸ ἱκανῶν ἑτῶν καταργημένη (ἐν Ἰταλίᾳ μὲν διὰ τοῦ τελευταίου αὐτῆς ποινικοῦ νόμου τοῦ ἔτους 1890, ἐν Ὁλλανδίᾳ δὲ διὰ τοῦ Ποιν. νόμου τῆς 3 Μαρτίου 1881, ἐν Ρουμανίᾳ διὰ τοῦ Συντάγματος τοῦ 1866). Ἐν Γερμανίᾳ δὲ διατηρεῖται μὲν, ἀλλ' ἀπὸ τοῦ ἔτους 1870 ἔνεκα μόνον προμελετημένου φόνου καὶ ἔνεκεν προσδοκίᾳ τῆς πατρίδος. Ἀλλ' ἐν Αὐστρίᾳ, καταργηθεῖσα πρὸ πολλοῦ, ἐπανακαθιερώθη πρὸ τινας.

Θ. Ν. Φλογαίτης

Θάνατος πολιτικός (mort civile) καλεῖται ἡ ἄλλοτε δυνάμει τῶν τότε ἰσχυόντων νόμων κατάστασις τοῦ καταδικασθέντος εἰς δεσμὰ διὰ βίου, καθ' ἣν θεωρεῖται οὗτος μὴ ζῶν, ὅθεν ἡ περιουσία αὐτοῦ περιέρχεται εἰς τοὺς κληρονόμους αὐτοῦ, ὁ γάμος αὐτοῦ θεωρεῖται διατελευμημένος, δὲν δύναται νὰ διακατέχῃ ἢ νὰ κτᾶται τι, οὐδὲ νὰ ἐμφανίζηται εἰς

τὸ δικαστήριον ὡς διάδικος ἢ ὡς μάρτυς κτλ. Ὁ πολιτικὸς θάνατος, καθιερωθεὶς καὶ παρ' ἡμῶν διὰ τοῦ 7 άρθρου τοῦ Ποινικοῦ ἡμῶν νόμου, καταργήθη ἐπὶ τῆς μεταπολιτεύσεως τοῦ Ὀκτωβρίου διὰ θεσπίσματος τῆς Προσωρινῆς κυβερνήσεως, ἐπανακαταργήθη δὲ διὰ τοῦ άρθρου 18 τοῦ τελευταίου Συντάγματος ἡμῶν (τοῦ ἔτους 1864).

Θ. Ν. Φλογαίτης.

Θανάτου έπακολουθήματα (Ποιν. δικ.). Κατὰ τὸν ἡμέτερον ποινικὸν νόμον (συνωδὸς οὐ μόνον πρὸς τὰ Βασιρικά νομοσχέδια τοῦ 1827 καὶ τοῦ 1831, ἀλλὰ καὶ πρὸς πολλοὺς τῶν νῦν ἰσχυόντων ἁλλοδαπῶν ποιν. νόμων, οἷον τὸν Βασιρικόν, τὸν Πρωσσικόν, τὸν Ὁλδεδουργικόν, τὸν Ἀγγοβερικόν) πρὸ θάνατος τοῦ ἐνόχου ἐξαλείφει τὴν ποινὴν αὐτοῦ ἐκτὸς τῶν τελεσιδικῶς καταγνωσμένων χρηματικῶν ποινῶν ἢ προστίμων (ἄρθ. 118). Ὅθεν, ἀποθανόντος μὲν τοῦ καταδίκου μετὰ τὴν τελεσιδικίαν τῆς καταδικαστικῆς ἀποφάσεως, ἢ δι' αὐτῆς τυχρὸν ἐπιβαλλομένη χρηματικὴ ποινὴ ἢ πρόστιμον ἐκτελεῖται κατὰ τῶν κληρονόμων αὐτοῦ. Ἐξ ἐναντίας ἀποθανόντος τοῦ καταδίκου πρὸ τῆς τελεσιδικίας τῆς ἀποφάσεως, (πολλῶν δὲ μᾶλλον πρὸ τῆς ἐκδόσεως ἀποφάσεως), ἐξαλείφεται παντελῶς ἡ ποινὴ καὶ ἐπομένως οὐδὲ αἱ διὰ τῆς ἀποφάσεως καταψηφισθεῖσαι δικαστικαὶ δαπάναι ἐπιτρέπεται νὰ εἰσπραχθῶσιν ἐκ τῆς περιουσίας αὐτοῦ. Κατὰδὲλον δὲ, καίπερ σιωπῶντος τοῦ νόμου, ὅτι καὶ τὰ πράγματα, ὧν διετάχθη ἡ δήμευσις, συνωδὸς πρὸς τὸν ποινικὸν νόμον (ἄρθ. 243, 260, 264, 400, 561, 564, 572, 574, 582, 600, 621, 665, 686, οἷον τὰ νενοθευμένα μέτρα καὶ σταθμά, τὰ ἐργαλεῖα τῆς παραχαράξεως καὶ κιβδηλείας κτλ.), δημεύονται μὲν, ἐὰν ἡ δήμευσις ὑπαγορεύηται ὑπὸ τοῦ δημοσίου συμφέ-

ροντος διὰ τὸ ἐπιβλαβὲς τῶν ἰδιοτήτων αὐτῶν, δὲν δημεύονται δέ, ἐὰν ἡ δήμευσις ἀποβλέπη εἰς μόνην τὴν τιμωρίαν τοῦ ἐνόχου διὰ τῆς στέρσεως καὶ ἀπαλλοτριώσεως ὀρισμένων ἀντικειμένων τῆς περιουσίας αὐτοῦ.

Β. Ν. Φλογαίτης.

Θεωρήτρον καλεῖται τὸ εἰς τὴν παρθένον διὰ τὴν τῆς παρθενίας τιμὴν ὑποχρεωτικῶς δωρούμενον ὑπὸ τοῦ συζύγου, ἰσούμενον πρὸς τὸ δωδέκατον τῆς προικῆς, οὗ τὴν πλήρη καὶ ἀπεριόριστον κυριότητα ἔχει ἡ σύζυγος, καὶ ἐὰν, θανόντος τοῦ δωρουμένου, προβῇ εἰς δευτέρον γάμον (Ἐξαβιδίου Ἀρμενοπούλου τίτλου Δ κεφ. ιγ' § 3 καὶ 4). Τῆς περὶ θεωρήτρον διατάξεως μὴ πηγαζούσης ἀπὸ αὐτοκρατορικῆς διατάξεως, ἔπεται ὅτι αὕτη δὲν ἰσχύει παρ' ἡμῖν.

Παραπλήσιον τῷ θεωρήτρῳ εἶναι τὸ κατ' ἔθιμον ἐνισχυτὸ τῆς Ἑλλάδος ὑπὸ τῆς γῆρας δωρούμενον τῷ νεαρῷ αὐτῆς δευτέρῳ συζύγῳ, οὗ τὴν κυριότητα κτᾶται ἀμετακλήτως ὁ ἀνὴρ, γνωστὸν κοινῶς ὑπὸ τὸ ὄνομα Π α λ λ η κ α ρ ι ᾶ τ ι κ ο ν (Δ. Π. 246 τοῦ 52).

Β. Ν. Φλογαίτης.

Θύρα ἴδε Κατάληψις.

Θησαυρός (thesaurus) καλεῖται ἐν τῷ ἀστικῷ δικαίῳ πᾶν κεκρυμμένον ἢ κατωρυγμένον πρᾶγμα, ἐκ τύχης ἀνακαλυφθὲν, ἐφ' οὗ οὐδεὶς δύναται νὰ ἀποδείξῃ δικαίωμα κυριότητος. Ἀνήκει δὲ ὅλου μὲν τοῦ θησαυροῦ ἡ κυριότης εἰς τὸν εὐρόντα αὐτὸν ἐν ἰδίῳ τόπῳ, εἰ δ' εὐρέθῃ οὗτος εἰς τόπον ἀλλότριον, εἰς μὲν τὸν εὐρόντα ἀνήκει τὸ ἥμισυ, εἰς δὲ τὸν κύριον τοῦ τόπου τὸ ἕτερον ἥμισυ (Ν. 31 § 1 Πανδ. (41. 1), Ν. 31 Βασιλ. (50. 1), § 39 Εἰσηγ. (2. 1), μοναδ. Ν. Κωδ. (10. 15). Γαλλ. κώδικος 716. Σχ. Ἑλλ. Ἀστ. Κωδ. 591). Ἐκ τοῦ ἀνωτέρω ὀρισμοῦ τῆς λέξεως θησαυρός προκύπτει ὅτι δὲν εἶναι

θησαυρός, ἄρα οὐδὲ περιέχεται εἰς τὴν κυριότητα τοῦ εὐρόντος, πρᾶγμα τι καλυφθὲν ὑπὸ τινος ἐν τινι τοίχῳ ἢ ὑπὸ τὴν γῇ πρὸς φύλαξιν αὐτοῦ. Διὸ καὶ ἂν ὁ κύριος τοῦ κεκαλυμμένου πράγματος πωλήσῃ τὸν τόπον, ἐπικληθαιόμενος τοῦ αὐτοῦ κεκρυμμένου πράγματος αὐτοῦ, δύναται νὰ ἀνακαλέσῃ αὐτὸ ἀνακαλυπτόμενον ὑπὸ τοῦ ἀγοραστοῦ (Ν. 31 § 1 Πανδ. (41. 1), Ν. 44 Πανδ. (41. 2), Ν. 67 Πανδ. (6. 1)).

Β. Ν. Φλογαίτης.

Θρασύτας κατὰ τῆς ἀρχῆς.

ἴδε Ἀπειθεία.

Θρησκευτικὴ ἐλευθερία.

Ἡ ἱστορία μαρτυρεῖ, ὅτι ἀπ' ἀρχῆς τῆς ἱμνησίσεως αὐτοῦ ἐν τῷ κόσμῳ ὁ ἄνθρωπος, ἐκκληττόμενος ὑπὸ τῆς μαγείας τῆς φύσεως, ἐν αὐτῇ δὲ τῇ πρωτογένῳ βαρβάρῳ καταστάσει τοῦ ἀνθρωπίνου γένους, πρὶν ἢ εἶ ἀναπτυχθῶσιν αἱ φυσικομαθηματικαὶ ἐπιστῆμαι, καὶ θαμδῶν πρὸς τὰ σπανιώτερα καὶ θορυβώδεστερα φυσικὰ φαινόμενα, οἷον σεισμούς, βροντάς, ἀστραπὰς, ἀερολίθους κτλ., συνέλαβε τὴν ἰδέαν τῆς ἐν τῷ ὕλικῳ κόσμῳ ἢ ἐκτός τοῦ ὕλικου κόσμου ὑπάρξεως ἑνὸς ἢ πολλῶν ἀθανάτων ὄντων, πολλῶ ὑπερτέρων τοῦ ἀνθρώπου κατὰ τὴν διανοητικὴν δύναμιν, εἰς ὧν τὴν παντοκράτορα βούλησιν ἀπέδωκε τὴν ὑπαρξίν αὐτὴν τοῦ κόσμου καὶ αὐτὰ τὰ φυσικὰ φαινόμενα. Ἐπειδὴ δὲ δὲν ἐσχημάτισαν πάντες οἱ ἄνθρωποι κατὰ πάσας τὰς ἐποχὰς καὶ κατὰ πάσας τὰς χώρας τὴν αὐτὴν περὶ Θεοῦ ἔννοιαν καὶ τὴν αὐτὴν περὶ τοῦ τρόπου τῆς πρὸς τὸ ἀνώτατον ὄν ἢ τὰ ἀνώτατα ὄντα λατρείας, ἀλλ' ὁμάδες μὲν τινες ἐπρίσθουσιν ἄλλοιαν περὶ τούτων δόξαν, ἄλλαι δὲ ἄλλοιαν, καὶ ἄλλαι ἄλλοιαν, παρήχθησαν αἱ διάφοροι καὶ πολλαπλᾶ κατὰ τὴν ἀρχαιότητα καὶ τὸν μεσαιῶνα καὶ ἐν τῷ παρόντι θρησκείαι καὶ ἐκκλησίαι. — Εἰς τὴν καθολικὴν ἰ-

στορίαν, καὶ ἰδίως τὴν ἐκκλησιαστικὴν, ἀπόκειται ἡ ἐξιστόρησις τῆς μορφώσεως καὶ τῶν δογμάτων τῶν ἀπ' αἰώνων ἕως τοῦ νῦν διαφόρων θρησκειῶν καὶ ἐκκλησιῶν. Εἰς δὲ τὰς φιλοσοφικὰς καὶ φρενολογικὰς ἐπιστήμας, προκοπὴν ποιούμενας τῷ χρόνῳ, ἀπόκειται ἡ ἐπιστημονικὴ βεβαίωσις ἢ διάφωσις τῆς ἀρχικῆς θρησκευτικῆς ἰδέας, τῆς περὶ ὑπάρξεως Θεοῦ καὶ αὐτοῦ ψυχῆς δηλονότι. "Ὅθεν ἡ περὶ τούτων ἐξέτασις εἶναι ὅλως ἄλλοτρία τοῦ προκειμένου ἄρθρου 'Ἀλλ' ἀνεξαρτήτως τῆς ὁρθότητος τῶν θρησκευτικῶν πεποιθήσεων καὶ τῶν μέσων καὶ τρόπων, τῶν τελετῶν καὶ λιτανειῶν, δι' ὧν αὗται ἐκδηλοῦνται, ὁ ἄνθρωπος, τὸ μέλος τῆς κοινωνίας, ὁ πολίτης ἔχει τὸ δικαίωμα νὰ πιστεύῃ ὅ,τι θεωρεῖ ὀρθόν περὶ Θεοῦ καὶ συνῶδ' πρὸς αὐτὸ νὰ ρυθμίσῃ τὴν ἐξωτερικὴν αὐτοῦ λατρείαν. — Ἀλλὰ τὸ δικαίωμα τοῦτο δὲν εἶναι πραγματικόν, ἢ τοῦλάχιστον πληρὲς, ὅσῳκις ἔνθεν μὲν ἡ θρησκεία, ἣν προσβύει· ἡ πλειονοψηφία ἐπικρατείας τινὸς, τυγχάνει τῆς ἐξαιρέτου προστασίας τῶν νόμων, θεωρουμένη ἐπισκροῦνται δὲ ἐκ τοῦ δημοσίου ταμείου οἱ θρησκευτικοὶ λειτουργοὶ τῆς ἐκκλησίας αὐτῆς ἢ ἐνιοὶ αὐτῶν, ὡς ἱεροκλήρυκες, ἐπίσκοποι κτλ., καὶ παρεμποδίζεται ἡ ἐλευθέρη διδασκαλία καὶ μετάδοσις τῶν ἀντιθέτων αὐτῇ θρησκευτικῶν δογμάτων, ἤτοι ὁ προσηλυτισμὸς. ἔνθεν δὲ ἡ ἐκκλησία ἐπεμβαίνει εἰς τὰ τῆς πολιτείας, καὶ πράξεις ἀστικαὶ τῶν πολιτῶν περιβάλλονται κύρος μόνον διὰ τῆς εὐλογίας τῆς ἐκκλησίας ἢ τῆς παρεμβάσεως ἐκκλησιαστικῶν λειτουργῶν. Καὶ ἂν θεωρηθῇ ἀληθὲς τὸ λογικῶς παράτοπον δόγμα, ὅτι τὰ πεπληνημένα θρησκευτικὰ φρονήματα, αἱ στρεβλαὶ περὶ Θεοῦ δοξασίαι, δύνανται νὰ ἐπενέγκωσι τὴν αἰώνιαν τιμὴν καταδικὴν ἐν τῇ μελλούσῃ ζωῇ (καὶ ὀνομάζομεν τὸ δόγμα τοῦτο λογικῶς παράτοπον, διότι

ἕκαστος κρίνει καὶ σκέπτεται καθ' ὃν ὑπὸ τῆς φύσεως ἐπικραίῃ βιβλὸν διανοητικῆς καὶ κριτικῆς δυνάμεως καὶ καθ' ὃ παρὰ τῆς ἀνατροφῆς καὶ τῆς τύχης ἔλαβε μέτρον παιδείας καὶ γνώσεων, ἐπομένως ἀπὸ χρηστοῦ καὶ συνεϊδότης πιστεύει, ὅ,τι πιστεύει, διὸ εἶναι ἄδικος ἡ τιμωρία αὐτοῦ), εἰς τὸν πάνσοφον καὶ πανοικτίρμονα Θεόν, τὸν τὴν ἀλήθειαν εἰδῶτα καὶ ἐτάζοντα καρδίας καὶ νεφροῦς, δέδοται ἡ κρίσις τῶν θρησκευτικῶν ἐκάστου φρονημάτων καὶ ἡ κατὰ ταῦτα ἀμοιβὴ ἢ τιμωρία τῶν ἀνθρώπων. Εἰς τὸν ἄνθρωπον δ' ἐπ' οὐδενὶ λόγῳ εἶναι ἐπιτετραμμένον νὰ παραβιάζῃ τὴν θρησκευτικὴν συνείδησιν τοῦ ἄλλου, νὰ ἐπιβάλῃ τοῦτο ἢ ἐκεῖνο τὸ θρησκεύμα διὰ τῆς βίας τῆς ἐξουσίας ἢ διὰ τῆς βίας τῶν νόμων. Ἡ ἐν ἐκστάτῃ κοινωνίᾳ κοινωνικὴ ἐξουσία, καθήκον ἔχουσα νὰ προνοῇ περὶ τῆς ἀπαλλαγῆς τῆς κοινωνίας τῶν ἐπιβουλῶν, εἴτε μελῶν αὐτῆς ταύτης τῆς κοινωνίας, εἴτε ἄλλων ἐν συνόλῳ κοινωνιῶν, καὶ τῆς προστασίας τῆς ἐλευθερίας ἐνεργείας τῶν φυσικῶν τοῦ ἀνθρώπου δυνάμεων καὶ δικαιωμάτων, ἐν ἐνὶ λόγῳ τῆς συντηρήσεως τῆς τάξεως, δέον νὰ περιβάλληται καὶ τὴν πρὸς τοῦτο ἀναγκαίαν ἐξουσίαν καὶ δύναμιν· ἀλλὰ πέραν τοῦ ὅριος τοῦτου οὐ θέμις ἐκτείνεσθαι τὴν δύναμιν αὐτῆς. Τί φρονεῖ ἕκαστος, καὶ κατὰ τίνα τρόπον λατρεύει ἢ μὴ τὸν Θεόν, δὲν ἔχει τὸ δικαίωμα, δὲν ὑπάρχει ὁ λόγος νὰ ἐξετάσῃ, καὶ, ὡς ὁ Μέγατος Πρωτοπρεσβύτερος ἡγεμὼν Φρειδερίκος ἔλεγεν, αἷς ἕκαστον ἀπόκειται νὰ φρονεῖ περὶ τῆς ἰδίας ψυχικῆς σωτηρίας. *«Vie que tout le monde fit son salut à sa façon»*. Ἐπειδὴ δὲ καθ' ὃ ἡ θρησκευτικὰ φρονήματα ἔχει ἕκαστος, ἀκολουθεῖ τοῦτον ἢ ἐκεῖνον τὸν τρόπον τῆς λατρείας καθ' ὃν δ' ἀκολουθεῖ τρόπον, ἔχει ἀνάγκην ἢ οὐ ἱεροτελεστιῶν κατὰ τὴν ἐνεργείαν πράξεων τινῶν τοῦ ἀστικοῦ βίου, ὡς κατὰ τὴν ἐνεργείαν γάμου, εἶναι ἄ-

τοποὶ ἔνθεν μὲν ἡ ἀνάμιξις τῆς ἐκκλησίας ἢ τῶν ἐκκλησιῶν εἰς τὰ τῆς πολιτείας, ἄτοπος ἐπομένως εἶναι· ὁ ἀνευ ἱεροτελεστίας τελούμενος γάμος νὰ θεωρῇται ἄκυρος ὑπὸ τοῦ νόμου, καὶ νὰ καθιερωθῇ ἡ ἀνάγκη τῆς προσφυγῆς εἰς ἀρχιερέα δι' ἀναφορὰς πρὸς κατόρθωσιν τοῦ διαζυγίου· ἔνθεν δὲ ἡ ἀνάμιξις τῆς πολιτείας εἰς τὰ τῆς ἐκκλησίας, ὅθεν ἄτοπος ὁ ὑπὸ τῆς ἐκτελεστικῆς ἐξουσίας ἢ τῇ ἐγκρίσει τῆς ἐξουσίας ἰορισμὸς ἀρχιερέων ἢ ὁ διὰ νόμου κανονισμὸς προόντων ἱερέων, ἢ οἰκιοποίησις, ἔστω καὶ μέχρι τινὸς σημείου μόνον, τῆς παρακαταθήκης τῆς πνευματικῆς τῶν ψυχῶν ἡγεμονίας, ἣν αἱ ἐκκλησίαι διαπιστεύουσιν εἰς τὰς χεῖρας τῶν ἐκκλησιαστικῶν λειτουργῶν.

Ἐξετάσωμεν ἤδη κατὰ πόσον καθιέρωσαν τὴν θρησκευτικὴν ἐλευθερίαν τὰ διάφορα πολιτεύματα. Οὐ μόνον ὑπὸ τὰ ἀντιπροσωπικὰ πολιτεύματα, ἀλλὰ καὶ ὑπ' αὐτὰ τὰ ἄκρατα μοναρχικὰ, πάντα τὰ χριστιανικὰ κράτη καθιέρωσαν ὡς δόγμα πολιτικὸν τὴν λεγομένην ἐλευθερίαν τῆς θρησκευτικῆς συνειδήσεως, ἢ ἄλλως ἀνεξέθρησκίαν καλουμένην, καὶ ὑπὸ τὸ ὄνομα τοῦτο ἐχορήγησαν εἰς ἕκαστον τῶν διαφόρων θρησκευμάτων τὸ δικαίωμα τοῦ ἀπολαβεῖν ἀκράτου ἐλευθερίας περὶ τὰς τελετὰς καὶ τοὺς κανόνας τῆς ἰδίας λατρείας. Ἄλλ' ἢ μέχρι τοῦ σημείου τούτου χορηγηθεῖσα εἰς τὰ διάφορα θρησκευματα ἐλευθερία δὲν ἀποτελεῖ, ὡς προείπομεν, τὴν θρησκευτικὴν ἐλευθερίαν. Θρησκευτικὴ ἐλευθερία, οἶαν προὔδειξαμεν, θρησκευτικὴ ἐλευθερία πλήρης, ὅφ' ἦν τὸ κράτος οὐδὲως ἀναμίγνυται εἰς τὰ θρησκευτικὰ, αἱ δὲ ἐκκλησιαστικαὶ δοξασαὶ εἶναι ὅλως ἀλλότριαι τῆς πολιτείας, ὑπάρχει μέχρι τοῦ νῦν μόνον ἐν ταῖς Ὁμοσπονδοῖς πολιτείαις τῆς Βορείου Ἀμερικῆς καὶ ἐν Ὀλλανδίᾳ, ὧν τὸ πολίτευμα οὐδεμίαν ἀναγράφει θρησκείαν ἐπικρατοῦσαν, οὐδαμῶς ἀπαγο-

ρεῖ τὸν προσηλυτισμὸν, οὐδαμῶς κανονίζει καὶ ρυθμίζει τὰ τῆς δεῖνα ἢ δεῖνα ἐκκλησίας· ἐπομένως πᾶσα θρησκεία ἐλευθέρως ἐκδηλοῖ καὶ ἀναστῆλοι τὰ δόγματα αὐτῆς, καὶ πᾶν δόγμα δύναται νὰ συστήσῃ τὴν ἐκκλησίαν αὐτοῦ καὶ τὰ προσηλυτιστικὰ αὐτοῦ σχολεῖα κατὰ τὸ δοκοῦν. Ἐν ταῖς λοιπαῖς ἐπικρατείαις δὲν ἀπεξενώθησαν ἔτι τοῦ ζυγοῦ τῆς πρὸς τὸ ἐπικρατοῦν θρησκεῦμα προσηλωσεως καὶ τῆς ἀναμίξεως μέχρι τινὸς σημείου τῆς πολιτείας εἰς τὰ τῆς ἐκκλησίας. Οὕτως ἐν Ἀγγλίᾳ θεωρεῖται ὁ βασιλεὺς κεφαλὴ τῆς ἐκκλησίας, ὡρίσμενοι ἐπίσκοποι μετέχουσι τῶν συνεδριάσεων τῶν νομοθετικῶν σωμάτων κτλ., πολλαχοῦ δὲ ἐπικρατεῖ πλήρης ὑποβολὴ τῆς ἐκκλησίας ἢ τῶν ἐκκλησιῶν εἰς τὴν πολιτείαν. Ἐν Βελγίῳ δὲ δὲν ὑπάρχει μὲν ἐν τῇ πολιτεύματι, ὡς ἐν ἄλλοις ἡπειρωτ. πολιτεύμασι, κεφάλαιον ἴδιον περὶ θρησκείας, ἀλλ' οὐχ ἦτον δὲν ἀνεπτύχθη ἔτι ἡ θρησκευτικὴ ἐλευθερία καθ' ὅλην αὐτῆς τὴν ἔκτασιν. Οὐχ ἦτον καὶ ἐν Ἀγγλίᾳ καὶ ἐν Γαλλίᾳ καταφανὴς ἀπὸ τινος διαφρίνεται τάσις εἰς τὴν διάφρηξιν τῶν μέχρι πρό τιος δεσμευόντων τὴν πολιτείαν θρησκευτικῶν δεσμῶν. Καὶ ἐν πρώτοις τῇ 1882 ἔτει ἡ μὲν Βουλὴ τῶν Δόρδων, τὸ συντηρητικώτατον τῶν σωμάτων, ἀπεφάνετο, ὅτι καὶ ἄθροισι δύνανται νὰ ἀποτελῶσι μέρος τοῦ Κοινοβουλίου· ἐν δὲ τῇ Γαλλίᾳ ἐπετρέπη μὲν τοῖς μάρτυσι, τοῖς ἀνομολογοῦσιν ἑαυτοὺς ἀθέους, νὰ ὁμνῶσιν ἐπικαλούμενοι τὴν ἰδίαν τιμὴν καὶ συνειδήσιν· κατηργήθη δὲ ἡ ἐν τοῖς δημοτικοῖς σχολείοις ὑποχρεωτικὴ θρησκευτικὴ διδασκαλία καὶ ὠβελίσθη τὸ σημεῖον τοῦ σταυροῦ ἀπὸ τῶν δημοσίων οἰκοδομῶν.—ἀλλὰ καὶ ἐν τῇ φιλοθρησκοτάτῃ Ἰσπανίᾳ ἐπετρέπη ἀπὸ τοῦ 1883 τοῖς βουλευταῖς τὸ ὁμνῶν εἰς τὴν ἰδίαν αὐτῶν τιμὴν.

Ἐξεταστέον ἤδη τὰ παρ' ἡμῖν. Παρ'

ἡμῖν τὸ Σύνταγμα διὰ τῶν δύο πρώτων αὐτοῦ ἄρθρων, ἀποτελούντων τὸ κεφάλαιον τὸ ἐπιγραφόμενον περὶ θρησκείας, ἐπιτρέπει μὲν τὴν ἀκώλυτον τέλεσιν πάσης λατρείας, ἄλλ' οὐχ ἥττον ἀναγορεύει ἐπικρατοῦσαν θρησκείαν τὴν Ἀνατολικὴν Ὁρθόδοξον Ἐκκλησίαν καὶ ἀπαγορεύει τὸν κατ' αὐτῆς προσηλυτισμὸν διὰ τοῦ 2 ἄρθρου, ὁρίζει δὲ μάλιστα καὶ τὰ τῆς διευθύνσεως τῆς Ἀνατολικῆς Ἐκκλησίας διὰ τοῦ 2 ἄρθρου ὡς ἐξῆς: «Ἡ Ὁρθόδοξος Ἐκκλησία τῆς Ἑλλάδος, κορυφὴν γνωρίζουσα τὸν Κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστόν, ὑπάρχει ἀναποσπάτως ἡνωμένη δογματικῶς μετὰ τῆς ἐν Κωνσταντινουπόλει Μεγάλτης καὶ πάσης ἄλλης Ὁρθοδόξου τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας, τηροῦσα ἀπαρσαλεύτως, ὡς ἐκεῖναι, τοὺς τε Ἀποστολικούς καὶ Συνοδικούς κανόνας καὶ τὰς ἱερὰς παραδόσεις· εἶναι δὲ αὐτοκέφαλος, ἐνεργοῦσα ἀνεξαρτήτως πάσης ἄλλης Ἐκκλησίας, τὰ κυριαρχικὰ αὐτῆς δικαιώματα καὶ διοικεῖται ὑπὸ Ἱερᾶς Συνόδου ἀρχιερέων». Ἐκ τούτων δῆλον, ὅτι ἡ διὰ τοῦ συντάγματος καθιερωμένη παρ' ἡμῖν θρησκευτικὴ ἐλευθερία δὲν εἶναι πλήρης, διότι ἀναγορεύεται θρησκεία τις ἐπικρατοῦσα καὶ ἀπαγορεύεται ὁ κατ' αὐτῆς προσηλυτισμός. Καὶ ἡ μὲν ἀναγόρευσις ἐπικρατοῦσης θρησκείας εἶναι μὲν ἐπιστημονικῶς καταδικαστέα ἁλλὰ, τυπικῇ ὁλως οὔσα, οὐδὲν ἔχει τὸ ἐπιλήψιμον κατ' οὐσίαν. Ἀλλ' ἡ ἀπαγόρευσις τοῦ προσηλυτισμοῦ εἶναι προφανῶς σκανδαλώδης παραβίασις τῶν ἀρχῶν τῆς ἐλευθερίας καὶ ἀπαίσιον πρόχωμα κατὰ τῆς ἐπιστημονικῆς προόδου. Ἡ Ἀνατολικὴ Ὁρθόδοξος τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησία, ἡ

καὶ ἐν γένει ἡ χριστιανικὴ, ἡ εἶναι ἀληθὴς ἡ δὲν εἶναι. Εἰ μὲν τὸ πρῶτον, οὐδαμῶς δύναται νὰ κλονήσῃ τὰ ἱερὰ καὶ ἀκράδαντα αὐτῆς θεμέλια καὶ τοῦ σωφρονισμοῦ ἡ προσηλυτιστικὴ ἐνέργεια. «Καὶ πύλαι ᾄδου οὐ κατισχύουσιν αὐτῆς» λέγει τὸ ἱερὸν Εὐαγγέλιον. Εἰ δὲ τὸ δεύτερον, τὸ Σύνταγμα, ἀπαγορεύον τὸν κατ' αὐτῆς προσηλυτισμὸν, οὐδὲν ἥττον ἀπαγορεύει ἡ τὸν κατὰ τοῦ ψεύδους πόλεμον, φράσσει δηλονότι τὴν εἰσόδον εἰς τὴν ἀλήθειαν, παρὰ τὰ παραγγέλματα τῆς ἡθικῆς, τῆς φιλοσοφίας καὶ αὐτῆς τῆς μεγάλης τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας. Ὁ μέγας θεμελιωτὴς τῆς καινῆς πίστεως οὐ μόνον δὲν διεκώλυσε τὴν εἰσόδον εἰς τὴν ἀλήθειαν, ἀλλὰ τὰνάπαλιν εἶπεν «ἡ ἀλήθεια σώσει ὑμᾶς», τῆς ἀληθείας τὴν ἐπικράτησιν διώκων. Ῥητῶς δ' ἄλλως ἐπέτρεψε τὴν ἐλευθέραν ἔρευναν καὶ τὴν ἀκώλυτον μετὰδοσιν τῶν πορισμάτων αὐτῆς ὁ ἐπὶ τοῦ Γολγοθᾶ ὑπὲρ τῆς σωτηρίας σταυρωθεὶς, εἰπὼν «Ἐρευνᾶτε τὰς Γραφάς». Ἐν τίνι δικαιώματι λοιπὸν ἐπὶ τῷ λόγῳ προσηλυτισμοῦ αὐτῆς ταύτης τῆς τοῦ Χριστοῦ θρησκείας ἐμποδίζεται ἡ ἐλευθερία τῆς ἐρευνῆς καὶ τῆς διδασκαλίας, ἥτοι ὁ προσηλυτισμός; Τὸ δὲ δεύτερον ἄρθρον εἶναι καταφανῶς οὐχὶ ἄρθρον συντάγματος, ἀλλὰ μᾶλλον ἄρθρον συμβόλου πίστεως, κανὼν Οἰκουμένης Συνόδου. Οὐδὲν διαφέρει τῷ πολιτικῶς πολιτῇ, ἂν ἡ θεῖνα ἢ θεῖνα ἐκκλησία ᾖ μετὰ ταύτης ἢ ἐκείνης δογματικῶς ἡνωμένη καὶ διευθύνεται οὕτως ἢ ἄλλως. (Ἐκτενέστερον ἀναπτύσσονται τὰ κατὰ τὴν θρησκευτικὴν ἐλευθερίαν ἐν ἡμετέρῃ Συνταγματικῇ δικαίῳ).

Θ. Ν. Φλογαίτης.

Ἱατροὶ δημόσιοι. Διὰ μὲν τοῦ Διατάγματος τῆς 30 Ὀκτωβρίου 1833 (ὃ ἴδε ἐν ἡμετέρῳ Παραρτ. τόμ. 1 σελ. 801) καθιερώθη ἡ σύστασις δημοσίων ἱατρῶν κατὰ νομοὺς (τῶν νομαρχιακῶν λεγομένων ἱατρῶν ἢ νομοιατρῶν), διὰ δὲ τοῦ νόμου ΣΜΑ' τῆς 7 Δεκεμβρίου 1852, ὃ ἐπηκολούθησεν ἡ ἔκδοσις τοῦ Διατ. τῆς 14 Μαρτίου 1853 περὶ ἐκτελέσεως τοῦ νόμου περὶ ἐπαρχιακῶν ἱατρῶν (Παραρτ. τ. 1 σελ. 801 καὶ ἐπ.), καθιερώθη ἡ σύστασις δημοσίων ἱατρῶν κατ' ἐπαρχίας (τῶν λεγομένων ἐπαρχιακῶν ἱατρῶν). Ἡ νομοθέτης θέσεων δημοσίων ἱατρῶν σκοπὸν εἶχε τὴν διαφώτισιν τῶν διοικητικῶν ἀρχῶν εἰς προσήκουσαν ἐκτέλεσιν τῆς ὑπηρεσίας, τῆς ἀναγομένης εἰς τὴν ἀστικὴν ὑγειονομίαν, πρὸς διατήρησιν καὶ βελτίωσιν τῆς δημοσίας ὑγείας, πρὸς ἐξακριβωσιν τῶν ἐνδημίων νοσημάτων, πρὸς ἐξέλεγχιν τῶν αἰτίων τῶν ἀναστελλόντων τὴν αὐξήσιν τοῦ πληθυσμοῦ, πρὸς ἀκριβῆ καὶ πανταχοῦ τοῦ Κράτους τοῦ δαμαλισμοῦ καὶ ἀναδαμαλισμοῦ ἐνέργειαν καὶ κατόρθωσιν ἐν γένει τῆς ἱατρικῆς γεωγραφίας καὶ στατιστικῆς τοῦ Κράτους. Ἄλλ' εἶχον προσέτι οὗτοι τὸ καθήκον νὰ παρέχωσι δωρεὰν τὴν ἐκ τῆς ἐπιστήμης βοήθειαν εἰς τοὺς πάσχοντας μεταδοτικὰ νοσήματα, διότι ἐθεωρήθη εἰκότως δημόσιον καθήκον ἢ πρόληψις τῆς τῶν μετα-

δοτικῶν νοσημάτων ἐπιβλαβοῦς ροπῆς εἰς τὴν δημοσίαν ὑγείαν.

Καὶ διατηροῦνται μὲν οἱ νόμοι οὗτοι καὶ νῦν, μὴ καταργηθέντες· ἀλλ' ἀπὸ πολλοῦ ἐτέθησαν εἰς ἀργίαν, μὴ ἐνεργουμένων ὑπὸ τῆς κυβερνήσεως διορισμῶν δημοσίων ἱατρῶν. Ἀποξηρανθεισῶν πολλαχοῦ διὰ τοῦ χρόνου τῶν βαλτωδῶν γαιῶν, πλημμυρησάντων δὲ πανταχοῦ σχεδὸν τῶν ιδιωτικῶν ἱατρῶν, ἐγκαθιδρυθέντων μάλιστα ἐνιαχοῦ καὶ θεραπευτηρίων, ὅπου συμβουλαὶ καὶ φάρμακα ἀμίσθως διανεμόνται, ἐθεωρήθη εἰκότως περιττὴ ἡ καταδαπάνησις δημοσίων χρημάτων εἰς διατήρησιν δημοσίων ἱατρῶν.

Θ. Ν. Φλογαίτης.

Ἱατρικῶν κατάχρησις.

Ἰδε Φάρμακα καὶ φαρμακεῖα.

Ἱατροσυνέδριον.

Δυνάμει τοῦ Διατάγματος τῆς 13 Μαΐου 1834 συνέστη ἐν Ἀθήναις Ἱατροσυνέδριον, ἔργον ἔχον 1) μὲν τὴν πρακτικὴν ἐξέτασιν τῶν φερόντων ἤδη τὴν προσήκουσαν ἀπόδειξιν τῆς ἐπιστημονικῆς αὐτῶν ἱκανότητος ἱατρῶν καὶ φαρμακοποιῶν, 2) δὲ τὴν μετὰ προτέραν σύσκεψιν ἐκδοσιν συμβουλευτικῆς ἀποφάσεως περὶ τῶν σχετικῶν πρὸς τὴν τῆς χώρας ὑγείαν ζητημάτων (δηλονότι τοῦ τῆς ἀποτροπῆς τῆς ἀναπτύξεως καὶ διαδόσεως τῶν λοιμωδῶν καὶ μολυσματικῶν νοσημάτων, τοῦ τῆς ἐρευνῆς καὶ τῆς ἐξακριβώσεως

τῆς ὑγιεινῆς καταστάσεως τῶν πόλεων καὶ ἐξαφανίσεως τῶν ἐν αὐταῖς νοσογόνων αἰτίων) ἐπὶ τῇ προκλήσει τοῦ ἐπὶ τῶν Ἑσωτερικῶν Ὑπουργείου, καὶ τὴν χορήγησιν γνώμης περὶ τῶν ἱατροδικαστικῶν ζητημάτων ἐπὶ τῇ προκλήσει τῶν δικαστικῶν ἀρχῶν, Ἀλλὰ διὰ τοῦ θεσπίσματος τῆς 8 Δεκεμβρίου 1862 ἀπηλλάγη τοῦ ἔργου τῆς πρακτικῆς ἐξετάσεως τῶν ἱατρῶν, ἀνατεθέντος εἰς τὸ ἕτερον τῶν ἐξεταστικῶν τμητημάτων τῆς Ἱατρικῆς Σχολῆς. Ἀποτελεῖται δὲ τὸ Ἱατροσυνέδριον ἐξ ἐνὸς προέδρου, ἐξ συνέδρων (4 ἱατρῶν καὶ 2 φαρμακῶν) καὶ τεσσάρων παρέδρων (3 ἱατρῶν καὶ ἐνὸς φαρμακῶς) (Διατ. τῆς 13 Μαΐου 1834 ἀρθ. 2 ἐν συνδ. πρὸς ἀρθ. 1 τοῦ Νόμου τῆς 29 Ἰουλίου 1861 περὶ προσθήκης παρέδρων εἰς τὸ Ἱατροσυνέδριον. Ἐκπληροῖ δὲ παρὰ τῷ Ἱατροσυνεδρίῳ τὰ καθήκοντα γραμματέως εἰδικὸς γραμματεὺς, ἱατρός καὶ οὗτος, ἔχων βαθμὸν ὑπουργικοῦ γραμματέως πρώτης τάξεως (Ν. ΑΦ1Θ' τῆς 27 Μαΐου 1887 περὶ τοῦ μισθοῦ τοῦ παρὰ τῷ Ἱατροσυνεδρίῳ γραμματέως).

Θ. Ν. Φλογαίτης.

Ἰδιοκτηταὶ ἐμπορικῶν πλοίων. Ἐν τῇ λέξει πλοῖον ἐξετάζεται τίνες ἀναγνωρίζονται ἰδιοκτηταὶ ἐμπορικῶν πλοίων κατὰ τοὺς κανόνας τοῦ τε δημοσίου καὶ τοῦ ἰδιωτικοῦ δικαίου. Ἐνταῦθα δὲ πραγματευόμεθα περὶ τῶν πλοιοκτητῶν ὡς τοιούτων καὶ συμφώνως τῷ ἐμπορικῷ νόμῳ.

Ἐκ τῶν σπουδαιωτάτων περὶ τῶν ἰδιοκτητῶν τῶν πλοίων διατάξεων τοῦ νόμου τούτου εἶναι τὸ ἀρθρον 216, πραγματευόμενον περὶ τῆς εὐθύνης τῶν πλοιοκτητῶν διὰ τὰς πράξεις τοῦ πλοιάρχου καὶ περὶ τοῦ περιορισμοῦ τῆς εὐθύνης ταύτης διὰ τῆς παραχωρήσεως τοῦ πλοίου καὶ τοῦ ναύλου. Καὶ πρῶτον περὶ τῆς ἐκτάσεως τῆς εὐθύνης τῶν πλοιοκτητῶν.

Αἱ εὐθύνουσαι τοὺς πλοιοκτῆτας πράξεις τοῦ πλοιάρχου εἰσὶν οὐ μόνον τὰ ὑπ' αὐτοῦ διαπραχθέντα ἀδικήματα ἢ οἰονεὶ ἀδικήματα, ἀλλὰ καὶ πᾶσαι αἱ υποχρεώσεις ὅς συνομολογεῖ οὗτος ὡς πλοιάρχος πρὸς τοὺς τρίτους, συμφώνως τῇ ὑπὸ τοῦ ἐμπορικοῦ νόμου κεχορηγημένη αὐτῷ ἐξουσίᾳ ὡς πρὸς τὴν τοῦ πλοίου διοίκησιν, καὶ ὅσαςκι εἴτι δὲν ἔχει τὴν συναίνεσιν ἢ τὴν ἄδειαν τῶν ἰδιοκτητῶν, ὡς ἀπεφάνετο καὶ ὁ Ἄρειος Πάγος (142 τοῦ 1875).

Ἐγείρεται ἐν τούτοις τὸ περιμάχητον μεταξὺ τῶν συγγραφῶν ζήτημα, εἰ ἂν οἱ πλοιοκτῆται εὐθύνονται ἅλ' ἡλε γύως ἐπὶ ταῖς τοιαύταις τοῦ πλοιάρχου πράξεσι. Κατὰ τὴν ὀρθοτέραν γνώμην, οἱ μὲν ποιοῦμενοι παραχώρησιν τῆς ἀνηκούσης αὐτοῖς ἐπὶ τοῦ πλοίου καὶ τοῦ ναύλου μερίδος, περὶ ἧς ἀναλυτικώτερον κατωτέρω, ἀπαλλάσσονται πάσης περαιτέρω ὑποχρεώσεως οἱ δὲ μὴ ποιοῦμενοι χρῆσιν τοῦ δικαιώματος τούτου εὐθύνονται εἰς ὅλκληρον ἀλληλεγγύως καὶ δι' ὅλης αὐτῶν τῆς περιουσίας. Περὶ τοῦ σπουδαιωτάτου τούτου θέματος ἀναλυτικώτερον πραγματεύεται Ναυτ. ἐμπ. Δικ. Φλογ. καὶ Χρυσανθ. § 144.

Ὡς πρὸς δὲ τοὺς συγκροτοῦντας τὸ πλῆρωμα τοῦ πλοίου ὁ πλοιοκτῆτης εὐθύνεται μὲν ἐπὶ τοῖς πταισμάσιν αὐτῶν ἀλλ' οὐχὶ καὶ ἐπὶ ταῖς νομικαῖς αὐτῶν πράξεσιν, ἅτε μὴ ἐχόντων ἐκ τοῦ νόμου τὸ δικαίωμα τοῦ ἐνεργεῖν δικαιοπραξίας εἰς λογαριασμὸν τοῦ πλοίου.

Κατὰ τὴν ἐπικρατεστέραν γνώμην, εὐθύνεται ὁ πλοιοκτῆτης καὶ ἐπὶ τοῖς πταισμάσιν τοῦ πλοηγῶ, διὰ τὸν λόγον ὅτι οὐδεμία νομοθεσίς ὑποχρεοῖ τὸν πλοίαρχον νὰ καταλιμπάνῃ τῷ πλοηγῷ τὴν ἀποκλειστικὴν τοῦ πλοίου διεύθυνσιν. Ἀναγνωρίζεται ὅμως τῷ πλοιοκτῆτῃ καὶ ἐν τῇ περιπτώσει ταύτῃ τὸ δικαίωμα τῆς παραχωρήσεως τοῦ πλοίου καὶ τοῦ ναύ-

λου πρὸς ἀπαλλαγὴν αὐτοῦ τῆς περαι-
ρω ὑποχρεώσεως.

Τὸ ὑπὸ τὸ ἄρθρ. 216 Ἑμ. Ν. καθιε-
ρούμενον ὑπὲρ τοῦ πλοιοκτήτου δικαί-
ωμα τῆς ἀπαλλαγῆς ἀπὸ τῆς περαιτέρω
εὐθύνης διὰ τῆς παραχωρήσεως τοῦ πλοίου
καὶ τοῦ ναύλου ἔχει δικαιολογικὴν βά-
σιν τὸ μέγεθος τῆς ἐξουσίας, ἣν αὐτὸς ὁ
νόμος ἀναγνωρίζει τῷ πλοιάρχῳ ὡς διοι-
κῆτῃ τοῦ πλοίου, ἐξουσίας ἣν οὐδὲ νὰ
περιορίσῃ ὁ πλοιοκτήτης δύναται ἀπέναντι
τῶν τρίτων. Τὸ μέγεθος τῆς τοιαύτης τοῦ
πλοιάρχου ἐξουσίας, ἣν ἀρύεται ἐξ αὐ-
τοῦ τοῦ νόμου, ὑπεργόρευε φυσικῶς τὸν
περιορισμὸν τῆς εὐθύνης τοῦ πλοιοκτή-
του διὰ τὰς πράξεις τοῦ πλοιάρχου. ("Ὅρα
ἀναλυτικώτερον ἐκτιθέμενα τὰ περὶ τούτου
ἐν Μελέτῃ Χρυσανθοπούλου ἐπὶ τοῦ ἄρθρου
216 καταχωρισθεῖσι ἐν τῇ ἐφημερίδι τῆς
ἐλληνικῆς καὶ γαλλικῆς νομολογίας Μπα-
λάνου τόμῳ ΙΑ' τεύχει Δ').

Τὸ δικαίωμα ὅμως τοῦτο δὲν δύναται
νὰ ἀσκήσῃ ὁ πλοιοκτήτης, ὡν συγχρόνως
καὶ πλοίαρχος, καὶ ἐν γένει ὁσάκις αὐτὸς
κατέστη ὑπαίτιος ἀπέναντι τῶν τρίτων ἢ
ὕπερρεώθη προσωπικῶς.

Δὲν ἀπαλλάσσεται ὡσαύτως διὰ τῆς
παραχωρήσεως τῆς ὑποχρεώσεως τῆς ἀπο-
τίσεως τῶν μισθῶν τῶν ἀνδρῶν τοῦ πλη-
ρώματος, τῶν μισθωθέντων ὑπ' αὐτοῦ ἢ
τῇ συμπράξει καὶ αὐτοῦ, ὡς ὀρίζει τὸ
ἄρθρον 223, οὐδὲ τῆς καταβολῆς τῶν
δαπανῶν τῆς ἐπανόδου αὐτῶν, ἐκτὸς ἐὰν
οἱ ναῦται ἀπελύθησαν ἰδίᾳ ὑπαιτιότητι ἢ
ἐὰν συνέβῃ ναυάγιον, ὅτε ὁ πλοιοκτήτης
δὲν εὐθύνεται πέραν τῆς ἀξίας τῶν δια-
σωθέντων ναυαγίων.

Δὲν ἀπαλλάσσεται πρὸς τούτοις ὁ πλοί-
οκτήτης διὰ τὰς ἀπαιτούμενας δαπάνας
πρὸς ἐπανόρθωσιν τοῦ ἐλαττώματος τοῦ
πλοίου ναυλωθέντος, διότι ὤφειλε νὰ
παράσχῃ τοῦτο ἱκανὸν πρὸς ἐπιχείρησιν
τοῦ ταξιδίου, ἐκτὸς ἐὰν ἐπικολούθησε
βλάβη τοῦ πλοίου κατὰ τὸ ταξίδιον, ὅτε

ἐφαρμόζεται ὁ γενικὸς κανὼν.

Δὲν ἀπαλλάσσεται τέλος διὰ τῆς πα-
ραχωρήσεως ὁ πλοιοκτήτης τῆς ὑποχρε-
ώσεως τῆς ἀποτίσεως τῶν τοῦ πλοίου
ἀσφαλιστρῶν, καὶ ἐὰν ἡ ἀσφάλεια συνω-
μολογήθῃ ὑπὸ τοῦ πλοιάρχου, ἅτε γενο-
μένης πρὸς ὄφελος αὐτοῦ.

Ἐὰν ὁ ἰδιοκτήτης ἐνέκρινε τὰς ὑπὸ
τοῦ πλοιάρχου συνωμολογηθείσας ὑποχρε-
ώσεις, ἐκπίπτει ἐφεξῆς τοῦ δικαιώματος
τῆς παραχωρήσεως, καθιστάμενος προ-
σωπικῶς καὶ ἀπεριορίστως ὑπεύθυνος.

"Ἐκαστος τῶν συνδιοκτητῶν τοῦ πλοίου
ἔχει τὸ δικαίωμα νὰ ποιήσῃται κατ' ἰ-
δίαν θέλησιν χρῆσιν τοῦ δικαιώματος τῆς
παραχωρήσεως. Οἱ δὲ μὴ παραχώρησαν-
τες εὐθύνονται εἰς ὁλόκληρον τὸ χρέος
καὶ δι' ὅλης αὐτῶν τῆς περιουσίας. Αὕτη
ἐστὶν ἡ ὀρθότερα γνώμη ἐπὶ τοῦ ζητή-
ματος, περὶ οὗ διχάζονται οἱ συγγραφεῖς.

Ὁ παραχωρῶν τὸ πλοῖον αὐτοῦ ἰδιοκτή-
της παραχωρεῖ αὐτὸ ἐν ἣ κυρίσκεται κα-
ταστάσει καὶ μετὰ τοῦ συμπεφωνημέ-
νου διὰ τὸ τελευτᾶν ταξίδιον
ναύλου.

Ἡ τοῦ πλοίου παραχώρησις δὲν περι-
λαμβάνει καὶ τὴν παραχώρησιν τῆς ἡ-
σφαλισμένης αὐτοῦ ἀξίας, διότι τὸ συνάλ-
λαγμα τῆς ἀσφαλείας οὐδεμίαν ἔχει σχέ-
σιν πρὸς τοὺς δανειστὰς τοῦ πλοίου ἢ
τοὺς φορτωτὰς, οἵτινες ἐδύναντο καὶ οὗτοι
νὰ ἀσφαλισθῶσι κατὰ τῶν ἐνδεχομένων
θαλασίων κινδύνων.

Ἡ παραχώρησις τοῦ πλοίου δὲν προσ-
δίδωσι τοῖς δανεισταῖς τὴν κυριότητα τοῦ
παραχωρουμένου αὐτοῖς πλοίου. Ἡ πα-
ραχώρησις, κατὰ τὴν ὀρθοτέραν γνώμην,
οὐτ' ἀπαλλοτριῶσιν περιέχει καθ' ἑαυτήν,
οὔτε παραιτησὶν ἰδιοκτησίας. Δύναται νὰ
καταστῇ μεταβιβαστικὴ τῆς κυριότητος
τῇ θέλῃσι τοῦ παραχωροῦντος, οὐ ἢ τοι-
αύτη θέλῃσι τεκμαίρεται, ὁσάκις οὗτος
δὲν ἔχει συμφέρον νὰ διατηρήσῃ τὴν ἰδιο-
κτησίαν ταύτην, ὁσάκις δηλ. τὸ πλοῖον

ἢ ἀπωλέσθῃ καθ' ὁλοκληρίαν (διότι καὶ τότε εἶναι ἀναγκαίᾳ ἡ παραχώρησις), ἢ ὡς αἰς ἡ ἀξία αὐτοῦ εἶναι ποσῶς ἢ ἐλάχιστη ἀπέναντι τῶν βρυουουσῶν τοῦτο ἀπαιτήσεων. (Περὶ τοῦ σπουδαιοτάτου τούτου θέματος ὅρα Πραγμ. Ναυτ. Δικ. Φλογαίτου καὶ Χρυσανθ. § 161. Ὅρα τὴν αὐτὴν Πραγματείαν καὶ περὶ ἐτέρου σπουδαιοτάτου ἐπίσης ζητήματος ἐάν ἡ κατάσχισις καὶ ἡ δικαστικὴ ἐκποίηση τοῦ πλοίου ἀποσθένῃσι τὰ δικαιώματ' τῆς παραχωρήσεως (§ 163), ὡς καὶ περὶ ἐτέρου οὐδὲν ἦτον σπουδαίου θέματος, ὅτι τὸ τῆς παραχωρήσεως δικαίωμα δὲν εἶναι ἀσυμβιβαστον πρὸς τὸ τῆς ἐγκαταλείψεως (§ 174).

Ἡ τοῦ πλοίου παραχώρησις διέπεται ὑπὸ τοῦ νόμου τῆς σημαίας τοῦ πλοίου, καὶ οὐχὶ τοῦ τόπου, ἔνθα συμβαίνει ἡ παραχώρησις. Καὶ γενικώτερον ὁ νόμος τῆς σημαίας ὁρίζει τὴν ἔκτασιν τῆς εὐθύνης τοῦ πλοιοκτῆτου διὰ τὰς πράξεις τοῦ πλοίαρχου καὶ τοῦ πληρώματος.

Ὁ τοῦ πλοίου κύριος ἔχει τὸ δικαίωμα νὰ ἀποβάλλῃ τὸν πλοίαρχον κατὰ τὸ δοκοῦν αὐτῷ, οὐδεὶς δὲ εἰς τὸ δικαίωμα τοῦτο χωρεῖ περιορισμός, τῆς περὶ τούτου διατάξεως τοῦ ἀρθ. 218 θεωρουμένης ὡς δημοσίας τάξεως. Οὐδεμία δὲ ὀφείλεται τῷ ἀποβαλλομένῳ πλοίαρχῳ ἀποζημιώσεις, ἐάν μὴ ὑπάρχῃ ῥητὴ περὶ τούτου ἐναντία συμφωνία, οὐδέποτε τεκμαιρομένη. Ἀπολυόμενος δ' ὁ πλοίαρχος ἢ στερούμενος τοῦ δικαιώματος τοῦ πλοιαρχεῖν ἐπὶ παραβάσει τῶν κειμένων νόμων στερεῖται καὶ τῆς συμπεφωνημένης τυχόν ἀποζημιώσεως. Στερεῖται ὡσαύτως τῆς συμπεφωνημένης ἀποζημιώσεως καὶ ὁ αἰς παρὲς αὐτὸς οὗτος δικαίως ἀφορμὰς ὅπως ἀπολυθῇ, ἅτε μὴ δυνάμενος νὰ ὠφελθῇ ἐκ τῆς ἰδίας ὑπαισιότητος.

Π. Ἰρυσανθόπουλος.

Ἰδιωτικὴ κατηγορία. Ὁ παθὼν ἔχει ἀέποτε τὸ δικαίωμα νὰ πα-

ραταθῇ ὡς ἰδιώτης κατηγορούμενος (Ποιν. Δικ. ἀρθ. 24 καὶ 280). Πρὸς ἀσκήσιν ὁμως τοῦ δικαιώματος τούτου ἀπαιτεῖται νὰ δηλώσῃ ὅτι ἀναλαμβάνει νὰ καταβάλῃ εἰς τε τὸ δημόσιον καὶ τὸν κατηγορούμενον πάσας τὰς δαπάνας καὶ τὰς ζημίας, αἵτινες ἤθελον προέλθῃ ἐκ τῆς ἀπορρίψεως τῆς κατηγορίας (Ποιν. Δικ. 283), ἂν δὲ ὁ παθὼν διατελῇ ὑπὸ ἐπιτροπείαν ἢ κηδεμονίαν ὡς ἀνήλικος ἢ φρενοπαθῆς, μὴ δυνάμενος ἐπομένως νὰ ἀναλάβῃ αὐτοπροσώπως τὴν περὶ καταβολῆς αὐτῶν υποχρέωσιν, ἐκ τῶν γενικῶν ἀρχῶν τοῦ ἀστικοῦ δικαίου πηγάζει καταδήλως ὅτι ἀσχετὸ τὸ δικαίωμα τῆς ἰδιωτικῆς κατηγορίας ὁ νόμιμος ἐπιμελητὴς αὐτοῦ. Γίνεται δὲ ἡ δήλωσις παρὰ τῷ εἰρηνοδίκῳ τοῦ τόπου τῆς διατριβῆς τοῦ παθόντος, συντασσομένης ἐκθέσεως, ἣν ὑπογράφουσιν ὅ,τε παθὼν καὶ ὁ εἰρηνοδίκης μετὰ τοῦ παρ' αὐτῷ γραμματέως. Καὶ εἰ μὲν ὁ παθὼν εἶναι ἡμεδαπός, ἔχων ἀκίνητον περιουσίαν ἢ μετεργόμενος ἐπιτήδειμά τι, οὐδεμία ἀνάγκη νὰ δώσῃ ἀσφάλειαν, ἄλλως ὀφείλει ἀσφάλειαν, χορηγουμένην εἰς χρήματα ἢ χρημάτων ἀντάξια πράγματα ἢ δι' ἄξιοχρέον ὑποθήκης ἢ δι' ἐγγυήσεως ἄξιοχρέων ἡμεδαπῶν· τοῦτο δὲ μνημονεύεται ἐν τῇ ἐκθεσὶ τοῦ εἰρηνοδίκου (Ποιν. Δικ. 284, 285). Δίδεται δὲ ἡ ἀσφάλεια παρὰ τῷ γραμματεῖ τοῦ πταισματοδικείου μὲν, εἰ πρόκειται περὶ πταισματος, παρὰ τῷ γραμματεῖ δὲ τοῦ Πρωτοδικείου, εἰ πρόκειται περὶ πλημμελήματος ἢ κακούργηματος. Ὅρίζεται δὲ τὸ μέγεθος τῆς πρὸς ἀσφάλειαν καταθετέας ποσότητος, ἐν διαφωνίᾳ μεταξὺ τοῦ παθόντος καὶ τοῦ δημοσίου κατηγοροῦ (ἐν περιπτώσει πταισματος) ἢ τοῦ εἰσαγγελέως (ἐν περιπτώσει πλημμελήματος ἢ κακούργηματος), ὑπὸ τοῦ ἀρμοδίου δικαστηρίου, δηλονότι τοῦ Εἰρηνοδίκου προκειμένου περὶ πταισματος, τοῦ δικαστηρίου τῶν πλημ-

μελειοδικῶν προκειμένου περὶ πλημμελήματος ἢ κακουργήματος (Ποιν. δικ. 286 καὶ ἐπ.). Ἄλλ' οὐδέποτε ἢ καταθετὰ ποσότης διὰ χρημάτων, υποθήκης ἢ ἀξιογράφου ὀγγυήσεως πρέπει νὰ ἦναι ἐλάσσων τῶν 50 δραχμῶν (Ποιν. δικ. 289).

Σημειωτέον ὅτι, ὁσάκις ὁ ἰδιώτης κατηγορὸς δὲν κατοικεῖ ἐν τῇ ἑδρᾷ τοῦ δικαστηρίου, ὀφείλει νὰ διορίσῃ ἀντίκλητον, εἰς ὃν κοινοποιῶνται αἱ ἀναγκαῖαι ἀνακριτικαὶ προσκλήσεις, ὁποῖαι ἢ πρόσκλησις νὰ παρευρεθῇ κατὰ τὴν διεξαγωγὴν κατασχέσεως, κατ' οἶκον ἐρεύνης κτλ. ἢ πρόσκλησις νὰ παραστῇ εἰς τὸ συμβούλιον τῶν πλημμελειοδικῶν καὶ υποβάλλῃ προτάσεις (Ποιν. Δικ. 291).

Διεξάγεται δὲ ἡ ἰδιωτικὴ κατηγορία παρὰ μὲν τῷ πλημμελειοδικεῖ ὡς ἐξῆς: Ὁ ἰδιώτης κατηγορὸς δύναται νὰ καλέσῃ ἀπ' εὐθείας ἀνεὺ ἐγγράφου προδικασίας εἰς τὸ ἀκροατήριον τοῦ πταισματοδικείου τοὺς κατηγορουμένους καὶ τοὺς μάρτυρας ἢ καὶ νὰ προκαλέσῃ πρὸ τούτου συνοπτικὴν προανάκρισιν διὰ τοῦ δημοσίου κατηγοροῦ πρὸς συλλογὴν τῶν ἀναγκαίων πληροφοριῶν περὶ τοῦ ἀνακριτέου πταισματος (Ποιν. Δικ. ἀρθ. 292). Σχεδιάζεται δὲ καὶ υπογράφεται τὸ κλητήριο θέσπισμα ὑπὸ τοῦ ἰδιώτου κατηγοροῦ, ἀλλ' ἐκτελεῖται μόνον διὰ τῆς συνυπογραφῆς τοῦ δημοσίου κατηγοροῦ καὶ διὰ τῆς ἐπιθέσεως τῆς ἐπισήμου σφραγίδος (Ποιν. Δικ. ἀρθ. 293).

Παρὰ δὲ τοῖς πλημμελειοδικαῖς διεξάγεται ἡ ἰδιωτικὴ κατηγορία, καλοῦντος ἀπ' εὐθείας τοῦ ἰδιώτου κατηγοροῦ τοὺς ἀρμοδίους Εἰρηνοδίκας καὶ δημοσίους κατηγοροὺς εἰς ἐκτέλεσιν τῆς συνοπτικῆς προανακρίσεως καὶ ἐνεργούντος κατ' αὐτὴν πάντα τὰ εἰσαγγελικὰ δικαιώματα (Ποιν. Δικ. ἀρθ. 294). Σχεδιάζει δὲ καὶ υπογράφει ὁ ἰδιώτης κατηγορὸς τὸ κλητήριο· ἀλλ' ἐκτελεῖται μόνον διὰ τῆς υπογρα-

φῆς τοῦ Εἰσαγγελέως καὶ τῆς ἐπιθέσεως τῆς ἐπισήμου σφραγίδος (Ποιν. Δικ. ἀρθ. 295). Δύναται ὅμως ὁ ἰδιώτης κατηγορὸς, ἀντὶ νὰ καλέσῃ ἀπ' εὐθείας τοὺς ἀνωτέρους ἀνακριτικούς ὁπαλλήλους εἰς ἐκτέλεσιν συνοπτικῆς προανακρίσεως, νὰ εἰσαγάγῃ πρῶτον τὴν δίκην εἰς τὸν ἀνακριτὴν· τοῦτο δὲ εἶναι καὶ ὑποχρεωτικόν, ὁσάκις παρακολουθεῖ τὸ ἄδίκημα προφυλάκισις (Ποιν. Δικ. ἀρθ. 296).

Παρὰ δὲ τοῖς κακουργιοδικαῖς διεξάγεται ἡ ἰδιωτικὴ κατηγορία, εἰσαγομένης τῆς υποθέσεως πάντοτε πρῶτον εἰς τὸν ἀνακριτὴν· παραπεμφθεὶς δὲ τῆς υποθέσεως εἰς τὸ κακουργιοδικεῖον, σχεδιάζεται τὸ κατηγορητήριον ὑπὸ τοῦ ἰδιώτου κατηγοροῦ ἐντὸς πέντε ἡμερῶν ἀπὸ τῆς ἐκδόσεως τοῦ βουλεύματος καὶ ἀποστέλλεται ὑπὸ τοῦ Εἰσαγγελέως τῶν Πρωτοδικῶν εἰς τὸν Εἰσαγγελεᾶ τῶν Ἑφετῶν, ὅστις ἐπιθεωρεῖ αὐτὸ μετὰ τὴν λήψιν τῶν ἐγγράφων ἢ συντάσσει ἄλλο ὡς καὶ ἐπὶ τῆς δημοσίας καταδιώξεως. Ἐπιμελείται δὲ καὶ δαπάνη τοῦ ἰδιώτου κατηγοροῦ γίνονται πᾶσαι αἱ νομομισμέναι κοινοποιήσεις καὶ κλήσεις, αἵτινες ὅμως ἐκτελοῦνται διὰ τῆς συνυπογραφῆς τοῦ παρ' Ἑφέταις Εἰσαγγελέως ἢ τοῦ ὑπ' αὐτοῦ ὑποκατασταθέντος Εἰσαγγελέως καὶ τῆς ἐπιθέσεως τῆς ἐπισήμου σφραγίδος (Ποιν. Δικ. ἀρθ. 300).

Σημειωτέον ὅτι δύναται μὲν ὁ ἰδιώτης κατηγορὸς νὰ παραιτηθῇ δι' ἀνακλήσεως τὴν γενομένην ὑπ' αὐτοῦ κατηγορίαν, ἕως οὗ κλητευθῇ ὁ κατηγορούμενος εἰς τὸ ἀκροατήριον· ἀλλ' ὀφείλει νὰ καταβάλλῃ τὰς γενομένας ἤδη δαπάνας καὶ ζημίας (Ποιν. Δικ. 301). Δικαιοῦται ὅμως νὰ ἀναλάβῃ αὐτὴν ὁ Εἰσαγγελεὺς.

Θ Ν. Φλογαίτης.

Ἰδιωτικὸν διεθνὲς δίκαιον — καλεῖται τὸ σύνολον τῶν νομικῶν κανόνων, τῶν διεπόντων σχέσεις ἐννόμους, μεταξὺ ἰδιωτῶν ἢ μεταξὺ ἰδιώ-

του καὶ πολιτείας, ὧν σχέσεων τὰ στοιχεῖα ἀνήκουσιν εἰς δύο ἢ πλείονων νομοθεσιῶν τὰς περιοχάς. Ἰδιωτικὸν διεθνὲς δίκαιον καλοῦμεν καὶ τὴν περὶ τοὺς κανόνας τούτους ἀσχολουμένην ἐπιστήμην.

§ 1. Ἡ ἐννοία τοῦ Ἰδ. Διεθ. Δικ., ὡς συνόλου νομικῶν κανόνων, ἐν πολλοῖς ἐστὶ ἀμφισβητεῖται· ὅθεν καὶ αἱ περὶ ταξινομήσεως αὐτοῦ ἐν τῷ καθόλου τοῦ δικαίου συστήματι ἀμφισβητήσας. Ὁ κλάδος ἁλῶς οὗτος τοῦ δικαίου εἶναι ἐν τοῖς νεωτάτοις τῆς νομικῆς ἐπιστήμης, πρὸ ὅλγου δὲ μόνον, αὐτοπόστειτος γενόμενος, ὡς ἴδιος κλάδος εἰδικῆς τυγχάνει ἐπεξεργασίας.

Ὅταν δύο πρόσωπα ἐν τῇ χώρᾳ αὐτῶν ἐπιχειροῦσι δικαιοπραξίαν, ἀναφερομένην εἰς πράγματα ἐν αὐτῇ ταύτῃ τῇ χώρᾳ κείμενα, εἶναι φανερόν ὅτι αἱ τε προϋποθέσεις καὶ τὸ κύρος καὶ τὰ ἔννομα ἀποτελέσματα τῆς ἐν λόγῳ δικαιοπραξίας θέλουσι κριθῆναι κατὰ τὸν νόμον τῆς πολιτείας, ἥ κατ' ἰθαγένειαν ἀνήκουσι τὰ πρόσωπα τὰ μετέχοντα τῆς δικαιοπραξίας καὶ ἐν ἣ καταρτίζεται ἡ δικαιοπραξία καὶ ὅπου κεῖνται τὰ περὶ ὧν αὕτη πράγματα. Ἀλλ' ἂν τὰ συμβαλλόμενα μέρη δὲν ἀνήκωσι τῇ αὐτῇ πολιτείᾳ, ἢ ἂν ἡ δικαιοπραξία καταρτίσῃται ἐν ξένῃ χώρᾳ, ἢ ἂν ἀφορᾷ εἰς πράγματα ἀλλοδαποῦ κείμενα, ἢ ἂν ἡ δικαιοπραξία πρόκειται ἐν ἄλλῃ ἢ τῇ τῆς καταρτίσεως κτλ. τόπῳ νὰ ἐκτελεσθῇ, ἢ ἂν γεννηθῇ ζήτημα τι περὶ αὐτῆς ἐνώπιον δικαστηρίου ἑτέρας πολιτείας, ὑπεισέρχεται κατὰ τὴν κατασκευὴν τῆς ἐν λόγῳ δικαιοπραξίας καὶ τῆς ἐκ ταύτης νομικῆς σχέσεως ξενικόν τι στοιχεῖον· ὑπάρχουσι ὁρᾶν οὖν τότε ἐν τῇ σχέσει ἐκείνῃ στοιχεῖα εἰς δύο εἴτε καὶ πλείονων νομοθεσιῶν τὰς περιοχὰς ἀνήκοντα καὶ ζήτημα γεννᾶται εἰς τὸ Ἰδ. Διεθ. Δικ. ἀνήκον. Ἰσως γεννηθῇ τὸ ἐρώτημα τίνος

στοιχείου ὁ νόμος δέον νὰ ἐπικρατήσῃ, ὅτε παρίσταται οἱ τῶν διαφόρων τῆς σχέσεως στοιχείων νόμοι ὡς ἐν συγκρούσει πρὸς ἀλλήλους εὐρίσκόμενοι· ἴσως ζητηθῇ κατὰ πόσον ἢ ἐν τῷ ἐξωτερικῷ καταρτισθεῖσα σχέσις δύναται νὰ ληφθῇ ὑπ' ὄψιν ἐνώπιον τῶν ἡμεδαπῶν δικαστηρίων· ἴσως καὶ περὶ τοῦ κύρους καὶ τῶν ἀποτελεσμάτων πράξεως δικαστικῆς ἢ διοικητικῆς ξένης τίνος πολιτείας ἐν σχέσει πρὸς τὴν περὶ ἧς πρόκειται δικαιοπραξίαν ὑπάρξῃ τις ἀμφισβήτησις, ὡς π. γ. ἐὰν τὰ δικαστήρια τῆς ξένης πολιτείας ἢ αἱ διοικητικαὶ αὐτῆς ἀρχαὶ ἐπιληφθεῖσαι ὅπωςδήποτε τῆς νομικῆς ἐν λόγῳ σχέσεως, ἐξέδοντα περὶ αὐτῆς τινὰ ἀπόφασιν ἢ ἐλαβόν τι μέτρον. Πάντων τούτων καὶ τῶν τοιούτων ζητημάτων ἢ ἐξέτασις καὶ λύσις ἀπέκειται· εἰς τὸ Ἰδ. Διεθ. Δικ.

Περὶ τινῶν τῶν τοιούτων ζητημάτων περιέχουσιν οἱ τῶν καθ' ἕκαστα πολιτειῶν ἐσωτερικοὶ νόμοι· σαφεῖς καὶ ῥητὰς διατάξεις καὶ ἐκ τοῦ κατ' ἔθιμον δικαίου προκύπτει πολλάκις ἡ λύσις τῶν ζητημάτων τούτων. Ἐνεκα οὖν τῆς πολυπλοκῆς φύσεως τῶν ζητημάτων τοῦ Ι. Δ. Δ. καὶ τῆς ἀδυναμίας τῆς ὑπαγωγῆς πάντων τῶν δυνατῶν συνδυασμῶν ὑπὸ ὁρισμένους κανόνας ἀτελεστέρα ὑπῆρξεν ἡ τέως νομοθετικὴ πρόνοια ἐν τῇ Ι. Δ. Δ. ἐξ οὗ τῶν πλείστοιν θεμάτων ἡ διαρρυθμίσαι ἐπαφίεται τῇ ἐπιστήμῃ, ἥτις εἴτε ἐπὶ τῇ βάσει τῆς ἀναλογίας καὶ τῆς ἐρμηνείας, εἴτε καὶ ἐπὶ τῆς φύσεως τῶν πραγμάτων καὶ τῶν νομικῶν σχέσεων βασιζομένη, καταρτίζει τὸ σύστημα τῶν κανόνων τοῦ Ι. Δ. Δ. Καὶ ὅπου μὲν εἴτε αἱ ῥηταὶ διατάξεις τοῦ ἐσωτερικοῦ νόμου ἢ τὸ κατ' ἔθιμον δίκαιον προνοοῦσι περὶ τῆς λύσεως τῶν ζητημάτων τοῦ Ι. Δ. Δ. εἴτε ἐκ τῆς ἀναλογίας καὶ ἐρμηνείας, ἢ τῆς οἰκονομίας τοῦ νομοθετικοῦ συστήματος κατ' ἀσφαλείας ἐξ-

γονται τοιαῦται λύσεις, εἶναι ἀναντίρρητον ὅτι ὁ δικαστὴς οὐδὲν ἄλλο ἢ τὰς διατάξεις ταύτας τοῦ ἰδίου δικαίου θέλει ἐφαρμόσῃ. Διότι ὑπὸ τῆς ἰδίας πολιτείας τεταγμένος πρὸς περιφρούρησιν τοῦ δικαίου, ταύτης πρὸ παντός τὰς διατάγας θ' ἀκολουθήσῃ. Ὅπου ὅμως ἡ γραμματικὴ καὶ λογικὴ ἐρμηνεία τοῦ ἰδίου δικαίου ἐγκαταλείπουσιν αὐτὸν ἀνυπαπαντήσεως, ἐπειδὴ πάντως ὀφείλει νὰ κρίνῃ περὶ παντός προκειμένου αὐτῷ ζητήματος, κατ' ἀνάγκην θέλει προστρέξῃ εἰς τὰς ἐκ τῆς φύσεως τῆς σχέσεως πηγάζουσας λύσεις· ἡ ἐργασία αὐτοῦ θέλει συμπέσῃ τότε πρὸς τὴν τοῦ νομοθέτου, ἀφ' οὗ ὁ νομοθέτης τῇ κρίσει αὐτοῦ ἐπαφῇ. Ἐννοεῖται ἄφ' αὐτοῦ ὅτι ὁπωςδήποτε προβῇ ὁ δικαστὴς, πάντως ὀφείλει νὰ τηρήσῃ τὰ ἐκ τοῦ διεθνoῦς δικαίου ὅρια καὶ τοὺς ἐκ τοῦ διεθνoῦς δικαίου ταῖς καθ' ἑκάστα πολιτείας ἐπιβεβλημένους κανόνες. Διότι τὸ διεθνὲς δίκαιον προέχει τοῦ ἐσωτερικοῦ δικαίου. Ἐκ τῆς στενωτέρας τοῦ διεθνoῦς δικαίου σχέσεως πρὸς τὰ ζητήματα Ἰ. Δ. Δ., διότι ἐκεῖ πλείονες ἢ ἀλλήλοῦ κείνται ἐκ τοῦ διεθνoῦς δικαίου κανόνες, ἐκ τῆς ἀνάγκης ἄφ' ἐτέρου ὅπως πολλάκις ὁ δικαστὴς προστρέχῃ πρὸς τὰς ἀπανταχοῦ ὁμοίας καὶ κοινὰς ταῖς πολιτείας ἐκ τῆς φύσεως τῶν νομικῶν σχέσεων πηγάζουσας γενικὰς ἀρχάς, ἐγεννήθη ἡ ἰδέα ὅτι τὸ Ἰ. Δ. Δ. εἶναι σήμερον διεθνὲς δίκαιον, τοῦτου κλάδου ἀπλῶς ἀποτελοῦν. Ἡ ὁρθὴ ἰδέα τῆς συνυπάρξεως πολλῶν ἀνεξαρτήτων ἀλλήλων πολιτειῶν, ἰδίας νομοθετικῆς καὶ διοικητικῆς καὶ δικαστικῆς ἐξουσίας κεκτημένων ἀφ' ἑνός, ἄφ' ἐτέρου δὲ ἡ συναίσθησις τῆς ἀνάγκης τῆς διαρρυθμίσεως ἀπέναντι ἀλλήλων τῶν ἐξουσιῶν τούτων καὶ τῆς ἐξουρέσεως τῶν μεταξὺ αὐτῶν ὁρίων, ὅπως πλήρης ὑπάρχῃ ἡ ἐν τῷ δικαίῳ ἀσφάλεια καὶ μία ἐπὶ παντός ζητήματος ἐνώ-

πιον παντός δικαστηρίου διδῆται λύσις, προέτρεξεν ἐν πολλοῖς τῶν πραγμάτων καὶ τῆς ἱστορίας, οὕτω δὲ πολλοὶ συγγραφεῖς τὸ εὐκτεόν καὶ ἐπιδικτεόν ἀντὶ τοῦ ἐπιτευχθέντος ἐκλαδόντες, καὶ πλέον τοῦ δεόντος ἐπὶ τῆς ἤδη ὑπαρχούσης συμφωνίας ἐν ταῖς νομοθεσίαις καὶ ταῖς νομολογίαις τῶν πολιτειῶν ἐρειδόμενοι, ἀνεκρούσαν τὸ Ἰ. Δ. Δ. ὡς κλάδον τοῦ Διεθνoῦς Δικαίου. Ἐνόμισαν οἱ συγγραφεῖς οὗτοι, ὅτι, πρὸς ἐξέτασιν πάσης νομικῆς κατασκευῆς διαφόρων πολιτειῶν στοιχεῖα περιεχούσης, δύναται νὰ θεώσιν ὑπεράνω τῶν πολιτειῶν καὶ ἀπὸ τῆς ὑψηλοτέρας ταύτης σκοπιάς νὰ προβῶσιν εἰς τὴν ἐξερεύνησιν καὶ ἐπίλυσιν τῶν ἐκ τῆς σχέσεως νομικῶν ζητημάτων· οὕτω προβαίνοντες ἀντελήφθησαν τὸ θεμιμένον αὐτοῖς ἐρώτημα ὡς ζήτημα καθορισμοῦ τῶν δικαιοδοσιῶν τῶν περὶ ἰδιωτικῶν σχέσεων νομοθετημάτων καὶ ἄλλων πράξεων τῶν καθ' ἑκάστα κρατῶν, καὶ τὴν περὶ Ἰ. Δ. Δ. ἐπιστήμην ὡς περὶ τοῦτο τὸ ζήτημα ἀπὸ ἐπίψεως θεταμένου δικαίου ἀσχολουμένην καθώρισαν. Τούτων ἀρκουμεθα ἀναφέροντες τοὺς Savigny, Laurent καὶ Bar. Οἱ συγγραφεῖς οὗτοι ἤτελον ἔχῃ δίκαιον, ἂν ἐκ τοῦ διεθνoῦς δικαίου ὄντως εἶχον καθορισθῇ ἡδη αἱ δικαιοδοσίαι τῶν ἐξουσιῶν τῶν καθ' ἑκάστα πολιτειῶν, ἂν ὄντως εἶχομεν ἡδη ἐν ἰδιωτικὸν διεθνὲς δίκαιον, κοινὸν τοῖς πᾶσι καὶ ἐπιβεβλημένον ταῖς καθέκαστα πολιτείας.

Τοῦτο ἐλπίζομεν βεβαίως ὅτι θέλει ἐπιτευχθῇ· πρὸς τὸ παρὸν ὅμως τοιαύτη συνενόησις δὲν καταρθώθη· ὑπάρχουσι μὲν τινα θέματα, ἅτινα ἐκ διεθνoῦς δικαίου, ἐκ διεθνoῦς ἐθίμου ἢ ἐκ διεθνoῦς συμβάσεως ρυθμίζονται, οἷον π. χ. ἡ προστασία τοῦ δικαίωματος τῆς προσωπικῆς ἐλευθερίας τῶν ἀνθρώπων, οἷον ἡ ἀμοιβαία ἀναγνώρισις τῶν πολιτειῶν ὡς ἴσων με-

λῶν τῆς διεθοῦς κοινωνίας, ἐξ ἧς ἐπεται καὶ ἡ ἀναγνώρισις τῆς ἰσότητος τῶν νομοθετικῶν καὶ δικαστικῶν καὶ διοικητικῶν ἐξουσιῶν τῶν καθ' ἕκαστα πολιτειῶν· ἀλλ' οἱ διεθνεῖς οὗτοι κανόνες, καίτοι σπουδαίως ἐπιδρῶντες ἐπὶ τὸ Ἰδ. Διεθ. Δικ., ὅμως οὐδὲ πᾶρρωθεν ἀρκοῦσιν ἵνα καταστήσωσιν ὁλόκληρον τοῦτο διεθνὲς δίκαιον. Ἐφ' ὅσον αἱ τῶν διαφόρων πολιτειῶν περὶ Ἰδ. Διεθ. Δικ. νομοθεσίαι παραλλάσσουσιν ἀλλήλων ὅσον σήμερον, αἱ δὲ πολιτεῖαι δὲν δύνανται ν' ἀπασιτήσωσι παρ' ἀλλήλων ὅπως ὠρισμέναι σχέσεις κατὰ γενικὸν καὶ παραδεγεγμένον κανόνα κρίνωνται, τὸ Ἰδ. Διεθ. Δικ. δὲν δύνатаι νὰ θεωρηθῇ τμήμα τοῦ Διεθνoῦς Δικαίου ἀλλ' εἶναι ἐσωτερικὸν δίκαιον. Περὶ τούτου ἄλλως καὶ οἱ τάσσοντες τὸ Ἰδιωτικὸν Διεθνὲς Δίκαιον εἰς τὸ διεθνὲς δίκαιον συμφωνοῦσιν, ὅτι δηλ. ὅπου ὁ ἐσωτερικὸς τῆς πολιτείας νόμος ρυθμίζει σχέσιν τινα εἰς τὸ Ἰδ. Διεθ. Δικ. ἀνήκουσαν ἔστω καὶ ἀντιθέτως πρὸς τὴν γενικῶς παραδεγεγμένην θεωρίαν ἣ τὴν φύσιν τῶν πραγμάτων, ὁ τῆς πολιτείας ταύτης δικαστὴς τὸ ἴδιον δίκαιον θὰ ἐφαρμόσῃ, περὶ οὐδενὸς ἐτέρου κηδόμενος. Ἀλλὰ τότε ποῦ τὸ διεθνὲς δίκαιον; Ἐκ τῶν προεξαρχόντων ἐν τῇ περὶ τῆς φύσεως τοῦ Ἰδ. Διεθ. Δικ. θεωρίᾳ, ἣν ὑποστηρίζομεν, ἀναφέρομεν τοὺς Wachter, Rivier, Westlake, Meili, ὡς καὶ ὁλόκληρον ἐν γένει τὴν Ἀγγλοαμερικανικὴν σχολὴν.

Πρὸς ἐναργεστέραν τοῦ ἀντικειμένου τοῦ Ἰδ. Διεθ. Δικ. παράστασιν παραθέτομεν τὸν ὅρισμόν τοῦ Meili· καὶ αὐτὸς ὀνομάζει Ἰδ. Διεθ. Δικ. «ἐκεῖνο τὸ θετικὸν ἐσωτερικὸν ὑπὸ τοῦ δικαστοῦ ἐφαρμοστέον ἰδιωτικὸν δίκαιον, οὗ οἱ κανόνες εἶναι συνέπεια τοῦ γεγονότος ὅτι «ἡ αὕτῃ νομικὴ σχέσις ὅσον ἀφορᾷ εἰς τὴν ἐγένεσιν, τὴν ὑπαρξίν τὸ κύρος καὶ τὴν «λῆξιν αὐτῆς πίπτει ἐντὸς τῶν ὁρίων τῶν «δικαιοδοσιῶν διαφόρων νομοθεσιῶν» Ὁ

ἡμέτερος ὅρισμός, ὃν ἐν ἀρχῇ ἐδώκαμεν, ἐν μὲν τῇ θάσει αὐτοῦ δὲν διαφέρει τοῦ τοῦ Meili, εἶναι ὅμως εὐρύτερος, διότι ἐννοεῖ νὰ περιλάβῃ, πλὴν τοῦ διεθνoῦς ἀστικoῦ καὶ διεθνoῦς ἐμπορικoῦ, καὶ τὸ Διεθνὲς Δικονομικόν, καὶ τὸ Διεθνὲς Ποινικόν καὶ ἐν μέρει καὶ τὸν Διεθνὲς Διοικητικόν Δίκαιον. Οὕτως ἐπιτυχάνεται, νομίζομεν, σαφεστέρα διάκρισις τοῦ Διεθ. Ἰδ. Δικ. ἀπὸ τοῦ λεγομένου Διεθνoῦς Δημοσίου Δικαίου, ὅπερ περὶ ὁρίζεται· εἰς τὴν ἐξέτασιν τῶν μεταξὺ τῶν πολιτειῶν ἐννόμων σχέσεων. Ἐφ' ὅσον ἐννοεῖται θέματα Ἰδ. Διεθ. Δικαίου ἐγόνοντα ἀντικείμενον διεθνoῦς συνεννοήσεως ἢ διεθνoῦς ἐθίμου δύνανται καὶ ἀπὸ ἐπόψεως τοῦ λεγ. Δημοσίου Διεθνoῦς Δικαίου νὰ ἐξετασθῶσι, ἀλλὰ τοῦτο εἶναι ζήτημα, ἐπιστημονικῆς ταξινομήσεως.

Ὡς τοιοῦτο λαμβανόμενον τὸ Ἰ. Δ. Δ. δύναται νὰ διακριθῇ εἰς τοὺς διαφόρους κλάδους οὓς ἀναφέρομεν ὅτι περιέχει Τούτων τὸ μὲν ἀστικὸν καὶ ἐμπορικὸν διεθνὲς δίκαιον ἀσχολεῖται περὶ τὰς συγκρούσεις τῶν διαφόρων ἀστικῶν καὶ ἐμπορικῶν νομοθεσιῶν καὶ τὴν ἐξέουρσιν μεταξὺ τῶν συγκρουσμένων ἐκείνης ἥτις καταλαμβάνει ἐννομον τινα σχέσιν τὸ διεθνὲς ποινικὸν περὶ τὰ περὶ ποινικῆς ἀρμοδιότητος τῶν διαφόρων πολιτειῶν πρὸς καταδιώξιν ἀδικημάτων ἐχόντων στοιχεῖα ἀνήκοντα εἰς πλείονων τῆς μιᾶς νομοθεσιῶν τὰς περιοχὰς καὶ τὰ περὶ ἀλληλοδοθηείας τῶν πολιτειῶν περὶ τὴν πραγμάτων τῆς ποινικῆς δικαιοσύνης (ἰδίᾳ ἐκδόσις). Τὸ διεθνὲς δικονομικὸν περιλαμβάνει τὰ περὶ ἀρμοδιότητος ἐπὶ πολιτικῶν ὑποθέσεων, τὰ περὶ ἀλληλοδοθηείας περὶ τὴν πραγμάτων τῆς πολιτικῆς δικαιοσύνης, τὰ περὶ παραστάσεως τῶν ἀλλοδαπῶν ἐνώπιον τῶν δικαστηρίων, περὶ ἐκτελέσεως ἀλλοδαπῶν

ἀποφάσεων καὶ τὰ τοιαῦτα. Τέλος τὸ δι-
εθνὲς δικαιοκρητικὸν ἐξετάζει τὰ
τῆς ὑπαγωγῆς τῶν ἀλλοδαπῶν ὑπὸ τὰς
ἐγγυρίους διοικητικὰς ἀρχάς, τὰ τῆς φο-
ρολογίας αὐτῶν, καὶ ἐν γένει τὰς διοι-
κητικοῦ δικαίου σχέσεις, ἐφ' ὅσον αὐταὶ
περιέχουσιν καὶ ἀλλοδαπὰ στοιχεῖα.

Ἐκ τῆς ἀπαριθμήσεως ταύτης γίνεται
φανερὸν ὅτι, ἐφ' ὅσον τὰ ὡς ἄνω θέματα
δὲν ρυθμίζονται ὑπὸ τοῦ διεθνoῦς δικαίου,
προέχοντος τοῦ ἐσωτερικοῦ, ρυθμίζονται
δ' ὅπωςδῆποτε ὑπὸ τοῦ ἐσωτερικοῦ, δὲν
δυνατῶν νὰ θεωρηθῶσι ἀνήκοντα εἰς τὸ
Διεθνὲς Δίκαιον. Ἐκ τῶν ἀνωτέρω γίνε-
ται σαφὲς καὶ ἡ ἀτέλεια τοῦ ὁ ρ ο υ Ἰδ.
Διεθ. Δικ., διπλὴν περιέχοντος ἀκυρο-
λεξικόν.

Ὁ παρὰ τοῖς ἀρχαιοτέροις ἐν χρήσει
ὅρος ἦν «Σύγκρουσις νόμων»,
conflictus statutorum (statuta ἐκα-
λοῦντο τὰ θέσμινα τῶν ἰταλικῶν πόλεων
φθίνοντος τοῦ μεσαιῶνος, ἐν τῇ συγκρού-
σει δὲ τῶν θεσμίῶν τούτων καὶ τῇ νομι-
κῇ ἐπισκοπῇ τῆς συγκρούσεως ταύτης
εὑρίσκομεν τὰς πρώτας ἀρχάς τῆς ἐπι-
στήμης τοῦ Ἰδ. Διεθ. Δικ.). Καὶ οὗτοι
καὶ ἄλλοι τινὲς προταθέντες ὅροι δὲν κα-
τάρθωσαν νὰ κατισχύσωσι, δεκτὸς δ' ἐγένε-
το ὑπὸ τῆς πλειοψηφίας τῶν συγγρα-
φῶν ὁ ὅρος Ἰ. Δ. Δ., ἀντιστοιχῶν πρὸς
τοὺς ἐν χρήσει ξένους ὅρους *droit inter-
national privé, internationales Pri-
vatrecht, diritto privato internazio-
nale, private international law*. (Περὶ
τούτων πρβ. ἡ μετέραν «Ἰδιωτικοῦ
Διεθνoῦς Δικαίου Εἰσαγωγὴν» 1895).
§ 2. Ἀπὸ τῆς ἐπόψεως τοῦ ἐσωτερι-
κοῦ δικαίου ἐξεταζόμενα τὰ ζητήματα
τοῦ Ἰδ. Διεθνoῦς Δικαίου συνήθως
παρίστανται: ἡμῖν, ἰδίως ἐν τῷ ἀστικῷ
καὶ ἐμπορικῷ διεθνῇ δικαίῳ, ὡς περι-
πτώσεις ἐφαρμογῆς ἡ μὴ τοῦ ἁλ-
λοδαποῦ νόμου. Ὁ λόγος τῆς ἐ-
φαρμογῆς τοῦ ἁλλοδαποῦ νόμου ἔγκειται

ἐν τῇ παρ' ἀλλήλας συνυπάρξει ἑσῶν
πρὸς ἀλλήλας πολιτειῶν καὶ τῇ ἀνάγκῃ
τῆς προστασίας τῶν ἐννόμων σχέσεων
τῶν παραγομένων ἐν τῇ ἐπικοινωνίᾳ τῶν
λαῶν, τῆς προστασίας καὶ πραγματώ-
σεως δικαιωμάτων κτηθέντων ὑπὸ τὸ
κράτος ἁλλοδαπῆς νομοθεσίας. Ὅθεν ἐπὶ
νομικοῦ λόγου στηρίζεται ἡ ἀναγνώρισις
καὶ ἐφαρμογὴ αὕτη τῶν ἀλλοδαπῶν νό-
μων καὶ οὐχὶ ἐπὶ διεθνoῦς φιλοφροσύνης
(*Comitas gentium*) ὡς ὑπὸ τινων, ἐν τῇ
ἀρχαιοτέρᾳ ἰδίως θεωρίᾳ ἐνομοσθη. Ἐν-
τεῦθεν ρυθμιστέος καὶ ὁ τρόπος τῆς
ἐφαρμογῆς τοῦ ἁλλοδαποῦ νόμου. Ὁ ἁλ-
λοδαπὸς ταυτέστι νόμος ἐξ ἐπαγγέλματος
δέον νὰ ἐφαρμόζηται ὑπὸ τοῦ δικαστοῦ
καὶ ἄνευ προτάσεως περὶ τούτου καὶ ἀπο-
δείξεως τοῦ διαδίκου. Οὕτω τοῦλάχιστον
ἀποφαίνεται ἡ νεωτέρα ἐπιστήμη, τοῦτο
ἀπαιτεῖ καὶ ὁ ἡμέτερος ἀστικός νόμος,
ῤῥητῶς ἐπιβάλλων τὰς περιπτώσεις ἐφαρ-
μογῆς τοῦ ἁλλοδαποῦ νόμου.

Ἀντιθέτως ἀρχὰς ἀκολουθεῖ ἐν τούτοις
ἐπὶ τοῦ θέματος παρ' ἡμῖν ἡ κοινὴ γνώ-
μη, θεωροῦσα τὸν ἁλλοδαπὸν νόμον ὡς
πραγματικὸν γεγονὸς, περὶ οὗ δέον νὰ
διαταχθῇ ἀπόδειξις, ἐπιτρεπομένων τῶν
συνήθων ἀποδεικτικῶν μέσων· μόνον τῇ
προτάσει τῶν διαδίκων, λέγουσιν, ἐφαρ-
μόζεται ὁ ἁλλοδαπὸς νόμος, ἀποκλειομέ-
νης τῆς αὐτεπαγγέλτου ἐνεργείας τοῦ
δικαστοῦ. Αὕτη καὶ ἡ παρ' Ἀρείῳ Πά-
γῳ σταθερὰ νομολογία. Τὴν νομολογίαν
ταύτην στηρίζουσιν ἐπὶ τῆς ἐρμηνείας
τοῦ ἀρθροῦ 245 § 3 τῆς πολιτικῆς δικο-
νομίας, καθ' ὃ ἀντικείμενον τῆς περὶ
«τὴν ἀπόδειξιν διαδικασίας δὲν δύνανται
εἶναι . . . νομικὰ ἀξιώματα, στη-
ριζόμενα εἰς γενικοὺς νόμους τοῦ κράτους
καὶ ὅχι ἀπλῶς εἰς τοπικὰ θέσμινα, εἰς πα-
ραδόσεις ἢ εἰς ξένους νόμους.» Ἀλλ'
ἐκ τοῦ ἀρθροῦ τούτου, κἂν ἔτι θεωρηθῇ
ὅτι δὲν ἐπικρατεῖ ὁ τούναντιον ἐπιτάσσων
νεώτερος, ὁ ἀστικός ἡμῶν νόμος, ἔπεται

όνον ὅτι ξένοι νόμοι δύνανται νά ὄσιν ἀντικείμενον ἀποδείξεως, ὅχι δὲ ἐπὶ φεῖλουσι. Ὅπου ὁ δικαστὴς ἀγνοεῖ ὃν ἀλλοδαπὸν νόμον, δύνανται πρὸς ἐξουρεσιν αὐτοῦ νά ἐπικαλεσθῇ τὴν ἄρρωτην τῶν διαδίκων, διατάσων ἀπόδειξιν. Οφείλει ὁμως ὅπου μὲν γινώσκει τὸν ἀλλοδαπὸν νόμον νά ἐφαρμόσῃ αὐτὸν κατ' ὕθειν, ὅπου δὲν γινώσκει, εἰς ἐπαγγέλματος νά ἐρευνήσῃ τὰ περὶ αὐτοῦ, βοηθοῦμενος, ἂν θέλῃ, ὑπὸ τῶν διαδίκων. Ἀλλ' οὔτε εἶναι δεσμευμένος ἐκ τῶν κοινῶν περὶ ἀποδείξεως κανόνων, οὔτε πάντων τῶν ἀποδεικτικῶν μέσων δύναται νά γίνῃ χρήσις· ἀποκλείεται ἰδίᾳ ὁ ὄρκος καὶ ἡ ὁμολογία (Ἰδε περὶ τούτων ἡμετέραν διακριθῆν ἐν τῇ «Νομικῇ» I. σελ. 423 κ.π.).

Τὰς περιπτώσεις ἐφαρμογῆς τοῦ ἀλλοδαποῦ νόμου διαγράφει ὁ ἀστικὸς ἡμῶν νόμος ἐν συστήματι διατάξεων, ἀκολουθῶν ἐν ταύταις ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ τὰς νεωτέρας νομοθεσίας καὶ τὰς ἐπικρατεσάσας ἐν τῇ θεωρίᾳ ἀρχάς. Κατὰ τὸν ἀστικὸν νόμον οἱ νόμοι περὶ ἱκανότητος πρὸς κτήσιν δικαιωμάτων ἢ πρὸς ἐπιχείρησιν νομικῶν πράξεων, διέπουν τοὺς Ἕλληνας καὶ ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ. Οἱ ἀλλοδαποὶ διέπονται ὑπὸ τῶν περὶ τῆς ἱκανότητος ταύτης νόμων τῆς πολιτείας εἰς ἣν ἀνήκουσιν· ἀλλ' ἐπὶ τῶν μεταξὺ ἀλλοδαπῶν καὶ Ἑλλήνων ἐν Ἑλλάδι συνισταμένων ἐνοχῶν, οἱ ἀλλοδαποὶ, οἱ ἔχοντες τὴν κατὰ τὸν ἑλληνικὸν νόμον πρὸς σύστασιν αὐτῶν ἀπαιτουμένην ἱκανότητα, λογίζονται ἱκανοί, καὶ ἂν κατὰ νόμους τῆς πατρίδος αὐτῶν ἦθελον θεωρεῖσθαι ἀνίκανοι. Ὁ γάμος αἱ μεταξὺ, γονέων καὶ τέκνων σχέσεις, ἡ ἐπιτροπεία καὶ κηδεμονία ρυθμίζονται, καὶ ὡς πρὸς τὸν ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ διατρέχοντα Ἕλληνα ὑπὸ τῶν ἑλληνικῶν νόμων· αἱ αὐταὶ δὲ σχέσεις τοῦ ἀλλοδαποῦ, ὑπὸ τῶν νόμων τῆς πολιτείας, εἰς ἣν ἀνήκει (ἄρθ.

4). Ἡ νομή, ἡ κυριότης, καὶ τὰ ἀπ' αὐτῆς ἀποσπώμενα ἀπολύτα δικαιώματα ἐπὶ τῶν ἐν Ἑλλάδι κειμένων κινητῶν ἢ ἀκινήτων ρυθμίζονται ὑπὸ τῶν ἑλληνικῶν νόμων.

Ἡ ἐκ διαθήκης, ἢ ἐξ ἀδιαιθέτου διαδοχῇ διέπεται ὑπὸ τῶν νόμων τῆς πολιτείας, εἰς ἣν ἀνήκει ὁ κληρονομούμενος, ἐκτός ἂν πρόκειται περὶ ἀκινήτων, κειμένων ἐν Ἑλλάδι, τὰ ὅποια ὡς πρὸς τοῦτο διέπονται ὑπὸ τοῦ ἑλληνικοῦ νόμου (ἄρθ. 5). Αἱ ἐνοχαὶ ρυθμίζονται ὡς πρὸς τὰ ἀποτελέσματα αὐτῶν, ὑπὸ τοῦ νόμου τοῦ τόπου, ἐν ᾧ κατὰ τὴν ῥητὴν ἡ σιωπηρὰν θέλησιν τῶν ἐνεχόμενων, πρόκειται νά ἐκτελεσθῶσιν, ἐκτός ἂν ὥρισαν οὗτοι τὸν νόμον, εἰς ὃν θέλουσι νά υποβληθῶσιν. Αἱ ἐξ ἀδικημάτων ὁμως ἐνοχαὶ διέπονται πάντοτε ὑπὸ τοῦ ἑλληνικοῦ νόμου (ἄρθρον 6).

Αἱ ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ ἐπιχειρούμεναι ὑπὸ Ἑλλήνων νομικαὶ πράξεις ἔχουσι κατὰ τὸν τύπον αὐτῶν κύρος ἐν Ἑλλάδι, καταρτιζόμεναι εἴτε κατὰ τὸν ἑλληνικὸν νόμον, εἴτε κατὰ τὰς ἐν τῷ τόπῳ τῆς ἐπιχειρήσεως αὐτῶν ἱσχυρούσας διατυπώσεις (ἄρθρον 7).

Αἱ διατάξεις αὗται σαφῶς διατυπῶσαι γενικὰς γραμμὰς καθορίζουσας τὸ κράτος τῆς ἑλληνικῆς νομοθεσίας κατὰ τόπον, καὶ τὰς περιπτώσεις ἐφαρμογῆς ἀλλοδαποῦ δικαίου, δίδουσιν ἐννοεῖται ἐν τῇ καθ' ἑκάστη ἐφαρμογῇ χώραν εἰς ἀμφισβητήσεις, πολλὰ δὲ λεπτότατα γεννῶνται ζητήματα, ἅτινα ἐνταῦθα δὲν δύναμεθα νά θίξωμεν. (Ἰδε περὶ ἐρμηνείας αὐτῶν Καλλιγὰ I. σελ. 157 ἐπ., Παπαρρηγοπούλου § 628 ἐπ., Οἰκονομίδου I. σελ. 36 ἐπ., ἰδίᾳ Κρασσὰ Γενικὰς διδασκαλίας σελ. 133—176). Γενικῶς κρίνων δύναται τις εἰπεῖν ὅτι εὐστόχως ὁ Ἕλλην νομοθέτης συνδυάζει τὰ τοῦ προσωπικοῦ θεσμοῦ (statut personnel) πρὸς τὰ τοῦ πραγμα-

τικοῦ θεσμοῦ (*statut reel*), συμφώνως τῇ νεωτέρᾳ θεωρίᾳ ὡς βλῖσιν τοῦ προσωπικοῦ θεσμοῦ ταθεῖς τὴν ἰθαγένειαν, ὡς τὸν στενότερον τῶν δεσμῶν καὶ διαρκέστερον, κατὰ κανόνα, τοῦ προσώπου πρὸς τινὰ χώραν· ἐν τῷ πραγματικῷ θεσμῷ ἐφαρμόζει τὴν *lex rei sitae*, τὸν νόμον τῆς τοποθεσίας τοῦ πράγματος. Ἐν ταῖς ἐσοχικαῖς σχέσεσι δίδωσιν ὁ νόμος ἐλευθερίαν ἐκλογῆς νόμου ρυθμίσαντος τὴν δικαιοπραξίαν, ὀρίζων καὶ τί ἐν ἀμφιβολίᾳ καὶ ἐν ἐλλείψει ἐκλογῆς κρατήσῃ. Ὡς πρὸς τοὺς τύπους τῶν δικαιοπραξιῶν δέχεται τὸν κανόνα *locus regit actum* (ἰδὲ περὶ τοῦ κανόνος τούτου διατριβὴν Α. Ρο ν τ ῆ ρ η ἐν Νομικῇ 1. 246), ἐν τῇ ἐπιβοηθητικῇ καὶ ἐνταῦθα μορφῇ αὐτοῦ ὡς πρὸς τὰς ὑπὸ Ἑλλήνων ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ ἐπιχειρουμένας δικαιοπραξίας. Ὡς πρὸς τὰς ἐξ ἀδικημάτων ἐνοχὰς εὐλόγως ἐφαρμόζεται ἡ *lex delicti commissi*. Αἱ οἰονεὶ συμβάσεις καὶ τὰ οἰονεὶ ἀδικήματα κρίνονται κατ' ἀναλογίαν τῶν ἀνωτέρω. Τὰ τῆς κληρονομικῆς διαδοχῆς δὲν θεωρεῖ, ὡς θὰ ἦτο συνεπέστερον, ἐξαρθρώμενα καθόλου ἐκ τοῦ προσωπικοῦ θεσμοῦ τοῦ κληρονομουμένου ἀλλ' ἐξαιρέσιν ποιεῖται ὑπὲρ τῆς ἐφαρμογῆς τοῦ ἐλληνικοῦ νόμου ὡς πρὸς τὰ ἐν τῇ κληρονομίᾳ ἀκίνητα, τὰ κείμενα ἐν Ἑλλάδι. Κατὰ τοῦτα παρεξέκλινεν ὁ Ἑλλην νομοθέτης τοῦ ἰταλικοῦ ἀστικοῦ νόμου, ὃν κατὰ τὰ λοιπὰ ἔσχεν ὑπόδειγμα.

Καὶ αὕτη μὲν ἡ κατὰ κανόνα ἐφαρμογὴ τοῦ ἀλλοδαποῦ νόμου· ἀλλ' ὁ Ἑλλήν νομοθέτης ἔθετο καὶ γενικὸν ὅριον τῆς ἐφαρμογῆς τοῦ ἀλλοδαποῦ νόμου. Ἄν, ὡς εἶδομεν, ἡ ἀναγνώρισις καὶ ἐφαρμογὴ τοῦ ἀλλοδαποῦ νόμου ἐπιβάλλεται ταῖς πολιτεαῖς, ἂν ἐπίσης ἡ ἀναγνώρισις τοῦ ἐν ξένῃ πολιτεία δεδικασμένου εἶναι συνέπεια τῶν ἂν ἐκτεθεῖσιν ἀρχῶν, ἀφ' ἑτέρου ἡ

αὐτοσυνηρησίᾳ τῆς πολιτείας καὶ ὁ σεβασμὸς τῆς ἰδίας κυριαρχίας ἐπιβάλλει, ὅπως παύσῃ ἡ ἐφαρμογὴ τοῦ ἀλλοδαποῦ νόμου, ὅπου ἡ ἀναγνώρισις καὶ πραγμάτων ἀλλοδαποῦ νόμου ἤθελε προσκρούσῃ πρὸς τὰ κυριαρχικὰ δικαιώματα τῆς πολιτείας, πρὸς τὴν ἐσωτερικὴν ἢ ἐξωτερικὴν αὐτῆς ἀσφάλειαν, πρὸς τοὺς νόμους τῆς δημοσίας τάξεως ἢ πρὸς τὴν χρηστῶν ἡθῶν ἀντίληψιν τῆς κοινωνίας αὐτῆς. Ἐπόμενος τοῖς γενικῶς παραδεδομένοις κατ' ἀρχὴν ἀξιώμασι τούτοις ὁ νομοθέτης ῥητῶς ἐν ἄρθρῳ 89 τοῦ ἀστικοῦ ἡμῶν νόμου ἀναγράφει ὅτι «κατ' οὐδεμίαν περίπτωσιν δύνανται νὰ ἐφαρμοσθῶσιν ὑπὸ τῶν ἐλληνικῶν δικαστηρίων ἀλλοδαποὶ νόμοι ἀντιβαίνοντες εἰς τῆς ἐμεδαποὺς νόμους δημοσίας τάξεως ἢ ἀφορῶντες θεσμοθεσίας μὴ ἀναγνώριζομένας ὑπὸ τῶν ἐλληνικῶν νόμων.» Τὸ ἄρθρον τοῦτο εἶναι συμπλήρωμα τοῦ ἁρθρου 3ου τοῦ αὐτοῦ νόμου, καθ' ὃ οἱ τὴν δημοσίαν τάξιν ἀφορῶντες νόμοι ὑποχρεοῦσι πάντας τοὺς ἐν Ἑλλάδι. Συναφῆς εἶναι καὶ ἡ διάταξις τοῦ ἁρθρου 860 Πολ. Δικονομίας, ὀρίζουσα ὅτι τὸ δικαστήριον δύναται—καὶ ὀφείλει κατὰ τὰ ἀνωτέρω—ν' ἀρνηθῇ τὴν ἐκτέλεσιν ἀλλοδαπῆς ἀποφάσεως ἢ ἀλλοδαποῦ δημοσίου ἐγγράφου, ὅταν ταῦτα ἀντιβαίνουσιν εἰς τῆς ἐμεδαποὺς ἀπαγορευτικούς νόμους.

Ἡ ἐρμηνεία τῶν διατάξεων τούτων τῇ καθ' ἑκάστα πρακτικῇ τῶν δικαστηρίων δέον νὰ ἐπαφῇ. Κανόνας ῥητοῦς περιέχοντας κριτήρια εἰδικὰ τῶν περιπτώσεων, καθ' ὧς ἀπαγορεύεται ἡ ἐφαρμογὴ τοῦ ἀλλοδαποῦ νόμου, εἶναι ἀδύνατον ἐκ τῶν προτέρων νὰ ἀναγράψωμεν. Ὅπου ἡ διεθνὴς δημοσία τάξις προσβάλλεται διὰ τινος ἀλλοδαποῦ νόμου, εἶναι προφανές ὅτι τὸν τοιοῦτον νόμον δὲν δύναται νὰ ἐφαρμόσῃ ὁ δικαστής, ἀφ' οὗ

τὸ διεθνὲς δίκαιον προέχον τοῦ ἐσωτερικοῦ ἐπιβάλλεται πάσῃ πολιτείᾳ· ὑπάρχουσι μάλιστα συγγραφεῖς (Brocher, Meili k. α.) οἵτινες ἕως αὐτοῦ ἐννοοῦσι νὰ περιορίσωσι τὴν μὴ ἐφαρμογὴν τοῦ ἀλλοδαποῦ νόμου, ἐπεικεῖς δεικνύμενοι περὶ τὴν ἐφαρμογὴν ἀλλοδαποῦ νόμου ἀντικειμένου ἀπλῶς εἰς τὴν ἐσωτερικὴν δημοσίαν τάξιν, εἴνα μὴ ἀμοιβαίως παρεμβάλλωνται προσκομματα ὑπὸ τῶν πολιτειῶν κατὰ τὴν ἐνάσκησιν τῶν κυριαρχικῶν αὐτῶν δικαιωμάτων καὶ ὅπως πλείων ἢ ἡ ἀσφάλεια ἐν τῇ διεθνείᾳ ἐπικοινωνίᾳ. Ὁ ἡμέτερος νόμος τοιαύτην διάκρισιν δὲν ποιεῖται, ῥητῶς ἀναγράφων κυρίως τὰ τῆς ἐσωτερικῆς δημοσίας τάξεως. Ἐπιβάλλεται ἐν τούτοις τῷ δικαστῇ κατὰ τὴν ἐφαρμογὴν τῶν ἄνω διατάξεων νὰ λαμβάνῃ ὑπ' ὄψιν τὴν ἀνάγκην τῆς ἀσφαλείας ἐν ταῖς μεταξὺ τῶν λαῶν συναλλαγαῖς καὶ τοῦ σεβασμοῦ τῶν ἐν ξένοις γῶραις συμφώνως τοῖς ἐπικρατοῦσι νόμοις κτηθέντων δικαιωμάτων, διότι ἡ παραγνώρισις τῆς ἀνάγκης ταύτης δύναται πολλάκις πλείω ἄτοπα νὰ γεννήσῃ ἢ ἡ τυχόν παραδοχὴ ἢ ἀναγνώρισις ξένης νομοθεσίας, μὴ οὐστὶς ἀπολύτως συμφώνου πρὸς τὰς τοῦ ἡμετέρου νομοθέτου ἀντιλήψεις.

§ 3. Ἐξ ὧων περὶ τῆς ἐνάσεως τοῦ Ἰδ. Διεθοῦς Δικ. εἴπομεν εὐκόλως συνάγεται ἡ μέθοδος, ἣν ἐν τῷ κλάδῳ τούτῳ τῆς νομικῆς ἐπιστήμης δεόν ν' ἀκολουθήσωμεν. Τὸ ἐρώτημα ποῖος νόμος δεόν νὰ ἐφαρμοσθῇ ὡς διέπων νομικὴν τινὰ σχέσιν θ' ἀπευθύνωμεν πάντοτε πρὸς ὥρισμένην νομοθεσίαν· ὃ δὲ δικαστὴς τὴν ἰδίαν ἐννοεῖται ἐσωτερικὴν νομοθεσίαν, τροποποιουμένην τυχόν ἴσως καὶ ἐκ τοῦ διεθνoῦς δικαίου, θὰ ἐρωτήσῃ, ὅπως κρίνῃ, ἂν καὶ ποῖον ἀλλοδαπὸν Δ. θὰ ἐφαρμόσῃ κατ' οὐσίαν. Διότι ἐν τοῖς δικονομικοῖς ἐννοεῖται πάντοτε θ' ἀκολουθήσῃ τὸ ἴδιον δίκαιον, τὴν *lex fori*.

Ἄλλ' ἐκ τῆς φύσεως τοῦ Ἰδ. Διεθ.

Δικ. παραλλάσσοντας ἐν ταῖς νομοθεσίαις τῶν διαφόρων πολιτειῶν καὶ τῆς κατὰ ταύτην μεθόδου κατ' ἀνάγκην πολλάκις θὰ συμβῇ ὅπως ἡ αὐτὴ σχέσις κρινομένη ὑπὸ δικαστῶν δύο διαφόρων πολιτειῶν ἄλλην παρὰ τούτου ἢ παρ' ἐκείνου λαμβάνῃ λύσιν. Τοῦτο εἶναι λυπηρὲν, ἀλλ' ἀναπόφευκτον σήμερον. Ἀλλὰ καὶ ἕτερον ἄτοπον δύναται νὰ συμβῇ, ἐκ τῆς ἐλλείψεως συνεννοήσεως μεταξὺ τῶν κρατῶν ἐπὶ τῶν μεταξὺ τῶν νομοθεσιῶν αὐτῶν ὁρίων. Πολύλακις δύο ἢ πλείονες νομοθεσίαι ἀντιλαμβάνονται τῆς αὐτῆς νομικῆς σχέσεως, ἐπὶ τὸν αὐτὸν χώρον ἐκτείνουσαι τὰ ὁριατῶν δικαιοδοσιῶν αὐτῶν ἄλλοτε πάλιν τὰ τῶν ὁρίων τῶν δικαιοδοσιῶν αὐτῶν αὐτὰ βυθίζουσι δύο ἢ πλείονες πολιτείας, ὥστε μένουσιν ἐκτὸς ὥρισμένης νομικαῖς σχέσεως. Ἐχομεν τότε σύγκρουσιν ἐν αὐταῖς ταῖς τοῦ Ἰδ. Διεθ. Δικ. διατάξεσι τῶν πολιτειῶν τούτων, ἐν τῇ πρώτῃ, περιπτώσει καταφατικὴν, ἐν τῇ δευτέρᾳ ἀποφατικὴν. Τότε κίνδυνος ὑπάρχει νὰ συμβῇ ὅπως ἡ αὐτὴ σχέσις διαφόρως κριθῇ ὑπὸ τῶν διαφόρων δικαστῶν, πρὸς προφανῇ τῆς δικαιοσύνης βλάβην. Τὸ ἄτοπον μόνον διὰ συνεννοήσεως τῶν πολιτειῶν δύναται ν' ἀρθῇ. Διὰ τὸν δικαστὴν ὁμοῦς οὐδεμία δυσχέρεια παρίσταται, διότι ὁ δικαστὴς τὸν ἴδιον ἐφαρμόσει νόμον, ἀδιαφορῶν περὶ τῶν ἄλλων πολιτειῶν. Ἐν τούτοις ἐν ταῖς περιπτώσεσι τῆς ἀρνητικῆς συγκρούσεως γεννᾶται ζήτημα πολλάκις ἀπασχολήσαν τὰ δικαστήρια πάντων τῶν κρατῶν καὶ τὴν νεωτέραν ἰδίως ἐπιστήμην, θεμελιωδὲς δὲ διὰ τὸ Ι. Δ. Δ. τί γίνεται, ὅταν ἐκ τῶν νόμων δύο πολιτειῶν τὴν αὐτὴν σχέσιν ὁ τῆς ἐτέρας εἰς τὴν τῆς ἐτέρας παραπέμπει νομοθεσίαν. Ὁ γάμος κατὰ τὸν ἀγγλικὸν νόμον κρίνεται κατὰ τὸν νόμον τῆς κατοικίας τοῦ συζύγου, κατὰ τὸν ἡμέτερον κρίνεται κατὰ τὸν τῆς ἰθαγενείας· τί θὰ κρατήσῃ ἐπὶ Ἀγγλοῦ κατοικοῦντος ἐν Ἑλλάδι; ἀπὸ

ἐπόψεως τῆς ἐτέρας τῶν νομοθεσιῶν τὸ ζήτημα παρίσταται ὡς ζήτημα τῆς λεγομένης ἀναπαρομπῆς. Ὁ Ἕλλην δικαστὴς παραπέμπεται εἰς τὸν ἀγγλικὸν νόμον, ὅστις ἀναπαράμπει εἰς τὸν ἑλληνικόν· θὰ ἰσχύσῃ ἡ ἀναπαρομπή, θὰ ἐφαρμοσθῇ τοῦτέστιν ὑπὸ τοῦ Ἕλληνος δικαστοῦ ὁ ἐλληνικὸς νόμος; Ὑπὲρ τῆς ἐκδοχῆς ταύτης εἶναι ἡ κρατοῦσα γνώμη. Ἐπόμενοι τῇ γνώμῃ νεωτέρων τινῶν συγγραφέων καὶ ἀποφάσεων δικαστηρίων νομίζομεν τὴν ὑπὲρ τῆς ἀναπαρομπῆς θεωρίαν ἐφαρμμένην, (Ἰδὲ ἡμετέραν διατριβήν, ἐν τῇ Νομικῇ I. σελ. 40 ἐπ. καὶ 69 ἐπ. «Ἐν ἀδιέξοδον ἐν τῷ I. Δ. Δ.;»). Ἡ ἀναπαρομπή ἀποκρουστέα, διότι ἀναπαρομπή δὲν ὑπάρχει καὶν. Παραπεμπόμενος ὁ δικαστὴς ὑπὸ τοῦ ἰδίου αὐτοῦ νόμου εἰς ἕτερον νόμον παραπέμπεται κατ' εὐθεῖαν εἰς τὰς διατάξεις τὰς οὐσιαστικὰς τοῦ νόμου τούτου, οὐχὶ ὁ εἰς τὰς I. Δ. Δ. διατάξεις αὐτοῦ, ὥστε οὕτως νὰ ὑπάρξῃ ἀναπαρομπή. Διότι τὸ ζήτημα τοῦ I. Δ. Δ. ἐλύθη πλέον, δὲν πρόκειται ὁ ἐπὶ τῇ βάσει τῆς λύσεως ταύτης νὰ προβῇ ὁ δικαστὴς εἰς τὴν οὐσίαν. Ἡ ἀναπαρομπή ἄλλως προφανῶς δημιουργεῖ ἀδιέξοδον.—Ἀναλόγως κρίνονται καὶ τὰ ζητήματα τῆς περαιτέρω λεγ. παρομπῆς, τῆς περιπτώσεως δηλαδὴ καθ' ἣν αἱ I. Δ. Δ. διατάξεις τῆς πολιτείας εἰς ἣν παριπέμπεται ὁ δικαστὴς υποβάλλουσι τὴν ἐν λόγῳσχέσιν τῇ νομοθεσίᾳ τρίτης τινὸς πολιτείας.—Πρὸς τ' ἀνωτέρω ζητήματα δέον ὅμως νὰ μὴ συγχέωνται περιπτώσεις ἀρνητικῶν συγκρούσεων ἐν ταῖς περὶ διοικητικῶν μέτρων, ληπτῶν ἐπὶ τινος σχέσεως, διατάξεις δύο ἢ πλείονων νομοθεσιῶν· ἐκεῖ οὐχὶ δυνάμει ἀναπαρομπῆς, ἀλλὰ διὰ τὴν ὑποχρέωσιν τῆς σχέσεως τινὲ ἐγγύτερον κειμένης πολιτείας, ὅπως φροντίσῃ περὶ τῆς σχέσεως ταύτης, ἵνα μὴ ἀπροσάτατα μέ-

νωσι τὰ τῶν ἰδιωτῶν συμφέροντα, δύνανται νὰ ὑπάρξῃ ἡ ἀνάγκη ὅπως πολιτεία τις λάβῃ προσωρινῶς εἴτε ὀριστικῶς μέτρον τι δικαστικόν ἢ διοικητικόν, ἀρμοδιωτέρα πρὸς τοῦτο πάσης ἄλλης παρασταμένη συνεπείᾳ τῆς ἐδρας τῆς περὶ τῆς πρόκειται σχέσεως.

§ 4. Μέχρι τοῦδε περὶ ἐφαρμογῆς ἡμὴ τοῦ ἀλλοδαποῦ νόμου ἐφαρματεύθημεν· ἀλλὰ καὶ ἐν τῷ τῶν δρίων μιᾶς καὶ τῆς αὐτῆς πολιτείας, ὅταν ἐν τῇ πολιτείᾳ ταύτῃ κρατῶσιν ἐν διαφόροις αὐτῆς τμήμασι δίκαια, προφανῶς γεννῶνται ἐπίσης ζητήματα περὶ τῆς ἐπιλογῆς τῶν συγκρουομένων ἐκεῖ νόμων· καὶ ταῦτα ἀνήκουσιν εἰς τὸ I. Δ. Δ. Ἀμφισβητεῖται ὅμως, ἂν ἡ φύσις τῶν ζητημάτων τούτων εἶναι ἀπολύτως ἡ αὐτὴ πρὸς τὰ μεταξὺ τῶν νομοθεσιῶν διαφόρων πολιτειῶν ἐγείρομενα, ἂν ἐπομένως θὰ ἐφαρμοσθῶσιν οἱ αὐτοὶ ἐπὶ τούτων ὡς ἐπὶ ἐκεῖνων νομικοὶ κανόνες καὶ ἡ αὐτὴ μέθοδος θὰ κρατήσῃ. Κυρίως μὲν ἡ φύσις τῶν ζητημάτων εἶναι ἡ αὐτή· διότι ἀπανταχοῦ πρόκειται περὶ ἐπιλογῆς συγκρουομένων νόμων, δυνάμει τῶν ἀποτελούντων τὰς νομικὰς σχέσεις στοιχείων. Ἀλλὰ διαφοραὶ ἐν τῇ ἐφαρμογῇ κατ' ἀνάγκην προκύπτουσι: α'. διότι ὑπεράνω τῶν συγκρουομένων νομοθεσιῶν τῶν τμημάτων μιᾶς καὶ τῆς αὐτῆς πολιτείας ὑπάρχει μία ἐνιαία ἐξουσία, ἡ τῆς πολιτείας ταύτης, μὴ ἐπιτρέπουσα ἀντιφάσεις ἐν ταῖς ἀποφάσεσιν, οἷας εἶδομεν ἀναγκαιῶς πολλάκις προκύπτουσας ὅπου πρόκειται περὶ διαφόρων πολιτειῶν—ἦσαν αἱ συγκρούσεις δέον νὰ λύωνται οὐχὶ ἀπὸ ἐπόψεως τῆς ἐτέρας τῶν ἐσωτερικῶν νομοθεσιῶν ἀλλ' ἐκ γενικῶν ἀρχῶν, ἐκ τῆς μιᾶς ἐνιαίας ἐξουσίας ἀπορρεουσῶν· β'. διότι ὡς πρὸς τὰ πρόσωπα τὰ ἀνήκοντα εἰς τὰ διάφορα τμήματα ἑλλείπει τὸ στοιχεῖον διαφοροῦ ἐθνικότητος, ἀφ' οὗ μιᾶς ἡ πολιτεία καὶ μιᾶς

ἡ ἰθαγενεία. Ἐξευρετιὸν ὅθεν τις νόμος ἀντὶ τοῦ τῆς ἰθαγενείας ἐφαρμοστέος, ὅταν περὶ νομοθεσιῶν τῆς αὐτῆς πολιτείας πρόκειται. Κατὰ τὴν κρατοῦσαν γνώμην ὁ ἀρίστος μετὰ τὸν θεσμόν τῆς ἰθαγενείας στενῶς συνδέων πρόσωπόν τι πρὸς χώραν εἶναι ὁ τῆς κατοικίας. Ὁ τῆς κατοικίας λοιπὸν νόμος ἢ ἀντικαταστήσῃ τὸν τῆς ἰθαγενείας ὅπου αὐτός εἶναι ἀνεφάρμοστος. Τ' ἀνωτέρω καὶ παρ' ἡμῖν πολλῆς σημασίας, ἀφ' οὗ ἐνεκα τῆς μὴ πλήρους ἀφομοιώσεως τοῦ ἀστικοῦ δικαίου τῶν προσαρτηθεισῶν χωρῶν, κυρίως τῶν Ἰονίων νήσων, πολλάκις γεννῶνται ἐντὸς τῆς Ἑλλάδος ζητήματα I. Δ. Δ. Ἐπὶ τὰ ζητήματα ταῦτα θὰ ἐφαρμόσωμεν τὰς ἀρχὰς I. Δ. Δ. τοῦ ἀστικοῦ νόμου μόνον ὅπου τοῦτο ἐφικτὸν κατὰ τ' ἀνωτέρω ἴδια δέ, ὅπου περὶ ἐφαρμογῆς τοῦ τῆς ἰθαγενείας νόμου πρόκειται, θὰ ἐφαρμόζωμεν τὸν τῆς κατοικίας· τοιαύτη ἄλλως καὶ ἡ ἐν Ἑλλάδι ἐπικρατήσασα γνώμη — καίτοι οὐχὶ κατὰ τ' ἀνωτέρω αἰτιολογουμένη. (Ἰδὲ ἐν τούτοις Γ. Π. Χοιδῶ, ἐν Μπαλάνου ἐφημερίδι XVI σελ. 32 ἐπ.).

§ 5. Ἱστορικὴ ἐπισκόπησις τοῦ I. Δ. Δ. Ἄν τὸ I. Δ. Δ., ὡς σύνολον νομικῶν κανόνων, κατ' ἀνάγκην ὑπάρχει μόλις συνυπάρξωσι δύο νομοθεσίαι κρατῶν, ὧν μεταξύ ὕφισταται τις ἐπικοινωνία, καὶ ἐπομένως εἶναι ἀρχαιότατον, ἡ περὶ τὸ I. Δ. Δ. ἐπιστήμη ὀλίγων ἐκατονταετηρίδων ἱστορίαν ἀριθμεῖ. Ἐν τῇ ἐπικοινωνίᾳ τῶν Ἑλληνικῶν πόλεων πρὸς ἀλλήλας βεβαίως ὑπῆρχον κανόνες εἰς τὴν θέσιν τῶν ἐκασταχοῦ ἀλλοδαπῶν ἀφορῶντες — Ἰδὲ καὶ μονογραφίαν II diritto internazionale privato nell' antica Grecia τοῦ E. C a t e l l a n i —, ἐπίσης δὲ ὁ λόγος δι' ὃν ἐν Ῥώμῃ κατὰ μικρὸν περιελήφθησαν ἐν τῷ ἀστικῷ δικαίῳ κανόνες ἐκ νομοθεσιῶν ξένων (jus gentium) τὴν ρίζαν αὐτοῦ ἔχει ὅπου καὶ τὸ I. Δ. Δ. Ἀλλ' οὔτε τὸ jus gen-

tium εἶναι I. Δ. Δ., οὔτε ἐν τῷ ἑλληνικῷ δικαίῳ ἀπαντῶμεν σαφεῇ ἀντίληψιν ἢ ἔχονς ἐπιστήμης I. Δ. Δ. Ἐν ταῖς συλλογαῖς τοῦ Corpus Juris οὐδὲν εὐρίσκουμεν χωρίον σαφῶς ἀναφερόμενον εἰς τὸ I. Δ. Δ. — Ἀπὸ τοῦ Καραλλά αὐτῶς τὸ Ῥωμ. Δίκαιον ἐφηρμόσθη ἐπὶ ὁλόκληρον τὸν τότε κόσμον. Κατὰ τὰς πρώτας τοῦ μεσαιῶνος ἐκατονταετηρίδας αἱ προφανῶς πολλαπλᾶ συγκρούσεις ἐβύοντο κατὰ τὴν ἀρχὴν τῆς προσωπικότητος (principe de personnalité), ὑπεκόντος παντός προσώπου ἀνεξαρτήτως κατοικίας ἢ διαμονῆς τῷ τῆς φυλῆς αὐτοῦ δικαίῳ. Τὸ σύστημα τοῦτο μετὰ τὴν μονιμοποίησιν τῶν κρατῶν τῶν βαρβάρων καὶ τὴν ἰδρύσιν τοῦ τιμαριωτισμοῦ διεδέχθη ἡ ἀντιθετος ἀρχή, ἡ τῆς χωρικότητος (pr. de territorialité). Τὸ δίκαιον τοῦ τόπου ἐν ᾧ εὐρίσκεται τὸ πρόσωπον ἢ τὸ πρᾶγμα ἐπικρατεῖ. Ἡ τελευταία αὕτη ἀρχὴ μὴ ἐπιδεχόμενη ἀπόλυτον ἐφαρμογὴν καὶ συγκεκριμένη ἐν τισὶν ὑπὸ τῆς ἀρχῆς τῆς προσωπικότητος ἔδωκεν ἀφορμὴν εἰς τὴν γένεσιν τοῦ συστήματος τῆς διακρίσεως τῶν θεσμῶν, ὅπερ τὸ πρῶτον ἀνεπτύχθη ἐν Ἰταλίᾳ ὑπὸ τῶν διδασκῶν τῶν γλωσσογράφων. Ἐκεῖ ἡ κοιτίς τῆς περὶ I. Δ. Δ. ἐπιστήμης. Οἱ ἐρμηνευταὶ οὗτοι τῶν Πανδεκτῶν (Πάρτολος, Βάρδος κ. ἄ.), τῶν ζητημάτων συγκρούσεως νόμων μεταξύ τῶν ἰταλικῶν πόλεων ἀντιληφθέντες ἤρξαντο ἐξετάζοντες ταῦτα. Κατὰ μικρὸν ἀνεπτύχθη ἡ διάκρισις τῶν θεσμῶν εἰς προσωπικά, χωρικά καὶ συμμιγῇ (statuta personalia, realia mixta). Προσωπικοὶ θεσμοὶ εἶναι οἱ ἀφορῶντες κυρίως εἰς τὴν ἐκνότητα, καὶ κατάστασιν τοῦ προσώπου. Πραγματικοὶ εἶναι οἱ περὶ πραγμάτων ἴδια τῶν ἀκινήτων. Συμμιγῆς τέλος οἱ ἐπαμφοτερίζοντες. Μεθ' ὅλην τὴν ἀνάπτυξιν ἣν ἔλαβον ἡ ἐπιστήμη τοῦ I. Δ. Δικ. ἐν Γαλλίᾳ καὶ Ὀλλανδίᾳ ἀπὸ τοῦ

XVI μέχρι τοῦ XVIII αἰῶνος (Molinæus, Argentraeus, Boullenois, Burgundus, J. Voet, Huber κ. ἄ.), ἡ θεωρία τῆς τριχοτομήσεως τῶν θεσμῶν μεταφωτισθεῖσα καὶ εἰς Γερμανίαν καὶ Ἀγγλίαν (ὅπου καὶ σήμερον ἐστὶ κατὰ τὸ πλεῖστον κρατεῖ) ἔμεινε κυριαρχοῦσα καὶ ἐν Εὐρώπῃ μέχρι τῆς πέμπτης δεκαετηρίδος τοῦ ἡμετέρου αἰῶνος, ὅτε ἐπῆλθεν ἡ κατ' αὐτῆς ἀντίδρασις συνεπειὰ τῶν ἔργων τοῦ Wächter καὶ Savigny. Ἀπὸ τῆς ἐποχῆς ταύτης ἐν Γερμανίᾳ καὶ τῆς συγχρόνου περιόδου ἐκδόσεως τοῦ κλασικοῦ ἀλλ' ἐπὶ τῆς θεωρίας τῶν θεσμῶν ἐστὶ βασιζομένου ἔργου τοῦ Foelix ὡς καὶ τῶν περὶ I. Δ. Δικ. συγγραφῶν τοῦ ἱταλοῦ Rosco καὶ τοῦ ἀμερικανοῦ Story χρονολογεῖται ἡ νεωτέρα ἐπιστήμη τοῦ I. Δ. Δ.

Ἰδία ὁ Savigny κατέφερε τὸ θανάσιμον τραῦμα κατὰ τῆς μεσαιωνικῆς θεωρίας. ἀπὸ ἐπόψεως κοινῆς συνυπάρξεως τῶν τῶν λαῶν ἐξετάσας τὸ I. Δ. Δ. καὶ ἀναπτύξας τὴν μεγαλοφυᾶ ἰδέαν ὅτι ἐπὶ ἐκάστην νομικὴν σχέσιν ἐφαρμόζεται ὁ νόμος τοῦ τόπου ἔνθα ἡ σχέση αὕτη ἐδράζει. Τὴν θεωρίαν ταύτην ἠκολούθησαν πολλοὶ μὲν Γερμανοί, οἷον Bluntschli, Gerber, Rot, Unger, οἱ Ἀγγλοὶ καὶ Ἀμερικανοὶ Phillimore, Beach-Lawrence, Westlake, Wharton, ὁ Ἑλβετὸς Brocher, ὁ Ὁλλανδὸς Asser, ὁ Πῶσσο Martens. Παρὰ τὴν Γερμανικὴν ταύτην θεωρίαν ἀνεπτύχθη ἑτέρα Ἰταλική, προεξάρχοντος τοῦ Mancini, βᾶσιν διδουσα τῷ I. Δ. Δ. τὴν ἰθαγένειαν. Ἡ θεωρία αὕτη σπουδαίως ἐπέδρασεν ἐπὶ τὸν Ἰταλικὸν κώδικα, ὅθεν ἐμμέσως καὶ ἐπὶ τὰς τοῦ ἡμετέρου ἀστικοῦ νόμου διατάξεις. Ἐκ τῆς σχολῆς ταύτης ἀναφύεσκον τοὺς Esperson, Lomonaco, Catellani, Fiore, τὸν Βέλγον Laurent, τὸν Γάλλον Weiss. Ἡ νεωτέρα τῆ ἐπιστήμης εἶναι ἐκλεκτικὴ, ἐφ' ἀπασῶν ἑμῶν τῶν θεωριῶν τούτων θεμελιουμένη, προτιμῶσα δὲ ἀντὶ

μῶς γενικῆς θεωρίας τὴν εἰδικὴν τῶν νομικῶν σχέσεων ἐξέτασιν καὶ προσαρμόγην τούτων κατὰ τὰ στοιχεῖα αὐτῶν ταῖς διαφόροις νομοθεσίαις. Εἰς τὸ μεταίχμιον εἶναι ὁ πολὺς v. Bar, ἐκ τῆς φύσεως τῶν σχέσεων ἐξευρίσκων τὸν ἐφαρμοστέον νόμον· σαφέστερον ἐξεδήλωσε τὴν τῆς νεωτάτης ταύτης ἐπιστήμης ἰδίαν ὁ Meili. Ὡς συμφωνοῦσιν οἱ Renault, Niemeyer, Jitta, Kahn κ. ἄ. Τῇ νεωτάτῃ ταύτῃ τάσει ἠκολούθησαν καὶ τὰ δύο (1883 καὶ 1894) ἐν Χάγῃ συγκροτηθέντα συνέδρια κωδικοποιήσεως τοῦ Ἰ. Δ. Δ. (Περὶ τοῦ πρώτου ἐν Χάγῃ συνεδρίου καὶ τῶν προσπαθειῶν κωδικοποιήσεως τοῦ I. Δ. Δ. ἐν Θέμει δι' Ε' 370).

§ 6. Πρὶν περατώσωμεν τὰ περὶ ἐπιστήμης τοῦ I. Δ. Δ. ὁρεῖσθαι νὰ ὀνομάσωμεν δύο συλλόγους ἀποτελεσματικώτατα ἐργαζομένους καὶ περιλαβόντας πάντας τοὺς κατὰ καιροὺς ἑδάρχους ἐν τῇ ἐπιστῇ ταύτῃ, τὸ Institut de droit international καὶ τὴν Association pour la réforme et la codification du droit des gens.

Βιβλιογραφία. Ἀρκούμεθα εἰς τὴν ἀναγραφὴν τῶν τίτλων τῶν κυριωτέρων γενικῶν συστημάτων. Wächter ἐν τῷ Archiv f. civil. Praxis XXIV καὶ XXV. Savigny, System des heut. Röm. Rechts VIII. v. Bar, Theorie u. Praxis des internationalen Privatrechts. Böhm, die räumliche Herrschaft der Rechtsnormen καὶ Handbuch der internationalen Nachlassbehandlung. Niemeyer Vorschläge und Materialien zur Kodifikation des internationalen Privatrechts. Vesque v. Püttlingen, Das in Oesterreich-Ungarn geltende int. P. R. Jettel, Handbuch des I. P. R. Foelix, traité de droit international privé (ἐκδ. ὑπὸ Démaréat). Massé, le Droit

Commercial dans ses rapports avec le droit des gens et le droit civil. Weis's, Traité théorique et pratique de droit international privé. Lainé, Introduction au droit international privé. Despagnet, Précis de droit international privé. Burd, Précis de droit international privé. Laurent, droit civil international. Asser (μετ. Rivier) Cours de droit international privé. Meili, Geschichte u. System des internationalen Privatrechts. Lomonaco trattato di diritto internazionale privato. Fiore, Elementi di dir. int. pr. Catellani, Il dir. int. pr. e i suoi recenti progressi. A. Rolin, Principes du droit international privé. (1897). Burge, Commentaries on colonial and foreign laws. . Phillimore, Commentaries upon international law. Westlake (μετ. Holtzendorff) Lehrbuch d. I. P. R. Lorimer, The Institutes of the law of nations. Story, Commentaries on the Conflict of laws. Torres Campos, Principios de derecho internacional privado. Ἀλλὰ καὶ τὰ συστήματα τοῦ καθόλου διεθνούς δικαίου πραγματεύονται περὶ I. Δ. Δ. οὕτω ἐκτός τῶν ἄνω ἀναφερομένων τὰ τοῦ Calvo, Holtzendorff, Pradier-Fodéré, Wheaton, Martens, Dudley-Field, Rivier κτλ. Οὕτω ἂν ἑτέρου καὶ τὰ συστήματα περὶ ἰδιωτικοῦ δικαίου.

Ἐν τῇ ἡμετέρᾳ φιλοσοφίᾳ ἐκτός μεταφράσεως τοῦ ἐγγχειρίδιου τῶν Bourdon-Viane καὶ H. Magron ὑπὸ N. Μαντζαφίνου δὲν ὑπάρχει σύγγραμμα πραγματευόμενον εἰδικῶς ὁλόκληρον τὸ I. Δ. Δ. Μονογραφίαι τινὲς ὑπάρχουσιν ἐπὶ εἰδικῶν θεμάτων ἀναφέρονται ἐν οἰκίῳ τόπῳ. Γενικὰ τινὰ ἐπὶ τῆς ἐρμηνείας τοῦ ἡμετέρου ἀστικοῦ νόμου καὶ περὶ τῶν τοῦ I. Δ. Δ. εὐρίσκαμεν ἐν ταῖς Γενικαῖς Ἀρχαῖς τῶν περὶ

Ῥωμαικοῦ Δικαίου συγγραφῶν τοῦ Καλλιγᾶ (I. σελ. 137 ἐπ.), Παπαρρηγοπούλου (§ 628 ἐπ.) καὶ Οἰκονομίδου (σελ. 36 ἐπ.). Εὐρύτερον πραγματεύεται τὸ I. Δ. Δ. τὸ νεωστὶ ἐκδοθέν ἔργον: Α. Κρασσᾶ, Σύστημα ἀστικοῦ Δικαίου, τόμος Α'. Γενικαὶ Διδασκαλίαι, σελ. 118—176.

Ἐκ τῶν βεβηθητικῶν ἔργων ἀναφερόμεν τὰ λεξικά: Calvo, Dictionnaire de droit intern. public et privé. Vincent et Pénard, Dictionnaire de droit intern. privé. τὰς συλλογὰς: Meili, die Kodifikation des des internationalen Civil und Handelsrechts, Niemeyer, Positives internationales P. R. (ἰδὲ καὶ τὸ ἄνω μνησθέν τούτου ἔργον). Εἰς τὴν δικονομίαν μόνον, περιέχον τὰ τῶν οἰκονομίων πάντων τῶν κρατῶν λαμβανόμενης ἰδίᾳ ὑπ' ὄψιν τῆς καταστάσεως τῶν ἐκσταχοῦ ἁλλοδαπῶν, ἀναφέρεται τὸ πολύτομον σύγγραμμα: Löwenfeld u. Leske, Die Rechtsverfolgung im internationalen Verkehr (τὸ ἀπορῶν τὴν Ἑλλάδα τμήμα γραφέν ὑπὸ Γ. Δυσθεσυνιώτου καὶ Γ. Σπρέιτ ἰδὲ ἐν τόμῳ II. σελ. 1—120).

Περιοδικὰ ἔχον ἐν κυρίῳ τρία: Journal de droit international privé, ἐκδιδ. ὑπὸ Clunet, Revue pratique de droit international privé, ἐκδιδ. ὑπὸ R. Vincent, Zeitschrift für internationale Privat u. Strafrecht, ἐκδιδ. ὑπὸ Böhm. Ἀλλὰ καὶ ἡ Revue de droit international et de législation comparée καὶ τὰ Jhorings Jahrbücher für Dogmatik κ. ἄ. περιοδικὰ περιέχουσι πολλάκις διατριβὰς I. Δ. Δ.

Γ. Σπρέιτ.

Ἱερὰ σύμμαχία. Τοιοῦτον ἐδόθη ὄνομα εἰς τὴν μεταξὺ τῶν μοναρχῶν Αὐστρίας, Πρωσίας καὶ Ῥωσσίας καταρτισθεῖσαν συμμαχίαν διὰ τῆς συν-

θῆκης τῶν Παρισίων τῆς 14/26 ἑβρίου 1815, δι' ἣς οἱ τρεῖς μονάρχαι διεκήρυττον « εἰς ἅπασαν τὴν οἰκουμένην τὴν ἐκμετάθετον αὐτῶν ἀπόφασιν τοῦ νὰ ἐργασίαν κανόνα εἰς τὴν διαγωγὴν αὐτῶν, καίτε ἐν τῇ διοικήσει τῶν ἰδίων κρατῶν, καίτε ἐν ταῖς πολιτικαῖς σχέσεσι μετὰ τῶν ἄλλων κυβερνήσεων, μόνα τὰ διδάγματα τῆς χριστιανικῆς θρησκείας, διδάγματα τῆς δικαιοσύνης, τῆς ἀγάπης καὶ τῆς εἰρήνης, ἅτινα, πόρρω ἀπέχοντα τοῦ νὰ ὦσιν ἐφαρμοσίμω εἰς μόνον τὸν εἰδιωτικὸν βίον, ὀφείλουσι τοῦναντίον νὰ ἐπιδρῶσιν ἀμέσως ἐπὶ τὰς ἀποφάσεις τῶν ἡγεμόνων καὶ νὰ ὁδηγῶσιν ἅπαντα τὰ ἐκτελέσματα αὐτῶν, ἅτε τυγχάνοντα τὸ μόνον μέσον τῆς τε παγίωσης τῶν ἀνθρωπίνων θεσμῶν καὶ τῆς θεραπείας τῶν ἀντελείων αὐτῶν. »

Ὁ τῆς Ἀγγλίας συνταγματικὸς βασιλεὺς ἠνωθή ἐπιμόνως διὰ τοῦ ἐν Παρισίοις ἀντιπροσώπου αὐτοῦ νὰ προσχωρήσῃ εἰς τὴν ἀνωτέρω συνθήκην, τὸ μὲν, διότι τὸ ἀντικείμενον αὐτῆς δὲν ἡδύνατο νὰ κατανοηθῇ ὑπὸ τῆς ἀγγλικῆς Βουλῆς, τὸ δὲ, διότι ἔφερε τὰς υπογραφὰς αὐτῶν τῶν μοναρχῶν καὶ μόνων τούτων, ἐνῷ τὸ ἀγγλικὸν σύνταγμα ἀπαιτεῖ ἵνα αἱ συνθήκαι υπογράφωνται ὑπὸ τοῦ ὑπευθύνου ὑπουργοῦ.

Τὸν σκοπὸν τῆς προκειμένης συνθήκης, ἀπορρυσάσης ἐκ τῆς πρωτοβουλίας τοῦ αὐτοκράτορος τῆς Ῥωσσίας Ἀλεξάνδρου τοῦ Α', διατελοῦντος ὑπὸ τὴν ἐπίδρασιν τῶν ἀλλεπαλλήλων γεγονότων, ἅτινα ἀνύψωσαν καὶ κατέστρεψαν τὸν Α' Ναπολέοντα, καὶ χάριν αὐτοῦ υπογραφείσης ὑπὸ τῶν δύο ἐτέρων μοναρχῶν τῆς Αὐστρίας καὶ τῆς Πρωσσίας, ὥρισεν, ἥ μᾶλλον ἐπλάττε νεωτέρα συνθήκη, συνομολογηθεῖσα ἐν Παρισίοις ὑπὸ τε τοῦ βασιλέως τῆς Ἀγγλίας διὰ τοῦ ὑπευθύνου ὑπουργοῦ καὶ τοῦ παλινρωσίου, μετὰ τὴν μάχην τοῦ Βατερλώ, βασιλέως τῆς

Γαλλίας Φιλίππου τοῦ ΙΗ'. Κατὰ τὴν συνθήκην αὐτὴν ἡ συμμαχία μεταξὺ τῶν πέντε μοναρχῶν, χαρακτηριθεῖσα αἰωνία, ἐσκόπει « νὰ συνδύσῃ τοὺς συμβληθέντας μονάρχας, ὅπως ἀπὸ κοινοῦ ἀνθίστανται κατὰ πάσης νέας ἀποπειράς πολιτικῆς μεταβολῆς ἐν Εὐρώπῃ, νὰ ἐξασφαλίσῃ τὴν συντήρησιν τοῦ μοναρχικοῦ πολιτεύματος, νὰ προλαμῇ τὸ τέλος καὶ καταστάλλῃ, καὶ διὰ τῆς βίας ἐν ἀνάγκῃ, τὰς ἐσωτερικὰς τῶν κρατῶν ταραχὰς καὶ τὰς κατὰ τῶν καθεστηκυῶν κυβερνήσεων λαϊκὰς ἐξεγέρσεις. »

Ἡ ἱερὰ λοιπὸν συμμαχία οὕτω καθορισθεῖσα κύριον εἶχε σκοπὸν τὴν καταπολέμησιν τῶν φιλελευθέρων ἰδεῶν, ἃς ἐγέννησε καὶ μετέδωκεν ἀπὸ τὴν Εὐρώπῃ ἡ Γαλλικὴ ἐπανάστασις τοῦ 1789, καθ' ἣς συνασπισθέντες κατ' ἀρχὰς οἱ τῆς Εὐρώπης μονάρχαι, ἀπεπειράθησαν δι' ἐπεμβάσεως εἰς τὰς ἐσωτερικὰς ὑποθέσεις τῆς Γαλλίας νὰ ὑποστηρίξωσι τὸν ἐπὶ τοῦ γαλλικοῦ θρόνου εἰσέτι καθήμενον ὡς ἀπόλυτον μονάρχη, δηλώσαντες ἕκαστος δι' ἰδίας διακηρύξεως ὅτι « ἡ θέσις τοῦ βασιλέως τῆς Γαλλίας ἐνδιέφερεν ἅπαντας τοὺς μονάρχας. »

Καὶ οὕτω μὲν ἐσκέπτοντο καὶ ἐνέργουν τότε οἱ τῆς Εὐρώπης μονάρχαι, συμπεριλαμβανομένου καὶ τοῦ συνταγματικοῦ βασιλέως τῆς Ἀγγλίας. Ἐν Γαλίᾳ δὲ ἡ ὑπερήφανος καὶ ἐπὶ τῆς ἰσχύος τοῦ δικαίου καὶ τῆς ἐλευθερίας ἐρειδόμενη Γαλλικὴ συνέλευσις, ἡ τὰς ἰδέας τῆς μεγάλης ἐκείνης ἐπαναστάσεως ἐκπροσωπούσα καὶ ὑπ' αὐτῶν ἐμπνευσμένη, ἐξέδοτο τὴν 20 ἑβρίου 1791 διάγγελμα πρὸς τὸν Ἰσ' Λουδοβίκον, οὗ τὸ ἀσθενὲς τοῦ χαρακτῆρος καὶ αἱ ἀλλεπαλλήλως ἀντιφατικαὶ ἀποφάσεις καὶ ἐνέργειαι ἤγον αὐτὸν οὕτως εἰπεῖν μοιραίως ἀπὸ τοῦ θρόνου εἰς τὸ ἱκρίωμα, ἀναθεῖσα αὐτῷ νὰ πείσῃ τοὺς ἡγεμόνας τῆς Εὐρώπης νὰ

παύσῃ τὰς κατὰ τῆς Γαλλίας ἐνεργείας αὐτῶν, ἐκδηλῶν αὐτοῖς τοὺς σταθεροὺς σκοποὺς τῆς Γαλλίας. «Εἰπὲ αὐτοῖς, ἔλεγε πρὸς τὸν ἄτυχῃ ἐκεῖνον ἡγεμόνα ὁ ἀντιπρόσωπος τῆς σταλείσης αὐτῷ ὑπὸ τῆς συνελούσεως πρεσβείας Vaublanc ὅτι, ἐὰν ἐξακολουθῶσι βοηθοῦντες τοὺς ἐκ Γαλλίας μοναρχικοὺς μετανάστες εἰς τὰς κατ' αὐτῆς παρασκευάς, οἱ Γάλλοι θέλουσι φέρει ἐν τοῖς κράτεσιν αὐτῶν, οὐχὶ τὸ πῦρ καὶ τὸν σίδηρον, ἀλλὰ τὴν ἐλευθερίαν. «Μὴ φοβῆσθε νὰ προκαλέσητε καὶ ὑμῶν τὸν πόλεμον τῶν μεγάλων δυνάμεων, ἔλεγεν ἐν τῇ γαλλικῇ συνελούσει κατὰ πτὴν ἐπιφύρησιν τοῦ διαγγέλλματος ἐκεῖνου ὁ βουλευτὴς Isnard. Δούλη ἡ Γαλλία ὑπὸ τὸν ἸΔ' Λουδοβίκον ὑπῆρξεν οὐδὲν εἰς τὸν ἀτρόμητος καὶ μεγάλῃ. Νῦν ἐλευθερία οὕτα, θέλει καταδειχθῇ ἀσθενὴς καὶ ὀδυστή; Ἀπατῶνται οἱ φρονούντες, εἶπεν ὁ Montesquieu, ὅτι ὁ ἐν ἐπαναστάσει πεύρισκόμενος λαὸς εἶναι διατεθειμένος ἢ «πρωριζόμενος νὰ κατακτηθῇ» εἶναι τοῦ ποναντίον παρεσκευασμένος· αὐτοὶ νὰ κατακτηθῇ τοὺς ἄλλους. . . . Κηρύξωμεν ἀνὰ τὴν Εὐρώπην ὅτι, ἐὰν ὁ γαλλικός λαὸς σύρῃ ἀπ᾿ ἐξ ἑαυτοῦ, θέλει ὀφείλει τὴν θήκην μαχῶν αὐτοῦ καὶ ὅτι, τότε θέλει στραφῇ πρὸς ἀνεξήγησιν αὐτοῦ, ὅταν ἴδῃ φέρῃ ἐπὶ τῆς κεφαλῆς αὐτοῦ τὰς δάφνας τῆς νίκης, ὅτι, ἂν ἀποκυβερνήτεις κινήσωσι τοὺς βασιλεῖς εἰς πόλεμον κατὰ τῶν λαῶν, θέλομεν κινήσει καὶ ἡμεῖς εἰς πόλεμον ἀδιάλλακτον πρὸς τοὺς λαοὺς κατὰ τῶν βασιλείων. Κηρύξωμεν ἀνὰ τὴν Εὐρώπην ὅτι ἀπασαί αἱ ἐπὶ ἀλλήλους τῶν λαῶν μάχαι, αἱ ἐκατὰ διαταγὴν τῶν τυράννων διεξαγόμεναι, ἐμοιάζουσι τοῖς πλήγμασι, ἀπερὸς φίλοι, παροξυνόμενοι ὑπὸ δολίου τινοῦς κατηγοροῦ (instigateur), καταφέρουσι κατ' ἀλλήλων ἐν τῷ σκότει. Ἐπελθόντος δὲ τοῦ πρωτοῦ τῆς ἡμέρας ἐναγκαλιζονται καὶ ἐκλινοῦνται κατὰ τοῦ ἑαυ-

πατήσαντος αὐτοῦ. (Histoire douzième édit. de la révolution française par Thiers. Tom. 1, pag. 95 et 96).

Τοὺς ἐμπεννυσμένους καὶ προφητικούς τούτους λόγους ἐπεβεβαίωσαν μέχρι κεφαλῆς τὰ ἐπακολουθήσαντα ἱστορικὰ γεγονότα. Οἱ ὑπὸ τὴν σημαίαν τῆς ἐλευθερίας μαχόμενοι νεοσύλλεκτοι τῆς γαλλικῆς ἐπαναστάσεως φέροντες ἐν ταῖς καρδίαις αὐτῶν τὸν θεῖον ὑπὲρ τῆς ἐλευθερίας ἐνθουσιασμόν κατηγωνίσαντο τὰ ἐν μακρᾷ στρατιωτικῇ πεύραρχίᾳ καὶ ἀγωγῇ ἡσυχάζοντα στρατεύματα τῶν συνητισμένων τῆς Εὐρώπης μοναρχῶν καὶ παρεσκευάσαν διὰ τῶν ἰσῶν, ὑπὲρ ὧν ἐμάχοντο, τοὺς ἀπαραμίλλους θριάμβους τοῦ κατόπιν μεγάλου τῆς Γαλλίας στρατηγοῦ, οὗ ὅμως ἡ ἀκρόστατος φιλοδοξία ἐμείλε νὰ ἀποβῇ τοσοῦτον ἐλεθρία εἰς ὀλόκληρον τὴν Εὐρώπην καὶ πρὸ πάντων εἰς τὴν Γαλλίαν. «Ἐνῶ κατὰ τὰ πρῶτα ἔτη οἱ ὑπὸ τὸν Ναπολέοντα νικηφόροι στρατοί, ἡλέγει ὁ ῥώστος Martens, διαδίδοντες τὰς νύδας τῆς γαλλικῆς ἐπαναστάσεως εἰς τὰς χώρας, ἃς κατέκταν, ἐγένοντο πανταχοῦ μετ' ἐνθουσιασμοῦ δεκτοὶ ὑπὸ τῶν λαῶν, ἀπαρὰ τὰς προσδοκίας τῶν ἡττωμένων μοναρχῶν, φρονούντων ὅτι παρὰ τοῖς κύπλησιν αὐτῶν ἤθελεν ἐγεσθῇ τὸ κατὰ τῶν ἁλλων μῖσος, μετέπειτα, γνωσθέντος τοῦ σκοποῦ τῶν κατακτήσεων τοῦ Ναπολέοντος, οἱ λαοὶ ἐν Γερμανίᾳ, Ἰταλίᾳ καὶ Ἰσπανίᾳ, ἐτοιμοὶ νὰ πολεμήσωσιν ὑπὲρ τῆς ἐλευθερίας καὶ τῆς ἀνεξαρτησίας τῆς ἰδίας πατρίδος, συνησιάζοντο περὶ τοῦ ἰδίου μονάρχου. Ὁ εὐπὲρ τοῦ δικαίου καὶ τῆς ἐλευθερίας ἀγὼν ἐπὶ τὴν ἐκείνην πτωσιν τοῦ Ναπολέοντος».

Ἀλλὰ τὰς ὑπὲρ τοῦ δικαίου καὶ τῆς ἐλευθερίας ἰδέας, ἃς ἐκαλλιεργήσεν ἡ γαλλικὴ ἐπαναστάσις, οὕτε ἡ στρατιωτικὴ δύξις καὶ τὸ ἐν αὐτῇ κτηθέν μέγα γόνι-

τρον τοῦ καταλύσαντος τὴν γαλλικὴν ἐπανάστασιν, καὶ ἐπὶ τῶν ἐρείπειων αὐτῆς τὸν αὐτοκρατορικὸν αὐτοῦ θρόνον ἰδρύσαντος· μετὰ τοῦτο δ' ὑπὸ τὸ βάρος τῶν ἰδίων ἀνομημάτων καταπεσόντος Ναπολέοντος, οὗτε οἱ μετὰ τὴν παλινθρόωσιν τῆς Βουρβονικῆς δυναστείας καὶ ἀπολυταρχίας συνασπισθέντες διὰ τῆς ἱερᾶς συμμαχίας κραταῖοι τῆς Εὐρώπης μονάρχαι ἡδυνήσαν νὰ ἐκρίνωσιν ἀπὸ τῶν συνειδήσεων τῶν λαῶν, τούναντιον μάλιστα αἱ ἰδέαι ἐκείναι, ἀποσπάσασθαι προϊόντος τοῦ χρόνου τὴν κυριαρχίαν ἀπὸ τῶν ἐπὶ τοῦ θρόνου καθήμενων, διένειμαν αὐτὴν εἰς τοὺς λαοὺς ὡς φυσικὴν αὐτῶν κληρονομίαν. Τὸ μεγαλοπρεπὲς καὶ μεγαλουργὸν τῶν ἰδεῶν ἐκείνων σύστημα οὐ μόνον δὲν ἐξησθένησεν, ἀλλὰ καὶ νέαν προσεκτίησεν ἰσχύν, ὡς ἐπιρρώννυνται· τὰ ὑπὸ τῶν σφοδρῶν ἀνέμων δονούμενα ὑψικάρηνα δένδρα, ἐκ τῶν κατ' αὐτῶν ἐπιμονωμάτων ἀγώνων καὶ μηγανορραφῶν τῶν συνησιπισμένων μοναρχῶν, οἵτινες μετὰ τριετίαν ἀπὸ τῆς ὑπογραφῆς τῆς συνθήκης τῆς ἱερᾶς συμμαχίας συνωμολόγησαν διὰ νέας συνθήκης, ὑπογραφείσης ἐν Aix-la-chapelle τὴν 3/15 Ἰουλίου 1818, τὴν ἀπὸ κοινοῦ ἀντίστασιν «κατὰ τῶν ἐπικινδύνων ἐκδηλώσεων τῶν ἐπαναστατικῶν ἰδεῶν, ἐξ ὧν ἐκινδύνευσεν ἡ Γαλλία». Τέσσαρα δὲ ἔτη βραδύτερον, ἤτοι κατὰ τὸ 1822, ἡ ὑπὸ τῶν αὐτῶν μοναρχῶν ἀποτελεσθεῖσα ἐν Εὐρώπῃ πενταρχία ἐν τρισὶν ἁλλεπαλλήλοις συνόδοις συγκροτηθείσας ἐν Τροπάζι, Λαυδᾶχῃ καὶ Βερόνῃ ἀπεφάσισε περὶ τῶν ἀπὸ κοινοῦ ληπτέων μέτρων πρὸς καταπολέμησιν τῶν ἐν Ἰσπανίᾳ, Πορτογαλίᾳ καὶ Πεζεμοντίᾳ ἀναφανέντων τότε ἐπαναστατικῶν κινήματων. Ὁ δὲ τῆς Αὐστρίας ἀρχικαγκελάριος, ὁ μὴ θεωρήσας μὲν κατ' ἀρχὰς σκόπιμον τὴν ἱερὰν συμμαχίαν, γενόμενος δὲ κατόπιν ὁ κυριώτατος αὐτῆς ὀργανωτὴς καὶ τῶν πράξεων αὐτῆς ἰθύντωρ,

ὁ Μέτερνιχ, ἐδικαιολόγησε κατὰ τὴν ἐν Λαυδᾶχῃ σύνοδον τὴν νομιμότητα τῶν τοιούτων ἐπεμβάσεων διὰ τῶν ἀκολούθων ἐπιχειρημάτων, χαρακτηριστικωτάτων τῆς τότε καταστάσεως τῶν πραγμάτων καὶ τῶν κρατουσῶν παρὰ ταῖς εὐρωπαϊκαῖς αὐλαῖς ἰδεῶν. Αἱ ἀναγκαῖαι καὶ ἐπωφελεῖς ἀμεταβολαὶ ἐν τῇ νομοθεσίᾳ καὶ τῇ ἡθικῇ προσηκόν νὰ προέρχωνται μόνον ἐκ τῆς ἐλευθέρως θεληθείσης καὶ τῆς ἐσκεμμένης καὶ πεφωτισμένης προτροπῆς ἐκείνων, οὓς ὁ Θεὸς κατέστησεν ὑπευθύνους τῆς ἀρχῆς (1) Πᾶν δ' ὅτι ἐξέρχεται τοῦ κανόνος τούτου ἄγει ἀναγκαιῶς εἰς τὴν ἀταξίαν, εἰς τὴν ἀνατροπὴν καὶ εἰς κακὰ μμείζονα ἐκείνων, ὧν σκοπεῖται ἡ θεραπεία. Ὑπὸ τῆς ἀληθείας δὲ ταύτης πέμπνεόμενοι οἱ μονάρχαι, δὲν ἐδίστασαν νὰ ἀνακηρύξωσι ταύτην μετὰ παρρησίας καὶ δραστηκότητος. Σεβόμενοι δὲ τὰ ἡδίκαια καὶ τὴν ἀνεξαρτησίαν πάσης ἐξουσίας, θεωροῦσι καὶ νομικῶς ἀνύπαρκτον καὶ ἀντιοκειμένην εἰς τὸ δημόσιον ἡδίκαιον πᾶσαν τυχόν μεταπρὸ ῥύθμισιν συντελεσθεῖσαν ὡς ἐπαναστάσεως ἢ διὰ τῆς ββίας.»

Κατ' αὐτὴν ἀκριβῶς τὴν ἐποχὴν, καθ' ἣν τοιούτων ἐνεργεῖτο ἰδεῶν καὶ πεποιθήσεων ἡ ἐπίσημος Εὐρώπη, ἐξεργάγῃ ἡ ἐλληνικὴ ἐπανάστασις. Ἄλλ' ὡς εἶπε διάσχυμος συγγραφεὺς, ὅταν ὁ δάκτυλος τοῦ Θεοῦ σημάνῃ τὴν ὥραν καὶ τὴν χώραν, ἐν ἣι κράτος τι πρέπει νὰ γεννηθῇ ἢ ἀναγεννηθῇ, θέλει ἀναγεννηθῇ καὶ παρὰ τὴν ἐναντίαν θέλησιν τῶν ἰσχυρῶν τῆς γῆς. Οἱ ἀσθενέστατοι τότε τῶν λαῶν κτῶντοι ὑπερφυσικάς σχεδὸν δυνάμεις, ὅπως ἐκπληρώσωσι τὸν σκοπόν, ὃν ὥρισεν αὐτοῖς ἡ θεὰ πρόνοια, καὶ τὴν ἐκπολιτιστικὴν αὐτῶν ἀποστολήν. Ὁ ἐλλη-

νικὸς ἀγὼν, ὡς ἀγὼν ὑπὲρ τοῦ δικαίου καὶ τῆς ἐλευθερίας, ἐπισπασάμενος κατ' ἄρχας μὲν τὰς συμπαθείας ὁλοκλήρου τοῦ πεπολιτισμένου κόσμου, κατόπιν δὲ καὶ τὸν ἐνθουσιασμόν ἢ, ὡς λέγει συγγραφεὺς ἡκιστα εὐνοϊκῶς διατεθειμένος πρὸς τὸν ἐλληνικὸν ἀγῶνα, καίπερ Γάλλος τὴν ἐθνικότητα, ὁ Fodéré, τὸν θαυμασμόν τοῦ πεπολιτισμένου κόσμου πρὸς τὸν ἡρωϊσμόν τῆς ἀγωνιζομένης Ἑλλάδος, ἠνάγκασεν ἐπὶ τέλος καὶ αὐτὴν τὴν εὐρωπαϊκὴν διπλωματίαν νὰ ἀναγνωρίσῃ τὴν νομιμότητα αὐτοῦ καὶ τὴν ἀνάγκην τῆς ἰδρύσεως, ἔστω καὶ μικροσκοπικοῦ, ἐλληνικοῦ βασιλείου.

Ἀλλὰ, καίπερ δυσμενὲς πρὸς τὴν ἐλληνικὴν ἐλευθερίαν διακείμενος ὁ Fodéré, πολέμιος ὅμως ὢν ἅπ' ἑτέρου τῶν ἰδεῶν, ἐξ ὧν ἀπέρρευσε τὴν ἱερὰν συμμαχίαν, λέγει ὁλως ἀντίθετα τῶν θεωριῶν τοῦ Μέρνιχ, ἀλλὰ καὶ ἀναμετρήτητα, ὡς αὐτὰ τὰ ἱστορικὰ γεγονότα εἰς ὃ στηρίζονται. «Ἡ ἱστορία ἀπέδειξεν ὅτι ἡ βία εἶναι ἀνίσχυρος νὰ ἐξαφανίσῃ τὴν σκέψιν, καὶ ὅτι ἀδύνατον εἶναι νὰ ἐμποδισθῇ ἡ τῶν ἰδεῶν διάδοσις. Ἐναντίον τῆς θεωρίας τῶν μοναρχῶν, τῶν ἐρειδόντων τὸ κράτος αὐτῶν ἐπὶ τοῦ θεϊσοδικαίου, γενικῶς εἶναι τανῦν παραδεχόμενη ἡ ἀρχὴ ὅτι δὲν δύναται λόγος τις νὰ ἐμποδισθῇ ἀπὸ τοῦ νὰ αὐτοκυβερνηταὶ ἐλευθέρως.» — «Αἱ ἀντίθετοι πρὸς τὴν ἐλευθερίαν τῶν λαῶν θεωρίαι—λέγει ἕτερος συγγραφεὺς, θιασώτης ἐνθουσιώδους τῶν ἀρχῶν, ὃς καθιέρωσεν ἡ γαλλικὴ ἐπανάστασις τοῦ 1789, καὶ θερμὸς ἐνταυτῷ τῆς ἐλληνικῆς παλιγγενεσίας συνήγορος, ἀντιθέτως πρὸς τὸν ἀλλοπροτάλλον Fodéré, ὁ Carnazza Amari,—εἰσι νῦν τέλει προγεγραμμένα, ἡ δὲ ἡμεῖς μάλιστ' ἀμετά τῆν φοβερὰν πεῖραν τὴν προκύψασαν ἐκ τῶν ὑπὸ τῆς ἱερᾶς συμμαχίας γενομένων ἐπεμβάσεων.» Εἰ καὶ ἀπεπειράθη

αὕτη ὁλως δυνάμει νὰ δεσμεύσῃ τὴν Εὐρώπην εἰς τὸν μοναρχικὸν ἀπολυτισμόν, οὐδαμῶς ἐδυνήθη νὰ ἀναχαιτίσῃ τὸ προβαίνον τῶν νέων ἰδεῶν ρεῦμα, ὅπερ, καταθραύσαν πάντα τὰ ἐμπόδια, ἠκολούθησε τὴν φυσικὴν κατωφέρειαν ἀνατρέψαν ἐν μίᾳ στιγμῇ τὰ ἐλπεινὰ τῶν συμάχων τεχνάσματα, οὐδὲν ἄλλο κατέλειπεν αὐτοῖς ἢ τὴν μνήμην ἀπείρων ἀλληλεθνῶν βιαιοπραγιῶν, ὧν ὁ σκοπὸς ἐματαιώθη ἐξ ὁλοκλήρου ὑπὸ τὸ κράτος τοῦ νεωτέρου πολιτισμοῦ.

Ἐνῶ δ' ἅπ' ἐνὸς τοσαύτας σύρει ἐρ' ἐαυτῇ ἄρας οἰχομένη ἡ ἱερὰ συμμαχία, τοσαῦται ἅπ' ἑτέρου εὐλογίαι τῶν λαῶν ἀγαλίζουσιν καὶ δόξα ἁλίστος ἐπιστρεφει τὴν μεγαλουργὸν γαλλικὴν ἐπανάστασιν τοῦ 1789, ἥς ἡ εὐεργετικὴ ἐπίδρασις ἐπὶ τῶν ἀνθρωπίνων κοινωνιῶν καὶ τοῦ νεωτέρου πολιτισμοῦ ἐξιστοῦται πρὸς αὐτὸ τὸ ἔργον τοῦ χριστιανισμοῦ, ἡ μᾶλλον εἰπεῖν μόνον ὑπὸ τὸ κράτος τῶν ἰδεῶν, ἃς ἐκαλλιέργησεν ἡ γαλλικὴ ἐπανάστασις, ἠνδρώθη ὁ νῦν ἀκημάζων χριστιανικὸς πολιτισμὸς ἐπ' ἀγαθῷ συμπάσης τῆς ἀνθρωπότητος, ρίψας καὶ αὐτὸς λίθον ἀναθέματος κατὰ τῆς ἐπ' ὀνόματι τῆς χριστιανικῆς θρησκείας καὶ τῶν δογμάτων τοῦ Εὐαγγελίου ἰδρυθείσης ἱερᾶς συμμαχίας.

Π. Χρυσανθάπουλος.

Ἱερὰ Σύνοδος καλεῖται ἡ ἀνωτάτη πενταμελής ἐκκλησιαστικὴ ἀρχὴ τῆς Ἑλλάδος, ἥς τὴν συγκρότησιν καὶ τὰ καθήκοντα ἀνέγραψεν ἡ πολιτεία διὰ καταστατικοῦ νόμου. Κατὰ τὸν τέλει ταῖον καταστατικὸν νόμον τῆς Ἱερᾶς Συνόδου τῆς 9 Ἰουλίου 1852 ἡ Ἱερὰ Σύνοδος ἀποτελεῖται ἐκ πέντε μελῶν ἰσοψήφων ἐκ τῶν ἐν τῇ ἐλευθέρᾳ Ἑλλάδι ἔχοντων ἐπισκοπὰς ἀρχιερέων, ὧν πρόεδρος μὲν ἰσόδοτος εἶναι ὁ ἀρχιερεὺς Ἀθηνῶν, φέρων τὸν βαθμὸν μητροπολίτου, τέσσαρες δὲ σύνεδροι καλούμενοι ἀλληλοδιαδόχως ὑπὸ τοῦ βασιλέως ἐπὶ τῇ

προτάσει τοῦ Ὑπουργ. τῶν Ἐκκλ. κατὰ τὴν τάξιν τῶν πρεσβείων τῆς ἀρχιερωσύνης (ἄρθρον Γ'). Ὁρίζοντος τοῦ νόμου, ὅτι ἡ Ἱερὰ Σύνοδος ἀποτελεῖται ἐκ τῶν ἐν τῇ βασιλείᾳ ἀρχιερέων, τῶν ἐκ τῶν ἐπισκοπῶν, ἐπεταί ὅτι τὸ τοῦ συνοδικοῦ ἀξίωμα συνδέεται ἀρρήκτως πρὸς τὸ τοῦ ἐπισκόπου, ὡς τὸ τοῦ κοσμήτορος ἢ πρυτάνεως παρομαρτεῖ ἀναγκαίως τῷ τοῦ πανεπιστημιακοῦ καθηγητοῦ (ἂν τυχὸν προσέτι ἐκλεγθῇ οὗτος κοσμήτωρ ἢ πρύτανης). Ὅθεν, ὡς ὁ κοσμήτωρ δὲν δύναται νὰ παραιτηθῇ δικαιωματικῶς τὸ ἀξίωμα τοῦ κοσμήτορος, διατηρῶν τὸ τοῦ καθηγητοῦ, δὲν δύναται καὶ ὁ ἐπίσκοπος νὰ παραιτηθῇ δικαίωματι κῶς τὸ συνοδικὸν ἀξίωμα, διατηρῶν τὸ τοῦ ἐπισκόπου. Ἀρα ὀφείλει, θέλων ἀπόσχη τῶν συνοδικῶν καθηκόντων, νὰ παραιτηθῇ τὴν κληρωθεῖσαν αὐτῷ ἐπισκοπήν. Λέγοντες ὁμοῦς ὅτι δὲν δύναται νὰ παραιτηθῇ δικαίωματι κῶς, δηλονότι νὰξιώτῃ τὴν ἀποδοχὴν τῆς παραιτήσεως αὐτοῦ, αἵ τοι νόμου μὴ χορηγούντος αὐτῷ τὸ δικαίωμα τῆς παραιτήσεως, δὲν ἰσχυρίζεσθαι, ὅτι ὁ συνοδικός, ὡς καὶ ὁ πρύτανης ἢ κοσμήτωρ, εἰάν ἔχῃ ἰσχυροὺς εἰδικούς λόγους κωλύοντας τὴν ἐκπλήρωσιν τῶν προσθέτων αὐτοῦ συνοδικῶν καθηκόντων, δὲν δύναται νὰ υποβάλλῃ αὐτοῦς εἰς τὸν ἐπὶ τῶν Ἐκκλ. ὑπουργόν, ὅστις δικαιούται νὰ προκαλέσῃ τὴν ἀπαλλαγὴν αὐτοῦ τῶν προσθέτων καθηκόντων, εἰάν εὕρῃ αὐτοὺς ἀπορρῶντας, διότι προνοούμεν ὅτι, μηδενὸς ὑποχρεομένου εἰς τὰ ἀδύνατα, κατὰ τὴν γενικὴν νομικὴν ἀρχήν, δὲν νὰ θεωρηθῇ ὁ Ὑπουργός τῶν Ἐκκλησιαστικῶν, εἰς τὸν κατὰ τὸν νόμον περὶ ἀρμοδιότητος τῆς ἐπὶ τῶν Ἐκκλ. Γραμμ. (ἄρθρον 3) εἰσὶν ὑποτεταγμένοι πᾶσαι αἱ ἐκκλησιαστικαὶ ἀρχαί, ὡς δικαιοῦμενος νὰ προβάλλῃ εἰς τὸν βασιλέα τὴν ἀπαλλαγὴν τοῦ ἀδυνατοῦντος ὄντος, νὰ ἐκπληρώσῃ τὰ πρόσθετα καθηκόντα

τῆς ἐκπληρώσεως αὐτῶν. Ἀλλ' ἔως οὗ ἡ κυβερνητικὴ ἀπαλλάξῃ αὐτὸν δὲν δύναται νὰ ἐγκαταλίπῃ τὴν τοῦ συνοδικοῦ θέσιν. Ἄν ὁμοῦς ἐγκαταλίπῃ αὐτὴν αὐτογνωμόνως, ἔκ τούτου δὲ ἐπέρχεται ἀνάγκη τῆς συμπληρώσεως τῆς Ἱερᾶς Συνόδου πρὸς ἐξυκολούθησιν τῶν ἔργων αὐτῆς, καλεῖται ὁ κατὰ τὰξιν ἐπόμενος αὐτῷ θυνάμει τοῦ ἁρθροῦ Γ' τοῦ νόμου ΣΑ', ὀρίζοντος, ὅτι αἱ εἰς τυχούσαν ἀνάγκην ἀναπληρώσεως συνοδικοῦ καλεῖται ὁ ἐπόμενος. — Ἐκ δὲ τοῦ συνδυασμοῦ τοῦ ἁρθροῦ Γ', καθ' ὃ ἡ Σύνοδος σύγκειται ἐκ πέντε μελῶν ἰσοψηφῶν πρὸς τὸ ἄρθρον IB', καθ' ὃ «πᾶσα ὑπόθεσις ἀναγομένη εἰς τὴν ἀρμοδιότητα τῆς Συνόδου συζητεῖται ὑπὸ πάντων τῶν μελῶν τῆς Συνόδου», προδήλως συνάγεται, ὅτι ἀπαιτοῦνται καὶ τὰ πέντε μέλη τῆς Συνόδου πρὸς κατάρτισιν ἐγκύρου συνεδριάσεως. Οὐδαμῶς διακλονεῖ τὸ πόρισμα τοῦτο ἡ ἀξίωσις αὐτοῦ πάλιν τοῦ 12 ἁρθροῦ (δευτέρως παραγράφου), καθ' ἣν ἀπαιτεῖται νὰ φέρωσι καὶ τὰς ὑπογραφὰς πάντων τῶν μελῶν τῶν μετὰ συζήτων τῆς συζητήσεως αἱ συνοδικαὶ ἀποφάσεις, διότι δὲν ἀναιρεῖται ποσῶς ἡ τῆς πρώτης παραγράφου ἀξίωσις περὶ παρουσίας καὶ τῶν πέντε, ἀπλῶς ὅτι ἡ παράγραφος αὕτη εἰς μείζονα ἀσφάλειαν τῆς νομίμου ἐκ τῶν πέντε καταρτίσεως τῶν συνεδριάσεων σκοπεῖ νὰ δηλώσῃ, ὅτι καὶ τὰ διαφωνήσαντα πρὸς τὴν πλειονοψηφίαν μέλη ἀναγκαῖον νὰ ὑπογράφωνται ἐπὶ ποινῇ ἀκυρότητος τῆς συνοδικῆς ἀποφάσεως. Ἐπίσης οὐδαμῶς ἀναιρεῖ τὴν γνώμην περὶ τοῦ ἀναγκαίου τῆς ἐκ τῶν πέντε καταρτίσεως τοῦ σωμκτος, ὅτι τὸν πρόεδρον κωλύμενον ἀναπληροῦ ὁ πρεσβύτερος κατὰ τὴν χειροτονίαν ἀρχιερεὺς, διότι δύναται νὰ ποθῇ ἢ καὶ ἐκ περιστάσεων κωλυθῇ ὁ πρόεδρος (ἐνεκεν ἀσθενείας βρεΐας, μακρᾶς ἀπουσίας κτλ.), ὁ ἀναπληροῦ αὐ-

τὸν ἐν τῇ ἐκπλήρωσει τῶν πρεσβυτικῶν καθηκόντων ὁ πρεσβύτερος κατὰ τὴν χειροτονίαν, καλεῖται δὲ προσέτι ἕτερον πέμπτον μέλος εἰς συμπλήρωσιν τῆς Συνόδου.

Τὰ καθήκοντα τῆς Ἱερᾶς Συνόδου διαστέλλονται εἰς ἑσωτερικά καὶ ἑξωτερικά. Καὶ ἑσωτερικά μὲν καθήκοντα αὐτῆς εἶναι α') ἡ περὶ τῶν δογμάτων τῆς Ἀνατολικῆς Ὁρθοδόξου τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας πιστὴ καὶ ὀρθὴ διδασκαλία, β') ἡ παραφυλακὴ τῶν διατάξεων τῆς Ἐκκλησίας περὶ τῆς εἰς τὸν Θεὸν λατρείας, γ') ἡ ἐπιθελψις εἰς τὴν ἀκριβῆ ἐκπλήρωσιν τῶν καθηκόντων παντὸς τοῦ κλήρου (ἄρχιερέων, ἱερέων καὶ ἱεροδιακόνων), δ') ἡ μέριμνα περὶ τῆς προσήκουσας ἐν τοῖς ἱεροῖς ναοῖς ὁρησκευτικῆς διδαχῆς καὶ ἡ ἐπιτήρησις αὐτῆς, ε') ἡ μέριμνα περὶ δοκιμασίας τῶν μελλόντων προχειρισθῆναι εἰς τὸν κλῆρον καὶ περὶ τῆς χειροτονίας αὐτῶν, ς') ἡ ἄδεια περὶ ἐγκαινίσσεως τῶν ἀνεγειρομένων ἐνοριακῶν ἐκκλησιῶν ἢ ἄλλων ναῶν ἢ ναδίων, η') ἡ μέριμνα περὶ τῆς ἐκπληρώσεως τῶν ἀνεγνωρισμένων ὁρησκευτικῶν καὶ ἐκκλησιαστικῶν χρῶν (Νόμου Καταστατικοῦ τῆς Ἱερᾶς Συνόδου ἄρθρον Η'). Ἐπιστατούσα δὲ κατὰ καθήκον εἰς τὴν παραφυλακὴν τῶν ἐκκλησιαστικῶν κειμένων (δογμάτων τε καὶ διατάξεων), δικαιούται νὰ διαμαρτύρηται κατὰ τῆς ἑτεροδιδασκαλίας καὶ τοῦ προσηλυτισμοῦ, καὶ πρὸς τοῦτο νὰ ζητῇ τὴν ἔγκρισιν μὲν τοῦ ἐπὶ τῶν Ἐκκλησιαστικῶν Ὑπουργείου εἰς ἔκδοσιν συμβουλευτικῶν ἐγγράφων πρὸς τὸν λαὸν εἰς ἀποτροπὴν τῆς ἐνδεχομένης ὁρησκευτικῆς ζημίας. τὴν σύμπραξιν δ' αὐτοῦ εἰς ἀπαγόρευσιν τῆς ἐν τοῖς σχολείοις χρήσεως ὁρησκευτικῶν βιβλίων, διαλαμβανόντων τι ἀντικείμενον εἰς τὰ δόγματα, τοὺς κανόνας καὶ τὰς συνηθείας τῆς Ἐκκλησίας, νὰ καταγγέλλῃ πρὸς τιμωρίαν τοὺς συγγραφεῖς ἢ ἔκδοτας αὐτῶν ἢ τοὺς διαδιδόντας αὐτὰ διὰ τὰ σχολεία τυπογράφους ἢ βιβλιοπώλας ἢ βωποπώλας καὶ νὰ ἐπιτιμᾷ τοὺς ἀσεβοῦντας ἐν τῇ διδασκαλίᾳ κληρικούς, ζητοῦσα προσέτι καὶ τὴν νόμιμον αὐτῶν τιμωρίαν (Νόμου καταστ. ἄρθ. Θ' καὶ Ι'). Δικαιοῦται δὲ προσέτι νὰ ἐρμηνεύῃ τὰ ἱερὰ κείμενα, ὀρθοτομοῦσα τὸν λόγον τῆς τοῦ Χριστοῦ ἀληθείας, καὶ νὰ ποσοβῇ τὰς παρεισδυσάσας ἀντιχριστιανικὰς συνηθείας. Ἐξωτερικά δὲ καθήκοντα τῆς Ἱερᾶς Συνόδου εἶναι κατὰ τὸν νόμον (ἄρθ. ΙΑ') 1) ἡ ἔκδοσις διατάξεων πρὸς τὸν κλῆρον καὶ πρὸς τὸν λαὸν περὶ συστάσεως καὶ διατηρήσεως ἐκπαιδευτικῶν, περιθαλπτικῶν καὶ σωφρονιστικῶν καταστημάτων τῶν τοῦ κλήρου, 2) ὁ περιορισμὸς τῶν ἐν ταῖς ἐκκλησίαις πομπῶν καὶ παρατάξεων, καθ' ὅσον δὲν ἀντίκειται εἰς τὴν παραδόξωμένην ἱεράν τῆς Ἐκκλησίας τάξιν, 3) ὁ ὁρισμὸς ἐκτάκτων ἐκκλησιαστικῶν τελετῶν ἐν ἡμέραις ἐργασίμων ἢ ἐκτός ἱεροῦ ναοῦ. Ἀλλὰ διὰ τὴν ἔγκυρον ἐκπλήρωσιν τοῦ μὲν πρώτου καθήκοντος ἀπαιτεῖται βασιλικὴ ἔγκρισις, τοῦ δὲ δευτέρου καὶ τρίτου καθήκοντος ἔγκρισις τοῦ ἐπὶ τῶν Ἐκκλησιῶν. Ὑπουργ.— Ἀλλ' ἡ Ἱερὰ Σύνοδος ἔχει προσέτι τὴν ὑπερτάτην δικαιοδοσίαν ἐφ' ὧν τῶν κληρικῶν (ἄρθ. ΙΔ'). Διὸ οὐδενὶ ἐπισκόπῳ ἢ ἱεροκλήρικῳ ἐπιτρέπεται ἀναχωρεῖν τῆς θέσεως αὐτοῦ καὶ μεταβαίνειν ἐκτός τῶν ὁρίων τῆς δικαιοδοσίας αὐτοῦ ἢ ἄδειαν τῆς Ἱερᾶς Συνόδου καὶ μετὰ τὴν εἰς αὐτὸν κοινοποίησιν τῆς ἀδείας. Ἐνώπιον δ' αὐτῆς, ὡς ἀνωτάτου ἐκκλησιαστικοῦ δικαστηρίου, ἐκκαλοῦνται αἱ δι' ἐκκλησιαστικὰς ὑποθέσεις ἐπισκοπικαὶ ἀποφάσεις, καὶ ὑπ' αὐτῆς, εἴτε ἐν πρώτῳ βαθμῷ δικασούσης εἴτε καὶ κατ' ἐφεσιν, ἐπιβάλλονται αἱ ἐξτὺς κανονικαὶ ποιναὶ εἰς κληρικούς, α') ἀργία πάσης ἱεροπραξίας μετὰ στερήσεως τῶν ἐκ τῆς ἐφημερίας τοῦ τιμωρουμένου προσερχομένων δικαιωμάτων β') σωματικὸς περιορισμὸς ἐν μονῇ ἢ

Δημόσια Κεντρικὴ Βιβλιοθήκη Βεροῖας

ἄλλω εἰδικῶ διὰ τοὺς κληρικοὺς σωφρο-
νιστικῶ καταστήματι· γ') ἀποτίσις πο-
σοῦ διπλασίου, ἐάν τις φωραθῇ ὅτι ἔ-
πραξέ τι δελεασθεὶς διὰ χρημάτων ἀντι-
θεῖνον εἰς τοὺς ἱεροὺς τῆς ἐκκλησίας θε-
σμούς, κατατίθεται δὲ τοῦτο εἰς τὸ ἐκ-
κλησιαστικὸν ταμεῖον· δ') ἀφορισμὸς
προσωπικὸς κατὰ κληρικοῦ μοναχοῦ καὶ
ε') καθαιρέσις. Ἀλλ' αἱ περὶ τῆς ἐπιδο-
λῆς τῶν ποιῶν τούτων ἀποφάσεις τῆς
Ἱερᾶς Συνόδου, ὡς καὶ αἱ μὴ ἐκκληθεῖ-
σαι τῶν ἐπισκόπων ἀποφάσεις, ἐκδίδον-
ται μὲν ἡτιολογημέναι μετὰ τῆς παρα-
θέσεως καὶ τῶν ἱερῶν κανόνων, εἰς οὓς
στηρίζονται, ἐκτελοῦνται δὲ ἄνευ μὲν
ἄλλης ἐγκρίσεως, ὁσάκις αἱ ἐπιβαλλόμε-
ναι δι' αὐτῶν ποιναὶ ἀργίας καὶ περιορι-
σμοῦ διαρκοῦσιν ὀλιγώτερον τῶν δεκα-
πέντε ἡμερῶν ἢ δεκαπέντε τὸ πολὺ ἡμέ-
ρας, τῇ ἐγκρίσει δὲ τοῦ Ὑπ. τῶν Ἐκκλ.
ὁσάκις ἐπιβάλλονται ποιναὶ ἀποτίσεως
ποσοῦ διπλασίου ἢ ἀφορισμοῦ, ἢ αἱ ποι-
ναὶ ἀργίας ἢ περιορισμοῦ ὑπερβαίνουναι
μὲν τῇ διαρκείᾳ τῶν δεκαπέντε ἡμε-
ρῶν, ἀλλ' οὐχὶ καὶ τῶν δύο μηνῶν, τῇ
ἐγκρίσει δὲ τοῦ Βασιλέως, ὁσάκις αἱ ποι-
ναὶ αὐταὶ ὑπερβαίνουναι τὴν διάρκειαν
τῶν δύο μηνῶν ἢ ἐπιβάλλεται ποινὴ κα-
θαιρέσεως. Δικαιοῦται μάλιστα ὁ Βασι-
λεὺς καὶ νὰ διατάξῃ τὴν ὑπὸ τῆς Ἱερᾶς
Συνόδου ἀναθεωρήσιν τῆς δίκης,
προσκαλουμένων κατ' αὐτὴν καὶ ἄλλων
ἐπισκόπων (ὧν ὁ ἀριθμὸς δὲν ὀρίζεται
μὲν, ὅστις ὁμοῦ δὲν ἐπιτρέπεται νὰ πα-
ραδεχθῶμεν, ὅτι δύναται νὰ ὑπερβαίῃ
τὸν ἀριθμὸν τῶν συνοδικῶν, διότι ἐν τοι-
αύτῃ περιπτώσει ἀποβάλλει τὸν χαρα-
κτῆρα τῆς ἀναθεωρήσεως), ἐὰν ἐντὸς
δέκα ἡμερῶν δι' ἀναφορᾶς αὐτοῦ ὁ κα-
ταδικασθεὶς ἐξαίτησθαι παρὰ τοῦ Βα-
σιλέως τὴν ἀναθεώρησιν. — Ὡσαύτως ἡ
Ἱερὰ Σύνοδος, ἐτι δὲ καὶ πᾶσα ἐκκλ.
ἀρχή, δικαιοῦται νάξοι νὰ ἐφαρμόζωνται
αἱ ὑπὸ τοῦ ἀστικοῦ νόμου κεκυρωμέναι

ἐκκλησιαστικαὶ διατάξεις περὶ γάμου,
ὅποια ἰδίως καὶ περὶ κωλυμάτων λόγῳ
συγγενείας, καὶ νὰ προκαλῇ ἀρμοδίως
τὴν δικαστικὴν ἀρχὴν νὰ ἐνεργῇ ὅ,τι θεὸν
εἰς διάλυσιν τῶν παρανόμων γάμων. Δι-
καιοῦται δὲ καὶ ὀφείλει νὰ προκαλῇ τὴν
τιμωρίαν τοῦ ἐπισκόπου ἢ ἱερέως, τοῦ
εὐλογήσαντος παράνομον γάμον ἢ ἐκ-
δότος τοιαύτην ἄδειαν, κατὰ τοὺς ἐκκλ.
κανόνας καὶ τὰς ἀνωτέρω ἐκτεθείσας δια-
τάξεις κατὰ λόγον τῆς ἐνοχῆς ἐκάστου.
Γενικώτερον ἐτι ὀρίζει ὁ περὶ Ἱερᾶς Συ-
νόδου νόμος, ὅτι ὡς πρὸς τὸ πνευματικὸν
αὐτῶν μέρος οἱ γάμοι ἀνάγονται εἰς τὰς
ἐκκλησιαστικὰς ἀρχάς (ἄρθρον 15').
Ἐκ τῆς διατάξεως δὲ ταύτης ἀγομένη
ἡ Ἱερὰ Σύνοδος ὥρισεν, 1) ὅτι ὁ ἐπί-
σκοπος δὲν θέλει δίδει ἄδειαν γάμου εἰς
τοὺς διεξυγμένους πρὸ τῆς παρελεύσεως
τρίων μηνῶν ἀπὸ τῆς ἐκδόσεως τῆς περὶ
διαζυγίου ἀποφάσεως (Ἐγκύκλιος τῆς
Ἱερᾶς Συνόδου τῆς 23 Φεβρουαρίου 1834,) 2)
ὅτι πρὸς σύναψιν γάμου ἀπαιτεῖται ἔγ-
γραφος ἄδεια τοῦ ἐπισκόπου ἢ τοῦ ἐπισκο-
πικοῦ ἐπιτρόπου, δὲν χορηγεῖται δὲ ἄδεια
μίαν ἢ δύο πρὸ τοῦ γάμου ἡμέρας, ἀλλ'
ὀκτὼ τοῦλάχιστον ἡμέρας πρὸ αὐτοῦ καὶ
μόνον μετ' ἀκριβοῦς ἐξέτασιν περὶ τοῦ μὴ
ἐγγάμου καὶ μὴ ἀπηγορευμένης συγγε-
νείας τῶν νυμφευομένων πρὸς ἀλλήλους
(καὶ μετ' ἔγγραφον ὁμολογίαν τῆς συγ-
καταθέσεως τῶν γονέων ἢ τῶν ἐπιτρόπων
ἢ τῶν ἐγγυτέρων συγγενῶν εἰς τὸν γά-
μον τοῦ ἀνηλικίου ἢ ὑπερβουρίου) (Ἐγκύ-
κλιος Ἱερᾶς Συνόδου τῆς 31 Μαρτίου
1834)· 3) ὅτι εἰς αὐτόχθονα Ἑλληνα,
αἰτοῦντα ἄδειαν εἰς γάμον, ἀλλ' ἀνήκοντα
εἰς ἑτέραν ἐπισκοπικὴν δικαιοδοσίαν, δὲν
δίδεται ἄδεια, ἐὰν μὴ προσάγῃ ἔγγραφον
τῆς δημοτικῆς ἢ ἐκκλησιαστικῆς τῆς
ἰδίας αὐτοῦ ἐπαρχίας ἀρχῆς, ὅτι δὲν ὑπάρ-
χει τι τὸ κωλύον τὸν γάμον καὶ ἰδίως
ὅτι εἶναι ἄγαμος, εἰς ἀλλοδαπὸν δὲ ἄνευ
προηγουμένης ἐγγράφου ἀναγνωστικότητος

μαρτυρίας δύο κατοίκων ἀξίων πίστεως καὶ ἐχόντων κτηματικὴν οὐσίαν ἢ μετερχομένων ἐντιμὸν τι ἔργον (Ἐγκύκλιος Ἱερᾶς Συνόδου τῆς 4 Ὀκτωβρίου 1838)· 4) ὅτι δὲν δίδονται ἄδεια γάμου, ἐὰν ὁ μὲν νέος δὲν ὑπερβαίνει τὸ δέκατον ὄγδοον ἔτος τῆς ἡλικίας αὐτοῦ, ἢ δὲ νέα τὸ δέκατον τέταρτον (Ἐγκύκλιος Ἱερᾶς Συνόδου τῆς 30 Ὀκτωβρίου 1849). Σημειωτέον δέ, ὅτι πρὸ τῆς ἐκδόσεως τῆς ἐπισκοπικῆς ἀδείας ὁ ἐπίσκοπος κατὰ τὰ πρῶ· ἡμῖν ἐπικρατήσαντα ἀπαιτεῖ μαρτυρικόν, δι' οὗ δύο γνωστοὶ αὐτῷ μάρτυρες βεβαιοῦσιν ἢ ἐγγυῶνται, ὅτι δὲν ὑπάρχει νόμιμον κώλυμα μεταξὺ τῶν μελλόντων νὰ συναφθῶσιν εἰς γάμον· ἀναμφισβήτητον ὅμως, ὅτι καὶ μετὰ τὸν γάμον, ἂν ἀποδειχθῶσι προϋπάρχοντα κωλύματα ἀνατρεπτικά, ὁ γάμος ἀκυροῦται, ἅτε τῆς ἱερολογίας μὴ καλυπτούσης τὰς ἀκυρότητας αὐτοῦ. Ὅριζει δὲ ῥητῶς ὁ νόμος (ἄρθ. 1Ε') ὅτι ὁ ζητῶν διαζευξίν ὀφείλει νάποταθῇ δι' ἀναφορὰς αὐτοῦ πρὸς τὸν ἀρχιεπίσκοπον ἡ ἀρχιερέα, ὅστις προσκαλεῖ τοὺς συζύγους καὶ πειρᾶται διὰ τῶν προσφύγων πνευματικῶν μέσων νὰ συμφιλίωσιν αὐτοὺς, δύνανται δέ, ἐὰν κρίνῃ πρόσφορον, νὰ συγχωρήσῃ ἐγγράφως τῇ γυναικὶ νὰ μετοικήσῃ ἐν τῷ μεταξὺ εἰς ἄλλην οἰκίαν· ἐὰν δ' ἐντὸς τριμήνου προθεσμίας δὲν κατορθώσῃ τὴν συμφιλίωσιν, ἀποφαίνεται τοῦτο ἐπὶ τῆς ἀναφορᾶς, μένον δὲ μετὰ ταῦτα ὁ αἰτῶν τὴν διάζευξιν ἀναφέρεται εἰς τὸ πρωτοδικεῖον, ἵνα τοῦτο διατάξῃ τὴν ἐνέργειαν τῶν τοῦ 683 ἁρθρου τῆς Πολιτικῆς Διοικουσίας, ὅπερ γίνεται καὶ ὅταν ὁ ἐπίσκοπος δὲν ἀποφανθῇ ἐντὸς τῆς τριμήνου προθεσμίας. Μὴ ὀρίζοντος δὲ τοῦ νόμου τίνοι τρόπῳ χρήσεται τοῖς προσφύροις πνευματικοῖς μέσοις πρὸς συμβιβασμὸν τῶν συζύγων, ὑπόταν ὁ ἕτερος τύχῃ ἀποδημῶν εἰς τὴν ἡλλοδαπήν, τὸ ὑπουργεῖον τῶν Ἐκκλησιαστικῶν διὰ τοῦ ἀπὸ 27 Φεβρουαρίου

1856 ἐγγράφῳ αὐτοῦ ὥρισεν, ὅτι ὁ ἀρχιεπίσκοπος, εἰς ὃν ἐπιδίδεται ἡ περὶ τῆς διαζεύξεως αἰτήσις, ὀφείλει νὰ κοινοποιήσῃ αὐτὴν ἐγγράφως εἰς τὸν ἀποδημοῦντα (ἢ ἀποδημοῦσαν) σύζυγον, προσκαλῶν νὰ προσέλθῃ ἐνώπιον αὐτοῦ ἐντὸς τῆς νομίμου προθεσμίας καὶ προτρέπων ἅμα εἰς τὸν συμβιβασμὸν διὰ πατρικῶν καὶ πνευματικῶν νοουσιῶν καὶ παραινέσεων, τὸ ἔγγραφο δὲ τοῦτο διαβιβάζεται ἀρμοδίως πρὸς τὸν προϊστάμενον τοῦ ἑλληνικοῦ προξενείου τοῦ τόπου, ἔνθα διαμένει ὁ ἀποδημῶν, ὅστις, μετακαλῶν ἐνώπιον αὐτοῦ τὸν εἰς ὃν τοῦτο ἀπευθύνεται, ἀναγιγνώσκει τούτῳ αὐτὸ καὶ ἐπιδίδωσιν· μετὰ τὴν ἀνάγνωσιν, συμπαρόντος ἐν τούτοις καὶ τινος ἐκ τῶν πρεσβυτέρων ἱερῶν τοῦ τόπου ἐκείνου, συντάσσεται δ' ἐπὶ τούτῳ πρωτόκολλον, ὃ διαλαμβάνει καὶ τὴν ἀπόκρισιν τοῦ εἰς συμβιβασμὸν προτρεπομένου, ὅπερ ὑπογράφουσι προστηκόντως ὑπὸ τοῦ προϊσταμένου τῆς προξενικῆς ἀρχῆς, τοῦ παρόντος ἱερέως καὶ τοῦ συζύγου (ἢ, ἐν οὐτοῖς ἦναι ἄμισρος γραμμάτων, δύο μαρτύρων), πέμπεται διὰ τοῦ ἀρμοδίου ὑπουργείου εἰς τὸν ἀρχιερέα. Εἰρησθῶ δέ, ὅτι ἐν τῇ πρὸς τὸν ἀρχιερέα ἀναφορᾷ δὲν εἶναι ἀναγκαῖον νὰ ἐκτιμώνται εἰδικῶς οἱ λόγοι τῆς διαζεύξεως. Ὅριζει δὲ προσέτι ὁ περὶ Ἱερᾶς Συνόδου νόμος, ὅτι μετὰ τὴν ἐκδόσιν τῆς περὶ διαζυγίου δικαστικῆς ἀποφάσεως, καταστάσεως τελεσιδικίου, διευθύνει ὁ εἰσαγγελεὺς ἀντίγραφον αὐτῆς πρὸς τὸν ἀρχιερέα, ἵνα κηρύξῃ καὶ οὗτος τὸν γάμον διαλελυμένον πνευματικῶς. — Ὡσαύτως ἡ Ἱερὰ Σύνοδος ὡς καὶ πᾶσα ἱερτικὴ καὶ ἐκκλησιαστικὴ ἀρχὴ δικαιοῦται καὶ ὀφείλει νὰ ἀγρυπνῇ εἰς τὴν τήρησιν τῶν διατάξεων τοῦ ἀστικού δικαίου, ὡς ἐκύρωσε καὶ ὁ καταστατικὸς νόμος τῆς Ἱερᾶς Συνόδου διὰ τοῦ ἁρθρου 1Η', περὶ τοῦ ἀναπαλοτριώτου τῶν ἱερῶν πραγμάτων, δηλονότι τῶν καθιερωθέντων

εἰς τὸν θεὸν κατὰ τὰ νόμιμα, οἷον τῶν ἐκκλησιῶν, τῶν μαρτυρίων, τῶν εὐκτηρίων, τῶν ἱερῶν ἀμφοίων, τῶν ἱερῶν λειψάνων, τῶν ἱερῶν εἰκόνων, τῶν δώρων καὶ τιμίων χειρῶν, ἅπερ ἀνεπιδεκτα κατασχέσεις, ἐκποιήσεως, ἐνεχυριάσεως καὶ ὑποθηκεύσεως δύνανται μόνον κατὰ τὸν ἀστικὸν νόμον νὰ ἐκποιηθῶσιν, ὅταν αἱ ἐκκλησίαι ἀπορῶσι τῶν ἀναγκιῶν αὐταῖς χρημάτων. ἡ πρὸς ἀπελευθέρωσιν αἰχμαλώτων. Τὸ ὀφειλόμενον σέβας εἰς τὸν ἱερὸν περίβολον, ἐν ᾧ, γυμνούμενοι οἱ ἄνθρωποι τῶν ἐπιγείων παθῶν, ἀνυψοῦνται εἰς αἰσθήματα οὐράνια, καὶ ἡ εὐλάβεια πρὸς τὰ χρησιμεύοντα εἰς ἱερουργίαν πράγματα δὲν ἐπιτρέπει νὰ ὑποδαλλῶνται ταῦτα εἰς τὰς ἐμπορικὰς συναλλαγὰς. Ἀλλ' ὀρεῖται προσέτι, εὐλαθευμένη τῆς ἐκκλησίας τὴν σεμνότητα καὶ ἀξιοπρέπειαν, νὰ παγορεύῃ τὴν περιφορὰν τῶν ἁγίων λειψάνων ἀπὸ οἰκίας εἰς οἰκίαν καὶ ἀπὸ ἀγροῦ εἰς ἀγρόν, ἣν ἀνευλαθῶς τελοῦσι πολλάκις μοναχοὶ τινες καὶ ἐφημέριοι πρὸς ἀσυνείδητον φορολογίαν τῶν χριστιανῶν. — Ὁ περὶ Ἱερᾶς Συνόδου νόμος ὀρίζει προσέτι, ὅτι δὲν δικαιούται νὰ ἐκδώσῃ προσωπικὸν ἀφορισμὸν κατὰ λαϊκῶν ἄνευ ἐγκρίσεως τῆς Κυβερνήσεως. Εἰς τὴν Ἱερὰν Σύνοδον ἀπαγορεύεται ὡσαύτως νὰ ἀποτείνηται εἰς ἐσωτερικὰς ἢ ἐξωτερικὰς κοσμικὰς ἀρχὰς οἰκισθῆποτε (πολιτικὰς, στρατιωτικὰς κτλ.), ἔτι δὲ καὶ εἰς ἐξωτερικὰς ἐκκλησιαστικὰς ἀρχὰς ἅπ' εὐθείας. Οἰαδῆποτε δὲ προκήρυξις, ἐγκύκλιος ἢ αἰονδῆποτε ἄλλο γράμμα αὐτῆς δεῖν νὰ διαβιβάζεται διὰ τοῦ ὑπουργείου τῶν Ἐκκλησιαστικῶν (ἄρθρ. 10' καὶ 11'). — Ἡ Ἱερὰ Σύνοδος ὡς Ἐκκλησιαστικὴ ἀρχὴ διατελεῖ οὐχ ἥττον ὑπὸ τὴν ἄμεσον ἐπιτήρησιν τῆς Κυβερνήσεως. Ὅθεν, ἐὰν περιπέσῃ εἰς παράβασιν ἐκκλησιαστικοῦ μὲν θεσμοῦ, ἢ κυβερνήσεως δεῖ καὶ οὕτως νὰ συγκαλέσῃ πάντας τοὺς κανονι-

κοὺς ἐπισκόπους εἰς ἀνάκρισιν, ἐλεγχον καὶ τιμωρίαν τῆς παραβάσεως κατὰ τοὺς Ἐκκλησιαστικοὺς κανόνας, εἰς παράβασιν δὲ καθήκοντος συνοδικοῦ, συνοδομένου καὶ πρὸς τὰς σχέσεις τῆς Ἱερᾶς Συνόδου πρὸς τὴν πολιτείαν, ἀνακρίνεται ὡς πρὸς τὸ Ἐκκλησιαστικὸν μὲν μέρος ὑπὸ τῆς γενικῆς τῶν ἐπισκόπων Συνόδου, ὡς πρὸς τὸ πολιτικὸν δὲ ὑπ' αὐτῆς τῆς κοσμικῆς ἐξουσίας (ἄρθρον 11'). Ὡσαύτως ἡ Κυβέρνησις, ὡς καὶ πᾶσα ἄλλη διοικητικὴ ἀρχή, δύναται νὰ ποδίζει ἀναφορὰς ἐγγράφους ἢ προφορικὰς τῶν χριστιανῶν ἢ ἄλλων πολιτῶν κατὰ τῶν Ἐκκλησιαστικῶν ἀρχῶν, δι' ὧν καταγγέλλονται αὐταὶ ἐπὶ κατασχρήσει ἢ ὑπερβάσει τῆς ἐξουσίας αὐτῶν, ὧν τὸ βάσιμον ἐξετάζει τὸ ὑπουργεῖον τῶν Ἐκκλησιαστικῶν. Δὲν δύναται ὁμοῦ τοῦτο νὰ ποφαίνεται περὶ αὐτῶν, εἰ μὴ ἂν πρῶτον ζητήσῃ τὴν γνώμην τῆς Ἱερᾶς Συνόδου, πλην ἐὰν πρόκηται περὶ παραβάσεως τῶν ποινικῶν νόμων τῆς πολιτείας, ὅτε ἀρμόδια εἶναι τὰ ποινικὰ δικαστήρια (ἄρθρον 12'). Ἀλλ' ἐξ ἄλλου οὐ μόνον ὑποχρεοῦται νὰ παρέχῃ διὰ τῶν ἁπ' αὐτῆς ἡρητημένων διοικητικῶν ἀρχῶν πᾶσαν τὴν δυνατὴν εὐκολίαν καὶ συνδρομὴν περὶ τὴν ἐκτέλεσιν τῶν νομίμων ἀποφάσεων τῆς Ἱερᾶς Συνόδου καὶ τὴν ἐκπλήρωσιν τῶν πνευματικῶν καθηκόντων αὐτῆς τε καὶ τῶν ἱερῶν καὶ ἱεραρχῶν, ἀλλὰ καὶ πρὸς τῷ ἀνήκοντι εἰς τὸ ὄψος τοῦ ἀξιώματος τῆς Ἱερᾶς Συνόδου καὶ τῶν ἀπαρτιζόντων αὐτὴν ἐπισκόπων σεβασμῷ νὰπονέμῃ καὶ τὴν εἰς τὸν ἱερὸν αὐτῶν βαθμὸν ὀφειλομένην τιμὴν. — Ὡσαύτως δὲ καταστατικὸς νόμος τῆς Ἱερᾶς Συνόδου μεριμνῶν περὶ τῆς τοῦ κλήρου ἀξιοπροεκίας α') μὲν καθιερωτὶ διατάζει τινὰς περὶ τῆς ἐν τοῖς δικαστηρίοις ὁρκοδοσίας τῶν κληρικῶν, ὀρίζων 1) μὲν, ὅτι οἱ κληρικοὶ δὲν ἐξετάζονται ἐνώπιον τῶν δικαστηρίων ὡς πρὸς

τὴν ἐξομολόγησιν τῶν ἁμαρτιῶν, πρέπει, ὅμως πρότερον νὰ βεβαιώσωσιν ἐπὶ τῇ ἱερωσύνῃ αὐτῶν, ὅτι μαρτυροῦντες προσβάλλουσι τὰ πόρρητα τῆς ἐξομολογήσεως 2) δὲ ὅτι οἱ κληρικοί ὀρκίζονται, οὐχὶ ἐπιτιθέοντες τὴν χεῖρα αὐτῶν ἐπὶ τοῦ ἱεροῦ Εὐαγγελίου, ἀλλὰ διαβεβαιοῦντες εἰ μὲν ἄρχιερεῖς ἐπὶ τῇ ἄρχιερωσύνῃ αὐτῶν, οἱ δὲ ἱερεῖς καὶ οἱ ἱεροδιάκονοι ἐπὶ τῇ ἱερωσύνῃ αὐτῶν 3) οἱ δὲ ἄρχιερεῖς ἐξετάζονται ὡς μάρτυρες οὐχὶ ἐπ' ἀκρατηρίου καὶ ἐν δημοσίᾳ συνεδριάσει, ἀλλὰ κατ' οἶκον, κατ' ἐξάρεσιν δὲ μόνον προσκαλοῦνται καὶ ἐξετάζονται ἐνώπιον τῶν ὀρκωτικῶν δικαστηρίων, ἀλλ' ἄνευ ἀντιπαραστάσεως πρὸς ἄλλους μάρτυρας καὶ ἅμα τῇ ἐμφανίσει αὐτῶν (ἄρθ. ΚΔ' γ' 6) δὲ κελεύει, ὅτι διὰ τὴν προφυλάκισιν τῶν κληρικῶν καὶ τὴν ἐκτέλεσιν τῶν κατ' αὐτῶν ἐπὶ πταισμάσι ἢ πλημμελίαις ἐκδιδόμενων ποινικῶν ἀποφάσεων τάσσονται ἰδιαίτεροι φυλακαὶ, κειχωρισμένοι τῶν ἄλλων (ἄρθ. Κς'), προδήλως ὅμως ἐπιτρέπεται ἢ ἐν ταῖς κοιναῖς διὰ χρέη φυλακαῖς προσωποκράτησις τῶν κληρικῶν διὰ χρέη αὐτῶν ἰδιωτικὰ ἢ δημοσία, τοῦ νόμου μὴ ἐπεκτείνοντος τὴν προνομίαν τῆς ἐν ἰδιαίτεραις φυλακαῖς προσωποκράτησεως διὰ χρέη γ' δὲ ὅτι αἱ καταδικάζουσαι εἰς ποινὴν ἐγκληματικὴν κληρικούς ἀποφάσεις, ὧν ἀπόρροια εἶναι αἰετοτε ἢ πνευματικὴ καθάρισις, ἐκτελοῦνται μετὰ τὴν καθάρεισιν τοῦ ἱερατικοῦ αὐτῶν βαθμοῦ (ἄρθ. ΚΕ').

Θ Ν. Φλογαίτης

Ἱεροκέρυκες καλοῦνται οἱ κηρύττοντες τὸν εὐαγγελικὸν λόγον ἀπὸ τοῦ ὁμωθωνος κληρικοί. Παρ' ἡμῶν οὐδεὶς ὑπῆρχε νόμος ἐπὶ πολὺ, ὀρίζων τὰ περὶ ἱεροκέρυκων, ἀλλὰ κατ' ἀρχὰς μὲν διωρίσθησαν ἐν ἔτει 1838 ἱεροκέρυκες κατὰ πρότασιν τῆς Ἱερᾶ Συνόδου, ὧν τὰ χρέη ὠρίσθησαν δι' ὀδηγιῶν αὐτῆς τῆς Ἱερᾶ Συνόδου, βραδύτερον δὲ διὰ τοῦ Διατ. τῆς 27 Ἰουνίου 1858 ὡρί-

σθησαν μετὰ γνωμοδότησιν τῆς Ἱερᾶ Συνόδου τὰ καθήκοντα αὐτῶν ἐν μείζονι λεπτομερεῖα ὑπὸ τῆς Κυβερνήσεως, μόλις δὲ ἐν ἔτει 1878 ἐνομιμοποιήθησαν αἱ τῶν ἱεροκέρυκων θέσεις διὰ τοῦ νόμου ΨΜΖ' τῆς 13 Δεκεμβρίου 1878. Κατὰ τὰς ὁδηγίας τῆς Ἱερᾶ Συνόδου καὶ τὸ Διάταγμα, ὅπερ συμπληροῖ αὐτάς, ἔργον τῶν ἱεροκέρυκων εἶναι τὸ περιδεῦσιν αὐτοὺς τὰς πόλεις, κώμας καὶ γυρίαι τῆς περιφέρειας αὐτῶν καὶ διδάσκειν τὸν λόγον τοῦ Θεοῦ κατὰ πάσας τὰς Κυριακάς καὶ ἑορτὰς καὶ καθ' ὅς ἐστι ἐργασίμους ἡμέρας εἶναι ἐφικτὴ ἢ τοῦ λαοῦ συναγωγὴ ὑπόθεσις δὲ τοῦ διδάγματος αὐτῶν ἀρμύζον νὰ ἢ ἡ διδασκαλία περὶ τῶν δογμάτων, μυστηρίων, παραδόσεων καὶ ἐθίμων τῆς Ἀνατολικῆς Ἐκκλησίας καὶ τῆς ἀκριβοῦς διατηρήσεως καὶ ἀπαρσαλεύτου φυλακῆς ἀπάντων τῶν ἀνέκων παρὰ δεδωγμένων, προσέτι δὲ ἡ διδασκία περὶ τῶν πρὸς τὸν πλησίον χρεῶν τοῦ ἀληθοῦς Χριστιανοῦ, περὶ τῆς πίστεως καὶ προσηλώσεως εἰς τὴν πατρίδα καὶ τὸ ἐν αὐτῇ ἐλεύθερον πολίτευμα, περὶ τῆς εὐπειθείας εἰς τὴν καθεστῶσαν νόμιμον τάξιν καὶ ἐν γένει περὶ παντὸς θρησκευτικοῦ καὶ ἠθικοῦ θέματος ἀπαγορεύεται δ' αὐτοῖς ἢ περὶ τὰς κομματικὰς καὶ πολιτικὰς (γενικὰς ἢ τοπικὰς) ἀντιζηλίας καὶ ἐριδίας ἀπασχόλησις αὐτῶν. Διευγάρει δὲ τὴν πορείαν τοῦ ἱεροκέρυκος κυρίως μὲν ὁ τῆς πρωτεύουσας τοῦ νομοῦ ἀρχιερεὺς, συνεννοούμενος καὶ μετὰ τοῦ ἁρχιεπίσκοπου, ἀλλ' ὅποτε μεταβῇ εἰς ἄλλην ἐπισκοπὴν, ἀρμόδιος διὰ τὴν ὑπόδειξιν τῶν τῆς ἐπισκοπῆς μερῶν, ἐν οἷς ὀφείλει νὰ διδάσκῃ ἐπὶ μακρότερον, εἶναι ὁ ἀρμόδιος ἐπίσκοπος. Ὄφειλε δὲ δις τοῦ ἐνιαυτοῦ νὰ περιδεύῃ ἐπὶ τέσσαρας τοῦλάχιστον ἐκάστοτε μῆνας τοὺς δὲ ὑπολοίπους, διαμένων αὐτὸς ἐν τῇ πρωτεύουσῃ, μεταβαίνει πρὸς χριστιανικὴν διδασκαλίαν εἰς ὅν ναὸν ἢ ἀνάγκη ἐπιτάσσει.

Οὐχ ἤττον ὀφείλει ἐν τῇ λαχούσῃ εἰς αὐτόν περιφέρειᾳ, ὁσάκις ἐνδημεῖ εἰς πόλιν, ἐνθα ὑπάρχει κεντρικὴ φυλακὴ, νὰ εἰσέρχεται εἰς αὐτὴν κατὰ διαλείμματα καὶ κηρύττει τὸν θεῖον λόγον εἰς τοὺς ἐν αὐτῇ κρατούμενους· ἐπιτυχῶς δὲ θέλει ἐκπληροῦν τὰ καθήκον αὐτοῦ λαμβάνων ἰδίως θέμα τῆς διδασκαλίας αὐτοῦ ἀνάλογον πρὸς τὰς αἰτίας τῆς καταδίκης, πρὸς τὴν βίαν καὶ τὴν κατάστασιν τῶν καθεργαμένων, καὶ ἐξηγουμένους αὐτοῖς, ὅτι ἐν τρόπῳ ὁ Θεὸς κατὰ τὰς γραφὰς τιμωρεῖ τὸν παραβάτην τῶν θεῶν ἐντολῶν, οὕτω καὶ ἡ πολιτεία κολάζει τὸν παραβάτην τῶν νόμων, ἀλλ' ἐν τρόπῳ ὁ Θεὸς παραδέχεται· ὡσαύτως κατὰ τὴν Εὐαγγελικὴν διδασκαλίαν τὴν μετάνοιαν τοῦ ἁμαρτάνοντος καὶ συγγωρεῖ αὐτῷ, ὅταν μεταμεληθῇ εἰλικρινῶς, οὕτω καὶ ἡ κοινωνία παραδέχεται αὐτὸς ὡς μέλος αὐτῆς τὸν μετὰ τὰ ἁμάρτημα ἐπιδειχάμενον διὰ τῶν ἔργων μεταμέλειαν εἰλικρινῇ διὰ βίου κοσμοῦ, σώφρονος καὶ εἰς εἰρηνικὸν πολίτην ἀρμόζοντος. Καθῆκον δ' ἔχει ἡ ἐν τῷ κέντρῳ τοῦ νομοῦ διοικητικὴ ἀρχὴ οὐχ ἥττον ἢ αἱ δημοτικαὶ ἀρχαὶ νὰ ἐνισχύωσι τοὺς ἱεροκήρυκας εἰς ἔγκαιρον καὶ ἀκριβοῦς τῶν καθηκόντων αὐτῶν ἐκτέλεσιν διὰ τῆς διευκολύνσεως εἰς εὐρεσιν ζῶων, καταλύματος καὶ πάσης σχετικῆς ἀνάγκης τῶν ἱεροκηρύκων κατὰ τὴν ἀπὸ τόπου εἰς τόπον μετάδασιν αὐτῶν πρὸς κηρύξιν τοῦ θεοῦ λόγου. Ὀφείλουσι δὲ προσέτι οἱ ἱεροκήρυκες κατὰ τὸ τέλος ἐκάστου ἔτους ἵνα μετὰ τὴν κατ' ἐπισκοπὴν περιοδεῖαν αὐτῶν ὑποβάλλωσιν εἰς τὸν ἀρχιεπίσκοπον ἐπίσκοπον καὶ δι' αὐτοῦ πρὸς τὴν Σύνοδον διάγραμμα τῆς πορείας αὐτῶν καὶ ἔκθεσιν περὶ τῆς θρησκευτικῆς καὶ ἠθικῆς τοῦ λαοῦ καταστάσεως, περιλαμβάνουσαν σαφῶς τε καὶ συνοπτικῶς πᾶν ὅ,τι περιόδεοντες ἀντελάβοντο ἰδίαις αἰσθήσεσι ἢ ἑμαῖον παρ' ἀξιοπιστῶν ἀνδρῶν, ἀναγόμενον εἰς αὐτήν,

καὶ τίνα μέτρα δύνανται νὰ ληφθῶσιν εἰς προαγωγὴν μὲν τῆς ἀρετῆς, κατὰ-παυσιν δὲ τῆς κακίας· τῆς ἐκθέσεως δὲ ταύτης περίληψις διεκτιάζεται ὑπὸ τῆς Ἱερᾶς Συνόδου εἰς τὸ Ἱπουργεῖον τῶν Ἐκκλησιαστικῶν. Ἀλλ' οὐ μόνον εἰς τοὺς ἱεροκήρυκας, ἀλλὰ καὶ εἰς τοὺς ἐκ τοῦ καταλόγου τοῦ κλήρου καὶ τοὺς φέροντας χειροθεσίαν συνάδουσιν πρὸς τὸ πνεῦμα τοῦ ΑΓ' κανόνος τῆς Γ' οἰκουμενικῆς Συνόδου, συνδυαζομένου καὶ πρὸς τὸν ΙΔ' τῆς Ζ' οἰκουμενικῆς Συνόδου, ἡ καὶ κατὰ συγκατάθεσιν εἰς ἄλλους ἐλλογιμούς ἀνδρας, δεδοκιμασμένους ἐπὶ ἱκανότητι καὶ συνέσει, δικαιούνται νὰ ἐπιτρέπωσιν οἱ ἐπίσκοποι νὰ ἐκφωνῶσι λόγους ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ (Ἐγκ. τῆς Ἱερᾶς Συνόδου τῆς 27 Ὀκτωβρίου 1861). Οὐχ ἥττον δὲ καὶ νὰ ἐπιφορτίζωσι τοὺς δυναμένους ἐκ τῶν κληρικῶν νὰ κηρύττωσιν ἐν τῇ ἀπουσίᾳ τοῦ ἱεροκήρυκος καθ' ὠρισμένας ἡμέρας ἐν ταῖς πόλεσι καὶ τοῖς χωρίοις (Διατ. περὶ χρεῶν τῶν ἱεροκηρύκων ἀρθ. Η').

Θ. Ν. Φλογαίτης.

Ἱεροσυλία (sacrilegium). Τινὲς νομοθεσίαι τιμωροῦσιν ὡς εἰδικὸν ἀδικήμα ὑπὸ τὸ ὄνομα ἱεροσυλία τὴν κλοπὴν ἢ βεβήλωσιν πραγμάτων ἀνηκόντων εἰς τὴν θεῖαν λατρείαν. Ὁ ἐλληνικὸς ποιν. νόμος, οὐδαμῶς ποιούμενος μνηεῖν τῆς ἱεροσυλίας ὡς εἰδικοῦ ἀδικήματος, τιμωρεῖ μόνον βαρύτερον τῆς κοινῆς κλοπῆς τὴν ἐκ τόπου ἀφωσιωμένον εἰς τὴν θεῖαν λατρείαν κλοπὴν πράγματος καθιερωμένου εἰς αὐτήν, ἐπιβάλλων εἰς αὐτὴν τὴν ποινὴν τῆς εἰρκτῆς, καὶ ἔαν ἄλλως ἢ κλοπῇ ᾗθελεν εἶναι τιμωρητέα διὰ φυλακίσεως (Ποιν. νόμου ἀρθ. 374).

Θ. Ν. Φλογαίτης

Ίόνιος Κώδιξ. Ὁ Ι. Κ. ὡς Ἱταλιστὶ συνταχθεὶς τὸ πρῶτον ἐπιγράφεται «Codice Civile degli Stati

uniti delle Isole Ionie, κατὰ δὲ τὴν εἰς τὴν ἐθνικὴν ἡμῶν γλῶσσαν γενομένην, μετ' ἐτῶν ἀπὸ τῆς ἐφαρμογῆς αὐτοῦ παρέλευσιν, ἐπίσημον μεταφρασὶν ἐπεγράφη «Πολιτικὸς Κώδιξ τοῦ Ἑνωμένου Κράτους τῶν Ἰονίων Νήσων». Οὕτω καλεῖται ἡ συλλογὴ τῶν Νόμων, οἵτιναι ρυθμίζουσι τὰ ἀστικῆς φύσεως ἰδιωτικὰ συμφέροντα καὶ δικαιώματα τῶν κατοίκων τῶν Ἰονίων Νήσων. Ὡς γνωστόν, αἱ Νῆσοι τοῦ Ἰονίου πελάγου Κέρκυρα, Κεφαλληνία, Ζάκυνθος, Ἰθάκη, Λευκάς, Κόθηρα, Παξοί καὶ τὰ ἐξαρτήματα αὐτῶν, θυνάμει τῆς ἀπὸ 5 Νομβρίου 1815 συνθήκης τῶν Παρισίων ἀπετέλεσαν ἴδιον Κράτος ὑπὸ τὴν προστασίαν τῆς Ἀγγλίας. Πρὸ τῆς συστάσεως αὐτῶν εἰς Κράτος τὰ ἰδιωτικὰ συμφέροντα καὶ δικαιώματα τῶν κατοίκων τῶν ἀνωτέρω Νήσων ἐρρυθμίζοντο κατὰ τοὺς Νόμους τῆς Ἑνετικῆς Δημοκρατίας, γνωστοὺς ὑπὸ τὸν τίτλον «Statuto Veneto», ὡς ἐκ τῆς μακρᾶς δουλείας τῶν Ἰονίων ὑπὸ τὴν Ἑνετικὴν Δημοκρατίαν. Οἱ Νόμοι οὗτοι εἶχον ἀποθῆ ἀφόρητοι, τούτου ὁ Ἰνδικα μόνις ἡ Ἀγγλία ἀνέλαβε τὴν προστασίαν τῶν κατοίκων τῶν Ἰονίων Νήσων, διὰ τοῦ πρώτου αὐτῆς ἀρμοστοῦ Θωμᾶ Μαίτλανδ, ρητὴν ὑπόσχεσιν διὰ τοῦ Συντάγματος τοῦ 1817 πρὸς τὸν Ἰόνιον λαὸν ἔδοτο, ὅτι ὡς τάχιον ἤθελε προνοήσει περὶ εἰσαγωγῆς νέας ἀστικῆς Νομοθεσίας. Ἡ ἐν Ἐπτανήσῳ Ἀγγλικὴ διοίκησις, μὴ ἔχουσα λόγον στοργῆς πρὸς τὰς Ἑλληνικὰς καλὲνδας, ἐξεπλήρωσε τὴν ὑπόσχεσιν τῆς. Τὸ ἔτος 1825 εἰσήγαγεν εἰς τὸ Ἰόνιον Κοινοβούλιον ἱκανοὺς Νόμους μεταρρυθμίσαντας τοὺς Ἑνετικούς, καὶ σπουδαίως τὸν Λαὸν ἀνακουφίσαντας, τὸ δὲ ἔτος 1828 προέβη εἰς τὸν διορισμὸν Ἐπιτροπῆς πρὸς σύνταξιν πλήρους σχεδίου Ἀστικοῦ Κώδικος, συγκροτηθείσης ὅφ' ἐνὸς Ἀγγλοῦ καὶ τεσσάρων Ἐπτανησίων Νομομαθῶν, δι-

ἑοὺ ἐκ Κερκύρας, εἰς ἐκ Κεφαλληνίας, καὶ εἰς ἐκ Ζακύνθου. Ἡ Ἐπιτροπὴ αὕτη, μὴ θεωρήσασα τὸν διορισμὸν αὐτῆς ὡς ἀπλοῦν τίτλον τιμῆς, οὐδ' ἐκλαβοῦσα ὡς ἀπέρργον τὴν ἀναδοχὴν τόσῳ σπουδαίας ἐντολῆς, ἐν διαστήματι ἐννέα μόλις μηνῶν ἐξεπόντησε πλήρες σχέδιον Ἀστικοῦ Κώδικος, κατὰ Φεβρουάριον δὲ τοῦ 1829 ἀπέστειλεν αὐτὸ πρὸς τὴν Κυβέρνησιν, ἥτις παρέπεμψεν αὐτὸ πρὸς τὰ Μέλη τοῦ Ἀνωτάτου Συμβουλίου τῆς Δικαιοσύνης, (Supremo Consilio di Giustizia), ὅπως ἐπιφέρωσι τὰς ἐπ' αὐτοῦ κρίσεις των. Τὸ Ἀνώτατον Συμβούλιον, ἐπὶ ἐπταετίαν περίπου ἀσχοληθὲν εἰς τὴν μελέτην τοῦ ὑποβληθέντος ὑπὸ τῆς εἰδικῆς Ἐπιτροπῆς σχεδίου, ἐπῆνεγκεν ἐπ' αὐτοῦ, τὰς κατὰ τὴν κρίσιν τῶν Μελῶν αὐτοῦ ὡς ἀπαραιτήτους κριθείσας παρατηρήσεις, καὶ ἐπέστρεψεν αὐτὸ πρὸς τὴν Κυβέρνησιν, ἥτις τὸ ἔτος 1836 προέβη εἰς τὴν δημοσίευσιν αὐτοῦ, καὶ προσεκάλεσε τὰς ἐπ' αὐτοῦ κρίσεις τῶν τε Νομικῶν Καθηγητῶν τῆς Ἰονίου Ἀκαδημίας, καὶ τῶν Προέδρων καὶ Εἰσαγγελέων τοῦ Κράτους. Ἐντὸς τοῦ ἔτους πάντες οὗτοι ὑπέβαλον τὰς παρατηρήσεις αὐτῶν ἐπὶ τοῦ δημοσιευθέντος σχεδίου, καὶ οὕτως ἡ Κυβέρνησις ἡδυνήθη νὰ εἰσαγάγῃ αὐτὸ εἰς τὴν Βουλὴν, τὸ ἐπόμενον ἔτος. Ἡ Βουλὴ ἐξελέξατο καὶ ἑτέραν Ἐπιτροπὴν, ἐκ τῶν νομικῶν αὐτῆς Μελῶν, ἥτις μετὰ βραχύτατον διάστημα ἐπεξεργάσατο τὸ σχέδιον, καὶ οὕτως ἐντὸς τοῦ αὐτοῦ ἔτους ἤρξατο ἡ ἐπ' αὐτοῦ ἐν τῇ Βουλῇ συζήτησις. Διαλυθέντος ὁμοῦ τοῦ ἑκτου Κοινοβουλίου, ἀνεστάλη ἡ ἐπιψήφισις τοῦ Κώδικος, μέχρι τῆς συγκλήσεως τοῦ ἐβδόμου Κοινοβουλίου. Μόλις συνήλθε τὸ Ζ' Κοινοβούλιον, ἐξελέξατο ἑτέραν Ἐπιτροπὴν, ἐκ τῶν Νομικῶν αὐτοῦ Μελῶν, ἥτις τοσοῦτον ἐπιμελῶς ἐπεξεργάσατο τὸ τοῦ Κώδικος σχέδιον, ὥστε ἄνευ τινὸς συζητήσεως, καὶ ἐν ἐπευφημίᾳ ἐπεψήφισεν

αυτό, κατὰ τὴν συνεδρίασιν τῆς εἰκοστῆς τετάρτης Φεβρουαρίου 1840. Ὁ οὕτω καθαρτισθεὶς Ἰόνιος Κώδιξ, ὡς ἀποδεικνύεται καὶ ἐκ τῆς νομολογίας τοῦ τότε ἐν Κερκύρᾳ ἐδρευόντος Ἀνωτάτου Συμβουλίου τῆς Δικαιοσύνης, καὶ ἐκ τῆ συγκριτικῆς μελέτης τῶν δύο κωδίκων, εἶνε κατὰ τὸ πλεῖστον μετάφρασις τοῦ Ναπολεοντείου Κώδικος, ἐκτὸς τῶν διατάξεων, αἵτινες ἀφορῶσι τὸ δικαίωμα τῆς προεξέως τῶν θυγατέρων, καὶ τοῦ κληρονομικοῦ μέρους, ὡς ληφθέντος ἐκ τοῦ Ἑνετικῆς Στατοῦτου, ἐνεκα τῆς ἐπικρατήσεως τῶν περὶ προτεμήσεως τοῦ Ἀρρενός φύλου ἰδεῶν, αἵτινες ἐπεκράτησαν καὶ μετὰ τὴν κατάλυσιν τῆς Ἑνετικῆς Δημοκρατίας. Ἐκτὸς τῶν ἀνωτέρω, ὁ Ἰόνιος Κώδιξ περιέλαβε καὶ διατάξεις ἐκ τοῦ Σικελικοῦ καὶ τοῦ Αὐστριακοῦ Κώδικος· ὡρισμένως τὰ ἄρθρα 188, 1745, 1746, καὶ 1747 τοῦ Ἰονίου Κώδικος εἶνε πιστῇ καὶ ἀκριβῆς μετάφρασις τῶν ἄρθρων 188, 987, 988 καὶ 989 τοῦ Αὐστριακοῦ, ὡς ἀποδεικνύεται ἐκ τῆς εἰς τὴν Ἱταλικὴν ἐπισήμου μεταφράσεως τοῦ Αὐστριακοῦ Κώδικος, πρὸς τὸ Ἱταλιστὶ συνταχθέν πρωτότυπον κείμενον τοῦ Ἰονίου Κώδικος καὶ τῆς ἀπλῆς τῶν δύο κειμένων συμπαραβολῆς, ἐσφαλμένως ὅθεν ὁ νεώτερος ἐκδότης τοῦ Ἰονίου Κώδικος, τὸ ἄρθρον 1746 τοῦ Ι. Κ. θεωρεῖ ἀντιστοιχοῦν πρὸς τὸ 1895 τοῦ Γαλλικοῦ. Ἡ ὑπὸ τῆς Βουλῆς καὶ τῆς Γερουσίας ἐπιψήφισις τοῦ ὡς ἀνωτέρω καθαρτισθέντος Ι. Κώδικος, τοσοῦτον ἀνεκούφισε τὸν Ἰόνιον Λαόν, ὥστε ἡ Βουλῇ, ἐν τῇ συνεδρίᾳ αὐτῆς τῆς 9ης Μαΐου 1840 (ε. ν.) ἀπεφάνετο, ἵνα ἐγερθῇ καὶ ἀνδριάς ἐν Κερκύρᾳ πρὸς τὸν τότε ἀρμοστήν Σίρ Οὐάρεδ Οὐόγλαν, ὡς εἰς τὴν εἰσαγωγὴν τῆς νέας νομοθεσίας ἀποτελεσματικῶς συντελέσαντα· ἂν ὑπῆρξεν αὐθάρμης ἢ τιμητικὴ αὐτῇ ἐκδήλωσις, ἢ ἐπεδύληθ ὑπὸ τῶν ὀργάνων τοῦ Ἀρμο-

στοῦ, ἐπιτρέπεται παντὶ ἐρευνήτῃ τῆς ἀληθείας νὰ ἀμφιβάλλῃ, βέβαιον οὐχ ἦτοιν εἶναι, ὅτι ἐκ μετριοφροσύνης ὁ μνησθεὶς ἀρμοστής οὐδὲ λόγους εὐπρεπείας, ὡς τὰ ἐπίσημα πρακτικὰ ἀναφέρουσιν, ἀπαπαίθη τὴν προσενηχθεῖσαν αὐτῷ τιμὴν, τοῦτου δ' ἐνεκα ἡ Βουλῇ, ἀντὶ τοῦ ἀνδριάντος, ἀπεδέξατο, τὴν ἀποστολὴν εἰς Λονδὶνον τριμελοῦς Ἐπιτροπῆς, ἵνα καθυποβάλῃ εἰς τὴν σεπτὴν Ἀνασσαν προσφώνημα, καὶ ἐκφράσῃ τὴν εὐγνωμοσύνην τοῦ Ἰονίου Λαοῦ διὰ τὴν ἀποπεράτωσιν «ἀπάντων τῶν νόμικων Κωδίκων, οὓς πρὸ πολλοῦ ὁ Ἰόνιος Λαὸς ἐπεθύμει, καὶ οἱ ὁποῖοι μέλλουσιν νὰ συντελέσουν τοσοῦτον εἰς τὴν αὐτοῦ εὐδαιμονίαν». Τὸ πρωτότυπον κείμενον τοῦ Ἰονίου Κώδικος συντάχθη Ἱταλιστῇ, ὡς ἐκ τῆς ἀτελεστάτης γνώσεως τῆς Ἑλληνικῆς παρὰ τῶν πλείστων τότε Ἰονίων Νομικῶν, πρὸς διευκόλυνσιν δὲ τῆς εἰσαγωγῆς τῆς Ἑλληνικῆς γλώσσης ἐν τοῖς Δικαστηρίοις, ἡ Ε' Γερουσία διὰ τῆς ΝΕ' ἀπὸ 11]23 Ἰανουαρίου 1836 πράξεώς της, ἐπρότεινε τὴν δημοσίευσιν «Λεξικοῦ τεχνικονομικοῦ Ἱταλικοῦ καὶ Ἑλληνικοῦ, περιέχοντος τὰς δικαστικὰς λέξεις καὶ φράσεις» (Atti Emanati dal Quinto Parlamento degli Stati Uniti delle isole jonie, tenute nell' anno 1836). Ὁ Ἱταλιστὶ συνταχθεὶς Ἰόνιος Κώδιξ, ἐτέθη εἰς ἐφαρμογὴν τὴν πρώτην Μαΐου 1841, διὰ τῆς ΙΗ' πράξεως τῆς δευτέρας ἐκτάκτου συνόδου τοῦ ἐδόμου Κοινοβουλίου. Δι' αὐτῆς εἰσῆχθησαν συγχρόνως, ὁ Ποινικὸς καὶ Ἑμπορικὸς Κώδιξ, ὁ Ὄργανισμός τῶν Δικαστηρίων, καὶ ἡ Ποινικὴ καὶ Πολιτικὴ Δικονομία. Ὁ Ἰόνιος Κώδιξ διήρηται εἰς τρία βιβλία, ὧν τὸ πρῶτον πραγματεύεται περὶ προσώπων· τὸ δεύτερον «Περὶ τῶν κτημάτων καὶ τῶν διαφόρων τροπολογήσεων τῆς ἰδιοκτησίας», καὶ τὸ τρίτον «Περὶ τῶν διαφόρων τρόπων καθ' οὓς ἀποκτᾶται ἡ κυριότης». Τοῦ πρώτου

βιβλίου προτάσσονται γενικαί διατάξεις περί της δημοσιεύσεως, τῶν ἀποτελεσμάτων καὶ τῆς ἐφαρμογῆς τῶν νόμων ἐν γένει· ἡ διαιρέσις αὕτη, καὶ ἡ εἰδικωτέρα ταύτης, εἰς τίτλους, κεφάλαια καὶ τμήματα, εἶναι ὅμοια τῇ τοῦ Γαλλικοῦ Κώδικος. Μετ' ἔτους μόλις ἀπὸ τῆς εἰσαγωγῆς τοῦ Ι. Κώδικος παρέλευσιν, τὸ ἔδωμον Κοινοβούλιον διὰ τῆς ἀπὸ 18|30 Μαΐου 1842 ΜΓ'· πράξεώς του, μετερρύθμισέ τινας τῶν ἀρχικῶν αὐτοῦ διατάξεων, ὡσαύτως δὲ καὶ τὰ ἐπόμενα ὀγδοὺν καὶ ἑνατὸν Κοινοβούλια ἐλαχίστας ἐπὶνεγκον μεταρρυθμίσεις αὐτοῦ. Ἡ ἐπελθούσα παρὰ τοῖς Ἰονίοις Νομικοῖς πρόσδος περὶ τὴν ἐκμάθησιν τῆς Ἑλληνικῆς γλώσσης προεκάλεσε παρὰ τῆς ὀγδόης Γερουσίας τὴν ἀπὸ 21 Μαΐου 2 Ἰουνίου 1849 ΟΣΤ'· πρᾶξιν της, δι' ἧς διατάχθη, ἵνα παύσῃ ὀριστικῶς ἀπὸ τῆς 31ης Δεκεμβρίου 1851 ἡ χρῆσις τῆς Ἱταλικῆς γλώσσης παρ' ἀπασιν τοῖς Δικαστηρίοις· τούτου ἕνεκα διατάχθη καὶ ἡ μετάφρασις εἰς τὴν Ἑλληνικὴν τοῦ Ἰονίου Κώδικος ὑπ' εἰδικῆς Ἐπιτροπῆς, καὶ οὕτως ἀπὸ τοῦ 1852 τὸ Ἑλληνικὸν αὐτοῦ κείμενον ἐλαμβάνετο ὑπ' ὄψει μὴ προνοήσαντος ὅμως τοῦ Νομοθέτου, ἵνα δι' εἰδικοῦ Νόμου ἀναγνωρίσῃ τὸν Ἑλληνιστὶ συνταχθέντα Ἰόνιον Κώδικα, ἡγέρθη ζήτημα ἐν τῷ Πρωτοδικεῖῳ Κεφαλληνίας, πότερον τῶν δύο κειμένων ὀφείλον ἐν διαφωνίᾳ νὰ προτιμῇσασί. Κατὰ τὸν πρὸ πενταετίας συγγράψαντα περὶ τῆς ἐξ ἀδιαθέτου διαδοχῆς κατὰ τὸν Ἰόνιον Κώδικα Δ. Μαρτελάου, τὸ Πρωτοδικεῖον Κεφαλληνίας, οὕτως ὁ μνηθεὶς συγγραφεὺς ἀπετέλει μέλος, ἀπεφάνετο, ὅτι οὐχὶ τὸ Ἑλληνικόν, ἀλλὰ τὸ Ἱταλικὸν κείμενον, ὀφείλουσιν οἱ τὸν Ἰόνιον Κώδικα ἐρμηνεύοντες καὶ ἐφαρμόζοντες νὰ προτιμῶσιν. Ἡ Ἑλληνικὴ τοῦ Ι. Κ. μετάφρασις ἐγένετο ἐπὶ τῇ βάσει τῶν τότε δημοσιευθέντων ἐν Ἀθήναις νομικῶν συγ-

γραμμάτων τῶν ἐν τῇ Νομικῇ Σχολῇ τοῦ Ἑθνικοῦ Πανεπιστημίου καθηγητῶν Καλλιγᾶ, Μαυροκορδάτου καὶ Ράλλη, ὡς καὶ τοῦ Γερμανοῦ Φέδερ, ὡς αὕτη ἡ μετάφρασις τὸν Ι. Κ. Ἐπιτροπὴ ἐν τῇ ἀπὸ 19 Μαρτίου 1852 ἐκθέσει αὐτῆς πρὸς τὴν Ἰόνιον Γερουσίαν ἀναφέρει· συνεπῶς ἡ μετάφρασις αὕτη εἶναι ἐν τῷ συνόλῳ αὐτῆς λίαν ἐπιτυχῆς, ταύτην δὲ μόνην ἡμεῖς τὴν ἀνακρίθειαν ἀνεύρομεν, ἐν τῷ τρίτῳ ἔδαφίῳ τοῦ ἄρθρου 191· τὴν ἐν τῷ Ἱταλικῷ πρωτοτύπῳ λέξιν «procedere», ἡ Ἐπιτροπὴ ἀνακριδῶς μετέφρασε διὰ τῆς λέξεως «καταδιώκη», ἀντὶ τῆς λέξεως «ἐνάγη», ἥτις εἶναι ἡ μόνη πιστὴ καὶ ἀκριβής. Ὁ Ἰόνιος Κώδιξ, καίτοι σπουδαίως ἀνεκούφισε τὸν Ἰόνιον Λαόν, ἐλευρῆσθαι οὐχ ἔττον, ὡς πρὸς τὸ κληρονομικὸν αὐτοῦ μέρος, ὡς ἀτελής, καὶ χρῆζων ὡς πρὸς τοῦτο μεταρρυθμίσεως· τούτου ἕνεκα ἡ Γερουσία διὰ τῆς ἀπὸ 9 Σεπτεμβρίου 1859 πράξεώς της ἐξελέξατο πενταμελῆ Ἐπιτροπὴν, ὅπως μεταρρυθμίσῃ τὸ κληρονομικὸν σύστημα εἰς τρόπον, ὥστε νὰ ἀποβῇ τοῦτο ἐπληρέστερον, ἀκριβέστερον, λογικώτερον καὶ ὁμογενέστερον πρὸς ἄλλα μέρη τοῦ Κώδικος σχετιζόμενα πρὸς αὐτό, ἅμα δὲ δικαιότερον πρὸς τὰς διαφόρους τάξεις καὶ βαθμοὺς τῆς συγγενείας. Ἡ Ἐπιτροπὴ αὕτη, διὰ τῆς ἀπὸ 21 Νοεμβρίου 1859 ἐκθέσεώς της πρὸς τὴν Γερουσίαν, μετερρύθμισε τὸ τότε, καὶ ἤδη ἔτι ἰσχύον, κληρονομικὸν σύστημα τοῦ Ἰονίου Κώδικος, ὡς καὶ τὰς περὶ προικὸς διατάξεις αὐτοῦ ἐπὶ τῇ βάσει τῆς στοργῆς, τῆς ἰσότητος τοῦ φύλου, καὶ τῶν τῆς συγγενείας βαθμῶν. Ἡ Γερουσία διὰ τοῦ ἀπὸ 16 Δεκεμβρίου 1859 ἐγγράφου της, διέβιβάσε τὸ ἔργον τῆς Ἐπιτροπῆς, πρὸς τὸν Ἀρχιδικαστὴν τοῦ Ἀνωτάτου Συμβουλίου τῆς Δικαιοσύνης. ὅπως προκαλέσῃ τὰς κρίσεις τῶν Μελῶν αὐτοῦ· ἐν ἐλαχίστοις προποποιηθὲν ὑπὸ τῶν μελῶν

τοῦ μνησθέντος Συμβουλίου ἐπιστράφη πρὸς τὴν Γερουσίαν τὴν τρίτην Ἀπριλίου 1860, ἣτις ὅμως ἀνέβαλε τὴν ἐπιψηφίσαι αὐτοῦ ἐπ' ἀορίστῳ, ὑποκύψασα εἰς τὰς καὶ τότε, παρὰ τῇ ἀνωτέρᾳ ἰδίᾳ τάξει, ἐπικρατούσας ἀπληροκαίωμενας ιδέας, περὶ προτιμήσεως τοῦ Ἀρρεανῶς φύλου, καὶ οὕτως ἐξακολούθει καὶ σήμερον ἔτι ἐν Ἑπτανήσῳ ἰσχύον, τὸ ἄνισον, ἀδικον, καὶ ὅλως ἑτερογενές πρὸς τὰ λοιπὰ αὐτοῦ μέρη κληρονομικόν, καὶ προικῶν σύστημα τοῦ Ἰονίου Κώδικος. Μετὰ τὴν ἑνωσιν τῆς Ἑπτανήσου μετὰ τοῦ Ἑλληνικοῦ Κράτους, σφοδραὶ συζητήσεις ἔλαβον χώραν ἐν τῇ Ἐθνικῇ Συνελεύσει ὑπὸ τῶν ἐξ Ἑπτανήσου ἰδίᾳ πληρεξουσίων, περὶ τῆς διατηρήσεως ἢ μὴ τῆς ἰσχύος τοῦ Ἰονίου Κώδικος, καὶ μετὰ τὴν ἑνωσιν. Τινες τῶν μνησθέντων πληρεξουσίων ἐμπαιῶς ἀνταγχθήσαν κατὰ τῆς διατηρήσεως αὐτοῦ, φρονούντες, ὅτι ὁ Λαὸς τῆς Ἑπτανήσου, ἵνα αἰσθανθῇ ἁληθῶς ὅτι ἐγένετο ἡ ἑνωσις, ἔδει νὰ καταργηθῇ πᾶς Νόμος ψηφισθεὶς ὑπὸ τὸ κράτος τῆς Ἀγγλικῆς προστασίας, συνεπῶς καὶ ὁ Ἰόνιος Κώδιξ· εἰς μάλιστα αὐτῶν, ἐκ Κερκύρας ἐκλεγθεὶς, καίτοι ἑκαλεῖτο Νέστορ, ὑποστήριξεν, ὅτι πρᾶγμα ὁ Ἰόνιος Λαὸς νὰ δεχθῇ καὶ αὐτὴν ἔτι τὴν Ὀθωμανικὴν Νομοθεσίαν, τῆς ὑπὸ τῶν Ἀγγλων εἰσαχθείσης, ἐντεῦθεν δὲ συνεπέραναν ἵνα καταργηθῇ ὁ Ἰόνιος Κώδιξ! Παρὰ τὴν ἔλλαγον ἀντικρουσάντων σπουδαιότερων Ἰονίων Πληρεξουσίων, τὴν 11ην Αὐγούστου 1864 ὑπεβλήθη εἰς τὴν Συνέλευσιν πρότασις ὑπογραφείσα ὑπὸ δέκα ὀκτῶ ἐξ Ἑπτανήσου πληρεξουσίων, δι' ἧς ἐπρότειντο, ἵνα ἀπὸ τῆς πρώτης Σεπτεμβρίου 1864 ἰσχύσῃ ἐν Ἑπτανήσῳ ἡ παλαιὰ Ἑλληνικὴ Νομοθεσία, συνεπῶς καταργηθῇ καὶ ὁ Ἰόνιος Κώδιξ. Εὐτυχῶς ἡ πρότασις αὕτη δὲν ἐγένετο ἀποδεκτή, ἀλλὰ παρεπέμφθη εἰς ἐιδικὴν Ἐπιτροπὴν, κλη-

θεῖσαν Ἐπιτροπὴν τῆς ἀφομοιώσεως. Ἡ Ἐπιτροπὴ αὕτη θεωροῦσα ἐπιβλαβὴ εἰς τὰ συμφέροντα τῶν Ἑπτανησίων τὴν καταργήσιν τοῦ Ἰονίου Κώδικος, ἰδράδυνε τὴν ἔκθεσιν τῆς γνώμης αὐτῆς, ἐπὶ τῆς εἰρημένης προτάσεως, μέχρις οὐ κατευνασθῶσι τὰ πνεύματα τῶν εἰκονιστῶν τὴν διατήρησιν τοῦ Ἰονίου Κώδικος, ὡς συνέχισαν τῆς Ἀγγλικῆς προστασίας. Οἱ ὑπέρμαχοι τῆς καταργήσεως τοῦ Ι. Κ. ἀπύθυναν, ὡς ἐκ τῆς βραδύτητος, δοιμείας μομφὰς κατὰ τῆς Ἐπιτροπῆς τῆς ἀφομοιώσεως, ἐπανάγαγον δὲ τὸ ζήτημα ἐνώπιον τῆς Συνελεύσεως κατὰ τὴν συνεδρίαν τῆς τρίτης Ὀκτωβρίου 1864. Κατ' αὐτὴν, ὁ ἡγέτης τῆς πλειονοψηφίας τῶν ἐξ Ἑπτανήσου πληρεξουσίων ἐκ Ζακύνθου πληρεξούσιος Κωνσταντῖνος Λομβάρδος ἐπρότεινεν εἰς τὴν Συνέλευσιν νὰ διατηρήσῃ ἐν Ἑπτανήσῳ τὸν Ἰόνιον Κώδικα ἐξουμνήτας αὐτόν, ὡς ἐν τῶν μεγάλων μνημείων τῆς ἐπιστήμης, ὡς μετὰ φρασίν τοῦ Ναπολεονταίου Κώδικος· πρὸς ὑποστήριξιν δὲ τῆς προεκτεθείσης γνώμης του, ὤρισεν ὡς ὅριον τῆς ἰσχύος τοῦ Ι. Κ. τὴν ἐποχὴν τῆς συντάξεως Ἀστικοῦ Κώδικος δι' ὅλου τὸ Ἑλληνικὸν Κράτος. Διὰ τὸν αὐτὸν πειστικώτατον λόγον συνηγόρησεν ὑπὲρ πῆς διατηρήσεως τοῦ Ι. Κ. καὶ ὁ τότε ὑπουργὸς τῆς Δικαιοσύνης Παῦλος Καλλιγὰς. Τὸ ζήτημα ἐν τούτοις ἐλύθη, ἢ μάλλον ἔμεινεν ἄλυτον, καὶ συνεπῶς δὲν καταργηθῇ ὁ Ἰόνιος Κώδιξ, διὰ τοῦ ἀπὸ μηχανῆς Θεοῦ. Ἐνῷ ἡ Συνέλευσις ἡσχολεῖτο εἰς τὸ μνησθὲν ζήτημα, καὶ εἰς ἄλλα αὐτῷ παραπλήσια, ἀνεκονιώθη αὐτῇ τὸ περιλάλητον τοῦ Βασιλέως διάγγελμα, δι' οὗ διετάχθη νὰ προβῇ ἐντὸς δέκα πέντε τὸ πολὺ ἡμερῶν εἰς τὴν ἐπιψήφισιν τοῦ Συντάγματος, καὶ οὕτως ἡ Συνέλευσις οὐδὲν ὀριστικὸν ἀπεφάσισεν ἐν προκειμένῳ. Τὸ ζήτημα ἔλυσε ὀριστικῶς ἡ πρώτη μετὰ τὴν ἑνωσιν συνελευσὰ Βουλὴ, ψηφίσασα τὴν

ἀπὸ 20 Ἰανουαρίου 1866 ΠΝ'. Νόμον, δι' οὗ, ἀπὸ τῆς πρώτης Ἰουλίου 1866 εἰσάγαγεν εἰς τὴν Ἑπτανήσον, ὅλην τὴν ἐν τῷ λοιπῷ βασιλείῳ τῆς Ἑλλάδος ἰσχύουσαν νομοθεσίαν, πλὴν τῶν ἐν τῷ αὐτῷ Νόμῳ ρητῶς ἐξαιρεθέντων νόμων, ἐν οἷς περιλαμβάνεται καὶ ὁ ἐν τῇ λοιπῇ Ἑλλάδι ἰσχύων Πολιτικὸς Νόμος, ἀντὶ τοῦ ὁποίου διατηρήθη ἐν ἰσχύϊ ὁ Ἰόνιος Κώδιξ. Ὁ τρόπος ὅμως, δι' οὗ ὁ ΠΝ' Νόμος διετύπωσε τὴν ἰσχύον τοῦ Ι. Κ., ἀποδεικνύει, ὅτι οὐχὶ τὸ σύνολον τῶν διατάξεων αὐτοῦ διατηρήσεν, ἀλλὰ τὰς κανονίζουσας ἀντικείμενα, περὶ ὧν δὲν προνοοῦσιν οἱ λοιποὶ Νόμοι τοῦ Βασιλείου. (Ἀρθ. 2ον ΠΝ' Ν. περὶ εἰσαγωγῆς ἐν Ἑπτανήσῳ τῆς ἐν τῷ λοιπῷ Βασιλείῳ ἰσχυούσης Νομοθεσίας). Ἐκτὸς τῆς γενικῆς ταύτης ἐξαιρέσεως, προέβη καὶ εἰς εἰδικὰς ἐξαιρέσεις. Ἐκ τῶν νεωτέρων Νόμων τοῦ Βασιλείου, ρητῶς ἐξήρσε τὸ περὶ ληξιαρχικῶν πράξεων δεύτερον μῆμα, τοῦ πρώτου βιβλίου τοῦ ἀστικοῦ Νόμου, καὶ τὸ ἀπὸ 11 Φεβρουαρίου 1830 ψήφισμα περὶ διαθγκῶν τοῦ Κυβερνήτου, ἀνθ' ὧν διέταξε νὰ διατηρήσῃσι προσωρικῶς τὸ κύρος αὐτῶν αἱ ἐν τῷ Ἰονίῳ Κώδικι ἀναγραφόμεναι διατάξεις περὶ διαθγκῶν, καὶ ληξιαρχικῶν πράξεων. Ὡσαύτως ἐξήρσε τὴν διάταξιν τοῦ ἀρθρου 2ου τοῦ ἀπὸ 21 Σεπτεμβρίου 1836 περὶ κατασχέσεως καὶ πλειστηριάσεως τῶν κινητῶν καὶ ἀκινήτων πραγμάτων Β. Διατάγματος, ἐπὶ ἀπαιτήσεων προερχομένων ἐκ δανείων συναφθέντων πρὸ τῆς εἰσαγωγῆς τῆς πολιτικῆς δικονομίας ἐξήρσε προσέτι τοὺς φορολογικοὺς Νόμους τῶν οἰκοδομῶν καὶ ἐπαγγελμάτων, τοὺς περὶ ἄλατος, καὶ τοὺς κανονίζοντας τὰ περὶ ὁδοποιίας, φρενοκομείου, πτωχοκομείου, ἐνεχυροδανειστηρίου, περὶ ἐξοικονομήσεως Τραπεζῶν καὶ ἄλλων τοιοῦτων ἰδρυμάτων, τηρήσας τοὺς πρὸ τῆς ἐνώσεως ἰσχύοντας κανονι-

σμούς αὐτῶν. Ἐκ τῶν διατάξεων ἀφ' ἐτέρου τοῦ Ἰονίου Κώδικος εἰδικῶς κατήργησε τὰς περὶ προσωρικῆς κρατήσεως, καὶ περὶ ἐκτιμήσεως τοῦ ἐλατοκάρπου διατάξεις, ἀνέστειλε δὲ καὶ τὰς περὶ ἐπανελεύσεως τῶν κτημάτων διατάξεις τοῦ Ι. Κ. μέχρι τῆς ἐκδόσεως τοῦ Ἑλληνικοῦ Ἀστικοῦ Κώδικος. (Ἀρθ. 2 ΠΝ'. νόμου). Ἐκ τῆς γενικῆς ὅμως καὶ ἀορίστου ἐκφράσεως, δι' ἧς ὁ ΠΝ' Νόμος ἐν ἀρθρῳ δευτέρῳ διετύπωσε τὴν διατήρησιν τῆς ἰσχύος τοῦ Ι. Κ. ἐχούσης οὕτω: «διατηροῦσι τὸ κύρος αἱ διατάξεις τοῦ Ἰονίου Ἀστικοῦ Κώδικος αἱ κανονίζουσαι ἀντικείμενα, περὶ ὧν δὲν προνοοῦσιν οἱ λοιποὶ Νόμοι τοῦ Βασιλείου», ἐξ αὐτῆς προέκυψαν πλείστα δυσχέρεια παρὰ τε τοῖς ἐν Ἑπτανήσῳ νομικοῖς, καὶ τοῖς ἐφαρμοσασιν τὸν Ι. Κ. Ἑλληνοῖς Δικαστηριοῖς. Αἱ δυσχέρεια αὗται ἐμειώθησαν ἐν μέρει διὰ τῆς κατὰ τὸ 1866 συγχρόνου δημοσιεύσεως δύο μονογραφικῶν, ὧν ἡ μὲν ὑπὸ τοῦ τότε ἐν Ἀθήναις δικηγόρου Ἰωάννου Σκαλτσούνῃ, ὑπὸ τὸν τίτλον «Μελέται ἐπὶ τῶν Ἀστικῶν Νόμων τῶν Ἰονίων Νήσων», ἡ δὲ ὑπὸ τοῦ ἐν Κερκύρᾳ δικηγόρου καὶ βραδύτερον προέδρου τῶν Ἑφετῶν Μιχαήλ Ἰδρωμένου ὑπὸ τὸν τίτλον «Παράθεσις τῶν Ἑλληνικῶν νόμων πρὸς τὸν Πολιτικὸν Ἰόνιον Κώδικα». Διὰ τῶν μονογραφικῶν αὐτῶν ὑπεδείχθησαν κατὰ τὸ πλεῖστον, τίνες εἰσὶν αἱ διατάξεις τοῦ Ἰονίου Κώδικος, αἱ κανονίζουσαι ἀντικείμενα περὶ ὧν δὲν προνοοῦσιν οἱ λοιποὶ Νόμοι τοῦ Βασιλείου, καὶ συνεπῶς διατηροῦσιν αὐτὰ τὸ ἐαυτῶν κύρος. Καίτοι αἱ μονογραφίαι αὗται σπουδαίως διηυκόλυναν τοὺς τε Νομικοὺς, καὶ τὰ Δικαστήρια περὶ τὴν διάκρισιν τῶν ἰσχυουσῶν ἢ μὴ διατάξεων τοῦ Ι. Κ., οὐχ ἤττον δὲν ἤσθη ἐντελὴς ἡ πρὸς τοῦτο δυσχέρεια, καὶ δι' ἄλλους μὲν λόγους, ἰδίᾳ δὲ διότι ἐν τῷ καιμένῳ τῶν οὐσιαστικῶν διατάξεων τοῦ Ι. Κ. περιλαμβάνεται

νονται καὶ δικονομικαί τοιαῦται, αἵτινες, λόγω τῆς εἰσαγωγῆς τῆς Πολιτικῆς Δικονομίας ἔδει νὰ θεωρηθῶσι καταργηθεῖσαι καὶ ὅμως καὶ αὐτὸ τὸ ἀνώτατον Δικαστήριον διεφώνησεν ὡς πρὸς τοῦτο, ἀντιφατικὰς δημοσιεῦσαν ἀποφάσεις. (Ίδε Ἀποφ. Ἀρ. Πάγου 357 τοῦ 1893 καὶ 337 τοῦ 1894). Τοῦτου ἕνεκα οἱ συνετώτεροι τῶν ἐν ταῖς Ἰονίαις Νήσοις δικηγόρων, ὁσάκις ἐφαρμόζουσι διατάξεις τοῦ Ι. Κ. περιεχούσας ἀναμὲν οὐσιαστικάς καὶ δικονομικάς διατάξεις, πρὸς ἀποφυγὴν ζητημάτων, ἐφαρμόζουσιν οὐ μόνον τὰς δικονομικάς διατάξεις τῆς Πολιτικῆς Δικονομίας, ἀλλὰ καὶ τὰς τοῦ Ἰονίου Κώδικος τοιαύτας. Π. χ. προκειμένου περὶ υἱοθεσίας ἐφαρμόζουσι τὰς τε διατάξεις τοῦ Ἰονίου Κώδικος, καὶ τὰς περὶ δημοσιεύσεως τῶν ἀποφάσεων τῆς Πολιτ. Δικονομίας. Ἐλλείπει Νόμου, ὠρισμένου ἀναγράφοντος τὰς καταργηθείσας διατάξεις τοῦ Ι. Κ., μεγίστη προσοχὴ ἐκ μέρους τῶν ἐφαρμοζόντων τὸν Ι. Κ. ἀπαιτεῖται πρὸς διάγνωσιν τῶν ἰσχυουσῶν ἐξ αὐτοῦ. Μὴ ὄντος ἐφικτοῦ ἐν μελέτῃ τοῦ Νομικοῦ Λεξικοῦ ἵνα ὑποδείξωμεν λεπτομερῶς τὰς καταργηθείσας διατάξεις, περιοριζόμεθα εἰς τὴν ὑποδείξιν ἐκείνων μόνον ἐξ αὐτῶν, ὧν οὐδαμῶς ἀμφισβητεῖται ἡ κατάργησις. Τοιαῦται εἰσιν αἱ ἐπόμεναι. Ἐκ τῶν γενικῶν διατάξεων, περὶ τῆς δημοσιεύσεως τῶν ἀποτελεσμάτων καὶ τῆς ἐφαρμογῆς τῶν νόμων ἐν γένει, καταργήθησαν αἱ διατάξεις τῶν ἄρθρων πρώτου, τρίτου, τετάρτου, πέμπτου, ἑξοσίου, ὀγδόου, ἐνάτου, δεκάτου, ἑνδεκάτου, καὶ δωδεκάτου. Ἐκ τοῦ πρώτου βιβλίου τοῦ Ι. Κ. καταργήθησαν αἱ διατάξεις τῶν ἄρθρων 15—37. Ἐκ τοῦ Β'. τίτλου καταργήθη μόνον τὸ ἄρθρον 86ον. Ὡσαύτως καταργήθη ὁλόκληρον τὸ περὶ τῆς κατοικίας κεφάλαιον. Ἐκ τοῦ περὶ τοῦ γάμου τίτλου ἡ δευτέρα περίοδος τοῦ ἄρθρου 143ου καὶ τὰ τρία

περὶ τοῦ διαζυγίου κεφάλαια, καὶ τὸ περὶ τῆς ἀνακοπῆς τοῦ γάμου. Ἐκ τοῦ περὶ τῆς πατρικῆς ἐξουσίας κεφαλαίου καταργήθη τὸ ἄρθρον 288. Καταργήθησαν ὡσαύτως τὰ ἄρθρα 291—402ου τὰ περὶ ἀνηλικιότητος, ἐπιτροπείας καὶ χειραφεσίας διαλαμβάνοντα. Ἐκ τοῦ περὶ διακρίσεως τῶν κτημάτων τίτλου καταργήθησαν τὰ ἄρθρα 402—429 καὶ ὁλόκληρος ὁ περὶ κυριότητος τίτλος. Ἐκ τοῦ περὶ τῶν κληρονομιῶν τίτλου καταργήθη ἡ δευτέρα περίοδος τοῦ ἄρθρου 598, τὸ 599ον καὶ τὸ ἐδάφιον 3ον τοῦ ἄρθρου 607ου. Ἐκ τοῦ τμήματος περὶ ἀπογραφῆς καταργήθη τὸ ἄρθρον 698, τὸ δὲ ἄρθρον 685 καταργήθη, ὡς πρὸς τὸν χρόνον τῆς τριμῆνου προθεσμίας, διὰ τὴν σύνταξιν τῆς ἀπογραφῆς, καὶ τὸν χρόνον τῶν 40 ἡμερῶν πρὸς διάσπεψιν, ἀντ' ὧν ἐφαρμοστέαι εἰσὶν αἱ προθεσμίαι τοῦ ἄρθρου 560 τῆς Πολιτικῆς Δικονομίας. Ἐκ τοῦ κεφαλαίου περὶ διανομῆς καταργήθησαν τὰ περιέχοντα δικονομικάς διατάξεις ἄρθρα, ὡς προνοημένης τῆς διαδικασίας αὐτῆς ὑπὸ τῆς Πολ. Δικονομίας. Ἐκ τοῦ περὶ ἐνδιαθῆκων διατάξεων κεφαλαίου, ἡγέρθη διαφωνία περὶ τῆς καταργήσεως ἢ μὴ τοῦ ἄρθρου 879 καθ' ὅσον ἀφορᾷ τὴν μνείαν τοῦ εἶδους τοῦ χρονολογικοῦ συστήματος ἐν τῷ καιμένῳ τῆς ἰδιογράφου διαθήκης· περὶ τοῦτου τὰ δύο τμήματα τοῦ Ἀρείου Πάγου ἐξέδοντο ἀντιφατικὰς ἀποφάσεις, ἡ ὁλομέλεια ὅμως αὐτοῦ, καὶ τὸ οὐσιαστικὸν τμήμα ἀπεφάνησαν, ὅτι τὸ μνησθὲν ἄρθρον καταργήθη σιωπηρῶς, ὡς ἐκ τῆς εἰσαγωγῆς ἐν Ἑπτανήσῳ τοῦ ἀπὸ 16 Σεπτεμβρίου 1864 ΟΔ'. Νόμου. (Αρ. Π. ὁλομ. ἀριθ. 357 τοῦ 1893 καὶ 337 τοῦ 1894 Οὐσίας). Ὡς πρὸς τὰ ἄρθρα 882—886 τὰ ἀφορῶντα τὴν σύνταξιν τῶν δημοσίων διαθηκῶν, ὁ Σκαλτσούνης φρονεῖ ὅτι ἐτροποποιήθησαν διὰ τῶν ἄρθρων 181, 182, 184, 185, 186 καὶ 194 τοῦ Ὁρ-

γαισμοῦ τῶν Δικαστηρίων, συνεπῶς δὲν κατηργήθησαν. Ἐκ τοῦ δ' τμήματος τοῦ Γ' κεφαλαίου κατηργήθη τὸ περὶ ἀνατοκισμοῦ ἄρθρον 1068, διὰ τοῦ νεωτέρου Νόμου ΠΣΕ' τῆς 22 Μαΐου 1882. Ἐκ τοῦ περὶ τῆς περὶ παραχωρήσεως κτημάτων μέρους κατηργήθησαν τὰ ἄρθρα 1183—1887, ὡς προνοούσης περὶ αὐτοῦ τῆς Πολ. Δικονομίας. Ὡστόσο κατηργήθησαν τὰ περὶ ἀποδείξεων ἄρθρα 1231—1285, οὐχὶ δὲ μέχρι τοῦ 1461, ὡς ἐκ προφανοῦς παραδρομῆς ὁ μνησθεὶς συγγραφεὺς τῶν ἐπὶ τῶν ἀστικῶν νόμων τῶν Ἰονίων μελετῶν ἀναφέρει. Ἐκ τοῦ περὶ τῶν ἐξ ἀδικημάτων ἢ ὥσανει ἀδικημάτων κεφαλαίου κατηργήθη τὸ ἄρθρον 1303. Ἐκ τοῦ περὶ συστάσεως τῆς προτεκτοῦς τμήματος κατηργήθησαν τὰ ἄρθρα 1353 καὶ 1356, καὶ ἐλόκληρον τὸ περὶ προτιμήσεως τμήμα τοῦ στ' κεφαλαίου. (Ἀποφ. Ἀρ. Π. 240 τοῦ 1873). Κατηργήθησαν τέλος ἐλόκληρα τὰ κεφάλαια περὶ προσωπικῆς κρατήσεως, περὶ ἐνεχύρου, περὶ ὑποθηκῶν καὶ προνομίων.

Διον. Θ. Σωμερέτης.

Ἰουστινιάνειον δίκαιον

Ἦδε Ῥωμαϊκοῦ δικαίου πηγαί.

Ἰσοδιότης καλεῖται ἡ ἐφ' ὅσον ζῇ τις καὶ ἔχει ἀκριαῖς τὰς δυνάμεις πρὸς ἐργασίαν διατήρησις τοῦ ἀξιώματος, ὁ περιεβλήθη Δυνάμει τοῦ Συντάγματος τοῦ 1864 (ἀρθ. 88) ἀπολαύουσι τῶν δικαιωμάτων τῆς ἰσοδιότητος οἱ δικασταὶ (πλὴν τῶν εἰρηνοδικῶν) καὶ τὰ ψῆφον ἔχοντα μέλη τοῦ Ἐλεγκτικοῦ Συνεδρίου, ἀποχωροῦντες μόνον ὑποχρεωτικῶς ἐνεκα γήρωτος ἢ διαρκῶν νοσημάτων κατὰ τὸν δυνάμει αὐτοῦ τοῦτου τοῦ Συντάγματος (ἀρθ. 98) ψηφισθέντα τῷ ἔτει 1871 νόμον περὶ ἀποχωρήσεως. (Ἦδε καὶ Δημόσιον ὑπάλληλοι καὶ Ἐξουσία δικαστικῇ).

Β. Ν. Φλογαίτης

Ἰσολογισμὸς τοῦ πτω-

χεύσαντος καλεῖται ἡ ὑπὸ τοῦ πτωχεύσαντος συντεταγμένη καὶ υπογεγραμμένη λογιστικὴ πράξις ἐν ᾗ ἀριθμοῦνται καὶ ἐκτιμῶνται πάντα τὰ κινητὰ καὶ ἀκίνητα αὐτοῦ ἐν παραβολῇ πρὸς τὰ χρεῖα αὐτοῦ. (Ἦδε Πτώχευσις).

Β. Ν. Φλογαίτης

Ίσορροπία πολιτικὴ ἢ Εὐρωπαϊκὴ

(Ἀλληλ. δίκ). Τὰ Εὐρωπαϊκὰ κράτη, ζῶντα πρότερον μεμονωμένα, ἀπὸ τοῦ ἔτους 1648, ὅτε συνωμολογήθη μετὰ τὸν τριακονταετῆ θρησκευτικὸν πόλεμον ἡ συνθήκη τῆς Βετσαλλίας, ἡ θέσει τὰς βάσεις τοῦ νεωτέρου ἀλληλεθνικοῦ πολιτισμοῦ, ἤρξαντο, λέγουσιν οἱ συγγραφεῖς, διατελοῦντα ἐν τοσούτῳ στενῇ πρὸς ἄλληλα συναφείᾳ, ὥστε αἱ ἐπερχόμεναι μεταβολαὶ καὶ ἡ ἐδαφικὴ ἐπέκτασις τινος ἐξ αὐτῶν ἀσκούσιν ὁπωσδήποτε ἐπιρροὴν καὶ εἰς τὴν κατὰστασιν τῶν λοιπῶν. Ἐντεῦθεν δ' ἐπήγαγεν ἡ ἀρχὴ τῆς ἐπικληθείσης πολιτικῆς ἢ Εὐρωπαϊκῆς ἰσορροπίας, ἐν τῷ νεωτέρῳ τῆς Εὐρώπης δημοσίῳ δικαίῳ, ἣν ἐπικαλούμενα τὰ ἰσχυρὰ κράτη ἀξιοῦσιν ἐν πάσῃ εὐκαιρίᾳ ἐδαφικὰς αὐξήσεις διὰ προσκτήσεως χωρῶν ἄλλοτριῶν πρὸς ἀποκατάστασιν δῆθεν τῆς διαταραχθείσης ἰσορροπίας ἐκ τοῦ γεγονότος τῆς ἐδαφικῆς αὐξήσεως ἐτέρου τινὸς ἰσχυροῦ κράτους.

Κατὰ τὰς ἀρχὰς τοῦ παρελθόντος αἰῶνος μετὰ τοὺς αἰματηροὺς πολέμους τῆς συνησπισμένης Εὐρώπης κατὰ τοῦ μονάρχου τῆς Γαλλίας ἸΔ' Λουδοβίκου συνωμολογήθη ἡ συνθήκη τῆς Οὐτρέχτης (1714). δι' ἧς, ὡς λέγει ὁ Carnazza Amari, ἡ μὲν εἰρήνη ἐν Εὐρώπῃ ἐφαίνετο ὀριστικῶς παγιωθείσα, ἡ δὲ εὐρωπαϊκὴ ἰσορροπία ὑπελαμβάνετο ἰδρυμένη ἐπὶ ἀναλλοιώτων βάσεων.

Τὰς βάσεις ταύτας ἀνέτρεψε κατὰ τὰς ἀρχὰς τοῦ παρόντος αἰῶνος ἡ ἀδελφάκος φιλοδοξία τοῦ α' Ναπολέοντος, οὗ πε-

σόντος ἐπηκολούθησαν αἱ συνθήκαι τῆς Βιέννης καὶ τῶν Παρισίων τῷ 1815, δι' ὧν ἐπικυρωθέντος τοῦ τετελεσμένου ἤδη διαμελισμοῦ τῆς Πολωνίας ἀπὸ τοῦ παρελθόντος αἰῶνος, μετεβλήθη καὶ κατὰ τὰ λοιπὰ οὐσιωδῶς ὁ πολιτικὸς χάρτης τῆς Εὐρώπης πρὸς τὸν σκοπὸν πάλιν, ὡς ἰσχυρίσαντο αἱ τὰς συνθήκας ἐκείνας συνομολογήσασαι Εὐρωπαϊκαὶ δυνάμεις (Ἀγγλία, Αὐστρία, Ἰσπανία, Γαλλία, Πορτογαλία, Πρωσσία, Ρωσσία καὶ Σουηδία) καὶ ἰδρύσασαι παγίως ἐν Εὐρώπῃ πολιτικὰς ἰσορροπίας.

Ἀλλ' ἐντὸς δεκαετηρίδων τινῶν ἀπὸ τῆς συνομολογήσεως τῶν εἰρημνέων συνθηκῶν ἐγένοντο διαδοχικῶς τοσαῦται μεταβολαὶ εἰς τὸν πολιτικὸν χάρτην τῆς Εὐρώπης, ὥστε οὐδαμοῦ σχεδὸν ἄλλοθι ἀπαντῶσιν ἐν αὐτῇ οἱ ὅροι τῶν συνθηκῶν τοῦ 1815 εἰ μὴ ἐν τῷ διαμελισμῷ τῆς Πολωνίας, πρὸς ὃν ἀπέδειξεν ἀείποτε ἀπαρχμείωτον σέβας ἡ Εὐρωπαϊκὴ διπλωματία!

Κατὰ δὲ τὰ μέσα τοῦ παρόντος αἰῶνος, ἡ εὐρωπαϊκὴ διπλωματία ἐκκαινοτόμησε καὶ κατὰ τοῦτο, ὅτι περιέλαθεν εἰς τὴν χορείαν τῶν εὐρωπαϊκῶν κρατῶν καὶ τὴν Τουρκίαν, διότι ὑπηγόρευσε καὶ τοῦτο ἡ πολιτικὴ ἰσορροπία, τὰ συγκρουόμενα τουτέστι συμφέροντα τῶν ἰσχυρῶν τῆς Εὐρώπης κρατῶν, ἅτινα ὅμως, καίπερ ἀναλαβόντα τὴν ὑποχρέωσιν χάριν πάλιν τῆς εὐρωπαϊκῆς ἰσορροπίας νὰ διατηρήσωσι καὶ ὑπερασπισθῶσι τὴν ἀκεραιότητα τῆς ὀθωμανικῆς αὐτοκρατείας, κατέστησαν αὐτὴν μετ' ὀλίγα ἔτη ράκος, διανεμόμενα πρὸς ἄλληλα διαφύρου· αὐτῆς γῶρας ἡ κατακτήσεις ὑπὸ τὸν καινοφανῆ τύπον τῆς προσωρινῆς κατοχῆς καὶ τῆς διατηρήσεως τῶν φιλῶν κυριαρχικῶν δικαιωμάτων τοῦ Σουλτάνου, οὐ οὕτως ἡ δεσποτεία ἐν Εὐρώπῃ περιωρίσθη ἐπὶ μόνων σχεδὸν τῶν ἐλληνικῶν χωρῶν, ἐξαιρέσει τῆς Κύπρου ἣν κατέλαθεν

ἡ Ἀγγλία ὡς ἀντιστάθμισμα τῶν ἐν Ἀρμενίᾳ κατακτήσεων τῆς Ρωσσίας μετὰ τὸν Ρωσσοτουρκικὸν πόλεμον τοῦ 1878.

Τοιαύτη εἶνε ἡ περιάλητος εὐρωπαϊκὴ ἰσορροπία, ἥς ἐπ' ὀνόματι τοσαῦται τελοῦνται ἐν Εὐρώπῃ βίαιοπραγαὶ καὶ τηλικαῦτα διαπράττονται ἀδικήματα. «Ἐρωτήσατε ἐν τινι πολέμῳ τὰ διαμαχόμενα μέρη, λέγει ὁ Carnazza Amari, καὶ ἑκάτερον τούτων ἀποκαθίσταται ὅτι μάχεται ἐν ὀνόματι καὶ πρὸς διατήρησιν ἐκτῆς εὐρωπαϊκῆς ἰσορροπίας. Χάριν τοῦ κμιστηριώδους καὶ ἐλαστικοῦ τούτου ὀνόματος ἡ Εὐρώπη διατηρεῖ στρατοὺς ὑδαρκεῖς, ἀποσπῶσα ἐκ τῆς βιομηχανίας καὶ τῶν παραγωγικῶν ἐργασιῶν, πρὸς βλάβην τῆς κοινωνίας, τοσοῦτους βραχίονας καὶ τοσαῦτα πλούτη, καὶ ζωσά ἐν ἐνόπλῳ εἰρήνῃ».

Ἐν τοιαύτῃ δὲ πραγμάτων καταστάσει καὶ αὐτὰ τὰ μικρὰ καὶ ἀσθενῆ κράτη τίθενται εἰς τὴν ἀνάγκην, ὅπως ὑπερασπίσωσιν ἑαυτὰ κατὰ τὸ δυνατόν, νὰ ἐπιχειρῶσιν ἐξοπλισμοὺς καὶ στρατολογίας δυσανάλογους πρὸς τὰ πενιχρὰ αὐτῶν οἰκονομικὰ μέσα καὶ τὴν ἐν γένει ἀντοχὴν αὐτῶν εἰς τὰ τοιαῦτα βάρη. Ἀλλ' ἔτι μᾶλλον ἀξιοβήρητος εἶναι ἡ θέσις αὐτῶν, ὁσάκις παρορῶντα τοὺς κινδύνους, εἰς οὓς εἶναι ἐκτεθειμένα ἀπέναντι τῆς φιλοδοξίας καὶ τῶν κατακτητικῶν δράσεων τῶν μεγάλων κρατῶν, ἐρίζουσι μικροφιλοτίμως πρὸς ἄλληλα, τέλεον δὲ διὰ τῶν τοιούτων διαίρεσεων ἐξασθενοῦντα, καθίστανται εὐκολωτάτῃ τῶν ἰσχυρῶν λεία, καὶ δὴ ὑπὸ τὴν πρόφασιν τῆς πολιτικῆς ἰσορροπίας!

Ὁ Carnazza Amari (αὐτόθι) συνήγορῶν ὑπὲρ τῆς πολιτικῆς ἰσορροπίας, οὐχὶ τῆς νῦν ὑφισταμένης, ἀλλὰ τῆς ἀληθοῦς, τῆς στηριζομένης θελονότι εἰς τὴν ἀρχὴν τῶν ἐθνότητων, ὑπ' ἣν τὰ μικρὰ καὶ ἀσθενῆ κράτη δύνανται νὰ βιώσιν ἐν ἀσφαλείᾳ παρὰ τὰ μεγάλα

καὶ ἰσχυρά, παρατηρεῖ ὅτι καθιστᾷσιν αὐτήν, τὸ γε νῦν ἔχον, ἀνέφικτον τρία τινά, ἢτοι ἡ ὑπαρξίς μικρῶν κρατῶν, εἰς ἃ καταμερίζεται μία καὶ ἡ αὐτὴ ἐθνότης· β) ἡ ὑπαρξίς μεγάλων αὐτοκρατοριῶν, συγκεντρουσῶν ὑπὸ τὸ σκῆπτρον αὐτῶν πολλὰς ἐθνότητας· καὶ γ) τὸ δυνατὸν τῆς ἐπὶ τῶν μικρῶν κρατῶν δεσποτείας· τῶν μεγάλων δὲ Δυνάμεων κατὰ τὸν βαθμὸν τῆς αὐτῶν φιλοδοξίας. «Αὐταῖς εἶναι, ἐπάγεται ὁ συγγραφεὺς, αἱ κυριώτεραι αἰτίαι τῶν ἀλληλεθνῶν βίαισιπραγίων, ὧν παριστάμεθα ἔτι μάρτυρες παρὰ τὴν αἴγλην τοῦ νῦν πολιτισμοῦ. Ὁ Μεσσίας ὁ καταλύσων τὰς τε μεγάλας αὐτοκρατορίας καὶ τὰ μικρὰ αἰσχυρά, καὶ κατ' ἀκολουθίαν ἀφαιρέσων ἀπὸ τῶν ἰσχυρῶν τὴν δύναμιν καὶ τὴν αἰπιθυμίαν τοῦ τυραννεῖν τοὺς ἀσθενεῖς, σῶσει τὸν κόσμον, παγίων ὡς βάσιν αὐτὴν γενικὴν εἰρήνην, ἀνακηρύσσων τὴν μετὰ τῶν λαῶν ἠθικὴν ἰσότητα, καὶ ἀθεμελιῶν τὴν μόνην ἑλλογον, τὴν μόνην σδυνατὴν ἰσορροπίαν».

Ἀλλὰ τίς ἔσται ὁ Μεσσίας, ἢ μάλλον ὁ Ἡρακλῆς, ὁ ἀποκόψων τὰς κεφαλὰς τῆς Λερναίας Ὑδρας, τῆς πολιτικῆς δηλονότι τῶν αἰματηρῶν θριάμβων καὶ τῶν κατακτήσεων, εἰς τὸν βωμὸν τῆς ὁποίας θυσιάζονται νῦν οἱ ἰδρωτὲς καὶ τὸ αἷμα τῶν λαῶν καὶ ἡ εὐημερία συμπάσης τῆς ἀνθρωπότητος; Ἰσως ὁ ὑπόκωφος, ὁ φοβερός βρυγμός, ὃν ὁ Amari ὑπολαμβάνει ἀναβαίοντα ἐκ τῶν καταδυναστευομένων

λαῶν ἔνεκα μονομεροῦς αἰτίας, τῆς καταπατήσεως δηλονότι τῶν δικαιωμάτων τῶν ἐθνοτήτων, ἴσως ἡ διάδοσις τοῦ πολιτισμοῦ εἰς τὰς ἀχανεῖς ἐκτάσεις τῶν ρωσικῶν κατακτήσεων, ἐξ ἧς ἀπεκδέχεται ὁ φιλοπρόδοος συγγραφεὺς καὶ θερμὸς τῶν λαῶν φίλος τὸν διαμελισμὸν τοῦ μοσχοβιτικοῦ κολοσσοῦ εἰς τοσαῦτα διακεκριμένα [καὶ ανεξάρτητα ἀπ' ἀλλήλων] κράτη, ὅσαι εἶνε αἱ τὴν ἀπέραντον ταύτην αὐτοκρατορίαν ἀποτελοῦσαι ἐθνότητες· ἴσως ὁ φοβερός ἐφιάλτης, ὁ ἀποπνίγων τὴν νικηφόρον καὶ θαυνοστέφῃ Γερμανίαν καὶ ἀναγκάζων τὰ τέκνα αὐτῆς, ἐκπατριζόμενα, νὰ ἐπιζητῶσι πόρον ζωῆς εἰς τὰς ἐρήμους χώρας τοῦ νέου κόσμου, ἴσως ἡ ζύμωσις ἡ τελουμένη ἐν τῷ κόσμῳ διὰ τῆς ἀναπτύξεως τῆς ἀλληλεθνοῦς συγκοινωνίας καὶ τῶν πολλαπλῶν συμφερόντων τῶν συνδεόντων τοὺς ἀνὰ τὴν ὑφήλιον διεσπαρμένους λαούς· ἴσως τέλος νέαι κοινωνικαὶ ἰδέαι ὑγιεῖς, καλλιεργούμεναι νῦν λεληθότως ἐν τῇ συνειδήσει τῆς μεγάλης ὁμάδος τῆς ἀνθρωπότητος, συμπληρώσουσι τὸ μέγα ἔργον τῆς γαλλικῆς ἐπαναστάσεως τοῦ 1789 τὸ τοσοῦτον ἤδη εὐεργετικῶς ἐπιδράσαν ἐπὶ τῆς τύχης τῶν λαῶν. Πεποιθότως ὁμως δύναται τις εἰπεῖν, συμβουλευόμενος τὴν ἱστορίαν, ὅτι ὁ 10^{ος} αἰὼν, ὁ μεγαλουργάτος τῶν ἱστορικῶν αἰώνων, ἔξει θερμὸν τῆς ἀπλήτου αὐτοῦ δόξης ζήλωτην τὸν προσεγγίζοντα αὐτοῦ διάδοχον.

Π. Δρυσανθόπουλος.

ΤΕΛΟΣ ΤΟΥ ΠΡΩΤΟΥ ΤΟΜΟΥ

ΠΡΟΣΘΗΚΑΙ ΚΑΙ ΔΙΟΡΘΩΣΕΙΣ

Σελ. 22 Στήλη α' στίχ. 29 'Αντί δικαιοῦχος γραπτέον δικαιοπαρόχος.
 » 24 » β' » 23 ἄντι ἐμφανισθῇ γραπτέον μὴ ἐμφανισθῇ
 » 41 » α' » 21 ἄντι ἑγέρσις γραπτέον ἑγχεσις
 » 49 » β' » 42 ἄντι ἀρκούμενος γραπτέον ἀρκούμενον
 » 62 » β' » 21 ἄντι καταφατικῇ γραπτέον ἀποφατικῇ
 » 64 » β' » 15 ἄντι θηλέων γραπτέον ἀρρέων.
 » 72 » α' » 4 ἄντι 1848 γραπτέον 1838.
 » 107 » β' » 3 ἄντι 547 γραπτέον 747.
 » 110 » α' » 15 ἡ ἐν παρενθέσει φράσις (πλὴν ἐὰν πρόκειται κτλ.) εἶναι
 ὀδελιστέα, ἐκ παραδρομῆς παρεισφρήσασα.

Σελ. 122 στήλη α' στίχ. 15 'Αντί νοσοκομείω γραπτέον φρενοκομείω.
 » 127 » α' » 2 'Οδελιστέος ὁ δὲ ν.
 » 141 » β' » 27 ἄντι ὄρκου, ἐν ᾧ γραπτέον ὄρκου. 'Αλλ' ἐν ᾧ
 » » » » 30 Διαγραφτέον τὴν λέξιν ἀλλὰ
 » 144. Μετὰ τὴν τύπωσιν τοῦ ἄρθρου περὶ ἀποθηκῶν ἐψηφίσθη ὁ νόμος
 ΒΥΓΗ τοῦ 10 Ἀπριλίου 1896 περὶ γενικῶν ἀποθηκῶν, καθ' ὃν τῇ προτάσει τοῦ
 Ὑπουργικοῦ συμβουλίου δύναται νὰ δοθῇ εἰς παντὸς εἶδους ἀνωνόμους ἐταιρείας, ἐτι
 δε τραπεζίτας καὶ ἐμπόρους, ἡ ἄδεια τῆς συστάσεως γενικῶν ἀποθηκῶν πρὸς φύλαξιν
 ἐμπορευμάτων καὶ προϊόντων καὶ ἔκδοσιν ἀποδεικτικῶν ἀποθηκεύσεως καὶ ἐνεχυρογρά-
 φων ('Ἰδε τὸν νόμον τοῦτον ἐν Ἐκτῷ Συμπληρώματι Δικαστικῶν νόμων Φλογαίτου
 σελ. 639).

Σελ. 176 στήλη β' στίχ. 35 γραπτέον ὁ κεκλημένος νὰ μετάσχῃ.
 » 177 » α' » 8 Ἄντι διοικητικὸν γραπτέον δικαστικόν.
 » 180 » α' » 31 ἄντι ἐπιδόσεως γραπτέον ἐκδόσεως.
 » 206 » β' » 22 ἄντι κλήρωσιν γραπτέον κλήτευσιν.
 » 214 » γ' » 23 ἄντι Ἑλληνικοῦ γραπτέον Ἑλεγκτικοῦ.

Σελ. 220. Μετὰ τὴν τύπωσιν τοῦ ἄρθρου ἀστικῶν δικαιομάτων ἀπό-
 λαυσις ἐπὶ ἤθε καὶ πάλιν ἡ κατάργησις τῆς διὰ διατάγματος πολιτογραφήσεως τῶν
 ἀλλοδαπῶν διὰ τοῦ νόμου ΒΙΚ' τῆς 27 Ἰουλίου 1895 περὶ ἐλληνικῆς ἰθαγενείας, ἐν
 ᾗ ἐν Ἐκτῷ Συμπληρώματι Δικαστικῶν νόμων Φλογαίτου σελ. 417.

Σελ. 224 στήλη α' στίχ. 16 ἄντι δημαρχικῶν γραπτέον ἀστυνομικῶν.
 » 225 » α' » 2 ἄντι συνδρομητῶν γρ. συνδημοτῶν.
 » 312 » β' » 31 ἄντι obstruction γρ. obstruction.
 » 312 » β' » 32 ἄντι obstructioniste γρ. obstructioniste.
 » 315 » α' » 33 ἄντι βουλευτῶν γραπτέον δημοτῶν.

Σελ. 333. Μετὰ τὴν τύπωσιν τοῦ ἄρθρου περὶ Γενικῶν Λογιστηρίων ἐψη-
 φίσθη ὁ νόμος ΒΕΝΣ' τῆς 21 Ἰουνίου 1895 (περιλαμβανόμενος ἐν Ἐκτῷ Συμπλη-
 ρώματι Δικαστικῶν Νόμων Φλογαίτου σελ. 347), δι' οὗ μετονομάζεται καὶ πάλιν Γενι-

κὸν Λογιστήριον ἢ δυνάμει τοῦ ΒΡΑ νόμου ὀνομαθεῖσα Γενικὴ Διεύθυνσις τοῦ Δημοσίου Λογιστικοῦ, καταργεῖται δὲ ὁ νόμος ΒΡΑ'.

Σελ. 342 στήλη α' στίχ. 12 ἀντὶ εἰδικώτερα ὄρια γρ. εἰδικώτερον ὄρα.

» » » β' » 2 ἀντὶ γραμμαῖς καθαρὰς συμβατικὰς γραπτέον γραμμαῖς καθαρῶς συμβατικαί.

Σελ. 342. Μετὰ τὴν τύπωσιν τοῦ ἄρθρου περὶ Γεωργικῶν σχολείων ἐψηφίσθη ὁ νόμος ΒΥΟΓ' τῆς 16 Μαρτίου 1896, δι' οὗ ὀργανοῦνται τὸ ἀποδίδων εἰς μόρφωσιν δασοφυλάκων καὶ δασονόμων δασονομικὸν τμήμα τεῦ ἐν Βυτινῇ γεωργικοῦ σταθμοῦ. (Ἰδε τὸν νόμον τοῦτον ἐν Φιλογαίτῳ Ἐκτῷ συμπληρώματι σελ. 649).

Σελ. 419. στήλη α' στίχ. 38. Μετὰ τὴν λέξιν ἀντικατάστασις προσθετέον τὰς λέξεις αὐτῆς διὰ τῆς

Σελ. 422. Μετὰ τὴν τύπωσιν τοῦ ἄρθρου περὶ Δημοσίων ἔργων ἐψηφίσθησαν ὁ νόμος ΒΣΠΕ' τῆς 6 Ἰουλίου 1895 (περιλαμβανόμενος ἐν Ἐκτῷ Συμπλ. Δικ. Νόμων Φιλογαίτου σελ. 355), δι' οὗ περιορίζεται ὁ ἀριθμὸς τῶν ἐν τῇ ὑπηρεσίᾳ τῶν δημοσίων ἔργων βοηθῶν καὶ ἐπισιταίων, καὶ ὁ νόμος ΒΣΗΓ' τῆς 20 Μαΐου 1896 (περιλαμβανόμενος ἐν Ἐκτῷ Συμπλ. Φιλογαίτου σελ. 660), δι' οὗ ἡ ἐπιθεώρησις τῶν δημοσίων ἔργων καὶ τὰ καθήκοντα τοῦ ἐπ' αὐτῶν συμβουλίου ἐκτελοῦντα ὑφ' ἐνὸς Γενικοῦ Ἐπιθεωρητοῦ καὶ ἐπτά ἐπιθεωρητῶν, ἐλαττοῦται δὲ ὁ ἀριθμὸς τῶν μηχανικῶν κτλ.

Σελ. 424 στήλη β' στίχ. τὰ ἀνήκοντα γρ. τὰ εἰς τὸ δημοσίον ἀνήκοντα.

Σελ. 433 στήλη β' στίχ. 21 ἀντὶ ἔγραφον γραπτέον ἔγγραφον.

» 437 » β' » 35 ἀντὶ μέρου γραπτέον μέρου.

» » » » 36—37 ἀντὶ νομοθετικοῦ γρ. νομοθετικοῦ.

» 445 » α' » 15 ἀντὶ Ἀλλὰ τότε καὶ γρ. Ἀλλὰ καὶ τότε.

» 464 » α' » 34 μεταξὺ τῶν λέξεων εἰς ἰσοψηφίαν καὶ διὰ φανεροῦς ψηφοφορίας θετέον κόμμα.

Σελ. 475 στήλη β' στίχ. 30 ἀντὶ χειμάρρων γρ. χειμάρρων.

» 491 » β' » 35—36 Νὰ διαγραφῇ τὸ σημεῖον τῆς παρενθέσεως, ἥτοι αἱ ἐν παρενθέσει λέξεις νὰ μὴ θεωρηθῶσιν ὡς ἐν παρενθέσει.

Σελ. 544 στήλη β' στίχ. 27 ἀντὶ δι' γρ. δὲ

Σελ. 545 στήλη α' στίχ. 19 ἀντὶ τὸν ὑπερβάντα γρ. τὸν μὴ ὑπερβάντα.

» 619. Μετὰ τὴν τύπωσιν τοῦ ἄρθρου περὶ Δικαστικῆς παραστάσεως ἐψηφίσθη ὁ νόμος ΒΥΑ' τῆς 31 Μαρτίου 1891, καθ' ὃν ὁ διαδόχος τοῦ Ἐλλ. Στέμματος παρίσταται ἐνώπιον τῶν δικαστηρίων καὶ πάσης ἄλλης ἀρχῆς διὰ τοῦ αὐτάρχου αὐτοῦ, ὅστις καὶ ὀρκοδοτεῖ ἀντὶ τοῦ διαδόχου· τὰ δὲ σωματεῖα ἢ νομικὰ πρόσωπα, ὧν προεδρεύουσιν ὁ Διάδοχος ἢ ἄλλοι Βασιλόπαιδες, παρίστανται διὰ τῶν ἀντιπροέδρων αὐτῶν ἢ, ἐν ἑλλείψει τοιούτων, τῶν γραμματέων αὐτῶν.

Σελ. 622 στήλη β' στίχ. 19 ἀντὶ διαστέλουσι γρ. διαστέλλουσι.

Σελ. 631. Μετὰ τῶν τύπων τοῦ ἄρθρου περὶ Διοικητικῆς διαίρεσεως ἐν ᾧ διαλαμβάνονται γενικῶς καὶ τὰ τῶν προσωπικῶν τῶν Νομαρχιῶν ἐψηφίσθη ὁ νόμος ΒΤΗΘ' τῆς 31 Μαρτίου 1896 περὶ δημολογιστῶν, καθ' ὃν οἱ ἐν ταῖς νομαρχίαις διεξάγοντες τὴν ὑπηρεσίαν τῆς ἐξελέγξεως καὶ ἐκδικάσεως τῶν δημοτικῶν προϋπολογισμῶν καὶ ἀπολογισμῶν εἰδικοὶ ὑπάλληλοι, ἥτοι οἱ δημολογισταὶ καὶ βοηθοὶ αὐτῶν, διορίζονται δι' ἀποφάσεως τοῦ Νομάρχου (Ἰδε τὸν νόμον τοῦτον ἐν Ἐκτῷ Συμπληρώματι Φιλογαίτου σελ. 655).

Σελ. 668 στήλη α' στίχ. 18 ἀντὶ ὀφελέτη γραπτέον ὀφελέτης.

» » » » 22 ἀντὶ δόγματος γραπτέον δόγματος.

» 686 » » 24 ἀντὶ ἀντίγραφα γραπτέον ἀντέγραφα.

» 727 » α' » 44 ἀντὶ διὰ γρ. δὲ

» 767 » β' » 27 ἀντὶ παραχωροῦνσα γρ. παραχωροῦντα.

» » » » 43 Μεταξὺ τῶν λέξεων vectigal καὶ canon προσθετέον κόμμα.

Σελ.	799	στήλ.	α' στίχ.	22—23	ἀντὶ Συντακτικῆς Συνελεύσεως γραπτόν Συντακτικῇ Συνελεύσει.
»	802	»	α'	»	37 ἀντὶ 1863 γραπτόν 1864.
»	812	»	»	»	18 ἀντὶ γραφῶν γρ. γραφείων.
»	834	»	α'	»	28 ἀντὶ ὠρισμένους λόγους γρ. ὠρισμένοις λόγοις.
»	839	»	β'	»	13 ἀντὶ ἐπιδεικνύων γραπτόν ἀποδεικνύων.
»	875	»	β'	»	29 ἀντὶ ἧ γραπτόν ἧ
»	871	»	α'	»	31 ἀντὶ ὄψιν γρ. ὄψιν.
»	878	»	β'	»	36 ἀντὶ ἐταιριῶν γραπτόν ἐταίρων.
»	879	»	α'	»	10 ἀντὶ κατέλαθεν γραπτόν κατέβαλεν.
»	»	»	»	»	38 ἀντὶ ὑποχρεώσεις γρ. ὑποχρεώσεις.
»	908	»	β'	»	38 ἀντὶ ἀπλῶς γρ. ἀπλῶς.

ΗΜΕΡΟΜΗΝΙΑ ΕΠΙΣΤΡΟΦΗΣ.

		No	3
--	--	----	---

No 3

300

ATE

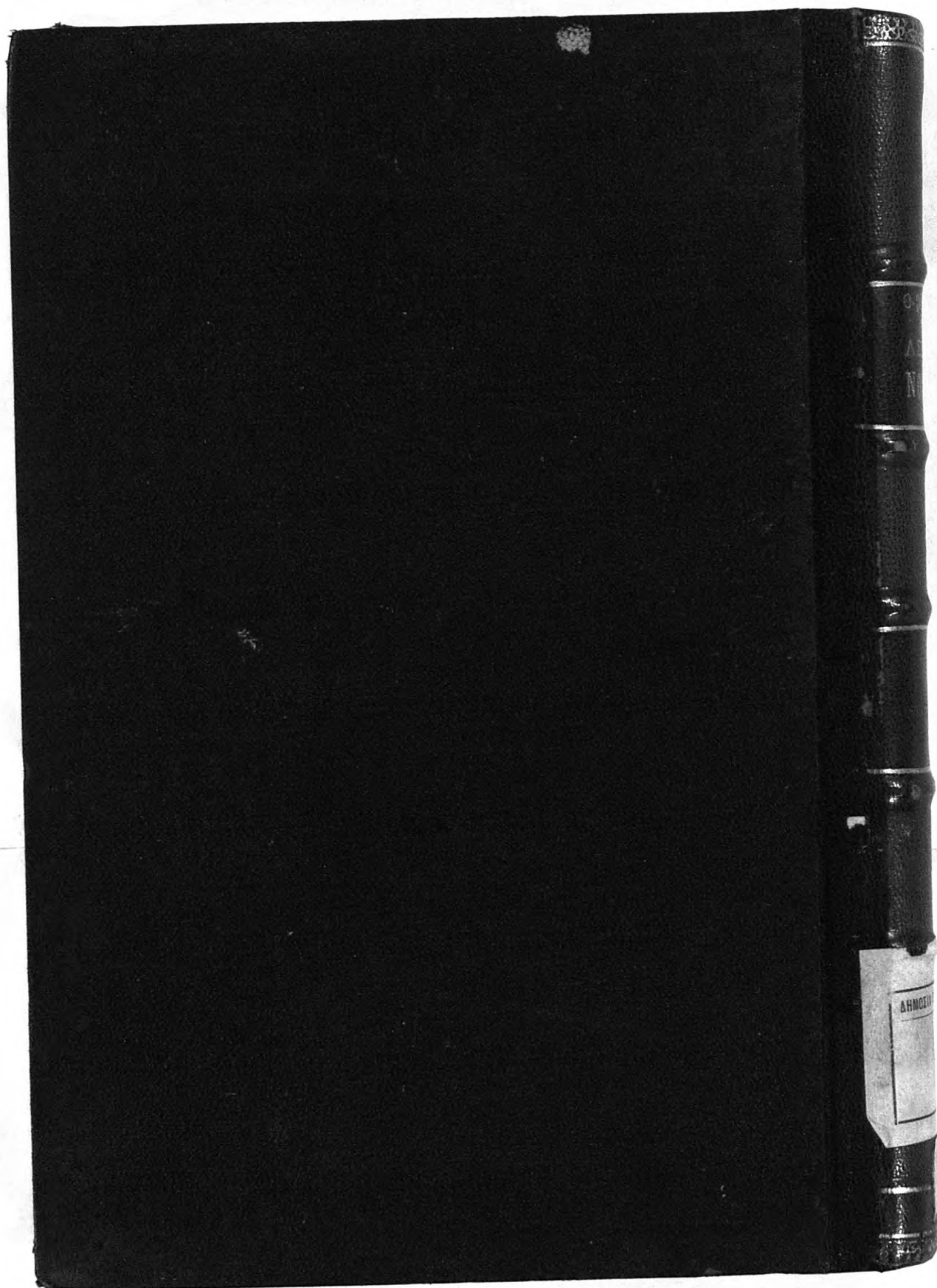
AETIKON NOMIKHE

ἀριθ. χρ. 87

Ἡμερομηνία
πιστροφῆς

ONOMATEPΩNYMOI

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας